MEDICAE

ARTIS

PRINCIPES

1567

Medar·Prm

pts I, II, part of 3

Medicæ artis principes,

post Hippocratem & Galenum.

Græci Latinitate donati,

Aretæus.
Ruffus Ephesius,
Oribasius,
Paulus AEgineta,
Aëtius,
Alex. Trallianus,
Actuarius,
Nic. Myrepsus.

Latini,

Corn. Celsus,
Scrib. Largus,
Marcell. Empiricus.

Aliique præterea, quorum unius nomen ignoratur.

Index non solùm copiosus, sed etiam ordine artificioso omnia digesta habens.

Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celsi interpretatione.

Henr. Stephani de hac sua editione tetrastichon.

Quærere quos ægri per compita multa solebant,
Hospita nunc per me est omnibus vna domus.
Prima salutiferæ medicorum gratia dextræ:
Sistenti medicos nónne secunda mihi?

ANNO M. D. LXVII
Excudebat Henricus Stephanus, illustris viri
Huldrichi Fuggeri typographus.

HENRICVS STEPHANVS GVlielmo Plancio medico doctissimo S. P. D.

HO tantúmne est ab re tua otii tibi, Henrice, aliena vt cures, eáque nihil quæ ad te attinent? Quid tibi cum Asclepio, quid cum Asclepiadis, quid cum Asclepiadarum posteritate negotii est? Quid tibi cū arte Pæonia, quid cum Hippocraticis legumlatoribus cōmercii est? His me verbis siquis aggressus fuerit, mi Planci, ad ea quidem certè quæ Terentianè rogauerit, Terentianè vicissim respondebo, Homo sum, humani à me nihil alienum puto. Hæc enim pauca verba esse eiusmodi puto quæ ad soluendas id genus quæstiones accommodari possint. Nam quid, obsecro, vetat quominus dictum illud comici senis paulo latius extendens, ad meum etiam vsum conuertam, dicámque me, qui meam alioqui officinam aliis potius libris destinaram, à medicinalium tamen editione minimè abhorruisse, sed potius vt hominem & humani nihil alienum à me existimantem, à medicis etiam gratiam inire déque iis bene mereri studuisse, quorum fidem atque opem futurū esset fortasse aliquando vt ἢ ἠὼς ἢ δείλη ἢ μέσον ἦμαρ implorarem? At sua potius quàm aliena loquentes lingua medici à te expectati fuissent. Huius nec ipse sum nescius: sed Latinos excudendo, ad plures peruenturum meæ editionis fructum speraui, atque adeo mihi certò persuasi, quàm si Græcos excuderē. Nam tu quidē certè Planci, cui non familiarior est lingua vernacula quàm Græca, libentius Aretæum, Oribasium, Paulum AEginetam, Aetium, cæterósque Græcè legisses quàm Latinè: sed quotusquisque eorum qui eandem profitentur artem, cognitionem linguæ Græcæ non dicam tantam, sed vel mediocrem est adeptus? Imò verò res eò deuenit vt bona pars medicorum si præcipua suæ artis vocabula vtcunque intellecta, scribere incorruptè & proferre possit, præclarè secum agi existimet: quod tute haud paulo melius compertum habere potes. Quòd si tamen nullam publicæ huius quam dico vtilitatis rationem habens, Græcos excudere instituissem, non erant certè ad manum omnes: & vnde quidem eos accipere possem sciebam, sed vnde satis emendatos, hoc verò nesciebam. At eos, quales inueniuntur, edere debebas. Hoc quidem multos obiecturos esse scio: verùm illi ipsi, si verum fateri velint, quæ aliis typographis condonant menda, eadem mihi condonaturos se nō fuisse, fassuri sint. Quid dico eadem? Multum certè abest, mi Planci, quin eodē mecū quo cū plerisq; typographis iure agatur. siquid ēad cēturias erratorū quæ ab illis cōmissa fuerint, cōniuetur, ad decadas meorum plerique omnes oculos plusquam lynceos afferunt. Illis venia eorum etiam datur quæ minus veniam merentur: (qualia sunt quæ typographica vocari solent) ego non de eiusmodi solùm, verumetiam de iis quæ ex ipso manarunt exemplari, acerrimè accusor. quasi verò non meam duntaxat, sed & alienā præstare culpam debeam. Iam verò & eiusdem generis mēda ab vtrisque (ab illis inquam & à me) prætermissa, non eadem pensari trutina, quotidie animaduerto. Hæc sunt mi Planci (vt verum fatear) quæ me iampridem malè habent. Exemplum autem quo res velut ante oculos ponatur afferre libet. Quid igitur aliud est Pauli AEginetæ & Aëtii editio quæ ab hæredibus Aldi prodiit, quàm mendorum omnis generis fœda colluuies? Ea certè siquis enumerare voluerit, enumeranda illi certis quibusdam in locis verba fuerint. In illa editione sunt deprauationes, multæ quidem quas ex ipso exemplari scripto profectas esse manifestum est, multo tamē plures quas incuriæ typographi imputari par est: & tamen illa qualis qualis est, nō solùm toleratur, sed apud nonnullos in aliquo etiam pretio est. At ego si Paulum AEginetā vel Aëtium edidero, in quo non solùm typographica illa menda, sed multa quoque eorum quæ ex scripto codice manarint correxero, (ea nimirum in quibus minimè audax minimèq; periculosa est cōiectura) diligentia quidē qua pro viribus vsus fuerim dissimulabitur, ea autē quæ supra meas & alius etiam cuiuslibet fortasse vires futura esset, desiderabitur: id est, non tam locorum plurimorum qui in mea editione restituti fuerint, quum in superioribus deprauati essent, quàm paucorum qui in ea quoque mendosi relicti fuerint, ratio inibitur. Et quoniam in hunc sermonem incidi, addam quæ multis multorum ad me literis respondeam, quibus sciscitari solebant quid me ab aggredienda Thesauri linguæ Græcæ editione tandiu remoraretur. Quid igitur fuisse putas mi Planci quod me tandiu remoratum sit, vel potius deterruerit? Non alius (mihi crede) illud opus retardauit quàm qui nunc quoque animo meo assiduè obuersatur metus. Nimirum ne in tales illud quoque opus iudices seu æstimatores repentè incidat, quales aliorum quorundam laborum à me sudatorum expertus sum, & tibi modò descripsi. Quamobrem autem hoc dicam, audi. Quæ hodie manibus omnium teruntur vulgata lexica, quid aliud sunt quàm omnifaria, sed omni carens iudicio, consarcinatio, in qua infinita mala paucissimis permixta sunt bonis? Cuius consarcinationis autores tot fuerunt quot ii qui lexicorum margines nugis suis oppletos indoctis typographis seriò vendiderunt. Ex his paulatim in rudem illam indigestámque quam videmus molem, ac in illud verè chaos excreuerunt celeberrima illa omnis generis erroribus mendaciisque (& quidem portentosis plerisque) referta

lexica, vt ego suo tẽpore & loco docebo, si vixero & voluerit Dominus. At verò in linguæ Græcæ Thesauro quem nũc sub prelo habeo, præterquam quòd omnia, quoad fieri potest, ex ipsis fontibus haurio (quod & pater meus Robertus Stephanus in suo Latinæ linguæ thesauro studiosè fecit) omniáque suis autoribus accepta fero, suo quenque nomine designans (siue is antiquus, siue recens, siue etiam nostri temporis sit) ita tamen vt meum passim iudicium interponam: præterquam etiam quòd quàm possum aptissimum in disponendis diuersis significationibus, distinguendísque earum exemplis, ordinem teneo: denique præterquam quòd in lingua Græca facio (non sine maximo & propè incredibili labore) quod in nulla vnquã nisi in Hebraica factũ fuisse audiuimus, & cùm in aliis difficillimũ factu esse, tũ verò in Græca ne fieri quidẽ posse multi credidissent, vt nimirum infinitam innumerabilémque illam verborum multitudinem ad certas (vt ita cum Hebræis loquar) radices reducam, totámque singulorum verborum prosapiam sub vno aspectu ponam, tritauum, atauum, abauum, proauum, auum ordine collocans: præter hæc omnia, inquam, iam me plurima restituisse profiteor in iis quæ Thesauro meo cum lexicis illis cõmunia sunt, multo verò plura restituturũ me spero si Deus animum viréſque pristinas subministrarit. Et tamen hoc euenturum præuideo, vt si ex decem errorum millibus nouem millia emendaro, mille inemendatos reliquero, illa cæterorum decem millia præ meis mille, pauca esse videãtur. Quasi verò non & hîc Terentianum illud vsurpare iure optimo possim, Homo sum, humani à me nihil alienum puto. Quid enim magis humanum est quàm falli, errare, labi, decipi? Sed vt aliud est cæcutire, aliud cæcum esse, multúmque inter dormitantem & dormientem interest: ita & grauia errata à leuibus, & pauca à multis distinguenda esse dico. Verùm de his aliâs plura.

Nunc, vt vnde digressa est, eò redeat oratio, hosce omnes medicos peregrina potius quàm sua loquentes lingua ob eas quas protuli causas edidi. Alioqui certè multum abesse fateor quin hæ illorum interpretationes, desiderium Græci textus, iis quibus ad eum aditus patet, minuere debeant. Vt enim eos vbi falsæ sunt omittam locos, (qui certè non pauci sunt) quot præterea locorũ interpretatio, si non falsa, at certè inepta ridiculáque est, & quæ non delicatas tantùm, sed & quaslibet (modò non omnino hebetes) radat aures? De Latini sermonis proprietate taceo, quam à vulgatis librorum medicinalium interpretationibus iampridem exulare norunt omnes: vtpote quæ ἀκριβῆ πυρετὸν, exquisitam febrim: ἀγωνιστικὰ φάρμακα, contentiosa medicamenta: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem excellẽtem: itidem verò καῦμα ὑπερβάλλον, excellentem æstum, passim reddant. quum alioqui & Latinè & propriè loquendo, ἀγωνιστικὰ φάρμακα, valida medicamenta, seu potentia, aut fortia, vel fortiter morbum oppugnantia: ζέσιν ὑπερβάλλουσαν, feruorem ingentem, seu vehementissimum: at verò ἀκριβῆ πυρετὸν, propius saltem ad Latini sermonis vsum accedendo, febrim exactam reddere possint, atque adeo (siquid in his iudicio valeo) debeant. Quæ ego exempla è multis pauca (quòd plura memoria non suggerat) afferre contentus ero. Nec verò ita loquutos fuisse superiore seculo medicos miror, nimirum vbique grassante adhuc barbarie: sed ita loqui hodiéque quendã qui sibi in artis medicæ & in vtriusque linguæ cognitione primas tenere videtur, & in hanc opinionem alios adducere manibus pedibúsque conatur, quis non id mirandum esse dixerit? Vtinam tamen hoc vnum in plerisque istorum librorum locis reprehendi posset, ac non (quod longè peius est) aliud Græci scriptores, aliud eorum interpretes dicerent: atque ita non ineptæ tantùm, sed & falsæ, (vt eas paulo antè nominaui) occurrerent plerunque interpretationes. Ad hæc autem mala quũ & typographicæ deprauationes quamplurimæ accederent, ego huic saltem malo mederi officii mei esse existimaui, cui partim me, partim eos quorum ad hanc rem opera vsus sum, in aliis occupatus, non defuisse fatebuntur, vt spero, quicunque hanc cum cæteris editionem conferre non grauabuntur. quos ex eadem collatione malo quàm ex meis verbis, quæ præterea nonnullis in locis præstiterim intelligere.

Quod autem ita dispersos variorum medicorum libros in vnum velut corpus collegi, nõ paruam me vel hoc nomine ab eorum amatoribus initurum gratiam speraui. Nec verò in huiusmodi duntaxat autoribus, sed in aliis quoque partim iam feci, partim facere decreui. Quũ enim meis studiis vtilissimum esse semper iudicarim, eiusdem argumenti scriptores si non vno volumine, at certè quàm paucissimis fieri posset inclusos habere, (adeo vt etiam multos qui seorsum compacti erant, recompingendos, vt aliis sociari possent curarim) venit mihi tandem aliquãdo in mentem, de meo sensu iudicanti, gratissimam me omnibus literarum studiosis rem esse facturum, si eiusdẽ generis scriptores, quorũ alii ex Gallia, alii ex Italia, alii ex Germania, alii aliunde accersendi essent, (vt alias incommoditates omittam) semel accitos eodem velut tecto reciperem, ita vt vna eadémque opera vniuersi inuisi & consuli à quolibet possent. Cui meo cõsilio acceptum ferri debuit illud poetarum Græcorum volumen, ante menses aliquot editum, itidémque acceptum ferri debebit, quod propediem Deo fauente à me edetur historicorum: nunc verò omnes artis medicæ candidatos hoc medicinalium librorum corpus eidem acceptum ferre oportet.

Qui porro huic syntagmati sunt subiuncti παράλληλοι Hippocratis & Corn. Celsi loci, in quibus Celsus Hippocratẽ aut omnino aut saltẽ ex parte interpretatur, ii quàm bene hæc duo inter se con-

ueniant, vt aliquis Latinè simul & medicè loquatur, illis quorum paulo antè memini, pertinaciter βαρβαρίζουσι, manifestum facient.

Sed nondum aliam præterea, & quidem non paruam, voluminis huius commoditatem audisti. Ea est in indice omnibus qui hoc volumine inclusi sunt scriptoribus communi: ita vt quacunque quis de re ad hanc artem pertinente dubitet, is indicem adiens, tot eius rei quam discere cupit, doctores reperturus sit, vt etiam quem primum vel vltimum consulere debeat, incertus esse possit. Ne tamē vlli scriptori fieret iniuria, ad singulos ordine remisimus, id est ad Aretæum primùm, deinde ad cæteros, prout alii alios tempore præcesserunt. Quod tamen in Oribasio ideo obseruatum non est quòd is priore tomo non contineatur, (quippe quem cæteris adiungere non decreuissem initio) à secundo autem tomo rursus ad primum recurrere lectori molestum fuisset. Quoniam verò fore præuidebam vt tam prolixus index, vtilis quidem lectori, sed nō ἀμεταχείριστος esset si (vt alii in vnoquoque cuiusque scriptoris indice fecerant) omnia commisceremus: eo in singulis certo quodam ordine digerendis artificio vsi sumus, quod semel obseruatū à lectoribus molesto eos quærendi labore leuaturum sit. Sed quid omnia in superioribus indicibus commixta fuisse queror? Longè certè grauius malum illorum plerisque inerat: quum sæpe iis ad quos lectorem remittebant locis omnino repugnantia, sæpe, si non prorsus cōtraria, valde certè diuersa, frequentissimè verò, quod vna de re autor scripsisset, illi de altera dicerent. Omitto quòd in illis bellis indicibus plurima non suo loco posita essent, nec sub ea voce in qua quisquam ea quærere vel debuisset, vel ei in mentem venire potuisset. Quòd siquis suspectum hoc nostrum præconium habens, vel in vnico indice, harum omnium quas dixi elegantiarum aliarúmque præterea exempla videre velit, index in Aetium abundè omnia suppeditabit.

Iam tenes mi Plāci, quid operæ præter cæteros in horum librorum editione posuerim: quam ideo tibi dicatam volui, primùm vt amoris erga te mei testimonium publicè extaret, deinde vt illa te quoque ad nauādam aliquam hisce libris operam inuitaret. Nam doctissimum quempiam medicum, simúlque linguæ Græcæ peritissimum (id est Plancium, aut alium Plancio simillimum, siquis est) reliquam his medicorum libris medelam adhibere æquissimum est.

IVNII PAVLI CRASSI IN SVAM Aretæi & Ruffi interpretationem præfatio.

ILLVSTRISS. PRINCIPI ALBERTO SENIORI, marchioni Brandemburgensi, Prussiæ, Stetini, Pomeraniæ, Vandalorum, Cassubiorúmque duci, burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

DVO longè omnium pulcherrima diuinísque operibus consimilia nobis à diis fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere, Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputás, ALBERTE princeps illustrissime, verissimam tanti philosophi sentẽtiam esse cognoui. Deus nanque quum res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. Idem quum sit perquam beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quãtam eius natura capere potest, adipiscitur. Quapropter ego Deum imitari, eiúsque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima, Hippocraticam medicinam publicè nõ infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm quum ab eo docendi officio nimiis laboribus deterritus, corpusculíque nostri valetudini consulens, destitissem, alia ratione veritatẽ patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta, literarum monumentis commendare, aut veterum auctorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Quum in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam Græcè manu scriptus, veterrimus & cariosus in manus meas incidit. In fronte libri nomen autoris inscriptum erat, Aretæi videlicet Cappadocis. De morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiũt. Ipsum auidè, vt mihi moris est, & ter & quater perlegi. Perlectus liber, cùm gaudio tum mœrore animum perfudit meum. quippe gauisus sum tam egregii autoris librum qui vetustatis iniuria hominúmque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum: indolui verò non mediocriter, ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnísque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse. Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, Latina facere ac publicare satius esse iudicaui quàm ea in totum carie, tineis, sitúque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est. nam salutaria in primis documenta proponit, auxiliáque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. Quid enim cætera vitæ bona affecto languentique corpore proficiunt? Præterea summopere lectorem detinet atque delectat. Nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum Græcum Latinúmve scriptorem hactenus reperire aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio: in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ, Dorica, Ionica, & AEolica floruere. Galenus quum huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioqui veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiã habuisse videtur. Paulus AEgineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua Ionica scribit, Hippocraticámque dicendi formam, id est breuitatem cum grauitate coniunctam, æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit, eiúsque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat. in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteléque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis aliis tradita, rationi tamen consentanea scitúque dignissima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim, quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, quum plurimis vndique vulneribus confossus esset. Ex tribus tamen collatis exemplaribus multa quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi: per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque sinceram veritatem eruere mihique penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui, aliorúmque iudiciis pensitandos castigandósque reliqui: vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum Græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus præterea quidam Ruffi Ephesii de medicinalibus appella-

tionibus inſcriptus, Franciſci Frigimelici medici nobiliſſimi & omnibus reconditis diſciplinis ornatiſſimi opera quum ad me allatus eſſet, auctoris præſtantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de cauſa Latinitate donandum, Aretæóque adiungendum eſſe iudicaui. Vterque enim vetus ſcriptor eſt, vterque Græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit ſanè Ruffus Traiani Adrianíque Cæſarum temporibus medicus eximius, Epheſi natus, vrbe Ioniæ celeberrima, minoríſque Aſiæ metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditiſſimè compoſuit, magníque Galeni teſtimonio laudari commeruit. Nam de atra bile neminem exactius luculentiúſque quàm Ruffum diſſeruiſſe commemorat. Verùm ex tot eius doctiſſimis libris hic vnus, quod ego ſciam, vix reliquus eſt, in quo ſingularum corporis partium Græca vocabula enumerat: necnon & earum poſitum, figuram, numerum, vſum, facultatéſque declarat. Igitur hunc libellum perutilem, dignúmque qui ab eruditis perlegatur, Latina lingua donare, & in manus ſtudioſorum proferre haud alienum duximus. Neque hîc parum diligentiæ adhibēdum fuit, quum Græcis vocibus Latinas reſpondentes indagaremus, neque id in omnibus ſemper aſſequi poſſemus. Interdum enim linguam noſtram vocabulorum inopem (niſi forſan hoc ignorantia noſtra factum ſit) inueniebamus. At vbi nos Latina deficerent, Græcis, quemadmodum & in aliis doctrinis fieri ſolet, pro Latinis vſi ſumus. Porro illud monitos lectores velim, huiuſce libelli primam partem à Ruffo bis eiſdem ferè verbis fuiſſe conſcriptam, eadémque fermè ad vnguem repetita. Quo id conſilio fecerit, diuinare nequeo. Ego verò quum ita manu ſcriptum librum offenderim, ita & transferre & edere libuit: neque enim ex toto partes hæ ſimiles ſunt, ſed nonnulla quæ in altera deſunt, in altera reperiuntur: nonnulla quæ in altera obſcurè ac breuibus perſtricta ſunt, in altera clarius ac fuſius explicantur. Hos itaq; peruetere ac præſtantiſſimos artis medicæ ſcriptores, ne eorum qui de humano genere bene meriti ſunt, memoria prorſus euaneſceret, diuulgare quū mihi in animo eſſet, meáque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri ſuſpicarer, ſub tuo nomine id facere optimum eſſe cenſui illuſtriſſime ac ſapientiſſime princeps. Te verò potiſſimùm inter Chriſtiani nominis principes delegi, cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te conſtans fama & ſanctiſſimis moribus, & vera religione inſignem, bonarúmque diſciplinarum alumnum & parentem celebrat. Non potui igitur non te maxima veneratione atque amore proſequi, quum nihil ſit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius, nihil (ſi modo humana diuinis conferre fas eſt) quod magis Deo ſimile dici queat. Verus enim princeps ille eſt qui vt dignitatis faſtigio perinde & virtute cæteris mortalibus præſtat. Qui talis autem agnoſcitur, is tanquam terreſtris deus, aut ſaltem Dei vicem gerens inter homines, ſuſpiciendus ac ſanctè piéque obſeruandus eſt. Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magiſtratus & ad imperia prouehebant: eóſque vel inuitos imperare cogebant, vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiuſmodi eſſe, hiſque de cauſis tanto imperio dignum iudicatum, maxime atque optime princeps, nemo tam rerum imperitus eſt qui neſciat. Ea enim in te omnia ſunt quæ in ſummo rege ineſſe debere omnis teſtatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorúmque tuorum ſplendorem ac fortia facta conſultò prætereo, quandoquidem quæ nos (vt poeta ille dicebat) nō fecimus ipſi, Vix ea noſtra puto. At quæ tua propria ſunt, & verè regia ornamenta, ea planè digna ſunt quæ ab omnibus in cælum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum eſſe virtutem Ariſtoteles voluit, in primis apparet. Per eam enim tantam molem tuæ latiſſimæ ditionis tam in bello q̄ in pace ſcientiſſimè gubernas ac moderaris: populíſque tuis ventura incommoda longè proſpiciens & cauens, eos in ſumma tranquillitate conſeruas. Iuſtitia præterea, quæ cuiuſque regni firmiſſimum vallum ac munimentum eſt, nullo vnquam in principe quàm in te clarius enituit. Nam ſua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioréſque non deprimis: pauperes atque humiles ſuſtines, foues, à contumeliíſque defendis. Liberalitatem autem tuam & erga omnes, ſed præcipuè literarum cultores, munificentiam quis vnquam ſatis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò, verumetiam Italiæ gymnaſiis vberrimè fouiſti atque ſuſtentaſti: ſcholam Regiomontanam inſtituiſti: doctiſſimíſque viris, qui ſtudioſam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornaſti: bibliothecam quibuſlibet veterum ſcriptorum libris refertiſſimam profuſiſſimis impenſis condidiſti. quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi AEgyptii bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te ſit, res in bello ſtrenuè ac fortiſſimè per te geſtæ, omnibúſque vel remotiſſimis gentibus manifeſtè declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò ſubditi, ſed & finitimæ & longinquæ nationes teſtantur: quum nemini vnquam te adire volenti occludatur acceſſus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honeſta, petitio. Iure itaque Homeri poetarum principis carmina illa de te cani poſſunt quibus bonus princeps paſtor populorum dicitur: Iupiter deorum hominúmque pater appellatur. Quid mirum ergo, ſi tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine poſitus, (quæ duo in eodem rara inuentu ſunt) me ad te amandum, & quoquo modo poſſem, colendum illexiſti, vel potius attraxiſti? ac non vereor, ne flagitioſa quadam aſſentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim

tu is es qui sis nescius eos magis qui te non admirentur, inuidos, quàm eos qui laudent assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus attestor, sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate mansuetudinéque fretus, benignissime princeps, hos tibi dedicaui libellos. Nō me latet quàm ignobile, quàm sordidum munusculum. At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori, agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum, & phiala aurea, stola Persica, multísque daricis donatum abiisse. Dices fortè, Quid principi cum medicorum libris? Multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentii Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligētérque coluerunt. Quod, nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, principi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negotiis occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si hæc pauca adiecero, me in his vertendis autoribus fidelē quàm elegantem atque disertum esse maluisse, quum in arte medica res spectētur non verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ (in alieno præsertim libro) facundiæ capax, quæ alioqui nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longéque vtilius, amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus, aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententiis adstringemur, sed propriis viribus nitentes spatiabimur. Latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliáque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri erga te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI
De causis & signis acutorum morborum Liber I,

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA, EX QVIBVS prima quatuor perierunt.

De phrenitide,	Cap.I.	De tetano seu rigore,	Cap.VI.
De lethargo, seu veterno,	Cap.II.	De angina,	Cap.VII.
De tabe,	Cap.III.	De affectibus columellæ,	Cap.VIII.
De apoplexia,	Cap.IIII.	De tonsillarum vlceribus,	Cap.IX.
De accessione morbi comitialis,	Cap.V.	De pleuritide,	Cap.X.

DE ACCESSIONE MORBI COMITIALIS, Cap.v, carens principio.

⁂ hebetudines, vertigines, tendonũ grauitates, venarum colli repletiones & distensiones: nausea frequentius quidem à cibis, non minimè tamen & ab inedia, pusilla quædam nausea sequitur, & vberior pituitæ fit vomitus: paucis assumptis cibis fastidiunt, & crudi sunt, flatibus replentur, præcordia elata habent. Hæc sanè perpetuò comitantur. Quũ verò accessio appropinquat, splendores quidam purpurei, aut nigri, aut omnes vnà permixti ob oculos in orbem versantur ac discurrunt, vt in cælo iris prætenta esse videatur: aures sonant, fœdum odorẽ sentiunt, iracundi fiunt, bilis præter rationẽ accenditur. *Quibusdã igitur cõcidendi causa, angor animi fuit: aliqui intẽtè fluminis decursum, aut rotam quæ circunuoluitur, aut turbinem qui in orbem agitur, cõspicati, alios autem rerum graueolentia, vt gagatis lapis odoratus, prostrauit. his vtique in capite vitium inhæsit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite positis incipiens, quicunque principium in consensum affectus inducunt. Itaque magni manuum aut pedum digiti conuelluntur: vnde & dolor & stupor & tremor sequuntur. atque hæc in caput impetũ faciunt, si & malum surrepẽs caput inuasit. His porro fragor quidam redditur perinde acsi ab ligno aut lapide verberentur: quúmque ab humo surrexerunt, quædam tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. Hoc sanè pacto illi quibus primò id malũ incidit, decipiũtur. Quibus verò familiare & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortũ est, *vsitatos, qui adsunt, adiutores inclamant, futurámque ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoque vt membra vnde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipsimet sibiipsis affecta membra, tanquã inde morbum eximentes, trahunt vellúntque: atque ita sibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Nonnullos vtique ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio incessit, atque ita prociderunt. At in ipso morbi insultu sensibus captus homo iacet: manus ipsi neruorum distentione cõuelluntur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atque illuc à tendonibus proiiciuntur. Id genus calamitas iugulatis tauris haud absimilis est: ceruix incuruatur, caput variè distorquetur. siquidẽ nonnunquam pronum ceu arcus inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis qui per vim crinibus trahũtur, vsu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem ad humeros admouetur. Sic laborantes, magno hiatu os aperiunt: id siccum habent, linguam prælongam, vt periculum sit ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. Interdum conuulsione dentes inter se colliduntur: oculi inuersi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt. quòd siquando conniuêre velint, palpebræ nõ committuntur, sed alba oculorum cernuntur, ac subapparent. Supercilia nonnunquam (vt iis qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehementer admodum reuelluntur, vt cutis circa frontem valde prætenta sit, atque in superciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ rubentes palpitant: labia interdum quidem in acu-

A tum clauduntur, interdum verò ad obliqua dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circuntenduntur. Malæ rubent quidem, sed quũ morbus increuit, & faciei liuor accedit. Ceruicis vasa distenduntur: vox, vt in strangulatu, aufertur: etiamsi vehementer inclames, non sentiunt. Eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio verò suffocatio quædam est, veluti in iis qui laqueo strangulantur. Inter initia, arteriarum motus vehementes sunt, & celeres, & parui: in fine verò magni, tardi, & languentes, in vniuersum autem, ordine carentes. Pe-
B nis quoque arrectio sequitur. Hæc vtique circa accessionis finẽ patiuntur. At vbi ad mali remissionẽ perueniunt, tunc sponte vrinam reddunt, aluus fluit: nonnullis etiam, adstrictis compressisque vasculis genitura excernitur. id verò & dolore irritante, & humiditate erumpẽte accidere potest: siquidem & istis neruorũ dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent, pituitam multam, crassam & frigidam: eam si trahas, in longum veluti filum multitudinem ipsius deduces. Porro temporis longitudine & laboris vehementia, quæ intra pectus sunt, feruẽt:
C spiritus verò intus coercitus omnia concutit: eorundem quoque & conuulsio & perturbatio sequitur. Inter respirandum præterea humores & os & nares inundant, spiritus cum humore effertur. Quum præcedens verò strangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quinetiam, vt magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt: quando & tanquã iamdudum expulso morbo resipiscunt, & resurgunt. Cæterùm quũ à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis grauitate premuntur: dissoluti sunt, languidi, pallentes, consterna-
D ti animo: ob lassitudinem morbíque verecundiam contristantur.

DE TETANO SEV RIGORE, CAP. VI.

TEtani, musculorum qui in maxillis sunt & tendonum distentiones sunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrimè verò necantes, haud facilè quoque sanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur. omnia enim cum principiorum vitiis consentiunt. Species verò conuulsionis tres sunt, quũ rectum corpus riget, aut retrorsum flectitur, aut prorsum versus
E incuruatur. Recto quidem corpore, τέτανος dicitur, quũ neutram in partem detortus homo atque inflexilis contentus est. At conuulsiones, quæ retorsum aut in priorem partem fiunt, à tentione & loco nomenclaturã accipiũt. Nam in auersam partem ægrotantis reclinationem, ὀπισθότονον vocamus, neruis qui eo loci sunt, malè affectis: ἐμπροσθότονον autem, si in priorem partem homo deflectitur, neruis anterius positis laborantibus. τόνος enim neruorum tentionísque vocabulum est. Causæ autẽ istorum infinitæ sunt. nam ob vulnera fieri solent, membra-
F na, aut musculis, aut neruis punctis, ex quo plerunque moriuntur. à vulnere enim cõuulsio, lethalis est. Conuellitur autem & ex aborsu mulier, verùm & hæc raro admodum euadit: & ab aliquo vehemẽti ceruicis ictu nonnulli conuelluntur: & frigus asperrimum horum vitiorum causa esse potest. Quapropter hyẽs omniũ maximè horũ vitiorum ferax est: secũdo loco ver & autũnus: æstas autem minimè, nisi vulnus præcesserit, aut peregrini morbi grassentur in vulgus. Mulieres sanè magis quàm viri, neruorum distentione tentãtur: frigidæ enim sunt, verùm ipsæ

frequentius liberantur, quoniam humidæ sunt. Quantum ad ætates attinet, pueri assiduè hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt, quòd illis vſitatũ & familiare id vitiũ ſit. Iuuenes autẽ rarius quàm pueri id patiũtur: ſed crebrius intereũt. viri minimè. At ſenes inter omnes ma gis & eo vitio corripiuntur, & eo necãtur. In cauſa eſt frigiditas & ariditas ſenectæ, * & mortis natura. Cæterùm ſi frigiditas cum humido coniungatur, minus noxiæ ſunt cõuulſiones, minúſque ab ipſis diſcrimẽ impendet. Affectum hũc iſta comitãtur: * Omnes ſubitò atque affatim corripit labor, & intẽtio tendonũ adeſt, & dorſi, & muſcu lorum qui in maxillis & pectore ſunt. inferiorẽ enim ma xillam ſuperiori annectunt, adeo vt neque vectibus aut * cuneis facilè diduci poſsint. Quòd ſi * quis vi dentes diducens, humorem inſtillauerit, non * demittunt, ſed effundunt, aut ore continent, in naréſve retrudunt. Iſthmus enim ſimul inhæreſcit, ac tonſillæ duræ atque intẽtæ eius quod deuoratur impreſsioni nõ cedunt. Facies eſt rubida, variegata, oculi ferme rigentes, qui vix circumuoluãtur: ſtrangulatio vehemens, ſpiratio vitioſa, manuũ crurũmque diſtentio, muſculi palpitãtes, facies variis modis diſtorta: buccæ & labia tremũt, maxillæ quatiuntur, dentes ſtrident. in alio verò quodam & aures mouebãtur. * Ego ſanè vidi & miratus fui, lotium ſupprimi vſque ad inſignem meiẽdi difficultatẽ, aut ſponte effundi quũm veſi ca premeretur. Hæc vtique omnibus cõuulſionis generibus communiã. Propria verò cuiuſque hæc ſunt: Tetani quidem, in rectũ totius diſtentio, nullam prorſus in partẽ detorta neque declinans: recta quoque ſunt crura & manus. Ὀπισθότονος verò retrorſum incuruat hominem, vt reflexum caput inter ſcapulas locetur. Guttur extat: maxil la inferior plerũque dehiſcit, & raro cum ſuperiore com mittitur. In reſpirãdo ſtertunt, venter & pectus prominẽt, lotium his minus cõtineri poteſt: abdomen intentũ eſt, &, ſi percutias, reſonans. manus retrorſum extenſione detorquẽtur: * crura inflectuntur: * econtrario poplites vitioſè curuantur. At ſi in priorẽ partẽ contrahũntur, conuexa quidem his terga ſunt æqualiter cũ parte pectori oppoſita, quam μετάφρενον Græci appellant, coxendicibus extra pulſis: dorſum totum rectũ eſt: vertex capútque in pectus vergunt: mentum oſsibus pectoris affigitur, manus conſertæ ſunt & cohærẽtes: crura extẽta. Dolores omniũ atroces, vox omnium flebilis. ſuſpirant autem muſſantes profundius. Si pectus & ſpiritum morbus occupauerit, facilè migrant è vita: bonum quidem ægrotanti quòd laboribus, diſtortione, turpitudinéque liberatur: præſentibus quoque hominibus minus triſte, ſeu filius, ſeu pater ſit. Verùm ſi in vita adhuc perdurẽt, ſpiritu licet vitiato, nihilominus permanẽte, prorſum verſus nõ arcus modò inſtar, verùm & orbis, incuruantur, vt caput genibus annexum habeant, cruráque ac terga in priorem partẽ refracta ſint: adeo vt genu articulus in poplitem depulſus eſſe videatur. Inhumana calamitas, iniucundus aſpectus, triſte intuenti ſpectaculum, & malum inſanabile: ob inuerſionem autẽ, vel ab amiciſsimis hominibus nõ agnoſcuntur. Votũ quoque illis qui adſunt, prius impium, nũc honeſtum efficitur, ægrum vita defungi, quò vnà cum vi ta doloribus & acerbis malis liberetur. Quinetiã neque medicus præſens atque aſpiciẽs, ad vitam, aut ad doloris leuamen, aut ad figuræ emendationẽ quicquam opis adferre poteſt. nam ſi membra dirigere velit, viuentẽ ſanè hominem diſtraxerit diſcerpſeritque. Igitur victis à mor bo nihil vltra ſubueniens, cõtriſtatur duntaxat. hæc verò eſt medici magna infelicitas.

DE ANGINA, CAP. VII.

Angina peracutus affectus eſt. ſpiritus enim compreſſio eſt. Duæ verò eius ſpecies ſunt. aut enim inſtrumentorum ſpirandi phlegmone eſt, aut ſolius ſpiritus in ſeipſo cauſam habentis affectus. Inſtrumentorum quidẽ, tonſillarum, epiglottidis, faucium, columellæ, ſummæ arteriæ. quod ſi depaſcitur phlegmone, etiam linguæ & ma xillarũ interius: quũ ob phlegmones excellentẽ magnitudinem, linguã extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet, & ipſius quod abundat, extra dentes exeritur. hoc malum συνάγχη, *angina* Latinè, & κυνάγχη, *id eſt cani na angina*, nominatur. aut quoniam huiuſmodi animalia

A aſsiduè hoc malo vexantur, aut quòd etiam ſana linguam exerere conſueuerunt. Alteri autem generi contraria euenĩũt, inſtrumentorũ collapſio, * gracilitas maior q̃ pro cuiuſq; natura, & ſtrãgulatio vehemẽs: vt ipſiſmet in pectore latẽtioribúſq; partibus circũ cor atq; pulmones abdita eſſe inflãmatio videatur. Συνάγχην hãc appellamus, quaſi συνεδύουσαν ἔνδον καὶ ἄγχουσαν, *i. interius uergentem & angentem*. Ego verò exiſtimo ipſius ſolius ſpiritus id vitiũ eſſe, praua conuerſione ad calidiſsimum ſicciſsimúmque conuerſi, nulla corporis parte inflammatione laborante.
B Id autem mirandum nõ eſt. nam in * Charonæis ſtrãgulatus citra vllum corporis affectum acutiſsimi contingũt. immò vel vnica inſpiratione, prius quàm corpus aliquod maleficium cõtrahat, homines moriuntur. Quinetiam & à rabido cane, qui in faciem, dum ſpiritus adducitur, tantummodo inſpirauerit, & nullo pacto momorderit, in ra biem homo agitur. Talẽ igitur reſpirationis mutationem interius fieri, haud eſt ex iis quæ fieri nequeãt: quan doquidem & alia infinita eorũ quæ in homine ſunt, eandem ſpeciem cũ exterioribus cauſis obtinent. ſucci per-
C dentes intra corpus ſunt & exterius. morbi quoq; medicamentis pernicioſis aſsimiles: & à medicamẽtis talia vo munt qualia ob febres vomere ſolent. Quocirca neque à ratione alienum eſt, in peſtilentia quæ Athenas afflixit, nonnullos exiſtimaſſe in puteos Piræi à Peloponnẽſibus venena fuiſſe coniecta. homines enim peſtilentis morbi cum lethalibus medicamẽtis ſimilitudinem ignorabãt.

Adeſt ſanè laborantibus canis angina, tonſillarum, fau cium, totius oris inflammatio: lingua extra dẽtes & labia prominens: ſaliua effunditur: pituita craſsiſsima ac frigi-
D da defluit, facies rubicunda & inflata eſt: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi ſunt, ſed ſtrangulatione vexati, eos obſcurius ſentiunt: pectus & cor ardẽt: frigidi aeris deſiderium adeſt, & admodum exiguum inſpirant, eouſque donec demũ intercluſo ad pectus aeris tranſitu ſtrangulentur. Nempe quibuſdam cũ pulmone vitium facilè communicatur: hi verò permutatione moriuntur. febres ignauæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At ſi alicui in bonum res vertitur, abſceſſus ſecundum aurẽ hinc atque inde exterius aut
E interius in tonſillis fiunt. Quòd ſi cũ torpore nõ admodũ tardè fiant, euadunt quidẽ, ſed cũ dolore atque diſcrimi ne: ſin autem morbo in abſceſſum mutato tumor maior ſubeſt, in acutũ abſceſſu inſurgente, repentè ſtrangulantur. Hæ ſunt planè caninæ anginæ ſpecies. Anginam autẽ collapſio, gracilitas, pallor comitantur, oculi caui, interius demerſi, fauces & gurgulio retracti, tonſillæ multo magis ſubſidentes, vociſque priuatio. Huiuſce ſpeciei ſtrangula tus longè quàm prioris violentior: quippe, quũ in pecto-
F re malum ſit vbi ſpirandi initiũ ponitur, eodem die mo riũtur, qui * celerrime, nonnunquam & antequam medicũ accerſiuerint: nonnulli & accerſito medico nihil profecerunt. mortuus eſt enim æger antequam medicus arte vteretur. Quod autẽ in melius vertitur, inflammat omnia quæcunque extrorſum phlegmone impulerit: quare ex συνάγχη, *id eſt angina*, fit κυνάγχη, *id eſt canina angina*. Bonum quoque eſt ſi in pectore magnum œdema oriatur, aut inſigne eryſipelas. Egregius verò medicus aut cucurbitula in pectus malum detrahit, aut ſinapi oſsibus pe-
G ctoris, aut partibus iuxta maxillas imponens, extrinſecus vlcerat, difflationémque molitur. Quibuſdam ſanè breui tempore vitium his auxiliis exterius tractum fuit: abſolutum verò, ſubitò recurrit, & ad interiora reuerſum eſt.

Cauſæ vtique infinitæ ſunt, refrigerationes magis, exu ſtiones minus, plagæ, penetrationes in tonſillas ab oſsibus piſcium, frigidæ potus, ebrietates, ſaturitates, & mala à reſpiratione prodeuntia.

DE AFFECTIBVS COLVMELLAE, CAP. VIII.

H Corpus ſolidum ex palato pendens, inter tonſillas poſitum, columna & gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomen eſt. Columella natura neruus eſt, ſed humi dus: nã in humido loco ſitus eſt. Iſte itaque gurgulio pluribus incõmodis afficitur. Etenim phlegmone craſſeſcit, æqualíſque à baſi vſque ad extremũ terminum efficitur in longũ protẽtus, ac rubore ſuffuſus. κίων *i. columna* huiuſce vitii appellatio eſt. Si in extrema tantùm parte rotunda-

tur & increſcit,liuet,atqueſubnigricat. Vua huiuſmodi af-
fectus cognominatur.omnia enim vuæ ſimilia ſunt,& fi-
gura,& color,& magnitudo. Tertius affectus eſt membra
narum ab vtraque parte iacentium, quæ veluti ſquamæ
latæ,aut veſpertilionum alæ conſpiciuntur. Id genus mor
bi Lorum vocatur: loris enim ſimiles ſunt membranarũ
in latum explicationes. At ſi in tenuẽ & oblongam mem
branam columella deſinat, veluti vrinaculum in extre-
mo habens, κραάσπεδον hunc affectum nominant, *quod
montis radicem uel pedem ſignificat. Latino caremus uocabu-
lo*. Prouenit autem & id ex fluore, quemadmodum
& alia vitia: fit verò & per abſciſsionem obliquè factam,
ab vno tantùm latere membranam relinquẽte medico.
ſin autẽ bicornis columella reddatur, geminis membra-
nis hinc atque inde pendentibus,nomẽ quidem nullum
obtinuit,verùm affectus ipſe perſpicuus eſt. omnia verò
hæc facile fuerit introſpicientem dignoſcere. Omnibus
ipſis ſtrangulatus accidit,& ægrè cibum potúmque deuo
rant. tuſsis quoque omnibus adeſt,ſed præcipuè loro ve-
xatis & craſpedo. Quædam enim arteriæ titillatio à mem
branis oritur: nonnunquam verò & aliquid humoris in
arteriam clanculum inſtillatur,vnde ad tuſsim prouocã-
tur. Vuam autem & columnam maior ſpiritus difficultas
ſequitur,& magis impedita deuoratio. * in his enim hu-
mor in nares repellitur, quoniam tonſillæ vnà malè ha-
bent. Senibus columna accidere conſueuit: iuuenibus au
tem ac viris,vua,ſiquidẽ hi ſanguine referti ſunt, * & in-
flammationi magis obnoxii. pubeſcentes & pueros mem
branarum vitia ſæpius infeſtant. Secari autem omnia ci-
tra noxam queunt: ſed in vua adhuc rubentibus locis,ſan
guinis effluuium,& dolores,& phlegmones incrementũ
ſuperueniunt.

DE TONSILLARVM VLCERIBVS, CAP. IX.

VLcera in tonſillis fiunt,aliqua familiaria,mitia, non
lædentia: aliqua aliena,peſtifera,necantia. Mitia qui-
dem,ſunt munda, exigua, non altè deſcendentia,non in-
flammata,dolorem non excitantia. Peſtifera ſunt lata,ca
ua, pinguia, quodam concreto humore albo, aut liuido,
aut nigro ſordentia. Id genus vlcera ἄφθαι nuncupan-
tur. Quòd ſi concreta illa ſordes altius deſcenderit, affe-
ctus ille ἐσχάρα & eſt & vocatur, *Latinè cruſta*. Cruſtam
verò circunueniunt rubor excellens, & inflammatio,
& venarum dolor, quemadmodum in carbunculo, & e-
xiguæ raræque puſtulæ, quas *Græci* ἐξανθήματα vocant, o-
rientes: hiſque aliæ ſuperuenientes, in vnum coaleſcunt,
atque inde latum vlcus efficitur. Id ſi interius in os depa
ſcendo ſerpit, ad columellam vſque peruenit, ipſámque
exedit,& linguam etiam occupat,& gingiuas,& fræna, *id
eſt dentium alueolos*: dentéſque inde labefactantur & de-
nigreſcunt. In collum etiam phlegmone erumpit: atque
iſti haud ita multis diebus pòſt phlegmone, febribus,fœ
tore,inediáque conſumpti intereunt. At ſi in pectus per
arteriam id malum inuadat, illo eodem die ſtrangulat.
Pulmo enim & cor neque talẽ odoris fœditatẽ,neque vl-
cera,neque ſanioſos humores ſuſtinent: ſed tuſsis ſpiran-
dique difficultas enaſcitur. Cauſa maleficii tonſillarũ, eſt
frigidorum,aſperorum,calidorum,acidorum adſtringen
tiúmque deuoratio: quandoquidem hæ partes pectori ad
vocem ſpiritúmque edendum inſeruiunt,& ventri,ad ali
menti tranſmiſsionẽ,& gulæ,ad eiuſdem deuorationem
obſequio ſunt. Internis verò partibus ſiquod contingat
incommodũ,ventri videlicet,gulæ,& pectori, ad iſthmũ
& tonſillas,& loca ibi poſita,mali conſenſus & eructatio-
nes perueniunt. Quapropter pueri vſque ad pubertatem
maximè hoc morbo tentantur. præcipuè nanque pueri
multum frigidámque aerẽ inſpirant, quoniam in iis plu
rimum caloris ineſt,& ad cibos intemperantes ſunt,& va
ria concupiſcunt, & frigidã potant, & excandeſcentes ac
ludentes,altius vociferãtur. Puellis quoque vſque ad men
ſtruæ purgationis tempora hæc vitia vſitata ſunt. Regio
AEgypti horum affectuum planè fœcunda eſt. aer enim
ſpirãdo ſiccus adducitur. varios præterea cibos ſuggerit.
Radices enim,herbæ,atque olera ibi largè proueniunt,&
acria ſemina, & potio craſſa, vtpote Nili aqua. ſibi verò
AEgyptii ex ordeo, & ex flocibus ſeu vinacea is potiones
acres conficiunt. Syria quoque, maximè *illa quæ κοίλη, id*

A *eſt caua, nominatur*, huiuſmodi morbos procreat. vnde
AEgyptia & Syriaca vlcera id genus appellant. Modus
verò mortis quammiſerrimus accidit. dolor quidẽ acer,
& calidus,qualis in carbunculo,ſpiritus vitiatus. exhalant
enim maximæ putredinis odorẽ,*eundémque vehemẽ-
ter in pectus ſpirando adducunt. Immundi adeo ſunt vt
neque ſuũ ipſorum odorẽ ferre queant. Pallida his ſeu li-
uida facies,febres acutæ,ſitis, vt igne accenſi videantur
potum,veriti dolores,nõ admittunt. * triſtatur enim quũ
tonſillæ comprimuntur, aut potus in nares reſilit. quúm-
B que decumbunt,ſurgũt vt ſedeant,decubitũ nõ ferentes.
quòd ſi ſedent,* quiete carentes,iterũ decumbere cogun
tur: plerunque autẽ recti ſtantes obambulant. *nam quie-
ſcere nequeunt. ſolitudinẽ fugiunt,dolorẽ tollere dolore
tentãtes. Inſpiratio,magna eſt. frigidũ enim aerẽ ad refri-
gerationem deſiderãt: expiratio verò,parua. nam veluti i-
gne exuſta vlcera quũ ſint,à calido præterea ſpiritu incen
duntur. Raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. atque hæc in
peius ruunt,quum ſubitò in terrã collapſis anima deficit.

DE PLEVRITIDE, ID EST MORBO
C lateris, CAP. X.

SVb coſtis,dorſo,& *internis pectoris ad iugula vſque,te
nuis membrana robuſtáque,oſſibus inhærẽs, ſubſtrata
eſt,cui nomẽ Succingẽs inditũ eſt. In hac quum phlegmo
ne ſuborta fuerit,ignis adeſt cũ tuſſi & ſputis variis. πλευ-
ρῖτις morbus iſte appellatur. Opus eſt autẽ omnia hæc in-
ter ſe conſonare atque cõſpirare, ab vna cauſa pendentia.
quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proueni-
unt,etſi omnia ſimul ingruũt, πλευρῖτις nõ vocatur. Hunc
affectũ comitatur dolor acutus ad iugula aſcendẽs, ignis
D acer: decubitus in latus inflammatũ facilis eſt. * In ſua e-
nim ipſius ſede collocatur: in oppoſitã verò partẽ decubi
tus dolorem cõcitat: à pondere enim & phlegmone,& ſu
ſpenſione in omnes mẽbranæ continuas partes ad hume
ros vſque & iugula,quibuſdam verò & in terga,& in dorſi
ſcapulas dolor protenditur. * Pleuritida veteres *Græci* ap-
pellarũt, *Latini morbum lateris,uel coſtarum*. Eam verò ſequi-
tur difficilis ſpiritus,vigilia,ciborũ faſtidium, malarũ ru-
bor hilaris,tuſſis arida, ſputa ægrè exeuntia, pituitoſa, aut
bilioſa,aut abundè cruenta,aut ſubflaua: & hæc ordinẽ nõ
E ſeruantia,ſed aliàs alia aduenietia ac recedentia. ex omni-
bus verò peius eſt ſi cruentũ ſputum deſit. Delirant autẽ,
& nonnunquam comate occupantur, * atque in ſoporem
grauẽ inclinantes,mentis alienationẽ patiuntur. Itaque ſi
in malũ vertatur morbus, omnibus in peius vergentibus,
intra ſeptimã iſti in ſyncopam lapſi,conſumuntur: at ſi in
ſecunda hebdomade educi ſputa incipiant,& mala auge-
ſcant,decimoquarto die pereunt. Nonnunquã ſanè intra
huius temporis ſpatiũ,omnium in pulmonẽ tranſitus eſt.
trahit enim in ſeipſum pulmo rarus & calidus, & ad pro-
F xima trahenda ſeſe cõmouens: túncque * morbi tranſpoſi
tione repentè homo ſtrangulatur. Cæterùm ſi diem hunc
ægrotus tranſierit,atque intra viceſimum non moriatur,
ἔμπυος, *hoc eſt pectore ſuppuratus*, euadit. Hæc profectò ſi
morbus ad perniciem tendat, eueniunt. At ſi in melius
vergat,ſanguinis è naribus larga profuſio cũ impetu ſuc-
cedit: túncque repentè morbus diſcutitur: quandoquidem
& ſomnus oritur,& pituitæ reiectio aduenit,poſtea bilio-
ſorum tenuiũ,deinde multo tenuiorũ,rurſum verò cruẽ-
torum,craſſorum,carnis formã referẽtium. Quòd ſi poſt
G cruenta iterũ exeat bilis,poſt ipſam pituita,ſecura eſt hæc
in priſtinũ reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facilè
extuſſiunt læuia,æqualia,humida,rotunda,ſeptimo die li
berantur: quando & venter bilioſa exturbat,ſpiratio con-
quieſcit,mens ad ſe redit,febres decreſcunt, ciborum ap-
petentes ſunt. Si ſecunda verò hebdomade hæc inchoan-
tur, decimoquarto die ſanantur: ſinminus, in ἐμπύημα,
hoc eſt pectoris ſuppurationem,morbus vertitur. Id verò rigo
res indicãt,doloréſque punctorii. ſedere cupiunt, ſpiritus
deterius ducitur: tunc metus maior eſt ne pulmo pus mul
H tum ſubitò attrahens,hominẽ ſuffocet qui prima & maio
ra mala euaſerat. Verumenimuero ſi inter coſtas morbus
irrepſerit, eáſque diſiunxerit, & phlegmones faſtigiũ ex-
trorſum deprompſerit,aut verſus inteſtina eruperit,plerũ
que homo ad ſanitatem redit. Inter anni tempora hyems
maximè huius morbi ferax eſt: ſecundò autũnus: ver mi-

nus, nisi interdum frigidum sit, æstas verò minimè. Quantum ad ætates attinet, in primis senes pleuritidi sunt obnoxii qui etiam sæpius quàm alii liberãtur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonẽ transitus facilis est: quippe qui est in senecta quàm in alia ætate frigidior, quando & spiratio parua est, & omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbũ incidunt: verùm neque admodum frequẽter euadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exiguam phlegmonẽ ægrotãt: in magnis autem maius inest periculum. Et pueri minimè pleuritide corripiuntur, minúsque ab ea periclitantur: quandoquidem puerilia corpora rara, humida, fluxáque sunt, ac multa est in eis * difflatio atque digestio: quocirca neque magna contrahitur phlegmone. ea est huius ætatis in hoc morbo felicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de causis & signis acutorum morborum, Lib. II.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

De pulmonaria,	Cap. I.	De iecinoris acutis morbis,	Cap. VII.
De sanguinis reiectione,	Cap. II.	De cauæ venæ acuto morbo,	Cap. VIII.
De syncopa,	Cap. III.	De renum acutis affectibus,	Cap. IX.
De ardoribus,	Cap. IIII.	De vesicæ acutis affectibus,	Cap. X.
De cholera,	Cap. V.	De vteri strangulatu,	Cap. XI.
De voluulo,	Cap. VI.	De satyriasi,	Cap. XII.

DE PVLMONARIA, CAP. I.

AB duo potissimùm viuũt animalia, escam videlicet & spiritum. Ex his multo magis vitæ conducit spiratiò: hanc enim si quispiam supprimat, non diu fuerit incolumis, sed protinus interibit. Huius instrumenta multa parata sunt. initium sunt nares: via est arteria: locus continens, pulmo: pectus autẽ, pulmonis est vallum & conceptaculum. Verùm cætera vt instrumenta solùm animali subseruiunt: pulmo verò attrahendi causam in se continet. Nanque in ipso medio calidum viscus sedet, cor, vitæ spirãdique principium. Id pulmoni quoque attrahendi frigidi aeris cupiditatẽ iniicit. siquidem ipsum incendit, verùm cor est quod attrahit. In primis igitur si cor affectum est, non diuturna est mortis dilatio: si pulmo malè habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, * malè vitam agit, mors tardissimè aduenit, siquis medelam adhibet. Si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritúsque sublatio: subitanea pernicies imminet. Hæc est ægritudo ea quam περιπνευμονίαν vocamus, *Latini pulmoniam dicunt*, * vomica scilicet pulmonis, quam acuta febris comitatur: quibus accidit thoracis grauitas, doloris carentia, si solus pulmo inflammatur. quippe qui naturaliter doloris immunis sit, ob corporis raritatem, lanis assimilis. Asperæ arteriæ in ipso insertæ sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. Musculorum pulmo expers est, neruos habet exiguos, graciles, ad motum ciendum opportunos. his de causis pulmo dolorem non percipit. At si quæpiam ex membranis eum ambientibus & ad pectus deligantibus inflammatur, adest tunc & dolor, spiritus est deprauatus, calidus: * sedere volunt laborantes: ad spiritum ducendum, corpus rectum statui tur: (ad id enim hic est situs aptissimus:) rubescit facies, sed malæ præcipuè: oculorum album nitidissimum ac pingue est: summæ nares simæ sunt: venæ temporum, vel etiam colli, elatæ apparent: cibos auersantur, arteriarum pulsatus initiò magnos habent, inanes, crebérrimos, perinde acsi festinare coacti sint. Calor in exterioribus membris modicus humectúsque est: in interioribus ingens, aridus. Inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aeris auiditas: mentis ambiguitas superuenit: tussis adest plerunque sicca. Sin aliquod sputum mouet, id vel spumans pituita est, aut aliquid exquisitè biliosum, aut cruentum, floreo colore valde perfusum: id verò cruentum aliis perniciosius est. Quòd si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori qui *à Græcis* cōma nominatur. Cogitationes vanæ insurgunt, mens alienatur, non admodum ecstasi corripiuntur: præsentia mala ignorant. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. Eorum algent extrema liuescunt vngues curuantúrque: motus arteriarum parui frequentissimique sunt & deficientes, quando ipsis proB xima mors est: nam septimo die plerunque moriuntur. Porro si nonnunquam morbus subsistit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur, aut per aluum cum perturbatione, multorum biliosorum & spumantium succorum deiectio: qui ex pulmone in * imum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liquidiores & facilè deiiciuntur. nonnunquam verò & per vrinarias semitas euocantur. Cæterùm quibuscunque hæc simul eueniunt, hi quamprimum ægritudine subleuantur. quidam vtique sunt qui-
C bus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si maius bonum suboritur. Quòd si ad intestina aut vesicam ex lateris morbo sanies deriuata sit, tunc quidem continuè pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum vlcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. Quibus verò in pulmonem pus irrumpit, nonnulli ob subitaneam & copiosam effusionem, & reiiciendi infirmitatem suffocantur: at quicunque suffocationis periculum ex tumoris eruptione subterfugiũt, hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur, & in phthi
D sin prolabuntur. Verùm ex abscessu & phthisi pauci admodum senes liberantur, sicut neque à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agentes.

DE SANGVINIS REIECTIONE Caput II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur: primò, ex ipso ore, capite, & vasculis quæ ibi sunt. via est palatum & fauces, vbi est gulæ & arteriæ principium. screantes verò & cum parua tussi, vel etiam citatiore, in os sanguinem eructant. Nam quum ab ore fertur, neque * screatu opus est, tum ἔμπτυσις, *id est expuitio*, dicitur: * quum ve-
E rò paucissimus & guttatim sanguis exit, aut etiamsi copiosus de capite vel ab ore eruperit, nondum appellanda * est ἀναγωγὴ, *id est reiectio*: sed idem vel πτύσις, *id est spuitio*, vel αἱμορραγία, *id est sanguinis eruptio*, dicitur. sin ab inferioribus ascendat, à pectore visceribúsque ibi latentibus, pulmone, aspera arteria, locisque spinæ finitimis, huiusmodi non πτύσις, sed ἀναγωγὴ vocitatur, ascensionis ac viæ per quam fertur, nomen habens. Signa verò vtriusque communia, exigua & pauca sunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & sputum conueniunt:
F singulorum autem propria, magna & multa, & periculosa sunt, quibus vtranque effusionis sanguinis speciem internosse leue est. Igitur si à capite sanguis decurrit, vbi multus est, plura maioráque aderunt: pauca minoráque, vbi raro paucúsque expuitur. Caput graue est, dolet: sonant aures, facies rubet, venæ distentæ sunt, vertigo infestat. Et ante hæc causa euidens fuit, percussus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. quippe id subitò ac valde caput implet, repentéque multum sanguinis

effracta vena profundit: modica ebrietas rarefacta ve-
na sanguineum sputum mouet. Interdum per nares san-
guinis consuetum profluuium sistitur: ad palatum verò
conuersum, reiectionis imaginem præbet. Igitur si de
capite profluit, titillatio in palato gignitur: creber screa-
tus fit: post quem sputum erumpit: inde irascuntur, tus-
sique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam de-
fluit, tum per tusim sanguinem extrudunt: idque mul-
tos falsos habuit, ex profundis visceribus reiectionem
fieri suspicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in
gulam, sicque cum nausea euomitur: falsóque multis ita
persuasit vt ex gula ferri sanguinem crederent. Qui ex-
puitur sanguis, haud ita crassus est, colore ater, læuis, æ-
quabilis, alienæ materiæ non permixtus, (screantibus
enim confestim in linguam cadit) rotundus, auulsio-
níque obediens. Tu verò si palatum etiam introspicias,
* id sordidum, vlcerosum, & sæpius cruentum videbis.
Huic simplex curatio breuísque suffecerit, adstringen-
tia videlicet medicamenta palato adhibita, & ea frigi-
da. siquidem calefacientia, & quæ rara faciunt corpo-
ra, & quæ dilatant, fluxum maiorem citant: eáque fit à
capite cadentis sanguinis coniectura. At caput quoque
vel per venæ sectionem, vel per nares, vel per aliam dif-
flationem euacuandum est. & hæc maturè facienda sunt.
nam si diutius sanguis feratur, quædam erit eius cursui
exercitatio, eiúsque loci membra suscipiendo sanguini
assuescent. Vlceratur autem & arteria: vnde * tusis non
screatus exoritur, atque inde fit * eruptionis initium. Si
verò à pectore inferioribúsque visceribus sanguis efflu-
xerit, *ἀναγωγὴ*, *reiectio Latinè*, nuncupatur. Vtique valde
mortifera est si ab aliquo principe membro effracto
sanguis manauerit, aut à concaua cordis vena, sangui-
nem ab iecore illi suggerente, aut à magna arteria se-
cundum dorsi spinam discurrente. nam erumpente san-
guine, perinde acsi iuguletur homo ac stranguletur, mors
instat celerrima. Quibus autem ex pulmone, aut costa,
aut aspera arteria profunditur, non æquè citò intereunt:
veruntamen in suppurationem pectoris, *quæ ἐμπύημα di-
citur*, & in phthisin incidunt: minus periculi ab aspera
arteria portenditur. Si autem gula aut ventriculus san-
guinem vomunt,* neque admodum lethalis est affectus
&, si valde copiosi sanguinis vomitus est, neque longa
curatio est, neque varia. Si à iecore aut liene prodeat,
non facilè id fit, neque continenter. nanque in ventri-
culum & intestina expeditius hæc viscera sanguinem
propellunt: haud ita tamen quin credendum sit hæc
eadem ad superiora, videlicet pulmonem & arteriam,
posse retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecino-
re * per narem illam sanguis erumpit quæ eregione pa-
tienti visceri opponitur. Locos vnde fit exitus, iam re-
censuimus, eorúmque periculi vel mortis discrimina.
Effusionis autem sanguinis tres sunt modi, vel rupta ve-
na aliqua, vel exesa, vel rarefacta. Rumpitur quidem
repentè vel ictu, vel * ferendo onere, aut tollendo, vel
ab edito loco desiliendo, vel clamore, vel magna excan-
descentia, aliáve id genus causa, quum subitò in arte-
riam copiosus sanguis effunditur. Si ab erosa parte, ho-
minem interrogare opus est num prius tusierit, diffi-
culter spirauerit, nausea vomitúsve antea infestauerit. in
his enim diuturnis affectibus copiosa & acri fluxione
perseuerante vascula exeduntur. Vbi igitur * detritæ &
attenuatæ & ad extremum consumptæ fuerint ambien-
tes membranulæ, hac atque illac sanguine perfluunt. At
rarefactio citra rupturam est: proinde non subitanea,
neque cum multi aut crasi sanguinis exitu. nam quum
rarescunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd
si multus * in aliquo inani spatio sanguis collectus rur-
sus emittitur, crasior seipso redditur: non tamen mul-
to crasior, neque ater, quale concrementum aut gru-
mus est: sed copiosior, vtpote qui vnum in locum prius
confluxerit. Id genus autem repentini exitus plerunque
fœminis quibus menstrua non respondent, euenire so-
let: idque singulis mensibus euenit, iisdémque men-
struæ purgationis circuitibus apparet, necnon iisdem sta
tis cessationis diebus supprimitur. ac nisi mulieri labo-
ranti succurratur, per multos circuitus sanguinis emisio

A reuertetur. Nempe quibusdam vasa rupta sunt, sed mul
titudine reiectio euariat. Et ab arteria an à vena fera-
tur interest: quoniam ater est sanguis, crassus, & facilè
spissescens, qui à vena mittitur: præterea minus peri-
culi adfert, celeriúsque compescitur. Ab arteria flauus
tenuísque prolabitur, haud ita cogitur, citius hominem
perimit, & maiori negotio supprimitur. nam arteriæ
agitatio, sanguinis fluorem mouet, vulnúsque frequen-
ti concusione dehiscit. * Erosionis autem curatio ma-
gnam diligentiam postulat, quum * sit longa, diffici-
B lis & periculosa. Etenim parte membri deficiente, ad
solidationem vlcus non ducitur. vlcus enim, non vul-
nus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio, quia vul
neris oræ se contingunt: & hæc secundo periculi ordine
consistit. Minimus in rarefactione metus subest: spon-
te enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratió-
que in medendo satis est. Cæterùm & sedes vnde san-
guis proficiscitur, obseruandæ sunt. siquidem multa
sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu
est, curatióque diuersa. A gula igitur haud ita sæpe per
C rarefactionem solet sanguis effluere, quum ob cibos po-
tionésque refrigeratio & adstrictio eius partes conden-
set. Quinetiam erosiones haud frequenter fiunt, ac mi-
nus quàm rarefactio, gulam infestant. quippe fluxiones
erodentes non multum temporis in ea subsistunt, sed
aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentius
gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, non
tam magnæ, sicuti à pectore, sanguinis profusiones fi-
unt: in causa est venularum quæ ibi sunt, arteriarúmque
tenuitas. sanguis verò exiens non magnopere nigricat,
D subflauus est, non exactè læuorem habet: aut saliuæ per-
mixtus est. cum nausea & vomitu reiicitur. Leuis tusicu-
la citatur, modò humidum quippiam mouens, modò
arida. id euenit, quoniam gulæ affectum arteria quo-
que participat, secundum illam extenta & adhærescens.
morsus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipi-
tur: idque præsertim si bene frigida, aut calida, aut a-
cerba sint quæ deglutias. nonnullos autem & gulæ i-
psius dolor inuadit, ad interscapulum vsque interdum
pertinens. vomunt * pituitosa. nonnunquam, si morbus
E producitur & inualescit, cibum reiiciunt, cibos summo-
pere fastidiunt. febres haud ita multum continuæ, sed
erraticæ sunt. E ventriculo niger concretúsque sanguis
euomitur, etiamsi ab arteria fluxerit: si à vena, multo
nigrior compactiórque est. nausea multa adest, pitui-
tosus biliosúsque vomitus: si prius homo comedit, cum
cibis mixtus sanguis eiicitur. in eodem enim loco cibus
sanguísque colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olen-
tes. Quòd si multa materia collecta est, angor animi ver-
tigóque sequitur: * quum materiam vomuerunt, suble-
F uantur: * resoluuntur tamen, penitus exæstuant, asiduè-
que dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus
sanguis, vehementer flauus, per tusímque expellitur: qui
nisi expellitur, continens tusis inhæret. sensus verò & do
lor in gutture est, paulum supra aut infra: vox rauca &
obscura fit. Si à pulmone, repentè vberiórque sanguis e-
manat, idque magis si erosio in causa sit: * tusis permo-
lesta est: sanguis verò exactè flauus, spumans, rotundus, sic
vt pars eiecta à parte distincta sit. Cæterùm & in com-
muni vase corruptio eorum quæ de pectore exeunt, alia
G est: comparatione autem, permixta discernas: alioqui
pectoris partes specie carnosas, pulmonis esse partes cen-
sueris: verùm pectoris grauitas, indolentia, rubórque
in facie multo magis in pulmonis vitio reperitur. * Si in
pectore noxa fit, in parte priori secundum os pectorale,
quod vocant, dolor laceratam partem ostendit. ingens
tusis adest, vix aliquid extrudens: sanguis non multum
flauus est, modicè crassus, spuma carens. Quòd si & pul-
moni in transitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ
consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per
H pulmonem iter datur. * Si à membrana costas vestiente,
per tusim quidem sanguis funditur: sed niger, læuis, te-
tri odoris virosique, qualis ex putridis rebus exhalat.
* dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex
his cum febre, vt pleuritici solent, intereunt. Tempus an-
ni humidum calidúmque sanguinis emisionem maxi-

mè procreat. tale eſt humidum & calidum ver: ſecundo A
loco æſtas,autumnus minus,hyems minimé. Æſtate ma
ximè moriuntur ob ſanguinis effluuium, quo tempore
haud ita magnæ phlegmonæ oriũtur:vere ſecundò,phle-
gmonis & vrentibus febribus conſumuntur: autumno
plurimùm tabes, quas *Græci* φθόας *dicunt*, eueniunt. Vt
ſemel autem dictum ſit, omnem ſanguinis reiectionem,
quantumuis modicam, quãuis iam rupta vaſa coiuerint,
comitatur mœror,diffidẽtia, vitæ deſperatio.Quis enim
eſt adeo firmo & conſtanti animo, qui ſe iugulationi ſi-
mile quiddam paſſum eſſe conſpiciens,nõ futuram mor- B
tem vereatur & perhorreſcat? nam & grandiora anima-
lia & robuſtiora, quales tauri ſunt, ſanguinis profuſione
celerrimè perduntur. Verùm hoc haud magnopere mi-
randum eſt:illud ſumma admiratione dignum, quòd in
ſola ex pulmone reiectione, quæ omnium ſæuiſsima eſt,
homines animum non deſpondent, quum tamen in ex-
tremo diſcrimine verſentur. Pulmonis indolentiam hu-
iuſce rei cauſam ego ſtatuo.quilibet enim dolor,quanuis
exiguus,interitus metum iniicit,& plerunque terribilior
eſt quàm * periculoſior: contrà indolentia in plurimis C
vel magnis morbis à morte ſecuritatem præſtat, damno-
ſiórque eſt quàm terribilior.

DE SYNCOPA, CAP. III.

REctè planè medicus & vulgus, rectè,inquam,huic af-
fectui nomen indiderunt.*ô cyphon, cuius mali eſt
nomen? Ecquid enim maius?ecquid celerius ſyncopæ*fa
cultate? ecquodnam aliud nomen ad hanc rem appellan-
dam ſignificantius?quid verò corde ad mortem vitámve
* potentius? Neque ſyncopam,cordis ægritudinem eſſe,
aut vitalis in eo poteſtatis detrimentum, nõ credendum D
eſt. tanta eſt mortis celeritas,& talis morbi ſpecies.Quip-
pe is affectus,vinculorum poteſtatis vitam fouentis diſſo
lutio eſt, hominis conſtitutioni aduerſarius. hanc enim
tenaciter corripiens nõ dimittit,ſed diſſoluit ac diſsipat.
Neque id magnum eſt miraculum: nam & alii affectus,
quorundam membrorum quibus inhæreſcunt, indéque
accenduntur,proprii ſunt & periculoſi.Βουβῶνες,*id eſt ingui-
num tumores*, peſtiferi & permaligni, iecoris ſoboles ſunt,
nulláque alia ex parte prodeunt: tetanus autem, neruorũ
labes eſt comitialis morbus caput obſidet. Pari igitur ra- E
tione & ſyncopa,cordis & vitæ ægritudo eſt. Quicunque
verò ſtomachi affectum ſyncopam eſſe opinantur, quo-
niam cibis vinóque, in nonnullis & frigida vires refectæ
ſunt,& ægritudo ſublata, iidem mihi vidẽtur capillorum
capitis & cutis affectum eſſe phrenitin opinari: quoniam
capillorum detonſione & * cutis irrigatione phrenitici
releuantur. Verùm * cordi ſtomachus vicinus pernicio-
ſus eſt,vnde in cor tam noxia quàm vtilia deriuantur. E-
tenim per pulmonem etiam,vt ſpiret,aerem cor accerſit.
Veruntamẽ pulmo haud ex æquo ſpirandi facultatis par- F
ticeps eſt,quum facultates nõ in inſtrumentis, ſed vbi eſt
fons vitæ atque roboris,ſtatuãtur. At ſtomachus,vitæ ne-
que principium,neque ſedes eſt:aliquis tamen ab eius im
becillitate lædi poteſt.nam & cibi cordi nocentes,nõ ſto-
macho officiunt,ſed cordi per eum noxam infligunt. Si-
quidem & ab illis morientes, cordis affecti notas repræ-
ſentant,arteriarum motus paruos debiléſque,cordis con-
cuſsionem cum vehementi palpitatione,vertiginem,ani
mi deliquium, torporem membrorum, reſolutionémq;,
copioſum ſudorem,qui ſupprimi nequeat,refrigerationẽ G
in toto corpore,ſenſus vociſque priuationẽ.dicendúmne
eſt hæc ſtomachũ perpeti? Sed quænam ei propria? Nau
ſea,vomitus,cibi faſtidium, ſingultus, eructatio ſimplex,
vel acida. Illi præterea quibus cor laborat, ſenſus aciem
exquiſitiorem habẽt, vt videant & exaudiant plus quàm
antea. mente etiam ſunt firmiore,& animo puriore. pro-
inde non tantùm præſentia declarant, verumetiam futu
ra veriſsima diuinatione prædicunt. Nónne igitur & hæ
ſtomachi poteſtates ſunt?Hercule minimè,ſed cordis,vbi
& anima & eius natura inhabitat, ad quod & virtutũ ibi H
ſitarum calamitas pertinet. Huius verò morbi eſt tenoris
naturæ deſtructio,*auctore frigido humidóque: quippe
hoc oppreſsi intus & in cute refrigeſcunt,nõ ſitiunt:frigi
dum ſpirant, quanuis magnis ac perurentibus febribus,
vnde ipſa ſyncopa dependet,affligantur. Natura enim ro-
buſta & probè temperata omnia ſuperat,omnibus domi-
natur, ac per humorem & ſpiritum & ſolida, horúmq; o-
mnium conuenientem ordinem & modum,hominis vi-
tam adminiſtrat. Quòd ſi naturæ nexus,id eſt tenor,diſſo
lutus ſit,tunc affectus oritur, cuius prægrediens cauſa eſt
καῦσος, *id eſt febris vrens, vel uſtoria*. is verò huiuſmodi eſt.

DE CAVSO, ID EST FEBRE VSTO-
ria, Cap. IIII.

IGnis paſsim & acer & tenuis eſt:ſed intus maximè.Spi
ritus tanquam ab igne, calidus: aeris vehemens attra-
ctio,frigidi cupiditas, lingua arida,in labiis & cute ſqua-
lor:algent extrema, lotium quàm bilioſiſsimum, inſom-
nietas,arteriarũ mot⁹ crebri,parui,imbecilli:oculi *puri,
lucẽtes,ſubrubri:facies bene colorata.Quòd ſi morb⁹ vlte
rius creſcat,omnia maiora & ſæuiora fiunt.arteriæ mini-
mis motibus & creberrimis agitantur: ignis ariditſsimus
& acerrimus.mens delirat,*omnia ignorat.ſiticuloſi fiũt,
omnia frigida attrectare cupiunt,parietem,veſtem, paui
mentum,humorẽ.manus frigent,ſed palmæ perquam ca
lidæ: vngues liuent. ſpiratio crebra eſt, roſcidus humor
circa frontem & iugula. Quum ad ſummam ariditatem
calorémque corporis natura peruenerit, tum calidum in
frigidum, ſqualor in imbrem conuertitur. Rerum nan-
que ad maximam molem incrementa in contrarium ſta
tum prolabuntur. Vbi ergo naturæ nexus ſoluti fuerint,
ea ſyncopa eſt.tunc ſudor ingens toto corpore funditur,
& nullo pacto compeſcitur. Spiratio frigida eſt, * vapor è
naribus multus exhalat. Siti non vexantur: cætera enim
exaruerunt. quinetiam alia inſtrumenta ſitiunt,os & gu-
la:vrina tenuis & aquea redditur.Aluus plurimùm adſtri-
cta eſt: nonnunquam tamen pauca quædam bilioſa de-
ſcendunt.copioſa & aliena *humiditas redũdat,oſſa quo-
que tabeſcentia diffluunt: & vndique, vt in flumine, ad
exteriora omnia dilabuntur. animus ſtabilis & conſtans
eſt:ſenſus omnis purus & integer,ſubtile ingenium, mẽs
vaticinando idonea. Primùm quidẽ ſeipſos de vita mi-
graturos præſentiunt, deinde præſentibus futura denun-
tiant. Nonnulli verò interdum eorũ dictis fidem non ha
bendam putant, ſed dictorum euentus homines in eorũ
admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cũ qui-
buſdam vita defunctis ſermonẽ habent:fortaſſe quidem
ipſi ſoli præ ſenſus acumine & puritate eos adeſſe cernen
tes, aut fortè ipſorum animo viros cum quibus verſaturi
ſunt, prænoſcente atque enarrante.Quippe antea in lutu-
lẽtis humoribus & caligine demerſus erat:quos vbi mor-
bus exhauſit,& ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fi-
unt prædicant,exutóque ſordibus animo,veraciſsimi va-
tes efficiuntur. Sed quorum ſucci & ingenium adeo exte
nuati ſunt, ii nõ diu admodũ ſolent eſſe ſuperſtites, quũ
eorũ vitalis potentia * iam in aerẽ ceſſerit atque abierit.

DE CHOLERA, CAP. V.

CHolera eſt materiæ à toto corpore in gulam, ventri-
culum & inteſtina retro fluens motio: vitium acutiſ-
ſimum. ſuprà enim per vomitum erumpunt quæ in ore
ventriculi & gula congeſta fuerant: infrà deiiciuntur hu
mores in ventriculo inteſtiniſque natãtes. In primis quæ
euomuntur,aquæ ſimilia ſunt: quæ anus effundit, ſterco-
rea,liquida,tetriq; odoris ſentiuntur.ſiquidem longa cru
ditas id malum excitauit. Quòd ſi per clyſterem eluan-
tur,primò pituitoſa,mox bilioſa feruntur. Initio quidem
facilis morbus eſt,dolore vacans: poſtea verò tenſiones
in ore ventriculi & gula,tormina in ventre naſcuntur. Si
magis ſæuiat morbus, & tormina augeſcant, anima defi-
cit,membra reſoluuntur,cibos exhorrent,animus conſter
natur. Siquid acceperint,cum magno tumultu nauſea &
vomitus inuadit, tum ſincerè flaua bilis expellitur: deie-
ctiones quoque ſimiles ſunt:nerui tenduntur,tibiarũ bra
chiorúmque muſculi conuelluntur, digiti incuruantur:
vertigo oboritur,ſingultiunt: vngues liuent, algent extre
ma,totum corpus rigore concutitur.Si malum ad vltimũ
venit,tum verò ægrotus ſudore perfunditur:bilis atra ſu-
prà infráque prorumpit,conuulſione impedita veſica,lo-
tium cohibetur,quod tamen,quum in inteſtina humores
deriuentur,abundare non poteſt:voce priuantur,arteria-
rum pulſatus minimi ſunt ac frequentiſsimi: cuiuſmodi

in syncopa proposuimus. conatus ad vomẽdum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad deiiciendum prompta, quã *τεινεσμὸν Græci uocant*, sicca tamen, nihilque succi egerẽs. mors demum sequitur doloribus plena & miseranda, per conuulsionem, strangulatum & inanem vomitum. Id genus maximè æstate grassari cõsueuit: secundò per autumnũ, minus vere, hyberno tempore minimè. Inter ætates autem iuuenta, & ea quæ robustior est, hoc fere corripiuntur: senecta rarissimè: pueri magis quàm senes, sed non mortiferè.

DE HILEO GRAECE VOCATO; LATINE voluulo, CAP. VI.

PHlegmone in intestinis gignitur, perniciosum dolorem mouens. quippe innumeri torminibus acerbissimis necantur. In hisce & frigidus flatus & lentus colligitur, nec infrà, nec suprà facilè penetrans. Commoratur autem diu, pérq; superiorum intestinorum angustos anfractus *ἐλίσσεται, id est reuoluitur*. vnde & affectus εἰλεὸς, *Latinè uoluuli*, nomen accepit. Quòd si ad tormina compresio & remollitio intestinorum accesserit, multúmque imum ventrem superauerit, id verò iam χορδαψὸς est: quod nomen vltima parte * elixationem remollitionémve significat: χορδὴ autẽ intestinorum vocabulum est. Græci enim veteres *μεσεντέριον, id est lactes*, nominarunt ἐπιχορδίδα, neruos scilicet interiacentes, & vascula, & membranas, quæ intestinorũ stabilimenta & fulcimina sunt. Voluuli causa est perpetua ciborũ multorum, diuersorum, inusitatorúmque corruptio, & alia super aliam cruditas: præcipuè ab esu ciborum qui voluulum excitare consueuerũt: quale est sepiæ atramentũ in ferculis sumptum. idem existimandum de plaga est, de frigore, de frigidæ potione, si, dum quis sudat, eã largè abundéque ingurgitauerit. Ad hæc iis voluulus accidit quibus intestinũ cũ stercore in scrotum procidit, neque in ventrẽ repulsum, sed per vim retentũ fuit, his inferiora intestina phlegmone vexari solita sunt. Pueros hic affectus crebrò malè habet, vtpote quos sæpe cruditas infestat. hi tamẽ sæpius etiã sanescũt, cum ob consuetudinẽ, tum ob humiditatẽ intestinorũ. lubrica enim sunt. Senes rarò afficiuntur, sed multo perniciosius. Æstas magis quàm ver huius mali referta est, autumnus quàm hyẽs: æstas vtrunque superat. Multi quidem vi tormĩnũ repentè intereunt: aliis intestinũ suppurat, deinde nigricans, tunc & putrefactum excidit, atque ita deficiunt. Mediocrem voluulum hæc symptomata comitantur, dolor oberrãs, in stomacho * humiditas superãs, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes: aluus flatibus perstrepens, qui ad podicem vsque properant, sed ibi exitus intercluditur. Sin autem ex toto voluulus occupet, omnia sursum petunt, flatus, pituita, bilis: hæcque vomitu prodeunt. fiunt perpallidi, frigent toto corpore, acerbo dolore cruciantur, malè spirant, sitiunt. Quibus verò iamiam mors instat, gelidus sudor emanat, vrina difficulter exit: anus tam arctè clausus est * vt neque vel tenuem acũ possis adigere: stercus per os redditur: vox aboletur, arteriæ rarò inter initia & parũ micãt, instãte autẽ morte, minimè, creberrimè, tandem micare desinunt. Hæc sunt quæ tenuibus intestinis affectis incidũt. Verùm & in pleniore intestino, *quod Græci κῶλον uocant*, iidem affectus oriuntur, eadémq; symptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli quibus κῶλον suppurat, huiusce morbi discrimen effugiunt. Causa est huiusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. Dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est & acutus, in pleniore verò intestino est redundans humiditas, & incumbens grauitas. dolórq; modò ad costas vsque superiores ascendit, quando & speciẽ lateralis morbi præ se fert: (siquidẽ & isti febricitãt) modò sub spurias costas in dextram aut in læuam partem descendit, sic vt iecur aut lien dolere videantur: item & ilia nonnunquam dolore torquentur. Colon nanque prægrande est; & quoquouersum se circunuoluens. Quidam sunt etiam quibus & in sacro osse dolor inhærescit, & in femoribus, & illis in locis quibus testes appenduntur. *Græci κρεμαστῆρας appellant.* Qui hoc genere tentatur, vomitione plerunque inani laborant. quòd siquid reiecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. In hoc malo periculũ tanto leuius est quanto *κῶλον, id est, laxum intestinum* tenui-

A bus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

DE ACVTIS IECORIS AFFECTIBVS, Caput VII.

QVibus iecur malè habet, ii non celerius quàm qui corde ægrotãt, sed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars sanguinis concrementum est. Si in huius autẽ visceris portis aliqua incidat causa mortifera, æquè ac si ex corde laborarent, celeriter consumuntur. Ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momẽti, grandio
B ribúsque venis contexũtur. prætereà (vt sapientum quidã prodiderunt) hoc loco appetitricis animæ domiciliũ est. Sanguinis vtiq; profluuia è iecore omnium maxima fiũt: neque abs re. venarum enim radicatio iecur est. Itaque in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur: (homo enim vita excedens præuenit) at exiguæ frequẽtius eueniunt. inde fit vt mortem quidem euadant, sed longinquo morbo impliciti crucientur. Ipsius enim functionis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neque dilatio: atque hinc ad cor
C & ad viscera intra septũ sanguis diffunditur. At siqua magna iniuria, vtputa verbere, longa ciborum multorum vitiosorúmque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione, phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ægrotus celerrimè iugulatur. Ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. venarum motus torpent: doloris species variæ & diuersæ sunt. nonnunquam enim dextra in parte defigitur, adeo vt acutum telum adactum esse videatur: interdum torminibus similis est: rursum verò interdum dolor cum summa grauitate coniũgitur:
D atque inter dolendum virium debilitas vocisque casus incidit: transuersum septum, & interna costarum tunica inferius detrahuntur. quoniam inde iecur suspensum onere suo degrauat. Proinde ad iugulum, è regione oppositum vehemens dolor peruenit. Tussicula quædam imperfecta, seu potius tantùm ad tussim * inclinatio est. siquando verò tussiunt, nihil reddunt, vitiosè spirant. neque enim pulmoni transuersum septum opitulatur, ei ad constringendum ac dilatandum morem gerens. paulum aeris adducunt, plus expirant. colore ex atro viridique per-
E mixto infecti sunt, plumbea scilicet specie: cibos oderũt: quòd siquid sumpserint, eis inflantur præcordia: ructus biliosi, acidi, graueolentes exeunt, nauseant, * vomere frustra conantur. venter solutus multa biliosa excernit, viscida pauca: sed perpetuò augescunt mala. mens haud ita multũ delirat: torpida, suspensa, & attonita est. magna est in corpore segnities: extrema frigent, tremor adest, horrores, singultus inanis, conuulsioni similis, morbus regius, pura bilis, totúmque corpus bilioso colore suffunditur. Quin morbus regius ante septimum diem si apparue
F rit, plurimos sustulit. Quibus autem vel sanguinis profusio, vel per aluum multorum biliosorum exturbatio, vel vrina sincera plurima effluens mortem depulit, post tres septimanas iecur his suppurat. Quòd si multum temporis citra abscessum prætereat, in hydropem ineuitabilem terminatur. Hi siticulosi sunt, parum tamen bibunt. eorum corpus squalet, pinguedine carens: appetunt acida, sed gustatus sapores non percipit. Autumnus hoc malum fert, * multorum variorúmque fructuum esum sequente
G cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia est.

DE VENAE CONCAVAE ACVTO MORbo, Cap. VIII.

AB iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ semper in tenues pluresque dũ scinditur, denique in tenuissimas visúmque latentes toto iecore dispergitur. Istarũ summis osculis aliæ venarum extremitates cõmittuntur: quæ & gracilibus & pluribus maiores amplitudine, sed numero pauciores constituuntur. demum in medio iecore in venam vnicam grandem coalescunt. Inde hæc in duas partitur, quæ iecoris extrema pe-
H tunt. Harum altera superius primam fibram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox transuersum septum perforans, in cor inseritur. hæc vena cõcaua nominatur. Altera verò quintam fibram, quæ inferius iacet, traiiciens, vsque in iecoris gibba ad spinã peruenit, & eo loco ad appendices vsque porrigitur. Ea quoque eodem nomine concaua

ſ

nuncupatur: quoniam vna [& eadem] vena eſt ab initio A
de iecore exoriens. * Siquis enim aliquid de ſuperiore
vena caua cordi infixa in eam quæ iuxta ſpinam proten-
ditur, aut à ſpina per iecur ad cor velit impellere, eun-
dem deſcenſum aſcenſúmque inueniet. Hæc igitur ve-
na (vt arbitror) vniuerſa ægritudines & acutas & validas
patitur. nam tota vna eſt atque continua. à nonnullis au-
tem medicis ea pars duntaxat quæ ſecundum dorſum diſ
currit, ægrotare creditur. quoniam eius quæ cor intrat,
notæ obſcuræ ſunt. intra pectus enim rei nulli adhærens,
ſed in pectore ſubleuata protenditur, donec tranſuerſum B
ſeptum egreſſa, cordi inſeritur. Igitur ſiquod ingens ma-
lum hanc venam corripiat, pectore ambiente deliteſcit.
In hac itaque vena κέδματα oriuntur. *ſunt autem κέδματα*
diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes, quando ſan-
guis copioſus erumpens, citiſsimè vitam delet: per ſupe-
riora quidem, per pulmones & arteriam effluens, ſi in
pectore fiat effractio: ſi iuxta principium, in imum ven-
trem deſcendens, in inteſtinis continetur, atque adeo in-
teſtina replentur. quum priuſquam deiectus ſanguis in
conſpectum detur, homines intereunt, * & ventriculus C
ſanguine redundat. Naſcitur & circa venam phlegmo-
ne, quæ & ipſa, ſi magna ſit, celeriter hominem tollit. i-
gnis enim acer mordáxq; in ambabus cauitatibus inclu-
ſus accenditur, paucúſque duntaxat foris apparet, vt tan-
genti flamma tenuis eſſe videatur: æger verò ſeſe cōburi
exiſtimat. pulſatus arteriarum exigui ſunt, creberrimi,
ac veluti oppreſsi atque repulſi. frigus adeſt extremo-
rum, ſitis aſpera, oris ſiccitas: facies decolor, rubet: o-
mne corpus ſubrubidum eſt: præcordia dura ſunt atque
reuulſa. dolor in dextra parte maior, & * cum eo palpi- D
tatio in longitudinem ad ilia vſque perueniens. Quibuſ-
dam & arteria ſecundum dorſum inflammatur. quod
pulſatio in alteris præcordiis manifeſtat. nam & ipſa ve-
næ cauæ morborum particeps efficitur, iuxta illam in ſi-
niſtro latere poſita, vtpote ea quæ in omne corpus didu-
citur, nihil leuaminis adferente, neque cutim emolliēte.
Cutis autem ſic affectorum, ſqualida, rugoſa atque aſpe-
ra eſt: ſed in partibus prominentibus atque oſſeis, vt in
cubitis, genubus, digitorúmque articulis magnis, talis
conſpicitur. ſomni tumultuoſi fiunt. aluus quibuſdam E
nihil reddit, quibuſdam exiguum, acre, bilioſum. lotium
* acre mordáxque eſt. mens vtique his conſtat: ſed * qua-
dam ſegnitie torpet, & corpus tabe conſumitur. tum
quotquot hunc habitum viderunt, eum καῦσον, * *id eſt ar-*
doris ſpeciem, appellarunt. quandoquidem quæ adſunt, ſub
ardoris genere collocantur. Per autumnum hæc labes
exoritur, * quum ferum quiddam & immane ſapit. Vi-
ros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio la-
boréſque tenuem corporis habitum compararunt. De- F
cimoquarto die hi plerunque moriuntur: quibus mor-
bus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt.
Quotcunque autem aut ab initio puſillam phlegmonen
habent, aut magnam, paulatim remittentem; mortem
quidem euadunt, ſed nondum morbo liberantur. Hi
longo ſanè tempore cauſo laborant: verùm omnia peri-
culoſa iam deſinunt, dolores, præcordiorum diſtentio-
nes, & pulſuum malitia, & mentis ignauia. adhuc ta-
men faſtidioſi ſunt, languentes, conſilii inopes: ſimúlque
& ardor, & ſitis, & linguæ oríſque ſiccitas ægrum diſ- G
cruciant. multum diúque trahentes ſpirant, & ſubitò
totum aerem vna ſpiratione refrigerandi cauſa addu-
cunt. Verùm ſi frigidam quamplurimam affatim bi-
bunt, breui interuallo moleſtia leuantur. poſtmodum
ipſis ſitis accenditur: rurſúmque vberrimè aquam ingur-
gitant. & hæc eſt mali ſucceſsio & reciprocatio. At egre-
gius medicus frigidam liberaliter citra noxam propina-
re poteſt, vt in aliis ardoribus adſolet: ſed longè tutius
ardore à vena caua oriente laborantibus eam conceſſe-
rit. Quòd ſi ventriculus aut veſica potam aquam expel- H
lant, neque vomitione opus eſt: ſin id facere nequeant,
à multa frigida epota multum vomendum eſt. homo e-
nim diſrumperetur ſi tanto bibito humore nihil aut per
ſudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

DE RENVM ACVTIS AFFECTIBVS, Caput IX.

RENES quantum ad corporis ſpeciem attinet, haud
ita multum periculis patent, tametſi in aliquod a-
cutum vitium incidant. glanduloſa enim ipſorum natu-
ra eſt. ad mortē verò inferendam bene habiles ſunt: ipſo-
rum enim actio peropportuna eſt, vrinæ videlicet à ſan-
guine ſecretio, eiuſdémque expulſio. Sed eam cohibet
aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut ſanguineum
concrementum, aut id genus. quandoquidem ex con-
ſenſu affectionis ob formam corporis prouenientis nul-
la creatur offenſio. Vrinæ autem intercluſio omnia ſæ-
ua & acerba facit, ignem acrem & faſtidium inferen-
tem, dolorem grauem ſecundum lumbos in dorſo, par-
tium diſtentionem, ſed magis circa præcordia. Suppreſ-
ſio autem lotii non ex toto fit, ſed ſtillatim quidem me-
iunt, multum verò effundere cupiunt: redundantiam e-
nim ſentiunt. Quòd ſi & acre mordáxque lotium ineſt,
frigent, tremunt, conuelluntur, diſtenduntur præcor-
dia, & replentur. Hæc morbi forma perceptióque dolo-
ris, alui inflationi à ciborum multitudine corruptioné-
que prouenienti ſimilis eſt. Pulſus initio rari ſunt ac ſe-
gnes: ſi malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulen-
ti, inordinati. ſomni tenues, dolore vexati, non conti-
nui: ſed repentè à ſomno perinde acſi quis pupugerit,
proſiliunt: poſtea in ſoporem tanquam laſsitudine op-
preſsi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna eſt:
nugantur, facies liuet. At ſiquando rurſum meiendi aui-
ditas redeat, cum * diſtentionibus magniſque dolori-
bus modicum quiddam, idque ſtillatim eiiciunt. tum
paulum cruciatibus leuantur, poſtmodum in eadem re-
labuntur. Inter hos illi celerrimè pereunt qui nihil pror-
ſus emittunt. * Quicunque verò non moriuntur, (plu-
res enim liberantur) hi aut calculo in veſicam per vrinæ
ſemitas delapſo, aut phlegmone ſuppurante, paulatim-
ve per difflationem exhalante, diſcrimen euadunt. Quā-
quam enim paulatim & auarè effundatur vrina, mortem
tamen facilè effugiunt: at longo temporis curriculo eo-
rum habitus contabeſcit. Atque iure iſta ægrotantes pa-
tiuntur, in peiúſque labentes ad colliquationem deuol-
uuntur. Anni verò tempora, loca, ætates hunc morbum
ferunt, quæ & in vena caua laborante ferebant. Non-
nunquam è renibus ſanguis multus ſubitaneus erupit,
multiſque diebus continenter effluxit: verùm nemo ex
huiuſmodi profluuio moritur: * ſed phlegmones ratione,
quæ ſimul cum profluuio naſcitur, & ſanguinem coercet.
plerunque autem ex retentione quam ingens phlegmo-
ne facit, moriuntur.

DE ACVTIS IN VESICA AEGRITVdinibus, Cap. X.

VEſicæ difficiles in acutis morbis dolores patitur &
quū ab aliis vitiū participat, ſed difficiliores magiſ-
que mortiferos ſi per ſe laborare inceperit: quandoqui-
dem omni corpori & neruis & menti labem communi-
care valentiſsimè poteſt. Quippe veſica neruus frigidus
albúſque eſt, & * ab innato calido quamlongiſsimè,
quamproximè verò externo frigori poſita. Nam in imo
ventre ad aures thoracis ſita eſt: nobili quoque munere
fungitur, vrinæ videlicet emiſsione. Hæc porro ſi tan-
tùm calculis, aut ſanguinis grumis, aut qua alia pro-
pria peregrináve calamitate intercluſa fuerit, perni-
cioſum eſt. In mulieribus enim ipſis & vteri phlegmo-
nas comprimit, in viris autem extremum rectum præ-
longúmque inteſtinum. In pleriſque verò ob inuolunta-
riam præ verecūdia retentionem in cœtibus hominum,
aut in conuiuiis repleta diſtenditur: conſtringeréque
non valens, nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina ſup-
primitur, ſuperiores quoque partes, renes videlicet, re-
plentur: οὐρητῆρες, (*id eſt vrinæ ductus*) diſtenduntur. ilia
dolor ponderoſus infeſtat: nerui conuelluntur, tre-
munt, horrent, deſipiunt. Verùm ſi ad hæc & * vlcus acce
dat & inflammatio, multa ſanè damna eueniūt, ſed mors
ab vlceribus ſanè quamcelerrima inuadit. Cæterùm de
vlceribus, abſceſſu, ſuppuratione, & id genus aliis, quæ-
cunque non acutiſsima ſunt, in libro de diuturnis mor-
bis tractabitur. Quæcunque verò peracuta ſunt, & in-
tra quatuordecim dies, aut paulo citius ſeriúſve ho-

minem periment qualis phlegmone est: aut grummi sanguinei, aut calculus in ceruicem delapsus, de istis in præsentia sermonem faciam. Quapropter si quid horum inciderit, vrina retinetur, abdomen intumescit, dolor acutus totum ventrem occupat. vesica turget: decimo die luteus sudor exit, pituita vomitur primò, deinde bilis: vniuersum corpus friget, sed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus ac pusillis motibus: rubida facies est, fiunt, animo ancipites sunt, mens non constat, nerui contrahuntur. Medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut bupreste & pneumatibus vesica deuritur: & tota aluus maiorem vim patitur, ac prorsus in peiorem statum delabitur, neque longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & sanguinem vesica effundit: flauus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. Sed perrarò hac de causa homines pereunt, quanuis haud facilè sanguis supprimitur. Grummi verò & phlegmonæ minantur interitum. refrigeratio enim & νέκρωσις, *id est extinctio caloris ingeniti*, sequitur, gangræna quoque, & quæ eam comitantur mala. Id genus facilè hominem tollit. Hæc vitia hyeme & autumno grassantur. In ætate virili, magis etiam in senecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque assiduè hos morbos ferunt, minimé que mortiferi sunt. Pueri omnium maximè his calamitatibus vacant.

DE VVLVAE STRANGVLATV, Caput XI.

IN mediis ilibus mulierum vulua posita est, muliebre viscus, animalis fermè naturam adeptum. Siquidem per se huc atque illuc versus ilia mouetur: quinetiam ad superiora e regione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque, in dextram videlicet aut læuam partem, aut ad iecur aliàve intestina mouetur: & ad inferiora natura procliuior est. Vtque paucis absoluam, penitus errabunda est, & iucundis odoribus delectatur, ad ipsósque se recipit: contra fœdè olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulua perinde ac in animali quoddam animal. Hæc itaque si repentè superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribusque violenter incumbat, interdum homo veluti comitiali morbo correpta, citra neruorum distentiones strangulatur. angustiis nanque iecur, transuersum septum, pulmones, cor, celeriter opprimuntur. Qua de causa spiritus priuatio imbecillitásque adesse videntur. Præterea & καρωτίδες, *id est uenæ somniferæ*, cordis vitium participantes, affliguntur, vnde capitis grauitates & sensuum abolitio cum nouo quodam sopore adueniunt. Incidit etiam ipsis aliud vitium proximè dicto non absimile; in quo spiritus & vox auferuntur: sed à vulua non prouenit. quippe & viros infestat instar morbi quem κάτοχον nominant. At mulieribus à vulua male habentibus tetra odoramenta naribus subiecta, iucunda verò naturalibus opposita, opitulantur. altero autem affectu laborantibus hæc frustra adhibentur, nihilque opis adferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quiescunt. Amplius tremores spontini & non spontini, sed ex * amblothriæi subiectione excitantur. vuluæ refrigerationes vehementes, copiosæ sanguinis profusionis retentio, & id genus alia in causa sunt. Itaque si in superiora subeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur, exoluitur, infirmatur, genua labant, vertigo infestat, extrema debilitantur, caput dolet, grauescitque. In venis ab vtroque nasi latere iacentibus dolorem mulier percipit: quòd si ceciderit, stomacho mordetur. Iuxta præcordia, ilia, vbi vuluæ domiciliū est, inania sūt, motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt: spiritus magnopere angitur, vox intercipitur, sentiendi facultas impeditur. spiratio ignota obscuráque est: celerrima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adest quod mortem instare significet: color nanque viuidus est, ac multo post mortem tempore magis rubent. Oculi parum admodum extantes fulgent, haud ita multum in-

A tenti, neque tamen valde remissi & conniuentes. Cæterùm si priusquam malum ad extremum venerit, aliquando vulua in sedem propriam migret, à strangulatione liberantur: quando aluus submurmurat, humiditas adest locorum muliebrium, spiritus asperior manifestiórque redditur.* nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut subleuantur, immo quamcelerrimè interitus aduenit. nam facilè superiora vulua petit, facilè quoque inde recedit. Quippe vulua suapte natura superfluitat: membranæ verò eam sustinentes humidæ sunt: humi- B dus est & locus vbi reconditur. Amplius fuga & appetentia tristium iucundorúmque mouetur: quocirca labascit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc susque déque impellitur. Proptérea & iuuenes fœminæ id vitii patiuntur, seniores immunes sunt. Quibus enim ætas & vita & mens vaga magis & erratica est, his vulua quoque errabunda instabilisque fit necesse est: quibus verò firma ac stabilis ætas & vita & mens fuerit, his & vulua similiter afficitur. Hæc vtrique à vulua prouenients ægritudo, strangulatus videlicet, mulieribus dun- C taxat infesta esse potest. Veruntamen * communes quoque viris ægritudines in vulua oriri consueuerunt, phlegmone videlicet, & sanguinis profusio. communes etiam sunt quæ comitantur notæ: vtpote febres, pulsus abolitio, refrigeratio, vocis amissio. In sanguinis autem profusione & maturius mors ingruit, quemadmodum quum quis animal iugulat.

DE SATYRIASI, CAP. XII.

SAtyri * Baccho sacri, qui pictura quique statuis exprimuntur, arrecto pene figurantur. quod diuinæ rei D signum est. Est verò & affectus species, qui laborantis penem excitat erigitque: atque ob Dei figuræ similitudinem σατυρίασις nuncupatur. Est autem inexplebilis coeundi appetitus. Verùm neque si ad Veneris opus accedant, quicquam iuuantur: neque multo assiduóque concubitu sedatur arrectio. Conuulsiones autem omnium neruorum fiunt, & tendonum distentio, & inguinum, partisque eius quæ inter inguina & femen est, (πληχάδα *Græci nominant*) genitalium præterea inflammatio & dolor. In facie rubor inest, & vapor quidam roscidæ E humiditati similis. Porro ipsi ægri sese incuruant & comprimunt: quiescunt tristes, demissi, vtpote calamitatem suam grauatim ferentes. Quòd si hominis verecundiam id malum superet, turpiter admodum lingua intemperantes efficiuntur: intemperantes quoque in * aluo exoneranda, in venerem lasciuientes, mentéque indecenter titubantes. nam se continere nequeunt: siti laborant, pituitam largius euomūt: quoniam labris spuma (quemadmodum hircis in libidinem ruentibus) insidet. quinetiam haud absimilis odor est. lotium post longam re- F tentionem effunditur album, crassum, genituræ simile. aluus resoluitur, costæ & axillæ sponte pruriunt ac titillantur. conuelluntur, à cibis abhorrent: sed quum eos assumunt, rapaciter assumunt: conturbantur. Sin ad interitum ægritudo spectat, inflantur, ventérque in tumorem effertur. tendones & lacerti omnes contenduntur, ægrè admodum corpus mouetur, membra contrahuntur, arteriæ paruo motu, debili, inordinatóque agitantur. Hæc omnia quandoque discutiuntur, si aluus perturbata multas pituitosas biliosásque humiditates eiecerit: G easdem quoque vomitus * non absque discrimine effuderit. Nempe medela non vacat discrimine: ea per somnum profundum longissimúmque præstatur. Siquidem refrigeratio & resolutio stupórque neruorum multus somnus est: stupor verò ac refrigeratio satyriasin medicatur. Id morbi genus vere potissimùm atque æstate sæuire consueuit. Inter ætates autem adulescentia iuuentúsque ei maximè patet: præcipuéque illi omnes quorum natura in venerem propensior est. Acutissimum id malum, triste fœdúmque est. nam plerunque H in septima die hominem consumit. Memoriæ proditum est mulieres etiam in hanc labem incidere, & eundem in libidinem impetū ac cætera omnia similia perpeti. Verùm ego impudicum quendam libidinis ardorem mulieres inuadere mihi persuadeo, mulieres, inquam,

humiditate affluentes, vt ipſius redundantia profundatur: ſed ſatyriaſin id eſſe minimè conceſſerim. Neque enim ipſarum natura atque temperies, quum frigida ſit, huic vitio habilis atque expoſita eſt. præterea neque partes ad arrectionem idoneas, quemadmodum Satyrus, (vnde affectui nomen eſt inditum) mulier obtinet: quandoquidem neque viri ſtrangulatione ab vtero vexantur, quoniam viro vterus datus non eſt.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI De cauſis & notis diuturnorum affectuum Liber I,

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

CAPITA HVIVS LIBRI.

De diuturnis affectibus,	Cap.I.
De cephalæa,	Cap.II.
De vertiginoſis,	Cap.III.
De epilepſia, id eſt morbo comitiali,	Cap.IIII.
De melancholia,	Cap.V.
De furore,	Cap.VI.
De reſolutione neruorum,	Cap. VII.
De phthiſi,	Cap.VIII.
De ſuppuratione in pectore,	Cap.IX.
De vomica pulmonis,	Cap.X.
De anhelitu,	Cap.XI.
De pulmonariis,	Cap.XII.
De iecore,	Cap.XIII.
De liene,	Cap.XIIII.
De morbo regio,	Cap.XV.
De cachexia, i. malo corporis habitu,	Cap.XVI.

DE DIVTVRNIS AFFECTIBVS, PROOEmium, CAP. I.

DIuturnarum ægritudinum dolor multus eſt, tempus colliquationis lõgum, & medicatio inſtabilis. vel enim haud ex toto morbi deleti ſunt, vel deleti, ex qualibet leui offenſa reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vſque in finem nõ audent: quin etiamſi æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adeſt, laborioſa curatione per ſitim, famem, amara medicamina & dolorem excitantia, aut per ſectionem, aut vſtionem, (quibus in diuturnis morbis egemus) miſeri ægroti cruciantur, vt mortẽ quam iampridem appetebant, effugiant. Vbi mehercule in magna animi cõſtantia diu præſtanda, auxiliis variandis, iucundis citra noxam ægro concedendis, ipſóque decipiendo, medici virtus atque excellentia dignoſcitur. Cæterùm & æger fortis ſit, & cum medico aduerſus morbum conſpiret, neceſſe eſt: qui non ſolùm corpus tenaciter arripiens ipſum celeriter tabefacit & exedit, verumetiam ſenſum magnopere ſubuertit, animámque inſanam reddit. Nanque ab intemperie corporis id genus furorem atque μελαγχολίαν proficiſci nouimus: de quibus in ſequẽtibus dicã: in præſentia de cephalæa, *id eſt de uetere capitis dolore*, ſermonem iuſtituam.

DE CEPHALAEA, CAP. II.

SI caput repentè obuia quaque de cauſa per plures etiam dies dolorẽ patitur, hic affectus κεφαλαλγία nominatur: ſi multo tempore dolor infeſtare aſſueuit, & per longos frequentéſque circuitus, ac in dies maior violentiórque inſultat, difficulter ſanationem admittens, id genus κεφαλαίαν appellamus. Eius formæ infinitæ ſunt. Quibuſdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, ſed non intermittens: nonnullis per circuitus reuertitur, vt iis qui quotidiana intermittente febricitant: nonnullis ab occaſu ſolis vſque in meridiẽ, & tunc ex toto remittitur: vel à meridie in veſperam, aut etiam vlterius vſque in noctem permanet. ſed nõ multum hæc durat circuitio. Præterea dolor modò eſt in toto capite, modò in dextra magis, modò in ſiniſtra, modò circa frontem, aut ſinciput: hæcque eodẽ die incertè & erraticè fieri ſolent. Quidam dextra tantùm parte dolent, quidã læua, quâ tempus, vel auris, vel ſupercilium vnum, vel oculus ad medium vſque terminatur, vel quâ naſus in æquas partes diuidit: vltra quẽ terminũ dolor non progreditur, dimidium tantùm capitis occupãs. Id vitium ſolum ἑτεροκρανία dicitur: haud leue malum: quanuis intermittit, quãuis exiguũ eſſe prima ſpecie videtur. nam ſi acutè interdum impetum faciat, fœda atque atrocia detrimenta adfert: nerui diſtenduntur, facies obtorquetur: oculi vel contenti inſtar cornu rigidi ſunt, vel huc atque illuc interius conuelluntur, ac vertiginoſè agitãtur: in ipſiſque dolor profundus vſque ad intimas tunicas deſcendit. ſudor ex tendonibus immodicus effluit repẽtè, neque cohiberi poteſt:* neque vlla cauſa præceſſit, perinde acſi quis ligno plagam inflixerit. Nauſea & vomitus biliosus comitantur: homo conſiſtere nequit, ſed in terram delabitur. Quòd ſi vitium quandoque increſcit, de hominis vita actum eſt: at ſi debilius eſt, & citra vitæ periculum, diutius permanet: pigritia multa adeſt, & capitis grauitas: animi pendent: vitã ægrè ferũt. fugiunt enim quodammodo lucem, tenebræque his ægritudinẽ ſolantur: neque quicquã iucundi aut intueri, aut audire ſuſtinẽt. Olfactorius in iis ſenſus infectus eſt, neque quicquam eos bene olens oblectat, pariter quoque graueolentia deteſtãtur. Vita ipſis inuiſa eſt, mortémque diſcupiunt. Harũ calamitatũ fons & origo eſt, cũ ariditate frigiditas. Si diu teneat, magiſque inualeſcat ægritudo, poſt id genus dolores vertigo ſubſequitur.

DE VERTIGINE, CAP. III.

SI tenebræ oculis prætendũtur, & caput in turbinis modum circũduci videtur, & auribus murmur veluti delabentis cũ ſtrepitu fluminis inſonat, aut tanquã ventus flatu vela percutiẽs, aut tibiarũ fiſtularúmq; cantus, aut veluti ſtridor plauſtri currẽtis obſtrepit, σκότωμα. i. *uertigo* huic vitio vocabulum eſt: malũ quidẽ, ſi capitis ſymptoma eſt: malum quoque, ſi cephalææ ſucceſſit, aut ex ea vetuſta ægritudine ortum eſt. Nam ſi priora vitia non receſſerũt, ſed remanet σκοτοδίνη, *id eſt tenebræ oculorum, & apparens motus in orbem*, aut longiori tempore cum propriis ſymptomatibus nulla adhibita curatione ad ſummũ peruenit, vitium *appellatum à Græcis* ſcotωma, *à Latinis uertigo*, procreatur. Cauſam habet frigidam & humidam: aliorúmque ſæpe morborum, quũ inſanabilis euaſit, initium eſt, vt furoris, melancholiæ, morbi comitialis, cuique ſuis ſymptomatibus accedentibus. Vertiginis autẽ forma ita ſe habet: Grauitas adeſt capitis, ſplendida quædam oculis inter multas tenebras ſeſe offerunt, ſui met æger propinquorúmque ignarus eſt: quúmque morbus augeſcit, tũc tibiæ ſoluuntur, atque humi repunt. Nauſea fit atque vomitus pituitæ, biliſve tam atræ quàm flauæ: quãdo flaua per vomitum reiecta, furor enaſcitur: atra verò, melãcholia: ac pituita exeunte, morbus comitialis efficitur. omnium quippe morborum talis conuerſio eſt.

DE EPILEPSIA, ID EST MORBO comitiali, CAP. IIII.

VArium ac portentoſum morbi genus eſt ἐπιληψία, *quæ dicitur Latinè comitialis morbus*, * terribilis vtique in acceſſionibus, & peracutus, & pernicioſus: quandoquidem nonnunquam acceſſio vna hominem rapuit. At ſi diligenti cura vim morbi ſuſtinet laborans, ægrè tamen vitam ducit inter fœditates, ignominias atque dolores. Morbus autem non facilè recedit, ſed ætatibus melioribus, & pulchriori tempore viget.* Vexat etiã pueros & adoleſcẽtes. interdũ ſecunda fortuna euenit vt per ſuccedentem prouectiorẽ ætatẽ abigatur, quando ſimul * cũ ætatis flore euaneſcit: ſed & tum quoſdã abiẽs deformes efficit: pueros quoque pulchritudinis inuidia perdit:

aut manũ inutilem reddẽs,aut faciẽ torquẽs,aut ſenſum aliquẽ prorſus auferens.Quòd ſi malum hoc penitus inſederit,atque radices altius egerit, neque ipſum medicus neque ætatis mutatio ſubmouent,ſed cũ ægrotante viuit atque cõmoritur.Interdum morbus iſte membra oculóſque conuellens ac diſtorquens,dolores ciet: interdum & mentem in furorẽ adegit. Triſte mediusfidius eſt ipſius inuaſionis ſpectaculum: turpis & eius deſinẽtia,cũ ſterco re & lotio & ſpontina ventris ſolutione. Ipſius quoque morbi origo mirabilis, & præter hominũ opinionẽ eſt. quippe nonnulli flagitioſis hominibus à luna immitti exiſtimant:cuius rei cauſa & ſacrum morbum hũc nominant.Verùm & aliis rationibus id nomen fuit ei impoſitum:aut ob magnitudinẽ: (omne enim magnũ,ſacrũ dici conſueuit) aut quòd nõ humana ope tolli queat,ſed diuina:aut quoniam dæmone correptus eſſe homo videatur aut ob hæc ſimul omnia ſacer morbus appellatus eſt. Quæcunque ſanè huic tanquam acuto morbo ſymptomata eueniunt,ſuperius memorauimus. At ſi diu permanet, neque per intermiſsiones citra noxã degunt torpentes, abiecti animo, mœſti,hominũ aſpectum cõſuetudinémque vitantes.neque ætate procedente mitiores fiunt:vigilant, per quietẽ multis formidoloſis imaginibus terrentur: cibũ ſumere faſtidiunt,ſumptũ malè conficiunt: decolores, faciéque plumbea ſunt:ob ingenii ſenſúſque tarditatem ægrè diſcũt:auditus hebet,aures tinniunt,capiti bombi veluti quidã inſonant.Lingua in ſermone perplexa eſt ac titubat,aut ex vi morbi, aut * ob vulnera,quæ tẽpore exacerbationis accepit. tunc enim ob conuulſionis neruorum motum lingua in ore variis modis torquetur. Rationem quoque vſqueco morbus cõturbat ac deficit, vt prorſus denique infatuentur. Atque horum omnium cauſa eſt cum humiditate frigiditas.

DE MELANCHOLIA, CAP. V.

Atra bilis in acutis ægritudinibus, ſi in ſuperioribus apparet, oppidò quàm mortifera eſt:ſi ad inferiora deſcendẽs exiit,nõ valde vacat diſcrimine.In tardis autẽ longiſque morbis,ſi ad aluũ bilis atra decurrit, in tormina iecoriſque dolorem finitur: mulieribus verò purgatio vice menſium aduenit, ſi in cæteris abeſt mortis periculum. At ſi ſuperius,vt puta ſtomachum, ſeptúmve tranſuerſum petit, inſaniam parit, quam *μελαγχολίαν* nominant: flatũ nanque gignit, & ructus fœtidos, piſciũ odorẽ exhalãtes.Infrà verò & *φύσας.i. flatus* cũ crepitu trãſmittit:necnõ & mentẽ ſimul alienat. Proinde melãcholicos iuxtà & *φυσώδεας.i. flatuoſos* medici veteres ſic affectos appellarũt.Porro quidã reperiũtur in quib⁹ neq; flatus,neq; bilis atra colligitur,ſed ira immoderata & mœror, & ingens animi cõſternatio:hos quoque nihilominus *μελαγχολικοὺς* nũcupamus.quippe quũ *ὀργὴ, id eſt ira*, ſignificetur per *χολὴν*:per *μέλαιναν* autẽ, *id eſt atrã, πολλὴ δὲ θηριώδης, id eſt multa & efferata*. Teſtis autem Homerus eſt,vbi inquit,

— τοῖσι δ' ἀνέστη
Ἥρως Ἀτρείδης εὐρυκρείων Ἀγαμέμνων
Ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
Πίμπλαντ'. ὄσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην.

Id eſt, Inter hos autem ſurrexit heros Atrides latè imperans Agamemnon, triſtis: furore autem valde præcordia atra circum oppleta erant: eiúſque oculi igni fulgenti ſimiles erant. Tales euadunt melancholici, quũ ab hoc malo interimuntur. Eſt autẽ animi angor in vna cogitatione defixus atque inhærẽs abſque febre. Mihi profectò melãcholia *μανίας, quæ Latinè furor dicitur*, initium atque pars eſſe videtur. ſiquidem furentibus animus modò ad excandeſcentiã,modò ad voluptatem cõuertitur: at melancholici in triſtitia & animi angore duntaxat verſantur. Adde ꝙ furentes, plurimum vitæ ſic tranſeũt deſipientes,& fœda atrociáque cõmittentes: melancholici verò non in vna tantùm inſaniæ ſpecie laborant,ſed aut venenum ne ſibi detur ſuſpicantur,aut hominũ conſuetudinẽ peroſi, in ſolitudinẽ aufugiunt:aut ad ſuperſtitioſam religionẽ conuertũtur aut lucem hãc vitámque odio proſequũtur. Verùm ſiquid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptáſque plurimis aduenit. hi verò in furorẽ præcipitant.Sed quomodo quibuſque ſedibus affectis id vitium plerũque cõtrahatur,ſubiiciã. Porro ſi in præcordiis reſi

A det,cauſa circa ſeptum tranſuerſum immoratur, biliſque ſupra infráve melancholicis prorumpit.Si caput etiã per conſenſum afficitur,& excandeſcẽtiæ* delirium in riſum hilaritatémque per longum vitæ ſpacium cõmutatur. Hi verò morbi potius magnitudine quàm affectus dolore in furorẽ prolabũtur: in vtriſque nimirũ ariditas * accu ſanda.Viri ſatiè & furore & melancholia corripiũtur: * rarius autẽ quàm viri, ſed deterius mulieres furiis agitantur. Ætas quæ prope ſtatum eſt, & ipſe ſtatus huic malo ſubiiciuntur. Æſtatis tempus & autumni hunc morbum

B procreant,ver autem iudicat.Inter notas euidentiores hæ ſunt,quòd videlicet quieti aut triſtes,abiecti torpẽtéſque ſunt abſque ratione, nullâque de cauſa melãcholia initiũ ſumit: præterea in iram facilè incidũt,malè ſunt animati,vigilant,ex ſomnis tumultuoſè excitãtur: ingenti quoque pauore trepidant, quũ morbus crementum ſuſcipit: quando & inſomnia vera ſunt,terribilia atque euidentia. * Quotquot enim à naturali ſtatu valde aliena ſunt, ea nõ protinus huic malo inſunt,ſed per quietem ſeſe offerunt: quũ in aliquid impetu rapti ſunt, poſtea facilè eos pœni-

C tet:mutabiles ſunt,turpes,de minimis quibuſque ſoliciti, auari, ſed nõ ita multo pòſt ſimplices,prodigi,multa largiẽtes:nõ virtute animi,ſed morbi varietate.Quòd ſi malum exaſperatur,homines oderunt,ab eiſque fugiunt, de inanibus conquerũtur:vitæ maledicẽtes mortẽ expetunt. Atque iſtorũ multis ſenſus ac mens vſqueco ſtupore fatuitatéque capiuntur vt omniũ ignari,ſuíque met immemores,in morẽ beſtiarũ vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur:colore fœdo & ex atro viridíque

D commixto tinguntur:niſi inferius bilis deſcendat atque exeat, ſed quoquouerſum per corpus cũ ſanguine diffundatur. Multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati ſunt,quoniã ſomnus in eis neque potu,neque cibo membra confirmat, ſed vigilia ad exterius mouet, ac diſsipat: proinde & aluus arida eſt,nihil deiiciẽs. Nonnunquã verò deiicit ſicca,rotũda,atro quodam bilioſóque circunfuſa.Vrina pauca redditur,acris,bilioſa. Multũ flatuoſi ſpiritus in præcordiis eſt:ructus putidi feruntur,graueolentes, perinde acſi ex maris lacuna exhalarẽt. Nonnunquam & humidum quoddam acre cũ bile reiiciunt. arteriarũ mo

E tus fere parui ſunt,pigri,inualidi, crebri, frigori ſimiles. Fama eſt ex his quempiam inſanabiliter ſe habentẽ, quũ puellam deperiret, medicis nihil proficiẽtibus,ab amore fuiſſe ſanatum.Ego verò ſuſpicor,eũ ab initio in puellam exarſiſſe,inde triſtem & languenti animo,quòd ea nõ potiretur,euaſiſſe,ſuíſque popularibus melancholicũ viſum eſſe. Hic verò nec amorem in ſe nouerat:at vbi puellæ amatæ ſe coniunxit,mœſtitia receſſit,ira & animi languor diſcuſſus eſt,gaudium triſtitiam deleuit,& mens ab Amore medico prorſum ſanata eſt.

F DE MANIA, ID EST FVRORE, CAP. VI.

Furoris modi ſpecie permulti ſunt, genere tantùm vnus. eſt enim ex toto mẽtis alienatio diuturna,vacãs febri. Etenim ſi febris quandoque coniungitur,id nõ ratione furoris propriè,ſed alio quouis caſu incidit.Quippe & vinum mentẽ inflammat, & per ebrietatẽ delirare cogit:præterea quædam eſculẽta amentiam pariũt,vt mandragora & altercus. Sed neutiquã hi inter furẽtes numerandi ſunt. nam repente hæc adueniunt, & celeriter conquieſcunt: furor autem,ſtabilis ac permanens eſt. Furori

G autem nihil ſimile deliriũ habet,quod ſenectæ calamitas eſt.Eſt enim ſenſus, mẽtis rationiſque marcor & ignauia, ex refrigeratione proueniens: at furor ex calida ſiccáque cauſa exoritur, functionéſq; tumultuoſas præſtat. Deliramentum autẽ à ſenectute incipiens, nunquam per interualla deſinit, ſed ſimul commoritur: furor verò & intermittit,& diligẽti curatione radicitus euellitur. Sed intermiſsio non ſincera eſt, quando per ſe furor deſinit, quũ nõ congruẽter aut medela,aut temporis anni clemẽtia cu

H ratur.Nonnullos nanque qui penitus ſoluti morbo videbantur,aut veris tempus,aut error in victu,aut ira caſu aliquo prorritata,denuo ad furorẽ reuocauit.Porro illi huic vitio facilè patẽt qui natura ſunt iracundi,acriter excandeſcentes,negotioſi,faciles,hilares,qui iocoſis puerilibúſque delectantur. Illi etiam qui cõtrario his ſunt ingenio, quicũque videlicet ſtupidi ſunt,triſtes,tardi in diſcẽdo,in

laboribus perseuerantes, & qui quum demũ quid didice
runt, facilè obliuioni tradunt. hi & melancholia prom-
ptius capiuntur, qui & antea in furorẽ procidunt. Verùm
& in ætatibus quibus calor & sanguis multus est, hi furo-
re exagitãtur, vt puberes, iuuenes, & *viri. In quibus autẽ
calor ex atra bile accenditur, corporísque habitus ad ari-
ditatem vergit, his in melancholiã cadere facillimum
est. Item victus ratio, multi cibi assumptio, saturitas im-
modica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia, hanc ægritu
dinem concitant. Nonnunquam & mulieres, nisi mũde-
tur corpus, furor infestat: quum ipsarum vteri ad virilem
congressum apti euaserunt. aliæ verò haud ita facilè, sed
admodum acerbè in furorẽ aguntur. Causæ tales sunt:
vir nimium furiosus fit si consuetus sanguinis exitus, aut
bilis, aut sudoris, aliqua de causa repressus est. Et quibus fu
ror voluptati est, rident, ludunt, saltant diu noctúque: ira-
scuntur palàm, nonnunquam coronati incedunt, ac si ex
aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt
nõ sunt infesti. *Ita se habet huiusmodi furoris species.
Alii verò ab ira furentes, nonnunquam sibi vestes prosci-
derunt, & seruos interfecerunt, & sibiipsis manus attule-
runt, & *obuios quosque malè habuerũt. Species vtique
infinitæ sunt. Nã qui ingeniosi sũt ac dociles, astronomiã
discunt sine doctore, philosophiámque possident à nemi
ne traditam: poeticam quoque veluti à Musis infusam no
runt. aliquid enim & in morbis emolumenti præbet do-
cilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo
circunuenti, grauia pondera ferunt: figulinam exercent
aut fabrilem, aut lapides cælant. Præterea & *monstrosa
quædam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olea-
ria prociderent: alius non bibebat, se laterem esse existi-
mans, ne humore dissolueretur pertimescens. Id etiam fa
ma diuulgat: Carpentarius quidam olim fuit, qui domi
prudẽs operator erat, ligna bene metiebatur, scindebat,
cõplanabat, clauis iungebat aptabátque: in domo extruẽ
da sobrius, cum exactoribus operum versabatur, pacisce-
batur, pro laboribus iustam mercedem poscebat. porro i-
ste in loco vbi arte sua fungebatur, mente constabat: at si
in forum quandoque discederet, ad balneum aut ad a-
liud quippiam necessarium, instrumenta deponens, pri-
mò suspirabat, deinde egrediẽs humeros constringebat:
postea quum è seruorum, fabricæ, locíque illius cõspectu
abiisset, tũ penitus insaniebat, & furore rapiebatur: quòd
si ad eundem locum celeriter recurrisset, iterum ad se re-
dibat. *Hæc erat inter locum illum & viri mentẽ cogna
tio. Causa morbi huius in capite præcordiísque conti-
netur: modò vtroque membro pariter laborare incipien
te, modò *altero alterũ inuicẽ lædente. Verùm *præci-
pua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt: quemad-
modum caput & sensus in phreniticis plerunque labo-
rant, in quibus vis sensoria oblæsa est, & quæ non adsunt,
tanquam iam præsentia conspiciunt: & aliis non conspi-
cua, ipsorum sese oculis repræsentant. At furẽtes, tantum-
modo vident quæ videre oportet: sed de illis non senti-
unt vt sentiendum est. Itaque si magnũ est malum, prom
ptiore ingenio sunt: sensibus acutiores fiunt, suspiciosi
sunt, iracundi nulla de causa, mœrentes præter rationem,
quum in seuerum & tetricũ furor vertitur: quũ verò ad
animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt. Prius di-
cti, sine *lædẽte causa vigilant: vtrisque visio deprauata
est: capitis dolor aut saltem grauitas comitatur: auditu
prompti sunt, mente tardissimi. In quibusdam sanè pe-
culiariter sonant aures, & bombis adeo perstrepũt vt tu-
barum fistularúmque voces audire sese existiment: ídque
fit quum morbus incremẽtum accepit. Multo vẽto inflan
tur, *anxii sũt, in sumẽdo cibo voraces atque auidi. vigi
lant enim, & vigilia famem suscitat. Verùm neque, vt æ-
gri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholi-
cis corpulentia est: item pallore quodam suffundũtur. Si-
quod autem viscerum phlegmone inuaserit, tunc appe-
tentia nutricatióve hebetatur. oculi caui fiunt, non con-
niuentes: ob quos cæruleæ atræque imagines sese obii-
ciunt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicun-
diora & punicea visa sunt, si ad furorem inclinat. pleris-
que etiam tanquam fulgurãs ignis apparet, pauórque eos
veluti instantis fulminis occupat: nonnullis verò & ru-
A bent oculi, & sanguine suffusi sunt. In summo ægritudi-
nis impetu variis secundum quietem visis perturbantur,
immoderatéque venerem cõcupiscũt: neque eos etiam in
publico *ventrem exonerare pudet. Ad mutua & fami-
liaria colloquia pigri sunt: commonefacti & increpiti ad
iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. Exinde
alius alio modo furit: quidam *immẽsum spatium de-
currunt, & quò peruenturi sint nescientes, eòdem vnde
discesserant, cursu feruntur: alii per longum iter eos qui-
bus fortè occurrerint comitantur. Item nonnulli vocife-
B rantur, latrocinium, aut vim illatam querentes: alii ab ho
minum conspectu in solitudines fugiunt, secúmque tan-
tummodo versantur. Quum verò iam inclinatus est mor
bus, stupidi, quieti, mœstique sunt. in notitiam enim mor
bi veniẽtes, sua calamitate miseriáque tristantur. Alia
reperitur furoris species, qua laborantes propria mem-
bra dilacerant pia cogitatione, Diis suis tanquam id po-
stulantibus gratificantes. Id furoris genus à persuasione
quadam duntaxat proficiscitur. In cæteris hi temperan-
tes modestique sunt. excitantur autem tibiæ cantu, alióve
C animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentiũ hor-
tatu. Deorum afflatu hic furor prouenit, qui quum remit
titur, hilares sunt & curis vacui, tanquã diis initiati. præ-
terea decolores & macie affecti sunt, diúque ex vulnerũ
doloribus infirmum eorum corpus est.

DE NERVORVM RESOLVTIONE, CAP. VII.

APoplexia, paraplegia, paresis, paralysis, omnia genere
eadem sunt. aut enim motionis, aut tactus, aut vtrius
que defectus est: interdum & mentis, interdum & reli-
quorum sensuum. Sed apoplexia, totius quidem corpo-
D ris & sensus, & mentis, & motionis resolutio est. Proinde
apoplexiam fortem soluere nulla facultas potest: debilem
verò tollere non facile est. Paraplegia est tactus motús-
que remissio, sed in membro vno, vtputa manu cruréve:
paralysis autem, motus tantùm fere est actionísque defe-
ctio. Quòd si nonnunquam solus tactus deficiat (raro
autem id euenit) potius anæsthesia, *id est sensus abolitio*,
quàm paresis *id est defectio*, nominatur. At si Hippocra-
tes apoplecton, *id est attonitum*, crus *secundum rectum
dicat, illud tanquam mortuo simile, inutile & insanabile
E vult significare. quod enim in toto corpore est vehemẽs
apoplexia, illud in crure paraplegiam vocat. Vrinæ autẽ
in vesica aut suppresio, aut retinendi impotentia, paresis
propriè est. Palpebrarum verò & malarum, musculorúm-
que in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, si
per conuulsionem torqueantur, canina conuulsio nomi-
natur. Genuum resolutionem, sensúsque per aliquantum
temporis stuporem, & exanimationem, & casum, lipo-
thymiam, *id est animæ deliquium*, vocitamus. Verùm non-
nunquam membra singulatim resoluuntur: supercilium,
F exempli gratia, solum, aut digitus: aut maiora etiam, vt
manus crúsve: nonnunquam simul plura: & aliâs dextra
tantùm, aliâs sinistra, aut vnũ post aliud omnia resoluun-
tur exquisitè, aut debiliter. Neque tantùm quæ distantia
sunt, & quæ eodem censentur nomine, cõiugatáque sunt,
vt oculi, manus, crura: verumetiam coniuncta, cognatá-
que, vt nares vsque ad medium, & lingua vsque ad fines
qui in ipsa media positi sunt: vna tonsilla & isthmus, ipsá-
que gula dimidia resoluitur. Ego sanè stomachum etiam,
& intestina, & vesicam, oblongúmque intestinum vsque
G ad principium, id est anum, idem vitium pati existimo.
sed interiora membra resoluta latent, obscuráque sunt:
imperfectæ verò sunt ac dimidiatæ eorum functiones.
Proinde mihi & membra dimidia pati vidẽtur, in duas
partes à morbo diducta. Hæc res nimirum documento
est quo dextræ partis facultas & natura à sinistræ partis
natura & facultate differat. Quippe accidens causa æqua-
lis est, & vtrique communes morbi occasiones, siue frigi
ditas sit, siue cruditas: sed vtraque haud æquè pati ido-
nea est. Natura verò æquè valens est, vbi subiecta sunt æ-
H què valentia: idem autem inæqualibus inesse nullo mo-
do potest. Igitur si infra caput aliquod principium affe-
ctum sit, qualis medullæ dorsi membrana est, quæ nomi-
nis eiusdem sunt & contigua, dextra in dextris, & in sini-
stris læua resoluuntur. Verùm si caput primò in dextra
patiatur, sinistra: si in læua, dextra neruorum resolutione

laborant. Hoc ideo euenit quòd neruorum initia permutata ſunt. neque enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum vſque ad extremum progrediuntur: ſed ab initio enati, protinus ad oppoſitos tranſeunt, ſe inuicem permutantes in figuram *dictam* χιασμὸν, *id eſt quæ repræſentat hanc literam* X. Vtque ſemel dicam; ſiue omne ſimul corpus reſolutionem neruorum patiatur; ſiue aliqua membra, ſiue ab alterutra; ſiue ab vtraque parte, nerui de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidẽ (vt paucis dicam) hi priuantur, non admodum autem facilè ex ſe motum amittunt. Quòd ſi per communionem cum iis qui mouentur, aliquid vitii contraxerint, paulũ & ipſi motus perdiderint. Nam & per ſe ipſi motum, tãetſi minorem, naturaliter poſſident. Nerui enim à muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatũ obtinent, & iis qui à capite manant, impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus participant: tamen ex ſe quoque (licet minorem) vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Rarò autem vſu venit vt per ſe iacturam ſenſus faciant: neque tunc ex toto eam facere videntur. At ſiqua copula neruorum ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium, ſoluta aut rupta ſit, tum membra proprio ſitu non continentur, luxantur, locóque dimouentur: non tamen ſenſu priuantur. Hæ ſunt autem paraplegiæ ſpecies. quãdoque enim membra reſoluta in longum porriguntur: neque, quando extrema longiſſima apparent, iterũ poſſunt recuruari: nonnunquam in orbem flectuntur, neque in longum extenduntur: ſiquis autem ea, ceu ligna, adaptans & poliens, violẽter protrahere nititur, breuiora ea ſeipſis inueniet. Vtrunque id vitium & in oculis pupilla ſuſtinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur: (idque πλατυκορίαν, *id eſt pupillæ amplificationem*, appellamus) aut hæc eadem in anguſtum contrahitur: ídque phthiſis, aut etiam μυδρίασις à nobis dicitur. Veſica etiã in ſuis obeundis muneribus deprauatur, & πάρεσιν *quam uocant*, patitur. aut enim per extenſionem reſoluitur, quũ retinendi impotens lotium effundit: aut in ſeipſam conuoluitur, quum vrinæ plena reddere nihil poteſt. Morbi huius, pareſis videlicet, cauſæ prægredientes ſex numerantur, vulnus, percuſſio, refrigeratio, cruditas, venus, violentia. Cæterùm & animi immodicæ perturbationes, vt repentè incuſſi pauores, timores, animi conſternatio & mœror præterea, & in pueris terrores: interdum inopinatum atque ingens gaudium, item riſus vſque ad mortẽ implacabilis, neruos reſoluere conſueuerunt. Hæc vtique morbi prima initia ſunt: ſed vltima atque potiſſima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio, quãdo ab humiditate aut ſiccitate iniuriam patitur. ab hac verò magis quàm ab illa ſanatu difficilis læſio eſt: nec non & à vulnere neruique interciſione malum inſanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet, ſenes & ipſi curationẽ vix recipiunt: pueri facilè ad ſanitatem redeunt. Inter anni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipuè, ſecundò ver, tertiò autumnus, æſtas omnium minimè. Habitus corporis pingues natura, humidi, deſides, belluini, hoc vitio facilè corripiuntur. Affectus hi iam perfecti talibus ſignis deprehenduntur, immobilitate, ſenſu ſopito, qui neq; calidum, neque frigidum, neque vellicantes, aut ſcalpentes, aut aliter contingẽtes, percipiat. Rarò euenit vt iſtis extremitates doleant: verùm ſanitati recuperandæ indolentia nõ leuiter prodeſt. Porrò morbus hic repentè inuadere ſolet. nonnunquam tamen etiam prælonga habet initia, grauitatem, motum difficilem, torporem, frigoris ſenſum, aliâs caloris exceſſum, ſomnos breues, cogitationes ſiue apparitiones vehementiores: atque tunc ſubitò reſoluti ſunt. Nempe in canino σπασμῷ, *id eſt neruorũ conuulſione*, omnes faciei partes σπᾶσθαι, *id eſt conuelli*, non magnopere vſitatum eſt: ſed ad dextras partes læuæ, ad læuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquam ex ſede propria diſcedente maxilla, longius detorquentur. Etenim quibuſdam nonnunquam articulus luxatus eſt, quũ valde hiantibus maxilla ad inferiora delapſa fuit. in læſa mala, oculi inuerſio & ſtraboſitas, *ut ita dicam*, fit: in palpebra inferiore palpitatio. Palpitat & ſuperior, aliâs quidẽ

A cum oculo, aliâs verò ſola. Contẽduntur & labia, ſeorſum alterutrum: nonnunquam verò & ambo collapſa balbutiunt: quibuſdam & exactè occluduntur, poſtea repẽtè ac latè dehiſcunt, & ſolitum ſputum cum ſtrepitu eiiciunt. Cõuellitur & lingua: ſiquidem & ipſa muſculus eſt & nerui: quando ad palatum ſecũdum latitudinem tota cohærens, ſubitò ſeſe remouit, & concuſſionis ſonum reddidit. Conuellitur & columella: ac ſi os quæ interius ſunt in vnum cogat, inopinatus ſonus redditur: ſi verò dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam palato ſecundum **B** latitudinem adhærentem, nonnunquam violentia quadam in lõgum productam, ac deſcendentem, fiſtulæ perſimilem: quandoquidem & ipſa ſonum edit. Porro caninæ cõuulſiones decipiunt, quippe integræ ac ſanæ partes ægrotare ſpectantibus videntur. Nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, ſanæ partes læſionem pati exiſtimantur. Deprehenduntur verò & ridendo & loquendo, & conniuendo. ſiquidem læſæ partes omnes cũ violentia & ſtrepitu quodam trahuntur: labium riſu caret: inter loquendum non mouetur: palpebra non volu**C**bilis, oculus intentus ac rigens eſt: ſenſus tangendi nihil percipit. At ſana membra loquuntur, conniuent, ſentiunt, rident.

DE PHTHISI, Cap. VIII.

SI ab *externa cauſa abſceſſu in pulmonibus facto, aut à longinqua tuſſi, aut à ſanguinis reiectione & puris extuſſiant, πύη & φθίσις nominatur: ſi pectus autem coſtáue ſuppurauerit, materiáque per pulmones traducatur, id genus homines *ἔμπυοι vocantur, *purulenti à Latinis dici poſſent*. Quòd ſi & ab his pulmo exulceretur à præterlapſo **D** pure corroſus, hoc vitium non vlterius ἐμπύημα, *id eſt purulentiam*, ſed φθόην, *id eſt corruptionem*, appellato. Simul autem adeſt & ignis aſſiduus, qui nũquam intermittere videatur, interdiu latẽs ſudore atque corporis frigore. Hæc enim propria phthoen ſequuntur, quòd videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rurſum in viſceribus deliteſcit. patet autem iſtorum* angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam ſi per diem corpus ignẽ euaderet, cur non fieret tunc homo carnoſior & robuſtior, & morbi tolerantior? vt enim receſſit, grauia magis inten**E**duntur: arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiunt: vigilant, color languet: & alia omnia patiuntur quotquot febricitantes comitari ſolent. At ſpecies humorum propè infinitæ ſunt, liuidorum, atrorum, purorum ac ſincerorũ, aut pallido albóque, aut albo & viridi mixtorum, latorũ, rotundorum, durorum, glutinoſorum, aut rarorũ diffluẽtium, aut odore carentium, aut fœdè olentiũ. Omnes autẽ hæ puris formæ ac ſpecies ſunt. Quicunque verò aut igne aut aqua humiditates explorãt ac notant, hi haud ita multum phthoen mihi dignoſcere videntur. Nanque viſio **F** quolibet alio ſenſu certior eſt, nõ modò iis quæ reiiciuntur, intuendis, ſed etiam ægrotantis ſpecie conſideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentẽ, imbecillum, tuſſientem, macie cõfectum, hunc vera phthoẽ laborare pronuntiat. Quinetiam quibuſcunque quidem vlceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamẽ diuturnis febribus conſumpti ſunt, ſæpiúſque duriter & abſque effectu vllo tuſſientes nihil reiiciunt: hos quoque phthiſicos haud ita multùm impropriè nominarunt. Simul verò & his adeſt pectoris grauitas: pulmo enim infirmus eſt, **G** angor, intolerantia, cibi faſtidium, veſpertina extremorũ frigiditas, & matutina caliditas: ſudor vſque ad pectus caliditate moleſtior: per tuſſim varia, qualia memorauimus, extruduntur. Vox rauceſcit, ceruix nonnihil tortuoſa eſt, gracilis, non verſatilis, ſed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, ſed articuli craſſi ſunt. oſſiũ duntaxat ſpecies remanſit. ſiquidem & carnes extabeſcunt. vngues adunci fiunt: digitorum ventres rugoſi & lati. nam præ macie neque faſciam ambientem, neque rotunditatem obtinent. quamobrem & vngues adunci ſunt. ea **H** eſt enim ipſorum requies & fulcimen, quæ ipſorum extremitates replet: quoniam & ipſi laborem ſuſtinent, vtpote qui ſolida membra ſunt. Item nares iiſdẽ acuminatæ, graciles: malæ extãtes & rubidæ: oculi caui, lucidi, micãtes: tumida, *excarnis, pallida, ſeu liuida facies eſt. *buccarum tenuia dentibus inhærent: ridentibus aſſimulan-

tur:in omnibus denique cadaueris ſpeciẽ referunt.Hunc
in modum & cætera ſeſe habent.tenues enim &carnibus
priuati ſunt:brachiorum muſculi nõ apparent: mamma-
rum neque veſtigia extant, ſolæ autem papillæ cernũtur.
Coſtas non ſolùm dinumerare perſpicuè licet,verumetiã
vbi deſinant,intueri facile eſt.neque enim cum vertebris
factæ articulationes occultantur. Patent etiam in os pe-
ctorale coſtarum inſertiones: quarum interſtitia inania
& caua ſunt,rhombi figuram ſecundum oſsium circũdu-
ctum oſtendentia.Præcordia vacua ad ſuperiora cõuulſa
ſunt.abdomen & ilia ſpinæ dorſi cohæreſcunt:artus con-
ſpicui,prominentes & macri ſunt: perinde ſe habẽt· & ti-
bia,& coxendix,& brachium: at ſpina vertebris ſuperex-
tat,à priori parte caua,vtriſque muſculis per tabem diſſi-
patis.ſcoptula operta tota ſeſe conſpectui offerunt, atque
auium alas imitantur.Huiuſmodi ægrotis ſi aluus pertur-
betur,actum eſt:ſin ad ſanitatem vergant,pernicioſis cõ-
traria ſignis adueniunt.Porro ſenes in hoc malũ frequẽ-
ter* non incidunt,ſed minimè euadunt. Iuuenes autẽ vſ-
que ad florẽtem conſiſtentémque ætatem poſt ſanguinis
reiectionem in phthiſin prolabuntur: inde ſaneſcũt qui-
dem,ſed non facilé.Pueri aſsiduè tuſsi vſque ad phthiſin
nonnunquam diuexati facilè ad ſanitatem redeunt. Ha-
bitus verò in id vitium proni ſunt graciles delicatique,
ſectilibus tabulis ſimiles,alarum inſtar habentes, promi-
nenti gutture,albidi,rariori pectore.Regiones autem fri-
gidæ atque humidæ huiuſce affectus germanæ ſunt.

DE PVRVLENTIS, Cap. IX.

QVibus hominibus in cauis locis e regione pectoris,
aut inferius ſub trãſuerſo ſepto puris abſceſſus fiũt,
ſi per os id eiiciunt, *ἔμπυοι, hoc eſt purulenti*, vocitãtur, ſi per
aluum pus deiicitur, ἀποστηματίαι dicuntur. Ac ſi in pecto-
re quidem,quum eſt vlceratum,in pulmone verò, quum
phthoe laborat, aut in ſubcingente coſtas mẽbrana cir-
ca latus, aut *στέρνον, id eſt os pectoris*:aut inferius, vbi pulmo
cum ſpina dorſi committitur cohæreſcitque, aut ſiquo
alio pectoris loco vitium ſit,omnibus ad pus excernendũ
via per pulmonem munita eſt.Sub interſepto verò in vi-
ſceribus,iecore,liene,renibus per veſicam:in mulieribus
etiam per vterum tranſitus datur. Nempe cuidam ego a-
liquãdo abſceſſum laxioris inteſtini dextra in parte pro-
pe iecur diſſecui: multúmque inde puris effuſum eſt:mul
tum quoque per renes & veſicam ad plures dies emana-
uit: vnde & ſanitatem homo adeptus eſt.Cauſæ verò com
munes omnium hæ ſũt,plaga,cruditas,frigus, & id genus
alia.Porro & quibuſdam in pectore diuturna tuſsis incũ-
bens,& lateris inflammatio,&vomica pulmonis,& fluxio
longinqua,necnõ & acuti morbi in aliquod iſtorum de-
cubitus purulentiæ originem præbent. At humor aliâs
iners imbecillúſque alii inhæret,aliâs acris & mordax, &
ad mortem vſque putrefaciens. Nam & ſpecies infinitæ
ſunt,quas ſuo loco poſtea memorabimus. Sed magnum
prófectò miraculum eſt quomodo id fiat vt ab exili te-
nuique membrana nihil craſſitudinis habente,membra-
na,inquam,coſtas interius obtegẽte,tanta copia puris ef-
fundatur:multũ enim colligi in multis deprehenſum eſt.
Huius rei cauſa eſt inflammatio ex ſanguinis multitudi-
ne oriens,ob quam membrana craſſeſcit.Verùm ex mul-
to ſanguine multum in medio pus contrahitur. id ſi ad
interiora ſubeat, coſtarum oſſa ſuam propriã ſedem ob-
tinent,ſed phthiſis altera ſpecies,ſuperius à nobis memo-
rata,ſecundum naturam eueniet:ſin ad exteriora procur-
rat,oſſa diſiungũtur.in aliquod enim inter coſtas mediũ
ſpatium ipſius abſceſſus acies exeritur: quando in hanc
atque in illam partem coſtarum oſſa pelluntur.Notarum
autem quædam omnium communes,quædam ſingulorũ
affectuum propriæ ſunt: grauitas* potius quàm dolor, cõ-
mune ſignum eſt.pulmo enim dolorem non percipit.Fe-
bres obſcuræ,horrores veſpertini,ſudores in remiſsione,
vigilia,tumores in extremis pedibus, manuúmq; digitis
ſubinde conſiſtentes,atque inſurgentes:inquies,cibi abo-
minatio,totius corporis macies.Quòd ſi & in lõgum mu
tatio producitur,habitus phthiſicus redditur. neq; enim
vltrà in officio natura perſeuerat: * quoniam concoctio

A non ſit qualis antea.inde caro conſumitur: color qualis
belluæ, efficitur. Spiratio cunctis quidem mala, ſed illis
peior quibus ad ſuperiorem ventrem morbus aſcendit.
quinetiam tuſſis ab initio tantiſper vexat donec inflam-
matio quæ vrget,perſeuerat.quando & dolores & horro-
res augẽtur & caliditas & vigilia & ſpiritus difficultas,ad-
huc magis increſcunt.Venarum motus, parui, torpentes,
imbecilli fiunt:mens delirat,pectus diſtenditur. Verum-
enimuero ſi ad ſuppuratione inflammatio veniat, omnia
maxima fiunt:ſed reiectio parua eſt cum maiore tuſſi, &
B ex violento abſceſſu in primis pituita fertur bile infecta,
ad nigritiem vergens,tanquam admixta fuligine: adhuc
tamen cruenta ac pinguis pituita eſt.Quòd ſi proximè rũ-
penda inflammatio eſt,quæ reiiciuntur,ſpeciẽ carnis ha-
bent,craſſioráque ſunt. At ſi iã rupta ſit, ſtrangulatus diſ-
crimen impendet,ſi multum ſubitaneúmque pus emana-
uit:ſi pedetentim verò emittatur, exactè ſanitas aduenit.
Porro ſi ad inferiora pus tranſire velit,partes quidem ſu-
periores,vbi erat abſceſſus,acutus dolor occupat:aluus ve-
rò humida eſt,primùm aquoſa cum pituitoſis deiiciens,
C deinde cruenta quædam circumfluẽtia: rurſumque carno-
ſa, quum iam effractus abſceſſus eſt. Hæc pus ſequitur
aut per aluum,aut per vrinæ vias elabens.Sed materiæ ad
renes & veſicam tranſmutationes meliores omnibus ſũt.
At ſi pus infrà ſupráue feratur,eius color varius eſt, palli-
dus,aut albus, aut cinereus, aut liuidus,aut ater. pus item
aut olidum eſt, aut odore vacans: craſſiſſimum, aut me-
diocris corpulentiæ: aut læue æquale, aut aſperum inæ-
quale. Et fruſta caruncularum ſimilia in eo fluitantia,ro-
tunda,aut lata ſunt,quæ facilè abluantur,aut tenacia. Vt-
D que in ſumma de pure dictum ſit,quæcunque alba ferun-
tur,concocta,inodora,læuia,rotunda, & celerius extuſſi-
untur,aut per aluũ deturbantur,hæc tuta & ſalutaria ſunt:
quæcunque autem perpallida,bilioſa & inæqualia ſunt,ea
praua eſſe ſcito: ſed multo his peiora,liuida & atra.putre-
dinem enim & exedentia vlcera ſignificant.Adhæc & ha
bitum ſimul animaduertere conuenit, & quæ morbum
comitantur. nam ſi excretionem bene tolerat, febre va-
cat,rectè concoquit,bene coloratus eſt, bene ad cibos ſe
habet,ſi facilè extuſſit,ſi arteriarum motus bonus eſt, ſi
E vires firmæ,ægrotus perniciem euadit.At ſi febris ſuper-
ueniat,omniáque in deterius conuertantur, de ſalute de-
ſperatum eſt.Præterea & loci abſceſsibus occupati ſimul
noſcẽdi ſunt: quibuſcũque enim in ſternῳ, *id eſt oſſe pecto-
ris*, empyema, *id eſt purulentia*, fit,tardè abſcedit.nudæ enim
& excarnes & cartilagineæ partes illæ ſunt: eiuſmodi ve-
rò non facilè phlegmones redundantiam ſuſcipiunt, &
abſque ſuppuratione multum temporis permanẽt: ſiqui-
dem res frigida cartilagines ſunt: ſed earum phlegmonæ
minimè nocent. Ipſius verò habitus colliquationes pra-
F uæ ſunt,breui enim tempore ſuppurant. Lienis, iecur,&
pulmo, & diaphragma, *id eſt interſeptum*, celerius quidem
pus ducunt,ſed periculoſa & mortifera ſunt.

DE PVLMONIS ABSCESSIBVS, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant,ſi pituita ſit, niſi dif-
fundatur, ſuperſtites erunt, hi verò morbi primum
impetum euadentes purulenti fiunt. Futuri quidem aut
iam perfecti abſceſſus indicia in capite de purulentis ex-
G poſuimus:at quũ perfectus iam abſceſſus eſt, non vi ac la
boribus ad eum rumpendum reiiciendúmque (quemad-
modum in aliis corporibus vſuuenit)opus eſt: ſed facilè
per ſuperiora excernitur: quũ magis in raritatibus quàm
in corporis habitu diſtentio fiat. Rarus enim ac forami-
nulentus pulmo eſt,ſpongiæ ſimilis,humorem haud mo-
leſtè ferens: qui aliam poſt aliam inanitatem eouſque do
nec ad aſperam arteriam deueniat,permutare ſolet. Cir-
cuitus autem humori faciles ſunt, quandoquidem flexile
atque lubricum pus eſt. Reſpiratio etiam ſurſum ſpiri-
tum efflat.Sæpius autem mortem effugiunt, niſi aliquan-
H do quiſpiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtrã-
guletur:quòd arteria puris multitudine obſtructa aerẽ nõ
recipiat.Horũ nonnulli progreſſu tẽporis moriũtur,quẽ-
admodum phthiſici aut purulenti extingui ſolent. Sputa
verò candida ſunt, ſpumãtia, cum ſaliua permixta, aliâs

cineracea,aut ſubnigrantia.Et βρογχία, *id eſt aſperæ arteriæ circuli*,nonnunquã expuũtur ob vlceris varietatem, ſi altè abſceſſus penetrat: quando & fragmenta viſceris expelluntur.Raucefcunt,breue ſpirant,grauem vocem edunt: ipſorum pectora lateſcunt,& latioribus humiditatis cauſa indigent: oculorum nigræ partes fulgent,albæ verò albiſsimæ fiunt,ac pingues.malæ rubent,venæ in facie elatæ ac tumidæ ſunt. Mirum eſt autem in his quòd tenor quàm pro corpulentia maior eſt, animi verò alacritas & conſtantia tenore potentior.

DE ASTHMATE, ID EST ANHElitu, Cap. XI.

SI à curſu,exercitationibus,& quolibet negocio, ſpiritus ægrè redditur, ἆσθμα *anhelitus Latinè* vocatur. Morbus quoque ille qui ὀρθόπνοια dicitur,& ipſe aſthma nominatur. in acceſsionibus enim & ipſi anhelant. ὀρθόπνοιαν verò appellabant quoniam duntaxat ὀρθίῳ σχήματι, *id eſt erecto corpore* facilè ſpiritum ducunt. decumbentes enim ſtrangulantur. propter extenſionem igitur quæ in ſpirando adhibetur, affectui nomen orthopnœa, *id eſt recta ſpiratio* inditum eſt.Erectus enim homo ad reſpirandum extenditur:at ſi ſupinus decubuerit, ſtrangulationis inſtat periculum.Afficitur autem pulmo, ſimul etiã quæ ſpirationi conducunt;afficiuntur, interſeptum & pectus. At ſi cor vitiatum ſit,nunquam diutius vita produci poterit.hoc enim loco ſpirandi viuendique initium ſitum eſt.Cauſa eſt frigiditas ſpiritus,atque humiditas: * materia verò, craſſi interiúſque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ ſunt magis quàm viri:quandoquidẽ & humidæ & frigidæ ſunt.Pueri facilius quàm hæ liberantur.nam ipſorum natura in incremento eſt,quæ valentiſſimè calefacere poteſt. Viri tametſi nõ facilè hoc morbo capiuntur,citius tamen capti pereunt. Differtur autem interitus quibuſcunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incaleſcit & accenditur: quemadmodũ calcis opificibus;aut ærariis aut ferrariis fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi verò * incipientis notæ huiuſmodi ſunt:grauitas pectoris,tarditas ad opus ſolitũ, & ad aliud quodlibet gerendum:in curſu,aut in accliui itinere difficilis & ægra ſpiratio: raucefcunt, ac tuſſiunt: flatus in præcordiis,atque eructationes præter rationẽ excitantur: vigilant, noctu parum & obſcurè incaleſcunt: nares acutas & ad ſpirationem paratas habent. Si malum in peius ruat, malæ rubent, oculi prominent, veluti in iis qui ſtrangulãtur: ſtertunt dum vigilant,multo magis quũ dormiunt: humida,obſcura ſonóque carens vox eſt: * multum & frigidũ aerem cupiunt: ſub diuo ambulant. quælibet enim domus ipſis ad trahendum ſpiritum parua & anguſta eſt.Erecti ſpirant,tanquam omni aere attracto potiri cupientes. præ aeris autem cupiditate & os aperiunt, patefaciúntque,tanquam eo ampliore indigentes.Ipſorũ facies(præter malas,quæ rubent) pallida eſt: ſudor circa frõtem & iugula emanat: aſſidua & aſpera tuſſis infeſtat: reiiciuntur pauca,tenuia,frigida, veluti quædam ſpumæ efflorefcẽtia. Inflante ſpiritu collum intumeſcit, præcordia reuulſa ſunt: arteriarum pulſatus parui,crebri,atq; depreſſi:crura exilia.Quòd ſi hæc vlterius crementum acceperint,inſtar comitialis morbi nonnunquam hominem ſtrangulant.At ſi vertantur in melius,tuſſis longior & rarior fiet: plura excernentur ſanioſa ſputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copioſa ſcaturiet,licet nondum quicquam in ea ſubſidat: vox ſonantior,clariórque reddetur: ſomni longiores, quantum ſatis fuerit,efficientur: præcordia remittentur .dolor interdum ad ſcapulas in remiſſione tranſiuit: anhelitus rarus,lenis,ſed cum vocis aſperitate fit.Ita ſanè mortem effugiunt: ſed in morbi ceſſationibus,licet ipſi nõ decumbentes obambulent,ſecũ tamen morbi ſigna circũferũt.

DE PVLMONARIIS, Cap. XII.

ASthmatis, *id eſt anhelitus*,ſpecies eſt τὸ πνευμῶδες, *quaſi dicas pulmonarium*,& à pulmone hoc vitiũ,quẽadmodum & anhelitus,oritur.Quæ inſunt enim, vtrique communia ſunt,& exigua differentia eſt.nam ſpirandi anguſtia,& tuſſis,& vigilia & caliditas vtrunque vitium comitantur:item in cibos odium,& totius corporis extenuatio.Id enim malum quum fœdum ſit,producitur: neque

A tamen anni ſpacium excedit. Nam ſi autumni tempore ægrotare quis inceperit, vere aut æſtate futura vitam finiet: ſin hyeme,ſequenti autumno moriturus eſt. * Interdum & ſenes in hanc labem facilè incidunt, & exterriti. Ea correptis,leui momẽto ad perniciem opus eſt. omnes ſimillimè ſpiratione priuantur: arteriarum motus parui, crebri,infirmi ſunt. ſed hæc & in anhelitu reperiuntur. Priuatim verò hi tuſſiunt,tãquam aliquid expulſuri, quũ tamen irritus eorum labor ſit(nihil enim reiiciũt)verùm
B ſiquid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum,grandinoſumque eſt.Pectus in his latius vtiq; eſt,non obtortum,non vlceratum.Tametſi autem pulmo non ſuppuret,humorum tamen veluti concretorum plenus eſt.Tẽporis intercapedines inter huiuſce morbi acceſſiones longiores ſunt. Nonnulli ex his celerius ſuffocati ſunt quàm aliquid deterius omne corpus inuaſerit: nonnullis verò in hydropem circa ilia, aut in eum qui ἀνὰ σάρκα dicitur,morbus iſte mutatur ac deſinit.

DE IECORE, Cap. XIII.

IEcur lieni in generationem æquilibre eſt: dextram enim
C læuámque partem hæc viſcera occupant, naturaliter paria numero,ſed facultate tam in ſanitate quàm in morbis imparia.In ſanitate quidem,quoniam principatũ alimenti iecur obtinet: ſiquidem venarum radicatio iecur eſt.Quinetiam in morbis ad ſanitatem conſequẽdam multo quàm mors valentiorem cauſam habet.Igitur quãto ad ſanitatem iecur melius eſt,tanto & deterius à morbis afficitur.Etenim celerius & violentius inflammatur, & frequẽtius pernicioſiúſque abſceſſum patitur: at ſcirrho, *id eſt duro tumore* affectum, velocius atque dolentius
D quàm lien interficit. Cæterùm quæ ad inflammationem attinent,in libro de acutis morbis propoſui. Quòd ſi in pus conuertitur,dolor acutus ad iugulũ vſque aut ad ſummum humerum pertinet.Nam præ onere trahit diaphragma, *id eſt interſeptum*,vnde iecur ſuſpenſum eſt: diaphragma verò membranã coſtis ſubſtractam degrauat (ipſum enim illa conſequitur) quæ planè ad iugulum vſque & ad ſummum humerum extenta eſt. atque hæc omnia ſimul ad inferiora detrahuntur. Ignis acer cum horroribus in
E ſuppuratione exoritur. tuſſis arida non admodum crebra diuexat: colore herbaceo ægri tinguntur: ſi largius colorentur,in auriginem incidunt,in albidum vergentes: ſomni haud ita viſis imaginibúſque vacant. Prudentes verò quum ſint in omnibus,in aliquo tamẽ ad tempus oblato repentè delirant,ad ſeque protinus reuertuntur. Tumor ſub mãmis,aut ſub coſtis oritur: multi autẽ mẽbranæ peritonæi tumorem eſſe falsò crediderunt. Verùm ſi tumor ſub ſpuriis coſtis fiat, quum premitur,dolor excitatur: iecur intumeſcit: humiditate nanque refertum eſt. At ſi non ſub oſſe remaneant, inflatur membranæ ſignũ.
F Et ipſius quidem circunſcriptio & fines patent: poſt enim fibrarum circunductum in vacuum abdomẽ comprimẽs manus deſcendit ac ſubſidet.Peritonæi verò interminata duritia eſt: & extremitatis proceſſus nequaquã cernitur.Porro ſi ad interiora ſubit abſceſſus, longè medico natura præſtat.aut enim ad inteſtina, aut ad veſicam pus conuertet.verùm multo innocentior eſt in veſicam via. At ſi extra feratur abſceſſus, ipſum nõ ſecare vtique malum eſt.nam ſi prætermittatur inciſio,à pure iecur ároditur,nullàque mortis dilatio eſt.Si ſecare autem malis,pro-
G fluuii ſanguinis periculum inſtat,ſtatimque hominẽ perdi contingit. nam ſanguinis è iecore profuſio coerceri nullo modo poteſt. Igitur ſi aliquando neceſſariò ad ſectionem venire cogeris,vſtorium ferramentum candens perſpicuúmque ab igne accipito,& vſque ad puris locum intrudito.idem enim tibi & ſecat & comburit. Quòd ſi homo periculum euadit,tum pus albũ effluet, concoctũ, læue,olidum,quoniam craſſum eſt. iſtis febres & acerba remittunt,omniáque facilè mulcebuntur.Verùm ſi in in-
H teſtinũ pus effũditur,ex aluo primũ aquea ferũtur,poſtea humori in quo ſint lotæ carnes,ſimilia: itẽ qualia in torminibus,vbi vlcerata inteſtina ſunt,exire ſolẽt. interdum cruentũ virus,interdũ cõcretus ſanguis effunditur.fertur & bilis flaua,ſincera aut porracea,& poſtrema interitũ afferẽs,nigra bilis.Si nõ ſuppurat vlcus,& mali odoris quædam veluti putredinẽ vẽter expellit,crudũ alimentũ præ-

terfluit ob vẽtriculi inteſtinorúmque intẽperiem. neque enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit. poſtea ignis acer ſuboritur, omniáque in malum prolabuntur. carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui ſunt, & ægra ſpiratio: vbi haud ita multò pòſt vitæ finis imponitur. Cæterùm quibuſdam difficultas quidem inteſtinorũ vlcúſque ſanata ſunt, morbus tamen in aquã inter cutem deſiit. Quòd ſi omnia remittantur, pus albũ ſit, læue, æquale, inodorum, venter deiiciat, & cibaria cõcoquat, homo in bona ſpe eſt. Optimum verò eſt per lotiũ criſin fieri. hac enim ſecurior eſt minúſq; maleficus puris tranſitus. Verùm ſi à phlegmone iecur non ſuppurat, nemini dubium fuerit tumorem durũ ſubſidentem in ſcirrhum mutari ac ſtabiliri: quando continuus dolor nõ infeſtat: quúmque adeſt, obtuſus inérſque ſentitur: rara verò & caliditas: à cibis alienatio, ab amaris delectatio, à dul cibus contriſtatio: horrore afficiuntur, ſubalbicant, virẽt, lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: * venter ſqualet: deiectiones crebræ fiunt. malorum autem colophon aqua inter cutẽ. Poſt aquam inter cutem, ſi multa vrina & craſſa feratur, multúmque in ea limoſi ſubſideat, & cum impetu erumpat, humorem illum intercutaneum effluere poſſe ſperandum eſt: ſi tenuis autẽ, ſubſidentia carens, paucáque vrina exeat, aquam intercutem auget fouétq;. Quòd ſi priſtinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet, poſt multorũ, craſſorum, aquoſorúmque depulſionem & ipſum hydropicum morbum tollere conſueuit. Verùm id genus auxilii cum periculo eſt. Poſt enim ſubitas & copioſas inanitiones, extremóſque caſus, proſtratis interdum viribus, (quemadmodum in ſanguinis profluuio accidere ſolet) ægri interierunt. cum minori autem noxa morbũ ſudor, ſi liberalius effluat, diſſoluit. Hydropici nanque haud ita multum in ſumma cute humectari ſolent. atque morborum iecoris hic finis eſt. Quando in iecore pus naſcitur, ** Adoleſcentes, & qui vſque ad conſiſtentem ætatẽ peruenerunt, his vexantur morbis: mulieres minus his patiendis expoſitæ ſunt. Huiuſmodi vitiorũ cauſæ numerantur, victus intemperantia, & longa valetudo. præſertim poſt difficultatem inteſtinorum, *συντήξεις, id eſt colliquationes*. quandoquidẽ & eos *συντηκτικούς, id eſt colliquatos*, nominarunt, qui poſt vlcera iecoris tabefacti moriũtur.

DE LIENE, Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus eſt, quem *σκίῤῥον* nominant. Purulentia verò haud ita facilè, quandoque tamen efficitur, quum dolor non aſper, tumor autem ingens ſpiratione maior exoritur. Siquidem in dextrã partẽ ad iecur vſque tota communione * increſcere viſus eſt. vnde vt multi fallerentur in cauſa fuit, tanquam non lienis, ſed membrana affecta eſſet. nam peritonæon inflammatione occupari iſti exiſtimant. cõtumax autem atque indomitus inſtar lapidis tumor eſt. talis plerunque à ſcirrho lienis efficitur: quando & ambiguitas difficultáſque maxima ſimul adeſt. Verùm ſi fortè ſuppuret, tractabilis eſt vtique, & in parte ſumma, vbi puris quoq; creatio eſt, tactui cedit: quando verò pus nõ ducit, tactui omnino reſiſtit. Porro nonnunquam ſcirrhus totus ſuper ventrẽ ſuſpenſus eſt, in hanc atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec, puſillus quum ſit, locum ad fluitandum habet. Adeſt nauſea & anxietas, maximè quum inſtat eruptio. Incrementi autem notæ ſunt febres, dolores, & horrores. multoties enim horrent: nonnunquam verò non horrent, quum breui caliditate & dolore vacant. hac de cauſa interdum & in ſplene abſceſſus oriens latuit. rarum enim & ſenſu carens in ſanitate quoque viſcus eſt. Turgent iſti, atque humoris, tanquam hydropici, pleni ſunt, atro colore viridi admixto ſuffuſi, ægrè omnia patiẽtes, pectore veluti pondere oppreſſo grauiter ſpirantes. euidens enim malum eſt. vſque ad ſuperiora ſpiritu venter impletur craſſo, caliginoſo, humido quidem ad ſpeciem, quum tamẽ non ſit humidus. tuſsis adeſt, multúmque irdepellit aed pauca ſicca extruduntur. Venter ſiqua infrà ritantur, ſquoſa, primò paulum ſubleuat, deinde ſi largius deiicit, hominem quidem tabefacit, ſed nihilominus iuuat. At ſi & abſceſſus ruptus fuerit, pus vtique purum & concoctum nunquam excernitur, ſed ſubalbidum & cinereum, quandoque fæculentum, aut liuidum. quòd ſi & profundior abſceſſus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua ſucci lienis, qui ſimul tabeſcit, particula exprimitur. Quibuſdam præterea & integræ lienis partes exierunt: ſiquidem & natura diſſolubilis lienis eſt. Cæterùm ſi morbus vlcere non ſubſtitit, ſed in longum tempus extrahitur, cibos auerſantur, malo ſunt habitu, tumidi, aſpectu fœdi. multis vlceribus toto corpore, ſed maximè in cruribus ſcatent: rotunda, liuida, concaua, ſordida, ægrè ſanabilia vlcera ſunt: ſicque demum tabefacti * interiere. At in exiguo tumore cum duritia & renixu, indolentia eſt: vnde fit vt iſti longiorem vitam ducant. Verùm ſi ab affectu ſuperentur, aqua inter cutẽ aut phthiſis neceſſariò ſequitur: & corporis *τηκεδών, id eſt eliquatio*, ſuperuenit: atque iſte ſanè perniciei modus ipſos è vita migrare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hãc patiuntur, faciléque inde liberantur: ſenes verò non facilè vtique læduntur, ſed affecti euadere interitũ nequeunt. Quinetiam ſeniores quidam neſcientes, ipſi vitio lienis abſumpti ſunt: nam & puſillus tumor ipſis cauſa interitus fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus otium maximè nocet, quicunque à certaminibus exercitationibúſque corpus quieti deſidiæque tradunt: loca paluſtria, aquæ exuberantes, ſalſæ, viroſæ. Inter anni tempora ferinus autumnus.

DE MORBO REGIO, Cap. XV.

Si bile flaua, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus à viſcere ſuffuſum ſit, affectus hic *à Græcis* icterus, *à Latinis regius morbus, ſiue arquatus, ſiue aurigo* dicitur. Difficile vtique in acutis malum eſt: quia non ſolùm ante ſeptimum apparens, ſed etiam poſt ſeptimum infinitos necauit. rarò autem ad extremum febrem bene iudicauit: ipſe verò haud facilè diſcutitur. Neque vitio iecoris tantummodo prouenit, vt nonnulli medicorum exiſtimant: ſed & ventriculus, & lienis, & renes & laxum inteſtinum in cauſa ſunt. & ab iecinore quidem naſcitur ſi phlegmone aut ſcirrho viſcus illud opprimitur, à ſolito tamen munere non impeditur. creatur enim in iecinore bilis, eámque in iecinore poſita veſica ſecernit. Verùm ſi meatus ad inteſtinum bilem deferentes phlegmone aut ſcirrho intercluſi fuerint, veſica autem exundauerit, bilis retrò labitur. Cum ſanguine igitur miſcetur, qui per totũ corpus diſcurrens, ſecúmque bilem vehens, in omnia mẽbra diffundit: atq; ita corporis ſpecies bile tingitur. Stercora verò albida ſunt, & argillam referentia, neque enim bile colorantur, quoniam humoris eius affluxu carent. idcirco & venter valde ſiccus eſt: ſiquidem bile nec madet, neque ſtimulatur. color autem ad albedinem vergit. Si morbus regius ab liene ortum habeat, color eſt ater cum viridi mixtus. ipſius enim atra bilis alimentum eſt, quũ ſanguinis atri effigies quædam ac ſimulacrum ſit: cuius purgamenta non ſuſcipit neque elaborat lienis ægrotans. inde fit vt per omne corpus cum ſanguine dilabantur. Propterea qui lienis arquato laborãt, cum viriditate quadam nigricant. ipſorũ quoque conſueta ſtercora nigriore colore imbuta ſunt: nam quod alimenti in ſplene abundat, ad vias exitus tanquam recrementum propellitur. A laxo etiam inteſtino & ventriculo arquatus prouenit, vbi concoquendi facultas in ventriculo & cœlo, *id eſt laxo inteſtino* læſa fuerit. nam in cœlo cõcoctio efficitur, & ab ipſo alimentum in iecur digeritur. Igitur ſi aliud alimentum crudius iecur ſuſceperit, proprium quidem elaborat, & conficit, alienum verò dimittit. ſanguis enim qui diſtribuitur, cœli ceſſationem atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam diſſeminat: in cœlo autem cruditas, ipſius bilis effectrix eſt. Hunc ſanè in modum ab omnibus viſceribus arquatus oriri poterit, non modò ab iis quæ iecori eſcam ſuggerunt, ſed etiam ab iis quæ à iecore ſuſcipiunt. Neque enim per canales duntaxat ſenſiles, ſed multo copioſius per halitus natura in omne corpus alimẽta diſtribuit, qui à toto in totũ natura ipſos per ſolidas ac denſas partes dirigente, diſcurrere facilè queunt. gignuntur itaq; halitus bile infecti, & corpus vbi inſederint, colorant. Nẽpe per aluũ laborante cœlo nõ fit albida

excretio:iecur enim creandis succis nullam noxam patitur,exitúmque bilis ad intestina patentem habet.Habitus quoque totius corporis ad morbum regiũ citãdum summopere efficax est.Habet enim & in toto causam,quæ huiusmodi est: In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in omnibus item humorum est creatio ac separatio: sed aliorum alia,singulis autem propria:vt puta in carne sudor,in oculis lacryma, in articulis & naribus mucus,in auribus κυψέλις. *Latini aurium marmorata,seu cerumina nocant*.Itaque si ad singula obeunda munera calidum,fatigatum lassatúmque fuerit,ipsum quidẽ in acre atque igneum vertitur: humiditates autẽ omnes in bilem abeunt.ignis enim opera amara & bile infecta sunt.quòd si & in sanguine cruditas incidat,sanguis biliósus efficitur, & quoquouersus nutriens dispergitur. Propterea & vbique bilis conspicitur: Planè acerbum id malum est,color verò specie horribilis.etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet quod in lapide pulchrum fuerit.At superuacuum mihi videtur, vnde id nomen icterus tractum fuerit,explicare,præterquã à terrestribus feris quadrupedibus,quas *Græci* ictidas,*Latini uiuerras,aliqui martes* vocant, *& syluestris mustellæ species est*: his enim bestiis oculi huiuscemodi colore tincti sunt. Duæ sunt huiusce labis species.aut enim in flauum croceúmq; vergit,simúlque albicat & virescit:aut in liuidũ nigrúmque declinat.*atque adeo istorum causa & ipsius bilis causa est.Aliqua enim bilis flaua est,subtilis,perspicua,tenuioris generis, aut ad liuidũ atrũmque vergens: aliqua magis colore saturata,vt crocum,aut vitellum eiusdem speciei quis affirmet.Secunda bilis species nigrioris coloris est, porri aut isatidis herbæ colorem referens,atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates.penes autem calorem atque humiditates istarũ mutatio fit.Quinetiam viscera huiusce varietatis causæ sunt: vt puta si flauum viscus sit,quale iecur est, aut liuidum, qualis lienis. Quocirca si ab aliquo viscere arquatus oritur , à iecore quidem iecoris notæ sunt: à liene,lienis: singulorúmque vnde oritur membrorum indicia apparent. Si nullius membri signa videantur, vniuersi habitus ægritudo est. Perspicua verò sunt & ea quæ in albissimis oculis cernuntur.Frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis præcipuè,& in paruo arquato color exquisitior efflorescit.Porro quicunque nigro arquato laborãt,in his ater color viridi commixtus apparet. iidem frigent: imbecilli, desides, tristes atque demissi animo sunt.tetrum odorem exhalant,gustatum amarum habẽt: spiritus non facilè ducunt: in ventriculo morsum percipiunt: alui excrementa porracia,subnigra,arida sunt, ægréque descendunt. vrina bene colorata est, ad nigrius vergens, adhæc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant,mœrent,melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mẽte sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget, sed vbi cœperũt,gnauiter comedũt, facilius quàm priores cõcoquũt: alui purgamenta alba sunt,arida,cretacea: lotium reddũt flauum,pallidum,crocinum.In vtrisque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidẽ, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniátque: gustatus amarorum quidem, nõ amarus(quod mirum est)non tamen dulcis: dulcium verò amarus. In ore nanque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hunc ludificatur ac decipit.Lingua enim bile suffusa cibos non sentit:atque antea quidem ieiunii tempore bilis quiescit: neque idcirco lingua propter consuetudinem ægrè fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam mouet ac stimulat. Itaque siue amara sit esca,amari sensus est:siue dulcis,biliosi perceptio.bilis enim sensio præuertit. Falluntur autem qui amara videri dulcia existimant. res enim haud ita se habet : sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat,propter morbi cõsuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis repræsentat: verùm in dulcibus & amaris cibariis idem status reperitur.fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Vtique si nullius visceris calefactio euidens fuerit, plerunque sine noxa arquatus est, sed diuturnior:si perseuerauerit, atque insuper viscus

A inflammatione vexatum fuerit,in aquam inter cutem & malum corporis habitum vtplurimum desinit. Plerique & sine aqua intercute colliquati interiere. Id malũ adolescentulis iuuenibúsque familiare est : quibus & minus officit: pueris autem non*admodum inusitatum,non omnino tamen innoxium est.

DE CACHEXIA, id est MALO CORporis habitu, Cap. XVI.

Καχεξία, *id est malus habitus*, omnium simul vitiorum conuersio est:siquidem*ab omnibus morbis propa-
B gatur & emanat. Verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multum lutulentam nactus, à principio noua ægritudo gignitur.Et habitus quidem malus,simplex,cõmunis est,& symptomata multa comitantur: noménque ipsum significanter inditum est.Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, & siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur:cachexia autem,*id est malus habitus*,vnius ingentis affectus species est,eique nomen tale fuit impositum.Nam hominis ad omnia est euexia,*id est bonus habitus*, & ad concoctionem,aut ad distributionem: sangui-
C nis creatio,atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc consequitur facilis spiratio,validæ vires,floridus color,sed prima omniũ sanitas. Quòd si ad imbecillitatem cacochymiæ,*id est uitiosorum corporis humorum*, natura conuersa fuerit,id iam est cachexia. Valetudo hæc vix sanabilis est,malúmque longissimum. longo enim tempore acquiritur:neque ab vno corporis vitio,neque ab vno viscere prodiens,sed omniũ est in deterius conuersio.Quocirca ab hac enascentes morbi,ineuitabiles sunt , vt puta aqua inter cutẽ,aut phthisis,aut σύντηξις,*id est colliquatio*: si-
D quidem & mali habitus causæ colliquationis germanæ sunt.Morbus autem in multum tempus extrahitur:*intestinorum difficultas adest continua: quibusdam morborum reuersiones eueniunt. Bene vtique cibos appetunt, tametsi multos ingerant,ac repleantur:crudi verò & non confecti digeruntur: quoniam alimẽti elaboratio ad concoctionem pertinens,debilis admodum atque inualida est. Labis huius causæ sunt & ab hæmorrhoidibus *quas uocant uenis* effluuii suppressio,& vsitatorum vomituum retẽtio, & ab exercitationibus quies, & sudorum exiccatio, & ab
E ingentibus laboribus otium. * quando enim horum singula,quæ aderant,non amplius reuertuntur, tunc sequitur corporis grauitas,pallor subinde repetens, venter flatibus refertus,oculi cõcaui,somni graues torporem afferentes. Verumenimuero hæc si erraticè & non statis temporibus fiant,morbi inconstantiam infirmitatémque significant: sin altius exactis radicibus maneant,neque desistere velint,ingentis mali nuntia sunt. Stantibus pedes tibiæque intumescunt,decumbentibus autem*partes decliues atque iacentes. Quòd si decubitum mutauerint, tumor in illas*decumbentes partes deuoluitur: humidi-
F que aut frigidi in grauitatem fit circuitus . nam si calor humidum euaporet,id verò non effundatur, postea delabetur.Multos vtique cibos appetunt , edaces admodum sunt: celerior concoctione distributio fit crudiorum magis quàm incõcoctorũ:nutricatio non perficitur.Sed hoc inde prouenit quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur.in ventre enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem est.Quapropter neque optimus, neque boni coloris sanguis procreatur: quúmque crudorum succorum omne corpus refertum fuerit,& ciborum
G appetentia euanescat, sic malo habitu vsque ad ventriculum grassante,& affectu iam summam potentiam obtinente:tunc sanè tumidi fiunt,imbecilli, & ad omne opus abiecto prostratóque animo. Aluus siccior est: plerunque recrementa bile priuata,alba,aspera,crudáque deiiciunt: corpore squallent,sudore carentes & pruriginosi.Somnus nequaquã firmus est,sed decumbentes conniuent : tardè spiritum ducunt:arteriarũ motus languidi sunt , debiles, frequentes:post quamlibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt.Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in tẽporibus elatæ apparent. partes enim quæ cir-
H cumiacent,emarcuerunt. Verùm & in brachialibus longè grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro colore viridi admixto infectus est. Ab his phthisis,aut syntexis,*id est colliquatio*, hydropẽ *ana sarca* vocatã,aut ascitem

adducit: istorúmque procreatio ineuitabilis est. Ætates huius morbi feraces sunt, in primis senectus, neque mortem euadunt: pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius: florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ægritudinem, neque vno tempore finitur: verùm autumnus cœpit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI de signis & causis diuturnorum morborum, Lib. II.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

De hydrope,	Cap. I.
De diabete,	Cap. II.
De affectibus renum,	Cap. III.
De vitiis vesicæ,	Cap. IIII.
De seminis effluuio,	Cap. V.
De stomachi vitiis,	Cap. VI.
De ventris affectu,	Cap. VII.
De dolore intestini coli,	Cap. VIII.
De difficultate intestinorum,	Cap. IX.
De læuitate intestinorum,	Cap. X.
De affectibus vteri,	Cap. XI.
De articulorũ & coxendicis morbis,	Cap. XII.
De elephantiasi,	Cap. XIII.

DE HYDROPE, HOC EST AQVA inter cutem, CAP. I.

Hydrops, *id est aqua inter cutem*, iniucundum aspectu vitium est, & toleratu difficile. ab ipso enim perpauci liberantur: idque felicitate quadam, ac deorum potius quàm artis auxilio. (maiora enim omnia vitia soli dii medicantur) Nam aut in viscere primario morbus delitescens totũ in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente pestilentia in malum succum viscera permutauit, quando sibi vtraque vicissim ad perniciem suffragantur: nulláque est pars noxa carens, quæ vel modicam naturæ opem afferre possit. Est autem ad humectationem fluxio frigida, crassa, qualis est nebula vniuerso: aut cõuersio ab humida & frigida causa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuãs humidũ, hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium est: sed quum morbum consequitur tumor, inflatio, coloris fœditas, iste in aquam habitus colliquescens, ὕδρωψ & est & appellatur. Nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis præcordia rescindẽs effundit, adhuc in sede sua permanent hydropici. Princeps itaque causa malus habitus est, species autẽ plures. Verùm & eius nomen aliud atque aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, quum verberantur, tympanum quodammodo referant, τυμπανίας nominatur: at si aqua copiosa in peritonæo continetur, natántque in humore intestina, ἀσκίτην cognominarunt: sin autem ilia nihil istorum habeãt, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa & frigida, φλεγματίας ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, ὕδρωψ ἀνὰ σάρκα generatur. Praua quidem est harum singularum constitutio, peior autem multo ipsarum permixtio. Nam earum quæ in ilibus fiunt, vna vni earum quæ totum corpus inflant, sociari nonnunquam consueuit. Difficillimus est autem tympanias cum ana sarca vocato copulatus. Ex occupãtibus enim ilia, tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus, leucophlegmatias quàm ana sarca benignior. Mitis quidẽ vt in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter cõiungatur: peior verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admisceatur. Quòd si duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius inde malum exoritur. Notæ autem maximæ sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimæ. In ascite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, præputium, & totus colis ob inæqualitatem tumoris tortuosus est. Tãgito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderatè pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus conuersionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur: quinetiã sicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perseuerat. Hæc vtique asciten signa declarant. Tympanias autem, vltra tumoris spectaculũ, etiã auditu sonorus est. nam ad palmæ percussum abdomẽ sonũ edit: neque ad corporis conuersionem spiritus locum mutat. etsi enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen æqualis suprà & infrà vbique permanet. Cæterùm si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè aliquãdo mutatus fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterũ ana sarca & leucophlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddunt, & quæcunque in aliis vacua sunt, in huiusmodi ægrotis opplentur. Quandoquidẽ in leucophlegmatia, alba pituita, frigida & crassa redundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiáq; tumescunt, abdoménque ex inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitãtur, illis scilicet qui iuuenes robusti in ætatis prospera fortuna cõsistunt. At in hydrope ana sarca vocato, carnis liquamẽtum fit in succum speciem carnis referentem: saniésque cruenta, qualis ab intestinorum vlceribus, emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod superinciderit, contusis, *si paulum superficiem secueris, humor effunditur. Ex duabus quidem speciebus permixtio, ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas, tussis: diuersis temporibus segnes sunt: pigritia multa, à cibo alienatio: quòd si aliquid assumant quanuis modicum, & flatu carens, nihilominus valde inflantur: distentiones patiuntur quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorũ corpus est: idcirco neque in balneis sudore madescunt: præterea albidi sunt & effœminati. Qui autem hydrope ana sarca laborant, colore ex atro viridique permixto infecti sunt, obscurásque & nigras venas habent: in ascite atque tympania conspicuæ atque admodum euidentes sunt in brachialibus atque in abdomine. In ana sarca verò atque phlegmatia tumore, omnia delitescunt: somni sunt graues, torpentes, breues, animæ deliquium, circa minima quæque solicitudo, viuendi cupiditas. tolerãtia nõ ex animi alacritate, ac bona spe, vt in iis est qui prospera fortuna vtũtur, sed ex ipsa morbi natura. Neque causa dici potest, sed mirari tantùm id licet, quod mehercule magnum est. nãque in aliis haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abiecto sunt animo, tristes, mortis amatores: in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioso frigidæ potu continuo prouenit, quum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitauerit: postea humidum in peritonæum delatum sit, atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit: deinde in ilia guttæ effluunt, quæ prius in aerem versæ, per transpirationem digerebantur. Id igitur si incidit, facilior est huius morbi curatio, antequam viscus aliquod aut totus homo affectus sit. Cæterũ & ventosus cibus, & cruditas, & buprestes aquam inter cutem pepererunt. Est hæc omnibus communis calamitas, viris, mulieribus, cuicunque ætati: præterquam quòd alii in aliam speciem sunt propensiores. In vocatam ana sarca & leucophlegmatiam pueri: iuuenes autem ad consistentem vsque ætatem inundationi ilium obnoxii sunt: at senes omnibus quidem generibus sunt expositi, quum inopes sint caloris, (frigida enim senectus est) verùm ad

humoris multitudinem contrahendam apti non sunt. ipsis igitur tympanias accidere consueuit. Omnes quidem species prauæ (hydrops enim morborum omniũ vitium est) sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur. nam multæ & variæ sunt eius tollendæ prosperæ occasiones, sudoris aut lotii excretione, aut alui nonnunquam in huiusmodi ægrotantibus copioso effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autem tympanias est, adhuc tympania difficilior ana sarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totum hominem permutare. quod per Iouem neque diis ipsis facile fuerit. Cæterùm nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutẽ patitur: vt secundum caput, in eo morbo qui hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero: & cæteris hæc species sanabilior. Nam si eius ostiolum à priori conclusione hiare cœperit, humorem quidem si habeat, effundit: si spiritum, efflat. quòd si vterus ana sarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: In ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ, in loco vbi ascites fieri solet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertæ sint, illud indicio est: *si abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem species haud leuis est. vnde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alii nanque affirmant huiusmodi ampullas per intestina transiisse. Ego verò id nũquam vidi: idcirco neque nunc scribendo affirmo. *nam siue ex intestino cωlo, siue ex ventre ferantur, qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionẽ per sedem lubricum ac patens est: at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egressio credi non potest. neque enim innoxium, neque citra perniciem intestini vulnus est.

DE DIABETE, ID EST VRInæ profluuio, Cap. II.

Diabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus vsitatus, carnium ac membrorũ in vrinam colliquatio. Frigida atque humida, vt in aqua inter cutem, causa est: transitus autem consuetus, renes & vesica. Neque enim cum intermissione lotium reddunt: sed, perinde atque canales laxati sint, indefinens est profusio. Diuturna est huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita in quo affectus iste perfectus fuerit. velox enim est colliquatio, & festina interdum mors aduenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotii non respondens. copiosius enim lotium redditur: neque eos quisquam neque à potu neque à mictu inhibere potest. Quòd si vel punctum temporis inhibeantur, si quidem à potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitãt, haud multo pòst mortem obeunt, ardentissima sitis adest. Mictum verò quæ ratio suppresserit, aut quæ verecundia dolore potentior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: quúmque remiserint, lotiũ quidem calefactione profundũt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. Quum morbus iste iam perfectus est, facilè omnes eum deprehendunt: sed quum futurus est, os humore priuatur: saliua est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt. præcordia grauia sunt: calorem aut frigus à ventre in vesicam tendere sentiunt, prout aduentantis morbi processus est: quinetiã paulo plus lotii quàm moris erat, effunditur: sitis adest, sed nondum vehemens. Quúmque amplius cremẽtum accipit, calefactio parua quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium & sitis iam aucta insigniter sunt: quúmque ad extremum colem vitii consensus peruenerit, protinus vrinam reddunt. Atque inde mihi huic morbo διαβήτης appellatio indita fuisse videtur,

A *perinde acsi pertranseuntem dixeris*, quòd in corpore humor nõ remanet, sed *vbicunque in homine collectus stagnauerit, ad exitum labitur. Durãt sanè aliquod tempus, licet nõ admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniũ magna copia in vrinã eliquatur. Huiusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignũ virus latenter morbi reliquerunt. Haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenum, ex B iis quæ vesicam & renes infestant, huic affectui causam præbuisse. Quinetiam siquis à dipsade morsus sit, talis morsum affectus sequitur. Dipsas autem reptilis fera, si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiosè bibit, neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. At siquis ob ventris distentionem doleat, grauetúrque humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abstineat, iterum sitiens, largissimè bibit. Atque hæc est malorũ vicissitudo: se nanque mutuò sitis & potus adiuuant. Alii præterea C sunt qui lotium nõ reddunt: neque vlla est alia eius quod bibunt transpiratio. itaque potus insatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris distentione repente ac penitus disrupti sunt.

DE RENVM AFFECTIBVS. Cap. III.

Renes substantia adenas, *glandulas quasdam*, referunt: colore autem rubidiores sunt, quale est iecur potius quàm mammæ aut testes: nam & hi adenes sunt, verùm albiores. Figura testibus similes, lati magis sunt iuxtà & D retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum, cribrorũ instar foraminibus peruios. Ex vtroque neruosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicæ terga vtrinque sese inserũt. æqualis est autem lotii à renibus in vesicam via. Huiusce viæ multi atq; varii affectus renes prædictósque meatus malè habent: aliqui acuti, sanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes: hi verò sunt quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni, hominem colliquatione dissoluẽtes, haud lethales quidem, sed insanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diu-E turni itaque sunt, abscessus, vlcera, calculorum exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex abscessu facta, omnia planè diuturnissima sunt, atq; ægrè sanationem recipientia. Calculorum verò diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. adhæc difficilis est & lotii suppressio. At si multi sint & exigui calculi, sese mutuò impedientes, remorantur: aut *si vnus sit magnus, locorũ angustiis intrusus inhærescit. Atque si vtroque in rene hæc fieri vsuueniat, interclusa vrina, distentísque locis, paucis diebus superstites F ægri moriuntur. Rectè sanè natura renum ventrem oblongum, & vrinæ canalibus magnitudine æqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inueniat. atque ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim prope vrinæ fistulas id genus lapilli concrescunt & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, posteriori autem crassiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. In solis autem renibus oriuntur, hísque igneo ca-G lore feruentibus. neque enim sedem in fistulis vrinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiusce affectus sunt. Quòd si aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circa musculos quos ψόας appellant, excitantur, & ad medias vsque costas perueniũt, Multis sanè dolor iste, perinde acsi morbi lateralis esset, imposuit. Præterea grauitas adest coxendicis: dorsum ægrè incuruatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt grauia, perseuerantia. intestinum H enim sinuosum est, quúmque exundat vrina, & distentiones increscunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, prorritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni nequeunt. febres adsunt mordaces, præaridæ: squalida quidem lingua, sicca verò est aluus, macrescunt, à cibo abhorrent: quòd si quid assumant, neque concoquere, neque distribuere fa-

cilè poſſunt. Sin autem in lotii canaliculum lapis inciderit, concuſsio corporis fit, vt in rigore: calculi progreſſus ſentitur *communi ſimul violento. Quòd ſi in veſicā delapſus fuerit, lotium aquoſum vberius effunditur: aluus deiicit: flatus inde exhalant: extentus ſtomachus eſt: ructus eduntur: à prioribus malis quies datur: interdū quoque vlcerato canali præter lotium cruor emanat. Secunda porro calamitas eſt, quum per colem calculus tranſmittitur. Nam ſi amplior ſit quàm vrethra, *id eſt urinæ iter* capere poſſit, in eo multū temporis hæſitat: atque veſica multitudine vrinæ completur: túmque eius maiore cum dolore ſuppreſsio fit. nam cum veſica & canales vreteres vocati veluti incēduntur. Ægerrimè autem tortuoſi calculi exeunt: quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibúſque adnatas quaſdam calloſas duritias. Plerunque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur. At colore nonnulli albicant, argillam referētes, taléſque ſæpius in pueris generantur: alii flaui ſunt inſtar croci: hi verò in ſenibus reperiuntur, quibus & in renibus creari ſolent. crebrius enim pueris in veſica lapilli oboriuntur. Concretionis autem cauſæ geminæ ſunt: in ſenibus frigidum corpus, & craſſus ſanguis. frigidum verò craſſas materias celerius cogit. indicio ſunt aquarum natura calidarū fontes. hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidem condenſantur. At in pueris multum *ſanguinis limum elixatum generandi calculi veluti ſedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis eſt affectio. Cæterùm nōnulli ſunt qui per quoſdam circuitus ſanguinem meiunt. huiuſmodi affectus hæmorrhoidum profluuio ſimilis eſt: ſimilis eſt quoque corporis conſtitutio. nam valde palleſcūt, torpent, ignaui ſunt, cibum faſtidiunt, cruditate laborant, & quum excretus eſt ſanguis, languidi fiunt, membra reſoluuntur, caput verò leuius & agilius redditur. At ſi per circuitum nihil ſanguinis effluxerit, capitis dolore vexātur, oculorum acies hebet, tenebræ eis obuerſantur, vertiginem patiuntur. Inde alii infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfuſi, aquam inter cutem patientibus ſimiles: alii morbo atræ bilis, aut neruorum reſolutione tentantur. Nam ex cōſueti profluuii ſanguinis retentione huiuſmodi mala proueniūt. Siquidem à renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus, plerunque tamen cum veſicæ vrina circumfuſus emanat. Nonnunquam & ex renū diſruptione ſanguis fertur multus collectim, verùm cogitur, & in grumos denſatur: vtq; in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet, interdum vtique & in veſica congelatur, quando atrociter vrina ſupprimitur. Ruptionem verò vlcera diuturna atque vix ſanabilia ſequuntur. indicia ſunt, ramentum, aut membranula araneæ inſtar rubida egrediens, aut pus album meiendo profuſum, modò purum & ſincerum, modò cum vrina permixtū. Ab iiſdem & abſceſſus dignoſcēdi ſunt, ſi veſperi febres acceſſerint & rigores, dolores circa lumbos, & pruritus. At ſi ruptus fuerit, grumi purulenti carníſque formam repræſentantes eiiciūtur: quinetiam & albida ſanies excernitur. Vlcera verò mordacia ſunt, modò repurgata, modò ſordentia: id pus manifeſtat: vrina quoque aut olida, aut nihil olens. Ver ſanguinis profluuia & abſceſſus parit, hyems autem autūnúſque calculos. Quòd ſi à calculis vlcera facta ſint, inſanabiles inde morbi naſcuntur, cita colliquatio mórſque adueniunt.

DE VESICAE AFFECTIBVS, Cap. IIII.

VEſicæ morborum nullus placidus eſt. quippe acuti inflammatione, vulneribus, cōuulſione, febribúſque acutis interficiunt. Vlcus verò & abſceſſus, aut reſolutio, aut lapis magnus tolli nequit. neque enim potione aut medicamento frangitur, aut circunteritur: neque citra noxam exciditur. opus eſt enim & tenues veſicæ partes ſimul cædere. Id verò aut eodem die hominē perdit, aut paucis diebus conuulſionibus febribúſque conſumit. Niſi excidatur autem, *præter vrinæ concluſionem, doloribus febribúſque aut liquationibus homo contabeſcit. ſin haud ita magnus ſit calculus, frequentius lotium cohibetur: nam facilè in ceruicem delapſus lotii tranſitum obſtruit. Securius autem quàm grandiores exciditur, ſed veſica quoque neceſſariò ſauciatur: quúmque mortis peri- A culum euaſerint, in fiſtulam ῥοιάδα dictam prolabuntur. quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus nō eſt tolerandum, perpetuum ſcilicet vrinæ profluuium, ſiue quis ambulet, ſiue dormiat: ambulantibus verò maximè iniucundum. Valde parui autem plerunque citra noxam exciduntur. Quòd ſi veſicæ inhæſerit calculus, ex colliquationibus patefiet: ſed neque dolorum, neque grauitatis expertes ſunt, licet vrinam expeditè reddant: ſin minus, & vrinæ difficultas accedet. Omnes verò calculos ex ſabuloſis vrinæ ſubſidentiis deprehēdes: & quòd iſtis vi- B rilia ſæpius arriguntur. quando enim meiunt, ſubéſtq; calculus, dolent, tractant, attrahúntque pudenda, tanquā calculum cum veſica exempturi. Anus quoque vitii particeps redditur, pruritu laborans. Prominet verò & rectum inteſtinum vi, cōtentionibus, imaginatione, perinde ac ſi iam lapis excernatur. Ambo enim inter ſe copulantur, anus & veſica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur neceſſe eſt. propterea inflāmato podice vrinæ exitus clauditur: & veſica exacerbata ſedes non deiicit, licet aluus admodum ſicca non ſit. Tales vtique ſunt ex calculis labo- C res. At ſanguinis effluuium tametſi non admodum citò enecet, tempore tamen procedēte infinitos iugulauit. Ab eo verò grumi creantur, lotii ſuppreſsio, & matura mors, non ſecus atque à calculis fieri compertum eſt. quanuis enim ſanguis tenuis flauúſque eſt, neque valde craſſus, neque concretus, veſica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conſpiſſátque: atque ita grumus efficitur, & ἰσχουρία, *id eſt urinæ interclusio*, inferendæ morti potentiſsima. His accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida: & ab his delirantes moriū- D tur. Sin autem à vulnere dolor excitetur, vulnus vtique mortiferum eſt: vlcus verò etſi non protinus interficit, febribus tamen aut inflammatione inſanabile redditur. Tenuis quidem eſt craſsitudine veſica, neruus autem ſubſtantia. quocirca neque carnem cōtrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. Accedit & vrina bilioſa, acris, mordax vlceris, communis victus. Veſica enim quum repletur, diſtenditur: quum inanis eſt, ſubſidit. in extenſione igitur & cōtractione eundem quem & articulus affectum patitur. In articulo verò nullum vlcus bene ſaneſcit: ſup- E purationem autem ex abſceſſu contrahit. Veſicæ ſigna eadem ſunt quæ & in aliis membris inflammatis. Nam etſi febribus rigoribúſque ſuccedat abſceſſus, eadē pericula impendent. Verùm ſi pus craſſum, album, non tetri odoris eiiciat, ab his orta vlcera benigna ſunt. At ſi depaſcantur, fæculentam, mucidam, graueolentem vrinā reddunt. Huiuſmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit. Mordax quidem vrina eſt, & cum dolore eſt eius emiſsio: ad ſummum vſque colem dolor peruenit. Ipſos vtique omnia etiam contraria lædunt, & ſaturitas & inanitio, & o- F tium & exercitatio, & lauatio & illuuies, & *ſaturitas & ieiunitas, & dulcia & acida: quum alia alios lædant, alios iuuent, in vnum autem conuenire non poſſint.

DE GONORRHOEA, ID EST ſeminis profluuio, Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat γονόῤῥοια, *id eſt genituræ profluuium*, iniucunda tamen eſt, & vel auditu inſuauis. Nam ſi intemperies & reſolutio humida occupat genitaliáque membra, vt à frigidis contingere ſolet, profluit ſemen: neque ipſum vel in ſomnis cohibere poſ- G ſumus: verùm ſeu quis dormiat, ſeu vigilet, cōtinens profuſio eſt, neque *id quod fit, ſenſu percipitur. Ægrotant quoque & tali morbo mulieres, ſed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quinetiam virilem coitum impudenter appetūt. Viri autem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum, tenue, frigidúmque eſt, ſine colore, infœcundum. Quî enim genitale ſemen refrigeratà natura emiſerit? Quòd ſi iuuenes hoc vitio laborent, omnes ſenilem corporis habitum induant neceſſe eſt: quippe qui ſegnes fiant, reſo- H luti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurui, ignaui, pallentes, albidi, effœminati, à cibis abhorrentes, frigidi, membris graues & ſtupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remiſſi & languidi. Multis ſanè id genus ægrotatio ad paralyſin, *id eſt neruorum reſolutionem*, viā ſtrauit. Quomodo enim neruorum facultas non afficiatur, quum na-

tura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit. Atqui A & genitura vitalitatem impartiens, nos viros efficit, calidos, articulatos, hirsutos, vocales, animosos, ad intelligendum operandúmque valentes: id viri testatur. Contrà verò quibus non inest vitalis genitura, rugosi sunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati. eunuchi id manifestant. Siquis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit, robustus est, audax, neq; vel feras expauescēs: testimonio sunt ex athletis temperantes. Nam & illi qui natura quibusdam præstant, ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores, ex tē- B perantia præstantioribus longè meliores euadunt. Neque sanè ab alio quopiam quàm à genitura robustum animal generatur. Vitalis itaque genitura ad sanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirificè confert. A satyriasi in gonorrhœam, *id est seminis profluuium*, corporis status deuoluitur.

DE *STOMACHI AFFECTIBVS, Cap. VI.

STomachus delectationis tristitiæq; princeps est, *cordi periculosa vicinia ad tenorem, animiq; alacritatē, C siue abiectionem: ob animæ consensum præcipuè stomachi facultas confert. hæc mihi alio loco dicta sunt. * Delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis cōueniens incrementum, floridus corporis color: tristitiæ verò, istorum cōtraria. Nonnunquam & animi abiectionem, quū alimento caret, inducit: atra bile vexatur, cibum refugit. Quum itaque stomachus ægrotat, escas odit & abominatur, non modò quum offeruntur, verumetiam si non in conspectū dentur, sed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore stomachi, aut eius ostioli D dolore perciti. & saliuam effundūt quidam, & vomitibus lancinantur, corpúsque simul ab his vexatur. Quòd si ventriculus istorum vacuus est, dolorem quàm cibi sumptionem facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo peius est. Labor quidem famis est *ore conterere, in deuorando dolor, & maior conflictatio. Cæterùm nō erga vsitata quidem ita se habet, erga aliena verò optimè: sed quæ naturaliter habent, in contrarium mutata sunt: & omnia grauatim ferūt: fugáque adest & odium alimētorum. In interscapu- E lis præterea dolor inhæret: sed longè maior si edant, deuorentque. fastidiunt, animi pendent, visus hebetatur, aures sonant, caput grauatur, membra torpēt, crura, brachiáque resoluuntur, palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moueri, aliàs aliò huc atque illuc sese ferri existimāt, seu stent, seu iaceant, quemadmodum à ventorum flatu arundines aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam reiiciunt. Quando verò & in biliosis redundat bilis, istorum oculi tenebris caligant: siticulosi F non sunt, etsi à cibis sitire videntur, vigilant, tardi sunt, dormitant, non vero tamen somno: ii qui sopore graui, quem κῶμα Græci appellant, occupantur, similia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes, animo consternati, meticulosi, quieti, repentè tamen irascentes, valde melancholici. nōnunquam enim in melancholiam, *id est atram bilem*, id genus ægrotantes inciderunt. Talem vtique stomacho impartiente animæ affectum esse oportet. Verùm homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc gra- G uissima vitia fiunt, stomachum esse causam opinantur. magnum autem ad ea quæ dico probanda testimonium cordis contiguitas est, vbi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmone cor sedet: horum autem medium, stomachum coniungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor cardialgia dictus excitatur, & resolutio, & morbi melancholici. Nempe morbi causæ & aliæ sunt plurimæ: præcipua verò, pus multum à vētre per stomachum effusum. Familiare est etiam id vitium illis qui tenui victu & du- H riore coacti sunt vti: quinetiam illis qui, vt erudiantur, laborant, & eius causa multa perferunt. quibus inest diuinæ scientiæ cupiditas: qui cibi parsimonia & vigiliis macerantur, qui doctos sermones & res graues meditantur, qui victum pleniorem & varium contemnunt, sed famē pro alimentis habent, pro potu aquam, & in somnis vigilant: quib⁹ molle cubile est *nuda humus, stragula vestis, ignobilis, tunica lacera: ipsorum verò tectum est communis aer: diuitiæ autem *adeptio atque vsus diuinæ sapientiæ. Hæc vtique ipsis eruditionis amore bona comparantur. quúmque cibum & illum quidem ignobilem accipiunt, id *vitæ tantùm, non saturandæ famis, neque potum vini causa assumunt. Nōn eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio, non corporum exercitatio, nec carnium circumpositio. A quo enim disciplinæ amor non auocet? à patria, à parentibus, à fratribus, à seipsis vsque ad mortem. His igitur corporis macies adest, decolor facies: & in iuuenta senescunt, & ob contemplationem stupidi habētur: animo autem seueri, non ridentes, immites sunt. *Atqui ob stomachum erga cibos malè affectum, citò satiantur cibo vsitato, vili & ad manum. Variis autem dapibus non sunt assueti, & erga omnes cibos pigri sunt. quòd si aliquem insuetatum acceperint, lædūtur, omnes alios protinus auersantes. Iste est stomachi longus morbus. Inflammationes verò, distillationes, καρδιωγμός, *id est oris ventriculi morsus*, aut dolor, stomachalis affectus nō dicitur. Hūc morbum æstas affert: quando & concoctionis, & appetitus, & omnium est impotentia. Inter ætates verò senecta, quibus & absque morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum peruenit.

DE AFFECTV VENTRICVLI, Cap. VII.

VEntriculus concoctioni destinatum viscus, in cōcoquendo laborat, quum diarrhœa, *id est alui profluuium*, hominē premit. & est liquidi alimenti incōcocti profluuium: nisi à recenti & proxima causa vnum aut alterum tantùm diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, vnde longus morbus efficitur, cœliacus dictus, *Latinè ventricularis dici potest*, ob concoquentis caloris imbecillitatem, frigúsque ventriculi: quum liquescit quidem à calore alimentum, sed non concoquit calor, neque in succum proprium vertit, semicoctum imperfectúmque relinquens, quum perfectionem assequi non possit: id verò concoctione destitutum ad prauum commutatur & colore, & odore, & consistentia. albus est enim bile priuatus color: olida excernuntur, & lutulenta: liquida & incōsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modò atque principiū coctionis præ se ferens. Hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui, tetri odoris. Quòd si deorsum penetrent, strident intestina, flatus erumpunt asperi, humidi, argillosi. videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere. Dolor ventriculi grauis est, aut subinde punctiones referens: gracilis verò & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil ex negotiis vsitatis valenter efficiens: sed quum ambulat, membra labascūt, temporum venæ exertæ sunt. siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concaua, atque in omni corpore venæ insignes apparent. non modò enim morbus iste non cōcoquit, verùm *statim neque in molem corporis distribuit. Nam haud solū concoctionis, sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur. Porro si in incremento morbus fit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea iam est corporis eliquatio, os est aridum, superficies squalida, nihil sudant: ventriculus nonnūquam vt ab ardenti carbone peruritur, aliàs tanquam à crystallo conglaciatur. Interdum verò sanguis in extremo vitæ discrimine constitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non permixtus: vt venæ ostiolum patefactum esse videatur. acredo nanque venas exedit. Longissimum & difficulter curabile vitium est. etenim si absque manifesta causa desiisse videtur, iterū inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo suboritur. Per circuitum igitur morbus iste reuertitur. Senibus hoc malum familiare est, & mulieribus magis quàm viris. Pueris autem ventris effluuium assiduū est, ob quotidianam cibi intemperātiam: sed non ventriculi debilitate morbus aduenit. Ex anni tēporibus æstas hoc malum sæpius affert, secundò autumnus: deinde hyems frigidissima, si proximè ad extinctionem calor deueniat. Diuturnū quoque morbū & affectus iste, & difficultas, & læuitas intestinorū consequuntur. Verùm & largissimus frigidæ potus interdum hanc labem progenuit.

DE COLICIS, ID EST INTESTINI plenioris morbo laborantibus, Cap. VIII.

COlici sanè voluulo & stropho, *id est torminibus*, celeri-
ter necantur.longè plurimæ sunt huiusce morbi cau-
sæ.Signa verò hæc sunt:grauitas in ieiunio, vbi affectus
maximè vrget: pigritia multa adest,tardi sunt,cibos refu
giunt,graciles,vigiles,facie tumidi.Quòd si prope splenē
ægrotet cωlon, *id est laxius intestinum*, colorem habent ni-
grum cum viridi mixtum: albū verò cum viridi, si pro-
pe iecur.ab his enim proximis visceribus malum cōmu-
nicatur.Sin autem cibum acceperint quantumuis paucū,
& flatu vacantem,mirum in modum tum inflātur.& dif-
flandi quidem cupiditas eos incessit, sed inferius exitus
intercluditur: superius verò ructus violenter tentati, neq;
ipsi finem assequuntur.Siqua verò parte flatus vi erūpunt,
virosi planè odoris sunt,sursum petentes, & acidos ructus
excitantes.Renes & vesica in partem huius doloris addu-
cuntur: & vrina cohibetur.istis alia pro aliis accedūt.Mi-
raculum autem his maius est, quòd in testes & cremaste-
ras,*id est suspensores*,inopinatus dolor inuadit. Non paucis
medicorum hæc morbi communicatio in occulto est:si-
quidem nonnunquam & suspēsores execuerunt, propriā
morbi causam eos continere opinati.quocirca & his pro
aliis alia fiunt.Ab hoc quoque vitio alia prodeūt, abscef-
sus,& vlcera non mitia,aqua inter cutem,&phthisis,mor-
bi insanabiles:nam à frigore & crassis humoribus,& lon-
gè glutinosa pituita propositi intestini,* dolor exoritur.
Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida & a-
spera hyeme prouenit.

DE DYSENTERIA, ID EST difficultate intestinorum, Cap. IX.

SVperiora intestina ad cæcū vsq; tenuia sunt,&χολώ-
δεα, *id est biliosa*, atq; inde *Græcè* χολάδες nominantur.
post hæc inferiora, vsq; ad intestini recti initiū, crassa &
carnosa sunt.In omnib⁹ vlcera fiūt.dysenteria verò est ho
rū vlcerū species:idcirco & varii existunt morbi. Aliqua
etenim superficie tenus intestina radunt,excoriationē tā-
tùm facientia,& innoxia sunt:sed longè innocētiora si in
inferioribus intestinis cōsistant.Alia paulo etiam profun
diora vlcera.verùm neque hæc immitia sunt. Alia pro-
funda,non vno loco manentia, sed exedentia, glandulo-
sa,serpentia,& sphacelum inferentia,mortifera sunt. Ve-
nulæ quoque in hisce vlcerum pastionibus circūrosæ ap-
parent: & in his vlceribus stillationes sanguinis largiores
cernuntur.Alia est species vlcerum,quæ oris tumentibus
aspera sunt,inæqualia,callosa, vt in ligno gemmam dici-
mus.id genus vlcera vix medicabilia sunt. neque enim
cicatricem facilè contrahunt,& facilius aperiuntur. Dy-
senteriæ causæ plurimæ sunt: principes autē cruditates,
refrigerationes assiduæ,acrium ciborum assumptio,opso
nii quod μυττωτὸν vocatur, *Latini moretum dicerent* : cepæ i-
psius,allii,carniū vetustarum acriū esus: à quibus postea
cruditas superuenit. Super hæc humidum aliquod in-
usitatū,vt mixtura illa quæ κυκεὼν dicitur: aut potio *ry-
teon appellata: aut qualia in singulis regionibus loco vi-
ni fiunt contra sitim remedia.Plaga præterea, & refrige-
ratio,& frigidæ potus intestina exulcerant. Excrementa
verò,& quæ cum vlceribus sunt,alia atque alia in aliis at-
que aliis reperiuntur. Nam si in superficie sint, ex supe-
rioribus quidem tenuia,biliosa,inodora, præter eum qui
ab intestinis fit,odorem:ieiuni autem intestini excremē-
ta,puriora,crocea,mali odoris:aliqua verò & cum alimē-
to liquato quidem sed aspero exeunt.At modò grauis o-
dor ob vlcerū putredine fit,modò vt à solo stercore pro-
uenit.Ab inferiorum autē intestinorum vlceribus aquo-
sa,tenuia,sine odore feruntur.sin profundiora vlcera sint,
saniosa effluunt,subrubida,vinosa,aut instar aquæ in qua
caro lota sit: & hæc modò sola,modò cum stercore. hóc-
que liquidum est circunfuso humore dissolutum,non in-
fectum bile,inodorum: aut compactum,siccúmque, sed
ob humorem circunfluentem lubricum deiicitur. Cæte-
rùm si maiora læuioráque vlcera sint,& in superiorib⁹ in-
testinis,eorum ratione à quibus & per quæ transeunt, bi-
liosa effunduntur.sedem enim vellicant: nam bilis acris
est,eóque magis si ab vlceribus effluat.bilis verò & instar
A vnguinis pinguis est.Ex profūdioribus autem vlceribus,
sed inferioribus cruenta manant,crassa, pituitosa, carno-
sa,non valde pinguia,ramentosa: vtpote quæ ab intesti-
nis abstrahantur.quinetiam & integræ intestinorū partes
commixtæ sunt.Excernūtur quoque & albida,crassa,mu-
cosa,adipis concisæ similia,humore circunfusa: hæc vti-
que à recto oblongo intestino feruntur. Nonnunquam
sanè mucosa tantùm vellicantia,parua,teretia,mordaciá-
que egeruntur,crebrò surgere cogentia,& deiiciendi cu-
piditatem cum voluptate afferentia: sed quæ deiiciuntur
B valde pauca sunt.tenesmus huic vitio nomen est. A cæco
autem carnes longè rubicundæ & grandes excernuntur,
circunscriptionem multò maiorem habentes: in ipso e-
nim* maiora fiunt vlcera,cruor etiam crassus,fæculentús-
que emanat: & hæc omnia multo quàm antè dicta fæ-
dius olent. Cæterùm postquam serpunt & exedunt vlce-
ra,& nullo remedio vllo in loco coerceri possunt, à supe-
rioribus quidem non solùm exquisitè biliosa, sed & cro-
cina, spumea, fæcem vini referentia, & nigra, isatidis &
porri succū repræsentantia, antedictis crassiora atque in-
C star putredinis graueolentia deiiciuntur. Alimentum nūc
minus concoctum est,solùm vt à dentibus voracius con-
tritum.At si inferiora intestina vlceribus erodentur, gut-
tæ cruoris atræ,crassa,carnosa,rubida, grumosa, nonnun-
quam nigra,multis modis variantia, olida, non ferenda
per sedem expelluntur: humiditatúmque exitus inuolun
tarii fiunt. Nonnunquam oblongum quiddam in plurib⁹
nō discretum,instar sani intestini deiicitur: & ignaris rei
suspicionem præbuit intestini. At negotium ita se habet,
Intestinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminæ sunt,
D & altera alteri obliquè superiniecta est. Igitur quum earū
connexio dissoluitur,interior tunica secundū longitudi-
nem absistēs foras egreditur: exterior sola intus remanet,
& carnosa efficitur,& cicatrice solidatur:sanescúntq; ho-
mines & noxa soluti viuunt. Id verò inferius intestinum
solùm patitur.in causa est tunicarum carnosa substantia.
Quòd si ex quopiam vasculo cruor emanet flauus, aut ni-
ger,purus,non cum cibo aut stercore mixtus effunditur:
verùm concretum quiddam latis araneolis simile exten-
ditur.in grumum enim,quum refrixit,obduratur : neque
E sanguinem excretum esse credideris.ob sonum autē mul
tum cum spiritu maior quàm pro effectu est excretionis
apparentia.Interdum & in pleniore intestino purulentus
abscessus efficitur,nulla nouitate ab aliis internis vlceri-
bus differens.etenim signa,& pus,& vlcerum medicatio,
penitus eadem sunt.Si res duræ,carnosæ,contritis asperis-
que corporibus similes excernantur,abscessus nō benigni
moris significatur.Nonnunquam ex laxo intestino aqua
multa dysenteriæ modo profluit, idque plurimos ab hy-
dropico morbo liberauit.Vlcera quidem intestinorū (vt
F paucis dixerim)huiusmodi sunt.Cæterùm & ipsorū for-
mæ, & ab ipsis purgamenta tot sunt quot suprà compre-
hendimus.Quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt,
explicabimus,seu placida,seu noxia vlcera sint.Itaque col
lectim dictum esto,si exulceratio superficie tenus fuerit
siue suprà,siue infrà,febrem non habent,nec dolorem:ac
sine decubitu, tenui victus ratione diuersis modis sane-
scunt : sin vlcus altius descēderit,in superioribus quidem
mordacia tormina & acria sunt tanquam à pauca calida
bile.aliis atque aliis temporibus suppurant intestina: ple-
G runque verò suppurant,aut coctiones dimidiatæ sunt, ci-
bos tamen non horrent.Si inferiora vlcerata sint, longè
superioribus sunt salubriora.hæc enim humiliora intesti-
na multò carnosiora sunt aliis: sin caua & depascentia vl-
cera in superioribus grassentur,febres acutæ concitantur,
non emicantes,in visceribus demersæ: extrema refrige-
rātur,cibus fastiditur,vigilia adest,ructus malè olēt, nau-
seabundi sunt,bilis vomitus,vertigo.quúmque multa ex-
pelluntur(ea verò biliosiora sunt)tormina,atque alii do-
lores magis perseuerant.His accedit virium consumptio,
H genuúmque resolutio: ardore æstuant, sitibundi sunt &
anxii,atra per nauseam reiiciunt,lingua est arida, pulsus
pusilli,debiles.atque his germana sunt quotquot de per-
niciosis vlceribus mortifera exposui. oris etiam ventri-
culi dolore vsque ad animæ deliquium torquentur. Qui-
dam verò neque ex eo deliquio in pristinū restituti sunt,

ſed in tali affectu vitam finierunt. Huiuſmodi calamitates & inferiorum inteſtinorum corroſionibus communes ſunt, ſi depaſcantur vlcera. neque eorum depaſtionẽ compeſcere valemus, præterquam quòd tormina doloréſque ſub vmbilico inferius, vbi vlcera ſunt, percipiuntur. Formæ autem excremẽtorum tales ſunt quales ſuprà poſuimus. Verùm ſi inter initia, parua vlcera ſint, in longúmque tempus depaſtio producatur, alia aliis vlcera ſuperueniunt, aliquibus mireſcẽtibus, aliquibus in ſummũ excreſcentibus. quales enim ſunt in mari fluctus, talis eſt in vlceribus tempeſtas. Cæterùm ſi quãdo natura reſiſtere potens fuerit, ſimúlque & medicus ſubuenerit, depaſcentia compeſcitur, mortíſque timor remouetur: inteſtina tamen dura, tumida, cicatricoſáque remanent, & nonniſi lõgo poſt tempore ſaneſcunt. Verumenimuero quum ab inteſtinis cruor erumpit, ſi ex magna vena aut arteria exeat, matura mors aduenit. neque enim aut manũ intromittere, dolorémque attingere, aut medicamentum ipſi vlceri adhibere poſſumus. Quinetiam ſi medicamento ſanguinis profluuium coercetur, non propterea tuta eſt ac vera mortis euaſio: quandoquidem nonnullis magna eſchara, *id eſt cruſta*, decidens, venæ oſtiolum patẽtius efficit. Vbi verò & grumi intus concreſcunt, intúſque remanent, ineuitabilis morbus eſt. Incipiẽtibus igitur ſanguinis eruptionibus ſuccurrere oportet. Plerunque autẽ quũ futuræ ſunt, licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant. anxietas enim adeſt, & animi ambiguitas: grauitas ea in parte eſt quæ rumpitur: & facies rubet, ſi nõdum ruptura facta eſt. Sin autẽ vena proximè reſciſſa eſt, plurimum vẽter mollitur omnino: ſi ſatis temporis præterit, difficilius atque tardius ſoluitur. Huiuſce qualitatis ſunt inteſtinorũ vlcera. Præcipuè autẽ naſcũtur æſtatis tẽpore, ſecundò autumni, minus vere, minimè hyeme. Pueris quidem & adoleſcentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem inteſtinorum, viris & iuuenibus. Senecta verò ægrè medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia, ſenibus inuſitata, ſanguinis verò profuſio ſenectæ eſt cõueniens.

DE LAEVITATE INTESTINORUM, Cap. x.

SI à torminibus & ab latis valdéq; profundis ſuperiorũ inteſtinorũ vlceribus cicatrices crebræ, craſſæ, ſolidǽque contrahantur, ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quã ſurſum verſus alimonia diſcurrit, à cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat, & pallor adeſt & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, λειεντερίας cognomen accepit, ἀπὸ τῶν ἐντέρων, *id eſt ab inteſtinis*. Et nunc quidem à cicatricibus morbus exoritur, aliâs verò inteſtina cicatricis expertia ſunt: ſed conſuetudo & exercitatio inteſtina profluuium pati edocent. *In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: vt neque concoctionem, neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnémq; elaborationem alimentum ſubterfugit. Quòd ſi ex tempore, & non ſtabilis ſed leuis momenti purgatio fiat, ſimplex à cibis vomitus morbum ſoluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, & in ſede firma iſtorum cauſa permaneat, nihil opis vomitus affert. Morbus quoque lõgus, & malus habitus* qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua inter cutem nonnunquam in hanc ægritudinem feliciter commutata eſt, in malum ſcilicet ex malo: ſed melior eſt ſucceſſio.

DE VTERI MORBIS, Cap. xi.

MVlieribus vterus ad purgationem & partum bonus eſt, ſed morborum infinitorum malorúmque aceruum congerit. neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt, verumetiam, ſi totus repentè ſurſum verſus moueatur, celerem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt quinam ipſius morbi pernicioſi acuti ſint. Diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, vlcera aliqua innoxia, aliqua maligna, exitus totius aut partis. Fluor ſanè ruber aut albus eſt: forma declarat. Ruber quidem, ſi ſanguis flauus emanet: & huius ſpecies, vel liuidus, vel niger, &, tenuis, vel craſſus & concretus, vt gru-[A]mi. Albus, vt aqua, aut flauus cum pallido mixtus, vt bilis: craſſus verò aut ſubtenuis aut tenuis liquor, ἰχὼρ *à Græcis dictus*, & malè olens. albus item, vt pus: ſed exquiſitè albus, vt album ſerum. quinetiam gutta cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecundum rationẽ maioris & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus verò modò eſt menſtrua purgatio, ſed non ad priſtinum præſcriptũ diem reuertitur: non multus quidem ſanguis, ſed per multos dies effluit. paucorum autem dierum fit interpoſitio, ſed omnino pura. Alter eſt circuitus modus, ſed ad certũ [B] diem: neque plurimi ſanguinis eſt plerunque prima purgatio. bis autem ac ter purgantur per totum mẽſem. Tertia eſt quoque fluoris ſpecies: indeſinens quidem effluuium eſt, & ſingulis diebus modicum, ſed in totum menſem ſumma fit non admodum modica. neque enim vterus oſtium claudit, ſed hiat, ad effluxum humiditatis relaxationem patiens. Verùm ſi neque intermittatur, neq; parum effluat, ob ſanguinis effuſionem moriuntur. Signa vtique hæc ſunt, præter humiditatis effluentis colores, ipſius hominis color: peruigilant, cibos oderunt, * anxie-[C]tate vexantur. Diſſoluuntur in rubro profluuio magis, & dolore torquentur: & in ambobus quod effluit, mali odoris eſt, ſed modò magis, modò minus. Album enim profluuium peius olet, ſi quando maior adeſt putredo: aliàs autem rubrum, quum *leuius debacchatur eroſio. Breuibus ſanè dictum eſto. Ater fluor omnium peſſimus eſt, deinde liuidus: pallidus, albus & purulentus, diuturniores quidem ſunt, ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem eſt, ſed longè melior eſt ille qui cum vſitato colore mixtus eſt: vſitatus autem eſt ruber, eiúſque [D] ſpecies. Quinetiam & ipſis minus noxii ſunt vſitati: ſed reuera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus: * minimè autem puellis, quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpecies, menſtrua purgatio, exalbida, acris, & prùriginem cum voluptate afferens. In iſtis verò humor albus, craſſus, genituræ ſimllis prouocatur: hanc ſpeciem γονόρροιαν γυναικείαν, *id eſt fluxum ſeminarium muliebrem* appellauimus. Eſt autem vuluæ refrigeratio: quamobrem humorum tenax eſſe non poteſt. quinetiam ſanguinem in albidum colorem tranſmutat. vim enim ignis rubrificã [E] non habet. Id genus vitii & ſtomachus patitur, ideo & pituitam euomit. Simili affectu & inteſtina laborant, quum profluuio quod diarrhœa vocatur, ægrotant. In vtero præterea vlcera ſuboriuntur, aliqua lata, pruriginoſa, tãquam ſale inſperſa: hæc ſunt quædam ſuperficiei excoriatio. pus habent craſſum, inodorum, paucũ. vlcera huiuſmodi mitia ſunt. His cauiora ſunt vlcera & deteriora, quibus dolores parui accidunt, pus paulo plus. grauius olent: nihilominus tamẽ hæc quoque placida ſunt. Quòd ſi *altius penetrent, & labia dura aſperáque fuerint, & ſanies quædam [F] olida exeat, & maior ſit quàm in ſuperioribus dolor, exedit vuluam vlcus, & nonnũquam caruncula quædã ſeparata egreditur. neque ad cicatricem vlcus id ducitur, ſed longiſsimo tempore hominem tollit: nam maximè diuturnum eſt. huiuſmodi φαγέδαινα nuncupatur. Nempe mortifera vlcera ſunt ſi præter ipſa dolor exacerbat, & mulier valde contriſtatur: & res putrida ab vlcere neque ipſis ægrotis tolerabilis emanat, efferatúrque manuũ attrectatione & medicamentis, & quolibet genere medelæ exaſperatur: venæ autem in vtero turgent, & pro-[G]ximæ ſimul partes diſtenduntur. Id verò perſpicacibus medicis tactu deprehenditur. neque enim aliter liquet. Cæterùm ignis & anxietas totius, & duritia ſimul, vt in feris vlceribus, inſunt: quæ & ipſa mortifera ſunt, necnon & cancri appellationem obtinent. At cancer neutiquam vlcus eſt, ſed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum diſtendit: dolores quoque, & reliqua omnia quæ in vlcere inſunt, cancrum comitantur. Hæc eadem verò cancroſa vtraque ſunt, & diuturna, & pernicioſa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè impro-[H]bior eſt & odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulua de ſede ſua egreditur, & mulieris feminibus inſidet incredibilis calamitas: ſed neq; inaſpectabilis eſt vterus, neque ingenerabilis cauſa. relaxantur enim membranæ ilibus appenſæ, quæ vteri ſunt ligamẽta neruoſa: quæ in fundo ſunt iuxta lumbos gracilia, quæ

in ceruice hinc atque inde iuxta ilia, maximè neruoſa, látaque ſunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, quum vulua foras procidit. Plerunque ſanè huius exitus mortem affert. accidit enim ex abortu, & magnis concuſsionibus, & violento partu. At ſi non interficit, diu hæ vitam producunt, non viſibilia videntes, extra alentes vterum, atque fouentes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius ſuccingēs tunica, quando à contiguo diuellitur. Geminæ nanque membranæ tantùm ſunt differētes à tunica. hæc verò abſcedit & fluxione, & abortu, & violēto partu, quādo ipſa ſecundis inhærefcit. Nam quum ipſæ vi extrahuntur, ſimul & vteri tunica extrahitur: verùm niſi pereat mulier, reuertens eadem tunica vtero adamuſsim cōnectitur, aut paulum extra prominet. contegit autem feminibus mulier. Nonnunquam vteri oſculum ſolum ad ceruicem vſque procidit, ſed rurſum intrò ſe recipit, ſi vterus ſuffimenta mali odoris olfaciat. ipſum quoque mulier attrahit *ſi grata odoramēta naribus ſubiiciat. Quinetiam obſtetricis manibus paulatim intrò recurrit, ſi placidè & ſenſim prematur, & prius remedia vteri mitigatoria, *quæ *Græci ὑστερικὰ uocant, id eſt uterina,** ei adhibita fuerint.

DE ARTHRITIDE ET ISCHIADE, id eſt articulorum & coxendicis dolore, Cap. XII.

COmmunis omnium *ἄρθρων, id eſt articulorum*, dolor eſt *ἀρθρῖτις*: ſed pedum dolorem, podagram vocamus: coxēdicum, iſchiada: manuum verò, chiragram. Nempe aut ex tempore dolor eſt, ſi ex aliqua parum durante cauſa conſurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus eſt morbus, quum ab exigua occaſione dolor & morbus accenduntur. Eſt autem omnium ſimul neruorum affectus, ſi auctum malum omnibus ingruat. Initio verò nerui, articulorum vincula, & quæcunque ex oſsibus exorta ſunt & in oſſa inſeruntur, dolere incipiunt. At iſtorum magnum eſt miraculum: non dolent quidem vel minimum, etiamſi quis ſecet, aut collidat: at ſiquis ab ipſis doleat, nihil aliud eſt eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adſtringentia, non vincula, non vulnerans gladius, nō exurens ignis. nam & hæc aſſumuntur tanquam maiorum dolorum remedia. Quòd ſi quis ipſa dolentia oſſa præciderit, ſectionis dolor, vt exiguus, à maiore obſcuratur. Sin autem iſte præualeat, eos voluptas capit, priorum malorum obliuionem afferens. id ſanè patiuntur dentes & oſſa. Cauſam quidem veram ſoli dii nouerunt, probabilem verò & apparentem, etiam homines. Eſt autem (vt ſimpliciter dicam) huiuſmodi: Quod prædenſum eſt, contactum vulnerationémque nō ſentit, idcirco & ex tactu vulnerationéque non dolet. Dolor enim eſt res aſpera ſenſui: denſum autem nō exaſperabile, ideo quoque eſt indolens. At rarum bono ſenſu præditū eſt, & vulnere exaſperatur. Cæterùm quoniam & denſa ingenito calore viuunt, per hunc eundem calorem etiam ſentire poſſunt. Si quidem efficiens cauſa ſubſtantialis ſit, vt gladius, aut lapis, ſubſtantialis patientis corporis pars nō dolet. natura enim denſa eſt: ſed ſi caliditatis inſitæ intemperatura corripiatur, ſenſus fit permutatio. qúmq; ipſorum ex ſe ipſa dolet caliditas, ab interna ſenſus pulſione excitatur. natura autem in maius excedente, vel ex abundantia dolores proueniunt. At aliâs in alios articulos morbus articularis inuadit: quibuſdam in coxendices (eàque parte plerunque claudus remanet) & in alia quædam membra nonnunquam exiguus. quandoque nec in paruas particulas tranſit, pedes & manus. nam ſi maiora membra occupauerit morbum ipſum capere valētia, inſtrumēta illa non ſupergreditur. Sed ſi ab exiguo membro initium ceperit, mitis eſt & inopinata euaſio. Iſchiadis quidem à femore poſterius, aut poplite, aut tibia initiū eſt. Aliâs verò in cotyla, *id eſt coxæ cauo, quod Lat. acetabulum uocant*, dolor apparet, rurſus in clunem aut lumbos impetū facit, & omnia potius eſſe videtur quàm coxendicis morbus. Verùm etiam articuli ita fere dolere incipiunt: Magnum pedis digitum dolor occupat: rurſum calcem in priori parte, qua nitimur, deinde in concauam ſubit: malleolus autem poſtremus intumeſcit. Doloris cauſam non legitimam afferunt aliqui nouæ crepidæ attritum, aliqui longam obambulationem: alius plagam, aut calcationē: nullus inteſtinā domeſticámq; cauſam explicabit: quinetiam ægrotis verum audientibus incredibile eſſe videtùr quamobrē in inſanabilem affectum inciderunt: quoniam principiis, quum debiliſſimus morbus eſt, medicus non reſiſtit: qui vt temporis ſpatio vires acquiſiuit, nihil medici diligentia proficitur. Quibuſdam in pedum articulis vſque ad mortem reſidet morbus, quibuſdam in omnis corporis ambitum vagatur: plerunque à pedibus in manus proſilit. neque enim multum intereſt in pedibúſne an fiat in manibus: quum vtrique eiuſdem naturæ ſint, graciles, excarnes, externo frigori proximi, à calore interno remotiſsimi. Item cubiti flexura, & genu conueniunt. poſt hæc *κοτύλαι, id eſt coxarum cauitates*, & vocatus periſtrophus. Tranſitus quoque in dorſi thoracíſque muſculos fit, incredibiléque eſt quàm malum ſerpat. Vertebræ dorſi ceruicíſque dolent, & in ſummo ſacri oſsis dolor inhæreſcit. ſimúlque omnium bos, aſinus, & proprius cuiuſque dolor. Verumetiam tendones & muſculi cum diſtentione dolorem patiuntur, necnon maxillarum & temporum muſculi. Item communicatur renibus & veſicæ. O rem admirabilem! poſt omnia nares, & aures, & labia afficiuntur. Nam quoquo verſus nerui & muſculi * in capite feruntur, dolent capitis ſuturæ, & quid doleat ægrotus ignorans, indicat ſuturarum ſpecies, obliquam, rectam, tranſuerſam, poſterius ac prius. Tenuem autem dolorem & in oſsibus defixum cōqueritur. vniuerſam enim oſsium compagem morbus populatur haud ſecus atque pedis aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quædam coaleſcunt: ab initio quidem veluti abſceſſus occupant: poſtquam verò magis ſpiſſantur, etiam cōcreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tofi ſolidi albi conſiſtunt. In toto autem membro tubercula exigua, quales ſunt *ἴονθοι, id eſt uari*, & maiora exurgunt. Humiditas verò craſſa, albicans, grandinoſa eſt: nā & totius morbus frigidus inſtar grandinis eſt. Videtur autem caloris aut frigoris differentiam præ ſe ferre: ſiquidem modò ex calore, modò ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet vnicam eſſe morbi cauſam, inſitam frigiditatem, vnicúmque eſſe affectū: verùm ſi protinus increſcat, & caliditas apparuerit, refrigeratione opus eſt, ac talibus delectatur: & huiuſmodi affectum calidum vocant. Quòd ſi dolor in intimis neruis demoretur, & articulus non calēs collapſus ſit, neque extumeat, frigidum hunc eſſe dixerim, in quo ad caloris reuocationem medicamenta calida requiruntur: multis autem valde acribus opus eſt. Caliditas enim collapſas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad ſuperficiem euocat. quo tempore frigida medicamina proficiēt. Huic rei fidem id facit quòd iiſdem eadem non conducunt. nam quod modo profuit, id aliâs noxium fuit. atque (vt compendio dicam) calore in principio, frigiditate in fine opus eſt. Haud facilè quidem continua podagra gignitur: ſed nonnunquam longo interuallo temporis intermittitur: tenuis enim eſt. Et in ludis Olympicis podagricus morbo ſedato curſu victoriam adeptus eſt. * Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. Mulieres autem, licet rarius quàm viri, difficilius tamen hoc vitio laborāt. Quod enim neque vſitatum, neque familiare eſt, id ſi aliqua vrgente cauſa potentius euaſerit, violentum quū ſit, maiorē calamitatem infert. Ætas autem huic morbo ſubiecta eſt à quinque annis ſuprà triginta. Celerius quoque, aut tardius, prout cuiuſque natura aut victus ratio poſtulat. Atroces ſanè dolores ſunt, ſed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum immobilitas, ciborum auerſatio, ſitis, vigilia. Si diſcrimē euaſerint, tanquam ab inferis elapſi, laxiorem vitam degunt, incōtinētes, ſimplices, hilares, *auari, & in victu molles ac delicati. *Idcirco verò tanquam mortem rurſus ſubituri licentioſè præſenti vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra conceſſit, quibuſdam in aſthma, *id eſt deprauatam ſpirationem, Latinis anhelitum*. Hæc verò ſucceſſio immedicabilis atque ineuitabilis eſt.

DE ELEPHANTIASI, Cap. XIII.

Elephanti morbo & feræ elephanti communia multa ſunt,& ſpecie, & colore, & magnitudine, & victu. Verùm neque vlli alii ſimilia ſunt, neque affectus affectui,neque animal animali. Nam elephas fera longè ab aliis differt.Primùm quidem ingentiſsima craſſiſsimáq; eſt. magnitudo enim tanta eſt vt magnúm animal ſuper aliud animal turris inſtar imponere queas. Craſsitudo quoque tanta,quantam plura craſſiſsima animalia inter ſe coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque ſpecie cuipiam admodum ſimilem inuenias: ſiquidem omnes exquiſitè nigro colore toto corpore obſcurantur.Nam equorũ alius candidiſsimus eſt,qualesRheſi equi Thracii: alii ſunt podargi *.i.albis pedibus*, qualis Menelai Podargus: alii flaui, quales centũ & quinquaginta: alii *κυάνεοι.i.cærulei. Vnde illud Homeri, Ἵππῳ εἰσάμενος παρελέξατο κυανοχαίτης, id eſt,factus equo ſimilis concubuit Cæruleos habens crines.* Ita boues ſe habent,ita & canes,ita quælibet reptilia, & animalia quæ ſuper terram depaſcuntur. Elephantes autem ſoli,nigri,tenebricoſo colore,nocti & morti ſimiles.Specie verò tali ſunt: capita quidem & facies*fœdas habent, figura non euidenti,ſuper breui ceruice,vt caput in humeris conſidere videatur: atque ideo non euidens eſt. aures enim grandes ſunt,latæ,alarum ſimiles, ad iugula vſque & pectoris oſſa.Hæ ceruicem armóſque tegunt, ſicut nauigia velis conteguntur.Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitentia poſſidet elephas.alii hæc dentes appellant.Hæc ſola autem candidiſſima ſunt,quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur.Et hæc ipſa non ſuper frontem & tempora,(qualis cornigeris natura eſt)ſed in ore ſuperioríque maxilla ſita ſunt,prorſum verſus ſpectantia,recta non admodum,ſed paulum in ſuperiora retorta,quo à recto detorqueri liceret, & infimis dentibus pondus extollere. Grandia vtique cornua ſunt: lõgitudinem orgyæ, *id eſt extenti brachii*, æquant mediocria:alia his multo longiora, duplò longiora ſunt. Prominentiam habet ſuperior maxilla à labro enaſcentem, longam, exoſſem, tortuoſam, ſerpentis ſimilem. Duo verò in ſumma prominentia foramina ſunt: & hæc in pulmones vſque pertinentia natura terebrauit, duplicis tibiæ imaginem referentia. Hac ſanè fiſtula tanquam nare ad reſpirationem, necnon & vice manuum,id animal vtitur. poculum etenim, quum velit,hoc proceſſu corripit,complectitúrque,& valide retinet: neque ab eo quiſpiam vi eripere poſſit, niſi alius ſit potentior elephas.herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribúſque dentibus carnes edendo vitam ducit.prælongi enim pedes longè à terra diſtans animal ſuſtinent.quinetiam breue(vt diximus)collum eſt. ore igitur humi pabulari non poteſt. Nonnunquam & cornuum ab ore proceſſus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit:deinde quotcunque venatur, hac complexus, ventri futura alimentum in os detrudit.Ritè igitur primi illi *προβοσκίδα* hãc vocarunt.*nam *πρὸ, id eſt ante ſe*,animal hac *βόσκεται, id eſt pabulatur.* Verũenimuero neque ex palude aut flumine ore bibere ei licet. eadẽ enim cauſa eſt.Quòd ſi ſitiat, proboſcidis extremam narem in aquam demergit: deinde tanquam reſpirans,vice aeris, multum aquæ attrahit: vbi verò impleuit narẽ, ceu poculum, in os inſtar fluminis effundit: deinde iterum attrahit, iterúmque effundit, quoad ventrem tanquam onerariam nauem compleuerit.Corium habet aſperum,craſsiſſimúmque, tumoribus inæquale,fiſſuras habens,ceu ſemitas prælongas,alias diuiſuras concauas tranſuerſas, alias verò obliquas valde profundas. totum tripodonio perſimile eſt.Pili autem aliis quidem animalibus natura, aut ſetæ ſunt, elephanti verò ſordida lanugo eſt.Infinitæ ſunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cætera animalia. Etenim retrouerſus quandoque ſecundum genu flectitur, quemadmodum & homo,& mammas prope axillas habet,vt mulieres.Cæterùm non in præſentia mihi opus eſt de animalis huius natura tractare,niſi quatenus ex eo & morbus elephas vocatus pateſiat,quótque ægrotantis forma huius animalis naturæ ſimilia obtineat, agnoſcatur. Morbum quoque hunc,leonem vocauerunt, ob epiſcynii, *id eſt extremarum*

A *frontis rugarum*,ſimilitudinem:de qua poſterius dicam. Satyriaſis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentémque coeundi libidinem.Necnõ & Herculeus dicitur,quoniam eo nullus maior eſt, neque valentior.Magnus eſt quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam eſt omnium longè efficaciſsimus. eſt etiam viſu fœdus,& in omnibus terribilis, queadmodum & elephas belua.Ineuitabilem quoque affert interitum: quandoquidem à mortis cauſa ducit originem. Ea, ingeniti caloris frigiditas eſt non exigua,vel potius B congelatio,ceu quædam ſæua hyems:quum aquam in niuem, aut etiam grandinem,aut cryſtallum, aut glaciem cõuertit.hæc eſt communis mortis ac morbi cauſa. Verũtamen neque vllam inſignem cõiecturam morbi principiũ obtinet:neque vlla noua atque inuſitata labes hominem inceſsit: neque in corporis ſummis partibus repræſentatur, vt protinus videre quis poſsit,& incipiẽti malo reſiſtere. ſed in viſceribus(tanquam domo Plutonis)deliteſcens ignis iam ſuccenditur,internorúmque victor,rurſum in ſuperficie aliquando exardeſcit. Plerunque ſanè à facie hæc C peſtis incipiens,tanquam ignis de ſpecula procul conſpicuus effulget: nõnullis verò ab extrema cubiti curuatura, à genu,à manuum pedúmque articulis.Idcirco autem huiuſmodi hominum ſalus deſperata eſt,quoniam medicus ad morbi debiliſsima initia artem nõ adhibet, negligẽs, & ægrotantium calamitatis ignarus. Tardi enim ſunt, vt ab aliqua leui & vulgari cauſa, ſomniculoſi, quieti, ſicca aluo. Hæc etiam ſanis haud valdè inuſitata ſunt.In morbi autem crementis reſpiratio graue olet ob interni ſpiritus exhalationem.Huiuſce rei aer,aut quippiã aliud extrinſe D cum,cauſam præbere videtur.Lotium craſſum eſt,album, turbidum,quale iumentũ reddit.venerem appetunt, crudorum & incõcoctorum diſtributio fit: neque iſtorũ eſt ſenſus & meditatio,(neque enim concoxerint nécne percipiunt) & cruditas hæc concoctioni ſimilis eſt.nam ipſis haud frequens eſt in optimum aut familiare concoctio. Digeſtio verò facilè fit,tanquam in ſuum ipſius alimentũ raptim morbo attrahente. propterea valde ſiccitate inferioris ventris laborant. Tumores alii iuxta alios exurgũt, nondum quidem continui,ſed craſsi & aſperi: & E interſtitium tumorum diſciſſum eſt,vt elephãtis corium. Venæ latæ ſunt,non ſanguinis redundantia,ſed cutis craſsitudine.Non multo poſt autem & ſedes declarat,vniuerſo corpore in æqualem tumorem diſtento. Pili in omni corpore præmoriũtur,in manibus,femoribus,tibiis.item in pube,in mẽto rari ſunt:rara quoque in capite cæſaries:quod verò maius eſt,intempeſtiui cani & caluitium affatim ſubitóque ingruunt.non multo pòſt autem pubes & mentũ glabreſcunt. Quòd ſiqui pauci pili remaneant, hi magis dedecent quàm qui defluxerunt.Capiti cutis altius reſciſ- F ſa eſt: rimæ autem frequentes,profundæ,aſperæ ſunt. Tumores in facie duri,acuti:nonnunquã faſtigio albido,baſi viridiore:pulſus puſilli,graues,tardi,tanquam per cœnũ vix ſe mouentes. Venæ temporum diſtẽtæ ſunt,& ſub lingua:ventres billioſi. lingua grandinoſis varis exaſperatur. Neque inopinabile eſt & omne corpus talibus ſcatere tuberculis: quandoquidem & in victimis prauos humores habentibus carnes grandinis plenæ ſunt. Sin autem valde ab intimis partibus erumpet morbus, & in extremitatib9 apparebit,impetigines ſummos digitos infeſtabunt, G genua pruriẽt,pruritúſq; cũ voluptate ſcalpetur. Ambit verò impetigo & mentũ nonnunquã in orbẽ. rubent malæ cũ tumore haud ita magno:oculi caliginoſi,ænei colorisſũt: ſupercilia prominẽtia,craſſa,glabra,deorſũ verſus põdere vergẽtia:cõtractis glabellis eminẽs tumor inſurgit: color liuidus aut ater eſt.epiſcyniũ vehemẽter cõtrahitur, vt oculos cõtegat,queadmodum iraſcẽtibus aut leonib9 accidit:vnde & leonina hæc ægritudo vocatur. Igitur neq; leoni neq; elepãtho ſolũ, verũetiã nocti tenebroſæ æquales ſũt. *ὑπώπια.i.ſub oculis inſurgẽtia oſſa*,& nares cũ atris H tumoribus ſalebroſæ extãtéſque ſunt.labiorũ prominẽtia craſſa eſt,pars autem inferior liueſcit,naſus tumet,dentes non albi ſunt,ſed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia,obſtructæ, elephanticæ, vt grandiores conſueto eſſe videantur. Vlcera in baſi aurium ſunt:ſanies defluit, pruriunt. Totum corpus rugis aſperis exaratur: necnon

& altè descendunt scissuræ, veluti nigri in corio sulci. propterea & elephas huic morbo nomen est. Plantarum & calcaneorum vsque ad medios digitos fissuræ sunt. Quòd si plus augescat malum, tumores malarum, menti, digitorum, genuúmque vlcerosi fiunt. vlcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgūt, super alia alia mitescunt. siquidem membra hominem diu morte præueniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totæ manus. Neque enim hæc labes prius perimit, à turpi vita, sæuísque cruciatibus liberans, quàm membratim dilaceratus homo fit. At longæua est, quemadmodum & elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor fit, longè acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia est, non obtusa, sed gustatus qualitatis expers est: nullâque edendi ac potandi delectatio. omnia verò ob doloris cruciatū oderūt alimēto priuatur corpus: rabiosa inest cupiditas: spōtinæ sunt lassitudines, singulorum membrorum species hominē grauitate inusitata premit, quantūlibet exigua membra sint. Quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis delectatur, non illuuie: non cibo, non ieiunio: non motu, nō quiete. ab omnibus enim morbus alienus est. somnus tenuis, vigilia peior, mala sua cogitans: spirandi vehemens difficultas: suffocationes fiunt acsi laqueo strangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem somnum in mortem dormientes. Itaque tales quū sint, quis non aufugiat? aut quis non auersetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater sit, quum metus est ne morbus communicetur? Propterea multi in solitudi-

A nes & montes, sibi charissimos abduxerunt: aliqui eorum egestati, quoad viuerent, subuenientes, aliqui verò minimè, quum eos vita defungi mallēt. Fama est, eorum quēdam qui in solitudinem expositi erant, ex terræ latebris reptātem viperam intuitū, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, vt malo malum commutaret, viuentem viperam edisse, neque prius è vita migrasse quàm omnia ipsius membra computruerint atque exciderint. Alterū præterea ferunt, viperam in musti dolium irrepsisse conspicatum, quum mustum ad satietatem ingurgitasset, vo-
B muisse, multúmque veneni simul cum musto reiecisse, *quoniam in musto fera extincta fuerat: iterúmque hominem mustum largissimè potasse, vitæ pariter ac morbi finem quærētē. Vt verò satiatus iuxtà inebriatúsque fuit, primū quidem humi prostratus instar morientis iacebat: posteaquam deinde graui sopore experrectus est, ebrietatémque discussit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti & vngues, deinceps omnia in ambitu corporis mēbra contabuerunt. quoniam verò adhuc in semine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti
C ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues nouos & nitidam carnem instaurauit, ac vetus corium, ceu serpentis senectam, exuit, & tanquam alter homo ad vitæ munia reuocatus est. Ita habet fabula nō admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulsum esse probabile est: naturam verò ex residua vitæ scintilla hominē redintegrasse, haud ita à ratione abhorret vt monstro simile esse videatur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI, De morborum acutorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

Curatio phreniticorum,	Cap. I.
Curatio lethargicorū, id est veternosorū,	Cap. II.
Curatio marasmi, id est tabis,	Cap. III.
Curatio apoplexiæ,	Cap. IIII.
Curatio accessionis morbi comitialis,	Cap. V.
Curatio tetani, seu rigoris,	Cap. VI.
Curatio anginæ,	Cap. VII.
Curatio vitiorum columellæ,	Cap. VIII.
Curatio pestilentium in faucibus vitiorum,	Cap. IX.
Curatio pleuritidis, id est morbi costalis, seu lateralis,	Cap. X.

PROOEMIVM.

ACutarum ægritudinū medicamina speciebus signorum contigua sunt quæ superioribus libris à me comprehēsa fuere. Quæcūque sanè in febrium curatione fiunt secundum ipsorum differentiā, & secundum morborum speciem, & in ipsis diuersitatem, eorum plura in tractatione de febrib⁹ explicabuntur: quotquot autē cum febribus acuti morbi fiunt, qualis phrenitis est, aut sine febribus, qualis apoplexia, eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne aberrem, neque verbosior sim, alia in aliis describens locis. Idem verò principiū quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

CVRATIO PHRENITICORVM, CAP. I.

AEgrotum cubare conuenit in conclaui mediocris amplitudinis, aeris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris. vere autem & autumno secundum temporum naturas coniectura vti decet. Deinde quiescere iubendum est & ægrotos ipsos, & omnes domesticos. Acutè

D nanque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab iis in furorem aguntur. Parietes læues sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas aut aliquid exertum habentes. neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat. nam præ oculis falsa quædam simulacra obuersantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contrectant: omnísque occasio citra causam manuum agitationem prouocat. Cubilis longitudo & latitudo moderata sit: quò neque in ampliori volutari iactarique possit, neque à nimis angusto delabi. Stragulæ vestes glabræ sint, vt ne floccos col-
E ligere in mentem veniat. In molli lecto decumbant: nam durum stratum neruis ingratum est. Non minimè autem inter cæteros ægrotantes phrenitici neruis laborant: facilè enim conuelluntur. Amicissimi eos inuisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent: quum delectabilia omnia esse oporteat, illis præcipuè quorum iracunda insania est. Vtrū in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura cōiicere debemus: nam si ad lumen efferātur, & quæ non sunt cernunt, & quæ nō adsunt cogitāt, aut pro aliis alia cognoscunt, aut quasdam nouas & vanas i-
F magines accipiunt, atque in summa, lucē, aut quæ in

luce fuit,extimescunt; obscuro loco eos continere præstat: sin secus se habeant,lucido. Bonum est autem ad lucem resipiscere,placarique insaniam. Ne diu à cibis abstineant. cibi verò humidiores sunto,paucioresque & cõtinui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibẽdi cibi esto in vtriusque remissionibus,febris videlicet atque delirii. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris,cibos dare non valde febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriúmque in accessionibus remissionibúsque concordare, quò exhibendi cibi opportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis nécne mittendus sit. Si mẽtis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit, vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potissimum secanda est. Quòd si nonnisi tertio aut quarto die delirium accedat,vsque ad primum decretoriorum dierum circuitum venæ sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus,vt puta sexto aut septimo die, superueniat,*venæ sectio dimittenda est. multo enim ante iudicationes in acutis morbis euacuandum est,aut purgandum,aut aliis irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat,licet à principio fecet. phreniticis nanque malum est in syncopã facilè mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit;& iuuenis plurimo cibo,& largissimo vini potu saginatus,hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium,multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum si iidem phrenitici sint. Veruntamẽ audacius vena soluenda est, si à præcordiis non à capite morbus oriatur: ibi enim vitæ principium est:caput verò sensus neruorúmque originis locus est,sanguinémque potius à corde trahit quàm aliis distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit,venam cubiti scindere non conuenit. quippe in illis vitiis inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est euacuetur,semel auferendum est: ne,dum repetendo tempus cõteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuæ febres sunt,neque remissiones longas habent,sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger,ad secundam remissionem differendum est,nisi longo tempore pòst ventura sit: quòd si nõ sit,vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compressione, protinus sanguis detrahendus est: quantum verò mittendum sit,facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maximè: aridiores enim sunt quàm si sola adesset febris. Neque mulsa danda nisi biliosi sint: nam facilè à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere,quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent: hæ nanque bonam spirationẽ conciliant,& vrinam cient: conducit autem phreniticis lotii excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potissimum lentor bonus est,& ad linguæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus,cucurbita,& quicquid suis temporibus optimũ fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidẽ in primis nutribilior est: sed tanto etiam spissior crassiórque fit,quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verùm in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahẽdus est. Si morbus longiori tempore producatur,cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quando extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerumque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles aliis præstantiores sunt: atque omnino regionis illius optimos deligito. quippe aliam regionem alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito,quoniam caput & mentẽ percutiunt. Verùm si necessitas vrgeat,viribus aut ore ventriculi labantibus, mala in mulsa elixa,aut in adipe tosta exhibeto: aliorũ singula calida aqua dissoluito,si roborandi duntaxat oris vẽtriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsqueadeo vinosa facultas dissoluẽda est. Cibi quidem (vt semel dicam) huiusmodi sunto. Irri-

A gandum verò caput est refrigerandi causa, oliuæ acerbæ contritæ vnguine: nam caput in phreniticis calefieri non amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent, rosacei parem modum in principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum,quò magis extra intráque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, & loquutio euariet,serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum aut sanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet, peucedanum & spondylium oleis inferuefacito,& aceti parum instillato:
B hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassásque humiditates,quæ & ipsæ delirameñti causæ sunt, discutiunt. Cauere autem conuenit ne in ceruicem ac tendones madefactio descẽdat. tendonibus enim atque neruis inimica est. Nempe irrigandi semper occasio est, præterquam exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissimè vigente morbo, quum maximè insaniunt,tum maximè irrigãdum est humore frigido: atque æstiuo tempore, multo magis refrigerato, hyeme verò, tepido. Vt mitescat autem delirium, posca
C aut conyzæ decocto cum spongia facies fouenda est: deinde œnanthino aut crocino vnguine linenda: quinetiam nares & aures iisdem imbuẽdæ. hæc enim somnũ alliciunt. Siquando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur,sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, iactantur autem, & è lecto prosiliunt, iis somnus & quies conciliandi sunt: primùm quidem caput rosaceo mero irrigãdo,aut amaracino,cum succo hederæ,aut serpylli,aut etiam ferulæ decocto. Magis autem soporiferũ est papauer in oleo elixum,capitis sincipiti superdatum,
D aut in aqua faciei per spongiam impositum. Ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint) virides ceruicalibus subiiciendæ sunt. crassant enim madefaciuntque spiritum aridum tenuémque, & caliginem quandam sensibus obducunt: graue autem & torpens est caligo: id verò est somni principium. At si valentioribus auxiliis egebũt,ipsa etiã papaueris lacryma ex aqua frons inungẽda: quinetiam nares ea linendæ, & in aures infundenda est. Contrectatio pedum suauis ex oleo: capitisque attactus efficax est,sed potissimum si tempora auresque scalpan-
E tur. nam & ferarum iram furorémque aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vsitata somnum accersunt: nautis in cymba decubitus, & maritima nauigatio,& littorum sonus,& vndarum murmur, ventorúmque bombus,& maris nauisque redolentia: musico tibiarum exercitatio quietem affert,aut lyræ cantus aut citharæ,aut meditatio puerorum canentium: ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata ad-
F hibeto, si phlegmone subsit atque durities, flatúsque distendat. Oleum quoque ex oliua bene matura, nequaquã acerba,iniicito: id enim crassum est,& viscidum, & calefaciens. Hæc vtique in inflammatione facienda sunt. Inii-ciatur verò in ipsa anethum,aut conyza: bonum quoque est si simul omnia. Quòd si adsit etiam inflatio,cumini & apii semina adiicito,& quæcunque lotium flatúsque prolectant: necnon & nitrum cribratum inspergito. Verùm si in iecore vitium dolórque fuerit, lanas ab oue sordidas accipito,oleum verò acerbũ,aut rosaceum, & sapã Græcã
G aut Creticam admisceto: ferulámque incoquito, atq; omnibus in vnũ succum permixtis iecur irrigato. Ad liené verò oleũ cum aceto bene facit, aut si magis quàm prius turbet,posca,& pro lanis spongia mollis adhibeatur. nam mirũ in modũ his gaudet mitescitq; lienis. Porro si præcordia interius sint,sursúmque trahantur, & circuntenta cutis sit, optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipso crasso tantundem opportunum est. cunila verò & rosmarinus incoquantur: anethum quoque non iniucundum erit. Quòd si cataplasmatis tempus erit ido-
H neum, oleis quidem iisdem in iisdem affectibus vtendum est: materia fit autem,lini semen, fœnum Græcum, ordei tenuis farina. Bonum est autẽ & faba,& eruũ, si venter intumescat: pariter & miliũ torrefactũ,in sacculo positũ,leue molleq; fomentũ est: pinsitũ verò & aqua intercutẽ laborantibus,cum melle & oleo & lini semine cata-

plaſma bonum eſt. Flores autẽ & herbæ & ſemina quæcũ-
que à me in irrigationibus poſita ſunt, & in cataplaſma-
tibus eadem ſunto. Mel verò & cum ipſis bonum eſt, vt a-
rida cogantur, miſceantúrque ſqualentia, atque vt calor
diutius permaneat: ipſum quoque ſolũ bonũ eſt pro cata-
plaſmate ſemicoctum, & ad irrigandũ, ſi cum aliquo hu-
more liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiúmque e-
uocat, & ardores obtũdit. Nam hæc quoque mulſa epota
præſtat: híſque plura & meliora, ſi interius arteriã, pulmo-
nes, pectus, & ventrẽ ſubeat. Aſſiduè verò aluus irritanda
eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſicceſcit) vt à
capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus difflen-
tur, & alui purgamenta excernantur. Quòd ſi multis die-
bus vẽter ſuppreſſus fuit, ipſum mulſa, oleo & nitro ſub-
luere op⁹ eſt. Verùm ſi nõ ſatis phlegmones exhalationes
deſierunt, cucurbitulam affigens incidito qua parte phle-
gmone extumuit, & maior apparet: vnã autẽ aut duas af-
figito, prout phlegmone ſignificauerit, & vires præcepe-
rint: & ſanguinis detrahendi copiã ab his cõiectare opor-
tet. exceſſus enim ſyncopæ author eſt. Primo quidẽ aut
altero die madefactio eadẽ eſto, tertio verò ceratũ cũ ali-
quo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epi-
themata in inflãmatione, ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœno
Græco ex mulſa decócto, terebinthi arboris reſina, & ce-
ra: olea verò in iiſdẽ eadem. Quòd ſi nihil iſtis delirium
remittat, tõdere caput neceſſe eſt: ſi lõgiſsimi crines ſint,
primũ dimidios: ſi breuiores, ad cutim. Poſtea, prius refe-
ctis viribus, cucurbitula vertici capitis affigenda eſt, ſan-
guiſque hauriendus: verùm prius inanis cucurbitula in-
terſcapulo adhibeatur. Cæterũ quoniã thoracẽ in omni-
bus acutis morbis medicari oportet (nam prorſus ipſe cũ
corde & pulmone laborat) primũ quidẽ ob ſpiritus modò
calidi, modò frigidi neceſſitatẽ, præterea ab ardenti fe-
bre, & tuſsi, & humorũ prauitate, & neruorũ cõmunione,
& oris ventriculi noxa, necnõ ſuccingentis mẽbranæ, &
ſepti trãſuerſi vitio (cor enim ſi maiori aliquo malo op-
preſſum ſit, nunquã ſaneſcit) in phreniticis vtique & hæc
in primis mitiganda ſunt. ſiquidem nõnullis mẽtis alie-
natio ab aliquo eorũ quæ in pectore ſunt, vitio exoritur.
ea verò ſunt, ſpiritus calidus & ſiccus, ſitis acris, ignis into
lerabilis, qui vndique in thoracẽ cõfluit, & prauitas quidẽ
à domeſtico calore cõmutato & maior & moleſtior pro-
uenit. Ab aliis etiã mẽbris in thoracẽ cõtributio fit: extre
ma nanque frigida ſunt, caput, pedes, ac manus: ſuper hæc
autẽ thorax eſt. igitur humectãdi refrigerãdíq; auxilio e-
get. Humectatio quidẽ fit ex oleo in quo chamæmelũ, aut
nardus incocta ſit. Æſtate verò & ſapa Græca bene faciet.
At ſi epithematibus vti deceat, palmulæ vino auſtero ma-
ceratæ, deinde cõtuſæ in placentã cũ nardo, polenta atq;
œnanthe, ſuaue pectori cataplaſma fuerint. Refrigerant
quoq; mala pinſita cũ maſtiche & ſertula: quæ omnia ce-
ra & nardo excipiantur. Sin autẽ & os vẽtriculi torpeat, &
à cibis abhorreat, ſuccũ abſinthii aut comã vnà cũ his te-
rito. ipſo etiã in oleo incocto præcordia irrigato: & aquã
in qua maduit, aut ipſius ſuccũ ante cibũ propinato, duos
ſcilicet aquæ illius cyathos, *aut ſucci, ad amaræ fabæ ma
gnitudinẽ, ex aquæ cyathis duobus. At ſi os ventriculi ar-
dor malè habet, nõ ratione morbi, ſed ita vt ipſũ dũtaxat
ab acrib⁹ ſalſiſq; humiditatib⁹, ſiue à bili mordeatur, atq;
ſiti perareſcat: lac aquæ admixtũ in cibis exhibẽdum, he-
minæ videlicet dimidiũ vno aquæ cyatho temperatum:
atque ita huiuſce lactis plurimũ ſorbeat, nõnihil etiã cũ
pane aſſumat. Veruntamen ſi ardor hominẽ torqueat, &
ſitis, & anxietas, & furẽs inſania, & frigidæ cupiditas, pro-
pinanda quidem frigida eſt, ſed non tanta quanta in ar-
dore morbo abſque phrenitide propinatur. In iſtis enim
timendum neruis eſt: itaque danda eſt, vt ori ventriculi
ſubueniatur. pauca verò ſatis eſt: parum enim potãt phre-
nitici. Cæterùm ſi in ſyncopam prolabantur (nam & hoc
accidere ſolet, viribus euaneſcentibus, in ſudorem lique-
ſcente homine, omnibus humoribus extrorſum impetũ
facientibus, tenore ac ſpiritu fathiſcẽtibus) tunc cura de-
lirii poſthabetur: ſed quum metus ſit ne in vaporem hu-
miditatémque homo diſſoluatur, vnicum ſubſidium vi-
num eſt. celeriter enim ſubſtantiam alendo inſtaurat: &
quoquouerſus ad extremitates vſque permeat, tenori te-

A norem apponit, & ſpiritum torpentem expergefacit, fri-
giditatem calore temperat, laxantem madorem adſtrin-
git, extrorſum erumpentia atque diffluentia coercet, ol-
factu ſuaue delectat: vires demum fulcire ad vitam pro-
rogandam poteſt: atque in inſania ad animum demulcẽ-
dum optimum eſt. Hæc omnia epotũ vinum ſimul præ-
ſtat. iracundia nanque molleſcente animo conquieſcit:
atque ipſimet ad recreandas vires cibos accipiunt: quin-
etiam ſeipſos ad voluptatem replent. Nempe ſi iam plus
temporis morbus extrahitur, & febris ignaua eſt, & deli-
B rium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vſqueadeo
læſa ſunt aut tumore, aut inflatione, aut duritia, ſed in ca-
pite potiſsima morbi cauſa eſt: audacter lauare oportet,
atque ſæpius caput perfundere. habitus nãque ſanabitur,
& caput difflabitur, & omne corpus exhalabit. Atque ita
ſiccitas obtũditur, & ſenſus caligo diſcutitur, & mens ſta-
bilis atque inconcuſſa firmatur. Hæc vtique ſunt tollendi
morbi præcepta.

CVRATIO LETHARGICORVM, ID eſt veternoſorum, Cap. II.

C LEthargici, *id eſt veternoſi*, in luce & ad ſolis radios col-
locẽtur (morbus enim nihil aliud eſt quàm tenebræ)
& magis in loco calido habeantur: ipſius enim cauſa eſt
inſita frigiditas. Cubile agitabile ſit: ſtragulæ veſtes, parie-
tum picturæ, omnia ſint varia, quæcunque viſum prori-
tare queunt. multus habeatur ſermo: pedes premẽdo tra-
ctentur: vellantur pili: membra ſcalpantur. Si altus ſopor
obtineat, vociferandum eſt: iracundè increpandus eſt æ-
ger, iis quæ timere conſueuit, deterrendus: quæcunque
prius optabat expectabátque, annuntianda ſunt: omnia
D ad ſoporem diſcutiendum, contrà atque in phreniticis,
moliẽda. Quod ad veternoſorum euacuationem attinet,
hæc nouiſſe oportet: ſi alteri morbo, vtpote phrenitidi,
ſuccedat veternus, venã ne ſoluito: neque alicunde mul-
tum ſanguinem educito: ſed ventrem ſubluito, non ſo-
lùm ſtercoris educendi cauſa, ſed etiam vt aliquid à ſu-
perioribus partibus reuellatur, & à capite deriuetur. Igitur
multum inſit ſalis & nitri. Optimum verò ſit ſi ſublutioni
caſtorium inſpergas. imum enim inteſtinum veternoſis
frigidum eſt, & ad excretionẽ emortuũ. Quòd ſi non per
E ſucceſsionẽ ſed ſuopte ingenio veternus incipiat, & æger
plenus eſſe videatur: ſi ſanguinis *plenus*, vena in cubiti cur-
uatura ſecanda eſt: ſi pituitæ aquoſæ, aut aliorum ſucco-
rum, purgare opus eſt cnico ex ordei cremore, aut nigro
veratro ex mulſa inter initia, ſi mediocriter purgare ve-
lis. Sin autem copioſius, medicamenti quod hieram, *id
eſt ſacram*, vocant, pondo drachmas duas ieiuno dato cum
mulſæ cyathis tribus: atque tantiſper expectãs quoad pur-
gatio confecta ſit, tunc cibos, ſi opportunum ſit, exhibe-
to: ſin minus, in poſterum diem alimentum differto. Nõ-
F nunquam ſanè & veſperi hieræ drachma cum aquæ aut
mulſæ cyathis duobus diſſoluta, in tempore datur. Nem-
pe inedia malum eſt, malum eſt & cibi multitudo. Igitur
exiguo cibo vti ſingulis diebus oportet: neque ſubitò ac
penitus ieiunandum eſt. os enim ventriculi per totum
diem refectione caloréque indiget. Quinetiã cibus eſto
attenuans, & aluum leniens, in iuſculis magis quàm legu-
minibus, gallina, cenchride. *Herba verò Mercuriali aſsi-
duè vtitor: acetúmque affundito, & ſuccis iniicito, ſi for-
tè ſucco ptiſanæ vtendum ſit. Bonum autem ſpiritũ red-
G dit vrinámque citat fœniculum, apium, olera, aut horum
ſemina. Item porrum acrimonia ſua proficit, & braſſica
cum oleo & garo. Optimè facit & cuminum dulce cum
braſsica ad flatus dirigendos & lotium euocandum. Ve-
ſica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque
infeſtãt. Irrigationes capitis tales fiãt quales & in phreni-
ticis. Vtriſque enim ſenſus pleni halituũ ſunt: quos refri-
gerando, adſtringẽdóque, roſæ atq; hederæ ſucco propul-
ſare neceſſe eſt, aut dirigere per tranſpirationẽ extenuãti-
bus: exẽpli cauſa, ſerpyllo, aut aceto cum roſaceo. Si nerui
H doleãt & totũ corpus, ſed multo magis extrema frigeſcãt,
caput ceruicémq; caſtorio cũ anethino oleo inũgito, atq;
irrigato. quinetiam ſpinã eodem Sicyonio, aut gleucino,
aut veteri oleo admixto perfundito: necnõ & *manus ad
humeros vſque, & pedes vſque ad inguina perungendi
ſunt. Nonnullis quoque veſica eſt humectanda: quæ tan-

quam neruus patitur: & tanquam vrinæ iter laborat: insu per humorum acredine vexatur: biliosum enim lotium est. Sin autem maior tremor adsit, & conuulsionem minetur, necessariò & Sicyonium oleum capiti superfundẽdum: sed breuis eius vsus esto. Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida, inflata, distentaque, aut introrsum vergentibus præcordiis concaua efficiatur: madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint cuiusmodi in capite de phreneticis comprehendimus. Cucurbitula minimè vtitor, si à phrenitide in hanc labem incidit: audacius verò cucurbitula vti poteris si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordiis appareat, cucurbitulam affigere necesse est. postquam verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret, capitis vertici applicare: quandoquidẽ ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus: & flatus supra infráque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit: & in ventriculis & in toto corpore ignauia, marcor animæque defectus conspicitur. Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem habent. Rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito. sic enim magis flatus digerit: cũ his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoque flatus prouocat aut cũ sordidis calentibúsque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis: aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium, aut rhyte incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur: quæ vtique pituitam bilémque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum Creticum, origanum, acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, graménque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput contremiscant, castoreum dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est: si bibi verò non possit, ad demoliendam calamitatem, cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinum infundatur: idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem quæ ex hoc prouenit, (nam suprà infráque flatus expellit, & nonnullis vrinam stercúsque detrudit) si fortè in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiũtur, & habitus ad calidum siccumque permutat: morborúmque constitutiones conuertit. Optimè etiam proficit si in nares inspiretur: nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit: & quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbiũ. Nam hæc ad primum atque vltimum attractum immitia sunt, & caput sensúmque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, quum & alioqui capiti conducat: quandoquidẽ nerui vndique ex capite oriuntur: morbis autem neruorum castoreũ medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex suprà comprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur, odoramenta applicentur, acria quidem ad sensum, sed facultate calida: quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia, aut arida aceto perfusa. Acribus pharmacis pedes genuáque illinantur. Materia esto calefaciẽs, & ex adiectione mordẽs. nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitãdum atque vigiliam. Primùm igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanque vrticæ partes adhærentes nõ diu perseuerant: *sed pruritum & dolorem non grauem inferũt: mediocriter verò stimulant & tumefaciunt, & calorẽ excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris, lemnestidis atq; euphorbii pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ crudæ laminis perfricare, sed à mẽbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtum cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, *quale est cyprinum, aut gleucinum, aut Sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet, proderit syluaticum cucumerẽ ex aceto tritum, & æquæ sinapis portioni admixtum imponere. Acre verò est id cataplasma, celeritérque ruborem

A concitat: celeriter quoque calefacere potest. Verùm ne pustulas vulneráque efficiendo periculũ inferat, frequenter detrahendum est cataplasma, atque nunquid horum acciderit inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem ac veluti demortui languorem discutiendum, quolibet morbi tempore, præter exacerbationum inuasiones, molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamẽ aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat, etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mãdendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum B vuam taminiam, granum Gnidium: sed omnium maximè sinapi, & quoniam vsitatum est, & quoniam inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, disiicere potest: potest etiam aluũ madefacere, & flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi euenerunt, quum homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia. opus est verò & & ipsum periculum facere. *imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquam ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere C proficiat, vt transpiret, radendum est: quinetiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius quo ex lemnestide cõstat, aut hydar, aut thapsia, aut sinapi humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdãdum est: quúmque horæ spatio ibi permissum fuerit, spongiis calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio, omnibus iam, aut saltẽ plurimis & præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente: vbi & gestatio proderit, & frictio, & quælibet lenis corporis agitatio.

D
DE CVRATIONE MARASMI, id est tabis, Cap. III.

Istos sanè si & tabes malè habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo, & corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est, & nutricatio, *& ventris calefactio, & vesicæ lenitio. Quinetiam eadem huic vitio quæ & catocho, expediunt: similis enim atque eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum, & illitum, & in intestinum infusum. Mulieribus autem qualia his similia E ab vtero vitia oriantur, in libro de muliebribus morbis à nobis disputabitur.

DE CVRATIONE APOPLEXIAE, Cap. IIII.

Apoplexia validus planè morbus est. *nam in omnibus exanimes sunt, quorum & corpus & mẽs stupet. Si ægrotus senex sit (quibus familiare id vitium est) nõ liberatur, & morbi magnitudine & ætatis miseria oppressus. Quibus autem notis morbi magnitudo coniectanda sit, antea à nobis positum est. Si iuuenis æger sit, debilis est apoplexia, non tamen facilè remouetur. tentãda igitur F curatio est. AEquale sanè adiutorium, vtpote magno affectui magnum remedium, missio sanguinis est: nisi quis plus quàm cõueniat mittendo delinquat. modum autem coniectare difficile est: nam si paulo plus detraxeris, hominem planè strangulasti: (ad vitam enim tuendam his vel paucus sanguis efficacissimus est: quum sit vitæ corporísque alimenti fomes) si minus detraxeris quàm causa postulat, nihil magni per magnum auxilium contuleris: adhuc enim causa permanet. Sed præstat minus detrahen G do delinquere: nam si minus detractũ esse visum sit, aliqui verò optimi successus apparuerint, iterũ venã rescindere cõgruens fuerit: scindenda est autẽ vena in concauo cubiti. hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoque in pusilla apoplexia & resolutæ partes cõsiderandæ sunt, in sinistróne an in dextro latere resolutio sit: à salubribus enim partibus (vt dicere mos est) sanguinem haurire oportet. hàc enim sanguis facilè delabitur: hàc etiã à læsis partibus materia deriuatur. Igitur si absque euidẽti causa attoniti reddantur, sic de secãda vena ratiocinãdum est. At H si ab ictu, aut delapsu, aut cõprehensione in hanc labẽ inciderint, in aliud tẽpus res differenda est: nõnullis verò ad medelã atque vitam id solũ satis fuit. Cæterùm si frigiditate multa, & torpore, & sensuum abolitione hominem occupante, vena minimè scindenda videatur, subluenda aluus est, vt multitudo ab intestinis extrahatur,

(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum
talem prolabuntur) vtque humores caput occupantes re-
uellantur.Sublutio planè acris esto, pituitam, bilémque
subducens.Igitur nitrum solum ne habeto,sed etiam eu-
phorbium trium obolorum pondere,(qui eluendæ aluo
modus vsitatus est)&cucurbitæ agrestis interanea,aut cē-
taurii comæ decoctum ex oleo,aut aqua.Optima quoque
sublutio fuerit,mellis consuetæ portioni ruta adiuncta,&
cum vnguine elixa,& terebinthi arboris resina, & sal pro
nitro,& hyssopi decoctum.Quòd si per hæc subsidia pau
lum excitatus homo fuerit,aut febre correptus, aut sen-
sum ab illo marcore suscipiens, aut arteriæ bono pulsu
restituto,aut facie vtcunque meliora significante,spes sa-
lutis concipiēda est,audaciúsque subueniēdum. Interim
igitur roboratis viribus,purgatorii medicaminis,quod sa
crum vocant,ieiuno maximè quidem integra potio dā-
da est: sin vires prohibeāt,dimidium cum mulsa.& æger
in lectica supinus collocatus agitādus est,sensim eum qui
ferunt gestantibus:frequenter verò,quò lassitudo arcea-
tur,interquiescat: ac,si aluus liquida sit, libens admittito:
sin secus,aquæ aut mulsæ cyathos duos potui dato.Sin au
tem & dum purgatur nauseabundus sit,id ne prohibeto.
nam & illa distentio vigorē quendam ad expergefacien-
dum præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit:
sensum verò,& caput,& neruos repurgat sacrum quod vo
catur medicamen.De qualibet itaque ab initio admini-
strāda purgatione satis disseruimus. Totum verò homi-
nem lanis inuolutum oleo Sicyonio perfundere oportet,
aut gleucino veteri:aut singulis seorsum,aut simul mixtis.
Sed optimum fuerit ad conspissanda olea ceræ parū col-
liquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valētior red-
denda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At mirā
habet vim ad resolutos castoreū,etiā illitum cum aliquo
ex antedictis oleis: sed longè potentius est si cum mulsa
potui detur: portio verò tanta sit quantam in veternosis
nouimus.Coniectare autem oportet & ætatem ægrotan-
tis,& mentem,an pluribus diebus bibere sit paratus.Nē-
pe inunctiones irrigationibus præstant, facilius ferūtur,
& magis proficiunt: neque enim dilabentes lectū & stra-
gula inquinant: *ægrotis verò id inutile est: illæ autē in-
hærētes corpori in colliquatas partes à calore sorbentur.
quinetiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est. nam
irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est quæ-
cunque à me suprà dicta sunt: cum ipsis verò castoreum.
Accipitur itaque resina terebinthi arboris,euphorbium,
semnestis, *hoc est adarce*, pyrethrum æquis portionibus:
piperis,galbani dimidium,nitri Ægyptii triplum : ceræ
quantum ad liquida conspissanda satis sit.Cæterùm me-
dicamina multo magis quàm hæc,varia, & multo plura
seorsum loco suo tradita sunt.Epiplasmata quoque duris
distentísque partibus superdāda.Horum *sylua est,lini se-
men,fœnum Græcum,farina ordei,mel: oleum vbi ruta
aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita,& in mul
sa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò &
tractabilia,& temperatura suauia.Siquidem adhuc febre
vacant,aut leuiter febricitāt,posthabita caloris cura hæc
facienda sunt: at si febres acutæ sunt, & reliquus morbus
iis leuior esse videtur, febres verò in discrimē adducūt,
ad has & victus rationem & reliquam curationem con-
uertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus,& fa-
cilis coctionis vescendum est, atque opportunitas nunc
magis obseruanda.Et per totam curationem in exacer-
bationibus subtrahere,atque penitus in febres animum
intendere oportet.Quum morbus autem diu trahitur, &
caput in causa est,cucurbitula occipitio affingēda,& san-
guis largiter hauriendus plus enim quàm venæ sectio
proficit,& vires nequaquam labefactat. Sed prius inter
scapulas inanem cucurbitulam admoueas, vt in contra-
rium eius quæ in occipitio est succos reuellat.Nempe in-
terdum & gula resoluta est, in qua sola attonitis salutis
præsidium collocatur, deuorandis scilicet alimentis, &
medicaminibus transmittendis.neque enim inediæ fa-
misque tantummodo periculum instat,verumetiam tus-
sis,difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam siquis
intra os liquidum cibum infundat,in arteriam subterla-
bitur,quum neque tonsillæ ad impulsum ciborum con-

A tidant,neque epiglottis in proprium locum subsidat,quæ
arteriæ operculum à natura facta est.Quapropter opus est
mulsam aut succum longa mystila infundentem , suprá-
que arteriam attollentem,in gulam demittere: id quoq;
enim ad deglutiendum inseruit. Verumenimuero si æ-
grotus iam morti proximus sit,ipsius adeo ceruix spiri-
túsque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefa-
ctoriis illinito & foueto.Frustra verò laborant atque im-
periti illi sunt quicunque sub mento cucurbitulam,vt gu
la dilatetur,affigunt:quandoquidem non dilatatione ad
B impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compres-
sione opus est.dilatat autem cucurbitula: & quum deuo-
rare velis,prohibet,reuellens ac retrahens: quum remit-
tendum potius sit,quò in deuorando cōstrictio fieri pos-
sit.Insuper arteriam repleri, vt strangulatio fiat, periculū
est.neque etiamsi hac & illa in parte gutturis affixeris,
quicquam prodest.musculi nanque & nerui & tendones
& venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique & laxū in-
testinum inter se proxima,interdum ad excernēdum de-
bilitantur,resoluuntur,recrementorúmque semper plena
C reperiuntur.vesica verò & in maximam molem extume-
scit.Interdum autem ita resoluuntur vt purgamenta cō-
tinere nequeant. per ipsa enim tanquam inanima super-
uacua delabuntur. Tunc igitur instrumentum quod ca-
thetera vocāt,in vesicam demittere haud sanè tutum est:
ne corrumpatur enim vesica,atque homo cōuellatur,dis-
crimen impendet. sed præstiterit cremore haud multo
aluum subluere: quúmque stercus ab intestino eiectum
fuerit,iterum iniiciendum est cum oleo castoreum.Spes
autem vnica omnium pariter resolutorum,separatímque
D singularum partium eo vitio laborantium, in oleum in-
sessio fuerit.quomodo verò ipsa administretur,in sermo-
ne de diuturnis morbis exponetur.

DE CVRATIONE ACCESSIONIS epilepticæ, id est comitialis, Cap. v.

EPilepsiæ, *id est comitialis morbi*, primus casus pernicio-
sus est, si acutè morbus inuadit:nonnunquam enim
& vno die hominem perdit. Periculosæ etiam sunt per
circuitus exacerbationes: vnde factum est vt in acutorū
E numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo
assuescat homo,& morbus tenaciter adhærens occupet,
non solùm diuturnus,verumetiam nonnullis perpetuus
efficitur.nam si ætatis florem vigorémque excedit, con-
senescit cum ægro commoritúrq;.Quotquot igitur me-
dicamina vt diuturno morbo conueniunt,in sermone de
diuturnis comprehendentur: quotquot autem ad mortis
celeritatem euitandam facienda sunt,horum plura in ser-
mone de attonitis tradidimus,venæ sectiones,alui sublu-
tiones,inunctiones, cucurbitulas. hæc enim vt homo ex-
F pergiscatur,valentissimè efficiunt. Quotquot autem pro-
lapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia
docebimus. Pueris itaque, quibus ex corruptione aut ex
vehementi refrigeratione insitata hæc labes incessit,
vomitus aut cibi,aut pituitæ,aut aliorum quorūdam suc-
corum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguen-
to delibutæ nauseam excitant: veruntamen & irino non
vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Compri-
mere quoque leniter ilia opus est,puerum in ventrem su-
spensum conuertendo. hæc enim figura ad vomitum ha-
G bilissima est.at si vellatur aut distorqueatur inferior ma-
xilla,aut manus & crura iactentur,aut vnà cum toto cor-
pore oculi distendantur,manibus perunctis tractādo de-
mulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ
partes ne torqueantur,suauiter continendæ: frigida mē-
bra lanis antiquis sordidis, attritísque panniculis fouen-
da.Sedem præterea melle cum rutaceo oleo inūgito,aut
cum nitro,aut resina liquida cum his mixta. hæc quoq;
leuiter intra anum intrudito.flatus enim proliciunt. fla-
tuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela
H est.Porro si deglutire valeant, pharmacum istud exhi-
bendum est, cardamomi pars, æris combusti ℈ hæc ex
mulsa propinato.aut enim euomunt vnà cum humori-
bus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. O-
ptimum quoque est huiusmodi linctuarium,cardamomi,
sinapis,hyssopi comæ par modus,iridis radicis pars cum

nitro duplo,piperis pars tertia:omnia cum melle permiſceto,& maxillâ diducens in os effundito:interius etiam, quàm vbi ſunt tonſillæ, quò deglutire valeant, iniicito. Hæc adeo pueris expediunt.Iuuenibus autem & hæc quidem proſunt, verùm potentiora etiam his medicamina ad vomitum deligenda ſunt,vt narciſsi,bulbi,ſinapis, & hyſſopi pares partes,æris &piperis dimidio minus quàm priora,cum melle miſcens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulſandum morbum facient, in ſermone de diuturnis morbis perſequemur.

DE CVRATIONE TETANI, ID eſt rigoris, Cap. VI.

IN præſentia lectum mollem,tractabilem, læuem, ſuauem,calidúmque eſſe neceſſe eſt.neruos enim inflexiles,duros,rigentéſque morbus efficit: quinetiam cutis tota ſqualens aſperâque corpori obtenta eſt: palpebræ natura verſatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi intenti ſunt,in profundo conuoluti:necnon & artus ſunt deligati,ob diſtentionem immobiles. Ægroti domiciliũ calidum eſto,ſi æſtas ſit,citra ſudorem,aut reſolutionem: ad ſyncopam enim morbus inclinat.Neque verò ad alia magna remedia cunctanter accedendum: haud enim differendi datur occaſio .Quapropter ſiue ob refrigeratioñe abſque manifeſta cauſa rigor inuaſerit, ſiue ex vulnere,ſiue ex abortu mulieri inceſſerit, venam in cubito reſcindito: curans in deligando brachio laxiorem compreſsionem fieri,ſectionémque leniter & facilè expediri. ſiquidem iſta neruorum conuulſionem cient. Semel etiã cruor, citra defectum animæ frigúſq; extremorum, mediocriter effundatur. Neque inedia æger maceretur: res enim frigida ſiccáque fames eſt. Propinetur itaque mulſa ſpiſſa,meracior, & ptiſanæ cremor cum melle.Iſta nãque & tonſillis comprimendo minimum dolorem inferunt,& gulæ deglutiendo lenia ſunt & facilia, & ad molliendam aluum molliſsima,& ad vires inſtaurandas valẽtiſsima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino aut crocino madentibus,in quibus aut roſmarinus,aut conyza,aut artemiſia incocta ſit: atque omnia & facultate & ad tactum calida ſunto. Oblinere autem corpus vnguine conuenit,quod ex lemneſtide, *quam adarcem eſſe putamus, quòd in ſtagnis naſcitur*, & euphorbio , & nitro, & pyrethro conflatum eſt: his verò & multum caſtorei adiiciatur.Bene quoque fuerit tendones lanis contingere, & ſecundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac diſtenduntur. Præterea leuibus calefactoriis fouendi ſunt tendones & veſica, per ſacculos milium torrefactum includentes, aut bubulas veſicas olei calidi ſemiplenas: quò locis quæ fouentur, ſecundũ latitudinem applicari valeant. Interdum coegit neceſſitas vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque ſenſibus vſqueadeo tutum eſt,neque neruis ſalutare.ſenſib⁹ enim quandam caliginem offundit,multis halitibus ipſos petẽtibus: neruos autem replet.Quocirca modo fouẽdi quãtutiſsimo vtendum eſt,atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. Vtique materia eſto oleum in veſicis in duplici vaſe citra nidorem feruefactum: aut ſales tenues in ſacculo.milium enim ac lini ſemen tactu quidem lenia ſunt,ſed halituoſa & graueolentia. Ratio verò fouendi, huiuſmodi eſto: tendonibus reſupinato ægro, fomenta vſque ad verticem ſubiicienda ſunt: vlterius verò ad ſinciput ne procedito. Iſte nanque locus omnibus ſenſibus communis eſt,ab ipſóque,tanquam ex fonte,omnia adiumenta,omnes noxæ ſcaturiunt. Quòd ſi epiplaſmata tendonibus ſuperdanda ſunt,erectum occipitiũ eſto:nam ſi magis ſurſum verſus impoſueris, caput exhalationibus complebis. Materia ſit autem epiplaſmatum, lini & fœnigræci ſemina. Poſt epiplaſmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque ſpinæ latere adhibita.Sed parcè admodum flãma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpreſſio, doloris conuulſioniſq; author eſſe ſolet.Igitur diutius trahere præſtat,ac molliter magis,quàm plurimum breui tempore.ſic enim tibi in conuexum locus ſine dolore attolletur,qui concidendus eſt. Scopus autem modi ſanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus qui ſine vlceribus fiunt,remedia conueniunt. At ſi ex vulnere conuulſio facta ſit, pernicioſum profectò id eſt, ægréque de ſalute ſperari poteſt: nihilominus tamen opẽ ferre decet: quandoquidem nonnulli & adhibitis remediis mortem euitarunt. Oportet ſanè vltra cæteram medelam,& vlceribus conſulere cum calefacientibus, quæcunque à me iam dicta ſunt,irrigando,& fotibus,& cataplaſmatis,& medicamentis quæcunque & facilè calorem excitent,& humectando pus abundè moueant. Vlcera enim in rigore ſicca & ſqualida ſunt. Accipito ergo thuris mannam,polii comam,terebinthi piniique arborũ reſinam,althææ radicem, & rutam conyzámque herbam: hæc in cataplaſmatis commiſcere opus eſt,alia liquãdo, alia quæ puluerea ſunt,inſpergendo,alia in oleo prius macerando:althæã verò in mulſa antè contuſam decoquito. Inſpergendum eſt etiam vlceri caſtoreum:neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit.Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici ſunt. Perungendæ quoque ſunt nares caſtoreo cũ crocinovnguento permixto:quinetiam caſtoreum trium obolorum pondere aſſiduè bibere expediet.Verùm ſi ab hac potione gula laboret, interiicienda eſt laſerpitii radicis exhibitio, ponderis tanti quanti & caſtoreum dandum eſſe diximus: aut myrrhæ dimidio minus quàm laſerpitium:ſed omnia cum mulſa potanda præbeantur. Quòd ſi Cyrenaici laſerpitii lacrymæ copia tibi ſiat,hanc opus eſt melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorandam dare.ita enim optimum factu eſt,quò palatum prætereiens ægrotum lateat. acris eſt enim,ructúmque inſuauis ac fœdè olens excitat. Si neque hac ratione deuorari poſſit, in mulſa eliquata propinetur. omnibus enim potionibus quæcunque calefacere,humectare,diſtentionem laxare,& neruos remollire aptæ ſunt,hæc haud dubiè valentior eſt. Cæterùm ſi nihil ægroti deglutiãt,in anum caſtoreum cum oleo dãdum eſt: hoc etiam anus cum vnguine aut melle illinendus: hoc item veſica irriganda, & cum cera, vt craſsius reddatur,perungenda.Sin autem flatum ſtercúſque educendi tempus adſit,purgatorii,quod hieram, *id eſt ſacram*, vocat, drachmas duas cum mulſa & oleo in ſedem eiicito. Nam præterquam quòd illa euocat,inteſtinum etiam & inferiorem ventrem calefacit ac fouet.varium nanque & calidum medicamentum hiera eſt.

DE CVRATIONE ANGINAE, Cap. VII.

DVAE anginæ ſpecies reperiuntur,altera cum caliditate, & magna tonſillarum inflatione, & extrorſum verſus tumefactione:(quinetiam lingua, gurgulio, & omnes adiacentes particulæ in tumorem efferuntur) altera iſtis locis collapſis & ſubmiſsis efficitur: ſed interius cõpreſſio maiore ſtrangulatu diſcruciat: vt interna inflammatio ad cor vſque pertinere videatur. Huic quamcelerrimè occurrendum eſt.nam & hac celerrimè ægroti rapiuntur.Igitur ſi crapula & ebrietas in cauſa ſunt, eodem die inferius humorem iniicito: iſque duorum generum ſit:alter vſitatus, quo ſtercora educantur: alter eiuſmodi vt aliquas à tõſillis pectoréque humiditates euellere poſſit.neque tamen in cæteris efficacior meraciórque eſto: ſed centaurii & hyſſopi decocta infundenda ſunt.hæc enim & pituitam educere ſolent. Si tenuis autem victus præceſſerit,ſcindere cubiti venam expediet: & latior ſectio,quò maiore cum impetu,copioſiórque ſanguis emanet,facienda eſt. Huiuſmodi nanque profuſio minimè quidem ad caliditatem mitigandam ſatis eſt: ſed ſtrangulatum ſoluere,& reliqua omnia diminuere valet.Haud ignobile quoque adiumentum præſtat ſi ad animæ vſq; defectum ægrum perduxeris,vſque eo tamen dum ne anima deficiat.quandoquidem nonnulli ſecta vena ab animi deliquio vita exceſſere.Item vinculis ſuprà talos & genua cõſtringentes opitulabimur. Optima quoque ſunt vincula ſupra brachialia verſus cubitos, & ſupra cubitos verſus humeros. At ſi deglutiendi via expeditiſſima ſit, elaterium & cum mulſa,& cum ſero lactis, quantum ad purgandũ hominẽ ſatis ſit,præbeatur. aliis enim purgatoriis elaterium in his ægrotis præſtantius eſt. Conferunt etiam cneorum *ſeu thymelæa*, & ſinapi: ſiquidem hæc ambo ventrem repurgant.In quibus verò inflationes de-

uorationem impediunt, linguam ad palatum reflectens,
ipſius venas reſcindito: quòd ſi promptè multúſque ſan-
guis defluat,inter alia remedia hoc magis proderit. Irri-
gationes vtique locis inflammatis primùm quidem ad-
ſtringentes,quò retrorſum materiæ labantur,conueniunt.
quamobrem lanæ ſordidæ cum hyſſopo vino madentes,
aut oleo ex immaturis oliuis expreſſo accipiantur.Quin-
etiam cataplaſmata irrigationibus ſimilia ſunto:exempli
cauſa palmulæ vino madefactæ, tunſæque cum roſarum
foliis. Quò ſit autẽ viſcidum & molle cataplaſma, etiam
ordei farina admiſceatur: aut lini ſemen,& mel,& oleũ:
vt omnium mixtura fiat.Quòd ſi ad ſuppurationem ve-
niat,calida admouenda ſunt: quibus & in altera anginæ
ſpecie vtendum eſt.adeſto igitur fœnigræci farina,& mã
na,& reſina,quæ liquari poſſunt, & polii coma inſperga-
tur:necnon & fomentum calidum adhibeatur, ſpongiis
in decocto lauri baccarum hyſſopique madẽtibus. Ad
pus autem mouendum efficaciſſimus eſt columbinus fi-
mus, tenuiter per criſeram, *id eſt lineum ſacculum,* inſtar
pulueris tranſmiſſus,ac ſuperinſperſus. idem & caninus
eodem modo præſtat.Ex mulſa verò,cum lentis, aut hyſ-
ſopi,aut roſarum,aut palmularum,aut ſimul omniũ de-
cocto,collutiones fiant.Illinendum præterea totum os eſt
vſque ad intimas fauces,ſimplicibus quidem,vt mororũ,
aut malorum punicorum aqua maceratorum ſucco, aut
palmularum decocto: compoſitis verò medicamentis,vt
diamoro,*quod uocant,*aut eo quod ex beſaſa, *id eſt ruta ſyl-
ueſtri*, & ſucco rhoi componitur: aut diachelidonio, *id eſt
ex hirundinibus confecto medicamento.*Sin vlcera cruſtoſa ſint,
collutiones & gargariſmi fiant ex hyſſopi in mulſa deco-
cto,aut pinguium ficorum in aqua: præter hæc amylum
percolatum in mulſa,aut in ptiſanæ tragive cremore. Si
angina cum concidentia,quæ erat altera ſpecies,occupet,
ab interioribus extrorſum omnia euocanda ſunt, & hu-
mores,& caliditas,& omnis caro,vt totũ foras extumeat.
Proinde calidæ irrigationes ſunto cum ruta & anetho,ni-
tro inſperſo:& cum his ſuperius memorata cataplaſmata.
Proficit etiam ceratum ex nitro & ſinapi ad calorem ex-
citandum ſuperdare: calor autem exterior huiuſmodi
vitium tollit,ſed in collo tumor extuberat.Tumor autem
foras in ſublime elatus à pulmonis inflammatione libe-
rat,intus verò abditus anginam patientibus pernicioſum
malum eſt.At quicunque ſtrangulationem ab angina ve-
rentes,quò laxius ſpiritus duceretur, arteriam ſecuerunt,
non ſanè experimento rem comprobaſſe vidẽtur. Quip-
pe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur,
ſtrangulatum adauget,tuſsímque commouet.Quinetiam,
ſi alioqui periculum id euaſerint, vulneris oræ in vnum
coaleſcere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ atque in-
ter ſe inglutinabiles ſunt.

DE CVRATIONE VITIORVM columellæ.

Cap. VIII.

VItiorum quotquot columellam infeſtant, aliqua per
ſuccisionẽ curare neceſſe eſt:(ſed de eorũ chirurgia
diſputare ad præſentẽ locũ non attinet)aliqua, vtpote a-
cuta, medicamẽtis ſananda ſunt.nam facilè ſtrangulãt,&
difficultate ſpiritus aliqua iſtorum hominẽ perimunt.Ta
lis eſt vtique quam vuam, & quam columnam dicimus:
vtraque enim cum inflammatione,craſsitie,lõgitudinéq;
ſuboritur,ita vt in arteriam pendulæ fiant. AEquabili ſa-
nè craſsitudine à baſi ad ſummũ vſque palatũ columna,
inæquali verò vua conſtat.huius enim ad palatum baſis
gracilis eſt, in extremo teres & craſſa,rubens aut liuida.
idcirco & vuæ appellationem id vitium ſortitũ eſt. Qua-
propter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque
à ſtrangulatu pernicies impendet. Proinde ſi ægroti iu-
uenes ſunt,à vena cubiti ſanguis detrahendus eſt: vtque
largius euacuetur,maiore plaga vena aperiatur. ſiquidem
huiuſmodi ſanguinis detractio à ſtrangulatu, tanquam à
laqueo,ægrotantem liberat.Subluenda quoque aluus eſt
mitiori lotione primùm, deinde aliâs atque aliâs acrio-
re, vſqueeo dum aliquid à ſuperioribus partibus deriue-
tur.Circundentur & vincula adſtringentia extremis cru-
ribus ſupra malleolos & genua: necnon & humeris ſupra
brachialia atque cubitos.Quòd ſi ſtrangulatio inualeſcat,

A cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur, & iſta-
rum aliqua incidãtur: omniáque adminiſtrentur quæcũ-
que à me in capite de angina præcepta ſunt, quũ eadem
in vtrôque vitio ſit mortis ratio.Iiſdem præterea intra os
medicamentis & adſtringentibus & mollientibus, & ex-
teriori fotu,& cataplaſmatis,& oris inunctionibus vten-
dum eſt.Circum columnam verò aut circum vuam ad-
ſtrictorium rhoi ſuccum, acaciam melle aut aqua diſſo-
lutam,hypocyſtida,terram Samiam,Lemniámve, aut Si-
nopicam rubricam,atque omphacium ponito.Si vlcero-
B ſa ſit vua,gummi & amylum roſarum aut palmularũ de-
cocto liquefacta, itẽ ptiſanæ aut tragi cremor adhibean-
tur.At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorũ
medicaminum adiicito,quæ ex myrrha,coſto atque cy-
pero componantur.Nam id genus acria columna tolerat.
Verùm ſi nonnullis locus iſte purulentus effectus eſt,atq;
palati oſſa computruerunt,hi longo temporis interuallo
vitã finiũt.Sed horũ auxilia nobis alio loco præcipiẽtur.

DE CVRATIONE PESTILENTIVM in faucibus morborum, Cap. IX.

C HOrum vitiorum curatio cum aliis tonſillarum affe-
ctibus quâ communis eſt,quâ propria.In inflamma-
tione & ſtrangulatu purgatio per clyſteres,venæ ſectio,ir-
rigationes,cataplaſmata,fotus,deligationes,cucurbitulæ,
omnia demum eadem atque in his cõueniunt. Illitiones
autem acriorum medicamentorum faciendæ ſunt: neq;
enim vlcera quieſcunt,neque cruſtæ in ſuperficie fiunt.
Verũ ſi ab his ſanies ad interiora deſtillet, celeriter par-
tes, etiamſi integræ erant,vlcerantur: celerriméque vlce-
ra interius depaſcendo ſerpunt atque hominẽ perimunt.
D *Porro igne vitium adurere,quum in ſuperiori parte ſit,
imprudentis eſſe propter iſthmum iudico. Sed medica-
mentis igni ſimilibus, quò & depaſtio coerceatur, & cru-
ſtæ decidant,vtendum præcipio.Ea verò ſunt,alumen cũ
melle,galla,balauſtium,arida cum mulſa.Hæc eadem ca-
lamo,aut penna,aut craſſo & oblongo caule, quò medi-
camina ad vlcera perueniant,inſpiranda ſunt.Optima ſa-
nè eſt & chalcitis vſta cũ* trita Cadmia ex aceto. eſto au-
tẽ Cadmia portione dupla:& rhei radix cum aliquo hu-
more.Præterea ne vlcerum compreſſio fiat cauendũ eſt:
E ab ea nãque & humeſcunt,& magis exedunt. Hac de cau-
ſa opus eſt medicamenta arida inſpergere penna, liquida
verò liquentiſſima reddentem in gurgulionem infunde-
re.At ſi cruſtæ iam reſoluuntur,& vlcera rubida fiunt,tũc
conuulſionis maximè periculum ſubeſt. reſiccãtur enim
plerunque vlcera,& cum his nerui diſtenduntur. Itaque
lacte cum amylo,& ſucco ptiſanæ,aut tragi,aut lini ſemi-
nis, aut fœnigræci, remollire madefaceréque conuenit.
Quibuſdam & columella vſque ad palati os exeſa eſt:quin
etiam tonſillæ ad baſim vſque & epiglottida. ac propter
F cicatricem deuorare neque ſolidum quicquam,neque li-
quidum poterant.Sed & ipſum quod bibebat, interdum
repercuſſum,hominem fame necauit.

DE CVRATIONE PLEVRITIDIS, id eſt morbi lateralis, Cap. X.

NVlla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin
protinus valenti remedio ſuccurramus,datur occa-
ſio.Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor
quoque ſuccingentis membranæ in peius vrget, necnon
& tuſſis pectus capútque concutiens vires proterit. Quo-
G circa eodem potiſsimum die vena cædenda eſt. Sin autẽ
ex ingurgitatione ciborum potúſque ægritudo proue-
nerit, inedia diem vnum ægroto imperanda. pòſt, ſan-
guinem à vena mittito quæ in cauo cubiti eſt, non eius
*qui ſecundum rectum inceſſum inflammatis coſtis op-
ponitur: præſtat enim maximè procul abducere.Sangui-
nem verò ne vſque ad animæ deliquium fundito. nam ſi
refrigeratum corpus animo deſtituitur, pulmoniam in-
uadere periculum eſt.Humores enim exteriori calidita-
te attractionéque priuati,in penitiores partes relabuntur.
H Item pulmo rarus,calidus,ad trahendúmque valẽtiſsimus
eſt: coſtis etiã proximus,earúmque doloris eſt particeps.
Verùm morbi pulmonis pleuritidi ſuccedentes non vſ-
quequaque ſalubres ſunt: pleuritis verò à pulmonis vo-
mica exoriens benignior eſt. Quapropter quum medio-
criter ſanguis effluxerit,interiecto ad recreandum homi-

nem temporis spatio, iterum detrahere opus est: si bene quidem habeat, eodem die, quum longa remissio fit: sin minus, postridie. Quòd si neque febris remittat, (sæpe enim diem vnum febris occupat, & augetur) tertio die in secunda remissione, in qua & cibi dandi sunt, sanguinem mitte, totum hominem vberius perungens, costisque oleum molle infundens, cum calido vnguine ex rutæ anethive decocto. Ipsum verò latus admodum leniter irrigandum est: sed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus esse videretur: quum tamen id interiorum vitiorum incremẽtum fit. At in præsentia de alimonia, quemadmodum & de vniuersa curatione, quò nihil in ea delinquatur, sermonem habeamus. in alimentis enim medicamenta ponentur: quinimò in alimentis medicamenta sunt. Itaque genere calidus humidúsque cibus esto, lenis, æquabilis, migmatodes, *id est bene permixtus*, dissolutorius, pituitam soluendi extenuandique potestatem habens. Proinde cibariis omnibus ptisana anteponatur: initio quidem, quò ipsius crassamentum solidúmque reiiciatur, in cremorem percoletur, solóque cũ melle condiatur. ab ipsa verò vsitata ad voluptatẽ varietatémque parandam medicamina remoueantur. in hac enim ægritudine solus cremor satis est. Quippe humectare, calefacere, pituitam soluere & detergere, per superiora sine molestia, quæcunque euocanda sunt, euocare, facilè quoque ventrem ducere sola ptisana potest. Ipsius verò lenitas blanda est, & ad deuorandum habilis: ipsius etiam lentor caliditates mitigat, membranas mundat, tusses cõcoquit, omnia emollit: tales ordei virtutes sunt. Halica verò secundum gradum occupat: quæ quum pauca quædam cum ptisana communia possideat, ob ea probatur, optimáque censetur. Lentor enim, lenitas, suauitásque in deuorando vtrique communes sunt: in cæteris omnibus halicam ptisana antecellit: sed ea quoque simplex cum melle solo conficiatur. Tragi præterea boni sunt. Deterior ipsis oryza est: quoniã siccat & exasperat, potiúsque costarum purgationem supprimit quàm facilem reddit. Optimus quoque est panis aridus, contusus, per subcerniculũ transmissus, bene temperatus, concoctu facilis: cum mulsa quantum satis est alimenti præbet. Nempe si iandiu morbus producitur, cum dictisque cibariis homo labare cœpit, ptisana ex ordeo præbeatur bene trita, bene cocta: cõdiatur verò anetho, sale, & oleo tenui, puro, non viscido, non exasperãte. At non multum olei cum ptisana coquere præstat: nam & sorbitionem pinguem reddit, & prauitatem oleum deponit: longa enim decoctione in cremorem ordei absorptum amplius non apparet. Item porrũ cum sua coma, & amygdala amara cũ cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad spirationem expediendam cõmodum medicamentosúmque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comesti vtilitatem iuxtà delectationémque summam adferunt. Iam verò & ouorum bonum succum creatium opportunitas adest. ac si humida copiosáque per os materia feratur, sulfur ignem nõ expertum, nitrúmque in oua inspergito. Sed mirificè prosunt oua nuper à gallina edita, ex igne, igne carentia: quippe à matre caliditas inest igne quidem humidior, sed ægrotanti familiarior, vtpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinosa ac tenax sit, in oua oleum infundito, ac resinam siccam pineã, quò sulfur melius reddatur, inspergito: necnon & terebinthi resinam eliquato. Piper præterea in ouis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, bene proficiunt. Inter carnes extremi pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ: porcorũ cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò, nidore vacantia. Si inter spirandum æger strepitum non reddit, dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verùm vt neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat, ex fructibus malum concedito in aqua aut mulsa elixum, aut cum adipe assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abiiciantur. Tempore quoque illo *quod horam Græci nominãt*, fici & alii id genus fructus concedantur: quatenus scilicet innoxii sunt, quin potius adiumentum præstant. Hæc sanè de alimentis abundè sint. Lateri autem lanæ superdentur sulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo ane-

A thum rutáve incocta sit. Igitur his latus madefaciendum, cataplasmatísque ante cibi assumptionem tegendum est. Præter vsitata cataplasmata fertulam in mulsa elixam accipito, cui papaueris carnem incoctam commisceto, mãnæ quoque puluisculum inspergito. At si humidius sputũ copiosúmque reiicitur, lolii farina, aut irionis cõmiscenda est, & nitrum inspergendum. Cæterùm si morbus productior sit, dolor est pertinax, & humida fit expurgatio, tunc purulentum hominem fore speratur: itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. Sed si B penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt, acetum effundito: illud autem efficere operæpretium est, vt cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas quàm cataplasmatũ innouatio. Proinde calefactiones in sacculis ex huiusmodi, vtpote ex milio, fiãt, aut ex calẽti oleo in vesica incluso. Omnis verò fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adiiciant, leuis esto: his enim leuibus, & assumpto cibo, quum dolor infestat, vti nihil prohibet. Iam verò post hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occasio adest: sed hoc post septimum diem C facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. Esto autem magna, omni ex parte lata, dolentem locum ambire valens: quippe quum haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. At flãma sub cucurbita multa esto, quò non solum attrahat, verumetiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne scarificandum est, tantúmque sanguinis quantum vires permittunt, detrahendum: multo verò plus esto quàm si alia de causa de præcordiis sanguinem haurires: nã maximè D perspicuũ est quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica, sed salutaria. Quapropter considerandæ sunt hominis vires & ingenium. nam si forti animo ac tolerans sit, sal inspergendus est, nõ ipsis vulneribus ita vt ipsa contingat, sed super linteolum oleo madidum inspergatur. id verò super locum scarificatum extendito. humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus quàm sal mordaces sunt. Sed multo oleo perfundendum linteolum est, quò huius lenitate morsio- E nis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat, vt & ex vulneribus tenuis quædã sanies extrahatur: id verò priore cucurbita multo est efficacius, multóque magis vires cõseruat. neque enim sanguis aut alimentum, sed sanies emanat. Atque id quidem facito quum prius vires exquisitè perpẽderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo imponito. Quòd si vlterius purgatione sputa indigeant, in ceratis resinã eliquato, aut sulfur ignem non expertum admisceto, atque iterũ fotũ loco adhibeto. Porro modus cucurbitæ talis esto: F fictile vas habendum est, leue, lateri congruens, latum: aut æneum. Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam verò multam cum oleo subiicito, quò viuẽs flamma in longum tempus sufficiat. Vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto, quominus suffocata flamma extinguatur. Diutius verò illam accendere expedit. nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est, & bona sudoris prouocatio. Neque verò medelam inferioribus partibus adhibendam negligere oportet: viris quidem in anum, rutaceum G oleum, mulieribus autem & in vterum infundendum est. Perpetuò sanè quæ bibuntur ac deuorantur sunto, mulsa cum ruta & succo ptisanæ, si continẽter tussit, vt in alimẽto medicamentum fit. Verùm si nondum alimenti præbẽdi tempus adsit, aliquod compositum, picerium *Græcis dictum*, accipiatur, ex variis constans, cum melle ad consistẽtiam decoctum. Globulos autem fabæ magnitudinẽ æquantes turbinatósque dare oportet sub lingua continendos, huc atque illuc iactandos: vt non deuorabile, sed eliquabile fit. Suaue quoque est id quod ex papauere cũ mel- H le ac fertula campana medicamen conficitur, lene atque somniferum. Hæc vtique & ante cibi assumptionem, & assumpto cibo, & post somnum ipsum præbenda sunt: sed ieiuno medicamentosa adhibeantur: quale est quod hæc accipit, vrticæ, lini seminis, amyli, nucis pineæ, cuiusque contriti cyathum, amygdala amara numero vigintiquin-

que, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere: horum detur myſtila vna. Sin liquida crudáque excreat, myrrhæ pondo drachmas duas, croci pōdo drachmam vnā, piperis grana quindecim, cū mellis pōdo libra ſubigito. Id ſanè medicamentum & ante cibi acceptionē, myſtilæ dimidiatæ menſura dari debet. Bene facit in longo lateris morbo, quando & oxymel dare conuenit, ſi ſpirandi vrgeat difficultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis conceſſerunt, neque qua ratione id fecerint aſſequi valeo, neque experimento cōfirmare: quippe ſiqui à frigida periculum euitarunt, hi profectò mihi nō laborare pleuritide viſi ſunt. Verùm apud vetuſtiores etiam medicos ſpecies quædā cōcurſus pleuritis *ſeu lateralis morbus* vocabatur: quum bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel etiam ſine

A febre. Huiuſmodi ſanè affectus nomē quidē pleuritidis, rem verò non obtinet. Quinetiam ſpiritus nonnunquam in latere concluſus ſitim, dolorem prauū, mollémque caliditatem excitat: id quoque vitiū ignari homines pleuritin nuncuparunt. his nempe frigida aqua remedio eſſe poterit: quum proſpera vtentis fortuna, extincta ſitis erit, bilis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor & caliditas exhalabunt. Verùm in lateris inflammatione, & ſuccingentis membranæ tumore, non ſolùm frigida aqua
B ſed etiā frigida reſpiratio noxia eſt. Itaque ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleuritici, paulū tamen adhuc tuſsiunt, & caliditas ſubinde repetit, atque infeſtat, ad hæc penitus diſcutienda maturandum eſt. aut enim quæ relinquuntur, recidiuas faciunt, aut ad ſuppurationem conuertuntur.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE MORborum acutorum curatione

Liber II.

Iunio Paulo craſſo Patauino interprete.

LIBRI SECVNDI CAPITA.

Curatio pulmonariæ, Cap. I.
Curatio reiectionis ſanguinis, Cap. II.
Curatio cardiaci affectus, Cap. III.
Curatio choleræ, Cap. IIII.
Curatio voluuli, Cap. V.
Curatio acutorum iecoris affectuum, Cap. VI.
Curatio acuti morbi venæ & arteriæ dorſi, Cap. VII.
Curatio acuti renum morbi, Cap. VIII.
Curatio acutorum veſicæ vitiorum, Cap. IX.
Curatio vuluæ ſtrangulatus, Cap. X.
Curatio ſatyriaſis, Cap. XI.

DE CVRATIONE PVLMONARIAE. Cap. I.

Peracutum lethaléque malum eſt inflammatio repletióque pulmonis: quas ſtrangulatus breuis conſequitur. Igitur æquis reſiſtentia viribus, maturéque ferenda ſubſidia ſunt. Protinus in cubito venæ aperiantur, ſiue vtraque, in dextra videlicet ac læua manu, idque potius: ſiue vna tātū, & ea maior, quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulſio, non tamen vſque ad animi deliquium fiat: ſtrangulatum enim animi deliquiū auget. Cæterùm ſi vel paulum reſpirauerit, tunc ſupprimendus ſanguis eſt, ac denuo poſtea mittendus. nam ſi à ſanguine morbi cauſæ prouenerint, eas venæ ſectio tollit. Atqui ſeu pituita, ſeu ſpuma, ſeu quæuis alia humiditas tumefaciat, venarum inanitiones ampliorem pulmonis locū ad reſpirationis tranſitum efficiūt. opus eſt autem humores & flatus poſt venæ ſectionem deorſum verſus trahere, nitro, melle, ruta, reſina terebinthi liquida ſedem oblinendo. Sed miſſionis ſanguinis loco, ſiquod maius impedimentum ſit, acrem ſuccū per clyſterem in ſedem immittito: vt puta ſalem cum nitro, aut terebinthi reſinam cū melle. Ruta quoque in oleo, & hyſſopum in aqua decocta, item cucurbitæ ſyluaticæ carnes interiores in aqua excoctæ conueniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, ſi tergo, dorſo, præcordiiſque vbique adhibeantur. quòd ſicubi pectus carnulētum ſit, quominus circum oſſa cutim cucurbitula incumbens affligat, ibi eam affigito. nam ſi ad quācunque partē corporis humores diſtrahantur, & ſpiritus ad extima euocetur, quibus pulmo opprimitur, aliquod mali ſolamē inuenías. omni enim ex parte pulmonaria obſidenda impugnādáque eſt. Verùm neque vllum ex iis medicamentis quæ ore ſumpta conducūt, deſpiciēdum eſt: quippe ea eſt natura pulmonis vt ſiue rectè valeat, ſiue ægrotet, ad ſe humores alliciat. Quocirca eiuſmodi medicamēta præbeātur quæ humores ad tranſpirandū attenuent, lubricos fluxiléſque ad extrudendū efficiant. Propinetur quidem celeriter iuuandi cauſa nitrum cū hyſſopi decocto, aut muria cū aceto & melle, aut ſinapi humidū cū mulſa. Singulis autē iridis radicē & piper inſpergere auſo bene cedit: item hæc arida cribrato, & cum melle exhibeto. Quòd ſi interdiu inſomnes ſint, & noctē quoque totā peruigilent, ne hominē furor corripiat metus eſt: variiſque ſomnificis medicamētis, niſi ægritudo remittat, vti decet: quò medicamēta in tēpore data morbi acerbitatē leniant & obtūdant. multa verò ſoporifera ſunt. At ſi in ſtrangulationis impetu, iámque aduentante interitu, medicamē præbeas, apud tuos cōtribules mortis eius author appellaberis. Alimēta pariter eiuſmodi eſſe debēt, acria videlicet, tenuia, craſſitudinē diſſipantia, extergēdiq; facultatē habētia.
C inter olera porrū, aut cornicis pes, aut vrtica, aut braſſica in aceto incocta: inter frumētacea verò, ptiſanæ cremor, parum origani aut hyſſopi, necnō piperis, ſed plus nitri, loco ſalis, accipiens. Alica præterea mulſæ incocta prodeſt. Omniáque per elixationem flatū abiiciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infeſti ſunt. Vinum (ſi febre vacāt) quod haud ita multū aſtringat, potui detur. quippe denſat corpora adſtrictio: iſtis verò membra potius laxāda ſunt, ſputique eductioni ſtudendū. Sed in totum potus modicus eſto, quū pulmoni madefactio inimica ſit: quo-
D niam à gula atque ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cū nitro aut ſale contegatur. Optima inunctio eſt ea quæ ex adarce fit. Sinapi etiā aridum & cū cerato humido prodeſt. Atque in ſumma, & humores & calor & ſpiritus foras educendi ſunt. huic rei opitulantur acriū olfactus atque illitio, & extremorū deligatio. Hæc faciēti niſi morbus cedat, de hominis valetudine actum eſt.

DE SANGVINIS REIECTIONIS curatione, Cap. II.

Omnes ſanguinis effuſiones haud mite vitiū ſunt, nō modò ſolùm ratione, vt ſi per fracturā aut eroſionē,
E verùetiam ſi per rarefactionē effunditur: neque ſi ex pectore, aut pulmonibus, aut ſtomacho, aut iecore fertur, periculoſum eſt: è capite verò ſi defluit, minorē noxā adfert. ſanguinis enim exitus eſt. ſanguis autē, omniū eſt alimentum, omniū calor, omniū color: terroremque incutit, ſanguinem ab ore vtcunque manantē intueri: malúmque eſt ſi à primario viſcere, peius verò ſi ob fracturā aut eroſionem profunditur. Huius itaque vitii medicus ad opem ferendā maturet neceſſe eſt. In primis quidem aerē frigidiorem ad reſpirationē deligito: cōclaue non titubans, cu-
F bile firmū, quò nullam in partē quatiatur, inhabitet: concuſſiones enim malū exaſperant. Stratū ſolidū, haud multum cedens, neque profundū, neque calidū eſto. poſitus ſi gurāve corporis erecta ſit, ne ſermocinētur, néve ſermones audiant. Animi abſit perturbatio, ſed contrà oblectamentis leniatur. ſiquidem id genus ægrotos magna animi conſternatio corripit: quis enim vomens ſanguinē mortē inſtantem non perhorreſcat? Igitur ſi ſanguine referti ſūt, & venas prominentes habent, in qualibet ſanguinis pro-
G fuſione venam pertundito. nam ſiue ex fractura, ſiue ex

eroſione profluit,ſectio venæ conducit. Sin rarefactio in cauſa eſt,ne multitudo venam effringat metuēdū: cædēda eſt autē caua in cubito vena.Etenim ex hac facilè ſanguis effluit, & ipſa ſectioni expoſita eſt: vtque per plures dies ſanguis innoxiè decurrat,cōmodè aperta ſeruatur.in omnibus autē,omniū(vt ita dicā)præcipuorū viſcerū hæc eſt ſanguinis via.vena vtiq; hac ſuperior,necnō & hæc,vnius in brachio venæ ambæ propagines ſunt.quare nihilo plus ſuperior quàm media emolumenti adfert.nā propaginū ignari ſunt quotquot ſtomacho & iecori ſuperiorē venā copularūt.Sin à liene ſanguis fertur,ſiniſtræ manus venam illā quæ inter minimū anularémq; digitū ſita eſt,reſcindito:quandoquidē medicorū nonnulli eā ad lienē vſque pertinere arbitrātur:verū & hæc ipſa inter cubiti venas inferioris propago eſt. Cur itaq; potius eā quis prope digitos quàm in cubiti curuatura proſcindat, quū hoc in loco amplior ſit, & ad effluxum habilior? Prorſus quidē ante animæ defectū ſanguis cohibendus eſt, atque haud ita multus auferendus:nā & ipſa cruoris per os effuſio ſatis hominē labefactare poteſt:aſſiduè verò poſt paucū detractū ſanguinē,iterū detrahito & eodē die, & poſtridie,necnō & perendie.At ſi ægrotus tenuis & inops ſāguinis ſit,venā ne ſcindito.Hæc de ſanguinis miſſione abūdè ſint.Succurrendū eſt etiā extremorū deligaturis,pedū quidē,ſupra malleolos& genua,manuū verò,ſupra brachiale & cubitū.faſcia ipſa lata ſit,quò ſit validior,neque dolorē moueat conſtrictio.Nēpe locis vnde ſanguis erūpit,lanas ouiū ſuccidas imponito,&humore perfūdito, vt pote auſtero vino,& roſaceo aut myrtino oleo.Si cruoris effluuiū vrget,lanarū vice ſpōgiæ admouēdæ ſunt:& pro vino acetū infundito, locúmq; myrtino ſubūgito: in omnibus autē ſpongiis,acaciæ,aut hypocyſtidis,aut etiā aloes ſucci aridi ſint.optimè facit & omphacium aceto liquatū.Quòd ſi irrigatio ſordida ſit,ægréq; feratur,emplaſtris vti cōueniet:cutim enim circūtendūt, ac veluti manu corripiūt:quinetiā ipſorū facultates refrigerare,exſiccaréq; magnopere valēt.Infinitæ verò aliæ aliis experimēto cognitæ vires inſunt: ſed optima emplaſtra ac tutiora ſunt quæcūque acetū habent,& ſalicis foliorū ſuccū, necnon & bitumē,& æruginē, & alumē, & thus & myrrhā,& æs vſtū,& æris ſquamam:atque in ſūma quæcunq; huiuſmodi emplaſtra ſunt,emplaſtris ſordidæ lanæ,aut ſpōgiæ pauco aceto perfuſæ ſuperdētur.Sin emplaſtrorū diſtētionem ferre nequeunt, id genus epithema facito: palmulæ pingues nigro vino auſtero maceratæ ad mazæ,*id eſt placentæ*,craſſitudinē conterūtur: poſtea acacia trita,& mali coria inſpergūtur:hæc omnia pāniculo trito ac veteri illita,pectori inducūtur.Itē polentā vino aut aceto perfuſā, necnō lentis farinā tenuē per incerniculū trāſmiſſam cerato ex vnguēto roſaceo facto excipiēs imponito: cū quo & ſymphyti radicē tuſam & cribratā admiſceto. Aliud epithema hæc recipit,Brabilorū i.*prunorū damaſcenorū*,agreſtium radices in aceto incoquito,ad ſpeciē placentæ contundito,ac rhoi,cōmis,myrti paulū miſceto. ex his vtiq; alia aliis, prout medicaminū efficacia, lenitate, odore opus eſt,miſcenda ſunt:ſiquidē & ægrotantibus gratificari decet.Hæc nimirū exterius applicāda remedia ſunto. At his præſentior medela in potionibus deuorandíſque conſiſtit,vt proxima vulneratis partib⁹ medicamina ſint.Porro triplex iſtorū forma eſt,vt vel fluxionis ductus ligent, cogendo vaſcula & cōprimēdo: vel defluentē humorem craſſum cōpactúmque efficiant,quò licet tranſitus pateāt, ne deſtillet:vel exſiccēt incurſus in ſede antiqua ſanguinē retinentes,vt ne effluuio loci exhauſti ita permaneāt,exūdatióque ibi ſit quò facta eſt effuſio. In venarū quidē rarefactione adſtrictio ſatis eſt:ipſæ nanque ceu ſitula noua imbecilla in rarefactionibus perfluūt.Diuiſionibus verò, vt labia cōmittantur,adſtrictio quoque medetur:ſed maioribus valentioribúſq; medicamētis vtēdū. Verūenimuero ſi ſit eroſionis modus,neq; per adſtringentia vlceris oræ cogantur,ſed vulnus dehiſcat, neque ex cōpreſſione in vnū redire valeat,ſanguinē atque calorē congelare neceſſe eſt.nam iſtorū immobilitate concretionéque profluuiū coercetur. Poſca igitur rarefactis ad adſtringēdū ſatis eſt:neq; enim ſanguis effluēs purus eſt,ſed ipſius ſanies per oſtiola parua dilabitur. atque huiuſmodi poſca

A neque adeo multa neque frequēter egemus: nonnullis & exterius admota remedia abūdè fuerūt. Quinetiam palmularū aut ſiliquarū eſculentarū decoctū potui datū ſolum quoſdam liberauit.Eſto autē acetum ex vini adſtringētis genere,quod,ſi nō medicatione, tempore ſaltē acre adſtringénſq; euaſerit. Verùm in vulnerū dilatationibus, præter poſcā medicamēta primùm ſimplicia adhibeātur, vt plantaginis,aut ſāguinalis herbæ,aut ſeridis ſuccus,ſingulorū portio æqua cū poſca : quòd ſi adhuc plus effluat, hypocyſtidis,aut acaciæ ſiccorū,cuiúſque pōdo drachmā

B in tres poſcæ cyathos inſpergito:optimè verò facit & vuæ acerbæ ſuccus.At ſi calamitas hæc ſemper in peius irritetur,gallā tritā,& rubi radicē arefactam,& lapidē ex mari, coralliū quod vocant,aridū tuſúmque cōſpergito.Verùm rhei radix ad refrigerandū, ſiccandum, adſtringendum, omniáque facienda, his efficacior eſt: ſed hæc quoque cum poſca ſola præbetur. Sin auxilia maiora requirūtur, radicis huius pondo tres obolos, ſeridis atque plantaginis ſuccis ; qui trium aut quatuor cyathorum menſuram compleant,iniicito : In eroſionibus autem prorſus ad-

C ſtringentia adhibere tenta : quò dilabentem ſanguinem concretum compactúmque reddas , & ſuſcipientia membra conſtringas : vt procul à vulnere venæ concidant, & occludantur.Quinetiā quæ bibuntur, tenacia ſunto, concretionem efficere valentia.Succū igitur coriandri ex aceto propinato,item & leporis,aut inuli,aut hœdi coagulum.Sed multum ne cōcedito:nam iſtorum aliquod nōnunquam plus quàm conuenit datum,hominē iugulauit. coriandri quidē ſucci ne minus ſemicyatho cum tribus poſcæ cyathis præbeatur:coaguli verò tres oboli,ſummū

D quatuor. Adhæc huiuſmodi fluoris ſanguinei ſpeciebus & terra Samia efficaciter ſubuenit,& Eretrias, & aſter qui vocatur,valde cādidus, & rubrica Sinopica, & ſigillū Lemnium.Iſtorum pondus minimum drachma,maximum drachmæ tres,cū decocto aliquo præbeatur,vt palmularū aut ſiliquarum edulium,aut rubi radicum.Sin arteria exaſperatur,proptereáque tuſſiunt, in Cretica ſapa id genus terræ inſpergantur.Egregiè ad arteriam leniendam & amylum facit:nam cum læuore & glutinandi poteſtatem habet.Si profuſio ſanguinis vrget,ſemel in die ante cibi

E aſſumptionem dandum eſt: ſinminus,& ſecundo & tertio ſub veſperam.Ex medicamentis quoque ſiccis catapotia fieri poſſunt ex melle ad conſiſtentiā decocto,qualis eſt galla trita.optimus eſt etiam rhous, quo in obſoniis vtimur,vinacea,acuti rumicis ſemen, per ſe ſingula,& ſimul omnia.Hæc vtique & ſub lingua ad perpetuam eliquationem habenda ſunt.Gummi etiam cū planta *porri & ſpinæ lacryma proſunt. Variorum ſanè medicamentorū infinita eſt experientia, varii etiam vſus : vt paſtilli ex Ægyptia ſpina,& paſtilli ex electro, & eius qui croceus appel-

F latur:quorum apparatus proprio loco expoſitus eſt. Porro quum febris abeſt,omnia in medicamētis audēda ſunt, & multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur,(plerunque autem corporum inflammationibus febres ſuperueniunt) neque affatim eruptio ſupprimenda eſt, neque in acceſſionibus medicamenta potui danda: quoniā multi celerius febre quàm ſanguinis effuſione conſumuntur.Alimenta varia ſunto, ſpeciéque medicamentis ſimilia.quinetiam in cibis medicamenta reperiuntur.neque enim in vno duntaxat cibo omnia alimēti bona in-

G uenire facile eſt.Atqui ſi non vnus cibus ad medicationē ſufficit,nō vno propterea vti ob ſatietatem facile eſt, ſed per varia eundum:iam enim diuturna valetudo facta eſt. Itaque ſi adſtringētia ſint alimenta,& facultate refrigerantia,& ad tactum quoque frigida eſſe debent. calor enim ſanguinem prolicit.Alica lota,oryza in poſca : ſin acetum tuſſim exaſperat,palmularum decoctum,panis aſſus, præaridus, contuſus,atque in farinæ ſpeciem redactus & cribratus: atque ex his omnibus cum oleo ſorbitio fiat.item tymbra ſale condita,& rhous cibis aſpergatur.Quòd ſi aliqua in re ægrotanti morem gerere placeat,coriandrum,

H ſi gratum ſit,delectationis cauſa concedito : aut aliquod ex ſeminibus vrinam mouentibus,facilémque ſpirationē reddentibus.Lens vtique, ſi profluuium ſanguinis vrgeat, cum plantaginis ſucco præbeatur : ſi non vrgeat,à ſucco abſtineto:quippe qui nec concoctu facilis,neque guſtaui

iucundus eſt. iſtis verò minimè omnium ægrè concocti-
lia danda ſunt.At ſi ob ſanguinis effuſionem mortem in-
ſtare verearis,tunc iniucunda,cõcoctu difficilia;quinetiã
immania ſint licet ea quæ ſalutẽ adferunt: propterea gal-
la arida trita lẽti ſiccæ & frigidæ adſpergatur:oua coquẽ-
do craſſiora effecta,cum mali Punici corio, aut galla,exhi
beto.tale vtique neceſſariò in medicamine alimentũ eſt.
Potus omnino parciſſimus eſto:nam ſicco victui humor
inutilis eſt.Hæc nimirum adhibẽda ſunt,ſi adſtringere ac
refrigerare ſtatueris:ſi verò ſanguinem ac ſpiritũ craſſio-
rem efficere,lac,amylum& alica proſunt:modò cum amy
lo,modò cum alica lac miſceto. horũ temperatura, vt ne
ſit liquida ſorbitio,ad concretionem perueniat.Cæterùm
ſi adhuc magis craſſare adſtringeréque cupias, alicam cũ
palmulis decoquito:ad ſpiſſandum autem amylum lácq;
optima fuerint,& far Tyrrhenum cum lacte,craſſum quũ
ſit,viſcidum & glutinoſum.Hœdi verò coagulũ in deco-
cta liquida,cauſa concretionis affundito, ſicut in lac quo-
que,vt ad recentis caſei temperaturam deueniat.His craſ-
ſius eſt milium,vt far,in lacte decoctũ.inſpergantur autẽ
galla & mali corium.Verùm exiccantium aut craſſantiũ
mediocritates coniectura aſſequi oportet:id genus nanq;
tuſſim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis
& venas lacerauit.Si bene cedit curatio, ſanguíſque com-
peſcitur,in contraria paulatim adiiciẽdo fiat mutatio:at-
que (vt dici ſolet)ne quid nimis : huiuſmodi enim vitia
facilè reuerti ſolẽt,ac maligno ingenio prædita ſunt. Iam
verò hominẽ inſtaurare,carnéque replere, & nouas cica-
trices ſolidare neceſſe eſt geſtationibus,mollibus frictio-
nibus,peregrinationibus,animi oblectamentis, cibis va-
riis atque vſitatis.Hæc vtique faciẽda ſunt, ſi à ſanguinis
exitu vulnus coaluit, & congruenter locus ſanatus eſt:ſin
vlcus relinquitur,purulentúmque fit,altera deliberatione
opus eſt:ſiquidem& iterum profuſio ſanguinis redit. Ve-
rùm de hoc affectu in ſermone de diuturnis morbis diſ-
putabimus.

DE CVRATIONE CARDIACORVM, aut ſyncopæ,

Cap. III.

IN ſyncopa medicum prouidentiæ ſedulò nauare ope-
ram neceſſe eſt.futuram enim ſi proſpexeris,& præſen-
tia tibi feſtinanter opem ferent,& ipſam,antequam inua
dat,propulſabis:præſentem verò non facilè euadũt ægro-
tantes.Solutionem nãque naturæ,ſyncopam eſſe diximus:
inſtaurabilis autem non eſt diſſoluta natura.Hanc igitur
maximè quidem futuram arcere:ſinminus,ſaltem nuper
incipienti reſiſtere debemus.Præſciẽda verò ea ſunt quæ
de acutis morbis diſſeruimus, quando & cauſas & ſigna
explicauimus.Nã febris ardens initiũ eſt:febrem ardentẽ
ſigna peſſima conſequuntur,ariditas,vigilia, caliditas vi-
ſcerũ,qualis ab igne prouenit.extimæ partes frigent:ma-
nus pedéſque extremi frigidiſſimi ſunt : reſpiratio in at-
trahendo longa eſt.ſiquidem frigidi aeris,quoniam ignẽ
expirant,auidi ſunt:arteriæ motibus exiguis creberrimis
tremuliſque agitantur.Ab his itaque ſumpta coniectura,
& ab aliis quotquot à me inter ſigna comprehenſa ſunt,
ipſi ab initio ſyncopæ occurrendum eſt. Quapropter niſi
hæc omnia impediant,habitus,ætas,anni tempus, homi-
nis timiditas,vena cædenda eſt.Quòd ſi multa prohibeãt,
quæ numerum inſignem,& magni faciendũ conſtituant,
vtpote lingua aſpera & ſicca & nigra (omnia enim inte-
riora ſigna noſcuntur) in omnibus facultas perpendenda
eſt,niſi prius morbo, doloribus, inedia labefactata ſit.ſi-
quidem non defectu tantùm, verumetiam ſtrangulatu
proſternitur.At vbi præ multitudine ſyncopa fiat,& inflã-
matio aliqua inſignis in præcordiis, aut iecinore appa-
reat,nequaquam procraſtinare expedit.Secanda eſt igitur
vena caua in cubito:per minutas ſectiones,id eſt ſcarifica
tionem,etiam ſanguis detrahendus eſt,quò facultas haud
ita inſignem iacturam faciat.copioſum enim ac ſubitum
naturã vitiat.Quinetiã multo minus ſanguinis quàm in
aliis occaſionibus,hauriendum eſt. nam in ſyncopa ſi vel
minimum erroris committitur, ad interitum ducit. Pro-

A tinus igitur ad vires inſtaurandas alimentum dare con-
uenit.Natura enim,priorum repulſa, & nouorũ adiectio-
ne lætatur. Vtique ſi miſſionem ſanguinis facultas nõ ſuſ-
tinet, inflammationéſque infeſtant,cucurbitula tũc mul
to ante morbi iudicationem ei admouenda eſt. in iudi-
catoriis enim diebus ſyncopa incidere ſolet.in iiſdem ve
rò circuitibus & naturæ iudicant,& morbi interimunt. Si
vini potandi neceſſitas homini incidit,diligenti cõſide-
ratione opus eſt:neque enim vſqueadeo tuta eſt in inflã-
mationibus vini potio. ſiquidem vini potio inflamma-
B tione laborantibus dolores auget: inflammatione vacan-
tibus,naturæ incrementum adfert. Sed antequam ſemel
aut iterum cucurbitulam affixiſti,& ad membra relaxan-
da,& ad ſanguinis facilem exitum vtilis eſt : nonnullis &
poſt cucurbitulæ ſecundam affixionem bene fecit. Hoc
verò in caſu & parſimonia vtendum eſt.nam & in cucur-
bitulæ vſu,nimiæ ſanguinis effuſionis idem periculum a-
dimus:euacuationibus autem per clyſterem duntaxat ad
inueterata ſtercora eiicienda opus eſt:ſed facultatis ratio-
nem habeto.Capitis irrigationes frigidæ,quotquot mihi
C in ſermone de phrenitide relatæ ſunt,paulùm mediocri-
tatem excedentes adhibeantur.Aer mundus, ad inſpiran-
dúmque frigidior deligendus: viſus plantarum, picturæ,
aquarúmque aſpectu oblectandus:& hæc omnia iucundè
ſuauitérque intuenda: amicorum præſentium loquutio-
nes ſint ioculares atque ridiculæ. Summa ſit in ægrotãtis
corpore quies,in animo hilaritas.Odoramẽta ſuauia, quæ
capitis ſenſum non grauent,adhibenda: quinetiam grati
odoris alimenta naribus offerantur, qualis polenta eſt a-
qua aut aceto reſperſa, aut panis calidus recentiſſimè co-
D ctus.Nempe vino haud copioſè os colluatur, neque pror-
ſus denegetur.Potũm frequentiorem quàm aliis, & ma-
gis aſſiduè his cõcedito.Eſca per totũ diem ſit leuis, con-
coctilis,plerunque triticea,necnon ægrotanti iucunda, li-
cet paulo deterior:iſtis enim magis quàm aliis gratifican
dum eſt:quandoquidem haud minimè ad ſtomachi reſo-
lutionem id morbi genus aptum eſt. Inedia verò aut fa-
mes nequaquam prodeſt: ſatis enim morbus ipſe omnia
cõſumere & exhaurire poteſt.Porrò quum iam circuitus
ad iudicationem peruenit,humiditas verò iugulum fron
E témque irrorat,extrema algent,arteriarum pulſatus mini
mus eſt,frequentiſſimus,veluti repens, ac tenore debilis:
tum paulum quid alimenti triticei ſumendum,vinúmque
euidenter deguſtandum eſt.Sed caput irrigationibus præ-
munire oportet pariter & veſicam. Hæc verò auxilia in
tractatu de phrenitide à nobis memorata ſunt. Vinum v-
tique non pleno ore,neque ad ſaturitatem vſque ingurgi-
tandum eſt.Aliqui ſanè importunè repleti,poſtea inappe-
tentia,atque cibi potúſque accipiẽdi impotentia,vita ex-
ceſſere:multis autem ſatis largèveſcentibus,natura iam re
F ſoluta ad mortem euitandam alimentorũ copia nihil pro
fuit:in ventriculũ quidem cibis delabentibus, ſed ad re-
creandas vires à ventre nõ aſcendẽtibus.Alimẽta ſanè va
ria ſint oportet,plerunq;triticea,quò ſorberi potius quàm
mãdi apta ſint:ſi ſolida ſunt,lubrica ſaltẽ efficiantur. Oua
neque valde cõcreta, neq; torrefacta ſint,ſed omnino ſo-
liditatis expertia. Panis buccellæ vino madẽtes & calefa-
ctæ duæ tréſue initio præbeantur. Pòſt autẽ omnia frigi-
da miniſtrẽtur,niſi forſan interius phlegmonædeliteſcat.
Vinum odoratũ,haud ita multum adſtringens,quàm mi-
G nimè craſſũ deligatur:ex Græcis Chiũ aut Leſbiũ,& quot-
quot alia inſulana tenuis ſunt tẽperaturæ : ex Italicis autẽ
Surrentinũ,aut Fundanum,aut Falernũ,aut Signinum,ni-
ſi vehementer adſtringat: atque ex his omnibus illud vi-
tandum eſt quod peruetuſtum aut valde nouum ſit.Nem
pe detur primò calidum non minus cyathis quatuor,an-
te iudicationem : neque plus cotyla, ſiue hemina, quan-
uis bibax homo ſit.deinceps cibo exhibito, ſi inflamma-
tio permiſerit,iterum frigidũ vinum,quod ſiti medeatur,
propinandum. At ſi neceſſitas vrgeat, vino non ſolo, ſed
H cum cibo vtendum eſt: verùm ne mentem vinum lædat,
cibus ante ſumendus eſt,& poſt hæc abſtinendum.Si poſt
aliquod temporis interuallum dormire velit, quies con-
cedenda eſt.Verùm ſi multus ſudor emanet, arteriæ iam
micare deſinant, vox acutior reddatur, & pectus calore
deſtituatur,

destituatur, vini quātum potare poſſit concedendum. in ſolo enim vino refrigeratis ſpes vitæ poſita eſt. Vinū itáque ſit vſitatum, & modò id ægrotus tantùm bibat, modò cibum cum vino aſſumat. id autem per interualla fiat, ad tollendam laſſitudinem quæ tum ex morbo, tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent, & poſt aſſumptum cibum valde laborant. Igitur & ipſum decet forti eſſe bonóque animo, & medicum ſuaui oratione eum ad bonam ſpem cohortari, varióque alimento & vino opitulari: necnon & alia efficaci medela vti opus eſt, & ad ſudores coercendos, & ad vires inſtaurandas, vt penè extinctæ reuiuiſcant. Quapropter pectoris ſiniſtræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe & maſtiche ſuperdentur: ceratum verò cum nardo factum iſta excipiat. quòd ſi iſtud durū ſiccúmque fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea, extracto ſemine, & quicquid durū eſt, contuſa polentæ odoratæ admiſceto: poſtmodum abſinthii & myrti comā, acaciā quoque & mannam cribratas permiſceto: ſimúlque omnia ſubacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc ſudor nō ſupprimatur, vuæ acerbæ ſuccus miſcellæ addēdus eſt. ſuccus igitur iſte quē Græci omphaciō vocāt, quū maximè acerbus eſt, & acacia, & gummi, & rhous eſculētus, & alumē, & palmulæ, & roſarū ſuccus bene olēs, ſimul omnia cū nardo & labruſcæ pinguiori parte, pectori ſuperponantur. huiuſmodi nāq; epithema iuxtà refrigerat & adſtringit. Decūbat verò æger in aere frigido, aut & ad vrſam domus vergat: at ſi & frigida boreæ aura afflabit, malè ſpirantē animū excitabit. Moretur autē & prope virentia prata, fontéſque, & obſtrepentes riuos: nā & ab his emanās bonus halitus, & mētis delectatio animā fouet, & naturā ſuſcitat, vitæque reſtituit: quinetiam cibi potioniſque deſideriū laceſſit. Cæterùm ſiquis ob inopiam hæc aſſequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam, ramorum bene olentiū voluptariis flabellis, & tempus vernum, foliis ac floribus præſentibus humum ſternentes. Operimentum quoque leue ſit & obſoletum, vt aerē quidē accipiat, calorem autem pectoris exhalare permittat. optimū verò eſt vetus linteū. Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cōſpergito, vt odoris ſuauitate nutriat, ſiccitate coerceat: item & polline quidem corporis raras partes contegito: necnō & faciem terra Samia lineo ſacculo cribrata & raro linteolo incluſa reſpergito, vt minutiſſimus puluis in frontem & malas excutiatur: calx præterea extincta & gypſum exuſtum per lineum paruum ſacculum (quē Græci criſeram vocant) tranſmiſſa, ſudore madentibus iniiciantur. Compreſſit ſudores nonnunquā & ſpongia ex frigida, faciei admota: dilabentes enim humores cogūtur, & cutis raritas conſpiſſatur. Prodeſt etiam ſedē inūgere, vt frigidus flatus & ab alimento exortus effundatur. Item reuocandus excitandúſque eſt extremorū calor illitu gleucini olei aut Sicyonii, quod ex agreſti cucumere efficitur, cum pipere, caſtoreo, nitro, & cachry: modicum ceræ in eis eliquando, vt inunctio membris inhæreſcat. Illitio quoque ex limneſtide, *id eſt adarce* euphorbio, & lauri bacca, calorem exſuſcitat: pariter & bulbi crudi, illi inquā qui exigui & rubri ſunt, cū pipere & aceti fæce læuigata, valentiſſimum pedibus cataplaſma imponitur: ſed intra horæ ſpatium illud frequentiſſimè auferendum eſt. inſtat enim periculum vlceris & veſicarum. Porro ab his ſpes affulget ita ægrotātem perniciem euaſurum. Quòd ſi omnia ſecundum rationem medicus præſtet, rectéque omnia cedant, cum ſyncopa, ſi inflammationes quoque adſint, diſcutiuntur: ſudor nuſquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos vſque pedes & ſummas nares diffuſus reuiuiſcit: facies vegeto colore decoratur: pulſatus in magnitudinē efferūtur, nihil tremuli, ſed vehementes: vox autē cōſueta reuertitur, & canora eſt: ipſéq; prorſus viuidus efficitur: laſſitudinē qudē haud exiguā percipit, verùm dormire etiam cōſpicitur. Atque ſi ipſum ſomnus occupauerit, cibaria planè concocta erunt, ſenſus mali obliterabitur, naturæque vis egerminabit, & reuireſcet: quúmq; à ſomno expergiſcitur, bene ſpirat, leuis eſt, expedit⁹ & robuſtus: reuocat autē in memoriā

A morbū ceu quoddā ſomniū. At nonnulli ſunt quib⁹ febres obſcuræ, tanquā morbi reliquiæ, remanēt: nonnūquā & inflāmationes modicæ, & lingua arida, & ſudoris priuatio: præterea rigēt, torpēt, diſſoluūtur. hi ſanè in tabē prolabūtur. Tunc verò tempus terendū nō eſt quiete & victu tenui, ſed ad motiones æger traducēdus per geſtationes, frictiones, & lauacra, quò vitæ reſiduum à morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandū verò eſt etiālac, maximè mulieris quæ proximè peperit, puerúmque nutrit. hi nanque alimento vt nuper in
B lucem editi pueri, egent. Si lactis humani copia non datur, aſinæ quæ nō pridem peperit lac accipito: tenue eſt enim ac fluxile huiuſmodi lac. Poſthæc ad reſumptionem & ad conſueta æger ducendus eſt.

CVRATIO CHOLERAE, Cap. IIII.

IN cholera, eorum quæ eiiciuntur ſuppreſſio mala eſt: cruda enim ſunt. quare nos oportet ea facilè ſpontéque exeuntia libenter permittere: ſi non exeant, incitare, aquam tepidam ſorbitioni dantes, aſſiduè quidē, ſed paucam, ne tentiones inanes in ſtomacho fiant con-
C uulſioni ſimiles. Si torquentur inteſtina, & pedes frigeſcunt, irriganda eſt aluus calido vnguine, in quo ruta cuminúmque incocta ſint, vt flatus digerantur diſſipentúrque. Lana quoque imponenda eſt, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis quàm premendo. ſed genibus tenus hæc fiant, vt caliditas quæ abierat, reuocetur. Hæc verò tantiſper facienda ſunt donec ſtercora per inferiora deiiciantur, & ſuperius bilioſa efferantur. Sin autem omnia antiqua ſtercora deiecta fuerint, & bilioſi humores tranſ-
D ierint, bilioſúſque vomitus & diſtentio adſit, faſtidium, anxietas, virium labefactio, tunc frigidæ aquæ cyathi duo aut tres propinandi ſunt ad ventris adſtrictionem: vt retrogradus humorum curſus cohibeatur, vtque ſtomachus ardens refrigeretur. Aſſiduè verò id, quum potam aquam vomuerit, facito. Facilè quidem frigida in ventre incaleſcit: verùm eam ſtomachus euomit, à calida pariter ac frigida dolore affectus. ſemper autem frigidum potum expetit. Porro ſi arteriarū motus ad paruitatem lapſi fuerint, necnon aſſiduè & frequenter micent arteriæ, ſudor circa frontem & iu-
E gula & qualibet corporis parte ſtillatim effluat, alui profluuium non ſiſtatur, & ventriculus adhuc euomat cum diſtentione & animi deliquio, parùm vini odorati & adſtringentis aquæ frigidæ infundendum eſt: vt præ odore ſenſus excitetur, ob eiúſque potentiam roboretur, & corpus ob nutricationem recreetur. vinum enim celeriter ſurſum petit, vt retrogradum humorum fluxum coerceat: tenue verò eſt, vt facilè diffuſum naturæ ad ſanitatem recuperandam opem ferat: validū
F quoque, vt vires dilabentes fulciat atque ſuſtineat. Inſpergenda eſt etiam nonnunquam recens & bene olens polenta. Verumenimuero ſi omnia vrgeant, ſudor & tētio non ſtomachi modò, ſed etiā neruorum, ſingultus inanis, & pedes contendantur, & aluus multa excernat, & homo caliget, & pulſatus arteriarum ad immobilitatem vergant, tunc eiuſmodi ægroti ſtatum præuertere opus eſt. Quòd ſi iam adſit, frigidæ ac vini multum præbēdum eſt: & nequaquam meracius, ne fiat ebrius, ac ne lædantur nerui: ſed cum cibo & panis buccellis
G madefactis. Præbere quoque aliā eſcam conuenit, qualis à me in capite de ſyncopa tradita eſt, itē ὀπώραν στύφ-ζ. i. *fructus mollioris corticis adſtringētes*, ſorba, meſpila, mala cydonia, vuā. Cæterùm ſi omnia euomit, & ſtomachus nihil retinet, ad calidas potiones & cibaria recurrendū. nonnullis enim hæc mutatio vomitionem compeſcit: calida verò, calidiſſima ſunto. Sin horum auxiliorum nullum proficit, cucurbitula in interſcapulo affigenda eſt, atque infra vmbilicum. verùm aſſiduè cucurbitulæ mutandæ ſunt: nā ſi diutius permaneāt, dolorē cient, periculúmq; eſt ne veſiculas excitēt. Profuit īterdū & auræ motus ſuauis, vt & ſpiritus reuiuiſcat, & cibus in vētriculo remoretur: vtque melius ægrotus ſpiret, meliúſq; arteriæ micēt. At ſi hæc in peius labātur, vētri pectoriq; talia īponēda ſūt qualia & ad ſyncopā ſuprà memorauim⁹: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocyſtis.

hæc rosaceo cerato excepta, linteolóque illita, vẽtri imponito: pectori autẽ mastichẽ, aloem, absinthii comam tritam cum cerato nardino superdato: aut œnanthẽ toti pectori inspergito. Pedes verò & musculos, si cõuellãtur, Sicyonio, gleucino aut veteri oleo cum exigua cera perungito: castoreo quoque respergito. Porro si frigidi etiam pedes sint, vnguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obuoluito, & manuum palpatione foueto: quinetiã dorsi spinã, tendones, & musculos, necnõ & maxillas iisdem inungere expedit. Quòd si post hæc sudor & vẽter suppressi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque euomat, pulsus magni & validi sint, & cõuulsio desinat, sed calor vbiq; increscat, & extrema infestet, somnus verò omnia concoquat, secundo die aut tertio soluẽdus est æger, & ad consueta mittẽdus. At cõtrà si omnia vomitu reiiciat, sudor perẽnis effluat, frigeat laborans, & liuidus fiat, pulsus etiã propè extincti sint, & vires cadant: quũ ita, inquã, se habuerit, inde honestam fugam capessere bonum est.

CVRATIO VOLVVLI, Cap. V.

IN voluulo dolor est perimens ob intestinorum phlegmonen. distentio adest, & inflatio: celerrima ac fœdissima pernicies impendet. nonnulli enim desperata salute ægrotantes mortem euidentem tantummodo formidant: aliqui verò in voluulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt: quocirca neque remedium vllum morbo inferius neq; debilius à medico adhiberi opus est. Verùm si morbi causam inflammationem esse inuenerit, venam in cubito magna sectione aperiat, quò multus subitò sanguis, inflãmationis alimentum, vel vsque ad animæ deliquium effundatur. Etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sensus priuationis initium est. In voluulo autem recreatio est ac respiratio, vel ad breue tẽpus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio: quandoquidem hominibus ita viuentibus mori beatum est: medicũ autẽ cuiquã mortẽ inferre nefas ducitur. Sed fas est interdum, quũ præsentia mala euadi non posse manifestè præuideat, grauitate capitis torpida ægrotũ sopire. Sin absque inflãmatione ob corruptionem, aut ingẽs frigus, voluulus prouenerit, venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia faciẽda. Cõsulẽdũ est igitur vt à potu aquæ tepidæ frequẽter euomat, oleũ multũ bibat, deinde rursum euomat. Flatus inferi9 irritamẽtis educẽdi. irritatoria quidem sunt, cyclamini succus, & nitrũ, aut sal: flatus autem euocant cuminũ & ruta. igitur his omnibus cũ resina terebinthi sedẽ oblinere oportet, & spõgiis fouere: aut hæc per clysteres infundere cũ oleo, melle & hyssopo, & cucurbitulæ syluestris carnis decocto. Quòd si sterc9 excretũ sit, iterum oleũ calidũ cum ruta iniiciendum: id enim si intus moretur, fomentũ intestinis propitium est: præterea dolentes locos oleo in quo ruta & anethũ abundè incocta sint, perfundere conducit. Adhibeãtur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, aut ex milio & sale vstulatis. Cataplasmata verò præter vulgata sunto, lolii farina, & cuminum, & hyssopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidẽ, sed frequentes, aliæ iuxta alias, abdomini & ilibus ad inguina vsque admoueantur: quin & à tergo coxẽdicibus ad renes vsque & dorsum. vbique enim quisque omnia dolorem leuantia faciens iuuat. Præbibat autem cumini aut rutæ decoctũ, & Sinonis, aut vnà cũ his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis. Infinita autẽ alia ab aliis probata experimento inuenta sunt. Bonum verò est & ex viperis medicamẽtũ, plus cõsueta portione potui datũ. Cæterũ si neq; dolor remittitur, neq; flat9, neq; stercus deiicitur, purgatorium pharmacum, quod hierã vocant, necessariò dandum est. aut enim simul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut descendit, flatum, dura stercora, pituitam, bilẽ (ipsius mali fomẽta) secum educens. Alimenta exhibeantur aluũ ducendi vim habentia, iuscula gallinarum, ostreorum insigni pulchritudine præditorum, ordei cremor cum multo oleo decoct9, quod à principio ante decoctionẽ infusum sit: habeat verò cuminum, nitrum, porrum cũ coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure vẽtrem subducente, cochleæ valde elixæ, *& ipsarum succus.

A Itellinæ aqua potui detur, si febricitet, cum asaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt, vrinam cient, & spirandi potestatem facilem reddunt. At si dolor absit, vinũ etiã bene facit, vt intestina calefiãt, vtque vires labantes confirmentur. Prodest etiam fœniculi radicis decoctũ, si bibatur, & adiantũ, & cinamomum: sin ad abscessum inflammatio conuertatur, huic opem ferre satius fuerit medicamentis abscessui conuenientibus vtentem: ea verò in libris de longis morbis B descripta sunt, vbi colici affectus sanatio traditur.

CVRATIO ACVTORVM IECORIS VITIORVM, Cap. VI.

IN iecore sanguinis creatio est, & in totum sanguinis à iecore emanatio: ac omnino iecur est veluti sanguis gelatus: ideo phlegmonæ hoc loco acutissimæ fiunt. hac enim in parte alimentũ residet. Sin vspiã alibi phlegmone constiterit, non vsqueadeo acuta est: aduena est enim sanguinis accursus. in iecur autem non opus est aliunde effluere: nã si obstructio aliqua exitus C occludat, iecur effusione priuatũ repletur, abundátque sanguine: alimẽti verò ad iecur trãsitus adhuc patet. aliud est enim iter alimenti à vẽtriculo & intestinis in omne corpus. Quocirca euacuare facilè oportet, venã cubiti secãdo, multũ quidẽ sanguinis, sed nõ semel totum detrahendo. Inedia primùm iubẽda est, postea cibi paucitas, vt & medicamẽtis ingrediẽtibus iecur inane pateat. Insuper medicamẽtis exterius appositis, quæ in iecore aceruata sunt discutere oportet. Igitur illinatur aloe, aut nitro: lanæ œsypo sordẽtes admoueantur. Refri D geratione quoq; opus est: iecur enim sanguine accenditur: nã sanguis calid9 est. Huiusmodi ergo cataplasmata sũto: accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut hordei, & seminis lini: ex humorib9 autẽ vinũ acidũ, cydoniorũ succus, capreolorum vitis, labruscæ maturæ, aut oleũ cũ ea. Itẽ cũ spongiis fomentũ fiat ex decocto baccarũ lauri, lẽtisci, pulegii, iridis. Per ista mitigato morbo, cucurbitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochõdrio circũdetur: atq; alti9 circũcidẽda cutis, vt multũ sanguinis effundatur. Nonnullis autẽ hirudines q̃ scarificatio E nes magis placẽt. nã eius bestiolæ morsus alti9 penetrat: verùm erosiones quoq; maiores facit: vnde & sanguinis effluuiũ ægrè supprimitur: quúmq; sanguinis potu saturata hirudo ceciderit, cucurbitula est applicãda. ab intimis enim partibus tũc attrahit. Quòd si satis euacuatũ sit, vulnera medicamentis sanguinẽ coercẽtibus morsúq; carẽtibus obtegẽda sunt, vt araneorũ telis: manna aloéque inspergẽda: panis cũ ruta aut sertula aut althææ radicibus elixus superdandus. tertio verò die ceratũ cũ myrobalano aut absinthii coma & iride cõuenit. Quin F etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse debent vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinam ciere valeant. Optimum sanè est medicamentum ex seminibus constans quorum omnibus medicis experientia perspecta est: bonũ est & illud in quo aut sampsuchus aut sertula ponitur. Cibi tenues sunto, labiles, lotium mouentes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea, cum sale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi facultatem habet: at si & dauci seminum nonnihil addatur, ad vrinã lacessendã præstãtior est. subducit enim G per alueolos qui à iecore in renes pertinent: opportunus verò est à iecore effluẽtibus illuc trãsitus, & vasorũ laxitate & itineris rectitudine. Idcirco & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco vbi renes sunt, secundum os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vnguine cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromatico irrigandi sunt. Per hæc vtique ægrotum posse mortem effugere sperandum est. Sin ad suppurationem conuertatur, pus mouẽtibus medicamẽtis vtitor quotquot à me in sermone de colicis, literis prodẽtur. Quũ H pus autem iam genitum fuerit, quomodo incidẽdum, quomodóque medendum sit, alio loco scriptis mandabimus. Eadem nobis & de splene scripta sunto, siquãdo & inflammationis acutæ calamitas eum inuaserit.

CVRATIO ACVTI MORBI DORSALIS VENAE ET ARTERIAE, Cap. VII.

VEnæ concauæ, crassæque arteriæ, quæ secundũ dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciẽ

maiores nostri appellauerunt: nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur, ignis acutus & acer, fastidiũ, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordiis, & in *auersa parte dicta* metaphreno, & quotcunque à me in volumine de signis relata sunt. Nempe & in syncopam tendit ignis, quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (vt ita dicam) iecur est: arteriæ verò principium cor. Haud abs re igitur existimes eorum viscerum supremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare. Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem iecur infundit. Amborum verò magnorum viscerum magna sunt germina, ipsæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, multúmque sanguinis, sed non semel totum mittito. imò & bis & ter, & alio die, quò interim vires instaurentur, repetito. Deinceps cataplasmatis vtitor, & cucurbitulam præcordiis, vbi est arteriæ transitio, necnon & inter scapulas (nam ibi quoque pulsationes sunt) affigito, liberiúsque scarificato, & multum sanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm & aluus præter consuetudinem valde suppressa, ad lubricitatem per clysterum molliores infusiones est reuocanda. Acribus autem minimè vtitor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo lini seminis & fœni Græci succus esto, & radicum maluæ decoctũ, quod ad prouocãdũ & ad mordẽdum satis est. Extremas partes, pedes videlicet & manus, gleucino oleo, aut Sicyonio, aut ex adarce vnguine excalfacito. nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos potui dato quæ lotium euocant, meon, asarum, absinthium: nitrum quoque inspergito. Sed omnium valentissima est cucurbita, & cinamomum, siquis eius copiam habeat. Lac istis & alimenti & medicinæ vim præbet: (etenim refrigeratione indigent, quũ in eorum visceribus veluti quidam ignis exæstuet) & dulci alimento, necnon & multo in parua mole. has nimirum virtutes alimenti lac obtinet. Esto autem mulieris quæ proximè peperit, & duobus lactis cyathis vnus aquæ admisceatur. lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Cibaria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fœniculi radix, & apii semen: indatur & mel. aqua verò quæ bibitur, ista habeto. Oportet etiã sudores elicere, & vbiq; difflationes humidas & fluxas facere. Caput sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & sinistræ mammæ, quale in syncopa, superdetur. Cubile, rectus decubitus: vt omnia iis similia sint quæ in ardentibus febribus fiunt. *Exercitatio modica ad sudores euocandos, necnon & balneum, si iste interius exardescit. neque enim iudicationibus huiusmodi vitia soluuntur, etsi ardoris species sunt.

CVRATIO ACVTI MORBI IN RENIBVS, Cap. VIII.

PEracuta sanè in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflammantur à iecore in renes discurrẽtes venæ cum illis, autem & iecur, quum haud ita prælongæ sint, sed valde latæ, adeo vt renes proximi iecori suspẽsi esse videantur. Verùm & vrinæ retẽtio inflammationi superuenit, vehementiam inflammationis adaugẽs: nã renũ caua lotii non exeuntis alluuione replẽtur. Porro idẽ & in calculis euenit, si in renibus calculus vrinæ canalium laxitate maior oriatur, qui non egrediẽs inhærescit, atque sic & ipse vrinam intercludit. Cæterùm de calculorũ creatione, in libris de longis morbis sermonem habebimus, quomodo aut nõ coalescãt, aut iã concreti exterantur comminuantúrque: de calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. Si calculi iam conflati sunt, adéstque inflammatio, venã cubiti, nisi ætas præpediat, secato: bene fluidus autẽ multúsque sanguis exeat: neque enim phlegmonæ tantùm euacuatione mitigãtur, sed etiam calculorũ intrusiones vasorum inanitione laxantur: quinetiã per mictũ calculi elabuntur. Postmodũ irrigationibus gleucini aut Cyprini olei, & fomentis & cataplasmatis particulæ remittũtur. Artemisia verò herba & iuncus & odoratus calamus in cataplasmatis esto.

A Deinde cucurbitulã renibus in regione coxẽdicis adhibeto: maximè nãque ab ea parte euacuatio profluit. Aluus præterea ducatur per clysteres cum lubricis & viscidis potius q̃ acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus: nonnunquã verò medicamẽta ante cibos vrinam citantia dẽtur, qualia in vitiis iecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia, cõcoctu facilia: cruditas enim istis noxã adfert. Optimũ sanè lac est, maximè quidẽ asinæ: secundò, equinũ: ouillũ autẽ & caprinũ confert, quatenus lac est. *Si pauperes ægroti sint, eos lauare sati⁹ est: B sin minus, in decocto herbarũ desidant, vmbilico tenus solio repleto. Verùm si ad pus vergat, quibus cataplasmatis ac medicamentis vtendum sit, multis in locis superius traditũ est. At si calculus institerit, fomẽtis vtiq; & cataplasmatis iisdẽ vti oportet. Calculi verò medicamentis potabilibus conterẽdi sunt, simplicibus quidẽ, sio & prionite (*asplenum puto*) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum queque succo potui dato: cõpositis autẽ, ea antidoto quæ *bistimus appellatur, & ea quæ ex viperis constat, & bestia quæ cosxinos, *id est cri-* C *brũm*, dicitur, & quotcunque experientia optima esse comprobauit. Gestationes istis, & corporis cõcussiones, ad mouendũ propellẽdũmque calculũ, bene faciunt: nã calculorũ in vesicã transitus ingẽtes dolores concitat: q. si inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per somniũ dolorẽ sentire sibi videri soleant: quinetia tanquam ex ineuitabilibus malis animus perterritus soluitur.

CVRATIO ACVTORVM VESICAE AFFECTVVM, Cap. IX.

D ET vesicæ acuta vitia renalibus similia proueniunt, phlegmone, & vlcera, & lapides, & grumorum obstructiones. à quibus vrinæ suppressio & stillicidium exoritur: sed in hoc membro acutior dolor est, interitúsque celerrimus: vesica enim neruus latus est. At renes veluti concrementũ sanguinis, iecoris speciem habẽt: in quibus & grauissimi & maximè miserabiles morbi incidunt: vnde *Mars cum maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur vẽtris ea pars laxa quam ceneona Græci vocãt, secãda est, multóque oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si cõcretus E sanguis doloris impeditǽque vrinæ author sit, oxymel bibere debet, aut calcis parum cum mulsa, quò grumi dissoluantur: deinde quæ vrinã mouent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet, absque vlla cunctatione ei magis q̃ cæteris subueniendũ: neque enim id leue discrimẽ est. Nẽpe medicamina sanguinẽ coercentia opẽ ferunt: opẽ fert autẽ vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obuolutio. Epithema bonũ est, palmulæ ex vino cũ malo Punico, aut succo rhois. Verùm si auersa- F tur epithemata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauẽdũ est enim ne vesica natura frigida tenuísque, ita multũ refrigeretur) eã gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. A spongiis verò, nisi valde vrgeat sãguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ, coctu faciles, bonum succũ gignentes, lotiúmque educentes præbeãtur, quales à me in capite de renibus cõprehensæ sunt: lac, vinũ dulce, theræũ aut scybellite. Medicamenta potabilia sunto, vrinaria, bene olẽtia, fluxilia, & id genus alia. Vtilissimũ vtique vesicæ remediũ cicadæ sunt, suo G quidẽ tẽpore, tostæ, pro cibo exhibitæ: extra tẽpus autẽ, aridæ, tritæ cũ aqua: sed radicis nardi parũ cũ cicadis elixetur. in iisdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quòd si lapillorum interpositio mictum impediat, oriculario specillo lapis amouendus est, vrináque educenda, nisi adsit phlegmone: in phlegmonis nanque neque meatus instrumentum admittit: præterea oriculario specillo vulnerãtur. At si expediri medicatio nequit, homóque doloribus consumitur, locum eum qui sub glande est, ceruicémque vesicæ H incidito, vt lapis excidat, atque vrina effundatur. Ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducẽdo: sin minus, *ῥοιάδα τοῦ πύου, id est puris effluuiũ*, factam esse, pro futura hominis vita, satius est quàm vt tormẽtis miserrimè cruciatus intereat.

CVRATIO VVLVAE SVFFOCATIONIS, Cap. X.

VVlua in mulieribus mẽbranis extentis hinc atque inde secundũ ilia cõtinetur, ac perinde atq; animal vitia in olfactu patitur: nam ad bene olentia delectationis causa se recipit, fœdè olentia contristantiáque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur, vulua ad naturalia descendit: si extrà, ostio naturalium opponatur, retro sursúmque recedit: nonnunquam verò in hoc aut illud latus ad lienem aut iecur mouetur: ad recessum eius autem contractionémque, membranulæ, vt in nauibus vela, cedunt atque consentiunt. Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt: nam si eius ceruix afficitur atque intumescit, fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio, sursum repit: sin ad pedes foras vergat, turpis & immunda res est, dolores adferens & contristans. Præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmone laborẽt. At si ad superiora vulua recurrerit, quamocyssimè hominẽ strangulat. vrget autem, spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, & opem à stantibus petere valet, quòd nonnullis iisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. Par est itaque eos qui his miseriis intersunt, priusquam mulier intereat, medicum accersere: verùm si fortè aliquando occurreris, cognita phlegmone venam scindito, præcipuè quidem eam quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit, eam quæ in cubito est, petito. Sed à vena malleoli sanguinis missionem repetito. Alia verò omnia administrato quæcunque strangulatui & citra inflammationem subueniunt: qualia sunt manuum ac pedum vincula ad torporem vsque adstringentia: fœdè olentium olfactus, vt liquidæ picis, capillorum, lanǽque, exustorũ: flãmæ in lucerna extinctæ nidoris, castorei, quod præter fœditatem odoris neruos etiam refrigeratos calefacit: lotium præterea vetus, vel demortui fere corporis, sensum magnopere suscitat, & vterũ ad inferiores partes abigit. Porro medicamẽta odorata naturalibus sunt imponenda: vnguentum verò lene sit & minimè tactũ vellicans, nardus, aut bacchar Ægyptium, aut vnguentum ex malabathri Indicæ arboris foliis compositum, aut cum aliquo odorato vnguine tusum cinamomum: atque ex his muliebres locos oblinito. Quòd si ex his fusile medicamen confletur, illud in vuluam infundito. anum quoque flatuũ eductoriis inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos lubricósque humores indito, vt stercora solùm eiiciant, sedésque vtero ampla vacuáque remaneat. id succus althææ, fœnigræci've præstabit. sertulam verò aut sampsuchum cũ oleo decoquito. Cæterùm si maiore vi aut depulsione vulua egeat, tũc validæ mulieris aut viri bene tenacis manibus hypochondrium comprimatur, aut fasciis adstringentibus succingatur, quò in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulua procurrat. Item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & contentione vulua in propriam sedem redire potest. In nares autem puluis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus, coxis inguinibus, attrahendæ vuluæ causa defigantur: amplius & dorso inter scapulas, strangulatui subueniens, admoueto. Sin à phlegmone strangulatus proueniat, vena ad pubem veniens scindenda est, multúmque sanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum euulsiones, vt mulier ad se redeat, simul bene facient: at si vel parum tolerare poterit, in decocto aromatum desidat, odoratísque suffumigetur. Ante cibos, castorei A paulum bibat, & hieræ paulum cum castoreo. Quòd si ferre valet, lauetur, & in tempore ad antiquos vsus reuertatur: détque operam mulier vt quamfacillimè mẽses elabantur.

CVRATIO SATYRIASIS, Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit, cum appetitu cõtristationéque in actu venereo: fiunt autem distensiones neruorum conuulsioni persimiles, nũquam mitigabiles. Quin & ipso cõcubitu sedari non potest ista calamitas. Mentis quoque B alienatio sequitur: nam primùm quidem impudentes euadunt, dum casum suum licentiosè narrant: audaces enim eos coeundi insatietas efficit. Postea verò quum affectus iste desierit, tunc ad se redeunt, & mente optimè constant. Igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias, & multum cruoris ac sæpe detrahas. neq; enim id tẽporis intẽpestiuũ fuerit, & ad mẽtis stupefactionẽ, & ad inflãmationis remissionẽ, & ad caloris viriliũ mitigationẽ faciendã, animæ deliquiũ adferre: quippe sãguis mult⁹ calorẽ & audaciã valde accẽ C dit, inflammationem alit, mentis perturbatiónem confusionémque, veluti esca ignẽ, procreat. Omne corpus etiam medicamento quod hieram, *id est sacram*, vocant, purgato. neque enim purgatione solùm egent, sed etiã leni medicatione: vtrunque autem præstare hiera potest. Insuper genitalia, & lumbos, & πληχάδα, *id est locos inter femina & inguina*, *& locum inter anum & scrotũ, & testiculos lanis ab oue detonsis adhuc sordentibus obuoluito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito: partésque istas multa irrigatione madefacito, ne ab lanis ca- D liditas oriatur: imò natiuus calor à frigida humorum potestate obtundatur. Eiusmodi quoque cataplasmata superdanda: panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, & seride, & papaueris foliis, ídque genus aliis quæcunque torporem frigoráque iniiciunt: necnon & similibus virilia, & locos inter inguina & femina, & coxas illinito, cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia: & spongiis vice lanarum vtitor. Interea subluenda aluus est maluæ decocto, & oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Defigantur in co- E xa cucurbitulæ, aut in abdomine. Optimæ sunt autem & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendum. Et super vulnera cataplasma imponatur micæ panis cũ althæa. Postea in aqua desidat, vbi artemisia, saluia, conyzáque decoctæ sint. At si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, & neruorum conuulsionis metus adsit, (nam facilè in his affectibus conuelluntur) curandi rationem mutare opus est: quippe calefacientia admouẽda sunt, gleucinum scilicet oleum aut sicyonium pro F rosaceo. Lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiusmodi curatio mitigauit: amplius & castoreum cum mulsa bibitum. Cibaria, parum nutrientia frigidáque sunto: pauca triticea, plurima olera, malua, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. A vino & carnibus longo temporis interuallo abstineto: siquidem vinum est neruorum calefactio, animæ remollitio, voluptatis reuocatio, geniture creaG tio, venerísq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia scripta sint. Oportet autem & iuuenem medicum, ipsum suo marte aliqua sibi comparare, neque omnia ex alienis commentariis depromere. Hoc sanè pacto acuta vitia fiũt, vt ordine singulis quæ scripta sunt, aut omnibus vti valeas.

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI,

De morborum diuturnorum curatione Liber I.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

Procœmium	Cap.I.
Curatio cephalææ,	Cap. II.
Curatio vertiginoſorum,	Cap. III
Curatio morbi comitialis,	Cap.IIII.
Curatio melancholiæ,	Cap.V.
Curatio furoris,	Cap.VI.
Curatio neruorum reſolutionis,	Cap. VII.
Curatio phthiſis,id eſt vlcerũ pulmonis,	Cap.VIII.
Curatio purulentorum,	Cap.IX.
Curatio pulmonis abſceſſuum,	Cap.X.
Curatio aſthmatis,	Cap.XI.
Curatio pulmonariorum,	Cap. XII.
Curatio vlcerũ iecoris,& effuſionis puris,	Cap. XIII.
Curatio lienis,	Cap.XIIII.
Curatio morbi regii,	Cap. XV.
Curatio cachexiæ,	Cap. XVI.

PROOEMIVM, Cap.I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala eſt: nam ob cunctationem in vitia inſanabilia prolabuntur.Inflatio ſanè ita habet vt nõ facilè ſecedat ſi ſemel inuaſerit:at ſi & diutius trahitur, temporis ſpatio vires acquirit, & nonnunquam euenit vt cõmoriatur.Exiguos quoque morbos maiores excipiunt: quúmque priores diſcrimine vacarẽt, eorũ ſoboles pernicioſa exoritur.Itaque nullo pacto ægrotũ ſilere cõuenit, ne morbus deprehẽdatur erubeſcentẽ,neque aufugere,vim curationis metuentẽ: neque medicum pigrũ eſſe ignauúmque oportet.vtrunque enim ad morbum inſanabilem efficiendũ conſentit. Nonnulli autem ſunt ægroti qui præſentium, necnon & futurorum ignoratione,ad finẽ vſque cum morbo degunt.Nam plerique neque pereunt,neque futurã mortem ſuſpicantur:quocirca neque ſe medici fidei cõmittunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur, de qua prius ſermonem inſtituam.

CVRATIO CEPHALAEAE, Cap.II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium eſt, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborũ capitis inuaſio quidem tolerabilis eſt:(nam parum dolent,aures ſonãt,grauitas adeſt)at ſi intẽdantur,finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores ne ſpernito. nam & exiguis medicamẽtis in quibuſdã diſcuſſi ſunt.at ſi plus tẽporis extrahũtur,maiores cruciatus ſuperueniũt.Propterea vena cubiti incidẽda eſt. ſed duobus antè dieb⁹ vinum bibat. tantum autem ſanguinis detrahito quantum eius vires tibi coniectanti oſtenderint: * verùm nõ ſemel totũ detrahere magnopere expedit. Porro quorum vires copioſam ſanguinis detractionem patiũtur, iis ipſis continuò morbus diſcutitur:atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit.Tribus autem quatuórve diebus interiectis liberalius alendi ſunt. Deinceps purgatorium *quod uocant* hieram, cum mulſa propinandum:ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit.modus verò medicamenti quatuor aut quinque drachmarum pondo eſto.Quòd ſi bene purgauerit,tũc lauandus eſt,& vinum exhibendũ,& vires augendæ. Poſtea iterũ vena frõtis recta ſcindẽda eſt:hæc enim eſt opportuniſſima ſanguinis detractio. modus autẽ eſto hemina,aut paulo plus. neque vltrà ſanguinẽ mittito,quoniã vaſa inanire non expedit. Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulã priorẽ vertici affigito,alterã inter ſcapulas citra ſanguinis effuſionẽ admoueto: & eã quæ in vertice fixa eſt,liberius ſcarificato, quò ſanguis vberius attrahatur,& partes profundiores incidantur.remedia nanque ad oſſa vſque penetrãtia cephalæã iuuant. Quòd ſi vulnera cicatricẽ ducãt,arteriæ ſecẽtur:duplices aũt ſũt,aliquæ poſt aures paulo vlteri⁹,propriiſq; motionib⁹ produũtur: aliæ verò auriũ arteriæ prorſũ verſus ſitæ ſunt,aurib⁹ proximæ.nã *inſtrumento dicto* antitrocho adducũtur:verùm hæ quoq; propriis pulſationib⁹ innoteſcũt.nẽpe maiores oſſibus vicinæ ſecẽtur: hæ nanque vtilitatẽ adferũt.Adiacẽt & aliæ ſingulis aurib⁹ oppidò tenues,quas incidere prorſus inutile eſt. Modum verò

A incidẽdi in libris* de manuũ operationibus expoſui.Cæterùm poſt medelam in cephalæa ,morbo comitiali, & vertigine,vtque ſemel dicam,in omnibus capitis vitiis (prius ventre,aut purgatorio,quod deuoretur, aut clyſtere euacuato)pituita euocãda eſt,modò è naribus per ſternutatoria,modò ex ore per ducẽtia pituitã. Species autẽ ſternutamenta citãtiũ ſunt, piper,radix herbæ lanariæ ,fibri teſticulus : hæc quidẽ ſunt vulgata & cõmunia:ad læuorẽ autẽ terito,& cribrato,& calamo aut craſſiore pennæ anſerinæ caule inſpirato. His efficacius in

B attrahẽdo violentiúſque euphorbiũ eſt,cũ aliquo ipſorum admixtum.Quinetiam cum oleis miſcetur, gleucino ſcilicet,aut Sicyonio , *id eſt ex cucumere ſyluatico,* aut cum vnguento ex ſtyrace. redditur autem magnopere liquidum vt fuſile ſit.Infunditur per naſi fiſtulam : hæ verò geminæ ſunt, atque ab vno canali cognatæ & cohærentes,adeo vt ſemel vtriſque infundendũ ſit.neque enim tolerabilis eſt alterutri⁹ naris ſigillatim dilatatio. nã protin⁹ caput accẽditur,&acerb⁹ dolor inuadit.Quæ autẽ per os pituitã eliciunt,hæc ſunt,ſinapi, granũ cni-

C diũ,piper,vua taminia:id præſtãt vel mixta,vel ſingula. Cæterùm quoniã & ipſa mãdere & expuere aſſiduũ eſt, idcirco & cũ aqua aut mulſa aut poſca permixta danda ſunt:atq; os eluẽdũ.ad tonſillas enim impulſo humore extẽtóque collo expirationis flatu abluatur. Poſteaquã pituitã quantãlibet eduxeris, permulta aqua calida lauandũ caput atque perfundendum : vt perſpirabile atque difflabile reddatur. ingẽtes enim obſtructiones fiunt. Cœna frugalis & ſimplex eſto : in qua & vinum ad ſtomachi reſtitutionem ſumatur. ſiquidem & ipſe ma-

D gno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri ſtabiliueris,lotione per clyſterem vſitata opus eſt:in qua nitri multum inſpergatur, aut reſinæ à terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur.Poſtridie ſanguis è naſi interioribus detrahatur. intro enim prælongũ inſtrumẽtũ immittitur quod cateiadiõ vocãt,aut illud cui ſtoryne nomen eſt.aut,ſiquis horum copiã non habuerit, pennæ anſerinæ caulem craſſiorem ſumere debet, eiúſque neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ incidere, atque ſic in narem vſque ad ethmoειδῆ *oſſa quæ*

E *ob cribri ſeu colatorii ſimilitudinem ſic uocantur* , immittere : deinde vtraque manu agitare, quò locus à dentibus inſculpatur, ac vulneretur. Facilis eſt autem ac copioſus ſanguinis curſus:nam graciles venæ hic deſinũt, corporáque hac in parte mollia ſunt, & ſectioni habilia : verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus nouit, herbas ſcilicet aſperas, & arida lauri folia naribus imponentes,aut digitis eas fortiter agitãtes.Quum verò quantum ſatis ſit euacuaueris, quod erit heminæ dimidium,coercendus ſanguis eſt ſpongiis & poſca:aut

F aliquod aridum, quod ſiſtendi ſanguinis vim habeat, naribus inſpirandũ,galla aut ſciſſile alumen, aut balauſtiũ.Verumenimuero poſt hæc remedia ſiue dolor capitis perſeueret,ſiue deſinat,oportet ad finẽ huius medicationis peruenire:quoniã id malum ſæpe reuerti ſolet,& in ſuo vigore conſiſtens plerunque deliteſcit.Itaq; nouacula deraſis capillis, (quãdoquidẽ & hoc capiti

prodeſt)ferramentis candentibus vrendum eſt,ſi in ſu-
perficie ad muſculos vſque peruenias:ſin oſſe tenus pe-
netrare velis,à muſculis caueto.nam muſculi exuſti ner
uorum diſtentiones ciẽt:quòd ſi in ſumma cute vſſeris,
vinum odoratum albũ cum roſaceo infũdere ſatis eſt:
pittacium verò madefactũ per triduũ ſupra cruſtas extẽ
dito:quòd ſi cruſtæ altius deſcendant, porri comã cum
ſale tritã linteolóque illitam ſuperdato. Tertio die cru
ſtis ſummã cutim tantùm occupantibus ceratum ex ro-
ſa, profundioribus autem lentem ex melle imponito.
Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ ſint,alio loco
*deſcripſimus. Nonnulli ſuper frontem,ea in parte vbi
ſutura eſt quæ corona dicitur, cutim oſſe tenus incide-
runt: illúdque aut exterentes, aut excidentes vſque ad
meditullium(quod diploe nominatur)ad carnis reple-
tionem perduxerunt.alii & oſſa ad membranam vſque
perforarunt. Verùm id genus remedia temeraria ſunt:
nihilominus tamen adhibentur,ſi omnibus aliis tenta
tis adhuc cephalæa perſeuerat,& æger eſt animoſus,vel
corporis robur excellit. Nempe ſi paulatim ad ſanitatẽ
acceſſio fiat,exercitationes recto corpore pectori hume
rísque adhibeantur,manuum fiat geſticulatio,halteres
iaciãtur,ſaltu corpus moueatur,atque in his peritè cor-
pus torqueatur:primò & poſtremò crura fricentur,me-
dio tempore caput: picatio aſſiduè picem inſpergendo
adminiſtretur. item caput rubrificandum, nonnunquã
ſinapi cum duplo pane affricãdo,ne intolerabilis ignis
excitetur: nonnũquam medicamenta ſimul illinendo,
quale eſt illud quod ex adarce, & euphorbio & pyre-
thro componitur. Proficit autem & ad dolorem in tem
pore ſedandum, & ad radicem mali extirpandam,tha-
pſiæ ſuccus,& medicamina cum ipſa iungenda, quot-
cunque cutim tumefaciunt, & varis ſimilia tubercula
excitant. Victus ratio in ſingulis dolorum generibus
tenuis eſto: exiguus potus, & aquæ potio ante vllã me-
delam potiſſimum adhibeatur. Ex toto verò ab acribus
temperet, cepis,alliis,& ſucco laſerpitii.à ſinapi autem
non penitus: ſiquidem eius acrimonia, præterquam q̃
ſtomachi vim roborat,capiti quoque haud ingrata eſt,
pituitam fundens ac difflãs, aut ad inferiora deturbãs.
Leguminum peſſima faba eſt, & eius ſpecies piſa,&
quæ à Græcis nuncupantur ochri, & dolichi:*illi, cicerculæ folio*
ſimiles:hi,faſeoli aut lobi à nonnullis uocitati: ſecũdo loco poni
tur lẽs: quæ nõnullis cõcoctionis excretionìſque virtu
tibus prædita eſt, ſed caput replet, dolorémque conci-
tat: nihilominus cum pipere elixa, ſpernenda non eſt.
Far lotũ haud ingratum eſt cum vino & melle, quan-
tum ad condimentum ſatis ſit:& ex ipſo conflata ſorbi-
tio,& eius ſemina in ſimplici iuſculo decocta. Vtique
bona ſunt & in carycea *condimento à Græcis ita dicto*, ſemi-
na cari,coriandri,aneſi: apii verò ſemen iis anteferen-
dum.mentha herba,& pulegium,præterquam quòd be
ne olent, quandam vim habent & vrinam mouendi,&
flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetuſtæ o-
mnes damnantur: nuper interfecti galli carnes laudan
tur. Inter aues torquatus palumbus, columbus, & aliæ
quæcunque haud ita multum pingues ſunt, ſuum extre
mitates, lepus aſſatus. Bubula ouilláque caro craſſum
ſuccum creat, & caput replet. Hœdus non penitus ma-
lus. Lac & caſeus caput dolore vexant. Ex piſcibus ſaxa-
tiles deligendi,& quotquot in ea regione optimi cen-
ſentur. Olera elixa quidem ea aſſumantur quæ lo-
tium & ventrem citant, malua, blitum, beta, aſparagi,
acris verò & braſſica eſt:at inter cruda,lactuca omnium
eſt optima. Radices autem etiam elixæ prauæ ſunt.radi
culæ,rapæ,paſtinacæ vrinam mouent, ſed caput explẽt.
ſiſarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum
album, tenue, dulce, admittatur, tantum adſtrictionis
habens quod aluũ non remoretur. Omnia bellaria capi
ti inimica, *quin & palmularum omnegenus. ficus au-
tẽ & vua demulcent, & quicquid ea parte anni quã ὤ-
ραν Græci vocãt,bonitate præſtat.ſed quibuſcunque,vel
etiã iuuãtibus,ſatiari,malũ eſt. Peior eſt cruditas:labo-
res minus quàm cruditas nocent: nihilominus & ipſi
ſunt detrimentoſi. Deãbulationes matutinæ aluo prius
exonerata citra ſpiritus difficultatem bene feruntur:

A optimæ ſunt etiam & à cœna. geſtatio longa per loca
non ventoſa conueniet,atque vbi ſol caput non feriat.
ei nanque ſirius officit. Vſus veneris capiti ac neruis
labem accerſit. Peregre proficiſcatur ægrotus in regio-
nes calidiores ex frigidioribus,& in ſicciores ab humi-
dioribus. Confert & nauigatio, & in mari vitæ tradu-
ctio: &,ſiquis ſit maris accola,in ſalſa aqua frigida la-
uari,in mari natare,& in arena volutari, victúmque ex
mari quærere proderit. Doloris verò capitis qui hetero
B crania nominatur,eadem medicamina ſunto.nã quæ to
ti capiti remedia conducunt, eadem ſingulis eius par-
tibus adhibere bonum eſt. Quibuſcunque verò per
hæc morbus depulſus non fuerit, iis reliquum vt ve-
ratro vtantur,vtpote vltimo atque valentiſſimo omniũ
remedio.

CVRATIO VERTIGINOSORVM, Cap. III.

ET ſuccedit cephalææ vertigo, & ipſa per ſe pro-
priis de cauſis oritur, ſi profluuium ab hæmor-
rhoidibus coercetur, ſi è naribus ſanguis non effluat,
C qui prius effluere conſueuerat, ſi corpus non diffletur
aut ſudore, aut labore antea fatigatum. Igitur ſi à ce-
phalæa ducit originem, ea medendi ratione vti debe-
mus quæ ad cephalæam ſupra expoſita eſt. quibus au-
tem violentius cum vltimis remediis occurrendum ſit,
poſterius explicabo. Sin ab aliqua humorum ſuppreſ-
ſione morbus inciderit, vſitata excretio mouenda eſt.
naturæ nãque ſalutare eſt materiæ recurſus. At ſi iſta tar
dat, malum verò increſcit, in aliis quidem ſuppreſſio-
nibus aut ſanguinis è naribus manare aſſueti,aut ſudo-
D rum, ſanguis mittendus eſt è vena cubiti: ſin ab iecore
multis humoribus affluente, aut à liene, aut ab aliquo
ex viſceribus in medio corpore poſitis vertigo prode-
at, cucurbitulæ ſubueniunt. Sed quantum ex vena de-
fluit, tantundem per has ſanguinis eſt detrahendum.
ſanguis enim eſt cauſæ alimentum, quemadmodum
& ventriculus. Deinceps capitis remedia ſubiungenda:
*vena cubiti recta,aut naſi arteriæ vtrinque in angulis
ſecandæ,cucurbitula vertici affigenda,caput radẽdum,
rubrúmque faciendum: pituita è naribus per ſternuta-
E toria,aut ex ore (quemadmodum docui) euacuanda:o-
mnia denique modò in cephalæa narrata adminiſtran-
da:dũtaxat adiicitur cyclamini ſuccus,aut anagallidis,
in nares fundendus. Poſteaquam verò medicaminũ ca-
pitis ad finẽ perueneris,deinde quotquot efficaciora ad
vertiginoſos inueniũtur,ea ſunt adhibẽda. Vomitib⁹ à
cœna,necnon vomitibus ab eſu radicularũ vti poſtea de
cet:quinetiã ad veratri aſſũptionẽ hæc præparatio fue-
rit.nam præexercendus eſt ſtomachus,quũ vehemẽtio-
ribus vomitoriis vti volumus. Pituita quoq; in præſen-
F tia magis attenuatur,& ad veratrum bene funditur. Ve
ratri exhibendi modi plures ſunt:vt validioribus quidẽ
ſuccurrat,ad magnitudinẽ *amæ,*id eſt placentulæ*,aut pau-
lo craſſius eſt incidendũ:& cum farre loto aut lẽte aſſu-
mitur pondo drachmæ duæ. imbecillioribus autem &
gracilioribus decoctum cum melle propinatur: duarũ
aut trium myſtillarum modus eſto.quis verò ſit faciẽdi
modus,alio loco declarabitur. Inter ſingula autem re-
media æger cibis reficiendus eſt, quò ea quæ interim
incidunt,ſuſtinere valeat. In acceſſionib⁹ quoque ſic o-
G pitulandũ eſt:deliganda ſunt crura ſupra talos &genua,
& manus brachialia, brachiáque infra humeros prope
cubita. Ad caput irrigãdum facit roſaceum cum aceto.
oleo verò incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium,aut he
deram,aut id genus alia.fricentur extrema,& facies.ol-
faciat acetum,pulegium,mentham, aliáque eiuſmodi
ex aceto. Inter dentes aliquid apertionis cauſa impona-
tur: nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæ-
reſcunt.in tonſillis fiat titillatio,vomitus citetur: nam
interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Ha-
H ctenus ad acceſſionis leuamen & tenebrarũ diſcuſſionẽ
dictũ ſit. At de vniuerſa victus ratione tã in curando q̃
poſt curationẽ hæc noſtra ſentẽtia eſt: Somnus multus
æquè atque inſomnietas inimica ſunt:multus enim ſo-
mn⁹ ſtuporẽ capitis ſẽſib⁹ iniicit:vaporũ exuberãtia tor
pet omnis actio. Hi planè grauitatis& ſonorũ in aurib⁹,
& ſplendorũ quorũdã oculis obuerſantiũ cauſæ,morbi

verò indicia sunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum subtrahit, laborem adfert, corpus contristat, *mentem labefactat: propterea facileque furere atque atra bile vexari isti consueuerunt. Mediocris autem somnus ad alimenti distributionem, & ad laborũ diurnorum leuationem vtilis est. Aluo ad excretionẽ consulendum:nam difflationis causa potior aluus est. Iterum crurum frictio per aspera linteola vsque ad ruborem, deinde dorsi & laterum, postremò capitis adhibenda. ab his ambulationes circa initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies, cõsistentia spiritus post ambulationes esto. Vocem leniter exercere oportet, grauibus vocibus vtentem, sonum edere. acutæ nãque voces, capitis distentiones, temporum palpitationes, crebri pulsationes, oculorum inflationes, auriũmque tinnitus efficiunt: mediocriter acuta vox edita capiti prodest. Postea verò gestationis tẽpus adest ad difflandam totam capitis grauitatem opportunæ. Longa sit autem, verùm citra fatigationem, neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur: sed rectæ & longæ & lenes, ac * superioribus locis gestationes fiant. Si quidem * ita assueti sint, optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedimento ne sit. prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exercendæ, horũmque frictiones faciendæ. In iis verò leniter agendum, vt caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur, postea suum ipsius caput erectum fricato, diutius hunc laborem sustinens. Quin & exercitationes ad ceruicis vsus, & ad manuum agilitatem faciunt, si scienter fiant. sursum attollendo caput atque oculos exercere oportet. Manuum exercitatio fit aut discorum iactu, aut certando cæstibus, aut pugnis. pila verò parua & magna detrimento est. nam capitis & oculorum circumuolutiones atque intentiones vertigines adferunt. optimè faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, & omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida lauatione melior. Astringere, densare, siccare caput frigida lauatio efficacissimè potest: & hic salubris status est. humectare, soluere, tenebras offundere valentissimè calida lauatio potest: & hæ capitis morborum causæ sunt. tales sunt & austri auditui graues. exercitationibus quies succedat, vt perturbationem sedet. Capitis pressiones ad cutim poliendam faciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio est res optima & ad manum. come ma olerum assumatur quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Liquamen bonum stomacho, ori suaue, aluum leniens, neque graue capiti, ex thymo, aut thymbra, aut sinapi conficitur. Oua hyeme calida, æstate frigida, putamine spoliata, non tosta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, salsamentum * rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum condiẽdi causa assumi debet. Post hæc sal adhibẽdus. Ociũ sit & quies ab audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur sub aere perspirabili. Delectat autem locus aut arboribus consitus, aut herbidus. Vtique vertiginosus quum ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parum vnguine corpus sublinens: si nolit, at crura tantùm. cœna triticea esto, quale est itrion, *quod est placentæ genus*, aut sorbitio ex alica, aut ptisana flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò suauiorem ptisanam reddentia, sunt, piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum vt innatet: acetum verò acre vtiliter assumit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suũ pedes & capita. volatilia omnia, sed multitudinem coniectura metiri oportet, lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infestant * præter palmulas, aut maturas ficus, aut vuas. si flatibus homo vacet, hæc bene facient. In secundis quoque mensis vtiliter ea sumuntur quæ facilè concoquũtur, si nidore vacant, & lenia sunt. Postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conuersio adhibenda.

CVRATIO MORBI COMITIALIS, Cap. IIII.

A INgentibus medicamentis atque valẽtissimis in morbo comitiali opus est. nam quoties eius in mentem venit, non modò laboriosum malum, & periculi plenũ, sed etiam generis morbi fœditatem & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita existimo; si se mutuò in accessionibus spectantes ægroti, quæcunque patiuntur cernerent, non vltra vitam ducere tolerarẽt. verùm quæ singulis atrocia fœdàque insunt, sensus priuatio intuendique sublata facultas abscondit. Cæterùm medendi rationem naturæ facilitatem sequi optimum est; B quando per ætatis mutationes in longè melius hominem permutat. Quoniam si vsitatus malo victus, in quo morbus alitur, desierit, non vlterius hominem infestat. simul enim cum priore victus specie morbus recedit. Igitur si caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quæ à nobis in capite de cephalæa relata sunt, facere necesse est, detrahendo sanguine & corpore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta, secandæ sunt: cucurbitula admouenda. non est autem vsque ad animi deliquium sanguis detrahendus: ciet enim mor- C bum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante & post aures incidendæ. inter hæc omnia excellens purgatio facienda purgatorio quam hieram vocant, atque iis quæ è capite pituitam eliciunt: sed multo valentiora sint medicamenta. siquidem istorum habitus est dolorum patiens: hilaritas verò & bona spes id genus ægros miseros reddit. Opus est etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vsque ad secundã laminam oportet: deinde ceratis cataplasmatisque vti tantisper donec membrana ab ossibus recesserit. Tere- D bra nuda ossa circuncidere conuenit: ac si paulum resistant, vsque ad spontinam auulsionem perseuerandum, quousque nigra nonnunquam istorum & crassa membrana inuẽta fuerit. Quũmque per putrefactionẽ vel etiam purgationem audacter curante medico vulneri cicatrix inducta fuerit, ægrotus morbum euasit. Maximè omnium capitis ad ruborem vsque frictiones valẽt: vsitatæ quidem quæcũque à me superius traditæ sunt: valẽtior est autẽ quæ fit per cãtharides. sed tribus diebus antequã his vtamur, lac, vt vesica muniatur, bibẽ- E dum est: cantharides enim magnopere vesicam lædunt. Hæc abunde sint, quum caput affectum est. At si mediæ corporis partes causam præbent, & ab his morbus exoritur, (rarissimè autẽ ista fiunt: potius enim mediæ partes in consensu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti malo, quòd ægritudinis initium est) vtcunque igitur res habeat, & in his vena cubiti soluenda est: à viscer ribus enim materiæ cursus est. Quinetiam isti magis quàm alii purgandi sunt & hiera, & cneoro, *id est thymelæa*, & cocco Gnidio, *quæ chamelæa dicitur*. hæc enim pitui- F tam extrahunt. Peropportunum autem ipsis remedium est cucurbitula. Epithematum verò & cataplasmatum sylua omnibus perspecta est, & ea vbique scribere superuacuum ducimus: nisi quatenus eorum vim nosse conueniat, quòd scilicet iis extenuare, per halitus digerere, fluxa spirabiliáq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus medicamentis calidis, aridisque, & vrinam mouentibus, in nutritione & in medicatione vtendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sæpius in mense ex aqua mulsa potus. Præterea quæcunque ex va- G riis composita medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita antidotus, & Mithridatica ex pluribus constans, necnõ & * Bystini antidotus bibenda est: quandoquidem hæ concoquendi facultatem roborant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ sunt. nam quæcunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur antidotis, cinamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselisque omnia genera. & quodnam ex valentissimis remediis in istis compositis non reperies? Fama est & vulturis cerebrum, & H crudæ fulicæ cor, & domesticos feles comesos, morbũ discutere. At ego istorum periculum non feci. Nõnullos autem vidi, * nuper iugulati hominis vulneri phialã subiicientes, atque inde haustum cruorem bibentes. O ingentem necessitatem, quempiam sustinere, malum malo piaculo depellere! atqui ex ea ad sanitatem necne

iſti peruenerint, nemo verè mihi affirmare poteſt. Quin & quendam authorem legi qui humanum iecur epulandum apponi præcipiebat. Sed hæc illis ſcripta ſunto qui ad hunc vſque miſeriæ terminum peruenerunt. Præterea & victu opitulandum eſt, & ſingulis remediis quæ aut ab aliis, aut ab ipſomet ægro fieri poſſunt. vtique in hoc caſu nihil ſpernendum eſt, nihilque temere faciendum, maximè quælibet exigua adhibendo quæ penitus proſint, nihil verò lædant. Etenim ſpectacula non ſpectanda, & ſermones, & edulia, & ſuffimenta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter cōſiderāda ſunt. Somnus multus craſſitudo eſt, ociū, nebula ſenſuum: bonum verò mediocritas. Alui excretio à ſomno, præcipuè flatuum ac pituitæ, res optima. Ambulationes longæ commodæ ſunt, non flexuoſæ, bonum ſpiritum reddunt, ſub arboribus myrto aut lauro, aut inter acres & bene olentes herbas, calamintham, pulegium, thymum, mentham: maximè quidem agreſtes & ſponte naſcentes: ſin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque, geſtationes longæ, & ipſæ rectæ, fiant. Itinera facere bonum eſt non ſecundum fluuium, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus adfert. neque vllum qui in orbem voluatur, neque turbinem qui circumagatur, inſpiciat. eſt enim imbecillior quàm vt firmum ſtabiliat ſpiritum. nam ſimul cum circulo vertitur: circumuolutio autem vertiginem & comitialem morbum acceſſit. Poſt geſtationē lenis deambulatio, poſtea quies: vt agitatio in geſtatione cōtracta ſedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant, extremis ſudario ex crudis linis confecto inuolutis. Inunctio non valde pinguis ſit: frictio lēta quidem, ſed durior, denſandi cauſa: tumidi enim & craſſi ſunt plurimi. in medio verò totius frictionis caput erectū perfricetur. Exercitationes ad ceruices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia quæcunque à me de vertiginoſis dicta ſunt adminiſtrentur. Satis verò hîc ex copia ibi deſcripta poſitum eſt: præterquam quòd velociores horum exercitationes eſſe oportet ad ſudorem mouendum, calorémque excitandum. hæc enim omnia extenuant. Verùm & in omni vita oportet excandeſcentiam iracundia vacantem iniicere. Alimēta omnia ex craſſis leguminibus, mala: triticei verò panes ſicciores præbendi, alica elota, & ex ea ſorbitiones. Sed medicamenta voluptatis cauſa eadē cum ſuprà poſitis ſunto: nūc autem plura ex acrioribus ponito, piper, zingiber, libyſticum. Liquamina verò ex aceto & cumino & ſuauia ſunt & vtilia. A carnibus quidem maximè in totum abſtineāt: ſin minus, in curatione ſaltem. in refectione verò carnes deligātur quæcunque ſunt natura leues: quales ſunt volatilium, præter anatem: & concoctu faciles, vt lepores, ſuum pedes, ſalſamentum. Et poſt hæc ſitis vtilis eſt. vini paulum bibatur albi, tenuis, odorati, quod lotium mouet. Elixorum olerum aſſumantur quæcunque facultate acria extenuant, & vrinam citant: qualis eſt braſſica, aſparagus, vrtica: crudorum autē lactuca, *ea parte æſtatis quam horam Græci medici nominant. Cucumeres autem & pepon viro quidem robuſto ſuperuacua, nonnullis verò guſtatione tenus præbenda. mala eſt enim horum multitudo, quum frigida ſint atque humida. Fici viridis & maturæ vuæ vſus conuenit. Ambulationes, poſt eas animi oblectatio moleſtia carens iuuat. Iracundia vtique & venus noxiæ ſunt. effectus enim, morbi ſimilitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur. nam quoniam naturalis in virum tranſitus aliquantum proficit, puerorū naturam intempeſtiuo cōcubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. ſed iſti à natura ſponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. Hæc enim ſingulis ætatibus propria ſimul opportunis temporibus creat. in tempore nanque concoctiones ſeminis, barbæ, canorum. Quis igitur medicus naturæ commutationem ſeminum à principio, tum præfinitum ſingulis tempus variauerit? Quin & in morbi naturam impegerunt. nondum enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, antè immaturitate rei noxam acci-

A pientes. Vitam autem degere oportet in regionibus ca
lidis & ſiccis. ſiquidem res frigida atque humida hic
morbus eſt.

CVRATIO MELANCHOLIAE, Cap. V.

NVm ſanguinem detrahere expediat, deliberatione
indiget in melācholicis. ex quo humore morbus
oritur, quinetiam ex non pauca multitudine cacochy-
miæ, *id eſt malorum ſuccorum*. Itaque ſi in iuuenili ætate
quis morbo corripitur, & veris tempore, vena in dex-
tro cubito media cædenda eſt, vt à iecore ſit opportu-
B num effluuium. id enim viſcus ſanguinis fons eſt, & bi
lis generatio: vtrunque verò, melancholiæ alimentum.
Cædenda eſt, inquam, licet ſint graciles & ſanguinis
inopes: ſed paulum ſanguinis mittendum, quatenus vi-
delicet venæ ſectionem vires ſentiant, ſed nullam no-
xam earum tenor accipiat. Nam etſi craſſus, & bilioſus,
& concretus, & ater, qualis amurca, ſanguis eſt, nihilo-
minus ipſe naturæ prædium eſt atque alimētum. Quo-
circa ſi plus quàm decet ſanguinis effuderis, natura ci-
bi penuria de propria ſede prolabitur. At ſi ſanguine
C refertus eſt æger, plerunque quidem non vſqueadeo
malus ſanguis eſt, vena tamen vtique ſecāda eſt. Verùm
non eodem die, ſed aliis diebus repetendo, quantum ſa
tis eſt ſanguinis detrahatur: eodem verò die modum
ſanguinis mittendi vires declarabunt. Medio tempore,
quo aliam euacuationem ſuſtinere valeat, liberalius nu
triatur. Opus eſt autē & vētriculo & ipſi quoque ægro-
tanti & laboranti opitulari. eum verò ſi atra bilis vrget,
per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro, nigri vera-
tri pondo drachmæ duæ ex aqua mulſa præbeantur. id
D enim bilem atram expurgat: necnon & thymi Attici
coma, & ipſa bilem atram educit. Commodiſſimum eſt
autem ſingulorum partem, vt ex vtroque duarum dra-
chmarum pondo fiat, exhibere. Poſt purgationem laue
tur, vinique paulum bibat, & alia in cibis iucunditas
concedatur. ſtomacho enim ac viribus laborioſa pur-
gatio eſt. Poſtea iterum ad media faciendus tranſitus.
quum prius verò cataplaſmate atque irrigatione laxa-
ueris, cucurbitulam iecori & ventriculo aut eius ori
admoueas. nanque hæc detractio multo quàm ſectio
E venæ eſt opportunior. Tergis quoque inter ſcapulas cu-
curbitulam affigito: ſiquidem eo loco ſtomachus ad-
hæreſcit. Deinde rurſum reficiendus æger. atque ſi ali-
mentum vires inſtaurauerit, caput radendum: cui po-
ſtea cucurbitula affigenda eſt. huius enim morbi inter
alios prima ac maxima cauſa in capite eſt. Porro neque
ſenſus ipſi à noxa immunes ſunt: nam inde ipſorum
exortus atque initium eſt. commutantur igitur & ipſi,
ægritudinémque participant: vtique nonnulli & ſenſi-
bus delirantibus corruptè ſentiunt. At ſtomacho potiſ-
F ſimum ſuccurrendum eſt: quum & ipſe malè habeat,
& in ipſo bilis atra reſideat. Igitur abſinthii ſuccum ab
exiguo incipiens ad fabæ vſque magnitudinem aſſiduè
deuorato. id enim ne bilis gignatur impedimento eſt.
Bene facit & aloe. nanque ipſa ad inferius inteſtinum
bilem deducit. Nempe ſi recens malum ſit, neque mul-
tum homo à naturali ſtatu diſceſſerit, alia huic medela
opus non eſt: ſed reliqua victus ratione vtendum, & ad
priſtinum habitum recuperandum, & ad exactam mali
purgationem faciendam, & ad vim corroborandā: quæ
G omnia ne iterum morbi reuertantur efficiant. Victum
autem in refectione conueniētem poſterius exponam.
Si ab his paulum debilitatus morbus denuò inualeſcere
viſus fuerit, vehementiora medicamenta requirit: ne-
que in aliud tempus differendum eſt. Verùm ſi à coer-
citis mulierum menſibus, aut in viro, à ſuppreſſo hæ-
morrhoidum profluuio morbus creatus eſt, irritandi
ſunt loci, & aliquid ſoliti excrementi profundendum.
Si cunctatur, neque deſcendit in aliam quampiam par-
tem ſanguine prolapſo, morbus verò exacerbatur, eua-
H cuatio facienda eſt, & à talis incipiendum. Quòd ſi non
quantum ſatis eſt ſanguinis inde manauerit, cubiti
quoque vena ſecetur. Interiectis autem reficiendi cau-
ſa tribus aut quatuor diebus, hieram, *id eſt ſacram*, quæ
purgatorium medicamentum eſt, potui dato. Ad hæc
cucurbitam mediis corporis partibus applicato, iecori

videlicet affigens. Sed maturanda negotia sunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obsequitur: si magnis autem non vincitur, sed resistit, tunc firma sede melancholia nititur. Quòd si penitus totum corpus occupauerit sensus, mentem, sanguinem, bilem, neruos etiam corripuerit, & ipsa insanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori sobolem inserit, furoris, neruorum distẽtionis, resolutionisque: quæ si à melancholia proueniunt, sanationem vtique accipere nequeunt. Quamobrem ad hoc malum propulsandum veratro vtendum est: sed antequam veratrum ægrotus accipiat, stomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, & corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæc præstant, nonnunquam ieiuno stomacho, nonnunquam radice prouocato. Docebimus verò & modum & materiam, docebimus & veratri species, & vtendi rationem: item quo pacto singula & distinguere & ordinare prius oporteat, & quo pacto in vomitionibus subueniẽdum sit, indicabimus. Incredibile est autem, nisi ab his funditus cõuulsus est morbus, at multorum saltem annorum interuallo non sopiri. plerunque enim postea melancholia rursum suboritur. Quòd si iam firmas radices egit, nihil iam vltrà differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. Nempe ægroti omnes sanari non possunt: (medicus enim deorũ potẽtiam anteiret) verùm dolores sedare, morbos intercipere, atque obscurare, medico fas est. Itaque nimirum iis quæ posuimus adhibitis, medici defatigantur, séque aliud quicquã facturos negant, atque duas causas, aut morbum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prætexunt. Nihilominus tamen *sacram ex aloe medicinã subinde præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholiæ subsidium adfert, stomacho & iecori subuenit, bilémq; deiiciens, mirificè prodest. Quinetiam maluæ seminis pondo drachmã ex aqua propinare optimum esse, quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea sunt simplicia medicamenta, quorum aliis alia vtilia sunt. Post id genus labores demum reficiẽdus æger est: quibusdam enim, quandiu medicatio adhibetur, tãdiu morbus permanet, quanuis labefactatus ac debilis: at si homo carnes resarciat, ac vires instauret, simul omnia morbi vestigia obliterantur. nam potẽtia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectionem conuertatur ægrotans, in aquis sponte calidis sæpe commorans. medicamenta enim quæ in his sunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona vtique est humectatio, morbi squalorem tollens, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remissionem maximè faciunt: verùm siccæ ac densæ melancholia laborantibus carnes sunt. Inunctio pinguis cum leni frictione adhibeatur. cum multo autem oleo, hæc contineat * *

Multa deficiunt.

* panes loti cum vino aliquo dulci, Theræo, Cretensi, & Scybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel quæ iamdiu permixta fuerint. oua & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes, vim detergendi habentes, porcorum pedes & capitis partes: auium alæ pingui carentes: venatio, vt leporis, caprearum, damarum carnes: fructuũ autumnalium quisquis optimus fuerit. Stomachi subuersioni consulẽdum est ante cibum, quominus deuoratus reiiciatur. quare ante omnes cibos mulsæ cyathi dimidium dandum est, bibitúmque, per vomitum reddendum, quò stomachi excrementa purgentur. sic enim cibus in ventriculo firmus residet. At medicamina necessariò educendorum purgatoria, sunt pini fructus & vrticæ, semina coccali & piperis, amygdala amara: mel eis consistẽtiam præbeat. Sin exsiccare volueris, optimè proficit myrrha, & iridis radix, & medicamẽ ex viperis, & Bystini, & Mithridatis antidotus, & id genus alia propè infinita. Exterius apponenda sunt cataplasmata, quorum materia est sertula, & papauer, & terebinthi lacryma, & hyssopum, & oleum ex rosis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia cogan-

A tur. Inunctio pinguis, gestationes, deambulationes, & alia quotquot carnes reficiunt, & vires instaurant, & naturam in antiquum statum reuocant, administrentur.

Sextum & septimum caput deficiunt.

DE CVRATIONE PHTHISIS, ID EST vlcerum pulmonis, Cap. VIII,

carens principio & fine.

* quemadmodum in naui & tranquillitate. nam si rectè habuerit ægrotans, in mari gestatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam B siccum marina salsugo communicat. à gestatione quiete concessa, vtẽdum in præsentia pingui oleo. post frictiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò, deinde adiiciendum vsque ad heminas quinque aut sex, aut multo plus etiam: sinminus, at saltem quãtum quis ferre poterit. multoties enim vel id solum pro omni alimento satisfecit. Lac verò assumptu suaue, potu facillimum, nutritu solidum, & qualibet esca à pueritia familiarius est: præterea visui colore delectabile, medicamen arteriam non asperans, guttur læuigans, ad eii- C ciendam pituitam facilem spiritum reddens, inferiorẽ exitum lubricum efficiens, vlceribus dulce subsidium, & quolibet alio benignius. Siquis multum lactis potat, nullo alio eget alimẽto. in morbo enim bonum medicamen est lac. eiusdem & alimentum efficitur. nam hominum lacte vescentium nationes frumentum non edunt. optima verò est cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunque edulia ex lacte fiunt. quòd si & alia esca indigeat, eiusdem generis esto. ptisanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ est. eatenus verò con- D diendus erit quatenus absorptu facillimus sit. siquid etiam saporis iucunditatem adferens capiat, & illud medicamentum esto: qualis est ligustici coma, pulegium, mentha, salis exiguum, acetum, aut mel. Si ventriculus non concoquit, huiusmodi exhibenda sunt: at si nihil ventriculo tale exhiberi necesse sit, omnibus ptisana præstantior est. Licet & ptisanam in alicam permutare. minus enim flatuosa, & concoctu facilior est, si quemadmodum & ptisana exersa deglubitur. In humidioribus faba vlcera purgat, sed flatibus redundat. item pi- E sum & ochrus, qui & quanto pauciores flatus citant, tanto minus vlcera purgant. Itaque medicus coniecturis ductus, prout præsentia postulãt his vti debet. istorum quoque condimenta sunto quotquot de ptisana memorata sunt. At oua, ex igne quidẽ aquea calida, sed ex animalibus nuper edita optima sunt, priusquã eam *

Reliqua huius capitis usque ad XIII caput deficiunt.

DE CVRATIONE VLCERVM IECOris, & puris ab eo effusionis, Cap. XIII.

carens principio & fine.

F * in iecore vlcus perniciosum insit. periculosissimus autem est qui in vẽtrem fit saniei confluxus, si stomachum occupet, qui viam superiora petentibus præbet. Alimentum enim vitæ causa est: ipsius verò alimenti dux est stomachus. insuper medicamẽta intimis corporis partibus stomachus distribuit. Quapropter si ad qualibet deuoranda malè se habeat, celerius ægrum morbo atque fame consumi necesse est. Hæ sunt cuiusque loci, quò se pus conuersurum est, inter se differẽtes notæ. Nam si per intestina delabitur, tormina vexant, G aluus liquida est, pituita & bilis fertur: deinde cruẽtum virus circunfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua crudæ carnes demersæ lotæque fuerint. Si pus in vesicam defluit, grauitas in renibus lumbísque sentitur. ac primò lotium multum & bile infectum, postea turbulentum, nullam hypostasin, *id est subsidentiam*, continens, inconstánsque decurret: ad extremum verò & sedimen album apparebit. Sin ad stomachum sursumuersus pus rapitur, tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pituitæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo vsqueeo donec H pus erumpet. Præcipuum sanè fuerit in aliam partem auertere. praua enim hæc via est. Quòd si pus violẽtius feratur, omnia facienda sunt, stomachóque succurrendum escis, medicamentis, victúsque ratione. Sed omnia leniter adhibenda. Medicamentis quidem vt sinus effringatur, studẽdum est. herbam itaque hyssopum cum

mulſa potui dato, & marrubii comam, ipſam quoque cum mulſa & ſucco abſinthĳ. Hæc vtique, quò humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facilè rumpantur, ante cibos bibere expedit. Dandum eſt & aſininum lac bilem non generans, bene nutriens, in caſeū non ſpiſſeſcens: quæ lactis virtus eſt. Adhæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, etſi paulo deteriores iuuantibus ſunt, nihilominus tamen concedito. nam ſtomachus nauſeam mouenti & contriſtanti humori tranſitus erit. ſiquidem nonnullos puris exitus offendit. Cauendum eſt etiam ne ieiuni ſint: quúmque aliquid cibi capiūt, illud purū ſincerúmque ſit. Opus eſt autem & in cæteris effluuiis diligentiſſimam ſtomachi curam ſuſcipere: quādoquidem ipſe omnibus medicamentis iter præbet. Meminiſſe quoque iecoris oportet, vbi vlcerum radix eſt. Porro ſi pus in veſicam impetum facit, vrinā citantibus eliciatur: vtputa aſari radice, phu, adiāto, & meo, potabilibus. hæc enim ex mulſa potui danda ſunt. Byſtini vtique varium medicamentum, & quod ex veſicario ſolano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur, optima ſunt. Verumenimuero ſi per inteſtina educere malis, tibi lac eductoriū eſto, præcipuè quidē aſinæ: ſin id non adſit, capræ, aut ouis. Succi autem lubrici & abſtergētes præbeantur, qualis eſt ordeaceus. Opſonia ſunto, piper, zingiber, liguſticum. Vtq; ſemel de omni victus ratione abſoluam, in qualibet puris eruptione alimenta ſint boni ſucci, ſtomacho vtilia, concoctionem facilè admittentia: ea verò ſint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte.

CVRATIO LIENIS. Cap. XIIII.

SCirrhi in liene geniti diſcuſſiones non facillimæ ſunt. quòd ſi & ab hoc oriundi morbi proueniāt, vtpote aqua intercus, aut malus habitus, inſanabile malū effectum eſt. Hac ratione verò ſcirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes diſcutere oportet: inflammationibus autem reſiſtendum. Siquidem ſcirrhi inflammationibus ad difflationē tendentibus veluti hæreditario iure ſuccedunt: hæc enim inflammationis germina ſunt. Porro iis remediis vtendum eſt quæ à me in ſermone de acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione ſcirrhus immaneat, igni quoque ſimilibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto, oleo & melle. Sed lanæ vice, panni lintei complicati accipiantur. Hîc vnguentariæ glandis puluis cribatus inſpergendus eſt: & cataplaſmatis quammolliſſimis *

* *

ARETAEI CAPPADOCIS MEDICI DE morborum diuturnorum curatione

Liber II,

Cuius prima quinque capita non uertit Craſſus.

SECVNDI LIBRI CAPITA.

Curatio hydropis, i. aquæ intercutem, Caput I.
Curatio diabetis, ſiue vrinæ profluuii, Cap. II.
Curatio calculorū & vlcerū in renibus, Cap. III.
Curatio vitiorum veſicæ, Cap. IIII.
Curatio gonorrhœas, i. feminis profluuii, Cap. V.
Curatio vitiorum ſtomachi, Cap. VI.
Curatio ventriculi affecti, Cap. VII.
Curatio colicorum, Cap. VIII.
Curatio dyſenterias, ſeu difficultatis inteſtinorum, Cap. IX.
Curatio læuitatis inteſtinorum, Cap. X.
Curatio affecti vteri, Cap. XI.
Curatio morborū in articulis & coxendice, Cap. XII.
Curatio elephantiaſeωs, Cap. XIII.

* * *

CVRATIO DIABETIS, ID EST VRInæ profluuii, Cap. II.

DIabetis, *id eſt urinæ profluuij*, morbus, hydropis ſpecies eſt, quod ad cauſam & habitum attinet: loco vnde humor effluit, ſolo differt. Nam peritonæum conceptaculum eſt aſcitis, nec defluuium habet, ſed illic permanens exundat: in diabete verò idem eſt à patiente lapſus humoris, eadémque colliquatio: in renes autem & veſicam exeundo fertur effuſio. aqua intercute laborantes hac via procedunt, ſi à morbo conualeſcant: ac bonum eſt ſi cauſa ſoluatur, nec ponderis duntaxat leuatio fiat: his autem maior ſitis adeſt. humidum enim defluens exſiccat. Remedia ad colliquationem ſedandam eadem quæ ad hydropas valent: ad ſitim verò medicina magna eſt opus. ea enim omnium dolorū genere maxima eſt. &, ſi humidum bibant, meiēdi prouocatio eſt: adde quòd & effluens his humor ſecum abducit ea quæ de corpore colliquat. Opus eſt igitur medicamentis ſitim depellentibus. ſitis enim magna eſt, ac potus inſatiabilis cupiditas. nullus enim potus quantus quantus is fuerit, ſiti medeatur. Omnino ſtomacho, vnde ſitis fons ſcaturit, ſuccurratur neceſſe eſt. Igitur vbi hiera purgaueris, epithematis vtitor, nardo, maſtiche, palmulis, malis cydoniis crudis. horum quidē ſuccus cum nardo & roſaceo ad humectandum optimus, caro verò cum maſtichis & palmulis cataplaſma fiat. Cum cera verò & nardo vnguento horum mixtio bona eſt, vel ſucci acaciæ & hypocyſtidis, tum ad humectandum, tum ad cataplaſmatis fouēdum. Cæterùm & aqua quæ potui dabitur, cum pomis decoquatur. Alimenta ſint, lac, & cum eo cibaria, amyli, alicæ, ſorbilla, vinum adſtringens, ad ſtomachum roborandum: ídque ſi meracius ſit, præſtat ad euaporandos & diſiiciendos alios humores. nam ſitim ſalſi pariunt: vinum verò vnà & adſtringens & refrigerans, migratione pariter & temperatione. ad vires autem prodeſt etiamſi vinum dulce ſit vt ſanguis, ad eius procreationem. Variæ medicinæ eædem adhibeantur, theriaca, Mithridatica, quæ ex fructibus mollioris corticis (quos opωram Græci vocant) conficitur, & alia hydropi conducentia: itémque vniuerſa victus vitæque ratio eadem eſto.

CVRATIO CALCVLORVM ET VLcerum in renibus, Cap. III.

DE inflammatione & ſanguinis eruptione, & quicūque à renibus affectus acutè perimunt, in libris de morbis acutis ſcripſi: de exulceratione, calculorúmque ortu, quæ vtplurimum ſenibus commoriuntur, nunc potiſſimùm ſcribo, ad curationem quamproximè poſſum accedens: ſin minus, ad laborantium nonnullam mitigationem. Calculorum igitur procreationem è fœcūda ſterilem reddere nemo poteſt. facilius eſt enim vterum à pariendo prohibere quàm calculoſos renes calculis vacuare: ad exitum quoquomodo procurandum auxilia quærenda ſunt. Itaque ſi calculi conſidant, remedia dicam. nam valde tum ægroti dolent, inſuper & torminibꝰ, & voluulo coli, & vrinæ ſuppreſſione mortem obeunt. contigui enim ſunt renes & colum. Nam ſi calculi inſiſtant, inſitque præterea lotii ſuppreſſio ac volvulus, vena malleoli quæ rectà reni reſpondet, ſecetur. Nam ſanguinis è renibus fluxiones, calculorum inhæſiones cohibent. inflammatio enim colligata tenet omnia: euacuatio autem, ſolutio eſt phlegmones. lumbíque humectandi, vbi renum locus eſt. adhibeatur verò veteri vel recenti oleo rhyte. Anethi quoque coma

ad vrinam ciendam prodest, & libanotis, aut sampsuchum: iis autem aqua inspergenda est. parum enim inunctiones essent. cæterùm & iis fouendum, coriis bubulis infuso anthemidis oleo. Cataplasmatum sylua cum farinis eadem esto. Soluit & nonnunquam calculos insistentes cucurbitula leuis: ac optimum fuerit si super inflammatione scarifices. Quòd si etiamnum tibi hæc facienti superstites calculi maneant, in oleum homo descendat. Id enim simul omnia confert: tepor quidem emollit, quadámquetenus ad lentitiam adducit: acrimonia promptè mordet: quæ quidem & calculorũ exitui prosunt, eósque prouocãt. E simplicibus pharmacis potui dandæ sunt radices, phu, meon, asarum: herbæ, prionites, petroseli, sium: * è variis, vnguenta quæ capiũt nardum, casiam, myrrham, cinamomum *

* * *

cicatricem obducet sinapi, & crustæ ab igni obductæ, & quæ antea dixi epithemata. Diæta verò, inunctio, nauigatio, & vita in mari acta, omnia rerum affectibus remedia sunt. * * *

CVRATIO PROFLVVII SEMINIS, Cap. V.

GOnorrhœa, *id est feminis profluuium*, quæ malorum omnium causa est, haud cunctanter soluẽda est, tum propter morbi turpitudinem, tum propter colliquationis periculum, tum propter successurorum liberorum procreationis necessitatem. Ac primùm quidem, quemadmodum communis fluxus, sananda est medicamentis adstringentibus partes vesicæ & fluentibus locis propinquas, atque refrigerantibus lumbos, ilia, pudenda, testiculos, ne diu genitura diffluat: deinde rursus vniuersum corpus calfaciendum, vt excrementa siccentur. Adstringunt igitur & macerant, & ab oue succida lana, & vnguinosum rosaceum vnguentum, aut œnanthinum, cum albo vino odorato, sed sensim calorem excitando: oleum commune, & melilotum cum eo feruefactum, & sampsuchum, & libanotum, aut conyza. Optima est & anethi coma, & multo magis rhyte. His autem ad cataplasmata vtitor, ordei & erui farinis & irionis seminis. nitrum quoque: mel verò ad omnium conspirationem & connexionem. Talia etiam sunt cataplasmata quæcunque rubefaciunt, & ionthos *id est uaros* cient, & fluxionem deriuant, & locos tepefaciunt. tale est cataplasma viride, & quod ex lauri fructu conficitur. Castoreum quoque frequenter bibendum, & de radice halicaccabi quantum drachma põdo pendet, & mẽthæ decoctum. Ex variis medicamentis, quod ex pipere gemino conficitur, Symphonis item & Philonis antidotum, optimum: & quod ex fera quæ sinchus appellatur, ad potionem paratur pharmacum, & Bystini antidotum, & quod ex serpentibus viperis conficitur. Vniuersum autẽ victus rationi tribuendum, concedendum & credẽdum est, exercitationibus & ambulationibus & gestationib⁹. hæc enim habitum ad calorem conuertũt, quo affectui est opus. Quòd si temperãs sit rerum venerearum, & frigida lauetũr, spes est fore vt celerrimè homo virilem habitum induat.

CVRATIO LABORANTIVM STOMACHI vitio, Cap. VI.

IN aliis morbis post curationẽ diæta ad vires & robur corporis, bona concoctio est: stomachi affectibus laborantibus solis hæc vitiosa est. quonam igitur pacto hæc comparetur dicam. Nam gestationum, deambulationum, exercitationum, declamationum, & alimentorum concoctionem adiuuantium quod satis est, prodest quidem ad debellandum stomachi cibos fastidiẽtis vitium: sed id concoquendi longam imbecillitatem tollere non potest, nec maciem corporis in corpulentiam conuertere: multo verò magis proficiat ægrotantibus, si gratificetur, & puriter omnia faciat, ac cupiditatibus eorum indulgeat medicus in rebus quæ nõ magnopere lædunt. Est enim id optimum, * nisi rerũ valde iuuantium appetitũ moueantur. Medicamenta potui danda sunt, succi, absinthium, nardinum vnguẽtum, theriaca, petroselini fructus, & zingiberis & piperis, & seselios. Hæc ad concoctionem valent, etiam pectori ad adstringendum imposita, nardi, mastichæ, aloæ, acaciæ, & ma-

A lorum cydoniorum succus. Ipsæ quoque malorum carnes contusæ cum palmulis, epithema est adstringens. Quinetiam alia quæcunque in diabete ad sitis sedationem mihi commemorata sunt. eadem enim & his & illis sitim prouocant: tametsi stomachicis constitutio stomachi siticulosa minimè sit.

CVRATIO COELIACORVM, ID EST VENTRICULO laborantium, Cap. VII.

SI ventriculus ciborum digerendorum impotens sit, diffluat autem alimentum non coctum, non mutatũ,
B crudum, nihilque ad corporis molem trãseat, cœliacos hos appellamus, refrigerato nimirum intus innato calore, quominus coquat, & viribus quæ distribuunt alimenta debilitatis. Ventriculus igitur primùm quiete & inedia labores remittat oportet. ita enim eò vires recurrunt. Si verò multitudo eorum quæ stomachus acceperit subesse videatur, ieiunis nauseis ex aqua vel mulsa vtendum est. Ventriculus autem contegendus, & vt adstringatur, rigandus lanis ab oue succidis, ac vnguinoso rosaceo vnguento, aut œnanthino, aut melino. o-
C ptimum quoque si & lentiscino, hypocystide etiam aut omphacio. Cum his etiam cataplasmata adhibeantur, calida quidem tactu, sed viribus adstringentia. Atque si alicubi ad iecoris vel ventriculi os tentiones aut inflammationes sint, cucurbitula admota incidere oportet: & sunt quibus id solum sufficiat. Vbi verò ceratis ad cicatricem vlcera perducta fuerint, & ad duritiem peruenerint, eò hirudines bestiæ admouendæ: deinde epithemata concoctionem iuuantia imponenda, quale est quod ex seminibus conficitur. si chamæleõtis radicem
D habeat, optimum est. vbique lauri fructus insint. malagma etiam quod viride appellatur, & meum, quod mysterium est, *id est arcanum*. Ea enim emolliunt & laniant, & calorem cient, visceráque flatibus euacuant, quibus ad adstringendum est opus. cæterùm & sinapi, limnestis, & euphorbium, & omnia talia quæcunque refrigerationem amoliuntur, calorem autem reuocant. Talia quoque ad adstringendum medicamenta potui danda sunt. primùm quidem vsui est arnoglossi succus cum aqua myrtis aut cydoniis malis adstricta. optimus quo-
E que acinus vuæ omphacinæ, vina vehementer adstringentia: deinde medicamenta quæ vẽtri medicantur: potiones quotquot ex zingibere, & pipere, & fructu syluestris petroselini conficiuntur: quod ex viperis feris constat, maximam vim concretionis habet. Si verò his nihil aut parum proficiatur, vomitibus ex radiculis vtitor. sin autẽ & his albi veratri radicem per noctem vnam includas, valentissima tibi fiat purgatio, tum ad humores frigidos purgandos & expellendos, tum ad calorem restaurãdum. Cæterùm & victus ratio vitáque
F hoc modo moderatæ sunto: noctu somni, interdiu deambulationes, declamationes, gestatio vel in lauris, vel in myrtis, vel in thymo. nã in perspiratione ac respiratione, ad bene cõcoquendum medicamẽti vis aliqua inest. exercitationes corporis, frictiones, manus gesticulatio, halteribus iaciendis, thoracis & ventriculi lassitudines, ante cibos potationes. minimè enim ad vires parandas expeditus est panis. his addatur frictio ad ruborẽ vsque, deambulationes segn * *

Capita quæ sequuntur uertit Crassus.

G ## DE CVRATIONE MORBORVM IN ARTICVLIS & coxendice, Cap. XII, *carens principio.*

* ciborum & raphanorum plerunque: deinde ad veratrum veniendum est. in his victus ratio aliarum affectionum communis est: & post victus rationem inunctio, lauatio in frigida marina, præcipuè quidẽ omnibus articularibus vitiis communia medicamenta sunt. nam & podagricis veratrum mirificè, sed in primis morbi inuasionibus succurrit. Quòd si multis iam annis in-
H ueterauit, vel à maioribus per successionem descendit, ægrotum ad mortem vsque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc sanè pacto subueniendum est. lanæ ex oue sordidæ adhibeantur: irrigationes fiant ex rosaceo & vino: nonnullis & spongia ex posca profuit. Ad hæc cataplasma fiat, panis sumatur cum refrigerãtibus,

vtputa cucurbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & rosarum folia. Necno & sideritis dolorem sedat cum pane & musco: & symphyti radix, & pētaphyllos herba, *quinquefolium Romani uocāt*: & marrubium, quod foliis est tenuibus. huius decoctū quidē infusum, dolorem leuat: ex ipsa verò herba, cum panis micis, aut cum ordei farina, cataplasma fiat. Malorum quoque citriorum pars non apta cibo cum polēta magnopere subuenit: fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc vtique est refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit, & idem interdum alium atque alium. Nonnullis verò calefacientia remedio sunt: atque idem remedium aliâs alii opitulatur. Peruulgatum est autem & hoc ad dolorem tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad satietatem depasci, deinde interposito tēpore quantum ad pabulum in ventriculo cōficiendum satis sit, capram immolare, atque intra eius ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita sunt medicamenta. ægrotos nanque sibiipsis remedia parare vrgens impellit calamitas. Sed medicorū auxilia in propriis libris conscribentur.

CVRATIO ELEPHANTIS, Cap. XIII.

MOrbis, quò dissoluātur, maiora esse remedia opus est. sed quænā medela excogitari poterit quæ elephantem tam ingēs malum expugnare digna sit? Neque enim in parte vna aut viscere vno inhærescit, neque aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: sed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triste profectò & visu terribile spectaculū. feræ nanque species est. ac vnà cum his viuere, vnà cibum capere, perinde atque in pestilentia, formidolosum est. etenim per inspirationis communionem facilis infectio est. Quid igitur quispiā in arte medica inueniat, quod huiusce mali dignū remediū cōtineat? Verumenimuero omnia conferre simul oportet, medicamēta, & victus rationē, & ferramēta, & ignē. Hæcque si nouo & oriēti affectui adhibueris, sanationis spes affulget: sin ad summū suæ creationis ascendat, in visceribusq; stabilis sedeat, quando & in faciē inuadit, tunc de ægri salute spes omnino abscissa est. Itaque venas in cubito ambas incidito, & venas in malleolis eodē die. tēporis enim interiectio atq; separatio fūdēdo vbertim sanguini, & recreandis viribus aptior est. Nam sanguinē sæpe & multum mittere operæpretium est, quippe qui vitii huius alimentum sit. exigua verò ipsius pars est optima, quæ naturæ cibum præbeat. Idcirco qua ratione prauum inquinatúmque detrahatur, atque interim corpori familiare ac bonum procreetur, cōiectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua enim esca applicata corpori spatio temporis antiquam obscurat atque debilitat. Postea medicinā sacram non semel propinato: quin omnia sæpius iterāda sunt, & resumptio, & ad priora reditio. Esto & alia medicamentosa in cibis purgatio: sicut antea de curatione doloris coxendicis diximus. Lac etiam promiscuum atque indiscretum, sed largius, ad aluum molliēdam potui detur. Verùm quintā aquæ partem, quo lac totum dilabatur atque descendat, adiicito. At ieiunos primò ad vomitum celerius ducito, deinde à cibis iterū, postea assumptis raphanis. frequenter autē atque assiduè omnia fiant. Veratrum quolibet tēpore, sed potius vere atque autumno diebus alternis exhibeto: atque idem in proximum annum repetatur. Cæterùm si morbus inualuerit, potabilia medicamenta, quotquot quis cognouerit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere medicamenta est operæprecium. Atqui & ego quotquot mihi cognita sunt literis mandabo. Cedriæ cyathum vnū, brassicæ duos miscēs dato. Aliud. Sideritidis succi cyathus vnus, trifolii cyathus vnus, vini & mellis cyathi duo. Aliud. Dētis elephanti ramentorū drachma cum vini Cretici cyathis duobus. Quinetiā viperarum reptilium, ferarum carnes, & ipsæ in pastillos conformatæ bibūtur. oportet autem & caput & caudā ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquum vsqueeo

A elixare donec spinæ separentur. carnes verò in pastillos redactas in vmbra frigefacere, qui potioni, quemadmodum & squilla, exhibeantur. Ipsæ quoque viperæ in cœna opsonio dentur: quas coquere & condire perinde ac pisces, opus est. At si medicaminis illius varii ex viperis compositi facultas adsit, id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet, bibendum est. Præterea corpus detergendum est, tumorésque calefaciendi. Alia item medicamenta sunt innumera Celtarum, quos hac tempestate Gallos vocant. Nitrosis quoque illis factitiis

B globis quibus velaminum sordes expurgāt, saponémque vocant, illis inquam globis corpus in balneo detergere optimum est. Et portulaca, & sedum cum aceto bene facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem non experto, summopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito, & nitro, & aceti fæce cōbusta, & alumine fisso, & sulphure viuo & cocto, & iride, & pipere. forsitan autem omnia pro singulorum viribus miscenda sunt. Aliquibus verò & hoc æquis portionibus compositum inspergentes perfricabimus. Fa-

C ciei tumoribus, sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careas, *chenalopecis. *est autem χηναλώπηξ Latinè ad uerbum uulpanser: at κυναλώπηξ canē Laconicū significat, ex uulpe & cane natum.* simile enim in dissimili, quēadmodum simia homini, mirificè prodest. Itē ammoniaca gutta cum aceto, ex plantaginis aut sanguinalis herbæ succo, & hypocystis, & lycium. Si carnes liueant, prius, quo locus succulentus reddatur, scarificandus est. At si ab acribus fluxionibus exulceratas partes lenire

D volueris, fœnigræci aut ordei cremoris decoctum molle abstersorium est: item ex oleis rosaceum, aut lentiscinum. Assiduæ verò lotiones & ad corporis madefactionem, & ad noxiarum humiditatum difflationem mirè proficiunt. Esca munda esto, boni succi creatrix, cōcoctu facilis, simplex: & victus ratio prorsus rectè instituta sit in somno & vigilia, in ambulationibus & locis deligēdis. Exercitationes adhibeātur, cursus, conuersiones corporis, peræ *aut sacculi* iactus. omnia hæc citra lassitudinē aptè & cōgruenter intendātur. Esto & vocis

E emissio, spiritus opportuna exercitatio. Vestis esto munda, non modò vt aspectu iucūda sit, sed quoniam etiam sordida cuti mordacia sunt. Ieiuni absinthite vinum potent. Oppidoquam vtilis est & panis ex ordeo, & salsamentum tempestiuum, & exiguum quid maluarum, aut brassicæ semicoctum, cum cumini liquamine. In cœna staphylini radix apponatur, & alica, cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrē subducunt. tellinorum iuscula, ostrea, erinacei, & ex piscibus saxatiles: ex terrestribus feræ, lepus, aut sus: inter aues, perdi-

F ces omnes, palumbes, columbi, & quæcunque optima in illa regione inueniuntur. Inter fructus arboreos admittantur ὡραῖοι. *qui à Græcis ita dicuntur quòd ea parte anni maturescant quam iidem ὥραν appellant.* Vina dulcia vinosis meliora. Balnea iuuant sponte calida, sulphurosa. Vita in aquis diu ducenda est: & mare & nauigatio conueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant: album quidem, superiorem ventrem, atrum verò, inferiorem purgat. Quin & album veratrum non vomitum tantùm molitur, sed etiam omnium simul purgā-

G tium medicamentorum efficacissimū est, non multitudine & varietate excrementorum: (id enim & affectus ille qui cholera dicitur, præstare solet) non distentionibus & violentia in vomendo, (ad hoc enim & nausea & mare validiora sunt) sed potentia & qualitate non vitiosa. quippe quæ laborantibus sanitatē reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionē. Vetustorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, si cuncta alia medicamina viribus inferiora sint, id vnicum remedium est. siquidem igni

H facultate persimile est album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius discurrens operatur: videlicet facilem spirationem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam.

RVFFI EPHESII MEDI-
ci de appellationibus partium corporis humani, Libri III,

Eiusdem tractatus De vesicæ ac renum affectibus.

Eiusdem fragmentum libri De medicamentis purgantibus.

Horum librorum primus à Junio Paulo Crasso Latinitate donatus est, reliqui autem duo ab alio.

LIBRI PRIMI CAPITA.

Vnde cuiusque artis tradendæ initium sumendum sit, Cap. I.
Quæ prius & quomodo docere author velit, Cap. II.
Diuisio corporis in maximas partes, Cap. III.
De superioribus capitis, & faciei exterioribus partibus, Cap. IIII.
De oculi exterioribus partibus, Cap. V.
De faciei infra oculos partibus, Cap. VI.
De reliquis faciei partibus, Cap. VII.
De ore, in eoque contentis, Cap. VIII.
De collo, eiúsque partibus, Cap. IX.
De ala, humero, brachio, & manu, Cap. X.
De thorace & eius partibus, Cap. XI.
De genitalibus marium, & eorum partibus, Cap. XII.
De fœminarum genitalibus, Cap. XIII.
De dorsi ossibus, Cap. XIIII.
De reliquis vsq; ad inguina partibus, Cap. XV.
De partibus ab inguinibus vsque ad extremos pedes, Cap. XVI.
De interiorum membrorum appellationibus, Cap. XVII.
De capitis tunicis, ossibus ac suturis, Cap. XVIII.
De quibusdam capitis ossibus, Cap. XIX.
De musculis quibusdam & processibus in capite, Cap. XX.
De foraminibus caluariæ, Cap. XXI.
De cerebro, membranis, neruis, spinalique medulla, Cap. XXII.
De oculis, Cap. XXIII.
De prima & secũda colli vertebra, osse ypsiloeide, gula, tonis, aspera arteria, gutture, & bronchiis, Cap. XXIIII.
De cordis partibus, membranisque pectoris, Cap. XXV.
De glandulosis carunculis, Cap. XXVI.
De ventris inferioris partibus, Cap. XXVII.
De iecore, & in eo contentis, Cap. XXVIII.
De liene, renibus, vesica, vrinariis, seminariisq; vasculis, Cap. XXIX.
De musculis lumborum, Cap. XXX.
De genitalibus fœminarum locis, Cap. XXXI.
De testium tunicis, aliisque partibus, Cap. XXXII.
De venis, Cap. XXXIII.
De arteriis, Cap. XXXIIII.
De neruis, tendonibus, cartilaginibus, membranis, tunicis, adipe, carne, & medulla, Cap. XXXV.
De humoribus excremẽtisque corporis, Cap. XXXVI.
De fœtu, & ad eum pertinentibus, Cap. XXXVII.

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONI-bus partium corporis humani Liber I.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

VNDE CVIVSQVE ARTIS TRA-dendæ initium ſumendum ſit, Cap. I.

QVID in arte citharæ pulſatoria primùm didiciſti? Singulas fides pulſare, credo, atque nominare. Quid in grammatica primùm percepiſti? Vnũquodque elementum cognoſcere ac nominare. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: & ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & inſtrumenti, & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradũt. Quinetiam grauiores artes nõnne & ipſæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primum in geometria accepiſti? Punctum ſanè & lineam, & planum, & ſuperficiem, & figuram triãgulam, & circulũ, aliáque id genus, quidnam ſint dignoſcere, rectéque appellare. Viſne igitur & medicinalẽ facultatẽ à nominibus exorſus perdiſcere? ac primùm omnium, vt ſingulas corporis partes appellare conueniat, deinde & reliqua quemadmodum ſermonis proceſſus connexióque requiret agnoſcere? Aut tibi ſatis eſſe videtur, me, ceu mutum, quæcunque doceri poſtulas, tibi oſtendentem explicare? Mihi verò id non melius eſſe, téque ipſum hoc pacto diſcere, & alterum docere, haud facile eſſe videtur. Atque de his quidem ſic mea fert opinio.

QVAE PRIVS ET QVOMODO DOcere velit, proponit, Cap. II.

CÆterùm audiẽs, & in puerum hunc reſpiciens, memoriæ quæ ſenſui patent commendato. Ante omnia vt interiora appellanda ſint, animal quodpiam homini quamſimillimum diſſecantes, inſtruere te conabimur. Nihil enim impediet, tametſi non omnia omnibus ſimilia ſint, quominus ſummam ſaltem cuiuſque doceamus. Verùm priſcis temporibus in humanis corporibus talia generoſius oſtendebant.

DIVISIO CORPORIS IN MAXImas partes, Cap. III.

MAximæ corporis partes, hæ ſunt, κεφαλὴ *caput*, αὐχὴν *collũ*, θώραξ *thorax*, χεῖρες *manus*, & σκέλη *crura*. Θώρακα autem vocamus non ſolùm eam partẽ quæ ἀπὸ τῶν κλειδῶν *à iugulis* vſque ad ὑποχόνδρια *præcordia* pertinet, verumetiam totum illud quod intra iugula pudendáque concluditur.

DE SVPERIORIBVS CAPITIS ET faciei exterioribus partibus, Cap. IIII.

KEφαλὴ *caput* vocatur & quod capillatum eſt, ſeparatim, & ſimul cum facie. Capillati autem prior pars, βρέγμα *ſinciput*, auerſa verò ἰνίον *occiput* nominatur. Partes à lateribus ſincipitis poſitæ, κόρσαι & κρόταφοι *tempora* dicuntur. Quod autem in medio capite eſt, vbi maximè capilli inuoluuntur, κορυφὴν *uerticem* vocamus: partem ſub ſincipite, μέτωπον *frontem*: iuxta tempora, pilorũ exortus, ἴουλοι *lanugo* dicuntur. Occipitis autem capilli promiſſi χαῖται *crines* vocitantur. Vltimæ frontis rugæ, ἐπισκύνιον: quod oculis attrahimus quando nobiſcum aliquid altius cogitamus, aut veremur. Alii verò partem ſub ſuperciliis carnoſam, ἐπισκύνιον vocauerũt. At ὀφρύες *ſupercilia* hirſutæ frontis extremitates ſunt: quorum interſtitium, μεσόφρυον Latinè *glabella, quòd glabrum ſit*, dicitur. Sub ſuperciliis, βλέφαρα *palpebræ, quas etiam genas uocant* alterũ ſupra, alterũ infrà, ſita ſunt. Ab iis prodeuntes pili, ταρσοὶ & βλεφαρίδες *cilia* nominantur. harum extrema, quum nos dormimus ſeſe contingentia, στεφάναι *coronæ* & χηλαὶ *ungulæ*. Superioris palpebræ ſuperficiei quod ſuperimpendet, κοῖλον *cauum*: illi autem reſpondens inferius, ὑπόκοιλον *ſubcauum*. quod quidem & in aqua inter cutem & alioqui in prauo corporis habitu, & in longin-

A quo hæmorrhoidum effluuio, & antiqua mulierum menſtrua purgatione, nonnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus, intumeſcere conſueuit. Huiuſmodi verò lippitudines mitiores eſſe videntur: propterea & id genus affectus, quoniam τῶν κοίλων tumor eſt, κοιλοιδιᾶν dicitur. At cauæ ſuperioris inferiorisque palpebræ extremitates, κανθοὶ *anguli*, alter maior, ad naſum vergẽs: minor alter, tempori propinquus.

DE OCVLI EXTERIORIBVS PARtibus, Cap. V.

B QVod verò aſpicitur in medio ὀφθαλμοῦ *oculi*, ὄψις & κόρη *uiſio & pupilla* nuncupatur. γλήνην etiam ſimulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem pupillæ contiguum eſt vſque ad album, ἶριν: & pro colore quem habet, μέλαν *nigrum*, aut πυῤῥὸν *rufum*, aut γλαυκὸν *cæſium*, aut χαροπὸν *fuluum* nominant. At στεφάνη *corona* nigrum ambit, & ab albo diſtinguit: quæ circulus & copula tunicarum oculi eſt. Earum ſanè prima, duabus naturis prædita, duo quoque nomina gerit: κερατοειδὴς quidem *cornu formam habens* in medio, & vſque ad iri-

C dem: (hæc enim eius particula expolitis cornibus aſſimilatur) candida verò eſt altera pars omnis, qualis & aſpicitur: nihil mediæ natura neque colore ſimilis. Ipſi autem vocata ἐπιδερμὶς ſuperincumbit, qua in iuuenibus & ſenioribus, & in affectu qui χήμωσις *unguis* dicitur, abſcedẽte atque elata, rufus color cernitur. Aliæ autem tunicæ qua ſint nomenclatura præditæ, paulo inferius in animalis diſſectione explicabitur.

DE FACIEI INFRA OCVLOS PARtibus, Cap. VI.

D SVb oculis inſurgentia oſſa, ὑποφθάλμια, alii ὑπώπια *ſubocularia* nominant. A meſophryo *id eſt ſuperciliorum medio interſtitio (quod glabellam uocari diximus)* deorſum verſus ῥὶς *naſus* protenditur: cuius foramina ῥώθωνες & μυκτῆρες *nares*, ab Atticis μύξαι etiam appellantur. Sed Hippocrates pituitoſum excrementum per ipſa diſtillans, μύξαν, *Latini mucorem*, Athenienſes verò κόρυζαν appellant. Cartilagineum illud quod foramina diſtinguit, eſt ῥινὸς διάφραγμα *naſi interſeptum*. Partes oſſeæ quæ vtrinque ad malas vergunt, ῥινὸς ῥάχις *naſi dorſum*. Extrema verò hinc

E atque inde huiuſce oſſei faſtigii, πτερύγια *pinnæ*. Iſtæ in vehementiore ſpiritus difficultate, & alioqui quum voluerimus, agitantur. Carneum illud ante naſi ſeptum in labia deſcendens, κίων *columna*, naſi autem extremitas, σφαιρίον *globulus* appellatur. At ſub columna in ſuperiori labro cauitas, φίλτρον *quaſi amoris illicium*: ſed totũm id ſuperioris labii quod eſt ſub naſo, ὑποῤῥίνιον. Deinde χείλη *labia* duo, quorum extrema, πρόχειλα *q. d. prolabia, uel antelabia, aut antelabiaria*: qua parte autem committuntur, προσόμιον vocant: inferioris autem labii cauitatem, νύμ-

F φην. Aurium foramen per quod voces exaudimus, ἀκοὴν *auditum* appellarunt: partem pẽdulam, λοβὸν *fibram*: quam etiam ſolam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Ariſtoteles. At medici illis quoque nomina impoſuere: πτερύγιον quidem *pinnã*, ſupremam partem quæ lata eſt atque decliuis, appellantes: ἕλικα autem, totum illud quod abhinc aurium extremam oram ambit: ἀνθέλικα id quod in medio cauitatem extollit: κόγχην poſt ἀνθέλικα cauum: oppoſitam verò cõchæ eminẽtiam iuxta tẽporis fines, τράγον *hircum*,

G helicis autẽ finem qui ſubbreuis eſt, ἀντιλοβίδα vocant.

DE RELIQVIS FACIEI PARTIBVS Cap. VII.

TOta capitis prior pars, πρόσωπον *facies* dicitur, μῆλα *malæ* ſub oculis, faciei eminentiæ ſunt, vbi pudoris ſedes eſt, maximéque ibi rubor oſtenditur. Poſt μῆλα autem habẽtur παρειαὶ, dictæ etiam σιαγόνες & γνάθοι *maxillæ*, quarum altera, ſuperior, altera, inferior eſt;

inferiorisque maxillæ quod in acumen definit, γένειον, & *ἀνθερεὼν mentum*. Sub eadem inferiore maxilla, carnosa pars, λαυκανία dicitur: sed nonnulli hanc quidem carnosam partem, ἀνθερεῶνα, at λαυκανίαν cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima sub temporibus germinatio, *ἴουλος lanugo*: primus eius in superiori labro exortus, *προπωγώνιον q.d. probarbium*: qui pili postea adaucti, μύσταξ appellantur. Sed in summo mento pili, πάππος, sub mento autem, ὑπήνη.

DE ORE ET IN EO CONTENTIS, Cap. VIII.

ΣΤόμα *os* tam prima labiorum diuisio quàm latum illud vsque ad fauces patens spatium. In ore autem cum alia sunt, tum etiam *ὀδόντες dentes*, quos nonnulli κραντῆρας appellant: horum autem primores quatuor, *τομεῖς incisores*, κυνόδοντας autem *caninos dentes*, eos qui sequũtur, vtrinque singuli: μύλους verò & *γομφίους molares & paxillares* qui sunt post caninos, vtraque ex parte quini. σωφρονιστῆρας, (*q.d. moderatores. Latinè autem genuinos*) qui intimi sunt & vltimi, quòd tum nascantur vtrinque singuli quum *homines* incipiunt *σωφρονεῖν, moderati esse*. Totidem & superioris maxillæ eadémque nomina sortiti sunt dentes. Maxillarum autẽ colligatio, *χαλινὸς habena*: at *τράπεζα mensa*, extremitates latæ molarium: *ὁλμίσκοι* autem *mortariola*, & *αἱ τῶν γνάθων κοιλότητες maxillarum cauitates* in quibus dentes defixi sunt, appellantur. Οὖλα *gingiuæ*, circa radices dentium, carunculæ sunt. Linguæ autem *ῥίζα radix* quidem vnde ipsa exoritur, nominatur: at id musculosum quod ore continetur, est *γλῶσσα lingua*, *αὐχὴν ceruix* quod sequitur: παρασύρια autem, quæ ab vtroque linguæ latere sunt. ὑπογλωσσὶς, pars linguæ inferior: ἐπιγλωσσὶς, quod intimum est gutturi operculum quoddam impositum, ne, quum deuoramus, quippiam in pulmones irruat: sed quum spiritus ducitur, ne transeuntem aerem impediat, sublimis attollitur. Οὐρανὸς verò *cælum*, & *ὑπερῴα palatum*, concaua est superioris maxillæ pars: *κίων columna*, & *γαργαρεὼν gurgulio*, quidam ex palato processus, quem Aristoteles *σταφυλοφόρον q.d. uuiferum* nominauit: quoniam ea parte inflãmata, *σταφυλὴ uua* quiddam simile pendere videtur. σταφυλὴν enim *uuã*, non partem, sed affectum nominari oportet. Φάρυγξ vel *φαρύγγεθρον, fauces*, omnis ea capacitas quam inter deuorandum dilatamus, vocata est. Propterea & Homerus dixit,

— φάρυγος δ' ἐξέσσυτο οἶνος, Ψωμοί τ' ἀνδρόμεοι. *Idest, Faucibus erupit uinúmque humanáque membra.* Neque enim ex arteria aspera & pulmone cibum potúmque Cyclops euomit: id enim dicere mirum in modum rude fatuúmque est. Παρίσθμια & *αἰπάδες* & *μῆλα tonsillæ*, dicuntur carnosæ quædam glandulosæque partes, vtrinque à lateribus faucium positæ. Hæ numero quatuor sunt, duæ in summo gutture vtrinque, reliquæ inferius locatæ.

DE COLLO, EIVSQVE PARTIBVS, Cap. IX.

INfra caput est *τράχηλος collum*, quod & *δέρην* & *αὐχένα ceruicem* vocãt. ὑποδερὶς est in priori parte *τῆς δέρης colli* postremum. In priori item colli parte βρόγχος est, & *τραχεῖα ἀρτηρία aspera arteria*, per quam spiritus ducitur. τοῦ βρόγχου eminentia *λάρυγξ guttur* est. At in posteriore colli parte *τένοντες tendones* sunt. *Ταῖς κλεισὶ iugulis* proximum cauum Homerus λαυκανίαν vocauit: sed medici *ἀντικάρδιον & σφαγὴν q.d. cordi oppositum & iugulationem* appellant: quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent, ἐπωμίδες. ὦμος verò *humerus* brachii caput est, quod *τῇ ὠμοπλάτῃ lato scapularum ossi* inseritur, & cum toto etiam articulo copulatur. At humeri *κοτύλη acetabulum*, est lati scapularum ossis cauitas. Lata scapularum ossa, ὠμοπλάται vocata, ea sunt quæ tergo incumbunt: quorum intermediæ eminentiæ, dicuntur ipsorum *ῥάχις dorsum*. Ἀκρώμιον, iuguli scapularúmque ossis copula est. Eudemus verò ossiculum perexiguum esse dixit ἀκρώμιον. *Κλεῖδες claues, quæ & ligulæ*, sub imo collo ossa sunt cum pectoris osse commissa, humeros scapulásque, ne in pectus cadant (vt aliis contingit animalibus) prohibentia. nam cætera animalia iugulis priuata sunt. Quocirca & latissimi pectoris homo est.

DE ALA, HVMERO, BRACHIO, ET manu, Cap. X.

MAσχάλη *ala* sub humeri articulo cauitas est, in quã sæpe humerus luxatione delabitur. μάλην verò appellare haud Græci sermonis est. aliquid autem sub ala celantem ferre, *ὑπὸ μάλης ἔχειν sub mala habere* dicunt. *Βραχίων brachium Latinis* id quod sequitur humerum, dicitur. Huius circa humerum rotunditas, caput βραχίονός est. Interior iuxta *τὸν ἀγκῶνα cubitum* eminentia, quam nonnullos imperitè ἀπόφυσιν πήχεως putare dixit Hippocrates, & ipse alterum humeri caput est. Post humerum totus articulus, acutúmque illud cui reclinati incumbimus, ἀγκὼν à quibusdam, ab aliis ὠλέκρανον vocatur: Dores autem Siciliam incolentes *κύβιτον cubitum* appellant. Quin & Epicharmus cubito ferire, *κυβιτίζειν quasi dicas cubitizare* dixit. Ossium verò brachii quod subiicitur, *πῆχυς cubitus*, suprapositum verò, *κερκὶς radius* est. hæc ad *τὸν καρπὸν brachiale* protenduntur: post quem lata pars & compacta, *μετακάρπιον* & *ταρσὸς palma Latinè* nominatur. Sequuntur *δάκτυλοι digiti*. Χεὶρ *manus* totum illud est quod ab humero pendet, & extremum quo apprehendimus. Ex digitis, *μέγας magnus, Lat. pollex*, est ab aliis summotus: alter, *λιχανὸς index* inter quatuor primus. tertius, *μέσος medius* vocatur. quartus, παράμεσος, *Latinè anularis*: vltimus, *μικρὸς paruus*. Ipsorum ossa, *σκυταλίδες scuticulæ*, & *φάλαγγες internodia*: primi articuli, προκόνδυλοι, medii, κόνδυλοι, postremi, μετακόνδυλοι. Vnguinum initia, *ῥιζωνυχία radices unguium* vocãtur. Internæ digitorum sũmitates, *ῥᾶγες acini*, & *κορυφαὶ uertices*. Carnosa pollicis pars sub manus cauo insurgens, *στῆθος q.d. pectus*. Spatium quod inter indicem pollicémque intercedit, carnosúmque est, sub quo manus in cauum subsidet, θέναρ dicunt: ὑποθέναρ verò, quod sub quatuor digitis est. Sed omnẽ manus interiorem latitudinem *θέναρ uolam* Hippocrates vocasse mihi videtur.

DE THORACE, ET EIVS PARtibus, Cap. XI.

AΠὸ δὲ τῶν κλειδῶν, *A iugulis autẽ, στῆθος pectus* prior pars est: medium autem in quod costæ subeunt, στέρνον appellant. Auersa verò colli pars vsque ad id quod μετάφρενον vocatur, *νῶτον tergum* est. μετάφρενον inter tergum lumbósque, vbi renes adhærescunt, locatum est. ὀσφὺς verò *lumbi* vltima pars dorsi est. Carneæ in pectore eminentiæ, *μαστοὶ mammæ*, & *τιτθοὶ ubera* vocantur. τοῦ μαστοῦ *mammæ* extrema pars, *θηλὴ papilla*. Primum verò in pubescendo incrementum, *κύαμος faba* dicitur: totum autem tumorem, *ἄσκωμα, Latinè utrem siue uber* vocant: sed in mulieribus magis propriè. Πλευρὸν *latus*, illud totum quod sub ala est appellatur: ossa verò, *πλευραὶ costæ*: inter costas spatia, *μεσοπλεύρια q.d. intercostalia* nominantur. *νόθαι πλευραὶ spuriæ costæ* sunt quæ ad *τὸ στέρνον pectorale os* non perueniunt. Sub pectore cauum, *στόμα κοιλίας uentriculi os* dicitur: quod alii *προκάρδιον quasi dicas antecordium*: nonnulli verò *καρδίαν cor* appellauerunt: doloréſque ibi orientes, *καρδιωγμοὺς cordis morsus* & *καρδιαλγίας cordis dolores* esse dixerunt. Spuriarum costarum extremitates, *χόνδροι cartilagines* sunt. Musculosæ autem partes sub cartilaginibus collocatæ, ὑποχόνδρια, *quasi dicas subcartilaginea. Latinè præcordia à quibusdam uocantur.* *Κοιλία aluus* ac *γαστὴρ uenter* deinceps locatur: ἐπιγάστριον super ventrem posita cutis appellatur. Eius media cauitas, *ὀμφαλὸς umbilicus* est, venarum, per quas infans alitur, segmentum. Vmbilici pars media, ἀκρόμφαλον: cutis autem vmbilicum ambiens, quoniam corrugata senectutem significat, *γραῖα uetula* appellatur. Sub vmbilico *ὑπογάστριον abdomen* est, & *ἦτρον aqualiculus*. Huic cõtigua pars vsque ad pudenda, *ἐπίσιον pecten* atque *ἥβη pubes* dicitur: alii ἐφήβαιον vocant.

DE GENITALIBVS MARIVM, ET eorum partibus, Cap. XII.

TΩν *αἰδοίων genitalium membrorum* quæ in maribus sunt, propendens particula, *καυλὸς caulis* ac σῆμα est:

quæ autem non pendet, ὑπόστημα *sedimentum*, & κύστεως τράχηλος *collum uesicæ*. Lineam per medium discurrẽtem, alii τράμιδα, alii ὄῤῥον appellarunt. Colis extremitas, βάλανος *glans* est. cutis eam tegens, πόσθη *præputium*: præputiique extremum, ἀκροποσθίον, *quasi dicas, summum præputij*. Cauernula verò per quam semen vrináque profunditur, οὐρήθρα, & πόρος οὐρητικὸς *urinarium iter* nominatur. οὐρητῆρα autem ne dicito: οὐρητῆρες enim alii sunt, per quos scilicet à renibus in vesicam vrina delabitur. ὄσχεος *scrotum* ea cutis est qua δίδυμοι *id est testes*, *ad uerbum gemini*, inuoluuntur. διδύμους autem aut ὄρχεις appellare nihil interest. Geminorum quod suprà est, κεφαλὴ *caput*, quod infrà, πυθμὴν *fundum* vocatur. Pars scroti laxior, λακκόπεδον, à quibusdam ἀχάλαρον, ab Atheniensibus λακκοσχέας nominatur. Inter scrotum & sedimentum & femur locum πληχάδα vocant. & pro διαβαίνειν *transire*, διαπλήσσειν, pro περιβάλλειν *id est circum*, ἀμφιπλὴξ enuntiant. Sophocles verò & de draconibus hoc verbo vtitur, dicens, Θαιρὸν ἀμφιπλὴξ εἰληφότε, *id est, Cardinem circum comprehendentes*: perinde ac si dixisset, περιβεβληκότε τὸν θαιρόν, *circumplexi cardinem*.

DE GENITALIBVS MVLIEBRIBVS, Cap. XIII.

MVliebris autem pudendi quod supra est, κτεὶς *pecten* dicitur. Id triangulum est, & imi ventris terminus. ab aliis ἐπίσιον appellatur. Pudendi rima, σχίσμα *fissura*: musculosa in medio caruncula, νύμφη, & μύρτον, ab aliquibus ὑποδερμὶς, ab aliis κλειτορὶς nominatur: lasciuéque eam tractare, κλειτορίζειν dicunt. μυρτόχειλαι verò vtrinque posita carnosa corpora. Cæterùm hæc Eurypho κρημνοὺς *q. d. rupes* vocat: sed nostræ ætatis medici μυρτοχείλας appellant πτερυγώματα, *q. d. alas*: τὸ μύρτον verò τὴν νύμφην.

DE DORSI OSSIBVS, Cap. XIIII.

THς ῥάχεως *dorsi* ossa, σφόνδυλοι *uertebræ* sunt, quos etiam Homerus ἀστραγάλους *talos* vocat: tota autem vertebrarum compago ἄκανθαν *spinam* constituit. Extremum lumborum, ἱερὸν ὀστοῦν *os sacrum* est: id ab aliquibus etiam ὑποσφόνδυλον *q. d. subuertebrum* dicitur. Eius vltimũ ossiculum κόκκυξ *cuculus* est.

DE RELIQVIS VSQVE AD INguina partibus, Cap. XV.

SVb costis molles partes, λαπάραι & κενεῶνες *ilia* vocantur. Deinde τῶν λαγόνων *ilium* ossa: quorum excauata capita, κοτύλαι *heminæ & acetabula*, πυγαὶ autem *clunes*, ac ἕδραι *sedilia*, post lumbos carnosæ partes: quoniam illis sedendo innitimur: ab aliis γλουτοὶ *nates* dicti sunt: sub quibus ὑπογλουτίδες *quasi dicas subnaticulæ* iacent.

DE PARTIBVS AB INGVINIBVS vsque ad extremos pedes, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* femorum priores partes sunt, prope ἥβην pubem positæ: neruus autem ad acetabulum pertinens, ac totus articulus, ἰσχίον *coxendix* dicitur. Femorum internæ partes, παραμήρια *feminæ* sunt: inter femina autem loca, μεσομήρια *interfemina*. Musculi genibus inhærentes, ἐπιγουνίδες *quasi dicas geniculares* vocatur. Os autem super genu positum, ἐπιγονατὶς *patella* est. Hippocrates verò ἐπιμυλίδα vocauit. γόνυ *genu* articulus est femur τῇ κνήμῃ *cruri* committens. ἰγνύα *poples* posterior pars est, in quam genu inflectimus. γαστροκνημία *sura* magnus musculus est, vnde latus neruus oriens ad calcem tendo factus adhærescit. Ossium verò cruris quod interius est, κνήμη *sura* nominatur, anterius autem, ἀντικνήμιον *tibia*. Sed Herophilus suram, κερκίδα *radium* etiam appellauit. Vtriusque ossis extrema pedi inserta, σφυρὰ *malleoli* sunt: ἀστράγαλοι verò *tali* non rectè vocantur. siquidem & humanus pes talum sub malleolo abditum, non conspicuum habet. πτέρνα *calx* postremum pedis rotundum est: πεδίον & ταρσὸς *planta*, pars prior & ampla est: στῆθος verò *pectus*, pars inferior post cauum, vnde nascuntur digiti, vocatur. Istos autem perinde vt manus digitos appellare, aliáque manuum digitis communia recensere, nihil est quod impediat.

A DE INTERIORVM MEMBRORVM appellationibus, Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, ô fili, subiectáque his ossa, in hunc modum nominare decens est. Interiora autem corporis membra, simiam dissecantes, propriis nominibus illustrare tentabimus: quandoquidem ipsa ossibus, musculis, extis, arteriis, venis, neruis, ad naturam hominis proximè accedit: secundò alia πολυσχιδῆ *multifida*: tertiò, ἐκ διχηλῶν ἀμφοδόντα, *ex bisulcis utrinque dentata*. Non vtrinque dentata, ac μώνυχα *soliungula*, longissi-
B mè ab hominis similitudine summota sunt. Quòd si aliquid de membris interioribus, exteriora tradentes, memorauimus, idem bis repetere vlterius opus non fuerit.

DE CAPITIS TVNICIS, OSSIbus ac suturis, Cap. XVIII.

ASpice itaque sub τῷ κρανίῳ *caluariæ* cute tunicam: hãc περικράνιον quòd τὸ κράνιον *caluariam* obuoluat, vocant: quam verò alia ossa ambientem tunicam videbis, περιόστεον, *quasi dicas circumossalem*. Quà ossa caluariæ
C committuntur, ῥαφαὶ *suturæ* sunt, quæ duarum serrarum compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda est, sincipútque circumcidit, altera occiput, tertia medium verticem diducit. quibusdam etiam hæc, sincipitis suturam transiens, frontémque ipsum secans, mesophryo terminatur. Binæ aliæ in temporum ossibus, squamarum in modum totis oris paulatim extenuantur, atque ita inferiora ossa superioribus leniter insidunt. Ipsis autem vetusta quidem nomina desunt, sed nuper à quibusdam Ægyptiis medicis, Græcam linguam malè do-
D ctis, imposita sunt, sincipitis suturam, στεφανιαίαν *quasi dicas coronariam*, occipitis, λαμβδοειδῆ *id est* λάμβδα *Græcæ literæ similem*, mediam verò, ἐπιζεύγνουσαν *coniungentem*: temporum autem suturas, λεπιδοειδεῖς, *quasi dicas squamarum formam habentes*, appellantibus. Iidem & aliorum ossium partibus ab antiquis innominatis, nomina indidere: quæ ego, vt aliis nostri seculi medicis innotescant, non prætermittenda iudicaui.

DE QVIBVSDAM CAPITIS OSSIbus, Cap. XIX.

E INter caluariæ ossa meditullium, διπλόην nominant: vbi verò nasi initium est, crebra ibi foramina, ἠθμοειδῆ *cribri speciem referentia* vocantur. Per ea indubiè πταρμὸς *sternutamentum* & μύξα *mucus* propellitur. Nonnulli & hac parte nos in cerebrum spiritus attrahere confirmant. Proxima auribus ossa, ob firmitudinem λιθοειδῆ *lapidea* nomen habent. ab vtroque enim latere singula ossa dura subalbidáque sunt, magnitudine caput maximi manus digiti æquantia, per quæ auditorii meatus perforati sunt. Alii propendentes in occipitium eminen-
F tias, λιθοειδεῖς *lapideas* appellant: idque non rectè. Inanes enim & cauernosi, & minimè solidi, nomini non respondent. Ab auditoriis autem meatibus ad malas pertinentes processus, ζυγώματα *quasi dicas iugamenta* nuncupantur.

DE MVSCVLIS QVIBVSDAM ET processibus in capite, Cap. XX.

TOὺς μύας *musculos* caua τῶν κροτάφων *temporum* replentes, κροταφίτας *temporales*: qui inferiorem maxillam amplectuntur, μασσητῆρας *mansores* vocant. Tenues illi
G & oblongi, deorsúmque versus fauces vergentes processus, στυλοειδεῖς *columniformes* dicti sunt. Eudemus autem illos gallorum calcaribus assimilat, ac sine appellatione relinquit.

DE FORAMINIBVS CALVARIAE, Cap. XXI.

FOramina permulta quidem per κρανίον *caluariam* perforata sunt, quæ omnia (duobus exceptis quæ τυφλὰ *cæca* appellantur) nomine vacant. Inter se autem medici altercantur vtranã hoc nomine appellanda sint: nũ illa
H quæ prope maximũ caluariæ foramẽ adiacẽt, per quod ὁ νωτιαῖος μυελὸς *spinæ medulla* in vertebras delabitur: an illa quæ prope auditorias cauernas, & paulo prius iuxta maxillæ articulos sunt. Sed neq; illa neq; hæc adeo cæca sũt quin ea in magnũ spinalis medullæ cauũ peruadãt, hæc, sub τὰ ἠθμοειδῆ *foramina cribrum repræsentantia* subeant. Ac

per ipsa omnia nerui transire conspiciuntur: de quibus in diuisionibus sermo habebitur. verùm ideo ipsi cæca dixisse visi sunt quòd non in rectum excauata esse cernantur.

DE CEREBRO, MEMBRANIS, NERVIS, spinalique medulla, Cap. XXII.

INtra caluariam ὁ ἐγκέφαλος *cerebrum* continetur. Id μήνιγγες *membranæ* circumuoluunt, altera crassior robustiórque, ossi proxima: tenuior altera, & firma quidem, sed priore minus, quæ cerebrum contingit. Summa cerebri pars, κιρσοειδὴς *varicosa* appellatur: inferior atque posterior, βάσις: à basi oriens processus, παρεγκεφαλὶς *cerebellum*. Ipsius cerebri cauernæ, κοιλίαι *ventriculi*. Ventriculos interius obuoluens tunica, χοροειδὴς *secundinis similis* cognominatur. Herophilus autem & μήνιγγα χοροειδῆ *membranã secundinis similem* appellat. Germina à cerebro enascentia, νεῦρα αἰσθητικὰ *nerui sensorij*, & προαιρετικὰ *electorij* sunt: per quos sensus & voluntaria motio fit, omnísque corporis actio perficitur. Horum autem neruorum quidam à spinali medulla, & ex ipsam cingente membrana expullulant. Νωταῖον verò *dorsalem* & ῥαχίτην *spinalem*, omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant.

DE OCVLORVM TVNICIS, Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima conspicuáque membra, κερατοειδῆ *cornularem* superius nominauimus: secunda ῥαγοειδὴς atque χοροειδὴς dicitur: qua parte τῷ κερατοειδῆ *cornulari* subiicitur, ῥαγοειδὴς, quòd exterius læuore, interius asperitudine, τῇ ῥαγὶ *uuæ acino* sit persimilis: qua verò albam tunicam subit, χοροειδὴς vocatur: quoniam venulis referta, χορίον fœtui circundatum *id est secundinas* repræsentat. Deinde tertia humorem ὑαλοειδῆ *à vitri similitudine ita vocatum* continet: hæc antiquo vocabulo, propter tenuitatem ἀραχνοειδὴς appellata est: *Latinè aranealem dicere ausis*. at quoniam Herophilus eam ἀμφιβλήστρῳ *reti* contracto assimilat, nonnulli & ἀμφιβληστροειδῆ *reticularem*, alii ab incluso humore *qui vitri gerit similitudinem*, ὑαλοειδῆ nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris κρυσταλλοειδῆ includit. Hæc antiquitus nomine caruit: à posteris φακοειδὴς, *quasi dicas lenticularis*, ob figuram: κρυσταλλοειδὴς verò à contento humore, cognominata est.

DE PRIMA ET SECVNDA COLLI VERtebra, osse ypsiloeide, gula, tonis, aspera arteria, gutture, & bronchiis, Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram, ὀδόντα *dentem* appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tõsillis officulum, gutturis caput continens, quidam à figura τοῦ Υ ψιλοῦ, Υψιλοειδὴς appellauerunt: cæterùm Herophilus, quoniam tonsillis assideat, παραστάτην *assessorem* vocat. Secundæ vertebræ processus sursum ac prorsum versus spectans, πυρηνοειδὴς *ab oliuæ nuclei similitudine* dictus est. Iter illud per quod cibi potionésque in ventriculum descendunt, στόμαχος & οἰσοφάγος *gula* est. Nerui ab vtroque eius latere, τόνοι: cæteráque sensoria atque fibrosa, pariter τόνοι (*tenores in Latinum vertere liceat*) dicuntur. Asperæ arteriæ summum, βρόγχος *guttur* est. ramuli ad eius plexum creati, βρόγχια, & σήραγγες *cauernæ*, & ἀορταὶ nominantur.

DE CORDIS PARTIBVS, MEMBRAnísque pectoris, Cap. XXV.

CAloris, vitæ, arteriarúmque motus initium, καρδία *cor* est. Eius summa pars, κεφαλὴ *caput* dicitur: infima & acuta, πυθμὴν *fundum*: cauitates, κοιλίαι *ventriculi*, quarũ crassior & læua, ἀρτηριώδης *arteriosa* est: tenuior & dextera, φλεβώδης *venosa*: læua, capacior. Ab vtroque autẽ capitis latere ceu alæ prominentes, cauæ, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, ὦτα καρδίας *cordis auriculæ* sunt. Cor circumplexa membrana, περικάρδιος dicitur. Ex membranis pectoris quæ ipsum in duas diducunt partes, διαφράττοντες ὑμένες τοῦ θώρακος *intersepientes thoracis* appellantur: quæ costas interius vestiunt, ὑπεζωκότες *succingentes*. Membrana quæ pectoris viscera ab inferioribus

A disiungit, διάφραγμα *transuersum septum*, & φρένες vocatur.

DE GLANDVLOSIS CARVNCVLIS, Cap. XXVI.

EK τῶν ἀδένων *ex glandulosarum carnium* genere, (multæ autem sunt) aliquæ in collo, nonnullæ sub alis, quædam in inguinibus, aliæ in μεσεντερίῳ vocato reperiuntur: quæ, carnes quædam leuiter subpingues ac fragiles sunt. Inter has & vocatus θυμὸς numeratur: qui in
B regione capitis cordis locatus est, septimæ, colli vertebræ insidens, asperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhærescens: non in omnibus tamen inuentus est.

DE VENTRIS INFERIORIS PARtibus, Cap. XXVII.

SVb transuerso septo γαστὴρ *venter* est: cuius summa pars primáque κοιλίας *ventriculi* nomen habet. deinde primus intestini exortus, πυλωρὸς *ostiarius*, *seu ianitor* dicitur. Postea ieiunum intestinum, semper alimento priuatum: vnde ipsi nomen quoque νῆστις fuit. Isti conti-
C guum, τὸ λεπτὸν ἔντερον *gracile intestinum* est. Ex gracili biceps prodit exortus. Vocatur autem altera eius pars, τυφλὸν *cæcum intestinum*, quoniam reuera cæcum est: altera, κῶλον, & ἡ κάτω κοιλία, *laxum intestinum & venter inferior*. quod Homerus νείαιραν etiam appellat. Totum autem intestinorum vinculum ac firmamentum, μεσεντέριον ac μεσάραιον vocatur. Ἀραιὰν verò ventrem & omne intestinum veteres appellabant: ex quo ad hæc vsque tempora hoc nomen μεσάραιον deriuatum est. *Latini lactes appellasse videntur*. Post κῶλον *grande intesti-*
D *num*, est τὸ ἀπευθυσμένον *rectũ*, iuxta sedẽ ac principẽ. Quod ex orbiculato vẽtriculi fũdo egerminat, ipsúmq; & aliquam cæterorum intestinorum partem velat, ἐπίπλοον, *quasi dicas supernauigans*, *Latinè omentum*, nominatur. A renibus exoriens membrana, omnibúsque prætenta intestinis, περιτόναιος. At prope intestini primum exortum posita caro præpinguis glandulísque interstincta, πάγκρεας vocata est.

DE IECORE ET IN EO CONTENtis, Cap. XXVIII.

E ADextera ventriculi, ἧπαρ *iecur* est. Iecoris autem quæ transuersum septum & περιτόναιον attingunt, κυρτὰ *conuexa*: quæ autem infrà ventriculo inhærescunt, σιμὰ *caua* dicuntur. Sub maxima eius fibra, χολῆς ἀγγεῖον *bilis vasculum* situm est, cuius media & angusta particula, αὐχὴν *ceruix* est: infima, πυθμὴν *fundum*. Iecoris porta ἡ φλὲψ *vena* est, per quam alimentum illabitur. Quæ in sacrificiis autem aruspices πύλας *portas*, τράπεζαν *mensam*, μάχαιραν *gladium*, & ὄνυχα *unguem*, appellant, in homine quo-
F que (sed obscura atque incerta) reperiuntur, ad nullúmque medicinæ profectum necessariò nominantur.

DE LIENE, RENIBVS, VESICA, vrinariis seminariisque vasculis, Cap. XXIX.

VEntriculo à sinistra σπλὴν *lien* incumbit: cuius crassissima summáque pars *dicitur* κεφαλὴ *caput*. prope vltimas autem costas νεφροὶ *renes* duo: ex quibus duo οὐρητῆρες *urinæ ductus* vesicam intrãtes prodeunt. Κύστις verò *vesica* conceptaculum est in quod vrina è renibus per οὐρητῆρας delabitur. A vesica est τράχηλος *ceruix*, & τὸ ὑπόστημα
G *sedimentum*, & ἰσθμός, & reliqua commemorata superius. At σπερματικὰ ἀγγεῖα *seminaria vascula* quatuor sunt: duo κιρσοειδῆ *varicosa*, duo ἀδενοειδῆ *glãdulosa*, quæ & γόνιμοι φλέβες *genitales venæ* vocatæ sunt. Varicosorum partes illæ quæ testibus adiacent, παραστάται *assessores* dicuntur. quidam verò omnia παραστάτας appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde vt in maribus cõstituta sint, contẽplãdum est. Fœminas varicosis assessoribus carere Herophilus planè existimat: nos verò in pecudis vtero è testibus enata vascula, atque vtrin-
H que varicis instar reuoluta conspeximus. Hæc autem in vteri cauum perforata subibant, è quibus mucosus quidam humor, si quis exprimeret, emanabat: magnáque erat opinio hos seminarios esse canales, & eorum generis qui varicosi nuncupantur. Id autem vt se habeat, dissectiones seorsum declarabunt.

DE MVSCVLIS LVMBORVM, Cap. XXX.

INtra lumbos musculi, ψόαι nominãtur: qui soli etiam in dorso lumbis agnati sunt. Istos aliqui νευρομήτρας (*legitur & νευρομήτρας, pro quo alii νεφρομήτρας reponunt:*) alii ἀλώπεκας *uulpes* cognominãt. Atque hoc illud est quod in libro Cnidiarum sententiarum scriptum est, Si renum autem morbus vexat, notæ hæ sunt, Si lotium crassum purulentũmque sit, si dolor lumbos, ilia, inguina, seménque torqueat. tũ verò & ἀλώπεκας *uulpes* malè habeat. Vnde iam constat quanti ista scire intersit: quò ea quæ sic cognominantur agnoscas. Clitarchus exteriores dorsi musculos, ψόας, & νευρομήτρας, & ἀλώπεκας appellari, falsò opinatur.

DE GENITALIBVS FOEMINARVM LOCIS, Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum, μήτρα & ὑστέρα, *uterus uuluáque* vocatur. Hippocrates & δελφὺν & γονὴν *genituram* dicit. Eius sursum versus vtrinque processus, κεραῖαι & πλεκτάναι *cirri*, sunt ipsum exterius sustinentia vasa: medium atque supremum, πυθμὴν *fundum* est: quæ vtrinque sunt, ὦμοι *humeri*. Eius extremitas αὐχὴν *ceruix*, atque τράχηλος *collum*. colli os, ὁ πρῶτος πόρος *primus meatus*. Hippocrates ἀμφίδιον, à similitudine rotundi ferri quo præfiguntur aratra, vocat. Deinde cauum quod sequitur, *multis appellationibus exprimitur. dicitur enim* γυναικεῖος κόλπος, *muliebris sinus, muliebres loci, uterus, ac uulua.* Sed totum genitale cum exterioribus, αἰδοῖον *pudendum, obscæniorique uocabulo, cunnus.*

DE TESTIVM TVNICIS, ALIISQVE PARTIBVS, Cap. XXXII.

AT circa testes tunicæ sunt: ἐρυθροειδὴς vna, δαρτὸς altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad testem peruenit, qui κρεμαστὴρ q.d. *suspēsor* vocatur. venulæ pariter ad testes, vnde nutriuntur: hæque testiũ altrices nominantur.

DE VENIS, Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina (vt semel dicam) hæc sunt: si gracilẽ tunicam habent, sanguinéque complentur, φλέβες *uenæ* sunt. omnes verò magnæ venæ κοῖλαι *cauæ* appellantur. Postea inter medicos vsus obtinuit vt ea vena quæ à iecore in renes propagines mittit, κοίλη *caua* diceretur. In ea Praxagoras initium esse febrium affirmauit: solámque eam κοίλην *cauam* ipse nominauit: cæterùm alii & eam quæ sursum in cor per transuersum discrimen euadit. Alii & hanc & priorem vnico vocabulo ἡπατῖτιν, *quasi dicas iecorariam:* à liene exeuntem, σπληνῖτιν, *quasi dicas lienariam*, vocitant. Cæterùm non quemadmodum in iecore, ita & in liene sursum versus deorsúmque in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur. Qui verò id afferunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes, & graciles sunt, & ibidem in liene finiuntur. At Philistio Italus medicus, pro Doriensium eam partem incolentium more, quasdam venas quæ per tempora in caput ascendunt, ἀετοὺς *aquilas* vocat: venas autem à corde illico nascentes, δρακοντίδας Hippocrates nominat. Herophilus venam crassissimam grandissimámque ex corde pulmones petentem, ἀρτηριώδη *arterialem* appellauit. In pulmonibus enim contrà atque in aliis res habet. nam venæ in his validæ sunt, proximéque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contrà imbecillæ, venarúmque naturam sapiunt. Omnium autem quos nouerim primus Dionysius Oxymachi filius ἐπανθισμοὺς (*quasi dicas efflorescentias*) nomẽ nouũ adinuenit: atque Eudemus ἐπανθισμὸν venam appellari. Sed mihi Dionysius rem quidem venæ similem, ἐπανθισμὸν, non idem tamẽ venam atque ἐπανθισμὸν, sed quoddam aliud aduentitium sanguinis receptaculum, vocare visus est: idque ipse ita esse testatus est, eodem loco sæpius φλέβα, ἐπανθισμὸν & ἀρτηρίαν inculcans ac repetens. neque enim si rem eandem φλέβα & ἐπανθισμὸν putaret, ita vnquam loquutus esset. Nam etsi nihil aliud ἐπανθισμὸς quàm φλὲψ est, nihilominus ipse aliter sensit atque appellauit.

DE ARTERIIS, Cap. XXXIIII.

ARτηρίας præterea vetustissimi Græci φλέβας *uenas* vocauerunt: quúmque σφύζειν τὰς φλέβας *uenas micare* di-
A cebant, ἀρτηρίας intelligebant. arteriarum enim micare *seu palpitare* munus est. Eas etiam ἀορτὰς & πνευματικὰ ἀγγεῖα *spirabilia uasa*, & σήραγγας *cauernas*, & κενώματα *inanitates* & νεῦρα *neruos* appellarunt. ἀορτὴν verò eam præcipuè Aristoteles vocat quæ per dorsum omnium maxima fertur. Hanc παχεῖαν *crassam* Praxagoras appellare cõsueuit. Cauas autem per collum subeuntes, καρωτίδας (*uel, ut alii legunt*) καρωτικὰς, *quasi dicas soporales, uel soporiferas*, antiqui nominarunt: quoniam compressæ hominem sopore grauabãt, vocémque adimebant. Cæterùm nostro
B seculo non arteriarum, sed neruorum sensoriorum adiacientium, id vitium esse compertum est. Quare si nomen permutare volueris, nihil peccati admiseris.

DE NERVIS, TENDONIBVS, CARTILAGINIBVS, membranis, tunicis, adipe, carne, atque medulla. Cap. XXXV.

TA νεῦρα *nerui* à cerebro spinæq; medulla prodeũtia, πρακτικὰ *actiui*, αἰσθητικὰ *sensorii*, προαιρετικὰ *electiui*, atque τόνοι: qui circa artus sunt, συνδετικὰ *copulatiui* dicuntur: crassæ autem ex occipitio propagines, quæque ad
C calcem è musculo nascentes feruntur, τένοντες *tendones*. Χόνδροι *cartilagines* sunt, in quos ossa degenerant, neruis duriores. Ὑμένες *membranæ* tenuia sunt velamenta, χιτῶνες *tunicæ*, crassiora. Πιμελὴ *adeps*, pinguissima est alimenti concretio. Σὰρξ autem *caro* in visceribus illud est quod inter vascula concretum reperitur, subtegmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ fartum, quo inania eius spatia compleantur. In musculis σὰρξ, pars fibrosa ac firma est, & quæ in vlceribus ossiũmque cauis recens concrescit. Μυελὸς verò *medul-*
D *la*, ὁ μὲν ἐν τῇ ῥάχει, *qui quidem est in spina*, ῥαχίτης *spinalis*, ὁ δὲ διὰ νώτου, *qui autem est per dorsum*, νωτιαῖος *dorsualis* vocatur. has etiam ambiens membranula, νωτιαία dicitur. Medulla intra caluam contenta, ἐγκέφαλος *cerebrum* est: sed in aliis ossibus, ὀστίτης *ossalis* vocatur: siue in magnis insit cauis, vt in femore atque humero: siue ἐν σήραγξιν, *id est angustis foraminibus, seu cauernis*, vt in costis ac iugulis.

DE HVMORIBVS EXCREMENTISQVE CORporis, Cap. XXXVI.

E AΙμα *sanguis*, calidissimus est flauissimũsque succus: φλέγμα *pituita*, album, crassum ac subsalsum excrementum est, quod quum resiccatur, nigrescit. χολὴ ξανθὴ *bilis flaua* amarum est ac flauum excrementum. πρασοειδὴς *porracea* acris est, atque subuiridis. ἰώδης verò *æruginosa, uel potius uiolacea*, est valde mera atque sincera. μέλαινα autem *atra* sanguinis crassamentum est. Alii nigrum sanguinem, μέλαιναν *atram bilem* vocant. Reliqua excrementa huiusmodi sunt. Σίελος *saliua*, oris est humiditas. Μύξα *mucus* salsum est cerebri purgamẽtum.
F Ἱδρὼς *sudor*, est per omne corpus effusa humiditas. Οὖρον *urina*, est nitrosus humor in vesicam delabens. Φῦσα *flatus*, est in intestinis superuacuus spiritus. Κυψελὶς aurium sordes, *quas cerumina aut marmorata ueteres Latini appellitabant.* Καταμήνιον *menses* in mulieribus sunt menstrua per vuluam sanguinis excrementa, quæ quum alba sunt, non καταμήνιον vltrà, sed ῥοῦς *profluuium* nominantur. Γάλα *lac* est quæ fit in mammis alimenti concoctio. Σπέρμα *semen* & θορὴ & γόνος *genitura* idem signi ficant. Id verò est spiritus simul atque alimenti genera-
G trix ἐν τοῖς σπερματικοῖς *assessoribus* concoctio. Praxagoras peculiari quodam modo χυμοὺς *succos* nominauit, γλυκὺν *dulcem*, ἰσόκρατον *æqualiter temperatum*, & ὑαλοειδῆ *uitreum*: hos à pituitæ specie sic vocauit. Item ὀξὺν *acidum*, νιτρώδη *nitrosum*, ἁλυκὸν *salsum*, & πικρὸν *amarum*: hos ita vt gustatus indicat appellauit. Alios præterea, πρασοειδῆ quidem *porraceum* ex colore, λεκιθώδη verò *uitellinum*, ex crassitudine, alios quoque, ξυστικὸν quidem, *rasorium aut uellicatorium*, quia efficit rasionem seu vellicationem: στάσιμον
H verò *stabilem, seu fixum*, quòd in venis inhæreat, neque in carnem permanent, quòd illi στάσιμοι χυμοὶ tenues venosique sint. In summa totum illud liquidum Praxagoras χυμὸν appellat: at Mnesitheus quod liquidum est, χυλὸν *succum* nominat, sed gustatilem qualitatem, siue in arido siue in liquido positam, χυμὸν *saporem* vocat. Θερ-

μασίαν autem *calorem* atque πνεῦμα *spiritum* Zeno idem esse censuit: sed medici distinxerunt, πνεῦμα, quod spirando trahimus, θερμασίαν verò, spiritus elisionem appellantes. Alii vitæ quoddam principium calorẽ esse dixerũt.

DE FOETV ET IIS QVAE AD EVM PERtinent, Cap. XXXVII.

TO βρέφος *fœtus* membranis inuoluitur, quarum tenuem ac molliorem ἄμνιον vocat Empedocles, *deducta ab ἀμνὸς, id est agnus, appellatione.* Inde Eileithya dea quæ partui præest, ἀμνιὰς mihi cognominari videtur, non à Cretæ (vt alii existimant) quodam portu. Nos hãc tunicam dissecantes, humoris cuiusdam longè illo qui in secundis continetur mundioris plenam inuenimus: accuratéque æstimantibus, veluti quidam fœtus sudor videbatur. Per οὔραχον verò *urinaculum* humorem quendam in χορίον *secundas* instar vrinæ transfundi cognouimus. Sed ἄμνιος interius fœtui, secundæ autem exterius vuluæ, breuis atque venosa tunica, adhærebant. E secundis ὀμφαλὸς *umbilicus* oritur, ex duabus venis totidémque arteriis compositus, & ex quinto appellato vracho *urinaculo*, breui vasculo, vtrinque cauo, è vesicæ fundo in secundas intrante.

Plurima in homine reperta, huiusmodi appellationibus insignire oportet. quòd siquid in his omissũ fuerit, non ideo tamen plurima, ob pauca quædã conniuẽtibus oculis prætérita, aspernari conueniet.

RVFFI EPHESII MEDICI DE CORPORIS humani partium appellationibus, alter liber I.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

QVAE IN ALTERO LIBRO PRIMO CONTINENTVR.

Quæ sit libri necessitas,	Cap.I.
Quæ sint maximæ corporis partes,	Cap.II.
De capite eiúsq; partibus vsq; ad nasum,	Cap.III.
De naso & aliis faciei partib⁹ vsq; ad labia,	Cap.IIII.
De oculorum partibus,	Cap.V.
De malis, maxillis, & mento,	Cap.VI.
De aurium partibus,	Cap.VII.
De ore, & in eo contentis,	Cap.VIII.
De collo, & eius partibus,	Cap.IX.
De epomide, humero, scapulis, alis, & reliquis vsque ad extremam manum,	Cap.X.
De pectoris ac dorsi partibus,	Cap.XI.
De ventris, seu alui partibus,	Cap.XII.
De virilis membri partibus,	Cap.XIII.
De fœminarum locis,	Cap.XIIII.
De dorsi ossib⁹, extremísque eius partib⁹,	Cap.XV.
De inguinibus, crurísque totius vsque ad extremum pedem partibus,	Cap.XVI.

QVAE SIT LIBRI NECESSITAS, Cap.I.

SI QVIS fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, singulásque propriis nominibus appellare discat necesse est. Grãmatistæ ante legẽdi cæteræq; doctrinæ sciẽtiã, elemẽtorũ nomina pueros prædocẽt. Necnõ in geometria, quid linea sit, quid superficies, quid planũ, q̃d figura triãgula, quid circulus, id genúsq; alia, quóq; rite nomine appellentur, prædiscere opus est. In aliis itidem artibus prænotiones vocabulorum similiter edocent. Medicam itaque artem capessere optãtibus, elemẽta prius tradere perquam necessarium esse duxi, vt quæque videlicet corporis pars rectè nominanda sit: quãdoquidem diuinissimus Hippocrates in libro qui inscribitur De locis in homine, ita loquitur, Corporis autẽ natura, sermonis in medicina principium est. Nos igitur etiã à simplicioribus exteriúsque aspectui subiectis exorsi, eorum prænotiones appellationésque trademus.

QVAE SINT MAXIMAE CORPORIS PARtes, Cap.II.

MAximæ corporis partes, κεφαλὴ *caput*, αὐχὴν *collũ*, θώραξ *thorax*, χεῖρες *manus*, σκέλη *crura*. Thoracem nõ solùm à iugulis ad præcordia vsque, sed totũ à iugulis vsque ad genitalia vocamus.

DE CAPITE EIVSQVE PARTIBVS, vsque ad nasum, Cap.III.

KΕφαλὴν *caput*, quod capillis intectum est, simul etiã cum facie & alia sic appellantes comprehendimus. Prior capillata pars, dicitur βρέγμα *sinciput*. in quo & futura est quæ στεφάνη *q.d. corona* vocata est, quoniam ipsi στεφάνους *i. coronas* circũ ponimus: posterior ἰνίον *occiput*. Partes ab vtraque sincipitis parte, κρόταφοι & κόρσαι, *tempora*. Pars media qua maximè cõuoluũtur capilli, κορυφὴ *uertex*. Sub sincipite sitũ est μέτωπον *frons*. In tẽporibus, pilorum exortus ἴουλοι *lanugo*. posteriores occipitis pili χαῖται, *â nostris crines dici possunt*. Vltima frõtis ruga ἐπισκύνιον. Partes frontis pilis hirtæ sunt ὀφρύες *supercilia*. horũ media ĩtercapedo μεσόφρυον *glabella*. inde porrigitur ῥὶς *nasus*.

DE NASO ET ALIIS FACIEI PARTIbus vsque ad labia, Cap.IIII.

EXtremum τῆς ῥινὸς *nasi* dicitur σφαίριον *globulus*. Quod nasum in duas cauernulas distinguit, appellatur διάφραγμα, *interseptum*. A globulo carnosum quiddam in labium descendens est κίων *columna*. Nasi cauitates ab vtroq; intersepti latere, per quas olfactus præstatur, μυξωτῆρες *nares* vocantur. Nasi πτερύγια *alæ*, *seu pinnæ*, sunt ea quæ ambiunt huiusmodi cauitates. Sub columna subsidens cauitas supra labium, φίλτρον *amatorium* dicitur. Totum verò quod infra nasum supra labia est ὑπόρρινον appellãt. Deinde labia duo, quorũ summa, πρόχειλα, *q.d. prolabia*: quâ committuntur autem, πρόστομιον.

DE OCVLORVM PARTIBVS, Cap.V.

SVb superciliis sũt ὀφθαλμοὶ *oculi*. quæ oculos cõtegũt, sunt βλέφαρα, *palpebræ*. harum altera, supra, altera infra est: quarũ in conniuẽdo cõgressus ταρσοὶ vocãtur: pili ex palpebris nati βλεφαρίδες, *cilia*. Tarsorũ extrema, κανθοί: magn⁹ naso, exigu⁹, tẽpori finitim⁹. Κόραι sũt αἱ ὄψεις: γλῆναι, oculorũ media, per quæ videmus. Alii ὄψιν id vocat quo videmus, κόρην autem & γλήνην, simulacrũ in pupilla cõspicuum. Post hæc autẽ, quæ sunt nigra, cæsia, aut splendida, à colore nominãtur iris: κύκλος circulus est prædicta albo continuans. Sub oculis loca, ὑπώπια, *subocularia* vocantur.

DE MALIS, MAXILLIS, ET MENTO, Cap.VI.

HIs hypopiis insurgentes eminentiæ subiacẽt, vocatæ μῆλα *malæ*: quæ per pudorem erubescũt. Sub his sunt eæ quæ vocãtur παρειαὶ & σιαγόνες & γνάθοι, *maxillæ*, *seu mãdibulæ*: quarũ inferioris extremũ in acutũ desinẽs, est γένειον *mentum*. à quo vsque ad inferius labiũ os fit rotundũ atque prominens. Sub mento carnosa pars ἀνθερεὼν seu λευκανία dicitur: verùm alii anthereona, hanc partem: leucaniã verò, cauitatẽ iuxta iugulũ appellant.

DE AVRIVM PARTIBVS, Cap.VII.

ΩTα *auriculæ*, eminẽtiæ sunt ab vtroq; tempore iuxta extrema collocatæ. quarũ cauernulæ, πόροι ἀκουστικοὶ *meatus auditorii* vocantur: per quos audimus scilicet. Harum inferiores carnosæque partes sunt λοβοὶ *fibræ*: superiores cartilaginosæque, πτερύγια *pinnæ*: ἕλικες, quæ deinde circunferentiã ambiunt: ἀνθέλικες verò, in medio post helicem extumescentes prope cauitatem particulæ. Cauitas ipsa, concha dicitur: conchæ opposita prope tẽporis finem elatio, τράγος, *i. hircus* vocatur: huic opposita ex crassiore anthelice, ἀντίτραγος.

DE ORE, ET IN EO CONTENTIS, Cap.VIII.

ΣΤόμα *os* est prima labiorum diuisura, & reliqua omnis vsque ad fauces inanitas. In ore & alia quædã sunt, & ὀδόντες, *dẽtes* quorũ priores octo τομεῖς *incisores* dicũtur: at hos sequentes quatuor, κυνόδοντες *canini dentes*: reliqui omnes viginti sunt μύλαι *molares*. Horũ extremi atq;

interius cõditi, σωφρονιστῆρες, *i. moderatores aut tẽperatores* nũcupãtur: qui tũ oriũtur quũ incipimus σωφρονεῖν. *i. ſapere. genuinos Latini uocãt.* Dentes circũplexæ carunculæ, ſunt οὖλα, *gingiuæ*: quorum cõmiſſura, χαλινὸς *habena* dicitur. Latæ molariũ dentiũ ſummitates, τραπέζαι *menſæ* nominantur. Maxillarũ cauitates, in quibus dẽtes defixi ſunt, ὁλμίσκοι *mortariola*, atque φατνίαι *præſepia*. Linguæ exortus ῥίζα *radix* vocatur: αὐχὴν ceruix, quod ſequitur: eius ſummũ προγλώσσιον, *quaſi prælinguiũ dixeris*: ei⁹ latera, παρακόλουθα, *i. aſſequentia*. Quod eſt infra linguã, eſt hypogloſſis: at epigloſſis, quod interi⁹ ſupra guttur eſt arteriæ aſperæ tegumẽtũ, quò inter deuorandũ nihil in pulmones decidat: inter ſpirandũ verò, ne ſpiritus aſcenſum impediat, extollitur. Quod ſupra linguã in orbẽ cauũ eſt, dicitur οὐρανὸς *cælũ*, vel ὑπερῴα *palatũ*. quæ deinde ſuperi⁹ pẽdet caruncula, eſt κιονὶς *columella*: quam alii γαργαρεῶνα *gurgulionem*, alii σταφυλὴν *uuã* vocitarunt. Ipſi ſubiicitur caput τοῦ βρόγχου. *i. aſperæ arteriæ.*

DE COLLO, ET EIVS PARTIBVS, Cap. IX.

DEinde τράχηλος, ſiue δειρή, *collũ*, cui⁹ prior pars, βρόγχος & aſpera arteria: circa mediũ prominẽtia, λάρυγξ *guttur*: auerſa pars, αὐχὴν, *ceruix*, & ἰνίον, *occipitiũ*: prope iugula cauum, anticardium & σφαγὴ *iugulatio* nuncupatur.

DE EPOMIDE, HVMERO, SCAPVLIS, alis, & reliquis vſque ad extremã manum, Cap. X.

A Tẽdone autẽ ad ὤμους *hmeros* pertinẽtia ἐπωμίδες nominãtur. ὦμοι *humeri* capita ſunt eorũ oſſiũ quæ βραχίονες dicuntur. *à noſtris humeri etiam uocantur.* ὠμοπλάται *ſcoptula operta, ſiue lata ſcapularum oſſa*, tergo impoſita lata oſſa ſunt: quorum media eminentia, ῥάχις *ſpina* eſt. Κλειδῶν *iugulorum* & ὠμοπλατῶν *latorum ſcapularum oſſium* copulæ, ἀκρωμία dicuntur. Cõtiguæ ſũt κατακλεῖδες, *q. d. claues. Latinis iugula.* Μασχάλη *ala*, eſt ſub humeris cauitas, in quã frequẽter humer⁹ luxatus delabitur. Deinde humerus eſt, qui brachiωn à Græcis vocatur. Articuli angulus quo nitimur inclinati, ἀγκὼν eſt, ſiue ὠλέκρανον, *cubitus*. Quod ſequitur, eſt πῆχυς *ulna, ſiue lacertus, ſiue brachiũ*: quod terminatur καρπῷ *brãchiali*: poſtea μετακάρπιον *palma*. Deinde στῆθος χειρὸς, *manus pectus* (alii ὑποθέναρον vocãt) ſub pollice eſt. Poſtea eſt man⁹ cauitas *quæ uolæ nominatur.* Ex digitis vnus ab aliis diſtãs, μέγας dicitur, *magnus. dicitur & pollex.* At λιχανὸς, *Lat. index*, inter alios quatuor primus eſt. alter, μέσος *medius*. tertius, παράμεσος, *i. medio proximus. Latinè autẽ anularis.* vltimus autẽ, μικρὸς *paruus*. Digitorũ oſſa, σκυταλίδες *ſcuticulæ*, aut φάλαγγες, *phalanges, à quibuſdã internodia* vocãtur. Eorũ curuaturæ, κόνδυλοι. ſed primæ, προκόνδυλοι, vltimæ, μετακόνδυλοι. *omnes à Latinis nodi uocati ſunt.* Ονύχων *unguium* initia, ῥιζωνυχία *unguium radices* appellantur. Digitorũ extrema, ῥᾶγες *acini* aut κορυφαὶ *cacumina*. Interſtitiũ anularis ac pollicis, eſt θέναρ. Hippocrates autẽ totum hunc locum thenar appellaſſe viſus eſt: *qui locus apud Latinos uolæ nomen habet.*

DE PECTORIS AC DORSI PARTIBVS, Cap. XI.

A Πὸ δὲ τῶν κλειδῶν *à iugulis autem* in parte priori eſt στῆθος *pectus*, & στέρνον. At νῶτον *tergum* poſterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellatur μετάφρενον, *hoc eſt pars eregione ſepti poſita.* Sequuntur ὀσφύες *lumbi*, pars dorſi infima. Carnoſæ autẽ eminẽtiæ quæ ſub pectore ſunt, vocãtur μαστοὶ & τιτθοὶ *mãmæ*. quarũ ſũmitates, θηλαὶ *papillæ*: totũ quod ſub ala deorſũ verſus protẽditur, eſt πλευρὰ *latus*. oſſa verò, πλευραὶ *coſtæ*, & σπάθαι. quarũ primæ inter ſe cõmittũtur ad terminũ στέρνου, *i. oſſis pectoris.* Qua cor ſitũ eſt *ſeptũ trãſuerſum*, aliqui φρένας, aliqui προκάρδιον *q. d. ante cor poſitũ*, aliqui καρδίαν *cor* nominant. Poſt ipſũ, eſt τὸ στόμα τῆς καρδίας, *uẽtriculi oſtiũ*. Inter coſtas ſpatia, μεσοπλεύρια *intercoſtalia* vocãtur. Coſtæ νόθαι *ſpuriæ* ſũt quæ nõ interſe coeunt: harũ extremitates ſunt χόνδροι, *cartilagines.*

DE VENTRIS SEV ALVI PARTIBVS, Cap. XII.

MVſculoſæ partes ſub cartilaginib⁹, ὑποχόνδρια *ſubcartilagineã, à quibuſdam præcordia* dicũtur. Deinde eſt κοιλία *aluus, quã alii uentrẽ nominãt.* Cutis autẽ quæ ſuper ventrẽ eſt, dicitur ἐπιγάστριον, *q. d. ſuperuentrale.* Media cauitas eſt ὀμφαλὸς *umbilicus*. ei circũdata cutis vocatur γραῖα, *i. uetula*, quòd ea corrugata ſenectam adeſſe ſignificet. Quod eſt ſub vmbilico, vocatur ὑπογάστριον & ἦτρον, *abdomẽ ac ſumen.* Quod poſtea ad genitalia vſq; pertinet, ἐπίσιον aut ἐφήβαιον *pubes ac pecten* dicitur.

DE VIRILIS MEMBRI PARTIBVS, Cap. XIII

TΩν αἰδοίων *genitaliũ* maris quod pẽdulũ eſt, σῆμα, *coles Latinè peniſq;* dicitur: quod nõ pẽdet, ὑπόσωμα *hoc eſt ſedimẽtũ*, aut περίναιος. eius extremũ eſt πόσθη, *præputiũ.* ὄσχεος *ſcrotũ* quo teſtes continentur, appellatur: eorum ſuperior pars, κεφαλὴ *caput*, inferior, πυθμὴν *fundum* appellatur. partem laxiorem ſcroti λακκόπεδον dicunt.

DE FOEMINARVM LOCIS, Cap. XIIII.

TΩν αἰδοίων τῆς γυναικὸς *i. muliebriũ locorũ* pars ſuperior eſt κτεὶς, *pectẽ*: σχίσμα *fiſſura*, prima diuiſio. In medio ſita muſculoſa caruncula, μύρτον, aut νύμφη, *nympha*: μυρτόχειλα verò, à lateribus collocatæ pinnæ.

DE DORSI OSSIBVS, EXTREMISQVE eius partibus, Cap. XV.

THς ῥάχεως *dorſi* oſſa ſũt σφόνδυλοι, *uertebræ*. vniuerſa vertebrarũ compago ἄκανθα *ſpina* dicitur: cuius infima pars ὀσφὺς *lumbi*: poſtremũmque dorſi eſt ἱεροῦ ὀστοῦ *ſacrũ os*: quod aliqui ὑποσφόνδυλον, *i. ſubuertebrã (ut uerbũ uerbo reddatur)* appellarũt. Huius extremũ eſt κόκκυξ, *cuculus*. A lũborũ lateribus ſunt γλουτοὶ, *nates*. Poſt lũbos carnoſæ partes, πυγαὶ *clunes* appellantur: ἑφέδρανα etiam *quòd ſedendo commodæ ſint* nominantur.

DE INGVINIBVS, CRVRISQVE TOTIVS, vſque ad extremum pedem, partibus, Cap. XVI.

BOυβῶνες *inguina* ſunt femorũ principia. τῶν μηρῶν *femorũ* partes interiores ſũt παραμήρια, *femina*. Quæ partes inter has perinæũmq; ſunt, πληχάδες dicũtur. Muſculi ad genua tẽdentes, ἐπιγουνίδες Græco nomine vocãtur: oſſa ſuperiaciẽtia, ἐπιγονατίδες. Hæc Hippocrates μύλας *molas* vocat, *Latini patellas.* Γόνυ *genu* eſt femoris cũ crure cõnexio: ſub quo eſt ἰγνύα, *poples*. γαστροκνημία *ſura* eſt poſterior magnus cruris muſculus, vnde latus neruus ad calcem tẽdit: oſſiũ verò poſterius, itidẽ κνήμην *ſuram*: prius, ἀντικνήμιον dicito. Extrema pedibus propinqua, σφυρὰ, *malleoli*, à nonnullis ἀστράγαλοι *tali* (ſed non rectè) dicũtur. Tali tamẽ & ipſi adſunt, ſed non oculis conſpicui. Πτέρνα *calx* poſterior eſt pedis rotunda pars, poſt quã cauum pedis eſt. poſt hoc verò, πέδιον *plantã ſeu ueſtigium.* Cui oppoſitum ſupremum ταρσὸς eſt. Totum verò pedis ſitum πέζαν Græci vocant. Pedum digiti, manuum digitis appellationibus reſpondent.

RVFFI

RVFFI EPHESII DE APPELLATIONIBVS partium corporis humani liber II.

Iunio Paulo Craſſo Patauino interprete.

PRIMI LIBRI CAPITA.

Libri continuatio, atque propoſitum, Cap. I.
De cerebro, eiúſque tunicis, & enatis, Cap. II.
De oculi partibus, Cap. III.
De eis quæ ore continentur, Cap. IIII.
De pharynge, id eſt aſpera arteria, & gula, & pulmone, Cap. V.
De iecore, bilis conceptaculo, & venis portis vocatis, Cap. VI.
De liene, Cap. VII.
De corde, ab eóque enatis, & adiacẽtib⁹, Cap. VIII.
De pectoris partibus, & ſepto trãſuerſo, Cap. IX.
De gula, & ventriculo, Cap. X.
De inteſtinis, & lactibus, Cap. XI.
De renibus, vrinariiſque meatibus, Cap. XII.
De omento, Cap. XIII.
De ſeminariis cõceptaculis, & ſemine, Cap. XIIII.
De ſcroto, teſtib⁹, eorúmque mẽbranis, Cap. XV.
De vtero, Cap. XVI.
De venis, arteriis, multíſque aliis corporis particulis, Cap. XVII.

LIBRI CONTINVATIO, ATQVE PROpoſitum, Cap. I.

POſteaquam extimarum corporis humani partium appellationes expoſuimus, deinceps continuata ſerie ad latentium internarúmque notitiam trãſeamus: quippe quum à viris ſapientibus homo, mundus quidam exiguus appelletur, cæleſtis ordinis æmulus, in membrorum fabrica, actionibúſque præſtandis varium effectuum artificium poſſidens. Quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad diſſectionis artem faciunt, referenda ſunt. Quamobrem artis principia, ac veluti fundamẽta illuſtrioris doctrinæ cauſa iacientes, quẽ ſitum mẽbris natura tribuerit, eorúmque ſimul nomina explicabimus.

DE CEREBRO, EIVSQVE TVNICIS ET enatis, Cap. II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum ſuis cũ velaminibus includitur ἐγκέφαλος *cerebrũ*, próque corporis mole longè maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. Eius ſubſtãtia pulticulæ ſimilis eſt, viſcida atque præcãdida: poſt id in occipitio παρεγκεφαλὶς *cerebellum* collocatur. Tunicarum prima caluariæ oſſibus affixa eſt, quæ pulſatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipſum diſſipabile conſeruat, eiúſque fragile corpus in vnũ cogit ac retinet: vtraque neruoſa membranoſáque eſt, exiguo interſitorum vaſculorum ſenſu prædita. interius cõdita, motu caret: exterior, mobilis atque craſſior eſt. A cerebro medullæ proceſſus exoritur per caluariæ foramẽ in occipitio erumpẽs, per vertebrarúmque omnium caua ad extremam vſque delabitur: neque propria tamen cerebri ſubſtantia eſt, ſed emanatio, quæ ſpinalis medulla vocatur. Meatuum verò proceſſus ſunt à cerebro neruoſi ad ſingula ſenſoria, vt ad aures naréſque, & huiuſmodi alia propagati. vnus autem à baſi prorſum verſus in duos diuiſus progreditur, & ad vtrũque oculũ pergit: qua parte quæ vocatur πυελὶς, *peluis*, atque inſtar foueæ iuxta vtramque narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componẽtium plexus efficitur.

DE OCVLI PARTIBVS, Cap. III.

EArum tunicarum prima, nimirum ab ordine prima, à colore verò cãdida vocata eſt: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicantes oſtendunt. Tunica igitur prima, cãdida vocatur: & κερατοειδὴς, cornicularis ſiue cornea: aut propter firmitatem, aut quoniã interius conditus humor per hãc, tãquam per corniculum, pellucet: aut quòd inſtar cornu in corpuſcula κτηδόνας vocata *i. fibras aut filamenta*, reſoluitur. Secunda verò primæ per appenſionem vſque ad vocatam coronam aduexa eſt, quæ media dehiſcit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpuſculum exterius, qua corniculare attingit, læue terſúmque eſt: in auerſa parte aſperum, vt inquit Herophilus, quale vuæ acini corium eſſe ſolet. vaſculis perplexa hæc tunica eſt: quæ ſecunda, ab ordine, πεβυμδρύν *perforata*, à ſtructura, à ſimilitudine ῥαγοειδὴς, *Latinè acinalis aut uualis*: χοροειδὴς etiam, quòd inſtar χορίου (*id eſt ſecundarum*) vaſculis ſit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progreſſa tunica humorem oui albo ſimilem vitreúmque appellatũ includit. Eſt hæc præ tenuis, vocatúrque ab humoris concretione ὑαλοειδὴς *uitrea*: à tenuitate, ἀραχνοειδὴς *aranealis*, à vaſculorum contextu figuráq; ἀμφιβληστροειδὴς, reticularis: quippe quæ ex anguſto in latũ diffunditur, ſinuatúrque: quò quartam tunicã humorem cryſtallo ſimilem continentem inuoluat. cuius dimidium prominet, ſecundæ tunicæ foramini contiguũ, dimidiũ cum araneali cõmittitur. Hæc igitur tunica, δισκοειδὴς, *id eſt diſco ſimilis*, aut φακοειδὴς *lẽticularis* à figura vocatur: aut à cõcreto humore κρυσταλλοειδὴς. Nempe quidam hanc neque tunicam appellandam eſſe cenſent: nam membranoſam quandam congelationem eſſe dixerunt.

DE IIS QVAE ORE CONTINENTVR, Cap. IIII.

DEinceps ad ea quæ in ore latent deſcendamus. Lingua primùm, turbinata figura conſideretur, à lato in anguſtũ gracileſcens, à faucibus radices ducens, carnoſo & quodammodo neruoſo corpore, in cibis atterendis deuorandíſque mobilis: præterea & ad articulatæ vocis creationem emiſſum aerem ſecundum animi inclinationem conformans, guſtatoriúmque ſenſum participans. In huius baſi ἐπιγλωττὶς vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua, ſupra eius latitudinem aſſurgens, in faucibus, ex latiore baſi in anguſtum finiens, cartilaginea materia conſtans, faucibúſque cognata. hæc aſperæ arteriæ operculũ, & ciborum in gulam deſcenſus iter quoddam eſt. Supra epiglottida autem ſupernè κιονὶς *columella* dependet, ex palati partibus ſecundum eius foramina exoriens. Hæc vocatur etiam σταφυλὴ *uua*, ab extremitatis rotunditate, nullã magni faciendam vtilitatem adferens. vnde fit vt ea reciſa, nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguæ parte affixa ſunt παρίσθμια *tonſillæ*, numero ſex, corpore glanduloſa, figura ſubrotunda, natura facilè mutabilia atque diſſipabilia, membranulis quibuſdam altius inſertis conuoluta. Ex his, quatuor ab vtroque latere cernũtur, duo verò cerni vix queunt. Vocata ſunt autem παρίσθμια quòd in anguſto meatu ſitæ ſint. veteres enim locorum anguſtias ἰσθμοὺς appellabant. ἀντιάδας verò *quaſi contrarias dicas*, idcirco etiam nominabant quoniam ore aperto ἀλλήλαις ἐναντίαι *id eſt inter ſe contrariæ*, præſertim quum inflãmatæ ſunt, appareant.

DE PHARYNGE, ID EST ASPERA ARteria, & gula, & pulmone, Cap. V.

INde à palati ac linguæ partibus duo itinera patefiunt. horũ prius φάρυγξ vocatur: inter hoc & colli vertebras στόμαχος *gula* eſt. Pharynx cartilaginoſus eſt, atq; in orbẽ patẽs, ſuperi⁹ latior, infrà verò anguſtior: deſcẽdẽs autem κατὰ τὰς κλεῖς, *per iugula*, appellatúmque ἀντίστερνον, *i. ſpinam dorſi quæ pectori opponitur*, in medios pulmones inſeritur: ipſóſque anulis quæ βρόγχια vocant intexit. Huiuſmodi membrum aſpera arteria, quòd iſtis anulis aſperata ſit, dici meruit: βρόγχος etiam à quibuſdam vocatur, ad aeris inſpirando ducti tranſitum, vocémque edendam, à natura cõſtitutus. De ipſo ὁ πνεύμων *pulmo* ſuſpenditur,

rarus ac peruius, pectoris inanitate conclusus: idem globosus est, murisque caudæ figuram repræsentans. In λοβοὺς *fibras* quinque diducitur, colore cinereo atq; subalbido: assidua motione cōcutitur, follis morem in spiritus trāsitu retinens. quippe spiritus per asperam arteriam in bronchia tractus, per pulmonis spiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterū foras ab hoc per naturali a foramina propellitur.

DE IECORE, BILIS CONCEPTACVLO, & venis portis vocatis, Cap. VI.

AB vtrisque præcordiis iacent σπλὴν & ἧπαρ, *lienis & iecur*. sub pulmone à dextris iecur est, transuerso discrimini magis appensum, posteriori parte in gibbū assurgens. In quatuor aut quinque fibras dirimitur, colore lentis: ad rubicundius tamen vergit, venoso corpore iuxtà atq; sanguineo. Venas autē quæ cauæ per diaphragma, *id est interseptum*, ad cor tendenti committūtur, στόματα & πύλας, *ora & portas* vetusti scriptores nuncuparūt. Sub conuexa parte pusillum quoddam vasculum vesicæ simile defixum est, neruosum, fellisque inibi geniti capax: à quo sanè meatus quidam nerueus per lactes ad intestina contendit: per quem paulatim bilis in intestina delabitur, excrementáque felleo colore suffundit, atque ipsa depellendi cupidinem infert. Hoc interclufo itinere, aurigo futura portenditur, bile per omne corpus effusa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeūt. Est autem præferuidum igneúmque iecur, plurimū ad se alimenti attrahēs, ac finitimis partibus cōmunicans: idcirco sinistris dextræ partes viribus præstant.

DE LIENE, Cap. VII.

AT lienis iecori contrarius, in sinistris præcordiis iacens, opponitur, ad humani vestigii longitudinē protentus: superius rotundus & robustus, infrà contractus & gracilis, medius angustior: vini fæcis colore perfusus: laxus ac foraminulentus, cōceptaculis multis implicitus: ignauū membrū, nullóque fungēs ministerio.

DE CORDE, AB EOQVE NATIS, ET adiacentibus, Cap. VIII.

PVlmonis fibris circuntegitur καρδία *cor*, intra pectus sedē habēs, secundū mediū, magis tamē ad sinistram declinās: & sub sinistra māma collocatur, *pinei nuclei effigiē adeptū, & à lata base in mucronē instar turbinis acuminatū: musculosum natura atq; neruosum, pulsatorio semper motu percitū, mediū inane, duob⁹ manifestis finibus concauū, altero in dextris, qui sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris, spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus, auricularibus vocatis cor præcingitur, quoniam ad auriū imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur, & venæ, & arteriæ: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepimento vallatur, cui περικάρδιος nomen est, neruosa, tenui, & quæ motu à corde trāsfuso palpitat.

DE PECTORIS PARTIBVS, ET SEPTO transuerso, Cap. IX.

HÆc omnia complectens θώραξ *pectus*, ex cartilaginibus componitur, atque ossibus quæ in costis, pectorali osse atque dorsi spina reperiuntur. neruorum etiā carniúmque particeps, extra carnosior, interius neruosus est. qua etiam parte succingente membrana vestitur. At διάφραγμα *interseptum, siue transuersum septum*, obliquū pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. Id ita vocatum est quòd viscera in pectore abdita ab inferiorib⁹ διαφράττει, *id est intersepit*.

DE GVLA ET VENTRICVLO, Cap. X.

A Superioribus igitur corporis partibus (quemadmodum suprà retulimus) simul cum aspera arteria enascitur, secúsque ipsam protenditur στόμαχος *gula*, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter autem desinens. Hæc tubæ imaginem amplitudine refert, supra angustior, infra verò, quā cum κοιλία *uentriculo* committitur, capacior. hoc quippe nomine ἡ ἄνω κοιλία *superior uenter* natura neruosa vocata est. Munere autem sicci humidique alimenti deuorandi gula fungi-

A tur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens, sub medio interfepto, ad læuam magis reflexus collocatur, ab angusto ore in latam capedinem sinuatus: cuius conuexum extra in abdomen vergit, simum verò, dorsum respicit. Longè neruosior quàm gula ventriculus est atque amplior. ipse nimirum intus accepta collocans, non magnopere se dilatat: sed cibi ingressui cedens, eius descēsum se cōstringendo insequitur, quum ad alimenta suscipienda à natura creatus sit.

B DE INTESTINIS ET LACTIBVS, Cap. XI.

A Ventriculo intestina prodeunt, in plures orbes implicita, ad excipiēda cibaria quæ ab eo delabuntur, formata. horum vnum idémque ab ipso vocato processu ad rectum ac sedem vsque iter pertinet. inter quæ primum est quod ostiarius, aut dodecadactylus dicitur: ostiarius quidem, quòd in ventriculo posita, tantisper dum sunt coacta custodiat: quum remissa sunt autem, tunc & ostiarius cum intestinis aperitur: quemadmodum ani musculus sphincter vocatus, *id est adstrictor*, remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim digitorum lōgitudine vocabulum accepit. neruosa ipsius crassáque substantia est. Huic appellatum ieiunum contiguum est, aliis intestinis carnosius, semper ferè alimenti penuria laborans: vnde ieiuni quoque appellationem adeptum est: quòd in ipso videlicet alimentum vt in ventriculo & intestinis assolet, non inueniatur. Postea gracilia quæ vocantur intestina, prolixa, in multas spiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinem æquantia, collocantur, & sub vmbilico in abdominis

D regione ponuntur. Sub his omnibus cæcum intestinum & colon eodem loco exoriuntur: cæcum quidem rectà in dextrum inguen spectans, altera ex parte obstructum: colon verò, *quod maius intestinum Latini uocant*, à dextris enascens, supernè sese circumuoluens, in iecur præcordiáque adductum incidit: deinde lienem sinistrúmque ile petens, posterius cum recto intestino coniungitur. id nonnulli & inferiorem ventriculum nominarunt, in quo etiam plurima cibi pars in stercus vertitur. Omnium postremum est rectū, cæteris carnosius: rectámque sedem (vnde & nomen accepit) sortitum est. in anu-

E lum autem & sphinctera vocatum, *id est adstrictorem*, desinit, eum quidem, neruosum & durum, hunc autem, carneum atque rugosum, infimum omnium collocatum. Inter intestina medii lactes sunt, quos Græci mesenterii atque mesaræi vocabulo insigniunt.

DE RENIBVS, VRINARIISQVE meatibus, Cap. XII.

NΕφροὶ *renes* circa vltimas dorsi vertebras siti sunt, numero duo, figura rotundi, colore lenticulæ, & quasi

F subcinereo. dexter paulo altior grandiórque inuenitur. denso squalidóque corpore constant: sauciati ineuitabilem mortem adferūt. In penitis cauisque eorum partibus membranulæ sunt instar cribri, foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant, per quos vrina in vesicam transfunditur, indéq; foras expellitur. hos paulo antè πόρους *meatus* nominauimus.

DE OMENTO, Cap. XIII.

OΕπίπλοος *omentum* intestina contegit, præpingue, dupl

G icique membrana contextum. ipsum idcirco natura condidit vt intestinis ἐπιπλέων *superfluitans* ea aduersus ambientis peritonæi duritiā remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

DE SEMINARIIS CONCEPTACVLIS, & semine, Cap. XIIII.

AT σπερματικοὶ πόροι *seminaria itinera* secundum renes, quatuor descendunt: bini rectà tendentes, quos & παραστάτας & ἀδενοειδεῖς *assessores & glandulosos* nonnulli vocant: bini κιρσοειδεῖς *uaricosi*, quòd κιρσοῦ *uaricis* more circunflectantur. Intra hos fœcundum semen gignitur, grandinosum crassúmque: quare & ipsos nonnulli γονίμους φλέβας *genitales uenas* appellare voluerunt. In alteris autem est infœcundum dilutúmque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. Verùm ab vtraque parte coniugata simul, vtraque à dorso descendunt: sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescūt,

varicosa verò per inguina testiculorum tunicas subeũt. Quapropter eunuchi semen quidem sed infœcundum è glandulosis fistulis eiiciunt: è varicosis verò, excisis testibus, seminis profusio seruari non possit.

DE SCROTO, ET TESTIBVS, EOrúmque membranis, Cap. XV.

OΣχεος *scrotum*, & tota ea laxitas est in qua testes continentur, & magis propriè exterior carnosa pars. Ex membranis cõstat, exteriore quidem, darto vocata, (quæ rugosa est) interiore autem, erythroeide. Nempe scrotum & dartos communia amborum testium inuolucra eos superioribus partibus suspendũt: sed erythroides sibi ipsi adnectit, atque in orbẽ testes amplectitur, priuatim seorsúmque singulos inuoluens. Ipsi testes autem ex pulticulæ simili materia constant, humidíque neruosa admodum firmáque membrana includuntur.

DE VTERO, Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod μήτρα *uulua & uterus* vocatur, inter conceptacula eximiũ est: inter vesicã rectúmque intestinum positũ est, huic incumbẽs, illi subditum: medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congressus exercentur.

DE VENIS, ARTERIIS, MVLtísque aliis corporis particulis, Cap. XVII.

ΦΛέβες *uenæ* receptacula sunt sanguinem cõtinentia, per quas sanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ, spiritus & quodammodo etiam sanguinis receptacula sunt: in quibus fit ὁ σφυγμὸς, *motio quæ pulsus communi uocabulo dicitur*: & à corde exclusus spiritus per ipsas in omnem corporis molem dispellitur. Πιμελὴ *pinguitudo*, est alba oleosáque concretio, quam στέαρ *adipem* etiam nominant. Αδένες *glandulosæ carnes*, concretiones quædam subpingues atque carnosæ sunt, peculiariter cauis locis insitæ: alis dico, & inguinibus, necnon & lactibus. Οστᾶ *ossa* coagmenta quædam sunt solida, sanguine & sensu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Μῦς *musculus* corpus est firmũ ac densum, non simplex, sed ex neruis, venis, arteriísque compósitum, sentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Χόνδροι autem *cartilagines* cõcretiones sunt mediæ inter ossa neruósque naturæ. ossibus enim molliores, neruis duriores sunt, præcipuè ossium extremitatibus coalescentes. Νεῦρον *neruus* corpus est simplex atque densum, volũtarii motus instrumẽtum, obtusi, dum inciditur, sensus. Secundum Erasistratum quidem & Herophilum sensorii nerui sunt: Asclepiades autem ipsos sensu vacare testatus est. Cæterùm secũdum Erasistratum quum gemina neruorum natura sit, αἰσθητικῶν videlicet & κινητικῶν *sensoriorum atque mouẽtium*, αἰσθητικοὶ qui caui sunt, in cerebri membranis originem habẽt, κινητικοὶ in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliqua νεῦρα esse προαιρετικὰ, *id est aliquos neruos esse uoluntati obedientes*, quorum à cerebro spinalique medulla sit origo: aliquos, qui ab osse orientes in os inseruntur: aliquos à musculo in musculum transeuntes, qui articulos etiam copulant. Μυελὸς *medulla*, substantia est vnguinosa & exanguis, quæ semper in ossium cauis includitur.

RVFFI EPHESII MEDICI DE APPELlationibus partium corporis humani, liber III.

Iunio Paulo Crasso Patauino interprete.

TERTII LIBRI CAPITA.

De ossibus capitis, & suturis, & cauis, Cap. I.
De colli vertebris, humeris, scoptulis opertis, & eorum processibus, Cap. II.
De iugulo, ossibus humeri, brachii, & manus, Cap. III.
De dorsi lũborúmque vertebris, & costis, Cap. IIII.
De coxa, femore, & reliquis vsque ad extremum pedem ossibus, Cap. V.

DE OSSIBVS CAPITIS, ET SVTVRIS, & cauis, Cap. I.

POsteaquam interiorum locorum naturam nomináque pro viribus superius exposuimus, modò de ossibus sermonem subiiciemus. Κρανίον igitur *caluaria*, qua parte vocata scaphula est, globosũ cernitur, in vertice extuberans, in sincipite subcrassum aliquantulum, & latũ, atque per ossis iniectum duplicatum, circa tempora compressum: plerunque suturis quinque diuisum: vna in vertice in posteriorem partem tẽdente, quæ λαμβδοειδὴς *à litera lãbda similitudine* nomen habet. Altera autem orbiculari, in sincipite, quæ στεφανιαία dicta est. *q.d. coronaria, quòd coronæ formam imitetur*: quæ ibidem terminata finitur. Tertia à lambdoeide rectà verticem partita, coronariæ vocatæ coniungitur. Duæ præterea sunt secundum aures in temporum sedibus λεπιδοειδεῖς *squamosæ* dictæ, nõ in profundo, vt reliquæ, structuras habentes. Priori ex parte sunt cauernæ, sedes oculorum, πυελίδες dictæ, *q.d. peluiculæ. nos autẽ arculas uocamus*. Inter has nasi os insurgit, intra quod os ἠθμοειδὲς *à cribri similitudine ita cognominatum*, multis foraminibus cauum, reconditur. Facies præterea ossiũ, coagmentationes tales habet: infra superciliũ vnam, duas ab nasi ossis obliquis lateribus: quartam, inferiorẽ maxillam separantem: quintam, in palato iugalibúsque ossibus: duas alias quæ vix cerni queant, in malis. At caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundáque habet, per quæ spinalis medulla descendit.

DE COLLI VERTEBRIS, HVMERIS, scoptulis opertis, & eorũ processibus, Cap. II.

COlli septem vertebræ sunt inter se congruenter insertæ. harum prima capiti motum exhibet, reliquæ immobiles sunt. Postea humerus est, deinde scoptula operta, figura triangula, pectoris costis posterius ad tabellæ imaginem incumbit: & qua parte latiora sunt, ibi etiam tenuissima: qua verò angustiora, ibi & crassiora & robustiora, in sinum quendam subsidentia, in quem humeri caput cõiicitur. Ab eo sinu processus exigitur, ceu spina quædam, *ab anchoræ hamíque similitudine* ἀγκυροειδὴς & ἀγκιστροειδὴς nuncupatus. cum quo iuguli extremum per cartilaginem coalescens committitur.

DE IVGVLO, OSSIBVSQVE HVMERI, brachii, & manus, Cap. III.

AT iugulum in tribuli formam effigiatum, instrumento illi quod cathetera masculinũ Græci vocãt, persimile est: cũ osse autem pectoris, cúmque lato scapularum osse connectitur. Ipsa verò iugulorum media pars, sigma Græcæ literæ similis, cum prima dorsi vertebra coniungitur. Humerus prælongus ac teres est, superiorique parte, quæ humeri caput dicitur, tumidior. id dimidium in verticillato scapularum osse reconditur. At inferi⁹, quâ cubito deligatur, inæqualis est, duósque vtrinque processus pugillis similes habet: medium, cauum: à prioribus quidem partibus minus, à posterioribus autem magis contractus est. Brachiũ duo sunt ossa, πῆχυς *cubitus* & κερκὶς *radius*. Radius, superior breuiórque: & primò tenuior rotũdo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriúsque tuberculũ recipit. Cubitus, inferior longiórque, & primò plenior est, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtrique, qua brachiali adnectitur, duobus finibus cauus est, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in

ad figu-

quo rotundum cubiti caput inferitur. Porro brachiale ad figuram turbinis ex octo officulis coagmẽtatur. Post hæc phalanges sunt, prælonga ossa digiti formam habentia. Deinde ossa digitorum, σκυταλίδες, *id est scuticulæ, à Latinis internodia nominata*, in singulis digitis terna inter se inæqualia: præter pollicem, quippe qui à basi duobus tantùm ossibus nititur.

DE RELIQVIS VERTEBRIS, ET costis, Caput IIII.

POst septem colli vertebras, sunt dorsi duodecim, lumborum quinque vertebræ: vt omnes, quatuor & viginti sint. Ita verò instructæ paratæque sunt vt introrsum versus, qua viscera contingunt, læues ac circunductiles, exterius asperæ spinosæque sint, carne ingenita obrutæ, à lateribus in mensæ formam explanatæ: omnes in medio concauæ, vnicum in suo corpore cochleæ instar foramen habẽtes, per quod (vt suprà diximus) spinalis medulla demittitur. in transuersis præterea processibus parum desidẽtes sinus habent, qui costarum extrema recipiunt. Nempe costarum aliæ superius inflexæ instar fornicis, inter se deinde in interiora leniter flexæ committuntur: aliæ, obliquæ occursantes, postea cartilagineæ factæ, spinæ spuriæq; costæ nominantur, & maiorem quàm in superioribus circuitũ ex cõcursu minorẽ faciũt. Reliquis omnibus vertebris vltima præstat, quod & sacrũos secũdũ antiquorũ cõsuetudinẽ appellam⁹, qui omnia magna, sacra nominabãt.

DE COXA, FEMORE, ET RELIquis vsque ad extremum pedem ossibus, Cap. V.

AB vtroque autẽ huius vertebræ latere, coxarum ossa posterius extẽduntur, suisque extremis ossi pubis (cui pectini nomẽ est) cartilagine coalescẽtia deligantur. Hæc figura lata sunt ac subrotũda, interdũ etiã angusta ac crassiore. Id genus ossa sinus verticillatos non exactè penetrãtes sed profundos habent, κοτύλας *acetabula* vocatos. in eos femorũ capita cõiiciũtur. At femora, prælõga valẽtiáque ossa sũt à coxis ad genua vsq; pertinẽtia, tereti figura, atq; in exteriore parte gibba. Ab inferioribus autẽ, quà genua attingunt, tuberosis globis intumescunt, adeo vt vtrinq;. in rotunda capita consurgant: media verò sinuata sunt,

A quò facilius excipi à tibiis possint: quæ triangulæ, & in summo capite latescẽtes, leniter in sinus desidẽt, in quos extuberantes femoris eminentias recipiunt: ipsius verò tibiæ prominentia in sinum femoris inseritur. At ab exteriori parte os alterum quod sura rectè nominatur, appositum est, tibia gracilius, non proximum femori, infrà breuius, qua etiam parte tumidius est: eámque nonnulli vulgares ἀστράγαλον, *talum*, vocari asseuerant. Vtrunque os autem, sura videlicet ac tibia, in fine multa cartilagine vnita continetur. Sed tibiæ femorísque commissuræ os B incumbit, ἐπιγονατὶς dictũ, *Latini patellam, seu molam uocant*. Hoc disci figuram repræsentat, & superfluitans medium situm est. verùm in curuando crure, ad tibiam magis accedit: quum autem extenditur, super vtrunque os cadit. In partibus malleolo proximis tibia paulum gracilescit, atque in extremo ad sigma Græcæ literæ speciẽ ita æqualiter distat vt processus duos, alterum oblongum, alterũ breuiorẽ habeat. at maioris processus caput interius est, & alterius enata carne occulitur. Cũ suræ autem extremo coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem (vt mo C dò dixi) tumorem ostendit. Quapropter huiusmodi ossa ad sigma literæ formam media dehiscunt: in quo hiatu talus delitescit. Hic secundum partem quatrionem, allachium vocatam, sursum vergit: & ea quidem imis tibiæ suræque processibus adiacet: verùm os ἐπὶ πτερνῶν vocatum superimposito illi suræ ossi, quod *à figura κυβοειδὲς cubicũ* nominatur, ad cauitates incumbit: vt ossis ἐπὶ πτερνῶν, quod vocant, inæqualitates occludantur, cartilaginéque circundatæ deligentur. Anterior autẽ ipsius rotunda particula in cauitatem cuiusdam ossis quod ex illis est quæ D ταρσὸν vocatum cõstituunt, & à cauitate nauiculare dictũ fuit, inseritur. Ex octo autem ossiculis, inæqualibus angulis tarsus instruitur. Ipsi plãta subiicitur è quinque ossibus composita, in medio tenuibus, in summo crassescentibus, sursum versus exurgentibus: vnde & à terra, caua cernuntur. Post hæc deinde sunt σκυταλίδες *digitorum ossa, quæ Latini uocant internodia*, ad eorum quæ in manu sunt similitudinem comparata. Ossium figura, situs, & nomina pro viribus à nobis explicata sunt.

RVFFI EPHESII DE VESICAE RENúmque affectibus.

PROOEMIVM. Cap. I.

SIngulatim perscribam morbos omnes qui vesicæ & renibus innascuntur: eósque vt præscire & medicare conueniat. Ac in renibus quidẽ haud temere vnquam peracuti morbi obueniunt, tam exitiabiles tamen ibi quàm qui maximé. siquidẽ hulcera inibi coalita & suppurata, processu temporis exitio compluribus extiterunt. Nã licet renes, quum inflammatione tentantur, peradmodum doleant, non tamẽ morbus acceleratur. Vesicæ verò inflãmationes acutiores sunt. his enim laborantibus promptiùs contingit vrinas intercipi, febricitare, delirare, & multa itidem euomere mera & impermixta. Acutiores etiam sunt reliqui vesicæ morbi: nanque perniciosior locus est, quique quamprimum ab infantia morbis solet esse obnoxius, atque acutis admodum. Renum verò doloribus citius & grauius vexantur senes quàm iuuenes. Communiter autẽ omnia renũ ac vesicæ vitia, tractatu morosa sunt, præsertim si hulcus insuper accesserit. Lotiũ enim contineñter influẽs, vnà extimulat, & ad cicatricem perduci nõ patitur. Quæ huiusmodi quũ sint, & prædiscere & curare oportet.

SIGNA RENVM LABORANTIVM inflammatione, Cap. II.

INflammationis renũ notæ sunt, dolor infra lumbos, vt incedẽdi, aut erigẽdi sui ægrotis potestas negata sit: &, si sternuerint, aut quocũque modo succuti contigerit, cõtinuò lamentantur: & reclinati in ventrẽ nõ sufferunt, resupini dolore videntur nonnihil releuari. renes enim lumborũ teneritati continentes sunt & proximi. Porro cuiuis hunc in modũ affecto tolerabilius est placidè iacere atq; acquiescere. Nam corpus inclinando, dolor ingrauescit, cruciatúsque cum cæteras partes permeant, tum hepar

E supernum afficiũt. renes nanque magnæ venæ commutione illi malum suum communicant, præsertim si horũ dexter inflammatione tentetur: est enim hic ipse iecori propinquior, & eius particulam & segmentum attingit: sinister verò paulo remotior & demissior existit. Alii verò dolores vesicam vsque & genitalia protenduntur, & ii quidem continui, sed dissipati lumbos, crura, & ilia exagitant. Ægrotantibus interim extrema frigent, tibiæ, & pedes præcipuè: meiunt assiduè & difficiliter, principio tenuia & aquosa, inualescente verò phlegmone rubicun-F diora. Et quum eo flatus progressum est, femora & clunes extenuantur atque gracilescunt, tibiæ debilitantur, & quibusdam suppurantur renes. nam bona ex parte ita finiuntur. Sed de suppuratis paulo pòst tractabitur.

CVRATIO PHLEGMONES, Cap. III.

INflammationibus ita medendum: ægroti in lecto cõponendi sunt quammollissimè, & primum diem absq; cibo tolerandi. Non tamen sicut in aliis inflammationibus conducunt extremæ inediæ: sed aliquid assũmẽdum potius, obseruando quum se febres intenderint, & quan-G do relaxarint. Nec tantùm illis prosunt ieiunia quantum nocent morsus intemperati lotii. Primis autem diebus sustentandi sunt sorbitionibus dilutis, & aquæ potu. multo verò eos abstinere oportet, nisi iam tùm vrinas ciere consultum sit quod initio fieri mihi nõ probatur, anteaquam liquidò constet dolores esse sopitos: quo tempore equidẽ per vrinas purgare operæpretiũ fore iudicarim.

DE CLYSTERE, Cap. IIII.

QVòd si aluus vacuanda sit, nihil tale moliri oportet quale illud vacuandi genus quod medicamentis in-H uentũ atq; excogitatũ. Eluẽda tantũ est iniecta aqua calda, aut maluæ, aut lini, aut filiciæ decocto, cui olei admixtum sit quantum vsus exigit. Nec verò ita magna copia

immittēda eſt,ne inteſtina completa renes comprimant. Subducta aluo ſi necdum concedat dolor,lanam oleo cali do delibutam circumpones , atque illic reſidere patiēre. Nec abs re fuerit rutam, hibiſcum, anethum, & artemiſiam oleo incoquere.

DE VENAE SECTIONE, Cap. V.

ACrius ægrotantibus vena ſecundum cubitum ſecanda eſt, & ſiquid inflammationis reliquum ſit,emplaſtra illinenda ſunt, primùm ex farina mulſo incocta, aut telino.Poſtea admiſcere conueniet chamæpytis, polii, abrotoni,vitis nigræ, rutæ, abſinthii, centaureæ,artemiſiæ & triſſaginis folia:adhæc aſari,& iunci odorati.Tum non amplius emplaſtra mulſo incoquere, ſed muſto, aut vino melitite:adiicere etiam cum ſuperiorum aliquo, farinæ duplum:paulo plus etiā,ſiquis efficacius cupiat, admixta cera ſicca, & contuſa. Bene facit præterea hoc Chryſippi emplaſtrum,quod ita conficitur:Galbani, reſinæ terebinthi,polii,farinæ erui, ſingulorum pondo drachmæ quinquaginta:iridis ſiccæ ſiciliqui duo:cerati ſuauiter olentis hemina:farinæ tritici ſextarii dimidium.Hæc muſto decocta illinito,nephriticis quidem ponè, antè verò, veſica laborātibus.Tum ſi nec emplaſtris cruciatus lenietur,admouendæ ſunt cucurbitulæ tum lumbis,tum partibus infra ilia,& ſcarificatione ſanguis detrahendus. Poſtea adhibenda ſunt fomenta ex ſpongiis,faciendúmque vti æger ſupra aquam caldam deſideat, in qua papauer,anthemida , arundinem iuncúmque coxeris. Cæterùm prius impletis oleo & aqua veſicis,reclinandus erit , fouendúſque molliter & delicatè.Poſtremò his locis ſuperponere proficiet tum cerata ex Cyprino oleo,vnguento roſaceo,tum malagmata odoris ſuauitate quamiucundiſſima.

CONTRA VEHEMENTES CRVCIAtus remedia, Cap. VI.

QVum dolores infeſtant, hæc medicamenta ebibēda ſunt:Seminis fœniculi grana vicena,opii,aut panacis Herculei radicis ſeſquiſcrupulū,ferulæ campanæ momētum,cedriæ & ſcapi papaueris exuſtulati ſemiobolū,ſtyracis tantundem,apii quantum tribus digitis comprehendi poteſt, meconii quanta eſt erui magnitudo: horum vnūquodque ſubtiliſſimè tritum,ex aqua dulci potandum exhibeto.Actutum enim iuuabit,quantumuis dolor ſæuiat, & mollis ſomnus obrepet. Poſtea quū tempeſtiuum eſſe videbitur, his rebus partes radentur quæ vrinas mouent.

DIVRETICA NEPHRYTICIS, Cap. VII.

HÆc ſint quæ vrinas ducant:apii radix ,chamæpitys, caſia, meum,cinamomū,polium, petroſelinum, & gramen:hæc in aqua coquenda ſunt,& cum vino aut mulſa propinãda.Prodeſt etiam echinorum marinorum eſus. Inter olera fœniculus,apium, daucus, raphanus diſcoctus, & agreſtia omnia vtiliter aſſumuntur.bellè enim excitãt meiendi voluntatem:&cumprimis paſtinaca,crithmum, ſcandix.Ac talibus expectandum vrinas copioſas & craſſas fore,atque eiſdē pulchrū quod ſubſidit : quod, ſiquod aliud, morbum diiudicat: quæ verò aqueæ, puræ & perſpicuæ redduntur,iudicandi ſui maiorem adferunt difficultatem.

SVPPVRATIONVM ET INFLAMmationum ſanatio, Cap. VIII.

INflammationes hoc modo perbene quis curarit. Porro quibus ſuppurati ſunt renes,iam ilia intumuere,& renes ipſos vehemēs ardor inceſſuit,fulua, & temperata meiūt, nec iam tam acres ſunt cruciatus quàm antea,cæteroquin grauiores,& pulſantes:febres non ſtatæ, ſed erraticæ, atq; horridæ. Illis ſuppurata vtplurimum in veſicā erumpunt, quæ rupturarum eſt potentiſſima. aliquando in inteſtinū abſceſſus rumpitur,ibi ſe alleuāte purulenta materia,& putreſcente.Praxagoras referebat viſum ſibi quendam qui per ſedem vrinam excreuiſſet,ſuperuixiſſetq; annis duodecim:ànne etiam pluribus, (quòd tūc temporis ipſe diſceſſiſſet,nec de eo quicquā audiſſet poſtea)ignorare.Sunt alii quibus abſceſſus collectio extrorſum abrumpitur,& aliorum cauernas peruadit,quas pure & lotio compleri neceſſum eſt,ibique illuuiem adhæreſcere: deinde progreſſu temporis in anum extrudi , atque illac foras tendere.

A Nonnullis verò extra renes frangi cunctatur, & illic ad multum tempus remanet,vſquequo exuratur,aut quocūque modo ſe diſcindat.Quibus autem in veſicā effunditur,illi principio mucoſa & cruenta meiunt,inſtar apoſtematis exciſi: deinde pro vlcerum competentia atque ratione. Nam ſi malignè exaſperētur , vt in aliis hulceribus putreſcentibus vſuuenit, multa redduntur fœtida,liuida, & mucoſa, atque etiam quædam carunculæ oblongæ ſimileſque membranis abſiſtunt. ſin hulcera maligna non extiterint,pus album,& æquabile, ſine graueolentia & co

B pia paucum excernitur.Iam verò ſi ren ad ſuppurationem inclinare videbitur(videbitur autem prædictis ſignis)maturandum eſt quoad eius fieri poteſt,inſubidè atque diligenter,& ita viam quandam moliri atque comminiſci ad puris exitum,quod ſæpius in veſicam diuertitur.Proinde ſpongiis identidem fouere oportebit,& locū farina hordeacea cum ficuum decocto oblinere : verùm ficus eaſdē in mulſo aut vino decoquere conſimiliter oportebit. Bonum erit etiam ficus ipſas tenuando,& diducendo admiſcere,& comam tuſam abſinthii quin &chamelææ,iridis, bryoniæque radicem excretam.Hæc ſiquidem tum miti-

C ficant,tum vrinas proliciunt. Expedit autem meiendi facultatem prouocare. ideo ægroti erunt inuitandi vt aliquid horum bibant quæ vrinas cient.ad quem vſum accommodatiſſimum erit amerinæ ſemen ex vino aut mulſo potum.Conferet quoque ferulæ radix,& anchuſa, & arum,ſiue vnumquodque per ſe datum, ſiue cum vno horum aut altero permixtum.

DIVRETICA QVAE ABSCESSVS frangunt, Cap. IX.

D PRodeſt etiam illud, Origani & dauci ſextarium,pſeudodictami eandem menſuram in vinum album odorúmque coniicito atque recondito . Quum verò neceſſe habebis,ſumes cyathos quatuor, & affuſo aquæ dimidio, permixtáque drachma ex foliculis rutæ ſubtiliſſimi pulueris,propinabis.hoc pus educet, & vrinas copioſè.Si tamen omnia tentanti labor fruſtra ceſſerit,necdum ruptū ſit empyema,clyſteriis acribus ventrem eluere oportebit.

E Conſtãt autem ex veratri nigri diluto, in quo etiam permaduerint raphanus,allia,& pulpa colocynthidis. Licebit quoque in muria,vel aqua marina, vel aceto macerare:tū pauco oleo admixto,vt lubricum ſit,his rebus aluum perfundere,iuberéque vt quàm poterint diutiſſimè retineãt. Eo ſæpe purulenta collectio frangitur, & cōſaneſcit:nihilominus tamen ſpongiis vſque fouere conuenit,& emplaſtra inducere, vt dolor omnis minuatur , & pus ex facili profluat.

QVAE MOVENDO VRINAS HVLcera detergunt, Cap. X.

F DAnda itidē ſunt quæ per vrinas purgant, hulceris habita ratione:quod ſi tractabile ſit (id autem denotãt febres,& dolores leuiores, & quæ in vrinis apparēt æquabilia,alba,& inodora,cum facilitate meiēdi) mitiora exhibeantur.Cuius generis ſunt,peponis ſemen, palmarum decoctū,iris excepta melle,& ipſum mel per ſe . Et ſiquis valentius purgare volet,vſurpet capilli Veneris decoctum cum aqua mulſa,galbanum,opopanacem, reſinā terebinthi:tum in aqua liquefaciat,atque vbi aqua referbuerit &

G ſubſtiterit,percollet:& ex mulſo aut vino bibendum exhibeat.Hæc quidē hulceribus minus moroſis atque difficilibus auxiliantur.

CATAPLASMATA HVLCERIBVS putreſcentibus, Cap. XI.

ADuerſus maligniora hulcera valētioribus opus eſt, & intro aſſumptis,& foris admotis:intus quidē, quæcūque iam dicta ſunt ad rumpendas collectiones cōueniēt, & cuminū Æthiopicum cum vino dulci,ruta cum melle & vino , cachrys cum ſemine porri ex vino molli & deli-

H cato.Extrà verò proderit erui farinam in vino & melle coctam illinere,& roſas aridas tritáſque cum lente & melle,aut baccas myrti,alicui horum incoctas.Quippe hæc & id genus omnia hulcerū putredines inhibent : verùm oportet totos lumbos & ilia perlinire. Bonū etiam aliquo

medicamentum iniicere eorum quæ dysenterica appellā-tur. si vehementius depascatur hulcus: si verò præ dolore & inflammatione pus foras prodire nō potest, abluere o-portebit tenui cremore ptisanæ, & lacte: & huiusmodi tepida fomenta adhibere, & suprà aquā tepidā sedentem collocare. ita enim percōmodè exierit. At si propter cras-samentum retardetur, bibendum decocturam apii cha-mæpityi, absinthii atque origani. hæc taliter faciēda sunt.

DE LACTE. Cap. XII.

Postmodum bibendum lac cum melle, cumprimis asininum, aut equinum. siquidem eius magnus vsus est ad hulcerum mundiciē. Quando autem nihil amplius repurgari indigebunt, & pauca subluuies effluet, morsus-que vrinarum retundentur, atque homo corpus recupera-re & pinguescere laborabit, tum lac bubulū citius quàm ouillum obtuleris. crassum enim magis, & minus fluidū. Dabitur verò ad duas, tres, pluresve heminas. Nec cibi quicquam præterea ingeretur, quoad sumptum hoc perco-ctum sit & mitificatum. Quinimmo serum ipsum lactis tum intestinorum hulcerū efficacissimum est remediū, tum grauiter manantibus hulceribus mitissimum acci-dit, & sub manu corpus alit, maximè in syntecticis, *hoc est defectis & quasi strigosis*, quorum plurimi interest vt ad ha-bitiorem corpulentiam quamprimùm reducantur. Qua-propter siue hac victus ratione, siue alia procures vti ne-phriticus pinguescat, nihil aberrabis. Itaque cubantem & molliter fricare & quotidie expediet: alere autem, initio lacte, vt dictum est, & sorbili ptissanario, amylis panibus, farina elota & incocta lacti ac placentis suminalibus, con-fractis in capi iuscula pinguia: dabis etiam pulmētaria ex ciceris, phaseolis atque eruis: sed eruum prius oportebit (vt ita dicā) edulcare, hoc est macerare, vt amarorē depo-nat, & per se decoquere, aut cū aliquo dictorū leguminū.

DE OLERIBVS. Cap. XIII.

Olera conuenientia iis de quibus agitur, malua, lapa-thum, blitum, portulaca, asparagus, cucurbita, coctus cucumis, & lactuca cocta: prodéstque nihil crudum come dere. Hæc autem & ventrem leniter subducunt, & hebe-tant vrinarum acrimoniam. atque in processu iam ad ple num extinctis febrium ardoribus, & corpore refecto, car-nibus cibare oportebit.

DE CARNIBVS. Cap. XIIII.

Carnes in hoc morbo laudo hœdorum, agnorum, car-nem suillam probo, aues tenellas, ex piscibus saxatiles coctos, quin & squatinas, raias leues, torpedines, & cætera

A id genus chartilagineorum.

DE SECVNDA MENSA. Cap. XV.

Et siquid in longo morbo bellariis opus sit, à carycis abstinendum: hulceribus enim aduersantur. vescendū verò palmis, nucibus auellanis, strobulis & vua passa: amy-gdala etiam tosta danda sunt ex melle, vinúmque biben-dum mellei coloris. Acetum autem atque omnem salsi-laginem, in poculentis atque esculentis iuxta, vitare opor-tet. Hæc igitur sunt eorum quibus renes dolent pulmenta

B & edulia. Quod autē ad reliquam vitæ rationem atti-net, confert minimè festinantem, sed tardè atque otiosè eos ad exercitia motúsque producere. nanque agitatio cum aliis exulceratis omnibus, tum renum hulceribus vehementer est inimica. Conducit igitur quietum refice-re atq; recreare omni vitæ mollitie voluptuaria, frictio-nibus quamleuissimis, balneis & integumentis.

QVAE VOMITIONEM EXCITENT. Cap. XVI.

Repletionibus subortis faciet satis illásque leuabit fo-tus per sicca & vomitus: per inferna vacuare vel de-

C trahere nihil est necesse, præterquam dictorum ciborum quotidiana retrimenta: ac ne impendiò vomēdo crucie-tur, impera vt intra modum repleto ventriculo vomat, as-sumpto etiam eorum aliquo quæ nauseosa sunt & vomen di appetitionem mouent: cuiusmodi sunt pinguia & dul-cia, & prægrandes cucumeres: qui si nō sint ad manū, sub-stituantur eorum semina melle intrita, & pulticula: potúsque dulcis super his ingestus largiter. Nec solùm aduersus saturitates & expletiones vomitionem commendo, sed e-tiam mihi videtur (siquis fortè periclitari audeat) vomē-

D do sæpius, non modò renum hulcera, verumetiam eius lo-ci vitia omnia breui posse consanari. Postmodum autem quum vsqueadeò processum erit, vt iam ex morbo reua-luisse compareat, & motiones salutariter posse perpeti, pri mùm spatiari poterit paulatim & modicè, idque per plani tiem: status verò fugiet, cursus, saltationes, subitásque de-clinationes, & inflexiones corporis. Deinde quo firmior & valentior in dies euaserit, eo plus deambulationibus e-xercitationibúsque aliis licebit apponere. Alia exercendi

E sui genera sunt, colluctationes manuum, frictionésque le-ui attactu & manu suspensa. Ea quidem est in nephriticis viuendi præceptio: nunc, si suppuratio foras eruperit, an e-tiam manus tractatione atque opera vtendum sit nécne, luculenter apparet. Antiquitus suppurata inurebant, aut decacuminabāt, *hoc est, scalpello deputato fastigiū resecabant, ut pus proflueret.* ✠

EIVSDEM RVFFI EPHESII FRAGMENTVM De medicamentis purgantibus.

✠ Et soboli procreandæ conferre videtur.

Filicula pituitam, bilem aquásque detrahit: danda exce pta mulso aut aqua, rasa radix, ad drachmas duas. Non mi-nus est salubre bullitam ad salgama, siue cum salsamento, ante prandium comedere. purgat item non molestè cum ptissana & cum iure auis domesticæ decocta: bella fuerit purgatio, vt quæ adolescentibus etiam satisfaciat: in mor-bis verò nihil tanta purgatione opus est.

Iris quidem pituitam, mucosa excremēta, atque etiam biliosa deducit: quin & sanguinem & melācholiā trahit, si præter modum dederis. Quare sola vt mediocriter pur-get, cyathi dimidium sufficiet: admodum enim stoma-cho est ingrata. Radicis verò dandæ drachmæ septem in mulso, lienosis, quotidiana & quartana febre laborātibus, anhelatoribus, tussientibus, & colicis.

Colocynthis pituitam purgat, & bilem meram. Eius pul pæ danda est drachma vna in mulso: siquis tamen mitius purgare volet, semen eiiciendum est, & affuso vino dulci intra corticem, lento igne coquendum, quousq; rectè in-caluerit. tum iis propinandum offeratur quos non potē-ter exinanire conueniat, & quorū cutē liuidæ papulæ de-formarint. In totum verò colocynthis prodest suspiriosis, laterum doloribus inueteratis, capitis cruciatibus, singul-tibus, & aduersus obtusam aciem oculorū. Etsi enim op-pidoquàm amara est medicina, tamen in posterum effi-cit vt illis sit vsus cibi gratior.

Calcifraga, aquosa, pituitosa biliosáque vacuat: dra-chmis duabus in mulso pota sufficit.

Peplos & peplis gentilitate & figuræ cognatione proxi mæ, in purgando pituitam & bilem extrahunt cū flatibus pro copia: siccatæ etiam, benignè purgant.

F Aloe celeriter purgat, nec verò vt absinthium, gratissi-ma est stomacho. eius duæ drachmæ cum mulso potæ sufficiunt: pituitam & bilem attrahit. Bonum consimili-ter quotidie eam assumere à prandio. humores siquidem permeat & subducit, nec cibi digestionem abolet: præter-ea non siticulosum reddit, sed famelicum. Terere autē o-portet cum brassicæ aut lapathi succo, & formare catapo-tia partim ciceris, partim fabæ magnitudine: & quū exi-nanire collibuerit, duo aut tria ingerere. Conuenīēt etiā eius globuli cum resina apparati, aut cū melle cocto, eo-

G rum causa maximè quibus intolerabilis est amaritudo. Quinetiam scāmonio vtiliter admiscetur, aut eorum alte-ri quæ stomachi dissolutionem faciunt: præterquā quòd febres quotidianas sanat, arquatis, & iocinoris vitiis subue nit: cibi fastidia & cruditates emendat in hominibus, & perinde in mulieribus: fuissétque optimum medicamen tum pueris, nisi amarū esset supra modum: puerilis enim ætas à rebus vsqueadeo amaris vehementer abhorret.

Hippophaes & hippophæstum pituitā, bilem, aquásque purgant largiter: hippophæstum aquæ vitia. Præcipuè co-

H mitialib⁹ datur, sideratis altera manu, aut crure, obliuiosis,

difficulter ſpiranti, & iis qui rectà ſpirare coguntur: ad-hæc iis omnibus quos perpetuus variúſque tremor exagitat. Si valentius purgare volueris, dabis ſucci per ſe obolos tres: ſin autem ex eo quod cum farina erui conficitur, drachmam vnam ex mulſo. ſed ad omnia efficacius hippophæſtum: ideo dandum minore copia.

Clematis pituitam & bilem purgat: eius fructus ad drachmam vnam exhibendus eſt cum mulſo.

Pycnocomum biliosa detrahit. eius radicem comedendam dato: ipſa enim per ſe purgat. rotunda eſt, exiguo malo admodum ſimilis.

Vites purgant tum bilem, tum pituitam. dantur drachmis duabus. Satiuæ vſus eſt inſignis contra morbum caducum, & inſaniam: ſylueſtris verò ad aquam inter cutem.

Thymus, epithymum, amaracus, & cunila, bilem atram pituitámque purgant: ſed ad omnia plus poteſt epithymum. tritum & cretum dandum eſt in vino dulci, ſemūciæ cum ſiciliquo menſura, aut etiam maiore. Egregiè enim humores trahit: ac, ſi à medicamento ſtatim prandere velis, nihil iuſtam purgationem impediet: manè verò purgare oportet cum oxymelite ſale adiecto. Confert etiam epithymum inflammationibus, & interaneis morbis, crudis, & iis quibus hepar, aut lien prægrauatur, atq; etiam difficiliter ſpirantibus. Thymus detrahit melancholiam & pituitam affluenter. Comæ eius acetabuli mēſura cum melle danda ſuſpiriosis, tuſſi inueteratæ, & iis qui humores craſſos in ventriculo continent.

Amaracus ſiccus drachmis quatuor melle exceptus, admixto ſale, eandem vim habet: ſimiliter & origanum. Dāda ſunt ſicca acetabuli menſura cum mulſo.

Papauera leniter ſubducunt: ſeminis vtriuſque ſufficit acetabulum in mulſo.

Cucumeris radix epota facit ad aquā inter cutem, purgat pituitam & bilem: verùm ſucci ex radice ſatis eſt triū obolûm pondus: corticis triplum: elaterii quantum pau-

A lo pòſt.

Heliotropium minus, quod tricoccū dicitur, pituitam purgat, purgat & bilem. ſatiſfacit manualis faſciculus decoctus moderatè ex aqua, & potus affuſo vino.

Seſamoides minus pituitam quoque & bilem ducit. ſeminis menſura, acetabuli dimidium.

Tithymallus helioſcopios (eſt autem omnium eſularū imbecillimus) detrahit etiam ipſe biliosa & pituitoſa retrimenta: ſiue ſuccum, ſiue ſemen, ſiue folia dederis. eſt tamen ſuccus efficacior, ſecundo loco ſemen, extremo fo-
B lia. Succi verò drachmæ pondus ſatis eſt. ex aliis detur quantum vires ferunt. Purgat itidem cypariſſias, ſed cum maiore efficacia: idcirco minus dandum. Inter eſulas quæ eſula propriè dicitur, potentiſſima: nam ſeminis ſi ſolum expreſſum ſuccum intra carycam dederis, purgabit inſigniter: folia perinde, perarida, & mulſo ſoluta, quanta eſt (ſemiſſe minus) menſura acetabuli.

Chamelæa pituitam bilémque vacuat: folia terere oportet, & melle cocto excepta exhibere. acriter enim mordet. Nōnulli abſinthium admiſcentes, in catapotia dige-
C runt: pondus idoneum drachmæ duæ. Braſſica marina, vt cætera olera, cocta & condita eſtur: ſtomachúmque peſſimè ſubuertit, & celeriter perturbat.

Lathyreos comeſta grana decem faciunt ſatis: guſtatu dulcia ſunt, & pituitam & bilem affatim detrahunt. ſufficiunt etiam ſucci ex mulſo liquati, terni oboli. Folia etiā licet ad eundem vſum iuſculo gallinaceo incoquere, aluū ſiquidem ſubducunt: ſed non cum tanto ſucceſſu.

Agaricum pituitam bilémque deducit, ſed ſegniter. vtiliſſimum eſt hepati, lieni, pulmonibus, anhelatoribus, a-
D cidum ructantibus, & iis qui articulorum morbo, & capitis grauedine vexantur: conuenit etiam ſingultibus, morbo caduco, & mulierum doloribus. pondus eſt ſiciliquum ex mulſo, aut poſca.

Euphorbiū aquoſos quidē humores bilioſóſq; detrahit,*

ALEXANDRI TRALLIANI
de arte medica libri duodecim,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

AD ILLVSTRISSIMVM PRINCIPEM GVILielmum Hessorum Landgrauium, Comitem in Catzenelbogen, Sigenheim, Dizii & Nidæ:

IOANNIS GVINTERII ANDERNACI MEDICI in Alexandri Tralliani libros à se versos præfatio.

QVVM in veteri cóſuetudine & more poſitum ſit, princeps Guilielme illuſtriſſime, vt homines eruditi laborum ſuorum patronos & defenſores contra maleuolos quærant atque comparent, cogitaui tibi aliquod profeſſionis meæ & doctrinæ opus nuper elucubratum, ſub tuo nomine & authoritate in publicũ emittere: vt & tutius ſit à vitilitigatoribus, & plus gratiæ apud literatos acquirat. Sunt autem duodecim Alexandri Tralliani libri Græcolatini: quos antea quidem Petrus Caſtellanus ex regia Gallorum bibliotheca Græcos in lucem edendos curauit, nos autem poſtea in Latinam orationem conuertimus: & quæ in illis adhuc præter accuratas aliorum annotationes deſiderabantur, ex antiquis codicibus ſumma tum fide, tum diligentia reſtituimus. Atque vtinam nobis in eo labore per omnia ſatiſfacere potuiſſemus, quem communis potius vtilitatis ſtudioſorum, quàm priuatæ gloriæ ac laudis gratia ſuſcepimus. Meretur certè optimus ille medicinæ author vt priſtino ſuo nitori & dignitati aliquando reſtituatur: cuius in docendo iudicium, fidem, diligentiam, artificium & ordinem ſatis admirari nequeo: quum alii qui eum ætate præceſſerunt, vel etiam ſequuti ſunt (pace illorum dixerim) medicinam potius in aceruum quendam inſignem accumulaſſe, quàm accuratè tradidiſſe videantur. Scribunt nonnulli Alexandrum hunc patrum memoria iatroſophiſtam: alii initio quidem ſophiſtam, poſtea verò iatron, hoc eſt medicum, excellentiæ ratione appellatum fuiſſe. ſed quibus id faciant authoribus, non oſtendunt: nec ego magnopere cum illis contendendum eſſe puto. Hoc certè mihi videtur, cognomentum hoc iatri, Alexandro, etſi longè omnibus ſuæ ætatis medicis ingenio atque eruditione excelluerit, internotionis potius gratia fuiſſe inditum, quòd multi tunc Alexandri appellarentur: præſertim quum poſteriores tam Græci quàm Arabes eum Alexandrum duntaxat nuncuparint. Quòd ſi ætatem qua ille floruerit inquiramus, Oribaſio quidem Aëtióque poſteriorem fuiſſe conſtat, vt quorum nominatim aliquoties meminerit: Paulo autem AEgineta priorem extitiſſe, inde cognoſcitur, quòd hic illius, vt idonei ſcriptoris, medicamentorúmque ipſius mentionem faciat. Atque ita Alexander veluti medius inter illos, nempe non multo poſt Iuliani imperatoris tempora, vixiſſe, rectè dicetur. Hic inquam author clariſſimus, vt in arte medica cognoſcenda faciendáque excellentior fieret, & conſummatus, non diu in patria ſua Tralle, ciuitate Lydiæ, aliâs celebri, atque eruditiſſimis hominibus, liberaliſſimíſque ſtudiis affluenti, permanendum: ſed omnes cunctæ Græciæ partes, Italiam, Galliam, Hiſpaniam peragrandas ſibi eſſe cenſuit: vnde etiam diuerſarum gentium vocibus ſæpe vtitur, quæ non exiguam eius in arte paſſim diligentiam teſtantur. Poſt longas autem peregrinationes, ad ſcribendi ſtudium ſe contulit, & experimenta quæ longo vſu atque periclitatione ex morbis collegerat, in duodecim commentarios hoſce redigenda putauit. quibus omnium propè morborum curationem tam accuratè perſequitur, nihil vt amplius in eis requirere poſſis. Nam vt veteres medici Græci omnes & recentiores multa de curandis morbis ſcripſerint, nemo tamen (pace iſtorum dixerim) therapeuticen accuratius illo, melioríque artificio, & apto magis ordine docuit, eámque maiore vſu atque experientia comprobauit. Galenus quidem de omnibus medicinæ partibus copioſiſſimè tractauit: ſed quod ipſe in aliis reprehendit, pleraque confuſius indiſtinctiúſque, nec vno in opere, de vniuerſis affectibus, vt res exigebat, commentatus eſt. Oribaſius medicinam quidem in compendium redigere Iuliani imperatoris iuſſu conatus, totum ferè Galenum in ſeptuagintaduos libros coegit: vnde etiam ſimia Galeni appellatus eſt. Verùm quum hoc opus grandius cerneret quàm vt à multis comparari poſſet, idem rurſus in octo ad Euſtathium filium libros tanta breuitate redegit, vt pleroſque morbos in eis non attingat, neque cauſas aut ſigna obſeruet: ne dicam quòd integram ſæpe curationem omittat. Paulus deinde AEgineta ſuum de medicina volumen ſcribendum ſuſcepit, vt ex omnibus ipſe quaſi faceret temperamentum, neque prolixum, neque nimis ſuccinctum: ſed in hoc quoque eſt quod eruditi requirant. Aëtius poſtremò, eandem penè ſcribendi rationem quam coæuus ipſius Oribaſius obtinet: multa quoque ex aliis mutuatus eſt, ſuíſque inſeruit liberius, nulla adeo diſtinctione aut ratione ſæpius adiecta. Verùm hæc ego non dico vt veteres illos medicos (quorum vtinam merear eſſe diſcipulus) ſugillem, aut reprehendam: ſed quòd Alexander hic Trallianus omnia diligentiſſimè perſcrutatus ſit, morborum cauſas, indicia, differentias & internotiones: item quòd alia atque alia medicamenta, variáſque eorum parandorũ rationes, & exhibendi tempora & modos præſcribat, necnon victum vnicuique vitio congruen-

tem curiosissimè indicet. Quàm vtilis hic author scholis futurus sit, optimè intelligent qui tum alibi, tum in Marpurgi academia celebri medicinam profitentur. Inter quos doctissimus ille Dryander, vetus meus amicus & familiaris, summum meritò locum obtinet. Quicquid igitur in hoc authore Græco (non solùm in plus mille locis antea deprauato, sed etiam insigniter mutilo) vel emendando, vel instaurando impendimus, tuo nomini, clarissime Princeps, imò totum Alexandrum Græcolatinum nuncupamus. Primùm quidem, quòd singularem tuam in me beneuolentiam ac propensionem iampridem animaduerterim: cui etiam charissima quæque, imò vitam ipsam committere non dubitem. Deinde, quòd bonas literas, earúmque studiosos summo amore & studio prosequaris, atque apud illustrissimum principem Philippum patrem tuum promoueas, iuues & tuearis. Qua quidem voluntate nihil vel animi tui vis prudentius, vel fortuna præstantius habere potest. Ac verè princeps nobilitatis censeri debet, cui præclarum alioqui genus, excellénsque natura, & vitæ ratio doctrina illustratur: proximus, qui tametsi hac destitutus est, tamen eos qui præditi sunt amat. Quemadmodum enim stirpes feræ & agrestes cultura & curatione mitescunt, & in aliam quasi naturam degenerant: ita hominum animi sæpe rudes, barbari & feroces, literis & honesta educatione humani, mites & benigni erga omnes redduntur. Hoc nimirum inclytus princeps ac heros pater tuus intellexit, qui non modò generosissimos liberos suos literis & doctrina erudiri, sed etiam toti suæ regioni ludos doctissimorum hominum refertos, passim aperiri voluit: vbi tum nobilium, tum ciuium, externarúmque nationum iuuentus ingenii cultum ac eruditionem præclaram capesseret. Quo nomine vniuersæ Cattorum genti gratulor: gaudeo literis, quæ in posterum etiam patronum te & tutorem habituræ sint. Interea hos labores nostros in communem studiosorum medicinæ vsum, optime princeps, susceptos, ne contemne: dum aliquando maiores digniorésque tua amplitudine comparauero.

ADMONITVS ESTO LECTOR, TITVLOS CAPItum libri cuiusque, unà etiam cum titulis appendicum capitibus annexarum, in calce huius operis Alexandri quærendas esse: quò typographus illas eo consilio reiecit, ut inde te ad paginas in quibus singuli haberentur, remittere posset.

ALEXANDRI TRALLIANI
liber primus,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ALOPECIA, Cap. I.

ALopecia vitium est quo capillis fluenti-
bus,caput nudatur ac glabrescit.Non au-
tem ex vna, sed varia & multiplici causa
trahit originem. Quippe tum ex pituita
calefacta,ac in salsam qualitatem cõuer-
sa,tum ex bile & humore melancholico
nascitur.Efficiens igitur affectus causa considerari , & in-
ternosci,atque ita tandem curatio ipsius tentari admoue-
ríque debet. NOTAE. Causa vitii efficiens ex pilorum
colore internoscitur. Etenim flaui biliosam humorum vi
tiositatem superare indicant:nigri,humorem melancho-
licum:albi,pituitam. Sic igitur discernere licet quo recre
mento superante vitium in capite prouenerit. CVRA-
TIO. Curare igitur hoc modo conuenit :Humorem vi-
tiosum,si quidem copiosus superet,expurgato,bona prius
victus ratione vsus : sin exiguus extiterit, medicamenta
quæ saliuam mouent,(ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant)
& sola præsidia quæ partibus inducuntur,sufficient. At in
quibus vitium inueterauit , valentioribus auxiliis potius
vtitor:in quibus autem nõ multo antè affectus ipse obti-
gerit , imbecillioribus simul & simplicioribus curationẽ
tentabis.Quoniam igitur remediorũ alia simplicia , alia
sunt composita,primùm à simplicioribus auspicemur: ex
quibus is qui vires ipsorum nouerit,etiam composita fa-
cere medicamenta potest.

De simplicibus medicamentis.

Alcyonium igitur vstum,& ex veteri oleo tritum, si lo-
co illinatur,probè alopeciis medetur:atque id subinde in
iis expertus sum qui non longo tẽpore hoc vitio detenti
fuerant.Similiter facit etiam arundinis cortex,ac radices
eius combustæ:item amygdalæ amaræ totæ ignem exper
tæ. Vtilissima quoq; est hastulæ regiæ radix,& abrotonũ:
adhæc fimus caprarũ,earúmque vngues crematæ,& ex a-
ceto in læuorem detritæ.Iam thuris lacryma etiam accu-
ratè pluribus dieb⁹ læuigata bene facit. Adhuc efficacius
id præstabit si ad solem plusculis diebus studiosè læuiga-
ta fuerit.Vel herbam verbenacã probè detritam ex aceto
illinito:vbi partem cui induces , nitro prius bene infrica-
ueris,& linteolo absterseris. cõmodius enim ita operabi-
tur.Insuper thuris lacryma,& muriũ stercus,pari portione
aceto læuigata,pilis citò producendis faciunt. Præstat au-
tem locum prius irritare cui remedia inducentur, rapha-
ni radicibus,& cepis trãsuersim incisis:atque ita remedio
vti. ALIVD. Item erinacei terrestris cinis pice liquida
exceptus,illitúsque,pilos reddit , ac statim alopeciæ vitio
medetur. ALIVD. Pari modo facit etiam ranarum ci
nis,pice liquida exceptus,& illitus. ALIVD.Pyrethrũ
læuigatum vnà cum felle vitulino illinito,continuè id fa-
ciens etiam contra diuturnos affectus. ALIVD.Ster-
cus felinum ex aceto oblinito:præstans est remedium, &
naturali vi huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Æris vsti drachmæ duæ, sulphuris viui drachmæ duæ,
hastulæ regiæ drachmæ duæ:læuigata ex ouorũ luteo,lo-
co prius infricato illinantur. ALIVD.Nuces auellanas
integrè combustas ex oleo læuigato , partíque prius rasæ
illinito. ALIVD. Adipis vrsini vnciæ duæ:adarcæ vn-
ciæ tres:muscerdæ vnciæ tres,picis liquidæ vnciæ tres , o-
lei ex lucerna vsti drachmæ duæ.Hoc excepta , loco prius
raso iniungito. ALIVD.Aceti acris vncia:alliorum,o-
lei rosacei,singulorum vncia. Partem ægram panniculo
laneo infricatam oblinito. ALIVD. Ranarum vnciæ
tres,muscerdæ, corticis arundinis, cineris, picis liquidæ,
porri seminis,singulorum vncia . Cedrino oleo excepta
illinuntur.

DE CAPILLIS FLVENTIBVS, Caput II.

CApilli multis de causis fluunt:etenim ex inopia mate-
riæ quæ ipsos nutrire & generare potest,item ex mea-
A tibus densatis & rarefactis,& ex prauorum recremento-
rum purgatione interdum accidit.Quoniam igitur causæ
quæ defluuia capillorum efficiunt, non simplices sed di-
uersæ existunt,oportet vnicuique obsistere,atque ita con
uenientẽ curationẽ adhibere.Si enim ex magna siccitate
capillorum defluuia accidant,& quòd recremẽta illos nu
trientia consumantur , tunc frequentius æger lauari de-
bet,cibóque nutriri humido,boníque succi,& qui prom-
ptè in corpus distribui possit, nihil autem habeat salsum
aut acre.Vinum ei non liberaliter permittere , præsertim
B merum:neque multam venerem concedere oportet . *Bal-
neum autem hunc in modum adhibendum est.*

De balneo ad idem.

Balneum esto temperatum , quod non valde calidum
vel aerem vel solium habeat.Accipiant autem ægri aquã
temperatè calidam, vngántq; caput multo hydrelæo: nõ
autem sapone aut nitro caput abstergant.Quippe id agen
dum nõ est si capillorum defluuium ob inediam euene
rit.Sin autem ex meatuum raritate & humorum digestio-
ne,& veluti extra cutem elabentibus quæ ipsos nutriunt
C recrementis accidat,non alienum est tunc vti remediis
quæ refrigerant & astringunt liberalius, similíque victu,
qui nihil acre in se contineat, dilatandis aperiendísque
meatibus efficax:cuiusmodi sunt eruca, nasturtium, por-
rum,cepa & allium.Hæc enim omnia defluuio ex dẽsatis
infarctísque meatib⁹ orto sunt idonea.Lactuca autẽ, mal-
ua, oua,panis siligineus, in temperatam aut frigidam a-
quam tinctus,pepones,cucumeres,pisces dura carne præ-
diti,suilla caro non pinguis,& maximè bubula, pedes bu-
buli,isicia,pectines & buccina,iis quibus ob cutis raritatẽ
D pilus defluit,conueniunt. Vino hi,& potissimũ veteri,abs-
tineant. Balneum verò ingressi,aqua frigida caput perfũ-
dant:ac rursus in frigidæ solium descendentes,ex fluente
canali aquam frigidam copiosè capite recipiant,rosaceó-
que ipsum,aut omphacino,aut melino,aut myrteo perun
gant.Hac enim victus ratione degentibus ipsis non mo-
dò defluuium nascens impedietur,sed etiam alii capilli e-
nascentur.Porro si ob meatuum densitatem,pilorum ge-
neratio prohibeatur,tunc iis potius vti conuenit quæ ra-
refacere possunt,& moderatè calefacere: atque tunc etiã
E magis quum tempus fuerit hybernum,& æger in frigidis
locis degerit:vel etiam si temperamento frigidiore sit &
magis pituitoso præditus . At quia rarefacientia materiã
quidem euocant,non sinunt autem ipsam inhærere,& pi-
los nutrire ac generare,miscere his conuenit tum quæ cu
tim roborare,tum quæ densare paulatim queãt , vt mixta
in remedio facultas esse deprehendatur,nempe attractrix
simul & altrix retentríxque: ex præsenti quidem calidita-
te,attractoria:ex frigiditate verò,retentoria. Multa igitur
sunt medicamenta quæ vires ex variis naturis conflatas
F habeant:ex quorum numero existit ladanum,oleumq́ len-
tiscinum,omphacinum,& myrteum.Sunt etiam complu-
ra ad rarefaciẽdum apta,vt ranarum cinis,cepa,alcyoniũ,
thapsia,euphorbium,sinapi,& quæ sunt eius generis: qui-
bus omnibus vti poteris si valentiorum quidem vim re-
mittas,imbecilliorum autem intendas.At si ex recremen-
torum capitis purgatione capillorum defluuium accide-
rit,nihil prorsus curiosè tentandum est , quemadmodum
in iis qui ex morbo se recolligunt.Sufficit enim solùm si
bonus sanguis deinceps generetur, & æger in naturalem
G statum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum , dum mel-
lis habeat crassitiem,capiti ante balneũ , & post illud,in-
ungito.Satius autem est etiam polytrichum , quod non-
nulli adiantum vocant , dimidio ladani ponderi adiice-
re , & myrteo oleo exceptum illinere . Quòd si hyems
fuerit,& æger caput temperamento frigidum habeat , e-
tiam paulum calefacientia & rarefacientia remedia ad-

iungito:vt nardinum modicum, & cyprinũ, vel aliud tenue & odoratum medicamentum. ALIVD. Anemonæ florem tritum ex oleo illinito. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritámque, tenuiſſimo cribro incernito:deinde mixtam oleo, vt ſordiũ craſſitudo fiat,æreo vaſe reponito:& quum opus erit, ex oleo vtitor. A

QVOMODO CAPILLI NIGRESCANT, Cap. III.

GAllarum,acaciæ, ſquamæ æris,chalcãthi,aluminis pares modos in vrina pueri venerem non experti,diem vnum macerato:deinde pilis deterſis illinito: & caput linteo ad triduum ligato. Vſu compertum eſt. ALIVD. Nucum viridiũ corticis vncias tres, ilicis fructus vncias ſex,vini nigri ſextarios tres,ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum eſt expreſſeris,cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. ALIVD. Vini nigri vetuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeum coniicito:& raſuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari ſinito:deinde oleum primi meriti ſuperfundito:& ſubigẽs illinito,præcipuè in viris. ALIVD. Gallas coctas tritáſque capillis nocte ac die obducito:à lecto autem ſurgens aqua frigida abluito. B C

Vt capilli rufi tingantur & flaueſcant.

Myrrhæ partem vnam,ſalis floris partem vnam diligẽter læuigato,& redigito ad ſordium craſſitudinem:ac caput,vbi exterſeris,medicamento illinito,ſinitóque noctẽ & diem,& deinde abluito. ALIVD. Lupinos crudos ex aqua inungito: item iunci anguloſi folia,herbæ lanariæ(quæ στρούθιον Græcis dicitur)ſucco macerato, atque eo diluto vtitor. D

Vt capilli flaui fiant.

Argenti ſpumæ vncias quatuor, terræ Creticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor, aquæ quantum ad ſordium craſſitiem faciẽdam ſatis eſt inungito, apponitóque betæ folia ad dies tres aut quatuor: deinde medicamenta abluito.

Vt capilli nigri flaueſcant.

Floces vini in balnei ſordes mittito, & in ſpiſſitudinẽ cerati redacta,ſub ſomnum illinito: & manè capilli flaueſcunt. E

Tinctura qua capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmæ ſex, ſandaracæ drachmæ ſex,croci drachmæ duæ,thapſi qua tinctores vtuntur(Romani herbam rubeam appellãt)drachmæ duæ: lixiuii piliariorum ſextarii quatuor.Lixiuium cum thapſo incoquito vſque ad dimidias,deinde arida adiicito:& poſtquam vſus fuerit,abluito aqua decocti fœnigræci, & hordei,cuminiq́;.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbaſci albi florem comburito,ac ex aceto maceratũ in ſaponem miſceto,eóque pilos abſtergito. ALIVD. Verbaſci ſeminis,aluminis rotundi,raphani corticis, ſingulas vncias cõtundito,miſcetóque glutinis taurini (quæ taurocolle à Græcis dicitur)drachmas quatuor: ac vtitor. F

DE PORRIGINE, Cap. IIII.

POrrigo eſt,vt compendioſè dicam,vbi tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore,citra exulcerationem plurimũ reſoluuntur:vnde etiã Græcis pityriaſis appellata eſt.Naſcitur hoc vitium inde quòd prauus quidam humor pituitæ ſalſæ, aut bilioſæ,& melancholici ſanguinis ſurſum ad caput euectus fuerit.Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curáque habenda eſt: deinde ſic ad ea quæ partibus admouentur remedia deſcẽdendum. Si verò nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpiciatur,etiam ſola tum quæ à veteribus medicis, tum quæ à nobis inuenta ſunt,medicamentorum auxilia, probè curare affectum poſſunt. CVRATIO. Cretæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint: deinde vbi ablueris, thuris lacrymam tritam ex vino & oleo inungito,ac ſinito quouſque deſiccetur:aut herbam pediculariã, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. ALIVD. Ad humidiores autẽ porrigines,muria aut lupinorum diluto abluito. Eſt enim hoc medicamentũ experimentis & vſu cõprobatũ. G H

Ad pediculos & lendes.

Nitri,ſandaracæ,herbæ pediculariæ, ſingulorũ vncia, ex oleo myrteo inungitur. ALIVD. Herbæ pediculariæ vnciæ duæ,ſandaracæ vncia, ex oleo & vino trita, toti corpori inungentur. Ad idem facit etiã terra Samia, quæ Græcis ἀστὴρ dicitur,& nitrum ex oleo.

AD PSYDRACIA ET EXANTHEMATA quæ in capite gignuntur, Cap. V.

PSydracia, exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata verò,ſuperficiariæ cutis exulcerationes ſunt, ſubrubicundæ & aſperæ. Vtrunque vitium præſidiis infrà poſitis exteritur. CVRATIO. Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum vnciæ quatuor: aluminis,rutæ foliorum viridium,ſingulorum vnciæ duæ. ex aceto myrteóque oleo inungentur. Magis autem proficiũt ad ea quæ humiditate ſcatent.

AD VITIA CAPITIS SCABIOSA & ſanioſa, Cap. VI.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite priꝰ raſo. Si verò cutis à capite recedat,oleæ folia cocta ex melle inducito.

AD VLCVSCVLA CAPITIS DENSA ET rubra,papillis ſimilia, à quibus ſanies reſoluuntur. Cap. VII.

CApite prius raſo, abſterſóq; aqua & nitro, ſulphure viuo ex hominis vrina contrito,vtitor.

Aliud ad capitis vitia.

Argenti ſpumæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui drachmæ octo. Cerato myrteo exceptis vtitor. ALIVD. Cretam ſutoriam (quæ melanteria Græcis dicitur)cum aceto inungito.

DE ACHORE, Cap. VIII.

AChor vitium eſt quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur,ex quibus humor ſaniei quæ Græcè ichor dicitur,ſimilis emanat: ideo etiam malum illud achor Græcis appellatur: *noſtris, manantia ulcera.* Eſt autem id quod defluit,interim bilioſum, aut pituitoſum: interim etiam melancholicum.Internoſcere igitur principalem cauſam oportet.non enim eadem in omnibus cu ratio exiſtit. Nam quum recrementum quod ſuperat, bilioſum eſt,tenue ſubſtantia exiſtit quod emanat,& colore ſubpallidum.Sin autem non tenue ſubſtantia, & colore ſubpallidum,ſed craſſum & viſcoſum extiterit, id quod redundat,pituita eſt,& achorem efficit.Quòd ſi nihil horum fuerit,loca verò vnde humor effluit,dura magis,cutim excedentia,& ſtrictiora appareant,vt ne quicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melancholicum ſubeſſe recrementum,quod achorem pariat. Cæterùm etiam obſeruari debent cauſæ quæ præceſſerunt,temperamentum ægri,ætas,&guſtus.Etenim amarorem ſentiunt quibus cauſa eſt bilioſa: ſalſam autem qualitatem,quibus eſt pituita ſalſa: acidam verò, quibus humor melancholicus.Iam ex tactu internoſcere poteris. calidior enim tibi apparet,in quibꝰ eſt bilioſum:frigidior autem,in quibus pituitoſum: minus autem frigidus,in quibus melancholicum.Ita ſanè internoſces humores achorem parientes. CVRATIO. Curare hos oportet ſimiliter ac eos qui alopeciæ vitio tenentur,ſi quidem corpus vniuerſum humoribus copioſis ſcateat(quod plethoricum dicitur)& vitioſis(quod cacochymum)purgare id totũ prius, eiúſq; ſollicitudinem habere, poſtea ad particulares medicinas peruenire conuenit.

DE FAVO, Cap. IX.

SCiendum eſt, etiam fauum ſimile eſſe achoribus vitium, magnitudine tãtùm differens. Nam foramina meatuum vnde humor emanat, apium fauis reſpondent: vnde etiam Græcis κηρίον apud veteres nominatum eſt.In achoribus autem dictis,non videntur meatuum foramina ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad achoras dicta ſunt,ea in fauo quoque recitare conuenit. Quoniam verò multa ſunt quæ aduerſus achoras proficiũt, diſtinguere conuenit quæ eorum ſint valentiora, magiſque diſcutiant: rurſus quæ repellant,quæ verò mixtam facultatem habeant.Dicamus igitur quibus in affectibus quæ

potius medicamenta adhibenda sint. Incipientes sanè achoras, vbi totum corpus prauis humoribus aut copiosis liberum fuerit, medicamenta astrictoria repulsoriáque curant: qualia sunt myrrha, piceæ cortex, & rubi folia illita: item plantago, oleastri succus, salicis folia florésque, & polygonium. Difficilium autem achorum incrementis obsistũt ea quæ simul repellunt id quod influit, simul etiã concoquunt, & id quod continetur discutiunt, quũ mixta facultate sint prædita: quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi verò sunt, myrteum oleum, lentiscinum, ruborum aut portulacæ succus ex oleo, ladanum cum vino illitum, cyperus, & lenticula. At superficiariis & exiguis achoribus auxiliantur quæ mediocrem facultatem obtinent, & nihil quod irritet discutiẽdo indicant. Id præstat terra Cimolia, Cretica, & Samia: item pompholyx, spodiũ, spuma argenti, cadmia, adiantũ cum rosaceo, fœnigræci decoctum, malua cum vino & farina subacta, ac nonnulla validissimis viribus, vt etiam achoras à crassis admodum & viscosis humoribus infarctisque cuti cõtumaciter possint euacuare. Talia sunt, sales, chalcitis, fæx vini cremata, sandaracha, calx viua. item acetum quamacerrimum, præstantissimum ad achoras est medicamentum. Optimè etiam discutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ & asparagi.

Medicamenta ad achoras dolorificos.

Quum multa sanies excernitur, & dolor vehemens affligit, cataplasma conuenit ex lente læuigata, coctáque cũ mellis momento: aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet, quum accessiones remittunt, partem affectam tondendam esse, & abstergendam fœnigræci decocto, aut betæ, similiumque, ex aqua.

Medicamentũ ad achoras, & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Cerusæ drachmæ sex: argẽti spumæ drachmæ quatuor: sulphuris viui drachmæ sex: ceræ drachmæ sex: olei rosacei aut myrtei quod satis est, vtceratũ liquidius efficias. Sicca cerato misceto, & caput inũgito. ALIVD. Plũbaginis, sulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito rosaceum, aut myrteum, aut lentiscinum, vsquedum sordium fiat crassities: & illinito.

Aliud efficacius ad achoras peculiare.

Argenti spumæ drachmæ viginti: calcis viuæ drachmæ quindecim: aceti hemina, olei myrtei vnciæ quatuor. Sicca teres diligenter ex aceto: postea superfundes oleum, & vteris.

DE DOLORE CAPITIS, Cap. X.

Dolor capitis, qui Græcis κεφαλαλγία dicitur, accidẽs est multis ex causis ipsum efficientibus proueniens. Etenim sæpe & à qualitate sola, & à copia, interdum ab vtrisque simul contingit: breuiter, quamcunque dixeris præcedentem siue coniunctam causam, hanc quoque dolorem capitis facere deprehendes. Quoniam igitur non vna causa existit, sed diuersæ quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsas respiciẽtes: atque idcirco à curatione illius doloris qui ex qualitate contractus est auspicemur. Sciẽdum itaque est, vehementissimos capitis dolores ex efficientibus qualitatibus proficisci, & præcipuè calida: qui verò à siccitate proueniunt, æquè vehementes non sunt. Nam humidæ qualitates, quantum ad ipsas attinet, nullũ prorsus dolorem inferunt, nisi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores non calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distentionis, tum obstructionis dolores pariunt, maximè si crassi & glutinosi fuerint. Incipiamus igitur curationes persequi, initium facientes ab iis capitis doloribus qui à præcedentibus causis atque externis cõstituuntur.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intemperie capite laborant, indicia omnibus nota & in confesso sunt. Nam cutis horum ad tactum calidior apparet: quumprimum manum ei admoueris, sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habent rubentes, frigidæ aspergininibus super caput datis oblectantur: & nõ solùm hoc facientibus dolor mitigatur, sed etiã maximũ percipitur adiumentum.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Quòd exusti in sole refrigerantia requirunt, omnibus est manifestum: sed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinent, cuiusmodi est oleum quoque rosaceum inunctum, paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare rosaceum potest si cum aceto illinatur. Quòd si calor amplius superare videatur, etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiscendo semperuiui succum, aut serpylli, aut parietariæ, aut portulacæ, aut lactucæ syluestris, aut sereos, aut intyborum, aut cucurbitæ, aut rosarum, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succũ, aut mali punici, & præsertim acidi, aut aliorum similium: siquidem considerateris, refrigerantium, ita vt non magnum torporem inducant, aut astringant, vt dictum est. Vitare igitur oportet etiam propter hoc, mandragoræ oleum, & quæ ex capitibus papaueris, & liquore eius parantur, nisi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus: atque tunc, cum multa cautione modicè offerri debent. Quum igitur perfecerimus quod res postulat, statim refrigeratiũm vsum fugiemus, maximè in corporibus quæ excrementis scatent, & quibus grauitatis sensus in capite percipitur. Accidit enim frequẽter vt caput in iis quibus id humorum copia præditis ex insolatu repletur, cucurbitulæ instar superflua ad se attrahat: sicut in illis quibus ex insolatu simul etiã humores infarcti impactique in capite sunt, valde refrigerantia vitari debent, oleum autem adhiberi chamæmelinum, recenter potius præparatum. Sin autem vetustas vitium occuparit, adiicere ipsi etiam rosaceum oportet, duas quidem partes chamæmelini, vnam autem rosacei: vel cõtra, vel etiam æquali portione. Aliàs enim alia quantitas conuenit, eóque definiri non potest. Condiscere igitur omnia oportet, quemadmodum vera Hippocratis doctrina præcipit, atque ita variare quantitatem, respiciendo ad ætatem, anni tempus, regionem, habitum corporis, & temperamentum. Hanc regulam attendens, exquisitam quantitatem consequêris.

De cerato ad idem vitium.

Sin autem calida in his intemperies perseueret, necessariò vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficacioribus, maximè rosaceo, cui adiectum sit paulum aceti, aut succi portulacæ, aut perdiciadis, aut cuiuspiam alterius ex iis quæ superius recitauimus. Oportet autem semper cerã prius lauare, aqua frigida adiecta, vbi ad ignem resolutã probè liquefeceris: atque id faciendum est non solùm priorem aquam mutãdo, sed etiam postea puram immittendo. Post hoc autem, oleum rosaceum ceræ admisceto, aquam (vt diximus) & acetum, aut succum aliquem superfundens, quousque ambo bene commixta fuerint. Ceratum sic confectum, in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato, præsertim temporibus, vt medicamenti vis transmittatur: capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare. Vbi enim sic nos egerimus, superans intemperies ad temperiem repentè conuertitur.

De capitis dolore qui ob calidam intemperiem perseuerat.

Quibus calida intemperies cõstanter perseuerat, in his ea quæ prædiximus agenda sunt. Quum verò nihil profecerint, etiam necessariis & valentioribus remediis vtendum est: inter quæ habetur etiam pastillus, cuius mixtura ita habet.

Pastillus ad diuturnum capitis dolorem, & calidam intemperiem.

Croci drachmæ quinque: chalcanthi drachmæ decem: aluminis scissi drachmæ sedecim: myrrhæ drachmæ tres: omphacii drachmæ tres: chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ tres: vini austeri quod sufficit. Terito diligenter, ac in pastillos redigito. quum vsus postulat, ex posca diluito, ac vtitor ad intemperies calidas, iam inueteratas. Quòd si vigiliæ ægro obuenerint, succum papaueris potius obiicito. Ita enim vtrisque, & intemperiei simul, & vigiliæ, rectè medeberis.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intemperie prouenit.

At si capitis dolor frequenter inde quòd iecur sit calidum, oriatur, dum scilicet ardescit ipsum, vaporésque sursum ad caput exhalant, necesse est vniuersam curationem

ad id quod præcessit accommodare: extrinsecus sanè,aut melinum oleum,aut rosaceum,aut hydrelæum,aut ceratum:intus autem,cibum præsertim liberaliorem; qui refrigerare queat,& ægrè confici.hora secunda aut tertia,panem in aquam tepidam intinctum assumere, ne vapores sursum erumpant:aut citrum,aut malum,aut aliud quoddam refrigerans:iisque cibi vice vtantur,& aquam frigidam bibant,præcipuè si eius potioni assueuerint. Sin minus,certè ad medium cibi sumpti,aut cum vino,aut absq; vino ea offeratur.Breuiter,vniuersum victum talem instituant.Ita quoque in iis qui stomachum calidiorem,vẽtrem,aut lienem habent,agere conuenit.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui verò capitis dolorem ob frigidam intemperiem conceperunt, hi omnia illis contraria experiuntur quibus ex insolatu caput indolescit. Etenim neque caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubescit, neque arida & collapsa apparet,sed ecõtrario plena & pallida. Ita verò internosces qui ob frigiditatem densationémque capitis dolorem sustinent.Cæterùm & victus ratio,& causæ primariæ ac præcedentes, si diligenter perscruteris,manifestam tibi discretionem adferent. CVRATIO. Curare igitur generatim quidem calefacientibus oportet: cæterùm verò pro intemperiei magnitudine remedium quoque variandum est: interdum rutaceum oleum capiti inducendo,aut laurinum,aut irinum, aut nardinum,aut opobalsamum: quod etiam maximè proficit in quibus dolor ex crassiore & viscosa magis pituita oritur. Illinire autem conuenit frontem ipsorum & tempora medicamento cyphonio,& iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur.Multa autem sunt ab authoribus prodita ex quibus licet,si parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur si vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans calefaciénsque, non nocebis.Nam omnia ipsos iuuant quæ mediocriter extenuare & calefacere possunt: & gestatio motúsque in equo, balineæ calidiores,& apophlegmatismi. Sin autem affectus inueterascit,etiam vomitus è radiculis raphani prodest.At in quibus qualitas citra copiam molesta est, non opus erit eiusmodi medicamentis. Vt autem inueteratos affectus promptè curare possis,vtitor eo quod columbarum stercus recipit. Habet autem ipsius compositio in hunc modum:Piperis albi,crocomagmatis, singulorum drachmas duas:euphorbii recentis drachmas sex: stercoris columbini drachmam vnam semissem: aceti acerrimi quod satis est.Locum affectum prius perfricatum vt calescat,inungito. Vbi autem medicamentum validius est quàm corpus ferat,remittere vim ipsius oportet, admiscendo ei amyli momentum,& lac muliebre,quum vti volueris.Rursus autem vbi vim eius intendere libet, absinthii paulum admiscebis ex aqua dilutum.

De dolore capitis,ex vitio stomachi contracto.

Nec verò dolor in capite primario affectu laborante perpetuò accidit,sed interim etiã ex ventre ipso frequẽter,aut stomacho,aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quosdam sursum mittentibus superuenit.

De dolore capitis quem biliosus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor subinde ex humoris biliosi abũdantia nascatur,curatio eius medicamẽtis quæ biliosum humorem purgant & subducunt, administrari debet. verùm vt probè hunc vacuare possis,humidiore prius victu opus est,balneisque temperatis,vnctionibus,& aquæ potũ liberaliore.Ita enim diffusa bilis,& veluti imbecillior facta,facilius à medicamento ipsam trahente vacuabitur. Si igitur biliosus humor copiosus nimium & calidus fuerit,ita agere oportet,ac liquorem ipsius, potissimum scãmoniæ,cum modica aloe,aut absinthio,aut rosarum succo,aut rhodomelo exhibere. Si verò non abundare tibi magis amaræ bilis humor,sed in stomachi tunicas, veluti spongiam aliquam,absorptus apparet, medicamenta ex scammonia vitari debent,& omnino quæ valde calefaciunt.Dari autem ipsis debet aut absinthii dilutum, aut ipsa aloe,aut medicamentum picra, siquæ etiam crassities bilis permixta tibi videatur.

Curatio, si viscosi fuerint humores stomacho insidentes.

Sin autem humores viscosi in stomacho redundent, & in flatus dissoluantur,dolorisque authores fiant,ad ea quæ validè extenuant tum in cibo,tum in medicamentis, veniendum est:cuiusmodi est etiam apii radicis, aut hyssopi dilutum. & superfundenda inungendáque sunt quæ corroborant & calefaciunt: vt nardinum vnguentum,vel gleucinũ,vel marciatum dictũ. Quòd si magna humorũ
B insidentium copia extiterit, non solis remediis quæ partibus inducuntur vti oportet, sed prius extenuata probè materie,exhibere etiam quæ pituitam purgare queant: aut oxymeli, tum simplex, tum quod Iulianum dicitur, caput,stomachum,& totũ corpus purgare efficax: vel catapotia quæ colocynthidem recipiunt. Purgare autem nõn modò semel,sed etiam bis oportet. Neque enim viscosus humor vacuationibus vniuersis ac vna vice factis cedit,sed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

De dolore capitis in febribus oboriente.

C Obuenit etiam capitis dolor iis qui vehementer febricitant:verùm considera diligenter num crisis ratione, an non,oriatur. Constat enim quòd si capitis dolor huius gratia contingat,vt in iis qui sanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportet, aut tumultuari,aut curationem adhibere.Nam ea quæ admouentur,præterquam quòd nihil iuuant,etiam naturam subinde impediunt: id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. ac omnia agenda sunt vt febris vehementia mitigetur.Cæterùm capitis quoque cura ha-
D beri debet,rosaceum ipsi superfundendo, interim per se, interim cum aliquo refrigerante, vt serpyllo,aut hedera, aut rosis,aut semperuiuo. Quòd si vigiliæ vrgeant,etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris & hederæ cum oleo rosaceo superfundatur: ac frons somniferis inungatur, aut succo lactucæ, aut pastillo trigono, aut crocode: aut summatim,omnia quæ adhibentur,leniendi,refrigerandi,& somnum inducendi vim obtineant.

De dolore capitis ex vino.

Dolor capitis qui etiam ex vino suscitatur,facilè discu-
E titur.Nam quumprimum causam didicerimus,conuenit ante omnia vino interdicere, & medicamentis vti quæ refrigerant, & vapores repellunt. Tale autem est præstantissimum rosaceum,aut per se,aut cum aceto,vel succo hederæ,vel brassicæ.Nam huiusmodi non solùm siccant,sed etiam naturali quadam facultate vino aduersantur.vnde etiam ipsa brassicæ folia, si capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere,atque ita illigare. Iam conuenit etiam ipsam brassicam decoctam semper comedere.Quinetiam lenticula
F his auxiliatur,præsertim qui humidiorem habent vẽtriculum.Adhæc mali punici grana super cibum comesta ipsos iuuant: ac mala similiter piráque assumere, & frigidam aquam bibere cõfert. At qui imbecilliori stomacho sunt præditi,iis etiam paulum vini propinare, præsertim aquosi,(quale est Cnidium,Samium, & Sareptinum) conducit: nullum autem vinum sit vetustum. Nam præterquam quòd caput nonnihil feriat,etiam vaporis quippiã ad superiores partes effert. Panis autem ex aqua esui his aptissimus est: item halica cocta, oua tenera, columbarũ
G & gallinarum alæ,gallorum testiculi,turdus: breuiter, vniuersus cibus esto boni succi,stomacho vtilis, & qui vapores arceat.

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu aut casu accidit,inflammatione in illo subsistente: quare etiam curatio eius magno studio tractanda est. Quippe periculum inducit, dum humores copiosius ad ipsum confluunt.Si itaque oborta inflammatio solam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii est. sed dolor etiam qui circa ca-
H put contingit facilè discutietur: sin autem tanta & tã valida vrget vt etiam membranam caluariam ambientem in consortium doloris pertrahat,(frequenter autem cerebri quoque membranam quã meninga Græci appellant) haud exiguum erit periculum.Nam conuulsiones magnæ

parte & deliria comitantur,vt mortē ipſis maximè præcipitem inducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, neceſſe eſt curationē à ſanguinis miſſione incipere:ita nanque influxus reuelletur. Porro vacuatione facta,& corpore toto recrementis libero, deinceps etiā parti admouere auxilia oportet, & capitis ipſius curam habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo,fouendóque omni ex parte, vt ne caput, hoc eſt neruorum origo,rigeat. Vino autem per initia ipſos, & carnibus arcere conuenit,& in totum,omnis victus purus & recrementis expers eſſe debet, præſertim ſi etiam febris tibi vehemens eſſe videatur, tunc enim tanquam illius ratione ptiſſanæ cremorem, lutea ouorum,maluam decoctam,lactucam, intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quòd ſi vigiliæ vrgeant , etiam chamæmelino oleo & roſaceo perfundere debemus: ſubinde verò etiam vtriſque cōmixtis vti;plus & minus à magnitudine inflammationis,ægri temperamento & ætate conſideratis. Ita ſanè, vbi inflāmatio citra hulcus obuenerit,curationem moliri conuenit.Sin autem hulcus quoque infeſtet,tunc eiſdem ſanè vti non dehortabimur: ſed præterea etiam roſaceo cum melle,aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax,& medicamenta cōmodè imponuntur,præſertim anemone.hæc enim variis modis auxiliatur,& linamentis illita & ſuperinducta.Talis enim curatio exiſtit quum inflammatio hulceri coniuncta fuerit. Dicetur autem abſolutius quum de vulneribus capitis aliarúmque particularum propriis,ſermonē habebimus.

DE CEPHALAEA, Cap. XI.

Grauis quidem affectus, & vehementer dolorificus eſt, vt etiam ipſæ oculorum radices indoleſcant. eſt quoque diuturnus,& leui occaſione excandeſcit exacuitúrque.Nam qui hoc malo detinētur,alii vini paulo meracioris potione,alii odore quodā,vt ſtyracis, aut thuris, nonnulli ab ipſo luminis ſplendore feriuntur, vt in tenebris magis contenti ſint quàm in lumine degere.Fit autē potiſſimùm hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis,aut cerebri membranarum inflammatione. item ex obſtructione & crudiorū craſſiorúmque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto deſidentium acrimoniam.Frequenter ob calidam quoque intemperiem malum hoc naſcitur,capite ſcilicet ſpatio temporis imbecilliore facto , atque ob id promptè humores ſuſcipiente: nonnunquam verò ab inferioribus recrementa quæ inueniuntur, cucurbitulæ inſtar attrahente. Diligenter itaque attendendum vt in aliis quoque affectibus, & animaduertendum eſt qua ex cauſa naſcatur, & generationis trahat originem: nempe ex copiāne an particularum cerebri inflammatione quapiam,vel obſtructione,vel acrimonia inueterata. Sic nāque morbus,ſi modum aut tempus inſpexeris, arte facilius ſolui poterit. Notæ ipſius hæ ſunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur , conſtat non ſolùm qualitatem,aut vapores aliquos,ſed materiæ copiam obſtructionis eſſe opificem: id quod manifeſtius cognoſces ſi præter omnia à me dicta, totū ægri corpus conſideres,naturáne plethoricum ſit,an minus: item,ſi omnia quæ præceſſerunt perpendas. Vbi enim ſic vniuerſa circumſpexeris,firmius internoſces.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationem naſcitur.

Si igitur grauitatis ſenſus & pulſatilis dolor ortus fuerit, clarum eſt,cephalææ affectum propter inflammationem quandam euenire.

Notæ cephalææ ex ſpiritu.

Quòd ſi tenſionem ſolam citra grauitatem & pulſum æger ſentiat,manifeſtum eſt rurſus, affectum ex flatuoſo inſidente ſpiritu fieri.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At ſi nullum ex his infeſtet,roſio autem ſolùm incidat, dolorē ex acri & bilioſo humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his cauſa morbum capitis pariēs

A exiſtit,calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento eſſe videtur,& cauſæ quæ præceſſerunt,calidiores,collige potius ex omnibus, calidam quoque eſſe intemperiem, quæ ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius modo ad ſe attrahat, efficiátque vt caput facilè repleatur humoribus. CVRATIO. Qui ſanè hunc in modum bona internoſcendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus ſanare poſſunt. Si enim morbus ex copia fiat,totius primùm corporis cu

B ram habere debemus,initiò id quod ſuperat commodè vacuantes;vel per ſanguinis miſsionem, vel purgationē. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipſum verò caput potius cauſam præbere videatur, eo quòd natura ipſum iniuriis & repletioni ſit opportunum, poſsitq; attrahere quodcunque in ventre contentum inuenerit, à toto quidem corpore abſtinendum eſt,neque venam ſecare prorſus aut purgare oportet: ſed in primis ipſi tanquam primario affectu laboranti proſpiciendum. Et ſi quidem humores infixos frigidos eſſe ſuſpiceris , ſiue à caliditate attractos, ſiue ex imbecillitate illic natos, ſu-

C perfundere ipſum & irrorare oleo conuenit, aut herbis in vino decoctis non admodum calidis, ſed quæ robur quoddam habeāt ad caput firmandū, quale eſt oleū ex acerbis oliuis expreſſū, quod omotribes dicitur: cui adiiciantur capreoli hederæ,aut ſerpylli,aut menthæ viridis. Procedente autem tempore, etiam ex calidioribus admiſceto ſiſymbrium,aut pulegium,aut folia lauri, aut calaminthen.His igitur medicamentis, eorúmque ſimilibus vtēdū eſt:præſertim in hyeme,& maximè vbi ſuperantē intēperiē frigidā eſſe apparet, & humores qui capiti in-

D ſident,viſcoſi fuerint & craſsi.Nam illa infixos humores ſtrenuè diſcutiunt,& caput corroborant, vt ne ipſum infirmetur,neque recrementa quæ ex vētre in reliquas corporis partes diſtribuuntur,promptè ſuſcipiat. caput enim frequenter non adeo calidum eſt vt ipſum recrementa corporis poſsit attrahere,ſed propter imbecillitatem illis repletur,ſuſcipiens magis quàm attrahens.Ita illis ſanè, ſi humores qui capiti inſident frigidiores fuerint,agendū cenſeo.

Curatio,ſi dolor à bile procreatus fuerit.

E Quòd ſi humores calidi & bilioſi exiſtant, tum oxyrrhodino, hoc eſt aceto & oleo roſaceo tepido , tum eo medicamento quod ex papaueris capitibus(vnde Græcis διακωδιῶν dicitur) & roſarum decocto paratur , caput ſuperfundas:adiiciens præterea etiam ea quæ leniter diſcutiunt, vt hederam,aut ſerpyllum, aut chamæmelum herbam,aut chamæmelinum oleum. Ac lauēt ægri,aqua temperata *hoc eſt tepida* vtentes , abſtergantúrque ptiſſanæ cremore,aut vitellis ouorum, tepidam ſuperfundentes aquam.Nam calida admodum & feruens, præterquā

F quòd nihil præſidii adfert,offendere ipſos & irritare ſolet.Vbi verò caliditatis feruor conquieſcit, non alienum eſt etiam mellis exiguum vnà cum vitellis ouorū, & vnctionibus moderatis,quæ abſtergere & expolire poſſunt, admiſcere.Nam omnia nimiū calida his ſunt inimica, ſiue ſmegmata ſint,ſiue apophlegmatiſmi. Quippe bilioſa recrementa ab humectantibus mediocriter tū balneis, tum medicamentis magis diſcutiuntur quàm plus æquo ſiccantibus & calefacientibus : quia ex eiuſmodi magis ſpiſſeſcunt quàm diſsipentur. At in quibus craſsi & non

G admodum calidi ſunt humores, in iis conſulo ne admodum ſubitò ad ea quæ diſcutiunt feraris:mitigare autem potius materiā moderatis vnctionibus & balneis debet, atque ita deſcēdere ad efficaciora, quæ extenuant & diſcutiunt,vt quæ ex nitro & ſinapi conficiuntur. Declināte autem affectu,etiam frictione capitis linteis adhibita vti oportet præcipuè in balneo,prius nimirum capillis adēptis: item per vices iis quæ ſternutamenta prouocāt: primùm ſanè ſimplicioribus,deinde valentioribus. Vt autē is qui parare illa velit,promptè inueniat, explicanda etiā

H hic putaui:quorum ſcriptura in hunc modum habet.

Errhinum,hoc eſt,medicamentum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax.

Melanthii drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachma,

Elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiantur oleo Sicyonio, aut myrteo, aut irino, aut Cyprino, vt cerati habeat craſſitiem. Repoſito igitur in pyxide cornea, vtitor: ſubungens nares, attrahere iubeto. Hoc errhinũ nõ modò confert diuturno capitis dolore affectis, ſed etiam iis qui lippitudine infeſtantur, & comitialibus. Educit enim facilè ſiquid viſcoſum in cerebro & craſſum inhæreat: præterea etiam quod ex cyclamino cõſtat, nihilo minus proficit: habet autem huius quoque ſcriptura hoc pacto.

Errhinum ex cyclamino.

Cyclamini ſicci drachmæ octo: nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem loco nitri, elaterium iniicias, præſtãtius euaſerit. Vtitor autem in hũc modũ. Tritum ipſum probè, per arundinem inſpirato: præcipiens ſurſum inclinando attrahere; deinde rurſus deorſum vergendo, etiam id quod congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ diſcutiendi vim obtinent: quorum è grege eſt & hoc quod frequenter experimentum probauit: ſcriptura eius in hunc modum habet.

De cerato.

Irini vnguenti, peucedani, caſtorei, ſingulorum drachma: baccarum lauri drachmæ duæ: rutæ ſurculorum drachmæ quatuor. Excipiantur cerato quod ex roſaceo paratum eſt: ac capite deraſo, per totum ipſum imponito. Sin autẽ acceſſio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficiẽtibus vtitor, ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Liquoris peucedani drachmæ ſedecim: liquoris papaueris, aniſi, mẽthæ, myrrhæ, ſingulorũ drachmæ duæ. Aceto excipiantur, fiãtque vnguentũ. In dolorib[9] immoderatis, caput eo illinito. His & ſimilibus vti conſilium eſt, in quibus propter craſſos humores & ſpiritum flatulentum dolor gignitur.

In quibus qualitas doloris cauſa eſt.

At ſi dolor ex calida qualitate oriatur, clarum eſt ea adhibenda eſſe quæ etiam ex bilioſo humore dolentibus conuenire diximus, citra miſſionem ſanguinis, aut purgationem, aut omnino qualecunque tandem vacuans remedium adhibitum. Porro ſi affectum ex ventris retentione prouenire contingit, omnibus modis is cibo & leniter purgare potentibus ſubduci debet. ſunt autem huiuſmodi multa, tum ipſe ſal. Quare ſi aluus ob viſcoſos humores cohibetur, hanc compoſitionem mixturámq; dato. Salis Ammoniaci drach. duas: piperis, drach. euphorbii drach. Dato ex ouo, aut ptiſſana drach. duas aut quatuor, aut ſcrupulos tres aut quatuor. Quib[9] autem venter non ob viſcoſos humores adſtringitur, in iis vtitor medicamentis quæ ſcammoniã recipiant. Habet autẽ horũ cõpoſitio in hũc modũ, Salis cõmunis torrefacti drach. tres: piperis drachmæ duæ, ſcãmonii, drachma. Dato ex ouo, pane, & quomodocunque velis, cochlearium. Nam hi ſales admodum leniter ac citra moleſtiam ventrem purgare & emollire ſolent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quòd ſi venter citatior ſit, & caput magis ob ſiccitatem doleat, nititor eum cibo, potu & medicamentis ſiſtere. At ſi affectus ex vigilia & ſolicitudine eueniat, iis quæ ſomnum inducunt, & laborantes omnino leniunt, curari debet. Summatim, remedia ſemper ad cauſam morbum facientem accommodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanque inueteratus ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præſidiis adhibitis, ex toto euincetur.

DE HEMICRANIA, Cap. XII.

SÆpe dimidia capitis pars indoleſcit, ita vt dolor circa dimidiam caluariam incipiat. Atque generatur hic quum recrementum aliquod ibi infixum aut impactum tum in flatus reſoluitur, tum loca ſingulis diebus, aut vno interpoſito, aut duobus, irritat, pro ſubiecta ſpecie motus ſumens initium. Si igitur totum corpus recrementis liberum tibi apparet, capiti proſpicito, ipſique particularem curationem adhibeto. At ſi copia toti corpori faceſſit negotium, tunc

A multifariam attendendum eſt; & internoſcendum quis vtique humor ſuperans exiſtat. Conſtat enim & vacuationem eius tentandam eſſe; & ſi ſanguis fuerit, per venæ ſectionem detrahendum: ſin alius quiſpiam humorum fuerit, purgatione recrementi quod moleſtat, ſuccurrendum.

De hemicrania ex conſenſu.

Si hemicrania ſtomachi affecti conſenſu oriatur, vel dum ipſe in concoctione infirmatur, vel quum materiam in ſe bilioſam vel pituitoſam continet, nec
B humores hi probè coquuntur, perpende rurſus vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei proſpicere oportet: ſin ex calida, frigidis & contemperantibus.

Si dolor ex frigida ſtomachi cauſa dimidiam caluariæ partem exerceat.

Quòd ſi dolor ex frigida ſtomachi cauſa factus apparet, primùm vtitor fomentis ex vino & oleo, quod Græcè œnelæon dicitur, nardo, gleucino, ſtyrace, ma-
C ſtiche: deinde etiã epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Marciato dicto, quod flatus in ſtomacho ſubortos ſtrenuè poteſt diſcutere. Cibus eſto eiuſmodi qui calefaciat ſimul & extenuet; necnon robur apponat. Hydrogarum igitur his eſt idoneum; quod copioſius aniſum receperit. Confert etiam oxymeli potum; & porra cocta, in cibo ſumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gingiber recipiens. Auxiliantur ipſis etiam quæ ex hyſſopo, aniſo, dauco & apio propinantur. Ex oleribus, ſcandix, gingidium, aſparagi pa-
D luſtres, & beta cum ſinapi, & cappares. Allium verò diuturnos frequenter dolores diſcuſſit, quemadmodum etiam ſalſamentum, & encathera dicta, & coriax.

Catapotia quæ Græcè vocãtur κόκκοι διὰ κολοκυνθίδος, hoc eſt grana ex colocynthide.

Iuuat hos & vomitus à cibo, & purgatio quæ fit ex catapotiis quæ colocynthidem & euphorbium recipiunt: compoſitio ipſorum ita habet: Aloes ſeſcuncia: euphorbii ſeſcuncia: colocynthidis medullæ, ſcammoniæ, gummi, ſingulorum vncia: bdellii Scythici
E ſeſcuncia: nitri Alexandrini ſeſcuncia: veratri nigri corticis vncia. Excipito ſucco braſſicæ, aut citrii, aut rhodomeli, ac dato ſcrupulos ſex. Tu verò non vniuerſa, ſed per vices ipſa exhibeto, atque ſic ad perfectum modum peruenias. Nam non minus quàm hiera, humores ex alto euocare poſſunt: cæterùm etiam non ſuperficiariam vacuationem moliuntur; ſed ex alto, & veluti ab ipſa radice recrementa extrahunt: & ſiquis rectè vſus fuerit, non modò hemicranicum, ſed etiam vetuſtum dolorem, ſtomachicos affectus, morbos comitiales, ar-
F ticularios, & coxendicum vitia ſanare poſſunt. Hoc pacto quidem dolori, ſi ob viſcoſos humores in ſtomacho excitatos prouenerit, mederi oportet.

De hemicrania quæ ob bilioſum in altera capitis parte contractum humorem naſcitur.

Si bilioſus humor dolorem pepererit, ſumant ægri ante omnia panem ex aqua tẽperata, vt quæ ſupra modũ ipſis auxilietur. Cæterùm etiam malua & lactucæ come ſtæ proſunt: in vniuerſum, cibus ſit humectans, & balnea temperata: poſtremò purgatio quæ ex picra & ſcam-
G monia, & aliis quæ bilem citra magnum dolorem purgare ſolent, adhiberi debet.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones quæ extrinſecus imponũtur, non ſint nimium calidæ: in totum, vniuerſa medendi ratio eiuſmodi adhibeatur qualis etiam in capitis doloribus præcepta eſt: nam eædem genere cauſæ exiſtunt, niſi quòd capite laborantes, diuturniores valentioréſque habeant. Vt autem remedia vnicuique cauſæ idonea promptius inuenire queas, etiam horum deſcri-
H ptiones tibi ſubiungam.

Vnctiones aduerſus dolores ex craſſis viſcoſiſque humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Euphorbii partem vnam: caſtorei tantundem: aqua excepta, auri iuxta partem dolentem imponito, ac ſtatim in balneũ ire, & lauare conſueto more præcipito.

Hoc admodum generosum auxilium est, & cum fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est quod recipit atramentum scriptorium. Habet autem descriptio eius in hunc modum, Euphorbii drachmæ quatuor: atramēti scriptorii drachmæ quatuor: myrrhæ troglodyticæ drachmæ tres: croci drachmæ duæ: crocomagmatis drachmæ duæ: piperis albi drachmæ tres: aceti quod satis est: vt hæc probè læuigentur, & crassities sordium similis fiat: atque hoc illinito, à medio superciliorum incipiens, vsque ad tota tempora, præcipuè si locus pilis careat: & quum refrigeratus fuerit æger, hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicem. Oportet autem ipsum mane inungere, vt auxilium vim suam probè exercere possit, quousque ille lauaturus est. Verùm caueto ne, quādo æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. nam spongia vtens, dextrè id quod illitum est absterges. Vbi ex balneo æger venerit, rursus simili modo sæpius illinito, donec in totum dolore liberetur: atque eo discusso, per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuò morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validósque dolores inuenire non licet. Ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbiū habeat. mixtura ipsius hæc recipit, Olei Sabini sextarios quinque: ceræ vncias tres: euphorbii vnciam. Hoc vtitor, dimidiam frontis partem cum temporum musculo ante balneum illinens. Facit hoc præcipuè ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoq; multa à veteribus prodita: verùm hæc sola sufficiunt, plurimis experimentis comprobata.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abunde est etiā pastillus crocodes illitus, & trigon: adhæc terra Ægyptia, omnésque vnctiones quæ ex rosaceo & chamæme lino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio. His & similibus medicum qui rectā curandi ratione nititur, vti oportet.

DE PHRENITIDE, Cap. XIII.

Qvòd sanè phrenitis acutissimus periculosissimúsque sit affectus, omnibus est in confesso: vnde autem constituatur, & quo affectu cerebro laborante, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes dissentiunt. Dicamus igitur etiam nos quæ sit exquisita phrenitis, quæ eius causa, & quomodo internosci debeat. Plerique enim ipsorum in discernendo eam potissimùm, non mediocriter decepti sunt, vt etiam eos qui delirāt, existimarent phreniticos: quum res sit longè diuersa.

Quæ sit causa phrenitidis.

Exquisita igitur phrenitis à flaua bile nascitur, quum ipsa in cerebrum aut eius membranam distributa inflammationem excitauerit. Priusquam enim dispensata infixáque fuerit, non phrenitidem, sed delirium producit. Atque hoc in acutarum magna parte febrium statu ac vigore accidere consueuit: deinde rursus in declinationibus cessare: atque id delirii propriū est, quòd febres per tota earum tempora non perseuerent, sed conquiescant: phrenitis autem semper perduret. Est autem ipsius non vna tantùm species, sed etiam multiplex. Alia siquidem ex pallida bile constituitur, quæ mitior existit. Sin autem ex flaua bile, quæ & multo vehementior, febres quoque maiores inducit. Iam alia quoque, efferata dicta, nascitur bile flaua immoderatius excalefacta, & plus æquo adusta. NOTAE futuræ phrenitidis. Futuram phrenitidem vigiliæ potissimùm continuæ & intensæ, somnique turbulenti præcedunt: ægri exiliunt, & somniorum imaginationibus interdum detinentur, vt etiam nonnulli se futura scire suspicentur, & velint prædicere. Præcedit etiam vt ægri quæ dicūtur obliuiscantur. Nam quum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiscentes. Item quum respondent, ferociores ac iracundiores quàm prius apparent: magnam & crebram respirationē edunt: pulsus habent paruos, & duros: atque occipitio frequenter indolescunt. Quòd si affectus increuerit, vt parum ipsi à phrenitide absint, fixis oculis cernūt,

A eósque admodum squalidos & rubentes habent: necnon pituita eis inhæresscit, ac lacrymæ ex vtrisque profluunt. Sin autem vitium magis intendatur, incipiunt & floccos carpere, & festucas legere: neque responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febrésque sicciores: interdum & tremuli sunt, exarescente cerebro, eiúsque neruis: & ægrè sentiunt, vt etiam quum ipsi excitentur, vix aut nequaquam exaudiant. Eiusmodi ergo & tot, eorum qui propriè phrenitici existunt, signa habentur. Cerebrum

B igitur statim per initia morbi causam habuit: non enim alia quadam parte affecta, quæ propriè phrenitis est contrahitur: quemadmodum nonnulli phreniticos ob septi transuersi inflammationem fieri existimarunt: quod verum non est: sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes à phreniticis discernere oporteat.

Qui propriè phrenitici existunt, à delirātibus ex par-

C tium consortiis distinguuntur, quòd ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruenti, sanguis è naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborāt, iis caput non est adeo calidum vt præcordia ipsúmque septum: ægrè magis spirant, & inæqualem valde spirationē edūt. Discernes autē phreniticos ab insanientib⁹, eo quòd insania quidē, quæ Græcè mania dicitur, citra febrim: phrenitis autem, vt diximus, semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui propriè phrenitici dicuntur: in quibus etiam flaua bilis sola, si-

D ne alia materia, defixa, affectum peperit: quemadmodum etiam, si pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiusmodi, falsa phrenitis appellatur, & vigilem soporē, qui Græcis agrypnon cœma vocatur, excitat. SIGNA phrenitidis falsæ. Nosces autem phrenitidem ex humorum mixtione factam, inde, quòd etiam symptomata quæ superueniūt, mixta sint, referentia eandem naturam illorum quæ causam eandem habent. Etenim vigilant simul, & in altum somnum deferuntur, rursúsque paulatim delirant, & somno alto soporosóque pres

E si, cum tumultu excitātur, & illis qui ipsis loquūtur, inordinata verba & insaniam testantia respondent.

De inueteratis iam phreniticis.

At quòd hæc per morbi initia & breui tempore accidere cōsueuerunt, nosse cōuenit. Vbi verò morbus in vetustatē inciderit, & vires fuerint debilitatæ, exigua ipsius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam phrenitidis speciem esse arbitrentur: non est autem alia, sed ægri per initia quidem turbulenti fiunt & furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente, &

F cerebrum excitante: postea autem, hecticis febribus similiter, æquabili intemperie in totum cerebrum disper sa, non amplius valde perturbantur, & inordinata furiosáque nugantur, sed iacent, neque vocem edere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figuram mutantes, neque validè exilientes: manus solummodo inordinatè iactitant, vt quidam ignorantes, ægrum quærere aliquid, &, si inueniat, velle continere suspicentur: nonnulli autem ipsorum ne palpebras quidem propter vires iam antè defatigatas aperire pos-

G sunt. Sin autem aliquando etiam aperiant, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestantē humorē cōniuent. Verùm hæc signa adhuc infirmāte ipsorū facultate superueniūt, nec aliā adhuc phrenitidis speciē ostendit id, quòd pulsus sit imbecillis, durus, exiguus & angustus, sed etiam ad omnes magna ex parte phreniticos pertinet, præcipuè inueteratos. Hæc igitur indicia sunt quibus phrenitici cognoscuntur: deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas, iā persequamur. CVRATIO phreniticorum. In o-

H mnibus propriè phreniticis, si vires robustæ sunt, & nihil aliud prohibet, sanguinis detractio adhibēda est, tāquā primū omniū & maximū futurū præsidiū. Sin autē repugnet æger, (quod sæpe accidit) vt nolit brachiū permittere medico, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguinis missionem moliri.

Facis autem id rectè si collum artificiosè fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita nanque si feceris, sanguis statim vena secta, citra impedimentum cum spiritu erumpet. Ego sanè magna adeo phrenitide correptum curaui, & nisi multi fortésque famuli eũ continuissent, & vinculis vndequaque constrinxissent, neutiquam ne in frõte quidẽ venã secare potuissẽ: adeo ferociter agitabatur, omniáque faciebat quæ insanientes solẽt: atque si gladiũ habuisset, non paucos qui ei aderant, iugulasset. Quia verò bis sanguinem detrahere molestũ est visum, ideo tantùm initio euacuauimus quantũ ei satis erat futurum, etiãsi secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione facta, quàm festinaret ex riuo superbibere, simul autem adstantes etiã aspergebat, vt risum quoque ideo vulgo excitaret. Verùm hic quidẽ celeriter curatus est, alia quoque ratione ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendũ est si venam in cubito secare non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefaciendũ, ne ipsum, quũ calidũ sit, liberalius humores attrahat, atque idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt, admiscere conabimur. At quum morbus viget, & vigilias mentisque alienationem inuehit, adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino caput implendum, & decocto chamæmeli, papaueris capitũ, serpylli, hederæ: rursúsque oxyrrhodino superfundendũ: itẽ ea quæ odorẽ mouent, naribus adhibenda, necnon vnctionibus vtendũ, vt omni ratione vigilias excindamus, somnúmque ægro accersamus: quod solum & maximũ est delirantium & cuiusuis morbi remediũ. Quòd si his administratis, vigiliæ & alienationis symptomata perseuerent, dato ei potu medicamentũ quod *à papauerum capitibus* diacodion Græci appellant, ad omnia futurũ vtilissimũ. Non solùm enim vigiliis, sed etiã febri medetur: præterea caput tanquã ab igne adustum refrigerare poterit. Sin autẽ nihil admodũ impellit vrgétque, nolim medicamentũ diacodion exhibere: præsertim si neque phrenitis quædã germana esse videatur, sed etiã pituitæ nonnihil particeps sit, vt ipsa quoque falsa nominetur: tunc caueto ne idipsum vel aliud quoddam ad soporẽ torporémque inducendũ efficax offeras. Sin autẽ vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maximè vitabis nequid torpori somnóque inducendo accõmodũ exhibeas. Nã in iis qui infirmas vires habent, nõ vulgaris noxa, imò interdũ mors taliũ potionẽ comitatur. DE HABITATIONE. Cõsiderari debet etiã habitatio in qua degit æger, vt aerẽ neq; admodũ crassum, neque humidũ frigidúmque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuũ densatio aut repletio superueniat, sed tẽperatus existat, quò animalis spiritus temperie ipsius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quàm tenebrosus, vt æger per huius sensum ad consuetorum perceptionem ac conscientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei assistant, vt etiam increpantes ipsum propter ea quæ facit, reuereatur. Neque verò domesticus, aut cognatus, cuius causa aliquando tristetur, aut cui irascatur, ingredi debet. quippe hoc irritare ægros, & commouere solet: & vt valde perturbetur, manifestam præbet occasionẽ. Sed nec amici frequentes & copiosi ad eum ingrediantur: quippe turbam tantùm ei excitant. præterea aerem quoque crassum efficiunt, frigidos emittentes spiritus. Iã non violenter mouendus est, sed leniter, ne in lecto propter imbecillitatẽ concutiatur. hoc enim, siquid aliud, ægrũ irritat, & somnũ impedit. Ii verò qui adsunt, omnia ipsius mẽbra citra violentiã teneant, leniterque perfricent, & præsertim inferiora: atque tunc magis vbi conuulsiones ægro oboriũtur, artus vinculis excipiãtur. Quippe hoc materiã ad inferna prouocat: præterea conuulsiones lenit. Satius autẽ est inferiora quoq;, vbi perfricata fuerint, fouere, atque sic deligare vt materia, quæ fotu simul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare possit. Nihil autẽ facere oportet ante febriũ declinationẽ: longè verò antequã inuadant, id præstandũ,

A Iã cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessiõnẽ, debent, vt materiæ sursum vergentis impetus per reuulsionem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet quæ non nimis frigida sint, neque rursus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomentis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accerserunt, materiam subitò ac vniuersè commouentes, vt ad supernas partes profecta caput admodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit: nonnunquam etiam sopor qui κάρος dicitur: ita vt rur-
B sus iis opus fuerit quæ excitare possunt, sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Quare viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in iis qui vehementiori febri laborant: item quibus copia humorum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semen hydrelæo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandũ & tepidum visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiã febres erunt mitiores. DE VICTV.

Conuenit autem inter medicandum, vt contulerit, e-
C tiã victus rationi vt maximè necessariæ, animũ adhibere. Multi nanque ipsam negligentes, ignorant quantum noxæ & adiumenti ægro adferri possit. Vtinã verò etiã rectè medicari scirent, tempúsque inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quantitatem: verùm nullũm horum attendẽtes, singulis vicibus, quũ ægrũ accedũt, visceribus facessunt negotium, aut perfundẽdo, aut obducẽdo, aut omni tẽpore parando, etiã cum copia, interim quoque quũ cruditas vrget: præsertim quum sapiẽtissimus Galenus manifestò clamitet, neque cataplasma-
D tis, neque aspersginibus quouis tempore vtendũ esse, nisi in solis illis quibus nullum in toto corpore excremẽtum, aliáque superflua existunt: reliquis autem omnibus extremum esse malum. Verùm hæc quidẽ ii qui non bene mente ac ratione constant, faciunt: nos autem quæ ex veteribus didicimus, simul etiã si quid ratio facere nos rectè admonet, iam exponamus. Ptissana igitur primùm omnium victus ratione phreniticis remediũ adhibeatur, optimè prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor: quem si non libenter assumant ægri, cum granis i-
E psam sine aliquo cibo capiant: sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromeli exiguũ, aut hydrorosatũ, aut rhodomelũ. Hydromeli verò maximè Cybyraticum, vt inimicũ ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quòd si minus gratam habẽt ptissanam, (multi enim ne nomẽ quidẽ illius libẽter audiũt) exhiberi ipsis oportet auenæ cremorem, si inueniatur, aut citrii. At si in totum sorbitiones auersentur, panem in aquam calidam intingito: non minus enim q̃ sorbitiones iuuabit. DE OLERIBVS. Ex oleribus edant intybũ, & maluã coctã: inte-
F rim etiã crudã, si caliditas nimium superare videatur, & æger siticulosus sit, vigiliisq; admodũ prematur. Ita nãque adiuuabis. Præterea etiam magis si lactucæ semina, cucumerum medullã & peponum exhibeas. Vbi cõcoctio apparuerit, etiam pisces assument, vt erinaceũ & pectines. DE POMACEIS fructibus & potu. Ex fructibus sumãt duracina, persica, cerasia, mala, & punica: sed hæc raró. Bibere autem ipsos crebrius, & paulatim aquam tepidam conducit. neque enim multam potionem appetunt: neque iuuantur si cumulatè bibant. Fri-
G gidam autem aquam vitare oportet, eo quòd tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum aut aliam quampiam particulam, inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quanuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur, tamen maiores postea & malignas febres excitat, vt etiam alienatio mentis augeatur: breuiter omnia ad deterius maligniúsque conuertantur. Quare tutius est tepida potius quàm frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydrelæo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superio-
H ra occupare, nihilque ab intestinis notatu dignum excerni viderem: hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflammationésque relaxatæ: biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum

depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur quum totum corpus recrementis esset vacuū. DE BALNEO. Lauare eos & perungere conuenit quibus iam vacuatio facta est, & quantitas totum corpus non offendit, verùm siccitas & vigiliæ plurimæ vrgent. Et, si febricitet æger, nihil nocebit ei si ita lauetur, præcipuè etiam quum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos non lauant, maximè offendunt. nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic enim balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterum delirio & affectu febrim incendente liberantur. DE VINO. Quin & vinum quod sitim restinguat, dare phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ, & vires sunt imbecillæ: febres autem nondū vehementiam neque ardorem habent, sed quædā concoctio vrinarum quoque in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est qui per sanitatem quoque vinum amare consueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis, si modicè assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem trāsfert, somnúmque conciliat, eo quòd cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflāmatio, aut magnus admodum calor præcordia infestet, & vires infirmentur, audacter vinum ipsis exhibeto. Maius enim ex eo cōmodum erit quàm quæ noxa fore putetur. Si enim vires recollectæ fuerint, & non collabi permissæ, omnia tentare possumus, & multifariam ægro succurrere. Collapsis autē ipsis vigilia, omnis medicorum curatio desperata erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & commodum: atque si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem contemnendo. Fieri enim haud potest vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est, eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderatè, quantitate, qualitate, ordine & tempore adhibeantur, totam artem absoluunt, consummántque, & finem bonum imponunt.

DE LETHARGO, Cap. XIIII.

Genuinus ac germanus lethargus, queādmodū phrenitis, sedem quidē habet cerebrum, materiam autē phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsū humectat, & validè adeo madefacit vt ægri eorum quæ dicuntur nequeant meminisse, sed palpebris semper conniuere velint, & conquiescere, vel prorsus in soporem, (qui Græcis caros dicitur) ab humiditate simul & frigiditate, quæ spiritum animalem suffocat, & torpidum efficit, perducantur. NOTAE veri lethargi. Si igitur humor qui lethargum parit, solus fit pituitosus, genuinus lethargus nascitur, atque omnia hæc accidentia inducit. NOTAE falsi lethargi. Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit, necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nonnunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premantur, aliàs delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædam, eáque tenere non potentes. Qui igitur moderatius degunt, nonnullis ipsos inclamantibus, interim palpebras aperiunt, & rursus conniuent. Sin autem admodum imbecilles sint, & valde morbo vincantur, nullatenus exaudiunt, neque palpebras mouent: pulsúsque habent raros, exiguos, & obscuros. Sic igitur facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quomodo curare oporteat. CVRATIO. Quū omnia accuratè inspexeris quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliáque, vt ætatem, & totius corporis statum, ita tandem huc venies vt sanguinis detractionem ante omnia adhibeas, nisi quid ex commemoratis tibi aduersetur, & præcipuè vires. Vbi verò totius corporis curam habueris, etiam remediis quæ partibus inducuntur, ægro succurres, omnem capiti diligentiam adhibens: vt & vapores, ne sursum ferantur prohibeas, & eos qui iam eò irruperint discutias. Maximè autem hoc præstat acetumcum oleo rosaceo, *quod Græci appellant ὀξυῤῥόδινον*, caput corroborans, præsertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipsum sursum tendentes, facilè recipiat. Quoniam igitur materia quæ in cerebro continetur, pituitosa est, & superans causa humida & frigida demonstratur, miscere & incoquere ea oxyrrhodino quæ extenuare etiam simul possunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel castoreum, vel pulegium, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda est aut castoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatisque ex aceto. Huiusmodi enim valde proficiunt, excitántque, forsan etiam naturali quadam facultate lethargo contraria. Quòd si affectus perseueret, & ægri difficulter excitentur, vtendum eo est quod sternutamenta mouet, struthio dicto, vel cum castoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inspirantes, aliàs penna illinentes. Verùm id cōtinuè faciendum non est, quippe vires eorum laborant, & adhuc magis caput repletur. Cæterùm crura perfricare, & oleo Sicyonio perūgere oportet: interim solam ipsam scillam ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc enim etiam eos qui in somnum valde altum & veternosum deferuntur, excitare solet. At si affectus & malignus est, & inueterascit, capillos adimito, vngitóque tum caput iis quæ exasperare ac vellere cutē possunt, vnà cum castoreo, datóque ipsis potui castoreū præ omnibus: idque faciendum est præsertim hora vna ante accessionē. Etenim extenuat, & corpus quod perfrixit, & prope est vt totum emoriatur, recalfacit fouétque. Ego sanè noui multos, eo morbo victos, hoc solo remedio mortem euasisse. Item per se exhibitum proficit, adhuc autem magis cum oxymelite. Quòd si æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrē subducendum efficaci, præsertim scammonia, dari debet. Sufficit autem vnum scammoniæ scrupulum, aut paulo plus minúsve, pro virium ratione, duobus castorei scrupulis adiicere. Iam verò non solùm auxilia extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendus est, ac ptissana quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyssopi: nisi ægri vehementer febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde est etiam solius apii radix, & oxymeli simplex, tūex ptissana, tum per se solum. Salutares sunt etiam micæ panis ex apomelite aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyraticum dare ipsis non oportet: imò neque Cnidium prorsus, morbo adhuc concoctionis experte. Vbi verò concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere: præsertim à sanguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione. Verùm balneum timeri non debet, nisi recremētorum copia subsit. nā quæ in cute hærent superflua, magis balnei calore moderato digerentur. Ego certè noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore potentes, neque hoc ipsum quòd lauarentur percipientes, postquam à septem diebus in balneum duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respicere, loqui, nonnullósque adstantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in balneo lauandum est: sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur ita vt sedeat, capite aquā excedēte. Facile autē est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autē caput æger, quoniā præterquā quòd nihil à calidæ superfusione iuuatur, etiā animæ defectionē celeriter sustinet. Sic igitur, donec semel aut bis lotus æger fuerit, agendū est: deinceps tandē ad balneū ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantē abstergere conuenit. Eiusmodi curatio etiam in iis qui

veternoso sopore (quem κάρον vocant) premuntur, tentanda est. neque enim ea multum variabit, neque causa. At nosse oportet, caron in anteriore potius capitis parte constitui: quare etiam sensoriæ ipsorum vires magis oblæduntur. Cæterùm oritur ob vehementes quoque dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & concidat: itèm contusionibus hoc accidens euenit, siquis cerebri membranam lamina ænea, (quā inde quòd membranam tueatur, meningophylaca Græci appellant) negligenter continens deligauerit. Sic etiam accidit si quis os vehementius contundens, medium cerebri ventriculum compresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæc curationes requirunt: ac differemus de his dicere in eum locum vbi de fracturis agemus: nunc autem de morbo comitiali verba facere instituimus.

DE MORBO COMITIALI, Cap. XV.

MOrbus comitialis, qui epilepsia Græcis dicitur, vnus quidem & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentem diligentiam studiúmque requirat: &, si per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nam capitis vitium est, vbi sensus motúsque origo habetur: quòd autē capitis morbus sit, restatur hoc quod per accessiones ægris contingit. Neque enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacent, mortuis non dissimiles: quapropter etiā Græci epilepsiam quasi comprehensionem, vitium hoc nominarūt, quòd videlicet ægri rerū obliuiscantur, & sensus eorum detineantur. Cæterùm hoc ipsum vitium nō nulli vocarunt etiam morbum sacrum, quòd cerebrum sacrum & honoratū sit: alii verò morbum Herculeum, quòd validus sit, & contumax ad amouendum: alii aliter nominarunt. verùm non oportet omnia scribere, sed illa potius quæ instituto conueniunt. Hæc enim magis scire conuenit, eisque insistendum: id quod nos etiam facturos promisimus. Morbus igitur comitialis tribus modis generatur: vel enim capite primariò laborante, vel stomacho, vel alia quadam particula affecta, & prauitatem in ea subsistentem ad caput remittente.

SIGNA morbi comitialis, ex stomacho orietis.

Morbum comitialem à stomacho proficisci testatur quòd continua plerùnque in eo signatur & turbatio quædam, & rosio: item quòd morbi accessionem tū potius ægri sentiunt, irritantúrque, quum tardè ipsos cibū sumere, aut nullum, contingit. SIGNA comitialis morbi, ex alia particula contracti. Qui verò ob particulam quampiam concidunt, distributionē mali ad superiora fieri, manifestò percipiunt: & id quod futurum ipsis est prædicunt, quum distributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiam pueris, præsertim humidioribus: qua de causa nonnulli puerilem ipsum nominarūt. SIGNA morbi comitialis, ex primario capitis affectu excitati. Qui primario capitis affectu laborāt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite: oculi obscurātur & caligāt, tardéque sentiunt. At hic affectus pueris potissimùm accidit. nos igitur à puerili ætate icipiētes, reliqua persequamur. Quòd si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendū est, neque agendū, quantū ad curationē attinet. Subsequens enim ætas, & calor augescens superflua in capite humiditatem, replētémque ipsius ventriculos discutit. Attamē iuuare nos, curámque habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberū. Nā quod vitiosum & crassum est, valde sole: naturā impedire. Fiet autē probū bonique succi, si nutrici animū adhibeas, & exercitiis vt ipsa & mediocriter exerceatur, & cibis boni succi vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipsum crassius efficere conuenit: sin crassum, extenuare quibusdā, quale est fœniculū, aut anethū, aut anisum, aut eruca, aut ruta, aut porrū. Omnia autē hæc dū viridia sunt assumantur. nam sicca, quū magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimias sanguinis mēstruorū vacuationes incitant: quo nihil est deterius. Nam hinc necesse est etiam

A lac imminui, dum sanguis purgatione decrescit. quare etiā venus nutricis pueris lactētib⁹ est nocētissima: quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri necesse est. sin autē cōtingat etiā cōcipere, adhuc multo fit perniciosius: ac cauendū est ne illa omnino nutrix puero māmillam porrigat, sed alia potius quærēda est quæ lac habeat benignū. NOTATIO lactis. Internoscitur autē lac colore, substātia & odore: colore quidē, vt & albissimū sit, & nihil habeat liuidū, aut fœtidū: substātia verò, vt nihil admodū tenue, aut crassum, aut caseosum cōtineat. B nā tale cōuulsiones potissimùm generare solet, & neruos obstruere. Quare etiā vinū mediocriter tenue nutrici propinādū est, recremēti expers, & boni succi efficax. Motū laborémq; semper ante cibū subire debet. Ita quidē, si infans adhuc lactet, nutrici prospiciēdū est, vt lac ipsius bonū euadat: si verò reliquo tēpore moueri velit, mediocriter id agendū est, exercitandū, ludendúmque: atque sic cibus sumendus. Neque verò lauare continuè debet, sed vitare hoc, maximè à cibo. itē ne bibat statim à balneo, præsertim meracū: nihil enim ipsis adeo est no- C ciuū. Vnctione autē vtātur & frictione ante cibū. nam exercitatio secundū cibū nō modò sic affectis, sed etiā omnibus inimica. Cæterùm in frictione primùm à brachiis auspicari oportet, deinde tādē ad pectus & ventrē venire, post hæc ad crura descēdere, ac plus ipsa valētiùs que perfricare, vt etiā recrementa quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis per fricatis, tuncdemū & caput fricari debet. prius enim nō conuenit, ne omnia ad ipsum trahantur. Post exercitia & frictionem non statim æger in frigidum aerē proce- D dat, in eóque versetur: sed vbi distulerit donec calor sensim perspirauerit, & spiritus cōtinuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibúmque conuenientem sumat. Panem igitur rectissimè assatum, optimè fermentatū, & præsertim clibanarium, quatenus fieri potest, esse conducit. hic enim superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat autem ex eo vnam, aut duas vncias, præcipuè si puer temperamenti sit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriandrum: ita enim comestus, humorū vapores ad cerebrum ferri prohibet: E quod maximum est cōmodum, & ab affectu præseruat. At ex oleribus edat betam, maluam, præcipuè autē caucalidem, gingidium, porra decocta: intybum verò si misceatur, hos iuuat. Condimentum oleris esto ex olei modico, & sale admodum mediocri. Ex volatu ægri edāt gallinā cohortalem, phasianos non pingues, anserū alas, attagenas, passeres, turdos, & turtures: verùm ex his quoque minus pingues. Anates autem, & quæ in paludibus degunt, auersentur. Iura sint sincera. Quòd si cruditas quæpiam ægro acciderit, aut distentio à flatu in ven- F tre excitetur, adiiciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & anisi paulum. A carnibus omnino puerum abstinere bonum est, præcipuè suillis & bubulis: voluptatis autem causa, aut etiam alio vrgēte vsu, modicas accipiat, & raro: sed quæ non sint pingues, & decoctum potius quàm ius: intingātque carnem in garum ex pipere, aut sinapi. Nam istud, etsi vim habeat incisoriam, tamen ipsum auersandum est, eo quòd nonnihil caput repleat. quare etiam non consulo cepas & daucum assumere, nec smyrneum, vt replendi capitis efficax. Iam apiū G vitandū est, ceu naturaliter comitiales offendēs. Ex piscibus exhibeantur qui superfluitate vacant, vt psessa, sturnū, merulā, aut scorpiū, aut scarū: pingues autē auersentur & cetaceos, vt scombrum, pelamidas. hi enim omnes crassum terrestrémque & inimicum naturæ succum congregant. Ex fluuiatilibus sumant potissimum anadromos, *ita dictos à Græcis quod ex mari in fluuios conscendant*: atque hos non admodum continuè. Decoctioni ipsorum adiiciatur paulum piperis, aut oxymelitis. nam talis decoctio crassum ipsorum humorem no- H xiúmque tollit. At eorum qui testaceam cutē habent, esum cauere oportet, eo quòd frigidi ipsi sint, & crassū humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, non alienum est: quippe habet aliquid quod vētri ducēdo, stomachóq; firmādo, &

g.ili.

vrinæ citandæ faciat:verùm hæc ſumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut abſinthite, aut condito. hoc enim innocens eſt. At carnes vitari debent donec in totum morbus fuerit diſcuſſus, & præſertim ſuillæ: ſimiliter etiã legumina, præcipuè lenticula. Sin autem æger illa velit ſumere, admiſceatur extenuãtiũ aliquod, vti pulegium, aut piper, vt craſſities mixtura horũ tollatur. Fructus verò cauere admodum ſalubre eſt:ſin autem voluptatis gratia ægri cupiant aſſumere, modici offerantur, & magis à cibo:ita enim minus nocebunt. Iã pleraque bellaria fugiant, vt nuces, & palmulas:piſtacea verò & vuas paſſas ſuper cibum ſumant, præſertim quæ leuem adſtringendi vim habent. Placentis in totũ abſtineant, & contuſis quæ pini nucleum recipiant. Quæ verò ex amygdalis aut piſtaceis compoſita ſunt, admittuntur:talia nanque vim quandam pituitam purgantem obtinent. Vinum quantum ad affectum attinet, circuncidendum eſt, vt quod caput repleat, præcipuè vetuſtũ: ſtomachi autem gratia, vt concoctioni auxilietur, non abs re eſt mediocriter ipſum aſſumere. Vina autem factitia, quæ propomata Græci dicunt, rarò offerri debẽt, præter ſolum abſinthites, quod ſtomachum firmare, & recrementũ quod in eo continetur, extenuare atque expellere poteſt. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur:hæc autem medicamenta.

Auxilia medicamentorum ad comitiales.

Vbi manè ſurrexerit æger, & aluũ deiecerit, extenuans quoddam ita aſſumet: hyeme quidem decoctũ hyſſopi, quod magnum poteſt adferre iuuamentum: ac plerique ſolo hoc decocto vſi cõſanuerunt, vt nõ amplius ſecundùm aut tertiùm in eundem morbum inciderint. quippe viſcoſa & craſſa recrementa incidit, & non permittit vel in ſtomacho vel in thorace recrementum in craſſitiem coire, ac ſpiſſari: aliud enim per vrinas, aliud per aluum probè expellit. Hoc ſanè decoctum æger capiat per ſe, aut cum oxymelite, in hyeme potius, & autumno:per æſtatem verò rarius. At anethi decoctum cũ oxymelite, vt dictum eſt, exhibebis. Quòd ſi puer temperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum, eo quòd id quoque humorem iſtũ probè ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoque ætatis ſit vt purgans medicamentum ferre queat, porrigantur ea quæ pituitam & recrementum melancholicum expurgant. Hieram ſanè ad huiuſmodi etiam affectus valere, quum talem euacuet humorem, teſtimoniis authorum probatum eſt:verùm ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate, & validis viribus præditis, & melãcholicis vtiliter exhibetur. Præſtat igitur iuuenibus, epithymi potius momentum cum picra præbere. Etenim ex humore quiddam ſubducit, & prius extenuat:atq; ita antidoto quod theodoretum dicitur purgare conuenit. Vt autem hoc quoque antidotum probè reliquum corpus purgare queat, ipſi pendenti ſcrupulos quatuor, adiiciantur colocynthidis ſiliquæ tres aut quatuor: vel etiam, ſi multum, quinque: ſcammoniæ ſiliquæ quinque, aut ſex, aut plures, pro ægri viribus, vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc infeſtet, affectúſque perſeueret, etiam catapotiis à me confectis vtantur, quibus nihil valentius inueni. Habet autem mixtura eorum hoc pacto. Aloes, ſcammoniæ, gummi, colocynthidis, bdellii, ſingulorum ſemuncia. Capiat ex his æger pro viribus ſcrupulos tres, aut quatuor: adultis autem, etiam ſex ſcrupulos dato:&, ſi plures porrexeris, nihil nocebis:adeo leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, ſed etiã vertiginoſis, & articulariis, ſiquid aliud, auxiliãtur: excipiantur autem braſſicæ ſucco. A purgatione confert etiam iis quæ ſaliuam mouẽt vti: vt ſiquid craſſum adhuc & viſcoſum contineatur, id quoque per palatum eliciant. Itaque bene vacuant & paſtilli, ſi manducentur, qui recipiunt hyſſopum, pulegium, aut piper. Præterea magis adhuc proficit etiam ſola gargarizatio, quæ in hũc modum paratur, Hyſſopum herbam accipito, item

A pulegium, origanum, & ficus ſiccatas ſeptem, aut nouem:atque his ad tertias decoctis, & cochleariis duobus inde ſic cum ſapa mixtis, ante cibum gargarizando ſaliuam ducito. Poſtquam hãc ſic purgaueris, balneum eo die tanquam noxium futurum caueto. Secundum purgationem verò, & apophlegmatiſmum, conuenit præſeruationis cauſa etiam vomitionibus vti. Etenim illæ quoque humorem qui quotidie colligitur euacuant, nec permittunt in vnum cumulari. Profunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur: ſed multo vtiliores
B quæ poſt cibum, multóque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, eſcis pinguioribus, repletione ciborum, eorúmque dulcium eſu, & ebrietate ſolicitantur. Nam eiuſmodi vomitus, ſiquid craſſum in ſtomacho & viſcoſum inhæreſcens inueniant, omne diſcutiunt ac liberant. Atque hæc ſanè eo modo in omnibus comitialibus agenda cenſemus. CVRATIO eorum qui ex ſtomachi affectu, comitiali morbo corripiũtur. Si ſtomachus affectus fuerit, inſpiciendum eſt qualis in eo humor generetur: & ſi quidem bilioſus, omnia tentare
C oportet, vt ne in poſterum bilem ei producere concedamus, abſinthii potu, & picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguum ex aqua admodum calente ad horam ſecundam aut tertiam. Et ſummatim, in quibus flaua bilis circa ſtomachum generatur, replétque caput, in his neceſſe eſt totum victum & tepidum & contemperantem adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue, aut oleoſum, aut ſalſum: hoc enim bilem parit. At ſi frigidus ſtomachus pituitoſum congreget humorem, atque hinc caput malè ſimul afficiat, & conuulſionem indu-
D cat, conſilium eſt per ea quæ leniter calefaciunt & corroborant, ei proſpicere, vt os ventriculi bis aut ter in menſe perfundatur oleo, præſertim chamæmelino, gleucino & abſinthino. Adiiciantur autem his & ſtyrax & maſtiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille eſt, firmare poterit, vt etiam probè coquat: quo nullum eſt in omnibus quidem affectibus, præcipuè verò comitialibus, præſtantius. CVRATIO eorum qui ex alia particula comitialem morbum experiuntur. Sin autem nec ſtomachus, nec caput morbi ha-
E beat originem, conſidera num ex alia quadam particula hic ſumat initium. Nam alii à ſuperiore pedis parte, (quæ tarſos Græcè dicitur) alii à tibia, alii ex alia particula morbi acceſſionem ſentire viſi ſunt. Et ſi quidem tale conſpectum fuerit, etiam illi potiſſimùm parti proſpicito, & totam ei curationem admoueto. Ego ſanè vidi quendam lectorem in hunc morbum incidiſſe, qui quum ei euenturus erat, auras quaſdam frigidas à ſuperioris pedis parte ad cerebrum aſcendentes percipere ſe dicebat. Quũ igitur hunc catapotiis pituitam & me-
F lancholicum humorem vacuantibus antea purgaſſem, impoſui parti affectæ etiam quæ exulcerare illam, extenuare & calefacere poſſunt, vt hinc ipſa & ſudauerit, & humida quædam non pauca ex eadem manifeſtò emanarint: atque hoc vbi nos feciſſemus, adoleſcens ſanus euaſit. Erat autem auxilium quod ei impoſitum erat, ſanauerátque, lepidium herba. Idem nanque etiam alia quædam præſtant, ſed nullum adeo vt ea herba. Poſt huiuſmodi iam curationem adhibitam, etiam vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palæſtra
G verò exercitationem pro virium ratione æger, vt maximum bonum, et præcipuè ante cibos, aggrediatur. Moueatur autem non ſolùm ambulatione, ſed etiam equitatu, primùm ſanè mitiori, poſtea verò vehementiori quoque. Atque exercitii modus ſit, quum reſpiratio eius qui exercetur, frequẽtior euadit. vbi enim hoc ſenſerit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione balneis dulcis aquæ vtatur, ſed non continuis, verùm ſemel aut bis in ſeptimana: & ante cibum potius quàm poſt illum. nec diu in balnei aere immo-
H retur, ſed etiam ſitulas calidas ſtomacho quidem & cruribus ſuperfundat, paucas autẽ in caput, eáſque tepidas, &totum corpus aqua non nimis calida detergeat:caput admodum moderatè perfricet. Ingreſſus autem ſolium caput nõ intingat ſæpi⁹, ſed bis aut ter. In frigidæ labrũ ingreſſus, primùm caput aqua modica ſuperfundat, at-

que ita in illud descēdat, vt ipsum neque vapores ex toto corpore ascendentes ad se rapiat, neque excipiat: & operimentis inuolutus, rursus aquā manibus excipiat, frontémque ipsius aspergat. Vinū statim à balneo meracum bibere cautio est: nihil enim adeo affectum excitat. quare cauenda est meraci potio, præsertim comitialibus. Hæc sanè in eum modum agenda sunt: atque hoc victu non modò puer, sed etiam is qui ætatis est florentis, sustineri debet. Quòd si morbus vetustus & contumax fuerit, vt mitiora cōtemnat remedia, tunc iis quoque vtendum erit quæ largius extenuant, & totum affectum excindūt: præsertim ea purgatione quæ veratrum album recipit, cuius descriptio sic habet.

Medicamentum purgans ex veratro albo.

Baccarum lauri purgatarum siliquæ octo: alypiadis, piperis albi, euphorbii, veratri albi, singulorum siliquæ octo. Hæc omnia contusa, singuláque ponderata, quemadmodum etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto, quod in hunc modum parabitur. Colocynthidē probè prius purgatā, vt nihil interni seminis, neque lanuginis relictum sit, sapa repleto, finitóque ipsam in calido cinere à vespere vsque ad primū diluculum pernoctescere: atque ita dato vt auxilium maximum, & quod vomitu plurima valde crassa & viscosa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuuari debet, quum ægri nausea premūtur, aut cōturbantur, paulum mulsæ supersorbendum dando: &, si nauseantes nihil notatu dignum sursum eduxerint, etiam pennis ad stomachi turbationem vtēdum est, copiosiorem adhuc mulsam propinando. Ita enim minori cum molestia recrementa quæ stomacho infixa sunt, sursum emolientur. Secundum purgationem, panis exiguum mulso intinctum dato: balneum autem die vno aut altero vitabis. Cæterùm hoc sciendum est, quòd in iis qui os stomachi imbecillum & bene sensile habent, non veratrum album, sed potius nigrum purgationi iniiciendum sit. Sic enim datū, sine molestia purgabit, & proficiet, præterquam quòd neque violentos vellicatus inducet. Ego etiam hiera probè purgaui, & lapide Armeniaco, tribus eius scrupulis datis, & profeci: verùm in comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni vt hoc potissimum medicamentum purgans: multósque noui, desperatos ab aliis medicis, vel hoc solo persanatos fuisse. A purgationibus deinde etiam antidota quædam sumi debent, quæ refocillare vires, & siquid meatibus insideat, extenuare possunt. Tale est tum quod hermoclimax appellatur, tum theriaca. Atque hæc sanè variis mixturis constant, & ægrè comparantur. Inter simplicia verò & facilè acquiritur & valentissimum est pyrethri radix contusa & melle excepta, si detur cochliari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experientia probatum est auxilium: ne ipsius vilitatem contemnas.

Quæ naturaliter ad comitiales valent.

Hæc igitur de comitialibus dicta sunt, quæ & nos cognouimus, & longa experientia docuit: verùm quum nonnulli naturalibus, *quorum ratio haberi nequit*, quæque alligari solent, oblectentur, eísque vti desiderent, & reuera id quò intendunt assequantur, conueniens existimaui, studiosis de his quoque nonnulla percensere, vt medicus omni ex parte ad opem ægris ferendā sit instructus. Archigenes igitur in libris quos κατὰ γένος inscripsit, præcipit his verbis, Per accessiones, omnes partes continere oportet, quemadmodum etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur, singuláque mēbra vnctis manibus moderatè continēdo, in rectum dirigere, oculos ipsorum leniter attrectantes, & demulcentes: præterea sanguinem ipsis hoc tempore dimittere. Vbi verò accessio finierit, omnia membra perungenda vestimentísque fouenda, & caput multo oleo calente superfundendum. At si cum graui somno, (quæ cataphora Græcè dicitur) in comitialem morbum prolabantur, in sindonem aut aliud vestimentum coniectos dimoueri agitarique præcipito. Pūcta autē qualibet ægri ipsius parte, sanguine os oblinito: & expergiscet. Post

A accessiones tota quidē morbi excisio medicis in huiusmodi rebus exercitatis cōmittenda est: verū citra superuacaneā curiositatem ac curam hæc facere conabimur. sed æquum est, prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipsum coarguant, antea explicare.

Indicia quibus comitiales agnoscantur.

Comitialis hoc modo nosci debet. Ægrum pelle caprina opertum mari intingito: statim enim concidet. aut loto ipsius capite, ex cornu caprino nares eius suffito, ac cadet. Idem etiam præstat lapis gagates, igni prius B admotus, & naribus inditus: concidet enim. *Ex alio exemplari sic*, Zingiberis modicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facilè paratu medicamentum, si quidem comitialis est curabilis.

Postquam conciderit æger, admoueto ei thymum: & si apprehendat, curabilis est: sin minus, non. Ad prænoscendum comitiales hoc quoque produnt, nempe quòd venæ sub lingua ipsorum sitæ virides inueniantur. C CVRATIO ex secundo Theodori. Comitiali collapso, vbi à magnis pedum digitis sanguinem lancinatu extraxeris, labra & frontem ipsius inungito: & inde resurget. Apollonius autem inquit, rectè dari sanguinem ipsorum potioni: vino autem abstinēdum. hoc apud Xenocratem inuenies. ALIVD. Hoc quoque mirificè facit, Duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter verò albus existit: comitiali collapso eos imponito, ac ipsum excitabis: nigrum verò cuti alligato. At hirundines D dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facilè inueniuntur, nisi vniuersis pullis dissectis. ALIVD. Chamæleontem in oleo coquito, donec intabuerit, & oleum spissescat: consumpto autem animali, ossa ipsius selecta in locum solis expertem reponito, ac comitialem collapsum in ventrem conuertito, oleóque dorsum à sacro osse vsque ad primam vertebram inungito: ac statim excitabitur. hoc vbi septies feceris, ex toto ægrum liberabis. oleum autem in pyxide reponito. E ALIVD. Alii verò inquiunt, comitiales, vbi agniti fuerint, curari debere quēadmodum Archigenes præcipit. Primariò igitur in victu congrua aquæ potione vtendum est, carnibus abstinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obseruatum est. Hæc quoque illis cōueniunt. Mustelæ iecur sine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidam, partem auis ossiphagi crematam potu morbum tollere: atque hæc sanè ex Archigenis libris decerpta sunt. ALIVD. Aliud quod in tertio Strato prodidit, istud est. Cani diebus F quatuordecim incluso ossa tantùm deuoranda dato: quintodecimo die ex albo canis stercore cochlearium duorum instar comburito, ac diebus quinque propinato. ALIVD. Hoc quoque in Thuscia à rustico quodam accepi, qui dicebat aliquem casu morbo liberatum fuisse. Rutam enim syluaticam, quam rure habebat, contundebat: & vbi conseruus eius lunaticus concidisset, ipse rutæ odore plenus, aggressus nares ægri continebat: vnde ille excitatus, non amplius comitiali morbo laborabat. Expertus autem erat hoc, etiam in alio, G morbóque eum liberauerat. Atque ego sæpius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum est, quod nulli communicabis.

Ex quinquagesimo octauo Theodori Moschionis, ad comitiales.

Herbæ pediculariæ, quæ staphis agria Græcè dicitur, drachmæ octo: castorei drachmæ quatuor: liquoris peucedani, pyrethri, singulorum drachmæ duæ. Pediculariam contundito, ac in vesicam ouillam, aut caprillam, in qua adhuc vrina sit, depositam, siccari curato: deinde H contusam incretámque, aliis admisceto, ac ex mulsa pro viribus dato. ALIVD, quod accepi ex Gallia. Galli gallinacei testiculos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato, idque diebus quinque facito: vino autē abstinendum est. ALIVD, à Marsino Thrace acceptum. Gladiatoris occisi, aut alterius cuiuspiam

mortis rei panniculum cruentum comburito, ac cineri vinum misceto: vbi septies hoc dederis ægro, liberabis. Hoc insigni experimēto sæpe probatū est. ALIVD, ex iis quæ Stratonis libris adiecta sunt. dicit autem Orpheum authorem esse. Solani radicem luna declinante acceptam tundito, ac eam potui dato, primo quidē die semel, deinde bis, postea ter, tandem quater: atque ita ordine, donec quindenis vicibus eam insumpseris. Arcanum autē est hoc, & multis mirabile. ALIVD. In Hispania hoc ad comitiales didici. Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitóque, & in pyxide habeto. Quum vsus postulat, dato drachmam vnā. In alio inueni, drachmas duas, ex aquæ frigidæ hemina. Priusquam autem medicamentum dederis, sabinam herbam læuigato, datóque potui ex ea drachmas tres cum aquæ hemina. In alio habetur, Cochleare vnū ieiuno ad dies duos dato, quando tempus est subnubilum. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato vt infrà scriptum est. Herbæ pedicularíæ, sinapis, singulorum drachmæ quatuor, pyrethri drachma, salis ammoniaci drachma: contusa, & cribro secreta, in puluerem redigito: datóque mandēdum post diem vnum, ac finito ægrum hianti ore pituitam emittere: est autem hoc valde mirificum. QVAE ALLIGANTVR, & naturaliter comitialibus obsistunt, ex comment. Archigenis.

His autem quæ alligantur vtendū est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit. Clauū cruce fixum brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hæc ait, Lapis iaspis *à fumo quo infectus non pellucet*, capnias appellatus, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur: & is contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter & mirificè. Ostanes autem inquit, Corallium & glycyzidem, solaníque radicem luna inclinante collectam, illigatámque in linteolum lineum, appendito. ALIVD. Iaspis similis callaïno, digito impositus gestatur, & liberat: est autem pretiosus. ALIVD. Democratem Atheniensem ferunt, quum adolescens esset, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectū fuisse: eúmque rogasse deum, quum plerique ei offerrēt alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur: ac Pythiam respondisse,

Quos madidis cerebri latebris procreare capella
Dicitur humores, vermem de vertice longum.

Vel sic,

De grege sume capræ maiores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes, & ouis dato tergora circum
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates quum hæc audiuisset, expendebat quid tūc deus loqueretur. quum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimumoctauum annū iam agentem venisset, oraculum huic denunciat: ille autem vehementer miratus dei prudentiam, vatis Pythiæ obscuritatem, & obliquum dictum, sententiam oraculi manifestauit: gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus iuxta cerebri basim plenum efficitur: ac sternutamentis animali obortis, multi vermes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substrata, ne terram attingāt, illos excipere, vnum, vel tres, & indutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari. ALIVD ad idem, quod in libro Stratonis scriptum est: dicitur autem Moschionis. Asini frōs cuti alligata, gestatáque, morbo liberat. ALIVD. Clauum ex nauigio confracto exemptum, in brachii ornamentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundato. Postquam autem ceruo viuo cor exemeris, officulum, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inuenies, siccato: ac vbi reliquū proieceris, facito vt prædictū est: ac miraberis. ALIVD. Linteum ex naue confracta, iam attritum inueteratúmque, dextro brachio ad septem hebdomadas alligato: in quibus aliàs * & æger liberabitur. Concidet autem, si pilos asini & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum quum naribus ipsius inspi-

[A] raueris, si quidē sanabilis sit morbus, sternutabit æger: sin autem curari nequeat, non item. ALIVD. Corallium ex cerebro asini alligato. glycyzidis radicis, & solani, declinante luna, granum vnum dato: primò autē vnum, deinde duo, postea quatuor, donec quindecim exhibueris. Iam chrysolithos probè facit: itē iaspis, aërium colorem habens, aut persimilis callaïno, digito gestatus, idem præstat. Hæc sanè à veteribus dicta sunt, tanquam naturaliter, *hoc est, latenti natura*, efficacia. At quæ nos edidimus, secūdum certam quandam viam [B] & rationem, quam Græci μέθοδον vocant, dicta sunt: ac conuenit peritum omni modo auxiliari, tum naturalibus vtendo, tum scientifica ratione, & methodo artificiali: quódque rectè dici solet, omni modo properandū est vt longo morbo & prauo ægrum liberes. Mihi sanè omnibus vti placet: quia verò plerique hoc tempore indocti accusant eos qui vtuntur naturalibus, caui ne continuè iis quæ naturaliter operantur vterer, conatúsque sum artificiosa via & ratione morbos superare: ac noui non modò comitiales, sed etiam alios morbos plerosq; [C] victu & medicamentis fuisse persanatos. Quare etiam nunc consulo vt is qui velit comitialem euadere, hoc potius nunc à me dicto victu, & medicamentis vtatur: nec successu frustrabitur. Iam efficax in commemoratos, etiam solare cyphi potum inueni, præsertim à purgatione. Oportet autem semel propinare, desinente luna: idque facere dum in totum morbus fuerit discussus. Nihil autem minus confert, vbi curatus quoque fuerit, præseruationis gratia ipsum porrigere, quousque tutam & firmam morbi liberationem videris, & nullæ ipsius [D] reliquiæ superstites maneant. Quinetiam præcaueri in comitialibus omnino debet ne vllo modo affectum irritemus. Maximè omnium vitanda est cruditas, vt maximum malum: in cœna, aut prādio, etiam suspicio cruditatis: item ne cibus tardè sumatur, & bilis commoueatur, cauendum est. Adhæc fugienda potio statim à balneo, vt diximus, præsertim meraca: vina valde vetusta, & nouella admodum, adstringentiáque: item lactis potus, caseúsque, & siquid ex lacte præparatur. necnon fœtida. Insuper vitandum ne ægri prorsus in huiusmodi lo[E]cis commorentur, suffimentáque plurimum odorētur, neque è sublimi defixis oculis diutius cernant: neque admodum caput operiant, calefaciántque: præterea ne in sole immorentur, aut vbi ignis est plerunque: ad hæc, ne in balneo tardius desideant, & caput calida rursus aqua abstergant, concoctionéque non obita rursus lauent. Insuper ne à cibo dulce quodpiam esculentum aut poculentum assumant. Quippe hoc etiam affectum irritat, præcipuè in quibus flaua bilis stomacho innascitur. Nam hos temperato victu alere conuenit: non quē[F]admodum eos qui pituitosum humorem congregant, per illa quæ omnifariam extenuant humores, & calefaciunt. Hæc siquis accuratè conseruet & tueatur, non opus habebit alio quoquam auxilio, & maximè illis quæ dolorem mouent, periculúmque vitæ inferunt: nōnunquam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustione, & aliis quæ cruciatum & supplicium magis quàm curationem multis conciliant.

DE RESOLVTIONE PARTICVlarum, Cap. XVI.

[G] RESolutionis vitium, quod Græci πάρεσιν & παράλυσιν nominare consueuerunt, nihil aliud est quàm sensus & motus priuatio. Differt autē ab apoplexia, quòd ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cum principis animæ functionum noxa, & quodammodo mors accidit: Resolutio autem est, qua dimidia pars corporis, vel vna emoritur, vel etiam particulæ quædā neruosæ obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris vnde inceperit, & vnde causa prouenerit, ita tan[H]dem curationem tentato. Fieri enim nequit vt qui causam, aut quod sit vitium, ignoret, morbum infestātem possit excindere. NOTAE. Si igitur ex superioribus particulis quædam affecta fuerint, nempe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quædam in facie, cōstat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eique primariò suc-

currẽdum eſſe. Si igitur nulla ex prædictis partibus ſenſu, aut motu, aut vtroque læſa fuerit, neceſſe eſt, ſpinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipſo procedentium affectũ eſſe, ſtatuere. Attẽdito igitur diligenter quæ ſit pars affecta, & vnde initium trahat, aut à qua vertebra id aut neruo recipiat: atque illi curationem adhibeto: non autem, vt vulgò, ſymptomatibus tantùm obſiſtito. Itaque reſolutas particulas ſic internoſcere conuenit, animum ſcientiæ anatomicæ aduertendo. CAVSA reſolutionis. Cauſam reſolutionis effectricem magna ex parte internoſcere licet ex craſſo, viſcoſo, frigido, interdum etiam terreſtri & melancholico humore conſtitui. Sciẽdum eſt autem, vitium hoc ex qualitate calida aut ſicca proficiſci, vbi calida intẽperies ſanguinem & humores nimium torrefecerit: ſimiliter etiam ob frigidam qualitatẽ ſolam. Quoniam igitur cauſa diuerſa eſt quæ reſolutionis affectum pariat, inſpiciendum internoſcendúmque diligenter eſt copiane ſit an qualitas ſola: non parum enim intereſt. Si nanque copia & craſſities, neceſſe eſt adhibere quæ extenuẽt, & humoris qui reſolutionem excitarit, vacuationem moliuntur. At ſi qualitas ſola fuerit calida & ſicca, tunc extenuantia calefaciẽtiáque, (omnia enim eiuſmodi natiuum humorem conſumunt) magis adhuc aſſant materiem, craſſiorémque reddunt. Liquet igitur cõtraria qualitati remedia inducenda eſſe, hoc eſt refrigerantia & humectantia omnia: ad frigidam verò neceſſariò ea quæ calefaciũt, applicari debent. Quæ quum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtẽdum ſit, ab effectu qui ex copia prouenit, prius exorſi. CVRATIO. Si quidem igitur copiam ſanguinis ex notis deprehendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliam curationem vniuerſam adhibendam eſſe. Non enim conuenit in his multum ſanguinis, etiam ſi abundet, detrahere: ſed ad auxilia potius quæ locis inducuntur perueniendum eſt. Si nanque in facie affectus conſtiterit, ante omnia capiti proſpiciendum eſt. Conſtat enim principio affecto, meritò etiã faciei partes oblæſas eſſe. Neceſſariò igitur omnia quæ caput euacuãt, ipſumque recrementis liberum reddunt, adhiberi debent: quemadmodum apophlegmatiſmis quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendum eſt quæ extenuare & aperire poſſunt. Quòd ſi pituitoſior ſanguis fuerit, iis quæ pituitam per os educunt: ſicut etiam quum magis melancholicus, illorum vſus eſt quæ hunc humorem emoliuntur. Optimè verò ad vtraque facere poſſunt & catapotia quæ ex colocynthide parantur: quorum deſcriptio hæc eſt.

Catapotia διὰ κολοκυνθίδος.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, ſingulorum vncia: euphorbii ſemuncia: veratri nigri vncia: bdellii, gummi, ſingulorum vncia: nitri Alexandrini ſemuncia. His ſemper vtitor quũ humorem melancholicum aut pituitam purgare volueris. Nihil enim adeo humores ex alto euocare, & neruos laborantes capútque expurgare poteſt, vt horum catapotiorum compoſitio. Sufficit autem ex eis vſque ad ſcrupulos quatuor, aut ſex, pro ægri viribus, exhibere Ad integrum verò modum veniendũ non eſt, ſed paulatim à duobus aut tribus ſcrupulis exorſi, ipſa porrigemus. Si igitur affectus recens fuerit, æger autem ſæpe facilis ad vomitum, medicamentorum potionem auerſetur, nullum aliud præferendum, ſed his vtendum eſt. Nam præter id quòd non facilè euomuntur, materiam quoque citra moleſtiam purgant, & commodè ex alto euocant. Arbitror autem nullum ſtatim alio remedio opus habiturũ, ſiquis ipſis rectè vti poſſit. At ſi affectus longo tẽpore ægrum moleſtarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, ſed his cõtumaciter reſiſtat, etiam omnibus potius quæ aperire & extenuare poſſunt, vti conuenit. Vbi verò materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentum hiera aſſumi debet, quæ à me paratur, quum ſit præſtantiſſima & tuta, periculíque expers: deſcribitur autem in hunc modum.

Hiera tuta, *hoc eſt, quæ ſine periculo ſumi poteſt.*

Aloes ſcrupuli quatuor: *in alio octo*: folii ſcrupuli A decem: agarici ſcrupuli octo, *in alio exemplari decem*: polypodii ſcrupuli octo: piperis albi ſcrupuli quinque, piperis longi ſcrupuli octo, piperis nigri ſcrupuli quinque: caſiæ ſcrupuli octo: opoponacis, amomi, croci, ſagapeni, caſtorei, ſingulorũ ſcrupuli quinque: ſcammonii lacrymæ ſcrupuli decẽ: ammoniaci ſuffiminis totidẽ: petroſelini Macedonici, ariſtolochiæ, veratri, ſingulorum ſcrupuli quinque: marrubii ſicci ſcrupuli octo, chamæpityos, bdellii, colocynthidis, ſingulorum ſcrupuli octo. Integrum antidoti modum, ſi quidem B abſque melle habes, dato ſcrupulos ſeptem: ſin autem cum melle, ſcrupulos duodecim, aut paulo plus minuſve. Non oportet autem adiicere extrinſecus alterius ſcammoniæ, modo. Multi nanque arbitrati ſe promouere medicamentum ad euacuandum, ita faciunt, ignari quòd inutile magis ipſum reddunt. Non enim volumus id protinus ad ventrem deferri, ſed potius in membra diſtribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare: item meatus dilatare, vt obſtructiones neruoſorum adaperiantur, & ſpiritus qui in C ea mittitur, purus ſuppeditetur. Quare medicamentum vacuatorium efficere non licet, præſertim in pituitoſis, ſed contrà ex ſcammonia adimere conandum eſt, augere autem potius colocynthidis pondus. At totus modus potui ſtatim à primo die dari non debet, ſed partiri in tria, exhiberíque primùm drachma: deinde tribus diebus interpoſitis, drachmæ duæ, admixta ſalis heminas piperis autem minus, quod ſit admodum ſubtiliter detritum. Conſilium enim nobis eſt vt medicamentum (ſicut diximus) diſtribuatur, nõ ſpiſſetur. Quum paucis D diebus ſalem ægro differre iuſſeris, dato ruſus ei tres drachmas, deinde rurſus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipſi drachmas quatuor: ita nanque iuuabis ægrum, & ſimul medicamenti vim, ac quanta qualiáque efficere ſoleat, admiraberis. Vulgares autem ipſum occultant, ignorantes ipſius vſum. Scire verò licet quòd ſi vires ægri robuſtæ ſint, vereri non oporteat quinque drachmas exhibere, interdum etiam ſex: magíſque ſi æger omnibus ex æquo humoribus ſcateat, *qui Græcè plethoricus dicitur*, ætate vigente, & temperamento humi- E dus ſit. Ita curandi qui reſolutionem ex humidorum viſcoſorúmque & craſſiorum humorum copia ſuſtinuerunt.

Si reſolutio ex ſola fiat qualitate.

At ſi non copia, ſed qualitas potius cauſa fuerit morbi effectrix, vbi quidem ſiccitas ſimul cum caliditate infeſtat, refrigerantibus ſenſim & humectantibus potionibus & cibis vtendum magis conſulo: vt cremore ptiſſanæ, aut auena, aut chytro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus. Admiſceatur autem his tum aſpara- F gus paluſtris, tum radix apii. Aues comedantur propè omnes, præter nimium pingues, vel quæ in paludibus aluntur. Inter piſces, nimirum ſaxatiles potius: teſtacea verò deuitentur, præter pectines & erinaceos. Interdicantur etiam legumina omnia, præſertim halica. Inter fructus, pomaceos vniuerſos comedant, magis ficus, vuas, ſemen peponum, & mala: punica verò, perſica, duracina, ſycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea, caueri debent. Summatim, vniuerſus victus qui refrigerare ac contemperare poteſt: præterquam quòd nihil admo- G dum recrementitium aut craſſi ſucci habeat. Vinum bĩbant aquoſum, & non adeo vetuſtum, vt quod magis exſiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, præterquam roſato & violato. at ſi fieri poſſit, etiam citra vinum æger degat, ſola tepida aqua vſus: id multo quoque melius eſt. Bibant autem qui aſſueuerunt, etiam in medio cibi, aquam frigidam cum vino. Talibus igitur purgans aliquod medicamentum præbere commodum non eſt. vniuerſa nãque ipſis inimica ſunt, præſertim hiera, & quæ euphorbio conſtant. Nam H præterquam quòd nihil iuuant, ſiccitatem neruorum adhuc magis augent. Noui ſanè ego quendam reſolutionem ex mœrore, multa ſolicitudine & inedia expertum: deinde ſumpta hiera, adeo læſum vt totus ipſe immobilis fieret, & propemodum interiret: niſi in contrarium mutatus fuiſſet, & humectantibus omnibus tum

potionibus, tum cibis, & aliis quæ temperatum ipsum reddidissent, vsus fuisset: maximè verò balneis complu- ribus, vnctione ex hydrelæo, mutatione aeris tẽperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, à medicamẽto nimirum excitatus, & qui flauam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit præser- tim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: ad- huc autem magis quæ medicatem vim purgantemque obtinent. Nam præter id quòd nihil inueniunt quod ex corpore euacuent, magis adhuc aliam intemperiem re- generant. Pari modo etiam in frigida intemperie præ- ditis, medicamentis purgantibus vtendum non est, quũ solo victu tales curari possint. His igitur & vinum mo- deratum vetustius, allia, porra, tum per se, tum cum sale comesta, apium, petroselinum, daucus, item quæ piper recipiant. adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præsertim circa stomachum adhibitæ: quale est etiam Marciatum. habet enim medullam ceruinam, styracem, & neruos vehementer iuuare potest: quemadmodum o- leum quoque rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refri- geratos neruos probè excalefacit. Sin autem morbus in vetustatem incidit, etiam aquæ naturales, *hoc est, quæ sponte sua calida ex terra prosiliunt*, quantum ad frigidita- tem attinet, sunt ipsis accõmodæ. Verùm diu eis immo- randum non est: neque bis die lauandum, sed permitten dum vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi suprà modum exsiccentur, sed mediocriter etiam adiu- mento quod ex ipsis prouenit, fruantur. Ita sanè resolu- tionẽ quæ propter intẽperiem accidit, pro viriũ ratio- ne curare conuenit. Cæterùm autem deinceps explice- mus, quibus remediorum auxiliis, in quibus corpori- bus ad morbum depellendum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quòd si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, (vt diximus) prospiciẽdum est, apophlegmatismis, per- frictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posterio- rem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarifi- cando, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces superciliis imponantur: quippe trahunt ex alto, calefaciúntque partes affectas, & recreant: necnõ scirrho induratas excitãt, remolliúntque, vt musculi re- focillati in naturalium actionum memoriam reuertan- tur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes. Item succus anagallidis bene facit. Quinetiam ad sternutamentum prouocandum efficaci- bus medicamentis hoc in affectu vtendum est: herba la- naria præsertim, *quæ Græcè struthion appellatur*: vel euphor bio cum castoreo, vel tribus simul coniunctis.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrum resolutionem expertum sit, aut gena, aut maxilla, apophlegmatismis potissimùm vtendum est quæ staphide agria, mastiche & pipere constant: item perungere iis quæ ex sinapi fiunt, confert: necnon pastil lis qui hyssopum, aut pulegium, aut piper recipiũt. Hæc valent vt acriora, & emortuum sensum reuocant. Pro- dest ipsis etiam nucum pinearum crematarum vapor. permittendum autem est vt affecti vaporem hunc inspi rent. valde enim hoc facientes adiuuãtur. Quòd si mor- bus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium qui in faciei particulis resolutionem experiuntur. Vnctionibus autem vtaris ex castoreo, me- dulla ceruina, & styrace confectis. Omnibus hoc auxi- liatur, præsertim resolutionem in maxillaribus muscu- lis expertis. In aliis verò regionib⁹, vt manu, stomacho, aut vesica, non solùm hoc, sed etiam Lysiponium dictũ valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Castorei, euphorbii, piperis, singulæ vnciæ: suffimi- nis ammoniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ: medullæ ceruinæ vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ sex: ceræ libra: olei veteris tantundem: olei taurini, iri- ni, gleucini, cyprini, singulorum vnciæ tres. Hoc auxi- lium est vtilissimum ad omnem resolutionem, & per se & cum rutaceo oleo. Epithematis autem, tum eo quod διὰ ἀκρίδων, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo

A quod cõstat casia, vel sampsucho, vel cachryi. Et in sum- ma iis vtendũ est quæ ex alto euocare humores, & cruẽ- tare cutem possunt. His etiam in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus reti- nere nequeunt, vti decet. Iam verò iniectiones quæ ex euphorbio, castoreo & nitro constant, item quæ allium rutam & cuminum vnà cum oleo incocta habent, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinue- rint, per insessus ipsis & suffimigia succurrendum est. Ad hanc rem præstantissimus est lapis molaris: oportet

B autem ægrum vestimentis contectum, infundibulo ipsi subiecto vaporem ascendentem excipere. Lapis verò vbi ignitus fuerit, vino aspergatur. His & similibus reme- diorum auxiliis, solo vsus modo immutato, in affectis particulis vtendum est.

DE MELANCHOLIA, Cap. XVII.

Non vna quædam melancholiæ causa est, neque v- nus humor vitii parẽs, sed plures, & aliàs aliter ..u tati. vnde neque omnes eadem symptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur,

C sed alii ipsorum rident semper, & cum hilaritate ima- ginantur: alii cum ira & contentione, iis qui phrenitici appellantur, ea in re consimiles: quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie, vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant μωρούς. nõnulli opinionibus addicti sunt, & se futura prædicere arbitrantur. hi verò mortem desiderant: illi iugulari optant, alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi tempo ribus quibusdam habent, vt etiam cõsueta administrẽt: alii in continua dementia sunt. At nõ solùm variis qui-

D busdam motibus symptomatum ipsis oborientium dif ferunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi qui- dem solùm ipsum cerebrum morbo affectum habent, illi verò etiam reliquum totum corpus: alii autem ven- trem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ melan choliæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæque infestant has accidentia, ideo conue- niens studiosis existimo vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accuratè nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mede

E ri rectè, tum morbum superare, etiamsi difficilis fuerit, poterimus. SIGNA melancholiæ ex sanguinis co- pia nascentis. Internosces autem melancholiam ex co pia sanguinis fieri, primùm sanè si ad ipsum ægri tem- peramentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigró- que colore, & habitu tenues, multo facilius quàm can- didos & crassiores, melancholia corripi: adhæc eos ma- gis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia & mœrore plurima ex par- te transegerunt. Adhæc interrogare conuenit num ali-

F qua solitæ vacuationis retentio obuenerit, in viris qui- dem sanguinis per venas ani, *quæ hæmorrhoides Græcè dicun- tur*, profluentis: in mulieribus autem, menstruæ purga- tionis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, fa- cies quoque inspici debet, num multo quàm antea ru- bicundior sit, venæque magis turgescant, & intẽtæ sint. Hæc enim si deprehenduntur, sanguinis copiam, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sin au- tem quædam vanarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam consueta quoque opera aliquantis-

G per velint attingere, adhuc magis tum melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quum ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendátque cere- brum. Ac simile quid ægris contingit cuiusmodi iis quibus oculi suffunduntur, accidit. Quòd si cum risu vanæ imaginationes oriantur, humorem qui offendit, non admodum vitiosum esse, & rodentem, sola autem copia nocere. CVRATIO. Si igitur notatio, id quod offendit, sanguinis copiam esse, tibi suggerat, at- que ob hanc, talem melancholiam superuenire, dum va-

H pores inde (vt diximus) spiritum animalem turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnẽ aliam curationem, sanguinis missio adhibenda est. Dif- ferendum enim hic non est, quum metus sit ne, dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterẽt: vel etiam lõgius immorati, ventriculos ipsius

interiores obſtruant. Paucis itaque diebus, vbi ægrum cibo boni ſucci & temperato traduxeris, nequaquam concedens vt carnes & ea quæ ſanguineum humorem generare poſſunt, omnino aſſumat, ad ſanguinis vacuationem venito: & ſi vires robuſtæ ſunt, quantum ſatis eſſe putaueris, ſtatim detrahito. Frequenter enim vniuerſa euacuatio efficit vt nonnihil etiam ſpiritus qui vapores tranſmittit, euacuetur & diſſipetur. Sin autem vires multam prima vice euacuationem non tolerant, neceſſe eſt tunc non modò ſemel, ſed etiam bis, & ſæpius, quantum licet, paulatim auferre. Quòd ſi à brachio vacuatio fieri nequit, tentandum eſt eam à poplite & tali partibus moliri. atque hoc magis in muliebribus corporibus faciendum eſt: quippe menſtruam purgationem prouocat. Quum autem venas cubiti non manifeſtas inueneris, eas quæ commemoratis locis ſubiacent, incidere tunc oportet. nam ad affectum prædictum ſanguinis vacuatio eſt neceſſaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacunque parte ſanguinem detraxeris, quum etiam omnia ſimul vacuentur: quemadmodum diuus Hippocrates ait, Confluxus vnus, conſpiratio vna, omnia conſentientia. CVRATIO melancholiæ ex infarcto impactóque ſanguine ortæ. Si humoris ſanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte ſecato. Nam poſt totius corporis vacuationem, ſi loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At ſi circa caput aliquid moliri cogites, priuſquam totum corpus recrementis liberum reddideris, offendes magis quàm iuuabis, copioſiorem materiam ad locum affectum attrahens. Hac ſanè ratione iis qui ex ſola ſanguinis copia melancholia laborare inceperunt, mederi conuenit, vbi nondum ad rodētem, acrem aut biliosam, aliámve quandā humoris intemperiē manifeſtò immutatus fuerit. Nam ſi horum aliquid ſuſtinuerit, hi non amplius cum riſu imaginationes habent, ſed contrà feras ac furioſas admodum acceſſiones experiūtur. Quare per initia affectum excindere tentandum eſt. inueteratus enim, & veluti in naturam conuerſus, incurabilis propemodum euadit: & tali morbo affecti, nō melancholia tantùm laborant, ſed etiam per circuitus inſaniunt. Nihil enim aliud eſt inſania quàm melācholiæ ad maiorem feritatem intenſio. INDICIA melancholiæ quam ſanguis acrior bilioſiórque excitauit. Cognoſces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores ſanguineos, ſed magis melancholicos, aut acriores ſurſum efferri. Quòd autem ægri iracundi magis turbidique & minus placidi ſint, id bili, non autem ſanguini tribuendum eſt. Cæterùm quod temperamentum ægri calidius ſit, & ſiccum, ætas vigens, quódque victus præceſſerit calidior & acrior, aliáque his cognata, clarius tibi indicabunt, ſanguinem ad bilioſiorē magis naturam eſſe conuerſum. Nam humores diuerſis modis commouentur, & aliàs aliam qualitatem recipiunt. Siquidem in bilem cōuertuntur multa inedia, continuo ſalſorum ciborum eſu, aut validis curis: ad ſanguineum autem humorem magis vergunt, ex largioris vini vſu, & quodam valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin autē duos quoque humores ſuperare contingat, vtrunque horum accidens oboritur. interim nāque rident ægri, interim ferocius loquūtur, & aliàs alios motus, interualláque & acceſſiones habēt: quemadmodum in febribus accidit quæ circuitu mouentur: atque in his nonnunquam hoc humore cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuerſis ipſorum mutationibus, motibúſque. CVRATIO melancholiæ quæ à bilioſo & acriore ſanguine naſcatur.

Si igitur ex his quæ diximus indiciis, bilē ſanguini in vaſis admixtam eſſe ſuſpiceris, ad ea quæ huiuſmodi humorem vacuant, ſtatim veniendum eſt. Hoc autem probè facies, ac purgatio tibi commodè ſuccedet, ſi paucis antè diebus homini cibo temperato & humidiore nutrito medicamentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim humor etiam qui offendit, medicamento purganti facilè cedet, ita vt vincatur potius quàm illius vim euincat. Nam vt in craſſioribus humoribus cibi qui extenuant & calefaciunt, vtiliter adhibentur, ita etiam

A tales eiſdem ad euacuationem magis idonei reddētur. Vbi verò eos qui à bilioſo ſanguine infeſtantur, humido (vt diximus) & tēperato victu alueris, medicamentū exhibeto. Sit autem picra, quæ recipit liquorem ſcammoniæ: verùm picræ quidem ſcrupulos ſex, ſcāmoniæ verò liquoris ſiliquas octo, aut paulo amplius minúſve ponito. Quòd ſi æger medicamentum ſolutum nolit aſſumere, fiant catapotia: ſin hæc quoque per ſe inuitus capiat, vino, aut ouis molliſſimis excipiat, ita vt vitelli membrana leuiter aperta, in medio illa coniiciantur. ſic
B enim æger ſine moleſtia & placidè omnino ea accipiet. Cæterùm ſi tali dato medicamento corpus non abundè ſatis vacuatum eſſe deprehendas, poſt paucos dies, & victum humectantem rurſus adhibitum, balneo vtitor, & quiete: ægrúmque iterū purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. ſic enim optimè feceris, in quibus melancholia non ex ſanguine in bilioſam naturam conuerſo, & plus ſatis excaleſcente, & toto fere nimis adūſto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis aut purgationibus in tali melancholia vſi ſunt, præſertim
C hiera, ægros magis furioſos atque inſanos reddiderunt, dum ſanguinem ad ſiccius & acrius conuerterent. Præſtat igitur tales ſimplicioribus adhuc medicamentis, quæ corpus totum nequeant calefacere, repurgatos, humectanti cibo permittere. Nouiſtis autem vos, me quoque pleroſque ita laborantes, victu potius quàm medicamentis vſum perſanaſſe. Verùm eſto cibus (vt ſummatim dicam) ptiſſana potiſſimùm, quæ manè cum granis ipſis, aut circa horam ſecundam aſſumatur: in prandio, etiam piſces ſaxatiles, gallina cohortalis, atque alia
D quæ volatu fidunt, præter paluſtres: item ex teſtacea cute præditis, pectines, aſtaci & erinacei: inter olera, lactuca & intybus, omni modo comeſta, adhæc malua: alia verò omnia vitentur, præſertim braſſica, & agreſtia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla: ſimiliter etiam inter vuas, dulces, & dura carne præditæ: ex malis, quæ non aſtringunt. Ficus autem vitentur, aut modicè aſſumantur: atque hæc ſunt omnia. nam talia fere non poſſe obeſſe, vſu probauimus. At ex placentis vniuerſis aſſumere quid, prorſus cauendum
E eſt: item quæ ex garo & caſeo præparantur. Nam omnia quæ in hunc modum cōficiuntur, bilioſum humorem magis augent, & nimis exaſſant. Vinum (ſi vſus quoque poſtulauerit) Chryſatticum, eiúſque modicum, propinabis. Huius inopia, præferri debent quæ nihil aſtringens habent, ne ipſa ad caput vapores tranſmittant. Huiuſmodi ſanè victus ipſis præſcribatur. Etenim ſiquid ex particularibus deſideretur, hoc quoque medicus intelligens, iis quæ dicta ſunt, prudenter adiiciet: atque per ſe inuenire poterit num carnibus & balneis æger indigeat,
F aut augens aut minuens quantitatem non nimis ſubitò.

De balneo.

Dulcium balneorum vſus, ſiquid aliud, ipſis opitulatur. Aliam nanque partem bilis diſcutere, aliam humidorum qualitate contemperare, totum verò corpus aqua calida ſuperfundere, caput tepida potius, & luteis ouorum abſtergere, ac vniuerſum ſanè corpus hydrelæo, caput autem roſaceo vngere conuenit. Aer quoque ſit temperatus, pari modo calidæ labrum: atque ægri in
G eo immorentur diutius, ac in calidam deſcendere cogantur: omnino etiam, ſi æſtas fuerit, in ea diutius inſideant. A balneo non ſtatim bibant vinum, ſed aquam tepidam: atque ita vt antea prædiximus cibum ſumāt. dormituris, rurſus tepida offeratur. Hoc ſanè victu eos qui ex bilioſo ſanguine & calido admodū melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum verò eſt, veteres in capite talium melāncholicorum, cucurbitulis & pulueribus acrioribus vſos fuiſſe, cruentare ipſum cupientes: alios etiam hirudinibus: nos autem in
H omnibus huiuſmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quòd nihil ipſos iuuant, adhuc etiam magis intemperatos & ſicciores reddunt. Tunc autem iſta fieri debent quando materia violenter ad cerebrum profecta & craſſior impacta fuerit, vt aliis cedere medicamentis repugnet.

De melancholia quæ à sanguine melancholico nascatur.

Accidit igitur, nonnullos melancholia potissimùm laborare, quum sanguis plus satis adustus, vapores immoderatius capiti transmittit, animalémque in eo spiritum permutat. Vapores autem à melancholico potius humore excitari inde nosces quòd æger tristitia præter rationem, mœrore & metu afficiatur, optétque mortẽ; & auersetur eos qui maximè videntur esse amici: suspicionésque falsas habeat, quasi nonnulli velint eum interimere, aut gladio arrepto, aut medicamento exhibito. Nouimus autem eiusmodi humorem etiam alias infinitas, peregrinas & multiplices imaginationes inducere posse, & quòd alii se vas fictile esse putent, alii corium, alii gallum etiam, vt vocem illius imitentur: quemadmodum alii lusciniam se esse credant, & plorent quòd iryn perdiderint: alii verò quòd cælum gestẽt tanquam Atlas, ac metuere dicant ne collabatur, & non solùm illum, sed etiam omnes simul conterat. Ego mulierem vidi quæ ea imaginatione vexabatur vt mediũ manus suæ digitum constringeret, tanquam in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autem illa quoque, verita nequãdo digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iam alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, fortè etiam supra vires nostras, omnium velle meminisse: verùm hæc appo suisse sufficiet quæ iis potius qui à melancholico humore originem morbi trahere inceperunt, solent euenire. Quapropter si morbus ex tristitia aut solicitudine quadam præcedente, aut alio animi affectu cœperit, cõsiderare tunc oportet imaginationis speciem, aut rationem, aut aliud quiddam eorum quæ subitam mutationẽ efficere possunt. Plurimi nanque sic curati sunt quodammodo, vel quum vidissent audiuissẽntque ea quæ consequi desiderabant. Ita ergo Philodotus medicus quendam qui sibi caput amputatum esse, quòd tyrannus factus fuisset, putabat, casũmque deplorabat, curauit: imposito repentè capiti ipsius plũbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recepisse rursus putarit, gauisúsque sit plurimum, atque ideo vana imaginatione liberatus. Iam mulierem quidam curauit melancholia laborantem, hoc pacto: quum putaret illa serpẽtem se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectum fuit, paruam bestiam per omnia imaginationi illius, & descriptæ à vana imaginatione feræ similem imposuit. Quare huius quoque affectum, quia ob tristitiam eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subitò accedens dissoluit. Adhæc aliam quandã, ex longa viri peregrinatione, melancholia correptam, & iracundè omnibus respondentem vidi: sed & ipsa eodem modo sanata fuit. nam maritus illius peregrè reuersus, nulli prædicens, neque aliquandiu differens, sed subitò ingressus, seipsum illi ostendit. Præter spẽ igitur ipsum mulier cõspiciens, atque ita amplexa, multóque gaudio affecta, subitò omni metu liberata est, rursúsque ad statum naturalem rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur, nisi affectus longo alio tempore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omnique artificio vtentem, præsertim vbi malum à manifesta quadam & veluti primaria causa occasionẽ habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitum abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quoddam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse autem tunc est & mentem arti adhibere, & considerare num à sanguinis missione, an à purgatione, vel etiam ab vtroque simul incipiendum sit: & si quidem vtrisque opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendũ est. Post sanguinis vacuationem, ægri vires cibo boni succi & temperato, balneísque dulcis aquæ recreandæ: deinde sic recollectis ægri virib⁹, ad humorum noxiorum vacuationem veniendum. Paretur autem his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis. Epithymi quidem sint scrupuli duodecim: seri lactis autem cochleare. quòd si tempus serum lactis non habeat, ex mulsa dentur. Paucis diebus interpositis, offerto rursus epithy

A mum, adiiciens ei picram: sint autem epithymi scrupuli sex, & picræ totidem. At si etiam post hanc purgationẽ insaniæ & melancholiæ symptomata adhuc perseuerẽt, nihilóque minus ægrum infestent, à nouem, aut longissimùm decem diebus, ad valentius purgantia transito, præcipuè hieram Galeni. hæc enim vtraque obtinet: varios expurgat humores, citra molestiam & turbationẽ. Purgatione autem facta, inspicienda rursus ægri mens est: & si quidem melius habere videatur, (cognosces autem hoc nimirum inde quòd metus & tristitia intempe
B stiua iam cessarint, & moderatiores mansuetioresque potius euaserint) audacter rursus eadem purgatione vtitor: iisdem nanque insistentes, curationem quoque ita rectè peragemus. Quòd si hiera data, melancholiæ imaginationes nihilominus infestare videantur, tunc sine vlla cunctatione lapidem Armeniacum dare festinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properasse, vbi affectum ab aliis purgationibus nihil penè imminui conspicerent: verùm ego lapidem Armeniacum veratro albo præfero: atque licet vten-
C tem ipso, experientia cognoscere quomodo præterquã quòd efficaciter, etiam sine molestia & periculo purget: quorum nihil veratrum album habere nouimus.

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res postulat, non modò infrà per aluum, sed etiam per vomitus purgationem fieri, lapidem illotum exhibere conuenit: sit autem modus ipsius, scrupuli três aut quatuor, aut paulo amplius minúsve, pro virium simul & copiæ humoris noxii ratione. At si æger purga-
D tione per vomitum non admodum indigere videatur, sed per imum ventrem totum vitiosum humorem exire conducat, tunc lapidem eluere oportet, vsque ad duodenas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationẽ stomachi aut compressionem lapis excitare potest, sed etiam minori cum molestia nigrum terrestrémque humorem vacuabit, vt paucis præteritis diebus, adiumentum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autem ex hoc scrupulos quinque, aut sex vt plurimum, ex aqua tepida, semper ex cognatis dictis coniectura deprehendẽs
E an plus minúsve exhibere debeas. Quòd si ægrum etiam bis adhuc requirere susspiceris, cum fiducia rursus exhibeto. Neque enim calorẽ habet aut siccantẽ admodum, aut aliã quampiã ipsi insidentẽ amarã & venosam qualitatẽ, vt æger ideo medicamẽtũ bibere detrectet. Sin autem nonnulli humidũ aliquod medicamentũ sumere auersentur, (multi enim in totum nõ sustinent solutum medicamentum assumere) in catapotia lapidẽ redigere oportet. Si verò libet, etiã picræ aliquã insignẽ partẽ admisceto, aut etiã ex aliis quibusdã quæ purgationẽ ma
F gis promoueant, & non renitantur. Ne autem is qui parare velit horum confectionem, inquirendo laboret, vi sum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse. habet autem in hunc modum.

Descriptio catapotiorũ ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia: epithymi semuncia: agarici scrupuli quatuor: lapidis Armeniaci scrupuli quatuor: scãmoniæ vneia: caryophyllorũ grana viginti. Contusa excipiantur rhodomelo, aut succo citrii, aut rhodomelite: dentur scrupuli duo, plurimùm quatuor. Notandum verò
G est, hæc, præterquam quòd stomachum corroborant, simul etiã varios humores, præsertim terrestrẽ & melancholicum, citra molestiam purgare posse. Idẽ igitur lapis (vt diximus) & potus, & in catapotia redactus, ad purgandũ est efficax. Nec amplius quærendũ est num suffocatio quædã aut syncope subsequutura sit, quemadmodum id ex albo veratro fieri contingit. Neque necesse est nos antea ægros præparare medicamentis quæ metu suffocationũ assumere consueuerunt: quorũ amplius nunc meminisse opus non est: illa verò admonẽdi gratia scri
H bimus, quæ etiã nunc facere solemus in consuetis magna parte purgationibus, vbi illæ plus minúsve mouere videantur. Si igitur minus quàm par est purgauerint, mulsam dare conuenit, & tẽpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptissanæ, aut pane, aut colũbæ iure, aut gallinacei, quod non multum olei adiectũ habeat.

Sin autem

Sin autē purgationē copiosiorē fieri cōtingat, vt etiam conuulsiones superueniant (multis enim hoc accidit)& si nō animaduersione dignum quid euacuatum fuerit, quòd ægri neruos habeant natura sicciores imbecillioresque,aquam liberaliter superfundito, multóque vtitor hydrelæo, ac panem ex vino diluto, aut omphacomelite,aut aqua frigida porrigito. Sin autem aquam frigidam bibere cupiat, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiam malum Punicum, mala & pira ante cibum, & gallinarum ventres. Vbi verò nutrieris, quies & somnus ægro indici debent: postquam vires receperit, ad balneum ipse ducendus, quòd aerem habeat temperatum: concedendúmque vt non modò in calidæ solio, sed etiam frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutum rursus ipsum nutries pane ex vino aut omphacomelite, *quod ex uuis semiacerbis & melle despumato paratur.* reuerso autem domum permittendum vt conquiescat, & omnino obdormiscat. quippe hoc semper omnibus purgatis euenire consueuit: præsertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tum suauius, tum altius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atque vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationésque firmas habere, & barbaricū morē deposuisse, adhuc etiā magis copiosum alimentum porrigito, perdices, gallinas, phasianos, qui non sint pingues, & passeres similiter. Vitentur autem omnia esculenta quæ in paludibus proueniunt: ex piscibus, cetacei, præterquam saxatiles. Postquam verò cibo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundum tres aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucam, maluam, & palustres asparagos moderatè. Abstineant autem brassica, & omnibus quæ melancholicum humorē pariunt, vt eruca, sinapi, allio. Ex carnibus bubula potissimùm, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis: item panibus sordidis, garo, & vinis vetustis, austerisque. Sic iam ægrum victu,& balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conuersari amicis, ac facere quæ etiam prius ipsi grata erant,& spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliáque animi oblectatione, toto corporis habitu corroborato, mutatóque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quòd si reliquiæ quædam ipsis superfint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repetere, initium à primis faciens, à quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quòd etiamsi affectus difficilis & propè insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo peritè, & vt rationi consentaneum est, omni tamen ægrum morbo amaro molestóque liberabis.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber II,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE CVRATIONE OCVLORVM, Cap. I.

ETSI iam in aliis quibusdam libris oculorū vitia persequutus sim, quomodóque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ atque curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsúsque horum modum & confectionem: hic tamen similiter eadem quoque summatim & breuiter perstringere, operæpretium mihi visum est, vt ne, qui in hunc de medendi ratione librum inciderint, aliunde quæ oculis condūcunt colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primùm docere conuenit quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationem subiungere. Quare nunc à dolore qui oculis accidit exordiemur. nihil enim adeo excruciat vrgétque artem ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igitur vehementiores acrioresque dolores oculos comprehendant quàm vt æger ferre queat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plerique, confidas. Multi nanque opium quoque instillare ausi, præterquam quòd nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eam considerando, ita quoque curationis speciem definire. non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorem potest excitare, necnon qualitas: subinde verò etiam vtrunque, & qualitas simul & quantitas. Videndum porro est vnde id quod influxit procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite: item, vtrum per arterias an à venis, vel vtrisque profluat. Adhæc, quale vtique sit quod influit. vel enim sanguis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatulentus est, quod influxerit: præterea humor noxius, vnúsne sit an duo commixti. Fieri enim potest vt vnius tantùm influxus inflammationem dolorémque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accommodare oportet: præcedat autē internotio, quæ ad rectam curationē deducit.

QVOMODO sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur. Sanguineum itaque humorem influxisse, ac inflammationem concitasse, ex specie ac forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra & sanguinea sunt, facies rubens & tumidior, venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad consuetas actiones. Quòd si præter hæc neque lacryma rodens & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato. CVRATIO. Si igitur sanguis causa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cum sanguine, etiam purgationem paulo post sanguinem dimissum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ non rodunt, & lenissimis: extrinsecus autem illis quæ concoquere inflammationes possunt, quorum etiam compositiones vobis exponemus. DE REMEDIIS quæ extrinsecus imponuntur. Lac muliebre cum vitellis ouorum & rosaceo superimpositum, mirificè lenit, inflammationésque oculorum admodum feruentes concoquit. Similia præstant etiam violæ folia. Ad maximas autem inflammationes tumidioresque bene facit & crocus cum mica panis, luteisque ouorum, ac rosaceo. Idem faciunt etiam palmulæ, præterquā quòd fluxionis cursum sistūt, cum meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis septem feruefactis, & oleo rosaceo.

AD VEHEMENTES dolores, & maximas epiphoras. Rosarum recentium drachmæ quatuor, croci drachma: excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure. DE COLLYRIIS. Cataplasmatis igitur in inflammatis extrinsecus vtendum est. quæ verò illini & instillari debeant, hæc sunt: verùm scire prius oportet ea quæ inflammationem experiuntur, mitigatoriis, lenioribusque & non reprimentibus collyriis demulcenda esse: deinde etiam quæ reprimere possunt, sic adhibenda vt primum quidem admisceamus ea teneris ac mollibus, postea verò cōcoctione

facta, etiam finceris. Quum enim feruor inflammatio- A nis & multa afperitas finierit, ægri citra moleftiam quoque aftringentia ferre poffunt. COLLYRIVM mitigatorium Trypherum, ad eos qui collyriorum rofionem ferre nequeunt, præfertim ad affectus recentes. Cadmiæ combuftæ, ex lacte muliebri reftinctæ, (mihi autem melius vifum eft, prius lotam comburere, atque fic lacte extinguere) cerufæ lotæ, fingulorum drachmæ fedecim, croci drach. tres, opii drachma, tragacanthi drachmæ duæ. Aqua pluuiali excipito: vfus eft ex ouo. Facit etiam ad puftulas oculorum, B *quæ Græce φλύκταιναι dicuntur.* ALIVD, & ipfum longè leniffimum. Cadmiæ drachmæ quinque, cerufæ drachmæ quatuor, pompholygis drachmæ duæ, opii drachma, tragacanthi drachmæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes & dolorificas citra rofionem mitigare, plurimis conftat experimentis. ALIVD egregium, quod breui paratur. Cadmiæ combuftæ & afinino lacte extinctæ vnciæ quatuor, cerufæ vnciæ duodecim, terræ Samiæ (*quæ ἀστὴρ Græcis dicitur*) tragacanthi, mandra- C goræ, amyli hordeacei, lactucæ caulium fucci, gummi, fingulorum drachmæ duæ: opii drachmæ tres, ouorum duodecim albumina. ALIVD collyrium quod fpongarium dicitur, ad maximos oculorum cruciatus, (celeriter enim mitigat) in hunc modum habet. Amyli, cerufæ, fingulorum drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ. aqua pluuialis adiicitur: vfus ex lacte eft. DE COLLYRIIS reprimentibus, quæ etiam monohemera dicuntur. Reprimentium collyriorum, & quæ *ab uno die* monohemera dicun- D tur Græcis, duplex quædam differentia exiftit. Maiora igitur ipforum vim habent difcutiendi & reprimendi moderatam, vt ipfa etiam ad incipientes lippitudines citra rofionem accommodari, tum inftillando, tum inungendo, poffint. Quare etiam imbecillioribus, & cæfiis oculis potius, mollique carne præditis, & mulierum faciebus infcribuntur. cuiufmodi funt quæ ex lycio, croco & glaucio temperantur. Præter has igitur compofitiones medicamenta vobis quæ valentiorem aftringendi vim habent explicabo, vt etiam in diuturniori- E bus ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine & vehementiore, talia funt idonea quæ ex vino parantur, quibus germina quoque oliuarum cum reliquis odoramentis quæ calefacere & ficcare poffunt, inieci. Quum igitur talis fit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes lippitudines conueniunt, prius agamus: deinde fic, quæ plus aftringunt, & efficacius repellunt, perfequamur.

COLLYRIVM reprimens mediocriter, monohemerum. Hoc, & Medicum, & *à dolore mitigando* ἀκεσώδυνον F appellant. Repellit igitur per initia, fi inungatur, & inftilletur ex ouorum albumine, frequenter etiam quum lauamus: adhæc prodeft ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim, & cicatrices etiam tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere & collyrio cum ouo: farcocollæ, glaucii, croci, fingulorum drachma, tragacanthi drachma. aqua pluuialis adiiciatur. ALIVD. Glaucii drachmæ octo, farcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma G femis: aqua pluuiali excipiantur. ALIVD ad eadem præftantiffimum, & vfu probatum. Rofarum tenerarum drachmæ quindecim, croci drachmæ octodecim, tragacanthi drachmæ feptem, opii dolum non experti drachmæ duæ, fpicæ nardi drachmæ duæ, gummi drachmæ feptem: aqua pluuiali excipiantur. Ex iifdem illitum collyrium Nili, quod diarrhodon infcribitur, ad ardorem facit. ALIVD Mufarium dictum, ex tomo Hieratica. Hoc quoque collyrium eft præftantiffimum, quod eãdem vt prædicta vim ob- H tinet, nifi quòd fluxionum curfibus repellendis efficacius quàm illa exiftat. habet autem in hunc modum: Amyli drach. quindecim, glaucii drach. octo, farcocollæ drach. quatuor, croci drach. duæ, myrrhæ drach. gummi drachmæ duæ. Ex aqua pluuiali vtitor. ALIVD, Polydeuci cognomento, quod nos fæpe fumus experti. Rofarum viridium fucci quod fufficit: croci drachma, farcocollæ drachmæ duæ, glaucii drachmæ quatuor, gummi drachma, opii drachmæ quatuor, tragacanthi drachma. Gummi contundito primum, adiecta tragacanthæ drachma. Glaucium, farcocolla, opium, læuigata rofarum fucco excipiantur. ALIVD collyrium quod Medicum vocatur, admodum ftrenuè repellens, ftatim per initia inunctum.

Glaucii drachmæ octo, farcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma femis. aqua pluuialis adiicitur. Ego hoc abundè fum expertus, vt etiam fi cum alio quodam mitigatorio inftilletur. ALIVD ficcum collyrium quod διὰ κρόκου dicitur, ad incipientes lippitudines.

Glaucii, farcocollæ, croci, aloes, fingulorum drachma. Hoc etiam vt præferuante vti oportet, quippe repellit omnem oculi turbationem fubunctum. His igitur prædictis in eum modum vtendum eft. reprimunt enim omnem turbationem fi per initia fublinantur, & non diu inhæreant. nam diuturnior ipforum vfus afperitates in palpebris excitat, atque in affectum pertrahit. DE COLLYRIIS quæ alio modo monohemera appellantur. Deinceps autem dicamus etiam de collyriis quæ alia ratione monohemera nuncupantur: quorum vis eft valentior, magífque poteft reprimere & aftringere. quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exhulcerationem fiunt, & inflammationibus, vti oportet: quorum defcriptio in hunc modum habet. PRIMARIVM monohemerum, quod *à uno* διὰ οἴνου vocatur. Æris combufti drachmæ vigintiquatuor, cadmiæ drachmæ fedecim, lacrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo, myrrhæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadraginta. Vino Mendefio excipiantur. ALIVD giluum, quo vtor, Cerycium dictum. Cadmiæ drachmæ viginti, æris combufti drachmæ fedecim, opii drachmæ octo, croci drachmæ octo, acaciæ drachmæ vigintiquatuor, æummi totidem. ALIVD ad eadem efficax, cognomento Theophilion, habet hoc pacto: Cadmiæ drachmæ fedecim, croci drachmæ fex, myrrhæ drach. quatuor, nardi Indicæ drach. quatuor, acaciæ drach. octodecim, gummi drachmæ vigintiquatuor, æris combufti drach. fedecim, opii drachmæ tres. ALIVD, quod xerocollyrium vocatur, reprimens, hac mixtura conftat: Cadmiæ, acaciæ, gummi, fingulorum drachmæ fedecim, æris combufti, lacrymæ papaueris, myrrhæ, fingulorum drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. ALIVD collyrium reprimens, admodum generofum, monohemerum. Stibis eloti drachm. octo, cadmiæ drach. octo, æris combufti & eloti drach. quatuor, aloes drachmæ tres, myrrhæ drach. quinque, acaciæ rufæ drach. duodecim, opii drachma. Vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, poftquam toti corpori profpectum fuerit. COLLYRIVM quod magnus Hermolaus dicitur. Æris combufti drachmæ octo, cadmiæ totidem, fpicæ nardi fefquidrachma, croci drachm. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drachm. octo, lycii Indici drachm. duæ, acaciæ, gummi, fingulorum drach. viginti, opii drach. quatuor. aqua pluuialis adiicitur. Mirabiliter repellit & extenuat inflammationes. ALIVD collyrium Hermolaus, quod *ab oleo* δι' ἐλαίου dicitur. Cadmiæ drach. fex, æris combufti drach. fex, myrrhæ drachma femis, aloes fefquidrachma, opii drachma femis, croci drachma, gummi, acaciæ, fingulorum drachma vna & femis, olei veteris ad excipiendum ea, drach. quatuor. aqua pluuialis adiiciatur. COLLYRIVM Nicariũ cognomẽto. Valde opitulatur omni fluxioni, & chemofi, pũcturifque, & mẽbranarũ excrefcẽtiis, itẽ craffæ pituitæ angulis oculorũ inhærenti, ftaphylomatis, myocephalis, cruftis, & omni affectui benefacere cõpertum eft. At vilitatem medicaminum ne contemnas. Æris combufti drach. fedecim, cadmiæ drach. viginti, gummi

drach.triginta duæ, medicamenti drach.trigintasex. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti cōfectio hæc, Succi centaurei drach.duæ, sapæ Creticæ pars vna. Coquito sarmētitiis lignis in olla recēti, donec sordium crassitiem habuerint:& ex ouo instillato illis qui quod astringit non ferunt. Aliàs ex aqua bene facit:per initia autem ipso aquato vti oportet. ALIVD quod pilarium vocatur. Cadmiæ combustæ, æris vsti & eloti, singulorum drach. duæ: opii, acaciæ rufæ, singulorum drach.tres, cerusæ drach.sex, myrrhæ drach. tres, amyli, tragacāthæ, gummi, singulorum drach.duodecim. Pluuialis aqua additur. Egregiè admodum repellit ac mitigat pinguior eius vnctio. Quum iam explicauerimus qui sanguinis missionem requirant, & de conuenientibus ipsis (si vsus postulet) collyriis, perscribamus etiam qui ex ipsis purgationem desiderent.

SI DOLOR EX BILIOSO ET ACRI humore nascatur, Cap. II.

AN igitur dolor aliquis ex bilioso & acri humore prouenerit, clarum tibi ex multis euadet. Primùm sanè inde quòd totum corpus plethoricum non apparet, sed potius vitioso etiam humore præditum. ad hæc, quòd non solùm anguli, sed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægrique videantur vri, exiliántque, rosionem non tolerantes. Quum igitur morbum ex his atque illis quæ præcesserunt internoueris (nam tristitia plurimùm, curæ, insolatus, ira, & acrium esus præcedūt) cum fiducia curationem aggredere. licebit enim celerrimè vel sine collyriis affectui mederi. CVRATIO.

Si igitur biliosa humorum prauitas in toto corpore superare videatur, iis quæ totum corpus purgant liberántque recrementis vtitor. Sin autem recrementa acria non in toto redundent corpore, sed qualitate potius quàm quantitate peccare videantur, solis balneis dulcis aquæ, & temperatis, ægrum citra dolorem liberabis. Quòd si etiam obediens æger fuerit, cibo quoque lenissimo mitissimóque & crasso vtatur: vt orpho, & aliis duorioribus piscibus, glauco, buccinis, aut isicio ex ipsis parato, aut bulbio, aut sturnio: ex oleribus, intybo, aut malua: inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborantibus assumere neutiquam cōnsulo: habent enim quidpiam quod oculos irritet commoueátque. At citriorum carnem sine cortice ante cibum potius celeriúsque assumant: aquā tepidam magis quàm vinum bibant. sin autem hanc bibere nolint, Chrysaticum ipsis dato, aut dulce Bithynum, ac alia quæ humores crassiores efficiunt, obtundúntque. At si ægri inobedientes victus rationem non obseruēt, (quemadmodum plerique sunt, præsertim barbari) tum collyriis vti necesse est, atque ex eorum numero quæ non rodant, sed acrimoniam queant obtundere: ex quibus primum est quod ex pompholyge paratur. Descriptio eius in hunc modum habet. COLLYRIVM ad acres fluxiones efficax. Pompholygis lotæ, piperis, cerusæ lotæ, plumbi cremati & eloti, amyli, singulorum drach. vigintiquinque, gummi albi drach. quadraginta. Aqua pluuiali excipiātur. Horū quodque post combustionem eluere oportet, donec aquæ mixtū non amplius nebulosum inde ascendat: deinde siccata etiam pondere appenso miscere: læuigatis simul diebus plusculis, amylum & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit. nam si cum aliis amylum quoque superiniiciatur, facilè acescit. Hoc collyrium laudatissimum est, cum aliis multis de causis, tum maximè quòd nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum: quemadmodum sunt alia multa quæ ex opio & mandragoræ succo & similibus torporem inducentibus, partem recipiunt, quorum copiosior vsus noxius existit. Licet autem, si vsus requirat, nonnihil ex repellentibus sæpe admiscere, aut ex mitigantibus, quantum quis affectui infestanti conuenire putauerit. Aliàs enim aliter idonea mensura inuenitur.

SI OBSTRVCTIO SOLA OCVLOS exerceat. Cap. III.

A SI inflammatio ex sanguinis crassioris magísque pituitosi obstructione citra corporis repletionem facta sit, sanguinis missio aut purgatio adhiberi non debet: sed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facilè distribuuntur, ipsis propinari. Etenim potest hoc & sanguinē dissipare, humorémque impactum dissoluere, & particulæ imbecillitatem corroborare, vt nō amplius humores recipiat. Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, (vt diximus) ægrotantem temperato prius balneo lauare, meatus ex-

B calfacere, & laxare, atque tunc vinum exhibere. Ita enim potio facilè in totum corpus partésque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem pepererint, non modò calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet & expellat: simúlque etiam particularum (vt diximus) imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insidēt, extrudere possint. Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, quum sit tutissi-

C mum, & præterea internotioni conferat, admoueatur. Quum enim, vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum. ac fomentis insistēdum est: nam affectum in totum discuties. Sin autem humor influit, & dolor paulum remissus iterum intendatur, vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione: vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione: vbi autem vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiam aquosam mulsam instillare conuenit: atque tunc multo magis

D quum crassiores pituitæ enascentes oculum premunt. Nihil enim adeo extenuat, crassámque pituitam nasci prohibet, vt mulsa, & ea collyria quæ vim discutiendi & inflammationes concoquendi obtinent.

DE DENSITATE, Cap. IIII.

QVòd si etiam densitas quædam in meatibus extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirificè & subitò dolore liberetur, eo quod insidet (siue humor, siue spiritus sit) dissipato. At spiritum esse qui distendat meatus, fa-

E ciátque dolorem, hoc indicat quòd neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intolerabiliter doleant, distendantur & rumpi videantur. Ego sanè quendam ita affectum mulsa curaui, quum nullum ex iis quæ mitigant, dolorémque leniūt, sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem quàm antea fuerit, excitaret. Quum igitur exposuerimus quinam sanguinis missione indigeant, qui verò purgatione, item qui vtrisque, superest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione, i-

F tem de hulceribus, tum quæ cum inflammatione affligunt, tum quæ cum ruptura & erosione, necnon myocephala, & staphylomata experiuntur, & (vt dicam breuiter) de omnibus quæ inueteratos habent affectus, de cicatricibus, albuginibus, pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus, agamus.

DE EXHVLCERATIONE ET INFLAMmatione, Cap. V.

SI igitur hulcus simul & inflammatio oculum exercet, clarum est curationē quoque mixtam desidera-

G ri per ea quæ inflammationē mitigare possunt & cōcoquere. Talia autē sūt tū quod ἀ thure δἰὰ λιβάνου Græcis dicitur, tū cygnos, tū quod ex amylo fit, tū quod cerusa & terra Samia, quæ aster dicitur, cōstat. Hæc omnia tum erosiones, tum hulcera, fluxione ex acri humore facta, persanant. habet autem scriptura horum in hunc modum. COLLYRIVM CYGNOS. Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorum dolores, & acres fluxionum impetus. Conuenit autem iis qui collyriorum rosionem ob corporis mol-

H liciem & imbecillitatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elotæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacanthæ, opii, singulorum drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad excipiendum ea, ouorum trigintaduo albumina. COLLYRIVM

Libianum. Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ duæ, cerusæ totidem, amyli drachmæ duæ, cineris pompholygis drachmæ octo, terræ Samiæ (quæ aster dicitur) drachmæ octo, plumbi combusti & loti, tragacanthæ, singulorum drachmæ octo, gummi drachmæ tres: aqua læuigato, & excipiendis illis, ouorum viginti albumina adiicito. *in alio, opii drachmas duas.* Hoc collyrium longè est vtilissimum: valet ad oculorum pustulas, ardores, rupturas, puris colluuiem, chemoses, magnos dolores, multósque affectus, cicatrices exterit. In summa, multi est vsus, facitque ad omnia prædicta, maximè ad inflammationes quæ cum hulcere infestant. Similiter etiam id quod διὰ λιβάνου inscribitur, ad eadẽ facit, præsertim ad vehementes oculorum chemoses.

COLLYRIVM διὰ λιβάνου, ad chemosin efficax.

Cadmiæ, thuris, singulorum drachmæ viginti, cerusæ drachmæ quadraginta, opii drachmæ sex: aqua pluuiali excipiuntur. Confert etiam glaucium ex aqua, si extrinsecus illinatur: sed non statim per initia chemosis, verum à quinque aut sex diebus, vbi huius cõcoctio facta fuerit. Atque id sum expertus. COLLYRIVM Vranium. In quibus influxus non adeo calidus est, bene hoc facit, ad pustulas, rupturas, procidentias, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, nomas, & carbunculos. Terræ Samiæ torrefactæ vnciæ tres, pompholygis vncia, Cadmiæ lotæ vncia, stibis vnciæ duæ, squamæ æris elotæ vnciæ quatuor, opii drachmæ sex, gummi vnciæ quatuor. aqua pluuialis adiicitur. At si cum hulcere inflammatio vrgeat, & lacryma influens copiosa fuerit, misceto lenioribus paululũ ex iis quæ repellere possunt. sin autem acris fuerit, ea quæ à rosis diarrhodon inscribuntur. Quòd si non est admodum calida lacryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur pilarion, vel ex illis quæ monohemera, aut acharista nuncupantur: quorum etiam mixturas vobis exposui: & siquid omissum fuerit adscribemus. Iam mali Punici granum, si exprimatur in oculum qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat à diuina se apparitione per insomnia edoctum esse. QVAE CICATRICES exterunt. Quæ ex smegmatis cicatrices exterere solent, hæc quoque callos abolere possunt, crassásque cicatrices. Sũt igitur multa quæ id præstare queant. Anemonæ omnis succus cicatrices oculorum exterit. Similiter etiam centaurei minoris succus ex melle abstergit. In magis autem vetustis cedria quoque vsi sunt. Hæc etiam schirrosas albugines, *quæ Græci leucomata quoque appellant*, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illitum, probè facit: item sepiæ testa combusta, & ex melle contrita. Inter collyria verò hoc quoque admodum probè & leniter abstergit, quod recipit mamyræ, suffiminis ammoniaci, myrrhæ Troglodyticæ, crocodili terrestris fimi. Omniũ æquales partes in collyrium redigito, & vtitor tanquam experimentis probato. COLLYRIVM diathece, ad hulcera mirabile. Confert etiam vetustis: præsertim autem hulcera maligna & albugines exterit atque extenuat. Quare etiam ad myocephala valet, aliásque plurimas laude dignas vires obtinet. hæc autem recipit Cadmiæ combustæ & elotæ drachmas vigintiquinque, stibis drachmas quinque, spicæ nardi drachmas tres, croci drachmas tres, castorei, squamæ æris, singulorũ drachmas duas, æruginis drachmas quatuor, æris combusti drachmas tres, piperis, cerusæ, lycii, opii, thuris, opobalsami, singulorũ drach. quatuor: lapidis schisti, casiæ rufæ, singulorũ drachmas duas, æruginis scoleciæ drach. duas, chalcanthi drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, gummi drachmas viginti, succi fœniculi drachmam, fellis caprilli drachmas quatuor. vino Amynæo læuigato, & vtitor. COLLYRIVM Chionion. Cerusæ drachma vna, salis ammoniaci drachma vna, ammoniaci thymiamatis drachmæ tres, sepiæ testæ drachma vna semis. Præstantissimum est remedium, & subinde vsu probatum. COLLYRIVM nardinum Zoili. Stibis cremati & eloti drachmæ octo, æris combusti drachmæ octo, cerusæ com-

A bustæ & elotæ drachmæ octo, spicæ nardi drachmæ tres, folii drachmæ tres, croci drachmæ sex, opii drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ quatuor, acaciæ rufæ drachmæ viginti, castorei drachmæ sex, aloes totidẽ, gummi drachmæ viginti. aqua pluuialis adiicitur. Hoc collyrium ad affectus admodum veteres bene proficit. Etenim ea quæ ab hulceribus proueniunt & albugines extenuat, & cursum fluxionis repellit. At in iis qui rosionem ipsius nõ B tolerant, miscere ei lenia quoque collyria oportet. Ita nanque vsus ipsius molestiæ expers, & tutior fiet.

COLLYRIVM hydares, hoc est aquosum, egregiũ. Facit ad oculos purulentos, sycoses, chemoséѕque & fluxiones. Vtendum eo dilutiore. Cadmiæ drachmæ sedecim, æris vsti drachmæ nouẽ, lapidis schisti, aloes, nardi Gallicæ, singulorum drachmæ octo. Haud noui an collyrium hoc sit præstantius ad oculos purulentos, chemoses, & fluxionum impetus, quæ epiphora dicitur. Oportet autẽ eo vti aquoso, etiã postquam finierit magna C intemperies, & fluoris acrimonia. sin autem intemperies acrimoniáque fluxionis oculum infestet, lenibus collyriis paululum ex eo per initia admisceto, deinde amplius: & postremò per se ad affectus commemoratos cum fiducia vtitor. COLLYRIVM Heraclium.

Confert hulceribus admodum cauis, & vbi carne obducta fuerint: tenues & obscuras cicatrices efficit, præterquam quòd etiam ipsas tingere potest. Plumbi combusti & eloti drachmæ quatuor, croci drachma, gummi drachmæ duæ, spodii eloti drachmæ quatuor: squamæ D stomomatis, piperis, singulorũ drachma. Aqua pluuialis additur. DACNERON, *hoc est mordicans* collyrium, ad visum acuendum. Hæc igitur commemorata, ad cicatrices & diuturnos affectus, quum sint detergentia, conueniunt. Deinceps autem eorum quoque similiter mentio facienda est quæ *ab acuendo uisu* Oxydorcia Græcis dicũtur, ad caliginosos oculos accommodata. Quoniam autem in prouectis etiam ætate visorii spiritus imbecillitatem emendat, & actione reddit vegetiores, incipientésque oculorum suffusiones dissoluit, pri- E mariò ei appellatio indita est cynopticon, *quasi caninum uisum præstans.* Æris combusti drachmæ trigintaduæ, piperis drachmæ sedecim, cadmiæ drachmæ octo: *alids inueni additionem drachmæ nouem*, myrrhæ, croci, singulorũ drachmæ quatuor, gummi drachmæ vigintiquatuor, opii drachmæ quinque. Aqua exceptis vtitor.

HYGROCOLLYRIVM ad hebetudinem oculorum, & alia multa efficax. Põpholygis elotæ cochlearia sex, opobalsami cochleariũ, mellis cochlearia duo, vini non gypsati, veteris & albi, quod satis est. Pompho- F lyx probè admodũ læuigata primùm iniici debet: mox opobalsamum misceri, deinde mel, postremò omnium vinum. Post misturam igitur vsque ad dies tres diligenter læuigato, atque sic in vas vitreum coniicito: & quum vti voles, vas agitato, atq; sic specillo sublinito: vbi concoctio facta fuerit, oculos calida abluens. ALIVD, vt possis etiam solem citra noxam intueri. Iaspin album, magnetem viuum, sapphyrum aurei coloris, achaten, Hæmatiten, Chamæmelum, Hieraciadem, liquorem conysæ tenuis: omnia hæc æquali põdere accepta, in col- G lyrium tenue redigito, & subungito. PVLVIS Seuerius cognomento, ad visus acumen. Cadmiæ drachmæ tres, salis ammoniaci sesquidrachma, folii drachmæ tres, piperis drachmæ sex. In puluerem redacta sublinito: facit etiam ad aridam lippitudinem, *quam Græci xerophthalmiam appellant.* PVLVIS cui nomen est à lumine Phῶs, ad hebetudinem oculorum, & dolores fluxionésque dentium efficax: Cadmiæ drachmæ octo, salis ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, piperis drachmæ tres, folii, auripigmenti, singulo- H rum drachma vna & semis. valde bonum. ALIVD admodum idoneum ad scabiosos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras asperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & pterygia: quo vtor.

Cadmiæ, chalcitidis combustæ in pane, singulorum drachmæ quatuor, croci drachma, piperis drachmæ

duæ, auripigmenti drachmæ quatuor, salis ammoniaci drachma. Læuigata subungito; medicamentum per membranam à cornu dictam ceratoειdem applicans.

ALIVD ad hebetudines & incipientes oculorum suffusiones. Baccarum lauri excorticatarum drachmas viginti: læuigato ex vrina pueri venerem non experti, cum gummi drachmis duabus. suffusos quidem, ex vrina, alios autem ex aqua inungito. ALIVD.

Fel hyænæ cum melle & coniza illinito. ALIVD.

Fel perdicis cum melle & succo fœniculi illinito. Admodum efficax etiam ad incipientes suffusiones collyrium Proteus existit: & quod Thalasseros dicitur, ad hebetudinem: & incipientes suffusiones & callos exterit. ALIVD. Fel aquilæ bene facit per se & cum melle illitum. Scribendum est etiam prophetæ Hygrocollyrium.

DE NYCTALOPE, Cap. VI.

AD eos qui serò non cernũt (quos Græci nyctalopas appellant) nitro ex aqua fluuiali trito vtitor.

ALIVD. Fel hirci ex melle illinito: tollit vitium paucis diebus. ALIVD ad idem. Iecoris hircini saniem, quæ, dum assatur, effluit, colligito, atque hac eos oblinito. Idem autem iecur comedendum dato, & vaporem eius dum assatur, oculis apertis excipere iubeto.

ALIVD, ad asperas palpebras. Collyrium Trachomaticum, quod palpebrarum excrescentias admodum probè extenuat: hæc autem recipit, Cadmiæ drachmas sedecim, lapidis hæmatitis, lapidis schisti, singulorũ drachmas quadraginta, æris cõbusti drachmas viginti, æruginis drachmas octo, opii drachmas quatuor, seminis papaueris drachmas sedecim, gummi drachmas trigintaduas. Semẽ papaueris læuigabis, succúmq; exprimes, atque ex eo collyriũ factũ instillabis. Aduerte autẽ quomodo eo in Trachomaticis collyriis vtare. Si enim hulcus cum aspritudine palpebrarum esse cõtigerit, satis est ipsas potius inuersas ita abstergere, aut mucrone specilli, aut ficulneis foliis. Nonnulli verò etiam sepiæ testa, aut pelle asperiore vtuntur: alii rursus collyriis ex pumice sublinũt. Quũ igitur subsederint palpebræ & extenuatæ fuerint, tũc demũ etiã hulceribus prospicito, applicans aut Libianum, aut Vranion, admixtis eis, siquid influit, etiam repellentibus: sin autem nihil vrget, Theodotiũ. Hac enim methodo & ratione vtentes, hulcera à fluxionibus conseruabimus, & citò ad cicatrices reducentur. PVLVIS ad incipientes suffusiones.

Veratri albi drachma, piperis albi drachmæ quatuor, ammoniaci suffiminis drachma semissis. raphani succo læuigata sinito refrigerari, & rursus tritis vtitor, vt mira præstantibus. AD TINGENDAS albugines valde generosum. Chalcanthi drachmæ quatuor, spinæ Ægyptiæ, gallæ, singulorum drachmæ quatuor: aqua exceptis vtitor. COLLYRIVM quod magnum Theodotium vocatur, valẽs ad magnos dolores, & inueteratos affectus. Hoc collyrium cicatrices callósque exterit, item ad myocephala aliáque multa notatu digna, mirabiliter valet: Cadmiæ, opii, chalcitidis, croci, aloes hepaticæ, castorei, folii thuris, singulorum drachmæ duæ, stibis drachmæ quinque, acaciæ totidem, æris combusti drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmæ quatuor, spicæ nardi drachma, cerusæ drachmæ octo, gummi drachmæ quadragintaquatuor. Aqua pluuialis additur, nonnulli autem vinum quoque adiiciunt. COLLYRIVM hecatombe valet ad cicatrices crassas, & incipientes suffusiones, latas pupillas (quas platycorias vocant) item caligines, pterygia. & tenuis lacrymæ cursum extenuat, detergit, purgat & repellit: Cadmiæ combustæ & elotæ, æris vsti & eloti, singulorum drachmæ octo, stibis combusti drachmæ quindecim, acaciæ rufæ drachmæ quindecim, aloes drachmæ quatuor, castorei, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerusæ, ebeni scobis, chalcitidis, singulorum drachma: rosarum drachma semis. aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum est collyrium, & plura præstat quàm promittit.

XEROCOLLYRIVM faciẽs ad sycosin, putredines, & carnis excrescentias: Cadmiæ drachmæ quatuor, chalcitidis drachmæ octo, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidem ex vino terito, siccatóque, & nardo tunc in fuliginem redactæ omnia misceto; ac vtitor vt præstantissimo remedio. HYDROCOLLYRIVM efficax ad oculos purulentos: mirificè valet etiam ad sordida hulcera, & myocephala: Chalcanthi, croci, myrrhæ, singulorum vnciæ quatuor, mellis libra ex succo senecionis parato. Ego autem ex vino Ascalonite noui me hoc temperasse.

De mulsa.

De mulsa quoque mentionem facere duxi necessarium, vt ex qua magnos longo temporis vsu & experientia successus sim expertus. Nam hulcera sordida, & præsertim maligna, carbunculorúmque naturam referentia, hac etiam sola persanasse me scio: item eos qui pus iam in alto congregarant, & immodicè dolebant, necnon illos qui in siderationem, (*quam Græci σφάκελον dicunt*) inciderant. Adhæc vbi viscosi humores, aut crassiores constricti vel impacti hærent. Ignoro autem an quis medicamentum hoc præclarius, aut efficacius, aut blandius inuenerit. Præcipuè verò valet etiam in quibus multa pituita crassior oculis innascatur. Nam præterquam quòd ipsam purgat, & sine dolore eluit, non sinit eam rursus procreari. Præstat hac vti quàm spõgia, & cõtinuè palpebram mouere, vt quæ exasperet, dolorémque faciat. Noui enim lippitudines ex crassiore pituita ortas, etiam nullum prorsus collyrium admisisse: mulsam autem solam ipsis gratam fuisse, & collyrii vsum abundè satis expleuisse. Scire autem conuenit mulsæ parandæ vtendæque præsertim rationem ac modum, efficere vt etiam ipsa multo his plura præstet. Non enim ipsa meraca & crassa confici debet, sed ita vt gustu exiguum obscurúmque dulcedinis sensum linguæ præbeat, præcipuè quando non solùm exhulceratio, sed etiam inflammatio mixta appareat. At non expedit vt solo specillo vsus mulsam instilles, sed multo adhuc satius si etiam vitreo quodam & angustiori vase mulsa repleto, id perficiatur. Quanto enim quis ea copiosiore vsus fuerit, tanto magis opitulabitur. Quæcunque enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue etiam recrementum acre, hæc manere intus nequeunt, sed proiiciuntur, & à mulsa abstergentur. Vtẽdum ea confidenter ad quodcunque res postulat. neque enim astrictionem habet, vt oculum denset & exasperet: neque frigiditatem, vt torporem inducat, ac materiam constringat, aut rupturam, aut erosionem, aut aliam quampiam duritiam, aut acrem qualitatem excitet. Propter hæc etiam, si collyrio quis vti velit, confert hac primùm oculos abluere, atque ita illa admouere quæ vnicuique curationi congruunt. Nullus enim adhuc metus erit, vbi oculus recrementis ex mulsa liberatus fuerit: & si res exigat, etiam alia multa experimenta & præclara prodita inuenias. Verùm ne longius sermo protrahatur, sufficiunt hæc quoque iis qui vires intelligunt, vt inueniant alias quoque omnes quæ ipsi adsunt facultates, non modò ad tales oculorum affectus, sed etiam ad alias totius corporis curationes. AD STAPHYLOMATA excellentissimum: Chalcitidis, croci, singulorum drachma, mellis drachmæ quinque, aquæ quod sufficit. COLLYRIVM Maximiani.

Collyrii Cygni partes duæ: collyrii Hermolai magni & parui singulæ partes: hæc tria accuratè in puluerem redigito, & tenui in creta cribro aqua excipito, ac in collyrium redactis, in omni magno dolore non statim per morbi initia, sed vbi vehementior euaserit, & in statu sit, vigiliásque induxerit, vtitor. Nam præter id quòd dolorem finit, etiam somnum cõciliat: valet etiã ad oculos purulentos, *quos Græci hypopyos appellant*, myocephala, & staphylomata. Vsus eius est ex ouo: melius autem habet si oculis sublinatur quàm si instilletur. Item sub palpebris vtendum est, siquæ scabricies

ipsos infestet: verùm in myocephalis & purulentis, post inunctionem mendicamenti, oculum deligare oportet aut panniculo linteo in aquam frigidam intincto, aut spongiam, & ipsam aqua imbutam, quæ ambiẽs habeat linamentum, ne oculus adustionem experiatur.

DE CARBVNCVLIS QVI IN oculis excitantur, Cap. VII.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidunt, necesse est horum quoque curationem explicare, qua via & ratione administretur. Quippe quum ex sanguine nimiũ torrefacto trahãt originem, meritò dolores, syderationes, & magnas inflammationes oculis inferũt, vt periculum sit ne etiam toti excidant. Interdum verò conuulsiones quoque & deliria, propter cerebri, & membranarum eius viciniã, pariunt. Quare vacuatio per sanguinis detractionem ante omnia in huiusmodi adhibenda est, vena cubiti potius secta quæ humeralis nominatur: vel, si fieri potest, ea quæ directè oculum respicit: per interualla autem, & paulatim. Non alienum est etiam per aluum purgationẽ moliri, scãmoniæ lacrymam pro ægri viribus exhibentes: ita vt eam ex cremore ptissanæ ipse assumat. Noui enim quosdam ægros ne odorem quidem ipsius ferre. nam ad vomitum statim incitantur: quod in iis qui lippitudine laborant, longè pessimum est, dum tunicæ in eo sint periculo ne ex distentione rumpãtur. At post has euacuationes, siquidem etiam totum corpus tibi acrioribus succis obnoxium esse appareat, lauare statim balneis temperatis, & dulcis aquæ, nõ abs re fuerit, & caput leniter admodum detergere, si opus sit, vitellis ouorum, cum ptissanæ cremore, & exigua sapa. Nam si oculos ipsorum vehemẽter moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ solium intingat: vtraque enim oculis sunt nociua, frigida sanè, vt nostis, quũ superficiem denset, & recremẽta includat, plurium dolorum causa efficitur: calida verò quum rarefaciat, fluxiones admodũ mouere cõsueuit. Sũma igitur & extrema in omnibus morbis, præsertim autem oculorum, fugere oportet. Similiter caue ne caput oleo inungas. nã quum id meatus impleat obturétque, efficit vt ipsum non perspiret, idque fluxionis causam præbet. Subinde verò etiam quum oculos ingreditur, cruciatũ excitat, acriter ipsos rodens. At balneum egresso, iubeto vt tepidam aut ptissanam per se, aut cum aliquo eorum quæ ipsam dulcem reddere queant, assumat: dico cum rhodomelite, aut hydromelo, aut chrysatico, præsertim primis diebus, si æger stomachum quoque nimia humiditate debilitatum habeat, vel si etiam per seipsum sumere abhorreat. Domum profectus æger, per initia quidem dierum cibum recrementi expertem edat, vt lactucas, quæ marulia & thridacinas appellant: itẽ intyba, aliàs cruda, aliàs etiã decocta. Præter hæc etiã fruct⁹ *quos Græci oporas propriè, nos poma uocamus*, maturos & dulces assumet. Nam adeo recentibus ex balneo, omnis (vt summatim dicam) victus refrigerans & humectans conuenit: vbi autem opportunũ tibi visum fuerit, cibum deinceps mutato, datóque piscem molli carne præditum, & assum & elixum. Sit autem sturnus, psitta, buglossus, & siquid eiusmodi inter pisces idoneum inueneris. Procedente tempore transeundum est ad gallinam cohortalem, priusquam ad ipsius pullos, ad pectus phasiani citra pinguedinem, anserum alas: sic vt omnium eiusmodi decoctio sit recrementi expers, citra condimentum acre aut salsum. At quũ fluxionis tenuis cursus est, qui frequens alimentum desideret, admisceri debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chondrus, aut ptissana, aut suminalis placenta, *quæ itrion dicitur*, aut similago, aut micæ panis, aut oryza: si hoc quoque requiritur, vt etiam venter impediatur sistatúrque. Finitis tandem doloribus, & fluxionis impetu, si ægrum etiam copiosiore cibo indigere intelligas, carnes suillas quoque, præsertim pedes, offerto: vinum autem tenue, bene album, odoratum, & aquosum ipsis exhiberi debet. Vbi iam affectùs declinare videtur, moderatione in cibo & potu obseruata, hæc sanè ceu in victu assumi debent: auxiliis autem hisce vtẽdum. In primis igitur cognoscendum, collyriorum vsum tales quidem affectus per initia non ferre, quum plurimum ab eis offendantur: verùm mulsa aquosissima vtendum est, aut succo fœnigræci ter quatérve, aut etiam sæpius, si succi per decoctionẽ extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinsecus autem cataplasma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi immodicus ardor affligit, & crusta adést, vt etiam palpebras depascatur, plantaginem minorem aut maiorem cum mica panis obducito. Etenim refrigerat, & duritiem carbunculi emollit. Nihil minus etiam proficit perdicias, præsertim si membranæ rhagoeidis procidentia vrget, totiusque oculi distẽtio, syderatio, & mult⁹ dolor. Herba autem imposita deliganda est: sic enim efficax est: quoniã etiam oculi peculiarem situm recipiunt, vbi & myocephala & staphylomata in eis nasci cõtingit: verùm hoc raro euenit. Nam carbunculo intereunte, totus simul oculus perit, tunicis totis diruptis, & humoribus effusis. quod in magnis carbunculis euenire solet. Sin autem hoc non comitetur, staphylomata verò aut myocephala (quemadmodum dictum est) gignantur, tùm etiam collyriis ad talia inscriptis, & præsertim magno diarrhodo vtendum est, cuius scripturam hanc vobis apposui.

COLLYRIVM diarrhodon, magnũ cognomẽto.

Rosarũ viridiũ quibus vnguis sit detractus, drachmæ duæ: cadmiæ cõbustæ & elotæ drachmæ quatuor: croci drachmæ sex: opii, stibis, singulorũ drachmæ tres: æruginis drachmæ quatuor: squamæ æris drachmæ duæ: nardi Indicæ drachma: myrrhæ drachmæ tres: gũmi drachmæ vigintiquatuor. aqua pluuialis additur. Nos frequẽter sumus experti: cõfert ad magnos dolores, pustulas, ardores, staphylomata, procidentias, oculos purulẽtos, item ad veteres & diuturnas fluxiones, contumacésque affectus. COLLYRIVM quod ab ouis δι' ὠῶν Græcis dicitur, opitulatur carbunculis, vlceribus, procidentiis, oculis purulentis & fluxionibus. Spodii, croci, amyli, tragacãthæ, singulorum drachmæ octo. Excipito ouorum octo albuminibus. hoc eodem die & vno illitu mẽbranæ oculorũ proficit. COLLYRIVM diarrhodon aliud, oculis purulentis, staphylomatis, myocephalis, & lippitudinibus in sphacelum degenerantibus vtile, in staphylomatis quidem, ex lacte, in aliis autem, ex ouo: Cadmiæ cõbustæ & elotæ drachmæ octo: æris vsti drachmæ quatuor: rosarum siccarum drachmæ quatuor: opii thebani drachmæ duæ: croci Siculi drachma: lapidis schisti drachmæ duæ: gummi drachmæ sex: vino marinæ experte aut palmulato excipiantur. Sufficiunt sanè & hæc ad affectus commemoratos. Sunt autẽ aliorũ quoque collyriorũ descriptiones, quæ eiusmodi præstare queant, præsertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ similiter componuntur. At ne etiam nos, dum hæc scribimus, omnia collyria in memoriam reuocantes, sermonem producamus, vbi pauca de pterygiis & ægilopibus adiecerimus, orationem de oculis absoluemus. AD PTERYGIA & sycoses.

Chalcanthi, salis ammoniaci, gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito, & vtitor.

ALIVD. Lacrymam populi arboris, cum duplicato melle illinito. ALIVD. Sepiæ testa cremata, læuigatáque, simul cum sale fossititio, excrescentias carnis in oculis & pterygia consumit. ALIVD ad palpebrarum scabricias. Sepiæ testa ignem non experta, in collyrii modum concinnatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim suam magis ostendunt.

AD RHYADAS, Cap. VIII.

RHyas fit angulo imminuto: interdum etiam prorsus abolito: &, si hoc fieri contingat, talis rhyas curationem non recipit. Inspiciendum autem est considerandúmque totum corpus: et, si vitiosis scatet succis, purgare nimirum ipsum oportet, atque ita, quæ mediocriter astringunt, ei adhibere: commixtis illis

quæ carnem augere possunt: qualia sunt quæ ex vino parantur collyria, si contéperētur iis quæ ex glaucio & croco cōstant. puluis autē probè facit qui diacrocus appellatur: item aloe sola potius inspersa. Oportet autem vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipsam inspergere, sic vt paulatim admoueas. ALIVD bene faciens ad ægilopas. Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & læuia, frōti imposita, bene auxiliantur: item vinū solū per se, probè opitulatur, si quis spongiam eo imbuens, continuè frontem attingat. Quòd si alumen etiam vino inieceris, simúlque coxeris, vinum reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit, necnon reprimere. ALIVD ad ægilopas. Ægilopas statim ab initio consistentes, lenibus medicamentis & siccantibus curare oportet. Nam à rodentibus aut acribus malè afficiuntur, & ad ampliorem tumorem perueniunt. ALIVD ad incipientes ægilopas. Ad incipiētes ægilopas proficit glaucium & crocus, si vnà cū succo perdiciadis illinantur: mutare autem continuè medicamentum oportet. Ego sanè incipientes iam, & nondum in pus conuersos, horum vsu, ne in suppurationem

A mutarentur prohibui. ALIVD. Halica ex aceto cocta, non modò incipientes ægilopas, sed etiam inueteratos iam & in pus cōuersos mirabiliter sanauit. Cæterùm læuigata probè imponi debet: quòd si etiā pus inhærescens deprehendatur, rumpit ipsum, & vsque ad os penetrat: adeo validum est medicamentum. Hoc solo quoque vsus, non modò ægilopas, sed etiam diuturnos ægilopas curasse me noui. ALIVD. Ruta satiua vnà cum lixiuio quod primùm distillarit, læuigata, probè admodum ægilopas tollit, curátque. B Per initia quidem hoc præsidium eis impositum modicè rodit, postea verò non item. Ac mirum est, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiā hoc medicamētum vsque ad os penetrare, & ne cicatricem quidem indecoram relinquere. ALIVD vsu probatum. Internam arundinis membranam, id quod rotundum circa nodos inueniri consueuit, acceptam melli iniicito, ac particulæ affectæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probè repurgaueris, mulsa cum spongia oculari abluito. Adhæc prædictam arundinis C membranam per se imponito, ac miraberis.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber III,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, Cap. I.

AVRIS multis admodum & variis vitiis subiicitur. Etenim ex frigida sæpe & calida intemperie, nonnunquam etiā ex viscosorum humorum obstructione, & spiritu flatulento, necnon inflammatione extra ipsius meatum aut intus cōstituta: adhæc ex calidi sanguinis biliosi influxu, & aliis de causis valde multis laborat: de quibus omnibus dicetur, conueniētibus singulorum notis adiectis. Incipiamus igitur primùm à dolore, quoniā hoc potissimùm accidens artē ad curationem incitat. SI DOLOR ex obstructione eueniat. Quia verò dolor, & à crassioris spiritus obstructione, & viscosis crassísque humoribus, quibus non patet exitus, generatur, necesse est causam doloris effectricem discernere. INTERNOTIO vtrum ex spiritu an viscosis humoribus, vel inflāmatione, aurium dolor excitetur. Dolorem ex crassiorum viscosorúmque humorum obstructione potius cōcitari, artificiosa quis coniectura hinc deprehenderit ꝙ æger capitis sentiat grauitatem: item quòd cibi præcedentes & potus succos frigidiores & magis humidos procrearint. At si distentio quidem orta fuerit, grauitatem verò in capite vel aure neutiquā percipiat, spiritum flatuosum & crassum, qui non inueniat exitum, doloris causam potius existimandum esse, manifestò cōstat. Sin autem grauitatis simul, & distentionis, caliditatis & doloris pulsatilis sensus oriatur, inflammationem efficientem esse causam doloris qui à sanguinis excalefacti influxu originem habuerit, bona ratione existimare licet. Ac venam in cubito prius secare oportet: deinde sic ad auxilia digredi quæ inflāmationes sedare prædicantur. Clarum verò est, id in aliis quoque humoribus fieri debere, ac spectari vtrum humores quantitate an qualitate offendāt. Et si quidem copia dolorem parit, ea sanè quæ biliosa esse videntur, victu contemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua: & inter pisces, dura carne præditis, & iis quæ biliosum calidúmque humorem permutant. Similiter autem pituitosum extenuare & cibo & medicamentis cōuenit. Vbi enim sic nos agimus, humores qui superant, medicamentis purgantibus facilè excutiētur: & ea quæ applicantur, præsentius ostendent adiumentum. CVRATIO doloris ex humorum obstructione & spiritu contracti. Si itaque dolor ex inflammatione propter obstructionem oriatur, constat his rectè applicari quæ abstergere & incidere sunt idonea: quale est aphronitrū, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit. Salutare etiam amygdalinum oleum fuerit. ALIVD. Porri succus, si instilletur, per se bene facit, & cum mellis momento. ALIVD. Ceparum succum cum melle mixtum instillato. ALIVD. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. ALIVD. Fel caprinū cum porri succo vehemētioribus obstructionib⁹ admoueto. Multa verò sūt

D & alia à veteribus prodita, tū simplicia, tū cōposita medicamenta, quæ obstructionibus ex humoribus aut spiritu flatuoso ortis accōmodari possunt: ex quibus facile est deinceps complura deligere, vbi causa quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda verò potius quæ abstergere, incidere & purgare citra vehementem rosionem solent. Verùm huiusmodi vitare conuenit in illis in quibus dolor magnus, & copiæ suspicio subest. Frequenter enim talia etiā fluxionis excitatæ causā præ

E bent, vt & aures magis fluxione laborent, & dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus, sed diuturna quædam affectio apparet, & ea quæ dicuntur, æger difficilius audit, in huiusmodi non alienum est etiam illis vti quæ largius rodere & abstergere possunt: quorum è numero est dracunculi succus, asari, & pæoniæ, atque his similia.

Ad obstructiones sine dolore incidentes.

Veratri albi drachmæ duæ, nitri drachmæ sedecim: croci drach. tres. Læuigata in pastillos ex aceto redigito,

F ac vtitor ad obstructiones quæ sine dolore obueniūt: item in grauiter audientibus. ALIVD. Veratri nigri radices ex aceto & melle læuigatas instillato. Notum verò est nullum frigidum medicamentum auri adhibēdum esse, sed prius concalfacta, & multo magis quum aurem densatam obstructámque fueris suspicatus. ALIVD. Peucedani liquor, cum irino oleo, aut amygdalino, vel betæ succus cum felle taurino læuigatus, instilletur. ALIVD. Floccum felle taurino imbutum læuigatúmque auri imponito. ALIVD. Fel

G bubulum, aut ouillum instillato, aut capræ vrinam continuè infundito.

Ad grauem auditum & dolorem compositum medicamentum.

Myrrhæ drachma: thuris drachmæ quatuor: amygdalarū amararū purgatarū grana viginti: aphronitri dra-

chmajeroci drachmæ quatuor,opii drachmæ tres,galbani drachmæ duæ.Galbanum cum amygdalis ſeorſim læuigatur,excipitúrque aceto cum reliquis.vtitor in magno quidem dolore,ex roſaceo:in graui autē auditu,ex aceto. ALIVD multis vtile,probatum medicamētum,præſertim in vlceribus vetuſtis & depaſcētibus;itē in iis qui ex flatuoſo ſpiritu & viſcoſis humoribus admodū grauiter audiunt,vt etiam in ſurditatē prolapſuri ſint.Bene autem proficit etiā ad veteres ſonitus & ſibilos cedria hieratica læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia,infundens per ſpecillum, aut panniculum inungens, aut ſtuppam,aut lanam, aut vt voles excogitare.Eſt enim medicamentum valde efficax.

De dolore ex frigida cauſa naſcente.

Quòd ſi dolor frigidis ventis & humidioribus,balneiſque eiuſmodi prægreſſis,ortus fuerit,conſtat etiam horum curationem facilem eſſe : ac iis quæ calefaciunt medicamētis vti oportet.Multa verò ſunt vel inter ſimplicia quæ hoc præſtare queant , quemadmodū & præſtantiſſima nardus per ſe excalfacta , & ruta oleo incocta. Porro ad maximas perfrictiones piper quoque ex oleo bene facit.Item euphorbium, ſimiliter allium,cepa,lauri folia,ſtyrax,caſia,calamus odoratus,irinum oleum , amaracinum, laurinum , & opobalſamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie.

Dolorem qui à caliditate aut humorē acri excitatur, contrariis ipſum quoque curare oportet,pro cauſæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accommodantes.Itaque ad mediocres intēperies optimè facit etiā oui albumē,quemadmodū in oculis,ſi tepidū paulatim cū lacte muliebri infundatur. Pari modo cum quodā collyrio dolorem ſopiente,quod anodynō appellatur:ſuccus quoque perdiciadis ſtrenuè valet,& per ſe, & cū exigua parte roſacei mixtus. Idē præſtat roſa cū aceti momēto, præſertim in feruente admodū & ignea intēperie.Pari modo etiā ſuccus ſolani,coriandri & haſtulæ regiæ,plurimum auxiliatur. ALIVD. Buccina quæ carnem viuam habeant , tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præſtant aſelli qui iuxta ſitulas inueniuntur: item terræ inteſtina conſimiliter.

DE INFLAMMATIONE QVAE MEAtum auditorium intus obſederit, Cap. II.

Siue meatus auris ſiue alia ipſius quæpiā interna particula frequenter inflammatione laboret,acutiſſima pericula vicinia regionis & genere ſubſtantiæ inducit. Etenim neruus qui internam auris ſuperficiem ſublinit,quum ſit ſenſibilis, validos dolores acutóſque excitat,vt etiam cerebrum in conſenſum perducat:vnde febres & deliria ſic affectis oboriuntur,interim verò etiā lethales.Ac iuuenes quidem ex acutiſſimo ipſis eueniēte dolore,aut delirio , aut ortis febribus, intereunt: ſenes autem febri quidem non ſubinde corripiuntur, neque affectu conuulſorio,neque delirio.Nam quum humor qui ſuperat,frigidior ipſis pariter & craſſior exiſtat,ipſe ſibi ligamentum factus,in affecta parte manet. Atque idem longo tempore ſuppuraſcere incipit,& vires paulatim debilitatæ , antequam ille concoctus fuerit,mortem inferunt.Materia enim dum non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter ſuppuraſcit:nam acumen doloris generationem puris præuertit.At ſiquando etiam inflammatio in pus conuerti videatur,ægri dolore liberantur, & ſalutem conſequuntur. CVRATIO inflammationis. Ad inflammationes moderatas ſanè conducit roſaceum ipſum , & per ſe,& cum modico aceto infuſum:ſimiliter etiam glaucium in cote ex modico aceto detritum,tepidúmque infuſum: adhæc eodem modo omnia quæ ex glaucio & croco parantur, etiam ipſa moderatis inflammationibus medentur : item ramentorum quoque cucurbitæ ſuccus ad maximos eryſipelaceos affectus & per ſe & cum roſaceo auxiliatur: adhæc glaucium æquali pondere cum opio mixtum,& ex lacte muliebri infuſum, ſimiliter feruidas inflam-

A mationes , maximóſque dolores lenire conſueuit. Eodem modo & caſtoreum in magnis doloribus , ſi æquale opio miſceatur,læuigetúrque ex ſapa,& auri tepidum iniiciatur,generoſè lenit.Conſtat autē opium deligendum eſſe vetus,eo quòd nos magnam ipſius in torpore inducendo facultatem vitemus. Ego enim noui quendam ſolo vſum opio,& vocem & ſenſum ægro ademiſſe; vt ne opobalſamo quidem, aut aliis quibuſdam calidis iniectis,homo amplius reſtitui potuerit. Quocirca ſi etiam quis ob multum dolorem opio aut alio B quodam torporis faciundi vim habente vti coactus fuerit,ſemel ipſum aut iterum offerre conuenit:poſtea verò caſtoreum cum oleo tepido iniicere , & extrinſecus lanam oleo calido,aut nardino, quod adipem anſerinū habeat imbutam , omni ex parte circundare, ſi torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At quum mediocris eſt inflammatio,& non admodum feruida, vbique non eſt febris valde calida,æger non ſit ætatis vigentis,etiam paulo tetrapharmaci (quod nonnulli baſilicum appellant) miſcere nardinū vnguētum, ſi hyems C fuerit:ſin autem æſtas , roſaceum oportet. Pulchrè verò iuuat & adeps anſerinus , aut phaſianorum , ipſi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiam diuiniſſimus Galenus docet , cuius verba ita habent , Ego verò magno dolore conflictantibus nullū medicamentū infundo, neque lana extergo,experientia edoctus, ſatis eſſe ne attingere quidem meatū auditoriū quo tēpore dolor infeſtat. Specillo igitur lana inuoluto foueo dolentes hoc medicamento,moderatè adeo in clyſtere auriculario tepefacto, vt interrogantibus nobis ægrū nū D tepidum ei videatur, & calidius adhuc ipſum ferre poſſit,eo caliditatis illud perducam vt neutiquā offendatur.Itaque ſpecillū in medicamentū ſic præparatum intingens,& iuxta meatus initiū leniter deponens, in altū fluere ſinito,ac deinde iterū atque iterū & ſubinde intingens,idē hoc facito,nullo tempore interpoſito. Notum verò eſt, ſi hoc factum fuerit , omnino aliquid etiam foras effluxum iri,meatu auditorio toto repleto. Hoc igitur quàm licet modeſtè excipito , meatum non attingens.Poſtquā verò abundè foueris,meatu qui meE dicamento repletus eſt relicto , mollem extrinſecus lanam imponito ori meatus , totique auri. At ſi opus ſit rurſus fouere,lana quæ extrinſecus impoſita eſt,ſenſim ablata, rurſus ſimiliter facito, cauēs quatenus fieri poſſit , ne aliam quoque corporis partem quandam attingas. Atque huic mentem adhibeto , ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur prodidit Galen⁹, præcipiens nobis vt in omni dolorifica inflāmatione hac vtamur,nulla diſtinctione appoſita.Ego autem potius iuuenibus(vt dixi)& calidis temperamento,item in F quibus admodum feruens eſt inflammatio, ſubinde verò etiam cum febri , vtendum vobis dedi : præſertim ſi ægrum æſtatis tempore , & in regione calida , laborare contingat. Præſtat autem, ſi fomento quoque ob vehementiam dolorum vti res poſtulat , illud in his per ſpongias calente aqua imbutas adhiberi. FOMENTVM ad aurium dolorem quod per ſpongias & aquam calidam applicatur. Fomentis per ſpongias aqua calida imbutas,& abundè expreſſas vtendum eſt: item iis quæ per cucurbitulam fiunt. Hæc autem,inieG cta ei prius aqua calida, deinde euacuata ,dolenti auriculæ applicatur.vapor enim quidam ex ea mitis ingrediens , dolorem ſolatur. Præterea illis vti fomentis expedit quæ ex vaporibus per arundines perforatas adhibitis conſtant. Oportet autem alteram arundinis partem auris ſinui accommodari:alteram verò in olla quæ operculum habeat perforatum,& vndique cōſtrictum. Sit autem in ea abſinthium aquæ incoctum , vt vapor qui ſurſum aſcendit,auris meatui occurrat:collum porro ſuper ollam inclinare debet: auri verò lanam foris oH mni ex parte ſuperimponere,& probè tueri,ne ambientes loci adurantur. DE CATAPLASMATIBVS. Si externa videantur inflammatione tentari , nō alienum eſt etiam farinam ordeaceam, aut triticeam ſæpe,aut vino dulci,& adſtrictionis experti incoctam,cataplaſmatis modo inducere. Maximè verò cataplaſma-

tibus & spongiis vtendum est in quibus materiam suppurari suspicamur. Si enim eiusmodi quippiam contigerit, tunc etiã ex farinæ polline cataplasmatibus vti & tetrapharmaco oportet: aliis ei ceratis, quæ ex adipib⁹ componũtur, interdum admixtis. Magis autem festinãdum est vt inflammationes à suppuratione tueamur: id quod præstare poterimus, subiectis vsi medicamentis. AVRICVLARE anodynum valde bonum si frequenter infundatur, vbi & inflammatio & distentio vrget, & vehementes admodum dolores infestant. Adipis anserini aut gallinacei drachmæ sex, opii, myrrhæ, croci, singulorum drach. duæ. Cum fiducia vtitor: valde bonũ est. ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes: Butyrum, mel, hyssopum, pari portione omnia tepida instillato. Valet etiã ad sordida hulcera, & inflãmatione obsessa. ALIVD ad dolores qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt vt in pus mutentur. Argenti spumæ, cerusæ, singulorum vncia: thuris, iridis, resinæ terebinthinæ, singulorum vnciæ tres, colophoniæ vnciæ quatuor, ceræ, olei, singulorum libra, adipis anserini recentis libræ duæ, succi lini seminis quod sufficit. Confert etiam furunculis & podagricis affectibus. ALIVD ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas. Butyrum recens liquatum instillato, necnon adipem anserinum & lac muliebre, soluta. ALIVD. Lac muliebre cum croco læuigatum extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio: sin autem dolorem quoque moueat, confert etiam opium exiguum mixtum illinire. ALIVD. Argenti spumã, glaucium, crocum ex aqua læuigato, & sapa illinito. ALIVD. Psyllium tritum ex aqua inducito. ALIVD. Cerusam, coriandri succum, aut solanum, mixta inungito. ALIVD. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiã hulcus est cum inflãmatione. ALIVD. Malum Punicum coctum cum mica panis in iisdem affectibus applicato. Prædicta sanè ad inflammationes quæ citra hulcus vrgẽt, iuuant: ac festinãdum vt eas potius discutiamus. Quòd si hulcus quoq; fieri cõtingat, vel etiã antea acciderit, medicamẽtis vtẽdũ est quæ nunc subiungam. habent autem in hunc modum.

Ad aurium hulcera.

Glaucium, lycium, & meconium, *quod est papaueris lacryma*, trita ex melle auri imponũtur, & hulcera inflãmatione obsessa leniunt. ALIVD ad diuturna auriũ hulcera. Cedria melli mixta inũctáq; bene proficit. ALIVD ad eos qui multũ puris habẽt. Misy crematum in olla, tritũmque inspirato. ALIVD. Cerusa cũ melle vtitor: sordida valde purgat. ALIVD. Aloe & croco aqua solutis vtitor. ALIVD. Thuris lacryma vino soluta vtitor: hoc etiã carnẽ inducit. ALIVD. Spodiũ læuigatũ inspirato: prius autem mulsa aut lenticulæ decocto aurem eluito: aut rosis ex vino coctis cũ melle subluito: aut oleæ foliis contusis succo expresso cum melle vtitor. AD HVLCERA valde sordida depascẽtia. Vinũ vrinámque pueri impuberis melli mixta instillato. ALIVD ad eadem admodum efficax. Sandarachã tritam mellique mixtam instillato: aut penicillum è lucerna, quod ellychiniũ vocant: probissimè vnctũ, meatui demittito. Optimè facit, purgat, siccat, ad cicatricẽ ducit, & dolorem aufert: cum fiducia vtitor. ALIVD. Scoriam læuigatã ex aceto, coctámque, sensim auri instillato. ALIVD compositum. Chloræ, *hoc est viridis* emplastri partem vnam: pastilli ex castoreo partes duas: rosacei quod satis est, mixtis vtitor: aure prius mulsa elota.

Ad sordida hulcera, in quibus pus effluit, & caro excrescit, in hunc modum habet.

Æruginis rasæ, aluminis, singulorum drachmæ duæ: thuris drachma: mellis heminæ duæ, aceti hemina. Incoquito, dum mellis fiat crassities, ac vtitor, instillans, aut penicillum circumlitum in meatum demittens. ALIVD ad eadem valde commodum. Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore, & quum refrixerit, intra meatũ auditorium demittes. ALIVD. Cyphios scrupuli tres: aphronitri scrupuli duo: collyrii diarrhodon scru-

A puli quinq;: lycii indici scrupuli quatuor: vino excepta, aut succo perdiciadis, instillato. Bene proficit, desiccat, ab inflãmatione & dolore hulcera vindicat. Idem verò præstat etiam succus perdiciadis cum melle tepefactus, & ad crassitiem sensim redactus, si eo penicillũ imbuatur, imponatúrque meatui. Quòd si liquidius ipsum infundis, probè valet etiam ad sanguinem ex aure prorumpentem.

Ad valde vetusta hulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii succi
B drachmæ quatuor: nitri Alexandrini drachmæ duodecim, vrinæ apri drachmæ viginti, nucum Põticarum drãchmæ viginti, capnelæi, castorei, croci, opii, singulorũ drachmæ quatuor: amygdala octodecim. His læuigatis, ex rosaceo & amygdalino oleo, acetóque modico, vtitor.

Ad aures diruptas contusásque ex ictu.

Panis calidi micam cum exiguo mellis tritam imponito. ALIVD. Myrrham detritam ex vino tenui inungito. ALIVD. Cochlearum ceruices tritas &
C myrrhæ dimidiam partem imponito. ALIVD. Mannam thuris læuigatam inspergito. Sin autem opus sit deligare, violenta in his ligamina vitanda sunt, & diligenter immutanda quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum causam præbet.

DE SONITV AVRIVM, Cap. III.

Sonitus partim ex flatuoso crassóque spiritu creatur, partim etiam ex humore obstructo: interdum ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo se recolligunt, accidere cõsueuit. Iam fiunt etiam ex
D multo sensus acumine, præterea ratione crisis, in quibus nihil adhibendum est. Si igitur sonitus nunc excitentur, nunc cessent, & spatio interposito rursus reuertantur, intelligito ex spiritu, cui facilis nõ patet exitus, prouenire: maximè si præcesserint cibi, qui flatus generare possint, & multæ cruditates. An verò tale propter viscosos crassósque humores accidat, inde cognosces quòd neque repentè oboriantur sonitus, sed paulatim increscant: insuper quòd etiam grauitas percipiatur, præcesserintque cruditates, balneorum intempestiuorum vsus,
E & alia quæ crudos humores generare solent. Ad sonitus igitur constantes & diuturnos, aures ex aceto & melle nitróque eluito. ALIVD. Veratri albi, castorei, singulorum drachmæ duæ, croci drach. tres. Redactis in pastillum, & ex aceto detritis vtitor. ALIVD. Castorei, seminis cicutæ pares portiones: ex aceto læuigatas, tepidas immittito. Hoc quoque valet præcipuè in iis qui ob magnam sentiendi vim ac facultatem vapores sursum ascẽdentes percipiunt. ALIVD. Euphorbium ex oleo cyprino læuigatum, calefactũmque adhi-
F beto: valet præsertim ad inueteratos aurium sonitus & tinnitus.

Ad aurium sonitus qui ex morbo prouenire consueuerunt.

In iis autem qui ex morbo aurium sonitus experiuntur, vbi eas absinthii decocto foueris, acetum & rosaceũ infundito, raphanique succum cum rosaceo, aut veratrũ nigrum cum aceto iniicito.

De iis quorum aures sordibus repletæ sunt.

G Cardamomum & nitri paulum cum siccatis ficubus, granis exemptis, quæ Græci cechramidas appellant, excepta, in collyria redigito, ac in auris meatum demittito: tertio quoque die auferto. educit enim multas sordes, & abundè leuat. Hoc etiam ad excrescentias carnis conducit. ALIVD. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rursus acetum superinstillato: postero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem inciderit.

Quòd si aquam auri incidere contigerit, fac vt æger
H vno pede, qua parte auris affecta est, subsiliat, ad eam inclinando. ita nanque facilè excernitur. Cæterùm extrahit etiam id quod valde infixum est, si quis ore aurem exugat, id quod per arundinem quoque fieri potest. Vbi verò exuxeris, etiam oleum calidum irinum aut amygdalinum instillato.

Si lapilli, aut alia quædam in aurẽ inciderint.

Si lapillus, aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat, ſpecillum lana inuolutum in reſinam terebinthinam, aut glutinoſum aliquod intingito: ac vbi in aurẽ inieceris, leniter protrahito, ac ſternutamentum excitans, os & nares obturato. Nam ſpiritus intentione quæ ita fit, id quod intus impactum eſt expellitur. Hoc autem continuè facito, diligentia adhibita vt quamprimum eximatur. Sin autem neque ſic exciderit, inflammatione oboriente conuulſiones ſæpe comitantur, vt etiam ægri de vita periclitentur. Quare oleum quoque tepidum frequenter infundere oportet. ſic enim locis inflammatione liberatis, id quod inſidet, facilè eximetur: ac vbi inflammationes ſolutæ fuerint, mulſa eluere aures confert. Quippe id quod incidit, ſubinde per liquida explicatur, & volſella promptè extrahitur. Iam nonnulli fiſtula auri impoſita, ore exuxerunt, eóque modo attrahentes eximere potuerunt. Ante omnia verò oleo tepido, ſternutamentis (vt dixi) & mulſa vtendum eſt. vbi enim ſic nos egerimus, facilè etiam ſpecillo, & quocunque tandem prædictorum voles, ex alto id quod inhæret educetur.

Aduerſus aurium vermes.

Vermes aurium corrumpit quidẽm & oxelæum ſi inſtilletur, & capparis ſuccus: ſimili modo etiam calaminthæ ſuccus, ſiquid aliud, omnem dolorem, quum inſtillatur, mitigat. Item veratrum album aurium vermes tollit, ſi cum vino læuigetur, inſtilletúrque. ALIVD. Abſinthio decocto ex vino aurem eluito, aut marrubio, & centaureo ſimiliter: adhæc ſcammoniam aceto ſolutã, vel abſinthii ſuccum, aut ſulphur, nitrúmque cum raphani ſucco inſtillato.

DE AVRIVM DOLORIBVS EX DEfluxione, quæ catharros appellatur, Cap. IIII.

HOc ſcire in vniuerſum & cauere oportet, ne ſubitò in doloribus qui ob defluxionem eueniunt, parti remedia adhibere feſtines. Nam præterquam quòd nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahunt, & vt copioſius ad affectas particulas poſt concoctionem feratur, irritant. Quare in eiuſmodi & lauandum eſt, & cucurbitulis in occipitio vtendum: maximè ſi etiã grauitatem circa caput & ruborem in facie ſentiant: adhæc ſi æger vinum bibere ſoleat. Sin autem nihil horum extiterit, verùm corpus ſiccum & gracile ſit, influxióque acris, victu vtendum craſſo temperatóque, otio & quiete. magis autem balneis, & iis quæ ſomnum inducunt: quorum in numero eſt medicamentum *à papaueris capitibus* διὰ κωδυῶν dictum, quod humores acres, ſiquid aliud, concoquere, craſſiores facere, & contemperare poteſt.

SI SANGVIS EX AVRIBVS PROFLVAT, Cap. V.

QVòd verò ſanguinis ex auribus profluuia fieri contingat, & pericula quædam interdum comitentur, ídque nõ ratione criſis, hoc quoq; in morbis valde multis videre licet, præſertim capite robuſto & materiam foras propellente: quemadmodum etiam natura hoc per nares & alias quaſdam particulas facere conſueuit. Si igitur poſt concoctionem id ſpectaueris, naturæ impetus prohiberi non debet: quoniam ægri ſalus eſt, vbi hoc ipſa tentauerit. Quòd ſi vires interim deiici, multa vacuatione orta, aut aliâs periculum inducẽte, contingat, tunc ægro ſuccurrendum eſt, & immoderatus ſanguinis curſus reprimendus. Sunt autem multa quæ hoc efficere poſſunt, & præcipuè hæc. MEDICAMENTVM quod ſanguinis profluuium reprimit. Rubi & gallarum aceto incoctarum ſuccum auri infundito. ALIVD ad idem. Succum perdiciadis tepefactum infundito. ALIVD, ne ſanguis in auribus coeat in grumos. Porri ſuccum cum aceto mixtũ frequẽter infundito.

DE SVRDITATE, Cap. VI.

AT ſi auditus in totum offenſus fuerit, quam cophoſin Græci nominant, *nos ſurditatem*, ac quibuſdam ſanè ipſa ſine febri, quibuſdam verò etiam cum febri ſuperueniat, quæ ex bilioſo quidem humore impetũ ad ſuperiora capiente accidit, hæc facilius curationem recipit, aut ventre naturaliter moto, aut medicamento ægris dato quod bilioſum humorẽ vacuare ſoleat: quæ verò ex viſcoſis craſſiſque humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in lethargis, cataphoris, cephalæis diuturnis, aliiſque affectibus accidit, ea omnis difficulter ſolui poteſt, & ægri magna ex parte ei cõmoriuntur. Valde igitur affectui reſiſtendum eſt, initium faciẽdo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & hiera: frequentius autem ex ſalibus qui recipiunt euphorbium, vel qui à nobis parari ſolẽt. Videntur quidem humiles & ſimpliciores, verùm magnas vires obtinent, etiam ad alia multa efficaces. habet autem ipſorum cõpoſitio in hunc modum. HALATIVM, *quod eſt medicamentum ex ſale.* Ammoniaci drach. duæ, piperis drach. vna, euphorbii drachma: dantur pro virib⁹ ſcrupuli quatuor aut ſex, ex ouis, aut mulſa, aut olere, aut quomodocunque ipſos exhibere velis. Vtiles ſunt vertiginoſis quoque, & quibus menſes retinentur. Vbi iam ventrem inanjueris, tandẽ etiam ad ea tranſito quæ ſaliuam per os educunt. itẽ ad ea quæ per nares humores prouocãt & extrahũt, quæ errhina dicũtur: necnon ad ea quæ ſternutamenta ciere ſolent. DE APOPHLEGMATISMIS. Hi præſtantiſſimi ſũt apophlegmatiſmi qui ex herba pediculari & ſinapi cõſtant, ſi ex eis fiat gargarizatio. DE IIS quæ ſternutamenta mouent. Ex ſternutamenta mouentibus, ea conueniunt quæ ex pipere, ſtruthio (*nobis dicitur herba lanaria*) veratro albo, herba ranunculo, pari portione conſtant. Quæ autem naribus infundũtur, ex cyclamini ſucco & melle commixtis ſunto. ALIVD. Probè facit etiam puluis hic per arundinẽ inſpiratus, iſta recipiẽs: Cumini ſicci drach. octo, iridis drach. quatuor, nitri rubri drachmã, elaterii drachmam. Trita in læuorem narib⁹ inſpirato. nã caput copia infeſtatũ egregiè leuat. Iã aures etiã bene purgat medicamẽtũ quod ex centaureo, colocynthide & veratro cõficitur, ſi narib⁹ infundatur. AD GRAVEM auditũ & ſurditatẽ. Veratri nigri, caſtorei, ſingulæ drachmæ. aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quæ ſuperius ad grauem auditũ & obſtructiones dicta ſunt. Talia verò habentur etiam quæ ex ſuccis, nitro & cedria componuntur. Præterea ſuccus chamelææ efficaciſſimus exiſtit, & ad maximas ſurditates cõprobatus. Quòd ſi affectus perſeuerat, vomitu quoque vtẽdum, qui ex veratro moueri ſolet. Poſt euacuationes, & vomit⁹, medicamẽta quæ per nares mouent, item quæ affectis partibus imponuntur, etiam exercitationem per equos adhibeant, præſertim eã quæ curru obiri ſolet: & loca mutent. deligito autem maritima potius quàm mediterranea. & balineas naturales dulcibus præponito: harum inopia, confert etiam in marinis aquis corpus abſtergere. Adhæc caput, præſertim quibus graue eſt & repletum, exſiccare ſalubre eſt: præterea hirudinibus, ſinapiſmis, & cutis perfricatione vtendum. Quidam verò non ſolùm hæc, ſed etiam arteriæ inciſionem poſtea adhibuerunt, & extrema tubicinalis calami parte in auris meatum impoſita, ita modulati ſunt. Alii verò per magna tintinnabula inſonarunt, ac alii aliis machinis excogitatis vſi ſunt. Nam in magnis affectibus, etiamſi multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tamen excogitanda ſunt: nec labor ad ſuccurrẽdum detrectari, nihilque omitti debet. Pleraque enim non rarò præter opinionem ſuccedunt.

DE PAROTIDIBVS, Cap. VII.

AVrium affectus iam perſequuti, deinceps opportunè de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum eſſe differentias. quædam enim ipſarum, ratione criſis, concoctione iam apparente fiunt: quæ neque prauæ, ſed potius curatu faciles exiſtunt, multóſque magnis periculis liberarunt. Aliæ verò ex copia cruda contingunt, quæ naturam grauant, ſimul & nonnihil irritãt: quare etiam procedente tempore periclitantur, & medicis multa tentantibus, vix ad ſuppurationem aut concoctionem perueniunt. Accuratè igitur inſpici debet tum qualitas tum quantitas

materiæ influentis, & parotidas excitantis. Nonnullæ siquidem ipsarum ex copioso humore, calidiore & bilioso, vt nonnullæ rursus ex crassiore & frigido, generantur. Ex his ipsis rursus, quæ quidem ex copia calidiore constituuntur, magnos quibusdam & vehementes cruciatus inducunt: quæ autem ex subtili, erysipelata, neque grauantes, neque meatus arctantes: quæ autem à crassiore sanguine originem traxerunt, grauant. Quæ autem à magis melancholico & crasso prouenerunt, grauant quidem, sed neque ruborem habent, neque dolorem adeo ipsæ inferūt: tumorem autem scirrhosum repræsentant, quemadmodum illæ quæ à pituita traxerūt originem, laxū tumorem, *qui οἴδημα Græcis dicitur*. Quoniam igitur ipsarum qualitas quantitásque diuersa est, diligenter eam inspicere & sic ad curationem congruā venire expedit.

Curatio parotidū quæ à copia sāguinis cōstituūtur.

Incipiamus igitur à parotidibus quæ à sanguinis copia generantur. Quando itaque ex tali humore consistunt, necesse est tumores magnos & rubros apparere, doloresque euenire continuos, vehementes, & periculosos. Antequam igitur vllam curationem parti adhibeas, ad sanguinis missionem procedendum est. Qui enim nulla vacuatione præmissa, statim ad inducenda cataplasmata transierūt, aut ad aliud quod discutere aut extrahere parotidas potest, (cuiusmodi sunt quæ ex fermēto & visco parantur) hi manifestò authores extiterunt cur ægri strangularentur. Quare si nihil aliud in parotidibus ex crassioris sanguinis copia constitutis impedit, ad sanguinis missionem venire oportet: atque ita cum bona fiducia offerre qualecunque medicamentū quod affectui conuenire existimaueris. DE CATAPLASMATIS. Cataplasmata igitur in maximis & dolorificis inflammationibus cōueniunt, quæ hordeacea farina & semine lini constant. Sin & durities quædam fuerit, ficus siccas, adipem suillum & lapathum adiicere oportet. Constat autem cataplasma coqui debere ex iure fœnigræci, chamæmeli, althææ, & ficuū siccarū. Tribus diebus post cataplasma inductū, emplastro quæ ad Mnasæum authorem refertur, admodū leniēti, & ad ea quæ in scirrhum induruerunt, discutienda, emolliendásque durities bene efficaci, vtitor. Hæc autem recipit ceræ libram, axungiæ porcinæ libram, colophoniæ vncias sex, argenti spumæ libras duas, vini lecti heminas sex. Paratis vtitor. non minus autem hoc quoque medicamentū quàm prædicta valet. Habent autem in hunc modum: Terebinthinæ libram, mastichæ, ceræ, singulorum vncias tres, olei gleucini & myrtei quod satis est. Medicamentum in aquam marinam coniicito. Optimè facit etiam emplastrum diamelitos per se, & cum psittacio. Pari modo etiā pæonia in superficiariis parotidibus, & quæ ex sanguine originem trahunt, rectè adhibetur: verùm in iis quæ altius delitescunt, & in quibus cutis est densa, crassiórque materia, si nitri paulum, & dracunculi radicē cataplasmati iā dicto admiscueris, præstantius adhuc, magísque discutiens medicamentum efficies, quemadmodum si ammoniacum adiicias. CVRATIO earū in quibus tumor est scirrhosus. In quibus magna quædam durities apparet, aut picem liquidā, aut seuū taurinū, aut hircinū, aut vitulinū, aut ceruinū, aut bdelliū, aut styracē cōtinuè addere expedit. Hæc enim omnia duros scirrhosósq; tumores dissipare & emollire possūt. Deligēdū igitur ex his est quod vnicuiq; cōpetet, vbi tumoris discutiendi molliēdiq; spes est. Cæterùm oleū quod parotidib⁹ ex frigido subortis & durioribus superaccommodabitur, aut irinum, aut Sicyonium esto: quemadmodum rursus calidioribus rosaceum, aut chamæmelinum. Clarum verò est calidiora medicamenta melius adhiberi, vbi febris non adest, etiam in diuturnis affectibus, qualia sunt tum Ariobarzanium, tum diastruthiū appellatum: quorum descriptiones vobis subieci, ne eas aliunde conquirere cogeremini. EMPLASTRVM ariobarzanium ad scirrhosos affectus efficax. Spumæ argenti libras tres, & sescunciā: cerusæ libram & vncias quinque, aquæ marinæ vncias vigintiquinque, olei veteris sesquilibram, buccinorum

A combustorum vncias septem & semissem, ceræ rufæ vncias nouem, terebinthinæ vncias sex: thuris vncias tres, & scrupulos tres cum dimidio. MEDICAMENTVM diastruthiū ad eadē: Herbæ lanariæ *quæ στρούθιον Græcis dicitur*, vnciæ quatuor, ammoniaci suffiminis vnciæ quatuor, spumæ argenti vnciæ quinque, resinæ piceæ libra, ceræ libra, aristolochiæ rotundæ vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, squamæ æris totidem, mannæ thuris vnciæ quatuor, aceti scillitici heminæ tres, olei veteris sextarii quatuor. Oleum, argenti spumam, &

B acetum coquito dum manus non inquinent: deinde lebete humi posito, adiice herbam lanariam, ammoniacum, squamam, & galbanum: deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & aristolochiam, coquitóque donec in crassitiem coierint. Lebete autem ab igne sublato, moueto. Quidam acetum postea superinfundunt. Hoc medicamentum cōfert parotidibus, & præcipuè strumis: auxiliatur etiam scirrhosis, durísque cōdylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, viscerib⁹ scirrho induratis, & stomachi abscessibus. tophos

C dissoluit: in summa, medicamentum est multis accommodatum.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari possit, imminui ex medicamentis, & cataplasmatibus discutiendi facultate præditis appareat, sed etiam dolor perseueret, necesse tandem est vt ad ea quæ suppurationem excitare, & materiam possunt concoquere, digrediamur: id autem præstat cataplasma quod ex farinæ polline confit. Lapathum & axungia porcina in hydrelæo coquūtur. Por-

D ro materiam in pus iam mutari, inde tibi innotescit quòd rigor præter rationem & febris nunc oboriatur, quæ prius non erant, dolórque maior vrgeat. Postquam igitur in pus transierit, materia mutata, tunc etiam magis non modò cataplasmatis, sed etiam medicamentis quæ puri generando sunt idonea, vtendum est. Ex simplicibus igitur ad huiusmodi apta est & aqua tepida, cōtinuè per fotum adhibita, nunc quidem per se, nunc autem cum sapa magis adhuc proficiet. quinetiam triticea farina his incocta prodest. similiter & halicæ fari-

E na, sed in humidis magis tumoribus: eadem ratione etiam panis purus plus quàm sordidus præstat. Item pix læuigata ex oleo, adeps vitulinus & suillus absque sale confecti prosunt. Nam qui salis participes sunt, ad discutiendum magis valent. Sunt autem alia quoque nō pauca simplicia, quæ suppurationi conferunt, verùm ad cōposita transire commodius est. Multa itaque sunt etiam alia cataplasmata quæ ex farinæ polline parantur, sed nullum præstantius eo quod à nobis confectum est. Recipit autē axungiæ libram, oua anserina quatuor, sapæ

F vncias quatuor, farinæ pollinis libram. Hæc probè læuigata, & in panniculum illita applicato, continuè immutans. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum sapa & axungia coxissem, ac postremò oua adiecissem, multo leuius medicamentum effeci. Insuper hoc quoque medicamētum quod sequitur, probè adiuuat vt celerius fiat suppuratio, & humores crudi coctionísque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus conuersos extrahere consueuit: quin & humorem insidētem per tenues & à visu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices

G postea tenues & quodammodo obscuræ appareant. Hæc autem recipit fermenti libram, ceræ vncias octo, apochymatis vncias 4, salis communis vncias 4, galbani vncias quatuor, salis floris, piperis, singulorum vnciā: seui taurini vncias quatuor, saponis Gallici vncias tres, resinæ piceæ librā. Hoc medicamentum ita præparatū non solùm parotidibus, sed etiam aliis abscessibus accommodatur, vbi affectum vtrisque indigere putaueris, nempe vt humores in pus iam mutati excernantur: qui autē mutati non sunt, concoquantur. ALIVD. Eadē

H quæ hoc efficere potest etiā medicamentū quod cuminū recipit, cui⁹ scriptura ita habet, Farinæ hordeaceæ tenuis admodū vnciæ 27. salis communis vnciæ 5, picis vncia, ceræ vnciæ 9, nitri, cumini, resinæ frictæ, singulorū vnciæ quinque, olei vnciæ octo, althææ vnciæ quinque cremoris ptissanæ libra, cremoris seminis lini libra,

Arida vino in læuorē redigito, & quæ liquari poſſunt, ipſis ſuperfūdito:cremorib⁹ autē ſeminis lini & ptiſſanæ diligenter coctis, vt nō aduratur, medicamēto hoc cum fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliiſque abſceſſibus. Etenim maturat, diſcutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit. ALIVD medicamentum *ex farina polline*, quod διὰ γύρεως dicitur. Bene facit etiam medicamētum ex farinæ polline, quod hæc recipit, Adipis porcini vncias ſex, ceræ vncias duas, ouorū duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod ſatis eſt. Ceram primùm cum adipe liquefacito, deinde vbi ſoluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderatè adiicito, ac melle pilæ indito, probè ſubigito: atque ita paulatim farinā vſque ad mediocrem craſſitiē, & ea quæ ſoluta ſunt, ſuperiniicito, rurſúſque diligenter tritis, ſic cum fiducia vtitor, illinitóque. valde enim diſcutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet. Facit etiā angina detētis. ALIVD medicamentum διὰ σιρικος. Ad eoſdem affectus valet etiam medicamentum quod ex ſerico paratur: hæc autem continet, Serici libram, olei heminas quatuor, quod eſt ſextarii dimidium: coquito dum manus non inquinet. Ad multa efficax eſt medicamentum. ne contemnas ſimplicium vilitatem. Iam id quod à nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, ſi cum ſuperiori diaſericos miſceatur, vt partes quinque ſint medicamenti diaſericos, duæ autem eius quod ex melle conficitur. Interdum verò etiam per ſe poſitum proficit. eſt enim in multis comprobatum. Habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii (hoc eſt piliariorum) vnciæ ſex, corticum nucum vnciæ duæ, ſaponis Gallici vnciæ ſex, aphronitri albi vnciæ ſex, mellis vnciæ tres, olei veteris libra, ceræ vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ ſeptem, hoc diſſoluit, ſquamas educit, & multis eſt vtile. Hæc ſanè moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemēs multuſque nō vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

De parotidibus quæ ex bilioſá fluxione naſcuntur.

At ſi parotidem ex tenui feruentíque ſanguine & in bilioſam naturam cōuerſo generari contigerit, id quoque tum ex aliis multis, tū nihilo minus inde licet cognoſcere, quòd tumor ſit rubicundior, igneus & eryſipelati perſimilis, ægérque videatur tanquam ardere, & tāgētes manifeſtam caliditatē percipiant. In iis igitur ea quæ ouis, chamæmelo & ſapa conſtāt, admoueri debēt, quæ in febricitantibus parare conſueui: item ceratū febribus abolendis efficax, (ambroſia dicitur) cuius compoſitio hæc eſt: Croci ſcrupuli quatuor, ſpumæ argenti vncia, olei roſacei, ceræ, ſingulorum vnciæ quinque, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris ſeminis lini quod ſatis eſt. Hoc quoque medicamentum calidis affectibus opitulatur: ſcriptura eius ita habet, Ceræ vnciæ quinque, olei chamæmeli vnciæ duæ, roſacei tantundē, ouorū lutea ſeptē, farinæ fabaceæ vnciæ quatuor. Paratis vtitor. ALIVD præſtantiſſimum ad idem. Altercum, lapathum, cum axungia læuigata obducito, bis die aut ter immutans. ALIVD. Ceræ vnciæ ſex, colophoniæ vnciæ ſex, olei vnciæ quatuor, foliorū perdiciadis vnciæ ſex. Oleo paratis vtitor. Iam pſyllium quoque per ſe coctum & applicatum, proficit, nonnunquam ouis adiectis. Quinetiam medicamētum diachylōn confert, quod hæc recipit, Argenti ſpumæ læuiſſimæ libras quatuor, olei, ceræ puræ, ſingulorum libras ſeptem, ceræ Tyrrhenicæ librā, reſinæ piceæ vncias quatuor, ſucci pſyllii libras tres. Succum pſyllii ita parabis: Pſyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras ſex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, in ſequenti, igne vehementi coquito, donec iuris hœdini craſſitiem habuerit, & acceptum percolato quicquid ſubſederit: citò enim coaleſcit. deinde rurſus in lebetem recipito, iterúmque percolato. Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pondus receperit: deinde ſic argenti ſpumam per ſe læuigatam habeto: poſtea in vas æreum cum oleo & ſuccis iniicito, mouetóque, lēto igne incoquens, vſque ad ſpiſſitudinē quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne poſitis, ceram & reſinā piceam immittito: ac vbi no amplius inquinauerint, ſublata in pilā defundito, & rudicula emollita, exceptáque in pelle, reponito, ac in quibus viſum fuerit vtitor. DE CATAPLASMATIS. Optima etiā ſunt cataplaſmata quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorum, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiūtur. Etenim concoquunt, etiā ſi qua durities igneæ inflāmationi coiūcta inueniatur. Nonnulli ſanè iis quoq; vſi ſunt quæ ſolanū recipiunt: ego verò huiuſmodi auerſor, quemadmodū

B & illa quæ alumen & aliud quid adſtringens continet: quippe materiam in alto non ſine periculo repellunt.

Ad parotidas œdematodes.

Ad parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum aut renitens, digredi tempeſtiuū eſt. In his igitur competit terra cimolia inducta, & lapathū iniectum, ita nimirum vt prius butyro inungatur. Item calx lota inuncta probè tumores œdematodes diſcutit. Adhæc erui cum melle applicati, aut mulſa, valde ſiccantē diſcutiētémque vim obtinent. DE VICTV.

C Victu congruo maximè, & ſubiecto affectui, cauſæque eius effectrici accommodato, in primis vtātur. Nam in parotidibus quæ ex bilioſo humore concitantur, temperatus victus & refrigerans conuenit. Cremor itaque his expedit, (præſertim per initia inflāmationis, quum adhuc eſt dolorifica) tū ptiſſanæ, tum halicæ, & ſimilaginis inſigniter decoctæ, quemcunque ex prædictis cremoribus æger aſſumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea ſunt, maluæque caules. At inflāmatione declinante, etiam piſces ſaxatiles, pulli columbini, & gal-

D linarū cohortaliū alæ cōducunt. Eiſdē etiam in aliis parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem ſine febribus exiſtunt, inter initia ſi piſciculum, aut aphratū, aut columbum aſſumpſerint, nihil offendentur.

DE NARIVM AFFECTIBVS, Cap. VIII.

Tumores quidem præter naturam, polypi naribus obueniunt, hulcera verò ozænæ, necnon excretiones naturæ contrariæ, quas aut critica febrium ſolutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primùm igi-

E tur de ozæna dicturus ſum, quæ ex acriū putridorumque humorum colluuie procreatur: qui ſi acres tantùm exiſtant, hulcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere ſolent. Curatio ſanè vtriuſque huius vitii ozænæ & polypi eſt communis: nempe caput primùm reſiccare, eíque robur adiicere. Cōſtat enim hæc ex eo propter humorum malignorum redundantiam naribus influere. Quomodo autem caput totum corroborandum ſit, ne quicquam ex ipſo ſuperfluum infernis partibus influat, ſubinde comprehenſum eſt.

F Quum igitur caput validum robuſtúmque reddideris, tunc ipſis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraſo, emplaſtrum ex ſalicibus, aut barbaram, quod bitumen & picē recipit (maximè à Galeno, ac certè à nobis probatū) imponito. Item optimū quoque eſt quod ex anemone conficitur. Adhæc etiam proprium medicamentum quod ex cochleis in hunc modum paratur, Myrrhæ, thuris, ſingulorum vncia, cochleæ integræ quæ petris adhæreſcunt, numero quinque. His in pila tritis, ceram & albumina ouorum duorum addito, com-

G miſcetóque, ac medicamentum capiti cum linteo diebus nouem continuis inducito: &, ſi malis humoribus ſit infectum, tertiò id adhibeas: poſthæc parti remedia induces. Malorum Punicorùm tria ſunt genera, auſtera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia ſigillatim contundere oportet, totáque accuratè confringere, vt ſuccus ab ipſis exprimi poſſit: quem vbi modicè decoxeris, ſi liquidior paulo appareat, ſtanneo vaſe repones. Quod verò craſſum ex ipſis ſolidúmque reliqueris, rurſus in pila exquiſitiſſimè contundes, vt iterum poſſit

H læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo polypus deliteſcit, & citra roſionem, dolorí ſque conſenſum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris tēporis ſpatio ipſum abolebūt. At ſi humidior molliórq; polypus tibi appareat,

maiorem portionem ex austeris malis Punicis iniicias:si durior, ex acidis. Quoniam verò molestum est perpetuò collyrium sustinere, licet etiam quandoque intermittere: atque interim succum antea expressum in nares infundere, simúlque ore hiante illinire, qua parte palatum versus nares perforatur, penna aut specillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rosionem longiore tempore consumptum. Adhæc non vnum genus pulueris existit, sed etiam quod ex quatuor metallicis componitur, chalcantho, chalcitide, ære cremato & misy. accipias hæc æquali singula pondere, & seorsim teras ex aceto, postea omnia simul misceas, ex vino subigens, donec glutinosum fiat medicamentum ad mellis spissitudinem. Deinde in ollam recentē coniicias, quam operculo imposito, lutóque oblitā in furnum demittas, vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cū vino teras, atque iterum similiter torrefacias, redigásque in puluerem, eúmque reponas, & quum necessitas postulat vtaris. Hic puluis polypos admodum inueteratos consumit. Nec parum confert ipsis & prædictum collyrium, quod ex malis Punicis componitur, aridum, minutissimè tritum, & inspiratum, aut nucleo specilli impositum. Atque hæc omnia maximè facienda ne vnquā affectæ particulæ medicamentum desit. facilè enim ab humiditate abstergitur. Quemadmodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuò medicamentum imponere oportet: vt quod facilè ab influēte humiditate abluatur. At si quis eunuchus nullum medicamentum adferri sustineat, sed ab omnibus irritetur, rosas siccas contusas tritásque diligenter, impones, ac citra rosionem pariter & mirificè operabuntur. Verùm sæpe adhibenda esse ista medicamenta constat, lauandáque studiosè ex succo nuper dicto. Porrò vlcera narium pastillis curabis, quales sunt, Andronius, Passionius, Polyides, aut Bithynus, aut is quem ego composui: interim ex vino dulci ipsos diluens, interim austero, nunc ætate mediocri, nunc veteri: aliàs ex aceto, aut vinoso, aut simpliciter acido, aut etiā acri admodū &, vetusto, vsu medicamentorum ab affectuum accidentibus secundum prædictas indicationes inuento. Quū opulentus quidam me rogaret vt medicamentum quod in ozænæ curatione adhiberem, esset odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui, falerno veteri ipsum diluens: ac mirum est quàm citò affectus sanitatē receperit. Hedychroi autem confectio explicata est in Theriacæ antidoti descriptione, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplastrum ex pipere albo, & oleo rosaceo solutū, & naribus illitum, omnia vlcera mirabiliter persanat. Liquet autem in huiusmodi affectibus, considerata cuiusque corporis natura, sanguinem, si nihil impediat, mittendum esse, nec nō medicamentum purgans offerendum. Cæterùm victus ratio quoque obseruari debet, & caput radi, siccarique medicamentis, & pituita per os educi.

Ad sanguinis profluuium ex naribus.

Platani pilulas collectas in vmbra siccato: vbi desiccaueris, super asperum quēpiam pannum in discum proiicito, illiúsque extremitate confricato. Sinminus, in quodam ex pilis setísve confecto affricato, & semen pilularū proiicito: lanuginem autem inde collectam, vase fictili recenti reponito. Quum vsus exigit, lanuginē platani impositam fistulæ arundinaceæ, cui geniculi sint adempti, excauata autem sit qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus inspirato, ac statim sanguinis profluuium sistet.

ALIVD. Chalcanthum diligenter tritum reponito: in vsu carptum linamētum in medicamen intingens, naribus dimittito. ALIVD. Spongiam nouam pice cruda imbutam comburito: eámque linamento tortili exceptam naribus immittito. ALIVD. Putaminis oui triti pars vna, gallæ Asianæ pars vna: tritas linamento tortili aqua perfuso, aut aceto excipiens imponito. Adhæc puluis xanthos dictus, quo ego vsus sum: Chalciditis cōbustæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta, misyos tosti drachmæ vigintiquinque, æris vsti drachmæ duodecim & semis. Terito & vtitor.

ALIVD. Myrrhæ, misyos Cyprii, chalcāthi, singulorum drachmæ septem: corticum pini, squamæ æris, mannæ, thuris, singulorū drachmæ quatuor: æris cremati, chalcitidis, singulorum drachmæ quindecim: calcis viuæ drachmæ octo, gypsi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. ALIVD. Stibis, chalcitidis, singulorum drachmæ sex: mannæ, thuris drachmæ duæ, resinæ terebinthinæ frixæ drachmæ quatuor. In puluerem redigito, & vtitor. Quòd si in naribus pessimus sit odor, myrrhæ, acaciæ, amomi, singulas drachmas teres, cernésque, & melle cocto excepta, summo narium septo aut cartilagini agglutinari præcipies.

AD LIVORES FACIEI, Cap. IX.

Liuores faciei meliloti & fœnogræco decocto fouebis: postea collyrio Diarrhodωn illines. Ad recētes autem liuores cataplasma ex farina fabæ cum melle induces. Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplasmate ex lenticulis decoctis obduces.

DE DENTIVM AFFECTIBVS, EX Galeno, Caput X.

Dentium affectuum alii sanè omnibus euidenter apparent, quemadmodum quum perforati fuerint, aut nigruerint, aut attriti sint, aut neque frigida, neque calida sustinent, sed ob vtrūque aut alterum solum dolor aliquis ipsos inuadit: alii verò nō apparent in ipsis manifestò, sicuti quum æger ipse sentire se dolorem affirmat qui in alto dentis corpore oboritur. Aduersantur enim nonnulli, dicentes dentem, quum os sit, citra dolorem affici, quēadmodum quum lima excessus ipsorum præsecare cogimur, aut ob aliam quampiam occasionem, de quibus paulo pòst tractabo. nunc enim citra rationalem naturalémque demonstrationem cogito iis attestari qui dentem ipsum dolere pronunciant. Etenim ego quoque dolorem passus, mentem diligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuersia audiuissem: sentiebámque manifestò dentem non modò dolere, sed etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis similiter: vnde etiam admiratus sum an hic quoque affectus quē vocamus inflammationem, in dente qui lapideam durámque substantiam obtinet, possit oboriri. Quinetiam alio tempore dentis dolore affectus, palàm persensi, non ipsius dentis sed gingiuarum esse dolorem, idque quum inflammationem experirentur, vt etiam citra compressionem dolerent. Imò & vicinitate dentium, quum duri sint, augescere dolorem ob compressionem deprehendi, tanquam vtriusque doloris sensum expertus, alium sanè in gingiuis, alium verò in ipsorum dentium substantia manifestò noui: & attestor iis qui dentes ipsos nonnunquam dolere dictitant. Præterea nerui qui dentis radici inseritur, dolorem excitari interim, rationi consentaneum est: dum ille imaginationem confusam incertámque multis præbeat, quasi dens ipse doleat. Etenim & hoc manifestò mihi accidisse deprehēdi: & quòd exigua adhuc doloris pars dēte exempto permanet, id ob nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat inde quòd non amplius tendatur, à commissura qua ossi tendenti inhæsit liberatus, respirationémque nonnullam habeat, & quòd medicamina quæ adferuntur attingat.

De gingiuarum dolentium curatione.

Gingiuis autem ex inflammatione dolentibus præsentissimum est medicamentum oleum lentiscinum, si calore temperatum in ore contineatur. Sit autem recens: nam vetustum tanto recenti deterius est quanto vetustius. Vas in quo illud calefit, in alio maiore collocetur, quod aquam abundè calidam contineat. Maximè igitur hoc gingiuarum inflammationi conuenit, necnon si in alia quoque parte tum membranæ linguam integentis, tum eius quæ totum os succingit, dolor ob inflammationem oriatur, hunc lentiscinum mitigat. quippe citra molestiam & asperitatem repellit quam pleraque austera obtinent, discutitque citra rosionem.

De dentium doloris curatione.

A Dentium dolore affecti os aceto calido,acri,cum galla colluant:aut halicacabi radice cum aceto & galla, aut tedis pinguibus in aceto feruefactis; aut tithymalli radice in vino vſque ad dimidias decocta, aut alterci radice oxymeliti incocta,colluito. ALIVD quamprimum dolorem dentium finiens. Alliorum nuclei quinque,thuris maſculi oboli tres,myrti ramuſculorum faſciculi duo. Hos foliis ademptis priuatim terito, ſimiliter & allia & thus:deinde hæc ſimul in recentem ollam coniiciens, infundénſque aceti heminam,coquito,tedacea rudicula cō B tinuè agitans,quouſque ad dimidias peruenerint:&ſic tedis vtitor. Oportet autem liquorem medicamenti ſupra locum dolentem diutius tenere: idque tamdiu fieri debet vſquedum ille fuerit conſumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirificè valet ſerpentis exuuium in cinerem redactum,quod ex oleo in mellis ſoluti ſpiſſitudinem cogens,dētem purgatum,partéſque omnes ambientes circunlinito, & foramini dentis intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerem gingiuis inſpergito:ac mox ceſſabit dolor. Adhæc liquorem Cy C renaicum & piper æquali pondere cum galbano denti imponito. ALIVD anodynum ad dentes dolore infeſtatos eroſóſque.eſt etiam tuſſi efficax remedium. Liquoris papaueris drachmæ duæ,piperis albi triti cribratique drachma,myrrhæ drachmæ duæ, ſtyracis drachmæ duæ,galbani drachma, ſapæ ad excipiēdū,quod ſatis eſt: contundito ſimul,& in catapotia redigito,denti circunlinens,& foramini imponito. ALIA AD dentes molares compoſitio,eadem hora dolorem finiens. Piperis, D pyrethri, liquoris tithymalli,galbani, ſingulorum drachma: læuigata galbano excipito, & foramini dentis eroſi imponito. ALIVD idoneum. Liquorem aut radicē ipſam laſerpitii, aut galbanum cum pipere inſerito:aut opium cum galbano aut opoponaco indito,inuoluitóque: ac iuuabis.] ALIA Mylice,qua vtor. Aluminis ſciſſi drachmæ quatuor,piperis albi drachmæ duæ,opopanacis oboli quatuor,ſereos oboli quatuor, gummi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius ponderis duplicata E portio.In aqua calida diſſolues ceram, & ſic vtēris. PASTILLVS ad dentium dolores. Aluminis ſciſſi drachmæ quatuor, piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ,alterci ſucci drachmæ quatuor.Terito,& ex aceto fingito paſtillos,& in ore continendos dato. ALIVD ad dentes mobiles. Gallæ drachmæ duæ & ſemis, myrrhæ drachmæ duæ, mali Punici corticum totidem. Ex aceto vtere. ALIVD ad laxos dentes, nigróſque, & gingiuas fluxione tentatas. Gallæ drachmæ duæ,myrrhæ, aluminis ſciſſi,ſingulorum drachma: iridis drachma. In puluerem redigito, & vtere. ALIVD ad dentes mo- F biles,& gingiuas eroſas:digito autem loca attinges. Salis ammoniaci,aluminis rotūdi,ſingulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma.In puluerem redactis vtitor ALIVD ad dentium eroſiones. Cornu ceruini cremati, ſalis ammoniaci,ſingulorum libra:maſtichæ,iunci odorati, ſingulorum vnciæ duæ:piperis vncia,coſti vnciæ quatuor,folii vnciæ quatuor.In puluerem redigito,& vtere. ALIVD, vt dentem digitis apprehenſum tollas, antea probè purgatum, Roſam,gallam,ſtaphida agriam,alumen ſciſſum, ſulphur viuum,piper longum, pari pondere miſcebis: & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, & cū cera denti ſuperimpones.

Dentifricia Galeni.

Nonnulla ex dentifriciis à me compoſitis,vſu probata & efficacia generoſa prædita,viſa mihi ſunt digna quæ literis mandarem: ac primùm ea quæ frigidis affectibus dentium medentur,ſiue ob immoderatam frigidæ aquæ potionem,ſiue ex fructibus pomaceis à niue refrigeratis, ſiue aliis quibuſdam eſculentis,aut poculentis,ſiue præterea ex humore frigido è capite in ipſos dentes influente contractis. Itaque ex humore perfrigeratos, vehementer adiuuat apophlegmatiſmus, *hoc eſt medicamentum pituitam per os educens*. Eos autem qui citra humorem frigefacti ſunt, hoc ſolo medicamine quod nunc refeietur, curare oportet. Eóque etiam poſt apophlegmatiſmum vti ſatius eſt,vt non ſolùm noxium humorem euacues, ſed etiam affectum ab eo naſcentem perſanes. Compoſitio medicamēti hoc pacto habet: Duas herbas,quarum alia ſideritis, alia perdicias nominatur,domi ſenſim citra ſolis obiectū ſiccato,vt neque humidæ adhuc neque ſiccæ exiſtant:& tantum vrito vt quumprimum contundi confringíque poterint,ab vrendo ceſſes. nam facultas earum nimia adustione corrumpitur. In alia autem ollula comburetur ſal foſſititius cum alumine rotundo, Attico melle ſubactus: deinde cum aliis hæc mixta contundētur,& in creta probè tenui cribro rurſus conterentur in mortario. Præſtantius enim erit medicamentum quanto accuratius fuerit læuigatum. Vti autem eo oportet ſolos dentes fricando, vt vicinæ non attingantur, niſi hæ humiditate ſcateant. nam medicamentum vim habet ſiccatoriam: idoneum ſanè eſt gingiuis humidis, inimicum autem ſiccis. Attamen radices dentium poſt gingiuas eo perfricare conuenit, quemadmodum etiam ipſos dentes. Cæterùm eorum quæ ad huius medicamenti compoſitionem ſpectant,talis eſt temperatura. Herbarum combuſtarum drachmæ ſedecim, ſalis combuſti cum alumine drachmæ vndecim. Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur,ſal quadruplo alumen ſuperet: aliorum verò nullum vratur. Arida iniiciantur,prout ſubſcripta habet temperatura, Origani comæ drachmæ duæ, piperis drachmæ duæ,pyrethri drachmæ duæ,coſti drachmæ tres,apii ſeminis drachmæ tres,iridis Illyricæ drachmæ quinque, menthæ ſiccæ drachmæ duæ, cornu ceruini aut caprini cōbuſti drachmæ duæ,ſeſeleos,hyſſopi,ſingulorum drachmæ duæ.Si odorum ipſum eſſe voles,caſiæ aut amomi drachmas duas miſceto:ſi regi præpares, cinnamomi drachmā vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Callitrichi ſeminis vſti libram, aluminis ſciſſi & rotundi,ſingulorum vnciæ tres: ſpicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ quinque: contuſis læuigatiſque ſimul omnibus gingiuas vſque ad dentium radices attingito.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber IIII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE ANGINA, Cap. I.

Angina, ſiquod aliud quoque vitium, acutiſſimus morbus exiſtit. Nam ægros laquei funiſque modo ſtrāgulare ſolet: vnde etiam Græcis meritò Synanche appellata eſt. Quoniam igitur acutiſſimus eſt affectus, & ſtatim mortem inducit, neceſſe eſt etiam protinus ad curationem feſtinare. Verùm quū in omni recta curatione internotionē præcedere oporteat, conuenit tum ſubſtantiā ipſam affectus, tum cauſas eius,tū differentias, tum notas vniuſcuiuſque cognoſcere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnem inflammationis circa gulam ſpeciem, ſiue intus, ſiue foris ſuffocatum minetur, Sy

nanchen nominarunt: posteriores autem inflammationem quadrifariam diuiserunt, ac internam quidem musculorum in superiore gutturis parte inflammationem, Cynanchen vocabant, externam verò, Paracynanchen: pari modo internam faucium, quæ pharynx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam verò, Parasynanchen. Quæ quum ita habeat, dicamus iam etiam curationem vnicuique speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet, neque reprimentem solam medendi rationem hisce affectibus conferre, neque discutientem, sed mixtam requiri: & temporum ratione habita, aliàs repellentia, aliàs discutientia admiscenda esse. Et si quidē morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debent: ac in statu, potiore ex parte discutientia: in declinatione verò, ea quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris, hi insignium malorum authores extiterunt. Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt his obortis æger postea vix respirauerit, seruatúsque sit. Non solùm autem temporibus animum, sed etiam facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora molliorăque medicamenta iis qui teneriorem delicatiorémque habitum obtinēt, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus: valentiora autem, durioribus & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora à refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus, vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessariò remedia item requirunt: at molliori habitu prædita contrarium experiuntur. quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensámque tolerant: à valentioribus autem læduntur, eo quòd vires ipsorum non ferant. Quare diligenter attendēdum est vbi sanè vires medicamentorum remittere, vbi verò intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superanti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora: item quando ipsis mixtis, quando rursus sinceris ac puris vti conueniat. DE MEDICAMENTO *quod à moris* διὰ μόρων *Græcis dicitur.* Simplicius igitur medicamentum ex mororum succo & melle paratur, facítque ad incipiētes, tonsillarum, vuæ, faucium, & summatim ad omnē mediocrem partium guttur ambientium inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & cādidioribus. Compositum verò non modò in principiis sed etiam in statu inflammationis valet. Valentius autem magísque discussorium efficitur si myrrham quoque receperit. Ac plerique inter initia sic cum myrrha parant: præstaret autem in statu quando & discutere & concoquere oportet. tunc si etiam medicamenti Diabesasa, aut alterius quoque cuiuspiam antidoti discutiētis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At si inflammationis feruor iam desierit, durities autē quædam adhuc remaneat, tunc quoque sulphuris & nitri momentum tali medicaminis misturæ adiungere conuenit: ac ad discutiendum dissipandúmque siquid crassum viscosúmque in alto corporis hæreseat, nitri drachmæ sex sufficiunt, sulphuris drachma vna. Quòd si ægri rosionem non tolerēt, sed & stomachum imbecillem habeant, eúmque subuerti à medicamenti perunctione putent, in his nitrum & sulphur vitare oportet, contentos sola mixtura medicamenti Diabesasa, aut pulegio, & origano, aut calaminthe, aut hyssopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exasperentur, confert dulcis radiculæ succū admiscere. Ita nanque multi vsus & innocētius in omnibus erit medicamētum. Nā in iis qui medicatas qualitates nō ferunt, mitiora auxilia opitulātur. Cæterùm ne rursus aliunde compositiones quærere ii cogantur qui illas parare cupiunt, has ipsorum compositionum in præsentia explicandas censui. COMPOSITIO medicamenti ex moris, *quod* διὰ μόρων Græcè dicitur. Mororū succi heminæ sex, croci, myrrhæ troglodytidis, aluminis, singulorum scrupuli sex: omphacii totidem, mellis sextarii dimidium. Sinito mororum succum, horam vnam vbi decoxeris, refrigerari, paulúmque spissari. Postea adiecto melle, iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rursus arida misceto. ALITER diuinissimus Galenus medicamentum ex moris parauit. Mellis libra, succi mororū heminæ quinq;, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacii drachma, vini austeri heminæ quinque. Quòd si omphacium tibi desit, in vicem eius rhu succum immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinem debet, deinde sic mel adiici: vbi coxeris, atque lebetem ab igne sublaturus es, tunc tandem sicca iniicito, coquitóque donec omnia in vnitatem probè coierint. Talis est compositio quæ ex succo mororum cōstat. Fructus autem mororum syluestrium succus si paretur, præstantissimum est medicamentum: item malorum cotoneorum succus. horum verò penuria, etiam pirorum syluestrium, mespilorū, prunorum Damascenorum, sorborum, & prunorum syluestrium. Clarum porro est, in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse, interim duplum, interim triplum. Atque hæc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculóque vacant, & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius: imò & quæ ex moris rubi, malo Punico & cotoneis parantur, tum corroborantem, tum stomacho amicā vim obtinēt. hunc autē in hūc modū cōponūtur. CONFECTIO medicamenti ex nucibus, quod Diacaryon dicitur. Vigentis nucum fructus cortices externi circūcidi, statimque in pila contundi debent: succus per linteū colari: vbi decoxeris, mel ei moderatè misceri, vt in medicamento Diamoron proditum est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nanque ipso per se sine aliqua mixtura rectè vti licet in pueris & mulieribus magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, eo poteris in statu quoque vti: & si sulphur nitrúmque adiicias, etiam in declinatione: item in quibus durities & constrictio arteriam asperam, eiúsque summā partem obsidere diximus. Huiusmodi sanè est etiam confectio quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medicamentorum, quibus maximas Cynanchas etiam curare licet, de quibus deinceps dicturus sum. Ac primùm sanè vobis exponam medicamentum præstantissimum, valde efficax, quod plerosque multis periculis liberauerit: id quod etiam ego sum expertus. Habet autem in hunc modum: Iridis vncia, balaustiorum vncia, piperis vncia, croci vncia, rhu Syriaci vnciæ duæ, vini sextarii tres, sapæ sextarius, mellis libra, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tempore vti, præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta sunt, extenuare. Hoc sanè auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam verò salutare est etiam id quod διὰ βησασᾶ, *hoc est ex ruta syluestri* paratur. Vocant ipsum ab hirundinibus Diachelidonωn, & à ruta, Diaharmala.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatásque inflammationes inungitur.

Anisi, seminis apii, ameos, iunci rotundi floris, aluminis, iridis Illyricæ, Besasa, (quod nonnulli Harmala appellant, quidam verò agrestem rutam) singulorum vncia: casiæ, crocomagmatis, rosarum siccarum, singulorum vnciæ duæ: hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi, amomi, singulorum vnciæ quatuor: croci sescuncia, gallarum omphacitidum numero octo. læuigatis cum melle vtitor. Atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylum, aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniam, quam Græci Sphragida *hoc est sigillum*, nominant, aut farinam hordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderatā

quomodocũque ad præſentem affectum ſufficere aliquis A
exiſtimauerit. Item augere vires ipſius poſſumus, vbi effi-
caciore medicamento vtendum eſt, adiiciẽtes ei nitrum
& elaterium. Vocant autem ita ſuccum cucumeris ſyluati
ci: fimúmque hirundinum crematum, & non crematum.
Quinetiam ſi caninum ſtercus album miſcueris, quod ca-
nes ex oſſium eſu deiiciunt, validum ſic quoque medica-
mentum efficies. Quòd ſi humanum etiam ſtercus miſcue
ris combuſtum & non combuſtũ, multo valentius adhuc
medicamentũ reddes: quod ex cõbuſto fit, imbecillius eſt.
Cæterùm & pro temporum ratione nonnulla medicamẽ- B
ta admiſcere oportet, quemadmodum & ſalem ammo-
niacum: quando non ſolùm reprimentia, ſed etiam diſcu-
tientia requiruntur. At ſi bryoniæ quoque radicem adie-
ceris, longè adhuc magis diſcutiens medicamẽ effeceris.
Conſtat autem in illis vtendum eſſe eis quæ valde diſcu-
tiunt, in quibus nihil influit, ſed inflammationes & duræ
& ſcirrhoſæ exiſtũt. Multi etiam ſinapi præparatum, quod
continuè edunt, opſonia in id intingentes, oxymeliti mi-
ſcuerunt: deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhi-
buerunt: poſtea illito medicamento Diabeſaſa, mirabili- C
ter inflammationem ſcirrhoſam adiuuerunt. Nam in o-
mnibus fluxionibus curſum quidem reprimere, id autem
quod in partẽ decubuit, diſcutere oportet, ne ſpiritus via
intercluſa obſtructáque ægrum tanquam ex graui laqueo
ſtrangulari cõtingat. Validam autem perunctionem red-
des ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædam admiſceas.
Multos id ſeruauit, vt ne venæ ſectione aut purgatione in-
diguerint. Erant autem tria hæc, caninum ſtercus, huma-
num, & elaterium, ſingula duarum drachmarum inſtar in
vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis D
pro ægri viribus & habitu, adiicere conuenit. Quòd ſi nõ-
nulli humano ſtercore, vt abominando, vti recuſent, duo
duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illina
tur. Bene enim facit cum melle: ac vbi non licet inunge-
re, calamo inſpiratum idem præſtat. At ne ſtercus fœdi ſit
odoris, curato vt canis triduo antè oſſa comedat. Ita enim
& albũ eſt, & nõ fœdi odoris. Humanũ verò ne fœdi odo-
ris ſit efficies, ſi puerũ cuius ſtercꝰ ſumpturus es, tribꝰ die-
bus antè, ne deiectio minus cocta ſed cohærens inuenia-
tur, lupinis coctis nutrias, quos etiam vnà cum pane tex- E
tuaceo probè cocto nõ copioſos edere ſolemus. Porro ſter
cus ex prima pueri deiectione & ſecunda proiicere opor-
tet: quod autem ex tertia deſcendit, accipere, eóque vti nõ
liquido, ſed ſicco cum melle. Hæc etiã ſapientiſſimus Ga-
lenus & Philagrius, aliique multi veterum teſtantur, ac ex-
perientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano nõ
vtuntur, tanquam abominabili: canino magis, vt quod ni
hil fœdi odoris habeat, poſſitque idem præſtare. Quòd ſi
neque hoc vti velint, prædictis antea à nobis inunctioni-
bus inſiſtãt, nẽpe ei quæ hirundinibus cõſtat, & quæ rhu F
accipit, mirifico auxilio. Sed miſcẽda eſt ea quæ ex hirũ-
dinibus paratur, ei quæ ex ſucco nucum cõſtat. quæ enim
ex ipſo paratur, ſeorſim vſurpare oportet. Sciendum autẽ
eſt, medicamentum Diabeſaſa nõ ſolùm ad gutturis affe-
ctus, ſed etiam alios multos proficere. etenim ſtomachi-
cis cœliacíſque affectibꝰ medetur, præſertim ſtomachicis
& dyſentericis, etiamſi caninum ſtercus receperit, quod &
ipſum per ſe dyſenteriis medetur, ſi lacti calculis marinis
cadentibus cocto admiſceatur. Nihil minus faucibus, ton
ſillis, & vuæ inflammationem ſuſtinẽtibus medetur, cum G
ſucco vuæ acerbæ, nucum corticum, cornorum, ilignearũ
glandium, ſorborum, item Ægyptiæ & Antheræ mixtum.
Non autem obſcurum eſt, per initia inflammationum, &
quum inflammatio adhuc vrget, magis adſtringentia ad-
iicienda eſſe: quum autem ſtatus eſt, & diſſipare oportet,
ea quæ diſcutiunt. Iam alias quoque multas facultates ca-
ninũ ſtercus habet: etenim medetur aphthis, vlceribus an
tiquis, & quæ cicatricem ægrè recipiunt, quorum omniũ
mentionem facere non opus eſt. nam ex prædictis alias
quoque ipſius actiones deprehẽdes. Sin horum ſit inopia, H
ſubſcriptis admodum bonis & paratu facilibus vtendum
eſt. AD ANGINAS. Raphani ſemen læuigatum ſi
ex oxymelite gargarizetur, valde proficit: nam multam
humiditatem inducit. ALIVD gargariſma, angina

A preſſis ſalutare, quo Stephanus pater meus vſus eſt, & ego.
Spinæ Ægyptiæ drachma, iridis drachma ſemis, dulcis
radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu
comprehendi poteſt, roſæ ſiccæ pauculæ, palmulæ Nico-
lai quinque aut ſeptem. Sapa aut aqua coquantur, & ex de-
cocti iure cum mellis momento ſingulis horis æger gar-
garizet. ALIVD. Sinapi perunctum probè facit. Hu-
ius meminit Dioſcorides. notum verò eſt id valere aduer
ſus eos qui duriore habitu ſunt, inueteratóque, non autem
multum feruidas inflammationes experiuntur. ALIVD
B ad eoſdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle
pari portione, cedriæ momẽtum miſceto: ac egregiè diu-
turnis & iam indureſcentibus inflammationibus opitu-
latur. ALIVD gargariſma. Salicis folia ex aqua cocta,
donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc
craſſa auellit, iuuátque. ALIVD. Furfurum & ficuum
ſiccarum decoctum ad os colluendum dato, præſertim in
quibus tonſillæ inflammationem ab initio ſenſerint. A-
LIVD. Lenticulæ, roſarum, palmularum decoctarum iu-
ra gargarizent. Hoc inter initia magis faciundum eſt.
C ALIVD. Æris combuſti & eloti drachma, nitri rubri
drachmæ duæ: melle excipito, & mediocriter in vaſe æ-
reo decoctis vtitor. Optimè facit in ſtatu. Item abſinthiũ
cum melle egregiè iuuat. ALIVD ad anginas vlceris
expertes & inueteratas. Euphorbii drachmæ duæ, mellis
ſextarii quarta pars: vbi mel antea probè decoxeris, eu-
phorbium adiicito, fingitóque catapotia, & ex ouo circũ-
linito, ac duo deuoranda porrigito. ventrem ex facili ſol-
uent, & ſuffocationem arcebunt. Valde efficax eſt medica
mentum, & ad inflammationes ex viſcoſis craſſiſque hu-
D moribus ſine vlcere contractas accuratè valet. DE ſan-
guinis miſſione. Angina infeſtatis venæ quidẽ ſectio-
nem ante omnia adhibere neceſſe eſt, ſed nõ vniuerſam.
Nam particulares vacuationes cauſam potius ex ipſis lo-
cis affectis elidunt: quare etiam tertiò & quartò ipſum de-
trahere oportet, animi defectionem ſolùm vitantes. Ni-
hil enim aliud æquè hos offendit vt animi defectio, quæ
efficit frequenter vt materia tota in altum cõfluat, & poſt
miſſionem ſanguinis, ſi nullus laxitatis ſenſus oriatur, ſed
cibi & aeris tranſitus adhuc impediatur, etiam venas lin-
E guæ ſubiectas incidere ne graueris: neque in craſtinum
differas, ſed eodem id die facito. Ego ſanè noui me, quum
vſus valde vrgeret, venam manè aperuiſſe: diluculo lin-
guæ ſubiectas ſecuiſſe: & veſperi ex cremore ptiſſanæ la-
crymam ſcammoniæ exhibuiſſe: atque ita laqueum ex in-
flammatione ortum vix potui diſſoluere. Iam alium quẽ-
dam noui me, poſtquam duorum brachiorum in cubito
venas ſecuiſſem, repurgaſſe, ſequenti die non expectato.
Erat autẽ purgatio, liquor tithymalli ſtatim ex herba ex-
preſſus, humidus adhuc, & nõdum exſiccatus. habebat au-
F tem trium ſiliquarum pondus. Hæc facere oportet in qui-
bus vires robuſtæ ſunt, æger ætate viget, & affectus vehe-
menter dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiã
iugulares venas à me ſectas eſſe, quum linguæ ſubiectas
non inuenirem, ac plurimum adiuuiſſe. In muliere autem
venas ad talum aperui, quum ipſam menſibus non purga-
ri cognoſcerem, atque illinc potius ei morbi occaſionem
obuenire: ac duplex ægrotanti commodum ex eo ſubſe-
quutum eſt, nempe conſuetarum vacuationum admoni-
tio, & affectus liberatio. Idem etiam in viris tentandum
G eſt, ſi ipſos ſanguinem per venas in ano extantes vacuare
ſolitos didiceris. DE CVCVRBITVLA. Scire hoc
quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiã affectibus v-
tẽdũ eſſe: verùm vbi iã materia influere deſierit, neque af
fectũ circa caput totúmque corpus eſſe ſuſpicemur. Nam
quando materia influit, & loca fluxionibus tentantur, re-
primentia potius & repellentia quàm attrahentia admo-
ueri debent. Poſtquam verò influxus ceſſauerit, opúſque
tandem ſit materiam quæ in affectas partes inciderat, diſ-
cutere, tunc conuenit & cucurbitulas & fomenta appli-
H care: quòd ſi res poſtulet, etiã cataplaſma. Nihil enim me-
tuendum erit vbi totum corpus recrementis liberũ fue-
rit, ne alia quædã materies aliunde ad partes affectas de-
fluat. Conſtat autem cucurbitulas ipſum quod in particu-
lis continetur, & ſolum adfert diſcrimen, ad ſuperficiem

extrahere posse. DE IIS quæ extrinsecus imponuntur. Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro & adipe anserino conflata. DE cataplasmatis. Cataplasmatis vtendum est iis quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine lini, palmulis ex aqua coctis, item croco & mica panis, simul incoctis. Vitari debent cataplasmata quæ tantùm laxant, & validè repercutiunt. Quòd si inflammatio vetustior duriórque appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathum, adipes, & nitri paulum. quippe materiam extrahere oportet: quod etiã natura moliri festinat. DE FOMENTO. Adhæc fouere inflammationes vetustas, scirrhosásque, alienum nõ est, chamæmeli, aut althææ decoctorum aqua calida: &, si laurũ adieceris, præsertim in frigidis humoribus & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies. DE VICTV. Victu vtantur ægri primũ omnium mulsa aquosa, quæ vniuersa præstare potest, nẽpe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam

A per ventrem. Dari etiam ipsa debet quibus thorax aut pulmo fluxionem suscepit, & thoracis pulmonísque regio angustia premitur, ac propè est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiant, & thorax respirauerit, mulsam exhibere non desines. A tertio die etiam cremor ptissanæ offerendus est, qui & ipse omnem facultatẽ obtinet: quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiam lutea
B ouorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur, & rursus strangulatu periclitantur. Quare inflammatio, vt magnum malum, in his vitari debet: non enim tantùm ex parcissimo cibo, quantum à copiosiore periclitantur. Talia etiam de angina dicta sint. Puto autem nihil omissum esse alterius curationis gratia: quòd si aliquid etiam prætermissum fit, hoc quoque inuenire poteris, ex iis quæ vniuersim dicta sunt inquirens.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber V,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE TVSSI, Cap. I.

TVssis, quemadmodum spirandi quoque difficultas, & ipsa accidens est, & diuersas causas efficiẽtes habet. Nonnunquã enim ex calida intemperie, nonnunquã verò à frigida, aut sicca, aut humida sumit exordium. Non solùm autem ex nuda qualitate, sed etiam materia influente similiter constituitur, dum humor omnis qui influit, aut calidam, aut frigidam, aut aliam quampiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet, tusses non causa tantùm, sed etiam locis inuicem differre: ac aliàs sanè ipsarum primario affectu, aliàs cõsortii lege prouenire. Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiam nos omni studio eniti vt causam eius effectricẽ internoscamus, discernamúsque. nam apud omnes hoc in confesso notúmque est, citra internotionem non posse rectè curari. SIGNA tussis ex calida intemperie concitatæ. Quum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, etiam calorem meritò per eiusmodi quandam qualitatem, vtpote intemperiem calidam, sentiunt, & aerem frigidum respirare desiderãt, iuuantúrque magis aeris inspiratu quàm aquæ potione, & facies rubicunda magis & caput apparet. Quòd si igitur sola adeo nuda qualitas fuerit, nihil penè aut nequaquam expuunt. Sin autem expuunt, sputum salsam habere qualitatem, aut fumosum colore, aut leuiter biliosum, idque modicum admodum & tenue, apparet. Sic enim licet tussim ex calida intemperie natam ex præsentibus signis internoscere. Nihil verò minus etiam ex iis quæ præcesserunt, hoc fieri potest, nẽpe insolatu magna ex parte, balneis calidis, victu calefaciente, & voluptatibus potius quàm solicitudine.

De tussi ex frigida intemperie procreata.

Qui ob frigidam intemperiem (nempe frigidam in thorace qualitatem) tussiunt, vultu & capite lõgè sunt calidiores: siticulosi verò non sunt, neque salsum expuunt: à refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur: acidũ magis quàm amarorem magna ex parte sentiunt: ac præcedit hos potius frigiditas quàm ardor solis, item intempestiuorum balneorum, potuum & ciborum frigidorum vsus. Ita sanè tusses quæ ex frigida causa aut calida obueniunt, internoscuntur.

De tussi ex sicca aut humida intemperie orta.

Siccæ verò humidæque intemperies effectiuis similiter qualitatibus internoscuntur. Differunt autem inuicẽ, eo quòd efficientes qualitates euidẽtissima signa habeãt, materiales obscuriora: nec opus est eadem iterum repetere. Porro tusses quæ ex influxa materia superueniunt, ea re innotescũt quòd copiosa expuantur, vel etiam manifestæ fiunt quòd per defluxum ex aliis materiam transmittentibus, originem sumant. Vnde verò & ex quibus parti-
C culis materiæ transmittantur, hîc quoque distinguendum est: obseruandúmque num ex capite id quod tussim mouet, an etiam ex aliis, & quale influat. Nam pulmo subinde offenditur, vt qui primus sit, deinde thorax, aut latus, aut septum transuersum, aut alia quæpiam particula. Dicamus igitur quomodo hæc quoque particulatim internoscantur, simul autem & curentur, vt sermo de tussi omni ex parte perficiatur, nihílque omittatur, & medicus qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat. NOTA quòd ex capite materia influit. Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationem quandam in vua vel aspera arteria cõ-
D citari necesse est.

INDICIA INFLAMMATIONIS in pulmone, Cap. II.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiam lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil penè expuatur, & ægri difficulter spirent, inflammationem necessariò in pulmone subortam esse ex his omnibus indiciis suspicari cõuenit. Sin autem sitis quoque vehemens præter hæc signa pariter
E affligat, ægérque calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflãmationem existimabimus: quòd si biliosum expuatur, non autem grauitas adeo, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse manifestò cognoscitur. Pus sanè deprehenditur & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis vnde nos illud internoscere didicimus: ab odore, si concremetur: & quòd dissoluitur, si in aquam mittatur: item quòd non subsidit, quemadmodũ pituita crudúsque humor. Si igitur in thorace continetur, cum ex aliis quidem multis deprehenditur, tum verò etiam quòd grauitas in pectore percipiatur, & quòd ipsum, quum in subitis conuersionibus circũfluit, strepitum elidere frequẽter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abundè sufficiũt. At si ad prædicta pleuritis quidem præcesserit, nihil autẽ notatu dignum sputo educatur, idque violenter fiat, pus in thorace comprehendi omnibus est manifestum.

DE TVBERCVLO QVOD PHYMA dicitur, in pulmone contracto, Caput III.

G SI phyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sanè omnino angustia, & spirandi difficultas, nunc quidẽ subita, nunc autem paulatim augescẽs, ita vt æger ipse consueta obire possit. Adhæc nihil is expuit, neque strepitum aliquem aut stridorem sustinet. vt quæ euenire nequeant, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur.

INDICIA QVVM VISCOSI HVMORES in pulmone continentur, Cap. IIII.

Qvum verò æger anguſtiam ſubitò citra moleſtiã febris, ſitimque multam percipit, ſtridorem autẽ quẽdam cum tuſsi experitur; interdum etiam humoris eductionem, craſſum viſcoſúmque in pulmone humorẽ cõtineri, & ex capite aut alia quadam particula eò confluxiſſe liquet. Caput verò, materiæ thoraci influentis cauſam exiſtere, inde manifeſtò internoſces quòd irritatio quædam & gargariſmus circa vuam præceſſerit. [B] Hæc ad internoſcendum diuerſas tuſsis ſpecies, & affectuum qui in thorace aut pulmone conſtituuntur, ſufficiunt. Sunt autem & alii de quibus poſtea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura & eroſione ſcribere cogemur. At quod ego ſpectaui, non prætereundum ſilentio eſſe, ſed vobis quoque exponendum duxi. nam viſum mihi eſt peregrinum & admirabile. Vir quidam calculum exquiſitè figuratum expuit, non craſſum humorem & viſcoſum, ſed reuera calculum: non aſperum, ſed etiam valde læuem, durũ & renitẽtem, vt in terram quoque proiectus, ſonum [C] ederet. Hic vir longo tempore tuſsi vexatus, nõ potuit ne valde tuſsiret liberari, quouſque calculum expuiſſet. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerãte mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipſe reſponderet. Et niſi his vſus fuiſſem, puto illum ſimiliter iis qui tabe laborarunt, interiturum fuiſſe. Meminit etiam cuiuſdam diuiniſsimus Galenus, qui non calculum, ſed grandinibus ſimilia expuerat; item aliorum quorundam qui ſimilia bili colore ſputa reiecerant. Ac miror quomodo ipſe nullo [D] refrigerantium vti voluerit, ſed hæc quidem vitarit, calidã autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipſis offerebam, inquit, pariter & athanaſiã, &(quæ adhuc magis ſiccare poteſt) theriacam, omniáque alia antidota ad ſuſpirioſos inſcripta, quæ acribus quibuſdam & extenuantibus medicamentis conſtant. Atque ea ſe non ſolùm in vno viro, ſed etiam in compluribus vidiſſe dicit. Nullus autem eorum quibus eiuſmodi acciderunt, mortẽ effugere potuit, ſed omnes quũ paulo longiore tempore aut breuiore perduraſſent, interierũt. [E] At re ipſa verũ eſt quod ille de Archigene prodidit. difficile enim eſt, homo quum ſit, non etiam in multis aberrare; qui nonnulla prorſus ignorauerit, nonnulla etiam negligentius conſcripſerit. Atque hæc dicere de tam ſapiente viro auſus non fuiſſem niſi veritas confidenti me eſſe animo incitaſſet, atque ego rurſus impium eſſe ſilere cenſuiſſem. Nam medicus, quũ id quod ſibi videtur arripit, & nõ explicat, valde alios offendit, & impietatẽ exercet, magnóque errori imprudens ſeipſum ſponte implicat. [F] Verùm illud agendum eſt, quod (inquit) Ariſtoteles dixerit, Amicus quidem Plato, amica verò etiam veritas: duobus autẽ propoſitis, veritas præferri debet. Cæterùm vt particulares medicamentorum in tuſsim efficaciũ materias facilè inuenire, & affectui quem ſigna tibi ſuggerunt, accommodare poſſis, conſentaneum putaui, poſt notationes & generalem medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquiſito ipſorum pondere, ne opus ſit ab alio ea diſcere, ſed hinc id quod quæritur colligatur.

[G] Bechica, *hoc eſt ad tuſsim idonea*, quibus vtendum ſit.

In quibus id quod ex ſupernis influit, tenue eſt & acre, thoráxque recrementi copiã non habet, ſtyrace, myrrha, melle deſpumato & vino exceptis, vtitor. Fingito etiam catapotia eruorum inſtar, vtitórque noctu, pilulas duas aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione ſemper habita. Nam quũ moderatè offeruntur, præſtantiſsima ſunt vtiliſsimáque, & veteres tuſſes à tenui fluxione concitatas perſanant. ALIVD. Papaueris lacrymæ, myrrhæ, galbani, pari ſingulorum pondere melle excepto vtitor. [H] ALIVD. Galbani, caſtorei, opii, piperis, paria pondera contuſa excipito, fingitóque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus non admodum tenuis eſt influxus, ſed etiam thorax recrementa continere videtur, & non admodum opus eſt torporem inducere. ALIVD. [A] Styracis vnciam, opii drachmam, galbani ſemunciam, terebinthinæ ſemunciam: redigito in capatotia, ac ſimiliter ipſis vtitor. ALIVD bechicum, in quibus acris influxus eſt, & thorax mediocrem repurgationem poſtulat.

Nucleorum pini vnciam, palmularum carnis vncias duas, iridis ſeſcunciam, amygdalorum dulcium vncias duas; tragacanthæ vnciam, melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens. ALIVD. Roſarum viridium drachmæ octo, nucleorum pini drachma, terebinthinæ drachmæ duæ: vuarum paſſarum dulcium [B] drachmæ quatuor: mellis quod ſufficit. ALIVD ad tenuẽ admodum & acrem influxionem. Alterci ſeminis drachmæ duæ, nucleorum pini drahcmæ ſex, croci drachmæ duæ: ſapa dulci excipito, fingitóq; catapotia eruorũ inſtar, & dato noctu. ALIVD quod in mixto affectu valet, vocatur autẽ Hygia. Ammeos vncia, aniſi ſeſcũcia, opii drachmæ duæ, tragacanthæ, nucleorũ pini torrefactorũ, ſingulorũ drachmæ quatuor. Arida læuigato, miſcetóque cũ tragacãtha. Hanc autem & opium prius aqua macerare oportet, deinde læuigata mixtáque in paſtillos conformare, [C] qui ſinguli drachmam pendant. Siccatos in vmbra cũ mulſa exhibeto. ALIVD bechicum. Styracis, croci, galbani, opii, ſingulæ drachmæ, nucleorum pini drachmæ quatuor. Fingũtur catapotia fabæ Ægyptiæ inſtar, ac datur pilula in noctem: ac vna nocte interpoſita, altera exhibetur, ſi vtique vſus poſtulat. Ita nanque valens & vtile medicamentum eſt ad acres & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quanuis longo tempore fluxionibus laboraſſent. Hoc medicamentum dãdum non eſt niſi ſolis probis, & prudenter artem exercẽtibus. [D] ALIVD ad plura efficax. Myrrhæ Troglodytidis drachmæ ſex, alterci drachmæ quatuor, opii totidem, cynogloſſæ herbæ corticis drachmæ quatuor ſemis. Corticẽ in ſole bene ſiccato, miſcetóque cum reliquis: opium verò aqua macerato: fingitóq; paſtillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam cruenta ſpuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum ſtillicidiis, veſicæ doloribus: ſummatim, iis qui vehementi fluxione laborant, colicis & lienoſis. ALIVD bechicũ, quod Myſterium dicitur.

Croci, caſtorei, ſeminis alterci, opii, ſtyracis, ſingulorũ [E] drachmæ quatuor: melle exceptis vtitor. præſtantius autẽ fit ſi pro quaternis duas alterci miſceas. Facit etiã cœliacis: nam continuas fluxiones impedit.

Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt: præſtat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ & elotæ vnciæ tres ſemis, tragacanthæ vnciæ tres, ſucci dulcis radiculæ vncia, amyli vnciæ tres, ſucci lactucæ vnciæ duæ, ſemis. Coniicito tres ſemuncias dulcis radiculæ in ollam in qua ſint aquæ puræ ſextarii ſeptem, & coquito vſque ad tertias: [F] deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam purã patellam coniicito, atque ſic vncias tres tragacanthæ addito, curatóque ipſas vſque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, adiectóque ſucco dulcis radiculæ & lactucæ, contundito, incernitóque cribro. Mane vtraque miſceto: poſtea ſi craſsius euadit, Chryſatticũ vinum addito, emollitóque donec mellis craſsities fiat. Dato cum fiducia ieiuno cochlearia tria, ſiue ſiccitas, ſiue aliud quidpiam fluxionis cauſa extiterit. Hoc medicamẽtum Iacobo Pſychreſto adſcribunt, viro magnifico, & Dei [G] in arte obſeruãtiſsimo. Vocabatur autẽ Pſychreſtus quia alimento humectante vteretur: atque hoc facere videbatur, quum vulgus hominum rerum ad ſe non pertinentium curioſum eſſe, pecuniæ deditum, & ſemper in triſtitia & curis per totam ipſorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infeſtantur, eóque tuſsiunt. Porro ſunt & alia multa tum à diuiniſſimo Galeno, tum aliis prodita: verùm ſatis eſſe putauimus, non copiam medicamentoum, ſed quæ longo vſu à nobis ſunt comprobata, explicare. Itaque antidotum [H] quod diacodειῶn vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibúſque fluxionibus moleſtantur, iuuare ſolet: quare huius quoque ſcripturam exponendam eſſe duxi.

DIACODειῶN, vt diuiniſsimus Galenus ipſum parauit: Papauerũ capita decẽ in aquæ ſextariũ coniecta

prius macerato,si quidem fuerint humidiora molliorāq; vsque ad vnum diem noctémque: sin autem duriora & sicca fuerint,longiore tempore quàm vno die.Satius autem est nondum dura accipere: & humida admodum etiā reiicienda esse constat.Quippe sicciora succum modicum habent,humidiora verò multu m quidem, sed nō coctum,aquosum & imbecillem: quare etiam ea quæ ex humidis valdè locis petuntur,repudianda esse liquet.Coctionis finis esto nō quum tertia aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiā aquæ portiúcula relicta fuerit,verùm quumprimum tota intabuerint, succus exprimi debet, & non amplius incoqui: atque dimidia mellis pars ei admisceri,& igne fumi experte vsque ad mellis Attici spissitudinem decoqui. coctio ex aqua pluuiali aut fontana fieri.Vsus autem ipsius iis qui somno indigēt,accōmodatus est:quibus etiā ea quæ ex opio parantur,frequenter offerre cogimur. Requirunt autem eiusmodi potissimum medicamenta illi quibus fluxio tenuis à capite in asperā arteriam defluit,quæ propter tusses insequentes dormire non permittit.In his ego medicamenti confectionem ex sapa parare consueui:ad talia verò abūdè coctum est medicamentum,quum papauerum capita vsque ad aquæ dimidias incocta fuerint:ac præstat ipsum,vbi fluxio admodum subtilis tussim fecerit,ex passo Thebano & Cretico quàm melle decoquere,vt quod extenuantem vim obtineat vitarique debet ipsum tunc quum tenues defluxiones, quæ Græcè catarrhi dicuntur, intendat, augeátque. Dulcis autem radicula medicamento,dum coquitur, miscēda est,vt simul incoquatur:verùm illius inopia, succus eius qui ex Creta adfertur. At si in thorace copia quæ ex capite fluxerit contineatur,confectio quæ ex melle paratur vtilior existit. Nam vt ægri somnum, ita etiam sputi eductionem requirunt,quæ melle efficitur. Quapropter ei quod magis vrget insistens,quum æger in somnum inciderit,vel id quod ex melle,vel illud quod absque eo cōstat,exhibebis:interim ambo miscebis, huc spectans in mistura vt ex altero amplius, eo quod vrget postulante, iniiciatur. At moderatus medicamenti modus esto, insignis duorum cochlearium mensura: augebísque ipsum,aut minues, pro morbi magnitudine, & ægri cui offers,ætate,anni tēpore,& regione. Si enim ad frigidius vergāt,paucissimum exhibebis:sin autem ad calidius,copiosius. Porro quòd ad defluxionis quantitatem & qualitatē respiciēs,plus vel minus exhibebis,cuiuis manifestū existit.Hoc enim in omnibus præsidiis est commune.

De tussi,& medicamento diacodειῶν.

Tanta etiam de medicamēto diacodειῶν à nobis dicta sint,quod aliis quoque multis affectibus conducit. Nam ardore febriliæstuantibus prodest:item si immodica sitis vrget:si vigiliæ infestant,si sudores ob tenues acrésq; humores affligunt,vt propè in syncopē æger incidat: adhæc si erysipelas in thorace existit.Præterea iis opitulatur quibus vertigines ob calidos vapores ex ventre, aut corde, aut iocinore ascendentes oboriuntur:necnon quibus gingiuæ,fauces & tonsillæ, ex acribus humoribus fluxiones experiuntur,dentésque dolent:insuper iis quos vehementes lippitudines,sideratio,dolores,vigiliæ,& fluxiones ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquent, præsens est remedium,si pro viriū ratione exhibeatur. Nam gargarizatū ad multa admodum valet,quorum numerū memoria tenere difficile est:sed tantùm intelligere satis est, in omni calida intemperie,si moderatè & vt res postulat propinetur,ceu aliud etiam quoddam,præsentissimū adferre præsidium potest:quemadmodum & vitam frequēter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, quúmque recrementorum copia in thorace continetur: quare magna diligentia & animaduersione ipsum præbere conuenit.Præstat autem vbi talis suspicio fuerit, nempe abundantiæ aut imbecillitatis causa,neque copiosum, neque per se ipsum exhibere.Etenim licet ipsa tussim lenire videantur,ac somnum accersire,attamē thoracis angustiam adaugent,vt multi ceu laqueo strangulētur.Quare præstat minus ex eo semper dari,& præterea extenuātia aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur:& tunc potissimū in quibus id quod influit,tenue est(vt diximus) & acre: si enim tale quid sit,

A nihil inde nocebis si antidotum dederis. Nā ea quæ tenuia sunt,mediocriter crassa reddit & contemperat, dolorémque hinc prouenientem finit.

Quo victu nutriri debeant qui ex tenui & acri fluxione tussiunt.

In quibus tenuis acrísque fluxio thoracem infestat, iis ptissana,lutea ouorum,gallinarum alæ,testiculi gallorum, pisces dura carne præditi,& præsertim isicia ex ipsis confecta,nempe orpho,glauco,sepia,& buccino,dari debent: sin autem pectines adsint,etiam hi offerentur. Nam hunc B cibum,bonum habere succum, vim contemperantem & mediocriter spissantem cum dulcedine,etiam deprehendes.Inter olera, malua & cocta & non cocta his est aptissima:item lactucarum caules similiter,& intybi.Hæc autem largius exhibere conuenit,vt quæ etiam subamarum aliquid habeāt,vnde tum refrigerare tum obstruere possūt. adhæc carnes quoque ipsos assumere quales velint, alienum non est:item pectora boum,ouium ventres, pedes & rostra,aiférúmque alas & ventres. Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ C coctæ:quòd si etiam tempus ferat, virides dare alienum non est.quippe hæ spissant,& contemperare infinitis modis possunt.Ex fructibus autē pomaceis dulcia mala præbere,magísque à balneo,conducit.sic enim si assumantur magis iuuant.Assa verò super cibum comedere commodius est.In mensis secūndis castaneæ aliis præferri debēt, nam vtcunque ipsas esse velis, affectus hos iuuant,magísque coctæ.Palmulas autem,& vuas passas,si dulces sint,neque multas,neque frequenter largiri oportet. Quòd si germina fœnigræci etiam frequentius ipsis dederis,non ma D gis offendes,vt quod vim quandam humoris qui pertinaciter thoraci inhærescit,repurgandi obtineat.Potione tēperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit:sin autem frigidus temperamento, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quòd si vinum eis gratum est,propina etiam Chrysatticum modicum,& Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quàm licet tepidissimis,& in caput plures ex tepida situlas recipiant:vngántque totum quidem corpus hydrelæo, caput E autem rosaceo:& in aquæ frigidæ solio diutius immorentur.Quū enim sic nos agimus, tum id quod iā in thoracē incidit,celeriter educetur,tum nihil aliud in posterū influet,quum caput calorem præter naturam deposuerit, & humor qui influebat,tussimque irritabat,mediocriter crassus sit effectus.

Quæ medicamenta conueniant iis qui à crassioribus humoribus tussi laborant.

Quum iam de iis quibus tenues humores in thoracē & pulmonem defluunt,tractauerimus,de viscosis etiam crassisque humoribus respirationis partes infestantibus perse F quamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commentario vobis interpretatus sum, vno quidem,simplicia & paratu facilia, vt naturam viresque eorum accuratè intelligētes,nosipsi quoque medicamenta componere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi conueniant: altero verò, composita quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus. SIMPLICIVM medicamentorum expositio. Strobilus viridis mulsæ in coctus, piceæque fructus, & dulcis radicula, ipsa similiter cocta, castorei suffimen in carbonibus excitatum, G & per inspirationem attractum. Maximè enim iuuat pulmonis,thoraci, cerebrique affectus. Humidos & frigidos capitis ac thoracis morbos etiam spica nardi sanat, eo quòd siccare potest. item adiantum, vel amygdala amara, pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est in quibus thoracē & respirationis particulas viscosi humores & crassi obstruunt infestántque:cauenda autē quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nanque particulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem,præsertim in quibus pus expuitur. talia e- H nim econtrario desiccant.quare etiam quæ vrinam mouent inimica sunt,quum sputi eductionem è thorace impediant.Nam vbi serosum per vrinam trahitur,excremēta respirationis partib⁹ infixa ægrè sursum educi possunt, præsertim vbi magis quàm par est torrentur & desiccescunt.Quapropter consulo,in quibus infarctus humor est,

aut pus in thorace continetur, inciſorium quidem medicamentum exhibere, reſtinguere autem ipſius vim, ne valde calefaciat,ſiccétque,admiſcendo ipſum ſuccis quibuſdam,aut liquoribus aliis ſimul incoquendo aut contemperando, magíſque ſi æger ſicciorem temperaturam habitúmque tenuiorem habere videatur: præterea ſi febris adfuerit,tunc humidiora & modicè calefacientia offerre conuenit.Quũ medicamentũ quod exhibebitur, tale euaſerit,ſuperflua excrementa reſpiratoriis inhærentia, facilè & citra impedimentũ eductioni parebũt. Victu ex hyſſopo,& pulegio,vel thymi turionibus ſiccis, vel catapotiis vti non oportet,niſi tantũ in illis qui frigidis,viſcoſis,craſſiſque humoribus ſcatent:adhæc qui tẽperamento humidiore & frigidiore præditi videntur:etſi cibo copioſiore balneíſque intẽpeſtiuis antea vſi fuerint. In talibus enim omnes qui nos præceſſerunt medici,ex ſinapi aphronitro & ſulphure compoſita adhibuerunt. quorum etiam confectiones ad propoſitum affectum accommodari licet,maximè ſi pro temperamento, conſuetudine & ægri viribus accuratè auxilii facultatem & intendamus & remittamus.

Compoſita medicamenta ad tuſſim,extenuantia.

Marrubii ſucci ſextarius,mellis Attici tãtundem.In duplici vaſe coquuntur vſque ad vnũ ſextarium, paratáque vitreo vaſe conſeruantur, & cochlearia duo manè & veſperi exhibentur.Hoc remedium tuſſim ſanat,etiamſi inueterata ſit, & pus in thorace contineatur. ALIVD. Spicæ nardi,croci,piperis,marrubii,ſingulæ vnciæ,gingiberis ſeſcuncia,mellis,vini,vtriuſque ſextarius. Marrubium cum vino vſque ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito,donec mellis fiat ſpiſſitudo, ac manè & veſperi vtitor. ANTIDOTVM διὰ πρασίου,tuſſientibus,phthiſicis,purulentis, cibum faſtidientibus efficax. In omnibus cum fiducia vtitor:eſt enim multo vſu vſu probatum. ſcriptura eius habet in hunc modum. Hyſſopi Cretici ſcrupuli ſex,apii vnciæ ſex,citrii medullæ vnciæ ſex,calaminthæ vnciæ ſex,iridis Illyricæ vnciæ quatuor,roſarum ſiccarum libra vna ſemis,dulcis radiculæ ſucci tantundẽ,pulegii libra,capitũ papaueris ſyluatici vnciæ decem,marrubii viridis vnciæ ſex,palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues 15. nuclei pini virides quinque,ſapæ primariæ ſextarius,mellis primi meriti ſextarii tres, aquæ fontanæ ſextarii ſedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis ſic proiectis,mel & ſapã adiicito,coquitóque ad mellis ſpiſſitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter.nam valde nobile eſt & multo vſu probatũ remedium. BECHICVM,*hoc eſt ad tuſſim efficax*, quod *ab eruis* δι' ὀρόβων Græcis dicitur. Palmularum pinguium ſeſquidrachma, iridis drachma, croci drachma,piperis drachma,erui ſeſquidrachma,mellis deſpumati quod ſatis eſt.Contuſa incretáque melle excipito,datóque ieiuno cochlearium:quòd ſi amplius infeſtetur,porrige etiam alterum. ALIVD. Sinapis torrefacti & eloti paria pondera melle deſpumato excipito, ac ad tuſſes diuturnam perfrictionem expertas vtitor. ALIVD eiuſdem facultatis. Sinapis, piperis communis, ſingulorum ſcrupuli ſeptem,mellis ſextarii quatuor. Hæc contundito,deinde melle emollito, in vnitatem cogito, fingitóque pilulas: mane &veſperi exhibeto.Valẽs eſt medicamentum, & præſtantiſſimum, vt propterea ipſum à Deo datum eſſe,ſermone ſit celebratum. ALIVD.Coſti vncia, cardamomi, caſtorei, opopanacis, ſingulorum drachmæ duæ,croci,galbani,piperis albi,ſingulorum drachma:mellis quod ſatis eſt:datur fabæ Ægyptiæ inſtar ex aqua.Confert hoc etiam iis qui pus iam educere meditãtur. ALIVD quod vehementer calefacit,ex Commẽtariis Magni. Eruorum farinæ ſemuncia, ſeminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucleorum pini, althææ radicis,hyſſopi,ſingulorum vncia:vuarum paſſarum quibus acini ſint exempti, vnciæ duæ ſemis. Dulcis radiculæ decocto excipito,& cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. ALIVD, & ipſum ſimiliter inſigne.

ucleo rum pini vncia,tragacanthæ vncia,palmularum carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalorum dulcium vnciæ 1.mellis Attici quod ſatis eſt excipito,datóq; cochleare. SVFFIMEN ad tuſſim,quod ex ſtercore leporis paratur. Reſinæ terebinthinæ,auripigmenti, ſtercoris leporini pares modos in collyriũ redigito,& carbonibus abiegnis & terebinthinis fumum excitato ad triduum,ſi vires permiſerint,& affectus ex omnibus notis apparuerit frigidiſſimus, atque id quod influit, tale ad amuſſim exiſtat. Nam in quibus calidus eſt affectus,talib9 vti periculoſum eſt. ALIVD bechicum vtile,ad impertiendum facile,& ad cruenta ſputa,ſpirandíque difficultatem efficax.

Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ,ſtyracis calamitis vncia,vuarũ paſſarum acinis purgatarum drachmæ octo. Cum fiducia vtitor,fabæ Ægyptiæ magnitudinem exhibens. ALIVD ſuffimen. Thuris,ſandaracæ,medullæ ceruinæ,paria põdera.Omnia læuigata in paſtillos cogito, & per infundibulum dies tres ſuffito,ſeruatóque ægrum domi, odorata ei adhibens.rectè autem facies ſi primo die ter ſuffitum excites,ſecundo bis,& tertio ſemel.Si paſtillo in panniculum coniecto fumum excites,longè præſtantius hoc reddes medicamentum.Multis experimentis eſt probatum.

ALIVD eiuſdem facultatis. Thus maſculum,maſtichen,medullam ceruinã,ſandaracam,ſtyracem omnia pari portione ad fumum excitãdum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris. PASTILLVS fumo excitando idoneus,quo vtor ad veteres frigidóſque affectus. Dauci,cardamomi,ſinapis,abrotani,ſandaracæ, omnium pares portiones ſumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor. BECHICVM antidotum,ad frigidos affectus ſaluberrimũ. Piperis,baccarum lauri,thymi, ſingulorum vncia: mellis quod ſufficit. Dantur duo cochlearia mane. BECHICVM valde bonum.

Pulegii,maſtichæ ſingulorum drachmæ quatuor,piperis drachmæ duæ, mellis deſpumati quod ſatis eſt. ALIVD bene faciens, præſertim ad tuſſes vetuſtas. Marrubii ſucci libram, olei omphacini libram: mixta pro viribus dato.Valet etiã inſigniter ad ſputa cruenta. ALIVD. Vbi porrorum ſucco admiſcueris mellis deſpumati libram, dulcis radiculæ ſucci, hyſſopi, ſingulorum vncias duas,amygdalorum expurgatorum vncias duas, & ſemiſſem,piſtaceorum purorum & torridorum vncias duas,nucleorum pini purgatorum & torridorum vncias duas, ſeminis vrticæ vnciam,ſeminis lini torrefacti ſemunciam. Valet ad tuſſientes, & præſertim iis qui viſcoſa educunt.

ALIVD tuſſientibus & ægrè ſpirantibus idoneum. Nardum Gallicam contuſam melli adiicito,& nucis auellanæ inſtar ex ea dato. ALIVD valde egregium. Vuæ paſſæ domeſticæ vncias 2.ſtaphidis agriæ ſcrupula duo,piperis ſcrupula quatuor.Fingito catapotia,& vtitor ad vuluæ perfrictiones. PILVLAE bechicæ,*hoc eſt tuſſi efficaces.*

Opii,ſtyracis,caſtorei,terebinthinæ, ſulphuris viui, ſingulæ vnciæ.Datur pilula vna,aut duæ,aut tres,pro viribus. His ſemper vti cõuenit in quibus tuſſis eſt diuturna,multáſque vigilias inducit.

Ad tuſſim veterem & phthiſin.

Marrubii teneri ſucci ſextarii octo vſque ad dimidias coquantur,deinde picis liquidæ ſextarius ſuperfundatur: ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciã adiicito, croci obolum,pompholygis Cypriæ obolũ, thuris vnciam,piperis longi, lapidis hæmatitis, ſingulorum drachmas duas.In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato.Admodum prodeſt iis qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tuſſim pus excreant: item ſtomachi & inteſtinis affectibus opitulatur. Cæterùm ad eiuſmodi affectus etiam ſuperfuſionibus & emplaſtris vti non eſt alienum,à ſimplicioribus primùm incipiendo. Abundè auxiliatur oleum chamæmelinum, ſi thoraci inungatur,nunc per ſe,nunc anethino ei addito,adipe anſerino,butyro,œſypo liquido,& rutæ turionibus.Quòd ſi vſus requirat,etiã lanas ſordidas ipſis imbutas pectori imponere vincit.Atque hæc ſatis opitulari poſſunt craſſis viſcoſiſque humoribus thoraci tuſſientiũ infixis. Si emplaſtris quoq; indigeant,etiã horũ ſcripturas exponã,quæ & ipſe in eiuſmodi affectibus variis modis ſum expertus.

Emplastrum ad tussim efficax.

Terebinthinæ vnciæ sex,œsypi liquidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, iridis contusæ vnciæ tres, olei Cyprini vnciæ tres. ALIVD valde bonum:confert etiam ægrè spirantibus. Butyri vnciæ sex,adipis anserini vncia,adipis taurini vnciæ sex, œsypi vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinque, castorei vnciæ tres,ceræ vnciæ sex,euphorbii vnciæ quinque,adipis suilli veteris vnciæ duæ.In emplastri formam redacta, thoraci imponito. Bene facit etiam emplastrum Peganera,

A & Anethine, & quod à baccis lauri δάφ. δαφνίδων Græcè dicitur.

Catapotia ad tussim.

Styracis,opii,myrrhæ,singulorum semuncia: opobalsami,croci, vtriusque drachmæ duæ. Fingito catapotia ad magnitudinem erui:dormituro deglutienda dato. ALIVD. Gingiberis vncia,piperis albi vncia, galbani, castorei,croci,opii,singulorum vncia:styracis semuncia. Fingito catapotia eruorum instar,& dormituro exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI

Liber VI,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PLEVRITIDE, Cap. I.

Pleuritidem voco quæ propriè pleuritis est.non enim omnis lateris dolor, pleuritis nominatur. Nam quæ propriè pleuritis existit,membranæ costas succingentis inflammatio est:vnde etiam febrim inducit acutam,vtpote corde vicino, & cōsortii lege condolescente.Si igitur febrim acutam, spirandi difficultatem,dolorem punctorum,& tussim deprehēderis,tunc illum exquisitè pleuriticum esse dicito cui omnia hæc acciderint.Febricitant autem spirántque difficulter etiam qui iecoris inflammatione laborant, latere distenduntur,indolescunt,& ex consensu tussiunt: verùm punctionē non ita percipiunt,neque pulsum durū habet.

Quomodo pleuritici ab hepaticis discernantur.

Discernes autem eos tum peculiari dolore,tum pulsibus potissimùm.Etenim pleuritici pulsum habent qui serræ modo tactum secet,& durum:iecore autem affecti,nequaquam:sicut nec qui pulmone laborant,ob particularū mollitiē quicquā tale obtinent:imò neque tusses pleuriticis & iocinorosis similes existunt. Etenim pleuritici & tussi vehementiore premuntur,& statim excreant:tem poris autem processu,omnia deinde colorata expuunt,quod etiam humorem qui inflammationem pepererit indicat. Nam rubrū quum est, sanguineum humorem notat:quēadmodū etiam omne subflauum,biliosum,album,viscosúmque,pituitosum:nigrum autem,melancholicum testatur.At hepatici irritātur quidem ad tussim, sed nihil excreant.Scire autem te volo, etiam pleuriticos nonnullos tussire,& nihil emoliri:verùm hinc non censere omnino eum esse hepaticum oportet qui tussit quidem,non autē excreat.Nam pleuritis quoque contumax concoctúque difficilis esse potest, quæ maximè etiam periculosa existit.Iam inflammatio quoque inferius in mendacibus costis subsistere potest,vt nihil ad thoracem pertingat, quēadmodum etiam inflāmatio externa. Nihil enim in his affectibus excreatur, sed magna ex parte, nisi humores qui inflammationem excitarunt,fuerint discussi,in abcessum conuertuntur:rarúmque id est.Animū igitur aduerte simul omnibus.& faciei colori.Pallidi nanque sunt plurimum iecore affecti,quod pleuriticis non adeo accidere consueuit.Hoc sanè modo pleuritici internoscendi sunt.

CVRATIO pleuriticorum. Cæterùm curare ipsos oportet,ad vires & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanque sanguineum esse qui inflammationem fecerit humorem indicia suggerunt, ad venæ sectionem venito, præsertim si in supernis partibus constiterit, vt iugulum quoque detrahat vehementer. Si nihil horum fuerit, sed etiam dolor imam septi trāsuersi regionem affligat, aluū purgare cōuenit,vt diuinissimus Hippocrates nos docuit. Ne igitur temere sanguinem dimittas, neque purges,vt vulgò faciunt, nisi exquisitè didiceris humorem qui inflammationem pepererit,copiosum esse,& in toto corpore superare. Etenim cum alia quoque multa copiam tibi indicabunt,tum verò maximè fomentum quod loco admouetur.Si igitur fomentorum & sacculorum vsu dolor moderatior euadit,vt etiam æger manifestò recreationē

B sentiat,copiam non esse intelligito,ac cum fiducia fomēto vtitor,& auxilia parti inducito.discuties enim id quod offendit,quódque inflammationem excitarit. Quòd si nihil horum euenerit,sed dolor potius,præterquā quod nihil cedit,adhuc etiam validior appareat, constat copiam existere quam particulæ incalescentes ad se attrahūt.Hoc igitur vbi manifestum fuerit,ne differas,sed potius nulla mora interposita, vacuationem adhibeas qualemcunque ex iis quæ superius commemorauimus,expedire suspiceris. Vulgares autē nostri temporis medici cauent ne pleu-

C riticum aliquando purgent:ad sanguinis autem missionē, tanquam inculpatam & tutiorē,confugiunt. Verùm sciēdum est plerosque,præsertim in quibus non adeo magna sanguinis copia in venis superare videatur,iuuisse,locum acutissimo scalpello probè scarificasse.Conuenit autē cucurbitula quoque post cutē incisam vti, vt quod in ea cōtinetur,ex alto extrahatur:atq; hoc facto mirari licet quomodo inde etiam dolor,qualiscunque fuerit, licet vehementissimus,conquieuerit,vt neque fomento,neque alio præsidio indiguerit. Hoc medici priuatique omnes vsi

D sunt,longa id experientia edocti:& iuuant. Commodius autem est & tutius, in quibus parua copia est euacuanda, hac vti curatione,vtpote validissima: atque in omnibus auxiliis sic agere præstat:vtitor autem fomentis humori superanti familiaribus. Si nanque sanguineus fuerit, iis quæ discutiunt siccántque, ita vt non calefaciant admodum,quale est ex miliis fomentum: sin autem biliosum, spongiis ex aqua calente solis cum herba chamæmelo vtendum: quòd si pituitosior fuerit, ex sale & foliis lauri, aut eruis torrefactis,aut lanis oleo anethino imbutis: sin

E melancholicus abundet,fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentissimum est,& propè ad omnem dolorem conuenit.Nam licet ipsum etiam calidius efficere,admiscendo,si vsus postulet,amplius vel altheam,vel anethinū oleum loco chamæmeli,& intendere ipsum: itē lenire quomodocunque velis,pro affectus propositi ratione.At fomenta ex posca, & præcipuè quæ rodens aliquid continent, vehementer auersor:siquidem materiam repellunt: quæ autem valde sunt acria,inflammatis fluxionem excitant.Ceratis ex adi-

F pibus,& fomētis lenibus admodum,quatenus licet, inter initia potissimùm vtitor: vbi verò concoctio apparuerit, nihil nocebis si etiam emplastro calefaciente vtaris, quale est quod ex melle paratur,per se & cum adipe suillo adhibitum.Similiter etiam Peganera dictum intestinos affectus admodum discutit,& per se & alicui horum admixtum. Bibant omnium maximè aquosam admodum mulsam:nullum enim aliud auxilium ita pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodū fuerit,ne sic quidem, si valde sit aquosa, quicquam noce-

G bit. Similiter autem loco mulsæ vtitor apomelite, quēadmodum etiam mulsa,paululū,quotiescunque æger grauiter tolerat excreationem, tepidum ex eo supersorbere præcipiens.Quòd si magis rursus in sputo educendo laboret,vtitor etiam oxymelite,præsertim quod marrubium habeat incoctum.Fugito autem diacodeιῶν,& Philoniū, aut aliud quoddam leniens medicamentum.Maxima nā-

que pericula inducunt, dum omnia humores eductioni A contumaces reddunt, præterquam quòd etiam vires prosternant,reddántque emortuas.Sin autem dolor vehemēs & intolerabilis vrgeat,vel etiam vigiliæ multæ viribus robustis torqueant,prædictis vti alienum non est,vt vires ipsæ nimiis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas virium fuerit, vitato prorsus torporis inducendi efficacia. DE VICTV. Cibo vtatur cremore ptissanæ largiter decocto, donec id quod flatuosum est deposuerit.Nisi enim probè coctus fuerit, præcordia ipsa quoque inflat,quemadmodum etiam alia legumina.Quod si B humor ægrè educatur, a mygdala purgata læuigatáque ptissanæ incoquenda cōmisceto. Tunc enim humor qui in thoracem fertur,magis eductioni parebit. Sin autem æger non vehementer admodum febricitet,& inflammationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptissanæ incoquendum adiicito.Nam hæc crassiora & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt: cremorem autem amygdalorum per se exhibeto,paulum ei mellis adiiciens. Commodius est,manè ptissanæ cremorem, vesperi amygdalorum suc- C cum offerre.At si vires imbecilliores appareat, panis quoque puri micas ex apomelite,aut hydromelo, aut hydrorosato porriges.Nam quod Cibyriacum vocatur vitabis, vt quod febres irritet,& caput feriat,vt etiam faciat deliria.Multo satius esset,si vires admodum imbecillæ viderētur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromeli quod à Cibyra adfertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumēdæ, & iusculum quod sine oleo paratur,ex sola gallina,& modicis panis micis, si vires infirmæ sint,& æger cibum fastidiat.Assumat etiam pis- D ciculum,præsertim turdum,virium ratione habita.est autem piscis & tener & humidus,concoctu facilis: & si fortè ipsum ptissanam marinam nomines, non erraueris: adeo recrementi expers est alimentum quod ex ea capitur.Pectines autem dictos ac omnia testacea cute prædita fugito, vt crassi succi & sputi eductionem vehemēter impedientia.Similiter etiam olera vitabis,nisi lingua scabra siticulosáque,& febris ingens appareat.tunc enim absurdum non est,aut maluæ,aut intybi decoctum exhibere. Similiter & malū dulce dari debet:malum autem Pu- E nicum,& quodcunque astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Item frigidum siquod actione existat, fructúsque pomaceos vitato.Tepidam verò exhibeto , & non(vt vulgò)biliosam ipsam esse putato.quippe hoc ridiculum existit.Accusant manifestò Hippocratem, ignorantes quomodo hoc dictum sit.Calorem igitur experiētibus, vehementer siccis, & febri laborantibus, quis hac præstantius inuenerit,quæ & bili resistere, & euincere eā queat,siquis cibos etiam ad nutriēdum efficaces offerat? quoniam ipsa per se,vt quæ simplex existat, neque nutri- F re,neque humectare propriè ægrum potest,sed tum siccū tum amarum ipsum inediæ potius ratione efficiet.Itaque cum vino,mulsa,&aliis cibis ipsam conferens, hoc dixit. quare tepida reprehendi non debet.ipsa nanque est quæ efficit vt & alii cibi tum concoquantur , tum celerius in corpus distribuantur.Atque hoc est quod dicit, Humiditas,alimenti vehiculum.Quare non desinas tepidam exhibere,interea dum cibus & aliæ potiones exhibentur.Id nanque ipse docuit, qui dixerit mixtam quidem mulsam vel apomeli commodius exhiberi , quoniam per se sola G non alit,neque medicamentum esse potest:omnia autem præstat cum aliis cibis,omniúmque ciborum vehiculum existit.Nihil enim siccum,neque medicamētum sine humore in altum peruenire potest, sed in superficie permanet,nullam actionem ostendens: vbi verò humidiorum alicui commixtum fuerit,tunc etiam in altum penetrare potest,ac frigiditatem aut caliditatem largitur . Quare aqua,etiamsi aliqui eam non vt alimentum existimarint, eo quòd simplex existat,attamen ipsa etiam sola vniuersa nutrienda curat,& in corpus alimentum deducit,diuisa H continet,& in vnitatem redigit.Si enim & terram siccam & dispersam adunit,continuámque hanc reddit,vt diuersæ perficiantur vasa:adhæc si panem ipsum, qui comeditur, quū farina est,componit,maximam vim obtinet : & nihil adeo contulerit aut animantibus,aut stirpibus,vt humor,vt ex quo etiam generatio existat . atque id semper obseruandum est,quòd & alia ipse potissimùm vnit & cōtinet. Hoc igitur victu pleuritici tractandi sunt, si aliud nullum accidēs adfuerit . Sin autē superuenerit aliquod, huic quoque occurrendum est:verbi causa,si cum dolore etiam inflammationem latus infestare contingat,& venter non secūdum naturam sed inordinatè excernat, vt vires quoque deiiciantur,tunc & ventri prospicere necesse est, neque temere venam secare,neque alio quoquam auxilio vti, nisi ventri tum superfusiones, tum epithemata, quæ ipsum confirmare & retinere possunt, accommodari.Si dolor etiam lateris vrgeat,nec is negligi , sed amborum ratio haberi debet.Stomacho igitur & ventri ea quæ corroborant,lateri autem,quæ calefaciunt & laxant impo nētur.Sedita agendum est vt nihil planè laxans,aut iecur, aut ventrem attingat. DE DOLORE & medicamentis. Itaque si dolor immoderatus est,& febris vrget, superfusiones & fomenta lenia,quæque non rodunt, extrinsecus semper accōmodare oportet: sin autem is non est vehemens,cerata & epithemata. Salutaria sunt ad huiusmodi medicamenta, tum quod *ab adipibus* diasteatωn appellatur,& quod *à manu* χείρ vocatur,tum per se , tū cū eo quod diamelilotum dicitur,mixtum. Vbi verò declinauerit inflammatio,& non amplius admodum ferueat, bene facit etiam peganera dictum, & quæcūque discutere omnino & extrahere possunt quæ in alto hærescunt. Præcipuè vbi febris non est,calidioribus omnibus & epithematis & potionibus vtendum est.Itaque caules brassicæ cum radicibus cremati,optimè laterum doloribus faciunt.In cinerem igitur redacti, adipe suillo veteri excipi,atque sic affectæ particulæ imponi debent. Proinde vbi febris non vrget,hisce medicamentis vti consilium est, potionibus autē ex costo & bdellio Arabico. DE DECOCTV. Quandoquidem cum plerique omnes, tum diuinissimus etiam Hippocrates ptissana,alii verò mulsa, oxymelite & ptissanæ cremore ad sputum educendum vsi fuerint,scire conuenit quibus singula exhiberi debeant. Si igitur biliosi sunt ægri,solo etiam ptissanæ cremore cōtenti esse,& crebrius copiosiúsque ipsum assumere debēt: sin autem auersentur ptissanæ cremorem,& non libenter capiant,alio quoque vtentur,præsertim auenato. Vim enim quæ humores ex thorace & pulmone purget & educat,haud minorem quam ptissana(si non etiam aliquanto ampliorem)obtinet. Tepida verò his idonea est, eo quòd humoris siccitatem humectet:item apomeli magis etiam quàm mulsa : & in summa quodcunque humectat ita vt neque refrigeret aut calefaciat vehementer,sed abstersorium quippiam obtineat . Nihil enim commodius est pleuriticis quàm medicamentum quod humectare simul & abstergere potest.Sin autem id quod expuitur,viscosum pituitosúmque fuerit,vt ob id ægrè educatur , idque magna tussi,in his decocto ex iride & dulci radicula, necnon eo quod ex marrubio fit & oxymelite, adhæc mulsa vtendum est,ægri virium,& eius quod excreatur educitúrque copiæ & facultatis ratione habita . DE PVRGATIONE. Aluus non modò clysteriis, sed etiam medicamentis ad eam molliēdam efficacibus subducenda est,si corpus vitiosis quoque scatere succis, & recrementis plenum appareat, vt hinc etiam dolor , antequam auxilia sint admota,intendatur magis quàm decrescat,& circa imas particulas cruciatus excitetur.Fieri autē debet purgatio,si corpus biliosum fuerit,ex lacryma scāmoniæ.neque enim calida est admodum , sicut alia purgantia.Dari autem debet modicum ex ea,& paulatim, vires & materiæ redundantis quantitatem obseruando. Quòd si biliosum non fit,sed pituitosum potius,tunc illis vti conuenit quibus diuinissimus Hippocrates præcepit, aut peplio,aut veratro nigro,interim puluerem ex ptissanæ cremore exhibendo, vt etiam nos subinde fecimus. Compositio ipsius in hunc modum habet: Veratri nigri sine medulla,drachmæ quatuor , scammoniæ drachma, gummi drachma, brassicæ succo excipito, fingitóque ca-

tapotia quæ ciceris magnitudinem habeant. Pueris A dato pilulas quinque, robuſtis ſeptem, ætate vigenti- bus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem oportet hæc etiam lippitudine & regio morbo labo- rantibus exhiberi, ac bene facere, ita vt ſtomachum omnino non ſubuertant. Danda autem ea ſunt à cibo potius. Ita nanque citra noxam moleſtiámque purgatio- nem molientur.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber VII,

Iohanne Guinterio Andernaco interprete.

DE SANGVINIS REIECTIONE, Caput I.

Haud noui an alius æquè difficilis ſit affectus vt ſanguinis excreatio. Nō enim ipſa per ſe, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere conſueuit, ſed peſſimorum longorúmque morborum magna ex parte cauſa redditur. B Quare incumbendum eſt vt vitium hoc prius internoſcamus vnde cauſam traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationem tentemus, neque eam differamus. Quippe mora & dilatio cum in omnibus morbis nociua eſt, tū verò magis in ſanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, ſanguinis reiectionē tribus de cauſis palàm excitari, vaſorum ruptura, eroſione, & quum ora illorum adaperiuntur. Cognoſces autem ſingulos dolores hoc pacto. QVOMODO ſanguinis reiectionem ex vaſorum ruptura fieri deprehendamus. C

Qui igitur ex ruptura vaſorum ſanguinis reiectionem experti ſunt, primùm inde ſanè cognoſcere poteris quòd cauſa aliqua primaria anteceſſerit, vtpote aut vox violenta, aut caſus, aut ictus vehemēs, aut ſi pondus aliquod graue æger ſuſtinuerit, aut etiam in vehementi frigore verſatus ſit, aut copiam ſanguinis congregarit, aut flatus multi eum diſtenderint. hæc enim frequenter vaſorum rupturam in particulis excitare abundè poſſunt. SIGNA reiectionis ſanguinis quæ exeſo vaſe accidit. At quæ ſanguinis reiectiones exeſo vaſe eueniunt, quod κατ' διάβρωσιν D Græci vocant, primùm ſanè inde cognoſces quòd excreationes paulatim fiant: deinde quum vaſa magis exeduntur, multus ſimul vacuetur: poſtea verò, & quòd præceſſerit aut diſtillatio, aut ſalſorum & valde acrium eſus, aut triſtitia immoderata, aut inedia. Quòd ſi etiam cum ſanguine carnoſæ quædam particulæ ſiue mēbranoſæ permixtæ appareant, ſine dubio ſanguinis reiectionem particulis quæ reſpirationi ſeruiunt exeſis fieri exiſtimandum eſt. SI SANGVIS ore vaſis patefacto erumpit. Sin autem ore vaſis adaperto ſanguinis expuitio e- E uenerit, primùm ſanè inde notatur quòd nihil præceſſerit, vt quū vaſe exeſo ſanguis reiicitur fieri diximus, ſed potius humidioris calidioriſque victus, & frequentium balneorum abuſus: item ex eo quòd æger in calidioribus ædificiis præter conſuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam ſi horum prædictorum aliquod adfuerit, ſputúmque ſanguinis modicum & paulatim fiat, ſanguinis curſum patefacto vaſorum ore accidiſſe cognoſcito. Hac igitur ratione cauſam vnde ſanguinis eductio initium traxerit, internoſcere potueris: locum verò F vnde profluit, in hunc modum notabis. QVOMODO locus affectus agnoſcatur. Si quidem ſanguis multus & vniuerſus vnáque vice eductus fuerit, ſubflauus magis, ſpumoſuſque, & citra dolorem, his indiciis ex pulmone reiectionem eius fieri noſcendum eſt. SIGNA quum ex thorace effertur. Quòd ſi dolor aliquis circa thoracem oriatur, neque exiens ſanguis flauus fuerit, neque copioſus admodum, & vniuerſus feratur, thoracem affectum eſſe putabimus. Effertur autem ſanguis ad ſuperiora per pulmonem, quemadmodum in G ſuppuratis, quibus inter thoracem & pulmonem continetur. SIGNA quum ex faucibus erumpit. Cognoſces autem non ex infernis partibus, ſed ex faucibus & arteria reiici, ſi excreando ſolùm ægri, & validè tuſſiendo expuant: quemadmodum rurſus ex ore reiici teſtatur ſi ſpuendo ſolùm, & ex gula euomendo, non tuſſiendo, neque ſcreando efferant. Ita igitur cauſam vnde ſanguinis fiat eductio, & locos affectos internoſcere licet: deinceps autem de curatione ipſorum tractare nos oportet.

CVRATIO reiectionis ſanguinis quæ propter rupturā accidit. Quum igitur ſanguis ob rupturam vaſorum ſurſum eruperit, vena cubiti omni modo ſecari debet: vacuatio autem nō vna vice, verùm duabus tribúſve horis interpoſitis tētari: præſertim ſi primaria cauſa copia ſanguinis fuerit, aut ſpiritus multi & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoque ægri floreat, & vires appareant robuſtæ, cum fiducia plus ſanguinis auferendum eſt. Iuuat ipſos nihil minus etiam ex imis corporis partibus ſanguinis detractio. Noui autem ego me, quum venæ cubiti in conſpectum non veniſſent, etiam ex venis in talo ſectis ſanguinem dimiſiſſe, & multo magis profeciſſe. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio firmiorem multo reuulſionem efficit. Sanguine detracto ægrum cōquieſcere cogito, compellitóque ne magnam reſpirationem edat: vbi verò reſpirauerit, aquoſam poſcam ipſi ſuſorbere præcipito. Simul enim hinc accidit vt & grumi diſſoluantur curſúſque ſanguinis tum repellatur tum impediatur. DE CIBO. Sit autem omnis cibus qui & leuiter aſtringat, & mediocrem obturandi vim habeat. Cremor igitur halicæ aut ptiſſanæ his eſt idoneus: longè autem melior valentiórque erit ſorbitio, ſi amyli frumentacei, & mali cotonei paulum cremoribus ſimul incoquas. Hoc nanque modo & obturabit magis, & leuiter aſtringere poterit: quod etiam maximè in iis requirimus qui ob rupturam vaſorum ſanguinem expuunt. Inopia verò ptiſſanæ, etiam eo vtantur qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eo qui ex ſimilagine ipſa valenter decocta factus eſt. Item micæ panis tepida aqua imbutæ, & ouorum lutea, ſiquid aliud, his ſunt accommoda. At neque ſorbitiones, neque aliorum ciborum quippiam calidum offerre conuenit, ſed omnia potius ſint temperata, & ad frigidius declinantia. Item placenta ſuminalis, non alienus his cibus eſt, ſed & ipſa opitulari poteſt, ſi abſque ſale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus aſſumant ægri maluam, antea citra ſalem probè elotam: item lactucam decoctam, in poſcam aquoſam ipſam intingentes. ſimiliter & intybum & portulacam. Horum inopia, poſt ſeptimum diem etiam gallinas non admodum pingues ſumant: quin & perdicum, attagenarúmque pectora comedant, necnon gallorum teſticulos. Etenim præterquam quòd valenter breui tempore nutriant, augeántque vires, adhuc etiam læuigandi obturandique facultatem obtinent. Quòd ſi venter copioſiora excernat, aſſi quoque citra ſalem ſumantur. Sic nanque comeſti ventrem non perturbant, quum id quod ſeroſum in eis eſt, inter aſſandum abiecerint: & præterea etiam ſuauiores redduntur. Iam anſe-

rum non adeo veterum alæ offerantur, necnon ventriculi ouáque ipſorum, abiectis albuminibus. [A] Etenim cum probè nutriunt, tum obturandi facultatem habent: ſed non ægrè concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi ſanguis expui deſierit, etiam pedes ſuum, & piſces ſaxatiles, aceto inter coquendum adiecto, offerantur: ex leguminibus autem halica & chidron, admodum decocta, eáque ipſa ex longiore interuallo, & quum non vehementer ægri febricitat. Nam vbi febris abeſt, etiamſi lac ſimul incoctum ipſis dederis, nihil nocebis, præſertim iis qui etiã per ſanitatem lac aſſumere cõſueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur qui modicè aſtringant, vt mala (præcipuè cotonea) decocta, pyra, ſorba, meſpila: & ſi admodũ ſiticuloſi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuáque penſilis exhiberi debet. [B] A ficubus, bellariis, piſtaceis, maximè amygdalis, & malo Punico abſtineant: rarò autem nucleos pini & vuas paſſas ſimul aſſumant, eáque ipſa poſt ſanguinis reiectionem. DE POTV. Potui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhibeatur, eáque non calida, ſed temperata, quemadmodum etiam dicetur. Quòd ſi diu tepidæ potioni inſiſtere nequeant, [C] imbecille ſe ventriculi os habere dicentes, concedendum ipſis etiam paulum omphacomelitis, aut hydroroſati, aut hydromeli ex cotoneis, ſemel aut bis aſſumere: in aliis horis rurſus tepidam, aut poſcam aquoſam. DE MEDICAMENTIS. Talis ſanè eſt victus ratio: adhibeantur autem ipſis auxilia, præſertim iis qui exquiſitũ obſeruare nequeunt: ac primùm ſimplicioribus vtẽdum, deinde etiam valentibus, ſi opus fuerit: & vt abſolutè dicam, remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur: atque ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta [D] eiuſmodi quæ & ratio & experientia cõteſtantur. Habent in hunc modum: Symphyti radicum decoctum, ſanguinis ex ruptura vaſis reiectiones cohibet. Portulacæ ſuccus epotus, præſtantiſſimum eſt & efficax remediũ. Quòd ſi herbam ipſam aſſumere ſuſtineant, ita quoque adiuuantur. Adhæc rubi fructus & flos, necnon quercus liber, qui cortici ſubeſt, & tunica glandis putamini ſubiecta. At propter potionis eius aſperitatem ne ſubſtantiam quidem ipſam aſſumere, ſed illius ex aqua potius decocti ius propinare vincit. Rhus ipſe quoque valde conducit. [E] Lentiſci tenerorum foliorum ſuccus admodum commẽdatur. Polygonii ſuccus, non modò ad ſanguinis ex ruptura fluorem, ſed etiam ad omnes propemodum, & per ſe, & cum Lemnia terra (quam ſigillum dicunt) inſigniter prodeſt. Samia quoq; terra, quæ aſter dicitur, aduerſus omnes ſanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri ſuccus cum portulacæ ſucco æquali modo, & aceti modico, potus, ſanguinis ex ruptura fluxiones pulchrè cohibet. His igitur eorúmque ſimilibus ad ſanguinis reiectionem idoneis vtendum eſt: verùm [F] commodiſſimum eſt ea ante ſanguinis eductionem, & poſt eam non modò ſemel ſed etiam ſæpius exhiberi, & tunc potiſſimùm in quibus ſanguinis reiectio continuè moleſta negotium faceſſit. DE IIS quæ extrinſecus admouentur. Extrinſecus autem thoraci accommodentur etiam ſuperfuſiones per lanas ex roſaceo, aut melino, aut myrteo, cum aceti modico, aut vino auſtero, non nimis veteri: immutentur autem crebrius. Non perſeueranter impoſitæ, non poſſunt non excalfieri: atque hinc rurſus ſanguinis commotio & irritatio quæpiam orirerur: [G] quapropter eas mutare conuenit. DE MEDICAMENTIS. Vbi ſanguis reiici deſierit, dolor autem thoracem affligat, non abſurdum eſt medicamenta applicare quæ leniunt ſimul & leuiter exſiccant. Præcipuè autem ad eiuſmodi affectus conferunt quæ ex metallicis & aceto parantur: quale eſt tum Ambroſia, quod etiam crebrò parare conſueuimus: tum quod *à ſalicibus διὰ ἰτεῶν* dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam phœnicine, *quod eſt palmulatum*, cum cera modica, roſaceo & aceto ſolutum: adhæc [H] medicamentum quod ad Mnaſæum refertur: atque ipſa iam dicta, medicamenta & Barbara, & Diaiteων, ſi probè ſoluta fuerint, ſiántque ſic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribúſque corporibus erunt auxilia.

[A] DE compoſitis medicamentis, quæ ad ſanguinis ex ruptura profluuium per os ſumuntur.

Quòd ſi & dolorem vrgere contingat, & ſanguinis reiectio non ceſſauerit, compoſitis etiam vtere medicamentis, quæ & ſanguinis profluuio accommodari poſſunt, dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorem cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ miſturæ à veteribus inuẽta ſunt, vt ad diuerſos caſus oborientes aliâs aliud medicamentum nos quoque applicare poſſimus. Compoſitio ipſorum ita habet: Thuris [B] vncia contuſa, increta, & in tenuiſſimum pollinem redacta, cochleari dato ex poſca, aut decocto lentiſci, aut myrti, aut lenticulæ, aut ſucci mali Punici. ALIVD.

Terræ Samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gummi drachmæ duodecim, opii drachma. Ex ſucco plantaginis aut polygonii exhibetur, ſi febris vrget: ſin autem febris abeſt, ex poſca. Datur hic paſtillus non ſolùm ad ſanguinis reiectionem, ſed etiam in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior eſt: item ad alia etiam [C] multa benefacit. ALIVS paſtillus ad ſanguinis reiectionem. Terræ Lemniæ, quæ ſphragis, *hoc eſt ſigillum*, dicitur, thuris, amyli, terræ quæ Aſter vocatur, coralii, gummi, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ quatuor: ſymphyti, acaciæ rufæ, ſingulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, ſingens paſtillos qui ſcrupula tria ſinguli pendant, datóque ægris, reſpiciens non modò affectum, ſed etiam ad vires. Diſſoluito autem paſtillum aut ex poſca, aut ſymphyti rubíve decocto. Hoc medicamentum eſt ad ſanguinem reprimendum, admodum v- [D] ſu probatum, ipſóque cum fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. ALIVD valde bonum. Gummi, acaciæ, ſingulæ vnciæ: aluminis vnciæ quatuor: decocto cotoneorum excipito, ſingitóque catapotia, & ſub lingua tenenda dato. Hoc potiſſimùm confert ad eos qui ſanguinem ex faucibus & aſpera arteria reiiciunt. Sin autem hoc læuigatum iis etiam qui ex thorace & pulmone ſanguinem reiiciunt, exhibeas nihil minus auxilii cõferre ipſis poteſt. QVVM ſanguis exeſo vaſe reiicitur. Quòd ſi reiectionem ſanguinis vaſe exeſo fieri ex [E] quibuſcunque tandem partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis aut cibis aſtringentibus admodum, aut acidis, ſed potius iis qui contemperare, mutare, & alterare humoris qui eroſionem excitarit, acrimoniam poſſunt. Vitanda autem eſt ſanguinis miſſio: nam magna ex parte corpus eorum qui ſic ex eroſione ſanguinem reddunt, gracile, perſiccum, & habitum eius aſſamentorum ſimilem, huícque vitio, nec non phthiſico affectui opportunum deprehendes. DE CIBO. Hos ptiſſana potius alere conuenit, [F] quæ grana quoque habeat: ſimiliter etiam halica, cui nihil adſit aut ſalſum aut acidum, imò nulla alia tenuis qualitas, ſed econtrario quæ magis implentem obturantémque ipſam reddere queant, vt amylum frumentaceũ, aut maluam. Quòd ſi ægri non febricitent, & lac & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant quæ refrigerare & humectare ſolent, vt intbum, troximum, lactucam, & maluam. A ſeptimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præſertim cohortalibus, pectora citra ſalem offerre expedit. Rarum ſiquidem eſt non etiam calorem [G] iis oboriri qui ſanguinem vaſe exeſo expuunt, præcipuè qui fluxionis originem ex triſtitia, aut curis quibuſdam, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut diſtillatione tenui & acri habuerunt. Si enim horum aliquod præceſſerit, non modò gallinæ, ſed etiam vuluula & pectuſculum his conueniunt: item piſces dura carne præditi, & iſicium ex ipſis paratum: ſimiliter aſtaci quoque bis in alia atque alia aqua cocti: item pedes ſuilli cocti: & omnia ſummatim quæ humoris thoraci & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & craſſiorem efficere poſ- [H] ſunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi ſunt, vt peponum caro, vua penſilis, mala non aſtringentia. A cucumeribus autem omnino abſtineant. QVID agendum ſit in iis qui ſanguinem ob acris humoris diſtillationem expuunt. Proſpiciendum

etiam

etiã capiti est, præsertim vbi acris influxus sanguinis reiectionẽ pepererit. Fieri enim nequit vt tussis desinat, aut affectæ particulæ non exedantur, nisi acris tenuisque ex capite influxus cessauerit. id quod probè fiet si quæ refrigerare & humectare possunt, capiti admouerimus. Ita nanque calor ipsius desinit vt etiam acria recrementa in subiectas partes defluere nequeant. Quum enim ipsum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidum influere, & respirationis vas aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput rosaceum, & per se, & cum frigida aqua modica, quò in altum penetret. Finiet autem calorem qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni transmittit. Ad balneum ægri ducendi sunt quum hoc agendum est, rosaceúmque vel oxyrrhodinum frigidum superfundendum, & in solio, etiamsi maximè calidum esse contigerit, frigidã aquãpro ratione intemperiei superantis, capiti superiniicere moderatè oportet. Verùm hoc agere conuenit in quibus sanguinem è capite deferri considerauerimus: item in quibus sanguinis sputum ex gingiuis ob humorem acrem exedentem accidit. Hi ipsi admonendi sunt vt in ore contineant rosaceum, aut lentiscinum, aut poscam: itẽm collutionibus vtantur ex alterco, & radice solani, aut semperuiuo, aut rosis, aut hydrorosato, & horum similibus. Ego itaque in hunc modum curandos esse censeo qui distillatione ob calidam intemperiem laborant, & sanguinem expuunt: quòd humor qui è thorace fertur, acris sit & erodens. Miror autem quomodo diuinissimus Galenus nullo humectante & refrigerante medicamento vsus sit, sed contrà statim ab initio siccantibus & calefacientibus: etsi causam reiectionis quæ ob erosionem fit, accuratè nouerit. Si igitur hæc ita habent, annon etiam præstaret efficienti causæ resistere, & potius humectantibus refrigerantibúsque statim inter initia vti? deinde ita, si copiam quoque vitiosi humoris esse suspicetur, vacuare per ea quæ acribus & biliosis recrementis purgandis sunt idonea, & caput intemperatum, non adhuc intemperatius reddere, & ea quæ in thorace sunt, acriora efficere, tum theriaca, tum thapsia, tum columbarum stercore, & balneis siccis vsum, vt neque capiti vel paucissimum oleũ, neque corpori iniici permittat? Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & erosionem magis intendunt quàm curent. Nam quæ contemperare & lenire possunt, immoderationémque rodendi & exedendi particulas prohibere, etiam tussim mitigare poterunt, atque omne temperatũ conseruare. Quid autem corpori quàm hoc, est præstantius? vbi nanque temperatum totum euaserit, & acrimoniam influxus abiecerit, etiam iis quæ celerrimè erosionem lenire possunt, modicè siccantibus, & ad cicatricem ducentibus vti licet. Ego sanè noui frequenter me sine theriaca aliisque pretiosis antidotis multos curasse, lenibus vsum medicamentis, & præsertim lapide hæmatite. Vsus autem eo sum in iis qui largius sanguinem reiiciebant, cum succo mali Punici, & granis, vel cum succo polygonii: in quibus autem sanguis non copiosè euacuabatur, etiam ex aqua sola tepida. At læuigare ipsum curiosè oportet, vt in tenuissimum puluerem redigatur, sitque aëreus, & vento persimilis. Dedi ex eo scrupula quatuor, & paulo amplius minúsve. Exhibui etiam iis qui pús expuere inceperant: ac mirum est quomodo vlcus exsiccarit, sanaueritque, vt non amplius pus generaretur, neque æger à tussi infestaretur. Spectaui autem & alium quendam ex iis quibus vas exesum erat, non modò particulas quasdam ex faucibus, sed etiam asperam arteriã expuentem: ac mirum quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. nam & hic curatus est, nobis non admodum etiam sperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamentum frequentius, vt commodius distribueretur. Quare quũ crebrò ipsum bibisset, tandem sumere ipsum fastidiuit. Excogitaui autem huiusmodi rationem: Redactum in tenuissimum puluerem panniculo lineo imposui, & diligenter ipsum vndiquaque constrictum colligatúmque, in poculo quod vinum odoratum

A
modicum haberet, suspendere permisi, idque per totam noctem iam inde ab ipso vespero: extraxi autem tenuem aëreámque eius partem, vt æger solam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere, quantum manè libenter habebat, ei præcepi: atque hoc sanè agendo, bibendóque continuè, sanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus, idẽ præseruationis causa facere pergebat, bibebátque, donec etiam corpore probè refecto, consueta agendo, viribus se constare sentiret. Hæc de lapide hæmatite hactenus à me visa, & vsu comprobata conscripsi: item quòd medi-

B
camenta calefacientia, vel siccantia, & acriora, iis qui sanguinem aut pus ex distillatione propter calidam intemperiem expuunt, offerre non oporteat, sed lenibus potius medicamentis ad curandos eos sit vtendum. Quòd si hæmatites lapis alicui non suppetat, vtatur Armenia bolo præstantissima, aut Samia terra, aut Lemnia, quæ sphragis (*hoc est sigillum*) dicitur, si sit germana. Qui enim nunc, lutum macerant, deinde pastillos formant, tanquam Lemniam sphragidem medicis exhibent: hi autem successu eius frustrati, antiquos tanquam de eo mentitos accusant.

C
Sunt & alia medicamenta simplicia & composita, quibus ii curiosè vti debent qui siccam & acrem qualitatem sustinent. Quanuis enim tantum non possunt opitulari quantum hæmatites, tamen erosionem adhuc latius serpere non permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempore viuere possit, qui nõ admodum à morbo afflictus sit & debilitatus. Quin nec hoc exiguum beneficium est, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur? (dixerit aliquis) quando medicamento ex viperis vtendum erit? Pronun-

D
tiamus igitur, manifestò illis rectè exhiberi quos ob frigidam intemperiem, non autem salsam qualitatem præpollentem, distillatio infestat, & id quod influit, frigidũ, pituitosum, non autem salsum apparet. In his enim theriaca etiam vti præseruationis gratia alienum non est: item iis quæ extrinsecus exasperare, & vellere cutem siccaréque possunt, vt ne particulæ fluxionem experientes, validámque adferentes tussim, interdum rupturam quoque pariant. Ego itaque noui me cuidam talium qui eiusmodi fluxionem in thorace etiam ex frigida intempe-

E
rie sustinerent, candenti quoque ferro in capite vti præcepisse: ac quũ æger id promptè fecisset, mirum quomodo omnia simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterũ verò æger à fluxionibus in thoracem liber ac immunis permansit. His sunt aquæ calidæ naturales vtilissimæ: quemadmodum etiam illis qui ex calida intemperie distillationem sustinent, aduersæ: & omnia, vt prædictum est, quæ calefaciunt & desiccant. Præcaueant autem omnes qui sanguinem expuerunt, vt ne rursus in eadem incidant, ambulationem largiorem, cor-

F
porísque exercitium, exclamationem, iracundiam, copiosiorem venerẽ, esum apii quod vocatur Macedonicum, aut salsamentem, aut caseum veterem. Hæc enim maximè iis qui sanguinem exeso vase reiiciũt, inimica: quemadmodum rursus satietas, cruditas, vinum meracum, cibi flatulenti, indignari, pondera manibus attollere, & ventrem cohiberi, vel consuetas sanguinis euacuationes, omnibus quibus ob rupturam sanguis reiicitur aduersantur. Insolatum verò, & in calida domo conuersari, aut caput largius in aquam calidam intingere, aut inungere, aut

G
ipsum contegere, illi potissimum deuitent quibus sanguis ex naribus aut per palatum copiosus erumpere solet. Pari modo etiã quibus ore vasis adaperto sanguis erumpit, caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autem lacte vtantur, mollique & recenti caseo, præsertim caprillo aut bubulo. Neque enim medicamentum, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõmodum ipsis est aut vtile, atque lac. Et qui per initia solo ipso cõstanter longiore tẽpore vsi sunt, omnes in totũ cõsanuerunt. Noui autẽ quendã qui quũ toto anno ipsum & bibisset & comedisset, interim cũ frumẽtaceo aliquo, aut similagine, aut libo suminali, aut halyca, aut lente, aut panico incoquens: quúmque ita agendo à vino abstinuisset, liberatus fuerit & puris sputo, & ne postea in phthisin

inciderit. Tantum etiam de ſanguinis reiectione dictum à nobis ſit: putóque abundè ſufficere.

DE PVRVLENTIS, QVOS Græci ἐμπυηματικοὺς vocant, Cap. II.

QVoniam verò poſt ſanguinis reiectionem, puris ſputum, magna ex parte interuentu inflammationis, ſecundum Hippocratis ſententiam, comitari ſolet: neceſſe eſt nos, communionem orationis ſequentes, de inflammatione quæ in pulmone & particulis reſpiratoriis conſtituitur, pertractare. SIGNA quum inflammatio in pus conuertitur. Omnia in vniuerſum indicia ſuppurationis talia exiſtunt. Febris vehementior quàm antea: rigor præter rationem, & grauitatis potius quàm doloris multi ſenſus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem ſubiectam in pus mutare ſcito: & ſiquidem facultas efficiens robuſta fuerit, etiam pus non adeo viſcoſum repertum iri, & vomicam tunc intra thoracem circa decimumquartum diem futuram eſſe. Sin autem craſſius quoque pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & ægri vires infirmiores etiam circa quadrageſimum, aut ſexageſimum, & longius, vomicæ eruptio expectanda eſt. Summatim pro copia & qualitate materiæ, ægríque viribus, vomicæ eruptionem futuram expectato. Et ſi quidem intra thoracem pus illapſum, diutius intus manſerit, & non fuerit vſque ad quadraginta dies expurgatum, vt diuiniſſimus ait Hippocrates, in phthiſin peruenit, pulmone ipſis antea puris acrimonia exulcerato, & computreſcente. Internoſci autem debet locus affectus, ſi æger interrogatus dicat dextram thoracis partem eſſe calidiorem, magíſque grauitatem ſentire, tanquam aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. DE VICTV. Victus igitur omnibus purulentis varius conuenit, pro diuerſitate puris eius quod expuitur, & craſſitie ipſius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis modo: ad hæc pro particulæ ipſam comprehendentis natura, & ægri viribus, aliis aliter tranſmutatis, ſi id quod expuitur, bilioſum fuerit. Qui igitur bilioſum pus expuunt, his etiam cremor idoneus eſt ptiſſanæ, ſi ſuperſorbeatur, cremórque auenæ. Quòd ſi vires imbecillæ ſint, cremor halycæ, aut typhæ, aut zeæ: ſin autem nihil eiuſmodi fuerit, neque aluus citata, etiam ſuccus amygdalarum, vel per ſe, vel cum prædictorum cremorum aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorſus exhibeatur ex iis quæ amplius ipſam irritare poſſunt, neque potus, neque cibus eiuſmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari moleſtum eſt: quare etiam cremor ptiſſanæ plus quàm amygdalorum, item mulſa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnigræci, necnon oxymeli, magis quàm omnia alui fluorem citat. habet enim aliquid quod etiam inteſtinum abradat. Iuſcula autem ex aqua tepida, aut halycæ, aut ſimilaginis, niſi admodum febricitent, exhiberi magis expedit. At quum ſputum fieri craſſius, & bilioſum abieciſſe, necnon reiectioni contumax fieri incepiſſe deprehendis, tunc rurſus ad aquoſam mulſam, aut apomeli tranſire conducit, exhibendo ipſum paulatim, & non vniuerſum. Vſus nanque ipſius innoxius erit, & plurimum iuuare poterit: magíſque ſi etiam pus quod expuitur, fœdi odoris & ſordidum fuerit. Sin autem tale illud eſſe appareat, fœnigræci cremorem cum palmulis pinguibus decoctum dare confert: horum inopia, ficus quoque ſiccas modicas incoquere. Etenim & humorem ſimul egregiè proiiciunt, & eductioni facilem reddunt: necnon etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Conſtat autem palmulas, aut ficus ſiccas, in tertio fœnigræci iure incoquendas eſſe. Præſtat ſi etiam mellis paulum admiſceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato: mulſa verò quouis tempore exhibita, nihil ægrum offendit. VIRIBVS infirmis quid agendum ſit.

Vires quoque maximè attendendæ ſunt. Nam ob earum imbecillitatem accidit vt humor ægrè reiiciatur, dum ipſæ quæ in thorace hærent exprimere nequeunt. Cura igitur illarum habenda eſt maior, iniiciendo ptiſſanæ cremori aut columbam aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorum teſticulos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim, in valde facilibus quoque concoctu diſtribuendis & probè conficiendis, laborant. Quia verò ex facili coquuntur, & ventrem ipſi perturbant, habent autem nonnihil etiam quod ſtomacho aduerſetur, aſſos exhibere conuenit, vt quod ſeroſum in eis eſt effluat: id quod probè fit ſiquis ipſos, dum aſſantur, acu pungat. Sic etiam cerebella porcellorum aſſa præbere ſatius eſt, ſale modico ipſis aſperſo: quoniam & ipſi ſtomacho aduerſantur, ventrémque perturbant. Quare iis qui vires habent infirmas ſolis ipſi exhibendi ſunt: præterea anſerum alæ, ſuum pedunculi, halyca cocta cum amygdalis, piſtaciis, vuis paſſis, & quæ alia probè nutrire ægros poſſunt. Auctis autem viribus, contrà ad ſolidiorem cibum tranſeundum eſt. Quòd ſi diuturnior affectus fuerit, & corpus totum alimentum non ſentiens contabeſcere manifeſtò inceperit, neque thorax multum puris contineat, etiam ſolum ipſis lac dari debet, ſi non vehementer febricitent. ſi enim multo infeſtante calore exhibeatur, non item nutrire aut humectare poterit. Nam ab eo quod contra naturam eſt vincitur, & in alienam corruptricémque qualitatem mutatur. Vbi calor febrilis moderatior euaſerit, lac ipſis exhiberi debet. QVALE lac & quando offerendum ſit.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & non modò ſordidum & fœdi odoris exiſtat, aſininum omnibus aliis antecellit: quippe etiam eo quòd probè purgat, omnia vincit. Item equinum ipſis propinandum eſt, quod aſinino ad omnia ſit perſimile. Quare etiam ægrè ſpirantes eo adiutos ſubinde conſpexi, quũ opportunè eſſet datum. Omnia enim quæ pulmonis cauernis infixa ſunt, reiectioni reddit morigera. Adiectum autem eſt Opportunè, vt quum hos febris non infeſtat, neque acceſſionis tempore exhibeatur. Quòd ſi ægri horum animantium lac nolint aſſumere, dabitur ipſis ſecundo loco bubulum aut caprillum. Etſi enim lac horum non adeo purgantem vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præſtare poteſt. Porro ne lactis potio ægri ventriculum corrumpat, ſatius eſt ipſum ſupra carbones incoquere. ſic enim decoctio bonam ſeroſi partem auferet, vt etiam ipſum ad vẽtrem retinendum magis quàm alia efficax euadat. Sin autem calculos fluuiales candentes, excuſſóſque, vt puluerem non contineant, iniicias, aut ferramenta eodem modo ignita, commodius adhuc & vtile efficies. Cæterùm variis modis lac ipſum comedant, interim cum ſimilagine, aliâs cum libo ſuminali, aut oryza, aut halyca cum ouorum luteis. Sic enim appetitus quoque conſeruabitur, & vſus lactis, qui omnia poteſt, faſtidioſus non erit. Etenim vlcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quàm vniuerſa nutrire poterit. DE PANE.

Panis offeratur textuaceus, calidus, ſi id quod expuitur, humidum valde & aquoſum exiſtit: ſin autem cõtumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce aut mulſum intingent. quòd ſi febris vrgeat vehemẽs, in hydromelũ, aut mulſum. Sin autẽ ægri dulce faſtidiãt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum aut Cnidium, aut Sabinum ſincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, ſi illi maximè etiam ſiticuloſi ſint & ſicci. DE OLERIBVS.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus & craſſius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulſo bis percoctorum. Aſſumatur etiam Sinapidion dictum, ante cibum. Si craſſum & copioſum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abſtinere confert, eo quòd humidum ipſum ſit & recrementitium. Sin autem ægri libenter aſſumant, etiã braſſicam percoctam, & paluſtrem aſparagum, præſertim agreſtem, comedant: magis enim proficit. Quòd ſi nihil huiuſmodi fuerit, æger autẽ vehemẽtius ſiccũ, aut bilioſum, aut ſalſum expuere videatur, neceſſe eſt humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim quũ lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lentore blanda ſit,

& mediocriter extenuet, ſputum ad reiiciendum facile reddit, præterquam quòd corpori etiam temperiem conciliet. Finita autem febri, vel etiam imminuta, refrigerãtibus vtendum non eſt: quippe ad ſputum emoliendum educendúmque in eiuſmodi victu diu perſiſtere non expedit. DE AVIBVS. Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalem, phaſianos non pingues, perdices ſimiliter, attagenas, turdos, & alios rurales paſſeres, ex decocto. nam iura vlcera magis detergent, ventrémque humidiorem efficiunt, & febres intendunt. Verùm quum omnes non diu eiuſmodi cibum tolerent, pro viribus laborandum eſt vt neque multum olei, neque ſalis iniiciatur: ea verò quæ ad vſum præſentem conueniunt, iuſculis miſceamus. Si nanque ſanguis qui expuitur ſordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendum eſt: ſin autem purus tibi appareat, tunc ex glandibus quoque caſtaneæ, & libũ ſuminale, aut halyca, aut ſimilago indetur: quemadmodum ſi etiam vlcus appoſitione vel impoſitione opus habeat, cibo miſceatur lens Ægyptiaca excorticata, vel braſſica percocta, vel quod ab Alexandria adfertur phaſiolũ exiguum, vel quod dicitur zizula, vel panicum. DE PISCIBVS. Inter piſces præponantur (ſi quidem vomicæ factæ rupturam promouere voluerimus, & id quod expuitur fœdi odoris ſit & ſordidum, indigeátque repurgatione) piſces muria conditi: & præcipuè quæ encathera dicitur, ſemel aut bis loco medicamenti dari debet. Nã ſiquis immoderatius ipſis vtatur, magis os vaſorum adaperit, & humidiora excrementa efficit. Quòd ſi nullum tale fuerit, ſed bilioſum appareat, ab omnibus quidem ſalſis cibis cauendum eſt: edant autem maximè omnium ſaxatilem piſcem ex iure, anetho tãtùm aſſumpto. Sin autẽ craſſum & viſcoſum id quod effertur exiſtat, præterea nauſea etiam quædam ægrũ torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur. DE TESTACEA cute præditis. Alimentum ex teſtaceis non valde iis qui in thoracis regionibus vlcus habent, & pus expuunt, vtile exiſtit: tamen quum ſalſus humor eſt & bilioſus, tunc pectines, aut buccina, aut aſtacum, aut locuſtas, quæ Græcis καράβιδες dicuntur, dare non eſt alienum. Sin autem ſordidum vlcus fuerit, & paulatim pus efferatur, eo quòd perfecta eruptio circunfuſi humoris facta non ſit, etiam erinacii modicum ſumere non prohibeto: habet enim aliquid quod & aperire & repurgare poteſt. DE LEGVMINIBVS. Inter legumina ptiſſanam quæ vim habet abſterſoriam, ſimiliter & auenam, febricitantibus quidem rectè dari conſtat: ſin autem calor non infeſtet, etiã halycam quæ habeat aut piſtaciea, aut amygdala, aut vuas paſſas, aut nucleos pineos. Si vlcus ſordidum & fluidum appareat, fabas quoque aut phaſiola, aut lentem interim per ſe, interim verò cum ptiſſana decoctam, optimè nimirum exhibes, quemadmodum prædictum eſt, febri in totum propè finita. DE FRVCTIBVS pomaceis. Quòd huiuſmodi affectibus fructus pomacei admodum vtiles ſint, non medicis tantùm, ſed etiam omnibus idiotis eſt in confeſſo. Veruntamen quum cibi quoque faſtidium ægros comitatur, paulo deteriora ex pomis deligere cogimur. quare etiam mala & pira admodum matura, cucumerum medullam, aut peponem, ſi febris potiſſimùm aut ſitis affligat, ſputúmque bilioſius inueniatur, exhibere commodum eſt. nam medulla peponis nõnihil abſterſorium obtinet.

DE BELLARIIS.

Bellariorũ cibus vtilis eſt, vt qui thoracis affectibus abſtergendis vim quandam habeat idoneam. Itaque amygdala, aut piſtacia, aut vuæ paſſæ, aut nuclei pinei, & quæ ex his conficiuntur placentæ, aſſumantur. Verùm non copioſius ex his cibus dari debet. nam etſi abſtergere poſſint, ægrè tamen concoquuntur, & propter oleoſam ipſorum partem alios cibos in ventriculo corrumpunt. Tantum etiam de victu ipſis idoneo dictum eſto: deinceps autem perſequi oportet quæ item medicamenta compoſita iis qui pus in thorace habent, bene ſint accommodata. Dicta igitur ſunt vniuerſa propè, vbi de tuſſi egimus, plurimáque illic ſcripta antidota reperies purulentis quoque efficacia. Sed hic etiam eorum mentionem facie-

A mus quæ propriè ad purulentos conueniunt, ita vt prius ſimpliciora auxilia exponamus, deinde ſic cõpoſita quoque in memoriam reuocemus. Hyſſopum igitur cũ melle bene facit: ſimiliter etiam thymum, aut iris contuſa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegium: omniáque hæc ſeorſim contuſa, aut cum melle mixta ſi exhibeantur, bene faciunt: nam generoſè repurgant. AD PVRVLENTOS. Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinentur, quibúſque arteria affecta eſt, admodũ ſalutare & ſuaue medicamentum eſt quod ſequitur: Cinnamomi, myr- B rhæ, ſingulorum drachmæ quatuor: thuris drachma, dulcis radiculæ ſeſcuncia, tragacanthæ vnciæ ſex, nardi Indicæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachma. melle excipito. AD EA quæ in thorace hærent, & omnia recrementa. Nucem pineam, quæ copioſam reſinam peculiarem ſibi circundatam habeat, cum marrubio recenti coquito: deinde mellis modicum decocto miſceto: & rurſus hoc vſque ad melleam craſſitiem incoquito: ac ad thoracis pulmoniſque affectus vtitor. AD PVRVLENTOS, phthiſicos, & eos qui ex pulmone C aut thorace, aut membrana ſepti tranſuerſi, fæculenta & ſordida expuunt. Item ad eos qui iam phthiſin ſentiunt, optimum præſidium: habet autem in hunc modum:

Semperuiui ſucci, paſſi Cretici, mellis Attici, ſingulorum cyathi duo, vrticæ ſeminis contuſi vncia, cucumeris ſatiui ſeminis vncia, cupreſſi ſeminis vncia. Omnia ſimul vſque ad dimidias coquito, ſorditiéſque proiicito. iuri decocti cyathum picis liquidæ addito, coquitóque ad mellis ſpiſſitudinem: necnon nardi Syriacæ drachmã admiſceto, thuris drachmas tres, croci drachmas duas, pi- D peris albi drachmas duas. Fabæ inſtar lingendum dato. Quòd ſi affectus prædicti vehementer increſcant & intẽdantur, nucem pineam torridam adhuc, probè contuſam, coniectámque in ollam recentem, aquæ quod ſatis eſt ei ſuperfundens, incoquito vſque ad tertias, & percolato, iure in vicem reliquæ aquæ vtitor. ANTIDOTVM valde efficax ad ſtomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinoſa excreant, tuſſi laborantes, & peripneumonicos: opitulatur celeriter, etiam ſine noxa. Croci, folii, ſingulæ drachmæ: marrubii, iridis, piperis albi, pule- E gii, hyſſopi, ſingulorum drachmæ duæ: erui farinæ ſextarius, amygdalorum amarorum ſextarius: mellis exquiſiti ſextarius. Vtitor vt longè optimo remedio. ANTIDOTVM διὰ πρασίου, hoc eſt ex marrubio, optimè humores thoraci infixos, omniáque vt prius repurgans. Hyſſopi, marrubii, pulegii, calaminthæ, ſingulorum vnciæ duæ: dulcis radiculæ vnciæ tres, iridis, ſcillæ, helenii, ſingulorum vnciæ duæ: nucleorum pini tantundem. Triduum aqua macerato, coquitóque ad tertias, & melle adiecto, vſque ad craſſitiem incoquito. Tantum etiam de F medicamentis diuturna thoracis & pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, poſt purgationem vlcera ſtudioſè ſiccanda eſſe. Nam vbi recrementis libera fuerint, coaleſcunt, & carne replentur. In poſterum his conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturalium aquarum vſus, ſi ſint corpulenti, & non immodicè à morbo extenuati. Tunc enim, præterquam quòd nihil iuuantur, etiam magis à ſiccante offenduntur. Quare ſatius eſt dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nanque ex eiuſmodi vniuerſis particulas infirmas, & extenuatas, præcipuè ſi lactis potu vtantur, recolligunt, G reficiúntque.

DE AFFECTIBVS ORIS ventriculi, Caput III.

OS ventriculi, quod ſanè etiam ſtomachũ, quidam autem veterum cor appellarunt, vbi offenſionem acceperit, infinita & varia accidentia hominibus inferre ſolet. H Nam epilepſiam *id eſt morbum comitialem*, conuulſiones, grauem ſoporẽ, qui caros dicitur, triſtitiam intempeſtiuam, metũ, melancholiam, alienam appetentiam, cibi faſtidiũ, nauſeámque, vomitus, ciborum corruptiones, inteſtinorũ tormina, vteri & veſicæ dolores, interim etiam vigilias,

mentis alienationes,curas intempestiuas,& extremorum A frigiditatem inducit.Adeo est sensile, vocátque in doloris cōsortium,vicinitate quidem,cor, cognatione autem, cerebrum. Quoniam igitur stomachus talium & tot vitiorum author efficitur,obseruandum est quinam stomachi ipsius propriè sint affectus,qui verò per accidens.Vbi hi accuratè distincti fuerint, ad curationem ita veniendum est. DE FRIGIDA intemperie. Frigidam oris vētriculi intemperiem manifestò licet inde cognoscere,si æger nō sitiat appetátque magis cibos quàm potus. Si verò non solùm qualitas quæ offendat sed etiam B humorum quorundam frigidorum intemperies existit, omnia sanè eadem ipsis accident quæ in frigida qualitate eueniunt:præter hæc autem,etiam alia. Etenim in hac ægri vomunt pituitam,& quum cibum assumunt,retinere nequeunt:post vomitum,statim alium appetunt,quemadmodum canes:quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione, siue intemperies quædam frigida sola os ventriculi offendat, siue etiam copia materiæ,caninum quoque esse appetitum statim licet internoscere. Quoniam verò non vna quædam causa C caninum appetitum efficit,sed diuersæ, nēpe frigida intemperies,vt diximus,& humor pituitosus qui in stomacho continetur,multáque admodum caliditas,& retentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internosci antea debet quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit nisi causa morbi effectrix prius sit comperta. Si igitur immoderatum ciborum desiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodicam appetunt,euenire videntur. Neque enim siti carent, neque D acidum humorem vomunt. quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit,vt quæ omnia facilè in vaporem dissoluat, & per latentem perspiratum dissipet,digerátque. vnde etiam aluus his magis astricta est quàm citata. At iis qui ob retentricis in vniuerso corpore facultatis infirmitatem laborant, cibi minimè cocti, copiosi,& subinde alterationem non experti, excernuntur. Quare etiam tales continuis illorum corruptionibus laborant. CVRATIO canini appetitus ex frigidate prouenientis. Qui igitur ob frigiditatem aut pituitæ E abundantiam immoderatiùs appetunt, curabis nimirum contrariis vtendo, nempe calidioribus, præsertim vino mero,cibis pinguibus, & omnibus oleosis: phasianorum quidem femoribus, & carnibus suillis. Hæc enim comesta prius exaturant ipsos,& immodicam eorum appetentiam obtundunt, vt in posterum copiosiorem cibum nolint assumere. CVRATIO canini appetitus ex caliditate nascentis. Quòd si canina cibi cupiditas,ob multā caliditatem ægros teneat, vinum quidem ipsis dandum non est,sed cibi qui ægrè conficiantur. His nanque calida valde,inimica sunt,vt piper,& quæ ex eo parantur,hy- F drogarum, conditum. Alia verò quæ præterquam quòd refrigerant, etiam difficulter confici possunt, dari debēt: vt sternium,vuluula,& vaccarum pedes. CVRATIO canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Sin autem ex retentricis facultatis imbecillitate nascatur,omnique(vt ita dicam)intemperie,vbi notaueris antea quæ causa offendat, tandem ad curationem congruā venito. Nam astringentia semper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maximè igitur ob frigidam in- G temperiem retentrix facultas dissolui consueuit, atque ideo aduersus hanc magis insistendum est: interdum verò etiam ob siccitatem retentrix facultas deiicitur,éstque ipsa curatu difficilis. CVRATIO retentricis facultatis ex frigiditate infirma. Si igitur frigida intemperies negotium ventriculo facesſere, ex iis indiciis,vnde eam internosci debere diximus,appareat, patet omnino calefacientibus esse vtendum,non modò cibis eiusmodi, sed etiam medicamentis. Conuenit igitur ipsis inter olera quidem, brassica ter cocta ex vino, comestáque: necnon artytica,caulis & rapa similiter: ex frumentaceis,polenta, puls, halica cum vino,typhe,olyra,zea. Inter aues, perdices,attagenes,anates:ex carnibus paucæ,vt caprina, & leporina.Fructus autem pomaceos maiori ex parte deuitēt. Inter bellaria verò vuas passas, vt maximè salutares, assumant.reliqua omnia repudient. Victus igitur,vt breuiter dicam,talis esto. Porro vnctiones & epithemata accommodētur quæ constant ladano,masucha,myrrha,aloe, & absinthio: potiones autē,quæ ex spica nardi & rheo fiunt, item quæ ex malis cōstat,gingiber recipiens:adhæc antidotum Esdra,&theriaca potissimùm.nam ipsa omnium maximè eiusmodi affectus concoquere & sanare potest. Ex balneis conueniunt quæ aerem calidiorem & solium habeant:reliquo verò tempore procedente,& morbo iam decrescente; etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibendæ, præsertim quæ mediocrem habent astrictionem. Exercitia his sunt vtilissima, gestationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in pristinum statum recolligunt, corroborántque, vt alimentum probè continere & concoquere possit,moderatósque cibos appetat. CVRATIO retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodissimus est, si ex mero assumatur:item oua dura circa horam tertiam assumpta: inter olera,intybus,lactuca,& malua: ex auibus, gallina cohortalis,non admodum cocta: anserum præsertim alæ & pectora,item phasianorum:reliqua autem omnia deuitēt. Ex piscibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum,ceridem,cuculum,octapedem,& sepias: ex testaceis, astacos,buccina, pectines & cochleas. Ex leguminibus, phasiolum, fabam,oryzam. Ex fructibus pomaceis,mala dulcia,citria,vuam dura carne præditam, peponum carnē,cucumerum medullam,sycomora, rhodacina, & Persica.Item balineæ dulcis aquæ conferunt: nam naturales his sunt inimicæ. Tantum etiam de retentrice facultate à calida intemperie affecta.

DE GRANDI FAME QVAE βούλιμος Græcè dicitur.

Caput IIII.

Βούλιμος Græcè dictus, vt etiam nomen indicat, magna est fames. Fit autem,vt ratio subindicat, ab immoderato oris ventriculi calore & imbecillitate:vnde ni si alimentum immodicè assumant ægri,animo deficiunt concidúntque. Hoc igitur quum etiam plerique idiotæ sciant,statim iis quæ odorem mouent vtuntur,ad vitalem facultatem,quæ dissipatur, recreandam, recolligendámque. Ex iis autem quæ odoratum mouent,panem potissimùm vino imbutum, carnes porcinas assas, hœdinas, & summatim ea quæ nidorosum odorem habent, & bene conditum offerunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt vndiquaque,aures perfricant, & maxillas ex capillis attrahunt.Reuersis ad se,&defectione animi finita,panis vino imbutus ante omnia dari debet: deinde sic etiam alii cibi.Reliquo tempore celerius nutrire,& quicquid ægrè mutatur conficitúrque, ipsis exhiberi oportet: necnon quod refrigerare & confirmare potest. Ab eiusmodi nanque adiuuātur,& temporis processu ad bonam temperiem reuertuntur. Nonnulli etiam opium grandi fame laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt excedentem calorem restinguerent. Verùm talia vos cauere adhortor: cibis autem qui ægrè elaborantur mutantúrque, potius vtamini. Noui mulierem quandam quæ quum multa & immodica assumeret, omniáque concoqueret, & nunquam saturari se diceret, rosionem verò in stomacho experiretur, & capite doleret,puluerem purgatorium accepit: erat autem is hiera. Facta igitur euacuatione, vermē proiecit, qui longitudine duodecim cubitos & plures habere putaretur: atque tunc immoderata & furiosa appetentia conquieuit. Innotuit igitur,non bulimon, sed bestiam fuisse quæ ad cibum sumendum cōpelleret,omniáque consumeret.

DE ANOREXIA, ID EST CIBI FAstidio, Caput V.

SCiedũ eſt cibi quoq; faſtidiũ aut ex intemperie quadã aut humoribus in ſtomacho cõtentis excitari. Neceſſe igitur eſt vnũ è trib⁹ perficere: aut humores euacuare, aut contẽperare, aut mutare, & quũ ipſi craſſiores exiſtũt, extenuare. Quapropter ipſos aut vomitu, aut per aluũ euacuabis. Si itaque æger ad vomitũ procliuis fuerit, per ſuperiora: maximè verò ad huiuſmodi remediũ cõfugiendum eſt ſi humores tenues, & non admodũ craſſi fuerint, videanturque affixi & adhæreſcere.

Quomodo vomitus ſolicitari debeat quibus humor tenuis & bilioſus in ſtomacho cõtinetur.

Quòd ſi humores noxii per vomitus euacuãdi tibi videatur, caue ne medicamẽtis ad vomitũ ciendũ efficacibus vtaris: ſed humectãtibus potius cibis & potionib⁹, vtpote copioſa aqua tepida, idque frequenter. Sic nãque recrementitius humor facilè ſupernatabit, educetúrque. Etenim mulſa etſi vomitũ moueat, tamen in eiuſmodi ipſa vitari debet, vt quæ intẽperiem aliquã latentẽ corpori inſinuet: quare rectius ages ſi tepida ſola vtaris. Sin autẽ ægrũ quoq; luteis ouorũ, aut cremore ptiſanæ nutrias, priuſqua tepidã exhibueris, deinde exiguo tẽpore interpoſito, ita vomitũ potius prouocaueris, is ſine noxa erit & vtiliſſimus. Eo ſanè modo vomitus, ſi æger ad illum inclinatior fuerit, accõmodari debet: ſin autẽ difficulter vomat, cauẽdũ eſt ne ſtomachus plurimùm vellicetur, vel ad id compellatur. nã ſi largius vellices diſtendáſque, magis appetitũ ſubuertes. Satius igitur eſt in eiuſmodi materiã ad ventrem prouocare, humectando primùm liberaliore & temperato cibo. ita nanque materia purgantibus promptè obedire poterit. At medicamentum aliquod purgans ex iis quæ corroborare poſſunt, paulatim exhibere oportet: vtpote picram, aut vnũ ex his antidotis, vel quod malis cotoneis conſtat, vel quod rhodomelite, quũ ſint medicamẽta abſque noxa, & ſtomacho idonea. Ne autem ipſa apud alios quærere grauemini, deſcriptiones eorum hic quoque exponẽdas putaui. Habent porro in hunc modum. MEDICAMENTI purgantis, διὰ μήλων, *hoc eſt ex malis cotoneis*, confectio. Malorum cotoneorum libra, citri corticis vnciæ ſex, mellis ſeſquilibra, ſcãmoniæ vnciæ duæ, piperis vncia, aquæ pluuialis puræ ſextarii tres. Vſu probatum eſt. Inſtar oxymelitis coquito, poſtremò ſcammoniam adiicito, piper inſpergendo: datóque cochleare vnũ aut duo. ALIVD purgans ex malis cotoneis cõprobatũ. Mala cotonea octo, ſcammoniæ vncia. Mixta fermento extrinſecus obducito, ne ſcãmonia per meatus penetrare poſſit. Vbi aſſa probè fuerint, ſcãmoniã cũ malis citra fermẽtum læuigato, adiicitóque mel, ac rurſus læuigata vaſe vitreo recondito, ac dato cochleare vnũ, vel duo, prout purgare volueris. MEDICAMENTI purgãtis diarrhodomelitis deſcriptio. Roſarũ ſucci libra, ſcammoniæ vncia, agarici drach. quatuor & ſemiſſis, piperis ſcrupuli duo, mellis vnciæ ſex. Lento igne coquito, & quum in craſſitiem coierint, tunc ſcammoniã, piper, agaricum adiicito, & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque aut ſex.

Si cibi faſtidiũ ex viſcoſis humoribus naſcatur.

Sin autem ex viſcoſis humoribus cibi faſtidiũ ortũ fuerit, neceſſe eſt deinceps ad contraria reſpicere, quæ extenuẽt & incidant, præterea etiam abſtergãt: atque ex his vt accipiãt ægri adhortãdi ſunt. Capparis igitur ad huiuſmodi ſalutare eſt remediũ, elota probè, & ex oxymelite parata: proſunt etiã oliuæ õnes quæ ex muria aut oxymelite cõdiũtur. At ſinapi his vehemẽtius extenuat, cũ oxymelite & aceto comeſtũ: ſummatim quæ ex oxymelite aut muria, aut garo, probè offeruntur. Porro quibus ſtomachus nimiũ refrigeratus eſt, etiã medicamẽta ex pipere & gingibere cõfecta porrigere neceſſe eſt: ex quorum numero etiam id habetur quod ex malis cotoneis paratur, adiectũ habens piper, myrrhã, aut liguſticum, aut coſtum, aut pulegium. Alii aliter ipſum parãt: omnium verò optima cõpoſitio eſt, qua etiã diuiniſſimus Galenus vſus eſt, quam in capite reperies vbi de cibi faſtidio ex frigida intemperie naſcente agitur. Quòd ſi largius detergere volueris, etiã oxymelite Iuliano dicto vtitor: quidam verò ipſum Lonchino philoſopho

A adſcribunt. Hoc oxymeli valde mirificum eſt, vt non ſolùm quæ in ſtomacho hærent detergere, ſed etiã quæ iecori, lieni, thoraci & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit: morbum quoque comitialem, alióſque multos diuturnos affectus ſanet. Verùm & confectionem, & vires quæ ipſi inſunt, in præſentia omittentes, reliqua perſequamur. Etenim in aliis capitibus, tum deſcriptionem oxymelitis, tum quæ titulo promittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt: extrinſecus autem, vnctionibus quæ concalefacere ipſum, & corrobo-
B rare poſſunt, quale eſt etiam quod Marciatum vocatur: deinde verò epithematibus, tum baio, tũ eo quod Euodes à grato odore dicitur. Porro quum longè optima ſint & paratu difficilia, confectionem ipſorum & materiam hîc ſubieci. STOMACHICVM quod dicitur Baium. Caſiæ drachmæ quatuor, iridis ſcrupuli octo, iunci rotundi floris ſcrupuli octodecim, herbæ ſabinæ ſcrupuli octo, bdellii ſcrupuli trigintaduo, maſtichæ vnciæ duæ, ceræ vnciæ ſex, terebinthinæ vnciæ tres, piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra, amomi ſcrupuli tri-
C gintaduo, nardi vnciæ ſex, œnantharii vnciæ octo, aloes vncia, cardamomi vnciæ duæ, caryophylli vncia, balſami vnciæ duæ. Læuigatis aridis, ea quæ liquari poſſunt adiicito: deinde arida ipſis, quum liquida adhuc ſunt, inſpergito, excipitóque. EVODES. Hoc quoque præſtantiſſimum eſt epithema, longo vſu probatum. Croci ſeſcuncia, bdellii ſcrupuli nouem, aloes vnciæ duæ, myrrhæ totidẽ, folii vncia, propoleos vnciæ tres, terebinthinæ totidem, thuris vnciæ duæ, ſtyracis vncia, maſtichæ vnciæ duæ ſemiſſis, ſpicæ nardi vncia, carda-
D momi vnciæ duæ, hedychroimagmatis, *hoc eſt fæcis unguenti* ſeſcuncia, ammoniaci vnciæ ſex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalſami vnciæ ſex, palmularum totidem: confectis vtitor. DE CIBI faſtidio ex calida intemperie. Cibi faſtidio ex calida intemperie excitato, victum qui refrigerantibus conſtat, profuturum eſſe liquet, præſertim illa quæ aceto parantur, poſcam, oxygala, & quæ apud Romanos vocatur melca, lactucas, ĩtybũ, & aquã per ſe frigidã, ſi moderatè bibatur, & quæ econtrario intẽperiei calidæ ſuperanti reſiſtũt. Nã im-
E moderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit: vnde etiã cibi faſtidii cauſa efficitur. DE IIS qui ob immoderatã frigiditatẽ cibos faſtidiũt. Qui igitur ob frigiditatẽ cibos faſtidiunt, his hydrogarũ dari, vinũ vetus, cõditũ, decocta rutæ, & aniſi, & ſepæ allia eſui offerri debẽt: potui verò antidota quæ validè calefaciunt: ex quorũ numero eſt etiã theriaca potiſſimũ, quũ ſtomacho ſit idonea, & maligna contẽperet, vnde etiã iis quos humida recrementa, maligna & praua infeſtãt, rectè hoc antidotũ exhibetur, vt vna quoque vice datũ,
F appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quinetiã ius colũbæ, & vuarũ paſſarũ cõducit. Quũ enim & ipſæ ſtomacho ſint gratæ, cõtẽperéntq; maligna, & cruda cõcoquãt, etiã præter id quod nõ ſubitò corrũpuntur, nutriunt. Nihil autẽ hoc eſt præſtãtius quàm vt idẽ & alere, & intẽperies, quæ ſtomachũ exercent, curare poſſit.

DE SITI, Cap. VI.

SCiendum eſt, eodem quoque modo accidere, vt bibere ægri deſiderent. Nam vel propter ſtomachi ſiccitatẽ, vel multã caliditatẽ, immoderatius potũ appetũt,
G ſitiũntque vehementer: interim verò ſitis non propter ventriculi os tantùm quibuſdam, ſed etiam ob calorem iecoris, pulmonis & ieiuni inteſtini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantùm à refrigerantibus, quantum aeris ambientis inſpiratu adiiuuatur: ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata ſitis ex intemperie quadam frequenter oritur: ita ſciendũ eſt etiã propter vitioſos quoſdã humores in ore vẽtriculi putreſcentes, qui ſurſum exhalent,
H eam excitari. Itaque ſuperantẽ humorẽ qui in ventriculo continetur, non modò refrigerantibus, ſed etiã aliis ad illum idoneis medicamentis abſtergere & repurgare conuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, bilioſus fuerit, aliquod refrigerãs humectánſque adhibeto; quemadmodũ etiam ſi pituitoſus fuerit, & id quod

redundat,facitque ſitim,ſalſū fuerit,ea quæ huiuſmodi humorē repurgent &abſtergāt,offerto. Ego ſanè noui, huiuſmodi ſitim à ſalſa pituita ortam,per ſalſos cibos ſinitam fuiſſe, vt ſalſamenta, coryacum, encatheram, & capparem.Quare non ſemper refrigerantibus humectantibúſque vtēdum eſt,ſed vbi cauſam accuratè diſtinxeris atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio eſt.Proinde iis qui ex ſiccitate ſitiunt,humectātia: illis autem qui ob caliditatem, refrigeratia: aliis verò qui ob ſalſam pituitam, detergētia conueniunt.

Ad eum qui ſtomachum æſtuantem habet,& vehementer ſitit.

Archigenes igitur diuiniſſimus, ſiquis alius,quū ea quæ ad medicinæ tractationem pertinent,reipſa docere ſtuduiſſet,eis qui ardorem in ſtomacho ſentiūt,aquam frigidam ſuperbibere præcipit: præſertim etiam ſi roſionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio,cibique faſtidio deficiant:aut vuæ acerbæ ſuccū, aut malorum cotoneorum,aut cucumeris ſatiui ſemen cum aqua frigida,aut mali Punici dulcis,aut acidi ſucci,cū aquæ pari menſura,aut ramuſculum menthæ læuigatum ex aqua frigida,aut roſaceum oleum ſimiliter cum frigida,aut Perſicorum immaturorum ſucco,aut roſarum ſiccarum decoctum, aut lactucæ ſemen albæ cum aquæ frigidæ cyathis quatuor.Nos autem compoſitis quoque vſi ſumus,non mediocri ipſa vſu experti,quorū etiā deſcriptiones ampliter vobis exponem⁹.Ordine ita habēt. CATAPOTIA ad ſitim arcendam. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo,tragacanthæ drachmæ ſex.Tragacanthum ouorum recentium albumine diſſoluito,ac ſemen cucumeris tritum ei adiicito: miſcénſque in catapotia redigito. Siccata in vmbra,ſub lingua tenenda dato,& humor qui inde diſſoluitur,deuoretur. ALIVD. Dulcis radiculæ, cucumeris ſatiui ſeminis, portulacæ, ſingulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipito,formatóque catapotia erui magnitudinis,ac linguæ ſubmittito. ALIVD ad febricitantes,quibus parum bibere conducit:item ad inſolatus, & profectiones vbi ſitis vrget. Dulcis radiculæ ſucci drach. ſex, cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ.Læuigata in vnū miſceto,&albuminibus ouorum adiectis ſubigito, fingitóque catapotia, & vtitor,ſub lingua continenda exhibens. ALIVD. Portulacæ ſeminis,cucumeris ſatiui ſeminis, portulacæ radicis corticis,ſingulorū drachmæ quatuor: dulcis radiculæ ſucci drach. duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatóque paſtillos, qui ſinguli drachmam pendant, datóque vnum ſub lingua tenendum. DE IIS quæ ad ardorem ſtomachi extrinſecus imponuntur. Extrinſecus autem veſicā aqua frigida aut niue repletam, vel cucurbitæ ramenta iniicito:aut ſeſamum aqua maceratum, læuigatúmque cum oleo roſaceo miſceto, ac febricitantibus applicato:aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut *palmularum glandes uocatas* phœnicobalanos,aut meſpilum cum cerato, aut caſeum recentem cum polenta inducito: in ſumma, omnibus vt in cardiacis vtitor.

DE IIS QVI ATRAM BILEM COLLIgunt, & inflatione ſtomachi laborant, Cap. VII.

QVibus præcordia & ſtomachus inflātur,melancholicis in eum recrementis confluentibus,ſpongias aceto quamacerrimo imbutas imponito: & ſi poſt has malum remanſerit,alumen liquidum cum chalcātho læui,melle modico exceptū applicato:aut hedere foliis in vino coctis ſtomachū obducito: aut ſtercore bouis armētariæ ſicco,ex vino cocto.At ei qui inflationem ſtomachi potiſſimùm experitur,calaminthæ decoctum ex aqua,modico mellis deſpumati & piperis adiecto,potui dato.Flatus ſanè diſcutit.non confert autem ad calidas intemperies,& ea quæ ex nimia aduſtione generantur vitia:ſed potius illis qui melācholico humore laborant opitulatur. MEDICAMENTVM διὰ ὀπωρῶν, hoc eſt ex fructibus pomaceis confectum,ad ſubuerſionem ſtomachi, cœliacos & dyſentericos efficax. Mala cotonea decē,rhus rubri ſextari⁹,aquæ cōgii A ſeptē,ſorba quinquaginta,meſpila totidē. Fructus cōtuſi,coniectíque in aquam coquentur curioſè,ac vbi diſſoluti fuerint, liquor exprimetur,rurſuſque incoquetur, abiectis fructuū ſordib⁹:& quū tertia liquoris pars relicta fuerit,adiicito mellis Attici libras quatuor:coquitóque in prunis, ac moueto continuè: vbi ſpiſſitudinem acceperint,ſublata reponito. Dato ante cibum cochleare vnum,aut duo. EPITHEMA ad ſtomachum fluxione tentatum,febri æſtuantibus & colicis, qui ſtomacho conſortii legē laborant,& cibum reiiciunt idoneū. B Myrrhæ,croci,aloes,maſtichæ, abſinthii ſucci,ſtyracis, ſingulæ vnciæ:ceræ,nardini olei, palmularum patetarū, ſingulorum ſeſquilibra:vini Adriani quod ad palmulas irrigandas ſatis eſt.Quidam autem ceræ & nardini ſingulorum libras tres iniiciunt, & ſiccis in læuorem detritis vnà cum ſtyrace liquata miſcent, ac læuigatis vtuntur: nos autem ſingulorum ſeſquilibram iniicimus,ac fit præſtantius. ALIVD ad eos qui ſtomachum habent imbecillem, quique cibum retinere nequeunt. Palmularum patetarum vnciæ tres,œnanthæ,ceræ,ſingulorum C libra: maſtichæ,thuris infecti,ſingulæ vnciæ:vini quod ſatis eſt. Palmulas ex vino læuigato. arida ſimul terito: deinde vbi ceram liquefeceris, cum nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta excipito, atque in vnum cogito. ALIVD epithema ſimiliter ſtomachū corroborans. Œnanthe,omphacii,roſarum florum, aloes hepaticæ,acaciæ,gallæ, balauſtiorum,mali Punici,phœnicobalani,ceræ tractæ,olei lētiſcini, ſingulorū vnciæ ſex: vini ſpathitis quod ſatis eſt: malorū cotoneorū adipe inuolutorū,carnis aſſæ vnciæ, D croci,abſinthii,ſingulorū ſeſcūcia: vnguenti melini vnciæ octo. Vino odoro ſubactis vtitor. ALIVD ad ſtomachum fluxione laborantem & ventrem.Gallæ omphacitidis drach.4, nitri drach. ſex, alcyonii drachmæ quatuor,ſereos vnciæ tres. ALIVD. Vuarum paſſarum decoctū potui ipſáſque vuas eſui dato. DE antidotis, ad eos qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt. Præſtantiſſimum hoc eſt medicamentum, quod per os exhibetur,plurimis experimētis probatum. Helenii vnciæ 4,fœniculi ſeminis vnciæ tres, piperis vn E ciæ duæ,petroſelini ſeminis vncia,mellis Attici crudi exquiſiti libræ duæ:huius penuria,alteri⁹ deſpumati. Ego autem adieci etiam erucæ ſeminis vncias duas, atque in omnibus mihi optimè ſucceſſit:nec non miſcui ſinonis Syriaci drachmas duas,ſeſeleos totidem, mellis vncias ſex, vel etiam plures. Maximum hoc eſt præſidium, & ad multa vtile. Non enim ſolùm inflationem ſtomachi & cruditatem ſentientibus confert, ſed mulierum quoque menſes educit. Ego verò vſus ſum etiam in ægrè ſpirantibus,& præter opinionem profecit. Dātur co F chlearia duo mane,aut veſperi dormituro,ex diluta vini potione: (præſtat autem diluta potio idem quod nectar) mane verò ex aqua.Facit enim ructus ſuaues,& omnituſſi confert: item iis qui à capite in thoracem fluxiones experiuntur: ſummatim omnibus inteſtinis affectibus.Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorē quibus ipſa interierat: necnon qui in veneriis offenſionem experti ſunt,iis deſiderium illorum excitat,ſi cōſtanter illo vtantur. ALIVD ad eoſdem affectus Diamelō.

Malorum cotoneorum purgatorum,& poſtquam cō G tuſa fuerint,expreſſorum ſucci ſextarii quatuor, gingiberis vnciæ quatuor,piperis albi vnciæ tres, piperis nigri vnciæ duæ,mellis ſextarii quatuor.Succus cum melle vſque ad huius ſpiſſitudinem incoqui debet: deinde ſic arida cōtuſa, & tenui cribro increta adiici.Eo in vicē rhodomelitis vtor. ALIVD Diamelō. Cotoneorum ſucci ſextarii duo, mellis tantundē,aceti ſextarius & ſemis. Hæc ad prunas moderatè coquantur, deſpumentúrque: deinde gingiberis in puluerē redacti vnciæ tres adiiciantur, piperis albi vnciæ duæ, & rurſus ad mellis H craſſitiem lento igne incoquantur.Quòd ſi purgās hinc medicamentum efficere velis, lacrymæ ſcammoniæ vncias tres adiungas: ſin autem abſque ſcammonia paretur, imbecillitate ventris laborantibus auxiliatur.nam iecore & ventriculo affectis vtiliſſimum exiſtit. Dari autem debet maximè cochlearii menſura ieiuno, aut ve-

ſperi ante ſomnũ.nihil offẽdit etiã ſi à cibo exhibeatur: præſtat autẽ duabus aut tribus horis ante cibum:confert enim ad cibi faſtidium,& eos qui nõ bene concoquunt. Nunc quidem ſic,nunc abſque ſiccorum puluere, ſucco malorum cum aceto & melle ſolùm cocto vt prius. In calida intemperie loco rhodomelitis ipſo vtor,præſertim vbi vinum dare cautio eſt. AD STOMACHVM cibum vomitu reiicientem. Aloes,roſarum ſiccarum,ſingulorum drach. decem : teruntur, dantúrque cochlearia tria aut quatuor. Quòd ſi humorem ſtomacho inſidentem, repurgare velis, ſcammoniæ aut maſtichæ, ſingulorũ drachmas quatuor admiſceto.repurgat enim optimè & ſine moleſtia.

AD INFLATIONEM STOMACHI, ET INteſtinorum:item ad eos qui cibum non concoquunt, iecorarios,tuſſi vexatos,præſertim quos frigida cauſa infeſtat,
Cap. VIII.

Piperis vnciæ tres, liguſtici,ameos, ſingulorũ ſeſcũcia:epithymi puri ſeminis,pulegii ſicci,ſingulorum vncia:mellis deſpumati quod ſatis eſt. Quidam verò etiam apii ſeminis vnciam adiecerunt, rutæ ſeminis ſemunciam. Datur cochleare. ALIVD ad inflationem,dolorem,omnémque ſtomachi cruciatum efficax.

Lacrymæ papaueris drach.duæ, piperis, caſtorei,ſingulæ drachmæ:petroſelini ſeminis drach.quatuor,nardi Syriacæ drachma Ex his in tenuiſſimum puluerem redactis,cochleare vnum aquæ calidæ ſeſquicyatho inſpergito, additóque mellis quod ſufficit. Hoc antidotũ tepidum,mane & veſperi propinato. Robuſtis autem copioſius dato. nam ad leniendum dolorem & humores concoquendos efficax eſt, præſertim ad mulieres viróſque cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres & præcordiorum dolores, necnon ad febres ex cruditatibus contractas, tuſſes, laterum dolores, conuulſa, ac ad vrinam mouendam conducit. ALIVD antidotum optimum. Spicæ nardi, piperis,ſingulorũ vncia:caſiæ fiſtulæ,coſti, ſingulorum vnciæ duæ.Datur ex aqua mane & noctu:non modò ſtomachicis, ſed etiã iecoroſis & nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia. ALIVD ad idem. Piperis, petroſelini,ſingulæ vnciæ : cumini ſemũcia.Datur à balneo. STOMACHICVM quod etiam ad colum proficit. Iridem Illyricam contuſam, incretámque ex aqua calida potui ieiuno dato : poſt cœnam autem ex vino diluto.Modus eius eſt,drach.tres.Ne ipſum contemnas: nam probè auxiliatur. ALIVD ad alia quoque vitia ſalutare. Liguſtici,ameos,apii ſeminis,cari,ſingulorum drach.tres,piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt.Dato ieiuno & ante ſomnum. ANTIDOTVM ſtomachicum,quod picra dicitur. Iunci rotundi floris,xylobalſami, maſtichæ,ſpicæ nardi,aſari,croci,ſingulorum drachma vna & ſemiſſis: cinamomi veri drach.ſex,caſiæ drach.tres,aloes hepaticæ lotæ & ſiccatæ drach.centum. ALIVD ſtomachicum,etiam ad inflationem vtile. Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini,ſingulorum vnciæ quatuor. Æger ieiunus & veſperi ex modica aqua tepida ſumat.

DE AFFECTV CARDIACO,
Cap. IX.

Cardiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt: quod accidit vbi humores praui, rodentes & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint,aut eò confluxerint.Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere deprehendantur,ſtatim intereunt, dum immodicam humorum roſionem ſuſtinere non potuerint. frequenter etiam lubrici ſurſum ad os ventriculi aſcendentes, cardiacos affectus,immodicas animi defectiones & ſyncopas excitant,vt nonnulli ſtatim quum à lumbricis roduntur, intereant. Quapropter non ſemper repentinas oris ventriculi ſyncopas à prauis humoribus fieri cenſendum eſt,ſed etiam lumbricorum indicia requirẽda. Nam hæ beſtiæ adeo repentinam mortem, & ſyncopas non minus quàm pernicioſi humores inferunt.

DE CARDIALGIA, QVASI DICAS cordis dolore, Cap. X.

A Qvi ergo prauos rodentéſque humores in ore ventriculi continent,atque ideo propè in ſyncopen incidunt, his primùm omnium illos cibos offerre conuenit qui præterquam quòd refrigerãt, etiam particulam reſolutam poſſint confirmare. Itaque probè refrigerãt corroborántque tum mali Punici grana comeſta,tum ſuccus eorum: adhæc mala non admodum dulcia,ſed mediocriter aſtringentia, pira Perſica, rhodacina,vua quæ auſterum frigidúmque ſuccum obtinet,& panis ex aqua frigida tepidáque ſumptus, ſi æ-
B gri temperamento valde calido fuerint, & humores qui continentur,rodentes nimium & acres exiſtant.His igitur inter initia ad cardialgiam vtendum eſt:reliquo autem tempore paulatim ipſis offerri debẽt quæ ægrè concoquũtur,& noxiorum humorum roſioni & acrimoniæ reſiſtunt:cuiuſmodi ſunt bulbium,ſternium, aſtaci, iſicia,pectines,buccina,ventriculi anſerum, ſuum vngulæ ac petioli:in ſumma,quæ nõ citò corrumpuntur, ſed etiam vitioſum humorem ſuperantem oppugnant, euincúntque.Cæterùm his quoque, quum affectus ceſſa-
C uerit ac conquieſcit, ſemper vt citius cibum ſumant conſulendum eſt. Nihil enim adeo ipſis confert vt ſi non tardè cibum capiant, ſed circiter tertiam horam aut quartam,panem ex tepida aut frigida aqua ſumant, aut malum,aut citrium,abſque ipſius cortice. Hæc ſanè cardialgiam expertis conueniunt.Ex medicamẽtis autẽ idoneum eſt quod Glycy dicitur,cuius cõfectio in hunc modum habet: Aceti ſeſquiſextarius, corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aloes hepaticæ vnciæ tres:mellis Attici ſeſquilibra. dantur cochlearia duo aut tria. Hoc me-
D dicamentum emollit,& confirmat ventrem,præſtantiſſimúmque eſt,vt quod nõ ſolùm cardialgiæ, ſed etiam incipientibus epilepticis, & hypochondriacis,aliíſque plurimis affectibus medeatur,quorum nunc meminiſſe tempeſtiuum non eſt. Noui autem antidotum quoque διὰ τῶν ἀκαρδίων dictum,& picram, eiuſmodi vitiis auxiliari: ſed nullum æquè vt hoc medicamentum. Tãtum de cardiaco affectu,qui ex rodẽtium prauorúmque humorum acrimonia naſcitur,dictum ſit: deinceps autem de aliis quoque agamus accidentibus quæ in ore ven-
E triculi,aut humorum ſuperantium qualitate aut copia eueniunt.

DE NAVSEA ET VOMITV,
Cap. XI.

Vomitus quoq; vt nauſea ſtomacho accidere videtur: verùm ſingula ipſa à diuerſis cauſis procreantur,nẽpe à copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam ad vomitum grauando irritat, praui autẽ humores rodendo affligẽdóque.Huc itaque conſilium dirigas vt copioſos quidem euacues, prauos
F autem & vitioſos contemperes mitigéſque, & malignitatem ipſorum imbecilliorem reddas:præſertim vbi bilioſi fuerint & melancholici: pituitoſos autem extenues,ſi craſſi viſcoſique tibi appareant.Proinde ſi crudi humores in ſolo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamentis purgandi non ſunt. quippe ſolus etiam victus abſolutam ipſis curationem præſtare abundè poteſt, & humores in ipſo contentos immutare.Sin autem ex toto corpore vẽtriculo influãt, tunc medicamentis vtendum maioribus. Interdum e-
G nim & ſanguinis miſſio requiritur,ſi is ſuperare videatur: & purgatio, ſi magna humoris prauitas exiſtat. Quòd ſi ambo videantur abundare, tum venam ſecare, tum purgare oportet. Dicamus igitur prius de iis quæ in ventriculo continentur, deinde ſic de illis quæ ex toto corpore ipſi influunt tractabimus. CVRATIO vomitus & nauſeæ. Internoſcendum igitur eſt antea humoréſne ſint infixi,an ad meatus remittantur, an ad fundum ſint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit,ſcire licet humorem noxium,frigidum po-
H tius exiſtere:vtrum verò ad meatus tranſmiſſus, vel tunicis adhæreſcat,vel in fundo ventriculi fluitet innatétque, id curioſè inquirendum eſt, & quomodo excerni debeat, cognoſcendum. Si etenim vomitus ſtatim poſt nauſeam obortam, etiam citra violentiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi ſpatio eſſe, non

dubiè censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignum per vomitiones effe ratur, humores noxios, vel quum biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel quum viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito: quoniam subinde accidit vt venter quidem nihil habeat recrementi, sed id ab aliis particulis, aut iecore, aut liene, aut alia quadam in ipsum recipiatur: deinde quum grauatur, aut roditur, ad vomitionem incitetur. Necesse autem est hoc quoque discernere. QVOMODO internoscatur humor qui euomitur, vtrum in ventriculo gignatur an aliunde influat. Si quidem vomitus crebrior & intensus nullo insigni spatio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur, in ventriculo potius generari sciẽdum est: sin autem spatium notatu dignũ intercedere videatur, neque vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandum. Considera igitur totum corporis habitum, aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea, conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris: si quidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio quum biliosus aut melancholicus humor vomitum aut nauseam excitat.

Postquam igitur diligenti obseruatione deprehenderis biliosum esse quod in stomacho gignitur, nauseam aut vomitum faciens, primùm contemperanti medendi ratione vtendum: deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est: atque sic ad abstergendum eum transibis, vel per aluum, vel per vomitus euacuãdo. Dato igitur ipsis ptisanæ cremore, qui vtraque præstare potest, tum acrimonia lenire, tum repurgare & abstergere. Etenim aquosa quoque mulsa vacuat & quæ stomacho inhærent abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quòd si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & siquid aliud calidum est quod abstergere possit: vtitor autem ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim abstersoriam non habeat, tamen humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit: qua ratione plurimum iuuat. Reliquum autẽ non per se vomitu reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur: atque hoc in sordidissima spongia fieri cernimus. Etenim aqua non probè eam purgaret, simulque ipsa attraheretur, nisi præterquam quòd meatus conniuentes laxet dilatétque, recrementi etiam siccitatem humectare posset atque dissoluere. Quare in quibus id quod affligit biliosum fuerit & melancholicum, tepidæ potio maximè omnium succurrit. Si enim viscosum & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur. quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit: eóque propinari debet, si pituita affixa sit, & valenter inhærescat, præsertim salsa & vetusta, siccisque medicamentis & calidis intẽpestiuè datis, (vt vulgò faciũt) torrida duráque euaserit. At si humores non admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tunc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quòd si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamẽtis vtitor, aut antidoto quæ Picra dicitur. Nam valẽter ipsum biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At qui medicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet ne quandoque calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam siquid tale fuerit, & antidotum ipsum tũc exhibueris quum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & tabis quæ marasmus dicitur, author euadis. Quare illis danda est in quibus materia praua stomacho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura calidæ & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo, si recrementum biliosum & melancholicum fuerit, curatio tentanda est. Sin autẽ acida & dulcis pituita affixa videatur, tunc nimirum extenuãtibus vtendum medicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, capari, sinapi, coryaco, & medicamento ex malis cotoneis, quod recipit zingiber & petroselinum Macedonicum. nam ab eiusmodi omnis humor pituitosus & crudus concoquitur. His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies. hoc enim victu pituita non solùm alteratur extenuatúrque, sed etiam in sanguinem benignum probúmque conuertitur, vt eiusmodi quoque humor per inopiam alimenti nutrire possit. Si enim acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent: sin autem salsa fuerit quæ inhærescit, considerato rursus vnde salsa existat. Quippe videtur interdum etiam ex serosæ substantiæ commixtione salsa: interdum verò non propterea, sed ob calidam quoque intemperiem, quæ ipsam torrefacit. Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuò redditur. Quòd si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta appareat, humectante & tepida potius curandi ratione vtitor. Etenim non à calefacientibus, sed humectantibus refrigerantibusque dissoluitur: sicut etiam sal & nitrum. Hæc enim, vt à caliditate concretionem sortita, non igne, sed aqua resolui possunt. Hoc sanè pacto, si pituita affixa fuerit, auxiliari oportet.

Curatio serosi tenuísque humoris stomacho infixi.

Sin fuerit serosus, tenuísque, & non nimium ventriculo impactus, haud curiosum esse oportet ac solicitũ: verùm satis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepidæ potu vti, vel cremore ptissanæ ventrem recrementis liberare. Si verò à multa humiditate imbecillius & resolutum os ventriculi tibi videatur, eóque fastidire, magisque cibum vomere cupiat: tunc iis quæ sensim exsiccant, astringúntque leuiter, vtitor. quale est & malum cotoneum tostum, fermẽto circundatum, si per se comedatur: item medicamentum quod ex ipso conficitur, quo placentæ loco omnes vtũtur, & multifariam ipsius compositionem præparant. Nõnulli enim solum piper misturæ ipsius adiiciunt: nonnulli etiam zingiber, petroselinum, & costum: alii verò caryophyllum. Verum hæc quidem plusquam oportet medicata sunt. Iam vtile est etiam quod recipit piper & zingiber. Nam hæc quoque particulam imbecillem abunde firmare & calefacere possunt: quorum vtrorumque calor & acrimonia recrementum in stomacho & ventre immutat. At si id quod superest recrementum, tenue nimium & acre videatur, caueto quidem à calidis, adhibeto autem quæ corroborant & astringunt, nihil quod manifestò calefaciat habentia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis confectum, quod ex succo solo mali cotonei & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa acriáque recrementa contemperare potest: atque idcirco infirmo & calido stomacho, humorésque in bilem commutanti accommodatum est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & Phasii pissariũ. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, necnõ exsiccare modicè nõ solùm in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

DE INFLAMMATIONE STOMACHI, Cap. XII.

QVomodo igitur humores, tum qui sola intemperie vitiati in ventriculo continẽtur, tum qui aliunde influunt, internosci & curari debeant, abundè hactenus explicatum est: reliquum verò est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflammationem sustinuerit, magna opus est diligentia: quoniam maximum morbum & necessitatem corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimùm tentanda est, & non quemadmodum in minus principalibus, resoluente & laxatoria medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguum comitabitur, neque æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igitur vnà cum laxantibus etiam corroborans aliquod, nempe absinthii paulum, aut mastichæ. Atten-

dedum autem quonam opus sit, atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum: sin autem ægri non vehementer febricitent, etiam gleucinum, adipem anserinū, & sapam. Quòd si imbecillitas quædam fuerit & resolutio, non adeo laxantium aliquod fotui addito: sed potius curationem ex melino & vino tentato, absinthium, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans. Summatim, ad id quod vrget, roborantia & laxantia, aliàs aliter augemus. Non solùm autem fotus, sed etiam cataplasmata & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

DE MEDICAMENTIS quæ extrinsecus imponūtur. epithemata Græci vocant. Galenicum. Quū moderata quidem est inflammatio, sufficit etiam Galeni ceratū, quod hæc recipit: Olei nardini per hyemem vncias octo, per æstatem vncias septem: ceræ albæ vncias octo, mastichæ vnciam, aloes semunciam. Sin autem stomachus magis corroborari postulet, etiam aloem augeto, vnciam ex ea iniiciens, aut succum absinthii, aut œnanthen, aut succum capreolorum vitis admisceto. Quòd si stomachus non admodum deiectus videatur aut imbecillis, epithema Nilei applicato, aut philagriū per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflammatio, & emollientia adhuc requirere, etiam hoc quòd Diamelilotωn dicitur, applicandùm est. Corroboranti autem simul & emollienti vtitor, eo quod à me solet parari cuius descriptio in hunc modum habet: Thuris, absinthii, singulorum vnciæ quatuor: ammoniaci suffiminis vnciæ sex, styracis vnciæ sex, ceræ libra, olei nardini libra, vini falerni quantum satis est. Arida pridie vino macerato; deinde trita validè, nardino & cerato adiicito. ac vtitor vt medicamento admirabili, vt quod emollire simul & robur stomacho adhibere queat. ALIVD, quod idem præstare potest. Mastichæ, aloes, croci, myrrhæ, singulorum vncia: ceræ vnciæ sex, succi absinthii vnciæ duæ, styracis semuncia, olei nardini libra. Quòd si inflammationem stomachi diuturniorem esse, contigerit, vtitor iis quæ vocantur copta. Hæc enim ad inueteratas inflammationes magis commendantur. COPTA ad stomachi duritiem. Propolis vnciæ sex, styracis vnciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinæ semuncia, fæcis nardini quod satis est. ALIVD malagma bonum, ad stomachi duritiem, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eò leuetur, sentiátque manifestò adiumentum. Habet autem eius scriptura hoc pacto. Ceræ Ponticæ vnciæ sex, terebinthinæ vnciæ tres, myrrhæ, opoponacis, singulorum vnciæ duæ: aloes vnciæ tres, aluminis scissi vncia, galbani vncia. Myrrham vino læuigato, & arida iis quæ liquari possunt inspergito: splenium autem sit digitorum quatuor.

De iis qui inflammationem à frigido humore experiuntur.

Ad stomachi perfrictiones simul & inflammationes, optimum est medicamentum quod à *grato odore* euodes appellatur: cuius confectiones variæ sunt: sed cuius ego experientiam habui, hæc est: Croci sescuncia, colophoniæ libræ duæ semis, opobalsami, palmularum, singulorum vnciæ sex: aloes, myrrhæ, terebinthinæ, thuris, singulorum vnciæ duæ: folii vncia, propoleos, styracis, singulorum vnciæ tres: spicæ nardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fæcis hedychroi sescuncia, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, ceræ sesquilibra. Huic autem nullum præpono, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita est, item dolores & distensiones fiunt. Nō solùm autem ad stomachum, sed etiam iecur, & intestina inflata, & ad eos qui cœliacos dolores sustinent, idoneum existit. DE MEDICAMENTO Diamelilotωn, & hieratico. Huius quoque descriptionem hic exposui, vt qui requirunt, facilè inueniant: simul autem pluribus appositis, id quod ad vsum vrgētem commodius est deligant. Descriptio eius in hunc modum habet: Nardi Gallicæ, iunci angulosi, myrrhæ, singulorum drachmæ decem: cardamomi drachmæ octo, meliloti drach. 40. croci drachmæ octo, amomi drachmæ 50. ammoniaci suffiminis drach. 40. cyphios hieratici drach. sedecim, terebinthinæ drach. octo: ceræ mina, vini odorati hemina. Confert hoc quoque non modò stomachicis, sed etiam iecoris doloribus, aliisque multis affectibus. ALIVD malagma polyarchium. prodest peripneumonicis, iecorosis, hydropicis, lienosis, nephriticis, vesicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori. Ceræ, resinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, singulorum mina, iunci angulosi, myrrhæ, croci, cinnamomi, meliloti, thuris, ammoniaci suffiminis, singulorum drachmæ vigintiquinque, nardi Indici drachmæ sex, olei Cyprini hemina: vini Italici quod satis est. Vtitor interim meraco, interim cerato ex Cyprino soluto. ALIVD. Absinthii succi, œnanthæ, nardi, singulorum vnciæ tres: mastichæ vnciæ quatuor, ceræ vnciæ sex. Ceram liquefacito: nardum atque alia læuigata cerato raso excipito. ALIVD epithema ad dolorem stomachi. Sulphuris viui, mastichæ, singulorum vnciæ duæ: ceræ sesqui libra, olei irini tantundem. sulphur & mastichen in læuorem trita, & ea quæ liquari possunt liquefacta, pilæ demittito, & rursum emollitis vtitor. AD OMNEM stomachi inflammationem, duritiem, & præsertim in quibus perfrictio & hydropicus affectus incipit: in summa, in quibus inflantur præcordia. Styracis Isaurici, aloes hepaticæ, singulorū vnciæ tres: terebinthinæ vnciæ quatuor, ladani vnciæ duæ, bdellii pellucidi vnciæ tres euphorbii recentis vncia. item adipis suilli recentis aut adipis anserini purgati vnciæ quatuor: croci Afri vnciæ tres, nardini Libyci vnciæ duæ, ceræ Ponticæ vnciæ duodecim, alliorum purgatorum vnciæ tres, vini odorati quod sufficit. ILLITVS stomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum. Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intemperiem celebrata medicamenta, tum simplicia, tum composita: verùm præstat omnibus quod Marciatum appellatur, & odoratius est quàm Decamyron & Pentamyron, præterquam quòd emollit, si fortè duricies quæpiam extiterit, corroborátque stomachum. Confectio eius hæc recipit: Styracis calamitis, ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis, terebinthinæ vncia, hyssopi vnguenti liquidi vncia, opobalsami sescuncia, si recens fit: sin minus, etiam duæ misceri debent: olei nardi vnciæ sex. COMPOSITIO Marciati generosi. Styracis calamitis vnciæ tres, medullæ ceruinæ vnciæ tres, aloes hepaticæ vnciæ duæ, mastichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ tres, opobalsami vnciæ tres, ceræ vnciæ quinque. Parato, ac vtitor longè optimo & paucis cognito medicamēto. VNGVENTVM Myracopon. Idem his præstare Myracopon istud potest: maiorem autem calefaciendi vim obtinet. quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti conuenit. Parandum autem est ipsum hoc pacto: Croci, vnguenti Syriaci, opobalsami, singulæ vnciæ: mellis vnciæ tres, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, ceræ Ponticæ, singulorum vnciæ tres: terebinthinæ sescuncia, euphorbii vncia. AD STHOMACHVM perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma Græcis dicitur. Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ: gingiberis vnciæ quatuor, petroselini vncia, mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo. DE ANTIDOTIS stomachicis. Pastillus Amazonum. Hic pastillus multo vsu probatus est, in quibus dolores validi & conuulsiones stomachum exercent. nam abunde ipsas mitigat potus: necnon auxiliatur. Habet autem in hunc modum: Apii seminis drachmæ sex, anisi totidem, absinthii drachmæ quatuor, myrrhæ, piperis lōgi, cinnamomi, castorei, opii, singulorum drachmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitóque pastillos qui singuli pendant drachmā, dato stomachicis cū vini factitii, quod προτόμα Græcis dicitur, cyathis ternis: cholericis & cibū vomentibus, ex frigida: cœliacis & dysentericis, cum myrtorum decocto: lienosis autem, ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic pastillus, & præsertim vomentibus, quique rosionem ex prauis stomachi & ventris humoribus sentiunt, satis respondet. Atque hæc sunt nobilissima quæ multis experimentis comprobauimus. Cæterùm hoc quoque sciendū est, omnem duritiem aut stomachi, aut iecoris, aut lienis,

aut alterius cuiuſpiam particulæ, à diuerſis cauſis & non ab vna excitari. Etenim ſiccitas, aut caliditas, ſi præceſſerit, humoréſque reddat craſſos, tumorem duriorem efficit, & perfrictio ſimiliter. Accuratè igitur incumbẽdum eſt vt ex ſignis præcedẽtibus & iis quæ aſſident, ac præcipuè temperamento, internoſcamus, atque ita medicamenta adhibeamus. Si enim præceſſerint triſtitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi & calidiores, potúſque; huiuſmodi duritiem ex nimia humorum aduſtione potius factam eſſe cognoſcemus. Neceſſe igitur eſt in talibus affectibus, vt medicamentis ægros curemus quæ tepidam aut temperatam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, & emollire poſſe titulo admodum promittant. hæc enim iis qui tumorem ex frigiditate in ſcirrhum coactũ habent, cõtulerunt nec de huiuſmodi ambigere d ubitaréque oportet. Dictum nanque eſt ab Ariſtotele, aliiſque præſtantiſſimis viris antiquis, ſingula quæ concreta & in ſcirrhum indurata ſunt, à contrario eius quod concretionem peperit diſſolui: nempe quod à calore & ſiccitate concretum eſt, ab humectãtibus ipſum & refrigerantibus diſſolui oportere, quemadmodum in nitro & ſale fieri cernimus. Omnia nanque hæc à caliditate magis torrentur atque indurantur, ex aqua verò diſſoluuntur: quemadmodum rurſus, quæ à frigiditate concreuerint, ab igne reſoluuntur: id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab ſole & igne diſſoluuntur. Quare adhortor vt animum adhibeatis, & ne, vt plerique medici, citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipſorum ſolis acquieſcentes. Ego ſanè noui viſcerum duritiem humectantibus & temperatis me curaſſe, nempe balneis & hydrelæo vſum: necnon roſaceo oleo & chamæmelino, ſimiliter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis ſuperfuſionibus ex nardino, gleucino & anethino oleo: item Marciato, & horum ſimilibus: adhæc victu calefaciẽte, vtpote pipere cibis iniecto, & aniſo, & aliis quæ eiuſdem ſunt facultatis: inſuper potione ex ſpica nardi, aſaro, & id genus antidotis, quæ extenuare & calefacere poſſunt. Quoniam igitur non pauca à contrariis euenire ſolent, attendendum eſt diligenter. etenim acores in ſtomacho ſubinde non ſolùm ex frigiditate, ſed etiam calore oriuntur. Nouimus autem pleroſque medicos putare, omnem acorem à ſola frigiditate prouenire: qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiam à refrigerantibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea à calefacientibus plurimum offenderentur. Nam vinum potius ipſis magis aceſcebat quàm calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere aut aniſo, aut alio quodã huiuſmodi parantur medicamento. Quare talibus repudiatis, contrariis vſi, temperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui ægrè confici poſſunt, vt bulbio & ſternio, aut anſerũ ventriculis, & iuuencæ pedibus, ex poſca: & ex piſculentis, orpho, iſiciis, pectinibus, oſtreis non coctis: celerrimè tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in poſterum ſuſtinerent. Ex talibus igitur vniuerſis coniectura aſſequi licet, idem accidens à contrariis ſæpe cauſis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rurſus cura habenda eſt vbi æger amaritudinem cauſatur, & non ſtatim humidis in totum & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque poteſt vt viſcoſi abundent humores, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi conſenſum, etiamſi nõ admodum copioſa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur arquatos amaritatem percipientes videre licet, attamen nõ omnes à refrigerantibus adiuuantur. Multi ſiquidẽ etiam alliis liberalioribus vſi, arquato liberati ſunt, ita vt neque reliquo tẽpore amaritudinẽ perceperint. id quod meritò accidit, quũ neque ab eadẽ cauſa arquati fiant, ſed alii ob iecoris inflãmationẽ, alii ex ventriculi intẽperie, alii à viſcoſis humoribus: ſed hi curari nequeunt niſi extenuantibus & calefacientibus. quemadmodũ rurſus cõſiderandũ eſt, etiam in iis qui copioſiora expuunt, & frigidum putantur ſtomachum habere. Non enim eiuſmodi à copioſa in totum humiditate accidit, quũ etiam ob caliditatẽ euenire poſſit. Nam quũ ieiunant, & cibo modico vtuntur, hoc ſæpe experiuntur, nec deſinunt ſaliuam emittere, & copioſa expuere, donec cibum aſſumant. Clarum autem eſt id accidere dum caliditas humores qui in altó latent diſſoluit. Poſtquam enim natura cibum concoquens, oblatum inſumpſerit, tunc rurſus quæ appoſuit diſſoluere cogitur: atque idcirco copioſiora ſpuunt, humiditate quæ in alto hæreſcit liqueſcente. Quòd autem ob calorem crebrius expuere ipſos accidit, videre licet in lignis quum comburuntur: quippe humor ex eis deſtillat, nimirum igne id quod aquoſum in illis continebatur euacuante. Idem etiam in carnibus, dum aſſantur potiſſimùm, euenire cernimus. DE CVRATIONE. Curandi ergo ſunt qui ob calorem copioſa expuunt, cibis refrigerantibus, & qui difficulter confici poſſunt: quemadmodum rurſus eos qui ob humiditatem, calefacientibus. Opus igitur viro eſt in arte omnifariam exercitato, qui exquiſitè cauſam diiudicare queat. Etenim idem accidens à contrariis (vt diximus) cauſis oritur. Quare plerique rigorem & frigus in corpore ſentiunt, quidam ſanè à crudis humoribus qui in eo ſuperant, quidam verò ob ſiccitatem & inediam: alii propter bilem: quemadmodũ alii rurſus in externis partibus ob magnam inflammationem, quæ calidum ſanguinem totum ad ſe attrahit, perfrigeſcunt. Multa ſanè etiam alia exempla licet adducere quòd eadem res à contrariis (vt dictum eſt) ſubinde cauſis efficitur: verùm hæc quoque ſufficiunt. Nam in febrium curationibus copioſius de hac re agetur: quia medici plurimùm ab eis decipiuntur, errántque.

DE SINGVLTV, Cap. XIII.

QVum ſingultus etiã, ſtomachicus ſit affectus, his coniungere eum decet, vt omnis ſtomachicorum diſputatio in idem ſit collecta. Nam totus ſtomachus conuulſorio more, dum nonnulli mouentur, affici videtur, vbi facultas ipſius expultrix illic largius ad recrementa quæ inſident, grauant & rodunt, expellenda incitatur. Non rarò in euacuatione etiam, ipſa ob ſiccitatem comitatur, nimirum vt in dyſentericis, vel quocunque alio modo largius euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri fieri ſpectamus. Fit autem vt etiam ob acrem quampiam qualitatem homo ſingultiat: ſicut qui hydrogarum aſſumpſerit, aut aliud quid eiuſmodi roſionem inferens, ac magis vbi ſtomachus quoque eſt ſenſibilior. Atque hæ ſanè ſingultus cauſæ, tot & tales exiſtunt: curari autem ipſæ remediis ad cauſam eum facientem propriè accommodatis debet. Si enim cauſæ fuerint viſcoſæ & craſſæ, extenuantibus & incidentibus vtendum eſſe conſtat. Incidit autem probè acetum quoque ſolum, ſi modicè ſorbeatur, & præcipuè quod vocatur ſcilliticũ; item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adieci autẽ huius quoque compoſitionem optimam, quæ multis conferre poteſt, præſertim ſtomachi affectibus & inflationibus, acidiſque ructibus. eſt autem hæc: OXYMELITIS confectio. Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ: aceti acris albi ſextarii quindecim: piperis vnciæ duæ, dauci Cretici ſeminis, fœniculi ſeminis, cumini, ſingulorum drach. 4: apii ſeminis drachmæ octo, petroſelini Macedonici vnciæ duæ, laſeris vnciæ duæ: gingiberis vncia, pyrethri vncia: nardi Gallicæ drachmæ 4, liguſtici drach. 4. hyſſopi Cretici drachma, pulegii drachma: mẽthæ viridis faſciculus, apii viridis faſciculus, cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis ſextarius, folii drachmæ quatuor, coſti vncia, ſapæ ſextarii duo: agarici, ſpicæ nardi, amomi, ſingulorum vncia. Omnia hæc contuſa diligenter, ſeorſim habeto, & ſcillam in acetum coniectam per dies ſeptem macerari ſinito: deinde ea ſublata, reliqua omnia contuſa, vbi validè læuigaueris vnà, acetóque indideris, alios dies ſeptem ſinito: deinde per linteolum denſum expreſſis, etiam ad affectum prædictum vtitor. Cæterùm & raphani radices in ipſũ intingere conuenit, vomitúmque ciere. Adhæc mulſa, & ſpicæ nardi rutæque decoctum potu ipſis auxiliatur: necnon panis ex condito comeſtus. Omnia nanque hæc adhibui, & in magno adeò ſingultu vt æger è lecto exilire cogitaret, profeci. Vſus autem ſum præter hæc etiam extrinſecus in ſtomacho, caſtoreo, ſtyrace & maſti-

che,oleo ipsa incoquens, & stomachum vehementer ex
eo fouens.agitabam autem inter coquendum oleum ru-
ta.Porro castoreum,& potum & olfactum in his probè o-
pitulatur.itē nardus Gallica, asarum, spica nardi,anisum,
cuminum,& ligusticum. Quòd si recrementa rodentia &
corrupta fuerint, iis vtendum esse constat quæ contem-
perant,& simul id quod rodit abstergere possunt. Vinū au
tē his circuncidendū est,atque omnia acria decocta:tem-
perata autem aqua vtendū; & pane ea imbuto,ptissanáq;
copiosa,& pisciculo qui aceti paulū habeat, & pullis co-
lumbarum: atque huiusmodi singultientes purgandi nō
sunt. Sin autem ob euacuationem aut febrim singultus
accedat,non dubiè etiam firmiter perseuerās, (tunc enim
ob siccitatem immodicam affectus oritur) talis meritò
quidem periculosus est.Quare in eiusmodi humectanti-
bus & refrigerantibus auxiliis;præsertim temperata aqua
creberrima, vnctione, & omnibus quæ euacuatis adhi-
bentur,vtendum.Noui autem quendā ex iis qui ob hanc
intemperiem singultiunt, frigida sorbitione conseruatū.
At in inflammatione, ea quæ actu frigida sunt vitari de-
bent: magis etiam continuè tepida vtendum, paulatim
eam sorbendo. extremas autem manus calidissimas fre-
quentius madefacere oportet:& pedes deligare contine-
réque,non est alienum. Insuper sternutamēta accommo-
dare in quibus maximè humida stomacho infixa sunt. I-
ta nanque spiritus, dum in angustias redigitur,& violen-
tia incidit,humorem qui in stomacho continetur pro-
pellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti cōfert,
in quibus potissimùm etiam inflammationem illius aut
iecoris esse consideraueris:vena prius secta, nisi omnino
vires dissuadeat. Talibus igitur cū ratione& artificio vtē-
dum est,ita vt animum aduertas tempori,ordini,qualita-
ti,& aliis omnibus quibus celeberrimi medici aduerten-
dum esse putarunt. At si multis atque multis tentatis æ-
ger nihil sentiat adiumenti solatiique, dum nihil ex iis
quæ ab arte suppeditantur, morbi difficultati succurrere
potest,etiam naturalibus quæ alligantur vti alienum nō
est,vt ægrum conseruemus.Etenim impium est talem de-
serere, & prohibere ea quæ ægro ad salutem conferunt,
quum etiam diuinissimus Galenus,& qui eum præcesse-
runt,his sint vsi.Quare sapientissimus ille Didymus in li-
bro qui Octatomus vocatur,scriptū reliquit. ALIVD.

Festucam,aut lapillum, aut fimum ex terra sublatū,sin-
gultientis capiti,ipso ignorante,imponito, ac statim sin-
gultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. ALIVD.

Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragio-
rum quadraginta,& capiti superimponat:ac statim singul
tire desinet.Castoreum autem alligatum citò singultum
finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum
brachiali sinistræ manus alligato: hoc Æthiopes ad Au-
strum habitantes facere dictitant: Cretenses tesseram ma
nibus continere, ρζγ,& naribus offerre.Nonnulli verò
panis fracti micam auri singultientis tacitè imponunt, &
fragmentum olfaciunt,liberantúrque:alii verò rutam ex
vino aut mulsa coctam potui præbent: alii apium aut ca-
storeum,aut daucum Creticum, aut asarum, aut nardum
Gallicam,singula priuatim aut simul cum mulsa, vel de-
cocta,potui:aut laser olfaciendum exhibent.Eximiè facit
etiam gargarizatio,& aurium orísque detentio. Non au-
tem oportet pleraque contemnere,sed omnia etiam cum
alia curatione, quam ars præstare iubet, adhibere.

DE CHOLERA, Cap. XIIII.

QVòd cholera sanè acutissimus sit affectus, synco-
pen insignem,immodicámque virium resolutionē
inducens,omnibus in confesso est. Idcirco accuratè in-
ternosci,& celerrimè curari,meritò postulat. Etenim di-
latio in omnibus acutis morbis nociua est: in hoc autem
affectu,etiam exigua ac leuis curandi mora,haud simpli-
cem offensam,sed etiam absolutam subinde tabem, quæ
phthisis dicitur,conciliat. Choleram itaque,immodera-
tam esse perturbationem,quæ per aluū & vomitum pro-
pter stomachi subuersionem offensionémque proueniat,
intelligendū est.Ne autē quis affectū hunc ideo cholerā
vocari putet quòd ἀπὸ χολῆς .i. à bile omnino fieri cōsue-

A uerit,sed quia materia quæ per ventrem adfertur,ex inte-
stinis videtur excerni.Intestina verò choladas veteres ap-
pellabant,vt etiam Homerus testatur his verbis, κέχυντο χα-
μαὶ χολάδες. quod est, *Fusa erant humi intestina*, huius grá
tia etiam affectum choleram nuncuparunt. At non solū
de vna fit causa,sed etiam multis,nempe ob copiosiorem
cibum assumptum,&,quia concoqui non potuerit, cor-
ruptum:item ob prauorum humorum aut ciborum, aut
potionum,præsertim stomachum offendentium, quali-
tatem:qualis est & pepon, & pingues dulcésque & oleosi
B cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam sursum aut
infrà ad excreendum irritantis: necnon ob nonnulla fri-
gida applicata,vt epithemata quædam,aut frigidarum a-
quarum vsum,si eas bibant,aut in eis diu natauerint.Quæ
quum ita habeant,necesse est etiam de curatione tractare
quæ ad vnamquanque huiusmodi causam accommode-
tur. CVRATIO eorum qui ex copia ciborum crudi-
tate laborarunt, incidernt que in choleram. Si igitur
ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil
C fere per ventrem aut vomitum excernat,sed nauseet vel-
licetúrque, tunc ipsis exhibere conabimur quæ potius
vomitū prouocare largius possunt: qualis est mulsa, quæ
ambo sine noxa præstare potest,nempe & aluum & vomi
tum incitare.Quòd si verò mulsam non libenter sumăt,
tepida aqua ipsis liberalior dari debet,atque vomitus sol-
licitari aut digitis,aut pennis anserum ex hydrelæo in os
inditis,donec corrupta abundè euacuata tibi esse videan-
tur. Et si quidem ita tibi apparuerit vt nullum recremen-
tum ex iis quæ iam in ventre corrupta fuerant,copiosum
remanserit,somnum ægris præcipere oportet, quietém-
D que, & præcordiorum fotum. Quū igitur hæc imbecillia
sunt,dulce oleum calidum iniectum adiuuabit: per hye-
mem autem etiam nardinum,vel gleucinum,vel marcia-
tum.At vacuatione post somnum finita, neque febri vr-
gente,ad balneum duci debent, paulatímque cibo refici,
ita vt cruditas tantùm vitetur. Nisi enim quid impedi-
menti fuerit,celerrimè rursus ad naturalem statum reuer-
tuntur:qualia neque stomacho affecto accidunt, sed cor-
ruptione ob copiam ciborum oborta:vnde neque huius-
modi propriè choleram nominant. CVRATIO
E choleræ ex vitiato stomacho prouenientis.

At si non ex ciborum copia,sed inanitione, aut imbe-
cillitate stomachi prægressa euenerit, quæ etiam propriè
Cholera vocatur, quū fit immoderata per ventrem vomi
túmque(vt diximus)euacuatio, stomachus vitiatus atque
imbecillis refici iis deuoratis si(fieri potest)debet quæ cor
roborent & recreare queant, nempe victu & medicina.
Dicamus igitur prius de victu qui hoc præstare possit,at-
que ita tandem de vnctionibus quæ extrinsecus impo-
nuntur. DE VICTV. Panis igitur his ante omnia i-
F doneus est,si ex vino detur,aut myrteo,aut omphacome-
lite,aut palmatiano, siue Sareptino: præsertim si æger nō
febricitet,sed etiam perfrixisse videatur, & imbecillis sit
viribus,copiosioresque pepones comederit.Hi enim quū
stomacho plusculum aduersentur, vomitúmque immo-
deratius comesti moueant, choleræ affectum gignunt.
Quòd autem vomitum cieant, & stomacho sint inimici,
experientia id licet cognoscere. Nam si duos sicci semi-
nis scrupulos illi qui vomitu opus habet potui offeras,vi-
debis eum qui deuorauerit ex ipsis,nauseare vellicarique,
G & statim in vomitum prorumpere. At si æger febricitet
quidem,ætate autē floreat, neque stomachus eius à frigi-
dis,sed potius pinguibus,aut dulcibus,aut oleosis subuer-
sus fuerit,& ructus nidorosi oriantur,his panis nō ex vino
sed omphacomelite,aut Cibyriaco hydromelo,aut posca,
aut hydrorosato,dari debet, permittíque vt paululum ex
his sorbeat.Quòd si vomitus perseueret diutius,etiā men
thæ decoctum,vt saluberrimū medicamētum, ipsis dan-
dum est. Etenim præterquam quòd stomacho illa grata
sit,etiam naturaliter ad hunc affectum accommodata est.
H Sin autem vires vrgeant, & extremorum perfrictiones,
conuulsionésque,& animi defectio oriatur, salutare est e-
tiam vinum decocto admiscere. Nam vinum omnium
maximè subitò,& celeriter vires collapsas refocillare po-

A teſt: ac multos noui, ex ſola illius potione præter ſpem mortis periculũ euaſiſſe. DE VNCTIONE. Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguento cõuenit, aut gleucino, aut nardino, aut populeo, aut Sicyonio, aut quodam alio quod recipit præſertim caſtoreum & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis qui conuelluntur & propè perfrigeſcunt, admodum ſunt cõuenientia. DE EPIPLASMATIS, ſiue cataplaſmatis.

Vtendum etiam eſt epiplaſmatis, quæ ad eos præſertim idonea ſunt qui cibum non continent, panis ſiligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polenta ſimiliter ex vino myrteo incocta: quòd ſi deſideretur myrteum, ex vno prædictorum, aut palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius autem decoquatur in eo abſinthium Ponticũ, roſæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus ſiccus, & œnanthe: ſi tempus autem patitur, etiam capreoli vitis. deinde ſic polenta coquatur. Inter coquendum adiiciatur etiam maſtiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia ſunt apta tum ad corroborandum, tum ad prohibendum ne aliud in ipſum influat. DE EPITHEMATIS.

Multa ſunt ad huiuſmodi affectus prodita: quorum autem nos habemus experientiam, hæc ſunt: EPITHEMA διὰ οἰνάνθης laudatiſſimum. Œnanthæ drachmæ duæ, omphacii drachmæ quatuor, ſtyracis item drachmæ quatuor, acaciæ drachmæ octo, roſarum ſiccarum drachmæ octo, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex: vini auſteri, olei myrtei, picis, ſingulorum drachmæ ſedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas dyſenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequeunt, præſtantiſſimum exiſtit. EPITHEMA quod ex malis conſtat, διὰ μήλων Græcè dictum. At ſi multis in ventre collectis flatibus tormina & diſtentiones oboriantur, ratio eſt etiam cucurbitulas admouere. hæ enim non ſolùm leniunt, ſed etiam plurimum iuuãt. Iis etiam cõferunt qui cibum non retinent, ſi ſtatim quũ æger illum aſſumpſerit, ſtomacho agglutinentur. Nam validè retrahendo, vomitum fieri prohibent: præterea ſi diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibent. At calidioribus citra ſcarificatum vti conducit: ſin autem inflammatio quædã diuturna & ſcirroſa circa præcordia orta fuerit, tunc cum ſcarificatu eas admouere non eſt abſurdum.

DE IIS QVI OB BILIS COPIAM choleram ſunt experti.

Cap. XV.

QVòd ſi bilis copioſior nunc ſurſum, nunc infrà choleræ affectum excitet, clarum tibi erit eam ex roſione & caliditate circa ventrẽ ac præcordia ampliore percipi: ea verò quæ per aluum & vomitus efferuntur, omnia etiam eſſe bilioſa, ægrum vehementer ſitire, & linguam habere ſcabram. Si æſtas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primùm vſus, multo magis ex his veram notionem manifeſtámque conſequêris, quòd affectus prædictus ex bilioſi humoris abundantia procreatus fuerit. CVRATIO. Cauſam itaque efficientem obſeruans, per contraria ſemper curabis, quæ refrigerare & humectare poſſunt, cibos, potus, & epithemata quæ eiuſdem ſint facultatis. Proinde ptiſſanæ cremor refrigeratus his eſt idoneus: item lactuca eodem modo refrigerata, paulo aceti adiecto: ſimiliter etiam intybus & troximus: item panis ex aqua aſſumptus. Inter teſtacea, pectines, & buccina lota ſæpius: item bulbium & ſternium: aſtacus biſcoctus, & piſces duri, quódque ex ipſis fit iſicium: necnon anſerum & gallinarum cohortalium ventriculi. DE FRVCTIBVS pomaceis. Ex fructibus conducit is qui non admodum maturuit, & mediocrem habet aſtrictionem: præſertim mala, pira, mala Punica, & vua penſilis. DE BELLARIIS. Ex bellariis, caſtaneæ & vuæ paſſæ expediunt. DE POTIONE. Potus his omnium maximè aqua frigida conuenit, quæ non vniuerſa, ſed paulatim, & in cibi ſumendi medio tempore bibatur. Quòd ſi ex ſymptomatis nimium infeſtantibus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum eſt hydromelum & omphacomeli eis exhibere, aut paulũ vini vel Sabini, vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoque multæ infeſtauerint propter ſiccitatẽ quæ ex inanitione accidit, diacodeιων, quod ex ſapa Cretica paratur, dare ipſis quoque commodum eſt: & quũ ſomnum capturi ſunt, paululũ ex eo B prædictis potionibus admiſcere. DE IIS quæ extrinſecus imponuntur. Imponantur autem ſtomacho & præcordiis ſemperuiuum & lactuca, cum mica panis roſaceóque excepta. Item ceratum probè confectum, optimè & maximè iuuat: ſi tempus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii ſuccus ei miſcebitur. Præſtantius enim erit, & ad ea quæ volumus efficacius. Etenim refrigerat, corroborátque, & id quod in ſtomachum influit repellit: necnon inferiorem ventrem cohibet, totúmque C corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat. hæc omnia aliáque plura præſtare poteſt. Hac igitur ratione ipſos curare oportet, in quibus & vomitus copioſiores crebrioréſque fiunt, & venter immoderatius excernere, atque conuulſiones ſyncopáſque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus & aluum excretio accidit.

DE CHOLERA, QVAE CITRA NOXAM excitatur, Cap. XVI.

D QVòd ſi bilis ad excreationem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autem mentione dignum vel per aluum deſcendat, vel per vomitũ erumpat, non abſurdum eſt tunc etiam medicamento purgante vti, quod humorem bilioſum purgare queat, præcipuè ſi æger iuuenis fuerit, & priori tempore purgari conſueuerit, nunc autem ceſſauerit. Maximè igitur hoc efficere poteſt citra noxã ſcammoniæ liquor ex poſca, cum exiguo admodum mẽthæ ſucco, aut hydroroſato, aut hydromelite datus. At ſi bilis in ventriculi tunicas abſorpta fuerit, etiam picra i- E pſis exhiberi debet, adiecta ei ſcammoniæ lacryma, prout ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus. Vbi vacuatio facta fuerit, & totũ corpus deinceps recrementis vacuum, vt nihil in ventrem poſſit influere, nauſeæ ſtatim ceſſabũt, & cibus qui offertur non corrumpetur, prauitate humoris iam euicta, minoréque facta: & in totum corpus diſtribuetur, ipſúmque probè nutriet, vt æger ſequenti tempore immunis à morbo & ſanus conſeruetur. Cæterùm noſſe oportet, frictionem per manus adhibitam, quietam, calidam & mitem, F iis omnium maximè qui choleram ſuſtinent conducere. præterea etiam extremorum deligaturam: &, ſi quidem aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis quibus illa cũ manibus committuntur, vincula iniicienda eſſe: ſin autem vomitus, tum femora, tum talos conſtringi, & paululum ipſa diſſoluendo, rurſum deligari oportere. Si pedes refrigerari aut conuelli ſpectaueris, etiam permittes vt calidæ ipſos aquæ imponant, ac fouebis quouſque particulæ incaluerint, vehementérque rubeſcant. A fotu, lanis quoque obtegẽtur, ne refrigeſcant. Atque hæc potius fie- G ri debent quum etiam vomitus vrget, & materia ſurſum erumpere videtur, quemadmodum diximus, brachia vehementer vincire, & ſuperfundere iterum oportere, ſi aluus item vrſerit: vt materiam ſemper in contrarium reuellamus. Necnon alia quæ dicta ſunt, diligenter adminiſtrari decet. atque eo pacto choleræ curatione non fruſtraberis. acutiſſima nanque ſi oboritur, ſubitò periculum inducit.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber VIII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE INFLAMMATIONE IECORIS, Caput I.

QVòd sanè, vt omnis inflammatio ex feruenti sanguine trahit originem, ita etiam ea quæ in iecore oboriri solet, exordium sumat, omnes fatentur. Quomodo autem ipsa internosci debeat, discernique num ipsi iecori propriè acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambientibus, considerare oportet. Et, si iecur inflammatur, inspiciendum rursus est & inquirendum gibbane potius an caua ipsius pars, vel etiam vtraque simul affecta sit. Si enim id cognitum discretúmque probè fuerit, curatio quoque celeriter finéque impedimento administrari poterit. NOTAE an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat. Si igitur inflammatio in gibbis constiterit, facilè internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secundum ambitum circumscriptum inflammationis species ferri tunc videtur: ac febrim inuehit ardentem; vomitum biliosum & æruginosum: frequenter iugulum detrahit, tussiculam mouet, septum transuersum coarctat, & grauitatis potius quàm inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis aut ambientibus vasis constiterit, acriorem dolorem excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse tum oculis ipsis, tum tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit. Quòd si inflammationem non magnam sed exiguam esse contigerit, ægrè ipsa internosci potest. Neque enim febrim statim inducit, nisi insignem quandam magnitudinem acquisierit: neque oculis hæc spectari, neque tactu manifestò cognosci, sed ex aliis ipsa animaduerti potest. Si nanque æger, vbi nos præceperimus vt magnam respirationem edat, grauitatem se quandam & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est. SIGNA inflammationis cauam iecoris partem occupantis. At si in caua iecoris parte inflammatio constituta fuerit, inde cognoscitur quòd tumor primùm in imis potius quàm in supernis partibus conspicitur, atque hinc animi defectio succedat: imò etiam corpus alimentum non sentiat, pallidum & tenue appareat, vt tandem ipso refrigescente etiam aquæ subter cutem suffusio deinceps sequatur. Ita sanè inflammationem caua iecoris infestantem, ab ea quæ gibba exercet, discernere conuenit. At in musculis inflammationem tempestiuè cognoscere licet. Nullum enim ex prædictis accidentibus ægri sustinent: & præterea inflammatio è directo musculorum figurata conspicitur: necnō extrinsecus manifestò conspectui se offert, non quemadmodum in caua iecoris parte intus delitescens. Curare autem eam oportet ita vt toti corpori prospiciamus. Si nanque sanguis in vniuerso eo superet, curatio protinus administranda est, & non differēda, (periculosum enim) sed vena axillaris incidi debet. Quòd si hæc secari non potest, ex supernis vacuatio omnino tentanda est. Qui enim vacuationem adhibere, & totum corpus recrementis liberare neglexerunt, hi maximorum malorum ægris authores fuerunt. Vel enim accidit vt materia in pus ex medicamentis intempestiuè adhibitis conuertatur, aut tem poris spatio scirrosa & ad discutiendum contumax fiat. Propter hæc igitur omnia cauendum est ne cataplasmata & superfusiones inducamus priusquam totum corpus à recrementis liberum fecerimus. Itaque sanguis mitti debet: post missionem victus institui recrementorum expers, mitis, qui nihil habeat acre, præsertim inter initia. nam feruens inflammatio nihil huiusmodi tolerat. Quare commodius est ab id genus decoctis abstinere, ac non vti iis quæ videtur aperire, eo quòd partes inflammatæ flu-

A xiones inde magis experiantur & augescant. Itaque cremor ptissanæ his est idoneus, qui habet vim & aperiendi & abstergendi, præterquam quòd affectas partes non affligit aut calefacit. Similiter etiam auenæ cremor accommodus est. Iis autem qui hæc auersantur, & chytron & amygdala dari debent: oua autem prohibenda, eo quòd crassi sint succi & flatuosi: micæ verò panis, aut coctæ, aut elotæ, verùm non copiosæ, assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendum est, vt similagine, libo fumi- nali, pulte, quæ Græcè poltos dicitur, & placētis, item pin- B guibus & testaceis, præter erinacium: & rarò admodum pectines, atque tunc dare conuenit quum æger biliosus esse apparet, sitique & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & erysipelacea torquetur. His & intybi & troximi, & cichoria, & sonchi, & teneræ betæ, necnon columbus & piscis cum iure decocti conueniunt. Dulcia verò omnia & recrementitia prohibeto. nam viscera largius hinc augescentia, in tumorem attolli videre licet, non solùm in gallinis & suibus, sed etiam omnibus brutis animalibus. Quare dulcia & astringentia similiter cauere o- C portet. nam eo quòd constringunt contrahúntque tumores, ad discutiendū difficiles ipsos reddūt: ob quod neque malum Punicum, neque alium fructum pomaceum, imò neque vinum maximè competit: vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium. Quod autem astrictionis expers est, magis proficit in quibus sola obstructio citra inflammationem existit. Tantum de victu dixisse sufficiat. Offerenda igitur prius sunt quædam simpliciora, ex quorum numero est radicis apii dilutum, & oxymeli, quum inflammatio concoqui incipit. Nam per D vrinas materia subtrahitur, tumórque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & concoctionis signa tutiora appareant, cūm fiducia, etiam ea quæ largius incidere, & obstructa aperire possunt, exhibeto: cuius generis est asarum, mæum, & nardus Gallica. Composita autem probè faciunt hæc quæ soluere simul inflammationes, & dura emollire possunt: item quæ magnas citra febrim obstructiones possunt discutere: quorum etiam confectiones exponere est necessarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS, Cap. II.

E OBstructiones iecoris vniuersæ hinc innotescunt quòd neq; febris, neque feruor in locis affectis adsit: grauitas autem & sola distentio in cauis iecoris partibus sensu percipiatur. Quum igitur obstructionem esse animaduerteris, cum fiducia medicamentis vtitor quæ incidunt & extenuant: quibus etiam in particulis scirro indurescere incipientibus vti consulo. Ac scirri vbi materia quæ particulis impacta est, prius emollita dissolutáque fuerit, medicamentis tunc indigent quæ obstructa F liberare possunt. Qui enim ad ea quæ reserare solent descenderūt priusquam tumor fuerit emollitus, hi adiumētum quidem ex eis attulisse visi sunt, tenui solo, siquod est, discusso: postea autem obfuerunt. Nam humores nimium exsiccati assatique, lapidum instar concreuerunt, adeo vt non amplius discuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque, qualia sanè ad inflammationem tantùm, qualia item ad obstructionem conueniant, quæ rursus indurescentia dissoluere & emollire queant.

G

De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflāmatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnogræco decocto obducito. Etenim præterquam quòd robur insinuant, etiam durities discutiunt, emolliúntque. Ad maximas inflammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, & latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas diligenter,

& cum pari cerato rosaceo, in pila legitimè vnitas, paulo rosacei superfuso, applicato. Iam ceratum bene facit quod recipit hæc, ammoniaci, ceræ, singulorum drachmas octoginta: croci drachmas quatuor, olei Cyprini heminam. Ceratum derasum reliquis admisceto.

ALIVD ad inflammationes non admodum feruentes.

Sampsuchi viridis drachmæ vigintiquatuor: thuris drachmæ quatuor, ceræ, resinæ piceæ, singulorum drachmæ sedecim: olei Cyprini heminæ sex, mellis heminæ quatuor. Quæ liquari possunt, liquefacito, & aridis in pila probè læuigatis addito. ALIVD epithema ad inflammationes feruentes, non modò musculorum, sed etiam ipsius iecoris, multis admodum experimentis comprobatum. Absinthii comæ, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vnciæ: iridis, myrti, styracis, bdellii, suffiminis ammoniaci, singulorum vnciæ duæ: medullæ vitulinæ vnciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithema optimè facit, siquis ipsum commodè parauerit: habet autem in hunc modum. APOLLOPHANIS malagma ad iecorarios. Ceræ, iridis Illyricæ, bdellii, singulorum drachmæ octuaginta: ammoniaci suffiminis totidem, resinæ terebinthinæ drachmæ quadraginta, mannæ thuris totidem. Contundito, & irino pilam subungito. EPITHEMA ad inflammationem iecoris. Aloes vnciæ tres, mastichæ vncia, ceræ vnciæ tres, olei nardini siue melini totidem. Sin autem voles, vt magis corrobores, misceto aloen pari mastichæ pondere. Ita & stomacho & iecori quod mediocré sustinet inflammationem, conueniens est medicamentum: quemadmodum etiam quod micas panis recipit: item anethine & ambrosia: necnon quod Diamelilotων dicitur, si his misceatur: adhæc quod diachamæmelων vocatur.

AD INFLAMMATIONES scirrosas. Ad tumores sine febribus, præcipuè diuturnos & scirrosos, etiam Anemone medicamentum valet, & Ariobarzaniũ, & quod vocatur Helladicum, omniáque copta bene faciunt. Atque horum scripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt autem lector promptè inueniat, nec differre cogatur, hic quoque exponenda vobis censui, maximè illa quorum experiẽtiam accepimus. HEPATICVM optimum, faciẽs etiam lienosis, & quibus stomachus est distentus: nobilissimum medicamentum & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat. Ceræ drachmæ septuagintaquinq;, sampsuchi quinquaginta, fœnigræci torrefacti totidem, piperis albi vncia, nitri octo, terebinthinæ drachmæ septuagintaquinque, Cyprini libra, vini hemina. Sicca contundito, incernitóque, & ad triduum vsque in vino macerata, simul vnito: deinde ea quæ liquari possunt, liquefacta, iis quæ in pila sunt superfundito, emollitáque diligenter, reponito. Quum vsus postulat, medicamenti partem vnam misceto, atque ita imponito. EPITHEMA odoratum, quod euodes dicitur, ad iecoris & stomachi inflammationes egregium.

Croci sescuncia, bdellii drachmæ nouẽ: aloes, myrrhæ, singulorum vnciæ duæ, folii vncia: propoleos vnciæ tres: thuris vnciæ duæ: styracis vnciæ tres: mastichæ vnciæ duæ semis, nardi vncia, cardamoni vnciæ duæ, fæcis hedychroi sescuncia, ammoniaci suffiminis vnciæ sex: ceræ libra, colophoniæ libræ duæ: opobalsami vnciæ sex: palmularum totidem. Haud noui an in duris & frigidioribus affectibus medicamentũ hoc sit præstantius. COPTON ad duritiẽ & stomachi iecorísque resolutionem insigne. Propoleos vnciæ 6, styracis vnciæ 2, mastichæ vncia: terebinthinæ semuncia: fæcis nardinæ quod satis est. DE antidotis hepaticis. Tantũ de medicamẽtis. reliquũ est vt eorum quæ experti sumus antidotorum & puluerum mentionem faciamus. HEPATICVM Athanasia dictum, ad nephriticos & arquatos valẽs: item sudores mouẽs. Croci drach. duæ, cinnamomi, nardi, casiæ, myrrhæ, iunci odorati floris, singulæ drachmæ: melle Attico excipiuntur. fabæ Græcanicæ instar febricitantibus ex hydromelo datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis simul & humidis. PASTILLVS hepaticus, qui etiam simul arquaticis auxiliatur. Anisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmæ quatuor. Parantur ex aqua, formantúrque pastilli, & datur drachma ex aqua. Adhæc chamæmelum cum vino & melle datum, subitò iecoris inflammationem sanat. Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus, vsu comprobatum. Piperis sescuncia, spicæ nardi scrupuli tres, aloes scrupuli sex, fœnigræci scrupuli sex, eupatorii sescũcia, mastichæ scrupuli tres, ammoniaci, costi, singulorum scrupuli sex: asari scrupuli sex, mellis sesquilibra. Datur cochleare vnum ex condito. Hoc valet iis quos calida intemperies infestat, imò in quibus etiam viscosi humores obstructionem pepererint. AD IECORIS obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi. Costi, eupatorii, singulorum partes duæ, piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Ascalonite dimidium. Qui autem assumit, in dextrum latus ad horam dimidiam decumbat. Vesperi similiter capiet: abstineat autem qui medicamento vtitur, aceto, glandibus, leguminibus, oleribus, rapa, & aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris & lienis obstructionem, adeo vt etiam insignes duritias emollierit.

Ammoniaci suffiminis scrupuli quatuor, thuris scrupulus. datur ex condito per triduum, benéque facit. Nam causas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur prohibet. Hoc ego subinde sum expertus. ALIVD ad iecoris obstructionem. Capparis radicis partes duæ, costi pars vna. datur iis qui febri carent, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida. ALIVD comprobatum, quod *à lepore*, διὰ λαγωοῦ dicitur. Costi, fœnigræci, piperis, leporini stercoris: omnium paria pondera contundes, incernésque, & probè læuigabis. Datur cochlearium, si febris absit, ex vino: febricitantibus autem, ex tepida. Iubeto ægris vt in dextrum decumbant latus. ALIVD Diabacanυ. Costi, bacani, singulæ vnciæ: folii scrupuli octo, piperis albi scrupuli sex, spicæ nardi totidem: mellis quod satis est. Datur cochleare cum mistura conditi in balneo. atque hoc est comprobatum, præsertim ad obstructiones à viscosis & crassis humoribus conflatas. Vt autem medicamentum quodcunque velis, ad subiectum affectum accommodatum componere queas, ægri vires, temperamentum ætatum, & singula alia, quæ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorũ facultas tibi citò suppetat, & alia ex eis facilè quomodocunque velis conficias.

Simplicia ad iecur medicamenta.

Viticis semẽ iecori scirroso & obstructioni obnoxio opitulatur: centaurii minoris succus potus, & extrinsecus impositus: plantaginis siccæ radices & folia, multóque magis semen: asparagus myacanthinus, præsertim radices & semen: glycyzidiæ radix similiter, lauri radicis cortex ex vino odorato potus: item nucleus pineus, cicera, erythrodani radix, & eupatorium: præterea robur particulæ ipsi insinuat: adhæc lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potũ, & extrinsecus impositum: insuper iris, pistacei semen, marrubium, amygdala, & dracunculi radix, viscera purgant, crassos & viscosos humores extenuant. Iam carpesium, polium & chamædrys obstructa aperiunt, & crassitiem humorum extenuant: ampeloprason similiter, agaricum, & anthemisium (quod etiam dicitur chamæmelum) præcordiis vtilissimum, siquid aliud, existit.

DE IMBECILLITATE IECORIS, & dysenteria,

Cap. III,

QVum dixerimus quomodo inflammatio & obstructio vel scirrus curari debeant, exponamus etiam qua ratione ei medendum sit, atque internoscendum quando nihil horum experitur, sola autẽ intẽperie infirmatur. NOTA E. Quòd si igitur attractrix facultas est imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem, quem chylum vocant, probè quidem redacta, eo quòd

venter nullo affectu laboret: liquidiora autem inueniuntur, quia diſtributio in iecur minus perfecta fuerit. At ſi facultas alteratrix infirma exiſtat, deiectiones carniũ recentium loturæ ſimiles videbis: atque hic affectus hepatica dyſenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiuſmodi quippiam conſpexerint, nihil ſoliciti, nec internoſcere valentes vnde imbecillitas oriatur, ſtatim quæ ad iecur ſunt inſcripta medicamẽta adhibent, præſertim quæ robur adiicere & confirmare poſſunt: extrinſecus quidem cataplaſmata quæ ex aloe, balauſtio, malicorio, myrrha, & œnanthe conſtant: intus autem rheum barbaricum, & Xylomacer dictum, necnon theriaca, atque alia quædam antidota. Nonnulli autem ipſorum ventrem extrinſecus ſpiſſamentis & paſtillis curare non dubitant, maximè offendentes. nam ex huiuſmodi corrumpũt magis viſcus, magiſque infirmum & intemperatum reddunt. Verùm non ita conuenit: ſed prius inquirendum ac inueſtigandum eſt quæ intemperies cauſæ ſit effectrix. Atque hac diligenter animaduerſa, ita victus inſtitui aduerſus affectum debet qui ab internotione ſuggeritur. Quippe iecur non ex calida ſolùm intemperie, ſed etiam ex frigida & humida qualitate, item ex vtraque ſimul, infirmum redditur. Subinde verò ob prauam quoque materiem ingraueſcens, & propter obſtructionem læditur. Interdum etiam inflammatio vnà cum frigida intemperie miſcetur, mixtúſque affectus & varius efficitur. Dicamus igitur eũ modum quo optimus medicus ſingula internoſcere debeat.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoſcere multis indiciis licet, præſertim quòd æger valde ſitit, bilémque vomit, ſæpe verò etiam æruginoſa: & quòd deiectiones eiuſmodi apparent: linguam habet ſcabram, corpus ſiccum & gracilius videtur, tanquam iecore colliqueſcente, & in cruentas ſanies contabeſcente: tẽporis autem ſpatio, etiam ex ipſa ſubſtantia tandem particulæ longè fœtidiſſimæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie laborantes animaduertere conuenit. Cæterùm ex temperamento ægri, ætate, anni tempore, & prægreſſo victu, reliquum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc internoſcere. Nam temperamento calidi ſunt, & tenues habitu; pilóſque denſos habent, curis dediti, & animo iracundi.

De frigida intemperie.

Qui verò ex frigida iecinoris intemperie laborant, neque ſitiunt vehementer, neque bilem vomunt, neque amaritudinem in ore, ſed potius acorem ſentiunt: item deiectiones alui, neque bilioſum, neque fœdi admodũ odoris, neque colliquationis aliquid, ſed veluti ſanguinem craſſiorem & nigro ſimilem continent. His etiam vultus non collabitur, & reliquum corpus temperamentúmq; ad frigidius magis inclinare videtur. Adhæc præcedens victus talis, ſi perſpicias, deprehenditur: item vita ocioſior, balnea copioſiora, & intempeſtiua, eáque poſt cibum. Ex his atque aliis conſimilibus indiciis frigidam intemperiem iecoris notare ac internoſcere poteris.

De ſicca intemperie.

Sicca autẽ iecoris intemperies corpus ſiccius teſtatur & tenuius, ſitim magis conciliat, & deiectiones alui paucæ & craſſiores apparent.

De humida intemperie.

At humida iecoris intẽperies neque ſitim efficit neque ſiccitatem, ſed magis etiã linguæ humiditatẽ. Nam nulla ſitis vrget, & vultus totúmque corpus diu non collabitur: poſtea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire porro licet quòd materiales qualitates, ſi cum effectricibus miſceantur, hæc indicia demonſtrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur.

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet: illa verò in totum remedia deligenda ſunt quæ præterquam quòd refrigerant & abſtergunt, etiam aperire iecoris meatus, & corroborare præterea ipſum poſſunt, efficiúntque vt alimentum celeriter per totum corpus diſtribuatur. Itaque cremor ptiſſanæ his eſt idoneus, ac panis cui adiecta ſit inter coquendum radix apii, intybus, cichorium, ſonchus, & his adhuc magis troximum. Quoniam verò in prædictis oleribus vis amara & aperiundi obſtructos iecinoris meatus exiſtit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiam calidas iecoris intemperies admodum iuuat, & frigidas non offendit. non enim intẽſam habet frigiditatem, ſed mitem, & quæ medium iam attingat, vt quis citra noxam ea & cum fiducia vti poſſit. Omnia nanque recipit quorum maximè vſus eſt in iis qui imbecillum adeò iecur habent vt neque contineat alimentum, neque exactè inalteret, vel etiam in corpus diſtribuat. Ego ſanè noui multos qui hepaticas dyſenterias euaſerint, hoc adeò vſos olere. Neque enim ſemel tantùm, ſed etiam ſæpe ipſum comedere eodem die conuenit, & mane & veſperi, tum ex decocto, tum ex condimento. Coriandrum autem ipſi inter coquendum miſcere oportet. Quòd ſi quædam obſtructionis ſuſpicio in gibba aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium ſimul incoquere præſtat. Nam præterquàm quòd ſuaue eſt & gratum, concoquitur etiam, & in iecur magis diſtribuitur. At oua in omnibus huiuſmodi affectibus, præſertim dura, vitari debent: & halyca, niſi propter vires collapſas aut faſtidium refectione vtẽdum ſit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Cõmodius igitur eſt, niſi neceſſitas quædã vrgeat, nunquam halycam tali morbo laborantibus dari, neque chydron, aut typhen: verùm omnibus cibis ptiſſana & panis prædictáque olera præferenda ſunt. Inopia verò olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim eſt per ſe, & cum malua ſuauior euadit, commodiórque ſi acetum inter coquendũ recipiat. Ex iis quæ volatu nituntur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex iure comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa verò iura, præſertim pinguia, & quæ habent aut cuminum aut oryzam, aut aliud quoddam condimẽtum, vitare ſemper oportet. Nam eiuſmodi confectiones impediunt & concoctionem & diſtributionem, quũ humor adhuc bilioſus ſuperat. Iam ex perdice alimentum his conuenit, phaſiani non pingues, & anſerum ventres: ex ſylueſtribus nonnulla, vt attagenes: raro turdi, aut turtures, aut ex paruis paſſerculis aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæque ſiccam & melancholicam carnem obtinent, raro, aut nequaquam offerri debent. At calidas intemperies nihil ex his comeſtum iuuat. Ex piſcibus, præcipuè marinis, ſaxatiles offerendi ſunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piſcis, ſcarus, pſitta, mulus, chryſophrys. Qui verò calorem habent leniorem, validáſque vires, iis lupus, orphus, ceris, & iſicium ex ea paratum exhiberi debet, quod nihil habet gari aut vrticæ, aut alia quædam. Nam iſicium ita confectum, præterquam quòd nihil iuuat, adhuc etiam magis eos qui copioſiſſimè veſcuntur lædit. Ex quadrupedibus pulmones dandi ſunt, & craſſa ouium inteſtina, quæ Græci inſtitores ea vendentes, chordas appellant. verùm illi etiam lienem & cor eis admiſcent, vt quæ ægrè corrumpantur, & calidæ intemperiei queant reſiſtere. Vbi non admodum magna eſt intemperies & bilioſa, humórque citra aliquam obſtructionem magnam aut inflammationem vitioſus, ibi cibos offerre conuenit qui ægrè conficiantur, & validos. Cæterùm dare his quoque oportet, ſi tempus permiſerit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnẽ, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eáque aſſa probè, aut cocta cum gallina. Ne autem mala, dum aſſantur, adurantur, ſed diutius ad aſſationem ſufficiant, duréntque, fermentum extrinſecus vndique ipſis obducetur, atque ſic ipſa furno demittentur. Malorum Punicorum grana, & ante cibum modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodum imbecille & ſtomachum collapſum firmare poſſunt, etiamſi æger maxima ſiti conficiatur. Tunc enim vuam quoque dura carne præditam, & citrium molle ipſis porrigere oportet: item

cerasia,pira vel mespila conferunt, aut semel aut bis exhibita.Nam continuus omnium astringentium vsus,& siccare,& ventrem inferiorem obstruere, cohibereque potest ne stercus facilè efferatur.Quare astringentia cibi ratione,crebrò offerre,& extrinsecus obducere cautio est. Ex bellariis plurimùm exhibeto vuas,præsertim quæ vocantur Larissenæ.Nihil enim hepaticis dysenteriis adeò opitulatur vt vua passa,quæ omnia bona continet, vt nō putrescat,vt corroboret,vt præter boni medicamenti facultatem etiam nutrire possit,& quodcunque prauum vitiosumque inuenerit, in benignum conuertat. Reliqua verò omnia,nuces, pistacia,& nucleos pineos vitare oportet, vt inimica.Castaneæ verò tutò sumentur:nam boni succi sunt, & non citò à calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica dysenteria quæ ex calida intemperie nascitur, dictum esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi qui probè distribuuntur,& robur temperiémque inducunt,& vim abstergendis visceribus aperiendisque efficacem habent: qualem si non obtineant,aliàs autem temperati sint, adiicere eis hunc oportet,vt probè iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptissanæ ad hoc idoneū esse: subinde verò & grana ipsius,& olera,maximè intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt. Quare etiam per se, & cum gallina aut perdice, aut ventriculo anseris,dari possunt: aut cum carne, quadam gratia simul incoqui.Cæterùm olera iam cōmemorata, elixa aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vsus morbi postulat.

DE HEPATICA DYSENTERIA EX frigida intemperie, Cap. IIII.

QVòd vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur,omnibus est manifestum: verùm quæ potius ex particularibus deligi debeant,hæc quoque medicum scire conuenit:ac faciemus sanè hoc,à victu exorsi.Quum igitur frigida intemperies affligit, & panem calidum exhibere comedendum per se & ex vino Tyrio, aut Berytio, aut Sareptino,aut Cnidio expedit, frequenter etiam ex Arysino,quum & æger febricitat,& frigida intemperies magna apparet, quæ iecur & stomachum obsederit. Ego sanè noui me alicui, cuius viscera & stomachum refrigerata coniecturis deprehenderam, conditum cum pane aut typhe dedisse, & plurimum adiuuisse. Oportet autem remedia magis minúsve calefacientia pro frigiditatis obtinentis magnitudine accommodare. Ex oleribus brassicam ter coctam esse potius conuenit, interim ex vino, aliàs conditam, vel per se,vel cum intybo, aut troximo, interim cum gallina,aut perdice,aut attagene, aut turdis: item ventriculos anserum,isicium, & carnem assam,sed rarò,quum ægri alios cibos fastidiunt. Non enim offerendi sunt frigida intemperie laborantibus cibi qui ægrè conficiuntur.Secunda ratione etiam milium affatim coctum,& puls similiter idonea est. Testacea verò his exhibenda non sunt: nam calidis temperaturis talia conueniunt. Ex piscibus vtiliter datur turdus, cossyphus,ceris, chrysophrys, & omnium maximè mulus. Hi nanque etiam assi adhibiti omnibus conducunt, & magis super prunas assi. Castaneæ mediocriter assæ, si non admodum crebrò edantur, iuuant. ita nanque comestæ nihil frigidum obtinent, & præterea fluxiones obtundunt, vt quæ mediocrem crassitiem rosionis expertem possideant. Dato autem & vuas passas:quoniam omni(vt summatim dicam)quacunque tandem intemperie citra inflammationem infirmo familiares cibi existūt, vt qui iecur confirment,&,si malignum quid in eo contineatur, in benignum commutēt.Pistacia autem & amygdalæ in hepaticis dysenteriis caueri debent, eo quòd facilè corrumpantur,& oleosa sint, promptéque in bilem mutentur,& recrementum asperius reddant,vt hinc venter magis crebriúsque irritetur. Hæc etiam de hepatica dysenteria quæ ex frigida intemperie prouenit,dicta sunto. At materiales qualitates,vt siccitas & humiditas, eisdem cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere qui neque

A manifestò calefacere, neque refrigerare solent, sed medii quodammodo quum sint,etiam secūdum efficientes qualitates humectare aut siccare solent. Dicamus autem quæ inter medicamēta aut antidota hoc præstare queāt.

Quæ hepaticæ dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrii succi cyathū cum mulsa dato, aut serios succum similiter,aut cichorii.Sin autem intemperies non admodum calida est,etiam succos olerum cum vino tenuiori
B dato. nam & absterforiam vim obtinent,& generosè aperiunt. Quare si humidus succus non adfuerit, siccum inspergito:catapotia autem ex eis contra huiusmodi affectus fingere oportet,quæ hæc recipiunt: Cichorii radicis drachmas quatuor, chamæpiteos radicis drachmas quatuor. Tundito,excipitóque melle cocto,& nucis Ponticæ instar dato, & aquæ calidæ cyathos tres superbibendos præbeto. Iis autem qui valde calida visceris intemperie laborant,rosaceum,aut melinum, aut hydrorosatum, aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato. DE FO
C TV ad calidam iecoris intemperiem. Fotus ad calidam iecoris intemperiē optimus adhibetur ex oleo chamæmelino & nardino. Nam ante cataplasmata omnino melius proficit.Cataplasma autem in hunc modum conficies.Croci macerati in vino Ascalonio & triti drachmæ quatuor,plātaginis siccæ, tritæ incretǽq;, drachmæ duæ, lenticulæ farinæ vnciæ quatuor,aut polentæ. Coquantur igne lento in aqua & oleo rosaceo. Tepidissimum sic iecori & stomacho superimponitur. ANTIDOTVM Cyphoides ad frigidas iecoris intemperies vtile. Croci,
D cinnamomi,singulorum drach. 4: myrrhæ drach. 2. bdellii drach. 4. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drachmæ tres,calami drachmæ duæ, casiæ drachma, nardi drachma,terebinthinæ drachmæ sedecim, mellis heminæ dimidium, vuæ passæ carnis drachmæ centum sexaginta. Vino vuam passam, bdellium & myrrham macerato:resinam liquefactam melli misceto: deinde omnia cōmixta læuigatáque reponito. Excellētissimum hoc est medicamentum,& plurimum id in hepaticis dysenteriis expertus sum. Etenim siccat,corroborat, discutit, & prauas sanies putridásque emēdat corrigitque.constat enim
E aromatis,& vua passa, quæ & nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem. DE FOTV & cataplasmate.

His fotum ex oleo anethino aut sampsuchino adhibeto:post fotum,cataplasma ex ruta contusa, melanthio,cymino,& aristolochia longa.Ad hæc puluis horum coquatur cum melle,& vino modico Arysino, oleóque Cyprino.Sit autem mel diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastillus fiat: atque sic oleum postea misceto. Quòd si nimia sit iecoris imbecillitas, fotus pri-
F mùm ex absinthio, epithymo & oleo supradicto, adhiberi debent.Similiter & cataplasma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe palmulæ & cotonea inducenda. EPITHEMA tonoticum hepatis, (id est quod iecur corroborat)& inflammationes concoquēs.

Ammoniaci suffiminis,meliloti,singulorū vnciæ tres: œnanthæ,casiæ,myrrhæ, croci, aloes, absinthii succi,nardi,folii,singulæ vnciæ: mastichæ Chiæ,styracis, amomi, singulorum vnciæ duæ:ceræ libræ duæ, nardini quod satis est. POTIO ad eos quos imbecillitas cum obstru-
G ctione infestat. Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum, tenuiter læuigatum,mixtúmque,potui dato,& miraberis.

DE COELIACIS, PHILOMENIS, Cap. V.

COEliacus affectus generatur dum venter præ imbecillitate cibum concoquere & corpori distribuere nequit.Quare liquidæ,& non bene concoctæ, varii coloris,necnon cruentæ fæces,velut ex vase distillantes, per aluum excernuntur.Nihil igitur mirum est quòd sanguis
H non probè concoctus in ventrem recidat, retentrice facultate amissa,aut vitiata:vnde longo tempore frequens ventris resolutio cum assidua deiectione perdurat, corpus extenuatur,vigiliis consumptum: cruditas rosióque, & tormina ventris & cibi fastidium comitantur.

CVRATIO. Cœliaci ita curantur vt qui ventris profluuium (quod Græci diarrhœam appellant) experti sunt. Cibi eis cõueniunt qui non nimis aluum reprimũt, sed qui astringentes facilè concoqui, & in totum corpus distribui possint: qualis est panis bene elaboratus, in textu probè coctus, vinóque astringenti intinctus: necnon lenticulæ & oryzæ sorbitiones. Pisces autem dura carne præditi exhibeantur. Ex auibus, quæ non sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis cotoneis & myrtis coctum damus: item vitella ouorum assa, & aceto intincta: adhæc lac scissile exhibemus. Prosunt etiã carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initiò adhibita facilè tollitur, postea verò difficilius: vbi autem inueterauerit, tardè remouetur. Primis duobus tribúsve diebus à cibo abstinere oportet: præcordiis fomenta quæ modicè astringant, corroboréntque, ex vino, & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde cataplasmata ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absinthio. Bene facit etiam plantago trita, lentiscus & polygonium, cum tritici farina aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, (quod rarius solet accidere) oxymeli præparetur: atque sic vtaris cataplasmate quod ex palmulis & lini semine confectum est, hoc pacto: Palmulæ ex vino maceratæ terentur: lini semen aut farinam cum melle & oleo modico coques, & quũ in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies: vbi iam probè commixta fuerint, in balneo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium desiccat. Emplastra his proficiunt διὰ ἰτεῶν, panacea, icesion, & maximè omnium δι' οἰνάνθης: adhæc clidion, cuius confectionem in capite de profluuio ventris explicauimus. Atque de externis remediis hæc à nobis dicta sint. Cæterùm de potionibus nunc agendum est. POTIONES cœliacis accommodæ. Quinquefolii radicis decoctum potui dari debet: item rubi radicis similiter, necnon salicis arboris. vuæ autem Amineæ siccæ acini potioni inspergãtur. Nonnulli etiam hypocystidis succum, acaciam rufam, lycium Indicum, & mala Punica vtriusque generis adiecerunt: alii balaustium quoque tritum potui inspergunt: alii gallæ aut malicorii puluerem. His autem ad dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed penè omnia stomacho aduersantur, cibíque fastidium mouent, & concoctionem impediunt: qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hanc exhibemus. Siliqua Græca, semen plantaginis, & vuæ domesticæ siccæ acini, in aqua decoquuntur, ac ius ipsorum potui conuenit. Quin & pastillos ad hunc morbum propriè dicatos dare licet.

PASTILLVS ad cœliacos optimus. Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummíque ei adiicitur: & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinquefolii aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plantaginis, lapathi syluestris seminis, singulorum sesquidrachma: hypocystidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ: gummi oboli duo. Teruntur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

PASTILLVS ad cœliacos, statim aluum astringens. Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ: rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorum drachmæ quatuor: mellis drachma. Fingito pastillos, & cum oui assi vitello vtere. Quũ autem potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum & cotoneorum decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit. DE INVETERATO cœliaco affectu. Quũ cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ ex alto noxium humorem euocare solent, aut solæ frictiones sine vnctione tunc adhiberi debent, quibus commodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisque, citra oleum per aspera lintea: deinde nitrum particulis superinspergi debet, admixto lapidis Asii, aut pyritis, aut testæ veteris assæ puluere, æquali nitri pondere. Postea vnguentum ropacinum, & aliquando ipse dropax particulis accommodabitur: primùm quidem coxis, deinde brachiis, postea spinæ dorsi, postremò pectori & præcordiis. Similiter etiam sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenietur.

DE TENESMO, Cap. VI.

Tenesmus, recti intestini affectus est, quem comitatur conatus & implacabilis desidendi cupiditas, cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa, cum graui distentionis sensu: necnon aquosa, & interdum post recrementa sanguis distillat. CVRATIO. Tenesmus curatur fomentis, & fœnigræci altheæque radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiam anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cum modica cera solutis, & anum interius inungimus: item ex pice brutia suffitum ei accommodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt mucosa expurgentur, aut lenticulæ decoctum cum melle. Post hæc, astringentia iniicies, vt rosæ, myrtorum & corticis pini decoctum. Item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus, cum butyro, oleo rosaceo aut myrteo, per aluum iniicies. Adhæc penicillum tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum: aut puluerem plumbi ex oleo rosaceo tritum, cum modico ceræ, & lentiscino oleo calido, ano indes. Cæterùm sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles & leuiter astringentes adhibebis.

DE ALVI PROFLVVIO QVOD ῥευματισμὸς Græcis dicitur, ex libris Philomenis,

Caput VII.

Aluus tum in febribus, tùm citra febres profluuio laborat. In febri autem difficilior eius est curatio, animaduersionémque & coniecturam diligentem requirit. Nam inter initia, naturæ aliena & noxia salubriter euacuare conatur, ipsa nimirum natura ad superfluos incommodósque humores reiiciendos vndiquaque cogente. Idque aliàs in statu febris, aliàs in declinatione: nunc quidem cum magna profusione humorum, subitâque & critica, qua febres soluuntur: sæpe verò paulatim & multis perseuerat diebus, & penè in ipsa declinatione consistit. Ac tunc profluuium aut sisti non debet, quia natura omnes suas vires intendit: aut motus eius adiuuari. nam si quis ventrem constringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrem initio affectus ad quartum quintúmve diem profluxisse, & postea fluorem aut per se aut medici auxilio substitisse: vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt phrenitici aut lethargici efficerentur, doloresque capitis aut perniciosæ in eis parotides excitarentur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minimè reprimere cõuenit, ne materia sursum educta humorum, supradictos affectus generet, sed ad statum vsque contemperari cibis debent. Vbi verò diutius iam profluuium perseuerarit, non modò superflua euacuans, sed etiam habitum colliquans, viresque consumens, tunc sanè ei resistere medicamentis expedit. Attendendum autem num aluus nimiũ, an modicè, aut certè non profluat. Magna quidem resolutio coerceri, parua leuius contineri debet. Astricta autem aluus relaxanda est aut iis quæ per os assumuntur, aut quæ per anum immittuntur, aut quæ extrinsecus imponuntur, donec criticus dies superuenerit. Nam biliosus humor solis cibis mollientibus, magis vt descendat quàm in corpore retineatur, est solicitandus. Si enim biliosus aut in ventre aut in intestino collectus retineatur, exitúque prohibeatur, loca ambientia offendit, stomachum subuertit, caput replet, viscera inflammat, febres magis accendit, sitim auget, omniáque prædicta symptomata in capite excitat: summatim totum morbum grauiorem efficit. DE LACTE. Lac igitur in tali affectu, si febris non vrget, caprinum aut bubulum tepidum, siue recens mulctum, siue coctum ad

ignem,ita vt ſemper agitetur,donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur: aut quod per ſilices fluuiales ignitos, aut candentes ferri laminas in ipſo extinctas, coctum fuerit, iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt:alii mel coctum ei iniiciunt, atque ſic propinant: ſpuma verò dum lac coquitur, penna aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præſentius remedium ad biliosas ventris fluxiones inuenire licet. Quibus autem venter ſæpe profluere ſolet, his lac merum plus nocere quàm auxiliari ſolet.Quare quarta pars aquæ lacti miſcenda eſt,coquique vnà ad dimidias debent,atque hoc modo exhiberi. Hæc quidem ad biliosas fluxiones conueniunt.Ad alias verò vbi prodeũt, fotus ex oleo & vino adhibeatur: ſit autem oleum omphacinum,aut roſaceũ,aut melinũ.Efficacius his eſt myrteum,tertia aut quarta vini parte admixta. fotus autem magis aſtringentes ſunt ex myrteo, in quo decoctæ ſint gallæ,malicorium,quinquefolii radices teneræ, cupreſſi pilulæ.Lanáque ſicca præcordiis impoſita,ventrem calefacit & deſiccat: necnon lana oleo puro imbuta, aut cumini puluere inſperſo,aut apii ſemine, aut vtriuſque æquis partibus mixtis iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eò diuertit.Hæc ſanè profluuio ab inteſtinis deriuando conueniunt.Præterea fomenta illis, ſiue dolores experiantur, ſiue eo careant, adhibebis. nam fluxiones deſiccant,maximè ſacculi ex milio aut panico facti: mirificè autem faciunt etiam ex ſale compoſiti & ordeo torrefacto.Quòd ſi profluuium ſit immoderatius, ſacculi ex ſale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorſum: ſi verò non immodicum neque frequens vrgeat, contrà ſacculos ex ordeo ventri, ex ſale factos dorſo applicabis. Cæterùm etiam anus his ſacculis foueri debet, aut luto pauimenti calefacto æger inſideat, aut cimoliæ terræ calenti,vinóque reſtinctæ,aut ſordibus balneorum vino dilutis,molli lana circundata. nam calor ipſe introrſum adminiſtratus opitulatur.Item ſpongia aqua calente madefacta & expreſſa ſubiiciatur,vt quæ vapore ſuo anum adiuuet:vt etiam lanæ oleo imbutæ,anóque ſubiectæ,auxiliantur.Poſt primos dies exactos,ſi quidem dolores in inteſtinis conſiſtentes vrgeant,neceſſe eſt inflammationem ibidem aut tumorem exiſtere. Tunc igitur cataplaſma ex tritici & lini ſeminis,aut milii,aut panici farina adhibendum,mellis,vini & aceti modico adiecto. Aſtringens autem fiet,melle cũ modico vini & aceti admixto: poſtea vbi coctum fuerit, paulum mannæ, thuris, aut malicorii,aut gallam inſperges. Quum verò nullus dolor affligit,magis aſtringentia adhiberi debent epithemata: cuiuſmodi palmulis conſtant, cum acacia, aut alumine,aut hypocyſtide:aut quæ balauſtia recipiant,aut coctum malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex ſuprà dictis,vel mannam thuris,vel gallam adiectam habeat. Alii quoque emplaſtra aſtringentia conficiunt.optima verò ſunt epithemata, clidium Mnaſæi, & *δι' οἰνάνθης*.Clidium ſanè hoc modo conficitur: Gallæ omphacinæ,hypocyſtidis,aluminis rotundi,acaciæ,rhus culinarii, malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia:viſci quercini,ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drachmæ quatuor:picis ſiccæ,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ: olei myrtei aut lentiſcini vnciæ duæ .Gallam & malicorium contuſa cribratáque in vini cyathis nouem decoquito,vſque ad tertias aſſiduè agitans: deinde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito. Ammoniacum verò aceto dilutum, viſcum cum modico oleo emollitum, pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis,ab ignéque ſublatis,adiicito, ac in vnum cogito: necnon iis quæ contriueris affundito,tunditóque fortiter:ac vtitor. EPITHEMA ex œnanthe, mediam inter cataplaſma & emplaſtrum naturam obtinẽs, ad inteſtinorũ fluxiones, ſtomachi faſtidia, & reſolutiones ardoréſque efficaciter opitulatur. Œnanthæ ſiccæ,gallæ,acaciæ,roſarum ſiccarum,omphacii, ſingulorum vncia: aluminis rotundi,aloes,ſingulorum vnciæ duæ:rhus Syriaci vnciæ quatuor,olei myrtei,ceræ,picis,ſingulæ libræ: vini Falerni,aut Aminæi,quod ſatis eſt.Sicca ex vino terito, deinde quæ liquari poſſunt adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta & ſimplicia & compoſita hæc ſunto. Cæ-

A terùm extremas corporis partes,nempe brachia & crura, faſciis lineis aut laneis deligari debent, fouerique, ſi frigidæ ſunt,calidis vnguentis & oleis, vt Sicyonio, & oleo veteri,cui adiectum ſit pyrethrum,piper, nitrum, & baccæ lauri,item ceræ ſolutæ modicum,vt ſit acopum:quinetiam ex oleo communi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta quæ Græci *à laſſitudine* acopa appellant, ex euphorbio & liguſtico parata. Calefaciunt enim,& roſionem in articulis, quũ illinũtur, excitant. DE CIBIS. Ciborum alii aluũ aſtringunt,
B alii humores craſſos reddunt,alii contemperant, alii ſiccant,conſumúntque materiam: quorum facultates diſcernere conuenit.Ex frumentis oryza aluum magis retinet, ſi ex aqua adiectis palmulis decoquatur: ſi febris abeſt, ex vino aquoſo & auſtero.Similiter & pultes ex ea factæ &ex halyca,quibus aliqui gallinæ aut malicorii puluerem inter coquendum admiſcent: nos autẽ rhun culinarium, aut mala cotonea adiicimus,ſimúlque cum pulte ſubigimus. Iam ſit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito
C incretóque, & ſic cocta ad ventrem retinendum efficax eſt: necnon polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta,cum modico ſalis, aceti & olei condita, aſſumptáque. ſit autem melior ſuauiórque ſi mala cotonea aut oryzam admiſceas. DE OLERIBVS. Ex oleribus expediunt intybus aut plantago,aut blitũ nigrum.Hæc enim & per ſe,& cũ lẽticula cocta aut cum oryza,bene iuuant.Quin & braſſica bis cocta, ita vt ſecunda vice aceti momentum adiiciatur,multum in fluidis affectibus proficit. INTINCTVS. Intinctus hoc
D modo conficitur:Cuminum cum ſalis momento, aceto & oleo, præparato.Id quod edendum eſt, his intingi debet. DE PISCIBVS. De piſcibus mentionem facere opus non eſt,quum omnes fere aluum citent,paucis quibuſdam exceptis:quales ſunt mænides, mulus, ſcarus, & erythinus,ſupra carbones aſſati: necnon ſcorpio piſcis aſſus,& cum cumini intinctu aſſumptus. Præterea oſtrea cum teſtis ſuis aſſata,exhibitáque,aluum comprimunt.

DE AVIBVS. Ex auibus maritimæ potius & ſylueſtres ſolæ deligẽtur, vt merulæ,turdi,perdices,turtures
E & columbæ: ex domeſticis autem gallinarum pulli aſſi, ſed prius elixi, ventrem aſtringunt. Magis etiam aſtringentes ſunt ſi myrtorum aut ſorborum puluis carni ſuperinſpergatur: aut ex fructibus autumnalibus,(qui *ὀπῶραι* Græcis dicuntur) corna vel omphacium ſimul incoquatur: adhæc medicamẽtum quod *à fructibus pomaceis* *δι' ὀπωρῶν* Græci vocant, quemadmodum ea quæ ex cotoneis,aut ſorbis, aut immaturis piris, item ex malo punico præparantur:præterea vuæ quæ fictilibus reconduntur,aut cum ſuis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune ſuſ-
F penduntur. Cibi igitur ad ventris profluuium tales exhibeantur. DE POTV. Potui verò aqua pluuialis bene cocta exhibeatur:ſed neque ante cibum,neque quum hunc æger aſſumit, ſed aliquod ſpatium intercedet. Neque verò vniuerſa, ac vna vice, ſed paulatim ac modicè dari debet.Quòd ſi quinquefolii herbæ radices ſimul incoquantur, præſtantiſſimum fiet auxilium: item ſi rubi radices vnà coquantur,magis aluum aſtringent. Nonnulli plantaginis ſemen contritum, & acinos ſiccos in puluerem redactos, incretóſque, aut ſorba detrita ſimiliter
G admiſcent.Multæ igitur aliæ quoque potiones & ſimplices & compoſitæ ad ventris profluuium idoneæ habentur:ſed eas nunc prætermittimus. Nam de iis potionibus quæ dyſentericis expediunt,poſterius agetur, vbi de dyſenteria tractabimus.Vinum in declinatione, hoc eſt inflammatione remittente, & febri, confidentius dandum eſt auſterum,Surrentinum, Albanum, Tygrianum, Marſicum,& ex Italia Aminæum,vel alia aſtringentia, quæ diuerſis locis naſcuntur, experimentiſque probata ſunt.

DE BALNEO. Balneum ex nitro abſque oleo conuenit. Iuuat enim nitri vſti puluis corpori in balneo
H ſuperinſperſus, vt modicum ruborem inducat, ſummáque vellicet,& fluxionem ex alto ad ſe attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis, profluuium alui in diuerſum reuellas, retraháſque.

DE

DE DYSENTERIA EX VENTRIS PROfluuio excitata, quæ rheumatica dicitur, Cap. VIII.

RHeumaticam dyſenteriam, humorum ex meſaraicis venis ad inteſtina curſum dicimus. Nam ciborum ingeſtorum chylus, *hoc eſt cremor*, dum in ſanguinem ibi mutatur, ad inteſtina refunditur, atque ita vnà cum bile mixtus excernitur, nec poteſt ob huius acrimoniam in ventre retineri, ſed ab inteſtinis foras propellitur. atque hæc eſt cauſa dyſenteriæ rheumaticæ, cuius hæ ſunt notæ. NOTAE dyſenteriæ rheumaticæ. Acres variique humores per aluum excernuntur, ſitis magna vrget, corpus colliqueſcit, & cibi faſtidiũ torquet. Aliquando etiam roſiones inteſtina & ventrem affligunt. quòd ſi hic affectus diutius perſeuerauerit, ad exulcerationem inteſtinorum perueniet, quæ propriè dyſenteria dicitur.

CVRATIO. Ventris & inteſtinorum profluuium aſtringentibus cataplaſmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis. ſit autem non minus quàm hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet: necnon panis ex aqua aut lacte maceratus dari. Poſt tertiũ diem pani adiicias vuas quæ in vaſis fictilibus aut vitreis reponuntur, vel pira vel mala cotonea cocta, vel ſorba vel meſpila. Quin & paſtillos lacti admiſcere licet: ſin autem ægri lac bibere recuſent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexãdrino exhibebis. Ptiſſanam quoque aut lenticulam, aut oua in poſca cocta, nec non vitella ouorum aſſa ſuper prunas cũ rhu & aceto porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panémque bis coctum, & auiculas, vt ſuprà dictum eſt, necnon vinum aſtringens ſimiliter exhibeto. Quòd ſi affectus inueteraſcat, malitioſúſque euadat, & vires conſumantur, curatio adhibenda eſt quæ corpus nutriat, & illas reficiat confirmétque. SIGNA dyſẽteriæ rheumaticæ, quæ pro loco affecto & excrementis variat, Philomenis. Dyſenteriam rheumaticam locorum & recrementorum expulſionis ratione variare, omnes propè antiqui medici conſentiunt. Si inteſtina vlcus aut inflammatio quædam obſideat, hæ notæ præcedũt. Inter initia morbi, cruenta, deinde ſanioſa excernuntur: multis primò ramenta, poſtea pinguia deſcendunt, & (ſi malignus fuerit affectus) fæculẽta, fœdi odoris: poſtremò vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excrementa, & nigra, cum quibuſdam putridarum carnium laminis per aluum redduntur. Quinetiam febris cum multa ſiti comitatur, necnon cibi faſtidium, vnde corpus emacreſcit: tormina quoque cum ſonitu inteſtina exercent, dolórque ingens & vigiliæ ægrum infeſtant.

CVRATIO. Dyſentericus affectus diuturnus eſt, & magna parte tenaſmus eum præcedit. quod ſi fiat, inteſtinorum exulceratio fiet acrior. Plurimum autem in recto inteſtino, aut colo, aut certè in tenuioribus inteſtinis excitatur, modò cum febre, modò ſine febre: nunc cum dolore, nũc ſine dolore. Quũ febris affligit, curationem impedit, vlcera reddit putrida ſordidáque: necnon inflammationes & cancros excitat, quando diuerſis ipſa curatur modis, cibíſque tum qualitate tum quãtitate accommodis, maximè quandiu febris augeſcit. In declinatione autem, cibi neque nimis ſicci, neque plus æquo humidi ſunto. Sicci augent febrim, humidi profluuiũ mouent: ideo in vtroque animaduerſio eſt adhibenda. Nam quantum exhiberi debeat, ex viribus ægri maximè æſtimandum eſt. Dyſentericus enim propter inteſtinorum & ventris imbecillitatem haud multum poteſt concoquere, præſertim quũ febricitat. In inflammatione, quum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplaſmate calente vti, vt quod interdum & illam tollit, & fluxum reprimit: quemadmodum illis ſolet contingere quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initiò ægrum accedentes, præſertim ſi febris non adſit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abſtinentiam indicimus; &, ſi iuuenis ille fuerit, tempúſque & vires permittant, venæ ſectione in brachio adhibita ſuccurrimus, non minus ſanguinis quàm heminas duas detrahentes. His etiam cibos præbemus temperatos: nempe tribus die-

A bus tranſactis lac propinamus: quòd ſi verò ſectio venæ prætermiſſa fuerit, poſt duos dies exactos lac potui damus. Hæc autem facimus quum malum à leui occaſione ſumpſerit originem. DE LACTE. In primis igitur lactis calefacti, & inter coquendum ſæpius agitati, cyathos tres exhibemus, & poſt horas duas tantundem rurſus potui damus. Quibuſdam etiam tertiò offerimus, vt integra hemina abſumatur: & ſi eo die repletus æger videatur, cibo eum abſtinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti, modicè purgantur,
B mitigantúrque. Poſtea mediam heminam in duas partes diuidimus, & ſimiliter vt ſuprà exhibemus, duabus horis interpoſitis: atque ſic iterum tertiò duas heminæ partes aut tres vna vice præbemus. Tribus horis poſt lactis potionem interpoſitis, pulticulam, aut panẽ ſiccum, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igitur quouis morbi tempore eligi debet caprillum: huius autem penuria vaccinum. Aſininum verò & equinum minus, vtpote magis ſeroſa. Manè igitur cyathi tres exhibentur, deinde viridis caſeus hoc modo cõ-
C fectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei ſuperfunditur. Id autem fit ter quatérve, melle admixto, præſertim cocto: quũ inſpiſſatur, eſui exhibetur. nam ventrem admodum conſtringit, & vlcera purgat ſanátque. Verùm iis dari debet qui febri carent, magnúmque ex eo ſenties adiumentum. Febricitantibus non tam facilè lac dandum eſt, vt quod in ventriculo aceſcat & corrumpatur, aut ex calore in caſeum coaleſcat: vnde maiores cruciatus, viſcerum tenſiones, capitis dolorem, & cibi faſtidium excitat. Quare vt citra no-
D xam febricitantibus exhiberi queat, præſertim pueris, magiſque iuuenibus quàm ætate iam prouectis, exactius à nobis dicendum eſt. Miſcemus igitur lacti, aquæ pluuialis aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres aut lento igne ad dimidias incoquimus, ſine intermiſſione agitantes. Ex hoc cyathos tres aut quatuor potui damus. Quemadmodum autem febricitãtibus citra caſeum dari expediat, aliàs indicabimus. Nam is febribus omnino eſt inutilis: illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctum por-
E rigemus: coquemus autem donec totum in eo ſerum cõſumatur. Nonnulli etiam vſque ad tertias coquendum putant: nos verò, donec ter quatérque ebulliat, atque tũc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos ſolidóſque ex fluuio collectos, in ignem ex lignis quernis ſiccis extructum coniicimus, ac candentes admodum in vas quod lac continet, paulatim demittimus, ita vt quum vnus tollitur, alius iniiciatur. atque lac ita coctum Græci σχιστὸν, *hoc eſt ſciſſile*, nominant. Hoc igitur modo confectum dyſentericis, ventris fluxum expertis, &
F cœliacis exhibetur. facies autem hoc quater aut quinquies. vbi ebullire deſierit, nõ ſolùm iis qui febri carent, ſed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demiſſi, non ſegnius, immò etiam efficacius quàm calculi præſtant. Hac igitur ratione lac dyſentericis propinari debet. nunc autem cibus à nobis ægro præſcribendus eſt. DE CIBO. Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit. halyca verò plus omni alimento nutrit, magiſque concoquitur: oryza minus quàm halyca, ſed plus ventrem aſtringit. Hinc etiam
G pultes magis reprimunt quàm quæ ex farre conficiuntur: ad hæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa craſſa reddunt. Item ex Alexandrino pane contuſo, cretóque, huc referri debent: ſimiliter ex chidro torrefacto pultes faciunt. atque hæ duæ ſpecies ex poſca cum ſale modico & oleo anethino parentur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anſerinos aut gallinaceos aut caprinos immittes. Quòd ſi roſiones venter experiatur, & bilioſa ſint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis: verùm in primis halyca, aut oryza, aut far in
H aqua decoquatur: deinde excoletur, exprimatúrque: poſtea lactis modico addito, leuiter illa prunis coquantur. Vbi ſuccus conſumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertiò & quartò, donec percoquantur: quibus momẽtum ſalis addes, & ſine oleo comedenda porriges.

admiſcebis autem pultibus, ſi libet, rhun Syriacum, grana mali Punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos, ſorba ſicca contuſaque, omphacium ſiccatum: nec nō acinos vuæ tritos. Sunt qui etiam gallam detritam inſpergant: verùm ea ſtomacho aduerſatur. alii verò aquæ hæc iniiciunt in qua pultes decoquentur: ſed præſtat in aqua vnde pultes fiunt, ſorba, aut pira cruda maturáve, aut mala cotonea, aut meſpila, aut ſiliquas, aut palmulas Thebaicas contuſas ſimul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylum, & cera recens inſtar mellis: ſimiliter puls ex caſeo recenti, cribro validè percolato confecta, eſui offertur. DE CIBI faſtidio. Qui verò malè affecti cibum faſtidiunt, pultéſque auerſantur, iis dato halycam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damaſcena, aut ſorba, aut meſpila, aut ſiliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

LEGVMINA. Ex leguminibus lenticula magis aſtringit: ſed cortex eius auferri debet, eo quòd cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modicè eam macerantes, corticem detrahunt, atque ſic in pila ſubactam tenuiore cribro incernunt: quidam aquæ calidæ immittentes, paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodiùs autem fiet ſi, vbi ſemel atque iterum ea ebullierit, in pilam demittatur, ac poſtquam refrixerit, manibus conteratur. ſic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhun Syriacum, & adipes ſupradictos, olei vice, necnon aceti momentum adiicies, aut mali Punici acidi grana contrita, ſaliſque modicum. At lenticulam ad ſorbitionem decoquens, plantaginem, aut betam nigram, aut intybum ſimul miſcebis: decoctum interdum cum oryza aut farre, aut malis cotoneis coctis tritiſque & bene permixtis, pultis modo inſpiſſans eſui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipſo lenticulam decoctam validè terunt, ſuccúmque exprimunt: hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino aut chydro bene cocto in pila terunt: atque inde pultes conficiunt, aceto ipſas condientes. DE PTISSANA.

Ptiſſana per ſe quidem ventrem non aſtringit: vt quæ illum magis laxet, & facilè aceſcat, melle præſertim condita, quando etiam largius aluum ſubducit. oportet igitur ipſam diu torrefactam cum aqua pluuiali, veſperi in ollam recentem demittere: hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque iis inuolutam per totam noctem ſinere. Quippe ſoluitur ptiſſana ex ipſo vapore, pinguiſque & glutinoſa efficitur. Manè verò mel ſeorſim ei miſcebis, & leniter coques: item chydro addito, iterum ſimul incoques horis duabus tribuſve. Atque hoc modo parata eſui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum eſſe videtur. DE OLERIBVS.

Olera magis aſtringentia ſicciorâque conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expreſſa, tritáque, & aceto condita. Ea verò quæ cruda edi poſſunt, cum pane ſumantur. Braſſica bis cocta recrementa inſpiſſat. detur itaque ex aceto, ſale & oleo condita. Aliqui ſecundam eius coctionem in poſca moliuntur. DE PISCIBVS. Ex marinis piſcibus haud multi dyſentericis conueniunt: aliqui verò ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, profluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminóque conditus aſſumitur. Mænides autem & erythinus tenui ſale aſperſi, modicè aſſentur in cratere mundo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam mulos ſimiliter paratos offerunt: ſed hi humores varios generant, naturámque in iis turbare ſolent qui imbecilli ſunt ventre præditi. Oſtrea verò cum ſuis teſtis aſſata, concoctionem iuuant, & ventrem reprimūt.

DE CARNIBVS. Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo quòd multum nutriant, & tardè concoquantur. Ex auibus maximè ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus: interdum & columbæ, præſertim earum pulli: verùm nihil pingue aut concoctu difficile dari debet. Coquetur autem primùm in poſca, deinde aſſabuntur: præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca, tritáque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquantúrque, ac deinde aſſentur. Quadrupedū carnes vitandæ ſunt: porcini tamen lumbi aut hœdini in aceto macerati, voluptatis gratia ſumi poſſunt. Sic oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt: magis autē aſtringunt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, contuſique cum aceto & rhu Syriaco. His rhus aut malicorii modicum, aut galla, aut omphacium rectè miſcebitur. hæc enim ventrem validè contrahunt. Nonnulli etiam pedes vitulinos in ptiſſana per totam noctem incoquūt, donec vngulæ diſſoluātur: vnde cremor ptiſſanæ ſpiſſius fit & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui exhibetur, ac ventrem egregiè ſupprimit. Verùm illis dari debet qui concoquendi facultatem vali dam obtinent. nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

DE FRVCTIBVS pomaceis. Pomacei igitur fructus dulces, flatus generant, & ex humiditate ſua facilè aceſcunt, eóque prohiberi debent. dabuntur autem aſtringentes, cuiuſmodi ſunt ſorba, corna, pira viridia, meſpila, mala cotonea, aut vuæ in vaſis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune ſuſpenſæ, donec acini ipſarum comminuantur. At cū omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quòd facilè corrumpantur. Mali Punici grana ſanis aluum aſtringunt, ægris autem non item, ſed dulciora in ſtomacho euadunt, corrumpuntúrque. Palmulæ Thebaicæ etiam, fortiter manſæ cum pane, ventrem reprimunt. De cibis hæc ſufficiunt. POTIONES ſimplices ventri tenendo idoneæ. Cæterùm hæ potiones dari poſſunt. Nardus Indica pota ventrem comprimit: myrrha electa fabæ inſtar in catapotiis data idem præſtat: necnon ſemen lapathi ſylueſtris ex aqua tritum, ſimiliter facit: item coaguli leporis drachma potu iuuat. Cornu ceruini vſti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur. adhæc galla, malicorium & polygonium: coquantur autem ex aqua vſque ad tertias. Ladanum ex vino auſtero potui ſimiliter dato: præterea acaciam rufam, hypocyſtidem, lycium Indicum, terram Samiam, terrámque aſtera dictam, Lemniam ſphragidem, & balauſtia trita. Decoctum ipſorum ſtomacho aduerſatur: eóque virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli ſtomacho.

De falſa imperitorum medicorum opinione, & paſtillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia paſtillos, vel antidota ex opio, aut alterco aut nigro papauere, aut mandragora, dare non dubitant, eo quòd ſomno dolorem leuare dicuntur. Falluntur autem ipſi dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conſpiciunt. quia quum dies illuxerit, inutilis labor deprehenditur. talia enim humores in vnum congregantia, ſine intermiſſione excernunt: capitáque grauantia, & vires offendentia, ventrē reddunt fluentiorē. Nunquam ergo ea medicamenta dari debent niſi fortè neceſſitas vrgeat. Poſt ſimplicia verò, compoſita exhibeantur, quorum confectiones trademus quæ à nobis vſu ſunt probatæ. PASTILLVS ad eoſdem. Balauſtium, acacia, hypocyſtidem, lycium, terram Samiam, terram quæ Aſter dicitur, opium, æquali ſingula pondere ex ſucco plantaginis in paſtillos rediges qui tres obolos pendant: vnum manè duabus horis ante cibum, & interdum dormituro, cum ternis aquæ cyathis exhibebis. Iam paſtilli διὰ κεράτιου, δι' ἠλέκτρου, & διὰ πτίαι, mirificè fluorē reprimunt, & ventrem conſtringunt, ſanguinem quoque reiicientibus & tabidis vtiles. PASTILLVS διὰ κεράτιου. Acaciæ rufæ drach. 3, hypocyſtidis drach. 4, plantaginis ſeminis drachmæ tres, balauſtii drachmæ 4, gummi, thuris, amyli, ſingulorum drachmæ quinque: roſæ foliorum drachmæ duæ, roſæ ſeminis drachma, opii drachmæ duæ, coralii totidem, pſyllii decocti cyathus. His omnibus ſimul tuſis, paſtillos drachmæ ponderis effinges, dabiſque ex vino cum quinquefolii herbæ decocto. PASTILLVS διὰ ἠλέκτρου. Succini, iridis Illyricæ, croci, maſtichæ, ſingulorum drachmæ triginta quinque: opii drach. tres, pſyllii concreti drachmæ quadraginta quinque: ſic conficito. Pſyllii herbæ ſeminis cyathos tres in aquæ pu-

tæ ſextarios Italicos quinque coniicito, coquitóque ad tertias,& ab igne tollito:vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipſius ſextario triduum macerato, paſtillóſque formato qui drachmam pendant, ac ſingulos ex aquæ tribus cyathis offerto. PASTILLVS ex coagulo qui Diapityas dicitur. Gallæ, hypocyſtidis, acaciæ rufæ,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma, coaguli leporis aut hinnuli, terræ Samiæ,ſingulorum drachmæ duæ:aquæ pluuialis quod ſatis eſt.Paſtillos fingito, datóque ſingulos ex aquæ ternis cyathis. PASTILLVS ex ſeminibus, διὰ σπερμάτων dictus. Aniſi, fœniculi ſeminis,ameos, papaueris albi ſeminis, ſingulorum drachmæ tres: opii Thebaici,malicorii, ſingulorum drachma: alterci ſeminis drachmæ duæ, apii ſeminis drachmæ tres: croci, florum roſarum, gallæ,ſingulorum drachmæ quatuor. Arida in puluerem redigito: opium verò in aqua macerato, fingitóque paſtillos qui ſeſquiſcrupulum pendant. Dato autem ad tuſſim,ex mulſa:ad διὰ ῥοιῶν,cum cremore oryzæ: iis verò qui cum tuſſe ſanguinem reiiciunt,ex poſca: ad profluuium ſanguinis, ex decocto lentiſci ad nauſeam, ex aqua abſinthii:ad inteſtinorum tormina,& ſtomachi inflammationem,ex mulſa: ad dyſentericos & cœliacos, ex roſæ decocto. Dabis autem ſingulos paſtillos mane & veſperi. PASTILLVS crocodes. Caſtorei,myrrhæ,ſingulorum drach. duæ: croci, opii, ſingulorum drachmæ tres aniſi, alterci ſeminis,apii,ſingulorum drachmæ octo: dauci Cretici, ſtyracis, ſingulorum drachmæ quatuor. Opium & myrrham in aqua macerabis,cætera in puluerem rediges,ſtyracem aqua dilues in qua opium & myrrha maduerint: deinde ſtyracem cum iis quæ macerata ſunt ſubiges, & puluere ſiccorum adiecto paſtillos formabis, qui obolos duos aut tres pendant. Dantur ieiunis, & in cibo & poſt cibum: in cibo autem ſæpius, & ante illum. Valde enim ſunt mirabiles, ſtomachi dolorem leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates diſcutiunt, ventrem aſtringunt, cœliacos & alui tormina mitigant: quin & dolorem capitis tollunt ſi cum aceto & oleo roſaceo fronti illinantur: adhæc aurium affectus,& dentium cruciatus,cum ſucco perdiciadis herbæ in foramen illorum demiſſi,adiecto galbano,perſanant:necnō lippitudines addito tetrapharmaco diſcutiunt. Quin & cubitum eunti ſomnum ſuauem potu conciliant, defluxionem reprimunt: ſimiliter etiam articulariis doloribus ſuccurrunt: menſes ſi nimiū fluant,reprimunt. Præterea cū myrti decocti ternis drachmis poti,narium fluorem ſiſtunt, necnon hæmorrhoidas, omniáque profluuia:ad diſtillationē capitis,& ſtrangulatum vteri,cholericóſque affectus,cum rubi decocto, aut vino auſtero,in quo aniſum, aut myrtum, aut ſorba macerata ſint,exhibetur. Cōmodè dantur etiam in morbis qui circuitu repetunt,præſertim cum rigore. Sumantur autem hora ante acceſſiones, ex aquæ ternis cyathis. Conferunt quoque cibos vomentibus,& iis qui tuſſiunt, ex ſapa aut melle cocto dati:item phreniticis,inter initia adhibiti: ſtomachicis autem,cum tragorigano triti, ex roſarum decocto,aut vino myrteo,aut mēthæ ſucci drachmis ternis poti. Dyſentericis prodeſt cum ſorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus, cum ouo ſorbili exhibetur ſimiliter & cœliacis, vel omni ventris aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad veſicæ dolorem, cum aquæ calidæ cyathis duobus:& ad ſanguinem ſpuentes,cum aceti cyatho vno & aquæ frigidæ duobus potus cōducit. Hoc etiā paſtillo poto veſicæ exulceratione liberatos nouimus.

PASTILLVS clidion. Nardi Indicæ, croci, ſingulorum drachmæ octo: aloes, thuris,aniſi, roſarum ſiccarum,iridis, ſingulorum drachmæ duæ: acaciæ, myrrhæ, hypocyſtidis,lycii Indici,tragacanthi,opii,piperis,ſingulorum drachmæ quatuor:(alii autem iniiciunt opii drachmam vnam)aquæ quod ſatis eſt. Paſtillos finges qui obolos duos aut vnum pendant, dabíſque ex vino myrteo. PASTILLVS ad dyſentericos,ſanguinem ſpuentes,& muliebrem ſanguinis fluxum. Hypocyſtidis, pſyllii,terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, ſin-

A gulorum drachmæ octo: ex aqua pluuiali paſtillos fingito,& vtere.Dyſentericis drachmas duas cum cremore oryzæ,aut lenticulæ,aut horum ſimilium, per anum iniicies.Spuentibus verò ſanguinem, drachmam cum aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri ſanguinis fluxu ſimiliter eum cū halycæ cremore naturalibus infundes, aut peſſum ex lana,ſolani aut ſimilis cuiuſdam herbæ ſucco diluto intinctum inſeres. CATAPOTIA ad dyſentericos. Myrrhæ,opii, ſingulorum drachmæ duæ: gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, aliàs duæ: ex aqua
B catapotia fingito,datóque noctu terna,& mane totidem.

CATAPOTIA ad dyſentericos, & omnem ventris reſolutionem. Gallæ omphacinæ non perforatæ, opii, ſingulorum oboli tres.ex aqua finges catapotia erui magnitudinis.Noctu ex vitello oui,aut myrti ſucci bina aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt. POTIO ad dyſentericos. Quercus corticis recentis drachmas ſex in ollam nouam coniicito, additóque vini auſteri ſextarios duos, & coquito vſque ad dimidiās: & ſublato cortice,cyathos duos potioni ieiuno dato. GLANS
C quæ ano ſubiicitur,ad teneſmum & dyſenteriam. Myrrhæ,thuris,opii,croci,æqualia pondera ex aqua terito,colatóque,& glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores,& ano ſubiicito. ALIA glans ſiue collyrium,ad dolores mitigandos. Galbani, ſtyracis,ſingulorum drachmæ duæ: opii drachma. Collyria fingito vt ſuprà, & ano ſubdito. ALIVD collyrium quod ſubiiciatur,ad teneſmum & dyſenteriam valde efficax.

Opii drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ octo, croci, caſtorei,ſingulorum drachmæ ſex: thuris drachmæ qua-
D tuor: ex vino Attico collyria fingito. QVAE per inferiora iniiciuntur,ad dyſentericos, magnóſque dolores vel inflammationes: ἐνέματα à Græci vocatā. Seuū caprinum curatū liquato,& per inferiora iniicito: lac vaccinū cum medulla & oleo infundito: cremorē ptiſſanæ tepidū indito,& ſimiliter lac tepidū,& oleū roſaceum cū butyro:oleū roſaceū & butyrum cū albumine ouorū: vel aquā in qua lini ſemē decoctū ſit.Quòd ſi vigiliæ vrgeat, roſarum folia in aqua decoquantur, atque huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex ro-
E ſarum decocto ſolutum, cum tantillo cremoris oryzæ per inferiora iniicies: itē acaciæ partes duas, cremoris oryzæ tres: in ea ſimul myrta ad mellis ſpiſſitudinem coquito, ac omnibus mixtis, per anum drachmas quatuor indito. Ad dyſentericos eos potius qui profluuio non laborant,iniicere conuenit Lycii Indici lacte caprino ſoluti drachmas duas. ALIVD melius. Lactis caprini cyathos ſeptem aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas: mixta ſimul iniicito. ALIVD.
F Ex ſeuo hircino cū oryza aut farre cocto iniicies. Hæc ſanè per initia iniici debent: quòd ſi cācer inteſtina occupet,ſuccus lenticulæ cū melle optimo,præſertim Pontico,proficiet.interim alumen rotundum admiſcebis:nam illa purgare, hoc ſiccare poteſt. Sin autem latius cancer ſerpat,vt etiam putridæ particulæ deſcendant, in his muria ex ſale ammoniaco ventrem ſubluere conuenit:deinde paſtillum Fauſtinum iniicito, qui recipit,calcis viuæ, ſandaracæ,auripigmēti, ſingulorum drachmas quinque: chartæ combuſtæ drachmas triginta. Paſtillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor ſinguli pendant: iniicito
G autem cū myrti, lenticulæ, aliorúmque ſimilium decocto,aut cū vino. PASTILLVS Marcelli magnificus.

Chartæ combuſtæ drachmæ duæ, auripigmenti drachmæ quatuor: ſquamæ æris cremati totidem, opii drachmæ duæ, croci drachma,calcis drachmæ quinque,aluminis ſciſſi drach. quatuor, ſandarachæ drach. ſex, omphacii drach.tres. Ex vino myrteo aut ſapa Cretenſi paſtillos formato, qui ſinguli drachmam pendant, & cum myrti decocto in aluum dato. PASTILLVS ſine opio & calce,dyſentericis accommodus purgat enim, & cicatricem inducit. Malicorii drachma,gummi, hypocyſtidis,rhus Syriaci, ſingulorum drachma: lycii Indici drachmæ quatuor, amyli totidem,acaciæ drachma. Hæc omnia conteres,& ex aqua cui myrtum incoxeris, paſtillos finges:quūmque vſus poſtulat,ex cremore oryzæ, aut

lenticulæ,aluo infundes. Quòd si primum medicamentũ
nihil dolentem iuuerit,considerato num ex nigra bile af
fectus sit concitatus,qui pessimus est & periculosus. Opor
tet igitur medicamentum quoque fortius efficere, quod
recipiat salis ammoniaci partem vnam, spinæ Ægyptiæ
partes tres,veratri nigri partem vnam. Spinam & veratrũ
in aqua decoques: & sic postea salem decocto adiicies,a-
nóque infundes. Si mortis periculum instare videris,san-
daracham postea & calcem viuam æquali pondere admi
scebis. Hæc enim prosunt vbi nimia putredo oborta fue-
rit,vt paulatim in saniem cõuertatur. Quin & Musæ pastil
lus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Quòd si in-
flammatio rectum intestinum obsideat, lactis & cremo-
ris halycæ,ptissanæ,farrisque iniectio,dolores,illámq; mit
tigat. Si non magna fuerit alui profluxio,oleum ano indi-
tum lenire solet. Hoc autem in iis fieri debet qui enema-
ta continere nequeunt. In illis verò qui retinent, muriam
plerique iniiciunt: alii salis ammoniaci heminã vel plus
minúsve medicamento admiscent. Nos muriæ in quã o-
liuæ albæ conditæ sunt,heminam iniicimus, atque rursus
dimidiæ horæ spatio aut paulo maiori post deiectionem
interposito,pastillum in anum damus: qui sic retinetur,
quanuis nuda vlcera inueniat. Hæc dysentericorum, qui
ex ventris profluuio fiunt,curatio tota existit.

DE INTESTINORVM EXVLCERA-
tione, quæ propriè dysenteria Græcis dici-
tur, Cap. IX.

VEteres, dysentericos illos vocare consueuerunt in
quibus neque iecur est affectum, neque alia quæpiã
particula quæ morbum hunc afficiat, sed ipsorum tantũ
intestinorum exulceratio existit: quæ si negligatur, etiam
vlcera corpus depascentia (Græci Nomas vocant) interdũ
putredinem quoque generare solent, & interitus pericu-
lum ægro inducere: vbi verò accuratè internoueris qui-
bus in particulis morbus hic constiterit,ita ad conueniẽ-
tem affectus curationem venire oportet. Non parum au-
tem interest tenuiáne intestina an crassa exulcerata sint.
Nam superioribus affectis, curatio quæ per os adhiberi
solet,cõmodior existit: quemadmodum rursus humilio-
ribus infestatis,vel si circa rectum intestinum noxa inci-
derit,illa medendi ratio competit quæ medicamẽtis per
aluum inditis subiectísque administratur. Prius igitur ab
internotione auspicabimur. nam qui optimè internoscit,
optimè medetur. NOTAE exulcerationis in crassis
intestinis. Notæ eorum quibus crassa intestina exulce-
rata sunt,hæ contingunt. Rosiones in imis partibus,& cre
bra desidendi cupiditas, quæ Græcè tenesmos dicitur: si-
mul autem cum hac excretio comitatur. Nequaquam e-
nim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta
sunt: verùm supra stercus guttæ potius sanguinis, & natu-
ralis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiã quæ
excernuntur,carnosa apparent: quoniam intestinorũ quo-
que structura non tenuis & membranosa, sed carnosior
potius à natura condita est. Cæterùm considerato doloris
quoque magnitudinem, vt quæ & ipsa multum ad inter-
notionem conducat: obtusior enim & non acutus dolor
eos infestat qui crassis intestinis laborant. NOTAE
superiorum intestinorum affectorum. In tenuibus con-
traria horum magna ex parte eueniunt. nã rosione infe-
stante,non statim sed post aliquot horas æger ad excer-
nendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis deie-
ctionibus permixtus est, & dolor multo acrior existit: itẽ
quæ per aluum procedunt,neque pinguia,neque crassa ap
parent,sed tenuia & membranosa accuratè obseruantibus
videntur. SI IN mediis intestinis exulceratio exi-
stat. Quum neque deiectiones iis quæ ab vlcere ma-
nant,admodum permixtæ,neque omnino discretæ appa-
rent,coniiciendum est,in mediis potius intestinis affectũ
existere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolo-
re,si non statim post rosionem æger, neque multis horis
interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehe-
mens sit admodum,neque rursus insensilis,exulcerationẽ
ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ
quum ita habeant,reliquum est vt quomodo curatio fie-
ri debeat perscribamus. Sed considerãdum est num mor-

A bus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, an
alterius particulæ affectæ consensu prouenerit. Nam acci-
dit etiam vt ex toto corpore frequenter excrementa ferã-
tur,vel propter colliquationem,vel ob humorum vitiosi-
tatis abundantiam natura expellente. In quibus negotiũ
ægris facessere non expedit,vt quæ à facultate nos dispẽ-
sante pulchrè fiant,prohibere festinemus. Indicium autẽ
huius est,quòd æger excretione facta seipsum robustiorẽ
sentiat: & quum medicus deiectiones cohibere cogitat,
B videatur quidem paululum proficere, verùm non longè
pòst duplo copiosiora excrementa defluant: quare in hu-
iusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim pro-
pter copiam tale euenerit,tunc etiam sanguinis missionẽ
adhibere non est alienum,interdum etiam purgationem.
Ac sanguinis quidem euacuatio paulatim administretur:
& id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque co-
piosum educatur,vt ne ægri vires imbecilliores hinc red-
dantur. Similiter etiam purgationem non vniuersam,sed
& ipsam per vices tentabimus. Ad huiusmodi conuenit
C Theodoretum, quod & sanare ægrum & obstructione li-
berare abunde potest. Dantur scrupula quatuor, aut sex,
plus aut minus,pro ægri viribus, totum corpus respicien-
do,& nonnunquam per se, aliâs cum scãmoniæ lacryma,
siliquis sex aut septem. Atque hîc rursus ægri viriũ ratio-
ne habita,purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiã a-
loe probè lota,bene facere admodum creditur,præsertim
in quibus iecur corroborare volumus: accidit enim vt af-
fectus hic,etiam particula ista infirmante, aut inflamma-
tionem experiunte,quemadmodum & liene, & ventricu-
D lo,& venis meseraicis tali morbo affectis dysenteria exci-
tetur. Conuenit igitur (sicut diximus) vt vbi prius interno
uerimus accuratè num morbus ex consensu prouenerit,i-
ta tandem conuenienter curemus. QVID agendum
sit quum vlcus in recto intestino excitatum fuerit.
Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excre-
mentis,aut aliunde missis,aut in ipsum intestinum absor-
ptis,infestante, necesse omnino est tenesmos comitari,
& crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deie-
ctiones ramentosæ aut cruentæ existant. Tali ergo mede-
E ri victu potius humectante, hoc est inter olera quidem
intybo & malua,conuenit: ventrem horum facilẽ ad de-
iiciendum retinere,vt stercus citra impedimẽtum trans-
iens, ceu medicamen aliquod salutare,vlcera siccare pur-
garéque possit. Curare igitur oportet ne deiectio admo-
dum acris neque dura existat: ac potiones eiusmodi vn-
ctionésque in talibus vitiis admouendæ sunt vt venter
omni ex parte facilè soluatur. Noui enim quosdam dama-
scenorum copiosiore esu dysenteria absolutè curatos fuis
se,stercore citra impedimentum ab ipsis per aluum deie-
F cto: item alios quamplurimis vuis assumptis. Verùm tu-
tò expendendum est: aluo nanque commodè descenden-
ti,ea quæ corrumpunt,exhiberi non debẽt, sed medio v-
tendum victu: qualis est intybus,si coctus & non coctus e-
datur,etiamsi ægri maximè febricitent: item panis ex a-
qua tẽperata,aut vino valde aquoso, si vires imbecillimæ
esse videantur. Luteis autem ouorum, neque admodum
mollibus,aut duris etiam, ex decocto vescendum. Post
primos dies etiam suum petioli idonei sunt, cum troxi-
mis,aut intybis,aut brassica percocta,aut libo suminali te
G nui,aut halyca bene cocta. Quando verò deiectiones li-
quidiores sentimus,vel cucumerem sumere ipsos permit-
tito,vel gallinã absque sale copiosiore,aut garum. Sin au-
tem multa quædam fuerit caliditas, & æger temperamẽ-
to iuuentutis vigeat,tunc etiam isicium ex pisce ipsi dan-
dum est: iuuabit enim amplius. Sit autem intestinum ex
piscibus dura potius carne præditis,vt orpho, aut glauco,
aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas seruare
conuenit, crassius id quod influit & obtusius reddendo:
extrinsecus autem vtendum est lẽtiscino, præsertim flati-
bus imum ventrem distendentibus,& profluuio quodam
H deiectionum non adeo biliosarum aut acrium vrgente.
Oleum hoc esse debet non admodum vetustum: sin autẽ
fuerit, adiiciatur huic sapa, aut vinum odoratum, tenue.
Similiter etiam stomachus vino melino irrigandus est.
Adhæc vtatur æger maximè inter initia balneo crebrio-
re,& calidiore solio: magísque si aquæ potio & frigido-

rum ciborum esus præcesserit,ac pituitæ suspicio sit. Hoc
si contigerit,paulum ad calidiorem victus rationem incli
nandum est: & vinum exhibendum Sareptinum, aut Ty-
rium, aut ex iis quæ in Campania nascuntur, Britianum
aut Palmatianum.At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur,
quemadmodum vulgares pituitam illa esse putantes . sæ-
pe enim eiusmodi descendunt,interim sanè à rasura,aliâs
ab acrimonia albedinem nitorémque intestinorum de-
radente:ac vocant eiusmodi ignorantes pituitam, & frigi
dum humorem.qui meritò quum in notatione decipian
tur,etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellũt.
atque euenit multo magis intestinum ob malam medi-
cantium rationem deradi & intumescere.Idcirco non so-
lùm ab excrementis, sed etiam prægresso victu & natura
ægri, accuratè internoscas quòd pinguedo reuera excer-
natur,vel à rasura.Ita etiã ipse totũ victum instituito, nũc
ad calidius nunc ad frigidius,ea quæ adhibentur,conuer-
tens.Hæc solùm de victu dicta sint qui exulceratione sus-
tinentibus conuenire potest, non solùm in recto intesti-
no,sed etiam in omni dysenteria. QVIBVS enema-
tis in recti intestini affectu vtendum sit. Si recens sit
vlcus,& purgatione indigeat , eluere sola aqua mulsa per
clysterẽ oportet: sin autem suspicio quædã fluxionis ex-
titerit,adiiciatur aquæ lenticula,rosæ,rubi radix, atque i-
ta per clysterem eluatur. Puro autem vlcere facto,simpli-
cioribus primùm vtitor,vt amylo,Lemnia sphragide,hoc
est sigillo, & cremore oryzæ. Quòd si vlcus fluxionem ex-
periri videatur,amylo etiam,acacia vino macerata,& suc-
co plantaginis admisceatur. Probè autem facit etiam ter-
ra Samia,quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si
carnem inducere opus sit,lacryma thuris quoque adiicia-
tur.fit enim optimum medicamentum,quod carnem ge-
nerare,& vlcera ad cicatricem perducere possit . Compo-
nitur autem in hũc modum: Lemnii sigilli,terræ Samiæ,
pompholygis,acaciæ,lacrymæ thuris,gummi singulæ vn
ciæ.trita vino vna mistura inspergito : nam bene proficit.
PRAESTANTISSIMA quæ ano subiiciuntur, lõ-
go vsu à nobis cũprobata. At in quibus crebra desiden-
di cupiditas,multæque vigiliæ vrgent , vt etiam hinc vi-
res infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci hypo-
theta appellant,ex quibus & hæc multis adeo experimen-
tis probauimus. scriptura ipsorum in hũc modum habet:
Croci,thuris,myrrhæ,glaucii,singulæ vnciæ.acaciæ vnciæ
duæ,vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis
pineis similia,paulo oblongiora formato,ac dextrè subii-
cito. ALIA GLANS, quæ etiam Clidion nomina-
tur,ad tenesmos & alui profluuia efficax : nam doloris le-
uationem adfert quumprimum apponitur , somnum sua-
uem inducens. Myrrhæ Troglodytidis,glaucii,opii, sin-
gulorum drachmæ duæ: vino modico odorato excipito,
ac nucum pini magnitudine formato,subiicitóque. Exi-
miè confert iis qui tenesmo infestantur. CATAPLA-
SMA ad recti intestini inflammationem. Micarum pa
nis siliginei aqua maceratarum,croci,olei rosacei,oui to-
sti,palmularum Nicolai sapa maceratarum purgatarúm-
que: omnium æqualem modum probè læuigatum dupli-
ci panniculo illinito,ac vbi calefeceris,tepidùm ano sub-
iicito.Confert etiam rosaceum per se stuppa iniectum,im
positúmque:item in balneo illitum. Similiter decoctum
rosarum & lenticulæ tepidum per spongiam , & quæ his
sunt similia adhibeto. Hæc sanè recto intestino exulcera-
to inflammatóque,& crebris desidendi cupiditatibus cõ-
ducunt. SI CRASSA aut media intestina exulce-
rata sint. Si exulcerationem superius quàm rectum inte
stinum est,& crebram desidendi cupiditatem fieri con-
tingat,saniésque putridæ appareant , tum etiam efficaci-
bus vtendum & iniectionibus & glandibus, necnon iis
quæ extrinsecus inducuntur:verùm illa etiam quæ prædi-
cta sunt , glandium numero ascribantur . Atque hæc sanè
vsu satis sumus experti. MEDICAMENTVM quod
in dysentericis ano subiicitur. Vbi intestinum prædi-
cto lenticulæ, rosarum & aliorum spissamentorum deco-
cto antea per clysterem elueris,& veluti spongia absterse-
ris,hoc ano subiiciendum est,quod ista recipit : Croci,
myrrhæ,lacrymæ papaueris,thuris masculi, pares portio-
nes.Hoc prioribus similiter paratum,ano subiicitur: item

A colicis bene facere creditum est. PASTILLVS dysen
tericus. In quibus vlcus & nome quædam magna inte-
stina affligit,necesse est pastillis vti ex auripigmento,san-
daracha,& calce.Sunt autem plerique ad huiusmodi affe-
ctus inscripti, è quibus est & Faustinus , & δι' ἀρνογλώσσου
dictus:sed nullus adeo validè vlcera depascentia lenire so
let vt qui à me paratur pastillus : cuius vim plerique præ-
stantissimi medici in ipsis operibus admirati sunt:recipit
autem hæc. Auripigmenti,sandarachæ, squamæ æris, sin-
gulorum drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorum
B instar per æstum caniculæ,ita adiicito opii drachmã, cal-
cis viuæ drachmas duodecim,balaustii,hypocystidis suc-
ci,chartæ combustæ,singulorum drachmas decem.Læui-
gato rursus ex vino myrteo,aut spathite , aut Aminæo,ad
dies viginti: excepta in pastillos redigito , datóque viris
drachmas tres,mulieribus duas,pueris vnam:ac refrigera
to in vmbra,vtitórque . præstantior autem pastillus fit si
vetustescat.Porro in hunc modum ipso vtitor: postquam
ex decocto lenticulæ clysterem ægro prius inieceris,tem-
C pore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum
modico adipe hircino immittas,ex vino generoso antea
læuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur,mi-
sturæ dimidium. Cæterùm ægrum prius nutrito,atque ita
medicamentum ei indito , ac continendum permittito.
Post hunc pastillum , alterius meminisse superfluum est.
Tantum de dysenteria ob exulcerationem crassiorũ aut
mediorum intestinorum proueniente dictum esto.
SI DYSENTERIA in tenuibus intestinis constitua-
tur. Quòd si erosionem in tenuibus intestinis fieri con-
tingat,medicamenta potius quæ per os assumuntur dare
D conuenit. Eiusmodi autem sunt , inter simplicia quidem,
Lemnium sigillum ex posca potum : item lac caseosum
in omnibus veteris fluxionibus acribus saluberrimum est
remedium.oportet autem prius decocto candentes calcu
los marinos iniicere,ac rursus sensim coquere,donec ma-
ior serosi recrementi portio consumpta fuerit:nonnulli e-
tiam ferramenta potius candentia prius calculorum vice
lacti iniecerunt. Quum enim ferrum astringens quippiã
habeat,hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrẽ
efficax reddit. Nonnulli etiam caninum stercus tenuissi-
E mum ei admiscuerunt. Verùm hoc ratio non exigit vt fa-
ciamus,quum & cibi & medicamenta à natura nobis do-
nentur, necnon herbæ quæ cum aceto coctæ potæque vẽ
tris fluorem desiccent. Commodius autem erit , admixto
ei quodam ex iis quæ dysenteriæ & cœliacis affectibus
conueniunt,& in igne fumi experte frixa sunt. Quæ verò
iniiciuntur,sunt hæc,rhus rubrum,succúsque eius,ompha
cium, malicorium, galla, & cochlearum tostarum cinis.
Apti verò sunt etiam acini vuarum,myrta,mespila,corna,
& cotonea. Portulaca verò dysentericis salutaris cibus est,
F succus ipsius potus efficacior. Plantago similiter calori-
bus potissimùm conuenit:item rubi semen & flores, nec-
non lenticula bis aut ter decocta,exhibitáque. Iã in quer-
cu liber qui cortici & ligno intercedit, aut tunica putami
ni glandis subiecta,potui ægris propinantur. Mori fructus
subitò exsiccatus,medicamentum fit abundè astrictoriũ,
vt etiã dysenteriæ & cœliacis affectibus opituletur. Con-
tunditur autem miscetúrque obsoniis : quemadmodum
rhois semẽ,si ex aqua ipsum,aut vino,aut vt dilutum quis
bibere voluerit, cœliacos & dysentericos adiuuat. Porro
G etsi aliorum complurium simplicium medicamentorum
meminisse liceat,satis tamen est ad subiectam materiam
ista deligere,& contra præsentem affectum eadem com-
ponere. Non absurdum autem est etiam ea nos meminis-
se quæ frequenter sumus experti. MEDICAMENTA
composita ad dysentericos & cœliacos. Medicamentũ
quod ex fructibus pomaceis constat,prædicto affectui est
commodissimum:in quibus etiam potissimùm intempe
ries ventris,iecoris,aut stomachi existit, quæ intestina ma
gis fluxionibus opportuna reddit . Mala Punica integra,
H mala cotonea , singula viginti:rosarum siccarũ sextarius,
prunorũ syluestrium sextarii duo,sorborum aluum astrin
gentium sextarii duo, pira & mala triginta , rhus Syriaci
sextarii tres,siliquæ,quas Græci Xylocerata dicunt , qua-
draginta:myrtorum nigrorum sextarius, musti Aminæi,
quod satis est:decoquito omnia testa, aut cacabo , donec

mellis habuerint ſpiſſitudinem:coniicitóque in vas ficti-le,& quum vſus poſtulat,exhibeto. CATAPOTIA ad dyſentericos & cœliacos. Gallæ omphacitidis non perforatæ,opii,ſingulorum vnciæ duæ,petroſelini vncia. Excipito aqua,fingitóque catapotia,ac dato ciceris inſtar, ad vires reſpiciens,etiam modum coniicito. Hoc medicamentum calidis admodum intemperamentis opitulatur,calidioribus autē etiam cremor ptiſſanæ cum polenta & vino potus.At in quibus iecur valde infirmum eſt, & ventri fluxionem tranſmittit, aut obſtructione laborans diſtributionem impedit,bene facit etiam picra:omnium maximè aloe elota, & in catapotia redacta. Porro ad dyſenteriam ex frigiditate contractam, groſſi potæ mirum eſt quàm conueniant.oportet autem ipſas vaſe æreo comburere,atque ita ex eis quod tribus digitis comprehendi poteſt exhibere:atque id tertiò facere. Detur autem ex vino generoſo,præſertim in diuturnis affectibus ac validioribus agricolarúmque corporibus. DYSENTERICVS paſtillus per os datus,ad omnia interna,omnémque fluxionem valēs. Aniſi drachmæ duæ, alterci drachmæ quatuor,apii ſeminis totidem, opii drachmæ duæ: febri carentibus,ex vino:febricitantibus autem & ſuperioribus inteſtinis affectis,ſi multæ vigiliæ vrgent, ex aqua datur. Potus verò ante medicamenta quæ inferius induntur,ſtomachum ab enematis ſubuerti non ſinit.

De epithematis & vnctionibus.

In dyſentericis affectibus,ab illis vnde morbus excitatus ſit,per totam curationem incipiendū eſt, & ægro ſuccurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tum copia excrementorum,tum frequentia deſidendi, & quæ ex his ſequitur virium imbecillitate & cibi faſtidio. Vnde non ſolùm contentum eſſe oportet iis quæ per os exhibentur, & per enemata iniiciuntur: ſed etiā per ea quæ extrinſecus imponuntur,opitulari conandum eſt. Conueniunt igitur potiones,& epithemata,quorum compoſitiones exponendas vobis cenſui. EPITHEMA dyſentericis & cœliacis efficax. Alterci albi ſeminis vnciæ quatuor,aniſi, roſarū floris, rhus Syriaci,hypocyſtidis ſucci,balauſtiorum,ſingulorum vnciæ duæ:opii,croci,ſingulæ vnciæ.Hæc ſingula ex vino myrteo læuigata mixtáque ſimul,in paſtillos redigito,atque in vmbra refrigerato. Quum vſus poſtulat,contundes & incernes quantum ſatis eſt. Palmulis patetis excipito,ac in linteolum illita imponito. CERATVM optimum. At in quibus ſtomachus potiſſimùm infirmus fluxionem inteſtinis tranſmittit,hoc quoque vtitor cerato quod iſta recipit: Palmularum pinguium vnciam, maſtichæ tantundem, aluminis liquidi vncias ſex,aloes vnciam,vini & roſacei quod ſatis eſt:confecta diligenter,imponito. EPITHEMA dia œnanthes. Hoc quoque medicamentum ad dyſenteriā bene facit,in quibus etiam os ventriculi affectum eſt, & inteſtinis fluxionem tranſmittit. Œnāthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ ſucci drachmæ quatuor,ſtyracis totidem: acaciæ drachmæ octo,roſarum ſiccarum totidem, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ ſex,vini auſteri,& olei myrtei quod ſatis eſt, picis drachmæ ſex,ceræ drachmæ ſedecim.Mirabiliter confert.

EPITHEMA ad teneſmos potiſſimùm, & cruentas excretiones cum frigiditate. Ceræ vnciæ ſex,picis, croci,aloes,acaciæ,amomi,aniſi,ſingulæ vnciæ:ſtyracis ſeſcūcia,adipis vnciæ quatuor,carpobalſami totidem,gleucini vnciæ duodecim. VNCTIO dyſenterica. Rhei drachmæ quatuor, omphacii drach. duæ, hypocyſtidis,gallarum,myrtorum,ſingulorum vnciæ quatuor. Vino myrteo excipito.Bene facit illitum,& iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito,& ante & poſt. Hoc ad teneſmos ex frigiditate contractos omnium maximè valet:adhæc Maſuchas cum malicoriis,gallis,acacia, myrrha,ladano,aloe,iunci rotundi floribus, roſis, ſpica nardi, & horum ſimilibus conuenire admodum ad huiuſmodi affectus creditur. Oportet autem artificem ad dyſenteriæ ſpeciem etiam remedii miſturam accommodare:vt ſi vitium ex calida quidem intemperie prouenerit,frigidorū facultas præpolleat: ſin autem ex frigida cauſa, calefaciētium roborantiúmque modus intendatur. Talis porro eſt materia omnium odoratorum, vt calamus aromaticus, iunci odorati flos,ſpica nardi,atque his ſimilia cataplaſmata:in quibus inteſtinorum maximè fluxio moleſta eſt, ordeaceam farinam,ſapam & acetum coquito plurimùm,& obducito.Hoc & ad ſanguinis profluuium mirificè confert:item ex polenta & prædictis odoratis medicamentis cataplaſma ſimiliter facere creditur. Oportet autē ex vino aſtringenti,vt lentiſcino,aut melino,coctum,tepidum apponere.At ſcire licet,fieri non poſſe vnquam vt inteſtinorum exulceratio curetur niſi quis materiam ex aliis particulis influentem,prius coerceat.Accidit enim(vt dictū eſt)etiam dum viſcera expurgantur,aut inflammationem aut imbecillitatem experiuntur,inteſtina fluxione laborare,exulcerarique: adhæc ob totum corpus contabeſcens, interdum quoque ob caput materiam tranſmittens,& ſtomachum fluxioni obnoxium,id euenit.Nam in iis qui dyſenteria per conſenſum totius corporis contabeſcentis laborant,vitandi ſunt paſtilli qui ex ſandaracha, calce & ſimilibus parantur, intemperatum magis corpus reddētes, magiſque ipſum colliquantes. In illis autem vtendum ipſis tantùm eſt in quibus deiectiones depaſcentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego ſanè quendam conſpicatus ex iis qui contabuerant,à paſtillis ei oblatis magis irritari,iuſſi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerantibus,vt pepone ſine medulla, intybis, bulbio & iſicio:atque hoc victu citra medicamentum, ægrum morte ipſi expectata liberaui. Ac multos alios qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infeſtarentur, victu etiam ſolo ad ſuperantem intemperiem accommodato curatos noui.Non igitur feſtinandum eſt(vt dixi)vlcus depaſcens, cum foris, tum intrinſecus & antidotis & paſtillis medicari.

DE LIENIS AFFECTIBVS, EX libris Philagrii, Cap. X.

QVemadmodum & reliqua corporis viſcera,ita & lien intemperies experitur. Nam refrigeſcit,calefit, ſicceſſit & humectatur. Deinde vt omnibus intemperierum generibus affligitur,ita & alios ſæpe morbos ſuſtinet. Nā obſtruitur,augeſcit,& inæqualiter intumeſcit,extenuatur, ad partes aliquas protenditur,inflammatur, indureſcit, & ſcirro obducitur. Nunc igitut ſingulas eorum notas & curationes perſequemur. NOTAE frigidæ intemperiei.

Lien frequenter intemperie,præſertim frigida & humida laborat:idq; magna parte ex cibo & potu frigido ſubinde aſſumpto:qualia ſunt aqua frigida, oſtrea,bulbium, caro porcina,fructus pomacei copioſi variique, præcipuè per æſtatē.Quippe calor in liene ex his,præſertim ſi ex locis humidis proueniant,imminuitur: necnon balnei vſu poſt cibum, & venere non modò frequenti, & ampliore quàm res poſtulat, verùm quum ſtomacho cibis potúve repleto,& crudo adhuc exercetur. Nam frigida intemperies facilius quàm calida(vt dictum eſt)in liene augeſcit: præſertim autem in illis corporibus quæ humoribus redundant, cruciantur doléntque,tumore partis præter naturalem modum adaucto.His color non ex toto niger,ſed ſubliuidus & plumbeus accidit. SIGNA calidæ intemperiei. Calida lienis intemperies maximè ex febribus & nimio ſolis æſtu contrahitur. In febribus enim ſanguine accenſo lien extenditur & intumeſcit: & quia natura rarus eſt,ideo ſanguis aduſtus feruénſque in eum defluēs, in magnum tumorem ipſum extollit,diſtenditque. Æſtas enim & calida aeris conſtitutio lienem offendunt, quum homo plus iuſto fuerit calefactus.Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris,ita & humidi & ſicci qualitates facere conſueuerunt. Quæ ex præcedentibus aere, cibo & potu prouenſunt,à prudente cognoſci poſſunt : quia hinc defluxiones augentur,flatus generātur,& morbi increſcūt.

CVRATIO calidæ & ſiccæ intemperiei. Calida & ſicca intemperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, ſiue extrinſecus,ſiue intus per cibos & potus adhibitos. Ex oleribus conueniunt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita: item cremor ptiſſanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Extrinſecus oleum roſaceū,melinúmque, & ex eis epithemata confecta proſunt. Adhæc etiam ſuccus vuæ immaturæ,aut portulacæ, aut ſemperuiui, & teneri vitis turiones. CVRATIO frigidæ & humidæ intēperiei.

Frigidæ

Frigidæ humidæque intemperiei calida & ſicca præſidia conueniunt: verùm ſicca & frigida intemperies magis quàm humida & frigida conſiderari debet: quibus illa extrinſecus adhiberi oportet medicamẽta quæ cũ butyro, cera noua, œſypo, oleo cyprino vel irino, conficiuntur, aut horum ſimilibus, cum adipe anſerino, vel porcino recenti, addito ſtyrace & ammoniaco pingui: quibus admiſceatur herbæ bugloſsi, aut dulcis radiculæ ſuccus. Quin & balneorũ vſus, & oleorum, ſi inungantur, prodeſt: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires inſtaurentur, adhibendum eſt. De iis quæ extrinſecus calefacere & humectare poſſint, abunde ſit dictũ. Obſeruandum autem ne fortè corpus humoribus plenum ſit: & dum ipſum incaleſcit, humor in liene augeſcat: & ſi tibi manifeſta copiæ ſigna apparuerint, æger euacuari debet, & ſic tandem ſanari intemperies. Cibi vtiles ſunt qui optimum ſanguinem generant, gallinæ domeſticæ, phaſiani, perdices, & omnes aues quæ in mõtibus degunt, pullique colũbarum. Ex pedeſtribus probatur caro porci, qui mediæ fuerit ætatis: hœdus, & ipſe mediocris. Ptiſſanæ cremor cum melle optimo & pipere modicè conditus, vtiliſſimus eſt. At conuenit vt viſcera omni inflammatione vacent, ne à mellis calore aut ſiccitate offendantur. Nam dulcia omnia naturaliter præcordiis & viſceribus ſunt inimica: eóque etiam vinis calidis & humectantibus, præſertim natura dulcibus, abſtinere conuenit. CVRATIO calidæ & humidæ intemperiei. Itaque ad calidam nunc & humidam intemperiem tranſeamus. Externa eius curatio vtiliſſima eſt quæ medicamentis conſtat ſiccantibus, nempe ex alumine, pice liquida, aceto, foliis roſarum, oleo roſaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compoſitis. huiuſmodi enim adſtringentia adhiberi debent. Intus autẽ curabitur intẽperies cibis non pinguibus, qui ſanguinem ſicciorem frigidiorémque reddant, qualis eſt caro ceruina. Lẽticula verò, quia melancholica eſt, & ſanguinem craſſum generat, prohibenda eſt: oryza & nux auellana rectè aſſumuntur: necnon panis ex ſimilagine lota confectus, caſeus recens, & lactaria: carnes recentes, hœdina & anſerina. Item ex herbis, ſpondylium, aſparagus, bryonia, & ſalſamenta omnia. Verùm his non crebrò vti conuenit, vt quæ ſpatio temporis melancholiam procreent, & ſanguinem craſſum manifeſtè producant. Vinum autem ſit adſtringens, calida temperatum. De compoſitis intemperiebus hæc dicta ſint: nunc de ſimplicis intemperiei curatione agemus. DE ſimplicis intemperiei curatione. Simplex intemperies, aut calida, aut ſicca, aut frigida, aut humida, cui ex compoſitis ſupradictis intemperiebus, cibi & potus ſimplices & compoſiti, vel medicamenta quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent. CVRATIO HVMIDAE intemperiei. Humidæ intemperiei optimum eſt medicamentum ſalis flos, ſiue per ſe ſolus, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in veſica aliqua exceptus, lieni adhibetur. Quin & ſalſugo, & ſalis ſpuma cum cerato quopiam ac modico aceto permixta, commodum humidi lienis affectui medicamentum præſtabunt. Proderit & quinquefolii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſſile, adeò in teſta vſtum vt quod in ea adſtringens eſt abiiciat. Poteris etiam ipſe medicamentum ex plantaginis foliis, radicibúſque quinquefolii, ac flore ſalis, pari vel impari modo permixtis exceptíſque, componere medicamentũ, aceto quod ſatis eſt adiecto, & pice ſicca in poſca liquata: nec nõ cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrũ flore ſalis ſanari dixit, idque bene. non enim ad intemperiem ſolùm facere cenſendus eſt, ſed etiã tumores ex craſſis humoribus & viſcoſis induratos iuuare ſolet. cõſumit durities, & fortiter extenuat. Eã verò de qua diximus intẽperiẽ deſiccari tantũ oportet: ad quod optimè facit medicamentum ex ſalicis ſucco confectum. Inciſus enim ſalicis arboris cortex lacrymam emittit, quam vni aut alteri ex prædictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medi-

A camentum reddes. Verùm ante medicamẽtum fricationes optimè conueniunt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſſint diſcutere. CVRATIO ſiccæ intemperiei. Sicca intemperies frictione adhibita diſſolui poterit, nutriri, & humida effici. Huic prodeſt balneum dulcis aquæ, item vnctio ex dulci oleo applicata: præterea ptiſſanæ cremor ad vngendum eſt vtiliſſimus: vel ſiquæ eſt talis frictio corporis qualem in podagræ curatione dicemus. CVRATIO frigidæ intemperiei. Frigidæ lienis intemperiei quæ B adhiberi debent non ſunt exigua, præſertim quæ iã dicta ſunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, ſimiliter & cerata & myracopa. Talia ſunt etiam acopa quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta perſanant. CVRATIO calidæ intemperiei. Calidam intemperiem oleum roſaceum ſolum, aut melinum, & quæcunque ex his cõponuntur medicamẽta, tũ cerata, tum epithemata, diſcutiũt: præter hæc, ſuccus omphacii, portulacæ, ſemperuiui, & teneræ vitis palmites, ſimiliáque.

C

DE LIENIS INFLATIONE, Cap. XI.

INflatio ex ſpiritu generatur: & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ cõtrarius excitatur: id quod accidit ex leguminũ, aut bulborum, aut palmularum caſtanearúmve eſu, aut ficuum, vel malorum, vel mellis, dulcíſque vini vſu. Hæc enim omnia non modò lienem inflant ſpiritu, ſed etiam colum, meſenterium, ventrem & ſtomachum flatibus diſ- D tendunt. Facilè autem deprehendere licet an ex cibis tãtùm inflatio excitetur. nam ſi ex his nihil aſſumptum fuerit, ad aliam cauſam morbus referri debet. Quòd ſi lien flatibus diſtendatur, & in amplum tumorẽ attollatur, ægérque interrogatus, id ſe citra pondus & loci ipſius grauitatem ſuſtinere dixerit, tunc ex cibis frigidis malum accidere cognoſces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, *κλύδωνας, id eſt ad uerbum fluctuationes,* vbi paulo liberaliorem potum aſſumpſerit, experitur. Vt enim in vtre aqua, ita in ventre co- E pioſior potio ſonitum elidit quum agitatur. Si autem qui inflantur, frigidos cibos aſſumant, frequenter eructant, poſtea autem ſingultiunt. Quòd ſi nihil horum in ventre contingat, lien autem tendatur, pungatúrque citra aliquam grauitatem, flatuoſos ſpiritus eſſe putato. CVRATIO inflationis. Iis igitur qui intumeſcunt, medicamentum dioſpoliticum dari debet. Piper enim & cuminum calefaciunt: ruta flatus diſcutit, & partem affe- F ctam iuuat, humoréſque pituitoſos imminuit: nitrũ ventrem ſubducit: mel ſimiliter purgat, calefacítque, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamenta faciunt διὰ καλαμίνθης & διὰ τριῶν πεπέρεων. Epithema verò διὰ σπερμάτων, *ſic uocatum quòd ex ſeminibus conſtet,* huic malo auxiliatur. Iam melanthium, apii ſemen, aniſum & petroſelinum, trita pani apud piſtores inſpergi debent: eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiã ceſtrum, adiantum, & polypodium modicè adiicientur, præſertim quum lien indureſcit. Tunc ſcolopendriũ quoque & ſplenidion herbæ ex G vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato, prædictis potionibus & epithemate diaſpermatωn vtêris. hæc enim adhibebis ſi hydropicus morbus inde non ſubitò accidat: ſin autem repentè prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops tympanites plerũque inter initia oriri ſolet: quod vbi acciderit, medicamenta tum quæ inflationẽ tollunt, tùm quæ calefaciũt, ſi adhibentur, affectũ magis augẽt. Nam multi dũ medicamẽtis eum deſiccare vellent, maiorem duritiem excitarunt. Potui verò dare eis viticis ſemen torrefactum, petroſelinũ, melanthiũ, aniſum & ſiſon, expedit. His e- H nĩ ſingulis lienis duritia & ſcirrus in eo factus curatur: & ſi flatibus plenus ſit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut poſca. Porro ſunt & alia huic vitio accommoda, vt ſerpyllum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthe ſicca & viridis, piper, rutæ (maximè

(syluestris) semē, peucedanum, præsertim ipsius liquor: costum, cardamomum, marrubium, eryngium, centaurium minus, præsertim ipsius succ⁹: chamædrys & chamæpitys. Ex his enim medicamentis aut vnum duntaxat, aut duo triáve, aut simul etiā omnia, inflationi potu bene faciūt.

INDICIA INFLAMMATIONIS LIENIS ex solo sanguine, Cap. XII.

QVòd si sanguinis copia in lienem confluxerit, & ex eo inflammatio indidem orta fuerit, dolórque cum tumore & tensione, & multa grauitate vehemēter vrgeat, interim obstructio membri excitatur, vnde scirrum & inflammationem plerunque contrahit: interdum etiam sine dolore augescit, durúsque efficitur. quod tactu subinde cognoscere possumus: quippe tangentibus facilè apparet. Item quum ex duritie in mollitiem largiorem deductus fuerit, attollitur adeò vt super musculos qui extrinsecus incumbunt excrescat. Ego enim sæpius vidi non solùm ventrem & stomachum, sed etiam dextram præcordiorum partem, & pubis pectinem, lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abundantia ventrem indurescere, corpus humoribus vigiliisque extenuari, & faciem emacrescere. Nam ex liene ipso carnes colliquescunt, & magna sitis vrget. In primis enim lienis tumor apparet humidior, dum scilicet humor adhuc fluit: vbi verò collectione facta induruerit, necesse est vt iugulum non sentiat alimentum, & venæ in musculis foras prodeant, color melācholicus aut pallidus fiat, & aqua subter cutē subsequatur. SIGNA inflammationis ex humore bilioso. Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit, totum corpus calidum, & non sine febri esse videtur, oculi tincti sunt, vrinæ coloratiores, acrésque, aut flauæ, aut rubræ existunt: ægri sitibūdi frigidam bibere appetunt, animo sunt abiecto, citò furiunt, os habent amarum, cibum fastidiunt, vigiliis torquentur & ventris turbatione, linguam habent flauam, atque alia id genus similia quæ bilem testantur. SIGNA inflammationis ex humore melancholico.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præsertim facta iam inflammatione, cutis & vrina nigrior efficitur. In toto corpore bilis atra abundat, gingiuæ nigræ apparent, sitis vrget: &, si ægri frigidam potionem assumpserint, magis cibum appetunt INDICIA inflammationis ex humore pituitoso. At si humor pituitosus in liene collectus inflammationem peperit, color pallidus aut eius naturæ similis inuenitur, oculorum, linguæ & cutis corporis: ægri non sitiunt, sed cibos appetunt, si pituita nō salsa in liene fuerit. Hoc ergo scire licet quòd ex pituita quotidie febricitant: ex bile tertio die: ex melancholia quarto. CVRATIO inflāmationis.

Nunc de inflammatione lienis curanda agendum est. Ac primùm vniuscuiusque humoris signa cōsiderari, atq; sic tandem curatio adhiberi debet. Recidiuæ autem gratia, non magna solicitudine, nec pluribus verbis opus est. nam vbi illa semel curata fuerit, non facilè reuertitur: rarius enim quàm alia viscera, lien inflammatione conflictatur. Hoc autem curandum est vt pro humoris natura ex quo generata est, conueniens, non autem contraria, adhibeatur curatio. Num enim cibi potúsve aliqui morbo occasionem dederint, aut aliquid extrinsecus accesserit, omnia internoscere oportet. Similiter ociosine ægri fuerint, an exercitio ac labore se fatigauerint, an balneis frequēter aut nūquā vsi sint, aut ex accidētine an à parētib⁹ hūc affectū sustineāt. His diligēter examinatis si inflammatio lienem exercet, primùm sanguis detrahi, deinde purgationes adhiberi, postea medicamenta extrinsecus imponi debent. Primùm sanè vtendum appellatis epelatis, *id est iis quæ aluum subducunt*. nec non clysteriis. Vomitu autem tentanda purgatio est, quum humores in vētriculum influunt, ibique supernatant. tunc enim citra vllam moram purgare eos oportet. Quòd si venæ sectio omnibus visceribus inflammatis præsentissimum est remedium, maximè certè in lienis inflammatione adhibenda est, si nihil contrà suadeat, nempe ætas, aut vires aut locus, aut consuetudo, aut aeris constitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnū ventris profluuiū. hæc enim in sola ista causa dilationem suadent. Sin autem ætas aut vires non prohibeant, venam brachii sinistri interiorem secabis: si ea non appareat, media ferienda est: si ne ipsa quidem in conspectum proueniat, humeraria incidenda est: si nec ipsa quoque cōspiciatur, ea quæ minimo digito vicina est aperiri debet. Etsi verò hinc minus sanguinis euacuetur, tamen quantulacunque inde tentata inanitio, præcipuum lieni ad sanitatem adiumentum est. Quum sanguis fluit, attendendum est valdéne rubens sit, & purus, an liuidus. Nam si liuidus est, aut æquo rubentior, copiosior auferri: si purus ac sincerus, paucior debet. Verùm sic extrahendus est ne vitalis facultas deficiat. DE IIS quæ aluum subducunt. Post sanguinis missionem ea dari oportet quæ aluum solent ducere, quorum formam habes superius expressam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his similia.

DE FOMENTIS. Tempestiuum igitur est vt de astringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato rectè accommodantur. Quare conuenit post euacuationem fomenta ex eis adhiberi, primùm quæ humores influentes reprimant, deinde quæ hos particulæ impactos discutiant, digerántque: ita tamen vt etiā quæ lienis robur, quo actionem suam obit, conseruent, admisceantur. Si quidem modicus fluxionis sit impetus, mediocria præsidia: sin validus, valida applicabūtur, quæ citra noxam calefaciant. Vbi igitur non vehemens vrget inflammatio, vino austero, & oleo quodam tenui, vt lentiscino aut melino, lienem fouebimus. Sin autem vehementior vrgeat, omphacino, aut rosaceo: quæ si nō adsint, turiones oleæ, aut rubi, aut mespili, aut mali, aut mala ipsa, ex oleo lentiscino aut melino cum vino mixto coquentur: & si hoc non satis proficiat, thymus, origanum, & nardinum oleum imponetur. At si humores valdè calidi lieni influxerint, aut febris quædam superueniat, lanam succidam tenui quodam oleo cum vino mixto copioso imbutam superimpones. Hanc nolentibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnanthen, aut spinæ Ægyptiæ semen. Mediocris sanè inflammatio per initia hoc modo curanda est. Sin autem nimius calor infestet, admouenda sunt olea qualia diximus: & acetum cum vino, aut certè vinum austerum oleis est admiscendum. Et attendendum ne caput feriat: vt quod facilè huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapam aut vini dulcis modicum oleis admiscere conuenit. sin autem crassior sapa existat, aqua admiscenda est. Porro si frigidus humor inflammationem excitauerit, adiicienda sunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuātem corroborantémque habeant. His autem non adeò frequenter vt vino & oleis vtemur. DE CLYSTERE.

Ad euacuandū autem ventrem per morbi initia, vel in augmento, clysteria adhibenda sunt: atq; tūc magis quando calor non nimium ardens vrget. Ex mulsa autem & nitro, necnon aphronitro & sale, euacuatio tentari debet. Verùm iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus non semel tantùm, sed bis términe singulis diebus fiet: multo autem magis quando sanguinis detractio prætermissa fuerit. DE CIBO. His temporibus solo ptissanæ cremore æger nutriendus est: illius penuria, aqua & solo pane: ipsámque aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æstuet, aqua non ex toto calida, sed modicè refrigerata offeretur. Hæc per initia ad statum vsque fieri debent. DE STATV.

Quum morbus iam in statu est, post fomenta cataplasmata eis inducemus, vbi prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino sequetur si corporibus nondum humorum copia liberatis, calida medicamenta adhibeantur: vel si crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut si ægri crassis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut sepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut ostreis, aut vuluis porcinis vel agninis, aut carnibus porcinis, aut salgamis & congelatis pin-

guioribus, & multum frigidis: adhæc si in otio degerint, & post cibũ lauarint: præterea si pauperes pane copioso, lenticulis, vel carnibus bouillis, vel ouillis, item piscibus qui humorem melancholicum & copiosum sanguinem generant, vsi fuerint. Qui igitur tali cibo nutriti venæ sectionem subductionémque ventris detrectant, iis talia cataplasmata adhiberi non debent. nam humor horum caliditate collectus copiosior, hominem occidit. Quum igitur morbum in statu esse videris, clystere aluus ducenda est: vbi autem febris iam declinauerit, absinthii decocto ex oleo lienem fouebis: huius penuria, ea quæ non nimium amara sunt aut adstringentia adhibebuntur, quale est oleum rosaceum aut melinum. At si tensio vel dolor sine ardore partem exerceat, iridis quoque & cyperi modicum, aut simile quippiam oleo iniectum conuenit. Nam hæc virium lienis conseruandarum facultatem obtinent. Optimum verò est vt quotidie, semel aut bis, satisque diu adhibeantur. Tertiò enim ex oleo fouere vitandum est. id quod de cataplasmate quoque adhibẽdo obseruare oportet.

DE MEDICAMENTO purgante, aut decocto, aut iniectionibus. Quum æger meliusculè habuerit, mutanda sunt auxilia, venter lenibus medicamentis per os assumptis subduci debet, quæ ex ptissana cocta aut ex aqua potui dantur. Quin & oxymeli ad hoc commodè accipitur, vt quod mediocriter cum aqua temperatum sit. Vteris igitur & mulsa simul, & apomelite, & ad vrinam ciendam idoneis potionibus: qualia sunt apii & asparagi radicum cum aqua decoctarum iuscula. At per aluum iniicies ptissanæ cremorem cui incoxerit polypodion, thymus, origanum, medulla cucurbitæ syluestris: necnon veratrum nigrum, centaurium minus, cnicum, capparis cortices, & alypum. deinde nitrum, mel, & oleum admisceri debet. Cucurbita syluestris pituitam educit: cnicus & veratrum nigrum atrã bilem: thymus, alypum & centaurium, flauam. Per initia modicè his vteris: processu autem temporis validiores purgationes, non solùm per aluum, sed etiam per os exhiberi debẽt, nempe epithymũ, cnicũ, polypodiũ, alypi semẽ, & granum cnidium. Cnicus coctus flauam bilem educit: polypodium humores mixtos, quemadmodum & capparis cortex, & centaurium. Verùm ista paulatim adiecta potioni ex ptissanæ cremore autoxymelite dare ratio est. admisceantur autem ptissanæ inter coquendum cnicus, polypodium, & veratrum nigrum. Quòd si loco ptissanæ halycam in cibum aut alia crassi succi assumere præceperis, lien prorsus in scirrum obdurescet, nullóque modo, aut certè vix, sanari poterit. At lien & iecur per initia inflammationis, & dum ipsa confirmata est, fortiore medicamento purgari sine periculo non possunt. Nam iecur ex inflammatione intumescẽs, angustos meatus obtinet, & medicamentum purgans humores in eo collectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari potest. nam ex toto corpore superfluos humores attrahit, & affectus purgatione discutitur, vel minuitur. Validis autem purgationibus lien ante statum & post irritatur: imò neque extrinsecus in statu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur aut discutiatur. Nam tota eius substantia non in melius, sed in deterius magis vergit, duriórque euadit. Quare dum morbus in statu est, lenibus vti medicamentis oportet: qualia sunt quæ modicè calefaciunt, & humectant, non ea quæ desiccant. Cataplasmata igitur & fomenta quæ diximus, adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuatur, quando humor qui in eo supernatat incalescit. Quod vbi cognoueris, & morbus in statu est, cataplasmata inducenda sunt.

DE PARANDO cataplasmate. Quum ergo morbum in statu esse deprehenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida, & humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet: vt ex lini semine, & oleo chamæmelino: cui adiiciatur hordei aut fabarum farina. hæc enim modicè calefaciunt. Sæpius autem, vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus: interim acetũ quoque addidimus. Quòd si pars inflammata non multum incalescat, & necesse sit humorem discuti, tutò fœnũgræcum sine aqua prædictis admiscere licet: & si qua scirrosa inflammatio fuerit, aut crassi humores in liene generati, aceto vteris: necnon amara lienosis admiscebis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit: ob quod ei absinthium, & cappares in cataplasmate, & acetum, vbi morbus declinauerit, expediunt: quando etiam purgans medicamentum augere conuenit.

DE CIBO & potu. Cibi leuiores, & vinum tenue albúmque exhibebitur. Hæc enim aluum subducunt, & vires lienis corroborant: necnon febrim per vrinas discutiunt. Suillæ autem carnes, & ouillæ, item halyca, oua, pisces pelagii & palustres, adhæc aues quæ in paludibus & aquis degunt, prohiberi debent: non autem illæ quæ siccis locis aluntur. Quos enim liene crassis infarcto humoribus laborantes, medici imperiti carnibus quadrupedum nutriunt, & in statu morbi ouis sorbilibus, & halyca, nonnunquam etiam sorbitionibus ex tritico aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quàm adiumenti afferunt. Nam halyca nisi in declinatione vtilis non est. In hoc autem tempore non solùm ea sed etiam potiones exhiberi debent quæ crassos humores per inflammationem auctos extenuent, viscosos incidant discutiántque, obstructos aperiant, lieni infixos relaxent, & ipsum lienem corroborent. Cuiusmodi sunt scolopendriũ, & capparis cortex, vel alia quæ postea à nobis dicentur quum de lienis scirro agemus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo scriptum reliquit, Quale medicamentum iocinori est absinthium, tale est lieni capparis cortex: quale rursus iocinori quod vocant eupatorium, tale est lieni scolopendrium. siquidem similibus genere medicamentis vtrunque viscus indiget.

DE EPITHEMATIBVS. In statu vel declinatione, Nili epithema commodè admouetur. Plus autem ceræ in statu adiiciendum est, præsertim in molli corpore. Epithema quod à me confectũ est, recipit bdellium, aloen, thus, crocum, œsypum, ceram, ac alia medicamẽta quæ ibidem scripta habentur. In declinatione verò inflãmationis plurima sunt & alia epithemata, quæ adhiberi possunt, ex ammoniaco & bdellio composita. In statu ergo quum inflammatio æstuat, Nili epithema oleo chamæmelino & cerato, cui aceti modicum adiectum sit, dissoluere oportet. Consulimus etiam adhuc vt hoc cerato sicut oxelæo vtaris cum lanis succidis, & lieni imponas: ac, si tensione laboret, liberabitur. Itaque per initia oleo tenui, non aqua, particulam superfundes, neque si æger in accessione desideret: sed ex aceto, vino & oleo, quibus ceræ modicum interim sit admixtum, fouebis. Item hyssopo, cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino aut aceto, aut posca, aut aceto & melle, aut hydrelæo, decoctis. Admiscemus etiam cataplasmati pulegiũ, thymum, origanum, folia lauri, saluiam, artemisiam, salem & nitrum. At si ea quæ dixi negligentius adhibeantur, inflammatio in scirrum degenerabit: de quo nunc verba faciemus.

DE LIENIS SCIRRO, Cap. XIII.

POst lienis inflammationem magnus contra naturam tumor & durus accidit, tangenti resistẽs, necnõ intẽperies quædã in eo apparet: verùm copia substãtiæ scirrũ lienis excitat. vel enĩ humor est infixꝰ, aut flatuosus spiritꝰ, aut vtriq; simul mixti, vnde liẽ præter modũ augetur, & à naturali recedit magnitudine. Internosces autẽ humorẽ & flatũ his indiciis. Si flatus est, tactui resistit pertinaciter, & liẽ pũctionẽ tẽtionẽmque experitur: sin autẽ grauitas cũ põdere in præcordiis sinistris percipiatur, ex prædictis signis flatꝰ cũ humore mixtos in liene esse scias, idque per initia. Nã postea morbo inueterato, humoribꝰ frigore nimio aut siccitate induratis, scirrus generatur. Aliquãdo accidit vt liẽ etiã citra inflãmationẽ in magnũ tumorẽ attollatur. Hæc enim eo modo solẽt euenire. Duritia autẽ nõ accedẽte, tẽtio grauitásq; simul & pũctiones validæ oriũtur. Scirrus igitur ex humore & flatu mixtus esse videtur, quemadmodum etiam soli humores tumorem laxũ simul & punctiones validas in liene efficiunt.

CVRATIO scirri. Nouisti curatum à me fuisse militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candentibus inustam habebat: quem duobus tribúsve diebus medicamentis per os da-

tis purgabam, & deinde diligentem ei curam in singulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

DE CIBO. Prissanæ cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditum, & pisces saxatiles. Ex auibus autem gallinas, perdices, ac alia concoctu facilia, boni succi, & probè macerata. Prohibebam ei quæcunque viscosos & crassos humores generant: similiter & carnes bouillas, suillas, ouillas, caprinas & hœdinas: item aues quæ in aquis palustribus degunt, omnésque pisces palustres, & pelagios, præsertim qui duras & crassas, non albas carnes obtinent: adhæc polypos, mulos, sepias, orphos, ostrea, conchas, bulbos, placentas ex melle & chidro, & quæcunque inflant, duráque & crassa, vel cruda sunt. Vinum improbatur crassum, nigrum, & astringens: dandum autem est quale Hippocrates præcipit, quod neque crassum, neque valde frigidum, neque calidum existat. Hoc igitur modo cibus est administrandus.

DE POTV. Potui verò dabam vinum in quo capparis radicem, scolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram: initio quidem singulas herbas per se exhibebam, deinde ex posca, aut oxymelite, aut solo aceto coctas: interdum etiam in puluerem redactas cum supradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quàm duobus vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam: nonnunquam cum aqua calida, in qua prædictæ herbæ decoctæ fuerant, ante & post cibum, die & noctu, quandocunque volebat æger, potui offerebam.

DE MISSIONE sanguinis.

Vere primùm ineunte, quum æger multum se recollegisset, & lien decreuisset, videbatur mihi potiones medicaminum efficaciores præstari debere, quæ lienem euacuare possent: qui quum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebam. Ac mox inter initia veris, sanguinem ex brachio sinistro copiosè detrahebam, & post dies vigintiquinque hoc medicamento quod sequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorum, aspleni herbæ, squamæ ferri, singulorum drachmæ octodecim: myròbalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octodecim, polytrichi drachmæ sex, stœchados drachmæ quatuor, scolopendrii drachmæ tres. Ex oxymelite pastillos drachmam pendentes singulos fingebam, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Postea verò quum lien probè esset explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac otiosos humores validioribus, nempe hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam æstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt à prædictis medicamentis nullo die discederem. Vbi sanitati propemodum esset restitutus, cyclamini radicis drachmam ex mulsa deinceps, semel aut bis, post singulas potiones offerebam. Nam ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat, calidis extrinsecus operimentis admotis, vt medicamentum fiat efficacius.

DE IIS QVAE LIENEM corroborant. Lienem sæpe potione quidem ex scolopendrio & cappare, epithemate verò ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, cuius & aliorum vtilium confectiones hîc subiungemus.

POTIO ad lienosos probata. Ammoniaci suffiminis, pulegii, singulas drachmas, cum aceto potui dato.

ALIA potio. Salicis corticem medium, & folia eius cum duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datóque potui ad triduum.

EPITHEMA malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum est, commune iocinori, lieni, abscessibus, strumis, parotidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolentibus, item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo: Bdellii Scythici, adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: opopanacis, cachryos, styracis, thuris, galbani, singulorum drachmæ octo: piperis grana centum sexaginta: ceræ, drachmæ quadragintaocto, terebinthinæ, fæcis olei irini & vini, singulorum quod satis est. Hoc medicamentum contunditur, emolliendi viribus donatum. neque enim aliud magis eo emolliens duritias reperies. Paratur autem non dilutius, sicut alia. nam in pila tunditur, cera aliisque medicamentis adiectis. Inter tundendum, pistillum fæcibus olei irini illinitur, donec tota mixtura perficiatur. Sit autem ammoniacum recens, styrax pinguis, bdellium Scytichum: opopanacem eis admisceto, omnia simul conterens, & vtitor.

MALAGMA Amythaonis. Hoc ad præcordiorum tensiones conducit, necnon articulis prodest qui difficulter mouetur: lienem consumit, duritias emollit & discutit. Recipit autem hæc: Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim, ceræ totidem, terebinthinæ drachmas octo, bdellii totidem: thuris drachmas quatuor, myrrhæ totidem, galbani drachmas octo, olei Cyprini heminas sex. Myrrham, bdellium, thus in vino prius macerabis: ammoniacum aceto dissolues: omnia in pila contundes, oleo Cyprino (vt suprà dictum est) ipsam inungens. Hæc duo malagmata emolliunt.

ALIVD epithema. Quod nunc subiungam, prædicto est longè efficacius, fortiúsque ad discutiendum & extenuandum, tollendúmque duritias: quemadmodum quod ex stercore caprillo, & opopanace simul cum aceto paratur. Nam id quoque dissoluit & extenuat, vacuátque non modò inspissatos humores & viscosos, sed etiam ipsas partes corporis solidas: quoniam caprillum stercus ex aceto, (vt Galenus memoriæ prodidit) scirrosis tumoribus, qui ex crassis fiunt humoribus, vtilissimum existit. Altera igitur confectio inscribitur,

MALAGMA Asclepiadæ. Ceræ sesquilibra, colophoniæ vnciæ sex; galbani vnciæ tres; opopanacis vnciæ sex, propoleos vnciæ tres, ammoniaci suffiminis vnciæ sex, olei heminæ duæ: aceti sextarii duo, stercoris caprilli vnciæ tres, thuris totidem, myrrhæ vnciæ tres. Ammoniacum ex aceti sextario teres: huic adiicies thus, myrrham, opopanacem, stercus caprillum, terésque iterum: propolim verò cum galbano in pila tundes. ceram & resinam ex olei heminis duabus liquabis: vbi coierint, propolim adiicies, agitabísque frequenter: & quum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne sublata, refrigerari sines, & derades: deinde iis quæ in puluerem redacta sunt inspersis, miscebis vniuersa, & in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta discutiendi emolliendique viribus prædita.

EPITHEMA lienem imbecillem corroborans. Medicamentum quod suprà ex auripigmento & alumine fieri dictum est, ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi cuius mentionem feci sæpius, imposui. Recipit autem hæc: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonagintasex: resinæ piceæ drachmas sedecim, resinæ frixæ drachmas nonagintasex, auripigmenti scissi drachmas sedecim, aluminis scissilis drachmas duodecim. Metallica terito ex aceto acri: quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato: ac refrigeratis sicca adiicito: mixtis vtitor. Hæc enim sunt quæ homini illi exhibueramus.

EPITHEMA lienosum & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit. Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sex. Quæ terenda sunt, terito: & quæ liquefieri possunt, liquato: sicca superinspergito, ac vtitor. Quòd si sudor superueniat, & tollere eum voles, detergito, & absinthino oleo partem perunges: ac sudore sublato, illo vteris.

SI LIEN flatu distenditur & intumescit. Quòd si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo pungi, & citra vllam affectæ partis grauitatem dolere cognoscatur, mirificè auxiliatur electuarium diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ drachmæ, nitri drachma semis, & quarta eius pars. Si aluus adstricta fuerit, nitri drachmam iniicies, cuminum verò ex aceto per triduum macerabis: postea siccatum in puluerem redige: omnia cum melle bono & despumato miscebis, & in vase vitreo repones. Datur ex eo cochleare vnum. facit enim ad inflationes ventris viscerúmque, appetentiam ventriculi excitat, concoctionem promouet, pituitam extenuat, aluum emollit, acidos ructus aufert, vitia pectoris, lateris, iecoris, lienis & renum mitigat. Simili modo accommodata sunt ventris, stomachi, iecoris & lienis

affectibus medicamenta διὰ καλαμίνθης, & διὰ τριῶν πεπέρεων, necnon διὰ σπερμάτων. Adhæc cucurbitulæ in ventrem defixæ adiuuant. præterea vtilissima sunt, melanthium, petroselinum, anisum, & cuminum, si pani commisceantur, vel cum aliis dentur cibis, præsertim infantibus. Magis autem ex vino dari debent, vel in puluerem redacta inspergi. Conuenit etiam cestrum, adianthum, & polypodium, præcipuè quum magna lienis durities apparet: tunc etiam scolopēdrium & asplenon vino admiscere expedit. Porro nūc de lienis inflatione ex Galeni opere de ratione medendi quædam excerpta adscribam, vt ipsi morbi causæ accommoda antidota, vel pastillos, vel epithemata, quæ ipse expertus est, & nos vsu & periclitatione comprobauimus, adscribamus.

GALENI verba de lienis scirro & inflatione. Lienem scirro obnoxium non modò extrinsecus medicamentis efficacibus, sed etiā potionibus validissimis curare conuenit, vt quæ citra molestiam toleret: ex quorum numero optima habentur capparis radicis cortex, scolopendrii & myricæ tum radix tum germina: omnia verò eiusmodi in aceto & oxymelite coquere conuenit. At sæpenumero lien tangenti quidem resistere videtur, non tamen scirrosus, sed flatuosus potius tumor existit, cui medicamentum emplasticum mixtæ facultatis, quod prius absinthii oleo madefeceris, imponere oportet: quale est quod ex sulphure & alumine constat. Sunt denique plurima huiusmodi ex iis quæ in medicamentariis libris prodita sunt, huc accommodata. Attende autem non solùm mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam in liene flatuoso tumori obnoxio, magísque in œdematibus, etiamsi multum aluminis adhibueris, nihil offendes: verùm in scirrosis, discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit admisceri. Quum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

EPITHEMA iecoris & lienis. Epithema iecoris & lienis hæc recipit: Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, capparis radicis corticis, singulorum vncias sex: picis siccæ, resinæ aridæ picræ, singulas libras: olei Cyprini vncias sex: aceti quod satis est. Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

EPITHEMA hypotherion. Sunt alia quoque epithemata lienosis & hydropicis accommodata, quæ vocantur hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, picis siccæ totidem, aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, mannæ thuris, singulorum libra: aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffiminis, bdellii, vuæ amomi, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorum quadrans: aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum terito: ammoniacum ex aceto diluito: siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet, & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare. Necnon epithema διὰ σπερμάτων lienis inflammationi medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum verò μάλαγμα διὰ σπερμάτων flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Adscripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

PRIMA confectio διὰ σπερμάτων. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarum lauri, nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres: ceræ, mellis olei cyprini, seui taurini, singulorum libra: vini quod satis est. Facit ad stomachi, iecoris & lienis inflationem.

ALTERVM epithema διὰ σπερμάτων, ad idem. Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos, apii seminis, fœnigræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis, singulorum vnciæ tres: seui taurini hemina, ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra: conficito, & vtitor. Licet autem & æquale pondus aut paulo amplius medicamenti ex alumine & sulphure confecti admiscere.

POTIONES ad lienem scirro induratum. Quibus lien in scirrum durescit, & calorem siccitatémque sustinet, his vtiliter dantur myricæ folia, aut turiones ipsius, aut radices: item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neque ipsa calorem in se vehementem obtinent, neque lienem magis excalefaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earum decoctum, procedenti autem tempore tritas ipsas ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia, cortex, radixque: quin & chalybis squama, quā illa in fabrilibus officinis, dum ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit. hæc enim lienem fortiter imminuit, reprimitque. Vinum autem, & posca in qua candens ferrum extinctum sit, iis qui teneram carnem habent, & febri carent, conueniunt: postea verò etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum in quibus ferrum extinguitur. Itaque inter initia magnis affectibus, & minus duris corporibus expediunt: insequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscēt squamæ chalybis ferri, absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum offendat. Melius autem erit si pelecinum & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur: quemadmodum in frigidis contrà, casia, costum, serpyllum, anisum, & his similia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ præberi debent. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuant omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanum, acorum, scordium, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, centaurium vtrunque siccum, eísque similia, scolopendrium, & farina lupinorum medentur. Alia verò ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autem, quem & myrobalanum nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomitur. Hoc modo singula (vt dixi) adhiberi debent.

DE PASTILLIS. Ex plurimis pastillis qui stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus est: vtitor autem eo ad omnem lienis affectum. facit & ad conuulsiones, tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica, iniicies nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidem, opopanacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparis radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorū drach. quatuor: nōnulli iniiciūt etiā iridis drach. duas & semissem. Ex oxymelite pastillos fingito qui obolos duos pendant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia. Noster autem pastillus, de quo aliâs dictum est, valde efficax est, ac mirificè omnibus lienosis affectibus, præcipuè vbi tumor eximius & ingens durities infestat, vtilis: dabis hunc quoque pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit: nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, aspleni herbæ, squamæ ferri chalybis, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex: myrobalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absinthii Pontici drachmæ tres, scolopendrii totidem. Fingito pastillos qui drachmam singuli pendeant ac dato vnum ex oxymelite.

EPITHEMA. Epithema à me confectum hîc tibi subiicio, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani, œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris, salis, singulorum drachmæ quadragintaocto: opoponacis pinguis drachmæ octo, styracis, mannæ thuris, singulorum drachma: visci quercini drachmæ duodecim: ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cum salis flore dissoluito: capparim verò, myrobalanum, ac mannam cum aceto tundito: reliqua autem iuxta ignem emollito, & in pila tundito. trita eis adiicito, vnito, & vtitor.

Hoc medicamentum bene facit lienoſis. nam duritias & tumores eius maturat,conſumit,diſſipat,& ſcirrum digerit.Quin & ipſi myrobalani ſoli in pila contriti impoſitique iuuant optimé. Item chamædrys & verbenaca, cum axungia veteri impoſitæ,opitulantur.

De tuſſi lienoſorum.

Si tuſſis ex tenui & acri defluxione facta lienoſis ſuperueniat,medicamento διὰ κωδυῶν,aut paſtillo trigono pro- A hiberi debet.Adhæc epithemata lieni applicãda ſunt quæ extenuare poſſunt. Quòd ſi his vti cauſa quædam impediat, ſincipiti fomentum ex paſtillo quodam, aceto & oleo roſaceo ad mellis ſpiſſitudinem temperato,inducendum eſt.Optimè huc conferet paſtillus crocodes ex aceto & oleo roſaceo dilutus, ſincipitique impoſitus. Nam tenuem fluxionem ardentem acrémque refrigerãdo cõtemperat,& tuſſim finit,ſomnúmque conciliat.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber IX,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. I.

AQua inter cutem, quæ Græcè hyderos dicitur, & ipſa longus quidam affectus eſt,ex iecore adeo refrigerato proueniẽs, vt ipſum non amplius deinceps cibos in ſanguinem, ſed in alienam qualitatem,aut in aquam,aut pituitam,aut flatum trãſmutare poſſit. Atque idcirco trifariam aquam inter cutem conſtitui diximus:ac vocant eam ſanè quæ à tenui & ſeroſo humore contrahitur, Aſciten:quæ verò à flatu in toto corpore generatur,tympaniam:quæ rurſus à pituitoſo humore per totum corpus excitatur, Ana ſarxa,alii Leucophlegmatiam appellarunt.Notum verò eſt,has quoque curandas eſſe vbi prius internouerimus:ſiquidem internotio rectæ curationis fundamentum eſt.

DE ASKITE, Cap. II.

ASxites igitur inde internoſci debet quòd fluctuationes excitantur ex humore qui veluti in aſco *.i.utre* quodã contẽtus circũuoluatur:Tympanias autẽ,quòd vbi nos ferimus ventrem, tympani modo ſtrepitum quendã elidere videatur:Anaſarca verò hinc deprehẽditur quòd æger ſarxas *.i.carnes* habeat emortuo corpori ſimiles,& totũ corpus intumeſcat:ac vbi nos digito id imprimimus,cauitas oboriatur:quúmq; imprimere deſierimus, non ſtatim in priſtinum reuertatur. Cæterùm ſingulæ hæ aquæ inter cutem ſpecies,aut primario affectu,aut cõſortii lege fiũt. Nam ob lienem vitioſis humoribus præditum, maléque affectum,item ob colum,meſenterium,vterum,renes,veſicam,muliebrem fluxum, mẽſium retentionem,pulmonis refrigerationem,ſeptum tranſuerſum, & multas alias particulas,ſuperuenit:quæ ſingula prius internoſcere cõuenit,deinde ſic curationem aggredi.Quibus igitur aqua inter cutem refrigerato iecore aut pulmone oborta fuerit,hos ſimul tuſſis magna ex parte inuadit, ipſique nihil notatu dignum expuunt,ſed irritantur tantúm.Accidit etiam alui retentio,quòd inflammatio viſceris, humiditatem vẽtris exhauriat. Veſicæ autem & meſenterii propria indicia erunt,nempe ventrem magis profluuiis infeſtari, necnon corruptionibus continuis,& inteſtinorum roſionibus.Nam hæ,dum bilis excernitur,comitantur: gignũtur autem ipſis meritò etiam bilis recrementa, dum cibi ab inflammatione inteſtina exercente euacuantur.At eorum qui ob pulmonis affectum aqua inter cutem laborant,indicia ſunt quòd tuſſis potiſſimum excitetur, cor refrigeretur,totúmque corpus & pedes omnium maximè intumeſcant.Atque hæ aquæ inter cutem ſpecies tabidis potiſſimùm obueniunt. Diſcernes autem eos qui ob lienem malè affectum hoc morbo laborant. Iam alios quoque ob tabem hydropicos fieri,facilè deprehendes ſi internoſcendi vias ac rationes frequenter ſequaris. DE CVRATIONE. Omnium curatio à vacuatione incipienda eſt,ſed aſxitæ quidem dicti, aut tympaniæ, à ſola purgatione: cui autem ana ſarxa nomẽ eſt,is venæ ſectionem interdum requirit, vt qui ex ſanguinis frigidi copia naſcatur.Ac frigiditatis quidem ratione, illa non indiget:ſed quoniam copiæ detractio naturam leuat,vt hæc minorem illam effectam facilè ſuperet,non alienum, ſed rationi conſentaneum eſt,hîc quoque venæ ſectione vti. Videmus enim quòd etiam ignis externus,quum à lignis viridibus propemodum extinguitur, refocillatur rurſus, ſi illa quæ ipſum ſuffocabant auferantur. Hydropem igitur ana ſarxa & vena ſecta interdũ & purgatione curare B oportet.Dicamus autem particularem quoque ipſorum curationem,& quando perfricare, madefacere, cataplaſmatis obducere,& quando medicamentis & quibus poſt ſanguinis miſſionem vti oporteat. Nam ante omnem aliam curationem ipſa venæ ſectio,vt dixi,adhibenda eſt, ſi vires permittant.Si enim imbecilles ſint, tunc ſanguinis detractio vitari debet, etiamſi aliâs indigere videatur.Licet enim poſtea commodè ſanguinem detrahere, vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitioſi humoris paulatim aliis quibuſdam(præſertim picra dicta)leuata.Nam C hoc medicamentum ſimul & aperire & corroborare viſcera poteſt:qua etiam re maximè indigemus.Poſt vſum verò eorum quæ aperiunt,& meatus ampliores efficiunt, materiámque fluxilem reddunt, tranſito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum eſt,ne vires deiiciantur. Etenim, quanuis id quod vacuatur recrementitium eſt, tamen vniuerſa ac ſubita mutatione magis offendit. Satius igitur eſt paulatim & tutò euacuare quàm feſtinando perturbandóque, vnà cum morbo etiam ægrum è medio tollere. Pulchrè D igitur purgant,ſambuci ſuccus cũm condito potus, item lathyrides,& æris ſquama: verùm nullum adeò vt illud quod recipit chameleæ foliorum, ſquamæ æris,& aniſi, ſingulorum drachmam. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam: viribus autem recollectis, etiam duas drachmas exhibeto,plus minúſve paulo. ac totum medicamenti modum,abſolutúmque,ad vires reſpiciens,metire. Rurſus à purgatione illa porrigito quæ aperire poſſũt: maximè paſtillum qui ex amygdalis conficitur. Adeo enim hunc incipientes hydropicos aperire citra noxam vi E di,vt continuò potus iecoris ſcirros diſſoluerit. In hunc autem modum paratur. CONFECTIO paſtilli ex amaris amygdalis: Aniſi, ſeminis apii, amygdalarum amararum, abſinthii,gummi, ſingulorum drachmæ quatuor:aquæ quod ſatis eſt.Hoc ſanè paſtillo ad obſtructiones ex craſſis viſcoſiſque humoribus contractas,& in quibus non vehemens aliquis dolor viſcus affligit,vtitor.Sin autem dolores aliqui inteſtina, ventrẽ & præcordia exerceant,etiam paſtillum Amazonum dictum præbeto. Etenim dolorem lenit,& vim aperiendi mitigandique obti F net.Crebrius autem in huiuſmodi,decocto ſeſelios vtitor, aut caſiæ,aut ſpicæ nardi,aut aſari,& cataplaſmatis quæ recipiunt farinam fœnigræci & ordei, abſinthiúmque plurimum contuſum. Hoc nanque ſuper omnia auxiliatur. nam robur viſceri inſinuat, & humores in alto hærentes citra roſionem leuiter deſiccat.Habeat autem & cuminum contuſum,aniſum,maſtichen,nardum Gallicam, rutæ ſemen, & mel. Semina in vino coquantur: ſic enim multo commodius erit. Vbi iam viſcera emollita & rarefacta ad dies quinque aut ſeptem fuerint, vtitor etiam G epithemate quod mixtam habet facultatem,vt viſcus poſſit & firmare & emollire: ex quorum numero eſt & hoc quod iſta recipit:Croci drachmas decem, aloes, maſtiches,ammoniaci,bdellii,ſingulorum drachmas octo: ſtyracis drachmas quatuor, ceræ drachmas nonagintatres, adipis anſerini drachmas ſedecim, hyſſopi liquidi drachmas trigintaduas, Cyprini quod ſatis eſt. Sin autem æſtas fuerit,& laborans aqua inter cutem febricitet, etiam-

rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solùm iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires non aduersentur, sed & æger vigentis sit ætatis, & tempus non admodum frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim vt natura quæ à copia grauatur, respiret. Etenim animi defectiones, præterquam quòd vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratam obseruationem habere conuenit, atque ita sanguinem hydropicis iuuandi gratia detrahere audendum. Etenim intempestiua sanguinis missio in aliis quoque periculum inducit: in hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflammatio scirrosa, viresque robustæ, in his vacuationem sanguinis ante omnia alia præsidia, præsertim valẽtia, adhibeto: ex quorum numero etiam hoc existit.

AD LIENIS & iecoris duritiem validum medicamentum. Ammoniaci suffiminis, bdellii, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim: styracis drachmæ octo, adipis vitulinæ drachmæ duodecim, opoponacis drachmæ octo, piperis grana centum sexaginta, ceræ drachmæ quadragintaocto, irini fæcis quantum satis est: vini quod sufficit. Non oportet autem emollientibus tantùm medicamentis vti, neque discutientibus, sed etiam iis quæ tumorem reprimere possunt. Scriptura eorum in hunc quoque modum habet: Ceræ drachmæ centum nonagintaquinque, picis aridæ drachmæ centum nonagintasex, alumini liquidi drachmæ nonagintasex, aloes drachmæ quadragintasex, nitri, mannæ thuris, singulorum drachmæ nonagintasex: pyrethri drachmæ viginti octo, aristolochiæ drachmæ vigintiquatuor, ammoniaci totidem, cardamomi drachmæ vigintiocto, visci quercini drachmæ vigintiquatuor, olei totidem, aceti quod satis est. Itaque cataplasmata & epithemata huiusmodi iis adhibeantur qui aqua inter cutem, quæ ana sarxa dicitur, laborant, ita vt viscera eorum distenta sint, & obstructionem duritiémque maximam experiantur. In quibus igitur moderata est obstructio, benefacere diximus pastillum ex amygdalis: in maximis autem, etiam valentioribus antidotis vtendum est. AD SCIRROSOS iecoris affectus. Croci, spicæ nardi, costi, iunci odorati floris, cinnamomi, singulorum drachmæ duæ: zingiberis drachma, mellis Attici despumati drachmæ vigintiquinque. Dato drachmam ex mulso. Præstantissimum hoc est remedium, & viscera valenter expurgat.

DE ASKITE ET TYMPANITE, Caput III.

OMnia commemorata medicamenta etiam aliis aquæ inter cutem speciebus, nempe ascitæ & tympaniæ, citra sanguinis detractionem, conueniunt. Nam his purgationes potius, & quæ aquam per aluum repurgare solent, omnia congruũt. Nihil minus etiam perfricationes quæ sale, oleo immaturo, sicyonio & cyprino, adhibentur. At frictio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahatur: sed quæ in superficie corporis tantùm continentur, discutiantur. Vtendum autem ad hæc est medicamẽtis quæ non modò dissipare, sed etiam reprimere tumorem possunt. Græci hæc à iecore vocant ἡπατήρια. Itaque veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plerosque descripta inuenire. Cæterùm præstantissimum validissimúmque inter ea etiam hoc est cuius compositio recipit, Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagintaquatuor: ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonagintaduas: aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ, thuris, singulorum drachmas nonagintasex: pyrethri drachmas vigintiocto, bdellii drachmas vigintiquatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas vigintiocto, visci totidem, olei drachmas vigintiquatuor, aloes drachmas quadragintasex, aristolochiæ drachmas vigintiquatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum & comprimen-

A dum. ALIVD. Chalcanthi, nitri spumæ, aloes, singulorum vnciæ tres cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem: aceti acerrimi quod satis est. Sicca ex aceto læuigato dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito, vsquedum spissescat, vt manus intinctas non inquinet: tunc ceram iniicito, atque ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatũ, quod nõ solùm ad aquã inter cutem, sed etiam alios plerosque affectus vtile existit. Etenim lienẽ consumit, abscessus ad suppurationem perducit, furunculos,

B & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, atheromati, scirris, & parotidibus conducit: necnon ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem ascitæ congruentium cõtemnas, etiam in quibus non magna durities viscera & id cur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate quod possit viscera emollire, & omnes humores qui in penitiore omenti & peritonæi regione habentur discutere. Porro vtitor eo quod etiam ad alia multa proficit: confectio eius ita habet: Ceræ, resinæ piceæ, picis bry-

C tiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis, mannæ thuris, singulorum libra: vbi ea quæ liquari possunt liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraque miscens, pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est.

Ad tympanicos, & quibus iecur scirro induratum est,

D medicamentum etiam antè scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent quæ & flatus discutere; & duros affectus emollire probè possunt. Habet scriptura huius in hũc modum, Resinæ aridæ libra, picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim: aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorum libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem: atque sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraque in pila paululum subagitaueris, mannam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis

E & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & supremas curationis partes in omnibus potissimùm affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis, obtinet: in quorum numero aqua inter cutem quoque habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium consensu hæc contracta fuerit, non sine iecoris vitio vnquam constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinem conuertit, totique corpori transmittit, idcirco simul prospiciendum prorsus est vt & alimentũ quod ad ipsum peruenit, facile sit ad distribuẽdũ,

F & nequaquam impediatur quominus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimentum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiendis apta continet, vt anisi, aut cumini, aut fœniculi, aut sinonis similiter: interdici autem ipsis etiam copiosus panis debet. Si enim probè fuerit fermentatus, non potest crassitiem & id quod obstruit continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant: quale est apium, petroselinum, daucus, eruca, pulegium, rapa, caucalis. & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia mi-

G nus in id efficacia. Ex auibus præponi debent feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus: & ex minutis passerculis, qui non sunt pingues. Inter pisces conueniunt saxatiles: at horum ius sit excrementi expers, quod inter coquendum assumat anisum, aut piperis paululum. Ex carnibus moderatè comedant, & eas potius quæ nõ sunt pingues, præcipuè ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum. leporinæ verò prohiberi debent. Paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Assas maximè, si gratæ sunt, assumere ipsos alienum non est. Testacea, vt asta-

H cum, vel buccina, vel pectines, rarò & modicè solius voluptatis gratia offerre conuenit. Quantum enim ad affectum attinet, & præcipuè in quibus calida non est intemperies, aut febris, continuus ipsorum vsus interdici debet. At leguminibus ipsos, maximè tympanicos, abstinere

oportet: similiter etiam placentis omnibus quæ ex lacte & similagine parantur. Bellaria verò assumere nõ est absurdum, amygdala, aut pistacia: vuas autem passas, & palmulas rarò. castaneæ verò, & nuces in totum prohibendæ sunt. Vinum assumant Tyrium, vel Ascaloneum, præsertim vetus, & senium resipiens: hoc verò etiam vrinas prouocat. Quod autem medicamentum hoc præstãtius cõmodiúsque ad aqua inter cutem laborantes inuenire poteris? Ex factitiis autem vinis sumant absinthites, præcipuè quod spicam nardi copiosiorem recipiat, vel apiatum: aliis autem abstineant. Porro motus, siquid aliud, hydropicis conducit: præcipuè qui fit per mare, equum, & lecticam. Iis autem qui viribus constant, etiam itio est vtilissima. At perfricatio hydropicis adhiberi debet potissimùm, vt externos corporis meatus rarefaciat, humores extenuet & discutiat. Nihil enim adeò hydropicos offendit vt densitas meatuum, quæ flatus & humores congregatos non sinit dissipari, sed ipsi in ventrem & membranam quæ *quòd omnibus intestinis circuntendatur, Græcis* dicitur περιτόναιον, recurrunt. Itaque fricare hos conuenit interim siccis manibus, interim cum sale & oleo, interdum etiam cum Sicyonio aut Cyprino. Balneorum vsus hydropicis, præsertim frigida intemperie præditis, noxios esse, scire licet: quoniam & ipsa, vt didicimus, refrigerare magis quàm calefacere possunt. Quũ itaque lauantur, vtile est visceribus iniicere medicamẽta quæ discutere queant & extenuare: qualis est erui farina, atque sal, aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum efficax. Multa verò sunt etiam alia à veteribus medicamenta tradita quæ discutere possunt: ac licet eiusmodi examinare, & vtilissima quæque ex ipsis deligere. Talis sanè victus iis qui aqua inter cutem sine febri laborant, præscribi debet.

DE IIS qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quòd si aqua inter cutem laborantes etiam febricitẽt, admodum calidis auxiliis vtẽdum non est, neque in visceribus, neque in cibis, aut potib⁹, aut antidotis, aut purgationibus: sed abũdè est ex oleribus assumere intybum & troximum, aut caucalidem, aut rapam his mixtam: itẽ cichorium maximè, aut apiorum radices. Dato autẽ ipsis & porra decocta subinde, & palustres asparagos. Ita verò etiam continuum antidotorum vsum, præsertim ficciorum & acrium, in hydropicis vitare oportet: item ex purgantibus similiter calida admodum medicamenta prohibere. nullum enim valde calefaciens, ipsos iuuare potest. Nam eiusmodi medicamenta sitim ipsorum augẽt, & febrim incendunt, & causas inflammantes, magis adhuc exurunt, intẽdúntque malum. Quare aqua inter cutẽ ex a[illegible]s morbis profecta nõ potest nõ inflammationes habere in ipsa perseuerantes. Nihil enim adeò interuallorum expers est vt febris: ac mirũ quòd neq; aqua inter cutem ipsis oboriens, calorem ægrorum extinguat, neque febris omnem aquam inter cutem exhauriat, sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndiquaque dubia fiat curatio, siue calefacere, siue refrigerare quippiam velis. Quippe necesse est vt refrigerantia omnino aquam inter cutẽ adaugeant, calefaciẽtia rursus, febrim. Satius igitur est in huiusmodi mixtam curationem adhibere, & ei quod magis vrget, quatenus licet, insistere. At vbi febres vehementiores apparent, tunc refrigerantibus potius vtendum est, nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim finietur febris nisi à contrariis? Imò neque aqua inter cutem cessauerit vnquam nisi prius calor præter naturam desierit: etenim iis, si diutius immoretur, aquam inter cutem parere potest. Omnis nanque siue calida intemperies, siue frigida longius protrahatur, superétque, vires deiicit & nutritionem. Itaque quũ ægri alimentum quod distribuitur, non amplius in sanguinem transmutant, necesse est vt in vaporosam quandam & prauam substantiam conuertatur. Porro quòd aqua inter cutem etiã ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationẽ à calore potius quàm frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præcesserunt morbum, & quæ nunc adsunt, obseruanda puto: ac vbi præsentem intemperiem internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgarium opinionem sequaris: nempe aqua inter cutem laborantes quouis modo calefaciendos esse. Neque enim hoc verum est. nam ego plerosque etiam à refrigerantibus medicamentis interdum adiutos esse conspexi: atque id euenire posse constat. Quum enim omnes particulæ à caliditate contra naturam orta ad bonam temperiem reuertantur, necesse est vt etiam iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi, semper conandum est vt speciem morbi inuestigemus, & causam quæ aquam inter cutem efficit, accuratè deprehendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ sunt: nempe contraria contrariorum semper esse remedia. Postquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præscripseris, ita ad ea accedito quæ ipsos purgare possunt, non vniuersim & vna vice, sed paulatim, vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam inter cutem expertos, calefacientibus: imò neque hos cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per vices, & à mediocribus primùm inchoare oportet: deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum colliquant quàm abundantem humorem euacuent. Ita verò, etiamsi refrigerantibus vti oportebit, à mediocribus incipiens, particulatim naturæ adiicere conator, atque hoc pacto ad magis refrigerantia accedito. Postquam igitur ipsos purgaueris vt conuenit, etiam ad balnea & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & temperatura frigidiores satius est naturali balneo committere. Graciles autem, siccos & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nanque accidit vt congruò vtentes victu, ad pristinam rursus temperiẽ reuertãtur: vt etiam iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterum generare queat.

DE AFFECTIBVS RENVM, Cap. IIII.

Calculi qui in renibus generantur, à viscosis crassisque humoribus igneo renum calore nimium assis gignuntur. Est itaque materialis calculorum causa, humor crassior: efficiens autem, ignea caliditas, sicut etiam in externis videmus. Nam ex igne & tali materia idonea, figuli omnia vasa conficiunt, ita vt ne ab aqua quidem vnquam dissolui possint. Quæ quum ita habeant, procurandum est ne materia in renibus crassior generetur, neque ipsi ignei & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus constitui poterit.

NOTAE calculi. An autem reuera calculus sit qui dolorem pariat, in hunc modũ diligenter internoscito. Etenim eadẽ accidunt indicia cũ colico dolore cruciatis, tũ renũ calculo affectis: & præsertim circa initia signis ægrè discernuntur. Etenim in vtrisque vomitus excitantur, ventris retentio, flatus & distensiones vsque ad stomachum & iecur pertingunt. Etsi verò eadem vtrisque accidant, tamen artificem medicum non latuerint. Siquidem in colicis multo plures vomitus, & crudi & pituitosi oriuntur, aluus & flatus magis retinentur: in nephriticis non adeò, sed etiam inter curandum sæpe excernunt, interdum citra curationem quoque flatus erumpunt, & aluus deiicit: quod nequaquam in colico dolore contingit. Cæterùm vrinas quoque diligenter considerare conuenit. nam maximam in his discretionem ad amussim inuenire licet. Quippe in colicis pituitosius copiosiúsque sedimentum, in nephriticis minus redditur: & si accuratè consideres, arenosa quædam in vrinis deprehendes, quæ colico tentatis non eueniunt: & dolor magis grauis & vno in loco infixus nephriticis apparet: quod colicis non accidit. Hoc igitur pacto nephriticos laborantes cal

culo; & colicos internoſcere & diſcernere inuicem oportet. CVRATIO calculoſorum. Calculo affecti in acceſſionibus quidem, medicamentis curari debent quæ laxare, lenire, & præterea comminuere, & calculum educere poſſunt. Omnium igitur optimum eſt balneum; vt quod non ſolùm mitiget, ſed etiam curare poſſit. Nam colicos frequenter ſolummodo lenit, nephriticos autem vtraque ratione iuuat. Porro ad loci vnctionem chamæmelo ægri vtantur in balneo; & in calida copioſiore ſolióque diutius immorētur. nō ſemel autē tantū die, ſed etiam bis & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam, ſi æſtas ſit, deſcendant: linteis autem iam inuoluti, decoctum cardui cum apio, aut aniſi momento bibant. Sin autem dolor perſeueret, & calculi excretio nequaquam ſucceſſerit, etiam decoctum radicis quinquefolii herbæ adhuc linteis circundati bibant. Nam valdè gratum & efficax exiſtit: verùm extra balneum per ſe & cum oxymelite ſumi debet. Quòd ſi quinquefolii radicis copia non detur, eryngii decoctum, aut eryſimi & prionitidis plurimum potu proficit. Extrinſecus autem ſacculi ex farinis frumentaceis, maximè etiam decocto chamæmeli, altheæ, ſertulæ campanæ, & oleo chamæmelino, admoueatur, ſed ita vt frequentius mutentur. At ſi farinæ deſint, panniculis laneis, & ipſis interdum oleo dulci, alias chamæmelino imbutis, vtendum eſt: atque ita calefaciendo variare illos crebrius oportet. Cæterùm aluus clyſteriis duci debet non admodum acribus, ſed potius quæ copioſius oleum recipiāt, poſſintque laxare & comminuere citra acrimoniam. Tale eſt altheæ decoctum, fœnigræci, ficuum ſiccarum, furfurum, chamæmeli, & oleum chamæmelinum. In calidioribus admodum, etiam ptiſanæ cremores cum roſaceo, chamæmelo, & luteis ouorū compoſiti. Mitigant enim, & bonā locis tēperiem inſerunt: & morbi cauſam minuētes, eos qui cōtinuè calculoſi ſunt, ne affectu corripiantur prohibent. Sin dolor permaneat, & calculus ægrè excernatur, ad valentiora medicamenta tranſito. Eiuſmodi eſt ſanguis hircinus, quem probè refrigerare, refrigeratum tundere, cribro incernere, atque ſic calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas ſimiliter ſiccatas contuſáſque dare expedit: verùm alæ & pedes ab eis tolli debent: atque ita ipſas ægro exhibere in balneo, quando iam is in frigidæ ſolium deſcendit. Commodius autem erit ſi medicamentum ex mulſo aut condito læuiges. Ne igitur contemnas: eſt enim validū. Hæc quidem ſimplicia exiſtunt: ex compoſitis autem hoc eſt præſtantiſſimum: Spicæ nardi, piperis, ſingulorum vncia: caſiæ, fiſtulæ, coſti, ſingulorum vnciæ duæ. Ex aqua noctu & mane dato. At efficaciſſimum longéque validiſſimum eſt medicamentum quod ex hircino ſanguine hoc pacto exhibetur: Quum vua matureſcere inceperit, ollæ recenti aquam inijcito, eámque decoquito, vt quod terreſtre eſt abiiciat: ac hirco iugulato, ſanguinis eius medium olla excipito, ita vt neque eum qui primus effluxit, neque poſtremum accipias. Ac vbi coaleſcere permiſeris, minutim in olla ſolum incidito, reticulo autem tenui, aut raro linteo contectum ſub dio exponito, vt à ſole & luna illuminetur, ac ſicceſcat: cura adhibita ne madefiat. Læuigatum diligēter in pyxide adſeruato: quū vſus poſtulat, cochleare plenum ex paſſo Cretico dato. Hoc igitur tale eſt, & nos non pauco tēpore id ſumus experti. Cæterùm hircus qui iugulatur, ætate vigēti eſſe debet. erit autem talis circa annum quartum. Cæterùm folia fœniculi, grati odoris gratia, amomum, & huiuſmodi, hirco antequam occidatur, comedenda obiici debent. Ego autem cū myrrha Troglodytide cremata, in maximis doloribus noui me exhibuiſſe, & calculū grandem quem comminuerat, per vrinam expuliſſe: Indicabat autem copia ſegmentorum concretam ipſam particulam per lotium fuiſſe redditam. Hoc medicamentum præterquam quòd comminuit calculos, etiam dolorem lenit, nec alios ſinit generari: vnde etiam Manus Dei appellatur. At ſi hircinum ſanguinem deſideras, vtitor medicamento quod ex condito paratur. Habet autem in hunc modum.

CONDITVM nephriticum. Spicæ nardi, phu, ſaxifragæ, betonicæ, aſari, lini ſeminis, petroſelini, ſingulæ vnciæ: coſti, folii, ſingulorum ſemūcia. Cochleariū pulueris

A in conditum mittito, ac ante horam prandii propinato. Comminuit calculos, & per vrinam proiicit, vt non amplius alios renaſci permittat. DE ANODYNIS. His & ſimilibus; quum dolor vrget, & calculi impacti ſūt, ſanitatis tempore vtendum non eſt, ne renes fiant intemperati. Quòd ſi dolor remanet, & magnum imminet periculum ne vires à vigiliis & conſtanti dolore deiiciantur, accedito etiam ad antidota: quæ præterquam quòd mitigant, etiam ſomnum inducere poſſunt: item quæ extenuant & calculos comminuunt: quale eſt Philonis, itē

B panacea dicta, & theriace nō antiqua, per ſe vel cum Philonio mixta. Præſtat enim lenire dolorem, & viribus ita recreatis, ad valentiora quæ calculos confringere queāt, rurſus accedere. DE SANGVINIS miſſione. At ſi copiam ſubeſſe aut inflammationem vnà cū calculi obſtructione ſuſpiceris; venæ omnino ſectionem prius adhibeto: Ita nanque haud delinques ſi medicamentum offeras: Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis, multo magis auxilia quæ adhibentur, propriam vim oſtendent. Noui igitur etiam vnum ſolum ex prædictis auxiliis ad

C abſolutam morbi curationem ſufficere. Memini autē diuerſorum, vt penuria vnius altero vti poſſis. Cæterùm licet etiam ex diuerſis id quod congruit pro magnitudine morbi, viribus, & ægri habitu, inuenire. At in præſidiorū copia; quædā calculos ſanè iam factos comminuūt, aliorum verò pluriū generationē promouent. nā effectricē calculorum cauſam adaugent, dum renes intemperatos igneóſque per calefacientia reddunt, vt promptè alios aſſare calculos poſſint. Ne igitur hoc fiat, ſtudioſè vitari debent admodum calida & acria medicamenta. At ſi neceſ

D ſitas quædā incidat ſemel aut bis hiſce vſus, & conſequutus id quò tendebas, deſiſtere rurſus ab ipſis debes, & nō (vt vulgò factitant) vti ipſis per ſanitatem præſeruationis gratia velle, ne craſſior aut frigidior materia, quæ ad calculorū generationem idonea eſt, congregetur: ſed contrà ſtudendum eſt vt bonā temperiē cōciliemus, & extenuātibus citra magnum calorem vtamur, quale oxymeli eſt, adiantum, decoctū paluſtris aſparagi & graminis, radix apii & eryngii, & quinquefolii herbæ: itē plantaginis radix & folia, magíſque adhuc ſemē ipſius: & cicerum ius,

E glycyſidis ſemē, & amygdala. Verùm neque his cōtinuè vtendū, ſed tunc ſolùm quū ſuſpicio quædā fuerit materiam craſſiorem in renibus cōgregari. Bibere autē oportet ante omnē cibū aquā tepidā. nihil enim renes adeò recrementis vacuos tēperatóſque reddit, vt non amplius calculos procreare poſſint. nam temporis ſpatio igneus ipſorum calor à tepore aquæ extinguitur. Quare probè faciunt qui bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinū refrigeratū, aut roſaceū, aut violatū. Nā cōditum quouis modo prohiberi debet, quemadmodum etiam hydroga

F rū, atque omnia quæ ex pipere conſtant: & nō ſolū acres ſed etiā craſſi ſucci cibi vitabuntur, vt halyca, libū ſuminale, ſimilago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte parantur, ipſúmque lac & caſeus: item vina admodum nigra & auſtera. Adhæc cauendum ne ægri culcitris indormiant ex anſerū plumis confectis. hæ ſiquidem renes valde calefaciunt. Præterea ne multum ſtent, magis verò ſtudendum vt vel moueantur vel conſideant. Vitandum autem eſt ne tardè cibū ſumant, nec eum qui non cōcoquitur, copioſū iſiciū, & ex piſcibus cetacea, vt thynnos, pelamidas,

G ſcombros, cephalos, & teſtacea, præter pectinem & echinum. Ex hoc verò etiam frequenter ſumendū eſt ſi fieri poſſit. nam præterquā quòd bonam temperiē inducit, etiam vrinæ citandæ vim obtinet. Aſtacum verò & buccinum rarò aſſumere præſtat: oſtreis in totū, & pinguibus carnibus & auibus interdicendū: ſimiliter etiā earū quæ in palude degunt cōtinuus eſus prohiberi debet. Aſſumi verò & anſerū alæ, & ex auiculis nō pingues, paſſerculi virides, pyrgitas, *à turribus in quibus nidificatur ita uocatos*, & ſimilia. Ex fructibus comedant, & cucumerum, primā

H maximè medullā, peponúmq;. Ficus autē ſiccas & virides aſſumāt, vuámq;, mala duracina, pira nec copioſè, nec cōtinuè. Hæc generatim mēbratimq; ſecūdū methodū ſcientificā expoſita tibi ſunto. Quoniā verò aliqui etiā veterū q naturalia de contraria rerū facultate ſcripſerunt, nōnulla quæ calculos iam factos præter opinionem abſtergere

promittant,& in poſterum non amplius gigni concedãt, prodiderunt, neceſſarium duxi,quædam eorum enumerare,præſertim virtutis ſtudioſorum gratia, vt hominem conſeruent,morbúmque ſuperare poſſint.Honeſtũ enim eſt morbum vincere ,& omni machina ægris ſuccurrere. Præterea etiam diuiniſſimus Galenus ; qui ne eſſe quidẽ incantationes putauit, ex longo tempore multóque vſu plurimum ipſas poſſe deprehendit. Audi igitur verba ipſius quæ de medica Homeri tractatione reliquit. habẽt autem ea in hunc modum, Nonnulli igitur putant incãtationes,anicularum fabulis eſſe perſimiles , quemadmodum ego quoque diu exiſtimaui : temporis autem proceſſu,ab iis quæ euidenter apparent perſuaſus ſum vim in ipſis eſſe.nam in percuſſis à ſcorpio,adiumentum ſum expertus. nihil autem minus etiam in oſſibus gutturi infixis,quæ incãtatione ſtatim expuebantur. ac multa præclara ſingulæ habent incantationes, quum inſtitutum cõſequuntur.Si igitur diuiniſſimus Galenus & alii plerique veterum teſtantur, quid prohibet nos quoque,quæ experiẽtia cognouimus,& quæ ab amicis ſinceris accepimus, hæc vobis cõmunicare?Multa igitur ſunt & alia , ſed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio cõfectus. habet autem in hunc modũ. NATVRALIA. Æs Nicanũ aut Cyprium,quod igni in totum non admotum fuerit, accipito: quod in ipſo metallo æris inuenitur,veluti teſſerã facito,vt in digito appareat : & vbi in ea inſculpſeris leonẽ, & ſemilunam,& ſtellam,huius circulo nomen beſtiæ cõſcribito, & incluſam aureo annulo geſtato in minore digito medico,iuxta minimum.

DE INFLAMMATIONE RENVM, Cap. V.

QVòd ſanè inflammatio in vniuerſum ex copia materiæ in particulas præſertim carnoſas influentis generetur,omnibus in confeſſo eſt : ac conuenit hoc ſcienter perpendere,num id quod influxerit,ſola copia, an qualitate tantùm, aut vtroque ſimul offendat: copia quidem,vt quum ipſe ſanguis probus eſt & ob nihil aliud quàm ſolam abundantiam,obſtructionem excitat, particulã diſtẽdit,& in ſublime attollit : qualitate autem ſola , vt quũ exiguus exiſtit, bilioſus,& nimis acer,aut craſſus viſcoſúſque,aut terreſtris & melancholicus.Sin autem etiã copioſum ſit quod influxit,malique ſucci,tunc particulã vtroq; modo offendi contingit,& à copia diſtẽdi, & à qualitate ipſam infeſtante affligi.Quare conſiderãdum eſt num ex toto corpore influat, an à quadam ſuperiore particula, vt liene, iecore,aut alia . hinc enim maximè variat curatio. Nam ſi totum corpus videatur plethoricum , *hoc, eſt omnibus ex æquo ſuccis repletum*, toti proſpicere prius oportet, deinde parti : ſi quidẽ ſanguis ſuperare videtur, venæ ſectione: ſin autẽ vitioſus quidam humor, purgatione quæ humorẽ præpollentem educere poteſt. Hæc autem fieri debet vbi tutò illum cibo antea tractaueris,& ſolutu facilem paraueris , ptiſſana,piſcibus, intybis,& omnibus humectantibus contemperantibúſque:ſin autem craſſus ſanguis fuerit , & nihil habens acre , cibis ex oxymelite , & decoctis extenuantibus incidentibúſque.Verùm quũ magna ex parte ea quæ incidunt,etiam rodant,partéſque inflammatas irritent , curandũ eſt omnino vt quæ roſionis expertia ſunt deligantur. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque moleſtum obtinent: verùm nullum adeò vt aquoſa mulſa.Poſtquã igitur craſſa prius ita extenuaris,vel acria contemperaueris , tunc eorum purgationem quæ offendunt molitor , ſi tibi vtraque ratione peccare videatur , & ſola virtus vitioſum humorem euincere ac ſuperare nequeat. Fugere nãque omnia hæc oportet quæ inflammare poſſunt & purgare , partes inflãmatas purgare:quia cautio eſt,præſertim inter initia,& quũ humores adhuc ſũt crudi,& inflãmatio feruet. At nullã adeò partem offendere poſſunt vt renes & veſicã. nã recremẽta promptè in ipſa potius recipiunt quàm aliquid ex eis diſcutiatur,niſi cõcoctio eius quod inflãmatur,& totius materiæ fieri deprehẽdatur. Ita ſanè , ſi multa ac vitioſa materia tibi appareat , agendũ eſt.Sin autẽ nõ multa in toto corpore eſſe videatur,ſed potius exigua & acris,feruénſque,vitari debẽt vrinã cientia,etiãſi nõ rodant, & mulſa: vtendũ autẽ magis aqua tepida copioſiore , quæ acrimoniã obtundit,& roſionem eluit , atque in corpore diutius remanẽs,caliditatẽ extrahit,& dolorem mitigat qui magis fluxionẽ promouere ſolet.Quare ſi acrimonia offendat,non verendũ eſt liberaliorẽ potũ offerre. nã hæc copioſior ĩflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat.Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouẽdæ efficacia non admodũ opitulãtur. Quippe alia quoq; materiam craſſiorẽ cũ vrinis ſimul in affectas partes attrahunt : quæ quũ tranſitum non inuenit, in ipſis affectis locis immoratur. DE AVXILIIS loco inducendis. Extrinſecus ſanè refrigerantia admouere,præſertim inter initia,& feruente adhuc inflãmatione,cõuenit:ſi quidem id quod inflãmationẽ excitat, bilioſum fuerit.Multa igitur ſunt quæ hoc præſtare queãt : ſed nullum adeò efficax vt ceratum,quod recipit roſaceum,& aceti paulũ,ſuccúmque polygonii aut portulacæ.At in morbi incremento etiã diſcutiẽs aliquod admiſcendũ eſt,vt chamæmelũ,aut recentes adipes,aut medicamẽti διὰ χυλῶ modicum.Declinatione autẽ facta, etiã ea miſcebuntur quæ plus diſcutiant. At ſi materia quæ inflammationẽ excitauit,craſſior tibi appareat,iuuandũ eſt extenuantibus citra roſionẽ,& extrinſecus chamæmelo,& cataplaſmate ex hordeacea farina, & lini ſemine,decoctis in iure chamæmeli, ſertulæ campanæ, abſinthii,altheæ,& momento ſapæ. Caue autẽ ne multo fotu partẽ calefacias,ſed mitiore calefactione vtitor.Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda eſt, ne materia quæ in parte inflãmata continetur , in pus conuertatur:ita etã renum inflãmationes iis quæ multum refrigerant, ſæpe quamprimũ indurantur. Quare omnia extrema vbique fugienda ſunt,præſertim in renibus inflãmatione tentatis.Balneis ſanè,priuſquam copiam vacuaueris,vti properãdũ nõ eſt: vbi verò toti corpori proſpexeris,etiam balneis excalefacientibus tutò vteris.

De inflammatione renum in pus conuerſa.

Inflammationem quæ in pus conuertetur , prius hinc internoſces quòd nulla occaſione oborta febres aut perfrictiones quædam citra rationem & inordinatè ſuperueniant. nam dum pus generatur, dolores febréſque magis eueniũt quàm quum generatũ eſt.Deinde ad hoc, quòd æger quum in ſanam partem inclinat,grauitatem magnã ex affecta potius ſentire ſe dicat , ac anteaquã inflammatio in abſceſſum perueniſſet. Cæterùm etiamſi pus apparuerit,non aliunde ipſum excerni ſuſpiceris niſi ex renibus. Etenim dolor qui anteceſſit , & grauitatis ſenſus,exquiſitam internotionem , & indubitatam demonſtrationem ſimiliter repræſentant.Quãdoquidem verò ex aliis quoque locis compluribus pus excernitur, omnia tibi ſigna manifeſtè exponam quibus id deprehendere licebit, ex quibuſnam illud , à renibúſne an veſica, an vrinariis meatibus,an etiam à pulmone,vel alia quadam particula, ſiue reſpirationi,ſiue nutritioni dicata,prodeat.etſi enim raro , tamen ex ipſis quoque pus excernitur. Quod igitur pus à ſuperioribus partibus effertur , omnino cum vrina ipſa accuratè permixtum inuenitur : ſin autem ab inferioribus excernatur, etiam ſedimentũ in fundo matulæ potius ſubſidere deprehendes. At ſi ex mediis particulis feratur,media quoque puris miſtura & non exquiſitè permixta apparet. Obſeruato autem ea quæ vrinis permixta ſunt,& in eis feruntur : vt quæ prorſus locum affectum tibi indicent. Si nanque ex veſica proueniant, particulas laminis ſimiles in vrina ferri reperies:ſin à renibus, carnoſas. Cæterùm etiam dolor peculiaris,& quæ præceſſerunt,& omnia quæ ſimul comitantur , tum locum affectum,tum morbum indicabũt, reddéntque valde manifeſtum. DE CVRATIONE. Qui pus excernunt,lenibus & abſtergentibus curandi ſunt: ex quorum numero eſt etiam mulſa aquoſa, & cremor ptiſſanæ,cum modico melle:item adiantum, & ſemen cucumeris cum chryſattico.Adhæc paſtillus διὰ φυσαλίδων , *hoc eſt ex ueſicariis*, & lac aſininum , præſertim iis qui vlcere in veſica laborant , necnon bolus Armenius, potu proficiunt : inſuper equiſetum,& præterea gramen valde conferunt. Vrinarii verò meatus vlcera granulis vel paſtillis citra roſionem ſiccantibus magis quàm extenuantibus curantur. PVLVIS nephriticus,ad vrinæ difficultatem & calculum. Altheæ ſeminis,lini ſeminis, vtriuſque ſemuncia : vrticæ ſeminis ſcrupuli ſex, ſpicæ nardi, carpobalſami, ſingulorũ

scrupuli sex: paliuri seminis semuncia, vitri vncia. ALIVD, quo etiam ipse vsus sum. Agarici vncia, altheæ seminis semuncia, lini seminis tantundem, vrticæ seminis, carpobalsami, paliuri seminis, vitri, singulorum scrupuli sex. Dato ex puluere scrupulum cum chrysattico: aut eryngii, graminis, cucumeris seminis, & atractylidis herbæ decocto. DE VICTV. Obseruari etiam victus omnino debet: & non vt vulgò, solis medicamentis confidẽdum. Idoneus igitur est cremor ptissanæ, & auenæ, solus cum chrysattico, aut rosato, aut mulso, aut passo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolito. Quòd si verò æger non libenter dulce vinum bibat, aut hydromelum, aut Cnidium, aut Sareptinum, aut Tyriũ assumat, sed modicum. Copiosum enim vlceribus fluxionem inflammationémque excitat. Vtilissimæ his sunt vuæ passæ comestæ, amygdala, nuces pineæ cum passo, si calculis non laborant: (solet enim in renibus eos generare) item oua gallinarum cohortalium tepida & mollissima si edantur, valde proficiunt. Ego sanè noui quendam qui oua, quamprimum essent posita, sorbebat citra coctionem: dicebátque se plurimum adiuuari, & rosiones ac dolores qui circa vesicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre posset, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, si per se, aut cum chrysattico, aut hydromelo dulci comedatur: item pectines elotæ, & astacus, in alia atque alia aqua, postquam purgatus fuerit, decoctus, vtilissimè sumitur. Ex oleribus autem intybus, & brassica ter cocta ex vino comesta, nisi id quod effertur pus, acrius fuerit & rodens. Iam lupini salis expertes conducunt, quum vim calculi confringendi vlceráq; abstergendi habeant. item germina fœnigræci esu prosunt: adhæc cuminum satiuum modicè sumptum. Castaneæ autem elixæ aut assæ valde cõferunt, præsertim quũ id quod effertur, tenue & biliosum extiterit: quum verò crassum & impactum vt vix excerni queat, à cibis crassi succi abstinendum.

QVOMODO VRINAE STILLICIDIVM agnoscatur, curetúrque.

SI acrimonia quædam in vrinis & totus habitus ad acriorem biliosioremque fuerit conuersus, coniiciendũ prorsus est, stillicidium ob rosionem quæ ex acrimonia prouenit excitari: sin autem nihil tale fuerit, sed contrà & vrina magis alba appareat, & ea quæ præcesserunt, frigidiora, tum victus, tum balnea, frigida potius intemperies vesicæ causari debet, quæ vrinam non sinit euincere. Hæ quidem stillicidii causæ sunt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda est. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus & contemperantibus, nullo calido aut salso vtendum est. Omnino igitur ptissana his vtilis est per se, & cum modico hydromelo, aut chrysattico: interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit. quoniam lac corrumpitur si qualitate sicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta sunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerũ medulla, & pepon, & germina fœnigræci, & vua dulcis, vinúmque dulce, quale est Bithynum. In summa, quæ contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri contingat, iis quæ calefacere possunt, & in victu, & in medicina, vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneum, mulsum, absinthites & anisatum, potu & esu. Inter olera, apium, porrum decoctum, daucus, & quicquid citra rosionẽ calefacit. Vnctione verò vtantur, anethino aut gleucino, aut marciato, & aquis naturalibus. Interdũ scordii & artemisiæ decoctum ad stillicidium & difficultatẽ vrinæ bene facit, vbi nõ est multa acrimonia aut inflammatio. QVOMODO difficultas vrinæ agnoscatur curetúrque. Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare: sin autẽ cũ rosione vehementi etiam pus excernatur, & citra grauitatem, vlcus esse in vesica suspicandum est. Si verò grauitatis sensus quidam fuerit obortus, suspicabimur magis aut inflammatione aut abscessu ipsam infestari. At si absque grauitate dolor aut distensio sola in vesica percipiatur, cognoscito retentionis causam esse spiritum copiosum ac flatulentum. Si æger nullum dolorem, aut tumorem, aut distensionem circa vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationem, aut calculum in renibus vel meatibus vrinariis existere. Quomodo autem internosci omnia & curari debeant, antea explicatum est, quũ de renum inflammatione, abscessu, atque aliis eorum affectibus disserebamus: atque eadem nunc repetere superuacuum. Attamen vt facilè inuenias, hic quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obstructionem vrinarum quæ ex viscosis humoribus nascitur, bene facit etiam compositum oxymeli & mulsa, & decoctum rhamni quod ex radice ipsius fit: item origani decoctũ mirificè iuuat: ac magis adhuc si magna obstructio fuerit, vt vrinæ retineantur, efficax est corticis tithymali decoctum, incidit, & aperit. Vbi verò inflammatio est, his abstinendum: lenibus autem & concoquentibus vtẽdum est, qualis habetur etiã aquosa mulsa, & quæ inflammationes, si extrinsecus applicentur, maturare solent. Ad renum calculos, si magni sint, vt per eos vrinarum facta sit retentio, pulchrè auxiliatur pæonia herba ex mulso pota. Datur autem ex radice ipsius scrupulorum duorum aut trium instar. Item quinquefolii decoctum magis proficit, & erysimum, & serpyllum siccum, & medicamentũ quod ex hircino sanguine & cicadis conficitur. Omnia verò hæc etiam vesicæ calculos peculiariter confringere credita sunt. Compositorum quoque mẽtionem iam fecimus.

DE CALCVLIS IN VESICA NASCENtibus, Cap. VII.

EOdem modo calculi in vesica nascentes, quo etiam iĩ qui in renibus proueniunt, per circuitus infestãt. Veruntamen vesicæ calculi pueris magis quàm viris generantur: neque à tanta caliditate, sed materia potius crassiore, & ad gignendos calculos, promptéque ab insita caliditate concrescendos, idonea. Proinde crassitiei potius per extenuantia occurrendum est, ne multa materia crassa congregetur: quam meritò parit colligitque & voracitas inordinata, & commotiones corporis post cibum factæ. INDICIA calculi ex vrinis. Vrinæ crudæ & colore subalbidæ conspiciuntur, sedimentum est arenosum, & scabiei simile. præterea ægri naturalia scalpere, aut ea violenter & sæpe distendere solent, atque tunc magis quum ad vrinarum excretionem vrgentur. CVRATIO. Medicamenta igitur valida ad vesicæ calculos etiam antea sunt explicata. dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc, longóque tempore & experiẽtia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus, si extrinsecus illinatur, calidus maximè confert: commodius autem est si etiam super vesicam sanguinem hirci imponas: longè verò optimum si in calido balnei aere illinas, atque ita deliges. Valet autem ipsum non modò semel, sed etiam sæpe, & per interualla. SCABIOSAE vesicæ indicia.

Scabiem vesicæ inde notato quòd furfuraceæ quædã particulæ in vrinarum liquore appareãt: discernes autem eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nonnunquam etiam totum corpus, subinde tãquam scabiem quandam in febribus immoderatis, *quas καύσους dicunt*, sustinent, ac efferuntur ex eis furfuracea. Siquidem igitur vrina tenuis substantiæ fuerit, & magis acris, scito vesicæ scabiem esse. Curari debet purgantibus, & postremò siccantibus, vlcúsque ad cicatricem perducentibus. Est igitur affectus difficilis, & propè insanabilis, vt nullum aduersus ipsum valeat medicamentum. Attamen auxiliari oportet, & nõ desperare, sed victu, medicina, & omni modo succurrere conuenit. Itaque lac asininum cõtinuè datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiam caprillum datum, & potu & esu, non solum, sed etiam cũ quodam frumentaceo aut pane, aut similagine, aut libo fuminali, aut halyca, aut chidro. Prosunt his etiam oua mollissima, & peponum cucumerúmque medulla. In cibo autem nuces pineæ recentes, vuæ passæ, & semen cucumeris, item quæ ex huiusmodi parantur: ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opium, propter immodicum dolorem. Verùm non vtendum est adeò frequenter anodynis, nisi pro virium ratione. MEDICAMENTVM ad scabiosos vesicæ affectus & difficulta-

tem vrinæ & inflammationes efficax. Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui seminis grana quadraginta, amyli, spicæ nardi, singulæ drachmæ: apii seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium coquuntur: deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

DE DIABETE, Cap. VIII.

Diabetes appellatur quum vrina immoderatius excernitur, frequēter simulatque potus assumitur: quale etiam lienteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterarique & B corpus nutrire possint. Quare aliqui non diabetem modò affectum nominant, sed etiam in vrinas profluuium, eo quòd potus statim profluit. Quoniam verò immoderatè ægri sitiunt quum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solùm venarum, C sed etiam totius corporis, immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiem pugnandum est, atque sic tota curatio tentanda, refrigerando quidem partem, & confirmando: contemperando autem totum corpus & humectando. quoniam id necessariò siccum ob largam vrinarum excretionem deprehēditur. Cōuenit igitur potionem his ampliorē solita dare, vt neque in totum sitim fieri permittamus: & cibi qui difficulter conficiuntur, vt ne facilè in vrinam cōuertantur, attenuentúrque. Nam iecur calidius acriúsque euadens, ventrem licciorem efficit, dum ciborum humiditatem D attrahit & exhaurit. quare his necessariò datur copiosior cibus & crassus, vt perdurare possit. Itaq; halyca his aptissima, si cum rosato, aut chrysattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio sumatur. Ex oleribus intybi, aut troxima, aut lactuca. Inter carnes vulua, & omasum, pedes præsertim bubuli aut rostra. Ex piscibus, isicium, orphus aut alius quidā dura carne præditus: item peponum caro semine eiecto, & mala admodum dulcia. Fugere autem oportet salsa omnia & acria: nullusque in iuscula coniiciat aut anisum, aut cumi E num, aut omnino eiusmodi aliquod semen, vel ea quæ vrinas prouocant. Item erinacium assumere cauendū est, aut amygdala, aut pistacia, aut ficus siccas, aut palmulas: castaneas verò comedere alienum non est.

DE SEMINIS PROFLVVIO, Cap. IX.

SEminis profluuium accidit interim à copia ipsius, facultatem retentricem in vasis seminariis contentam grauante, vt semen non amplius retinere possit: interim ex seminis acrimonia & tenuitate. Inquirendus igitur est & seminis color & ipsius substantia, adhæc causæ prægres F sæ, tum victus, tum superior vita. Si igitur venerem exercere consueuerit, & crebriore vti cōcubitu, nunc autem continentius & purius innocentiúsque degat, sine dubio à copia id sustinet, dum particulæ illam ferre nequeunt: si autem nihil tale fuerit, semen autē quod excernitur, biliosius multóque acri⁹ esse appareat, scito geniturā magis ob tenuitatē irritari & defluere: magna autem ex parte etiam ob retentricis facultatis imbecillitatem ipsos comitatur. CVRATIO. Quum igitur genituræ profluG uium ex copia prouenit, omnino abstinendum est copiosis cibis, præsertim qui generant bilem & ampliores flatus, irritántque materiam, vt procliuius foras efferatur. Multa autem eiusmodi sunt tum inter cibos, tum inter medicamenta. Inter cibos quidem nuclei pinei, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præsertim semen ipsius potum, A quemadmodum & dauci maioris satiui semen, & mētha.

QVAE medicamenta semen gignant. Quæ inter medicamenta semen gignunt, etiam ad venerem incitant. Vrticæ semen potum, & costus ex mulso, venerē mouet: orcheos radix (quam nonnulli testiculum canis appellant) maior, potu libidinem promouet: item satyrium & scincorum partes quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigēdis efficaces bibuntur. QVAE siccēt genituram. Hæc igitur eorúmque similia vel in cibū coniicere, vel omnino bibere cauendum est: esse autem B oportet quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi aduersantur, seménque potius extinguūt: ex quorum grege est viticis semen torridum, & non torridum: necnon folia & flores substratu idem præstare possunt: lactucæ semen ex aqua potum eadem efficere, & genituram cohibere solet: vnde etiam venerem somniantibus exhibetur. similiter canabis quoque syluatici semen genituram desiccat si subinde potetur. Orcheos (quā nonnulli canis testiculum vocant) minor radix, potu semen cohibet: plum C bum lumbis impositum venerem somniantes iuuat, nymphææ radix & semen, veneris insomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Item periclymeni folia & semē genituram desiccant, ac nōnullos aiunt multo huius potu infœcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerantia & siccantia, in quibus est seminis copia, & facultas retētrix infirma, deligi debent tum in cibis, tum in medicamentis: vitari autem flatuosa quæ etiam calefaciant. Flatus expertia commendantur quæ simul non valde calefaciunt. At si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex D prædictis medicamentis quæ refrigerant siccántque, maximè verò cibus obseruandus est. Nam hi contemperantia refrigerantiáque, & balnea temperata requirunt, vt genitura sensim crassior & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque, quum calida sit, genituram crassam reddere compertum est. Quare etiam ad cōtinua veneris insomnia & semen consumendum proficit: & tota ipsius substantia non solùm temperamento, peculiariter ad hoc valet.

DE PRIAPISMO, Cap. X.

E EAdem etiam in priapismo laborātibus tentanda sunt, abstinendúmque à cibis calidioribus, qui materiam in spiritus resoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendum, quod fistulosum existit, & spiritibus qui ipsum distendere & inflare possunt, suscipiendis aptum. Quare non solùm calefacientibus, sed etiam viscosum humorē parientibus, aut multi seminis efficacibus, ægrum abstinere cōuenit: necnō omni spectaculo ac turpi consuetudine & imaginatione: vt omnis motus qui naturā ad memoriam renouandam incitare potest, vndiquaque circū F cidatur. Multi igitur hoc quum obseruassent, in totum affectu liberati sunt. Qui verò præter victum calidum humidúmque, quo semē rursum gignebatur, etiam à turpibus desideriis non cessarunt, hi post mortem quoque, rectam intensámque habere particulam deprehensi sunt. Itaque ceratum rosaceum cum aqua frigida & paulo aceti subactum his auxiliatur. Valde autem frigida, præsertim quæ astringunt & torporem inducunt, cauere oportet, ne affectus difficilis ad discutiendum reddatur. Bibāt verò quæ genituram infirmare possint, præsertim nym G phææ semē & radicem. nam naturali vi his aduersari nō solùm temperamento quodam, sed etiam tota ipsius substantia, obseruatū est. Motu vtātur ægri, & frictione partium superiorū: item alteribus & sphæra exerceātur, quò materia in diuersum retrahatur, & spiritus flatulentus digeratur.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber X,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE COLICO AFFECTV, Caput I.

GRAVIS quidam morbus & dolorificus, colicus affectus existit: præterea etiam difficulter internosci potest. Ac quòd quidem vehementes cruciatus inducit, meritò id colo, *id est pleniori intestino*, accidit: quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil quod in illud confluit, facilè discuti possit, quemadmodum in tenuioribus intestinis. Ægrè verò internoscitur rursus, eo quòd aliis etiam particulis eiusmodi accidentia, cuiusmodi colo dolentibus, eueniant. Ne igitur in curatione quispiam aberrando fallatur, necesse est nouisse nos, & prius discernere, colúmne sit quod afficitur, an alia quædam particula, & qui in eo affectus contingant, & quomodo singuli priuatim debeant internosci. Neque enim vnus quidam affectus in eo constituitur, sed multi & diuersi. Nam huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniente, aut aliunde influente, item ob inflammationem, sicci stercoris retentionem, flatuum copiosiorum crassiorúmque peruicaciam, & ob alia infinita, non modò primario affectu, sed etiam vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe vesicæ inflammationem experiuntis; renum, iecoris, lienis, septi transuersi, ventriculi, & ilium. Verùm alui & intestinorum retentiones consortii lege incidentes, colicos affectus nominare non conuenit, quorum, vbi de eileo (quod nõnulli etiam chordapsum appellare cõsueuerunt) mentionem faciemus. Nunc enim institui morbos qui primario affectu in ipso solo constituuntur, persequi. Quoniam verò affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi medici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primùm tractare, quomodo sanè inter se respondeant, qua autem re differant: vt discreto ac notato vtroque affectu, nullum in curando errorem committamus. QVOMODO colicos à nephriticis discernamus. Primùm sanè colicis dolores magis continui & validiores quàm nephriticis incidunt: deinde etiam vomitus copiosiores, magis continui & pituitosi: item venter his multo magis quàm nephriticis astringitur, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modò in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas comprehendit: interdum verò totum quoque ventrem: quod in nephriticis non accidit. nam dolor in ipsis incitatus, non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia quam cum nephriticis habent, esto. Cæterùm vrinæ simul crassiores quidem in colicis, aquosæ verò in nephriticis per initia videntur: processu autem temporis arenosæ: quod in colicis non accidit. Adhæc in colicis quidem simulatque ventrem excernere contigerit, protinus etiam dolor conquiescit: quod in nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sanè modò ipsi discernuntur, conuenitque vt animaduertentes ea, & accuratè internoscentes, ita ad curationem perueniamus. Nam si in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis authores erimus. Cognosces autem hoc pacto affectus qui colo quoque diuersis rationibus incidunt.

De colico dolore ex frigido humore contracto.

Quum igitur frigidus morbus existit, aut pituita intestino insidet, grauitatis circa ipsum sensus oboritur: ægri citra febrim degunt, & stercus ipsis quum excretum fuerit,

A bubulo simile videtur, non subsidens in matula, tanquam à spiritu gestatum: ac plerique ipsorum humorem excernunt pituitosum, & potius vitreum. Hæ sanè ipsorum sunt notæ. Cæterùm causæ etiam prægressæ adhuc firmiorem exhibebunt tibi internotionem. Nam magna ex parte præcedit ipsos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorúmque intempestiuorum vsus: necnon otium & repletio. Hæc sanè notatio eorum est qui ob frigidam intemperiem colico laborant. Deinceps autem de victu ipsorum totáque curatione pertractare oportet.

B Panis itaque his aptissimus est siligineus, qui ex iure radicis apii, vel anethi, vel cumini, vel anisi coquatur, recipiátque vini modicum quod tenuis sit substantiæ. Nam dulcia omnia & astringentia multa, aduersissima ipsis sunt & nocentissima. Noui autem me panem ex condito quod plurimum piperis haberet, exhibere iussisse, ac maximum attulisse iuuamentum. DE OLERIBVS. Ex oleribus, esse ipsis conducit apium, & porrorum coctorũ capita. Salutaris his est etiam caucalis, & palustris asparagus, item porra valde copiosa. Norũt autem C hoc omnes, ipsa edocti experientia, non paruam ex ipsis vtilitatem prouenire: atque ideo vulgus quamprimùm dolorem aliquem in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, statim hæc offert: præsertim agricolæ loco maximi medicamenti hoc cibo vtuntur. DE AVIBVS. Ex auibus, columba, perdix, & gallina cohortalis conuenit. breuiter quæ non sunt excrementitia, nec pinguia, ea mediocriter esse conuenit. Habeat autem horum ius anisum, aut cuminum modicum, aut porrum, aut apium incoctum, aut piper. DE PI- D SCIBVS. Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si verò etiam cum alliis libenter ægri assumant, permittendum ipsis est. hoc enim modo alimentum ex eis proueniens, à flatibus alienum, & minus noxium erit. DE CARNIBVS. Carnibus, si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant: similiter etiam leguminibus. Ptissanam verò ipsos assumere alienum non est, vbi aliquid flatibus discutiendis efficax simul concoctum fuerit: vt radix apii, aut coma porri, aut E pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerandi amittit: discutiendi autem flatus, abstergendique & extenuandi largius excrementa, assumit. DE BELLARIIS.

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis & piperis. Sic enim crassa viscosáque recrementa magis adhuc extenuari poterunt. DE VINO. Vinum sit album, quod facilè in corpus distribuatur, astrictionis expers: deturque potissimùm quibus flatuum copiam vehemẽtem F dolorem excitasse considerauimus. His enim, etiamsi ipsum meracius exhibeas, magis opitularis. DE VINIS factitiis, quæ propomata dicuntur. Ex factitiis vinis, quæ propomata appellant, præstantissimum est conditum, & apiatum, aut anisatum, aut ligusticatum, aut absinthatum, aut citratum, aut mastichatum. omnia enim hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt. DE BALNEO. Continua dulcis aquæ balnea nihil adeò doloribus ex frigiditate aut crassis humoribus excitatis conferunt. nam huiusmodi G aquis illi mitigantur tantùm, non curantur. Didicimus autem dulcium aquarum facultatem, refrigeratoriam qualitatem & humectantem potius obtinere. Quare etiam aer calidior præparari debet, & calentis aquæ solium: item affecti loci calidioribus vnguentis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut marciato, & superinspergi nitrum, aut sinapi: partésque affectas & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur ægri, permittẽdum etiam vt marmoribus ignitis foueantur.

tur. nam hoc faciendo, & iuuantur simul, & leniuntur A dolores. Quòd si in naturalibus quoque aquis lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt; præsertim si fuerint sulphuratæ & bituminosæ: ac vt ex eiusmodi aquis bibant ipsis concedendum. Habent enim vim abstergendi, & expurgandi siquid viscosum tum ventriculo tum intestinis infixum deprehendatur: ac subinde restituunt, totúmque morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putóque hæc ipsa omnibus prudentibus sufficere. Si enim quippiam à nobis quoque ex prædictis omissum sit, licebit facilè ad B similia medicamenta transire. Dicamus autem deinceps etiam quæ auxilia longis experimentis affectum iuuare, lenire, & in totum curare posse nouerimus.

FOMENTA. Itaque fomenta in frigidioribus longè sunt accommodatissima quæ ex sale, milio & ordeo parantur: in quibus autem non adeo opus est discutere & siccare, his conueniunt etiam sacculi ex furfuribus. Verùm in qua aqua furfures coqui debent, anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althea, pulegium, lauri & baccæ & folia, artemisia, sampsuchus, & siquid aliud C his simile inuenitur. Adiiciendum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut Cyprinum oleum. atque his ipsis loca dolentia inungi debent: salutare enim est. Cæterùm iuuat ipsos maximè etiam vnctio ex Pentamyrio, aut Marciato: præterea magis ex eo quod vocatur Pisselæum: quo etiam rustici apud nos vtuntur, & valde iuuantur. Oportet autem non solùm pubem & lumbos inungere, sed etiam tomentum eo repletum ano demittere: ac multos hac ratione vsos celeriter sanari, non solùm viros, sed etiam mulieres & pue- D ros, nouimus. Alexandrini raphanino oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet, nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius calefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis. Quippe humores magis siccantur, viscosique fiunt, flatulentos spiritus & distensiones pariunt, multóque vehementiores adhuc dolores efficiunt. Quòd autem largiùs calefacta spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliáque multa testantur. Itaque si dolores calefacientibus non soluuntur, sed inualescunt, tunc vehementioribus quidem fomentis E abstinere, iis autem quæ viscosa & crassa recrementa extenuant repurgántque, vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio conficiuntur: etenim nisi aliquid ex iis quæ celeriter penetrare queat admisceatur, periculũ est, vt quippiam possit quod datur efficere. Multa igitur sunt quæ id præstare queant: sed nullum adeò vt catapotia quæ à nobis ad hæc parari solent: ac in ileo me vsum noui, laudémque reportasse. Habet autem scriptura ipsorum in hunc modum: Aloes, euphorbii, granorum cnidiorum, carnis scāmoniæ, singulæ vnciæ. Ego autem sic F vsus, id quod volui sum assequutus. Dentur scrupuli duo, aut plures: quidam adiecerunt etiam agaricum, atque ita exhibuerunt. Horum compositio in eum modum habet: Aloes, lacrymæ scammonii, singulæ semunciæ: agarici scrupuli quatuor, granorum cnidiorum carnis scrupuli tres, euphorbii scrupuli octo: absinthii succo excipiantur. His eorúmque similibus vtendum est etiam in frigidioribus temperaturis, & in quibus multa pituita intestinis contenta tum dolorem, tum alui retentionem efficit. At per initia purgandi ipsi non sunt: verùm vbi G humores prius extenuatos dissolutósque senseris, & nullam amplius inflammationem intestina vrgere. Ita enim illis vsus, non erraueris, neque metues vllum periculum futurum, materia iam concocta, & ad euacuationem idonea. Qui enim ausi sunt humores, dum crudi sunt, aut inflammatio colum exercet, purgare, vel efficacibus vti, hi ignorant se ægrotantibus authores fieri & periculorum & mortis.

DE INSESSIBVS. Aquæ insessus optimum est horum remedium. etenim affecta mitigat curátque: præsertim si aliquod semen, aut H herba flatibus discutiendis efficax, simul incocta fuerit, vt apium, anisum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus, & artemisia. Ita enim si aqua præparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri superfundi velint, siue in solia descendere possint.

DE EPITHEMATIS. Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematum vsus, ex quibus est διὰ μηλιλώτων dictum, διὰ σπερμάτων, & διὰ σαμψύχου: atque his magis polyarchium. Hoc autem in calidioribus temperamento vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nanque intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiórque euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

DE INIECTIONIBVS. Iniectionibus quoque, si dolor perseueret, vti necesse est: vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus: sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorem infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactum: vbi autem semen aliquod ad flatus efficax & adipem anserinum receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto: In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut fœniculum, & his similia coquito: deinde vbi oleum per linteolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius autem inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienum non est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modò semel, sed etiam iterum, & tertiò. Quòd si dolor remanet, validius quoque medicamentum adhibere oportet: ex quorum numero est etiam quod succis herbarum conficitur. habet autem in hunc modum: Fœnigræci, sertulæ campanæ, anethi, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem aut in cacabum coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto: ac vbi diebus quindecim macerari siueris, sic ipsa coqui curato: deinde succis percolatis, herbísque proiectis, sumito succi libras duas: adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mandragoræ succi, butyri, terebinthinæ, singulorum vncias sex: thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vncias. Parato quemadmodum decet, & seruato: vbi vsus postulat, medicamenti cochlearia duo, aut tria, oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflammatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunque, hunc adimit & subducit, dolorésque excindit.

ALIA, vehementer generosa. Aloes, castorei, singulorum vncia: cyclamini succi recentis semuncia, opii tantundem. Parato vt dictum est: quum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserini paululum iniicito. Validum est medicamentum: ne contemnas propter simplicium vilitatem.

ALIA, ad vitreos frigidósque humores efficacissima.

Terebinthinæ, medicamenti διὰ χυλοῦ, butyri, castorei, latioris cumini, singulorum vnciæ sex, basilici vnciæ duæ, baccæ lauri quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ totidem, rutæ manipulus, olei Cyprini libræ quinque. Simplicia quidem hæc sunt: conficiantur autem in istum modum: Cyprinum oleum & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, allium & rutam vsque ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi autem ab igne sustuleris, oleũ percolato: deinde accepta, terebinthinam, basilicum, butyrum, & medicamentum διὰ χυλοῦ sensim calefacito, quousque misceantur: deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria, cum modico adipis ex eo capiens. Mirabile est auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, præterquam quòd nihil habet torpori inducendo accommodatum.

ALIVD præstantius enema, crassos viscosósque humores purgans. Recipit autem aristolochiã rotundam contusam, salem torrefactum & læuigatum, mæũ herbam, ipsam quoque contusam, oleum fœnigræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam salis tantundem in oleum coniicies. Hoc admodum pituitam soluit, & non modò colicos, sed etiam ischiadicos strenuè iuuat.

ALIA INIECTIO, ILEIS quoque efficax.

Nitri Alexandrini instar semunciæ, vel etiam ampliori,

oleum & aquam calidam admisceto. Omnia permixta heminæ mensura iniicito: ac miraberis quomodo excernat quodcunque inuenerit stercus durum, siue viscosum crassúmque humorem pituitosum, intus contentum. Ego etiam in iliosis ea vsus sum, ac successit, vt omnes simplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. ALIA admodum benefaciens.

Styracis, castorei, myrrhæ, opii, singulæ vnciæ. Omnibus mixtis, quum vsus postulat, fabæ Ægyptiæ magnitudinem capito, & cum oleo rutaceo, adipéque modica iniicito. Hæc etiam somnum conciliat, & vehementes dolores, siquid aliud, mitigare potest: pluribus ipsam experimentis probaui. QVAE PER os dentur, etiam iis qui ex frigido & pituitoso humore dolent. Quoniam autem multi per anum curari non sustinent, partim metu, partim etiam præ multo dolore erubescentes, necesse est his potui exhibere quæ ad colicos dolores facere creduntur. Multa igitur ab omnibus veteribus prodita sunt: quorum autem nos quoque experientiam habuimus, optimè valentium, horum omnium scripturas vobis exponam, à simplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inscribuntur, auspicatus. SIMPLEX MEDICAMENTVM vsu compertum. Marrubii herbæ decoctum potui cum mulso dato: aut baccas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato. vsu approbatum est. ALIVD, quod etiam nephriticis confert. Ex rhamni foliis succum extrahito, ac in vnam succi misturam grana piperis septem aut nouem indito: mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei solio potioni dato, ac miraberis quomodo post exiguum tempus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad nephriticos valet, qui laborant obstructione, aut calculo, aut crassiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato: similiter etiam hyssopi, & dictamni, item petroselini & anisi conducit.

ALIVD valde generosum. Origani scrupulum dato ex vna mistura ascalonitis, aut alterius vini tenuis. Comprobatum est auxilium multos magnis doloribus liberasse. ALIVD, & ipsum valde bonum. Castorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carentibus, ex mulso: febricitantibus autem, ex mulsa. ALIVD ad idem. Fœniculi seminis, anisi, spicæ nardi, singulæ vnciæ: apii seminis, ameos, casiæ, singulæ semunciæ. Hoc & nephriticis, & colicis, & hydropicis salutariter datur. ALIVD præstantissimum, etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris seminis vncia, amomi vuæ vncia, spicæ nardi, fœniculi corticis, aut foliorum papaueris albi, costi albi, nardi Gallicæ, piperis albi, cumini Æthiopici, menthæ siccæ, seminis asari, singulæ vnciæ: myrrhæ Troglodytidis drachmæ quatuor, scammonii totidem: mellis despumati quod satis est. Mixta excipito, datóque nucis auellanæ magnitudinem arquatis deuorandam: colicis autem cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet, medicamenti pondus non solùm nucis auellanæ, sed etiam iuglandis instar dandum esse, præsertim iliosis, & qui seipsos propter immoderatos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem semel dicam, in quibus vires robustæ sunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus, cum fiducia etiam maius quàm nucis auellanæ pondus dato. Nihil enim habet quod ad torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota: sed quia noxium humorem purgat & subducit, doloris mitigationem conciliat. Item theriaca antidotum ad dolores ex pituita & vitreo humore nascentes magnificè facit. Datur auellanæ modo ex mulsa. Ego subinde quum his illam obtulissem, successum consequutus sum. Sin autem quis eam etiam per interualla semel mense bibat, sanus ex toto euadit, & in posterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores sanè ex frigida causa contractos mitigat, non medetur: biliosos autem, & cacochymia, *qua humorum prauitas est*, affectos non so-

A lùm lenit, sed etiam maximè iuuat, si modicè exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum, præterquam quòd magnam torporis inducendi vim obtinet, dolores sedat. scriptura ipsius ita habet: Croci drachmas octo, sulphuris viui drachmas duas, opii drachmam semis, cinnamomi drachma, piperis albi drachmæ viginti, mellis Attici quod satis est. Dato nucis auellanæ magnitudinẽ, ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpretatos, quum multa eorum opio atque aliis torporem inducentibus constent,
B necesse est etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipsis vti oporteat. DE ANODYNIS enematis, pastillis & antidotis. Torporem facientia medicamenta quæ & ex opio & altero componuntur, non temere admouere properandum est: verùm, si quidem humores qui dolorem pariunt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore suspicantes: sin autem crassi sint, & viscosi, torporem inferentium vsus vitari debet. Etsi enim doloris ea leuationem adferre videantur, tamen efficiunt vt dolor
C postea diutius permaneat: putóque bona ratione ipsa non conferre. Nam quum meatus ex medicamentorum quæ torporem faciunt frigiditate condensentur, constringantúrque, & recrementa spissescant, necesse est etiam totum affectum magis adaugeri, & ad discutiendum difficilem reddi. Multi igitur quum in eiusmodi affectibus ea iterum atque tertiò dedissent, effecerunt vt partes læsæ emorerẽtur resoluerentúrque: interdum verò etiam mortem omnino induxerunt. Propter hæc omnia (vt dixi) medicamenta torporem facientia, teme-
D re colicis ex frigida intemperie infestatis offerre properandum non est, nisi magnus quidam dolor & vehemens, qui syncopes periculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires tibi robustæ appareant, & dolor grandis admodum, vrgénsque, tunc solum exhibere, idque semel oportet. Nam calidiore temperatura præditis, & ob tenuem acrémque humorem dolentibus, torporem excitantia medicamenta, præterquam quòd nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum tenuem, acrem & biliosum humorem crassum red-
E dunt, ad concoctionem perducunt, ad bonámque temperiem conuertunt. DE VOMITV. Vomitus ob frigidum humorem dolentibus vtilissimus est, præsertim qui à raphani radicibus, item cibis salsis, dulcibus & copiosioribus petitur. Simul enim cum vomitu etiam siquid viscosum est, crassum & pituitosum, educitur: nec sinit copiosum collectum rursus intestinis influere, qui aliorum iterum dolorum author fiat. Oportet autem non solùm in ipso morbo vomitum ciere, sed etiam quando conquiescit, id faciundum est.
F DE SINAPISMO, & dropace. Similiter & cutis vellicatus, cruentationésque sinapi excitatos, & dropacismos conuenire arbitror, præsertim in tali morbo iam inueterato. Nam quũ affectas partes calefaciant, siquis per interualla ipsis vsus fuerit, recrementa in extimam cutem eliciunt. Sin autem pustulas exiguas, & bullas aquæ plenas, *quas ψυδράκια Græci appellant*, fieri contingat, terreri non debes. At diuturnos affectus & perseuerantes, iis potius solui medicamentis accidit quæ violentiora esse videntur. Hæc autem non in acces-
G sionibus, sed interuallis, magis præseruationis gratia adhibere conueniebat, ne permitterẽt adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti. DE MOTV.

Motus quoque, & omnis exercitatio insigniter iis conferunt qui diutius tali morbo laborarũt, & frequentius eo corripiuntur, siue pedibus, siue per equum, siue etiam nauigio mouere corpus velint: item palæstra, & totius corporis perfricatio, locíque mutatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia extenuant, discutiúntque, & totum corpus excrementis liberum reddunt, vni-
H uersum habitum corroborantia, vt in posterum affectæ partes frigidum humorem colligere nequeant: imò, neque aliunde influentem promptè in se recipiant.

De colico dolore ex flatibus contracto.

Iis igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, congruunt fomenta quæ ex milio & furfuribus modicè adhibentur: quæ oleis tenuibus & calidioribus, adiecto aliquo flatibus discutiendis medicamento, vel semine, constant. Nam horum aliquo per aluum indito, statim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquiescit. Maximè verò iuuat ipsos etiam cucurbitula bene grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadam & non ratione artis, leuationem doloris ipsis obtingere. Constat autem etiam in hoc victum calidiorem magis adhuc præponendum esse.

De colicis qui ex stercoris duri obstructione dolent.

Eos verò qui ob stercoris duri obstructionem colico dolore vexantur, multo hydrelæo potissimùm & mulsa curare, atque eadem propinare ipsis conandum est. Ita nanque stercus quod exsiccatum iam induratúmque fuerit, ex continuo iniectionum vsu humidum euadens, ad internas partes delabi & excerni potest. Ac omnem victum humidum his conuenire notum est, maximè eum qui ventrem subducere creditur. Itaque alypias herba oleribus incocta, similiter parthenium, mirabiliter aluum subducere videntur: item veteris galli ius. Oportet autem, ventre ipsius explicato, saléque & anethi coma repleto, coniectum in aquam copiosam tandiu decoquere donec admodum dissoluatur, & intabescat. Si verò cum eo quoque polypodii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducendæ erit: si vinum etiam aut mulsum adieceris, multo ipsum suauius & ad alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam verò nonnulli vsi sunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo factis, (nihil enim assumptis antidotis ac iniectionibus magnum quid præstare potuerunt) necesse est de hoc quoque nonnihil dicere. Nam si citra inflammationem præcedentem frigidus colicus ileosusque affectus sit, tunc curatione per vtrem vtendum est: sin autem inflammatione prægressa adstrictio alui oborta sit, hæc curandi ratio, præterquam quòd nihil iuuet, maximè etiam nocebit. Accommodetur autem vsus ipsius in hunc modum. Canalem medicum folli fabrili adaptato: & quum hoc feceris, ipsum aperito, quousque totum flatu repletum conspexeris, atque tunc demum ceu in clystere ventum intrò immites, & vtrem comprimes. Deinde ex momento nitri & hydrelæo clysterem iniicies. nam omnia quæ in ventre & intestinis continētur, vnà cū clystere euacuabūtur, vt admireris, siue stercus, siue humor, siue spiritus flatulentus fuerit id quod inclusum erat. Pari modo etiam catapotiis ex plumbo vti licet: sed quum nulla inflammatio infestat, præcipuè inter initia. Nam progressis iam diebus aliquot, & laxa quadam mollicie, concoctionéque apparente, meo iudicio, etiam catapotia ex plumbo, & quæ euphorbio constant, tunc dari poterunt, & obstructionem pulchrè discutere.

De colico affectu ex calidis & biliosis humoribus nascēte.

Quū hactenus de colico dolore ob flatuū copiā cōtracto, itē de eo qui ex frigidis & crassis humorib⁹ prouenit, tractauerimus: iam tandē etiam de iis qui ob biliosos & acres humores hoc morbo corripiuntur, agemus, exorsi hîc quoque ab ipsorum internotione. NOTAE colici doloris ob calidos biliosósque humores excitati. Nosces rursus colicos cruciatus ex calidis biliosis & acribus humoribus concitari, quòd interna morderi, exuri, & lancinari videantur: item quòd lingua arida sit, & sitis vigiliæque vrgeant, & singulis diebus magna ex parte accessio inuadat: vrina sit acris, & quæ per aluum excernuntur, biliosa copiosáque. Adhæc, quòd cibis calidioribus, potionibus, & medicamentis ægri magis irritentur, & plures ipsorum non sine febri agāt. Tales igitur notæ colici affectus ob biliosos & calidos humores prouenientis habentur. Curare autem contrariis nimirum conuenit, quæ refrigerare & humectare possint. CVRATIO colici affectus, ex calidis biliosisque humoribus orti. Cremor ergo ptis-

A sanæ, si per se offeratur, nullam habens mixturam aut porri, aut copiosioris salis, his est vtilissimus. Nam absque sale calorem refrigerare, & biliosum abstergere, siquid aliud, potest, præsertim copiosior, & sæpe exhibitus: adhæc ouorum recens positorum lutea assumpta. DE OLERIBVS. Olera his commodissima sunt, si & cocta & non cocta exhibeantur: his adhuc magis lactucæ grandes, & auctæ, si probè refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debent hæc iis potissimùm quos vigiliæ vrgent, & calidiore tempe- B ramento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne pomum quod refrigerare & humectare potest, his datur vtiliter: nec vlla suspicio est ægros hinc offensum iri. Cucurbitam verò solam metuere oportet, eo quòd ipsa naturali quadam vi colo aduersetur, vt omnes testantur. Ego itaque noui non solùm iuniores, sed etiam senes paucis diebus huiusmodi victu curatos fuisse. Adhæc frigida aqua vsus sum, in quibus vires robustas, & principales particulas illæsas deprehendi. ac scio leuasseme omnino dolorem, & to- C tum morbum, ne amplius reuerteretur, prohibuisse: ídque quum æger antea crebris accessionibus corriperetur. Illi verò potissimùm immunes ab accessione postea manserunt, qui præterquam quòd vino abstinerēt, etiam ab acribus omnibus in posterum se continebant, perseuerabántq; in aquæ potionis & victus refrigerantis vsu. At in quibus aut principalis particulæ inflammationem suspicatus, aut vires infirmas esse, aquam frigidam dare metui, in his etiam rosaceum copiosum ac refrigeratum, per inferiora me iniecisse noui, ac D plurimum profuisse. Adieci etiam subinde adipem anserinum, ac præsidium attulisse sensi. Porro ob bilis acrimoniam & immoderatam rosionem, necnon ramentosa quæ per aluum excernuntur, probè facit etiam cremor ptissanæ vnà cum chamæmelo iniectus, & lutea ouorum simul cum rosaceo his per aluum indita. DE PISCIBVS. Ex piscibus sumi debent duriore carne præditi, vt ceris, orphus, glaucus, scorpius, caris, coccyx, sepia, & loligo. DE TESTACEIS. Ex testaceis, pectines, ostrea, cochleæ E marinæ. Vtilis ipsis etiam erinacius existit, vt qui præterquam quòd contemperet, refrigerétque, præterea etiam stomacho gratus est, aluúmque & vrinam mouet: quibus nihil est præstantius. DE CARNIBVS. Ex carnibus potissimùm dare conuenit quæ difficulter conficiuntur, vt pedes bubulos, & ventriculum: item suum vuluam, & vngulas probè coctas, refrigeratásque. DE FRVCTIBVS pomaceis.

Inter fructus melopepones omnibus aliis pomis præferendi sunt. Ne autem os ventriculi subuertatur, F miscere ipsis aceti paulum oportet, quum assumentur. Adhæc aliud quoduis pomum à flatibus alienum, & dulce, modicè voluptatis gratia sumere alienum non est. Ex placentis aut bellariis nihil prorsus offerri iis debet qui à bile roduntur, & colico dolore cruciantur. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his adhibeantur, præsertim ætate vigentibus, & calidiore temperamento præditis. sit autem aer temperatus, & calidæ aquæ solium. Cæterùm partes quidem affectæ vngantur chamæmelino, totum verò corpus hy- G drelæo. Cauendum autem ne oblinantur nitro, aut sampsucho, vel omnino acri quodam vel calido: item ne affecta perfricentur, fomentísque obducantur. Et salsæ aquæ, aut nitrosæ, & in summa, aquarum naturalium vsus vitari debet. Reuersi à balneo non statim vinum ægri bibant, sumant autem cremorem ptissanæ, aut aquam tepidam: in medio verò cibi, si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittendum, ipsámque aquam frigidam: ac potu eius iuuantur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset: sin autem nolint, H eo quòd ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedendum ipsis tenue & aquosum. DE MOTV. Exercitiis autem, gestationibus, omníque motu per interualla morbi, neque multis, neque validis vtantur. Neque enim ferunt, sed statim intemperati & acriores redduntur, vbi largius exercitiis

A vn fuerint. Abstineant autem ab ira, omnique cura, quatenus licet, & omnis generis lassitudinibus: Ita nanque temperanter ac in omni hilaritate degentes, molestum & excruciantem coli dolorem euadere poterunt.

DE PVRGATIONE. Quòd si purgatione interdum vti in iis qui ob biliosum acrémque humorem colico dolore afficiuntur, oporteat, obseruandum est ne vllũ adhuc medicamentũ quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbiũ, aut cnidiũ granum, aut lathyrides, aut veratrũ. Hæc enim omnia præterquã quòd nihil hos iuuant, præterea etiam tormina & rosionem pariunt, & B aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotũ quod picra dicitur. Si nanque bilis quæ dolorem rosionémque inducit, intestinorum ipsorum tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se picra eis dari debet: sin autem non solùm in tunicas absorpta est, sed etiam in spatio continetur, ac aliunde frequenter influit, tunc antidotum nõ per se exhibẽs, sed adiectis ei scammonii lacrymæ scrupulis duobus, aut paulo ampliori aut minore modo, ipsos purgabis: necnon theodoreto, admixta ei scammonii lacryma. Quòd si æstas fuerit, etiam rhodomeliti aut C rhodomelo ipsam adiicientes, aut hydrorosato, sic purgare ipsos conuenit. Valde enim iuuantur, non solùm quòd infestante dolore leuentur, sed etiam quòd totum prorsus affectum euaserint.

DE COLICIS doloribus ob inflammationem intestinorum contractis.

At si colicum affectum ob inflammationem intestini fieri contingat, nequaquam purgationem in his, præsertim inter initia, & quum illa nondũ ad cõcoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præbere non dubitarunt, ægrotan- D tibus periculorum authores & mortis extiterunt. Accidit nanque vt datum medicamentum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & transmittat affectis. Quũ autem hæc id quod illatum est nequeant propellere, necesse est dolorem, vigilias & tormina augeri: quibus omnibus increscentibus, in ileosum morbum incidere. Neque enim aliud est ileos quàm colici affectus intentio ac incrementum. Quapropter purgatio inflammatione tentatis danda non est: venæ autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda: E eo quòd vniuersa inanitio tantum præsidii non adferat quantum quæ paulatim fit. Porro si propter inflammationis magnitudinem etiam vrinas supprimi contingat, venam & in talo & in superiore pedis parte secare non est alienum, sæpe enim quum hoc nos fecissemus, & alui & vrinæ excretio sequuta est. Alimento in his vtendum est, cremore ptissanæ, aut auena mediocriter. item iniectione per aluũ ex cremore ptissanæ, chæmæmelo, succo lini seminis, & hydrelæo, præsertim si etiam febris vehemens vrgeat. rarum nanque est colo in- F flammationem sustinente, febrim non oboriri. Quæ extrinsecus imponentur, temperata sint, nihil acre habentia: è quorum numero est etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea linique semine epithemata: necnon cerata similiter, quæ componuntur ex chamæmelino, cera, rosaceo, & luteis ouorum. Fiat autem ponderum æqualitas eiusmodi: Ceræ vnciæ quinque: chamæmeli vnciæ duæ, semis, farinæ fabaceæ, rosacei, singulorum vnciæ duæ semis: lutea ouorum quinque aut sex, succi lini seminis quod satis est. Oua & farina læui- G gentur, atque tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac omnia subigantur, quousque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiisse videantur. Hoc & renibus & vesicæ inflammatæ pulchrè auxiliari potest.

DE BALNEO. Balnea igitur continua, priusquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non sunt. Post sanguinis autem vacuationem, etiamsi dolor vr-

A geat, balneo vti absurdum non est. Si verò vires refragentur, in alueum ægri descendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino, si inflammatio adhuc feruet, & febres præpollent, abstineant: vbi concoctionis notæ apparuerint, etsi vires imbecillæ videantur, non alienum est ipsis vinum tenue & aquosum propinare. Scio igitur quòd siquis prædictis curandi methodis vtatur, non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verùm quum plerique eorum qui per circuitus colico dolore afficiuntur, præsertim diuites, ne- B que bibere omnino medicamentum, neque ventrem clysteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari solent, dolorem ipsorum abigere nos cogunt: conatus sum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipse experientiam habui, & quæ à veris amicis iuuare posse cognoui. Ac præstantissimos veterum testatos illa inuenimus, vt neque ars experientiæ & misericordiæ expers esse censeatur, neque medici ab honestate & consensu doloris alieni esse videantur, tanquam ignorantes naturam, & à sensu doloris a- C liorum affici, & simul condolere.

MEDICAMENTA naturalia quæ alligari solent aduersus dolores colicos. Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculum fecimus, ac omnes propemodum præstantissimi medicorum comprobarunt. Stercus lupi, si fieri possit, qui ossa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio, aut femore, aut lumbis, per accessionem gestandum: cauens ne dolente parte neque terram, neque balneum æger attingat.

ALIVD, etiam ipsum probatum. A- D lauda comesta idem optimè præstat. Thraces, viuente adhuc alauda, cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistro ipsum circundantes.

ALIVD naturale comprobatum. Ex porci intestino cæco id quod mammosum est accipito, ac myrrha inuolutum, ligatúmque in pelle lupina aut canina, dato gestandum luna abeunte à sole: ac miraberis.

ALIVD alligatorium. Herculem erectum, suffocantem leonem in lapidem medicum insculpito, ac inclusum in annulum aureum, gestandum dato.

E IDEM rursus. Alauda combusta læuigatáque, & cochleariis duobus aut tribus ad dies tres aut quatuor propinata, admodum colicis affectibus auxiliatur.

ALIVD valde efficax. Vmbilici infantis nuper nati præcisi paululum in argentum aut aurum includito, cum modico sale: qui gestat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorsus non corripietur.

ALIVD. Iecur caprillum combustum læuigato, datóque ex vino potui: multum ipsis auxiliatur.

ANNVLVS ad idem. Annulum fer- F reum accipito, ac circulum ipsius octangulum efficito, atque ita in octangulum inscribito, Φεῦγε φεῦγε ἰου' χολὴ, ἡ κορύδαλος ἐζήτει, *hoc est, Fuge fuge heu bilis, alauda quærebat*. Subiectam autem figuram in annuli caput scribito [symbol] Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putaui tantum medicamentum naturali vi colico aduersum, non vobis tradere. Sed admoneo vos ne quibuslibet huiusmodi ostendatis: virtutis autem studiosis, & qui eiusmodi possunt conseruare, communicate. Quod etiam Hippocrates diuinis- G simus quum nouisset, præcepit his verbis, Res quæ sacræ sunt, sacris hominibus ostenduntur: profanis autem non fas est. Paretur autem præfiguratus annulus decimoseptimo, aut vigesimoprimo die lunæ.

ALIVD naturale, ad colum efficax, vsu probatum. Lupi stercus in tenuissimum puluerem tritum, incretúmque, ex aquæ calidæ cochleari dimidio, laboranti dato.

ALEXANDRI TRALLIANI Liber XI,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE PODAGRA, Cap. I.

PODAGRÆ affectum ex multis diuerſiſque originem trahere, in primis ſciendum eſt: vnde, meo iudicio, propter generationis varietatem, neque internoſci probè, neque abſolutam curationem conſequi potuit. Hac autem ex re morbus moleſtam triſtémque de ſe opinionem acquiſiuit, nempe quòd nequaquam arte medica vnquam curari poſſit. At ego aſſeuero, ſi & differentiæ & ſpecies ipſius, quot & quales exiſtant, probè internoſcantur, facilem curatu medicis futurū. Dicamus igitur iam notas ipſius, deinde ſic etiam curationes perſequamur. Speret autem vnuſquiſque quòd ſi animum diligēter ſcriptis à me intendat, multos iuuabit, non modò morbi principia ſubeuntes, ſed etiam diu iam eo conflictatos. Multæ igitur cauſæ ſunt quæ moleſtam podagram progignunt. Etenim ſanguis qui in ſinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipſos, tum compages ac ligamenta diſtendens, vehementem dolorem excitare ſolet. Similiter etiam bilis, quæ frequenter inter neruos & ligamenta influxerit, inflammando ſimul & diſtendendo, magnos cruciatus adferre conſueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca ſe inſinuauerit, validioris doloris cauſa efficitur, dum ſimul cum frigiditate ipſa & arctat & diſtendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modò refrigerādo & premendo, ſed etiam quòd grauitatis ſenſum efficiat, haud moderatas parit acceſſiones. Porro fluxiones non ſolùm ob materiæ influxum articulis oboriri ſolent, ſed etiam propter nudam qualitatem ſolam, calidam & frigidam: adhæc ſiccitas & humiditas fluxiones ſubinde concitat. Quare diligenter (vt diximus) obſeruandum eſt quæ exquiſitè cauſa ſit morbi effectrix, ac remedium vnicuique conueniens accommodādum.

Si podagra à bilioſo humore naſcatur.

Incipiamus igitur de dolore verba facere qui ob bilioſum humorem naſcitur. etenim magna ex parte, quū eiuſmodi humor ſuperat, fluxiones in articulos decumbere conſueuerunt. Noſces autem an humor qui influit bilioſus ſit, inde quòd nullus manifeſtus tumor articulis oboriatur. Deinde, quòd æger igneam potius caliditatem quàm diſtenſionem aut grauitatem quandam inſidentem percipiat: præterea quòd particula dolens colore rubro ſpectetur, & refrigerantibus quidē oblectetur, iuuetúrque magis ab ipſis quàm calefaciētibus. Cæterùm etiam cauſæ quæ præceſſerunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, ſuperantem humorem indicabunt bilioſum eſſe & calidum. Si igitur humor qui articulis influit, acris & bilioſus eſſe, ex indiciis quæ commemorauimus, tibi appareat, liquet ſanguinis vacuationem adhibendam non eſſe: ſed medicamento potius bilem ducente vtendum, vbi prius acrimoniam humoris aut roſionem humectaris, & contemperaueris. Non ſemel autem, verùm ſæpe, ſi res poſtulet, æger purgandus eſt. ita nanque articulos à recrementis & fluxionibus tutos ſeruare poteris ſi materiam ſuperantem, non vniuerſam ſed per vices ſubtrahere ſemper coneris. DE MEDICAMENTO bilioſum humorem expurgante. Sit autem medicamentum purgans ſimplicius, quod nō adeo calidum quiddam habere debet: quale eſt etiam quod ex ſucco roſarum paratur, quod odoratu gratū & deuoratu ſuaue apparet, ſtomachum autem non ſubuertit. Nam huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ aſſumuntur offendatur. ipſi nanque infirmanti omnes nerui conſentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem ſcriptura in hunc modum: Roſarū ſucci ſextarii duo, mellis ſextarii quatuor; ſcammonii torrefacti vnciæ quatuor: omnia ſimul incoquantur vſque ad mellis ſpiſſitudinem, & ſcammo-

A nia in puluerem redacta eis adiiciatur: Summus medicamenti modus eſt, cochlearia quinque: minor, cochlearia duo: medius, tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia aut abundantia humoris definiatur. ALIVD ad idem. Ad eos verò qui os ventriculi paulo frigidius habent, non eſt alienum etiam piper ei admiſcere. Habet autem ſcriptura huius in hunc modum: Roſarum ſucci libra, ſcammoniæ vncia, agarici drachmæ quatuor, piperis ſcrupuli duo, mellis vnciæ ſex. Lento igne incoquito, ac, vbi in craſſitiem coierint, B tunc ſcammoniam, agaricum & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque aut ſex, pro virium ratione. ALIVD purgans, ex malis coroneis.

Mala cotonea octo, ſcammonii adiecta vncia: extrinſecus fermento obducito, aſſatóque. Vbi probè ipſa aſſata fuerint, mellis quod ſatis eſt adiicito, vt neque craſſū, neque valde liquidum euadat: ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, prout vires ægrotantis poſtulāt. Talia quidem ſunt purgantia, iis qui potione ipſorum oblectantur accommoda. At ſi potu aſſumere nolint, etiam C catapotia ex liquore ſcammonii fieri debēt. Habent autem in hunc modum: Abſinthii drachmæ tres, ſcammonii ſcrupulus. Admixto roſati modico, fingito catapotia, ac dato ſimplicem compoſitionem: interim verò duplicatam, pro ægri viribus & humoris copia. Hoc ſanè modo eos quorum articuli bilioſi humoris fluxione laborāt, purgare conuenit. Verùm non ipſi ſoli corpori proſpiciendum eſt, ſed etiam particulas affectas refrigerare ac mitigare conandum, vt ne propter immodicum ardorem, aut magnum articulorum dolorem, particulæ maD gis fluxionibus tententur. Etenim caliditas partium affectarum materiam ad ſe allicere, & dolorem rurſus excitare ſolet. Huius igitur gratia ambobus proſpicere, refrigerare & lenire properandum eſt, vt particulæ temperatæ & doloris expertes reddantur. Ad quod præſtantiſſimum in his eſt roſaceū, ſi quotidie affectis partibus inducatur, & ſenſim infricetur. Melius itaque feceris ſi luteum oui admiſceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita partes perfrices, tum veſperi ante ſomnum, tum rurſus mane. Idem verò hoc etiam ad præcauēdum G morbum tempore ſanitatis valet, ſiquis ſomnum initurus, & mane progreſſurus, quotidie vtatur. At hoc non ſolùm agendum eſt, ſed etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corroborantibus vtendum, de quibus paulo pòſt dicetur. In præſentia verò à victu exordiamur, docentes ipſum nihil calidum, aut quod bilem omnino creare poſſit, recipere debere. Sic igitur & toti corpori & affectis particulis prouidere oportet. Cæterū & victus obſeruandus eſt, vt ipſe & refrigerans & humectans exiſtat. Cauendum autem quicquid calefaciens E valde, bilioſum quid procreare poſſit. ALIVD ad eos qui tardius purgantur. Roſarum ſucci vnciæ tres, ſcammonii, mellis, ſingulorum vncia: tithymalli lacrymæ ſcrupuli tres. Datur cochlearium vnum vel duo, ſecundum ægri vires. Hoc medicamentum ad multa valet, tertiana laborantes, arquatos, & lippitudine affectos: atque ſine moleſtia noxáque ſumitur: necnon acre exiſtit. Cum fiducia ipſum dato, quomodocunque velis, præſertim febricitantibus cum ptiſſanæ cremore.

DE OLERIBVS. Inter olera aſſumantur inF tybus, lactuca & malua. Sin autem eis oblectētur, etiam bletum, chryſolachanum, ſonchus, & quodcunque refrigerare & humectare poteſt. Braſſica verò, naſturtiū, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent.

DE AVIBVS. Ex auibus offerantur phaſiani, gallinæ cohortales nō pingues, attagenes, perdices, merulæ, turdi. DE PISCIBVS. Piſcium ſaxatiles præſertim, & alii quibus ſubſtantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Paluſtres autem vitētur. At omnia condimenta recrementis vacua ſint, neque olei,

neque ex acribus seminibus multum recipiant. DE ISICIO. Isicium verò quod ex his paratur, vtile quoque est, præsertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinib⁹. Testacea exhibere metuendum non est. DE CARNIBVS. Ouillarum carnium decoctum assumant, & maxime ventriculi boum. Similiter noui quosdã qui ita fluxione copiosissima & acri laborabãt, maxime carnibus bubulis adiutos. Dicebant enim non amplius se continuè aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum quum tenui victu vterentur: esse autem pedes bubulos, & ventres, magis quàm decoctũ. Porro erat hic ætate florida, calidò temperamento. DE LEGVMINIBVS.

Inter legumina exhibeantur tum ipsæ fabæ virides, tum siccæ leniter feruefactæ: item phaseolũ Alexandrinum, præsertim maceratũ, & fœnigræci germina. Adhæc halycã & ptissanam assumere alienum non est. Reliqua verò legumina ipsos vitare satius est. DE FRVCTIBVS pomaceis. Fructum pomaceum siccum æstiuum, admodum dulcem & maturum, offerre cõsulo circa horam secundam, aut tertiam: præsertim Persica, aut rhodacina, & vuam duram, & non astringentem, damascena, mala dulcia, citria purgata, & excorticata probé. Pirum verò, malum Punicum, aliáque omnia raro aut nequaquam offerri debent. DE TRAGEMATIS.

Ex bellariis castaneas potissimùm sumere conducit: non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, imò nec placẽtas, aut liba. Omnia enim hæc iis sunt noxia quorum articuli biliosi recrementi fluxionibus infestantur.

DE MOTV. Moueantur autem ægri mediocriter citra magnam lassitudinem, & ante cibum potius quàm post. Nam lassitudo his maximè aduersatur, vt quæ articulos largius excalefaciat, incendátque, vt ipsi aliã rursus materiem ex longinquioribus particulis ad se attrahant, arripiántque, atque ideo causam fluxionibus suppeditent. DE BALNEIS. Balnea dulcis aquæ his conducunt: atque ea quæ vesperi adhibentur, magis quàm matutina. Nam post cibum sumptum, maximam vim ad calidorum intemperiem corrigendam obtinet, præsertim in gracilibus, siccioribus & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, non eis nocebis, sed plurimum etiã adiuuabis. At priusquam æger in calidum balnei aerem ingressurus sit, confert ei pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi verò mediam domum balnei ingressus fuerit, deinde modicè sudauerit, situlæ tepidæ ei superfundentur: atque ita totũ corpus hydrelæo perungi oportet. Porro balnei aerem temperatum esse cõuenit, similiter etiã lauacri solium. Post vnctionem ex transitu statim in calidæ solium æger ingredietur. Quòd si etiã frigidam aquam influere contingat, pedes scaturigini submittat, priusquam in ipsum descendat. Egressus rursus è thermis, descendere omnino in frigidæ solium debet: &, si æstas fuerit, & oblectetur, in ea natet. Vestimentis autem indutis, pedibus iterum aqua frigida iniiciatur. Reuersus à balneo in domum æger non statim bibat vinum, præsertim merum: sed ptissanæ cremorem aut tepidam aquam prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit, aquam frigidam: sin autem hyems, temperatam bibat. DE VINIS factitiis. A vinis factitiis abstineant: sin autem oblectentur, sumant aut rosatum, aut absinthites, similiter refrigerantes, quemadmodum Romani facere consueuerunt id quod vocatur recentatum. Ita sanè præseruari debent ii qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At siquando rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quòd negligentius ipse (vt verisimile est) victus rationẽ obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis: ex quorum numero habentur psyllium, solanum, portulaca, altercum, semperuiuũ, lactuca, & palustris lenticula. Sed hæc sanè omnia per se læuigata, & præsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur, abundè lenire possunt: adhuc etiã magis si paucis farinis ordeaceis vel vnum ex prædictis vel duo admisceas. At ne siccescant, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere: ac frigida omnia his adfe-

A rantur, mutentúrque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autem licet, semen psyllii, si aqua maceretur, & diligẽter subigatur, viscosumque fiat, & ordeaceis farinis permisceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiã habes, commodum est his vti: sin autem tempus non permittat, harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchrè aduersus calidas intemperies resistere potest, præsertim si frequenter immutetur: verùm ceram refrigerare semel atque iterum oportet, priorem aquam mutando. B Validius ipsum reddes si vuæ acerbæ succum, aut portulacæ, aut albumina ouorum, & ptissanæ cremorem admiscueris. Porro ad intemperies non admodum ardentes optimè facit etiam ceratum ex lomento factũ. Habet autem hoc pacto: Ceræ vncias quinque, chamæmelini, rosacei, singulorum vncias duas, & semissem: lomenti semunciam, ouorum octo lutea. Hæc primùm læuigato, deinde facto cerato, in pila misceto: exceptis vtitor frequẽtius. At si magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta C quæ ex croco, succo coriãdri, glaucio, & exiguo opio parantur, adhibere conuenit: verùm soluere ea ex posca oportet. Cæterum sciendum est, epithematum & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorem vsum cauendum esse, vt quæ magis offendant quàm iuuent. At si ob vehementem dolorem æstumque ipsis vti cogamur, animus diligenter adhibẽdus est ne huiusmodi auxilia diu incũbere permittamus: verùm siue vnctiones, siue pharmaca esse quæ adhibentur, acciderit, conãdum est, statim simulatque feruor doloris finierit, D ipsa prorsus auferre. Vniuersa nanque hæc diutius inhærentia, torporem & mouendi difficultatem in articulis excitare solent. Si igitur, dum nos ipsis immoderatius vtimur, eiusmodi fieri contingat mouẽdi difficultatem vel torporem, tunc commodum est vti etiam medicamento διὰ χυλῶν ex chamæmelino soluto, vel δι' ἀλθαίας. Hæc enim omnia concoquere solent, & morbos ex intẽpestiuo frigidorum vsu orientes restituere. Medicamenti δι' ἀλθαίας scriptura est talis. MEDICAMENTVM δι' ἀλθαίας. Fœnigræci, seminis lini, altheæ, singulorum vncias quatuor. E Hæc omnia triduo ex nouem aquæ sextariis in vase æneo macerabis, deinde coques, vt quamcrassissimus eorum succus fiat: percolabis eum, expriméśque fortiter, & libras duas eius sumes: olei autem veteris totidem cacabo iniicies, coquésque lento igne, donec succus consumatur, & solũ oleum remaneat: iterum colabis, indésque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes ceræ, colophoniæ, singulas libras: galbani boni vncias quatuor. Sublatum ab igne ceratum vase condito, & vtitor. Confert etiã quòd à mul- F tis paratur: verùm hoc multum sum expertus, nõ solùm in podagricis, sed etiam visceribus induratis, & aliis similib⁹ multis. Vbi verò refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu incœperint, robur etiã particulis adiiciendum, ne subitò in posterum fluxionibus tententur. Erit autem hoc cõmodius si palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur. Inopia autem rosacei, id quod ex immaturis vuis fit oleum proficiet. Verùm prius conuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam: posteaverò quũ articuli mouẽtur, G etiam dura glutinantium crassitiem sortita admouere, rationi consonum est. At si medicamenta ferre æger nequeat, (multi enim sunt qui medicamentis impositis grauentur) non alienum in hisce vti etiam aliis quibusdam quæ affecta cõfirmare possint. Sunt igitur permulta, præsertim succus acaciæ cum posca illitus: item lycium vnà cum croco, & glaucium: necnon succus perdiciadis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sunt autem & alia similem his facultatem consequuta: sed hæc quoque sufficiãt, quæ pauca sanè prædictis esse H videntur, sed validam vim repræsentant. Et siquis ipsis etiam per sanitatem vti velit, confidat ipsas particulas, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari cõsueuerãt, sanas & à fluxionibus liberas cõseruatũ iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debent qui ex bilioso hu-

more,calido & acri,fluxiones experiũtur.At ſi id quod influit,pituitoſum eſſe contingat,& fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neque ipſæ rubræ, neque feruidæ ſunt,ſed magis extenſæ, calidis quidem iuuentur, frigidis autem moleſtentur lædanturque:præterea ſi etiam vita ipſorum quæ præceſſit, frigida fuerit, humorem magis pituitoſum eſſe qui articulis influit, indicatur. Nam ocium magna ex parte præcedit potius quàm exercitia,item creber plurium ciborum& vitioſos ſuccos generantium vſus, vt iſiciorum, aſtacorum, aut buccinorum,aut pectinum,aut polypodum,aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempeſtiuarũ lauationũ. Si igitur hæc quoque præter alia indicia, id quod influit,frigidum & pituitoſum eſſe tibi oſtenderint, cum fiducia tandẽm ad curationem ipſius accedito. DE CVRATIONE. Dicamus igitur iam quomodo etiam frigida podagræ ſpecies curari debeat. Quòd igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit,calefacientibus ſemper indigeat remediis,omnibus manifeſtum eſt.Quia verò id quod in partem defertur,non ſemper eſt ſimile copia,vel qualitate,vel ſubſtàtia,,ſed aliis quidem id quod influit,copioſum,aliis autem exiguum,& quibuſdam craſſum, quibuſdam tenue,& his in ſumma cute,illis circa membranas interiores, neceſſe eſt nos quoque ita ſimiliter ad qualitatẽ & quantitatem affectus præter naturam reſpicientes, tum copiam,tum qualitatem,tum(vt ſimpliciter dicã)omnẽ curationis modum morbo indicato accommodare. Si igitur id quod offendit pituita eſſe tibi videatur, hanc ante omnia medicamẽtis in id efficacibus euacuare neceſſe eſt.Non enim fieri poteſt vt qui remediis parti inducendis vtitur,aliquid ferat adiumenti,niſi totũ corpus primùm recrementis liberum reddiderit.At ſi quod offendit, non modò pituitoſum fuerit, ſed etiam ſanguineus ſimul humor abundans appareat,vtraque fieri debent:ſed venæ quidem ſectio prius, deinde ſic virib9 recreatis, ad medicamentum purgans veniendum eſt, quod pituitam craſſam & non ſeroſam attrahere poſſit: quemadmodum plerique faciunt, lathyridas, liquorẽ tithymalli,& granum cnidium ipſis exhibentes:qui dũ tenues pituitas euacuãt,authores magis læſionis quàm auxilii fiunt, qui humores craſſiores adhuc magis ſiccos & ad diſcutiendum contumaciores reddant.Itaque talia ſemper vitari debent: ſin autem etiam dederit aliquis,admiſcere ipſis quædam extenuãtia oportebit. Sic enim talium miſtura vacuationem quæ ex ipſis prouenit,innoxiam ac tutam reddet. Certè oxymeli Iulianiũ tale eſt, ex iis quæ extenuant compoſitum, repurgánſque non modò ſiquid tenue,ſed etiam craſſum, articulis affixum & inſinuatum exiſtit. Hæc porro eſt ipſius compoſitio. OXYMELI Iulianium. Rutæ,origani,lathyridum,tedarum, alypiadis,ſcyllæ, ſurculorum ſambuci,pulegii, ſingulorum vnciæ tres: comæ thymi vnciæ quatuor:anethi,mãdragoræ radicis, ſingulorum ſemuncia:iridis,folii,coſti,ſpicæ nardi,aſari,veratri albi,hyſſopi,amomi,hyperici,cumini, ſingulæ vnciæ:agarici, polypodii, epithymi, aniſi, ſingulorum vnciæ duæ:rheu pontici ſeſcuncia.Lathyridas, coſtum,granũ cnidium, & ſpicam nardi cocto oxymeliti inſpergito. Sint autem aceti ſextarii decem aut tredecim,mellis ſextarii quinque Herbas triduum in aceto macerari ſinito,deinde ſic excoctis, dum amplius dimidio conſumptum fuerit,mel adiicito,inſpergitóq;: deinde quæ inſpergi debent, granum cnidium,lathyridas, coſtum,& ſpicam nardi,ſimul læuigata excipito,ac pro viribus vtitor.Modus ſummus eſt vncia,minor ſcrupuli octo.Ita ſanè plerique parant.Ego verò tantùm in oxymelite agaricum in tenuiſſimum puluerem redactum inſpergens,ſuauius & minus moleſtum effeci. Frequenter autem ipſi ſcammoniam adiecimus quum validius purgare vellemus. at ſi non libenter ægri oxymeli aſſumãt, catapotia ipſis dato ex ouis. Sint autem eiuſmodi vt poſſint & ipſa viſcoſa craſſique ſucci recrementa ex articulis purgare. Multa igitur talia habentur: maiori autem in vſu ſunt quæ à nobis in hunc modum conficiuntur: Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis,

A ſingulæ vnciæ:euphorbii,nitri, ſingulorum ſemuncia: ſucco braſſicæ,aut malorum, aut citrii excipiuntur. Vtitor pro virium ratione. Præſtat autem non modò ſemel,ſed etiam frequenter ipſa exhibere. Neque enim craſſiora recrementa vniuerſa ac vna vice extrahi poſſunt, ſed paulatim, & per vices. Nam hoc pacto ex frequenti ipſorum vſu extenuatur ſiquid craſſum viſcoſumque intus hæret,& idoneum magis trahentibus ad euacuationem redditur.Cæterùm ſciendum eſt,ipſa nõ modò præſeruationis gratia, per morbi interualla dari B debere, ſed etiam in ipſius circuitu. Nam acceſſionem valde mitigant,dum materiam ex partibus affectis eliciunt, nec in poſterum fluxione tentari ſinunt. Poſt purgationes antidota etiam nonnulla exhibere conuenit,quæ viſcoſa craſſáque recrementa extenuare probata ſunt.Iuuantur autem his omnium maximè qui natura pituitoſi ſunt, humidóque & frigido tẽperamento præditi:quemadmodum rurſus offenduntur valde qui ardoribus æſtuant,curis & vigiliis per totam vitam cõficiuntur. Multa igitur ſunt antidota quæ validam vim C habeant, oſtendántque crebrò maximam in pituitoſo & humido temperamento præditis efficaciam.Sed ego nullum præſtãtius eo quod διὰ κοραλλίου dicitur inueni. Nam præterquam quòd nihil in potu habet inſuaue, præterea etiam efficax & abſque periculo exiſtit. Non enim immoderatè ſiccat, ſed eo quòd in altum penetrans viſcoſos affixóſque articulis humores extenuet,vtilitatem indicat. Habet autem antidoti deſcriptio in hunc modum:Corallii ſcrupuli ſex,myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, caryophylli ſcrupuli duodecim, D rheu Põtici vncia,folii dolũ nõ experti ſcrupuli duodecim,pæoniæ radicis vncia,ariſtolochiæ lõgæ vnciæ duæ, ariſtolochiæ rotundæ tantundem,ſpicæ nardi vnciæ 4. Hæc optima & ſincera deligens, ne medicamentum iis quæ promittit fruſtretur,contundito,& tenui admodũ cribro incernito,datóque ægro ſcrupulum mane ex tepida,& à cibo abſtineat horis ſex: initium autem antidotum hoc exhibendi ab ipſis Ianuarii calendis fiat,capiátque æger primùm quotidie per dies centum, & intermittet triginta,deinde iterum bibet per dies cẽtum, E & quindecim intermittet.Quum ducẽtos ſexaginta abſoluerit,potiones autem ducentas aſſumpſerit,dabis iterum alternis diebus,& in centũ ſexaginta diebus potiones octuaginta aſſumet. Et poſtea rurſus in ducentis ſexaginta diebus octuaginta potiones abſoluet, ſingulas duobus diebus interpoſitis aſſumens, donec trecentæ ſexagintaquinque potiones aſſumptæ fuerint.Caueat autem qui bibet, iram, venerem, vini aſtringentis vel admodum dulcis potum, omniáque acria olera:piſciũ capita, cancros, aſtacos, ſepias, ſmylas,betas,carnes leF porinas,legumina omnia,præſertim fabam. Tale ſanè eſt antidotum,& qui morbo in totum liberari velit, cũ fiducia ipſo vti debet. Quoniam verò (vt diximus) non omnibus ſimiliter pituitoſus humor ſuperat, neque idem omnium temperamentum,conſtat omnes vno antidoto curari non poſſe,ſed alios imbecillioribus,alios efficacioribus: neceſſariũ mihi viſum eſt & vtile, non modò vnius,ſed etiam diuerſorum mentionem facere, vt is qui ea ad ſuperantem vitioſum humorem accommodare velit,ex eis quod ipſi appareat commodum ac G ſalutare deligat. ANTIDOTVM Heraclidis philoſophi, in multis valde probatum. Spicæ nardi, folii, ſingulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ,ariſtolochiæ lõgæ,ariſtolochiæ rotũdæ,myrrhæ Troglodytidis,ſingulorũ drach. 4: baccarũ lauri excorticatarũ drach.4. rheu Põtici drach.4.Summus modus antidoti eſt drachma:licet autem plures dare, vt medicus qui exhibet conſiderauerit,etiam ad omnia reſpiciens. Verùm hoc antidotum non ſimpliciter initiò dãdum eſt,ſed tempore conuenienti. Optimum autem & primum antidoti H exhibendi tempus eſto incipiente vere, & ſole arietem tranſeunte:ſin autem aliquid hoc in tempore dare prohibeat,iterum circa extremam autumni partem dare incipito. Verùm ſatius eſt id tentare in frigidiore temperamento præditis,incipiente potius vere:in calidiorib9 autem, quum autumnus iam deſinet. At quotidiana

dandi ratio matutina esto, si concoctio probè obita inueniatur: sin minus, differatur. In illo autem die capiet circa horam secundam aut tertiam, quum ructum puriorem & recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam fere quintā, à cibo motuque abstineat: in quiete & hilaritate animi permanens, ab omni ira seipsum conseruans, vt ne medicaminis distributioni sit impedimento. Etenim hoc semper curandum est, in his autē adhuc magis. Quemadmodum enim in multis successus magnum adiumentum conciliat, ita etiam frustratio maximam molestiámque noxam inducit. Sit autem quotidianus exhibendi modus drachma: & non intermittas antidotum vsque ad menses sex bibere. Quòd si verò dilatio quædam assumendi medicamenti orta fuerit, intermissum diem compensare oportet. Ego autē asseuero, in iis qui pituitoso & humido sunt temperamento, etiam ad annū vsque in medicamento exhibendo perseuerari vtiliter. Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistet, tanto magis superare morbum ac euincere poterit. Cæterùm post hæc data antidota, cōsulo omnino per interualla duorum aut trium mēsium corpus purgari, eo quòd vitiosus humor admonitionem morbi generationémque iterum excitat. At si æger continuam purgationem vitet, saltem antidotum quod antea per interualla capiebat, sumat, præsertim vere & autumno. Ita nanque faciens aliquis, à recrementis & fluxionibus liber in posterum euadet, non amplius suffocationem aliquam neque aliud periculū metuens. Sciēdum autem, illos maximè periclitari qui post quintum aut septimum annum huiusmodi antidota assumere voluerunt: qui verò incipiente affectu vsi sunt, deinde etiā purgationibus, post ipsius discessum, nullum periculū deprehenderunt. ANTIDOTVM podagricum Agapeti, & ipsum præclarū, quo multi sanati sunt. Spicæ nardi, iridis, myrrhæ Troglodytidis, anagallidis quæ cæruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vnciæ duæ: casiæ, croci, mæi, folii, mastiches, asari, erythrodani, singulæ vnciæ: damasonii, aristolochiæ longæ & rotundæ, singulorum vnciæ quatuor: caryophylli semuncia, phulescuncia, aloes hepaticæ vnciæ tres. Detur drachma: æger ad annum vsque sumat. Quū tanta de remediis vniuersalibus dixerimus, transeamus deinceps ad auxilia quæ partibus imponuntur: initium sumentes ab iis quæ doloribus ex frigida intemperie contractis conueniunt. CATAPLASMATA quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur. Quum mediocris quidem dolor est, in iis etiam brassica confert, si cōcisa obducatur: item apiorum folia, similiter etiam conyzæ. Sin autē dolor vehemens ortus fuerit vt ferri non possit, in his vti cataplasmatis oportet, præsertim mitigantibus: qualia sunt quæ farina fœnigræci, seminis lini, lolii, & melle modico constant. Fœnigræci farinæ sint partes tres, lolii pars vna: non dissuadeo, etiam ciceris ipsis simul admiscere. Cæterùm coquito ipsa ex vino tenui & calidiore, nardinóque vnguēto, & Cyprino modicè incocto, præsertim hyeme: tunc enim, etsi calidius quippiam ipsis adiicias, non offendes, sed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorem leuandum discutiendúmque efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur ipsis, si quidem opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplasma efficere, tum folia lauri, tum alia mollissima: & conyza similiter, aut apium, aut smyrnium, & quæ alia eiusdē sunt facultatis. Verùm cataplasmatis portio sit maior: multo autē minor iuris ex his decocti, quod cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præsertim inter initia accessionum, plurimum nocere solet. Cōmodius igitur est in declinationibus, iis quæ magis discutiunt vti: prius autem lenire expedit. At si æger dolorem, quū cataplasmata imponūtur, immoderatum esse & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus quæ discutiant simul & repellant: ex quorum numero vnum etiam hoc est frequētēr in multis celebratum. habet autē hoc pacto: Ex aceto acerrimo decoquito thymum, origanum, satureiam, & calaminthen, in mōtanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbæ coctæ probè fuerint, omnémq; vim ipsarū

A exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectus superfundito. Non modò enim semel, sed etiam sæpe experientia probatum est: ac mirum quòd in calidis quoque fluxionibus adhibitū profuerit, & defluxionem rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi verò dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiā ceratis, si res postulet, vti licet, non solùm quæ summam cutem infestātia, sed etiam in alto fixa calefacere & discutere queant. Ac primùm sanè cōducit ceratum quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam digerentémque obtinet, admouere. Confectio eius ita habet. CERATVM ex struthio. Suffiminis ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres: seminis lini vnciæ octo: oua quatuor. His in læuorem tritis, ammoniacum ex lacte macerato, læuigatóque: deinde addito colophoniæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor. ALIVD vehementer bonum. Epithema quod ex euphorbio paratur, validū est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cōtractos: necnon articulorum infarctus, obstructionésq;.

C Habet autem eius cōpositio hoc pacto: Olei veteris sesquilibra, ceræ, nitri Alexandrini, terebinthinæ electæ, singulorū libra: euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ duæ, fœnigræci farinæ sesquisextari[9]. Nobile est medicamentum, & in multis eiusmodi affectibus frequēter approbatum. Etenim summam cutem discutit & vellicat, trahítque ex alto quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, &(quod omnium optimum est) manus nō inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoque euphorbium, vnà cum oleo & cera incoctum,

D etiam magnos dolores à frigido humore natos mitigasse. At mirari non debemus quòd euphorbium, quum sit adeo calidum & rodens, commendemus tanquā dolores lenire possit. Sunt enim nōnulli cruciatus qui immutari nequeunt nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaque ratio neque horum quicquam miratur, neque vtentes damnat: quemadmodum nec quum videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum & discernit probè, methodúmque admiratur. Vt enim ex tenui, roden-

E ti & acri humore dolentibus balnea iure profuerunt: (partim enim discusserunt, partim etiam ad bonam tēperiem redegerunt) ita rursus frigidorum humorū defluxiones expertis, qui articulorum membranas dolere dicant & distendi, meritò vsus eorum quæ cutem calefaciunt, rodunt & vellicāt, profecit. Ego sanè noui quēdam solo sinapi in huiusmodi, dum maximè vrgerent accessiones, vtentem, dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas, & acetum, eáque subigens emplastri figura, medicamentum sic imponebat. Ac alium

F similiter spectaui medicamēto διὰ κανθαρίδων vsum, ac maximas gratias agebat. Nam pustula quæ à medicamēto fiebat, rupta, multus humor excernebatur: atque hoc eueniente, plurimum iuuari se dicebat. Item διὰ σκορόδων, *quod ex alliis conficitur*, aliis profuit, aliis obfuit: ipsáque sola allia inducta, & præsertim quæ crustam faciūt, apud barbaros iscæ dicuntur. Ego verò non laudo huiusmodi medicamenta quum per se admouentur. nocent enim maximè, etiamsi lenire videantur, quum nihil habeāt quod emolliat, extrahátque refrigeratos hu-

G mores, & admodum infixos. Nam id quòd tenue est solum per ea exhalat: crassum autem & terrestre relinquitur, vt quod manere & articulis infigi ac adhærescere compellant. Præterea magis exsiccant, & siccante ipsorum vi atque calefactoria, quæ inest sinapi & acribus omnibus, nimiū assant. Quòd autē hoc euenit, nulli nō constat: nam omnes solis adeo acribus medicamentis quæ nihil habent emolliens, vsi, præsertim initio, & quum vrgeret copia, articulos nacti sunt ad motum difficiles, & post longum tempus eò reuertentes vt potue-

H rint incedere. Consultius igitur est his solis non vti, aut eum qui vtitur, statim transire ad illa quæ diffundunt, emolliunt, incidunt, & in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motum per hæc iterum possint recipere. Siquis vnius auxilii facultatē habeat quod ambo præstare queat, bene habet: sin min[9], licet etiā particulatim

ipſis vti, interim ſanè laxantibus & diſcutientibus,(ita nanque materia tandem diffundi poterit)interim extenuantibus vellicantibúſque affectas partes, omnem in alto repoſitam articulis materiã ſubtrahere. Porro nequis compoſita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, neceſſarium eſſe duxi etiam horum compoſitiones apponere. Nam medicus qui non in operib⁹ exercitatus eſt, neque multos veterum commentarios commodè poteſt euoluere. VNCTIO ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens. Olei populei,ceræ,adipis anſerini,ſingulæ vnciæ:euphorbii ſcrupuli quinque.Ceram cum oleo populeo liquefacito,deinde adipem adiicito:cocta refrigeratáque in pilam diffundito,ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, rurſúſque oleum populeum ſuperfundens,læuigato vſque ad cõſiſtentiã neq; craſſam admodũ, neq; liquidã. VNCTIO *quæ διὰ κισσοῦ ab hedera* dicitur,ad eadẽ. Olei veteris libræ decẽ,cupreſſi galbuli vigintiquinq;, ſabinæ viridis libra,roris marini viridis libra, lauri virẽtis baccæ cẽtum, fœnigræci ſextarius, altheæ viridis libra, corticis pinei tãtundem. Hæc contuſa in aquæ ſextariis ternis ad triduum macerato,deinde adiicito oleum,coquitóque dum aqua fuerit inſumpta: poſtea oleo percolato, adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hederæ lacrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino aſcalone admodum generoſo læuigato,atque ita omnibus exceptis,vtitor vt præſtantiſſimo & mitigatorio medicamẽto.At hoc valentius, quod vetuſtis vitiis etiam conuenit,eſto id quod Lyſiponium dicitur.Habet autem eius deſcriptio in hunc modum: Caſtorei vncia, euphorbii vncia,piperis,ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum vnciæ duæ : opopanacis,galbani,medullæ ceruinæ,ſingulorũ vnciæ duæ:terebinthinæ reſinæ vnciæ ſex, ceræ libra,irini, gleucini, cyprini,laurini, ſingulorum vnciæ tres:olei veteris libra. ALIVD efficax, & in duris corporibus,& valde vetuſtis vitiis: quinetiam articulos recenti cicatrice contractos diſſoluit. Adarcæ,opopanacis,caſtorei,galbani,terebinthinæ,piperis,ſingulorũ vnciæ quatuor:œſypi,ceræ, ſingulorum vnciæ duæ,euphorbii vncia,ſtyracis,thapſiæ,ſingulorum vnciæ quatuor:pyrethri vnciæ tres, ceræ rufæ libra, olei Cyprini vnciæ tres, tedacei vnciæ ſex, laurini olei vnciæ octo, olei veteris vncia,nardini libra,olei amaracini libra,balſami vnciæ tres. Hæc deſcriptio ſtrenuè valet ad particulas reſolutas. Obſeruandum verò eſt ne in ſiccioribus calidioribúſque corporibus vtamur: ſed in iis qui carnẽ habent iniuriis minus opportunã & duriorem, quæq; ex longo tempore ob craſſos viſcoſóſque humores malè habent,vt particulæ fluxionem expertæ nequeãt diſtendi, neque ideo moueri. SI PEDES tumoribus pituitoſis laxiſque infeſtantur. Si laxi tumores ſint, *quos Græci οἰδηματώδεις appellãt*,in quibus humor qui influxit,neque craſſus & terreſtris exiſtit,ſed laxus & mollis, tangentibus ſtatim digitis cedens , ſpiritum flatulentũ & pituitam humidam aquoſámque fluere ſuſpicamur. In his igitur conueniunt potiſſimùm & ceratum quod ex ſale paratur & vnctiones.In quibus autem illitus aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequentius mutata, aptè accommodantur. Etenim ab ipſis non modò leniuntur, ſed etiam plurimùm adiuuãtur. Ego ſanè noui Romæ quẽdã virũ lõgè clariſſimum,qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atq; hinc valde mitigaretur.Quòd autem hoc opitulatur,omnibus eſt manifeſtum : nunquam enim læſionem aliquam articulorum, neque tophum excitaſſe inuentum eſt.Confert porro his etiam calidiore balneo & ſicciore vti:item nitro tenui,ſale,& iis quæ cutẽ rodere, vellicare & extenuare poſſe,necnon humiditatem intus cõtentam attrahere deprehenduntur. Sunt autem multa à veteribus inuenta : nos verò etiam huius pulueris magnum fecimus experimentum. SMEGMA aut puluis egregius : vocant autem quidam ipſum Indum, alii Aſclepium. Puluis qui tophos emendat,atque ad laxos tumores,cum aceto inductus,bene facit:necnon ad eos qui humidum caput & thoracem habent,item ad leprã valet,alphũ,ſpirandi difficultatẽ,& aliorũ vitiorũ quæ

A ex capite aut thorace originẽ trahũt, cauſas repellit : omninóq; vitiatã materiẽ & copioſam diſcutit: ruborẽ in cute vehemẽtẽ excitat,humores prauos vitioſóſq; impactos & ferinos digerit, articulariis & ſtomachicis accõmodũ.Et qui perpetuò ipſo vtitur,podagra laborare nõ permittit, vel coxæ dolorem experiri : itẽ ad pruriginoſa impetiginoſáque corpora facit, pilos extenuat,ac vocatur *ἰσόθεος, quaſi dicas, æqualis Deo*: quoniam etiam ad elephãticos conducit. Habet ipſius compoſitio in hũc modum. DESCRIPTIO pulueris Indici. Salis B Cappadocici, ſalis communis,ſalis amari, ſalis ex nitri fontibus,ſalis tragaſæi,nitri Alexandrini,aphronitri,pumicis,adarcæ, ſingulæ libræ: lapidis aſii floris,aluminis liquidi,aluminis ſciſſilis,nardi Gallicæ, veratri albi & nigri,herbæ lanariæ , ſpheculæ, *hoc eſt fæcis uini*,combuſtæ,radicis chamæleontis,ſulphuris viui,ſtaphidis agriæ,ſinapis,aluminis,iunci anguloſi,piperis, terræ cimoliæ,ſeminis viticis,baccarum lauri ſiccarum , gallæ omphacitidis,lupinorum farinæ,lomenti fabarum,cumini,ſingulorum omnium vnciæ tres : pyrethri, iunci C rotundi floris,thuris maſculi, gummi , iridis Illyricæ, cucumeris ſylueſtris,radicis ſiccæ, marrubii ſicci, ſepiæ toſtæ,fœnigræci,cnici, grani cnidii,coſti,pulegii, graminis ſicci,prioniæ,ſingulorum vnciæ tres : ſampſuchi vncia,folii vnciæ duæ.Sales & nitrum olla recenti ſuper ignem torreto:reliqua ſiccata cõtundito, incernitóque. Vtantur autem ægri ſubinde in balneo: quum iam ſudare inceperint, tunc caput decocto radicis ſalicis abſtergi curato.Hic puluis præſtantiſſimus eſt, & valde efficax,præterquam calida intemperie affectis, & fluxio- D nibus ex bilioſo & acri humore,necnon calido ſanguine excitatis. omnibus autem aliis fluxionum vitiis accommodari poteſt.Iis etiam pſilothra in balneis adhibere admodum conducit qui ex pituitoſo humore podagra laborãt:maximè in quibus ſumma cutis extenuari deſiderat. PSILOTHRVM nobile ad podagram, *quo pili abolentur*. Thuris, maſtiches , lapidis aſii floris ,pumicis toſti,alcyonii,ſtaphidis agriæ, cimoliæ,veratri,ſampſuchi,ſpumæ argenti,amyli,ſingulorum vnciæ tres:ſpicæ nardi vncia, caryophylli vnciæ duæ.Vti- E tor puluere, aut cũ cremore ptiſſanæ & oryzæ,vniuſcuiuſque ſeorſim coctæ: ſit autẽ menſura vtriuſque æqualis. & ſaponis Gallici vnciis ſex ex cremore ſolutis calefactiſque antea. Pulueris cochlearia quinque inſpergito,calcis viuæ & incretæ libram,auripigmenti,ſandarachæ,ſingulorum ſeſcunciam: ac vbi penna probaueris, vtitor.Hæc ſanè valida etiã in maximis tumoribus adhibere conuenit:ad moderatos autem tumores laxos, etiã loliacea farina cum aceto inducta,probè auxiliatur. Similiter etiam adeps ſuillus cum calce viua in pila ſuba- F ctus,vt malagmatis ſubſtantiam induat,optimè diſcutit laxos tumores, omnéſque inflammationes , præſertim in genibus:item mala Punica acida cocta,læuigatáque, & poſt coctionem applicata : quin & ipſa theriace ſi cũ vino quodam tenui illinatur,probè diſcutere comprobata eſt. Tantum de podagra ob pituitoſum humorem proueniente interpretati,dicamus etiam quomodo dolor ex ſanguine in articulis obortus curari poſſit.

Si podagra ob ſanguineum humorem conſtituatur.

G Quòd ſi humorem qui in articulos confluxerit, ſanguineum eſſe ſuſpicemur,vbi quidem nihil prohibet, vacuationem quæ per venæ ſectionem adhibetur,tentato.Hac enim ratione multos noui aut in totum morbo liberatos,aut rarò fluxionibus correptos,eo quòd non neglexerint, ſed veris ſtatim initio ſanguinem ſibi detrahi curarint,non ſolùm vacuandi,ſed etiam præſeruationis cauſa id facientes.Abſtinendum eis à cibis valentis materiæ,& qui ſanguineum humorem magis adaugent. Norunt igitur hæc, etiamſi ego non ſcribam,o- H mnes medici,quòd carnes cunctæ, & ex his adhuc maximè ſuillæ,& vina dulcia,in vniuerſum omne alimentum copioſum, animi hilaritas, & motus mediocris,id efficere ſolent.Si itaque ambo obſeruet quiſpiam,nempe vt vere ineunte ſanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illum copioſum gignẽtibus abſtineat, corpus au-

tem continuè etiam exerceat, impigérque ad omnẽ motum fuerit, quomodo is hac ratione non liber à recremẽtis erit? quando autem vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, quum nihil sit quod adhuc in articulos defluere possit? Cæterùm vtantur tales tepidæ aquæ potu magis, omníque ratione victus refrigerante, & quæ sanguinis generationi aduersari queat. Ac multos noui ex his, qui quum vino tantùm abstinerent, non amplius morbum fuerint experti. Hac ratione copiosum vinum multo sanguine præditis inimicum est. Cum modum igitur est ipsos talia deuitare, atque si in totum negligant, certè vere & æstate hæc obseruare conentur. Hæc igitur generatim facere conuenit in quibus defluxio à sanguinei humoris copia prouenire cõsueuit. Quoniam verò nonnullos etiam ex victu parum obseruato defluxione corripi contingit, necesse est ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obsessis opitulari oporteat.

De remediis quæ locis inflammatis inducuntur.

Sciendum igitur est vtraque in particulis fluxione iam tentatis præcipienda esse, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus & discutiamus. Optimè igitur in his valet cataplasma quod ex semperuiuo paratur, aut cortices mali Punici, rhus & polenta in vino cocta inductáque. Etenim id quod influit repellere, & quod iam continetur, discutere, & exsiccare statim abũde possunt: item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipsa mittuntur, rursus remittant. Porro coqui ex vino probè debent mali Punici cortices, & semperuiuum. Accuratè verò læuigata, vnà simul cum polenta misceri. Liquidum autem ipsum remedium & læuigatum mediocriter affectis particulis imponere conducit: æstate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Itaque per initia accessionis, & quum dolor adhuc moderatus est, hæc adhibere vincit: sin autem auctus fuerit, fomento ex cera, *quod κηρεμβροχὴ dicitur*, vtendum est. Habet in hunc modũ: Sapæ partes duæ, rosacei pars vna, ceræ minimum: vt fomentum tantummodo crassius efficiat. Excipiantur autẽ omnia lanis succidis, imponantúrque per hyemem quidem tepida, in æstate verò frigida. At si inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis, loco rosacei, sapæ admisceto, magísque proficies. Si dolor remanet, etiã cataplasmate ex brassicæ foliis vteris, habẽte in hunc modum: Foliis brassicæ coctis læuigatísque diligẽter fæcem aceti, ouorum crudorum lutea duo, & rosacei paulum adiicito: ac mixta omnia simul læuigatáque inducito, continuè immutans medicamentum. Ac vehementes dolores multum lenies, benéque facies si etiam spongiã vino mediocriter astringente imbutam affectis particulis superimponi iusseris: sin tale vinum desideretur, posca madefactam. Non autem superfundantur partes iis quæ ex polline farinæ aut ordeacea farina constant. Omnia enim hæc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, dolorémque excitat. In quibus enim totum corpus recrementis vacat, non alienum est, quum magnus dolor vrget, etiam cataplasmatis ex farina ordeacea vti: sint autẽ farinæ quidem ordeaceæ partes duæ, seminis lini pars vna. immutentur frequentius. Humidioribus autem, & non admodùm feruentibus vtendum, quẽadmodum medici faciunt, nõ solùm articulos, sed etiam alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes: ignari se cutẽ magis adurere & siccare quàm aliquid humoris subiecti discutere. Porro quòd cataplasmata, quæ largius coquuntur, præsertim quæ oleum in coctione recipiunt, magis siccent, manifestum est ex piscibus & carnibus quæ oleo friguntur: quippe siccantur & torrentur. Non conuenit igitur temere cataplasmata ardentia & feruida inducere, nisi totum corpus sit recrementis vacuum: neque quum adhibes, ardentibus vti & feruidis. Ego verò affirmo ne astringentibus quidem & repellentibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totũ prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrens suffocationis causa fiat ægro, periculúmque mortis adferat, metuendum est. Siue igitur discutientibus, siue repellentibus vti velis,

A totum corpus recrementis vacuare properato.

DE TOPHIS. Quoniam verò etiam tophi, *qui Græcis πῶροι dicuntur*, plerísque articulis fluxione tentatis oboriuntur, siue ex inordinato quorundam ciborum esu, vnde incoctus & crudus humor colligitur, siue continuò torporem facientium, & anodynorum, *hoc est dolorem tollentium* medicaminum vsu, consentaneum est vt sciamus quibus etiam in his & quando vtendum sit medicamentis quæ tophos dissoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiam nimium adassans atque adurens, tophos B generare videatur, calefacientibus in his & acribus medicamentis vti non oportet. Etsi enim hæc procreatos iã lapides dissoluere videbuntur, tamen efficiunt vt etiam alii calculi obnascantur. Quare siquis his ad lapillos iam creatos discutiendum vtatur, statim rursus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modicè diffundunt dissoluúntque, transeat: abstineátque in posterum siccantibus tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere & immoderatius siccare solent. omnia enim ista tophos magis his gẽnerant quàm dissoluunt. At quibus non adest calida in-C temperies, sed frigidiores, crassiores, crudioresque potius humores in articulis inferuntur, his omnia hæc quæ & extenuare & calefacere possunt, opitulãtur: & siquis ipsis vti velit, hic etiam natos iam lapillos consumere, & ne alii nascantur prohibere poterit. Ego sanè noui quendam magnos tophos in articulis expertum cõsanuisse, adeò vt etiam citra impedimentum incederet, eo quòd antidotum continuè assumeret. Antidotum verò quod per totum annum bibebat, hoc est. ANTIDOTVM ad tophos. Centaurei vnciæ quinque, chamædryos vnciæ no-D uem, hyperici totidem: aristolochiæ rotundæ, gentianæ, petroselini, agarici, phu dulcis, mæi, singulorũ vnciæ tres: spicæ nardi vncia. Excipito melle, datóque ex tepida aqua. Ac alium quendam noui qui quum tophos habere incepisset, non alios amplius nasci permisit, eo quòd decoctum biberet, cruda crassáque recrementa extenuans. Erat autem decoctũ quod bibebat, ex huiusmodi herbis compositũ: origano & chamæpity, quarũ neutra calido & bilioso recremento præditis conuenit. At quia magna auxiliorum quæ tophos dissoluere consueuerunt, differẽ-E tia existit, (alia siquidem ex acribus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliunt diffundúntque largius) commodum est vt horum quoque discrimina vobis exponamus, vt pro diuersis ægrorum temperamentis, & tophorum articulos obsidentium magnitudine & malitia, liceat vobis medicamenta vnicuique congrua, ex iis quæ hoc loco à me cõscripta sunt deligere. CERATVM excellentissimum, tophos articulorum dissolues, adeò vt neque an oborti fuerint, adhuc appareat. Aphronitri vnciæ octo, terebinthinæ vnciæ duodecim, ceræ vnciæ F quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis succidis abluendis (quod etiam nonnulli περιστακτὸν appellant) vnciæ sex. Vtitor vt præstantissimo & vsu probato. ALIVD vsu probatum. Aphronitri, terebinthinæ, lixiuii quo lanæ succidæ abluuntur, propoleos, singulorum vnciæ quatuor: ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ sedecim. Mixtis vtitor, & in tophis & abscessibus admodum subitò auxiliatur. Commoda igitur hæc sunt, & plurimis experimentis comprobata: sed his ad-G huc multo efficacius est quod ex cinnabari, salis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius descriptio hoc pacto habet. MEDICAMENTVM διὰ κινναβάρεως. Argenti spumæ libra, olei veteris sextarius, squamæ æris vncia, æris combusti vncia, cinnabareos scrupuli octodecim, magnetis viui vncia, lapidis phrygii drachmæ sex, lapidis pyritis vncia, thuris vncia, aloes vnciæ duæ semis, galbani sescuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, æruginis rasæ vncia, suffiminis ammoniaci semuncia, lapidis oniti s Scythici scrupuli octodecim, lapidis hæmati-H tis vncia, propoleos libra, sescuncia: lapidis perdicitis vncia, betonicæ vncia vna, scrupuli octo: gentianæ vncia, aristolochiæ longæ semuncia, chamæleontis nigri vncia, dictamni sescuncia, resinæ siccæ libra vna & semis, adipis struthiocameli libra. Lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus, donec omnia

diſſoluantur. Hoc medicamentum plurimis experimentis probatum eſt, non ſolùm in condylomatis,ſed etiam ſtrumis,ramicibus aquoſis, hydropicis, lienoſis, aliiſque plurimis & maximis vitiis,quorum hîc mētionem facere ſuperfluum eſt. Hoc ſolùm ſciēdum eſt,ad omne id vitium accommodum appellari, eo quòd in varios vſus ipſum adhiberi,omnes medici confitentur: ac mirum eſt, idem,præterquam quòd non calefacit,etiam articulos nō valde exurere, ſed etiam tophos in ipſis diſcutere ſolere. Hoc ſanè efficax eſt medicamentū,ſed nō facilè paratur. At quod ex auellanis cōſtat,*quod διὰ λεπτοκαρύων Græcè dicitur*,ambo cōſequitur:etenim & facile paratu eſt ſimul,& efficaciam obtinet.Compoſitio eius in hunc modum habet. MEDICAMENTVM διὰ λεπτοκαρύων. Lixiuii piliarii vnciæ ſex,auellanarum vnciæ nouem,aphronitri, ſaponis Gallici,ſingulorum vnciæ quatuor: mellis vnciæ tres,ouorum albumina ſex,olei veteris libra, ceræ vnciæ decem,terebinthinæ vnciæ ſeptem. Licet medicamentū multis vtile efficere ſi interim vires ipſius remittas, interim intendas. Moderatius nāque erit & corporibus mollioribus accommodatum ſi medicamenti quod ex melle fit,partes duas adiicias, vnam verò medicamenti iam dicti:item ſi emplaſtrum δι' ἀνεμώνης adiunxeris, vbi id quod ex melle conſtat deſideratur.Erit tibi etiam hoc pacto blandum, & citra roſionem efficax ad maximos tophorum affectus, varióſque corporū habitus, vt nō multis & diuerſis auxiliis indigeant. Quæ quum ita ſint, non opus eſt multorum medicaminum hîc meminiſſe. Noui autem ego me emplaſtrum ex cerusa factum medicamēto adieciſſe,eo quòd æger ipſius roſionem minimè ferre poſſet.ac mihi opus pulchrè ſucceſſit: nam vtriſque æger oblectabatur, tùm lenitate tū efficacia medicamenti.Siquis igitur ita cōſiderare velit, licet ei tutò & citra noxā, ipſum, prout corpora ſenſilia ſunt, & pro diuerſis habitibus vitiiſque admouere. Ipſe verò diuiniſſimus Galenus meminit etiam ſe tophos veteri caſeo diſſoluiſſe. Habet autem vſus hoc pacto: Vſus ſum in articulario tophos in ipſis articulis habente,caſeo antiquiſſimo acerrimóque, in ſuillæ carnis ſalſæ decoctū intincto: ac in pila ſubactū tophis impoſui, & valde profuit. Nam cute vltro citra ſectionem dirupta,particulas promptè & citra noxā quotidie tophis liberauit, refecitque. DE ANTIDOTIS anodynis, *id eſt quæ ſomno dolorem leuant*,& medicamentis purgantibus.Quoniam verò nonnulli,ſiue ob maximam rerum neceſſitatem, ſiue quòd dolorem ferre nequeant,omnino requirunt vt medicamentum aliquod ipſis dolori leuando idoneum exhibeamus,commodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipſis vtēdum ſit: item antidota ab ipſis expoſita, quot ſimplicia, quótque compoſita exiſtant. Cerata igitur extrinſecus ex opio parata,quæ veteres etiā à dignitate χιλιοχρύσους vocare dignantur.Verùm ego,etſi vim mitigatoriam habent, non ipſis adeò vti conſulo niſi magna admodum vrgeat neceſſitas,& calida valde intemperies. Bibunt autem nōnulli etiā id quod vocatur διὰ ἑρμοδακτύλου,aiúntque doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædā aquoſa euacuat, vt etiam ægri ſtatim inambulare velint. Atq; hoc eſt verum,raróque id quod titulo promittit,non euenit:ſed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit vt ii qui bibunt,crebrius fluxione irritentur.Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiſcuerunt cuminum, maſtichen, gingiber: alii verò etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam & torporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeò verum hoc eſſe dictitant.non enim ita purgare poſſet ſi tantam refrigerandi facultatem haberet,vt torporem queat inducere. Sed falſum eſſe arbitror.omnes enim qui biberunt, eo die ſtomachum cibis qui offeruntur non oblectari cauſantur.Idonea igitur ſunt quæ ex cumino, gingibere & pipere participant, & malitiæ ipſius qua ſtomachum offendit,reſiſtunt:ſed nullum adeò vt aloe ipſi adiecta opitulari poteſt. Ego huius compoſitionem & eorum quæ veteres inuenerunt,vobis exponam:ne ignoremus nos, neque ab aliis ea diſcere cogamur, ſed is qui velit pro arbitrio vti, hinc queat facilè colligere. DESCRIPTIO purgantis medicamēti

A δι' ἑρμοδακτύλου ſimpliciſſima. Hermodactyli drachma, gingiberis ſiliquæ nouem, piperis ſiliquæ duæ, aniſi totidem. hæc omnia vnà vice dantur. Sin autem ventrem copioſius ſubducere cogitas, ſcammoniæ quatuor ſiliquas admiſceto:& citra moleſtiam purgat, ægróſque dolore leuat. ALIVD δι' ἑρμοδακτύλου. Hermodactyli vnciæ tres, cumini ſcrupuli tredecim, gingiberis ſcrupuli duodecim, piperis ſcrupuli decem. Dantur ſcrupuli quatuor. ALIVD ad idem. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, gingiberis ſcrupuli ſex, cumini ſiliquæ quatuor, piperis ſili-
B quæ quatuor, aniſi ſiliquæ quatuor, lacrymæ ſcammonii ſiliquæ octo. Dantur ſcrupuli quatuor ex mulſo. Hoc medicamentum efficit vt ægri ſtatim incedāt. Satius autem eſt ipſis dare morbo incipiēte, vel declināte. ALIVD valde bonum, experientia à nobis probatum. Aniſi, cumini, ſingulorū ſcrupuli 12. piperis albi & nigri, ſingulorū ſcrupuli 2, gingiberis ſcrupuli 4, euphorbii ſcrupuli 4, maſtichæ ſcrupuli ſex, caſiæ ſcrupulus, hermodactyli ſiliquæ quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua tēperata dan-
C tur. ALIVD quod Iacobus Pſychreſtus exhibebat. Hermodactyli ſcrupuli quatuor, ſcāmonii ſcrupuli duo: dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius commodo præparaueris. EGREGIVM antidotum quod Theodotius philoſophus exhibebat. Hermodactyli ſiliquæ quatuor, cumini Æthiopici ſcrupuli quatuor, aniſi ſcrupuli tres, ſii herbæ ſcrupuli ſex, agarici ſcrupuli tres, muſci ſiliqua, phu ſcrupuli tres, maſtichæ ſcrupuli duo, gingiberis ſcrupuli tres, ſpicæ nardi ſcrupuli duo, cnici ſcrupuli ſex. Dantur ſcrupuli quatuor cum hydromelite. Præſtantiſſimum eſt hoc medicamentum, ac plurimum
D à multis aliis medicis comprobatum. Oportet autem etiā ægrum victu prius præparare, atque ita duo vel tria ouorū lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere: deinde hora vna interpoſita, aut multùm duabus, ad balneum ducere: ac loto reuerſóque domum, ita antidotum vt prædictum eſt, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamento exhibendo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamētum ſtomachum attingit, ſed etiam ventrem longè facilius poteſt ſubducere. Tantum in hermodactylo nos experti ſumus, ac me-
E dicos noſtri temporis exhibere ſpectauimus. atque ego longo tempore his vſus ſum. Poſtea autem, aloen ei admiſceri vtiliter, ſum expertus, ac tētaui orbiculos potius fingere quàm potionem offerre. Etenim præterquam quòd ægris dolorem auferunt, etiam prohibent ne crebris ipſi fluxionibus afficiātur. Deſcribuntur ipſa in hunc modū.

CATAPOTIA ex hermodactylo & aloe. Aloes ſcrupuli duo, ſcammonii ſcrupuli quatuor, cucumeris agreſtis ſeminis ſemuncia, hermodactyli ſemuncia. Dantur ſcrupuli quinque aut ſex, pro viribus. ALIVD eadem
F efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitoſioribus:

Aloes, colocynthidis, ſcammonii, ſingulorum ſemūcia: hermodactyli vncia, ſcrupuli quinque aut ſex: catapotia fingens, pro virium ratione dato. Quum autem emollientia aluum catapotia efficere voles, hoc pacto componito.

CATAPOTIA emolliētia. Aloes ſiliquæ quinque, lacrymæ ſcammonii ſiliquæ ſeptem, hermodactyli ſiliquæ tres, cucumeris agreſtis ſeminis ſiliquæ tres. Omnia trita excipito roſato, aut rhodomelo: fictáque catapotia dato non modò podagricis, ſed etiam aliis quorum aluū
G cogitas ſubducere. Omnia enim nihil adferūt moleſtiæ, nihílque ingratum ac inſuaue, quum deuorātur, obtinēt. ſciendum autem, non ſolùm potionem ex hermodactylo ad podagrici doloris leuationem parari, ſed etiam alia eſſe pleraque, ex quorum numero antidotum ex coronopodio quoque habetur. quod & ipſum meo iudicio non ita vt hermodactylus ſtomachum offendit: mitigat autē ſimiliter, ſi non amplius, certè non minus. Datur quaternis ſcrupulis, interim quidē per ſe, interim verò cū piperis granis quadraginta. Multi ſanè in hunc modum com-
H poſuerunt: alii verò etiam pluribus adiectis vtilius medicamentum reddiderunt. Deſcriptio ipſius ita habet.

ANTIDOTVM διὰ κορωνοπόδου. Gingiberis ſcrupuli duo: piperis ſcrupulus, agarici ſcrupuli tres, cnici partis interioris ſcrupuli quatuor, coronopodii radicis ſcrupuli ſex.

Contusa incretáque reponito. At sciendum est drachmā eius exhiberi: iis autem qui difficilius purgantur, siliquas vigintitres, vel amplius, vel minus. Subducit aluū omnino septies, vel sæpius. Post euacuationem ægrum in balneum deduces: à balneo nutries ouis & pane. Hoc quoque scire oportet, medicamentum istud etiam in magnis accessionibus datum, dolores mitigare. ALIA potio.

Hæc, statim vt accepta est, in ipsa accessione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto, Erysimi seminis scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, coronopodii radicis, amomi, piperis, singulorū scrupuli sex. Redigantur omnia in puluerem, qui ad summum scrupulis sex exhibeatur ægro, pridie concoctione bene obita vel ex rosato, vel ex posca. Nihil minus solet dolores lenire etiam medicamētum ex myuro herba, præterquam quòd stomachum non vitiat, aut articulos offendit. Describitur autem hoc pacto. MEDICAMENTVM ex myuro herba. Sii herbæ, agarici, myuri herbæ, singulæ vnciæ. Dentur scrupuli quatuor: misceatur potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulso aut chrysattico generoso. ALIVD generosum, probatum. Anisi, propoleos, singulorum siliquæ duæ: gingiberis scrupuli quatuor, euphorbii totidem, mastiches scrupuli sex, casiæ scrupulus, hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida. ALIVD quemadmodum Iacobus Psychrestus. Hermodactyli scrupulus, lacrymæ scammonii scrupulus. Ægro prius humidiore victu nutrito datur ex tepida. ANTIDOTVM podagricum quod vocatur climax. Agarici vncia, phu vnciæ duæ, petroselini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem, centaurii vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod satis est. Datur hoc ad annum.

ALIVD antidotum quod eodem modo podagricis ad annum datur. Podagricum, medens pedum, articulorum, capitis, stomachi, oculorum, iecoris, lienis & renum dolori. Curat etiam difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summè discutit. Est autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Pontici vncia, agarici vnciæ duæ, phu vnciæ tres, petroselini Macedonici vnciæ 4, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ sex, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem, centaurei vnciæ octo, chamedryos vnciæ nouem. Dantur viris scrupuli 2, mulieribus vnus. Parato autem in hunc modum: Hæc in pilam coniecta, contusáque singula priuatim, misceto omnia, & rursus pilæ indita contundito, atque ita probè incernito, ac vtitor vt à nobis per singulos menses ordinatum est: mense Ianuario dato diebus quinque, alternatim: Februario diebus quinque, alternatim: Martio diebus quinque, alternatim: Aprili diebus quinque, alternatim: Maio dieb⁹ 3, alternatim: Iunio duob⁹ diebus, alternatim: Iulio vno die: Augusto vno die: Septembri vno die: Octobri duobus diebus alternis: Nouembri duobus diebus alternis: Decembri 4 diebus alternis. Atque sic per menses duodecim, dies trigintasex anno vertente absoluito. At abstinendum est mero, carne suilla, bubula, leporina, item brassica, sinapi, & crudis omnigenis oleribus, hydrogaro. Bene autē concoquat æger qui medicamētū assumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat: lactis potione quam tempus exhibet abstineat. DE MITIGATORIIS medicamentis quæ locis affectis admouentur. Hæc igitur si per os exhibeantur, dolores mitigare solent: eorum verò gratia qui non tolerant, siue quòd stomachus sit affectus, & ea quæ exhibentur continere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metum, & alterius medicinæ suspicionem aliquam, exponenda censuimus quæ & ratione & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt. Habent autem in hunc modum. CERATVM quod in accessionum statu imponitur, dolore liberans. Croci, lacrymæ papaueris, singulorum vnciæ quatuor: panis, ceræ, singulorum libra, olei sextarius. Crocum & lacrymam vino macerato, panem verò aqua: ac vbi expresseris, diligenter misceto lacrymæ & croco prius læuigatis: deinde ceram cum oleo liquefactā reliquis misceto. ALIVDueratū quod similiter in statu applicari potest. Ceræ vnciæ quatuor,

A argēti spumæ vnciæ duæ, cerussæ tantundem, rosacei, solani succi, singulæ libræ: succo, quousque soluta fuerint, excipito. ALIVD ceratum, & ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax. Opii drachmæ quatuor, cerati rosacei libra: lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila misceto, ac vtitor vt longè optimo. CERATVM mirabile & vsu probatum, de quo etiam alii multi testati sunt. Olei veteris sextarios duos in cacabo lignis fermentaceis coquito, donec vehementer ebulliant: & turpænæ marinæ viuæ B libram vnam adiicito, coquitóque donec olei prædicti modus iterum aut tertiò efferuescat, deinde talpæ animalis (quod nonnulli calamitem vocant) sanguinis vncias quatuor: ac cum turpæna incoquito donec carnes ab ea resolutæ fuerint: & sublata deinde ab igne refrigerato, percolatóque, ac vitreo vase reponito. quum vsus postulat, olei quod sufficit, paululum misceto: ac vbi dissolueris, ceratum mollissimum facito, ac in linteolum illitum imponito. Coquito autem oleum, vt præscriptum est, in domo subterranea, mensis Martii die quinto, ne- C quaquam diem differens: ita nanque bene succedet. Tantum de epiplasmatis dolorem tollentibus & mitigatoriis diximus. HALATIA ad cōcoquendū. Salis cōmunis libra, piperis vnciæ 3, gingiberis vnciæ 2: origani vnciæ 2, hyssopi sescuncia, thymi sescuncia, seminis apii sescuncia, folii, erucæ seminis, laseris, spicæ nardi, petroselini, singulorum sescuncia: fœniculi vncia, salis ammoniaci libræ duæ: in puluerem redigito, ac vtitor. ALIVD. Fœniculi, hyssopi, petroselini, casiæ, ligustici, rheu Pontici, myrrhæ, laseris, singulæ vnciæ: piperis vnciæ duæ, salis ammoniaci sextarius. ALIVD Buphati. Piperis D vnciæ tres, gingiberis vncia, laseris semuncia, anisi vncia, costi vncia, salis cōmunis libræ 2, panis quod satis est.

ALIVD. Salis cōmunis libra, salis ammoniaci libræ duæ: piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundē: gingiberis vnciæ duæ: cnici vncia, ameos sescūcia, laseris vnciæ 2, folii vnciæ 2, anisi sescuncia, origani vnciæ duæ semis, hyssopi vncia, thymi vncia & semis, petroselini seminis similiter, erucæ similiter, piperis lōgi vnciæ sex, spicæ nardi vnciæ duæ, cumini, seseleos singulæ vnciæ.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

E Quoniam nonnulli, quum neque in victu perseuerare, neque medicinam tolerare possunt, cogunt nos in podagra vti naturalibus & iis quæ alligantur, vt optimus medicus omni ex parte instructus sit, & multifariam ægris omnibus opituletur, huc descendi. Quum autem multa sint quæ id præstare queant, vsu tantùm longo probata scribimus. MEDICAMENTVM naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum. Neruos onagri & apri & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidē neruos dextris ægro- F rū pedibus, sinistros autē sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autē dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit: ac miraberis quòd neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur: quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos aliis non complicant, verùm retinent, mittúntque in phocæ pellen, ac illigant chordis seorsim absque neruis ciconiæ plicatis, pedibus ægri similiter illigant, dextros dextris, sinistros sinistris, quum luna est in G occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur. MEDICAMENTVM præseruans à podagra & morbo articulario. Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum & cacabum coniicito, ne oleum vstum strepitum edat, ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito, ipsámque cum animali incoquens, vsquedum tota dissoluatur, & ossa nudentur, tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis. Omnia facito luna desinente, vngitóque ægrum ter die: & si quidem articuli dolēt patiūtúrque, curantur: si verò nō dolēt, præseruat eos ne vnquā H doleāt. Id autē facito, vngitóque ad dies tres, luna omnino desinēte. nā si in alio tēpore hæc facias, nō succedet.

ALIVD probatū. Puellæ virginis primis mēstruis inquinatū panniculū illinito, ac vbi sic aliquādo feceris, podagra non laborabis. ALIVD quod pedes & manus

A præseruat. Neruos vulturis ex cruribus ac summis pedibus collectos, ad talos ægri alligato, curans vt neruos dextri pedis vulturis dextro ægri pedi alliges,& sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum,manuum,& humerorum neruos,alásque. ALIVD. Leporis tali si alligẽtur,articularios affectus admodum alleuiant: oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiam cutis vituli marini,si pedibus substernatur. Quin & versum Homericum, Τετρήχει δ' ἀγορή, ὑπὸ δ' ἐστοναχίζετο γαῖα. *Id est, Concio turbata est, subter quoque terra sonabat,* si aurea lamina B ipsum scribas quum luna est in Libra: præstat autẽ multo si in Leone inueniatur. Itẽ magnes lapis gestatus articulariorũ dolores curat: similiter etiam aetites si gestetur. præterea cotyledonis radix. Item sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflammari, allium læuigatum quotidie ipsis inducito, non soluens donec fuerint exulcerati: deinde vrinæ pueri impubis, quam calculis marinis candentibus incenderis, omnia iniicito,& vtitor: C postea si absinthio pedes obducas, adeò efficax est vt non amplius podagra infestet. REMEDIVM à podagra præseruans. In laminam auream, luna desinente, quæ sequuntur inscribito,& neruis gruis inuoluito: deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatóque ad talos. meu,treu,mor,phor,teux, za,zon,phe,lou,chri, ge,ze,on. Quemadmodũ sol in hisce nominibus firmatur, & quotidie renouatur, ita hoc figmentum confirmatur, quemadmodum prius, Iam,iam,citò,citó. ecce enim magnum nomen dico, in quo conquiescentia firmãtur. Iaz,azyph, D zyon,threux,bayn, choog. Firmate hoc figmentum vt erat primùm, Iam,iam,citò citó. AD PODAGRAM quæ nondum contraxit nodos, admirabile & probatum.

Chamæleontis caput & pedes ipsius, extimáque pedum vel genuum præcidito, & quæ ex dextro pede habentur, seorsim seruato: & rursus à sinistro pede, extrema similiter præcidito, seruatóque & ipsa priuatim: ac vbi duos digitos dextræ manus pollicẽ & annularem impresseris vngue chamæleontis, similiter & sinistræ manus secundum digitum notaueris vngue chamæleontis, inquinans A sanguine digitorum dextræ manus extrema dextra chamæleontis, sinistræ autem manus sanguine, sinistra animantis extrema: in exiguum canalẽ includito, ac gestato, dextra quidem animantis extrema dextro pede, sinistra autem sinistro, vsquedum æger curatus fuerit. At chamæleontem præcisis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutum attingito ad solis exortum. Sin autem cõtingat manus quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus, ac in exiguos canales indito, curabísque ipsas: facito autem hoc luna desinente.

B PODAGRICVM naturale. Cornubus ouillis crematis,& ex vino in pila detritis, dextro cornu dextrum pedem inungito,& sinistro sinistrum:& dolores podagricos mitigabis. ALIVD ad podagram & omnem fluxionem. Herbam sacram, quæ est altercum, quum luna est in Aquario aut Piscibus, effodito ante solis occasum, radicem non attingens: vbi effoderis ipsam duobus sinistræ manus digitis, pollice & medico, dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba sacra: cras voco te in domum Philiæ vt sistas fluxionem pedum & manuum huius viri vel huius C mulieris. Sed adiuro te per nomẽ magnũ Iaoth, Sabaoth: Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abundans fluentibus, qui exsiccauit vxorem Loth, & fecit eam statuam salinariam, accipito spiritum matris tuæ terræ,& vires eius, & siccato fluxionem pedum aut manuum huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortũ solis, accepto osse cuiuscunque animantis mortui, effodito radicem,& accepta ipsa dicito, Adiuro te per sãcta nomina, Iaoth, Sabaoth, Adonai, Eloi: ac in ipsam radicem salis pugillum coniicito, inquiens, Vt sales hi non augebuntur sic neque D affectus huius viri aut huius mulieris. Item extremã radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquũ verò suspendito super crustam diebus tercentum sexaginta. Quum iam de cõuenientibus podagricis auxiliis, curandi ratione,& vsus illorum modo, præterea de naturalibus quæ experimentis probauimus præscripserimus, finem libro feliciter imponemus. AVXILIVM podagricum valde bonum. Myrrhæ siccæ sextula, hermodactyli sextulæ duæ. trita incretáque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

ALEXANDRI TRALLIANI
Liber XII,

Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

DE FEBRIBVS, Cap. I.

QVVM postulaueris à me, charissime Cosma, vt curationes quas in diuersis morbis frequenter sum expertus, tibi exponerem, non grauatè obtemperaui: vt qui fatear iure me gratiam vtrisque & tibi & patri tuo pro beneuolentia, quam subinde mihi benignè præstitistis, debere. Hic enim protinus ab initio non in artis modò operibus, sed etiam in vniuersis vitæ negotiis commodus mihi fuit administer: tu verò, quum apud barbaros degeres, neutiquam me propter casus euentúsque rerum quæ nos vrserunt, negligendum censuisti. Quare etiam senex in posterum vobis morem gero:& quum non amplius laborem ferre possim, librum hunc conscribendum, & experimenta quæ longo vsu atque exercitatione in hominum morbis à me sunt comperta, in commentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non paucissimos qui hæc citra inuidiam inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitásque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim (quantum licuit) verbis vti communibus, magísque perspicuis, vt etiã G vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordium itaque à diariis febribus sumemus, diuinissimi Galeni doctrinam pro viribus hîc quoque imitantes.

E Quòd sanè febris essentia substantiáque, & natura nihil aliud sit quàm tum cordis tum arteriarum calor naturali contrarius, à præstantissimis medicorum, Galeno potissimùm & Hippocrate, est demonstratum. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadísque, & aliorum medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quòd autem rationi consentit, febrim à corde potius quàm ab alia corporis nostri particula proficisci, multis licet argumentis colligere. Siquidem febris natiui caloris est mutatio: natiuus autem calor in corde existit. constat etiam F febrim in corde sedem habere. At quoniam febris est nõ solus absolutè calor naturali contrarius, sed in materia quadã subsistit, materia verò triplex genere in nobis habetur, manifestum est quòd febris quoque in tribus consistere materiis cognoscetur: in spiritibus nempe, humoribus,& solidis particulis. Si igitur spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, *quam Græci ἐφημερινὸν, nos diariam appellamus*: sin autem humores, eã quæ putredini fertur accepta: si verò particulæ solidæ, hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaque, quid sit, & quomodo species eius dignosci optiméque possit curari. Exponamus autem primùm diariam, vtpote omnium simplicissimam, quæque simul vniuersis magna ex ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Diariarum notæ.

Febres diariæ quum ex ſpiritibus habeant originem, nihil ſtabile neque firmum continent, ſed vti celeriter generantur, ita etiam ſoluuntur: vnde & diariæ vocatæ ſunt, ad vnum vſque diem aut paulo diutius interdũ durantes. Notari verò ipſæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis, & præterea etiam pulſibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innoteſcit, quum is ſola quantitate increuerit, vt ſpectare licet etiam calorem qui in balneo excitatur. Ex vrinis autem, quoniam his per initia morbi manifeſtas concoctionis notas repræſentant, quod in nulla aliarum febrium ineſſe ſolet. Ac pulſus harum celerem arteriæ & eleuatam diaſtolen, tardiorem verò ſyſtolen obtinent. Nam refrigerium magis quàm recrementorum expurgationem requirunt. Iam eiuſmodi febres ſtatũ quoque habent æquabiliorem, & declinationem quæ in purum interuallum perfectámque integritatem deſinat. Habentur autem aliæ quoque notæ febrium quæ ob ſpiritus conſtituũtur: verùm hæc quoque abundè ſpeciem febris declarare vobis, & aliis à febribus poſſunt ſecernere.

DIARIARVM curatio. Diariæ febres quum communem habeant generationem, quantum ad ipſas attinet, communem quoque curationem recipiunt. At quoniam non vna earum cauſa, ſed plures & variæ eſſe ſolent, de his dicendum arbitror. Etenim laſſitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera, & omnes (vt ita dicã) antecedẽtes cauſæ haſce febres producunt. Quandoquidem igitur non vna febris diariæ efficiens cauſa exiſtit, ſed plures, conuenit etiam vt nos nõ paucas quaſdam curationes, ſed cõplures vnicuique ſpeciei conuenientes exponamus.

De iis qui ex laſſitudine febricitant.

Qui ob laſſitudinem febricitarunt, plerunque medicos non expectant, ſed ſtatim vbi febrim declinaſſe ſenſerint, ad balneum proficiſcuntur, tanquam à natura quadam edocti optimum præcipuúmque remediũ eſſe defatigatis lauacrum. Hoc autem plerique etiam medicorum inconſideratè faciunt, & nulla ratione habita ad lauacra tranſmittunt: vnde interim non paucos inſigniter offendunt. Si nanque corpus recrementis vacuum, neque plethoricum, aut vitioſis obnoxium ſuccis inuentũ fuerit, maximè iuuantur, nec alterius indigent curationis. Quibus autem corpus omnibus ex æquo ſuccis ſcatet (plethoricum appellant) & vitioſis infeſtatur, (quod cacochymum dicitur) putredinique eſt opportunum, vt hinc non modò ſpiritus, ſed humores quoque antea incaluerint, vi ceuerſa plurimum offenduntur, & in febres putridas prõptè incidũt, præſertim ſi victu vſi ſint minus curioſo. Ne igitur idem nobis quod illis accidat, primùm notas earũ perſequi oportet. Nonnullæ igitur earum ſunt exquiſitæ, nonnullæ verò, non exquiſitæ quum ſint, in putridas prolabuntur. Sic enim nunc & lauare & nutrire probè, nunc cõtrà nõ lauare, rectè poterimus. CVRATIO eorũ qui ex laſſitudine febricitant. Quoniam ex laſſitudine febricitantes, diligenter planè humectandi ſunt & refrigerandi, fiet id commodè balneis temperatis, victu & vnctionibus quæ nullam diſcutiendi vim obtinent. nam in his omnia facere oportet quæ humiditatem potius augere quàm ex corpore auferre poſſunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex ſolo oleo vnctione, ſed ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius quàm ipſum oleum per ſe humectat, & penitius in corpus ab aqua tranſmittitur: refrigerátque articulos excalefactos, & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neque vngere in aere calido neque perfricare conuenit: ſudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorſus vnctio poterit, vt quæ cũ eis à corpore decidat. Præſtat autem (meo iudicio) multa tepida ſudorem eluere, & ægrotantem in exteriorem domum egreſſum ſtrigili abſtergere, atque ita hydrelæo perungere: deinde exiguo ſpatio interpoſito intrare ipſum, & in calentis aquæ ſolium deſcẽdere, ita vt neq; integrã omnino horã in aere perſeueret, ſed tãtùm trãſire videatur. Sic enim humectabitur, & metuendum non erit ne peruſtus incenſuſque ab aere, aliam rurſus febrim acquirat. Hæc ſanè medendi ratio omnibus ex laſſitudine febricitãtibus cõducit, præſertim

A iis qui calidiore ſunt tẽperamento. Ignoro igitur cur diuiniſſimus Galenus oleo quidem tepido duntaxat vſus fuerit, aquã verò ei miſcere vitarit. licet enim & frigidã ei aquã; præterea etiã tepidã admiſcere. In ſũma, vt cuiuſq; tẽperamẽtũ eſt, caloriſq; & ſiccitatis ex laſſitudine ortæ exceſſus, ita quoq; vnctione vtẽdũ erit. Quòd ſi verò iterũ rurſus lauare ægros volueris, eodémq; modo perũgere, & in calidæ ſoliũ demittere, & in eo aliquãdiu imorari, valde quidẽ ipſos hac ratione iuuabis, vt reuerſi à balneo, laſſitudinis õniſq; intẽperiei prorſus obliuiſcãtur. Atq; hac
B ratione etiã in iis vtẽdũ erit qui ex vigiliis febricitarũt, item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo ſe recolligunt. Reſtat nunc vt de his ſermonem inſtituamus quibus cruditas ſuperueniens febrim diariam excitauit.

De iis qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis autẽ ex frigida intẽperie generatur. Notatur facilè ex ructu, nidoroſo quidẽ in iis quibus caliditas cruditatẽ induxit: acido verò, quibus frigiditas illã peperit. At nõ ſolũ ructus, ſed etiã aliæ omnes notæ attẽdẽdæ ſunt, ætas, inquã, tẽperamẽtũ, ſtudia vitæ,
C & reliqua totius victus ratio. Neq; enim ſi ructus eſt nidoroſus, calidã iã quoq; cruditatẽ eſſe prorſus ſuſpicabimur. Interdũ enim ex ingeſtorũ etiam qualitate fuit excitatus, vel quũ ægri ipſi nidoroſum aut melleũ quid in cibo antea aſſumpſerint. Quin nec acidus ructus omnino ſuſpicionem nobis præbet vt frigidã intemperiem dicamus: quippe etiã acidus cib⁹ & acerbus frequẽter efficit vt ructus acidus appareret, interim verò caliditas quoq;: nã acidus ruct⁹ nõ ſolũ ex frigiditate, ſed calida etiã intẽperie generatur: fieriq; nõ poteſt vt eiuſmodi ceſſet ructus niſi
D quis refrigerãte victu vſus fuerit. Cõuenit igitur cruditates ex omnibus iã cõmemoratis internoſcere: atq; vbi ſic diſcretæ fuerint, firmam earum curationem aggredi.

De ciborum corruptione ex caliditate & nidoroſo ructu proueniente.

Qui ſanè ex caliditate ciborum corruptionem, nidoroſámque cruditatẽ ſuſtinuerunt, eáque de cauſa in febrim diariam inciderunt, iis non calefacientes cibi aut potus adhiberi debent. Etſi enim exiguo tempore mitigari leniríque videbũtur, flatibus qui infeſtabãt diſſipatis, poſt-
E ea tamen occaſionem præbent vt febris diaria magis incendatur: interim verò vt etiã febris quæ ex humorũ putredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hæc eueniant, cõgrua victus ratio præſcribẽda, & curatio quæ ecõtrario repugnet, adhibenda eſt. Quippe fieri nequit vt affectus qui infeſtat, ex toto conquieſcat, & veluti radicitus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius non fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus qui ad nidoroſam cruditatem inclinauerit, ſuſpendi adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potiſſimùm eſt ſumẽda. Hæc
F nanque partem humorum eluere, abſtergere, & ad inferiorem ventrem propellere, partẽ verò vt in corpus etiã diſtribuatur præparare, & præterea ſpiritum iam ſiccum incenſúmque tẽperare & lenire, meatúſque laxiores efficere poteſt. Haud noui an quis hoc præſtantius remediũ, iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eóque in diariam febrim inciderunt, excogitare poſſit. Quòd ſi verò cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videãtur, ſed per aluum egeri, rurſus hic nõ ſolùm nõ impediri, ſed etiã adiuuari debet, quò ea quæ corrupta ſunt, per ventrẽ
G potius queãt excerni: ſin autẽ immoderatius per aluum ferãtur, rodántque inteſtinũ, etiam hic ad balneũ ægros ducere cõuenit, & vẽtris iecoriſque regionẽ potiſſimùm vino melino perũgere, & pane ex aqua calida nutrire. porro iniiciatur in eam & apii & coriandri radix: verùm apiũ nõ multũ decoquatur, ſed protinus antequã ferueſcat auferatur. nõ ſemel autẽ eã in calidã, ſed ſæpius intingas. Si verò caliditas aut inflãmatio quæpiã ventriculũ obſederit, neq; radix apii, ſed coriandri tãtùm immitti debet: vel offa panis calidæ iterum aut tertiò intincta, eſui per
H ſe exhibeatur. At ſi venter copioſius profluxerit, vt deinceps vires debilitentur, etiam omphacomeli, aut hydromelum aut hydroroſatũ dabitur. Sin autẽ nulla inflãmatio ventriculi os obſidere videatur, vini Cnidii aut Sabini, quod exiguã habeat aſtrictionẽ, momentũ propinari ipſis debet. Sin vires nullã noxam expertæ fuerint, caue

ne vinum permittas; præcipuè calidiore temperamento præditis. Si nanque nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri si vino vti voluerimus. At mirari mihi subit quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis, calefacientibus remediis vsus fuerit: Nã antidotũ *quod à triplici pipere Græci διὰ τριῶν πεπέρεων appellant*, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhibere ipsis permittit: extrinsecus autẽ rursus ventriculo purpurã nardino, absinthio & mastiche imbutã applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego verò ea neutiquã calidiore affectu pressis conuenire arbitror. Atq; hæc nequaquã dico contradicẽdi studio, sed quòd ita mihi veritas habere videatur, quã semper cuiuis præponendã censeo. Si enim nidorosus ructus & cruditas à caliditate prouenerit, conueniebat (vt arbitror) cõtrariis hanc remediis moderatè vtentes, ita medicari. Sin autem à calidioribus pinguibúsque cibis orta fuerit, etiam sic victus contrari⁹ qui modicè refrigerare possit, inũgi debebat. In summa, didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, cõtrariis curari oportere, & rutaceũ oleũ, & siquæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo: atq; hoc cauendũ est in quibus corruptio & febris ex calida intẽperie sunt subsequutæ.

De iis qui ex cruditate febricitant, humore magis acido proueniente.

Hactenus de iis qui ob nidorosum ructum febricitarunt, egimus: nunc autem dicamus etiam de illis qui ex frigida intemperie in cruditatem inciderunt. Acida cruditas non adeò celeriter febrim solet accendere: si verò etiam febrim excitare contigerit, perpende & disquire num quandoque etiam calida intemperies acidum ructum procrearit. fit enim interdum vt is nõ solùm ex frigore, sed etiam caliditate frequenter oboriatur. Idem siquidem in externis quoque videmus. Accidit enim in calidis pariter & frigidis admodum domiciliis vt vinum nonnunquam in acidum conuertatur. Similiter autem in fermento quoque idem spectare licet. hoc etenim in calidioribus retentum domiciliis, in acorem mutatur: idẽ verò experitur vbi à gelido aere fuerit refrigeratũ. Quare vnum idémque accidẽs à contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum præsentia, tum quæ præcesserunt, vt ex omnibus possis cognoscere quæ tandem sit causa, calidáne an frigida, atque ita ad curationẽ venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus & potu & cibo vti conuenit, præcipuè iis qui resistere possunt, & non facilè corrumpi. Quapropter neque cremor ptissanæ, neque halycæ ipsis est exhibendus: facilè enim corrumpuntur, & in stomacho supernatant suspenduntúrque: vnde etiam accidit vt ipsi magis acescãt. Itaque pisces qui dura carne sunt præditi, his expediunt, & gallinæ ex decocto aut simplici iure paratæ: adhæc isicia similiter dura, cuiusmodi sunt quæ ex buccino & glauco, orphóque pisce potissimùm conficiuntur. Nec mireris quòd hæc dicam: qui nanque ex calida intẽperie acores experiuntur, eos, etiamsi pedem bubulum exhibeas, non offendes, imò iuuabis quoque. Ego sanè noui quendam, quum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse: præterea etiam ostrea non cocta, & duracina exhibui, omníque alimento quod refrigeraret, & ægrè corrumperetur mutaretúrque, sum vsus.

De acido ructu qui ex frigida intemperie nascitur.

Quòd si acidus ructus non à calidiore sed frigidiore intemperie originem traxerit, tunc potius victus calefaciens & antidota conueniunt, cuiusmodi sunt tũ quod ex malis cotoneis conficitur, tũ quod *à triplici pipere, διὰ τριῶν πεπέρεων nominatur:* adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur diuinissimus Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego õnia iis poti⁹ q ex frigida intẽperie cruditatẽ sunt experti, cõuenire, & nõ aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis quæ ex obstructione generantur.

Febris diaria ex viscosis etiam crassisque humoribus nascitur, dum nimirum excremẽta propter meatus occlusos non perspirãt, fiúntque acriora. Aduertere igitur animum hic & internoscere oportet, soláne copia ac crassities sola, & humorum lentor obstructionem effecerit. Si enim copia pepererit, ante omnia sanè per sanguinis missionem vacuatio tentanda est: deinde sic particularibus vtendum præsidiis quæ laxare, discutere vel extenuare possunt. Nam si vacuatione omissa laxantibus quispiam aut discutientibus vti voluerit, malorum magnorum author erit. quippe obstructionem multo adhuc maiorem redderet, discutiẽtibus ante concoctionem aut euacuationem vsus remediis. Quòd si non copia, sed viscosi crassique humores obstructionem procrearint, sanguis mittẽdus non est, sed decoctis potius quibusdam vtẽdum quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant. Nec adhibenda
B iis quæ vulgares medici temere audent, serpyllum, aut calaminthen, aut hyssopum, aut origanum, aut rutam: ignari quòd multo magis offendant quàm iuuent ægros. Etsi enim materiam attenuare nonnihil videantur, alia tamẽ ratione offendunt, dum febres reddunt acriores. Quare illa potius quærere conabimur quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autem in numero habetur oxymeli, quod & generosè abstergit & febres nõ exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verum existit. in quibus enim crassa recrementa occasionem morbi præbent,
C quæ & obstructionem excitarint, & febrim accenderint diariam, à calore aut siccitate crassitiem aut lentorem cõsequuta (quemadmodum in rebus plus æquo coctis aut assatis nimium fieri cernimus) neque his oxymeli exhibẽdum est; neque in quibus siccius est temperamentum, aut mœrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut solicitudo, aut vigiliæ præcesserunt. Etsi enim talia non admodum calefaciant, tamen siccando, materiam adhuc magis crassam faciunt quàm (vt arbitrantur) attenuent. Quæ enim à siccitate coacta fuerint, & crassiora quàm pri-
D us euaserint, nunquam eiusmodi siccans aliquod medicamentum attenuare potest. Ego siquidem in huiusmodi temperamẽtis subinde spectaui quòd oxymeli cuipiam propinatum, pro eo quòd vrinas prouocare debet, retentionem potius & obstructionem materiæ pepererit, vt hinc etiam febres magis fuerint auctæ. Verùm quum vulgares isti causam ignorent, ad alia eam referunt. Quapropter illis tantùm exhiberi debet oxymeli in quibus cruda crassáque & frigida recrementa hærent: adhæc qui pituitoso & frigido sunt temperamento: in quibus etiam
E cruditates, repletiones & otiosa potius vita præcesserit. In his nanque ipsis idoneum existit, & siquod viscosum inhæret & crassum, à frigidis signis aut potionibus collectum. Ex omnibus autem aliis quæ medici ipsis in balneo ad extergendã cutẽ, (vt saponem, mel & aphronitrũ) præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Veruntamen in calidioribus temperamentis non solùm ab oxymelite, sed aliis quoque decoctis quæ siccare aut calefacere possunt, abstinendum censeo: victu autem vtendum humido magis & temperato,
F qui nihil siccum & acre in se habeat. Quare ptissana & foris & intus est eis aptissima, vt quæ præterquam quòd humectet, etiam absterforium nonnihil & attenuatorium obtineat. Admisceatur autem ei apomelitis paululum. nam id quoque absterforium quippiam citra vllum calorem possidet. Iam pisces hisce conueniunt: quippe alimẽtum inde proueniens, & probè concoquitur, & nequaquã meatibus inhærescit: adhæc gallinarum cohortaliũ alæ, & lactucarũ caules, intybi, & troxima. Hac igitur victus ratione illi sustentandi sunt in quibus recrementa ter-
G restria magis, & crassiora quàm fuerint, à calore facta censueris. Sin autem nihil tale fuerit, pituitosiora verò ea tibi appareant quæ obstructionem excitarint, tunc confidenti animo etiam decoctum apii, anisi, adianti, & oxymeli non modò simplicius, sed etiam compositũ propinato. Nam in frigidioribus temperamentis, & in quib⁹ materia pituitosior est & humidior, in his id quod à diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quòd oxymeli tum abstergit generosè, tum febres nõ exacuit: in naturis autem biliosioribus & magis melan-
H cholicis, rarissimè exhibendum. Porro quòd in viribus iã magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoque iis constare arbitror qui Hippocratis scripta didicerũt, & experiẽtia quoq; perceperũt quòd vim etiã radẽdi intestina obtineat. multas siquidem noxas & commoditates continet. Ac diligenter is qui velit aut oxymeli, aut herbarum dilutum, aut aliud quoddã incisorium curationis gratia

exhibere,tum facultatem eius quod propinatur,tum quãtitatem,tum qualitatem,tum ordinem,tum ne temere & indiſtinctè in omnibus vtatur remediis, diligenter cognoſcere debet. Hoc enim ad præſtantiſſimum quenque medicum pertinet, vt omnia perquirat, curioſéque examinet,& præſidia conſideratè diſtinctéque admoueat.

DE FEBRIBVS EX PVTREDINE creatis, Cap.II.

QVòd omnes febres continentes ex materia quæ eas incendit intra vaſa ſubſiſtente & putreſcente generantur,omnibus in confeſſo eſt. Atque idcirco etiam cõtinuationem habent, neque rigorem mouent qui in externam cutem feratur, ſenſibiléſque particulas rodat,vt in iis quæ intermittunt fieri ſolet: vnde in continẽtibus ſi, inquit,rigor ſuperueniat, bonum eſt indicium. Atque hoc in ardentibus, *quas καύσους Græci appellant*, etiam videre licet. Docuit autem nos id quoque diuiniſſimus Hippocrates,vbi ait, Si ei qui ardente febri laborat rigor ſuperueniat,morbi ſolutio expectanda eſt. Porro ſunt nonnulli qui etiam febres intermittentes intra vaſa conſiſtere, quemadmodum & continentes,arbitrentur, ac nihil prorſus loco,ſed quantitatis & qualitatis ratione differre. Etenim in continuis & multam & craſſam eſſe materiam exiſtimare conuenit, atque ideo neque extra vaſa emitti poſſe:intermittẽtium verò,tenuiorem,& vt in extimam cutem efferatur magis idoneam. Porro huiuſmodi,etiã intermittẽtib⁹ accidere,& materiã extra vaſa putreſcere, vrinæ quoque teſtantur:quippe materiam ipſam quæ iãdudum computruerit repræſentant. Atque hinc ſanè integra morbi tempora coniectura deprehendimus, quando ſcilicet concoctionis initium morbus habet, quando incrementum & ſtatum. Alii verò non de loco ſolùm in quo conſtituuntur, & generatione quam febres habent, diſſentiunt,ſed etiam de materia ipſa vnde procreantur. Nonnulli etenim in vniuerſum febres ex bile incẽdi dixerunt,quũ febris res quæpiam calida ſit & ſicca,talis autem bilis quoque exiſtat, ad generandos huiuſmodi affectus accommodata. Alii verò ipſorum non bilem ſed pituitam cauſantur, eo quòd hæc rurſus ad putreſcendum obturandúmque non parum eſt idonea, quum humida ſit & craſſa. Iam hoc quoque nobis indicat ipſum pituitæ vocabulum, *quod φλέγμα Græcè dicitur, à uerbo φλέγειν, quod eſt inflammare.* nam phlegma,eo quòd inflammet ipſum & calefaciat,dictũ eſt. Atque hoc ſanè palàm eſt abſurdũ? Cæterùm de humore melãcholico nõnulli opinati ſunt, nunquã ipſum febrim poſſe incendere,eo quòd frigidus ipſe ſit natura & ſiccus,nihílque habeat humidi aut calidi vnde putredines generentur. Nihil itaque mirum eſt quoſdam putare melancholicum humorem neutiquã planè putredinẽ recipere. Nõ deſunt & qui in vniuerſum febrim nunquam à putredine fieri pronuntiarint. nam humores in venis exardeſcere nõ putrefieri dictitant. Si nãque hoc eſſet(inquiunt)cur tandem non etiam lumbrici, aut aliæ quædam beſtiæ in vaſis,ſi putrefactio eſt, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in externis omnibus hoc ſpectare licet,quòd quæ putreſcunt, variarum rerum ſpecies generare ſolent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni viſa eſt. Dicẽdum igitur eſt putreſcere & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine,aut arundinibus,aut chartis,aliiſq; multis fieri quæ promptè ab igne afficiuntur,incenduntúrq;. Sic igitur nonnulla,etiam ſcintillam modicam nacta,magnam & immenſam flammam excitarunt, vt non ſolùm vicina,ſed etiã omnia longius ſita cõbuſſerint. Tale quid etiam in nobis(inquiunt)accidit. incipit enim ſpiritus inflammari atque exardeſcere. non enim iam computreſcere ipſum quoq; dicendũ eſt: quia niſi ſpiritus humectãtia & refrigerãtia quæ ipſũ contẽperare & mitigare poſſint conſequatur, etiam vicina depaſcitur. Atque ex his ipſis ille nimirũ primus eſt qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Non ſolùm autem de putreſcenda in vaſis materie (vt opinor)diſſentiunt, ſed etiam de putrefactionis modo. Alii ſiquidem ipſam ex calido & humido, nimirum humiditate,fieri dixerunt, ad vetera & putrefacta ligna reſpicientes. Sic enim res habere videtur,ac puto vtroſque vera dicere,fieríque nonnunquam etiam putredinem ex ſiccitate, magis autem aduſtione. Nonnulli verò medicorum nullam prorſus in venis putredinem fieri,ſed magis in ventre exiſtimarunt. Eius autem rei fidem faciunt tum ex vermibus qui in eo generantur, tum ex recrementis ſubductis, quæ & malum odorem & ad putredinem nihilominus inclinationem repræſentent. Indicant hoc quoque vomitus,(inquiunt)qui crebrò tam perfectè febres exciderunt,vt æger non amplius malam acceſſionem ſit expertus. Iam alios rurſus à febri liberatos ex vna & ſola ſorbitione vel iniectione conſpexiſſe. Verùm non ex his modò,ſed aliis quoque multis,accuratè videre licet quòd venter etiam febrium ex putredine ortarum cauſa exiſtat. Forſan autem aliarum quoque fons & origo ipſe propriè exiſtit. NOTAE febris ex putredine. In primis ſanè ſcire conuenit febres quæ ex putredine oriuntur,non ſolùm ab externa cauſa, ſed etiam ex diariarum febrium degeneratione originem habere. Cognoſces autem febrium degenerationem ex tribus hiſce notis potiſſimùm:prima ſanè eſt quòd febris diaria quæ præceſſit, non in purum deſinat interuallum: ſecunda, quòd ſtatus non fiat ad tolerandum facilis: tertia,quòd ſtatus non deſinat madore aut ſudore. Hæc ſunt indicia manifeſtiſſima quòd febris diaria in putridam tranſierit. At in qualem febris ſpeciem degeneratura ſit, hac ratione & coniectura colligere & internoſcere oportet. Si nanque pallidus æger fuerit,vigiliis torqueatur,curis afficiatur,& ætate floreat,ſcito bilem totam,tertianam excitaſſe febrim: ſin autem albus & vita otioſus exiſtat, quotidianam eſſe putato:quemadmodum etiam,ſi plumbei coloris,quartanam. Atque hæ ſanè notæ ſunt febrium diariarum quæ in putridas degenerarũt. Cæterùm verò etiam generatim comitatur eas id quòd nulli aliarum febrium adeſt, vt rigor,aut horror, aut frigus ſuperueniat, præcipuè intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit:verùm etiamſi cõtingat aut rigor,aut horror,in ſemitertianis tale incidit. Adhæc inæqualis pulſuũ motus & caliditas has potiſſimùm ſequitur,& quòd multas *ἀναδιπλώσεις, id eſt reduplicationes*,præcipuè efficiat:imitetúrque columbarum ſtercus, quod ſecundum putredinis ſucceſſionem ignem accendit,ac rurſus conquieſcit. Iam rodens qualitas & ipſa maximum febrium ex putredine ortarum indicium exiſtit. Apparet etenim in hecticis quoque,ſed in alto magis deliteſcit: ex putredine verò ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maximè percipitur. Inſuper maxima & certiſſima nota eſt, etiam pulſuum ſyſtole citatior,& vrinarum cruditas:nam in diariis ſemper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoſcendis dictum ſit.

De curatione febrium continentium.

Continentes febres ſolerti diligentia curari debent: ſtatim ſubitóque id faciundum quod internotio dictauerit, ſiue ſanguinis miſſionem, ſiue purgationem requirat. Maximum enim incommodum eſt cum in omnibus morbis,tum verò in continentibus, dilatio. Nam febres vehementiores redduntur dum putredo augeſcit, & vires imbecilliores fiunt,vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre poſſint, neque præterea magnorum præſidiorum aliquod ad curationem admittere queant. INTERNOTIO. Qui igitur ſanguinis miſſione indigent,eos hoc pacto internoſcere tibi licet, Vrinas habent rubras,turbatas & putridas, multúmque acres:oculos bilioſos & rubros,totum corpus graue: venas latiores,& earum torulos quàm antea tumidiores. Cæterùm etiam cauſæ quæ præceſſerunt,humorem redundantem tibi indicabunt, præcipuè victus ratio. Nam ægri calidioribus magna ex parte cibis,potibus,vino liberaliore & magis vetuſto, carnibus pinguibus vſi deprehendũtur. Multi verò ex inedia aut ira in continentes febres quæ ob putredinem naſcuntur, inciderunt,alii ob ſanguinis venarum in ano extantium(*αἱμοῤῥοΐδας Græci appellant*)retẽtionem. Alii verò ob ſanguinis copiã potius hæc habẽt indicia:nonnulli ex bile ſuperflua pallidi ſunt magis & nigriores. Quando autẽ humores etiã plus æquo aduſti fuerint,tũc ipſis vrina adhuc magis pallida & ſubĩde nigrior apparet,& deiectiones ſimiliter acres & bilioſæ. Hoc igitur modo humores q redũdãt, qualéſq; ſunt, cognoſcere

oportet. CVRATIO. Itaque febres ex putredine & sanguinis abundantia ortæ, venæ sectione curari debent: non tamē minus etiam iis qui à bile infestantur, sanguinem detrahes, siquidem turgēs, ad purgationē idoneus crassior, & copia tibi peccare videatur. Nā perspiratu discutere materiam intus latitantem & putrescentem conducit: quippe minor efficitur, nec permittendum vt ea propter copiam & crassitiem meatibus infarciatur & putrescat. Quòd si venæ sectionem non possis ob vires ægri imbecilliores, aut quòd is sanguinem dimittere metuerit, adhibere, tunc magis ad victus rationem quæ refrigerare possit & humectare, necnon attenuare & diffundere adeò citra calorem queat, respicito. Postquam verò hoc feceris, & materia multo minor, & concoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidam exhibeto.

DE FRIGIDAE potu. Atque id facies potissimùm si æger aquam bibere consueuerit, adhæc si nec inflammatio, aut scirrosus tumor, aut laxus, *quod οἴδημα dicitur*, particulam quandam possideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquæ potio vitanda est. DE INFLAMMATIONE erysipelacea. Quòd si inflammatio feruens & erysipelacea fuerit, tunc frigidæ potum exhibere ne tentaueris. Prædicito autem id quod futurum sit, nempe quòd feruor febris extinguetur quidem necessariò, ipsa verò tota non prorsus discutietur, sed tempore aliquo procedente, febris reliquiæ adhuc superstites tutò & particulatim dissoluentur. Ego sanè noui aquam me frigidā alicui dedisse qui erysipelate infestaretur, ardentique & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea restinxisse, eripuisséque periculo, ne ex intempestiuis cataplasmatis & inunctionibus interiret, quæ medici semper in omnibus solent adhibere. NOTAE inflammationis erysipelaceæ. Sciendum est eos qui ardente febri laborant, ob erysipelaceam inflammationem magis quàm alios sitire, vestimenta à corpore proiicere. Euidentius autem hoc est indicium quòd etiam tertio quoque die accessionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa & saniei similia excernant. At qui in pulmone inflammationem erysipelaceam sentiunt, non adeò vehementer sitiunt, sed frequētem magnámque respirationem edunt, genas habent rubentes, linguam scabram & delirant, frigidúmque aerem magis appetunt, magísque ab eo quàm frigidæ potu iuuantur. Hāc autem iis potius qui in alia parte inflammationem habent erysipelaceam, offerre conuenit: illis autem quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt à quo etiam iuuētur, ad spirandum magis procurato.

DE CAVSO, HOC EST ARDENte febri falsa, Cap. III.

SCire hoc quoque oportet, duas esse febris ardentis species, vnam sanè veram & exquisitam, quæ omnia commemorata habeat, sitim vehementem, deiectiones biliosas, linguam scabram & nigricantem: falsa autem, & ipsa quoque sitim adfert, sed non adeò vehementem & intēsam, neque linguæ nigrorem: neque excrementum per aluum excernitur biliosum, sed magis corrupta: neque amaritudo in gustu ex pituitoso humore salsóque potius superante percipitur: vnde etiam periculosa magis est quàm febris germana. Quapropter veris febrib9 ardētib9 exquisitisq;, quū à flaua excitētur bile, aquæ frigidæ potio magis conuenit, aliáque omnia quæ refrigerare etiam extrinsecus facultate & actu possunt. Quibus autem ex pituita origo est, his frigida potio exhiberi non debet, ac nulla quæ actu refrigerant: verùm illa potius quæ mitem calorem tepidúmque sortita sunt. cuiusmodi existunt epithemata etiam sola quæ ex lini semine parantur. subinde verò etiam quæ ex hordeacea farina aquæ incocta, cui chamæmelum & melilotum adiecta fuerint, conficiuntur. Nam lintea lanea iuri herbarum quas diximus decoctarum intincta, magis conueniunt. At clarum est quòd etiam oleum quoddam, cuiusmodi est chamæmelinum, rosaceum & omphacinum, decocto rectè accommodatur. Intelligendum autem est huiusmodi epithemata nō solùm falsis, sed etiam germanis febribus ardentibus cōducere, falsis tamen amplius. Quæ enim & facultate & actu refrigerant, ea germanis potius competere: cuiusmo-

A di sunt etiam lexipyreta, quæ ex rosaceo parantur. quibus adiectus quoque sit succus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucæ, atriplicis, portulacæ, plantaginis; & aliarum complurium. Quum igitur differentias ipsarum notaueris, & materiem vnde accenduntur, ita etiam intelligito quatenus refrigerare, & quomodo id quod corruptum est expurgare debeas. AD STOMACHVM ardore æstuantem. Quibus stomachus ardore æstuat, probè faciet aqua frigida cum rosaceo subacta, & extrinsecus imposita: aut sesamum aqua maceratū,
B deinde cum rosaceo diligēter læuigatum. Item ceratum rosaceum bene facit, cui admixtus sit portulacæ & vuæ acerbæ succus pari portione. Sin autem totū quoque corpus cerato inducto humectaueris, valde commodabis.

QVOMODO febres ex sanguineo humore prouenientes notari debeant. Febres quæ ex sanguinei humoris putredine accenduntur, inde cognosces quòd mitis statim calor ad primum manus tactum percipitur, qui nihil habeat rodens & acre, qualis in febribus deprehenditur quæ ex flaua bile plus satis adusta excitātur. Apparet et-
C enim in febribus etiam ex pituita putrescente creatis, statim per initia calor tum mitis, tum vaporosus: sin autē quis manum diutius admoueat, paulo pòst rodēs caliditas tactui occurrit, veluti per colum quoddam aut cribrū sursum emergens. Vbi igitur febres ex sanguine orientes internoueris, statim per initia (vt dictum est) venam secato: eos autem qui ex bile febricitant, purgato potius, si materia tibi ad excretionem procliuis videatur, & febris quæ inuadit, vehemens non fuerit. Noui autē me etiam acuta laborantem febri purgasse: verùm huiusmodi mul
D tam diligentémque notationem & animaduersionem requirunt: & medicum qui animo fuerit confidenti. Abundè verò est etiam sanguinem duntaxat mittere, eo quòd tutius efficaciúsque sit remedium, & refrigerante ac humectante victu, atque huiusmodi vnctionibus in posterū vti. DE VICTVS ratione. In omnibus sanè ptissanæ cremor idoneus existit: sed in germanis quidem & perurentibus febribus, *quas καύσους Græci appellant*, sitim vehementē adferentibus, etiam refrigeratū cremorem cōcedere oportet, ac cerata similiter parare ex aqua frigida,
E rosaceo & refrigerātibus: in falsis autem nequaquam: verùm sufficiunt omnia tepida & temperata, & nullum ex iis quæ vehementer refrigerare possunt habentia. Porro lactucæ caules refrigeratas, oua, similitérque intybum agrestem & domesticum, & cucurbitas iis qui perardenti febri laborant, omnia exhibere conducit. Oxymeli verò his dari prorsus non debet, nec multiplicia ac varii generis omnino decocta, vt quæ grauiter febricitantibus omnia sint inimica. Porro si multis ægrum vigiliis conflictari acciderit, tunc ei antidotum, *quod διὰ κωδυῶν, à papa-*
F *ueris capitibus Græci appellant*, offerendum est. Quippe vbi deuoratum fuerit, somnum inducit, & febrium vehemētiam ardorémque obtundit. Quòd si verò etiam falsis febribus ardentibus ob vigilias, aut mentis alienationem ægro molestam, dare ipsum cogaris, cum momento apomelitis ei admixto exhibeto. Sic nanque metuendū non est ne medicamentum frigiditate materiam reddat crassiorem. Ego rhodomeli & hydrorosatum aquæ mixtum, ac rosatum ipsum per se, refrigeratum, iis potissimùm qui iecoris ardorem sentiebant exhibui. DE BALNEO.
G Lauandi sunt qui feruida & perardenti febri laborant, in domo potissimùm, vbi solium habeatur tepente aqua plenum, vt totum ægri corpus vndequaque ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipsam commouebis, vt quæ vires digerat & conuellat. Quare neque imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit, quod apud Romanos tinam ingredi dicitur: illi verò in id descendent quorum vires dissolutioni & digestioni quæ ex tepida prouenit, obsistere ac tolerare possunt. Tantum de ardentibus & con-
H tinentibus febribus dictum sit: putóque hæc abūdè sufficere. si enim ex particularibus quippiam prætermissum fuerit, ex iis quæ generatim membratímque dicta sunt, reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De syncope quæ in febribus accidit.

Viriū ruinæ, *quas Græci συγκοπὰς appellant*, subitò in ægris

oriuntur, aut ex crudiorum humorum præsertim os ventriculi grauātiū copia: aut ex biliosis nimiúmque tenuibus, & qui facilè dissipantur, humoribus: interdum verò etiam dum ad os ventriculi confluunt, vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat. Quoniā igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis, tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndum est quomodo horum differentiæ discerni notarique debeant. Nisi enim discrimina internoueris, fieri non potest vt remedia ad vnamquāque causam rectè accommodes. NOTAE febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit. Qui sanè ob crudiorum humorum copiam in syncopen incidunt, primùm sanè faciem habent tumidiorem, pallidiorémque: os vētriculi totúmque ventrem flatibus distentum, adhæc pulsus exiguos, raros & tardos: insuper ructus sustinēt acidos, habitúmque pituitosiorē repræsentant. Iam ea quæ præcesserunt, clarius tibi humorem superantem indicabunt. Nam cruditates tunc continuæ plurimùm præcedunt, otia, intempestiua balnea, leguminum fructuúmque fugacium, & carniū repletio, viníque crassioris sinister vsus. Hoc igitur modo qui ex crudorum humorum abundantia syncopen experiuntur, internosci debent. NOTAE eorum qui ob biliosos tenuésque humores syncope conflictantur. Qui ob biliosos tenuésque humores syncope laborant, hac ratione internosci possunt. Primùm sanè facies ipsorum squalida est & sicca, pulsus exigui, inæquales & inordinati apparebunt: deiectio autem biliosa est, vigiliæ magis quàm in aliis vrgent, sitísque affligit. Iā ex aliis quoque multis notis discerni possunt, præsertim verò iis quæ præcesserunt. Solicitudines enim & tristitia, cibúsque modicus, ísque ex vitiosis & acribus assumptis, hos præcedere magna ex parte consueuit. Sic igitur ipsi internosci debent. CVRATIO eorum qui syncope periclitantur. Curandi sunt qui ex crudorum humorū copia in syncopen incidunt, tenui victu, atque omnibus quæ extenuare possunt. Salubre igitur est, quantū ad copiam attinet, vacuationem per sectam venā moliri, eámque rursus iterare: imò non permittere vt humores crudi rursus in corpore redundent. Metus enim est ne vires prostratæ humorem crudum nequeant cōcoquere, & distribuere. Satius igitur arbitror vt vacuationem potius vitemus. Sin autem humor vsqueadeo superauerit vt periculum sit ne vires suffocentur, non absurdum est tunc ex copia modicum subtrahere, & grauatas ipsas leuare. Videmus enim plerunque id etiam in igne euenire. Quippe quū is propemodum à viridibus lignis extingueretur, subinde paucis adēptis, rursus illuxit, & iis quæ ipsum suffocabant, superior euasit. Quapropter si vires robustæ, & copia quæ offendit, admodum ampla fuerit, in eum modum est agendum: sin autē imbecillæ fuerint, & cruditas multa subsit, frictionibus incumbendum, atque iis quæ sensim extenuare ac discutere, crudósque humores & incoctos possunt cōcoquere. Tale verò est chamemælū, vt quod rarefaciat, dissipet, & causas morbi cōcoquat. At frictionem incipere cōuenit à cruribus deorsum: deinde ad totam spinam & brachia transeundum est: postea rursus à brachiis ad inferiores partes & pedes: idque frequentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur. Quum enim nōnulli sæpe immoderatam magis frictionē adhibuissent, vires subitò digestæ dissolutæque fuerunt. Ego ita quendam ex inscitia fricantium in syncopen prolapsum conspexi. iusserat enim ille, continuè integrum diem & noctem ipsum perfricari, & à cibo omni ad quintum vsque diem abstinere: deinde quum impiè hoc ipse faceret, æger qui non potuit vtrunque, tum defagationem, tum inediam in alios quinque dies tolerare, syncope interiit. Conueniebat enim (meo iudicio) eum qui tam immoderata frictione, & acribus oleis in vsum adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non prorsus à cibo ægrum continere adeò, neque rursus nimium eo grauare, sed ab immoderata frictione desinere. Nam vbi fames, laborandum nō est: sicut inter omnia hoc quoque prudens ille senex pronuntiauit. Haud noui quid etiā diuinissimo Galeno in mentem venerit quòd ita faciūdum esse præcipiat. Frictionibus autem immoderatis vtendum, oleúmque sicyonium inducendum: ac inediam imperet. Nam hyssopum ipsis vnà cum modico melle bibere præcipit, nihilque aliud ad septimū vsque diē assumere. Quis, ô dii immortales, vires adeò validas esse cogitare poterit, qui simul omnia, & inediā & frictionē pariter ferre queat? Mihi sanè meli⁹ videtur & moderatius, perfricare, & rursus nutrire, ad vires respiciēdo, cremore ptissanæ, aut halycæ cum oxymelite, & pane in vinum tincto, vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nā vtrūque faciendo, vt interim sanè ex copia humorū nonnihil perfricationem dissipemus, deinde rursus cōmodum alimentum, quod concoqui facilè, & in partes corporis distribui possit, substituamus, tum vires conseruari, tum crudi humores probè concoqui poterunt.

DE VINO. Vinum dare febris quidem causa nō oportet, verùm ob crudiorem materiam superantem, eorum quæ sensim extenuare & calefacere possunt, vsus existit. Nihil itaque absurdi est, tenue, quódque in corpus facilè distribuitur, & nullam manifestam astrictionē aut dulcedinem obtinet, exhibere: ætate verò nō nimium recens, neque vetus esto, neque calore nigrum, sed potius subfuluum & album, & substantia tenue. Cupimus enim vt quamprimum in venas totúmque corpus distribuatur, præsertim quum vires & collapsas & in periculo interitus constitutas recreare festinamus. DE BALNEO. Qui ex humorum cruditate syncope laborant, non sunt, opinor, ad balneum citò ducendi. Nam materia quum crassior sit & copiosa, nondúmque extenuata, eóque discuti nequeat, inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoctio iam appareat, ita tandem lauare ægros, & cibo leuiter calefaciēte nutrire oportet, vtpote porro probè cocto cum opomelite, & piscibus, si fieri potest, saxatilibus: sin minus, fluuialib⁹, quos Græci anadromos appellant, ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Postquam vires ex his auctæ fuerint, citra noxam deinceps cibi offerri possunt qui valentioris sint ad nutriendum materiæ. CVRATIO eorum qui ob tenuium humorum putredinem syncope conflictantur. Qui ex subtiliorum humorum putredine in syncopen incidunt, eos constat contrario modo curandos esse victu qui humores crassos reddat, & ægrè in partes digeratur. Cremor igitur halycæ istis cōuenit, & panis hydrorosato aut omphacomeliti intinctus: item gallorum testiculi, citrum, intybus, lactuca, astaci, pectines, buccina, erinaceus, aphratum mala, malū punicū, pira. Atque hæc nō vna vice, sed particulatim & ex interuallis offerre conuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in syncope vires, sed potius augeat. DE VINO. Vinum his aquosum dari debet, quale est Cnidium, aut Sareptinum, aut generosum Sabinum: non sit ætate nimis vetustum, sed aquosum adeò, neque merū bibatur. Quin & vnctio adhibeatur quæ nullam habeat vim cutis laxandæ, aut rarefaciendæ efficacem, sed econtrario dēsandæ & corroborandæ: cuiusmodi etiam est oleū melinum. Puluerum verò eiusmodi vsus esto, qualis rosarum flos, ipsæque rosæ, si inspergantur, existit: præcipuè quando etiam sudores copiosius erumpunt, & æger in syncopen incidit, virésque ad summam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione

Quoniam verò animi quoque defectiones syncopas inducentes ægris contingunt, virésque repentè deiiciunt, consentaneum est vt de his quoque generalius disceptemus: deinde ita quæ etiam nobis tempus intelligēda obtulit, apponemus iis quæ à diuinissimo Galeno sunt prodita. Ipsa igitur defectionis animi res vna est, causæ verò ipsius multæ, & vnaquæque ipsius species propriam obtinet. At de omnibus nunc scribere non licet: affectus autē qui simul comitantur, seorsum curari non possunt. Tantum igitur in præsenti libro de iis dicemus, quomodo quis accessionibus subitò incidētibus queat resistere.

DE IIS qui ob subitas vacuationes animo deficiunt.

Qui igitur ob choleram, intestinorum læuitatem, & alias subitas vacuationes animo deficiunt, iis aquam frigidam aspergere oportet, nares cōprehendere, os ventriculi perfricare, stomachum ad vomitionē turbare, aut di-

gitis aut pennis inditis. Imò & manus & crura ligare cõuenit, ac deligaturæ plures vehementioréſque eſſe debent: in ſuperioribus quidẽ partibus, ſi deorſum vergat euacuatio: in imis autem, ſi ſurſum erumpat. Cæterùm vinum aqua frigida dilutum, ſyncopis medetur quæ ob vacuationes vno impetu factas, & virium diſſolutiones eueniũt, maximè quũ defluxiones in ventriculum decubuerint: ſed inſpiciendum eſt nunquid vinũ prohibeat. Balneæ fluxionibus quidem in ventriculum idoneæ ſunt, verùm ſanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam ſudorum animo deficiũt. atque hi ratione maximè cõtraria curabuntur. cutis enim horum refrigeranda, aſtringẽda, non laxanda eſt: ac vinũ his potiſſimùm frigidum exhiberi, nihílque prorſus calidum offerri debet: imò neque ligare imos artus, neque ad vomitum cogere oportet, ſed ventorum ingreſſus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aerem ad refrigerantem & aſtringentem qualitatem cõuertere, myrtique & vitium capreolis, & roſis pauimentum inſternere. Horum nullo vtêris vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augeſcit quantum cutis denſata fuerit. Qui igitur ob vacuationes diſſoluuntur, iis hoc pacto ſtatim ſuccurrendum eſt.

De iis qui ex copia humorum animo deficiunt.

Quibus ex copia animus deficit, non ſimiliter tractari debent, verùm artus in illis quamplurimum perfricare calefacere, & deligare conuenit: vino autẽ cibóque, & balneis, ſi febricitent, abſtinere. Satis eſt eis etiã mulſam potui dare in qua thymum, aut origanũ, aut pulegium, aut hyſſopum decoctum ſit: conducit etiam oxymeli.

De iis quæ ex vtero animi defectionẽ experiuntur.

Et quæ ab vtero diſſoluuntur, pari modo, præterquam oxymelite, curandæ ſunt. ac crura potius quàm brachia earum deligare, ac fricare oportet. Quemadmodũ enim quibus ſanguis ex vtero immoderatè profluit, earũ mamilis cucurbitulas defigere ſolemus, ita quibus vterus ſurſum & ad latus attractus eſt, inguinibus feminibúſque admouebimus: naribus, ea quæ fœtidiſſimum odorem mouent: vteris autẽ, odorata, & quæ laxare poſſunt ac calefacere, adhibebimus.

De iis qui ob imbecillem ſtomachum animi defectionem experiuntur.

Quòd ſi ſtomachus imbecillis fuerit, atque ideo anim⁹ deficiat, obduci quidẽ debet iis quæ roborãdi vim habent: cuiuſmodi parantur ex palmulis, vino, polentis, croco, aloe, ac maſtiche: perfundi autem oleo abſinthite, melino, maſtichino, & nardino.

Si ardor ſtomachum infeſtet.

Si ardor ſtomachum exerceat, refrigerãtium aliquod miſceri debet, vt ſuccus cucurbitæ, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſeridis, & vuæ acerbæ. is quidem non aſtringit ſolùm, ſed etiam confirmat. Iam aqua frigida tempeſtiuè iis data quibus ſtomachus ardore æſtuat, frequenter profuit. ſin autem intempeſtiuè exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius quãdo dari debeat, accuratè internoſcẽdum eſt. Vinum autem calidum imbecilli ſtomacho, ſi nihil aliud obſtabit, rectè exhibetur. Iam extremorũ frictio tales quoq; inſigniter adiuuat. Quòd ſi ex his melius habuerint, ſi ardorem quidem in ſtomacho ſentiũt, ad balneum celerrimè ducendi: qui verò frigiditatem aliquam percipiunt, his medicamentum διὰ τριῶν πεπέρεων, ipſumque piper ſolum & abſinthium propinari debet: qui ex vitioſis humoribus, ventriculi os rodentibus, animi defectionem ſuſtinẽt, his aqua calẽte & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipſas ſtomachi regiones, pedéſq; & man⁹ prius oportet fomentis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis aut pennis in os inditis ad id prouocandi ſunt. Si ne ſic quidem potuerint, rurſus eis oleum calidum quamcopioſiſſimum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, ſed ventrem emollire: idque nõ exiguũ in præſentia præſidium affert. Quare ſi æger non ſua ſponte ad vomitum procliuis eſt, arte is ſolicitari debet, maximè autem rebus quoque appoſitis id præſtare conandum eſt. At ſi vacuatio ex his prouenerit, abſinthii turionib⁹ decoctis mulſa parari, potiúſque dari in ſequenti tempore vinum quoque debet: & particulæ variis modis tum externis epithematis, tũ abſinthii potione roborari. Non tamen id per initia facere præcipio, ſed poſtea, quũ venter fuerit purgatus. Vbi verò humores in eo continentur, neutiquam eum aſtringere, ſed fomentis tantùm calefacere, vt antea comprehenſum eſt, oportet.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida copioſáque in ſtomacho collecta fuerit, is oleo in quo abſinthii turiones decocti ſint, liberaliter fouendus eſt: deinde verò mel, piper, & antidotũ quod dioſpolites dicitur: ac vniuerſa victus ratio inciſoria adhibeatur.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos ſimiliter ac grandi fame infeſtatos curabis, nẽpe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto, tũ cibis calori excitãdo efficacib⁹ exhibitis. Adhæc perfricare eos & ad ignem calefacere expedit.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorem prouenientes, refrigerãtibus, & iis quæ roborare poſſunt, curare oportet. Incidunt autẽ hæc iis potiſſimùm qui in aere ſuffocato & balneis diutius ſunt immorati. Roborabis igitur ipſos ſi quamprimùm aquam frigidã potioni exhibeas, refrigeria ventilando excites, & in aerem ducas: os ventriculi perfrices, vomitúmque prorites: deinde verò & vinum & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem & febrium malitiam animo deficiunt, quum in acceſſionibus perfrigeſcunt, eorum artus valenter perfricare, & calefacere crura, & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omniſque cibus & potio circuncidi debet. Optimũ autem in his eſt prænoſcere quando futura ſit acceſſio: vt hoc ipſum, antequam illa inuadat, efficere poſſis. At qui ex ſiccitate & inedia in ſyncopen per acceſſionum initia concidunt, optimũ eſt iis antea proſpicere. Si enim horis duabus aut tribus ante acceſſionem cibo dato pedes & manus contineri iuſſeris, nõ interibunt. Oportet autẽ cibos eſſe qui facilè & concoqui & in corpus diſtribui poſſint. Si verò etiam vehemens aliquod periculum ſubeſſe conſideraueris, vinũ mox exhibebis, maximè quod chondro incocto ſuperfuderis: ſi panẽ quoque in chondri vicem offeras, idem valet. Quòd ſi mediocris ſyncope expectetur, neque vinum dari debet: verùm abundè tunc eſt malum Punicum, aut pirũ, aut malum, aut aliud quoddam pomum aſtringens cibo miſcere. Et ſi ob hæc acceſſionem moderatè ferant, quum rurſus cibum offers non neceſſe eſt pomis vti. Hæc quidem agenda ſunt ſi id quòd futurum eſt prænoueris. Illis autem qui repentè in periculum incidũt, vinum exhibebis, panémque calidũ, & cum eo chondri valde exiguum. Si enim copioſius cibos etiam concoctu difficiliores ita affectis dare velis, non modò in ſyncopen incident, ſed etiã ſuffocabuntur.

Si ob nobilis particulæ obſtructionem animus deficit.

Quibus ex inſignis particulæ obſtructione anim⁹ deficit, oxymeli propinatur: & qui ex hyſſopo, origano, pulegio & melle tum potus, tum cibi inciſorii conficiuntur, exhiberi debent. imò etiam artus & fricare & deligare vincit. Iam prodeſt quoque cientibus vrinam vti, cuiuſmodi ſunt ea quæ ex anetho, fœniculo, apio, ſpica nardi, dauco, & ami, parantur. Ex quibus quum manifeſtũ iam commodum apparuerit, vino etiam vtẽdum albo, tenui, & non valde vetuſto. OBSTRVCTIONIS notæ.

Deprehendes huiuſmodi obſtructiones cum ex aliis pulſuum inæqualitatibus, tum verò ex iis maximè quæ ex magnitudine, paruitate, vehementia & obſtructione cernũtur deprehẽduntúrque, cõcurſu, vt vocant, plethorico non præſente. Sunt etiam in quibus pulſus ob magnas huiuſmodi affectiones intermittentes redduntur.

Quum animus ob ſectionem abſceſſus aut rupturam deficit.

Quibus propter rupturam abſceſſus, aut ſectionem, vacuationémque vno impetu factam, animi defectio orta fuerit, hos quamprimum odoratis recreare oportet: pau-

lo autem pòſt ſorbitionibus concoctu facilibus alere.

Si ob gaudium, aut mœrorem, & ſimilia, item ſi ob dolorem animus deficiat.

Qui verò ex triſtitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionē inciderint, eos poſtquam odoratis admotis, naribúſque comprehēſos reſtituerimus, ad vomitum cogemus. Pari modo qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum, & muſculorum tendinum deficiunt, quamprimum recreare oportet: poſtea affectus quoque curationem aggredi.

Si ob ileon aut colum animus deficit.

In colicis affectibus, aut ileoſis, aut aliquo eorum qui adeò magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, affectarum partium fotu potiſſimùm conquieſcunt.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate, animæ defectio contingat, quæ intemperiem illarum partium comitatur vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autē calidas: atque in aliis ſimili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur ex corde proficiſcitur, quam ex obſcuris pulſibus cognoſci demonſtratū eſt: quæ autem ex iecore prouenit, cruentis deiectionib⁹, quæ per initia quidē aquoſæ & tenues, poſtea verò amurcæ inſtar craſſæ fiūt. At quæ ex cerebro trahit originē, quam nōnulli ſingulari vocabulo animalē nūcupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoſcitur.

DE FEBRE HECTICA, Cap. IIII.

QVum immodicus feruor humiditati ſubſtantiali quæ ſolidis particulis ineſt, ſuperuenerit, non tamē hæc diſſipata fuerit, verùm ſalua adhuc in eis perſeueret, ſempérque ferueat, & nullam declinationem habeat, tūc huius febris ſpeciem hecticam nominant.

De maraſmode & hectica.

Quòd ſi humiditas ſubſtantialis in nobis conſumatur, huiuſmodi febris *à marcore Græcis* maraſmodes appellatur. Sin autem in totum conſumpta fuerit, aut torrefacta, tunc abſolutè maraſmus conſtituitur: vnde hectica quidem non adeò difficilem curationem recipit, torrida autem ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquam facilibus per ignorantiam manum admoueamus, & ſperato ſucceſſu fruſtremur: neque rurſus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipſarum ſpecies ab altera diligenter nobis eſt diſcernenda, vt hæ ſin gulæ etiam optimè internoſci queant. QVOMODO diaria ab hectica diſcerni queat, & notari. Hecticæ febres, quemadmodum diariæ, frequenter etiam ipſæ ab externa cauſa naſcuntur, & non ſemper à febrium ob putredinem ortarum tranſitu. At ſcire licet, caloris qualitatem in hecticis quidem acrem & ſiccam eſſe, in diariis autem mitiſſimā, atque celeriter tactui occurrere, & quodammodo circunfundi. Iam ex vrinis quoque has licet facilè diſcernere: nam ſi perfecta concoctio per initia tibi appareat, tūc diariā febrim eſſe putato: quū autē cibus quidem ſumitur, nulla autē concoctio apparet, hecticam ſuſpicari oportet, quæ etiam ex pulſibus notatur. Nam in diariis magni ſunt & celeres, in hecticis autem exigui & obſcuri quū ſint, virium imbecillitatē portendunt. Iā numeris horarū inuicem diſcernuntur: nam horis decem aut duodecim præteritis, ſi febris nō conquieuerit, hecticam fore potius exiſtimandum eſt. QVOMODO hectica à putridis diſcerni debeat. Quòd ſi febris interuallum prorſus nullū habeat, adhæc neque obſcurior aut vehementior fiat, ſed eodem modo firma ac conſtans, hecticam hanc eſſe putato. Nam in putridis & incrementum & imminutio accidit: augmentum quidē in ſtatu, imminutio autem in declinationibus. QVOMODO continens ab hecticis diſcernatur. Etſi verò continentes hac ratione ſimiles hecticis videantur quòd & ipſæ nec augmentū nec imminutionē recipiunt: attamē caloris qualitate & pulſibus ab illis diſcernūtur. ſiquidem continētium calor non eſt ſiccus & acris, quemadmodū in hecticis, ſed etiam in ſumma cute magis apparet. Ac in continentibus pulſus ſanè magni & celeres exiſtunt, in hecticis autē exigui & obſcuri. Hoc ſanè modo

A hecticas ab omnib⁹ ex putredine ortis diſcernere poteris.

NOTAE hecticarum maximæ. Maxima verò nota eſt hecticarum, quòd à cibo caloris incrementum fieri videatur: non eſt autem incrementum, ſed caliditatis in alto celatæ occultǽque argumentum. Quippe in his tale fieri contingit quale in calce. etenim vt ignis in hac celatus, ab iniecta aqua deprehenditur: ſic etiam in hecticis cibus aſſumptus calorem in alto deliteſcentē foras euocat.

NOTAE hecticæ in maraſmodem febrim tranſeuntis. Maraſmodis febris ab hectica profectæ ſigna, etiam ex

B ipſa ſola ægri facie omnibus manifeſtiſſima exiſtūt. Primùm enim color viuus ac ſanguineus, *quem Græci* χροιᾶς ἄνθος, *hoc eſt florem coloris appellant*, non amplius in eis ſeruatur: ſed nigrior quodāmodo, exaridus, & ab immodica febriū caliditate ſqualid⁹ apparet. cutis verò frontis validè diſtēditur, & palpebræ grauātur, ceu in iis qui dormituriunt. non autem eſt ſomnus, ſed potius imbecillitas muſculorum qui palpebras ſurſum attrahere ſolēt: vnde etiā pituitas craſſas *quas* λήμας *vocant Græci*, aridas ob naturalium facultatum impotentiam in oculis habēt: præcor-

C dia intenta ſunt: non autem quòd ipſa verè ſint intenta, ſed quia membranæ & nerui tenſionem quādam ob ſiccitatē ſuſtinuerint. Nam tali de cauſa imaginatio quædā nobis oritur, vt præcordia & inflammari & diſtenta eſſe putemus. Ac pulſus in eiuſmodi duri ſunt, & exigui ſimili ex cauſa, & frequentes propter vſus neceſſitatem, obſcuri ob imbecillitatē: graciles, quia in latū extēdi nequeunt. At quid opus eſt talia ſigna commemorare, quum hæc adeò euidenter maraſmodem febrim repræſentare nobis

D poſſint? Quū igitur moderatiores ſint per initia, valētiores autē vbi radices iam egerint, etiā id quod nōdum eſt per id quod iam eſt, maraſmum fieri ſignificat. Poſtquam omnium iam hecticarū notas expoſuerimus, ad curationem modò digrediemur. CVRATIO febris hecticæ.

Hecticam ſi probè curare cogites, victu vtere qui humectet & refrigeret, eo quòd etiam non aliunde occaſionem accepit quàm ex humiditatis quæ ſolidas ipſas partes in primis nutrire poteſt indigentia. Verùm quiā refrigerantia diuerſam ſortiuntur facultatem (etenim alia plus, alia minus ſunt efficacia) ſciendum eſt quibuſ-

E nam aqua, & aliud quoddam refrigerans, & quibus quidem magis, quibus autem minus dari debeat: item quibus nullo modo offerre oporteat: adhuc tempus quo exhiberi conueniat: item quos ſanè tum intus, tum foris refrigerare, quos verò ſolummodo extrinſecus oporteat. Quum enim ita nos omnia diſtinxerimus, etiam curatio hecticarum, quāuis ſit operoſa, tum facilis, tum prompta ad ſanationē efficitur. QVIBVS frigida dari debeat.

Si quidem igitur æger primariò in hecticam febrim inciderit, atque non ex acutorum morborum tranſitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptiſſanæ potio-

F ni offerto, & panem in aquam tinctum lactucáſque, ac omni cibo vtitor. Poſt cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato. Cauere enim hic febris inſultus & metuere non oportet. neque enim remiſſionem aut acceſſiones, quemadmodū in febribus ex putredine ortis, inuenire licet. Ita ſanè agendum eſt ſiquando ipſa febris hectica per ſe ac primariò fuerit, ægrique vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata ei ſit admixta.

QVIBVS frigidam dare non oporteat. Perpende

G rurſus num quandoque febris hectica inflāmatione magna præcordia infeſtante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri nāque poteſt vt hectica ſit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipſam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit, aqua dari non debet: & præſertim ſi nulla concoctio in vrinis appareat, neque inflammatio feruens, & magnitudine inſignis: præterea ſi vires ægri ſint imbecillæ. QVANDO frigida exhibeatur, etiam inflammatione infeſtante. Sin autem inflammatio feruēs

H admodum fuerit blioſa, eryſipelacea, frigida rectè exhibetur. Ego ſanè noui me cuidam tali affectu laboranti, æſtuantique ardore, frigida exhibita plurimum profuiſſe, ita tamen vt prædixerim ægrū paulo diutius morbo conflictaturū. quod etiam accidit: tardius enim vires recolligebat. euaſerat autē, ita vt quum febris eſſet aucta,

hectica in marasmodem inciderit. Hac autem ratione, etiam siquæ ex putredine ortarũ admixta fuerit, & præcipuè ex ardentium genere, frigida potui exhiberi debet: Neque verò simpliciter in his dabitur, sed quũ bonæ cõctionis notæ in vrinis iam apparuerint, tunc offerre conducit. DE HECTICIS febribus quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur. Quòd si hectica ex acutis morbis in eam cõmutatis oboriatur, (magna enim ex parte marasmodes hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non rectè curantur) frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul & excarni reddito, tum propter tempus quo illa excepta est, tum propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam: aut validam virium deiectionem interitúmque, aut refrigerato corde, caloréque natiuo protinus abolito, marasmum senio persimilem, quem meritò ex morbo senium vocabat, subsequi. hic enim & frigidus & siccus existit, nequaquam febrim inducẽs. Quare neque refrigerantia, sed potius humectantia simul & calefaciẽtia requirit. QVOMODO externis remediis succurrendum iis sit quibus frigidam dare non licet. Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerantibus in omnibus quidem febribus rectè vtimur in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum, carnibúsque destitutũ. Inspicito autem num etiam hectica marasmodes iam excitata ex affecta particula primariò duxerit originem. Etenim ex inflammatione iecoris, ventris, mesaræi, renum & coli, adhæc ob diuturnas vteri, thoracis, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est animaduertẽdumque qua in particula febrim marasmodem subsequi contigerit, eique potius remedia ad refrigerandum humectandúmque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis fomitem extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita vt ceratum rosaceum. Quippe solidas partes refrigerare & humectare potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat. In hunc autem modum conficitur: Ceræ quadrans, rosacei vnciæ sex. Cera semel aut bis lauatur: deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosaceo sic adiicito: sed ex hoc seruato instar vnciæ, paulo plus aut minus. & quum ceratum lẽto igne probè solutum fuerit, finito ipsum refrigerari: deinde ex cerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam cõiiciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probè mixtum esse conspexeris. Quòd si etiã ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorem ptissanæ adiunxeris, melius adhuc efficies. Oportet autem linamẽta crebrius mutare, nec permittere vt medicamentum diutius corpori adhærescat, neque multum incalescat: quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sanè hoc frequenter vsus, incipientes hecticas citò discussi, ne adauctæ marasmodem febrim inferre potuerint. Oportet autem in his quoque vsui istius insistere, & non eum detrectare, sed etiam crebrius adhibere, aliâs vt ceratum inducentes, aliâs liquidius reddentes, hydrorosato, *hoc est oleo rosaceo aquæ mixto*, copiosè diluendo. Ita nanque hoc præsidio instar vnctionis vti licebit cum omni in corpore, tum præcipuè in consumptis & extenuatis: ac non modò semel in die, sed etiam bis ita, præsertim in visceribus, vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est vt etiam secunda vice vnctum abstergamus. DE FOMENTO. Fomentis vtendum est, succo lactucæ, vuæ immaturæ, portulacæ, solani, & vmbilici Veneris. Præstat autem succos etiam refrigeratos, & præsertim niue, superaccommodare. Quòd si nobilis quædã particula inflammatione teneatur, succos non per se ac separatim, verùm oleo omphacino admixto, aut chamæmelino, aut etiam rosaceo, aut simul omnibus, inducere conabimur. At thoraci remedia non nimis refrigerantia admoueri debent, nisi multus feruor aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verùm ne sic quidem linamenta diutius inhærere sinemus, eo quòd plerosque ab immodica ipsorum refrigeratione haud mediocrem non solùm respirationis, sed etiã vocis noxam expertos nouimus. DE DOMO in qua æger decumbet. Non solùm autem refrigeriis quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tentabimus. Si igitur æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiosè conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat. Iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nã mediocris huius strepitus etiam somnum prouocat. Præstat adhuc si aerem ita immutes, vt non modò refrigerare corpus, sed etiam corroborare possit. id quod fiet si pauimẽto iniicias refrigerantium aliqua, aut rosam, aut semperuiuũ, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis capreolos, aut simile quiddam, tum ad refrigerandum, tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sanè aer omnibus quidem hecticis conducit: maximè verò quibus pulmo & cor igneum ardorem primariò senserit. Etenim à cibo & potu refrigerante non tantùm iuuantur quantùm à frigidi aeris inspiratu: contrà maius à cibo sentiunt commodum quàm ab aere, si iecur & vẽter, aut alia quæpiam particula fuerit affecta. Ita sanè, vbi æstas fuerit, aerem ad frigidum mutari oportet: vbi hyems, calidior parandus non est. quomodocũque enim frigidus fuerit, nihil ipsos offendit. Reliquum verò corpus solummodo moderatè cooperiri oportet, vt ne pluribus tegumentis incalescat, & æger ideo virium defectionem aliquam sustineat. DE BALNEO. Et balneum iis conducit qui hectica febri laborant, quæ per se fuerit, & non cum aliqua ex humorum putredine prouenientium coniuncta inueniatur. Tunc enim offenduntur, & nequaquam iuuantur, præsertim si crudis adhuc humoribus lauare quis ipsos voluerit. Neque minus læduntur si inflammatione nobiles particulas obsidẽte, etiam modicè id facere tentaueris. Sciendum autem, non modò hectica febri laborantibus, sed etiam frigidis, siccisque intemperiebus, & senio, ex morbo balneum conferre. Habent enim balnea hoc quoque admiratione dignum quòd & calidas & frigidas intemperies iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauandi modos nouerit, is (meo iudicio) etiam omnẽ intemperiem mutare in contrarium poterit. Esto igitur temperatus aer, vnctio & solium. Eluere autẽ oleum conuenit, ac statim quum æger in exteriorem domus partẽ ingressus fuerit, corpus perungi: verùm diutius in aere morari non debet: oleum autem visceribus potiùs superfundi. Egressus æger in frigidæ solium quod non aquam frigidam, sed lactis more tepentem habeat, perungatur. Circundatus autem operimẽtis, nõ admodum diu in eis immoretur. Quum vestem iam induet, rursus totum corpus vngatur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest: quoniam humiditatem quæ à balneo accedit, diũ retinere oportet, & non sinere vt promptè ex corpore defluat. Egressus æger ex balneo, aut cremorem ptissanæ, aut halycæ, aut lac assumat: sin autẽ sitis vrgeat, etiam quum adhuc operimentis inuolutus est, non recuses aut lac, aut aliud quoddam alimentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum corpus distribuitur, quum attrahitur. DE LACTE. Lac igitur omnibus hecticis, præsertim in marasmum desinentibus, si quid aliud, idoneum est. Quapropter etiam iis valde conueniens est qui vires habent imbecilles, neque alimentum possunt attrahere: & hoc solum in corpus distribui, trahique, non parum accommodatè potest. Itaque lac muliebre primum locum obtinet, secundum verò asininum. Verùm quoniam ægrè nõnulli hoc assumunt, caprillum ipsis dandum est, quod mediũ fere existit, & magis potest nutrire. Constat autem, etiam curam animalis habendã esse, vt nutriatur domi hordeo, myrti, lentisci, & quercus foliis. ita enim lac non amplius corrumpitur. Nam huius solicitudo habenda est, vt ne hecticorum aluus subducatur, præcipuè eorum qui ex frequenti syncope, & diuturna vacuatione alui, in marasmodem febrim inciderunt. Quamobrem quibus venter imbecillis est, & facilè subducitur, in his etiam lac bis coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id cõiicere oportet. Redduntur autem igne cãdentes, vt serosum à lacte per ipsos dissoluatur. At qui lac solum nolint assumere, etiam cum

ptiſſana,aut halyca, aut chytro ipſum decoctum exhibe- A
to: adhæc cum itrio, *hoc eſt libo ſuminali*, & ſimilagine,
pari modo bis coctũ offerto. Præterea magis adhuc illis
lac exhiberi debet quibus etiam venter copioſiora & bi
lioſiora deiicere videtur. Procedente autẽ tempore, vbi
febres mitigatæ fuerint,& vires aliquo modo inſtauratæ,
molliſſimum & recentem caſeum ex eo coagulatum da-
re ipſis non alienum eſt. Quatenus enim vires augeri cer-
nimus,eatenus nos quoque cibis adiiciemus. DE VI-
NO. Vinum iis qui frigidam ſiccámque intemperiem
in ſolidis particulis habent,& maraſmo ex morbo(vt vo-
cant)detinentur,exhibere neceſſe eſt, vt quos calefacere
ſimul & humectare oporteat. quæ omnia vinum mode-
ratũ præſtare ipſis poteſt. Qui verò cum febri marceſcũt,
præſertim qui macie torrentur,iis vinum dare cautio eſt:
vt quod eis,ſiquid aliud,maximè aduerſetur.

SI EX SYNCOPE MARASMVS OBtigerit, Cap. V.

QVi ex ſyncope maraſmo contabeſcunt, iis quantum
ſanè ad vires collapſas & perfrictionem frequenter
comitantem attinet,vinum offerri debet: quo- C
niam verò etiã caliditas naturæ contraria,febriſque præ-
terea eis adeſt,& perfrictio quidem interdum conquie-
ſcit,rurſus autem febris ſuperuenit, ac ſummatim quum
periculum ſit ne aliâs aliter æger intereat, nunc à perfri-
ctione,nunc à febri: neceſſe eſt tum demum ad vrgẽtem
cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiuè
præcipere,nonnunquam verò rurſus id diſſuadere.
DE TESTICVLIS gallorum. Teſticulos gallorum
quos Græci ὄρχις & παραστάτας appellãt,dare his oportet. Per
petuò enim omnibus hectica laborãtibus commodi exi- D
ſtunt, quum abundè nutrire & vires augere poſſint, vbi
probè concocti fuerint. Quapropter id alimentum ſem-
per exhibendum eſt vbi vires nondum ad extremum
collapſæ fuerint. Quod enim præſidium deinceps eſſe po
teſt ſi vires alimentum non concoquant, ſuperéntque?
Quippe nequaquam cibus vires augebit, ſed natura,quæ
omne alimentum & concoquere,& mutare,& corpori ap
ponere conſueuit. DE FRVCTIBVS pomaceis.
Fructus pomaceus,*qui ὀπώρα Græcis dicitur*, quia ſanè hu
mectat,ideo hecticis cibus eſt accommodatus. Quoniam E
verò omnes propemodùm,non ſolùm humectare, ſed e-
tiam refrigerare ſolent, idcirco rurſus dicẽdum non eſt
vniuerſim omni hectico conuenire. Illis enim qui calida
& ſicca intemperie laborant, & omnibus qui maraſmo
contabeſcunt & torrentur,congruè frigida & humida vi-
ctus ratio adhibetur,maximè peponum medulla,& cucu-
merum: item mala duracina, & ceraſia his ſunt idonea.
Qui autem frigida intemperie detinentur, & in ſenium
ex morbo inciderunt,iis inutilia. Reliqui verò pomacei
fructus qui non adeò refrigerant, ſed potius calefaciunt, F
& humectant modicè,exhibere non eſt abſurdum: nem-
pe vuam maturam, valde dulcem, præſertim quæ paſſa
eſt,ac malum valde dulce, & ficum admodum maturam.
nam hæc probè concocta, propemodum nihil nocet. Si
igitur venter nihil nos impediat, plus iuſto excernens,
cum fiducia cibos commemoratos exhibeto. Si nanque
tale quippiam fuerit, & aluus magis quàm conuenit pro-
fluere videatur, his quidem abſtinendum in præſentia,
dandum autem Punicum modicè aſtringens, aut pirum,
aut malum eiuſdem qualitatis, præſertim ante alium ci- G
bum. nam ſi à cibo ſumantur,aluum ſubducunt. Ac cibi
qui ſtomacho potius & cordi corroborando ſunt vtiles,
maraſmo ex ſyncope contabeſcentibus, & omnibus he-
cticis dari debent. Si hi quoque ſiti & vehementi febri
laborare videantur,etiam ipſis fructus pomacei refrige-
rantes opportunè offeruntur. Breuiter,omnia ad id quod
magis vrget accommodari debent. Hanc enim rationem
animaduerſionémque obſeruans, nunquam aliquem of-
fendes,neque ſi pomaceum fructum,aut alium quẽpiam
cibum exhibeas. Nam omnia quantitate, qualitate,tem- H
pore, ordine, & vtendi modo, aut bene aut malè admi-
niſtrantur.

De marcore,qui maraſmus Græcè dicitur.

Si tabes,*quam Græci vocant μαρασμόν*, reuera humidita-
tis quæ in ſolidis partib⁹ ſubſiſtit, abſolutus exiſtit inter- A
itus, nullam medicinam recipit. Propter hoc igitur non-
nulli medicorum meritò decepti in diſcernendo, puta-
runt ſe verum maraſmum curaſſe. Etenim fieri poteſt vt
tenuitas carnium,maciéſque, & veluti colliquatio earum
reſarciatur: primariam verò humiditatem, & quæ ſolida
ipſa nutrire poteſt,prorſus abſumptam perditámque non
licet reſtituere. Sic enim ſenium quoque ſanari nequit,
vt quod naturalis ſit tabes. Quemadmodum igitur ſeniũ
nulla medicina tolli poteſt,ſic neq; ea quæ reuera tabes.
Attamẽ propter humanum beni gnúmque artis auxiliũ, B
contendere cum morbis oportet, & non ceu deploratos
omnino relinquere. Interdũ enim, vbi quis naturam de-
xtram nactus fuerit,& tabes incipiat, nõdúmque ſolidas
partes torruerit,ſperatum ſucceſſum conſequi poterit: ſin
autem minus, quanto magis æger affectus eſt, tanto mi-
nus agendum. Nam deſperatis,malóque victis,manus ad-
moueri non debent.

DE TERTIANA, Cap. VI.

TErtiana quidem facilis curatu eſt; quum autem à me-
dicis illis qui nulla ratione & via vtũtur,malè tracta- C
tur,non difficilis modò curatu, ſed etiam inſanabilis in-
terdum redditur. Conſtat igitur,cibum humectantem re-
frigerantémque in omnibus eſſe præſcribendum, quũ
tertiana contemperamento pura & germana exiſtit, & à
ſola bile excitatur. Itaque ptiſſanæ cremor ſuper omnia
vtilis ipſis cenſetur: atque hoc vſi nonnulli vſque ad cri-
ſin, *hoc eſt morbi ſolutionem*, optimè ſuperſtites vitæ manſe-
runt. Sin autem minus oblectentur ptiſſana,etiam auenæ
cremor ipſis dabitur: ac lactucæ aut intybi caulibus vten-
dum. Quòd ſi febris non fuerit vehemens, & quædam D
notæ concoctionis appareant,etiam gallinarum alæ,& pi
ſciculus molli carne præditus cõcedi poteſt. Vrinæ in his
prouocari debent, maximè apii radicis & adianti dilu-
to. Nam anethi decoctum etſi vrinas mouere probè poſ-
ſit,vitare tamen ipſum magis oportet in germanis tertia-
nis,& in quibus calidius ſicciúſque temperamentum ha-
betur: præterea ſi ægri ſolicitudine & vigiliis cruciantur.
nam in his omnibus offenſa maior quàm vtilitas proue
nire ſolet. Abſinthii etiam decoctum maximè vitãdum
eſt,quando calidum & ſiccum ægri temperamentum ha- E
bent. Noui autem ego etiã nõnullos colliquationem ex-
pertos, quòd ſeorſim illud immoderatius aſſumpſiſſent,
& non vitaſſent. Contigit enim, quorundam ſanè partes
ſolidas ſicciores deprehendi,quorundam verò bilem ef-
ferueſcentem, non quantitate, ſed qualitate potius offen-
dere: alium aut igneam intemperiem, aut inflammatio-
nem in ore ventriculi ſentire. In his itaque omnibus talia
vitanda ſunt,& tepida liberaliori magis ante cibum vten
dum. Nihil autem minus etiam in alio tẽpore potio exhi
benda. quippe hæc humectat,feruorem refrigerat, mea- F
túſque laxat. Quare ex his omnibus accidit, hanc quidem
partem bilis per ventrem excerni, aliam verò per vrinas,
quæ antea detinebatur,& propter caliditatis feruorem,&
propter nimiam decoctorum aduſtionem nõ potuit ex-
purgari. Miror autem quomodo Galenus,qui artem legi-
timè,ſiquis etiam aliorũ medicorum,exercuit,adeò indi
ſtinctè ſcripſerit,vt dicat, exquiſita tertiana correptis ab-
ſinthii dilutum à ſeptimo die propinandum eſſe. Ego ve-
rò falſis tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momẽ
to. Sic enim pituitæ miſcellam & citra noxam magis ex- G
tenuat,& leuiter purgat: vt non vſus veniat origani, aut
hyſſopi, aut calaminthæ, aut pulegii. quæ omnia acriora
ſunt,& valde periculoſa, crebróque febrim iã magis ac-
cendunt. Hæc igitur vniuerſa vitare magis oportet, & tũc
audacter offerre quando pituita bilem lõgè ſuperauerit,
& temperamentum ægri frigidius fuerit, vitáque otioſa
præceſſerit,& alia omnia quæ humorem frigidiorem ſu-
perantem efficiunt. Sin autem humor qui abundat, con-
trarius horum fuerit,tum his abſtinendum eſt: vtendum
verò illis potius quæ extenuant, & acceſſiones vehemen- H
tiores fieri non cogunt. DE POMACEIS fructibus.
Pomaceos fructus,*quos ὀπώρας Græcis appellari diximus*,ex-
quiſitis tertianis liberaliter exhiberi conuenit: nempe v-
uam dulcem, Perſica cocta & nõ cocta,peponúmque me-
dullam: præſertim autem ſi etiam ægri ſiti vexentur. Ego

ſanè noui, me frequenter ægros, ne amplius acceſſione febris infeſtarentur, impediuiſſe, quum peponas probè refrigeratos vna hora ante incurſum morbi aſſumere iuſſiſſem, & rurſus aquã temperatã copioſam, & quantam potuerint, peponi ſuperbibere præcepiſſem. Sequutus itaq; eſt non multo poſt aquam epotam aliquibus ſanè ſudor, aliis copioſa bilis per aluum. Offendi autem ego pleroſque Romæ medicos, qui ne nomen quidem peponum, tanquam bilem procreantium, proferre audebant. Quum itaque ego cuidam aliquando, & ſitienti vehementer, & æſtu flagranti, defatigatóque, iniunxiſſem vt peponem aſſumeret, quidam præſens medicus exclamauit, Homo, cur ægrum magis vis occidere? annon didiciſti quòd pepon bilem producat? Lege Galenum De alimentis, vbi dicit manifeſtò, peponem comeſtum cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum vt iis perſuaderem qui intellectu aſſequi poterant, Galenum non dicere hîc ipſos pepones bilem creare, ſed choleram efficere. Choleram autẽ vocabant, ſtomachi ſubuerſionem cum vomitu, & perturbatione ventris: ac cholericos, quibus hæc accidũt. nam pepon reuera habet aliquid ſtomacho contrarium. Quare etiam copioſior comeſtus vomitum, ventris perturbationem, & præterea perfrictionem, ac totius corporis conuulſiones excitat. At melopepon nihil horum facere cenſetur: non enim habet adeò quod ſtomacho aduerſetur: imò neque pepon modicè comeſtus. Proinde tertiana febri detentis cum fiducia dari debet, necnon iis qui ardente febri, *καύσῳ Græcè dicta*, & calida intemperie laborant, ſiue in renibus, ſiue in iecore, vel in ſtomacho, vel capite. Nihil enim eiuſmodi intẽperiebus æquè aduerſari poteſt, debellare & euincere, vt pepõ, aut qui dicitur melopepon. quomodo enim ea quæ refrigerant & humectant, bilem parere poſſint, non video. Vbi autem peponum facultas tibi deeſt, etiam cauliculi lactucarum refrigerati, & cucurbitæ, item cucumerum medulla, Perſica coctionem non experta, ſed in vaporem ſuſpenſa, & ab eo ſolo cocta, velutique condita, ſubſtitui poſſunt: eiſque & ſimilibus ſemper vti licet. Iam in oleribus, & pomaceis fructibus etiam omnibus deligere oportet quæ refrigerare queant, & humectare, conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamento, & morbi magnitudine, accommodantes. DE BALNEO. Balneum, vt maximum præſidium, ipſis præbẽdum: maximè calido & ſicco temperamento præditis, & qui crebris vti lauacris cõſueuerunt: nec concoctio omnino expectanda eſt, ſed vbi ſiccitas vrget, etiam ante concoctionem lauare conuenit. Modus autem lauandi talis eſto: Poſtquam æger in temperatum aerem ingreſſus fuerit, modicè ſudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non modico perungatur. Quid enim corpus bile exardeſcens humectare aut refrigerare probè, præterquã aqua, poteſt? Præſtat igitur aquã tepidam admiſcere. ſic enim refrigerare & humectare magis, & in altum corporis penetrare percipitur. Vnctio autem adhibeatur non in domo quæ calidum aerem habet, ſed in exteriorem eius partem reuerſo, quam etiam *à molliendo* malacticen appellant: deinde poſt illitionem hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa, & præcipuè craſſior ſit, non alienum eſt in vicem olei communis etiam chamæmelino vti, quod vim diſcutiendi multo habet ampliorem. Sed nõ diu æger in aere immorabitur, verùm celerrimo tranſitu tantùm vſus in tepidũ calentis aquæ ſolium deſcendet, in eóque diutius ſubſiſtet. Egreſſus autem ex domo calida, monendus vt in aqua frigida immoretur: & ſi bene habuerit, etiam iliunium indices: operimentis verò iam ſumptis, vt aquæ tepidæ quantum velit, paruo ſpatio interpoſito bibat, hortandus eſt. Nam à potione ſudores copioſos effundi videbis: interim verò etiam bilem per vomitum reiici, vt æger quamprimum ex iis quæ ſuperueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuerſus autem in domum, ſi pepo non adfuerit, aut alimentum quod diximus ſumat, aut lactucarum cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptiſſanam. Cæterùm aquam tepidam non modò ſemel, ſed etiam bis & frequenter dare expedit, & nihil metuere. In hoc nanque morbo aqua tepida maximum eſt præſidium. Tentabimus autem in declinatione potius exhibere, & ante acceſſionem: interim verò etiam in acceſſione. Noui ſiquidem acceſſionibus ſubtrahi debere, vt diuiniſſimus Hippocrates inquit: ac verum eſt, quantum ad hoc attinet, etiam quum nihil vrget. Frequẽter enim cogimur propter cauſam vrgentem, non tepidam modò aquam, ſed etiam cibum in ipſa acceſſione offerre. In illis autem hoc agendum eſt qui immoderatum ſtomachi habitum & virium imbecillitatem habent, vt inſultus magnitudinem ferre nequeat, ſed ſyncopen minetur. Noui igitur ego in iis qui immoderatè roduntur, tepidam me aquam propinaſſe: deinde vomitu oborto, & bile copioſiſſima excreta, iſtorum beneficio acceſſionem conquieuiſſe. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decreſcebant, & aqua temperata & bile euacuata.

Quomodo tertiana diſcernatur, germana ac verane ſit an falſa.

Tertianas illas germanas eſſe cenſendum eſt quibus omnia quæ cognata dicuntur, conſenſerint: ætas dico, regio, conſuetudo, temperamentum, ſtudia, & victus ratio. Poteſt autem ſenex quoque tertiana infeſtari, quæ omnem tertianæ germanæ ſpeciem, omnémque modum conſeruet. Ego ſanè meis oculis hæc in ſene quodam conſpexi, qui flauam bilem vomeret, ſimilitérque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco acceſſio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis ſudoribus accidebat: detinebatur autem acceſſione horis fere decem, aut duodecim. Huius alii ſanè familiares, eo quòd ſenex eſſet, decoctum ei bibere præcipiebant, ac omnia illa facere quæ falſis tertianis (vt aiunt) idonea exiſtunt: feréque interiiſſet æger decoctis ex hyſſopo, origano & pulegio aſſumptis, niſi quis ſubitò ex periculo ipſum ſubtraxiſſet, iubens eum etiam pepones aſſumere, & lactucas, & ptiſſanam, quæ nihil curioſum habent operoſumque, ac omnem alium victum qui humectaret ac refrigeraret, vt in tertiana exquiſita, non deceptus ætate, quòd ſenex eſſet, ſed potius toto tẽperamento. Habuerat enim iam inde ab initio igneam intemperiem, quam alii propemodum omnes poſtea ad amuſſim conſeruabunt. Quare naturam ægri & cauſas præcedentes maximè attendere oportet: nihil autem minus, imò etiam omnium maximè, febris ſpeciem. Ego autem neque tertianarum falſarum victus rationem in omnibus vt veram & vtilem commendo, quam Galenus in libris ad Glauconem philoſophum præcipere videtur: iniiciẽs omnino ptiſſanæ piper, aut origanum, aut hyſſopum. Etenim huiuſmodi plerunque periculoſa ſunt, & febres vehementiores accendunt: ídque magis adhuc ſi temperamentum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quàm bilis, & quæ non adeò calefacientia requirat. Quippe ſatis erat in his vti & non multis valde refrigerantibus & iis quæ ſenſim extenuare citra calorem poſſunt, qualis eſt radix apii expurgata, vt non particeps ſit radicularum: item ptiſſana ſimiliter, interim adiũctum habens apium aut aniſum, aut comam porri, aut mellis, & aceti momentum. Quòd ſi non admodum in ſincera ac falſa tertiana fuerit, nullus horum vſus eſt: verùm abunde eſt, ſola ptiſſana per ſe vti, & id quod bilioſum eſt contemperare: quod pituitoſum, diſſoluere: non autem ſiccantibus compingere, ac cogere: quemadmodum ii factitant qui piper & hyſſopum præcipiunt, eo quòd illa videantur extenuare. Oportet autem diligenter animum aduertere, eum qui humectãte victu vſus ſit, vt quum humores ab illo diſſolutos viderit, ſtatim euacuandis eis extrahendíſque incumbat, medicamento exhibito quod non magnam calefaciendi vim obtineat. Eius autem generis multa ſunt, & quæ ex oxymelite ſimplicius parantur, & quæ ex ſucco roſarum modico, agarico, & ſcammoniæ lacryma. Quando igitur humores compendioſè ſubducendi ſunt? nimirum quum diffundi iam eos & turgere tandem conſpexeris, vt diuiniſſimus Hippocrates ſcriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi, diſſoluíque, iámque ad excretionem incitari cognoſcatur.

Materiam ſubiectam temperato aut humectante victu diſſolui inde cognoſces quòd quũ per initia eſſet immobilis, nunc aliquo modo agitari incipiat, atque aliâs in alium locum deſcendere, interim ad os ventriculi &

inteſtina: interim etiam ad articulos aut cutem. Peritum A igitur animaduertere hunc humorum motum, & obseruare diligenter oportet, & dare aliquid quod eos subducat, antequam oberrantes noxam intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes. Verùm vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorum discernere non laborent. vnde fit vt contraria faciant. Postquam igitur hæc viderint, statim ad ea prorumpunt quæ siccare humores & crassos facere possunt. Atque huiusmodi quidem astrictoria sunt medicamenta, similémque victum præcipiunt: vnde accidit vt humores inde B crassiores redditi, neque purgantibus facilè cedant medicamentis, neque obediant. Conuenit igitur vt qui humores dissolutos nouerit, non modò semel exhibeat quæ per aluum subducere possint: sed etiam rursus humectante victu vsi, & dissoluentes siquæ siccæ & crassæ reliquiæ subsint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modicè subtractis, etiam solus victus morbum in totum euincere, mutare, & ad bonum statum deducere poterit, vt nulla alia medicina indigeat. Quòd si opus erit, licebit etiam epithematis simplicioribus vti, & C superfusionibus, & quum concoctio apparere incipit, & longè antequam accessio expectetur. Ita nanque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte accessiones expectatas discutient. Quoniam autem purgātibus vtendum est, vt ea promptè & compendiosè inuenias, bonum esse duxi, etiam compositionem ipsorum hîc apponere: in hunc autem modum habet. RHODOMELI purgans. Rosarum succi sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquuntur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor, medius tria, D minor duo. Hoc non solùm tertianariis propinari debet, sed iis etiam qui lippitudine & alio quodam modo ex bile & calida intemperie ægrotant. ALIVD rhodomeli purgans. Rosarum succi sextarius, scammoniæ vncia, agarici drachma, piperis drachmæ duæ, mellis vnciæ sex. Ad ignem lentum coquantur, & vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, agaricum, & piper: ac vtitor. Datur instar cochlearium quinque aut sex. Hoc solis conuenit qui falsa tertiana detinentur. habet enim nonnihil quod etiam pituitam subducat, quum agaricum & piper receperit. Noui autem purgasse me etiam E medicamento quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria, sola vsum scammonia. Quòd enim ipsa non modò bilem sed etiam pituitam potius euacuat, manifestum est. siquis temperato & humectante victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoque scammonia, nec indigebit iis quæ agaricum aut cucurbitam syluestrem recipiunt. Quare etiam siquis recto victu vsus falsam tertianam scammonia purgare velit, non delinquet. Hæc quoque hactenus de tertiana breuiter à nobis dicta sunto. Non F enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoque tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hæc æquum censui amicis & medicis ea nos postulantibus exponere, quæ quidem paucula existunt, sed magnam vim continent. Nam methodi prædictæ non in tertianis tantùm, sed in aliis quoque multis morbis accommodari possunt.

DE QVOTIDIANA, Cap. VII.

QVòd quotidiana febris ex pituita trahit originem, G omnibus in confesso est: quippe neque acuta febris esse his apparet, neque sitis valida vrget, neque perurens quid & siccum habere sub primo statim contactu percipitur, sed magis vbi manus diutius immoratur, caliditas fuliginosa ex alto emergere deprehenditur: ac pulsus bona ex parte exigui & rari existunt: incrementum non velox, sed longiore tempore detinet: sudores qui in H ipsis oboriuntur, nunquam purum ostendunt interuallum, quale in tertiana aut quartana frequenter apparere videmus. Iam manifestius adhuc febris speciem etiam ex præcedentibus causis cognosces, si non obiter, sed multa cum diligentia inquirere & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimùm, crapulæ, & balnei immoderati vsus, interdum iecoris quoque & stomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere & diligenter considerare oportet qui febris speciem velit cognoscere. Nam interdum indicia omnia simul adsunt, interdum non: quippe in germanis exquisitisque febribus vniuersa propè inueniūtur, in falsis autem non omnia, sed quædam ipsorum adsunt, quædam non semper, propter varias ipsarum causas. quare etiam maxima diuersitas in curando deprehenditur. In hunc itaque modum interno sci debent. Quin & diuinissimus Galenus, Rufus, & plerique alii veteres de hac re copiosius tradiderunt. Nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæstionem aliquam vocatur, num videlicet vera in omnibus existat.

DE CVRATIONE. Quòd febris quotidiana, vt quæ ex pituita nascatur, extenuantium incidentiúmque vsum requirat, verum existit. si enim crassa est & viscosa, extenuantibus indigebit. Duplex autem horum differentia esse cernitur: quædam enim incisoriam vim obtinent, ita vt simul egregiè calefacere possint: quædam autem incidendi quidem, nō autem valde calefaciendi potestatem habent: quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iisne quæ calefacere possunt, an illis quæ citra calorem extenuant? Videtur enim diuinissimus Galenus indistinctè Glauconi philosopho præcipere vt extenuantibus vtatur. Conueniebat autem, meo iudicio, quum maxima sit differentia, diuisione ac distinctione vti, quibus in quo vtendum sit. Neque enim pituita huius vnde febris accenditur, vnam habet speciem: alia enim est salsa, alia acida, alia vitrea: vtraque verò, frigida & crassa: ac ideo quòd particulis sit impacta, febrim excitauit. Meritò igitur etiam extenuantia ad curationem desiderat: salsa verò non similiter. siquidem & caliditas & siccitas hoc ei præstat. Calidam autem ipsam quoque esse constat inde quòd intestinum rodat radátque, & grauissima tormenta, *quas δυσεντερίας Græci uocant*, nihil minus etiam quàm bilis, (quum huius quoque qualitatem receperit) suscitet. Nam humores non secundum materiam ipsorum, sed etiam secundum qualitates eis subiectas operantur. hæ siquidem aduersus ipsas pugnāt, & operantur. Ac pituita salsa, etiamsi videatur humida, tamen constat facultate siccam esse, quēadmodum etiam aquam marinam. Iam alia multa imaginatione quidem sunt humida, facultate autem sicca. At quòd pituita salsa nequit per ea quæ inflammant ipsam siccántque, extenuari quandoque & diffundi, sed potius adhuc etiam crassior effici, manifestò hoc testantur nitrum, sal, & iura salsa. quippe hæc calescentia, crassiora reddūtur. Nam id ab Aristotele ipsáque experientia probatum est, ea quæ à calore coacta fuerint, non à calore, sed à contrario dissolui posse. Hæc igitur etiam in corporis humoribus considerari debent: & si quidem salsi sunt, non calefacientia, aut quæ admodum siccant, aut extenuare possunt, adhibere oportet: quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculam ipsis exhibentes, piper, salsamentum, capparim, & decocta, quæ vehementer extenuant, & antidota quæ aduersus eiusmodi offeruntur. Hæc sanè oportebat iis potius quotidianis quæ à frigido atque acido humore prouenerunt, imperare: quippe ab eiusmodi adiuuantur. Ego sanè noui crebrò me omnia hæc in quotidiana quæ à frigida humidáque & acida pituita incensa fuit, obtulisse: in quibus autem salsum aut biliosum quid admixtum fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddam exhibuisse, præsertim si etiam ægri temperamentum calidius erat. Minimè verò eiusmodi medicamenta per initia morbi ægrotanti exhibere conuenit, quum salsus adhuc humor superat præpollétque, & ægri corpus fuerit intemperatum. Sin autem etiam huiusmodi aliquo vti oportebit, eo quòd æger appetat, aut vt appetētia restituatur, temperato prius victu vtendū erit: ac vbi cōcoquere æger inceperit, tunc ei permittendū vt assumat tū cibos, tū potus qui leuiter extenuēt & calefaciāt, vtpote apii turiones porrique, & piperis exiguū, vini momētum, eiúsque albi, idque non frequentér. nam vsus eorum liberalior noxius est. Verùm laborandum est vt humores ad concoctionē perueniant, neque in vetustatem venire sinendi, sed pur-

gandi. Quum enim in corpore diutius insident, magis adhuc ab omnibus præsidiis quæ calefaciunt, videnturque extenuare, crassi fiunt, vt nō amplius ne medicamentis quidem ad purgandum efficacibus promptè cedant; quum difficiles ipsi ad motum, & terrestres magis ab ipsis euaserint. Noueris autem hanc ad purgationem esse opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequenter enim vrinarum notæ à præsumpto victu & temperata potione mutantur, atque tunc huiusmodi vrinas incoctas esse ab iis qui id non nouerunt, censeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totum corpus diffundi, & aliàs aliter, aut per sudores, aut vomitū, aut ventrem, dissipari, ideo vrinæ etiam sedimenti expertes vulgo apparent. Satius igitur est considerare & discernere quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionem incitari, & ex loco in locum transire incipit: atque ita demum purgare oportebit, non solis vrinis animum adhibentes. Verùm vniuersam purgationem adhibere nōn cōuenit, sed per vices & interualla. Ita nāque accommodari debet morbis qui ex crassioribus humoribus generantur, ac sensim extenuare & leuiter purgare materiæ copiam oportet, quoad satis esse videbitur. Nam si æger assumat medicamentum quod copiosius purget, magnā corpori intemperiem conciliat, & potius nocet quàm iuuat, magisque in iis adhuc qui calidiore temperamento & biliosiore præditi sunt. QVANDO salsis vtendum in quotidianis febribus. Qui iecur aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenētúrque quotidiana, his, etiam calidioribus cibis, si voles, vti non alienum est. Humidus enim & frigidus stomachus vniuersa extenuantia citra noxam tolerat. Ausus igitur ego quandoque sum in quodam qui quotidie febris accessionem experiretur, & pituitam vomeret, salsis vti, & pisce sale condito, *qui Græcis* ἐλκατηρὰ *dicitur*: item hydrogaro, porri decocti iure, & vino aquoso: ac mirificè conualuit, ita tamen vt & ori ventriculi, vnguentis epithemata tibúsque ei extrinsecus applicatis, & moderato totius corporis calore conciliato ei prospexerim. Non alienum est, hæc quoque in quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem & quantitatem obseruare, atque ita conuenientem vnicuique victum præscribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ est species, ita neque vnam victus rationem esse oportet, sed vnicuique speciei idoneam. Ac in omni medicina idem præstandum est, & id quod vnicuique congruum est & salutare quærendum est. Vt autem iis qui medicamenta quærit, promptè ea possit inuenire, & non aliunde cum antidota, tum purgationes colligere cogatur, exposui hic discrimina, adiuncta etiam distinctione, qualia in quibus vsurpare potius oporteat. DE FOMENTIS & cataplasmatis. Fomentis autem & cataplasmatis per initia statim vti festinandum non est, neque quū copia humorum in toto corpore superat. Metus enim est ne dum viscera nimium incalescunt, laxantúrque, confluxus quidam ad partes affectas decumbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquam quòd nihil proficimus, magis etiam offendamus. Quod ii quoque faciunt qui, priusquam totum corpus recrementis fuerit liberatum, cataplasmatis & superfusionibus vti non verentur. Ego itaque noui etiam inflammationes quæ non erant, ob præcipitem ipsorum vsum superuenire. Ne igitur officiamus, laborandum est copia iam imminuta, & quum iam concoctio quædam in vrinis apparere incipit, calefacientia, aut laxantia, si vsus requirat, visceribus inducere. Fugito autem fomenta, aut cataplasmata, quæ laxare tantùm & quæ repellere possunt, mixtam verò confectionem ipsorum parato. Et si quidem viscera infirmiora & defluxionibus opportuna videantur, ægérque fastidiat, astringentium & roborantium vires intendere oportet: sin autem inflammatione aut dolore vexentur, laxantia potius. Summatim vtriusque (medicamenti tum laxantis, tum repellentis) vires pro causa vrgente, & intendere & remittere conuenit.

De stomachi imbecillis & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes misceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & mastiches momentum. Quòd si inflammatio feruens appareat, etiamsi gleucinum aut nardinum adieceris, nihil nocebis, sed plurimum quoque iuuabis. Sin autem os ventriculi non infirmum æger habere, aut cibum non fastidire videatur, loco vini decoctum fomento admisceas, glandémque vnguentariam, & fœnūgræcum prius in illo decoquendum curato. Hanc quoque animaduersionem in cataplasmatis seruare ratio est, vt mixta in ipsis fiat curatio: & vtrobique sanè anethinum, aut Cyprinum, aut nardinum cataplasmati semper adiiciantur. At si acoris aut frigiditatis in stomacho sensus est, etiam in decocto in quo illa parantur, nardum Gallicam, absinthium & anethum adiungere eis oportet. Quum salsum humorem vomunt ægri temperamento calidi, solum quoque chamæmelinum oleum adiicere semper, & mastiches momentum inspergere conducit. At tempus cataplasmatum esto hora ante accessionem, absque plurimo potu, & imposita non diu inhærescant. Quippe omnia, siue fomētum, siue cataplasmata fuerint, etiamsi maximè ea quis ex medicamentis omnibus quæ robur adferre possunt, apparare potuerit, tamen si diutius corpori incumbant, virium resolutionem & imbecillitatem efficiunt. Tantum de fomentis, & cataplasmatis dictum sit. Si enim particularium quoque nonnihil prætermissum sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia consideret, & animum ad id quod conducit intendat. DE PVRGATIONE. Materia iam attenuata diffusáque oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare solent, & decoctis & cataplasmatis adhibitis, tunc demum ad purgandum eam venito. valde enim à vacuationibus adiuuantur. Non oportet autem vniuersè ipsos purgare, sed per vices, & simplicioribus: hinc demum aliquanto valentioribus. Quum enim materia sit crassa, haud facilè iis cedit quæ vniuersam celerémque vacuationem præstant. Agarici igitur scrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiam plus aut minus, pro ægrotantis virium ratione, & humoris qui superat quantitate: quippe pituitam educit, nec morbum inueterari sinit. ALIVD. Et granum Cnidium, si post concoctionem datur, diuturnis quotidianis medetur. Adhæc catapotia quibus ego semper & in quartanis & aliis affectibus vti soleo, bene faciunt in vesperam data. Habes ipsorum descriptionem alibi quoque proditam: hæc autem recipit, Aloes vnciam, cucurbitæ syluestris vncias duas, scammoniæ vnciam, euphorbii semunciam, veratri nigri corticis vnciam, bdellii vnciam, gummi vnciam, nitri Alexandrini semunciam. Succo brassicæ excipito, datóque ex eis scrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens aut torsionem, aut nimiam purgationem. Vacuant sine omni molestia non modò pituitam, sed etiam humorem melancholicum, eóque circuitus quartanos finiunt. Dato hæc catapotia, granorum instar figurata, in quibus multa cruditas, crapula & vita otiosa præcessit, temperamentúmque est pituitosius, & quod nihil siccum aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tutò dantur: & qui hæc assumunt, valde adiuuantur.

ALIVD QVOD citra molestiam sumitur, à sale dictum Græcis halatium, admodum efficax. Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorum vnciæ quatuor: scammoniæ vnciæ tres, & semissis: salis communis & torrefacti vnciæ quatuor. ALIVD, vt scriptura halatiorum habet, præstantius. Gingiberis semuncia, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, apii seminis, ameos, cumini ligustici, piperis, singulorum drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis: scammoniæ sescuncia. Dato vesperi in febrium interuallis, quandocunque velint. At si aluum emolliri velis, scrupulum vnum dato: sin autem id largius efficere, duos. & in viris robustioribus quidem scrupulos septem exhibeto: pueris autem & mulieribus grauidis, & in summa imbecillis, scrupulos tres aut quatuor. Ita sine omni molestia & periculo offerētur. Licet etiā eū pane dare, & ex posca, & olerib⁹. Attamē præstat in morbis qui per circuit⁹ reuertūtur, cū ptissanæ

cremore ipſum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictum ſit.

De antidotis ad quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, ſingulorum drachmæ quatuor: opopanacis, piperis, galbani, opii, ſingulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatem cogito, admiſcens eis mellis quod ſufficit: ac dato fabæ Ægyptiæ inſtar ante acceſſionem in lecto decumbenti, perunctóque ex oleo & pipere granis decem: iuxta verò appoſitæ ſint prunæ. Hoc ſomnũ & ſudores excitat, leuátque, præcipuè eos qui multa cruditate ſcatent. ALIVD. Agarici, gentianæ, ſingulæ drachmæ. Dantur cum mulſa ante acceſſionem. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit, & materiam per aluum & vrinas moderatè ducit. ALIVD. Decoctum chamædryos iis quos quotidiana febris circuitúſve affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat. aptum ergo illis qui non valde febricitãt, neque temperamento calido ſunt & ſicco. ANTIDOTVM ad quotidianas, faciens etiam ad quartanas. Opii, opopanacis, caſtorei, ſeminis dauci, ſingulorum drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito: viris obolos tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulſo hora ante acceſſionem, & præſertim in iis quos ſalſa pituita nõ vrget, & quibus bene calidum ſiccúmque temperamentum ineſt.

De vnctione.

Vnctione vtemur ita vt ad horroris febríſque magnitudinem & ægri vires reſpiciamus. Si nanque multa perfrictione & horrore infeſtante, febris non adeò tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, ſed robuſtæ, magis vtitor validis vnctionibus quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere & extenuare poſſunt. Si cõtrà, neque vires validæ, neque frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit quæ cutem modicè extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipſum prætereà diſtinguentes, quænam valentiora, quæ verò imbecilliora exiſtant. VNCTIO valida. Pyrethro, pipere, & nitro, pari portione cum pulegii momento in vnitatem coctis, & ex oleo contritis, ſummas corporis partes & ſpinam perungito. Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica eſt vnctio, & valde proficit vehementem perfrictionem morbíque vetuſtatem expertis. ALIA mediocris. Piperis grana tria, & micam thuris, in læuorem trita ex oleo illinito. ALIA. Nitro ex oleo trito ſummas ægri partes, ſpinámque, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim ſudores, & iuuat. ALIA valde bona, & multis experimentis comprobata. Artemiſiæ crocodiliadis, adipis crocodili fluuiatilis, ſingulorum vnciæ ſex: olei ſextarius. Coctis ex oleo ægrum, & præſertim eius ſpinam, ante acceſſionẽ vngito, ac miraberis efficaciam. Nam abs re eſt etiam odoratum quid admiſcere, eo quòd vnctio ingrati ſit odoris, & contraria quadam ratione operetur. ALIA, in quibus febres vehementes vrgent, & frigus moderatum apparet, efficax. Spumæ lebetum in balneis efferueſcentium oleum admiſceto, dũ viſci craſſitudo fiat: vngitóque corpus antequam febris inuadat. Idem naturaliter præſtat.

Naturalia quæ corpori alligari ſolent.

Lapis aëtites cum ad alia plurima, tum ad rigores qui per circuitus reuertuntur, & præſertim ad quotidianas facit, ſi corpori alligetur. ALIVD quod appendi ſolet, multis experimentis à me probatum. In folium oleæ ex communi atramento inſcribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante ſolis exortum, & collo ſuſpendito. ALIVD naturale ad quotidianas. Animalculum quod deſidet, & texit, vt muſcas venetur, bene facit ſi linteolo illigetur, & ſiniſtro brachio appendatur.

DE QVARTANA,

Cap. VIII.

Qvartanæ febris non vna eſt ſpecies, ſed multiplices & diuerſæ exiſtunt. Etenim alia ex flaua bile nimiũ aduſta, alia ex fæculento ſanguine naſcitur. Non ſolùm autem materia, ſed etiam loco in quo conſtituuntur, inuicem differunt: hæc enim in vaſis, illa in liene potius ſubſiſtit. Quoniam igitur diuerſæ ſunt ſpecies, curationis quoque modos diuerſos, & non vnum (ſicut vulgares arbitrantur) eſſe oportet. Nam quæ ab humore melancholico creatur, meritò calefacientibus humectantibuſque iuuatur. Quæ verò ex nimia bilis aduſtione prouenit, humectantibus & refrigerãtibus, vt peponibus, vua, oſtreis, piſciculis, aqua, & breuiter concoctu facili & bonum ſuccum pariẽte victu, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequenter ſubit mirari quomodo diuiniſſimus Galenus in omnibus non alium quendam victum quàm qui calefacere ipſos & ſiccare poſſit, præcipere videatur. Præbet enim ipſis antidotum διὰ τριῶν πεπέρων, & quod διασπολίτης dicitur: item liquorem Cyrenaicum, & theriacam: & in cibo, ſalſamentum & piper. hoc autem potiſſimùm quotidie bibere iuſſit. In vniuerſum præcipit abſtinere iis quæ refrigerant & humectant: eo quòd humor, inquit, morbum efficiens, frigidus exiſtat. Verùm etſi humor melancholicus calefacientia deſideret, non tamen neceſſariò etiam ſiccantibus indiget, ſi quidem frigidus eſt, & ſiccus. calefaciẽtibus enim & humectantibus opus habebit. At nõ videtur etiã humectantium aliquod prorſus velle præſcribere, ſed econtrario omnia quæ ſiccant aſſántque nimium, & humorem craſſiorem potius reddunt. Nam quæ videntur magis extenuare, quum ſint etiam paulo calidiora quàm vt mediocriter extenuent, poſtea terreſtres magis, & multo quàm prius craſſiores efficiunt, dum humiditatem quæ in eis ſubſiſtit exugunt, inſumúntque, vt natura ideo recrementa lentius excoquat. Didicimus enim, concoctiones omnémque vitæ originem calido fieri & humido. Id quod etiam in externis videre licet. nam fructus & ſingulæ ſtirpes à pluuiis & ſolis calore producuntur. Et prætereà omnia quæ præter naturam exiſtunt, contraria ad curationem requirunt: quæ ſecundum naturam ſunt, ſimilia potius. Quare hoc eſt præſtantiſſimi medici officium vt calidum quidem refrigeret, ſiccum autem humectet: frigidum calefaciat, & humidum ſiccet: in ſumma, vt ea quæ ſunt vitia ac affectus, contrariorum vſu euincat, ac omnia quæ res poſtulat, curioſè perſequatur: omnique arte & ratione, tãquam in bello decertans, ægrum conſeruet. Siquando igitur accidat ægrum ſicciore quoque vti victu, vel quòd appetat, vel etiam quòd ita laborans ſiccantia medicamenta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditum, vel eiuſmodi aliquod præſidium, conſulo & tunc, vbi ſemel aut bis eo fuerit vſus, ac corpus modicè incaleſcat, rurſus ſtatim ad victum per initia inſtitutum, qui leniter humectare & calefacere poſſit, reuerti. Ita enim neque ea quæ calefaciunt, aſſumpta multum adeò nocere poterunt: & prætereà humor qui natura ad mouendum difficilis & ſiccior erat, ab humectantibus facilius ſolui poterit, vt ipſe remiſſus poſt diſſolutionem & quodammodo excerni incitatus à medicamentis quæ benignè euacuant, citra noxam paulatim ſubtrahi queat. Etenim ſic agendum eſt in craſſioribus ſiccioribúſque humoribus, ac humectare ipſos & diſſoluere conuenit: nec diutius diſſolutio eorũ expectanda eſt, ſed protinus ad purgationem ipſorum properandum: & ſi adhuc res poſtulat, rurſus humectãdo, tum balneis, tum victu, ita ſubducere expedit.

De quartana quæ ex nimia flauæ bilis aduſtione excitatur.

Quòd ſi quartana non tibi à ſicco frigidóque humore, ſed potius bilioſo & plus ſatis aduſto excitari videatur, tunc potius refrigerare potentibus vti oportet: ſi quidem æger etiam natura calidus ſimul & ſiccus, ætate vigens, & frigidæ potioni aſſuetus appareat: adhæc, ſi anni tempus ſit æſtiuum. Interim verò ſi etiam curæ, vigiliæ, triſtitia, ira, & acrium medicamentorum vſus præceſſerint. Hæc enim omnia bilioſam & ex aduſtione nimia quartanam generare poſſunt. In his igitur non peccaueris ſi potionibus & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, ſi tempus dederit, duracinis, intybis & lactuca. breuiter non offendes ſi omnia agas quæ in germana tertiana tentaueris. Nulla enim alia ratione humor qui à caliditate & ſiccitate inſpiſſatus fuerit, euinci poteſt niſi

quædam refrigerantia humectantiáque assumpseris: quemadmodum etiam quæ à frigiditate inspissata sunt, à calefacientibus. Hæc igitur (vt diximus) vniuersa calefacientia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant præterea. Quare in his offerenda non sunt, vt quæ eiusmodi humorem crassum reddant magis quàm extenuent, præsertim quæ vehementius calefacere & inspissare prædicantur. Quare neque in quartana cataplasmatis vt superfusionibus, fomentísque vti studebimus. Quippe vnctio sola, quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius à balneo & cibis temperatis adhibita, calorem abundè **B** contemperare ac lenire potest, & si quæ in iecore durities est, hanc quoque laxare. Sin autem res postulauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto, in quo absinthii turiones, palmulæ pingues & melilotum deferbuerint. Noui me in quartana etiam frequenter epithematis vsum, tempore quidem opportuno, vt in tertiana ante accessionem, ex farina hordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multum profecisse, vt æger non amplius accessionem expertus fuerit. Præsertim autem in quartana quæ ex nimia bilis adustione con- **C** citata erit, ac in pueris temperamento calidioribus, in quibus inflammatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At si quis etiam in frigida quartana (sic enim appellanda est quæ ex frigido & sicco humore melancholico excitatur) epithemate item calidiore ante accessionem vtatur: hic item maximum adiumentum sentiet, vt etiam subitò febris conquiescat, quanuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est si quis etiam toto antea vacuato corpore, epithe- **D** mate omnique alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insignium malorum authores fiunt. Cæterùm quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectando pleniore cibo, & quiete: quæ verò ob humorem melancholicum procreantur, humectare quidem eas oportet: (siccus enim humor ille existit) ob terrestrem verò eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed quũ concoctio iam apparet, moliri debemus. Ita porro etiam, si ægrum sanguinis vacuationem requirere **E** censebis, vt ex quo humor melãcholicus procreetur, post statum hunc auferes, quando humor etiam à natura excerni solet, vtpote concoctus. Sic autem natura leuata, reliquias materiæ euincit. Quum igitur concoctio in vrinis tibi apparet, medicamentum purgans, nempe quod ex rhodomelite conficitur, bilem & humores nimium adustos sine molestia educens hoc præstare debet. Habet autem in hunc modum.

PVRGATIO ex rhodomelite.

Succi rosarum sextarii duo, mellis sextarius, scammoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul co- **F** quuntur, danturque ad summum cochlearia duo, vel minus. At si humor biliosus non admodum calidus & siccus, sed crassior, à pituitoso humore adulteratus esse videatur, paulum agarici prædicto rhodomeliti adiiciendum erit: atque in eum modum hîc quoque leuiter purgari debet. Vt autem promptè componas medicamentum, paresque, subscribam eius quoque mixturam, quæ ita habet: Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici vnciæ quatuor, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Ad **G** ignem lentum hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniam, & piper, atque vtitor. Nam sine omni adeò molestia vacuat, præterquam quòd non multum calefaciat.

PVRGATIO quæ ex malis cotoneis paratur.

Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius modus sit vncia, & extrinsecus ea fermento oblinito, atq; sic assanda dato. Vbi assata probè fuerint, adiicito mel probè læuigatum, ac vtitor pro virium ratione, in febribus quartanis quæ à bile excitantur, & in **H** iis qui generosam purgationem ferre nequeunt: atque in pueris magis & mulieribus. nam citra omnem prorsus molestiam purgat. Sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modum parato: Scammoniæ vnciam, petroselini Macedonici vnciam, piperis albi vnciam, agarici semunciam, succi cotoneorum vncias sex, succi citriorum vn- **A** cias tres, mellis libram. Dato instar vnciæ. Succum cum melle coquito, atque ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pyxide reconditum cum fiducia. Est enim præsidium in multos vsus accommodatum, vt quod non solùm bilem, sed etiam pituitam & humorem melancholicum repurgare probè possit. Atque idcirco quartanis quoque falsis exhibere licet in illis autem magis quorum stomachus affectus neque concoquere bene, neque appetere cibum potest: necnon iis qui quotidianis infestantur. Hac de causa variis in mixturis ad omnia præparare condu- **B** cit.

DE VOMITV.

Vomitus omnibus vtilissimus est, præsertim iis qui humores crassos in ore ventriculi continent. Nam crassitiem extenuat, & vt concoquatur celeriusque discutiatur efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est, accessione incipiente. quoniam etiam tunc humores, quum materiæ mouentur, & illi in stomachum confluunt, illumque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nanque procliuius ad excretionẽ prorumpent. Qui autem valde lenti sunt, & difficulter auelli possunt, ægrius excernen- **C** tur. Ac pennis præcipuè anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomitus omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiã accessio minuetur, tum spatio temporis, tum simul mora ac consuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas quartanas discussisse, vt nonnullæ ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

DE SALSAMENTIS.

Salsamentis autem in illis nimirum quæ ab humore melancholico excitantur, & in quibus **D** stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maximè hîc commendatur etiam encathera dicta, & quæ Alexandrinorum buridia sunt, mænomenia, & membridia. Oportet autem eum qui horum aliquod assumit, aliquandiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori imprimere: deinde vbi ita viribus destituitur æger vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites aut Gazites dilutum, quantum libet, propinare licet. Ego itaque noui quendã ex iis qui quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita vsu huius rationis victus liberatum, vt etiam per aluum humorem supe- **E** rantem excreuerit. Erat autem id quod excreuerat adeò valde nigrum, vt nonnullis medicorum metum incuteret non modò ob colorem, sed etiam propter copiam euacuatam. Verùm quòd æger paulo pòst morbum facilius ferre inceperit, & quòd lien qui antea maximus erat, paruus euaserit, effecit vt omnes bene sperarent, & nihil amplius metuerent. Sciendum verò est quòd cibi enumerati, & quicquid abstergere & extenuare mediocriter potest, etiam quũ concoctio incipit apparere, humidioribus temperamento, frigidioribus & bene habitis dari **F** debent. Etenim humores tunc magis & repurgantibus & extenuantibus promptè obediunt. Qui enim per initia, quum materia planè esset incocta, extenuantibus vel purgantibus vsi sunt, hi præterquàm quòd nihil eorum quæ superabant in corpore, vacuare potuerint, etiam sicciores crassioresque humores effecerunt. Si itaque talis sit quartana quæ à frigido & terrestri humore concitetur, ita agere oportet: sin autem à bilioso humore, exusto & in cinerem redacto, prouenerit, omnia contraria, quæ hume- **G** ctare aut refrigerare possunt, tentare conuenit: balneum dulcis aquæ adhibere, & cibos concoctu faciles. In summa, quemadmodum diuersas habent species, ita quoque differentem ipsarum victum præscribere oportet.

De antidotis.

Nonnulli veteres quartanariis etiam antidota dederunt, ac multas variásque descriptiones ab ipsis proditas inuenire licet. Quin & diuinissimus Galenus ea memoriæ prodidit: sed nulla videtur vsus distinctione: vnde plerique quũ eis quæ titulo ipsa promittebant persuasi, de- **H** inde nõ exquisita discretione exhibuissent, maximæ offensionis & periculorum authores extiterunt. Miror sanè cur antidotũ ex liquore Cyrenaico paratũ, omnibus cõuenire dixerit, iubeátque frequenter eo vti. Atqui nõ videtur res sic se habere. neq; enim citra offensionẽ quis ipsũ hominibus calido, sicco & bilioso temperamento præ-

ditis, & in quartanam ex nimia aduſtione prolapſis, bibendum dederit. Attamen nec ea quæ ex ſulphure viuo & pipere confecta ſunt, neque theriace antidotum dari debet. hæc enim vniuerſa iſtis aduerſantur. Quare præſtat, eis, ſi fieri poteſt, nullum antidotum exhibere: verùm ſufficit, victu potius refrigerante & contemperante, necnon iis quæ ſuperflua repurgant, frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, illa potius in quartanis ex aduſtione nimia ortis propinanda putes quæ conſtant ex opio, cicuta, & alterco: item quæ vrinam prouocare poſſunt, ita vt non valde calefaciant: idque in eis præcipuè quos vigilia & ſitis comitatur. Nam ſomnus ante acceſſionem obueniens, frequenter impediuit ne acceſſio in totum oborìretur: aut effecit vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota à me dicta facilè inueniãtur, neceſſarium duxi compoſitiones exponere; maximè illorum quorum etiam antea in quartanis, quæ ab humore melancholico excitantur, multam habui experiẽtiam.

ANTIDOTVM ad quartanas quæ ex humore melãcholico cõſtituũtur. Caſtorei, papaueris, myrrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, ſingulorũ drachmæ quatuor, Liquorem læuigatum, & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitóque catapotia, & dato ante acceſſionem ieiuno, aut cœnato, ex aqua. Præſtat ſi ægrum ipſum etiam perungas, nempe oleo calido quod nitrum admixtum habeat.

ALIVD, etiam ad quotidianas efficax. Opopanacis, opii, caſtorei, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulum mellis admiſceto, datóque adultis quidem dimidiæ drachmæ inſtar: pueris autem, hora antequam inuadat acceſſio, obolos duos. ALIVD ad quartanam. Liquoris Cyreniaci, piperis, myrrhæ, rutæ folia, ſingulorum drachmæ quatuor. Detritis, probéque mixtis, ante acceſſionem ex oxymelite vtitor.

ANTIDOTVM achariſtõ, quod facit ad multos interiores affectus, præcipuè verò ad quartanas. Croci vncia, opii vnciæ ſeptem, galbani vnciæ ſeptem, caſiæ vnciæ tres, ſtyracis vnciæ ſeptem, myrrhæ vnciæ quatuor, caſtorei vnciæ ſeptem, coſti vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, ſpicæ nardi vnciæ ſeptem, mellis deſpumati quod ſufficit. Datur fabæ Ægyptiæ inſtar ex mulſa ante acceſſionem.

ANTIDOTVM, quod & ipſum mirificè ad quartanas valet. Styracis exquiſiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opopanacis drachmæ quatuor, iridis ſeſquidrachma, piperis drachmæ ſex, galbani drachma, lacrymæ papaueris drachma. Datur fabæ Ægyptiæ inſtar melle exceptum hora ante febris acceſſionem.

De paſtillis.

Paſtillus inſignis admodum ad quartanas. Opii veteris, rutæ foliorum, ſingulorum drachmæ duæ: croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contuſa, increta, læuigatáque in paſtillos redigito, qui ſinguli ſcrupulos duos pendant. Ac dato horis duabus ante acceſſionem ex poſca, pro ægri virium ratione. PASTILLVS alius, bene faciens admodum ad quartanas. Piperis albi, ſeminis dauci Cretici, pares portiones. Contuſas incretáſque, ante acceſſionem ex multa aqua calida cochlearii menſura dato. Hoc pleroſque, quum ſimplicius ſit, adiuuit quartanarios. PASTILLVS alius præſtantiſſimus, vt nullus alius, ſuccurrens curánſque celerrimè: elicit enim ſudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat. Opii drachma, piperis longi, caſtorei, ſingulæ drachmæ. Mulſo conformentur. Dato ſingulis obolum ex oxymelite lotis, & in lecto repoſitis. Hoc multos ſudores euocat, & magna ex parte bis aut ter potum liberat. Hæ omnes validæ ſunt antidotorum vires, ad calefaciendum & attenuandum efficaces. Quare etiam quartanis potius (vt diximus) conueniunt quæ melancholico & terreſtri humore excitantur, adulterantúrque à pituita. Non autem continuè, ſed per longa interualla exhiberi debẽt. nam liberalior eorum vſus, humores multo adhuc ſicciores craſſioréſque efficit. Tutius autem dantur quum concoctio iam apparuerit, & vires ſunt robuſtæ, ac ægri multam ad hoc inclinationem habẽt, qui & à nobis medicamenta ſumere conſueuerunt, & nos pharmaca ſibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli non modò barbari, ſed etiam alii plerique, opinione ac ratione aliena
A præditi, vt etiam ſecari vríque præ omni medicina malint: ac eos qui hæc faciunt, ſcire aliquid arbitrantur, inuitántque ſtudioſè in ædes ſuas: & præſtantiores hoſce medicos cenſent quàm qui victum præſcribunt. Si igitur noſtrûm aliquis dare quid eis cogatur, qui calido ſiccóque temperamento ſunt, & ex nimia flauæ bilis aduſtione quartanam experiuntur, illa offeret antidota quæ vim non adeò acrem & calidam poſſident, ſed quantum licet hac vacant: & ſi fieri poterit, refrigerantia potius, & ad ſomnum inducendum, ſenſimque extenuandum efficacia
B obtinet. qualis eſt etiam Xenocratis paſtillus, cum ad alia pleraque vtilis; tum verò eximiè & ad quartanas & ad tertianas. Deſcriptio ipſius in hunc modum habet.

PASTILLVS ad quartanarios ex nimia flauæ bilis aduſtione. Seminis papaueris hortenſis, lacrymæ papaueris, ſingulorum ſcrupuli duo: alterci albi, ſucci dulcis radiculæ, ſingulorum ſcrupuli ſex: ſtyracis, aniſi, ſingulorum ſcrupuli quatuor: croci, caſtorei, corticis mandragoræ, ſingulorum ſcrupuli tres. Arida contuſa, incretáque, ſucco, ſapa, vel paſſo Cretico veteri excipito, ac vtitor
C cum fiducia, in iis præcipuè quos vigilia comitatur, aluus profluit, os vẽtriculi fluxione laborat, & dolor colum exercet. ALIVD ſimplicius. Decoctum ſcorpiuri herbæ mirificè propè omnibus auxiliatur, ſi ante acceſſionem bibatur. Iuuat enim non modò ratione naturali, ſed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit. DE LAPIDE armeniaco. Lapis qui Armeniacus dicitur, ſiue lotus, ſiue illotus offeratur, quatuor ſiliquarum pondere mirabiliter ad omnem quartanæ ſpeciem valet. Nam humorem melancholicum, vt
D nullum aliud præſidium, euacuat: ſed lotus quidem aqua, per inferiora magis purgat: illotus autem, per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si verò nonnulli lapidis potionem odio habuerint, in catapotia redigito, his medicamentis eis adiectis: Aloes ſcrupuli quatuor, epithymi ſcrupuli tres, agarici ſcrupulus, lapidis Armeniaci ſcrupulus, cariophylli grana quinque, ſcammoniæ ſcrupuli quinque. Excipito ſucco citrii, aut crocomelo, aut rhodomelo, aut rhodomelite. Dantur ſcrupuli duo. Proficiunt etiam catapotia ex epithymo abſque ſcammonia.
E Habẽt autem in hunc modum: Abſinthii ſucci drachmæ quatuor: medullæ cucurbitæ ſylueſtris drachma, aloes drachmæ duæ, maſtichæ drachmæ tres, epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Bene faciunt etiam ad mendaces quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum. ALIVD antidotum mirificum ad multa efficax, maximè verò quartanis. Vetuſtum capitis dolorem finit, vertiginoſúmque affectum, comitiales acceſſiones & vigilias ſopit: inſaniam, *quæ μανία dicitur*, ſedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem do-
F lorémque dentium diſcutit: ſpirandi difficultatem, omnémque aſthmatis cauſam abigit: tuſſi vetuſtæ, peripneumoniæ & pleuritidi medetur, tum ſiccæ, tum humidæ: omne à pulmone humiditatis vitium diſſipat: ſputa tenuia mitigat, & eductione paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autem quis ſanguinem ſpuerit, ex oxymelite, aut poſca, aut polygonii ſucco aut plantaginis drachmarum duarum inſtar dato, pro ægri viribus ponderi paulum quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterùm hoc antidotum ſtomachi eſt præſidium. Nam ex humi-
G ditate flaccidum, imbecillémque aſtringit & firmat, cibóſque ob vomitiones non continentem roborat, pũctomnes ventriculi inflationes per ructus diſcutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & arquatis morbis auxiliatur. Nam vnamquanque partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbum, quæ melãcholia dicitur, diuturnum & turbulentum, vigiliáſque leuat: lienis grauitatem ſubtrahit, & faciei colorem reſtituit pituitam, bilem per inteſtina detrahit: caliditatem inteſtinis partitam ſuggerit, diſtributionis meatus aperit, vrinas ſegregat, & veluti renes inuadit, atque ita ex eis tum arenas, tum
H ſanguinis grumos ad veſicam propellit: renibus ac veſicæ medetur: vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu aſſumptum opitulatur. In ileoſis autem morbis & cœliacis hæc potio veluti viam præparat, inueteratum ſtercus ſubducit, vetuſtámque inflam-

mationem reſoluit, tormina lenit, diſtenſionem vaſorũ A
remittit, & quietem inducit, non veterni more, ſed ſo-
mno concilians. Qui igitur per os id aſſumere nequeunt,
his iniicito per aluum cum fœnigræci ſucco:& dolore li
berat. Iam plurimum auxiliari poteſt vteri (vt aiunt) cala-
mitatibus. Quippe dolores quoque ex partu ſolatur, & vi-
gilias moleſtiſſimas imminuit: elationem diſtenſionẽm
que vteri mollit: morboſam purgationem reficit, recreat-
que, & anguſtos vaſorum meatus dilatat: ſanguinis in vte-
rum profluuium acutius magiſque ſubitum, non modò
potu reſtringit, ſed etiam vino calente in ipſam infuſum B
ſiſtit: item vocis abſciſſionem, & neruorum contorſiones
potu mitigat. Vtimur eo in articulariis, & podagricis, ac
plurimum id opitulari ægris compertum eſt. Maximè ve-
rò inuenias medicamẽtum vim iſtam in virulentis, non
modò ſi per os exhibeatur, ſeruare, ſed etiam ſi locis oblæ
ſis illinatur, proficere. Ac in vehementibus periculis vtro-
que modo antidoto vtendum eſt. Itaque non ſolùm in
continuis febribus ardentibúſque, & colliquantibus,
quæ συντηκτικοὶ Græcis dicuntur, ex aqua vel mulſa ſumitur:
ac maxima titulus eius promittit. Datur ægris drachmæ C
inſtar hora vna aut duabus ante acceſſionem. In quarta-
nis autem copioſiore vtor medicamento, eo quòd diu-
turnius malum inhæreat, & ægrè refici poſſit. Qui medi-
camentum hoc donauit, incomparabile ipſum eſſe aſſe-
uerabat. Hæc eſt ipſius compoſitio: Myrrhæ ſcrupuli ſe-
ptem, ſpicæ nardi ſcrupuli tredecim, croci ſcrupuli quin-
decim, caſtorei ſcrupuli quatuor, opii ſcrupuli octode-
cim, amomi ſcrupuli quatuor, aniſi ſcrupuli decem, pe-
troſelini Macedonici ſcrupuli quindecim, apii ſeminis
ſcrupuli 12, iunci quadrati floris ſcrupuli 9, caſiæ Ægyptiæ D
ſcrupuli 4, piperis albi ſcrupuli 4, piperis nigri ſcrupuli
quindecim, ſiſonis Syriaci ſcrupuli duodecim, ſtyracis
ſcrupuli ſex, ſeſelios ſcrupuli quatuor, hedychroi ma-
gmatis, *id eſt fæcis*, ſcrupuli quinque: mellis deſpumati
quod ſatis eſt. Styracem dilatatum melle ſoluito, arida ſu-
per inſpergens: opium verò ex ſapa macerato, donec mel
lis fiat ſpiſſitudo: atque ſic reliquis adiicito. DE BAL
NEIS. Sciendum eſt, balneis quoque ſic vtendum eſſe,
ad vnamquanque ſpeciem reſpiciẽdo: calidioribus qui-
dem, in iis quæ ex humore melancholico excitantur: tem E
peratis autem potius, in illis quæ ob nimiam humoris bi
lioſi aduſtionem proueniunt: adhæc exercitiis ſimiliter,
& frictione, ſed minus in calidioribus. DE VN-
CTIONE. Præterea vnctio interdum quidem adhi-
benda eſt ex oleo Cyprino, aut gleucino in frigidioribus:
chamæmelino autem, vel oleo dulci, aut hydrelæo in ca-
lidioribus. In ſumma, pro varia huius ſpecie, diuerſa quo-
que curatio adhibeatur. Frictionem autem, vt maximum
præſidium (ſiquid aliud) adhibere conuenit, nunc copio-
ſiorem, nunc pauciorem. Satis igitur ſunt & dicta iam re F
media, & vniuerſa victus ratio, ſiquis omnino perſeueran
ter vti velit, diuturnæ quartanæ medebitur. Quoniam ve
rò nonnulli negligentes metuũt ne morbus diutius mo-
retur, & multis corripiantur acceſſionibus, omnibus deſi
derant vti, & naturalibus ſimul, & iis quæ alligantur, ne-
ceſſarium duxi propter huiuſmodi hæc quoque expone-
re, ſiquid à nobis ex longo temporis vſu & experientia
cognoſci potuerit. MEDICAMENTVM quod ap
pendi ſolet ad quartanas, ſæpe à nobis multis experimen
tis comprobatum. Scarabæus quartanarios curat: opor G
tet autem ipſum viuum extrinſecus fuluo linteolo firmi-
ter alligatum, collo ſuſpendere. dicunt autem hoc ipſum
præſtare ſi ita appẽdatur. Eſt hoc quoque verum, vſu mul-

A to compertum: Lacertam viridem appendito: item ex vn
guibus ægri, tum manuum, tum pedum, exiguum præci-
ſum (ſicut facere ſolent, quibus vngues præciduntur) rufo
panniculo iniicito, & in eo firmiter illigatum ita appen-
dito, ac rurſus appenſam ipſam reſoluito, vnde etiam ca-
pta fuerit. Referunt quoque, ſiquis ex gena hirci pilos ac-
ceptos ægro adalliget, mirabiliter quartanæ poſſe mede-
ri. Omnium verò naturalium medicorum teſtimoniis
confirmatum eſt, ſanguinem qui primus à virgine fuerit
excretus naturaliter, quartanæ aduerſari: ſimiliter etiam
B corruptæ ſanguinem efficere, ſiquis ipſum ægro ad bra-
chiale dextræ manus, aut ad eiuſdem brachium alliget.
Noui ego quendam qui hac ratione vtens quartanam cu
rauerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis feren-
dum, quod ille interius ferebat, illotum, & iam perſpira-
bile: poſtea à partu pallium recipiens, ægro ferẽdum rur-
ſus præbebat. Ac quartana non amplius in poſterum affli
gere, mirabiliter contrarietate quadam, & ratione arcana
deprehendebatur. EX LIBRIS Aëtii de eryſipela-
ceis viſcerum affectibus. Eryſipelaceus affectus nõnun-
C quam viſcerum alicui oboritur qui febrim ardentem &
hecticã inferat: & ſi quidem eryſipelas ventriculum ob-
ſideat, hinc febris incenditur *quã λειπυρίας Græci nominãt*:
ſin autem iecur infeſtet, typhodẽ: ſi pulmonem exerceat,
crymodem. Huiuſmodi verò febris primùm refrigeran-
tibus & humectantibus tum cibis tum potibus, & iis quæ
exterius imponuntur, indiget. Quoniam igitur hectica fe
bris alteri morbo non eſt commixta, balneum requirit,
quemadmodum etiam alii omnes calores & ſiccitates.
Quòd ſi eryſipelaceus affectus viſcera vrgeat, abſtinendũ
D quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigo-
re ſtrenuè vtendum eſt. Ita nominare cõſueuimus, quum
vna vice & frigidiſſimam & multam dederimus. Verùm
ante ſtatum frigida non vtemur, niſi ab ægro, qui & frigi
dæ potioni aſſueuerit, & ſitim ferre nequeat, coacti fueri-
mus. Extrinſecus igitur imponi debent quæ refrigerant.
&, ſi nihil proficiunt, tunc etiam frigidam potionem da-
re, aut potius cibos refrigerãtes oportet. Maximè omniũ
conueniunt teneræ & dulces lactucæ: eluantur autem li-
beraliore aqua frigida. Optimè quidem ita ſumptæ profi
E ciunt: quoniam verò inſuauitatem ipſarum, ſi ita ſuman-
tur, gratiorem nonnunquam reddere coacti ſumus, aceto
copioſiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas permitte-
mus. Acetum autem ſit tale quod ab omni vitioſa quali-
tate prorſus receſſerit. Extrinſecus etiam ipſæ lactucæ ſuc
cus accommodari poteſt: imò & ſemperuiui, & ſeris, por-
tulacæ, atriplicis, ſolani & plantaginis, cum pane ſicco tri-
to, & modico roſaceo bono, ſimilibúſque refrigerãtibus.
Præſtantiſſimum quoque eſt quo nos vtimur, ex vuis a-
cerbis, & rhoe. Humorem enim ipſorum expreſſum in pi
F lam cum portulaca viridi coniicimus: deinde contuſum
exprimimus, & coniecto in vas liquore, & orificio exactè
obturato, vas in aquam frigidam mittimus: præſtaret au-
tem ſi vas etiam niue obduceretur. In vſu miſcemus po-
lẽtæ hordei tenuiſſimæ: deinde maceratum, vt liquidius
ſit, linteo duplici illinimus, imponimúſque præcordiis,
ita vt non diu ſinamus inhærere: ſed poſtquam tepidum
euaſerit, hoc quidem tollentes, alterum imponamus, id-
que perpetuò conſequenter facientes, donec æger altas
corporis partes quodammodo refrigerari ſenſerit, & ſiti
G minus crucietur. Miſcemus autem nonnũquam etiam o-
leum omphacinum, & roſaceum, vbi eryſipelas inflam-
matorium præcordia torſerit. Atque hæc ſanè de febriũ
curatione abundè dicta eſſe arbitramur.

TITVLI CAPITVM LIBRI CVIVSQVE ALEX. Tralliani, vnà cum titulis appendicum capitibus annexarum, & quota pagina quæri debeant.

TITVLI CAP. LIBRI PRIMI.

Cap.I.

DE ALOPECIA, Col.133. Notæ, Ibidem. Curatio, Ib. De simplicibus medicamentis, Ibidem, Aliud, Ibidem, Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

De medicamentis compositis, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Cap.II.

DE CAPILLIS fluentibus, Col. 133. De balneo, ad idem, 134.

Medicamentum ex ladano, Ib. Aliud, 135. Aliud, Ib.

Cap.III.

QVOMODO capilli nigrescant, Col.135. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Vt capilli rufi tingantur & flauescant, Ib. Aliud, Ib.

Vt capilli flaui fiant, Ib.

Vt capilli nigri flauescant, Ib.

Tinctura qua capilli fiant colore aurei, Ib.

Quomodo capilli albi fiant, Ib. Aliud, Ib.

Cap.IIII.

DE PORRIGINE, Col.135. Curatio, Ib. Aliud. Ib.

Ad pediculos & lendes, 136. Aliud, Ib.

Cap.V.

AD psydracia & exanthemata quæ in capite gignuntur, Col.136. Curatio, Ib.

Cap.VI.

AD VITIA capitis scabiosa & saniosa. Col.136.

Cap.VII.

AD VLCVSCVLA capitis densa & rubra, papillis similia, à quibus sanies resoluuntur, Col.136. Aliud ad capitis vitia, Ib. Aliud, Ib.

Cap.VIII.

DE ACHORE, Col.136. Curatio, Ib.

Cap.IX.

DE FAVO, Col.136

Medicamenta ad achoras dolorificos, 137.

Medicamentum ad achoras, & totius corporis eruptiones quæ exanthemata dicuntur, Ib. Aliud, Ib. Aliud efficacius ad achoras peculiare, Ib.

Cap.X.

DE DOLORE capitis, Col.137.

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti, Ib. Curatio doloris ex insolatu concitati, 138. De cerato, ad idē vitium, Ib.

De capitis dolore qui ob calidam intemperiem perseuerat, Ib. Pastillus ad diuturnum capitis dolorem, & calidam intemperiem, Ib.

De capitis dolore qui ex calida iecoris intemperie prouenit, Ibidem.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto, Col.139. Curatio, Ib.

De dolore capitis ex vitio stomachi contracto, Ib.

De dolore capitis quem biliosus humor inuexerit, Ib.

Curatio si viscosi fuerint humores stomacho insidentes, 140.

De dolore capitis in febribus oboriente, Ib.

De dolore capitis ex vino, Ib.

De dolore capitis ex ictu, Ib.

Cap.XI.

DE CEPHALAEA, Col.141. Eius notæ, Ib.

Notæ cephalææ quæ propter cerebri inflammationē nascitur, Ib.

Notæ cephalææ ex spiritu, Ib.

De dolore ex acrimonia proueniente, Ib.

Notæ doloris ex calida intemperie creati, Ib. Curatio, Ibidem.

Curatio si dolor à bile procreatus fuerit, Col.142.

Errhinum, hoc est medicamētum quod naribus inditur, caput purgans, ad lippitudinem & morbum comitialem efficax, Ib. Errhinum ex cyclamino Col.143.

Epithema ad diuturnos capitis dolores, Ib. De cerato, Ib. Smegma ad capitis dolorem, Ib.

In quibus qualitas doloris causa est, Ib.

Cap.XII.

DE HEMICRANIA, Col.143.

De hemicrania ex consensu, Col.144.

Si dolor ex frigida stomachi causa dimidiam caluariæ partem exerceat, Ib.

Catapotia quæ Græcè vocantur κόκκοι διὰ κολοκυνθίδος, hoc est grana ex colocynthide, Ib.

De hemicrania quæ ob biliosum in altera capitis parte contractum humorem nascitur, Ibidem, Epithemata, Ibidem.

Vnctiones aduersus dolores ex crassis viscosisque humoribus in dimidia caluariæ parte ortos, Ib.

In quibus dolor ob bilem contrahitur, Col.145

Cap.XIII.

DE PHRENITIDE, Col.145

Quæ sit causa phrenitidis, Ib. Notæ futuræ phrenitidis, Ibidem.

Quomodo delirantes à phreniticis discernere oporteat, Col.146.

De inueteratis iam phreniticis, Ib. Curatio phreniticorum, Ib.

Cap.XIIII.

DE LETHARGO Col.149. Notæ veri lethargi, Ib. Notæ falsi lethargi, Ib. Curatio, Ib.

Cap.XV.

DE MORBO COMITIALI, Col.151

Signa morbi comitialis ex stomacho orientis, Ib.

Signa comitialis morbi ex alia particula contracti, Ib.

Signa morbi comitialis ex primario capitis affectu excitati, Ib. Notatio lactis, Col.152

Auxilia medicamentorum ad comitiales, Col.153

De medicamentis purgantibus, Ib. Curatio eorum qui ex stomachi affectu, comitiali morbo corripiūtur, Col. 154. Curatio eorum qui alia particula comitialē morbum experiuntur, Ib.

Medicamentum purgans ex veratro albo, Col.155.

Quæ naturaliter ad comitiales valent, Ib.

Indicia quibus comitiales agnoscantur, Col.156

Ex Apollonii commentariis facile paratu medicamentum, si quidem comitialis est curabilis, Col.156 Curatio ex secundo Theodori, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Ex quinquagesimooctauo Theodori Moschionis, ad comitiales, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ex iis quæ Stratonis libris adiecta sunt: dicit autē Orpheū authorem esse, Col.157. Aliud, Ib.

Quæ alligantur & naturaliter comitialibus obsistunt, Ex commentariis Archigenis, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud ad idem, quod in libro Stratonis scriptum est: dicitur autem Moschionis, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Col.158.

Cap.XVI.

DE RESOLVTIONE particularū, Col.158. Notæ, Ib. Causa resolutionis, Col.159. Curatio, Ib. Catapotia διὰ κολοκυνθίδος, Ib. Hiera tuta, *hoc est, quæ sine periculo sumi potest*, Ib.

Si resolutio ex sola fiat qualitate, Col.160

De oculorum resolutione, Col.161.

De labro resoluto, aut gena, Ibidem. Scriptura Lysiponii, Ib.

Cap.XVII.

DE MELANCHOLIA, Col.161

Signa melancholiæ ex sanguinis copia nascentis, Ibidē. Curatio, Ib. Curatio melācholiæ ex infarcto impactóque sanguine ortæ, Col.163. Indicia melancho-

liæ quã ſanguis acrior biliosiórq; excitauit, Ib. Curatio melancholiæ quæ à biliosō & acriore ſanguine naſcatur, Ib. De balneo, Col.164
De melancholia quæ à ſanguine melancholico naſcatur, Col.165.
De melancholicis iam inueteratis, Ib.
Quomodo lapis Armeniacus adhibeatur, Col.166. Deſcriptio catapotiorum ex lapide Armeniaco, Ib.

CAPITA LIBRI SECVNDI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE CVRATIONE oculorum, Col. 167.
Quomodo ſanguineus humor inflammationem excitaſſe internoſcatur, Col.168. De curatione, Ib. De remediis quæ extrinſecus imponuntur, Ib. Ad vehementes dolores, & maximas epiphoras, Ib. De collyriis, Ib. Collyriũ mitigatoriũ Trypherũ, ad eos q colly riorũ roſionẽ ferre nequeũt, præſertim ad affectus recẽtes, Col.169. Aliud, & ipſum longè leniſſimum, Ib. Aliud egregium quod breui paratur, Ib. Collyrium quod ſpongiarium dicitur, optimum, Ib. De collyriis reprimentibus, quæ etiam monohemera dicũtur, Ib. Collyrium reprimens mediocriter monohemerum: hoc & Medicum & Aceſodynum appellant, Ib. Aliud, Ib. Aliud ad ea præſtantiſſimum, & vſu probatum, Ib. Aliud Muſarium dictum, ex tomo Hieratica, Ib. Aliud Polydeuci cognomento; quod nos ſæpe ſumus experti, Col.170. Aliud collyrium quod Medicum vocatur, admodum ſtrenuè repellens, ſtatim per initia inunctũ, Ib. Aliud ſiccum collyrium quod διὰ κρόκυ dicitur, ad incipientes lippitudines, Ib. De collyriis quæ alio modo monohemera appellantur, Ib. Primarium monohemerum, quod à vino διὰ οἴνυ vocatur, Ib. Aliud giluum quo vtor, Cerycium dictũ, Ib. Aliud ad eadẽ efficax, cognomento Theophilion, Ib. Aliud, quod xerocollyriũ vocatur, reprimens, Ib. Aliud collyriũ reprimẽs admodũ generoſum, monohemerum, Ib. Aliud collyriũ, quod magnus Hermolaus dicitur, Ib. Aliud collyrium Hermolaus, quod ab oleo δι' ἐλαίου dicitur, Ib. Collyriũ Nicariũ cognomẽto, Aliud quod Pilariũ vocatur, C.171.

Cap. II.

SI DOLOR ex biliosō & acri humore naſcatur, Col.171 Curatio, Ib. Collyrium ad acres fluxiones efficax, Ib.

Cap. III.

SI OBSTRVCTIO ſola oculos exerceat, Col.171.

Cap. IIII.

DE DENSITATE, Col.172.

Cap. V.

DE EXVLCERATIONE & inflammatione, Col.172. Collyrium Cygnos, Ib. Collyrium Libianum, Ib. Collyrium διὰ λιβάνου; ad chemoſin, Col.173. Collyrium Vranium, Ib. Quæ cicatrices exterunt, Ib. Collyrium diathece ad vlcera, Ibidem. Collyrium Chionion, Ib. Collyrium nardinum Zoili, Ib. Collyrium hydares, hoc eſt aquoſum, egregiũ, Col.174. Collyrium Heraclium, Ib. Dacneron, hoc eſt mordicans collyrium, ad viſum acuendum, Ibidẽ. Hygrocollyrium ad hebetudinem ac alia multa efficax, Ib. Aliud, vt poſſis etiam ſolem citra noxam aſpicere, Ib. Puluis Seuerius ad viſus acumen, Ibidẽ. Puluis cui nomen eſt à lumine Phos, ad hebetudinem oculorum ac dolores fluxionéſque dentium, Ib. Aliud valde idoneum ad ſcabioſos oculorum affectus, pruritus, hebetudines, palpebras aſperas, fluxiones antiquas, oculorum cicatrices, & pterygia, quo vtor, Ib. Aliud ad hebetudines & incipientes oculorum ſuffuſiones, Col.175. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Cap. VI.

DE NYCTALOPE, C.175. Aliud, Ib. Aliud ad idẽ, Ib. Ad aſperas palpebras, Ib. Puluis ad incipientes ſuffuſiones, Ib. Ad tingendas albugines valde generoſum, Ib. Collyrium quod magnum Theodotium vocatur, ad magnos dolores & inueteratos affectus, Ib. Collyrium hecatombe valẽs ad cicatrices craſſas, & incipiẽtes ſuffuſiones, &c. Ib. Xerocollyriũ faciẽs ad ſycoſin, putredines, & carnis excreſcentias, Ib. Hygrocollyrium efficax ad oculos purulentos: mirificè facit etiam ad ſordida hulcera, & myocephala, Col.176.
De mulſa, Ib. Ad ſtaphylomata excellentiſſimum, Ib. Collyrium Maximiani, Ib.

Cap. VII.

DE CARBVNCVLIS qui in oculis excitantur, Col.177. Collyrium diarrhodon magnum cognomẽto, C.178. Collyriũ quod ab ouis δι' ᾠῶν Græcis dicitur, Ib. Collyrium diarrhodon, Ib. Ad pterygia & ſycoſes, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud ad palpebrarum ſcabricias, Ib.

Cap. VIII.

AD RHYADAS, Col.178. Aliud bene faciens ad ægilopas, Col.179. Aliud ad incipiẽtes ægilopas, Ib. Aliud, Col.180. Aliud, Ib. Aliud vſu probatum, Ibidem.

CAPITA LIBRI TERTII ET APPENDICES.

Cap. I.

DE AVRIVM AFFECTIBVS, Col.179. Si dolor ex obſtructione eueniat, Ib. Internotio vtrum ex ſpiritu, an viſcoſis humoribus, vel inflammatione, aurium dolor excitetur, Ib. Curatio doloris ex humorum obſtructione & ſpiritu contracti, Ibidẽ. Aliud, Col.180. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.
Ad obſtructiones ſine dolore incidentes, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.
Ad grauem auditum & dolorem compoſitum medicamentum, Ib.
De dolore ex frigida cauſa naſcente, Ib.
De dolore ex calida intẽperie proueniẽte, Ib. Aliud, Ib.

Cap. II.

DE INFLAMMATIONE quæ meatũ auditoriũ intus obſederit, C.179. De curatione iflãmationis, Ib. Fomentum ad aurium dolorem, quod per ſpongias & aquam calidam applicatur, Col.181. De cataplaſmatis, Ib. Auriculare anodynum, valde bonum ſi frequenter infundatur, vbi & inflammatio & diſtẽſio vrget, & vehementes admodum dolores infeſtant, Col.183. Aliud ad inflammationes non admodum feruẽtes, Ib. Aliud ad dolores qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere ſunt vt in pus mutentur, Ib. Aliud ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Ad aurium vlcera, Ib. Aliud ad diuturna auriũ vlcera, Ib. Aliud ad eos qui multũ puris habent, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Ad vlcera valde ſordida & depaſcentia, Ib. Aliud ad eadem admodũ efficax, Ib. Aliud, Ib. Ad ſordida vlcera, in quibus pus effluit, & caro excreſcit, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud ad valde vetuſta vlcera, Col.184.
Ad aures diruptas cõtuſáſque ex ictu, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Cap. III.

DE SONITV AVRIVM, Col.184
Ad aurium ſonitus ex morbo prouenientes, Ib.
De iis quorum aures ſordibus repletæ ſunt, Ib. Aliud, Ibidem.
Si aqua in aurem inciderit, Ib.
Si lapilli, aut alia quædam in aurem inciderint, Col.185.
Aduerſus aurium vermes, Ib. Aliud, Ib.

Cap. IIII.

DE AVRIVM doloribus ex defluxione quæ catarrhos appellatur, prouenientibus, Col.185.

Cap. V.

SI SANGVIS ex auribus profluat, Col.185. Medicamẽtum quod ſanguinis profluuiũ reprimit, Ib. Aliud ad idem, Ib. Aliud, ne ſanguis in auribus coeat in grumos, Ib

Cap. VI.

DE SVRDITATE, Col.185. Halatium, quod eſt

medicatū ex ſale, Col.186. De apophlegmatiſmis,Ib. De iis quæ ſternuntamenta mouent,Ib. Aliud,Ibidē. Ad grauem auditum & ſurditatem, Ib.

Cap. V I I.

DE PAROTIDIBVS, Col.186.
Curatio parotidum quæ à copia ſanguinis conſtituuntur, Col.187. De cataplaſmatis,Ib. Curatio earum in quibus tumor eſt ſcirroſus, Ib. Emplaſtrum Ariobarzanium,ad ſcirroſos affectus efficax,Ib. Medicamentum Diaſtruthiου ad eadem, Col.188.
Quomodo agnoſci debeat quum tumor in pus conuertetur,Ib. Aliud,Ib. Aliud medicamentum ex farinæ polline,quod diagyreos dicitur, Col.189. Aliud medicamentum diaſericos, Ib. De parotidibus quæ ex bilioſa fluxione naſcuntur,Ib. Aliud præſtantiſſimū ad idem,Ib. Aliud,Ib. Aliud ad parotidas, Col. 190. Ad parotidas œdematodes,Ib. De victu,Ib.

Cap. V I I I.

DE NARIVM AFFECTIBVS, Col.190.
Ad ſanguinis profluuium ex naribus, Col.191. Aliud, Ib. Aliud,Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib.

Cap. I X.

AD LIVORES faciei, Col.191.

Cap. X.

DE DENTIVM affectibus,ex Galeno, Col.192.
De gingiuarum dolentium curatione,Ib.
De dentium doloris curatione,Col.193. Aliud quamprimum dolorem dentium finiens, Ib. Aliud anodynū ad dentes dolore infeſtatos, eroſóſque: eſt etiam tuſſi efficax remedium, Ib. Alia ad dentes molares compoſitio,eadem hora dolorem finiens,Ib. Aliud idoneum,Ib. Alia mylice qua vtor,Ib. Paſtillus ad dentium dolores, Ib. Aliud ad dentes mobiles,Ib. Aliud ad laxos dentes,nigróſque,& gingiuas fluxione tentatas, Ib. Aliud ad dentes mobiles, & gingiuas eroſas:digito autē loca attinges,Ib. Aliud ad dentium eroſiones, Ib. Aliud,vt dentem digitis apprehenſum tollas, antea probè purgatum Ib. Dentifricia Galeni, Col.194. Ad mobiles dentes, Ib.

CAP. LIBRI QVARTI ET APPENDICES.

DE ANGINA, Col.193.
De medicamēto quod à moris diamorων Græcè dicitur, Col.195. Compoſitio medicamenti ex moris, Ib. Aliter diuiniſſimus Galenus medicamentum ex moris parauit,Col.196. Cōfectio medicamenti ex nucibus, quod Diacaryων dicitur, Ib.
Antidotum diabeſaſa, quod ad malignas deſperatáſque inflammationes inungitur,Ib. Ad anginas, Col.197. Aliud gargariſma,Ib. Aliud,C.198. Aliud,Ib. Aliud, Ib. Aliud,Ib. Aliud,Ib. Aliud,Ib. Aliud,Ib. Aliud ad anginas vlceris expertes & inueteratas, Ibidē. De ſanguinis miſſione,Ib. De cucurbitula, Ib. De iis quæ extrinſecus imponuntur,Col.199. De cataplaſmatibus,Ib. De fomento,Ib. De victu,Ib.

CAPITA LIBRI QVINTI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE TVSSI,Col.199. Signa tuſſis ex calida intemperie prouenientis, Ib.
De tuſſi ex frigida intemperie procreata,Ib.
De tuſſi ex ſicca aut humida intemperie naſcente, Ib.
Nota quòd ex capite materia influit,Ib.

Cap.I I.

INDICIA inflammationis in pulmone, Col.200.

Cap. I I I.

DE TVBERCVLO quod phyma dicitur,in pulmone contracto, Col.200

Cap.I I I I.

INDICIA quum viſcoſi humores in pulmone continētur, Col.201. Bechica,hoc eſt medicamenta ad tuſſim idonea,quibus vti conuenit,Ib. Aliud,Ib. Aliud,Ib. Aliud,Ib. Aliud bechicum, in quibus acris influxus eſt,& thorax mediocrem repurgationem poſtulat, Col.202. Aliud ad tenuem admodum & acrē influxionem,Ib. Aliud quod in mixto affectu valet: vocatur autem Hygia,Ib. Aliud ad plura efficax, Ib. Aliud bechicum,quod myſterium dicitur,Ib. Ad tuſſes in quibus multus acriſque influxus eſt : præſtat etiā ne in bilem ille conuertatur,Ib. Diacodeιων, vt diuiniſſimus Galenus ipſum parauit, Ib.
De tuſſi & medicamento Diacodeιων, Col.203.
Quo victu nutriri debeant qui ex tenui & acri fluxione tuſſiunt. Col.204.
Quæ medicamenta conueniant iis qui à craſſioribus humoribus tuſſi laborant,Ib. Simplicium medicamentorum expoſitio, Ib. Compoſita medicamenta ad tuſſim,extenuādi facultate prædita,C.205. Antidotū diapraſiου,tuſſientibus,phthiſicis, purulentis, cibū faſtidientibus efficax.In omnibus cum fiducia vtitor.eſt enim multo vſu probatū,Ib. Aliud,Ib. Bechicum, hoc eſt ad tuſſim efficax , quod ab eruis, Diaorobων Græcis dicitur,Ib. Aliud, Ib. Aliud,Ib. Aliud, Ib. Aliud quod vehementer calefacit, ex commentariis Magni,Ib. Suffumigiū ad tuſſim,quod ex ſtercore leporis paratur, C.206. Aliud bechicū,vtile,ad impertiēdum facilè,& ad cruenta ſputa, ſpirandique difficultatem efficax,Ib. Aliud ſuffumigiū, Ib. Aliud eiuſdem facultatis, Ib. Paſtillus fumo excitando idoneus, quo vtor ad veteres frigidóſq; affectus, Ib. Bechicum antidotum ad frigidos affectus ſaluberrimū, Ib. Bechicum valde bonum,Ib. Aliud benefaciēs, præſertim ad tuſſes vetuſtas,Ib. Aliud tuſſientibus & ægrè ſpirantibus idoneum,Ib. Aliud valde egregiū, Ib. Granula bechica,hoc eſt tuſſi efficacia,Ib. Ad tuſſim veterem & phthiſin, Ib. Emplaſtrū ad tuſſim efficax, Col.207. Aliud valde bonū,conferens etiam ægrè ſpirantibus,Ib. Catapotia ad tuſſim, Ib.

CAP. LIBRI SEXTI ET APPENDICES.

DE PLEVRITIDE, Col.207. Aliud,Ib. Curatio pleuriticorum,Ib. De victu,Col.209. De dolore & medicamentis, Col.210. De decoctis,Ib. De purgatione, Ib.

CAPITA LIBRI SEPTIMI ET APPENDICES.

Cap.I.

DE SANGVINIS reiectione, Col.211. Quomodo ſanguinis reiectionem ex vaſorum ruptura fieri deprehēdemus,Ib. Signa reiectionis ſanguinis quæ exeſo vaſe accidit,Ib. Aliud,Ib. Quomodo locus affectus cognoſcatur,Ib. Signa quum ſanguis ex thorace effertur,Col.212. Signa quum ſanguis ex gutture erumpit,Ib. Curatio reiectionis ſanguinis quæ ob rupturam accidit,Ib. De cibo,Ib. De potu, Col.213. De medicamentis,Ib. De iis quæ extrinſecus admouentur,Ib. De medicamentis,Ib. De cōpoſitis medicamentis quæ ad ſanguinis à ruptura profluuiū per os ſumuntur,Col.214. Aliud, Ib. Alius paſtillus ad ſanguinis reiectionem, Ib. Aliud, Ib. Quum ſanguis exeſo vaſe reiicitur,Ib. De cibo, Ib. Quid agendū ſit in iis qui ſanguinem ob acris humoris deſtillationem expuūt, Ibidem.

Cap. II.

DE PVRVLENTIS, Col. 217. Signa quum inflāmatio in pus conuertitur,Ib. De victu, Ib. Viribus infirmis quid agendum ſit, Ib. Quale lac & quomodo offerendum ſit,Col.218. De pane, Ib. De oleribus,Ib, De auibus,Col.219. De piſcibus, Ib. De teſtacea cute præditis,Ib. De leguminibus,Ib. De fructibus pomaceis, Ib. De bellariis, Ibidem. Ad purulētos, Col.220. Ad ea quæ in thorace hærēt, Ib. Ad purulentos, phthiſicos & eos qui ex pulmone,aut thorace, aut membrana ſepti tranſuerſi, fæculenta & ſordida expuunt,item ad eos qui iam phthiſin ſentiunt,optimū præſidiū, Ib. Antidotum valde efficax ad ſtomachi fluxionem, & eos qui difficulter

glutinosa excreant, tussi laborantes & peripneumonicos, opitulatur celeriter etiam sine noxa, Ib. Antidotum diaprassiu, hoc est ex marrubio, optimè humores thoraci infixos, omniáque vt prius repurgat, Ib.

Cap. I I I.

DE AFFECTIBVS oris ventriculi, C.220 De frigida intemperie, Col.221. Curatio canini appetitus ex frigiditate prouenientis, Ib. Curatio canini appetitus ex caliditate nascentis, Ib. Quomodo canina cibi appetentia ex retentricis ventriculi facultatis imbecillitate proueniens curari debeat, Ib. Curatio retentricis facultatis ex frigiditate infirmæ, Ib. Curatio retentricis facultatis ob calorem imbecillæ, Col.222.

Cap. I I I I.

DE GRANDI fame, quæ bulimos Græcè dicitur, C.222.

Cap. V.

DE CIBI fastidio, quod Græci anorexiã appellãt, C.222. Quomodo vomitiones in illis solicitari debeant quibus humor tenuis & biliosus in stomacho continetur, Col.223. Medicamenti purgantis Diamelon, hoc est ex malis cotoneis, temperatura, Ib. Aliud purgãs ex malis cotoneis comprobatum, Ib. Medicamenti purgantis diarhodomelitos descriptio, Ib. Si cibi fastidium ex viscosis humoribus nascatur, Ib. Stomachicum quod dicitur Baium, Col.224. Euodes, Ib. De cibi fastidio ex calida intemperie, Ib. De iis qui ob immoderatam frigiditatem cibos fastidiunt, Ib.

Cap. V I.

DE SITI, Col.224. Ad eum qui stomachum ardore æstuantem habet, & vehementi siti conflictatur, Col. 225. Catapotia ad sitim arcendam, Ib. Aliud ad febricitantes quibus parum bibere cõducit: item ad insolatus & profectiones vbi sitis vrget, Ib. Aliud, Ib. De iis quæ ad ardorem stomachi extrinsecus imponuntur, Ib.

Cap. V I I.

DE IIS qui atram bilem colligunt, & inflatione stomachi laborant, Ib.

Medicamentum Diaoporon, *hoc est, ex fructibus pomaceis confectum*, ad subuersionem stomachi, cœliacos & dysentericos efficax, Ib.

Epithema ad stomachum fluxione tentatum, febri æstuãtibus, & colicis qui stomacho consortii lege laborant, & cibum reiiciunt idoneum, Col.226 Aliud ad eos qui stomachum habent imbecillem, quique cibum retinere nequeunt, Ib. Aliud epithema similiter stomachum corroborans, Ib. Aliud ad stomachum fluxione laborantem & ventrem, Ib. Aliud, Ib. De antidotis ad eos qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt, Ib. Aliud ad eosdem affectus Diamelõ, Ib. Aliud Diamelon, Ib. Ad stomachum cibum vomitu reiicientem, Col.227.

Cap. V I I I.

AD INFLAMMATIONEM stomachi & intestinorum, item ad eos qui cibum non concoquunt, iecorarios, tussi vexatos, præsertim quos frigida causa infestat, Col.227. Aliud ad inflationem, dolorẽ, omnémque stomachi cruciatum efficax, Ib. Aliud, Ib. Aliud, Ib. Stomachicum quod etiam ad colum proficit, Ib. Aliud ad alia quoque vitia salutare, Ib. Antidotum stomachicum quod picra dicitur, Ib. Aliud stomachicum, etiam ad inflationem vtile, Ib.

Cap. I X.

DE AFFECTV cardiaco, Col.227.

Cap. X.

DE CARDIALGIA, quasi dicas cordis dolore, Col.227.

Cap. X I.

DE NAVSEA & vomitu, Col.228. Curatio vomitus & nauseæ, Ib. Quomodo internoscatur vtrum humor qui euomitur, in ventriculo gignatur, an aliunde influat, Col.229.

Curatio quum biliosus aut melancholicus humor vomitum aut nauseam excitat, Ib.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis, Ibidem.

Curatio serosi tenuisque humoris stomacho infixi, Col.230.

Cap. X I I.

DE INFLAMMATIONE stomachi, Col.230. De medicamentis quæ extrinsecus imponuntur, epithemata vocant, Galenicum, Col.231. Aliud quod idem præstare potest, Ib. Copta ad stomachi duritiem, Ib. Aliud malagma bonum ad stomachi duritiem, fluxionem, & dolorem, faciens vt æger tribus horis eo leuetur, sentiátque manifestò adiumentum, Ib.

De iis qui inflammationem à frigido humore experiũtur, Ibidem.

De medicamento Diamelilotu, & hieratico, Ib.

Aliud malagma polyarchium, prodest peripneumonicis, iecorosis, hydropicis, lienosis, nephriticis, vesicæ & vuluæ affectib⁹, & omni neruorũ dolori, C.232. Aliud, Ib. Aliud epithema ad dolorem stomachi, Ib. Ad omnẽ stomachi inflammationem, duritiem, & præsertim in quib⁹ perfrictio & hydropicus affectus incipit: in summa, in quibus inflantur præcordia, Ib. Illitus stomachi, & vnguentum ad frigidam intemperiem, Marciatum, Ib. Compositio Marciati generosi, Ib. Vnguẽtum Myrocopon, Ib. Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma Græcis dicitur, Ib. De antidotis stomachicis, pastillus Amazonum, Ib. De curatione, Col.234.

Cap. X I I I.

DE SINGVLTV, Col.234. Oxymelitis cõfectio, Ib.

Cap. X I I I I.

DE CHOLERA, Col.235.

Curatio eorum qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, incideruntque in choleram, Col.236. Curatio choleræ ex vitiato stomacho prouenientis, Ib. De victu, Ib. De vnctione, Col.237. De epiplasmatis, Ib. De epithematis, Ib. Epithema diacœnãthes laudatissimum, Ib. Epithema quod ex malis cotoneis constat, dia melõn dictum, Ib.

Cap. X V.

DE IIS qui ex bilis copia cholerã sunt experti, Col.237. Curatio, Ib. De fructibus pomaceis, Ib. De bellariis, Col.238. De potione, Ib. De iis quæ extrinsecus imponuntur, Ib.

Cap. X V I.

DE CHOLERA quæ citra noxam excitatur, Col.238

CAPITA LIBRI OCTAVI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE INFLAMMATIONE iecoris, Col.239. Nota an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat, Ib. Signa inflammationis cauam iecoris partem occupantis, Ib.

Cap. I I.

DE OBSTRVCTIONE iecoris, Col.240. De inflãmationis iecoris curatione, Ib. Aliud ad inflãmationes non admodum feruentes, Col.241 Aliud, Ib. Apollophanis malagma ad iecorarios, Ib. Epithema ad inflammationem iecoris, Ib. Ad inflammationes scirrosas, Ib. Hepaticum optimum, facit etiam lienosis, & quibus stomachus est distentus, nobilissimũ medicamentum, & blandè emolliens, adeò vt nullum ei comparari queat, Ib. Epithema odoratum quod Euodes dicitur, ad iecoris & stomachi inflammationes egregium, Ib. Copton ad duritiẽ & stomachi iecorisque resolutionẽ insigne, Ib. De antidotis hepaticis, Ib. Hepaticum Athanasia dictũ, ad nephriticos & arquatos valet, item sudores mouet, Ib. Pastillus hepaticus, qui etiam simul arquaticis auxiliatur, Ib. Antidotum hepaticũ ad magnas iecoris obstructiones, & scirrosos affectus vsu comprobatũ, Col.242. Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi, Ib. Ad magnam iecoris & lienis obstructionem, vt etiam insignes duritias emollierit, Ib. Aliud ad iecoris obstructionem, Ib. Aliud comprobatũ, quod

à lepore, dialagos dicitur, Ib. Aliud diabacanou, Ib. Simplicia ad iecur medicamenta, Ib.

Cap. III.

DE IMBECILLITATE & dysenteria hepatica, Col. 242. Notæ, Ib.
De calida intemperie, Col. 243.
De frigida intemperie, Ib.
De sicca intemperie, Ib.
De humida intemperie, Ib.
Quomodo calida iecoris intemperies curetur, Ib.

Cap. IIII.

DE HEPATICA dysenteria ex frigida intemperie, Col. 245.
Quæ hepaticæ dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferãt, Col. 246. De fotu ad calidã iecoris intemperiem, Ib. Antidotum Cyphoides, ad frigidas iecoris intemperies vtile, Ib. De fotu & cataplasmate, Ib. Epithema tonoticon, quod iecur corroborat, & inflammationes concoquit, Ib. Potio ad eos quos imbecillitas cum obstructione infestat, Ib.

Cap. V.

DE COELIACIS Philomenis, Col. 246. Curatio, Col. 247. Potiones cœliacis accommodæ, Ib.
Pastillus ad cœliacos optimus, Ib. Pastillus ad cœliacos, statim aluum constringens, Ib. De inueterato cœliaco affectu, Ib.

Cap. VI.

DE TENESMO, Col. 248. Curatio, Ib.

Cap. VII.

DE ALVI profluuio quod Græcis ῥευματικὸς dicitur, ex libris Philomenis, Col. 248. De lacte, Ib.
Epithema ex œnanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinens, Col. 249.
De cibis, Col. 250. De oleribus, Ib. Intinctus, Ib. De piscibus, Ib. De auibus, Ib. De potu, Ib. De balneo, Ib.

Cap. VIII.

DE DYSENTERIA ex ventris profluuio excitata, rheumatica dicta, Col. 251. Notæ dysenteriæ rheumaticæ, Ib. Curatio, Ib. Signa dysenteriæ rheumaticæ, quæ pro loco affecto & excrementis variat, Philomenis, Ib. Curatio, Ib. De lacte exhibendo, C. 252. De cibo, Ib. De cibi fastidio, Ib. Legumina, Ibidẽ. De ptissana, Ibidem. De oleribus, Ibidem. De piscibus, Ib. De carnibus, Ib. De fructibus pomaceis, Col. 254. Potiones simplices ventri tenendo idoneæ, Ib.
De falsa imperitorum medicorum opinione & pastillis, Ib. Pastillus ad eosdem, Ib. Pastillus diacoralliou, Ib. Pastillus diaelectrou, Ib. Pastillus ex coagulo, qui diapityas dicitur, C. 255. Pastillus ex seminibus qui diaspermatωn dicitur, Ib. Pastillus crocodes, Ib. Pastillus clidion, Ib. Pastillus ad dysentericos sanguinẽ spuentes, & muliebrem sanguinis fluxum, Ib. Catapotia ad dysentericos, Col. 256. Catapotia ad dysentericos, & omnem ventris resolutionem, Ib. Potio ad dysentericos, Ib. Glans quæ ano subiicitur ad tenesmum & dysenteriam, Ib. Alia glans siue collyrium ad dolores mitigandos, Ib. Aliud collyrium quod subiiciatur, ad tenesmum & dysenteriã valde efficax, Ib. Quæ per inferiora iniiciuntur, ad dysentericos, magnósque dolores, vel inflammationes. enemata Græci vocant, Ib. Aliud melius, Ib. Aliud, Ib. Pastillus Marcelli magnificus, Ib. Pastillus sine opio & calce dysentericis accõmodus. purgat enim & cicatricẽ inducit, Ib.

Cap. IX.

DE INTESTINORVM exulceratione quæ propriè dysenteria Græcis dicitur, C. 257. Notæ exulcerationis in crassis intestinis, Ib. Notæ superiorum intestinorum affectorum, Ib. Si in mediis intestinis exulceratio existat, Ib. Quid agendum sit si vlcus in recto intestino excitatum fuerit, Col. 258. Quibus enematis in recti intestini affectu vtendũ sit, Col. 259. Præstantissima quæ ano subiiciuntur, longo vsu à nobis comprobata, Ib. Alia glans quæ etiam clidion nominatur, ad tenesmos & alui profluuia efficax. nam doloris leuationem adfert quamprimum apponitur, somnum suauem inducens, Ibidem. Cataplasma ad recti intestini inflammationem, Ibidẽ. Si crassa aut media intestina exulcerata sint, Ib. Medicamentum quod in dysentericis ano subiicitur, Ib. Pastillus dysentericus, Col. 260. Si dysenteria in tenuibus intestinis constituatur, Ibidem. Medicamenta composita ad dysentericos & cœliacos, Ibidem. Catapotia ad cœliacos & dysentericos, Ib. Dysentericus pastillus per os datus, ad omnia intestina, omnémque fluxionem valens, Ib.
De epithematis & vnctionibus, Ib. Epithema dysentericis & cœliacis efficax, Ib. Ceratũ optimum, Ib. Epithema diacœnãthes, Ib. Epithema ad tenesmos potissimùm, & cruentas excretiones cum frigiditate, Ib. Vnctio dysenterica, Ib.

Cap. X.

DE LIENIS affectibus, ex libris Philagrii, Col. 262. Notæ frigidæ intemperiei, Ib. Signa calidæ intemperiei, Ib. Curatio calidæ & siccæ intemperiei, Ibidẽ. Curatio frigidæ & humidæ intemperiei, Ibidem. Curatio calidæ & humidæ intemperiei, Col. 263. De simplicis intẽperiei curatione, Ib. Curatio humidæ intemperiei, Ib. Curatio siccæ intemperiei, Col. 264. Curatio frigidæ intemperiei, Ib. Curatio calidæ intemperiei, Ib.

Cap. XI.

DE LIENIS inflatione, Col. 264. Curatio inflationis, Ib.

Cap. XII.

INDICIA INFLAMMATIONIS lienis ex solo sanguine, Col. 265. Signa inflammationis ex humore bilioso, Ib. Signa inflammationis ex humore melancholico, Ib. Indicia inflãmationis ex humore pituitoso, Ib. Curatio inflammationis, Ib. De iis quæ aluum subducunt, Col. 266. De fomentis, Ib. De clystere, Ib. De cibo, Ib. De statu, Ib.
De medicamento purgante, aut decocto, aut iniectionibus, Col. 267. De parando cataplasmate, Ib. De cibo & potu, Col. 268. De epithematibus, Ib.

Cap. XIII.

DE LIENIS scirro, Col. 268. Curatio scirri, Ib. De cibo, Col. 269. De potu, Ib. De missione sanguinis, Ib. De iis quæ lienem corroborant, Ib. Potio ad lienosos probata, Ib. Alia potio, Ib. Epithema malacticum, Ib. Malagma Amythaonis, Col. 270. Aliud epithema, Ib. Malagma Asclepiadæ, Ib. Epithema lienem imbecillum corroborans, Ib. Epithema lienosum & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit, Ib. Si lien flatu distenditur & intumescit, Ib. Galeni verba de lienis scirro & inflatione, Col. 271. Epithema iecoris & lienis, Ib. Epithema hypotherion, Ib. Prima confectio diaspermatωn, Ib. Alterum epithema diaspermatωn ad idem, Ib. Potiones ad lienem scirro induratum, Col. 272. De pastillis, Ib. Epithema, Ib. De tussi lienosorum, Col. 273.

CAPITA LIBRI NONI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE AQVA inter cutem, Col. 273.

Cap. II.

DE ASCITE, Col. 273. De curatione, Ib.
Confectio pastilli ex amaris amygdalis, Col. 274. Ad lienis & iecoris duritiem validum medicamentum, Col. 275. Ad scirrosos iecoris affectus, Ib.

Cap. III.

DE ASCITE & tympanite, Col. 275. Aliud, Col. 276.
Ad tympanicos & eos quibus iecur scirro induratum est, Ibidem.
iis qui aqua inter cutem cum febri laborant, Col. 277.

Cap. IIII.

DE AFFECTIBVS renũ, Col. 278. Notæ calculi, Ib.

Curatio calculosorum, Col. 279. Conditum nephriticũ, Ib. De anodynis, Col. 280. De sanguinis missione, Ib. Naturalia, Col. 281.

CAP. V.

DE INFLAMMATIONE renum, Col. 281. De auxiliis loco inducendis, Col. 282.

De inflammatione renum in pus conuersa, Ib. De curatione, Ib. Puluis nephriticus ad vrinæ difficultatẽ & calculum, Ib. Aliud, quo etiam ipse vsus sum, Col. 283. De victu, Ib.

Cap. VI.

QVOMODO vrinæ stillicidium agnoscatur, curetúrq;, Col. 283.

De stillicidio ex frigiditate, Ib. Quomodo difficultas vrinæ agnoscatur, curetúrque, Ib.

Cap. VII.

DE CALCVLIS in vesica nascẽtibus, Col. 284. Indicia calculi ex vrinis, Ib. Curatio, Ib. Scabiosæ vesicæ indicia, Ib. Medicamentum ad scabiosos vesicæ affectus, difficultatem vrinæ & inflammationes efficax, Ib.

Cap. VIII.

DE DIABETE, Col. 285.

Cap. IX.

DE SEMINIS profluuio, Col. 285. Curatio, Ib. Aliud, Col. 286. Quæ siccent genituram, Ib.

Cap. X.

DE PRIAPISMO, Col. 286.

CAPITA LIBRI DECIMI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE COLICO affectu, Col. 287. Quomodo colicos à nephriticis discernamus, Ib.

De colico dolore ex frigido humore contracto, Ib. De oleribus, C. 288. De auibus, Ib. De piscibus, Ib. De carnibus, Ib. De bellariis, Ib. De vino, Ib. De vinis factitiis quæ propomata dicuntur, Ib. De balneo, Ib. Aliud, Col. 289. De insessibus, Ib. De epithematis, Col. 290. De iniectionibus, Ib. Alia vehementer generosa, Ib. Alia ad vitreos frigidósque humores efficacissima, Ib. Aliud præstantius enema, crassos viscosósque humores purgans, Ib. Alia iniectio ileis quoque efficax, Ib. Alia admodum benefaciẽs, Col. 291. Quæ per os dentur etiam iis qui ex frigido & pituitoso humore dolẽt, Ib. Simplex medicamẽtum vsu compertum, Ib. Aliud quod etiam nephriticis cõfert, Ib. Aliud valde generosum, Ib. Aliud, & ipsum valde bonum, Ib. Aliud ad idem, Ib. Aliud præstantissimum, etiam ad aliud efficax, Ib. De anodynis, enematis, pastillis & antidotis, C. 292. De vomitu, Ib. De sinapismo & dropace, Ib. De motu, Ib.

De colico dolore ex flatibus contracto, Ib. De colicis qui ex stercoris duri obstructione dolent, Col. 293.

De colico affectu ex calidis & biliosis humoribus nascente, Ib. Notæ colici doloris ob calidos biliosósque humores excitati, Ib. Curatio colici affectus ex calidis biliosisque humoribus orti, Ib. De oleribus, Col. 294. De piscibus, Ib. De testaceis, Ib. De carnibus, Ib. De fructibus, Ib. De balneis, Ib. De motu, Ib. De purgatione, Col. 295. De colicis doloribus ob inflammationem intestinorum contractis, Ib. De balneo, Ib. Medicamenta naturalia quæ alligari solent aduersus dolores colicos, Col. 296. Aliud, etiã ipsum probatum, Ib. Aliud naturale comprobatũ, Ib. Aliud alligatorium, Ib. Idem rursus, Ib. Aliud, valde efficax, Ib. Aliud, Ib. Annulus ad idem, Ib. Aliud naturale, ad colũ efficax, vsu probatum, Ib.

CAPITA LIBRI VNDECIMI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE PODAGRA, Col. 297.

Si podagra à bilioso humore nascatur, Ib. De medicamento biliosum humorẽ expurgante, Ib. Aliud ad idem, Col. 298. Aliud purgans ex malis cotoneis, Ib. Aliud ad eos qui tardius purgantur, Ib. De oleribus, Ib. De auibus, Ib. De piscibus, Ib. De isicio, Col. 299, De carnibus, Ib. De leguminibus, Ib. De fructibus pomaceis, Ib. De tragematis, Ib. De motu, Ib. De balneis, Ib. De vinis factitiis, Ib.

Si podagra ex pituita prouenerit, Ib. Medicamẽtũ δι' ἀλθαίας, C. 300. De curatione, C. 301. Oxymeli Iulianũ, Ib. Antidotũ Heraclidis philosophi, in multis valde probatum, C. 302. Antidotũ podagricũ Agapeti, & ipsum præclarum, quo multi sanati sunt, Col. 303. Cataplasmata quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur, Ib. Ceratum ex struthio, Col. 304. Aliud vehementer bonum, Ib. Vnctio simplex discutiẽs, & induratos articulos resoluẽs, C. 305. Vnctio ex hedera ad eadem, Ib. Aliud efficax & in duris corporibus & valde vetustis vitiis: quinetiam articulos recẽti cicatrice contractos dissoluit, Ib. Ad œdematicos pedum tumores, Ib. Smegma aut puluis egregius, vocat autem quidam ipsum Indum, alii Æsculapium, Ib. Descriptio pulueris Indici, Col 306. Psilothrum nobile ad podagrã, Ibidẽ. Si podagra ob sanguineum humorem constituatur, Ib. De remediis quæ locis inflãmatis inducuntur, Col. 307. De tophis, Col. 308. Antidotum ad tophos, Ib. Ceratum excellentissimũ tophos articulorum dissoluens, adeò vt neque an oborti fuerint adhuc appareat, Ib. Aliud vsu probatum, Ib. Medicamentum diacinnabareos, Ib. Medicamentum dialeptocaryωn, Col. 309. De antidotis & medicamentis anodynis, Ib. Descriptio purgantis medicamenti diahermodactylου simplicissima, Ib. Aliud diahermodactylου, Col. 310. Aliud ad idẽ, Ib. Aliud valde bonum vsu probatum, Ib. Aliud Iacobi Psychresti, Ib. Egregium antidotum Theodosii philosophi, Ib. Catapotia ex hermodactylo & aloe, Ib. Aliud eadem efficiens, tum in articulariis, tum habitu pituitosioribus, Ib. Catapotia emollientia, Ib. Antidotũ diacoronopodiου, Ib. Aliud, Col. 311. Medicamentũ ex myuro herba, Ib. Aliud generosum probatũ, Ib. Aliud Iacobi Psychresti, Ib. Antidotũ podagricum, Climax, Ib. Aliud antidotum quod ita podagricis ad annum datur, Ib. De mitigatoriis medicamentis quæ locis affectis admouentur, Ib. Ceratũ quod in accessionum statu imponitur, dolore liberãs, Ib. Aliud ceratum quod similiter in statu applicari potest, Ib. Aliud ceratum, & ipsum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax, Col. 312. Ceratum mirabile & vsu probatum, de quo etiam alii multi testati sunt, Ib. Aliud, Ib. Halatia ad concoquendum, Ib. Aliud, Ib. Aliud Buphati, Ib. Naturalia diuersa ad pedum fluxionem, Ib. Medicamẽtum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatum, Ib. Medicamentum præseruans à podagra & à morbo articulario, Ib. Aliud probatũ, Ib. Aliud quod pedes & manus præseruat, Ib. Aliud, Col. 313. Ad podagrã, Ib. Remediũ à podagra præseruans, Ib. Ad podagrã quæ nondum cõtraxit nodos, admirabile & probatum, Ib. Podagricum naturale, Col. 314. Aliud ad podagram & omnem fluxionem, Ib. Auxilium podagricum valde bonum, Ib.

CAPITA LIBRI DVODECIMI ET APPENDICES.

Cap. I.

DE FEBRIBVS, Col. 313.

Diariarum notæ, Col. 315. Diariæ curatio, Ib.

De iis qui ex lassitudine febricitant, Ib. Curatio eorũ qui ex lassitudine febricitant, Ib.

De iis qui ex cruditate febricitant, Col. 316.

De ciborum corruptione ex caliditate & nidoroso ructu proueniente, Ib.

De iis qui ex cruditate febricitant, humore magis acido proueniente, Col. 317.

De acido ructu qui ex frigida intemperie nascitur, Ib.

De febribus diariis quæ ex obstructione generantur, Ib.

Cap. II.

DE FEBRIBVS ex putredine creatis, Col. 319. Notæ febris ex putredine, Ib.

De curatione febrium cõtinentium, Ib. Internotio, Ib.

curatio, Col.321. De frigidæ potu,Ib.
De inflammatione erysipelacea, Ib. Notæ inflammationis erysipelaceæ, Ib.

Cap.I I.

DE CAVSO,hoc est ardente febri falsa,Col.321.
Ad stomachum ardore æstuantem,Col.322. Quomodo febres ex sanguineo humore prouenientes notari debeant,Ib. De victus ratione, Ib. De balneo, Ib.
De syncope quæ in febribus accidit, Ib.
Notæ febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit, Col.323.
Notæ eorũ qui ob biliosos tenuésque humores syncope conflictantur, Ib.
Curatio eorum qui syncope periclitantur, Ib. De vino, Ib. De balneo, Col.324. Curatio eorum qui ob tenuium humorum putredinem syncope conflictantur,Ib. De vino, Ib.
De animi defectione, Ib. De iis qui ob subitas vacuationes animo deficiũt, Ib. De iis qui ex copia humorum animo deficiunt, Col.325.
De iis qui ex vtero animi defectionem experiuntur,Ib.
De iis qui ob imbecillem stomachum animi defectionẽ experiuntur, Ib.
Si ardor stomachum infestet, Ib.
Si ob pituitam animus deficiat, Col.326.
Si ob frigiditatem animi defectio eueniat,Ib.
Si ob caliditatem animus deficiat, Ib.
Si ob igneas inflammationes animus deficiat,Ib.
Si ob nobilis particulæ obstructionẽ animus deficiat,Ib. Obstructionis notæ, Ib.
Quum animus ob sectionem abscessus aut rupturam deficit,Ib.
Si ob gaudium,mœrorem,& similia, item si ob dolorem animus deficiat, Col.327.
Si ob ilium aut colum animus deficiat, Ib.
Si ob virium imbecillitatem animus deficiat, Ib.

Cap.I I I I.

DE FEBRE hectica, Col.327.
De marasmode etiã hectica,Ib. Quomodo diaria ab hectica discerni queat & notari, Ib. Quomodo hectica à putridis discerni debeat,Ib. Quomodo continens ab hecticis discernatur, Ib. Notæ hecticarum maximæ, Col. 328. Notæ hecticæ in marasmodem febrim transeuntis, Ib. Curatio febris hecticæ, Ibidẽ. Quibus frigidæ potio dari debeat, Ib. Quibus frigidam dare non oporteat,Ib. Quãdo frigida exhibeatur, etiã inflammatione infestante,Ib. De hecticis febribus quæ ex aliis in eas transeuntibus mutatisque generantur, Col.329. Quomodo externis remediis succurrendum iis est quibus frigidam dare nõ possumus, Ib. De fomento, Ib. De domo in qua æger decumbet,Col.330. De balneo,Ib. De lacte,Ib.
De vino, Col.331.

Cap. V.

SI EX SYNCOPE marasmus obtingit, Col.331.
De testiculis gallorũ, Ib. De fructibus pomaceis, Ib.
De marasmo,Ib.

Cap. V I.

DE TERTIANA, Col.332.
De pomaceis fructibus,Ib.
De balneo, Col.333.
Quomodo tertiana discernatur,germana ac veráne sit an falsa,Col.334. Quomodo humores diffundi dissolui que & iam ad excretionem incitari cognoscantur, Ib. Rhodomeli purgans,Col.335. Aliud rhodomeli purgans,Ib.

Cap.V I I.

DE QVOTIDIANA,Col.335. De curatione,C. 336. Quomodo salsis vtẽdũ in quotidianis febribus, C.337. De fomentis & cataplasmatis, Ib.
De stomachi imbecillis & mediocriter inflammatione laborantis fomẽto,Ib. De purgatione,Col.338. Aliud, Ib. Aliud quod citra molestiam sumitur,à sale dictũ Græcis halaciũ,admodum efficax,Ib. Aliud, vt scriptura halaciorum habet,præstantius,Ib.
De antidotis ad quotidianas,Col.339. Aliud,Ib. Aliud, Ib. Antidotum ad quotidianas, faciens etiã ad quartanas,Ib.
De vnctione,Ib. Vnctio valida,Ib. Alia mediocris,Ib. Alia, Ib. Alia valde bona, & multis experimentis cõprobata,Ib. Alia in quibus febres vehementes vrgẽt, & frigus moderatum apparet efficax, Ib.
Naturalia quæ corpori alligari solent, Ib. Aliud quod appendi solet,multis experimentis à me probatum,Ib. Aliud naturale ad quotidianas, Ib.

Cap.V I I I.

DE QVARTANA, Col.339.
De quartana quæ ex nimia flauæ bilis adustione excitatur,Col.340. Purgatio ex rhodomelite,C.341. Purgatio quæ ex malis cotoneis paratur,Ib. De vomitu, Col.342. De salsamentis,Ib. De antidotis,Ib. Antidotum ad quartanas quæ ex humore melancholico cõstituuntur,Col 343. Aliud etiam ad quotidianas efficax,Ib. Aliud ad quartanam,Ib. Antidotum achariston,Ib. Antidotum quod & ipsum mirificè ad quartanas valet,Ib. De pastillis,Ib. Pastillus insignis admodum,ad quartanas febres valens,Ib. Pastillus alius probè admodũ faciẽs ad quartanas, Ib. Pastillus alius præstantissimus vt nullus alius, succurrens, curánsque celerimè. elicit enim sudores,atque ita morbo diuturno ægrũ liberat,Ib. Pastillus ad quartanarios ex nimia flauæ bilis adustione,Col.344. Aliud simplicius, Ib. De lapide Armeniaco, Ib. Aliud antidotum mirificũ ad multa efficax,maximè verò quartanis, Ibidem. De balneis, Col.345. De vnctione, Ibidem. Medicamentum quod appendi solet ad quartanas, sæpe à nobis multis experimentis comprobatum, Ib.
Ex libris Aëtii de erysipelaceis viscerum affectibus, Col.346.

PAVLI AEGINETAE DE re medica libri ſeptem.

Iano Cornario medico phyſico interprete.

Titulos capitum cuiuſque libri, in fine operis inuenies, appoſito etiam numero paginæ (vel potius columnæ) in qua ſinguli habentur.

Varia item quæ ad hunc authorem illuſtrandum faciunt, ibidem quærenda ſunt.

ORNATISSIMO VIRO D. MICHAELI Meienburgo, Northusiensi consuli, & compatri suo charissimo, Ianus Cornarius medicus physicus s. D.

SI vllum aliquod studiorũ genus est, consul grauissime, quod æquè omni vtriusque sexus ætati, summis & infimis, diuitibúsque pariter ac pauperibus, & vtilitaté de se exhibet, & necessariò ab omnibus expetitur, id, esse studium conseruandæ sanitatis, neminem negare audere arbitror: quum hoc, supra communem experientiam, tot in vita vulgata dicta cõfirment: inter quæ etiam illa circunferuntur, Vt sanitate vita nihil melius habet: &, Nõ est viuere, sed valere, vita. Atque ego admodum adolescens in eam sententiam deueni. nam quum puer domi satis negligenter, quod ad victum attinet, educarer, & puer adhuc à patre ad externas scholas emitterer, vsque ad adolescentiæ fere finem, corpore non adeò firmo fui, sed quod ex facili afficeretur ob victus iusti negligẽtiam: imò (vt rectius dicam) partim ignorantiam, partim inopiam. Quod ipsum quum non ita tardè intelligere inciperem, circa annum ætatis decimumoctauum, animũ ad medicinæ (quam & conseruandæ sanitatis & amissæ recuperandæ, siue curandorum morborum artem esse audieram) studia adieci, non admodum probantibus id parentibus ac amicis, qui sacris literis & pietatis religioni me addicere conabantur. His itaque etiamsi obsecundandum ducerem, tamen magis literarum ac linguarum studio inhærens, per aliquot annos ita progressum faciebam, vt si omnino sacris initiandus essem, non ita ineptus ad hoc viderer: & medicinam tamen neutiquam negligebam, sed professores publicos audiebã, non velut artis assecla, sed (vt verum fatear) velut explorator, & prout ætas ferebat, velut arbiter aliquoties his aures præbens. Et quanquam iudicio meo non ita confiderem, vt quid de huius seculi medicina sentirem, publicè proferrem, & esset quædam quoque reuerentia publicè docentiũ qualiacunque videlicet didicissent, tamen non obscurè intelligebant illi quibus me associabam, nõ videri mihi satis sanum esse hoc tum authorũ tum professorum genus quod tunc scholas medicas occuparet. Prælegebatur autem Auicenna, qui princeps totius artis habebatur ac appellabatur: prælegebatur Rasis, & præsertim nonus ipsius ad Almansorem liber, in quo absoluta curandorum omnium morborum ratio proponi ferebatur. Allegabantur interim alii ab aliis faciendæ medicinæ, siue (vt vocabãt) practicæ scriptores recẽtiores, Bertrutius, Gatinaria, Guainerius, Valescus, & aliorum innumerabilis turba. Sed inter præcipuos producebatur Arculanus, quẽ alii Herculanũ vocant. At Græcorũ medicorum, velut Megarensiũ, nulla ratio habebatur, nisi obiter mentio incidisset Hippocratis, ac Galeni & Dioscoridis. Nã reliqui penitus ignorabantur, & nec nati sciebantur: & illorũ scripta nec Græca nec Latina extabãt, nisi ꝙ trãslationes quædã corruptissimæ pariter ac barbarissimæ ex Galeno, à paucis magni thesauri loco possiderẽtur: & æquè vitiati, ac nõ satis Latini, Hippocratis exigui mole libelli haberentur, alter Aphorismorum, alter Progonsticõn, qui aliquando itidẽ in scholis prælegebãtur, vbi magni illi principes vltro his locũ cessissent. Quòd itaque hoc authorũ ac professorũ medicorũ genus, nec sanum nec rectũ esse iudicarem, ex linguarum studio, quod tum in Germania florere incipiebat, assequi mihi videbar. Quum enim omnes relatos authores barbarissimos esse viderẽ, vt nunquã quod dicere aut docere vellent, satis intelligendũ exhiberent: & publici professores adhuc illis longè inferiores per omnia audirentur, non dubitabam Græcos medicos optima scripta prodidisse, & maximè dolendũ esse iudicabam, eorum nihil ad nos extare, aut haberi quod sciri posset. Itaque etiamsi toto pectore à scholarũ doctoribus abhorrerẽ, & barbaros illos authores auersarer: tamẽ nomine arti dato, eo progressus sum vt medicinã aliquot annis exercuerim vltra citráque Oceanũ magnum, apud Liuones, Rutenos, & in illustrium principũ Megalopyrgeum ducatu ac aula, vtens quidem barbaris illis magistris præuiis, (quid enim aliud facerẽ in meliorũ egestate?) sed sperans quotidie fore vt aliquando inciderẽ in optimos artis authores, Græcos sua lingua loquentes. Et hac de causa quũ per Belgas ad Anglos, & rursus ab his per Gallias peregrinatus, Italiã petere constituissem, vbi Basileam perueni, commodùm reperi illos penitus interiisse creditos medicos Græcos, Hippocratem, Galenũ, Paulũ AEginetam, Dioscoridẽ, ex Aldina Venetiis officina excusos, & ad Iohannem Frobeniũ, qui paulo antea è viuis excesserat, perlatos, ita vt hi in officina Frobeniana (cuius tum Hieronymus Frobenius successor & hæres erat) eo modo essent vt doctis ac studiosis nõ solùm legendi illos, sed etiam vtendi larga facultas exhiberetur. Atque ego quidem si mox Basileæ reperissem qui longa peregrinatione exhaustos loculos mihi largo auro repleuisset, & vestitũ aliámque supellectilem partim detritam, partim diuenditam, ac velut viæ onus relictam, luculenter suppeditasset, (sicut sanè reperi paulo pòst illic qui ob medicinam vtrunque offerrent ac exhiberent) tamen tam magno gaudio neutrũ admisissem, quanto me affecit optimus vir Hieronymus Frobenius, qui vbi me ignotũ sibi penitus, familiariter excepisset, & in amicitiam recepisset, de Græcis illis authoribus apud se extantibus edocuit, & ipsos paulo pòst vtendos dedit. Horũ itaque vsus Italiæ visendæ desiderium plurimum mihi mitigauit, & me per integrum annũ Basileæ

retinuit,qui erat à Septembri anni vicesimioctaui, vſque ad Septembrē anni vicesiminoni,ſuprà Chriſti nati maioris numeri annos mille quingētos. Quo tempore quū Eraſmus Roterodamus in ea vrbe viueret,(etiamſi ob tumultuantem rempub.poſtea inde Friburgū Briſgoæ ſe cōferret) multi quotidie docti homines ac ſtudioſi adoleſcentes,ex Italia & Gallia,aliiſque regionibus ad illum & videndū & ſalutandū affluebant. quos etiam vt mihi familiares facerem,ex illius & aliorum doctorum hominum Baſilienſiū ciuium familiaritate contingebat.Inter hos autem non poſtremus I.Heruagius fuit,qui defuncto Frobenio, & in toro matrimoniali & in officina ſucceſſit, & poſtea multos bonos authores,& nunc Paulū hunc typis excudit.Ex illo porro tēpore reprobatis ac reiectis medicis illis barbaris,quos per totos nouē annos ſequutus eram,totum me ad Græcam medicinam cōtuli, Græciſque medicis me totum addixi, quos & ſequor, & ad quorū imitationem medicinam exerceo : & iam per vigintiſex annos Germaniæ noſtræ perſuadere perſeuero,hos eſſe veros medicos & rectos artis medicæ authores, ipſorum maximè lingua legendos ac ſequendos. Et vt non eſſet quod quererentur aliqui vel de Græcæ linguæ ignorantia, aut horum authorum difficultate,conatus ſum Græcos illos medicos facere Latinos,non obſcura & perplexa, ſed lucida & explicata vſus illorum in Latinam linguam tranſlatione. Extat itaque Hippocrates noſter Latinus,magnæ doctrinæ,ingentis vtilitatis,immēſæ difficultatis opus,ſupra duo millia annorum ab omnibus in Latina lingua deſideratū, & à nullo vnquam feliciter ante nos tentatum.Extat Galenus totus magna ex parte per nos Latinè loquens,& reliquis aliorum trāſlationibus noſtra opera caſtigatis.Extat Aëtius,qui totam medicinam ſedecim libris includere conatus eſt. Prodibit breui noua noſtra Dioſcoridis tranſlatio, noſtris itidem emblematis illuſtrata. Nunc verò damus Paulum AEginetam, qui idem quod Aëtius, ſeptem libris efficere ſtudio habuit.Et ad hunc acceſſerunt noſtri dolabellarum libri ſeptem, quibus difficiles & obſcuros ac aſperos eorum librorum locos explicamus,illuſtramus ac dedolamus:non ad hunc alioqui authorem ſolum intelligendum conferentes,ſed etiam ad multos alios Græcorum medicorum locos. quemadmodum etiam antea commentarios medicos in Galeni quidem libros κτ' τόπους conſcripſimus,ſed quos ad omnem veterem Græcam & Latinam medicinam rectius intelligendam vtiliſſimos eſſe iudicamus. Hæc ad te Michael Meienburge publica hac præfatione recenſere viſum fuit,non in aliquam gloriationis ſpeciem,ſed vt ſtudiorum meorum ratio omnibus conſtaret,& quòd nihil opis aut operæ omiſerim vt recti ac veri veteres medici in lucem reuocarentur, barbara ac corrupta medicina exularet:& in ſumma vt(quantum in me eſſet) rebus mortalium iuuandis,ſanitati conſeruandæ,morbis depellendis, amplus ac ſpatioſus campus aperiretur, qui ſanè in relatis authoribus verſari volentibus, vndiquaque amœniſſimus comperietur. At verò quid his præſtandis effecerimus,nulli iactamus. Per omnem fere Europam diſperſis his authoribus, nuſquam deſunt qui optimam veterem medicinam expaſſis vlnis excipiant,& omni ſtudio proſequantur: ſed obſurduerunt tamen magna ex parte publicæ ſcholæ, nec ſana conſilia admittunt, ſed antiquam ſuam cantilenam canunt, & cum Gryllo grunnire & in luto ſe volutare malunt quàm priſtina forma exuta, homines puritati ac recti amantes conſpici. Sunt rurſus alii qui Græcos medicinæ authores & ipſi recipiunt,& recipiendos cenſent, & vt recipiantur,etiam ſuam operam ſtrenuè nauant:ſed Arabum medicorū iugum, velut ad quod aſſueuerunt (vt ego quidē arbitror)excutere non audēt.Quibus ſanè precor vt inæquali illo partim Græco,partim Arabico iugo ſe minus grauari ſentiant: verùm iis qui nos ſequi volent, ſatis erit Græci iugi onere premi, aut potius ſuauitatem eius experiri, & ſub optimis artis magiſtris eò eniti vt exhauſti laboris iucundiſſimi fructus ipſis contingant,qui ſunt ſanitatis tutela,& morborum medela.Hos enim fructus longè iucundiſſimos proferunt nobis Græci illi medici ſcriptores,vt apud nullos alios quærere,nec aliunde deſiderare ſit opus.Et alioqui præſtabilius eſt de fontibus haurire quàm de riuis, etiamſi inde deriuentur.Ad horum medicorum præſcriptum reformata velim pharmacopolia Europea, & quoquouerſum ſe latiſſimè Romanum imperium extendit. Nam quod de bello dicitur,Multa ſunt in bello inania,id multo verius de noſtri ſeculi officinis medicamētariis dici meretur, Multa ſunt in pharmacopoliis inania. Et vt nihil dicam de iis ſiue ſimplicibus ſiue compoſitis medicamentis quæ tempore exoleuerunt,& præ ætate vires ſuas amiſerunt,neque de iis quæ falſa pro veris agnita vſurpantur, neque de iis quæ quum vera ſint & rectè ſe habeant, aut non rite parantur,aut non prout debent in vſum veniunt: tot ſyruporum ac iuleporum barbaris nominibus appellatorum inutilis oneroſáque turba, tot aquarum,per fornacis vim de ſimplicibus medicamentis extortarum,rudis indigeſtáque moles pharmacopolia tenet, quæ non alio quàm calonū ac lixarū impedimētorúmque bellicorū loco haberi meretur:quū Hippocrati ptiſſana, cū familiaribus naturæ humanæ potionibus,vino,aqua,aqua mulſa,aceto mulſo,ſuffecerit,velut iuſtus exercitus, ad omnes morbos acutos expugnandos. Ad Hippocraticum itaque præſcriptum, velut ad Polycleti regulam, reformanda omnia illa ac vſurpanda eſſent, neque vlterius progrediendum quàm in quantum Galenus & reliqui,quos dixi,Græci medici nobis præuios ſe exhibuiſſent.Neque enim dubium alicui eſſe debet,Græcos medicos Hippocratis verbis perſuaſos,vt modum non ita nimium excederent,ſe continuiſſe, & contrà, Arabas ac Mauros iiſdē ver-

bis inductos, latius euagatos esse, & tot variarum potionum & aquarum destillatarum formas excogitasse ac inuexisse. Verba Hippocratis ex libro de ratione victus in morbis acutis, postquã de suprà relatis docuit, hæc sunt, Cæterùm de reliquis potibus, qualis est hordeacea aqua, & qui ex herbis fiunt, & qui ex vua passa, & vuarum expressarum retrimentis, & ex tritico & cnico, & myrti baccis, & malo Punico, & de aliis, vbi alicuius ipsorum vsus contigerit, scribetur circa ipsum morbum, quemadmodum etiam de aliis compositis medicamentis. Atque hæc non sub præcipientis (neque enim tantum mihi sumo) sed sub monentis persona, à me dicta accipi volo: vt ii qui memoratis pharmacis vti volent, diligenter expendant quos sequantur, & quibus in morbis & in quibus corporibus ac temporibus ea propinent, & cautissimè circa multiplicem eorum vsum se gerant. At verò sicut in pharmacopoliis multa sunt inania, ita magna fiducia quidam nostra ætate per annos iam plus minus quinquaginta, ad vnius medicamenti vsum se contulerunt: & primùm quidem aduersus vnum quendam, variarum tamen specierum morbum, nouum creditum, & Gallicum appellatum, quem ego veterẽ esse, & λειχήνων nomine Græcis venire, & apud Plinium & apud Galenum mentagram appellari non dubito: postea verò in communi aduersus omnes, ita tamen vt alii aliorum purgantium & digerentium ac vires corroborantium medicamentorum vsum, ad vnius illius primùm per se vsurpati, ligni Guaiaci appellati, & ebeni generis non malè iudicati, vsurpationem adiungerent. Atque ego sanè omnes qui hoc medicationis ductu vsi sunt medicos noui plures ex ægrotis ἄιδι περιάψαι quàm curasse ad integram sanitatem restitutos, siue hoc morbi malignitati, siue ægrotorum fato, siue medicorum imprudentiæ adscribi debet. nihil enim definio: sed vt hinc nouorum & incognitorum medicamentorum (nisi quatenus felix iterum atque iterum facta experientia docuit) vsus periculum cognoscatur, in medium adduco. Item profectò nouitatis studium nuper adeò etiam radicis Chinæ vsum inuexit: radicis quidem nec admodum nobilis, nec satis cognitæ, sed cui tamen aliqui non paruum quid amplius tribuũt in omnibus morbis curandis quàm ipsi ligno Guaiace. Sed quem in talibus exoticis inuehendis sperabimus finem, si ita procedet nouarum rerum experiendarum libido? quæ recens etiam spartam parillam ex India apportauit, cuius stirpis item vt superiorum decoctum, omnia morborum genera, & in primis Gallicum, sanare creditur. Ego certè vt nihil temere affirmandum, neque quicquam leuiter contemnendum puto, iuxta id quod Hippocrates dixit, μηδὲν εἰκῆ, μηδὲν ὑπερορᾶν: ita illud quod idem circa morbos exercere iubet, cautissimè obseruandum duco. ἀσκεῖν, inquit, περὶ τὰ νουσήματα δύο, ὠφελέειν, ἢ μὴ βλάπτειν: maximè quum compertum sit, quædam etiam præsenti sua commoditate, longum in posterum ac grauius malũ inducere. Proinde Græcos medicos, velut optimos & cautissimos magistros, & maximè admiror, & libentissimè (dicam etiam felicissimè) sequor, & aliis sequendos esse iudico. Et hac de causa post illos suprà relatos, etiam Paulum AEginetam ad Latinos trãscribendum ac publicandum duxi, velut veræ ac sanæ medicinæ certissimum exemplum. Hunc autem authorem peculiariter tibi, compater charissime, dicare volui, tum ob præceptionum in ipso breuitatem, tum ob totius operis non onerosam adeò molem, vt tibi familiaris & in multo vsu esse possit: id quod neutiquã in istis maximè occupationibus tibi negligẽdum esse nosti, ex Hippocrate edoctus, qui dicit, Virum prudentem, ratione apud se inita, quòd maximi pretii res est hominibus sanitas, nosse cõuenit quomodo ex sua ipsius intelligẽtia in morbis vtilitatem capiat. Nosse autem conuenit ea quæ à medicis & dicuntur, & adhibentur corpori suo, eáque diiudicare posse. Et quanquam mox in eodem loco, libri περὶ παθῶν principio, subiiciat, Atque hæc singula hactenus nosse satis est, quatenus idiotæ contingere potest: tamen tibi in literis, sapientiæ ac eloquentiæ studio tantam claritudinem adepto, non hactenus nosse, satis esse debet aut potest, sed pro eo amore quo recta & hæc nostra studia colis, longè altius ad sanitatis tuæ curam te immittes. Sed stultum sit me præscribere modum ei qui iam multis annis à prima adolescentia, in maximis rebus ad consilium adhibitus sit, vt in te ac prudentia tua plurimum situm esse omnibus constet, quò patriis regionibus pax, religioni concordia, & Germaniæ tranquillitas contingat. Hoc itaque vt (felicem successum Deo Optimo Maximo largiente) efficias, vel ego maximè omnibus votis expecto. Nihil enim libentius in hac ingrauescente ætate videã quàm vt virtuti & rectis studiis suus honor, pietati ac religioni suus cultus restituatur: bonis rectè factorum præmia, improbis contraria cõtingant. Ad quas res omnes his turbulentissimis tẽporibus miserrimè afflictas ac intercisas, aliquando (&, vt speramus, breui) reparandas, tu plurimum cõferre posse & collaturus esse crederis. Neque enim sine his duabus rebus, præmio videlicet & pœna, respublica in integro statu cõtineri potest. Et sicut Plato dixit extremũ iniustitiæ terminum esse si, qui iustus non sit, pro iusto habeatur: ita extremus impietatis & malitiæ terminus est haberi aliquem pium & bonum, qui talis non sit. Quod verò ad me attinet, vt non dubito quin hoc meũ officium tibi hunc meum laborem inscribendi ac dicandi, gratum tibi sit futurum, ita mihi satis est si vicissim intellexero, memoriam nominis nostri esse apud te integram, cui vt à prima nostra mutua cognitione semper, sic nunc ita turbatis rebus vel maximè, rectè probari cupio. Vale. Zuiccauii, Calend. April. M. D. LV.

PAVLI AEGINETAE IN SVVM OPVS PRAEFATIO.

NON sanè quòd à veteribus quid circa artis tractationem prætermissum sit, ad huius operis compositionem perueni, sed compendiariæ doctrinæ gratia. Vice versa enim ab illis quidem rectè ac citra defectum omnia elaborata sunt: recẽtiores verò, supra hoc quòd neque omnino ipsos attingere student, etiam garrulitatem ipsorum damnant. Qua de causa ad hoc opus adornandum progressus sum, quòd iis qui ipsum, velut par est, habere volent, commentarii ac monumenti vsum exhibebit, mihi verò exercitationis loco fuerit. Absurdum enim est, rhetoras compendiariis iudicialibus libellis ad profectionem paratis vti, in quibus vniuersarum legum summæ continentur ad vsum expositæ: nos verò tales negligere, & quidem quum illi non ad modicum solùm, sed longum etiam tempus, considerationem differre possint, nos autem nunquam, aut valde raró, eiusmodi facultatem habeamus. nam necessitas in quibusdam morbis sæpenumero solicitudinem requirit neutiquam differendam. Quapropter rectè Hippocrates temporis occasionem præcipitem pronunciauit. Illos equidem in solis fere vrbibus negotiorum vsus vrget, in quibus etiam librorum luculenta adest copia: at medicis non solùm in vrbibus aut agris, aut desertis quibusdam regionibus, sed etiam in mari sæpe, in ipsis nauibus, repentina morborum necessitas ingruit, in quibus dilatio mortem aut omnino periculum extremum inducit. Cæterùm omnem medendi methodum, aut omnem particularem materiam memoria tenere difficillimũ est, aut etiam omnino impossibile. Quare hoc compendium ex veteribus collectum confeci. neque enim meas fœturas in ipso proposui, paucis quibusdam exceptis, quæ inter artis opera & vidi & experientia cognoui. Verùm in pluribus præclaris versatus, & maximè in Oribasio, (qui & ipse totum librum in quo omnem tuendæ sanitatis rationem tradidit, instar florum aliunde decerpsit. nam post Galenum & adhuc iuniores fuit) optima ex his delegi, nullo (quantũ eius fieri potuit) morbo prætermisso. Etenim Oribasii opus illud in septuaginta libros distinctum, omnem artis doctrinam in se continet. At non facilè parabile est tantæ molis opus, ad multos adeò versus extentum. Epitome verò compendio omnia huius tractans, ad filium Eustathiũ scripta, multos morbos penitus non habet, & reliquorũ tractationẽ imperfectãcõtinet, ita vt iam causæ, iã cognitionis signa, quandoque etiam sufficiens curatio desit, itémque alia quæ mentionẽ fui fieri postulant. At verò præsens nostrum scriptum, & signa, & causas, & curationes omnium morborum similarium, instrumẽtalium, & eorum qui in vnionis solutione considerantur, comprehendit, non modò summatim, sed etiam diffusè, prout res ipsa exigit. Et ante horum aggressionem, totam tuendæ sanitatis ex victu rationem exposuimus. Postremum verò librum de medicamentis tum simplicibus tum compositis conscripsimus.

QVÆ IN VII. TOTIVS OPERIS LIBRIS CONTINEANTVR.

IN primo omnem tuendæ sanitatis comperies doctrinam, & affectionum ætatibus, temporibus, temperamentis, & quibusdam aliis peculiarium præseruationem ac correctionem, & alimentorum omnium vires ac vsus per capita expositos.

In secundo febrium omnium doctrina habetur, præmissis iis quæ ad ipsam conferunt, nempe ex recrementis, & diebus iudicatoriis & aliis signis, subiectis item symptomatis ad febres consequentibus.

In tertio de affectionibus in locis consistentibus tractatur, initio à summo capite facto, ita vt ad summos pedes, vsque ad ipsos vngues deueniamus.

In quarto de affectibus extrinsecus corpus impetentibus, & velut in propatulo consistentibus, agitur, non quidem in certis sed in pluribus partibus: in quo etiam de lumbricis & dracunculis dicitur.

In quinto de venenum iaculantium plagis ac morsibus tractatur: in quo etiam de morsis à cane rabido, & aquæ formidinis affectu agitur. Item de morsis à cane non rabiente, & de morsis ab homine. Ibidem quoque de venenis, & auxiliaribus aduersus ea medicamentis habetur.

In sexto omnia ad chirurgiam pertinentia recẽsentur, tum circa carnem, (vbi & de telorum extractione agitur) tum circa ossa: in quibus etiam de fracturis & luxatis sermo habetur.

In septimo omnium medicamentorum vires continentur, primùm quidem simplicium, deinde verò compositorum, & præsertim eorum quorum in aliorum sex librorum decursu mentionem fecimus, maximè maiorum & compositionis appellationem adeptorum. Neque enim placuit nobis in illis sparsim omnes compositiones collocare, quò & doctrina minus perturbata esset, & vt quis vnam aliquam quærens, aut etiam plures ex nobilibus cõpositionibus, facilè reperiat. Ad finem verò quædam ad componenda medicamenta conducentia, & succedaneæ inter se species referuntur, ita vt totus liber in doctrinam de ponderibus ac mensuris absoluatur. Primum igitur librũ iam exordiemur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Liber I,

Iano Cornario medico physico interprete.

DE IIS QVAE ACCIDVNT PRAEGNANTIBUS, & quo victu vti debeant, Cap. I.

QVandoquidem ex iis quæ prægnātibus accidunt,hæc maximè ipſas diuexāt, humorum crudorū redundantia, aſſiduus vomitus,ſputatio, oris vētriculi morſus, & ciborum faſtidium,commodum ſanè fuerit ipſis conſilia præſcribere.Conueniunt itaque deambulationes, cibi non valde dulces, & vina fulua, odorata, quinquennia, & potus moderatus. Hæc enim omnia humorum crudorum redundantiæ & vomitus remedia ſunt. At medicamēti loco,polygonum herbam aqua coctam bibant, & anethū ſimiliter, & Ponticam radicem, quæ vernacula lingua rha vocatur. Hæc & poſt & ante cibum ſumant. Foris autem œnanthen, & balauſtium,& mali Punici florē,& ſmyrnii comam, & fœniculi ſemen,aut omnia hæc ſimul, aut prout miſcere volueris,cum palmulis & vino veteri, præcordio cataplaſmatis vice impones.Cæterùm oris ventriculi morſus alleuandi ſunt aquæ calidæ potu,& placida deābulatione, & præcordio molli lana intecto.Cibum verò auerſantes, ad variorum eduliorum & ad voluptatem paratorum, itémque amyli ſucci eſum,inhortari oportet. Hoc autem potius iis obtuleris quæ terram edere cupiūt, velut in pica appellata affectione contingere ſolet,quæ circa tertiū maximè fit imprægnationis menſem : eo quòd fœtus tū non poſſit totum id quod pro alimenti ratione ad vterū affertur cōſumere,nimirum imbecillior, ita vt ex hoc ipſo variæ in ſtomacho ſuperfluitates redundent.Vnde etiam varia & abſurda appetunt,velut carbones extinctos, & cimoliam terram, & alia multa. Hac enim de cauſa etiam appellationem hanc affectio ipſa adepta eſt, ob picæ animalis varietatem , aut quòd etiam illa ſæpe hac affectione corripitur. Commodant autem & labores , & longiores peregrinationes.Verùm quæ delicatè vitā degere conſueuit, ea,vbi prægnās eſt, repentinas motiones nō bene tolerat.Quin & acria aliquādo guſtare,& maximè ſinapi,commodum eſt cibum auerſanti. At verò ad pedum tumores præcipuum eſt anthyllidem aceto maceratam alligare,& braſſicæ folia in latum ſuperponere: & terram cimoliam cum aceto illinire,& alumen ſimiliter cum aceto.Bonum eſt etiam malorum Medicorum (quæ & citria appellantur) decocto ex aqua pedes lauare.

DE NVTRICE, Cap. II.

DEligenda eſt nutrix nullum morbum habens , neque anicula valde,neque iuuēcula.Sit autē natu minima, annorum vigintiquinque : natu maxima, trigintaquinque.Et habeat pectus magnū , & mămas magnas,& papillas neque cōniuētes , neque auerſas.Reliquū autē corpus neque pingue ſit valde, neque nimis tenue. Magnū verò cōmodū fuerit infanti ſi nutrix nō ita multo antè pepererit,& præſertim maſculū.Vitare porro debet nutrix valde ſiccantia,&ſalſa,& acria,& acerba,& acida, & amara vehemēter calefaciētia,& valde graueolētia:itémque inſigniter iucūdos odores, & cōdimenta,& alia acria.Abſtineat etiam nutrix à venere : & laboret per manus & humeros, & molam verſet,& texat.Et puerum vlnis geſtans circunferat,qui tamen iam ſit trimeſtris aut quadrimeſtris.

DE LACTE NVTRICIS, Cap. III.

LAc optimum eſt quod moderatum eſt craſſitudine, copia, colore,odore,ſapore.Commodum eſt etiam id quod pollicis vngui inſtillatum, dum ad lucem conſideratur, inflectendo vnguem, neque citò neque tardè defluit. Præſtat etiam ſic lac probare: Infundatur lac in vas vitreum,& coaguli moderata copia immittatur,ac digitis cōteratur:atque ita donec coaguletur dimittatur.ac deinde cōſideretur an caſei minus in ipſo ſit quàm ſeri.Tale A enim lac inutile eſt: contrarium verò,concoctu difficile. Optimum verò eſt id quod vtraque habet moderata.

QVOMODO VITIOSVM LAC CORRIGATUR, Cap. IIII.

LActis vitia hoc modo corrigere oportet. Si quidem craſſius fuerit,vomitu pituita extrahēda eſt: optimus autem eſt ab aceto mulſo.ſed & laboribus ante cibos attenuare oportet. Commoda ſanè hîc ſunt & origanum, & hyſſopum,& ſatureia,& ſcandix, & thymus, & raphani B modicum,& ſalſamentum vetus,cum aceto mulſo.Si verò acrius fuerit ac tenuius lac,à multis laboribus nutricē leuare oportet, & ſorbitionibus ac carnibus porcinis nutrire: & ſapam bibēdā dare,ac vinum dulce.At ſi lac imminuatur , ſorbitiones exhibēdæ ſunt , ac largior victus, & vinum dulce dandum,& pectus ac mammæ confricādæ.His verò etiam cucurbita medicinalis affixa commoda exiſtit. Cæterùm quòd medicamēta ad lactis generationem efficacia ſint noui,non tamen aſſiduum ipſorum vſum probo. violentius enim colliquant.Sunt autem,fœ- C niculi radix & ſemen in ptiſſana cocta : & cytiſi folia in vino nigro,aut ptiſſana:& melanthiū in paſſo, & anethū, & paſtinacæ radix ac ſemen. Oportet autem calida aqua prius rigata,ita exhibere. Omne verò vitioſum lac, ſiue craſſum fuerit,ſiue acre,& graueolens,vbi nutrix prius id emulſerit, ita puerum admoneat:neque vnquam acre ieiuno exhibeat. verùm graueolentias & vinum odoratum & cibus iucundus corrigere poterit.De lacte verò in caſeum coagulato , in tractatione de mammis libro tertio dicetur.

D EDVCATIO PVERI, Cap. V.

PRimum alimentum recens nato infanti mel exhibere oportet: poſtea verò lac præbere bis in die,aut ad ſummū ter.Quum autē & ipſe prōptus fuerit ad accipiēdum,& ſpem exhibuerit concoctionis , tunc iam etiam cibus dandus eſt qui non repleat.Si verò nobis non animaduertentibus repleti fuerint,ſomnolētiores ſtatim & ſegniores fiūt,& tumor in vētre adeſt & flatus , & vrinæ ſunt aquoſiores.Ex quibus ſignis repletione deprehēſa, nutrix nihil exhibere debet, donec fuerit conſumpta. E Sufficit autem bienniū lacte nutrire. Deinde ad cibos tranſgredi.

DE PVSTVLIS PVERO ERVMPENTIBUS, Cap. VI.

QVæ circa cutem puero erumpunt,primùm quidem patienter ferre oportet : vbi verò probè omnino eruperint, tunc iam curare,ita vt ad lauacra nutrix immittat myrtum,aut lentiſcum aut roſas: deinde roſaceo aut lentiſcino vtatur,& cerato cum ceruſa.Sed & nitro mol- F lius extergat.nam fortiora non feret. Optimum eſt etiā nutricem dulciore victus modo vti. Optimum item eſt & puerum ita nutriri vt neque ipſum nimis impleat, neque rurſus valde famem ferre ſinat .Quòd ſi aluus puero ſupprimatur,mel ad cibū affuſum ſimul coquito:ſi verò neque ſic obediat,terebinthinā ad ciceris magnitudinē adiicito. At ſi liquidior fuerit aluus,milium maximè offerendum eſt.

DE TVSSI ET GRAVEDINE PVERI, Cap. VII.

G SI quando tuſſis aut grauedo puerum vexet, mellis illitiones adhibeantur. Oportet itaque ipſam,vbi multa calida aqua lauit,caput quoque multo melle illinere:deinde linguā leniter digito comprimere. multam enim pituitam vomet.

DE PRVRITV, Cap. VIII.

SIquis pruritus puerum infeſtarit, fomento vtendum eſt & vnctione larga ex oleo cocto, modica cera in ipſo eliquata.

DE DENTITIONE, Cap. IX.

DEntiunt quidem pueri circa septimũ mensem: contingunt autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum & tendinum, & aliquando conuulsiones. tunc igitur nihil puero exhibendum est quod mansu opus habeat. Digito verò gingiuæ assiduè in lauacro cõtrectẽtur, ac molliantur adipe gallinaceo, aut cerebro leporino. Prominentibus autem iam dentibus, delicatarũ mollium lanarum circuniectu vtendum est, ad collum, caput & maxillas, ita vt eædem ex oleo dulci calido irrigentur, & oleum quoque auditoriis meatibus instilletur. Tunc verò etiam victus luculentior puero dandus est, idémque calida lauandus. Et si quidem alui profluuiũ habuerit, conãdum est vt venter epithematis impositis adstringatur quæ maximè sistũt: cumino lanæ insperso, aut aniso, aut apio. Bonum est & rosarum semen admiscere, & in summa, calidè reficcare. Si verò nihil deorsum subeat, melle in glandulam efformato aluus leniter irritetur: aut calamintha trita cum melle illinatur. At verò conuulsionibus puerorũ maximè auxiliari videtur heliotropiũ, si in aqua coquatur, & puer in hac lauetur. Prodest etiam irino, aut Cyprino, aut Sicyonio oleo vti, & in summa, calefacere. Quando verò emergentibus dentibus & digitos mordet & vulnerat, bonũ fuerit iridis radicẽ rasam & nõ valde siccã ore continere. Hoc etiã vlceribus auxiliatur. Prodest & butyrũ cum melle illitum. Gingiuarum autẽ pruritus salsamenti veteris caro sedat.

DE APHTHA VLCERE, Cap. X.

FIt & vlcus puero quod aphtha appellatur, modò subalbidum, modò subrubrum, quandoque nigrum, veluti crusta, quod pessimũ est, & maximè lethale. Auxiliatur autem iris cum melle, & si siccã inflare velis. Item rosarum folia tusa, & flos rosarum, & crocus, & myrrhæ parum, & galla, & thus, & thuris cortex, & simul singulatimque melle excepta. Post hæc aqua mulsa, & mali Punici dulcis succus.

AD FEMORVM INTERTRIGINES, Cap. XI.

FEmorũ intertrigines myrto arida, & rosis, & cypero inspergito.

AD AVRIVM HVMIDITATES, Cap. XII.

AVrium humiditates siccat lana alumine imbuta indita: aut vinum mulsum, aut vinum vetus instillatũ, aut crocus cum vino tritus.

DE SIRIASI, Cap. XIII.

SIriasis est inflammatio partium circa cerebrum & mẽbranas ipsius. Consequitur ad hanc sincipitis cauitas, itémque oculorum, cũ pauore ac siccitate corporis. Auxiliatur autem ipsis luteum oui cum rosaceo impositum sincipiti ad modũ lanæ cõuolutæ, ita vt frequẽter alteretur. ALIVD ad siriases. Folia heliotropii scorpiuri appellati, sincipiti imponito. Item cucurbitæ ramenta, & cucumeris peponis pelliculam quæ eius carnem ambit. aut solani hortensis succum cum rosaceo.

VICTVS INFANTIVM ET RELIQVArum ætatum, vsque ad inclinatam, Cap. XIIII.

INfantes & à lacte amotos, in remissione ac hilaritate sinere oportet: exercitia verò & alimenta leuiter exhibere. A sexto autẽ & septimo anno, & pueros & puellas literatoribus lenibus ac humanis tradere oportet. hi enim cum remissione ac gaudio docent. at animi remissio ad bonam corporis nutritionem multum confert. Duodecimum annum egressos pueros, ad grammaticos iam ire ac geometras, & corpus exercere necesse est. Verùm à decimoquarto vsque ad tres annorum septenarios, cõuenit exercitiũ in disciplinis, & in philosophicis doctrinis instructio. Sed & exercitationes plures assumere conuenit, propter corporis robur: quo & anima & corpore laborantes, ab impetu in venerem impediantur. In his etiam vinum contrahendum est. Cæterùm in vigore ætatis, victus perfectus & animæ & corporis cõuenit. quapropter exercitiis omnibus vtendum est, maximè iis quibus quisque assuetus est, & alimentis sufficienter ac probè alentibus. At in declinante ætate, victus & animæ & corporis remissus congruit. Nam & exercitia

A qualiacunque fuerint, pro horũ ratione subtrahẽda sunt, & alimenta sensim contrahenda, quum habitus ipsorum frigiditatis principium accipiat.

DE FRICTIONE PRAEPARATORIA, Cap. XV.

ANte exercitia corpus moderatè calefacere oportet frictione per lintea facta. Deinde per oleum fricãdum est nudis manibus, donec probè caluerit & mollitum fuerit corpus, & florido rubore rubuerit, & ad tumorem perductum fuerit.

B DE EXERCITIIS, Cap. XVI.

EXercitium est motus vehemẽs: vehementiæ terminus est, respirationis mutatio ad densitudinem. Exercitia verò præparant partes instrumentales, vt ne facilè offendi possint, & robustas ad actiones efficiunt. Faciũt etiam alimenti attractionem fortiorem, & alterationem promptiorem, & nutritionem meliorẽ, propter exorientem caliditatem. Expurgãt quoque meatus, & superfluitates euacuant, propter fortem spiritus motum. Quãdoquidem igitur distributioni alimenti opitulãtur, non oportet crudorum ac incoctorum neque ciborum neque humorum copiam, aut in ventre aut in venis contineri. Periculũ enim est ne ad omnes corporis partes attrahãtur priusquam concocti commodi fiant. Clarũ itaque est etiam ante cibos exercitia assumi debere. Verùm notæ opportuni exercitiis temporis ex vrinarũ colore colliguntur. Nam quæ aquosa est, incoctum adhuc significat distributum ex ventre humorem: fulua verò & biliosa, iamdiu concoctum esse: moderatè autem pallida, recens factæ concoctionis signum est. Tunc igitur ad exercitia ducere oportet, & vesicæ & vẽtris recremẽtis prius deiectis.

DE EXERCITIORVM SPECIEBVS, Cap. XVII.

OMnibus exercitiis commune hoc est quòd caliditatis augmentũ animantibus ex seipsis efficiunt: proprium verò in singulis speciebus inest. Etenim validum exercitium, hoc est violentum, musculos ac neruos ad robur præparat. Talia autẽ sunt, fodere, & maximo onere sublato, aut in eodem loco manere, aut paululum progredi, ac velut deambulare. Huius generis sunt, & per funem manibus ac pedibus nitendo ascendere, & plurima alia huiusmodi. At verò velocia, sine robore ac violentia sunt: talia sunt, cursus, & vmbratilis pugna, & summis manibus decertatio, & per follem, & per magnã ac paruã pila exercitiũ. Cõpositũ autem fit ex valido ac veloci. nã quæ exercitia valida sunt, iis velut vehementibus vti quis poterit, si veloces motus addat. Præterea exercitia alia lumbos magis quàm manus aut crura exercent: alia spinam, aut thoracem solum, aut pulmonem. Exercere autem oportet quandiu ad tumorem corpus attollitur, & floridũ existit: & quandiu motus prompti & æquales ac concinni fiunt. In hoc autem & sudorem calidum videbis vapore admixto. Tunc verò primùm desinere oportet vbi vnũ ex relatis fuerit alteratũ, veluti, verbi causa, si corporis tumor cõtrahi videatur, statim quiescẽdũ est: similiter si coloris floriditas marcescat, cessandum est. Quin & si motus omnino remittere videantur, statim cessandum est: & si circa sudorem mutatio aliqua fiat aut in copia, aut in qualitate. Si enim minor aut frigidior fiat, cessare oportet, oleóque circunfuso de cætero recurare: deinde recuratoria frictione vti, velut pædotribæ facere solent.

DE FRICTIONVM SPECIEBVS, Cap. XVIII.

FRictio dura, densare, mollis soluere potest. Quare corpora vltra modum exoluta, duriter fricãda sunt, adstricta verò, molliter. Si verò moderato corpore quis prædirus sit, clarũ est quòd neque molliter, neq; durè fricandus is sit, sed, quantũ eius fieri potest, excessibus vtrisque vitatis. Etenim multa & dura frictio, corporis tumorem deprimit: modica autem & mollis, vice versa in tumorẽ eleuat. At verò tres differentiæ frictionum secundum quantitatem, tribus differentiis secundũ qualitatem cõplicatæ, coniugationes nouem efficiunt, velut subiectum est. nam vna secundum quantitatem, multa videlicet, trã

bus secundum qualitatem complicata, duræ dico & molli & moderatæ in duritia, tres differentias facit: & rursus modica, iisdem tribus complicata, alias tres. Moderata A verò in quantitate, iisdem tribus complicata, alias tres: velut subiecta tabula ostendit.

QVANTITAS.		QVALITAS.
Multa	&	Dura
Multa		Mollis
Multa		Moderata
Modica	&	Dura
Modica		Mollis
Modica		Moderata
Moderata	&	Dura
Moderata		Mollis
Moderata		Moderata

DE VOCIS EXERCITIO, Cap. XIX.

INter vocis exercitia, iucunda ac concinna modulatio nihil ad sanitatem conducit: verùm grauiorum vocum sonus vtilis est. quare in hoc se exercere oportet. Sic enim plurimus aer in respiratione in corpus tractus & thoracem & ventrem diducit, & meatus totius corporis dilatat ac disparat. B Quapropter in ipsis lectionibus, redundantium humorum excretiones facit, iis quidē qui maiore contentione legunt, magis, & per sudores: iis verò qui lenius contendunt, per occultam de tota corporis mole contingentem trāspirationem. Contingit enim vt propter attenuationē, multarum superfluitatū quæ screatu reiiciuntur, & sputorum, & muci, & pituitæ excretio ac consumptio fiat. Proinde iis qui caliditate opus habent propter frigiditatem, quódnam aliud commodius auxilium contingere posset quàm actio illa in trāspiratione? C Quare sæpe legere oportet, toto corpore remisso, & carne diffusa, ita vt deindustria arteriam ac reliquos spiritus transitus ad raritatem disparemus, & grauiores voces sonemus. Vtendum est autem vocis exercitiis & actionibus neque temere, neque inconsideratè: imò neque quū prauis ac corruptis pleni sumus humoribus, neque in magnis & manifestis stomachi cruditatibus, ad vocis exercitium deueniendum est, vt ne maior distributio corruptorū humorum ac vaporum in corpus fiat.

DE LASSITVDINIBVS EX EXERcitiis, Cap. XX.

D LAssitudo vlcerosa ex recrementorum tenuium simúlque acrium copia fit: tensiua verò nullum quidem memorabile recrementum corporibus incumbere indicat, verùm circa musculos & neruos affectio quædā contingit, in qua tendi sibi videntur. Inflammatiua verò lassitudo, in qua velut contusas aut inflāmatas sentimus partes, tunc accidere solet quum excalfacti musculi aliquid de circunfusis sibi superfluis recrementis attraxerint. Est & alia affectio quarta, cui⁹ generatio ex eo est quòd musculi vltra quàm conuenit siccantur, adeò vt denudatum E corpus appareat squalidum ac contractum, & ad motus pigrum. Curationem porro vlcerosa lassitudo habet, recrementorum discutionem, permultam ac mollem frictionem cum oleo multo, quod nullam adstrictionem habet. Altera lassitudo tensiua scopum curationis habet laxationem. Laxatur autem id quod distentū est, frictione modica simúlque molli, cum oleo velut ex sole calenti, requie item ac omni quiete, & balneis temperatis, & diutiore in aqua calida mora. quare si etiā bis aut ter F ipsum laueris, plus profeceris. Tertia lassitudo inflammatiua tres curationis scopos habet, superflui euacuationē, distenti laxationem, & inflammationis refrigerationem. Oleum itaque multum tepidum, & mollissimæ frictiones, & in temperatis aquis longissima mora, tales lassitudines sanant: sic autem & quies multa, & vnctiones assiduæ. Quarta affectio in prima quidē die nihil diuersum à prioribus postulat, præterquam calidiorem aquam, vt leniter cutē constringat: in secunda verò die exercitio recuratorio opus habet. Exiliant autē statim in balneis in frigidæ aquæ solia. Omnes porro lassati boni succi cibo opus habent. G

DE CVTIS ADSTRICTIONE, Cap. XXI.

ADstrictio fit aut ex obturatione, aut ex densatione meatuum. Et obturatio quidem fit ob copiam aut crassitudinē crudorum & incoctorum humorum: densatio verò, aut per frigefacientia, aut adstringētia, aut siccantia. Statim autem cognoscitur vbi se exuerint, ex decoloratione alba, vnà cum duritia ac densitate corporis: in ipsa verò exercitatione, ex eo quòd difficulter calescunt. Curatio huius affectionis est calefactio. itaque assiduis exercitiis vtendum est, & balneis calidioribus: mora verò in frigido solio non sit diuturna, neque ipsa aqua valde frigida sit. Vbi autem se induere volent, ex aliquo moderatè calefaciente vngantur, veluti oleo dulci ac tenuium partium. At verò densitates cutis satis sanat oleum anethinum, præsertim si viride fuerit anethum: itémque oleum ex populo nigra.

DE LASSITVDINIBVS SPONtaneis, Cap. XXII.

QVandoquidem ob acrium recrementorum vitium vlcerosa fit lassitudo, si quidem omnino modicus fuerit vitiatus humor, exercitiū sufficiet recuratorium: si verò maior & per profundum, talem non amplius ad exercitium ducemus, neque omnino ad vllum motum: verùm quiescere ac dormire iussum, per totam diem in abstinentia cibi conseruabimus: deinde ad vesperā pinguiter vncto, & temperata calida loto, cibum boni succi ac sorbilem modicum dabimus: & neque à vino ipsos prohibebimus. vinū enim semicrudos humores, siquid aliud, coquit. Si igitur ex relatis sedatum fuerit symptoma, ad consueta munia obeunda pro ratione homo reducatur: si verò etiam postera die adhuc permāserit, de fortiore auxilio iam considerandum est. Nam si vires fuerint robustæ, ex duobus alterum, aut venā secare aut purgare conuenit, discrimine facto vtro magis auxilio opus habeat: si verò vires debiles fuerint, vena quidem nequaquam secanda est, sed purgatio moderatè facienda. Si verò crudi humores multi fuerint, neque vena secetur, neque purgetur, neque exerceatur: imò neque omnino moueatur, neque lauetur, verùm in omni quiete seruetur, & edulia & potiones ac pharmaca exhibeantur attenuātia, & secantia, citra minifestam calefactionem. Victus itaque sit ex aceto mulso, ita vt aliquando etiam parū ptisanæ & aquæ mulsæ exhibeamus. Quando verò etiā præcordium omnibus talibus eleuatum est & inflatum, & facilè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit aliquid piperis cum alimento dare. Melius etiam fuerit diospolitico vti medicamento, & simplici illo ex tribus piperis generibus cōposito. Sed & acetū mulsum cōmodissimū ipsis est. Potu verò vtatur fauorum cremore cocto, maximè vbi exacuerit, & vinis leniter acidis, & eduliis attenuantibus citra calefactionem: qualis est & capparis si ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo sumatur. At verò tēsiua lassitudo, vbi citra exercitia oboritur, multitudinem indicat solidas animalis partes distendentem. Clarum autem est, si sanguinis fuerit multitudo, optimū esse aut venam secare, aut malleolos scarificare. Cæterùm inflammatiua spontanea lassitudo, neque paucarum horarum tarditatē sustinet, nedū duorū aut trium dierum.

Statim enim febrem inducit vehementiſſimam, ſi non quis præoccupauerit ſanguinem detrahendo. Præſtat autem, ſi id fieri poſſit, bis detrahere vna die, priore vice ita euacuando vt ne in animi deliquiũ incidat homo: ſecunda verò vice neque animi deliquium vereri conuenit. At ſi vena iis ſecta nõ fuerit, bona fortuna ita affecti opus habent vt ſeruentur.

VICTVS SENVM, Cap. XXIII.

SEnectus ſicca eſt & frigida: correctio verò eius fit per calefacientia, ac humectantia vnà cum calefacientibus. Oportet autem & fricare citra laſſitudinem: cibum autem dare debilioribus ter in die, circa horam tertiam parum panis cum melle Attico: & poſtea hora ſeptima, vbi defricti, & exercitiis conuenientibus ſenectuti exercitati, & loti fuerint, primùm exhibere quæ aluum molliunt, deinde piſces aut auiculas, poſtea in cœna ea quæ optimi ſucci ſunt & ægrè corrumpuntur. Nec verò prohibeo, vinis ex melle præparatis vti, & maximè in iis ſenib⁹ in quibus ſuſpicio aliqua eſt generationis calculorũ in renibus, aut etiam podagræ: tunc verò in ipſum iniiciendũ eſt petroſelinum. Si verò quandoque pituita in ventre generata, de neceſſitate deligamus aliqua illam ſecantia, ſtatim ad humectantem victum tranſire oportet: dandæ verò ſunt ipſis etiam maturæ ficus ante reliquum cibum: in hyeme autem caricæ, ſi nullum ſymptoma circa dextrum præcordium ſentiatur. Quandoquidem verò ſeroſa ac pituitoſa recrementa circa ſenum corpus coaceruantur, mictionem quotidie promouere oportet, & ventrem ſubducere, maximè per oleum abſorptum ante cibos. Clarum autem eſt quòd omnia oleracea ante cibos edere oportet ex oleo & garo: itémque oliuas, ex muria, & damaſcena. At aluo amplius ſuppreſſa, etiam mercurialis ſatis eſt efficax & cnicus. facit & terebinthina: de hac autem quandoque nucis Ponticæ magnitudinem ſumere oportet, quãdoque duarum aut trium. Eſt & oleum per clyſterem infuſum aluo ſuppreſſæ commodiſſimum.

AD RVGOSVM CORPVS, Cap. XXIIII.

COrpus erugat erui farina, viti albæ admixta. ALIVD ſmegma quo frequenter corpus confricari debet. Ficus pingues vnà cum bryonia tundũtur, & farina erui, & ſepiæ teſtæ vſtæ adiiciuntur, atque hæc modico melle inſtillato excipiuntur.

VT IVCVNDVM ODOREM ſpiret corpus, Cap. XXV.

QVò verò iucundum odorem ſpiret corpus, ad idem vnguentum cupreſſi comam admiſcere oportet ſiccam tuſam, aut pini corticem. Verùm eius meminiſſe cõuenit vt manè poſt indutas veſtes parum caſiæ aut ſabinæ deguſtent.

VT RECALESCAT HABITVS, Cap. XXVI.

QVandoquidem verò etiam habitui opitulari oportet, medicamento defrictorio inſperſili feruefacien te in balneo dum lauatur, vtatur. Habeat autẽ id calamintham, ſampſuchum, hyſſopum, baccas lauri, rorem marinum, lapidem pyriten, ſalem, fæcem vini vſtam, nitrum & pumicem, ſingula pro ratione, & parum ſinapis, & ſtaphidis ſylueſtris, & grani Cnidii. Verùm à balneo acopo vtatur calefaciente, & bibat vinum fuluum vetus, & propoma ex vino mulſo, pipere & ruta, ac ſimilibus.

AD COLOREM VITIATVM, Cap. XXVII.

COrporis colorem vitiatum minuit vita hilaris, & cibus gratus, cui admiſcere oportet radiculas & porrũ, & viride cicer. Bonum autem colorem facit mali Punici dulcis ſuccus abſorptus: bonum eſt etiam oleum, cocta diutius in ipſo bryoniæ radice. hoc quoque corpus erugat. Cæterùm in medicamenta defrictoria admiſcere oportet paſtillos factos ex farina aliqua detergente, & ex bulbo narciſſi, & bryoniæ radice. Bonum colorem inducunt, ficui copia detur, amygdali amaræ & radix & fruct⁹, ſi in aqua coquãtur, atque hac quis pro balneo vtatur.

AD LIVORES, Cap. XXVIII.

LIuores oboriri in ſenibus prohibere oportet, cutem ipſorum craſſam faciendo, ita vt non facilè lædi poſſit, & habitum valde calidum reddendo. Quò verò citius decedant, ſale vtendum eſt in balneis ad denigratam partem: ſed & ſpongiis raphani aut abſinthii decocto imbutis, fouere prodeſt.

DENTIBVS PRAESERVANDIS, Cap. XXIX.

DEntes non diſcedẽt ſiquis hæc faciat: Vitare oportet primùm ciborũ corruptiones: vitare etiã aſſiduum vomitum: vitare quoque cibos qui dentibus non ſunt commodi, ficus ſiccas, & mel coctum, valde durum, & palmulas quæ ægrè teruntur, & omnia quæ glutinum habent, & quæ vix franguntur, adeò vt dentes commoueãt: & quæ dentibus ſtuporem inducunt, & perfrigida ac putrida omnia. Oportet etiam poſt cœnam, dentes perpurgare.

VT NE GRAVIS SIT AVDITVS, Cap. XXX.

VT ne grauis ſit auditus, primùm ſordes in meatu expurgare oportet: per temporis autem interuallum linamentum dropace intinctum in ipſum demittere, & ap preſſum extrahere. nam ſimul & meatus expurgatio fit, & ſimul auditus prouocatio. Poſtea lana ad erui magnitudinem obuoluta meatum ad diẽ obturato: & deinde, ea extracta, ad dies aliquot oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut adipe anſerino cum modico felle bubulo illinito. Rurſus autem tẽpore interpoſito, ſinapi & ficus terito, & factum ex iis collyrium, ad horas duas indito: & poſtea hocquidem eximito, infundito autem oleum in aſphodeli radicis cauitate feruefactum.

AD CALIGINEM OCVLORVM, Cap. XXXI.

VT ne caliginem habeant oculi, quum in aquam frigidam te immergis, diutius apertis ſuſpice: hinc enim robur viſui accedit. Nec verò lectionibus talem offendere oportet. Caueant autem à vino craſſo ac dulci, & cibis qui diutius ſupernè manent, & qui ægrè concoquũtur, & liquidam materiam generant lentam & craſſam, erucas item & porrum, & omnia quorum acrimonia ſurſum attollitur. Vitare etiam oportet decubitum ſupinũ diutiorem, & frigus, & ventos contrarios, & fumũ, & puluerem. Ipſis autem oculis aquam hoc modo factam quotidie inſtillare conuenit. Ad menſis & diei vnius ſpatium, fœniculum viride in vas fictile forinſecus pice oblitum mittito, & aquam pluuiatilem affundito, & poſtea exempto fœniculo, aquam repoſitam ſeruato, ac vtitor.

DE REPLETIONE, Cap. XXXII.

IN cibis maximè delinquitur circa repletionem. nam etiamſi ventriculus probè concoquat, venæ tamen nimium impletæ affliguntur, diſtenduntur, rumpuntur, obturantur, & flatu plenæ fiunt, & valde grauantur. Peſſimũ autem eſt in morbis, venarum repletionem eſſe: at ventris repletio quandoque ſurſum euacuat id quod redundat, quandoque deorſum per ſeceſſum: & in ſumma, debilior eſt repletione venarum. Et tamen neque hæc admittenda eſt: verùm ſiquis plura ingeſſerit, ſtatim vomere oportet. Periculum enim eſt ne facta concoctione impleat venas, & hoc magis ſiquis aſſiduè circa ciborũ ingeſtionem intemperans, nullam euacuationem excogitet. Vomere igitur oportet priuſquam cibi corrumpantur. Si verò aliqua impedimenta ſint ad vomitum, ſi quidẽ fluat aluus, ſæpe prodeſt: ſin minus, diutius dormire, & aquam cã lidam frequenter bibere. Facta autem ſufficienti concoctione, & maximè facta etiam alui egeſtione, lauare oportet, & fomenta adhibere, & ſalſamentum modicum edere, & potionẽ aquoſam bibere. Si verò neque egeret quic quam, neque citò coquet, inſuperque reliquũ corpus graue, & ægrum ad motum & ſomnolentum fuerit, & pigrities quædam præter rationem detinuerit quoque mentem, hæc ſigna ſunt repletionis venarũ: qui ver òob hæc laſſitudine premuntur, his quieſcere conducit donec ea quæ in ventriculo ſunt concoxerint, & poſtea laboribus euacuare.

DE EBRIETATE, Cap. XXXIII.

EBrietate detentis vomitus conuenit ſtatim obortus. Oportet autem & largam aquã inſuper bibere, itémque aquam mulſam, & vomere donec quamplurima re-

iecerint,& morsus obtuderint. Post vomitus autem folio vtendum est cum larga vnctione : reliquo verò tempore quiescendum,ita vt sub tegmine dormiant longissimo tempore, donec temulentia soluatur.

DE IIS QVI CIBOS CORRVMpunt, Cap. XXXIIII.

CORruptione ciborum in ventre contingente, quibus quidem subeunt corrupta ,ii magnum viaticum ad sanitatem habent: quibus autem non subeunt , iis irritatio facienda est per ea quæ citra molestiam subducunt; Cæterùm ita affectis vomitus ante cibum conferunt, ex vini potu & dulci vino ac passo inducti . Consulendum autem ipsis est vt nullum nidorosum , aut graueolentem, aut omnino facilè corruptioni obnoxium cibum ingerant,sed eos qui boni succi sunt eligant. Iis verò qui hoc modo habent , etiam per moderata temporis interualla ventris subductiones conferunt per ea quæ moderatè purgant.

DE VENERE, Cap. XXXV.

EX venere hæc commoda emergunt: repletionem euacuat,corpus leue exhibet, & ad incrementum promouet,& virilius efficit: circa animam verò, impeditam ratiocinationē soluit,& impotentem iram remittit. Quare etiam melancholico, siquod aliud,remedium commodissimum est,coire. Redigit item ad moderatiorem mentem eos qui etiam alio modo insaniuerunt: & morbis pituitosis optimum est: quidam etiam quum cibos auersarentur,ad eos accipiendos promptiores inde facti sunt: & quidam à feminis per somnum assidua profusione liberati sunt. Naturæ verò ad venerem idoneæ sunt calidiores ac humidiores,atque hæ magis quàm aliæ in venerē procliues sunt:minimè verò victus siccans ac perfrigerans, & ætas senilis,& tempus autumni. Oportet itaque victum humidum ac calidum esse. fit autem & laborum & ciborum moderatio. Quemadmodum autem moderati labores cōueniunt,sic etiam moderata venus . nam & ad opus excitat,& facilitatem quandam consuetudini exhibet. Requirit autem coitus,si quicquam aliud,etiam alimenti copiā. quare edulia quæ multum nutriunt cōmoda fuerint. Ex piscibus autem polypi:nam & aliàs ad venerē irritare creduntur.& quæcunque mollium generis existunt. Ex oleribus,horminum,irio,eruca,& rapum:& hæc velut medicamenta. Ex leguminibus fabæ & cicer, ochri, dolichi, pisa, supra luculentum alimentum etiam flatu implent. Proinde ruta quia flatus concoquit ac dissipat, ideo etiam coitus hebetat. Magnopere autem laudo botros vuarum. humectant enim,& sanguinem flatu implent, qui sanè ad venerem impellit. Qui venere vsurus est, repletiones & cruditates vitet: sed & lassitudines vitandæ sunt, & vomitus ac purgationes prægressæ: similiter & alui profluuiū repētinum. nam inueteratū venus resiccat. At verò vehemētes veneris appetentias non laudo, sed tunc magis reniti iubeo,& maximè eos qui morbum aliquem habent. Optimum igitur fuerit coitu vti post exercitia,& balnea,& moderatum cibum. nam & ad robur conducit,& perfrigerationes ab eo vrgētes minus fiunt. Tempus autem ad coitū opportunū est post cibum, velut dixi, ante somnum. obdormienti enim statim sedatur lassitudo:& hoc tempus etiam commodum est ad liberos gignendos, tum ob alias causas,tum quòd mulier dormiēs geniturā magis cōtinet.

AD IMPOTENTES AD COITVM, Cap. XXXVI.

PVdenda assiduè vnguine illinere oportet cui pars de radice narcissi modica addita sit,aut de Cnidio grano, aut pyrethro,aut staphide syluestri, aut semine vrticæ , aut anisi. Præbibendū autem est piper,aut satyrium,aut eruca, aut cnicus,aut omnia simul. Edere verò oportet ante cibū bulbos rubicundos paruos assatos,cum sale &oleo,aut scillæ marcidæ parum:sed & compositis descriptis auxiliis ad hæc vtendū est:quin & lasciua scripta sæpe legere prodest.

DE IMMODICO COITV, Cap. XXXVII.

QVandoquidem ex frequentiore coitu, rarius & frigidius,& siccius & debilius fit corpus, ea quæ densant nimirum,& calefaciunt,& humectant,ac corroborant,ad-
A hibere oportet. Iis igitur qui immodicè venere vsi sunt, conuenit tegmen,tepor,quies, somnus multus,donec corporis cōcitatio remissionem accipiat, & seipsos ab imbecillitate recolligant.

DE SEMINIS REDVNDANTIA, Cap. XXXVIII.

QVidam semen multum calidum coaceruantes, deinde ad venerem accedentes,ipsúmque excernētes, & corpus debile habent,& stomachum exolutum,& attenuātur ac resiccantur:si verò rursus propter hæc à venere absti- B neant,& capite grauantur,& anxii fiunt:deinde statim per somnum semen profundentes,eadem perpetiuntur. Oportet itaque nihil ex iis quæ semen augent exhibere ,sed & cibos & medicamenta accipere quæ ipsum corrumpunt: & post balneum lumbos illinere oleo rosaceo , melino, & omphacino. Præstat autem hæc ipsa crassiora facta illinere, admixta cera,& succo aliquo ex perfrigerantibus, sem peruiui videlicet, & solani,& cotyledonis,& psyllii. Et his quidem per æstatem,aliis autem temporibus,tum aliis,tū lactucæ succo,& lini semine in aqua cocto. nā & hoc per- C frigerantem succum facit. Sed & lamina plumbea lumbis subiecta,seminis per somnum profusionem prohibet: & herbæ frigefacientes,cum ruta, & summis teneris viticis virgultis substratæ,idem faciunt:viticis item semen,& rutæ,si edantur. Vitare autem oportet ne lumbi vehemēter perfrigerentur,vt ne renes lædantur.

DE PERFRIGERATIS, Cap. XXXIX.

PErfrictione multa facta, ita affectos in calidis locis reclinare oportet,illitos Cyprino aut irino. Postea verò D vbi paululum recalfacti fuerint, dandum est piper,& myrrha, cū vino dulci odorato veteri : aut succus Cyrenaicus cum vino aut aceto:aut pyrethrum , aut castorium cum aceto. Alimentum autem exhibere oportet calidius.

DE ADVSTIS A SOLE, Cap. XL.

ADustione in sole facta,decumbere in locis qui probè perflantur cōuenit:proluere autem faciem,& manus, & crura aquis frigidis. Si verò siti vexentur,bibere aquam frigidam,quibus id facere in consuetudine existit. Atque hæc paulatim facere oportet,& non aceruatim. Cibum autem accipere modicum,qui facilè in corpus distribui possit: atque eum humidum magis quàm solidum aut fru- E mentaceum.

DE PITVITA IN SVPERNO VENTRE redundante, Cap. XLI.

SI vnquam in aliquem incidisti qui nutrientes cibos oblatos auersaretur,& à cibis abstineret, & si cogeretur accipere,nauseabundus fieret : solos autem acriores (si tamen & hoc faceret)admitteret, & neque his delectaretur, sed ventre inflaretur & nausearet,& solis ructibus paululū alleuaretur:corrumperet autem quandoque etiam ipsos F acceptos cibos ea corruptione quæ fit in acorem:omnino cognosce summam curationis in his auxiliis sitā esse quæ ventris pituitam extergere possunt. Ego itaque noui quēdam ita affectum , à radiculis cum aceto mulso acceptis, crassissimæ pituitæ copiam fidem excedētem vomuisse, & euestigio penitus sanum euasisse.

QVOMODO QVIS FACILE VOMAT, Cap. XLII.

QVandoquidem iis qui assiduè vomunt multa absurda accidere solent,commodum fuerit modos refer- G re per quos facilè vomere datur. Nam & pituitam euacuat & caput alleuat,& quandoque etiam prohibet vt is qui auidius cibum accepit , cruditate nō laboret,& qui vinum vberius bibit,non læditur. Sint igitur ea quæ ingeruntur, nō acerba & sicca,sed partim dulcioris ac humidioris modi,partim acrioris. Inter hæc autem radicula laudatur , & eruca,& salsamentum vetus,& origanum viride , & cepæ ac porri parum. Vomitus etiam promouēt ex leguminibus, ptissana mel admixtum habens, & decoctum fresarū fabarum,& carnes pingues: verùm ita vt nō solùm succos H ipsorum accipias,sed etiam totam molē deuores. Ne itaque circa māducationē multū tēpus teras,si vomere voles : sintque omnia per cocturam mollia. Manifestum verò est quòd etiam ex vinis eligenda sint dulciora: hæc enim magis innatant, sed & potu tepidiore vtendum est.

Oportet autem & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas tunc gustare, & peponis ac cucumeris semen madefactum cum melle accipere. Facit etiam cucumeris radix trita cum melle. Qui verò fortioribus vti volunt, narcissi bulbum in aqua coquũt, & cum hac vinum miscent. Vomitum mouet quoque irinum vnguentum, siquis illitis ex eo digitis proritet. Ad vomitionem etiam pertinet, non remittere, neque cessare inter vomendum: & os colluere, & faciem posca aut aqua abluere. nam & dentibus confert, & caput alleuat.

DE SVBDVCENTIBVS ALVVM, ET vrinam mouentibus in sanis, Cap. XLIII.

VEteres quidam ad sanitatem satis esse putabãt quotidie euacuari per ventrem & vrinas inculpatè ac sufficienter, pro ciborum ac potuum ingestorum copia. Et si quidem euacuationes pro ratione fiebant, laudabãt: sin minus, opitulabantur, mictioni quidem, per scandicem & apium, asparagum, petroselinum, anisum, calaminthам, origanum, absinthium, graminis ac cardui radicem, cytisum, adiantum, in aqua cocta, ita vt decoctum cum vino biberetur. hæc enim sanguinem per vrinam purgant, & non exiguam vtilitatem exhibent. Verùm ventri opitulabantur, terebinthinam dantes oliuæ magnitudine deuorandam dormituris: si verò magis subducere volumus, de rheo parum admiscemus. Commoda autem sunt ad ventris subductionem oua sorbilia, & ex oleribus, betæ, maluæ & cochlearum iusculum. Et fortassis hæc suffecerint. Maiorem verò vim habet Mercurialis in aqua cum sale cocta, & in cibo accepta, & decoctum ipsius in potu: & sambuci folia eodem modo: & polypodii radicis drachmas duas salsamentis inspergere, aut in ptissana sorbere. Sed & lactis serum cum sale, aut melle, trium aut quatuor heminarum mensura: & galli veteris iusculum, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus. Quandoque etiam aloes cicerum trium magnitudinem post cœnam sumere prodest: optimum est & epithymũ cum vino potum, post moderatam cœnam. Qui verò vehementiore enacuatione opus habet, veris tempore manè epithymi drachmam ex aceto mulso bibat.

DE INFVSIS PER CLYSTEREM, Cap. XLIIII.

CÆterùm in iis qui aluum ægrè solubilem habent, & quorum stomachus debilis subducentia per os non admittit, infusis per clysterem vtendum est, pituita in intestino incumbente, his quæ fiunt ex decocto caricarum, & betarum, & nitri, & radicis cucumeris syluestris, & melle, & oleo chamæmelino, aut anethino: si verò siccitas magis inest, iis quæ fiunt ex althæa, fœnogræco, chamæmelo, & oleo ac modico melle. Et quandoque oleum per se heminæ dimidiæ mẽsura immissum, quod opus est præstat. Sed neque hoc assiduè faciendum est, ne natura his assuescens spontaneæ excretionis obliuiscatur.

DE GLANDIBVS, Cap. XLV.

VTimur & glandibus sæpe, stercorum excretionis gratia, & in iis quibus id quod per clysterẽ immissum est non excernitur. Formantur autem glandes ex sale tosto, & melle ac nitro. Sed & thymus cocto melli miscetur. Formantur etiam ex resina terebinthina, & nitro, & quandoque etiam grano Cnidio moderato. Excitant autẽ morsus: quapropter oleo partes inungendæ sunt. Quin & pyrethrum aut piper admiscetur, & conueniunt resolutis, & inflationibus ex frigiditate. At centaurium miscetur pici & cerato, & est commodum resolutis pudendis. In infantibus autem & salis granum inditur. Efformatur quoque ficus cum nitro.

QVAE COMMANSA, AVT NARIBVS INdita ac illita, pituitam à capite ducant, Cap. XLVI.

HVmores in capite per sputa vacuamus, si quidẽ modicè hoc facere voluerimus, piper mastichæ admiscentes: si verò amplius vacuare volumus, pyrethrum, aut staphidem syluestrem mandere iubemus. Sed & anemones omnis radix, si manducetur, pituitam prouocat, & radicis capparis cortex. Serosum itaque recrementum per talia euacuatur. Crassum verò & pituitosum sinapi cum aceto mulso gargarissatum euacuat: aut sapa origano aut A hyssopo in ipsa cocto. Ego autem hanc ad sinapi cum aceto mulso admisceo. Si verò cerebrum à muco expurgari opus fuerit, acribus medicamentis irritantes, ipsum proliciemus: quorum aliqua etiam sternutationem mouent. Purgat itaque per nares anagallidis vtriusque succus, & anemones cuiusuis & betæ. Sed & cucumeris syluestris foliorum succus naribus infunditur, tum ipse per se, tum cum betarum decocto, aut succo. Verùm sternutatio in crudis humoribus circa thoracem & pulmonem, & caput contentis, non conducit. At oris illitio talis est. Sapo- B nem cum betæ succo illine, circa palatum ac columellam probè facit. idem etiam naribus inditur. Sæpe verò vsus sum parabili medicamento, melanthio naribus illito, quandoque pridie acri aceto id macerans, deinde postera die rursus cum aceto terens, & naribus infundens: quandoque oleo veteri idem melanthium tero, & similiter vtor. Atque sic ipso vtitur & Archigenes in narium obturatione. Priore verò cum aceto Crito vtitur in morbo regio.

QVAE MENSES DVCANT, Cap. XLVII.

C OMnia quæ vrinam cient, etiam menses ducunt: radicis brassicæ decoctum, perseæ radix, ruta, chrysanthemum, dictamnũ, erucæ semen. Mouent etiam subdititia ad os vteri apposita, velut est ruta trita cũ melle, aut porri succus, aut scordium tritum appositum, aut myrrha trita ex vino, aut leporis coagulum.

SVDORIFICA, Cap. XLVIII.

EX sudorificis est chamæmelon siccum tritum oleo inspersum, ita vt cutis contentè ex eo defricetur, seseli, pyrethrum, roris marini semen, anisum, similiter oleo D inspersa, nitrum tostum & non valde tenue, cum oleo: salis flos oleo permixtus, succus Cyrenaicus aqua dilutus, ad defrictionem corporis assumptus, & ciceris magnitudine in potu acceptus. Similiter & calamintha cum aqua mulsa pota, & forinsecus cum oleo affricta.

DE AERE, Cap. XLIX.

OPtimus aer est exactè purus. talis autem fuerit qui neque ex stagnorum aut paludum exhalatione, neque ex aliquo barathro venenosam auram remittẽte turbatur: sic autem & is qui ex aliqua cloaca magnam vr- E bem expurgante turbatur, malus est: quin & qui nebulosus est, bonus non est. quemadmodum & qui in cauo loco vndiquaque montibus altis conclusus, nullam auram admittit. Qui igitur hoc modo prauus est, omnem ætatem, & omne temperamentum similiter lædit, quemadmodum bonus prodest. At verò circa qualitatem differentia, caliditatem dico & frigiditatem, & siccitatem & humiditatem nõ similiter se ad omnes habet. Nam temperatis corporibus temperatus aer commodus est: intemperatis, is qui contrariam temperiem habet.

F DE AQVIS, Cap. L.

OPortet etiam aquarum virtutis ac vitii peritum esse. multi enim vsus sunt aquæ præ omnibus fere rebus aliis, ad omnem victus rationem. Nosse itaque oportet optimam aquam omnis qualitatis exortem esse, tum in sapore, tum in odore. Statim autem hæc & iucundissima est bibentibus, & aspectu pura. Quum autem & de præcordiis citò secedit, ne quærere quidem meliorem oportet. Nam quæ in præcordiis morantur, & ventrem feriunt, & inflant, & grauant, prauæ censendæ sunt. neque enim G calefiunt citò, neque perfrigerãtur tales aquæ. Sed & quæ in ipsis coquuntur, tardissimè ac peius coquuntur. Præstat itaque experimento talem aquam iudicare. Qui verò etiam per notas cognoscere volet, ex iis quæ referentur iudicet. Etenim quæ ad septentrionem conuersæ sunt, & à sole auersæ, tardi transitus sunt & inconcoctiles, & calefiunt & perfrigerantur tardè. Quæ verò ad orientem per meatum aliquem aut terram puram excolantur, celerrimèque calefiunt, & celerrimè perfrigerantur, eas optimas esse sperandum est. Bonæ sunt & quæ æstate frigidio- H res, hyeme calidiores existunt. Quidam etiam pondere probant, leues meliores esse putantes: verùm hoc si cum aliis relatis est, laudatur: solum autem non satis est vt sit bonarum aquarum signum. Leuissimæ autem (velut Hippocrates ait) sunt pluuiales, dulcissimæ item ac limpidissimæ & tenuissimæ, eò quòd à sole id quod leuissimum ac

tenuissimum est abripitur. Educit autem sol nō solùm ex A aliis aquis, sed etiam ex mari & ex corporibus. Quapropter etiam facillimè omnium putrescunt, vt quæ ex diuersis qualitatibus constent. Nemo verò suspicetur pessimā esse aquam quæ facilè putrescit. alterationis enim facilitas virtuti magis quàm vitio adscribitur. Quare si aqua optimarum aquarum notas habens, facilè quoque putrescat, optimam ipsam esse putandum est: quum tamen in iis qui biberunt mutare incipit, raucedinis & tussis & grauis vocis causa existit. Ex ipsis verò pluuialibus aquis æstiua & cum tonitruo delapsa melior est quàm procel- B losa. Pessimæ autem sunt à glacie & niue: nam circa aquæ congelationem quicquid tenuiorum partium est exprimitur. Bonum autem fuerit etiam palustres & graueolentes, & eas quæ absurdas qualitates habent, per decocturam in melius mutare, atque sic bibere: itémque vino permiscere, adstringentes quidem dulciore, reliquas autem acerbiore. Quasdam etiam colare cōducit, limosas, & salsas, & bituminosas. At valde frigidas post cibum bibere oportet, & neq; aceruatim. Quidā verò cibos etiā ac potus inuenerunt aduersus aquarum vitia: & aliqui quidem cice- C rum decoctum præbibunt, aut etiam ipsum cicer edunt. Aliqui verò caucalidas similiter cum aliquo pisciculo coctas, & fœniculum eodem modo: alii verò betas & cucurbitas prius edunt cum sale & vino diluto.

DE BALNEIS, Cap. LI.

LAudo quidem in frigida aqua lotionem, non dico autem ipsam conferre iis qui vulgari victu citra delectum vtuntur, sed solis iis qui exactè vitam degunt, & laboribus ac cibis prout conuenit vtuntur. Satis est autem plerisque quandoque perfrigerari amplius opus habenti- D bus, innatare aliquando per æstatem, si iuuenes fuerint, & carnosi, & frictionibus prius excalefacti. Sint autem neq; ex venere, neque aliàs delassati, neque cruditatem, aut vomitum, aut ventris euacuationem, aut vigilias perpessi. periculosum enim est siquis ita simpliciter vtatur. At calidum balneum optimum est & tutissimum, lassitudines soluens & plenitudines discutiens, excalefaciens, leniens, molliens, flatus diffundens vbicunque incubuerint, & somnum inducens, & carnositatem inducens. Est autem & aptissimum ad vsum & viro & fœminæ, & puero & se- E ni, & magistratum gerenti & priuato.

DE BALNEIS NATVRALIBVS, Cap. LII.

EX balneis naturalibus aliqua sunt nitrosa, aliqua salsuginosa, aliqua aluminosa, aliqua sulphurulenta, alia bituminosa, alia ærosa, alia ferrosa: quædam verò ex iis composita. Omnium igitur naturalium aquarum vis est siccatoria ac calefactoria in totum, & maximè conueniunt humidis ac frigidis. Priuatim verò nitrosa, & quæ salem habent, capiti congrua sunt, & thoraci fluxione infestato, & stomacho humido, & hydropicis, & tumo- F ribus ex morbis & pituitosis. Aluminosa verò, sanguinis reiectionibus, & stomacho vomenti, & mulieribus quæ inordinatè purgantur, & frequenter abortiunt. At sulphurulenta neruos molliunt ac calefaciunt, & dolores mitigant: verùm stomachū effœminat ac auertunt. Bituminosa autē caput implent, & sensuū organa lædūt: calefaciūt autē perseueranter, & temporis progressu molliunt. Ærosa verò ori, tonsillis, vuæ, & oculis insigniter commodāt. G Ferrosa autem stomacho & spleni vtilia sunt. Oportet autē defessus in aquam citra tumultum facere, quò vis ipsius remisso corpori allapsa immergatur.

DE VICTV TEMPORIBVS ANNI SINgulis conueniente, Cap. LIII.

BOnum est & ad anni tempora habito respectu victus rationē constituere: & hyeme quidem pluribus laboribus vti, & plura comedere, præsertim quum constitutio fuerit aquilonaris. nam si austrina fuerit, laborandū quidem est similiter, sed pauciores cibi ac potus exhibendi H sunt, & in summa, corpus siccum faciēdum est penitus tēpore humido, quemadmodum calidius in frigido. Edere autem oportet carnes calidas, & olera, & vinum bibere copiosius. Verùm vere ingruente, alius per vomitus, alius per ventrem euacuetur, & alius venam secans sanguinem detrahat, prout quisque consuetus & paratus fuerit. At æstate quies conducit, & laborum & alimentorum imminutio: & vt frigidioris modi sint cibi: & potu largo vti, & omnia facere quæ ad refrigerationem & ad humiditatem conferunt. Circa autumnum verò, quandoquidem penitus est inæqualis & inordinatus, & omnigenos inducit morbos, valde cautè victum constituere oportet, ita vt nequis circa frigiditates delinquat, & à venere ac frigida potione continentissimus existat. Et manè quidem frigidum aerem, in meridie verò æstuosum declinet. Et pomis non nimis impleatur. lædunt enim non copia solùm, sed etiam humoris vitio, & quòd flatū inducant. Nam & optima ex ipsis, ficus & vuarum botri, flatus pariunt, si quis non ante alios cibos accipiat, & cibos corrumpunt: si verò præsumantur, neque inflant, neque corrumpunt. Cæterùm frigidiore euadente aere, pro ratione calefacere corpus oportet, & omnia facere velut hyeme accedēte. Quin & bonum fuerit post æquinoctium euacuatione aliqua ex prædictis vti, quò nihil superflui in corpore detentum, in hyeme fiat molestum.

VICTVS NEGOTIOSAM VITAM degentium, Cap. LIIII.

EVm qui in negotiis vitam degit cōsiderare oportet an in priore vita exerceri cōsueuerit, aut iā se exercens, moderatè talem consuetudinem ferat: vt ne ægrotet ex eo quòd assiduè probè transpirat. Talem enim corporis naturā ad aliā cōsuetudinē penitus trāsferre nō oportet, in iis qui ex multo tēporis interpositi interuallo ægrotant. Si vero assiduè quis ægrotare videatur, & hoc ob humorum copiam, scopus tibi sit per totam salubrem victus rationem, quò moderatos humores habeat: si verò ob humores vitiatos, quò optimos. Ex iis igitur qui humorum copiam coaceruant, eos qui statim balneum ingressi sunt, postea frictione vti & parum moueri exhortabimur. Qui verò iam talia fecerunt, paulatim etiam ipsos hæc augere consulemus: verùm de cibis detrahere, & parum nutrientes ingerere. At eorum qui humores vitiatos coaceruant nō vnus est scopus, quia neque humorū vitiatorū vna species. Quidā enim frigidiores ac pituitosiores coaceruant: quidam calidiores ac biliosiores, quemadmodū alii atrabiliarios. Abstinēdum itaque vnicuique est à cibis ac potibus qui humorē eū qui in ipsis coaceruari solet promptè generāt. Verùm in omnibus his commune auxilium est ventris subductio.

VICTVS ITER FACIENTIVM, Cap. LV.

IN profectionibus facillimè quis versabitur si vnctus sit, & non ita contentè ac pertinaciter iter faciat: insupérque æstate fascia molli, latitudinis sex aut septem digitorum, lōgitudinis autem, non minoris quàm quinque cubitorum, lumbos vsque ad laterum mollitudinem circundatus. Sed & baculus commodus est ad profectionē. nam in decliuibus locis præmissus corpus pronum, quasi conto quodam, sustentat: in accliuibus autē, dum quis ipsi innititur, motum corporis ad accliuem locum faciliorem facit. Quiete igitur in profectionibus contingente, vnctio, & modica cibi alicuius æstiui oblatio, & potus moderatus hac hora conuenit: & post prandium, ante itineris ingressum quies. Si verò quis proficisci cogatur, & sitiat, polentam tenuem in aqua cum modico sale bibat. Cæterùm ardores & solem vereri oportet, & vt ne corpus nudum soli exponatur, sed contectum, vt ne in itinere resiccatum induretur. Sic enim & lassitudo minus contingit, & relatarum affectionum nulla similiter inciderit. At vbi hyems frigida est, ante profectionem ventre euacuato, & vnctione facta, aliquem satis multum cibū hybernum, & exiguum potum sumere conuenit: & circundare fascia longiore nō solùm lumbos, sed bene ac probè etiam spinam ac pectus. Vbi verò quiescit, si in tali recreatione frigus multum fiat, neque vngi, neque cibum neque potum capere melius est, neque aliam quampiam refectionem, si quis in eo loco permanere velit. Post longas autem profectiones, & alios fortes labores, etiamsi quis lassitudinem non sentiat, curare ipsum oportet veluti lassatos. Sic enim minus molestiarum acciderit.

VICTVS NAVIGANTIVM, Cap. LVI.

VOmitibus qui primùm nauigantibus contingunt, neque facile neque vtile eſt reſiſtere. plerunque enim omnibus prodeſſe ſolent. Oportet autem poſt vomitum non multa neque vulgaria edulia exhibere, ſed aut lente vti ſicca & cocta, modicum pulegii habente, aut pane trito in vino aquoſo ac odorato. Potu verò vtendum eſt modico, eóque aut villo penitus aquoſo, aut aceto mulſo. At lentem coquere oportet, & vbi mollis facta fuerit, probè terere, deinde ſiccare, atque ſic in vaſe fictili componere. Si verò ad longius tempus vomitus fiant plures, vehementiore cibi ſubtractione vtendum eſt, & ipſo potu modico, aut aceto mulſo cum aqua, thymo in ipſo macerato, aut pulegio, aut aqua cum polentæ polline: aut villo odorato aquoſo ſimiliter cum polline polentæ. Cæterùm ad moleſtos in nauibus odores, aut mala cotonea olfacere oportet, aut thymum, aut pulegium. Sed & quamminimũ in mare aſpicere oportet, donec ad conſuetudinem perueniat quis conuerſationis in mari. Ad aquas item reſpiciendum eſt, vt neque turbatæ, neque graueolentes, neq; ſalſæ ſint.

DE CARNIVM IMMINVTIONE, Cap. LVII.

QVum ad immodicam carnoſitatem egreſſum fuerit corpus, eliquare ipſum ac imminuere oportet. Oſtenſum autem eſt quòd calidior ac ſiccior temperatura gracile efficit corpus. Talem igitur in craſſis inducere conuenit, ſi ad moderationem reduci debent. Didiciſti autem quòd exercitia velocia & acuta, & diæta attenuãs, & eiuſmodi medicamẽta, & animæ curæ, temperamentum calidius ac ſiccius reddunt, & per hoc, etiam corpus tenuius. Quis igitur ſit victus attenuans, manifeſtum eſt. Medicamenta verò vehementiora ſunt, rutæ ſemen, (maximè ſylueſtris) vnà cum corymbis, ariſtolochia rotunda, centaurium tenue, gentiana, polium: & quæ ex vrinã ciẽtibus fortiora ſunt, velut petroſelinum. ſingula enim hæc tum per ſe, tum inter ſe mixta, humores attenuare ac euacuare poſſunt. Sed & ſal ex vſtis viperis abundè attenuat, & theriace. Diſcutit autem & attenuat oleum illitum, cui ſylueſtris cucumeris radix ſit incocta: itémque althææ ac gentianæ, & panacis & ariſtolochiæ radix oleo incocta. ſed & polium & centaurium. Oportet autem cibum non ſtatim à balneis dare, ſed vt prius dormiant permittere. Præſtat autem balnei aquam ex diſcuſſoriam vim habentibus eſſe, ſi quidem ex natura talem habeamus, qualis eſt aqua Mitylenes: ſin minus, ſalis florem aquæ marinæ admiſcere oportet, & vino vtendum eſt tenui ac albo. quin & frictio ſicca per lintea exterſoria craſſiora, attenuare poteſt. At pro exercitiorum ratione, etiam pauciores cibos offerre oportet. Prodeſt & inſolatio carnoſis. Oportet autem neque præpotationibus ipſos vti: & melius eſt ſemel tantùm in die cibum capere. Quin & corpus fricandũ eſt nitro ac ſale aſperiore. Nitrum itaque multum in balneis attenuat, verùm modicum irritamento eſt ad bonã corporis nutritionem. Attenuat & hæc mixtura, piperis & petroſelini duplum, aſari & aniſi dimidium. Hæc & ad vrinam & ad aluum mouendam commoda eſt.

QVOMODO ATTENVATOS RENVTRIRE oporteat, Cap. LVIII.

QVos renutrire volumus attenuatos, iis vinum dabimus craſſum: edulia verò quæ craſſi ſucci ſint, & exercitia tarda, & frictionem moderatam, & in ſumma, omnia relatis contraria adhibebimus. Commodum eſt ipſis etiam picari per tres aut quatuor interpoſitos dies. Si verò ieiunus lauetur, ante balneum linteis corpus defricare oportet, donec rubefiat. Et poſtea frictione dura, nõ tamẽ multa, cutẽ ſpiſſare, quò dẽſam ac durã efficiamus. Oportet autẽ decoloribus & alimentum non ſentientibus iracundiam inducere & commotiones animales.

QVOMODO QVIS PARTES CORPORIS attenuatas curare poſſit, Cap. LIX.

QVi in quibuſdam partibus attenuantur, plerique ob diuturnam ipſarũ quietẽ, aut fracturarum deligationis modum, ad hanc affectionem deueniunt. Oportet igitur facultatem in parte ipſa corroborare, & largum
A ſanguinem attrahere, ex moderatarum frictionum vſu, & motibus conuenientibus, & moderata calidæ aquæ affuſione. Hæc autem facere oportet donec pars rubicunda facta attollatur, & antea quàm conſidat deſinere. Quin & picationem adhibere oportet iuxta relatos ſcopos: vbi verò frigiditatis ſenſus circa attenuatam partem fuerit, linteis & aliquo calefactorio medicamento ipſam confricare oportet. Vſus autem ſum aliquando thapſia, quandoque cum melle illinens, quandoque cum cerato.

DIGNOTIO OPTIMI TEMPERAMENTI, Cap. LX.

B TEmperatiſſimus eſt homo vbi corpore apparuerit exactè medius inter omnes extremitates, gracilitatẽ videlicet ac craſſitiem, molliciem ac duritiem, caliditatẽ ac frigiditatem, humiditatem ac ſiccitatẽ: & in ſumma, vbi & naturales & animales actiones inculpatas habuerit: & vbi item medius eſt inter glabrũ ac hirſutum, & nigrũ colore ac album: & vbi pilos habuerit, dum puer eſt, fuluos magis quàm nigros: in ætatis autem vigore, viceuerſa.

C DIGNOTIO CORPORVM DISTEMPERATORUM, Cap. LXI.

QVæcunque corpora moderato calidiora ſunt, & dentes citius producent, & ſimiliter augeſcent. Apparẽt autem tangentibus calidiora: & pinguitudinis minus habent: verùm colore ſunt valde rubicunda, & nigros pilos habent, & moderatè hirſuta ſunt, & amplas venas habent. Si verò quis ſimul ſit pinguis ac craſſus, & venas amplas habeat, hic propter conſuetudinem, non natura pinguis eſt. At frigidioris tẽperaturæ ſigna ſunt frigiditas ad cõ-
D tactum, glabritudo, pinguitudo: color autem talibus vnà cum capillis fuluior eſt. Si verò multa eſt frigiditas, liuidus quodammodo eſt & plumbeus: ſed & anguſtas venas habent. Gracilis autẽ ſiquis ſit, talis nõ ex neceſſitate, ſed ob conſuetudinem factus eſt. Sicca verò temperies & durior eſt & gracilior quàm temperata & hirſuta. Durities itaque penitus inſeparabilis eſt à ſicca tẽperatura. Gracilitas autem non ſolùm ſequitur ad naturales tẽperaturas, ſed etiam ad acquiſitas, ex longa conſuetudine factas. Signum autem duritiei eſt æger motus, & quod corpus ex-
E ſiccantibus ſiccum ac ſqualidum redditur. Humida temperatura in cæteris quidẽ ſimilis eſt temperatæ, ſed mollior ac carnoſior. Et ab hac inſeparabilis eſt mollicies: queãdmodũ etiã craſſitudo non ad naturalem ſolùm tẽperaturam ſequitur, ſed etiam ſi ex longa quadam conſuetudine conflata eſt. Proprium autẽ humiditatis ſignum, grauari corpus ab humidioribus. Cæterùm calida & ſicca temperatura extremè hirſuta eſt, & capitis pilos multũ augeſcentes & nigros & multos in iuuenili ætate habet. Progreſſu verò temporis etiam caluities ſequitur: & ve-
F næ amplæ ſunt, quemadmodũ & arteriæ magnæ ſunt, ſimúlque vehementiſſimè pulſant. Quin & firmum & articulatum, & muſculoſum, & pinguitudinis exors eſt totũ corpus, & cutis dura ac nigrior. At ſi frigida & humida ſit temperies, thorax anguſtus eſt, quemadmodùm & totum corpus pilis nudum: cutis verò tenera & alba, & pili ſubfului, maximè in iuuentute: & ſeneſcentes non calueſcunt. Statim autem & timidi ſunt, & minimè audaces & ſegniores: & obſcuras venas habent, & craſſi ſunt ac pingues, & femoribus ac muſculis imbecilles, & inarticulati.
G Sed & blæſi fiunt. Verùm humiditate ac frigiditate amplius aucta, color vnà cum pilis fuluus fit: ſi verò plurimum augeſcant, liuidus. Calida & humida temperies mollior & carnoſior eſt quàm optima. Si verò plurimum fuerit aucta, putredinoſis morbis promptè corripitur. Si verò paulo humidior, multo verò calidior fuerit, tales moderatis paulo molliores ſunt ac carnoſiores, non paulo autem hirſutiores: ſed & ad contactum non paulo calidiores. Nigri autẽ ſunt ipſis pili, & caro pinguitudinis exors. Si verò frigiditas cũ ſiccitate pariter fuerit aucta, natura durum & gracile ac album corpus habent, & non mu-
H ſculoſum, ac inarticulatum, & pilis nudum: ad contactum autem, frigidum. Pinguitudo tamen ipſis, etiamſi graciles ſint, per carnem diſperſa eſt. At capillorum & corporis color ad frigiditatis menſuram reſpõdet. Mores animæ ſunt, puſillanimitas, timiditas & triſtitia. Vt

autem in ſumma dicam, in coniugatis temperaturis ſemper qualitatis prædominantis notæ præualebunt.

DE CAPITIS FORMATIONE, Cap. LXII.

PAruum caput prauæ cerebri ſtructuræ propriũ ſignũ eſt: magnum verò non neceſſariò bonæ. ſi enim propter inſitæ facultatis robur quæ bonam & multam materiam formauit, factum eſt, bonum ſignum eſt: ſi verò propter ſolius materiæ copiam, non bonum. Proinde diſtinguendum eſt iuxta figuram, & ea quæ ab ipſo oriũtur. Iuxta figurã quidẽ, ſi concinnum eſt: ſemper enim hoc bonum ſignum eſt. Ex iis autem quæ ab ipſo oriuntur, ſi validam ceruicem habet, reliquiſque oſſibus optimè diſpoſitũ eſt, & ſi neruoſum in ipſo genus vniuerſum habitius ac plenius eſt & firmum: &, ſi oculi acrem viſum habeant. At acuminata capita defectuoſam habẽt circa occiput aut frontem eminẽtiam, aut vlterius quàm conuenit auctam. Plerunque igitur velut magnum, ita etiam hæc capita reprehendenda comperiemus: rarò verò & ex his aliqua bona ſũt, formãte facultate forti exiſtẽte.

CEREBRI TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum animales actiones moderatas habet, itémque recrementa, & minimè ab omnibus externis lædetur. Talibus capilli capitis, dum infantes ſunt, ſuffului: pueris autem, ſubflaui: perfectis autem flaui fiunt, medium modum inter exactè criſpos & ſimplices tenentes: non tamen facilè caluefcũt. Si verò calidius moderato fuerit, omnia etiam circa caput & calidiora & rubicũdiora erunt, & venæ oculorũ ſenſui expoſitæ. Capilli verò his genitis ſtatim in capite fiunt: ſi quidem multo fuerunt calidiores, nigri, & fortes, & criſpi: ſi verò nõ multo, ſubflaui primùm, deinde nigreſcũt: progreſſu autẽ ætatis calueſcunt. Recrementa verò his ſunt pauca, & inculpatè ſani ſunt. Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus eduliis ac potionibus, & odoribus, & forinſecus allabentibus. Tales tẽperaturæ breui ſomno cõtentæ ſunt, & hoc neque admodum profundo. At frigidioris quàm conuenit cerebri notæ ſunt recrementa plura circa proprias effluxiones, capilli recti, fului, durabiles, & facilè à frigidis cauſis læduntur, & defluxionibus ac grauedinibus aſſiduè corripiuntur: & oculorum venæ viſum effugiunt, & ſomnolentiores quodammodo exiſtũt. Siccioris autem cerebri notæ ſunt recrementa in meatuum effluxionibus nulla, & ſenſuum ſinceritas: & vigilantiſſimi ſunt: & capillos robuſtiſſimos, & citiſſimè vbi geniti ſunt, producunt, criſpos magis quàm rectos: breui autem calueſcunt. At humidioris cerebri capilli ſimplices ſunt, & omnino non calueſcunt: & ſenſus turbulenti ſunt, & recrementorum copia adeſt, & ſomni multi ac profundi. Cæterùm calido & ſicco cerebro exiſtente, à recrementis liberi ſunt, & ſenſibus integri ac vigilantiſſimi, & citò calueſcunt. Prima tamen pilorum generatio celerrima ipſis eſt ac pleniſſima, habéntque pilos nigros, & calidi ſunt ad contactum capitis, & rubicundi vſque ad vigoris tempus. Si verò humiditas affuerit caliditati, & parum quidem exceſſerint ambæ moderationem, bonus color adeſt, & calor: & in oculis venæ magnæ. Recrementa verò plura moderatè concocta, & capilli recti & ſubflaui, & non facilè calueſcunt: replentur autem & grauantur capite è calefacientibus & humectantibus. Vbi verò ad ampliorem humiditatem ac caliditatẽ peruenerint, morboſum fit caput, & facilè à calefacientibus ac humectantibus læditur. Nec verò diutius vigilare poſſunt: poſtquam autem obdormierunt, imaginationibus per ſomnia turbantur: & viſus caliginoſus eſt, & ſenſus nõ ſinceri. At verò frigidæ ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ frigidum ac decoloratum caput faciunt, & oculorũ venæ in ipſis non extant, & à frigidis cauſis promptè læduntur. quapropter etiam inæqualiter ſani ſunt. Senſus autem ipſis in iuuentute quidem ſinceri ſunt & inculpabiles, verùm progreſſu tẽporis citò marceſcunt. Et in ſumma, omnia circa caput citò ſeneſcunt: & capilli ipſis genitis vix emergunt, atque ii macri ac fului. Porro humidæ ac frigidæ temperaturæ cerebri ſoporoſos & ſomnolentos efficiunt, & ſenſibus deprauatos, & recrementis abundantes, & quibus caput facilè perfrigeratur ac repletur, & qui defluxionibus ac grauedinibus facilè corripiuntur: non tamen calueſcunt tales.

VENTRICVLI TEMPERAMENTI notæ, Cap. LXIIII.

VEntriculi natura ſiccioris notæ ſunt, ſi citò ſiticuloſi fiant, & modicus ipſis potus ſufficiat, & grauentur vberiore, & fluctuationes habeant, ſi id quod redundat innatet, & eduliis ſiccioribus gaudeant. Humidioris autem, ſi non ſiticuloſi fiant, & vberiorem humorem citra moleſtiam ferant, & eduliis gaudeant humidioribus. At calidior natura ventriculus concoquit melius quàm appetit, & magis quæ dura ſunt, & difficulter alterantur. Gaudet autem calidis eduliis ac potibus, neque à frigidis quicquam læditur, ſi moderatus fiat ipſorum vſus. Frigidior autem natura venter bene quidem appetit, non autem bene cõcoquit, & maximè edulia quæ ægrè alterantur ac frigida ſunt. Facilè itaque in ipſo aceſcunt, & gaudet quidem frigidis, læditur autem facilè immodico eorum vſu. Cæterùm ex morbo contractæ ventris intemperaturæ in hoc differunt à naturalibus, contrariorum nimirum appetentia, non ſimilium. Si quidem igitur probè concoquit ventriculus, temperatus eſt: ſi verò non concoquit, intemperatus. Verùm ſi quidẽ nidoroſos fecerit ructus, immodicus eſt ipſi ac feruidus calor: ſi verò acidos, viceuerſa: & qui ægrè concoctilia probè concoquunt, eorum immodicus eſt calor. Debilis autem in iis eſt qui hæc quidem non concoquunt, piſces autem coquunt. Conſiderare autem oportet num ob aliquem humorem aliũde influentẽ hoc ſymptoma fiat: nã pituitoſis ructus acidi fiunt: bilioſis autẽ nidoroſi, viroſi, aut peregrinæ quædam qualitates. Communia verò ſymptomata accidunt nauſeæ. Verùm ſi quidem praui humores in capacitate ventris innatarint, redundant ac vomitu reiiciũtur: ſi verò in corpore ventris, circa tunicas ipſius contineantur, inanibus ad vomitum nauſeis fruſtra lancinant.

PVLMONIS DIGNOTIO, Cap. LXV.

NOn ſolùm venter ſiticuloſos & non ſiticuloſos efficit, & frigidi ac calidi potus appetentes, ſed viſcera etiam in thorace, cor & pulmo, & hepar. Et ſanè bibentes non ſtatim ſitire ceſſant, & frigidus paucus potus ſitim ipſorum magis ſiſtit quàm multus calidus. Refrigerat autem ipſos etiam multus aer inſpiratus, qui nihil alleuat ex ventre ſiticuloſos. Sic autem & qui contrario modo affecti ſunt, à frigida inſpiratione ſenſibiliter læduntur: & maximum indicium hoc eſt frigidi pulmonis. ſed & pituitam excreantes, cum tuſſi expuunt. Verùm pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent, & vocem puram habent, quemadmodum humiditates obſcuram & raucam vocẽ efficit: & vbi amplius aut acutius loqui volũt, ſuperfluitates ipſis incurrunt.

CORDIS NOTAE, Cap. LXVI.

COrdis rabidioris ſigna ſũt reſpirationis magnitudo, & pulſus velocitas ac dẽſitas, quãdoq; audacia, ac furioſa ferocia. Eſt etiam ipſis thorax hirſutus, maximè pectus, & quæ circa præcordia iis propinqua ſunt. Magna verò ex parte & totum corpus calidum, niſi hepar magnopere reluctetur. Quin & thoracis amplitudo, caliditatis nota eſt, niſi & hîc magnopere cerebrum renitatur. At frigidius cor pulſus habet moderatis minores: & tales timidi ſunt natura ac puſillanimes & ſegnes, & glabrum ipſis pectus eſt. Siccius autem cor pulſus efficit duros, & animi concitationem nõ facilem, ſed feram & ægrè ſedabilem: & plerũq; totũ corpus ſiccius, ſi nõ hepar reluctetur. Humidioris autẽ ſigna ſũt pulſus molles, & mores ad irã procliues, ac facilè ſedabiles: & totum corpus humidius, niſi hepar obſtiterit. Calidi porro ac ſicci, pulſus duri ſunt & magni, & veloces ac denſi: & reſpirationes magnæ & veloces ac dẽſæ. & hi omniũ maximè hirſuti ſũt pectore, & circa præcordia: verũ ad actiones impigri ac animoſi, & audaces ac tyrannicis moribus præditi. nam & ad irã celeres ſunt, & in ipſa pertinaces. Si verò humiditas cum caliditate præualuerit, minus quidem hi hirſuti ſunt prædictis, verùm ad actiones expediti. Non tamen ferus eſt ipſorum animus, ſed ſolùm ad iram procliuis: ſed & pulſus magni & molles, & veloces ac denſi. Humidioris autem ac frigi-

dioris cordis pulsus sunt molles: mores pusillanimes, & timidi ac pigri. Sunt autem hi pectore pilis nudo, & minimè furiosi fiunt, quemadmodum etiam ad iram nō sunt procliues: at frigidum ac siccum cor pulsus duriores ac paruos facit. Hi omnium maximè ab ira alieni sunt: verùm irati iram conseruant. Sunt autem pectore maximè omnium depiles.

HEPATIS TEMPERAMENTI NOTAE, Cap. LXVII.

HEpatis calidi notæ sunt, venarū amplitudo, flaua bilis copiosior: tempore autem vigoris, etiam atra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea etiam totum corpus, præterquam si cor reluctetur: præcordia & venter hirsuta sunt. Frigidioris autem notæ sunt, venarum angustia, pituita copiosior, sanguis frigidior, totus corporis habitus frigidior, nisi à corde calefiat: præcordia & venter pilis nuda. Siccioris verò, sanguis crassior est, & paucior: venæ duræ, & vniuersus corporis habitus siccior. Humidioris autem notæ sunt sanguis copiosior & humidior, venæ molliores: sic & totum corpus, nisi cor reluctetur. At verò calidi simulque sicci hepatis signa sunt, præcordium hirsutissimum, sanguis crassior, simulque paucior, & amara bilis plurima: in vigore verò ætatis, etiam atra, venarum amplitudo & durities: sic & totum corpus calidum ac siccum. nam caliditas ex corde proficiscens frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest, quemadmodum etiam frigiditas caliditatē: at siccitatem hepatis cor humidius ad contrarium mutare non potest. Manifestum itaque est quòd vbi amborum principiorum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur. Calidum verò ac humidum hepar minus quàm calidum ac siccum, præcordia hirsuta facit: verùm plurimum sanguinem, & venas magnas, & habitum humidum ac calidum, si non cor reluctetur. Si verò amplius vtrisque qualitatibus naturalem modum excesserit, facilè putredinosis ac mali succi morbis tales corripiuntur, & hoc adhuc magis si plurimū aucta fuerit humiditas, paululum autē caliditas: si verò viceuersa modicè aucta fuerit humiditas, plurimum verò caliditas, vitiosi humores minimè in ipsis gignuntur. Frigidius autem ac humidius hepar præcordium depile habet, & sanguinem pituitosiorem efficit, vnà cum venarum angustia: & totum corpus similiter frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur. Frigidum verò ac siccum hepar, corpus modici sanguinis & angustarum venarū facit, & frigidius quoque: & præcordium pilis nudum, nisi & hic cor superarit.

TESTIVM TEMPERAMENTI DIgnotio, Cap. LXVIII.

TEstium temperamentum calidum, venereum est, fœcundúmque ac masculorum generationi aptum, & citò genitales partes hirsutas facit. contingit autem & vicinas partes, frigidum verò viceuersa: & humidum quidem, multi feminis est ac humidi: siccum autem, pauci ac crassi. At calida & sicca temperatura moderatè, crassissimi feminis est ac fœcundissima, & celerrimè ad coitum stimulat animal statim ab initio. Tales itaque celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes, & omnes circumcirca sitas, sursum vsque ad vmbilicum, deorsum vsque ad media femora. Multum igitur concitata est talis temperatura ad venerem, & celerrimè satiatur, & si cogatur, læditur. Si verò humiditas caliditati copuletur, hirsuti quidē minus tales sunt, sed magis femine abundant: nō tamē plus quàm alii appetunt, sed multæ veneri minore detrimento sufficiunt. Si verò ambo & humiditas & caliditas multum fuerint auctæ, neque sine noxa à venere abstinent. At si humidi ac frigidi temperamento testes fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem veneream agere incipiunt, & neque ad actionem procliues sunt. aquosum autem & tenue est ipsis semen, & infœcundum, ac feminarū generationi aptum. Siccum autem & frigidum temperamentum, simile quidem est in reliquis superiori: verùm crassius est ipsis semen, & omnino modicum.

DE OMISSIS, Cap. LXIX.

SIngulæ in nobis partes propriam quandam temperiē ac vim habēt: & omniū notas nunc dicere non est ne- A cessarium, quum infinitæ fere sint, compendiaria doctrina hic instituta. Quum autē de iis dixerimus quæ maximè præ reliquis totum corpus sibi coafficiunt, etiam de aliis per eandem methodum ratiocinationem facere iubemus, ita vt ex iis quæ excernuntur, & reliquis ipsarum actionibus ac symptomatibus tēperamenta ipsarū cognoscamus. Tēpus itaque iam postulat vt ad intēperierum totius corporis correctionem sermonem conuertamus.

CALIDAE CORPORIS INTEMPERIEI correctio, Cap. LXX.

B QVando quidem in calidis intemperaturis bilis superat, si quidem deorsum ipsa subierit, manifestū est quòd nihil moliri oportet: si verò ad supernum ventrem feratur, per vomitus ipsum euacuare, post exercitia, ante cibum, ab accepta aqua tepida. Melius autē ab ipsis exercetur non velox & concitatū exercitium, sed tardius ac mollius. Quidam verò vehemēter calidi, neque omnino opus habent, sed satis est ipsis deambulatio ac balneum. hi autem & post cibum balneis gaudent. Qui verò cum siccitate calidi sunt, humectante diæta opus habent, C ex humectantibus edulis, & balneis, & abstinentia exercitiorū cōcitatorū ac multorū: quare per æstatē & citiùs lauentur, & rursus secunda vice post cibum. Prodest iis etiam frigidæ potus: maximè autem contraria est siccis temperamentis venus. Abstinere etiam ipsos oportet maximè à lassitudinibus & ardoribus, & curis ac vigiliis. At humidæ natura temperaturæ in puerili ætate morbis ex defluxione & plenitudine ac putredine corripiuntur. Opus itaque exercitiis pluribus, & exacta in ventriculo coctione, & per vrinas excretione. quapropter si etiam D ante cibum bis ac ter lauentur, & naturalibus aquis calidis vtantur, maximè opem sentiunt. Sed & ea quæ defluunt à corpore, procurare oportet, per balnea & exercitia multa, & per excretiones ante cibum per vrinas ac vētrem factas. Nihil autem vetat & apophlegmatismis, pituitam à capite detrahentibus, aliquando, & purgationibus vti: eduliis item boni succi, & vini vrinam prouocantis potu.

FRIGIDAE INTEMPERIEI CORrectio, Cap. LXXI.

E FRigidarum intemperierum tres sunt differētiæ, quarum pessima est sicca. Quod enim tēporis progressu senescētibus contingit, hoc statim ab initio iis adest: itaque humectare ipsos oportet ac calefacere. Continget autem hoc exercitiis moderatis, & alimentis humidis ac calidis, & vini calidioris potu, somno vberiore, & prouidentibus nobis quò recrementa quæ quotidie in corpore generantur, omnia excernantur. Venus autem omnes sicciores lædit, & maximè eos qui cum siccitate frigidi sunt: solis autem calidis & humidis innoxia est. Prauæ F sunt etiam frigidæ intēperaturæ cum humiditate, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. prodest autem ipsis illuuies & exercitia plura, & victus attenuās, & vnctiones moderatè calidiores. Qui verò frigidiores quidē sunt natura, moderatè autem habent temperamentum siccitatis ac humiditatis, eorum caliditatem excitare ac corroborare oportet, & in totius victus ratione quæ ad humiditatem ac siccitatem, id quod medium est eligere.

SICCAE INTEMPERIEI CORRECTIO G in ventriculo, velut exempli causa: deinde etiam reliquarum intemperierum, Cap. LXXII.

SIcca intemperies quædam est vbi solidæ essentiæ similaria corpora sicciora fiunt, quæ etiam incurabilis est: altera, siccitas est essentiæ ex humore compactæ. Ad has tertia est, quum propria humiditas ex qua partes nutriuntur, penitus perditur: continetur autem hæc in omnibus animalis partibus instar roris in ipsis dispersa. Hanc autem ipsis partibus apponere impossibile est citra alimentum, & propterea difficillima taliū affectionum curatio H est. Alia verò est iuxta paruas arterias ac venas consistens. Has siccitates curare conuenit ita vt singulas similares partes, ex humectante alimento, propria humiditate impleamus. Balneum igitur commodum est temperatum, ægro diutius in aqua morā trahente. Post balneum verò statim lac dandū est asininum recens mulctū

Oportet & mellis tepidi parum lacti admiſcere, & poſtea A
quieſcere permittere vſque ad ſecundum balneum. Tūc
autem fricare oportet moderatè ac pinguiter,an exactè
confectum ſit datum lac,ex ructibus ac ventris mole cō-
iectura facta. Moderatum autem eſt tempus à primo
balneo vſque ad ſecundum, horarum æquinoctialium
quatuor aut quinque,ſi tertiò ipſum lauare velis: ſin mi-
nus, plurium. Et ſanè illinere ipſum oportet oleo,ante-
quam induatur,à ſingulis balneis.Si quidem igitur lacte
delectetur,& à ſecundo balneo ipſum dabimus: ſin mi-
nus,ptiſſanam exactè coctā, aut halicam inſtar ptiſſanæ B
præparatam. Deinde rurſus quieſcere iuſſum, ad tertium
balneum ducemus,aut contrà,ad cœnam.Panis autem ſit
probè præparatus, clibanites,purus. Obſonium autem,ex
piſcibus in petroſis aquis degentibus quiſpiā, aut aſellus
ex iure albo.Quod verò in ſumma de cibo dicam,ſit con-
coctu facilis & nutriens, minimè viſcoſus ac ſuperfluita-
tibus abundans.Potus autem ſit vinum aquoſum album,
purum,modicum,aquæ admixtionem ferēs, modicè ad-
ſtringens. Maximæ igitur ſiccitatis hæc curatio eſt: ve-
rùm moderatæ ita exquiſito victu non habent opus, & C
pleniorem diætam ſufficere licet. Ponatur autem ſimilis
priori ſiccitas,ſed admixta ſit ipſi moderata frigiditas.In
hac ad calefaciētium materiam mutationem faciemus,
& relatis apponemus,in lactis quidem vſu,plus mellis:vi-
num verò minus priore aquoſum dabimus.Sed & ipſa e-
dulia calidiora danda ſunt,non ſolùm ex naturali tempe
ratura,ſed etiam à recenti qualitate: & nardinum vnguē-
tum aut maſtichinum frequenter illinendum.Quòd ſi fri
giditas multa ſit vnà cum ſiccitate,primùm quidem affe-
ctionem grauiſſimam eſſe ſcito,& quæ ægrè corrigi poſ- D
ſit:verùm iiſdem vtere,& per ſe melle cocto ac deſpuma-
to:vinum autem elige vetuſtius. Optimū autem pharma
cum in talibus eſt id quo aſſiduè picatores vtuntur, &
ex ipſo ventrem illinere oportet,& dum adhuc calidū eſt
auellere.Prodeſt autem talibus etiam puer carnoſus con-
dormiens, vt ſemper ſupernum ventrem contingat. Mi-
ſceatur autem conſequenter ad ſiccitatem moderata ca-
liditas. In hac primum victus ductum ſeruabimus, ita
vt mel prorſum non guſtent.Vinum autem accipiant mi
nimè vetuſtum: edulia verò tepida, & lactoſa, *hoc eſt la-* E
ctei teporis, exhibebimus, & ventrem omphacino aut
melino oleo illinemus. Cæterùm hos contentioſius per-
frigerare, periculo non vacat,quum febrilis quodammo
do hæc ſit affectio vbi caliditas redundarit.Ponatur por-
ro rurſus præualere calidam intemperiem,admixtam au-
tem eſſe ipſi humiditatemt:talem intemperiem aquæ fri
gidæ potu curauerimus.Commodus autem eſt adſtringē
tium eduliorum vſus.Sint & hæc citra caliditatem auſte-
ra:at humida intemperatura ſola conſiſtente, ſiccantia e-
dulia,citra caliditatem ac frigiditatem opitulantur:& ad F
hæc inopia conſuetorum potuum.Humidæ verò cum fri
giditate intēperaturæ optimæ medelæ ſunt acria omnia.
Adiiciantur autem iis etiam adſtringētia, abſque hoc vt
manifeſtè frigefaciāt.Optima verò medela & his eſt mo
dicus potus, & hic ex vinis vehementer calefacientibus.
Atque intemperierū quidem ex qualitatibus obortarum,
eiuſmodi curationes exiſtunt. Quandoquidem verò hu-
miditas in capacitate ventris contenta, aut in tunicis i-
pſius imbibita,intemperaturam efficit, commodum fue
rit etiam de his dicere.Prior itaque affectio ſi quidem ſe- G
mel conſtiterit,per vomitus purgata,facilè ſedatur: ſi ve-
rò rurſus ex alia quadam aut aliis partibus influxerit, exa-
cta cognitione opus habet, curatio verò ſtatim ſequetur.
Vniuerſam enim curationē loco affecto adhibere opor-
tet: prouidere autem in tantum ſolùm iis quæ ſuſcipiunt,
vt non facilè influentia ſuſcipiant.Id verò contigerit per
adſtringentia,& per ea quæ totum corpus ad bonum ha-
bitum perducunt.At verò vitiatos in tunicis ventris hu-
mores per moderatè purgantia educemus:quale eſt aloe,
& medicamentum ex ipſa cōſtans,picra cōfectio ab ama-
ritudine appellata.Si verò viſcoſa pituita ventri fuerit in- H
farcta,prius ipſis danda ſunt quæ hanc ſecant: deinde ſic
purgandum.Si tamen ad hoc aptus ſit,à radiculis acceptis
vomat. Quòd ſi neque viſcoſus neque craſſus fuerit hu-
mor, ſufficit etiam à ptiſſanæ ſucco vomitus, & ab aqua

A mulſa. bibatur etiam abſinthii ſuccus in aqua mulſa. Por-
ro ad hanc proportionem etiam intemperies in aliis par-
tibus factas curare oportet,ita vt humoribus idoneas efflu
xiones inuenias. Si verò neq; effluxionē habeat pars ſen-
ſui expoſitā, per reſolutionē in vaporē euacuare oportet
abūdātes in ipſo ſeroſos atque reliquos humores: quēad-
modū etiā ſi ſpiritus flatuoſus fuerit id quod continetur.

DE ALIMENTORVM FACVLTA-tibus, Cap. LXXIII.

QVum de alimentorum facultatibus doctrina,pars ſit
B tractationis tuendæ ſanitatis, iam quoque ad
prædicta de illis ſubiungemus, paucis quibuſdā ante par-
ticularem de ipſis doctrinā præmiſſis. nam,ſiquid aliud,
alimentorum facultates noſſe oportet. Quæ igitur atte-
nuantem vim habent, tranſitus meatuum ab obturatio-
ne liberant,& viſcoſa impacta detergunt, & craſſa ſecant
ac attenuant:verùm iis qui diutius in ipſorum eſu perſe-
uerant,ſeroſas ac bilioſas ſuperfluitates congregāt: etſi ad
huc amplius quis immoretur,atrabiliarius ſanguis reddi-
tur.Proinde ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere oportet, &
C præſertim eos qui bilioſum habent temperamentum. So-
lis enim iis competunt qui pituitam & craſſum crudúm-
que ac viſcoſum humorem coaceruarunt.Quæ verò craſ-
ſefacientem vim habent, abundè quidem alunt, &,ſi in
vētre ac hepate cōueniēter cocta fuerint, boni ſucci ſan-
guinē generāt: verū ſplenē & hepar obturāt. Ex iis autē
aliqua ſūt ſolùm craſſi ſucci,velut lēticula:quædā viſcoſa,
velut maluæ: quibuſdā ambo cōtigerūt,vt & craſſi ſucci
ſint & viſcoſa,velut teſta intectis.Securior itaq; eſt attenu
ans victus ad ſanitatis præſeruationē quàm is qui magis craſ
D ſefacit. at quum parū ille nutriat,firmitatē ac robur cor-
poribus non addit. Et oportet aliquando etiā multū nu-
trientia moderatè exhibere,vbi quis indigentiam depre
henderit. Maximè verò citra periculum hæc acceperint
qui exercitiis dediti ſunt, & qui quantum volunt dormi-
unt. Omnes verò qui ante cibos ſe exercere non poſſunt,
craſſi ſucci alimenta fugiant.Sed neque otioſi talia alimē
ta admittant. Maximum autem malum ad ſanitatis cu-
ſtodiam otium perpetuum exiſtit: quemadmodum ſanè
moderatus motus maximum bonum.Quæ verò edulia
E medium inter craſſefacientia ac attenuantia habent,om-
nium optima ſunt,& moderatū compage ſanguinem ge-
nerant. Tale igitur alimentum corporibus noſtris conue
niens eſt: nociuum autem id quod mali ſucci eſt, quod
ſemper fugere oportet. Sed & varietatem alimentorum
vitare melius eſt, & præſertim ſi ex contrariis ſunt facul-
tatibus.nam accepta non conuenienter concoquuntur.

DE OLERIBVS, Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſtè perfrigerat & humectat: quapro-
pter etiam ſomnifica eſt. quantum verò eius in oleri-
F bus exiſtit, probè nutrit,& boni ſucci ſanguinem gignit.
Sed & intubus frigidi ac humidi temperamēti eſt, ſed mi
nus quàm lactuca. Malua frigefacit quidem,ſed non ma
nifeſtè:magis autem humectat,vnde etiam ventrem ſub-
ducit. hoc autem etiam ob viſcoſitatem quam in ſe ha-
bet. Beta extergendo aluum ſubducit: quare etiam ſto-
machum mordet ſi amplius edatur. obturat autem he-
par & ſplenem. Braſſica bis cocta ſi edatur,ventrem co-
hibet: ſemel autem non diu cocta, & cum oleo,garo,aut
ſale accepta,magis ſubducit: quemadmodum ſuccus i-
G pſius magis quàm lenticulæ ſuccus purgat. Adhuc autem
magis marina braſſica manifeſtè aluum mollit, vt quæ
ſalſuginoſa ſit & amara. Sed & Alimum amplioris ſalſu-
ginoſæ qualitatis particeps ventrem ſubducit: verùm
magis quàm braſſica ſtomacho commodat, vtpote mo-
deratæ adſtrictionis particeps: lac autem & ſemen gene-
rat. Blitum & atriplex humida quidem ſunt, & aluum
ſubducunt, verùm parum nutriunt. Spinoſa omnia, velut
carduus, & atractylis, & huiuſmodi, ſtomacho commo-
da ſunt: excepta cinara. hæc enim quum dura ſit, malum
ſuccum generat. quapropter optimum eſt coctam ipſam
H exhibere cum oleo, garo & coriandro. Apium & hip-
poſelinum, ſion & ſmyrnium, vrinam omnia cient: ve-
rùm ſmyrnium magis aromaticum eſt, & acre, ac vri-
nam ciens, & mulieribus menſes mouet. Apium au-
tem & hipposelinum iucundiora ſunt, ideóque ſtomacho

commodiora. Eruca calida eſt,& ſemen gignit: quapro-
pter & venerem & capitis dolorem excitat. Naſturtium &
ocymum,& ſinapi, calida ſunt & acria,& maximè naſtur
tiũ: ægrè verò cõcoquũtur, & ſtomacho incõmoda ac
mali ſucci ſunt. Vrtica tenuiũ partiũ eſt,& aluũ ſubducit,
ac parũ nutrit. Gingidiũ ſimile eſt ſcandici,adſtringentis
& amaræ nõ paucæ particeps qualitatis. Eſt & ſtomacho
commodum, vt etiam cibum auerſantibus aptum ſit ſi
cum aceto edatur: verùm modicum alimentum corpo-
ri exhibet. Cæterùm ſylueſtria olera extremè vitioſos ſuc-
cos generant. Capparis autem appetentiam cibi excitat,&
hepar ac ſplenem ab obturatione liberat, & pituitã ſub-
ducit: vtẽdum autem ea eſt cum aceto mulſo, aut cum a-
ceto & oleo,ante reliquum cibum.

DE ASPARAGIS, Cap. LXXV.

BLiti,lactucæ,atriplicis,maluæ & betæ planta humida
eſt,aſparagus autem,ſiccus. Rapum autem & ſinapi,ra
dicula,naſturtiũ, pyrethrum,braſſica,& alia calida,plan-
tam ſiccam,aſparagum autem humidum habent. At verò
fruticoſarum plantarum aſparagi,& paluſtris & hortẽſis
& qui à bryonia eſt,ſtomacho quidem commodi ſunt, &
vrinam cient,verùm parum nutriunt: ſi verò concoquan
tur,magis nutriunt quàm olerũ aſparagi. Similiter & cha-
mædaphnes aſparagus.

DE RADICIBVS ESVI APTIS, Cap. LXXVI.

BVnias,quod & rapum appellatur, bis coctum in cibo
acceptum,non minus quàm aliæ plantæ nutrit: ve-
rùm ſi aſſiduè accipiatur,craſſum ſuccũ gignit. Bulbi ad-
ſtringunt, extergunt, appetentiam cibi faciunt, ſtoma-
chum corroborant,& viſcoſa in thorace probè educunt.
Verùm bis cocti alunt magis, ſed minus probè educunt.
amaritudinem abiicientes: generant & ſemen, & venerẽ
ſtimulant in vberiore vſu: flatus quoque faciunt ac tormi
na inducunt. Qui verò cum oleo & garo educuntur,iucũ-
diſſimi ſunt,& flatus non generant, & probè nutriunt, ac
facilè concoquuntur. Paſtinacæ,dauci & cari radices mi-
nus quàm rapa nutriunt,calidæ autem & aromaticæ pa-
làm ſunt,& vrinam cient. Abutentibus autem & malos
ſuccos gignunt,& communi radicum ratione ægrè con-
coquuntur. Quidam paſtinacam ſylueſtrem daucum ap-
pellant, quæ magis vrinam promouet. Radicula attenua-
toriæ ac calidæ eſt facultatis: verùm ante cibum edere
ipſã oportet,cũ aceto aut garo,ventris ſubducẽdi gratia:
nequaquam poſt cibum. Cepa,alliũ,& porrum, acrẽ vim
habentia,calefaciunt corpus & attenuant, & craſſos in i-
pſo humores ſecant: & bis cocta quidem parum nutriũt,
non cocta autem,omnino non alunt: allium tamen ma-
gis obturationes aperit,ac diſcuſſorium eſt. Ampelopra-
ſon ſiccius eſt quàm porrum, vtpote ſylueſtre. In ſumma,
ex oleribus quæ cruda eduntur, magis vitioſum ſuccum
gignunt quàm cocta, & ampliore ſuperflua humiditate
participant. Quæ verò ad repoſitionem muria aut acida
muria aſſeruantur,ſtomacho commoda ſunt, & appeten-
tiã excitant, & crudos humores ſecant: verùm ægrè con
coquũtur, & abutentibus prauos ſuccos gignunt.

DE TVBERIBVS ET FVNGIS, Cap. LXXVII.

TVber ſuccum qui ex ipſo redditur, qualitatis exortẽ
habet,frigidiorem autem & craſſum. At fungi fri-
gidi ſunt,& pituitoſi,ac mali ſucci. Ex iis autẽ boleti in-
nocentiores ſunt,& qualitatis exortes,probè cocti. Secun-
di ordinis ſunt Ammanitæ. Cæterùm à reliquis fũgis abſ
tinendum eſt. multi enim ex ipſis lethales ſunt. Sed & ipſi
boleti, ſi crudiores edantur,ſæpe periculi cauſa exiſtunt.

DE FRVMENTACEIS, Cap. LXXIII.

EX frumentaceis appellatis chondrus probè nutrit, &
viſcoſum ſuccũ generat: verùm lotus prauus eſt, quo-
niã promptè craſſeſcens inconcoctus manet: melior au-
tem eſt ſuccus ipſius totius probè cocti, inſtar ptiſſanæ.
Halica in reliquis chõdro ſimilis eſt,magis autem aluum
cohibet. Triticum coctum in cibo acceptum ægrè cõco-
quitur,& flatuoſum eſt: ſi verò concoquatur, alimentũ for
tiſſimum exhibet. At ſi in panem cogatur, flatuoſitatem
& difficultatem concoctionis deponit; ob fermentum &
A ſalis participationẽ. Verùm ex panibus magis alit ſiligi-
neus, deinde ſimilaceus: tertio loco, ex toto collatus,
cui nihil furfurum deceſſit. Sordidus autem panis minus
quidem nutrit,ſed magis per ventrem ſubit. Amylum pa
rum nutrit,velut etiam panis lotus. Hordeum frigidam
& exterſoriam vim habet: & coctum quidem velut ptiſ-
ſana humectat: toſtum autem,velut in polenta,ſiccat. At
polenta in æſtate ante balneum pota ex aqua,ſitim ſedat.
Panis hordeaceus friabilior eſt, & parum nutrit. Maza
ægrius concoquitur,& flatuoſior eſt quàm hordeacei pa-
nes: verùm ſi mel addatur,aluum ſubit. Auena calida eſt,
& parum nutrit. Milium & panicum,frigida ſunt & ſicca,
B & parum alunt,& ventrem ſiſtunt: per omnia tamẽ miliũ
panico melius eſt. Oryza ægrè cõcoquitur, & parum nu-
trit,& aluum ſiſtit. Ptiſſana ſic coquitur: vna pars ipſius
ad quindecim aquæ partes iniicitur,oleúmq; moderatũ
admiſcetur, & poſtquam intumuit, etiã acetum additur:
vbi verò exactè cocta eſt, etiã ſal tenuis inditur. In qui-
buſdam porrum quoque & anethum ipſi admiſcent. Si-
militer autem velut ptiſſana, etiam auena & chondrus
coquitur.

DE LEGVMINIBVS, Cap. LXXIX.

EX leguminibus lenticula mali ſucci eſt, & atram bilẽ
parit: verùm ipſa quidem,& maximè bis cocta, ven-
trem ſiſtit: decoctum autem ipſius,cum oleo & garo po-
tum,ventrem promouet. Admiſcere autem oportet ipſi
thymbram, aut pulegium,propter flatuoſitatem. Fabæ le-
ues ſunt,flatuoſæ,aut exterſoriæ: faba Ægyptia noſtrate fa
ba humidior eſt,& ſuperfluitates gignit. Piſum,laxũ qui
D dem eſt,non tamen ita flatuoſum. Cicer flatuoſum eſt &
exterſoriũ,& ſemen gignit,& venerem ſtimulat,ac calcu-
los atterit: toſtum verò flatuoſitatem deponit, ſed ægrè
concoquitur. Lupini ægrè concoquuntur, & difficulter
aluum ſubeunt,& crudum humorem gignũt. Fœnũ græ-
cum calefacit,& ventrem promouet,ſi ante cibum acci-
piatur. Ochri & phaſeli præmacerati,vt radices producãt,
aluũ ſubducũt,ante cibum cum garo accepti: & nutriũt
magis quàm fœnum græcum. At phaſioli(qui etiam do-
E lichi appellantur)ſi integri cum ſiliquis virides edantur,
magis recrementitiam ſuperfluitatem generant.

DE FRVCTIBVS FVGACIBVS, Cap. LXXX.

CVcurbita frigefacit & humectat,& aluum ſubducit:
modicè autem nutrit. Pepon,totus quidem mali ſuc
ci eſt,& frigidus,& humidus, & vomitorius: ſi verò non
concoquatur,etiam choleram efficit. Semen autem ipſius
vrinam ciet, & calculos in renibus atterit, & in totum a-
bundè exterget. Melopepon minus quàm pepõ omnia
hæc poſſidet. Cucumis autem minus pepone frigidus
F ac humidus eſt,verùm magis vrinam ciet,& ægrè conco
quitur,ac mali ſucci eſt etiamſi concoquatur. In ſumma
verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant,
parum nutriunt,& mali ſucci ſunt.

DE FRVCTIBVS ARBORVM, Cap. LXXXI.

FIcus & vuæ velut principatum inter omnes pomorũ
ac autumnales fructus obtinent. nam & minus mali
ſucci ſunt,& magis nutriunt. Ex iis autem ficus meliorẽ
ſuccum habent,& magis alunt,& aluum ſubducunt, vri-
námque cient, & renes expurgant, præſertim valde ma-
G turæ: ac ipſæ caricæ. Flatuoſæ autem ſunt, & ſanguinem
non bonum gignunt. quapropter etiam pediculos gene-
rant,ſiquis frequentius ipſis vtatur. At vuæ ſi non ſecedãt,
neque concoquũtur, ſed & crudum humorem generant:
ſi verò ſecedant, moderatiores ſunt. Vuæ paſſæ calidio-
res vuis ſunt,& ſtomacho cõmodiores, & magis nutriũt:
minus autem aluum ſubducũt. Mora (quæ & ſycamina)
valde humectant,perfrigerant moderatè, & aluum ſub-
ducunt prima accepta: & non valde ſtomacho incommo
dant,ſed parũ alunt. Ceraſa quæ dulciora ſunt,aluũ ſub-
ducunt,ſed ſtomacho incommoda ſunt: quæ verò adſtri
H ctione participant,minus ſtomacho nocent, aluum autẽ
ſubeunt. Eadem ratio etiam in vuis,moris, ac pluribus a-
liis habetur: & in ſumma,quæ adſtringũt,prima ſi ſumũ-
tur in cibo aut potu ante alium cibum, ventrem ſiſtunt.
Quibus verò ob debilitatẽ venter cohibetur,iis, ſi acce-

A perint ea quæ mollire ſolent, velut olera, aut piſces, aut huiuſmodi quædam, & poſtea ingeſſerint adſtringẽtia, per hoc quòd corroborant hæc ipſum, deorſum propellunt, & ad excretionem excitant. Pini fructus, ſtrobilus appellatus, boni ac craſſi ſucci eſt, & probè nutrit, non tamen facilè concoquitur. Perſica mali ſucci ſunt, & aceſcunt, ac facilè corrumpuntur. Quapropter prima danda ſunt, eo quòd promptè ſubeant, & nõ corrumpantur per moram in ventre. Præcocia & rhodacena & Armenia, meliora ſunt Perſicis: neque enim aceſcunt, neq; ſimiliter corrũpuntur: ſunt autem & iucunda. Mala dulcia aliis ſunt calidiora, & facilè in corpus diſtribuuntur, & præſertim ſi aſſentur aut coquantur: acida verò frigidiora ſunt, ſed humores in ventre magis ſecant: auſtera ſtomachum roborant, & ventrem ſiſtunt: & his adhuc magis cydonia. Pira magna ac matura, adhæc etiã magis alunt. Mala Punica frigefaciunt, ac parum nutriunt. Meſpila & ſorba magis adſtringunt, & fluenti aluo commoda ſunt. Palmulæ ſtomacho commodant, ſi non valde fuerint pingues: verùm aluũ ſiſtũt, & craſſos ac viſcoſos humores generant, & capitis dolorem inducunt. Oliuæ druppæ ſtomacho nocẽt, pinguem ſuccum generant: colymbades autem muriáque conditæ, ſi ante cibum ſumantur, appetentiam excitant, & aluum ſubducunt, & amplius quæ cum aceto & aceto mulſo præparantur. Nuces regiæ minus alunt quàm auellanæ, & magis ſtomacho commodant: virides nuces humidiores ſunt, & aluum ſubducũt. At ſiccas ſiquis aqua maceratas interna membrana denudet, conſimiles ipſas viridibus efficiet. Amygdala incidẽdi ac attenuãdi vim habent. quapropter viſcera & thoracem expurgãt, & adhuc magis ea quæ amara ſunt: ſimiliter etiam piſtacia, & amplius hepar obturatione liberant. Damaſcena ventrẽ ſubducunt ſi ante cibum edantur cruda, & in aqua mulſa cocta: ſerica ægrè concoquuntur, ſtomacho incõmodant, & parum alunt. Siliquæ ægrè concoquuntur, & aluum ſiſtunt, & malum ſuccum gignunt. Sycomora perfrigerãt, & humectãt manifeſtè. Citrii mali externa pars acris eſt, & difficulter concoquitur: quæ verò velut caro ipſius eſt, nutrit quidem, ſed & ipſa ægrè concoquitur: at interna pars, ſiue acida, ſiue aquea fuerit, multum frigefacit. Glandes alunt non minus quàm frumentacea, verùm difficulter cõcoquuntur, & craſſi ſucci ſunt, ac tardi tranſitus: caſtaneæ per omnia his meliores ſunt.

DE ANIMALIBVS, ET PRIMVM volatilibus, Cap. LXXXIII.

Animalia volatilia alimentum minus quàm quadrupedia, & præſertim ſues, exhibent. Facilius autem cõcoquitur ipſorum caro, & magis à perdice, & attagene, & pullo columbino, & gallina ac phaſiano: at turdorum caro, & merularum, & auicularum paruularũ, inter quas ſunt etiã pyrgitæ *à turribus appellati*, durior eſt. Et iis adhuc magis turturis, & palumbi, & anatis caro. Multo enim difficilius concoquitur, & durior ac fibroſior caro pauonis eſt. Verùm anſerum & ſtruthiocameli caro omnibus relatis difficilius concoquitur, & ſuperfluitatibus abundat, exceptis alis. hæ enim non minus quàm aliarum auium boni ſucci ſunt. Gruum autem caro fibroſa eſt & dura. In ſumma, iuniora volatilia vetuſtis humidiora ſunt, facilius concoquuntur, & magis alunt, ac per aluum ſubeunt. Cocta verò aſſis ac in ſartagine frictis ſimiliter præſtant: & quæ ex ſiccis ac montanis locis ſunt, facilius concoquũtur, & ſuperfluitatibus carent magis quàm ea quæ in paluſtribus nutriuntur.

DE OVIS, Cap. LXXXIIII.

Gallinarũ ac phaſianorũ oua omnium optima ſunt: anſerum autem & ſtruthiocamelorũ, non bona. Ex omnibus autem recentia vetuſtis meliora ſunt: & tremula quidem magis nutriunt, ſorbilia verò magis ſubeunt, & faucium aſperitates leniunt: reliqua omnia ægrè concoquuntur, & tardè tranſeunt, & craſſum ſuccum gignũt, exceptis ſuffocatis appellatis. Hæc autem fiunt, cruda cum garo & vino ac oleo ſubacta, & in duplo vaſe moderatè compacta. Talia enim facilè concoquuntur, boníque ſucci ſunt. Peſſima autem ſunt in ſartagine fricta.

DE PEDESTRIBVS ANIMALIBVS, Cap. LXXXIIII.

Ex pedeſtribus animantibus ſuillæ carnes reliquis eduliis magis alunt, eo quòd & ſapore & odore familiaritatem quandam ad humana corpora habent: velut quidam qui per ignorantiã humanas carnes guſtarunt, cognouerũt. Alimẽtũ autẽ quod ex illis cõtingit, viſcoſum eſt, & nõ facilè diſcutitur ac trãſpirat. Oouilla caro ſuperfluitatibus abundat, & mali ſucci eſt: caprina acris eſt & mali ſucci. Peſſima autem eſt hircorum, & ad conco- B ctionem & ad ſucci bonitatẽ. Bubula atrabiliaria eſt. Leporina craſſi ſucci, ſed minus quàm ouilla ac bubula. Ceruina dura eſt, & difficulter concoquitur. In ſumma, recẽtia animãtia ac iuniora, humidiora ſunt & molliora, & facilius concoquuntur quàm vetuſta: ita & caſtrata non caſtratis, & ſaginata gracilibus præſtant.

DE PARTIBVS ANIMALIVM, Cap. LXXXV.

Extremæ partes neruoſæ ſunt, & pinguitudinis exortes, & excarnes: & propterea viſcoſæ ſunt, & parũ alũt, C & ventrẽ ſubducunt: exceptis volatilium extremis partibus, propter multam ſiccitatẽ. Roſtra & aures cartilaginoſa ſunt, & ægrè concoquuntur. Lingua laxa eſt, exanguis, ac pauci alimenti. Glandulæ iucundæ ſunt & friabiles: verùm iucundiores ſunt quæ in mammis exiſtunt, & maximè ſuum, vbi plenæ fuerint lacte. Hæ etiam nutriunt non minus quàm carnes. Renes & teſtes viroſi odoris ac ſaporis ſunt, & ægrè concoquũtur: verũ ſaginatorũ gallorum teſtes iucũdi ſunt, & bonũ alimentum corpori præbent: quemadmodum taurorum, & hircorum, & arietum D ægrè concoquuntur, & mali ſucci ſunt. Cerebrũ pituitoſum eſt, & craſſi ac mali ſucci, tardè tranſit, ægrè cõcoquitur, ſtomacho incõmodat, & nauſeã parit: ſi verò probè cõcoquatur, ſatis nutrit: medulla pinguis & iucundior cerebro eſt, ſed in reliquis ſimilis. Pinguedo & adeps parum nutriunt, & ſtomacho nocent. Cor & hepar craſſi ſucci ſunt, ægrè concoquuntur, & tardè tranſeunt: ſed ſuillum hepar reliquis melius eſt. Splẽ praui ſucci & atrabiliarius eſt: pulmo facilius concoquitur velut laxus, minus autem nutrit, & pituitoſus eſt. Ventriculus, vterus, & inteſtina, E dura ſunt, & ægrè concoquuntur, & pituitam generant. In ſumma, ſylueſtrium animalium alimentum ſiccius eſt & minus ſuperfluitatibus abundans quàm domeſticorũ. Sanguis omnis difficulter cõcoquitur, & præſertim craſſus ac atrabiliarius, qualis eſt bubulus. Leporinus autẽ velut iucundiſſimus, in pretio eſt, & multis hic mos eſt vt ipſum coquant cum hepate: quidam etiam cum aliis viſceribus coquũt. Aliqui & iuuenis porcelli ſanguinem edunt: ac caprarum ſanguinem ab aliquibus edi, etiã Homerus nouit.

DE LACTE, Cap. LXXXVI.

F Lac ſi concoquatur, nutrit quidem, ſed gingiuas & dẽtes lædit. Quare poſt ipſum acceptum, primum aqua mulſa, deinde vino adſtringẽte os colluere oportet. Capitis etiam dolorem inducit, & præcordia ac ventrẽ inflat, & in renibus calculos generat. Et quod quidem liquidius eſt, minus nutrit, ſed magis aluum ſubducit: craſſius autem viceuerſa, magis nutrit, & minus ſubit. Moderatum autem compage caprinum eſt: quemadmodum ſanè ouillum craſſius: & ſtatim quidem poſt partum, te- G nuius eſt: progreſſu autẽ temporis craſſius ac deterius fit.

DE LACTIS POTV, Cap. LXXXVII.

Lac bibens ab aliis cibis abſtinere debet, donec concoctum fuerit, & deorſum ſucceſſerit. Præſtat igitur mane bibere recens mulctum, & ab ipſo accepto, cibis abſtinere, & tunc quoque laboribus nimiis aliquid detrahere. nã in laborãtibus neceſſe eſt ipſum aceſcere. Quare leniter deambulare melius eſt, & interim vigilantes quieſcere. Sic enim facienti primùm ſecedit: eo autem excreto, aliud bibat: & ſi hoc ſeceſſerit, rurſus aliud. Ab initio igitur probè purgat, non quidem ita multum de reliqua H mole, ſed quæ intus ſunt in ventre. Poſtea verò iam ingreditur in venas, & optimè nutrit, & non amplius per aluum ſecedit. At verò in bilioſis fluxionibus, & in colliquationibus ad ventrem nutantibus, lac coctũ dare oportet.

Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, vt ne pars quædam diffundatur,pars verò consumatur: postea verò magis atque magis coquere, cauendo vt neque amburas,neque caseum ex ipso facias. Optimè verò caue bis hoc si & molliter coques,& quod motu disparatur,vndique derades. Mouere autem oportet ferula leui ac tenui: & si quid ad ollæ labia ebulliat,etiam hoc spõgia repurgare. sæpe enim hinc etiam reliquum corruptum est. Hoc igitur modo velut dictum est lac coquere oportet, donec æqualiter crassius ac dulcius crudo euadat.Quin & per ignitos silices in lac immissos exhauritur ac consumitur id quod in ipso est tenue ac serosum: sed & hoc alui fluxionibus & maximè biliosis conuenit.

DE LACTE SCISSO, Cap. LXXXVIII.

SErosa lactis pars à caseosa, vehementiore ad ignem luculentiorem ac nõ fumosum coctura separatur: deinde per colum aut panniculum exactè excolatur.Et ad serũ quidem mel moderatum,aut acetum mulsum moderatum,aut sal admiscetur,& ad ventrem subducendum exhibetur,in vigore ætatis consistentibus, vsque ad sextariorũ duorũ mensurã: iunioribus autẽ,non minus sextario. Cæterùm lac per ignitos silices immissos,aut per ferri immissionem crassefactum, & ad dysenterias & ventris fluxiones rectè dari potest.

DE CASEO, Cap. LXXXIX.

OMnis caseus acris est,& sitim excitat, & ægrè concoquitur,& mali succi est,& calculos generat. Melior autem est recens,& laxus,& mollis,& iucundus,& moderati salis particeps:contrarius verò,pessimus.

DE PISCIBVS, Cap. XC.

QVòd omnis piscis frigidioris ac humidioris sit temperamenti, manifestum est: verùm omnibus aliis præstant petrosi appellati,vt qui facilè concoquantur, & boni succi sint, & moderatè humectẽt, vbi nõ habuerint carnem duram. Verùm ex non petrosis, pelagii multum præstant iis qui in limo nutriuntur, aut istic vbi flumina in mare incurrunt. Deteriores autem his sunt qui in stagnis & mari stagnante aluntur. At particulatim capito, vbi pelagius fuerit, moderatè iucundus est, & minus ægrè concoquitur, & bonum succum gignit: verùm sanguinem tenuiorem ac debiliorem generat. similiter etiã lupus. Sed & mullus ipse,si pelagius est,durior aliis piscibus ac friabilior est,& facilè concoquitur,& alit,& iucũdus est & non pinguis.

DE TESTACEIS, Cap. XCI.

PIsces qui testa integuntur, salsum & crudũ humorem generant: ex iis autem ostrea mollissimam carnem habent,& magis subeunt.Chemæ verò,& purpuræ, vngulæ, spondyli,buccina,cochleæ,& quæcũque talia,dura.Et quæ molli testa integuntur,velut gammari, paguri, cancri,locustæ & squillæ, ægrè concoquuntur,& nutriunt, & ventrem sistunt,si sæpe in aqua dulci coquãtur.Omnibus autem testaceis succus inest qui ventrem subducit: quare etiam cochleis terrestribus.At quum hæc duram carnem habeãt,quæ ægrè concoquitur & nutrit,ac malum succũ generat,quidam iusculum per oleum ac garum condiẽtes,ad alui subductionem ipso vtuntur.Cæterùm echini, *siue erinacei* moderatè perfrigerant, & modicè alunt, & vrinam cient.

DE MOLLIBVS, Cap. XCII.

MOllia piscium genera,velut sunt polypi, sepiæ,loligines,dura sunt, & ægrè concoquuntur, & magis polypi.Salsum autem succum modicum habent: si verò concoquantur,modicum alimentum corpori præbent.

DE CARTILAGINEIS, Cap.XCIII.

EX cartilagineo genere torpedines & pastinacæ mollem ac iucundam carnem habent, & citò subeuntẽ, facilémque concoctu,aut nutrientem. Raiæ verò & leuiraiæ,& squatinæ,ac huiusmodi alia, duriora sunt, & ægrè concoquuntur,& magis nutriunt.Nam in vniuersum animalia quæ duram carnem habent, & ægrè concoquũtur, & magis alunt:vbi verò concoquũtur, multum ac solidũ alimentum exhibent.

DE CETACEIS, Cap. XCIIII.

CEtacea, velut balænæ, vituli marini, libellæ, delphines, & magni thuni, durã & ægrè cõcoctilẽ ac crassi A succi carnem habent.Si verò sale asseruantur talia, moderatiora fiunt. Sed & ex aliis piscibus qui humidiores sunt, & superfluitatibus abundant,etiã ad inueterationem magis idonei sunt.Verùm in salsamentis talis est differentia qualis est piscium ex quibus fiunt.

DE VINI FACVLTATE, Cap. XCV.

QVI sanitati studet,eum etiam vini facultatẽ cognoscere oportet: etenim in summa omne vinum nutrit:verùm rubrum & crassum magis quidem nutrit, nõ autem boni succi est. Dulce verò, & ipsum quidem B nutrit,non autem stomacho commodat. Adstringens autẽ, stomacho quidem commodat,ægrè verò distribuitur, & minus alit: adhuc verò minus, album. Optimum autem vinum est colore fuluum:vetustius autem calidius est ac siccius quàm nouum.Hæc vini facultas est in summa. At verò vinum calorem qui in nobis est suscitat, & propterea concoctiones meliores fiunt,& sanguis bonus: alimẽtum autẽ deducit,vt quod quoquouersus penetrat. Quapropter & ex morbis attenuatos, habitiores efficit. nam & ciborum appetentes facit,& pituitam attenuat,& bilẽ C per vrinas expurgat,& bonum colorem inducit.Sed & animi hilaritatem ac iucunditatem conciliat,& robur exhibet.Atque horum quidem bonorum causa est vinum moderatè potum, contrariorum verò, immodicum. Et propterea ebrii mutantur, & delirant, & in grauem somnũ delabuntur. Quare fugere immodicum adeò vini potum oportet.quanquam longiore temporis interuallo interposito,liberaliter bibere conducat: purgationem enim per vrinas largam mouet,& sudores profundit. D Melius autem est ad hæc etiam vomere,aqua mulsa præsumpta,vt ne minimum quidem ab ipso lædamur. Qui verò vini potationi indulget, reliquo cibo non valde se expleat.Dum verò potat,interim brassicam edat, & bellaria gustet,præsertim amygdala. Hæ autem etiam capitis dolores leuant,& vomentibus nequaquam molestæ sunt. Præstat quoque absinthii cremorem ante potationes sumere.præ omnibus enim crapulam maximè arcet. Si verò aliqui ex vino morsum percipiant,frigida aqua bibẽda est:& postridie rursus absinthii cremor sumẽdus. Deambulationibus item ac frictionibus, & balneo, & E pauciore cibo reficiantur.

DE MELLE ET AQVA MVLSA, Cap. XCVI.

MEL coctũ magis nutrit quàm aluum subducat:nõ coctum, viceuersa. Et frigidis quidem ac humidis temperaturis confert,calidis autem in bilem transit. Sed & aqua mulsa non valde commoda est amara bile abundantibus,vtpote in bilem transiens ipsis. Conducit itaque in talibus naturis aquosiorem dare aquã mulsam. Incommoda est & iis quibus viscera facilè læduntur. F Præparare autem aquam mulsam oportet vel octupla portione aquæ ad mel admixta, atque sic coquere donec spumare desinat. Assiduè verò spumã ab ipsa auferre oportet,statim simúlque vbi oborta apparet.

DE SOMNO, Cap. XCVII.

COnsequens est vt post omnia de victus ratione relata,etiam de somno quid dicamus,eo quòd etiam postremus omnium plerunque admittitur. Somnus itaque (vt breuiter dicam)animalium facultatum quies est, bona humiditate cerebrum rigante contingens.Quòd si G rectè admittatur, multa bona facere potest. nam & cibos concoquit,& humores excoquit,& dolorem mitigat, lassitudinésque lenit,& distentorum laxitatem efficit. Sed & animalium affectionum obliuionem inducere potest, & emotam mentis rationem corrigere. Tempus somni optimum est post cibum: sed diurnus nõ omnibus cõmodus est. non enim sufficit ad perfectam ciborum cõcoctionem id tempus in quo dormiunt. Interrupta autẽ ante tempus concoctione,ex meridie surgentes,sæpe ructum acidum habent, sæpe etiam flatibus implentur. H Quidam etiam fluctuationes habent, nisi aut ob consuetudinem,aut quòd sufficienter dormierunt,hæc ipsis non fiant.Optimi verò sunt somni nocturni. ex natura enim, noctis humiditas & quies,ad somnum procliuis, concoctionem perfectam efficit. Nam post nocturnos somnos maximè ad excretionem festinamus. Terminus igitur

temporis somni fit,ciborum perfecta concoctio , quæ tũ
ex ructibus,tum ventris contractione cognoſcitur : poſt
quam neque vigiliæ inutiles ſunt,recrementorum ex cõ
coctione ſeceſſum efficiente.

DE VIGILIA, Cap. XCVIII.

VIgiliæ quæ in ægrotantibus iam, aut ob dolorẽ , aut
ob febrem,aut ſymptoma aliquod acutius fiunt,cu-
rationem in tractatione febrium habebunt.Verùm nũc
de ſanorum vigilia dicendum eſt. Si igitur aut ob triſti-
tiam,aut curam,aut aliquam animalem affectionem vi-
gilarint,primùm quidem triſtitiam , & id quod moleſtũ
eſt,quantum eius fieri poteſt,recidemus,poſtea etiam iu-
cundorum ſonorum auditu, cogitationem ab illis abdu-
cemus.Et quidam ſanè ſonum aquæ placidũ ad hoc ma-
chinantur, quo deliniti ad ſomnum deducuntur. Sed &
balneis,maximè veſpertinis,vbi probè concoxerint, vtã
tur:& victu humectante,velut lactucis,& ſimilibus. Et pa
paueris nigri quandoque folia viridia opſoniis admiſ-
ceant & piſces concoctu faciles edant,vinóque vberiore
tenui non vetuſto vtantur.Vbi verò reclinari volunt , ro-
ſaceo caput vngant,aut oleo in quo papaueris capita aut
mandragoras incocta ſint. Quin & anethinum oleum nõ
vetuſtum ex ſomnificis eſt.Noui & poſt prægreſſam laſ-
ſitudinem,quietem derepente ſuccedẽtem,ſomnum in-
duxiſſe:ſed & coitus moderatus idem hoc effecit. Alii ſi
aut caput aut pedes perfrigerẽtur, facilè in ſomnum de-
labuntur.Si verò ob multitudinem,aut malitiã cibi, ſto-
macho grauati vigilarint,(nam & hoc factum eſſe noui-
mus:quemadmodum rurſus alii præter conſuetudinem à
cibo abſtinentes,aut modicum cibum capientes vigila-
runt) conſiderare hoc,& cauſam recidere oportet.

DE SOPORE GRAVI, Cap. XCIX.

AT ſi viceuerſa in profundum ac altum ſomnum de-
labuntur,à frequentibus balneis ipſos arcebimus,&
à perfrigerãte inunctione.Apophlegmatiſmis autẽ pitui
tam per os detrahẽtibus vtemur. Et in ſumma,ad calidio
rem ac ſicciorem & modicam victus rationẽ ipſos trãſ-
feremus, quũ hæc affectio à frigidiore,magna ex parte,
& humidiore materia cerebrum perrigante, oboriatur.

DIOCLIS EPISTOLA PRAESERuatiua, Cap. C.

Diocles Antigono Regi ſalutem.

QVandoquidem contigit tibi vt omnium regũ ma-
ximus muſicus ſis, & plurimo tẽpore vixeris,omníſ-
que philoſophiæ peritus ſis, & in mathematicis diſcipli-
nis primas teneas,arbitratus ſum eam philoſophiæ partẽ
quæ de ſanitate tuẽda tractat, regiã eſſe,& ad te priuatim
pertinere.Itaque præſcripſi tibi vnde morbi hominibus
oriũtur,& quibus præcedẽtibus ſignis,& quomodo quis
ipſis opitulari poſſit. Nam neque tempeſtas vnquam in
cælo conflari poterit non præcedentibus ſignis quibuſ-
dam, quæ nautæ ac reliqui multi experimenti homines
ſequuntur:neque affectio in hominis natura vnquam cõ
flari poterit non ſigno aliquo præcedente. Tu verò iis
quæ à nobis dicuntur perſuaſus, certitudinem ipſorum
aſſequeris. Hominis corpus in quatuor partes diuidi-
mus ,caput thoracem,ventrẽ,veſicã. Quum igitur affe-
ctio circa caput diutius futura eſt,vertigo præſignificare
ſolet,& capitis dolor,& in ſuperciliis grauitas,aurium ſo-
nitus,temporum pulſationes: oculi manè tument , cum
viſus hebetatione:nihil olfaciunt, & dentium gingiuæ
attolluntur.Quum itaque huiuſmodi quippiã præſigna-
rit,caput purgare oportet , nullo quidem medicamento,
ſed hyſſopi aut origani capitibus acceptis,tritis , ac in ol-
lula cum paſſi aut ſapæ hemina dimidia feruefactis .Hoc
ieiunus ſorbẽs,os eo collue,& gargarizando humores de-
trahe.Hac curatione non eſt alia leuior in affectionibus
circa caput.Optimum eſt & ſinapi aqua mulſa calida di-
lutum:hoc ieiunus ſorbens gargariſſa,& humores detra-
he.Cæterùm caput cõtectum præcalefacere oportet , quo
liquata pituita facilè fluxioni obediat. Qui verò talia ſi-
gna negligunt,iis hi morbi ſuccedere ſolent , lippitudi-
nes,glaucomata oculorum, aures rumpuntur , ſtrumæ in
collo fiunt,cerebri corruptio,grauedo,angina, capitis vl-
cuſcula manantia,achores appellati,teredines,vua, capil-
lorum defluxio,capitis vlceratio,dentium dolor. At vbi
A circa thoracem quid futurum eſt,ex his aliquid præſigni
ficare ſolet:Sudor contingit per totum corpus ac thora-
cem:linguam craſſam habent,ſalſa aut amara,aut biliosa
ſpuunt,ſub coſtis aut ſcapulis dolores fiunt citra occaſio-
nẽ,hiatus oris aſſidui,vigiliæ,ſuffocationes,ſitis,ex ſom-
no animus triſtis,perfrigerationes pectoris & brachiorũ,
manuũ tremor.Iis autem hoc modo prudenter auxiliari
oportet:Vomitus fiat quamoptimè à cœna abſque reple-
tione,ſine medicamento. Commodi ſunt & ieiuni vo-
mitus , quos aliqui vocant ſyrmaiſmos. Oportet autem
B eum qui ita vomere volet, radiculas tenues præſumere,
naſturtiũ,erucã,ſinapi,portulacã,atque deinde accepta a-
qua tepida,ſic vomere.Qui verò talia ſigna cõtẽnũt,eis hi
morbi ſuccedere ſolent,pleuritis,peripneumonia,melan
cholia, febres acutæ,phrenitis,lethargus,febris ardẽs,ſin-
gultuoſa. Poſtquã verò circa ventrẽ affectio aliqua diu-
tius conſiſtere parat,ex iis aliquid præſignat: Aluus prius
contorquetur,& ipſa in ſeipſa turbatur : cibi ac potus a-
mari apparent,genua grauantur, lumbos flectere non poſ
ſunt:dolores ſunt totius corporis, citra occaſionem : tor-
C por crurum,febriculæ paruæ. Quum horum quid præſi-
gnificarit,aluum mollem præparare oportet cum victu,
abſque medicamento.Sunt autem plura & ſecura,ex quo-
rum vſu falli non poſſis. Betæ aqua mulſa coctæ,allium
coctum,malua,rumices,mercurialis,placentæ ac dulcia-
ria ex melle. omnia enim aluum ſubducunt. Si verò ali-
quod ſignum augeſcat,cnici ſuccum ad omnia decocta
admiſceto:iucundiora enim fiunt,& periculo vacant.Cõ-
moda eſt & braſſica leuis aqua multa cocta : huius ſuc-
cus bibitur cum melle & ſale,ad quatuor heminarum mẽ
D ſuram.Cicerum quoque aut erui cocti aqua,pota ieiuno,
eodem modo facit.Qui verò talia ſigna negligunt , has
affectiones incurrere ſolent,alui profluuium, dyſenteriã,
lienteriam,voluulum ,coxendicem,febrem tertianã, po-
dagram,ſyderationem,hæmorrhoidas, articularem mor
bum.Porro vbi circa veſicam aliqua affectio diutius cõ
ſiſtere volet,hæc præſignant: à paucis cibis repleri ſibi
videtur,flatus ſunt,ructus , decoloratio totius corporis ,
ſomni graues,vrinæ liuidæ,& vix prodeuntes : tumores
circa pudenda fiunt.Quum igitur tale quid præſignifica-
E rit,vrinam cientibus odoratis ſecuriſſimè auxiliari opor
tet.Licet autem fœniculi & apii radices macerare in vi-
no albo odorato,& hoc bibere quotidie ieiunum manè
duorum cyathorum menſura,cum aqua in qua comma-
duit daucus,ſmyrnium,helenium:quicquid taliũ habue-
ris.omnia enim proſunt. Item cicerum maceratorum a-
qua pota cum vino,eodem modo.At negligentibus talia
ſigna,hæc ſuccedere ſolent:aqua intercus, ſplen magnus,
hepatis dolor,calculus,renum affectio , vrinæ ſtillicidiũ,
ventris repletio.Cæterùm in omnibus talibus ſignis , in-
F fantibus lenes curationes adhibere oportet, maioribus,
efficaciores. Scripſi autẽ tibi etiã de mutationibus tẽ-
porum per annum,in quibus ſingula fiunt, & quæ in cor-
pus aſſumere te oporteat,& à quibus abſtinere.Incipiã au-
tem à ſolſtitio hyberno. Solſtitium hybernũ auget in ho
minibus defluxionem ac humiditatem, vſque ad æqui-
noctium vernum.Oportet igitur cibos calidiores aſſume
re,& parcius bibere,& vinum meracius bibere,& ab ori-
gano macerato potare,& venere vti:ſunt autem ad æqui-
noctium , dies nonaginta. Æquinoctium vernum au-
G get in hominibus pituitam , & dulces ſeroſos ſanguinis
humores,vſque ad Pleiadum ortum:vtere igitur odora-
tiſſimis & acribus cibis,& labori deditus ſis,& venere v-
tere.Sunt autẽ vſq; ad Pleiadũ ortũ dies quadragintaſex.
Pleiadum ortus auget in hominibus bilem fuluam, & a-
maros ſeroſos humores,vſque ad ſolſtitium æſtiuũ. Vten-
dum itaque eſt dulcibus aluũ ſoluentibus,& quammini-
mũ coeundũ. Sunt autem ad ſolſtitium æſtiuum dies
quadragintaquinque. Solſtitiũ æſtiuũ auget in homi
nibus bilem atram,vſque ad æquinoctium autũnale. Vte
H re igitur aqua frigida,& odoratis omnibus : & quãmini-
mũ venere vtere, aut minore læſione quàm de venere
ſcriptũ eſt admitte.Sunt autẽ ad æquinoctiũ autumnale
dies nonagintatres. AEquinoctiũ autumnale auget in
hominibus pituitam ac tenues fluxiones,vſque ad Pleia-
dum occaſum.Oportet igitur fluxiones detrahere,& acer-

rima ac odoratiſſima exhibere, & quamminimè vomitū facere,labori deditum eſſe,& à coitu abſtinere. ſunt autē ad Pleiadum occaſum, dies XLVI. Pleiadum occaſus auget in hominibus pituitam,vſque ad ſolſtitium hyber-A num. Proinde acerbiſſima exhibere oportet, & vinum bibere quamiucundiſſimum, & pinguibus vti, ac labori deditum eſſe. Sunt autem ad ſolſtitium hybernum dies quadraginta quinque.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber II,

Iano Cornario medico phyſico interprete.

DE FEBRIBVS, EX GALENO & aliis pluribus, Cap. I.

POſt ſanitatis tuendæ doctrinam,ad ægro tantium iam correctionem progredientes,à morbis ſimilarium partium, velut ſimplicioribus,initium ſumemus. Tales autem ſunt maximè qui febriles appellantur. Rurſus igitur Oribaſii ex Galeno compendiaria tractatione quammaximè, imò etiam aliorum plurimorum vtentes, nos quoque pauciſſima quædam relicta apponemus.

QVOT ET QVAE CAPITA IN FEBRIlibu maximè morbis inquirere oporteat, Cap. II.

PRimùm quidem inquirere oportet an ſalutaris ſit morbus, aut pernicioſus: & ſi ſalutaris,vtrum acutus, aut diuturnus. Atque hæc quidem etiam in aliis magnis morbis inquirenda ſunt. Et tertiò, vtrum aceruatim iudicabitur, (quod maximè febriū proprium eſt) aut particulatim ſoluetur.

PRINCIPIVM MORBI QVOD DIcatur,ex Galeno, Cap. III.

NOn idem eſt capitis dolor,& febris: quemadmodū neque vigilia, & ciborum inappetentia, & totius corporis grauitas,aut laſſitudinis ſenſus. Verùm ſingula hæc aliud quiddam à febre ſunt, & febrem annuntiant. Febris irruēs,& præſertim acuta,neque nos neque idiotā aliquē latere poteſt. Detur autē(ſi ita voles)etiā ipſā latere:at mirum fuerit ſi vltra horam ægrum lateat. Quapropter illud tempus principium morbi eſſe dicemus quando manifeſtè febrire auſpicati debuerunt.

VNDE COGNOSCENDVM SALVTArisne ſit morbus aut pernicioſus, Cap. IIII.

PErnicioſa ſigna ſunt,facies cadaueroſa, naſus acutus, oculi caui,& reliqua ab Hippocrate relata,ſi hæc non ex vigilia, aut vacuatione,aut inedia acciderunt. Et lucis ſplendorem fugere,aut lacrymari, non ex aliqua externa cauſa,neque oculis propriam affectionem habentibus: & alterum oculum minorem apparere: aut etiā albas ipſorum partes rubicundas,aut liuidas, aut nigras,aut etiam ſordes in ipſis: & in ſomnis albas oculorum partes apparere,palpebris foris non commiſſis,niſi multa euacuatio facta fuerit,aut hoc ſymptoma ipſis ex conſuetudine ſit: & dentibus frendere,aut delirare, aut floccos legere,aut feſtucas decerpere. Attendendū eſt & ad decubitū: nam ſupinum decumbere,& velut reſolutum, aut etiam de lecto defluere ad pedes, extremæ debilitatis ſignum eſt. Et adhuc peius,frigidum reſpirare ex naribus & ore: & pulſuum obſcuritas ac denſitas,& deficere ipſos, & ſudare ad animi deliquium,pernicioſum ſignū eſt. Si igitur omnia relata ſigna, aut plura ex iis apparuerint,aut etiā pauciora,verùm valida,nullo præſente ſalutis ſigno,mors euitari non poteſt. At ſpiratio bona, & pulſus bonus, & mente valere,& bene ſe habere ad ea quæ offeruntur,& facies & decubitus ſimilis ſanorū,bona & euaſuri ſigna ſunt. Et in ſumma,quæ maximè ſunt cōtraria naturalib⁹, pernicioſa ſunt: quæ verò ſimilia,ſalutaria. Cæterùm de prænotione ex vrinis,alui egeſtionibus,& ſputis,paulo pòſt dicetur.

VNDE COGNOSCIMVS ACVTVM, aut diuturnū morbum, Cap. V.

MOrbi tempus ex quatuor notis cognoſcitur,ex morbi ipſius motu, ex ægrotantis habitu, ex pulſibus, ex febrium ſpecie. Ex morbi motu,hoc modo: Si quidem quatuor particularis exacerbationis tempora citius & in minimo tempore præterierint,peracutus fuerit morbus, cuius extremus terminus eſt ſeptimus dies: plerunque verò quarto die iudicatur. Si verò in ampliori quàm hoc eſt tempore,ſed vt non excedat duodecim horarum ſpa-B tium,acutus præindicatur, qui intra decimumquartum diem iudicatur. At ſi ad plures horas ſe extendat,vt principium ſolum & augmentum in maiore diei ac noctis tempore perficiat,talis morbus diuturnus eſt. Quòd ſi nō habeat morbus particulares exacerbationes, ſed ab initio ad finē vſque velut vna ſit exacerbatio,(quēadmodū in febribus continentibus)etiam hunc ex acutis eſſe dixeris. Cæterùm ex ægrotantis habitu hoc cognoſcetur, Si facies,aut etiam reliquum corpus,moderatam iam habeat contractionem, acutum morbum indicat: ſi verò C penitus contractum non eſt,neque conſidit, diuturnus erit. copia enim materiæ indicatur longiore tempore cōcoquendæ. At verò ab arteriarum motu ſic, Magnus & vehemens & celer & denſus pulſus acutum morbum indicat: contrarius diuturnum. Verùm ex febrium ſpecie cognoſcitur,quatenus calidæ & ardentes acutum morbum indicāt: molliores & velut deliteſcentes intus, diuturnū.

QVOMODO PRAENOSCAMVS AN iudicabitur morbus,aut ſoluetur, Cap. VI.

D EXiam relatis etiā hoc prænoſcimus,nimirū ex febriū ſpecie ac tēpore, & fortaſſis in totū ex febrium ſpecie. Calidæ enim & ardētes,& breuis temporis ſunt,& per excretiones iudicari tales ſolent: molliores autem, & diutius durant,& in abſceſſus plerunque erumpunt. Et ex relatis manifeſtum ſit quòd non ſolùm quando morbus iudicatur,prænoſcimus, ſed etiam quomodo iudicabitur. Nam acutis magis per excretiones cōtingunt iudicationes,quemadmodum diuturnioribus per abſceſſum.

DE IVDICATORIIS DIEBVS, Cap. VII.

E IVdicatorii dies partim frequenter & fideliter ac bene ſoluūt,perfectè item,& manifeſtè, & cum certis notis: partim contrario modo. verùm decimuſtertius mediū quodammodo locum habere comperitur. Et ſunt quidē ex ipſis qui iudicare ſolent,ſi vel modicum naturæ impetum nanciſcantur, velut eſt ſeptimus & decimusquartus: multi verò in vehementibus quidem motibus iudicant, aliàs autem nō poſſunt. Quin neque omnes boni,ſimiliter boni ſunt: neque omnes mali, ſimiliter mali: neque F iuxta ordinem, vtilitatem aut malignitatē habent. Primi igitur ordinis de numero bonorum ſunt, hoc modo: Optimus omnium eſt ſeptimus & decimusquartus. His proximè accedit nonus,& vndecimus, & viceſimus: & huic propè accedit decimusſeptimus, & quintus: & poſt hos quartus: & poſt hunc tertius, & decimusoctauus. Verùm his contrarii ſecundi ordinis ſunt hi. Peſſimus, & cum periculo & obſcurè iudicans, velut ex diametro ſeptimo oppoſitus, ſextus eſt. Huic autē ſimiliter octauus, & decimus: poſt quos duodecimus, & decimusſextus, & G decimusnonus. Inter hos autem medium locum habet decimuſtertius, vt qui non ſimiliter reiici poſſit velut ii qui in ſecundo ordine ſunt,neque ſimiliter his qui primi ordinis ſunt ſoluere ſoleat. Atque hoc quidem ordine dignitatis Galenus vſus eſt: verùm iuxta numerorū ordinē boni ſunt,tertius,quartus,quint⁹, ſeptimus,nonus,vndecimus, decimusquartus, decimusſeptimus, decimuso-

ctauus, vicesimus: mali verò, sextus, octau⁹, decimus, duodecimus, decimussextus, decimusnonus: mediũ autẽ locũ habet decimustertius. Ex his iudicatoriis quidã etiam aliorum indicatorii sunt, quos Hippocrates etiam contemplari iussit, & contemplandos nominauit, eo quòd iudicationes in alio iudicatorio die futuras præindicent, & cõtemplandas exhibeant: velut est quartus, qui futuram in septimo die iudicationem præiudicat, si sudores aliquos, aut humiditates, aut eiusmodi quasdam particulares euacuationes aut significationes prius non factas efficiat, aut etiam concoctionis signa ostendat. At Galenus etiã sexti indicatorium esse dicit diem quartum, etiamsi ille nõ sit bonus. Verùm vndecimus decimiquarti indicatorius est, & decimusseptimus vicesimi. Itaque vsque ad decimumquartũ diem contentiosissimæ iudicationes fiũt: proximè verò ipsis accedunt quæ vsque ad vicesimum fiunt. Quæ verò post vicesimum vsque ad quadragesimũ, paulatim contentionem remittunt. Sunt autem primæ dignitatis, vicesimusseptimus, tricesimusquartus, & quadragesimus. Post hos verò vicesimusquartus, tricesimusprimus, & tricesimusseptimus. Sed reliqua intermedia multitudo, à vicesimo vsque ad quadragesimum in totum non iudicat: quemadmodum omnes post quadragesimum diem penitus exoluti sunt, concoctionibus magis ac abscessibus, non iudicationibus soluentes morbos. Proinde reliquos post quadragesimum diem penitus cõtemnere videtur Hippocrates: sexagesimi tamẽ ac octuagesimi, & centesimi vicesimi rationem habet. Post hos autem, alios morbos in septem mensibus, alios in septem annis iudicari dicit, alios (vt verisimile est) in duobus aut tribus annorum septenariis.

QVOD IVDICATORIA SIGNA IN principio apparentia, mala sint, Cap. VIII.

COncoctionis signa nũquã malè apparẽt. omnis enim cõcoctio natura præualẽte cõtingit, & propterea semper bona existit. At iudicatoria signa quãdoque malè apparẽt, eo quòd iudicatio ambigua est, & modò bona, modò mala contingit: quemadmodum antea de iudicatoriis diebus dictum est. Neque igitur in principiis, neque in augmentis, ipsa apparere oportet, sed in vigoris tempore in quo natura morbo superior euadit.

QVOMODO FVTVRAM IVDICAtionem prænoscere oporteat, Cap. IX.

SI augeantur & anticipent exacerbationes, & multo vehementiores fiant, & per tertium diem significationẽ de se præbeant, & signa concoctionis in vrinis, aut alui egestionibus, aut etiam sputis comperiantur, omnium maximè breui morbus iudicabitur: si verò lentè moueantur, & eadem hora irruant quotidie contingentes exacerbationes, post longius tempus futuram iudicationem expecta. Sed & eorum qui à rigoribus vehementer febricitant, vt solutio fiat fieri non potest, antequam rigor mitigetur. Nam hoc nihil remittente, contingere nequit vt iam vigorem morbus acceperit. quapropter multo minus declinatiouem sperare oportet.

QVOMODO INSTANTEM IVDICAtionem cognoscamus, Cap. X.

MOlesta morbi tolerantia omnem iudicationẽ præcedit: & si quidem in die iudicabitur, noctu præcedit: sin noctu, in die. Et symptomata accedunt, velut est capitis dolor qui prius non fuit, & collum cõdolet, & præcordium reuellitur, & spirandi difficultas repentina, & alia multa difficilia symptomata prius nõ facta apparent. Et si his contingentibus pulsus non considerint, sed magis in altum tollantur, & vehementiores fiant, cõfirmétque etiam insuper iudicatorius dies, & hic maximè ex bene iudicantibus, non solùm futuram iudicationẽ, sed etiam ipsam bonam expecta. Nec verò consterneris inter hæc si delirantem hominem aut exilientem videris. nã & hæc lationis humorum sursumuersus signa sunt, quẽadmodum rursus deorsum alia, & imi ventris morsus, & tormẽ circa vmbilicum, & lumborum dolor, & murmuratio. Quandoque etiam alia eiusdem generis signa apparent: & adhæc si per hæmorrhoidas æger vacuari

A cõsueuit, etiã huius circuitus tẽpus concurrit. Similiter & de mensibus, si mulier fuerit quæ ægrotat, nihil absurdi est per talẽ rursus euacuationẽ fieri iudicationẽ. Sed & sudores ex prægressis (velut verissimile est) madorib⁹, & præsertim in die indicatorio factis, & ex meatuũ apertione prænoscẽdi sunt. Cæterùm euacuationẽ per supernas partes, ex his maximè cognoueris. Inspicere enim iã ad prædicta oportet: etiam ægrotantis faciem: & siqua in ipsa pars palpitet, aut venæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus, aut oculus rubicundior fiat, magis sperandũ est.
B Si verò etiam inuiti lacrymentur, aut etiam splendores oculis obuersari imaginentur, & manus ad nares adhibeant velut scalpturi, tunc quidem non amplius fluxurum sed iam fluentem sanguinem videbis. Vbi enim semel atque iterum scalpserint, erumpit. Morsus autem stomachi, & inferni labii tremor, iudicationem per vomitum sæpe nobis indicauerunt. Et hæc quidem sufficiunt. Accedit autem ad hæc & ægroti ætas, & natura, spem cõfirmans, & insuper anni tẽpus, & præsens constitutio. Si enim adolescẽs fuerit ægrotus, aut aliâs natura calidus, aut
C multi sanguinis, adhuc magis sperabis: si verò etiam antea ipsi sanguinis euacuatio aut ægrotanti, aut sano contigit (velut antea diximus) hoc vel solum efficiens est ad sanguinis eruptionis spem exhibendam. Quòd si etiam tempus anni videris æstatem, aut non quidem æstatem, sed aliâs calidam præsentem aeris constitutionem: & sæpe illo tempore per sanguinis eruptiones fuerint iudicati: & plenum sanguine corpus fuerit, & consuetarum excretionum suppressio: & hæc spem tuã augere poterunt.
D Similiter autem & de reliquis euacuationibus ratiocinari oportet. Si verò horũ quidem nihil visum fuerit, verùm molesta morbi tolerantia in quodam iudicatorio post vicesimum diẽ fiat, & hoc morbo in vigore cõsistẽte: & dolores in quibusdam articulis, aut circa aures, aut etiam in aliis partibus fiant, aut non quidem dolores, sed sudores particulares iuxta aliquam partem assiduè oboriãtur: per abscessum iudicationẽ expectare oportet, & circa illã maximè partem abscessum futurũ vbi sudores, aut dolores, aut tumores facti fuerint.

E QVOMODO FACTAM OPTIMAM iudicationem cognoscamus, Cap. XI.

SI quidem euacuatio conueniens post concoctionem fiat, & febris soluatur in eo qui iudicatur, & idem ab aliis symptomatis liberetur, & pro ratione euacuationis coloratior fiat, & pulsum meliorem habeat, & ad exurgendum robustior euadat, &, quod omnium securissimũ est, bona tolerantia consequatur, hæc optima est iudicatio: si verò quid ex his defecerit, tãtum ab optima abest quãta fuerit vis eius quod deficit.

F DE PVLSIBVS, EX GALENO, Cap. XII.

PVlsus est motus cordis & arteriarum, per distentionẽ ac contractionem contingens. Vsus eius duplex est. Per distentionem enim, qua velut expanditur ac aperitur arteria, frigidus aer ingreditur, ventilans & suscitans vitalem firmitatem: vnde etiam animalis spiritus generatur. Per contractionem autem, qua arteriarum extremitates ad medium conniuent ac considunt, excretio fuliginosa-
G rum superfluitatum contingit. Hæ verò arteriæ oblonga sunt vasa caua, velut venæ, & duas tunicas habent, tũ propter relatum motum, tum quòd sanguinem & spiritum continent: & enascuntur quidem ex corde, disperguntur autem per omnes corporis partes. Omnes igitur arteriæ eodem modo pulsant & inter se & cum corde, vt ex vna de omnibus rationem inire possis. Non tamẽ fieri potest vt omnium motum quis similiter sentiat, sed earum quæ sunt in excarnibus corporis partibus, prõptius: obscurius autem earum quæ sunt in carnosis. Neque autem decen-
H tiorem, neque vsui commodiorem aliam attigeris si eas quæ ad manuum iuncturas sunt omiseris. Est igitur primum genus pulsuũ quod circa motus tẽpus & in distẽtione & in cõtractione consideratur. Differẽtiæ ipsius sunt, velox, tardus & moderatus. nam quicquid mouetur, aut velociter, aut tardè, aut medio modo, in tẽpore mouetur,

Velox itaque est qui in modico tempore, per multũ spatium mouetur: tardus, qui in multo tempore, per modicum spatium mouetur: moderatus, qui medio modo circa motum se habet. Alterum genus est circa distentionis quantitatem. Quandoquidem enim omne corpus tres habet dimensiones, longitudinem, latitudinem, & profunditatem: corpus autem est etiam ipsa arteria, tres habere & hanc dimensiones necesse est. Verùm dum secundum naturam se habet animal, moderatè ipsam vndequaque distendi comperies: vbi verò præter naturam se habet, aliquando deficit, aliquando excedit aliquid, iuxta quamcunque tandem dimensionem. In hoc autem meminisse oportet qualis erat pulsus naturalis: & si quidem latitudine maior comperiatur, latum vocare: si verò longitudine, longum: si profunditate, altum. Clarum verò est quòd etiam contrarios ipsis, & naturali minores, iuxta eandem rationem nominare oportet, angustum, breuem, & humilem. Ex iis verò qui in omnibus dimensionibus similiter ad statum præter naturam mutantur, is qui penitus imminutus est, paruus: qui auctus, magnus appellatur. Tertiũ genus pulsuum est circa facultatis firmitatem. Differentiæ ipsius tres sunt, vehemens, languidus, & moderatus. Vehemens est qui tactum medici robustè ferit: languidus, qui ægrè & debiliter: moderatus, qui medio inter hos modo, quem quidam naturalem esse putauerunt: nam ex ira & exercitiis vehementiorem fieri pulsum dicunt qui non sit naturalis. Verùm iis Galenus se opposuit, non durabilem, sed qui promptè transmutetur, esse dicens eum pulsum qui ob non naturales causas vehementior efficitur: qui igitur vehementior est, & non promptè mutatur, hic naturalis & moderatus fuerit. Quartũ genus est circa instrumenti, corporis arteriæ dico, compagem. Differentiæ huius item tres sunt: aut enim durius est naturali instrumẽtum, & vocatur pulsus durus: aut mollius, & mollis dicitur: aut medio modo se habet, & iuxta hoc moderatus appellatur. Quintũ genus pulsuum est iuxta quantitatem humoris arteriæ: differentiæ ipsius sunt, plenus, vacuus, & moderatus. nam & omnẽ vas aut plenũ est, aut vacuum, aut moderatum humorem habet. Plenus igitur pulsus est (velut Archigenes definit) qui solidiorem exhibet arteriam, & occursum ipsius humore refertũ: vacuus autem, qui bullosam arteriæ excitationem facit, vt ad digitorum impressionem, progressus per vacuum occurrat. Hæc quinque pulsuum genera iuxta vnum arteriæ motum consistunt. Quandoquidẽ verò qualitas caloris cordis magis quodam modo manifestè circa arteriam apparere videtur, voluerunt & hoc genus pulsuum sextum ad prædicta annumerare. Ex reliquis generibus, tum quæ iuxta vnum, tum quæ iuxta plures pulsus sumuntur, est & quod circa quietis tempus cõsistit, & quod circa rythmũ & quod circa æqualitatem ac inæqualitatem, & quod circa ordinẽ ac ordinis turbationẽ. Quod igitur circa quietis tempus consistit, & septimum est à primo, diuiditur in densum, rarum, & moderatũ. Quũ enim arteria duplici motu moueatur ex contrariis motibus composito, necesse est ipsi etiam duplices quietes coincidere, alteram post distentionem ante contractionem, alteram post contractionem ante distentionẽ: quam etiam sensu percipi posse quidam negauerũt. Quare inter duos motus, vna quies media intercedit. Cui igitur multum est quietis tempus, hic rarus est: cui breue, dẽsus: quum medium, moderatus. Octauum genus pulsuum circa rythmum consistit. Est autem rythmus in summa, habitus aut proportio temporis ad tempus. In pulsu verò, (velut aliqui volũt) tẽporis motus ad tempus quietis, velut distentionis & contractionis, ad aliquam intercedentem quietem. Verùm iuxta aliorũ sententiam, temporis motus ad motum, velut distentionis ad contractionem: aut quietis ad quietem, velut internæ ad externã. Differentiæ rythmi primæ duæ, pulsus boni rythmi, & sine rythmo. Quum autẽ dico Sine ryhmo, non nullum habentem rythmum dico: hoc enim fieri nõ potest: sed eum qui malum rythmum habet: quemadmodum sine voce & sine collo esse dicimus eum qui malam vocem & malum collum habet. Pulsus autem sine rythmo triplex differentia est. alius enim præter rythmum

A est, moderatam habens boni rythmi peruersionem: alius alterius rythmi, amplius peruersus: alius extra rythmum, qui bonum rythmum penitus corrumpit. Velut (exempli gratia) si in puero notas colligere velis, proprius ætati puerili pulsus iuxta rythmum contingens, boni rythmi pulsus appellatur: qui verò rythmum corrũpit, sine rythmo. Et corrumpens qui quidem propinquæ ætatis rythmum assumit, pulsus præter rythmum appellatur: qui verò ætatis vigoris, alterius rythmi dicitur: at qui neque huius ætatis rythmũ conseruat, extra rythmũ nominatur. Nonum

B genus pulsuum est quod in omnibus relatis generibus reperitur, circa æqualitatem ac inæqualitatem consistens. Hoc aut in vno pulsu aut in pluribus consideratur: & hoc à plurium congregatione systematicum appellatur, de quo velut manifestiore primùm dicẽdum. Æqualis igitur pulsus est qui consequenter æqualis est, aut magnitudine, aut firmitate, aut velocitate, aut aliquibus aliis generibus, aut etiam omnibus. Inæqualis verò est qui consequenter inæqualis est. Si enim (verbi gratia) omnes cõsequenter magnitudine æquales fuerint, æqualis magni-

C tudine talis pulsus vocatur. Si verò primus & secundus & tertius æquales apparuerint, quartus autem inæqualis, clarum est quòd talis pulsus magnitudine inæqualis appellatur. Huius generis sunt & intermittens & intercidens. nõ enim solùm circa vnũ aut plures magnos vnus apparet minor: sed aliquãdo etiã totus motus penitus perit: & intermittẽs pulsus dicitur: quemadmodũ alter, intercidens huic contrarius, quum expectata quiete intermedia, velut superfluus quidã incidit. Si verò secundus paulo minor fiat primo, & tertius secũdo, & quartus tertio, in æqua-

D litate, & hoc vlterius contingat, tales pulsus Myurizontas & Myuros, *hoc est decurtatos* appellant, à figuris in acutum definentibus nomen transferẽtes. Et qui quidem ex ipsis perpetuò minuuntur, & nũquam à tali affectione cessant, in absolutam motus interceptionem definunt: & vocamus ipsos Decurtatos deficientes. Qui verò cessant, duplicem differentiam habent: quidam enim ex ipsis, paruitatẽ eam in qua primùm cessarunt, seruant semper: quidam verò rursus augentur, aut ad æqualem ei quæ ab initio fuit magnitudinem redeuntes, aut ad minorem, aut

E ad maiorem: atque hi, decurtati recurrentes appellantur. Fiunt etiã in vnius pulsus inæqualitate decurtati pulsus, de quib[9] paulo pòst suo loco dicetur. Ac huiusmodi sanè est cõgregatoria appellata pulsuũ inæqualitas. Quæ verò in vno pulsu consistit, aut circa vnã arteriæ partem, aut circa diuersas cõtingit: velut in tempore motus, circa vnam quidem arteriæ partem inæqualitas dicitur, quum aliter inceperit & aliter desierit moueri arteria, circa vnũ digitum: incipiens quidem, velocior, definens autem, tardior, aut viceuersa. Hoc autem trifariam contingit, aut cõ-

F tinuo manente motu, aut interciso, aut recurrente & veluti bis feriente. Si quidem igitur continuus manẽs, & nõ intercisus, à velocitate ad tarditatem, aut viceuersa mutatus fuerit, inæqualiter velox talis pulsus est & dicitur. Si verò intercisus quieuerit, & de cætero velocior appareat, dorcadissans appellatur, metaphora à dorcade animante accepta, quæ saltando sublimis in aere consistit, & improuisum quendam secũndum motum priore velociorẽ facit. At si post distentionem recurrerit, & prius quàm cõtrahatur penitus, iterum tactum ferierit, talis pulsus, bis fe-

G riens appellatur. Huiusmodi verò quippiam & in incudibus fieri videre datur, quum mallei quidẽ semel per manum incussi ipsos ferierint, verùm incudis renixu resilii, rursus aut etiam tertiò feriant. Non solùm autẽ circa motus tempus, inæqualitatem circa vnam plagam, in vna arteriæ parte fieri cõtingit, sed etiam circa facultatis firmitatem: non autem circa dimensionum quantitatem. non enim fieri potest vt idem pulsus in eadem parte magnus ac paruus fiat: neque circa aliud pulsuum genus, sed in partibus diuersis. Cæterùm circa diuersas arteriæ partes in vno pulsu, inæqualitas duplex fit: quando-

H que continuo manente motu, & circa aliquos digitos arteria velocius mota, iuxta aliquos tardius: quandoque verò etiam interciso, vt aliqui digiti motum deprehendant, aliqui non. Sed & circa distentionis

quantitatem, inæqualitas in pluribus partibus mani-
festa est. Cuius generis sunt decurtati, circa vnam pla-
gam & nutantes & circumnutantes. Si enim circa in-
teriorem digitum, magnus & qui in gibbum eleue-
tur pulsus occurrens, hinc iuxta rationem minuatur, ita vt
circa exteriorem arteriæ partem ad ægroti pollicem mi-
nimus appareat, myourus, *id est decurtatus*, appellatur, ad si-
militudinem caudæ animalis muris: aut meiurus, quòd in
star caudæ decurtetur ac imminuatur. Si verò circa me-
dios digitos, magnus & qui in gibbũ eleuetur occurrens,
vtrinque minuatur minor apparẽs: hũc Archigenes nutã-
tem & circumnutantem appellauit, clarè declarare volens
circa distentionem breuitatem, cum vtriusque extremi-
tatis velut nutatione. Non enim velut aceruatim recisis,
sed velut inflexis vtrinque partibus, ad breuitatem con-
tractus est, quũ sit magnitudine decurtatus circa vtrasque
partes. At vbi inæqualitas circa magnitudinẽ, vt aut ma-
turius aut tardius contingat, assumpserit, & vndosi & ver-
miculantes pulsus fiunt. Si verò etiam positus differentiã
assumpserit, & conuulsorii & agitatorii appellati consti-
tuuntur. Incipiendũ igitur est ab vndosis, in quibus nõ
simul apparet circa talem inæqualitatem tota arteria dis-
tendi, sed aliqua ipsius pars primò, aliqua secundò, aliqua
tertiò, alia quartò, motu continuo manente, ad eleuatio-
nis vndarum similitudinem. Et quidam in directum ten-
dentem vndam habent, quidam ad obliquum declinan-
tem, & quidam in breui secundum longitudinem dimẽ-
sione altitudinem magnam habent: quidam viceuersa:
& aliqui latitudinem, aliqui angustiam. Similiter autem
& circa velocitatem & firmitatem inæqualiter se habent.
Si verò vndosus totus ad paruitatem imminuitur, vermi-
culans appellatur, vermiculi gressui similis. Quẽadmodũ
autem vndosum pulsum minorem factum vermiculans
excipit, sic vermiculantem formicans, quum pereũtibus
motibus multis, in vnum & eundem penitus paruum de-
fierit. Appellatus autẽ & hic est à similitudine ad animal
formicã, tum propter paruitatem, tum propter motus spe
ciem. Est enim valde paruus formicans, quo minor alius
non existit. Similiter autem & languidissimus omnium
ac densissimus: non tamen velox, velut Archigenes puta-
bat. Huic propinquus est pulsus hecticus appellatus. Quẽ-
admodum enim febris hectica, ita etiam pulsus hecticus
est, qui nullam magnam mutationem facit, sed semper si-
militer manens, connecténsque velut ab initio incepit,
& nunquam desinens, toto habitu morbosè mutato. At
verò conuulsorii pulsus, dum vtrinque ab extremitatibus
retrahuntur, & tenduntur ac conuelluntur, velut chordæ
cuiusdam intentæ sensum exhibere videntur. Verùm in
agitatoriis nihil tale est, sed maior in iis distentio est, vt
quædam arteriæ partes vno & eodem tempore sursum fe
rantur. Et sanè motum ipsorum iaculis quis maximè assi-
milare possit, quæ vehementer emissa, dum vibrantur ac
agitantur, celeriter feruntur. Porro pulsus secantis quip-
piam modo se habens, tunc est quum pars aliqua arteriæ
distenta esse apparet, aliqua verò non, duriore nimirum
ipsa apparente. Habet etiã quid agitatorii hic pulsus, & ve
lox quidem est ac densus, non autẽ semper magnus. De-
cimũ supra relata pulsuum genus est quod ex inæqualita-
te generatur, & circa ordinem ac ordinis turbationem
consistit. Nam ordinatus ac inordinatus, secto inæquali
in æqualem iuxta circuitus & in penitus inæqualẽ, ex v-
troque segmento generationem habent: ordinatus qui-
dem, circa æqualitatẽ circuitum: inordinatus autem, rur-
sus circa absolutam inæqualitatem. Etenim æqualis pul-
sus, penitus est etiam ordinatus: (si quidem consequenter
æqualem ipsum esse diximus) inæqualis autem, non pe-
nitus inordinatus. Si enim æqualitatem corrumpat, cir-
cuitum autem aliquem seruet: velut verbi causa, in quan-
titate distentionis, si duos contingat fieri magnos & vnũ
paruum: deinde rursus duos magnos & vnum paruum, &
sic consequenter: vocabitur talis, inæqualis quidem, ve-
rùm ordinatus. Si verò ad hoc quòd æqualitatem corrũ-
pit, neque ordinem aliquem inæqualitatis conseruet, su-
pra inæqualitatem etiam inordinatus est: similiter etiam
in aliis generibus. Cæterùm ex inordinatis quidam per
A totum inordinati sunt, neque minimum quendam cir-
cuitum conseruantes: quidam verò iuxta circuitus ordi-
nati. Nam in quantum continuum ordinem nõ seruant,
vocabuntur inordinati: in quantum verò per longum, cir-
cuitum quendam seruant, iuxta circuitus ordinati: velut
si cõtingat duos fieri magnos & duos paruos, deinde tres
magnos & tres paruos, & quatuor magnos & totidem par
uos: & rursus velut reflectentes, duos magnos & duos par
uos, & tres magnos ac totidem paruos, & consequenter
eodẽ modo. Illud porro sciendum est, vniuscuiusque a-
B liorum contrariorum medium quendam esse: verùm æ-
qualis & inæqualis medius nullus est, neque ordinati &
inordinati, præterquam si iuxta circuitus ordinatum, me
dium dicere velis inter ordinatum & inordinatum. Et a-
liorum omnium medii, secundum naturam se habent,
excepto eo qui inter vehementem & languidũ medius
est: inter hos verò æqualis solùm secundum naturam est:
alii autem præter naturam, & inæqualis, & ordinatus, &
inordinatus. Hæc sunt genera pulsuum omnia, & differẽ-
tiæ ipsorum secundum genera. Quidã verò etiam alia
C duo ad hæc annumerant, alterum circa positionem arte-
riæ, iuxta quod sursum ac deorsum, & ad dextra & ad si-
nistra traducta esse videtur: alterũ, quod circa hoc vt aut
maturius aut tardius contingat, cõsistit. Ex quibus vndo-
sos & agitatorios pulsus esse diximus. Et nos quidẽ breuis
compendii ergô, simplices tãtùm differẽtias tradidimus:
verùm ex relatis facilè has componentes, etiam com-
positas inueniemus. Cæterùm cõsequens fuerit etiã cau
sas pulsus mutantes referre, ad quas sequitur etiam præno
tio quæ ex ipsis contingit. Initium autem à magnitudine
D sumemus, quoniam hæc aliis manifestior existit. Magnus
itaque fit pulsus aut ob vrgentem necessitatem, quæ est
caliditas in corde redundans, externam appetens refrige
rationem, & velut ventilationem: aut ob corporis graci-
litatem, velut paulo pòst ostendemus. Augescit autem ca-
liditas, aut propter naturales causas, velut ætatem vigoris,
aut puerilem, aut simpliciter calidum tempus, item & re-
gionem, & temperaturam calidiorem: aut ob causas non
naturales, velut aerem nos ambientem calidiorem, bal-
nea calida, exercitia, cibos, vinum, medicamenta calidio-
E ra: aut propter causas præter naturam, velut intemperiem
calidam, aut humorum putrefactionem, aut iram, aut si-
miles. Discernes autem singularũ causarum pulsum, ex eo
quòd causæ naturales durabilem & quæ ægrè transmute-
tur magnitudinem faciunt: reliquæ verò facilè mutabi-
lem, adeò vt etiam adhuc tangente te sæpe, aut omnino
paulo pòst, penitus discedat. Et magnis quidem pulsibus
propter balnea calida etiam mollitudo accedit: quemad-
modum rursus iis qui ob calidam & maximè cum sicci-
citate coniunctam intemperiem tales sunt, duritia. Qui
verò moderatè se exercuerunt, aut defricti sunt, medio
F modo se habent circa duritiem ac molliciẽ. Verùm par-
tes circa pectus calidiores magis habent: quod sanè etiã
iratis contingit. At magnis pulsibus ob vinum, aut cibũ,
aut iram, ad magnitudinem etiam vehementia accedit.
Quicunque verò occultare student iram, aut aliud quid
factum ab ipsis, citra medici permissionẽ, (quemadmo-
dum ille qui calidum accepit medicamentum, & celare
id voluit medicum, simul cum tactu manus interrogan-
tem) iis ad magnitudinem manifesta inæqualitas adest.
G Ad hoc verò etiam ægroti mores ac consuetudo nõ pa-
rum conferunt ad dignotionem. Consuetudo quidem,
medicamentis dedita: mores autem, improbi, & ad suspi-
cionem eximendam callidi. Qui verò ob humorum pu-
trefactionem magnus est, is ad magnitudinem etiam
contractionem magis festinantem habet. Cæterùm ad
hoc vt magnus fiat pulsus, non solùm necessitas sufficit,
sed opus est etiam facultate inseruiente, & moderato in-
strumento, iuxta duritiem ac molliciem. Aucta itaque
in corde caliditate ob quamcunque tandem ex relatis
causis, primùm quidem fit magnus pulsus: vbi verò non
H suffecerit necessitati magnitudo, statim ipsi etiam velo-
citas accedit. Si verò neque sic suffecerit, etiam densita-
tem assumit. Parui autem & tardi ac rari pulsus à con-
trariis fiunt. At verò vbi à magno & veloci ac denso ad

A cōtrarios mutatio cōtingit, neceſſitate nimirū deficiēte, nō amplius id quod primùm in pulſu factū eſt,etiam primùm ceſſat:ſed id quod poſterius acquiſiuit,primùm abiicit,ſtatim quidem euadens rarus, deinde tardus, poſteà etiam paruus.Si verò amplius deuenerit ad tarditatem ac paruitatem,rurſus raritas in denſitatem tranſit, quò per ipſam neceſſitas perficiatur. Atque hæ quidem ſunt magnitudinis,& velocitatis,ac denſitatis, & contrariorum ipſis pulſuum cauſæ. Coniungenda verò his eſt & mutatio pulſus circa vnam ſolùm dimenſionem.Latitudo igi-
B tur ſolùm augetur,propter humiditatem maximè redundantem,aut ſecundum naturam,aut etiā ab externis cauſis: quemadmodum altitudo propter inſtrumenti mollitiem, facultate ad hoc coadiuuante. Longitudo verò ob ſiccitatem,& circumſitarum carnium eliquationem, manifeſtò fit, aliis dimenſionibus collapſis. Non enim longiorē quàm ſecundum naturam,fieri arteriam contingit. Et talem ſanè pulſum magis propriè gracilem quis appellarit,quemadmodum contrarium ipſi, ſecundum latitudinem ac profunditatem ſolùm auctum,amplum. Cōtra-
C riis autem harum affectionibus pulſus quandoque incidit,& iuxta aliquam aut aliquas dimenſiones impeditur, humilis aut anguſtus aut breuis apparēs , quum talis non ſit:ſed ob pinguedinis alicuius craſſitudinē , aut carnibus aut membranis impedientibus : quandoque etiam totus paruus apparet,quum reuera non ſit paruus , & languidus ſimiliter.Et quid dico? ſæpe enim abſoluta pulſus interceptio quibuſdam eſſe viſa eſt per omnes arterias , quum re vera non eſſet,& præſertim negligentius tangentibus, ſed propter carnium copiam latente motu, qui verè lan-
D guid⁹ exiſtit. Nō enī fieri poteſt vt perfecta pulſus interceptio contingat viuente adhuc homine: quemadmodū rurſus in excarnibus etiam pulſus parui videntur eſſe magni.Eliquato igitur vehementer corpore,& quæ circa ſpinam eſt arteria,ſæpe contingentibus ſummum ventrem, motum ſignificat:& quædam aliæ in artubus, quæ prius inconſpicuæ erant. Quapropter omnes cauſas diligenter animaduertere oportet,nequa nos lateat dignotio.At verò pulſus vehemēs præ robore facultatis fit, ſi nulla ex reliquis cauſis reluctetur,velut neceſſitas exoluta,aut inſtru-
E menti duritia.Languidus autem pulſus,debilis facultatis vel ſolius ſoboles eſt, etiamſi nulla alia cauſa adſit. Nam vehemens pulſus omnibus cauſis opus habet ad ſui generationem: verùm lāguidum vel ſola debilitas efficit.Qui igitur ab initio vehemens eſt,ad ætates,& tempora,& regiones,& temperaturas temperatas conſequitur: lāguidus autem ad intemperatas. Qui verò ex languiditate ad vehementiam tranſit,facultate ex prægreſſa debilitate corroborata contingit. Corroboratur autem vel per ea quæ in ipſo ſunt corpore,velut humorum concoctionem, aut
F excretionēm, aut iram: vel per externa,velut vina,cibos, exercitia,& quæ intemperiem corrigunt. Exoluunt autē facultatem inediæ,vigiliæ, euacuationes immodicæ,triſtitiæ,curæ,dolores maximè animi deliquia inducentes, & quæ intemperiem efficiunt. Quidam verò inexercitati durum pulſum putauerunt eſſe vehementem : verùm qui ratiocinatione & tactu exercitatus eſt , eum non fefellerit.Nam vehemens plerunque cum magnitudine in altum tollitur,robuſtè tactum feriens : durus autē magnitudinem nō ſuſcipit,propterea quòd arteria ægrè cedit. durus itaque fit pulſus propter inſtrumenti duritiam.Hāc
G autem frigiditas immodica,aut ſiccitas, aut tenſio ab inflāmatione, aut cōuulſio efficit. Statim autē ad duritiam & paruitas & velocitas,quandoque etiā denſitas pro magnitudine,ob neceſſitatem conſequitur.At mollis pulſus ad humiditatem arteriæ ſequitur.Hanc autem humidiorem efficiunt,ex iis quæ præter naturam nō ſunt, cibi hūmidiores,& balnea plura,& ſomni multi, & victus delicatior,& animi iucunditas: ex iis verò quæ præter naturam ſunt,ſopores,lethargi,hydropes,& reliqui morbi pituitoſi. Porro plenus pulſus, aut humorum copiam , aut cibo-
H rum,aut vini potus redūdantiam indicat: quemadmodū vacuus contraria,aut enim inediā,aut vacuationē. Quòd ſi calidius occurrat arteriæ corpus, multam in corde caliditatem, reliquo corpore perfrigeſcente, aut conuulſoriam aliquam arteriarum affectionem ſignificat, per violentum motum caleſcentium. Verùm Archigenes dicit arteriæ locum propriè in ſtupore correptis , catochis appellatis,calidiorem reperiri: velut quibus conuulſio imminet cum graui in ſomnum delatione. At verò rythmi ratio ſi æqualis eſt in motu ac quiete,totius corporis temperiem indicat,quantum in ſeipſo:aut non magnam mutationem,velut in puerili ætate,& corporibus alioqui tēperatis. Si verò longius fuerit quietis quàm motus tempus,caliditatem prædominari indicat : velut in ætate vigoris,& iis vicinis : quēadmodū ſanè in ſenilibus corporib⁹ æqualiter frigidis lōgius eſt motus tēpus quàm quietis. Id autem ſciendum eſt, inæqualitatem circa rythmū menſuram eſſe eius quæ circa velocitatem ac denſitatē conſiſtit: hanc autem velut materiæ ratione ad rythmū obtinere. Intermittētes & intercidentes pulſus fiunt dū premitur & velut grauatur facultas: verùm intercidentes, minorē læſionē,deficiētes maiorem indicant. Et in ſumma,facultas quæ premitur ac grauatur,ad inæqualitatem ac ordinis turbationē, pulſus mutat,tum ad aliā omnem, tum ad eam quæ circa vehementiam & magnitudinem contingit. Quum autem decurtati pulſus duplices genere demōſtrati ſint, (aut enim in congregatoria inæqualitate,aut in ea quæ fit circa vnum ictum,reperiuntur)deficientes quidem extremam facultatis collapſionem indicant : redeuntes autem & recurrentes,etiam ipſi imbecillem quidem, ſed adhuc repugnantem & reſiſtentem ac renuentem declarant.Qui verò circa vnum ictum decurtati ſunt, & nutantes ac circumnutantes appellantur,in iis qui paulatim emarcuerunt maximè ſunt,& in inflammationibus non ſolutis:imò & in plurimis quomodocūque marceſcentibus exiſtunt,dum corpora circa arterias cōſumuntur. Inæqualiter veloces & dorcadiſſantes pulſus ad febriles maximè caliditates conſequuntur. Verùm ſi quidem principia diſtentionis exoluat pulſus, & finem ipſius ac contractionis principium acceleret , putredinē præualentem indicat, natura ad fuliginoſarum ſuperfluitatum excretionem feſtinante: ſi verò viceuerſa, contractionis principium exoluat, ad diſtentionem autem magis feſtinet , caliditatem magis prædominari ſcito,refrigerationem appetentem.Conſequitur ad hos in febre etiam denſitas plerunque, quandoque etiam magnitudo, ſi nō facultas aut inſtrumēti duritia impediat. Augeſcēte verò arteriæ duritia,& facultate non debili exiſtente, bis feriens fit pulſus . At vndoſus ad humidiores affectiones maximè ſequitur,& ex his magis ad hydropes ſubtercutaneos , & lethargos , & peripneumonias. Vbi verò ſolui inceperit facultas , adhuc tamē interim modicè reſiſtit, vndoſus in vermiculantē tranſit:extremè verò ipſa collapſa,& hunc formicās excipit. Hecticus pulſus propriè tabeſcentibus, & alioqui marceſcentibus adeſt. Cōuulſoriuspulſus fit neruorum principio inflammatoriam quandam affectionem habente ,velut in phreniticis & comitiali acuto correptis: quando etiam moriuntur ita affecti dum adhuc calidi ſunt, contrario planè modo iis qui ſyncope corripiuntur. illi enim dum multum frigidi ſunt, adhuc viuunt. Agitatorius autem fit pulſus , quum neceſſitas quidem opus habet magna diſtentione , & robur vitale operari poteſt,ſolum autem arteriæ corpus contradicit,quod præ duritia ad magnam diſtentionem eleuari non poteſt: quemadmodum in inflammationibus magnis,& diuturnis obturationibus. Porro pulſus ſecātis quippiam modo ſe habens, in totum inflammationem ſignificat,& maximè alicuius neruoſæ partis.Non minus autem & pleuritidis proprius eſt, ſi remiſſus eſt, mollis & facilè concoquendæ:ſi intentus, difficilis & ægrè concoctilis,quæ cū debili quidē viriū facultate,acutè periculoſa eſt:cum forti verò , diuturno tempore concoquetur. Aut enim in ſuppurationē ſæpe trāſit,aut tabidus marcor ipſā excipit.Illud autem noſſe oportet, quòd ad inæqualitates ordinis turbatio ſequitur : raro verò inuenire datur inæqualem pulſum ordinatum.Et ſanè minores læſiones,inæquales & ordinatos : maiores , inæquales & inordinatos pulſus efficiunt. Atque hæ quidem ſunt ſimplices pulſuū cauſæ ac prænotiones. Ex iis autem & compoſitæ nō difficulter inueniuntur, velut etiam in ſermone de differentiis ipſorum diximus.

DE ALVI EGESTIONIBVS, Cap. XIII.

ALui egeſtionum optima eſt mollis & cõpacta,& quæ tẽpore conſueto,quo in ſanitate prodibat,egeritur: talis autẽ eſt ſubfulua,cum conuenienti compage,& non valde graueolens:quæ verò præter hæc,bona nõ eſt.Quæ igitur ſimilis colore eſt iis quæ in cibo accepta ſunt ,& tenuis,& ſine humorum exſuccatione , & citò progreſſa, incocta eſt.Quæ verò fulua & meraca,in principio quidẽ biliosiorem indicat morbum: ſi verò circa declinationẽ talis excernatur,corpus commodè expurgari indicat.Cũ virore pallida,æruginoſæ bilis nota eſt:nigra, aut atræ bilis,aut ſanguinis iſtic aduſti. Liuida, frigiditatem quandam ,& internarum partium non leuem mortificationẽ indicat.Pinguis,colliquationis pinguitudinis quæ eſt in corpore,nota eſt: quemadmodũ rurſus viſcoſa deterior pingui eſt,& animalis partium colliquationem indicat. Quæ verò valde graueolens eſt , non exiguam ſignificat putrefactionem. In omnibus autem his,ſi non iuxta acceptum cibum qualitas fuerit eorum quæ egeruntur, hoc modo affectionem conſiderare oportet. Omnium verò peſſima & pernicioſa eſt alui egeſtio quæ nigra eſt,& liuida,& pinguis,& citò progreſſa.

DE VRINARVM SIGNIFICATIONE, Cap. XIIII.

QVemadmodum in alui egeſtionibus,ſic etiam in vrinis,regula ſanorum vſi,de ægrotis ſignificationes ſumemus.Vrina itaque optima eſt quæ ſanorũ vrinis ſimillima eſt : talis autẽ eſt ſubfulua & ſubflaua:ſtatim verò & craſſitudinem moderatam hæc habet.Quum autem triplex vrinarum turbatarum differentia ſit,(aut enim mictæ tales,paulo pòſt ſubſidunt,aut perpetuò ſimiliter manent:aut puræ excernuntur,& poſtea turbantur) tertia ex relatis mala eſt,prima moderata, in medio autem ambarũ ſecũda. Quæ verò extremè cruda eſt,hoc eſt quæ exactè aquoſa eſt, velut deſperatæ concoctionis ſymptoma, venoſi generis eſt. Vbi verò etiã citò exit ,vrinæ profluuium quod diabetes vocatur, oboritur. Atq; hæc ex crudis vrinis peſſima eſt : cõſequens eſt tenuis adeò ac alba velut aqua.His proxima eſt alia vrina quæ in multis morbis apparet,propè admodũ accedens ad vinum tenue & album.Ab hac conſequitur ſubpallida:pallida verò fuerit etiam ſubfulua, & concoquitur iam pro coloris ratione. Verùm & craſſitudine in tantũ ab aqua ſecedere ipſam oportet(ſi probè concoqui debeat)quantum colore.Si verò colorem ſecundum naturam exactè ſeruans, ſubſidentiam albam ac læuem & æqualem ac multam habet,concoctionis quidem exactæ nota eſt, verùm copioſum crudum humorẽ expurgari indicat. Sed etſi moderatè craſſior fuerit, & ſubſidentiam aliquam habuerit , non penitus iã cruda eſt. Si enim aut farinæ craſſiori,aut laminis, aut furfuri ſimiles,aut liuidas,aut nigras, aut pallicãtis viroris,aut graueolentes ſubſidẽtias habuerit,præter hoc q; omnis huiuſmodi cruda eſt, etiã aliàs pernicioſa exiſtit. At verò vrinæ boni coloris,ſimúlque aut ſubſidentias albas,& læues,& æquales,aut nubeculas quaſdam conſimiles,aut quædam in medio innantantia facientes , omniũ vrinarum optimæ ſunt:& maximè quarum ſubſidẽtia talis fuerit. Secũdo loco ſunt quarum innatãtia talia ſunt: tertiò, quarum nubeculæ.Et in ſumma,quæ in vrinis vtiliter feruntur,quanto magis deorſum ſubſiderint , tanto meliora exiſtunt.

DE SPVTORVM NOTIS, Cap. XV.

QVæcunque ſputa ſubflaua ſunt,& ſubfulua,& ſubſpumoſa ac tenuia , ſolius cruditatis notæ ſunt , & nullũ grauius malum indicant. Quæ verò meraco modo flaua ſunt, & fulua,& ſpumoſa , & cum virore pallida, viſcoſáque ac rotũda,& his magis adhuc nigra, mala ſunt. Nam ſanguine ſolùm excepto,quiſquis aliorum humorũ meracus fuerit,malam affectionem indicat,quæ ex flammea caliditate ortum habet. Cruenta igitur ſputa moderata ſunt,flauæ verò aut atræ bilis , horrenda. Verùm inſpicere inſuper oportet etiam eductionis ipſorum modũ. Si enim facilè expuãtur,manifeſtum eſt talia eſſe bona, contraria verò,mala. Perfectæ itaque concoctionis no-**A**ta eſt,ſputum læue,album,& æquale,& compage neque liquidum ,neque nimis craſſum: abſolutæ verò cruditatis nota eſt,id quod omnino non expuitur.Si verò expuatur quidem ,ſed tenue, concoctionis languidæ ſignum eſt. Sin autem meracum fuerit, fuluum aut flauum , non bonum eſt:ſi verò liuidũ,aut æruginoſum,aut nigrum, pernicioſiſſimum.

DIARIARVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XVI.

FEbrium diariarum proprium & inſeparabile ſignum **B** eſt vrinarum concoctio in prima die.Sed & caliditatis iucunditas,;proprium ac inſeparabile talium febrium ſignum eſt. Verùm poſt primam febris ſolutionem , certiorem cognitionem habebis. nam & arteriarum motus tunc per omnia aſſimilatur ſanorum motui , quum nulla alia febris ad naturalem ſtatum reuertatur : & ægri bona tolerantia,magnum etiam ipſa ſignum eſt.Facilè verò his febribus corripiuntur ii quibus defluxiones corporis nõ ſunt vaporoſæ , ſed acre quiddam & velut fumoſum habent: hi autem ſunt calidi ac ſicci temperamento , & o**C**mnino ex amara bile bilioſi. Eos igitur qui ex laſſitudine febrierunt,pinguiter ſimúlque molliter fricare oportet, ac lauare:qui verò ob ſiccitatem,minus quidem illis fricare,ſed plus lauare.Ex curis autem, & mœroribus , & vigiliis,& ira illapſos,lauare non ſæpe, ſed oleo multo tepido minimum adſtrictionis participãte parum fricare,& vt mos eſt lauare.Ex ardore verò febri correptos , ſtatim ab initio frigefacientibus curare oportet ,& balneis plùribus:minimè autem oleo largo,ac frictione.Frigefaciẽtia ſint,roſaceum,& oleum omphacinũ abſque ſale præ**D**paratum.Verùm hæc ipſa vehementer frigefacta ſincipiti affundere oportet,& declinante febre lauare. Si verò quis perfrigeratus febrierit,& hunc lauare oportet in declinationibus. At ſi vnà cum grauedine ac defluxione febriant , priuſquam cõcoquantur illæ,lauare non oportet. Verùm eos qui ex ardore febriunt,etiam illo præſente lauare conuenit:qui verò ex frigiditate,iis caput rigandum eſt moderatè calefacientibus , velut eſt irinum ac nardinum.In quibus autem meatuum cutis coarctatio febrem efficit , iis conueniunt balnea dulcium aquarum tempe**E**ratarum,& frictio rarefactoria,& exercitia,& victus ſucci dulcis.Si verò ob inediam fiat febris, prima exacerbatione inclinata ad balneum inducantur,& oleum plurimum tepidum affundatur, leniſſiméque defricentur , & plurimum temporis in ſolio calido immorentur. Vbi verò egreſſi ſunt,& vires refecerũt,ad balneum rurſus inducãtur:& poſtea calidam aquam bibant, & ptiſſanæ ſuccum, quandoque etiam lactucæ:& teneræ carnis piſces ſumant ex albo iure. Communis autẽ victus ſpecies in omnibus ſit boni ſucci, facilis cõcoctu, nuſquam circa meatus hæ**F**rens. Vinum dandum eſt aquoſum & aſpectu & facultate. Oportet autem circa primum primæ exacerbationis febrilis inſultum,aliquando horum aliquos nutrire, in quibus corporis intemperies ad caliditatem ac ſiccitatem emota febres accendit.Qui verò ex glandularum inflammationibus febriunt, ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat : verùm hulceris ex quo inflãmatio oborta eſt,prouidentia habita,circa exacerbationis declinationem lauãtur. Conuenit autẽ ipſos prohibere à vino donec inflammatio fuerit ſoluta,& tenuiore victu vti.

G

PVTREDINOSARVM FEBRIVM cognitio, Cap. XVII.

PVtredinoſarum febriũ cognitio cõtingit ex eo quòd nulla externa laceſſens cauſa præceſſit. Sed & quòd à rigore incepit, neque ardore, neque frigore vehementi prægreſſo , proprium & hoc ipſum eſt febrium putridarum:quemadmodũ etiam pulſus compreſſio. Sic autẽ nominãt , quũ incipiẽte exacerbatione ſatis paruos ac ipſos inæquales habẽt pulſus. hoc enim præcipuè taliũ febriũ proprium eſt.Quin & maxima putridarum febrium no**H**ta eſt caliditatis qualitas.Fumoſa enim eſt,vt tactum perrodat:proprium item maximè harum febrium eſt,vrinarum cruditas,& languida concoctio. Magna verò & memorabilis nota concoctionis in primis vrinis, nunquam in talibus febribus apparet.

PVTREDINOSARVM FEBRIVM curatio, Cap. XVIII.

SI vires robustæ fuerint, febrienti ex putrida febre statim vena secanda est, si absit cruditas ventris: verùm viribus debilibus, aut ætate impediente venam non secabis. Post sanguinis autem euacuationē, putrefacta expurgare oportet per vrinas, ventrem, & sudores. Si verò sua sponte aliquando impetum ad os ventris fecerint, etiam per vomitus: alioqui præter naturam irritare nō oportet. Eligendæ verò sunt materiæ quæ circa hoc vt calefaciāt ac siccent, relatas euacuationes efficere possunt: velut est ptissanæ succus, aqua mulsa, acetum mulsum, fauorū cremor coctus, & apii radix. Quum autem aluus nō subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totū corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem: facta autem euacuatione, rarefacere licet aliquo tepidam habente caliditatem, quale est chamæmelinum. In hoc tempore etiam vinum aquosum potum omnes excretiones mouet: & balneum temperatum ex aqua dulci. Cæterùm vbi magnitudo febris resistit, neque vino, neque balneo vtendum est, neque vnctionbus rarefacientibus: sed frigida aqua in his febribus cōmodè bibitur, si non quid impediat etiam hanc. Si igitur facultates virium robustæ fuerint omnes, & febris ardentissima, & concoctionis signa manifesta, frigida confidenter danda est. Si verò etiam carnosus fuerit, & constitutio aeris calida ac sicca, & in solium aquæ frigidæ ipsum immiseris, non lædetur. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum cōctionis signis, talibus balnea prosunt, & vini potus, & rarefacientia vnguenta.

TERTIANARVM COGNITIO, Cap. XIX.

FEbris tertiana quæ ex flaua bile mota generatur, statim ab initio rigorem non exiguum inducit, qui à quartanario rigore differt eo quòd pungi ac vulnerari corpus videatur: in quartanis autem insultus vehementē perfrigerationem habet. Verùm quotidianas febres neque præcedit rigor, sed perfrigerantur solùm. Est autem & in tertianis ordo pulsuum exactus. Infert autem sitim circa vigorem, vehementem, & hominem perurit, & paulo pòst in vigore consistit, & calor vndiquaque æqualiter extentus est. Si verò manum adhibeas, iuxta primum occursum caliditas multa & acris occurrit, quæ velut cū vapore quodā effertur: vincitur tamē paulo pòst sub manu ei⁹ qui perseuerat. Vbi verò bibit, statim sanè copia calidi va poris per cutem exurgit, nuntians sudores. Vomitus autē bilis comparet, aut venter deorsum erūpit, & biliosa mingunt. Post hæc ad febris quietē desinit, vbi exacerbationis tempus non plurium quàm duodecim horarum fecit. Eam igitur quæ intra duodecim horarū tempus quiescit, tertianam exquisitam nominamus: quæ verò diuturniorem exacerbationem habet, eam simpliciter tertianā vocamus: quæ autem longissimè extentam exacerbationem habet, exiguum verò interuallum, eam rursus vocamus tertianam extentam.

TERTIANARVM CVRATIO Cap. XX.

TErtianā exquisitā velut à flaua bile oriētē, humectare ac frigefacere oportet, & quod in vētrem cōfluit, per vomitus ac deorsum euacuare, sed & per vrinas ac sudores via aperta deducere. Vēter itaque mollibus infusis moueatur: vrinæ verò apio & anetho in potionibus maceratis promoueantur. Et si concoctionis signa appareant, confidenter iam etiam absinthium dato. Balnea ex aqua calida potabili conueniunt, & neque nitrū, neque sal, neque sinapi in balneis aspergatur: sed oleo quammaximè calido affuso circumcirca, in soliū immittito. Eos autē qui balnea amant, etiam si bis laueris, nihil deliqueris. Si verò etiam concoctionis morbi signa appareant, non peccaris si sæpe laueris. Vinum, priusquam concoquatur morbus, penitus prohibendum est: vbi verò cōcoqui incepit, tenue & aquosum ac modicum prima die dato. Et cibi qui humectant ac frigefaciunt cōmmodi sunt. Abstinendū est à melle, sinapi, salsamento, & natura calidis. Atque hæc quidem veterum curatio erat: & nihil miri est, quum illius temporis homines in exercitiis & alimenti

A inopia degerent: nunc verò ordine peruerso, bilis vtplurimum pituitæ admixta reperitur. Proinde plurimæ tertianæ aut citra rigorem fiunt, aut valde paruus rigor ipsis contingit: itaque etiam curationis ratio euariat. Neque enim balneum, neque plenior ac solidior aliquis cibus, ante concoctionem tertianariis cōuenit, præterquam panis micæ, & oua, & similia.

TERTIANARVM SPVRIARVM curatio, Cap. XXI.

LAuare in tertianis spuriis in principiis commodum
B non est, sed quando iam signa concoctionis apparēt: neque quotidie nutrire, sed satis est alternis diebus. Quies autem & calefactio partium circa præcordium ipsis conducit, & sorbitiones concoctu faciles, & infusa ad infernā aluum nō mollia. Et si sanguinis detractione opus sit, neque hæc relinquenda est. Totus autem victus status, non in totum perfrigerans ac humectās sit, sed etiam de modo qui magis secet, insuper assumat. Maximè autem conuenerit ipsis ptissanæ succus, pipere insperso, aut hyssopo, aut origano, aut nardi spica. Sed & aquæ mulsæ piper in-
C iicito, & coctam bibendam dato: itémque alia quæ vrinā cient, exceptis vehementer calefacientibus ac siccantibus. Absinthium autem maximè post septimum diē dandum est: quin & acetum mulsum multis in potu profuit, & aliquod ex iis quæ moderatè aluum ducunt. At vomitus à cibis acceptis cōmodissimus est iis qui in hac febre diutiorem moram trahunt.

QVARTANARVM COGNITIO, Cap. XXII.

QVartana insultum facit cum multa perfrigeratione,
D vtpote quæ ex frigido humore, atra bile, originē habet. Sed & calorem & ardorem febrilem non habet, velut tertiana: imò neque bilis vomitus consequitur. Adhæc si tenues & albæ & aquosæ vrinæ fuerint, quartana febris fuerit: præcipuum verò quartanæ signum est pulsus paruus & rarus. Sed & autumno plerunque initium habent, at erroneas febres succedentes: & quādoque ad formam per quartam diem maximè reuertentem consistit: quandoque etiam per plures dies iuxta circuitus quosdam exacerbatur.

E
QVARTANARVM CVRATIO, Cap. XXIII.

EX quartana ægrotātes leniter tractare oportet, neque medicamentum aliquod forte adhibendo, neque euacuationem, si non sanguis valdè redundare appareat, quādo sanè venam secare conuenit. Victum autem flatus exortem & bonum exhibere, & ventrē per consueta mollire: si verò hæc nihil efficiant, infusis per clysterem vti, mollibus primùm, postea verò acribus. A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ viscosa sunt
F & tardè transeunt, & à frigefacientibus & humectātibus eduliis omnibus. Vino vtendū est tenui & albo, ac moderatè calido: salsamēto itē & sinapi: & per dies aliquot, medicamentum ex tribus piperis generibus constans sumere oportet, & diospoliticum appellatum: sed & si piper solum ex aqua quotidie accipiant, rectè fecerint. Quum autem in morbi vigore æger fuerit, tunc victu tenuissimo vtendum est, statímque iubendum vt diu conquiescat, & visceribus prospiciendum per mollientia & laxātia. Consequenter autem vrinam cientibus vtendum, & si conco-
G ctionis signa apparuerint, tunc confidendum, & atros humores euacuantibus vtendum, nō semel solùm, sed sæpe: post vehementem autem purgationem, etiam ex viperis medicamentum dato, & alia quæ ad tales febres laudantur: inter quæ est & illud familiare nobis, & omnium laudatissimum, quod succum Cyrenaicum ricepit.

QVOTIDIANAE COGNITIO, Cap. XXIIII.

QVotidiana nequaquā cum rigore irruit prima die, sed progressu temporis perfrigeratio magis quàm rigor fit: ægrè autem calescit, & diuturnum incremen-
H tum habet. Non tamen ægrotos perurit, neque multā ac densam respirationem facit, neque efflare, aut frigidam bibere cogit. Fiunt & pituitosi vomitus, & quæ per ventrem euacuantur, frigidiora, crudiora, & aquosiora, in his febribus cōperies. Et circa primos dies minimè exudāt,

neque ad febris quietem deueniunt. Sed & ex pallido albidus est his color: vrinæ verò tenues & albæ, aut crassæ, & turbatæ ac rubræ.

QVOTIDIANAE CVRATIO, Cap. XXV.

Quotidianam curantes, primis diebus aceto mulso vtimur, & iis quæ vrinam bene promouere possunt. Et vniuersa victus ratio incidendi vim habeat. Verùm circa rigorem ventri prospicere oportet, & præsertim osculo ipsius, deinde etiam vomere iubere à radiculis ac cibis acceptis: & pituitam subducentibus vti multum ac diu, donec sedetur.

DE HEPIALO FEBRE, ET RIGORE calescere nequeunte, Cap. XXVI.

Vitrea pituita omnium pituitarum frigidissima, si im putrefacta manens, in toto corpore redundarit, rigorem calescere nequeuntem absque febre efficit. Nam in febribus quæ ex humoribus accenduntur, putrefactio quammaximè febrilem calorem accedit. Si verò putrescat, atque hoc per totã ipsam contingat (quod rarum est) propter immodicam frigiditatẽ, quotidianæ febris causa fit. Quum autem ex dimidio computruerit, non per totam essentiam suam æqualiter, sed partibus quibusdam putrescentibus, quibusdam imputrefactis manentibus, hepialon febrem efficit, in qua rigent simul ac febriunt. Et imputrefactæ quidem humoris partes, per totas venas dispersæ, aut etiam per reliquũ corpus, rigorem faciunt: putrefactæ verò febrem accendunt. Dicitur autem hepialos, translatione à voce ἤπιος & ἁλὸς (id est à miti, & mari) facta: quum mite quidem appareat mare, horrendum autem sit vbi perturbatum est. aut ab eo quòd ἠπίως, id est leniter, ἀλεαίνει, hoc est calefacit. Proinde & hæc febris quum quotidianarum generis sit, nimirum à pituita oborta, illarum curationi subiicitur secundum speciem: præterquam quòd tanto calidioribus ac magis secãtibus auxiliis quàm prædicta quotidiana opus habet, quanto hæc pituita frigidior quàm illa existit. At rigor ille qui calescere nequit, adhuc magis calefacientibus opus habet quàm hepialos febris. Medicamentum itaque ex tribus piperis generibus, & quod ex calamintha constat, & quod ex succo Cyrenaico paratur, his conueniunt, & quæ ex castorio ac similibus parãtur auxilia. Latiorem autem horum curationem reperies capite XLVI, de immodico rigore ac perfrigeratione. Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicuntur, quum ex relatarum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac dicendas exigunt.

DE CONTINVIS FEBRIBVS, Cap. XXVII.

Febres continuæ eiusdem generis sunt cum singulis intermittentibus: cum tertiana exquisita, ardens: cum quotidiana, ea quæ quotidie exacerbatur, verùm ad febris quietem non definit. Sic cum quartana, ea quæ quarto quoque die exacerbatur. Nam febris ardens exquisita, omnia alia tertianæ exquisitæ signa seruans, in hoc solo ab ea differt quòd cum rigore non irruit, neque ad febris quietem definit. Et ea quæ quotidie exacerbatur, omnes notas similiter velut exquisitæ quotidianæ habet, verùm eo quòd non definit in febris quietem, ab eiusdem generis quotidiana differt. Eodem modo etiam ea quæ quarto quoque die exacerbatur, sed ad febris quietem non definit, eiusdem generis est cum quartana. Continua igitur febris est quæ ad febris quietem, priusquam perfectè soluatur, non definit. quum verò nec declinatio aliqua apparuerit, generis quidem ardentium & hæc febris est, verùm acumine ab ipsis differt.

CONTINENTIVM FEBRIVM COGNItio ac curatio, Cap. XXVIII.

Continentium (synochos Græci vocant) febrium generatio ex sanguine est, quãdoque feruefacto solùm, quandoque etiam putrefacto ob obturationem. quapropter exacerbatio ipsis ad finem vsque vna est. Signa verò sunt, pulsus maximi & vehementes, & veloces ac densi, & æquales, non mordaces: vrinæ à naturalibus non ita valde deficientes. Curatio est per venæ sectionem, vs-

A que ad animi deliquium. Si verò talibus vena secta non fuerit, febricitantes ad extremum periculum deueniunt. Quòd siquid prohibeat vt euacuatio per venam sectam fieri non possit, aliis auxiliis obturatione liberantibus vti oportet, quæ & multitudinem sanguinis euacuant, & febrium feruorem mitigant. Quum verò in ipsis concoctionis humorum notas videris, & neque in principali parte inflammatio aliqua aut tumor laxus aut durus fuerit, neque pars aliqua frigida, vt ad ipsam læsio irruat ac decumbat, confidenter frigidam dato, & maximè si æger
B frigidæ potor fuerit.

ARDENTIVM FEBRIVM COGNITIO, Cap. XXIX.

Febribus ardentibus hæc symptomata accedunt, lingua sicca, aspera ac nigra: morsus ventriculi, egestiones alui pallidæ: sitis vehemens, vigiliæ, quandoque verò etiam delirium.

ARDENTIVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXX.

C Ex duobus alterũ fieri necesse est si ardens febris perfectè solui debet, aut vt biliosi humores excernantur, aut extinguantur. Excernuntur igitur per sudores, aut vomitus, aut infernam aluum: extinguuntur per frigidæ potum, per quem nos omnes ardentes febres curauimus. Verùm hac febre affectos, neque ex aqua solùm, neque ex aqua mulsa sola victum instituere conuenit: sed aqua mulsa aquosa cocta ipsis danda est. Oportet enim ita ægrotantes, ex solis potionibus victum habere. Balneum verò iis solis conuenit qui citra inflammationis aut erysipelatis tumorem febri ardente laborant: si verò etiam
D concoctionis signa habuerint, multo magis ipsis conducet. Qui verò ob salsum humorem, ardentem febrem habent, eis non cõducit. Hos verò etiam ptissanæ succo nutrire conuenit.

FEBRIVM EX ERYSIPELATIS AFFEctione cognitio ac curatio, Cap. XXXI.

Febres ex erysipelatis (hoc est ignis sacri) circa viscera affectione, cognoscuntur ex loci & feruore excellenti & dolore vehementi, insupérque siti, ac ardore immo-
E dico: & in summa, ex signis acerrimæ bilis cum pauco sanguine putrescentis. Curare verò oportet hoc modo: Abstinere quidem à balneo in totum oportet. Aqua verò frigida circa vigorem morbi vtendum est, maximè contentiosa, hoc est frigidissima. Verùm in principio vtendum ea non est, sed forinsecus imponenda frigefacientia. Et si nihil effecerint, etiam intra corpus vt ea æger sumat cogendus est. Maximè autem ipsis conueniunt lactucæ, & quæ his parem vim habent. Forinsecus autem & ipse lactucæ succus commodus est, imò etiam semperuiui, & quæcũque alia frigefaciunt. Optimo verò quam-
F maximè vtimur tali: Liquorem alicuius frigefacientis expressum in mortarium iniicimus, cum portulaca: dein de contusũ exprimimus: vsus verò tẽpore, admixta modica polenta subigimus, atque ita in vas indita, in frigidam aquã immisso vase perfrigeramus. Et postea linteũ duplicatum in his imbutum, forinsecus præcordiis imponimus, non diu immorari sinentes, sed aliud frigidum imponentes. Miscemus aliquando & oleũ omphacinum.

HECTICARVM FEBRIVM COGNITIO, Cap. XXXII.

G Hectica febris non in humoribus & spiritu solo consistit, sed solidis etiã partibus: verùm doloris exors est, & febrientes neque febrire omnino se putant. Neque enim calorem sentiunt, omnibus partibus æqualiter in ipsis excalfactis. Duplex autem febrium hecticarum species est: quædam enim ex ardentibus febribus plerunque fiunt, aut vsqueadeo extentis vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut etiam manente adhuc multo. Illæ itaque non solùm hecticæ sunt, sed iam etiam marcorosæ. Quæ verò manente adhuc hu-
H miditate fiunt, hæ cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarum flamma ex funiculo, manente adhuc in lucernis oleo. Et hæc quidem vna est ipsarum generatio. Altera verò, quum ab initio statim irruerint, primam generationem diariis similem sortitæ,

ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. Has igitur non difficile est curare. Eas verò quæ ad marcorem deueniunt, sanare impossibile est. Et sanè quæ in marcorem incidit hectica febris, facillimè cognosci potest. Oculos enim immodicè cauos conspicies, & gramas in ipsis reperies siccas, & squalidam quandam affectionem. Periit autem & coloris ipsorum vitalis flos, & frons sicca est ac circumtensa. Et plerunque palpebris nictat, quemadmodum ad somnum procliues. est autem hæc affectio non somnus, sed vigilandi impotentia. Et tempora collapsa sunt. & quidnam aliud quàm ossa & cutis solùm existût: Et si denudatas inspexeris partes circa ventrē, neque aliquod intestinum, neque viscus aliquod saluum esse putes: & præcordium vehementer retractum est, & cutis ipsis extremè arida est. Pulsus gracilis est, & densus, ac durus. Caliditas autem circa primum occursum languida: verùm paulò pòst vim acrem ac ero suam declarat. Quandiu igitur aliquid humiditatis seruatur, hectica febris solùm est: vbi verò ad id periculi deuenerit vt non amplius quicquam eiusmodi humiditatis superfit, exquisitus iam marcor consistit.

HECTICARVM FEBRIVM CVRATIO, Cap. XXXIII.

Hectica febre laborantes statim ab initio alimento opus habent, propter humorum mordacitatem. Maxima autem medela est victus humectans. Oportet itaque quammaximè per ptissanæ succū & per halicæ sorbitiones nutrire, panéque insuper exhibito, ægrum moderato frigidæ aquæ potu curare, vbi neque inflammatio aliqua ipsi aderit, neque humorum putrefactio. Et si magnam inde læsionem fore cõiectes, frigidæ quidem exhibitionem inhibere oportet, verùm auxiliis frigefactoriis quæ extrinsecus imponuntur vti. Sed & balnea ita affectis per omne tempus commoda sunt.

DE SEMITERTIANIS, Cap. XXXIIII.

Qvum tertiana quidem cum rigore irruat, quotidiana verò sine rigore, febris quæ ex vtrisque mixta est, horrorem inducit qui rigore quidem minor res est, maior autem perfrigeratione, & sanè dum temperantur extremitates consistit. Itaque neque absonū nomen huic febri indiderunt qui hemitritæum, *hoc est semitertianam*, appellarũt. Duplex autem est generationis ipsius modus, aut duabus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut ambabus statim ab initio inter se permixtis. Quū itaque tertiana prædominatur, horridior febris fit, & circa accessionem etiam aliquid rigoris assumit. Statim autem talis & calidior est & ardentior, & quendam bilis vomitum, aut alui egestionem, aut sudorem inducit. Vbi verò altera pituitosior præualet, extremarum partium frigiditates prædominātur, pauci autem sunt horrores: non tamen siticulosi sunt, neque æstuosi. At si æquales magnitudine fuerint, tertiana intermittens, & quotidiana continua, exacerbationis quidem insultus cum horrore fit, & quum pituitosa prædominatur febris, contractiones fiunt ac horrores: si verò calidior præualuerit, aceruatim excalescunt. Ac talis quidem est semitertiana exquisita, ex æqualiter forti duarum febrium mixtura oriens, tertiana intermittente, & quotidiana continua. Quæ verò exquisita non est, aut biliosum humorem vberiorem habet, aut pituitosum: quæ sanè etiam magis facilè curari potest, quum paucior humor promptè superari possit tum ab vberioris prædominio, tum ab artis auxilio. Si enim pituita præualuerit, auxiliis de quotidiana relatis maximè vtimur: si verò bilis flaua, iis quæ de tertiana dicta sunt: ita vt in vniuersum aduersus id quod vrget instemus, & tamen neque alterum omnino negligamus.

DE POPVLARIBVS MORBIS, Cap. XXXV.

Populares & communes morbos nominant eos qui in multos simul incidunt: quorum veluti generatio, ita etiam causa communis est. Communia igitur edulia prauа tales morbos pariunt: communis item aquæ vitiatæ potus, & labores immodici, & labores consueti intermissi, indigentiæque ac repletiones, vbi vel fames grassata est, vel largior rerum prouentus contigit. Sed & locorum

A naturæ communes morbos sæpe inuexerunt, quandoque palustrium, quandoque barathrum vicinum habentium quod exhalationem venenosam ac prauam remittit. Atque hæc quidem frequenter contingere solent. Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta, siue immoderatè calidior, siue frigidior, aut siccior, aut humidior fiat. Nam reliquis causis neque omnes simul obnoxii sumus, neque per totum diem occursamus. Aer verò nos ambiens, & extrinsecus omnibus circũfusus est, & per inspirationem attrahitur. Necesse autem est vnà cum ipsius secundum

B temperamentum alterationibus, etiam animantiū corpora coafficî. Qui igitur hæc nouit, non solùm futuros morbos ex vnaquaque cõstitutione prænoscet, sed etiam fieri prohibebit, ad immoderata ambientis aeris temperamenta contrariam victus rationem excogitans. Quæcunque igitur corpora propinqua ad hoc sunt vt in morbū aliquem incidant propter propriā intemperaturā, ea à simili ambientis nos aeris temperatura læduntur. Quæ verò contrario modo temperata sunt ad aerem, supra hoc quòd nihil iniuriæ accipiunt, etiam meliora fiunt, tem-

C peramenti immodestiam contraria immodestia castigante. Et qui hoc nouit, sanitatem conseruabit contraria corporibus adhibens, quandoque refrigerationibus vtēs, (si ita opus fuerit) quãdoque calefactoriis: ita vt aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo vberiore, & potu parciore calefaciat. Sed & rogo ingenti extructo ac incenso, aerem ad caliditatem ac siccitatem multum transmutare quis poterit, si antea humidus ac fri-

D gidus fuerit: quemadmodum Acronem Agrigentinum fecisse dicunt.

DE PESTE, EX RVFI SCRIPTIS, Cap. XXXVI.

Omnia horrendissima in peste fieri possunt, & nihil occultatum manet, quemadmodum in singulis morbis. Nam & deliria fieri possunt, & bilis vomitus, & præcordiorum distentiones, dolores, sudores multi, extremarum partium frigiditates, profluuia alui biliosa, tenuia, flatuosa: vrinæ aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, malas subsidentias habentes, & ea quæ in medio innatant pessima,

E sanguinis de naribus stillationes, ardores in thorace, linguæ torrefactæ. Siticulosi sunt, anxii, vigilantes: conuulsiones violētæ, & alia multa praua. Si verò solerti ingenio quis præstet, futurā pestē prænoscet, attendens & temporibus prauis, & studiis hominum ad sanitatem non conducentibus, & aliis animalibus prius pereuntibus. Quum itaque hæc consideraueris, insuper & illud tecum expende, quale sit præsens tempus, qualis item vniuersus annus. hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè cõstituas. Verbi causa, Debebat esse, si rectè res fieret,

F tempus siccum, nunc verò humidum factum est: necesse igitur est per victum resiccare, quo excedens humiditas consumatur. Habenda autem est & alui cura. Quibus verò supernùs venter pituitam habet, vomitibus euacuare oportet: quibus autem sanguis excedit, venam secare. Cõmoda est etiam per vrinas purgatio, & quæcunque aliæ, & quæ fit per totum corpus. Si verò etiam ardore æstuet æger, & flamma ad pectus vsque ascendat, non alienum fuerit & frigefactoria pectori adhibere, & frigidæ potū exhibere, nõ paulatim, (plus enim exurit) sed aceruatim,

G vt flammam extinguat. Si autem ardor internas partes occuparit, extremæ verò partes & cutis superficies frigidæ fuerint, & præcordium distendatur, & ventriculus colliquamenta partim sursum, partim deorsum mittat, & vigiliæ affuerint, & delirium, & linguæ asperitates, his calefactoriis opus est, quò caliditas ad superficiem corporis trahatur, & si quo alio modo fieri possit vt caliditas ex profundo ad externas partes educatur. Vtendum & hac quæ præsumitur potione: Aloes partes II. ammoniaci thymiamatis partes II. myrrhæ partem I. Hæc trita in vino

H odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie videlicet. Haud scio (inquit Rufus) an sit quis, qui ex hoc potu non à peste immunis ac superior euaserit. Hæc quidē Rufus. Verùm Galenus ad pestilentes putredines Armeniacum bolum in potu, & similiter ex viperis theriacam magnopere prodesse ait. Profectò in peste quæ Romæ grassata

est (inquit) omnes mortui sunt quibus neutrum horum A profuit.

DE IIS QVI OB CRVDORVM HVMOrum copiam in syncopen incidunt, Cap. XXXVII.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta, vnà cum hoc quòd os ventriculi malè affectum est. His inflatum est præcordium, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis ad albidiorem & aquosiorem speciem mutatur, aliis ad nigriorem ac liuidiorem. Nulli talium sanguinis B detractio citra maximum detrimētum fieri solet, & quidem quū opus habeant euacuatione: imò neque venæ sectionem, neque purgationem ferunt, vt qui etiam sine his derepente animo concidant. Curare igitur ipsos oportet per frictionem. Incipere verò statim ab initio morbi cōuenit, primùm à cruribus supernè deorsum, per lintea moderatè asperiora: deinde etiam totæ manus confricentur supernè deorsum. Postquam autem artus satis calidi apparent, & timor fuerit lassitudinis sensus, oleo laxante vtendum est: abstinendum autem ab adstringen- C tibus. Hyemis verò tempore, etiam discussorio vtendum est: quale est oleum Sicyonium ac chamæmelinum. Defrictis autem iam plurimum artubus, oleum quidem detergeatur: verùm ad spinam totam progressus fiat, & hæc similiter fricetur, deinde rursus ad crura transgressio fiat, & ex his rursus ad manus, & postea ad spinam, ita vt per totum diem id agamus. Cōmodissima his est aqua mulsa in qua coctum est hyssopum. Et neque cibos ipsis, neque sorbitionem, neque aquam dare oportet, neque permittere vt omnino largius bibant, sed sola aqua mulsa D contenti sint per primos tres dies, ita vt per successionem fricemus, & illud solum tempus remittamus in quo somnus ipsos occuparit. Si quidē igitur pulsus ipsis valde paruus & fortiter inæqualis est, extremū periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta sunt, nihil aliud curiosius conando: si verò firmitatem moderatè habeat, & non probè prodeant alui excrementa, infusum per clysterem confidenter adhibe. Si verò superfluitatum impetus amplius quàm oportet in ventrem fiat, primùm quidem amplius aquam mulsam coquito: (minus enim sub- E ducit) si verò adhuc amplius aluus subeat, neque sic sistere oportet, verùm pro aqua mulsa ptissanæ succum dare: at si adhuc ferri perseueret, sorbitione ex halica nutrire. Quòd si debilitatem ex pulsu didicerimus, & vires collapsas, panem ex vino diluto dare conuenit, neque ventre, neque hepate inflammato. Nam si inflammatæ fuerint hæ partes, corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger. Si verò quandoque perceperis satis crassos esse humores, acetum mulsum semper pro aqua mulsa dato: si quidem æstas est, & aquæ frigidæ potor sit æger, frigidum acetum mulsum huic dato: hyeme verò calidum. F Aduersissima sunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus, aut frigidus. Hæc igitur facienda sunt à prima die, vbi ipse inceperis curationem. Si verò vbi iam animo concidunt, vocatus fueris, partibus his de quibus dixi non inflāmatis, panem quidem dato ex vino non multum, statim autem ad frictionem procedito, & iuxta relatum modum vtitor. Porro in quibus propter flauam bilem quæ os ventris læsit, syncope contingit, frigidum potum assumere oportet, vinúmque tenue, fuluum ac vetus G exhibere.

DE IIS QVI OB TENVES HVMORES in syncopen incidunt, Cap. XXXVIII.

QVi verò ob tenues humores animo concidunt, contrario prædictis modo curandi sunt. nam & signa notoria contraria his comperies. Nutrire igitur paulatim assiduè oportet. Sed & hos incurabiliter affectos esse putandum est, quum hepar ipsorum aut venter inflammationem habuerit, languentibus iam viribus. In his affe- H ctionibus lethalis cōstitutio celeriter fit in facie. Et sanè nutrire ipsos necessariū est: similiter etiam superficiem corporis densare, quemadmodum superiorum rarefacere. Parandus quoque aer frigidus, & adstringentibus inungendi sunt. Cibi dandi sunt non valde diffluentes. Dandus itaq; panis est, & sorbitiones ex halica, & fructus austeri qui ægrè corrumpuntur, tum per se, tum cum pane. Commodum his est vinum aquosum, quod statim ab initio post cibos assumatur.

DE ALIIS OCCASIONIBVS OB QVAS syncopæ fiunt, Cap. XXXIX.

SVnt & aliæ occasiones ob quas homines animo concidunt; quatuor numero, dolor vehemens, vigiliæ, euacuatio immodica, & in delirantibus aliquando ipse motus. His quintam si voles adde; principiorū intemperiem. Celerrima igitur pernicies instat corde affecto: consequenter autem cerebro, parum verò hepate.

DE DOLORE, Cap. XL.

DOlor igitur stupefactorius ob frigidam fit affectionem: pulsatorius autem proprius est magnæ inflammationis. Si verò velut ab aculeo infixo aut velut à terebello forari se quis putet, crassi intestini hæc doloris species est. Verùm in renibus cum grauitate quadam dolor est in vno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut sinistrum, retrorsum magis: in colo verò dolor ex eo loco ad locū transit. Punctorius consistit circa pelliculas. Persultans dolor non solùm vehementissimis alterius tantùm capitis partis doloribus contingit, sed etiam antiquis capitis doloribus, cephalæis appellatis. Est autem dolor persultans, quum velut à radice primariò affectæ partis initium sumens, citò in circunsitas fertur. Distendentes vtrinque dolores neruorum sunt, quando & dolent, & ad ambas extremitates distenduntur. Minimè enim ad latitudinem distentos dolores nerui ipsi habent. tensiuos autem & stupefactorios dolores inducit membrana sub cute extenta. Quæ verò inter carnem sunt membranæ, dolores velut diuellentes faciunt. Sunt enim multæ, & inæqualiter insitæ, & ipsam carnem ambientes. At circunsitarum ossibus membranarum dolores profundi sunt, & ipsorum ossium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa doloris causa apparuerit, prægressum victum considera. Aut enim fuerit præter consuetudinem otiosior, aut cibis pluribus homo vsus est, aut multum nutrientibus, aut consueta excretio suppressa est. Si enim quicquam horum, aut etiam omnia apparuerint, humorum multitudo causa est doloris, & quamcelerrimè hominem euacuato. Sic enim cum omni securitate tibi licebit iis quæ fluxiones repellunt vti, in partibus dolore affectis. Si quidē igitur sanguinis multitudo fuerit quæ distendit, statim vena magna secanda est prope affectam partem: vitiosis autem humoribus solis infestantibus, purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtrisque euacuationibus vtendum est, vena prius secta. Si verò his factis dolor remanet, manifestum sanè est circa partem affectam impactum esse id quod molestat: manifesta est etiam curatio per discussoria futura medicamenta. Eodem verò modo & dolores ob flatuosum spiritum obortos curabimus, placantes ipsos magis attenuantibus eduliis, infusisque per clysterem cataplasmatis, irrigationibus ac fomentis, rarefacientes corpus illum continens. Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus est: sin ob mordacem humorem dolor fiat, aduersissima his sunt attenuantia ac calefaciētia. Anethum igitur in oleo coctum, dolorem eximit, & somnum inducit: & viride magis quàm siccum.

DE COLLIQVATIONE, Cap. XLI.

QVum quid per ventrem excernitur, non à cibo aut potu accepto, sed ex humoribus ex toto corpore in ipsum confluentibus, (quod simile quidem est bili quæ assiduè per vomitum reiicitur, ac per aluum secedit: differt autem ab ipsa, fœtoris graueolentia, & quòd egestio fuluior apparet, & crassitudinem habet strigmentitiam, aliquando etiam oleosam, aut adiposam) syntexis, *id est colliquatio* appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis essentia, à febri ardente resoluitur ac colliquatur. Diutius verò perseuerante malo, ex ipsis etiam solidis partibus aliquid colliquescit. In hac pessima febre frigidæ potus remedio est, ex frigidissimo fonte petitæ. Talia verò esse oportet etiam cataplasmata & epithemata frigefacientia, tum thoraci, tum præcordiis imposita. Perfrigerātes quoque cibi exhibendi sunt.

DE VIGILIIS IN FEBRIBVS, Cap. XLII.

A

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deligari iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti solent, & vigilare. Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus, donec sufficienter fuerint fatigati: deinde repentè soluimus ligamenta, & lucernam tollimus, & multam quietem esse iubemus. Quòd si fortiter incumbant vigiliæ in exacerbationis remissione, facies proluenda est papaueris nigri capitum decocto: idem etiam olfaciendum est. Et papaueris albi corticem tostum tritum, & mandragoræ radicem tritam, æquis portionibus cum vino & rosaceo, in malagmatis formam redige, ac fronti impone. Serpyllo item cum meliloto in passo cocto vtere: & hoc in ipsis quoque exacerbationibus. Aut trita papaueris capita pane excipientes, cum rosaceo aut cerato imponimus. Sed & cibus quodammodo curiosior sit, & sorbitionibus papaueris albi semẽ adiiciatur, trium cochleariorum mensura. Olera verò parentur, papaueris nigri, si affuerint, foliis adiectis viridibus, quantũ tribus digitis capi potest: sin minus, tria aut quatuor capita sicca simul incocta eximantur. Si verò neque sic in somnũ deferantur, papaueris succo aut mandragoræ succo oblinantur. Sed & eclegma quod ad delingendum ex capitibus papaueris componitur, & maximè id quod ex sapa constat, si cochlearii vnius aut dimidii mensura bibatur, sæpe somnũ conciliauit. In quibus autem caput non facilè repletur, vtendum est, si vigiliis infestentur, in declinationibus tali suffumigio: Folii, amomi, costi, zarnabo, singulorum vnciam vnam: carpobalsami drachmam vnã, styracis, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, fucci papaueris tantundem. suffito in lignis cupressinis.

CVRATIO SOMNI GRAVIORIS, Cap. XLIII.

FAciem spongia posca lactei teporis imbuta detergere oportet, & extremas partes fortiter deligare. Odoramenta adhibeantur incisoriam vim habentia. Et in exacerbationũ remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante verò morbo, etiam sternutatoria in exacerbationum remissione adhibeantur. Sit autem & ciborũ materia secandi ac diuidẽdi vi prædita, velut in sanitatis præceptis diximus.

CVRATIO DOLORIS CAPITIS IN febribus, Cap. XLIIII.

CApitis dolore in febribus vexante, post conuenientem superflui vacuationem, circa exacerbationũ declinationes vnctione capitis vtendum est, primùm ex oleo communi acerbo ac crudis adhuc oliuis expresso, aut rosaceo: admixto ad ipsum etiam aceto pauciſſimo, æstate quidem, & in febre ardente, frigido: hyeme verò, & in non ardente febre, calido aut tepido. Coquatur aliquando in oleo etiam serpylli ac polygoni succus. In æstate etiam calices papaueris, aut ipsum papauer: queãdmodum rursus hyeme, peucedani parum. Perseuerante dolore in fronte, si sinciput nudum fuerit, cataplasma huic adhibendum est ex polentæ polline, & polygono, aut ex pane similiter ac rosis, aut modica myrto, aut serpyllo. Quosdã etiam pulegium admixtũ magis leuauit. In quibusdam verò etiam, quum feruoris sensus esset, psyllium polentæ admixtum profuit: aut etiam per se in coctura ad visci formam redactũ, & assiduè permutatum, & coriandrum similiter cum polenta. Sed & aloe cum aceto illinitur, & myrrha & ammoniacum similiter & crocomagma. At pulsatiles dolores ruta & mẽtha cum pane difflat, adstillato etiam rosaceo. Si verò ad relata dolor non cesserit, primùm caput ad cutem attondere oportet: deinde pinguioribus irrigationibus per totum ipsum vtendum est: postea cucurbitæ affigendæ sunt occipitio, & extremæ partes deligandæ ac confricandæ. Commodæ sunt & hirudines appositæ. Cæterùm si defluxio aliqua, aut grauedo illapsa, capitis dolorem accenderit, iis quæ ad hæc proprio loco describentur auxiliis vtendum est: si verò à locis circa stomachum vapores exhalantes caput læserint, etiam his prospiciendum est quemadmodum ex ordine subscriptum habetur.

DE STOMACHI AFFECTIONVM CVratione, Cap. XLV.

SI imbecillis fuerit stomachus, cataplasmatis corroborare potentibus vtemur: qualia sunt quæ palmulis constant, vino, polenta, croco, mastiche, & aloe. Irrigationes autem adhibebimus ex absinthio, & oleo melino, mastichino, nardino, & vino. Et si stomachus exuratur, admiscenda sunt etiam frigefacientia aliqua, veluti est cucurbitæ succus, & lactucæ, & portulacæ, & solani, & intybi, & vuæ acerbæ. Si verò aliquid inflammati circa viscera

B

appareat, etiam ex laxatoriis quædam admiscenda sunt: ad irrigationes quidem, oleum chamæmelinum ac Cyprinum: & de adipe, gallinaceus ac anserinus: bdelliũ item aut ammoniacum, aut similia: ad cataplasmata verò, apii ac fœnigræci semen, althææ ac chamæmeli flos. Et in summa, compositam hæc facultatem habeant ex laxatoria tenuium partium, & amara, ac adstringente.

DE IMMODICIS PERFRIGERATIONIbus ac rigoribus in febre, Cap. XLVI.

C

RIgoribus qui iudicatorio modo fiunt, resistere non oportet, neque certamen exoluere. Sed & perfrigeratio quæ ex sudore oboritur, promptè sedatur, & nihil molestat. Si verò perseueret rigor, aut perfrigeratio (à frigidiore verò & multa pituita maximè oboritur) primùm artus pluribus modis constringẽdi sunt: deinde primùm illinendi oleo chamæmelino, aut Cyprino, aut irino. Si verò maiore auxilio opus sit, piper quoque oleo admiscendum est, aut roris marini semen, aut adarce, aut castorium: & frictio mollis totius corporis adhibẽda est. Quò

D

verò non facilè oleum defluat, non ineptum est ceræ parum in ipso liquare. Quòd si rigor recalescere non possit, fortioribus etiam acopis ex his cõpositis, & dropacibus, ac sinapismis vtendum est, & alia insuper fomenta conuenienter excogitanda. Sed & acriora odoramenta conueniunt, calaminthe, pulegium, hyssopum. Quin & ante febris accessionem, aqua mulsa bibenda est in qua piper & ruta sint incocta. Et succi Cyrenaici milij magnitudinem cocto melle efformati, duabus ante exacerbationẽ horis dabimus: similiter & silphii succi. Sed & id quod

E

ad quartanas ex succo Cyrenaico cõponitur, multis profuit. Et qui in olei multi calidi solia se demiserunt (inquit Archigenes) rigores pertinaciter hærẽtes excluserunt. At Galenus ante accessionem febris, cutem abrotono defricare iubet, aut calamintha sicca, aut conyzæ foliis & floribus, aut costo, aut pyrethro, vtrisque his cum oleo. Et aut omnino non, aut saltem minus rigebunt.

DE SVDORIBVS, Cap. XLVII.

SVdores iudicatorios admittere oportet vsque ad sufficientem euacuationem, ita vt etiam adiuuemus mo-

F

derata calefactione ac quiete, vt sudorem non abstergeamus: (alius enim alium ducit) & calida oris collutione ac sorbitione, & somno. Sed & remissos sudores similiter vt iudicatorios adiuuabimus. Quæ igitur sudores ducunt auxilia, libro primo, capite quadragesimooctauo sufficienter relata sunt. Postquam verò sudores amplius proruperint, tunc detergere oportet, & tegumenta leuare ad refrigerandum. Lassitudinem enim inducunt nimium erumpentes, adeò vt sæpe ad syncopen adduxerint. Tenue igitur sit amiculum & madefactum, & aer frigidior: so-

G

mnus quoq; ac vẽtilatio assumatur. Et myrtus nigra trita corpori inspergatur, & similiter galla, & pini cortex. Electrum item ac polenta, cum vino adstringente, partibus admittentibus imponantur, & spongia posca imbuta facies detergeatur. Archigenes autem & calcem viuam, & fæcem vini vstam, tum in his, tum in rigore recalescere nequeunte assumit. Ambo enim hæc (inquit) dum incalescunt, resiccantur. Irrigare etiam medias corporis partes iubet succo plantaginis, aut coriandri, aut portulacæ, aut brassicæ, quò compactæ sudores arceant. In somno ve-

H

rò, in cimolia terra aqua dissoluta, pinguefiunt linteola, & subiiciuntur dorso ac thoraci. Illinendum est autem totum corpus rosaceo, aut melino, aut myrteo, aut lentiscino, aut ceratis ex his paratis. Idonea enim magis sunt his pinguia, eo quòd obscuros meatus obturãt, humoris transitum prohibentia. Manifestum verò est quòd & cibus

ſiccior his conducit, & vina moderatè adſtringentia. Verùm à pluribus potionibus, & præſertim humidioribus, & à frequentibus oris collutionibus abſtineant. Si verò id fieri poteſt, etiam geſtationes aſſumantur, in frigidiore aeris conſtitutione. extremæ autẽ partes his maximè perfrigerentur. Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores (hi autem ob dolores aut cõuulſiones contingunt) eos & deligatione, & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione leuiter curare oportet.

DE TVSSI IN FEBRIBVS, Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus, præſertim cum rigore orientibus, reſiſtere oportet. nam per tuſſis inſtantiam labans alioqui febris erigitur. Dandæ igitur ſunt confectiones ſub lingua tenendæ, ex melle cocto coactæ, quæ linguæ ſubditæ eliquantur, atque inde hypoglottia vocantur, & id quod bonam ſpirationem impedit diſſoluunt. Tempus vſus ipſarum eſt circa exacerbationum vigores, & deinceps vſque ad modicum tempus ante acceſſionem. Detur item aqua mulſa cocta. In quibus verò neruorum genus ſuſpectum non habes, temporis progreſſu confidenter etiam acetum mulſum dabis: ſin minus, hyſſopi decoctum. Hoc etiam rigentibus auxiliatur. Dabis item caſtorium, ſi febris non ſit ardens. hoc & neruorum generi conducit. Eclegmata verò deligantur ex pini & ſtrobuli nucleis, iride, ſemine lini, amygdalis amaris, & vrticæ ſemine. Pleraque ex iis etiam cibis admiſceantur. Sed & reſina terebinthina in ouo detur. Forinſecus autem thoraci & partibus circa arteriam lana ſulphurata imponatur. Oleum verò, aut rutaceum ſit, aut irinum, aut anethinum. Ligamentum quoque robuſtum in longum deligatum tuſſes exactè cohibet: in mediis dico ac extremis partibus. Nec præter rationem eſt, tuſſis gratia vti ſtaphide ſylueſtri, ita vt vnà cum vuis paſſis aut cum maſtiche manducetur. Quin & extremæ partes defricandæ, contrectandæ ac deligandæ ſunt: deinde rurſus exoluenda illa in contrarium protractio. Si verò ob febris acrimoniam tuſſis irritat, gargariſmate ex aqua tepida vtendum eſt. Sed & frigida ſæpe profuit. Conferunt & ex poſca gargariſmi, & ex palmularum, aut roſarum, aut radicis dulcis decocto. Viſceribus autem ac ipſi cordi ea quæ moderatè frigefaciunt imponenda ſunt.

DE STERNVTATIONE, Cap. XLIX.

STernutationes ſæpe vexant in febribus illabentes. nã & caput replent, & vires proſternunt: quibuſdã etiam ſanguinem erumpere faciunt, atque alias eiuſmodi turbationes inducunt. quare ipſis reſiſtere oportet. Irruentem itaque ſternutationem cohibet confrictio naſi, frontis, & oculorum, oſcitatio item, & palati diligens frictio, ructus, laterum mollitudinis intentio, capitis eleuatio, conuerſio ad latus, ſummarum partium contrectatio, muſculorum mandibularium inunctio, olei calidi in aures infuſio, puluini calidi ſub mentum ſubditio. Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationẽ, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorii, ſinapis, menthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ: nam ſternutationum elapſum obtundit. Idem faciunt & ſpongiæ marinæ nouæ. Cæterùm impetu ad ſternutationẽ oboriente, & ſternutatione non prodeunte, labia quieſcant, & acriores odores aſſiduè experiatur, & mens remittatur.

DE CIBORVM INAPPETENTIA, Cap. L.

SI ob vitioſos humores ciborum inappetentia oboriatur, cibi ac potus illi dandi ipſis ſunt qui tales humores detergere, & aut per vomitũ, aut per infernam aluum excernere ſolent: aut temperare & meliores efficere poſſunt. Horum materiam habes in præcedente hunc libro, qui primus eſt totius operis. Si verò ob virium debilitatem inappetentes ſunt, quandoquidem omnis virium facultas propter partium intemperiem debilis eſt, intemperiei ſpeciem per contraria curare oportet. Variegationem itaque de inappetentia tractationem, inter ſtomachica libro tertio tradimus. Verùm in febricitantibus ſtatim ab initio appetentiam odoramentis recuperare conandum eſt, maximè aqua in qua polenta ſubacta eſt, aut poſca, aut vino diluto, aut fructus alicuius odorati ac adſtringentis decocto. Vnctione item leni, & moderata totius corporis frictione ac contrectatione, & faciei prolutione, ac modicæ aquæ abſorptione. Sed & digitorum immiſſione ſtomachus lancinatus, conuerſus quodammodo ad hoc eſt vt cibum admitteret, & præſertim vbi bilioſum quid aut acetoſum eductum eſt. Poſt primos dies, etiã cataplaſmatis forinſecus ſtomachus inuitetur, quæ parata ſint ex palmulis, malis, œnanthe, abſinthio, aloe. Cibi verò præparentur plures & ſimplices, & frumentacei, & qui ex alia materia alterationes quaſdam habeãt, non tamen procul ab vſu febrium recedant. Inter quos fructus quoque pomorum numerari poſſunt, qui non facilè aceſcunt, neque valde dulces ſunt, ſed maturi: & non vſque ad ſatietatem, ſed ſolùm vt appetentiã ad alios cibos irritent. Adſint autem ipſis dum cibum capiunt, qui leniſſimi ſint, & compeſcere ipſos ac cohibere poſſint. Remotis iam febribus, ſi etiam in refectionibus inappetentia permaneat, ſiſarum coctum cum aceto mulſo, & lactuca, & oliuæ muria conditæ, & capparis, & ſalſamẽtum, & bulbi, & quicquid ſtomacho commodum eſt, excogitetur, ita vt & illos cibos in memoriam reuocent in quibus, dum ſani eſſent, maximè immorabantur. Deambulationes etiam ac geſtationes, & vociferationes, & dropaciſmi, & frictiones, & exercitia aſſumantur. Sed & prępotationes ſucci abſinthii, aut aloes. Aceti quoque ſcillini myſtri menſura abſorpta probè facit.

DE MAGNA FAME, Cap. LI.

SI verò ad magnam famem, bulimon appellatam, ciborum inappetentia deueniat, hoc eſt vt excellenter animo linquantur, hos reuocabimus tum aliis odoramentis, tum ſuillis carnibus aſſatis, & hœdinis: & in ſumma omnibus nidoroſum odorem habentibus, nimirũ vbi acumen febrium iam præteriit. Et extremitates ipſorum deligare, ipſóſque excitare oportet, & maxillas pungendo, & capillos aut aures vellicando. Reuocatis autem panem ex vino diluto dabimus, aut aliud quid ex iis quæ facilè diſtribui poſſunt.

DE CANINA APPETENTIA, Cap. LII.

ETſi hoc ſymptoma non ita valdè in febribus accidat, ſed aliquando poſt ipſas, tamen tum aliàs, tum ob cognationem quam ad ciborum inappetentiam habet, non malum fuerit & de immodica dicere appetentia, quum ambæ modum excedant. Quandoquidem igitur à pituita acida hæc affectio maximè oritur, iis quæ hanc ſecant ac detergent vtendum eſt. Sunt autem talia dulcia & ſalſa, & alioqui deteriora calefacientia. Vinum igitur ipſis dare oportet largum, & multum calfaciens: talia autem ſunt fulua colore, aut rubra, citra adſtrictionem. Magis verò dulciora danda ſunt, etiamſi non ſitiant. Quum autem ad prandium accedunt, primùm pinguia ipſis dare oportet, & alia omnia multo oleo præparata, nihil auſterum, aut adſtringens habentia. Hæc enim etiamſi non palàm ipſam impugnent cauſam, tamen incontinentem ad cibos impetum diſſoluunt: verùm abſtinentia ab his, pituitæ in ſtomacho collectionem minuit. Et ſalſamenta danda ſunt. Poſtea verò prædicta vina largè bibant. Si enim longiore tempore ita fecerint, ſedatur.

DE SITI, Cap. LIII.

SItim admodum paruam, propter ſiccitatem aut caliditatem partium fieri putandum eſt, per quas potus humor ex ore ad ventriculũ defertur. Et medela quidem ſiccitatis, eſt ſomnus: caliditatis autem, vigiliæ. Aliqui tamen ſiticuloſi ex vino fiunt, & ob eduliorum caliditatem: & horum medela eſt frigidæ potus. Appetunt autem vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos, iuxta rationem prædominantis vitioſi humoris. Cæterùm inextinguibili correptos ſiti, ex qua etiã mortui ſunt, aliquando vidi quoſdã qui viperas dipſadas appellatas ediſſent: & qui vino veteri ſe inebriaſſent: atque hos qui in naui, in qua aqua deficeret, eſſent. nam qui ex ipſis marinam bibere auſi ſunt, omnes perierunt. At in febribus ſitim mitigare ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo, aut roſaceo, quæ cum delapſione inſtar ſalientis aquæ con-

tingit. Optimè verò ad sitim facit lactucæ nigræ semen commansum, & glycyrrhiza appellata, & cucumeris semen ore detētum. Dato etiam sitim eximens catapotium hoc, Cucumeris satiui drach. octo, tragacanthæ drach. 4. Tragacantham ouorum crudorum recentium albumine dissolue, & vbi dissoluta fuerit, ad cucumeris semen antea tritum adiice: & ex simul tritis ac emollitis catapotia efforma, eàque in vmbra sicca, & vnum sub lingua tenendum præbe, ita vt dissolutum liquorem absorbeat. Dato etiam cremorem malorum Cydoniorū, aut pirorum, aut mespilorum, aut pampinorum vitis, absorbendū: aut mali Punici succum.

A

DE LINGVA ASPERA, Cap. LIIII.

Linguæ asperitatem humectare oportet ita vt seminis lini decoctum ægros in ore continere iubeamus. Efficacius autem erit si myxæ cum lini semine fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo tincto, & lingua cōfricta, os aqua pura colluant, aut spongia detergeant, deinde rosaceo illinant. Sed & ipsum rosaceum melli admixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus ore detentus, & rhus qui obsoniis inspergitur, aquæ mulsæ mixtus probè facit. Et damascenorum, & myxclii (hoc est myxæ) ossa in ore retenta, & linguæ obuoluta, & lactucæ cauliculus. Archigenes verò, Sal Indicus, inquit, colore quidem & compage similis communi sali, sapore verò mellito, lentis magnitudine, aut ad summum fabæ, arrosus, vehementer humectare potest. Decumbant autē in latus: (supinus enim decubitus reficcat) & os claudant. nam & hiare, humorem siccat. Sternutationes quoque accersitæ, omnibus aliis magis efficaciter linguas humectant.

DE NAVSEA, Cap. LV.

Qvum absque eo quòd aliquid quod vomitum moueat ingessit, nauseabundus sit æger, manifestum esse opinor vt ratiocinemur prauos humores ventriculum infestare. Quidam verò lancinantur quidem, non autem vomunt quicquam, in ipsis tunicis humore imbibito. Si igitur pituitosi sunt humores, coquere ipsos oportet, homine in quiete & inedia ac somnis seruato: si verò tenuiores, vomitus ipsos eiicit, qui aliquando ex ptissanæ succo contingit, aut aqua mulsa. Qui verò viscosi sunt ac crassi, attenuantibus opus habent, quale est acetum mulsum, & similia. Quòd si humiditas praua in tunicis imbibita est, amara ex aloe confectio commoda est: verùm quæ adstringunt, plurimum lædunt: quemadmodū rursus vbi humiditas multa est citra prauam vitiationem, quæ adstringunt commodissima sunt. Verùm medicamentum ex aloe ad marcorem perducit: at si frigiditas humiditati adest, ad adstringentia admiscēda sunt etiam calefacientia. Signum autem frigidam esse affectionem, est non sitire, neque ardorem sentire.

DE BILIS VOMITV, Cap. LVI.

Bilem vomentibus cataplasmata adhibendum est ex palmulis, malicorio, galla, coctis in vino aut posca, pane simul contrito. Sed & acacia, & hypocystis, & balaustium & rhus cataplasmati admisceantur. Et cucurbita cum multa flamma affixa magnopere prodest. Cibum verò sæpe paulatim dabimus. Cæterùm in iis qui atram bilem vomunt, & stomachum inflatum habent, spongias aceto acerrimo calido imbutas impone, aut hederæ folia in vino cocta appone.

DE SINGVLTIBVS, Cap. LVII.

Singultus fit aut ob repletionem, aut ob euacuationem, aut humoribus acribus stomachum mordētibus, quibus vomitu reiectis sedatur. Multi verò, etiam vbi medicamentum ex tribus piperis generibus constans acceperunt, si statim vinum insuper bibant, singultiunt. Quòd verò etiam aliqui cibum corrūpentes singultiant, ex confessis est. Sed & à rigore multi singultiunt. Proinde in iis qui ob plenitudinem aut mordacitatem singultiunt, sufficientem medelam esse vomitum comperiemus: calefactionem autem in iis qui ob frigiditatem. Quum verò ob repletionem factus fuerit singultus, violenta opus habet euacuatione. hoc autem præstat sternutatio. At singultus ob euacuationem, sternutatio non sanat. Dare verò singultientibus oportet rutam cum vino, aut nitrum in aqua mulsa, aut seseli, aut daucum, aut cuminum, aut gingiberim, aut calamintham, aut nardum Celticam. Atque hæc quidem sunt auxilia eorum qui ob ciborum corruptionem, aut ob frigiditates, aut ob repletionem singultiunt. Verùm iis qui ex plenitudine singultiunt, ob frigidos ac viscosos humores, castorii obolos tres dato ex posca bibendos. Idem etiam forinsecus cuti ad stomachū impositū prodest, cum oleo Sicyonio, aut antiquo. Conuenit etiam acetum scillinum, aut acetum mulsum in potu. Sed & detentio spiritus magnopere commodat.

B

C

D

E

F

G

H

DE ALVO SVPPRESSA AC LAXA in febribus, Cap. LVIII.

Qvæ reficcatam aluum promoueant, in primo libro relata sunt, quantum opus erat. Quandoquidem verò & in febribus hanc humectari contingit, hic de hoc dicendum venit. Multi enim non pro febris ratione, sed propter solum hoc symptoma perierunt. In principio igitur sustinere oportet ea quæ prodeunt, ita vt nihil resistamus aduersus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur. Verùm vbi vltra modum euacuatio contingit, cohibere conuenit. Et si quidem acriora prodeant, oportet ea quæ exhibentur boni succi esse, & alioqui etiam crassiora. talia autem sunt, sorbitiones ex halica ac ptissana. Sed & balnea his commoda sunt, post morbi concoctionem. Vbi verò pituitosiora & fluida feruntur, viceuersa ficciores sint ac calidiores cibi, quantum febres permittunt. tales autem sunt qui ex condimentis calfactoriis parantur. A balneis autem his abstinendum est, si non quid aliud cogat. Quòd si debilis sit concoctoria facultas, adstringentibus eduliis & auxiliis vtendum est. Eduliis quidem, in quæ maximè mala Punica, aut poma, aut pira, aut mespila sint iniecta: aut etiam his ipsis, & vino tenui odorato adstringente. Auxiliis autem, ex cataplasmatis polentæ, palmularū, absinthio, rosis, myrti baccis, & consimilis materiæ. Considerandum verò in quibus maximè partibus imponenda sint cataplasmata: circa stomachum dico aut infernam aluum: quandoque etiam circa lumbos imponimus. At cruentas excretiones reprimunt ac reficcant cataplasmata ex thure, aut polentæ pollen cum thure, aut manna vino aut posca subacta. Acriorem verò humiditatem per infusum clysteris edulcare oportet, quandoque per solam aquam, quandoquē per ptissanæ, aut halicæ, aut oryzæ, aut tragi succū: atque hoc non semel, sed sæpe. Postea verò admiscendæ sunt & rosæ siccæ, aut myrti baccæ, aliquando etiam gallæ. Et ouum vnà cum rosaceo, & vino tenui adstringente, aut rosarum decocto infusum, aut etiam sedi appositum, promptitudinem ad excernendū hebetat ac retūdit. Vbi verò frequens contingit ad egerendum surrectio, glomer ex calidis staminibus ad sedem efformatus apponatur.

DE SANGVINIS STILLATIONE, ET sanguinis è naribus eruptione, Cap. LIX.

Qvandoquidem sanguinis stillatio plenitudinem in toto corpore aut in capite significat, ob expressionem contingens, aut ob meatuum densationem: amplior autem excretio plenitudinem laxare ac minuere potest: iuxta rationem verò, ipsam facere licet inde vnde natura impetum habet: hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus quarta die contingentibus, per typham, velut mos est, vasa in naribus sauciare. Verùm non oportet modico fluxu contentum esse, sed iuxta vires detrahere. Cæterùm spontaneas in febribus per nares sanguinis eruptiones, si iudicatorio modo fiant, sustinere oportet: si verò immoderatè sanguis feratur, reprimere conari. Deligentur igitur primùm validè extremæ partes, & æger ita figuretur vt sublime caput habeat. Videtur autem & præputii pudendi virilis deligatio, sanguinis è naribus eruptiones peculiariter cohibere. Non autē emungat, neque irritet locum, sed grumum congelari sinat. Et nasus spongia posca imbuta detergeatur, & cuneolus ex linteo in narem vnde sanguis erūpit, indatur, facta prius illitione ex aliquo sanguinem sistente. At horum medicamentorum materiam, ac reliquam curationem, in tractatione de locis affectis, libro post hunc sequenti, abundè proponemus.

DE ANIMI DELIQVIO, Cap. LX.

IIs qui ex cholera, bile ſupernè ac infernè prodeunte, & ob alui profluuia, & propter alias multas & aceruatas euacuationes exoluuntur, aquam frigidam aſpergere oportet, & nares apprehendere, & os ventriculi confricare, & vt vomant iubere, ſtomachúmque lancinare aut per digitos, aut per pinnas immiſſas. Sed & fortiter multis ligamentis deligare, vbi quidem per infernas partes euacuationes fiunt, manus: vbi verò per ſupernas, crura. Excogitare inſuper in iis quibus ſanguis erumpit, figuram ſurſum vergentem citra dolorem. Eſt & cucurbita affigenda, ita vt ad contrarias iis quæ euacuantur partes retrahamus. Sanat etiam vinum aqua temperatum exolutiones ex aceruatis euacuationibus obortas, ſi non viſcerum inflammatio, aut capitis vehemens dolor, aut affectio aliqua mentem emouens, aut febris ardens, in morbo crudo prohibeat. Nam in his vinum magna detrimenta inducit. Et ſi quidem æſtas fuerit, & æger calidi temperamenti, & aquæ frigidæ potor, frigida danda eſt: ſin contrà, calida. At verò iis qui ob ſudorum copiam animo linquuntur, cutem denſare oportet, velut antea dictum eſt, & flatuum frigidorum acceſſus excogitare. Verùm fluxionibus in ventrem nihil horum conuenit, præterquam vt ventri & ſtomacho corroborantia adhibeamus, & hos lauemus. Balnea enim fluxionibus in ventrem commodiſſima ſunt, ſed ſanguinis eruptiones & ſudores vehementer exaſperant. Cæterùm eos qui ob plenitudinem animo linquuntur, à vino & cibo abſtinere oportet, & à balneis, ſi febricitarint. In potu detur aqua mulſa, in qua thymus, aut origanum, aut pulegium aut hyſſopum ſint incocta. Commodum his eſt & acetum mulſum. Si verò propter prauos humores in ſtomacho contentos animo linquantur, vomere ipſos iubeto ex aqua & oleo, digitorum aut pinnarum immiſſione. Si vomere nequeant, oleum optimum bibant. hoc ſæpe etiam per infernam aluum euacuat. Sed & abſinthium his pro-A deſt. At ſi ob ſtomachi debilitatem exoluantur, iis quæ corroborare ipſum poſſunt vtendum eſt, velut antea in capite de ipſo dictum eſt: & extremas partes defricare oportet, & eos qui ardore exuſti ſunt, ad balneum ducere: perfrigeratis verò, medicamentum ex tribus piperis generibus conſtans, & ipſum quoque piper dare. Qui verò ob ampliorem caliditatem, aut ob ſolis ardorē, aut quòd in balneis moram diutius traxerunt, animo linquuntur, eos curabis frigidam aquam aſpergens, & ad ventum conuertens, & ſtomachum fricans, & vinum ac cibos exhibens. Si verò propter inflammationis magnitudinem, aut malam febris afflictionem, in acceſſionū inſultibus in animi deliquium incidant, & perfrigerentur, artus fortiter fricare oportet & calefacere, ac deligare, & vigilare iubere, & à cibo abſtinere. Hæc autem & ante exacerbationem facienda ſunt. Iis verò qui propter ſiccitatem ani-B mo linquuntur, duabus aut tribus horis ante exacerbationem cibus dādus eſt, aut halicæ ſuccus, aut panis ex aqua, cum mali punici granis, aut pomis, aut piris. Si verò magnum periculum timeatur, etiam vinum detur. Sed & in iis qui derepente animo linquuntur, ita faciendum eſt. Et vbique cauſam ob quam animi deliquium contingit, conſiderare oportet, & aduerſus hanc inſtare. Quandoque tamen etiam ſymptomatis maior cura habenda eſt, ſi quidem periculum aut mortem minetur.

VLCERATIONIS CIRCA OS SACRUM CURATIO, Cap. LXI.

ET hæc affectio in febribus maximè diuturnis, propter decubitus diuturnitatem contingit. Quum igitur locus rubicundus fieri incipit, circulum laneum iuſtæ magnitudinis loco ſubdemus: poſtea verò roſaceum aut C myrteum ceratum, quod ſpumam argenti aut ceruſam recipit, imponemus. Inflammatione autem oboriente, panis cataplaſma cum ſolano, aut polygono, aut plantagine, aut braſſica tenera. Si verò vlceratio paſcendo proferpat, lenticula cocta cum malicorio imponatur.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber III,

Iano Cornario medico Phyſico interprete.

DE CAPILLORVM AFFECTIONIBVS.

DE ALOPECIA, OPHIASI, AC caluicie, Caput I.

QVEMADMODVM plantæ aliquæ ob humoris inopiam reſiccatæ corrumpuntur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipſarum natura attractionem: ita etiam in capillis fieri ſolet. Nam ob humorū inopiam caluicies contingit. propter vitiatos autem humores alopecia & ophiaſis, figura ſolùm inter ſe differentes: nam in ophiaſi ſerpenti ſimilis pars læſa apparet: verùm alopecias, ex eo quòd hæc affectio frequenter vulpeculas infeſtet, nominauerunt. Ex colore igitur cutis, redundantem humorem conjectantes, euacuatione per purgatorium medicamentum prius vtimur, deinde localibus auxiliis curationem abſoluimus. Si igitur color cutis nigrior aut albidior factus fuerit, per hieram antidotum purgamus, quæ & pituitam & atrabiliarium humorem euacuat: ſi verò pallidior, catapotia ex aloe dabimus. Vniuſcuiuſque ex his deſcriptionē in libro de compoſitis medicamentis reperies. Poſt totius corporis euacuationem apophlegmatiſmo pituitam per os detrahēte vtendum eſt, non ſemel, ſed ſæpe, ex aceto, ſinapi ac melle. Melius autem eſt ſi in aceto origanum quoque aut pulegium, aut thymus, aut hyſſopum maceretur. Sed & in aliis circa caput affectionibus eadem methodo vtendum eſt, ita vt primùm redundantem humorem euacuemus aut per purgationem, aut per venæ ſectionē, ſi etiam ſanguinis redundantia fuerit, deinde ſic ad localem curationem procedamus.

AD ALOPECIAS. Vbi nitro præparaſti, & linteo aſpero aut potius lana exterſiſti, & ad ruborem defricuiſti, verbenacam in ſole cum aceto tritam illine. Aut alcyonium aſperrimum vſtum ac tritum, cum oleo lucer-D narum illine: aut arundinis radicem, aut amygdalæ amaræ corticem vſtum, oleo aut adipe vrſino exceptum illine. Moderata igitur ſunt hæc: fortiora verò quæ ex euphorbio & thapſia, & adarce, cum oleo laurino trita, aut pice liquida. ALIVD. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas vrſino adipe excipe, & loco ex nitro præparato illine. ALIVD. Piperis, ſtercoris ouilli ſicci, irionis, ſeminis erucæ, ſingulorū drachmas quatuor, veratri albi drachmas tres, ſtercoris murini drachmā vnā: excipe felle taurino, aut hircino, aut ſuillo. ALIVD, experi-E mento cognitum, ad alopeciam: Radicis mandragoræ, ariſtolochiæ, radicis ari, ceræ, picis liquidæ, ſingulorum vncias octo, axungiæ porcinæ non ſalſæ, nerii herbæ cordis, *ſiue internæ partis*, parum. Axungiam & nerium coquito donec herba flacceſcat: deinde facta excolatione herbam abiicito, & reliqua ad axungiam adiicito ac coquito. poſtea ceram & picem liquidam addito, & confidenter in ſole vtitor. Et vbi vlcera ad cicatricem perducta fuerint, caput vulpeculæ vrito, & cum ipſo alcyonium, anchuſæ nigræ folia: omnia trita ſupra illitionem ſupernè iniici-F to, quò capiti pili ſuccreſcant. ALIVD. Capitis muris vſti partem vnam, teſtarum buccinorum marinorum partē vnā. Cū axūgia porcina in olla coctis vtere. potes & ſicca ipſa īſpergere. MEDICAMENTVM ex thapſia,

ad omnes

ad omnes veteres affectiones:Euphorbii, thapsiæ,baccarum lauri,singulorum vncia vna: sulphuris viui vnciæ dimidium, veratri vnciæ dimidium,ceræ vnciæ dimidiũ, olei laurini,aut cicini,aut veteris,quantum satis est.In fortioribus,etiam nasturtii vncia vna,& alcyonii vncia vna. Hoc non solùm ad alopeciam, sed etiam ad omnem diuturnam perfrigerationem facit.Vbique verò præparatione per nitrum & defrictione vtendum est in alopeciis: & pili assiduè radendi. Multos enim noui per solam defrictionem & assiduam rasuram pilos produxisse. AD caluitiem & pilorum augmentum. Ex Critone.Leporũ ventres quinque siccatos,in testaceo vase diligenter torreto, & ad hos tertiam virgultorum myrti partem accipito, acaciæ fructus, acaciæ succi,rubi canini,singulorum tantundem,adianti vncias tres.Hæc omnia tundito,ac tenui cribro excernito: deinde adipis vrsini libris quatuor additis,& adipis phocæ totidem,cõtundito,& plumbea pyxide recepta seruato. Vsus autem tempore,quocunque vobles vnguento dissoluito. CONSERVANTIA pilos. Polytrichi partem vnam,ladani partes duas,vino & myrteo oleo excipe,ac vtere. ALIVD. Anemonæ florem tritum cum oleo illine.Idem etiam pilos nigros facit. ALIVD. Verbenacam rectam cum radicibus siccatam ac contusam tenui cribro excute,& admixto oleo,vt strigmentitiam crassitudinem accipiat, in æneo vase repone: & liquefactis pro oleo vtere. AQVA pilos augens:eadem etiam nigrefacit. Aquæ pluuialis sextarios sex,rhois Alexãdrini sextarios tres,polytrichi trientẽ, herbæ Sabinæ triẽtẽ,ladanivnciã vnã,myrti vnciã vnam,cucurbitæ siccæ vnciã vnam. Hæc ad dies viginti in vase vitreo madescere finito,bis per diem tædacea spathula mouẽs: deinde pectinem in aqua tinge,ac quotidie vtere. Sed & althææ semen in balneo affrictum capillos conseruat ac auget.Similiter & oleum illitum, in quo althææ semen coctũ aut impositum fuit. PILOS attenuantia. Foliorum fici,corticis vitis agrestis albæ, pumicis,testarum buccinorum,terræ cimoliæ,singulorum minam vnam. Omnia in ollam nouam crudam immissa,& olla luto oblita,in camino torreto,ac terito: & aphronitri minã dimidiã,gallis omphacinis triginta adiectis ac tritis excipe,ac vtere. ALIVD. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem, aluminis scissi,iridis siccæ,comæ myrti syluestris nigræ,radicis bryoniæ,singulorum drachmas quatuor: lupinorum crudorum molitorum cõgii quartam partem.Vtere sine pingui. AD defluos capillos. Aloen cum vino nigro austero illine,aut purpuræ opercula cũ oleo cocta, aut myrrhã & ladanum cum vino & oleo myrteo, aut caprinum stercus in testa vstum tere,cum oleóque prærasis illine.

QVAE CRISPOS CAPILLOS FAciunt,& quæ eosdem tingunt Ex Cleopatræ scriptis, Cap. II.

DEfricto prius capite, spodylii radix cũ vino meraco capillis illinatur. ALIVD. Prærafo ac confricto capite, nucem pineam recentem sumito, & in cinerem exurito,& in mortarium coniectam terito, myrteum vnguentum affundẽs,donec mellis spissitudo fiat: atque sic illinito. ALIVD. Baccarum myrti ac betæ pari mensura vtere,cum oleo affricans. ALIVD. Gallas viginti,adianti sextantem,in aqua marina ad mellis crassitudinem tere:& vbi capillos vrina aut lixiuia prius confricuerit,& aqua calida abluerit, ad biduum medicamentum hoc illinat:& vbi ipsum continuit ita, tertia die abluat,& siccatos capillos vnguento myrteo inungat.Hoc tenerum facit & crispum ac nigrum capillum. Crispior autem fiet si prærasus vtatur. A CANIS præseruantia,& alia denigrantia.Olei acerbi sextarios tres,spicæ nardi drachmã vnã, vnguis aromatici drachmas quatuor, floris iunci rotundi odorati drachmas quatuor.Coquito cum oleo,& seorsim habeto acaciæ succi vnciã vnã,vino dissolutam, ac probè tritam.Quum autem olei tertia pars reliqua fuerit,excolato,& ad acaciã admisceto. Vasculo excipito, ac vtitor,quotidie illinens. ALIVD. Nucum viridium corticis quadrantem,radicis ilicis quadrantem, vini nigri sextarios tres: coquito ad tertias,exprimito,& quod superest, cum olei myrtini sextario vno commisceto. Vsus est quotidianus. AQVA capillos denigrans. Gallæ sextariũ vnũ,rhois coriarii sextarios duos,baccarũ myrti nigrarũ sextarios duos,ligustri foliorum tantundem,cinnaræ manipulum,capitum papaueris tãtundem, aquæ lacustris sextarios duodecim.Ad multos dies præmacerata,ad tertias coquito,& prius defrictis illinito: quin & siccatos capillos cimoliæ acetabulo vno & calcis viuæ pari mensura illinito.Hæc autem betarum coctarum succo dissoluta illinantur:deinde custodiæ gratia, betæ folia supernè imponito,& vbi satis diu hæserint,in balneo abluito. VT fului pili tingantur,& flaui fiant. Myrrhæ partem vnam, floris salis partem vnam,diligenter tere,& facta strigmẽti spissitudine,præfrictum caput medicamento illine, & per diem ac nocte sine,& tunc abluere iube. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illine. ALIVD. Spumæ argenti drachmã vnã,terræ Creticæ drachmas quatuor,calcis viuæ drachmã vnã: cum aqua ad strigmenti crassitudinem redacta illine,& betæ folia superimpone ad duos aut tres dies,& ablue. VT nigri capilli flaui fiant. Vini fæcem in balnei strigmenta mittito, & cerati crassitudine facta illinito,vbi dormire voles: & manè flaui fiunt. ALIVD. Ligustri folia in herbæ lanariæ succo macerato,& cremore vtitor. TINCTVRA aurum referens. Aluminis drachmas sex,sandarachæ drachmas sex, croci drachmas duas,thapsi qua tinctores vtũtur, (quã Romani herbam rubiã vocãt) drachmas octo,lixiuii pileatorii sextarios quatuor.Lixiuiũ & thapsum contusam ad dimidias coquito,& liquorem exprimito,& cum hoc alumen, sandaracham & crocum diluito,& in vas vitreum mittito.Vsus autem tempore præfrictis illinito.Vbi verò comb iberint,ex fœnigræci,ordei ac cumini decocto abluito, ita vt aqua tepida sufficienti sapone addito prius obleueris. ALIVD.Fæcem vini vstam, & oleum balaninum, simul mixta,pilis illine. ALIVD. Saponem Gallicum cũ aqua singulis balneis affricet. ALIVD valde præstans: Rhois rubri sextariũ vnum, gallarum sesquilibrã, stercoris murini sextantẽ, herbæ auri colorem referentis (quam Romani rubiã vocant) sextantẽ, polytrichi fasciculos duos, absinthii fasciculũ vnũ, lupinorum decorticatorũ cyathos duos, aquæ sextarios septem: omnia in vas vitreum coniecta,ad dies nouem macerari finito,per diem bis agitando:vsu verò postulante, quod satis est excolato, & in hoc spongiã imbutã capillis affricato,& humectatos combibere finito.Vbi verò resiccati fuerint,sapone in calida aqua dissoluto abluito. VT pili albi fiãt. Verbasci albi florẽ vrito,& aceto subigito,& ad smegma admisceto. ALIVD. Verbasci seminis drach.vnã,aluminis drach.vnã,corticis raphanorũ drachmãvnã,cõtũdito, & glutinis taurini drachmas quatuor admisceto.

DE AFFECTIONIBVS CVTIS CAPItis, Cap. III.

De porrigine,siue furfuribus.

POrrigo,tenuiũ ac furfuri similiũ corpusculorũ ex capitis aut ex reliqui corporis superficie eliquatio est,citra exulcerationem. Fit autem vitioso humore ad caput allato,aut pituita salsa,aut bilioso,aut atrabiliario sanguine.Post euacuationem igitur totius corporis (velut dictũ est)subscriptis compositionibus vtendum est. Cimoliam aqua præmadefactam ad betæ succum admisce,illine, & donec resiccetur sine: deinde ablue,& thus cum vino ac oleo tere,ac illine: postridie verò staphidẽ syluestrẽ cum oleo illine. ALIVD. Nitri,fæcis vini vstæ,myrobalanorum, singulorum librã vnã:staphidis syluestris sesquilibrã. Vino dissoluta capiti affricato. Si verò reliquum corpus pruritũ habeat,sicca. Verùm ad humidiores porrigines,muria,aut lupinorum decocto, ad abluendum vtere. Huius multam experientiam habeo. AD psydracia & pustulas capitis. Psydracia paruæ extuberantiæ sunt pustulis similes, in superficie ac summa cute extantes. Pustulæ verò,superficiariæ sunt exulcerationes, subrubicundæ & asperæ. Ambo verò curantur subiectis cõpositionib⁹:Spumæ argenti drachmas quatuor,cerusæ drachmas quatuor, aluminis drachmas duas, foliorum rutæ viridium drachmas duas: aceto & oleo myrteo trita illine. ALIVD.Rutam & alumen trita cum melle,capiti prærafo illine.Si verò cutis capitis discedat,oleæ

folia cocta cũ melle impone. ALIVD. Spumæ argenti, ceruſæ, ſingulorum drachmæ duodecim: ſulphuris viui drachmæ octo: cerato myrteo excipe. AD capitis vlcuſcula dẽſa ac rubicũda, paruis papillis ſimilia, à quibus ſanies eliquatur. Præraſo capite, & cum aqua ac nitro præfricto, ſulphure viuo cum vrina humana trito vtere, aut melanteriam cum aceto illine.

De achoribus, *id eſt ulceribus capitis manantibus,* & ceriis, *id eſt fauis.*

Ex affectionibus quæ in capitis cute fiunt, eſt & Achor, vlcus manans, quod tenuibus valde foraminibus cutem erodit, per quæ ſanies redditur viſcoſa. Similis ipſi in ſpeciem affectio eſt quam ceriõ, *id eſt fauum,* vocant, eo quòd foramina habet maiora, melleam humiditatem continentia, velut apum faui. Generatio his eſt ex nitroſa ac ſalſa pituita. Victum itaque conſtituant ex boni ſucci cibo, ab omni acri ac ſalſo abſtinentes, & præſertim ſi inflammata ſit affectio. Et poſt conuenientem redundantis humoris euacuationem, præraſis pilis, bis aut ter, aut ſæpius fomentũ aquæ calidæ adhibe, in qua cocta ſit myrtus, aut rubus, aut lens, aut lupini amari, aut aſparagi radix. Quũ verò amplior ſanies fluxerit, ſalicis folia cum aqua aut cũ lẽticula, pro cataplaſmate impone. Illitiones autẽ ſint, terra cimolia, aut Cretica, aut Samia, aut põpholyx, aut ſpodiũ, aut argẽti ſpuma, aut Cadmia, aut charta vſta, aut ſiccum ex charta medicamẽtũ: omnia cum aceto. Smegmate verò vtendum eſt hoc: Sulphuris, herbæ perdiciadis, & ſaponis æquales partes. Cõpoſita hæc ſunt: Spumæ argenti drachmæ ſedecim, foliorum rutæ drachmæ octo, ſtaphidis ſylueſtris drachmæ quatuor, atramenti ſutorii drachmæ duæ, cũ aceto ac myrteo oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem redacta, illine. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, ſulphuris viui drachmæ duæ, mannæ thuris drachmæ quatuor, cum oleo veteri illine. AD achoras ſanie manantes recremẽtum argenti, aut plumbaginem tritam inſperge. ALIVD ad achoras & humidã ſcabiem. Roſarum rhododaphnes trientem, ſulphuris viui trientem, picis liquidæ trientem, picis ſiccæ trientem, ceræ ſexuncem, olei myrti quod ſatis eſt. Verùm in pueris lacte exoluta illinito.

De ficis.

Ficus nominant eruptiones vlceroſas, rotundas, ſubduras, rubicundas, ad quas conſequitur dolor. Naſcuntur hæ plerunque in capite, ſed & reliquo corpore. Optimum in iis medicamentum hoc eſt: Aluminis ſciſſi, floris æris toſti, glutinis taurini, ſingulorũ æquales partes, cum duplà æris ſquama: terito cũ aceto, & illinito. Commodant & mænarum capita vſta, & bulbi cocti, & cinis aceto permixtus. AD ficoſas in capite ac mento puſtulas, medicamentum ſiccum: Miſyos drachma vna ſemis, chalcitidis drachmæ duæ ſemis, ſquamæ æris drachma vna, aluminis ſciſſi drachma vna. Hoc ſiccũ loto large impone, ac ſine. Sequenti die rurſus loto ac ſpongia deterſo impone. craſſiſſimum enim vlceris tectorium decidit: & rurſus ſequẽtibus diebus idẽ facito: intra paucos dies abſque cicatrice ſanat: verùm non parum vexat hoc medicamentum. AD pediculos in capite: Lupinorum in aqua coctorum cremorẽ confricare iube: aut ſtaphidem ſylueſtrem, aut ſandaracham, aut ambo trita, cum oleo veteri aut aceto illine: aut piperis parum, vt ne exulceret cum oleo: aut hederæ ſuccum cum melle, aut ſinapi cũ aceto, aut cedriã aut picem liquidam cum alumine, aut baccarũ lauri expreſſum retrimẽtum, aut oleum raphaninum. Ego autem ſtaphidem ſylueſtrem cum aceto & oleo tritam illeui, & ſemper ſucceſſum ſenſi.

DE CAPITIS DOLORE, Cap. IIII.

Capitis dolor qui grauiſſimum ſymptoma eſt, aliquãdo ex ſola qualitate intemperata oboritur, aliquãdo etiam ob humorum copiam, aliquandò ex vtraque cauſa: quandoque verò & ob externam laceſſentem cauſam, vel ob ardorem extrinſecum, aut frigiditatem, aut ebrietatem, aut plagam. Vehementiſſimi igitur capitis dolores per actiuas ac efficientes qualitates fiunt, & maximè per calidam. Qui verò ob ſiccitatem fiunt, vehementiam non ſimiliter habent. At humida qualitas, quantum in A ipſa eſt, omnino doloris exors eſt: præterquam ſi cum caliditate, aut frigiditate, aut humorum copia, cõiuncta fuerit. Itaque de capitis dolore in febre contingente, in præcedenti de febribus libro dictum eſt: de aliis verò nunc dicemus.

De capitis dolore ex ardore ſolis.

Iis qui caput ex ardore dolent, cutis ad contactum calida & ſiccior ſtatim ad primum occurſum apparet, & oculos rubicundos habent: gaudent etiam frigidis perfuſionibus ac vnguentis, & ex iis opem ſentiunt. Curatio ve- B rò iis conuenit ea quæ ad dolentes caput in febribus relata eſt. Perſeuerante verò dolore, ſubſcriptis cataplaſmatis vtendum eſt: Fronti ac temporibus adhibita conueniunt, panis ex poſca & roſaceo, quandoque cum amygdalis, au roſis ſiccis aut teneris, aut cum mentha, pulegio admixto, aut panis cum Perſici foliis. facit & ocymum tritum cum aceto & roſaceo: aut hederæ corymbi aceto cocti, & cũ roſaceo triti: aut ad ſerpylli in aqua decoctũ, farinam triticeam admiſceto: aut cardamomum toſtum ac tritum cum aceto & roſaceo: aut fermentum cum ro- C ſaceo, aut iris ſicca cum aceto. Singula verò ex iis aſſiduè permutentur. inefficacia enim ſunt vbi diutius morã traxerunt. PASTILLI ad capitis dolorem ob calidam intemperiem. Croci drachmæ quinque, atramenti ſutorii drachmæ decẽ, aluminis drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ ſeptem, omphacii drachmæ tres, chalcitidis drachmæ tres, gũmi drachmæ tres, vini auſteri quod ſatis eſt: vtere cum poſca. Si verò etiam vigiliæ adſint, ex ſomnificis aliquid admiſce.

De dolore capitis ex frigida intemperie.

D Et ſigna & curatio eorum qui ob frigiditatem caput dolent, contraria ſunt iis qui ob ardorem. nam & incontracta & decolorata ipſorum facies eſt, & frigidis neque gaudent, neque ex ipſis opem ſentiunt. Horum autem cognitionem confirmabunt & victus ratio & reliqua eiuſdẽ ordinis. Inunctio igitur ſit, oleum rutaceum, laurinum, irinum, nardinum, aut etiam balſami ſuccus, & maximè ſi craſſiores & viſcoſæ fuerint ſuperfluitates. Oportet autẽ frontem ex hoc illinere, & ex iis quoque quæ ex pipere E ac euphorbio parantur. Dãdum eſt & vinum tenue, & iubendum vt motu vtantur, & balneis calidis, & quãdoque etiam vomitu à radiculis acceptis. In quibus verò qualitas eſt abſque humorũ copia, diutius durãs, vteris & hoc medicamẽto, Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbii recentis drachmæ ſeptem ſemis, ſtercoris columbini drachma vna ſemis, aceti acerrimi quod ſatis eſt: loco præfricto illine affectam partem.

De iis qui ob bilioſum humorem caput dolent.

F Signa quidem ſimilia ſunt iis qui ob ardorem: verùm accedit ipſis maior morſus, & faciei pallor, & quandoque etiam oris amaritudo. Ætatibus autem vigoris & temperaturis calidioribus, & vitæ curis oneratæ, & iis qui bilẽ flauam coaceruant, hæc affectio magis contingere ſolet. Balneis igitur temperatis, & vnguentis, & aquoſo potu, in iis vtendum eſt: & vniuerſa victus ratio humidior ac boni ſucci aſſumatur. Cæterùm bilioſus humor euacuãdus eſt abſinthii cremore, aut per aloen, aut per picram antidotum, per ſeipſam, aut cum modica ſcammonia, & per G catapotia ex aloe. Frons autem illinatur paſtillo croceo, aut trigono, aut aliquo conſimili.

De dolore capitis per conſenſum.

Si quidem ex toto corpore per conſenſum afficiatur caput, illi proſpiciendum eſt, ita vt & aduerſus intemperiem, & contra materiam ſuperantem inſtemus. Et ſi quidem plenitudo fuerit, & maximè in venis, venam ſecabimus: ſi verò magis qualitas, purgatorio medicamento vtemur. At ſi alicui parti per conſenſum coafficiatur, velut hepati, aut ventri, aut ſtomacho, his auxilia adhiben- H da ſunt. Et ſi quidem calida in ipſis fuerit intẽperatura, panem ex vino aquoſo dabimus, aut etiam ſorbitiones ex alica. Forinſecus autem irrigationes moderatè refrigerantes ac corroborantes adhibemus, velut antea dictum eſt. Si verò propter viſcoſos & craſſos humores in

ſtomacho contentos,caput doluerint, etiam hos expellemus,acetũ mulſum bibere exhibentes,tum ſimplex, tum Iulianium.Et decoctionibus ex hyſſopo & origano,& calidioribus adhuc quàm hæ ſunt,& quæ magis ſecare poſſunt,vtendum eſt : vomitu item à radiculis & irrigationibus calidioribus,& cataplaſmatis.

De dolore capitis ex vino.

Si incoctum adhuc maneat vinum,iubendi ſunt vt vomant ab aquæ tepidæ potu: ſi verò etiam poſt concoctionem caput doluerint, refrigerantibus ac repulſoriis vtemur,velut eſt roſaceum,& per ſe & cum aceto: aut hederæ aut braſſicæ ſucco. Sed & ipſa braſſicæ folia calida aqua rigata, & capiti circundata ac alligata,naturaliter ebrietati reſiſtunt: quin & feruefactam braſſicam edere oportet:& lenticula iis prodeſt, & præſertim iis qui humidiorem ventrem habent. Alicam item,& mala Punica, & poma ac pira edant,& aquam bibant.

De dolore capitis ex plaga.

Iis qui ob plagã caput dolent,ſi non omnino in ſuperficie plaga conſiſtit,ſtatim venam ſecabimus,& cõuenientibus capiti irrigationibus vtemur,ex lanis nimirum oleo dulci imbutis,capitéque ex ipſis contecto. A vino autem & cibis ſolidioribus abſtineant, maximè ſi febriant. Et in ſumma, velut ad inflammationem partium neruoſarum,& maximè cerebri membranarum,curationẽ adaptabimus.Si verò etiam vulnus factum fuerit,& hoc conuenienter curabimus.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drachmæ ſeptem , olei amygdalini quadrans, terebinthinæ drachmæ octo,æruginis raſæ,cimoliæ,chalcitidis, ſingulorũ drachmæ quatuor: pumicis drachmæ tres,æris vſti,ſquamæ ſtomomatis,ſingulorum drachmæ duæ. Si verò durius eſſe videatur,oleo amygdalino molliatur.

DE CEPHALAEA, CAPITIS DOLORE antiquo,& de Hemicrania,dimidiæ capitis partis affectione, Cap.V.

VTraque harum affectionum,perſeuerans capitis dolor eſt,qui ſtrepitibus,clamoribus,clara luce,vini potu,& iis qui caput replent odoribus exacerbatur: putántque ita affecti ſibi caput percuti, aliqui totum, aliqui altera parte, quos etiam Hemicranicos nominant. Et quibus quidem intra caluariam affectio conſiſtit,iis dolor ad oculorum radices pertingit: quibus autem extra eſt,circa ipſam caluariam dolent.Dolores igitur cum grauitate,plenitudinem indicant:cum morſu,humorum aut vaporũ acrimoniam:cum pulſationibus,inflammationẽ. At qui cũ tẽſione , ſi quidẽ abſque grauitate & pulſu fuerint,ſpiritus tenuis ac flatuoſi copiam:ſi cum pulſu,membranoſi corpuſculi inflammationem:ſi cum grauitate,plenitudinem intra membranas contentam.Si verò etiã putrefactus humor calidior ſit, etiam cum febre caput dolent.Febriunt autem omnino & qui ob inflammationem dolent. Proinde vbi totum corpus humoribus plenũ eſt, venam ſecare oportet, virium reſpectu habito ; & infuſis per clyſterem vti acrioribus.Si verò adhuc redundare ſanguis videatur,etiam per nares vena aperta euacuãdi ſunt, quantum ſatis eſſe videbitur. Deinde hiera exacuta danda eſt: & deinde vtendum apophlegmatiſmis pituitã per os detrahentibus: & euacuationibus per nares, inditis in ipſas errhinis appellatis, velut eſt elaterii ſuccus, qui cum lacte infunditur,aut etiam ſiccum elaterium quod inſufflatur : item cyclamini ac porri ſuccus. Compoſita verò hæc ſunt. ERRHINON ad diuturnos capitis dolores,lippitudines,& morbum comitialem : Melanthii drachmæ octo,ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterii drachmæ quatuor : trita excipe oleo Sicyonio , aut irino, aut Cyprino,vt cerati craſſitudo fiat:& nares inde cõtige. ERRHINON quod inſufflatur.Cyclamini ſiccæ drachmæ octo,nitri rubri drachmæ quatuor.Si verò pro nitro elateriũ cõieceris,adhuc melius eſt.Per ſtipulã inſufflato. Vtere quoque epithematis capitis & vnguẽtis,vbi diuturnior eſt affectio,his. EPITHEMA ad cephalæã:Vnguenti irini,peucedani,caſtorii, ſingulorũ drachma vna, baccarũ lauri drachmæ duæ,ramulorum rutæ drachmæ quatuor. Excipe cerato roſaceo , & raſo capiti per totum i-

A pſum impone. Cæterùm mulier quædam in hemicranicis ,etiam hoc vſa,mirificè ſucceſſum ſenſit:Radicem cucumeris ſylueſtris viridem in tenues partes conciſam , & abſinthium , in aqua & oleo, donec flacceſcerent,coquebat. Et aqua quidem cum oleo calidis affectam partem moderatè rigabat: radicem autem & abſinthium terebat,atque ita trita imponebat. Et per hoc ſolum hemicranicos & cũ febre & ſine febre curabat.Si verò exacerbatio conſequatur maxima , vt dolorem ferre non poſſint, vtere etiam iis quæ mitigare & ex alto euocare ac B meatus trãſmutare poſſunt,quale hoc eſt. VNGVENTVM ad cephalæã: Succi peucedani drachmæ ſedecim , ſucci papaueris, aniſi, hyoſcyami, croci,myrrhæ, ſcammoniæ, ſingulorum drachmæ duæ. Excipe aceto,& fac paſtillos. Vſu verò expetẽte, cum aceto aut poſca illine eos qui ob craſſos humores,aut ſpiritũ flatuoſum,dolent. Sed & dropace & ſinapiſmo vtendum eſt. Itémque ex thapſia paſtillo. Quin & medicamentum ex atramento ſcriptorio mirificè in eadem cauſa auxiliatur, & vtendum eſt eo in iis, velut in libro de compoſitis medicamentis dicetur. C Sed & hoc mirandum eſt ad hemicranicos ob craſſum ac viſcoſum humorem: Euphorbii partem vnam , caſtorii tantundẽ: aqua excepta in aurem inde eam quæ eſt à dolente parte:& in balneum introire iube , & vbi paululum immoratus eſt,ita aſſumere,& cõſueto modo lauare. Hoc modo experientia cognitum eſt. Non abſurdum autem fuerit etiam oleo ipſa excepta in aurem inſtillare. Et medicamentum ad coxendicum morbum deſcriptum, diuturnos quoque capitis dolores & hemicranicos perfectè ſedat. AD hemicraniam diuturnam. Allii drachmæ D quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ veteris drachmæ duæ,catharidum drachmæ duæ:veſperi impoſita,pernoctare ſine. Manè verò puſtulam rumpe , & parygro appellato emplaſtro cura. ALIVD. Baccarum lauri decorticatarum drachmæ duæ,foliorũ rutæ drachmæ duæ, ſinapis drachma vna:aqua diluta impone.At verò iis qui à frigidis cauſis infeſtatur cõmodiſſimum hoc eſt,adeò vt ſæpe,ſemel ante balneum illitum, citò affectionẽ percurarit,ita vt poſt balneũ penitus ſanus æger euaſerit. Olei Sabini libra vna , ceræ quadrans,euphorbii vncia vna.Ex E hoc dimidiam frontis partem illinito,iuxta temporalem videlicet muſculum.Verùm in quibus nõ multa frigiditas eſt,gallæ & crocomagmatis æquales partes vino tritas illine.Iis verò qui ob calidos vapores aut humores caput dolent,medicamẽta ex euphorbio ne adhibeto. APOPHLEGMATISMVS pituitã per os detrahẽs ad cephalæã. Sinapis triti & in ſuccũ redacti cũ aceto & melle, triens , ſtaphidis ſylueſtris drachmæ quatuor , pyrethri drachmæ quatuor:tuſa,cribrata & mixta, in ſole gargariſſanda præbe.Si verò ob bilioſum humorẽ,aut aliquã F intemperiẽ , cephalæa fit diuturna, antea de capitis dolore relatis vtendum eſt. At ſi etiam poſt hæc dolor perſeueret,& neque cucurbitulis, neque hirudinibus prætermiſſis,& diſtributio per arterias ſuſpecta ſit,nihil abſurdi eſt, etiam arteriarum retrò aures ſectione vti. Verùm in humidioribus etiam balnea naturalia rectè aſſumuntur.

DE PHRENITIDE, Cap.VI.

PHrenitis,membranarum cerebri inflammatio eſt,aliquando etiam ipſo cerebro ſimul inflammato , G aliquando caliditate præter naturã in ipſo cõſiſtente. Cauſa verò morbi eſt,aut ſanguis redundans, aut flauæ bilis humor:quandoque verò etiam flaua bilis ſuperaſſata, & in atram tranſmutata , quando ſanè grauiſſima phrenitis exiſtit. Aliquando etiam cerebrum ex ſepto tranſuerſo per conſenſum affectum , per diſperſos in ipſo neruos, affectionem ſuſtinet. At verò quæ circa ardentiſſimarum febrium vigores , & quæ ex ſtomachi per conſenſum affectione contingit mentis emotio , phrenitis non eſt , ſed ſolum delirium. Conſequuntur in iis qui H propriè phrenitici ſunt,vigiliæ quidem in totum : quandoque verò etiam ſomnus turbulentus, adeò vt exurgant & exiliant, & furioſè clament , qui quidem ob ſanguineum humorem affecti ſunt , cum riſu : qui verò ob flauam bilem,cum ferocia : quemadmodum qui ob atram bilem, furioſè adeò vt cõtineri non poſſint: obliuiſcuntúrque &

eorum quæ dicuntur & quæ fiunt ab ipsis. Et oculos sanguinolentos habent, ipsósque fricant, quandoque squallidos, quandoque lacrymantes, aut gramiis oppletos: & lingua exasperatur, & ex naso sanguinis destillationes fiunt, & floccos legunt, & festucas venantur, & febrem acutam habent per totum morbi tempus, febre in alto malignè latitante: & pulsus paruos ac languidos cum quadam duricia habent: & respiratio magna est & rara, cerebro primariò affecto. Si verò per consensum ex septo trãsuerso phrenitis fiat, & respiratio inæqualis est, & præcordia reuelluntur, & caliditatem multam habent: sicut rursus iis qui ex cerebro affecti sunt, partes circa faciem calidæ & subsanguinolentæ sunt, & plenas venas habent. Quòd si etiam pituitosus humor admixtus fuerit bilioso, quemadmodum causam, ita etiam nomen compositum acquirit. vigilans enim sopor appellatur. Bilioso etenim humore superante, tales vigilantes phrenitici sunt: pituitoso verò rursus prædominante, soporosè rursus in somnum delabuntur. Vetustiores Galeno catochõ, *id est soporis detentionem*, appellauerunt: catochen verò & catalepsin, *id est apprehensionem*, recentes. CVRATIO phrenitidis. Si quidem vires permittunt, venam cubiti secare oportet statim, & multum sanguinis detrahere. Si verò delirans æger manum non porrigat, aut, etiãsi porrigat, timor sit sanguinis eruptionis, dum post euacuationem manus sæpe lancinatur, ex eo quòd furiosè æger turbatur: rectam in fronte secantes venam, semel sufficienter detrahamus. Et infusis per clysterem vtemur, ex oleo aut rosaceo, cum ptisanæ succo. Vigiliis autem superantibus, rosaceo, aut rosaceo cum aceto caput inungemus, aliquãdo calida aqua prius ipsum perfundentes, & medicamẽtum ex papaueris capitibus dabimus, si non vires debiles prohibeant: sed & alia ad vigilias ex suprà relatis huc transferenda sunt. Decumbat autem æger in loco lucem ac temperiem moderatam habẽte, & in quo non sint variæ picturæ: hæc enim turbationem inducũt. Ingrediantur autem eò ad ipsum amici grati, & commodè cõpellent, quãdoque leniter placantes, quãdoque etiã austerius perterrentes. Alimentum verò primùm sit aqua mulsa, deinde ptissanæ succus, & sorbitiones ex alica, cum aliqua iucunda potione, velut est fauorum cremor, aut hydrorosatum, aut rhodomelũ, aut dulce hydromelũ. Nã quod à Cebyra adfertur hydromelũ vinosum in paruis vasis, reprobãdũ est, vt quod peiora detrimẽta quàm vinũ in talibus inducat, & præsertim in capitis affectionibus, & ante cõcoctionem. Et panẽ ex aqua lotũ exhibeamus, & intyba ac lactucas coctas. Si verò multus feruor sit, etiã cruda hæc danda sunt, & cucumeris internã partem dare conuenit, itémque peponis, & rhodacena, ac cõsimilia. Ab aqua frigida hos abstinere oportet, maximè si ex septi transuersi consensu causam affectionis compererimus. Si verò vrina ipsis ob dementiam (velut verisimile est) supprimatur, fomentum adhibebimus, & oleo & aqua calidis pectinem ac vesicam perfundemus: deinde digitis manus ad locos admotis, ad mictionem irritabimus, & decumbentibus ipsis reliquum corpus oleo calido illinemus. Nam in quiete, quantum eius fieri potest, conseruãdi sunt, si valde diuites fuerint, vt à famulis cõtineantur: sin minus, vinculis constricti. vires enim concidunt ex inordinato motu. Sed & propter alium modũ, ligamentis pedes prius perfusi constringantur ac contrectentur, reuulsionis videlicet gratia. Si verò longior & ægrè solubilis fiat affectio, ab iis quæ soporem inducunt abstinendum est. Addẽda verò ad capitis irrigationes ea quæ discutere solent, velut est mẽthæ succus, aut serpylli, aut calaminthæ, aut rutæ: & tunc quoque errhinis in nasum datis vtendum est. Post septimum verò diem, si viscera fuerint inflammata, cataplasmatis ex semine lini & cruda ordeacea farina, cum aqua & oleo mitigabimus. Postea verò etiam cucurbitas leues, aut etiam cum scarificatione adhibebimus, tum his ipsis, tũ occipiti ac spinæ. Si verò corpus squallidum & adustum esse cõiectaueris, etiamsi adhuc febricitent, balneis aquæ potabilis & largiore illitione vtendum est: & vinum dandum tenue, ac parum aquæ ferens, ad virium refocillationem, nequaquam verendo mentis emotionem ex ipso, velut par est, futuram. Aut enim nõ cõtingit, declinatione instante, aut, etiamsi fiat, facilè sedatur. Procedẽte verò declinatione, etiam gestationibus vtendum est, & conueniente virium refectione. Faciendæ sunt autem virium refectiones, ita vt caueant ebrietates, iras, ciborum corruptiones, & præ omnibus solis ardores.

DE CEREBRI INFLAMMATIONE, Cap. VII.

CErebrum inflammatum sæpe intumescit, adeò vt suturæ in capite disparentur: & dolor maximus ac perseuerans consequitur, & anxietas multa: & rubor circa faciem multus consistit cum tumore, & oculi pronui fiũt, & caput intumescit. His venam secare oportet, & de cubito euacuare: sed & ex naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare oportet. Vtere etiam irrigationibus & cataplasmatis ad capitis inflammationes idoneis, quæ humectare ac concoquere possunt.

DE CEREBRI ERYSIPELATE, Cap. VIII.

FIT & erysipelas, *id est ignis sacer*, in cerebro, & æger hæc patitur: Dolet caput totum, & flammas in ipso esse putat: & facies ægroti frigida est ac subpallida, & os siccatur. Proinde ita affecto venam secato, & maximè venas sub lingua diducito, & frigefactoria adhibeto, quib' etiam ad alia erysipelata vtimur.

DE LETHARGO, Cap. IX.

LEthargus, qui læsio est partis animæ rationalis, locũ quidem eundem habet quem etiam phrenitis, cerebrum dico: materiam verò contrariam. Ex pituita enim humidiore ac frigidiore cerebrum perrigante oboritur. Consequitur lethargicos febris debilis, non valde mordax, cum delatione in soporem. Pulsus iis magni & rari ac vndosi sunt, respiratio valde rara ac debilis: & somnolenti semper sunt, & ægrè excitari possunt, & difficulter respondent, etiamsi interrogentur, & obliuiosi sunt ac mente moti. Hiant assiduè, & quandoque hiantes permanent, velut qui os claudere obliuiscantur. Egerunt per aluum plerique humidiora: quibusdam verò viceuersa venter resiccatur. Vrinas mingunt quales sunt iumentorum. Quidam etiam tremunt & exudant. Porro soporis species quæ κάρος appellatur, quum ex eadem sit materia qua lethargus, ab hoc differt eo quòd febris soporẽ illũ præcedit, & vehementior est, sequitur autẽ ad lethargũ. Differũt item in eo quòd sopor etiam ad alia symptomata sequatur: (nam & ad febrium exacerbationes sæpe accedit, & ad morbum comitialem, & ad cerebri compressiones, aliquando osse in fracturis, aliquando membranarum custode anteriorem cerebri ventriculum cõstringente) lethargus verò propriam quandam constitutionem habet. CVRATIO lethargi. Permittẽtibus viribus, etiam hîc venam secemus: si verò nõ permittãt, infusis per clysterem acribus vtemur. Ægrũ autẽ in domo ampliore reclinabimus, quæ moderatã habeat lucẽ, & caput irrigabimus oleo cui castoriũ sit admixtũ. Quidam pro oleo, rosaceo cũ aceto, vnà cum castorio vtũtur, corroborantes simúlque calefacientes per hoc, caput. Reliquũ verò corpus, & maximè extremas partes, oleo veteri illinunt, & cũ nitro tosto, aut pyrethro, aut pipere, aut grano Cnidio vellicãt. Potest & ceratũ ex iis cũ castorio factũ in vsum assumi. odoramenta verò adhibebimus, thymum, aut origanum, aut pulegium aceto tritum. Os autem, & partes circa palatum, sinapi trito cum modico melle illinemus, ita vt etiam per digitos pituitam affixã auellere conemur. Si verò admiserint, etiam apophlegmatismo vtere aceto mulso, cum hyssopo, aut pulegio, aut origano, aut etiam ipso sinapi. In potu verò dato aliquod ex iis quæ citò trãseunt, *quæ ὀξύπορα Græci appellant*: & maximè diospolitici cochlearium vnũ cum posca. In diuturnis ac tremulis, etiam castorium dandũ est, scrupulorum duorum aut trium pondere. Si verò copia humoris sit, & nõ aliud quid impediat, etiã scãmoniæ scrupulũ vnum castorio addemus. Perseuerante verò affectione,

raso capite fomentum adhibere oportet ex sale & milio, ac similibus in sacculis, sinapismis itẽ in capite, & sternutatoriis vti: deinde cucurbitas occipiti affigere, partim lenes cum multa flamma, partim cum scarificatione. Naturales etiam excretiones assiduè irritare oportebit infusis per clysterem, & vrinam cientibus. Pecten autem oleo rutaceo, aut Sicyonio, cum modico castorio rigetur. Frequentius quoque irritanda est deglutitio, ita vt calidæ aquæ aliquam ex iucundis potionibus, maximè fauorum cremorem admixtũ, per angusti oris vascula instillemus. Et si alicubi circa medias partes inflammatio aliqua fuerit, etiam hæc curanda est per irrigationes ac cataplasmata. Naribus autem admouendum est sinapi aceto tritum, aut castorium vstum. Alantur ex ptissanæ auenæ, aut alicæ succo, cum aceto mulso aut sale aut pulegio, quãdoque quotidie, quandoque alternis diebus. Post cibum extremæ partes deligentur, aut etiam multum refringantur: & crura vellicentur, & quandoque pili ex ipsis violentius euellantur, quò excitentur: sed & rubificationes femorum ac crurum sæpe commodant. Declinante verò affectione, statim gestationibus conuenientibus vtendum est, & ad balneum deducantur, & refectoriæ diætæ ductus conuenienter assumatur.

DE CATOCHO, ID EST SOPORIS detentione, siue vigilante sopore, CAP. X.

HVius morbi constitutionem in capite de phrenitide iam diximus: signa verò (vt in summa dicam) communia quodammodo sunt phrenitidis ac lethargi, iuxta materiam prædominantem euariantia: particulatim autẽ hæc: Detinetur æger supinus, extentus, & quandoque subtumidam ac liuidam moderatè faciẽ habet, velut lethargici: quandoque rubor in ipsis efflorescit, & supernã palpebram sibi reuulsam esse putant ac eminere, vt neque nictare possint. Nequaquam autem respirare videtur, sed velut mortuus iacet: pulsum habet paruum & languidum, & vehementer densum: & vrinæ & aluus suppressa sunt, aut modicè feruntur: & qui moderatè habent, infusum aliquem liquorem deglutiunt: victi verò, ad nares relidũt. Qui igitur pituita bilem superante affecti sunt, eos à lethargicis discernimus eo quòd neque tument, neque liuidum colorem habẽt, velut lethargici, præterquam modicè sanè, & quòd moderatè exudant. In maiore verò periculo versantur quibus vigiliæ multæ adsunt, & vrina supprimitur, & spirandi difficultas intenditur, & exudant, & quibus potus ad nares relidiitur. At si mulier ita affecta fuerit, discernetur ab ea quæ vteri strangulatione correpta est, ex eo quòd naturaliter iacere videtur, & loquentes sentiat, & quòd excitatur, & rursus in somnum delabitur. Aliquando verò soporis detentionem aliud esse dicunt à vigilante sopore, quòd non amplius compositam, sed simplicem quandam causam habeat. Frigidiorem enim & sicciorem materiam, quæ posteriorem cerebri vẽtriculum obturauit, eam affectionem efficere: qua correptus æger derepente, in illa figura manet in qua correptus est, stãs videlicet, aut sedens, aut clausis oculis, aut vidẽtibus & apertis. Quapropter etiã catochos, *id est detẽtos*, ipsos veteres appellarunt: recẽtiores autem cotochen, & catalepsin, *id est apprehensionem ac detentionem*, appellauerunt affectionẽ ipsam. Curatio verò similis relatis est, sed euarians iuxta symptomatũ diuersitatem. CVRATIO catochi.

Et nunc quoque venæ sectionem adhibere oportet, & maximè in quibus facies rubicũda est, viribus rursus cõsentientibus, aut infusis per clysterem vti: quandoque excitantibus, pituita prædominante: quandoque mitigantibus, bile redundante. Eodem modo etiam aliorum auxiliorum ductu vtendum est, & similiter nutriendum, quandoque quotidie, quandoque alternis diebus. Est autem valde periculosa affectio si ob aliquod cibi aut potus peccatum fiat. In his itaque cogere ipsos oportet vt statim vomant, & in cibi contractione custodire, & aluum irritare, & irrigatione viscerum ex cumino aut ruta vti. Qui verò propter ebrietatem affectione correpti sunt, post solutam crapulam, humidiore alimento curẽtur: talis est ptissanæ succus. Caput quoque conuenientibus illitionibus rige-

A tur, si æstas fuerit, frigidis: si hyems, tepidis: si verò crapula nequaquam soluatur, neque ad sobrietatem redeat, pro desperato relicto ipso, longè fugere oportet.

DE AMISSIONE MEMORIAE AC RAtionis, & de sopore ac fatuitate, CAP. XI.

MEmoriæ amissio aliquando per se contingit, aliquãdo etiam cum aliqua rationis læsione: quemadmodum etiam rationis læsio per se prius contingit, & deinde
B de memoriæ læsio sequitur: vtrisque verò affectis, fatuitas appellata consistit. Causam verò habent communem, consistentem ac constituentem ipsas intemperiem. Verùm si hæc humida solùm fuerit, & memoriæ & rationis vitiationem inducet, & torpores, & in somnum delationes, & somnos lõgos ac profundos: si verò cũ frigiditate, sopores & lethargos: eodem modo etiam siccitas, sola quidem vigilias inducit: cum caliditate verò, deliria & phrenitidas. Consistunt autem hæ intemperaturæ quandoque in humoribus, quandoque in cerebri ventriculis,
C aut in ipsius vasis, aut in dispersa humiditate, aut in ipso cerebri corpore, aut etiam musculis tẽporalibus tale quid perpetientibus: si verò humores fuerint inter se permixti, etiam affectionem talẽ inducent. Vtrum autem simplex sit aut composita intemperies efficiens, ex eorũ quæ excernuntur specie cognosces. Nam quòd memoriæ & rationis amissio ex frigiditate proueniat, scimus: an verò cum humiditate aut siccitate cõiuncta sit, ex his quæ excernuntur discemus, & ex ægri habitu ac temperamento, & ex victus ratione, temporéque anni ac regione. CV-
D RATIO. Si quidem frigida fuerit intemperies, calefacere oportet: si verò cum humiditate, etiam siccare: si rursus cum siccitate, humectare, simúlque calefacere. Eodem modo etiam in intemperie calida, frigefacere: si verò etiã siccitas sit, etiam humectare: si cum humiditate, frigefacere simúlque siccare. In quibus autem sanguineum humorem redundantẽ compereris, venam secare, aut infusis per clysterẽ vti acribus, deinde etiã hierã dare, & apophlegmatismis vti, & vnctiones adhibere capiti, frigefaciẽtibus ac siccantibus ad oleum admixtis, rosis, inquam, ac
E myrto, & lentisco, ac similibus: sed & toti corpori prospiciendum est. Si verò ex ardore solis ac lassitudine oborta fuerit intemperies, vtendum est irrigatione capitis ex aceto & rosaceo, & reliquo ductu frigido ac humido, tum aliàs, tum in cibo ac potu. Si verò soporis species caros appellata, ad fatuitatem aut obliuionem accedat, etiam huic prospiciendum est, velut antea in lethargicis diximus, vbi etiam discrimen ipsorum exposuimus.

DE VERTIGINOSIS, CAP. XII.

VErtiginis affectio ex frigido ac viscoso humore ce-
F rebrum occupante conflatur, vnde ex parua occasione promptè etiam hi concidunt, quandoque dũ circumagi quædam vident forinsecus, velut rotas aut turbines: aut dum etiã ipsi circumaguntur: quandoque verò etiam capite calefacti, dum commouentur humores in ipso, aut etiam spiritus: aliquando verò dum anteriores cerebri ventriculi comprimuntur circa caluariæ fractæ perforationes: in quibus etiam vehementes dolores fiunt. Præcedit autem in iis qui ex primaria capitis affectione affi-
G ciuntur, dolor in ipso vehemens, & sopor, & aurium sonitus: & quibusdam olfactus læditur, quibusdã gustus. Qui verò ex oris ventriculi consensu afficiuntur, eos cõsequitur osculi ventris morsus, & nauseæ quoque concomitãtur. CVRATIO. Vertiginosos in aggressione consistentes excitare oportet, & idoneorum odoramentorum vsu, & frictionibus, & consimilibus. Vbi verò in remissione sunt, ad destruendam affectionem, venam primùm secare oportet, deinde per hierã purgare: & tempore interposito, infuso per clysterem acri vtendum est ex centau-
H rii aut colocynthidis decocto. Post tales autem euacuationes, lancinandum est caput localiter per cucurbitas occipiti affixas, cum scarificatione: & post hæc pituitam per os detrahentibus ac sternutatoriis vtendum est. Verùm in quibus caliditas capitis & aurium sonitus est, vtpote vaporibus calidioribus per arterias alla-

bentibus, etiam arteriarum ſectionem aſſumimus retro aures, quemadmodum in chirurgica tractatione dicetur.

DE MORBO COMITIALI,
Cap. XIII.

MOrbus comitialis qui conuulſio eſt totius corporis, cum principalium actionum læſione, aliquando in ipſo cerebro conſiſtentem cauſam habet, aliquando in ipſius ventriculis vniuerſis. Hæc autem, eſt quandoque pituitoſus, quandoque atrabiliarius humor. Quin & propter os ventriculi per conſenſum oboritur: (quemadmodum etiā in colicis, velut in tractatione de illis dicetur) aut etiam ex aliarum partium diſtributione, aura aliqua frigida ad cerebrum perueniente, aliquādo à crure, aliquādo à digitis manus. Viſus eſt quoque aliquando ab vtero in aliqua muliere, quo tempore prægnans fuit, poſt partū autē ſedatus fuit. Fit hæc affectio maximè pueris, & ex iis amplius recēs editis: poſtea verò etiam adoleſcētibus, & in vigore conſiſtentibus: minimè autem adultis & ſenibus. Præcedit igitur in comitialibus corporis & animæ ſeditio inuoluntaria, & triſtitia, & familiarium obliuio, & inſomniorum viſiones turbulentæ, & capitis dolor, & repletio capitis aſſidua, (maximè ex iracūdia) & faciei pallor, & linguæ motus inordinatus: quidā etiam ipſam mordent. At in iis qui per conſenſum ex ſtomacho afficiuntur, etiam ipſius ſtomachi palpitatio præcedit, & agitatio ac morſus: & in inediis aut dilatis cibis exacerbantur. Inſtante verò iam ſymptomate, collapſio ipſis derepēte cōtingit, & conuulſio, & quandoque nihil ſignificans exclamatio. Præcipuum verò ipſorum ſignum eſt oris ſpuma, quum reliqua etiam aliis morbis quodammodo cōmunia ſint. Quibuſdam autem etiam vrina & ſtercus inuoluntariè excernitur, aliquibus etiam ſemen. Quum igitur in aliquibus acutiſſima ſit affectio, citò occidit, tum exacerbationum aſſiduitate, tum ſymptomatis vehementia. In quibuſdam verò in longum extenditur, adeò vt ſi non circa pubertatem aut lunares purgationes, aut imprægnationes, ſoluta fuerit, aut ſi poſt hoc tempus contracta fuerit, plerunque commoriatur, præterquam ſi conuenientē curationem conſequatur. Declarāt autem comitiales ſuffita hæc, bitumen, lapis Gagates, cornu caprinum. In cibo verò acceptum hepar hircinum, & hepatis dum aſſatur odor. CVRATIO. Si adhuc puer infās fuerit qui ægrotat, nihil curioſè moliri oportet: nā & ætate ad bilioſiorē ac ſicciorem conſtitutionem tranſeunte, & victu ad moderationem commutato, plerunque ſua ſponte affectio ſedatur. Oportet autem victus rationem non ſolùm infantibus, ſed etiam nutricibus ac lactantibus proſpicere. Qui verò poſt puerilem ætatem in comitialem illapſi ſunt, his conuulſas ac diſtortas partes pinguiter irrigare oportet, deligaréque ac dirigere: deinde diſparato ore, digitum aut pinnam oleo irino illitam immittere, ad pituitæ eductionē. Oportet etiam odoramentis ſenſum irritare, veluti peucedano, ſucco Cyrenaico, bitumine, pice cedræa. Poſt exacerbationes, ſi nihil impediat, vtendum eſt venæ ſectione in cubiti flexura: ſi verò nihil remittat exacerbatio, extremæ partes ſinapiſmo integantur, & cucurbitá præcordiis affigatur. ſi neque ad hæc remiſſio cōtingat, minimum ſpei eſt: & tamen confidens medicus caſtoriū per vim ori infundat, & Cyrenaicum ſuccum cum melle & aceto: & per ſedem infundat centaurii decoctum aut colocynthidis. Qui verò exurgunt ab ipſo morbo comitiali, poſt refectionem purgatione per hieram euacuandi ſunt. Atque hæc ſanè eſt recentis & acuti morbi comitialis curatio. Cōſequenter autē quæ ad inueterati deſtructionem commodant, tradeмus. Affectos itaque in aquæ potu diu continere oportet, & in curationis aggreſſione venam ſecare, ſi nihil prohibeat: & interpoſitis quatuor aut quinque diebus, corpus reficere, & ſic purgatorio medicamento euacuare, maximè quidē veratro nigro, aut colocynthide, aut certè ſcammonia. Oportet autem veratrum citra internam partem tuſum ac cribratum, aquæ mulſæ cyathis quinque vel ſex inſpergere, aut melle cocto excipere cum modico pipere. Colocynthidem verò eiecto ſemine, medullam adhuc habentem paſſo exple, & per totā noctē ſine. Mane verò paſſum euacuatū bibendū præbe. Vtendū etiā purgatorio medicamēto ex veratro albo. Eſt autem hoc, Baccarū lauri depuratarum drachmæ octo, piperis albi drachmæ octo, alypiadis drachmæ octo, euphorbii drachmæ octo, veratri albi drachmæ octo. hæc pro vna vice præbe cū paſſo quod eſt in colocynthide: probè per vomitus purgat. Poſt ſufficientem purgationē lauare ipſos oportet. Tertio poſt die cucurbitæ affigendæ ſunt cum ſcarificatione præcordiis ac dorſo: deinde multis diebus interpoſitis, & corpore refecto, hiera ex colocynthide danda eſt, poſtea capiti ac occipiti cucurbitæ affigantur. Sequenti die cataplaſma adhibeatur ex pane cocto in aqua mulſa, & contrito cum amygdalis amaris, aut ſerpyllo, aut mētha, aut calamintha, aut ruta: & ad tres dies hoc faciendum eſt. Et poſtea caput radatur, & peucedani ſucco in aceto diſſoluto, in quo ſpondylium coctum eſt, illinatur. Interpoſitis autem rurſus aliquot diebus, & corpore refecto, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulſa dato: & rurſus interpoſitis diebus antidotū dato, deinde ſternutatoriis vtere. Et poſt quinque aut decem dies caſtorium in aqua mulſa præbe: & rurſus interpoſito tempore, centaurii & colocynthidis decoctum per clyſterem infunde, deinde rurſus hieram præbe, & conſequenter pituitam per os & nares detrahentibus vtere, deinde ſinapiſmum capiti adhibe. Oportet item acrium eſu tempeſtiuè vti. Prodeſt his & acetum mulſum ſcilliticum quotidie bibere, & mel in qua ſcilla contabuit, cochlearii menſura. Victus ratio his conuenit incidendi ac attenuādi vim habens, & proinde capparis & ſalſamentum aſſiduè in cibo competit. Abſtineāt autē à carnibus, & leguminibus, & vino largiore, veneréque multa, ac à balneis, & à ſinapi, & à potu ſtatim poſt balneum, præſertim vini meraci. Vtantur exercitiis & frictionibus, ita vt poſtremū omniū caput defricēt. CVRATIO comitialis ex ſtomacho oborti. Si verò ſtomacho primariò affecto affectio fiat, bonā concoctionē ægroto proſpicere oportet, & circa tertiam horam panem diligenter præparatum exhibere, ex vino diluto leuiter adſtringente ac albo. Dato etiam iis de medicamento ex oloe, bis aut ter ſingulis annis. Noui autem, inquit Galenus, puerum quendam qui omnino non correptus fuit à morbo ex quo radicis pæoniæ geſtabat magnam ac recentem partem de collo ſuſpenſam. Sed & agaricum comitialibus prodeſt, ſeſelique ac ſpondylii ſemen ac radix, & ariſtolochia rotunda ex aqua pota. Auxiliatur etiam iis magnopere ſcarificatio crurū, ſi frequēter adhibeatur. CVRATIO comitialis ex aliqua parte oborti. Quū ſymptoma futurum eſt, vbi ſenſerint, partem, ſiue manus ſit ſiue pes, laqueo ſuperpoſitam fortiter apprehendere oportet: in remiſſionibus autem curationem moliri, ex vſtoriis medicamentis aliquod parti adhibendo, velut eſt lepidium & quæ ex cantharide conſtant, & ſimilia. Acetum quoque mulſum Iulianium comitialibus magnopere prodeſt, particulatim materiam excutiens. Poſt omnia relata & theriaca & balnea naturalia locum habent. Per totum verò vitæ tempus caueant maximè cruditatem, & nutrimenti ingeſtionem ante concoctionem, & cibos craſſi ſucci, & cibi dilationē, & vehementem ad venerem impetum, & multi vini potum, & potum poſt balneū, (velut dictum eſt) præſertim vini meraci, & vina valde vetuſta ac craſſa, & acria odoramēta, & quæ caput replent, & ne intentè inſpiciant ex alto, & ne diutius moram trahant in balneo, & ne caput ardori ſolis exponant.

DE MELANCHOLIA ET INSANIA, & his qui numine afflati putantur,
CAP. XIIII.

MElancholia delirium quoddam eſt citra febrem, ex atrabiliario humore qui mentem occupauit, maximè oriens, quandoque ipſo cerebro primariò affecto, quandoque vnà cum toto corpore permutato. Sed & tertia melancholiæ ſpecies eſt, quam flatuoſam & hypochōdriacam, *id eſt præcordialem*, nominant, ex inflammatione præcordiorum circa ſtomachum oborta, quæ aliquando auram quandam prauam, aliquando etiā de humoris eſſentia partem ad cerebrum tranſmittunt. Signa omnia communia ſunt, timor, triſtitia, hominum auerſatio, & quòd putant aliqui ſe animalia bruta eſſe, & illorum voces imitantur: aliqui verò vaſa teſtacea ſe eſſe putant, &

ne frangantur timent: & quidam ex ipsis cupiunt mortē: quidam verò rursus timent ne moriantur: & aliqui semper rident, aliqui plorant. Quidam verò etiam putant se ab aliquibus maioribus potestatib⁹ impeti, & futura prædicere, velut numine afflati: quos etiam priuatim numine afflatos nominant. Propria verò signa melancholicorum per consensum totius corporis sunt, gracilitas corporis, & nigritia, & hispiditas, & habitus atrabiliarius, aut ex natura, aut acquisititius, per curas quasdam aut vigilias, aut vitiosorum ciborum ingestiones, aut hæmorrhoidū aut mensium suppressionem. Eos autem qui propter præcordia melancholici sunt, cruditates declarant, & acidi ructus, & ardor ac grauitas ipsorum: & quod reuulsum est præcordium, & aliquando etiam inflammatum, maximè circa initia: deinde vbi hæc maiora fiunt, sequuntur melancholica symptomata. Et hæc leuantur concoctionibus aut excretionibus, aut flatibus pluribus, aut vomitibus, aut ructibus. Nullo verò ex his aut omnino paucis ex ipsis contingentibus, signa melancholica apparentia cerebrum primariò affici indicant, ex atrabiliario humore. Si verò aliquando flauæ bilis nimium assatæ mutatio in atram fiat, maniā, *id est insaniam*, appellatam, inducet: in quā ferino modo furiunt, adeò vt eos qui minus prouidè cum ipsis cōuersantur interficiant. CVRATIO. Eos igitur qui ex primaria cerebri affectione melancholici sunt, per balnea assidua & boni succi ac humidum victum curare oportet, vnà cum conueniente animi iucunditate, citra aliud auxilium, vbi nondum ob temporis longitudinem humor affligens, difficulter euacuari potest: nam si contrà habet, fortiores & magis variegatas medelas adhibere oportet. Purgare igitur ipsos conuenit ab initio epithymo aut aloe. Horū enim, etiamsi modicum singulis diebus acceperint, maximè prodest, & leniter subducit. Purgatione igitur facta (velut dictum est) absinthium dandum est ita vt modò herbam in aqua maceres & coquas, & inde cyathos duos exhibeas: modò succi drachmæ dimidium aqua liquefacias, ac assiduè præbeas. Sed & aceti acerrimi parum insuper sorbeat dormiturus: pleraque etiam obsonia in hoc tincta edat: præstat autem aceto admixtā esse scillam, & polium, & tenuem aristolochiam. At verò vbi in incipientem morbum propter totius corporis cōsensum (velut dictum est) incideris, & corpus fuerit compactum, omnino à venæ sectione incipiendum est. post sectam autem venam, refectis viribus deorsum purgare oportet per cucurbitam syluestrem, & per veratrum nigrum, medicamento dato. Sed & hæmorrhoidum ora aperiemus, & menses proliciemus, si ob horum suppressionem affectio fuerit oborta. Commodæ sunt etiam vrinā cientes facultates, & sudorū purgationes. Si verò ob præcordiorum afflictionem constiterit affectio, etiam horū curam habere oportet, & fouere ipsa irrigando, rutæ, anethi, absinthii, pūlegii, seminis viticis & baccarum lauri decocto. nam hæc & dolores mitigant, & flatus minuūt. Coquantur autem in oleo, & imponantur: habeant etiam horum cataplasmata, ea quæ ad flatus faciunt, apium, aut anisum, aut cuminum. nec malum est & cyperum, & iridem, & rorem marinum in cataplasmata addere. Sinendā verò sunt hæc, vt diu incumbant, etiam per diem, & vbi cibum accepit, & vbi ieiunus adhuc est. Postquam autem detraxeris, aliud operimentum, lanam latam imponito. Sed & cucurbitis vtere, ad flatus quidem, leuibus: ad dolores verò & inflammationes, scarificatione facta. Cæterùm curationi attendendo, neque sinapis obliuiscere, vtereque etiā acribus smegmatis, & dropacibus, & in dorso & ad ventrem. In inueteratis porro optimum auxilium est purgatio ex veratro per vomitum. Victus autē omnibus melāncholicis boni succi & moderatè humidus conuenit, ita vt vitent bubulas ac ceruinas carnes, & lenticulam, & brassicam, & cocleas: vina item crassa ac nigra, & in summa, omnia quæ atram bilem generant. CVRATIO insaniæ. Insaniētes quoque similiter veluti melancholicos curabimus: priuatim verò horum capiti rosaceum, & acetum rosaceum adhibebimus: & vena ipsis secta, per picram antidotum purgabimus: hirudinibus quoque ad caput vtemur. Maximè autē ipsis prodest hippomarathri radix ac semen, si in aqua bibantur. Bryoniæ item radicis drachma vna cū aqua, quotidie. Si verò delirantes ad purgatoria medicamenta bibenda induci nequeant, admiscēda sunt ipsa latēter quandoque eduliis ipsorum, nimirùm buccellis, aut caricis, aut palmulis: quādoque etiam potibus. Præ omnibus verò aut vinciantur in lecto, vt ne mali quippiam faciant sibiipsis, & iis qui ad ipsos accedunt: aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso in altum attollantur.

DE INCVBO, CAP. XV.

EPhialtem, *id est incubum*, aliqui à viro nominatum esse dicunt, aut ab eo quòd ii qui in hac affectione constituti sunt, aliquem sibi insilire ac incumbere imaginantur. Themison autem decimo epistolarum libro πνιγαλίωνα, *id est suffocatorem*, nominauit, à suffocando videlicet nomine imposito. Consistit autem circa crapulosos, & assidua cruditate laborantes. Iis verò qui in hac affectione constituti sunt adest æger motus, & torpidus sensus in somnis, suffocationis imaginatio, & velut irruente aliquo oppressio, cum exclamādi impotentia, aut vociferatione nihil significante. Quidam verò imaginantur etiam audire se eum qui in ipsos irruit, & venerem appetere, verùm fugere, digitis ad apprehendendum contractis. Cauendum igitur est malum ab initio: nam vbi diu durat, assiduè nocte irruens, magnos morbos, syderationem, aut insaniam, aut comitialem denuntiat, vbi ad caput feratur causa. quæ enim comitiales interdiu, ea incubo oppressi dormientes perpetiūtur. Oportet igitur venā secando, & purgationes adhibendo, totum affecti corpus euacuare. Maximè autem opitulatur his veratrum nigrū drachmæ vnius pondere, si scammoniæ obolos tres admisceas, & quædam odorata, anisum, daucū, petroselinū. Sed & ex cucurbita sylueſtri hiera magnopere auxiliatur: est autem Rufi. Victus sit tenuis: & flatuosa vitare oportet. Opitulatur ipsis & pæoniæ semen: ex eo verò quindecim grana nigra cum aqua trita, assiduè bibenda dato.

DE LYCAONE, AVT LYCANTHROPIA, CAP. XVI.

QVi λυκανθρωπία corripiūtur, noctu exeunt, per omnia lupos imitantes, & ad diem vsque circa monumenta versantur. Cognosces autem ita affectum ex his signis: Pallidi sunt, & obscurè vident, & oculos siccos & linguam siccissimam habent, & saliua ipsis omnino non prodit. Sunt etiam siticulosi, & tibias, eo quòd frequenter impingāt, incurabiliter vlceratas habent: ac talia quidē sunt signa. Verùm nosse oportet melācholiæ speciē esse λυκανθρωπίαν, quāc curabis tempore accessionis venam secans, & sanguinem vsque ad animi deliquium vacuans, & boni succi cibis ægrum nūtriens. Vtatur etiam balneis dulcibus. Deinde lactis sero ad triduum vsus, etiā purgatione per hieram ex colocynthide iterum atque iterum vtatur: post purgationes autem, theriaca quoque è viperis vtetur, & reliqua quæ de melācholia dicta sunt adhibebis. Inuadente verò iam morbo, irrigationibus somnum inducere solitis vtēris, opio quoque nares illinens, dum ad somnum se conuertunt.

DE AMANTIBVS, CAP. XVII.

AD cerebri affectiones etiam amores adiungere nihil absurdi est, quum curæ quædam existant. cura autem, animi affectio est, ratione in motu delassante cōstituta. Comitantur autem amantes hæc: Oculi caui sunt, & non lacrymantur, verùm apparent velut voluptate sint repleti. Et palpebræ ipsis frequenter mouentur: & quum reliquæ corporis partes non collabantur, soli oculi in amantibus contrahuntur ac concidunt. Pulsus autem amantium proprius nullus est, velut quidam arbitrati sunt, sed qualis est curiosorum. Vbi verò eius quod amant recordatio incidit, aut per auditum, aut visum, & præsertim derepente, tunc anima turbata, pulsus alterari contingit, & neque æqualitatem secundum naturam neque ordinē conseruare. Hos igitur tristes & vigilantes, quidam ignorantes affectionem, illuuie & quiete & tenui victu consumpserunt: verùm sapientiores, comperto amore, ad balnea & vini potum, gestationésque ac spectacula, & ad audiendas fabulas animum ipsorum abducunt. Quibusdā verò etiam timorem impendere oportet: namqui semper amori vacant, ægrè desinentem affectionem habent,

Oportet igitur & contentiones aduerſus aliquos excitare, pro vitæ à ſingulis delectæ propoſito, & in totum ad alias curas rationem transferre.

DE SYDERATIONE, SEMISYDERATIONE, ſiue reſolutione, CAP. XVIII.

COmmuni neruorum principio affecto, quum ex hoc omnes corporis partes ſimul & motum & ſenſum amiſerunt, ἀποπληξία, *id eſt ſyderatio*, appellatur affectio, ita vt ſimul etiã principales actiones læſæ ſint: ſi verò circa alteram partem obturatio fiat, ſemiſyderatio & reſolutio vocatur. At ſi circa vnam aliquam partem læſio conſtiterit, illius partis affectio dicetur. Itaque Hippocrates ait, Syderatum ipſi crus fuit. Seruatur igitur in ſyderatis breuis quædam reſpiratio, quæ ſi multũ à naturali actione euariauerit, maximam affectionem inducet: ſin parũ, breuem: peſſima verò eſt quum intermittit, aut etiam cũ magna violentia contingit. Cõſtituitur autem affectio aceruatim, frigida pituita principaliſſimos cerebri ventriculos implente. Si verò medullæ ſpinalis principium totum ita affectum fuerit, omnes infra faciem partes reſoluentur, ipſa illæſa manente, eo quòd ſenſum & motum partes quæ in ipſa ſunt, à cerebro accipiunt: ſi verò ex dimidia parte, ſemiſyderatio illarum partium oboritur. At ſi olfactus patiatur, aut anterioribus cerebri vẽtriculis intemperiem adeptis, aut meatibus in oſſibus (quæ inſtar coli ſunt) obturatis, talis affectio cõtingit. Syderati itaque iacent ſine voce, ſine motu, ſine ſenſu, abſque febre. Præcedit affectionem, capitis aceruatus & acutus dolor, & venarum iugularium eleuatio, & vertigo, & ſplendores oculis obuerſantes, & extremarum partium frigiditas præter rationem, palpitationéſque totius corporis, & æger motus, & dentium ſtridores inter dormiendum: mingúntque velut æruginoſa, & nigra pauca, & farinæ craſſæ ſimilẽ ſubſidentiam habentia lotia. Contingit autem affectio circa ætatem ſenilem, pituitoſioribus temperamẽtis, & tali victu vſis. Si verò quandoque in iuuentute & tempore æſtatis oborta fuerit, magnã neceſſitatem indicat. CVRATIO. Syderationis affectio nunquam aut rarò curatur. præſentem enim mortem minatur. Si verò etiam ſoluta fuerit, plerunque cum partis alicuius corporis reſolutione diſcedit. Eis itaque qui quomodocunque curari poſſunt, ſtatim vena ſecanda eſt, & ſi remiſſionem aliquam habuerint, repetita ſectione detrahere ſanguinem oportet, eadem aut ſequenti die. Ventrem quoque acri infuſo per clyſterẽ ſubducere, muria ac melle permixtis: deinde oleo multo ſulfurato totum corpus illinatur: & caput oleo chamæmelino, aut anethino, in quo coctũ ſit ſpondyliũ, aut calamintha. Inſtillanda eſt quoque aqua mulſa, & odoramenta adhibenda, opopanax, ſagapenum, galbanum, aut caſtorium. Oportet etiam ore violenter aperto, digitum aut pennam immittere oleo imbutam, ad eiiciendũ ea quæ in ipſo hærent. Perungẽda etiam eſt ſedes iis quæ flatus educunt, dandúmque acetũ mulſum, aut aqua mulſa in potu. Vtemur item pituitam per os detrahentibus, ex thymo aut origano coctis in aceto. Remiſſione verò cõtingente, tenerum & ſucculentum, & qui facilè diſtribui poſſit, cibum exhibebimus. At vocis priuatione permanẽte, & viribus permittentibus, etiam cucurbitas occipiti affigemus cum ſcarificatione, &, ſi fieri poſſit, etiam præcordiis: deinde geſtentur ſella, aut lectica, aut penſili lecto. Frequentius etiam adhibenda ſunt ſternutatoria, & pituitam per os detrahentia. Poſt diem decimumquartũ ad reliquas geſtationes perducemus, & vocis ac loquelæ curam habebimus, & veterem fauorum cremorem dabimus, cum micis panis, aut alica: & poſtea dandum eſt etiã modicum de hiera. Poſt viceſimamprimam diem ad balneum ducemus, & vinum vetus bibendum dabimus, calida aqua inſtillata. Et de cætero per balnea & vnctiones faciemus refectiones. degant autem, ſi id fieri poſſit, in maritimis locis. CVRATIO reſolutionis. At ſi reſolutio fuerit partium omnium, aut aliquarum, citra principalium actionum affectionem ac læſionem, etiam hîc moleſtantem humorem euacuare oportet, qualiſcunque tandem fuerit. Deinde danda hiera, quæ & caſtorii partẽ habet, initio facto à dimidia drachma, cum pauco melle & aqua calida diſſoluta, aut per ſe, aut piperis ſcrupulo dimidio addito: deinde quatuor diebus interpoſitis exhibeatur drachma perfecta, & poſtea ſeſquidrachma, deinde duæ & tres. Et rurſus totidem diebus interpoſitis dentur drachmæ quatuor, ſi modò æger ſumere poſſit, adiecto mellis cochleario vno. Ipſis autem partibus imponere oportet medicamenta quædam diſcuſſoria, vnà cum iis quæ rubificare poſſunt, adiecto ad hæc caſtorio, aut pipere, aut pyrethro, aut roſmarini ſemine, aut euphorbio. Ad hæc proſunt irrigationes ex oleo rutaceo, aut Sicyonio, aut veteri. Cibi ſint frumentacei, ſorbiles, aut alioqui concoctu faciles, & non recrementitii. Cucurbitæ affigãtur partibus reſolutis, ſi multæ fuerint, particulatim: ſi paucæ, vni. Poſt cucurbitas cataplaſmata conueniunt ex pice, aut reſina, aut manna thuris: optimè verò facit artemiſia ſimul cocta, & calamintha, & conyza, & nitrum. Admiſceatur & aquæ parum, quæ & ipſa in coctura conſumatur. Aluus rurſus ſubducatur per aloen, aut polypodium, aut ſcammoniam, aut per pultem ex colocynthide. Fiant etiam pingues illitiones ex oleo vetuſto, in quo ſcilla inueteratur ad dies quadraginta ad ſolem. Si verò hoc non adſit, coques in oleo ſcillæ ſextantem, & illines: aut roriſmarini ſemine ſimiliter præparato vtere, & ceræ vnciam adde, vt ne diffluat. Quòd ſi etiam galbani, caſtorii, euphorbii, adarces, & nitri, ſingulorum ſemuncia addatur, medicamentoſius reddetur. Commodat etiam exquiſitè batrachium herba, ſi in oleo cocta ad ſolem inueteretur. Potiones conueniunt, caſtorii drachma, vna opopanacis magnitudo fabæ deglutita. Mirificè facit & ſagapenum erui magnitudine in aqua mulſa, & caſtorium cum opopanace, & ſucci Cyrenaici milii magnitudo: prodeſt & ex tribus piperis generibus antidotus. Vtemur etiam acopis calefacientibus, & pituitam per os detrahẽtibus. Poſt decimumquartum diem, ſolidiorem victũ exhibebimus: & multa oboriente vtilitate, ad balneum ducemus. Poſt triceſimum, dropacem adhibere conuenit, & ad balneũ ducere, & de cætero cataplaſmata ex ſinapi imponere ita vt in iis quibus & motus & ſenſus periit, attendamus ne nimium adurantur, eo quòd ſenſum non habent. In iis autem qui ſenſus participes ſunt, rubificationes ſolùm adhibere oportet. Verùm poſtquam intumuerint, ad balneũ ducere oportet, & ceratis mollibus curare: ſed & à vena vomitu vtantur, & à radiculis præſumptis. Geſtentur quoque ſella, aut curru qui manibus aut iugo trahitur: de cætero verò ad naturalia balnea ducãtur. Victus autem cõuenit ſiccior, & modicus potus, & frictio: ſiccos itaque cibos edant, & ſitim quantum poſſunt ferant.

De reſolutis per laxationem aut diſtentionem.

Quandoquidem partes reſolutæ aut conuelluntur aut laxantur, & hoc aut à repletione aut ab euacuatione, rurſus attentione opus eſt, quando ſanguinem detrahere oportet, & quando non: & deinde in laxatis, adſtringentia ad laxantia admiſcere, & frictionem intentam facere. In contrariis autem, laxantibus ſolùm vti, vnà cum hoc vt molliter fricemus. Habeat autem oleum in laxatis parum nitri, & fæcis vini vſtæ tritæ additum. Perfundantur autem vehementer aqua calida, & maximè marina, in qua coctæ ſint lauri baccæ, aut viticis germina, aut ſampſuchus, aut tale quippiã. Si verò æſtas ſit, natent etiam in mari. Rubificationes autem iis maximè conueniunt: proinde cædantur etiam partes ferulis, aut vrticæ ramuſculis: ſi verò permaneat reſolutio, carnem inter articulos mediam laxatam attrahere oportet, & cauteriis paruis ac tenuibus tranſmiſſis vrere. Contractis autem partibus aſſiduè dropacem imponere oportet.

De reſolutione in ſingulis partibus conſiſtente.

Reſolutio partium quæ ex nerui diuiſione contingit, incurabilis eſt: quæ verò ex intemperie aut humore aliquo oboritur, in communi quidem ex relatis remediorũ facultatibus opem ſentit: ſunt autem & propriæ quædam ad ſingulas ex ipſis, quas ſubiiciemus. In iis igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partẽ per capiſtri deligaturam reduces. Conuenit & ſanguinis detractio à vaſis ſub lingua, & cucurbitæ primo verticulo affixæ, & pituitam per os detrahentia, & purga-

tiones per narium infusa. Nosse igitur oportet,nō eam maxillam quæ distorta apparet, resolutam esse, sed oppositam. At si deglutitio resoluta est, cucurbitas mento affigere oportet,& medicamenta illinire ex castorio,& sagapeno,ac succo Parthico:prodest & acrium gargarismus. Si verò lingua resoluta est,secandæ sunt in ipsa venæ, & cucurbitæ mento affigendæ, & apophlegmatismis ex sinapi vtendum,& exercitiis linguæ. Quòd si vocis instrumenta resoluta sunt,thoraci adhibere auxilia oportet, & spiritus detentione ac vociferatione vti.At in superciliorum aut palpebrarū resolutione, vnctiones similiter prosunt:ad finē verò etiam futura sursum versus. Si verò vesica resoluta est,siue supprimantur vrinæ, siue inuoluntariò excernantur,pectini & intercapedini inter anū & scrotum medicamenta adhibeantur. In sedem verò oleum rutaceum infundatur,aut Sicyonium,cùm butyro, & castorio ac galbano,aut opoponace,aut silphii succo: sed & in vesicam transmissa hæc per colem,magnificè profuerunt, aut etiam sola suffecerunt. Quin & ex centaurio ac colocynthide in intestinum infusa per clysterem, cum oleo Sicyonio,commoda sunt.Commodant etiam vrinā cientia in potu, & castorium similiter.Et præ omnibus catheteris instrumentum immittendum est in iis qui nihil vrinæ emittunt:& insessus, & cataplasmata ex laxātibus adhibenda.In iis autem qui inuoluntariò excernunt,adstringente ductu vtendum est per corroborantia auxilia: cibis verò siccis, & aquæ frigidæ potu.Verùm in refectionibus,etiā rubificationibus, & naturalibus balneis frigidis vtantur.At verò eos qui in spina resoluti sunt, ex vulnere aut casu,aut luxatione verticuli,si lethalium signorum cōcursiones adsint, curare impossibile est:si verò coles resolutus fuerit, iis quæ ad vesicam relata sunt vtendū est, & ad easdem partes,& ad lumbos.Insuper autem & tentiginem cientibus vtemur.Incommodum iis est lac,caseus,& reliquæ placētæ:lactucæ item,ac reliqua olera.Recto porro intestino resoluto,in quo aliquando inuoluntariò stercus excernitur,aliquando supprimitur, iisdem vtendum est:& quandoque per clysterem immittenda nunc ea quæ adstringunt,velut est cupressi,lentisci,rubi decoctū: nunc ea quæ laxant,velut est adeps suillus & anserinus, & oleū maluæ:interdum autem mordentia, velut est muria, aut colocynthidis aut similium decoctum. nihil enim ita ad motus prodest velut varia moliri. Si verò frigiditatē sentiant, etiam acopon ex euphorbio,oleo dilutum,per clysterem immittatur.Cæterùm artus resoluti,cum communi curatione,flectantur,ac fricentur, & extendantur iuxta relatum modum. Plurimum enim spei in frictione situm est.

De resolutione ex colico morbo oborta.

Nostra ætate colicus quidam morbus homines vexauit,in quo absoluta motus priuatio in artubus consequebatur,& maximè in iis qui superstites euasuri essent. Verùm sensus tact⁹ illæsus cōseruabatur(velut verisimile est) iudicatoria quadam transitione ex alto contingente.Vnde sua sponte rediit plerisque motus temporis progressu. Qui verò difficilius curari potuerunt, his simpliciores ex relatis illitionibus profuerunt.Præcipua verò ad ipsos cōperta sunt acopa, & id quod ex populo nigra fit, & quod ex abiete paratur:multis verò etiam corroborātia,& moderatè frigefacientia,magnopere profuerunt.

DE CONVVLSIONIBVS, CAP. XIX.

AD tractationē de resolutione,de conuulsionibus sermo consequitur,eo quòd ambæ neruorum sunt affectiones:quapropter etiam de tremoribus consequēter dicetur.Quum igitur ab initio, aut non longè post initium morbi,exorsæ fieri conuulsiones permanent, ex repletione generationem habent: quum verò post sudores multos,aut vomitus,aut alui egestiones,aut sanguinis eruptiones,aut vigilias,aut famem,aut motus multos & vehemētes,ob euacuationem fiunt ac consequuntur:& vbi aliquē sanum derepente cōuelli cōtigerit, necesse est à repletione fieri.Si verò ex febribus ardentibus resiccatum fuerit totum corpus,& nerui, & deinde ob siccitatem conuulsi fuerint,maximum hoc malum est,& fere incurabile. Primùm igitur deligare oportet partes quæ contrahuntur,

A ita vt cedant,& inordinatis resistere motibus, defricaréque oleo rutaceo,aut Sicyonio,aut veteri, aut aliquo huiusmodi,& aquam mulsam præbibēdam dare.Et qui quidem ob euacuationem conuelluntur,oleo, aut aqua & oleo calido perfundendi sunt.Nulla autem re prohibente, etiam ad balneum abducemus, temperatóque solio vtemur,cum oleo ac frictione mollissima. Nutriemus ipsos sorbitionibus ex chondro & alica, & vinum tenue, aquosum,& quod facilè distribuitur, dabimus, præterquam si febriant: tunc enim ptissanæ succo vtemur, & somnum B conciliabimus. At verò conuulsiones ob plenitudinem aut inflammationem obortas,curabis plenitudinem euacuando:inflammationem autem, propriis ipsius auxiliis persanando.Fit etiam conuulsio quum vomentes vehementius lancinantur.Opitulatur autem conuulsis acanthī radix,& spinæ albæ semē potū,itémq; spinæ Ægyptiæ:sed & centaurii tenuis succum quidam bibendum dant, quū ob repletionem conuulsio cōtingit.Non solùm autem bibendum dato,sed etiam forinsecus ad cutem illinito castorium cum oleo Sicyonio.Si verò non sedetur,cucurbi- C tas affigito cum scarificatione:si quidem crura contrahātur,ad coxas & vltimum verticulum:manibus autem conuulsis,& dorso,& primo ipsius verticulo,& ei quod humero superincumbit. Si tamen toto corpore ab affectione immuni, labium contrahatur, aut palpebra, aut lingua, graue symptoma putandum est, & quod magnos timores afferat,etiamsi affectæ partes paruæ esse videantur. In iis igitur detractiones sanguinis ab occipitio,& à primis verticulis faciendæ sunt.

DE TETANO, ID EST DISTENTIONE, eiúsque differentiis, CAP. XX.

D TEtanus,quum & ipse conuulsio quædam sit,velut cōpactis corporis,& maximè spinæ,musculis oboritur, ex frigido humore intrinsecus ac forinsecus cōcreto. Vnde affecti neque seipsos flectere possunt: verùm quum in anteriorem partem corporis partes tenduntur, affectio ἐμπροσθότονος appellatur: quū in posteriorem, ὀπισθότονος: vbi verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, tetanus affectio nominatur. At Pelops has affectiones tentionem & distentionem esse dicit musculorum ac neruorū E circa collum,per quos inclinatio,& nutus,& conuersio capitis contingit.Verùm si circa posteriores colli musculos consistat affectio, ὀπισθότονος, ex contingente: si verò circa anteriores, ἐμπροσθότονος:si circa vtrosque,tetanus appellatur. Causam autē repletionem esse dicit musculorum, ex spiritu & aere crasso ac nebuloso. Dicit autem frigidū valde ipsum esse ac congelatum, & propterea ægrè mobilem:vnde non sicca potius his fomēta, sed humida cōuenire.Atque hæ quidem sunt tetani differentiæ. Cæterùm curatio communis quædam est, & iuxta has differē- F tias non euariat.Optimum igitur omnium auxilium ipsis est febris insuper accedens, quæ ab initio nō fuit. Signa horum sunt,respiratio suspirabūda,& pulsus rarus ac paruus:& quandoque etiam risus Sardonius ipsis contingit: & rubor in facie est, & oculi ipsis in mole maiore apparent:& aut omnino non mingunt, aut velut aqua ipsis emittitur,aut vrina subcruenta,bullas quasdam habens: & aluus resiccatur,& vigilantiores sunt,& præ conuulsionibus sæpe periclitantur ne ex lecto excidant:& quandoque etiam singultire incipiunt:& dolent alii caput, alii scapu- G larum nexus,& lumbos:quidā ex ipsis etiam tremuli fiūt. Facit porro affectionem,quanquam raro,etiam lassitudo, & humi dormitio, & grauis oneris eleuatio, & casus, & vulnus,& vstio,& plaga,& alia quæ eandem læsionem neruis inducere possunt.Curare verò ipsam oportet velut conuulsiones ex euacuatione obortas. CVRATIO tetanorum. Qui tetanica distentione conuelluntur, in principio venæ sectionem adhibeant,& partes lanis oleo imbutis tegant,Sicyonio,aut castorio,cum oleo veteri: [illegible] etiā vesicam amplam oleum calidum habentem tendinibus H imponant,& cucurbitas cum scarificatione: nam leues noxiæ sunt. Affigantur autem & ceruici, & vtrinque ad spinam,& musculosioribus pectoris partibus, & præcordiis, & ad vesicæ ac renum locum. Nec parcè detrahendum est: ita tamen vt non aceruatim detrahamus,sed particu-

latim. Sudores autem lanis oleo imbutis excipere ac abripere oportet, vt ne latenter nobis non animaduertentibus perfrigerent. Si verò diuturnus fiat tetanus, bis in die in olei solium demittantur: non tamen in ipso moram trahant. nam olei solium maximè vires exoluit. In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta, & panacis drachma vna robustis: sin minꝰ, obolos tres, aut minimum, obolum vnum. nam quòd stomacho incommodat, id in ipso quis vereri possit. Dandum est & ammoniacum, & succi Cyrenaici erui magnitudo: cocto melle oblita deuoretur. Et radicis silphii cochlearia duo tribus B aquæ mulsæ cyathis inspersa dantur, aut cum ipsius decocto: aut myrrhæ drachma vna ex aqua mulsa, aut hyssopi decocto. Minimè omniū verò offendit, & efficacissimum est, vt demus castorii cochlearia duo aut tria, diuisa ipsius copia. Non enim offendet etiamsi post cibum ex ipso dederis: sed & ipsum potum, & reliqua lentè ac paulatim accipiant. Nam quum difficulter deglutiant, in nares potum relidunt, vnde vehemēter lancinati ad conuulsionem irritantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace illinatur, & eadem per clysterem immittantur. At verò C frigidæ affusionem (velut Hippocrates dicit) quum maximè temeraria sit, & propterea à posterioribus dānata, etiam nos reprobamus. VNGVENTVM. Nardini sextarius vnus, ceræ sextans, folii, amomi, styracis, mastiches, singulorum vncia vna: castorii, adarces, euphorbii, piperis, singulorum vncia vna: spicæ nardi, opobalsami, singulorum vncia vna. POTIO ad opisthotonicos: Radicis panacis, piperis albi, costi, myrrhæ, succi papaueris, singulorum æquales partes, dato araci magnitudine ad somnum. Facit & ad recta ceruice spirantes. Sit D porro victus iis attenuans, & qui facilè coqui ac distribui possit, & penitus sine recrementis.

DE TREMORIBVS, CAP. XXI.

Tremor, in vniuersum quidem ob neruorum debilitatem fit: (hoc autem testatur senilis ætas) verùm particulatim multæ causæ hunc efficiunt. Nam & ob frigidam fit intemperaturam, & ob frigidæ aquæ potum, & præsertim in febribus intempestiuè acceptæ: insuperque ob frigidorum ac viscosorum humorum abundantiam, & ob copiosiorem vini vsum. Qui igitur ex delictis pa- E làm tremunt, ab iis quæ læserunt abstineant: perseuerante verò tremore in febribus, primùm totū corpus oleo Sabino irrigetur: verùm in accessionum remissionibus, vetusto, aut Sicyonio. Extremæ verò partes prælitæ, lanis mollibus integantur, deinde affigantur cucurbitæ, à primo verticulo vsque ad spinam & lumbos, intectis antea partibus vnà cum præcordiis, cruda ordeacea farina. Tegantur autem & hæ partes lanis veteri aut Sicyonio oleo imbutis. Si verò diuturnæ fiant febres, alternis diebus in olei aut aquæ & olei solium insideant, & mollibus fri- G ctionibus vtantur. Si verò affectio prorogetur, & frigiditas sit suspecta, aqua mulsa cum castorio præbibenda detur, & calidis locis gestatio fiat. Cæterùm cibum qui facilè concoqui ac distribui possit dabimus, primùm sorbilē, postea etiam volucres, & pisces mollis carnis. Solutis autem febribus lauent, ita vt frigidæ solium & vini potum vitent. At si crassorum ac viscosorum humorum copia fuerit, secantibus & attenuantibus vtendum est: quale & hoc est, rutæ ramulorum, spondylii, singulorum quantum tribus digitis prehendi potest: castorii, nitri, singulorum G obolos duos. Dato quotidie cochleariū vnum cum aceto mulso, ad triduum ieiunis: aut panacis & piperis, singulorum grana quinque in aquæ mulsæ cyatho vno bibenda præbe. Simplicia verò quæ tremulis præbibenda dantur, prosunt hæc: Castorium, leporis cerebrū in cibo, althææ radicis decoctum, damasonii foliorum drachmæ quatuor in aqua mulsa, eupatorium cum aqua. Si verò prædominetur frigiditas, etiam Zosimi vnguento, & acopis ad resolutiones descriptis, & vnctionibus ac rubificationibus vtemur, exercitiis item ac defrictionibus. Eos verò H qui ob vini potum tremunt, à vino abstinere oportet donec penitus liberentur.

DE OCVLORVM MORBIS, ET PRImùm de dolore, ex Galeno, CAP. XXII.

Qvum dolores vehementiores in oculis fiunt, considera ex quânam affectione oculum dolere contingit in inflammationibus. Aut enim eo quòd mordentur vehementer ab influentiū acrimonia, aut quòd repletæ tunicæ tenduntur: aut propter crassorum humorum, aut spirituum flatuosorum intensionem, dolores vehemētes in ipsis fiunt. Morsus itaque per purgatoria vacuando curare oportet, & oui candidum infundendo. Concocta verò iam inflammatione, & corpore à superfluitatibus libero, conuenientissima iis sunt balnea. At inflammationes ob repletionē, & per sanguinis euacuationem, & per ventris subductionem, & infernarum partium frictionē, curare conuenit: intensiones autem, toto corpore præeuacuato, & humorum momento deorsum reuulso, consequenter localibus discussoriis curandæ sunt. Fomenta igitur ipsis adhibere oportet, & fœnigræci decoctum infundere. Verùm in quibus intensio est sanguinis crassi in oculorum venulis, citra plenitudinis affectionem in toto corpore, iis vini potu vtendum est quod & percalefacere potest, & euacuare, & obturationes reserare.

De turbatione, & ophthalmia, id est lippitudine propriè appellata.

Turbatio quidem humiditas est oculi, & caliditas cū rubore præter naturam, quæ non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, velut à sole, fumo, puluere, vento. Quare etiam citissimè soluitur, dum causa summouetur. Est & lippitudo, quædam perturbatio, non solùm forinsecus, sed etiam citra manifestam causam oboriens, & permanens vsque ad tertium, aut quartum, aut quintum diem. Curatur autem facillimè, forinsecus irritantium custodia, pauci cibi vsu, aquæ potu, deambulatione, & facili alui solutione.

De inflammatione.

Si verò inflāmatio relicta fuerit in oculis post totius corporis euacuationem, sublitionibus vtendum est per ea quæ humorum illationem repellere possunt, & irritationem mitigare: quale est collyrium Nili ex rosis, aut etiam Chiacum, & nardinum. Inflammata verò tunica agnata, collyriis monohemeris *ab unius diei usu appellatis* vtendum est, cum oui candido infusis. Postridie, si nō inflammatio intendatur, nardinum illinatur: fomento verò vtendū est ex decocto meliloti ac fœnigræci. Quòd si crassus sit humor qui lippitudinem facit, medicamētis vtemur quæ neque meatus obducunt, neque humores crassos faciunt, sed diffundere, & humectare ac excernere possunt: velut est collyrium Chiacum. Si verò circa caput impacti sunt humores, cucurbita occipiti affigatur, aut scarificatio fiat, aut hirudines fronti adhibeantur ad dolentem oculum. Et cataplasma fiat ex pane puro aqua madefacto, cum modico rosaceo: aut ex polenta in capitum papaueris decocto cocta, eodē modo. Sed & efficaciore vtendum est cataplasmate, ex croco, & meliloto, & palmularum carnibus, & coriandri foliis teneris, & ouorum vitellis assatis, & micis panis sapa madefactis, & modico rosaceo, contritis iis in papaueris capitum decocto. Sed & papaueris semen aliquando admiscemus, doloris sedandi gratia. Si verò magna sit doloris necessitas, etiam opii minimum quiddam admiscendum est: verùm citra maximum dolorem, reprobanda sunt quæ torpefaciunt. At si moderata fuerit inflammatio, aloen per se, aut aqua, aut oui candido dissolutam illine: quo verò etiam paratū sit auxiliū, croci drachmas sex, aloes drachmas sedecim, gūmi drachmas nouem, aqua pluuiali excipe, & collyria effinge. Quin & ex croco diacroca appellata collyria, ad lippitudinum initia commoda sunt. At in quibus tumor est laxus & exalbidus, & circa palpebras, & circa tunicam agnatam, citra tunicarum læsionem, bene faciūt & liquidā vocata collyria, quæ ex croco, & atramento sutorio ac melle parantur. Sed & hoc optimum est.

Collyrium liquidum, dolorem eximens.

Melanteriæ coriariæ, mellis Attici, succi fœnigræci, æquales singulorum partes coquito ad spissitudinem mellis: deinde per specilli nucleum siue caput summum ambos angulos continge.

Ad fluxionum illationem impetuosam.

Ad fluxionum impetuosas illationes in principio conducit inedia,& aquæ potus, & præ omnibus,veneris abstinentia: & aluus subtrahatur, & posca aquosa facies proluatur,maximè si feruens fuerit fluxio:sin minus, atramento sutorio cum melle frons & palpebræ illinantur. Quidam verò atramentum sutorium aqua dilutum proluendum exhibent: verùm in iis qui absque inflammatione fluxione infestantur, aut cum inflammatione, tamen vt supra caluariam structura affectionis consistat, agglutinatoriis vtendum est in fronte, simplicibus quidem,vitis foliis viridibus,aut rubi succo, aut portulacæ, aut malorum cotoneorum succo,cum tenui polenta, aut galla trita cum vino,ac tenui polenta,aut cicuta, aut psyllio cum aqua, aut solano, aut cochleis vnà cum testis tritis impositis à tempore ad tempus: & in summa,adstringentibus & perfrigerantibus.Compositis autem his,Pollentritici,& myrrha,aut thus, cum oui candido illinatur: aut Samia terra cum myrrha,& manna,similiter cum oui candido. Verùm in frigidioribus fluxionibus, sulphuris viui,bituminis,picis,colophoniæ, singulorum drachmæ duæ:Musæ item pastillus, & aster,& consimiles probè repellunt:& theriaca vino adstringente diluta, & fronti illita,frigidas fluxiones sistit. Hæc tamen,etiam pota magnificè his prodest. Supra ipsum verò oculum, lanam, aut linteum tenue oui candido imbutum impone. Et caseus recens similiter oculo impositus acres maximè fluxiones cohibet:& collyria sistentia appellata,illita, & aquosa instillata,hoc faciunt.Si verò per profundum & sub caluaria consistat humor, & ad longum tempus extendatur, post vniuersales euacuationes, & errhinis, & apophlegmatismis ad pituitā detrahendā vtendum est,& rasura, & rubificationibus capitis. Verùm in his etiā chirurgias in capite assumunt, vasorum videlicet dissectionem,& arteriarum sectionem,& hypospathismum,& circum caluariam incisionem,& vstionem in vertice ad os vsque: sed & cucurbitæ sincipiti affixæ cū scarificatione, influxionem reuellere possunt. Signa verò fluxionū extra caluariam sunt,distentiones vasorum circa frontem & tempora,& velut vinculum capitis,& quòd siccantia agglutinatoria profunt.His verò nō præsentibus, influxione moram trahente, & sternutamentis aliquando vexantibus, sub caluaria humorem esse putandum est.

De chemosi.

Chemosin dicunt,quum præ inflammatione vehemēti,ambæ palpebræ euersæ fuerint,vt oculi vix ab ipsis cōtegantur,& candidum oculi sublimius fuerit quā nigrū, & rubicundum,& multam nigri partem occuparit.Curare verò ipsam oportet venæ sectione,& medicamēto purgatorio, &collyrio ex rosis albo, & spodiaco, cum lacte muliebri,aut candido oui: eodem etiam oblinendæ sunt palpebræ,& tempora,& frons: fomentis quoque & cataplasmatis vtendum est mitigatoriis.Remittente verò inflammatione illinantur acriora,velut est viride ex rosis.

De sugillationibus ac inflationibus.

Sugillatio est ruptura venarum membranæ agnatæ, ex plaga maximè oboriens.Instillare igitur ipsis oportet sanguinem palumbi aut columbæ,aut lac muliebre calidū, modico thure cum ipso trito: aut muriā instilla, & præsertim quæ est ex Cappadocico sale: & fomento vtere ex decocto hyssopi. Verùm ad tumores circa oculos factos ob plagas,facit fomentum assiduum ex posca,& spongia ex posca incumbens. Medicamentum verò illitioni accommodatum hoc est:Lapis specularis vstus, & columbinum stercus,æquis portionibus vino aut aceto trita. Cataplasma autem fit ex caseo recenti, aut raphani cortice, aut vua passa,exemptis vinaceis,singulis in posca,aut in aqua mulsa.Eadem faciunt etiam ad inflationes.

Ad inflationes pruriginosas,& scabras lippitudines.

Inflatio,tumor est palpebræ laxus.Scabra verò lippitudo, pruriginosa palpebræ scabies est, ex salso ac nitroso humore oborta. Conuenit igitur ipsis posca, & lentium decoctū,itémque rosarum, vt iis fomenta fiant.Collyriū autē liquidū hoc:Æris drachmæ sex,misyos tosti,myrrhæ, singulorū drachmæ tres:croci drachma vna semis,piperis

A drachma vna,vini Chii, & passi Cretici,singulorū sesquicyath°: coquito ad mellis spissitudinē.Hæc est Erasistrati pāchrestos ob omnimoda vtilitate appellata, faciens etiā ad anginā, & vlcera in ore,& in pudendo, & ad aurium dolores.Inungant autem & oleo palpebras, vbi dormire volent:abstineant ab acidis,& salsis,& acribus.

De dura lippitudine,& de sicca lippitudine.

Lippitudo dura,duricies est, & difficilis oculi motus, cū dolore ac rubore,citra humiditatē.Fouere igitur ipsos

B assiduè oportet spongiis ex aqua calida,& ad somnum iturìs imponere palpebris ouum cum rosacco, aut anseris adipem,ita vt fugiamus frigida & indurantia. Tegatur autem & vngatur caput, & aluus subducatur. Lippitudo verò sicca,est pruriginosa oculorum affectio,citra fluxionē:curare oportet ipsā balneis,& vnctionibus,& boni succi victu.In cōmuni verò,vtrisque conueniunt medicamēta acria,vt & lacrymas prouocent,per quas & duricies remittetur,& siccitas humectabitur. Talis autem est & panchrestos Erasistrati,& collyrium diacenteton appellatum, & quod stratioticum vocatur.

C De palpebræ euersione.

Palpebræ euersio contingit aut ob cicatricem, aut ob nimiam carnem excrescentem. In diuturnis igitur euersionibus ob nimiam carnem excrescentem, æruginem rasam tostam tritam adhibe, aut plumbum vstum & lotum:aut vtraque pariter, æruginem & plumbum admoue.Nam ex cicatrice obortam palpebræ euersionem, si quidem omnino curetur,chirurgia sanat.

De ægilope & anchilope.

D Ægilops abscessus est inter magnum oculi angulū & nasum,qui & rumpitur,& in fistulā abit,si neglectus fuerit,vsque ad os ipsum. Priusquam verò in vlcus eruperit abscessus, anchilops vocatur.Bene igitur faciunt glauciū & crocus, si cum perdiciadis succo imponatur. Verùm assiduè alterare oportet, & ad transmutationē nō peruenient. ALIVD. Alica cocta in aceto,& probè trita,non solùm incipientes,sed etiam in pus transmutatos sanat, & rumpit,& ad os vsque subit:huius vsu non modò ægilopas,sed & anchilopas curabis. ALIVD. Ruta satiua cū li

E xiuio protostacto,ex cinere calce adiecta parato trita,cocta ac imposita,valde probè extirpat ægilopas, & ad os vsque subit,ab initio mordens,postea nō item: &(quod mirum est)neque cicatricem indecoram inde ferunt. ALIVD. Cochleas cum testis tritas impone; aliquando etiam aloen & myrrham admisce, anteaquam in pus ægilops transmutatus fuerit. Sed & postquam ruptus fuerit,ipsum reficcat.

De trachomate,sycosi,ac tylosi.

Trachoma, asperitas intra palpebram est: huius intē-

F sio vt velut incisuras habeat,sycosis *à ficus similitudine* vocatur. Vbi verò diu durauit & callum contraxit, tylosis, *id est callositas*,nominatur. Collyriis itaque vtendū est, tum eo quod ex vino,tum eo quod ex duobus lapidibus paratur: sed & ipso hæmatite lapide per aquam loto ac subiecto palpebra confricatur. Quin & Harmation collyriū cum modico cygnario; aut eo quod ex croco constat, ad hæc etiam scabris lippitudinibus citra exulcerationem cōducit,si inuersa palpebra illinatur. Si verò durus sit cal-

G lus,& his non cedat,inuersam palpebrā per pumicem rademus,aut per sepiæ testam, aut fici foliis, aut etiam per instrumentum blepharoxyston ab hac opera appellatum.

De grandinibus.

Grando, lenti humoris circa palpebram concretio est, cui ammoniacum aceto tritum cum galbano illines.Facit & terebinthina cerato excepta.

De Crithe,*id est ordeolo.*

Ordeolum,abscessus paruus est iuxta palpebræ marginem oblōgus.Oportet igitur ipsum cera alba fouere, aut

H de musca capite abiecto, reliquum corpus affricare, aut ordei cremore perfundere.

Ad pediculos in palpebris.

Expurgatis prius pediculis,aqua marina tepida proluere oportet, deinde marginem subscripto medicamento cōtingere.Aluminis scissi partes duas,staphidis syluestris partem vnam,tritis vtere.

De madaroſi,aut milphoſi.

Defluuium pilorum palpebræ hæc affectio eſt.Poſt totius igitur corporis curam, ſmegmatis calliblepharis, *ab ornandis palpebris uocatis*,vtere: aut terræ ampelitidis, croci, celticæ, ladani, ſingulorum æquales partes tere,ac vtere. ALIVD. Stibii toſti loti drachmã vnã,plumbi vſti loti drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, nardi Indicæ drachmas tres, tritis vtere:hoc etiam ſcabioſos oculos ſanat. ALIVD Neapolitæ, ad milphoſes, & diuturnas palpebrarum affectiones.Stibii,Cadmiæ,Chalcitidis,miſyos peregrini,ſingulorum partes æquales contundito craſſiore modo,& melle ſub acta torreto, ac tritis vtitor.

De ptiloſi.

Ptiloſis craſſities eſt palpebrarum calloſa, rubicunda, quibus contingit etiam ſæpe pilorum defluuium.Præter relata igitur,etiam hoc ſummè facit: Stercus murinum vſtum ac melle contritum illine.

Ad pilorum ſuperciliorum defluuia.

Oleo aut adipe anſerino illitis digitis plumbum confricato,& hoc illinito. ALIVD. Hoc etiam ſubnigros facit:Nuces auellanas vſtas cum caprino aut vrſino adipe confricato. ALIVD. Hoc etiam ad barbarum alopecias facit: Hyoſcyami drachmæ duæ, ſtercoris murini drachma vna, polytrichi drachma vna, vnguenti irini cochlearia quatuor. Ad reliqua probè trita vnguentum admiſce,& fomento prius adhibito illine. Si verò præraſeris,magis efficax eſt.

Ad pilos palpebrarum pungentes,trichiaſin appellatam.

Pilis pungentibus præeuulſis, locũ ſanguine ranarum per ſe ſtatim illine,aut cum cinere chamæleonis albi:aut cimicum ſanguinem,aut fumariæ inter ordeum naſcentis ſuccum,cum gummi:aut tellinarum ſalſarum cinerem cum cedria,aut loti cinerem,aut alumen liquidum, phorimum appellatum, aut ricini à cane auulſi ſanguinem. Valde efficax eſt.

Pilos agglutinantia.

Pilos introrſum refractos glutinat bitumen,maſtiche, colophonia,glutinum,cochleæ glutinoſitas.

De carnis in angulo magno,incremento ac decremento.

Encanthis,naturalis in magno angulo carunculæ incrementum appellatur:& rurſus huius decremẽtum,Rhœas. Incrementum igitur iis quæ ad palpebræ euerſiones relata ſunt,& ſimilibus vſtoriis aut corrodentibus conſumpſeris:non tamen totum ,vt ne rurſus decrementum fiat, ſed ad naturalem vſque magnitudinem. Decrementum verò,tota quidem carne conſumpta ,aut à parum artificioſa chirurgia,aut per medicamẽta,incurabile eſſe ſcias: ſi verò pars ipſarum imminuta fuerit,moderatè adſtringentibus & incarnãtibus ipſam renutriueris. Qualia ſunt quæ fiunt ex croco, glaucio, & aloe,& collyria ex croco, & hyoſcyamos in vino coctus ac impoſitus,& modicum alumen cum vino.

De vlceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem vnum eſt, differentiæ verò particulares plures. Nam quod in corniformi membrana cauum & anguſtum ac purum vlcus eſt, *βόθριον, id eſt foſſula*, cognominatur: quod verò latius bothrio eſt,minus autem profundum, Cœloma vocatur. Argemon autem,vlcus dicitur in iridis circulo obortum, circumcirca occupans, vt circa externam iridis partem rubicundum appareat, circa internam verò, album. Epicauma verò,vlcus eſt ſordidum,& impurũ, ac cruſtoſum, quod dum repurgatur, ſæpe humores in oculo effluunt. Sed & aliæ plures vlcerum differentiæ ſunt, de quibus in communi dicemus. Si igitur cum inflammatione vlcus cõſtiterit,etiã curatio per ea quæ inflãmationẽ mitigare ac concoquere poſſunt,facienda eſt,vnà cum proprietate quã vlcus requirit.Talia verò ſunt collyria,libyanũ, & cygnus,& pelaria appellata,& aſter,& ſimilia:& quæ ex amylo & terra, *Samia* aſtere *dicta*, & ceruſa,componuntur. Omnibus autem magis dolorem ſedare nouimus collyriũ Nilamonis:ſed in ipſius vſu nõ diu immoramur, propter

A vehementem ſtupefaciendi facultatem. Optimum eſt & collyrium ex decoctis, quod neque habet vim ſtupefaciendi. Si verò cum fluxione vlcus fuerit,ex collyriis ad illam commodis aliquod admiſcebimus: quale eſt quod ex hydra fit, & chiacum,& cygnus fuluus, & quæcunque repulſoriam,non mordacem vim habẽt. Quòd ſi ſordida vlcera fuerint, aqua mulſa moderatè aquoſa, & fœnigræci decocto vtemur,tum per ſe, tum cum collyriis ad hoc facientibus, acrioribus quidem vlceribus exiſtentibus, Seueriano, & eo quod ex fœnigræci ſucco paratur: non B acribus autem,diaſmyrnis & nardinis.Verùm purgata vlcera probè ad cicatricem perducere ſolet collyriũ Cleõ, ad hoc quòd etiam cicatricem concolorem efficit.

De prolapſu oculi.

Prolapſus eſt pronuentia tunicæ acinoformis, ex corroſione aut ruptione corniformis tunicæ oborta: quæ ſanè vbi adhuc parua eſt, vt muſcæ capiti ſimilis ſit, Myocephalon vocatur: amplius autem aucta,ad acini vuæ ſimilitudinem,Staphyloma: plurimum verò, vt vltra palC pebras excedat, *μῆλον*: ſi verò calloſum factum fuerit, hoc clauus appellatur. Si igitur modicè ad capitis muſcæ ſimilitudinem prolapſus factus fuerit, reſtringentibus ac repellentibus compoſitionibus vtendum eſt, chiaco videlicet collyrio, & fuſco, & nardino, & Theodotio, & eo quod ex oleæ frondibus fit & quod ex cornu. Spongiam quoque poſca aut vino adſtringente, aut roſarum decocto imbutam,aut etiam ſplenium, citra compreſſionem deligare oportet.Principatum autem habet ad prolapſus & vlcera omnia olympiacum ſiue olympus appellatum collyrium,cum ſucco oleæ,aut polygoni,aut polii. Eadẽ D hæc etiã clauis conducunt,& ſtaphylomatibus,priuſquam inalbeſcant: vbi verò alba aut calloſa facta ſunt, incurabilia exiſtunt.

De ſuppurulentis.

Suppurulenta fit aliquando corniformis tunica, quandoque per profundũ,quãdoque in ſuperficie, vt vngui ſimile figura pus ſit:quare etiã affectionẽ *ὄνυχα, id eſt unguẽ*, appellãt.Scopus igitur curationis eſt,aut pus diſcutere per ea quæ moderatè hoc faciunt,velut eſt aqua mulſa, & fœnigræci ſuccus,& quæ ex ipſo parantur collyria, & LibyaE num,& quæ ex thure fiunt:aut rumpere & repurgare per fortiora, qualia ſunt collyria diaſmyrna, & hygidium appellatum. At verò ad purulentos abſque vlceratione, etiã hoc liquido collyrio vtendum eſt.Atramenti ſutorii, croci,ſingulorũ drachmas octo,myrrhæ drachmas quatuor, mellis librã vnã.Quin & puſtula,quum ſit corniformis tunicæ eminentia, humore quodam ſtrias ipſius ſubexcoriante,purulentorum curationi ſubiicitur. Liquidũ Baſſi,ad oculos ſuppurulentos: Croci,aloes, myrrhæ, ſinguF lorum vnciã vnã, vini quadrãtem,mellis optimi ſexuncem.Crocus cum modico vino teritur, deinde aloe & myrrha:& vbi craſſa facta fuerint, adiicito mel, & vnita in vitreo vaſe repone. Vtere autem bis in die: ſi verò res vrget,ter.Nam oculum ſimul & purgat,& incarnat,ac cicatrice includit.

De cicatricibus ac albuginibus.

Quæ in ſuperficie in oculis fiunt cicatrices, quidam hoc ipſo nomine ſolùm cicatrices, quidam nubeculas vocant:quæ verò in profundo cõſiſtunt,albugines. Horũ G medelæ ſunt ea quæ affricta detergent. Nubeculas itaque anemones ſuccus deterget, & parui centaurii ſuccus cum melle.Diuturniores autem cedria attenuat, & æs ſolum,aqua tritum velut collyrium, & collyria exterſoria, quale eſt id quod ex cornu fit, & quod Rinarion appellatur,& Hecatombe, & ſimilia. Albugines verò nitrũ cum oleo veteri tritum diligẽter, ac illitum, probè exterit,& ſepiæ teſta vſta,& cum melle trita. Ex collyriis autem hoc probè & leniter exterget:Mameræ,ammoniaci, thymiamatis,myrrhæ troglodyticæ, ſtercoris crocodili, H ſingulorum æquales partes: fac collyrium & vtere: aut crocodili terreſtris ſtercus aqua tritum, ac in collyria redactum,illine.Bene autem feceris ſi ſalem Cappadocicũ aqua diſſolueris, & cum hac aqua collyria ad albugines commoda inſtillaueris.

Cicatricum tincturæ.

Gallæ,acaciæ,singulorum drach.quatuor, atramenti sutorii drach.duas:vtere.Collyrium verò hoc: Florum mali Punici,id est cytinorum,atramenti sutorii, acaciæ, gummi,singulorum drach.quatuor: stibii,gallæ , singulorum drach.duas:tere cum aqua. Si flores mali Punici non adsint,membranosum illud quod intus inter grana in malo Punico est admisce.

De pterygiis.

Pterygium, *unguis à quibusdam uocatus*, neruosa est tunicæ agnatæ eminentia:enascēs quidem ab angulo, progrediens autem ad coronam vsque:vbi verò nimium aucta fuerit,etiam pupillam tegit. Magna igitur & diuturna pterygia per solam chirurgiā excinduntur : recentiora verò & moderatæ magnitudinis,etiam exterforia auxilia consumunt, qualia sunt quæ ad asperitudines ac albugines adhibentur. Ex simplicibus igitur sunt, æs vstum, aut atramentū sutoriū cum felle porcino: probè hæc faciunt.Efficacius autem hoc est, Atramenti sutorii partem vnā,gummi partē dimidiā : vino trita illinimus,aut etiā collyria formamus. Quidam etiam fel caprinū melle mixtum illinunt.

Ad pterygia,& purulentos oculos,ac hebetem visum,Oribasii.

Lapidis magnetis,æruginis rasæ,sinopidis, ammoniaci thymiamatis,singulorū drach.quatuor: croci drach.2, mellis Attici cochlearii dimidium. Facit & ad albugines.

De carbunculatione & carcinomatis.

Carcinoma est affectio tunicæ vniformis,quæ dolorē habet,distentionem, ruborem tunicarum, dolorem punctorium vsque ad tempora ,& magis si concussi fuerint: cibum etiam non appetunt, & acribus exacerbantur. Et est hæc affectio incurabilis,& tamen lenire affectos oportet lactis potu , & frumentaceorum,ac aliàs boni succi eduliorum exhibitione,citra omnem acrimoniam,& collyriorum tenerorum infusione,velut est spodiacum, Seuerianum,& similia. Prouidendum quoque est vt bonum sit totius corporis temperamētum. Carbunculatio verò, etiam ipsa malignū ac crustosum vlcus est, aliquando in bulbo,aliquando in palpebra,quemadmodum & in aliis corporis partibus,consistens. In bulbi igitur carbunculationib⁹, ab initio per clysterē euacuare oportet primùm: deinde per lac coctum moderatè purgare, postea fomento per spongiam adhibito , farinā erui aut tritici in aqua mulsa coctam imponere,& aliquando etiam iridem tritā addere,& oculum lacte eluere. Si verò proserpant vlcera, lenticulā cum melle imponere, aut cum malis Cydoniis coctis:si verò amplius depascendo proserpant, oleæ folia cocta,aut malicorium coctum in vino , tritū cum melle. At sedata nome proserpente , & crusta elapsa, per dicendi medicamenti impositionem,& puris factis vlceribus, cataplasma ex vitellis ouorum assatis cū croco & melle tritis imponere oportet vsque ad cicatricem inductā. Medicamentum verò hoc est: Spodii drach. quatuor, myrrhæ non valde tostæ drach.tres,obolos tres:tritis in vino Aminæo , donec siccata fuerint,passum Creticū vetus admisce, & simul trita liquida pyxide fictili excipe,& inunge. Cæterùm ad carbunculos in palpebris,malū Punicū acidū totū concisum in aceto coquito , & flaccidū factū ac probè tritū,in linteum indito:ac vtitor,bis aut ter permutans in die, & semel in nocte.

De mydriasi,id est pupillæ dilatatione.

Quum pupilla colore quidē nihil alterata apparet , verùm multo latior quàm pro naturali modo, & quādoque visum in totum impedit,quandoque multum,& quæ videntur ab ipsis,omnia minora esse putātur,Mydriasis appellatur affectio.Causa verò eius superfluus quidā humor est.Curare igitur ipsam oportet vena in cubiti flexura secta,aut purgatione:sin minus,saltem in angulis venas diuidere,deinde cucurbitam occipiti affigere,& aqua marina faciem & oculos proluere:si marina desit, muria aut posca vti. Medicamentis verò ad pustulas conuenientibus vtendum est.

De tabe & macie.

Tabes affectio est pupillæ quæ angustior & hebetior ac A rugosior fit , & quæ videntur, maiora iis apparent. Causa autem est densatio à siccitate magis oborta.Differt tabes à macie in hoc quòd tabes angustiorem pupillam facit:macies autem totum oculum minorem ac humiliorē efficit. Curare hos oportet exercendo,& diligenter fricādo & caput & faciem & oculos, & faciem aqua proluendo,& caput vnguento aliquo calefactorio vngendo.Oculi verò rarefaciente & acriore medicamento sublinantur, quale est subscriptum:Ammoniaci drach.vnā , crocomagmatis drach.quatuor,croci drach.duas, æruginis drach. B quatuor:trita in aqua in collyria efforma, ac vtere.

De nyctalope.

Nyctalopas dicunt quum interdiu quidem videre cōtingit,occidente verò sole,obscurius:& nocte,penitus nihil. Curare igitur & hos oportet euacuando & de cubiti flexura & de angulis : deinde purgando,aut per clysterem vacuando:deinde pituita per os detrahenda . & sternutationes mouendæ. Dandum est ante cibum hyssopum bibendum, aut ruta: si verò non cedat,rursus dandum purgatorium ex scāmonia ac castorio. Oculi verò illinantur C melle despumato ,& claudantur ita vt etiā comprimant ipsos,ad continendum illitum liquorem.Aut aluminis vsti partes duas,salis fossilis partem vnam,trita cū melle illinito. ALIVD. Hepar hircinum assato, & saniē inter assandum collectam illine: ipsum verò hepar edēdum præbe,& dum coquitur vaporem oculis apertis admittere iube.

De glaucomate & hypochymate, id est suffusione.Ex Rufo.

Glaucoma & hypochyma,*id est suffusio*, veteres vnā quā D dā affectionē esse putant:posteriores autē glaucomata,humoris crystallini affectiones esse putauerunt,qui præ humiditate ad glaucedinem transmutaretur: suffusiones verò esse præterfusionem inter tunicam corniformem & crystallinum humorem. Sunt autem omnia glaucomata incurabilia: suffusiones autem sanantur , sed non omnes. Curandi igitur sunt qui suffusione tentantur , anteaquam consistat affectio,sanguinis à cubito detractione, & purgatione,& infusis per clysterē acrioribus, (velut sunt quæ fiunt ex centaurii aut cucumeris amari decocto) & alui E solutione frequentiore.Affigendæ etiam cucurbitæ occipitio cum scarificatione. Oportet etiam aquā bibere per omnem victū,& vti cibis attenuantibus:progressu autem tēporis conferet & pituitā per os detrahentibus vti per aliquot dies. Quibus verò veluti culices oculis obuersantur,ex vitioso aliquo humore,aut vaporib⁹ biliosioribus allatis,his amarum ex aloe medicamentum assiduè dabimus,aut etiā per hoc purgabimus. Ad oculos verò medicamentis vtendū est primùm simplicibus , velut melle & oleo cum fœniculi succo: postea etiā compositis,quale & hoc est, Sagapeni drach.duæ,succi Cyrenaici, veratri F albi,singulorū drach.sex: terūtur in mellis heminis octo. Nos autē (inquit Oribasius) subscripto vtimur:Succi caucalidum,chamædryos, coronopodis,singulorum paribus portionibus cōtritis.Faciunt etiā collyria,& quod ex succo fœniculi paratur,& proteus, & thalasserum appellatū, & quod fit ex opobalsamo. Sed & quæ ex his præparantur prodesse solent: & fœniculi decoctū in principiis affusum prodest , & quod ex succis fit , & opobalsamo , & melle,ac oleo,& similibus.

De obfuscatione ac hebetudine.

G Obfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem: hebetudo verò est obscuritas videndi, ab occulta aliqua causa oborta. Curatio conuenit in communi ea quæ est ad suffusos relata:priuatim verò, sanguinis ab angulis euacuatio,& hirudinum ad tempora admotio,& infernarum partium frictiones. Temporis progressu , etiā sternutatoriis vtendum est,& vomitibus, dum ieiuni sunt: & sublitionibus,primùm quidē ex melle & oleo, paribus portionibus:deinde subscripto cōposito,Croci obolos duos,fel- H lis hyænæ drach.vnā, piperis cōmunis grana octogintaquinque,succi fœniculi drach.16,ammoniaci thymiamatis drach.vnā,ficis tritis cū succo,mellis cochlearia 4.adde, præpara,& ærea pyxide exceptis vtere. Ante illitionē

vti.

foueat oculos ſpongia aqua marina calida imbuta.

De ſtrabiſmo.

Infantes ex natiuitate ſtrabones curantur larua faciei prætenta, quò in directũ intueantur (eſt enim ſtrabiſmus conuulſoria affectio muſculorum bulbum mouentium) & lucerna è directo poſita, & non ex obliquo allucente: & vbi ad naſum oculi nutarint, floccos puniceos agglutinare angulis ad tempora oportet, quò ad illos intenti oculos corrigant.

De expreſſione oculorum.

Exprimuntur aliquando oculi, vt prominentes permaneant. eis igitur quibus ex ſtrangulatione expreſſi ſunt, vena in cubiti flexura ſecanda eſt. Si verò aliquo alio modo id acciderit, purgatio facienda eſt veratro nigro, aut ſcammonia. At verò expreſſiones oculorum ex dolorib9 partus, ſæpe quidem purgationes in partubus ſuccedentes ſoluunt: quare has procurare oportet: verùm in viris poſt venæ ſectionem, ſi non ſedetur, cucurbitam occipitio affigere, & lanam melle illitam imponere, aut floccum cum aqua, ſupernéque linteum duplicatum leniter deligare. Conducit his etiam aqua marina frigida faciei affuſa, & intybi ac polygoni ſuccus cum papaueris ſucco illitus, item alia quæ conſtringere ac contrahere poſſunt.

De confuſione.

Confuſiones ex plaga obortas, venæ in cubito ſectione, & totum oculum replendo ſanguine recens mactati turturis, aut (in illius penuria) columbæ, curare oportet: deinde lanam mollem, ouo cum vino ac roſaceo cõquaſſato imbutam imponere ac deligare. Poſtera die idem faciendum eſt, & tertia fomentum adhibendum, & lac inſtillandum, & quæ commodant imponenda: deinde ſublinenda quæ ad veteres affectiones pertinent, quale eſt collyrium Chiacum.

De myopia.

Myopes dicuntur qui ex natiuitate ea quæ propinqua ſunt vident, quæ verò longè diſtant, cernere non poſſunt. Incurabilis eſt autem hæc affectio, præ viſiui ſpiritus debilitate oborta. Cæterùm ſenes contrariã habent his affectionem: nam quæ propinqua ſunt non videntes, procul diſſita cernunt.

AVRIVM AFFECTIONES, ET PRIMVM de dolore, Cap. XXIII.

Aurium dolorem ob frigiditatem obortum, & ex tempore, & ex prægreſſo victu, aut etiam ex ægri narratione, ſi ex laceſſente aliqua externa cauſa obortus fuerit, edocti: & ex eo quòd dolor in profundo firmatus eſt, citra grauitatem, aut diſtentionem, aut feruorem, calefacientibus auxiliis curabimus, oleum rutaceum calidum, aut nardinum, aut laurinum calidum, aut amaracinum, aut foliatum, aut ſpicatum, aut commune cum euphorbio, aut pipere, aut caſtorio: aut Cõmagenum vocatum vnguentum aut opobalſamum in auditorium meatum inſtillantes: ſed & oleum in quo coctum eſt allium aut cepa, inſtillatum prodeſt. At verò dolorẽ ex calida intemperie, in quo feruorem quendam, citra grauitatem aut diſtentionem, ſentiunt, contrariis curaueris, albũ oui tritum inſtillans, quemadmodum in oculo, & lac muliebre cum aliquo dolorem ſedante collyrio: aut perdiciadis ſuccũ cum modico roſaceo: & ipſum roſaceũ, aut acetum ac roſaceum, aut ſolani ſuccum, aut coriandri, aut aſphodeli: aut oleum in quo inteſtina terræ, aut aſelli circa hydrias naſcentes incocti ſunt: aut amygdalinum oleum per ſe, aut buccinis tribus viuis in ipſo coctis. Hoc naturaliter efficax eſt. Verùm dolorẽ ob viſcoſos ac craſſos humores, & ex capitis & ex auditus ipſius grauitate, & prægreſſo victu cognoſce. Diſtentio verò ſola citra grauitatẽ, flatuoſum ſpiritum qui exitum non habet indicat. Vtendum igitur eſt in vtriſque, medicamentis obturatione liberantibus ac incidentibus, velut eſt aphronitrum cum aceto & melle, & fel ouillum cum oleo communi aut amygdalino, & porri ac cepæ ſuccus tepidus cum melle: aut origanum cum melle ac lacte muliebri tritum inſtilla. Ad fortiores verò obturationes, fel caprinũ cum porri ſucco inſtilla. In quibus autem dolor multus & diuturnus, & auditus grauitas adeſt, vtendum his eſt, velut eſt dracontii ſuccus, & ari, & bryoniæ, & ſimilia. Priuatim verò ob ſpiritum dolentibus flatuoſum, cucurbita aqua calida prius feruefacta, & ad aurem appoſita, maximopere prodeſt. Si verò grauitas & diſtentio ſimul calida & dolor pulſatorius fiat, aut etiam æger febriat, aurem inflãmatam eſſe ſcito: & præ omnibus vtendum eſt venæ ſectione, deinde fomentum faciendum frequenter cum oleo dulci calido, per auricularium ſpecillum lana obductum. Inſtillandus autem eſt in meatum & anſerinus adeps & vulpinus, aut regium medicamentum cum roſaceo, aut cyprino, aut irino. Forinſecus imponenda ſunt quæ mitigare ac concoquere poſſunt: quòd ſi dolor cogat, iis quæ moderatè ſenſum torpefaciunt vtemur. Non enim exiguum eſt periculũ, quum cerebrum vicinũ ſit auditorio neruo inflãmato. Probè igitur hoc mitigat: Opii partẽ vnã, caſtorii partes duas, cũ lacte muliebri, aut oui cãdido, aut vino dulci, tepida inſtilla. Sed & croceus paſtillus, & Aſter, & Philonis antidotus ſæpe his profuit. Oportet autem frequenter fomentum adhibere, aut ex oleo communi, aut ex aliquo calido vnguento, ita vt in hoc ipſo lanã madefactam auri imponas, & nequaquam, quantum eius fieri poteſt, inflammatas partes contingas. Perſeuerante verò dolore, & in pus tranſituro, vtere medicamento ex lini ſeminis ſucco, inſtillans ipſum diſſolutum cum roſaceo aut chamæmelino. Porro ſi ex aqua medicata in auditorio meatu contenta doleant, ſi quidem multa fuerit, per os, aut etiam per ſtipulam, ipſam exugere oportet: ſi verò modica, hac exterſa per auricularium ſpecillum lana obductum, oleum quoddam tenuium partium inſtillare, aut roſaceũ, aut oui cãdidũ, aut lac muliebre. Calida verò omnia moderatè eſſe oportet quæ auribus adhibentur.

Ad vlcera cum inflammatione.

Lycium & papaueris ſuccum paribus portionibus trita cum melle immitte.

Ad dolores maximos, & pus, & auditus grauitatẽ.

Amygdalas depurgatas viginti, aphronitri drach. tres, opii drach. tres, thuris drach. tres, croci drach. quatuor, galbani drach. duas, myrrhæ drach. vnã: aceto trita inſtillato, ſi dolor adeſt, roſaceo diluta: ſi purè fluãt, vino mulſo aut aceto mulſo: ſi auditus grauitas ſit, aceto. Verùm recentia vlcera glaucium curat aceto ſolutum, & collyria quæ ex ipſo fiunt, & quæ ex roſis & croco & myrrha appellationẽ habent. Quæ verò pure manant citra dolorem, recrementum ferri cum aceto ſub caniculæ æſtu tritum.

Ad ſordium duriciem.

Nitrum aceto dilutum cum aqua infunde, & deterſione facta, nitrum aceto dilutum cum roſaceo inſtilla. ALIVD ad ſordes. Naſturtium & nitri parum, caricis exemptis granis excipe, & facta inde collyria in aurem inde, & per triduum exime. ducit enim ſordes multas, & abunde leuat. Facit & ad carnis excreſcentias, dolores diuturnos, & vlcerationes. Aut aloes, thuris, myrrhæ, ſingulorum drachmã vnam: miſyos drachmas quatuor, cum aceto in paſtillos efformato. Vſus autem tempore, aceto & roſaceo ſolutos infunde. Itẽ Andronis paſtillum, & Nerei, & Muſæ inſcriptum.

Ad diuturna vlcera.

Cedriam melle mixtã illine. ALIVD. Miſy vſtũ ac tritum inſuffla. Cæterùm ante eorũ quæ infunduntur vſum, aures per auricularium clyſterem eluuntur poſca, aut aceto mulſo, aut vino mulſo, aut decocto aliquo ex repulſoriis, velut lenticulæ, aut roſarum.

Ad cruentatas aures.

Eluito quidem cum lentiſci decocto, inſtillato autem polygoni ſuccum cum pauciſſimo aceto, aut lycium, aut amurcam, aut acaciam, aut porri ſuccum.

Ad carnem excreſcentem.

Nitrum cum aqua calida, vnà cum æris ſquama, ac ſandaracha, æquis portionibus infundito: cruſtra verò inducta melle repurgato.

Ad vermiculantes aures.

Eluito abſinthii, aut centaurii, aut porri decocto: inſtillato autem capparis foliorum viridium ac fructus ſuccum, aut cedriam, aut vrinam humanam veterem, aut veratrum album cum melle, aut calaminthæ ſuccũ, aut

ſcammoniam cum aceto,aut abſinthii ſuccum.Oleum autem meatui inſtillatum ad ſummum vſque, emergere ipſos facit. Melius tamen eſt oleum & acetum. Sed & ad illabentia auribus animalcula iiſdem vtere.

De calculis & ſimilibus in aures illapſis.

Lanam circum ſpecillum obuolutam terebinthina,aut gummi,aut aliquo glutinoſo tingito,& ſic ipſum extrahito: ſi verò non conceſſerit, oleum calidum frequenter meatui inſtilla,&,ſi non exciderit,aut relictum fuerit,adhuc aliis modis vtere,velut in chirurgia refertur.

De ſonitibus aurium.

Si in febribus aut harum iudicationibus ſonitus fiant, nihil moliri opus eſt:ſtatim enim plerunque ſedantur.Si verò etiam poſt morbum permaneant, fomento ex abſinthii decocto adhibito,acetum ac roſaceum infundito, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut veratri nigri cum aceto.Verùm ad diuturnos ſonitus ob craſſos ac viſcoſos humores obortos, (cognoſces autem hoc ex eo quòd non aceruatim, ſed particulatim conſiſtunt) aceto & nitro ac melle colluito. ALIVD. Veratri nigri drachmas duas, caſtorii drachmas duas, croci drachmas tres,nitri drachmas ſedecim: fac paſtillos, & aceto tritis vtere.

Ad diuturnos ſonitus ac ſibilos.

Euphorbio cum oleo Cyprino trito ac calefacto vtitor. In iis autem qui ob multam ſenſus ſubtilitatem vapores aut flatus afferri ſentiunt, caſtorium & cicutæ ſemen tritum cum aceto inſtilla.

De auditus difficultate ac ſurditate.

Quæ ex natiuitate,aut etiam poſt natiuitatem quidem, verùm diuturniſſimæ & perfectæ ſurditates conſiſtunt, incurabiles ſunt: quæ verò non perfectæ,diuturnæ tamē, & hæ incurabiles ſunt, aut vehemēter ægrè curari poſſūt. Quæ tamen ob bilioſum humorem ſurſum repentē conſiſtunt, euacuationibus per medicamenta bilem ducentia non difficulter ſanaueris.Quidam verò etiam ſua ſpōte liberantur ab affectione, bile ipſis ſubtus egreſſa. At ob crudos ac craſſos humores conſiſtentes ſurditates,aut auditus grauitates,venæ ſectione curato,aut omnino per hieram purgato,vtens etiam pituitam per os ac nares detrahentibus,& balneis naturalibus,aut aquæ marinæ. Ad meatum verò auditorium inſtillare conuenit & ea quæ ad ſonitus deſcripta ſunt.Priuatim verò hæc.Vrinam capræ,& fel caprinum: aut fel per ſe ſolùm inſtilla, aut rutæ ſuccum cum melle,aut caſtoriū cum oleo anethino, aut œſypum medicamentum cum vnguento nardino,aut fel caprinū cum galbano. Aut hoc, caſtorii drach.duas,nitri veratri albi,ſingulorum drach.vnam.

Ad aurium contuſionem.

Hippocrates monet vt nihil ipſis adhibeam⁹.Quādoq; dē verò ab ipſis affectis ſæpe cogimur,vtēdū his eſt. Myrrhæ,aloes, thuris,acaciæ,ſingulorū æquales partes,cūaceto aut oui candido illine. Aut panis calidi internam partem cum melle in pila contuſam impone:aut hoc,bituminis,thuris,aloes,carnium cochlearum, bulborum Aphricanorum, ſingulorū æquales partes aceto tritas impone. Si verò inflammatio oboriatur, cataplaſma ex ſeſamo impone,aut ex alica cum aceto cocta. Sint autem leuia cataplaſmata, & citra deligationem:aut leuiter deligētur: & lana oleo imbuta meatui auris indatur.

De parotidibus.

Parotis affectio eſt glandularum circa aures, quæ fit dū iudicatorio modo in febribus, materia quādoque de capite,ab impactis in ipſo humoribus, quandoque de reliquo corpore expellitur.Si quidem igitur adhuc in profūdo hærens parotis non in mollem attollitur, adiuuabimus naturam attractoria auxilia adhibētes,aut etiam cucurbitam apponentes, aut frequentibus fomentis vtentes. Nam ſi in profundum recurret materia, periculum non vulgare ſequetur: ſi verò inflāmata in tumorē attolletur,vice verſa mitigare ac cōcoquere potētibus vtemur cataplaſmatis: quale eſt quod ex farina ordeacea, aut triticea,aut ſeminis lini,cum aqua mulſa,aut fœnigræci, aut althææ, aut chamæmeli decocto coquitur: itémque quod ex rumice & axungia non ſalſa paratur. Si verò etiā

A ſanguis tibi redundare videatur, euacuabis ipſum venæ ſectione,viribus præſertim permittentibus. Vbi verò tumor non diſcutitur, ſuppuratoriis medicamentis vtendū eſt, quale eſt triticea farina cū caricarū decocto ac oleo, itémque ex polline conſtans, & quod ex fermento paratur medicamentum.Trāſmutato autem abſceſſu, aut per ſectionem pus excernimus, aut acri medicamēto rumpimus: quale eſt quod ſmilium appellatur, & quod ex alliis paratur. Cæterùm mitiores parotidas etiam fomentum ex muria diſcutit,& ex apyrano medicamentum. Hoc,e-

B tiam tranſmutatum iam pus diſcutit,ad hoc dolores maximè ſedat.Verùm ad inueteratas parotidas,buccinorum aut purpurarum vſtarum cinerem,cum melle aut axungia imponemus,aut ficus aqua marina coctas, aut marrubiū cum ſale. Induratas autem iam mollit emplaſtrum Mnaſeæ, & Ariobarzaniū. Optimum eſt & quod ex ſucco ſeminis lini paratur. Ante hæc verò, cataplaſmata ex ammoniaco imponenda ſunt, admixta pice liquida, aut adipe taurino,aut bdellio,aut ſtyrace,aut medulla ceruina.

C DE NARIVM AC OLFACTVS AFFEctionibus, Cap. XXIIII.

Olfaciendi facultate læſa, ſi quidem vox illæſa conſeruetur,anteriorum cerebri vētriculorum affectionem eſſe ſuſpicandum eſt,qui aut ob nudam intemperiē læſi ſunt,aut ob vitioſorum humorum copiam. Si verò etiam vox ſimul læſa fuerit, laborioſior quodammodo facta, propter oſſium coliformium obturationem affectionem factā eſſe ſuſpicare, atque hoc rurſus à vitioſis quibuſdā humoribus. Vbi igitur cerebri intēperiē per ſe

D pe relata cōpereris,cōtrariis auxiliis vtere. Humores autē per detrahentia pituitam per os euacua,& per ea quæ fortiter euacuant naribus indita: & odoramenta adhibe tenuium partium,quemadmodum in defluxionibus.Si verò plenitudinem totius corporis deprehenderis, hanc prius euacua,aut per venæ ſectionem,aut per purgationē per hieram:atque ſic etiā in polypode & ozæna vtere. Deinde etiam localia auxilia adhibe.Et theriace ſæpe pota magnificè profuit.Eſt autem polypus tumor præter naturam in naribus obortus,eſſentia ſua ſimilis polypi carni.Eiuſdem eſſentiæ eſt etiam carnoſitas in naribus præ-

E ter naturam producta. At ozæna vlcus eſt putredinoſum, ex acrium humorum influxu proueniens.

Ad polypos & carnoſitates.

Squamæ æris drach.octo,atramēti ſutorii drach.ſex,ſandarachæ drach.quatuor,veratri nigri drach.duas.Inſuffla, ac vtere vt optimo. nam in tredecim diebus vtilitatem ſuam manifeſtè declarat.Facit & atramentum ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorii drach. duodecim,atramenti ſutorii drach.decem,chalcitidis drach.octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii,ſingulorū

G drach.quatuor:croci drach.duas,veratri albi drach. quatuor.Vtere ſicco. ALIVD. Diphryge trito nares cōtinge,& linamento ex ellychniis nares diſtende.

Ad ozænas.

Miſyos,chalcitidis, myrrhæ, ſingulorum drach.ſeptē, atramenti ſutorii drach.ſex, aluminis ſciſſi, gallæ, ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, aluminis rotundi drach. duas,thuris drach. vnam,aceti ſextariū vnum: coquito hoc totum in æreo vaſe,& mellis ſpiſſitudine in linamentis vtere. ALIVD. Æruginem & ſquamam

G æris æquis portionibus ſicca adhibeto.

Ad narium graueolentiam.

Myrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.vnam:melle cocto excepta, ad ſummū narium interſeptum agglutinari iubeto. ALIVD. Amomi,myrrhæ,roſarū ſiccarum, ſingulorum æquales partes,vnguēto nardino exceptas ſubline. Facit & hedychroum magma cum vino.

Ad narium vlcera.

Ceruſæ libram vnam,ſpumæ argenti quadrantem, recrementi plumbi quadrantem,aut plumbi vſti: (ſint autē

H omnia lota) excipe vino & oleo myrteo.

Ad vlcera dulcia appellata.

Spumæ argenti drachmas quatuor, rutæ recētis drach. quatuor, aluminis ſciſſi drach.duas: oleo myrteo & aceto excipe.

V.iii.

Sternutatoria.

Veratrum album,castorium,piper,herba lanaria,cyclaminus,euphorbium,nitrum,cuminum,herba sternutatoria vocata:singula per se,aut simul omnia. Non autem insufflare oportet,sed penna aut digito penitissimè naribus indere. Si verò sternutatio redundet ex medicamento,sedare oportet infuso nardino, aut rosaceo, aut oleo dulci. Olfactu verò sedāt sternutationē,anisum, ocymi festucæ tusæ. Præ omnibus autē siccandū est caput smegmatis ex nitro & pumice: aut etiā appellato æsculapio vtendū est, & sapone Constantini,& sale Cappadocico, & similibus.

De sanguinis ex naribus eruptione.

De sanguinis ex naribus in febribus eruptione dictum est libro secundo,in illarum tractatione:verùm de ea quæ aliter quomodocunque fit, & simpliciter ægrè supprimi potest,nunc dicetur. Chalcitidem tritā linamento ex ellychniis,aut priapi forma,aqua madefacto excipe,ac naribus inde: aut oui testam vstā & gallæ dimidium ipsi admisce:aut lycio Indico continge,aut stercoris asinini vsti cinerem insuffla,aut expressum de asinino stercore succū instilla: aut lapidis molaris vsti & aceto extincti vaporē olfaciat. Aut etiam meatus obducente hoc vtere: Mannæ thuris partem vnam,aloes partē dimidiā,cādido oui excipe,& per linamentum ex ellychniis vtere,forinsecus leporis pilis ad illitionem appositis: aut Lysimachium appellatā in nasum indito, aut cucurbitam leuem, magnā: & perseueranter apponito ad præcordium,è directo naris vnde sanguis erumpit. Aut aures firmiter obturet,& frontem spongiis ex aqua frigida irriget. Aut cucurbita occipitio affigatur cum sanguinis detractione. Aliquando etiam venā secare cōuenit,si nihil impediat: & extremas partes deligare,brachia præsertim ac femora, quemadmodum in venæ sectionibus. Iubendique sunt vt ipsa moueant,manus quidem,fricando, pedes autem,ambulādo. Dum enim venæ quæ istic sunt, sanguine implentur,vasa circa nares sanguine destituentur. Sed & spongia sæpe in posca frigida imbuta, & extrinsecus ad sanguine manantem narē cum adstrictione apposita, quod opus fuit effecit. Præstat autem hoc facere,oblongo ad cuneoli formam linamento prius in narem subdito.

AD FACIEI AFFECTIONES, Cap. XXV.

AD faciemà rugis conseruandam, thuris drach. quatuor,fuci drach.tres,spumæ argēti lotæ drach.octo. Omnibus in cremore glutinis piscium contusi dissolutis, & in pastillos efformatis vtere. ALIVD. Ramēti eboris drach.octo,thuris masculi,glutinis pisciū:singulorum par pondus. Vtere velut dictum est.

Ad faciei nigredines.

Iridis,ptissanæ,fabæ fresæ,singulorū sesquisextarium, salis ammoniaci,cornu ceruini vsti,ammoniaci thymiamatis,singulorū sextantē. Aqua dissoluta in pastillos efforma,& rursus aqua tritos,ante balneum illine. ALIVD. Ptissanæ,erui,thuris, fabæ fresæ,iridis Illyricæ, aphronitri,costi,singulorum chœnicis quartam partem,amygdalas amaras viginti efformato cum candido ouorum & lacte asinino,& vtere velut antea dictum est. Facit etiam pastillus peponatus.

Ad maculas solares, & lentigines.

Terræ cimoliæ torrefactæ heminæ dimidium,aphronitri tosti drach.octo,farinæ erui drachmas quatuor, ramentorum fellis taurini drachmas octo: trita affricato. ALIVD. Fæcis vini drach.decem,farinæ erui drachmas decem, fabæ fresæ drachmas decem, veratri albi drach. quinque,aphronitri drachmas decem,alcyonii drach.decem.tritis confricato.

Ad sugillata.

Postquam ab initio quidem fœnigræci decocti,postea verò etiam meliloti decocti fomentum adhibueris, collyrium Nili ex rosis aqua dilutum illine: deinde collyriū ex myrrha. Si verò nihil efficiant hæc, collyrium ex sandice vstum illine, aut hyssopum cum aqua impone: aut hyssopo in linteolum illigato, & calida aqua tincto, fomentum adhibeto,aut cum acri muria foueto: & raphani corticem cum melle tritum imponito. Hoc etiam ad diuturna facit. Cæterùm ad sugillata ac liuedines inueteratas, tordyli partes duas, terræ Samiæ partem vnam cū melle impone,animaduertens ne exulcerentur.

A

ALIVD defrictorium. Hyssopi,thapsiæ,cassiæ,singulorum drachmas duas, ceræ drach. duas, terebinthinæ drachmam vnam: impone, cauens ne exulcerentur, & propterea assiduè tollens.

Ad varos.

Vari,parui ae duri sunt circa faciem tumores: eos aceto mulso illinito ac confricato,aut spumam argenti cum terebinthina & modico oleo albo tritam illine affricando,aut alumen scissile cum terebinthina: aut amygdalas amaras aceto tritas affricato. Ad callosos varos hoc facit: Saponis Gallici drach. quatuor, thuris, ammoniaci thymiamatis,singulorum drach.vnam: aqua diluta illine, & post horam ablue.

B

Ad varos,pilos,& aspretudines faciei.

Ceræ drachmas decem, terebinthinæ drachmam vnam,visci drachmas duas,oleo affuso eliquato, & hoc faciem confricato. radicitus enim tollit. ALIVD. Papauer tritum, aut pulegiū cum sale & aceto imponito.

C

Ceratum Thaidis,ad faciem rubicundam faciendam.

Croci,radicis erythrodani,fuci,thuris, myrrhæ, singulorum drachmas duas,excipe adipe vitulino,& oleo mastichino:deinde illinito, & tempore interposito,spongia calida imbuta detergito. Cōueniunt autē hæc ad faciem medicamenta,etiam reliquo corpori.

DE ORIS AFFECTIONIBVS, ET primùm de dentibus, Cap. XXVI.

DEntibus dolentibus citra gingiuarum inflammationem, aliquando in ipso proprio dentis corpore,aliquando in neruo qui ad ipsos defertur,dolorem esse cōtingit. Vehementissimis igitur opus est medicamentis, & propterea pleraque ipsorum ex aceto acerrimo præparantur. Verùm gingiuis ob inflammationem dolentibus, optimum medicamentum est oleum lentiscinum temperatum,ore detentum. Sit autem recens: nam vetustum tanto deterius est recenti quanto ætate antecellit. Seruetur autem & hic communis ratio, quòd præeuacuatum esse oportet humorem in toto corpore redundantem.

D

E

Ad dentium inflammationem.

Os colluant aceto in quo cocta sit galla, aut halicacabi radix,aut hyoscyami semen, aut folia,aut pulegium, aut solani succus, aut capparis radix,aut myrti folia, aut polium,aut cucumeris syluestris radix, aut rutæ folia cum aceto mulso,aut cornu ceruinum, aut etiam acetum scilliticum,aut pyrethrum cum hyssopo. In corrosum verò dētem styracem cum opio indito, aut galbanum,aut sulphur viuum cum lycio:aut hyoscyami seminis cocti vaporem admittat per infundibulum. Sed & Philonis antidotus denti oblita dolorē eximit. Si verò fluxione infestentur dentes, myrti & lentisci & gallæ decoctū colluāt, aut rhois Syriaci,& balaustiorum,& malicorii. Inspergito autem salis partes duas, aluminis vsti & aceto extincti ac triti partem vnam: deinde vino colluant. Cruentis verò gingiuis alumen tenue tritum insperge, aut aloen cum vino colluant,aut rubi radicem vino feruefactā,aut rhoen Syriacum. Cruentis autem & fluore vexatis gingiuis, thunni salsamentum in olla exurito,vt in carbones redigatur: & cinere contingito. Sistit autem commotos dentes aloe inspersa, aut rhus Syriacus, aut alumen scissile,aut galla,aut rubi radix, aut per se, aut cum vino cocta. ALIVD. Nucis viridis corticem terito, & in liquorē ab ipso expressum myrrham Minnæam & alumen scissile iniicito,& simul vnito. Vsu verò expetente infunde:& ad gingiuas immitte,ad dentis dolentis partem & sanabitur. ALIVD. Allium,& piper,& staphidem syluestrē, trita linteo excipe, & in paruos globulos efforma,ac sæpe permuta. Hoc humorem in capite purgat,& dētes curat. ALIVD ad dentes mobiles,& gingiuas fluidas,& ad omnē nomē ī ore proserpēdo depascētē: Chalcitidis tostæ drach. duodecim,Cadmiæ drach.8. Vtere sicco cū aceto.

F

G

H

Ad dentem citra dolorem tollendum.

Farinā cū tithymali succo imponito,& supernè hederæ foliū addito,& ad horā finito. sua spōte enim cōteretur.

Dentifricium etiam ad parulidas.

Aluminis plinthitidis trientem,salis ammoniaci trientem,myrrhæ,costi,pyrethri,singulorũ drachmas quatuor, piperis grana octoginta. ALIVD. Sulphuris viui, piperis,aluminis scissilis,singulorum æquales partes.

Ad parulidas & epulidas.

Parulis est inflammatio circa partem aliquam gingiuarum, quæ non soluta suppuratur: suppurata verò,scalpello venæ sectorio diuisa, linamento dissparatur. Epulis autem,est carnis excrescentia ab inflãmatione, circa intimum dentem molarem,aliquando cum febre & dolore. Opus igitur habet compressione. quare vtendum est ærugine rasa,per se,aut cum pari galla, aut sori cõbusto, aut omni alumine vsto, aut galla per se, aut squama æris cum aceto trita ad sufficientes dies,ac reficcata.

Dentifricium.

Aristolochiæ radix vsta,cornu cerui vstũ, cum modica mastiche. ALIVD. Sal albus melle subactus,& fici foliis inuolutus,ac vstus donec ad carbones redigatur. ALIVD. Buccina sale impleta ac vsta: cochleæ terrestres vstæ cum melle: lanæ succidæ vstæ cũ modico sale. His singulis grati odoris gratia admisceatur,iunci odorati rotundi flos,aut nardi spica,aut foliũ malabathri,aut cyperus,aut iris. ALIVD, quod dentes dealbat,& gingiuas adstringit,& iucundum odorem inducit.Pumicis, salis tosti, iridis, singulorum drachmæ quatuor, cyperi drach.quinque,spicæ nardi drachma vna, piperis drach. sex: tritis vtere.

Ad dentium stuporem.

Ad dentium stuporem facit portulaca commansa,aut oleum crudum affrictũ,aut amurca in æneo vase ad mellis compagem cocta,& inueterata,illita.

Ad dentes detritos.

Dentibus detritis commodant, baccarum lauri,aluminis scissi,aristolochiæ clematitidis, singulorum æquales partes.

Ad gingiuas corrosas.

Floris rosarum drachmæ octo,gallarũ drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ duæ. Cæterùm erosas & fluidas gingiuas sanant,si colluantur,hæc:Lac asininum, foliorũ oleæ decoctum,acetũ scilliticũ :sicca verò si admoueantur,rubigo ferri,mali Punici flores. Ad tumidas verò & carne excrescentes facit portulacæ succus ore detentus, oliuarum colymbadũ muria, oleũ crudum calidum, aut lẽtiscinũ, aut melinũ,aut amurca.Sicca verò,ferrugo,aut ærugo,aristolochiæ radix,plantaginis semen, diphryges, atramentum sutorium tostum,mali Punici flores.

Ad labia rupta.

Amurcam coctam illine. AVT hoc: Adipem anserum cum melle & terebinthina, æqualibus portionibus: floris rosarum,œsypi,rosacei,singulorum parum.

Ad ranunculum appellatum.

Ranunculus,tumor est inflammatus,sub lingua consistens,maximè in pueris. Confricato itaque locum ex misyos & æruginis rasæ æquis partibus siccis. Ad mentum verò vtẽdũ est emplastris,anthero aut sphærio,aut parygro ex ouis: verùm in adultis venæ sub lingua prius secentur. ALIVD. Facit & ad feruida oris vlcera. Æruginis rasæ,gallæ,chalcitidis, singulorum æquales partes. Hoc cum passo etiã collui potest. ALIVD. Farina erui cum melle,vbi prius defricueris, gallam tritã cum melle illine,aut rosarũ flores similiter:aut oleæ foliorum decoctum colluant.

Ad tonsillarum inflammationem.

Si quidem in febre inflãmatæ sint tonsillæ,& columellæ,gargarismi conueniunt ex decocto furfurũ,aut rosarũ, aut palmularum,aut myxarum,aut lenticulæ.Remittente verò inflãmatione, aut decrescente, mel ad ipsa decocta admiscendum est. quod in principiis facere nõ oportet, neque in augmentis, vt ne acrimonia sua fluxionem aliquã attrahat. Si verò suppuratæ rumpãtur,aqua mulsa per se gargarissetur,aut cum lentiũ aut rosarũ decocto, ita vt in iis perseueremus vsque ad perfectã solutionẽ, aut etiã stomaticam collutionem exhibeamus gargarissandã. At si pestifera vlcera in tonsillis fiãt,vtendum quidẽ est etiã

A præscriptis: priuatim verò exhibendum est medicamentum ex moris,cum aqua calida,aut aqua mulsa,habens florem rosarum inspersum,aut costum,aut rhoë: atque hæc, sicca,aut incocta:aut glaucii foliorum siccorum decoctũ. Est quidem hoc amarũ:verùm optimè facit si succũ,quẽadmodũ in collyria vtimur,in aqua mulsa solueris. Ipsius autem fruticis vsus optimus est si siccus insuffletur, aut cum digito admoueatur.Conandum verò est vt omnino non adhibeamus manũ, aut valde leniter contingamus.

B Prodest & pastillus Andronius.Cæterùm post irritationes ab his factas,gargarissandum est glycyrrhizæ decoctum, aut gargarismus dandus qui paratur ex vino scybelite, & croco,& mastiche Chia,& myrrha: deinde etiam ex amylo & tragacantha. Postquam autem nome depascens sedata est,gargarismo ex lacte ac terra Samia vtendũ est. ALIVD ad antiadas. Malum Punicum dulce,vnà cum putamine contundito,ac exprimito,& succi partes sex ad vnam mellis admisceto, & ad mellis spissitudinem co-

C ctito:ac illinito. ALIVD. Gallæ omphacis sextantem, aluminis scissi vnciam vnam, salis ammoniaci tosti vnciã vnam: sicca admoueto. ALIVD. Gallæ drachmæ octo, misyos drachmæ duæ, salis tosti drachmæ quinque: vtere sicco. Est autem antias tumor durus tonsillarum.

De columella.

Columella inflãmata vtendum est gargarismis iisdem quibus ad tonsillarum inflammationẽ, & moderatè adstringentibus, qualis est mali Punici succus per cochlearium, aut per instrumentum vuæ leuandæ commodum

D subiectus,& per se,& cum melle satis cocto,aut radice dulci ad mali Punici succum admixta.Facit & radicis dulcis succus cum melle. Reprimit autem & lapis hæmatites, & Phrygius vstus, & Ageratus,& medicamentum ex lapide Phrygio ad pudẽda descriptũ, & terra Samia, & Eretria,& Sinopis, & Lemnia,& omphaciũ per se,& cum aliquo ex relatis, & spinæ Ægyptiæ fructus, & alumen scissum:verùm rosarum semen & folia mitiorem efficaciam habent. Adhuc autem mitius est gummi, & tragacantha, & sarcocolla, & amylum: quibus vtendum est vbi magis

E compressa fuerit,dum ab adstringentibus constringitur. At si æqualem crassitudinem habet, quam sanè columellã vocant,gargarismis fidendũ est iis qui ex myrrha & croco ac cypero parantur. Vitandæ verò contusiones: & illitiones per pinnam potius fiant. Compositum facit hoc: Rhois Syriaci drach.quatuor,croci drach. quatuor, costi drach.octo,feminis rosarũ drach.quatuor. Facit & ad gingiuas.Porro filũ lanæ purpura marina infectæ, quod obligatum est collo viperæ, ipsámque strangulauit, deinde pro amuleto appensum est, mirificè quodammodo iuuat

F tonsillas,& colli affectiones,velut Galenus testatur.

Ad sanguinis ex ore eruptiones.

Porri folia contusa imponito,aut spongiam nouam pice cruda tinctam comburito,& trita vtitor. Commodæ verò valde sunt etiam collutiones, rosarum siccarum aut viridium decoctum frigidum,aut pampinorum vitis,aut foliorum lẽtisci,aut rubi, aut malorum Cydoniorum,aut rhois,aut vinaceorum,aut lentium.

DE ANGINA, ET HVIC VICINIS AFfectionibus:vbi & de iis qui strangulantur,aut aliàs quomodocunque suffocantur,

Cap. XXVII.

INternis faucium musculis inflammatis angina fit,quæ synanche appellatur: externis verò, quæ parasynanche. Eodem modo interni summi gutturis musculi inflammati eam efficiunt quæ cynanche vocatur:externi verò,eam quæ paracynanche. Consequitur ad omnes rectæ ceruicis spiratio, & dolor cum spirandi difficultate. In aliquibus,etiam febris, rubórque faciei ac colli,& in quibusdã tumor: & os apertum habent, & deglutire non possunt.

H In synanchicis quandoque etiam suffocatio sequitur. Fit etiam in pueris(rarò tamen)talis affectio, colli verticulis ex elapsu ac discessu affectis: verùm illorum velut incurabilium curationem non aggrediemur. Reliquis verò statim venam de cubito secabimus: & non aceruatim euacuabimus, sed sæpe, copia partita. Nam ex aceruata

euacuatione,ſi in animi deliquiũ inciderint, ſuffocationis periculum ſuccedit,aceruatim confluente materia ad affectum locum. Si verò non ſtatim leuentur,venæ etiam ſub lingua ſecandæ ſunt,aut etiam ipſa lingua ſcarificanda,ſi prominentior cum tumore appareat. Aluus quoque acriori infuſo per clyſterem eluenda eſt,& pedes aqua calida perfundendi, & deligandæ fortiter extremæ partes, & collum integendum lanis ſuccidis, aut etiam oleo imbutis: & cataplaſmata ex cruda ordeacea farina imponenda. Ab initio gargariſmis vtantur ad tonſillarum inflammationem relatis, aut ſimplici medicamēto ex moris,cum rhois decocto. Præſtat autem ex ſylueſtribus moris eſſe id medicamentum: poſtea verò etiam compoſito ex moris aut medicamento ex nucibus iuglandibus illinantur. Vigente verò morbo,etiam nitri parum admiſcēdum eſt,aut ſulphuris viui, niſi acrimonia aliqua id prohibeat. Sed & caninum ſtercus aridum, tritum & cũ melle illitum,optimum eſt medicamentum,&maximè quod album eſt: & ſylueſtrium hirundinum cinis eodem modo. Si diuturna fiat affectio,& illitione ex beſaſa,*hoc eſt ruta ſylueſtri*,vtendum eſt:ita vt quandoque exoluamus,quandoque intendamus ipſius facultatem, aliorum medicamentorum admixtione. Cucurbitæ quoque aut hirudines adhibendæ ſunt mento & collo:& fortioribus gargariſmis vtendum, ex iride, hyſſopo,melanthio,abrotono, glycyrrhiza, caricis in aqua mulſa coctis, aut rutæ ſucco cum lacte, aut ſinapi cum aceto mulſo. Si verò ex iis aliqua acrimonia oboriatur, dandum eſt ipſis oleum optimum calidum, aut roſaceum per ſe, aut cum ptiſſanæ aut fœnigræci ſucco gargariſſandum. Alimentum ſit aqua mulſa ad tertium vſque diem: poſt quā ptiſſanæ ſuccus, cum aliqua ex iucundis potionibus, deinde etiam ouorum vitelli liquidi. Et ex alica ſorbitionibus vtendum eſt,deglutitione directiore euadente,& cibis ægroti viribus congruis: declinatione verò apparente, ad deambulationem & balneum ducemus. Locos autem ex cerato rutaceo integemus, & reliquo refectorii victus ductu conuenienter vtemur. Ex iis verò qui ſtrangulantur, manus nõ admouebimus iis quibus iam ſpuma circa os eſt,Hippocrati credentes. Alii verò reuocantur aceto & pipere inſtillato,aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito. Laborioſè verò admittunt:quare cogere oportet. Diſſolutis autem circa collum ruboribus,ſtatim ſuſpiciunt, & relaxantur. Similiter etiam in naufragis, & in ſumma in omnib⁹ qui ſuffocantur. Reſuſcitatur enim horum calor.

DE GRAVEDINE ET DEFLVXV, ET de arteriacis,ac de tuſſi, Cap. XXVIII.

Commune habēt hæ affectiones hoc, quòd ſuperflua humiditas ex capite ad ſubiectas partes defertur. Et vbi quidem hæc ad nares irruit, grauedo appellatur affectio:vbi verò ad fauces & palatum, ſimpliciter defluxus: ſi verò ad ſummum guttur ac aſperam delabatur arteriā, vt membrana quæ hanc intrinſecus ambit exaſperetur, raucoſa vox fit,& raucedo,& arteriaca affectio appellatur. In quibus non ſolùm ex capite, ſed etiam per vehementem vociferationem,& frigidi ſpiritus inſpirationē, aſperitas inflammatoria contrahitur. Diuturno verò facto morbo,& fluxione ad thoracis ac pulmonis partes delabente, tuſſes oboriuntur malignæ. Sed & ob intemperiē ſæpe tuſſis fit,quandoque calidam,velut in febribus:quandoque frigidam,velut in aquilonaribus conſtitutionib⁹, quæ etiam ſicca magis exiſtit. Quin & aliorum morborũ ſymptoma aliquando fit tuſſis,velut pleuriticorum, hepaticorum,tabidorum,peripneumonicorum. Galenus igitur in diuturnis tuſſibus, grandinum quarundam eductionē è thorace factam eſſe narrat. Alexander etiam lapidem quendam grauem, qualis eſt qui in vrinariis meatibus naſcitur,in diuturna tuſſi eductum eſſe dicit, atque inde quoque tuſſim ſedatam eſſe. Nos autem in ſanguinis reiectione lapidum excretionem vidimus: velut,vbi ad eum locum deuenerimus,exactius referemus. Qui igitur ob ardorem habent grauedinem,aut defluxum,iis caloris ſenſus circa partes contingit, & tenuium humorum fluxus per nares & per os,rubórque circa faciem & naſum. Qui verò ob frigiditatem, iis diſtēſio fit partium circa caput & frontem,& colliformium meatuum obturatio, vt vox ſupernè per nares perſonare non poſſit. In diuturniore autem affectione etiam tuſſes accedunt, & pituitæ eductio, aliquando crudæ & liquidæ,aliquando cum virore pallidæ. Quibuſdam etiam febris accedit, quæ quidem ob ardorem affectis nihil prodeſt, ob frigiditatem verò affectis concoctionem efficit.

Curatio defluxus & grauedinis.

Siquidem igitur calida intemperies prædominetur, auxilia conuenient ea quæ competunt caput dolentibus ob eiuſmodi cauſam. Sed & balneis vtendum eſt, & calida vberiore perfundendum eſt caput. Cibi verò his conueniunt ſorbiles, & oua ſorbilia,& amylum, & dulciaria liba,& ſeſama,& oryzæ,& amygdalæ, & nucis pineæ nuclei,& quæ ex lacte fiunt placentæ. Ex vinis,dulcia,& non vetuſta. Et ex capitibus papaueris medicamentum delinctile, & compoſita ad hæc auxilia. Si verò frigida fuerit intemperies,& morbus ægrè ſolubilis, modicus cibus aſſumatur, & capitis illitio per calida & tenuium partium vnguenta,nardinum ac rutaceum. Irinum verò non ſolùm illinendum eſt, ſed etiam naribus inſtillandum: quæ etiam intrinſecus thure & myrrha cum oleo illinendæ ſunt,& præſertim in iis qui grauedinem ex frigiditate habent. Quibuſdam,etiam odoramenta per linteum combuſtum,aut melanthio,aut cumino,combuſtis & linteo illigatis,profuerunt. Et cyphi ſeleniacum olfaciant, & fronti illinãt: cui etiam vnum ex emplaſtris inflammationem arcentibus agglutinetur, velut eſt Iceſium, aut Oxerum, aut Barbarum, aut Athena appellatum. Verùm ad defluxum ob frigiditatem,etiam bibere cyphi conducet. Thoraci verò illinendus eſt balſami ſuccus,ipſéque calefaciēdus per lanas ſuccidas cum ſtyrace,& irino,aut anethino. Cibis etiam calidioribus ac concoquentibus vtendũ eſt. Materia verò iam cōcocta, etiam apophlegmatiſmus per os pituitam detrahēs ipſis conuenit,& ſmegmata capitis, velut ſapo Conſtantini, & conſimilia.

Arteriacorum curatio.

Arteriacis verò,qui & raucoſi appellantur, conueniunt quidem & relata:priuatim verò vbi inflammatoria eſt affectio,circa arteriam & ſummam ipſius partem, in principio meatus obducentibus vtendum eſt auxiliis,donec inflammatio moderatior fiat. Talia autem ſunt quæ ex paſſo Cretico,& tragacantha, & gummi,& amylo,parantur, & pinguium palmularum decoctum, & radicis dulcis cum ſapa,ad mellis compagem: & hypoglottidum,*ab eo quòd linguæ ſubijciantur*, appellatarum vſus. Præ omnibus verò, à vini potu abſtineant hoc tempore. Vbi verò moderatior facta fuerit inflammatio,vinũ dulce ſumant, & ſorbitionibus ex melle & lacte,cum amylo aut pane ſiligineo,itémque ex amygdalis,vtantur,& butyrũ ſumant. Humiditate verò in partib⁹ relicta,ad ea quæ magis extergũt deueniendũ eſt,velut eſt faba freſa elixata, & quæ ex melle parātur,& braſſicæ,& porrũ probè coctũ. Medicamēta verò calidiora,& quæ ad tuſſim faciũt,ex ſapa de caricis coctis,& thure, & iride,& terebinthina,& ſtyrace, & galbano& pipere,& cinnamomo ac caſſia & his ſimilib⁹.

De tuſſi.

Sed & tuſſes eadem methodo curare oportet,ita vt hoc ſolum reſpiciamus,an etiam ob aliarum partium fiant cõſenſum,velut gurgulione aut capite deſtillante:&,ſi ad alios morbos acciderint,vt etiam horum quantũ fieri poteſt prouidentiam habeamus,iuxta relatum ac referendũ modum. At compoſitorum auxiliorum expoſitio conſequenter ſubiecta eſt.

Catapotia ad defluxum & tuſſim.

Styracis,myrrhæ,opii,galbani,ſingulorum pares partes paſſo excipe:aut per ſe tuſa in pila, ad erui magnitudinē redige,& tres aut quatuor aut quinque eiuſmodi pilulas dormitum ituro præbe: & paſſum inſuper ſorbeat. Hæc ad acrem & tenuem fluxionem faciunt. ALIVD. Seminis hyoſcyami drachmas 12, nucleorum nucis pineæ drachmas ſex,croci drachmas duas: excipe ſapa aut paſſo, & vtere. ECLEGMA. Mellis vnciam vnam,butyri ſemunciam,ſimul cocta dato:& hyſſopi ac ficuũ,& nucleorum nucis pineæ,& iridis decoctum ſorbeat.

Catapotia diuturnioribus.

Styracis drachmas sex,myrrhæ drachmas duas semis, terebinthinæ,galbani, opopanacis, iridis, singulorũ drachmas duas,piperis albi,nitri,seminis hyoscyami,succi pa pauéris, singulorũ drachmã vnã: citra aliquem liquorẽ in pila contusa,in catapotia effingito,& velut dictum est vtitor.

Ad gutturis asperitatem,& tussim,& sputa cruenta.

Amygdalas amaras dealbatas vigintiquinque,seminis lini tosti drachmas quatuor,tragacanthæ drachmas duas, nucis pineæ nucleos triginta,oui in fermento oblito assa ti vitellum. Tragacantha aqua maceratur: totũ verò passo excipitur.Si verò etiam sonus vocis fuerit fractus,mel pro passo admisce, & maximè in quibus educi quid opus est.

Arteriaca hypoglottis sub lingua tenenda, ad vocem abscissam, raucosos, & cruenta reiectantes.

Tragacanthæ drachmas sex,gummi drachmas sex, myrrhæ drachmã vnã,thuris drachmã vnã semis, piperis albi grana viginti, croci drachmã vnã, succi radicis dulcis drachmas sex, palmularum triũ carnẽ, passi Cretici quantum satis est. Facit etiam ipse solus tragacanthæ succus sub linguam subditus.Cæterùm pro radicis dulcis succo, ipsius coctæ decoctum ad spissitudinem redactum,quadruplum reiicitur.

Arteriaca ad sonos abscissos,conueniens etiam phonascis.

Porri capita sex ad tertias coquito, & ipsa quidem abiicito,ad aquam verò alicæ succum admisceto, & mel, & ouorum prius coctorum vitellos tres,simul coquito,anethi ramulis agitando.

Ad tussim.

Pulegii sextantẽ,nucleorum nucis pineæ,seminis cnici,seminis lini,singulorum vnciã vnã, piperis albi trientẽ:excipe melle cocto. ALIVD. Hyssopi,pulegii,piperis, singulorum vnciam vnã, petroselini vnciã semis, mellis heminam vnam.

Concoctorium diuturnæ tussis.

Mellis drachmas sedecim, terebinthinæ drach. duas, galbani drachmas quatuordecim: simul cocta,ad fabarũ magnitudinem & ad nucis Ponticæ magnitudinem efformato,& iis suctu vtatur. ALIVD. Tussim siccam curant & arteriaca & aquæ aliquando sorbitio feruefactæ. nam ob crassitiẽ, pituitã nõ educentes, ex humectãtibus opem sentiunt.Conuenit ipsis etiam hyssopi & iridis & nucleorum nucis pineæ decoctum.

Pastillus suffumigabilis ad assiduam tussim.

Styracis,piperis,mastiches,petroselini,singulorum vnciã vnã,sandarachæ scrupulos sex,lauri baccas duas,melle excepta suffito prunis iniecta,vt tussiens per infundibulum fumum inspiret. Facit ad quomodocunque perfrigeratos.

DE RECTAE CERVICIS SPIRATIONE, anhelatione,& spirandi difficultate, CAP. XXIX.

QVi citra febrem spiritum densum habent, velut ii qui velociter cucurrerũt, hos à symptomate asthmaticos,*id est anhelosos*,nominãt:eosdẽ verò,ab eo quòd thoracis figurã totã erectam seruant,ob timorẽ ne suffocentur, orthopnoïcos,*id est recta ceruice spirantes*,vocãt. Fit autem affectio,crassis ac viscosis humoribus, cartilaginosis pulmonis partibus infarctis. At spirandi difficultas cõmune symptoma est,& his & aliis pluribus affectionibus accedẽs.Cæterùm asthmaticorũ curationis scopus est,cõsumere crassum ac viscosum humorem per attenuantia ac extergentia medicamenta.Acetum igitur ipsis conuenit scilliticum,& acetum mulsum ex hoc paratum,potum:& ipsa scilla assata,trita cum melle,& ex antidotis hiera, & purgatio assidua ex medicamentis fortissimis. Et vomitus ab acceptis raphanis,& aristolochia rotunda pota, cẽtaurii magni radix,spondylii semen & radix,calaminthæ coma,hyssopum,iris, melanthium. Asellorũ sub hydriis degentium sextarium in fictile vas coniicito, & ad prunas torreto:dealbatos autem terito, & melle cocto exceptos,mystri mensura ante & post cibum dato: si verò ne-

A cessitas vrgeat, etiam venam ante omnia hæc secato, & pro viribus euacuato. Aluus quoque infusis per clysterẽ irritetur. Cataplasma verò extrinsecus thoraci imponatur ex ficis,& loliacea ac ordeacea farina, resina, cera, ac melle,adiectis.Inspergatur ipsi etiam iris & mãna thuris. Nõ inutilis est & cruda ordeacea farina cum resina,cera, iride,& manna.Vnguentis autem vtendum est calidioribus,irino,anethino,rutaceo: priuatim verò hoc,Pumicis partem vnã, fæcis vini vstæ partes quatuor, arsenici partem vnam;floris iunci rotundi odorati partes duas,alcyo

B nii partem vnam,aphronitri partes duas:tusa,cribrata vnguento excipito,& ex hoc partes circa thoracem confricato.Sed & malagmatis vtendum est quæ serosos humores trahere possunt.

Anhelosis potiones.

Polii,abrotoni,castorii,chamæpityos,ammoniaci thymiamatis,singulorum æquales portiones melle subactas dato. ALIA. Quidam aphronitri cochlearium vnum in tribus aquæ mulsæ cyathis dederunt. ALIA. Aphronitri drachmas nouem,piperis drachmam vnam, silphii

C drachmæ dimidium: dato cochlearium cum aqua calida. ALIA. Castorii, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmas sex,piperis grana quadraginta: excipe passo, & fabæ magnitudinem præbe cum aqua mulsa. ALIA. Sinapis drachmam vnam, spumæ nitri obolos tres, elaterii dichalcon, *hoc est oboli dimidium*. Totum hoc in pastillos octo digere, & duos ad dies, duos præbe: purgant enim sursum citra molestiam. Verùm in iis qui suffocantur,aphronitri drachmas tres cum aquæ mulsæ cyathis tribus præbe,& aliquãdo cum cardamomo: & stã

D tim auxiliatur.Facit & ad coxendicum morbum.

DE PERIPNEVMONIA, CAP. XXX.

PEripneumonia inflammatio pulmonis est,plerunque ex defluxionibus fortibus,aut anginis,aut anhelationibus,aut pleuritide,aut aliis morbis,oboriens: quandoque verò ipsa per se affectionem auspicatur.Sequitur hos spirandi difficultas,febris acuta & ardens, grauitas & tensio pectoris,impetus & perceptio multæ repletionis circa faciem, materia sursum versus impetum faciente instar ignis.Rubicundæ igitur ipsis apparent malæ,& oculi

E tument,& cutis superciliis incumbens deorsum nutat, & corniformis tunica subpinguis apparet: si verò signa ad maiorem ardorem inclinant, inflammationẽ sacri ignis naturam in pulmone habere putandum est. In iis igitur qui ex transmutatione aliorum morborũ ad hunc deuenerunt,venæ sectionem reprobare oportet, & præsertim si diuturni fuerint,aut etiam ab initio venam secuerint. Verùm in remissionibus infusum per clysterem in aluũ mittatur,quæ ægrè subduci potest.Et cucurbitæ affigantur ad pectus & ad latera, si nihil prohibeat, atque hæ

G multæ cum scarificatione.At si statim ab initio peripneumoniæ affectio auspicetur, permittentibus numeris ad hoc requisitis,vena secetur:sin minus,etiam iis saltem cucurbitæ affigãtur,ita vt pro viribus sanguinis euacuationem faciamus.Sorbitiones autem accipiant ex ptissanæ aut alicæ succo cum melle,aut ex amygdalis amaris,cum similagine,aut alica,ex iucũdis potionibus aliqua admixta, hydromelo,aut fauorũ cremore cocto, aut hydroro-

G sato. Commodum est & butyrum recens trium cochleariorum mensura. Præbibant autem ficuũ cum hyssopo decoctum,aut iridis coctæ in aqua mulsa, aut iridis tritæ cochleariorum duorum mensuram,inspersam aquæ mulsæ.hoc etiam deorsum purgat.Verùm ad virium conseruationem, frequentius potent aquã mulsam per se,& cũ nucleis nucis pineæ,& cucumeris semine.Verùm ad totũ thoracem ac costas laterum imponere oportet ceratum cyprinum,iridem inspersam habens: aut ceratum ex oleo rutaceo,& iride sicca: aut id quod ex cera,resina, medulla,butyro,œsypo,iride sicca,& vnguẽto nardino præparatur.

H DE SANGVINIS SPVTO, CAP. XXXI.

SI quidem ex ruptione vasorum,sanguinis sputum fiat, multus euacuabitur:& quãdoque ex manifesta causa, velut casu,clamore,ac similibus: quandoque ex obscura,

velut plenitudine, aut immodica frigiditate. nã frigidũ, venarum ruptorium esse Hippocrates ait. Si verò ex corrosione, non aceruatim sed paulatim sanguinis eductio fit, acribus quibusdam & paruis eduliis prægressis, aut ine dia, aut acri defluxu. At si ex vasorũ apertione, ex relatis nihil (præterquam plenitudo aliquando) præcedit: verùm victus humidior ac calidior, & balneorum immoderatus vsus, & in valde calidis locis habitatio, his causa apparebit: & neque in inflãmationibus, neque in febribus, neque in doloribus erũt ita affecti velut ii qui ex corrosione: imò vice versa lenius ferent, dum vt par est euacuantur. Si verò etiam hæmorrhoides aut muliebres purgatio nes suppressæ fuerint, etiam à periculis liberabũtur. Eadẽ bona contingent etiam iis qui ob plenitudinem ex ruptione euacuãtur, præterquam si propter vlcus aut immodicam euacuationem lædantur. Cæterùm sanguinis ex corrosione euacuatio nunquam ad bonum contingit: & si quidem per vomitus efferatur, manifestum est quòd ex locis circa stomachum aut ventrem fertur, in quibus etiam per sedem descendens quãdoque euacuatur: si verò cum tussi, à partibus respiratoriis. Verùm si quidẽ spumosus fuerit & subalbidus, & per interualla efferatur, citra dolorem ac compressionem, ex pulmone ferri indica tur. In quibus progressu temporis etiam febris continua sequetur, & maximè in iis quibus ex corrosione: & de pulmonis essentia aliquid, aut cartilaginosa pars, aut vena efferetur. Noui autem aliquem ex iis qui sanguinem ex pulmone expuunt, progressu temporis cum maxima tussi, & sanguinis copia, quatuor aut quinque lapides expuisse asperos, veluti tribulos, magnitudine verò, siliquarum trium aut quatuor pondus habentes: & statim quidẽ alleuatus est, paulo pòst autem in tabem transiit, & mortuus est. Si verò aliquãdo pituitosa eductio fiat, cũ leuiore tussi, aut etiam excreatione, & quod effertur spumosum fuerit ac leue, ab aspera arteria eductionem esse scito. At si niger fuerit sanguis & grumosus, & doloris significationem circa locum de se præbeat, de thorace elatio indicatur, transsumptione per pulmonem aut guttur cõ tingente: quæ verò cum excreatione contingit elatio, ex partibus circa fauces per palatũ educetur. Si verò aliquã do à capite destillet, cum irritatione aliqua ac tussi emittitur, defluente ipso ad summum guttur & arteriæ caput, ita vt rursus sursum efferatur. Verùm in his plerunque acris defluxus, aut capitis dolor, aut grauitas præcedit. Cõtingit etiam aliquãdo per palatum sanguinis euacuatio, & propter hirudinem deuoratam, & adhærentem in aliqua eius loci parte. Sed de hac in tractatione de venenis dicetur. CVRATIO. Eis qui ob defluxum sanguinem spuunt, statim venam secabimus, si non valde acris fuerit defluxus, & moderatè pro viribus detrahemus. Extremæ partes deligentur ac confricentur cum oleo veteri calido, aut Sicyonio, capite excepto. Cibus detur frumentaceus, cui additus sit succus alicuius ex austeris, velut mali Punici, pomorum, pirorum: aut illa ipsa simul coquantur. Dormire verò volenti pastillum ex succino dato: & tertia die mellis cocti parum deligẽdũ dato. Si verò hæc superata fuerint, morbo diuturno facto, raso capiti medicamentum ex stercore syluestrium columbarum impone, & post tres horas ablato pharmaco, ad balneũ ducito, nequaquam illinens caput. Deinde sorbitionibus nutrito, ad somnum theriacen antidotum dato: & vbi rursus postridie dederis, similiter confricato totum corpus, capite excepto. Huic autem ceratum ex thapsia imponẽdum est, aut aliud quoddam: & rursus sorbitionibus vtẽdum. Perseuerante malo, etiam cucurbita ad occiput affigatur: si verò valde acris defluxus fuerit, venæ sectio reprobetur. Cibis verò & auxiliis antea in capite de defluxu relatis vtẽdũ est, & iis quæ paulo antea relata sunt cõmodis. At iis qui ob frigiditatẽ sanguinem spuũt, thoracem calefacere oportet cum iis quæ simul siccant, & medicamentum ex duobus piperis generibus dare, vnà cum pastillo ex succino. Sed & qui ex respiratoriis partibus, ob ruptionem aut apertionem vasorum, sanguinem educunt, iis vena secanda est, si non sanguinis copia feratur. Omnes porro decumbere oportet in locis ad aerem

A expositis, in lecto immobili, figura sursum vergente, ita vt vitent vehementem respirationem, & ne loquantur. Affectis autẽ locis iniiciendæ sunt spongiæ ex posca tepida: post septimum diem lanæ succidæ cum rosaceo, aut myrteo, aut lentiscino, quandoque cum aceto, quandoque cum vino austero. Si verò multa elatio contingat, pollinem & mannam thuris cum aceto imponemus, aut alumen & acaciã, aut malicoriũ, aut gallam cum aceto, aut palmulas cum polẽta & malis cydoniis coctas in vino austero. Postea verò etiam emplastrum ex salicibus impo-
B nẽdũ est, præsertim si moderatior elatio existat. Per os verò accepta hæc faciunt: Portulaca comesta, (efficacior autem succus ipsius est potus) balaustium, rubi fructus & flos, quercus membranosa sub cortice pars, & quæ sub putamine glandis est membrana. maximè verò his coctis vtãtur. Fagi autem & ilicis membranæ efficaciores sunt. Samius aster ad omne sanguinis sputum facit, Lemnium sigillum, lapis hæmatites leuissimè tritus, cum succo mali Punici, aut polygoni: quantitas autem lapidis sit scrupulus vnus. Cõposita verò hæc faciunt: Pastillus ex succi-
C no, & qui ex corallio constat, & qui ex Ægyptia spina. Itẽ puluillus siccus ex terra astere, Lẽnio sigillo, corallio, symphyto, & amylo, omnibus æqualibus portionibus. Verùm in iis qui ex corrosione sanguinem spuũt, & maximè defluxu prægresso, etiam opii partem dimidiam admiscemus. Sed & id medicamẽtum quod accipit Samii asteris, lapidis Agerati, Lemnii sigilli, æquales singulorũ partes, commodum est si duorum cochleariorum mensura bibatur in duobus cyathis succi plantaginis. ALIVD. Sigilli Lemnii drachmæ sedecim, Samii asteris drachmæ
D octodecim, amyli drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, gũmi drach. duæ, puluilli ex his sicci cochleariũ vnũ: cũ decocti palmularũ cyathis duobus detur. Sorbeãt etiã posca frigidã, aut palmularum, aut malorũ, aut pirorum, aut vitis pampinorum, aut eiusmodi cuiusdã decoctũ. Cibum verò accipiant, si vires vrgeant, circa secundam aut tertiam horam: sin minus, circa quartam. Sit autem panis lotus ex aqua frigida, aut alica, siue chondrus cũ aliquo ex succis adstringentibus, velut mali Punici, aut myrti baccarum, aut omphacomelitis, aut oua sor-
E bilia, aut placentæ ex lacte, cum aliquo ex adstringẽtibus. Ex oleribus intybum, cichorium, plantaginem sumãt, cocta cum oleo crudo & aceto. Ex fructibus, mala, pira, mespila, mala Punica, corni fructum. Potus nõ febrientibus sit vinum aquosum, modicũ: febrientibus aliqua ex relatis potionibus, aut hydromelũ Cebyraticũ. Ad eos verò qui sanguinem vomunt, eodem ductu vtẽdum est, solùm vt vitemus ne frequẽter cibum capiant. Facilè enim hi curantur, eo quòd auxilia quæ præbibuntur, statim ipsis partibus vnde sanguis erumpit occurrunt. Porro si
F sanguis in ventre in grumos coactus fuerit, coagulũ bibatur, maximè leporinum, aut lixiuium ficulnum cum aqua, aut thymus, aut thymbra cum aceto: aut etiam per lac scissum euacuentur, aut per aloen. At in iis qui de palato per screationem sanguinem spuunt, gargarismis ex adstringentibus vtendum est, & fronti ac capiti adhiben da ea quæ iis quibus ex naribus erumpit sanguis adhibẽtur. Atque hæc est sanguinem spuentium curatio, quã studiosè facere oportet, propter instãs ex immodica euacuatione periculum. Nam copia eius qui euacuatur, quẽ-
G admodum in iis quæ mactantur, breui mortẽ inducet. Si verò affectio perseueret, transitionem ad tabem minatur. Omnibus igitur secundum rationem peractis, & desinente sanguinis latione, reficere ipsos oportet, ita vt piscẽ exhibeamus, & ex iuuenculis suibus pedes, & cerebella: & corpus confricemus, ac iubeamus vt vitent assiduum balneorum vsum, & vini potum, & iracundiam, ac venerem.

DE SVPPVRATIS ET TABE, Cap. XXXII.

H SVppuratio in vacuis thoracis partibus, aut circa membranam succingentem costas consistit, quandoque ob sanguinis eductionem vlcere ad cicatricem non perducto: (in quo etiam tabes statim sequitur, si ex pulmone eductio fiat) quandoque inflammatione prægressa, deinde

ad abſceſſum permutata, ac rupta: (quemadmodum in pleuriticis etiam aliquando contingit): aut etiam ob confluxionem ex capite obortam. Signa igitur ſuppurationis quæ adhuc colligitur, ſunt, grauitas thoracis, & tuſſis iugis ſicca cum dolore, quandoque etiam cum humiditate, ex qua etiã leuari ſibi videntur. Et febres ab initio ipſis fiunt debiles, & inordinatæ, ac quæ ægrè iudicantur: vbi verò prope ruptionem eſt abſceſſus, vehementius febriũt cum quodam horrore, & inter loquendum impelluntur dum à ſpiratione vexantur. Rupto autem abſceſſu, pus educitur, quandoque purum, quandoque fæculentum: & aliquando ſurſum rumpitur abſceſſus, quando etiam periculoſior eſt: aliquando etiam deorſum: & in quibus deorſum rumpitur, partim ad ventrem & inteſtinum tranſſumitur, partim ad veſicam, tranſſumptione per vaſa quædam contingente. Febriunt autem ſemper hectica febre vſque ad repurgationem: quæ ſi non diligenter procuretur, citò in tabem tranſit ſuppuratio, pulmone vlcerationem ſuſtinente. Qua iam conſiſtente, & genæ liueſcunt, & circa frontẽ ac collũ exudationes fiunt, & carnes colliqueſcunt, & vngues incuruantur, & pingues & exalbidi aut valde pallidi apparent. Cæterùm affectione prædominante, & venter exturbatur, & præcordium reuellitur: & ſitis ipſos diutius tenet, & cibi inappetentia: & quod effertur ſurſum, valde graueolens eſt. CVRATIO. Oportet igitur primùm quidem ſuppurationis concoctionem adiuuare & per ſpongiarum fomenta, & per cataplaſmata ex farina hordeacea, cum caricis coctis, & modica reſina, & colũbino fimo, & nitro, ac hibiſco. Adiuuat ruptionem, etiam decubitus ad latus nõ affectum. Sorbeãt autem ex interuallis aquam mulſam, & ptiſſanæ ſuccum cum melle. Qui verò robuſtiores ſunt, etiam hyſſopi ac thymi decoctum bibãt cum melle. Adiuuat item ruptionem ſalſamentorum eſus, & hieræ ex colocynthide catapotia ad ſomnum accepta. Vbi verò pus excerni cœpit, rurſus dandum eſt hyſſopi decoctum & iridis ac glycyrrhizæ. Sint autẽ hæc cocta in aqua mulſa, aut glycyrrhiza trita cũ ſeſamo: cataplaſma fit ex polline, in aqua mulſa & oleo cocto. At ſi vlceratio ægrè repurgetur, compoſitis vtendum eſt, velut eſt quod ex marrubio paratur ſimplex ac compoſitum, & quod ex eruo, & dodecatheon, & Philoxeni appellatum. Verùm ad tabem dilapſis, porrum capitatum in alicæ aut ptiſſanæ ſorbitionibus eliquatũ dato. imò etiam per ſe bis coctum dandum eſt. Potus ſit aqua pluuia, & aqua mulſa ex illa parata. Ab initio verò remiſſionum, cataplaſmata adhibeantur ex lini ſemine ac polline, cum decocto fœnigræci aut maluæ, oleóque ac melle, & foliis althææ. Tẽpore verò progreſſo, ad cerata tranſeũdum eſt, ex butyro, & cyprino, & laurino, & iride. Sed & Mnaſeæ emplaſtro vtendum eſt. Thorace verò fluxionibus infeſtato, emplaſtrum ex ſalicibus imponendũ eſt. Præbibant etiam antea relata ad ſuppuratos ſimplicia, & quædam ex compoſitis. Cæterùm tuſſi grauiter obtinente, thymũ & hyſſopum cum glycyrrhizæ ſucco mel le cocto excipe, & efformata ſub lingua tenenda præbe. Conueniet ipſis etiam Mithridatis antidotus ex interuallis, & quæ ex viperis paratur. Optimum verò his auxilium eſt Armenii boli potus, & antidotus Eſdræ, non minus quàm prædicta.

DE PLEVRITIDE, CAP. XXXIII.

QVÆ propriè pleuritis dicitur, inflãmatio eſt membranæ intrinſecus coſtas ſuccingentis, cui adeſt ſpirandi difficultas, & tuſſis, & febris continua, & dolor pertingens vſque ad clauiculam & præcordium. Diſcernes autem pleuritidem ab hepatis inflãmatione, (nam & in illa omnia hæc apparent) eo quòd in pleuriticis punctorius eſt dolor: & tuſſis aliquando ſine ſputo, (quando etiã crudus indicatur morbus) aliquando verò etiam ſputum efferũt: quod indicat humorẽ morbũ efficientẽ. Rubicũdum enim & ſubcruentum educitur, ſanguine redundãte: flauum verò & cum pallore ſubuiride, bile: quemadmodum rurſus album & ſubſpumoſum, pituita: in atrabiliario verò humore, nigrius: & pulſum durum, & ſecantis quippiam modo ſe habentem, habent. At in hepatis inflammatione, neque punctorius eſt dolor, neque pulſus

A adeo durus: ſed & tuſſis ſemper ſicca & ſine ſputo eſt, & facies decoloratior apparet. Quæcunque verò pleuritides propter externorum muſculorum fiunt inflãmationem, (quæ ſanè neque propriè ſunt pleuritides) in his vnà cum hoc quòd neque tuſſiunt, neque ſpuunt, neque durũ pulſum habent, ſiquis manu affectum locum contingat, dolent ægroti, &, ſi non fuerit diſcuſſus tumor ſuppuratus, ad hoc deuenit vt forinſecus incidatur, quum pleuritis ex membranæ coſtas ſuccingentis inflammatione oborta ad hoc non deueniat. Illa enim, ſi non fuerit expurgata
B aut foras, aut intus, in ſuppurationem & multo prius in peripneumoniã tranſit. CVRATIO. Si quidem igitur ad clauiculam dolor ſe extendat, vena ipſis ſecanda eſt: ſi verò ad præcordium, purgandum. Recentiores autem omnibus venã ſecant, veriti (vt arbitror) turbationem ex purgatione. At viribus non permittentibus, neutrũ faciẽdũ eſt, ſed acribus per clyſterem infuſis vtendũ. Et ſi quidem moderatus fuerit dolor, poſt infuſum danda eſt ipſis aqua mulſa, & ptiſſanæ aut alicæ ſuccus: declinante verò affectione, porrum ad ſuccos iniiciatur: aut
C calaminthen, aut pulegium, aut vrticæ ſemen cum melle delingant. Verùm vehementes dolores poſt euacuationẽ mitigãdi ſunt lana calida aut ſulphurata impoſita, aut etiam fomẽtis ex milio, aut furfuribus, in ſacculis admotis: aut per calidam aquam, aut oleum in veſica. Lanæ quoque ſuccidæ imponantur cum oleo, ac vino marinã aquã admixtã habẽte, aut ſale ad ipſum iniecto. Aut cataplaſma ex medicamẽto ex ſeminibus adhibeatur, cũ decocto chamæmeli, & althææ, caricarũ, iridis & abſinthii, cũ modico melle, & oleo nardino. Circa quartũ autẽ diẽ
D ſorbitionibus nutrito, cum pauco melle. poſt ſeptimũ diẽ eclegma ex amygdalis & vrticæ ſemine in melle cõtritis dabimus, & quod ex butyro ac melle ſimul coctis fit eclegma: & hypoglottide ex melle cocto vtemur. Epithematis verò, & graueolente, & eo quod ex ſampſucho paratur, & rutaceo emplaſtro, ad locos dolẽtes vtemur. Sed & bulbi cum axungia impoſiti, ſæpe ſatiſfecerunt: infuſúmque ex butyro ac terebinthina ipſis per clyſterem immittatur. Ex efficacioribus autẽ eclegmatis dabimus id quod ex nucleis piceæ, amygdalis amaris, ſemine lini,
E nucleis pineæ nucis, & amylo, ſingulis æquis portionibus, cum melle paratur. Vigiliis ſi infeſtẽtur, medicamentum ex capitibus papaueris delingere conueniet: antidotis item, & athanaſia, ac aliis ad hoc compoſitis vtemur. At poſt decimũquartũ diẽ permanẽte affectione, cucurbitæ ipſis affigantur, & in victu tenuiore cõſeruẽtur: & poſtea declinatione facta, ad balneum ducantur, ita vt frigidũ vitent, & ſolidiore ac pleniore victu vtantur. Si verò nõ diſcuſſa ſuccingentis coſtas membranæ inflammatio tranſmutationem ad pus oſtenderit, ſupra relatis vtemur.

F Ad dolores laterum ſine febre.

Laterum dolores ſine febre ſanant bdellium & coſtus, ad braſſicæ caulium vſtorum cinerem & adipem admixta. Eſt enim hoc medicamentum forti diſcuſſoria facultate præditum.

DE CORDIS AFFECTIONIBVS, CAP. XXXIIII.

COR ipſum primaria affectione affectum, longè abeſt vt medicorum auxilium admittat, citam mortem inducens, & in inflammationibus ipſius, & in igne
G ſacro, & in tẽperamẽto vehemẽti in acutiſſimis febribus, & in ſanguinis eruptione, vbi vulneratum eſt, circa ſiniſtrum maximè ventriculum. At ex conſenſu affectum, & ex cerebro, & hepate, & ore ventris, triſtitiáque ac timore, & aliis pluribus, animi conciſionem, ſyncopen appellatam, inducit: quæ aceruata, virium collapſio exiſtit, & exolutionibus ac animi deliquiis, & pulſuum paruitate, & extremarum partium perfrigerationibus, & exudationibus cognoſcitur. Atque hæc ſanè etiam ipſa auxilium non admittit, ſi fortis exiſtit: ſi verò vires adhuc aliquo
H modo conſiſtunt, aliquando auxiliũ ſentit. Sed & palpitationes cordis vehementes ſæpe fiunt, ob ſanguinis in ipſo copiam aut feruorem. Hoc verò, calefactum quidem magnam & denſam efficit reſpirationem: frigefactum verò, paruam & raram. Quomodo igitur cordis ſynco-

pas in totum corrigere oporteat, in febrium symptomatis libro secundo diximus. Tantum tamen hic addendũ est, quòd inualescente symptomate, post extremarũ partiũ defrictiones & vnctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animã ductũ, inspergenda est exudãtibus corporis partibus myrtus trita aut terra cimolia, aut succinum, aut malicorium cũ thuris manna, aut Samia terra cũ gũmi. Extremis verò partibus perfrigeratis vsque ad inguina ac sub alas, cataplasma imponẽdũ est ex sinapi, aut pyrethro, aut adarce. Cibus autem sit panis ex aqua, aut ex vino frigido diluto, pedes suilli, articuli, ac rostra, volucres, omnia frigida. Capiti ac fronti illinendũ est omphaciũ, aut aliquid adstringẽdi vim habens cũ gũmi aut rosarũ decocto. Cataplasma conuenit præcordiis & stomacho, ex palmulis, rosis, œnanthe, acacia, hypocystide, alumine.

De palpitatione cordis.

Noui quendã (inquit Galenus) qui singulis annis verno tempore palpitationis cordis symptoma patiebatur. Et postquam tribus annis expertus esset venæ sectionem sibi commodam, quarto anno venã secuit antequam symptomate corriperetur, & correptus non est, atque sic consequenter fecit per plures annos, vnà cum hoc quòd conueniente victu vtebatur: attamen & hic mortuus est ante senectutem, quemadmodum & alii omnes, quorũ aliqui in febribus acutis aceruatim in syncopen collapsi, similiter mortui sunt: aliqui verò ipsorũ etiã citra syncopen, syderationis modo, derepente vitã cõmutarunt. Plerique verò ex ita affectis ætatẽ agebant inferiorem quidẽ annis quinquaginta, verùm quadragesimũ annũ trãsgressi.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA MAMMAS, CAP. XXXV.

POst partũ lac sæpe velut in caseum cõcrescens, inflãmationes circa mãmas efficit. Ab initio igitur his vtendũ est: Spongiam tenerã posca tepida imbutã ac expressam imponito, ac apposite deligato, aut palmulas cũ pane & posca tritas: aut ouo toto vtendũ est, cũ rosaceo ac modico cerato, aut alumine & psyllio cũ coriandro: aut portulacã impone, aut lapidẽ pyriten cũ cerato impositũ deligato. Distentione verò aut grumositate contingente, panẽ ex aqua & oleo aut vino mulso imponito, aut panẽ cũ perdiciade viridi, vnã cũ cerato, bis in die, aut farinã fabaceã cũ aqua mulsa, aut sapa: si verò grauitatẽ nõ ferãt, irrigatione ex oleo dulci calido vtẽdũ per molles lanas. Fomentũ autẽ ipsis adhibeatur ex aquæ calidæ vapore, aut fœnigræci, aut althææ, aut seminis lini decocto. Cataplasma ipsis imponatur ex polline cũ lini semine, aut ex fœnogræco cũ aqua mulsa, aut ex sesamo cũ melle aut butyro trito. Reprobare verò oportet mãmarũ exsuctionẽ, vt quæ per suctũ amplius ad ipsas attrahit. Declinante inflãmatione, cerata adhibeantur hæc: Betã, donec flaccescat, in oleo coquito, & ipsam quidẽ abiicito: ad oleũ verò cerã cõmoderatã adiicito, ac vtitor. ALIVD. Ouorũ crudorũ vitellos decẽ ad ceratũ admisceto, quod habeat ceræ sextantẽ, & vnciæ dimidiũ, & rosacei trientẽ: & ad hæc cũ spathula agitata, muriæ quantũ admittere possunt affunde, & rursus spathula agitatis vtere. Cæterùm ad mãmarũ duricias facit emplastrũ ex melle, & omnia mollientia medicamenta. Si verò tumor ad abscessum vertatur, iis quæ ad parotidas relata sunt, & quæ in tractatione de abscessibus referentur, vtendum est.

Archigenis ad erosiones mammarum cum malignitate.

Vini Adriani boni sextarios viginti, rhois coriarii librã vnã, pilularum cupressi librã vnã, gallæ omphacinæ nigræ sexuncẽ, cassiæ sexuncẽ. Contusa in vino ad dies decem macerantur: deinde coquuntur, & spathula cupressina agitantur, ad dimidiæ ferme partis cõsumptionẽ: & tunc quidem herbæ reiiciuntur, succus autem ad mellis spissitudinem coquitur, & vase vitreo excipitur. Vtere in vlceribus proserpendo depascentibus meraco: si verò crassius fuerit, vino humectetur. Accõmodatũ est medicamentum, vtpote cuius vsus aduersus nomas in mammis resistere possit, & ad aures purulentas, & gingiuas humentes ac putridas, & dysenterias: mitigat etiam dolores lacte dilutum. Aliæ porro mãmarũ vlcerationes communi reliquis vlceribus modo curandæ sunt.

Mammas conseruantia.

Cuminum in aqua tritum mammis imponito: deinde spongia ex posca extrinsecus imposita pectus fascia constringito: post triduum verò ablato cumino, lilii bulbos cum melle mammis imponito, & deligatos rursus ad triduum finito: atque hoc ter in mense facito. ALIVD. Cicutam tritam ad dies nouem impone, & spongiam (velut dictum est) forinsecus adhibe, & paucis interpositis diebus idem facito. Quin & cotis Naxiæ, *dum ferrum in ipsa acuitur*, detrimentũ, mammas virginum cõseruat.

AD GRAVEM ALARVM FOETOREM ac exudationes, Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partes duas, myrrhæ partem vnam: vino dissolutis vtere. ALIVD. Plumbaginem vstam & vino odorato extinctam, cum vino terito, modica myrrha adiecta, donec strigmentitia fiat crassitudo: & vtitor. ALIVD. Spumæ argenti drachmas sedecim, myrrhæ drachmas duas, amomi drachmam vnam: vino excipe. ALIVD. Aluminis liquidi drachmas octo, amomi, myrrhæ, spicæ nardi, singulorum drachmas quatuor: vino tritis vtere.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA STOmachum, præcordia ac ventrem, Cap. XXXVII.

DE ciborum quidem in febribus inappetentia, & de fame magna, ac de canina appetẽtia, item de stomachi debilitate, ac animi deliquio, & insuper de siti, singultu, nausea, ac syncope, in tractatione de febribus libro secundo hunc præcedente sufficienter dictum est, nec tempestiuum est rursus de iisdem sermonem instituere. Cæterùm inflammationes oris ventriculi & hepatis, adstringentium admixtione opus habent. Si enim quis per solũ laxatorium ductum curet, periculum vitæ inducet. Oportet igitur, siue oleum fuerit id quod affunditur, siue cataplasma, aliquid ex adstringentibus admiscere, velut est absinthium, nardinum aut melinum vnguentum, aut malum Cydonium incoctum. Ceratum verò quo assiduè vtor, hoc est: Ceræ albæ vncia vna, æstate verò drach. septem, aloes, mastiches, singulorum drach. vna: olei omphacini, aut melini, & nardini, vsus tempore quantum satis est ad compagem. Si verò ampliore adstrictione opus sit, vt neque cibos retineant, admisceatur etiam omphacii drach. vna, aut succi absinthii tantundem, & tertium insuper hypocystidis & œnanthes & rhois succus. Cerati verò copiam augere oportet pro reliquorum pharmacorum numeri proportione. Diuturna autem iam inflammatione ac indurescente, magis varia medicamenta adhibere oportet, quæ & aromata quædam habent, & mollitoria ac discussoria: velut est quod ex meliloto paratur, & philagrianum, & odoratum dictum: & viridis iaspidis torques de collo suspensus, vt stomachum contingat, magnificè prodest. At in calidis stomachi intẽperamẽtis, & ardore cum exolutione aut animi deliquio, aut aliqua ciborum inappetentia, ex qualicũque causa, excepta febre, frigidam aquam dato cum vuæ acerbæ succo: aut malorum Cydoniorum decoctum, aut pampinorum vitis, aut cucumeris semen tritum cum frigida. Stomacho verò imponito vesicam aqua frigida plenam, aut cucurbitæ ramenta. Sed & catapotia sitim eximẽtia dãda sunt, velut capite de siti dictum est. Refrigeratorium autem & corroboratoriũ humecti stomachi hoc est: Foliorum rosarũ siccarum drach. sex, succi glycyrrhizes drach. quatuor: excipe vino dulci, & fac catapotia sub lingua tenenda. Verùm in iis qui ob pituitæ crassitudinem, calefacientibus ac secantibus opus habent, commodum hoc est, Corticis radicis fœniculi sextans, aceti sextarius vnus semis, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cũ aceto coctæ exprimuntur, ac reiiciuntur, & mel additum ad compagem coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Dato cochlearia tria cum aqua: quidam sine aloe ipsum præparant. Et medicamentum ex calamintha in iis commodũ est. Quibus autem cibus acescit, coriandri seminis drach.

vnam,velut polentam aquæ insperſam bibẽdam præbe, aut maſtiches cochlearium vnum,aut lactucæ albæ ſeminis cochlearia duo.Compoſitum verò hoc,Piperis drach. vnã, ſeminis anethi drach.tres, cumini drach. quatuor: trita dato cochlearii menſura ad ſomnum , in vino dilu-to.At in iis qui bilem generant atram,& ſtomacho inflatis,in aggreſſione ſpongias impoſito acerrimo aceto imbutas.poſt has verò ſi permaneant affectiones,alumen cũ ære trito melle exceptum imponito. Bibant autem intybi ſuccum,aut menthã potui inſpergito.Quibus verò ſtomachus inflatur ac diſtenditur, his calaminthæ decoctũ admixto melle ac modico pipere dato.Verùm ad ſtomachi ſubuerſiones,ſucci nucleorũ, mali Punici acidi partes tres,ſucci menthæ partem vnam coquito ad ſpiſſitudinem:& ante cibum myſtrum vnum dato.

Ad ſtomachi ſaliuationem.

Acetum ſcillinum , aut oliuarum muria conditarum iuſculum,aut oliuæ frondium decoctum colluat: aut etiã minimum quid ex ipſo deglutiat.Præ omnibus verò facit aloe aqua diluta.Verùm ad eos qui cibum non continent (quos veteres priuatim ſtomachicos nominant) fœnigræci farinam & maluæ ſemen tritum ſiccum , melle admixto,pro cataplaſmate impone. Ceratum verò facit, ex cera,olei irini fæce,& caſtorio.

De ciborum inappetentia.

Ciborum inappetentia eſt ciborũ auerſatio,aut intemperie in ſtomacho exiſtente,aut humorum redundantia. Calidam autem intemperiem cognoſces & ſiti , & nidoroſis ac cœnoſis ructibus, ſi coacti aliquid ederint: & ex eo quòd frigidiora & concoctu difficilia , magis concoquere poſſunt:frigidam verò,contrariis. Neque enim ſitiunt,neque frigida ſuſtinent,& ructum acidum aliquando habent. Qui verò propter humores cibos auerſantur, qui quidem ob tenues ac mordaces hoc patiuntur,ſtomacho morſum percipiunt,& nauſeant magis,& ſitiunt.Quibus autem computruerint humores,aliquando etiam febriũt.Qui verò ob craſſos ac viſcoſos humores, morſum & ſitim omnino non percipiunt,verùm commune ſymptoma omnibus eſt nauſea. Verùm ſi in cauitate ventris fuerint humores,etiam hos ipſos reuomunt:ſi verò in tunicis ipſius infarcti aut imbibiti,nauſeant ſolùm,non vomunt,præterquam cibos ſi fortè aſſumpſerint.Qui igitur ob calidam intemperiem cibos auerſantur, iis victus ex refrigerantibus conſtituendus eſt, & maximè ex iis quæ parantur cum aceto. Panem igitur ex poſca dare his cõuenit,& ipſam poſcam bibendam,& lac acidum, & apud Romanos Melcam appellatã:(eſt autem obſonium quoddam ex lacte)& intyba,& lactucas,& aliquando etiam frigidam aquam:omnia moderatè,iuxta præſentis intemperiei oppoſitionem.Nam immoderatus horum vſus nõ ſolùm non prodeſt,ſed etiam incurabilem ſæpe fecit affectionẽ. Qui verò ob frigiditatẽ, eos contrariis ſanare conuenit,ita vt vinũ vetus bibendum præbeamus,& cõditum,& hydrogarum, & aniſi ac rutæ & petroſelini decoctũ,& piper ex aqua calida cõmuni , aut etiam ipſum ex tribus piperis generibus medicamentũ,aut quod ex calamintha paratur.Dabis etiam theriacen ex viperis, quæ neque iis qui ob humorũ copiã cibos auerſantur, incõmoda eſt. Allium verò his & vt cibus,& vt medicamẽtũ, cõmodũ eſt. At ſi ob humorũ copiã ciborũ faſtidiũ fiat, tenues quidẽ & mordaces euacuabis aut per vomitus, aut per infernã aluum.Voment igitur facilius ſi tẽperatam aquã ,aut aquam mulſam aquoſiorem præbiberint. Melius autem ſi ante hæc humectantes cibos dederis,velut ptiſſanæ ſuccum , aut ouorum vitellos . Verùm quomodo quis facilè vomat,libro primo dictum eſt. Si verò æger difficulter vomat,melius eſt ad infernum ventrem materiam promouere , vberiore ac temperato cibo hos præhumectando. Purgatorium autẽ medicamentũ fit, aut ex aloe amarũ appellatũ,aut id quod ex malis Cydoniis paratur,ac recipit ſcãmoniam,aut quod fit ex rhodomelite.Quòd ſi fieri poſſit vt citra ſcamoniam ex aloes copia magis ipſos euacues,melius feceris,propterea quòd ſcãmonia eſt ſtomacho infeſta. At verò craſſos ac viſcoſos humores,ciborũ faſtidiũ inducẽtes, attenuabis ac ſe-

cabis per acetũ mulſum,& quæ ex hoc & muria componuntur:velut eſt capparis,oliua,ſinapis,& ſimilia.Nec verò incõmoda his ſunt ea quæ ad eos qui ob frigidã intẽperiem cibos auerſantur relata ſunt,& maximè poſt euacuationẽ. Euacuabis autẽ ipſos per acetũ mulſum Iulianũ.Forinſecus autẽ calefacere ac corroborare ſtomachũ potentibus vtendum eſt vnguentis ac malagmatis , qualia ſunt maximè & quod ex vua acerba paratur,& Marciaton appellatũ,& conſueta vnguẽta:epithemata verò,Baiũ & odoratũ,& ſimilia.Exercitia etiã ac frictiones maximè adhibeãtur. Cæterùm iis qui ægrè cõcoquũt ac cibos auerſantur,propter humorẽ frigidũ ac humidũ, aut talem intẽperiẽ,quæ ex malis Cydoniis parãtur cõueniunt:dico autẽ id quod meloplacuntiũ appellatur,& quod ex ſucco fit malorũ,& quod ex carnibus ipſorũ , & quod ex citrio præparatur.Malagmata verò,Marciatõ,& quod ex vuæ acerbæ ſucco paratur,& Baiũ,& polyarchiũ, & quæ eiuſdẽ cum his generis ſunt. Si verò vlcus eſt in ſtomacho aut ventre,ab omnibus abſtinendum eſt acribus cibis ac potibus & medicamẽtis : vtẽdũ autẽ mitigãtibus,velut ſorbitionibus abſque oleo, & iis quæ ex amylo fiunt, & terra Samia,& Lemnio ſigillo, & lacte ac melle pauciſſimo, quò citra mordacitatẽ perpurgent. Epithema conuenit ex palmulis,& malis Cydoniis,ac polenta : ceratũ ex melino aut roſaceo,cum ammoniaco & thure : & Nilei epithema:& emplaſtrũ ex ſalicibus,ac Iceſiũ.Cognoſces autem vlcus ex eo quòd ſanguis,aut pus, aut etiã vlceris tectoriũ vomitu reiicitur. AD EXOLVTOS ac debiles ſtomachos, & propterea nõ coquentes,aut etiã cibũ vomentes: Aloes,maſucha,maſtiches, ſtyracis , ſingulorum ſextantem,abſinthii trientem,œnãthes quadrantẽ, glaucini ſexuncem,melini quadrãtẽ,vini quod ſatis eſt. (quidam,etiã cypheos & roſarũ,ſingulorũ ſextãtẽ).Trita hæc purpura aut lana excipiuntur, & ſtomacho imponuntur. Quidã,etiam ceræ ſexuncẽ admiſcentes , epithema ex ipſo faciunt. Ad voluuloſas ſtomachi affectiones(hoc eſt vehementes ac conuulſorios dolores)optimũ medicamẽtũ eſt Amazonũ paſtillus.At huius deſcriptionẽ,itémque reliquorum ſtomachicorum compoſitorum materiam, reperies libro vltimo,in tractatione de compoſitis medicamentis.

DE VENTRIS INFLATIONE, Cap. XXXVIII.

Flatuũ in ventre generatio, humoribus aut cibis præ tepida caliditate in vapores diſſolutis contingit . nã frigiditas eo quòd attenuare ac diſſoluere nõ poteſt,nihil flatuum gignit.Vehemens verò caliditas, non attenuans ſolùm,ſed etiam diſcutiens,flatus collectionem impedit. At minor caliditas diffundit quidem ac tranſmutat cibum,verùm defectuoſius:atque inde eſt flatuum generatio. Conuenit igitur ipſos per calefactoria medicamenta attenuare, cumino in oleo cocto, & apio, & ſpondylio,& dauci ſemine.Si verò frigiditas affectioni adeſt, ruta , & lauri baccæ,& melanthium,& fœniculum in oleo coquatur,& admiſceatur bitumen,ac oleum laurinum.Quòd ſi etiam inflãmatio doloribus adſit , pro *calefactoriis vteris laxatoriis,anethum coquens , ac miſcẽs adipem gallinaceum ac anſerinum.Facit etiam ad inflatos polii faſciculus coctus,aut calaminthæ decoctum, admixto modico melle,& piperis drachma vna. Atque hæc quidem vehementi dolore irruente adhibenda ſunt : in mediocri verò ſufficient fomẽta ex milio.Cæterùm cucurbita bene magna vmbilicum complectens,ſæpe aceruatim ſymptoma ſubmouet. Prodeſt ipſis etiam caſtorium potum ex poſca,& forinſecus cũ oleo Sicyonio impoſitum : & ſi cum tormine ſunt inflationes,ipſas ſanat:ſed & talus ſuillus vſtus & potus tormina ac inflationes ſanat : ariſtolochia item rotũda. Verùm dolores ob alui obturationes, aut inflationes ob craſſiciem aut ob frigiditatem , vinũ meracius potum poſt cibum ſanat.Si verò ſomnus accedat,etiam perfectè ipſas ſummouet.

DE CHOLERA, Cap. XXXIX.

Cholera,immoderata eſt ventris exturbatio , & infernè & per vomitum contingens,propter aſſiduam ciborum cruditatem . Fit autem cruditas quandoque ob

multam ciborũ prauitatẽ,quandoque ob prauorũ humo A rum redundantiã. Si quidem igitur nauseat & lancinatur æger, manentibus adhuc cibis crudis in ventre, aquã tepidã ipsos bibere iubebimus,ac reuomere, digitis aut pennis immissis.Adiuuãda est etiã ventris excretio. Post superfluorum euacuationem, quiete & calefactione partium circa præcordia vtendum est,per oleum dulce cum modico vino, aut per masthichinum, aut nardinum, si hyems fuerit: & vt dormiant permittendum est. Post perfectam autem concoctionem, balneis vtendum est,& cibis boni succi.Si verò euacuatio immoderata fiat,suffi- B ciunt in principio etiam ea quæ libro secundo de ventris exturbatione dicta sunt. Perseuerante verò lationis impetu, & ventre collabente,& pulsu imminuto ac densato, cataplasma adhibeatur ex palmulis, cum œnãthe, & acacia, & hypocystidis succo ac malicorio. Detur autem aquæ moderatè frigidæ cyathus sorbendus.Melius autem est si decoctum fuerit rosarum,aut œnãthes,aut rhois, aut pampinorũ vitis. Aut mali Punici acidodulcis succus detur, modica mentha inspersa. Si verò acriora fuerint quæ excernuntur,ardore ac siti accedẽte,cucumeris semen dã C dum est cũ aquæ cyathis tribus:intybáque ac lactucas co ctas in posca, in cibo accipiant. At si lationis impetus sisti non possit, vinum aliquod austerum dandum est,non febrientibus Palmatianum,aut Aminæum, aut spathites, aut omphacomelites:febrientibus verò,ex malis Punicis, rhoites appellatum, aut myrtites, aut Cebyraticum hydromelum, & in potu, & cum micis, aut alica,aut chondro.Si verò frumentacea edulia auersentur,ex fugacibus fructibus aliquos manducantes, mespila videlicet, aut pira,aut mala Cydonia,aut mala Punica, id quod carno- D sum ac durũ est expuant: quòd si cibum non contineant, cucurbitã maximã leuem stomacho affigant, & hac incumbente, ex aliquo ex relatis nutriantur. Cæterùm ad conuulsorias contractiones, oleo imbuta linteola calida musculis circundare oportet,& cerata liquida,quæ & castorii & Sicyonii quid habeant.Ante hæc verò,artus calida aqua perfundantur. Si verò vigiliis vexentur,ad vigilias descriptis vtantur: &,si vires non prohibeant, medicamentum quoque ex papaueris capitibus bibẽdum detur.Declinatione verò contingente, ad balneum perducantur,& reficiantur pullis gallinaceis,aut columbæ, aut pedibus suillis, aut similibus. Quin & alui profluuium, quod ciborum corruptio est, plerunque sua sponte sedatur,si non alantur ipsi vsque ad perfectam concoctionẽ, ac euacuationem eorũ quæ corrupta sunt. Si verò perseueret,vtendum est iis quæ ad choleram relata sunt.

DE LAEVITATE INTESTINORVM, & cœliaca affectione, Cap. XL.

QVum duplex sit intestinorũ læuitas,altera ob superficiariam intestinorum vlcerationem, vel (vt aliqui sentiunt)ob cicatricem ex dysenteria plerunque, aut ex aliis fluxionibus obortam: altera ob facultatis cibum retinentis in ventre debilitatem:secundam differentiam arbitror cum cœliaca affectione copulandam esse. Nam in hac,debili existente ventre ad cõcoquendos ac distribuendos cibos,læuia & cruda ac liquida egeruntur, aluo in omnibus fluxione laborante. Verùm in læuitate intestinorum,& transitus ciborum velox fit, & cruditas magis intẽta est,vt acceptus cibus manifestus fiat:& per hæc maximè à cœliacis discernuntur.Imponendum igitur ipsis est lini semen cum palmulis.Egregiè facit etiam lentiscus & rubus,si in aceto mulso coquantur.Si verò etiam inflatio adest, cuminum & anethum & ruta admisceãtur. Augescente autem fluxione, adiicimus etiam mala Cydonia,alumen liquidum, acaciam, hypocystidem, gallam:aut quædam ex his,aut omnia. Cerata faciunt ex oleo myrteo,cum aliquo vino adstringente.Epithemata autem,calidiora,& quod ex baccis lauri paratur, & quod ex seminibus.Magis autem adstringunt, & quod ex œnãthe fit,& quod ex vinaceis,& Antylo inscriptũ. Sed & id H quod Erythrion inscribitur mirificè facit. Diuturno verò euadente morbo, etiam dropace ad ventrem vtendum est,& cerato ex sinapi, & ipso sinapi. In potiones conueniunt,simplicia quidem, plantaginis semen, rumicis semen, malicorium, sorba sicca, vua Aminæa acerba sicca,trium obolorum pondere: febre carentibus,cum vini austeri cyathis sex: febrientibus, cum aqua pluuiali. Minus autem stomachum offendit ventriculus gallinarum siccus potui inspersus. Sed & vrinam cientia, apium, adiãtum, & similia,si bibantur,fluxionem transferunt.Ex compositis autem est sigillum Polyidæ, & pastillus ex succino,& ex spina Ægyptia, & Clidion appella tũm,& ex seminibus cõstans.Sed & hoc optimum est:Seminis rumicis syluestris vnciam vnam semis, seminis plantaginis vnciam vnam, succi hypocystidis drach. sex,gũmi aut acaciæ drach.tres.Excipe malorũ Cydoniorũ decocto ad tertias redacto. ALIVD. Cumini,piperis,rhois Syriacæ,balaustii,singulorũ vnciã vnam semis, malicorii vnciã vnam,silphii vnciæ dimidiũ,aut pulueris eius sicci drach. vnã: inspergito in potum,aut aceto mul so admixto,dato mane ac vesperi. ALIVD. Myrti baccarum nigrarum cochlearium vnum semis, anisi rosarũ siccarum,œnanthes,singulorum cochlearii dimidiũ,palmulas viginti:fac pastillos,& præbe drach. vnam cũ aqua, aut vino diluto.Theriaca quoque è viperis optimum iis auxilium est.Cibus,si acris & biliosa est excretio,ex alica, chondro & oryza, ac similibus fit,ita vt adstringentium quid simul coquatur,pirum, malũ Cydonium,mespila & similia.Coctum quoque lac his conuenit. Potus autẽ, vel vinum aquosum tenue,aut aliqua ex iucũdis sit potionibus. Si verò pituitosiora excernant,ad cõtraria cibũ trãsmutamus, & semina quædam stomacho grata admiscemus,anisum,aut cuminum,aut apii semen:sed & lenticula bis cocta sæpe ipsis profuit,comesta cũ modico aceto, aut aceto mulso: brassicæ quoque & ipsæ bis coctæ. Præstat autem secundam ipsorum cocturam in posca facere. Vinum verò vetustius ac calidius bibant.

DE TENESMO, Cap. XLI.

TEnesmus aliquando dysenteriam præcedit,aliquando etiam ipse solus non diu durans cessat. Est autem affectio,ad excernendum promptitudo, quæ differri ac deuitari non potest,nihil educẽs præterquam pauca cruentum aspectum habentia, aut etiam mucosa, quæ fere totius morbi sunt causa:& inflammatio laxi tumoris in E intestino recto oborta, incumbentis stercoris suspicionẽ ipsis præbet,quòd excretionem quærat. At verò Galenus narrat etiam lapidem quendã per sedem excretũ esse circa tenesmi affectiones. Sæpe verò etiam ob stercoris obturationem in tenui intestino consistentẽ, tenesmus sequutus est, ex adstringẽtibus & meatus obducẽtibus amplius augescens: verùm ex infusis per clysterem acrioribus,velut est aqua mulsa cũ sale,aut ex aliquo aluum mol F liente per os accepto (velut sunt damascena, aut caricæ, mercurialis,serum lactis)stercore excreto, statim sedatus. Citra igitur eiusmodi causam tenesmo oborto,conuenit inflammationem cruda ordeacea farina calida,& irrigationibus ex vino,& oleo myrteo,aut rosaceo,aut omphacino,ad lumbos ac pectinem adhibitis mitigare, & mucosa quæ intestino recto infarcta sunt,per aquæ mulsæ infusum detergere. Sed & muria infusa per clysterem, sæpe quod opus fuit effecit. Satis autẽ est vt salis drach. sex in heminam calidæ aquæ iniectis muria fiat. Mitigare verò oportet dolores ac distentiones per insessus fœnigræci, G aut maluæ,aut seminis lini. Sæpe verò & hic incessus successum habuit: Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupressi ramulorum viridium, singulorum æquas portiones coquito in aqua:est autem Marcelli. At in profundo si est inflammatio ac irritationes, frumentacei succi cum aliquo astringente cocti infundantur: sed & oleum dulce infusum & pluribus horis retentum, dolorem sol uit.Si verò frequens ad egerendum surrectio fiat, etiam glomerem ex staminibus calidis sedi apponant,aut surfures calidos in fasciculum deligatos,aut spongiam, aut tale quippiam.

DE DYSENTERIA, Cap. XLII.

DYsenteria est exulceratio intestinorum, quandoque ex tenesmi transmutatione,aut alicuius ex relatis alui exturbationis ortum habens: quandoque verò ipsa affectionem auspicatur, & in ipsa excretiones fiunt pri-

mùm biliosæ, variæ: deinde pro ratione cruentæ, & ad A finem saniosæ, quales à mortuis corporibus defluere solẽt. Quæ verò ab atra bile initiũ sumit dysenteria, lethalis est, cum exulceratione cancrum indicans. Si igitur vlcerationis signa stercori admixta excernantur cum doloribus ac torminibus, in tenuibus intestinis vlcerationem esse scito, quæ auxiliis per os acceptis maximè opus habet. Si verò sine mixtura stercus exeat, crassorum est intestinorum vlceratio, quæ infusis per clysterem magis cedit. Quum verò multi sanguinis per se excretio contingit, affectionem ipsam, sanguinolentam dysenteriam vocant. B Excernitur tamẽ quãdoque etiam sanguis nigrior quàm pro natura sua, & splendidus, hepate non probè concoquẽte alimentum quod distribuitur: quin & ob debilitatem retentricis aut alteratricis ipsius facultatis, excernũtur per ventrem similia carnium recens mactatarum loturæ. Hepaticam autem hanc vocant dysenteriam, de qua in sermone de hepate dicetur. In communi igitur, iis quæ ad cœliacos & alias præter naturam excretiones relata sunt, vtendum est: priuatim verò Lemnium sigillum, etiam depascendo proserpentem iam dysenteriam sanat, & potum, C & per clysterem infusum, intestino prius per aquam mulsam eloto, deinde per muriam: & portulacæ succus, commodus est dysentericis potus: & ipsa portulaca cocta in posca, comesta. Conuenit etiã plantago, & rubi fructus ac folia, & radicis althææ decoctum, hippuris ex aqua aut vino pota, & succus ipsius. mori immaturus fructus siccatus: & hoc magis rubi mora similiter siccata. Siccant etiam fluxiones per aluum, oua aceto cocta & comesta: melius autẽ est si miscueris ipsis aliqua ad dysenteriam commoda, & in sartagine fricta ad edendum dederis. Vtilissimum est D ad hæc omphacium, rhus ruber, & succus ipsius, malicorium, galla, vinacea, mespila, myrti baccæ, corna, cochlearum integrarum vstarum cinis. Compositum verò hoc: Cochlearum cineris partes quatuor, gallarum partes duas, piperis partem vnam: in puluillum redacta obsoniis inspergito, aut in aqua, aut vino albo bibẽda dato. Generosè auxiliatur hoc dysentericis quibus nõdum putredinosum factum est vlcus: sed & canum qui ossa comederunt stercus siccum, cum lacte per candentes silices immissos feruefacto potum, magnopere prodest. Composita verò, E pastillus ex spina Ægyptia, & Philippi pastillus, & qui fit ex cornu ceruino, & qui ex seminibus, & trigonus: & ex macere catapotia admiranda sunt. Optimus est & hic, opii, croci, licii Indici, acaciæ, rhois, thuris, gallæ, hypocystidis, malicorii, myrrhæ, aloes: singulorum æquales portiones aqua excipe, & obolos tres præbe. ALIVD. Rhois drach. octo, gallæ, malicorii, singulorũ drach. quatuor, dato cochleariúm vnum ex vino. ALIVD. Rhois drach. 8, gallæ, acaciæ, gũmi, singulorũ drac. 2: opii drach. 1. dato drach. vnam, in vino diluto. Eclegma verò ipsis conuenit hoc: F Myrti nigræ baccarum sextarius vnus, rhois Syriaci sextarius vnus, palmularum Thebaicarum lib. duæ, carnis malorũ Cydoniorum libra vna, mala Punica acida cum ipsis corticibus decem. Vini adstringẽtis sextarios duodecim coquito ad tertias, & excolato, ac iniicito mellis lib. sex, & ad spissitudinem coquito, ac delingenda dato. Manifestum verò est quòd etiam cataplasmata ex adstringentibus erũt, quorum materiam habes. Infusa autem per clysterem dysentericis commodãt, propter tenesmos vexantes, succus oryzæ, aut alicæ, aut alicu- G ius huiuscemodi, cum adipe caprino aut hircino, & quæ in capite de tenesmo relata sunt. Si verò sanguis destillat, infundatur succus polygoni, aut plantaginis, cum acacia, aut hypocystide, aut tali quopiam. At si res vrgeat, etiam ex sanguinem sistentibus aliquod infundatur, velut est cinis lanarum succidarum, aut spongiæ nouæ, pice liquida, aut sanguine bubulo, aut alumine liquido, aut stercoris asinini succo imbutæ, & vstæ. Sed & Andronis pastillus bonum medicamentum est, & Musæ inscriptus, & consimiles. Sed & subdititia collyria ex efficacissimis existunt, maximè in quibus etiam dolores circa excretionem fiunt. H Vlcere verò depascente circa intestina consistente, quod & fœtore & putredine eorum quæ excernuntur cognoscimus, & quòd non statim ab initio, sed post tempus fiat, crustam inducentibus infusis vtemur: velut sunt pastilli Faustini appellati, & qui ex charta fit, & bithynus, & thronius, & qui ex subere paratur, per lenticulæ aut alicuius ex adstringentibus decoctum, per clysterem infusi. Sed & hoc infusum ex iis est quorum multam experientiam feci: Omphacitidis vstæ, (est autẽ cauum illud ex quo quercina glans enascitur, quo coriarii vtuntur) auripigmenti, symphyti, rhois Syriaci, singulorũ æquales portiones. De his contusis cochlearia duo excipe succo oryzæ, aut succo anchusæ, quæ spinosum & latum ac nigrum folium habet, quam chœrospelethron, *id est iugerum porcinum*, vocant: & candido ouorum: ita vt de singulis ex æquo sextantem aut quadrantem accipias: & per clysterem immitte. Epithemata verò faciunt quæ ad cœliacos relata sunt. Sed & ventris illitiones, quæ adstringentem ac siccantem materiam habent, cum aliquo ex glutinosis, gummi, thure, glutine, polline, in iis quæ cataplasmatis similes sunt locum habeant. Cibus iis ab initio sit lac ouis permixtum, deinde ex frumentaceis sorbitiones, per se & cum lacte coctæ. Ipsum quoque lac moderatè coctum optimum est. Olerum vsus non est necessarius: attamen gustanda dentur, seris cocta, intybus, & plantago, & brassica bis cocta: & ex fructibus adstringentes, carnibus ipsorum sputo reiectis, aut iis quæ aliàs intestina exasperare possunt. Si verò multa fuerit calida intemperies, etiam intybus crudus detur, & aquam frigidam sorbeant. Reliquus verò potus sit aqua pluuialis. Languente verò stomacho, etiam vinũ, postea verò etiam de volucribus licciores & concoctu faciles sumant, & balneis vtantur dulcibus. Si verò ab ipsis fluxione infestentur, spongiam magnam, aut panis siliginei micas, vino Ascalonite aut aliquo adstringente calido imbutas, per totum superiorẽ ventrem imponito, deligato, atque sic lauare iubeto.

DE COLICA AFFECTIONE, Cap. XLIII.

COlon, quod crassi intestini pars est, exortum quidem à dextera lateris mollitudine habet, fertur autem ad sinistram instar cinguli: verùm dolores huic grauissimi fiunt, ob plures causas. Aut enim ob crassũ ac pituitosum humorẽ intra tunicas ipsius interclusum, aut ob spiritum crassum ac flatuosum qui transitũ non habet, aut ob intestini inflammationem, aut ob acres ac mordaces humores. Qui igitur ob crassum ac pituitosum humorem dolent, his dolor per totum abdomen in profundo sentitur, maximè circa coli situm, doloris sensu velut à terebellæ perforatione contingente. Tormina autem hos vexant, & ructus, & nauseæ, & vomitus omnigeni, maximè pituitæ: & venter ipsis sistitur adeò grauiter vt neque flatus pertranseat: excretum verò quandoque stercus bubulo simile videtur, leue, & flatu plenum. Præcedit in his maximè frigidorum ac crassi succi eduliorum assidua ingestio, repletióque ac cruditas, & ocium, & quæ his consona sunt. Iis autem qui ob spiritum flatuosum dolent, tensionis magis sensus contingit: qui verò ob inflammationẽ, feruoris in loco sensum percipiunt, & febris adest non ingenerosa, suppressióque stercoris & vrinarum, & pulsus vexat circa ventrem, & sitis ac ardor hos infestat, & nauseæ, & bilis magis vomitus, nihil alleuantes: & in summa, grauissima hæc est ex colicis affectionibus, transitionem ad voluulum minans. At ob acres ac mordaces humores dolentibus, quemadmodum etiam iis qui ob inflammationem, ardor & sitis & vigiliæ adsunt. Febriunt autem omnino, aut minus quàm illi, & acre lotium emittunt, & biliosa egerunt, & sæpe in alui egestione magis dolent, & calidiorum eduliorum ac potuum ingestione magis exacerbantur. Dolores igitur ob frigidos & viscosos ac crassos humores sanare conuenit, non vehementer calefaciendo: nam à calfacientibus multum diffunduntur, & magis inflantur tales humores. Conuenit igitur ipsos secare ac cõcoquere per ea quæ flatus discutiũt, & attenuant, ac siccant, citra vehementem caliditatem, ab initio morbi. Stercoribus igitur ex ventre per conuenientia infusa prius eductis, infundendum est oleum in quo coctum est cuminum, aut ruta cum adipe anserino;

aut gallinaceo, aut radicum cucumeris syluestris deco-
ctum, cum myrrhæ drach. vna, & melle, ac oleo. Sed & o-
leo sæpe communi infuso, pituita vitrea coexcreta statim
dolorem sedauit. Si verò ob doloris vehementiam, etiam
infusum retineant, glandula indatur ex melle, cumino,
nitro, rutæ semine sicco: aut brassicæ caulis probè dera-
sus, & muria maceratus, aut brassicæ cinis melle subactus,
aut colocynthis trita cum melle & nitro ac cumino. Sint
autem glandulæ digitorum sex, quò musculum adstricto-
rium transgrediantur. Illinatur etiam sedes cyclamini suc
co, cum melle & nitro, aut centaurio cum melle & nitro.
Dolore perseuerante, supra relata infundatur resinæ tere-
binthinæ vncia vna, aut opopanacis drach. vna, aut gal-
bani drach. quatuor, bituminis tantundem, cum nitri dra
chma vna & aquæ vncia vna, & olei rutacei quincunce,
aut amplius. Irrigationes autem partibus dolentibus adhi
beantur ex oleo rutaceo, aut anethino, aut Sicyonio. Cata
plasma sit ex medicamento trispermo, cum cumino, bac-
cis lauri, apii semine. Epithemata sint, & quod ex semini-
bus constat, & quod ex baccis lauri, & quod ex meliloto
paratur, & polyarchium: insideant autem in decocto fœ-
nigræci, althææ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & si-
milium. Sed & in oleum calidum, aut aquam & oleum
demittendi sunt. Potiones sint absinthium & cuminum,
æquis portionibus: aut panax cum aqua, aut castorium &
anisum, aut piperis drach. vna, cum aceto mulso. Dolore
verò non remittente, medicamentum ex tribus piperis
generibus bibendum detur, aut theriace: sed & sinapismo
& dropace vtendum est in remissionibus & balneis natu-
ralibus. A balneis autem aquæ potabilis abstineant, nisi
ob doloris afflictionem cogantur: quando sanè præim-
misso aliquo ex relatis medicamentis lauare oportet, & iu
bere vt calorem admittant intra feruidos parietes, insper-
sis quibusdam nitrosis smegmatis. Si verò dolor vehemẽs
est, etiam moderatè mitigantibus vtendum est: velut est
pastillus ex castorio, tum infusus, tum potus, & medicamẽ
ta eiusdem generis. Nam vehementia stupefactoria vi-
tanda sunt, vt quæ ad breue quidem tempus mitigent,
diuturniorem autem affectionem faciant, eo quòd mate-
riam crassefaciunt, & intestini meatus densant. Attenuata
verò iam pituita, per hieram amaram ipsos purgamus,
aut per hæc catapotia: Aloes, euphorbii, grani Cnidii pu-
ri, scammoniæ, singulorum æquales partes. Dantur huic
scrupuli duo. Victus autem calidior ac siccior his conue-
nit, vt qui ab initio à cibo abstinent, postea verò etiam
acrium esum assumunt. Porrum igitur his dandum est co
ctum cum condito, & apium, & asparagus palustris, alliũ
crudum, maximè iis qui hæc non molestè admittunt: &
ipsum conditum bibant, & panem ex ipso accipiant. Post
ea verò etiam reliqui boni succi & concoctu faciles cibi
ipsis dentur, ita vt vitent repletionem & cruditatem. At
si fuerit spiritus flatuosus qui dolorem efficit, post infusa
& potiones flatus discutientes, etiam cucurbitæ maximæ
leues, ignitæ, per totum superiorem ventrem affixæ, ad cu
rationem sæpe suffecerunt. Si verò inflãmatio in inte-
stino sit, venam in cubiti flexura secabimus: &, si vri-
næ difficultas inualescat, etiam eam quæ ad malleolum
est secabimus: & relatis auxiliis vtemur, exceptis acribus
ac vehementer purgantibus. Verùm mitigantibus magis
infusis, & cataplasmatis, & irrigationibus, & demissione
in oleum vtemur, cucurbitásque etiam his affigemus. Ce-
ratum quoque superiori ventri imponemus, quod habet
ceræ quincuncem, olei chamæmelini sextantem, rosacei
sextãtem, farinæ fabaceæ vnciæ dimidiũ, vitellos ouorũ
quinque, cum succo seminis lini trito. Victum autem
tenuem & febricitantium ipsis constituimus vsque ad
inflammationis solutionem. Quòd si ob acres & morda-
ces doleant humores, infundatur ipsis oleum in quo co-
ctum est fœnumgræcum, aut althæa, cum simplici adipe
recenti anseris aut gallinæ, aut etiam ptissanæ succus cum
rosaceo, aut succus seminis lini. Detur ipsis in potu amara
ex aloe antidotus: & balneis vtantur aquarum dulcium:
& cibis sorbilibus ex alica, aut ptissana, piscibúsq; petrosis:
& in summa totus victus humidior sit ac frigidior. Absti
neant autem ab acribus omnibus eduliis ac pharmacis,
A & ab irrigationum ac cataplasmatum fomento, viníque
potu, & præsertim veteris. Inualescente verò dolore, etiam
sensum stupefacientibus vtendum est. Minimè enim præ
aliis has affectiones lædunt, vt quæ tenues & mordaces hu
mores crassefaciant, & moderatè perfrigerent. Porro ar-
bitror etiam eam quæ nũc inualuit colicam affectionem,
ex talibus humoribus generatam esse, quæ ab Italiæ qui-
dem regionibus initium cepit, sed & in aliis multis Ro-
manæ reipublicæ locis grassata est, pestilenti quadam dis-
B tributione: in qua plerisque ad morbum comitialem, a-
liis ad artuum resolutionem, seruato sensu, quibusdam ad
ambo, delapsus contigit. Et qui quidem ad comitialem
delapsi sunt, plerique perierunt: qui verò ad resolutionẽ,
plerique seruati sunt, velut in iudicatione causa translata.
Sic igitur ægrotantes medicus quidam in Italia curauit,
incredibili quodam ac temerario frigefactorio victu cõ-
stituto. Lactucas enim ipsis exhibebat non coctas, frige-
faciens ipsas, intybáque similiter supra satietatem eden-
da, vuas item & mala, & pisces duræ carnis, omniáque te-
C sta intecta, & pedes bubulos, & bulbos, & similia, non so-
lùm potentia sed & tactu frigida. Vinum verò raro, ali-
quando tamen dabat, & frigida aqua miscebat. Sed &
frigidam aquam, aut etiam poscam frigidam dabat; ab
omni alio calido ac medio cibo abstinens: & plurimos
hoc modo præter omnem opinionem sanauit, & ex his
aliquos qui iam ad comitialem aut resolutionem delabi
cœpissent.

DE VOLVVLO, Cap. XLIIII.

QVVM acutissima & dolorosa affectio sit voluulus,
D habet quoddam symptoma periculo grauius: nam su
perati miserrima morte pereunt, stercus tandem per os
reddentes. Cõflatur autem affectio ex cruditatibus & ob-
turationibus, vbi corrupta permanserint, & ex venenosis
medicamentis, & ex intestinorũ ad scrotum delapsu, & ex
inflammatione intestinorum, plerunque colica affectio-
ne malum auspicata. Pueros igitur irrigationibus, catapla
smatis, infusis, glandulis, & fomentis, velut de colicis di-
ctum est, curabimus: adolescentibus autem & in vigore
constitutis, venam secabimus citra dilationem, repetita
E sanguinis detractione: sinminus, cucurbitas affigemus
per totum superiorem ventrem multas & leues: ad dolen
tes verò partes, etiam cum scarificatione. Defricentur au-
tem & constringantur ipsorum artus, & tunc efficaciora
infusa adhibeantur, & in oleum calidum demissiones,
antidotique ac purgationes, & in summa, omnia ad coli-
cos relata, exceptis iis quæ adhibentur ob acres ac mor-
daces humores colum dolentibus. Mirificè verò facit, e-
tiamsi vomant, anethum coctum ac potum: post potum
verò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta
F edenda dato. Cibũ verò non continentibus, rhoen & cu-
minũ simul trita, in aceti mulsi cyathis sex bibẽda dato.
At eos qui ex veneno accepto in voluulũ inciderunt, ab
aquæ calidæ potu ad vomitum cogere oportet: (habes au
tem omnium venenorum acceptorum notas libro quin-
to) deinde bibendum detur oleum calidum, aut iuscula
pinguia, vt rursus vomant. Post aliquot dies etiam theria
ce detur. Perseuerante verò obturatione, lacte scisso cum
modica scammonia, aut aloe, aut aliquo purgatorio aluũ
euacuato. Si verò ob delapsum intestini in scrotum affe-
G ctio facta est, statim ipsis sursum vergente figura reclina-
tis, delapsum intestinum ad inguen retrudemus, & liga-
mento hoc retinebimus.

DE RENVM AC VESICAE AFFE-ctionibus, Cap. XLV.

De calculo.

ORdinem hunc docendi persequi nos cogit morbo-
rum cognatio. Commune enim est colicis, & lapidẽ
in renibus habentibus, vt & ab initio aluus sit adstricta,
H & vehementer doleant, & cibum fastidiant, & non con-
coquant, & tormina habeant. Proprium verò colicis qui-
dem, vt hæc omnia magis intenta fiant: nephriticis verò,
minus: & quòd colicis circa dexteram lateris mollitudi-
nem magis sint dolores, & ascendant ad stomachũ vsque,
& hepar ac splenẽ: & quòd stercus penitus sit suppressum,

vt neque flatus penetrent,& ſi ad neceſſitatem ipſum excernant, quòd flatuoſum ſit, ſimiliter velut bubulum: & quòd aliquando pituita vitreá excernatur,& vrina copioſior ac pituitoſa reddatur. Nephriticis autem dolor circa ipſos renes firmatus eſt grauis, inſtar pali impacti:& teſtẽ è directo dolent, & torpor femoris è directo fit, raróque ſua ſponte aluus excernit.omnino autem infuſis per clyſterẽ immiſſis, flatus & ſtercus biliosus, vrinæ verò paucæ & arenoſæ magis reddũtur,& meatus vrinarius eſt adſtrictus. Hæc ſunt calculorum in renibus ſigna,quæ in vitis perfectis magis fiunt: at calculorum in veſica coactio,pueris magis fieri ſolet. Notæ horum ſunt, cruda & ſubalbida vrina cum arenoſa ſubſidentia. Fricant aſſiduè ac contrectant pudendum,& arrigunt,& aſſiduè ad vrinã reddendam vrgentur,& vrinæ ſtillicidium habẽt. Materialis igitur calculorum generationis cauſa eſt craſſus ac terreus humor: efficiens verò, feruida renum aut veſicæ caliditas. Cæterùm ad renes,atterentibus calculos, & ſecantibus medicamentis vtendum eſt,abſque hoc vt manifeſtè calfaciant. Talia autem ſunt,aſparagorum regiorum radix,& rubi radix,& vitrum vſtum, & graminis radix,& adiantum, & bdellium,radicis lauri cortex,althææ ſemen,cicer nigrum arietinum,lapides ſpongiarum,acetum ſcilliticum,phu, meon,aſarum,carpeſia, ſaxifraga,ſion & comeſtum & potum, cardui radix,eryſimõ,& prionitis. Balneis etiam aſſiduè vtantur,& poſt balneum ſtatim aliqua ex relatis bibant: irrigationibus quoque & cataplaſmatis, & fomentis ac inſeſſibus laxatoriis ac mitigatoriis vtẽdũ eſt,ex colicis ipſa trãſferẽdo. Cõpoſitæ potiones ſunt:Rutæ ſylueſtris, maluæ ſylueſtris, & apii radices:coquito in vino, & expreſſum liquorẽ aqua tẽperato, & cyathos 2 bibẽdos dato. Inſperſile verò hoc eſt:Fructus balſami,lapidis ſpongiarum,pulegii ſicci,ſeminis maluæ agreſtis, ſingulorum æquas portiones contundito, & cochlearium vnũ cum vini diluti cyathis duobus dato. Sed & ſiccatus ſanguis hircinus,& cicadæ ſiccæ ſine alis ac pedibus, & lapis Iudaicus ſiue tecolithos ex vino mulſo, in calido balnei ſolio dentur, & quæ ex ipſis parantur compoſita medicamenta, & poſca nephritica, & condita ad hoc compoſita:Quin & troglodytes laudatiſſimum auxilium exiſtit. eſt autem auicula ſiue paſſerculus omniũ volucrium minimus,ſolo regulo excepto. Nam vt paruus ſit, illo tamen ſolo maior eſt,& ipſi ſimilis,colore inter cinereum & cum virore pallidum,tenui roſtro præditus,in parietibus maximè ac ſepibus degens. Hic totus ſale ſeruatus, & crudus aſſiduè comeſtus, & calculos natos per vrinam expellit, & de cætero generari vetat. Sed & vſti totius viuentis vnà cum pennis cinis, totus per ſe, & cum pipere & folio modico,ex vino mulſo potus,idem efficere ſolet. Cæterùm ad dolorum acumen,& vigilias,antidotus Sotira & Philonis,bona ſunt pharmaca. Venæ quoque ſectio adhibita,ſæpe dolorem leuat, velocem lapidis excretionem faciens. Præſeruantia verò à calculi generatione ſint primùm boni ſucci,& moderatus cibus, & exercitia:deinde à leguminum omnis generis, & à frumentaceorum aſſiduo vſu prohibeantur, & à caſeo ac lacte, & obſoniis quæ ex ipſo parantur. A vino item nigro, & carnium multitudine,& in ſumma, ab omnibus craſſi ſucci cibis abſtineant, & à valde calidis & acribus,hydrogaris, inquam,ac conditis, & ſimilibus. Hæc enim non ſolùm nondum generatos lapides concreſcere prohibent, ſed etiam iam generatos atterere & excernere ſolent. Bibant autem acetum mulſum cum aliquo ex ſimplicioribus vrinam cientibus, adianti, apii,graminis decocto:& poſt balneum ieiuni,ante vinum,aquam temperatam bibant: & in medio prandio frigidam inſuper ſorbeant, ſi nihil prohibeat. Si vitiatorum humorum copiam ſimul ſentiant, per venæ ſectionem aut purgationem euacuentur. Omnium verò optimum eſt ad præſeruandos calculos, poſt balneum,priuſquam vinum aut alium cibum capiãt, aquam temperatã bibere. Porro veſicæ calculos in pueris, fortioribus auxiliis conficies, quæ ex relatis deliges. Nimium verò aucto lapide, aut etiam iuxta veſicæ collum obturato,catheteris inſtrumento,aut etiã lapidis exſectione vtendum eſt,velut in chirurgia dicetur.

De inflammatione.

Si renum aut veſicæ inflammatio fuerit, quæ & ex feruore loci cum grauitate & dolore cognoſcitur: & quòd febriunt, & mente mouentur,& vomunt bilioſa meraca,& meiere non poſſunt,& præſertim veſica inflammata, vena ſtatim ſecetur. Et mitigatoriæ irrigationes,ac cataplaſmata ex ruta & anetho, & fœnogræco, & althææ radice, adhibeantur: & per clyſteres infuſa ex oleo, papauere, & adipe anſerino. In veſica autem & opii obolus dimidius, cum myrrha & croco & oleo,in ſedem immittatur. Aqua etiam mulſa ipſis præbibenda detur, ita vt abſtineant à fortibus vrinam cientibus,& multo potu: præterquam ſi acris & bilioſus humor in ipſis redundet: tunc enim & multo potu vtendum eſt,& aceruatim, ex aliquo vrinam cientium citra mordacitatem. Bibant item de ſeminis lini partibus duabus, amyli parte vna, cochlearium vnum ex aqua: cucumeris quoque ac peponis ſemen accipiant. Si verò feruoris ſenſum circa renes percipiant, linteola ipſis iniiciantur ex vino & roſaceo,aut aqua, & roſaceo, aut melino, aut ceratum ex cera,& roſaceo, & chamæmelino,aut melino, & vitellis ouorum compoſitum, cum modico aceto aut polygoni ſucco. Poſtea verò etiam emplaſtro ex ſuccis cum chamæmelino vtẽdum eſt. Abſtinẽdum autem à valde calidis, propter mutationem in pus,& à valde frigidis. nam ab his renes facilè in ſcirrum indurantur. A balneis quoque inflammatione inſtante abſtineant,& victu febricitantium & inflammationem arcente vtantur.

De abſceſſu & vlceratione vrinariarum partium.

Dolores circa laterum mollitudines, & horrores inæquales, & febres inordinatæ, abſceſſum in renibus ſignificant:verùm circa veſicam abſceſſum, ſupra relata indicat etiam dolor circa locum. Affectum autem renem comperies ex eo quòd in ſanum latus decumbens homo, ex oppoſito dolet,velut rene dependente: in quibus inſeſſibus ex aqua & oleo vtendum eſt, & cataplaſmatis ex polline, oleo, ac reſina, aut ex erui farina cum melle: aut ex naſturtio,aut fimo columbino,cum caricis. At verò pus per vrinas excretum,abſceſſus ruptionem & vlcus in parte eſſe indicat. Quandoquidem verò etiam abſque abſceſſu partes vrinariæ vlcerantur, ob vaſis ruptionem, aut corroſionem ex materia acri,aut ex lapidis deraſione, diſtinguenda eſt vlceratio in renibus ab ea quæ in veſica eſt, aut iuxta vrinarios meatus, hoc modo: Renibus exulceratis circa lumbos dolent cum grauitate, & citra impedimentum vrinam emittunt, & pus vrinis admixtum reperitur,carnoſis particulis in ipſis innatantibus. Veſica verò vlcerata, pectinem & imum ventrem vehementer dolent, & ægrè vrinam eiiciunt, & pus poſt mictionem deorſum ſubſidet, & ſquamæ in ipſo graueolentes aut laminoſæ feruntur:furfuraceæ verò ſubſidentiæ ſcabioſam eſſe veſicam ſignificãt. At meatibus vrinariis vlceratis, & puris admixtio medio quodam modo ſe habet,& pilis ſimilia magis in vrinis ferũtur, & dolor in medio loco inter renem ac veſicam fit. Si verò pus aut ſanguis excernatur,etiam citra vrinarum emiſſionem, nullius relatorum ſed pudendi vlceratio indicatur. Qui igitur partes vrinarias exulceratas habẽt,aquam mulſam aut fœnigræci decoctum præbibant cum melle,aut cucumeris ſemen cum paſſo. Qui verò pus mingunt, eis detur Armeniaca bolus, aut ferularum vſtarum cinis, quantum tribus digitis prehendi poteſt, cum paſſo. Lactis quoque potus magnopere his prodeſt. Compoſita verò hæc: Seminis lini, ſeminis cucumeris, tragacanthæ, ſingulorum drachmas duas in paſtillos efforma. ALIVD. Nucis pineæ nucleos viginti,ſeminis cucumeris ſatiui grana 40, amyli drachmã vnã:excipe duabus heminis decocti nardi ac ſeminis apii. Archigenes autem in epiſtola ad Atticum, ad vrinæ difficultatem vrgentem ſe accepiſſe ait, papaueris albi toſti drach. vnam, inſperſam in decoctum iunci rotundi odorati,aut calami,aut glycyrrhizæ. Vlceroſos autẽ dolores eximit hoc: Seminis cucumeris purgati grana triginta, nucleos pineos duodecim, amygdalas amaras dealbatas triginta quinque,croci quantũ ad colorem ſatis

est: ieiunus accipiat quotidie cum lacte, aut vino protropo. Mitius autem fiet si pro nucleis pineis maluæ semen pari mẽsura accipiat: sanare verò potest, inquit, vlcerationes in vesica cyphi, & cyphiformes antidoti. Ego verò in vetustioribus hoc vtens, non opus habui variegatiore: Chamædryos, chamæpityos, singulorum drach. vigintiquatuor: asari, piperis albi, singulorum drach. septem: cinnamomi drach. vnã: leuissimè quantum eius fieri potest triti cochlearia duo præbeo, ex Cretico passo. Si verò febriat, aquæ cyathos tres. Quòd si morsus vlcerosus adsit, etiam amyli cochlearia duo, & seminis cucumeris grana quindecim adiiciens, quod expeto assequor. Atque hæc ex Archigene. Sed & ex physalide medicamenta, & antidotus ex semine maluæ, & ex bellariis constans antidotus, commoda est. Ad intercapedinem ani ac scroti, & ad pectinem imponantur cerata ex œsypo loto, butyro, adipe anserino, ac styrace. In vesicam verò infundatur per paruum clysterem aqua mulsa aquosissima, aut lac cũ paucissimo melle, aut cum cucumeris semine, aut oui candidum cum pompholyge, aut aliquo ex relatis medicamentis. Vlcere verò pascendo proserpente, pastillus ex charta immittatur, aut bithynus, & cataplasma ex palmulis, vua passa, cũ galla, acacia, hypocystide, alumine, imponatur.

De sanguinis ex renibus eruptione.

Renes debiles sæpe vrinam retinere non possunt, sed ampliores existentes, aliquid sanguinis ex vena emittunt, simúlque alias quasdam crassitudines. Erumpit etiã sanguis sæpe ex renibus per circuitum, quemadmodum in hæmorrhoidibus: euacuati verò alleuantur. In his nihil citò interturbare oportet si sanguis rursus sistatur: si verò perseueret, vena in cubito secetur, & medicamenta ad sanguinem spuentes, & alias sanguinis eruptiones, destinata, etiam ad renes ac vesicam, vnde sanguis erumpit, in vsum assumantur. Maximè verò symphyti radix, & tragacantha vino macerata ipsis detur, & polygoni ac plantaginis succus cum posca, aut amygdalæ amaræ cum passo: aut hoc, Aluminis scissi drach. vnã, tragacanthæ drach. duas, gũmi obolos quinque: excipe passo. Imponatur autem cruda ordeacea farina cum posca & rosaceo, aut cataplasma ex palmulis, & pane siligineo, cum acacia, aut hypocystide, coctis in vino adstringente, aut posca. At sanguine ex vesica erumpente, etiam cucurbitis ad laterum mollitudines ac coxas affixis vtemur. Dignoscitur autem affecta pars, dolore circa locum, aut quòd admixtus est vrinæ sanguis, aut non, velut de pure dictũ est. Si verò grumosus factus est sanguis in vesica, cognosces quidem hoc ex eo quòd aceruatim suppressa est vrina post sanguinis mictionem, & quòd vibices quidam sanguinis (velut par est) exeũt, aut cruentæ humiditates. Dato autem artemisiæ decoctum bibendum, & elichrysi, aut conyzæ, aut raphani semen, aut silphii succum, aut cyrenaicum, aut apii succum, singula aceto diluta: aut leporis coagulum, aut hinnuli, aut hœdi, in aceto mulso: aut lixiuium cum oleo. & foris spõgia muria aut lixiuio calido imbuta imponatur. Si verò non soluatur, intercapedo ani ac scroti secetur, veluti in calculosis, & grumis sanguinis ablatis, congrua curatio adhibeatur.

De duritia renum.

Quæ verò durities circa renes fiunt, dolores quidẽ non amplius exhibent, verùm videntur ipsis velut ex laterum mollitudinibus pendere. Et coxæ quidẽ ipsis stupore torpent: pedum verò impotentes sunt: mingunt pauca. toto verò corporis habitu similes sunt iis qui aqua intercutẽ laborant. Hos igitur mollire oporter ceratis, & malagmatis, frictionibúsque ac fomentis: & vrinam cientia exhibere, & ventrem infuso per clysterem subluere.

De diabete.

Diabetes, velox est eorũ que bibuntur transitus, vt quæ talia minguntur qualia pota sunt. Quapropter etiam immodicè sitiũt, vnde & dipsacos appellata est affectio quæ conflatur vbi debilis est facultas retentrix renum, fortis autem magis attractrix, quæ totum corpus humore priuat ob immodicam caliditatem. Aduersus hanc igitur instantes, cibos plures & ægrè commutabiles, & non adeò humectos dabimus, velut est alica cum rosato, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut vino non vetere, aut aliàs calido aliquo: ex oleribus intyba, seridem, lactucas. Ex piscibus petrosos: & pedes ac vuluas suillas, pira item ac poma, & mala Punica. Bibant autem frigidam: præbibant etiam polygoni succum, & helenium in vino nigro, & palmularum ac myrti baccarum cremorem. Cataplasma adhibeatur præcordio ac renibus, ex polenta in aceto & rosaceo: item ex foliis vitis, cotyledone, helxine ac portulaca. Sudores ipsis excitentur, & vomitus, ex aquæ frigidæ potu: & ab omnibus vrinam cientibus abstineant. Neque absurdum est ab initio venam secare.

De vrinæ stillicidio, eiúsque reddendæ difficultate.

Si neque inflãmatio, neque calculus, neque aliud quicquam ex relatis adest, & acris fuerit vrina, & totus habitus, aut etiam reliqua signa bilem ostendunt, ob hanc sanè aut vrinæ difficultas, aut eius stillicidium consistit: & oportet alterantibus ac temperantibus hanc vti, ptissanæ succo, piscibus, balneis, & victu congruo, ita vt ab acribus abstineamus, & à vino, ac exercitiis, & ab iracundia, & tarda cibi acceptione. Si verò vrinarum tenuitas, & albedo, ac reliqua signa frigidam indicant intemperiem, vinum calidum conueniet, & condita, & vrinam cientia medicamenta ac cibi, & insessus calidiores. Si verò supra albedinem etiam crassiores appareant vrinæ, pituitosum humorem esse opinandum est qui vesicæ collum obturauit: & oportet aceto mulso vti, & hyssopo, ac pulegio, aut origano, aut thymo, aut silphio, coctis in aqua mulsa, & irrigationibus calidioribus. Siue autem humor crassus, siue lapis, siue grumus, aut eiusmodi quiddam obstructionem induxit, & vrinarum transitũ impedit, catheterem adhibere oportet, si non inflammatio partis adsit. At verò vrinæ in febribus difficultatem sanat irrigatio ex rutaceo, aut anethino, aut veteri oleo. Si adstricta sit aluus, fœnigræci aut maluæ decoctum infundatur: insideántque etiam hi in aquam & oleum, aut in decoctum quoddam ex relatis speciebus cum oleo. Ceratum verò ipsis conuenerit hoc: Maluæ syluestris radices in oleo Sicyonio cum modica aqua coquuntur, donec torrefiãt, & ipsæ quidem abiiciuntur: ad oleum verò admiscetur rutæ succus quarta parte, & ceræ, & castorii quod satis est. De resoluta vesica, ad quam aliquando vrinæ difficultas, aliquando inuoluntaria vrinæ excretio sequitur, in tractatione de resolutione antea dictum est.

De permingentibus stratum.

Laxatio musculi circa vesicæ collum, hãc affectionem inducit: quapropter pueris maximè contingere solet. In communi igitur corroborantibus quammaximè vtendũ est, velut vinum ac oleum calidum est, ac consimilia, ita vt vitemus vehementer frigefacientia, magis verò concalefaciamus ipsos, quantum eius fieri potest. nam perfrigeratio velut resolutionis imaginem repræsentat. Naturaliter autem hæc efficacia sunt: Galli guttur vstum ieiuno bibendum dato ex aqua calida, aut leucanthemi flores similiter, aut leporis testem derasum in vinum odoratum bibendum dato, aut calamintham & myrrham ante cœnam bibẽdas dato, au rutæ syluestris semen tostum bibendum dato ad triduum: illinatur etiam pudendum ipsius Cimolia terra cum succo perdiciadis.

DE HEPATIS AFFECTIONIBVS, Cap. XLVI.

QVVM varias sustineat hepar affectiones, (nã & debilitate, & inflammatione, & igne sacro, & induratis scirris, & abscessibus, & vlceribus, & obturationibus corripitur) primùm de debilitate ipsius dicendum est, à qua propriè hepaticos vocare affectos solent. Si igitur in succum quidem commutata, verùm liquidiora euacuentur alui excrementa, distributione ad hepar defectuosius aut omnino non contingente, si ab affectione immunis est venter, attractricem hepatis facultatem debilem esse opinandum est: si verò similia loturæ carniũ recens mactatarum, alteratricem & sanguificatricem appellatam. At si ob calidam debile fuerit intemperiem,

temporis progressu recrementum fæculentius apparet, & valde graueolens,& bilis abunde colorata crassa.Iam verò etiam essentia hepatis cum ipsa colliquescente, & totū corpus colliquescit,& febriunt,& cibū fastidiunt, & bilē vomūt : si verò frigida intēperies est,neque assiduæ neq; multæ excretiones fiunt.Diuturna enim est affectio,&per aliquos dies venter magis aceruatim erumpet:verùm minus graueolentia erunt excrementa,velut limus sanguinis crassi propinquus atræ bili. Quin & plures & variegatiores colores,frigidā intemperiē indicant,& febris ipsis lāguida apparet,& facies collapsa,& magis cibos appetunt. Vtra verò harum intēperierum fuerit, si sicca fuerit ipsi adiuncta,siccciora apparent excrementa, & sitiunt magis: si verò humida, liquidiora ac plura, & minus sitiunt.porro si inflammatum est hepar, dolor in cōmuni omnibus adest in dextro præcordio, transiens sursum ad clauiculā vsque,deorsum ad spurias vsque costas,& febris acuta, & tusses siccæ,& sitis,& cibi inappetentia, & spirandi difficultas,& lingua primùm quidē rubicunda apparet,postea verò nigra,vomùntque bilē,& aluus suppressa est.Quū autem cōsimilia quodāmodo sint signa etiā in pleuriticis, differentiā ipsorū in capite de pleuritide diximus. At si erysipelas *siue ignis sacer* constiterit in hepate, & inflāmationis ardor extenditur,& exuruntur,& marcor succedit. Priuatim verò simis hepatis partibus inflāmatis, nauseæ, vomitus,ciborum auersationes,flāmei ardores, & animi deliquia intenduntur. & sæpe perfrigerantur vt aquæ præfusiones hinc initium sumant: gibbis verò ipsius inflāmatis,ad reliqua relata etiam tumor manifestus certa descriptione ad visum ac tactum expositus adest.Atque hæc quidem si vehemens & magna est inflāmatio: si verò obscura fuerit, iubebimus ægrum valde respirare. Et si circa dextrum præcordium dolere se dixerit, moderatā hepatis inflāmationem esse censendum est: si verò iuxta incūbentium musculorū situm oblōgus inflāmationis tumor appareat, nullo ex relatis præsente, illos ipsos inflāmatos esse cognoscimus.Grauitatis autē cum distentione ac dolore sensus in dextro præcordio,citra tumorem ac febrē, obturationem venarū significat, qua parte venæ in porta & simis hepatis partibus, cum his quæ in gibbis sunt cōmittūtur. Proinde si in abscessum inflāmatio vertatur,& dolor, & distentio ipsis augetur,& rigores præter rationē accedunt, & in sinistrū latus decūbere nō possunt,hepate magis dolentes.Rupto autē abscessu,aut per vrinas,aut per vētrem aceruata puris excretio contingit. Si verò ad scirrhi duram affectionē tumor trāsmutetur,dolores quidem minuuntur, tumor autem cum duritia manifestus est. corpora verò circumsita attenuantur. Progressu verò temporis difficilis fit cognitio : nam aqua inter cutem accedit, & totum præcordium ab humiditate cōtegitur. Ad calidā igitur hepatis intemperiē vtendū est perfrigerantibus ac corroborantibus viscus moderatè, qualis est seris & cichorium,quandoque crudum comestū,quādoque coctū cum coriandro.Decoctum itē ipsius potum,& succus, & ipsum adeò siccū aquæ mulsæ inspersum,& ad calidas & ad frigidas hepatis intemperies facit. Intybum autē troximum appellatū,& sonchus ex cōsimilibus sunt. Facit & citrii succi cyathus ex aqua mulsa,& filicis succus similiter.Si verò etiā cum moderata obturatione intemperies fiat, cum vino aliquo tenui & vrinam ciente, illa dato.Catapotiū verò sumitur hoc:Cichorii drac.quatuor, radicis chamæpithyos drach. quatuor. Excipe melle cocto,& nucis Ponticæ magnitudine præbe, & aquā calidā insuper sorbeat: & ex opio ac hyoscyami semine facta ipsis præbibenda dētur,& ipsa Philonis antidotus. In quibus autem calor intenditur,etiā rosaceū optimū aut melinum ipsis bibendum dato.Cibum verò ptissanæ succū, aut alicam cum hydrorosato accipiant, & panem similiter ex aqua cum aliqua eiusmodi iucunda potione. Et in summa, cibos moderatè perfrigerantes citra obturationem sumant: à vino in totum abstinentes, præterquam si ob aliam causam, velut est stomachi debilitas, vtantur,& tunc tenue quoddam, & parum aquæ ferens, aquosum ipsis detur. Sed & ignem sacrum in hepate similiter curare oportet. At verò si frigida est intemperies, per con-

A traria procedendum est. Panis igitur ipsis cum vino detur, & bis aut ter cocta brassica : castaneas item gustent, & vuas passas, & de gallinis quod satis est, & vinum bibant. Præbibendum verò ipsis detur eupatorium,aut asarum,& medicamentum ex pipere,& ex descriptis antea ad cœliacos ac dysentericos commoda deligantur. At confectiones cyphiformes appellatæ,ad calidas quidem intemperaturas omnino non conueniunt, nisi modicus quidam calor cum largiore humiditate fiat: verùm ad fri-
B gidas optima sunt auxilia,& magis si cum humiditate aut obturatione hepatis fiant : si verò à crassis ac viscosis humoribus obturatio fiat,myacantha,& maximè ipsius fructus detur,& radicis lauri cortex, & eupatorium ex aceto mulso,aut lupinorum amarorum decocto,cum ruta & pipere. Facit & farina lupinorum pota, & radicis capparis partes duæ, costi pars vna cum vino, & medicamentum ex cacano,ad crassorum ac viscosorum humorum obturationes: iris item, & pistaciorum fructus ac cortex, & marrubium,& amygdalæ amaræ, & pastillus ex ipsis,dra-
C contii quoque ac ari radix, & agaricum, & acetum scilliticum,& acetum mulsum. Hepar autem lupi siccum tritum cochlearii mensura datum, omnibus hepatis affectionibus conducit, cum vino dulci : quin & Theodoretus antidotus optimum est medicamentum, & in obturationibus hepatis, & in scirrhis induratis,& in diuturnis inflammationibus,in colicis item,ac morbo regio : similiter & picra ex aceto mulso. Cibi porro his dandi sunt calidiores,& ab obturatione liberantes,velut est porrum ex aceto mulso,& palustris asparagus, & capparis similiter. Sed & reliqua obsonia cum aliquo ex calefa-
D cientibus ac aperiendi vim habentibus condimentis cocta. Et vinum sit tenue ac vetus, ita vt crassi succi omnia vitemus, & balnea assidua, & maximè post cibum. Diuturna verò euadente affectione, etiam venæ sectionem ac purgationem assumemus,si nihil prohibeat. Inflammato verò hepate citra dilationem vena secetur de cubito dextero, & multus sanguis detrahatur,viribus sufficientibus. Forinsecus autem cataplasma imponatur visceri, ex farina ordeacea, fœnogræco, semine lini cum
E palmulis, aut malis cotoneis, & flore meliloti, & absinthio,ac chamæmelino. In vniuersum ita vt mollitoriis adstringentia admisceantur. Epithemata verò sint, Nili,& odoratum, & Philagrianum, & Apollophanis, & ex melilotis,& tusile,copton appellatum. Ad maximas autem inflammationes valde multæ experientiæ hoc est: Comæ absinthii, nardi Celticæ, asari, croci, singulorum vncia vna:iridis,myrrhæ,styracis,bdelii, ammoniaci thymiamatis,singulorū sextās: medullæ vitulinæ triēs,ceratī lentiscini lib.4. Dandū etiā ipsis acetum mulsum, & sim-
F plicia auxilia, velut est asarum, nardus Celtica aut Indica,iuncus rotundus odoratus, petroseli..um. Et ventrem irritare oportet per vrticam & mercurialem, cocta in ciboaccepta: in declinationibus etiam epithymum ac polypodiū dentur in aqua mulsa:per clysterē quoq; aluus euacuetur,in principio ex aqua mulsa infusa cum sale aut nitro : verùm declinatione contingente, misce hyssopum, aut origanum, aut Cnicum, aut centaurium, & colocynthidem: & in summa, simæ hepatis partes per ventrem, gibbæ per vrinas,expurgantur. Cibus verò his
G detur ptissanæ succus, in quo apium coctum est. Quòd si inflammatio sacri ignis speciem præferat, curationem antea diximus. Si verò abscessus fiat, ruptionem eius adiuuabimus cataplasmate ex trispermo, cum resina, manna thuris,pice, althææ radicibus, fimo columbino, stercore caprino. Præbibendum verò detur decoctum polii, fumariæ circa sepes nascentis ad tertias redactum. item thlapsis decoctum, aut cichorii, & radicis chamædryos. Ruptione autem facta aqua mulsa, & quæ ad vlceratos rhenes relata sunt. Forinsecus emplastrum
H Mnasææ, & reliqua mollitoria, & Icesium imponatur, aut quod ex salicibus constat. At si in scirrhum induratum est hepar, modica curationis spes est, ad aquam inter cutem affectione translabente, attamen ad mollitoria admiscenda sunt ammoniacum, bdellium, medullæ,& adipes,& quæ his parem vim habēt.Bibenda ve-

rò dentur quæ ab obturatione liberãt,& extergunt ipſum viſcus, velut eſt piper: vrinã cientia, & calculos atterentia: cũ iis quæ paulo ante ad hepatis obturationẽ relata ſunt: ciborum quoque eſu conuenienter exhibito.

DE MALO HABITV, Cap. XLVII.

PRincipium affectionis hydropicorum, malum habitum vocare conſueuimus. Curare verò ipſum oportet venæ ſectione, ſi nihil prohibeat, partita ſanguinis detractione, ad tertium vſque ac quartum diem faciendo detractionem. Euacuandi autem maximè ſunt qui ob hæmorrhoidum aut menſium purgationis ſuppreſſionem, in affectionem collapſi ſunt: quemadmodum qui ob plenitudinem humorum, à venæ ſectione abſtinere debent. Omnino autem purgandi ſunt per hieram ex colocynthide. Victus tenuis ſit & reſiccatorius: & naturalium aquarũ vſus aſſumatur, aluminoſarum ac nitroſarum magis, deinde ſulphurulentarum. Reliquum verò balneum ex longioribus interuallis aſſumant, & variis modis ſe exerceant, maximè per iatraliptas, *unctionis doctos medicos*. poſtea verò etiam veratro vtantur. Mirificè ipſis prodeſt & abſinthii præpotatio, & ſinapiſmi, & dropaces. Si verò ad hydropem affectio delabatur, ad hydropicorũ curationem deducatur, iuxta modum qui referetur.

DE AQVA INTER CVTEM, Cap. XLVIII.

HEpate vehementer perfrigerato, quandoque primaria affectione, aut inflammato, aut in ſcirrhum indurato, aut alio quopiam modo affecto, quandoque per cõſenſum cũ aliis partib⁹ ſanguificationis ſucceſſus nõ contingit, & vocatur affectio Aqua ĩtercus. In qua aliquãdo flatus copia cum pauciſſima humiditate coaceruatur, inter membranam peritonæum appellatã, ac inteſtina, adeò vt ſi verberetur ſuperior venter, inſtar tympani ſonitum edat. Vnde etiam tympanites hydrops vocatur, conflatus ab inflatione circa ſtomachum, & ventrem, & colon, & à febribus diuturnis. Quandoque verò etiam à duritia peritonæi mẽbranæ, aut vteri in mulieribus, aut ſcirrhi indurati: aliquãdo verò vice verſa, humoris copia cum pauciſſimo flatu in iiſdem locis coaceruatur, velut in vtre quodã cõprehenſa. Vnde affectio Aſcites hydrops nominatur, conflatus & ipſe ex relatis cauſis. Plerunque verò à duritia & ſcirrho, circa ſplenẽ & hepar, & à diuturnis circa inteſtina fluxionibus, in quibus ventrẽ in tumorem eleuari contingit, reliquum autem corpus alimentũ non ſentiens conſumi. Quandoque verò etiã per totã corporis molem frigidior ac pituitoſior ſanguis continetur, qui interdum ab hepate talis adfertur, interdum etiam omni corporis parte velut exaqueſcente generatur, adeò vt album ac pituitoſum appareat corpus, mortuo ſimile: & vocatur Leucophlegmatias hydrops ſub carne, aut intercus, conflatus à longis febribus, & malo ſtomachi habitu, & diuturnis hæmorrhoidibus ſuppreſſis, & à fluxu muliebri, & ſpirandi difficultate, & vigiliis præter rationem obortis, & ab aliis his ſimilibus cauſis. Curãtes igitur ipſos, in communi quidem ab euacuatione initium facimus: verùm in aſcite ac tympanite, per medicamentorum aquã ducentium exhibitionem: in intercute verò, per venæ ſectionem, maximè ſi ob hæmorrhoidũ aut menſtruæ purgationis ſuppreſſionem conflata fuerit affectio: niſi, dum in malo habitu conſtituti fuerunt, venæ ſectionem præmiſerint. Et tunc igitur velut in malo corporis habitu euacuationem partiri oportet. Deinde bubulum bouis armentarii ſtercus ſiccum exactè tritum, in poſca aut aceto mulſo coquito, & ſulphuris quarta parte inſperſa, toti ventris capacitati imponito: aut caprinum ſtercus, in vrina pueri aut capræ, ad ſtrigmenti ſpiſſitudinẽ redactũ impone. Hæc per vẽtrẽ ſummè ipſos purgãt: quin & ex fermẽto cataplaſmatis, & ex caricis, & calce, & nitro, & iride, & naſturtio, & ſulphure viuo, & ammoniaco, lauríque baccis ac ſtaphide ſylueſtri: & ſylueſtrium columbarum ſtercore, aut omnibus aut quibuſdam ex his aſſumptis, cum aceto mulſo vtendum eſt. Poſt hæc epithema ſpongiola appellatũ, ex caprino ſtercore, mirificè humiditatẽ eua-

A cuat, tũ per obſcuros meatus, tũ per vẽtrẽ. Poſtea verò reſiccãtia emplaſtra imponãtur, id quod ex ſalicibus conſtat, iceſiũ, tonſoris, ex baccis lauri: aut epithema polyarchiũ, aut ex ſeminibus. Sed & hoc mirũ in modũ efficax eſt. ex profundo enim abripit humiditatem. Lapidis pyritæ drach. duodecim, ſulphuris viui drach. duodecim, ãmoniaci thymiamatis drach. duodecim, cumini drach. ſedecim, nitri drach.[illegible]: excipe modica cera ac terebinthina, & pelli inducta per totum ventrẽ impone. Præbibenda verò ipſis detur ſambuci radix in vino cocta, aut B cucumerem ſylueſtrem in vino auſtero maceratũ, ad triduum dato, ita vt de vino cyathum vnum bibat, additione quotidie facta vſque ad cyathos tres. Multæ verò mixturæ hoc eſt: Balſami, nardi, caſiæ, cumini, glycyrrhizæ, hyperici, iunci rotundi odorati, aſari, dauci, amomi, ſmyrnii, petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpõdylii, ſingulorum æquales partes. Facit & vnumquodque ex his per ſe: ſimiliter etiam omnia vrinam cientia. Citra grauitatem verò vrinã ciet ſcilla aſſata, cum melle trita, & velut eclegma delingẽda exhibita. Poteſt etiam aquis quæ bi- C buntur incoqui. Bonum eſt & hoc: Internæ ſcillæ partis lib. duas in vini auſteri ſextariis tribus ad tertias coquito, & de vino bibendum dato quotidie, initio à myſtro facto vſque ad vnciam vnam. Optimum eſt & hoc ad ciendam vrinam: Aluminis liquidi magnitudinem fabæ aqua diluito, & per linteũ excolato, & ad triduũ, aut alternis diebus bibendũ dato. Cõuenit etiam his picra ex aceto mulſo, & antidotus Theodoretus, & ex amaris amygdalis paſtillus. Cæterùm aquã ducẽtia plura ſunt, experimẽto verò cognita hæc: Grana Cnidia quadraginta aut D quinquaginta, aut lathyrides viginti vel triginta: aut euphorbii ſiliquæ quinque, aut 7. Aut ſquamæ æris drach. duæ, aut tres. Excipiuntur micis panis, & in catapotia efformantur. Aut corticis radicis ſambuci ſuccus potus cum condito. Aut foliorum chamelææ, & ſquamæ æris, & aniſi ſingulorum pares partes dato ex aqua, ab initio quidẽ drach. vnam, interpoſito autem interuallo, etiam duas & plures. Sed & hæc catapotia admiranda ſunt: Aloes, euphorbii, grani Cnidii, ſingulorum vnc. vnam: rhei vnc. dimidiũ: excipe braſſicæ ſucco, & catapotia efforma. Da- E to de his ſiliquas ſeptem aut nouem. Quin & antidotus ex caryophyllo mirificè aquam ducit. Sed & vt vinum aquã ducens ipſis demus conandum eſt. Eſt autem optimum hoc. Scillæ quadrans, ſeminis apii, capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drachmas quatuor, grani Cnidii decorticati drach. vna, folii malabathri pilulæ duæ. Vini optimi heminæ duodecim, mellis crudi lib. ſex: contuſa ac cribrata vino macerantur: ſcilla verò ſimul conteritur. Dantur huic cyathi tres. At poſt humoris euacuationem, etiam theriaca vtendum eſt. Bubuli quoque ſtercoris vſti F cochlearii menſura, quotidie ex vino pota, magnopere prodeſt. Infuſis etiam per clyſterem vtendum eſt, niſi aluus ſua ſponte liquida egerat: tunc enim magis reſiccare ipſam conuenit. Porro in mulieribus hydropicis, etiam peſſo hoc ſubdititio ad vuluam vtendum eſt: Aniſi, cardamomi, cumini, nitri, ariſtolochiæ, fœnigræci, pulegii, ficuum internæ partis, ſingulorum pares portiones: ſuſino excepta apponantur. Poſt hæc etiam naturalibus balneis vtendum eſt perſeueranter, & arenæ ingeſtione: ab aliis verò balneis abſtineant, & vbi lauerint, in balneo vtã- G tur inſperſionibus ex nitro, ſale, ſinapi, calce, ac ſimilibus. Atque hæc quidem etiam citra balneum commoda ſunt, ſi ſicca cum oleo ventri affricentur. At in hydrope ſubter cutem, etiam aliis partibus ſe exerceant, quantum eius fieri poteſt, & ſicca frictione in ſole vtantur. Sed & reliquus victus ſiccior aſſumatur. Salſamenta igitur edant, & ſinapi, & allium, & ex volucribus ſylueſtres ac ſiccas. Et ex oleribus aſparagum, gingidium, porrum, ſinapi, caucalidas, & reliqua ſylueſtria: & ſalem theriacum aut Iamblichi obſoniis aſpergant. Vinóque vtantur H veteri, tenui, vrinam ciente, &, ſi adſit, mari mixto: ita vt ab omni largiore potu abſtineant, & ab aqua in totum. Si verò cum febre conſiſtat hydrops, ab omnibus calidioribus & acrioribus eduliis ac auxiliis abſtinendum eſt: verùm mixtim his vtendum, aduerſus id quod vrget

instando.Cæterùm in tympanite hydrope,& purgatoria, & quæ totum corpus colliquant tollantur, & quæ efficacius vrinam cient. Quæ verò flatus attenuare ac discutere possunt, intrinsecus ac extrinsecus vtenda dentur:& cucurbitæ leues assiduè toti ventri affigātur. Qui verò hydropē ascitem habent, si nō relatis cesserit auxiliis, ad perpunctionem deducantur, quæ nulli alii hydropi conuenit.

DE SPLENE, Cap. XLIX.

Quum splen ab hepate trahere soleat atrabiliariū humorē,qui velut sanguinis fæx existit, si quidē attractoria huius vis debilis fuerit, aut obturatus meatus per quem prius illum traxit,icterus niger conflatur,dum sanguis impurus per totum corpus fertur. Verùm si quidem grauitas aut distentio fuerit circa splenem, aut etiam dolor,obturatio indicatur: si verò nihil horum,attractoriæ facultatis debilitas. Vomitus autem atræ bilis,absque febre & alia malignitate contingens, retentricem splenis facultatem debilem esse indicat. Expulsoriæ verò ipsius facultatis debilitas inappetentiā inducet, dum non amplius atrabiliariū recrementū ad os ventris affertur,appetentiámque excitat. Quòd si atrabiliarius humor in ipso splene obturatur,primùm quidē inflāmatio huius fit, quam & feruor & dolor & tensio indicat: postea verò etiā in scirrhū induratur,vbi feruor quidem ac dolor cessauit, manet autem tumor ac duricia.His igitur & os graueolens fit, & gingiuæ corroduntur,& vlcera in cruribus absque cicatrice manant. In quibus hepate coaffecto, velut diximus, hydrops oboritur: intemperies itaque ipsius similiter velut hepatis curabimus. Inflammatione verò præsente, vena de sinistro cubito secetur,aut circa summam manum,eo quòd ex lōgiore distantia reuulsio fiat, aut etiam ob naturalem quandam cognationem.Deinde imponantur cataplasmata attenuantia citra manifestam caliditatem,ita vt etiam nunc aliqua astringentia admisceamus. Talis autē est ex sua natura salis flos appellatus. Est & hoc cataplasma admirandū:Fœnigræci triētem,farinæ ordeaceæ,nasturcii, singulorum vnciam vnam,ficuum pinguium libram vnam,herbæ verbenacæ siccæ vnciam vnā: ficus aceto acerrimo macerare oportet, & cum aliis prius contusis coquere, & postea rursus coquere:aut stercus caprinū cum cruda ordeacea farina in posca coctum imponito.Habeat autem,si voles, etiam salis florem.Vbi verò prius cyprino cum aceto modico foueris,vtere malagmatis primùm simplicioribus, quale est hoc:Ceræ sesquilibram,adipis taurini libram vnam,nitri quadrantem,terebinthinæ,seminis viticis, corticis radicis capparis,singulorum quincuncem:coctis quæ liquari possunt,sicca inspergito.Sed & Nili malagma optimum est.Si verò inflammatio in scirrhum delabatur, fortioribus vtendū est,vt etiam cutem lancinent,quale est quod ex stercore caprino paratur,& citrinum , & Machærionis, & Tonsoris,& quod ex lauri baccis constat,& quod ex salicibus.Hoc verò etiam ipse cum successu expertus sum: Auripigmenti sextantem,sandarachæ sextantem, ceræ,terebinthinæ,singulorum libram vnam, picis siccæ libram vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis vnciam vnam, corticis radicis capparis , myrobalani, singulorum trientem,ammoniaci thymiamatis sexuncem,nardini aut cyprini quadrantem.Sed & ammoniacum cum aceto illitū spleni sæpe profuit.Itémque potum scrupulorum triū aut quatuor pondere, cum castorii scrupulo vno, in balnei solio, vbi caricas præmanducarunt ac exspuerunt. Aut ammoniaci partem vnam,castorii partē vnam:dato drachmam vnam. Hæc,etiam in scirrhū induratis prosunt, quemadmodum etiā capparis cortex aceto tritus ac impositus:qui etiā bibitur cū aceto,aut aceto mulso, & crassos ac viscosos humores euacuat: quandoque verò etiam sanguinem.Salicis quoque cortex similiter illinitur.Facit & cinis ex officina fabrili , cum cruda ordeacea farina impositus ex aceto mulso.Et centaurii succus forinsecus impositus,& potus.Et lupinorum amarorum decoctum, cum ruta & pipere potum , & farina ipsorum pro cataplasmate imposita. Et aqua in qua sæpe ferrū extinctum est, febrientibus per se data,cyathorum triū mensura: non febrientibus, cum vini & aceti cyatho vno. Aut rumicis syluestris radicis cum scilla obolos tres , aut chamædryos aut serpylli acetabulum,omnia cum aceto,aut aceto mulso:aut anagallidis cæruleum florem habentis succi obolos duos cum posca bibendos dato. Aut acetum scilliticum,aut acetum mulsum.Composita verò hæc: Radicis panacis,ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis,herbæ lanariæ,scillæ assatæ internæ partis, singulorum æquas portiones permisce,& præbe drach.vnā.facit & ad anhelosos ac hydropicos. ALIVD. Myricæ fructus drach.quatuor, piperis drach. quatuor, spicæ nardi drach.duas,ammoniaci thymiamatis drach. duas: vtere cū aceto scillitico,& præbe drachmā vnā ex aceto mulso.

Ad induratum splenem.

Cyclamini drach.viginti,bryoniæ drach. tres, dictamni drach.duas,scillæ assatæ drachmas octo,herbæ lanariæ drach.sex,radicis capparis drach. sex: dato de his pastillū trium obolorum cum aceto mulso. Quin & ex erica pastillus commodus est.Cibi horum sint attenuantes,acres, sicci, & parcissimus potus . Exercitia item ac frictiones & sinapismi assumantur : quandoque etiam cucurbitæ cum scarificatione.

DE MORBO REGIO, Cap. L.

Morbus regius,icterus appellatus,diffusio est bilis in toto corpore contingens,quandoque atræ, (de qua in splenicis diximus)quandoque flauæ. Differentiæ verò horum plures sunt, quorū causæ & dignotiones hæ sunt: Si enim ex febrili morbo aceruatim obortus regius morbus sedauerit febrē,iudicatorius est,materia ex profūdo extrinsecus translata consistens , neque medicamentis opus habens,sed ex balneis ac moderata frictione citò decedens.Si verò cum febre fiat & biliosis egestionibus, & grauitas sit circa dextrū præcordium,inflammatio feruens indicatur ipsius hepatis,ob quam bilescens sanguis per totum corpus fertur. Si autem citra grauitatem feruor sit in ipso,ob solā calidam intemperiem hepatis, affectio conflatur.Si verò citra febrem fiat,sintque albæ alui egestiones,vesicæ bilem suscipientis affectio indicatur,aut meatibus ipsius obturatis , si quidem grauitas est circa dextrum præcordium:aut absque hac, viribus suis debilitatis,siue attractoria eius qui ex hepate trahit , siue expulsoria eius qui ad intestina expellit . dum enim non purgatur sanguis biliosus , in totum corpus distribuitur: quemadmodum in nigro ictero diximus. Statim autem his etiam vrinæ biliosissimæ abundè coloratæ prodeūt. Fit etiam icterus ob intemperiem calidam solidorum corporum,dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipsa deferuntur:quemadmodū in hydrope subter cutem consistente , ad pituitosam humiditatē transmutatio fit. Talis autē morbus regius cognoscitur ex eo quòd non aceruatim sed particulatim fit, nullo relatorū præsente.Quin & ex venenosi medicamenti potu,& propter venenum extrinsecus ex aliquo venenum eiaculante allabens,morbus regius conflatur.Calidæ igitur hepatis intemperiei,& inflammationis ipsius,& facultatum debilitatis curationem, antea in tractatione de ipso recēsuimus,quæ etiam citra permutationem huc transferenda est,vt ne eadem sæpe dicamus. Obturatis autem vesicæ bilem suscipientis meatibus vtrisque,aut altero solo , vena secetur in cubito dextero.Quidam verò & in his,& in illis qui ob inflammationem hepatis morbum regium cōtraxerunt , venam prope paruum digitum dextræ manus secant.Cataplasmatis autem inflammationem arcētibus vtendum est,& ipsi per hieram purgādi sunt. Commodi sunt etiam clysteres.Præbibēdum verò detur morbo regio affectis,apii,aut adianti,aut rumicis,aut serpyllī ad tertias decoctorum decoctum : aut absinthium potui inspergatur. Summè verò faciunt succi raphani cyathi duo, cum vini cyatho vno poti: itémque succi cichorii cyathi duo aut tres,per se,& cum vino. Verùm ob hepatis inflammationem ictericis vinum mulsum bibendum præbe,aut decoctum aristolochiæ tenuis, aut hyperici,aut adiāti,aut herbæ lanariæ,aut rubiæ tinctorū : aut ramenti cornu ceruini drachmam vnam cum vino : aut pastinacæ in vino ad tertias coctæ decoctum,aut sulphu-

ris viui drach.vnam in ouis ſorbeant. Hæc etiam ob ob-
turationē ićtericis magnificè proſunt.Seminis autem at-
triplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico aut alio paſſo,in
balnei ſolio poti,ſufficientem euacuationē faciunt. Re-
ctè etiam picra datur,& arida,& ex aceto mulſo conſtans,
& Theodoretus antidotus,& ex amaris amygdalis paſtil-
lus.Dato etiam cinamomi quantum tribus digitis pre-
hendi poteſt in vini mulſi cyatho vno, aut aqua tempe-
rata,aut myrrhæ magnitudinem fabæ, cum piperis gra-
nis quinque,parique cinamomo.Qui verò ob calidā ſo-
lidorum corporum intemperiem ićterici ſunt, ſimplici-
bus frictionibus,& exercitiis moderatis, & vnctione, &
balneis vtantur,& humectante ac moderatè frigefaciēte
victu,ptiſſanæ ſucco, intybis, ſeride, cichoriis, piſcibúſ-
que,ac vino tenui aquoſo. Cæterùm de iis qui ex veneni
potu,aut ob venenum eiaculantium morſum,ad hanc af-
fectionem deuenerunt, libro quinto dicetur. Porro bile
circa oculos & faciem recepta,elaterii erui magnitudinē
cum lacte muliebri inſtilla in naſum in balneo, & ſtatim
in ſoliū dimitte,ac præcipe ne caput mergat, & poſt bal-
neum refectorio victu dato,rurſus in nares infunde in ſo-
le.Facit & cyclamini ſuccus,& marrubii,& melanthii:ſed
& acetum acerrimum naribus attrahat dum ſedet in ſo-
lio,& parumper nares cōprimat, & mirificè euacuabitur.

DE VMBILICI PROLAPSV, Cap. LI.

CAuſam & chirurgicam curationem vmbilici promi-
nentis,in chirurgiæ tractatu dicemus. Quandoquidē
verò & per medicamentorum vſum quidam ad naturalē
ſtatum reuerſi ſunt, de hoc hîc dicendum eſt. Aluminis
ſciſſi drach.quinque,fæcis vini Rhodii drach.decem,gal-
larum omphacinarum drach.duas:vino diluta,& ad mel-
lis ſpiſſitudinem redacta impone,forinſecúſque ſpongio-
lam poſca imbutā ſuperadde,& faſcia deliga. ALIVD.
Corticum fabæ freſæ,gallarum, balauſtii,ſingulorum æ-
quales partes in aqua coquito. Vbi verò diſſoluta fuerint,
diligenter trita imponito cum ſpongia,quemadmodum
dictum eſt. ALIVD. Ramenti plumbi drach. ſede-
cim,cicutæ, mannæ thuris, ceruſæ, ſucci hypocyſtidis,
ſingulorum drach.vnā:vino diſſolutis vtere quemadmo-
dum dictum eſt.

QVOMODO QVIS IMPVBIS AC IMberbis diu permaneat,& de pudendorum ac teſtium cuſtodia,& ſimul pſilothra, Cap. LII.

CImoliæ terræ & ceruſſæ æquales partes hyoſcyami
ſucco excipe, vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem ha-
beant,deinde oleo lentiſcino quantū ſatis eſt addito cō-
cute,ac vtere. ALIVD. Cicutæ ſuccū,& ſolani, hyo-
ſcyami,lupini foliorum tenerrimorū, & pſyllii,ſingulo-
rum pares portiones terito,ac vtitor, vbi prius deterſe-
ris ac laueris.Oportet autem prius aliquot diebus aquam
bibere.

Pſilothron pilos diſperdens.

Aſellorum domeſticorum qui in globulum ſe conuol-
uunt drach.duas,ſandarachæ drach.quatuor, calcis viuæ
drach. octo,aceti veteris cyathum vnum, lixiuii ficulnei
cyathum vnum, coquito in olla, & vtere in balneo. A-
LIVD. Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partes
duas,cimoliæ partem vnam, coctis in aqua vtere velut
dictum eſt. ALIVD ſimplex & ſine odore. Calcis vi-
uæ ſextarium vnum, ſandarachæ vnciam vnam:coquito
velut dictum eſt,ac vtere.Cæterùm depilatoria inter ocu
lorum morbos relata habentur.

DE HERNIAE SPECIEBVS, Cap. LIII.

QVÆ ex peritonæi membranæ ruptione fiunt inte-
ſtinorum delapſiones, valde graues ſunt: quæ verò
ob rarefactionem, facilius curantur, pueris magis velut
humidioribus contingētes:& multi ſanè ex iis citra chi-
rurgiam,& per medicamenta quæ imponuntur, & per cō
uenientem deligationem curati ſunt.Vtendum autem eſt
ſubſcriptis compoſitionibus, vbi hoc ſolum addideri-
mus,affectiones has ſolo loco differre. Quū enim adhuc
ſupernè circa inguen, inteſtinum manet,bubonocele, *hoc*
A *eſt, inguinis ramex ſiue hernia*, appellatur: Vbi verò ad ſcor-
tum iam delatum eſt,enterocele,*hoc eſt inteſtinorum ramex*
nominatur.Proinde malicorii drach.decem, gallæ om-
phacis drach.quinque, in vini auſteri cyathis tribus co-
quito, tritáque præfricto ac retruſo inteſtino imponito,
vbi frigida aqua prius perfuderis. Et per dies decem ſo-
luito, ita vt in lecto maneat æger ad dies triginta,& cu-
preſſi decoctum cum vino bibat: aut pilularum cupreſſi
obolos tres in vino diluto.Hoc medicamentum in pue-
ris efficax eſt. ALIVD agglutinatorium. Radicis ſym-
B phyti,ſucci marrubii,amygdalarum amararū,gūmi, ſin-
gulorum pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ
vnciam vnam ſemis,ceræ,thuris,myrrhæ, glutinis piſciū
cochlearū vnà cum teſtis, ſingulorum vnciam vnam,glu
ten ad triduum aceto præmacerato. ALIVD. Cu-
preſſi pilularum vnciam vnam,gallarum vnciam vnam,
malicorii vnciæ dimidium, glutinis quadrantem, man-
næ thuris vnciæ dimidium, ſymphyti vnciæ dimidiū,
cochlearū vnà cum teſtis vnciam vnam: pilulas & mali-
coriū vino adſtringente diu coquito ac terito, & reliqua
C admiſceto,& exceptis vtitor. ALIVD. Aloes malico-
rii,thuris,ſucci hypocyſtidis, glutinis fabrilis,picis,bitu
minis,ſingulorū vnciā vnā ſemis: vini dulcis, quod ſatis
eſt. ALIVD variegatius, facit & ad perfectæ ætatis ho-
mines,malo non diuturno. Chryſocollæ,glutinis,tauri-
ni,ſarcocollæ,glutinis piſciū,lapidis gagatæ, lapidis hæ-
matites,rhois Syriaci coriarii,acaciæ,ſingulorū vnciā vnā
ſemis:lapidis pyritæ,ſulphuris ignem nō experti, magne-
tis ſpirantis,aluminis ſciſſi, mannæ, thuris, ſingulorum
vnciam vnam:picis brutiæ quincuncem, cochlearū vnà
D cum teſtis vnciam vnā,recrementi argenti trientem,gal-
larum vnciam vnā, ſquamæ ſtomomatis ferri vnciam
vnā,æris vnciam vnam, bituminis ſexuncem, olei myr-
tei,quod ſatis eſt.Vino adſtringente ſicca excipito, & ma-
nus non inquinante vtitor.Quòd ſi decumbere non ſuſti-
neant,triangulari craſſiore ligamento, quod inteſtinum
adſtringere poteſt,ſecurè deligato. Abſtineant à flatuoſis
cibis,& vino largiore,& aſſiduis balneis, & intēto motu,
velut eſt curſus,ſaltatio,vociferatio, & ſimilia. AD hy-
drocelen,*hoc eſt aquoſum ramicem*,vt humor euacuetur.Pipe
E ris grana centum,baccas lauri octoginta, nitri drach. vi-
ginti,ceræ drach.quadraginta,olei heminam dimidiam:
exceptis vtere. ALIVD optimum. Floris lapidis aſii
drach.ſex,vuæ paſſæ vinaceis exemptis ſextantem, cumi-
ni Æthiopici drach.octo,nitri rubri drach.octo,trita im-
ponito,fomento mane ac veſperi adhibito.Quidam etiā
ſulphuris drach. octo addunt. ALIVD. Calcem viuā
ſtrigmento exceptam cum cerato impone,& parum nitri
ad calcem admiſce. ALIVD. Braſſicæ radices vrito,
& cinerem adipe porcino veteri eliquato excipito.Solui-
F to autem per tertium diem. Quò verò non rurſus valde
multa fiat humoris collectio,hoc malagmate vtere: Ceræ
libras duas ſemis, picis trientē, ammoniaci thymiamatis
trientem,aluminis liquidi vnciam vnā ſemis. Facit etiā
emplaſtrum ex populo nigra,& reliqua attractoria.

DE TESTIVM INFLAMMATIONE, itémque ſcorti,& de aliis ipſorum affectionibus, Cap. LIIII.

SCorti inflammatio cognoſcitur ex eo quòd circa pri-
mùm manus contactum dolent, & quòd feruor ac du-
G ricia intenta appareant. Teſte verò inflammato,neque ad
leuem contactum dolent,ſed digitis innitentibus, & ru-
bor & duricia circa ſuperficiem minus apparet. Si verò
quis digitis innitatur,duricia in profundo occurrit,& fe-
bris aliquando oboritur. Propriè igitur teſtibus inflam-
matis cōuenit venæ ſectio circa malleolum:in communi
verò omnibus cataplaſmata & cerata. Cataplaſma itaque
imponendum eſt ex fabacea farina cocta in vino diluto,
cum vuis paſſis pinguibus vinaceis exemptis: aut cumi-
num,aut aſphodeli radicem coctam ac tritam, ad parem
H polentæ pollinem admiſceto ac imponito: aut lini ſemē
in vino diluto,aut fœnumgræcum in aqua mulſa,aut lilii
radicem in aqua mulſa,aut fæcem vini recentem cū pol-
line polentæ,aut ſenecionem & coriandrum viride, cum
vuis paſſis vinaceis exemptis, Si verò multus ſit feruor

folia hyoſcyami cum triticea aut cicerum farina imponito, aut arundinis folia, aut cucurbitam crudam: ſi verò diuturna eſt affectio cum duricia, cucumeris ſylueſtris radicem coctam in aqua mulſa & cum farina loliacea tritā imponito. Sed & hoc bonum eſt auxilium. Vuarum paſſarum exemptis vinaceis quinquūcē, cicerum ferueſactorum vnciam vnā ſemis, cumini vnciā vnā, ſulphuris dodrantem, nitri vnciā vnā, reſinæ quadrantem & ſemunciam: terito omnia cum melle, & pro cataplaſmate vtitor. Cerata verò hæc faciunt: Olei cyathum vnū, colophoniæ ſexuncem, plumbaginis, cumini, vuarum paſſarum, farinæ fabaceæ, ſingulorum trientem: ceræ ſextantem. plumbaginem cum oleo coquito ad aliquā compagem, deinde ceram & reſinam adiicito, & ablata ab igne ſemifrigefacta, ad vuas paſſas tritas & ad farinas affundito. ALIVD. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ pinus, ſingulorum quincuncem, cumini ſextantem & ſemūnciam, ſtercoris aſinini vnciam vnā ſemis: cuminum cum ſtercore aſinino terito, & ceratum frigefactum admiſceto, ac conterito ſimul, deinde linteo exceptis vtitor, lanam ſuperimponēs, aut oleo omphacino, aut butyro & reſina, æqualibus portionibus vtitor. Si verò ex ſudoribus vlcera in ſcroto fiant, gallam tritā aut alumen pinguedini & felli hircino inſperge, ac obline. At verò ad teſtes feruido vlcere infeſtatos, vbi cimoliam terram cum aqua prius illeuiſti, ſiccari permittito, & ablutione cum calida aqua facta, myrtum ſiccam, & ſmyrnii parum terito, ac imponito. Cæterùm carnium in teſtibus excreſcentias cinis ſarmentitius cum nitro & aqua ſubactus impoſitus ſanat. Si verò pruritus circa ſcrotum eſt, nitrum, ſtaphidem ſylueſtrem, alumen liquidum, aceto & roſaceo trita in balneo illine: poſt balneum verò, oui candidum cum melle illine.

DE SEMINIS PROFLVVIO, & eiuſdem in ſomnis effuſione, Cap. LV.

SEminis profluuium inuoluntaria eſt excretio aſſiduè contingens, citra pudendi tentiginē, propter retētricis facultatis debilitatem: in qua conuenit in quiete aſſeruare, ita vt lumbos & pubē lana conuoluta intingant, vino, & melino oleo, aut œnanthino imbuta. Cōſequēter autem cataplaſma imponatur ex palmulis, malis, œnanthe, acacia, hypocyſtide, & rhoe, ac ſimilibus. Inſideāt autem lentiſci & rubi ac ſimiliū decoctis in vino, aut etiam aqua: cibis verò vtantur reficcatoriis. Poſt prima verò tēpora ad exercitiū deducantur, per quod & totū corpus & affectæ partes ad robur deducantur. Cæterùm ad ſeminis redundantiam facientia, ſufficienter relata ſunt libro primo in tuendæ ſanitatis tractatione: vbi etiā de iis qui coire nō poſſunt ſcriptū eſt. Verùm ad ſeminis in ſomno effuſiones profuerit ipſis etiam lectus frigidior, & decubitus in dextrum aut ſiniſtrū latus, & quæcunque medicamenta frigida lumbis ſublinuntur: qualia ſunt, coriandrū, cicuta, ceruſa, portulaca, omnia cum aceto.

DE SATYRIASI, Cap. LVI.

SAtyriaſis eſt palpitatio pudendi, ad inflāmatoriā quādam vaſorum ſeminariorū affectionē conſequens, cū tētigine: & ſi non deſinat palpitatio, ad vaſorū ſeminaliū reſolutionē aut conuulſionem delabi ſolet: & pereunt celeriter, conuulſi, morientes autē ventre inflantur, & frigidū ſudorē excludunt. Contingit autē hic morbus (ſed raro) etiam mulieribus. Vena igitur ſtatim ſecāda eſt, & victus tenuis ac ſine vino conſtituendus, & quotidie quidē aluus mollienda eſt, vehemēter nunquam, ſed placidè ac leniter. Optima igitur eſt beta, & malua, & mercurialis parum, & concharū iuſculū: non malū eſt etiam ſimpliciter clyſterē adhibere. Verùm vrinas cientes medicinæ vitentur: lumbis autem frigefacientia adhibeantur, velut eſt ſolani ſuccus, aut portulacæ, aut hyoſcyami, aut cicuta. Neceſſe eſt etiam colem, & ani ac ſcroti intercapedinem, ex aliquo mitigante frigefactorio illinere, velut argenti ſpuma, terra cimolia, ceruſſa, aceto dilutis, aut aqua, aut vino dulci, aut ſapa. Decubitus ſupinus noxius eſt. Bibat autem nymphææ radicem, & iridem, & adiantum. Ruta autem & ſeminis profluuio & ſatyriaſi laboranti prodeſt. Cibus detur frumentaceus modicus, & ſiti pre-

A mantur. Si verò perſeueret affectio, cucurbitæ affigantur cum ſcarificatione: & ſi plenitudo adſit, etiam per hirudines euacuatio fiat. Venter autē cruda hordeacea farina integatur.

DE PRIAPISMO, Cap. LVII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi perſeuerans, in longū ac circulum intumeſcentis citra rei venereæ appetētiā. Eſt autem flatuoſus ſpiritus qui membrū tumefacit, ex humoribus viſcoſis ac craſſis præ moderata caliditate generatus. Manifeſtū igitur eſt quòd partes calefacere nō B oportet, ſed leniter frigefacere, cerato roſaceo cum aqua conquaſſato: & per chamæmelinū ceratum pudendo ac lumbis impoſitum. Victus & medicamenta adhibeantur attenuantis facultatis, citra manifeſtam calefactionem. Adhibeātur etiam quæ naturaliter efficacia ſunt, per experientiam comperta. Nymphæa igitur etiam his bibenda detur, & viticis ſemen & rutæ viridis obſoniis miſceatur. Ab initio verò hoc ne detur (multum enim calefacit) ſed poſtea poſt aliorum attenuātium vſum. Si euacuatione vtendum ſit, per vomitus fiat. Nam per infernum vē- C trem contingentes, ſæpe fluxionem concitant ad vicinas partes: ſed & exercitium & frictio aſſumatur, ad flatus diſcutiendos. Nulli ex relatis conuenit coitus, præterquam in quibus ob huius abſtinentiam, ſemen redundare coniectamus.

DE MEMBRORVM GENITALIVM impotentia, Cap. LVIII.

QVI hanc affectionē habēt, ad venerem nō ſtimulātur, & propterea triſtes ſunt. Cauſa autem horum eſt, partium reſolutio, aut ſeminis inopia. Quum igitur ſemē D generantia libro primo in ſanitatis tuendæ tractatione relata ſint, itémque quæ ad coitum ſtimulent, ſecundum ſimplicem facultatem, nunc fortiora apponenda ſunt. Communiter igitur, acopis ad reſolutionem commodis, etiam hîc vtendum eſt: priuatim verò, ſtellionem vſtum terito, deinde addito oleo, dextri pedis magnum digitū illinito, ac coito: ſi verò ceſſare voles, digitum abluito: ſed & ex ſtellionibus multæ mixturæ medicamētum efficax eſt. Præbibenda verò dentur tentiginem cientia, velut eſt primum hoc: Piperis, nucleorū nucis pineæ, petroſelini, E ramenti pudendi ceruini, terebinthinæ, ſingulorum æquales partes excipe melle. ALIVD. Cicerum crudorum, nucleorum nucis pineæ, ſingulorum ſextantem: erucæ, piperis, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle, dato drach. duas cum vino. Sed & Satyriaca appellata multiplex compoſitio conueniet, & quæ his ſimilia ſunt. Conſiderare verò oportet etiam alias affectionis cauſas, & correctionem ipſis conuenientem adhibere.

PVDENDORVM AC SEDIS AFfectiones, Cap. LIX.

F VLcera in pudendis & circa ſedem, ſi ſunt citra inflammationem, valde ſiccantibus opus habent medicamentis, qualia ſunt id quod ex charta vſta conſtat, & anethum vſtum ſiccum, & cucurbita vſta. Non humidis autē & recentibus vlceribus etiā aloe bonū pharmacū eſt, ſicca in puluillum redacta inſperſa: præ omnibus verò dolorem eximit & nullo minus efficax eſt pompholyx. Si verò humidiora fuerint vlcera, pinus cortex per ſe, & lapis hæmatites. Si autem & profunditas aliqua ipſis affuerit, ad relata manna thuris admiſcenda eſt. At ſi nome depa- G ſcendo proſerpat, lenticula imponatur cum malicorio. Vtendum etiam emplaſtro coraco ex aceto mulſo appellato, & paſtillo bithyno, & qui ex charta conſtat. Rimas autē in pudendis ac ſede iuuat reſina fricta cum roſaceo trita, vt ſtrigmentitia craſſitudo fiat, admixto etiā oui vitello, & opio: aut foliorum hederæ ſiccorum vſtorum cinis tritus cum roſaceo in pulmbeo mortario adhibeatur. Paſtillus quoque ex vino & oleo, & qui ex lapide phrygio paratur, valde commodè aſſunt medicamenta & ad rimas & ad ſordida circa coronam vlcera, & maximè quū detra- H here præputiū non poſſunt. ALIVD ſimplex, quod etiā acrimonias obtundit. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem, foliorū roſarum exunguium ſexuncē: ſicca inſperge, abluens prius vino. Ad condylomata verò facit hoc: Chalcitidis, œſypi, cerati, medullæ ceruinæ, foliorum rubi, ſin-

gulorum pares portiones cum cerato,& pastillus ex vino ac oleo similiter. Si verò in cole intra pudendi foramen inconspicuum vlcus fiat,cognoscitur ex eo quòd aut pus, aut sanguis euacuatur, citra mictionem. Curatur autem primùm quidem aqua mulsa aquosa collutum, deinde lacte,postea admixto etiam ad lac Astere collyrio. Aut pastillum album, aut eum qui ex loto fit, in plumbea pila tritum immittito,aut etiã pinna in eo tincta illinito: deinde linamentum tortum illitum indito. Optimum est & quod gallam recipit,& pompholygem, amylùmque,& aloen,æquis portionibus trita cum rosaceo, & plantaginis succo.

Ad dolores in pudendo.

Butyrum & resinam pari modo liquata imponito, aut lini seminis succo pares partes myrrhæ & resinæ frictæ terito ac imponito.

Ad tumidum pudendum.

Vitis foliorum tenerorum drach. vnam, cerussæ drach. quinque,trita impone. Vtere etiam aquæ marinæ frigidæ persusione,& quiete,& colis deligatione. Verrucas in pudendis, thymos appellatas, curat, & augeri rursus non sinit cinis sarmentorum vitis cum aceto impositus. Item corticis salicis vsti cinis. In summa verò, verrucarum genera omnia, & thymus, & formicaria, & quæ quasi ex chorda pendet,per medicamenta quidem vehementer exulcerantia auellentur,per putrefaciẽtia verò ac erodẽtia mortificantur. Propriè verò facit elaterium cum sale impositum,grossi cum aceto nitro, & farina, fici succus illitus,smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure viuo vsta: tithymalli succus illitus,ocymi folia cum atramento sutorio: heliotropii magni semen cum vino impositum.

Ad inflammationem ani.

Cerussæ trientem, pompholygis aut cadmiæ teneræ vnciam vnã,thuris vnciam vnam, seridis succi heminã vnam. Dilue paulatim succum instillans donec cõsumptus fuerit: deinde cerato facto ex ceræ sextante, & rosacei libram vnã vbi eraseris admisce,& fortiter emollito. Immittito autem per instrumentum puris tractorium, & superne deligato. Facit etiam ad rimas imflammatas, & ad vlcerationes sedis,cum feruore aut morsu.

Ad ignem sacrum circa sedem.

Emplastri ex succis libram vnam,rosacei quod satis est, panis puri libram vnam,croci vnciam vnam, opii vnciã vnam. Crocus & opium macerantur passo,panis aqua: deinde ad ipsa trita adiicitur emplastrum ex succis, & rosaceum,& emollitur. Facit etiã ad calidissimas podagras. ALIVD faciens etiam ad inflammationem ani. Cerussam vino & rosaceo, in plumbea pila,plũbeo pistillo tritam illine: aut cerussam & oui candidum, & roseaceum in eadem pila, donec strigmentitiam crassitudinem habeant,trita illinito.

Ad sedis dolores.

Hyoscyami foliorum tenerorum, portulacæ foliorum tenerorum,micarum panis vino maceratarum, vitellorũ ouorũ assatorum, singulorum pares portiones, rosacei quod satis est. postquã fomentum adhibueris ad locũ ex rosarum ac meliloti decocto,cataplasma imponito. ALIVD optimũ ad ani inflãmationes,& extuberantias. Cerussæ,spumæ argẽti,ammoniaci thymiamatis,bdellii, singulorum sexuncem, terebinthinæ vnciam vnã, ceræ vnciæ dimidium. Arida succo solani,hyoscyami,aut portulacæ terito: quæ liquari possunt,liquefacta admisceto,& excipito, & rosaceo mollitis vtitor. Sed & emplastrum Phicotyche appellatum,& quod ex plumbagine paratur, & pastillus ex loto,& ex halicacabo,& ex rosis,ad sedis inflammationes,inter clara sedis ac pudendorum medicamenta habentur.

Ad extuberantias ani.

Si inflammatæ sunt extuberantiæ,& relatis in communi vtẽdum est,& priuatim hoc pastillo: Cerussæ quadrãtem, pompholygis vnc. vnã, spumæ argẽti sextantẽ,mastiches sexuncem. excipe hyoscyami succo. Si verò non sunt inflammatæ, vino prælotis pilularum cupressi vstarum cinerem insperge: aut corticis cucurbitæ siccæ vsti, aut ossium palmularum cinerem similiter: aut testarum ouorum & fœniculi cinerem: aut mali Punicæ foliorum succo, pari vino albo admixto prolue ad dies septẽ. Verùm ad callosas extuberantias,calcem & auripigmentum cum aceto acri trita,in sole illinere bonum est.

De hæmorrhoidibus.

Si hæmorrhoides plus quàm oportet euacuantur, corporis habitum aquosum fieri contingit,& vt praue cibos auersentur. Periculum est etiam si larga sanguinis eruptio fiat: quemadmodum etiam, si penitus supprimatur, vnde operosa est curatio. Quare quũ plures sint hæmorrhoides, vnam relinquere oportet,purgationis gratia. Quædã verò sunt quæ in superiore parte non apparent,& propterea ægrè curantur. Cæcæ verò nihil quidem excernũt,verùm magis dolorosæ sunt. Ad has igitur cyclamini succum illine,& aperiuntur. Ad eas verò quæ immodicè euacuantur,spinæ Ægyptiæ,sambuci foliorum,artemisiæ, singulorum quincuncem,sideritidis trientem, in aquæ heminis octo,ad dimidias coquito. Deinde herbas quidem reiicito,ad aquam autẽ siccum hoc admisceto: Melãteriæ, aluminis rotundi,singulorum drach. octo,spumæ argenti drach. quatuor, gallæ quadrantem,misyos drach.duas, soreos drach. duas. Soluto hoc sicco in decocto,septies in die irrigationem facito: sequenti verò die similiter alia facta eiusdem ponderis præparatione,similiter irrigationem facito:& tertia die eodem modo. Si verò reliquiæ aliquæ manserint, quarta die per acum facta compunctione,si senserint, aut sanguinẽ suderint, decoctum quidem similiter facito, de sicco verò dimidium admisceto. Vbi autem irrigasti,cum sicco contingito,quo exactè exurantur. Verùm propter inflammationem panem imponito. ALIVD. Panem purum in garo primario macerato,& in noua olla vstum ac tritum imponito, abluens antea vino. Facit & ad extuberantias. ALIVD. Soreos drach. duas, chalcitidis drach.vnam, misyos drachmã vnam,atramenti sutorii drach. tres,aluminis scissi drach.nouem, æris vsti drach. vnam, melanteriæ drach. vnam: vtere sicco. Cibi verò sint in iis quæ nimium euacuantur, qui paucum sanguinem faciunt ac minimum superfluitatis,siccantésque ac adstringentes, qualis est lota alica ex posca,& oryza & chondrus. Ex oleribus intyba, cichorium,& portulaca,& vina adstringentia. At in excæcatis hæmorrhoidib⁹ cõueniũt cibi his cõtrarii: maximè autem loliginũ, & sepiarum,& polypodum, torpedinisque ac cartilagineorum esus probè commodat. Hæc enim sanguinem turbant: sed & quæ menses ducunt, his commoda existunt.

Ad procidentes anos.

Ericæ fructus,gallarum,cerussæ,acaciæ, succi hypocystidis,corticis pinus,thuris,myrrhæ minnææ,singulorum æquales partes,sicca insperge prælatis vino austero. ALIVD. Recrementi plumbi,rhois syriaci,singulorum drach.octo,floris rosarum drach.quatuor, myrrhæ minnææ drach. duas: vtere velut priore. ALIVD. Corticis pinus,mannæ thuris,spumæ argenti, singulorum drach. octo,pilularum cupressi siccarum,plumbaginis, singulorum drach.duas: vtere velut dictum est: & vrina ipsius ægri adhuc calida affusa prodest.

DE VTERI AFFECTIONIBVS, ET primùm de mensium purgatione, Cap. LX.

PLerisque purgatio mensium contingit circa decimũquartum annũ: paucis citius, circa decimumtertium, aut duodecimum: nõ paucis autẽ tardius quatuordecim annis. Tempus verò vnicuique purgationi statutum non est. Multæ enim ad duos aut tres, plurimæ ad quinque dies purgantur: aliæ ad septimum vsque diem: paucæ etiam ad duodecimum vsque purgatæ sunt. Desinunt autẽ purgari aliquæ circa quinquagesimum annum: paucæ vsque ad sexagesimum: quibusdam à tricesimoquinto anno,& maximè pinguibus,menses desinere cœperunt. Si igitur remoratur purgatio,circa præfinitum tempus lauato,& sesamum aut porrũ capitatum præbibendum dato,cum pipere & ruta simul coctis. Edat autem loligines, sepias,polypos,& quæcunque eius generis sunt. Priuatim enim sanguinem turbant.

DE MENSIVM SVPPRESSIONE, Cap. LXI.

SVpprimitur menſtrua purgatio, aliquando toto corpore malè affecto, aliquando vbi vterus ipſe propriam affectionem ſuſcepit, propter loci frigiditatem, aut plagā, aut intemperiem ex natiuitate, aut ob acquiſititiam vexationem. Plerunque verò ex abortibus, & ob partem aliquam principaliorem primariò affectam, velut eſt hepar, aut ventriculus, aut thorax, aut eiuſmodi quædam in diuturna affectione cōſtituta. Suppreſſa verò, multarū & diuturnarū affectionū cauſa fieri ſolet. Quum igitur ob aliquā viſcerū interaneorum affectionem primariā purgatio intercepta fuerit, aut moram traxerit, maximè operæpretium eſt primariò affectam partem curare, & poſt ipſam vteri meminiſſe. Notas autem illarū partium affectarum in ſuperioribus tradidimus: vbi verò nihil illorū affuerit, manifeſtum eſt ipſum vterū primariò affectum eſſe. Si igitur non prohibet ætas, aut habitus corporis, aut aliud quiddam, vena ſecetur non ante præfinitum menſium tēpus, ſed præterito iam dies decem adiiciātur. Detrahatur autem non plus duabus libris & dimidia, neque minus vna, ſi ſanè venam ſecuerimus: ſin minus, hiera ex colocynthide purgentur, duabus drachmis datis in ſex cyathis aquæ mulſæ. Febre verò præſente, hiera vti non expedit. Commodum autem eſt venā ſecare in primis febrium diebus: poſt purgationem reficiantur ad paucos dies. In ſequentibus autem exerceantur deambulationibus, frictionibus infernarum partium, & lauentur. Cibi conueniunt qui facilè cōcoqui ac diſtribui poſſunt, & olera humida ac dulcia omnia: ex piſcibus petroſi: ex volucribus teneriores: lactis potus, dulciaria ac mellita liba: vinum tenue, album, non valde vetus ineptæ ſunt carnes, & legumina, excepta ptiſſana. Vbi verò propinquū eſt præfinitum tempus, ex marinis dentur cartilaginea ac mollia, velut dictum eſt, & teſta intecta: & porrum capitatum cum ruta & pipere coctum: & decoctum ipſorum bibant. tunc quoque ligamentis infernas partes adſtringant ad tres aut quatuor dies. Inſtante autem præfinito tempore, ligamenta quidem tollantur, præbibant autem myrrhæ obolum, aut fabæ magnitudinem, aut caſtoriū ex paſſo, aut aqua mulſa: aut artemiſiæ decoctum, au ſaluiæ, poſt balneum ex paſſo & vino abſinthite. Abſinthites autem vinum per totam curationem præbibatur. Præterito autem tempore præfinito, & nulla aut nō memorabili purgatione facta, ad malleolum vena ſecetur, & repetita detractio fiat: poſt ſeptimum verò aut octauū diem, purgatione ex hiera vtatur: & poſt quartum diem dropacem adhibeat ad pectinem, lumbos ac femora. Et vbi per triduum aquam bibit, cataplaſma ex ſinapi ac pane madefacto, paribus portionibus imponat, vſque ad æquinoctii tempus, deinde lauet. Sequenti mēſe caricæ pro pane admiſceātur in decoctum fœnigræci, maluæ, pulegii, rutæ & artemiſiæ. In ſinum verò infundatur ſuſinum, aut amaracinum, & peſſus ſubdatur *ἐννεαφάρμακος, à nouem quas recipit rebus appellatus*, aut libanius vocatus. Eſt autem peſſus lana carpinata, & in rotunditatem ad digiti figurā redacta, in qua continentur medicamenta: atque hæc curatio plurimis ſuffecit ad purgationem. Si verò fortioribus opus habuerit medicamentis, ſunt hæc: Iris Illyrica pota cum vino, cyperus, ari radix, caſia, iunci rotundi odorati flos, nardus, radicis Helenii decoctū, myrrhæ fabæ Græcæ magnitudo: hæc cum paſſo bibuntur, in aquæ mulſæ cyatho dimidio: & dictamni decocti cyathi duo, & ammoniacum, & ſagapenum. Quæ verò ſtomachum minus noxæ expoſitum habent, his & opopanacis parum in pilulam coactum & melle cocto tinctum dari poteſt. Quin & familiaria nobis ſemina menſes mouere ſolent, ſed minus: velut eſt fœniculum, cuminum, apium, daucus Creticus, ſeſeli, ammi, ſinon, cicer, cedri baccæ, & omnia vrinā cientia. Appoſita autem & ſubdita faciunt hæc: Myrrha, abſinthii aut lupinorum decocto trita, aut etiam rutæ ſucco trita, bdellium eodem modo, ſtyrax item & oleæ ſylueſtris gummi, cum rutæ ſucco ſimiliter, aut ariſtolochia longa ad collyrii formam exſculpta: ſimiliter etiam magni centaurii radix, aut veratri, aut ſcammoniæ ſuccus, &

A colocynthidis medulla per ſe, & artemiſia impoſita cum ruta, & galbanum ſuffitum: eadem etiam fœtus eiicere ſolent.

DE NIMIA PVRGATIONE vteri, & ſanguinis ex eo eruptione, Cap. LXII.

NImiæ purgationes mulieribus fiunt: quandoque dū menſes augentur, & aceruatius feruntur: quādoque in partu perfecto, quæ plerūque etiam ſua ſponte ceſſant. Frequenter autem & ex abortibus vehementer ſanguis B erumpit, vt ſæpe periculum incurrant. Primùm igitur cōſtringendi ſunt artus ab alis & ab inguinibus. In potu verò danda eſt poſca non frigida, & poſca quoque affundenda, imponendæque locis lanæ multæ ex vino & oleo, aut roſaceo, aut melino, aut myrteo expreſſæ. Cibus detur chondrus lotus ex poſca, aut oryza, aut alica: hydromelū quoque auſterum, aut omphacomeli, aut talium quiddā ipſis detur. Præbibant autem balauſtium in poſca, aut hypocyſtidis aut acaciæ ſuccum, aut lycium, aut Samium aſterem, aut vuam acerbam ſiccam, aut rheon, aut ſuberis C ex Italico vaſe vſti cinerē: aut ſeſamū edāt in poſca maceratum donec molle fiat. Appoſita verò & in pudenda ſubdita ſanguinis eruptiones ſiſtunt, hypocyſtidis ſuccus aut acaciæ, triti cum manna in aceto. Mirificè verò auxiliatur ſpongia vino aut pice liquida imbuta ac appoſita: aut vſtæ ipſius cinis cum aceto aut poſca appoſitus: ſimiliter etiam ſuberis ex Italico vaſe vſti cinis. Forinſecus autem impoſita proſunt epithemata adſtringentia, & cataplaſmata ex palmulis ac malis Cydoniis, in quæ addita ſunt malicorium, ilicis glandes, rubi virgulta, lentiſci folia, ba D lauſtium, acacia, hypocyſtis, gallæ parum, alumen. Maximè autem hoc: Glutinum maceratur in poſca donec fuerit diſſolutum, deinde in robuſtum linteum inducitur, & lūbis agglutinatur. Efficaciter quoque ad hoc faciūt emplaſtra glutinatoria, velut eſt, Harmonia, Iceſium, Athena, Melinum, Indicum, & ſimilia. Peſſis autem vtendū eſt ad ſanguinis eruptionem his: Gallæ internam partem tritam & thus aqua dilue, ac appone: aut flores mali Punici dulcis ſimiliter, aut polygonum tritum: compoſito verò hoc: Aluminis ſciſſi, gallarū internæ partis, ſucci acaciæ, E mannæ, ſingulorum drach. quatuor: ouorum aſſatorū vitelli quinque: ſicca teruntur ſucco plantaginis, & miſcētur. Vſus autem tempore in peſſum laneum excipiuntur, & in roſaceum tinguntur, ac apponuntur. Sed & cucurbitæ leues, magnæ, ſæpe ſub māmas appoſitæ, abunde reuellūt. Inſeſſus autē iis quibus ſanguis erumpit conueniunt hi, Iunci acuti capitulorum, myrti, roſarū, rhamni foliorum, rubi virgultorum: ſingulorū æquales partes in aqua coquito, & inſidere iubeto. ALIVD. Corticis radicis, mali Punici dulcis, myrti, corticis cupreſſi, ſingulorū F partes tres: gallæ partem vnā coquito in aqua ſufficiente. Cæterùm per clyſterem vterifuſorium plantaginis ſuccū infundito, aut ſeridis, aut polygoni, aut ſolani, aut perdicii, aut pſyllii, aut hypocyſtidis, aut acaciæ. Indantur etiā hæc per lanam, aut digitum, aut ſpecillum, aut pennā in longitudinem formatam, vſque ad vteri oſculum. Sed & Andronis paſtillus per vterifuſorium clyſterem, cum aliquo ex prædictis ſuccis, aut cum vino adſtringente immiſſus, efficax eſt medicamentum.

G DE FLVXV MVLIEBRI, Cap. LXIII.

FLuxus muliebris, eſt fluxio vteri per quā totum corpus expurgatur. Tali autem ſpecie præditum eſt id quod euacuatur quale eſt id quod redundat. Aliud enim eſt rubicundum, velut ſeroſus ſanguinis humor: aliud album, à pituita: aliud pallidum, ab amara bile: aliud aquoſum. Si verò aliquādo ſanguis purus velut in venæ ſectione feratur, diligēter animaduertere oportet ànne aliqua eroſio facta eſt in vtero. Notæ fluxus ſumūtur ex eo quòd aſſiduè loci humectantur, humoribus colore diuerſis, & H ex eo quòd ægrota decolor eſt, alimentum non ſentit, cibum auerſatur, & in deambulando difficulter ſpirat, & tumidos oculos habet: & ex eo quòd aliquando cum dolore, aliquando ſine dolore fit, & aut cum vlceratione, aut citra vlcerationem, aut inflāmatā, aut ſordidā, aut puram,

Proinde toti corpori opitulari oportet,quum humida ſit affectio, per ſiccantia citra manifeſtam calefactionem, & per frictiones totius corporis,& per vnctiones ex melle abunde cocto.Danda ſunt etiam vrinam ciētia medicamenta,velut eſt aqua in qua aſarum & apium ſunt incocta: euacuandum quoque totum corpus per aluum. Ad hæc portulaca comeſta,& ſuccus eius potus prodeſt, item balauſtium,rubi fructus & flos, quercus mēbrana illa quæ ſub cortice trunci eſt, & quæ ſub cortice ipſius glandis. hippuris rubicundum maximè fluxum ſiſtit pota ex aqua aut vino: item hypocyſtis, lentiſci fructus torrefactus cum vino potus,Samius aſter,Lemnium ſigillum,coagulum leporis,aut hœdi,aut agni,aut vituli,aut cerui: vinacea trita,myrti baccæ, vua acerba ſicca,pinus cortex, & quæ in ſanguinis ab vtero eruptione dicta ſunt,quæ non valde efficacia exiſtunt. Quum verò cum dolore fertur, per vterifuſoriū aut aliū clyſterem,ſuccum alicæ,aut ptiſſanæ,aut tragi, aut oryzæ,infundito, cum aliquo dolorē ſedante medicamento.Et in exacerbationibus quidē mitigatoria adhibeantur:in interuallis autem (per circuitus enim aliquando affligit)ex alto euocare ac meatus tranſmutare oportet per diuerſas geſtationes,deambulationes, vociferationes,vnctiones, cucurbitas, dropaces partium ſuperincūbētium,inſolationes, frictiones,pſilothra,ſmegmata,ſinapiſmos, vomitus à raphanis, victum refectorium,balnea,vinum, varium cibum.

DE INFLAMMATIONE VTERI AC declinatione, Cap. LXIIII.

INflammatio vteri fit ex pluribus cauſis. Nam & ex plaga, & menſiū ſuppreſſione,& frigiditate,& inflatione: non minus etiam ex abortu,& partu propter malam partus editionem.Sequitur ad vteri inflammationem febris acuta,dolórque capitis ac tendinis,& baſis oculorum,iūcturæque manuum ac digitorū,& colli detractio, & declinatio ad contraria, ſtomachi per conſenſum affectio, oſculi vteri concluſio,pulſus parui,denſi. Et ſi obtuſa fuerit inflammatio,non vehementer vterum dolent: ſi verò fortis,etiam ipſe totus pulſatorio modo dolet per totum, ſi totus eſt inflammatus:ſin pars inflammata fuerit,circa hanc magis dolor de ſe ſignificationem præbet. Si enim poſteriores ipſius partes ſolùm inflammatæ ſunt, dolor circa lumbos fit,& ſtercora ſupprimuntur ex recti inteſtini compreſſione: ſi anteriores, dolor circa pectinē fit, & vrinæ ſtillicidium,ac emittendæ difficultas,ex veſicæ cōpreſſione.At lateribus inflatis, & inguina tenduntur, & crura grauantur: ſi verò fundum ipſius inflāmatū fuerit, circa vmbilicum dolor maximè conſiſtit cum tumore. At ſi circa oſculum eſt inflammatio,circa ſupernum ventrem dolent, & digito immiſſo durum ac renitens oſculū occurrit. In curatione igitur,primùm irrigatione ex vino & oleo,aut vino & roſaceo vtendum eſt,circa pectinem & lumbos,per hapſos lanæ puræ, citra deligationē. Cibi abſtinentia indicitur vſque ad tertium diem: poſtquam vena ſecanda eſt in cubito,ſi nihil prohibuerit.Nutriantur autem alica ex aqua mulſa,aut pane,aut ouo ſorbili,alternis diebus.Poſt quintum diem cataplaſma imponatur ex polline,ſemine lini,fœnogræco, ex aqua mulſa in qua papaueris capita cocta reiecta ſunt,& oleo.Si verò indignetur aduerſus caliditates inflammatio, vtpote ignis ſacri naturam habens,ad melilotum in paſſo coctū ac tritum adiice vitellos ouorum aſſatorū, cum roſaceo, aut melino,aut crocino,& impone:aut palmulas vino diluto feruefactas cū polentæ polline terito, addito aliquo ex relatis vnguentis,& imponitò.Declinatione verò cōtingente,ceratum nardinum aut Cyprinum adhibeto.Per totam verò curationem,etiam inſeſſibus vtendum eſt ex decocto fœnigræci,aut ſeminis lini,maluæ,artemiſiæ, & ex oleo: in iis autem quæ ferre nequeunt calorem, ex aqua calida,affuſo roſaceo.Peſſi verò & infuſa aſſumantur ex œſypo,butyro, medulla ceruina, adipe anſerino, vnguento ſuſino, & cera Tyrrhenica. Verùm quæ calorem ſuſtinere poſſunt, in iis etiā aureus appellatus peſſus conueniet,& enneapharmacus:quæ verò non ſuſtinēt,cum ouo,& roſaceo,& adipe anſerino aut gallinaceo. Ad feruidiores autem inflammationes, emplaſtrum ex ſuccis in

A duplici vaſe cum roſaceo liquefacito,& ſuccum plantaginis,aut ſeridis,aut cichorii,aut intybi miſceto:aut hoc vtitor: Adipis anſerini aut ſuilli recētis drach.quatuor, cerati roſacei aut ſuſini ſextantem, vitellorum ouorum aſſatorum vnciam vnam,croci drach. vnam, myrrhæ obolos tres,opii obolos duos: aut pro opio, papaueris capitū decoctum.Si verò multus vexat dolor,ſucci papaueris magnitudinē fabæ,cum lacte muliebri, ac ſucco fœnigræci,apponendam præbe. Cæterùm ad inflammationes cū duritia, emplaſtrū tetrapharmacum roſaceo dilutum ap B ponito, aut infundito. Quin & declinationes vteri circa exacerbationes quidem, ſimiliter velut inflammationes curentur: verùm in remiſſionibus & mali declinatione, iis quæ magis molliunt vtendum eſt: in inueteratis autē, iis quæ ex alto euocāt, & meatus tranſmutant. Si verò extrinſecus duritia eſt, malagmatis vtendum, eo quod ex meliloto paratur,& Mnaſææ inſcripto,& Iceſii,& melino Sarapionis, aut pyrino,emplaſtris.Victus ab initio quidē ſit tenuis: declinatione verò modica contingente, ad balneū ducantur,& pleniore cibo vtantur.

C DE ABSCESSV VTERI, Cap. LXV.

SI inflammatio in abſceſſum mutatur, relata ſigna intendētur: inſupérque inordinatæ exacerbationes cum horrore ipſis fiunt, primis quidem temporibus intenſæ, cum doloribus:perfectè verò ſuppuratione facta,aliquantum remittunt.Verùm circa ruptionis tempus,& dolores acriores ſæpe punctorio modo irruere putantur,& febriculæ vehementiores vexant, & aliquando vrina ſupprimitur,aliquando ſtercus,circa affectam vteri partem impedimento contingente:aliquando verò tumor circa pu- D bem, & velut fluctuationis ſenſus, vbi abſceſſus maior fuerit.Qui verò in expeditis locis eſt,etiam per dioptram inſtrumentum immiſſum,aut per digitorum contactum deprehenditur, ſupra hoc quòd etiam dolores vehementiores habent,propter oſculi neruoſitatem: quēadmodū ſanè in fundo abſceſſus & in ſinu minorē dolorē inducit: & digitis quidem tumor non occurrit, oſculum autē gracilius comparet.Proinde quò citius ſuppuretur, auxiliū ferendum eſt cataplaſmatis ex fœnogræco,ſemine lini, hordeacea aut triticea farina,admixtis ficubus coctis, E quandoque etiam columbino fimo.Sed & inſeſſibus inflammationi congruis aſſiduè vtendum eſt, & peſſis ex terebinthina, myrrha,œſyppo,& butyro. Rupto autē abſceſſu, ſi quidem ad veſicam pus delatum fuerit, lactis potu vtendum eſt, & cucumeris ſemen bibendum: ſi verò ad inteſtinum rectum eruperit, lentis ac malicorii decocto colluatur per clyſterem infuſo. At ſi ad ſinum ruptus fuerit abſceſſus,ſi quidem purum pus fuerit,roſaceum infundatur,aut oleum inalbatum, aut tetrapharmacum regium emplaſtrum, aut butyrum recens: ſi verò ſanies te- F nuis graueolens feratur, velut ab vlcere depaſcendo proſerpente,adſtringentius ſit infuſum, ex myrti baccis, palmulis,lenticula.Et poſt humorum excretionem,ſi inflammatio permaneat, in cataplaſmatis ac inſeſſibus perſeuerandum eſt. Cæterùm ſi circa vteri oſculum abſceſſus fiat,& non rumpatur,poſtquam tenues factæ fuerint partes puri incumbentes, ad puris excretionem per chirurgiam nos conuertemus, velut in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE VLCERATIONE VTERI, G Cap. LXVI.

VLceratur ſæpe vterus ob partus difficultatē, aut fœtus extractionem,aut corruptionem, aut ab acribus medicamentis,aut à fluxione, aut ex abſceſſibus ruptis. Si igitur expoſita fuerit vlceratio, per dioptræ vſum deprehenditur: ſi verò in profundo, ex iis quæ excernuntur.Humor enim diuerſus excernitur, inflammato quidē vlcere,paucus,cruentus aut fæculētus,cum dolore: ſi verò ſordidum eſt vlcus, copioſior, & ſanies cum minore dolore: ſi verò depaſcendo proſerpit, graueolens, niger, H cum vehementioribus doloribus, & aliis inflammationis ſignis,& irritatio ad laxatoria medicamenta, ad contraria verò alleuatio.Purum verò ſi eſt vlcus, humor paucus,æqualis,ſine odore,craſſus,albus, cum ſenſus facilitate.Si igitur inflammatum eſt vlcus,iis quæ ad inflamma-

A tionem relata sunt vtendum est: si verò sordidum, ptissanæ succus cum melle infundatur, aut tetrapharmacum emplastrum cum susino, aut aqua mulsa, coctò in ipsa fœnogræco, aut malua, aut furfuribus, aut lente decorticata, aut, quò magis expurgetur, marrubio, aut eruo: aut admixtam melli erui farinam, aut iridem, aut alumen rotundum, aut simile quiddam immittito. Hæc ipsa etiam forinsecus cataplasmatis modo imponũtur aqua mulsa subacta. Peculiarius autem proderit hoc medicamentũ: Crocus optimè teritur cum lacte muliebri, deinde rosaceo B cerato exceptus cum adipe anserino illinitur lanæ tomento. Præstãtius hoc est quod etiam ad dolores conducit: Capita papaueris in passo diluto macerantur ad triduum, deinde coquuntur donec flaccescant, postea teruntur cum foliorum rosarũ drachmis 5, croci drach. tribus: admixto capitum papaueris decocto: deinde ceræ drach. duæ cum rosaceo liquatæ affunduntur, & in pesso apponuntur illito ex rosaceo. Facit etiam id quod ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, & medulla ceruina paratur, & emplastrum Ægyptium absque ærugine mirificè ad vlcerationes C facit. Si verò vlcus depascendo proserpit cum inflammatione, imponatur panis purus maceratus cum aqua mulsa, oleo, althæa, fœnogræco, & palmulis pinguibus. Infundatur autem succus plantaginis, solani, polygoni, seridis, primùm per se, postea cum vino austero aut aceto. Si autem sine inflammatione nome depascitur, fortiora infundantur, velut est decoctum malicorii, rosarũ, oleæ virgultorum, cupressi, malorum Cydoniorum, rubi, baccarum myrti, lentisci, rhamni, rhois coriarii, ex vino adstringente: postea verò etiam decoctum aluminis, acaciæ, D lyciæ hypocystidis: ex iisdem verò decoctis fit etiam insessus. Si non succedit, medicamentum aridum ex charta immittito, primùm cum posca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum, *hoc est floridum*, appellatum; aut chalcitidem, aut atramentum sutorium cum iisdem liquoribus, item ea quæ dysentericis conueniunt. Dato autem cibum boni succi modicum. Puro autem facto vlcere, & lauato, & nutrito variegatius, & vinum exhibeto, quò caro citò producatur. Pessi vice apponatur cõfectio ex moris dissoluta cũ cadmia, aut ladano, aut plumbagine. Forinsecus E autem emplastrũ cicatricẽ inducens, superno ventri ac coxis imponatur. Quemadmodum enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorum facultas per occultos meatus penetrans, transfertur.

DE CANCRO VTERI, Cap. LXVII.

CAncri in vtero partim cum vlceratione, partim sine vlcere consistũt. In his igitur qui sine vlcere sunt, tumor reperitur circa vteri osculum durus, inæqualis, præminens, colore fæculẽtus, rubicundus, quandoque etiam subliuidus: & dolent vehementer circa inguina, & super- F num vẽtrem, & pectinem, ac lumbos, ægréque ferunt cõtactum, & variegatiorem medicationem. Si verò vlceratus est cancer, ad dolores, duritias, & tumorem, erosa etiã & inæqualia vlcera conspiciuntur, plerunque quidem sordida, oris tumida, albicantia, turpes crustas inductas habentia: quæ verò puravidentur, fæculenta, liuida, rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem assiduè ab ipso sanies tenuis, aquosa, nigra, aut fulua, graueolens: aliquando etiam sanguis fertur, & alia signa ad inflammatum vterum relata. Affectio igitur ipsa incurabilis est, velut ali- G cubi etiam Hippocrates dixit: mitigare tamen oportet per insessus ex fœnogræco & malua, & per cataplasmata similia. Valde autem mitigant in exacerbationibus malua aut althæa, in aqua mulsa flaccida facta, & cum modico rosaceo contrita ac imposita: itémque cataplasma ex caricis, meliloto, ruta, thure, bumiade herba cum oleo diligenter contusa, & cataplasma ex palmulis coctis in passo, additis ouorum vitellis, & polenta, aut cataplasma ex H papauere cum coriandro, aut polygono, aut seride. Hæc quidem in doloris vexationibus: postea verò ceratũ adhibeatur ex rosaceo, aut myrteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis. Priuatim autem commodat id quod ex fæce in æneis vasis in quibus aqua coquitur, subsidente paratur. Hæc enim fæx insuper afflata minutissimè teritur, & cerato rosaceo excipitur, ad emplastri compagem redacta. Et hæc quidem forinsecus. Intrinsecus autem mitigat locos etiam oleum. Si verò vlcerati fuerint, etiam lac muliebre infusum, & succus plantaginis tepidus: si verò cruentati fuerint, succus polygoni cum modico thure mitigat, & pessi ex croco, & muliebri lacte, & succo papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est, etiam ad sedis affectiones hoc: Spumæ argenti Italicæ lotæ sexuncem, thuris masculi, œsypi, adipis porcini recentis, butyri recentis, ceræ Tyrrhenicæ, singulorum sextantem, rosacei trientẽ. Spumã argenti seridis succo tritam liquatis adiice. Cibi dentur boni succi, qui facilè cõcoqui ac distribui possint: vinum sit modicum aquosum. Vitent acrium esum, & ciborũ copiam. promptè enim in ipsis cibi corrumpuntur.

DE SCIRRHO ET TVMORE DVRO, Cap. LXVIII.

IN scirrhũ induratur vterus, aliquando derepentè nulla prægressa causa: plerũque verò inflammatione prægressa, & neque soluta, neque in abscessum transmutata. Species autem scirrhi est etiã σκλήρωμα, *id est tumor durus*, in collo vteri maximè consistens: qui quidem tumore similis est, minus autem renitens, cum moderato dolore. Consequitur etiam in his declinatio ad opposita, éstque tumor pro ratione affectionis vehementer renitens, cum grauitate & ægro motu non solùm crurum, sed etiã totius corporis, adéstque ad actiones obeundas pigritia. Sequitur non probè curatas malus habitus aquosus. In principio itaque vena secetur, aut purgatio assumatur per hieram Archigenis: deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro, & absinthio, & cucurbitæ cum scarificatione: malagmata verò, polyarchium, & ex seminibus constans, & ex lauri baccis paratum: insessus ex decocto caricarũ, artemisiæ, pulegii, althææ: pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, œsypo: dropaces item, & aquarum naturalium nitrosarum vsus, itémque bituminosarum: viribus autem tolerantibus, etiam veratri vsus.

Pessus mollitorius.

Ceræ Ponticæ, vnguenti nardini, singulorum quadrantem, irini, gleucini, Cyprini, singulorum sextantem, adipis vrsini, anserini, butyri, œsypi, medullæ ceruinæ, terebinthinæ, singulorum vnciam vnam. ALIVS. Polii drach. 2, myrrhæ drach. quatuor: cum vino Mendesio trita, & irino subacta apponenda præbeto. ALIVS. Ceræ Tyrrhenicæ, adipis vitulini, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, mellis Attici, olei veteris, singulorum æquales portiones. MEDICAMENTVM ex alto euocans: facit & ad inflationes. Vuæ passæ albæ exemptis vinaceis quadrantẽ, rutæ viridis foliorum sextantẽ, aquæ marinæ sesquiunciã, cumini drach. 4, mellis quod satis est. Formatum autẽ inde pessum Cyprino oleo intinge, ac appone: sed & aureus pessus, & libanius, & enneapharmacus affectioni commodant, magis verò propriè Titianus.

DE MOLA, Cap. LXIX.

MOLA quoque, in scirrhũ induratus tumor est, aliquando circa osculum vteri, aliquando circa totum ipsum comparens, tactu lapidis duritiam referens, cũ detractione partiũ superincũbentiũ, & gracilitate, decoloratione, ciborũ inappetẽtia, mẽsiũ suppressione, mãmarũ tumore, adeò vt cõceptus suspicio in aliquibꝰ ab initio fiat, postea verò tẽpore discernũtur. Quædã etiã aquæ inter cutẽ suspicionẽ de se exhibẽt, & hoc discernẽdũ est, tum tumoris duritia, tũ quòd nõ fiat sonitus digitis illisis, quẽadmodum in hydropicis: in quibusdã autẽ reuera in hydropẽ transitio fit. Quandoque etiã incurabilis vt plurimum fit affectio: quibusdã etiã sanguis fertur. In cõmuni igitur decubitus in domo parua & vmbrosa ac tenebricosa conducit, quæ etiã moderatè refrigeret, in lecto immobili, ita vt partes ad pedes habeant sublimiores, & in quiete. Nam motus omnẽ fluxionẽ prouocare potest: & tumores quidem ac duricias, his quæ ad scirrhos & scleromata relata sunt curabimus: Verùm aquæ inter cutem suffusiones, per ea quæ dicta sunt in tractatione de hydrope. Sanguinis autem eruptiones, velut sanguinis

eruptiones, & fluxum muliebrem. Quidam tradunt molam esse carnem informem, ad ipsas vteri tunicas consistentem, & quæ pariatur veluti fœtus. Sed & hæc species laxatorio curationis ductu tractanda est, vt facilius excernatur.

DE INFLATIONE VTERI, Cap. LXX.

INflatur vterus ex frigiditate,aut fœtus corruptione,aut partus difficultate,osculo occluso,aut sanguinis grumo in ipso obturato, quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri.In his sequitur tumor pectinis, & imi ventris, cum duritia & dolore punctorio, vsque ad septum transuersum,& stomachum ac inguina perpungente:& ad digitorum illisionem sonitus instar tympani oboritur. Curare igitur oportet primùm venæ sectione, si nihil impediat: deinde circa exacerbationes, inediis & irrigationibus ex oleo rutaceo,insessibúsque ex decocto rutæ,pulegii, artemisiæ,casiæ,& similibus:& cataplasmatis ex semine apii, cumini,fœniculi,anisi,ammii,& farina loliacea:cucurbitis item leuibus, & cum scarificatione. Moram verò trahente affectione,purgatione vtendum est ex picra, & hiera,& dropacismis ac sinapismis,& balneis naturalibus.Obstetrix autē digito prius pinguefacto immisso,incūbentē sanguinis grumū, si ita contingat vt adsit, educat leniter, ipsum exoluens,rursúsque cataplasma imponatur ex ficu, nitro,& absinthio.Epithemata verò sint mollitoria,polyarchium, & quod ex feminibus paratur, & quod ex lauri baccis.Pessi conueniunt ex ruta,melle,nitro, maximè verò hic: Ficuum pinguium contus rū drach.vna, cumini drachmæ duæ,aphronitri drachma vna. Verùm propter acrimoniam prius in lac tingatur.sed & mollitorii pessi commodi sunt.

DE VTERI STRANGVLATIONE, Cap. LXXI.

STrangulatio vteri est recursus vteri ad affectionem, per consensum ducens principalissimas partes, velut sunt arteriæ carotides,cor,cerebri membranæ. Sequitur in affectis accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia,crurum debilitas, faciei pallor,aspectus tristis: instante autem suffocatione, sopor grauis, mentis emotio, instrumentorum sensuum apprehensio cum vocis interceptione,crurum contractio:deinde incipiūt rubere malæ,& facies aliquantulū plena fit: vbi verò remissura est, prodit humiditas quædam ex locis muliebribus ad contactum, & murmur quoddam intestinorum præcedit, & ipse paulatim laxatur vterus, atque sic & mentem & sensum recipiunt. Mouetur autem morbus secundum circuitum velut comitialis, repleto videlicet vtero, aut seminaria, aut alia materia in ipso putrefacta: & multæ quidem restitutæ sunt, quædam verò in exacerbationibus derepentè perierunt,pulsibus quidem densis euadētibus, & inordinatè subtremiscentibus, deinde etiam ipsorum interceptione sequente, modica autem humiditate instar roris in cute consistente: verùm respiratione primùm obscura contingente,deinde penitus interciden te.Abundat hæc affectio hyeme & autumno, in iuuenculis salacibus, sterilibus, & præsertim si per medicamenta steriles factæ fuerint, & aliis perfrigeratis. Itaque in exacerbationibus extremas partes deligare oportet, & tota crura,totúmque corpus confricare, & velut eos qui in animi deliquium inciderunt reuocare, & odoramenta graueolentia naribus admouere, velut sunt, funiculus lucernarius extinctus,castoriū,pix liquida,cedria,lanæ & panniculi vsti. Quidam etiam matulam vrinæ veteris aut egestionis alui,naribus adhibuerunt. Cucurbitas quoque affigere oportet ad inguina & imum ventrem, cum multa flamma,& leues,& cum scarificatione. Si verò prolongetur exacerbatio,etiam ea quæ flatus ducunt commoda sunt:velut collyria in anum subdita, quale est cuminum & nitrum cum melle.Sed & infuso per clysterem stercora subducere oportet, vt ne sua appositione premant: in ipsum verò vterum odoratissima vngenta infusa,detrahere ipsum solent,velut est amaracinum,malabathrinū.Sed & sinapi partim naribus adhibeatur,partim pedibus cata

A plasmatis modo imponatur. Voce quoque asperiore quis inclamet,excitet, ac vocet ipsam: sternutatoria etiam adhibeantur ex castorio, herba lanaria,pipere. Vbi verò remisit exacerbatio,ad vomitum cogantur,& in cibi abstinentia,aut omnino modico cibo conseruentur. Post septimum diem hiera ex colocynthide purgentur:post tertium verò diem,cucurbitas affigere oportet lumbis, & lanerū mollitudini:deinde castorii potu vti,aliquando cum artemisiæ decocto,aliquando cum aqua mulsa.In quibus-
B dam enim hoc etiam solum ad perfectam curationem satis fecit:insessus autem & pessi mollitorii assumantur. Atque hæc quidem ad exacerbationes:verùm ad totius corporis reparationem,à venæ sectione initio facto, ad purgationem per hieram transire oportet: deinde picram ex aloe dare drachmæ pondere, cum cyathis tribus aquæ mulsæ,in assiduo vsu,aut ex interuallis drach.2 cum aquæ mulsæ cyathis sex.Vtēdū etiā dropacismis, & cucurbitis, & sinapismis, & acopis ex euphorbio: deinde exercitiis, frictione,& vociferationibus:postea etiam aquarum na-
C turalium balneis.

DE VTERI PROLAPSV, Cap. LXXII.

VTerus procidit rarò quidem, verùm ob plures causas:aut enim muliere ex alto delapsa, & ad coxas delata,ruptis pelliculis quæ ipsum viscus continent: aut ob extractionē secundæ vterū simul attrahentis, & ipsi adnatæ, velut in partus difficultate, aut ob inartificiosam fœtus extractionē,aut ob plagā, aut ob animæ affectiones, velut liberorum amissione nunciata, aut hostium incur-
D su,aut ob periculosam nauigationē, aut aliquā huiusmodi causam,tota corporis miscella exoluta,vtero simul prolabente:aut ob resolutionē & debilitatem partium, velut inclinata maximè ætate cōtingit.Procidit autē circa os ipsius. Quidam verò totum ipsum procidere narrant, id quod probabile non est.Quomodo enim reductus firmari posset? Oportet igitur euacuato primùm per clysterem stercore, & excreta vrina, quò vndiquaque à cōpressione liber sit vterus,ægrotā supinā collocare, altiores coxas habētem,& poplites incuruatos,cum cruribus diductis: de-
E inde accipere hapsum lanæ figura & crassitudine sinui muliebri respondentē, eúmque tenui linteolo circundare, & in succum acaciæ intingere, aut in hypocystidis succum vino dilutū,& ad vterū apponere,& citra violentiā retrudere totū id quod procidit, donec tota moles ad sinum redigatur,& forinsecus contegere pectinē spongia expressa in posca,& decumbere facere hominem extentis ac coaptatis inter se cruribus, ita vt alterum alteri incūbat.Postea verò cucurbitæ affigantur cum plurima flamma,& ad vmbilicū,& ad vtranque laterū mollitudinē.O-
F dorata quoque naribus adhibeantur olfacienda.Tertia verò die,incumbente in sinu lanæ hapso, insideat mulier in vinum nigrum austerum aliquantulum tepefactum, aut in myrti, lentisci,ac malicorii decoctum: postea incumbens lanæ hapsus tollatur, & alius eodem medicamento imbutus indatur. Cataplasmata extrinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, aut lenticula,& malicorio, cum aceto mulso: & per tertium diem rursus eadem fiant vsque ad perfectam curationem. Si verò vbi per tempus mansit,putrefactum fuerit id quod procidit,
G auferatur id citra omnis periculi formidinem. nam totum ablatum esse vterum putrefactum narrant, & tamen mulierem vixisse.

DE OBTVRAMENTO IN VTERO, Cap. LXXIII.

FIT obturamentum circa vteri osculum, aut ob vlcerationem prægressam, aut ob inflammationē in scirrhum induratam. Curare verò oportet insessibus emolliendo, ex aqua & oleo, & fœnigræci decocto: ita vt e-
H tiam similia cataplasmata imponamus, & pessos mollitorios adhibeamus.Si verò diuturna fiat affectio, subuaporationibus & suffimentis ex aromatis vtendum est. Soluit obturamentum etiam pastillus ex œsypo, nitro, & resina terebinthina,vt quod nihil aliud sit quàm osculi vteri coarctatio.

NON CONCIPIENTIVM CVRATIO, Cap. LXXIIII.

IN communi quidem vtrisque,& viro & mulieri conuenit vt totum corpus in bono temperamento conseruetur, per laborum, ciborum, balneorum, & reliquorum omnium commoderationem, &,quod maximum est,vt negligamus habitum pinguescentem. Neque enim idonei sunt pingues ad liberorum generationem, tum quòd pudendis non congruunt, tum quòd modicum etiam semen emittunt,neque tamen etiam attenuati. Profuerint autem ipsis omnia calefacientia, & leniter inflantia. Vinum igitur calidum moderatè accipere oportet, & ex oleribus erucam,& horminum,& erysimum,& similia: rutam autem & calamintham præ omnibus vitare. Si verò ob vitiosum aliquem humorem conceptio non fiat, hūc expurgare, aut bono victu contemperare: priuatim verò mulieribus conuenit partium circa vterum quammaximè prouidentiam habere, & menstruam euacuationem citra impedimentum fieri. Vbi itaque prope adest purgatio, ciborum ac potuum moderationem quammaximè procurare oportet, ita vt etiam aliquid ex irritantibus ad purgationem accipiat,qualia sunt odorata ac acria olera, velut est scandix,crithmum,fœniculum,apium,smyrniū: vteri verò intemperies corrigere. Frigidiores itaque vteros indicat mensiū suppressio, & victus frigidior ac crassi succi,& torpor oboriens circa pectinem,lumbos ac crura: si verò perfectè perfrigeratæ fuerint, neque venerem appetunt. Oportet itaque ipsam tum aliis laboribus se exercere,tū omnibus fomētis,& his quæ per suffitus fiūt, vti,& calorem reuocare. Neque absonum est castorium bibere,& semina odorata, cuminum,anisum, pulegii comam,& iuniperi fructum, pipere singulis admixto. Ipsorum verò vterorum fomenta partim vapores sint,insidentibus sellis perforatis,partim calida aqua affusa, in qua cocta sit saluia,artemisia,ruta,cyperus,pulegium,acorum,& odorata semina. Cataplasmata etiā ex his singulis pectini adhibeantur: bonum est & polyarchium epithema. Frictiones item pectinis & coxarum nullo minus conferunt. Vtendum etiam pessis subdititiis ex myrrha,ruta,galbano & castorio, vbi prius fomentum aquæ mulsæ aut marinæ adhibuit. Bonus est ad hæc pessus qui gone, *id est genitura*, appellatur. At verò calidiores vteros cōiectare oportet ex toto corpore calidiore, & mēsibus paucis,& cū dolore,& quòd exulcerant pudenda mulieris: corrigere autem per moderatè humectantia ac frigefacientia, qualia sunt ex oleribus lactucæ, ac maluæ, & blitum,ac cucurbitæ,& cucumis,& pepo,& atriplex,& portulaca, & alii consimiles cibi. Vesicæ verò & superno ventri & lumbis adhibeantur frigefactoria tum cataplasmata,tum succorum illitiones. Si verò ob humiditatem vteri non concipiant, signum est quòd & humectantur circa coitus, & tenuiores ac multi deferuntur menses. Victus autem his conuenit siccior, labores, frictiones partium supernarum, vomitus,siccitas & moderatio cibi. Commodum fuerit etiam acerbis medicamentis vterum corroborare, qualia sunt lentisci decoctum,& myrti baccarum,rosarum,rhois,floris mali Punici,rubi tenerorum virgultorum,& gallæ. Quòd si siccior sit vterus,per contraria curetur,balnea dico,& vnctiones, & cibos humectantes ac oleraceos,vinúmque moderatum, & non valde vetus. At si præ humoribus crassioribus conceptus impediatur,si quidem is mordax fuerit humor,purgare oportet mulierem,quemadmodum quisque humor peculiariter id exigit,maximè verò per picram ex aloe: deinde serum lactis per clysterē immittere,& victum cōmodiorem excogitare. Pituitosi verò humores laboribus,& sudorificis, & vomitibus, aut etiam infernè euacuandi sunt. Oportet & medicamentū hoc bibendū dare: Epithymi,euphorbii, piperis, seminis dauci & petroselini,omnia trita drachmarū duarū pondere exhibeto. Hoc & per ventrem probè ducit,& vterū calefacit, quemadmodum sæpe etiam menses his quæ non purgantur prodire fecit. Postquā verò correctio se declarauerit,mensibus probè prodeūtibus, tunc coire oportet definente purgatione. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero prohibent conceptionem,signa quidē ipsorū ex

A his quæ de vteri inflatione dicta sunt accipere oportet: curare autē primùm victu parciore, deinde cumino & anetho,& apii semine,& ruta,& aniso adhibitis. Aromata item pleraque exhibeantur,partim vt bibantur,partim vt apponantur. Cæterùm conclusos vteros aperire oportet, odoratis decoctis affusis,& fomentis adhibitis ex malua, semine lini,fœnogræco & oleo, quandoque etiam melle. Fortioribus item,artemisia,conyza,calamintha, pulegio, & anthemide. In pessis verò vtantur terebinthina, nitro, cucumere syluestri,elaterio,cassia,& picis sero. Quibus au-
B tem osculum vteri hiat,his victus,& fomenta,& medicamēta ficciora ac adstringētia cōueniunt,mali Punici flores,lētiscus,rubi radices,myrti baccæ, & quæ in humidiore cōmodant. Distortiones autē vteri fomētis dirigere oportet,& mollientibus pessis subditis. Porro coitus cum muliere auersa, etiam ad conceptionē conferre videtur.

DE FISSVRIS, CONDYLOMATIS, AC hæmorrhoidibus vteri, Cap. LXXV.

CIrca vteri osculū fissuræ fiunt ex violentis partubus: & primùm quidē latent, dū recentes adhuc sunt ex
C partu dolores: postea verò paulatim percipiuntur, aliquando ad manuū contactus, aliquando etiā in coitu, quando etiā cruentæ fiunt propter confrictionē. Deprehenduntur autē sinu diducto. Nā ruptiones in ambitu osculi conspiciuntur: in quibus chirurgia & mordentibus medicamētis reiectis, simplicioribus insessibus & pessis vti oportet. Conuenit etiā emplastrū tetrapharmacū dilutum: si verò callosa fuerit fissura, medicamēto ex charta vsto vtendū est cū rosaceo. Quòd si vim ipsius non ferant, iridē Illyricā terebinthina exceptā indito. Vlceribus autē ad cicatri-
D cem perductis, conuenerit id quod ex Cadmia cōstat, aut aliquod sedi destinatū, velut est id quod ex spuma argēti paratur. Quandoquidē verò contingit fissuras diuturnas in condylomata mutari, per consimilia callus adimatur, & condylomatū eminētiæ ad cicatricē perducantur. Hæmorrhoides autē fiunt circa osculū aut collū vteri, & per dioptrā instrumentū deprehenduntur, ex eo quòd eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta, & rubicunda: in interuallis autē rugosa, doloris exors, subliuida, ac stillans. In his igitur, si fieri potest, in interuallis excisione vtendū est in volsella prehensis: sin minus, per
E medicamēta saltē ipsas cōstringere oportet, ita vt aliquādo malicorio sicco cū galla, aut tali quopiā attingamus: aliquando his quæ in eruptione sanguinis ex vtero relata sunt vtamur, quæ etiā his quibus ob debilitatē saguis erūpit, conueniunt, quæ cognoscuntur ex eo maximè quòd vterus assiduè cruorem remittit ex interuallis, & non solùm menstruæ purgationis tempore.

DE DIFFICILI PARTV, Cap. LXXVI.

DIfficultas pariendi fit aut circa parientem, aut circa
F fœtum, aut circa secundam, aut propter externa. Circa parientem quidem aut crassam aut obesam, aut quæ totum vterum paruum habet, aut dolorū partus expers est, aut tumida, aut inflammationem circa vterum habet, vel in alia parte, aut quomodocūque aliàs ægrotat, aut naturaliter debilis est, & extrudere non potest, aut ante tempus parit. Circa fœtum verò, qui aut nimis magnus est, aut paruus, & parum grauis, aut magni capitis, aut mōstrosus, velut biceps, aut mortuus, aut viuus quidē, verùm
G debilis, & qui extra prodire non possit, aut quòd plures sint fœtus (quinque enim visos prodidit Herophilus) aut quòd figuram habeat præter naturam. Nam figura secundum naturam fœtibus est, prima quidem in caput, manibus ad femora extentis, ita vt è directo osculi vteri, caput nullatenus inclinatum habeat: secunda ab hac, in pedes, citra inclinationē. Quæ verò præter has sunt figuræ, omnes præter naturam sunt: circa secundam autem, quæ aut non auellitur, propter crassitudinem, aut etiam antea quàm oporteat auellitur, propter tenuitatem. euacuato enim humore, fœtus præ siccitate ægrè deuoluitur. Pro-
H pter externa verò, si aut frigiditas densauit, aut immoderata caliditas vires exoluit, aut etiam fortuita aliqua re allapsa. Si igitur ob coarctationē aut velut obturationem fœtus, difficultas pariendi fiat, primū coadiuuare oportet

per laxationem, infundendo assiduè oleum calidũ, cum decocto fœnigræci, aut maluæ, aut seminis lini, aut etiam cum ouis, mitigationis gratia: deinde cataplasma imponere pubi, superno ventri ac lumbis, ex semine lini cum aqua mulsa, aut aqua & oleo: & insessibus similibus vti. Sed & ex balneis assumere laxationes, si non febris, aut alia aliqua causa impediat, & parientem per lecticam mouere in aere moderatè calido. Quidam etiã concussiones fortes adhibuerũt, & sternutatoria admouerũt: & quæ quidẽ timida est, impellatur: quæ verò inexperta est dolorũ partus, persuadeatur, vt maximè fortiter spiritũ cõtineat, & ad laterũ mollitudines cõpellat. Quæ verò in animi deliquiũ incidit, odoramẽtis nõ offendẽtibus refocilletur: alleuata autẽ mediocriter, modico cibo nutriatur. At verò quæ obesa est, in lecto prona figuretur, genibus ad femora inclinatis, quò vterus ad abdomen delatus, è directo osculi sit. Per digitos autẽ ceratis aut pinguedine osculum illinatur, & leniter diducatur: & siqua affectio fuerit circa partes, etiam huic prospiciatur: & stercus contentũ, per molle infusum per clysterem eiiciatur, & secunda aperta dirimatur aut digitis, aut scalpello inter ipsos occultato, præcedente sinistra manu: & aliquis pinguis humor per clysterẽ in vteri capacitatem immittatur. Si verò præter naturam figuratus est fœtus, naturalis figura restituatur, partim impellendo, partim deducendo, partim flectẽdo, partim dirigendo: & si quidem manum aut pedem præmiserit, non hac parte apprehensus extrahatur. Magis enim obturatur, aut exarticulatur, aut etiam abrumpitur: verùm digitis humero iniectis, aut coxæ ipsius fœtus pars præmissa ad conuenientem locum retrudatur. At si vnà cum obturatione, totius fœtus figura euariet, prius ipse ab vteri osculo in sublimè retrudatur, deinde apprehensus, rursus ad osculum dirigatur. Si verò plures vno fœtus deferantur, rursus sursum ac deorsum dirigantur, omniáque fiant sensim ac leniter citra compressionem oleo locis affuso. Tempus autem desessus in sellam est quum osculum vteri apertum digito occurrerit, & præruptio prominuerit. Quòd si verò nõ prodierit, eo quòd mortuus est fœtus, aut ob aliam causam, ad fœtus extractionem progrediendum est.

DE COXENDICVM MORBO, Cap. LXXVII.

QVVM articularis morbi generis sit coxendicũ morbus, in eo solo differt ab eo, quòd causa ipsius circa coxam firmatur: causa verò huiùs est crassus ac pituitosus humor coarticulationi circa coxam impactus. Dolor autẽ ipsis est à locis circa nates & inguina, vsque ad genua, in plerisque verò vsque ad summum pedem pertingit. Ab initio igitur ægro oblato, post stercorum per clysterẽ euacuationem, venæ sectionẽ à cubito assumimus cum repetita detractione: si verò post tempus æger nobis obtigerit, à malleolo circa crus affectum detractionem faciemus, & circa exacerbationes hac irrigatione vtendum est: Cyprini cyathi octo, aceti cyathi quatuor, nitri cyathi duo, seminis rosmarini cyathus vnus, per lanas succidas calida hæc adhibentur. Post hanc cataplasma imponatur ex lupinorum amarorum farina, cum aceto mulso, aut ex loliacea farina cum resina, & cucumeris syluestris radice, & nitro, & calamintha, & rosmarini semine, & lauri baccis: sed & sola calamintha vtiliter imponitur cum aceto mulso, aut aqua mulsa. Emplastro verò mitigatorio vtendum est hoc: Ceræ drach. centum, terebinthinæ drach. vigintiquinque, æruginis drach. sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorũ drach. sex: cedriæ drach. quinque: præbibẽdus detur succus Cyrenaicus erui magnitudine, aut castorii drach. vna, cũ opopanacis obol. tribus. Radicis autẽ capparis cortex potus, & cataplasmatis admistus prodest: si verò multus est dolor, etiam dolorem eximentia medicamenta locum habent, velut est antidotus Philonis, & quæ ex duobus piperis generibus constat: infusum verò hoc immittatur: Mellis sesquicyathus, olei sesquicyathus, aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis infusis, insuper fomentum ano adhibeatur, quò longiore tempore retineatur. Euacuat mucosa, quandoque etiam sanguinem, quando etiam plus prodest:

A si verò perseuerauerit affectio (quod tamen raro contingit) rursus ipso vtendum est frequentius, pro aqua centaurii decocto admixto. Sanguinem euacuat etiam thlapseos semen infusum, & elaterii succus, & quod ex ipso, aut ex radicibus ipsius componitur oleum Sicyonium, & salsorum piscium muria, & oliuarum colymbadum muria rectè infundi potest. Cucurbitis etiam ad coxam, cum multa flamma & scarificatione vtendum est, aliquando etiã hirudinibus. Perseuerante autem affectione, ad purgationem procedendum

B est aut per hieram aut per colocynthidẽ, ita vt medullæ ipsius probè tritæ drachmæ pondus detur, in aquæ mulsæ cyathis plus minus duobus, pro viribus ægri, & prout aluo bene affectus est. Sit autem ruta in aqua mulsa cocta. Probè etiam hos expurgat puls ex colocynthide: in quibusdam etiam vomitus à raphanis ab initio profuerunt. In interuallis autem dropax adhibeatur, & acopa ex euphorbio, præsertim id quod varium appellatur. Balnea verò naturalia his commoda sunt: si verò non adsint, in aliis saltem loti, relatis acopis vtantur, & compositis

C his, tum Asclepio appellato, tum hoc quod ex euphorbii, adarces, veratri nigri, castorii, pyrethri, piperis, staphidis syluestris, singulorũ æqualibus partibus paratur. Post balneum picis aridæ quadrans, sulphuris viui sextans, calido adhuc corpori inspergatur, ipsúmque charta integatur. Si verò neque hæc profuerint, aut reliquiis morbi restantibus, bonum est etiam sinapi cum caricis impositũ, aut etiam per se. Perfectè verò ipsos restituit Iberidis herbæ vsus, quam sanè etiam lepidium, aliqui verò syluestre nasturtium appellant. Quæ verò apud nos nascitur fruti-

D cosa, foliis lauri similibus, & multo maioribus, multã de se experientiam dedit, non solùm in coxendicum, sed etiam aliis diuturnis morbis. Æstate autem multo efficacior est: si verò etiam folia tunc quum expetitur, non produxerit, radicis ipsius corticem contundere oportet cum adipe suillo, ad emplastri formam, deinde in linteũ densum infarcta, dolentibus maximè locis imponere aut circa totas nates & femur, & sinere donec nigrescat, aut omnino liuida fiat summa cuticula: postea ipsum auferre, & loto hoc ceratũ imponere: Opopanacis trientẽ in aceti

E cyathis 2 dissoluito, & cerato Cyprino excipito. Quòd si recusent taliũ vrẽtiũ vsum, emplastris malum extirpantib⁹ vtendũ est, quorũ de numero & hoc est: Ceræ, resinæ, pinus, singulorum drach. duodecim: terebinthinæ, fimi columbarum syluestrium, fæcis vini vstæ recentis, singulorum drach. sex: galbani sesquidrachmam. Est etiam de extirpantibus emplastrum leæna appellatum. Commoda sunt quoque ea quæ ex lixiuio ac nitro parantur: quin & potionibus quæ ad annum bibuntur quidam vsi sunt, ex quibus est & ea quæ ex quatuor rebus constat, chamædry

F os libra vna, gentianæ dodrante, aristolochiæ rotundæ dodrante, seminis rutæ sicci sextario vno. Hæc contusa & cribrata quotidie dare oportet cochlearii mẽsura ieiuno, & concoctione probè facta, cum aquæ frigidæ cyathis duobus, ad annum, donec morbus sedetur. Medicamentum quoque ex septem rebus compositum, & quod Proclo adscriptum est, idem promittunt. Exercitia faciat per deambulationes, & per assiduos flexus, saltus ac cursus. Cibus sit attenuans moderatè, & concoctu facilis. Si verò nulli ex relatis cedat coxendicum morbus, quandoque

G ad suppurationem vertitur, quandoque laxatis neruis colligantibus, coxa ex articulo luxatur. Oportet itaque diuturna facta affectione, articulum vrere tribus aut quatuor locis, velut in chirurgiæ tractatione refertur, & vlcera ad plures dies conseruare, vt ne cicatrix inducatur.

DE PODAGRA ET MORBO ARTIculari, arthritide dicto, Cap. LXXVIII.

H NON sola partium debilitas podagricam & arthriticam affectionem efficit, alioqui exacerbationes indefinentes esse oporteret, in quantũ etiam debilitas semper inest articulis debilibus, neque humor solus: (nõ enim in articulos solos irrueret affectio) verùm ambo, & humor

præter naturam,& partium debilitas,morbum efficiunt. Quum enim nutritoria partium facultas debilis fuerit ob ciborum repletionem, consequenter cruditates oboriuntur, & redundans humor in quamcunque tandē coarticulationem iam antea debilem irruens,& neruos colligantes distendens,dolorem efficit. Neque enim neruorum qui voluntario motu mouentur, primariò affectorum,est inflammatio: alioqui in locis inter coarticulationes mediis itidem ipsam fieri oporteret, velut in tibiis mediis,aut femoribus,aut cubitis, aut brachiis. Per consensum igitur afficiuntur etiam voluntarii motus nerui. Quandiu igitur pedum coarticulationes solùm humor infestat, podagra affectio appellatur: vbi verò causā omnes corporis articulos pertransiuit, arthritidē appellare solent,in qua & verticula,& scapulæ,& maxillæ,& omnes articuli morbo feriuntur.Quibusdam etiam aures,& dentes,& fauces,& quandoque etiā hepar,& splen,articularibus doloribus participant:in quibus si non breui ad articulos translatio fiat, periculū in modico tempore ægrotos corripit. Cæterùm redundans humor, quandoque biliosus, quandoque sanguineus, aliquando atrabiliarius, plerunque verò pituitosus & crudus est, ex ciborum redundantia,cruditatibúsque ac otio collectus. Moram autem trahens circa articulos,crassescit,ac viscosior euadit, vt etiam tophos appellatos efficiat: aliquando verò etiā humor ex pluribus mixtus est,quare fit vt & cognitu & curatu difficilis,& fere incurabilis fit morbus. Auspicatur autem,& lacessit affectionem plerunque lassitudo immodica,& deambulationes concitatæ,& equitatio frequens, & rei venereæ intempestiuus vsus, frigidæ potus non consuetus,frigidorum aut multorum aut malorum eduliorū esus,vinum multū: sed & ex offensionibus, aut impulsionibus,aut luxationibus,aut aliis huiusmodi,quidam primum affectionis experimentū fecerunt,præcedente quidem in corpore, & hactenus quiescente materia, externa autem lacessente causa ipsam cōmouente. Tristitiæ autē & curæ,& vigiliæ,ac reliquæ affectiones, non solùm commouent, sed etiam ipsæ generant,siue primariò, siue per accidens, vitiosos humores. Variæ igitur sunt velut dixi affectionis causæ. Facillimè tamen,quantum eius fieri potest, affligentium humorum differentiæ deprehēduntur, vtpote quarum notæ ex coloribus ac symptomatis accidentibus sumuntur. Biliosa enim fluxio ad coloris pallorem ac ruborem,etiā caloris sensum, & dolorem acutiorem efficit,& citò per cutem distribuitur, citra magnum tumorem,& calfacientibus impositis exacerbatur,quemadmodum vice versa à frigefacientibus remittit. Atque hoc quidem etiam in aliis omnibus plerunque, maximè tamen ex bilioso affectis humore,cōtingit: & febris ipsis accedit sæpe in exacerbationum vigoribus, quando etiā siticulosi sunt.Sic autem & nigriorem in atrabiliariis reperies colorem: album autem & aquosum in pituitosis: in quibus autem sanguineus est redundans humor, in his & dolorem intus delitescentem, & tardius in tumorem se attollentem, velut etiam sanguineum colorem deprehendes. Ad firmiorem verò dignotionem conferet tibi etiā prægressa victus ratio,& reliqua.

Curatio eorum qui ex biliosi humoris fluxione laborant.

Principium curationis in his qui ex flaua bile,aut potius ex qualitate affecti sunt, affligentis humoris sit euacuatio per purgantia medicamenta, quale est maximè quod ex rhodomelite paratur,& quod ex malis Cydoniis, & quod ex picra antidoto, & catapotia ex aloe:in exacerbationibus autem forinsecus rosaceo vtemur cum oui vitello,ac vino modico,confricta insuper leniter parte.Sed & frigefacientes herbas adhibemus, velut est solanū,portulaca,hyoscyamus, semperuiuum, lenticula palustris,seris,papauer, polygonum, rosarum folia, & similia:ita vt aliquando ipsa illinamus, aliquando cum micis panis posca maceratis,aut cum hordeacea farina ac rosaceo cataplasmatis modo imponamus. At in inflammatione articulorum ignem sacrū referente, manifestè mitigat cucurbitæ recentis cortex impositus,& peponis ac cucume-

A ris caro per se, & cum pane,& perdicii folia, itémque hederæ cum pane aut polline polentæ. Sed & psyllium cum hordeacea farina coctum feruidas inflammationes mirificè mitigat: similiter & rosaceum ceratum cum aliquo perfrigerante succo frigefactum, & quod ex fabacea farina paratur.Habet autē hoc modo: Ceræ quincuncē. chamæmelini sextantē & vnciæ dimidiū, rosacei sextantē & vnciæ dimidiū,farinæ fabaceæ vnciæ dimidiū, ouorū 5 vitellos. ALIVD cataplasma. Maluas virides coctas te- B rito,& psylli ū priuatim viscosū factū admisceto,deinde vitellis ouorum additis, cum oleo chamæmelino imponito.Si verò multus &ægrè tolerabilis est dolor,etiam ex croco,& glaucio,ac opio paratis vtēdū est, ita vt cū posca ipsa teramus,& aut illinamus,aut cum micis panis imponamus. Galenus autem huius meminit: Succi papaueris drachmas quatuor,croci drachmam vnam, cum lacte bubulo aut caprino terito,aut panis internam partem adiicito,& ex contactu rosacei emollito, ac pro cataplasmate vtitor, aut opium & crocum cum lacte tritum, cerato C rosaceo excipito.sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus,& oleum ex ipsa. Quin & hoc cōsimile est. Micarum panis aqua aut posca maceratarum,semperuiui,aut solani,aut portulacæ,carnium palmularum,seminis papaueris,singulorum pares partes: vitellorum ouorum assatorum,& rosacei quod satis est,pro cataplasmate imponito.Verùm stupefacientibus immorari non oportet,sed eo vsque solùm vt doloris vehementiā moderatior fiat.Nam vberior ipsorum vsus,& humorum compactiones,& tofos, & diuturnas motus difficul- D tates efficit.Post vsum igitur eorum quæ dolorē eximunt, aut emplastro ex succis cum chamæmelino dissoluto vtendū est,aut eo quod ex althæa paratur, aut aliquo huiusmodi medicamento. Postquam autem recalfacta fuerint perfrigerata, partem corroborabimus emplastro phœnicino,aceto & rosaceo,aut vino ac rosaceo dissoluto: si verò grauentur emplastris, acaciæ succus cum posca illinatur,aut lycium cum croco, & glaucio, & perdiciadis succo in posca.At verò victum ipsorum perfrigerantē & humectantem esse conuenit, quales sunt ex ptissana & alica E sorbitiones,& ex oleribus,malua,lactuca,intybus,& gallinarum domesticarum pulli,& pisces petrosi,& erinacei,& pectines,& similia.Vitent omnia calfacientia,& quæ pallidam ac flauam bilem generant, & vina vetera, fulua,ac nigra,& repletionem. Vtantur etiam balneis potabilium aquarum,& circa ipsas fluxiones, quantum ad causam attinet,& absque illis,si non aliud quid prohibeat. Vitent iracundiam,ciborum abstinentiam,acrium eduliorum esum,ebrietatem,lassitudinem immodicam,venerem.

F Curatio eorum qui ex sanguinei humoris fluxione laborant.

In quibus sanguineus humor redundat, venæ sectione vtendū est citra dilationē:imò etiā in pituitosioribus aut atrabiliariis,quandoquidē & his humor in venis quàm maximè cōtinetur,quantitate magis quàm qualitate lædens. Venæ igitur sectionē assumimus statim circa primā morbi tentationē. Nam quos sæpe iam fluxio præoccupauit, illi læduntur magis ex sanguinis euacuatione quàm vt opem sentiant, & magis hi quibus ex natura frigidius aut etiam debilius est corpus. Post sanguinis euacuationē,si G non solùm sanguis est qui redundat,modico tempore interposito,etiam purgatione ex hiera vtemur.Sed & acetū mulsum Iulianum ex his est quæ hos conuenienter purgant. Qui verò talia purgatoria medicamenta recusant, his catapotiis vtantur: Aloes,colocynthidis,veratri nigri, scāmoniæ,singulorū vnciā vnā,euphorbii vnc.dimidiū, nitri vnciæ dimidiū: excipe succo brassicæ,& præbe pro viribus. Melius autem in malorū Cydoniorum succo. ALIVD catapotium:datur & in exacerbationibus, & in H interuallis,& in omni humore in podagricis. Aloes sexuncē, agarici vnciæ dimidium,croci vnciæ dimidiū,costi vnciā vnā,spicæ nardi vnciā vnā, floris iunci odorati vnciam vnam,carpobalsami vnciā vnam,cassiæ sextantē, scammoniæ sextantē:epithymi quadrantē & vnciæ dimidiū.Dosis moderata,est scrupulorū duo,perfecta,quatuor.

Quin & ex Armeniaco lapide catapotia mirificè purgant, priuatim in arthriticis conuenientia, tum in principiis, tū in declinationibus fluxionum, atque etiam interuallis data. Quandoquidem verò quidā scammoniam velut stomacho incommodam fugiunt, danda sunt ipsis, & præsertim si pituitosa materia redundat, hæc catapotia: Colocynthidis medullæ, veratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum vncia vna, nitri Alexandrini, euphorbii, singulorum vnciæ dimidium: dantur scrupuli quatuor. Ego verò pro gummi, epithymū adieci. Quidam verò in ipsis exacerbationibus, in omnibus arthriticis purgatione ex hermodactylo vtuntur: verùm attendendum est, quia stomacho incommodus est hermodactylus, & anxios ac ciborū inappetentes facit. In solis igitur iis qui negotiis quæ differri non possunt, vrgentur, ipso vtendum est. compendio enim & post duos vtplurimum dies sedat fluxionem, vt quis ad consuetas functiones obeundas transire possit. Noui autem quendam qui non ipsam hermodactyli substantiam exhibet, neque aliquod medicamentum ex ipso compositum, sed herbam ipsam coquit, cum aliquo ex consuetis pharmacis, velut aniso, aut apio, & decoctū bibendū præbet: & mirum est quomodo per ventrem euacuati à fluxione liberantur. Oportet autē, propterea quòd stomacho incommodus est, (velut dixi) postea stomacho gratis & corroborantibus, cum moderata caliditate, osculum ventris corrigere. Cæterùm Alexander purgationē ex coronopodio meliorē esse dicit ea quæ fit ex hermodactylo, vt quæ eādem euacuationem & doloris sedationem efficiat, cum hoc quòd neque stomacho incōmoda est. At verò localia pituitosis adhibeantur: si quidē moderatus est dolor, brassica viridis imposita, & apium, & conyza, & verbenaca recta: si verò vehementer dolent, farinæ fœnigræci partes tres, farinæ lolii partem vnam, farinæ cicerum partem vnam, cataplasmatis modo imponito cum aqua mulsa aut vino tenui, cum modico Cyprino, aut nardino, & maximè hyeme. Cinis item radicis & caulium brassicarum vstorum, cum axungia impositus, multis prodest. Verùm ad mitigādū dolorem, recentē axungiam esse oportet: ad discutiendum verò, veterē salsam. Facit & bubulum stercus cum farina hordeacea, in aqua mulsa coctum, aut per seipsum recens humidum impositum, cum brassicæ foliis: similiter etiā caprinum stercus per se aut cum farina hordeacea, ex posca coctum. Quandoquidē verò & ex iis quæ contraria esse videntur quidam opem senserunt, (variorum enim humorū mixtura dignotionem excindit) materiā mixtim referemus. Prodest itaque syluestris & hortensis atriplex cum pane imposita, aut verbasci folia cum bulbis & pane trita, aut cum polēta, aut ex cruda hordeacea farina cataplasma. In summa porro, in quibus est obscura causa, transitionem facere oportet quandoque ad ea quæ sunt eiusdem generis, aliquando etiam ad contraria, ita vt neque iisdem immoremur, si non mitigationem exhibeant. Hæc enim quotidie in ipsis artis operibus videmus fieri, & idem auxilium huic quidem articulo prodest, alteri verò in eodem ægroto similiter inflammato, non solùm non prodest eadem etiam hora, sed quandoque etiam insuper lædit: & quod sanè mirum est, vnus & idem articulus sæpe ab eodem auxilio nūc quidem vtilitatem percepit, paulo pòst autem etiam insuper inflammatus est. Non igitur aliquādo fortassis, vbi quidē viscosa & crassa materia obtinet, ex calidioribus opem sentit: vbi verò acris ac feruida humoris qualitas obtinet, frigefacientibus mitigatur: & nihil miri est etiam frigidiorem natura materiam, inflammationis tēpore exardescere ac feruere, vt bilis, si ita contingat, admixtionem omittam. At verò tophorum coactionem prohibet farina lupini cum aceto mulso, aut posca, aut Silphii, aut bryoniæ radix cum pane. Sed & hoc ex iis est quæ citra læsionem mitigant, simúlque moderatè discutiunt: Lycii vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, cum vino vetustissimo trita & oleo acerbo, coquito, & farinæ fabaceæ quod satis est adiicito, moderatè cocta imponito. Post vigores autem tumore relicto, imponantur bulbi per se, aut cum polentæ polline, vsque ad lancinationem: ita enim operari solent. Si

A verò cataplasmatis non mitigentur, irrigationibus & perfusionibus vtatur ad locos, maximè si extremæ partes fuerint, ex chamæmeli & meliloti, aut etiam centaurii decoctis. Quosdam etiam capparis decoctum multum iuuit. Hoc autem omnium efficacissimum est: In aceto acerrimo thymum, origanum, thymbram & calamintham coquito, indéque locos affectos perfundito, non solùm semel, sed sæpe in die, confidenter: multis profuit non solùm ex pituita, sed etiam bile affectis. Quidam & hoc obseruarunt: Ilicis glandes tundunt, & diu coquunt, & deco- B cto hoc extremas articulorum partes in fluxionis principio, ad multum tempus irrigant, interiores autem partes spongiis perfundunt, & statim materiæ impetum repellunt. Hoc etiam ex bile affectis conuenit, quemadmodum etiam in aquam calidam absque aliquo decocto demersio. Cæterùm ad dolores & impactos articulis humores, ob intentam frigiditatem obortos, forte est hoc auxilium: Olei veteris libra vna semis, nitri Alexandrini libra vna, terebinthinæ libra vna, euphorbii vncia vna, iridis sextans, farinæ fœnigræci sextarius vnus semis. His C verò etiam conueniunt quæ ad coxendicum morbum relata sunt. Multi enim ex ita perfrigeratis, in declinationibus & sinapi cum caricis vsi sunt, & aliis rubefactoriis: quidam etiam medicamento ex cantharide: verùm hæc lædūt in posterū, si non aliquo ex mollientibus vsi fuerint, velut est quod ex herba lanaria paratur, & quod pyxis & quod Basilii appellatur, & quod ex abiete fit, & quod ex populo nigra, & bromiū, & lysiponiū appellatū, & ex acopis fortiora: in quibus etiam maximè neruorum per consensum affectiones & humorum impactiones fiunt. Em- D plastrum verò ex mulæ vrina, etiam in vigoribus impositum, frigidioribus præsertim fluxionibus commodū est: similiter & ex duobus veratri generibus pastillus. Porro ad laxos tumores conuenit fomentū quidem ex sale fricto, aut etiam alio modo aquæ marinæ calidæ per spongias perfusio aut irrigatio: & emplastra ex sale parata, item ex lixiuio, & ex nitro emplastra, & consimilia his cataplasmata post vigores. Victus autem siccior, & nihil superfluitatum habens his conuenit, & ciborum abstinentia, aut parsimonia, & balneorum assiduorum abstinentia: loti E verò, nitris & aliis defrictoriis vtantur. In declinationibus autem exercitiis & frictionibus articulorum maximè vtantur, & naturalibus balneis, aut etiam arenæ ingestione, vomitibúsque à raphanis ac cibis. Qui verò ad hoc idonei sunt, etiam per veratrū album euacuentur per vomitus, aut etiam per infernam aluum purgentur.

Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.

Qui ex mixto humore affecti sunt, post sanguinis in F principio morbi euacuationem, relatis localibus auxiliis vtantur: si quidem biliosior & acrior est redundans sanguis, iis quæ in bilis fluxione relata sunt: si verò frigidior & pituitosior, aut etiā magis atrabiliarius, iis quæ post illa dicta sunt, exceptis valde acribus: si verò diuturnum sit malum, etiam his. Sed & hoc cataplasma ab initio conuenit: Malicorium, & rhus, & polenta, in vino trita imponuntur. ALIVD. Ad folia brassicæ cocta ac probè trita fæcē aceti adiicito, & ouorum crudorū vitellos duos, & rosacei parum, & trita imponito, assiduè per- G mutando. Cibos autem attenuantes & parum nutrientes sumant. Proinde à carnibus ac leguminibus abstineant, & à vino copiosiore ac nigro: quòd si fieri possit, etiam in totum vini potum vitent. multos enim noui qui à solo hoc penitus abstinuerunt, & omnes opem senserunt. Quidam enim in principio morbi perfectè liberati sunt: quidam postea & rarò & neque valde dolorosè exacerbati sunt. Si igitur nihil aduersi ex hoc contingat, aut in futurum timeatur, per totam vitam à vino abstineant. Qui verò propter debilitatem aut perfrigerationem aliquantulum succumbere apparuerint, vbi ad biennium à H vino abstinuerunt, hinc iam modicum & aquosum perpetuò bibant. Oportet autē eos qui à vino abstinent, pro vino anisi decoctū bibere, aut alicuius eiusmodi seminis, abstinēdo quantū eius fieri potest à fructibus pomorū, &

reliquis perfrigerantibus,itémque à veneris vſu. Qui ve- A rò medicamentis quæ per annũ bibuntur,perfectè à morbo liberare volunt,hi plerosque pituitosiores ac superfluitatibus abundantes iuuerunt: calidioribus autem & siccioribus repentinæ mortis causa fuerunt, materia ad intestinum, aut renes, aut latus,aut pulmonem, aut aliquã principalẽ partem translata.Melius igitur est in biliosioribus,aut multo sanguine redundantibus, vini vsum vitare,quum ex hoc nullus in relata pericula incidat. Verùm in frigidioribus & superfluitatibus refertis, theriaca ex viperis vtendum est, ita vt bona facta concoctione fre- B quentius ipsam sumant hyeme,rarius autem æstate.aut enim à morbo liberat, aut moderatiorem ipsum reddit, nullam relatarum partium lædens. Quandoquidem verò cogunt aliqui nos etiam ad relatorum antidotorũ vsum, eiusdem generis esse scito,& quod ex Damasonio paratur,& quod Agapeti appellatur, & inordinatum dictum, & Octaidon, *octo rebus constans*, & quod Proclo adscribitur, & quod ex scordio fit,& quod ex corallio, & alia cõplura. Verùm securissimum omnium, insuperque multi experimenti est quod ex corallio paratur, vt quod etiam C tofos in articulis iam coactos dissoluit. Horum autem omnium & facultates,& vsus modum, & in his cautionẽ, in libro de medicamentis comperies: similiter etiã psilothrorum ad arthriticos,& compositiones & vsus modũ in iisdem habitibus,pituitosioribus dico,in vsum veniẽtium. Alii ad totius morbi exclusionem, vulpeculas totas in oleo coquentes,arthriticis medentur, partim viuas in maximum lebetem mittentes,partim mortuas. Similiter etiam hyænas coquunt, discussoriũ oleũ facientes: deinde folia ex ipso complentes, & arthriticos in ipsa demit- D tentes, & multo tempore immorari iubentes. Ex hoc autem contingit nõ solùm tumores circa articulos,sed etiã totum corpus euacuari.

De tofis.

Quandoquidem etiam tofi sæpe in articulis cogũtur, aliquando ob crassum ac terreum humorem in ipsos irruentem, aliquando etiam ob medicamentorum discutientium ac immodicè reficcantium, citra emollitionẽ, vsum,id nosse expedit, commodiora pharmaca esse quæ vnà cum hoc quòd molliunt,etiam discutere solent. Mol- E liunt itaque adipes vetusti, & medullæ, & ammoniacum, & bdellium,oleúmque valde vetus, & styrax. Discutiunt autem & siccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce, euphorbiũ, & similia. Verùm ad tofos in articulis priuatim facit caseus vetustissimus & acerrimus,cum carnis suillæ pinguis ac veteris decocto tritus ac impositus. Erumpente enim tofo sua sponte,quotidie euacuatio contingit. Compositum autem id quod ex perna fit,experimento cognitum est,& dupliciter paratur,& quod à lixiuio appellatur. Sed & hoc priuatim facit:Aphronitri,terebinthinæ,lixiuii ex G cinere calce addito parati, propolis, singulorum trientẽ, ceræ dodrantem, colophoniæ libram vnam, olei vncias sedecim:mixtis vtere ad tofos & abscessus: quod verò ex cinnabari paratur, admirandum quidem & ad tofos, & ad plura alia,sed difficulter haberi potest: at quod ex nucibus auellanis fit, ad hoc quòd felicem successum habet,etiam facilè parari potest: & nõ solùm in fortioribus, sed etiam subtili sensu præditis corporibus conuenit, si emplastri ex melle,aut quod ex anemona fit, duæ partes ad vnam ipsius assumantur.Si verò non adsint, etiam ex G eo quod ex cerussa fit, æqualis portio ad ipsum admiscetur. ALIVD ad tofos. Sandarachã tritam visco quercino excipe,ac vtere. ALIVD. Facit etiam ad fistulas & ægilopas: Olei sextarium vnum,spumæ argẽti bessem, & vnciæ dimidium,auripigmenti vnciam vnam: spumã argenti & oleum coquito, donec nõ amplius inquinent: deinde auripigmentum valde tritum inspergito:& prius quàm adurantur,ab igne ablatis vtitor.Quæ verò ex lapidis Assii flore in interuallis exacerbationum imponũtur, ad omnes circa articulos consistentes collectiones con- H uenientia,veterum testimonio quorundam, à toto morbo liberare creduntur.Sed & id quod ex salis flore paratur,in declinationibus similiter impositum, relictos tumores discutere creditur.

De præseruatione podagræ.

Podagram iam consistentem,aut etiã arthritidem,corrigere operosissimum est,citra relatas methodos: verùm eam quæ nondum facta est,præcauere facile est,ita vt ciborum detractio fiat,& eis vtatur quis qui & facilè concoquũtur ac distribuuntur,& nihil superfluitatum habẽt, itémque vino moderato,& vt exercitiis additio fiat quãtum satis esse visum fuerit. Auxilii verò loco, sal in oleo tritus,& articulis affrictus,omnibus qui præcauent ne in podagricam affectionem incidant,magnificè prodest, si non valde siccam habuerint intemperiem. Oportet autẽ eo vti mane & vesperi per omnem vitam: sed & post inflammationum declinationes eodem vtendum est.

AD PERNIONES IN PLANTIS AC pernis, Cap. LXXIX.

Perniones,vlcerosæ sunt affectiones,circa manuum ac pedum digitos consistentes hyemis tempore. Oportet itaque ipsos aqua marina tepida perfundere,aut betæ, aut lentis,aut erui,aut radicis asphodeli decocto:post perfusionem lentes coctas in vino tritas imponito, aut ficus tritas cum oleo imponito: aut alumen & farinam, æquis partibus in vino trita adhibeto:aut fæcem vini subaridã, aut bulbum recentem vino tritum imponito: aut alliũ in oleo torreto,ac reiicito,& moderata cera in oleo liquatã imponito:aut malicoriũ vino coctũ ac tritum,cerato rosaceo excipito,ac vtitor, irrigatione ex lupinorum decocto præmissa: aut mannam, & sulphur viuum cum mellẽ cocto imponito. At hyoscyami succus assiduè illitus, ab inflãmatione ac dolore conseruãt.

Marcellium ad perniones.

Rapi radicẽ excauato, & in fossulã excauatã ceræ sextantẽ,& olei lentiscini sextantẽ indito, & in duplici vase, in aqua marina,aut muria,aut lupinorũ decocto coquito: & hoc quidẽ perfundito,ceratũ verò in rapo liquatũ,frigefactũ imponito.Verùm in vlceratis pernionibus, thuris,aluminis scissi,rubricæ,resinæ, æquales partes, adipẽ suillo dilutas excipe,ac vtere.Cæterùm ad vlceratos cum inflammatione, hexapharmaco, *à sex rebus quas recipit appellato*,vtere: Olei dodrantem, adipis taurini, fellis itẽ, singulorum libram vnam:spumæ argenti sexuncem, colophoniæ trientem,mellis sexuncem.

Ad digitorum & totorum pedum rimas.

Picem liquidam illinito,aut cancrum fluuiatilem aut marinum in prunis exurito,& detracta testa,cum oleo terito,& ad mellis spissitudinem redigito,& præterfis rimis instillato. Facit & scillæ pars interna oleo feruefacta, & cum terbinthina contrita: & cornu ceruinum vstum,& adipe caprino exceptum: verùm digitos præmundare oportet,& sic medicamenta adhibere.

Ad fissuras pernarum ac plantarum floridum emplastrum.

Calcis viuæ drach.decem,cerussæ drach.viginti,ceræ drach.viginti aut triginta,adipis porcini recentis septũcem,colophoniæ dodrantem,succi feminis lini cyathum vnum,olei dulcis vncias quadraginta: tenerã plantam facit velut nullum aliud. ALIVD. Adipis caprini,ceræ, olei, æquis portionibus vtere. ALIVD. Malicoria in aceto cocta per quinque dies imponito: deinde circũcirca mundatis calcem cum oleo aut strigmento imponito. ALIVD. Scillam in oleo coquito,& ipsam quidem torrefactam reiicito:in oleo verò terebinthinam liquato,ac vtitor.

Ad attritus pernarum ex longo decubitu.

Ceræ,olei,spumæ argenti,mellis, singulorum æquales partes.Facit etiam ad omnem vlcerationem plantarum ac calcaneorum,& volarum,& internæ digitorum partis, & hoc magis si vlcus propinquum vngui fuerit.

Ad sordida in planta vlcera medicamentum quod linamentis inditur.Facit etiã ad pudendum.

Amurcæ cyathum vnum,aceti cyathum vnum,coquito in vase æneo ad mellis spissitudinem, & priuatim squamæ æris drachmas duas,mannæ drach.duas: lanarũ succidarum molliũ tedæ obuolutarũ ac vstarum cineris quantũ manu prehẽdi potest terito, excipitóque omnia: ac vtitor,ad vulnera quidẽ,vino dilutis, ad pudẽda verò

ac plantas,paſſo. ALIVD. Amurcæ,mellis deſpumati, ſingulorum pares portiones:hoc etiam gingiuas purgat. Ad attritus ex calceamentis facit pulmo agninus, & porcinus,& caprinus:coria à veteribus ſoleis vſta,inflãmatis quidẽ nõ proſunt,verùm ſedata inflammatione opitulãtur,aut cepam cum multo gallinaceo adipe impone, aut gallam vſtam inſperge, aut acaciam aceto dilutam illine.

AD CLAVOS AC CALLOS, Cap. LXXX.

AD clauos præmundatos vnam aliquam ex corrodẽtibus compoſitionibus imponere oportet,aut æruginem raſam,aut ſandaracham, aut fiſtulis dicatum puluillum ſiccum,aut fiſtulare collyrium, gummi vice,ammoniaco exceptum.Eſt autem clauus rotundus, albus, claui capiti aſſimilis, circa omnes corporis partes conſiſtens, maximè tamen in plantis ac digitis pedum.Aufertur autẽ longiore tempore,etiamſi quis præminentem claui partem aſſiduè deradat ſcalpello,aut pumice deterat: ſimiliter etiam callus. Facit & lupinorum crudorum vſtorum cinis cum melle,miſy pice liquida exceptum, melanthiũ cum pueri impuberis vrina, fabæ lomentum cum aceto coctum.Hoc autem ſæpe experimento cognitũ eſt:Cantharidum,atramenti ſutorii, caſtorii, ſingulorum æquales partes:excipiuntur terebinthina ad emplaſtri formã, & clauo præmundato imponuntur. ALIVD. Fæcis vini vſtæ, calcis viuæ, viſci, ſingulorum pares portiones cum lixiuio aut vrina pueri impuberis.

DE AFFECTIONIBVS CIRCA VNgues,& primùm de paronychia, Cap. LXXXI.

PAronychia,*id eſt reduuia*,abſceſſus eſt circa radicẽ vnguis conſiſtens.Quum adhuc parua eſt paronychia, & incipiens,galla cum melle comprimit, ac conſiſtere impedit, aut Muſæ paſtillus,aut Nere,cum aqua:verùm vbi iam caro præter naturam excreuit, ſcopum habemus vt ipſam per nõ erodentia conſumamus ac rumpamus. Facit ad poronychias,aurium ſordes,& lycium. Suppuratã autem pungito,& emiſſo humore ſpongiam aqua imbutam imponito,aut lentem cum aqua tritam adhibeto,aut phœnicinum emplaſtrum cum vino,aut roſas virides,ſiue ſiccas,aqua maceratas ac tritas, aut polentam cũ aqua. Facit etiam ad paronychias farina lupinorum melle aut vino mulſo ſubacta.Ad vlceratas autem,æruginis,ſpumæ argenti,ſingulorũ drach.quatuor,ſarcocollæ drach. quatuor:quantum ſatis eſt inſperge, & ſupernè linamentum ex vino,itémque ſpongiam impone. Oportet autẽ & carnem vndiquaque ab vngue diſparare.

De pterygiis.

Pterygium eſt nimium carnis incremẽtum,quod partem vnguis operit,ex paronychia,aut alia eiuſmodi cauſa ortum habens.Ad hoc igitur,auripigmentum, & mannam,æquis portionibus inſperge, & ſupernè linamẽtum ex vino, & ſpongiam impone. ALIVD. Chalcitidis, ſquamæ æris,malicorii,ſingulorum æquales partes, excipe ficu aſſata & melle,& loco prius ex ſpiſſamẽtorum decocto rigato, impone: quòd verò de pterygio exareſcit depurga.

Ad digitorum pterygia putreſcentia,& ad pudendorum vlcera.

Thuris drach.vnam,ſquamæ æris drach.vnam,æruginis raſæ drach.quatuor,mellis cyathum vnum, terito ad ſolem donec ſubflaua fiant, & vtere cum ſplenio, loco ex vino prærigato. ALIVD breui reſiccans ac curans pterygia:Soreos vſti drach.duas, thuris drach.duas,æruginis raſæ drach.vnam,cum melle contrita pterygio ipſi impone.Facit etiam ad reliqua horum locorum vlcera maligna,& nigredines, & putrefacta. ALIVD. Squamam æris palmularum aut ficuum carne excipe,ac vtere. ALIVD. Columbinum fimum cum polentæ polline in paſſo coctum ac tritum,calidũ impone: ſed & æris ſquama per ſe inſperſa pterygia reſiccat. Oportet autem angulum vnguis aſſiduè per ſcalpellum eleuatum auferre, vt ne augeſcens, pterygium pungat. AD contuſos vngues: Myrti & mali Punicæ folia tenera imponito. AD ſubcruentos vngues.Farinam pice admixta imponito. VT diſcedant affecti vngues.Sulphur tritũ adipe ſuillo exceptũ imponito. VT diſcedãt ſcabri vngues.Viſci quercini,ſandarachæ,fœnigræci,ſingulorum ſextantem: cantharidum, thapſiæ,ſingulorũ vnciam vnam: aceti quod ſatis eſt. ALIVD. Propolis Atticæ, ceræ, bituminis, ſingulorum drach.duas,ſulphuris viui drach.vnam: excipe ſine oleo,vt ne inquinẽt.Vſu verò expetente, calfactũ medicamentum vnguibus obducitur. ALIVD. Picis liquidæ,ceræ,colophoniæ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,ſulphuris viui,aphronitri, ſingulorum æquales partes, vt ne inquinent. ALIVD quod ſcabros vngues diſcedere facit abſq; vlceratione: Bituminis, auripigmẽti,ſandarachæ,ſulphuris viui,ſingulorũ drach.quatuor:excipe reſina,& vtere,exoluẽs per ſeptimũ diem. ALIVD. Farina erui felle ouillo,aut vrina ouilla ſubacta vtere,aut calce cum oleo,aut maſtiche Chia cum opobalſamo:aut viſco atramẽtum ſutorium, & ſulphur viuum, quod ſatis eſt excipe, & pelliculæ inductum impone:aut ſtaphidem ſylueſtrẽ cum aceto tritã adhibe,aut reſinæ terebinthinæ drach.vnam,ſandarachæ duplum, ad radicem vnguis ſimul impone,ac diligenter deliga. Quum verò exciderit vnguis,ceratum myrteũ impone,cui parum additum ſit de medicamento ex reſina parato.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA, Lib. IIII,

Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

DE ELEPHANTE, Cap. I.

ARETÆVM Cappadocem ita dicere arbitror, Auxiliorum facultatem morbis ſuperiorẽ eſſe oportere, & propterea elephantem curari non poſſe; nõ enim reperiri medicinã eo ſuperiorem. Si enim cancer qui velut elephas quidam eſt in vna parte,ex incurabilibus etiàm ab ipſo Hippocrate nominatus eſt, quomodo non magis elephas,qui velut cancer quidam in toto corpore eſt,omnino incurabilis erit? Quum enim atra bilis ex qua hæc affectio conflatur, duplicem generationẽ habeat, (aut enim ex atrabiliario ac fæculentiore humore,& velut ſanguinis limo,aut ex flaua bile,vtriſque ſuperaſſatis generatur) ſubrubros quidem elephantas,mitiores quodammodo, aut(vt verius dicam) minus malignos,prima atræ bilis differẽtia efficit. Alios verò qui etiam maligniores ſunt,& totum corpus exulcerant, & extremarũ partium elapſus faciũt, poſterior differentia ex flaua bile nimium aſſata generata producit. Quapropter de iis qui iã morbo detenti ſunt deſperandũ eſt; vbi verò in principio eſt affectio,vt neque aliqua extremarum partiũ decidat, neque vlcerata ſit cutis ſuperficies,neque etiam tumidæ eminentiæ plurimùm inſurgant, verùm turpis ſolùm ſit facies,ita tamen vt non valde indecorum aſpectum præferat,curare tentabimus.Nõ pauci enim per ſolam capitis vſtionem, pleroſque qui ita inceperunt, prohibuerunt ne ab affectione ſuperarẽtur. Statim igitur incipiente morbo venæ ſectione vtemur, cum repetita ſanguinis detractione, atque hoc magis in vere,quãdo maximè & gignitur affectio & exacerbatur. Paucis autem interpoſitis diebus,nouem aut decem,purgamus ipſos pulte ex colocynthide,non vna vice, ſed ſæpe,iuxta rationem medicamenti,quantitatẽ adaugentes:

purgatio quoque ex hiera iis commoda est. Rursus autẽ diebus circiter decem interiectis, serum lactis scissi ipsis dandum est, non infra trium heminarum mensuram, neque supra quinque. Sequentibus verò diebus lacte non scisso, aut recens mulcto alantur. Ex iis si quidem remittit affectio, eodem alimento vtantur: si verò perseuerat, à lacte abstineant, & ab acrium esu vomant, itémque à raphanis & cibis. Commoda est etiam postea ex veratro albo purgatio, bis si fieri potest in vere, semel in autũno. Cæterùm iis qui à malo victi sunt, neque vena secetur, neque veratrum detur. neque enim translatio à cute ad profundum contingit, neque imminutio materiæ ex his amplius fit. Verùm materiam ad ventrem ac intestina deducere oportet, & ex alto euocantibus ac transferentibus humores vti, siccaréque ac adstringere cutem. Leues igitur cucurbitæ ad os vẽtriculi & ad præcordia affigãtur, & iisdem quoque partibus dropaces adhibeantur. Pauco autẽ tempore interposito rursus reflectẽdũ est, initio à purgatione per hieram sumpto, omissa venæ sectione, ex qua maius detrimentũ quàm vtilitas vlla futura esset: & hoc circuitu ter aut quater in anno vtendum est, maximè vere & autumno. Potiones autem his conueniunt hæ: Aceti cyathus vnus cum cedriæ cyatho vno & succi & brassicæ crudæ cyathis duobus: mixta hæc dãtur mane & vesperi: aut sideritidis herbæ folia arida drach. põdere, in vini cyatho vno: aut cornu ceruini drach. vnã, & aceti scillini cyathi mensuram bibendam præbe quotidie post matutinam deambulationem: sed & alia circa hoc tempus dẽtur: aut scillæ assatæ drach. quinque in aqua mulsa, aut in melle ad eclegmatis modũ: aut succi Cyrenaici erui magnitudinem, melle & butyro dilutam: aut ramenti eboris drachmæ dimidium cum vini cyathis duobus, aut cumini Æthiopici drach. tres cũ melle velut eclegma. His autẽ magis opitulatur pastillorum theriacorum drach. vna, in vini boni cyatho vno trita ac pota: similiter etiam pastillorum scilliticorum drach. vna bibatur: sed & calaminthæ succum, velut efficacissimum auxilium, laudant potum. Incipiendum autem esse aiunt à tribus cyathis vsque ad sex. Præ omnibus autem efficax est theriaca ex viperis, & pota, & forinsecus illita. Si verò haberi possent ipsa animalcula, nihil adeò efficax est velut viperarum carnes coctæ comestæ ex albo iure, facta coctura per aquã copiosiorem, & salem, & porrum, & anethũ, vsque ad spinarum separationem, abscissis prius capitibus ac caudis ipsarum, ad digitorum quatuor mensuram, exemptis etiã interaneis ipsarum, pelléque detracta. Quin & theriaci sales idem compromittunt, cum obsoniis sumpti. sic enim si ipsis vtantur, contingit aliquando squamas aut veluti quendam corticem de cute ipsorum discedere. Cæterùm victus ratio huiuscemodi sit: post somnos, præfrictus & aluo exonerata, gestetur, & vociferetur: deinde fricetur, & variè exerceatur, partim saltu, partim, & quidem amplius, halteribus, & follis vsu. Deterso autem sudore, illinatur adipe vrsino, aut vulpino, aut hircino, aut volucrino quopiam, aut butyro recenti. Modico verò tempore intercedente lauetur, illinens succum fœnigræci, aut ptissanæ, aut modicum ammoniacum aceto dilutum. Post balneũ detersus illinatur lentiscino, aut œnanthino, aut myrteo, & vino modico cum alumine, aut ammoniaco, vt strigmenti sit spissitudo. Detersus autem rursus mollibus linteis, ad dimidiam horã quiescat, post quam pota aqua immissis digitis aut pinnis vomat. A vomitu verò vinum absinthites aut origanites bibat. Cibi sint, panis hordeaceus, aut maza ex polenta: olera verò, beta, lactuca, raphanus, porrum, brassicæ duabus aquis edulcatæ, & capparis. Ex mari verò, ostrea, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ cum betis coctæ, salsamentum vetus medicamenti loco. A vino autẽ per totũ morbũ abstineãt, itémque à venere, ita vt paucissimũ solum, & tenue, & aquosum vinum, iuxta tempus refectionis ex purgationibus sumant: in quo etiam acria auferantur, condimentis exceptis. Dãda autẽ sunt ipsis, ptissana, oua, alica lota, lac, & mel cũ pane, malua, rumex, sisarum, pisces teneræ carnis, & ex volucribus bono succo præditæ: ex fructibus, ficus, vua, & vuæ passæ: ex dulciariis, ea quæ ex nucleis pineis, aut amygdalis tostis, & cnico parantur. Bis autem in die alãtur. graue enim his est semel in die cibum capere. Cæterùm post curationem intrinsecam, smegmatis in balneo vtantur, ex decocto betæ aut fœnigræci, cum aphronitro, aut sapone, aut myrobalano, & quandoque etiam psilothris. Deterget etiam portulaca cum aceto trita, & tenue semperuiuum, & rumicis radices aceto coctæ, & alumen cum sale, & sandaracha, æquis portionibus, in vino & oleo lentiscino: & id quod ad vitiligines descriptum est, ex alcyonio, nitro, sulphure, myrti foliis, & fici syluestris foliis aridis, cum aceto tritum ac illitum, & quod ex sepiæ testa vsta, & pumice, nitro, cimolia tosta, gummi, & galla omphacina, paribus partibus paratur, siccum inspersum, aut cum aceto affrictum. Sed & hoc mirificè facit: Rumicis radicum fasciculum plenæ manus, nitri drach. quadraginta, thuris drach. vigintiquinque, sulphuris drach. vigintiquinque, cum aceto Ægyptio illinitur. Efficax est & hoc: Auripigmenti drach. decem, sulphuris viui drachmas octo, costi drach. duodecim, calcis viuæ drach. quatuor, ceræ drach. quatuor, baccarum lauri aridarum drach. duodecim: hæc populi foliorum succo, aut crasso decocto subiguntur, & mellis spissitudinem habentia illinuntur. ALIVD. Rumicis radicum fasciculi duo in aceto coquuntur, & in pila tunduntur ac conteruntur: deinde alcyonii libram vnam sumis, aphronitri bessem, sulphuris viui libram vnam, testarum cochlearum vstarum trientem, chamæleonis nigri radicis trientem. Cõteruntur omnia ad strigmẽtitiam crassitudinem, deinde illinuntur, æstate quidem in sole sæpe, hyeme verò in balneo, vsque ad exudationem. Quin & Æsculapii aridum smegma benè his congruit, & omnia quæ in communi referentur defrictoria, vsque ad ea quæ ad vitiligines describuntur, quemadmodum etiã nũc relata illis quoq; cõpetũt. At verò tumidæ eminẽtiæ inflãmatæ aut exulceratæ illinãtur lycio Indico, aut glaucio, aut aloe, aut Andronio pastillo, aut polyide sphragide. Cataplasma imponatur ipsis ex alica cum succo polygoni, aut plantaginis, aut helxinæ trita: sed & Milesiæ herbæ viridis folia cum axungia tusa ac imposita, mirificè opitulantur. Rubefiunt enim inde partes, verùm facilè sedantur pane imposito, aut cerato ex oleo amygdalino facto, & ad naturalem colorem restituuntur. Exulceratis autem partibus conueniunt emplastra, id quod ex diphryge paratur, & Melinum ex vino, & coracium, & quod fit ex aceto mulso, & pastillus Andronius, & põpholyx, & cadmia. Signum porro quòd moderatior fiat totus morbus, est quòd prima vlcera ad cicatricem perueniunt. Cæterùm ad spirandi difficultatem in elephanticis, asellos sub vasis aquariis quinque aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus bibendos præbe. In communi verò etiam aliqua ex iis quæ ad difficulter spirãtes scripta sunt, ipsis cõueniunt. Aquarum verò naturalium vsum, velut maximè necessarium, eligere oportet, aluminosarum præsertim & ferrosarum, &, si fieri potest, frigidarum. Conferunt autem ipsis eædem quoque in potu: eandem vim habet etiam arenæ marinæ vsus, & omnia exudatoria ac sudorifica. Quandoquidem verò affectio ex his est quæ facilè per cõtagionem distribuuntur, non minus quàm pestis, habitationes ipsorum quamlongissimè remouendæ sunt ab vrbibus, & in mediterraneis ac frigidis locis statuendæ, & in quibus pauci homines, si ita fieri possit, versentur: ita vt hinc in circunsitos locos digredi possint, tum sua ipsorum causa, tum etiam nõ minus ob eos qui ipsis occurrere possint. Nam & ipsi aere commodiore vtentur, & aliis malum impertiri non poterint.

DE LEPRA ET SCABIE, Cap. II.

VTraque harum affectionum asperitas cutis est, cum pruritu, & eliquatione, ex atrabiliario humore generationem habens. Verùm lepra per profunditatem corporum cutem depascitur orbiculatiore modo, vnà cum hoc quòd squamas piscium squamis similes dimittit. Scabies autẽ magis in superficie hæret, & variè figurata est, & furfuracea corpuscula remittit. In his igitur venæ sectionẽ assumere oportet, si corpus humorũ copia redundare tibi videatur: sin minus, omnino tamen purgationẽ per ea quæ atram bilem euacuant. Forinsecus autẽ vteris

in communi quidem veratro vtroque, & calce lota in vſum ſicca ſepoſita: vſu verò expetente, aqua diluens, ſtrigmenti ſpiſſitudine illine. ALIVD. Saluiæ, oleæ Æthiopicæ lacrymæ, ſingulorum drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, ſingulorum drach. tredecim, illine cum aceto in ſole: lepras autem priuatim remouent anemonæ appoſitæ, radix vitis albæ: compoſita verò hæc, farinæ loliaceæ chœnicem, cardamomi albi drach. quatuor, ſpumæ nitri drach. vnam, atramenti ſutorii drach. octo, aſphodeli radicis mediæ drach. quatuor, terito in aceto, & cerati craſſitudine illinito, loco ex nitro præparato: & vbi exolueris, quod per tertium diem faciendũ eſt, & aqua frigida ablueris, rurſus illine. ALIVD. Succi radicum aſphodeli ſexuncem, ſulphuris viui, mannæ, ſingulorum drach. decem: nitri drach. octo, aceto diluta illine. Ad ſcabiem verò priuatim faciunt, ſimplicia quidem, ſtɔh is ſylueſtris, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cũ melle, reſina terebinthina, ſulphur, cicer, ſtercus caprinum: compoſita verò hæc: Miſy & calcitidem, paribus partibus cum vino illine ſcabiei humidiori. ALIVD. Rododaphnes folia tenera in olei ſextario coquito, donec torrefiant, ipſiſque abiectis ad oleum ceræ albæ quadrantẽ adiice, & hac ſoluta frigefacito, ac ſulphuris viui vnciã vnam inſpergito, & in ſole aut in balneo illinito: quidam cum rododaphne etiam ſcillam coquunt. ALIVD. Emplaſtri ex ſuccis ſextantem, ceræ ſextantem, roſacei vnciam vnam, ſpumæ argenti quadrãtem, ceruſſæ quadrantem, picis liquidæ ſexuncem, recrementi argenti ſextantem, ſyrici ſextantem, aceti quod ſatis eſt ad arida terenda. ALIVD. Ceruſſæ vnciæ dimidium, amyli vnciæ dimidium, plumbi vnciam vnam, lotariorum ruborum aut anchuſæ ſextantem, ceræ ſexuncem, roſacei dodrantem. Anchuſam cum roſaceo probe coquito, deinde reliqua adiicito. ALIVD. Oua decem, aut quot ad vſum ſufficiunt, in aceto acerrimo macerato, donec putamen ipſorum molle fiat, deinde in ipſo aceto vitellos ipſorum coquito, & cum roſaceo ac reliquo aceto etiam ſpumæ argenti parũ conterito, & ſtrigmenti ſpiſſitudine illinito. ALIVD. Ouorum aceto maceratorum vitellos tres, roſacei ſexuncem, ſulphuris viui quadrantem. Prætritis cum aceto vitellis & ſulphuri, ceratũ adiicito. Quin & argenti ſpuma cum aceto & roſaceo trita, vt emplaſtri formã accipiat, acriorem ſcabiem depurgat: ſed & ex lapato ſmegmata, & pleraque ad elephanticos deſcripta ſmegmata, in communi etiam ad lepras & ſcabiem faciunt.

DE IMPETIGINE, Cap. III.

VBI ſeroſi tenues & acres humores aliis craſſis ſuccis admixti ſunt, *λειχῆνες, id eſt impetigines*, generantur, quæ breui in ſcabiem ac lepram tranſeunt: quapropter medicamentis vehementer ſiccantibus opus habẽt. Proinde poſt totius corporis, ſi opus habuerit, euacuationem, ſimplicia ipſis competẽt, cicer, veratrum, erinaceus in petris degens, pix cerato ac reſinæ admixta, crocodili terreſtris ſtercus, & ſturnorum vbi ſolã oryzam ederint. Multi verò hoc ſolo impetigines in mento, aut etiam alibi curauerunt. Triticum multum incudi feruenti imponunt, & defluẽtem ex ipſo liquorem adhuc calidum impetigini illinunt: at puerorum impetigines ſaliua hominis aſſiduè confricato: ad hos facit & pruni gummi illitũ. Inueteratæ verò impetigini viticis folia trita cum aceto imponito, aut capparis folia eodem modo. Compſita verò hæc, ſulphur cum thure, aut cum ammoniaco, aceto dilutum illinito.

Paſtillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drach. quatuor, thuris drach. tres, aceti cyathi dimidium, aceto diſſolutos illinito. ALIVD. Chalcitidis, gummi, ſingulorum drach. octo: ſulpuris viui, miſyos, ſingulorum drach. ſex: ſquamæ æris, acaciæ, ſingulorum drach. duas, cum aceto illine. ALIVD. Sulphuris viui, ſpumæ nitri, ſingulorum drach. quatuor, canchryos grana ſexaginta, terito cum aceto, & ſolam affectam partem illinito, ita vt integram ne contingas: reſiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Veratri albi drach. octo, farinæ lupinorum, buccinorũ vſtorum, nitri, ſingulorum chœnicem, ſicca affricato. Cæterùm feras impetigines vocant eas quæ ex moderatè reſiccantibus nihil opis ſentiunt, ab acrioribus verò exacerbantur. In iis igitur medicamenta adhibere oportet multũ quidem efficacia, ita tamen vt ne vehementer mordeant, quale hoc eſt, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, ſulphuris, gummi, ſingulorum vnciam vnam, illine cum aceto. ALIVD. Picem Aphricanam cum aceto coctam liquefactam illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum. Atramenti ſutorii, ſulphuris viui, nitri, thuris, ſingulorum æquales partes, ad impetigines cũ aceto, ad pruritum cũ vino illinito. ALIVD ad impetigines, Ammoniaci thymiamatis, farinæ erui ac lupini, ſingulorum pares portiones, cum aceto.

DE PRVRITV, Cap. IIII.

PRuritum in ſenectute contingentem, perfectè ſanare non datur, verùm ſubſcriptis mitigare potes. Qui verò ex vitiatis humoribus in aliis oboritur, eum ſanare cõuenit, humores vitiatos euacuando qui ſanè fuerint bilioſi, aut pituitoſi, putrefacti aut ſalſi. Cognoſcuntur autem ab ætate, temperamento, victu, tempore, regione, & reliquis eiuſdẽ ordinis. Si igitur in venis vnà cum ſanguine redundare videantur, à venæ ſectione incipiendum eſt: ſi verò qualitate magis affligunt, facta per conuenientia medicamenta ipſorum euacuatione, ad externam curationem nos conuertemus. Balneo itaque vtendum eſt omnino ieiuno, quandoque etiam vbi parum cibi accepit, rurſus repetenda lotio eſt. difficulter enim humectari affectio poteſt. Defrictio verò fiat ex fœnigræci, aut betæ aut furfurum, aut maluæ ſylueſtris & ſatiuæ, aut ptiſſanæ decocto: inſupérque cum farina fabarum, aut lupini, aut myrobalani, aut cum ſmegmate peponato appellato: ſi verò moram trahat, ſimiliter quidem lauandum eſt, fomentum autem adhibendum ex decocto ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicis cucumeris ſylueſtris, capparis: itémque ex lixiuio, & muria acida: deinde inſpergatur nitrum ſiccum aut cum fæce aceti, aut medicamentum quod recipit ſpumæ nitri ſextariũ vnum, thuris, ſulphuris viui, ſingulorum libram vnam, cimoliæ libræ dimidium: aut hoc, aphronitri, ſulphuris viui, alcyonii vſti, æquales ſingulorum partes, adhibe aridas, aut cum aliquo ex relatis decoctis: ſi verò voles, etiã veratrum ſiccum inſperge, citra pinguitudinem. Illinendum autem eſt oleum & acetum, contrita in ipſis ſtaphide ſylueſtri, aut ſulphure, aut ſandaracha, aut omnibus ſimul, aut ſinapi cũ myrobalani expreſſæ retrimẽto, & oleo ac aceto, aut cochleæ vſtæ ac tritæ cũ melle: aut rumicis radices, aut ſmegmata ex ipſis parata, velut capite de elephante dictum eſt, aut aliqua ex iis quæ ad ſcabiem relata ſunt. Quòd ſi exulcerentur partes, vtendum eſt parygro emplaſtro, aut ex pompholygo præparato: aut ceræ vnciã vnam in olei Cyprini cyatho vno liquato, & ſulphuris viui vnciam vnã adiicito. ALIVD ad pruritus. Nucum magnarum rancidarũ vnciã vnã, ſulphuris vnciam vnã cum apii ſucco, tritis vtere in balneo cum multa defrictione. Hoc ſolum multis ſcabioſis & aliâs prurigino ſis ſufficit: ſed & ipſum apiũ per ſe viride tuſum ac affrictũ in balneo, magnificè prodeſt. Similiter etiam perdiciũ, & reſina aceris cum roſaceo ſoluta ac illita. ALIVD. Oryſæ puræ & valde albæ quadrãtẽ, tũdito, ac cribrato, & aceto acerrimo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem terito, & ſulphuris viui priuatim triti vnciã vnã adiicito, & probè mixtis in balneo vtitor cum multa defrictione: at in iis qui ſuperfluis humoribus magis abundant, ſi æquali pondere ſulphur & oryzã miſcueris, melius medicamentum effeceris.

DE LEVCE, Cap. V.

LEuce tranſmutatio eſt cutis ad colorem albidiorem, à viſcoſa ac glutinoſa oriens pituita. Quandoquidem verò nõ omnis leuce curabilis eſt, dignotiones ipſius tales habeto. Leucem in ſuperficie non vltra cutem perpũgito, & ſi quidem ſanguis fluxerit, curã recipit: ſi verò humor lactoſus, incurabilis eſt, aut panniculo laneo aſpero ipſam cõfricato: & ſi quidẽ rubicũdior color euaſerit, curationem recipit: ſi verò in eodem colore permanet, non

curabitur. Quin & quæ plures corporis locos occuparunt, & quæ vetustiores sunt, minus curationē recipiunt quàm eæ quæ paucos locos tenent, & recentiores existunt. Quidam igitur vstionem per ferrum in leuce probarūt, quæ per adustionis modum solùm adhiberetur: alii verò & ex vstione dolorē, & ex hac cicatricēveriti, quæ nō minus quā ipsa leuce decorē vitiaret, crustā inducētibus medicamentis vsi sunt, qualia etiam concolorem cicatricem efficere tradunt: alii etiā horum difficultatē reprobātes, tincturas adhibuerunt, imposturæ magis quàm vtilitatis studiosi quos præ omnibus reprobare oportet, propter velocem affectionis regenerationem. Vtendum igitur est subiectis compositionibus: Adarces, canchryos, sulphuris viui, singulorum æquales partes: singula tusa, ac cribrata seorsum, deinde cū aceto simul ad multos dies læuigata, in sole illinito, non aceruatim, vt ne cutis exulceretur. Progressu verò temporis adiicitur parum quid de veratro & de galla, similiter. ALIVD. Fici nigræ virgulta aceto macerato, & læuigatis, aphronitri, sulphuris viui, myricæ fructus, singulorum æquales portiones admisceto, & nitro præfrictis illinito, ac insolato, cauendo ne exulcerentur. Archigenes autem calce viua sufficienti ad fici folia admixta vsus est: aut vbi defricueris, inquit, leucas veratro albo donec exudarint, quò reliquo corpori concolores fiant, sinopide aut meliade *terra* illine: aut acubus simul innitentibus perpūctione facta, donec cruorem fundant, sinopide cum aceto illine: aut præfrictas (velut dictum est) fici succo recenti illinito, & folia ipsius aliquantum confricato.

DE VITILIGINE ALBA AC NIGRA, Cap. VI.

Vitiliginum generatio eiusdem cum leucis speciei est: verùm illæ ad profundum vsque corpus mutant, vt etiam pili similes enascantur. Vitiligines verò in cutis superficie consistunt, præterquàm quòd etiam ipsæ moram trahentes, ad profundum vsque procedunt, vt etiam pilos albos producant propter subiectum humorē. Nam ex pituitoso humore albæ fiunt, nigræ verò ab atrabiliario. In communi igitur vtrisque conuenit calx lota aqua soluta: aut dracontii radix cum aceto imposita, similiter veratrum vtrunque, lupinorum amarorum decoctū affusum, & farina ipsorum imposita cum aceto aut aceto mulso: Capparis radicis cortex cum aceto, lilii radix cum melle, cepa cum aceto illita in sole, crocodili terrestris stercus, similiter etiam sturnorum vbi solam oryzam ederint, sæpiæ testæ vstæ. Compositū verò hoc, Alcyonii, nitri, singulorum sextans, veratri albi, sulphuris viui, singulorum vncia vna: quidam etiam fæcis vini vstæ vnciam vnam addunt. ALIVD. Sulphuris viui, spumæ nitri, singulorum drach. quatuor: canchryos grana sexaginta: terito cum aceto, & solam vitiliginē illinito, ita vt integram partem ne contingas: resiccatum verò abluito frigida aqua. ALIVD. Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, singulorum chœnicem: veratri albi drach. octo, sicca affricato. ALIVD. Farinæ erui lib. duas, seminis erucæ, amygdalarū amararū, radicis cucumeris syluestris, singulorū librā vnā, vino mulso læuigata illinito, & post horæ spatium spongia detergito. Facit ad maculas solares, & varos, & alias cutis maculas.

Ad vitiligines albas experimento constans.

Sulphuris viui sextarios duos, calcis viuæ albæ trientē, candida ouorum quinque, olei nardini & aceti parum. Sulphur primùm teritur, deinde nardinum adiicitur, & rursus teritur, atque ita acetum instillatur, ac rursus teritur. Calx autem priuatim lota, semel & iterum atque iterum sulphuri additur vnà cum candido ouorum, & rursus teritur, & collectus humor diffunditur, ita vt modicū eius relinquamus, quò vnguentum illini possit, atque sic vtimur. ALIVD Archigenis: Sulphur viuum, fici folia arida, aphronitrum, alcyonium, cimoliam terram, myrtū cum aceto adhibe. ALIVD Archigenis: Fici foliorum in vmbra siccatorum, sulphuris, aluminis, æquales singulorum portiones, cum aceto illine: aut fici foliorū drach. quatuor, nitri drach. duas, alcyonii vsti drach. duas cum aceto illine in balneo. Priuatim verò vitiligines nigras exactè tollit sādaracha cū dimidia sulphuris parte, verùm nitro præparatis hæc in sole illinito. At verò albis, atramēti sutorii, æruginis, æquales singulorū partes, nitri duplum, absque pinguedine affricato: aut cāchryos, sulphuris viui, adarces, æquales singulorum portiones, cum aceto affricato, ac illinito: quum autem resiccata fuerint, fricando abluito: idem etiam ad leucas facit.

AD STIGMATA, EX LIBRIS ARCHIgenis, Cap. VII.

Stigmata eximes si id quod matulæ inhæret cum acerrimo aceto illinas: aut calcis viuæ partem vnam, nitri tosti fului partem dimidiam, cum aqua in sole illinito: vbi verò exulcerata fuerint, velut vlcus ad cicatricē perducito. At Crito ad stigmata inquit, Locum nitro præfrictum terebinthina integito, deinde deligatū ad sex dies sinito, septima verò die soluito, & stigma acu perpungito, & deterso paulatim per spongiam sanguine, tenui sale confricato: deinde impositum medicamentum ad dies quinque sinito. est autem hoc. Thuris, nitri, calcis viuæ, ceræ, singulorum drach. quatuor, mellis drach. octo: postquam enim exolueris, attamentum in medicamento reperies. ALIVD vnguentum. Piperis drach. duas, rutæ drach. quatuor, sandarachæ drach. quatuor, auripigmenti drach. vnā, mellis quod satis est. locū vbi nitro præparaueris illinito, & reliqua similiter velut in priore facito. Soluito autē per triduū, & atramēto deterso, rursus illinito. Tollit enim, inquit, in diebus viginti, citra vlcerationem ac cicatricem. ALIVD creticum appellatum: Thuris drach. quatuor, nitri drach. duas, atramenti sutorii drach. quatuor, ceræ drach. sex, piperis drach. tres, calcis drach. tres, thapsiæ drach. tres, auripigmēti drach. vnā semis, sandarachæ drach. tres, mellis quod satis est: vtere velut superiore. Oribasius autem ait, Ranunculus herba imposita, aut capparis folia, stigmata eximunt: si verò in alto sint, ac tolli non possint, & non multā cutem occuparint, frigido cautere crusta inducta tollito.

DE PVSTVLIS, Cap. VIII.

Pustulæ fiunt crassis humoribus in cute impactis, & magis adhuc si sūma cuticula densa est. In quibus igitur etiā in profūdo humorū copia subsistit, eos prius purgare oportet. Siquis enim non prius hoc facto, discutere aggrediatur, obturabit ipsos magis quàm euacuabit per cutem. Si verò profunditas sine superfluitatibus fuerit, per cutem ipsos euacuare oportet, & non procul distrahere: quod contingat si per ventrem aut per vomitus euacuare velis. Cæterùm curationem humorū cuti infarctorum, per fomenta & calfactoria facere oportet, & præsertim vbi latæ pustulæ fuerint: tales enim ex abunde frigido ac crasso humore generatæ sunt. Lauri itaque folia tenera, itémque rutæ, vtraque pari portione terito, & manum thuris cum oleo dilutam addito, ac illinito: aut betā teneram coctam tritam imponito: aut ceræ drach. octo, sulphuris tantundem, salis drach. sex: arida terito, & oleī cyatho dimidio affuso, omnia simul coquito, factóque inde emplastro vtitor. Cocturæ verò assidere oportet. Valde bonum est medicamentum.

DE PVSTVLIS NOCTVRNIS, Cap. IX.

Pustulæ nocturnæ vlcuscula sunt sua sponte enascentia, bullarum instar, subrubicunda, ex quibus ruptis subcruenta sanies defluit. Atque hæc quidem interdiu nō valde infestant: noctu enim dolorosa sunt magis quàm pro vlceris ratione. Silphii itaque succum aqua dilutum imponito, (siccat enim absque morsu) aut cicutā læuigatam impone, aut brassicam crudam cum aqua, aut apium cum polenta tritum imponito, aut hyoscyami folia cum melle trita, aut solanum per se, & cum coriandro viridi: aut oleæ foliis coctis cum aqua vtere, aut vuas passas reiectis vinaceis tritas splenio infarctas impone, aut adiantū tritum cum melle. Vitare verò debent ne acria, acida, ac salsa ingerant: fomenta item vitent, & balnea, & solem.

DE PAPVLIS SIVE BVLLIS, Cap. X.

QVAE non sua sponte rumpuntur papulæ siue bullæ, & tamē dolore infestant, eas acuta acu perforare cō-

uenit ad commodum saniei defluxum, deinde humorē le- A
niter exprimere, ita vt cutis præposita finatur: & si bulla repleta fuerit vulnusculo occluso, rursus similiter perforare oportet, & exprimere, & cutem adstrictam seruare, donec ad cicatricem perductum fuerit id quod sub ipsa est exulceratum. Priusquam igitur pustulæ erumpant, lentem coctam tritam cum aqua imponito, aut mali Punicæ vir gulta calido cinere tepefacta adhibeto, & locos torreto. Si verò eruperint, & vlcus fiat, adipem suillum liquatum, & argenti spumam tritam misceto, & linteo infarctā imponito, aut lilii radicem in aqua coctam ac tritam, cū ce- B
rato imponito.

Ad pustulas nocturnas & bullas.

Spumam argenti, & sulphur viuum æquis portionibus cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spissitudinem trita, illines cum oleo & vino. Facit item & ad hæc, & ad calidas eruptiones, & ad papulas efferuentes, & ad achoras, *manantia capitis ulcuscula*, & ad furunculos incipientes, & ad ambusta, medicamentum ex plumbagine, & quod ex ouis paratur.

AD AMBVSTA, Cap. XI.

Ambusta moderatè detergentibus medicamentis opus habent, citra hoc vt manifestè calefaciant aut frigefaciant. Proinde terra Chia, & cimolia, & Cretica, & omnis leuis terra, cum aceto non valde acri, aut aqua admixta, illita probè facit, & bullas excitari prohibet: item ouum totum crudum euestigio impositum, lana molli exceptum, nam & moderatè perfrigerat, & citra mordacitatem reficcat: sed & atramento scriptorio oblinito, aut thure aqua diluto, aut lēticula cocta trita, aut eruo integito. Cæterùm ad ambustiones ex aqua calida, priusquā bullæ excitentur, oliuarum muria conditarum aquam affundito, & ipsas oliuas cum polēta tritas imponito, aut alumen scissum tritum cum aceto illinito: aut fel taurinū cum aqua larga liquatum illinito, aut lixiuium affundito, aut garo, aut muria perfundito, aut bulbos liliorum, aut hyacinthi, aut narcissi, cum rosaceo tritos, & ad strigmenti crassitudinem redactos illinito. At verò Marcellus cōpositum hoc tradit: Pāniculum melle imbutū, & in hordeo obuolutū exurito, & cōiicito cineris eius drach. octo, cerussæ drach. quatuor, butyri drach. octo, ceræ drach. sedecim, adipis caprini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim. Quòd si iam bullæ excitatæ fuerint, thoem & polentam tritam cum aceto impone, aut calcem viuam cerato admixtam, & linteo infarctam impone: quin & sphærion appellatum medicamētum ad hæc commodum est. Quæ verò vlcerata sunt, porro trito intege, aut portulacā tritā cum polenta impone: aut columbinum stercus linteo inuolutum exure, & cinere eius oleo diluto vtere: admirādum est medicamentum: pinus quoque aut piceæ cortex, aut adiantum siccum tritum, aut myrti folia vsta trita inspergumtur. Faciunt singula hæc etiam cum cerato composita: sed & quod anchusæ rubicundæ radicis siccæ, tusæ, tritæ trientem recipit, & ceræ albæ dodrantem, rosacei vncias octodecim: itémque quod ex cerussa cum modica medulla ceruina paratur: bonum est medicamentū.

AD EOS QVI FLAGRIS CAESI SVNT, Cap. XII.

Cerussæ & spumæ argenti æqualibus portionibus, ceræ quadrupla, cum susino aut rosaceo velut emplastro vtere: verùm prima die susino solo per se vtere: aut croci drach. vnā, tragacanthi drach. vnā, ouum integrum absque testis, vniēs vtere: pellis ouilla recens detracta, calida adhuc, flagris cæsis circundata, magis quàm omnia alia in vna die ac nocte curat.

VT PILI EX AMBVSTIS NASCANTVR, Cap. XIII.

Pili ex ambustis nascuntur si fici folia in olla torrefacta cum cerato emplastri vice imposueris: aut caricæ drach. octo, sampsuchi drach. vnam: tritis cū oleo cerati crassitudine vtere, aut lapidū præsegminis drach. centū, squamæ æris drach. decem, cum aqua in pastillos efforma, & serua. Vsu verò expetente, partem vnam ad octo cerati partes admisce ac dilue.

AD DESQVAMATA Cap. XIIII.

In desquamatis ac superficiariis vlceribus, primis diebus adstrictione vsus, aut vino, aut aceto, aut acida muria, in sequentibus ad cicatricem inducendam vtere emplastris pinguibus, & ex albis iis quæ sunt delicata. Egregiè verò facit hoc: Cerussæ partem vnam, ammoniaci dimidiam, myrtei quod satis est. Ammoniacum in aqua terito, & cerussam admiscēto, myrteum affundens, & vtere pro pingui emplastro, aut ad lapidum præsegmina squamam æris admisceto, & myrteo tritis vtitor, aut cimoliā & argenti spumam cum vino & oleo cicino & myrteo terito, ac vtitor.

Ad desquamata, intertrigines, & diuturna vlcera, & senilem ac teneram cutem.

Spumæ argenti chrysitidis drach. quinquaginta, ceræ drach. viginti, resinæ, piceæ siccæ drach. duodecim, olei cyath. vnū semis. Spumam argenti & oleum coquito, ac reliqua adiicito, & spatula agitatis, aut etiam in pila mollitis vtitor. Cæterùm desquamatam cutem detrahere nō conuenit, sed inducere & imponere medicamentum. Sic C
enim agglutinatur, etiamsi denigrata fuerit: si verò denudata fuerit caro, difficile est cicatricem inducere, dum mordetur, & sordidum est vlcus. At fine inflammatione conseruat desquamata rhus ruber impositus, tritus cum melle, aut lentisci coma vsta, & cum melle imposita.

Ad desquamata, & flagris cæsos, & articulorum contusiones, medicamentum dolorem eximens.

Spumæ argenti, cerussæ, singulorum dextantem, ceræ sexuncem, ōlei puri aut rosacei libram vnā semis, amyli D
sextantem. Facit ad eadem etiam pelarium ex recremento argenti, & emplastrum ex ouis similiter.

DE VERRVCARVM SPECIEBVS, FORmicaria, & ea quæ chordæ summæ parti similis est, Cap. XV.

Vtraque harum verrucarum, cutis eminentia est parua, callosa, & vtplurimum rotunda. Verùm formicaria latum fundum habet, & siquis cōscalpet, similem sensum inducit velut à formicarum morsibus: altera verò acrochordon appellata, angustum fundum habet, vt si assi- E
miles, summam chordæ partem depēdere putes. Has igitur extuberantias tollit elaterium cum sale impositum: thus cum aceto, grossi ficus cum aceto, farina ac nitro, fici liquor illitus, itémque tithymali, smaridis caput salsum vstum, ærugo cum sulphure viuo vsta, ocymi folia cum atramēto sutorio: id quod destillat à farmentis vitis viridibus adhuc dum vruntur, ouillum stercus cum aceto, hirci fel illitum, heliotropii magni semen cum vino impositum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum vrina pueri impubis, stercus bouis gregariæ cum aceto.

F
DE GANGLIO, Cap. XVI.

Ganglium nerui cōtortio est, ex plaga aut lassitudine proueniens, in pluribus quidem corporis partibus, maximè verò iis quæ mouentur, velut est summa manus, & pes. In hoc, inquit Archigenes, calcem viuam cum adipe anserino & terebinthina imponito. Polles autem medicamento ex achate lapide vtitur. Oribasius verò hoc, Cerussæ, resinæ pinus, olei veteris, singulorum vnciā vnā, ammoniaci thymiamatis, galbani, singulorum vnciā vnam, ceræ trientem, aut discum, inquit plumbeū crassio- G
rem, veluti sunt verticula, ganglio maiorem imponito, ac deligato. Grauitate enim dissoluit ipsum per longius tēpus: sed & nos hoc vtimur. Facit etiam oxerum & masticherum emplastrum.

DE INFLAMMATIONE, Cap. XVII.

In communi quidem omnes calidos & dolorosos cum ardore tumores, inflāmationes appellare solent: verùm prout diuersa est materia quæ ipsos efficit, etiam horum differentiam euariare aiunt. Nam vbi sanguis bonus, & H
crassitie moderatus, ad aliquam partem aceruatim influxit, & ob copiam impactus est, fieri eam quæ priuatim inflāmatio appellatur: si verò bilis flaua in aliqua parte consistat, herpetem: vbi verò sanguis & flaua bilis simul influxerunt, erysipelas, *siue ignem sacrum*, effici, Quum autem

influens sanguis calidus multū fuerit ac crassus, carbunculos producere solet. Proinde ab ea quæ priuatim inflāmatio appellatur initiū sumemus, quæ in multis sæpe cōtingit: quæ tumor est rubicundus, dolorosus, renitens, & calidus, ex sanguine (velut dixi) bono ortū habēs, qui quādoque ex toto corpore adfertur, quandoque in ipsa parte redundat, vt à vasis contineri non possit, sed instar roris excidat in intermedios vacuos locos. Sed & ad vulnerationes sæpe, & ad fracturas, vlceráque, ac plures alias extrinsecas causas, hæc affectio concomitatur. Postquā igitur derepentè pars aliqua citra manifestā causam prægressam, inflāmāta fuerit, totū verò corpus ad partē demittit, totū euacuare oportet per venæ sectionē; ipsam autē inflammatā partē irrigare, ac cataplasmatis integere, non calefacientibus ac humectantibus, sed his quæ id quod influit repellere possunt, & id quod in affecta parte continetur euacuare. Cataplasma igitur adhibere oportet ex semperuiuo & mali Punici corticibus in vino coctis, rhoéque ac polenta compositū. Si igitur dolor vehemens non est, hoc ad dolorē vtendū est: si verò cū maiore dolore pars fluxione infestetur, neque sic calida aqua aut oleū adhibeatur, aut ex farinis cataplasmata: (inimica enim sunt hæc fluidis affectionibus) verùm mitigare oportet doloris vehementiā eo quod ex passo, rosaceo, ac cera modica paratur, cū lanis succidis multū æsypi habētibus. Excipiuntur autem & adhibentur hæc æstate quidem frigida, hyeme verò tepida, ita vt etiam superiores partibus affectis locos spongia vino austero imbuta aut frigida posca, circundemus. Admiscendæ verò sunt etiam herbæ in cataplasmata quæ ad hoc commodæ sunt. Helxine igitur ad omnem inflammationem conuenit tum in principio tum in augmento, similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca & cucurbita, ad calidas impositæ. Faciunt quoque tribuli ambo ad inflammationes ex fluxione, brassica verò ad induratas. Permutatione autem ex his contingente, & pure non subiacente, emplastro ex chalcitide curare oportet, aut simili aliquo ex his quæ ad fluxiones faciunt: lanā verò puram vino imbutam austero extrinsecus medicamento superimponere. Atque hoc quidem modo inflammationes ex fluxione curabis. Eas verò quæ ob aliquam externam causam consistunt, si humectes ac calefacias, non lædes: & si quoque opus fuerit scarificare ipsas, cōmodè hoc ipsum facies. At si ex fluxione obortas scarificaris, & præsertim in principiis, magni cuiusdā mali ægroto author fueris.

DE ABSCESSIBVS CORPORIS EXternis, Cap. XVIII.

SI fieri non possit vt suppurationem prohibeas, panem aqua & oleo coctum imponito, aut hordeaceam farinam similiter præparatam. Pars autem perfundatur aqua in qua althææ radix sit cocta. Vbi verò tumor ægrè suppurari, aut difficulter discuti poterit, cataplasmate ex caricis vteris. Oportet autem dulces ac pingues caricas coquendo eliquare in aqua, & similē facere aquam tenui melli, eique adiicere hordeaceam farinam. Et si quidem tumor discutiatur, verùm defectuosius, cum caricis coquito hyssopum, aut origanum: & si amplius intendere voles, salem ad decoctum adiicito, diligenti tamen animaduersione habita, ne propter vehementiorem resiccationem, pars in scirrhum induretur: & siquando tale quid videris, in aqua concoques cucumeris syluestris radicem, aut althææ, aut bryoniæ: verùm his fortior est, & maiore discussoria facultate prædita dracunculi radix, sed & ipsum ex dracunculo medicamentum talia fortiter discutit. Quandoque igitur sola hæc decoques, quandoque etiam caricas adiicies, farina quoque cum adipe admixta: quin & anethinum oleum discutiendi vim habet, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Pix quoque duros ac crudos tumores omnes concoquit si cataplasmatis adiiciatur, & hoc amplius liquida facit. MEDICAMENTVM compositum, quod concoctos iam abscessus exprimit, vt sæpe plus in splenio reperiatur: non concoctos verò penitus discutit. Lapidis pyritæ drachmas duodecim, ammoniaci triti tantundem, farinæ fabaceæ drach.

A sex, excipe resina liquida, & pelli infarcta impone. Splenium autem ne auferas donec sua sponte decidat. Cæterùm non longè antea præparare medicamentum oportet. citò enim siccatur. Ex his verò tumor si non sit discussus, sed pus in ipso subsit, eo secto, & pure euacuato, de cætero oleum aut aquam adhibere vitabis. Imò etiamsi ablui opus sit vulnus, aqua mulsa, & posca, & vino veteri, itémque vino mulso, & si inflammatio adsit, lenticulæ cataplasmate: si non adsit, alio quopiam emplastro in talibus sectionibus vtendum est, & non minimè eo quod ex
B chalcitide paratur. Super ipsa verò spongiam, aut lanam vino acerbo imbutam imponito. Vulneri verò nullum pingue medicamentum adhibeto, quale est id quod tetrapharmacū appellatur. vehementer enim resiccari opus habet.

Quæ rumpant abscessus.

Quandoquidem verò aliqui non sustinent ferro abscessus secari, conandum est vt medicamentis attractoriis vtamur. Narcissi itaque radicem tritam in aqua mulsa cum irino coctam impone, aut arundinis teneram ra-
C dicem tritam cum melle: si verò dura fuerit, aqua mulsa prius coctam, aut aristolochiā cum melle impone. Rumpit autem picis siccæ, propolis Creticæ æqualis portio, & cicatricem inducit. DIONYSIA emplastrum ad abscessus admirandum, & ad mammas ac glandulas tumentes attractorium, per obscuros meatus discutiens. Olei veteris, aquæ, singulorum libram vnam, coquito parum, & aphronitri sexuncē adiicito, misyos vnciam vnā aut sextātem, & coquito donec non inquinet: deinde addito mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum
D sexuncem.

Ad neruorum abscessus.

Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram vnā, picis siccæ, mellis, singulorum libras duas, æruginis quadrātem, visci quod satis est. Facit item oxerum & mastichenum emplastrum. ALIVD attractorium. Ammoniaci thymiamatis sexuncem, ceræ, terebinthinæ, singulorū trientem, sulphuris viui quadrantem, nitri quadrantem, quin & similium appellatum medicamentum, & quod ex alliis paratur, vehementer rumpunt abscessus iam trans-
E mutatos. Quod verò ex seminis lini succo constat, discutit, transmutat, rumpit, iuxta aptitudinem: verùm ad mitiores abscessus, etiam conueniunt ea quæ ad parotidas relata sunt. Atque hæc quidem de abscessu ex inflammatione transmutato. Galenus autem dixit, aliquādo neque inflāmatione prægressa abscessum oriri, ea videlicet quæ ex bono sanguine generatur. Statim enim ab initio, inquit, ob alium aliquem humorem quemcunque tandem, excoriantur, & temporis progressu à subiectis abscedunt ea quæ illum continent. Itaque etiā secta omnigenas hu-
F morum ac solidorum corporum species intra se habere videntur. Nam & cœno, & vrinæ, & sanguinis grumo, & succo melleo, ac mucoso, & ossibus, & vnguibus, & capillis similia corpuscula, in abscessibus reperiuntur: imò etiam animalia sæpe reperta sunt, fermè omnibus ex putredine ortum habentibus simillima. Sed & lapidibus, & arenis, & testis, & lignis, & carbonibus, & luto, & strigmento, & amurcæ, & fæci similia, in diuturnis maximè abscessibus, ex humorum de loco ad locum impetuoso decubitu obortis, consistere dicit. Quapropter absces-
G sum corporis externorum maximè, notæ perfectiores tradendæ sunt, & eorum qui per medicamenta discuti nequeunt. Abscessus itaque est corruptio ac transmutatio carnium, aut carnosarum partium, velut musculorum, venarum, arteriarum. Horum aliqui in tunica continentur, velut sunt atheromata, steatomata, meliceerides: aliqui sine tunica consistunt, generis appellationem habentes, de quibus nunc agamus. Abscessuum generationem plerunque inflammatio præcedit, de qua diximus: quan-
H doque verò etiam ab initio statim oritur, velut paulo antè dictū est. Sequitur ad abscessum, ardor loci vehemens, & maior tumor, magísque quàm antea rubicundus & durus, cum punctorio colore, & pulsu, ac grauitate, vt quid ex parte pendere putetur. Quòd si etiā locus nobilis fuerit, febris quoque accedit, & rigor inordinatus, & noctu

maximè dolent ac febriunt: quandoque etiam inflammatio ipſis excitatur in glandulis vicinis. Vbi verò perfectus factus eſt abſceſſus, pleraque minuũtur: puncturæ autem puriginoſæ fiunt, & paulatim ſtupidæ: & tumor faſtigiatur magis in apicem acutum, & ad tactum mollis eſt, ac facilè cedit, & ſuperficies de apice detrahitur: dico autem de his qui foras rumpuntur. Si igitur ex medicamentis aut ſua ſponte rũpantur, linamentorũ ductu curentur, pure particulátim euacuato: ſin minus, aperire oportet eo modo qui in chirurgiæ tractatione referetur.

DE GANGRAENA ET CARIE, Cap. XIX.

QVVM inflãmatio non diſcutitur, neque in pus trãſmutatur, ſæpe in gangrenam ac cariem tranſit: quare & de his dicemus. Gangrænas equidem appellant mortificationes ob inflammationis magnitudinem non iam factas, ſed adhuc fieri pergentes: & ſiquis non citò talem affectionem ſanet, affecta pars facilè mortificatur, cuius pars vicinas corripit, & hominẽ occidit. Quum verò corpuſcula ita affecta penitus ſenſum amiſerint, non amplius gangrænam, ſed *σφάκελον, id eſt cariem ac corruptionem*, appellant. Hic affectus etiam oſſibus accidit, quum circũſita ipſis caro vitiatos humores ſanioſos generans, his perrigauerit illa ac putrefecerit. Perfectè itaque mortificatam partem celerrimè reſecare oportet quò loco ſanæ parti appropinquat: gangrænam verò curare, ſanguinem quamplurimùm ex affecta parte euacuãdo. Aut enim vena ſecta corruptum ſanguinem euacuare oportet, quum circa ipſam partem vena magna fuerit: aut tota cute multis ac profundis vulnuſculis impactis diuiſa, ita vt vbi ſanguinem defluere permiſerimus, aliquod medicamentum ex his quæ putreſcentibus commoda ſunt, imponamus. Sunt autem hæc: Farina erui, aut lolii, aut fabarum, cum aceto mulſo: ſi verò vehementius adhibere velis, ſalem adiicito, aut paſtillũ Andronis, aut aliquẽ ſimilẽ. Faciũt ad gãgrænas etiã veteres nuces. Repurgat autẽ ipſas vrtica, & tithymali ſuccus tempeſtiuè & moderatè adhibitus. Prodeſt ipſis etiã lupinorũ amarorũ decoctũ affuſum. Quidam verò poſt ſectionem, ſecuritatis ſectionis gratia, etiã cauterem adhibent, in quibus ſale cum porri ſucco vtendum eſt: poſtea autem ad cruſtam remouendam, cataplaſma ex pane, aut hordeacea aut triticea farina, in aqua & oleo coctum imponatur: item capitalis ſiccus puluillus cum melle: tetrapharmaco etiam ac Macedonico appellato vtendum eſt. Probè verò ſeparat cruſtas panis cum apio tritus, aut cum ocymo, aut iris, aut panax, aut ariſtolochia, aut acorũ cum melle, aut thus. Aufert etiã probè cruſtas Machærionis medicamentũ, & iſis, melle excepta in linamentis: verùm in mollibus corporibus farina erui ſufficit cum melle.

Ex Oribaſii ſcriptis ad gangrænas.

Æruginis raſæ, minii, aluminis ſciſſi, ſingulorum æquales partes aqua tritas illine. Gangrænas circumſcarificabit impoſita farina loliacea, cum raphano & ſale, quandoque etiam aceto: vua paſſa exemptis vinaceis, cum cortice, addito ſale & aceto mulſo: nucũ regiarũ nucleus: myrti folia in vino cocta trita cũ melle. Raphanus cum aceto etiam cruſtas ad os vſque rumpit.

DE HERPETE, Cap. XX.

FLaua bile citra alterius humoris admixtionem ſecreta, in parte aliqua conſiſtente, affectio herpes nominatur: & ſi quidem craſſior fuerit compage, magíſque acris, totam cutem vſque ad ſubiectam carnem exulcerat, & vocatur herpes adedens. Si verò tenuis, & minus acris, ac calida, bullas paruas in ſumma cute excitat milio ſimiles, & miliaris herpes ex ſimilitudine dicitur: verùm ex Oribaſii ſentẽtia, pituitæ cum flaua bile mixtio miliarem herpetem facit. Euacuabimus igitur totum corpus per medicamentum bilem ducens: affectis autem locis frigefacientia ac ſiccantia medicamenta adhibebimus: ab initio quidem pampinos vitis, & rubi, ac plantaginis, in cataplaſmate apponentes, poſtea verò lenticulam, híſque aliquando etiam mel ac polentam miſcebimus: itémque cataplaſma deſcriptum ad inflãmationes ex fluxione, citra ſemperuiui additionem. Vlcerata verò illi-

A nantur paſtillis paſſo ſolutis, aut vino tenui & auſtero nõ veteri, aut poſca aquoſa. Adhibeatur etiam glaucium, & huic ſimilia ex aqua: aut hoc nihil efficiente, acetum admiſceatur. Sed & plantaginis ſucco aut ſolani dilutum magnopere prodeſt, aut lini ſemen toſtum, ac vino oleóque coctum & tritum imponito, aut cimoliam ſolani ſucco dilutam illinito: & ſpumæ argenti trientem, ſucci porri cyathos ſeptẽ, ſucci betæ tantundem, trita illinito. Vbi verò diuturna iã ſunt talia vlcera, idoneus eſt Muſæ paſtil-

B lus & Andronis. ALIVD ad herpetem bulloſum. Recremento plumbi in vino auſtero trito ac illito, betæ folia in vino cocta supernè imponito, aut ceræ trientem, myrtei ſexuncem, recrementi plumbi trientem: vino tritum recrementum, reliquis liquatis cerato excipe, ac illine. Sedata autem nome depaſcente, cerato ex recremento vtere, aut lente cocta cum melle intege. Ad herpetem verò qui ſub cute eſt, recrementum plumbi rutæ tritæ ſucco excipe, aut cerato myrteo pro ruta. ALIVD. Lanæ mollis non lotæ, circum tedam obuolutæ ac vſtæ,

C drach. duodecim ſemis, ceræ drach. vigintiquinque: recrementi plumbi acetabuli dimidium, adipis caprini curati & loti in aqua drach. vigintiquinque, olei myrtei quincuncem. ALIVD ad herpetas vehementer depaſcentes. Malicorii mali Punici dulcis drach. ſex, ſpumæ argenti drach. ſex, lanæ non lotæ circum tedam obuolutæ ac vſtæ drach. tres, ceræ drach. 12, ceruſſæ drach. octo, thuris, aluminis ſciſſi, ſingulorum drach. 1. vino & myrteo excipe.

DE IGNE SACRO, Cap. XXI.

D TVmorem ex ſanguine feruente ac tenui conſiſtentẽ Galenus priuatim eryſipelas, *hoc eſt ignem ſacrum*, appellans, eum qui ex vtriſque, ſanguine ac bile, cõſtatus eſt, ex ſuperantis humoris nomine ducta affectionis appellatione, nominauit. Quum enim ſanguis ſuperat, inflammationem eryſipelatoſam: quum flaua bilis, eryſipelas inflammatum appellat. In communi verò, tumorem ex ſanguine ac bile calidioribus factis productum, eryſipelas nominat. Vtro autem modo appelles nõ multum refert ad auxiliorum ſanè vſum: verùm illud noſſe expedit, ope-

E roſiora eſſe eryſipelata maximè circa caput. Quare ſi non efficax auxilium contingat, quandoque etiam ſtrangulant. Statim igitur ab initio vbi comparuerit, venam in cubito ſecato, maximè quidem humeralem: ſin minus, eam quæ inuenitur: ſi verò ob aliquod impedimentum venam non ſecemus, purgatione vtendum eſt per bilem ducens medicamentum. Atque hac quidem etiam in eryſipelatibus aliarum partium vtendum eſt, aut infuſis per clyſterem efficacioribus, illinendáque eryſipelata, partim vt id quod influit, repellamus per frigefaciẽtia, partim vt

F id quod iam coaceruatum eſt, diſcutiamus, per moderatè calefacientia ac humectantia, priuſquam liuida ac nigra pars fiat, ita vt ea quæ illinuntur ſemper humida conſeruemus, per hoc vt frequentius alterentur: atque illud fieri poteſt ſi per molles ſpongias prius illita abluantur. Multus enim partis feruor citò exhalare faciens, hæc reſiccat. Opus autem habent eryſipelata ab initio velut dixi, frigefacientibus cum humiditate, abſque adſtrictione, velut eſt ſemperuiuum, & portulaca, & pſyllium, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, hyoſcyamus, lactuca, glau-

G cium, inſupérque apium, & rhamni folia per ſe aut cum pane impoſita, & cerata ex aqua valde frigida. Miſcetur & opii quid iſtis, & ſucci papaueris, & cicutæ & mandragoræ, & fiunt compoſita medicamenta. Fieri quoque poteſt ceratum ex cera alba, roſaceo quadruplo admixto, quod ex oleo crudo citra ſalem ſit paratum, ita vt hæc in pila emolliantur, & aquæ frigidæ affundatur quantum ſuſcipere poſſunt. Si verò etiam aceti tenuis ac pellucidi parum quid admiſcueris, melius medicamentum efficies. ſed & polentæ cum aliqua ex relatis frigefacientibus her-

H bis, multum frigefaciunt, & palmulæ pingues cum aliqua ex illis. Illini etiam poteſt pars ceruſſa, aut cimolia, aut figulari terra, cum ſolano, aut ſpuma argenti cum roſaceo, aut chalcitide cũ oleo & paſſo, aut ceruſſa cũ aceto & lycio, aut acacia cũ aceto. Remittente autẽ feruore, vtendũ ſimplicibus quidem, ſulphure viuo & menta, cum aceto &

rosaceo, aut ruta cum absinthio,& aceto ac oleo,aut spu-
ma argenti cum porri & betæ succo. Compositis autem,
priuatim quidem ad caput, hoc pastillo: Spumæ argenti,
cerussæ,croci,sulphuris viui,opii cum passo: in communi
verò ad omnes partes,minii,sinopici, chalcitidis,misyos
torrefacti,æruginis,atramenti sutorii, aluminis scissi,sin-
gulorum æquales partes,vtere ex aceto. ALIVD. Sul-
phuris viui,cerussæ,opii,acaciæ,singulorũ æquas portio-
nes cum aceto.

Cataplasma ad erysipelata,herpetas,absces-
sus,parotidas,& ambusta.

Foliorum recentis althææ tenerorum libram vnam in
aceto coctam probè terito, & addito rosacei triente,spu-
mæ argenti,cerussæ, singulorum sextante, & vncia dimi-
dia:rursus terito cum coriandri,aut semperuiui, aut sola-
ni succo: deinde adiectis micis panis,vt emplastri formã
accipiat,imponito.Emplastro verò vtere hoc:Olei cecini
librã vnã,myrtei librã vnã,ceræ quincuncem,spumæ ar-
genti trientem, æruginis rasæ sextantẽ: ærugo & argenti
spuma aceto teruntur.

Ceratum ad erysipelata & ambusta.

Ceræ albæ trientem, rosacei quadrantem,oua sex,per-
diciadis trientem. Postquam verò cessauit inflammatio,
aut diuturna fit, antea quàm liuida pars fiat, cataplasma
ex cruda hordeacea farina imponito. Si verò iam liuida
facta fuerit, scarificetur, & cataplasma diutius impona-
tur,& perfundatur aqua calida dulci, aliquando etiã ma-
rina,aut muria: quandoque etiam cataplasmati eadẽ ad-
miscetur:postea verò relatis compositis vtendum est cum
animaduersione.nam si diutius permaneãt,in pus aut pu-
tredinem transmutatio contingit.

DE TVBERCVLO, BVBONE, ET PANO, Cap. XXII.

EX Galeni sententia bubo,& tuberculũ, & panus,glan
dularum affectiones sunt.Bubo quidẽ inflammatio:
phygethlon autem, *id est panus*, est glandulæ erysipelas
inflammatum, aut inflammatio erysipelatosa: tubercu-
lum verò,ad suppurationem citò tendens glandulæ in-
flammatio. Verùm iuxta alios quosdam, in communi o-
mnes qui præter naturam in quacunque parte enascun-
tur abscessorii tumores, tubercula appellantur. Dicit e-
nim Hippocrates, Quibuscunque tubercula in vrinaria
fistula enascuntur, his suppuratione ac eruptione facta,so
lutio contingit.Qui igitur ex offensionibus,aut aliis vlce
ribus,aut doloribus proueniunt bubones, extra periculũ
sunt: qui verò ex febribus,(qui sanè maximè in peste co-
incidere solent)pessimi existũt, siue iuxta femur,siue sub
alis,aut ad collum enati fuerint. Verùm priores in princi
pio, velut omnem inflammationem, per frigefacientia
ac adstringentia auxilia repellere oportet,aut spongiis ex
posca impositis,aut lanis ex vino ac oleo crudo, aut rosa-
ceo,aut melino,aut lentiscino,aut myrteo: deinde discus
soriis vtendum est. Si verò etiam totum corpus humori-
bus redũdet,antea euacuetur.At si nihil superflui habeat,
vlceris quidem ex quo bubo factus est, curam habebi-
mus, velut in tractatione de vlceribus dicetur. Glandula
autem inflammata mitigetur lanis in oleo quopiã laxa-
torio imbutis:sed & totum membrum ex ipsis obuoluen
dum est. Suppuratus autem tumor non promptè dissece-
tur, sed ceratiformibus medicamentis discutere ipsum
conemur: quale maximè est id quod ex apyrano paratur,
& quod ex herbis constans,botanicon appellatur.Quòd si
discussio non contingat, ad ruptionem procedẽdum est,
similiter vt in aliis abscessibus, & curandum velut illi.
Cæterùm in his qui ex febribus,aut simpliciter ex humo-
rum copia fiunt,repellentia vitanda sunt,vt ne dum repel
litur materia,ad profundum recurrat:statim verò à discu
tientibus incipiendum est.Quòd si nihil prohibeat,velut
ætas, aut vires,venæ sectio prius in cubito assumatur: in
loco verò vtẽdum est fomentis ex decocto chamæmeli,
aut anethi,aut alicuius consimilis. Reliqua verò medica-
mentorum materia maximè quidem ex his quæ libro ter
tio ad parotidas relata sunt transferatur,nec minus ex his
quæ paulo antè ad inflammationes dicta sunt. Quemad-
modum etiam panorum curatio,tũ ex his,tum ex relatis

A ad erysipelata,instituenda est.Atverò aster Atticus herba,
quã etiã buboniũ ob hoc ipsum vocant, non solùm im-
posita,sed etiã alligata,bubonibus auxiliari creditur.Tu-
bercula verò priuatim discutiunt in cataplasmate impo-
sita,adiantum,atriplex,helxine,althææ radix in vino co-
cta, ammoniacum cum melle mollitum, ac impositum,
viscum cum resina ac cera.Rumpit autem propolis,lupi-
ni amari cum aceto impositi,cucumeris syluestris radix,
terebinthina excepta, capparis radix similiter, nitrũ cum
fermento aut ficubus.

B

DE FVRVNCVLO, Cap. XXIII.

ET furunculus tumor est abscessorius,ex crassis humo
ribus in carnosis maximè locis conflatus, mitis qui-
dem quum in ipsa sola cute consistit: malignus autem
quum ex ampliore profunditate emerserit. Discutiunt fu
runculos & concoquunt hæc: Triticum commansum ac
impositum, mastiché Ægyptia, vuæ passæ reiectis vina-
ceis cum sale tritæ ac impositæ,aut diffundunt, aut rum-
punt: aut caricas coctas in aqua mulsa imponito, aut ad-
mixtam ad caricas resinam imponito,aut ipsas caricas,si
C pingues fuerint,fissas, aut fermentum cum nitro, aut lini
semen cum melle,aut hyoscyami folia trita cum butyro.
Composita verò,id quod ex fermento paratur,& quod ex
polline, & quod priuatim dothienicum *à furunculis* ap-
pellatur,conueniunt.Fomentum autem adhibe ex molli-
bus spongiis, assiduè in calidam aquam tinctis, atque sic
medicamenta imponito.

DE TEREBINTHO, Cap. XXIIII.

ORibasius terebinthum tuberculi speciem esse dicit,
& incumbere ipsi supernè bullam siue pustulam ni-
D gram,qua rupta id quod subiacet desquamato simile vi-
deri:hoc verò dissecto,pus reperiri: verùm Dioscorides
Alexandrinus ait,Terebinthi sunt eminentiæ in cute cõ-
sistentes,rotundæ, cum pallido virore nigricantes, tere-
binthi fructui similes. Hos igitur eodem modo velut a-
lios tuberculosos tumores curare oportet,auxiliis ex rela-
tis huc translatis.

DE CARBVNCVLO, Cap. XXV.

SAnguine magis atrabilario euadente vbi ebulliit,&ad
partem aliquam irruit, carbunculos appellatos oriri
E cõtingit:qui sunt vlcera crustosa,plerunque à pustula,siue
bulla ambustis simili initium sumentia,aliquando etiam
sine hac. & exscalpunt sanè affecti omnino in principio i-
psam partem:deinde quandoque vna, quandoque plures
pustulæ emergunt,milii speciem præferentes sua tenuita-
te,quibus erumpentibus similiter crustosum fit vlcus, si-
militer velut à ferro candente, crusta ipsa modò cinerei
coloris,modò nigri apparente,vnà cum hoc quòd fundo
adhæret,& quodammodo affixa est,cum depastione pro-
serpente.Reliqua verò caro, circunsita valde flammea ac
F nigra colore fit, & splendicans veluti pix & bitumen.Ta-
lis autem est exactè atra bilis: verùm carbunculi circa car
nem oborti, breui circunscribuntur. Qui verò in mem
branis aut neruis fiunt, diutius permanent, & affectio-
nem per consensum subiectis locis distribuunt, vt etiam
inflammationes erysipelatosæ ipsis fiant: non paucis au-
tem ad suppurationem conuersi sunt, plerisque etiam fe-
bres adsunt. Oriuntur etiam ex quibusdam popularibus
causis carbunculi. Curare igitur ipsos oportet, nisi val-
de parui fuerint, per venæ sectionem, sanguinis euacua-
G tione ad animi deliquium vsque facta. Scarificare etiam
post venæ sectionem non incommodum est,profundio-
ribus vulnusculis impactis, ob humoris crassitudinem.
Ad locum autem affectum moderatè repellẽtibus ac dis-
cutientibus vtemur. Tale autem est cataplasma ex plan-
tagine ac lenticula cocta,cui panis clibanitæ neque valde
puri,neque sordidi,micæ teneræ sint adiectæ:super ipsum
verò vlcus ex vehementibus medicamentis aliquod im-
ponemus,velut est Andronis,&Polyidæ,& Pasionis pastil
lus.Diluantur autem passo ad strigmentitiam compa-
H gem.Sed & Massaliotæ puluillus siccus, aut etiam ipse si-
militer dilutus facit. Radix quoque dracunculi, aut ari-
stolochiæ, aut succus silphii, aut Cyrenaicus,singula cum
aceto rectè illini possunt. Quæ verò ignis sacri speciem
præferũt,ad erysipelata relatis illinãtur. At quæ partes de

A affectione per consensum suspectæ sunt, lanis succidis ex vino & oleo irrigentur. Postquam verò quieuit ardor, cerata capitalia diluta, linamentis excepta, carbunculis immittantur. Maximè autem bonum est id quod ex herbis, & quod ex nitro paratur, & puluilli sicci nomis dicati, tũ per se, tum cum rosaceo. Permanente verò duritia vtendum est melino Serapionis: studendum tamen est vt q̃ citissimè carbunculi suppurentur, ita vt bis in die, semel noctu, cataplasmata ac medicamenta alterentur. Cæterùm vt eradicentur carbunculi, & à coniunctione cum vicinis adiacentibus exoluantur, mala Punica acida contusa in aceto coquito, & flaccida terito, ac linteo infarcta imponito: vbi verò resiccantur, aceto madefacito. Carbũculos suppurat ac rumpit nucis regiæ veteris nucleus, aut etiam non veteris, cupressi folia ac germina, & recentes ac teneræ pilulæ cum polenta: vua passa vinaceis reiectis, caricæ in vino coctæ, papaueris cornuti flores, succus silphii cum ruta & modico melle, pix liquida cum vuis passis & suillo adipe.

Ad carbunculos valde bonum.

Spumæ argenti lib. 1, olei veteris lib. vnam semis, auripigmenti vnciã vnam. Spumam argenti & oleum coquito donec non inquinent, & sublatis auripigmentum adiicito, ac rursus coquito donec nigrũ medicamẽtũ euadat, & in pila trito vtere linamentis illito.

Ad gangrænas, vlcera vetera, chironia, chœradas siue strumas, podagram, feliciter verò ad carbũculos, & præsertim in palpebris.

Opii, acaciæ, misyos torrefacti, squamæ æris, singulorum drach. 2, atramenti sutorii drach. 1, seminis hyoscyami drach. vnam, tritis in aqua vtere. Facit etiam probè, inquit, tetrapharmacum emplastrum, quintam thuris partẽ habens. Ad carbunculos autem in pudendis, chalcitidis, atramenti sutorii, singulorum drachmas octo: aphronitri drach. 2, cum aqua tritis vtere. Facit quoque stercus ouillũ torrefactum cum melle. In Alexandria, Serapiade, quæ & orchis, & triorchis nominatur, viridi, cum micis panis vtuntur velut cataplasmate ad carbunculos & omnia crustosa. Crusta verò elapsa, velut commune vlcus curato.

DE CANCRO, Cap. XXVI.

IN omni corporis parte cancer nasci solet. nam & in oculis, & in vtero, (velut in tractatione de ipsis dictum est) & in aliis pluribus partibus: verùm in mammis mulierum maximè abundat, eo quòd laxæ sunt, & materiã quæ crassissima est, promptè suscipiunt. Ex atra enim bile efferuente cancri producuntur: & si acrior fuerit, cum exulceratione. quapropter colore nigriores sunt inflammationibus, citra tantam caliditatem. Venæ verò replentur, & circumcirca tenduntur, ad similitudinem pedum cancri animantis: vnde etiam hanc appellationem morbus habet. Quidam verò propterea quòd ita partibus adhæreat vt ægrè auelli possit, si quas apprehenderit, nominatum aiunt, quemadmodum etiam animal ipse cancer. Verùm ob humoris huius crassitudinem, etiã incurabilis est cancer, vt qui neque repelli neq; discuti possit, neque totius corporis purgationi cedat, quum sanè etiam mitiora medicamenta imposita contemnat, & à fortioribus exasperetur. Fieri tamen potest vt incipiẽtes cancros augeri prohibeamus, atrabiliarium humorem euacuantes priusquã in affecta parte cõfirmetur. Euacuabimus autem primùm si nihil prohibeat, per venæ sectionẽ: deinde per purgationem, ab initio ex simplicioribus, quale est epithymũ, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere ex sero lactis aut aqua mulsa damus: postea verò ex hiera quæ nigrum veratrum recipit. Ad locum verò affectum vlceratum, absque offensione adhibitus facit solani succus, linteo molli duplicato in ipso tincto ac imposito. Oportet autem forinsecus supra illud lanam teneram circundare, quæ ipsa succo sit imbuta, & diligenter prouidere ne illa resiccentur, ita vt frequentius succum affundamus: poterit autem in vlceratis cancris, diuturnius quis vti medicamento ex pompholyge. Neque inepta sunt ea auxilia quæ libro tertio de vteri cancris sunt relata.

Ad cancrosa & maligna, & ad rugosa sedis vlcera: itémque ad inflammationes in pudendis, aut testibus, aut mammis.

In plumbea pila, plumbeo pistillo, terrã Lemniã sphragidem appellatam, cum posca & aqua mulsa, aut lacte, terito donec nigrescat: aut rosaceum, aut crudum oleũ, aut semperuiui succum, aut cotyledonis, aut lactucæ, aut psyllii, aut vuæ acerbæ, similiter terito, ac illinito. Victu verò vtatur æger, ptissanæ succo abunde, & lactis sero: & ex oleribus malua, atriplice, blito, & cucurbita: B piscibus item petrosis, & volucribus omnibus exceptis palustribus.

Archigenis ad cancrosa ac maligna vlcera.

Cancrorum fluuialium vstorum, & Cadmiæ, vtriusque æquales portiones tritas inspergito, aut cancrorum cinerem cum cerato imponito, aut erysimi semen tritũ cum melle adhibeto.

DE TVMORE LAXO, Cap. XXVII.

QVVM de tumoribus ex calidioribus humoribus conflatis tractauerimus, rursus de cõtrariis agemus, C initio à tumore laxo accepto. Quemadmodum enim ex biliosa fluxione erysipelas, sic ex pituitosa œdema oritur, qui tumor laxus est citra dolorem. Nouimus autem etiã aliter tumores laxos fieri circa pedes, in affectionibus aquæ inter cutem, & tabe, ac malo corporis habitu. In illis igitur tumor is laxus symptoma accessorium est ad affectionem eã quæ hominẽ detinet, nullã priuatã curationẽ requirẽs. Sufficit enĩ, si modò quid facere velis, cõfricare crura, aliquãdo cũ aceto & rosaceo, aliquãdo cũ oleo ac sale, aut etiam ad ipsum acetũ & rosaceum sale iniecto. D Si verò ob pituitosi humoris influxum, laxus tumor in parte aliqua constiterit, satis est aliquando spongiam aceto imbutam imponere, cum deligatione leniter adstringente, ex infernis partibus initium habente, & ad supernas desinente. Verùm nouam spongiam esse oportet. Si verò talis non sit, eam quæ adest expurgare oportet cum nitro, aut potius cum lixiuio. Quòd si ex his tumor non subsidat, parum quid de alumine ammisceatur. Commodum est etiam tenerrimum ellychnium eiusmodi humore imbutum, ac impositum: bonum est etiam glaucium. Inuete E ratum autem laxum tumorem curabis, si oleo parti præillito, deinde spongiam lixiuio imbutam imposueris, ac violentius adstrinxeris. Discutit autem & adstringit tumores laxos, omnis terra illita, & magis Ægyptia, & isatis satiua.

DE INFLATIONE, Cap. XXVIII.

SPiritu flatuoso quandoque sub cute, quandoque sub membranis ossa circundantibus, aut musculos ambiẽtibus, congregato, inflatio oritur. Colligitur etiam aliquando circa ventrem, & intestina, & inter hæc atque peritonæum membranam, F in hydrope tympanite appellato: & differt sanè à tumoribus laxis, & quòd non in cauã veluti foueam cedat dum premitur, velut illi, & quòd sonitum edat, quemadmodum tympanum. Ad hoc verò q; spiritus non diffletur, corporum densitudo cooperatur, vnà cum hoc quòd etiam ipsa spiritus sit crassus. Vnde etiam curationis scopus est, corporum rarefactio, & crassi spiritus attenuatio, quæ per calida ac tenuium partiũ medicamenta perficitur. In inflationibus igitur circa ventrem ac viscera, oleum tenuium partium hoc efficit, in G quo ruta sit incocta, aut cuminum, aut apii semen: quandoque etiã cucurbita magna citra scarificationẽ, iterũ atque iterum circum vmbilicum apposita discutit. Si verò musculi ob contusionem, quemadmodum ex pulsationibus, inflati fuerint, partes valde calida & acria ægrè ferunt. Quare ab initio in mitigantibus perseuerare oportet. declinatione verò contingente, in discutientibus. Vtendum itaque est sapa cum modico oleo, lanis succidis excepta, aut etiam cerato ex œsypo admixto: & cura ad- H hibenda quò caliditas permaneat: nam frigiditas non cõducit. Postquam verò mitigatio facta est, acetum admisceatur, & nitrum, aut aphronitrũ, & postea etiam lixiuiũ: postremum autem emplastra discussoria adhibenda sunt vsque ad perfectã mali depulsionẽ: quale est & subiectũ. Strigmenta feruefacta primùm vt pura fiant excolato,

ac rurſus in ollam iniicito,& tritam calcem viuam inſtar farinæ inſperſam infercito,donec luti ſpiſſitudo fiat,ac vtitor. Hoc verò efficacius eſt compoſitum ex ſycomoris medicamentum.

AD LVXATA ET CONTVSA, Cap. XXIX.

AD luxatos ac contuſos articulos faciunt lanæ ſuccidæ, aut ſpongia aceto & oleo imbuta,ac impoſita. Bulborum coctorum teneræ partes cum melle, viticis folia,& ſal,& nitrum toſtum tritum cum cerato. Vtere item perfuſione aquæ dulcis,aut marinæ calidæ.Poſt ſedatam autem inflammationem ac dolores,etiam defrictione luxatarum partium vtere.

DE CARNE CONTVSIS ET SVGILLATIS, Cap. XXX.

CArne ab aliqua graui re illapſa contuſa,& paruis in ipſa venulis diſcretis, ſanguis profunditur iuxta perſultationis modum : vnde ſub cute collectus, ſugillationem, *ſiue effuſi ſanguinis ſuffuſionem appellatam*, efficit, & cute non diuiſa,velut tumor ad contactum mollis accedens ſequitur,liuidus ille,& plerunque ſine dolore.Scopus igitur nobis eſt vt contentum ſanguinem diſcutiamus, atq; hoc breui,priuſquam nigreſcat. Ab initio verò etiam de adſtringẽtibus aliquid ad diſcuſſoria admiſcere oportet, eo quòd tunicæ venularũ contuſæ denſari expetant. Poſt ea verò etiam citra adſtringentia , ſolis diſcuſſoriis vtemur.Sed & ſugillata ab initio ſcarificãtes, hoc modo deinceps curationem adhibemus:verùm ad vetera ſugillata raphanus impoſitus facit:tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit : aut raphani ſuccus cum micis panis adhibitus.Species porro ſugillationis ſunt ſuffuſiones effuſi ſanguinis,ſub oculis contingentes, hypopia ac hypoſphagmata *appellata* : itémque ſanguinis ſub vngues decurſus,ex plaga contingens:de quibus in propriis locis dictum eſt tertio libro:verùm de his quæ in vnguibus fiunt,etiam in chirurgiæ tractatione dicetur.

DE RVPTIONE AC VVLSIONE, Cap. XXXI.

RVptiones omnino quidem cum ſanguinis ſuffuſione fiunt: ſanant autem ipſas medicamenta moderatè calefaciẽtia. Tale verò eſt acopon ex populo alba paratum,& quæ huic ſimilia exiſtunt. Verùm in ruptionibus in profunditate corporis,acriora & maiore ſecãdi vi prædita medicamenta adhibere oportet. Commodus eſt talibus etiam cucurbitæ vſus .Si igitur ſtatim diſcuſſus fuerit ſanguis ſuffuſus,facilè concreſcit caro diſparata : ſi verò diu durauerit , & ſordes ſuccreuerit, fieri non poteſt vt de cætero ruptio concreſcat , ſed labra ſolùm inter ſe apponuntur, ita vt ex leui occaſione facilè rurſus diſparentur,& intermedius ipſorũ locus humiditate quadam impleatur,& quodammodo aſſiduè ſanguinis ſuffuſio fiat ſimilis ei quæ ab initio facta eſt , præterquam quòd citius quam illa diſcutitur , vt quæ tenuem ſeroſum humorem contineat , quum illa ab initio ex ſanguine fuerit conflata. At vulſio fit, fibris quibuſdam diuulſis, & ſola mitigatione opus habet vſque ad doloris ſedationem. nõ enim glutinari poſſunt. Ariſtolochia itaque rotunda , ſiquid aliud,ruptis ac vulſis commoda eſt:ſimiliter centaurii magni radix,& ipſius ſuccus,rheon item, & coſtus,& bdelliũ cum aceto mulſo pota.

DE SCIRRHIS, Cap. XXXII.

SCirrhus exquiſitus , tumor eſt præter naturam , ſenſus exors,ac durus: qui verò exquiſitus non eſt,ægrum ſenſum habet:& qui quidem ſenſus exors eſt, incurabilis eſt: qui verò ægrum ſenſum habet , non quidem incurabilis eſt,non tamen facilè curatur.Fit enim à viſcoſo ac craſſo humore, qui ita partibus ſcirrho affectis impactus eſt vt ægrè auelli poſſit. Aliquãdo igitur ſtatim ab initio conſiſtit ac augeſcit:plerunque verò à medicis efficitur,qui in inflammationes & ignes ſacros perfrigerarunt ac adſtrinxerunt.Si igitur quis vehementer diſcuſſoria medicamẽta corporibus in ſcirrhũ induratis adhibeat, etiãſi manifeſtã ſcirrhi imminutionẽ fecerit,tamen breui tẽpore affectionis reliquias incurabiles efficiet , tenuiore quidem humiditate diſcuſſa,reliqua verò reſiccata,& veluti lapidea facta. Oportet itaque diſcuſſorium medicamentum

A habere aliquid etiam mollitorium , abſque hoc vt vehementer calefaciat ac reſiccet:tales autem ſunt medullæ omnes,& præſertim ceruina ac vitulina.Ex adipibus verò, leoninus,ex pardali item,ac vrſinus, deinde taurinus : de volucribus autem anſerinus , & gallinaceus, ac phaſianus: Siccior autem eſt caprinus ac hircinus: & adhæc, ammoniacum thymiama , & bdellium maximè Scythicum, & ſtyrax liquidior ac pinguis,& maſtiche Ægyptia.Si quidẽ igitur aliæ partes in ſcirrhum induratæ fuerint , ſemper B his per ſe vtendum eſt, & medicamentis quoque ex ipſis compoſitis:verùm in tendinibus ac ligamentis,lapidem igne candefactum acerrimo aceto extinguere oportet.Sit autem lapis pyrites,ſi haberi poteſt: ſin minus,molaris.In hoc affectam partem commouere oportet , quò exhalantem vaporem ſuſcipiat:& poſtea rurſus mollitorium imponere medicamentum.Oleo tamen tenui ab initio,non aqua , partem perfundere oportet perpetuò ſingulis diebus, ita vt aliquando etiam althææ, aut cucumeris ſylueſtris radicem in oleo incoquamus. A balneo verò in toC tum ipſis abſtinendum eſt,aut ſaltem à frequenti. Vbi verò ſcirrhus moderatè fuerit emollitus,ammoniacum pinguiſſimum acerrimo aceto dilutum parti illinimus ad multos dies : poſt quos rurſus mollitorio vtendum eſt, quod galbanum & opopanaca pinguiſſima recepit. Talia autem maximè ſunt,id quod ex perna fit, & Amythaoni inſcriptum , itémque medicamenta ad ſtrumas deſcribenda.

DE STRVMIS, Cap. XXXIII.

STrumæ ſunt glandulæ in ſcirrhum induratæ,circa colD lum,& alas, ac inguina maximè conſiſtentes. In communi igitur ad relatam ſcirrhorum curationem referuntur:priuatim verò lupinorũ amarorũ farina ex aceto mulſo cocta imponitur, quæ etiã ad tubercula facit, aut bubulũ ſtercus aceto coctũ imponito.Hoc etiam in ſcirrhũ ĩduratos tumores omnes diſcutit.Probè verò ſtrumas diſcutit calx melle aut ſtrigmẽto,aut oleo,aut adipe porcino excepta,aut calcis & nitri æquales partes,naſturtii & fœni græci quadruplũ,cũ melle, velut malagma ĩponito. Hoc duras diſcutit,in pus trãſmutatas rũpit:itẽ loliacea farina E cũ colũbino ſtercore,& lini ſemine,in vino cocta.Groſſi ſylueſtres ac domeſtici , aut naſturtiũ album tritum cum pice liquida,malagmatis forma imponito , aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ & lauri foliorum ſiccorum vſtorum cinerem cum terebinthina imponito, aut ſtaphidis ſylueſtris,nitri,vtriuſque æquales partes erucæ duplũ , cum reſina imponito , aut ſtercus caprinum ſeu bubulũ in aceto coctum,aut erui farinam in vrina pueri impuberis maceratam , & pice ac cera & oleo liquatis exceptam: aut ſerpentem mortuum in ollam gypſo oblitam conieF ctum,in fornacem mittito vt exuratur,& cinerem ipſius ad æqualem fœnigræci partem admiſceto,& melle exceptis vtitor.Sed & ex aſpidibus medicamentum admirandum eſt,& quod ex herba lanaria paratur, & quod ex cucumere ſylueſtri, & quod ex cedria. Strumas ſuppurat aut diffundit hoc: Myrrhæ drach.decẽ, ammoniaci thymiamatis drach.duæ,viſci quercini drach.octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma vna, in mortario contunduntur.

Ad ſtrumas ac duritias mammarum.

G Viſci elaborati,reſinæ ſiccæ,ceræ,ſingulorum lib.1:galbani quadrantem.

Ad ſtrumas vlceratas & non vlceratas.

Ceræ,reſinæ pinus,adipis porcini inſulſi,marrubii,æruginis raſæ,ſingulorum ſexuncem. ALIVD ad ſtrumas. Olei veteris libras duas , ceræ librã 1, colophoniæ trientem,nitri trientem,allii capita duodecim. Allii nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato , deinde donec torrefiant coquito,atque ipſos quidem abiicito:vbi verò ea quæ liquari poſſunt liquefeceris, poſtquam ab H igne ablata ſunt , nitrum tenuiſſimum inſpergito. Hoc etiam abſceſſus rumpit. ALIVD. Cineris ficulni ſextantem , aluminis ſciſſi vnciam vnam, aphronitri vnciã vnam,picis liquidæ ſeptuncem.

Eroſiuum ſtrumarum.

Aluminis ſciſſi,ſãdarachæ,vtriuſque drach.4:ſquamæ

æris drach.vnã,auripigmenti drach.1. Siccũ hoc ſtrumis inſpergito.ſi verò cancroſæ fuerint, roſaceo ſubactis,bis in die vtitor.

DE STEATOMATIBVS ET ATHEROmatibus ac meliceridibus, Cap. XXXIIII.

QVVM abſceſſuum generis & hæc ſint,(velut in illis diximus) appellationem ſingula propriam adepta ſunt à ſimilitudine contentarum in tumoribus eſſentiarum.Eſt enim quædam ipſarum velut adeps,quædam veluti mel, & quædam pulti ſimilis. Scopi verò curationis communes ſunt, vt id quod continetur diſcutiamus, aut erodamus,aut in totum excindamus. Quidam igitur tumores tribus ſcopis ſubiacent,qui quidem tenuiorem humorem habent, velut meliceris: aliqui duobus tantùm, velut Atheroma.Nã vt & excindamus & erodamus hoc fieri poteſt: verùm ſteatomata per ſolam chirurgiam curantur,quum neque erodi neque diſcuti poſſint. Singulorum autem horum dignotionem in chirurgiæ tractatione reperies:eorum verò quæ diſcutiunt, in ſtrumarũ tractatione materiam habes. Priuatim autem meliceridas diſcutit hoc: Vuas paſſas vinaceis reiectis 20.ſquamæ æris drach.tres,fomẽto prius adhibito impone. ALIVD. Ladani,bdellii,galbani,ammoniaci thymiamatis,propolis,terebinthinæ, ſingulorum æquales partes in mortario tunduntur. Facit & ad ſtrumas,parotidas,furunculos,tubercula.Archigenes autem ad meliceridas inquit, aphronitrum & veratri duplum cum cerato duro imponito.At verò eroſiuorum vſus circunſita cute contingere non poteſt.Oportet igitur & meliceridas,& atheromata,aut etiã ſtrumas,prius cute nudare,atque hoc per vſtoria medicamenta: ex quorum numero ſimplicius eſt id quod recipit calcem viuam,ſaponem,ac lixiuium. Variegatius autẽ & quod repoſitum ſeruari poteſt, hoc eſt: Calcis drach. quatuor,fæcis vini vſtæ,nitri rubri toſti,ſingulorũ drach. 2,minii drach.1.terito cum lixiuio,& ad mellis liquidioris craſſitudinem redacta,ter ferueſacito,vt quodam modo compagem acquirant, & in plumbea pyxide reponito,lixiuium inſtillans, vt ne breui reſiccetur. Facit & ad verrucas ſummæ chordæ ſimiles, & ad formicarias appellatas,pterygia,clauos,callos,cicatrices præminentes. Fæx autem vini non ſit duobus menſibus antiquior: ex hoc cutẽ illinito,& vbi ſiccare inceperit, ſpongiis abluito, ac rurſus illinito, & vbi cutis nigreſacta fuerit, rurſus abluito,ac cruſtam inducentibus illinito: cruſta verò elapſa, erodentia adhibeantur.

Eroſiuum mordacitatis ſatis exors.

Squamæ æris drach.quatuor, ſandarachæ drach.duas, veratri nigri drach.2, vtere cum roſaceo. ALIVD. Squamæ æris,ſandarachæ,ſeminis vrticæ toſti,æqualib⁹ partibus ſingulorum cum roſaceo vtere. ALIVD. Erinaceorum vſtorum,teſtæ,ſæpiæ,auripigmẽti,æqualibus partibus cum roſaceo vtere: verùm circunſitas partes omnes ceruſa cum oleo illine.Bonum eſt & hoc:Calcis nõ præparatæ partes duas, chalcitidis partem vnam, auripigmenti partem vnam.

DE FAVIS, Cap. XXXV.

FAuus tumor eſt in cute habẽs perforationes, per quas melli ſimilis humor excernitur. Imponendæ igitur ſunt ipſi vuæ paſſæ cum ruta,aut fici tenerrima folia cum melle,aut naſturtium cum lini ſemine ac melle,aut cucumeris ſatiui radix cum melle,aut ſulphur viuum cum cerato vel terebinthina. Variegatiorẽ verò curationem facies,ſi quæ libro 3 de achoribus relata ſunt, huc trãsferes.

DE SIMPLICI VLCERE, Cap. XXXVI.

QVandoquidem ſimplex vlcus diuiſio ſolùm eſt, ſiquis diuiſa contrahat ligamento circundato, coaleſcent diſparatæ partes citra vllam aliam opem. Oportet autem vbi circa alterum ſolum labiũ vlcus fuerit in obliquum euerſum,illinc deligationis initiũ facere,& ad cõtraria cõuertere: ſi verò circa ambo labia euerſum vlcus fuerit, deligationẽ ex duobus initiis adhibere oportet, atque ita labia adducere. Si enim nihil inter labia coinciderit, velut eſt pilus, aut arena, aut oleum,aut ſordes,aut

A eiuſmodi quiddam,vlcus omnino coaleſcet.At ſi magnũ fuerit vlcus,vt diſparata omnino contrahi per deligationem non poſſint, ſuturis primùm ipſa contrahere oportet:deinde ita deligare,& glutinatoriis appellatis auxiliis vti,quæ & collectam humiditatem reſiccare ac conſumere poſſunt,& ne alia influat prohibere.

QVAE GLVTINARE POSSVNT vlcera, Cap. XXXVII.

QVercus folia ĩpoſita, ſalicis & braſſicæ & chamæleæ fructus,folia,& cortex,plãtaginis auſterioris ſuccus,

B papyrus poſca aut vino macerata,& circumcirca obuoluta.Recentia verò glutinant, pinus aut piceæ folia, & cortex recens velut ligamentũ obuolutus cum aqua, aut poſca,aut vino: caſeus recens tritus.Forinſecus autem impo nãtur folia rumicis,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus autem ex acido lacte etiã maiora vulnera glutinat, pira ſylueſtria etiã fluxũ reprimunt. Hippuris impoſita confert, etiãſi nerui diſſecti fuerint:iſatis ſatiua in duris corporibus,etiãſi in muſculorum capitibus fuerint. Cupreſſi folia,& gemina,& recẽtes pilulæ ac molles,in duris cor-

C poribus: verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluiſlum de molæ vicino pariete acceptũ, myrrha cum aqua illita, aut thus,terræ inteſtina, etiã neruos diſſectos glutinant, quinquefolii folia cum melle, allium vſtum impoſitum. Ad vetera verò vlcera anagallis facit cum cerato, itémque hordeum vſtum: ſed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici põdere.Cæterùm ad vlcera in capite myrrham ſiccam inſpergito, & non madefacito, (citò enim ipſa contrahit) aut aloen ſiccam, aut ariſtolochiam tritã, & cum melle in vino ad moderatam craſſitudinẽ coctã,

D linamento illitã inde. At ex cõpoſitis glutinantibus ſunt, emplaſtra barbara, & aureum, & Nicolao inſcriptum, & quod ex ſalicibus paratur, & quod ex dictamno,& reliqua his ſimilia, quæ magna vulnera maximè glutinare poſſunt.

AD DOLOROSA AC INFLAMMATA vlcera, Cap. XXXVIII.

AD doloroſa ac inflammata vulnera opus eſt ſiccantibus ac inflammationem arcentibus medicamentis.Ex liquidis igitur optimum eſt vinum: facit etiam poſca.Si verò etiam cum ſorde inflammata fuerint,etiam aqua mulſa aquoſa. Ex ſiccis verò,in communi quidem

E conueniunt ad inflammationes relata, exceptis acribus ac oleoſis: priuatim autẽ hoc:Mala Punica dulcia cocta in vino,ac trita imponito. Admirandum hoc eſt & multi vſus: nam & ad capitis vlcera facit, & ad ea quæ ſunt in pudendis, & quæ in toto corpore doloroſa, & ad oculorum inflammationes. Si verò etiam ignis ſacer aut tale quid, ad vlcus acceſſerit, auxiliis ad illa deſcriptis vtendum eſt.

F AD CRVDA ET NON SVPPVRANTIA vlcera, Cap. XXXIX.

REcentia,& eo ꝙ adhuc inflãmata ſunt,nõ ſuppurãtia vlcera,cõcoquũt & ſuppurant, ex ſimplicibus quidẽ aqua tẽperata affuſa,farina triticea,aut alica,aut panis,aut glutinum librorum,cũ terebinthina impoſita:cera, crocus,thus,pix,roſaceum,adeps porcinus & vitulinus: cõpoſitum verò tetrapharmacum linamentis exceptum,ac roſaceo dilutum.Vetera autẽ & calloſa concoquunt: ex ſim-

G plicibus quidem vua paſſa,ſtyrax,galbanum, myrrha, ladanum,pix,reſina, butyrum, maſtiche Ægyptia, œſypus: compoſita verò,emplaſtrum Galeni ſine cera ex oleo cecino, linamentis exceptũ, oleo veteri aut cecino ſolutũ, & quod geminum colorem præfert,ſimiliter id quod regium appellatur,& ſimilia.

DE CAVIS VLCERIBVS, Cap. XL.

CAuum vlcus deficientis carnis expletionem poſtulat. Huius autẽ materia eſt ſanguis moderatus ac bonus. Moderationem itaque ipſius per ſufficiens alimen-

H tum acquiremus: bonum verò temperamentum per bonam ipſorum alimentorum ſucculentiam, & per bonũ tẽperamentum partis in qua eſt vlcus. Quandoquidẽ verò ſuperfluitas quæ euacuatur, quæ quidem tenuis eſt, humidius vlcus facit:quæ verò craſſior,dũ ipſi accreſcit, ſordes efficitur: ea de cauſa medicamẽtis op⁹ habet quæ

moderatè ſiccant ac extergũt. Tale autem eſt thus, & farina triticea, fabacea, & erui, iris, ariſtolochia, Cadmia, panax, & pompholyx. Quum verò nihil profuerit adhibitũ incarnãs medicamẽtum, ſic quodam modo ad aliud trãſeundum eſt. Si enim copioſior ſordes apparuerit, & humidius vlcus, hinc cognoſcendum datur quòd defectuoſius ſiccauit medicamẽtum, & intendere ipſum oportet mellis admixtione: ſi verò purum & magis ſiccum repertum fuerit, plus quàm oportuit reſiccauit, & oportet oleo copioſiore dilutum ceratum adhibere. Contingit autem aliquando dum pharmacum fortius eſt, colliquari quid de carne, vt ſordidum ac humidum appareat vlcus, conſimiliter vt illa quæ defectuoſius ſunt reſiccata. Verùm hoc quod ſic colliquatur, cauius fit, & labris tumidũ, inſuperque rubicundum, & inflammationis particeps. Sæpius verò etiam manifeſtè æger mordetur: illud autem alterum ex minus reſiccantibus nihil horum conſequens habet. Putredo itaque lignorum, & maximè eorum quæ moderatam adſtringendi ac extergendi vim habent, velut eſt etiam vulnus, purgat & replet pura vlcera, aut anemonæ appoſitæ: aut pinus corticem deraſum ac tritum cum cerato linamentis illitum, cauis vlceribus & maximè recẽtibus indito: replet enim ipſa. Cõpoſita verò, vbi pura ſunt vlcera, & id quod ex oſtreis cõſtat, & illud Manethonis ex vini fæce vſta, & quod ex aloe paratur, & ſiccus puluillus melitera appellatus, & id quod recipit amyli, mãnæ thuris, alicæ, erui, æquales ſingulorũ partes: ſimiliter & quod ex thure fit, & Aphroditarium appellatum: Si verò quodã modo ſunt ſordidiora, capitales appellati puluilli ſicci cõueniunt. Quæ verò linamentis illita indũtur, hæc ſunt, id quod appellatur trophos, & iſis, & Athena, & quod ex atractylidibus paratur: inſupérque id quod Italicũ appellatur, & quæ experimento conſtant.

REPVRGATORIA SORDIDORVMR vlcerum, Cap. XLI.

SOrdida vlcera ſiue caua ſint, ſiue plana, probè repurgat ariſtolochia cum melle, terebinthina cum pari roſaceo ac melle, aut butyro pro roſaceo accepto, iris Illyrica cum melle, oliuæ muria ſeruatæ impoſitæ: ad neruoſa verò, terebinthina cum butyro eliquata. Verùm ad valde ſordida ac depaſcendo proſerpentia facit marrubium cũ melle: hoc etiã cruſtas eiicit. Compoſita verò hæc: Amurcæ coctæ, mellis deſpumati, aluminis phorimi, ſingulorũ æquas portiones. ALIVD. Serapiadis triorcheos, *hoc eſt triteſticularis*, ſiccæ, iridis Illyricæ, marrubii ſicci, ariſtolochiæ, ſingulorum drach. octo: farinæ erui drach. decẽ: vtere ſicco, & cum melle. Inſuper autem ad ſordida vlcera facit Ægyptium, & cerata ex ſale eliquata, & Indicum, & Athena, & emplaſtra viridia diluta, & ſicci puluilli ex pumice, itémque qui ex eruo parãtur, & paſtillus Melãchlorus appellatus, ſimilitérque is qui Criogenes dicitur.

AD VERMES VLCERVM, Cap. XLII.

AD vermes in vlceribus naſcentes primum remediũ eſt vt humiditas & putredo quæ illos generat, tollatur. Necant autem vermes omnia in communi quæ ad vermes in auribus deſcripta ſunt: verùm ad eos qui in vlceribus ſunt, inquit Archigenes, ceruſſam & poliũ æquis partibus cum pice liquida illine.

DE CARNE VLCERVM EXCRESCENte, Cap. XLIII.

CAro in vlceribus excreſcens per reſiccantia vehemẽter medicamenta tollitur, quale eſt diphryges inſperſum, & æris ſquama, & teſtacea omnia vſta, & erinacei vſti ambo cum toto corpore. Verùm hæc quidem moderatè tollunt ac cõpeſcũt excreſcentẽ carnem: petræ verò Aſiæ flos vehemẽtius, & hoc adhuc magis ſori, & chryſocolla, & chalcitis, & miſy: vſta verò minus mordent, & æris flos ſimiliter: ærugo autem omnium vehementiſſimé. Sal vſtus flaccidas carnes conſumit: ſimiliter & linamẽta vulſa ex linteo facta, muria acriore macerata ac reſiccata, indita, moderatã carnem excreſcentẽ conſumunt: ærugo autẽ cũ ſpuma æris ex his ſunt quæ vehemẽter cõpeſcunt. Cõpoſitum verò rhodium ſiccum, & pſaron, & flauum appellatum, citra mordacitatem compeſcunt: at maximas carnis excreſcentias ad profundũ vſque cruſtis obducũt, paſtilli fauſtiani triti inſperſi, & ſiccum ſole vſtum dictũ: Quod verò recipit calcis viuæ, ſquamæ æris, & mannæ æquales portiones, & ad excreſcentia facit, & fungis ſimilia repurgat cum melle, & replet cum cerato.

Siccum inſperſile compeſcens.

Spumæ argenti, chalcitidis, æruginis, plumbaginis, æquales ſingulorum partes. ALIVD fortiter compeſcẽs citra mordacitatem. Facit etiã ad nomas, & maximè excreſcentem in gingiuis ab inflammatione carnem, dealbat etiam dentes: Calcis viuæ lib. vnã, auripigmenti ſexuncẽ: auripigmentũ aridum terito cum aqua, & calcem lotam velut Cadmiam adiicito, & trita ſiccato, ac vtitor. Et ex paſtillis Pantolmius appellatus, & qui ad polypos deſcripti ſunt, probè vlcera compeſcunt. Ex emplaſtris autẽ viridia, & maximè id quod ex Cappadocico ſale paratur, ſimilitérque iſis carne excreſcere ſummè prohibent vlcera.

DE NOMIS PROSERPENDO DEpaſcentibus, & putredinibus, ac phagædena, Cap. XLIIII.

PErfuſionibus vtendum eſt in vlceribus depaſcentibus ac putreſcentibus, ex aceto, & poſca, aut vino adſtringente, aut aqua frigida, aut marina, aut lenticulæ decocto, itémque malicorii, balauſtii, lentiſci, baccarũ myrti, ſpinæ Ægyptiæ, aut alicuius de aſtringentibus ac reſiccantibus. Cataplaſmata verò adhibeantur ex iiſdem, & ex erui farina, & alumine liquido, & panis ſimilaginei micis, aut gobii veteris, aut alius ſalſamenti veteris carnis illotæ, terebinthinæ liquidæ, æquales pondere partes tritas imponito, aut ariſtolochiam, & ricini foliorum ſuccũ æquis partibus, æruginis dimidium, cum aqua mellis ſpiſſitudine illinito. Si verò cruſta non decedat, elaterii parẽ portionem ad æruginẽ admiſceto. Verùm ad putredinoſa facit ſori tritum inſperſum, & linamentum vulſum ſiccum ſuperimpoſitum, aut ariſtolochiam rotundam, & gallas pari portione, cum oleo obline, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut braſſicæ, aut betæ, aut rumicis folia, linteo illigata calido cinere obrue. Vbi verò mollia facta fuerint, cum ſale trita impone, valde repurgant, aut oleæ germina in vino cocta cum melle imponito, aut chalcitidem imponito, aut apii ſemen tritum, ant lini ſemen tritum cum atramẽto ſutorio adhibeto, aut thymum, & vuã paſſam, & ficus coctas imponito, aut fici folia trita cũ melle, aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle, aut cucumeris ſylueſtris radicem, aut ſcillam coctam cum melle, aut ſoreos drach. duodecim, chalcitidis drach. decem, miſyos drach. quatuor, cum acerrimi aceti hemina dimidia terito donec reſiccentur, & exceptis vtitor, ſpecillum intingens, & in vlcere obuoluens, ſupernè verò duplum linteolum ex vino & oleo imponito. Si verò inflammata fuerint, hyoſcyamum cum polenta, aut braſſicam cum melle adhibeto. AD putredines in omni loco, & nomas. Calcis viuæ, chalcitidis, vtriuſque drach. duas, auripigmenti drach. vnã: hoc etiam ad pterygia in digitis, & ad phagedænas, & ad carbunculos vtendum eſt, in pudẽdis cum melle, in reliquis ſicco, ſupernè ſplenio reſinato impoſito. AD nomas omnes, & eas quæ in ore ſunt, & ad ſanguinis ruptiones, & ad carnem ſuperexcreſcentem, ſiccum panchreſtum ab omnimoda vtilitate appellatum, compeſcendo efficax: Chalcitidis, miſyos, amborum crudorum drach. viginti, ſquamæ ferri drach. ſex, gallæ omphacitidis drach. octo.

Ad nomas & putredines.

Salis drach. duodecim, aluminis cuiuſcunque tandem vſti drach. vnã, ſquamæ æris, pumicis vſti, vtriuſque æqualem partem. Facit & ærugo raſa cum miſy vſto, pice liquida excepta, & ſquama ferri cum oleo. AD nomas pudendi faciunt tum hæc, tum Meliterium appellatum ſiccum, & quod ex myrto acuta fit, & quod ex charta, itémque ad omnes nomas, & coracion ex aceto mulſo, & Andronis paſtillus, & conſimiles. Eadem etiam ad phagedænas conueniunt: nam & phagedæna vlcus eſt proſerpendo depaſcens ac eroſum. AD humecta ac graueolentia vlcera, Lemnia terra ſignata ex aceto, aut aceto mulſo, aut poſca, aut vino diluta ad luti compagem, illita facit,

aut cupreſſi folia,& germina,& pilulæ teneræ, aut cucurbitæ ſiccæ vſtæ cinis,aut corticis plantani vſti, aut anethi vſti,aut lanarum ſordidarum vſtarum cinis,aut plantago, aut iſatis per ſe aut cum polenta, aut peucedani radix ſicca.

DE VLCERIBVS CICATRICE INDIgentibus, Cap. XLV.

REſiccantes & adſtringentes carnem vlcerum cicatrice indigẽtium in tantum vt nõ ſolùm id quod præter naturam ſuperfluum eſt diſcutiamus,ſed etiã id quod ſecũdum naturam habet attingamus, ſuperficiem vlceris cuti ſimilem efficiemus, & vlcus ad cicatricem perducemus.Commoda verò ad hoc eſt galla omphacitis & mali Punici cortices moderatè reſiccantes: ſed & quæcunque citra adſtrictionem ſine mordacitate ſiccãt, ea itidem ad cicatricem ducunt,velut eſt myrrha, ſpuma argenti, & oſtrea,ſi vſta fuerint. nam & hæc ſi ſicca inſpergantur, ſæpe cicatricem inducunt: pinus item cortex cum cerato myrteo,hederæ flos cum cerato,lilii radix cũ roſaceo: itẽ reſina pinus ſicca,pumex toſtus, ſquama æris, æquis portionibus ſiccis vtere.Hoc etiam comprimit: aut pumici trito,mannæ ac diphrygis, vtriuſque parum quid admiſceto,ac vtitor,aut ſpumæ argenti partem vnã, diphrygis dimidiam,cum cerato velut ſplenium imponito. Vetera verò cicatrice includit viſcum cum thure, ærugo cum pari diphryge ac cerato myrteo,aut centaurium paruum recens cataplaſmatis modo impoſitum.Humidioribus autẽ cyperi radicem imponito.Cæterùm ad ea quæ circa ſedẽ ac pudenda ſunt,maximè ſi inflammata fuerint,aloe vtere trita ſicca,aut cum aqua, aut ſquamã æris aut chryſocollam in ſole cum cera mollitam imponito.

Siccum cicatricem inducens.

Oſtreorum drach.duodecim,mannæ drach. ſex, Cadmiæ drach.quatuor.Facit etiam ad nomas. ALIVD. Ariſtolochiæ drach.ſex, corticis pini drach. ſex, mannæ drach.ſex, pumicis drach. quatuor, colophoniæ drach. quatuor,iridis drach.quatuor. ALIVD. Cornu ceruini vſti drach.quatuor, corticis pinus drach. ſex, ceruſſæ drach.quatuor,æruginis raſæ drach.duas,Cadmiæ drach. octodecim. ALIVD. Florum mali Punici, atramenti ſutorii,ſingulorum drach.ſedecim: ſquamæ æris, aluminis ſciſſi,ſingulorum drach.octo:gallæ drach.vnam. ALIVD. Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſingulorũ drach.octo: recrementi plumbi,gallæ,myrti ſiccæ, ſingulorũ drach. quatuor.

Aliud cicatricem inducens.

Aluminis ſciſſi vnciam vnã,terito,& in aquæ ſextario vno macerato:diſſoluto verò illo,linamenta in aqua madefacito,& ſiccatis ipſis vtitor.

Emplaſtrum ſimplicioribus cicatricem inducens.

Ceræ drach.quadraginta,ſpumæ argenti drach.trigintaquinque,diphrygis drach.octo, olei myrtei dimidiam heminam.Facit ad hæc etiam emplaſtrũ Phœnicinum, & ex Cadmia conſtans,& myrſinatum,ac ſimilia. Verùm ad ægrè recipientia cicatricẽ,ceræ, olei, myrtei, ſingulorum drach. ſex:Cadmiæ drach.ſex,plumbi,thuris, ſingulorum drach.duas: aluminis ſciſſi, æris vſti, ſingulorum drach.vnam æruginis raſæ drach.duas :exoluito alternis diebus.

Diuturnis,& ægrè cicatricem recipientibus.

Cadmiæ drach.octo,chryſocollæ drach. octo,aluminis ſciſſi drach.octo,æruginis,ſquamæ æris,ſingulorũ drach. vnam:reſinæ pinus drach.quadraginta, ceræ drach. centum, olei myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ,reſinæ pinus,ſingulorum ſexuncem:Cadmiæ ſexuncem,chalcitidis crudæ quadrantem,myrtei quod ſatis eſt. Cadmia & chalcitis vino teritur in æſtu caniculari: vtere cũ ſplenio latiore,& ſupernè linamento ac ſpongia ex vino. ALIVD. Æris vſti ſextantem, aluminis ſciſſi ſextantem, ſalis ammoniaci drach.duas,ceræ ſexuncem,colophoniæ ſexuncem,olei myrtei ſextantem, arida in ſole teruntur ad dies viginti. Quum autem mellis ſpiſſitudinem habuerint,eliquatam ac eraſam ceram cum reliquis admiſceto,ac emollito.Facit ad hæc etiam medicamentum ex pumice,& Iſis appellatum,& conſimilia.

DE MALIGNIS VLCERIBVS, QVAE & chironia & telephia appellantur, Cap. XLVI.

VEtera,& ægrè cicatricem recipientia vlcera, aliqui chironia appellauerũt,veluti quæ Chirone ipſo opus habeant ad ſanationem: quidam telephia, eo quòd Telephus ex eiuſmodi vlcere diu laborauit. Conſiderandum itaque nunquid & totum corpus prauis humoribus vitiatum,tales influxiones ad vlcus demittat, & redundans humor per cõueniẽtia medicamẽta euacuandus. Si verò etiam varix ſit,qui tales humores ad crura demittat,ſi in his vlcus exiſtat,etiam hic intercipiẽdus eſt,velut in chirurgiæ tractatione dicetur, aut etiam per venæ ſectionẽ ipſos euacuare oportet,ſanguine frequenter detracto, & deinde localibus auxiliis vti, quæ circa mordacitatem, extirpandi mali vim habent. Simplicia igitur ſunt ex pumice,& diphryge, & ſquama æris, æruginéque ac calce moderatè lota, aut alumen ſciſſum tritum inſperge, aut œſypi drach.quatuor,vuæ paſſæ drachmas quatuor, nitri drach. duas,prælitis melle impone,aut ſquamæ æris drachmas decem,aluminis drach. duas cum ceræ drach.decem in ſole mollito,ac imponito. Compoſita verò hæc.

Emplaſtrum ad chironia.

Ceruſſæ beſſem,aluminis ſciſſi ſextantem, ſquamæ æris ſextantem,ſalis ammoniaci,thuris,æruginis raſæ,malicorii,ſingulorum ſextantem:calcis viuæ vnciam vnam, ceræ librã vnã,olei myrtei ſeſquilibram: arida cum vino terito.In principio hoc callos excindit, & repoſitum ſeruatur:in fine verò vſus oleo myrteo emollitum cicatricẽ inducit. ALIVD. Spumæ argenti lib. vnam,olei lib. duas,radicis chamæleonis nigri,ariſtolochiæ, gallæ,omphacitidis,ſingulorum vnciam vnã,galbani,ammoniaci thymiamatis,thuris,ſingulorum ſextantem,præparato ita vt viridium arundinum radicibus commoueas. Archigenis ad chironia,tum in tibiis,tum in mãmis malefica, ſtrumas,parotidas: Adipis bubuli libras tres, terebinthinæ quincuncem,mannæ ſeptuncem, terræ Sardæ appellatæ,qua pictores vtuntur,quincuncem, liquatis ad ſicca adiectis ac cõmiſſis vtere. ALIVD Archigenis, Ceræ trientem,olei omphacini ſexuncem,mannæ, aut thuris,diphrygis:ſquamæ æris, ſingulorum drach. quatuor, arida cum aceto trita, & ad mellis ſpiſſitudinem adacta, ad ceratum admiſceto,& diluto, linamento excepto vtitor. ALIVD. Ad mulierum maligna vlcera,& aliorũ qui tenerum corpus habẽt:Ceræ Tyrrhenicæ drach.octo, adipis taurini,terebinthinæ, plumbi vſti ac loti,ſingulorum drachmam vnam:vtere per linamenta cum roſaceo aut myrteo diluto.

AD CICATRICES NIGRAS, Cap. XLVII.

CIcatrices nigras tollit oleum impoſitum, in quo bryoniæ albæ ac nigræ radix ſit incocta, donec fuerit exſuccata,calamintha in vino cocta,ſpuma argenti lota, cũ roſaceo albo. Verùm ex impetiginibus cicatrices, itémque alias,cõcolores facit adeps aſinin⁹ illitus,erucæ ſemẽ tritum,& cum felle caprino, bubulo ac ouillo illitum,addita argenti ſpuma, talus ouillus vſtus tritus cum vino auſtero, ammoniacum thymiama cum felle ſuillo illitũ. Compoſita verò, ſpumæ argenti,mentæ, thuris, æquales partes cum melle. ALIVD. Nitri,ammoniaci thymiamatis,ſulphuris viui,myrrhæ,æquas portiones cum aceto albo, aut vino, aut aqua tritas illinito modicè, vt ne fiat exulceratio. ALIVD. Cimoliæ,ſtercoris columbini, ſaponis,thuris,æquales partes cum aceto.

Smegma ad cicatrices nigras.

Cimoliæ drach.octo,aphronitri drach. quinque,veratri albi drach.quinq;,recremẽti à myrobalano expreſſa reliqui drach. quatuor,in balneo affricato.

DE SINIBVS, Cap. XLVIII.

QVVM adiacens vlceribus cutis diutius inglutinata fuerit ad ſubiecta corpuſcula, affectionem hanc Sinum appellant. Si quidem igitur ad ſupernam regionem extentus fuerit ſinus, facilè per oſculum ſanies effluit, & glutinatio facilis exiſtit: ſi verò ex inferna ſurſum ſpecta-

rit,sanies intus manens aliquid ex cohærentibus erodit, & si nõ prius ad effluxionem feceris aliquam sectionem, nihil efficies,neque incarnando, neque glutinando. At si circa artus fuerit sinus,cubitum videlicet aut femur, poterit etiam sine sectione ex aduersa parte glutinari, si decliuem figuram artus facias. Etenim si in cubito circa cubiti flexuram osculum fuerit, summam manũ in altum extendens,sinum ad subeffluxionem conuertes: si verò in femore ad genu,sinus finem quis habeat,decliuem figurã facies, puluino molli popliti subiecto,ita vt inguẽ humiliorem positionem quàm genu habeat.Siquidem igitur sinus incarnatione non opus habeat, statim per fistulam aliquam in directum perforatam,& vesicam alligatam habentem,aquã mulsam aquosam, ita vt bibi possit,in ipsum infundes, atque hoc ad abstergendam saniẽ in sinu hærentem.Verùm ad futuram glutinationẽ,vinũ, aut vinum mulsum,& deinde ad glutinatoriũ medicamẽtum procedẽdũ est:si verò cauus sit sinus, & incarnari expetat,primũ siccum ex charta medicamentum cum multo rosaceo immittito, deinde linamento vulso osculum obturato,postea verò isidem,aut Machærionis,aut consimile aliquod emplastrum,cum rosaceo cerato liquidiore dilutũ similiter immittes. Vbi verò moderatè subincarnatus fuerit sinus, ex agglutinantibus medicamentis aliquod impones; veluti si recens cruentum vulnus cures. Talia autem sunt barbara,& gemini coloris, & fulua appellata,maximè verò omnium id quod ex oleo cicino,& metallicis sine cera paratur, fuluum Galeni appellatum, conueniet.Verùm post medicamenti impositionẽ,spongia noua ex vino mulso aut vino quammaximè molliter circundetur:& deligatio à fundo sinus initium sumat, & ad osculum desinat.Linteolorũ verò circumdationes adstringantur quidem circa fundum sinus citra dolorem, paulatim autem laxentur vsque ad osculum,ita vt emplastrum quod forinsecus sinum ambit,iuxta osculum sit recisum,quò sanies excerni possit, & aliud quoddam paruum emplastrum ipsi osculo impositum sit laxum,ex eodem medicamento, propter eandem effluxionem. Hoc autem sines vsque ad solutionem: quam vbi tertio quoque die feceris,hoc ipsum auferes & alterabis,eo quòd toti sinui circundatum est relicto. Signum verò dignotionis an sinus profunditas glutinata sit,hoc tibi erit,si benè effluxerit sanies, modicáque ac concocta, aut si etiam omnino non effluxit: insupérque si iuxta ipsum sinum neque dolor sensilis,neque tumor sit, sed locus totus contractus est,& siccus,& doloris exors.Si verò etiã pus probè coctum modicum in osculo videris, adhuc magis bonã spẽ habebis: si verò etiã prima aut secunda die aliqua sanies excernatur tenuis ex sinu, neque sic de glutinatione desperato.Sæpe enim medicamenti vis humiditatem ex subiectis partibus vehementer exprimit,qua expressa, loci moderatè sicci redditi glutinantur. Tertia verò aut quarta die ab initio, si crudus saniei humor per os appareat,sinũ non glutinatũ esse cognosce,& in eodem medicamento perseueres.si verò(velut verissimile est) propter humiditatem aliquã discedat,non absurdũ videtur etiã aliquid ex ipso medicamento alterare.

De sinibus attritis.

Quum tardè secto abscessu,aut propter medici imperitiam,aut propter affecti timiditatem,cutis sinui incũbẽs, tenuis & attrita fuerit,& fieri non potest vt ipsa adimatur, post relatas infusas elotiones, glutinatorio vtẽdũ est medicamento,compage quidẽ liquido,facultate verò sicco. Tale autem est ex chalcitide cõstans Phœnicinũ appellatum,oleo antiquo dilutum,vt neque durum valde sit, neque manus inquinare desierit, & postea cum vino veteri subactum, & circumcirca impositum cũ cõuenièti deligatione.Conuenit etiam ita attritæ(velut dictum est)cuti, vel præcipuè melad emplastri compagẽ coctũ,ac impositũ.Melius autem est post impositionẽ ipsius linteo excepti, inspergere super ipsum per cribrum eleuatum myrrham in puluerem redactam,aut aloẽ,aut thus,aut omnia simul.Expertus etiam sum centaurium tenue admirandũ ad eundẽ vsum medicamentũ:ab hoc proximum est symphytum, & postea iridis Illyricæ radix,post quam etiam

A erui farina. Aliquando verò etiam circa cocturam hæc melli inspergimus,vbi olla ab igne est tollenda. Præstat tamen postquam ablata est inspergere,& deinde cõmouere donec mel tepidum fiat,atque sic ipsum sinui imponere,& velut dictum est deligare.

DE FISTVLA, Cap. XLIX.

FIstula sinus est callosus factus, ex abscessibus plerũque conflatus, ex trãslatione ab arũdinum fistulis appellatus. Siquidem igitur ad os desierit, fieri non potest vt curetur absque chirurgia, nisi temporis progressu squamæ, B aut os sua sponte discedat:si verò ad os non desinat, per medicamenta quæ callos excindunt ac glutinant sanabitur.Callos excindunt hæc:Sphõdylii radix derasa & indita, fistularum callos aufert: veratrum nigrum inditum in duobus aut tribus diebus callum tollit: amurca cocta & infusa: sori crudum aut vstum cum modico vino diluto infusum:sori & crocomagma cum aqua mulsa,aut elaterium terebinthina exceptum, in collyria efformato ac indito,aut silphii radicis succum infundito. Consumit e- C tiã hoc: Æruginis drach.duodecim, ammoniaci drach. duas,aceto excipe & collyria oblonga efforma: Collyriũ quo ad callos excindendos vtor:Ammoniaci thymiamatis,atramenti sutorii,æruginis,misyos,chalcitidis,gummi æquales singulorum partes excipe aceto. ALIVD ex Heliodori chirurgia:Cadmiæ,misyos, atramenti sutorii, æris vsti,gummi,singulorum drach. quatuor:chalcitidis crudæ drach. tres,excipe pueri impuberis vrina, & collyria efforma.Vbi verò collyrium fistulæ indidisti,forinse- D cus panis micas aqua imbutas imponito, alterando illas donec inflammatio sedetur,& crusta excidat. ALIVD quod in Alexandria accepi:Anchusæ radicum,misyos tosti,chalcitidis,æruginis,aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes,singulorum vnciam vnam:cantharidas quinque, aceto trita in collyria efforma. ALIVD. Atramenti sutorii drach.duas,chalcitidis,æruginis, singulorũ drach. vnam,excipe gummi ac vtere in collyria efformatis.Post quã verò callus excisus fuerit, ærugine cocta cũ melle purissimo octuplo repurga: sed & incarnantibus post callũ excisum vti oportet. COLLYRIVM incarnans. Aloes,myrrhæ,ammoniaci, cineris putaminum ouorũ v- E storum,singulorum æquales partes aqua tritas in collyriã efformato,ac indito. ALIVD. Myrrhæ,aloes,thuris, malicorii,singulorum æquales partes excipe aqua: quidã felle taurino excipiunt. Incarnat etiam vuæ acerbæ succus. Noui etiam quẽdam qui cedriam fistulis infudit,atque hoc admirando successu. Post incarnationem glutinatorio vtendum est medicamento iuxta eum modũ qui de aliis sinibus relatus est.Si verò angusta sit,simúlque longa fistula, inquit Galenus, & nondum videatur mihi intus in se callum habere, sed sordem solùm,prius lixi- F uiũ immisi, atque hoc tandiu in fistula manere sinens donec sordes perfectè elapsas esse speraui,postea medicamentũ imposui:erat autem id quod ex ricinino oleo cõstans superius retuli.

DE VLCERIBVS QVAE REFRINguntur, Cap. L.

QVædam vlcera vbi cicatricem receperunt, sæpe post non ita multum tempus rursus inflammantur & refringuntur.Affecto enim osse aliquo, aliquando caro incumbens facilè cicatricem recipit, & perfectè sana esse G videtur.Verùm sanioso humore paulatim ex osse in profundo corruptionem perferente, ad illam rursus influente,inflammatio & pus accedunt quæ cicatricem refricãt. Quæ igitur est talium vlcerum curatio? resiccatio tãta vt os affectum discedat.Facilè igitur insidentia ossa emergent si papaueris syluestris & fici folia cum polentæ polline ac vino trita,pro cataplasmate impones,aut hyoscyami semen,& atramentum sutorium paribus portionibus trita adhibebis: peucedani quoque radix squamas ossiũ breui disparat.

H DE VLCERIBVS IN ARTICVLIS, Cap. LI.

ARticuli sicciores sunt quàm carnosæ partes: quapropter vlcerati siccioribus opus habent medicamentis. Probẽ igitur Polyidæ pastillus facit cum vino tritus ad

ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem, itémque alia ſimiliter vt hic reſiccantia medicamenta: ſed & aqua marina & muria ſæpe ipſos perfuſos, melius affici vidimus. vtendum itaque eſt ad articulos iis quæ magis ſiccant.

QVAE SPICVLA, ACVLEOS, ET SPInas extrahunt, & conſimilia,
Cap. LII.

ACuleos & arundines, inſupérque ſpicula ac ſpinas extrahunt anagallides ambæ, ariſtolochia rotūda, ammoniacum cum melle, hyoſcyami ſemen tritum inſperſum: arundinis radicem contuſam, & admixto melle linteo infarctam, larga copia imponito: breui educit.

DE SANGVINIS TVM EX VENA tum ex arteria eruptione,
Cap. LIII.

IN partibus ex quibus ſanguis erumpit, contraria ſinibus figura cōducit, hæc autē eſt ea quæ ſurſum ſpectat: ſed neque hæc immodica exiſtat. Periculum eſt enim ne dolor oboriatur, & vas rurſus ſanguinem fundat. Nihil enim magis ſanguinis eruptiones mouet, & inflāmationes auget quàm dolor. Verùm in partibus ſanguinem fundentibus, ſtatim digitum ad oſculum vlceris circa vaſculum obde, ita vt leniter innitaris, citráque dolorē premas. Nam & ſanguinem ſimul cohibebis, & grumum in vulnere congelabis. Quin & an multum in profundo ſitū ſit vas vnde ſanguis erumpit, diligentius conſiderare oportet, & poſitionem ipſius ac magnitudinem, & an vena ſit aut arteria: poſtea verò ſiquidē paruum eſt vas, aliquo ſanguinem ſiſtente vtendum eſt. Optima ex his ſunt obſtruendi vi prædita, quæ componuntur ex reſina fricta, & farinæ triticeæ polline, & gypſo, & aliis eiuſmodi, cum oui candido ſubactis, & cum pilis leporinis impoſitis: ſi verò magnum vas eſt, hamo ipſum diſtēdere conare, & moderatè obtorque. Suppreſſo autem ſanguine, ſi quidem vena fuerit citra laqueum, iiſdem medicamentis ſanguinem ſiſtere conare: ſi verò arteria, ex duobus altero adhibito, aut laqueo cicundato, aut toto vaſe diſſecto, ſanguinem continebis. Laqueum verò aliquando etiam magnis venis circundare cogimur, quemadmodum etiam ipſas diſſecare aliquando totas, per tranſuerſum videlicet. Verùm ad hanc neceſſitatem deuenimus circa venas, quæ erectæ ex magna profunditate, ſurſum feruntur, & maximè per anguſtiā aliquam, aut principales partes. ſic enim vtraque pars vtrinque reuellitur, & vulnus ab incumbentibus corporibus occultatur ac tegitur. Tutius autem eſt vtrūque facere, & laqueum radici vaſis circundare, & inde iam ſecare. His autem factis, quamcitiſſimè incarnare vulnus, priuſquam decidat laqueus de vaſe. Si enim non citò incarnetur, ſed locus alicubi vacuus comperiatur, *ἀνδύρυσμα, id eſt uaſis dilatio*, vocatum contingit. Cognoſces autem an vena ſit aut arteria quæ ſanguinem fundit, ex eo quòd arteriæ ſanguis flauior eſt ac tenuior, & pulſatorio modo euacuatur: venæ verò ſanguis nigrior eſt & craſſior, & ſine pulſu prodit. Optimum igitur ex omnibus incarnantibus medicamentis, quæ ſanè nos nouimus, hoc eſt, quo etiam ad cerebri membranarum ſanguinis eruptiones tutiſſimè vti poſſumus, & ad colli vulnera vſque ad iugulares venas inflicta: nam & harum ſanguinem cohibet citra laqueū. Recipit autem hæc, Thuris pinguiſſimi partem vnā, aloes in mollioribus corporibus partem dimidiam, in durioribus tantundem, & pro thure, mannæ tantundem. Excipe oui candido ita ſubacta vt mellis ſpiſſitudinem habeāt, & deinde cum pilis leporinis quammolliſſimis, vaſi ac toti vlceri plurimum impone, & extrinſecus linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque lintei obuolutiones ſuper ipſum vas vnde ſanguis profluit, facias, & hinc ad radicē ipſius procedas. Deinde ſolutione per tertium diem facta, ſi medicamentū tutò adhuc adhæreat, aliud rurſus circūdabis, & velut inſuper humectans rurſus deligabis. Si verò ſua ſpōte reſpuatur linamentum, radice vaſis per digitum leniter cōpreſſa, quò nihil influat, hoc quidem placidè tolles, alterū verò appones, atque ſic curabis donec vas fuerit incarnatum, ita vt figura ſurſum ſpectans ſemper citra moleſtiam ſeruetur. At verò quæ cruſtas inducunt, nudiorem partem efficiūt quàm pro natura habebat, cruſta dilapſa, & pleriſque ſanguinis eruptio quæ ſiſti non potuit, ad cruſtarum dilapſionem conſequuta eſt. Vtendum tamen etiam iis vbi neceſſitas magna cogit. Maxima autem neceſſitas eſt vti cruſtificis medicamentis, aut cauteriis ignitis, quum ex putredinoſa eroſione ſanguinis eruptio contingit: & ſanè in talibus affectionibus, vbi quicquid putredinoſum eſt reſecuerimus, tutius eſt aut vrere ipſam veluti radicē, aut cruſtificis medicamentis vti. Hoc autem maximè in pudendis ac ſede fieri ſolet. Scopus autem in cruſtam inducentibus ſit caliditas cum adſtrictione, velut in miſy, chalcitide, atramēto ſutorio. Quæ verò ex calce viua fiūt, vehementiora quidem ſunt, ſed quia calx nō adſtringit, cruſtæ ex ipſis inductæ, citius decidunt. melius autem eſt ipſas manere. Cōtingit enim vt caro ad fundū ipſarū ſuccreſcat, & velut operculū vaſis fiat. Cæterùm in iis vnde ſic ſāguis erumpit, iſatis ſatiua inſperſa probè ſupprimit, aut gallæ vſtæ. Oportet autē ipſas igne cādefactas, aceto aut vino extinguere. In ſūma ſanguinis eruptionē ſiſtūt, ſimplicia quidē, aloe, thus, māna, Samia terra aſter dicta, ferrugo, lanarum vſtarum cinis tenuiſſimè tritus, ſtercus aſininum ac equinum, bitumē modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus ſicca, alumen omne, crudum & vſtum, reſina torrefacta, vitis cortex, aut folia ſicca, pilularum platani lanugo, maximè vbi cruſtam abiecerint: priuatim verò ſanguinis narium eruptionem ſiſtit, iunci acuti ſemen, vrticæ foliorum ſuccus, chalcitis, anthyllis vſta, pili leporis, ferculæ medium vſtum cum aceto, ſtercus aſininum ſiccum aut humidum, porri ſuccus cum thure ellychnio exceptus. Compóſita verò medicamēta omnis ſanguinis eruptionis ſunt & hæc: Spongiam nouam liquida pice imbutam, & bitumine oblitam, in noua olla exurito, & ad cineris partes duas, plumbi partem vnam & ſtibii partem vnam admiſceto. ALIVD. Mannæ thuris, ſulphuris viui, æquales ſingulorum partes inſpergito. ALIVD. Chalcitidis drach. octo, thuris aut mannæ eius drach. ſedecim, reſinæ frictæ drach. octo, gypſi vſti drach. octo. ALIVD cruſtam inducens, & ſanguinem ſiſtens. Chalcitidis, æris vſti, atramenti ſutorii, miſyos toſti, ſingulorum æquales partes. Sed & rhodium appellatum medicamentum, & flauum dictum, ex eorum numero ſunt quæ probè ſanguinem ſiſtunt.

DE NERVIS SAVCIATIS,
Cap. LIIII.

NErui ſauciati aut puncti inflammationem ac dolorē excellentem habent, propter ſenſus ſubtilitatē. Quare etiam febres & conuulſiones his accedunt: quibuſdam etiam delirium, propter neruorum cum cerebro cohærētiam. Quandoque verò etiam circa alios locos ſauciatæ parti vicinos, inflammationes ac abſceſſus fieri ſolent, ex ipſo neruo ſauciato, propter ipſius continuitatem. Oportet igitur cutis vulnus inglutinatū ſeruare, quo per ipſum ſanies effluant. At in pūctionibus ſi cæcæ videantur, etiam duabus diſſectionibus ſe mutuò ſecantibus inſuper concidere oportet. Verùm in adhibendis auxiliis, ſi humoribus omnibus ex æquo redundarit corpus, & inflammatio magna ſit, primùm à venæ ſectione incipiendum eſt. Si verò vitiati fuerint in corpore humores, etiam purgatione vtendum eſt. Ad ipſum autem vulnus medicamenta adhibeātur dolorem mitigantia, & effluxionem aperientia, præſertim ſi non inſuper conciſio facta ſit. Proinde aqua calida quæ aliis inflammationibus conuenientiſſima eſt, his inimica exiſtit, & præſtat oleo tenui perfūdere, quòd nullam adſtringendi vim habeat, & ad ſenſum calidum ſit, neque enim frigidum neque tepidum valde ſine noxa adhibetur. Ex medicamentis autem commoda eſt reſina terebinthina, per ſe in pueris, mulieribus, & tenera carne præditis: cum euphorbio autem emollita, in iis qui duram carnem habent, &, ſi quandoque durior ſit, reſina, cū aliquo oleo tenuiore. Cataplaſmatis verò in inflammatis ac putreſcentibus neruis vti quis poterit, farina hordeacea, aut fabacea, aut erui, in lixiuio cum aceto mulſo cocta. Verùm citra cocturam, ad punctiones etiā cerato huiuſmodi quis vtatur: Ceræ quadrantem, euphorbii vnciā vnam, aut ſtercoris columbini, in durioribus

corporibus, olei ſextantem : quandoque etiam terebinthinæ vnciam vnam. Quòd ſi emplaſtro ſimile medicamentum facere voles, ad euphorbii vnciam vnam, ceræ, & reſinæ frictæ, & olei, & picis pinguis, ſingulorum ſexuncem adiicies: ſi verò pro reſina, propolim pinguiſſimam addes, melius efficies. Quin & hoc ad punctos neruos cōmodum eſt medicamentum, idem etiam ad rabioſi canis morſum facit: Aceti ſextar. vnū, picis pinguis librā vnam, opopanacis quadrantem. Opopanaca aceto dilutum amplius conterito, & admixta pice coquito. Hoc medicamētum punctis neruis commodum eſt, non permittens puncturæ oſculum conniuere, quemadmodum neque in iis qui à rabido cane morſi ſunt, vlcus ad cicatricem peruenire: verùm ad ſola dura corpora facit. Si verò ad pueros punctos aut tenera carne præditos eo vti voles, per aliquod diſcuſſoria vi præditum liquare ipſum potes, amaracinum videlicet, aut opobalſamum, aut oleum vetus. Conuenit etiam regium medicamentum, quod recipit nitrum, aut calcem viuam, aut euphorbium, aut ſulphur viuum, aut columbæ ſylueſtris ſtercus, aut opopanaca, aut ſagapenum, aut ſuccum Cyrenaicum, aut caſtorium. Ad libram autem medicamenti, vncia vna alicuius ex relatis medicamentis, iniicienda eſt: probè facit ad neruos ſauciatos, & maximè punctos. Poſſit autem quis ruri degens in reliquorum inopia, propolim recentem ac pinguē vulneri indere, aut fermentum maximè vetus ſolum, & propoli admixta, aut cum tithymali ſucco. Cæterùm cataplaſmatis ex aceto mulſo, aut lixiuio, cum farina fabarū, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut ordei, aut polentæ polline, non ſolùm in inflammatis, ſed etiam ab initio ſtatim vtendum eſt. At laxantia cataplaſmata, in ſauciatis neruis ſēper reprobare oportet: ſi verò non punctus ſit neruus, ſed manifeſta ſectione vulneratus, præpoſita etiam cute diſſecta, vt nudus appareat neruus, & rectus non tranſuerſus diſſectus, relatis ex euphorbio, & ita acribus, nullis vteris. Quum enim nudus ſit neruus, vim illorum vehementem non feret. Calcem igitur aſſumes ſæpe lotam æſtatis tempore, vberiore oleo ſubactam: bonum eſt & quod ex pompholyge paratur, & quod ex melle, roſaceo vberiore eliquatum. Oportet autem nullum ex his vulnus contingere. Subtili enim ſenſu præditus eſt neruus, & temperamento frigidus, & principaliſſimæ parti cohærens. Imò neque oleo perfundere tale vlcus oportet: ſordes enim inde contrahit. Detergere igitur ſolùm ſaniē ſatis eſt per molles lanas ſpecillo obuolutas. Quòd ſi ex ſententia omnia procedāt, periculo vacat paſſo madefacere. In fortioribus autem etiam polyidæ paſtillo, cum ſapa calida, in linamento vti. Poſtquàm verò intectus eſt denudatus neruus, linamenta extrinſecus circundare oportet aliquo ad anguſta vulnera faciente, velut eſt id quod ex euphorbio paratur, aut quod ex ſtercore columbino, ita vt etiam de ſanis partibus multum apprehendamus. Si verò per tranſuerſum vulnus factum eſt, periculum conuulſionis maius eſt, curatio verò etiam hîc ſimilis, præterquam quòd dum recens adhuc eſt vulnus, quidam ſuturis vſi ſunt, & aliquo glutinatorio medicamēto. Verùm ſuturas non valde in ſuperficie facere oportet, vt ne profunditas inglutinata permaneat, & rurſus non ita profundas, vt iterum ab acu neruus pungatur. Porro in ſumma id noſſe operepretium eſt, quòd punctiones curans medicamentum, ſi callidius eſt, nerui diſſectionem curare non poteſt, vt qui non ſuſtineat ipſorum mordacitatē ac ardorē. Neque verò id quod diſſectiones curat, pūctionibus conuenit: nam facultas ipſius ad profunditatē non penetrat, quum cutis diſſectio ſit anguſta. Victus autem aſſumatur tenuior, & ſtratum molle, & olei calidi perfuſione vtendum eſt ad alas, & caput, ac collum. Si verò vulnus in crure ſit, circa inguina, ac pectinē, & eius regionis locos, oleum adhibebimus. A balneo in totum vſque ad inflammationum declinationem abſtinendū eſt, quum nullatenus ipſis aquæ cōueniat (velut diximus) cōtactus. Quandoquidem verò quidam propter conſuetudinem abſtinere à balneo nō poſſunt, ſi vulnerata pars manus ſit, conandum eſt quantum fieri poteſt vt ea non rigetur calida aqua, & minus adhuc frigida. Si verò in pede

A ſit vulnus, quia fieri non poteſt vt non humectetur, vbi lauare volent, ſuper ſauciatam partem emplaſtro aliquo impoſito meatus obturante, extrinſecus rurſus ſuper ipſum iniice linteola plura multiplicata oleo madefacta, & rurſus ligamentum ex linteo forinſecus circundabis, & poſtea rurſus in ipſo balneo, oleum ligamento ſuperfundito, vbi neruis ſauciatus ſoliū inſcendere volet: poſtquam verò lauit, omnia incumbentia reiicito, & relato totius curationis ductu vtitor. Quòd ſi contuſio ſola nerui facta ſit, ſi quidem cum contuſa cute etiam vlceratio fiat,
B cataplaſma ex fabacea farina & aceto mulſo commodum eſt. Adiicies autem aliquando etiam erui farinam & iridem. Si verò dolor contuſioni adeſt, picem liquidam admiſceto: ſi verò citra cōtuſionem cutis fiat, magis diſcuſſorio oleo calido aſſiduè perfūdito, anethino videlicet, aut rutaceo, aut irino, aut amaracino. At ſi totus neruus diſſectus eſt, periculum quidem nullum ſequetur, pars autē mutila fit: curatio verò ſimilis velut ad alia vlcera aſſumetur. Atque hæc quidē per ſimpliciora auxilia, in neruis ſauciatis medela, ſufficiens eſt ad totā curationem. Qui-
C dam verò etiam multipliciter compoſitis medicamentis ad ipſos vti ſolent, qualia ſunt, id quod ex metallicis paratur, & barbara appellata emplaſtra, & ciſſinum, & quod ex ſenecione fit, & Melanchlorū, & Indicum, & Harmonia, & Athena, quorum & compoſitiones, & vtendi modum, in ſeptimo libro reperies. Quandoquidē verò aliqui diuites precioſis medicamentis ad ſauciatos neruos vti expetunt, Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc deſcripſit: Cinamomi vnciam vnā, dictamni vnciā vnam, mari vnciam vnā, amaraci drach. duas, ceræ beſſē,
D opobalſami dextantem, terebinthinæ vnciam vnā. ALIVD. Succi Cyrenaici vnciā vnā, ceræ quadrantem, opobalſami vncias duodecim. Verùm ad denudatos neruos hoc: Ceræ vnguentariæ quadrantem, vnguenti ſpicati, aut foliati, aut nardini vncias duodecim, pompholygis lotæ vnciam vnam, ſpicæ nardi vnciam vnā, amomi vnciam vnam, folii vnciam vnā: atque hæc ſupra ſpem præſtantia eſſe Galenus dixit.

DE ARTICVLORVM DISTORtione, Cap. LV.

E Articulorum diſtortiones, ancylas & ancyloſes appellare ſolent, *hoc eſt articulorum contractiones*, ob impactos humores, aut neruorū aliquam diſtentionem obortas: in quibus molliendi ac laxandi facultate prædita requiruntur. In cōmuni igitur ea quæ ad induratas in ſcirrhum partes, & adhuc magis ea quæ ad reſolutas relata ſunt, iis competunt: priuatim verò perfuſio ex aqua & oleo, in quibus cocta ſint lini ſemen, fœnumgræcum, althæa, laurus, cucumeris ſylueſtris radix, & ipſum adeò oleū Sicyoniū. Poſt perfuſionē autem adhibeantur iis pri-
F mùm acopa ſimpliciora, velut eſt id quod ex populo nigra paratur, & quod ex abiete. Bromium item, & Baſilio inſcriptum, & pyxis appellatum. Poſtea etiam Ariſtophaneum, & Azanitæ inſcriptū: fortiſſima verò ſunt, & quod Lyſiponium, & quod Variū appellatur. Ex emplaſtris autem Amythaoni inſcriptum, & Anicetum appellatum. Optimum verò hoc eſt: Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis Illyricæ, ſingulorum drach. ſedecim, opopanacis, galbani, canchryos, ſtyracis, thuris, ſingulorū drach. octo, piperis grana centum ſexaginta, ceræ libræ
G dimidium, reſinæ terebinthinæ libræ dimidium, olei irini, fæcis quod ſatis eſt, vini quod ſufficit: cōtunditur hoc medicamentum. Eſt & acopō bonum, irino aut cyprino aut laurino dilutum. Medium verò inter acopa & emplaſtra locum obtinet medicamentum è perna multæ mixturæ. Acoporū autem vſus per mollem ac perſeuerantē fiat affrictum, vnà cum hoc vt etiā affecti articuli flexionem ac extenſionem experiaris.

DE LAXATIS ARTICVLIS, Cap. LVI.

H Laxantur articuli ſæpe, & in diuturnis febrilibus morbis, & in colicis, & reſolutis, calidiore maximè ac humidiore intemperie ipſos occupante: atque hinc motus impeditur. In quibus acaciæ ſuccus aqua dilutus ac affuſus, aut rubi, aut myrti, aut lentiſci, aut vlmi radicum

corticis decoctum conuenit, aut malicorium in cataplasmate adhibitum,aut myrti folia cerato myrteo excepta imposita. Corroboratione enim opus habent nerui colligantes,per adstringentem ac reficcantem facultatem.Talia igitur medicaměta articulis imponenda sunt,velut est id quod ex salicibus paratur,& oxerum appellatũ,& Phœnicinum, quod vinum adstringens aut acetum insuper assumpsit. Plerique verò præ frigiditate talem impotentiam fieri putantes,atque ita calidioribus auxilis vsi, maiorem noxam induxerunt.

DE LVMBRICIS, Cap. LVII.

TRes sunt in vniuersum lumbricorum species: vna eius qui rotũdus est crassitudine,altera lati, tertia eius quem ascarida appellant. Omnibus autem origo est ex cruda ac crassa pituitosa materia, & putrefactioni apta, qualis fere cõgregari solet in pueris, & aliis crapulosis:sed non ex calida & acri,aut atrabiliaria materia. Hæ enim quum etiam nutrimenti naturam transgressæ sint,ad lumbricorum generationem ineptæ existunt: imò vice versa etiam corrumpendi ipsos vim habent biliosæ maximè superfluitates. Si verò aliquando vnà cum lumbricis excreta fuerit flaua bilis deorsum,aut per vomit⁹, illos quidem in intestinis esse scito, biliosum autem humorem aut circa os vẽtris,aut in alia quadam parte cõstitisse. Vniuscuiusque igitur differentiæ ipsorum,& speciem,& ortum,& locum,& dignotionẽ dicemus, itémque curationem,à rotundo initio accepto.

De lumbricis rotundis.

Lumbrici igitur rotundi speciem omnibus notam habent,eo quòd etiã hi magis quàm alii redundant. Consistũt autẽ maximè circa tenuia intestina, appropinquãtes quoque ventri,vt ea de causa sæpe per os efferantur.Quibusdam etiam per nares excreti sunt. Abundant autem magis quàm alii in infantibus, & vtplurimũ cũ febre: verùm circa principia febrium orientes, ex subiecta corruptione substantiam habent: circa vigores autem,ex morbi malignitate:circa declinationes verò,ex mutatione vniuersorum in melius. Nam Hippocrates ait,Bonum est etiam lumbricos rotundos pertransire,morbo ad iudicationẽ tẽdente: hi verò etiã citius perimuntur.Sequitur in iis qui lumbricos rotundos habent,intestinorum ac ventris morsus,& tusses paruæ,irritantes,siccæ:in quibusdam etiam singultus, & somni cum palpitationibus, & surrectionibus præter rationem: quidam etiam cum clamore exurgunt, & rursus in somnum delabuntur. Pulsus inæquales sunt,& febres augescunt inordinatè inuadẽtes, cũ extremarum partium perfrictione,& ter, aliquando etiã quater in die aut nocte, citra rationem, significationem accessionis præbent.Pueris autem mãducatio,cum exerta frustra lingua, & dentium stridor contingit, & oculos claudunt,& tacere cupiunt, & excitantibus indignantur, & oculi subcruenti apparent,& malæ rubicundæ fiunt, & rursus liuescunt. Verùm hæc ad modicum tempus, & ex interuallis fiunt.Quibusdam verò ad stomachum accurrẽtes nausearum ac morsuũ causæ fiunt, & ægroti cibum non appetunt,ad sumendum verò cibum coacti, nauseãtes vix deglutiunt,aut etiam ingestum reuomunt. Multis etiam venter defertur cum comestorum corruptione, & instar tympani inflatur.Reliquum verò corpus præter rationem eliquatur, quum neque fames, neque euacuatio immodica facta sit:non tamen in omnibus omnia relata signa quærere oportet, sed quædam iuxta id quod exuperat,aliquando etiam plurima. Hæc autem contingunt dum animalia circa intestina obuoluuntur ac mordent, & dum febrilis caliditas vapores prauos ad cerebrum affert,ex collecta in ventre putredinosa humiditate:in quibus alicubi ambobus similiter prospicere oportet, febri, & lumbricis:alicubi modica febris ratione habita, lumbricos strenuè è corpore expellere oportet. Multi enim neglecti ab ipsis corrosi sunt,& conuulsi perierunt: alii se vidisse affirmant ipsos per inguina ægri egressos. Expelles autem ipsos prius occisos:occides autẽ per amarorũ maximè auxiliorum vsum. Quum igitur communis est febris & lumbricorum curatio, auxilia simpliciora con-

A uenient. Præbibendum itaque ipsis dandum est chamæmeli & myxariorum decoctum, aut etiam ipsa myxaria cocta edenda danda:dandus etiam seridis succus,aut coriandri semen cum aqua calida tritum, aut cum posca, aut auriculæ muris herbæ decoctum, aut cornu ceruini ramẽtũ,aut rubrica sinopica leuissimè trita, aut olei crudi amari cochlearia duo paulatim absorbeãt. Nam amaritudine sua lũbricos occidit: lubricitate verò ipsos detrahens,vnà cum stercore egerit.Quòd si inflammatio ac distentio viscerum sit,cataplasmate vtendum est ex semi B ne lini,& farina lupini, & absinthio, ac bryoniæ radice, cum aceto mulso,aut etiam perfusione ex oleo chamæmelino,vino, absinthii semine, & aloe, circa præcordia adhibita.Si verò febres non vehementer vexent,mentha ad myxaria admisceatur,ac exhibeatur:at vbi febris desiit,aut non est,etiam efficaciora,velut est decoctum seriphi,aut calaminthæ,aut filicis,aut cardamomi semen,aut radicis mali Punicæ acidæ decoctum ad tertias redactũ, aut cumini tosti,& nitri fului, singulorum scrupuli tres, C aut santonicum,aut abrotonum,aut ambo simul cũ melle in catapotia redacta, aut lupinorum amarorũ scrupuli tres,aut brassicæ aut erucæ semen tritum, aut absinthiũ, quod etiam solum sæpe satis fuit. Dandi etiam aloes lotæ scrupuli tres,atque hoc inter laudatissima habetur:fortioribus etiam illota datur. Quandoquidem verò pueri aloen non admittunt,supinis ipsis detentis,& ore per cochlearium disparato,per clysterem aliquem fistulam validam alligatam habentem, inuitis ipsis aloen quampeni- D tissimẽ transmissam iniicimus. Atque hæc miranda methodus est in pueris ægrè admittentibus:in quibus etiam alimenta sorbilia sæpe hoc modo immisimus, vbi alioqui illa non appetãtes auersantur: sed & Cyphi,& Masuaphiũ rectè dari possunt, & cornu ceruinum vstum cum pipere,ex melle aut aceto mulso:sed & reliqua vt ex aceto mulso ipsis dentur conandum est.Præstat autem si scilliticum fuerit acetum, & maximè in perfectioribus, aut sinapi cum oleo & aceto. Qui verò cum alui fluxione à lumbricis infestantur,eis plantaginis succus præbibendus dandus est,aut ipsa plantago sicca.Ex æquo enim ad vtrũque efficax est,tum fluxionem, tũ lumbricos: cataplasma E verò iis imponatur ex cruda hordeacea farina,filice,absinthio,farina lupini,santonico,& abrotono:quin & malicorium,& acaciam,& gallam,aut balaustium admiscere cõuenit. Quandoquidem verò quidam amaras potiones auersantur,ex iam relatis danda sunt quæ non palam amara existunt.Danda præterea etiam chamæpitys,marrubiũ Helenium,baccæ lauri,casia,thymus,pulegium, carpesia, cyperus,polypodium, iris, Cnicus, erythrodanum, spina Ægyptia cum pipere pari, sex scrupulorum pondere, in decocto menthæ,aut mori radicis succo, aut decocto pe- F troselini,ac reliquorum odoratorum seminum. Forinsecus autem vtendum est aloe cũ melino oleo & vino.Hoc etiam appetentiam excitat,cuius magna cura habẽda est. Sæpe verò admiscendum est ad aloen absinthium,aut felle taurino implendus vmbilicus, cum aliquo ex relatis amaris,aut oleum ex rododaphne frequenter illinendum, aut cedria tum sola imponenda,tum addito cerato super totum ventrem,aut pix arida trita inspergenda,aut mentha,aut nigella cum rosaceo illinenda, aut etiam seriphi decoctum iis admiscendum, aut mali Persicæ folia con- G trita imponimus. Vtendum etiam ceruina medulla vnguenti modo,in vmbilico,pectine,ac lumbis:sed & ceratum hoc adhibebimus si opus fuerit:Aloes,absinthii, farinæ lupini, seriphi,melantii,singulorum scrup.sex, ceræ vnciam vnã semis,olei chamæmelini quod satis est: arida cum bubulo felle terito.Sæpe verò ipsis per sedem infundenda est aqua mulsa,quò ad dulcedinem mellis,lumbrici deorsum prolectentur. Si autem putrefacti in profundo, non excernantur, sed magis euaporationes efficiant,subeducere ipsos oportet, aut aloes, aut amari ex i- H psa medicamenti potione, quandoquidem etiam aliâs non inutilis est ipsis moderata per inferna euacuatio.

De lumbrico lato.

Lumbricus latus transmutatio(vt ita dicam) est membranæ intrinsecus intestinis agnatæ,in corpus quoddam

A animatum,atque hic excernitur ſæpe totus,ita vt incredibilē magnitudinē aſpiciētibus exhibeat,aut etiā per partes ſecedit,ita tamē vt exolutus nō amplius generetur. Abūdat autē quādoque etiā in nō febriētibus : ſed & in febriētibus naſcitur in morbis longis, mordacitatē ſtomachi aſſiduā inducens,& appetentiā ciborum incontinentem. Nam id quod animatum factū eſt,in inteſtinis adiacens,alimentum abripit, vt alio ſtatim opus ſit, & ſi id non contingat,mordentur inteſtina.Conſequitur in ipſis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate:verùm ſignum minimè omnium mendax eſt quòd vnà cū B excrementis quædam cucurbitæ ſemini ſimilia excernuntur.Cæterùm curatio ſuperiori conſona eſt.Conueniunt enim præpotationes ex acribus, & allii eſus ,& filicis aut centaurii decoctum potum , & per clyſterem infuſum,itémque calaminthæ,aut dictamni,aut pulegii decoctum. Infundatur etiam ipſis muria . Præbibant etiam hoc, quod neque iis qui ab aliis lumbricis infeſtantur inutile eſt , præſertim ſi febre careant: Nitri rubri, piperis, cardamomi, ſingulorum æquales partes. Dantur ex hoc C ſcrupuli tres cum vino aut aqua calida. ALIVD eclegma: Piperis , baccarum lauri purarū, cumini Æthiopici,maſtiches , ſingulorum pares portiones, mellis quod ſatis eſt. Datur cochlearii menſura, mane & ad noctem dormituro:ſi verò efficacius ipſum facere voles,etiam nitri rubri tantundem addito. ALIVD. Helenii,ammoniaci thymiamatis , piperis (in alio exēplari,filicis)ſingulorum drach.quinque,cum aceto mulſo calido : & interpoſito tempore , euphorbii drach.vnam aut duas perfectæ ætatis hominibus bibendas præbe. ALIVD. D Filicis acetabulum,nitri drach.duas dato in aquæ hemina præeuacuata. Melius autem efficitur ſi parum ſcammoniæ additum fuerit. ALIVD. Corticis radicum mali Punicæ ſumma parte decorticati drach.quatuor,piperis drach. quatuor , cardamomi drach. ſex , marrubii drach.duæ.Ex melle præbeto à prægreſſo allii eſu:verùm ad perfectam affectionis depulſionem etiam theriacen exhibebis,vehementi febre non prohibente.

DE ASCARIDIBVS, Cap. LVIII.

QVIN & aſcarides (veluti iā antea diximus) ſpecies lūbricorū ſunt, vermibꝰ ſimiles,circa inteſtini recti E extremas partes,& muſculi adſtrictorii partes primas cōſiſtentes,& horum locorum pruritum vehementem inducentes.Generant hanc ſpeciem vitioſa alimenta, frigiditas,& ciborum corruptio. Euacuare itaque ipſas oportet, in infantibus per glandulas ſubditas ex melle, modico ſale aut nitro:in perfectioribꝰ,muria acri,aut cētaurii decocto cū nitro & melle,aut decocto colocynthidis, aut abſinthii , aut chamæleonis,aut anchuſæ,aut Cnici,aut hyſſopi,aut pulegii,aut calaminthæ,aut lupinorum. Poſt infuſa per clyſteres, rectum inteſtinum ſublinatur ex ſim- F plicibus,acacia,aut hypocyſtide cum nitro,aut rhoe Syriaco cum alumine liquido : in his qui adſtricti ſunt , Lemnia terra ſphragide appellata, cum vino,ex compoſitis paſtillo Andronis, & ſimilibus. Sed & cedria ipſis infundatur per clyſterem multipliciter perforatum,quales ſunt vteri fuſorii appellati : aut carne ſalſa quæ ad hoc apta ſit, indita,deligatione vtimur, quandiu id ſuſtinere poſſint, ita vt ea frequenter alteretur. In communi verò omnes à vermibus infeſtatos iuuant pili ichneumonis ſuffiti. alimenta ipſis ſint boni ſucci , & quæ facilè diſtribui poſſunt,& neque efficientem lumbricorum cauſam augent, neque vires imminui permittunt , quarum gratia etiam vinum dabimus aquoſum: & tum ea de cauſa frequētius ipſos nutriemus , tum vt ne alimento carentes lumbrici, morſus inducant: tempus autem alimenti dandi tum maximè eſt quum aliquanto adhuc lūbrici ſunt habitiores. Si verò etiam fluxio ventris affuerit,noſſe oportet magis augeri lumbricos, eo quòd alimenta non diſtribuuntur, & ſorbiles cibos ipſis exhibere oportet , aliquibus etiam adſtringentibus admixtis,velut ſunt pyra, mala,mala Punica,præſertim acida. Forinſecus autem ad ventrē vtendum eſt auxiliis adſtringentibus,velut ſuprà dictum eſt.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LIX.

IN India & regionibus ſupra Ægyptum dracunculi generantur, velut lumbricis ſimilia animalcula quædā, in muſculoſis partibus,brachiis videlicet, femoribus, tibiis:in pueris verò etiam in lateribus ſub cute conſiſtunt, & manifeſtè mouentur . Deinde temporis progreſſu diuturniore, iuxta dracunculi aliquam extremitatem , locus ſuppuratur , & aperta cute, principium dracunculi foras procedit.Verùm dum attrahitur,dolores inducit, & præſertim vbi abruptus fuerit. Quapropter aliqui plumbeā molem ex dracunculo ſuſpendendam eſſe dicunt, vt ne aceruatim,ſed particulatim ex plūbi mole delapſio ipſius fiat. Alii hos damnantes,eo quòd nihilo minus ex pōdere plumbi dracunculus abrumpatur,& vehementes dolores inducat, iubent partem demittere in aquam calidam, quò dracunculus ex caloris fomento foras procedat , atque ita digitis ipſum particulatim extrahere. Cæterùm Soranus neque omnino animal, ſed nerui alicuius concretionem,dracunculū eſſe putat, qui opinionem ſolùm inducat quòd moueatur.Siue autem hoc ſit,ſiue prius illud, & Sorano & Leonidæ,& aliis viſum eſt, affuſione calidæ & cataplaſmatis cōcoctoriis in his vtēdum eſſe,quæ ex aqua mulſa , & farina triticea , aut ordeacea parentur. Sed & emplaſtri eiuſdē facultatis vſum quandoque probant. Commodum autem fuerit & id quod ex baccis lauri & quod ex melle conſtat. Nam ex horum vſu dracunculus, ſiue corpuſculum illud contentum, mortificatur,& excidit: ſuppuratione verò contingente ſi non exciderit, diſſecetur cutis,& denudatum id quod continetur,auferatur,& linamenta indantur, & deinceps ſuppuratoria curatio adhibeatur.

Liber V,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

QVAE PRAESERVENT IN COMMVNI AB omnibus venenũ eiaculantibus, Cap. I.

DE venenum eiaculantibus animantibus dicturi, ab his quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus, ea quæ præseruant prius tractaturi. Si igitur quis in locis eiusmodi feris refertis, ex aliqua necessitate dormire cogatur, in quibus maximè salamandræ, aut phalangia, aut reptilia quædam abundant, horum quidem subterraneas latebras, allio cum aqua trito, aut aliqua ex referendis herbis, obturare conuenit: suffire verò cornua ceruina, vngulas caprinas, aut pilos, gagaten lapidẽ, bitumen, bdelliũ, galbanũ, cupressi aut cedri ramenta, melanthium, peucedanum, viticis folia, calaminthã, sagapenum, castorium, canchryos radicẽ, conyzã, aut aliquid ex reliquis graueolẽtibus. Culices verò priuatim fugant suffitu, atramẽti sutorii, melanthii syluestris seminis, cumini, singulorum æquales partes cum stercore bubulo. Adhæc etiam ignem frequentius accendere conuenit: nam feræ splendorem plerunque fugiunt. Stratum substernendũ est ex asphodelis, calamintha, vitice, pulegio, polio, conyza, abrotono. Si verò fieri non possit vt toto quis strato huiusmodi vtatur, strato saltẽ hæc circũcirca indãtur. Animaduersionẽ etiam habere oportet in his quæ coquuntur, & in aquis, & vasis vinariis, & diligenter obturando: nec verò focos sub quibusdã arboribus facere oportet, præsertim picea & pinu. In his enim salamandræ & erucæ lethales abundant, quæ præ ignis calore calescentes, obsoniis incidunt, aut etiam aliis vasis, si non fuerint contecta. Qui verò securiores esse expetunt, hi cerato liquidiore illinantur, ex cera, rosaceo, galbano modico, & cornu ceruini ramento modico, aut etiam cumino Æthiopico. Priuatim verò vt nequis ab apibus & vespis feriatur, prohibent maluæ folia cum oleo trita illita.

CVRATIO COMMVNIS OMNIVM AB aliquo venenum eiaculante ictorum aut morsorum, Cap. II.

SI contingat vt aliquis ictus sit aut commorsus ab aliquo venenum eiaculante, statim exuctione vtendum est. Oportet autem eum qui exucturus est non esse ieiunum, sed vino os colluisse, & oleum in ipso continere: deinde si pars admittit, cucurbitulam commorsis affigere, cum multa flamma scarificatione facta, itémque vicinis locis. reuellitur enim vnà cum sanguinis & flatus attractione etiam ipsum venenum. Adurere quoque oportet & crustis obducere vlcerata: sed & extremarũ partiũ præsectiones adhibere commodum fuerit si animal quod momordit lethale fuerit, velut est aspis, cerastes, vipera, & similia: quẽadmodũ sanè narrat Galenus, vinitorẽ quendam à vipera commorsum, quum feram illam cognouisset, statim digitum commorsum falce sibi amputasse, & penitus à periculo liberatum esse. Si verò venenum prius per corpus distribui cõtigerit, statim venæ sectione vtendum est, & maximè si ictus humoribus repletus tibi videatur: dandum autem est cum cibis edendum piper aut allium. Vinum bibendum est forte, vt ex eo recentibus vaporibus & familiari caliditate, corporis miscella repleatur: postea verò cataplasmata adhibeantur quæ morsum calefacere ac lancinare possunt, velut est brassicæ aut fici cinis aceto admixto, aut lixiuio, aut garo. Itẽ cepæ cũ polẽta aut pane, & porrũ cũ sale, aut pix liquida calida cũ sale, aut cedria, aut caprinũ stercus. Cõuenit ipsis etiã perfusio ex aceto calido, in quo cocta est calamintha, aut ex aceto & aqua marina, aut ex aceto & muria. Imponẽdæ sunt locis gallinæ, & magis galli, aut alia animalia resecta calẽtia: nã & venenũ transsumũt, & dolores mitigant. Sed & emplastris vtendũ est ex sale, & eo quod ex canchry & adarce constat, & in summa his quæ acriorẽ facultatẽ habent.

A In communi verò omnibus à quocunque tandem venenum eiaculante commorsis aut ictis, præterquã si omnino non sunt læsæ partes in profundo, in potu detur seris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum, aut mustellæ assiccatæ drach. 2 cum vino. hoc celebre est: aut testudinis marinæ sanguis, aut castorii drach. 1. cum vino diluto, aut libanotidis drach. 1, aut sicyoniæ radix, aut porri succ⁹, aut chamæpitys, aut smyrnium, aut cinamomum, aut aristo-
B lochia, aut viticis semen, aut cupressi pilulæ, aut seseli, aut piper, aut trifolii semen, aut baccæ lauri, aut cancri fluuiatiles tosti aut cocti: vtere etiam composita huiusmodi theriaca.

Theriace ad venenum eiaculantia, & venena, à viperis morsos, & scorpio ictos.

Bryoniæ, opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drach. quatuor, aristolochiæ drachmas quinque, thuris, rutæ syluestris, singulorum drach. 3, farinæ erui drach. 2: cum vino pastillos formato, & obo-
C los tres cum vino dato: quin & purgatio omnibus cõuenit, & exudationes facientia medicamenta, & theriaces ex viperis assumptio.

DE MORSIS A CANE RABIDO ET affectione formidinis aquæ, Cap. III.

SErmonem de morsis à rabido cane reliquis præposuimus, eo quòd animal id multum est, & familiare, & frequenter rabie corripitur, & ægrè caueri potest, & periculũ ex ipso vitari non potest nisi multis & commodis auxiliis quis vtatur. Rabiunt canes plerunque in vehementio-
D ribus æstibus: verùm (vt Lycus ait) quãdoque etiam in intentis frigoribus. Rabiosi verò facti canes & cibum & potum auersantur, & sitiunt quidem vehementer, potum autem non admittunt: & plerunque anhelant, & aures demittunt, & saliuam largam ac spumosam emittunt, & muti in totum sunt, adeóque velut desipientes, vt neque familiares cognoscant. Inuadunt itaque omnes sine latratu, similiter & feras & homines, & mordent: mordentes autem statim quidem nihil molesti inferunt, præterquã ex vulnere dolorem. Postea verò affectionem inducunt
E quæ vocatur Aquæ formido, & cõtingit cum conuulsionibus & totius corporis rubore, maximè autem faciei, & cum exudatione ac anxietate, & aquam fugiunt, siue videant, siue admoueantur: quidam etiam omnem humorem. Quidam etiam latrant velut canes, & aggressi alios mordent, & morsu suo eiusdẽ affectionis causa sunt. Porro symptomatum aliorum causa manifesta est quum apprehenderit venenum omnes partes. Quòd verò timent aquam, aliqui ob immodicam siccitatem fieri dixerunt, nimirum humida ipsorum essentia penitus immutata.
F Verùm Rufus melancholiæ talem ipsis speciem oboriri pronunciauit, veneno illum atræ bilis humorem imitante, quemadmodum alios melancholicos nouimus alia atque alia timere: quæ sanè causa concurrit etiam his qui dicunt ipsos putare quòd canis qui ipsos momordit imago in aquis obuersetur. Cæterùm eorum qui in hanc affectionem inciderunt, nullum sanatum esse nouimus præterquam vnum atque alterum ex historia nobis cognitos, & hos ipsos non à rabioso cane morsos, sed ex aliquo cõmorso affectione trãssumpta. Ante verò huius affectio-
G dis tentationem, multi etiam ex his qui à cane morsi fuerunt, seruati sunt. Hinc igitur curationis initium faciamus. Quando verò sæpe id contigit vt ex eo quòd aquæ formidinis affectio hactenus non accessit, (plerunque enim circa quadragesimum diem irruere solet: in quibusdam post sex menses. Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse) quidã canem qui momordit non rabiosum esse opinati, vlcus ad cicatricẽ perducere festinarunt, atque sic ipsis affectionis authores fuerũt, hac probatione vsus, vtrum rabiosi canis sit morsus aut non,

comperies. Nuces regias probè tritas vlceri imponito, & postridie acceptas gallo edendas obiicito, aut etiam gallinæ. Et primùm quidem ipsas non continget: si verò fame vrgẽte ederit, attendito. Si enim non rabiosus fuerit canis qui momordit, viuet animal quod edit: sin rabiosus, postridie morietur, & tunc ad vlceris apertionem festinabis, & post paucos dies rursus eadem probatione vteris. Et vbi animal non morietur, vlcus ad cicatricem perduces, nimirum velut ægro iam à periculo liberato. Hanc itaque probationem Oribasius tradidit. At si ex relatis signis canem rabiosum esse exactè cognouerimus, aperientibus statim vtemur. Primùm igitur ex aperientibus est id quod ex pice, aceto acerrimo, & opopanace paratur, ad sauciatos neruos relatum. Si verò tenera cute præditus fuerit is qui commorsus est, irino, aut balsamo, aut aliquo huiusmodi diluatur: aut fomẽto pri⁹ adhibito, vlcera allio integito. Hoc etiam crustã inducit.

Siccum crustificum in rabiosi canis morsu.

Salis fossilis drach. octo, chalcitidis drach. sedecim, scillæ drach. sedecim, rutæ viridis drach. quatuor, æruginis rasæ drach. quatuor, seminis marrubii drach. vnam. Vtere primùm sicco, vt crustam inducat, deinde cum rosaceo, vt crustæ excidant. Seruentur autem partes non inducta cicatrice ad dies quadragintaduos.

Cataplasma in rabiosi canis morsu oscula ampla conseruans.

Cepas cum sale & ruta imponito, aut silphium cum sale, aut salsamentum vetus, aut cinerem sarmentitium cum oleo, aut allium, aut sambuci folia, aut mentam, aut melissophyllõ, singula cum sale, aut nuces regias cum cepa & sale ac melle, aut cinerem ficulnum cerato exceptum. Abluito autem vlcus chamæmelo in aqua cocto, & rumicis syluestris radice. Quidam etiam ferramentis ignitis vlcus vrunt. Præbibenda verò ipsis danda sunt simplicia, lycium, absinthium, silphii succus, chamedrys, scordium, polium: composita hæc, Cancrorum fluuiatilium ad sarmenta vitis albæ, in cyprio aut æreo vase vstorũ, cochlearia duo, radicis gẽtianæ tritæ cochleariũ 1, cũ vini meraci veteris ciathis 2, ad dies quadraginta bibenda præbe. Quidã etiã sanguinis perdicis cochlearia 2 addunt. Cancros autem augescente luna capere oportet ante solis exortum. In his verò qui eodem die non biberũt, duplam mensuram dato, aliquando etiam triplam. Quin & ex viperis theriaca rectè dari potest. Purgare verò oportet medicamẽto ex cucurbita syluestri quotidie dato, cũ decocto saluiæ aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson vocant. Quidam etiam hepar canis qui momordit edendum dederunt. Victus talis assumatur qui simul obtundat ac extinguat veneni facultatẽ, simúlque impediat in profundum delationem. Vtrunque autem facere potest vini dulcis meraci veteris & lactis potus: similiter alliorum, ceparum, & porri esus. Si verò non à principio assumpta fuerint auxilia relata propter aliquod impedimentum, carnis resectionem, aut cucurbitarum admotionem, aut vlceris vstionem non assumere oportet, quũ iã vlcus ad profundũ processerit: verùm relato ex alto euocandi ductu vtendum est, non oborta videlicet aquæ formidinis affectione. Purgatio itẽ ex hiera, & ex sciffo lacte assumatur. Sudorẽ eliciẽtia exhibeãtur, & dropacismi & sinapismi fiãt particulatim per totũ corpus. Efficacissim⁹ autem omnium cognitus est veratri vsus sæpe assumptus.

AD NON RABIOSORVM CANVM morsus, Cap. IIII.

CAnum non rabiosorũ morsus, qui & ipsi venenosa aliqua essentia ac natura participãt, statim asperso aceto, expassa manu percute, insupérque nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destilla, & deinde spongiã nouam aceto imbutam, aut etiam aceto cum nitro mixto tinctam, ad triduum impone, & deligatã sæpe madefacito, (perfectè enim persanat) aut erui farinã oleo subactã imponito, aut spongiã nouam, aut lanam succidam aceto & oleo imbutã adhibeto, aut rubi folia cõtusa cũ aceto imponito, aut cepã tritã cũ melle: aut origani comæ, & salis, & cæpe, singulorũ æquales portiones cũ melle: aut marrubium nigrũ, quod etiã balloten vocant, cũ sale. Cæterùm ad morsus iam suppuratos farinam erui melle subactam imponito. priuatim enim ad hos facit. Inflammatos autem spuma argenti trita cum aqua illinito.

DE VESPIS ET APIBVS, Cap. V.

QVi ab apibus icti sunt, eos consequitur plagæ dolor, rubor, tumor, partium circunsitarum eleuatio, & aculeus in plaga manet: qui verò à vespis, similia quidem, verùm magis intenta, eo excepto quòd aculeus non relinquitur. Ad vtriusque morsum facit lutum, aut stercus bubulum illitum, aut fici succus, aut mori folia trita, aut maluæ folia, aut ordeacea farina cũ aceto imposita, fomentum item ex muria aut aqua marina.

DE PHALANGIIS, Cap. VI.

COmmorsis à phalangiis ipse quidem locus rubicundus apparet, & puncturis similis, neque tumidus, neque calidus, sed moderatè subrubicundus, verùm perfrigeratus & pruriginosus. Sequitur percussos perfrigeratio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor intentus, pallor, vrinarum assidua ad excretionẽ irritatio: in quibusdam vrinæ difficultas, & colis arrectio, oculi humidi, distentio circa inguina & poplites conuulsoria, morsus stomachi vehemens, linguæ obscuritas, vomitus aquarũ aut aranei telis similium: quibusdam etiam per vrinas & ventrem eadem feruntur. Et si in calidam aquam demittantur, dolore liberantur, & rursus vehementer dolent. Auxilium verò sentiunt si extrinsecus ipsis imponas cinerem ficulnum cum sale trito vino subactum, aut mali Punicæ syluestris radicem tritam, aut aristolochiam cum farina ordeacea aceto subactam. Perfundenda sunt vlcera aqua marina calidiore, & melissophylli decocto: huius etiã folia imponẽda sunt. Oportet etiã balnea frequẽtiora adhibere, & præpotationibus vti his, abrotoni semine, aniso, aristolochia, cicere syluestri, cumino Æthiopico, cedri baccis tritis, platani cortice, trifolii herbæ semine, myricæ fructu: singulorum horum drachmas duas bibẽdas præbe cum vini hemina vna. Facit & viridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum, vino temperatum. Quidam etiam cancrum fluuiatilem in succum redactum, cum lacte & apii semine exhibitum, liberare tradunt.

DE ARANEAE MORSV, Cap. VII.

ESt etiam quoddam aranearum genus quod vbi percussit, intentos dolores circa medium præcordium gignit, ruborem item & vrinæ difficultatem, quandoque etiam suffocationem. Alleuantur autem icti ab his si cuminum syluestre Thebaicum, aut viticis semen, aut populi albæ folia in potu sumant, aut allium solum ingerant, & vinum meracum insuper sorbeant.

DE SCORPII PLAGA, Cap. VIII.

A Scorpio ictis locus statim inflammari incipit, vt qui durus & rubicundus, & cum dolore circumtẽtus fiat, & vicissim nunc feruorẽ nunc frigiditatem percipiat. Et quum dolor sequitur, quandoque leuiter affligit, quãdoque augescit. Concomitatur sudor, horroris sensus, tremor, extremarum partium frigiditas, inguinum tumor, & membri arrectio: sæpe verò etiam flatuum cum strepitu per sedem eruptio, pilorum erectio, color fœdus, dolorosus circa summam cutem, quum sensus ita afficiatur velut ab acu punctura fiat. Sed & his confestim auxiliatur fici succus vulnusculis instillatus, & ipse scorpius qui percussit tritus, ac plagæ impositus: postea verò sal tritus imponatur cum lini & althææ herbæ semine. Auxiliatur etiam sulphur viuum resina exceptum aut terebinthina: similiter & galbanum ad splenii formam dilatatum ac impositum, calamintha trita imposita, & cruda farina ordeacea præparata cum vino & rutæ decocto: sic etiã auxiliatur semen trifolii herbæ tritũ ac impositum. Præbibant etiam aristolochiæ drach. duas, maximè corticis cum vino: gentianam item contusam, & pulegium satis decoctum, & baccas lauri decem tritas, & calamintham diutius coctam cum posca, & cyperum cum vino: rutam eodem modo, & fici succum, & silphiũ, si adsit, sin minus succo Parthico vtendũ est. Facit & trifolii semẽ potum,

& ocymi ſemen : præter opinionem quoque facit argentum ſtatim plagæ appoſitum. His verò omnibus conferri poteſt balnei vſus aſſiduus cum multa exudatione, & vini potus meracior, itemque vinum aqua dilutum. Compoſita præbibantur hæc: Sulphuris viui fabæ Ægyptiæ magnitudo cum piperis granis octo in vini hemina dimidia, aut ſilphii ſuccus cū cancro tritus in vino, aut melâthii, cumini Æthiopici, viticis ſeminis, ſingulorum æquas portiones cum vino.

Ad graues ſcorpionum ac phalangiorum plagas.

Fæcis vini drach. ſedecim, pyrethri drach. quatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drach. 3, caſtorii, erucæ ſeminis, ſingulorum drach. 2. excipiantur teſtudinis marinæ ſanguine. Dantur oboli quatuor cum vini meraci aut aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, ariſtolochiæ, ſingulorū drach. quatuor, piperis drach. 2, ſucci ſilphii drach. 1: datur fabæ Ægyptiæ magnitudo.

DE SCOLOPENDRA TERRESTRI ac marina, Cap. IX.

MOrſis à ſcolopendra, in communi locus circumcirca morſum liueſcit & attollitur, & aliquando ſa culentus, rarò verò etiam rubicundus apparet. Vlceratur etiam, ab ipſo morſu initio facto, vlceratione quadam doloroſa ac ægrè curabili: adhæc etiam pruriginoſus ſenſus per totum corpus contingit. Priuatim autem his qui à marina ſcolopendra morſi ſunt, aquoſus & pellucidus quandoque tumor fit qui verò à terreſtri, rubicundus. Ipſi igitur plagæ ſalem tritum imponere oportet, aut rutam tritam, aut cinerem aceto ſubactum, aut ſcillam. Perfundere verò muria acida oportet, aut (velut Archigenes iubet) oleo multo calido, atque ſic relata imponere. In potu exhibeantur ariſtolochia cum vino, aut ſerpyllum, aut calamintha, aut ruta ſylueſtris, aut trifolium, aut ſuccus radicis aſphodeli heminæ dimidiæ menſura cum vino.

DE STELLIONE, Cap. X.

QVI à ſtellione morſi ſunt, intentè dolent, & morſum liuidum habent. Opem autē ſtatim ſentiunt ſi plaga cepis & alliis integatur: quin & ſi eadem edant, inſuperque vinum meracum abſorbeant, curantur: ſeſamū etiam tritum ipſis imponitur.

DE MVRE ARANEO, Cap. XI.

AD muris aranei morſum ſequuntur dolores pulſatiles, rubores circa ſingulas dentium puncturas, puſtulæ circum morſum ſanioſo humore plenæ, & in propinquo omnia liueſcunt: & ſi puſtulæ cutis ſubexcorietur, album apparet vlcus, dilaniatis membranis neruoſis. Adhæc excidunt partes putreſcentes, nome oriente ſimiliter vt in eis quæ paſcendo proſerpunt: inſuper etiam tormen ſequitur circa inteſtina, & vrinæ difficultas, & frigidæ humiditatis circumeffuſio. Auxiliatur ipſis ex galbano ſplenium per ſe impoſitum, aut cum aceto tritum, aut farina hordeacea cum aceto mulſo impoſita: & ipſe mus araneus qui momordit, dilaniatus ac impoſitus, & pyrethrum impoſitum, aut malicorium mali Punici dulcis coctum, aut malua ſylueſtris, aut allium tritum, aut ſinapi tritum cum aceto, & muriæ calidæ perfuſio, deinde hordei vſti cum aceto cataplaſma. Præbibant abrotonum coctum cum vino, aut ſiſymbrium, aut ſerpyllum, aut erucam, aut galbanum, aut ſaluiam, aut cupreſſi pilulas teneras cum aceto mulſo, aut pyrethrū cū vino, aut chamæleonis radicem, aut hœdi coagulum ſiue agni, aut gentianæ radicem, aut verbenacam. Hæc etiam cataplaſmatis vicē præbet. Sed & ipſum murem araneum qui momordit, tritum cum vino bibendū exhibent. Facit & hoc: Myrrhæ drach. ſex, ariſtolochiæ corticis drach. quatuor. Cæterùm ad muris aranei & ſcolopendræ morſum, ſalem cum pice liquida imponito, aut cedriā cū melle, aut alliū cū fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, aut hordeū cū aceto.

DE VIPERA MARE AC FOEMINA, Cap. XII.

IN his qui à vipera tum mare tum fœmina commorſi ſunt, aut etiam à ſimilibus venenū eiaculātibus, ſequitur in principio quidem dolor cōmorſi loci, poſtea verò etiam totius corporis. Apparent autem in morſu duo foramina parum inter ſe diſtantia, & fluxio ex his ſanguinis

A & humoris ſanioſi, poſtea verò etiam oleoſi: poſtremum etiam æruginoſi ac venenoſi, quem ſanè quidam ferarū illarum venenum eſſe dicunt. Sequuntur quoque tumores circa morſum ſubrubicundi ac liuidi, coloris circa corpus vitiatio, vertigo, ſtomachi exolutio, animi deliquium. In quibuſdam etiam vomitus bilioſus, vrinæ difficultas: & circū morſum puſtulæ emergunt, velut in ambuſtis: & nome circumcirca depaſcens corripit, ad circūſitas partes proreptans, & gingiuæ ipſis cruentantur. Accedit ipſis etiam tremor, & ſopor, & frigida exudatio: mino-

B re verò periculo liberari videntur qui à vipera fœmina morſi ſunt quàm qui à mare: & ex his ipſis minus periclitantur qui cibum præſumpſerunt. At in curationibus præſentiſſimum auxilium eſt allii eſus, & meri potus, adeò vt ſiquis hæc ſuſtineat, alio auxilio opus non habeat. Edant etiam porrum, & cepas, & ſalſamentum acerrimum. Quidam etiam ranas cum iuſculo præparatas edendas dederunt. Faciunt quoque hæc ſingula cum vino pota, teſtudinis marinæ ſanguis ſiccus cum cumino ſylueſtri, coagulū leporis aut hinnuli trium obolorū pondere, ceruini pu-

C dendi ſicci drach. 1. anchuſa tenuifolia tota. Hanc etiam quidam appendunt, ſucci porri hemina dimidia ex aqua mulſa, meliſſophylli foliorum ſuccus, ruta ſylueſtris, gallinarum domeſticarū cerebrum, panacis radix cocta cum vino, agarici drach. 1. baccæ iuniperi, aſphodeli radix, piſtacia trita, viticis ſemen, muſtelæ aſſiccatæ drach. 2, echii radix & ſuccus, cancri fluuiatiles aut marini per ſe, & cum ſtaphide ſylueſtri, & ſale, ac polio, ariſtolochiæ radix cum myrrha, & gentiana, & baccis lauri, ſingula æquis portionibus melle excepta. Sed & hoc admirandum eſt, ab Ori-

D baſio traditū ad viperæ morſus: Aniſi acetabulum, piperis drach. quatuor, ariſtolochiæ corticis, opii, caſtorii, myrrhæ, ſingulorum drach. 1. paſſo trita in paſtillis fabæ Græcæ magnitudinis efforma, & pro viribus præbe, cum vini diluti cyathis tribus. ALIVD ex libris Lyci, pharmacum ad viperæ morſus accommodatum. Myrrhæ, caſtorii, piperis, portulacæ, ſingulorum drach. vnam: ſeminis anethi acetabulum, paſſo trita dato. ALIVD ex libris Archigenis. Cancros viginti cum ſufficienti farina triticea in pila diligenter tundito, & calaminthes ac ſalis mo-

E dicum admiſceto, & in paſtillos efformato, ac ſiccato. Vtere verò in cataplaſmate cum lacte, & cum aqua mulſa vnum bibendum præbeto. Si verò cancros fluuiatiles nō habeas, marinis, inquit, vtere. Forinſecus autem plagæ impoſitum caprinum ſtercus cum vino egregiè auxiliatur, aut lauri folia cocta cū oleo, aut lauri baccæ, aut calamintha, erica, ruta, apium, abrotonum, galbanum in ſplenio, origanum viride tritum: pulli gallinacei diſſecti, & calidi impoſiti, ac frequenter permutati, erui farina vino ſubacta, raphani cortex tritus, ſcilla cocta, cruda hordeacea fa-

F rina cum aceto mulſo, cucumeris ſylueſtris folia cum polentæ polline, fæx vini ſimiliter cum polentæ polline, ruta cum ſale & melle, furfur in aceto coctum, cinis cū aceto, cedria cum ſale, pix liquida cum ſale: verùm perfuſio fiat cū trifolii decocto, aut pulegii, aut muria acida. Quū verò ſubcruentæ factæ fuerint puſtulæ, findito ipſas ita vt ne excories, deinde multa aqua perfundito, & lenticula cocta cum melle integito, donec perſanatæ fuerint. Cæterùm antidotus ex viperis priuatim in his efficax eſt, & pota, & morſui impoſita.

G

DE AMPHISBAENA AC SCYTALA, Cap. XIII.

COnſimilia eueniunt etiam ex horum morſibus, & eadem auxilia opitulantur: quapropter priuatam aliquam deſcriptionem non requirunt.

DE DRYINO, Cap. XIIII.

DRyinus velut Galenus ait, in quercuum radicibus vitam degens, adeò maleficus eſt ad malè perdendum,

H vt ſiquis ipſum calcet, pedes ipſius excorientur, & multus tumor per tota crura fiat: & quod adhuc magis admirandum eſt, aiunt, quòd ſiquis etiam curare ipſos velit, huius manus excoriari: ſi verò quis defendendi ſe ſtudio ipſam feram occidere velit, hunc peſſimè olere dicunt, & nihil aliud olfacere. Percuſſis autem à dryino tumor

eleuatur circa locum,cum rubore,& pustularum eruptione in circumsitis partibus.Sequitur etiam quandoque aquosæ saniei excretio:concomitatur autem oris ventriculi morsus,& tormen. Conuenit ipsis aristolochia in vino pota,& trifolium herba,& asphodeli radix similiter accepta,& omnis quercus fructus tritus potus:similiter etiam ilicis radices contusæ ac impositæ locale auxilium præbent.

DE HAEMORRHOO, PRAESTERE, siue dipsade, Cap. XV.

AB hæmorrhoo commorsis vehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus ac angustas reddunt corporis raritates, præ afflictionum continuitate. Ex morsu autem sanguis excernitur multus,& si vlla corporis parte cicatrix fuerit,erumpit,ac sanguinem fundit. Alui egestiones cruentæ excernuntur, & qui defluit ab ipsis sanguis,in grumos concretus est:dum autem tussiunt,sanguinem è pulmone educunt, & euomentes citra auxilium pereunt. At à dipsade morsos ardor insedabilis corripit,& sitis vehementer intenta, vt neque expleri possit,neque desinat:& ægri potum abundanter trahant,& ita tamen affecti sint,velut qui omnino potum non accepissent. consimilisque corporis totius habitus consequitur,velut in hydropicis propter assiduam potus ingestionem. Vnde & πρηστήρ, & καύσων, *ab ardore*,aut διψάς,*à siti*, appellatur. Cæterùm apud plurimos veterum,ab hæmorrhoo & dipsade commorsi,pro desperatis,& quibus auxilium ferri non possit,habiti sunt. Verùm si iis quæ proprietate quadam aduersus hanc bestiam prosunt,destituti fuerimus,communia auxilia experiri oportet,& statim scarificationes adhibere,& vstionem,&,si locus permiserit, extremarum partium præsectionem: consequenter verò acrium cataplasmatum impositiones.Commodat & omnis acrium ciborum esus,maximè salsamentorũ, meraci item vini potus, & balneum. Hæc verò assiduè,& ex paruis interuallis sæpe adhibere oportet priusquam irruant morbi:nam vbi illi comparuerint, nulla penitus vtilitas auxiliorum ex medicis contingit.At localia ad morsus ipsos imponenda, in dipsadis quidẽ morsu descripta reperimus,portulacæ folia trita cum aceto,polentã & rubi folia trita cum melle: plantaginẽ,hyssopũ, alliũ albũ, porrũ, rutã, vrticã. In hæmorrhoi verò morsu tum hæc, tum ad hæc vitis folia cocta cũ melle trita. Per os verò ipsius bestiæ caput vstum bibatur, aut allium cum oleo irino: edant etiã vuas passas.

DE HYDRO SIVE NATRICE, Cap. XVI.

AB hydro commorsis vlcus dilatatur, & liuescens magnum fit,saniésque ex ipso nigra,multa,graueolens, velut ab vlcere depascente,excernitur: curatio mali,temporis progressu & vix perficitur. His igitur origanum tritum cum aqua subactũ, super morsum imponatur, aut lixiuium quercinum oleo mixto, aut farina hordeacea cũ melle eliquata. Bibuntur & aristolochiæ drachmæ duæ in vino diluto, aut poscæ cyathi duo: deinde marrubii succus,aut decoctum cum vino,aut nasturtium syluestre, aut hastulæ regiæ semen, aut flos, aut fœniculi semen cum vino. Recens etiam fauus mellis facit si edatur cum aceto.

DE CENCHRINA SIVE MILIARI, Cap. XVII.

IIS qui à cenchrina morsi sunt, morsus similis est viperæ morsui: consequitur putredo, & defluunt carnes quæ prius velut in hydrope intumuerunt.Lethargo corripiuntur, & in somnum profundiorem delabuntur.Erasistratus dicit ipsis affectum esse hepar,& vesicam, & intestinum crassum. Resectis enim ipsis,partes hæ corruptæ inueniuntur.His igitur lactucæ semen cum lini semine impositum auxiliatur,& satureia trita, & ruta syluestris, & serpyllum cum hastula regia tritum. In potu verò euestigio dantur centaureæ radicis drach.duæ cum vini cyathis tribus, aut aristolochiæ radix eodem modo: similiter item nasturtium & gentiana.

DE CERASTE ET ASPIDE, Cap. XVIII.

TRES aspidis species Galenus esse dicit:vnã quæ terrestris appellatur, alterã quæ chelidonia, tertiã quæ ptyas, quæ etiam perniciosissima omnium existit. Nam hæc vbi collum extendit, & spatii longitudinem mensa est, collimatè venenum corporibus inspuit. Hanc reginam Cleopatram peremisse dicit, quæ, vbi Augustus Antonio deuicto ipsam captiuam abducere vellet, ipsa bestiæ huic sinistram mammam admouit,& ab hac commorsa periit:nam ita celerrimam mortem inducit.Commorsis itaque à ceraste locus attollitur cum duritia & pustulis. Fluit ex morsu sanies quandoque nigra, quandoque subpallida:& prasini coloris, & varicum speciem præ se ferunt morsi,per totum corpus: & pudendum quidem intenditur, mens autem emouetur. Oculorum verò obscuratio succedit: tandem autem pereunt in anteriorem ac posteriorem partem conuulsi, velut in tetano solent. At ab aspide morsis,paruus omnino apparet morsus, similis puncturis acus, citra tumorem: sanguis non multus, sed paucus niger destillat. Velox autem oculorum obscuratio apprehendit,dolórque corporis multiformis omnino leuis,& non sine voluptate consequitur. Quapropter bene exclamauit Nicander, Perimitque virum absque dolore. Color permutatur,& viridis ac herbaceus fit: oris ventriculi morsus modicus est: frons assiduè reuellitur: palpebræ absque sensu mouentur, velut in somni accessione: & in his mors corripit,ne tertia quidem diei parte dilatione facta. Vtrisque igitur compendiò auxilium adfert extremarum partium resectio.Quapropter citra dilationẽ resecanda est commorsa pars,si id fieri potest:aut caro circũcirca euestigiò concidatur, & per profundũ ad os vsque excindatur,quò cõmorsas partes & his vicinas venenũ non excurrat:deinde reliqua cauteriis resiccentur. Horũ enim venenũ,velut etiã basilisci, instar taurini sanguinis,celerrimè & sanguinẽ & spiritũ in arteriis congelat.

DE BASILISCO, Cap. XIX.

ET hæc bestia rarò in hominũ conspectũ venit.Erasistratus autẽ dicit, Quũ basiliscus momorderit,plaga subaurea fit: & conferre ipsis dicit castorii drach.tres in potu,eodẽ modo etiã papaueris succũ.Nos autẽ nihil horum experti sumus.

DE MARINA PASTINACA, ET MVræna, Cap. XX.

IN marinis,velut est pastinaca & muræna,dignotio cõspicua est. sunt enim noti pisces. Morsis ab ipsis opitulantur succi fici guttæ quatuor,aut paulo plures,cũ serpylli ramulis tribus aut quatuor potæ, itẽ quæ ad viperas descripta sunt.

DE DRACONE MARINO, Cap. XXI.

MArini draconis plagã plumbo confricato,aut serpyllo trito integito, aut lente cocta, aut sulphure cum aceto, aut ipso dracone discerpto: vrina verò humana irrigato. Absinthiũ verò aut saluiã cũ vino diluto bibendũ dato, aut cremorẽ vini dulcis in quo fici ramuli cõmaduerunt,aut piscis cerebrum.

DE SCORPIO MARINO, Cap. XXII.

SCorpii marini plagã sanat mullus dissectus, & impositus: sulphur viuũ cum aceto affrictum,baccæ lauri tres tritæ ac potæ.

PRAEPARATIO SANGVINIS TEstudinis marinæ, Cap. XXIII.

TEstudinis marinæ sanguis ad repositionẽ præparãd⁹ est hoc modo, Testudinis super ligneũ aut fictile vas reclinatæ supinæ caput citò amputato,ipsũ verò congelatũ sanguinẽ,in multa frusta per harundinẽ diuidito, impositóq; vasi operculi vice cribrato, ad solẽ exponito, & reficcatũ reponito,ac vtitor ad viperæ morsũ(velut dictũ est)drach.2,cũ aceti cyatho 1.secũda die drach.4,cũ aceti cyath.2,tertia drach.8,cum aceti cyath.3.

DE MORSIS A CROCODILO, Cap. XXIIII.

IN morsis à crocodilo,nitrum tritum cũ melle donec repurgetur vlc⁹,ĩponito:deinde melle,butyro,medulla

A ceruina,adipe anſerino morſum impleto. Galenus ſe cognouiſſe dicit,eos qui à crocodilo morſi eſſent,exactè auxilium ſenſiſſe,adipe ipſorum crocodilorum vulneribus impoſito.

DE MORSIS AB HOMINE, Cap. XXV.

NON extra propoſitum opus fuerit,inter virus eiaculantia animalia, etiam hominis morſum ſcribere:ſiquidem multo maligniora aliis vlceribus apparent ea quæ hominum morſus ſunt,& maximè ſi ieiunus fuerit qui momordit,& legumina, & maximè lenticulam
B antea comederit. In communi igitur ea quæ de aliis venenum eiaculantibus dicta ſunt, etiam in his conuenient, ab initio morſui foriſecus adhibita,exceptis his quæ valde acria ſunt,& vrentia. Propriè verò morſu ex oleo prælito,fœniculi radicem cum melle imponito,aut fabaceã farinã cum poſca & oxyrhodino impoſito, & frequenter permutato. Emplaſtro verò vtere hoc: Squamæ æris, galbani æruginis, ſingulorum vncia vna, ceræ lib. vna, plumbaginis libris duabus, olei ſextario I. plũbago cum
C oleo præcocta,æruginem & ſquamam æris aſſumit,&vbi ſpiſſata fuerint,liqueſcibilia liquefacta adiiciũtur. Sedata verò inflammatione, velut commune vlcus, etiã hæc curato.

DE VENENIS, Cap. XXVI.

QVVM de animantibus venenum eiaculãtibus cõpendiò docuerimus,conſequenter ad tractationem de venenis progrediemur, ſimplicia quidem expoſituri, & horum notas,ac auxiliaria medicamenta,tum in communi, tum ſingulis peculiaria producturi. Cõpoſita verò
D tractanda ſiquis volet ſinemus: nam variorum medicamentorum occidendi vim habentium compoſitiones quidam expoſuerunt, quæ lædere magis quàm prodeſſe legentibus poſſunt. Neque enim exacta ſigna horum in his qui ea ſumpſerunt comperiuntur, quo etiam conueniens auxilium quis ipſis adaptare poſſit.Quũ verò varia hæc appareãt ex prædominãte in ipſis facultate,fortaſſis etiã id quod aduerſus illa accepta exhibetur,variũ ꝗs efficere poterit,itavt quãdoque ex æquo,quãdoq; ex prædominante facultate,iuxta coniecturæ vſũ id cõcinnet.Rurſus igitur & hic à præſeruantibus initium faciendum eſt.
E

DE PRAESERVATIONE A VENENIS, Cap. XXVII.

IN doctrina de medicamentis venenoſis, ea ſpecies quæ præſeruationem docet,maximè difficilis eſt,eo ꝙ hi qui occultè illa exhibẽt,ita rẽ moliantur vt etiam peritiſſimos fallant. Nã lethaliũ amaritudines medicamentorum,admixtis dulcedinibus tollunt:graueolẽtias verò, aromatum admixtionibus:aliquandoverò in morbis,dũ in vtilitatem exhibere putantur talia,velut eſt abſinthiũ,
F abrotonũ,opopanax,caſtorium, ipſis venena admiſcent: quin & in cibis, velut ſunt duriora aut varia obſonia,illa admixta venena offerunt. Quare ſiquis ſuſpicionem habet,is condita edulia vitet, & omnem intentam qualitatem,dulcem videlicet,ſalſam & acidam:maximè verò aquæ quod ſatis eſt præſumere oportet. Expleta enim appetentia,de cætero facilè deprehenduntur qualitates.Sed alia quædam adhuc eſt præſeruationis ratio validior: nã eos qui tale quid ſuſpectum habent, præſumere oportet ea quæ medicamenta hebetare ac deſtruere poſſunt,velut
G ſunt caricæ cum nucibus regiis, & ruta,ac ſalis grano, & mala medica,cedromela appellata.Bibant etiam napi ſemen drachmæ pondere cum vino,aut calaminthæ folia, aut Lemniam terram ſigillatam, aut rutæ folia viginti,& à nullo medicamento lædentur.Sed & antidoti quotidiè præſumptæ cum vino fabæ Ægyptiacæ magnitudine,valde ſecurè præſeruant. Tales ſunt antidotus ex ſcinco, & quæ ex ſanguinibus conſtat,& Mithridatica. Hac quondam etiã ipſe rex Mithridates vſus eſt, præſeruandi à lethali medicamento gratia quotidie ipſam ſumens. Quũ
H igitur à Romanis captus eſſet, bis poto lethali medicamẽto, vbi inde vitã finire nõ poſſet, gladio ſeipſum peremit. Quandoquidem verò etiam citra inſidias, ex caſu quandoque in deſertis locis, homines in noxias res incidunt,velutſi ita contingat vt ſub arbore aliqua,pinu puta

aut picea,cibũ capiant, attendãt ad ea lethalia animalia quæ ex his arboribus, aut etiã ex laquearibus decidunt. Vaſa item vini, & aquæ,& in quibus obſonia coquunt,operculis tegãt, quemadmodum etiã in animantiũ venenum eiaculantium præſeruatione dictum eſt.

CVRATIO COMMVNIS EORVM QVI quodcunque venenum ſumpſerunt, Cap. XXVIII.

SIqui vltro lethale medicamentum ſumpſerint, quò ſeipſos vita priuent,qualia multa in vita cõtingunt, aut etiam per inſidias aliquorum illud datum fuerit, ſiquidẽ manifeſtum nobis eſt id quod aſſumptum eſt, ſtatim ad auxilium conueniens deueniemus, velutin tractatione horum dicetur. Si verò datum medicamentum nobis incognitum fuerit,ſtatim ad ea quæ in communi omnibus qui medicamentum biberunt,competũt,progrediemur.Nam expectare conſequentia ſigna, omnino incurabile malum facit, quum ob auxilii tarditatem ægrè opẽ ſentiant.Statim igitur nulla dilatione facta,oleum calidũ per ſe aut cum aqua aſſumant, & ad vomitum cogantur. Si verò oleum non adſit,butyrum cum aqua calida exhibeatur,aut maluæ,aut ſeminis lini,vel tragi,vel fœnigræci,vel ſeminis vrticæ decoctum. Non enim per vomitus ſolùm hæc euacuabunt,ſed etiã aluum ſubducent, & medicamentorum malignitati ſe opponent, vt quæ acrimonias ipſorum obtundant,& præſertim oleum.Hoc autem euidenter inde cognoſces.Si enim cutem vlcerare volueris per cantharidem,aut calcemviuam,aut eiuſmodi acre quiddam, & oleo corpus prius illeueris, hoc non exulcerabitur: imò neque adſtringere corpus potueris oleo præillitum: & alioqui vomitus non ob id ſolùm quòd noxiũ euacuat,vtilis eſt,ſed quod etiam acceptum medicamentum oſtendit,ex odore, aut grumis,aut colore. Ex odore quidem & amaritudine,papaueris ſuccũ: ex colore verò, ceruſſam,aut gypſum: ex grumis,lac, aut recens mactati tauri animantis ſanguinem: ex viroſitate & qualitate ac odore, leporem marinum, & ranam rubetam,vt per hæc ad remedia vnicuique congrua iter pateat. Admiſcendum porro eſt oleo,maluæ decoctum, aut anſeris adeps, aut pinguium carnium,aut gallinarum iuſculum, aut lixiuium è cinere lignorum. Facit etiam nitrum tritum cum aqua mulſa,& vinum vetus multum, & potiones ex adipe,aut butyro. Cæterùm his quæ in ventre hæſerunt per vomitus eductis, etiam id quod ad inteſtina delapſum eſt,acriori infuſo euacuabimus, poſtea verò lac bibendum detur.Moleſtia enim & vis medicata ab hoc facilè alterabitur. Dantur etiam medicamenta in communi omnibus competentia, ex quorum numero eſt rubrica Lemnia,abrotonum,agaricum, irio,eryngii radix,paſtinacæ ſemen vel calaminthes, nardus Celtica, caſtoriũ, ferulæ viridis medulla, nerii(quod & rhododendron & rododaphne appellatur) flores, marrubii ſuccus, ſilphiũ, aut ſuccus eius,ſagapenũ, opopanax, peucedani ſuccus & radix,ariſtolochia longa,rutæ ſylueſtris ſemen,ceſtri quæ betonica appellatur, folia,ſingulorum drachmæ pondus cum vino. Facit & polii decoctum,& pix liquida delincta.Præclarè auxiliantur etiam antidoti prædictæ,& magis theriaca ex viperis. Non autem eandem vim habent ſi antè & poſt lethalia medicamenta ſumantur. Nam quæ magnitudo præſumpta ſatis eſt ad hoc vt nihil perpetiantur, ea in quadruplum aut quintuplum aucta, ſi poſt accepta lethalia pharmaca detur,prodeſt, & nõ ſemel in die,ſed bis.Ita enim etiam admirando illi Galeno videtur.

ENVMERATIO SIMPLICIVM VEnenorum, Cap. XXIX.

EX venenis animalia mortifera ſunt hæc, cantharis, bupreſtis,ſalamandra,eruca pinus, lepus marinus,rana rubeta, & rana paluſtris muta, hirudines deglutitæ: ſemina verò,hyoſcyamus, coriandrum, pſyllium, cicuta, melanthium: ſucci autem,papaueris ſuccus,opocarpaſon, thapſia, elaterium, mandragoras: radices, chamæleon, aconitum,thapſia, ixias, veratrum, agaricum nigrum,ephemeron,quod aliqui Colchicũ vocant,eo ꝙ in Colchide naſcitur. Ramoſa & olera, ſmilax,quã aliqui Thymiõ,

Romani Taxum vocant,ſolanum furioſum, quod & dorycniō vocant,Sardonia herba,quæ ranunculi ſpecies eſt, papauer cornutum,pharicum,toxicū,ruta ſylueſtris, fungi: ab animalibus ſumpta, ſanguis tauri recens, lac coagulatum,mel quod in Heraclea generatur:metallica, gypſum,ceruſſa, calx, auripigmentum, ſandaracha, ſpuma argenti,adarce,plumbum,& hydrargyros, *id eſt argentum uiuum*,appellata: ex familiaribus autem, vinum multum aceruatim à balneo potum,aut paſſum, ſimiliter etiā frigida aqua.

DE CANTHARIDE, Cap. XXX.

HIS qui cātharidē hauſerunt ſigna grauiſſima adſunt. Nā ab ore ferme vſque ad veſicā, omnia ipſis mordeři videntur in guſtu verò pici aut cedriæ ſimile quid percipiunt, dextrúmque præcordium inflammatum habent,& vrinam ægrè reddunt.Sæpe verò etiam ſanguinē per vrinam emittunt. Progrediuntur autem ipſis per aluum qualia in dyſentericis ſolent, & in animi deliquia anxietatéſque ac vertigines incidunt: tandem verò mente mouentur. Auxiliatur autem ipſis vomitus ex oleo & aqua,& potus lactis, & cimoliæ drach. quatuor cum aqua mulſa,nuclei pinei,cucumeris ſemen,iuſculum bubulum pingue,aut anſerinum,aut ouillū, carnes gallinaceæ, aut agninæ,aut ouillæ,aut porcellorum, flaccidæ ac pingues, coctæ cum lini ſemine,vinū dulce multum,corticis thuris drach. quatuor.Poſt vomitiones autem infundere oportet per clyſterem ſuccum oryzæ, aut alicæ, aut tragi, aut ptiſſanæ,aut maluæ, aut ſeminis lini, aut althææ, aut fœnigræci.Quādoque verò etiam aqua mulſa cum nitro, inteſtinū detergere oportet,& illa rurſus infūdere: poſtea autem inflammatas partes cataplaſmatis ex lini ſemine & ordeo mitigare:(nam ab initio hæc lædunt) deinde etiā balneis aquarum dulciū vtendum eſt.In potu danda ſunt etiam vnguenta, irinum & roſaceum.

DE BVPRESTI, Cap. XXXI.

QVI bupreſtim hauſerunt,viroſo nitro ſimile quid in guſtu percipiunt. Cōſequitur ſtomachi ac ventriculi dolor vehemens, tumor item ventris velut in hydropicis:circumtenditur ipſis totius corporis cutis, & vrinæ ſupprimuntur. Auxiliantur ipſis eadem quæ aduerſus cantharides dantur.Priuatim verò opem ſentiunt poſt euacuationes per vomitus,& infuſa per clyſteres, ſi ficus aridas ſumant,& decoctum ipſarum bibant cum vino. Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum eſu,aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulſo, itémque ex pirorū omnis generis eſu,& ex muliebris lactis potu.

DE SALAMANDRA, Cap. XXXII.

A Salamandra accepta conſequitur linguæ inflāmatio,& mentis impedimentum,& tremor cum torpore quodam ac exolutione.Quædam corporis partes liueſcunt in orbem,ita vt ſæpe vbi intus māſerit pharmacū, putreſcentes decidant.In hac accepta, omnia faciemus quæ aduerſus cantharides: priuatim verò ipſis exhibemus reſinam pinus aut piceæ, aut galbanum cum melle, aut nucleos pini cum decocto chamæpityos, aut vrticæ folia cum liliis cocta,cum oleo:teſtudinis marinæ aut terreſtris oua cocta, ranarum iuſculum, cum quibus cocta eſt eryngii radix.

DE ERVCA PINVS, Cap. XXXIII.

ERuca pini hauſta,ſtatim dolor circa os & palatum cōſequitur, inflammatióque linguæ vehemens, & ſtomachi ac inteſtinorum dolor,cum pruriginoſæ ſenſu circumtenſionis. Ardor item per totum corpus & anxietas. His opitulandum eſt ſimiliter velut in cantharidibus hauſtis.Priuatim verò pro ſimplici oleo, melinum in his aſſumemus.

DE LEPORE MARINO, Cap. XXXIIII.

LEpore marino poto conſequitur ſapor ſimilis piſcibus viroſis.Progreſſu verò temporis ventriculus dolet, & vrinæ ſupprimuntur: ſi verò quandoque excretæ fuerint,purpurei coloris videntur.Auerſantur & odio habent omnes piſces,ſudorem excludunt graueolentem:comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando ſanguine mi-

A xtus.Dandum autem eſt ipſis lac aſininum,aut paſſum aſſiduè,aut maluæ radicis & foliorum decoctum. Danda etiam cyclamini radix trita cum vino,& veratri nigri, aut ſcammoniæ ſucci drach. vna cum aqua mulſa, & anſeris recens mactati ſanguis adhuc calidus: ſed & cancros fluuiatiles ſolùm in cibo admittunt. Signum porro ſalutis eſt,piſcem edere poſſe.

DE RANA RVBETA, ET PALVSTRI, Cap. XXXV.

B RAna rubeta,aut etiam paluſtris rana accepta, tumorem corporis inducit, cum pallore buxeo intento. Accedit ſpirādi difficultas,& oris graueolentia, & ſingultus:quādoque etiā ſeminis emiſſio inuitis.Facilè tamē auxiliū ſentiūt poſt vomitū,ex multo vini meraci potu: itē radicis arundinis drach.duab⁹,aut cypéri totidē acceptis. Verùm cogere ipſos oportet vt cōtentè ambulent ac currant,propter eum torporem quem in ſe habent. Lauent autem quotidie.

DE HIRVDINIBVS, Cap. XXXVI.

C HIrudines cum aqua deuoratas,& deglutioni adhærētes, cognoſces quidem ex eo quòd oſculum ventriculi velut exugitur & mordetur:quod ſanè ſignum eſt hirudinem deuoratam eſſe.Quandoque verò etiam ſanguinem floridum ſpuunt dum excreant,hirudinibus gutturi affixis. Eiicit autem ipſas muria ſi ſorbeatur,& ſuccus Cyrenaicus,aut folia ſilphii,aut betæ cum aceto, aut nix cum poſca pota. Gargariſſent autem nitrum cum aqua, aut atramētum ſutorium cum aceto.Eas verò quæ gutturi affixæ ſunt extrahes,ſi in ſolium calidum ad collum vſ

D que reſidere iubeas,& aquam frigidam ore detinendam præbeas.Egredientur enim frigidiorem aquam expetētes.Quidam cimices dederunt iis qui hirudines deuorarunt.Ego verò,inquit Galenus, alliis ſemper in his vtens, cimicibus non opus habui.

DE CHAMAELEONE, Cap. XXXVII.

QVI chamæleonem nigrum ſumpſerunt,iis vehemēs ventriculi morſus ac dolor adeſt, & cum euerſione totius corporis tremor:deinde etiam conuulſio incidit,

E & vomitus pituoſi ac ſpumoſi.Quibuſdam etiam ſingultus cum vocis interceptione,& faciei diſtortio. His conuenit ſuccus triticeus pinguis,calidus potus,& vinum dulce aquoſum calidum,& vomitus,& lactis potus, & molle per clyſterem infuſum, & ex cataplaſmatis fomenta. Ad eum verò qui ſtrangulationem & liuorem inducit, abſinthii potus facit,aut nitri cum aceto mulſo, aut raphanorum.Conueniunt etiam præcordiorum fomenta.

DE HYOSCYAMO, Cap. XXXVIII.

HYoſcyamus potus aut comeſtus,mentis perculſionē

F velut in ebriis inducit.Facilè verè curatur, vt qui opē ſentiat aqua mulſa multa pota, & lacte, maximè aſinino,ſin minus,caprino,aut bubulo, & ficuū aridarū decocto.Faciunt etiam nuclei pinei,& cucumeris ſemen cum paſſo acceptum,& vinum ſalſum cum adipe ſuillo recenti ac paſſo,& vrticæ ſemen eodem modo,aut nitrum cū aqua.Conueniunt etiam intyba, & ſinapi, & naſturtium, & raphanus,& cepæ,& allia,ſingula hæc cum vino accepta.Verùm cogere ipſos oportet vt quieſcant, quò velut ii qui vinum biberunt concoquant.

G DE CORIANDRO, Cap. XXXIX.

COriandrum propter odorem latere non poteſt. Potū verò vocem exaſperat,& inſaniam inducit, velut ex ebrietate.Loquuntur itaque qui id hauſerūt turpia dictu, & per totum corpus ipſorum coriandri odor tranſpirat. Auxiliatur ipſis poſt eductionem cum oleo aut irino (velut dictum eſt) factam, vinū meracum multum cum abſinthio & per ſe potum: oua etiam in vnum vaſculum euacuata,tritáque,ac cum muria abſorpta: ſed & muria per

H ſe pota,& iuſculum ſalſum ex gallina & anſere, & vinum dulce cum lixiuio acceptum.

DE PSYLLIO, Cap. XL.

PSyllium potum frigiditatem totius corporis inducit, & torporem cum exolutione ac mœrore. Auerſantur huic omnia quæ etiam coriandro hauſto.

DE CICVTA, Cap. XLI.

Cicuta pota vertigines & caligines oculorum inducit, vt eminus ne parum quidem videant: singultum insuper ac mentis emotionem, & extremarum partium frigiditatem. Tãdem verò conuulsi suffocantur, spiritu qui in arteria est suppresso. Ab initio igitur velut etiam in aliis, per vomitus, eductionẽ ipsius facimus, postea infusi euacuatorii vsu, id quod ad intestina delapsum est excernimus: & tunc velut ad maximum auxilium, vini meraci potũ deuenimus, interuallis interpositis, in quibus dandum est lac bubulum, aut asininum, aut absinthium cum pipere & vino: castorium item, & ruta, & mentha cum vino, & cardamomi aut styracis drach. vna. aut piperis, cum viticæ semine, ex vino, aut lauri folia tenera, similiter & silphium, & succus ipsius cum vino & passo: vinum quoque dulce per se potum abundè competit.

DE PAPAVERIS SVCCO, Cap. XLII.

Ad papaueris succi potum consequitur delatio in profundiorem somnum cum perfrigeratione, ac pruritu intento, ita vt sæpe præualente pharmaco, tantus accedat pruritus vt ab ipso excitentur: odórque medicamẽti per totum corpus distribuitur. His auxiliatur post eductionem vomitus per oleum, & post infusa per clysterẽ acria, acetum mulsum cum sale potum, aut mel cum rosaceo calido, & meracum vinum multum cum absinthio & cinamomo, & acetum calidum per se, & nitrum cum aqua, & origanum cum lixiuio, & rutæ semen cum pipere & castorio, ex aceto mulso, aut satureia, ad origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidum solium immittere, & propter accedẽtem pruriginem fomentis mitigare: & post balneum pinguibus iusculis vti cum vino, aut passo. Sed & medulla cũ oleo pota ipsis opitulatur.

DE CARPASI SVCCO, Cap. XLIII.

Carpasi succus potus soporem grauiorẽ inducit, & repentinam suffocationem. Qui hunc hauserunt, auxilium ex illis ferunt quæ ad cicutam sunt descripta.

DE MANDRAGORA, Cap. XLIIII.

Sed & mandragora poto, statim grauis sopor consequitur, & exolutio, adeóque vehemens in somnum delatio vt affectio nihil differat ab appellato lethargo. Conuenit his anteaquam horum quid accidat, & vomitus, & post hunc aqua mulsa, & nitrum, & absinthiũ cum passo & vino dulci sumptum, & capitis irrigatio cum rosaceo & aceto. Excitatio item per corporis commotionẽ, & per odoramenta, velut est piper, sinapi, castorium, ruta cum aceto trita, pix liquida, & lucernarum funiculi incẽsi ac extincti. Quòd si ægrè excitari possint, etiam sternutatoria ipsis admoueantur: sed & aliis communibus auxiliis etiam in his vtendum est.

DE ACONITO, Cap. XLV.

Aconitum, statim dum bibitur, linguam cum quadã adstrictione edulcat, vertiginémq; maximè in exurgendo efficit, & oculorum humiditatem inducit. Grauitatem item thoracis & præcordiorum, vnà cum hoc quòd multi flatus redduntur. In his per vomitus medicamentũ educere oportet, & aluum per clysterem subducere. Propinabimus autem origanum, & rutam, aut marrubiũ cũ vino, aut absinthium, aut erucam, aut abrotonũ, aut chamælæam, aut chamæpityn. Cõueniet ipsis etiam opobalsami drach. vnius pondus cum vino, & coagulum hœdi, aut leporis, aut hinnuli cum aceto, & ferri recrementum, aut ipsũ ferrũ, aut aurũ, aut argẽtũ in vino extinctũ, ita vt vinũ hoc bibatur, & lixiuiũ cũ vino, & gallinæ coctæ, aut carnium pinguium iusculum sumptum cum vino. Appellatur autem chamæpitys quæ priuatim in his competit, in Heraclea quidem Pontica, vbi etiam aconitum nascitur, holocleron, Athenis autem Ionia, in Eubœa verò Sideritis.

DE IXIA, Cap. XLVI.

Ixias, quæ & vlophonon appellatur, in bibendo ocymi & odorẽ & saporem aliquẽ refert. Inducit autẽ linguæ inflammationem vehemẽtem, & mentis perculsionem, & omnes excretiones supprimit, murmura, simúlq; stre-

A pitus inducens, cum animi deliquio, citra hoc vt aliquid progrediatur. Auxiliatur autem ipsis post largiorem per vomitum eductionem, & alui solutionem, absinthii cremor potus cum vino multo, aut aceto, aut aceto mulso, & rutæ syluestris semen, & silphii radix: similitérque tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, aut cum lacte, aut resinæ terebinthinæ, aut nardi, aut castorii, aut silphii, singulorum obolus cum vino. Conueniunt etiam nucis regiæ fructus triti cum vino, aut resinæ, & castorii, & rutæ, singulorum drach. vna: similiter chamælææ drach.
B duæ, aut succi thapsiæ drach. duæ, cum aqua mulsa, & acetum calidum per se potum.

DE EPHEMERO, Cap. XLVII.

Qui ephemerum acceperunt (quod aliqui Colchicũ, eo quòd in Colchide nascitur, appellant, aliqui bulbum syluestrem) hos pruritus per totum corpus cõcomitatur, velut ab vrtica aut scilla excitatus, & circa internas partes morsum percipiũt, stomachóque vrũtur cum multa grauitate. Inualescente verò affectione, per aluum fertur cruentum quiddam ramentis admixtis. His auxilium
C ferendum est velut iis qui salamandram hauserunt, & per vomitus, & per infusa per clysterem. At verò anteaquam inualescat venenum, dandum est ipsis stercus foliorum, aut glandium, aut malicorii, aut serpylli decoctum, cum lacte bibendum, aut polygoni succus, aut virgultorum vitis, aut rubi, aut ferulæ teneræ medullæ, aut baccarum myrti succus cum vino: sed & ipsæ myrti baccæ tusæ, tritæ & in aqua maceratæ opitulantur, cremore ex ipsis accepto. Similiter facit & castanearũ quæ glãdes Sardianæ appellantur, media illa pellicula, cum prædictis succis ac-
D cepta, & origanũ cũ lixiuio potũ. Exactũ verò adeò auxiliũ sentiũt ex lactis bubuli potu, aut eodẽ in ore detento, vt ii quibus eius copia est, alio nullo auxilio opus habeãt.

DE SMILACE, Cap. XLVIII.

Smilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis autem taxus appellatur, pota frigiditatem totius corporis inducit, suffocationémque ac celerem mortem. Auxiliãtur autem iis omnia quæ ad cicutam haustam relata sunt.

DE SOLANO FVRIOSO, A QVIbusdam dorycnio appellato, Cap. XLIX.

E Dorycnio siue solano (vt quidã appellauerunt) furioso poto, in gustu velut lactis qualitas quædam percipitur. Singultus adest assiduus, & linguæ humiditas, & sanguis aceruatim reiicitur, mucosáque ipsis per aluũ ferũtur, velut in dysentericis solet. Verùm anteaquã horum aliquid consequatur, opem ferre oportet per ea quæ ad ephemerum acceptum relata sunt, per vomitũ dico, & infusum per clysterem, & quæ potum medicamentum educere possunt. Propriè verò ipsis auxiliatur aqua mulsa, aut
F lac asininum vel caprinum, & vinum dulce tepidum cũ modico aniso potum, & amygdalæ amaræ, & pectuscula gallinarum cocta, & omne conchyliorum genus crudum & assatum, in cibo acceptum, & locustæ, & gammari, & iuscula ex ipsis pota.

DE SARDONIA HERBA, Cap. L.

Sardonia appellata herba, ranunculi species est, quæ pota aut comesta mentis emotionem inducit, & cõuulsiones cum labiorum contractione, vt risus imaginem præ se ferat qui ipsam hausit. A qua affectione etiam Sar-
G donius risus, non admodum boni nominis adagio, vulgò circumfertur. In his priuatim post vomitum conuenit aqua mulsa multa data, & lac, irrigatióque ac pinguefactio totius corporis per calefactoria medicamenta, & solium ex aqua & oleo calido, ita vt post egressum ex solio abundè illinantur ac confricentur. In summa, velut ad cõuulsionem, totam curationem facere oportet.

DE PAPAVERE CORNVTO, Cap. LI.

H Papauer cornutum quod potum aut comestum, eadẽ symptomata quæ succus papaueris inducit, iisdem auxiliis subiacet.

DE PHARICO, Cap. LII.

Pharicum sapore in totum nardo simile est, potum verò resolutionem inducit cum mentis perculsione ac

conuulsione. Oportet autem post eductionem ipsius, cũ vino absinthite bibendum ipsis exhibere cinamomum, aut myrrham, aut nardum Celticam, (quam aliqui Saliuncam vocauerunt) aut spicæ nardi drach. duas, & myrrhæ obolos duos, admixto passo, aut, iridem, & croci florem cũ vino. Cataplasma verò capiti prærasо adhibenda sunt ex farina ordeacea cum ruta trita, & aceto.

DE TOXICO, Cap. LIII.

TOxicum ex eo nominatum esse videtur, quòd Barbari τοξεύματα, *id est sagittas*, cum ipso illinerent. Consequitur eo poto, labiorum ac linguæ inflammatio, & insania quæ detineri non potest, cum variis imaginationibus irruens, vt etiam ob id difficulter curentur, & rarò seruentur aliqui qui id biberunt. Oportet tamen vinculis continenter deligatos cogere, & per vim dulce vinum cũ rosaceo ipsis bibendum exhibere, & ad reuomendũ impellere. Priuatim verò rapi semen cum vino potum ipsis conducit, & quinquefolii radix, sanguisque hircinus aut caprinus, & quercus, aut phagi, aut ilicis cortex cum lacte tritus, & mala cydonia comesta, aut cum pulegio trita ex aqua pota: amomum item, & balsami semen cum vino. Quòd si periculum ex eo aliqui effugerint, longo tamen tempore & in lectis decumbunt, & vbi surrexerint, velut mente consternati reliquum vitæ tempus trãsigunt.

DE FVNGIS, Cap. LIIII.

FVngi partim genere, partim copia lædunt. Inducunt autem omnino accepti suffocationes, strangulationibus per laqueos similes: his statim commune auxiliũ exhibere oportet, per oleum ad vomitum cogendo. Mirificè verò opem sentiunt, lixiuiũ ex cinere sarmentorum vitis, aut lignorum pirastri, cum posca & sale aut nitro bibẽtes: sed & ipsa pira syluestria, aut pirastri folia, si cum fungis coquantur, suffocandi vim ab ipsis auferunt. Ipsa quoque pira edisse prodest. Cõmodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum, aristolochiæ drach. vna, aut absinthii cum vino: mel item si delingatur, & bibatur cum aqua, & apiastrum cum nitro, aut panacis radix & semen cum vino, & fæx vini vsta cum aqua, & atramentum sutorium cum aceto: raphanus etiam, aut sinapi, aut nasturtium in cibo. Quandoquidem verò quidam fungi à venenatis bestiis arrosi, non solùm suffocant, sed etiam vlcerant intestina, dandum est absinthium largum, & ficuũ & origani decoctum, & aqua mulsa. Conducet etiam vomitus, & solium calidum, & cruda ordeacea farina præcordiis imposita.

DE SANGVINE TAVRINO, Cap. LV.

SAnguis tauri recens mactati potus spirandi difficultatem inducit, & suffocationem, & meatus circa tonsillas & deglutitionem obturans, cum vehementi conuulsione: inueniturque in ipsis lingua rubicunda, & dentes colore infecti, & grumi inter ipsos. In iis vomitum recusamus, eo quòd grumi magis in stomacho compinguntur, dum per attractionem eleuãtur. Verùm danda sunt ipsis quæ congelationem sanguinis dissoluere possunt, & aluum subducere: dandi sunt grossi ficus succo pleni, cũ posca & nitro. Facit etiam coagulum omne cum aceto, & silphii radix cum succo similiter, & brassicæ semen, & lixiuiũ ficulneum, & conyzæ folia cum pipere, & rubi succus cum aceto. Oportet autẽ aluũ subducere. Cæterùm iis qui seruantur, fluida ac graueolentia per sedem reddi solent. Sed & stomachus & ventriculus ipsorum, farina ordeacea cum aqua mulsa cataplasmatis modo integendus est.

DE LACTE COAGVLATO, Cap. LVI.

QVI lac coagulatum sumpserunt, iis aceruatim ingens suffocatio imminet, eo quòd in grumos cogatur. His in auxilium exhibere oportet, velut antidotum, ipsum coagulum cum aceto, ita vt sæpe hoc bibere cogãtur: calaminthæ etiam folia arida, aut succum similiter, aut silphii radices, aut succum cum posca, & thymum cum vino, & lixiuium pileatorum: salsi verò nihil ingerant. Inde enim lac magis congelatur, & in caseum abit.

A sed neque his vomere expedit. In stomacho enim inhærens, in grumos coagulatum strangulat.

DE MELLE IN HERACLEA, Cap. LVII.

QVI mel in Heraclea Ponti nascens ederunt aut biberunt, iis eadem accidunt quæ ab aconito sumpto ingruunt. Cõueniunt ipsis etiam ea quæ de illo relata sunt. Facilè autem opem sentiunt ex vini mulsi assiduo potu, rutæ foliis ipsi admixtis.

DE GYPSO, Cap. LVIII.

B GYpsus pota suffocationem inducit lapidescens: vnde auxilia ad fungos congrua transferre huc oportet, & in his maluæ decoctum dare pro oleo. Quũ enim id pingue sit, in reuomẽdo lubricitatem inducens, corpora deradi non sinit: gypsum enim lapidescens hoc facit. Conuenit etiam oleum in aqua mulsa, & ficuum decoctum, & lixiuium ficulneum, aut ex sarmentis vitis, cum vino multo, & origanus, aut thymus cum lixiuio aut aceto aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysteC rem infundere.

DE CERVSSA, Cap. LIX.

CErussa propter colorem latere non potest. Vltro verò accepta palatum inalbat, & linguam, & intermediam dentium partem. Inducit autem singultus & tussim, & linguæ siccitatem, & extremarum partium frigiditatem, cum mentis perculsione ac motus difficultate. His conuenit dare aquam mulsam, aut ficuum aut maluæ decoctũ, aut lac calidum, aut sesamum tritum cum vino, aut lixiD uium è sarmentis vitis, aut oleum amaracinum, aut irinũ; persicorum etiã ossa cum ordei decocto, aut thus, aut prunorum gummi, aut vlmi liquorem illum qui in folliculis continetur, cum aqua tepida. vomant autem ab vnoquoque. Conuenit ipsis & thapsiæ succus, aut scammoniæ succi oboli tres cum aqua mulsa poti.

DE CALCE, SANDARACHA, ET auripigmento, Cap. LX.

CAlx & sandaracha, & arsenicum, siue auripigmentum, pota, alui & intestinorum dolores inducũt, cum mor su vehemẽti. Quare exhibere ipsis oportet omnia quæ tẽperare & soluere possunt, & vomenti facilitatem, & ad E aluum lubricitatem exhibere: qualis est hibisci & maluæ succus, & seminis lini decoctum, aut tragi, aut oryzæ. Lac item multum, & aqua mulsa, & iuscula pinguia & boni succi.

DE SPVMA ARGENTI, Cap. LXI.

SPuma argenti pota, stomachi & ventris & intestinorũ grauitatem inducit, cum torminibus intentis: quãdoque etiam intestina sauciat grauitate, & vrinas supprimit. Intumescit autem ipsorum corpus, & plumbi colorẽ induit, indecorúmque efficitur. In iis conuenit post vomiF tum, hormini syluestris semen cum vino potum, myrrhæ oboli tres, absinthium, hyssopus, aut apii semen, aut piper, aut ligustri flos cũ vino. Columbarum item syluestrium fimus aridus, cum nardo & vino.

DE PLVMBO, Cap. LXII.

ET qui plumbi ramenta aut loturam hauserunt, similia symptomata habent, & similia auxilia requirunt cum iis qui spumam argenti biberunt.

DE ARGENTO VIVO, Cap. LXIII.

G ET ὑδράργυρος, *id est argentum viuum*, eadem quæ spuma argenti inducit, & in his auxiliis iisdem vti oportet. Videtur autem ipsis prodesse multi lactis potus: verùm & hi vomant.

DE VERATRO ALBO, THAPSIA, ELAterio, agarico nigro, ruta syluestri, melanthio, recentibus Cacti spinæ pappis, Cap. LXIIII.

PRouidentia vtendum & in iis quæ ob vtilitatem exhibentur: pericula verò non minora sæpe inducunt H quàm alia medicamenta, qualia sunt proposita. Dico autẽ veratrum album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum. Hæc enim suffocationem aut nimiam purgationem inducunt: in quibus suffocationes quidem, velut de fungis & similibus dictum est, curabimus: nimias autem purga-

tiones iis quæ excretiones cohibere poſſunt, ſupprime- A mus. Quin & ea quæ parū quidē lædere videtur, aliquando autem pericula inducunt, non negligēda ſunt. Ex quorum numero eſt & ſylueſtris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt autem flores ſpinæ quæ Cactos appellatur. In iis ſolus vomitus adhibitus reſtituit eos qui illa acceperunt.

DE IIS QVAE NOBIS FAMILIARIA ſunt, velut eſt vinum, & frigida aqua, Cap. LXV.

ET frigida aqua aceruata pota, & meracum multum, & dulce vinū, maximè à balneo, aut curſu, & validis exercitationibus, ſuffocationes & dolores inducunt. In his autē venæ ſectio, & infuſi per clyſterem euacuatio aſſumpta, imminens periculum exoluunt.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Lib. VI,

Iano Cornario Medico Phyſico interprete.

PROOEMIVM DE HIS QVAE PER chirurgiam adminiſtrantur, Cap. I.

QVVM totam tractationem de iis quæ per chirurgiam adminiſtrantur, bifariā diuiſerimus, tum in ea quæ in carne aggredimur, tum in ea quæ in oſſibus, quorum conſideratio & in fracturis & in luxationibus conſiſtit, nunc ab iis quæ in carne adminiſtrantur, ordimur, conſueto nobis compendio etiam hîc vſi. Rurſus igitur ex ſuperioribus partibus initium facientes, vſtionem quæ in capite, & eam maximè quæ in vertice fit, exponemus.

DE CAPITIS VSTIONE IN LIPpientibus, ægrè reſpirantibus, & in elephante, Cap. II.

IN oculis humore ex ſupernis influente, & in difficulter ſpirantibus ob ſuperfluæ humiditatis redundantiam, quæ ex capite deorſum ad thoracem demittitur, & partes quæ iſtic ſunt, ſua aſſiduitate affligit, vſtionem circa medium capitis faciūt, hoc modo: Præraſis circa verticē partibus, cauteres oliuæ nucleos referentes immittunt, ad os vſque cutem adurentes, & poſt cruſtam elapſum os deradentes. Quidam verò etiam ipſo oſſe vſto, ſquamam paruam excidere faciunt, quò illinc humorum in capite perſpiratio ac euacuatio facilis contingat, ſeruántque aliquādiu vlcus, deinde ſic ipſum ad cicatricem perducūt. At verò in iis qui ad elephantiaſin inclinationem habent, quidā quinque cruſtas in capite inurūt: vnam ab anterioribus partibus paululum ſupra ſinciput: alteram hac inferiorē, paululū ſupra frontem, ad finē pilorum, & aliā ad occipitium, & reliquas duas, iuxta ſquamiformia dicta agglutinamenta, paululum ſupra aures, ita vt altera à dextra parte, altera à ſiniſtra fiat. Atque hoc modo per plurium ſquamarum detractionem, & multitudinem & craſſitudinem humorum exhalare faciunt, & ex capitis profunditate velut per canales educunt, & per hoc ne oculi lædantur prohibent: ſed & alium cauterem ſpleni adhibēt, quò primariæ atrabiliarii humoris parti, per cruſtā in cutem factam, curatio contingat.

DE HYDROCEPHALIS, Cap. III.

HYdrocephalus affectus nomen habet ab humoris qui eſſentia aquoſus eſt, proprietate. Contingit hic pueris circa ipſum partum, capite ab obſtetricibus ineptè compreſſo, aut ex cauſa obſcura, aut ex ruptura vaſis ſiue vaſorum, effuſo ſanguine in lentam ſubſtantiam commutato: aut per rarefactionem, materia perſudante, & inter cutem ac membranam caluariam ambientem delata. Nā aut inter caluariæ membranam, & cutem, humor conſiſtit, aut inter caluariæ membranam & os, aut inter os & cerebri membranam. Quibus igitur inter cutem & caluariæ membranam eſt humor, his adeſt tumor ad tactum mollis, concolor, doloris exors, in altum incuruatus, per exiguum corpuſculum ad digitorum innixum occurrēs, facilè cedens, ac contrà renitens. Quibus verò inter caluariæ membranam & os conſiſtit, reliqua quidem ſimiliter habet, tumor autem ſolùm durior eſt, & tardè cedens, vt qui etiam per plura corpuſcula occurrat, magis etiam dolent: quibus autem inter cerebri membranam & os, his
B tumor quidem erit, ſed non cedens, neque ſimiliter ad tactum mollis, & tamen violenta compreſſione impulſus cedit. Nam os infantium quum adhuc recens compactum ſit, facilè cedit, & maximè ſuturis rarefactis, ſi humoris tranſitus foras contingat. Hoc verò facilè cognoſcitur ex eo quòd humor in cōpreſſione retro redactus, in profundum decurrit. Dolor etiam iis maior eſt, & caput totum diſparatur, & frons ipſis extra proiecta eſt, & intentis oculis vident, & frequentius lacrymantur. In iis igitur chirurgiam reprobamus, etiamſi aliqui chirur-
C gi terebello circumforatum os eduxerint, velut in loco de fracturis in capite dicetur. At ſi inter cutem & caluariæ membranam humor cōſiſtit, & paruus ſit tumor, vnā diſſectionem per medium tranſuerſam faciemus. Si verò inter caluariæ membranā & os, etiā maior fuerit tumor, duabus diſſectionibus vſi ſumus per mediū ſeſe mutuò ſecātibus: ſi verò adhuc aliquāto maior tumor ſit, etiā tribus literam η imitantibus. Cæterùm poſt chirurgiam excreto humore, & linamentis inditis, commodè deligabimus, & vſque ad tertium diem vino & oleo rigabimus.
D Poſt quem diē ſolutione facta, per linamēta medēdi ductu curabimus: & ſi moram trahat os carne non obductū, leuiter ipſum rademus.

DE ARTERIARVM SECTIONE, Cap. IIII.

IN fluxionibus oculorum diuturnis & in vertiginis affectione, arterias retro aures diſſecare conſueuimus. Præradenda igitur eſt poſterior capitis pars, & per digitos tētanda. Nā ex pulſu eius loci, arteriæ ſitus facillimè deprehēdetur: & poſtea ad os vſque ſecare ipſam oportet, duorū
E digitorū longitudinem ſectione habente, & atramento ſcriptorio antea notata. Hac verò non occurrente, trium digitorum ſpaciū ab auribus metiri oportet, & tunc chirurgiam adhibere, & arterias per tranſuerſum diſſecare, donec & fluxus ſanguinis apparuerit pulſatorius, & organum cōtigerit os ipſum. Cæterùm poſt moderati ſanguinis fluxum, diuiſa caluariæ membrana, ne ob diſtentionē inflammetur, & oſſe deraſo, cuneolum ex linteo iniiciemus vulneribus, & linamentario ductu curabimus. Si ve-
F rò etiam his nudum os permanſerit, ſimiliter huius raſura vtemur.

DE VASORVM EXSECTIONE ET vſtione, Cap. V.

IN dimidiæ capitis partis affectione, & in iis qui diuturna, aut etiam in acuta fluxione, calida & acri, oculos dolent, vt etiam calor circa temporum muſculos cum tumore oboriatur, vaſorū exſectionem omnes approbarunt. Præraſis igitur circa tempora pilis, per digitos tentabimus, fomento præmiſſo, aut etiam colli conſtrictione vſi. Vbi verò vaſa ſub aſpectum venerint, ipſáque atramē-
G to notauerimus, cutem ex lateribus, & noſtræ ſiniſtræ manus & ipſius miniſtri digitis leuabimus, & in ipſum vas ſuperficiariam ſectionem faciemus: deinde penitus inſectum, hamuliſque diſtentum vas, & per inſtrumenta membranis detrahendis apta denudatum, vndiquaque exolutum attollemus. Et ſi quidem tenue fuerit, hamulo cæco-

id extentum & obtortum per totum penitus excidemus, ita vt etiam pars ipsius apprehendatur. Si verò magnum sit, duplo filo, aut lino crudo, aut alio quopiam valido, per acum subiecto, & primùm vase in directum per venæ secandæ instrumentum diuiso, & moderato sanguine euacuato, iuxta duas extremitates nudatum filo deligabimus, & intermediam partem aut statim aut solutionis tẽpore excisam auferemus. Quidam verò etiã citra sectionem, per cauteres oliuæ nucleos referentes vasa perurunt ad multam profunditatem. At verò post chirurgiam linamentis siccis conuulsis inditis, & splenio superimposito deligabimus. Post solutionem verò, puluillis incarnantibus, & his quæ linamentis excepta induntur, & medicamentis ad cicatricem perducentibus, curationem trãsigemus, nimirum vbi iam computruerint ac exciderint fila ac vincula deligationis.

DE HYPOSPATHISMO, Cap. VI.

INstrumẽti species huic chirurgiæ nomẽ fecit. Vtimur autem hypospathismo in iis quibus multa pituita ad oculos defertur: sed & facies ipsis rubicunda existit, & circa frontem discursum quendam velut vermium aut formicarũ percipiunt. Prærasis itaque circa frontem pilis, infernam maxillam mouere iubebimus, & vitato musculorum temporalium motu, tres sectiones in frõte rectas cõsimiles faciemus, ita vt vnaquæque duorum digitorum longitudinem habeat, & ad os vsque profunditatem, & inter se trium digitorum spatio distent. Post sectionem, hypospathisterem instrumentum adhibentes, à sectione ad sinistrum tempus vsque ad mediam deueniemus, totum id quod interiacet vnà cum caluariæ membrana excoriãtes: deinde rursus spathulam à media sectione vsque ad reliquam immittemus: & postea cultelli acuti acie ad primã sectionem immissa, ita vt acutum ipsius latus internæ cutis carni adaptatum sit, obtusum verò ossi, vsque ad mediam sectionem ipsum impellemus, omnia quidem à capite ad oculos descendentia vasa, non tamen ad summam vsque cutem dissecantes: & rursus à media sectione ad vltimam ipsum adigentes, similiter vasa dissecabimus. Cæterùm post moderatam sanguinis euacuationem expressis grumis, linamenta intorta tria, singula in singulas sectiones immittemus, & linteum complicatum aqua madefactum superimponemus, ac deligabimus. Postera die non solùm vlcera, sed etiam temporum musculos & aures ob inflammationem, vino & oleo irrigabimus: & tertia die solutione facta, multa perfusione vtemur, & emplastro basilico cum rosaceo soluto, linamentis illitis ac inditis, consequenter curationem absoluemus.

DE PERISCYPHISMO Cap. VII.

IN quibus multa & profunda vasa fluxionis copiam oculis immittunt, in his pariscyphismum, *id est incisionem circũ scyphium, id est caluariam*, adhibemus. Signa verò adsunt iis talia: primùm inuenies ægrotorum oculos macilentos ac paruos, & ad visum debiles: angulos autem erosos, & palpebras exulceratas, & pilos ab ipsis defluentes, & lacryma tenuis valde & acris cum caliditate defertur, & dolor est in capitis profunditate acutus & vehemens, & assidua sternutatio. Prærasо igitur capite, & temporum musculis (velut dictum est) vitatis, sectionem transuersam à sinistro tempore ad dextrum vsque ducemus. Habeat autem sectio terminos in partibus motus exortibus, paulo supra frontem inducta, coronaria sutura à nobis vitata. Leonides in mediam frontẽ sectionem facit. Denudato verò osse, cuneolis aut linamentis pluribus disparabimus, extremitates autem sectionis deligabimus, & vino ac oleo velut antea dictum est, irrigabimus. Post solutionem verò, inflammatione iam declinante, os rademus, donec carnem producere incipiat, & ductu concarnationis curabimus, puluillis incarnantibus vtentes. Ex quorum numero est & is qui recipit farinæ triticæ partes duas, colophoniæ partem vnã, & qui priuatim puluillus capitalis appellatur, itẽ incarnantia ex pumice cõposita. Cute enim per crassiorẽ cicatricem dẽsata, etiam vasorũ oscula conclusa, priorem fluxionem ad oculos deferri prohibent.

DE PALPEBRAE SVPERNAE SVTVra, & aliis modis, in his quibus pili in palpebris succrescunt, Cap. VIII.

Δ*ιστιχίασις, id est ordo pilorum geminatus*, est exortus pilorum præter naturam ad naturalem pilorum palpebræ ordinem accedens, ex fluida affectione originem trahens, quum multus quidem, lenis tamen & non acris fuerit influens humor. Nam qui acrior est, aut salsuginosior, aut alioqui mordax, is sua diuturnitate etiam naturales palpebrarum pilos corrũpit. Quandoque igitur in hac affectione sutura vtimur, quandoque in phalangosi, vbi palpebræ margo intrò nutat, & cum ipso phalanx & acies pilorum intrò vertitur: quandoque verò etiam in laxatis palpebris, quum naturales pili oculi bulbum compungunt. Proinde ægroto in sella collocato, aut ante nos, aut à sinistris, supernam palpebram euertemus, & siquidem lõgos habuerit pilos, eos indice ac pollice sinistræ manus apprehendemus: sin breues, acum trahentẽ filum per mediam marginem ab interius foras transmittimus: deinde extenta per filum cum sinistra manu palpebra, cum dextra per specilli cuspidẽ, retro filum, ipsam sinuatã euertemus, & paulo interius quàm siti sunt pungentes pili, subsectionem in marginem à magno angulo ad paruum vsque pertingentẽ faciemus. Filo verò post subsectionẽ extracto, sinistræ manus pollici paruum quoddã duplicatum linteolum subiicientes, supercilium extendimus. Sed & aliis paruis complicatis linteolis in summos angulos iniectis, per ipsa ministrũ retro stantem, palpebram distẽdere iubebimus: & tunc per scalpellum suturis destinatũ, primùm sectionem verutã appellatã faciemus, paulo supra naturales pilos, ab angulo ad angulum pertingentem, ea profunditate vt sola cutis diuidatur. Post ipsam verò, etiam lunarem adhibemus, inde initio sumpto vnde etiã veruta incipiebat. in tantam autem altitudinem progressu facto vt tota superflua cutis circũscribatur, ita vt similiter definamus vbi etiã illa definebat. Postea quũ circũscripta per duas sectiones cutis myrti folium referat, angulum illum ad dextram nostram hamulo transfigimus, & totam hanc cuticulam excoriamus. Deinde vibicibus per spongias detersis, tribus aut quatuor suturis, vulneris labia contrahimus, à media sectione initio sumpto, & acu in ipsam subsectionem transmissa. Sit autem filum ex lana, cuius superfluum non prope suturas resecetur, sed vt triũ digitorum longitudo ab ipsis supersit, quam ad frontem extentam emplastro aliquo glutinatorio agglutinabimus: at palpebræ pilos per acus aciem à suturis liberabimus. Hic igitur chirurgiæ modus communis & tutus est: quidam verò fugiunt excoriationem. Quapropter post factam subsectionem, palpebræ tenẽdæ apta volsella, hoc est ad circũferentiã palpebræ formata, distentã superfluã cutem, per scalpellum rescindũt, & suturas velut diximus adhibent. Quòd si in parte quadam palpebræ solùm fiat à pilis pũctura, in illa solùm etiã facere chirurgiã conuenit: postea linteis complicatis posca madefactis & impositis deligabimus, ita vt ad tertiam vsque diem posca aquosa irrigemus, qua soluemus, & recisis superfluis filis, aut croco, aut glaucio, aut aliquo inflammationem arcẽte collyrio, veluti quodam ex rosis croceto, palpebras oblinemus. Si verò futuræ inflammatæ fuerint, etiã emplastrum quoddam molle ipsis imponemus, & ouis lacti admixtis oculo infusis mitigabimus. Laxatas autẽ suturas recisas detrahemus. Noui porro quẽdam, excoriationem quidem palpebræ facientem, velut dictum est, suturis autem non vtentem, sed per medicamentum cicatricem inducens, curationem perficientẽ. Coalescente enim vulnere, palpebra ex parte extenta, pilos foras nutare cogebat. Quemadmodum alius quidam neque palpebræ excoriatione, neque duabus extrinsecus sectionibus vtens, sed subsectionem solùm faciens, per digitos aut etiam per hamulum, laxam palpebræ rugam extendebat, & duabus arundinibus, aut foliis siue bracteis quibusdam æqualem palpebræ longitudinem habentibus, latitudinem autem angusti venæ incisorii scalpelli, totam intermediam superfluam cutem intercipiebat, & vinculo ipsa iuxta vtrósque fines constringebat: atque ita tota retro cutis non nu-

triebatur,& propterea mortificabatur,intráque decimum
aut decimumquintum ad summum diem, vnà cum arū-
dinibus,aut foliis,siue bracteis excidebat , vt fere neque
cicatrix appareret.

DE PALPEBRARVM VSTIONE PER medicamentum, Cap. IX.

PAlpebrarum equidem vstionem per vstorium medi-
camentum,omnes(vt vno verbo dicam) veteres re-
probarunt , tum propter medicamenti acrimoniam ocu-
lis infestam,tum quòd vstione modum excedente,lago-
phthalmica oboritur affectio,in qua hiantibus palpebris
visus à quauis occurrente causa oblæditur.At quum mul-
ti qui semper à pilis punguntur , & neque nomen suturæ
sæpe audire possunt,inuitos nos sæpe cogant, velut in re-
bus desperatis vstionem per medicamētum adhibemus.
Et compositio quidem medicamenti eiusmodi est:Calcis
viuæ partes duas,saponis gallici aut cōmunis partes duas,
quidam etiam aphronitri partes quatuor. Hæc trita lixi-
uio excolato,aut saponarico,aut alio ex ficulneo aut quer-
neo cinere,vrina pueri nondum corrupti excepta, per spe
cilli caput palpebræ iniicimus , myrtei folii figura tantū
spacii adurentes quantum etiam in sutura detraxissemus.
Adusta verò in prima aggressione cute, tantum illud per
spongiam detrahimus,& rursus iniicimus , tandiu medi-
camentum manere sinentes donec locus nigrescat:si verò
non fuerit denigratus,etiam tertiò iniiciendum est.Deni
grata verò iam cute,& crusta de cætero facta,abluto medi
camento,balneis,& perfusionibus,vsque ad crustæ casum
vtemur.Post quem linamētis rasis, & collyriis teneris ci-
catricem inducere conuenit.

DE LAGOPHTHALMIS, Cap. X.

LAgophthalmos appellant eos qui supernam palpebrā
reuulsam habent.Hæc autem affectio fit vel ex natu-
ra,vel ex vulneris cicatrice,& hoc aut sponte, aut ex sutu-
ra,aut vstione(velut paulo ante dicebamus)ineptè admi-
nistrata,inducta:in qua etiam solùm moderata correctio
fieri potest,si sufficiētem crassitudinem palpebra habeat.
Ipsam enim cicatricem diuidere oportet,& disparatis per
linamentum labris,vinculo ad absolutam vsque curatio-
nem vti , ita vt non valde siccantibus vtamur, sed magis
laxantibus pinguibus,qualis est fœnigræci succus affusus,
& regium tetrapharmacum solutum,ac linamentis exce-
ptum inditum.

DE SVTVRA PALPEBRAE INFERnæ,& vstione per medicamentum, Cap. XI.

QVot pilorum affectionibus superna palpebra obno-
xia est,totidem etiam inferna. Nam si & maior sei-
psa fiet, euertitur , & phalangosin & distichiam , *hoc est,
multiplicem pilorum aciem , & geminatum eorundem ordinem*
sustinet. Eodem igitur etiam hìc suturæ modo vten-
dum est,immutato saltem ordine, ita vt primùm Lunarē
sectionem faciamus, propter impedimentum quod ex
sanguine contingit , deinde verutam. Subsectio verò re-
probanda est,eo quòd insita grauitate inferna palpebra
promptè euertitur.Sed & reliquam curationem , velut in
supernæ palpebræ sutura adhibere oportet , hoc excepto
vt filorum eminentia in frōte non agglutinetur. Si verò
etiam hìc chirurgiam fugientes, vstionem per medica-
mentum magis expetunt,etiam hanc iam traditā habes.

DE PALPEBRAE INFERNAE EVERsione, Cap. XII

QVemadmodum in superna palpebra affectio lago-
phthalmica,ita in inferna euersio contingit: verùm
non ex natura, sed aliquando propter laxationem ex me-
dicamentis quæ hanc inflammatione prægressa efficere
possunt: aliquando verò propter suturā aut vstionē ineptè
administratam,palpebra euertitur.Acu itaque accepta du
plicatum filum trahente,carnosam palpebræ partem trāſ-
figimus,à sinistro angulo ad dextrum ipsam traiicientes:
deinde annexo extremitatibus ipsius vtrisque filo , carnē
per acū extendimus,atq; sic ipsam scalpello excindimus,
vnà cum ipsa auferentes etiam acum. Et si quidem rece-
perit figurā suam palpebra,& intro conuersa fuerit,con-

A tenti sumus hac chirurgia.Si verò adhuc euertatur post
carnis ablationem, auersum specillum iuxta externā par-
tem sectæ palpebræ subiicimus, & iuxta internam palpe-
bræ partem duabus factis sectionibus , à duobus angulis
sectionis prius factæ initium sumentibus , has ipsas in a-
cutum ducimus,& his in vnum iam adductis corpusculū
Λ literæ Græcæ simile auferimus,ita vt sit quidem acuta
ipsius pars infernè ad oculum,lata verò supernè ad palpe-
bræ marginem.Et postea disparatas partes acu laneum fi-
lum ducente contrahimus,duabus suturis contenti.Si ve-
B rò propter suturam aut vstionem,palpebræ euersio fuerit
facta,sub palpebræ pilis in ipsam primam cicatricē , sim-
plicem sectionem faciemus, & disparatis labiis linamen-
ta indemus,& reliquis velut in lagophthalmis vtemur,fo-
mentis saltem exceptis,donec sutura conglutinetur.

DE ILLAQVEATIONE, ET VSTIONE per ferrum, Cap. XIII.

IN quibus non sunt multi in palpebra pili oculum pun-
gentes,sed vnus,aut duo, aut tres ad summum , prope
inter se siti,in iis illaqueationē probamus . Acu igitur te-
C nuissima accepta,per auriculam ipsius, muliebris pili aut
simplicissimi fili byssini, duas extremitates simul coniū-
ctas transmittimus, ita vt id quod transmissum est dupli-
cem sinum siue ansam habeat: & alterum eiusmodi filum
aut pilum,per ansam immittimus,transmissáque in mar-
ginem acu vbi pili illi superflui enati apparent , & per au-
riculariū specillū,pilo siue pilis illis in ansam inditis,attra
hemus:& si quidem palpebræ pilus inclusus ducatur , an-
sam sursum trahimus:si verò vnus aut plures pili excidāt,
per principium pili inditū, rursus ansam detrahimus , &
D rursus pilo siue pilis illis inditis attrahimus. Si verò vnus
saltem fuerit pilus oculum pungens , ísque tenuis, alterū
cum ipso ex iustis palpebræ pilis simul attrahimus , ita vt
ipsos gummi,aut alio quopiam glutinoso illitos delige-
mus,donec simul coalescant.Quidā vstionē illaqueationi
præferentes, euertunt palpebrā , & extracto per pilorum
euulsoriam volsellā pilo,siue vnus is sit , siue duo aut tres,
specilli bicipitis caput,aut auricularium specillū , aut tale
quoddam tenue instrumentū igne calefactum adigunt
loco vnde pilus aut pili fuerunt euulsi. Sic enim densata
E cute,neque alius pilus enascitur.

DE VESICIS SIVE AQVVLIS PALpebrarum, Cap. XIIII.

Yδατὶς*, quæ à Latinis Vesica siue Aquula dicitur*, substan-
tia quædam est pinguis, palpebræ cuti præter naturā
substrata.In quibusdam verò , & maximè in pueris velut
humidioribus augescens , multorum symptomatū causa
fit,grauans oculum,& ob id fluxiones inducēs. Palpebræ
itaque ipsis sub superciliis aquosæ apparēt, & velut decet,
sursum attolli non possunt : & si digitis disparatis eas cō-
F presserimꝰ,id quod in medio ipsorū est inflatur. Qui verò
ita affecti sunt,diluculò maximè fluxione infestantur,ne-
que solis splendorē intueri possunt nisi lacrymātes: sed &
in assiduas incidunt lippitudines. Ægroto itaque cōmodè
collocato,duobus digitis,indice & medio,paululum dis-
paratis,palpebrā cōprimemus,ita vt collectio quædam a-
quulæ in medio digitorum fiat:deinde retro stantē & ca-
put fulcientem ministrā,iuxta mediū superciliū , mode-
ratè extendere palpebram iubebimus, & venæ incisorio
instrumento accepto,ipsam per medium transuersim dis
G secabimus,non maiorem quàm in venæ sectionibus di-
uisionē facientes:ea verò profunditate vt totam cutē di-
uidat,aut etiam ipsam vesicā contingat, diligenti in hoc
habita animaduersione. Multi enim profundius adacto
scalpello,aut corniformē tunicā diuiserunt , aut omnino
musculū palpebræ sauciarunt: & sanè si statim cōparuerit
vesica,hanc extrahemus:sin minus,etiam rursus leniter di
uidemus.Hanc autē confectā,per molle linteolum digi-
tis aprehēsam,hac illac,& quādoque circūcirca motā ex-
trahemus : & post extractionem duplicatū linteū posca
H imbutum imponemus ac deligabimus. Quidā verò etiā
salem tritū per specilli caput in sectionem indunt,vt si-
quid de vesica relictum sit,id ipsum consumat.Post solu-
tionē verò, si absit inflāmatio,collyriis quæ oblini solēt,
aut licio,aut glaucio,aut croco , curationem absoluemus.

A Si verò inflammatio affuerit, cataplasmatis & aliis auxiliis ad hoc commodis medebimur.

DE COHAERENTIBVS PALPEBRIS, Cap. XV.

Concretionem sustinet superna palpebra, quandoque ad infernæ marginem, quandoque ad tunicam oculi agnatam, quandoque etiam ad ipsam corniformem tunicam. Et hic morbus oculum ad functionem suam impeditum efficit. Oportet igitur aut auriculario specillo palpebræ amplitudini subiecto, aut ipsa per hamulum distenta, concretionem per pterygiis secandis destinatum
B scalpellum dissoluere, cauendo vt corniformis tunica ne sauciettur, vt ne procidentiæ oculi occasio ex hoc detur: post sectionem verò, liquoribus oculo infusis, palpebras per linamenta disparabimus, vt ne iterum concretio fiat, & lana ouo imbuta imposita, post tertiam diem attenuantibus & cicatricem inducentibus collyriis vtemur.

DE GRANDINIBVS, Cap. XVI.

Grandolenti humoris circa palpebram collectio est, quæ si ante externam palpebræ superficiem occurrit,
C diuisa extrinsecus transuersim per scalpellum palpebra, postea specillo auriculario aut eiusmodi quodam grandinem eximemus. Et si magna aut hians fuerit sectio, sutura contrahimus labia, & emplastro vtimur: sin parua, omissa sutura, similiter curationem perficiemus. At si intus fuerit grando, vt per cartilaginem transpareat, euersa palpebra, & intrinsecus transuersim diuisa, ipsam extrahemus, & muriæ infusione vtemur.

DE VERRVCIS, ET CARNIS IN MAGNO OCULI ANGULO INCREMENTO, Cap. XVII.

D Verrucas circa palpebram, & carnis iuxta magnum oculi angulum incrementum, quod encanthida, *id est carnem angularem*, vocant, volsella prehensam, scalpello excidimus, & chalcitidem tritam imponimus.

DE PTERYGIIS, Cap. XVIII.

Membrana neruosa à magno oculi angulo omnino exorsa, & paulatim intrò repente, hæc affectio cōtingit. Lædit autem oculum, tum quòd contractione bulbi motum impedit, tum quòd procedendo totam pupillam contegit. Quum igitur curatu faciliora sint tenuia &
E albicantia pterygia, ad hunc modum chirurgiam aggredimur: Diductis palpebris, pterygium hamulo modicè incuruo exceptum distendimus, & accepta acu setam equinam & validum filum in auricula sua trahente, modicéque in summa parte incurua, ipsam in medium pterygium traiicimus, & filo quidem deligatum pterygium, in sublime extendimus, seta verò partem ipsius ad pupillam, velut serrando, ad finem vsque subexcoriamus: reliquam verò ipsius ad magnum oculi angulum partē, scalpello suturis destinato ex fundo excidimus, naturalem
F anguli carnem relinquētes, ne ipsa ablata rhœas ex decremento fluida consequatur. Quidam filo (velut dictum est) extentum, scalpello totum pterygium excoriant, cauentes ne corniformem tunicam contingant. At post chirurgiam, modico sale trito in locum immisso, lanam ouo imbutam superimponimus, ac deligamus. Verùm post exolutionē, diu muriam instillamus: si verò inflammatio consequatur, descriptis ad hanc auxiliis vtemur.

DE STAPHYLOMATIS, Cap. XIX.

G Staphyloma, tunicæ corniformis incuruatio est debilitatæ vna cum acinoformi, quādoque ob fluxionem, quandoque ob vlcerationem. Chirurgiam autem adhibemus, non vt visum deperditum reuocemus, (hoc enim fieri non potest) sed vt moderatum decorem ægro reparemus. Acum igitur ex infernis sursum per staphylomatis fundum traiicere oportet, & alteram acum duplex filum ducentem, ab angulo qui ad manum est, ad alterum per staphylomatis fundum transfigere, & manente priore
H acu, fili ansam secare, & alteram staphylomatis partem ad superna, alteram ad inferna, per fila deligare, & tunc ablata acu, lanam ouo imbutam imponere. Post solutionem verò, oculum lenibus infusionibus mitigare, donec fila vnà cum staphylomate excidant.

DE SVPPVRATIS OCVLIS, Cap. XX.

De suppuratis oculis, Galeni verba apponere satis fuerit, quæ hoc modo se habēt, Ex nostri temporis medicis ocularis quidam nomine Iustus, etiam per capitis concussionem multos ab oculorum suppuratione liberauit. Erectos enim ipsos in sella collocabat, & apprehenso vtrinque capite à lateribus, ita ipsos concutiebat vt nos palàm pus deorsum procedere videremus. Manebat autem infernè ob substantiæ grauitatem, etiamsi suffusiones non maneant, si non valde accuratè ipsas quis constringat. Et idem rursus in progressu, Sæpe, inquit, pus aceruatim euacuauimus, dissecta corniformi tunica paululum supra illum locum iuxta quem omnes tunicæ inter se concrescunt. Appellant autem eum locum irin aliqui, alii verò coronam. Hæc Galenus in libro curatoriæ methodi dicit. Cæterū post puris excretionē, vlcere per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci, addito melle, repurgato, consequenter reliquā curationē adaptabimus.

DE SVFFVSIONIBVS, Cap. XXI.

Suffusio, est lenti humoris in corniformem tunicam iuxta pupillam collectio, quæ aut visum impedit, aut ne clarè videamus efficit. Fit autem maximè ob frigiditatem & debilitatem spiritus visorii, & propterea senibus magis, & qui ex longo morbo ægrotarunt accidit: contingit etiam ex violento vomitu, & ex plaga, & propter plures alias causas. At verò de suffusionibus quæ adhuc fiunt, & ad chirurgiam nihil pertinent, in tertio dictum est libro: nunc autem de iis quæ perfectam collectionem ac concretionem acceperunt tractabimus. Omnes igitur suffusi, splendorem aut multum aut modicum vident, atque hac ratione etiam suffusiones ab obscuratione ac glaucedine separamus, quum obscuratione ac glaucedine affecti, splendorem omnino non videant. Rursus igitur docebit te Galenus & concretionem & differentiam suffusionum, & quæ ex his chirurgiam admittunt. Concluso oculo suffuso, palpebram per magnum digitum ad oculum comprimimus, ipsámque cum compressione hac illac impellimus, deinde aperto oculo, inspectam suffusionem consideramus. Nam in iis quæ nondum sunt cōcretæ, fusio quædam ex digiti compressione accedit, & primū quidem latior apparet, verùm rursus ad propriam figuram ac magnitudinem redit. In iis verò quæ concretæ sunt, nulla mutatio neque secundum latitudinem neque secundum figuram ex compressione occurrit. Quandoquidem verò cōmune hoc est indicium & earum quæ moderatè & quæ supra modum concreuerunt, ex colore has discernemus. Quæ enim ferri colorē, aut cæruleum, aut plumbeum referunt, hæ moderatè concretæ sunt, & commodè deduci possunt: quæ verò gypsum aut grandinem colore referunt, supra modum concreuerunt. Postquam igitur hæc didicimus ex Galeno, locato homine ad splendorem absque sole, oculum illæsum diligenter deligabimus, & diductis alterius oculi palpebris, ab appellata iride iuxta paruum angulū, ad capitis specilli mensuram ipsas disparamus, & tunc specilli cuspide locum perpungendum notamus, ita vt in sinistro oculo, dextra manu operemur, in dextro verò, sinistra. Et conuersa specilli acie, circa finem rotūda fortiter innitimur, & per notatā prius partem vsque ad inanem locum transfigimus. Modus autem progressus in profundum ea fiat mensura quanta est à pupilla ad iridem distantia. Supernè igitur iuxta suffusionis apicem specillum demittentes, (nam ob corniformis tunicæ pelluciditatem æs conspicuè videtur) per ipsum in subiectos locos suffusionem deducimus: & si quidem statim deducta fuerit, paululum quiescentes expectamus: si verò redundarit, rursus ipsam deducimus. At post suffusionis deductionem, specillum punctorium educimus, sensim ipsum obtorquentes, & solutum in aqua modicum salem Cappadocicum oculo infundimus: & imposita extrinsecus lana oui candido cum rosaceo imbuta deligamus, simul etiā sanum oculum deligātes, vt ne cum altero cōmoueatur, & reclinatū in domuncula subterranea penitus quiescere iubemus, tenuem exhibentes victum ad septimum vsque diem deligato, si non quid

impediat. Post septimum diem deligatione soluta, visum ipsius experimur, rebus visibilibus obiectis: id quod in chirurgia, aut statim post chirurgiā facere improbamus, eo quòd ex violenta intentione suffusio promptè rursus redundet. Si verò inflammatio aliqua vrgeat, etiam ante septimum diem facta solutione, huic nos opponemus.

DE AEGILOPE, Cap. XXII.

AEgilops tumor est abscessui similis, inter magnū oculi angulum & nasum. Ægrè verò curatur affectio, tum propter corporum tenuitatem, tum propter consensus ad oculum timorem. Si igitur ad summam cutem eruperit abscessus, quicquid extuberauit, ad os vsque auferemus: & si ad malam subierit fistulam, totam ipsam expandemus, & si adhuc incorruptum os est, rademus. Eo verò corrupto, per cauteria oliuaria peruremus, spongia frigida aqua imbuta oculo imposita. Quidam post carnium resectionem terebra vsi, humorem aut pus in nasum traduxerunt. Verùm nos vstione sola contenti fuimus, per ægilopica cauteria tantùm adurentes vt squama decedat: & post vstionem lenticula cum melle, aut malicorio cum melle, & reliquis resiccātibus auxiliis vtemur. Si verò ad angulū repit ægilops, & omnino non ad summam cutem, tunc scalpello pterygiis destinato, aut venæ incisorio, corpus id quod inter angulum vsque ad abscessum est exoluimus, & carnes ex profundo educimus, & tunc moderatè resiccamus. Et vitrum sanè in puluillum detritum, his inspersum mirificè siccat, & aloe cum manna similiter. Reliquam verò ægilopum curationem libro tertio tradidimus.

DE AVDITORIIS MEATIBVS NON perforatis, Cap. XXIII.

HÆc affectio ex natiuitate consistit, membrana quadam auditorium meatum obturante, quandoque in superficie, quandoque in profundo: sed & postea superuenit, prægressa circa meatum vlceratione. nam superenascēs caro ipsum obturat. Si igitur in profundo fuerit impediens membrana, aggressio difficilis est: conandum tamen est vt tenui quodam instrumento illam dissecemus: si verò in superficie, acuto cultello illam dissectam, si opus fuerit, etiam eximemus: si verò caro superenata fuerit, etiam hanc pterygiis destinato, aut polypis excidendis apto scalpello auferemus: deinde linamentum ex linteo obtortum, factum ad amplitudinem meatus, in aqua madefaciemus, & hoc in chalcitide trita, aut eiusmodi quodam puluillo obuolutum, in meatum indemus, vt ne rursus caro enascatur. Si verò inflammatio adsit, citò ipsum extrahimus. At si sanguis ex meatu erumpat, spongiam frigida aqua imbutam imponemus, & aliis ad hoc commodis vtemur.

DE HIS QVAE ILLABVNTVR IN auditorium meatum, Cap. XXIIII.

INcidunt in aures non solùm calculi, sed etiam vitrum, & fabæ, & siliquarum officula. Vitrum igitur & calculi, in propria magnitudine perseuerant, fabæ verò & siliquarum officula, & alia huiusmodi, ex naturali corporis humiditate intumescentia, maximos dolores inducunt. Auriculario igitur specillo, aut hamulo, aut volsella, hæc eximere oportet, aut violenta capitis distentione ac concussione, aure circulo alicui imposita. Quin & per stipulam sæpe hæc exugentes extraximus, quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam, cera similiter circumcirca ei stipulæ parti oblita quæ ad aurem est, vt nulla parte spiritui transitus pateat. At calculos & eiusmodi moles, lana specillo obuoluta extraximus, ita vt resina terebinthina aut glutinoso aliquo tinctam, leniter in auditorium meatum insereremus. Si verò non successerit, sternutatorio naribus indito, os & nares obturato. At si neque sic sequantur illa, priusquam inflammationes & conuulsiones, & simpliciter periculum accedat, per chirurgiam ipsa educemus. Locato igitur ægro aure auersa, sectione parua lunari ad fundum auris retro fibram vtemur, & auricularii specilli concauo, insitam molem eximemus. Post extractionem vulnus consuatur, & cruentorum vulnerum ductu curetur.

A

DE POLYPIS, Cap. XXV.

POlypus moles est corpusculi præter naturam in naribus consistens, à marini polypi similitudine nominata. Nam & illius carni assimilis est, & velut ille scirrhis suis venantes vlciscitur, manus ipsorum apprehendens: ita & hæc affectio ægrorum nares obturans, medelæ adhibendæ difficultatem, & circa respirationem & circa loquelam inducit. Duros igitur & renitentes, & subliuidos, ac malignos polypos, velut ad cancrum tendentes, vitare B oportet: friabiliores autem & laxos, & torpidos, & non malignos, chirurgiæ subiicere. Proinde ad solis radios homine collocato, & nasi meatu per sinistram manum expasso, cum dextra manu per scalpellum acutum, myrti folium referens, polypis excidendis aptum, polypum, aut carneam illam molem circumcirca resecemus, qua parte nari adhæret ferri acie immissa: postea verò conuerso instrumento, per concauum ipsius resectam carunculam educamus. Et si quidem nasi meatum purum factum viderimus, ad curationem deueniemus: si verò aliquid de C corpore polypi restet, accepto alio polypis eradendis apto instrumento, per aciem ipsius relictum corpusculum, cum tensione & obtortione & rasione, strenuè educemus. At verò malignos cauteriis oliuaribus perurimus, & post vstionem curatione ad perusta commoda vtemur. Cæterùm post chirurgiam, locis per spongiam exactè detersis, poscam aut vinum in nares infundimus: & si pertransierit liquor per palatum ad fauces, rectè administrata est chirurgia: si verò non pertransierit, manifestum est quòd circa ossa coliformia, aut in supernis naris partibus caD runculæ sunt quæ polypicis instrumentis non fuerunt comprehensæ. Filum igitur mediocriter crassum, velut funiculus est, vt in ipso duorum aut trium digitorum distantia nodi ligari possint, specilli bicipitis foramini inserimus, & alteram bicipitis specilli extremitatē per narem sursum ad coliformes meatus immittim⁹, ipsámque per palatum & os transmittentes, ambabus manibus attrahimus, quò velut per serram nodis illis carunculæ deterantur. Et post chirurgiam, meatu per lucernario funiculo simile linamentum, disparato conseruato, tertia die E postea, Musæ pastillo & consimilibus intus relicta consumemus, simúlque locum resiccabimus: postea verò etiam pastillis cicatricem inducentibus vtemur, plumbeis canalibus, si opus fuerit, per totā curationem naribus inditis.

DE CVRTIS, Cap. XXVI.

CVrta circa aures aut labia hac ratione tractantur, vt primùm quidem cutem ex inferna parte excoriemus, postea verò vulnerum labia inter se contrahamus, & callis ablatis, deinde suamus & conglutinemus.

DE EPVLIDA ET PARVLIDA, F Cap. XXVII.

EPulis carnis supereminentia est in gingiuis, iuxta aliquem dentem oborta: parulis verò abscessus paruus est circa gingiuas. Epulidem igitur volsella aut hamulo extentam resecamus: parulidem verò iuxta circumscriptionem excisam linamentis explemus ac disparamus. Scio autem sæpe ipsam, scalpello venæ incisorio solum punctum, pure euacuato cessasse. Post chirurgiam verò vino colluere iubemus, postera die aqua mulsa, & post hanc puluillum floridum vulneri inspergemus, donec G perfectè curetur. Si verò putredo gingiuis accedat, & per commoda medicamenta non curetur, oliuariis cauteriis hanc peruremus.

DE DENTIVM EXTRACTIONE, Cap. XXVIII.

DEntem ad locellos vsque circumscarificatum, & forcipe paulatim concussum extrahemus. Si verò corrosus fuerit, tenui linamento primùm cauernam explere oportet, vt ne frangatur dum ab instrumento constringitur. Post extractionem, sale tenuissimo carunculas relictas conspersas consumemus: postea verò vino aut posca colH luant vsque ad absolutam curationem. Quandoquidem autem & superuacui quidā dentes agnascuntur, eos quidem qui locellis insiti sunt, per scalpra excidemus: qui verò locellis insiti nō sunt, eos per forcipem extrahemus. Si verò dens aliquis supra modum auctus sit, aut etiam

defractus, præminentem aut ſuperuacuam partem ipſius lima deterimus. At verò adhærentes ipſis dentibus ſquamas, velut ſanè fieri poteſt, vel ſpecilli concauo, vel raſorio inſtrumento, vel limula repurgamus.

DE INCVRVATIONE LINGVAE, Cap. XXIX.

INcuruatæ linguæ affectio aliquãdo ex natura fit, ſi detinentes linguam membranæ duriores & curtiores ſint ab initio: aliquando verò ex aduentitia cauſa, propter cicatricem aliquam duriorem, ex vlceratione, ſub ipſa lingua inductam. Qui igitur ex natura hanc affectionem habent, ex eo cognoſcuntur quòd & tardè loqui incipiunt, & quòd nulla prægreſſa vlceratione, vinculum ſub lingua moderato amplius apparet: qui verò ex aduentitia cauſa, cicatricem palàm apparentem habent. Ægrotus igitur in ſella collocetur, & linguam ad palatum eleuet, & neruoſum illud vinculum tranſuerſim ſecetur. Si verò ex cicatrice ea linguæ incuruatio facta fuerit, hamulo trãſfixum callum ſurſum attrahemus, & ſectione obliqua facta curuitatem exoluimus, ita vt corporum in profundo inciſionem vitemus. nam ſanguinis eruptionem, quæ ægrè ſiſti poteſt, ſæpe induxit. Poſt chirurgiam aqua frigida aut poſca colluant, & poſtea laxatorio & concarnante medicationis ductu curatio perficiatur.

DE TONSILLIS, Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ induratæ appellãtur Strumæ, ſic tõſillæ inflammatæ, & vltra modum auctæ, & velut induratæ, deglutitionique & ſpiritui difficultatem functionis inducentes, quum ex aduerſo inter ſe poſitæ ſint, ἀντιάδες vocatæ ſunt, *Latinis & pars & affectio eodem tonſillarum nomine cenſentur.* Inflammatas igitur has chirurgia nõ aggrediemur: ſedata moderatè inflammatione, manus admouebimus, & maximè ſi albæ fuerint & contractæ, & fundum anguſtum habuerint. Nam laxæ & rubicundæ, & fundum latum habentes, ad ſanguinis eruptionem procliues ſunt. Collocato itaque ad ſolis ſplendorem homine, & hiare iuſſo, miniſtro caput continente, & altero linguam per inſtrumentum ad hoc aptum, ad infernam maxillam deprimente, nos ipſi acceptum hamulum in tonſillam defigimus, ipſamque quantum eius fieri poteſt attrahimus, abſque hoc vt membranæ ſimul attrahantur, & poſtea ipſam totam ex fundo, per ſcalpellum linguæ incuruatæ aptum, & ad manum commodum, reſecamus. Duo enim ſunt eiuſmodi inſtrumenta, flexuras inter ſe aduerſas habentia. Quare poſt vnius exciſionem, in altera eodem modo, manu & inſtrumento vice verſa mutatis, operabimur. Poſt chirurgiam, aquam frigidam aut poſcam æger colluat. At ſi ſanguinis eruptio aliqua accedat, etiam rubi, & roſarum, & myrti decocto tepido vtantur. Si verò copia ſanguinis feratur, etiam plantaginis & ſymphyti ſuccum, & paſtillum ex ſuccino, & Lemnium ſigillum, ex poſca colluendum exhibemus. Sedata verò ſanguinis eruptione, poſtera die roſarum flore, & croco, & amylo, cum lacte illinantur, aut cum aqua, aut oui candido, aut hydroroſato. Quòd ſi ſordes vlceribus accedat, etiam ex melle collutionibus ac illitionibus vtantur.

DE VVA, Cap. XXXI.

GVrgulio, qui velut plectrum quoddam vocis eſt, ſæpe fluxionem à capite ſuſcipit, & præter naturam auctus, vbi longus & tenuis factus eſt, columella appellatur: vbi verò craſſus infernè ac rotundus, vua, vtroque nomine à ſimilitudine ducto. Si igitur vniuerſalibus auxiliis cedere noluerit, (dico autẽ venæ ſectionibus, & euacuationibus per purgationem ſubducentibus, item localibus adſtringentibus ac repellentibus, aut etiam diſcutere potentibus) ad chirurgiam deueniemus, vt ne ex aſſiduis irritationibus tuſſes & vigiliæ, aliquando etiam ſuffocatio conſequatur. Contractas igitur & rotundas vuas, & non oblongas, & ſanguinolentas, aut ſubnigras, chirurgia non aggredimur: tenues verò & oblongas, & ſumma parte imminutas ac reſolutas, & non valde ſanguinolentas, ſed ſubalbicantes, manu tractamus. Statim enim hæ etiam inflammatione carent. Tantum verò de vua ſaltem auferendũ eſt quantum naturalem excedit modum,

A nam reſectiones ipſius in totum, omnes circa thoracem regiones extremè lædunt, & vocem intercipiunt. Collocato itaque ad ſolarem ſplendorem ægro, multúmque hiare iuſſo, vuaria forcipe aut volſella ſuperuacuum eius prehenſum, & ad infernam partem tractum, per ſcalpellum vuarium, aut ſuturis deſtinatum reſecabimus. Quæ verò poſt chirurgiã requirũtur, ea velut in vaſorum exſectione dictum eſt, adhibeantur. Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob ſanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præſtantiam, ferrum recuſantes, B vſtorio potius medicamento vuam conſumimus. Oportet igitur medicamentum vſtorium illud quod in palpebrarum vſtione relatum eſt, aut aliud eiuſmodi accipere, & ex hoc vſtorii vuarum inſtrumenti cauitates implere, & ægro multum hiare iuſſo, linguáque per miniſtrum cum inſtrumento ad id apto depreſſa, tantam vuæ partem inſtrumento quantum ſatis eſt aperto comprehendimus, quantam alioqui excideremus. Habeat autẽ medicamentum compagem neque liquidam, vt ne diffluens ab vua aberret, & ſubiectas partes comburat: (quapropter mone- C mus hominem vt per totum vſtionis tempus non deglutiat) neque omnino duram, quò facilè vuæ adhæreat. Et ſi quidem ex vna admotione ſumma vuæ pars fuerit denigrata, contenti ſumus: ſin minus, etiam bis vtemur, per totũ operationis tẽpus homine inclinato, quò ſaliua eliqueſcens, vnà cum medicamẽti particulis, extra os effluere poſſit. Mortificatur enim in vna hora: excidit autem circa tertiam aut quartam diem. Poſt vſtionem verò, indice digito molli lana aut ſtupa obuoluto, partes circa gurgulionem extergimus, aut etiam aqua colluere iubemus: D at verò partes circa collum irrigationibus ex oleo chamæmelino, tũ in his, tum in quibus tonſillæ ablatæ ſunt, propter affectionem per conſenſum, confouebimus: gargariſmis item & illitionibus ſimiliter vtemur.

DE SPINIS FAVCIBVS INFIXIS, Cap. XXXII.

DEuorantur ſæpe inter edendum ſpinæ aut piſcium, aut aliarum rerum, in diuerſas partes. Quæ igitur ſub conſpectum veniunt, eas inſtrumentis ſpinis eximendis deſtinatis extrahimus: quæ verò inferius hærent ad ipſam E gulam ſiue deglutitionem, alio modo. Quidã enim maiora fruſta ipſis deuoranda cenſent, velut ſunt caules lactucarum aut buccellæ panis: alii ſpongiæ puræ ac mollis non magnam adeo molem filo alligatam deuorare iubent, eámque filo prehenſam rurſus reuellere, atque hoc ſæpe facere, quò ſpina ſpongiolæ infixa ſimul educatur. Leonides cataplaſmatis concoctoriis extrinſecus vti iubet, qualia ſunt quæ ex cruda ordeacea farina conſtant, quò ſuppurata ſpina ſua ſponte excidat. At ſi circa ipſum deglutitionis tempus, aut etiam ante concoctionem in F ventre, ad affectum hominem acceſſerimus, & quod infixum eſt non compareat, vomere iubebimus, aut digitorum aut pennarum demiſſione facta. nam aliquando vnà cum his quæ per vomitum reiiciũtur, etiam id quod infixum eſt educitur.

DE SVMMI GVTTVRIS SECTIONE, Cap. XXXIII.

OPtimi chirurgi etiam hanc chirurgiam deſcripſerũt. Antylus igitur ita dicit, In anginis (velut circa victus modũ tradem⁹) reprobamus chirurgiam, quum inuti- G lis fiat diſſectio vbi omnes arteriæ & pulmo affectus eſt: at in iis qui circa os & mentum inflammationem habent, aut etiam in tonſillis quæ gutturis oſculum operiunt, arteria ab affectione immuni, rationi cõſentaneum eſt vti ſummi gutturis ſectione, ad ſuffocationis periculum euitandum. Proinde opus aggreſſi, infra gutturis caput, ſub tertium aut quartum ipſius circulum, partẽ quandam arteriæ diſſecabimus. totum enim diuidere periculoſum eſt. Idoneus autem eſt hic locus, tum quia carne caret, tum quia vaſa procul à diuiſo loco ſita ſunt. Reflexo itaque retrorſum ægroti capite, vt magis conſpicuũ fiat guttur, trãſuerſa ſectione inter duos circulos vte- H mur, ita vt nõ cartilago, ſed membrana cartilagines cõtinens diſſecetur. Si verò quis circa actionẽ timidior fuerit, hamulo prius extentã cutẽ diuidat: deinde ita ipſum

guttur aggressus, & vasis si quæ occurrant disparatis, sectionem faciat. Hæc Antyllus. Coniectabat autem gutturis dissectionem tum ex spiritu per ipsam exeunte cum impetu quodã, tum ex vocis interruptione. At post prætergressum suffocationis periculum, labiis vulneris renouatis, suturis vtemur, cutem solùm absque cartilagine consuentes, & medicamentum cruentis vulneribus aptum adhibebimus. Si verò hoc non glutinabitur, incarnante ductu vtendum est. Porrò siquis nobis offeratur qui vitæ finiendæ causa sibiipsi guttur inciderit, similiter curabimus.

DE ABSCESSIBVS,
Cap. XXXIIII.

QVòd abscessus, corruptio sit & mutatio carnium aut carnosarum partium, & qui sint generationis ipsius modi, & quot abscessuum differentiæ, in quarto libro sufficienter dictum est: nunc verò quæ ad chirurgiam ipsius attinent persequemur. Postquam perfecta mutatio in pus facta fuerit, (hanc autem cognoscimus ex eo quòd & dolores & febris, quæ antea fuerunt, & rubor, & pulsus, & reliqua inflammationis signa minuuntur, & tumoris moles in acutum fastigiatur, & ad digitorum innixum pus subsidit, maximè si in summa cute sit abscessus) tunc ad chirurgiam nos conuertemus. At si neque ad tactum subsidat ac occurrat, neque fastigietur, eo quòd in profundo consistit, aliis mutationis signis intenti chirurgiam adhibebimus. Sciendum tamen quòd etiam ante perfectam in pus mutationem aliquandò crudos adhuc abscessus secamus, vbi vel articulis vel principalibus partibus fuerint vicini, vt ne perseuerante putrefactione simul corrumpatur ligamentum, aut pars aliqua necessaria. Sed & prope sedem abscessus, ante perfectam concoctionem, crudos secare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedãt. Secabimus itaque, non in omnibus similiter sectionem facientes, sed lineas naturales, velut in facie, & pilorum exortus, velut in capite, sequentes, decoris, quantum fieri potest, curam habebimus. In artubus autem in directum secantes, velut in musculis & tendinibus, & neruos, & arterias, & principales partes vitantes, securitatis rationem habebimus, ita vt modò in directum secemus, modò transuersim abscessum diuidamus, prout res singulatim postularit. In minoribus itaque abscessibus, vnam sectionem faciemus: in magnis, plures, pro magnitudinis ratione, vbique tenuiora & ad subeffluxionem commoda vulnuscula secantes. Et qui quidem plurimum fastigiati sunt abscessus, & crudi, & tenues, ac mortificati, eos amputabim⁹, iuxta triangulum, aut myrtei folii formam, aut aliam angularem figuram, ablationem facientes, quum circularis figura inepta sit ad cicatricem inducendam: qui verò fastigiati non sunt, eos solùm simpliciter secabimus. At si magnum sinum repererimus, si quidem carnosa fuerit & glutinari potuerit incumbens cutis, ad defluxionem solùm vtemur loci sectionibus: si verò tenuis & valde excarnis sit cutis, totum secundum longitudinem simplici sectione diuidemus. Et post simplicem sectionem, si tenuia valde & non carnosa apparuerint vtrinque corpuscula, ipsa amputabimus. Post chirurgiã, facta per spongiam detersione, si paruus est abscessus, & sectio vna, simplici linamento vtemur: sin magnus, & plures sectiones, etiam lemniscum qui pertrahi possit, per ipsas ducemus: eos verò qui amputati sunt, similiter linamentis implebimus. At si sanguis erumpat, aqua frigida aut posca vtendum est. Verùm eruptione sanguinis perseuerante, chalcitidis puluillum inspergemus, quo etiam ob flaccidam putredinem sæpe vtemur. Cæterùm splenia hyeme, & in neruosis corporibus, vino & oleo imbuta imponemus: æstate verò, & in corporibus carnosis, aqua & oleo, aut etiam vino & oleo frigidis, & facta deligatione, postridie his ipsis liquoribus irrigabimus: tertiò verò die facta solutione, & per spongiam detersione, tetrapharmaco linamentis illito vtemur. Et si inflammatio absit, eandem irrigationem ad linamenti conseruationem imponemus: si verò adsit inflammatio, cataplasma concoctorium superdabimus, perfusionibus prius vsi. Sedata autem inflãmatione, suppurante & incarnante medicationis ductu curabimus. Sed & sinus glutinatoriis medicamentis sanabimus, velut in quarto de sinibus dictum est.

DE STRVMIS,
Cap. XXXV.

STruma, est tumor induratus, circa collum, & alas, ac inguina maximè consistens, chœras *Græcis* appellatur, aut à chœradibus petris, aut à suibus, eo quòd multiplici fœtu fœcũdum est animal, aut quia sues eiusmodi colla habent. Nascuntur autem strumæ aut circa anteriores colli partes, aut circa alteram ipsius partem, aut circa vtrasque: & aut vna, aut duæ, aut plures. Omnes autem in propriis pelliculis continentur, quemadmodum steatomata, & atheromata, & melicerides. Dolorosæ itaque, & quæ ad contactum ac impositionem medicamenti deteriores fiunt, malignæ sunt, quas sanè etiam canceratas quidam appellarunt: & manifestum est ipsas non ita valde chirurgiis cedere. Benignas igitur & ad tactum & ad tempestiuum medicamentorum vsum, hoc modo aggredi oportet: quæ in summa cute consistunt, & ad cutem repunt, simplicis sectionis vsu, ab incumbentibus corporibus exoluemus, & distenta hamulis cute, labia à pelliculis liberabimus, velut in vasorum exsectione docebamus, & paulatim auferemus: maiores verò hamulis transfixas leuabimus, & similiter excoriantes, vndique à continentibus ipsas corporibus absoluemus, ita vt vbique carotidas appellatas, soporarias arterias, & recurrentes neruos vitemus: si verò vas aliquod diuisum operi impedimento sit, laqueo ipsum constringimus, aut penitus per totum recidimus, si non ita magnum existat. Et quum strumæ fundum ad angustiam deuenerit, industriè ipsam resecabimus, & demisso indice digito scrutabimur an etiã aliæ strumæ adsint, ipsásque eodem modo auferemus. At si magnum aliquod vas, aut etiam plura, circum strumæ fundum suspectum habuerimus, non ex fundo ipsam recidemus, sed laqueo constringemus, vt particulatim citra periculum sua sponte excidat: & tunc sanè curationis per linamenta ductum adhibebimus: si verò illico resecetur, labia contrahemus. Omnino verò sectiones in directum facere oportet, & si nihil superflui habuerint, statim consuemus: si verò ex strumæ mole, aliquid de cute redundat, parte ipsius ad myrti folii figuram recisa, suturis vtemur, & medicamentum cruentis vulneribus accommodatum superimponemus.

DE STEATOMATIBVS, ATHEromatibus, & meliceridibus, Cap. XXXVI.

QVum abscessuum generis & hæc sint, in hoc differunt, quòd qui propriè abscessus vocantur, inflammati sunt ac dolorosi, acrémque & erodentem humorem continent, & non in propria pellicula aut tunica continentur. Differunt autem hæc inter se, quia hoc quod in steatomate continetur, iuxta nominis rationem, seuo simile est: quod in atheromate, pulti ex frumento: quod in meliceride, melli. Dignosces autem ipsa hoc modo: Steatoma aliis durius est, & ad tactum remittitur, fundúmque solidius habet: meliceris autem tangentibus velut corpus quoddam laxum cedit, & tardè quidem diffunditur, citò autem rursus colligitur. At verò chirurgiam his similiter velut strumis adhibemus, in sectione, & excoriatione, & suturis, ac reliqua curatione: id modò vt vitemus ne & pelliculam sauciemus, eo quòd contentus humor effusus impediat chirurgiam, & ne partem ipsius relinquamus, quæ regenerationis plerunque causa fit, circa manuum iuncturas, & malleolos, & partes quæ secundum articulum mouentur: quemadmodum etiam struma, si aut tota, aut pars ipsius relinquatur. Quòd si tale quid relictum fuerit, melius est non suere, sed erodentibus medicamentis relicta consumere.

DE ARTERIAE DILATATIONE,
Cap. XXXVII.

DIlatatio arteriæ, tumor est ad tactum mollis, & digitis cedens, ex sanguine & spiritu generationem habens. Et Galenus de ipsa dicit, Arteriæ osculo aperto affectio appellatur *ἀνεύρυσμα, id est dilatatio*. fit etiam arteria sauciata, vbi quidẽ incũbens ipsi cutis ad cicatricẽ deue-

nerit, manserit autem vulnus arteriæ neque cōglutinatæ, neque cicatrice obductæ, neque carne obturatæ. Cognoscūtur autē huiusmodi affectiones ex pulsu arteriarū: imò etiam vbi comprimuntur arteriæ, tumor omnis disparet, substantia ipsum efficiente ad arterias recurrente. hæc Galenus. Nos autem ipsas inter se distinguimus hoc modo: Quæ ex osculi arteriæ apertione fiunt, oblongiores apparent, & in profundo consistūt, & ad digitorum impressionem velut strepitus quidā auditur, quum in affectionibus ex ruptione nullus sonitus audiatur, & sint quoque magis hæ rotundæ, & in summo occurrant. Quæ igitur in alis & inguinibus ac collo fiunt, itémque in aliis locis, si magnitudine excedunt, eas chirurgia non tentamus, ob magnitudinem vasorum: quæ verò in extremis partibus, & artubus, aut in capite consistunt, eas sic aggredimur. Si ex apertione tumor factus est, sectionem rectam in longitudinem cuti infligimus: deinde disparatis per hamulos labiis, velut in vasorum exsectione dicebamus, excoriantes, & per apta ad hoc instrumenta à membranis repurgantes, arteriam nudabimus, & acus sub ea trāsmissione, & per duo fila deligatione vsi, vbi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuauerimus, suppurante curatione vtemur, donec deligata filorum vincula excidant. Si verò ex arteriæ ruptione dilatatio facta est, totum ipsum quantum eius fieri potest, vnà cum cute, digitis prehendere oportet: deinde acum infra apprehensam traiicere, quæ duplex filum trahat: & post traiectionem, ipsam duplicis fili ansam dissecare, & sic per duo fila tumorem hac illac deligare, velut de staphylomate dicebamus. Quòd si timor sit ne fila dilabantur, etiam alia acus transmittenda est quæ priorem per totum premat, similitérque duplex filum trahat, & ansa dissecta, sic per quatuor fila tumorem deligabimus: aut aperto iuxta medium tumore, post excretionem eius quod in ipso continetur, cutem amputamus, eo quod deligatum est relicto, & splenio vino ac oleo imbuto imposito, curatione per linamenta vtemur.

DE GVTTVRIS RAMICE, Cap. XXXVIII.

TVmor fit in collo magnus & rotundus ex internis partibus, qui ob id βρογχοκήλην, *Latinis gutturis ramex*, appellatus est. Differentiæ ipsius duæ sunt, aliæ enim steatomata, aliæ arteriarum dilatationes referunt. Quæ igitur dilatationes referunt, eas ex iisdem notis quibus illas cognoscemus, & velut desperatas reprobabimus, quum omnes arteriarum dilatationes similiter periculosam aggressionem habeant, præcipuè tamen quæ circa collum consistunt, ob magnitudinem arteriarum. Quæ verò steatomata referunt, eas similiter vt steatomata chirurgia tractabimus, discretis ac transgressis vasis, eodem modo velut de strumis dicebamus.

DE GANGLIO, Cap. XXXIX.

GAnglium nerui in nodum coactio est, ex plaga aūt labore oborta, quæ plerunque circa manuum iuncturas, & malleolos, & corpuscula quæ secundum articulum mouentur, consistit: fit tamen etiam in aliis partibus. Cōsequitur tumor concolor, renitens, doloris exors. Si verò quis violenter cōprimat, torpidum sensum exhibet, non in profundo, sed sub ipsa cute consistens, & ad latera quidem transfertur, prorsum ac retrorsum nequaquā, etiamsi quis per vim protrudat. Quæ igitur in cruribus, aut brachiis, aut extremis partibus consistunt, ea excidere tutum non est. periculum enim est ne mutila pars fiat. Quæ verò circa caput aut frontem sunt, ea aggredimur, cutem scalpello diuidentes: & si quidem parua fuerint ganglia, volsella ipsa prehendentes, & ex fundo recidentes: sin maiora, hamulis transfixa excoriamus ac amputamus, & labiis per suturas contractis, medicamento cruentis vulneribus commodo curamus.

DE VENAE SECTIONE, Cap. XL.

VEnæ secādæ modus etiamsi omnibus sit manifestus, tamen vt nihil quod ad chirurgiam pertinet desit, & propter artificiosas ipsius distinctiones, nō erit nobis negligēdus. Primus itaque venæ sectionis scopus est redundantis sanguinis euacuatio. Duplex autem sanguinis redundantia demonstrata est: vna ad vires, etiamsi venæ non plenæ appareant, ob quam citò debiles & infirmi fiunt, quum natura grauitatem, velut onus quoddam, ferre non possit: altera ad continētia ipsum vasa, quæ in ipsa sanguinis fusura spectatur, etiamsi vires citra molestiam ipsum ferant. Ex qua dum rumpuntur aliquando vasa, sanguinis spuitiones aut aliæ fluxiones contingunt. Redundantiam igitur ad vires, ex corporis grauitate cognosces: ad venas, ex distentione, & quòd ipsæ repletæ apparent. Ambæ verò euacuationem indicant. Proinde etiam in prima morbi die aliquando venam secabis, si necessitas vrgeat, sola ciborum in ventriculo concoctione, aut etiam perfecta in hepate sanguificatione expectata. Si verò ob aliquam causam, venæ sectio ab initio non fuerit assumpta, etiam vltra septimum diem venam secare nihil absurdi fuerit, si & necessitas exigat, & vires nō repugnēt. Considerare insuper oportet eum qui venam secare volet, num multum stercoris sit in intestinis retentum: quòd si est, molli prius infuso per clysterem illud euacuamus, ne venæ ab intestinis aliquam putredinosam superfluitatum substantiam attrahāt. Qui igitur ob præsentem morbum, sanguinis detractione opus habēt, eis omni tempore venam secabimus, vigore solùm particularium exacerbationum in febribus vitato. Si verò continua febris fuerit, omnino matutinum tempus commodius erit. Qui verò morbo non præsente, præseruationis tamen gratia, sanguinis euacuationem requirunt, his ver commodum est. At verò in ætatibus vsque ad annum decimumquartum, euacuatio sanguinis recusanda est, quemadmodum etiam post sexagesimum annum, si non ineuitabilis necessitas nos cogat: & in summa, qui debiliores vires habent, vitādi sunt. In partibus itaque recens inflammatis, ex oppositis partibus euacuationem facere oportet: in diuturnioribus inflammationibus, ex vicinis. In multis equidem corporis locis venam secamus, plerunque tamen in ipsa cubiti intrinsecus flexura. Verùm attendendum est. Nam internæ venæ quæ alaris appellatur, arteria subiacet: mediæ, neruus: superna, humeralis etiam appellata, penitus omni metu vacat. Et in morbis quidem circa caput, humeralem secabimus: in iis qui sunt infra collum, alarem: vtrisque verò conuenit media. Oportet igitur partem aliquam circa brachii musculos, angusta quadam fascia deligare, & per manuum frictionem mutuam, repletam venam eam quæ necessitati commoda est, transuersim diuidere, secundum totam ipsius latitudinem solùm. Nam maiora quàm pro hoc modò vulnuscula, ægrè cicatricem recipiunt: & quæ valdè angusta sunt, ad hoc quòd crassioris humoris transitum impediunt, etiam inflammationem inducunt. At in quibus secunda die, aut tertia, quandoque etiam quarta, detractionem repetere volumus, in his obliquius venam secare oportet, quò in brachii flexione hians, non citò cicatricem recipiat. Sic enim Antylo visum est. Cæterùm quantitas eius qui euacuatur sanguinis, & virium robore, & morbi magnitudine iudicetur. Si igitur humoris multitudo subest, & materia feruet, semel ad animi deliquium vsque euacuamus, validis videlicet adhuc viribus, ægroto nō propterea quòd humor ad stomachum defluxit, animi deliquium patiente. Nam hac de causa multi statim ab initio ante sufficientem euacuationem animo linquuntur: sed ratione euacuationis, his animi deliquium fieri oportet. Si verò multa quidem opus sit euacuatione, vires autem fuerint imbecilles, partiri euacuationem oportet, & prima detractione defectuosiore facta, rursus si opus fuerit, & tertiò detrahere. Euacuamus autem totum non solùm in repletionis affectione constitutum corpus, (velut Galenus ait) sed etiam ob magnitudinem affectionis, toto corpore in humorum commoderatione constituto, velut in sanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quū non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus. Imò etiam in vehementibus inflammationibus, quemadmodū in colicis, & rhenibus ex calculo laborantibus, lippitudinibúsque, & aliis

acutis morbis vrgentibus. Nam dolor & color partis in- A
flammatæ, cauſæ ſunt fluxionis, etiãſi totũ corpus nõ ha-
beat ſuperfluos humores. Tũc itaque defectuoſius hoc i-
pſum facere oportet, & ea euacuatione vti quæ cõuenire
videtur ætati maximè & ægroti naturæ, conſiderãdo in-
ſuper etiam tempus & regionem & conſuetudinem æ-
groti. At verò in quibus iuxta diuiſam venam, inflamma-
tio quædam magna eſt, quemadmodum in pleuriticis &
hepaticis, in his optimũ eſt expectare ſanguinis mutatio-
nem in colore & cõpage. Alius autẽ eſt ſanguis in inflam-
matione ab eo qui ſecundum naturam eſt. Nã dum am- B
plius caleſcit, ſi prius crudior erat, rubicundior & flauior
euadit: ſi verò talis prius erat, ad nigriorem colorem ad-
aſſatus permutatur. Non tamen omni modo mutatio-
nem expectare oportet, ſed aliquando etiam anteaquam
fiat ceſſare conuenit: atque hoc duplici de cauſa, nimi-
rum aut ob virium debilitatem, quam ex pulſuum con-
tactu cognoſces, (inuenies enim ipſos inæquales in vehe-
mẽtia & magnitudine, vel etiã obſcuros: & fluxionis vi
gor labaſcens debiles iam vires indicat) aut etiam ob in-
flammationis malignitatem. Quandoque enim nihil re- C
mittit, ſed vehemẽter adſtricta eſt. At ſi nihil horum im-
pedit, & ægrè in vigore ætatis fuerit, mutationẽ expecta-
re oportet, & hoc eo magis ſi ambiẽs aer tẽperatus fuerit.
Porro ſi ſanguis ante ſufficientem euacuationem ſuppreſ
ſus fuerit, id quod fit aut ob timiditatem & animi deli-
quium, aut ob grumum, aut ob violentã conſtrictionem,
ad ſingula hæc inſtabimus, & animi quidem deliquium
odoramentis reuocamus, conſtrictionem verò, remiſſo
vinculo laxamus: grumum autem oleo affuſo, aut digito-
rum fotu diſſoluimus. Reliquus ſecandæ venæ appara- D
tus omnibus notus eſt. Atque hæc quidem in venis flexu-
ræ cubiti competunt. Si verò à fronte, velut in capitis do-
loribus, detractio fieri debeat, fomento prius adhibito,
faſcia collum ipſis deligabimus, digito iuxta guttur im-
miſſo, vt ſuffocationem vitemus, & venam in fronte re-
pletam ſcalpelli venæ inciſorii aut alterius acie ſecamus.
Eodem modo etiam iugulares venas in ſumma cute ex-
tantes, in lippitudine diuturna ſecamus, per ſpecilli con-
cauum ſanguinis effluxionem facientes. Sed & ſub
lingua venas, velut in anginæ affectione tranſuerſas inci- E
dimus, vitata conſtrictione. Quidam etiam in magnis
oculorum angulis conſpicuas venas, velut in diuturnis
capitis & oculorum morbis, eodem modo ſecant. In qui
bus etiam eas quæ inter nares ſunt aut compreſſione per
ſpecilli caput, aut per aſperas quaſdam res irritando rum-
punt. Quin & venas retro aures, propter affectiones circa
caput, diuidũt, aut eas quæ circa poplitẽ ſunt, in renib[9] af
fectis: eas verò quæ in extremis partibus ſunt, vbi & ſupe-
rius ſitarum partium vinculis, & manuum confrictione,
& pedum ambulatione repleuerunt, ſecant, in ſiniſtra qui F
dem manu, in ſplenicis, eam quæ inter paruum & annu-
larem digitum eſt: in hepaticis autem eam quæ eodem
loco in manu dextra eſt. Nam extremarum partium eua-
cuatio, quum magis è longinquo fiat, efficaciorem reuul-
ſionem facit. In pede verò, velut in coxendicum mor-
bo aut in vteri affectionibus, ſuperiorem interno talo ve
nam ſecant.

DE CVCVRBITVLIS, Cap. XLI.

NEque in principiis affectionum, neque dum repleta G
ſunt corpora, cucurbitulis vtemur, ſed vbi totum
corpus prius fuerit euacuatum, & nihil amplius influit
parti, & opus fuerit aliquid mouere, agitaréque, ac foras
trahere. Leuis itaque cucurbita inflationes ſoluit, & ſto-
machi fluxiones ſiſtit, & ſanguinem attrahit, & eundem
ſi feratur, rurſus ſiſtit, ſi oppoſitis partibus adhibeatur, &
quod in profundo eſt ad ſummam cutem educit. Et in
ſumma, humorũ quidem tranſlationem, flatuum autẽ
euacuationẽ efficit. Quæ verò cum ſcarificationibus af-
figitur, efficaciorẽ trãſpirationem cauſis præbet, ea quæ H
affligũt ex profundo, ita vt ſenſu percipiamus, educens.
Non enim ſanguinis ſolùm, ſed etiam aliorum humorũ
euacuationem facit, & præſertim ſi cum largiore flamma
adhibeatur. Verùm ſi de carnoſis partibus detractionem
facere volumus, primùm facta ſcarificatione, poſtea cu-
curbitam imponimus: ſi verò minus carnoſa fuerit pars,
leuem cucurbitã prius agglutinabimus. Vbi verò in mo-
lem eleuata pars eſt, facta ſcarificatione, rurſus ipſam im-
ponimus: & ſi quidem parum vacuare volumus, vna fiſſu
ra contenti erimus: ſi plus, plures incutiemus. Et ſi tenui-
orem contentum ſanguinem deprehenderimus, in ſum-
mo ſcarificabimus: ſi craſſior, in profundũ, quum etiam
grumos ſanguinis ex plaga euacuare voluerimus. Termi-
nus autem moderatæ fiſſurarum profunditatis, craſſi-
tudo ſola cutis eſt. Quidam inſtrumentum ad hoc exco-
gitarunt, tribus æqualibus ſcalpellis ſimul coniunctis, quò
vnà aggreſſione tres fiſſuræ infligerẽtur. Verùm nos hoc
inutile ducentes, vno ſcalpello vtemur. Alii vitreis cucur-
bitis vtuntur, eo quòd euacuati ſanguinis quantitas in i-
pſa attractione ex ipſis pellucet: ſed magis trahunt æreæ,
ampliorem flammam ſuſtinentes, quum vitreæ facilè frã
gantur. Sed & qui per cornua ore ſugentes attrahunt, mi-
nus quidẽ euacuant, nihil autem reſiccãt, quemadmodũ
quæ cum flamma adhibentur, ſi opus fuerit. At vbi iam
cucurbitam affigere voluerimus, erecta parte figurata, ex
latere ipſam agglutinabimus. Si enim iacentibus ipſis fu
niculum lucernariũ ſupernè admouerimus, vnà cum flã-
ma in cutem illabens, vehementer vrit, nulla neceſſitate
hoc exigente. Quandoque verò etiam cucurbitæ magni-
tudo ſit pro ratione ſubiectæ partis. Hac enim de cauſa e-
tiam multæ ſunt cucurbitarum iuxta paruitatem & ma-
gnitudinem differẽtiæ: quemadmodum etiam aliquæ lõ
giore collo & ampliore ventre, fiunt vt magis quàm aliæ
trahant. Cauendum autem eſt ne propè mammas cucur-
bitam adhibeamus. Illabentes enim in ipſas, & quando-
que inde intumeſcentes mammæ, faciunt vt valde diffi-
culter illæ auelli poſſint: & tunc ſpongiis ex aqua ca-
lida cucurbitas circundare oportet: ita enim remittunt.
Si verò neque ſic remiſerint laxatæ, iam perforare ipſas
oportet.

DE ALAE VTSIONE, Cap. XLII.

IN humeri coarticulatione cõtingẽte luxatione, in qui-
buſdam ſæpe & frequenter brachii caput excidit, aut
ob redundantem humiditatem, aut quòd ob aſſiduam
eluxationem, loco huic via facta eſt. Tũc igitur ad vſtio-
nem deuenimus. Oportet itaque aut ſupino, aut in ſanum
latus reclinato ægro, interiorem alæ cutem, qua parte ma
ximè articulus excidit, duobus ſiniſtræ manus digitis aut
volſella diſtendere, & tenuibus ac oblõgis ignitis caute-
riis perurere, ita vt ex cauterio quod in aduerſam partem
pertrudi poteſt, per vnã aggreſſionẽ duæ cruſtæ fiant. Et ſi
multũ inter has fuerit ſpaciũ, ſpecilli capite per ipſas trãſ
miſſo, aliã in medio cruſtã faciemus, vrẽtes donec caute-
riũ cõtingat ſpecillum. Sed & alias duas cruſtas vult fieri
Hippocrates, ab vtraque parte mediæ relatæ, æquali inter
uallo velut illæ diſtãtes, iuxta quadranguli figurũ. Profun-
ditatem autẽ inuremus non altiorem cute. Nerui enim &
glandulæ & alia ſubiacent quæ inflammationem & o-
peris difficultatem inducere poſſunt. Curare autem opor
tet per porri cum ſale trito impoſitionem, & per reliquã
ad cruſtas pertinentem curationem. Et poſtea cautè actio
nes per manus obeundas tractare.

DE AGNASCENTIBVS DIGITIS, & de ſedigitis, Cap. XLIII.

AGnaſcuntur digiti circa manum, quandoque prope
magnos digitos, quandoque iuxta paruos, rarò autẽ
circa alios digitos viſi ſunt. Qui verò ita agnaſcũtur, par-
tim per totum carnoſi ſunt, partim etiam oſſa in ſe habẽt,
quandoque etiam vngues. Qui oſſa habẽt, partim ab ar-
ticulo exortum habent, in commiſſura ad articulum cũ
altero digito cõmunicantes, partim ab internodio enati
ſũt. Qui igitur ab internodio, ſiue ſpacio inter articulos,
enati ſũt, penitus immobiles ſũt: reliqui quandoq; mouẽ
tur. At carnoſorum facilis eſt amputatio. Quicquid enim
ſuperuacuum eſt, per totum penitus ſcalpello reſecamus.

Eorum verò qui ab articulo exortum habent, difficilior eſt aggreſſio: at eorum qui ab internodio enati ſunt, carnem primùm in circulum ad os vſque reſecamus: ipſum verò os excíſorio ſcalpro diſſecamus, aut ſerra amputamus, deinde in curatione radimus ipſa, & cicatrice obducimus, quemadmodum de vulneribus in oſſibus diximus.

DE CHIRVRGIA ET VSTIONE ſuppuratorum, Cap. XLIIII.

EFficaciſſimum auxilium pectore ſuppuratis vſtio inuenta eſt. Oportet igitur ariſtolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipſis per ignita cauteria vſtis, in cruſtas indere, quarum vna inter clauicularum commiſſuram inuſta ſit, ſurſum tracta cute: duæ verò paruæ, paululum ad mentũ à ſoporariis arteriis procedendo: duæ ſub mãmas, grãdiores aliquãto, inter tertiã & quartã coſtã: aliæ duæ, inter quartã & ſextã paululũ nutantes retrorſum, & alia in mediũ pectus, & alia ſupra os ventriculi. Tres autem à tergo, vna in mediũ dorſum, & ab vtraq; ſpinæ parte duæ, eã quæ in dorſo eſt cruſtam trãſgredientes, nõ ita in ſumma cute: alii verò (velut etiam Leonides ait) cauterio oliuari igni candefacto per intermedium coſtarum ſpatiũ, qua parte abſceſſum eſſe notarunt, vſque ad pus vſtionem fecerunt. Quidam etiam chirurgia in his vti auſi fuerunt, per medium quintæ ac ſextæ coſtæ, tranſuerſa ſectione paululum ſubobliquè cute diuiſa, atque ita per acutũ cultellum membrana coſtas ſuccingẽte perforata, & pure excreto. Verùm & hi, & qui per ferrum in profundum vſque vrunt, aut ſtatim mortem inducũt, vitali ſpiritu aceruatim vnà cum pure euacuato, aut fiſtulas incurabiles efficiunt.

DE CANCRO, Cap. XLV.

CAncer tumor eſt inæqualis, aſper, abominabilis, ſublimidus, doloroſus: quãdoque abſq; vlceratione, quẽ etiam occultũ Hippocrates nominauit, qui etiã ex chirurgia deterior euadit, quandoque verò vlceratus. Nam ex atra bile generationem habẽs, plerunque eroſionem perpetitur: & in pluribus quidem corporis partibus conſiſtit, maximè verò circa vterum & mammas in mulieribus. Habet autẽ & venas vndiquaque extentas, velut animal cancer pedes, vnde etiam nomen ipſi inditum eſt. Curationem equidem ipſius per medicamẽta, in quarto libro ſufficienter diximus, eius verò qui in vtero conſiſtit, libro tertio. Quandoquidem verò corpora putrefacta, aut ſimpliciter à naturali ſtatu digreſſa, ablationem expetũt, eos cancros qui in vterò conſiſtunt vt chirurgia tentemus, fieri non poteſt, neque conducibile eſt. Proinde eorum qui in externis partibus, & præcipuè circa mammas ſunt, chirurgiam trademus. Quidam igitur cauteriis totum id quod redundat conſumunt: alii tota mamma exſecta vrũt. Galenus chirurgiam per ſectionẽ ſolùm aſſumit, hoc modo ſcribens, Si tamen aliquando auſus fueris per chirurgiam curare cancrum, ab atrabiliarii humoris purgatione euacuare incipe: deinde tota affecta parte exactè reſecta, vt nulla radix relinquatur, ſanguinem effluere ſine, & nõ citò cohibe, ſed etiam circumſitas venas preme, craſſum ſanguinem ex ipſis exprimens. Poſtea ſimiliter velut alia vlcera cura: hæc Galenus. Sed & reliqua maligna ac putredinoſa vlcera, phagedænas, & gangrænas, & conſimilia, eodem modo per chirurgiam aggrediemur.

DE TVRGENTIBVS MAMMIS IN viris, Cap. XLVI.

QVemadmodum in fœminis, ita etiam in maribus, circa pubertatis tempus, mammæ aliquantulum intumeſcunt, verùm pleriſque rurſus ſubſidunt. In quibuſdã verò initio ſumpto augeſcunt, adipe ſubenaſcente. Hæc itaque res quum effœminatæ naturæ opprobrium afferat, chirurgiam requirit. Proinde lunata ſectione in infernam mammæ partem facta, & excoratione ſequuta, pinguedineque detracta, ſuturis oras committimus. At ſi fortè ob magnitudinem mamma ſuis partibus deorſum, velut in fœminis, nutat, duas lunares ſectiones iuxta extremitates ſeſe mutuò contingentes incidemus, ita vt minor à maiore comprehendatur, & intermedia cute excoriata, ac pinguedine detracta, ſimiliter ſuturis vtemur. Si verò aberrantes minus reſecuerimus, ea parte quæ redundat

A rurſus amputata, conſuemus, & medicamentum cruentis vulneribus deſtinatum imponemus.

DE HEPATIS VSTIONE. Cap. XLVII.

SI cũ grauitate dolor fiat iis qui in hepate abſceſſum habent, carnoſa ipſius pars affecta eſſe indicatur. Si verò acutus eſt dolor, in tunica magis pus eſt, & vſtionem ſic facere oportet: Cauteria tenuia oliuaria exactè candefacta, paululum ſupra inguen ad finem hepatis immittimus, vnam cruſtam incutientes: peruſta verò tota cute, B & ad tunicam vſque perducti, pus excernimus: poſt cuius euacuationem, lenticula cum melle vſi, medicamentis ex aqua mulſa & incarnantibus ſpeciebus, poſtea verò etiam cicatricem inducentibus, vtemur.

DE SPLENIS VSTIONE, Cap. XLVIII.

CVte ſpleni incumbente per hamulos diſtenta, longo candenti cauterio per totũ ipſam penitus perurimus, ita vt vna aggreſſione duæ cruſtæ fiant, atque hoc trifariã C facimus, vt omnes cruſtæ ſex fiant. At verò Marcellus tridente, aut cauterio tridentis formam habente vtens, vna aggreſſione ſex cruſtas inurebat.

DE STOMACHI VSTIONE, Cap. XLIX.

IN diuturnis ſtomachi fluxionibus, iuniores vſtione vſi ſunt: & alii quidem oliuaribus cauteriis tres cruſtas incutiunt: vnam in cartilaginem, gladium referentem: alteras duas inferius iuxta triangularem figuram, ea profunditate vt totam cutem perurant: alii verò vnam ſolùm faciunt, eámque maiorem, iuxta ipſum ventriculi oſculum: D quidam neque ferro vrunt, ſed iſcis vocatis. Sunt autem iſcæ ſpongioſa quædam corpuſcula, in quercubus & nucũ regiarum arboribus naſcentia, quæ barbari magis in vſu habent. Vlcera verò aliquandiu ſinũt, nec cicatricem ipſis inducunt: imò magis inſuper ipſa lãcinant, quò ob multam per ipſa exhalationem, os ventriculi fluxione non infeſtetur.

DE HYDROPE, Cap. L.

QVVM hydropis ſiue aquæ inter cutem conſtitutionem, & quot huius ſint differentiæ, & quæ cauſæ, co- E gnitionem itẽ, & per medicamenta curationem, tertio libro tradiderimus, & in illo etiã antea oſtẽderimus quòd ſolus Aſcites hydrops chirurgiam admittat, hanc nunc tradituri ſumus. Erectum itaque ſtatuemus hominem: ſin minus id fieri poſſit, in ſella collocabimus: ſi verò neque hoc fieri poſſit, recuſanda eſt nobis chirurgia in eo qui ad tantã debilitatẽ deuenit. Stante itaque erecto homine, iubebimus miniſtros à tergo ipſius ſtantes vt tumoris molẽ per manus comprimant, & deorſum ad pectinem protrudant. Nos autem accepto cultello acuto, aut venæ inciſo- F rio ſcalpello, ſi quidem à partibus circa inteſtina hydrops obortus eſt, iuxta perpendiculum vmbilici, tribus ſub ipſo digitis interpoſitis, abdomen ad peritonæum vſque appellatam membranam diſſecamus. Si verò hepate primario affecto, ex ſiniſtris vmbilici partibus ſecamus: ſi à ſplene, in dextris. Non enim ſecanda eſt ea pars in quam æger decumbere debet, & excoriata per inſtrumenti aciẽ cute incumbente, paululum ſupra priorem ſectionem, etiam ipſam peritonæum membranã diſſecamus, donec ad vacuum locum ſcalpellum pertingat. Poſtea verò æ- G neam fiſtulam quæ ad calami ſcriptorii ſimilitudinem exſecta ſit, & per abdominis & per peritonæi ſectionem demittemus, & per ipſam humorem educemus pro viribus moderatum, quas ex pulſus contactu cognoſcemus: deinde educta fiſtula humorem ſiſtemus. Siſtetur enim ſtatim ob alteratam illam factam ſectionem: ſed & nos ſecuritatis gratia, linamentum intortum per ſolam abdominis ſectionem demittemus, & reclinato ac refocillato homine, poſtera die rurſus parum humoris pro virium ratione, per fiſtulam euacuabimus, atque ita conſequenti- H bus deinceps diebus, donec quamminimum ipſius vndiquaque relinquatur, aceruatam euacuationem cauentes. Multi enim ex imperitia rem bene tractare cupidi, vnà cum humore etiam vitalem ſpiritum aceruatim euacuarunt, atque ita hominem occiderunt. Cæterùm qui magis

ſecuritatis curã habẽt,modica humoris per chirurgiã facta euacuatione,quò vires ſaltem à grauitate leuẽtur,relicta euacuatione,quò vires ſaltem à grauitate leuẽtur,reliquũ per medicamẽta aquã ducẽtia,& per arenã,ſolẽ,ſitim,& ſiccantia alimenta cõſumunt. Quin & vſtione quidam vſi ſunt in ſtomachum, hepar, ſplenem,imum ventrem & vmbilicum,quinque cruſtas inurẽtes,alii ferreis tenuibus cauteriis,alii per iſcas appellatas, aut per aliam quandam eiuſmodi materiam:& multi ſanè hac ratione magis ſanati ſunt,aliquando pènitus nulla facta perpunctione.

DE VMBILICI PROLAPSV,

Cap. LI.

VMbilici prolapſus fit aliquando rupta iuxta illum peritonæo membrana,& aut omẽto aut inteſtino prolapſo: aliquando verò lento humore ſub vmbilicum collecto:quandoque autem carne ſubter excreſcente,& quãdoque ſanguine eò collato,ob venæ aut arteriæ ruptionẽ, velut in arteriæ dilatatione : quandoque non ſanguine, ſed ſpiritu ſolùm illic collecto. Si igitur omentum foras prolapſum fuerit,tumor circa vmbilicum cõcolor, ad tactum mollis, doloris exors, & inæqualis apparet: ſi verò inteſtinum,ſupra relata etiam amplius inæqualis,& ad digitorum compreſſionem diſparens, quandoque verò etiã ſtrepens, & ex balneis ac diſtentionibus magis augeſcens. At ſi humor fuerit, mollis quidem ſimiliter eſt tumor, ſed ad compreſſionem non cedit, neque minuitur, neque augeſcit: ſi verò ſanguis,ad prædicta ſigna, tumor etiã liuidior fuerit.Carne verò ſubter enata,durior & renitẽs erit tumor,&in eadẽ magnitudine permanens.Qui verò ſpiritus inflationẽ illic collectã habẽt, his mollicies adtactũ adeſt,& ſonitus quidã ſequitur ad pulſationẽ,& diſparet ad compreſſionẽ.Hoc igitur modo chirurgiam adhibebimus: Erectum hominem iubebimus vt ſpiritu ſuppreſſo ſeipſum diſtendat: deinde tota vmbilici prominentia circumcirca atramento ſcriptorio notata,ſupinum locabimus,& iuxta notas factas, tumorem ſcalpello circumſcarificabimus: poſtea media parte per hamulos diſtenta, filum aut chordam ſcarificationi circumdabimus.Sic enim retinebitur non dilabens,anſato nodo connexione facta: deinde conſtricto tumore circa verticem aperto,indicem digitum demittemus,diligentérque perſcrutabimur ánne aliqua inteſtini conuolutio,aut omenti pars ſimul fuerit conſtricta. Et ſi quidem inteſtinũ fuerit id quod conſtrictum eſt,anſato fili nodo laxato,ipſum intrò compellemus:ſi verò omẽtum fuerit,hoc attractum quantũ eius ſuperuacanei fuerit reſecamus,filo deligãtes velut par eſt, ſiquod vas intercurrat:poſtea acceptis duab⁹ acubus ſimplex filum ducentibus, iuxta chiaſmum,*hoc eſt ad literæ Græcæ χ figuram*,ipſas per factã ſcarificationẽ trãſmittemus: & diſſectis filorum anſati nodi finibus, velut in venæ dilatatione dicebamus,ex quatuor principiis cõſtrictionem faciemus. Poſtquam verò computruerint ac exciderint corpuſcula filis deligata,linamentorum ductu curabimus,vt cauior cicatrix fiat ſemper ſtudio habẽtes. Atque hæc quidem omento aut inteſtino affectionem inducentibus adhibemus.Si verò caro, aut humor, aut ſanguis,affectionis cauſa fuerit,media tumoris parte circumcirca ablata,& quicquid extra membranam peritonæon iuxta vmbilicum inſitum eſt,eo educto, iuxta concarnationis modum curationem faciemus. Cæterùm affectionem prolapſi vmbilici,ex arteriæ dilatatione, aut ſpiritus interlapſione obortam,repudiamus, velut etiam reliquas arteriæ dilatationes.

DE PERITONAEI MEMBRANAE VVLnere,& de inteſtini aut omenti prolapſu:in quo etiam modus ſuendi ventrem.

Ex Galeno, Cap. LII.

QVomodo quis vulneratam peritonæon membranã optimè tractarit, conſequenter conſiderandum eſt. Si igitur paruum fuerit vulnus,vt prolapſum inteſtinum inflatum nõ amplius reprimi poſſit,neceſſe eſt aut flatum euacuare,aut vulnus maius efficere.Melius autẽ eſſe puto prius illud facere, ſi fieri pòſſit vt id aſſequamur. Quomodo verò quis hoc magis aſſequi poſſit?Si cauſam ex qua inteſtinũ inflatur amoueat.Quæ igitur eſt hæc?Ambientis aeris frigiditas:quare etiã per calefactionẽ ſanatio cõtingit.

A Spongiam igitur mollem aqua calida imbuere oportet, deinde exprimere,& per ipſam inteſtinum calefacere.Interim verò præparetur vinum auſterum calidum. nam & calfacit magis quàm aqua,& inteſtino robur indit. Si verò ab horum vſu, inteſtinum adhuc permãſerit inflatum, tantum de peritonæo incidere oportet quantum opus habet id quod prolapſum eſt.Ad talem autem ſectionem cõmoda ſunt fiſtulis ſecandis apta inſtrumẽta,ſyringotoma recta appellata.Cõmoda eſt etiam ægro,vulnere in infernis partibus facto, figura decubitus ſurſum vergẽs: in ſu-
B pernis, deorſum:& in dextera parte facto vulnere, in ſiniſtram declinari,& viciſſim in ſiniſtra, in dextram: atque hoc tum magnis tum paruis vulneribus cõmune eſt. Verùm inteſtinorum repoſitiones in proprium locum, in magnis vulneribus,miniſtro admodum perito opus habent.Oportet enim ipſum ſuis manibus forinſecus apprehenſum totum vulnus intrò contrahere ac conſtringere, ita vt ſemper exiguum quid ſuenti denudet: & ſanè etiam id quod conſutum eſt moderatè adſtringat,donec exactè fuerit totum conſutum.Quis verò ſit modus ſuendi ven-
C trem ad huiuſmodi idoneus,deinceps dicamus.Quandoquidem abdomen cum membrana peritonæo concreſcere oportet,à cute initium ſumendum eſt, acu ab externa parte intrò trãſmiſſa.Vbi verò cutem & muſculum rectũ totum penetrarit,membrana adiacente præterita,traiicere acum ab interna parte per reliquam membranam oportet, atque ita hinc ab internis extra per alteram abdominis partem traiicere,& vbi penitus pertrãſiit,rurſus ab externis intrò per hanc abdominis partem tranſmittere, & adiacẽte ipſi mẽbrana præterita, & ad oppoſitã membra-
D næ partẽ trãſitione facta,ab internis extra ipſa perpungere,& ſimul cum ipſa etiã proximũ totũ abdomẽ: deinde ab hoc rurſus initio facto,ipſum cum opoſita membrana conſuere, & poſtea per proximam cutem extra tranſmittere:illinc verò rurſus intrò tranſigere, & cum oppoſita membrana conſuere,ac per proximam cutem extra trãſmittere:& hoc iterum atque iterum repetitis vicibus facere,donec totum ſimiliter conſuerimus vulnus.Interuallum autem ſuturarum,quantum ad cõſtringendum ſubiecta attinet, breuiſſimum eſſe debet: quantum verò ad
E hoc,vt cutis inter ſuturas infracta permaneat,breue interuallum non eſt commodum.Fugiendus itaque eſt vtriuſque exceſſus,& quod moderatum eſt,eligendum.Iam verò & hoc commune quodammodo omnibus vlceribus eſt,quemadmodum etiam ipſius fili compages. Quod enim durius eſt,cutem rumpet quod mollius, ipſum prius rumpetur.Eodem modo etiam propinquiſſimè ad ſumma labia acum traiicere,facit ac cogit vt cutis quæ pauciſſima reſtat, plerunque rumpatur.At ſi multa ſit comprehenſa,inglutinata permanet:atque hæc quidem etiãſi o-
F mnibus vlceribus communia ſunt,maximè tamen in vẽtris ſutione vitare oportet, & aut(velut antea dictum eſt) facere, coniectura habita vt abdomẽ cum peritonæo cõcreſcat,eo quòd quum neruoſum ſit,vix concreſcat: aut (velut aliqui faciunt)ea quæ ſecundum naturam cognata ſunt inter ſe contrahere,peritonæum cum peritonæo,abdomen cum abdomine.id quod hoc modo fiat: A vicino nobis abdomine acum traiicere oportet, ab externa parte intrò,per ipſum ſolũ,& ambobus peritonæi labiis trãſ greſſis,rurſus acum conuertere,& ab externa parte intrò,
G per ambo peritonæi labia traiicere: & deinde rurſus cõuerſam,ab internis extrà,iuxta oppoſitùm abdomen trãſmittere. Hic modus à communi illo & vulgato, quo per quatuor labia, vna aggreſſione acum traiiciunt, differt: quòd peritonæum membranam intra abdomen exactè occultat.Cæterùm medicamenta commoda ſunt eiuſdẽ materiæ cum iis quæ cruẽtis vulneribus competunt: quò verò nulla ex principalioribus partibus coafficiatur,lanã tenerã moderato oleo calido imbutam,per totum ſpatiũ inter inguina & alas, circundare oportet. Præſtat autem
H idem oleum calidum per clyſterem inteſtinis immittere. Si verò etiam ex inteſtinis aliquod fuerit vulneratum,vinũ ſit id quod immittitur nigrum,auſterum,tepidum:atque hoc magis,ſi totum fuerit perforatum ad internum vſque meatum.Facilia igitur curatu ſunt craſſa inteſtina:

ægrè verò curãtur tenuia. Penitus autẽ incurabile est ieiunũ tum propter multitudinẽ ac magnitudinem vasorum, tum propter tenuitatem ac neruositatem tunicæ: sed & bilem putam omnem excipit,& viciniſſimum omniũ est hepati. At verò infernas ventriculi partes carnosas illas tẽtare oportet vt curemus: fieri enim potest vt succedat, nõ solùm quia crassiores hæ sunt,sed etiã quòd curatibus medicamẽtis facilior sedes eo loco cõtingit. At verò vulnera in ore ipsius ventriculi ac stomachi,transitu solùm medicamẽta cõtingũt: sed & iis quæ in ore ipsius sũt,sensus subtilitas auersatur,quò minùs curẽtur. Quũ verò peritonæo rupto,omentum prociderit,& aut liuidum aut nigrum factum fuerit, parte ea quæ ante nigrefacta est, laqueo constricta,propter eruptionis sanguinis periculum, resecare oportet eam quæ post laqueum est,ita vt ad infernum finem consutionis,laquei initia foras propendeant: quò facilè eximi possint vbi suppurato vulnere reiecta fuerint.

DE PRAEPVTIO CVRTO, Cap. LIII.

IN quibus parum quid deest cuti pudendi, quidam decoris reparandi causa, duplicem chirurgiæ modum excogitarunt: quandoque quidem circa pudẽdi initium supernè cutem secantes in orbem, quò soluta continuitate cutis deorsum trahatur, quousque glans fuerit contecta: quãdoque verò scalpello subexcoriantes iuxta internam partem,circa glandis radicem: deinde deorsum trahẽtes, & postea molli quodam linteo præputium obligantes: nimirũ linteo quodã in medio interposito iuxta factã excoriationẽ,quò præputium cum glande non concrescat. Hunc modum Antylus magis probat, latius ipsum exponens: nobis autem summatim solùm attingere satis esse visum est,eo quòd in artis operibus rarò talis chirurgia requiritur,quum neque functionis aliquam difficultatem hæc affectio inducat, neque ita decorem vitiet vt huius chirurgiæ tormentum subire quis sustineat.

DE HYPOSPADIAEIS, Cap. LIIII.

MVltis ex natiuitate glans non est perforata, sed sub appellato cane, vbi glans absoluitur, foramen est: atque hinc neque mingere in anteriorem partẽ possunt, nisi valde ad pectinem membrum refregerint, neque liberos generare,quum semen ipsos in directum eiaculari in vterum non contingat: & ad hæc non vulgare dedecus affert hæc affectio. Simpliciſſimus igitur & periculi maximè exors chirurgiæ modus fit per resectionẽ. Oportet itaque affectum reclinare supinum: deinde glandem per sinistræ manus digitos fortiter extẽdere,postea glandem scalpelli acie circa coronam amputare, non obliqua facta resectione,sed quæ similis sit sculpturæ circumcirca factæ, ita vt in medio eminentia quædam appareat glandi similis. Quãdoquidem verò sæpe sanguinis eruptio cõtingit,si quidem fieri poterit, per sanguinem sistentia ipsam sedabimus: sin minus,vstione per tenuia ferramẽta vtemur.

DE PHIMO, SIVE PRAEPVTIO circa glandem constricto, Cap. LV.

DVplex phimoseos, *id est præputii circa glandem constricti*, causa est. Quandoque enim præputiũ ita intexit glandem vt rursus detrahi non possit: quãdoque retrò abductum,non amplius induci potest: quæ species propriè paraphimosis appellatur. Prima igitur differentia fit aut ob cicatricem in præputio factam,aut ob carnis accretionẽ: secunda verò in pudendorum inflammationibus efficitur,quum abducta retrò cute glãs intumuit,& nõ amplius præputium admittit. Si igitur prima constrictionis species fuerit,chirurgiam adhibebimus,hoc modo: Postquã hominem prout conuenit collocauimus, attracto præputio in anteriorem partem, hamulos tres aut quatuor in summum ipsum immittemus,eósque ministris tenendos dabimus, & quantum fieri potest extendere ac aperire ipsum iubebimus. Postea si ex cicatrice externa cõtractio facta fuerit,scalpello sectioni venarum apto, aut cultello aculeato, ex internis partibus præputium diuidemus, in tribus aut quatuor locis, iuxta internas partes sectiones facientes in directum extẽtas,& æquali spatio inter se distantes. Est autem duplex circa glandem præputium. Osculum igitur internæ in ipso partis diuidemus. Ita enim cõtractione ex cicatrice oborta exoluta,præputium abducemus. Si verò caro ex internis partibus agnata, constrictionem effecerit, detracto præputio,in omnem carnem scarificationes faciemus,& eminentias intermedias carnis inter impacta vulnuscula deradenus: postea verò plumbeũ canalẽ papyro sicca obuolutũ toti glandi circundabimus. Sit autem canalis vndiquaque æqualiter expassus. sic enim propter canalis circumpositionem,præputium prohibebitur, vt ne rursus inductum concrescat,vt quod præ plumbo & obuoluta papyro, distentum conseruetur. Papyrus enim ex irrigatione intumescens cutem adhuc magis disparat. Hoc igitur facimus, siue propter cicatricem, siue propter carnis excretionem, constrictio fuerit facta. Si verò paraphimosis dicta fiat, & inueterata fuerit, concrescit,& incurabilis est,si non velut in præputio curto curari quis velit. At si nõdum occalluerit, in directum factis vulnusculis tribus,aut quatuor,aut pluribus, & oleo calido multo affuso, ad externam partem ipsum attrahemus.

DE COHAERENTE CVM GLANDE præputio, Cap. LVI.

VLceratione circa glãdem aut præputium progressa, circa vtraque fit cõcretio vt cohæreant. Oportet igitur subexcoriare,& quantum eius fieri potest,per scalpelli, aut cultelli polypis excidendis apti,aciem, retinacula exoluere conari: & maximè quidem glandem à cohærente præputio purè secernere: si verò difficile hoc fuerit,magis aliquid de glande ad præputiũ assumere, quàm vice versa. quum enim tenue fit præputium,facilè perforatur. At post exolutam concretionem, tenue linteum aqua frigida madefactum,inter glandem & præputium interponatur,vt ne rursus concretio fiat: & adstringenti vino adhibito,cicatrix ipsis inducatur.

DE CIRCVMCIDENDIS, Cap. LVII.

NON de iis qui gentilis religionis more circumcidũtur,nunc nobis sermo est, sed de iis quibus ex pudẽdi affectione præputium nigrescit. Oportet itaque totum id quod denigratum est in ipsis,in orbem diuidere: postea verò squama æris cum melle vtendum est, aut etiam malicorio & eruo,ad modum eorum quæ linamentis excepta induntur. Si verò sanguis eruperit, lunatis cauteriis vtendum est ad vtranque rem conferentibus, ipsam inquam sanguinis eruptionem, & vulnus depascendo proserpens: si verò tota glans aliquando fuerit consumpta, plumbeo canali in meatum indito, vrinã per ipsum reddere iubebimus.

DE THYMIS IN PVDENDIS, Cap. LVIII.

THymi,carnosæ sunt eminentiæ,quandoque in glande,quandoque in præputio consistentes: & ex his alii qui sunt maligni,aliqui non. Non malignos igitur scalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem inspergere: in malignis autem post ablationem vstione vtendum est. Si verò alternatim oppositi in præputio thymi fiant, alii intra ipsam,alii extra,non omnes simul aggredi oportet,ne præputium quod tenue est,non animaduertentes,diffecemus: verùm primùm interni auferantur, & post inductã ipsis cicatricem,etiam externos aggrediamur. Quidam ex recentioribus forfice præsectos,seta equina obligatos, ipsos curabant: quemadmodum alii frigido cauterio ipsos adurunt.

DE CATHETERIS, ET INFVSI immissione in vesicam, Cap. LIX.

SVppressa vrina in vesica propter obturationẽ aliquã, velut ex cõcretis sanguinis grumis,aut ex calculis, aut propter aliam quandam causam, catheteris & fistulæ immissione vtemur,ad recremẽti vrinæ eductionẽ. Accepto igitur ætati & generi congruo cathetere, ipsum præparabimus. Præparationis autem modus talis est: Lanam modicã per filum in medio deligamus, & filo cum iunco

lanam foramini A
acuto per catheteris fiſtulam tranſmiſſo, lanam foramini
quod ad catheteris caput eſt adaptamus,& extrà eminen-
tibus lanæ partibus forfice præſectis, catheterem in oleũ
immittimus. Ægroto verò in ſede collocato, & cum fo-
mento prius,ſi nihil impedit,rigato, acceptum catheterẽ
immittimus,primùm in directum vſque ad colis fundũ,
& poſtea pudendum ad vmbilicum refringimus.nam ab
hac parte obliquus eſt veſicæ meatus, atque ita catheterẽ
vlterius admouemus. Poſtquam verò ad interfœmineum
prope ſedem peruenerit, rurſus pudendum inſito inſtru-
mento reflectimus,ad figuram naturalem reducentes. nã B
ab interfœmineo veſicæ meatus ſurſum tendit, & cathe-
terem propellimus, donec ad vacuũ veſicæ ſpatium per-
ueniat. Poſtea verò inſitum in catheteris fiſtula filum at-
trahimus,quò vnà cum lana attracta,vrina ſequatur: quẽ-
admodum in ſiphonibus contingit. Talis eſt immittendi
catheteris modus. Quandoquidẽ verò ſæpe opus habe-
mus vt vlceratam veſicã colluamus, ſi auriculares clyſte-
res infuſum trãſmittere poſſunt,ipſis vtemur,iuxta prædi
ctum modum eos immittentes: ſi verò per hos fieri non C
poterit,corio aut veſica bubula ad catheterẽ adaptata,
per immiſſam catheteris fiſtulam infuſum immittemus.

DE CALCVLIS, Cap. LX.

CAlculorum generationis cauſam, & quòd pueris qui-
dem magis in veſica, ætate verò prouectis in renibus
calculi generantur,hæc ſanè quum alibi docuerimus,nũc
ad calculorum exciſionis modum deueniemus,vbi ſigna
prius calculorum in veſica expoſuerimus. Vrinarum igi-
tur excretio aquoſa ipſis contingit,& ſubſidentia arenoſa D
in ipſis:& dum aſſiduè pruriunt, pudendum laxatur, &
rurſus præter rationem intenditur, eo quòd ipſum aſſi-
duè contrectant dum irritantur,& præſertim pueri. Si ve-
rò in veſicæ collum calculus incidat, etiam vrina derepen
te ſupprimitur. Cæterùm ex his quibus calculi exſecãtur,
pueri quidem vſque ad decimumquartum annum facilè
curantur, propter corporum mollitudinem: ſenes autem
difficulter, eo quòd vlcera in corporibus ipſorum ægrè
ſanentur: mediæ inter has ætates,etiam in hoc medio mo
do ſe habent,& rurſus facilè curantur qui maiores calcu- E
los habent,quia inflammationibus adſueti ſunt: difficul-
ter autem qui minores, ob contrariam cauſam. His ita ſe
habentibus,ad chirurgiam deuenientes concuſſione vte-
mur prius,per miniſtros quandoque, & aliquando etiam
ipſo ægro ab alto quopiam deſiliente,quò calculus ad ve-
ſicæ collum ſubducatur: deinde collocabimus ipſum ita
vt erectus ſedeat, & manus ad femora ſua habeat, quò ad
exiguum locum veſica decurrat. Si igitur ad contactum
noſtrum forinſecus iuxta interfœmineum,inter anum &
pudendum, calculus occurrat præ concuſſione elapſus,
tunc ſtatim ad chirurgiam nos conuertemus: ſi verò non F
occurrat,indicem ſiniſtræ manus digitum, ſi puer fuerit
ægrotus,aut etiam medium,ſi adultior fuerit, oleo illitũ
in ſedem immittemus,& ſupinis digitis perſcrutantes, v-
bi occurrerit,paulatim ad veſicæ collum transferentes i-
pſum coarctabimus, & digito aut digitis foras protrude-
mus ipſum impactum,iuſſóque miniſtro vt manibus veſi
cam premat,alterum iubebimus miniſtrum vt per dextrã
manum teſtes ſurſum tendat,altera verò interfœmineum
diſtendat in alteram partem ab ea in qua ſectio eſt faciẽ-
da. Nos autem accepto inſtrumento excidendis calculis G
idoneo,inter ſedem & teſtes,non iuxta medium interfœ-
mineũ,ſed ad alterã partem,ad ſiniſtram natem,obliquã
ſectionem faciemus,in ipſum occurrentem lapidem ſecã
tes,ita vt ſectio extrinſecus amplitudinem habeat, intrin-
ſecus autem non amplius quàm vt lapis per ipſam excide
re poſſit. Aliquando enim per innixum digitorum aut di-
giti circa ſedem,ſimul vt ſectio facta eſt, etiã citra extra-
ctionem,lapis placidè exilit: ſi verò non exilierit, extra-
ctionem per inſtrumentum ad hoc paratum facimus. At
verò poſt eductum lapidem,ſanguinis eruptione per pul- H
uillos ſanguinem ſiſtentes, & manna thuris, & aloe, &
ſymphyto, aut etiam miſy ac ſimilibus ſedata, lanas aut
lintea complicata,vino & oleo imbuta imponemus,& cal
culariis,ſiue ſena crura habẽtibus deligationib⁹ vtemur.

A Si verò ſanguinis eruptionis tumor immineat, linteum
complicatum ex poſca aut roſaceo cum aqua imponatur,
& reclinato ægroto frequentius madefaciemus. Tertia ve-
rò die facta ſolutione,& aquæ ac olei multi affuſione, te-
trapharmaco linamentis excepto vtemur, ita vt ſæpius i-
pſos ſoluamus ac curemus, propter vrinæ acrimoniam.
At ſi inflammatio aliqua ſuccedat,cataplaſmatis & perfu-
ſionibus ad hanc commodis vtemur: & in veſicam roſa-
ceum aut oleum chamæmelinum,aut butyrum immitte-
mus,ſi non inflammatio aliqua nos prohibeat: ſimiliter
B verò etiam ſi ſerpendo depaſcens,aut aliâs quomodocun-
que malignum vlcus fiat,ad ſingula conuenienter inſtabi
mus. Poſtquam verò ab inflammatione liberum eſt vl-
cus,facta ablutione, emplaſtro ex ſuccis ad lumbos ac i-
mum ventrem vtemur. Per totum autem curationis tem-
pus, femora ſimul vincire oportet,quò auxiliis adhibitis
inſeruiant. Porro ſi paruus ſit calculus,& in colẽ incidat,&
per vrinã eiici nõ poſſit, præputio in anteriorẽ partẽ ve-
hementer attracto,ipſum ad ſummam glandem deligabi
mus. Deligabimus etiam retro pudendum ipſum colem,
C ad finem qui ad veſicam eſt conſtrictionem facientes, &
poſtea infernè colem ad ipſum occurrẽtem calculum ſe-
cabimus. Inflexo autem cole lapillum eiiciemus, & exolu
tis vinculis,vulnus à ſanguinis grumis mundabimus, &
vinculum quidem retrò obligatur, vt ne calculus retror-
ſum recurrat: in anteriore autem parte, quò poſt extractũ
lapidem,dum deligatum præputium exoluitur, recurrẽs
cutis ſectionem factam contegat.

DE CORPORIBVS CIRCA TESTES, Cap. LXI.

D QVVM corpora circa teſtes, ad hernias ſecandi do-
ctrinam cõferant,definitiones ipſorum prius adſcri-
bemus. Ipſe igitur teſtis ſubſtantia eſt glanduloſa & fria-
bilis, ad gignendi ſeminis facultatẽ facta. At παραστάται,
qui & cremaſteres appellantur, neruoſi exortus ſunt, ex
membrana medullæ dorſi, cum venis arterioſis ad teſtes
pertingentes,per quos ſeminis ad pudendum emiſſio cõ-
tingit. Vaſa verò ſeminaria venæ ſunt quæ à vena caua
ad teſtes pampinoformiter inflexæ feriuntur, per quas
teſtes nutriuntur. Rubicunda tunica eſt natura neruoſa,
E quæ iuxta gibbam partem, & ante teſtem abſoluta eſt:
iuxta cauas autem partes, & retrò teſti adhæret, ex peri-
tonæi membranæ tunica ortum habens. Hanc autem
partem iuxta quam teſti adhæret,poſteriorem accretionẽ
nominant. Darti verò pelliculæ ſunt extrinſecam cutem
ad rubicundam tunicam agglutinantes, & ipſi adhæren-
tes,qua parte etiam illa retrò teſtibus adhæret: at rugoſa
illa extrinſecus cutis teſtibus circumdata ſcrotum ap-
pellatur.

DE HERNIA AQVOSA, Cap. LXII.

F SI lentus humor circa partem corporum ſcrotum perte-
xentium colligitur,& tumorem ſenſui expoſitum ef-
ficit, *ὑδροκήλη, id eſt hernia aquoſa,* affectio nominatur. Cõ-
ſiſtit igitur plerunque humor in tunica rubicunda circa
teſtem in anteriore parte, vbi maximè rubicunda tunica
à teſte ſeparatur: rarò verò in partibus extra rubicundam
tunicam affectio cõſiſtit. Sæpe autem in propria tunica
humor continetur,& hãc affectionẽ chirurgi in ſuperge-
nita tunica appellare ſolent. Si igitur ob prægreſſam cau-
G ſam,velut eſt partium debilitas, affectio conſtiterit, ſan-
guis qui alimenti ratione affertur, in aquoſam aut ſero-
ſam lentam ſubſtantiam tranſmutatur: ſi verò ob plagam,
ſanguinea aut fæculẽta eſſentia continetur. Commune i-
gitur ſignum eſt tumor doloris exors, durans circa ſcro-
tum,qui iuxta nullam occaſionẽ euaneſcit: ſed cedit qui-
dem in his qui modicum humorem habent, non autem
cedit in iis qui multum. Et in quibus quidẽ in tunica ru-
bicunda conſiſtit humor,his tumor eſt fere rotundus ve-
lut ouum: atque his teſtis occultus eſt,vt qui vndiquaque
H circumluatur. Si verò extra tunicam rubicũdam,ſub pel-
liculis dartis dictis fuerit, per pauca corpora occurrit: at
ſi in ſupergenita tunica humor conſtiterit, propter colle-
ctionem ac conglobationem vndiquaque contingentẽ,
tumor alterius teſtis imaginem præ ſe fert: & ſi quidem

aquoſus fuerit humor,cõcolor tumor pellucet:ſi verò fæculentus aut cruentus, rubicundus aut liuidus apparet: ſi verò in vtriſque ſcroti partibus ſigna hæc comparuerint, hos geminata hernia correptos eſſe ſcito. Cæterùm chirurgiam hoc modo facimus: Denudata pilis pube & ſcroto, ſi non puer fuerit, hominem ſupinum in ſcamnum reclinamus, ita vt natibus linteum multipliciter complicatũ, ſcroto verò ſpongiã magnam ſubiiciamus: & ex ſiniſtris ægri ſedentes, miniſtrum à dextris ipſius ægri ſedentem iubemus vt & pudendum in alteram partem diſtendat, & ſcroti cutem ad abdomen extendat: nos autem accepto ſcalpello ſcrotum diuidimus, à medio exorſi ſecundum longitudinem, propemodum ad pubem vſque rectam ſectionem facientes, ſimilẽ & appoſitam ei lineæ quæ ſcrotum in duas partes ſecat, diuiſione ad rubicundam vſque tunicam progrediente. Si verò in ſupergenita tunica ſit humor, qua parte apex eius tunicæ ſignificationem de ſe præbet, ea parte diuiſionem facimus, & labiis ſectionis per hamulum diductis, & dartis appellatis pelliculis detractis per herniarum cultellum ac ſcalpellum, & denudata tunica rubicunda, mediam ipſam per venarum ſectoriũ ſcalpellum diuidimus, illa maximè parte qua à teſte ſeparata eſt: & humore toto aut maiore ipſius parte, in vas quoddam excreto, rubicũdam tunicam per hamulos auferimus, tenuiſſimam præſertim ipſius partem. At hinc iam Antylus ſuturis & curatione cruentorum vulnerum vtitur: recentiores autem concarnante appellato ductu. Si verò teſtis putrefactionem aut aliquam aliam affectionẽ habere comperiatur, vaſis quæ cum adſtite cõiuncta ſunt, per laqueum diſparatis, & ipſo adſtite diſſecto, teſtem eximere oportet: & in gemina hernia præditis, eodem modo dupliciter operabimur, ſectiones vtrinque circa ſcroti ad inguina partes facientes. Poſtea verò immiſſo per ſectionem ſpecilli capite, deorſum ad ſcroti finem, & ſcroto per ipſũ ſpecilli caput diſtẽto, acuto ſcalpello ſectionẽ ſecundum ſubeffluxum facimus, quò ſanguinis grumi, & pus per ipſam excernatur. Per ipſum verò ſpecilli caput lemniſcum in longitudinem implicitum linamẽtum, ad ſupernam ſectionem traiicimus, & vibicibus ſpongia deterſis, lanas oleo madidas per ſectionem deorſum ad teſtẽ immittimus, & forinſecus alias lanas vino & oleo imbutas, ſcroto, imo ventri, inguinibus, interfœmineo ac lũbis ſuperponimus: & linteo triplicato inſuper expreſſo, & deligatione ſena crura habente, & aliis ad hoc commodis facta, hominem reclinamus, lanis ad lumbos ſubiectis, quietis gratia, & pelle molli ſubſtrata, ad irrigationes excipiendas. Irrigamus autem oleo calido ad tertiam vſque diem: poſt quam ſolutione facta, ad vulnus quidem tetrapharmaco linamentis excepto vti oportet, ita vt lemniſcum in ſolutione permutemus. Forinſecus autem rurſus irrigationes adhibeantur propter inflammationem, vſq; ad ſeptimam diem: à quo medicamentum ad conſeruandum linamentum adhibemus. At poſt vlceris repurgationem, & moderatam incarnationem, vbi iam de cætero lauantur, lemniſcum auferre oportet, & reliqua curationis ſequela (velut antea dictum eſt) vti: quòd ſi inflammatio aliqua ſit, aut ſanguinis eruptio, aut tale quid interim accedat, conuenienti modo ſingulis occurrendum eſt, vt ne ſæpe eundẽ ſermonem repetamus: ſi verò vſtionem in hernia aquoſa libentius adhibuerimus, (velut iunioribus placet) omnia quæ ante chirurgiam & quæ poſt ipſam relata ſunt, fiant, itémque quæ in ipſa chirurgia retulimus, eo ſolùm relicto vt ne ferro ſecemus, neque ſecundum ſubeffluxionẽ ſectionem faciamus. Decẽ itaque aut duodecim ferramentis literam γ referentibus ignitis, & duobus cultratis, primùm quidem ſcrotum per gammata illa per medium peruremus, & ſcalpello aut cæco hamulo membranas excoriantes, cultrato cauterio velut diſſecantes vremus. Denudatam autem rubicundam tunicã, quæ ex albedine & denſitate facillimè cognoſcitur, ſumma gammati cauterii parte perurimus, & humorem excernimus, ac poſtea totum quod denudatum eſt, hamulis diſtẽtum, cultrato cautere auferimus.

DE CARNOSA ET TOFACEA hernia, Cap. LXIII.

A SI caro circa aliquã partem corpuſculorum quæ ſcrotũ connectunt, naſcatur, carnoſæ herniæ affectio oboritur, & hoc ex obſcura cauſa, teſte fluxione vexato, aut in ſcirrhum indurato, aut ex plaga, aut ex imperita poſt herniæ ſectionem curatione. Adeſt autem & his tumor concolor, cũ duritia: ſi verò induratus eſt tumor, color vitiatur, & ſenſus exors eſt: at ſi malignus eſt tumor, dolores punctorii conſequuntur. Ad chirurgiam itaque deueniẽtes, ægrotum velut prius collocamus, & ſimiliter ſectionẽ facimus: & ſi quidem cum teſte caro concreta affectionẽ B fecerit, & darton pelliculam & rubicundam tunicam ſimiliter diſſecamus: deinde extento teſte vnà cum tunica rubicunda, ipſum foras educemus, & diſcreto à vaſis neruo vnde teſtis dependet, vaſa quidem adſtringemus, neruum verò diſſecabimus, teſtem autem cum carne cõcretum, velut alienum eiiciemus. Si verò circa aliquam tunicam aut vaſculum caro concreuerit, diuiſo ſcroto & ſubiectis carni pelliculis, quicquid carnoſum eſt auferimus. At ſi poſterior accretio cum carne concreuerit, circumſitis partibus ablatis, etiam teſtem vnà cum ipſa tollemus: C fieri enim non poteſt vt ſine ipſa teſtis maneat. Cæterùm toſi qui & circa teſtem & circa tunicam rubicundam cõſiſtunt, ex multo reniſu, & duritia, ac inæqualitate, à carnoſa & aquoſa hernia diſcernuntur, & hi igitur carnoſæ herniæ chirurgiam requirunt.

DE VARICOSA ET FLATVOSA hernia, Cap. LXIIII.

VAſa quæ circa teſtem aut dartos pelliculas, varicoſa fiunt, varices ſimpliciter appellant: reliqua teſtem nutrientia, ſi varicoſa facta fuerint, herniam varicoſam affe- D ctionem vocant: ſigna horum manifeſta ſunt. Collectio enim tumidior, & obliqua, & aliquantulum racemoſa, & teſticuli laxatio apparet: quædam item alia functionum impedimenta, maximè in curſu & exercitiis ac profectionibus. Chirurgiam autem facimus ſic: Poſt commodam locationem, contrectato ſcroto, neruum à quo teſtis pendet, ad infernam partem detrudemus. Eſt autem cognitu facilis, & tenuior vaſis, & ſolidior ac renitẽs, vt qui fortis ſit & validus: ſed & æger dolet ad ipſius compreſſionem, inſupérque ad colem ſitus eſt. Vaſa verò per digitos tum E noſtros tum miniſtri, in ſcroto apprehendimus, & fortiter diſtentis obliquam ſcalpelli aciem contra ipſas venas cuti inducimus: deinde infixis hamulis, vbi ſubiectas cuti partes excoriauimus, vaſáque denudauimus, velut in vaſorum exſectione, & arteriarum dilatatione dicebamus, acũ duplex filum habentem tranſfigimus, & ſecta fili anſa, vaſa tum circa primam ipſorum varicationem, tum circa infernam extremitatem, illaqueamus, ſectione per medium in directum facta: & collecto ſanguine euacuato, ſuppuratorio ductu ipſos curabimus, quo laqueorum vincula vnà F cum vaſis ſua ſponte excidant. At verò Leonides, ſi quidẽ aliqua teſtem nutrientia vaſa varicoſa facta fuerint, ita faciendum eſſe dicit: ſi verò omnia, cum ipſis etiam teſtem euellẽdum eſſe, vt ne vaſis nutrientibus priuatus reſiccetur. Cæterùm flatuoſam herniam, quæ in genere arteriæ dilatatio eſt, Leonides penitus chirurgia aggredi recuſat, ob præſẽs eruptionis ſanguinis periculũ, qui nullo modo ſiſti poteſt: recentiores verò, quũ duplex ſit ipſius origo, altera à quatuor vaſis teſtem alentibus exoriens, altera ab arteriis in pelliculis dartis dictis ac ſcroto, hanc quidem G reiiciunt, priorẽ verò chirurgia tractant. Diſcernimus autem ipſas, ex eo quòd ea quæ ab arteriis oritur, facilè ad digitorum compreſſionem euaneſcit: quæ verò à teſtem nutrientibus vaſis, aut omnino non, aut cũ multa cautione. Chirurgiam verò adhibemus velut in hernia varicoſa dictum eſt, ſingulis venis exceptis, ac filo obligatis.

DE INTESTINI HERNIA, Cap. LXV.

INteſtini hernia eſt prolapſio inteſtini in ſcrotũ. Fit aut propter ruptionem peritonæi membranæ, circa inanẽ H laterum locum ruptæ, aut ob eiuſdem membranæ diſtentionem. Ambo verò hæc, & ruptio inquam & diſtentio, ex violentia aliqua progreſſa fiunt, velut eſt plaga, aut ſaltus, aut clamor. Quæ verò ob diſtentionem fit, priuatim etiam propter reſolutionem, & ob alias corporis debilita-

tes oritur. Signa communia vtrisque conspicuus circa testem tumor: & quòd in exercitiis ac coloribus, & spiritus detentione, aliisque incommoditatibus, ipse seipso maior fit tumor: & quòd dum digitis impressis notæ fiunt, tardè quidem dum comprimitur recurrit, citò verò rursus relabitur: & intestinũ in figura corporum supina, supernè in suo loco manet, donec rursus erecti consistant. Sed & stercoris in scrotum exceptio, sæpe periculum ipsis inducit. Dolore enim ex eo infestantur, quandoque etiam ad cõpressionem rugitum sentiunt. At verò peculiaria signa eorum qui ob distentionem affecti sunt, habentur hæc: quòd non aceruatim sed particulatim, temporis progressu, & ob quaslibet causas quandoque delapsio fit, & tumor æqualis ac profundus apparet, intestino delapso circum membranam constricto. Eorum verò qui ob ruptionem affecti sunt, signa habentur hæc, quòd aceruatim ab initio fit prolapsio, & ob firmas solùm causas, & tumor ingẽs inæqualis, & in superficie statim ad cutem apparet, eo quòd extra membranam intestina excidunt. Si igitur mẽbrana rupta, omentum solum in scrotum exciderit, *ἐπιπλοκήλη, id est omenti hernia*, affectio vocatur: si verò etiam intestinũ, *ἐπιπλοεντεροκήλη, id est omenti ac intestini hernia*, appellatur: si verò etiam aqua in tunica rubicunda apparuerit, composita ex tribus etiam appellatio imponitur, *ut hydrepiploenterocele, id est aquæ omenti ac intestini hernia, uocetur.* Neque verò has, neque intestini propter ruptionem herniã chirurgia aggredimur: verùm solùm ob distentionem obortam intestini herniam chirurgia tractamus, hoc modo: Post supinam locationem, extentam cum ministro cutem quæ ad inguen est, transuersim dissecamus, velut in vasorum exsectione dictum est secãtes, (quidam verò nõ transuersim, sed in directum secant) & hamulo trãsfixam sectionem expandimus, ea mensura vt testis educendus locum habeat: deinde rursus hamulis infixis in intima cute tot quot vulneris magnitudo requirit, hamulo cæco aut scalpello membranas & pingedinem excoriantes, dissecamus. Denudata autem vndiquaque membrana, immisso indice digito ad posteriores scroti partes inter mẽbranã & pelliculas dartas appellatas, posteriorẽ accretionẽ exoluimus: & postea dextra manu extremitatem ipsarum duplicãtes ad internas scroti partes, simùlque sinistra manu membranam ad sectionem attrahentes, excipimus testem vnà cum tunica rubicunda, & vnum ex ministris testem extendere iubemus. Nos autem vbi posteriorem accretionem perfectè exoluerimus, digitis inuestigabimus num aliqua intestini inuolutio in rubicunda tunica sit comprehensa, atque hanc deorsum ad ventrem detrudemus: deinde accepta acu magna quæ filum aliâs per se decuplum, tunc duplicatum habeat, ipsam ad extremitatem membranæ, ad ipsam sectionem in medio transfigimus; sectáque ansa, quatuor principia facimus, atque his ex vtraque parte vicissim iuxta chiasmum, *id est literæ Græcæ χ figuram*, implicatis, membranã vehemẽter cõstringimus, & rursus obuolutis principiis generosè constringimus, vt nullum ex nutrientibus vasis, alimentum suppeditare possit, vt ne hinc inflammatio oboriatur: & alterum magis extrinsecus vinculum, minus quàm duorum digitorum spatio à priore distans iniicimus. At post hæc vincula eã membranæ partem quam ad digiti magnitudinem reliquimus, totam circumcirca resecamus, auferentes videlicet simul etiam testem: & rursus secundum subeffluxionem scrotum secantes, & lemniscum transmittentes, & irrigationes ex oleo, & deligationes velut in hernia aquosa adhibentes, omnia reliqua quemadmodum illic dictum est peragemus. Nouimus autem quosdam nõ ineptos chirurgos, qui post rubicundæ tunicæ exsectionem, cauteriis candentibus extremitatẽ ipsius inurunt, ob sanguinis eruptionis timorem, velut verisimile videtur. Iidem post chirurgiam statim etiã lauant affectos in solio longo ligneo aquam calidam habente, ad septimum vsque diem, atque hoc quinquies in diei ac noctis vnius spatio faciunt, & præsertim in pueris: & mirificè ipsis succedit, quum & ipsi absque inflammatione maneant loci, & vincula vnà cum corporibus citò excidant. Interposito verò inter lotiones tempore, prædictas irrigationes adhibent: sed & alius qui

A dam supra relata, etiam pipere trito cum oleo spinam ipsorum eo tempore confricabat.

DE INGVINIS HERNIA, Cap. LXVI.

HErniam intestini quæ ob distentionem fit, inguinis hernia præcedit. Primùm enim quum distẽditur peritonæi membrana, laxatur intestinum, interímque ad inguen secedit, & inguinis herniam facit: quam vetustiores hoc modo chirurgia aggrediuntur. Post factam sectionẽ trãsuersim trium digitorum lõgitudine circa extumescẽ
B tem inguinis partem, & post exemptas pelliculas ac pinguedinem, circa medium membranæ denudatæ, qua parte fastigiatur, specilli caput adhibeatur. ita enim intestina in profundum detruduntur. Eminentes igitur membranæ partes, ab vtroque capitis specilli latere, suturis inter se coniungemus, deinde specilli caput extrahemus, neque membranam resecantes, neque testem iniicientes, neque quicquam aliud, sed ductu cruentis vulneribus destinato curantes. Quandoquidem verò iunioribus vstio magis probatur, meritò etiam hãc trademus. Homo itaque post
C moderatum motum violentius tussiat, ac intendatur cum spiritus retentione: tumore verò circa inguen apparente, atramento scriptorio aut collyrio vrendus locus circumscribatur ad triangularem figuram, ita vt sursum ad inguinis situm transuersa linea locetur: sed & nota in mediũ trianguli iniiciatur. Reclinato autem ægroto, igne candefacti cauteres in mediã notam immittantur, primùm clauati, deinde in latera trianguli, gammati: & tertiò lateratis aut lenticulatis totus triangulus exæquetur, ministro per totam vstionem panniculo saniem detergente. atque
D ita in profundum vstio fiat, donec in iis qui moderatum habitum habent, pinguedo attingatur. Neque enim in iis qui macilenti sunt notam hanc obseruabimus ob siccitatem, vt ne fallamur, & membranam inuramus: neque in crassioribus ac pinguioribus, in quibus etiam ante sufficientem vstionem pinguedo apparet: imò potius ex artificiosa coniectura moderatam mensuram comperiemus. Post vstionem verò salem cum porro tritum crustæ iniiciemus, & inguinali decussata deligatione vtemur. Sequẽtibus autem diebus crustam detrahentibus medicamen-
E tis vtemur, quale est lẽticula cum melle, & similia ad perfectam vsque curationem.

DE SCROTI LAXATIONE, Cap. LXVII.

QVVM scroti cutis laxatur, absque iis corporibus quæ intro ipsum sunt, Rhacosis appellata affectio fit, maximè indecora. Leonides igitur supino reclinato homine, superfluam cutem per scalpellum, contra subiectam tabulam, aut durum aliquod corium, siue corpus, resecabat, & suturis labia committebat: at verò Antylus suturis
F tribus aut quatuor superflua cute pertusa, forfice acuta aut scalpello, id quod vltra suturas extabat, resecabat, & per suturas munitione facta, cruentorum vulnerum ductu percurabat.

DE CASTRATIONE, Cap. LXVIII.

QVVM nostra ars scopum habeat vt corpora à statu præter naturam, ad naturalem reducat, castratio contrarium eius profitetur. Verùm quandoquidem sæpe etiam inuiti ab aliquibus præeminentibus ad castrationẽ faciendam cogimur, breui quadam summa aggressionis
G modum referemus. Est autẽ hic duplex, alter per collisionem, alter per exsectionem. Modus per collisionem ita absoluitur: Infantes adhuc pueri in peluim aquæ calidæ collocantur, deinde vbi laxata fuerint in ipsa pelui corpuscula, testiculi digitis colliduntur, donec euanescant, & dissoluti, non amplius compacti ad tactum occurrant. At per exsectionẽ modus huiusmodi est: Supinus in scamnũ reclinetur castrandus, & per sinistræ manus digitos scrotũ vnà cum testibus comprimatur, & vbi rectum situm habuerit, duabus sectionibus per scalpellum in directum se-
H cetur, ita vt ad singulos testes vna fiat. Vbi verò profiluerint testes, excorientur ac excindantur, tenuissima solùm vasorum naturalium cõtinuitate relicta. Hic modus præfertur illi qui fit per collisionem: nam quibus collisi sunt testes, quandoque coitum appetunt, parte quadam testi-

culorum, velut verisimile est, in collisione remanente.

DE HERMAPHRODITIS, Cap. LXIX.

Affectio hermaphroditorum per cōpositam vocem, ab Herma & Aphrodyte, *id est, Mercurio & Venere*, nominata est, vtrique generi valde indecora. Quum enim quatuor sint ipsius differentiæ secundum Leonidem, tres quidem in viris consistunt, vna verò in fœminis. Nam in viris quandoque circa interfœmineum, quandoque circa medium scrotum, muliebris pudendi pilosi situs apparet: supra has verò tertia est in qua velut per pudendum, per scrotum vrinæ effunduntur. At in fœminis supra pudendum iuxta pubem sæpe virilis pudendi situs reperitur, tribus corporibus extantibus, vno veluti cole, duobus quasi testibus. Tertia igitur in viris, in qua vrina per scrotum excernitur, incurabilis est: reliquæ verò tres curantur si superfluæ partes auferantur, & velut vlcerum curatio fiat.

DA NYMPHAE AC CAVDAE PRAEsectione, Cap. LXX.

Quibusdam ingenti magnitudine est Nympha, ita vt indecora turpitudine occurrat, & (quemadmodū aliqui narrant) aliquæ per hanc partē etiam arrigunt velut viri, & ad coitum concitantur. Quapropter supina locata muliere, quod superfluum est in nympha, id volsella apprehensum scalpello resecamus, vitantes vt ne ex profundo ipsam excidamus, ne Rhyadica, *id est, fluida affectio*, ex hoc sequatur. Sed & caudā quæ carnosa ab vteri osculo excretio est, & muliebre pudendum replet: aliquando verò etiam ad externas partes instar caudæ prominet, similiter vt nympham resecare oportet.

DE THYMIS, CONDYLOMATIBVS, ET hæmorrhoidibus in muliebribus locis. Cap. LXXI.

Thymus eminentia quædam est aliquando rubicūda, quandoque alba, plerunque sine dolore, thymi herbæ corymbis siue cacuminibus similis. Cōdylomata verò rugosæ extuberantiæ sunt: quemadmodum hæmorrhoides similes illis sunt quæ in ano fiunt, quæ aliquando etiam sanguinem fundunt. Omnes itaque eiusmodi eminentias, in fœminis sub conspectum veniētes, & denudatas, volsella apprehensas, semispathulæ acie excidimus, & galla trita, aut alumine scisso insperso, ad eas vtimur. Maiores enim chirurgi obligationē per fila in his nō admittūt.

DE NON PERFORATIS, ET DE phimo, Cap. LXXII.

Mulieres quædā genitales partes non perforatas habent, quandoque ex natura, quandoque incremento postea facto, morbo aliquo prægresso. Et hoc aliquando in profundo, aliquando in pudendi alis, aut in intermediis locis, & aut ex concretione, aut propter obturationem. Quod verò obturat, aut caro est, aut membrana. Impedimentū autem multum inducit hæc affectio, partim in coitu, partim in conceptione, aut etiam partu: quādoque etiam in menstrua purgatione, si sanè id quod obturat, siue caro siue membrana sit, penitus obstruat. Nam in aliquibus id in medio perforatū est. Causa itaque inuenta, aut si in promptu exposita est, aut etiam per instrumēti exploratorii immissionem, si concretio solùm fuerit, recta sectione per scalpellū fistulis secandis destinatum hāc exoluemus: si verò obturatio, hamulis infixis distentum corpus illud obturās, siue membrana siue caro fuerit, eodem scalpello dissecamus: & sedata sanguinis eruptione, siccantibus citrà mordacitatem medicamentis, & postea cicatricem inducentibus vtimur, priapi forma linamentum cicatricem inducente pharmaco illitum subiicientes, in quibus præsertim non valde in profundo chirurgia facta est, quò partes rursus non concrescant. Porro phimos quoque in vteri osculo consistens obturamentum, eodem modo per chirurgiam tractatur.

DE VTERI ABSCESSV, Cap. LXXIII.

Si abscessus circa vteri osculum consistat, qui chirurgiæ subiici possit, non promptè ad excisionem festinandum est, sed absoluta iam affectione, & plurimum aucta inflāmatione, & humidis corpusculis incumbentibus attenuatis, eo quòd principalis pars sit vterus. At verò in aggressione locetur fœmina supina in sella, ita vt crura ad

A summum vētrem contracta habeat, femora verò inter se disparata. Subiiciantur autem vlnæ ipsius ad poplites, & vinculis idoneis ad ceruicem deligentur. Qui verò chirurgiam exercet, ex dextris partibus sedens, instrumento exploratorio dioptra appellato, pro ætate conuenienti exploret, & per specillum muliebris sinus profunditatē metiatur, ne si longior sit dioptræ fistula, vterum comprimi contingat. Et si longior sinu reperta fuerit dioptræ fistula, lintea complicata pudendi alis imponantur, quò super ipsa locetur dioptra. Oportet autem fistulam immittere,

B vt cochleam ad supernam partem habeat: & dioptra quidem ab operante teneatur, cochlea verò per ministrū obtorqueatur, quò fistulæ laminis diductis sinus disparetur. Vbi verò occurrerit abscessus, si mollis ac tenuis sit, (id quod digiti contactu cognosces) spathula aut acicula in vertice diuidatur, & post puris excretionem lemniscus mollissimus oleo rosaceo imbut⁹ plagæ inferatur, aut potius extra plagam, in sinum muliebrem, citra protrusionem. Forinsecus autem ad alas, & in pectinem ac lumbos, lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. Tertia

C die aquæ ac oleo calefactis insideat, aut maluæ decocto, factâque detersione lemniscus leniter in plagā indatur, illitus tetrapharmaco per se aut cum cocto melle. Sit autem dilutum tetrapharmacum ex butyro aut rosaceo: cataplasmatisque externæ partes integantur, donec inflammatio sedetur, & purum vlcus fiat. Si verò difficulter repurgetur, per auricularem clysterem cum iridis aut aristolochiæ decocto, aut melle eluatur, & per emplastrum ex Cadmia vino dilutum, & linamentis exceptum, cicatrix inducatur: at si intra vteri osculum abscessus fuerit,

D chirurgia vitetur.

DE FOETVS IMMORTVI EXTRACTIOne ac exsectione, Cap. LXXIIII.

Qvum difficulter parientium curationem libro tertio tradiderimus, si non ad illam partus corrigatur, ad chirurgiam meritò deuenimus, signis prius collectis an superstes euasura sit mulier, aut nō: & si euasura est, tūc chirurgiā aggrediemur: sin minus, eam vitabimus. Quæ igitur perniciosè affectæ sunt, lethargico modo in somnū deferuntur, ac resoluuntur, & ægrè excitantur, atque si ex-

E citatæ fuerint per vociferationes, debiliter respōdentes, rursus in somnum deferuntur. Quædam verò etiam conuulsorio modo contrahuntur, aut neruis distenduntur, aut alimentum non sentiunt. Pulsus autem vehementer intumescens deprehenditur, verùm obscurus ac debilis. At quæ euasuræ sunt, nihil tale patiuntur. Reclinata igitur in lecto supina muliere, & magis vt deorsum vergat, mulieres aut ministræ quædam crura eleuata vtrinque teneant: si hæ non adsint, per vincula quædam thoracem mulieris ad lectum deligato, vt ne dum attrahitur fœtus,

F corpus ipsius sequens, tractus vigorem exoluat. Deinde pudendi alis per ministrum diductis, sinistram manum contractam, cum robustis ac constrictis digitis, pinguefactam in vteri osculum demittito, ac ipsum dilatato, & infuso in ipsum oleo laxius reddito, & vbi commodè vncus infigi possit quærito. Commodi autem sunt loci ad vncum infigendum, in his qui in caput deferuntur, oculi, occiput, os ad palatum, mentum, clauiculæ, & circa costas ac præcordia loci: in his verò qui in pedes deferuntur, ossa supra pubem, & costarum intermedia spacia, & rursus

G clauiculæ: & postea detentum dextra manu vncum, & flexuram ipsius inter digitos occultatam, per sinistram manum leniter inducito, & in quodam ex relatis locis infigito vsque ad inanem locum, & alterum huic oppositum, quò æqualis & non ad alteram partem vergens attractio fiat: deinde æqualiter trahito, non solùm in directum, sed etiam in latera, velut in dentium extractione fieri solet, & interim tensionem ne remittito: postea immisso indice digito pinguefacto, aut etiam pluribus, inter vteri osculum & impactum corpus, velut si excories, in orbem

H circumducito. Sequente verò pro ratione vnco, ipsum in vlteriores partes transferre oportebit, atque sic facere vsque ad perfectam fœtus extractionem. At si manus fœtus præmissa sit, & impacta retrudi non possit, obuoluto panniculo vt ne ob lubricitatem elabatur, aliquantulum

attrahere illam oportet, & vbi prodierit, totam de hu- A
mero resecare. Idem etiam faciendum est si ambæ manus promineant. Similiter etiam pedes prominentes, reliquo corpore non subsequēte, ab inguinibus resecare oportet, & postea conari vt reliquum corpus dirigatur: si verò ex eo quòd maius est caput, obstructio fiat, si quidem hydrocephalus est fœtus, spathula polypis destinata, aut acicula, aut aculeato cultello inter digitos occultato, caluaria diuidatur, quò aqua euacuata considat. Si verò naturaliter ita amplum caput habet, diuisam similiter caluariam, per B
forcipem dentibus aut ossibus extrahendis commodam contundimus, & si supereminent ossa, ipsa eximimus. At verò si protracto capite, circa thoracem obstructio fiat, eodem instrumento loci circa clauiculas vsque ad inanem locum diuidantur, quò humore euacuato thorax concidat. Si verò non concidat, facta dissectione clauiculas ipsas auferre oportet. tunc enim thorax concidet. Si verò imus venter inflatus fuerit, mortuo fœtu, aut hydrope affecto, eadem ratione humor euacuetur vnà cum ipsis intestinis. In iis verò qui in pedes deferuntur, inclinatio C
facilè ad osculum vteri dirigitur. Quòd si circa thoracem aut abdomen impactus fœtus hæreat, panniculo obuoluto attrahatur, & eodem modo facta diuisione, ea quæ cōtinentur euacuentur. At si reliquis ablatis caput recurrens detineatur, sinistram manum immittito: & si quidem disparatum fuerit vteri osculum, manum in profundum demittito, & repertum caput digitis ad osculum deuoluito, deinde vnco vno atque altero infixo attrahito: si verò conclusum sit vteri osculum ob inflammationem, nulla vis inferatur, sed pinguibus ac largis infusis vtendum est, D
insessibus itē & irrigationibus ac cataplasmatis, quò disparato osculo educatur, velut dictum est. Porro qui in obliquum prodeunt fœtus, si quidem dirigantur, prædictis modis vtendum est: sin minus, totus fœtus intus dissecetur, & particulatim educatur: diligēti animaduersione habita nequa particula intus latens relinquatur. Post chirurgiam, curationibus ad vteri inflammationes vtendum est. Si verò etiam sanguinis eruptio fiat, etiam huius curationem habes.

DE SECVNDA RELICTA, Cap. LXXV. E

SÆpenumero post fœtus extractionem, secunda in vtero detinetur. Patente igitur vteri osculo, & ipsa secunda ab vtero exoluta, ac circa partem aliquam vteri in sphæræ modum cōglobata, facillima est eductio. Manum enim sinistram calidam ac pinguefactam in profundum immittere oportet, & occurrentem secundam eiicere. Si verò fundo vteri adhæserit, manus quidem similiter immittatur, comprehensa verò secunda tendatur, neque in directum, ob vteri prolapsus timorē, neque cum violētia vehementi, sed leniter primùm ad latera hac illac trāsfe- F
ratur, deinde aliquanto magis intenté. ita enim obedit, & accretio exoluitur. At si conclusum repertum fuerit vteri osculum, relatis curationibus ad hoc vtendū est. Quòd si vires non debiles fuerint, etiam sternutatoriis vtatur, & suffitibus in olla ex aromatibus. Et si hiauerit vteri osculum, immissa manu conandum vt extrahatur, veluti dictum est. Si verò neque sic educatur, non oportet perturbari. nam post paucos dies, putrefacta & in saniem dissoluta excidit. Cæterùm quia fœtore caput obturat, & stomachum euertit, suffimenta conuenientia ad hoc requi- G
runtur: probantur autem cardamomum, & ficus aridæ.

DE COXENDICVM VSTIONE, Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa, ob humoris copiam, quibusdam emota, vstionem exigit. Sic igitur Hippocrates ait, Quibuscunque ex diuturno coxendicum morbo vexatis coxa excidit, his crus tabescit, & claudicant, si non vsti fuerint. Oportet itaque etiam hic iuxta illum maximè locum vrere vbi articulus excidit. sic enim redundans humor reficcari poterit, & locus ex cicatrice densatus, non amplius os excipiet. Quapropter etiam ad multam profunditatem, vstionem hic facere oportet. H
Iuniores porro tres crustas vrendo inducunt, vnam retro iuxta cauitatem clunis: alteram ab externa parte, paululum supra genu: tertiam paululum supra externum talum, iuxta carnosiorem partem.

DE FISTVLIS ET FAVIS, Cap. LXXVII.

QVum locus hic postulet vt de fistulis sedis agamus, non malum fuerit prius de fistulis in vniuersum tractare. Fistula itaque sinus est callosus, doloris aliquantulū exors, in plurimis partibus consistens. Fit autē plerunque ex abscessibus non probè curatis. Callus autē, solida quædam & alba & humoris exors caro est, quæ dolorem non sentit, quum neque vena neque neruus ad ipsam pertingat. Et sinus aliquando quidem siccus est, aliquando verò humectus: & humor ipse quandoque indesinēter fertur, quandoque quibusdam temporibus remittit, dum & obturatur osculum, & rursus aperitur. Et quandoque ad os fistulæ terminantur, quandoque ad neruum, aut aliam quandam principem partem, & aut in directum tendunt, aut obliquæ sunt, & aut vnū osculū aut plura habent. Quæ igitur ad arterias magnas, aut neruos, aut tendines memorabiles, aut succingentem costas membranam, aut ad aliquam principem partem pertingunt, his aut omnino non, aut cum multa cautione artificiosa, chirurgia adhibenda est. Reliquas verò hoc modo aggrediemur: Explorabimus primùm, si quidem in directum tendit fistula, per scalpellum: si verò obliqua est, per biceps specillum quod facilè flecti potest: talia autem sunt stannea, & tenuissima ex ære facta. In quibus autē duo vel plura oscula sunt, ita vt per specillum explorari non possint, his infuso per vnum osculum in sinum immisso, ex infusi ad reliqua oscula trāsitu comperiemus an vna multa oscula habēs sit fistula, aut plures. Et facta iam exploratione, si quidem in superficie fuerit sinus, & angustus, immisso specillo hunc expādemus, & scalpello callum iuxta propriam figuram auferemus, aut vnguibus, aut acie scalpelli deradentes. Si verò etiam latitudinem habeat, superflua corpuscula auferantur: at si non in superficie sit, sed per profundum in directum procedit, quatenus id fieri potest in profundo ipso dissecto, totum callum circumcirca auferimus. Et si quid de ipso relinquatur, pharmaco vstorio hoc consumimus: si verò multum id sit, & pharmaco non cedat, cauteriis ferreis aduremus. Quòd si in os desinat fistula, & sit hoc illæsum, solum ipsum rademus. Sin carie aut alio quodam modo corruptum fuerit, totum id quod affectum est, per opposita scalpra excisoria amputabimus, facta prius (si opus fuerit) per terebram perforatione, siue ad secundam laminam vsque solummodo, siue vsque ad medullam fuerit affectum. Si verò etiā os supereminеat, velut caulis per trāsuersum fractum, ipsum resecabimus. Acceptis itaque duobus locis, alterius medietatem præminēti ossi subiicimus, ipsúmque per ministrum sursum extendimus: alterius autem crassioris, aut etiam ex lana facti, similiter medietatem carni quæ sub osse est adaptamus: & initiis infernè prehensis, ita per ipsum locum carnem deorsum trahi iubemus vt ne serræ dentibus caro dilanietur. Atque hoc modo nos desectionem facimus. At verò vbi princeps aliqua pars subiacet, velut membrana succingens, aut medulla spinæ dorsi, aut talis quædam, dum excidimus aut desecamus os, membranæ custodem laminam subiicimus. Quòd si os non fuerit affectum, sed totum circumcirca carne denudatum, eodem modo serra resecandum est. fieri enim non potest vt ossa quæ circumcirca flatum excipiunt, carne inducantur. Similiter autem, si extremitas ossis prope articulum affecta fuerit, resecare ipsam oportet: & si totum sæpe os, velut cubitus, aut radius, aut tibia, aut tale quoddam, corruptum fuerit, totum amputandum est. Cæterùm femoris caput, aut coxam, aut spinæ dorsi verticulum affectum aggredi vitabimus, propter imminens ex adiacentibus arteriis periculum. Hanc igitur rationem ita in singulis sequi oportet, vt vbique & situm & vicinitatem & cognationem affectarum partium consideremus, itémque morbi magnitudinem, & ægroti virium robur. Sed & fauus, qui sinus est fistulosus mellea humiditate fluens, fistularum & aliorum sinuum chirurgiæ ac curationi subiiciatur.

DE FISTVLIS IN ANO, Cap. LXXVIII.

FIstulæ in sede explorantur, quæ quidem occultæ sunt, ex eo quòd non apparente osculo dolor vexat, & purulēta humiditas per sedem profunditur, plurimis etiam

abſceſſus ſigna prægreſſa ſunt: conſpicuæ verò ex ſpecilli aut pili ſuilli immiſſione. In profundum enim ad inanem vſque locum, inſtrumentum deſcendit, & indici digito in ſedem immiſſo occurrit, perforata nimirum fiſtula ad internas partes. Verùm in non perforatis, non ſine medio inſtrumentum digito occurrit, ſed per medium corpus id quod non perforatum manſit. Obliquè autem & labyrintho ſimiles fiſtulæ cognoſcuntur ex eo quòd inſtrumentum parum procedit, pus autem pro ratione ad proportionem multum effluit. Quæ verò prope inteſtinum ſunt, eas cognoſcimus ex eo quòd aliquando lumbrici & ſtercus per oſculum feruntur: atque in omnibus fermè callus quidam circa oſculum apparet. Incurabilis porro eſt fiſtula quæ veſicæ collum perforauit, aut ad femoris articulum conſiſtit, aut ad ipſum rectum inteſtinum proceſſit. Ægrè verò curatur quæ oſculum non habet, & occulta, & in os deſinens, & multifida: reliquæ omnino facilè curantur. Manum itaque ipſis ita admouemus: Ægro ſupino locato, & crura ſurſum habente, ita vt femora ad ventrem vergant, quemadmodum in his quibus infuſum per clyſterem in aluum immitti ſolet, ſi in ſuperficie fiſtulæ terminus occurrat, immiſſo ſcalpello aut auriculario ſpecillo per oſculum, ſimplici ſectione cutem incumbentem reſecamus. Si verò in profundum ſedis fiſtulæ finis deſinat, immiſſo per oſculum ſpecillo, ſi quidem perforatam inuenerimus, alterius manus quæ affecto cluni oppoſita eſt, indice digito in anū immiſſo, ſpecilli caput apprehendimus, & inflexum ipſum foras educimus, & corpuſcula ſpecillo incumbētia ſimplici ſectione exoluimus. At ſi nondum perforata fiſtula reperiatur, ſed ſolùm in profundum ſedis finiat, & exploratibus nobis per indicem digitum, ſpecilli extremum occurrat, ſquamoſo quodam ac membranoſo corpuſculo interpoſito, tunc hoc per ſpecilli caput violentius perforabimus, & educto per ſedem ſpecillo, rurſus incumbentia ipſi corpora exoluemus, (velut antea diximus) aut fundo ſinus ad ſedem per falcem fiſtulis ſecandis commodam perforato, ipſóque inſtrumento per ſedem tranſmiſſo, hinc totum id quod in medio eſt, falcis acie reſecabimus, & poſt ſectionem, corpuſcula circumſita volſella aut forcipe vuularia apprehenſa amputabimus, (ſunt autem omnino calli ea corpuſcula) ita vt vbique σφυγκτῆρα, *id eſt adſtrictorium*, muſculum vitemus. Quidam enim minus artificioſè facta in profundo ſectione, vulnerauerunt illum, atque hinc inuolūtaria ſtercoris excretio homini accidit. Quòd ſi quidam præ timore chirurgiam recuſent, Hippocratica lini ac fili deligatione vtendum eſt. Iubet enim Hippocrates linum quincuplum crudum perforato aut bicipiti ſpecillo inſertum, per fiſtulam traiicere, & initia lini connectere, & quotidie adſtringere, donec totum id corpus quod in medio duorum oſculorum ſitum eſt, diſſectum ſit, ac linum reſpuat. Si verò exolutio protrahatur, ψάρος, *id eſt puluillus ſiccus*, aut eiuſmodi quiſpiam, lino inſpergatur, atque ita traiiciatur. Quidam fiſtulariæ falcis foramini linum inſerunt, & relato modo traiiciunt: quod ego minimè faciendum eſſe puto. Nam dum chirurgiam vitant, ſupra hanc etiam curationis tarditatem incurrunt. Cæterùm de occultis fiſtulis Leonides hæc dicit, Quum profunda fuerit fiſtula quæ σφυγκτῆρα, *id eſt muſculū adſtrictorium*, perforauit, ſiue ab ano exorſa, ſiue multū progreſſa, in muſculo tamen conſiſtens, poſt relatam exploratio- nem, inſtrumento ſedem diducente, parua dioptra dico, ſedem velut muliebrem ſinum diducito: deinde vbi cōparuerit fiſtulæ oſculū, ſpecilli caput per ipſum immittatur, & in profundū propellatur, & ſuper ipſum occurrēs, tota fiſtula per ſemiſpathulam aut ſpathulā fiſtulariā diſſecetur. Nos autē quum in eiuſmodi affectionē incidiſſemus, hoc chirurgiæ modo vti non potuimus, eo quòd fiſtulæ antrum viſui non occurreret. Erat enim inter anum & muſculum adſtrictorium ad dextram partem ſitum, & inſtrumentum diductorium actioni magis tenebras offundebat. Poſtquam autem per digitos facta diductione, rima quædam comparuiſſet quæ iuxta vnam quandam ani rugam, velut defluxio fiſtulæ eſſet, (pus enim per ipſam effluebat) conſtituimus ſanè per hanc ſpecilli caput ad fiſtulam tranſmittere, velut qui ad hanc ab illa deduceremur: deinde dextræ manus indice ad σφυγκτῆρα, *id eſt muſculum adſtrictorium*, immiſſo, vbi inueniſſemus corpus quoddam tenue inter digitum ac inſtrumentum, impulſo vehementius ad digitum ſpecillo, fiſtulæ fundum ſurſum verſum perforauimus, & ſpecilli capite per digitum foras tranſmiſſo, totum corpus inter duo fiſtulæ oſcula ſitum, inter id videlicet quod ab initio ad antrum comparebat, & hoc quod iam à nobis factum erat, ſcalpello reſecantes, ſpecillum ſolutum eduximus.

DE HAEMORRHOIDIBVS ANI, Cap. LXXIX.

QVum hæmorrhoides ex eo quod euacuatur ſe nobis manifeſtent, ante actionis aggreſſionem, plurimò per clyſterem infuſo vtemur, quo ſimul & ſuperflua ex inteſtino euacuemus, ſimúlque ſedē irritemus, vt paratior fiat ad euerſionem & ani exitum. Locato igitur ſupino ægroto ad ſplendidam lucem, ſi quidem conſtrictione vti voluerimus, filum lini quincuplum labiis venarū circundabimus, & ſingulas hæmorrhoidas cum hoc funiculo cōſtringemus, vna relicta ad ſuperflui ſanguinis eductionem: (nam & Hippocrates hoc præcipit) poſt aſtrictionem verò, linteo complicato ex oleo madente, & deligatione ſedi idonea vſi, ægrum quieſcere iubebimus, oleo tepido & aqua mulſa ventrē curātes: deinde cataplaſmate ex micis panis ac croco vtentes, & poſt hæmorrhoidum elapſum vino cicatricem inducentes. Leonides autem fili deligatione non vtitur, ſed σαφυλάγρα, *id eſt uuularia forcipe*, diu detentas ſcalpello excindit. Poſt chirurgiam manna thuris & amylo cum chalcitide, aut emplaſtro ex ſpongia vſta cum pice vtēdum eſt: ſed & paſtillo fauſtino ad perfectam aduſtionem quidam vſi ſunt. Alii cauitates vuularii cauteris vſtorio medicamēto explent, & quemadmodum vuam, ita etiam hæmorrhoidas vrunt.

DE CONDYLOMATIS, EXTVBERANTIIS, ac rimis in ano, Cap. LXXX.

COndyloma in ano ſolùm loco differt ab eo quod in muliebribus pudendis eſt. Eſt enim etiam ipſum rugoſa ſedis eminentia, inflammatione aut rima prægreſſa. Primùm igitur eminentia appellatur: vbi verò calleſcit, condyloma. Oportet itaque veluti illa, ita & hæc volſella prehenſa excindere, & cruſtam inducentibus curare. At verò rimas præ duro maximè ſtercore oriētes, & eo quòd calloſæ fiunt, cicatricem tardius recipientes, renouabimus, aut vnguibus aut ſcalpello ipſas lancinantes, & commodè ad cicatricem perducemus.

DE ANO NON PERFORATO, Cap. LXXXI.

PVeris recens natis anus ex natura aliquādo imperforatus reperitur, eo quòd membrana eſt obſtructa. Si igitur hoc fieri poterit, ipſis digitis membrana diffringatur: ſin minus, ſcalpelli acie illa excisa, vino curabimus. Quandoquidem verò etiam perfectis ſæpe propter vlcus non probè curatum, concretio in ano contingit, etiam hanc inſtrumento commodo diffringere oportet, & curationem accommodatam facere, fiſtula plumbea aut cuneolo quodam in anum indito, vſque ad perfectam curationem, vt ne rurſus concreſcat. Eſt autem cuneolus ſis aliquo ad cicatricē perducente medicamento illinēdus.

DE VARICVM SECTIONE, Cap. LXXXII.

VArix, venæ dilatatio eſt, quandoque in temporibus, quandoque iuxta imi ventris partem ſub vmbilico, aliquādo etiam circa teſtes: maximè verò circa crura. Generationem autem ex materia atrabilioſiore omnino habet. Eorum igitur qui in teſtibus conſiſtunt chirurgiam iam tradidimus vbi de hernia varicoſa egimus: ſed & eos qui in crure ſunt, ſimiliter aggrediemur, in internis femoris partibus aggreſſionem facientes, vbi etiam exortus ipſorum ferme in totum reperitur. nam inferius in plures ramos ſiſſi, magis difficilem aggreſſionem exhibent. Lotum igitur hominem, laqueo in ſuperna femoris parte circumdato, ambulare iubemus, repletā autem venam atramento ſcriptorio aut collyrio, ſecundum ſitum ipſius, ad trium aut paulo amplius digitorum longitudinem notamus, & reclinato extētis cruribus homine, alte-

rum laqueum supra genu circundamus, & eleuata in fastigiũ vena, scalpello in loco quem notauimus, secamus, non altius quàm per cutem, vt ne venam diuidamus: & labiis sectionis per hamulos distentis, & membranis per incurua scalpella ad herniam aquosam parata excoriatis, nudatáque vena, & vndiquaque expassa, femoris vincula soluimus, & eleuato per cæcum hamulum vase, acum duplex filum trahentem subiicimus, sinúmque fili dissecamus, & diuisa in medio vena per venæ sectorium scalpellum, sanguinis quantum opus est euacuamus: deinde vno filo superiorẽ vasis partem constringimus, & crure in directum extento, manuum expressione sanguinem qui in crure est euacuamus: & postea rursus infernè vas constringimus, aut partem venæ inter vincula interpositam, præsectam auferimus, aut etiam manere permittimus, donec sua sponte vnà cum vinculis excidat: & linamentis siccis inditis, & splenio vino ac oleo imbuto imposito deligamus, ac ductu suppuratorio medicamentorum quæ linamentis excipiuntur curamus. Nec me clam est veteres quosdam vinculis vsos non esse, sed quidam statim nudatum vas excindunt, quidam ex profundo extentũ ipsum, cum violentia extrahunt ac abrumpunt. Verùm optimus est relatus chirurgiæ modus, omniúmque securissimus. Quin in imo ventre consistentes varices similiter tractamus: itémque eos qui in temporibus consistunt, velut in vasorum exsectione dictum est.

DE DRACVNCVLIS, Cap. LXXXIII.

TRactationem de dracunculis, vt qui maximè per medicamenta tolluntur, libro quarto tradidimus.

DE EXTREMARVM PARTIVM PRAEsectione, Cap. LXXXIIII.

EXtremis partibus aliquando putrefactis, velut manu aut pede, ita vt etiam ipsa ossa corrũpantur, vel ex lacessente externa causa fracta, vel etiam prægressa interna causa putrefacta, atque sic defectionem postulẽt, antequã hoc fiat necesse est circumsita ossibus corpora primũ dissecare. Verùm quia hoc primùm facimus, deinde longiore tempore sectionem per serram adhibemus, & periculum est ne sanguinis eruptio sequatur, rectè proinde Leonides non omnia primùm corpora dissecat, nisi omnino fuerint putrefacta, sed eam partem vbi nõ multas neque magnas venas aut arterias esse putat, primùm celeriter ad os vsque dissecat, deinde os quamcitissimè serra desecat, lineum panniculum sectis corpusculis circumdans, vt ne dũ trahitur per ipsa serra, dolores inducat: & tunc reliquo resecto, candentes igne cauteres vasis adhibet, & sedata sanguinis eruptione, & linamentis inditis, & deligatione commodè facta, curatione suppuratoria vtitur.

DE PTERYGIIS CIRCA VNGVES, Cap. LXXXV.

PTerygium carnis circa vngues incrementum est, partem vnguis operiẽs, in pedis & manus magnis digitis maximè consistens. Verùm quæ in pedibus consistũt, ex offensione plerũque fiunt: in manibus verò ex paronychiis neglectis, inflãmatísque, ac in pus transmutatis. Pus enim diutius moram trahẽs, & radicem vnguis erodit, & ipsum vnguem corrumpit, & sæpe totum consumit: plerunque verò mediam vnguis partẽ: ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit: aliquando etiam totam radicem illæsam finit: quandoque etiam os corrumpit, & odor grauis oboritur, & digitus in summo dilatatur, & liuidior apparet. His igitur chirurgia adhibẽda est, vt omnem reliquam vnguis partem scalpelli acie præsecemus ac amputemus, deinde præsectam ac vlceratam partem cauteriis aduramus. Est enim nome, *id est, ex depascentium ulcerum* genere pterygium, & non sistitur hæc nisi quis adurat, adeò vt si neglecta fuerit, digitũ corrumpat. At verò si os & vnguis affectione careant, & externus vnguis angulus adnatam ipsi carnem subiens ac pungẽs, inflammationis causa fiat, tunc pungẽtem vnguis partem tenui specillo, aut eiusmodi quopiam subiecto eleuare oportet, & scalpelli acie auferre, & id quod supereminet, medicamento crustã inducente consumere. Et profectò plurimi hoc modo per chirurgiã curati sunt. Si verò maius fuerit id quòd supereminet, prius id scalpello præcidi, A & postea ipsi medicamentum adhiberi debet.

DE VNGVE CONTVSO, Cap. LXXXVI.

QVandoquidem sæpe ex offensionibus vnguibus cõtusis, dolores consequuntur, ad chirurgiã nos impellentes, Galeni verba apponere satis fuerit. Sic igitur ait, Cõtusis vnguibus palàm dolorem sedans auxiliũ experti sumus sanguinis euacuationem, quum & pulsationes fiũt, & dolores vehementissimi vexant. Oportet autem obliquam facere sectionẽ, non è directo in profundũ supernè deorsum, per acutũ scalpellum, quò ita secta vnguis pars, B sanguine excreto, velut operculũ quoddam subiectorum fiat. Si verò in directũ secueris, ex supernis deorsum, carnis excrescẽtia cõtinget, nimirum per mediã sectionem, subiecta vngui carne aliud corpus producẽte. Atque hinc rursus dolores corripiunt, quos in paronychiis nominauimus, dum nascens caro ab vngue comprimitur. Doloris itaque exortes statim in huiusmodi sectione ægros videbis. Sequentibus autem diebus licet nobis subsectam vnguis partem leniter eleuare, saniémque vnguis exprimere, & rursus subiectæ carni velut operculum, quemadmo- C dum dixi, imponere: reliqua verò totius digiti curatione mitigatoria ac discussoria vti conducit.

DE CLAVIS, VERRVCIS, ET IIS QVAE formicariæ verrucæ appellãtur, Cap. LXXXVII.

CLauus callus est rotũdus, albus, claui capiti similis, per omnẽ corporis partem consistens, maximè in plantis & digitis pedum, dolorem & actionis impedimẽtum in ambulando inducens. Circumcirca igitur scarificatũ clauum, & volsella prehensum, acuto scalpello aut venæ sectorio instrumento radicitus eximere oportet. Quidã ve- D rò vt ne rursus nascatur, candentibus igne vsi sunt ferramentis. Formicaria autẽ verruca, eminentia est cutis parua, callosa, rotunda, crassa, in basi inhærens, & si scalpatur, formicarum morsibus similem sensum inducens, in omni quidem etiam ipsa corpore consistens, maximè autem in manibus. Quidam igitur (inter quos est etiã Galenus) duræ pennæ fistula, quales sunt veterum gallorũ, & anserum, ac aquilarum, circumscarificandum esse censent, ita vt obtorqueatur per vim in profundũ, & ex fundo verruca formicaria tollatur: alii verò ænea aut ferrea fistula i- E dem faciunt. Verùm iunioribus placuit eam circumscarificare, & volsella prehensam, scalpello velut clauos excindere. At verò acrochordon verruca, eminẽtia est cutis parua, doloris exors, callosa, rotunda vtplurimum, basim autem habet angustam, vt pendere videatur: vnde ita appellata fuit, quòd summæ chordæ parti similis existat. Extentam igitur eminentiam excidimus: sin minus, filo saltem aut pilo ipsam deligam⁹. Noui autẽ quòd & has & relatas omnes eminentias plerique frigido cautere consumunt.

DE TELORVM EXTRACTIONE, Cap. LXXXVIII.

F QVòd ea pars chirurgiæ quæ tela extrahit, maximè necessaria sit, Poeta Homerus indicauit, dum dixit,

Ιητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων,
Ιούς τ' ἐκτάμνειν, ἐπί τ' ἤπια φάρμακα πάσσειν. *Id est,*
Vnus uir Medicus multis est æquiparandus,
Tela manu excindens, & mitia pharmaca spargens.

Recensendæ igitur primùm sunt telorum differentiæ. Differunt itaque tela, materia, figura, magnitudine, numero, habitudine, potestate. Materia quidem, eo quòd hasti- G lia ipsa aut lignea sunt, aut harundinea: ipsa verò tela aut ferrea sunt, aut ænea, aut stãnea, aut plumbea, aut cornea, aut vitrea, aut ossea, aut harundinea etiam ipsa, aut lignea. ac tot quidem differẽtiæ, maximè apud Ægyptios, reperiuntur. Figura verò, eo quòd alia sunt rotũda, alia angulosa, velut sunt triangula, alia cuspidata & lanceata appellata, velut quæ tres cuspides habent, alia aculeata, alia sine aculeis: & ex aculeatis alia retrò vergentes aculeos habent, vt in extractione contra infigantur: alia antror- H sum, vt in impulsione idem faciant: alia opposito inter se modo instar fulminum, quò & dum trahuntur & dum impelluntur, contrà infigantur. Quædam verò etiam per cardinem mouentur, & aculeos habent qui contrahuntur, quique in extractione expanduntur, & teli extractionem impediunt. Magnitudine porro differunt,

eo quòd alia sunt magna ad trium digitorum longitudi- A
nem:alia parua vnius digiti longitudine,quæ sanè Micca
in Ægypto vocant: alia inter hæc media. Numero verò,
eo quòd alia sunt simplicia,alia composita. Tenuia enim
quædam ipsis inserunt ferramenta,quæ in teli extractio-
ne in profundo delitescentia manent.Habitudine autem
differunt, eo quòd alia extremam partem acutam hastili
infixam habent, alia tubulum habent cui hastile insitum
est. Et alia quidem firmiter adaptata sunt ad hastile, alia
neglectius, quò in extractione separentur, & intus ma- B
neant. Potestate demum,eo quòd alia sunt medicata,alia
non veneno illita. Atque hæ quidem sunt telorum diffe-
rentiæ. Verùm extractionis ratio à nobis tradatur,tum in
his qui in bello sauciati sunt,tum in his qui extra bellum,
siue voluntariè, siue inuoluntariè, ex qualicunque occa-
sione,ex quacunque materia facta fuerint tela. Extractio-
nis igitur telorum ex carne duplex differentia est, altera
per attractionem, altera per impulsionem. Nam in qui-
bus leuiter telum infixum est,exemptio per attractionem
fit. Similiter etiam extrahuntur tela, quæ profundum C
quidem infixa sunt, verùm oppositæ partes si vulneren-
tur, ex sanguinis eruptione aut consensu, periculum in-
ducunt: per impulsionem verò, in quibus & per profun-
dum infixa sunt, & oppositarum partium corpora breuia
sunt,& neque neruus, neque os, neque quicquam horum
obstat quominus sectio fiat. At in osse sauciato, modus
qui per attractionem fit adhibetur. Si igitur conspicuum
fuerit telum,statim extractionem facimus: si verò occul-
tum,debet,(inquit Hippocrates)si hoc fieri potest,vulne-
ratus in ea figura qua erat dum vulneraretur constitui, ac D
exploratio fieri.sin minus,iacens saltem ad illam figuram
conformetur, atque sic exploratio per specillum fiat. Et si
quidem in carne fixum est, per manus telũ extrahemus,
aut per additamentum quod hastile vocant, si non exci-
dit id quod ligneum maximè existit: si verò excidit, per
forcipem dentibus aut radicibus aut telis extrahendis
destinatam, aut per aliud quoddam commodum instru-
mentum extractionem faciemus,carnem etiam aliquan-
do præsecantes, si vulnus instrumentum non suscipiat.
Quòd si in opposita eius partis processerit telum, & fieri E
non possit vt per eam partem extrahatur per quam infi-
xum est, oppositis diuisis per illa ipsum educemus, aut
extrahentes,(velut dictum est)aut etiam per fissuram im-
pellentes,atque hoc aut hastili,aut si id excidit,impulsorii
instrumenti immissione,cauendo vt ne neruum, aut ten-
dinem,aut arteriam, aut aliquam necessariam partem di-
uidamus. Turpe enim fuerit telũ extrahentes grauius te-
lo malum inducere. Et si quidem telum extremam par-
tem hastili infixam acutã habet, (id quod ex specillo im-
misso cognoscitur)impulsorii instrumẽti fœmina immis- F
sa ac adaptata,telum propellemus:si verò tubulum habet,
masculo.At verò si exemptum telum arenas aliquas habe-
re comperiatur, ita vt alia tenuia ferramenta ipsis inseri
potuerint, rursus specilli exploratione vsi, si illa inuene-
rimus,eisdem rationibus educemus. Quòd si aculeos op-
positos inter se habeat telum, & ideo non concedat, lo-
cum vicinum incidere oportet, si non necessaria aliqua
pars apposita sit, & nudatum telum citra vexationem ap-
prehensum extrahere. Quidam etiam harundinem acu-
leis ipsis circumponunt, atque sic telum extrahunt, vt ne G
carnes ab aculeis dilanientur. Et si quidem inflammatio
absit à vulnere, suturis adhibitis, cruentorum vulnerum
curatione vtimur: si verò inflammatum sit,per irrigatio-
nes & cataplasmata, ac similia inflammationẽ curamus.
Porro in telis medicatis, omnem carnem quæ veneno
participauit,si fieri poterit, amputamus. Cognoscitur au-
tem ex eo quòd à sana carne diuersa est. Vehementer e-
nim pallida & liuida,& velut mortificata apparet.Ferunt
autem Dacas ac Dalmatas, oblinere aculeis helenium,
quod & Ninum appellatur, atque sic hoc sanguinem vul-
neratorum contingens occidere. Si verò edatur etiam ab H
ipsis,innoxiũ esse,& nihil mali facere. At si telum in osse
fixum sit,rursus instrumento explorabimus: & si caro im-
pedimento fuerit, hanc amputamus, aut disparamus: si
verò in profundo ossis infixum fuerit, (id quod cogno-
scimus ex eo quòd intus firmatum non cõcutiatur,etiam-
si vis afferatur) excisorio cultro circumsito osse oblato,
aut etiam terebris, si crassum sit, prius perforato, telum
exoluimus. At si in principem aliquam partem infixio
facta sit,velut est cerebrum,guttur,cor, pulmo,hepar, vẽ-
triculus,intestina, rhenes, vterus,vesica, & lethalia signa
iam apparuerint, & extractio multam vexationem indu-
ctura sit, aggressionem recusamus, vt ne supra hoc quòd
nihil proficimus, etiam conuiciandi occasionem idio-
tis exhibeamus.Si verò euentus adhuc dubius sit, pericu-
lo prædicto aggredi oportet. Multis enim etiam abscess-
su in aliqua necessaria parte oborto, salus præter omnem
expectationem contigit, quum sanè etiam iecoris fibra,
& omenti pars, itémque peritonæi membranæ, & totus
vterus sæpe ablatus esse cognitus sit, & tamen mors in
his sequuta non sit. Sed & guttur sæpe de industria in an-
ginis dissecamus, velut de summi gutturis sectione di-
ximus.In his igitur relinquere telum, ineuitabilem mor-
tem inducit, supra hoc quòd artem ab omni humanita-
te alienam id ostendit: at eximere telum, multos velut
par est, seruauit. Nec verò difficilis est principalium par-
tium sauciatarũ cognitio, vt quæ ex symptomatum pro-
prietate, itémque his quæ excernuntur, & partium situ
reperitur. Membranis enim cerebri sauciatis, dolor ca-
pitis circumcirca vehemens oboritur, & oculorum fer-
uor, cum rubore linguæ, & mentis emotio. Si verò cum
cerebro sauciatæ fuerint, collapsio,vocis interceptio, fa-
ciei distortio, bilis vomitus, sanguinis per nares excre-
tio, humoris albi ac pultacei per auditorium meatum
euacuatio, si sanies per vulnus transitum reperit. Si in va-
cuas thoracis partes infixum sit telum, ita vt seruetur spa-
cii amplitudo,spiritus pertransit. At corde vulnerato,cir-
ca sinistram mammam telum apparet non in vacuum
locum progressum, sed veluti in alio fixum, & quando-
que pulsatorium motum præ se ferens,contingitque san-
guinis atri excretio, si transitum repererit: perfrigeratio
item & sudor, & animi deliquium, & circa dilationem
mors sequitur. Pulmone verò sauciato, si spatium sit, per
vulnus spumosus sanguis euacuatur:si non sit,magis euo-
mitur, & vasa circa collum eleuantur, & lingua colorem
mutat, & magnum spiritum habent, frigidum appeten-
tes. In septo transuerso vulnerato, telum ad spurias co-
stas infixum apparet: inspiratio fit magna cum dolore &
suspirio per totam humorum nexus partem. Si verò in
abdomen vulnus fiat, ex his quæ excernuntur manife-
stum fit, si spatium sit, aut etiam telo extracto, aut hastili
intus fracto.nam de ventriculo succus euacuatur,de inte-
stinis stercus: quandoque etiam omentum aut intestinum
prominet. At vesica vulnerata, vrina excernitur. Proinde
cerebro & membranis vulneratis, telum per caluariæ
perforationem educemus, quemadmodum in capitis
fracturis statim dicetur. In thorace verò, si non sequatur,
per moderatam spacii inter costas medii incisionem,aut
etiam vnius costæ excisionem, membranæ custode sub-
iecto,telum extrahendum est. Similiter etiam in ventre,
& vesica, & reliquis in profundo partibus, si quidem se-
quatur telum,citra curiositatem eximatur: sin minus,rur-
sus ampliori incisione, & cruentorum vulnerum cura-
tione vtendum est. In ventre tamen,si opus fuerit, sutura
adhibeatur,velut dictũ est.At si in magno aliquo vase,ve-
lut in iugularibus in profundo, aut carotidibus, aut circa
alas aut inguina magnis arteriis, infixũ telum, ampliorẽ
sanguinis eructionem propter exemptionem minatur,
prius laqueis ab vtraque parte ipsa adstringere oportet, &
deinde telũ extrahere. Si verò partis ad partẽ per telũ af-
fixio fiat,velut si brachiũ thoraci affigatur,aut cubitus a-
liis corporis partibus,aut pedes inter se, si quidem nõ per
totas vtrasque partes telum aut hasta trãsierit, forinsecus
eam acceptam,velut in vna parte,extrahemus: si autẽ per
totum penitus vtrasque pertrãsierit, defecto in medio li-
gno,particulatim singula educemus, iuxta facilem figu-
ram. Quandoquidem verò etiam lapides sæpe, aut muri-
ces, aut massæ plumbeæ, aut eiusmodi quædam è funda
emissa infiguntur,tum ob violentiam,tum quòd angulo-
sa existunt, deprehendere hæc ipsa oportet ex eo quòd

asper & inæqualis tumor occurrit, & quòd non omnino in directum diuisio tendat, sed etiam maior sit, & caro velut contusa ac liuida, & quòd cum grauitate dolēt. Hæc igitur emota per apta ad hoc instrumenta, aut per specilli concauam partem, aut per vulnerarium specillum eximere oportet. Si verò vulnus admittat, etiam per forcipem dentibus aut radicibus euellendis destinatum extrahantur. Multis etiam infixa tela latuerunt, & vulneribus ad cicatricem perductis, post multum tempus, abscessu eo loco facto ac rupto, telum exiliit.

DE FRACTVRIS, ET IPSARVM differentiis, Cap. LXXXIX.

Consequens profectò fuerit vt post doctrinam eorum quæ per chirurgiam exercentur in carne, etiam de his quæ ossibus accidunt, fracturis inquam & luxationibus, agamus, eo quòd etiam hæc chirurgiæ generi subiecta sunt: & primum de fracturis, atque his prius quæ in capite consistunt, tum quòd hæ inter chirurgias quæ in carne & quæ in osse fiunt, medium locum obtinent, tum quòd caluaria omnes corporis partes supereminet. Proinde fractura in summa, diuisio est ossis, aut ruptio, aut dissectio, ab externa aliqua violentia contingens. Differentiæ fracturarum multæ sunt: aliqua enim raphanatim, alia scandulatim, *siue assulosè*, alia in vnguem, alia polentæ modo, alia per defractionem fieri dicitur. Raphanatim igitur facta est ruptio ossis in figuram transuersam per crassitudinem: (quidam etiam cucumeratim & caulatim factam nominant, ex similitudine qua cucumeres & caules franguntur) scādulatim verò facta, est ruptio ossis oblonga: in vnguem verò, ruptio est ossis parte quadam recta, ad finem autem lunaris: (eadem etiam harundinatim facta dicitur) polentæ autem modo facta, est ruptio ossis in multas tenues partes. eadem etiam nucatim facta quibusdam dicitur. Defractio verò, aut etiā præcisio, est ablatio partis ossis, per ruptionem superficiei, ita vt pars ablata deficiat. Atque hæ fracturarum differentiæ sunt.

DE FRACTVRIS IN CAPITE, Cap. XC.

Propriè verò fractura in capite diuisio est caluariæ, quandoque simplex, quandoque multifida, ab externa aliqua violentia inducta. Differentiæ autem fracturarū capitis hæ sunt, fissura, excisio, expressio, depressio, cameratio, in infantibus etiam contusio. Fissura igitur est diuisio caluariæ superficiaria, aut profūda, in qua affectū os foras emotum non est: excisio verò est diuisio caluariæ cum ossis affecti refractione: (si verò etiā defractum sit os affectum, deasciationem aliqui affectionem appellauerunt) expressio est diuisio ossis in multas partes, vnà cum hoc quòd officula fracta deorsum ad membranā secesserunt: depressio est diuisio ossis, cum qua os affectum è naturali loco decedit deorsum ad membranam: cameratio est diuisio caluariæ cum ossium affectorum eleuatione: aut (vt Galenus ait) ad interna secessio ac cauatio, similiter vt in expressione. sic enim ille putat. Quidam etiam pilationem his annumerauerunt. Est autem pilatio fissura angustissima, & sensum latens: quapropter sæpè delitescens, eo quòd non exactè cognita fuit, mortis causa extitit. At verò contusio non est ossis diuisio, ideoque meritò neque fracturam dixerit quis hanc affectionem, sed est impulsio, & velut flexio caluariæ introrsum, cauās ipsam citra continuitatis solutionem: quemadmodum in æneis & crudis coriaceis vasis cōtingit, dum extrinsecus percutiuntur. Sunt autem & cōtusionis duæ differentiæ: aut enim per totam suam crassitudinem os contunditur, ita vt sæpe etiam membrana abscedat, vel omnino per totum à caluaria prematur: aut non per totam crassitudinem, sed circa externam solùm superficiem vsque ad secundam laminam. Quidam ad has differētias etiam Resonitum apposuerunt, qui ex ipsorum sentētia, est ruptio caluariæ in oppositis his quæ percussæ sunt partibus. Verùm hi errāt. neque enim velut in quibusdam vitreis vasis, vt ipsi dicunt, etiam hic contingit. Illa enim eo quòd vacua sunt, hoc perpetiuntur: caluaria autem plena est, & alioqui fortis. Etenim capite in multis aliis partibus percusso, velut in cadendo contingit, fissura caluariæ quæ citra solutionē continuitatis cutis contingit, postea abscessu circa ipsam facto, & hoc secto apparens, putata est ab ipsis iuxta oppositam plagæ partem facta esse. Sed & hæc velut primùm dicta fissura curatur. Si igitur fractura in capite facta est, manifestū id fit ex eius quod ictum fecit corporis acumine, aut grauitate, aut duritia, aut violentia, & ex symptomatis quæ sauciato accidunt, velut est vertigo, vocis interceptio, repentina collapsio, & maximè in depressione, aut contusione, aut expressione, aut ad interna cameratione, cerebro compresso. Quin & ex sensus significatione percipitur. Si enim memorabilis fuerit cutis diuisio, per ipsam promptè cognoscemus: si verò omnino non sit diuisio, aut angusta quædam, fracturam tamen factam esse suspicemur diuisa cute, per visum & per instrumēti explorationem hoc cognoscemus. Si enim aliqua ex aliis fracturis est, statim manifestatur: si verò fissura solùm angusta & pilaris, sensum latens, pharmacum quoddam nigrum liquidum, aut etiam atramētum scriptoriū affundimus, & os radimus. ipsa enim fissura nigra ostenditur: quare in radendo perseuerare oportet, donec fissuræ signum obscuretur. Si verò ad membranam vsque fissura tendat, à radendo abstinemus, & ad dignotionem progrediemur, vtrum ab osse discesserit membrana, aut affixa maneat. Si enim manet, vulnus moderatè inflammatione destituitur, & æger paulatim à febre liberatur, & pus concoctum apparet: si verò discessit membrana, dolores augētur, & similiter febris, & os alium colorem induit, & pus tenue ac crudum fertur. Si verò neglexerit id medicus, & perforatione non vtetur, longè grauiora symptomata accedent, bilis vomitus, conuulsio, mentis perculsio, & febris acuta, in quibus aggressionem recusare oportet. At si hæc non adsint, si quidē membrana non discessit, & fissura solùm fuerit, per rasorium instrumentum solùm curatur, etiamsi ad profundum vsque descenderit: si verò solùm ad secundam laminam, ad illam vsque radendum est, aut etiam fractum os tollendum, velut dicemus: si verò etiam in tenues partes contritum sit, etiā has diligenter auferre oportet per idoneum instrumentum. Quòd si etiam discessit membrana, & tu ab initio vulneratum suscepisti, hyeme quidem ante decimumquartum diem omnino ossis ablationem facere coneris, æstate verò ante septimum, antequam relata symptomata accidāt. Chirurgiam autem aggredieris hoc modo: Prærasis pilis ad vulnus ipsum duas sectiones facim⁹, quæ ad rectos angulos se mutuò secant, ad similitudinem literæ Græcæ χ. harum tamen altera ea sit quæ iam antea adest: deinde quatuor angulis in vertice excoriatis, vt os quod perforādum est, totum denudetur, si quidē sanguinis eruptio fiat, linamenta posca imbuta indemus: sin minus, sicca: deinde linteo cōplicato, vino ac oleo imbuto imposito, vinculo conuenienti vtemur. Postera die si non recētius aliquod symptoma impediat, perforationē affecti ossis aggrediemur. Ægro itaque in sella, aut supino reclinato, prout vulneri conuenit, & auribus ipsius lana obturatis, propter sonitum pulsationis, vulneris vinculū soluemus, & amotis linamentis omnibus, factáque per spongias detersione, duos ministros iubebimus vt circūdatis tenuibus fasciolis, quatuor incumbentium fracturæ corporum angulos retrahant: & si infirmū os fuerit, vel natura vel ex fractura, oppositis scalpris excisoriis hoc auferemus, primū cauis à latiore incipientes, & postea cum angustioribus permutantes, deinde etiam ad specilli formam habentia transeuntes, & malleo leniter impellentes, ita vt vitemus capitis concussionem. Si verò robustum fuerit os, prius hoc terebellis se non demergētibus perforabimus: (talia autem sunt quæ paululum supra aciem eminentias habent, prohibentes ne ad membranam demergantur) & tunc scalpris excisoriis vsi, affectum os auferemus, non aceruatim, sed particulatim, si fieri poterit, digitis, sin minus, forcipe dentaria, aut ossaria, aut volsella pilaria, aut tali quopiam instrumēto. Inter foramina autem tantum spacii relinquatur quantum est maximum specilli caput. Profunditas verò ipsorum ea sit vt prope ad internā ossis superficiem accedant, cauendo vt ne terebra membranā contingat. Quapropter pro ossis crassitudine tere-

bram esse oportet, pluribus ea de causa præparatis. At si ad secundam tantùm laminam caluariæ fractura procedat, ad hāc vsque solùm perforabimus. Post ossis ablationē, explanata per excisionē inducta asperitate, cum rosario aut specilli formam habente excisorio scalpro, membranæ custode subiecto, & ossiculis aut aculeis, velut verisimile est, remanentibus, industriè eductis, ad linamentorum vsum progrediemur. Hic communior simúlque facilis & periculi exors chirurgiæ modus est: sed & per scalprum excisorium lenticulatum dictum excidendi modus (insigniter à Galeno laudatur) citra perforationem, post scalpturam per caua scalpra factā adhibitus. Sic igitur dicit, Si verò semel vnam nudaueris partem, subiecto scalpro excisorio, quòd lenticulatam partem ad finem prominentem, obtusam ac leuem habet, acutam verò in longitudinem rectam, quum latam lenticulati scalpri partē supra membranam firmaueris, paruo malleolo impellēs, hoc modo caluariam diuides. Contingunt enim ex his actionibus omnia quibus opus habemus. Nam membrana ne si dormitans quidem quis operetur, sauciari potest, latæ soli parti scalpri lēticulati occurrens. Et si alicubi caluariæ adhæreat, etiam huius appensionem citra læsionē auellit rotunda lenticulati scalpri extremitas. Sequitur autem à tergo ipsam præeuntem scalprum caluariam dissecans. Quare neque qui magis periculo careat, neque qui citius operetur, alium perforationis modū reperire licet. At verò per terebras & chœnicidas, *id est modiolos*, appellatas chirurgia à recētioribus velut praua reprobata est: atque sic quidem aggressionem velut in fissura exposuimus: idē tamen modus eximendorum ossium, etiam in reliquis caluariæ fracturis conueniet. Sed & quantitatem ossium quæ excindi debent Galenus nos docet, ita palàm dicens, Quantum verò affecti ossis excindere oporteat, deinceps tibi exponam. Quod quidem vehementer contritum est, totum id eximere oportet. Quòd si quædam fissuræ ab ipso amplius extēdantur, (quemadmodum aliquando contingere videtur) has ad finem vsque persequi non conuenit, vt qui probè sciamus quòd nullum damnum ex hoc sequetur, si alia omnia rectè fuerint peracta. Post chirurgiam, linteolum simplex pro magnitudine vulneris, rosaceo imbutum membranæ integemus, & lanæ floccum paruum, similiter rosaceo imbutum, prædicto linteolo imponemus: deinde complicatum duplex linteolum, vino & oleo imbutū aut etiā ipso rosaceo, toti vulneri circūponemus, considerādo vt ne mēbrana grauetur: postea lato deligamento vtemur, neque per hoc constringentes, sed vt tantùm conseruentur linamenta. Et victum inflammationem arcentem, ac febrilem appellatum, exhibebimus, frequentius interim irrigantes rosaceo membranā. Tertia verò die facta solutione, & per spōgias detersione, cruentorū vulnerum & inflammationem arcēte curationis ductu vtemur, inspergentes membranæ aliquem puluillum capitalem siccum vsque ad concarnationem: quādoque etiam radētes os, si fortè opus sit, ob aliquos præeminentes aculeos, aut etiam propter ipsam incarnationē: quin & reliquam medicamentorum materiam (velut in vulneribus dictum est) adhibebimus. Quandoquidem verò sæpe post chirurgiam membrana inflammatur, adeò vt non solùm caluariæ crassitudinem, sed etiam ipsius cutem transgrediatur cum renisu, & naturalis ipsius motus pulsatorius impediatur, ad quæ conuulsio maximè, & alia grauia symptomata, aut mors consequuntur. Inflammatur autem, siue ob acutam aliquam ossis præeminētiam pungentem, siue ob linamentorum grauitatem, aut ob frigiditatem, aut multum cibum, aut vini potum, aut etiam ob aliquam obscuram causam. Si igitur ob manifestam causam inflammatur, hæc citò recidēda est: si verò ex obscura, plus contendere oportet, adhibendo aut venæ sectionem, si non sit quod prohibeat, aut cibi abstinentiā, aut victum ad inflammationem commodū. Sed & localibus vtendum est auxiliis, velut est calidi rosacei irrigatio, & perfusio ex decocto althææ, aut fœnigræci, aut seminis lini, aut chamæmeli, & similium: cataplasmatis etiam ex cruda ordeacea farina, & semine lini cum prædicto decocto, & adipe gallinaceo: irrigationibus quoque per lanam in capite & occipite, instillando etiam auditoriis meatibus oleum quoddam ex his quæ inflammationem arcent. Sed neque viscera negligenda sunt quominus cataplasmata ipsis imponamus. Totius item corporis prouidentiam facere oportet, ita vt in aquam calidam ipsos inducamus, ac inungamus. Si verò perseueret inflammatio, & nihil aliud prohibeat, etiam bilem educente medicamento Hippocrates ipsos purgare iubet. Porro denigrata membrana, si quidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc vim habente inducta, mellis triplum rosaceo admixtum, per linamenta indemus, & sic curabimus, consequenter etiam reliqua adhibentes. Si verò spōtanea nigrities fiat, & maximè in profundo, cū aliis malis signis, tūc sanè de his desperādū est. insiti enim à natura caloris mortificationem significant. Noui quendam qui post annum ab accepto vulnere, caluariæ perforationem admisit, & superstes euasit. Erat enim in sincipite fractura ex telo inducta, & effluxionē habebat, propter quam membrana illæsa seruata fuit.

DE NASO FRACTO ET CONTVSO, Cap. XCI.

NAsi inferna pars quæ cartilaginosa est, non frāgitur, sed contuditur, & sima fit, & distorquetur: superna verò, quæ osseæ naturæ est, quandoque frangitur. In his verò Hippocrates deligationem reprobat, vt quæ magis simitatem & ampliorem distortionē inducit, præterquā si quæ circa mediū nasum partes ob impulsionem supereminеant. In his enim conuenientem deligationem cum medicamenti impositione assumit, quò oppressus nasus naturalem figurā recipiat. Fracto itaque naso in infernis partibus, indice aut paruo digito immisso, directionem partium foras facere oportet. In interioribus verò etiam cū specilli capite hoc faciēdū est, statim in prima die, aut non multo post eam. Nam circa decimam diem nasi ossa corroborantur. Extrinsecus quoque indice & magno digito hunc conformare oportet. Quò verò conformatus figurā suam incollapsam cōseruet, cuneolos ex linteo intortos ac inuolutos duos naso indere oportet, in singulas nares vnum, etiamsi altera solùm nasi pars sit distorta, & hos sinere donec os aut cartilago corroboretur. Quidā etiam pēnas anserum, velut calamos adaptatas, linteis insutas naso indiderunt, quò & figura conseruaretur, & respiratio nō impediretur: quod sanè necesariū nō est, quū per os respiratio fiat. Quòd si inflāmatus sit nasus, medicamētū aliquod inflāmationē arcens imponemus, velut est emplastrum ex succis, aut ex aceto & oleo, aut tale quoddam: aut cataplasma ex similagine triticea cum manna & gummi cocta, imponimus, tum ob inflammationem, tum vt nasus contineatur. At si in alteram partem nasus fuerit distortus, Hippocrates post congruam conformationem, iubet lori longi, digiti latitudinem habentis alteram extremitatem glutino aut gummi illitam, ad summam nasi partem, ex eo latere quod inclinatum est, agglutinare, & postquam siccata induruit, lorum iuxta oppositā aurem ad occiput & frōtem ducere, atque eo loco postea alteram lori extremitatem firmare, quo in latus retractus nasus ad mediam figuram dirigatur. Verùm hoc non valde probatum est iunioribus. At verò si in tenues partes confracta fuerint nasi ossa, diuisionem facere aut ampliare oportet, & tenuibus ossiculis volsella pilaria exemptis, disparatas partes suturis contrahere, & cruentorum vulnerum ac glutinatoria curatione vti. Si verò etiā intra nasum vlcus factum fuerit, lemniscis dictis linamētis, ex medicamētis cōgruis illitis ac inditis curetur. Quidam etiam plumbeis fistulis vsque ad cicatricem inductam vsi sunt, vt ne caro ex vlceribus excresceret.

DE INFERNA MAXILLA FRACTA, & aure contusa, Cap. XCII.

DE aure contusa in tertio libro tradidimus, eo quòd talis affectio ad fracturas non pertineat: maxilla verò inferna frangitur ob multas causas. Si igitur extrinsecus solùm fracta, non autem instar caulis intrò cauetur, notæ expositæ sunt ad manū. Proinde alterius manus, dextræ, si dextra maxilla fracta sit, sinistræ, si sinistra, indice & medio digito ægroti ori immisso, internum fracturæ gibbū

industriè foras protrudere oportet,ita vt altera manus fo- A
ris illum excipiat.Maxillæ verò rectitudo ex dentium in-
sitorum ipsi æqualitate colligatur. At si caulatim facta
est fractura,tensione vtrinque retrò vsus, & ministro tenē
te,directionem velut dictum est facito.Cæterùm dispara
tos circa fractam partem dentes,coniugatos (velut Hip-
pocrates ait)colligare oportet auro,hoc est aureo lino si-
ue filo. Verùm quum hoc non omnibus promptum sit,
filo lineo forti,aut bysso,aut setis equinis, aut aliquo alio
huiusmodi.Quòd si cum vlcere facta est fractura, explorā
dum specillo est an etiā defractio ossis facta sit: & si hoc B
ita habet,& parua est diuisio,ampliata ea,defractū os siue
vnū,siue plura sint, per idoneū instrumentum eximere,
& labia vlceris suturis contrahere, & cruentorum vulne-
rum medicamento adhibito deligare oportet: si verò si-
ne vlcere,cerato simplici maxillæ imposito, cōuenienter
deligare,ita vt media fasciæ pars ad occiput locetur.Deli
gationes autem vtrinque ad aures in summum mentum
procedant,deinde rursus ad occiput, postea sub mentum,
& hinc per genas ad sinciput, & rursus hinc sub occiput,
vbi etiam finire fascia debet. Adhæc rursus superiectio C
facienda est,hoc est aliud ligamentum fronti circundatū
in posteriore capitis parte connectatur, ad omnes prædi-
ctas deligationes constringendas. Quidam etiam ferulā
leuem, *uelut alii alutam*, æqualis longitudinis maxillæ im
ponunt,& velut dictum deligant:alii deligatione quæ ca-
pistrū dicitur vtuntur.Porro si ambæ maxillæ iuxta sum-
mum mentum auellantur,qua parte etiam coalescunt,am
babus manibus paululum diductas ipsas, rursus inter se
coaptato,& coniugatis dentibus velut dictum est,deliga-
to,& congrua vsus deligatione, quiescere iussi, tenuibus D
& sorbilibus alimentis vtantur. manducatio enim ipsis
inimica est. Et siquid de figura emotum esse putaueris,ter
tia quaque die soluens rursus deligato,atque ita facito do
nec callus obducatur.Obducitur autem callo maxilla in-
tra tres maximè hebdomadas, eo quòd & laxa, & medul-
la plena est.Si verò inflammatio quædā oboriatur, nihil
irrigationum ac cataplasmatum ad hanc omittēdum est:
id quod in omnibus similiter tibi obseruandum est.

DE CLAVICVLA FRACTA,
Cap. XCIII. E

CLauicula in naturali figura iuxta internā partē pecto-
ri coalescit,iuxta externā ad summum humerū arti-
culatur. Et propterea quum humerum aut etiam ipsum
brachium sustineat, si fracturam pertulerit in quacunque
tādem parte,ea pars quæ ad humerū est, plerūque magis
quàm interna eius extremitas deorsum fertur,vt quæ v-
nà cum brachio detrahatur.Præstat autem caulatim,& nō
scandulatim aut harundinatim clauiculam frangi,ex mul
torum sanè sententia. Quod enim caulatim fractum est,
per extensionem & compressionem digitorum, promptè F
ad naturalem statum redit: reliqua verò eminentias ha-
bent quæ difficulter adaptari possunt. Si igitur per totam
crassitudinem quocunque tandem modo fracta fuerit,
duo ministri,alter brachium id quod est ad fractā claui-
culam manibus amplexus,ad externam partem, simúlque
sursum trahens,alter oppositum humerum, aut omnino
collum attrahens, sic in contraria faciant extensionem.
Medicus autem suis manibus fracturam componat, pro-
minentiora impellens, & quæ in profundo sunt extrà at-
trahens.Quòd si ampliore opus fuerit extēsione, globum G
satis magnum ex panniculis aut lanis, aut eiusmodi ali-
quam molem alæ subiicito, & cubiti flexuram ad costam
quæ ad ipsum est adducito, & reliqua velut dictum est
facito. Si verò extremitatem clauiculæ ad humerum, in
profundum delapsam, ad superficiem attrahere non po-
tueris,supino reclinato homine,& puluinari congruo dor
so subiecto, & ministro ambos humeros deorsum depri-
mente, vt os clauiculæ quod in profundo est refringatur,
rursus ipsis digitis fracturam cōponito. Si verò pars quæ-
dam à clauicula defracta,& emota,inconstans ac pungens H
sentiatur, scalpello in directum dissecantes, & defractam
auferemus, & reliqua per excisoria scalpra explanabimus,
clauiculæ subiecto membranæ custode, aut alio exciso-
rio scalpro,ictus firmandi gratia: & si quidem inflamma-

A tio absit,suturis:sin minus,linamentis vtemur, & spleniis
diuersis præparatis,ad supereminentis ossis inclinationē.
Maiora & crassiora apponemus,si adsit inflammatio, oleo
madentia:si non sit, sicca: & congruo ex lana globo alæ
subiecto propinquæ, conuenietem inducimus deligatio-
nem,per alas & affectam clauiculam & scapulam, prout
conuenit deligationes ducentes.Et si clauiculæ ad hume-
rum pars, deorsum inclinata est, latioris lori media parte
cubiti gibbo qui ad ipsam est,subiecta, totum brachium
de collo suspendimus, ex alia etiam fascia manu quæ ad
B ipsam est,suspēsa,velut in iis quibus vena in cubiti flexu-
ra secta est fieri solet. Si verò ad supernam extremitatem
vergit,id quod rarò contingit, recusanda est brachii ap-
pensio,æger verò supinus reclinandus est, ac tenui victu
nutriendus.Si verò opus fuerit, etiam irrigationes adhi-
beantur,& reliqua secundum rationē fiant,vsque ad callū
inductum. Inducitur autem clauiculæ callus vtplurimum
in viginti diebus.

DE SCAPVLA, Cap. XCIIII.

SCapula circa latam & mensariam partem non frangi-
C tur:verùm iuxta spinam suam fracturam patitur, quæ
aliquando exprimitur, aliquando ruptionem simplicem
sustinet,aliquando etiam defrangitur.Expressio tactu co-
gnoscitur,caua occurrens,torporémque vicini brachii,&
punctorium dolorem inducens: ruptio verò tactus aspe-
ritate & loci dolore cognoscitur:ambo autem inflamma-
tionem arcente ductu curantur. At defractio, quæ etiam
ipsa tactu cognoscitur, si quidem quiescit, conuenienti
deligatione affigitur:si verò innatat & pungit,per sectio-
nem,& ablationem,& suturis(velut antea dictum est)cu-
D ratur. Deligationes autē etiam hîc similiter velut in cla-
uicula adhibeantur,& reclinatio in oppositum latus fiat.

DE PECTORE, Cap. XCV.

MEdia ossis pectoris pars frangitur & exprimitur:
summa verò pars defrangitur. Si igitur ruptio dis-
torta facta est,loci dolor & inæqualitas sequitur, & ad di-
gitorum innixum strepitus:si verò expressio,dolor vehe-
mens, spirandi difficultas, tussis dum membrana costas
succingens pungitur:rarò etiam sanguinis eductio, caui-
tas quoque ossis fracti & cessio. Sed & nunc curatio simi-
E liter disponenda est,velut in scapula dictum est. Verùm
in expressione repositionis modus secundum Hippocra-
tem assumatur,quem ille in clauicula quæ intrò cessit, ex-
posuit,per supinam reclinationem, & ceruicalis sub dor-
sum subiectionem,& scapularum depressionem,vnà cum
hoc vt & costas vtrinque manibus cōtrahamus. Intectis
autem costis cū lana,circularis deligatio assumatur, sub-
iectis antea in directum duobus loris ex humeris depen-
dentibus,ita vt postea amborum initia ad opposita con-
nectantur,& circulares deligationes decidere prohibeāt.

F DE COSTIS, Cap. XCVI.

EX costis,quæ etiam spathæ dicuntur,quæ quidem os-
seæ sunt,in omni parte ruptionem sustinent, spuriæ
verò,iuxta spinam solùm.Nam hîc solùm osseæ existunt:
in anteriore verò parte,in cartilaginem transeuntes con-
tunduntur,& non franguntur. Signa non difficulter col-
liguntur.nam loci inæqualitas digitis explorantis occur-
rit,& strepitus,& adductio ad partem fractam. In his autē
quæ intrò vergant, etiam dolor vehemens punctorius,
grauior eo qui in pleuriticis sentitur, eo quòd velut acu-
G leo membrana costas succingens sauciatur: spirandi dif-
ficultas,tussis,sanguinis sæpe eductio. Et alias quidem e-
motiones digitis conformare licet, eam verò quæ intrò
cessit non item,eo quòd desperata sit tensionis facultas.
Vnde quidam flatuosum & multum cibum exhibere iu-
bent, quò per inflationem & tensionem fractura foras
propellatur:id quod necessarium non est. Nihil enim cō-
mune est thoraci cum nutritoriis membris, quantum ad
hoc attinet, supra hoc quod etiam inflammatio à reple-
tione augetur. Alii cucurbitam affigunt,quod non alienū
H est à methodi ratione,nisi corporum ex cōtractione coa-
ceruatio, fracturam amplius ad interna impulsura esset.
Quapropter Soranus dicit,Lanis oleo calido madidis par
tes integantur,& per linteola complicata, intermedia co-
starum pars expleatur, quò deligatio secundum circularē

obductionē æqualis ac plana fiat,velut in pectore.Omnia verò velut in pleuriticis fiant, ad magnitudinis proportionem. Si verò magna aliqua necessitas cogat, ob vehementem succingentis membranæ puncturam, diuidere cutem oportet,& fractam costæ partem denudare:deinde membranæ custode subiecto, vt ne succingēs vulneretur, industriè excindere,& pungētia officula eiicere: post hoc ea quæ inflammatione carent coniungere, & velut cruētum vulnus curare: inflammata verò oleo tinctis linamētis tegere, & nutrire ac curare his quæ inflammationem sedant:reclinare autem prout illi facilè tulerint.

DE COXIS, ET PVBIS OSSIBVS, Cap. XCVII.

COxarum aut ilium ossa rarò franguntur:easdem autem fracturarum differentias habent quas scapulæ.Defrāguntur enim iuxta fines,& rumpuntur in longitudinē, & exprimuntur in medio. Sequitur adhæc loci dolor punctorius,ac pulsatorius sensus, & cruris in directo siti torpor,si facta est expressio.Exigunt eandem quam scapulæ repositionem.Solùm verò recusant eius quod defractum est exemptionem per externas partes,per chirurgiā, quū si opus sit digitis conformentur.Consentaneam etiam reliquam curationem facere oportet, irrigationibus vtendo,& cauas ilium partes complicatis linteolis explendo: quò dum circulares deligationes obducuntur, deligatio plana fiat.Eadem dicenda sunt & de pubis ossibus: neque enim habemus quicquam quod de his peculiariter dicamus.

DE VERTICVLIS, ET SPINA DORSI,& de osse sacro, Cap. XCVIII.

VErticulorum plexus ac ambitus aliquando cōtusionem,rarò etiam fractionem sustinent, ob quas dum spinalis medullæ membranæ comprimuntur,aut etiam ipsa medulla,neruorum per consensum affectiones fiunt, & mors cita sequitur,& magis si etiam circa colli verticula consistat affectio. Quare prædicto periculo, si fieri potest aliquid audere oportet,& per sectionem premens ossiculum eximere:sin minus, saltem inflammationem arcente ductu hos mitigare.Si verò processus aliquis verticulorum,ex quibus spina constituta est,defrangatur,ita vt fragmentum ad digitorum contractionem moueatur, & vicissim recurrat,incisa cute hoc eximere oportet,& facta per futuras contractione, cruentorum vulnerum curatione vti. At verò si os sacrum fractum sit, indicem sinistræ manus digitum in sedem demittere oportet, & altera manu fractam partem quantum fieri potest conformare. Si verò quid defractum sentiamus, etiam hoc facta diuisione eximendum est, deligatióque ac curatio commoda adhibenda.

DE BRACHIO, Cap. XCIX.

IN brachio fracto Hippocrates extensionem sic fecit, Oportet,inquit,lignum oblōgum,qualia sunt ligna quæ in foramina ligonum immittuntur,ab extremis partibus funibus illigare,& transuersum de trabe aliqua suspendere: hominem verò in alta quadam sede locatum, erectiorem quàm in ea figura qua erecta ceruice dormimus,manum suam supra dictum lignum transmittere, vt mediā ligni partem per transuersum alæ suæ adaptet.Inflexo autem in rectum angulum cubiti gibbo,minister flexis genibus incumbens manum eius teneat:& postea graui aliquo,velut est lapis,aut massæ plumbeæ pondus, aut eiusmodi quiddam de cubiti gibbo appenso,atque ita vt sublime depēdeat demisso, fracturā dirigito ac componito,aut pro graui illo appēso, minister brachium deorsum trahat.Quidam verò pro ligno quod in foramina ligonū immittitur,gradu scalæ vsi sunt. Soranus autē sic: Homine in sella collocato,aut(quòd melius est)resupinato, quò minus affligatur: deinde manu iuxta articuli iuncturam laqueo ligata,& de ceruice suspensa, quò angularis ipsius figura seruetur,duobus ministris imperamus, alteri vt supra fracturam,alteri vt infra,digitos apponant, atque sic extensionem perficiant.Si verò intensiore tractione opus sit,duo lora æqualiter secta brachio circundamus, alterū supra fracturam, alterum infra, & ministro qui super caput ægroti stat,itémque alteri qui ad pedes, lororum ini-

A tia damus,& in contrarium extendere iubemus. Si verò ad summum humerum fractura consistat, mediā lori partem alæ subiicimus, & ei qui ad caput adstat tenendam damus, atque ita altera oppositum in contrarium trahente,extensionem in diuersa velut dictum est facimus. Quemadmodum etiam si ad cubiti gibbum fractura sit, iuxta illum,aut etiam iuxta manus articulum lorum iniiciatur.At verò ossibus fracturæ probè coaptatis, extensio remittatur, deligatio autem secundum Hippocraticam legem fiat. Verùm si quidem inflammatio abest, & recēs
B sit fractura,lineis vtendum est fasciis, oblongis quidem, latitudine verò trium aut quatuor digitorum, aqua aut posca madidis: si verò adsit inflammatio, lanis tenuibus ac mollibus oleo imbutis. Et si in medio brachii fuerit fractura,principium fasciæ supra fracturam immittere oportet,& vbi iterum atque iterum deligaris,sursum ferre, quò sanguinis,inquit, influxiones intercipiantur, atque illic desinat. Vtendum est etiā altera fascia, initio eius similiter fracturæ immisso,& in reliquis eodem modo velut in priore,vt tamen ex supernis deorsum tendat, atque
C hinc rursus ad superna recurrat,ibique ita desinat. Moderata verò fiat adstrictio,& ad nostrum,& ad ipsius ægroti sensum.Si verò ad summum humerum fuerit fractura, priori fascia humerus & scapulæ ac pectus comprehendantur,quò gruina appellata deligatio fiat.Secunda autē vsque ad cubiti gibbū distribuatur,illincque ad superpositas partes recurrat, comprehendens humerum, scapulas & pectus,veluti prior. At si ad cubiti gibbum fractura sit, etiā cubitum simul deligare oportet, angulari figura seruata.Eodem modo etiam in aliis artubus,velut sunt cubi-
D ti,femora,tibiæ,si iuxta partem,aut etiam prope articulū, & non in medio artu fractura est, articulus simul deligādus est.Iuniores post deligationem statim etiam ferulas imponunt,quò figura repositionis contineatur, adstringentes ipsas ad sensum & inflāmationis molem: verùm antiqui post septimum diem ferulas adhibuerunt. nam intra hunc decrescente inflammatione, mēbrum tenuius redditur. Soluere porro deligationes Hippocrates tertio quoque die iubet,vt ne operto citra resolutionem membro,tensio aliqua & pruritus accedat, neque diutius perspirationes impediantur firmata iam fractura: ob quas
E contingit vt non solùm anxiè quidam pruriant, sed etiā vt erosa per saniei acrimoniam cute exulceratio fiat. Affundendum igitur est aquæ temperatæ calidæ tantum quantum satis est ad saniem discutiendam. Post septimū diem, pluribus diebus interpositis soluere oportet. nam neque partes saniei excretione amplius opus habent, & calli incremētum sic melius procedit. Ferulas autem hoc modo adhibere oportet: splenia triplicata oleo imbuta fasciis deligatis circumdamus.Si igitur æquale fuerit cras-
F situdine membrum,æqualiter: si inæquale, cauiores partes spleniis explentur,atque ita æqualis crassitudinis pars ad ferularum impositionem efficitur: deinde ferulis lana aut stupa moderatè obuolutis, ipsas circū fracturam adhibemus,non minore quàm digiti spatio inter se distantes, lenitérque adstringimus, cauendo quantum eius fieri potest, vt ferulæ articulum non contingant, & maximè iuxta internam flexuræ partem. vlcera enim in ipsis aliquando & neruorum inflammationes efficiunt.Proinde breuiores ipsas circa articulos esse oportet, velut sanè e-
G tiam fortiores quà parte fractura in gibbum attollitur. Præstat autem & brachium ad thoracem moderatè deligare,vt ne si id commoueatur,figuram euertat.Si verò inflammatio adsit, (hāc autem cognoscimus & ex circumsito tumore,& rubore,& quòd nūc magis quàm primùm adstringitur membrum) aut etiam fractura distorta sit, aut etiam nihil horum,sed laxæ appareant, aut rursus adstrictiores quàm conuenit deligationes, soluere ipsas oportet,& deligationem corrigere.Reclinetur itaque æger supinus, super stomachū manum habens. Brachio autem
H subiiciatur ceruical molle, corium inductum habēs,quò irrigationum influxiones suscipiat. Irrigetur autem quotidie oleo calido, & maximè si adsit inflāmatio: & nutriatur tenuiter quidem tempore inflammationis, posteà verò moderatè,ad calli generationem, & quiescat vsque

ad callum inductum. Concalescit & brachium & tibia circa quadragesimum diem: post quem facta exolutione, & balneo adhibito, emplastris fracturis destinatis curatio perficiatur. Atque hic aggressionis modus ferme etiam omnibus aliis fractis artubus conuenit.

DE CVBITO ET RADIO, Cap. C.

CVbitus & radius quandoque ambo simul franguntur, quandoque alter solùm ac circa medium, aut circa partem ad cubiti gibbum, aut ad manus articulum. Pessimum igitur est ambos simul fractos esse, deinde cubitum solum: facillima verò curatio est si radius frangatur. Et si enim maior sit cubito, illum ipsum tamen subiectum habet in quo vehitur. Verùm si quidē alter solùm fractus sit, iuxta illum maximè extensionem vehementiorem facere oportet: si verò ambo, similiter extendere cōuenit, figurata manu in angularem figuram, ita vt pollex omnium digitorum altissimus sit: minimus contrà, infimus: ita enim continget, vt cubitus radio subiiciatur. Quòd si robustiore opus fuerit extensione, ambobus maximè fractis, non solùm manibus, sed etiam loris facienda est extensio, velut de brachio dictum est. Sed & omnē deligationem, & reliqua consequēter, vnà cum ferularū impositione, velut in illo facere oportet, donec ossibus callus obducatur. Inducitur autem callus circa cubitum plerunque in diebus triginta: sed & depositio similis ei quæ brachio fracto sit, adhibeatur, exceptis his quæ subiiciuntur.

DE SVMMA MANV, EIVSQVE DIgitis, Cap. CI.

ARticuli ad manum, brachialis appellati, & oppositæ ei partis ossa, itémque digitorum ossicula, quum laxa sint & natura fistulosa, plerunque cōtūduntur: rarò autē franguntur. Collocato igitur ægro in altiore sella, præcipiendum est ei vt in tabellam aliquam planam, manum pronam ponat, & extentis per ministrum fractis duobus digitis, pollice ac indice ipsa componantur. Verùm appressa deligatione vtendum est, quo tempore inflammatio accedit: nam propter laxitatem, facilè in ipsis calli redundantia excrescit. Si verò internodium aut simpliciter digitus fractus sit, si quidē magnus, qui & pollex appellatur, is fuerit, post idoneam deligationem, infernè ad palmam deligandus est, vt quiescat: si verò index aut paruus, ad vicinū deligetur: si ex mediis aliquis, his qui ab vtroque latere sunt alligetur: aut etiam omnes ex ordine simul colligandi sunt. Melius enim quiescunt, quemadmodum si fracti etiam ferulis adhibitis colligati essent.

DE FEMORE, Cap. CII.

FEmoris eadem est quæ brachii ratio. Priuatim verò femur dum frangitur, magis in anteriorem locum distorquetur, itémque in externum: nam in hos etiam naturaliter dilatatum est. Reponitur autem per manus, & loris, ac laqueos æqualiter extentos, altero supra fracturam, altero infra circumdato: si verò iuxta partem facta sit fractura, si quidem ad femoris caput sit, mediam lori lanam obuolutam habētis partem, vt ne corpora secet, ad interfœmineū locamus, & initia ad caput adducētes, ministro tenenda tradimus: infra fracturā autē circūdato laqueo, initia eius alteri ministro extēdēda damus. At si ad genu fractū sit, lorū supra fracturā circūponimus, & initia sursum extēdēda præbemus. Ipsū verò genu vinculo adstrictū tenemus, atq; sic iacēte adhuc homine, & extēto crure, fractā partē cōponimus. Ossa verò pungentia sursum tracta tollimus, velut sæpe dictum est: reliquā curationem in brachio diximus. Concalescit femur diebus quinquaginta. Cæterùm depositionis modus post totam de crure doctrinam dicetur.

DE PATELLA GENV, Cap. CIII.

LAxum os est genu patella, & supernè ac infernè à corporibus validè continetur: & sæpe quidem contunditur, rarò autem frangitur. Patitur autem ruptionem per crassitudinem, & in tenues partes fractionem cum vulnere, aut sine vulnere: notæ conspicuæ sunt. Solutio enim continuitatis occurrit, & cauitas, & strepitus. Componitur autem pars crure extento: ita enim quæ in duas partes diuisa est digitis cōtrahitur, donec labia fracturæ mutuò se contingant ac committantur. Quæ verò in tenues partes fracta est, conformatur. Nam etiamsi non fiat calli obductio, eo quòd vtraque pars per connexos musculos ac neruos, à femore & tibia in contrarium retrahatur: tamē multum de distantia contrahetur, actionísque difficultatem affectis inducet. Neque enim dum laborant, diutius id genu sustinet, & in deambulando maximè impediuntur ad ascensus: etenim ad motus in planicie, actionis difficultas occultatur: ad ascensus autem, eo quòd genu nō flectatur, circa cruris eleuationem ac depositionem deprehenditur: sed & nunc pungēs officulum cum attractione eximimus, ac consequentem curationem adhibemus.

DE TIBIA, Cap. CIIII.

COnsona est tibiæ cum cubito ratio: nam & hæc duobus ossibus constat, crassiore altero, quod eodem nomine *Tibia* appellatur, altero tenuiore, quòd ex similitudine fibula appellatur: easdémque fracturarum differentias habet, vt quæ ad omnē locū distorqueatur, quū ambo ossa contrita fuerint, ad tres: quum alterū, intrò & extrà: & tibia quidem etiā retrorsum, fibula verò antrorsum. Quapropter etiam similiter dirigitur ac reponitur, per manus aut laqueos, ita vt laquei supra fracturam aliquādo ipsi tibiæ circumdentur, aliquando femori. Quum enim robustius sit genu, articulus in extensione illæsus conseruatur: similiter etiam loris infra fracturam vtendum est, velut de cubito dictum est. Reliqua veluti de brachio tradidimus, fiant.

DE SVMMO PEDE, Cap. CV.

TAlus omnino nō frangitur, eo quòd vndique corporibus munitus sit per tibiam & fibulam, & os cubiforme. At nauiculare os, & ossa pedis summi ac digitorū pedis, & ipsum os cubiforme, frāguntur similiter vt ossa in articulo ad manū, & opposita eius parte & digitis manus. Quare ne sæpius eadem dicamus, eaquæ de illis tradita sunt, illinc huc transferantur.

DE DEPOSITIONE CRVRIS, Cap. CVI.

FEmore aut tibia fracta, depositionis modus non minore diligentia quàm reliqua omnia quæ ad curationē pertinent, adhibeatur: nam fracturarum partiū æqualitas maximè per illam probè adhibitam conseruatur. Quidā igitur in canalem, alii ligneum, alii testaceum, fractum membrum deponunt, aut etiam crus ipsum: quidam verò sola cū vulnere fracta, eo quòd hæc, inquiunt, ferulis adstringi nō possint. Verùm posteriores canaliū vsum penitus reprobarunt ob multas causas, maximè tamen ob compressionem ex duritia horum oborientem. Neque enim negatum est, etiam cum vulnere fracta membra ferulis adstringere, velut ostendemus. Supinus itaque æger reclinetur, & crassum quoddam pallium cruri longitudine æquale vtrinque contortum ac conuolutum, canali iuxta mediam oblongam cauitatem proportionis similitudine respondēs, cruri, qua maximè parte fractura est, subiiciatur. Expādatur autē super illam cauitatē pallii pellis mollis, ad irrigationes excipiēdas: deinde huic canaliformi cauitati, crus in longitudinem adaptetur, & à lateribus alia pallia, aut lanæ apponātur, vt ne in obliquas partes mēbrū euertatur. At vestigium verò pedis, tabella panniculo circumdata ob molliciem, erecta applicetur: & maioris securitatis gratia, duorum aut trium ligamentorum medias partes canaliformi illi pallio subiicimus, & cum ipso simul fractum membrum leniter deligamus: si verò non tolerans hoc æger, totum pedem cōtrahere conetur, hunc iuxta summum pedem obuolutum, leniter ad tabellam deligare oportet, vt ne inuitus inter dormiendum, velut fieri possit, pedem contrahat. Quidam etiam stragula in medio lecti dissecant, vt omnino immobiles sint ægri, & per stragulorum hiatum vrinæ ac alui recrementa excidant, donec callus obducatur.

DE FRACTVRIS CVM VVLNERE, Cap. CVII.

SI cum vulnere facta sit fractura, & sanguinis eruptio adsit, hanc prius sistemus: si inflammatio, auxiliis ad ipsam vtemur: si verò carnium contusio, scarificabimus partem, vt de gangræna timor succidatur: si verò etiam

hæc accedat,aut alia quædam depaſcendo proſerpens putrefactio,prout conuenit occurremus. Habes autem ſingulorum horum curationem libro quarto: quòd ſi nihil horum adſit,neque multum de oſſibus nudatum ſit,hamulis & ſuturis vſi, cruentorum vulnerum ductu hos curabimus, defractis oſſiculis,& pungentibus aut innatãtibus prius exemptis. At ſi magnum aliquod os ſupereminet,quod ob magnitudinẽ in extenſione non cõmiſſum eſt,huic proſpicere oportet. Hippocrates enim in femore & brachio fractis,eminentia oſſa penitus reponere diſſuadet,periculum futurum his prædicens, propter inflammationem, aut etiam conuulſionem muſculorum ex tenſione oborientem. tempus tamen reperit aggreſſionem aliquando conducẽtem.In quocunque igitur oſſe eminentium aggreſſionem facimus, nequaquam in inflammatione hoc tentabimus, ſed prima ſtatim die ante inflammationem, aut circa nonã, ſedata iam inflammatione. Adaptamus autem ipſa per vectem:ferreum autem eſt id inſtrumentum longitudine ſeptem aut octo digitorum,craſſitudine moderata, vt inter agendum non inflectatur,circa ſummam partem acutum & latum, & moderatè incuruum. Huius acutã extremitatem incumbentis oſſis eminentiæ ſubiicientes,& iuxta alteram partem renitentes, ſimúlque moderatam membri extenſionem facientes,fracturæ extremitates interſe nõ componimus. Si verò hoc facere nõ poterimus,per ſcalpra excisoria oppoſita,id quod eminet amputamus, aut ſerra deſecamus, quo modo in fiſtulis tradidimus: & oſſium aſperitate explanata,membróque directo, linamentorum ductu curabimus. Maximè verò prouidendum eſt in coniugatis artubus,aut biiugis appellatis,vbi vtrũque in ipſis os ex parte defectum eſt,quò incontractum maneat membrum,vt etiam exacta extenſione vtamur.Deligatio verò ita adhibẽda eſt:Circulares obuolutiones ab vtraque vulneris parte fiant: obliquæ verò circa vlceris longitudinẽ,ita vt iuxta chiaſmum, *id eſt literæ Græcæ χ figuram, & Latinis decuſſationem, à denarii numeri notæ χ ſimilitudine*, faſciæ expandantur: & ſi quidem ſordidum adhuc eſt vlcus, purgantia adhibere oportet:ſi purum,incarnãtia,linamentáque ac reliquam experientia cognitam materiam. Hippocrates picato emplaſtro per linamenta vtitur: hoc autem dicunt eſſe tetrapharmacum regium:poſt incarnationem adhibeantur ferulæ: quidam etiam ab initio ipſas apponunt,vlceris locum vitantes, & prout neceſſitas vrget, ipſas adſtringẽtes,aut remittẽtes. In quibus porro ſquama emerſura eſt,(id quod cognoſcimus ex eo quòd copioſior humor tenuiórque excernitur, & quod caro circa vlcera vacua ac laxa euadens attollitur)in his deligatione laxiore vtimur,hamulo verò aut eiuſmodi aliquo inſtrumento ſquama exempta, robuſtiore deligatione vtemur. Per totum autem vlcerationis tempus, linamentorum cuſtos ex aliquo inflammationem arcente medicamento,vulneri incumbat,& ſimplex ligamentum adhibeatur,quod in ſingulis curationibus ſoluatur, reliquis relatis manentibus,velut de brachio tradidimus.

DE CALLO IN FRACTVRIS SVPEREXCRESCENTE, Cap. CVIII.

CAlli in fracturis ſuperexcreſcẽtes decorẽ omnino vitiant,quandoque etiam actionem impediunt ſi prope articulum fiant. Si igitur adhuc recens callus fuerit, valde adſtringentibus medicamentis vtemur,per deligationem ea apprimentes:aliquando etiam laminam plumbeam imponentes, id quod opus fuit peregimus: ſi verò lapideus ac ſolidus fuerit, reſectum rademus, ſcalpris excisoriis id quod ſupereminet tollentes, & ſi opus ſit,etiam terebris circumcirca perforantes.

DE CALLO IN DISTORTIONE, Cap. CIX.

QVVM ex callis in diſtortione obductis, non modicum actionis impedimentum cõſequatur, maximè ſi in pedibus fuerint,refractionis modus non eſt aſſumẽdus,vt qui extrema pericula inducat: ſed ſi recens adhuc eſt callus,laxatoriis perfuſionibus, & cataplaſmatis ex caricis pinguibus,& ſtercore colũbino, & aliis medicamẽtis callum ſoluentibus vtimur: inſupérque frictione ac

A confractione per manus hunc diſſoluemus: ſi verò lapideus ſit, diuiſa per ſcalpellum ſuperficie, oſſis continuitatem ſcalpris excisoriis ſoluemus: deinde fracturam curabimus,velut antea dictum eſt.

DE FRACTVRIS SINE CALLO PERMANENTIBUS, Cap. CX.

FRacturæ quædam callo non obducuntur vltra præſcriptum à natura terminum, aut propter aſſiduas ſolutiones,aut ob immodicas perfuſiones,aut ob intempeſtiuum motum,aut ob multitudinẽ faſciarum, aut quòd
B totum corpus alimentum non ſentit, in quibus etiam tenuius membrum reddi contingit.Proinde tum alias cauſas præſecare oportet,tum præcipuè alimenti ſenſum interceptum, ita vt partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partem attrahamus: partim vt alimentum ſufficiens ſuggeramus, balnea item ac reliquam animi exhilarationem. Signa verò in his quibus iam callus obducitur,tum alia adſunt, tum maximè quod faſciæ cruẽtæ fiunt,etiamſi non adſit vulnus: id quod fortaſſis ideò fit quòd quum ſubſtantia circa callũ coit,diſperſas in oſ-
C ſium cauernis ſanguinis guttas exprimit.

DE LVXATIONIBVS, Cap. CXI.

LVxationum tractationem ad fracturas conſequentem par eſt vt deinceps aggrẽdiamur. Luxatio igitur(vt in ſumma dicam)eſt elapſio articuli ex propria cauitate ad inconſuetam ſedem,à qua voluntarius motus impeditur. Huius autem differentias alias dicere non poſſumus niſi eam quæ iuxta maioris ac minoris rationem conſiſtit. Si enim perfectè articulus exceſſit,communi generis nomine luxatio appellatur affectio: ſi verò ſolùm emotus eſt,
D aut vſque ad cauitatis ſupercilium delatus, ſubluxatio vocatur.

DE INFERNA MAXILLA, Cap. CXII.

RVrſus igitur à ſuperioribus initio ſumpto, de inferna maxilla dicamus.Superna enim quum immobilis ſit,luxationis affectionem effugit: inferna verò luxationem quidem non ſuſtinet,eo quòd capita ipſius ad ſupernam maxillam firmiter ſunt concluſa. Subluxationem tamen ſæpe patitur eo quòd muſculi ipſam conti-
E nentes, præ aſſidua mandendi ac loquẽdi exercitatione molliores exiſtẽtes,ob quaſlibet cauſas facilè laxãtur.Nã verbũ χᾶται apud Hippocratẽ *χαλᾶται, id eſt laxatur*, ſignificat.In quibus ſanè citra aliquã moleſtiã ſua ſponte articulus ad propriũ locum redit. Verùm de perfecta maxillæ luxatione,ſatis eſt illius verba apponere, quæ cum cõpendio & citra defectum clara exiſtunt.Sic igitur dicit, Luxatur quidem & excedit maxilla rarò,laxatur tamẽ ſæpe in hiatibus, velut etiam aliæ muſculorum ac neruorũ emutationes hoc faciunt: manifeſtum verò ex his maxi-
F mè fit vbi excidit.Prominet enim inferna maxilla in anteriorem partem, & in contrariam luxationi partem abducitur:& oſſis cornix circa ſupernã maxillam tumidior fit,& infernas maxillas difficulter committunt: quæ verò repoſitio his conueniat,manifeſtum eſt.Oportet enim aliquem vulnerati caput detinere, & alterum infernam maxillam intrinſecus ac extrinſecus ad mentum digitis apprehendere,hiante homine quãtum moderatè poteſt: & primùm quidem maxillam aliquãdiu hac atque illac manu abducere,& ipſum hominẽ iubere vt maxillã laxã
G habeat,& ſimul abducat,ac quammaximè remittat:deinde repentè tribus figuris ſimul laxare oportet, diligenti in hoc animaduerſione habita. Nam & ex diſtortione ad naturam deducere oportet,& infernam maxillam retrorſum protrudere,ita vt æger hæc ſequatur, & maxillas cõmittat,ac non hiet.Atque hæc quidem repoſitio eſt,& neque aliis figuris fieri poterit: curatio verò breuis ſufficit. Splenium enim inceratum apponitur, ac laxo deligamẽto deligatur.Securius autem hæc aggreſſio perficitur,homine ſupino reclinato, & puluinari pleniſſimè farcto ca-
H piti ſuppoſito,vt in ipſum innitente quamminimum cedat.Inſuper autem & caput vulnerati aliquis detinere debet.Si verò ambæ maxillæ luxatæ fuerint,curatio quidem eadem eſt,verùm hi os minus committere poſſunt: nam his genæ prominentiores ſunt,ſed indiſtortæ.Quod verò

distortæ non sint, maximè cognoueris ex dentium tum
supernorum tum infernorum terminis è directo inter se
correspondentibus. His cōfert vt quam citissimè reponā
tur (repositionis autem modus prius dictus est) si verò nō
reponantur, animæ periculum imminet præ febribus cō
tinuis, & torpido sopore. Soporiferi enim hi musculi sūt
& dum alterantur, & dum intenduntur præter naturam.
Solet etiam his aluus biliosa, meraca, pauca egerere: & si
vomuerint, meraca vomunt: hi igitur etiam moriuntur
decima maximè die. Hoc repositionis modo etiam nos
sæpe vsi sumus, fomētis prius ex aqua & oleo calidis, per
spongiam ad luxatam maxillam adhibitis, vbi maximè
ægrè cedit circa introitum, hominéque in terram locato,
nos retro ipsum stantes iuxta prædictum modum ope-
ramur.

DE CLAVICVLA, ET SVMMO HVmero, Cap. CXIII.

CLauicula interna extremitate non excidit: coarticula-
ta enim est pectori: vnde neq; circa ipsum mouetur.
Si verò per violentiam ab alicuius externi acuti ictu auel
latur, ad fracturæ ipsius directionem ac coaptationem re-
ducetur. Quæ verò ad humerum articulata est ipsius ex-
tremitas, non valde excidit, vt quæ à bicipite musculo, &
à summo humero prohibeatur. Sed neque violento ali-
quo motu clauicula priuatim mouetur, vt quæ propter so-
lā thoracis distētionē facta sit: vnde solus homo inter a-
nimalia clauiculam habet. Si verò in palæstra contingat
(velut verisimile est) vt hæc subluxetur, & per manus cō-
formationem, & per multiplicium spleniorum appositio-
nem, vnà cum conuenientibus deligationibus reponitur.
Eadem curatione etiam summus humerus subluxatus ad
proprium locum reducitur. Est porro cartilaginosum os-
siculum quod clauiculā cum scapula colligat, & in exsic-
catis cadaueribus latet: id si subluxatum sit, imperitis ima
ginationem exhibet, velut brachii caput sit elapsum. nam
ob hoc summa humeri pars acutior apparet, locus autem
vnde discessit cauus. Verùm inter hæc discretionē face-
re oportet ex signis quæ deinceps referemus.

DE HVMERO LVXATO, Cap. CXIIII.

CAput brachii ad scapulæ cauitatem articulatum sæpe
quidē excidit, sed neque sursum, ob anchoræ similē
scapulæ processum: neque retrorsum, ob eandem scapulā:
neque in anteriorē partem, ob bicipitis musculi tendinē,
& ipsum summū humerū: sed raro quidē intrò & extrà,
assiduè autem, & maximè in infernam partem, minus car-
nosis: verùm his facilè quidem & excidit & rursus repo-
nitur: carnosis verò vice versa tardè excidit, & difficulter
restituitur. Quibusdam verò etiam non luxatis, sæpe ob
plagam elapsus suspicio oborta est, eo quòd inflammatio
vehemens sequuta fuit. Cæterùm eos quibus ad infernā
partē luxatio facta sit sic cognoueris: Affectus humerꝰ ad
sanum collatus multum differt. Nam & summa humeri
pars, vnde elapsus factus est, caua apparet: & summus hu-
merꝰ (velut de ipso subluxato diximus) acutior quàm pro
naturali modo videtur: & elapsum brachii caput in ala
manifestè occurrit, & huius manus cubiti gibbus magis
à costis discessit. Si verò cogas ipsum, cum dolore ad co-
stas adducitur: & neque extēto cubiti gibbo, manum ad
aures adhibere possunt, neque alium multiformem mo-
tum per ipsam facere. In pueris igitur, aut his quibus re-
cens & non multa facta est elapsio, etiam prominenti me
dii digiti flexi nodo, tum medici, tum læsi sanè manus,
si non puer sit, sæpe restitutio facta est, velut inquit Hippo
crates. Verùm efficaciores repositiones hæ sunt: Oportet
lotum hominem, & perfusionibus magis laxātibus vsum,
ad terrā supinum reclinare, & globum moderatum siue
coriaceum, siue alium quendam non valde mollem, ad
alam adaptare, & sedentem medicum ad latus affectum,
ita vt aspiciat læsum, si quidem dexter humerus affectus
est, dextri pedis calcaneum super pilam alæ prius sub-
ditam accommodare: si verò sinister, sinistri: & apprehen-
sam manū affectam ad pedes trahere, simúlque calcaneo
ad alam reniti, ita vt etiam minister aliquis, retro ad alte-
rum humerum renitatur, vt ne corpus circumtrahatur.

A Est etiam alius repositionis modus, per humeri supposi-
tionem. Oportet enim iuuenem ægro longiorem, aut sal-
tem altiorem, ad affectum ægri latus stantem, humerum
suum illius stantis alæ subiicere, & manum illius extentā
ad ventrem suum trahere, sicut reliquum læsi corpus re-
tro eum qui humerum supposuit sublime pendeat: si verò
leuis sit æger, alius quidam leuis puer ex ipso dependeat.
Dum enim manus & reliquum corpus æquali momento,
illa ante, hoc retrò, deorsum trahuntur, cōtingit vt suppo
situs alæ humerus elapsum articulum immittat: quin &
B per pistillum appellatum hoc facimus. Est autem lignum
oblongum quod erectum in solo supra aliud quoddam
primum constituitur. Huius itaque extremitas superna ro
tunda, & non valde crassa, neque tenuis, alæ ægroti aut stā
tis aut sedentis subiiciatur, prout lōgum fuerit pistillum,
& manu supra pistillum extēta, ac deorsum tracta, reliquo
autem corpore ecōtra deorsum vergente, aut sua sponte-
aut alio quodam trahēte, repositio fiat. Sed & in scalæ gra
du hoc fieri potest, velut in brachii fracti extensione di-
cebamus. Hîc verò rotundum quoddam corpus gradui
C alligetur, quod alæ ægroti conuenit, & brachii caput pro-
pellere potest. Si verò ob affectionis vetustatem, aut pro-
pter corporis duritiam, repositio difficultatem exhibeat,
crepidinis etiam instrumento vtemur. Est autem crepido
lignum longitudine bicubitali, latitudine quatuor digi-
torū, crassitudine duorū digitorū, quod alteram extremi
tatē rotūdā habet, & alæ cauitatem facilè subit, perinde
vt pistilli extremitas. Hanc igitur extremitatē linteo ob-
ligatam, quò lenior fiat, brachii capiti sub alam adapta-
mus, totam verò manum ad lignum extētam, ad ipsum al
D ligamus iuxta brachium, & cubitū, & summam manum:
postea supra lignum transuersum, inter duas columnas re
ctas adaptatum, aut rursus supra scalæ gradum, manum
cum ligno trāsferimus, vt ala transuersim gradui adapte-
tur, & manum deorsum trahentes, reliquum corpus in al-
teram partem sublime dependere sinimus. sic enim arti-
culus immittetur. Post repositionem autem, moderatam
pilam ex lana, si inflāmatio absit, siccam, si adsit, oleo im-
butā alæ subiicimus, ac deligamus, ita vt per hanc alā, &
humerum & alteram alam, fasciæ deligationes iuxta chi-
E asmum ac decussationem factæ appareant, decussatione
affecto humero incumbente: brachium verò ad costas de
ligamus. Cubiti autem gibbum cum summa manu ex cer
uice appendimus, vt ne rursus recenti lapsu articulus exci-
dat. Post septimū diē & tardius facta solutione, moderata
frictione vtendum est, quò corpore duriore facto, articu-
lus difficulter elabatur. Si verò sæpe excidat articulus, aut
ob humiditatem, aut via iam ex longa consuetudine fa-
cta, ad vstionem progrediēdum est, velut antea dictū est.
Quum verò fœtibus in vtero, aut à partu dum adhuc au-
F gescunt, pars luxata fuerit, & non iterum reposita, in hu-
mero quidem carnes nihil à naturali modo deficiunt (ne-
que enim impeditur manus in quolibet opere obeundo)
os autem brachii non augescens, breuius manet, & vocan-
tur tales *γαλιάγκωνες, id est anci*, quasi mustellæ cubito præ-
diti. In femore verò & os augmentum non capit, & totū
crus corrumpit. quum enim corporis grauitatem ferre
non possit, non excercetur. Sed & in aliis artubus, si luxati
maneant, & non reponantur, subiectæ partes omnino læ-
duntur.

G

DE CVBITI GIBBO, Cap. CXV.

QVanto magis varia est articulatio circa cubiti gibbū
quàm circa humerum, tantò difficilior existit circa
elapsus, & tardius elabitur, & difficilius reponitur, pro-
pter eminentiarum & cauitatum densitatem. Patitur igi-
tur aliquando subluxationem solùm: sæpe verò etiam per
fectè elabitur, iuxta omnem figuram, maximè autem an-
teriorem & posteriorem. Cognoscitur facilè & ad visum
& ad tactum, elapso ocurrente in loco in quem excidit,
H & eo loco vnde excidit cauo apparente. Hæc autem sani
cubiti gibbi inspectio maximè declarat. Statim igitur re-
positionem facere oportet, antequam inflammetur. Quæ
enim inflammatio præoccupauit, ægrè sanantur. Quædā
verò etiam penitus incurabilia fiunt, & præsertim si in

A posteriorem partem eluxatio contingit: Omnium enim luxationum quæ in cubiti gibbo fiunt, dolorosissima est, & maximè periculosa ea quæ in posteriorem fit partem. Mediocres itaque emotiones etiam moderata intentio restituit, seruis quidem manum extētam circa brachium ac cubitum tenentibus ac retrahentibus, medico verò manus suæ vola id quod excidit in naturalem situm protrudēte. At verò Hippocrates eluxationem in anteriorem partem, per aceruatam manus flexionem dirigit, volam eius ad humerum è directo impellens: eam verò quæ in B posteriorem partem facta est, rursus per aceruatā & multam extensionem: quādoquidem etiam eluxationes quæ in anteriorem partem fiunt, per violentam extensionem maximè fiunt: quæ in posteriorem, per violentam similiter flexionem. Si verò perseueret luxatio, etiam vehementiore extentione vtemur. Talis autem maximè est ea quæ in fracto brachio ab Hippocrate relata est, vbi lignum quod in foramina ligonum immittitur, assumit. Quidam ex recentioribus repositionem sic faciunt: Duobus ministris (velut dictum est) extendentibus manum, altero C supernè ad alam tenente, altero infernè ad manus articulum, medicus stans ex aduerso ipsi ægroto, ambabus volis ad articulum brachium amplectitur, & vbi iussit pallium obuolutum oblongum, aut fasciam latam, suis manibus simúlque ægroti brachio circumdare, & ad externam partem ac deorsum ad summam manum retrahere, ipse sequens cum intensione cōstrictas manus trahit, donec cubiti gibbi articulum trāsgrediatur. Oportet autem prius ægri manum oleo illinere, quò lubrica fiat, & medici volis promptè deducatur. Sic enim ea quæ elapsa sunt, D dum pertrahentium manuū violentia premuntur, in proprium locum reuertuntur. Post repositionem verò, manu in angulum figurata, curatione per splenia & conuenientem deligationem vtemur.

DE LVXATIONE ARTICVLI AD MAnum, & digitorum, Cap. CXVI.

ARticuli ad manum, & digitorum luxatio, nullam habet difficultatem, nisi cum vlcere fiat. De hac itaque dicetur vbi de luxationibus cum vlceratione agemus. Eos verò qui absque vlcere luxati sunt, moderata extensione E & curatione inflammationem arcente sanabimus.

DE VERTICVLIS SPINAE, Cap. CXVII.

SPinæ verticula si perfectam luxationem sustineant, celerrimam mortem inducūt. Neque enim leuem compressionem spinæ medulla sustinet: quando sanè etiam neruorum solùm ex ipsa exortus si comprimatur, ad periculum inducendū sufficiat. At subluxationibus sæpe apprehenduntur, & quādoque in anteriorem partem, quandoque in posteriorem, quandoque in latera emotio F contingit. Ex his prima repandatio, secunda gibbositas, tertia obstipitas appellatur. Quum igitur multa verticula simul paululum emota fuerint, plurium simul emotio secundum circularem flexionis circumferentiam facta apparet: & quidam decepti, vnius verticuli multum emoti magnam emotionem esse putant, quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem, quādo etiam maius periculum imminet. Spinæ igitur ad interna emotio nullo modo dirigi potest, quum ab anteriore parte per ventrem oppositio fieri non possit. G Qui enim aut in scala extendentes ita affectos, aut cucurbitas affigētes, aut sternutationes, aut tusses, aut inflationes mouentes, se aliquid efficere posse putarunt, satis ab Hippocrate conuicti sunt. Quandoquidem verò sæpe defractio quædam ossiculorum spinæ facta, cauum efficit locum, (velut de fracturis dictum est) quidam hanc affectionem repandam esse putauerūt: deinde hac breui curata, (promptè enim callus obducitur) facilem curatu repandationem esse dixerunt, etiamsi penitus incurabilis, aut ægrè admodū curabilis existat. Nam vrinarū & stercoris suppressio in hac cōtingit, & corporis perfrigeratio: H postea verò etiam inuoluntaria recremētorum excretio. Hæc autem ob neruorum & musculorum affectionē per consensum fiunt, & ita affecti citò moriuntur, & maximè si in supernis ac circa collum verticulis affectio consistat.

At verò gibbositatem ex paruo maximè puero factam, & diuturnam esse, & non celerem mortē afferre, sed morbum inducere, eúmque incurabilem, Hippocrates pronuntiauit. In recens autem facta gibbositate ex casu, machinamenta per scalam, & rectam ægri suspensionem, & vtris inflationem, ridicula sunt. Sola verò Hippocratis directio ac repositio sufficiet. Oportet, inquit, lignum magnum ea longitudine ac latitudine vt hominem capere possit, aut scamnum ligno tali æquale, ad parietem apponere in longitudinem extentum, non ampliori quàm pedis ab illo distantia, & super ipsum vestimenta quædam expandere, vt ne hominis corpus frangatur: deinde hominem lotum pronum supra lignum illud aut scamnum extendere: & postea lorum bis circum pectus obductum per alas ad dorsum deligare, initiáque lori ad lignum oblongū pistilli forma erectum alligare, & hoc ipsum in pauimēto ad finem subiecti ligni aut scamni statuere, & superna parte tenendum ministro retro ægri caput stanti præbere, ita vt dum inferna extremitas renititur, superna verò supra caput adducitur, opportuno tempore extensio fiat. Alio insuper loro pedibus simul circa partes supra malleolos deligatis, & rursus alio partibus ad lumbos, vt huius connexio in lumbis fiat, rursus horum lororum extremitatibus coniunctis, & similiter ad aliud lignum pistilli forma præditum deligatis, pistillum hoc in fine ligni aut scamni ad pedes statuemus, quemadmodum illud prius: atque ita ministris vt per pistilla extentionem in contraria faciant iubebimus. Quidam verò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli, hi axes qui in erecto statuto ligno vertuntur, & vtrinque ad magnum lignum siue scamnum, iuxta pedum ac capitis finem locantur, quibus lora obuoluuntur. Dum porro ita fit extentio, nos manuum nostrarum palma gibbositatem deprimimus, & si opus fuerit, & nullus alioqui metus sit, super ipsam insidemus. At si hoc modo spina non dirigatur, & ferat homo depressionem, appositum parietem in longitudinem instar canalis excauare oportet, e regione ipsius gibbositatis, vt sit rima excauata longitudine cubiti, quæ neque altior sit, neque humilior quàm ægri spina. Imò hanc rimam prius præparatam habere oportet. Huius enim gratia etiam lignū ab initio prope ad parietem apponere iussimus. Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus, altera verò gibbositatem deorsum deprimimus, donec spinæ directio sensu percipiatur. Verùm, (vt Hippocrates dicit) Et extensio sola absque tabula, & rursus sola per tabulam depressio, ad id quod opus est præstandum sufficit. Si verò hoc verum est, nihil absurdi fuerit etiā in repandatione & obstipitate, ab initio facere prædictam extēsionem, citra videlicet depressionē. Cæterùm post repositionem, laminam ligneam trium digitorum latitudine, longitudine verò ea vt & gibbum & reliquas sanas vertebras cōtegere possit, linea aut stupea fascia obuolutam, vertebris imponere oportet, & conuenienter deligare, ac tenui victu vti. Quòd si postea etiam reliquiæ aliquæ gibbositatis restent, curatione per laxantia ac mollientia medicamenta, vnà cum laminæ appressione vtendum est. Quidam verò plumbea lamina vtuntur.

DE COXAE LVXATIONE, Cap. CXVIII.

QVum reliqua hominis ossa quandoque subluxationem, quandoque etiam perfectā luxationem patiātur, coxæ & humeri coarticulatio soli luxationis emotioni subiacēt, & magis coxæ, eo quòd profundam & rotundam cauitatem habet, altioribúsque marginum superciliis munita est. Articulo itaque ob vehementem aliquam violentiam extra propriam cauitatem elapso, prout magis aut minus hoc contingit, multæ luxationis differētiæ fiunt. Et iuxta quatuor modos, aut potius locos, coxæ luxatio cōtingit. Aut enim intrò, aut extrà, aut in anteriorem, aut in posteriorem partem discedit: & intrò quidem ac extrà frequenter, & multo frequentius intrò: in anteriorem autem & posteriorē partem rarò. Quibus igitur intrò luxatio facta est, his affectum crus si ad sanum comparetur, longius apparet, & genu prominentius, & iuxta in-

guen crus flectere non poſſunt, & iuxta interfœmineum tumor manifeſtus occurrit, nimirum capite femoris illic firmato: quibus verò extra elapſum eſt, his contraria ſigna adſunt. Nam & crus breuius apparet, & iuxta interfœmineum cauatur, & ad nates in tumorem eleuatur, & genu magis intus eſt, & crus flectere poſſunt. At quibus in anteriorem partem luxatũ eſt, hi crus citra genu dolorẽ extendunt: ſed dum ambulare conantur, neque ad interna procedere poſſunt, & vrinæ ipſis ſupprimuntur, & inguen intumeſcit, & nates rugoſæ ac excarnes apparent, & in progreſſu calcaneo innituntur. Qui verò in poſteriorem partem luxati ſunt, non extendunt neque poplitem, neque genu, & neque flectere poſſunt priuſquam inguen inflexerint. Sed & his crus breuius eſt, & inguen laxius, & iuxta nates femoris caput ſe oſtendit. In quibus igitur ex puerili ætate, aut ſimpliciter multo tempore præterito, hic articulus elapſus neglectus eſt, & ſic manſit, in his deſperata eſt curatio, callo membro iam obducto: quibus verò recens luxatio contigit, his Hippocratis curatio ſuccurret. Celeriter itaque ad repoſitionem progredi oportet. nam luxationes circa coxam moram trahentes, penitus incurabiles fiunt. In communi igitur, in his quatuor luxationibus repoſitio conueniet quæ ſecundum obuerſionem ac circunductionem articuli fit, & quæ per extenſionem. Si enim affectio fuerit recens, & affectus homo iuuenis, aliquando femur prehendentes, & hac illac circunducentes, articulum immittimus. At verò intro facta luxatione, etiam crure ſolo aceruatim ac fortiter ad inguen penitiſſimè flexo, ſucceſſum ſenſimus. Si verò his non ceſſerit, extenſione vtendum eſt, primùm per manus, ita vt alii crus infernè circa femur & tibiam apprehenſum trahant, alii supernè ſub alis corpus apprehendant. Si verò fortiore opus fuerit extẽſione, laqueis textis aut nexis, aut loris crus deligetur, omnino ſupra malleolum, & vt nequid genu patiatur, etiam adhuc ipſo ſuperius. Verùm partes circa pectus ligare non eſt neceſſe, ſed (velut dictum eſt) manibus ſub alas miſſis apprehenſio fiat: & lorum molle ac forte media ſui parte ad interfœmineum adaptatum, ab anteriore parte per inguen & clauiculam, à poſteriore per dorſum, ad humerum attrahimus, & ambo lori initia miniſtro damus. Et poſtea omnes ſimul trahẽtes, vt ægri corpus eleuetur, extenſionem faciant. Hic modus extendendi communis eſt quatuor luxationis femoris differentiis. Verùm in vnaquaque priuatim modus impulſionis variat. Dum enim homo extenditur, ſi quidem intrò articulus excidit, lori circa interfœmineum mediam partem, inter femoris caput & ipſum interfœmineum locare oportet, & per appoſitum inguen ac clauiculam ipſum lorum ſurſum ferre. Sit autẽ iuuenis quidam qui affectum femur craſſiore ſui parte ambobus cubitis amplexus, fortiter ad externam partem trahat. Hic modus repoſitionis aliis facilior eſt. Verùm ſi huic articulus non cedat, etiam aliis vtendum eſt magis variis & efficacioribus. Extẽdere enim hominem oportet in magno ligno, aut ſcamno, in quo etiam gibboſitatem in ſpina habentes extendimus. Inſculpantur autem per totum ferme oblõgæ quædam cauernæ, longitudine & profunditate trium non amplius digitorum, quæ inter ſe diſtent ſpatio digitorum quatuor ad ſummum, quò vectis extremitate in ipſis renitẽte, in vtram partem opus fuerit, impulſio fiat. At in medio ligno ſiue ſcamno, aliud lignum infixum ſit longitudine pedali, craſſitudine ligni quod ligonum foraminibus immittitur, vt dum homo extenditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat. Nam & ſimul impediet ne corpus iis qui ad pedes trahunt concedat: & hoc contingente, ſæpe neque opus eſt ſupernè in contrarium extenſione: ſimúlque dum extenditur corpus, lignum ipſum ad externam partem femoris caput expellet. Extenſio verò iuxta ſuperius dictum modum fiat, & maximè pedis. Si verò ſic non repoſitum fuerit, lignum quidem erectum infixum tollendum eſt, à latere verò ſitus eius quem illud habuit vtrinque, duo ligna infigantur velut poſtes, non minore quàm pedis longitudine. His autem lignis aliud adaptetur, velut quidam ſcalæ gradus, vt ſit trium horum ligno-

A rum figura ſimilis literæ Græcæ H. Hoc autem continget ſi paululum infra ſumma duorum lignorum capita medium lignum fuerit adaptatum. Poſtea verò in ſanum latus iacente homine, ſanum ipſius crus inter poſtes ſub illum veluti ſcalæ gradum producimus: affectũ autem crus ſupra ipſum gradũ tranſferimus, vt ad ipſum femoris caput gradus adaptetur: inſtrato antea ipſi multiplici ſtragulo, vt ne femur atteratur. Aliud porro lignũ latitudine moderata, longitudine verò ea vt à femoris capite vſque ad malleolum pertingat, intrinſecus ſubiectũ ad crus de-
B ligetur. Dum autem fit extenſio, aut piſtillis (velut antea in gibboſitate diximus) aut aliquo alio inſtrumento, crus deorſum vnà cum adalligato ligno trahatur, quò per hãc violentiam femoris caput in proprium locum reuertatur. Eſt præterea alius repoſitionis modus, citra extenſionem in ligno, qui ab Hippocrate laudatur, Oportet, inquit, manus ægri molliter ad latera deligare, & pedes ambos forti ac molli loro circa malleolos & ſupra genua, quatuor digitorum ſpatio inter ſe diſtantes, ita vt læſum crus duobus digitis amplius quàm alterum ſit extentum:
C & poſtea hominem in caput ſuſpendere, vt à terra ad duos cubitos abſit. Quo facto iuuenis quidã peritus ſuis cubitis læſum femur apprehendat qua craſſiſſimum eſt, vbi etiam caput femoris extat, & derepente ad ſuſpenſi hominis corpus ſe appẽdat. facilè enim ita articulus ingredietur. Hic repoſitionis modus præ omnibꝰ aliis ſimpliciſſimus eſt, vt qui non per multum apparatum fiat. Sed plerique ipſum velut miſerabilem repudiarunt. At ſi extra luxatio fiat, extendatur quidem homo velut ſuperius: verùm lorum ad interfœmineũ per oppoſitas partes, inguen
D videlicet & clauiculam, ferre cõuenit. Medicus autem ab externa parte ad internam propellit, vecte iuxta conuenientem cauernam ex iis quæ inſculptæ ſunt renitente, & miniſtro ad ſanam natem obnitente, vt ne cedat. Quòd ſi in anteriorem partem facta ſit luxatio, dum extenditur homo, vir quidã robuſtus dextræ manus ſuæ vola in affectum inguen poſita, altera manu cõprimat, ita vt deorſum & ad genu depreſſio fiat. Si verò in poſteriorem partem facta eſt luxatio, non vt in ſublime eleuetur, hominem extendere oportet, ſed ſupra ſolidum quiddam de-
E cumbat, ſicut etiam quũ extra facta eſt luxatio. Quemadmodum autem dictum eſt de gibboſitate, ſupra lignũ aut ſcamnũ pronus homo extendatur, non ad lumbos ſed in crure vinculis iniectis, velut paulò ante dictum eſt. Vtendum eſt etiam depreſſione per tabulam ad nates, vbi etiam articulus prolapſus extat. Atque hæc quidem de iis qui ab extrinſecus laceſſente cauſa coxam luxatam habent. Quãdoquidem verò etiam ob humoris multitudinem, velut humerus, ita etiã coxa excidit, vſtione ad hoc vtendum eſt, quemadmodum ſuo loco de ipſa diximus.

F

DE GENV LVXATIONE, Cap. CXIX.

GEnu tribus modis excidit, intro, & extra, & ad poplitem. Nam in anteriorem partem ne excidat, à patella prohibetur. Iiſdem igitur extenſionis modis, quandoque per ſolas manus, quãdoque etiã per laqueos vſi, prout cõuenit deligabimus, ac reliquã curationẽ adhibebimꝰ, ita tamẽ vt pars diutius aſſeruetur, ne vllum motũ faciat.

DE MALLEOLI LVXATIONE: VBI
G
etiam de digitis pedum, Cap. CXX.

COarticulatio iuxta malleolum, ſi modicè emota fuerit, per moderatam etiam extenſionem curatur: vbi verò perfectè luxata eſt, maiore coactione eget. Conandum igitur & hîc fortiore extenſione per manus vti. Si verò repoſitio non fiat, homine ſupino in terram proſtrato, inter duo femora ad interfœmineum, longum quendam ac validum paxillum in altum erectum in terrã defigemus, quo ad ipſum corpus renitens, ad extenſionem pedis non cedat. Imò potius anteaquam homo recline-
H tur, defigatur. Quòd ſi adſit magnum illud lignum quod in medio pedale lignum infixum habere diximus, in hoc extenſio fiat. Miniſtro autem femur tenẽte & retrahente, alius miniſter manibus aut etiã per lorum trahat pedẽ. Medicus autem manibus dirigat luxationem. Sed & alte-

rum pedem alius infernè teneat. Post repositionem deligatio tuta fiet, fasciis partim ad summum pedem, partim ad malleolum obductis, ita vt vitemus ne retro ad calcaneum tendinem adstringamus. Et homo ad quadragesimum diem asseruetur ne ambulet. Nam hi si ante perfectam curationẽ ambulare conentur, parti functionis difficultatem inducũt. At verò si quis ex saltu, velut cõtingere solet, calcanei os emouisset, aut etiam aliam quandam inflammatoriã affectionem incidisset, leni quadã extensione, & conformatione, & irrigationibus inflammationem arcẽtibus, & firmis deligationibus hoc corrigat, homine similiter in quiete seruato vsque ad integram restitutionem. Sed & digitorum in pedibus emotionem, (velut in manibus diximus) non difficile est moderata extẽsione reponere. In omnibus porro luxationibus ac subluxationibus, post repositionem & quietis dies, permanentem in articulis inflammationẽ aut tumorem, quæ etiam diuturnas functionis difficultates inducunt, molliẽtibus medicamentis ad hoc paratis sanabimus, quorum materiam nemo ex his qui artis opera tractant ignorat.

DE LVXATIONIBVS, CVM EXVLceratione, Cap. CXXI.

IN luxationibus cum exulceratione multa prudentia opus est. Nam hæ si reponãtur, extrema pericula, quandoque etiam mortem inducunt. Inflammatis enim præ tensione neruis ac musculis propinquis, dolores vehementes & conuulsiones ac febres acutæ succedunt, maximè in cubiti gibbis, ac genibus, & superioribus articulis. Quanto enim principalibus partibus sunt viciniores, tanto maius periculum inducunt. Hippocrates itaque horum & repositionem penitus reprobat, & vehementiorem deligationem, solisque inflammationem arcentibus & mitigatoriis auxiliis in principio vti iubet. Sic enim fortassis vita ipsis contigerit. Quod verò ipse in solis digitis consulit, hoc nos etiam in omnibus reliquis articulis facere conabimur, & statim ab initio, parte nondum inflammata, articulum elapsum per moderatam extensionem reponemus. Et si quidem iuxta scopum successerit, in solius inflammationem arcentis ductus vsu perseuerabimus. Si verò inflammatio aliqua, aut conuulsio, aut aliquid ex prædictis accesserit, rursus eiicere ipsos oportet, si quidem citra violentiam remiserint. Si verò & hoc periculum reuereamur, (fortassis enim non remiserint inflammati) melius fuerit in maioribus articulis repositionem differre. Vbi verò inflammatio deferbuit, (hoc autem contingit post septimum aut nonum diem) tunc prædicto repositionis periculo, & quòd si non reponatur, manci omnino in posterum viuent, conabimur citra violentiam facere aggressionem, vectis etiam vsu, quò facilius id fiat, adhibito. Cæterùm vlceris curationem, velut in fracturis cum vlcere dictum est, faciemus.

DE LVXATIONE VNA CVM FRActura facta, Cap. CXXII.

SI cum fractura absque vlcere luxatio fiat, communi extensione, & per manus compositione vtendum est, velut in simplicibus fracturis dictum est. Si verò etiam vlcere, ex his quæ de fracturis ac luxationibus priuatim dicta sunt, conuenientem aggressionem facere oportet.

PAVLI AEGINETAE DE RE MEDICA Liber VII,

Iano Cornario Medico Physico interprete.

DE TEMPERAMENTIS QVAE A GVstus qualitatibus iudicantur, Cap. I.

DE sensilium corporum temperamẽto coniecturam facere, neque ex odore firmum est. Nam quæ inodora sunt, crassam quidẽ substantiam habent, sed nondum constat quomodo in caliditate ac frigiditate se habeant: odora verò, tenuia quodammodo sunt, & calida, quantitatem tamẽ tenuitatis aut caliditatis non indicãt, eo quòd inæqualis sit ipsorum substantia. Adhuc verò magis neque ex coloribus exactè colligere licet. per singulos enim colores inueniuntur & calida, & frigida, & sicca, & humida. At verò in gustu, omnes partes corporum sapore præditorum linguæ occurrũt, & sensum mouent, vt ex ipso manifestè etiam facultates ipsorum in temperamentis reperiantur. Quod igitur adstringit, id ipsum cogere, obstruere, densare, repellere, & crassefacere, insuperque adhæc omnia, frigefacere & siccare potest: quòd verò acidum est, secare, diuidere, attenuare, aperire & perpurgare, citra calefactionem: quod autem acre est similia acido facit, attenuando & purgando. Differt autem in eo quòd acidum frigefacit, acre calefacit, & amplius in eo quòd acidum repellit, acre attrahit, discutit, effringit, & crustas inducit. Sic verò etiam quod amarũ est perpurgat meatus, & extergit, & attenuat, & secat crassos humores, citra manifestam caliditatem: quod aquosum, frigidum est, densat, compingit, cogit, obstruit, mortificat, & stupefacit: quod salsum, cogit, adstringit, cõditum asseruat, siccat, citra insignem caliditatem, aut frigiditatem: quod dulce est, laxat, concoquit, mollit, rarefacit: quod oleosum est, humectat, mollit, laxat.

DE ORDINE ET DISTANTIA TEMperamentorum, Cap. II.

MOderatum medicamentum, ita vt similis sit temperamenti cum eo cui adhibetur, in eo quòd neque siccat, neque humectat, neque frigefacit, neque calefacit, hoc ipsum neque siccum, neque humidum, neque frigidum, neque calidum nominare cõuenit. Quod verò siccius est, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, hoc à prædominãte facultate appellatur. Satis autem est vt in vnoquoque prædominio, quatuor, quantum ad vsum attinet, ordines faciamus: sic vt calidũ nominemus in primo ordine, quod nos calefacit, non tamen euidẽter, sed vt opus sit rationali quadam demonstratione: sic autem & frigidum, & siccum, & humidũ, quod demõstratione indiget, nondum actionem fortem & euidentem habens. At verò quæ manifestè iam siccare, aut humectare, aut calefacere, aut frigefacere possunt, talia secundi ordinis esse dicẽtur: quæ verò iam vehementer quidem, non tamen ad summum, tertii: quæ verò ita calefaciunt vt crustã inducant, & vrant, quarti: sic etiam quæ frigefaciunt, vt iam mortificent, quarti ordinis & hæc sunt. Cæterùm siccans medicamẽtum, quarti ordinis nullum reperire datur, absque hoc vt vrat. nam si quod summè siccat, hoc omnino vrit. Talia verò sunt chalcitis, & misy, & calx. Tertii tamen ordinis siccantium esse aliquod potest etiam non vrens, quemadmodum quæ vehementer adstringunt omnia, de quorum numero est omphacium, rhus, & alumen.

DE FACVLTATIBVS PARTICVLArium simpliciũ medicamentorum, Cap. III.

ABrotonum calefacit & siccat in tertio ordine, estque discussoriæ ac sectoriæ facultatis. paucissima enim participat acerbitate, & si affricetur cum oleo per totum corpus, rigores per circuitum repetentes sanat. Est autem stomacho noxium. Vstum verò magis quàm non vstũ siccans, alopecias sanat, cum tenui aliquo oleo illitum. Agallochum lignum est Indicum, Thyiæ ligno simile, odoratum, quod commansum gratum oris odorem facit. Est etiam suffimentum. Radix eius drachmæ vnius pondere pota, nimiã stomachi humiditatẽ ac exolutionem sanat. Sed & hepaticis, & dysentericis, & pleuriticis conuenit.

Agaricum radix, est appendix è trunco exorta, compage laxa, ex aerea ac terrea substantia composita, vim habens discussoriam & sectoriam crassorum humorum.

Et obturationes in viſceribus maximè repurgat.

Αγeraton facultatis eſt diſcuſſoriæ,& leniter quodammodo inflammationem arcentis. Αγνος ἢ λύγος, *hoc eſt uitex*, calfacit ac ſiccat in tertio ordine. Eſt autem tenuium partium, & flatus diſcutit. Vnde etiam ad caſtitatem facere creditur non modò in cibo ac potu acceptus, ſed etiam ſubſtratus. Semē ipſius ad hepatis ac ſplenis obturationem facit potum: ſi verò torreatur, minus flatuoſus eſt,& facilè diſtribuitur. Αγρωστις, *id eſt gramen*, ex Parnaſſo maximè, vtile eſt, ſiccat & moderatè refrigerat, & tenue, & ſubacerbum eſt. Quapropter vulnera cruenta glutinat. Et decoctum ipſius lapides frangit.

Αγχuſæ quatuor non eiuſdem omnes facultatis ſunt. Quæ enim Onoclea appellatur, adſtringentem & ſubamaram radicem habet. Vnde ſplenicis & nephriticis prodeſt. In cataplaſmate cum polenta eryſipelatis conuenit: folia minus quàm radix frigefaciunt ac ſiccant. Quapropter etiam ad alui profluuium bibuntur. At Lycapſos magis quodammodo adſtringens, ſimiliter eryſipelatis conducit. Onochilos autem (quæ & Alcibiadios) vim habet magis medicatam, & à vipera morſis prodeſt in cataplaſmate impoſita, & alligata, & in cibo accepta. Quarta verò quæ fere ſine nomine eſt, & reliquis minor, amarior autem quàm Alcibiádios, ad latos lumbricos conuenit, acetabuli menſura pota.

¶ Adarce velut ſpuma quædam eſt aquæ ſalſæ, ſcortis ac arundinibus circumpacta. Eſt autem acerrima & calefactoria, vt propemodum vrat ſi cum aliis foris apponatur. Nam intra corpus vt ſumatur fieri non poteſt.

Adiantum ſiccat, attenuat, diſcutit moderaté. Verùm in medio quodammodo eſt calidi & frigidi. Itaque alopecias ſanat, & tumores diſcutit, & lapides atterit potum, & ex pulmone eductiones ſiccat,& fluxum alui ſiſtit.

¶ Αείζωον, *id eſt Semperuiuum*, ex tertio ordine frigefacit. Siccat autem & adſtringit moderaté. Qua de cauſa etiam ad ignes ſacros,& herpetas,& inflammationes ex fluxione conuenit. Aetonychon in lapidum tractatione refertur.

¶ Αθera pulticula eſt ſorbilis, ex molita Zea aut ex frumento parata, pueris conueniens. Competit etiam in cataplaſmata.

¶ Αἰγίλωψ, *id eſt auena erratica*, diſcuſſoriam vim habet. Vnde etiam inflammationes induratas & ægilopas ſanat.

Αἴγειρος, *hoc eſt populus nigra*, tertio quidem ordine calefacit, ſed ſiccat moderatè, & eſt tenuis ſuis partibus. Huius folia cum aceto impoſita, podagricos dolores ſedant: at reſina ipſius quia floribus calidior eſt, acopis & malagmatis miſcetur. Fructus autem cum aceto potus comitialibus prodeſt. Αἰδοῖον, *id eſt pudendum*, cerui maſculi, ſiccatum & tritum, cum vino potum, morſis à vipera auxiliatur. Miſcetur etiam compoſitis medicamentis.

Αἰθάλη, *id eſt fuligo* (quæ etiam Lignys appellatur) in litera A referetur. Aithiopis, folia habet verbaſco ſimilia. Radicis eius decoctum potum coxendicibus opitulatur, pleuriticis item, ac ſanguinem ſpuentibus, & arteriæ aſperitati cum melle. Αἷμα, *id eſt ſanguis*, frigidus nullus eſt, ſed ſuillus humidus eſt, & minus calidus, temperamēto maximè ſimilis humano. Columbinus autem, & palumbi, & turturis, quum temperatus quodammodo ſit, ſuffuſos ex plaga oculos ſanat ſi calidus inſtilletur: & ſi in perforata caluaria membranæ craſſæ infundatur, inflammationem arcet. Noctuæ ſanguis cum vino aut aqua potus, ſpirandi difficultati opitulatur. Veſpertilionum, mammas virginum tuetur, & ſi illinatur pilorum exortum arcere dicunt. Eodem modo etiam ranarum ſanguis, & chamæleontis, & ricinorum in canibus. Galenus tamen facto rei periculo, hæc ementita eſſe dicit. Caprinus ob ſiccitatem aqua inter cutem laborantibus prodeſt ſi cum melle bibatur, & renum calculos atterit. Gallinarum domeſticarum ſanguis, eruptiones ſanguinis ex cerebri membranis cohibet: agninus comitialibus prodeſt: hœdinus recens coagulatus dimidiæ heminæ menſura cum pari aceto potus, ſanguinem è thorace educentes ſanat. Vrſorum & caprarum ſylueſtrium, & hircorum,

A & taurorum abſceſſus maturare dicitur. Terreſtris crocodili ſanguis viſum acuit. equorum admiſſariorum in compoſitiones erodentes miſcetur. At verò antidotus ex ſanguinibus quæ contra lethalia medicamenta datur, anatis, & hœdi, & anſeris ſanguinem recipit.

Αἶρα, *id eſt Lolium*, calfacit ac ſiccat prope ad tertium abſceſſum ſiue diſtantiam à temperatis, vt quod facultate iridi par ſit.

¶ Ακacallis fructus eſt fruticis in Ægypto naſcentis, cuius cremor collyriis ad acuendum viſum deſtinatis miB ſcetur.

Ακacia tertii ordinis eſt ſiccantium, primi frigefacientium: ſi verò lota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terrea. Ακαλύφης, *id eſt urticæ*, & ſemen & folia, tenuium ſunt partium, & citra morſum ſiccant, tumoréſque diſcutiunt, ac extergunt, & ventrem ſubducunt: moderatè verò flatuoſa ſunt: quare etiam ad venerem concitant. Ακanthus (quem alii melamphyllum, alii pæderota vocant) facultatem diſcuſſoriam ac ſiccatoriam habet.

C Ακanthium, tenui ac calida facultate præditum, conuulſis auxiliatur.

Ακανθα λευκὴ, *id eſt ſpina alba*, radicem ſiccātem & moderatè adſtringentem habet. Quare & ſtomachicos, & ſanguinem ſpuentes, & dentium dolores iuuat. Semen autem tenuis & calidæ eſt facultatis. Vnde etiam conuulſionem ſanat. Ακανθα Ægyptia, aut (vt alii) Arabica, valde adſtringentis ac ſiccantis eſt facultatis. Vnde & ſanguinem & alias fluxiones ſiſtit. Ακινος, *id eſt Ocimaſtrum*, ſimile eſt ocimo, & moderatè adſtringit: vnD de aluum ſiſtit & menſes, pota. In cataplaſmate verò impoſita panos & ſacros ignes iuuat. Ακόνιτον quod Pardalianches vocant, erodentis ac venenoſæ eſt facultatis: vnde intra corpus aſſumendum non eſt, foris autem in his carnibus quæ erodi poſtulant, ipſo vtendum eſt. Quod verò Lycoctonon appellant, eiuſdem eſt cum ſuperiore facultatis, ſed priuatim lupos occidit, quemadmodum illud pardos. Ακορον calfacit ac ſiccat in tertio abſceſſu. Vtimur radice ipſius ad ciendas vrinas, & ad induratum ſplenem. Attenuat etiam corneæ ocuE lorum tunicæ craſſitudinem. Ακρίδες, *id eſt locuſtæ*, ſuffitæ difficultatem mingendi maximè in mulieribus iuuant. Verum locuſta quæ alas non habet, à ſcorpio ictis auxiliatur pota cum vino. Ακτη μεγάλη, *id eſt Sambucus*, & χαμαιάκτη, *id eſt Ebulus*, vtraque ſiccatoriam vim habet, & moderatè diſcuſſoriam ac glutinatoriam. Quòd ſi bibantur aut edantur, aquam per ventrem ducunt.

¶ Αλες, *id eſt ſal omnis*, multum ſiccantem ac adſtringentem vim habet. Vnde quicquid humidi in corporibus eſt, id totum depaſcitur: quod verò reliquum eſt, adſtrinF gendo compingit. Quapropter etiam condita aſſeruat, & à putrefactione tuetur. At vſtus ſal maiorem diſcutiendi vim habet. Althæa ſiue Ebiſcus, ſpecies eſt maluæ ſylueſtris, diſcuſſoria, laxatoria, inflammationem arcens, mitigans, tubercula maturans. Radix autem & ſemen, reliqua quidem intenſa habent, ſed & vitiligines detergunt: ſemen verò etiam calculos atterit. Alimon diſſimilarium partium eſt, ſalſum & ſubaſtringens. Plurima ipſius pars calida eſt temperata, cum humiditate quæ confici non poteſt. Lac itaque & ſemen gignit.

G Alcæa, ſylueſtris itidem maluæ ſpecies eſt. Cum vino autem pota dyſenterias & roſiones ſanat, & magis radix ipſius. Alcyonia omnia detergunt ac diſcutiunt, acrémque qualitatem habent: verùm mileſium (eſt autem vermi ſimile & purpureum) optimum eſt. Quapropter etiam vſtum alopecias ſanat, & impetigines ac vitiligines detergit. Quod verò ſuperficiem leuem habet, acerrimum eſt, non ſolùm detergens, ſed etiam excorians: quod autem lanis ſuccidis ſimile eſt, omnium debiliſſimum eſt.

H Αλμη, *id eſt muria*, ſi nullam aliam ſubſtantiam ammixtam habet, ſimilem ſali vim habet, ſed debiliorem, ob aquæ mixturam. At ſalſorum piſcium, & oliuarum colymbadum muria, magis extergentem vim habet. Ita-

que coxendicum morbo laborantibus,& dyfentericis infunditur. Aloe primo abfceffu calfacit,tertio ficcat. Commodat ftomacho, extergit, difcutit, & ex aluo ftercora expellit: lota verò minus extergit, fed magis ftomacho commodat, inflammationéfque arcet, & vlcera ad cicatricem perducit, maximè quæ in fede ac pudendo exiftunt. Ἁλὸς ἄνθος, *id eft flos falis*, liquidum eft medicamentum, magis tenuium partium quàm fal vftus. Satis item acre eft ac difcufforium. Ἁλὸς ἄχνη, *id eft falis fpuma*, fpumofa falis efflorefcentia eft, magis tenuium partium ac difcufforia quàm ille, fed minus compingit.

Alfine, (quæ & auricula muris) helxinæ fimilem vim habet, frigefacientem & humectantem. Quare ad feruentes inflammationes conducit. Alypi femen atram bilem deorfum purgat, fi pari copia velut epithymum fumatur cum fale & aceto: verùm inteftina leuiter exulcerat. Alyffon, nomen ex eo habet quòd à cane rabido morfis auxiliatur. Quum autem ficcantem & difcufforiam ac exterforiã vim habeat, rhenes ab obturatione liberat,& maculas folares extergit. Ἀλώπηξ, *id eft vulpes*, animal, tota in oleo viua aut mortua cocta, difcufforium efficit oleum, quod humores ex profundo ad fuperficiem trahit. Vnde qui in folium fuderunt, & in hoc arthriticos locarunt vt diutius immorarentur, affectionem incipientem fedarunt, inueteratam verò moderatiorem fecerunt.

¶ Amaracum calefacit ordine tertio, ficcat fecundo. Amarantum attenuat,& fecat. Menfes itaque ducit potum cum vino, & fanguinis grumos diffoluit cum vino mulfo: omnes item fluxiones ficcat ftomacho infeftum. Ambrofia in cataplafmate impofita, vim habet adftringentem ac repellentem. Ammi tertii ordinis eft calefacientium ac ficcantium. Eft & tenuium partium, & difcufforium, & vrinam ciet: femen autem maximè vtile eft. Amiantum in Cypro gignitur fimile alumini fciffo, quod flammam quidem ab igne concipit, non autem vritur. Quidam ipfo in pfilothra ficcantia vtuntur. Ἄμμος, *id eft arena*, quæ quidem in littoribus maris eft, multum ficcat. Feruefacta itaque à fole, aquofa corpora in ipfa obruta exficcat: torrefacta verò ficcum fomentum præbet pro milio & fale. Ammoniacum thymiama fuccus eft mollientis facultatis intenfæ: vnde fcirrhos & tofos diffoluit. Amurca, fecundi ordinis eft calefacientium ac ficcantium intenfi. Hac itaque ratione vlcera in ficcis quidem corporibus curat, in aliis autem auget & exacerbat. Ampeloprafon velut fylueftre porrum eft, acerrimum & calidiffimum ad extremum ordinem: vnde etiam lædit: fecandi item vim habet, & ab obturatione liberat, & ftomacho ingratum eft. Ἀμπέλου ἀγρίας, *id eft vitis fylueftris*, racemi & virgulta exterforiam vim habent: & adftrictorii quiddam poffident: at vitis fatiuæ fimilis quidem facultas eft, fed debilior. Vitis albæ (quam & bryoniam & pfilothrum vocant) germina quidem velut ftomacho grata eduntur, & vrinam cient. Radix autem exterforia & tenuium partium eft, ac moderatè calida. Quapropter & fplenes pota confumit, & foris cum ficubus impofita fcabies & lepras fanat. Vitis autem nigra, quæ & ipfa bryonia appellatur, prædictæ fimilis eft, fed debilior.

Amygdalæ amaræ attenuant, & ab obturatione à craffis ac vifcofis humoribus in profundo inducta liberant, & cutis vitia detergũt. Sed & arbor ipfarum eandem vim habet: at verò dulces moderatè calidæ funt. Amylum ex tritico fit puro, quod in aqua fub ardoribus canicularibus maceratur, quæ aqua quinquies in die diffunditur. Poftquam autem molliffimum factum fuerit, excolatur, & rurfus affufa aqua furfures feparantur, & in fole ficcatur citò priufquam acefcat. Vim habet perfrigeratoriam moderatè, & ficcantem, & acrium mitigatoriam.

Amomum vim acoro fimilem habet: fed acorum ficcius eft, hoc autem magis concoquit.

¶ Anagallis vtraque facultatis eft multum exterforiæ, habens etiam quid fubcalidum & attractorium, vt & aculeos extrahat, & fuccus ipfius è naribus purget.

Anagyrus frutex eft graueolens & acris, calidæ ac difcufforiæ facultatis: femen autem tenuius eft, & vomitum ciet. Ἀνδράχνη, *id eft portulaca*, frigefacit tertio abfceffu, humectat fecundo: ideo fanè & ardoribus prodeft ventri impofita, & fluxiones repellit. Vifcofitate item fua dentium ftuporem ex acidis inductum læuigat. Verùm ob adftrictionem & dyfenteriis & fanguinis eruptionibus prodeft. Androfæmon duplex eft: alterum afcyrrum vel afcyrroeides nominatur, & eft hyperici fpecies: alterum dionyfias. Semen ipforum purgat: folia verò magis ficcant. Androfaces amara & acris herba eft, difcutiens ac ficcans: & ipfa, & femen ipfius in potu vrinam cient. Anemonæ omnes acris & exterforiæ, attractoriæque, ac ofcula vaforum aperientis funt facultatis. Vnde pituitam alliciunt, & lepras remouent, fi apponantur, & lac attrahunt. Anethum calfacit fecundo ordine intenfo, ficcat prope. Hoc fi in oleo coquatur, difcutit, dolorem eximit, fomnum inducit, & crudos tumores concoquit: vftum autem tertii ordinis calefacientium ac ficcantium euadit, & nimirum humidis vlceribus infperfum prodeft. Humidius verò, & minus calidum ac concoctorium eft viride. Anthyllis duplex eft: ambæ autem ficcant vlcera. Quæ verò fimilis eft chamæpityi, magis tenuium partium eft, vt etiam comitialibus conueniat: eft etiam magis exterforia. Anifi femen acrius eft, calfaciens ac ficcans in tertio abfceffu: ideóque & vrinam ciet, & flatus difcutit. Antirrhinon fiue Anarthinon fimilem bubonio vim habet, fed defectuofiorem. Ex illo igitur etiam de hoc difces.

Anonis aut Ononis calidam vim habet, maximè in radice. Huius fuccus potus cum vino vrinas ciet, & calculos atterit, & cruftas rumpit, & dentes mitigat.

¶ Aparine (quam alii philanthropon, alii omphacocarpon vocant) moderatè detergit ac ficcat. Habet etiam quid tenuium partium. Ἄπιος, *id eft pirum*, temperamento inæquale eft, partem terream habens, partem aqueam. Quare fi edatur, ftomacho commodat, & fitim eximit: fi verò in cataplafmate imponatur, ficcat, & moderatè perfrigerat. Ἀπόκυνον, aut κυνοκράμβη, *id eft braffica canina*, dicitur etiam Cynomoron, quoniam citiffimè canes occidit: eft autem & hominibus venenum. Hæc valde grauiter olet, & calida eft citra ficcitatem: vnde etiam in cataplafmatis difcufforiam facultatem habet. Apochyma pix eft quæ vetus iam nauibus deraditur. Diffundit autem & ficcat ac difcutit tumores.

¶ Araneum animal commolitum emplaftro, & impofitum fronti ac temporibus, tertianos circuitus exoluere dicit Diofcorides. Tela ipfius impofita fanguinis eruptionem fiftit, & vlcera in fuperficie abfque inflammatione conferuat. Argemone, exterforiæ ac difcufforiæ eft facultatis. Arifaron & minus eft multo quàm arum, & acrius. habet autem radicem oliuæ magnitudine. Ariftolochia omnis calida & tenuium partium eft, & exterforia, & amara, & fubacris, & ad medicinas vtiliffima: verùm rotunda magis tenuis eft, & per omnia efficacior: clematitis autem odorata quidem eft, fed debilior. Longa verò in reliquis medium inter has locum obtinet, fed calida non minus quàm rotunda eft.

Ἄρκευθος, *id eft iuniperus*, calefacit ac ficcat in tertio ordine. Fructus autem calefacit quidem fimiliter, ficcat autem ordine primo. Ἄρκιον, quod & προσωπῖτις, *id eft perfonata uocatur*, folia colocynthidis foliis fimilia habens, fed maiora & duriora: difcutit & ficcat, & adftringit. Quare etiam folia ipfius vetera vlcera fanant. Arction verbafco fimile eft: radicem habet teneram & albam ac dulcem. Tenuis autem & ficcantis ac moderatè extergentis facultatis eft. Armeniacum vim habet exterforiam, cum modica acrimonia, & pauciore adhuc adftrictione. Quapropter ocularibus compofitionibus mifcetur, & pilos in palpebris auget. Arnabo ex aromaticis eft, vnde maximè in vnguenta mifcetur, vt quòd calidæ ac ficcæ fit facultatis in tertio ordine, caffiæ ac Carpefio fimile: vnde etiam Pofidonius, cinamomo non præfente, hoc vfum fe effe dicit. Ἀρνο-

γλώσσον, *id est plantago*, frigefacit, ſimúlque ſiccat in ſecundo abſceſſu: ex aquoſa & terrea ſubſtantia mixta eſt, adſtringens etiam quid habens. Quapropter ad maligna vlcera & ad fluxiones & ad putredines conuenit: & ob temperamenti commoderationem etiam ſanguinis eruptiones cohibet, & plurimis cõpetit. Nam & ſiccitate non mordente participat, & frigiditate nondum ſtupefaciente. Aron primi eſt ordinis in calefaciendo ac ſiccando. Eſtque & hoc ex terrea ſubſtantia & calida ac exterſoria conflatum. Radices autem ipſius calidiores ſunt. At verò dracõtium fortius eſt. Arſenicũ vſtoriam vim habet. Vtuntur ipſo etiã ad obolendos pilos. Si verò diutius adhæſerit, etiam ipſam cutem contingit. Vſtum autem magis tenuium partium euadit. Artemiſiæ ambæ calefaciũt ſecundo ordine, ſiccant primo. Sunt etiam tenuium partium, vt etiam calculos in rhenibus atterant, & vterorum fomentis conueniant. Αρτος, *id est panis*, ſi in cataplaſmate imponatur, magis diſcutit quàm pro tritici facultate, vt qui & ſale, & fermento participet. nam quæ in profundo hærent fermentum attrahit.

¶ Aſarum ſimilem acoro vim habet, ſed magis intẽſam. Ασβόλη, *id est fuligo*, qua pictores vtuntur, ex vitrariis ſumitur officinis, & facultatis diſcuſſoriæ & acris eſt, vt & vrat & erodat. Vſta verò ad cicatricem perducit cum roſaceo cerato. Ασκαλαβώτης, *id est Stellio*, animal, ad reliqua quiinutile eſt: verùm à ſcorpio ictis auxiliari ipſum impoſitum aiunt. Miſcetur etiam medicamentis intendendi membri virilis facultatem habentibus. Aſclepias valida & ſicca & tenuium partium exiſtẽs, torſionibus in vino pota conuenit: in cataplaſmate verò impoſita ad ferarum venenatarum morſus facit, & ad maligna in vtero ac mammis vlcera. Aſcyrron in Androſæmo dictum eſt.

Aſpalatus facultatem partiũ diſſimilium habet, vtpote acris, & adſtringens, & per vtraque ſiccans. Quapropter ad putredines & fluxiones vtilis eſt. Aſparagus, petræus aut myacanthinus, exterſorius eſt. Inter caliditatem & frigiditatem medius, rhenes & hepar ab obturatione liberat, & maximè radix ac ſemen. Dentium item dolores ſanat. Aſplenum, tenuium partium vim habet, non tamen calidum eſt. Hac itaque ratione & calculos atterit, & ſplenes conſumit. Ασταφίς, *id est uua passa*, ſatiua quidem, concoquendi, ſimúlque adſtringendi ac diſcutiendi leniter, facultatẽ habet: ſylueſtris verò acris fortiter eſt, adeò vt pituitam detrahat, & vehementer extergat. Aſter Attic⁹ (quem aliqui Βουβώνιον, *id est inguinariam*, vocãt, eo quòd non ſolùm impoſita, ſed etiam appenſa, βουβῶνας, *id est inguinum tumores*, ſanare credita eſt) mixtã habet facultatẽ, diſcuſſoriam ac perfrigerantem. Aſtragalus frutex eſt exiguus, habens radices adſtringentes, non ingeneroſè ſiccans. Vlcera itaque vetera ad cicatricem perducit: & aluum ſiſtit radix cum vino pota. Plurimus autẽ in phæneo Arcadiæ naſcitur. Ασφαλτος, *id est bitumen*, ſiccat & calfacit ſecundo ordine. Quapropter cruenta vulnera glutinat. Aſphodeli radix exterſoriam ac diſcuſſoriã vim habet. Cinis autem ipſius vſtæ calidior & ſiccior, & magis tenuium partium euadit. Quare etiam alopecias ſanat.

¶ Atractylis, ſiue Cnicus ſylueſtris, ex ſpinoſorum genere eſt, ſiccantem & moderatè calidam vim habens. Atriplex, humectat ordine ſecũdo, frigefacit primo. Quapropter etiam per ventrem permeat. Semen ipſius exterſoriæ eſt facultatis: vnde etiam morbo regio ex hepatis obſtructione oborto vtilis eſt. ¶ Aφace adſtringentem facultatem velut lens habet: ſi verò edatur, magis ægrè quàm lens concoquitur. Vehementius autem reſiccat, ſimúlque moderatè calefacit. Aφronitrum diſcuſſoriæ ac exterſoriæ eſt facultatis, vt nõ ſolùm ſordida extergat, ſed etiam pruritum ſanet: potum verò ſtomacho noxium eſt. Αφρὸς νίτρου, *id est spuma nitri*, ſimilem nitro vim habet, ſed ſubſtantiam tenuiorem. Quapropter etiam leuis eſt velut farina. ¶ Αχράς, *id est pyrum sylueſtre*, ſimilem piro ſatiuo vim habet, ſed magis intenſam: vnde etiam vulnera magna glutinat. ¶ Aψinthium calidum eſt primo abſceſſu, ſiccum tertio, adſtringentem & amaram & acrem qualitatem ſimul adeptum. Quapropter etiam bilioſos in vẽtre humores, & per ventrem, & per vrinas euacuat. In quibus autem pituita abundat, his propter adſtrictionem nihil prodeſt. Succus autem herba longè calidior eſt.

Incipientia à litera B.

Βαλάνου μυρεψικῆς, *id est glandis ungentariæ*, pars interna velut carnoſa, exterſoriam ſimúlque inciſoriam cum adſtrictione vim habet. Quare cum aqua mulſa pota drachmæ pondere, vomitum ciet, & infernam aluum ſubducit: cum poſca verò ad viſcera obſtructa conuenit. Cutis etiam vitia cum aceto illita extergit. Cortex autem ipſius valde adſtringit. Baccharis, boni odoris herba eſt, ſimilis cinamomo, coronaria & acris. Huius radix decocta obturata reſerat, & vrinas ac menſes mouet. Folia ipſius adſtringunt, & fluxionibus proſunt. Balauſtium flos eſt mali Punicæ ſylueſtris, vehementer adſtringens, ſiccámque ac frigidam vim habens. Vlcera itaque ſuperficiaria ad cicatricem perducit, & fluxiones ſiſtit. Balſami id quod velut lignum eſt, ſiccat & calefacit ſecundo abſceſſu: eſt & tenuium partium: ſuccus autem eius multo tenuior eſt: fructus ſimilis quidem eſt facultatis, ſed minus tenuis. Ballote (quam Marrubium nigrum vocant) acris & exterſoriæ eſt facultatis. In cataplaſmate itaque impoſitum cum ſale, à cane morſis prodeſt. Βάτου, *id est rubi*, fruticoſa pars multũ adſtringit & ſiccat: quare & vulnera glutinat, & fluxiones ſiſtit. Radix autẽ ad hoc quòd adſtringit, etiam non modicè tenuium partium eſt. Ex quo etiam calculos in rhenibus atterit. Fructus autem ſi maturus eſt, calidior eſt cum moderata adſtrictione, ideóque etiam editur: immaturus autem acerbus eſt, & vehementer reſiccat, maximè ſiccatus. Similiter etiam flos.

Βατράχιον, *id est ranunculus*, herba quatuor differentias habet: omnes autem calidæ & ſiccæ excellenter ſunt facultatis, acríſque, ac vſtoriæ, vt exulcerent cum dolore. Quòd ſi quis moderatè ipſis vtatur, cutis vitia ſolùm detergent. Radix autem ſicca ſternutatorium eſt medicamentum. Βάτραχοι, *id est ranæ*, aduerſus ferarum venenatarum morſus in iuſculo eduntur. Vſtarum ipſarum cinis ſiccantiſſimus euadit, & ſanguinis eruptiones ſiſtit, & alopecias ſanat, cum pice liquida.

¶ Bdellium, & Scythicum & Arabicum, vim habet molliendi in ſcirrhum indurata, maximè recentia. Arabicum verò & vrinas ciet, & lapides atterit, & concoquit.

¶ Bettonica, herba eſt exiles habens ramulos, pulegii ramulis ſimiles, & tenuiores, & qui guſtantibus nullam fere qualitatem exhibent. Naſcitur maximè in locis petroſis, eáque vtuntur etiam in rhenalibus compoſitionibus. Eſt autem & alia apud Romanos Bettonica appellata, quam Dioſcorides Ceſtrum nominat, alii verò pſycotrophon, eo quòd frigidis locis gaudet. Hæc nihil ſimile prædictæ habet præterquam actionem. Et ad hoc vt vrinam moueat, etiam alia multa facit, & maximè radix ipſius cum aqua mulſa pota, vomitum concitat: folia autem aluum ſubducunt. Βήχιον ſiue βηχικὸν, *id est Tussilago*, dicta eſt ab eo quòd tuſſes & erecta ceruice ſpirationes ſuffitu iuuet. Compoſita verò eſt ex ſubſtantia calida & aquoſa.

¶ Blitum editur, & eſt olus humidum ac frigidum ſecundo abſceſſu.

Bulbus qui editur, amaritudine ſimúlque adſtrictione quodammodo participat, ſiccátque ac glutinat vulnera, & extergit. Vomitorius autem bulbus calidior eſt huius facultate. Botrys, (quam alii Ambroſiam, alii vocant Artemiſiam) planta eſt valde boni odoris, quæ cum vino pota recta ceruice ſpirantibus prodeſt. Bubonium in Aſtere Attico dictum eſt. Bugloſſum humidum & calidum eſt temperamento: vnde etiam vino iniectum lætitiam inducere dicitur. Bunium (quod alii Arctiõ appellant) calidum eſt, & vrinam ciet, & menſes ducit. Sed & Pſeudobunium huic ſimile eſt. Bupreſtis animalculum eſt cantharidi ſimile. Reponatur itaque eodem velut illa modo. Butyrum concoquentis & moderatè diſcutientis eſt facultatis in mollibus corporibus. Inguinum itaque & glandularum tumores & parotidas iuuat, & gingiuas attenuat, maximè in dentientibus pueris, & humores in thorace hærentes delinctum concoquit. Buphthalmum florẽ chamæmelo ſimilem

habet,ſed multo maiorem & acriorem, & ideo diſcuſſorium,vt etiam duritias ſanet cerato admixtus.

¶Βϱάϑυ, *id eſt herba Sabina*, ſimilis eſt cupreſſo: calefacit ac ſicca in tertio abſceſſu. Eſt & tenuiſſimarum partium, attenuantis & diſcuſſoriæ exiſtens facultatis ſi bibatur. Eſt itē ad putredines ſimile cupreſſo. Britānica adſtringentis & glutinantis eſt facultatis,ſimiliter velut lapathum ſyluestre ſpeciem præferens: ſuccus ipſius putrefactiones in ore ſanat. Βρόμος, *id eſt auena*, ſimilem orneo vim habet.Siccat autem & diſcutit moderata & citra mordacitatem.Habet etiam aliquid adſtrictionis : vnde & alui profluuia ſanat. Βρύον, *id eſt Muſcus*, marinū frigefacit & adſtringit. Quare feruentes inflammationes impoſitꝰ iuuat.Eſt & aliud Βρύον,*id eſt Muſcus*,quod σπλάγχνον appellatur, & in quercubus ac populis albis, & piceis reperitur. Hic diſcutit, ſimúlque moderatè mollit, præſertim qui in cedris reperitur. Bryonia dicta eſt ἄμπελος,*id eſt uitis*,alba.

Initium literæ Γ.

Γάλα,*id eſt lac*,omne compoſitū eſt ex tribus ſubſtantiis, caſeoſa,ſeroſa,& pingui, quam plurimam habet lac bubulum,ex qua etiam butyrum fit. Serum autem ipſius extersoriam vim habet:vnde & aluum ſubducit, ſiquis ipſum in coctura ſeparet. Caſeoſa verò & craſſa magis infercitur,& propterea acrimonias obtundit.Coctum autē lac, ſiue ſilicibus ignitis immiſſis,ſiue aliter,optimum medicamentum eſt dyſenteriæ & fluxionum ventris acrium:totum lac ad acres oculorum fluxiones & alias acrimonias conducit. Temperatiſſimum autem eſt lac mulieris, poſt hoc caprinum, deinde aſininum & ouillum, poſtremum bubulum. Γαλῆς,*id eſt Muſtellæ*,cinis multum diſcutit. Cum aceto itaque illitus podagris & articulari morbo prodeſt: ſale verò condita ac aſſiccata,comitialibus commodat. Galion ex eo quòd lac coagulat nomen reperit.Simile eſt aparinæ,ſiccans & ſubacre:flos ipſius ad ſanguinis eruptionē conducit & ad ambuſta ab igne. Galiopſis(quam alii galiobdolon vocant)ſimilis eſt vrticæ, leuior tamen & graueolēs:vim habet diſcuſſoriā & mollitoriam tumorum induratorum. Facit etiam ad ſerpendo depaſcentia in cataplaſmate impoſitū. Garum calefacit ac ſiccat potenter.Quapropter & ad putredinoſa vlcera foris ipſo vtuntur,& dyſentericis ac coxēdicum morbo laborantibus per clyſterem infundunt.

¶ Gentianæ radix multum efficax eſt ad attenuādū,perpurgandum, extergendum,& ad obturata reſeranda.

Geraniō quod habet folia anemonæ ſimilia, radicē verò quæ editur, eius radicis vna drachma cum vino pota, inflationes vteri ſoluit. Alterum Geranium ad medicinā inutile eſt.

¶Γῆ,*id eſt terra*,omnis ſiccat. Quæ verò nullā aliam ſubſtantiam admixtam habet,etiam citra mordacitatem:ſi verò ignea aliqua qualitas ipſi admixta ſit,lota etiam hāc deponit. Quæ igitur colitur terra pinguis omnis,vtilis eſt ad curationem omnium partium quæ reſiccatione opus habent.Itaque Ægyptiæ terræ luto vtuntur ad aquoſas & lienoſas affectiones,& ad laxos tumores, & euidentem vtilitatē ſentiunt.Ex medicatis autem terris Lemnia rubrica, quæ σφραγὶς, *id eſt ſigillum*, dicitur, ad hoc quòd reſiccat,etiā moderatè adſtringens, aduerſus lethalia medicamenta auxilio eſt, & maligna vlcera ſanat cum aceto aut vino, & ſanguinis eruptiones ſiſtit omnes,& dyſenteriam ſerpendo depaſcentem ſedat, aqua mulſa prius per clyſterem infuſa, deinde muria. Minium verò ſiue rubrica Sinopica vehementior quàm Lemnia eſt,& in compoſitiones obducentes meatus miſcetur: pota etiam lūbricos occidit. Multo verò mitior eſt Samia quàm Lemnia terra,vt quæ glutinoſa eſt ac viſcoſa. Vtendū igitur ipſa ad ea quæ mitigare oportet:ſed & ſanguinis ſputa,vndecunque veniat, ſanat. Selinuſia & Chia magis extersoriæ ſunt. Quare etiam quædā mulieres ipſis pro ſmegmatis defrictoriis in facie vtuntur:vlcera item incarnant, & ad cicatricem perducunt, & magis igne ambuſta. At Cimolia mixtæ eſt facultatis frigefacientis ac decuſſoriæ,ſi illota eſt:lota verò magis frigefacit, & ambuſta cum poſca curat. Ampelitis terra (eſt autem ea quæ vitibus illini-

A tur,vt vermes in ipſis perdat)ſiccat & diſcutit fortiter,neque id citra mordacitatem.Cretica aerea eſt,& extergit citra mordacitatem.Eretria euidenter adſtringit: vſta verò etiā ſiccat citra morſum:melior autem eſt cinerea.Pnigitis ſimilem Cimoliæ vim habet, verùm nigra eſt. Armenia(quam & bolum nominant)ſiccat: vnde dyſentericis, & fluxionibus per ventrem,ſanguiniſque ſputo, & tabi,& reſpirandi difficultati ob humiditatem inductæ, & humidis vlceribus,& peſtilentibus affectionibus generoſè conuenit.Bibitur cum vino tenui diluto:ſin febricitent,cum B aqua.Sed & Alanabolus ſimilem Armeniæ vim habet.At ochra diſcutiendi ac erodendi vim habet. Vlcera itaque carne nimium excreſcentia deprimit,& caua explet cerato admixta. Γῆρας,*id eſt Senecta*, ſerpentis ſatis ſiccat. Aceto itaque feruefacta dētium dolores curat: at aſpidis exuuium tritum cum melle ac illitum,maximè viſum acuit. Γῆς ἔντερα, *id eſt inteſtina terræ*,ſiue vermes terreni triti ſauciatis neruis impoſiti, ſtatim mirificè iuuant.

¶Γigarta vinacea, ſecūdo ordine ſiccāt, frigefaciunt primo.Quum itaque ſatis acerba ſint, omnibus fluidis afC fectionibus conueniunt. Γingidium caliditatem nō adeo manifeſtam habet:ſiccat autem in tertio abſceſſu,& adſtringit,ideóque ſtomacho gratum eſt.

¶Γlaucium adſtringit cum quadam iniucunditate: ſed & manifeſtè frigefacit,vt etiam ſacros ignes qui non ſunt adeo vehementes curet. Γlaux herba calida & humida temperamento eſt:quare etiam lac generat. Γλήχων,*id eſt pulegium*,calefacit & attenuat vehementer: vnde impoſitum rubefacit, & humores craſſos ac viſcoſos ex D thorace & pulmone expuere facit. Γλοιὸς,*id eſt ſordes*, balneorum calefacit moderatè,mollit,diſcutit, fiſſuris & condylomatis *tuberculis* conuenit. Γλυκύῤῥιζα, *id eſt radix dulcis*, tepidi ac humidi eſt temperamenti, habétq; aliquid adſtrictionis:vnde etiam aſperitates læuigat,non ſolùm in arteria,ſed etiam in veſica ſcabioſa.Eſt etiam ſitis exemptrix. Γlycyſide(quam alii pentorobon, alii pæoniam vocant)radicem habet acrem, & ſubamaram, ac ſiccantē,quæ & aliquid adſtringens habet:vnde mēſes mouet, & rhenes ac hepar expurgat, amygdalæ magnitudine pota cum vino.Si verò auſterum vinum fuerit, eE tiam fluxiones per ventrē ſiſtit. Alligata puerorum morbos comitiales ſanat.

¶ Gnaphalium nomen habet ex eo quòd foliis ipſius, vtpote teneris, pro γναφάλῳ,*id eſt tomento*,vtuntur. Sunt autem alba, & moderatè adſtringūt:quapropter ad dyſenterias cum vino auſtero bibuntur.

¶Γογγύλιδος,*id eſt rapi*, &radix,& ſemē, flatuoſa ſunt, & ſemen generant,& venerem ſtimulāt. Gordyliō(quod alii Seſeli vocant)calidum eſt, & vrinam ciet, & menſes ducit:radix ipſius cum melle delincta,humores in thoraF ce educit.

¶Γύρις,*id eſt pollen*,ſimilem amylo vim habet, verùm calidiorem quodammodo. Γypſum ad hoc quod ſiccat,meatus obducendi vim habet: vnde ad ſanguinis eruptiones conuenit,cum polline & oui candido. Vſtum verò non amplius ſimiliter meatus obducit, ſed magis ſiccat & repellit maximè cum poſca.

Initium literæ Δ.

Δᾳδὲς,*id eſt Tedæ*, habent quid acre & concoctorium ac extersorium:vnde aceto coctæ dētium dolores ſanāt, G ſi acetum colluatur:ſi verò etiam mel admixtum fuerit, pituitā detrahunt. At ſi in medicamēta quæ delinguntur miſceantur,humores in thorace hærentes eductu faciles faciunt. Damaſcena in loco prunorum referentur.

Damaſoniū extersoriam quandam vim habet, Quare calculos atterit,& quæ per aluū prodeūt, ad vrinas tranſfert. Daucus(qui & ſtaphylinus dicitur)duplex eſt: ſatiuus cuius radix flatuoſa eſt, & venerem ſtimulat: ſed & ipſum ſatiui ſemen quid habet quod venerem ſtimulat; ſylueſtris autem ſemen penitus flatus expers eſt, & vrinā H ciet,& menſes mouet:ſimiliter autem & herba. Δάφνης,*id eſt lauri*,arboris folia ſiccant & calefaciunt vehemēter:magis tamen fructus. At radicis cortex amarus & adſtingens aliquantulum,calculos atterit, & hepaticis commodat,trium obolorū pondere cum vino odorato potus,

Daphne herba quæ etiam Alexandria vocatur: calida A & acris,& ſubamara eſt: quapropter menſes & vrinas mouet. Sed & daphnoeides eiuſdẽ facultatis eſt, itémque chamædaphne: hæc autem etiam editur.

¶ Δέρμα, *id eſt pellis*, ouilla recens detracta adhuc calida, his qui flagris cæſi ſunt circumdata, mirificè ipſos ſanat. At Hippopotami pellis vſta, & cum aqua trita impoſita, tubercula diſpergit. Viperæ verò pellis trita impoſita, alopecia laborantibus mirificè pilos producit. Pelles ſiue coria ſolearum veterum vſtarum, cinerem ſiccãtem faciũt: vnde attrita ex calceamẽtis curãt, ſi non amplius inflãma B ta ſunt, itémque ambuſta, & intertrigines, & extuberãtia.

¶ Dictamnum magis tenuis eſt facultatis quàm pulegiũ: reliqua ſimilia ipſi habet. At quod pſeudodictamnum appellatur debilius eſt. Dionyſias dicta eſt in Androſæmo. Diphryges mixtæ eſt facultatis. habet enim & adſtringens quiddam, & moderatè acre: quapropter etiã ad maligna vlcera commodum eſt medicamentum.

Dipſaci ſpinæ radix ſiccat ordine ſecundo: habet etiã quid exterſorium.

¶ Dorycnium ſimile quid habet temperamento papaue C ri & mandragoræ, immoderatè perfrigerans. nam modicè ſumptum ſtuporem inducit: amplius autẽ acceptum, occidit.

Dracontium ſimile quid Aro habet: ſed ipſo acrius & amarius eſt, calidius item ac tenuius: habet etiam quid adſtrictionis. Radix igitur ipſius viſcera purgat pota, & malignorum vlcerum optimum eſt medicamentum: ſed & folia ſimilia ſunt. Semen autem fortius eſt. Dryopteris dulcis eſt & acris, & ſubamara: in radice verò etiam acerba. vim habet erodentem, vnde etiam pilos tollit. D

Δρυὸς, *id eſt quercus*, folia & fructus ſiccantem & calidã vim habent, adeò vt & vulnera recentia glutinẽt, & inflãmationes incipientes ſedent. Quod verò ſub glandis cortice eſt membranoſum, circum fructus carnem, id quum magis adſtringat, & ad fluxum muliebrem, & ad reliquos fluidos morbos datur.

Initium literæ E.

¶ Ebenus lignum vim habet calefactoriã, exterſoriam, ac tenuem. Vnde etiam ea quæ pupillis tenebras offun- E dunt extergere credita eſt: ſed & in alias oculares compoſitiones miſcetur.

Ἐγκέφαλος, *id eſt cerebrum*, leporis coctus, & affrictus, ac comeſtus, dentientibus pueris commodus eſſe fertur. Quidam etiã tremoribus auxiliari cerebri eſum ſcripſerunt. At Galli cerebrum cum vino potum, ferarum venenatarũ morſibus auxiliari, & ſanguinis ex cerebri mẽbranis eruptiones cohibere, Diſcorides dicit. Cameli verò cerebrum ſiccum cum aceto potum comitiales curare tradit Galenus: ſimiliter etiam muſtellæ cerebrum: verùm F hirundinis cum melle ad ſuffuſiones facere: ouillum autem ſimiliter præparatum, infantibus dentientibus exactè opitulari.

¶ Ἐλαίας, *id eſt oleæ*, ramuli tãtum frigiditatis habẽt quãtum etiam adſtrictionis: fructus exactè maturus moderatè calidus eſt: immaturus adſtringentior eſt & frigidior. At oleæ Æthiopicæ lacryma ſimilis ammoniaco tenui, exterſoriam vim habet. Quare ad cicatrices, & albugines, & viſus hebetudinem ipſa vtuntur, & ad dentium dolores in cauernas indita: quidam hanc ſylueſtrem oleam eſſe G tradunt. Oleum porro ex oliuis drupis, dulce calidúmque moderatè eſt, & magis humectans: verùm ex immaturis, in quantum particeps eſt adſtrictionis, in tantum etiam frigiditatis: at quod lotum eſt, magis mordacitatis exors eſt. Antiquũ verò quanto eſt antiquius, tãto eſt calidius, & maiore diſcutiendi vi præditum, & maximè ſi etiam ab initio tenuium partium fuerit. Hoc cognoſcitur ex puritate & pelluciditate, & ſi ex pauco multa corporis pars illinatur, & facilè à cute imbibatur: tale verò maximè Sabinũ eſt. At verò quod ex ſylueſtri fit olea, exterſoriũ eſt ſi- H múlque adſtringẽs, & pro oleorum ratione ſicciſſimum. Sed & Cicinum æqualem vim cum vetere habet. Reliqua velut eſt Seſaminum, aut raphaninum, & alia pro ſubſtãtiarum ratione ex quibus facta ſunt, etiam facultatis differentias habent. Elæomeli. In Syria ex trunco quodam arboris oleum fluit craſſius mellé ac dulcius, quòd duorum cyathorum menſura, cum aquæ hemina potum, crudum & bilioſum humorem per aluum ducit. Torpidi autem fiunt qui id accipiunt, quod vereri non oportet, ſed ipſos excitare. Elaterium appellatur ſuccus fructus cucumeris ſylueſtris. Et eſt ſecundi ordinis calefacientiũ, menſéſque prouocat, & fœtus corrumpit appoſitum, propter ſummam amaritudinem. Euacuat etiam per nares ſi cum lacte in ipſas infundatur: at infernè per clyſterem infuſum, pituitam euacuat: quandoque etiam ſanguinẽ.

Ἐλάτη, *id eſt abies*, arbor calfacit ac ſiccat ſimiliter vt populus nigra: verùm de reſina ipſius in reſinarum tractatione referetur. Elatine herba eſt ſimilis helxinæ: frigefacit ac adſtringit moderaté. Elaphoboſcus calidæ ac ſiccæ eſt facultatis, ſecundo ordine, & partium tenuium. Ἐλελίσφακος, *id eſt ſaluia*, euidenter calfacit, & ſubaſtringit. Elenium calidum eſt & ſiccum cum humiditate ſuperflua. Quapropter in delinctis admixtũ, humores ex pectore educit: ſed & partes per ipſum rubefaciunt. Ἐλεοσέλινον, *id eſt Apium*, quod in aquoſis naſcitur locis, eadem poteſt quæ apium hortenſe, ſed maius ipſo eſt. Elephantis ex vngue ramenta ſi in cataplaſmate imponantur, reduuias curant. Oſſium item ac dentium ipſius ramenta quum ſiccæ ſint & exterſoriæ facultatis, talibus medicamentis miſcentur. Ἐλκυσμα, *id eſt argenti recrementum*, habet eandem vim quam plumbago. Adſtringit enim & attrahit: vnde emplaſtris fuſcis & ad cicatricem perducentibus miſcetur. Ἐλλέβορος, *id eſt ueratrum*, vterque calfacit ac ſiccat tertio diſceſſu. Eſt etiam acris ac exterſorius: vnde etiam ad leproſam cutem conuenit. At niger ſi fiſtulis indatur, in tribus diebus callum ex ipſis eximit. Elichryſon (alii chryſanthemõ, alii Amarantum vocant) planta eſt coronaria, comam habens auricolorem, quæ cum vino pota vrinæ difficultati, & reptilium morſibus, & coxendicibus, & ruptionibus conuenit: menſes item ducit, & ſanguinis grumos diſſoluit cum vino mulſo pota: auxiliatur etiam deſtillationibus. Elxine, (quam alii perdicium, alii parthenium, alii ſideritim, alii heracleam vocant) vim habet exterſoriam, & leniter adſtringentem, cum ſubfrigida humiditate. Elxine quæ & Ciſſampelus, diſcuſſoriæ eſt facultatis. Elymos (quæ & Meline, *id eſt panicum*) ſimilẽ milio vim habet, ſiccans ac frigefaciens forinſecus impoſitum: ſiccat autem & ventris fluxiones.

Empetron aut praſoeides, medicamentum eſt purgatorium pituitæ ac bilis. Eſt autem & ſalſum: vnde fuerit etiã exterſorium.

¶ Epithymum ſiccat & calfacit tertio abſceſſu, éſtque Thymo efficacius. Epimedii vis eſt moderatè frigefaciens cum aquoſa humiditate. Hæc in cataplaſmate impoſita mammas erectas conſeruat. Pota etiam ſteriles facere dicitur. Epimelis quæ Vnedo apud Italicos ruſticos appellatur, eſt velut malus ſylueſtris: cuius fructus acerbus eſt, ſtomacho malus, & capitis dolorem inducẽs.

Epipactis (quæ & Elleborine) contrà lethalia medicamenta bibitur, & ad hepatis morbos.

¶ Ἐρέβινθος, *id eſt Cicer*, legumen familiare flatuoſum eſt, nutriens, aluo commodum, vrinam ciens, lac & ſemen generans, menſes ducens. Quod verò Aries ſiue Arietinum appellatur, magis quàm reliqua vrinã ciet. Decoctũ ipſorum calculos renum atterit, & maximè nigrorum. Quod autem ὀροβιαῖον, *id eſt Eruinum*, vocatur, calidius his eſt, & ſubamarum. At agreſte omni modo fortius eſt ſatiuo.

Ἔρια, *id eſt lanæ*, ſordidæ ad irrigationes cõmodæ ſunt. Œſipus enim ipſarum concoctorius eſt velut butyrũ. At non ſordidæ materia ſolùm exiſtunt: vſtæ verò vim habent acrem & calidam ac ſiccam, ſimúlque tenuium partium, vt etiam humore flaccidas in vlceribus carnes citiſſimè conſumant. Erica diſcuſſoriæ citra mordacitatem facultatis eſt. Flore autem & foliis ipſius maximè vtendum eſt. Erinos aquatica herba eſt: cuius ſeminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illitæ, oculorum fluxionem ſiſtunt. Succus autem ad auriũ dolorem facit. Ermodactyli radix purgatoriam vim

A habet,tum ipſa,tum decoctum ipſius.Priuatim autem arthriticis in ipſis fluxionibus exhibetur : ſtomacho multũ noxia eſt. Ερπυλλος,*id eſt ſerpyllum*,calefacit, vt vrinas & menſes moueat. Erythrodanum rubra tinctorum radix eſt,acerba & amara,quæ ſplenem & hepar & rhenes expurgat,vt etiam cruenta per vrinam expellat, & menſes moueat. Cutis quoque ſordes extergit. Ερυσίμου, *id eſt Irionis*, ſemẽ feruidum eſt & calfactorium inſtar naſturtii.Quapropter torrefactum in fermento,& in delinctis additum, thoracẽ purgat. Verùm in cataplaſmate duritias mollit,& occultos cãcros iuuat. ¶Εὔζωμον, B *id eſt eruca*,ſimilis ſuperiori eſt temperamento,ſed flatuoſa.Quare etiam ad venerem ſtimulat: ſemen ipſius etiam vrinam ciet: ſylueſtris verò ſatiua fortior eſt. Eupatorium tenuem ac incidentem vim habet, abſque manifeſta caliditate:vnde etiam obturationes hepatis expurgat. Habet & quid adſtrictionis. Euphorbium vrentem ac tenuium partium vim habet,ſimiliter vt reliqui ſpiſſi liquores.

¶Eφemerum,non venenatũ illud,ſed quod iris ſylueſtris appellatur, mixtæ facultatis eſt, repulſoriæ ac diſcuſſo- C riæ.

¶Eχίδνης,*id eſt uiperæ*,carnes calidæ & ſiccæ ſunt temperamẽto euidenter,totum corpus per cutẽ expurgãtes.Quare multi elephãtici ex ipſarum eſu aut potu ſanati ſunt: quæ verò in maritimis aut aliis ſiccis locis degũt, etiam ſitim magis inducunt. Eχinus herba eſt acerba, ac repulſoria, & ſiccandi vi prædita. Eχίνου, *id eſt Erinacei*,terreſtris caro aſſiccata,fortiter diſcutit ac ſiccat. Pota igitur elephanticis,& malo habitu præditis,aliiſque pluribus au- D xiliatur.Pellis autem ipſius vſta,magis ſiccat ac diſcuſſoria euadit. Alopecias itaque cum pice liquida illita ſanat: at marini pars ea quæ editur, vrinam ciet, & aluo commoda eſt. Teſta verò vſta,terreſtris Erinacei pelli ſimilis eſt. Eχion(quam alii dorida,alii etiam hanc Alcibiadium vocant)herba ſpinoſa eſt,quæ non ſolùm à reptili beſtia morſis opitulatur in vino pota,ſed etiam præbibita eos qui mordentur illæſos conſeruat.

¶Eψema coctũ muſtũ eſt,quod alii Siræum,alii ſapã appellant, calefacit moderatè ac concoquit. Meatus etiam E obducit,& morſus exors eſt.

Initium literæ Z.

Zea ſimilem tritico vim habet,medium obtinens inter caliditatem ac frigiditatem,leniter autem ſiccans.Habet etiam vim obducendi meatus.

¶Zingiberis radix calefacit fortiter,ſed nõ primo ſtatim occurſu, quum inelaboratam quandam craſſiorum partium humiditatem habeat, ob quã facilè etiam perforatur: perſeuerantem autẽ conſeruat caliditatem.

¶Zyθus, *quam ceruiſiam uocant*, compoſitam ſubſtãtiam habet.Nam & acris eſt,velut ex putredine factus, & F frigidus,ex acida qualitate:quare etiam mali humoris. Ζύμη,*id eſt fermentum*,etiam ipſum ex contrariis componitur. Nam & aciditate frigida participat, & putredinoſa caliditate,inſupérque ea quæ ex ſale & farina accidit. Eſt igitur non moderatè calidum ac diſcuſſorium.

¶Ζωμὸς,*id eſt iuſculum*,ex recentib⁹ piſcibus aluũ ſubducit,& per ſe, & cum vino potum. Priuatim verò id quod ex phucis,ſcorpiis,iuliis,percis, & aliis teneris petroſis fit ſimplex,cum aqua & oleo & anetho ac ſale.Similiter etiã G id quod fit ex iis quæ teſta integuntur, maximè tellinis, chamis, & conchulis. Sed & galli antiqui cum ſale plurimum cocti iuſculum aluum ſubducit: at gallinæ vice verſa ſiſtit.

Initium literæ H, hoc eſt E longi.

Ηδύοσμον,*id eſt menta*,calida eſt & tenuis,& acris facultate ex tertio ordine,cum ſemicocta humiditate, ob quam etiam ad venerem ſtimulat:habet etiam quid amari.Quare etiam lumbricos necat. Verùm acerbitate ſua recentes ſanguinis eductiones compeſcit.

H'dyſarum aut pelecinus, amarum & ſubacerbum H eſt:vnde potum ſtomacho commodum eſt. Viſcerum autem obturationes expurgat. ¶H'liotropiũ magnũ, quod etiam σκορπίουρον,vocant,calidæ eſt ac ſiccæ & exterſoriæ facultatis.Huius decoctum potum ducit pituitam

A & bilem.Semen ipſius in cataplaſmate impoſitum,verrucas formicarias & alia conſimilia reſiccat : at paruum & hæc tollit, & lumbricos occidit, ſi cum ſemine & nitro & hyſſopo ac naſturtio bibatur.

¶H'lectrum populi nigræ lacrymam, circa Eridanum fluuium diffundi & congelari aureo colore tradunt. Hoc tritum potum ſtomachi & alui fluxiones,itémque ſanguinem ſiſtit. ¶H'merocallis radix ſimilẽ radici lili vim habens,ſimiliter vt illa ambuſtis auxiliatur. H'mionitis adſtrictione cum amaritudine participat.Quare B etiam ſplenicis prodeſt cũ aceto pota. ¶H'par canis rabientis aſſatum ſi edatur,ab ipſo morſis auxiliari dicũt. Capræ verò hepatis aſſati ſaniem nyctalopis inſtillatam prodeſſe:ſed & vaporem ipſius cocti oculis ſuſcipere iubent,& ipſum in cibo ſumere:& ſi edatur,comitiales manifeſtare.Eadem etiam hircinũ facere tradunt. At lacertæ iecur corroſis dentibus inditum,dolorem eximit.Lupi verò hepar in medicamentum hepaticum ex eupatorio conſtans iniicitur.Aſininum aſſatum ſi comitiali laborantes ieiuni edant, opem inde ſentiunt. Aprinum recẽs C ſiccatum tritum cum vino ad reptilium morſus bibitur: Mergi verò hepar ſiccum potum calculos eiicit.

¶Ηριγέρων,*id eſt Senecio*, mixtam vim habet,frigefactoriam ac moderatè diſcuſſoriam. H'ryngium calefacit quidem non manifeſtè:ſiccitatis autem non obſcuræ nec modicæ particeps eſt.

Initium literæ Θ.

Θαλάσσιον ὕδωρ, *id eſt aqua marina*, acris & moderatè calfactoria eſt, ſiccandíque vim habet. Et pota quidem ſtomacho noxia eſt,aluum autem turbat,& pituitam du- D cit:at ſi calida affundatur,attrahit ac diſcutit. Θalietrum vim habet ſiccantem citra mordacitatem. Diuturna itaque vlcera ad cicatricem perducit. Θapſia acris eſt & fortiter calfactoria cum humiditate. Trahit itaque ex profundo violenter,& attractũ diſcutit.

¶Θεῖον, *id eſt ſulphur*,attractoriæ & ipſum eſt facultatis, calidúmque ac tenuiũ partiũ,vt ad multa venenũ eiaculãtia reſiſtat,& maximè in paſtinaca marina,& dracone,ſiue ſiccũ inſpergatur, ſiue etiam ad ſaliuã, aut vrinam pueri, aut oleum,aut mel admiſceatur. Sed & ſcabioſa miri- E ficè ſanat. Θέρμος,*id eſt lupinus*,qui editur, meatus obducendi vim habet. Amarus autem extergens, & diſcutiens,& ſiccans citra mordacitatem,lumbricos tollit, tum in cataplaſmate impoſitus, tũ pot⁹:& viſcera expurgat cũ ruta & pipere potus.Sed & cutis vitia extergit,& tumores diſcutit,cum aceto mulſo impoſitus. Sylueſtris autem amarior eſt, & per omnia vehementior ſatiuo. ¶Θηlypteron,quam aliqui nympheam, aut πτερίν,*id eſt filicem*, nominant,quòd facultate filici ſimilis ſit. Hæc pota cum vino,latos & rotundos lumbricos occidit, fœtus etiã per- F dit:folia verò eius comeſta aluum molliunt.

¶Θlapſis ſemen eſt facultate acre,vt etiam internos abſceſſus potum rumpat. Menſes etiam mouet,& per ſedem infuſum coxendicibus prodeſt,cruenta euacuando. Nam & aliâs bilioſos humores ſurſum ac deorſum purgat, ſi acetabuli menſura bibatur.

¶Θρίδαξ,*id eſt lactuca*, humidum ac frigidum olus eſt, nõ externè,ſed iuxta fontanarum aquarum temperamẽtum. Quare ad calidas inflammationes conuenit. Sitim item eximit,& géniturae fluxum ſiſtit pota,itémque ſemi- G nis per ſomnum effuſionem. Sylueſtris minus quàm hæc frigefacit ac humectat:eſt autem ſucculentior.

Θymus calefacit ac ſiccat tertio ordine. Vim habet ſecandi viſcoſos ac craſſos humores. Θymbra ſylueſtris eadem quæ thymus poteſt:hortẽſis autem per omnia debilior eſt: ſed ad eſum melior. Θymelæa ex qua granum cnidium eſt,ſimilem ipſi vim habet.

Initium literæ I.

Idæa radix ſapore ac facultate acerba,ad ſanguinis eruptiones, & fluidas affectiones cõuenit pota,ac foris im- H poſita.

Ιδρῶτα,*id eſt ſudorem*,per ſe colligere operoſum eſt. Miſcetur autem in paleſtris eorum qui ſe exercent ad πάτον, *id eſt puluerem*,qui repulſoriam ſolùm vim habet, & euadit totum hoc diſcuſſorium. Inflammatis itaque mãmis

efficax eſt auxilium,& ad extinguēdum in ipſis feruorē. Facit etiam ad glandularum tumores:ſi verò ſiccius id fuerit,Cyprino aut roſaceo emolliatur.

¶ Ἰξὸς,*id eſt uiſcum,*calefacit cum acrimonia. Trahit itaque fortiter ex profundo, & diſcutit ſimiliter vt thapſia: ſed lōgè inefficacior quàm illa eſt.

¶ Ἰοῦ,*id eſt uiolæ,*folia aquoſam ac ſubfrigidam ſubſtantiam præpolentem obtinent. Ἰὸς, *id eſt ærugo,* acrē qualitatem guſtantibus exhibet, diſcutítque ac tollit & conſumit, nō teneram modò ſed duram etiam carnem:ſi verò quis parum de ipſa ad multum cerati miſcuerit, exterſorium citra mordacitatem medicamentum efficiet.

¶ Ippocampus marinum eſt animal, cuius vſti cinis cū pice liquida alopecias denſat. Ippolapathum in paludibus naſcitur,& λαπάθῳ,*id eſt rumici,*ſimile eſt. Ἱππομάραθρον id quod κάχρυϊ,*id eſt roſmarini,*ſemini ſimile eſt,magis ſiccat quàm μαράθρον,*id eſt fœniculum.*Quare etiam aluū ſiſtit,& calculos atterit,& menſes mouet.Quòd verò ſemē coriandro ſimile habet,ſimile illi eſt,ſed debilius.

Ἱπποποτάμου,*id eſt equi fluuiatilis,*teſtis ſicc⁹ potus,aduerſus reptilium morſus prodeſt. Ipposelinum ſimilem σελίνῳ, *id eſt apio,*vim habet: ſed tamen debiliorē. Ippuris adſtringētem cum amaritudine qualitatem habet, & propterea ſiccat fortiter, ſimúlque citra mordacitatē. Vulnera itaque maxima glutinat,& inteſtinorum herniæ prodeſt,& fluidas affectiones ſanat cum vino pota.

Ippophaes,aut hippophæos quo expoliunt veſtes, frutex eſt ſarmentitius,cuius radix exſuccatur velut thapſia. Succi autem obolus vnus cum erui farina datus,bilem ac pituitam purgat:ſed & tota planta ſiccata purgatoriā vim habet.

¶ Iris calefactoria, & multum tenuium partium eſt,extergitque ac concoquit.Ad tuſſim itaque conducit,& humores in thorace eductu faciles efficit, & tormina ſanat, & vlcera ſordida purgat: pota verò cum aqua mulſa aluū euacuat.

¶ Iſatis ſatiua qua tinctores vtuntur,ſiccantem vim habet,itémque adſtrictionem.Itaque etiam magna vulnera durorum corporum glutinat, & ſanguinis eruptioni ex ipſis prodeſt, & laxos tumores diſcutit, & omnibus malignis reſiſtit.Sylueſtris autē magis mordax,& propterea magis ſiccans,ad humectas putredines fortius reſiſtit: ad alia verò peior eſt, vtpote mordax. Verùm ob fortem facultatem etiam ſplenicis vtilis eſt. Iſopyron aut phaſiolum, ſemen amarum ac ſubacerbum habet. Extergit itaque & ſecat craſſos ac viſcoſos humores,ita vt ſimul corpora contrahat ac adſtringat. Quapropter etiam ea quæ in profundo ſunt purgat,& ſanguinem ſpuentibus non aduerſatur.

Ἰτέας,*id eſt ſalix,* folia habet & florem, facultate ſiccādi citra mordacitatem vi prædita.Habet etiam quandam adſtrictionem.Siccior autem eſt cortex, cuius vſti cinis ex fortiter ſiccantibus eſt:nam & clauos & verrucas formicarias tollit cum aceto.

Ἰχθυοκόλλα, *id eſt gluten*, piſcium facultatem meatus obducentē & ſiccantem habet. Commodat ad emplaſtra capitalia & glutinantia, & ad cōpoſitiones ad leprā paratas.Facit etiam ad faciem erugandam.

Initium literæ K.

Kacani radix ſiccat moderatè, & citra mordacitatem meatus obducit.Quapropter etiam arteriæ aſperitatibus prodeſt delincta cum vino,& commanſa velut tragacantha,& glycyrrhiza. Kaγcamum lacryma eſt ligni Arabici,quæ myrrhæ ſimilis eſt,& odorata,qua etiam pro ſuffitu vtuntur. Vim habet extenuandi obeſos exterſoriàmque ac ab obturatione liberantem. Kadmiæ ambæ ſiccant.Sed βοτρυΐτης, *id eſt racemoſa*, tenuiorum partium eſt, placitis craſſiorum.Vſta verò Cadmia citra mordacitatem ſiccat & extergit, & fit vtilis ad vlcera repletione indiga, circa oculos & totum corpus, & maximè humidiora,in mollioribus corporibus: nam in durioribus efficacioribus opus eſt medicamentis. Kaccalia vim & vſum cacano ſimilem habent. Kalamagroſtis ſiccat. Quapropter ſuccus & decoctum radicum ipſius in oculares compoſitiones miſcentur: ſemen vrinam ciet, & ſtomacho commodum eſt. Kalamintha calida & ſicca temperamento eſt tertio ordine,tenuium item partiū & acris,multóque fortior quàm mentha: eſt enim velut ſylueſtris mentha. Facilè itaque ex profundo attrahit ad ſeipſam, ideóque ſudores mouet, & totum corpus diſcutit,& rigores per circuitum repetentes ſedat,tum ſi extrinſecus cū oleo ſtrenuè affricetur,tum ſi intra corpus bibatur.Sed & ad coxendicum dolores impoſita ipſos ſoluit, & vitiatos circa cutem humores detergit. Kalamus aromaticus calfacit ac ſiccat ſecundo ordine. Habet etiā quid tenuium partium & adſtringens,vrinámque ciet, & compoſitionibus ſtomacichorū & hepati ac vtero deſtinatis admiſcetur: qui verò phragmites appellatur exterſorius eſt.Folia verò ipſius viridia moderatè frigefaciūt. Cortex autem vſtus calefacit & ſiccat tertio ordine: radicē ipſius cū bulbis in cataplaſmate impoſitā ſpicula & aculeos attrahere dicūt. Κάμπαι,*id eſt Erucæ*, olerū illitæ cū oleo à morſibus eorū quæ virus eiaculātur tutos præſtare dicūtur. Kantharides quæ in tritico inueniūtur,luteas tranſuerſas zonas habentes aceti calefacti vapore ſuffocatæ multum vſum ſui exhibent.Nam & ſcabioſos vngues eximunt cum cerato,& clauos ac ſcabioſas affectiones iuuant.Erodunt etiam ac vrunt: quidam etiam vrinam cientibus medicamentis parū quid ex ipſis miſcuerunt ac exhibuerunt. Kannabis ſemen flatus diſcutit & ſiccat,adeò vt etiam genituram reſiccet. Succus eius viridis ad aurium dolores ex obturatione facit.

Kanopum ſambuci flos eſt,de quo dictum eſt.

Κάπνιον, alii κάπνος,*id eſt fumaria,ſiue fumus,* terræ nomen habet ex eo quòd ſuccus ipſius multam lacrymam attrahit:nam viſus acumen inducit: acris autem & amara eſt, Vnde etiā vrinas bilioſas multas propellit, & obturationes ac debilitates hepatis ſanat:ſtomachúmque corroborat,& ventrem mollit. Kapparis radix extergit & expurgat,& amaritudine acredinéque ſua ſecat ac diſcutit: acerbitate verò contrahit,adſtringit,ac denſat. Quapropter lienes induratos iuuat pota & forinſecus impoſita, menſes item mouet, & pituitam per os educit. Malignis quoque vlceribus prodeſt, & dentium dolores ſanat.Tumores etiā ac vitiligines diſcutit,& vermes in auribus necat.Folia item ac fructus ſimilem quidem, ſed debiliorē vim habent. Καρδάμου, *id eſt naſturtii*, ſemen vrendi vi præditum eſt velut ſinapi: quare in cataplaſmate impoſitum rubefacit. Siccat etiam craſſos humores ſi cum aliis bibatur:ſed & herba ipſa ſicca quidem ſimilis eſt facultatis,humida verò moderatior. Quare etiā crudam ipſam edunt. Cordamomum acre quidem etiā ipſum eſt,ſed naſturtio debilius. Habet eiam quid amaritudinis ob quam lumbricos necat,& ſcabiem extergit cū aceto. Καρὶς,*id eſt ſquilla,piſcis,* tritus,& cum bryoniæ radice potus,lumbricos occidit. Kancrorum vſtorum cinis,ſi quidem fluuiatiles ſint,ſiccat ſimiliter vt erinaceorum & cochlearum cinis: verùm totius ſubſtantiæ proprietate,mirificè operatur potus in rabioſi canis morſu.At marinorum cinis excellentem habens ſiccitatem, ad hoc quidem non conuenit,ſed his qui maiore reſiccatione indigent prodeſt.Fluuiatilis certè, ſi tritus in cataplaſmate imponatur, ſpicula & aculeos eiicit. Karoi ſemen ſiccat & calfacit tertio ordine. Flatus itaque diſcutit,& vrinam ciet,non ſemen ſolùm,ſed & tota planta.

Karpeſium aromaticum eſt & tenuium partium.Extergit itaque viſcerum obturationes,& vrinas mouet, & rhenes expurgat calculo laborantes. Karya nux arbor in germinibus quidem adſtringēs quid habet:verùm plurimum in nucum ipſarum corticibus.Succus itaque ipſorum coctus cum melle ſtomaticum ori commodum fit medicamentum.Putamen autem nucis vſtum,tenuiū fit partium,& citra mordacitatem ſiccat: quod verò ex ipſa editur,quum oleoſum ſit,facilè in bilem tranſit.At oleum ex ipſa,tenuium partium eſt,ac diſcuſſorium tumorum ac putredinum.Quæ verò rancidæ ſunt nuces ob vetuſtatem,exterſoriam cutis vitiorum vim habent. Cæterùm nux Pontica,quæ & tenuis ac parua appellatur,frigidior eſt & auſtera,in reliquis autem magnæ ſimilis.

Karyophyllon non pro nominis ratione etiam ſubſtā-

tiam habet, quum folium nucis illo significetur. Verùm ex India velut flores quidã arboris, festucarum speciem præferentes, nigri, digiti fere longitudine, afferuntur, aromatici, & acres, subamari, calidíque ac sicci circa tertium ordinẽ. Hi multiplicis vsus sunt, tum in obsoniis, tum in aliis medicamentis. Kassanium quidam balsami fructum esse dicunt, de quo supra in balsamo egimus.

Kassia calfacit ac siccat tertio ordine. Est & satis tenuium partium, acrísque ac moderatè adstringens. Secat itaque simúlque discutit, & instrumentis robur addit: ducit etiam menses. Kastoreum calfacit ac siccat cum partium tenuitate excellenti. Ob quam supra alias actiones, etiam neruorum ex humorum copia affectionibus conuenit: & perfrigerata facilè recalefacit, tum foris adhibitum tum potum, ita vt nullã aliã partem lædat, etiãsi vtẽtes eo moderatè febricitẽt, quẽadmodũ in delationibus in soporem, & lethargis. Mouet etiam mẽses, & secundas eiicit. In cerebri verò & pulmonis affectionibus, suffitum per inspirationem magnopere prodest. Kaucalis, quam alii daucum syluestrem appellant. Nam & velut daucus calefacit, & siccat, & vrinam ciet, & sale conditus reponitur.

¶ Κέγχρος, *id est milium*, frigefacit primo abscessu, siccat secundo: est etiam quodammodo parum tenuium partiũ. Forinsecus itaque in sacculis pro fomento adhibitum, & in cataplasmate impositum siccare solet. Kedrus, tum quæ fruticosa, iunipero similis est, tum quæ arbor est calfacit ac siccat tertio ordine. Oleũ autem ex ipsis, quod Kedræam vocant, etiam quartum ordinem attingit, multum tenuium partium existens. Teneras itaque carnes promptè & citra dolorem erodit: duras autem, & maximè mortuorum, siccat, & à putredine asseruat. Pediculos item, & lentes, ac ascarides, & aurium vermes necat, & alia plura facit. Centaurii magni radix acris & calida, cũ terrea adstrictione est. Menses itaque propellit, & fœtus necat ac eiicit. Vulnera item glutinat, & sanguinẽ spuẽtibus prodest, itémque aliis circa thoracẽ affectionibus. At parui centaurii radix quidem inefficax est, ramuli verò fortiter & citra mordacitatem siccant: vnde supra ea quæ de magno Centaurio dicta sunt, decoctum ipsius ex coxendicum morbo laborantibus per sedem infusum, biliosa euacuat, quandoque etiam cruenta, & magnopere auxiliatur. Κέρας (*id est cornu*) capræ ac cerui, vstum, dentes nitidos facit, gingiuas nimia humiditate flaccidas contrahit. At ceruinum cum vino tritum, deinde oblitũ, dentes mobiles sistit. Post vstionem autem lotum, dysenteriis, cœliacis, sanguinis sputionibus & morbo regio prodest, duorum cochleariorum mensura. miscetur etiam in oculares compositiones. Taurinum autem cornu cum aqua potum, sanguinis eruptiones cohibet. Kerasia dulcia quidem per aluum magis subeunt, austera verò magis stomacho commodant. Acida propter secandi vim pituitosis & excrementosis stomachis conueniunt. At gũmi arboris exasperatas arterias læuigat, & calculo laborãtes cum vino potum iuuat. Keratonia arbor, & fructus ipsius κεράτια, *id est siliquæ*, siccantis ac adstringentis sunt facultatis. Hæ verò etiam dulcedine quadam participant. Κεφαλαὶ (*id est capita*) sale asseruatarum mænarum, vstæ, siccantem acquirunt facultatem, nõ valde acrẽ. Rimis itaq; sedis & gurgulionib⁹ diu induratis cõmodãt. At cerri piscis caput totũ vstũ ad alopecias facit cũ adipe vrsino: idem facit & muris caput vstum cum melle. Cæterùm milui caput siccum sine plumis, quantum tribus digitis prehendi potest, cum aqua potum, podagricis prodest. Lacertæ verò caput aculeos educere tradunt, & formicarias verrucas, itémque alias, & clauos. Κηκὶς, *id est galla*, omphacitis, acerbum valde est medicamentum: vnde siccat, & fluxiones repellit, & contrahit, ac adstringit laxas ac debiles partes. Omnibus item fluidis affectionibus conducit: & fit sanè tertii ordinis in siccando, secundi in frigefaciẽdo. Altera verò, flaua ac laxa & magna, siccat quidem, sed minus quàm illa, quãtum etiam adstringendi vi inferior est. At inflammationes in sede, & prolapsus sedis cocta adiuuat. Vstæ verò gallæ & aceto restrinctæ sanguinem sistunt. Kepæa portulacæ similis est. Folia eius pota scabiosæ vesicæ auxiliantur: radix cum asparago myacanthino pota, vrinæ stillicidium ex obturatione obortum sanat. Kera quum temperata sit, aliorum medicamẽtorum materia est. Ipsa verò per seipsam ex leniter concoquentibus est. Habet enim exiguum quid discussoriæ & calidæ facultatis. Κήρυκες, *id est murices siue buccina*, testam habent quæ vsta vim validè siccandi citra mordacitatem habet: quapropter malignis vlceribus conuenit. In putredinosis autem aut cum aceto, aut vino, aut aceto mulso, ipsa vtendum est. Quæ verò velut caro ipsorum est adhuc viuentium, ea in oleo coquitur, oleúmque hoc auribus dolentibus prodest, si ipsis instilletur.

¶ Κίκεως, (*id est ricini*) semẽ, purgat, extersoriámque ac discussoriam vim habet: ita etiam folium, sed debilius: verùm de oleo dictum est. Kinnabaris, acris moderatè facultatis est: habet etiam quid adstrictionis.

Kinnamomum summè tenuium partium est, non tamen summè calidum, sed ex tertio ordine. Nihil autem siccat adeò, ex iis quæ ex æquo cum ipso calefaciunt, propter partium substãtiæ tenuitatem. Kinnamomis verò velut debile quoddam Kinnamomũ est: quidã ipsam Pseudocinnamomum vocant. Kircææ radix calefactoria & odorata est, quæ cum vino pota vteros expurgat: semen cum sorbitione potum, lac generat. Κίσηρις *id est pumex*, extersorius maximè dentiũ est, non solùm facultate, sed etiam asperitate. Iniicitur & in medicamenta carnes in vlceribus generantia, & in ea quæ cutis vitia extergent. Si verò vratur, magis tenuium partium & mordax fit: lotus mordacitatem deponit. Kistos aut Kissarus, frutex est adstringens, & leniter frigidus facultate. Folia ipsius ac germina tantum siccant vt etiam vulnera glutinent. Flores autem ficciores circa tertium ferè ordinem, dysenterias & fluidas affectiones sanant poti: forinsecus autem putredinosa vlcera iuuant. Κισσὸς, *id est hedera*, ex cõtrariis cõposita est facultatibus. Adstringit enim & frigefacit, acrísque est ac calida, aquosa ac tepida substantia participans, quum viridis est. Huius folia cocta cum vino vulnera glutinant, ambustis & splenicis prosunt. Succus medicamẽtum est quod naribus infunditur, & diuturnas in auribus fluxiones sistit: lacryma ipsius, vt quæ acrior sit, pediculos necat, & pilos abolet. Kitrium, quod & malum Medicum, mediam sui partẽ acidam aut qualitatis exortem habet. In qua semen tertii frigefacientium ac siccantium ordinis est. Cortex siccat secundo ordine, non etiam frigefacit, sed acris est. Caro ipsius crassi succi & pituitosa ac frigida est. Semen autem discutit ac siccat secundo abscessu. Sed & folia, siccantis ac discussoriæ sunt facultatis. Kichorium, aut picris, velut syluestris seris est, frigefaciens ac siccans primo abscessu. Habet etiam quid adstringens: vnde hepaticis dysenteriis conducit.

¶ Klematis (quã alii daphnoeides, alii myrsinoeides, alii polygonoeides vocant) sarmẽta habet longa, crassitudine iunci holoschœni appellati: folium simile lauro: vim habet siccantem. Itaque alui profluuia, & dysenterias & dentium dolores sedat, & morsis à bestiis venenatis succurrit. Altera clematis arboribus obuoluitur velut smilax, acrísque ac vstoriæ est facultatis. Huius semen cum aqua potũ pituitam ac bilẽ deorsum ducit. Folia cataplasmatis modo imposita, lepras remouent. Klinopodium, calfacientis ac siccantis est facultatis, nondum vrentis, sed tertii ordinis.

¶ Knici semine ad purgationes solùm vtimur: si verò quis foris ipso vtatur, tertii calefacientium ordinis fuerit.

¶ Konchylia similem buccinis vim habent. Κοιλίαν, (*id est uentrem*) mergi, aut recentem coctam aut assicatam, stomacho commodam esse dicunt, si edatur. Similiter etiam gallinarum internam intra ventriculum tunicam, si sicca bibatur. Verùm Galenus facto experimento, ambo falsa se comperisse asserit. At palumbis ventrem paulatim potum, calculos per vrinam expellere, tradit Dioscorides. Mustellæ vẽter potus cõtra omnes venenatas bestias medicamentum auxiliare dicitur. Κόκκος κνίδιος, *id est granum Cnidium*, fructus est thymelææ, non chamelææ, ve-

lut quidam putarunt:éſtque acris ac vrentis facultatis. Potum autem aquam deorſum purgat. Κόκκος βαφικὸς, *id eſt granum tinctorium*, citra mordacitatem reſiccat. Quapropter magnis vulneribus conducit, & fauciatis neruis, cum aceto aut aceto mulſo tritum. Κοκκυμηλέας (*id eſt pruni*) fructus aluum ſubducit recẽs magis, ſiccatus minus. Decoctum eius collutum gurgulionis inflammationes ſanat. At gummi arboris incidentem & tenuium partium vim habet: hoc cum vino potum quidã lapides atterere dicunt: cum aceto verò impetigines puerorum ſanare. Cæterùm ſylueſtrium prunorum fructus euidenter adſtringit, & aluum ſiſtit. Nominatur autem planta hæc in Aſia προύμνων. Videntur autem domeſtica pruna ſiccata eſſe ea quæ nunc Damaſcena appellantur, vt dicit Galenus.

Κόλλα, *id eſt gluten*, quod ex ſimilagine & polline fit, meatus obducendi & concoquendi vim habet. Κολοκύνθη (*id eſt cucurbita*) humidi ac frigidi temperamenti eſt in ſecundo abſceſſu. Vnde tota in cataplaſmate impoſita calidas inflammationes refrigerat. Κολοκυνθὶς (*id eſt ſylueſtris cucurbita*) vim fortem purgatoriam habet. Ipſius viridis ſuccus affrictus, coxendicum doloribus prodeſt.

Κόμαρος (*id eſt arbutus arbor*) eſt acerba ſua qualitate, vnà cum fructu, quem Memycælon appellant. Eſt autem hic ſtomacho noxius, & capitis dolorem inducit. Κόμμι (*id eſt gummi*) ſiccantis & meatus obducentis facultatis eſt: & nimirum etiam aſperitates ſanat. Κονία, *id eſt lixiuium*, appellatur quod velut lotura cineris eſt. Quod ex ficulneo & tithymallorum cinere fit, præ omnibus extergit ac ſiccat maximè, vt fere erodentem iam habeat facultatem. Si verò etiam calcem aſſumat cinis, vſtoria vi præditum lixiuium facit, quod ſanè etiam προπόστακτον nominant, & medicamentis quæ per clyſterem in ſedem infunduntur maximè miſcetur. Omnium autem fortiſſimum eſt quod ex ſola calce fit. Konizæ ambæ ſiccant ac calefaciunt tertio abſceſſu. Vnde etiam oleum in quo coquuntur, rigores per circuitum repetentes ſedat. Sed & flores ſimilem vim habent, quorũ decoctum mẽſes mouet, & fœtus eiicit: quæ verò in aquoſis locis naſcitur, graueolẽtior, & facultate debilior eſt. Κόπρος, *id eſt Stercus*, omne calidæ & maximè ſiccãtis ac diſcuſſoriæ facultatis eſt. Euariat autem iuxta animantis excernentis ipſũ tẽperaturã & victũ. Canũ itaque ſtercus quũ oſſa vorauerint ſiccatum, cum ſciſſo lacte potum dyſentericos ſanat, item vetuſta vlcera, ſi medicamentis ad hoc idoneis admiſceatur. At in anginis & inflammatis tonſillis melle exceptum illinitur. His autem & puerorum nõ ſuperfluo victu vſorum ſtercus magnopere prodeſt. Stercus luporũ quod & ipſum albidius in quibuſdam fruticibus reperitur, colicis generoſè opitulatur, non potum modò ſed etiam appenſum. Appendere autem ipſum oportet ex lana de ouicula quam lupus dilaniauit, aut ex pelle ceruina. Caprinum ſtercus acrius eſt & magis diſcuſſorium, & induratos tumores diſcutit impoſitum, & maximè in duris carnibus. Vſtum verò, magis exterſorium & tenuium partium euadit. Bubulum habet etiam vim quandam attractoriam. Veſparum itaque & apum plagas ſanat. Sed & ſi hydropicorum totum corpus bubulo ſtercore in ſole illinatur, magnificè prodeſt. Ouillum ſi cum aceto adhibeatur verrucas formicarias & alias, itémque furunculos ac clauos ſanat. Columbarum ſylueſtrium ſtercus, multo acrius quàm aliarũ eſt, & cum naſturtii ſemine rubefacit. Gallinarum domeſticarum cum aceto mulſo, aut aceto, aut vino mulſo potum, ſtrangulantes fungos per vomitũ educit, & auxiliare medicamentum fit: hoc etiam colicis bibendum quidam dedit: aliqui etiam ciconiarum ſtercus potum, recta ceruice ſpirantibus auxiliari dicunt. Murium ſtercus magis quàm alia extergit, alopeciiſque conuenit, & puerorum ſedi appoſitum, ad excretionem proritat. Sturnorũ ſtercus vbi oryzam ederint, exterſorium fit, vt etiam maculas ſolares exterat. Crocodilorum terreſtrium vitiligines exterit: quemadmodum niliacorum crocodilorum ſtercus albugines attenuare creditum eſt.

Koralliũ velut arborea planta eſt, quæ in lapidem indureſcit, non in terra naſcens, ſed in cœnoſa maris parte. Eſt autem colore rubicundum, lapidi ſimile. Vim ha-

A bet valde ſiccantem & moderatè adſtringentem. Conuenit itaque ſanguinem ſpuentibus, & dyſentericis.

Κόρεις (*id eſt cimices*) animalia acrem vim habent. Scribunt itaque aliqui quòd ſi cum aceto bibantur, hirũdines eiiciant. Koris herba (quam alii hypericum vocant) acris eſt & odorata: ſemen eius potum vrinas & mẽſes mouet: auxiliatur etiã morſis à phalangiis. In opiſthotonicis (*id eſt qui retrò conuelluntur*) cum oleo illinitur.

Koriãnũ aut Coriõ (*hoc eſt Coriãdrũ*) ex cõtrariis facultatibus cõpoſitũ eſt, tenuiũ quidẽ partium terrea, amara, aquoſa verò humiditate tepida. B Habet etiã parum quid adſtrictionis, vt inflammationibus & ignibus ſacris non valde feruidis conueniat, & tumores molliores cum aliquo ad id idoneo diſcutiat. Semen modicum potum cũ paſſo lumbricos expellit: amplius acceptum mentem percellit. Κόρυδος ſiue κορυδαλός (*id eſt Galerita ſiue Alauda*) auicula cocta cũ ſimplici iure, colicis opitulatur. Verùm aſſiduè & ſæpe edere ipſam cum iure oportet. Koronopodis radix etiam ipſa cœliacis commoda eſſe in cibo accepta creditur. Koſtus modicæ valde amaræ, plu- C rimæ verò acris ac calidæ qualitatis particeps eſt. Vnde vbi aut calfacere partẽ aliquã propoſitũ eſt, aut humorem aliquem ex profundo ad ſuperficiem trahere, ad coſtum defugiunt. Vrinam itaque ciet, & mẽſes ducit, & lũbricos occidit: habet etiam quid flatuoſi. Quare & ventrẽ ſtimulat cum vino mulſo potus, coxẽdicúmque morbo laborantibus, & reſolutis, & rigoribus per circuitum redeuntibus conducit cum oleo affrictus. Kotyledõ perfrigerat & repellit, extergítque ac diſcutit. Folia ipſius cum radice in cibo ſumpta, calculos atterere credũtur, & D vrinas ciere. Kochleæ vſtæ multũ ſiccãtis ſunt facultatis, & moderatè calidæ. Proſunt dyſenteriis nondũ putredinoſis, ſi ad quatuor partes harum admiſceantur piperis albi pars vna, & gallarum partes duæ. At verò non vſtæ totæ tritæ ventri impoſitæ in hydropicis, & articulis in arthriticis, donec ſua ſponte deciderint, vtiles ſunt: & in ſumma humorem in profundo fortiter reſiccant.

¶ Κρανίας (*id eſt Corni*) arboris fructus acerbus ſi edatur, fortiter ventrem ſupprimit. Sed & folia ac germina acerbitate ſua fortiter ſiccant, vt & maxima vulnera glutinẽt E in duris corporibus. Κράμβη (*id eſt braſſica*) ſiccãtẽ vim habet, ſi & edatur, & foris imponatur, non tamen euidenter acrem. Vulnera itaque glutinat, & maligna vlcera, & tumores ægrè ſolubiles ſanat. habet etiam quid exterſorium, per quod lepras curat. Semen ipſius potum lumbricos tollit, præſertim Ægyptiæ. Caulium ipſius vſtorum cinis vrendi vim habet: cum adipe laterum doloribus diuturnis conducit. Sylueſtris fortior ſatiua eſt per omnia: vnde neque intra corpus citra læſionem ſumitur. Marina ſubſalſa & ſubamara quum ſit, ventrem mollit.

F Kratæogoni herbæ ſemen, acre guſtantibus eſt, & vehementer vtentibus, milio ſimile. Krethmon ſalſum quodammodo eſt, cum modica amaritudine. Quapropter etiam vis ipſius exterſoria eſt ac ſiccatoria. Κριθὴ (*id eſt ordeum*) frigefacit ac ſiccat primo ordine: habet etiam quid exterſorium modicé. Magis autem quàm fabarum farina ſiccat, & magis flatus diſcutit. At polenta longè adhuc magis quàm ordeum ſiccat. Ptiſſana verò ad hoc quòd magis humectat, magis etiam extergit.

Krimnõ appellatur craſſa pars farinæ ex tritico & ex G zea: magis quidẽ nutrit quàm polẽta, ſed ægrius cõcoquitur. Κρίνου (*id eſt lilii*) flos temperamento mixtus eſt ex ſubſtantia tenuium partium ac terrea, & aquea quadam temperata: vnde & oleum ex ipſo compoſitum, diſcuſſoriam ac mollientem vim habet, inflammationibus vteri conducens. Radix & folia ſiccant, extergũt, ac diſcutiunt moderatè: quare ad ambuſta commodant. Succus liliorũ etiam neruos ſauciatos iuuat cum aceto mulſo. Krocodilii ſemen & ſuccus, calidæ & ſiccæ ac diſcuſſoriæ eſt facultatis: vrinas itaque mouet ac menſes. Radix autẽ ex- H puitiones ex thorace iuuat: ducit etiam per nares ſanguinem. Krocus ſecundi ordinis eſt calefacientium, primi ſiccantium: adſtringit & concoquit. Κρόμμυον, *id eſt Cepa*, quarti ordinis calefacientium eſt, & craſſarum partium ſubſtantia: vnde hæmorroidas appoſita ape-

rit. Eſt item exterſoria, & vitiligines aufert cum aceto: & alopeciis affricta citius quàm alcyoniũ pilos producit. Succus ipſius ſuffuſis oculis aut hebetibus ob craſſum humorem prodeſt.

¶*Κύαμος, id eſt faba*, non multum à medio temperamẽto abeſt, tum perfrigerando, tum calfaciendo. Caro ipſius etiam exterſoria quadã facultate participat. Itaque expuitionibus ex thorace & pulmone conuenit. Quum autem cortex habeat quid adſtrictionis, tota faba cœliacis ac dyſentericis prodeſt in aceto cocta: in cataplaſmate verò impoſita inflãmationes & tumores ſedat, & lac in mammis extinguit. Kyanos acrem vim habet, deprimentem ac conſumentem, itémque diſcuſſoriam ampliorem quàm eſt in Cinnabari: participat etiam adſtrictione.

Kyclaminus variam vim habet. Nam & extergit, & ſecat, & aperit, & attrahit & diſcutit. Succus itaque eius appoſitus hæmorrhoidas aperit, & duritias diſcutit cũ aliis. Verùm cum melle ſuffuſis oculis commodat, & per nares purgat, imò ventri illitus aluum ſubducit, & fœtus corrumpit. Radix tota ſucco quidem debilior eſt, vehemens tamen etiã ipſa, adeò vt cum aqua mulſa pota trium drachmarum pondere, interna expurget. Extergit etiam cutis vitia. At verò altera cyclaminus, (quã & Ciſſanthemon vocant) quum radicem inutilem habeat, ſemen habet efficax, ita vt potum priori ſimilia faciat. Kyminum calefacientis eſt facultatis tertio ordine. Vrinam etiã ciet, & flatus diſcutit. *Κυνὸς βάτυ, id eſt rubi canini*, fructus non ingeneroſè adſtringit: folia verò moderatè adſtringunt. Vitare oportet id quod fructu velut lanuginoſum eſt. nam arteriam lædit. *Κυπαρίσσυ, id eſt cupreſſi*, pilulæ ac germina ſiccantem vim habẽt, cui nihil manifeſtæ caliditatis adeſt, adeò vt vulnera magna glutinet in duris corporibus, & in flaccidis putrefactionibus humiditates in profundo citra moleſtiam depaſcatur, & inteſtinorum ramici opituletur. *Κυπεὶς, id eſt iuncus quadratus*, calefacit ac ſiccat, citra mordacitatem. Vnde humidiora vlcera mirificè ad cicatricem perducit; & vlcuſculis in ore commodat. Habet etiam vim incidendi, calculóſque atterit, & vrinas ac menſes ciet. *Κύπρου, id eſt liguſtri*, folia & ramuli mixtam habẽt facultatem, diſcuſſoriam & adſtringentem, & citra moleſtiam ac mordacitatem ſiccantem: vnde decoctum ipſorum affuſum ambuſta ſanat, & feruidis inflammationibus conuenit. Feruidis item vlcuſculis oris, commanſa proſunt; & ſplenicis compoſitionibus miſcentur. Kytiſi folia leniter diſcuſſoriam ac tepidam facultatem habẽt, quemadmodum & maluæ.

¶*Κώνιον, id eſt cicuta*, quòd ſummè perfrigerantem vim habeat, manifeſtum eſt. *Κώνυ, id eſt ſtrobili*, arboris cortex & folia, ſimilem pino vim habent: verùm acriora ſunt & efficaciora. Fructus autem quem *στρόβιλον, id eſt nucem pineam*, nominant, quum viridis eſt, habet quid amarum & acre cum humiditate: quapropter affectionibus thoracis ad facilem eductionem commodat. Qui verò editur, in aqua maceratus vt acrimoniam deponat, temperatus euadit, mordacitatiſque exors eſt, ac meatus obducit. Quare etiam aſperitates læuigat.

Initium literæ Λ.

Lagopus ſiccantis eſt facultatis, & alui fluxiones reſiccat. Ladanon è ciſtho Ladano dicto fit. Nam capellæ ipſum depaſcentes, in barbis ac femoribus ſuis, id quod pinguius eſt & ſucculentum auferunt. Id collectum Ladanum exiſtit optimum medicamentum, calidum in ſecundo abſceſſu, & tenuium partium, moderatéque molliens, ac diſcuſſorium & concoctorium. Quapropter vteri affectionibus priuatim competit: habet etiam quid adſtringens: vnde defluos pilos corroborat. Lathyris ſpecies eſt tithymalli. Quidam tradunt ſuccum eius ſimiliter vt illum purgare. Verũ ſemen huius maximè purgatoriam vim habet. Lapſana, ſi edatur, malum humorem generat: ſi verò in cataplaſmate imponatur, exterſorium quid ac diſcuſſorium habet. *Λάπαθον, id eſt rumex*, diſcuſſoriam moderatè vim habet. At oxylapathum ſupra hanc etiam repulſorium quid habet. Semen autem præſertim oxylapathi adſtringit, ideóque alui profluuia ac dyſenterias ſanat. Cæterùm folia contrario quodam modo ſe habent ad ſemen. Nam hæc caluum exturbant: illud autem potum aluum cohibet.

¶Lemonii fructum vt qui auſterus ſit, cum vino dant cœliacis ac dyſentericis, & ſanguinem ſpuentibus, & ad muliebrem fluxum acetabuli menſura. Lechen qui in petris naſcitur, velut muſcus eſt, exterſoriam & moderatè frigefacientem ac ſiccantem habens facultatem. Curat autem impetigines lichenas dictas, & inflãmationes arcet. Quemadmodũ autem Dioſcorides ait, etiam ſanguinis eruptiones ſiſtit. Lichenes equorum impetigines cum aceto tritas, comitiales & omnis virulentæ beſtiæ morſum ſanare dicunt.

Leontopetali radix calidæ ac ſiccæ in tertio ordine, itémque diſcuſſoriæ eſt facultatis. Lepidium (quam etiam Iberidem vocant) ex quarto calefacientium ordine eſt: & ſimilem quidem naſturtio vim habet, ſed minus ipſo ſiccat. *Λεπὶς, id eſt ſquama*, omnis fortiter ſiccat & adſtringit, & non ingeneroſè mordax eſt: verùm quæ ex ære eſt, amplius ſiccat, & magis tenuium partium eſt, habétq; aliquid æruginis, & magis ea quæ ex Cypriis clauis decutitur, quam propterea *ἡλῖτιν, id eſt clauarem*, nominant. At ferri ſquama plus adſtrictionis habet, atque hac adhuc magis ſtomomatis: vnde etiam ad maligna vlcera præſtantior eſt. Sed & carnem magis deprimit ac conſumit quàm quæ ex ære eſt. Leucacanthum, alii Polygonaton, alii Iſchiada vocant: huius radix ſecat ac ſiccat in tertio ordine, calefacit in primo. Leucas calefacit ac ſiccat tertio ordine: prædominatur tamen acrimonia.

Λευκοΐυ, id eſt violæ albæ, totus quidem frutex exterſoriam & tenuium partium vim habet: magis tamẽ flores, & quæ ex iis ſunt ſicciores: quare & menſes mouent, & fœtus perdunt ac expellunt: & ſiquis ipſorum vim per aquæ admixtionem obtundat, etiam ad inflammationes conducent, & maximè eas quæ in vtero ſunt. Radices item eandem vim habentes, craſſiorum partium ſunt, & magis terreæ. Hæc cum aceto induratis inflammationibus proſunt.

Λεύκη arbor, id eſt populus alba, ex aquoſa ac tepida & terrea ſubſtantia conſtans, exterſoria facultate participat.

¶Libanotides tres ſunt: vna ſterilis, duæ fructiferæ. Vim habent extergendi, incidendi, diſcutiendi ac molliendi. Harum ſuccus cum melle viſus hebetudinem ex humorum craſſitudine obortam ſanat: eius verò quæ in coronas nectitur decoctum potum, regio morbo laborantibus prodeſt. *Λιβανωτὸς, id eſt thus*, calfacit ordine ſecundo, ſiccat primo. Habet etiam modicum quiddam ſubadſtringens. Cortex ipſius manifeſtè adſtringit. Quare etiam ſiccat ſecundo abſceſſu completo. Eſt etiam craſſiorum partium quàm thus; & minus acris: vnde & ſanguinem ſpuentes, & dyſentericos, cœliacóſque ac ſtomachicos ſanat, & foris & intrò aſſumptus. Fuligo autem thuris calefacit ac ſiccat in tertio abſceſſu, habens etiam quid exterſorium quod vlcera in oculis repurgat ac extergit. *Λιγνὺς, id eſt fuligo*, quarundam rerum dum vruntur eſt, velut thuris, myrrhæ, terebinthi, ſtyracis, picis liquidæ, cedri: hæc ſiccat, & terrea ac tenuium partium exiſtit. Differentiæ ipſius ſecundum ſpeciem, iuxta vſtam materiam fiunt. Vtuntur autem ipſa maximè ad compoſitiones ocularias, & ornandis palpebris deſtinatas. Præ omnibus in vſu eſt fuligo thuris, velut mitior: fortior autem eſt pini, coni, ac piceæ. Vnde ad glabras palpebras, & putridos ac eroſos & lacrymantes oculorum angulos cõmoda eſt. Liguſtici & radix & ſemen, in tantum calefaciunt vt menſes moueant: flatus item valde diſcutiunt. *Λιθάργυρος, id eſt ſpuma argenti*, medii inter metallica ordinis eſt. Quapropter velut materia ſæpe ipſa vtimur, ad alia medicamenta in compoſitiones ipſam ammiſcentes. Siccat tamen moderatè, & extergit ac adſtringit: quare etiam ad femorum intertrigines commodat.

Λίθοι, id eſt lapides, omnes, quemadmodum etiam terra, ſiccant: verùm Hæmatites adſtringit & multum ſiccat, vt aſpretudinibus oculorum cõueniat, ſi abſit inflammatio, cum aqua: ſi adſit, cum ouo. Conducit etiam ſanguinis ſputo potus, & vlcera nimia carne excreſcentia deprimit.

Σχιστὸς, *id eſt ſciſſilis*, lapis ſimilem huic vim habet, ſed debilior eſt. Et poſt ipſum galactides: at melitites habet etiam quid caliditatis. Moroxus (quem & Leucographidem vocant) quanto his mollior eſt, eo quòd nullam habet efficacem qualitatem, tanto moderatior eſt, magíſque dolorem eximit. Quapropter in mollibus corporibus ad vlcera cicatrice inducenda, cum cerato ipſo vtuntur.

Iaſpis ſubuiridis fortiorem vim habens, cicatrices & pterygia extenuat: at viridis iaſpis ſtomacho prodeſt & appenſus & in digito geſtatus. Iudaicus lapis calculos in rhenibus atterit: vnde etiam tecolithũ iuniores ipſum appellauerunt. Pyrites ex fortiter diſcutientibus eſt ad tumores ac ſanguinis grumos hoc non præſente, mylite vtuntur. Phrygius vnà cum hoc quòd fortiter ſiccat, etiam aſtrictionis ac mordacitatis quid habet: vnde & repellit, & diſcutit: quare etiam ocularijs compoſitionibus miſcetur. Ageratus, aſtringendi ac diſcutiẽdi vim habens, gurgulionibus inflammatis prodeſt. Aſiæ petræ flos in tantum tenuium partium eſt vt flaccidas carnes citra mordacitatem reſiccet. Gagates quum multum ſiccet, inflationibus diuturnis maximè conducit. Magnetes (qui & lapis Heraclius) ſimilem hæmatiti vim habet.

Arabicus ebori ſimilis eſt, ſiccat & aſtringit. Alabaſtriten vſtum quidam ſtomachicis bibendum exhibent.

Smiris exterſoriam vim habens dentes expolit. Lapides qui in ſpongiis reperiuntur, calculos in rhenibus atterunt: ſimilem his vim habent qui in Argæo Cappadociæ monte generãtur: ſimiliter & qui Ophites appellatur, qui etiam à vipera morſis alligatus prodeſt. Oſtraciten & geoden multum ſiccare produnt, vt etiam tumores inflammatos ſanent. Cotis Naxiæ detrimentum frigefactoriũ eſſe dicunt, vt & virginum mammas, & puerorum teſtes contrahat. Quod verò ex olearia cote deteritur, exterſorium eſt, & alopeciis cõmodum. Hieraciten & Indicum lapidem aiunt appenſum hæmorrhoidũ ſanguinem ſiſtere. Saphirũ autem potum, à ſcorpio percuſſis prodeſſe: Aphroſelenũ verò comitialibus. Armeniacus aluum quidem deorſum purgat: eſt autem ſtomacho noxius.

Lithoſpermon (quod alii leioſporon, alii heraclium vocant) herbæ aetonychi dictæ ſemẽ eſt, lapidoſum, album. Hoc cum vino albo potum, calculos atterit, & vrinas ducit. Λινόσπερμον, *id eſt lini ſemen*, calidum eſt in primo ordine: medium autem inter humectantia ac ſiccantia. Si edatur flatuoſum eſt, etiamſi torreatur. Λινόζωστις, *id eſt Mercurialis*, aluum ſatis largè ſubducit: in cataplaſmate verò appoſita diſcutit. Noſſe verò hoc conuenit, quòd mercurialis ſemen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipſas abolere compertum eſt. Has autem eminentias vulgò narphia vocant. Oportet autem viride ſemen eſſe, & eminentias ſæpe ipſo confricare. Litrum, *ſiue Nitrum*, in medio eſt facultatis aphronitri ac ſalis: vſtum autem tenuiorum partium ac magis diſcuſſorium euadit. Et ſi intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac viſcoſos humores plus quàm ſal. At chalaſtræum (eſt autem locus Theſſalonicæ Chalaſtra) acrius eſt & magis ſiccat: quare etiã ad fluxiones è capite, & ad articulorum affectiones ipſo vtuntur.

¶Lonchitidis quæ ſemen triangulare habet, velut cuſpis, radix ſimilis dauci radici, vrinam ciet: eius verò quæ ſcolopendrio ſimilis eſt folia viridia quidem vulnera glutinant, ſicca autem cum aceto pota, lienes induratos ſanant.

¶Lycapſi radicem vt quæ adſtringens ſit, Dioſcorides ignibus ſacris conuenire dicit ſi cum polenta in cataplaſmate imponatur: tritam verò ac cum oleo illitam ſudores mouere. Lycium ex diuerſi generis facultatibus compoſitum eſt, altera calida & tenuium partium ac diſcuſſoria: altera terrea frigida & leniter adſtringente, vt ſecundo ordine ſiccet: in calefaciendo verò ac frigefaciendo medium teneat. Quapropter velut exterſorio ipſo vtuntur in his quæ pupillis tenebras offundunt: verùm velut adſtringente in cœliacis ac dyſentericis, & vlceribus malignis: at in inflammationibus, velut diſcuſſorio. Primarium autem eſt Indicum. Lyſimachium adſtringentem facultatem prædominantem habet: vnde vulnera glutinat & ipſa & ſuccus ipſius, ſanguinémque ſiſtit, & dyſentericis prodeſt pota, & per ſedem infuſa.

Lychnidis quæ in coronas nectitur, ſemen calidum eſt & ſiccum ſecundo ordine completo.

¶Lotus herba ſatiua (quam aliqui τρίφυλλον, *id eſt trifolium*, vocant) exterſoriam & moderatè ſiccantem vim habet: temperata autem eſt in caliditate. At ſylueſtris ſemen ſecundi ordinis eſt calefacientium, habet etiam quid exterſorium: verùm Ægyptiæ ſemen etiam in panes conficitur. Lotus arbor tenuium partium eſt, & ſiccat, & adſtringit moderatè: vnde ad fluxũ muliebrem, & ad alui fluxiones pota cõducit cum vino aut cum aqua, aut etiam per ſedem infuſa: defluos item capillos corroborat.

Initium literæ M.

Macer cortex eſt qui ex India affertur, ſiccans tertio ordine, medius in caliditate ac frigiditate. Eſt etiam adſtringens, tenuium partium: vnde cœliacis & dyſentericis conducit. Malabathri foliũ ſpicæ nardi ſimilem vim habet. Μαλάχη, *id eſt malua*, ſylueſtris moderatè diſcutit ac mollit: hortenſis vt humidior, ita debilior eſt. Semen autem tanto fortius, quanto ſiccius. Mamiras velut radicula quædam eſt herbæ, habẽs frequentes quoſdam velut nodos: hæc cicatrices & albugines attenuare creditur, nimirum quæ exterſoriam habeat facultatem.

Mandragoras tertii frigefacientium ordinis eſt: mala verò eius etiam caliditate aliqua participant, itémque humiditate. Vnde etiam ſoporoſam vim habent. At radicis cortex vehementiſſimus, non frigefacit ſolùm, ſed etiam ſiccat: interna verò ipſius pars debilis eſt. Manna thuris ſimilem thuri vim habet, remiſſam tamen, & leniter adſtringentem. Μάραθρον, *id eſt fœniculum*, calefacit tertio ordine, ſiccat primo. Quare etiã lac generat, & ſuffuſis oculis opitulatur. Maſtiche, Chia quidem calefacit ac ſiccat ſecundo abſceſſu: eſt autem compoſitæ facultatis, adſtringentis ſimúlque mollientis: vnde ſtomachi, alui, inteſtinorum, & hepatis inflammationibus conducit. Ægyptia verò nigrior quodammodo eſt, ſiccátque ac diſcutit magis, ſed minus adſtringit, ideóque furunculos diſcutit.

Μέλαν, *id eſt atramentum*, Indicum (vt Dioſcorides dicit) ex iis eſt quæ leuiter frigefaciunt, & rumpũt imflammationes ac tumores laxos, vlceráque purgant. Atramentum autem quo ſcribimus, ſatis etiam ipſum ſiccat: verùm ſi poſca diluatur, ambuſtis illitum ſtatim auxiliatur.

Μελαντηρία, *id eſt atramentum metallicum*, multum adſtringit, cum partium tenuitate. Melanthium calfacit ac ſiccat tertio abſceſſu. Eſt etiam tenuium partium: vnde deſtillationes olfactu ſanat, & ſi intrò ſumatur, flatus maximè diſcutit. Eſt etiam amarum: vnde lumbricos occidit. Extergit item ac ſecat: vnde recta ceruice ſpirantibus cõducit, & lepras deterit, & formicarias verrucas eximit, & menſes mouet. Μέλι, *id eſt mel*, calefacit ac ſiccat ſecundo ordine, & ſatis abunde extergit. Coctum minus acre & exterſorium eſt, & ventrem ſubducit, ſed magis nutrit: at amarum mel, velut & id quod in Sardonia fit, mixtam habet facultatem, terream ac calidam. Cæterùm ſaccharum quod ex felici Arabia affertur, minus dulce eſt eo quod apud nos eſt, ſed æqualem vim habet, ad hoc quòd neque ſtomacho noxium eſt, neque ſitim inducit, velut hoc noſtrum. Μελία, *id eſt fraxinus*, nota eſt arbor, cuius folia pota morſis à vipera commodant. Cortex vſtus, & cum aqua illitus, lepras remouet. Ligni ramenta pota lethalia eſſe dicunt. Melilotum mixtam vim habet, adſtringentem ac diſcuſſoriam & concoctoriam. Μελισσόφυλλον, *id eſt Apiaſtrum*, ſimilem marrubio vim per omnia habet. Memæcylon comari, *id eſt arbuti*, fructus relatus ſupra eſt in litera K.

Meſpila, quæ alii tricocca, *à tribus quæ habent granis*, appellant, acerbus admodum hic fructus eſt, & vix edi poteſt, ventrémque cohibet. Sed & germina & folia arboris ipſius abunde acerba ſunt. Mηdii radix aliquantum contrariam ſemini vim habet: hæc enim auſtera eſt, & fluxiones ſiſtit, vt etiam muliebrem fluxum ſiſtat. Semen autem menſes propellit, vtpote tenuium partium & inciſoriam vim habens. Mηcon, *id*

est papauer, multas species habet: verùm hortense, quod & thylacitin vocant, in cibi vsum venit, & cum panibus comeditur, éstque moderatè somnificum. Quod autem Rhoeas vocatur, eo quòd semẽ ipsius citò defluat, id fortius quàm hortense est. Editur itaque non per se, sed paucissimum ad copiosius mel miscetur. Quod verò velut desidentem ac depressum calicem habet, id semen habet nigrum & medicatum, abunde frigidum: at quod oblongiorem calicem habet, & aliâs contractiorem, id omnium medicatissimum est, vt torporem inducat vsque ad mortificationem. Est enim quarti frigefacientium abscessus tum ipsum tum succus ipsius, quem per excellentiam opium appellant. Cæterùm papauer *κερατῖτις, id est cornutum*, extersoriam vim habet: quare radicis ipsius decoctum potum, hepaticis prodest. Folia verò & flores valde sordida vlcera purgant, & crustas remouent. Heracleum & spumosum appellatum papauer, semen habet quod pituitam purgat. *Μῆλα, id est mala*, omnia humiditatem superfluam in se habent ac frigidam: verùm exoluta & aquosa, frigidiora & humidiora aliis sunt: dulcia verò aquosa quidem sunt, non tamen manifestè frigida: austera frigidiora dulcibus sunt, sed minus humida: acida frigida quidem & ipsa sunt, sed humores in ventre secant: acerba (velut sunt cydonia & sthrutia dicta) frigidum ac terreum temperamentum habent, & propterea aluum sistunt, & vulnera glutinant: ita etiam folia, & succi, & cortices arborum inter se differunt. Mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lumbricos itaque occidunt, trita vmbilico imposita. Fructus ipsius, malum videlicet hoc Persicum quod editur, humidum est ac frigidum secundo abscessu. Mali Armeniacæ fructus, quem nunc præcocia vocant, eiusdem cum Persicis facultatis est. Mei radices calidæ sunt tertio ordine, siccæ secũdo: menses igitur & vrinas cient. Quòd si tamen vberius sumatur, capitis dolorem inducit.

Milax, aut smilax, & leuis & aspera, quæ arbores amplectitur, calidæ & acris est facultatis. Misy ex crustam inducentibus ac vrentibus cum forti adstrictione, medicamentis est. Minus autem mordet quàm chalcitis, eo quòd tenuium partium existit. Sed & chalcitidem & sori, ob vetustatem in misy transmutari Galenus dicit, mutatione ex superficie incipiente.

Μολύβδαινα (id est plumbago) spumæ argenti similem vim habet, à medio temperamento ad frigidius progressa.

Μόλυβδος, id est plumbum, vim habet perfrigerantem: habet etiam humidam substantiam plurimam à frigiditate compactã. Si igitur in ipso aut vinum aut oleum crudum, aut aliquem frigefacientem succum contriueris, ad vlcerosas inflammationes circa pudenda ac sedem, optimum medicamentum habebis. Lamina porro plumbea circa lumbos gestata, seminis per somnum effusiones cohibet. Sed & *γάγγλια, hoc est neruorum in nodum coactiones*, diffundit lamina plumbea ipsis imposita. Vstum plumbum magis quidem siccat, sed habet etiam quid amari. Si verò lotum fuerit, citra mordacitatem siccat, & malignorum vlcerum optimum est medicamentum.

Μοραίας, id est mori, fructus maturus aluum subducit, & in medicamenta ori destinata, stomatica dicta, & ad alia quæ moderata adstrictione opus habent, vtilis est: immaturus autem siccatus medicamẽtum valde adstrictorium euadit. Cortex radicis arboris purgatorius est cum quadam amaritudine: vnde latum lumbricum necat. Foliorum autem & germinum media quodammodo est inter aluum subducentia ac sistentia facultas.

¶*Μύαγρος, (quam alii uocant melampyron)* herba est sarmentitia ac pinguis. Pinguedo ex ipsa, corporis asperitates explanare videtur. Et semen myagri pingue est, & quod in ipso est oleosum, meatus obducendi habet facultatem.

Μύακες, id est mytuli usti, eadem quæ buccina faciunt: magis autem propriè loti, palpebrarum crassitudinem & albugines deterunt cum melle. Caro ipsorum morsis à cane vtiliter imponitur. *Μυελός, id est medulla*, vim habet indurata & in scirrhum coacta corpora molliendi. Optima est ceruina, deinde vitulina: at taurorum & hircorũ acrior est, & magis siccat. Et quæ quidem ex artubus est, pinguior est, & magis mollit: quæ verò ex spina, durior ac squallidior. *Μύκητες (id est fungi)* frigidi & humidi admodum temperamento sunt. Quidam etiam ex ipsis in cibo accepti necant, & maximè qui ex ipsis naturam putredinosa qualitate permixtam habent. *Μυοσώτη (id est auricula muris)* dicta est in alsine. Myxa fructus arboris est minor primo, sed facultate similis.

Myrica secandi ac extergendi vim habet, citra hoc vt manifestè siccet. Habet autem & aliquam adstrictionem. Decoctum itaque ipsius lienes iuuat potum: sanat etiam dentium dolorem. Fructus autem & cortex ipsius prope ad gallæ facultatem accedunt. Cinis arboris magis siccat.

Μυριόφυλλον, id est Millefolium, siccantem adeò vim habet vt vulnera glutinet. Myrrha, siue Myrrhis, secundi ordinis calefacientium est, habens etiam quid tenuium partium: radix ipsius odorata ac dulcis est, mensésque mouet, & quæ in thorace ac pulmone hærent repurgat. *Μυῤῥίνη, id est myrtus*, ex contrariis substantiis constat. Prædominatur tamen in ipsa terrea frigiditas: vnde fortiter siccat. At myrtis, quæ in trunco ac ramis eius eminens appendix est, siccat & adstringit vehementius: sed & folia sicciora magis quàm viridia siccant. Fructus quoque ac succus similem vim habent, tum foris adhibita, tum intra corpus assumpta.

Mωly (quidam rutam syluestrem, alii armalan, Syri verò besasan vocant) tertii ordinis calefacientium est & tenuium partium: vnde etiam crassos ac viscosos humores secat ac discutit, & vrinam propellit.

Initium literæ N.

Nascaphthon (quod alii Narcaphthon vocant) Indicum est aroma, quod ad vterum adstrictum suffitur.

Νᾶπυ, id est Sinapi, calefacit ac siccat in quarto abscessu.

Ναρδόσταχυς, id est Spica nardi, huius radix calefacit primo abscessu, siccat secundo: habet etiam quid adstringens, & acre, & subamarum: proinde hepati & stomacho conuenit foris adhibitum, & intrò potum. Vrinas item ciet, & internarum partium fluxiones sistit. Indica fortior ac nigrior est quàm Syriaca. Nardus autem Gallica siue Celtica similem relatæ vim habet, sed debilior est, præterquam ad vrinam ciendam: nam calidior est quàm illa, & minus adstringit: at montana Nardus, quæ & thylacitis & pyritis dicitur, prædictis debilior est. *Νάρθηκος, id est ferulæ*, semen attenuat ac calefacit: quod verò intus velut medulla est, dum adhuc viridis est, adstringit. Quare sanguinem spuentibus & cœliacis prodest.

Νάρκη (id est torpedo) marina, si caput dolentibus adhuc viua apponatur ad caput, dolorem eximit: fortassis ob hoc ipsum quòd torporem inducit. Sed & oleum in quo viua cocta fuerit, illitum, acriores morbi articularis dolores mitigat. Sedem etiam prolapsam, ipsam appositam reprimere ferunt. Narcissi radix siccandi vim adeò habet vt etiam maxima vulnera glutinet, vsque ad tendines etiam dissectos: habet etiam quid extersorium ac attractorium.

Neuras (quam alii poterium vocant) siccantem citrà mordacitatem vim habet, ita vt & ipsa neruos dissectos glutinet. Radices autem hoc maximè faciunt impositæ & potæ. Nerion, siue Rhododaphne, si forinsecus in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: intro sumpta occidit.

Nymphæa vim habet siccantem citra mordacitatem. Proinde & ventrem sistit, & genitale semen resiccat. Verùm quæ albam radicem habet fortior est, adeò vt etiam fluxum muliebrem sanet pota cum vino nigro & austero: quæ verò nigram radicem habet, extersorium etiam quid habet quo vitiligines cum aqua illita sanat, & cum pice liquida alopecias.

Initium literæ Ξ.

Ξάνθιον, aut φασγάνιον, id est Lappa, semen habet discussoriæ facultatis. ¶Ξyris, siue Xyris tenuium partium vim discussoriámque & attractoriam habet, & nimirum siccantem, & magis ipsius semen, ita vt vrinam cieat, & splenem induratum sanet. *Ξιφίον, id est gladioli*, radix attractoriam & discussoriam ac siccantem vim habet.

Initium literæ O.

Oa arbor,cuius fructus ὄα,ab aliquibus verò οὖα,*id est Sorba*, vocantur, adſtringendi vim habet, ſed minus quàm meſpilus.

¶Oϊonnam aliqui ſuccum eſſe aiunt herbæ in Arabia quæ ad Ægyptum eſt naſcentis, alii lapidem Ægyptium. Extergit autem & mordet, omnia quæ pupillis tenebras offundunt deterens.

¶Oinanthen,plurimus vſus ſylueſtris vitis florem eſſe nouit, qui abundè adſtringit & corroborat,maximè partes circa ventrem. At Diſcorides aliam huic facultati contrariam deſcribit. Vnde & ſecundas ipſam eiicere dicit,& vrinæ ſtillicidium ac morbum regium ſanare.

Οἶνος,*id est uinum*,ex ſecundo ordine eſt eorum quæ calefaciunt ac ſiccant: quod verò admodum vetus eſt, ex tertio: muſtum autem in primo. Oiſypus in lanarum tractatione relatus eſt.

¶Ὄλυνθοι,*id est groſſi*,acrem ac diſcuſſoriam vim habent, propter eum qui in ipſis eſt ſuccum. Cocti igitur duros tumores diſcutiunt: crudi verò verrucas formicarias, & eas quæ thymi appellantur eximunt. Oloſteon ſiccantem vim habet cum adſtrictione: vnde ipſo etiam ad ruptiones vtuntur.

¶Omphacium ſuccus eſt vuæ acerbæ: adſtringit abundè,& ſiccat tertio abſceſſu. Vnde fluidis affectionibus, & maximè ſtomachicis,conuenit. Omagra(quam alii oinotheram, alii oinothurim vocant) frutex eſt arboroſus, cuius radix in cataplaſmate impoſita, fera vlcera mitigat.

¶Onoſma,ſiue onomis, aut phlonitis,aut ononis,acris & amara eſt: vnde folia ipſius pota cum vino, fœtus necant ac eiiciunt. Onobrychis rarefacientem ac diſcuſſoriam vim habet. Tubercula itaque diſcutit, & vrinæ ſtillicidia ſanat,& ſudores prouocat. Ὄνοι,*id est aſelli*, qui ſub vaſis aquariis reperiuntur, & in globum ſe contrahunt, diſcuſſoriam ac ſiccantem vim habent. Itaque poti cum vino,vrinæ difficultatem & morbum regium ſanant. Angina laborantibus illinuntur cum melle, & ad aurium dolorem triti cum roſaceo calefacti in mali Punici putamine inſtillantur. Onyches conchyliorum Indicorum opercula ſunt. Hæc ſuffita eas quæ ab vtero ſtrangulantur excitant, itémque à comitiali prehenſos:pota verò aluum turbant. Onωnis radicem habet calefactoriam circa tertium ferme ordinem. Cortex ipſius extergit ac ſecat: vnde etiam calculos atterit.

¶Ὀξὸς(*id est acetum*)mixtæ facultatis eſt frigidæ ac calidæ,quæ ambæ tenuium partium exiſtunt: prædominatur tamen frigida calidæ. In tertio autem ordine ſiccat.

Oxyacanthos arbor piraſtro ſimilis eſt ſpecie ac facultate,habétque etiam quid tenuium partium. Fructus eius myrti baccis ſimilis eſt.

¶Opium in tractatione de papauere dictum eſt.

Ὀπὸς (*id est ſuccus*)& Cyrenaicus,& Medicus,& Syriacus, per excellentiam dicũtur. Sunt autem valde calidi ac flatuoſi:verùm Cyrenaicus omnium calidiſſimus, & maximè tenuium partium eſt.

¶Origani omnes ſpecies ſecandi ac attenuandi,ſiccandique ac calefaciendi vim habent in tertio abſceſſu.

Ὀρεοσέλινον (*id est apium montanum*)ſimilem apio vim habet,ſed fortius eſt. Orobanche ſicci ac frigidi temperamenti eſt in primo ordine. Ὄροβος(*id est Eruum*)calfacit ordine primo, ſiccat ſecundo. Eſt autem amarum: vnde ſecat,& extergit,& aperit obturata. Si verò amplius ſumatur,ſanguinem per vrinas ducit. Orminon marrubio ſpecie ſimile eſt, calidúmque ac moderatè ſiccum,& exterſorium. Venerem itaque ſtimulat, & oculorum craſſitudines depurgat cum melle, & tumores laxos diſcutit,& aculeos extrahit:ſylueſtre fortius eſt ſatiuo.

Oryza habet quid aſtringens: quare etiam ventrem moderatè ſiſtit. Orchis herba appellatur etiam κυνὸς ὄρχις, *id est teſticulus canis*, habétque radicem duplicẽ bulbo ſimilem. Vis, maioris quidem, humida eſt ac calida, quare etiam ad venerem ſtimulat: minoris autem,calida eſt ac ſicca. Itaque vice verſa venerem cohibet. Orchis quæ & Serapias, & ab aliis triorchis, *quaſi triteſticularis*, dicitur, magis priore ſiccat. Tumores itaque laxos diſcutit,& vlcera ſordida ac putredinoſa purgat,& herpetas ſanat:ſiccata verò magis ſiccat. Quia verò ſubaſtringit,inde adeò etiam aluum ſiſtit cum vino pota.

¶Oſiris ex qua ſcopas faciunt,amara eſt,& hepar ab obturatione liberat. Oſſa vſta diſcuſſoriam & admodum ſiccantẽ vim habent,& maximè humana,velut aiũt. Suillum certè talum vſtum, inflationes & tormina ſanare tradunt. Eſt quidã qui oſſa vſta bibẽdã exhibet, & morbum comitialem ac articularẽ curat. At bubulũ talum vſtum, mobiles dentes firmare dicunt:idem cũ melle potus lumbricos rotũdos exigit:cũ aceto mulſo verò ſplenem cõſumit. Illitus etiã vitiligines λεύκας, *id est albas*, dictas iuuat: idem etiã venerẽ ſtimulat. Sed & femora bouis vſta pota, ſanguinis eruptiones & alui fluxum ſiſtũt. Ὄστρακα,*id est teſtæ*,ex fornacibus tritæ,ſiccantem & exterſoriã vim habent:vnde dentes poliunt,& cum aceto illitæ prurigines, & puſtulas,& podagricos iuuant:cum cerato verò ſtrumas diſcutiunt. Oſtreorum teſta vſta buccinorũ teſtis ſimilem facultatẽ habet, ſed minus craſſarum partium: faciei itaque vitia extergit,& dentes dealbat. Si verò lauetur, mordacitatem amittit,& humidis vlceribus ad expletionem,& cicatricem inducendam commodat.

¶Οὖρον,*id est urina*,omnis calida & acris eſt. Sed debilima inter animaliũ vrinas humana eſt, exceptis ſuibus caſtratis. Eſt autem admodũ exterſoria,eáque aliqui in peſte pota ſeruati ſunt. Lepras item & putrida vlcera,& manantia capitis vlcera,& furfures curat:attritus quoque pedum ex offenſione, ſi non fuerint inflammati. At impubium puerorum vrina fortior eſt, ex qua etiam chryſocolla fit. Mulorum vrina in articulares compoſitiones conuenit. Camelorum & caprarum vrina aluum ſubducit,vnde hydropicis bibenda exhibetur.

Initium literæ Π.

Pancratium & ſpecie & viribus ſimile eſt ſquillæ, ſed debilius. Paliuri folia & radix aſtringunt. Vnde etiam fluentem ventrem ſiſtunt:ſed & tubercula diſcutiunt non valde calida. Fructus in tantum ſecat vt etiam calculos atterat,& expuitionibus è thorace auxilietur. Panaces heracleum eſt ex quo opopanax fit,qui tertio ordine calefacit,ſiccat autem ſecundo, mollit item ac diſcutit. At radicis cortex ſucco debilior eſt, habétque quid exterſoriũ ac incarnans. Semen eius etiam menſes mouet. At verò Aſclepium & Chironeum panaces priore ſunt calidiora: vnde ipſorum floribus & ſemine ad maligna vlcera ac panos vtuntur. Papyrus nõ vſta materia quædam eſt: vſta verò ſiccat,quemadmodum etiam charta vſta:verùm papyri cinis debilior eſt. Paronychia herba dicta ex eo eſt quòd paronychias (*id est reduuias*) digitorũ ſanet. Vis eius tenuium partiũ eſt, ſiccátque citra mordacitatẽ.

¶Πεντάφυλλος,*id est quinquefolium*,ſiccat tertio ordine, minimè verò acris,ideóque ad multos vſus commoda eſt.

Peplos, quem alii papauer ſpumoſum vocãt: & hic frutex ſuccum habet,& purgat ſimiliter vt tithymalli.

Peplion quoque ſuccum habet, & naſcitur circa mare: & in reliquis quidem inutile eſt: verùm ſemen ipſius feruidum ſimiliter vt peplos purgat. Piperis radix coſto ſimilis eſt facultate:fructus autem ipſius recens germinantis,eſt piper longum,éſtque humidius ac calidum. Qui verò velut vua immatura eſt, piper album eſt, quod acrius nigro exiſtit, quum id ſit nimium aſſatum. Ambo autem calefaciunt ac ſiccant. Pepo exterſoriam vim habet: vnde caro ipſius maculas ſolares & ſimiles exterit: ſemen verò rhenes ab obturatione liberat.

Periclymeni folia & ſemen, ſecantem ſimúlque calefacientem vim habent, adeò vt vrinam cruentam excernant pota ad ſextum vſque diem:verùm ſi ad quadraginta dies bibantur,lienoſis & difficulter ſpirãtibus proſunt.

Περιστερεών, *id est uerbenaca*,in tantum ſiccat & adſtringit vt vulnera glutinet,& ſanguinis eruptionem ſiſtat.

Perſæa arbor eſt Ægyptia, cuius folia ſiccant & adſtringunt:quare & ſanguinis eruptionem ſiſtunt. Petaſites ex tertio ordine ſiccantium eſt: vnde in malignis

& phagedænicis vlceribus ipso vtuntur. Petroseli- A ni semen calidum ac siccum est tertio abscessu, vim secādi habens: vrinam item & menses largè ciet. Flatus quoque discutit. Peucedani & liquore & succo admodum calefaciente, discutientéque ac attenuante vtimur, tum pro odoramento, tum in potione, ad affectiones in pulmone ac thorace ex humorum crassitudine obortas, & ad induratum lienem. Sed & dentibus corrosis inditus, dolorem statim sedat. Conuenit etiam affectionibus neruorum. Radix autem etiam ossium squamas remouet, & maligna vlcera sanat, calefaciens ac siccans ordine tertio. B

Πεύκη (*id est picea*) similem pino vim habet, sed moderatiorem.

¶ Πήγανον, *id est ruta*, syluestris quidem quarti ordinis est calefacientium ac siccantium: satiua verò tertii: secátque ac discutit crassos & viscosos humores, & menses mouet: éstque tenuium partium & flatus discutit. Vnde & venerem cohibet.

¶ Pix sicca secundo ordine siccat, minus calefaciens: liquida verò vice versa. Habent etiam quid exterforium ac concoctoriū, discussoriúmque & acre. Quapropter & scabros vngues exigunt, & impetigines exterunt, & tumores C concoquunt. Fortior autem est liquida, vt etiam anhelosis & pectore suppuratis delincta commodet. At sicca magis vulnera glutinat. Πισσέλαιον (*id est oleum picinum*) ex liquida pice fit, & in substantia magis tenuium partium est quàm ipsa pix. Pistaciorum fructus in cibo acceptus moderatè stomacho cōmodus est, & hepatis obstructiones aperit, & maximè putaminum ipsius aromaticorum decoctum ex vino. Auxiliatur etiam morsis à vipera. Pityides vocātur fructus pinorum, éstque mixtæ facultatis, D adstringentis & acris, vnde ad expuitiones è thorace faciunt. Πιτυοκάμπαι, *id est pinorum erucæ*, eandem vim habent quàm cantharis & buprestis. Pini cortex adstringentem vim prædominantem habet, qua intertrigines & ambusta inspersus iuuat, & vētrem sistit si potetur. Folia verò etiam vulnera glutinant. Pityusam quidam tithymalli speciem esse dicunt, quòd & succum habeat, & similiter vt illi purgent.

¶ Platanus humidiorem ac frigidiorem vim habet. Vnde etiam folia viridia inflāmationes quæ adhuc fiūt E iuuant. Cortex autem & pilulæ magis siccantem vim habent, vt ille in aceto coctus dentium dolores sanet: Pilulæ verò cum adipe ambusta curent. At vstus cortex magis siccans ac exterforius euadit, vt lepras & humida vlcera sanet.

¶ Πνεύμων, *id est pulmo*, agninus & suillus attritus ex calceamentis curare creditur: at vulpinus afficcatus si bibatur, anhelosis: marinus autem pulmo recens tritus, podagricis & pernionibus prodest.

¶ Polemonium (quod alii philetærion vocāt) tenuium F partium est, & siccat: vnde aliqui ad coxendicum morbum, & dysenteriā, & induratum splenem, radicem eius bibendam præbent cum vino. Polium minus, quo etiam ad antidotos vtimur, tertii ordinis est calefacientium ac siccantium. Omnia itaque viscera ab obturatione liberat, & vrinas ac menses mouet. Et vbi adhuc viride est, magna vulnera glutinat. Siccum autem maligna vlcera inspersum ipsis sanat. Polygalon folia habet moderatè austera: potum autem, lac generare videtur, cālidum nimirum ac humidum habens temperamentum. G

Polygonatum mixtum est ex adstrictione & acrimonia ac amaritudine & quadam iniucunditate quæ nominari non potest: quapropter neque multi vsus est. At radicem ipsius quidem vulneribus imponunt, & maculas faciei cum ipso exterunt. Πολύγονον, *id est sanguinaria*, habet quidem quid adstringens, verùm prædominatur in ipsa frigiditas aquosa in secundo ordine. Prodest itaque frigida imposita his qui stomacho exuruntur, & ignibus sacris, & inflammationibus calidis. Quum verò tale fit, fluxiones repellit, atque ea de causa siccandi vim habere putatur. Est autem mascula fortior quàm fœmina. H

Polycnemon calfacit ac siccat secūdo ordine, vt etiam vulnera glutinet. Polypodium siccantem abundè vim citra mordacitatem habet: potum purgat deorsum.

Pompholyx citra mordacitatem siccat, vt cancrosis vlceribus, aliisque malignis opituletur. Miscetur etiam in oculares compositiones. Πορφύραι, vstæ similem testis vim habent. Opercula verò ipsarum cum oleo cocta fluentes capillos corroborant: cum aceto pota lienes tumentes sanant: suffita ab vtero strangulatas excitat, & secundas eiiciunt. Potamogeton frigefacit & adstringit similiter vt polygonum, vt cui similem facultatem habeat. Ποτήριον, alii φρύνιον vocant. Huius radices concisæ ac contusæ neruos dissectos ac vulnera glutinant. Decoctum autem ipsius potum, affectionibus circa neruos opitulatur.

¶ Πράσιον, *id est marrubiū*, calfacit secundo ordine, magis autem siccat. Hepar & lienem, & thoracem, & pulmonem ab obturatione liberat, menses etiam propellit: in cataplasmate impositū extergit ac discutit. Sed & aliàs exterforium est, ac incidendi vi præditum. Πράσον, *id est porrum*, mali succi est & acre: vt verò Dioscorides ait, etiā grauia somnia inducit, & ventri commodat, & vrinam ciet, & attenuat. Habet etiam quid exterforium. Nam & ptissanæ incoctum, in thorace hærentia educit. At semen ipsius in rhenales compositiones miscetur. Folia habent etiam quid adstrictionis. Vnde succus ipsorū sanguinem cohibet. Πρῖνος, *id est ilex*, similem quercui vim habet: sed multò fortior quàm ipsa est. Propolis calefacit secundo abscessu, & moderatè extergit, habétque vim tenuium partium, & ab obturatione liberantem.

¶ Ptarmicæ folia sternutationem mouēt. Totus autem frutex viridis, sugillata, & alios liuores ab humoribus sub cutem effusis discutit. Est enim calida & sicca, viridis quidem secundo, sicca verò tertio gradu. Πτελέα, *id est vlmus*, siccantem & exterforiam vim habet, vt etiam vulnera glutinet. At cortex adhuc magis, si quum recens est, vulneribus velut ligamentum obducatur: sanat item lepras cum aceto. Sed & radices eandem vim habent: quare decocto ipsarum fracturæ quæ calli inductione opus habent perfunduntur. Πτερίς, *id est filix*, siccandi vim habet, & amara est. Vnde & fœtus necat, & latos lumbricos occidit, quatuor drachmarum pondere cum aqua mulsa. Quia verò moderatè adstringit, vlcera siccat citra mordacitatem.

Pycnocomon discussoriam & acrem vim habet. Folia igitur panos & furunculos discutiunt: semen verò ad hæc & aculeos extrahit: at radix bilem flauam purgat. Pyrethri radix vrentem vim habet, & dentium perfrigeratorum dolores mitigat, & ante rigores per circuitum repetentes affricatur cum oleo, insupérque torpores ac resolutos iuuat. ¶ Πυρός, *id est triticum*, primo ordine calefacit: verùm inter sicca & humida medium tenet. Habet etiam quid viscosum, & obturandi vim habens. ¶ Πιτύα, *id est coagulum* omne acris & attenuātis, ac discussoriæ, & nimirū siccantis est facultatis. Verùm leporinū comitiales curare scripserunt, si cum aceto bibatur, fluxum item muliebrem sanare, & lac in grumos in ventriculo concretum dissoluere. Similiter autem & sputa sanguinis ex thorace, ipsum cohibere dicunt. At equinum coagulum cœliacis ac dysentericis conuenire scripserunt. Phocæ autē coagulum castorii vim habere.

Initium literæ P.

Ῥάκος, *id est panniculus* vstus, si ex lana est, lanæ vstæ similem vim habet: lineus autem panniculus dum adhuc vritur, tenuium partium fumum edit, qui & destillationes in capite obturatas soluit, & vteris sursum currentibus conuenit. At vbi idem iam vstus est, propè ad lanæ vim accedit. Pannus siccat secundo abscessu, frigefacit primo. Vnde herpetas & ignes sacros sanat non valde feruidos. Vtendum autem est foliis teneris. Paphanus calfacit tertio abscessu, siccat secūdo. Syluestris efficacior est. Vtriusque autem semen vehementius est. Discutiūt itaque sugillata & alia liuefacta.

Peon (alii rha vocant) compositum est ex terrea frigida, & tenuium partium aerea substantia, calidáque ac leniter acri. Vnde conuulsa & rupta & erecta ceruice spirationes iuuat, item liuida, discutiendo: at adstringendo, sanguinis sputionibus, & cœliacis, & dysentericis prodest.

Vtraque verò facultate, hepaticis. Resinæ omnes calefaciunt ac siccant. Sed terebinthina primas fert, quæ discussoria & mollitoria, tenuiúmque partium ac extersoria existit: quare etiã scabiem sanat. Larix quoque huiusmodi est. At resina piceæ & adhuc magis strobilina, acrior quidem est, non tamen discutit plus, neque attrahit. mediæ verò inter ipsas sunt resina ex pinu & ex abiete.

¶Rosæ compositæ naturæ sunt, ex aquosa substãtia calida adstringẽte & amara. Flos ipsarum adhuc magis adstringit: vnde etiam siccat. Ῥοδία radix calefacit in secundo abscessu, éstque tenuium partium ac discussoriæ facultatis. Ῥοιαὶ, *id est mala Punica*, omnia quidem vim adstringentem prædominantem habent, propter quam frigefaciunt ac siccant: verùm dulcia ambo hæc minus quàm alia habent: at austera magis quidem frigefaciũt, sed sicciora sunt, & stomacho commoda: acida verò plus frigefaciunt, & incisorium quid habent. Cæterùm nuclei magis adstringunt ac siccant quàm succus: & his adhuc amplius putamina, sidia & malicoria appellata. Similem autem his vim habẽt flores cytini dicti. Ῥοῦς coriarii vocati fructus maximè ac succus, medicis in vsum veniunt. Abundè autem adstringit, & siccat ordine tertio, frigefacit secundo.

¶Ῥύπος, *id est Sordes*, ex æreis statuis, aut vasis in quibus largum oleum remanet, habẽs etiam quid æruginis, discussoriam vim habet, & moderatè siccãtem ac mollientem. Crudos itáque panos discutit. At verò de sorde in palæstra (quam aliqui etiam paton vocant) in sudoris tractatione dictum est. Cæterùm aurium sordes reduuias sanare dicitur.

Initium literæ Σ.

Sagapenum succus est velut ferulæ, calidus & tenuium partium. Habet etiam quid extersorium, vt oculorum cicatricibus ac suffusionibus commodet. Salamandræ vstæ cinerem aliqui ad compositiones erodentes, & ad lepras ac scabiem destinatas admiscent. Sampsucum calefacit ac siccat tertio abscessu. Est autem & tenuium partium & discussorium. Sandaracha vrendi vim habet, quemadmodum etiam arsenicum. Sandyx aut Syricum, tenuium partium & siccantem vim habet, non tamen calidam. Σαπρότης, *id est caries*, lignorum, maximè vlmi, purgat & replet vlcera humida. Sapo extersoriam vim habet. Sarcocolla lacryma est arboris Persicæ, meatus obducens, & citra mordacitatem siccãs: & ob id etiam vulnera glutinat. Σαρξιφαγὶς, *hoc est Saxifraga*, & vrinam ciet, & calculos atterit. Satyrium, aut Triphyllon, *id est trifolium*, humidum est ac calidum tẽperamento, itémque flatuosum: vnde ad venerem stimulat. Quidam etiam retro distentos ipsum sanare dicunt, cum vino austero potum. Cæterùm in libro de Theriaca dicit Galenus, Trifoliũ quod hyacintho simile est, quum veris tempore prægnans, semen habet cnico syluestri simile, tunc decoctum ipsius si ad phalangii aut viperæ morsum affundatur, ipsum curare. Si verò sano loco adhibeatur, similem affectionem efficit, inquit, iis qui ab horum aliquo commorsi sunt. Σαῦρας, *id est lacertæ*, hepar & caput in proprio loco relata sunt. Tota verò resecta & imposita ictos à scorpio sanat. ¶Σέλινον, *id est Apium*, calidum est in tantum vt & vrinas cieat & menses. Flatus item discutit & maximè semen ipsius. Seris subamarũ olus est, admodum frigefaciens ac humectans. Habet etiam quid adstrictionis. Seriphon calfacit secundo ordine, siccat primo, éstque simile absinthio, sed minꝰ ipso adstringit, & magis calfacit, ac lumbricos occidit: modicè quoque stomacho noxium est. Seselis radix & magis semẽ, abundè calfacit cum partium tenuitate. Vrinas item ciet, & ad comitialem morbum & recta ceruice spirantes commodat. Sepiæ testa, ostrei testæ similem vim habet, verùm tenuium partium est & magis extersoria. Vnde si vsta fuerit, pterygia oculorum attenuat cum sale fossili: non vsta verò sycoses exterit affricta. Vitia item cutis detergit. Sesamoides magnum, quod & Anticyricum veratrum nominatur, eo quòd semen eius similiter vt veratrum purgat, hoc & reliqua facultate veratro simile est, & extergendo, & calefaciendo, & siccando similem illi vim habet. Sesamoidis albi semen callefacit, & extergit, & rumpit. Sesamum non exiguam habet viscositatem ac pinguitudinem: vnde meatus obducit, & mollit, & moderatè calfacit. Seps (quam aliqui Lacertam Chalcidicam vocant) in vino pota, morsos ab ipsa sanat.

¶Σίαλον, *id est Saluia*, hominum ieiunorum maximè discussoriam ac extersoriam vim habet. Impetigines itaque puerorum illita exterit, & furunculos concoquit, si cum tritico commanso imponatur: sugillata item tollit. Bestiis quoque venenatis hominem occidentibus maximè aduersatur. Sideritis heraclea, quæ etiam Helxine dicitur, relata est: at Achillea sideritis illi quidem similis est, sed magis adstringit. Vnde fluidis affectionibus conuenit. Σίδηρος, *id est Ferrum*, in aqua sæpe extinctum, siccantem abundè vim in ipsam deponit. Hæc itaque pota splenicis competit. Si verò in vino ferrum extinctum fuerit, cœliacis & dysentericis, & cholera morbo vexatis, stomachóque exolutis, vinum id potum auxiliatur.

Σίκυς, *id est, cucumis*, qui editur, dum adhuc viridis est frigefacit & humectat secundo ordine. Et caro quidem ipsius feruentes mitigat inflammationes, semen autem extergit & secat. Vrinas itaque mouet, & nitidum corpus efficit. At siccus primo ordine siccat, & magis extergit, tum semen tum radix. Cæterùm syluestris cucumeris fructus succus, elaterium dictus, relatus est: sed qui ex radice ac foliis est succus, similis quidem elaterio est, sed debilior. Radix extergit, discutit, mollit: siccantem verò vim succus habet. Sillybon, planta est spinosa similis chamæleoni albo, in cibi vsum veniens. At radicis ipsius succus drachmæ vnius pondere potus cũ aqua mulsa, vomitus ciet. Silurus sale asseruatus in cibo acceptus, arteriam humectam expurgat. In cataplasmate impositus aculeos educit. Σιλφαὶ, *id est blattæ*, qui in pistrinis vbi panes fiũt reperiũtur interanea, cocta, trita, auriũ dolores sanant. Σίλφιον, *id est laserpitium*, calefacit strenué. Est & flatuosum ac ægrè concoquitur. Verùm extra corpori adhibitũ efficacius est, & magis succus attractoriam vim habens. Habet etiam vim contrahendi ac deprimendi carnem. Sison calidus est, vrinam ciet, & concoquit: menses item ducit, & viscera obturatione liberat. Sion calidum est, vrinas ciet, & discutit, calculos item in rhenibus atterit, & mẽses ducit. Sisari radix cocta stomacho commodat, & vrinam ciet, calidáque est secundo ordine. Sisymbrium tenuium partium discussoriæque ac calefacientis & siccantis est facultatis ac temperamenti, tertio ordine. At semen quoque tenuium partium est discussoriúmque ac forte. Quare etiã singultientibus datur, & his quos tormina vexant, cũ vino. Sisymbrium quod & Cardaminen vocant, nasturtio simile est: & aridum quidem calefacit ac siccat ordine tertio: vbi verò humidum est, secundo.

¶Sκammonia calidæ est ac discussoriæ & biliosorũ humorum extersoriæ facultatis, & magis succus eius, qui sanè etiam panos discutit, & appositus fœtus perdit, & lepras educit. Ad diuturnos item capitis dolores irrigationis vice vsurpatur cum oxyrhodino. Radix pota purgat tum ipsa, tum decoctum ipsius. Cum aceto autem & farina ordeacea cocta, coxendicum morbo in cataplasmate imponitur. Sκandix syluestre olus est calefaciens ac siccans secũdo ordine. Vrinas etiã ciet, & viscera ab obturatione liberat. Sκinci partes circa rhenes, velut medicamentum arrigens membrum virile, bibuntur. Verùm contrarium ipsis affectum inducere videtur lactucæ semen cum aqua potum, itémque lentium decoctum cum melle.

Sκilla secandi vim habet. Calefacit autẽ & siccat secundo ordine. Præstat autem ipsam assatam aut coctã sumere. Sκolopẽdra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat. Scolopẽdrium est asplenon. Σκόλυμον (*id est Carduus*) calefacit & siccat secundo ordine. Radix ipsius copiosam graueolentem vrinam educit cum vino cocta. Sed & alarum & totius corporis graueolentias sanat. Scordium varium est, vt quod amarũ sit, & acerbũ, & acre. Purgat itaque simúlque calefacit viscera. Vrinas quoq; ac menses mouet. Pet-

frigerata item omnia calefacit, & vulnera glutinat ac repurgat, & ad cicatricem perducit, si siccum inspergatur.

Σκόρδον, id est Allium, calfacit ac siccat quarto abscessu: at ophioscordō syluestre allium, satiuo fortius est. Skorodoprason & sapore, & facultate mixtum est ex allio ac porro. Skorpioeides calefacit tertio, siccat secundo ordine. Skorpius terrestris crudus impositus, propriè plagæ auxilium affert: similiter etiam si assatus edatur. At marinus fel habet vtile ad oculos suffusos. *Σκωρία id est recrementum*, omnis metalli abundè siccat: sed ferri amplius, quod decoctum ac leuissimè tritum cum aceto, aures pure fluidas mirificè sanat. Sed & iis qui Aconitū biberunt auxiliatur potum cum aceto mulso: at plumbi recrementum plumbo respondet, magis tamen adstringens.

¶ Smilax aut Taxus arbor est venenosæ facultatis.

Σμύρνα, id est Myrrha, secundi ordinis est calefacientiū ac siccantium. Vulnera itaque capitis, inspersa ipsis glutinat: habet etiā quid amari: vnde lumbricos & fœtus necat. Extergit item, ideóque in ocularias compositiones miscetur: thoracis quoque affectiones expurgat, citra arteriæ exasperationem. At Bœotica myrrha vim habet calefactoriam, mollientem ac diffundentem. Smyrnium, alii hipposelinum, alii apium syluestre nominant, calefacit ac siccat tertio ordine, apio solùm fortius, petroselino verò imbecillius. Menses itaque ducit, & vrinas ciet.

¶Sonchus adstringit & frigefacit manifestè, & impositus, & in cibo acceptus: siccatus autem moderatè calefacit.

¶Sparganium siccantem vim habet. *Σπάρτος, id est genista*, qua vites ligant. huius semen & flos pota cū aqua mulsa obolorum quinque pondere, supernè purgāt, velut veratrum album, citra periculum: semen verò etiā infernè purgat: at virgulta coxendicibus prosunt.

Σπεκλάριον, quidam per φ *Σφεκλάριον* scribunt, *id est lapis specularis*, quo quidam pro speculis in fenestris vtū tur, quare etiam *διαφανές, à pelluciditate*, appellatur, gypseæ substantiæ est: verùm vim habet similem vstis testis siue ostreis. Spongia noua quæ adhuc maris odorem conseruat, vulneribus cum vino, aut aqua, aut posca imposita, ipsa glutinat: vsta verò acrem ac discussoriā vim acquirit: sed & cum pice liquida aut bitumine si vratur, & ita ardēs apponatur, sanguinis eruptiones sistit. Spodium similem pompholygi vim habet.

¶*Σταφυλινός, id est pastinaca*, vrinas mouet, & menses propellit, semen præsertim ipsius & radix. Folia extersoriā vim habētia, phagædenicis affectionibus conueniūt, viridia & cū melle. At syluestris pastinaca ad omnia debilior satiua est. Stachys similis marrubio frutex tertio ordine calefacit. Menses itaq; mouet, & fœtus necat, & secundas expellit. *Στέατα, id est adipes*, omnes humectant ac calfaciunt corpus humanum. Verùm iuxta diuersum animalium temperamētum vis ipsorum euariat. Suillus itaque humidissimus omnium est, prope ad olei vim accedens: vnde etiam mordacitatem obtundit. Caprinus siccior est, & citò congelatur. Quare etiam his qui in recto intestino morsum sentiunt infunditur. Anserinus calidior & magis tenuiū partium est. Medium horū, gallorum ac gallinarū adeps obtinet. Leoninus omnium calidissimus, & maximè tenuium partium est: vnde etiā maximè discutit. Bubulus medium temperamentum inter suillum & leoninum habet. Vrsinus alopecias sanat: vulpinus aurium dolores: quemadmodum viperinus pilos abolere, & oculorum suffusiones impedire ne fiant dicitur. Inter omnes autem semper calidior ac siccior masculorum adeps est, & ex his eorum quæ testes habent animalium quàm exectorum, & ætate vigentium quàm aliorum. Vetustate verò omnis adeps seipso calidior euadit. *Στίμμι, id est Stibium*, ad hoc quod siccat, etiam adstrictionem habet: vnde in ocularia collyria miscetur. Stoibes semen & folia siccant tertio ordine, adstringentémq; vim habēt: vnde vulnera magna glutināt, & ipsorū decoctum dysenterias & sanguinis eruptiones, & aures pure manentes sanat, & oculorum ex plaga confusiones,

A in cataplasmate imposita sanant. Stoichas ab obturatione liberat & attenuat, extergítque ac roborat viscera omnia & totum animalis habitum. Stratiotes aquaticus frigidam vim habet: terrestris autem etiam quid adstringens: vnde vlcera glutinat. Quidam etiam ad sanguinis eruptiones ipso vtuntur, & ad fistulas. *Στρύχνον, id est solanum*, hortense & quod editur adstringit, & frigefacit secūdo ordine. Halicaccabum verò hortensi simile, fructum habet qui vrinam ciet, acino vuæ similem. At somniferri solani radicis cortex cum vino drachmæ
B pondere potus, somnum inducit. Huius quoque semen vrinam ciet, éstque tertii frigefaciētium ordinis: vnde si plures quàm duodecim corymbi ipsius bibantur, insaniā facit. Quartum genus inutile est vt intra corpus sumatur. Foris autem impositum vlcera serpendo depascentia curat, éstque secundi ordinis in frigefaciendo ac siccando.

Στυπτηρία, id est Alumen, omne acerbissimum est & crassarum partium. Præ aliis tamen magis tenuium partium est scissum: post hoc rotundum & astragalotū. Crassarum verò abundè partium est liquidum, & id quod pla-
C citis, & quod plinthitis nominatur. Styrax calfacit, mollit, concoquit: ad tusses itaque & destillationes ac grauedines commodat. Menses item propellit potus & appositus.

¶*Σῦκα, id est ficus*, aridæ quidem calidæ sunt secundo ordine: verùm pingues magis concoquunt duros tumores: acriores autem extergunt & discutiunt. At decoctum ipsarum ad mellis crassitudinem redactum (quod sanè & ipsum aliqui Siræon vocant) similem melli vim habet: virides ficus siccis imbecilliorem vim habent: ambæ tamē
D aluum subducunt. Ficus autem caprificorum acris & discussoriæ sunt facultatis, quemadmodum etiam grossi ex ficis satiuis. *Συκῆ, id est ficus*, arbor temperamenti calidi ac tenuiū partium est, adeò vt & liquor eius, & foliorum succus, non solùm mordeat aut extergat vehemēter, sed etiam exulceret, & ora venarum aperiat, & formicarias verrucas exigat: habet etiam vim purgatoriam. At syluestris ficus, quam caprificum vocant, ad omnia plus potest quàm satiua. Sycomori fructus non nutrit, & stomacho noxius est. At arboris succus vim habet molliē-
E tem, glutinantem vulnera, discutientem tumores. Bibitur autem & illinitur ad reptilium morsus, & lienibus induratis, & ad stomachi dolores, & ad horrores. Symphytum petræum ex cōtrariis cōpositū est facultatibus. Habet enim & quid inciforium, quo & pus in thorace, & rhenes expurgat. Habet etiam quid quod contrahit, quod ad sanguinem spuentes, & rupta ac conuulsa, & rubicundum fluxum, & intestinorum herniam conducit. Habet item quandam calidam humiditatem, per quam sitim eximit, & asperitates in arteria sanat. At alterum symphytū
F magnum, viscosum quid & pruriginosum habet, scillæ simile. Vtuntur autem ipso ad eadem ad quæ etiā petræo.

¶Sphondylii semina ac radix acrem ac incisoriam vim habent, vt anhelosos, & comitiales, & morbum regium sanent: at radix circumrasa & fistulis indita, callum ex ipsis eximit. Succus floris ipsius in aures instillatur, diuturnissimis vlceribus competens.

¶*Σχῖνος, id est lentiscus*, per omnes partes suas secundo ordine perfecto siccat. In calefaciendo ac frigefaciēdo medius est, in tantum adstringens vt hypocystidis succo in
G adstringendo propemodum accedat. *Σχοίνου id est iunci rotundi odorati*, flos calefacit moderatè, sed minus adstringit, & à tenuium partium natura non alienus est: vnde & vrinam ciet, & menses ducit, & ab obturatione liberat, in fomentis & potionibus ac cataplasmatis assumptus. Et radix quidem ipsius magis adstringit, flos autē calidior est. *Σχοῖνος λεία, id est iuncus leuis*, duplex est: sed eius qui *ὀξύσχοινος, id est iuncus acutus*, appellatur, semen somnificum est: qui verò *ὁλόσχοινος, quasi totus iuncus*, dicitur, eius semen minus id potest: capitis dolorem
H inducit. Ambo autem fricta si cum vino bibātur, fluxiones ventris siccant, & muliebrem fluxum cohibent. Sori similem misyi vim habet, sed multo magis crassarum partium est quàm illud.

Initium literæ T. A

Ταρίχων, *id est salsamentorum*, caro acrem & siccantem vim habet. A præstere itaque vipera morsis datur, vt quã plurimam edant, & vinum bibant copiosè, & reuomant: conuenit etiam ad acrium esum: vtiliter quoque in canis morsu imponitur, itémque in aliorum reptilium morsibus. Taurocolla (quã alii xylocollam vocãt) glutẽ est quod ex bubulis coriis fit, facultatémque habet admodum exterforiam: vnde aceto diluta impetigines & lepras superficiarias remouet, & ambusta inflammari prohibet aqua calida resoluta. Est etiam vulneribus commo- B da cũ aceto mulso trita. ¶ Tellinæ assicatæ vstæ cinerem vrendi vi præditum efficiunt, qui cedriæ mixtus si instilletur, pilos palpebrarum radicitus euulsos, rursus nasci prohibet. Τέρμινθος, *id est terebinthus*, calfacit secundo ordine, siccat autem vbi viridis est primo ordine, vbi siccus, secũdo. Fructus autem siccus tertii ordinis siccantium est: ideóque vrinam ciet, & lieni prodest.

Τέττιγες, *id est cicadæ*, dantur à quibusdam crudæ siccatæ tres, aut quinque, aut septẽ bibẽdæ colicis cũ piperis granis eiusdem numeri: alii tostas ipsas bibẽdas exhibẽt C iis qui vesicam affectam habent. Τεῦτλον, *id est beta*, nitrosa est: vnde & extergit & discutit, & per nares purgat, & hoc magis ea quæ alba est: cocta verò vim habet arcendi inflammationes, lenitérque discutiẽdi. Teucrion calfacit secundo ordine, siccat tertio, incidendi ac tenuium partium vim habens: vnde & lienes sanat.

Τέφρα, *id est cinis*, nõ omnis idem exactè temperamẽtum habet: sed iuxta vstæ materiæ differentiam euariat. Et acerborum quidem cinis, velut quercuum & ilicum, non modicam astrictionem habet, vt etiam sanguinis e- D ruptionem cohibeat, nullo alio præsente. At acrium cinis velut fici & tithymalli, acrior est, & magis exterforius.

¶ Telephium calfacit primo ordine, siccat secũdo: est etiam exterforiũ. Vnde ad putredinosa vlcera cõducit: & vitiligines tũ λευκὰς (*id est albas*) tũ alphos dictas sanat cũ aceto. Τῆλις, *id est fœnumgræcum*, calidum secundo ordine est, siccat primo. Quare feruidas inflammationes exacerbat: verùm minus calidas & quæ induratæ sunt discutiẽdo curat. ¶ Tithymalli omnes ex quarto calefaciẽtium ordine sunt cum acrimonia & amaritudine forti: E verùm radix quum aliquo modo debilior sit, corrosorũ dẽtiũ dolores cũ aceto sedat. Cæterùm succi vehemẽtiorẽ vim habẽtes in cauernã quidẽ dentiũ indũtur, verùm reliquũ corpus si cõtingãt, ipsum adurũt. Quare etiã pilos auferũt vel modicè illiti: & verrucas tũ alias, tũ formicarias, & alia huiusmodi auferunt: affectiones item circa cutem extergunt, & maligna phagedænica vlcera sanant. Quum autẽ septem sint ipsorum species, fortissimi sunt characias, & myrsinites, & qui in petris nascitur arboris specie: deinceps autem qui verbasco similis est & cyparis- F sias, deinde paralius, & postremùm helioscopius. Τίτανος, *id est calx*, viua quidẽ vehemẽter vrit, vt crustã efficiat: extincta verò, vrit quidẽ statim, sed post dies nõ amplius. Contrahit tamen & consumit carnes. Si verò lota fuerit, mordacitatem amittit sæpe ex aqua lota: at si fuerit ea aqua marina, abundè discussoria inde euadit.

¶ Tragacantha similem gummi vim habet. Tragion planta est in Creta, lẽtisco similis, calida ordine tertio: vim habens discussoriam attractoriámque ac tenuiũ partium. Aculeos itaque educit, & calculos atterit, & mẽ- G ses mouet, drachmæ pondere pota. At aliud Tragion amarulentius quàm hoc, scolopendrio simile, vbique quidem nascitur, sed abundè adstringit. Quare etiam ad fluidas affectiones conuenit. Tragoriganus origano vim similẽ habet, assumpsitque insuper aliquid adstrictionis.

Tribulus moderatè frigefacit, sed terrestris in siccãdo fortis est: aquarius etiã leniter humectat. Ambo verò ad inflãmationum generationes, aliásque influxiones conueniunt. At terrestris fructus quum tenuium sit partium, calculos in rhenibus atterit. Tragos frumentaceus H zeæ similis est, sed magis ægrè concoquitur, & aluũ mollit. Τρίγλη piscis, *id est mullus*, si assiduè edatur, visus hebetudinem inducit: verùm crudus dissectus & impositus, draconis marini, & scorpii, & aranei morsum sanat.

A Tripolii radix vim calidam habet tertio abscessu: est & acris. Trifolium, triphyllon, alii asphaltion, alii oxytriphyllon, alii menyanthes nominant. Est autẽ vis ipsius calida & sicca tertio ordine. Τρίχες (*id est pili*) vstis lanis vstis similem vim habent. Τρυγόνος (*id est pastinacæ*) marinæ aculeus, denti debili illisus, atterit ipsum, & excidere facit. Τρὺξ (*id est fex*) vini non vsta quidem composita est, abundè siccans ac discutiens. Adstringendi verò vis, iuxta vini ex quo est speciem, ipsi accedit. Vtendum igitur ipsa in humidioribus & fluidis af- B fectionibus: sed & panos discutit, & in turgentibus mãmis lac extinguit. Ast vsta (quam etiam σφέκλην, *hoc est fæcem, siue fæculam*, priuatim appellant) vstoria euadit, vt etiã vrentibus medicamẽtis admisceatur. Vngues itaque scabros eiicit cum resina, & pilos flauos facit cum lentiscino oleo per totam noctem illita. Lota verò exterforiis oculorum cõpositionibus admiscetur. Cæterùm aceti fæx per omnia fortior est vini fæce, & magis adstringit. Troglodytes passer est minimus omnium auicularum, regulo excepto: versatúrque maximè circa sepes. Hic & assatus, & C crudus sale assicatus, in cibo sumptus, calculos in rhenibus atterit. Sed & vsti ipsius cinis potus, idem facit.

¶ Τυρὸς (*id est caseus*) recens compactus & mollis, repulsoriam vim habet leniter perfrigerans, vt & vulnera glutinet impositus. At qui oxygalactinus dicitur, vltra repulsoriam, etiam discussoriam modicam acquirit, & plus glutinat vulnera. Vetus autẽ caseus, & magis qui pinguis est, discutit, vt etiam ad tophos arthriticorum commodet, maximè cum suillæ carnis decocto, quæ salsa sit ac pinguis.

Initium literæ Υ. D

¶ Υ'acinthi radix bulbi speciem habens, primi ordinis est in siccando, secundi in frigefaciendo. Proinde pueros diutius impuberes conseruare creditur si cum vino in cataplasmate imponatur. At semen leniter extergit & adstringit. Itaque regio morbo laborantibus datur cũ vino, magis siccans, minus frigefaciens. Ὕαλος, *id est uitrum*, tritum potum cum vino tenui & albo, calculos in vesica atterere dicitur. ¶ Ὕδνα, *id est tuber terræ*, substãtiam magis terream habet, cum modica quadam tenuiũ E partium facultate. Ὑδράργυρος, *id est argentũm uiuum*, ad medicum vsum non ita valde assumitur, quum venenum existat. Verùm quidam vstum ipsum ac in cinerem redactum, aliísque speciebus permixtum, colicis & voluulosis bibendum dederũt. Υ'dropiper calida est herbula, sed non velut piper. Viridis autem vnà cum semine in cataplasmate imposita, sugillata & induratos tumores discutit. Ὕδωρ, *id est aqua*, optima, & nullam aliã substantiam admixtam habens, frigefacit & humectat iuxta propriam substantiam: verùm vbi acquisititiam cali- F ditatem suscepit quandiu ipsam conseruat, calefacit: vbi verò frigida fit, frigefacit. At verò quæ aliquã admixtionẽ habet, velut nitrosa, aut bituminosa, ea admixtæ substãtiæ vim acquirit. Pluuialis autem & adstrictionis quid habet, propter quam in ocularias compositiones miscetur. Qualem verò optimam aquam esse oporteat, in primo libro dictum est. ¶ Υ'oscyamus qui nigrum semen habet, & qui flauum, venenosi sunt. Aptissimus autẽ ad medicinas est is cuius & semen & flos album colorem habet, ex tertióque frigefacientium ordine est. ¶ Υ'- G pericũ duplex est: alterũ quidẽ Androsæmon & quod ascyrrhõ appellatur, dictum est: alterũ calefacit ac siccat tenuiúmque partiũ substantiã habet: vnde vrinas & menses totus ipsius fructus mouet. Si verò cum foliis imponatur viridis, vulnera ad cicatricem perducit. Arida verò folia vlcerib⁹ humidis ac putredinosis inspersa, ipsa sanant. Datur etiam coxendicum morbo loborantibus bibendum. Υ'pecoon frigefacit tertio ordine, prope ad papauer accedens. Υ'poglosson frutex est: huius radix & succus mollientem vim habent. Υ'- H pocistis succus est eorum qui velut cytini ad radices cisthi itémque cisthari appellati subnascuntur. Est autem efficax medicamentũ ad omnes fluidas affectiones, siccando ac corroborando partes. Υ'pophæston species est spinæ fulloniæ, quemadmodum etiam Hyppo-

phaes. Huius ex capite & foliis ac radicibus ſuccus ſiccatus, trium obolorum pondere cum aqua mulſa, aquam & pituitā euacuat. Maximè autem conducit ad rectæ ceruicis ſpirationes, comitiales, & ad affectiones circa neruos.

¶Υ'ſſopum calfacit ac ſiccat tertio ordine: eſt etiam tenuium partium.

Initiumliteræ Φ.

¶Φακοὶ, *id eſt lentes*, ſiccāt ordine ſecundo: verùm caliditatis ac frigiditatis medium obtinent: habēt etiam quid adſtrictionis. Ipſum itaque lentis corpus ſiccat, & ventrē ſiſtit: decoctum verò propellit. Quapropter prior aqua diffunditur, vbi ſiſtendi ventris gratia lentes ſumuntur. Cæterùm lens paluſtris humectat, & frigefacit ordine ſecundo. Φalaridis ſuccus, & folia & ſemē pota, veſicæ doloribus opitulantur, nimirum vt quæ tenuium partium quid habeat, inſupérque calidum. Φalangitis nomen habet ex eo quòd morſis à phalangio opituletur. Eſt autem tenuium partium: vnde & his qui torminibus vexantur, auxiliari videtur.

¶Φελλὸς, *id eſt ſuber*, & maximè id quod eſt è vinariis vaſis, vſtum ſiccantiſſimum cinerem efficit, qui in dyſentericas maximè compoſitiones miſcetur.

¶Φilyreæ arboris folia, ſimiliter vt ſylueſtris oleæ folia adſtringunt. Commodant vlceribus in ore, ſi manducentur, & ſi decoctum ipſorum colluatur. Hoc autem decoctum ſi bibatur, vrinam & menſes ciet.

¶Φλόμος, *id eſt uerbaſcum*, plura genera habet, inter quæ eſt etiā thryalis. Omnium folia ſiccantem & moderatè exterſoriam vim habent, & maximè eius quod auri colorem refert. Quia verò acerba ſunt, fluidis affectionibus conueniunt: quidam etiam ipſa ad dentes colluunt.

¶ Φoinix (quam alii rhun vocant) herba eſt lolio ſimilis: vim habet adſtringendi. Pota itaque in vino auſtero, omnes fluidas affectiones ſiſtit. Φοίνιξ, *id eſt palma*, arbor, fructum quidem habet iam maturum, moderatè calidum & corroborantem, & ſtomacho gratum, ſiue intrò ſumatur, ſiue foris imponatur: verùm quod reliquum eſt in ipſa, abunde adſtringit: vnde ſtomachicis & hepaticis compoſitionibus admiſcetur. Omniū autem maximè adſtringit id quod enaſcētis fructus velut inuolucrū quoddā eſt. Φormion tenuiū partium exterſoriámque ac attractoriam vim habet. Itaque albugines attenuat ſemen eius cum melle, & aculeos educit.

¶Φοῦ nardo ſimilem radicem habet, ſed ad plurima debiliorem: vrinas tamen magis quàm ipſa propellit, ſimiliter vt Celtica nardus.

¶Φῦκος, *id eſt fucus* frigefacit ac ſiccat ſecūdo abſceſſu, habens etiam aliquid moderatè adſtringens. Φyllites quum acerbam qualitatem habeat, non abſque ratione alui profluuia pota ſiſtit.

Initium literæ X.

Χαλβάνη (*id eſt galbanum*) calfacit propemodū tertio ordine, ſiccat prope ſecundū, vt quæ molliētē ac diſcuſſoriā vim habeat. Xalcitis adſtringētis & acris, & vrentis ac cruſtam inducētis facultatis eſt: tenuitate verò partiū mediū inter miſy & ſori obtinet. Vſta verò magis tenuiū partiū euadit. Χάλκανθος (*id eſt atramentum ſutorium*) aqua eſt congelata in metallis in Cypro, quæ fortiſſimam adſtrictionē cum caliditate habet non ingeneroſa, & præ omnibus humidas carnes aſſeruare ac ſiccare poteſt. verùm longiori temporis progreſſu in chalcitidem tranſit.

Χαλκὸς (*id eſt æs*) vſtum quidem habet quid acre, & adſtrictionis particeps eſt. Optimum igitur eſt ad cicatrices vlceribus inducendas in ſiccioribus corporibus: ſi verò lotum ſit, teneris corporibus magis commodat.

Χαλκοῦ ἄνθος (*id eſt æris flos*) tenuiū magis partium vim habet quàm æs vſtum, & ſquama ipſius. Si igitur collyriis admiſceatur, aſperitates & ſycoſes palpebrarum deterit.

Xamædrys calfacit ac ſiccat tertio ordine. Lienes itaque conſumit, & vrinas ac menſes mouet, & viſcerum obturationes expurgat. Χαμαικίσσου (*id eſt hedera*) terreſtris flos, quum abunde amarus ſit, hepatis obſtructiones aperit. Datur etiam ad coxendicū dolores. Xamæleuce calfacit tertio ordine, ſiccat primo. Xamæleonis nigri radix calefacit ac ſiccat prope tertium

A ordinem. Extergit autem vitia cutis, & diſcutit ac mollit duros tumores, & phagedænica vlcera in cataplaſmate impoſita ſanat. At intra corpus ſi accipiatur, venenoſa eſt. Cæterùm albi radix ſimilis eſt nigri radici, ſed amarior eſt. Hæc cum vino auſtero acetabuli menſura pota lumbricos latos necat. Facit item ad hydropicos. Xamæmelum ſiue Anthemis, calefacit ac ſiccat primo ordine. Eſt & tenuiū partium, & diſcutit & laxat, & rarefaciendi vim habet. Xamæpitys ſecundo ordine calefacit, tertio ſiccat: quare viſcera & maximè hepar purgat ac
B extergit. Ducit etiam vrinas & menſes, & magna vulnera glutinat, & putredinoſa ſanat, & duritias diſcutit: decoctum ipſius etiam ad coxendicum morbū facit. Xamædrops, (ab aliis item Chamædrys appellatur, ab aliis etiam Teucrion) ſimilem Chamædri vim habet.

Xamæſyce exterſoriā & acrem vim habet: quare & formicarias & alias verrucas auferunt, tum virgulta ipſius, tum ſuccus: exterunt item cum melle craſſas in oculis cicatrices, & viſus hebetudinem & ſuffuſiones incipientes ſanant. Xamelæa exterſoriæ eſt facultatis: quare ſor-
C dida vlcera & cruſtas purgat cum melle. ¶Xelidoniū magnum calfacit tertio ordine: eſt & fortiter exterſorium. Succus ipſius ad viſum acuendū vtilis eſt, radix morbo regio laborantes ab obturatione liberat: cum vino & aniſo pota, cōmanſa verò dentiū dolores ſanat. At minus Chelidonium, quum quarti ordinis calefacientium ſit, acrius eſt, vt cutē exulceret in cataplaſmate impoſitum: ſcabros item vngues eiicit: verùm ſuccus ipſius per nares purgat.

¶Χελιδόνες (*id eſt hirundines*) ſi vſtæ ſint, cinis ipſarum
D cum melle illitus, anginoſas inflammationes ſanat: facit etiam ad viſus claritatem.

¶Χόλη (*id eſt fel, ſiue bilis*) calidiſſimus eſt omniū aliorū animalis humorū: differt autem colore quidem, eo quòd flaua calidior eſt quàm pallida, & æruginoſa quàm flaua: verùm pro differentia animalium quæ ipſam habent, eo quòd ſuilla omnium debiliſſima eſt, vt etiam vlceribus in auribus citra mordacitatem opituletur. Hac acrior eſt ouilla, & hac caprina: huic autem ſimilis eſt vrſina & bubula: taurina verò fortior eſt, & hac hyænarum, quam ta-
E men callionymi piſcis & Scorpii bilis ſuperat, quæ oculorū ſuffuſionibus, & hebetudinibus ac albuginibus conuenit, itémque marinæ teſtudinis: at fel capræ ſylueſtris etiam nyctalopibus prodeſſe dicitur. Porro volatilium fel omne acrius eſt, & magis ſiccat quàm quadrupedum, & ex illis ipſis gallorum & perdicum fel præſtantius eſt, ſed accipitris & aquilæ fel acrius quodammodo eſt & corrodens, coloréque æruginoſum, quandoque etiam nigrum. Xondrile ſeridis ſpecies eſt & ſubamarū quid habet, quare etiam magis quàm illa ſiccat. Xon-
F dros tritico ſimilis eſt, ſed magis illo viſcoſus.

¶Xryſocolla quædam eſt quæ in metallis reperitur, quædam præparatur ita vt in æris rubri pila, piſtillo eiuſdem æris vrina pueri impubis teratur, in ardoribus ſub Cane. Hæc itaque extergit, diſcuſſoriā ac ſiccantem vim habens, magis quàm ea quæ in metallis reperitur, adeò vt etiam carnem citra mordacitatem conſumat, vlceribus itaque malignis cōuenit: ſed & ſi illam vſſeris minus mordacem efficies. Xryſocome, quæ & Chryſitis, acrem ſimúlque adſtringentē vim habet in radice, quapropter
G neque multi vſus eſt: datur tamen in peripneumoniis & hepaticis affectionibus cocta in aqua mulſa: mouet etiam menſes.

Initium literæ Ψ.

¶Ψeudobunion ſpecie ſimile eſt bunio, calefacit autē & diſcutit, ac extergit. Tormina itaque & vrinæ ſtillicidia, & laterum dolores ſoluit, diſcutit item ſtrumas, cū ſale & vino in cataplaſmate impoſita. Pſeudodictamnum debilis dictamni vim habet.

¶Ψιμύθιον (*id eſt ceruſſa*) frigefacit, & meatus obducit.

H ¶Ψyllii ſemen ſecundi ordinis frigefacientium eſt, verùm ſiccando & humectando medium obtinet.

¶Ψωricum fit, ſpumæ argenti ſi duplum chalcitidis miſceatur, & hæc aceto terantur, & in nouam ollam data, fimo ad quadraginta dies obruantur, ita enim & ma-

gis ſiccat,& magis tenuium partium,minúſque mordax chalcitide euadit.

Initium literæ Ω.

Ωὸ(*id eſt oui*)candidũ & tenue ex iis eſt quæ omni penitus mordacitate carẽt,moderatè frigefaciens:vtendũ itaque ipſo in oculis,& in vlceribus in pudendis, & omnibus malignis. Miſcetur item ſanguinem ſiſtentibus meatus obducentibus medicamentis. Sed & luteum ſimilem vim habens, medicamentis inflammationem arcentibus miſcetur.Si verò aſſetur,magis quidem ſiccat, ſed minus mitigat: at verò aceto coctum totum ouum,ſi edatur,fluxiones ventris reſiccat:ſi verò etiam addatur aliquid ex acerbis, velut eſt galla,aut thus,aut balauſtium, atque ita in ſartagine frigatur,multo efficacius euadit. Sed & ambuſtis ſtatim auxiliatur totum ouum crudum impoſitum: at ſi ſorbile exhibeatur,thoracis affectiones cõcoquit ac mitigat,& arteriæ aſperitates læuigat. Præferendum porro eſt recens vetuſto,& gallinarum ouum reliquorum animalium ouis.

Ωcimum ex ſecundo ordine eſt eorum quæ calefaciunt. Habet autem humiditatẽ ſuperuacuam:vnde neque vtile eſt vt intra corpus ſuſcipiatur,extrinſecus autẽ adhibitum,diſcutit & concoquit. Ωcimoeides(quam aliqui Philetærion nominant)radicẽ quidem inutilem habet,verùm ſemẽ tenuium partium eſt,& citra mordacitatem ſiccat.

DE MEDICAMENTIS SIMPLICIBVS purgantibus, Cap. IIII.

Quæ bilem flauam ducunt.

ALoes drachma vna cum aqua mulſa mane detur.Qui enim veſperi dant,aut poſt cibũ, lædunt.corrumpit enim alimentum:vacuat autem flauam bilem.Si verò minus detur, nimirum trium obolorum pondere, ſtercora ſolùm abũde euacuat. Quum verò omnia purgantia ſtomacho noxia ſint,ſola aloe ſtomacho grata eſt. Qui autẽ amaritudinem eius non ſuſtinent,his in catapotia efformata exhibeatur.Siquidem quòd purgãtia medicamenta non ſimplici aliquo temperamento euacuent,veluti caliditate,(oportebat enim omnia calida euacuare,velut eſt eſt piper quoque) ſed totius ſubſtantiæ proprietate, quomodo Magnetes ferrum trahit,demonſtratum eſt.Cæterùm ex purgantibus ea quæ ſolùm molliunt,primo libro relata ſunt.At efficacioribus ex ipſis vtimur,aut vt materiam transferamus:aut vt affectionem induratam remoueamus, ac euacuemus: aut vt corpus tranſmutemus,& temperamentum ipſius euertamus:aut vt infeſtantem humorem ex ipſo educamus. Sunt etiam quidam mixti ex relatis modis,intérque ſe connexi. Vtẽdum eſt purgatoriis in iis qui vires robuſtas habent, & voluntatem conſtantem,& qui primas ætates exceſſerunt,nondum autem ad extremas deuenerunt,& qui ſtomachum robuſtum habent,& multam inutilem materiam in corpore collegerunt,nec valde multum ſanguinem habẽt.Tempus porro purgationũ,ſi res non vrgeat, maximè vernum & autumnale eſt. Et bilẽ quidẽ educentibus vtendum eſt omni tempore,excepta hyeme:in ætate autem vigoris,& declinante,in habitibus ſiccis & muſculoſis, & nigri coloris aut rubicundi, & in viris potius quàm in fœminis, & in iis qui aſſiduè cibos corrumpunt, & ventrem ſubaſtrictum habent,& bile amara abundant,iracundique ſunt, & paucas vrinas excernunt,in his item qui ſiccis alimentis vtuntur ac calidis, & in affectionibus morbi regii, hepaticis, pleuriticis, phrenitide, angina, inſania, cephalæa, lippitudine, igne ſacro, lepra,febribus, & in quibus humor bilioſus abundat. Datur porro aloe capite grauatis,lippientib[9],ſiticuloſis,& quibus in ſomnis imaginationes obuerſantur citra febrem: his etiam qui horroris diſcurſum percipiunt,& qui flatus acres excernunt, & inteſtina morderi ſentiunt, & circa ſtomachum feruorem,aut faſtidium euerſorium percipiunt, & quibus ob recrementorum copiam infuſum per clyſterem exhiberi non poteſt.Nam abunde euacuat, totum quidem corpus non euacuans,niſi valde multa detur,ſed inſidentem inteſtinis ventrique ac ſtomacho bilem educens.At veratrũ conuenit in acutis morbis & diuturnis,qui bilem ducen-

A te medicamento opus habent,velut ſunt inſani,altera capitis parte vexati,oculos fluidos habentes, circa thoracẽ affecti: maximè autem idoneum eſt viſceribus, vtero ac veſicæ,ſi bilem ducente medicamento hæc indigẽt. Cõmodum eſt etiã in aſpera arteria diutinè affecta, ad morbum regium,ad puſtulas,impetigines, herpetas, ignes ſacros,lepras.Nigrum veratrum bilem ducit maximè flauã ex toto corpore,citra moleſtiam.Vnde etiam non grauiter febrientibus datur,& magis febre carẽtibus drachma vna radicum in aqua mulſa tritarũ aut aqua, ita vt prius
B ieiunarint: aut exhibetur cum melle in catapotia efformatum.Quidam ammiſcent ipſi pulegium,aut thymbram,aut aliquod ex citò tranſeuntibus ſtomacho gratis. Scammonia ſimiliter vt veratrum purgat,& magis flauam bilẽ:verùm magis quàm omnia purgatoria, ſtomacho noxia eſt.Detur itaque non febriẽtibus,& ſtomacho bene affectis pondere obolorum quatuor, cum ſale aut pipere,aut zingibere,aut quodam oxyporo citò tranſeunte,ſtomacho grato aut cum melle: fiunt & catapotia cum gummi. Colocynthidis medulla bilem potiſſimùm
C vacuat, & mucoſa non de ſanguine, quemadmodum veratrum & ſcammonia,ſed de neruis & partibus neruoſis,drachmæ pondere,in aquæ mulſæ cyathis duobus,in qua ruta ſit incocta.Teratur autem diu:nam aſpretudines ipſius internis partibus adhærentes, vlcerationes & neruorũ per conſenſum affectiones inducunt. Danda eſt iis qui caput affectum habent, aut quibus membrana cerebri,aut ea quæ caluariã ambit affecta eſt: velut ſunt vertiginoſi,alterã capitis partem dolentes, à cephalæa vexati,comitiales, ſiderati, canino modo conuulſi,diutina o-
D culorum fluxione laborantes, recta ceruice ſpirantes, anheloſi, diuturna tuſſi vexati, inſupérque atrhritici, & qui circa rhenes aut veſicam affectionem habent. Elaterium ſimiliter vt ſcammonia euacuat. Eligendũ id quòd praſini coloris eſt,& leue,& non vetuſtius anno: datur triũ obolorum pondere tritum cum lactis hemina vna.

Tithymallus ducit bilem ſimiliter vt elateriũ & ſcammonia:dantur ſucci guttæ quatuor aut quinque, cum polenta ſubactæ, ita vt citò deuorentur.nam in ore detentæ diutius linguam & circumſitas partes exulcerant. La-
E thyrides purgant bilem, ſicut veratrum & ſcammonia. Dentur ſeptem aut octo,& ad quindecim vſque,ita vt robuſti, & ampliore purgatione opus habentes, ipſas mandere iubeantur:debiliores autem & ſtomacho malè affecti,totas ipſas deuorent. Peplii virgulta quæ ſemper ſicca ſunt, octo obolorum pondere dãtur in aqua mulſa: ducunt bilem ſimiliter vt veratrum,flatus item erumpere faciunt. Agaricum ſimilem colocynthidi vim habet, tardè quidem operans,non autem valdè ſtomacho noxium:datur tritum duarũ drachmarum pondere cum
F aqua mulſa.Sit autem albiſſimum & maximè friabile, & non ita lignoſum,neque corroſum. Iris Illyrica ſimiliter purgat, octo obolorum pondere data in aqua mulſa.Sit autẽ nõ vetuſta,nec teredines habeat. Centaurium paruum bilem & mucos purgans,priuatim coxẽdicum mordo laborantibus conuenit.Bibitur ipſius decoctum ſic vt centaurii ſeſquidrachma in aquæ hemina coquatur,donec ad dimidiam deueniat. Tragorigani flos cum ſemine datur duarum drachmarum põdere in aqua mulſa, iis quibus etiam veratrum nigrum. eſt au-
G tem ſtomacho magis gratum quàm veratrum,ſed minus purgat. Chamelææ drachmæ quatuor in aquæ mulſæ cyathis duobus coctæ,vt ad quartam partẽ deueniant, ſimiliter vt veratrum purgant, aliqui chamelæam cum duplo abſinthii in catapotia efformant,ac exhibent. Ariſtolochiæ clematidis ſeminis drachma vna in aqua mulſa data purgat vt colocynthis. Polipodii radix ſicca trita aquæ mulſæ inſperſa,aut cum ipſa trita, idem quod colocynthis facit.

Quæ bilem atram euacuãt.

H Atram bilem educentibus vtendum eſt præcipuè in melancholicis, iis qui facilè exacerbantur,iracundis,homines auerſantibus,aut in ſeceſſu degentibus, & in iis qui vbi à morbo ſe recolligunt,purgatione opus habent, in autumno feruente,in habitibus ſiccis, ac parum mu-

ſculoſis. Epithymum optimum eſt ex iis quæ atram bilem euacuant: dantur ex ipſo drachmæ quinque tritæ cũ ſeri lactis hemina. Epithymbrõ quod ſuper thymbrã naſcitur, ſimiliter vt epithymũ euacuat, ſed debilius eſt. Pulegiũ atrã bilem ducit, acetabuli mẽſura in aqua mulſa potum. Tragorigani heracleotici eadem menſura ſimiliter vt pulegium vacuat, ſed ambo ſicca. Alypi ſemen atram bilem deorſum purgare dictum eſt, ſi pari copia velut epithymum ſumatur cum ſale & aceto: verùm inteſtina velut Dioſcorides ait, leniter exulcerat. Eſt autem (vt arbitror) ea quæ nunc alypias appellatur: datur in aqua mulſa. Parthenium ſimiliter ſiccum potum eadem ducit. Alyſſon cum ſale potum ſimiliter vt hæc purgat.

Quæ pituitam euacuant.

Iis quæ pituitam educunt vtendum eſt in frigidioribus habitibus, & his qui conſenuerunt, & hyeme, item in reſolutis, & ſideratis, & qui laxis tumoribus intumuerunt, in his quoque qui multam pituitam in ventre aut in thorace aut ſtomacho habẽt, & in muliebri fluxu. Cõueniunt etiam multa emungentibus, & craſſa excreantibus, cibúmque faſtidientibus, & coxendicum morbo laborãtibus, vbi articulus ſubmucoſus aut pituitoſus fuerit: maximè autem conueniunt hydropicis, ex ea ſpecie quæ propriè intercus dicitur, laborantibus. Styracis albi drachma vna cum reſina terebinthina æqualiſpon deris pota, pituitam euacuat: oleæ radicis cortex drachmæ pondere cum vino aut aqua: item pyrethri oboli nouem cum aqua: lychnidis ſeminis drachmæ duæ: cyclamini radicis drach. vna, cum aqua mulſa: ſcordii drachmæ duæ cum melle: chamæpitys trita & in catapotiis data: ſquamæ cypriæ drachma dimidia cum pari reſina in catapotiis: hæc validius pituitam purgat: foliorum lauri viridium ſeſquidrachma: cucumeris ſylueſtris radicis corticis oboli duo: ricini grana quadraginta, qui crotones appellantur, decorticata eduntur, & ſimiliter faciunt: apii dimidium id quod ad radicem eſt, (& ab aliquibus Camæraphanus vocatur) ſi edatur: bdellii drachmæ duæ cum aqua mulſa, priuatim verò gummi oculis fluidis commodum eſt.

Quæ aquam euacuant.

Aquã educẽtib⁹ vtẽdũ eſt in hydropicis ex aſcite hydrope laborãtibus, & in mulieribus à fluxu albo infeſtatis, & iis qui fluida vlcera habent. Squamæ cypriæ drachma vna cum aqua mulſa pota, aquam ducit, verùm aceti parum inſuper ſorbere oportet, vt ne reuomatur. Granum cnidium decorticatum tritum cum melle cocto deuoratum, vt ne gulam ſiue tranſglutitionẽ contingat, aquam ducit. Danda ſunt grana viginti, aut vigintiquinque, aut triginta, fortioribus quadraginta. Euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata, pituitam ducit, magis tamen aquam. Lonchitidis ſeminis oboli octo, cum aqua mulſa aquam ducunt. Cneorum ſimiliter aquam purgat, cum polenta voratum. Cnici ſeminis drachmæ quinque contritæ, cum ptiſſana concoquuntur, addito pauco ſale, & ſorbentur. Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulſa potæ aquam ducunt. Quidam ſplenicis ipſum cum poſca exhibent.

DE MEDICAMENTIS COMPOSITIS purgantibus, Cap. V.

Catapotia ex aloe, Colocynthidis medullæ partem vnam, ſucci abſinthii partẽ vnam, aloes partẽ vnam, ſcãmoniæ partes duas, cum aqua in catapotia efformato ciceris magnitudine: dantur ex his grana vndecim. Acetum mulſum Iuliani, Rutæ quadrantem, origani quadrantem, comæ thymi trientem, anethi ſeſquiunciam, iridis vnciam vnam, radicis mandragoræ ſeſquiunciam, agarici ſextantem, tedarum pinguium vnciæ XII, grani Cnidii trientem, lathyridum quadrantem, alypiadis quadrantẽ, polypodii ſextãtẽ, folii vnc. I, coſti vnciã I, ſpicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici ſeſquiunciam, ſcillæ quadrantem, ſambuci virgultorum quadrantem, canopi, qui eſt ſambuci cortex, quadrantem, aſari vnciam vnam, pulegii quadrantem, epithymi ſextantem, veratri ſextantẽ, acori ſextãtẽ, ſii vnc. I, amomi vnc. vnã, hyperici vnciã vnam, cymini vnc. I, aniſi ſextãtẽ, aceti ſextarios X, mellis ſextarios V. Herbas ad triduũ in aceto macerato, deinde facta coctura, donec plus quàm dimidium inſumatur, mel adiicito: & facta colatura lathyridas addito, coſtum item & granũ cnidium & ſpicam nardi tritam: aut ſi voles, poſtquam acetum mulſum perfectè fuerit coctũ. Doſis perfecta eſt vnc. vna, aut pro viribus. Facit ad podagricas affectiones, & ad comitiales, & in quibus euacuare ſimúlque ab obturatis amouere opus eſt craſſos humores.

Purgatoriũ aquam ducens ex Caryophyllo. Aloes, epithymi, caryophylli, grani cnidii, petroſelini, rhei Pontici, ſingulorum ſemunciã, euphorbii ſcrupulos quatuor, mellis quod ſatis eſt: datur cochlearii menſura. Purgatorium ex rhodomelite, Alexandri, Roſarũ ſucci ſextarios duos, mellis ſextariũ vnũ, ſcãmoniæ trientẽ. Doſis perfecta cochlearia quinque, minor cochlearia duo, media cochlearia tria. Aliter, Mellis libram vnã, roſarũ ſucci lib. vnã, piperis drach. duas, ſcammoniæ drach. octo, maſtiches drach. quatuor, zingiberis drach. duas. Aliter, quo ego vtor, Spicænardi, aſari, epithymi, ſingulorum ſemunciam in aquæ hemina per triduum macerato, & moderata facta coctura, roſarum ſucci ſextarii dimidium ad aquam adiicito, & mellis ſextarii dimidiũ, & facta ad compagem vſque coctione, ſcammoniæ ſeſquiunciam addito. Purgatorium ex malis cydoniis, Malorum cydoniorum aſſatorum trientem, piperis ſemiunciam, ſcammoniæ drach. I, mellis quincuncem: ex tritis præbe cochlearium vnum, aut pro viribus. Purgatorium ex malo citrio, ſtomacho gratum. Mali citrii corticis & carnis librã vnã in aquæ ſextario vno ſemis ad tertias coquito, & mellis ſextar. dimidio adiecto, ad mellis ſpiſſitudinẽ coquito, & piperis lõgi vnc. I, ſcãmoniæ in fermẽto toſtæ vnc. I. terito ac inſpergito. Buccellatus purgatorius, Scammoniæ toſtæ vnc. I, piperis & ſeminis apii, ſingulorum ſcrup. I, fœniculi, aniſi, ſingulorũ vnc. I, mellis libr. I. De moderatè toſtis dato vnc. I, in condito. Oliuæ purgatoriæ. Scammoniæ vnc. I, piperis vnc. I, epithymi, cymini torrefacti, petroſelini, foliorũ rutæ, mentæ viridis, ſingulorũ drach. IIII, ſilphii drach. I, palmularum quincuncem, mellis quincuncem, aceti heminas II, oliuarum colymbadum muriæ innatantium, fiſſarum videlicet, ſextarium I. Quidam etiam gari modicũ addunt. Dantur ex his V, aut VII, aut IX. Paſtillus purgatorius. Scammoniæ drach. IIII, euphorbii drach. IIII, folii drach. II, piperis drach. II, mellis libram I. Datur vncia I.

Poſca purgatoria & ſtomacho grata. Cumini, fœniculi, ſingulorum vnc. I: pulegii, apii, aniſi, ſingulorum ſemunciam: epithymi, ſcammoniæ, ſingulorum vnc. I: ſalis ſextantem. Doſis perfecta ſcrupuli II. in poſca. Quidam euphorbii ſcrup. IIII, adiiciunt. Vinum purgatorium in hydropicis, Scyllæ quadrantem, apii ſeminis ſexuncẽ, piperis drach. I, capparis radicis drach. IIII, grani Cnidii decorticati drach. I, folii malabathri globulos II. vini heminas XII, mellis ſextar. III. Scillam contuſam in vino macerato, reliqua trita ammiſceto. Sal purgatorius, Salis communis torrefacti drach. VI, apii ſeminis, zingiberis, panis ſicci, ſingulorum ſcrup. VI. aniſi, piperis, ſingul. ſemunciã: ſcãmoniæ, epithymi, ſingulorũ vnc. I. Datur cochleariũ vnũ. Purgatoria ex Hermodactylo podagrica, Hermodactyli quadrãtẽ, aniſi, cumini Æthiopici, ameos, thymi corymborũ, piperis albi, zingiberis, ſingul. ſcrup. III, epithymi ſemũciam. Doſis, ſcrup. IIII. Aliqui ſex dãt. Dantur mane cũ cõdito, aut aqua mulſa, aut mero feruefacto. Aliter eadẽ purgatoria. Hermodactyli vnc. vnã, cumini Æthiopici, aniſi, agarici, zingiberis, ſingul. ſcrup. VI, maſtiches ſcrup. II, ſpicæ nardi ſcrup. II, moſchi ſiliquã I, cnici ſcrup. II. Dantur ſcrup. IIII. cum hydromelo. Scammoniam reprobamus eo quòd ſtomacho noxia ſit.

Si verò ampliore euacatione opus ſit, miſce ad doſim ſcammoniæ ſiliquas tres: datur loto. Catapotia ex lapide Armenico, quæ in morbo articulari maximè dantur. Aloes trientem, ſcammoniæ ſexuncẽ, agarici vnc. vnã, epithymi vnc. vnã, lapidis Armenici ſcrup. duodecim, caſiæ vnc. vnã, ſpicænardi vnc. vnã, ſcillæ aſſatæ ſexuncem, croci ſcrup. duodecim. Excipe rhodomelite. Dan-

tur ſcrupuli duo.

Purgatoria ex coronopodio,faciens ad quæ etiã ea quæ ex hermodactylis, ſtomacho cõmoda. Zingiberis ſcrupuli duo,piperis ſcrupulus vnus, agarici ſcrupuli decem, Cnici internæ partis ſcrupuli quatuor,coronopodii radicis ſcrupuli ſex:dãtur ſcrupuli tres. Iis verò qui aluũ ægrè ſolubilẽ habẽt ſiliquæ vigintitres quæ faciunt omnino ſeptem,aut propemodũ octo obolos: & poſt euacuationẽ vbi lauiſti,ex ouis & pane nutrito.

Purgatorium ex Cyrenaico ſucco,ad febres quartanas, Succi cyrenaici,piperis,zingiberis,rutæ foliorum, ſingulorũ drachmã vnã: datur nucis Ponticæ magnitudine.

Pulticula purgatoria,faciẽs ad tumefactos,elephantiacos præcipuè, & in quibus craſſum ac viſcoſum humorẽ quis exigere velit.Colocynthidas duas reſectas ſemine euacuato,& demiſſa medulla,oleo dulci ipſas expleto, impoſitiſque reſectis ab ipſis operculis,per diem ac noctem ſinito: poſtera die euacuato oleo, colocynthidas in aqua donec flaccẽſcant coquito:deinde ipſas quidem reiicito, oleo verò ad aquam admixto, veratri nigri obolos tres adiicito,& ſcammoniæ drachmam vnam.Cum iis autem pulticulã ex ſimilagine, aut panem ſiccum tritum coquito.Poſtea ex hac,ægro ſimplici antea victu vſo, dabis nucum ponticarum octo aut decem magnitudine, aut ad ſummum quatuordecim , & aquam calidam bibendam.

DE CVSTODIA EORVM QVI PVRGANtur,& quid ſit faciendum iis qui ex ſumpta purgatione non purgantur. Ex philagrio. Cap. VI.

IN omnibus efficacibus in ſumma purgatoriis,homini ſimplici antea victu vſo, ieiuno & probè facta concoctione medicamẽtũ dato,& vt ad perfectã vſq; purgationem ne dormiat prohibeto : motum etiam moderatum ſi fieri poteſt, faciat, & ab omni cibo ac potu tunc abſtineat,ad perfectam vſque purgationem. Si verò inediam non ferant,aut propterea quòd os ventriculi in ipſis facilè bilem concipit, ob longam inediam prægreſſam , aut aliam quandam eiuſmodi cauſam, dandus eſt ipſis panis ex vino aquoſo,aut ptiſſanæ aut alicæ ſuccus, nõ vbi iam euacuatio incepit,vt ne corrumpatur,ſed ſtatim poſt medicamenti potum. Sic enim aliquando etiam grauitate ſua, adcelerem medicamenti motum cooperatur. Si tamen quis poto quocunque tandẽ aluũ ſubducente medicamento,non purgetur,neque euacuetur,ſi quidem nihil moleſti adeſt,nihil ſollicitum eſſe oportet. Si verò res vrgeat,ob magnitudinem morbi,aut æger lãcinetur, & diſtendatur,& velut ſerra ſecetur,neceſſario ſtatim infuſum per clyſterem adhibetur.Si verò neque ſic obediat aluus, ſi quidem corpus morſum ſentiat,& velut euertatur,lauare & largo oleo illinire oportet:ſi verò repletũ ſit,& grauetur,venam ſecare: præſertim ſi multo ſanguine homo abundet,& oculos rubicundos ac prominentes,non naturaliter,ſed aduentitio modo,ob potum medicamentum, habeat.At ſi nihil horum infeſtet,ſed morſus & lancinatio adſit,à balneo ſtatim nutrire oportet,& vinũ largũ bibẽdũ exhibere, & interim clyſterẽ adhibere,ſi nõ ſedetur,& rurſus lauare. Sit autem oleũ quod per clyſterẽ infunditur rutaceum,aut ex alio quopiam flatus diſcutiente paratum.

DE HIS QVI NIMIVM PVRGANTVR, Cap. VII.

EOrum qui nimium purgantur cutis confricetur, & calida lauetur, ante balneum dato vino tenui fuluo ac flauo,(tale enim celerrimè ad diſtributionem procedit) & pane madido,ac malis Punicis. Quòd ſi perſeueret euacuatio,artus deligentur, ita vt vincula ex ſupernis deorſum procedant , & aſtringant , & quid ſanguinis ac ſpiritus intercipiant. Detur etiam modicum de theriaca ex carnibus viperæ bibendum.Tranſilit enim ad cutem , & humorum in ventrem lationem breui reuellit,& quod venenoſum ac medicatum eſt in purgatoriis medicamentis,id obtũdit.Et ſi hæc deſit,de paſtillis theriacis, & amplius de paſtillis ex ſeminibus, & de antidoto philonio appellato dabis. Sed & cucurbitis ad ſtomachum vtendũ eſt,& cataplaſmatis ex polenta & vino mulſo: poſt hæc e-

A pithematis adſtringentibus vtendum.Maximè autem vtilitatem ſentiunt ex totius corporis frictionibus , & medicamẽtorũ potionibus. Abſtineant præterea ab aere frigido ac calido valde. Ille enim materias ab externis intrò compellit , & fluxũ auget:hic verò diſcutit & exoluit vires.Si verò ob morſũ inteſtinis irritatis euacuatio augeatur, prædicta cataplaſmata imponantur , & hebetãtia per clyſterem infundantur, adeps nimirum anſerinus , & vinum dulce,oleum nardinum & ſimilia.

DE HIERIS ANTIDOTIS, Cap. VIII.

B HIera Antiochi, Chamædryos,agarici,colocynthidis medullæ,ſtœcadis, ſingulorũ drach.x, opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ clematidis, piperis albi,ſingulorũ drach. quinque,cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ,croci,folii,ſingulorum drachmas quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Alia hiera, Colocynthidis medullæ drach.xx,ſcillæ aſſatæ,agarici, ammoniaci thymiamatis, veratri nigri corticis,ſcammoniæ, hyperici , ſingulorum drach . tres: epithymi polypodii, ſicci , bdellii , aloes , chamædryos,
C marrubii,caſſiæ,ſingulorũ drach.octo, myrrhæ Troglodyticæ,opopanacis,ſagapeni,piperis cõmunis,& longi & albi,petroſelini,cinnamomi,croci,caſtorii, ariſtolochiæ lõgæ,ſingulorum drach. quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Hiera Iuſti. Epithymi drach.duodecim,marrubii,ſtœchadis.chamædryos, veratri nigri,ſcammoniæ, agarici, piperis longi,ſcillæ aſſatæ,ſingulorum drach.ſedecim: euphorbii,colocynthidis medullæ , aloes,croci, gentianæ, petroſelini,ammoniaci thymiamatis,ſagapeni,ſingulorũ drachmas octo:opopanacis,polii , cinnamomi , myrrhæ,
D ſpicæ nardi,floris iunci rotũdi odorati,pulegii, ſingulorum drach.IIII: ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorũ drach.II,mellis quod ſatis eſt.Doſis ſcrupuli II,aut III , aut IIII,cum aqua mulſa & ſale.

Hiera Galeni,Chamædryos,piperis longi , piperis albi, ſtœchadis,veratri nigri,ſcammoniæ, ſpicæ nardi,ſcillæ aſſatæ,(quidam etiam epithymi)ſingulorũ drach.XVI,myrrhæ,croci , ammoniaci thymiamatis,euphorbii,ſingulorum drach.VIII,excipe melle.

Hiera Rufi, Sycioniæ, ſiue colocynthidis medullæ
E drach.VIII, chamædryos drach.x , ſagapeni drach. VIII, petroſelini drach. v,ariſtolochiæ rotundæ drach.v,piperis albi drach. v,cinnamomi drach.IIII, aut caſſiæ drach. VIII,ſpicæ,croci,polii,myrrhæ,ſingulorũ drach.IIII, mellis quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis, Marrubii,agarici,chamædryos,colocynthidis medullæ,ſtœchadis,ſingulorũ drach.x , opopanacis,ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ rotũdæ,piperis albi,ſingulorũ drach.v:cinnamomi,ſpicæ nardi,myrrhæ, folii,croci,ſingulorum drach.IIII:arida tundito ſimul ac
F cribrato.Opopanacem & ſagapenũ & myrrhã contuſa, in pila,cum aqua mulſa nocte vnà macerato, deinde terito, & arida adiicito,& melle optimo excepta,in vitreum aut plumbeũ vas reponito: hic modus communis eſt omnibus hieris.Doſis autẽ ipſarũ perfecta drach. IIII. Aſſumat autẽ & ſalis drach.I,& mellis cyathos duos , & aquæ quãtũ ſatis eſt. Quòd ſi magis purgatorias efficere volumus eas quæ ſcammoniam non habent,ad has quoque ſingulas obolus vnus,de ipſa admiſceatur.

G ILLITIONES SEDIS ET VMBILICI PVRgatoriæ, Cap. IX.

ILlitio ſedis ad flatus prouocandos.Ruta cum melle conteritur vt vnus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedem illinitur. Efficaciſſima fit ſi parum cumini,& nitri,aut ſucci cyclamini aſſumpſerit.Sed & lanæ tomento excepta in ſedem inditur, aut melle addito glans efformatur. flatus enim prodeunt inde multi qui alleuationem faciunt.

Illitio ſedis ventrem mouens,appellatur Chezanancã, *id eſt Cacacoga*. Alumen cum melle tritum concoquitur donec fuluum fiat,& cum hoc ſedes illinitur. facilè
H enim multa quidem,ſed non citra laborem educit.

Vmbilicaris illitio aluũ ſubducens,Cyclamini drach. IIII, nitri drach.III,veratri nigri & albi, vtriuſque drach. duas,colocynthidis drach.tres,ſcammoniæ drach.II, elaterii ſucci drach. IIII, grani Cnidii drach.IIII, caricarum

pinguium sextantem, fellis taurini vnciã I. Alia optima, Elaterii, lathyridum, galbani, cyclamini, veratri nigri, singulorum drach. IIII, colocynthidis medullæ drachm. VIII, cucumeris syluestris recentis, scammoniæ, grani Cnidii, singulorũ drach. II. tithymalli drach. II, terebinthinæ drach. III. Excipe hæc felle taurino, & velut vnguento vtere. Quidam ceræ septunce addito, & olei sicyonii quantum satis est, velut emplastrum imposuerunt.

MEDICAMENTA VOMITORIA, ET sumendi veratri modi, Cap. x.

VOmitibus vtuntur etiam sani, ab alimenti aut humorum copia grauati: sed & hi qui ex acuto morbo ægrotant; quum à pituita aut tali quodam humore infestantur. Verùm vomitoriis medicamentis vt vtantur, neque sanis, neque ex acuto morbo ægrotantibus permittendum est: sed in affectionibus diuturnis, & maximè induratis, & quæ forti exactione opus habent, velut est podagra, morbus comitialis à stomacho oriens, elephas, hydrops, melancholia, & consimiles. Contraria autem sunt vomitoria medicamenta sanguinis sputis, & stomacho malè affectis, & qui suffocari solent. Promptissimum itaque ex vomitoriis medicamentis est oleum cyprinum, si digiti aut pennæ in ipsum tingantur, & in gurgulionem immittantur. Sed & nardi Celticæ radicum drach. VII, in aqua mulsa potæ, fortiter sursum purgant. Similiter etiam cestri V aut VI, drach. in aqua mulsa potæ, & daphnoidis folia III, viridia, trita, ac comesta. Elaterii quoque obolus I, in aqua potus, pituitam & bilem sursum purgat: & staphidis syluestris grana XV, cum aqua mulsa crassa. Ex bulbis item hi qui consueto more eduntur, si crudi edãtur, & narcissi bulbi cocti, sursum purgant. Apii quoque radicis pars ea quæ ad aerem vergit, si edatur, sursum purgat. quidam ipsam chamæraphanum vocant. Quæ verò ad radicem est, deorsum purgat: tota verò si edatur, sursum ac deorsum. Raphanides verò minus quidem prædictis purgant, sed vtilius. Oportet autem ipsas dum acres valde ac recentes sunt, in tenuia frusta concidere, & duabus aut tribus horis antea in aceto mulso maceratas quotquot possunt sumant, ita vt ter aut quater à cœna vomant, & semel ieiuni. Sæpe autem insuper sorbeant acetum mulsum. Vbi verò duabus horis obambulauerint, aquam tepidam bibentes, immissis digitis aut pinnis vomant.

Modi sumendi veratri, Veratrum dandum est diutinè ægrotantibus, & ex forti morbo, & qui ex aliis auxiliis salutem desperarunt, eo quòd morbus omnibus ipsis sit fortior. Dandum autem siue assiduè vexarit morbus, velut hydrops, elephas, malus habitus, resolutio, & similes: siue per quosdam tẽporis circuitus repetat, velut comitialis, & podagra. Quum autem multi sint sumẽdi veratri modi, simplicior & potior præparatio ad sumendum veratrum, hic modus est. Postquã raphanidas prius arundine perpunxeris, veratri albi optimi radicum surculos festucaceos in fissuras impingito; & vbi noctẽ permanserint, ipsos tollito: raphanidas autem concisas cum aceto mulso dato iuxta relatum modum, assueto nimirum antea ad vomitiones ægroto, & relatis horis interpositis, vt insuper ad vomendum cogantur. Præcipuus autem sumendi veratri modus hic est, Veratri optimi sextantem in aquæ hemina, quinque antea diebus maceratum, coquito donec tertia aquæ pars restet. Expresso deinde veratro, ad aquam æqualem mellis modum admisceto, & facta ad crassitudinem coctura, dato ægroto antea iuxta relatum modum ad vomitum exercitato; ita vt idem sit ieiunus, & bene concoxerit, & aluum deorsum exonerauerit, aut sua sponte, aut etiam semel atque iterum infuso per clysterem immisso pro viribus. Efficacissimus porro omnium modus talis est, Radices veratri ad sesami magnitudinẽ concidito (nam in puluillum redactæ, actionis efficacia strãgulant) & debilioribus quidem cum ptissanæ, aut alicæ, aut eiusmodi cuiusdam succo, veratri summùm drachmas II, minimùm drachmam I, coquito, & bibendum dato. Robustioribus autem, cum aqua calida, aut aqua mulsa. Incipit purgatio post tres aut quatuor horas. Quibus tardius incipit, ii melius purgantur. Si verò vomitiones tardè prodeant, aqua mulsa bibenda data, ad vomitum cogantur, immissis item pinnis in oleum tinctis. Si neque sic vomant, in balneum abducantur. At vbi vomere incœperint, siquidem pro ratione euacuatio fiat, nihil amplius molestiæ exhibere oportet: si verò lancinentur, aut etiam conuellantur, aquam & oleum bibenda dato. Nam hinc & deorsum per ventrẽ subductio ipsis contingit (id quod etiam aliâs in iis qui veratrum sumunt aliquãdo contingere solet) & medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Quòd si animi deliquium ipsis accidat, odoramentis refocillentur. Sed & ad alia, velut verisimile, accedentia symptomata, similiter congrua adhibere oportet. Cæterùm multa contingente euacuatione, nutriãtur, & dormire permittantur, aliàque velut in iis qui nimium purgantur dictum est fiant. Si verò perseueret adhuc, cucurbitæ stomacho affigantur, & artus deligẽtur. At si pro ratione euacuatio fiat, aqua mulsa ipsis bibenda detur moderatè, quò superfluitates ex medicamento eluat. Et paulo pòst cibus concoctu facilis exhibeatur. Porro in iis qui suspecta habent per os medicamenta, & tamen omnino veratri vsu opus habent, Antylus tali quodã infuso per clysterem vtitur, Veratri albi drach. II, in aquæ sextar. I maceramus, & per diem ac noctem manere sinimus: sequente verò die veratrum in aqua ad dimidias coquimus, deinde hanc per sedem infundimus, vt vomitum cõcitet. Sursum purgat paulo debilius quàm veratri potio. Post sufficientem purgationem, glandula acri subdita excretionem irritamus, quò infusum reddatur, & ipsi non amplius vomant. Et post excretionem, aquam mulsam semel aut iterum infundimus, quò intestina eluantur. Idem Antylus ita dicit, Fit etiam glandula (inquit) ex veratro albo tuso ac cribrato, deinde melle cocto excepto, similiter purgans supernum ventrem, quemadmodum infusum ex veratro purgat. At verò probatior est hic modus: nam in nobis situm est vt moderemur purgationem. Sit itaque veratri pondus drachmarũ duarum: ipsa verò glans lanæ tomento solidiore obducatur aut obligetur. Et caput tomẽti extrinsecus per sedem propendeat, quò post sufficientem purgationem, glandem extrahere nobis liceat. Hic modus perfectissimè purgat, & neque suffocationem, neque aliud quoddam periculum inducit.

DE DIVERSIS ANTIDOTIS, Cap. XI.

Præfatio, à Galeno libris de Antidotis præmissa.

COmpositiones medicamẽtorum quæ affectiones curant, & non foris imponuntur, sed intra corpus sumũtur, veteres medici Antidotos vocant. Tres autem sunt ipsarum differẽtiæ: quædam enim lethalium medicamẽtorum gratia exhibentur: quædam ob bestias venenum eiaculantes: quædam affectionibus ex malo victu obortis auxiliantur. Aliquæ triplicem vsum promittunt, quemadmodum etiam ea quæ theriaca appellatur.

Hedychroi in theriacam ingredientis præparatio Aspalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, sing. drach. VI, carpobalsami drach. II, mari drach. XVI, floris iunci rotundi odorati drach. II, cinnamomi drach. XXIIII, amomi, cassiæ, rhei, sing. drach. VIII, nardi Indicæ, folii, singulorum drach. XII, myrrhæ drach. XXIIII, croci drach. XII: vino bono excipe, & pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis.

Pastillorum scilliticorum præparatio, Scillam luto aut farinæ massa oblitam moderatè assato, & acceptis internæ partis ipsius partibus duabus, & farinæ erui parte vna, terito, & similiter pastillos efformato.

Pastillorum theriacorum præparatio, Viperas quatuor aut quinque fuluiores ac recens captas sumito, & de ipsis ad caput & ad caudam, quatuor digitorũ magnitudinem amputato, & tota pelle interaneisque ipsarum ablatis, reliqua in noua olla cum anetho & sale coquito; donec spinæ de carnibus discedant: deinde ablatis ac diligenter à spinis purgatis carnibus, puri panis æqualem portionem ipsis admisceto, & trita similiter in pastillos

efformato, digitis opobalsamo tincti, & in vmbra siccato.

Theriacæ Antidoti præparatio, Pastillorum scilliticorum drach. XLVIII, pastillorum theriacorum drach. XXIIII, hedychroi drach. XXIIII, cinnamomi drachmas XXIIII, piperis communis drach. XXIIII, succi papaueris drach. XXIIII, rosarum siccarum drach. XII, scordii, buniadis seminis, iridis Illyricæ, agarici, glycyrrhizæ, opobalsami, sing. drach. XII, myrrhæ, croci, zingiberis, rhei Pontici, quinquefolii radicis, calaminthæ, marrubii, petroselini, stœchadis, costi, piperis albi & longi, dictamni, iunci rotundi odorati floris, thuris masculi, terebinthinæ, mastiches, cassiæ nigræ, spicæ nardi, singul. drach. VI, polii floris, styracis, apii seminis, seselis, thlaspis, ammii, chamædryos, chamæpityos, hypocistidis succi, malabathri, nardi Celticæ, mei, gentianæ, anisi, fœniculi seminis, Lemniæ sphragidis, chalcitidis tostæ, amomi, acori, balsami, phu Pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singul. drach. IIII, dauci seminis, galbani, sagapeni, bituminis, opopanacis, castorii, centaureæ, aristolochiæ clematidis, singul. drach. II. mellis Attici libras X, vini Falerni sextar. II. Opium, hypocistidem, myrrham, sagapenum, styracem, acaciam, opopanacem, in pilam mittito, & modico melle affuso, tundens dissoluito, deinde vino adiecto vt supereminéat, ad triduum macerato, postea reliqua tusa vnito, mel ipsum despumetur. Reponitur in argentea aut vitrea vasa non valde plena: & opercula singulis diebus demuntur. Vsus ipsius est, si res vrget, in morsis à bestiis venenatis, & iis qui venenum acceperunt, post septimum à præparatione annum, nucis Ponticæ magnitudine, cum vini cyath. III, ita vt bis in die bibatur: similiter etiam iis qui ab aliqua obscura periclitati sunt causa, vt corruptio in corpore lethalis medicamenti qualitatem sit imitata, quemadmodum in pestilentibus constitutionibus maximè fieri solet: semel in die datur. At in aliis affectionibus post decennium ipsius vsus est, & vsque ad vicesimum annum. In tussi verò & thoracis aut lateris doloribus, non febrientibus, cum vino mulso, febrientibus, cum aqua mulsa, datur ad noctem fabæ Ægyptiæ magnitudine. Sanguinem spuentibus, si recens est malum, in posca: si diuturnum, in symphyti decocto datur fabæ Ægyptiæ magnitudine mane & vesperi. Inflatis & torminosis aut cœliacis datur mane ex aqua calida, fabæ Ægyptiæ magnitudine. Appetentiam intensam excitat. A rigore, perfrigeratione, & bilis vomitu, ante accessiones pota liberat. Mēses mouet, & mortuos fœtus eiicit, fabæ Ægyptiæ magnitudine pota cum aqua mulsa, aut passo, in quo ruta aut dictamnum coctū est. Facit etiam ad vocem abscissam, & per se & cum dupla tragacantha, ex vino mulso aut passo pota, & sub lingua detenta, & eliquata. Splenicis & hepaticis datur ex posca: si scirrhi duritia adsit, ex aceti mulsi, aut aceti scillitici sesquicyatho: nephriticis cum aceto mulso fabæ Ægyptiæ magnitudine: dysentericis tantundem cum rhois decocto, mane & vesperi. Ad visus quoque hebetudinem summè facit hoc modo, Antidoti & opobalsami sextantem cum mellis cyatho misceto, & paulatim illinito. Detergit etiam dentes. Plerique etiam præseruationis gratia ipsam accipiunt in nouilunio fabæ Græcæ magnitudine, vbi probè concoxerunt, cum mellis cochleario vno, & aquæ cyathis II. Similiter etiam in profectionibus ipsa vtūtur, quum vitiatum aerem aliquem, aut aquas suspectas habent, in locis vbi iter faciunt.

Sales Theriaci.

Viperas fumito recens captas quatuor, deinde salis ammoniaci aut cōmunis modium Italicum vnum in pilam mittito, & cum ipso hæc in crassas partes cōtundito, Gentianæ sesquilibram, aristolochiæ rotundæ sesquilibram, centaurii tenuis comæ lib. II, cardamomi, marrubii, singulorum sexūcem, scordii, apii, chamædryos Creticæ, singulorum lib. I, rutæ satiuæ seminis sextar. II. Mellis Attici mensura sufficiente hæc vnito, & dimidiam ipsorum partem in ollam nouam dato, deinde quatuor viperas viuas adiicito, insuperque ad ipsas etiam scillas teneras recentes minutim concisas addito, atque ita reliquam dimidiam partem superioris mixturæ superiniici-

A to, & olla diligenter operta, tribus aut quatuor foraminibus operculum ipsius perforato, quò vapor per ipsa exhalans, assationis modum tibi significet. Primùm enim apparebit fumus multus, exiens caliginosus ac valde turbatus, significans quòd ignis iam feras ipsas contingat: atque tunc tu diligenter caue nequid de hoc fumo inspires, dum aer à viperarum exhalatione inficitur. Deinde quum cessauerit vapor, & flammam quandam exilem conspexeris per foramina egredientem, tunc sanè quamoptimè assatas putato, atque sic ollam ab igne ablatam,
B per totam diem ac noctem perfrigerato: postea aperito, & exemptos carbones diligenter tundito, & cribrato cum his mixturis, Rutæ syluestris seminis, hyssopi Cretici, singulorum dodrātem, seminis fœniculi, nardi Celticæ, stachyos Scythicæ, singulorum sexuncem: petroselini Macedonici, malabathri, foliorum, singulorum trientem, amomi, racemi, hormini seminis tosti, singulorum quadrantem: origani cacuminum, thymi cacuminum, singulorum sextantem: baccarum iuniperi, piperis albi, & longi, singul. lib. I, silphii radicis dextantem, seminis corian-
C dri, zingiberis non perforati, satyrii seminis aut radicis, pulegii, seselis Massiliensis, menthæ, singulorum sexuncem, cassiæ fistulæ sextātem, cinnamomi vnc. I. Cæterùm ego præparaui vt bestias non exufferim, sed pastillos ex ipsis paratos, velut in theriaca exposui, cum iis quæ cum bestiis vtuntur miscui, & hoc propterea vt quam in se habent amaritudinem, eam in vstione deponant. Tātam autem mensuram pastillorum adieci quantam coniectura assequi potui quatuor viperas habere. Et euaserunt reuera optimi.
D Antidotus Mithridatica ex scinco, Myrrhæ Troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, sing. drach. X, spicæ nardi, thuris, thlaspeos, opobalsami, floris iunci odorati, costi, stœchadis, seselis, galbani, terebinthinæ, piperis longi, castorii, succi hypocistidis, styracis, foliorū malabathri, singulorum drach. IIII, cassiæ nigræ, polii, piperis albi, scordii, dauci seminis, carpobalsami, cypheos, bdellii, nardi Celticæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gētianæ, foliorum rosarum, singul. drach. VIII, dictamni, anisi, acori, phu, singulorum drachmas III, mei Athamātici, acaciæ, ventris scinci, hyperici seminis, sing. drach. I. S. vini & mellis quantum satis est. Præparato similiter vt theriacam. Galenus dicit hāc ad eadem facere ad quæ etiam theriaca, exceptis iis qui à vipera morsi sunt: nam ad hos theriaca efficacior est.
Antidotus ex sanguinibus, faciēs ad omnia venenum eiaculantia, & ad lethalia medicamenta, Piperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni Cretici, singulorum drach. II, amomi, opobalsami, seminis rutæ syluestris, seminis fœniculi, cumini Æthiopici, anethi, sanguinis anatis masculi sicci, sanguinis hœdi, sanguinis anseris, sanguinis anatis fœminæ, buniadis syluestris seminis, singulorum drachmas III, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, thuris, rosarum siccarum, singulorum drach. IIII, cinnamomi drach. II, scordii drach. VIII, petroselini, polii, myrrhæ, nardi, singulorum drach. VI, cassiæ drach. III, succi Cyrenaici drach. III, stœchadis drach. V, asari drachmas II, ammoniaci thymiamatis drach. III, mei Athamantici drach. II, agarici drach. II, carpobalsami grana XX, mellis cocti quantum satis est.
G Acetum mulsum simplex, Aceti acerrimi albi sextar. I, aquæ sextar. II, Mellis sextarium I. Coquito ad liquidioris mellis compagem, mel inter coquendum despumans.
Acetum scilliticum, Scillæ albæ concisæ, & in vmbra siccatæ ad dies quadraginta, rursúsque purgatæ, minam vnam, aceti boni sextarios XII. Hæc simul in vas mittito, idque opertum ad dies sexaginta ad solem exponito, post quas scillam expressam abiicito: acetum autem excolatum in aliud vas transfundito. Quidam scillæ mi-
H nam I, in aceti sextarios VI mittunt: alii viridis scillæ idem pondus in acetum coniiciunt, & ad menses sex simul in vase esse sinunt. Et est hoc magis inciforium. Facit autem ad fluxiones circa os, si colluatur, & ad multas internarum partium affectiones, si bibatur, exceptis iis quæ cum vlceratione consistunt: facit item ad plura alia.

Acetum mulsum scilliticum, Scillæ partium internarum tenerarum libr.II, aceti acris albi sextar. XV, piperis, petroselini Macedonici, singulorum sextantem, dauci Cretici, ammii, anisi, nardi Celticæ, ligustici, asari, cardamomi, spicæ nardi, amomi, rhei Pontici, singul. semunciam, seminis fœniculi, cumini, silphii, zingiberis, pyrethri, hyssopi Cretici, costi, pulegii, singulorum vnc.I, mēthæ viridis fasciculum I, rutæ viridis ramulos V, mellis Attici sextar.I, sapæ sextar. II, apii viridis fasciculum I. Internas scillæ partes albas contusas in acetum mittito, & ad dies septem sub caniculæ ardoribus macerari finito: deinde exempta scilla, sicca quidem iam contusa, viridia autem non contusa, in acetum dato, & rursus post septem dies omnibus excolatis, mel & sapam ad acetum addito, & ad compagem coquito, vitreóque vase excipito. Vtere hoc auxilio & ieiunus velut potione quæ ante cibum sumi solet, & cum cibo ad intinctus. Est enim longè vtilissimum.

Medicamentum Galeni ex scilla, faciens maximè ad comitiales. Scillam in tenues partes manibus confractam, in vas quod mel habuit coniice, & id probè opertum in loco ad meridiem conuerso, sub Caniculæ ardoribus expone: post quadraginta dies ab ortu caniculæ, solue, & scillæ corpus effluxisse comperies. Exceptum itaque succum ipsius optimo melle condito, & his singulis diebus cochl. I præbeto, pueris paruum, perfectis magnum. Sed & ipsum scillæ corpus cum melle terito, indéque cochlearium exhibeto. Est autem hoc facultate posterius succo.

Philonis Antidotus, Piperis albi drach.XX, hyoscyami drach. XX, succi papaueris drach.X, croci drach.V, pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, sing. drach.I, mellis Attici, aut alterius boni probè cocti, quod satis est. Dato perfectis nucis Ponticæ magnitudinem, minoribus fabæ, pueris ciceris. Medicamentum est quod dolorem maximè sedat, & somnum inducit.

Athanasia dolorem sedans pleuritica, Oribasii, Cassiæ drach. VIII, spicæ nardi, amomi, croci, opii, styracis, myrrhæ, costis, singul. drach.IIII, mellis despumati quod satis est. Dosis est eadem quæ Philonis antidoti.

Antidotus ex duobus piperis generibus, similem vim habens, Cardamomi, castorii, opii, singul. drach.III, myrrhæ, costi, piperis albi, & longi, galbani, singul. drach. III, croci drach. III. Excipe melle cocto, & præbe fabæ magnitudine.

Antidotus ex papaueris capitibus, & sapa, Capita papaueris viridia non aquosa, VIII, aut X, postridie vt decerpseris, cum glycyrrhizæ vncia vna, in sapæ sextario vno, ad diem vnum macerata coquito donec flaccescant, & vbi moderatam habuerint hæc compagem, ab igne ablata vase excipito, ac vtitor in febrientibus qui vigiliis infestantur, & si de capite in thoracem tenuis fluxus fertur.

Antidotus ex papaueris capitibus, & melle, Capita papaueris (velut dictum est) & glycyrrhizæ vnc.I, in aquæ pluuialis aut fontanæ sextario I, donec flaccescant coquito ac exprimito, & ad decoctum mellis sextarium dimidium adiicito, & ad spissitudinem coquito. Datur his qui cum doloris mitigatione, & somni inductione, insuper etiam expurgatione & extersione opus habēt eorum quæ in thorace aut circa pulmonem & renes hærent.

Antidotus ex papaueris capitibus composita, Aquæ in qua capita papaueris iuxta relatum modum cocta sunt, sextar.I, vini dulcis heminas II, mellis libr.I, croci, hypocistidis succi, singul. drach. IIII, coquito ad compagem. Cæterùm ea quæ ex melle, & capitibus papaueris, & malis cydoniis paratur, stomacho gratior est: verùm efficacior est si vnà cum papaueris capitibus, etiam melilotum & glycyrrhiza in aqua coquantur.

Eclegma ex marrubio simplex, ad tabescentes maximè, Comæ marrubii lib.I, in aquæ heminis VI ad tertias coquito, & abiecta herba, parem mellis mensuram aquæ adiicito, & ad mellis spissitudinem coquito, indéque cochl.I. præbeto.

Eclegma ex marrubio compositum, Comæ marrubii, iridis Illyricæ, hyssopi, pulegii, glycyrrhizæ, apii, singulorum sextantem, caricarum pinguium quadrantem, nucleorum nucis pineæ resinatæ quadrantem. Contundito in crassas partes sicca, & cum caricis in aquæ sextar. III, macerata, ad tertias decoquito: deinde ad excolatam aquam mellis libr.II adiicito, & ad mellis compagem vsque coquito.

Eclegma ex eruo, Amygdalarum amararum sextantem, farinæ erui trientem, hyssopi triētem, iridis semunciam, nucleorum pineorum torrefactorum sextantem, mellis sextar.I, aut quod satis est.

Eclegma dodecatheon, Iridis Illyricæ trientem, erui trientem, hyssopi sextantem, seminis vrticæ sextantē, glycyrrhizæ sextantē, fœnigræci sextātem, bulborum trientem, seminis lini torrefacti trientē, melanthii scrup.XVIII, pulegii scrupul. VI, nucleorum pineorum torrefactorum sextantem, piperis scrup.VI, mellis quod satis est.

Antidotus Sotira, Spicæ nardi scrup.XXXIX, myrrhæ scrup.XXVII, croci scrup.XXXVII, castorii scrup. XXXIX, petroselini scrup. XLV, anisi scrup. IX, apii scrup. VII, floris iunci odorati scrup. XXXVI, cassiæ scrup. XII, piperis longi scrup.XII, seminis sinonis scrup. VI, styracis scrup.XVIII, amomi scrup.XII, seselis scrup.XII, hedychroi scrup.XVIII, costi scrup.XVIII, mellis quod satis est.

Medicamentum ad tussim, ex styrace, Amomi, cassiæ, singul. sextantem, styracis, spicæ nardi, singulorum sesquiunciam, croci, piperis albi, singul. vnc.I, mellis sextar.I. Exhibe cochlearium vnum.

Medicamentum Philoxeni, ad suppuratos & fluxiones diuturnas, Terebinthinæ drachm.XXVIII, nardi drach. XVI, myrrhæ stactæ drach.VI, cardamomi, bulborum, singul. drach.VI, croci drach. XII, galbani drach. XVI, amygdala amara LXXX. mellis heminam: bibitur ex aqua fabæ Ægyptiæ magnitudine.

Antidotus Esdræ, multi vsus. est enim ex iis quæ valde siccant. Amomi scru.VI, croci scru.XVIII, seminis dauci scrup. I. S. fœniculi seminis scrup.III, cassiæ scrup. I.S. floris iunci odorati scru.IIII.S. cinnamomi scrup. III, hypocistidis succi scrup.IIII.S. sulphuris scrup.V, seminis papaueris scrup. V, pyrethri scrup.III, petroselini scrup. I. S. iridis Illyricæ scrup.VII. S. hyoscyami seminis scrup.XIII. S. spicæ nardi scrup.VII. S. seminis rutæ scrup. I. S. anethi scrup. III, cardamomi scrup.III, rosarum siccarum scrup. IIII.S. floris nerii (est autem velut siliqua, ex qua rosa rododaphnes emergit) & rosæ ipsius, singul. scrup.III, rhei scrup. VI, gentianæ scrup.VI, hedychroi scrup.I. S. tragacanthæ scrup.XV. Lycii scrup.VI, foliorum citrii scrup.VI, seminis ocimi scrup.I.S. anisi scrup.III, costi, myrrhæ, singul. scrup.VI, bdellii scrup.XVI, succi artemisiæ scrup.XIII. rhois Syriaci scrup.XXV.S. asari, ventris mergi, lapidis iaspidis, singulorum scrup.III, piperis scrup.XV, castorii scru. I.S. cimoliæ scrup. VI, sisonis scrup.IX, styracis scrup. IX, opobalsami scrup.XII, seselis herbæ scrup.I. S. mellis vncias XXVIII, vini quod satis est.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus, Malorum cotoneorum purorum libr.III, concoquuntur in vini veteris sextar.III, deinde teruntur, & adiiciuntur ipsis trita hæc, piperis, anisi, ligustici, singul.vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnciæ dimidium addunt. Quidam pro vino acetum sumunt. Medicamētum ex malorum cotoneorum succo, ad prostratam appetentiam & ægrè concoquentes commodum, Malorum cotoneorum maturorum succi sextar.II, mellis boni sextar.II, aceti sextar. I, zingiberis quadrantem, piperis albi sextantem: ad spissitudinem coquito. Hoc ad perfrigeratos præparat Galenus. In quibus autem, inquit, bilis abundat, citra piperis & zingiberis admistionem præparato.

Meloplacuntii (*id est placenta ex malis coroneis*) præparatio, Malorū cotoneorum purorum lib.VI, coquuntur in vino donec flaccescant: deinde ad excolata ac trita quidam adiiciunt mellis libr. VIII, & ad lentum ignem coquunt, mouētes subinde ferula, donec totum manus non inquinet, & tunc contusa hæc adiiciunt, piperis quadran-

tem,aniſi quadrantem, petroſelini vnc.I. Quidam etiam zingiberis vnc.I, & maſtiches vnc. I. deinde mixta in placentas ſemunciales efformant,& cum lauri foliis componunt.

Cydonatum friabile fruſta integra habens, Malorum cydoniorum purorum in fruſta conciſorũ libræ 8. coquuntur in vini ſextariis 8.moderatè vt non diſſoluantur,deinde admiſcentur ipſis mellis deſpumati lib. 8. piperis beſſis, petroſelini,aniſi, ſingulorum quadrans, zingiberis quincunx, ſpicæ nardi ſeſcuncia,caryophylli vncia vna:omnia hæc contuſa & moderatè cocta,ad iuſculi ſpiſſitudinem tollito, & vbi perfrigerata ſunt,fruſta ſimul cum iuſculo componito.

Antidotus ex tribus piperis generibus. Piperis cõmunis,albi,longi,ſingulorum drach. 7. zingiberis,aniſi, cacuminum thymi, ſingul. drach. 2. mellis quod ſatis eſt. Alia Oribaſii, Piperis albi ſextantem, piperis nigri,longi,ſpicæ nardi,cinnamomi,ammii,caroi,hyſſopi, ſeſelis,dauci, petroſelini,ſingul. vnc. I. zingiberis drach. 4.mellis libr. 3.

Alia,Piperis communis quadrantem, albi vnc.I, longi vnc.I. petroſelini,cinnamomi aut caſſiæ duplum, zingiberis,ſingulorum vnc.I.mellis vnc.2I.aut quantum ſatis eſt: ego etiam thymi cacuminum vnc. I, admiſcui.

Dioſpolites. Cumini aceto macerati ac torrefacti vnc. I,piperis,zingiberis ſingul. ſextantem, rutæ viridis vnc.I,S. nitri drach. II.S. Excipe melle. Medicamentum ex calamintha, Petroſelini,pulegii,ſeſelis, calaminthæ,ſingulorum quadrantem, apii ſeminis vnc.I,cacuminum thymi vnciã I. liguſtici trientem ,piperis vnc.II. mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ex citrio,ad ægrè concóquentes.

Aceti heminas 3,citrii ſiue medici mali carnis lib.I, hyſſopi,rutæ, ốrigani,ſingul. faſciculum. Hæc per diem ac noctem macerata in aceto coquuntur ad tertias,& expreſſa abiiciuntur:ad acetum autem mellis ſextar.I. admiſcetur,& rurſus ad mellis ſpiſſitudinẽ coquitur. quod vbi factum eſt,aſari, mei, piperis albi, ſingul. ſextans infarcitur.Datur inde cochl. I,mane,& ad ſomnum.

Picra Galeni, Aloes drach.c, xylobalſami, maſtiches, croci,ſpicæ nardi,aſari, cinnamomi, ſing.drach.VI. Quidam etiam floris iunci odorati,& caſſiæ,ſingul.drach.VI, addunt.Datur ex aqua mulſa drach.I.

Picra ex aceto mulſo, ad ſtomachicos, vterum,& hydropem, Aloes trientem, folii ſextantem, coſti, caſſiæ, amomi,iridis,ſingulorũ drach.I,corticis radicis fœniculi libr. I, maſtiches, nardi Celticæ, zingiberis, ſingulorum drach.I,piperis drach.I,mei drach.I,aceti ſextar.I. S. mellis ſextar.I.S. fœniculum in aceto vbi prius coctum eſt abiicitur: deinde mel adiicitur, & facta ad mellis compagem coctura,reliqua trita inſpergantur.

Medicamentum optimum ex hepate lupino, Gentianæ,chamæpityos,petroſelini, marrubii,fellis vrſini,ſinapis, ſcolopendrii, radicis panacis minii, rubiæ, ſeminis braſſicæ,ariſtolochiæ longæ,piperis albi, ſpicæ nardi,coſti,erucæ ſeminis, eryngii radicis, polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi, hepatis lupini, enulæ, ſingulorum æquales partes melle cocto excipe. Datur nucis Ponticæ magnitudo cum vino mulſo cocto.

Theodoretus ex anacardiis, Anacardiorum vnc.I.S. croci,caſſiæ,folii,ſpicæ nardi, caryophylli, mei, agarici, floris iunci odorati,rhei, epithymi, ſingulorũ drach.IIII, acori,piperis, ſingul. vnc.I.S. aloes quadrantem, ſaxifragæ,maſtiches,iridis Illyricæ, ſingulorum vnc.I.S. myrobalanorũ vnc.I.mellis,libr.I,aut quod ſatis eſt. Theodoretus abſque anacardiis, Aloes drach. LX, agarici drach.XXIIII,croci,caſſiæ,rhei Pontici,acori,cinnamomi,maſtiches,ſingul.drach.X,coſti, ſeminis rutæ, piperis albi, ſingul.drach.VIII, ſpicæ nardi drach. III, xylobalſami,aſari,chamædryos,mei,ſingul.drach.IIII,mellis quod ſatis eſt.Quidam etiam his addunt anacardia II.Doſis eſt drach. II,cum aqua mulſa.

Cyphoides, ad hepaticos, & thoracis affectiones, Vuæ paſſæ carnis drachmas XXV, croci drach.I, calami drach. II, bdellii drach. II.S. cinnamomi obol. III. nardi obol.III,iunci odorati drach. 2I, myrrhæ drach. IIII,terebinthinæ drach. IIII, aſpalathi ramenti obol. XII, mellis drach.XVI. vini quod ſatis eſt. Cyphoides aliter, Alexandri, Croci, cinnamomi, bdellii, ſingulorum drach. IIII,myrrhæ, calami, ſingulorum drachmas II, aſpalathi, floris iunci odorati, ſingulorum drachmas III, caſſiæ, nardi,ſingulorum drachmam I, terebinthinæ drachmas XVI, vuæ paſſæ carnis drachmas CLX, mellis heminam, I.S.vini Chii quod ſatis eſt. Medicamentum ex Cacano hepaticũ. Cacani vnc.I,coſti vnc.I,folii ſcrup.VIII, piperis albi ſcrup. VII, ſpicæ nardi ſcrup. VI, mellis quod ſatis eſt.Datur cochl.I,cum conditi potione.

Zopyrius, Myrrhæ drachmas V,croci,caſſiæ, ſingulorum drachmas IIII, cinnamomi drachmas III, ſpicæ nardi drachmas II, floris iunci odorati drachmas II, piperis albi drachmam I. S. thuris drachmam I, coſti drach.I.Mellis quod ſatis eſt.

Pœonia, Styracis calamitæ drach.6.thuris,amomi,croci,ſingul.vnc.I.S.ſpicæ nardi drach. 6, folii drachmas 2.piperis albi drach.6. piperis communis drach. 8.myrrhæ vnc.I.coſti vnc.I.mellis quod ſatis eſt.

Catapotia hepatica,Doſithei,Aloes vnc.I.ſpicæ nardi,folii,coſti,ſingul.ſcrup. 2. agarici ſcrup.8.maſtiches ſcrup.13.epithymi ſcrup.4.rhei ſcrupul.I.

Acetum mulſum ad ſplenem,Capparis radicis corticis,ſcolopẽdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis,floris iunci odorati,floris iunci quadrati,aniſi,cumini,fœniculi,acori,fructus ericæ,ſingul. vnc.I, foliorum myricæ,foliorũ ſalicis,radicis apii,dendrolibani,ſcillæ,ſingulorum ſextantem,aceti ſextar. 3. mellis ſextar. 3. ammoniaci thymiamatis quadrantem.Præparato velut ſcilliticum, dato cochl. 2. Acetum mulſum, faciens ad calculoſos. Saxifragæ,betonicæ, graminis,adianti,ſpicæ nardi,carpeſiæ, aſari, eryngii,ſingul.vnc.I. petroſelini Macedonici, rutæ ſeminis, ſingul.vnc.S. fœniculi viridis, ſcillæ aſſatæ,chamædaphnes,ſingulorum ſextantem:capparis radicis corticis quadrantem,ſii ſextantem, aquæ, aceti,mellis,ſingul.ſextantem.

Poſca calculos atterens, Pulegii, maſtiches, ſeminis apii,menthæ ſiccæ,ſingulorum vnc.I,ſalis communis torrefacti lib.I, ſeminis coriandri,ſpicæ nardi, aniſi,ammii,ſingul.ſcrup.VI,folii ſcrup.IIII, piperis albi vnc.S.aut cõmunis,vnc.I, lithoſpermatis ſexuncem, betonicæ ſexuncem, aceti boni ſextar.V. Omnia tuſa, cribrata ac leuiſſimè trita, per triduum aceto admiſceto, & per dies XL inſolato. Vſus autem tempore, ex cicere nigro, & aſparagorum radice,apióque & adianto decoctum parato,& ad ipſius temperaturam aceti heminas II, adiicito, ægróque in calido balnei ſolio bibendum præbeto. Quidam verò relatarum ſpecierũ puluilli ſcrup.XII, cum poſca ex prædictorum relatarum herbarum decocto mixta exhibent, & nihilominus efficax eſt medicamentum.

Conditum calculos atterens, Piperis albi,ſaxifragæ,ſpicæ nardi,lithoſpermi,betonicæ,ſingulorum vnc.I, petroſelini,folii,ſingulorum vnc.I, S. ſeminis rutæ ſylueſtris,vnc.S.mellis ſextar.I. Vini Aſcalonitæ ſextar. XVI.

Medicamentum ex hircino ſanguine, Quum vua inceperit matureſcere, hirci ætate vigentis ſanguinem accipe, & in ſole ſicca, déque ipſo cochl. II, præbe calculoſis cum paſſo Cretico. Quidam etiam amomi & folii ſingul. quadrãtem admiſcent: alii etiam myrrhæ ſcrup.IIII.

Antidotus renalis ex cicadis, Lithoſpermi,acus piſcis vſti,ſeſelis,ſingulorum vnc.I,ammii,cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragæ,vuarum paſſarum exemptis vinaceis, ſeminis altheæ, phaſeoli albi, lyncurii, ſingulorum vnc.S. ſpicæ nardi,phu,mei, lapidum ex ſpongiis, ſingulorum drachm. I: adianti, ſeminis paliuri internæ partis, ſii ſicci,radicis rubi, graminis, polypodii, ſingulorũ drachmas III: hircini ſanginis ſiccati (velut dictum eſt) ſcrup.VI,cicadarum ſiccarum,ademptis capite,alis ac pedibus, trientem, piperis albi drach.VI, mellis cocti quod ſatis eſt. Datur nucis Ponticæ magnitudine in condito, aut decocto tribuli, aut ſaxifragæ, aut ſinonis, aut radicis aſparagorum, aut graminis, aut quinquefolii, aut radicis herbæ lanariæ.

Antidotus ex lithofpermo, Lithofpermi, betonicæ,faxifragæ, petrofelini, piperis albi, æquales portiones.Excipe melle.

Antidotus ex femine porri, Piperis albi ac nigri,dauci Cretici,cucumeris fatiui feminis,fœniculi feminis,porri feminis, petrofelini Macedonici, pyrethri, zingiberis, folii, fingul.vnc.I.Mellis quod fatis eft.

Antidotus ex tecolitho, Spicæ nardi, hyffopi, tecolithi,fingulorum fcrup.VIII, piperis fcrup.XII,zingiberis, petrofelini,cofti, faxifragæ, fingul.fcrup.VI, caffiæ, feminis apii fingul. fcrup. III, cyperi fcrup. VI, ramenti eboris fcrup. IIII, cardamomi ligni fcrup. VI, lithofpermi fcrup.IIII.Mellis quantum fatis eft.

B

Antidotus ex femine maluæ fylueftris, Cucumeris fatiui feminis drach. XII, hyofcyami feminis drach. VI, cicutæ feminis drach.III (alii VI,habēt)opii,fœniculi, maluæ fylueftris feminis,croci,fingulorum drach.III,feminis apii drach. VI, caffiæ drach. IIII, amygdalas X, nuces regias X, nuces Ponticas X, afari drach. IIII. Excipe paffo Cretico,& obolos III, præbe non febrientibus,cum fapa. Quidam melle excipiunt.

C

Medicamentum renale ex bellariis, ad veficæ ac renum vlcerationem.Vuæ paffæ albæ vinaceis exēptis,nucleorum pineorum recentium fing.fextātem, cucumeris feminis decorticati,baccarum myrti,exempto offe,amygdalarum amararum, palmularum pinguium, feminis apii,feminis papaueris,croci,fing.drach.I.myrrhæ fextantem.Ex paffo drach.I,ieiuno bibendam præbe.

Antidotus Satyriaca, Zingiberis,fatyrii fuperioris,fingulorum drach.VIII, fcinci caudæ,mei, afari, petrofelini, cardamomi,fefelis,fingul.drach.IIII, feminis erucæ, cinnamomi,fingul.drach.III, hormini, piperis albi, feminis cnici,fingulorum drach.II,floris iunci odorati,fpicæ nardi, fingulorum drach. I, fanguinis hircini myftrum. Datur drach.I.cum vino,debilioribus cum lacte.

D

Catapotia ex xylomacere,ad dyfentericos, Xylomaceris,opii,rhei, fingul. fcrup. VI, gallæ, myrrhæ, fingulorum vnc.I Excipe vino fpathite.

Antidotus ex corallio, podagrica, Rhei barbarici, pæoniæ,myrrhæ Troglodyticæ,fpicæ nardi,fingul.fextātem, folii vnc. I, caryophylli grana XV, anagallidis ruffeum,*id eft puniceum*,florem habentis, quam vocant corallium,vnc.S.ariftolochiæ lōgæ trientem,& rotundæ trientem. Datur fcrupulus I quotidie,cōcoctione probè facta. Incipere verò oportet ab æquinoctio autumnali,quod eft circa XXIIII,diem menfis feptembris,& fumere deinceps ad dies quinquaginta, & intermittere dieb⁹ XIX. Atq; ita facito donec impleti fuerint dies quibus fumis,CCCLXV. Sub Cane porro in totum vacato,hoc eft à XXIIII,Iulii vfque ad Auguftum cōpletū.Abftinendū eft autē à venere,carnibus maximè porcinis,falfamento,garo,beta,dauco,mentha,lactucis coctis,& peponibus: A pifcibus capitonibus,gobiis, mollibus & tefta intectis:& ab omnibus leguminibus,& ab omnibus fimpliciter craffum fuccum habentibus, & à vino nigro ac vberiore. Lauent autem quotidie,& exerceant fe aut pedibus, aut equo, aut vehiculo. At verò qui ficciore habitu præditi funt, hi etiamfi pleniore victu vfi fuerint,non læduntur.

E

F

Antidotus podagrica,Agapeti, Folii,rhei barbarici, croci, fpicæ nardi, myrrhæ Troglodyticæ, cofti, chamædryos, fingulorum fextantem, aloes hepaticæ quincuncem,hyperici,pæoniæ, fingulorum quadrantem, ariftolochiæ longæ,phu,mei,damafonii, anagallidis, fingulorum trientem. Vtendi modus idem eft qui eius quæ ex corallio conftat.

G

Antidotus atactos podagrica, Folii,mei,damafonii, anagallidis cæruleum florem habentis,rubiæ, maftiches, croci,caffiæ, aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, fingulorum vnc.I,caryophylli,afari,piperis albi,& nigri,fingul.vnc.S. fpicæ nardi,myrrhæ, rhei barbarici, pæoniæ radicis, ariftolochiæ longæ, & rotundæ, fingul. fextantem.Vfus idem eft.

H

Antidotus Procli podagrica, Facit etiam ad coxendices. Chamædryos dodrantem,cētaurii beffem, ariftolochiæ feptuncem, gentianæ fexuncem, hyperici quincuncem,petrofelini Macedonici trientem,mei quadrantem,agarici fextantē,phu vnc.I. Mellis Attici heminas II.

A

Medicamentum ex VII rebus conftans,ad eadem, Hyperici,ariftolochiæ longæ,fingul. vnc.I,cētaurii, chamæpityos,agarici,fingul.quadrantē, chamædryos fexuncem, gentianæ quincuncem. Quidam etiam petrofelini vnc.I, mellis heminam.I.Datur drach.I.

DE PASTILLIS, Cap. XII.

PAftilli ab orbiculari figura Trochifci nominantur. Species ipforum tres funt. quidam enim bibuntur, quidam per fedem infunduntur, quidam illinuntur. Ex iis igitur qui bibuntur,quidam fiftunt aluum,aut fanguinem,aut alium quendam fluxum, perfrigerando, aut adftringendo, aut meatus obducendo, aut ficcando cohibentes: velut eft is qui ex fpina Ægyptia conftat,& qui ex feminibus,& confimiles. Quidam dolorem eximunt,aut quòd fenfum torpefaciūt, velut eft croceus:aut quòd diffundunt,velut ii qui ex aromatibus conftant.Quidā fplenem, aut renes, aut hepar ab obturatione liberant, velut eft is qui ex amygdalis amaris paratur. Ex iis autem qui per fedem infunduntur, quidam acres humores obtundunt, vt in dyfenteria: velut funt qui ex pompholyge & amylo & terra Samia conftant, & per ptiffanæ aut huiufmodi alicuius fuccum infunduntur.Quidam alui aut fanguinis fluxiones fiftunt, velut qui ex alumine, acacia, & omphacio,paratur:qualis eft paftillus Philippi,aut ex fpina Ægyptia conftans,qui cum fucco rofarum aut plantaginis infunduntur. Quidam vrunt, in dyfenteriis depafcendo proferpentibus conuenientes,ex fandaracha,arfenico,calce,charta vfta compofiti,qui cum lentium aut oryzæ fucco infunduntur,inteftino prius muria infufa eloto, ita vt ægroti prius cibum ac potum acceperint,vt nequid de medicamentorum facultate ad ftomachum rapiatur. Vtiles autem funt maximè paftilli qui infunduntur, in affectionibus infra vmbilicum. altius enim vis ipforum non progreditur.At verò qui illinuntur,fimilem quidem vim habent cum iis qui infunduntur: verùm qui adftringunt, ad herpetas faciunt, puftulas, intertrigines,fanguinis eruptiones, vlcera fluida, quemadmodum paftillus Andronis & Polyidæ. Qui verò obtundunt, carbunculis & malignis vlceribus conueniunt, velut eft albus,& qui ex lotariis conftat.Qui verò vrunt,velut relati, & qui Fauftiani appellantur, in depafcentibus in pudendis ac ano vlceribus. In pterygiis item & carne excrefcēte conducunt.

Paftillus after, Croci,opii,caftorii,fpicæ nardi,caffiæ, myrrhæ,figilli Lemnii, corticis mādragoræ, fingul.trientem:dauci, apii,anifi, fefelis, feminis hyofcyami, ftyracis fingul.drach.VIII.Terito cum vino.

Paftillus trigonus, Seminis apii,feminis hyofcyami, fingulorum drach.II, anifi drach.IIII,opii,drach.III, Cum aqua terito.

Paftillus ex feminibus, Anifi, ammii, fœniculi feminis,fingul. drach.IIII,feminis apii,opii, feminis hyofcyami,fingul.drach.II.Excipe aqua trita.

Paftillus croceus, Anifi,dauci Cretici feminis,fingul. drach.IIII, myrrhæ,caftorii, fingul.drach.II, croci,opii, fingul. drach.III, feminis apii, ftyracis, fingul. drach.IIII, hyofcyami feminis drach.VI.Terito cum aqua.

Paftillus ex rofis, Acaciæ,gummi, floris rofarum, balauftiorum, fucci hypociftidis, gallarum,fingul.drach.III. rofarum viridium fucci,feminis plantaginis,fingulorum drach.I.Lycii Indici drach.I.

Paftillus ex corallio, Seminis hyofcyami,thuris,fingulorum drach.VIII,terræ Samiæ,corallii,minii finopici, opii,fingulorum drach.IIII.amyli,balauftiorum,fingulorum drach.II.Excipe fucco polygoni.

Paftillus ex fuccino, Phyllii quincuncem, maftiches trientem,ramenti electri,iridis,croci, fingulorum trientem,opii fextantem.

Paftillus ex fpina Ægyptia, Spinæ Ægyptiæ, rhois, thuris, acaciæ, aluminis fciffi fucci, hypociftidis, gallæ, Lemnii figilli, corallii,fymphyti, terræ Samiæ afteris appellatæ,aloes,ladani,æquales partes vino excipe.

Pastillus quem Galenus Aphrodisiasticum Clidion inscribit. Cytinorum mali Punici, spinæ Ægyptiæ, balaustiorum, hypocistidis succi, acaciæ, singulorũ drach. VI: Lycii, rhei Pontici, opii, singulorum drach. IIII: myrrhæ drach. II. Excipe vino myrtite, aut decocto rosarum, aut myrti baccarum.

Clidion Oribasii, ad dysentericos & cœliacos, Gallæ omphacitidis drach. VIII, opii drach. IIII, cum aqua efformato catapotia, & tres aut quatuor præbeto.

Pastillus ex cornu ceruino, ad dysentericos & sanguinem spuentes. Cochlearum drach. XII, cornu ceruini vsti, gallæ tostæ, acaciæ tostæ, singulorum drach. V, obol. XII, baccarum myrti nigrarũ drach. XV, opii torrefacti, succi hypocistidis, singulorũ drach. V, œnanthes drach. VI, mandragoræ radicis succi, terræ Samiæ asteris, singul. drach. XII: rhois obsoniorum drach. XIIII, malicorii tosti drach. VII, thuris drach. VIII, piceæ corticis torrefacti drach. XIIII, hyoscyami seminis tosti drach. X, rhois coriarii sextar. II, vini nigri quantum satis est ad coquẽdum rhoem, quò vinum crassissimum fiat. Hoc autem percolato reliqua excipiantur, & pastilli formentur.

Pastillus Amazonum, Seminis apii, anisi, singulorũ drach. VI, absinthii comæ drac. IIII, myrrhæ, piperis, opii, castorii, sing. drach. II, cinnamomi drac. VI. Excipe aqua.

Pastillus ex amygdalis amaris, Anisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararum, absinthii comæ, æquales singulorum partes aqua excipe, & pastillos drach. I, efforma. Dato non febrientibus, cum vino mulso, febricitantibus, cum aqua mulsa.

Pastillus ex erica splenicus, Ericæ fructus drach. IIII, piperis albi, nardi Syriacæ, ammoniaci thymiamatis, singul. drach. II. Ammonia cum aceto dissoluitur, & siccis adiicitur, & efformantur pastilli drach. I. Datur autem pastillus vnus cum aceti cyatho vno.

Pastillus ex vesicariis, Seminis cucumeris satiui decorticati trientem, hyoscyami seminis, cicutæ, sing. sextantem, fœniculi, rumicis seminis, croci, nucleorũ pineorum, amygdalarum amararum, opii, singul. vnc. I: physalidum (*hoc est vesicariorum*) sextar. III, vini quod satis est.

Pastillus Philippi, ad dysentericos, Balaustiorum, acaciæ, succi hypocistidis, opii, rhois, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes, rhei Pontici, malicorii, baccarum myrti, singul. drach. IIII: excipe vino austero, & efforma pastillos obol. III. Dato non febrientibus, cum vino, febrientibus, cum aqua mulsa.

Pastillus Musæ, Aluminis, aloes, myrrhæ, atramenti sutorii, singulorum vnc. I, S. malicorii, crocomagmatis, singulorum drach. VI, excipe vino.

Crocomagmatis præparatio, Croci sextantem, rosarum, amyli, myrrhæ, aloes, thuris, gummi, singul. vnc. I, costi, spicæ nardi, singul. drach. I, excipe vino. In crocino oleo etiam alia crocomagmatis præparatio habetur.

Pastillus Nere, ex libris Heræ, Myrrhæ, aloes, croci, sing. drach. VIII, aluminis scissi drach. centũ, excipe aqua.

Polyidæ sphragis. Aluminis scissi drach. IIII, thuris drach. IIII, myrrhæ drach. VIII, atramenti sutorii drach. II, cytinorũ drach. XII, fellis taurini drach. VI (alii drach. XVI habent) aloes vnc. I, vino austero excipe.

Pastillus pasionis, Squamæ æris drach. XII, æris vsti, salis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis rasæ, thuris, singul. drach. VIII, vini quod satis est.

Pastillus Andronius, Cytinorum drach. X, myrrhæ drach. IIII, gallarum drach. VIII, aristolochiæ rotundæ drach. IIII, atramenti sutorii, croci, aluminis scissi, crocomagmatis, misyos, thuris, singul. drach. II: cum vino acerbo aut aceto terito.

Pastillus Faustini, Auripigmenti drach. XII, sandarachæ drachm. VI, calcis viuæ drachm. VIII, chartæ vstæ drach. I. cum baccarum myrti succo aut decocto excipe, & forma pastillos, & per clysterem in sedẽ infunde cum baccarum myrti, & lentium, & radicum rubi decocto.

Pastillus ex charta, Chartæ vstæ lib. II, calcis, auripigmenti, sandarachæ, sing. vnc. I, excipe succo plantaginis.

Pastillus thron⁹ Marcellius dictus, Chartæ vstæ drach. X, sandarachæ, auripigmẽti, squamæ æris, aluminis scissi,

A singul. drach. IIII, balaustii drach. III, opii drach. II, calcis viuæ drach. XX, omphacii drachmã I, succi hypocistidis drach. III, vino myrtite excipe, & efforma pastillos ponderis drach. IIII. Et vbi coxeris in vino malicoriũ, & myrti baccas, & rosas, ad tertiæ partis consumptionem, præbe in sex cyathis vini pastillũ vnũ aut simpliciter drach. IIII.

Pastillus ex subere, Gallarũ vstarum, chartæ vstæ, suberis vsti, panis vsti, sing. drach. X. In alio exemplari habentur etiam cornu ceruini vsti drach. XV, auripigmenti drach. II, sandarachæ, calcis, singul. drach. XV: acaciæ, ce- B russæ, sing. drach. V, spumæ argenti drach. III. Vino terito.

Pastillus Bithynus, Malicorii drach. X, cadmiæ quadrantem, aristolochiæ, gallarum, radicis panacis, iridis, atramenti sutorii, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannæ thuris, (aliqui etiam costi) singulorum vnc. I. S. Excipe aceto.

Pastillus ex castorio, ad vlcera, & nomas depascẽtes, & fluxiones. Croci, aloes, thuris, sing. vnc. I, cytinorum, aluminis scissi, castorii, mannæ thuris, æruginis rasæ, sing. vnc. I, minii Sinopici lib. I. Excipe vino veteri.

C Pastillus ex castorio, ad colicos. Myrrhæ, castorii, sing. scrup. VI, croci, opii, sing. scrup. IX, anisi, seminis apii, seminis dauci, sing. vnc. S. seminis hyoscyami drach. XVIII.

Pastillus ex vino & oleo, ad sedem & pudenda. Cerussæ dextantem, spumæ argenti quincuncem, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi, singul. sextantem. Vino maris experte terito. Vsus autem tempore vino & rosaceo, aut vino & myrteo oleo dissoluito.

Pastillus ex lapide Phrygio, ad pudẽda. Lapidis Phrygii vsti & extincti ter, primùm butyro aut rosaceo, secun- D dò vino, tertiò melle, sextantem, florum rosarum trientem, malicorii vnc. I.

Pastillus ex lotariis, ad sedem & pudenda. Cerussæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones terito cum succo lotariorum, aut vino.

Pastillus albus, Terræ asteris trientem, pompholygis, cerussæ, amyli, singulorum sextãtem, opii scrupulos IIII. Excipe aqua.

Pastillus ex Halicacabo, Spumæ argẽti drach. XXIIII, cerussæ drach. XII, aut XXI, halicacabi drach. VIII, atra- E menti sutorii drach. IIII, aluminis scissi drach. IIII. minii ad colorem quod satis est. Excipe aqua.

Pastillus ex duplici veratro, qui idem etiam ex duplici acacia. Acaciæ nigræ & fuluæ, glutinis fabrilis (in alio glutinis piscium) singulorum trientem, ammoniaci thymiamatis, glaucii, aloes, singul. sextantem, thuris masculi, veratri nigri & albi singul. vnc. I. Excipe aceto scillitico: vsus autem tempore eodem aut communi dissoluito, illinitóque ante & post balneum.

Pastillus Criogenes, Myrrhæ, æris vsti, aristolochiæ ro- F tundæ, æruginis rasæ, squamæ stomomatis ferri, verbenacæ rectæ, aluminis rotundi, singul. vnc. I. Aceti quod satis est. Verbenacam colligere oportet quum sol est in Ariete. Fit etiam emplastrum hoc modo, Pastilli, ceræ colophoniæ, olei, æquales portiones, aceti quod satis est ad terendum pastillum.

Pastillus melanchlorus, Myrrhæ, aloes, squamæ æris vstæ, auripigmenti, aluminis scissi & rotundi, iridis, chalcitidis, misyos, salis fossilis, atramẽti sutorii, cerussæ, nitri, spumæ argenti, panacis radicis, cadmiæ, malicorii, galla- G rum, aristolochiæ rotundæ, squamæ stomomatis ferri, æruginis rasæ, singul. vnc. I. aceti quod satis est. Fit etiam emplastrum hoc modo, Pastilli sextantem, colophoniæ, ceræ, olei, singulorum sexuncem: aceti quod satis est ad terendum pastillum.

Pastillus pantolmius, ad chironia & maligna vlcera, itémq; ad fluxiones. Cassiæ, æris vsti, cerussæ, spumæ argenti, æruginis rasæ, aluminis scissi, rotundi, liquidi & lateritii, panacis radicis, aristolochiæ longæ & rotundæ, H malicorii, atramenti sutorii, portulacæ, iridis astragalitidis, chalcitidis, misyos, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci, rubiginis ferri, squamæ æris, aloes, diphrygis, thuris, gallarũ, sarcocollæ, plumbi vsti, foliorũ oleæ, soreos, myrrhæ, melanteriæ liquidæ, balaustiorum, spinæ Ægyptiæ, sulphuris viui, nitri, rhois rubri, rhois Syriaci,

chryſocollæ,rhois coriarii,acaciæ,ſalis ſpumæ,omphacii, auripigmenti,æquales ſingulorum portiones, cum aceto terito ſub Canis ardoribus,ad dies XXX.

Paſtillus Nymphodoti, Aphronitri vnciā I,nitri Alexandrini,ſaponis Gallici,ſingulorum vnciam I,ſalis Cappadocici,maſtiches,gallarū,ſingulorū drach.IIII, foliorum roſarum,amomi,amyli,ſingulorum vnciam I, folii drach.I, aluminis ſciſſi,coſti, ſingulorum drach. II, vini myrtitæ quod ſatis eſt.

Paſtillus ex thapſia, ad hemicraniam, Succi thapſiæ drach.XVI,myrrhæ drach. VIII, opopanacis, euphorbii, ſingulorum drach. VI,nitri, ſucci Parthici, ſingulorum drach.IIII,piperis,ſagapeni, ſingulorum drach. II, aceti quod ſatis. Vſu expetente,aceto illinito, & poſt horas ſex lauato.Si verò remiſſiore vti velis,æquali cerato excipe, illine,& per diem ac noctem ſine.

Paſtillus ſubdititius,ad dyſenteriam & ani dolores, Terræ aſteris,amyli,ſingulorum quadrantem,croci ſextātem,acaciæ,tragacanthæ,ſingulorum vnciam I, caſtorii, thuris,lycii,ſingulorū vnciæ dimidium: in calidioribus etiam opii vnciæ dimidium.Excipe ſucco pſyllii,& paſtillos oblongos efforma.

DE PVLVILLIS QVI INSPERGVNtur,& de ſmegmatis, Cap. XIII.

ARida medicamenta quæ & puluilli, & cataplaſmata ab inſperſione vocantur, partim vlceribus conueniunt,partim cuti adhibētur:& ex iis quæ vlceribus cōueniunt,quædam caua vlcera incarnant, quædam carnē ſuperexcreſcentē deprimunt, quædam cicatricem inducunt,quædam vrunt ac erodunt, quædam ſanguinem ſiſtunt. Quæ igitur incarnant, aut ſordida purgando id faciunt,velut ſunt quæ conſtant ex eruo,ariſtolochia,iride, panace, myrrha,thure,aloe: aut ſuperfluam humiditatem reſiccando,velut ſunt quæ ex ære,diphryge,ſquama æris, charta vſta,picæ cortice,& ſpina conſtant. Hæc autem etiam cicatricem inducunt,aut acrimonias & mordacitatem obtundendo, velut quæ parantur ex pompholyge, amylo,ceruſſa,fæce vini vſta, lapide ſpeculari, oſtreis vſtis,terra Samia,& ſimilibus,& quæ ex his compoſitorum vires habent. At ex iis quæ ſuperexcreſcentem carnē deprimunt,mitia quidem ſunt quæ ex ſquama æris, miſyi, chalcitide vſtis,& galla fiunt. fortiora autem quæ ex atramento ſutorio,ærugine,miſyi,chalcitide non vſtis. Vrentia verò & erodentia,ex calce & auripigmento,& ſandaracha,& fæcula,quæ eſt fex vini vſta,componuntur.Omnia verò hæc ſi in tenuiſſimum puluillum redacta vlceribus inſpergantur,minus mordacia fiunt. Quanto verò magis craſſas partes habēt, tanto magis mordent.Quæ verò ſanguinem ſiſtunt,aut adſtringendo,aut perfrigerando, aut ſiccando, aut meatus obducendo,aut vrendo,aut cruſtam inducendo ſiſtunt,quorum materiam in capite de paſtillis tradidimus. Porro ex his quæ cuti adhibentur, quædā extergūt & exterūt, velutque ex cimolia,pumice, fabæ lomēto,ordeaceo fermento,peponū carne, ſalis flore cōſtant:quædam attenuant ac diſcutiunt, velut ex veratro, alcyonio,ſulphure,ſtaphide ſylueſtri,ſinapi,pyrethro, roriſmarini ſemine,limnitide ſiue adarce, & ſepiæ teſta parata.Sed & hæc vbi calcem & auripigmentum aſſumunt cum aliquo humore,pilos abolēt,& ſmegmata fiūt: quædam verò capiti adhibētur,vt fluxionem quæ ex ipſo defertur reſiccent,velut ſunt quæ ex nitro, ſale, galla, malicorio & ſimilibus fiunt.Omnia autem ſmegmata cuti nō illitæ adhibere oportet.

Puluillus capitalis, Erui quincuncem, iridis vnciam vnam ſemis, mannæ vnciam vnam ſemis, ariſtolochiæ, ſquamæ æris,ſingulorum vnciam vnam ſemis. Alius. Piceæ corticis drach. VI, thuris drach.IIII, pumicis drachmas IIII,iridis drach.II,reſinæ ſiccæ drach. VI, ariſtolochiæ drach.II.

Puluillus ex aloe, Aloes drach.VI,erui drach.VIII, mānæ drach.IIII,gallæ drach.III, aluminis ſciſſi drachmas XII.

Puluillus ex fæce vini vſta,Manethonis,Cadmiæ vſtæ & lotæ vnc.I, terræ aſteris vnc.vnā,fæcis vini vſtæ trientem,lapidis ſpecularis trientem,thuris trientem.Quidam

A etiam amyli trientem addunt.

Melitera Oribaſii, Chalcitidis,ſquamæ æris,gallæ,balauſtiorum,erui, ſingulorum quadrantem, ariſtolochiæ longæ vnciam vnam,malicorii,aluminis ſciſſi,ſingulorū vnciæ dimidium.

Puluillus ex oſtreis, Cadmiæ, thuris, ſingulorum vnciam vnam,oſtreorum vſtorum quadrantem.

Puluillus ex thure, Spumæ argenti,thuris, ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales portiones.

B Aphroditarius puluillus, Thuris,ſquamæ æris, rhoidarii,amyli,ceruſſæ,ſingulorum æquales partes.

Rhodia ſanguinem ſiſtens,& ad nomas & carnem ſuperexcreſcentē. Gallæ crudæ drach.VI, gallæ vſtæ & extinctæ vino ſiccæ drach.XII,ſquamæ æris nigri, ſin minus rubri,drach.VIII,atramenti ſutorii drach.XXIIII,aluminis ſciſſi drachmas vigintiſeptem,terito ad dies ſufficientes.

Puluillus flauus, Chalcitidis vſtæ drach.XL,atramenti ſutorii drachmas octo, miſyos vſti drachmas X. æris C vſti drachmas V.

Puluillus pſarus,Miſyos quincuncem, gallarum trientem,chalcitidis ſextantem,ſquamæ æris ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,æruginis raſæ ſextantem.

Puluillus ἡλιοκαής, *id eſt ſole uſtus*, adurens, Auripigmēti libram vnā,calcis viuæ libras II, terito cū aqua in diebus ſub Cane,deinde ſiccatis vtitor.

Puluillus floridus, Cyperi drach.VIII,myrrhæ drach. XII,ſandarachæ drach.III,florum roſarum drach.II, croci drachmam vnam,crocomagmatis,aluminis ſciſſi, iridis D Illyricæ,ſingulorum drachmas duas.

Puluillus ex charta, ad nomas oris maximè,& vlcera in pudendis, Squamæ æris, chartæ vſtæ, ſingulorū drachmas VIII,auripigmenti, ſulphuris viui, ſingulorū drachmas XII,plumbi vſti drach.VI. Ad humectiores putredines vtere ſicco:verùm ad ſiccas roſaceo ſubacto; quandoque etiam melle cum roſaceo.

Puluillus ex oxymyrſine, ad eadem, Rhois coriarii ſextantem, foliorum oxymyrſines,ſandarachæ,ſingulorū drach.VIII,foliorum ſalicis ſiccorum,malicorii, ſingulo-E rum drach.VI,aluminis ſciſſi,chryſocollæ,aloes,chalcitidis crudæ,ſquamæ æris, auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum drachmas quatuor.

Puluillus Maſſaliotæ, Nitri toſti,chryſocollæ,lapidis Aſii,ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis,ſingulorum æquales partes,vtere ſicco.

Smegma aridum puluillus Æſculapius. Baccarū lauri,nitri Alexandrini,ſalis fricti,ſalis Cappadocici,ammoniaci thymiamatis,aphronitri, pumicis,ſingulorū libram vnam:veratri nigri,herbæ lanariæ,pyrethri,fæculæ, quæ F eſt fæx vini vſti,ſtaphidis ſylueſtris,ſinapi,cyperi,aluminis ſciſſi,floris iunci odorati,iridis,gallarum, ſingulorū ſexuncem:ſampſuchi libram vnam,ſeminis viticis, pulegii,farinæ fabaceæ,& lupinorum,ſingulorum ſexuncem, chamæleonis nigri,ſulphuris,gummi,thuris,piperis, cucumeris ſylueſtris radicis,marrubii,cimoliæ,pæoniæ, teſtæ ſepiæ,fœnigræci,folii,coſti,cumini,euphorbii, ſpicæ nardi,ſingulorū quadrātē. At Alexāder etiam hæc addit, Salis ex nitri fontibus, ſalis tragaſii, ſingulorum libram vnam,adarces vnciam vnam,aluminis liquidi, Celticæ, G cnici, grani Cnidii,graminis ſicci,bryoniæ ſiccæ,ſingulorum quadrantem.

Smegma peponatō, Thuris,maſtiches, ammoniaci thymiamatis,ſingulorum vnciam vnam, tragacāthæ vnciā vnā ſemis, ſucci vuæ acerbæ dodrantem, peponis ſeminis recentis,quadrātem,ſemidalis ſextarios V,ouorum albumina XXI,iridis trientem.Quidam etiam veratri nigri ſextantem.

Aliter,Critonis.Lomēti modiū vnū, ſimilaginis ſextarios IIII,trifolii, myrobalani,iridis Illyricæ, ſingulorum H libras IIII, ammoniaci thymiamatis librā I,coſti librā vnam, ouorum albumina VII, peponum carnis ſextarios duos,ſucci vuæ acerbæ ſextarios duos. Miſce,& efformatos paſtillos ſicca, deinde tuſis cribratis vtere.

Aliter, Tragacanthæ, thuris, maſtiches, ammoniaci

thymiamatis,singul.drach.x,succi vuæ acerbæ drach.v, A semilaginis sextarios v,albuminis ouorum vnciam vnã, peponum carnis dextantem.Præpara vt dictum est.

Smegma caput fluidum resiccans. Nitri Alexandrini fului quincuncem,salis communis tosti vnciam vnã semis, salis Cappadocici vnciam vnã.Hæc aceto acerrimo subacta in sacculum lineum mittito,& vrito in camino, donec ad carbones redigantur:deinde refrigeratis ac tritis affricando vtere,vinum adstillans in balneo.

Sapo Cõstantini. Rosarum siccarum,aloes,gallarum, malicorii,malabathri, sarcocollæ, singulorum quadrantem, B balaustiorum,myrrhæ,sandarachæ,spicæ nardi, singulorum sextantem, costi vnciam vnam,saponis Gallici libram vnam.Excipe decocto lupinorum.

Puluillus depilatorius,podagricus. Mastiches, thuris masculi,staphidis syluestris,veratri albi, spumæ argenti, singulorum quadrantem,folii,amyli,veratri nigri, floris lapidis Asii,singulorum vnciam vnam,halcyonii, pumicis tosti,cimoliæ,sampsuchi,singulorum quadrantem,spicæ nardi vnciam vnam:quidam,etiam aloes vnciam vnam.His contusis,puluillum in vase adseruato. Vsu autẽ C expetente,oryzæ & ptissanæ succum in ollam mitte, & postquam efferbuerint,iniice puluilli vnciam vnã semis, saponis Gallici vnciam vnam semis,auripigmenti,aluminis scissi,singulorum vnciam vnam semis,sandarachæ vnciam vnam semis,calcis viuæ recentis libram vnam. Vtatur illitione ter in mẽse,die lunæ nono, decimonono,& vicesimonono, per annũ vnũ. Post hunc semel in mense, vicesimonono lunæ die.

ILLITIONES ORIS, Cap. XIIII.

QVanto rarior ac mollior cute est superficies tunicæ D in ore,in tantum etiam stomaticorum quæ ori illinuntur medicamentorum vsus euariat. Ab initio igitur inflammationis,medicamentis id quod influit repellentibus opus est,qualia sunt,arida quidem,omphacium,galla omphacitis,rhois succus & hypocistidis,alumẽ, piceæ & thuris cortex,balaustia,& in summa omnia adstringentia,excepta iniucũda & venenosa facultate.Liquida verò, succus mororum,tum rubi,tum eorum quæ sycamina appellantur: nucum item viridium corticis succus, & malorum Punicorum maximè acidorum,& malorum Cydoniorum,& mustum Aminæum.Mel autem in principio, E vt permaneant ac durent solùm medicamenta,miscetur. Quum verò cõstiterit humor,cõcoquẽtia & moderatè discutientia admiscẽda sunt,qualia sunt crocus, & myrrha, & radicis dulcis succus. At per totum hoc tempus quod inter vigorem ac declinationem intercedit, mixto quodam ex ambobus opus est, quod & repellat, & discutiat: ac primùm quidem præualeant repellentia deinde discutientia. Verùm in declinatione solis discutientibus citra adstrictionem vtendum est,qualia sunt nitrum & aphronitrum, F origanum,hyssopum, thymus,calamintha, iris, besasa,& similia. Liquor autem tunc sireon,*id est sapa*,sit, tum quæ ex musto cocto,tum quæ ex caricis & palmulis fit,& ipsum mustum dulce cum melle. Quum verò velut reliquiæ superfuerint inflammationis, etiam sulphur viuum admiscendum est.Coquere autẽ primùm oportet liquorem cum melle,ad mellis liquidioris spissitudinem: deinde sic arida leuissimè trita inspergere, & postea moderatè coquere,donec omnia exactè vnita fuerint, & tũc vitreis vasis excipere. G

Illitio stomatica ex moris, simplex, Mororum succi sextarios tres, præcoquito vt tertia pars consumatur, & mellis sextarium vnum adiicito, ac coquito ad crassitudinem mellis.

Stomatica ex moris, composita, Mororum succi heminas vi,coquito ad strignentitiam spissitudinem, deinde trita admisceto,croci drachmã vnã,myrrhæ drach. duas,succi vuæ acerbæ drachmam vnam, aluminis scissi obolos tres,mellis heminam vnam, & ad spissitudinem coquito. H

Stomatica ex moris rubi, Sed & ex rubi moris illitio stomatica similiter præparatur,& magis adstringit.

Stomatica ex nucibus simplex, Nucum viridium corticis cõtusi succi heminæ v, mellis heminã vnã. Coquitur velut ea quæ ex moris fit.

Stomatica ex nucibus composita, In principio quidẽ & vigore inflammationũ in ore,ad prædictas mensuras succi ac mellis admiscere oportet croci & aluminis,singulorum drach.i,myrrhæ drach.i. verùm in declinatione ad discutiendum,nitri drach.i, sulphuris drach.i.

Stomatica ex succo mali Punici,Malorum Punicorum nucleos non habentium dulcium, succi sextar.4. malorũ Punicorum acidorum succi sextar. 2,mellis sextar.1.myrrhæ Minnææ drach.8.crocomagmatis,gallæ,singulorum drach.8.aluminis scissi drach. 4. iridis Illyricæ drach. 8. omphacii drach.6. Præpara velut eam quæ ex moris fit. Eadem aliter, Malorum Punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextarios vi,mellis boni sextarium vnum, aluminis scissi vnciam vnam,myrrhæ vnciæ dimidium.

Stomatica ex musto, Musti sextarios vi,gallæ, aluminis scissi,singulorum drach. duas,croci,myrrhæ,singulorum drach.vnam.Si quidem mitigare voles,dulce sit mustum:si verò repellere,austerum. Quod verò medium est, mediam quodammodo inter hæc vim habet.

Stomatica AEgyptia. Mellis libram vnam,olei bessem, terebinthinæ sextantem, croci drach.iiii. In duplici liquantur vase.

Stomatica ex besasa. Seminis anisi,seminis apii, floris iunci odorati,seminis ammii,aluminis scissi,iridis Illyricæ,besasa (quod aliqui harmala vocant. est autem ruta syluestris)cinnamomi,myrrhæ Troglodyticæ,croci,gallæ, singulorũ vnciã vnam,aristolochiæ lõgæ,cassiæ,crocomagmatis,rosarum siccarum, singulorum vnciam vnam:costi,cineris hirundinum recentis,singulorum quadrantem: nardi Indicæ, amomi, singulorum vnciæ S. mellis quantum satis est.

IVCVNDAE ET VTILES POTIONES, Cap. XV.

IVcundæ simúlque vtiles potiones,partim ex vino cõponuntur,iniectis in ipsum speciebus quibusdam,velut pipere,absinthio,cassamo,& pluribus aliis, ex quibus etiam aliquando appellationes accipiũt: quãdoque melle admixto,quãdoq; nõ:partim ex aqua,in qua decoquũtur mala,aut rosæ,cum quibusdam succis,velut vuæ acerbæ,malorum Punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel optimum despumatum,& conseruationis & iucũditatis gratia,quandoque etiam vtilitatis. Excepto austero & vinoso hydromelo, quod in paruis vasis à Cebyra affertur.hoc enim noui etiam citra mel parari, quemadmodum rursus apomeli ex melle solo & aqua,citra aliam aliquam substantiam.Sed & quæ ex vino componuntur, quæ sanè propomata appellantur,mellis despumati sextarium vnum ad quatuor vini sextarios accipiunt,& componuntur ita vt non coquantur. Quæ verò ex aqua & succo parantur,si quidem coquantur,vnum mellis ad tres liquoris accipiunt,cuius duæ fere partes in coctura consumuntur:si verò non coquantur, vnum mellis ad duos liquoris accipiunt. Quæ verò non coquuntur, eas omnino insolare satis diu oportet,& maximè omphacomeli. Coquere porro eas quæ ex aquis fiunt cõuenit,eo quòd propter debilitatem facilè mutantur.Omnes autem testaceis vasis paruis picatis excipere oportet, eàque probè cooperta reponere in locis supra terram, vsque ad cõcoctionem. Vtendum autem est attenuantibus, & aqua probè permixtis. Omphacomeli verò postquam efferbuerit velut mustum,& rursus quieuerit,tunc operire oportet. Iis igitur quæ ex vino componuntur,in non febrientibus vtimur maximè,aut solùs voluptatis gratia: exceptis iis quæ ex scammonia,aut grano cnidio,aut huiusmodi purgatoriis parãtur: aut etiã gratia affectionũ eiusmodi in quibus etiã medicamẽta ipsis iniecta per os sumere quis possit.Quæ verò ex aquis aut succis quibusdam, in febricitantibus:quandoque velut iucundis condimentis, quũ morbus non permittat ipsis vt vino vtantur:quãdoque etiam prout affectionibus conuenit,quemadmodum apomelite,ad educendum sputum, aut mouendam vrinam, aut molliendam aluum, aut attenuandum humorẽ: hydromelo & hydrorosato,in siticulosis & febre ardente, &

exolutis ac stomacho malè habētibus:omphacomelite& myrtite,& rodostacto, & rhoite,in cœliacis & dysenteri cis,vomentibus item,ac aliis fluidis affectionibus.His au tē etiam pro collutionibus sæpe vtimur in oris affectionibus.

Hydromelon ex succo malorum, Malorum Cydoniorum purorum contusorum succi sextarios duos, mellis sextarios tres, aquæ sextarios VI. Coquito despumans ad tertiæ partis consumptionem. Aliud, Malorum Cydoniorum concisorum purorum libras v, in aquæ fontanæ sextariis x coquito, donec flaccida fiant, & ablata ab igne,vbi frigefacta fuerint colato, & expressa mala abiicito. Aquam autem mensurato, & ad ipsam mellis dimidium mensuræ admisceto, rursusque coquito despumās, donec octaua pars fuerit cōsumpta.Quidam etiā ex dulcibus malis similiter componunt hydromelum.

Hydrorosati cumpositio, Rosarum ablatis vnguibus libras quatuor,aquæ sextarios quinque, mellis sextarios duos.

Rhodomeli præparatio, Succi malorum Cydoniorū sextarium vnum,rosarum libras III, mellis sextarios tres, aquæ sextarios v.Quandoquidem verò mala eodem quo rosæ tempore non inueniuntur,oportet ipsas rosas suo tēpore cum melle cōponere,& vbi mala apparuerint,totam compositionem facere.

Omphacomelitis præparatio, Succi vuæ acerbæ sextarios III,mellis sextarium vnum.Permixta insolato ad dies quadraginta,aut coquito.

Myrtitæ præparatio, Succi baccarum myrti sextarios tres,mellis sextarium vnum. Coquito donec tertia pars fuerit consumpta.

Apomeli ex philagrio, Fauorum melle plenorum alborum libram vnā,aquæ fontanæ libras tres semis. Confracto fauo aquam cum melle vnitam coquito,donec spuma ipsius, & quod velut cerosum supernatat, particulatim ablatum fuerit,& tunc refrigerata diligēter vasis excipito.

Rhodostacti compositio, Rosarum adēptis vnguibus succi sextarios duos,mellis sextarium vnum. Coquito despumans ad quartæ partis consumptionem.

Rhoitæ præparatio, Malorum Punicorum succi sextarios tres,mellis sextarium vnum. Coquito ad tertiæ partis consumptionem.

COLLYRIA ET ADGLVTINATORIA, Cap. XVI.

Varia est medicamentorum ocularium materia: nam & spissi & liquidi succi,& semina,& fructus, & plantarum partes,& metallica his iniiciūtur. Ex quibus quædam acria mitigant,& velut meatus obducunt, vt est pōpholyx,spodium,amylum,plumbum, Samius aster, Cadmia,omnia lota,& oui cādidum:quibus præuacuato capite vtendum est.Si enim repletum fuerit, periculum est ne præ distentione rumpantur tunicæ oculorū. Quæ verò his contraria & acris naturæ sunt,ea ab obstructione liberant,& diu adstricta euacuant, quemadmodum succi, Cyrenaicus & medicus,& sagapenum & euphorbium, & similia. Quædam verò sordida vlcera extergunt, velut squama æris,æs,chalcitis,misy,sori,flos æris, & stibium, vsta omnia:quædam iis vicina extersoria appellantur,velut est auripigmētum,sandaracha,lapidis Asii flos:quædā adstringunt.Et quæ quidem moderatè hoc faciunt, multiplici vsu lippitudinibus & vlceribus & fluxionibus cōueniunt,velut rosarum folia,& flores,& semen, spica nardi,folium,crocus,glaucium, & hypocistis.Quæ verò adstrictionem fortiorem habent, in compositiones visum acuentes maximè miscentur,velut omphacium,acacia,balaustia,cytini,gallæ :quædam cōcoquūt & discutiunt,velut myrrha,crocus,castorium,thus,fœnigræci succus. Ex compositis porro ocularibus medicamentis,quædam effinguntur,& plasta simpliciter appellātur:quædam, arida collyria,quædam liquida existunt. Quæ igitur in massas coacta effinguntur,omnes prædictas materias suscipiunt, & omnibus affectionibus conueniunt. Præparanda igitur sunt maximè vere. æstate enim vis ipsorum transpirat:hyeme verò dum horridæ ac rigidæ sunt species,non

A permiscentur.Conterere autē oportet affuso humore,nō aceruatim,vt ne metallica subsidāt, aromata autē supernatent:sed paulatim vt ad strigmentorum modum conterantur.Sit autem aqua pluuialis,tum ob partium tenuitatem,tum ob moderatam ipsius adstrictionem, si nō vino aut succo quodam teruntur.Et rursus conterere oportet metallica quidem multo tempore: quæ verò ex succis constant,modico.Postremùm verò post sufficientem læuigationem,adiiciendum est gummi, & efformatæ massæ reponendæ in æneis aut vitreis vasis.Vtendum autem

B iis quæ ex succis constant statim. Metallica verò temporis tractu meliora fiunt. At verò arida collyria quædam cōsumunt ac exterunt callos, ficus,pterygia,& scabricias, quæ ex chalcitide & ærugine & misy componūtur: quædā lacrymas ducunt,obturationibus& hebetudinibus visus conuenientia,quæ & ex his,& ex pipere ac spica nardi constant: quædam præseruant, eo quòd influxiones ab oculis arceant,velutsunt quæ ex Phrygio lapide,& sarcocolla,glaucio,aloe,Cadmia,stibio & croco parantur. Atque hæc omnia in tenuissimum puluillum trita ac læui-

C gata oculis apponātur. Cæterùm liquida collyria parantur quidē ex melle Attico,opobalsamo,oleo quod tenuiū partium est ob vetustatem,fœniculisucco,felle diuersorū animaliū,succo Cyrenaico,& pluribus aliis. Commodāt autem ad visus hebetudinem,& suffusiones incipientes, attenuantia,calefacientia,& purgantia. Vtendum autem & his,& omnibus acribus, capite non repleto, in sereno, puro,boreali, non valde frigido,neque nimis calido aere nos ambiente. Porro quæ agglutinatoria appellantur,

D parantur quidem ex meatus obducentibus, & glutinantibus, & constringentibus, aut frigefacientibus, aut adstringentibus,aut siccantibus,velut est pollen, manna, terra Samia,myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum oui cādido.Agglutinantur autem fronti, in quibus nō sub caluaria humor,sed extrinsecus consistit.

Collyrium monohemeron, ad incipientes & veteres lippitudines, Acaciæ drach.XXXVI,gūmi drach.XXXII, Cadmiæ drachmas XXIIII, æris vsti & loti drachmas octo,opii drachmam vnam.Vino austero terito: discutit & siccat.

E Collyrium Chiacum, Minii Sinopici,gallæ omphacitidis,croci,rosarum nouarum exūguium floris,quē thylaca vocamus,gummi,singulorum quadrantem:opii vnciam vnam.Vino Aminæo aut Falerno, aut Chio austero terito.Sit autem vinum maris exors.

Collyrium cygnarium, Cadmiæ vstæ & lotæ sexuncem,cerussæ lotæ triētem, pompholygis trientem,amyli sextantem,tragacanthæ,opii torrefacti,gummi,singulorum sextantem,aqua pluuia terito.

F Cygnus fuluus, Cadmiæ vstæ & lotæ sextantem,terræ asteris sextantem,cerussæ trientem,pompholygis bessem,amyli sextantem,opii sextantem,acaciæ, tragacanthæ,singulorum vnciam vnam, gummi trientem, aqua pluuia.

Cygnus albus, Cadmiæ vnc. XV, cerussæ vnc. XVII, opii drach,VIII,thuris drach.VII,amyli septuncem,gummi drach.XIII,aqua pluuia.

Pelarion ad vlcera, Cadmiæ,cerussæ,singulorum drachmas XXIIII,acaciæ,opii,singulorum drach.XVIII, gūmi,tragacanthæ, amyli, singulorum drach. IX, myrrhæ

G drach.tres,æris,croci,singulorum drach. I,S. aqua terito.

Collyrium fuscum ad suppuratos oculos,& magnas affectiones, Cadmiæ teneræ drach.XXIIII,cerussæ drach. XVI,æruginis rasæ drach.XII,stibii drach.VIII, aluminis scissi drach.III, chalcitidis vstæ drach.III, nardi Indicæ drach.IIII,omphacii drach.II,æris drach.vnam, squamæ æris drach.VIII,fructus ericæ drach.XIII, succi papaueris drach.XXIIII,croci drach.IIII,castorii drach.III,myrrhæ drach.VI,lycii Indici,acaciæ,gummi,singulorum drach. IIII,rosarum recentium drach.II.S. Vino Falerno aut Sur-

H rentino,aut Aminæo,aut Chio austero terito. Illinitur ter in die,aquosum in fœnigræci succo dilutum, deinde cū ouo aut lacte,postremò cum aqua,crassius.

Collyriū ex decoctis, Cadmiæ vnc. XVI, cerussæ bessem,amyli,opii,tragacāthæ,acaciæ,singulorum sextātē,

gummi sexuncem. Terito cum decocto rosarum siccarũ, A melilori, capitũ papaueris, glycyrrhizæ, pari singulorum mensura.

Collyrium ex hydria, *id est uase aquario*, repulsoriũ. Tosi, qui in vasis calefactoriis æneis reperitur, libras tres, Cadmiæ vstæ & lotæ libram vnam, cerussæ lotæ, pōpholygis lotæ, terræ asteris lotæ, singulorum sexuncem, thuris vnciam vnam, myrrhæ vnciam vnam, succi seminis lini, psyllii, ptissanæ, fœnigræci, singuloru libram vnā, tragacanthæ sexuncem, gummi libram vnam.

Collyrium Nilamonis, Cadmiæ vnciam vnam, pompholygis trientem, cerussæ libram vnam, tragacanthæ, B gummi, opii, singulorum trientem. Aquā pluuia.

Collyrium Spodiacum, ad inflammationes, fluxiones, & chemoses, Thuris, stibii, singulorũ drach. c, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xxiiii, terræ Samiæ, succi papaueris, singulorum drach. tres, gũmi drach. quindecim: terito cum oleæ ramulorum succo. Hunc autem succum sic facito: Teneriora oleæ folia lota, in mortario moderata aqua effusa tundito, & per linteolum exprimito.

Collyrium ex oleæ ramulis tenerum, Thuris drach. C iiii, stibii drach. xv, Cadmiæ drach. vigintiocto, cerussæ drach. quadragintanouē, terræ Samiæ drach. octodecim, opii drach. sex, gummi drach. vnā, plumbi vsti & loti drachmas octo. Excipe succo ramulorum oleæ.

Collyrium ex oleæ ramulis fuluum, Æris vsti drach. duodecim, sandycis vncias vigintiquatuor, foliorum oleæ sextantem, opii sextantem, gummi dextantem. Vino spathite aut Aminæo excipe.

Collyrium ex myrrha Claudiacum, Glaucii, sarcocollæ, singulorum drach. xlviii, croci drach. xxiiii, opii D myrrhæ, lapidis hematitæ, singulorum drach. vi, tragacā thæ drach. xlviii, gummi drach. xvi. Vino Italico excipe: vsus est cum ouo. Aliud ex myrrha, ad rhyadas & ægylopas, Cadmiæ lotæ, lapidis hematitæ, loti, singulorum drach. xxviii, myrrhæ, spodii Cyprii, singulorum drach. xxiiii, opii drach. viii, croci drach. iiii (alii drach. octo habent) piperis albi grana xxx, gummi drach. xvi: vino Italico excipe. Vsus est cũ ouo, in recentibus aquosum adhibetur.

Collyrium Stacticon, prosechii, Cadmiæ, gummi, sin- E gulorum drach. viginti, stibii, atramenti sutorii, singulorum drach. octo, opii drach. xiiii, æruginis rasæ drach. x, piperis albi drach. vi, croci drach. octo, misyos crudi drachmas octo, opobalsami drach. iiii. Aqua.

Collyrium hygidium, Ammonii. Cadmiæ, æris, sinlorum drach. xvi, cerussæ, castorii, aloes, croci, singulorũ drach. quatuor, squamæ drach. quinque, rosarum floris, plumbi vsti, singulorum drach. octo, lycii drachmas tres, lapidis scissi drach. iiii, opii drach. x, acaciæ drach. xl, F gummi drach. xlviii. Aqua.

Collyrium Olympiacum, aut Olympus, Acaciæ, spicæ nardi, thuris, singulorum drach. octo, æris vsti ac loti, stibii vsti ac loti, cerussæ vstæ ac lotæ, Cadmiæ, singulorum drach. xii, myrrhæ, opii torrefacti, singulorum drachmas quatuor, croci drach. v, æruginis rasæ drach. iii, lapidis scisthi, squamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, singulorum drach. vnam, castorii floris rosarum, singulorũ drach. ii, palmularum drach. iiii: ossa palmularum vsta numero quinque, gummi quincuncem. Aqua pluuia. Verùm in aqua macerētur per tres dies ac noctes, calami aromatici, G seminis hyoscyami, rosarum siccarum, singulorum drachmæ iiii, folii drach. vna.

Collyrium Nardinum, Cadmiæ, croci, gummi, singulorum drach. xxxvi, æris vsti drach. xviii, stibii, acaciæ, singulorum drach. xxx, nardi Syriacæ drach. xii, opii, myrrhæ, singulorum drach. xvi. Aqua.

Collyrium Theodotium paruum, Stibii, acaciæ, singulorum drach. xx, æris vsti drach. octo, cerussæ drach. iiii, myrrhæ drach. iiii, æruginis drach. duas, aloes, succi papaueris, lycii, singulorum drach. vnam. Aqua pluuia. H

Collyrium rhinariō, Lapidis hematitæ, lapidis scisti, singulorum drach. xvi, æris vsti, Cadmiæ, æruginis, singulorum drach. viii, opii drach. v, chalcitidis drach. duas, gummi drach. octo. Vino.

Xyster. Pumicis vsti, misyos vsti, ostreorum vstorũ, singulorum sexuncem, Cadmiæ, opii, chalcitidis vstæ, croci, aloes, hepaticæ, castorii, folii, singulorum drachmas ii, stibii, acaciæ, singulorum vnciam vnam, æris vsti trientē, myrrhæ Troglodyticæ drach. quatuor, spicæ nardi drachmam vnam, cerussæ drachmas octo, gummi drach. iiii. Aqua pluuia. Quidam etiam vinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas, Cadmiæ vstæ & lotæ, æris vsti ac loti, singulorum drach. octo, stibii vsti, acaciæ fuluæ, gummi, singulorum drach. quindecim, aloes, B gallæ, æruginis vermiculatæ, castorii, lycii, spicæ nardi, croci, opii, myrrhæ, cerussæ, ramenti obeni, chalcitidis, singulorum drachmam vnam, rosarum drachmas lx. Aqua pluuia.

Collyrium ex cornu. Ex Galeno. Plumbi vsti, cornu ceruini vsti, singulorum sextantem, cerussæ, squamæ æris, amyli, thuris, testæ, sepiæ vstæ, æruginis, myrrhæ, gummi, singulorum vnciam vnam. Aqua pluuia.

Collyrium ex thure, Thuris sexuncem, Cadmiæ, pompholygis, terræ asteris, amyli, gummi, singulorum quadrā C tem, cerussæ sexuncē, squamæ æris trientem, tragacāthæ trientem, opii sexuncem. Aqua pluuia.

Collyrium Libyanum, Cadmiæ lotæ, amyli, singulorũ drach. xii, cerussæ drach. duodecim, spodii, pōpholygis, terræ asteris, plumbi vsti ac loti, tragacanthæ, singulorum drach. viii, opii drach. duodecim, gũmi drach. quatuor. Aqua pluuia & ouorum xx albumina: quidam etiā myrrhæ drach. iiii addunt.

Aster, Magni, Pompholygis, Cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. xvi, plumbi drach. octo, amyli drach. xviii, D thuris drach. x, terræ asteris drach. xii, myrrhæ drach. ii, tragacanthæ, gummi, singulorum drach. viii. Aqua.

Collyrium Vranium. Terræ asteris lotæ quadrantem, spodii loti vnciam vnam, gummi trientem, stibii vsti ac loti sextantem, squamæ lotæ vnciam vnam, opii drach. sex, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. ii. Aqua pluuia. incarnat & repellit.

Collyriũ ex fœnigræci succo, Cadmiæ, tragacāthæ, singulorum bessem, cerussæ vncias xxx, amyli vnc. xxx, opii vnciam vnam, cum succo fœnigræci terito.

E Collyrium Cleonis, Pompholygis, plumbi, singulorum quincuncem, croci vnc. i, S. squamæ stomomatis ferri vnciam vnam, gummi sextantem. Aqua pluuia illinitur aquosum.

Collyriũ ex rosis vnc. lxxii, Rosarũ viridiũ vnc. lxxii, Cadmiæ vstæ & lotæ drach. xxiiii, æruginis rasæ drach. ii, spicæ nardi drach. i, squamæ æris lotæ drach. ii, stibii vsti ac loti, opii, myrrhæ, singul. drach. iii, croci drach. viii, amyli drach. ii, gũmi drach. xxiiii. Aqua pluuia.

Collyrium album ex rosis, Cadmiæ vstæ & lotæ, ce- F russæ lotæ, singul. lib. i, amyli, opii, tragacanthæ, singul. quadrātē, aloes vnc. i, S. gũmi quadrātē, croci vnc. i. S. rosarum exunguium sexuncem. Aqua.

Collyrium ex aloe, Cadmiæ, cerussæ, aloes, singulorũ dextātē, rosarũ viridiũ sexũcē, amyli quadrātē, opii vnc. i, tragacāthæ sextātem, gũmi quadrantem. Aqua pluuia.

Collyriũ crocinum ex rosis, Spicæ nardi, rosarũ siccarum, aloes, singul. drach. ii, hyoscyami albi drach. i. S, croci drach. iiii. S. glaucii sexuncē, sarcocollæ sexuncem, opii drach. ii, tragacanthæ vnciam vnam. Aqua pluuia.

G Collyrium Nili ex rosis, Rosarum tenerarum drach. quatuor, croci drachmas duas, papaueris obolum vnum, gummi drach. quatuor. Aqua pluuia.

Linceus visum acuens, Cadmiæ, æris vsti, ammoniaci thymiamatis, singul. drachmas xii, myrrhæ, lapidis hematitæ, opii Thebaici, singul. sexũcem, aloes hepatitidis, fellis taurini, galbani, sagapeni, singul. drach. iiii, æruginis rasæ, opopanacis, salis ammoniaci, singulorũ drachmā vnam, gummi drach. sex. Aqua pluuia.

Proteus ad eadem, & cicatrices attenuat, Cadmiæ, cerus- H sæ, chalcitidis crudæ, singul. drach. xl, piperis drach. i. S, succi Cyrenaici drach. viii, croci drach. xii, opii Thebaici drach. x, sagapeni drach. xii, oleæ AEthiopicæ drach. xii, auripigmenti, aluminis scissi, singul. drachmas octo, myrrhæ drach. xii, ammoniaci thymiamatis drach. xx,

opopanacis drach.xvi,opobalsami drach.x, gũmi drach. (A) xx.aqua pluuia.

Collyrium ex succo fœniculi, Cadmiæ drach.xvii, atramẽti Indici drach.xvi,piperis longi drach.tredecim, & albi drach.duodecim,succi Cyreniaci drach.viii,opobalsami drach.sex,spicæ nardi drach.sex,sagapeni opopanacis,singulorum drach.v:opii drachmas iiii,euphorbii drachmam vnam,gummi drachmam vnam. Terito cum succo fœniculi.

Collyrium ex opobalsamo, Cadmiæ,cerussæ,singulorum drach.octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi (B) drach.sedecim,opii drach.iiii,opobalsami, gummi,singulorum drach.xvi. aqua pluuia.

Thalasserus, Cadmiæ bessem,æruginis sextantem, atramenti Indici bessem,piperis albi trientem, succi medici vnciam vnam,opobalsami sextantem,gummi sexuncem.Aqua.

Collyrium Harmation, Ammoniaci thymiamatis, æris vsti,corticis thuris, singulorum drach. iiii, æruginis drachmam vnam,gummi drach.quatuor. aqua pluuia.

Collyrium malabathrinum, quod & Isotheon, Cadmiæ drachmas sedecim,æris vsti & loti drach.xiiii, opii (C) lycii Indici,malabathri, nardi Indicæ,croci,aloes, singulorũ drach.duas,castorii drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor,acaciæ,stibii, singulorum drach.xl. Aqua. Vsus cum ouo est.

Collyrium crassius ex vino, Cadmiæ,lapidis hematitæ & scisthi,singulorum drach.quatuor, æris vsti drach. xxx:chalcitidis drach.xxxii,seminis papaueris drachmas xiii,papauer aqua feruefacito,& expressum succum adiicito,& vino spathite aut Aminæo terito. Aliud ex vino, (D) AEris vsti,Cadmiæ placitidis, singulorum dodrantem,lapidis hematitæ loti sexuncẽ,croci,myrrhæ, aloes, ammoniaci thymiamatis,singulorum quadrantem, lycii Indici,spicæ nardi,singulorum vnc.S. piperis albi grana cl,acaciæ fuluæ dodrantem,gummi quadrantem. Vino falerno aut Aminæo terito.

Collyrium ex duobus lapidibus,ad aspritudines, Lapidis hematitæ,& scisthi, cassiæ,singulorum drach. xviii, æris,Cadmiæ,opii,æruginis rasæ, singulorum drachmas nouem,gummi drach. nouem, chalcitidis vstæ drach. (E) sex.Aqua.

Collyrium aridum præseruatiuum, Galeni, Lapidis Phrygii in tenues partes concisi, & vsti in ollula donec partes ignescant,& butyro non veteri extincti, deinde rursus similiter vsti, & vino Falerno extincti, & tertiò vsti,& melle extincti ac siccati,librãvnam,æris vsti,piperis albi,folii, singulorum vnciam vnam, stibii vnc.i.S. Et vbi omnia læuigata fuerint,& reponere pharmacum voles,succi balsami non crassi,(prohibet enim hic aridũ fieri medicamentum)sed lucidissimi vnciam vnam adiicito. (F) Vtendum autem est ipso, solis palpebris inducto specillo,ita vt tunicæ non attingantur,sed solas palpebras apertas medicamentum contingat: sublinendúmque est non semel,sed sæpe,ante & post cibum,& magis vbi iam sensu percipitur lippitudo. Mirum enim est quomodo præseruet præ omnibus aliis medicamentis.

Collyrium aridum ex croco, Sarcocollæ drach.octo, croci drach.quatuor,glaucii drach. quatuor: sæpe in die illinito. Quidam etiam aloen addunt. Aliud aridum, ad lippitudinem siccam, sycosin, putredines & superexcrescentem carnẽ, Cadmiæ drach.x,chalcitidis drach. (G) xx,piperis grana xv,nardi Celticæ drachmam vnam. Cadmiam & chalcitidem terito cũ vino, & vbi resiccata fuerint,reliqua adiicito, & in tenuissimum puluillum redigito.

Collyrium liquidum ex Caucalide, Succi caucalidis, chamædryos,coronopodis, quandoque etiam othonnæ, æquales singulorum portiones.Est autem othonna chelidonium magnum. Aliud, ad sycoses, & vlcera in angulo oculi magno, & carnem excrescentem, Misyos tosti (H) drach.sex,atramenti sutorii drach.quatuor, mellis Attici sextarium vnum.

Collyrium liquidum panchrestos Erasistrati,admirandam vim habens ad oculorum affectiones, tonsillas, pudenda,& aures pure manantes, AEris drach. sex, misyos tosti,myrrhæ,singulorum drach.tres,croci drach.i. S. piperis drachmam vnã.vini Chii & passi Cretici,singulorum heminam i.S. Omnia cum vino terito donec arida euaserint, & infuso passo coquito ad mellis spissitudinẽ.

Adglutinatoria oculorum fluxione infestatorũ, Terræ Samiæ,mannæ,thuris,myrrhæ, æquales partes oui cãdido exceptas,& linteolo inductas, fronti imponito.

Aliud, Hyoscyami seminis drachmam vnã,opii drachmam vnam,myrrhæ drach.duas, croci drachmam vnam,pollinis drach.quatuor,ouorum assatorum vitellos duos.Oui albumine excipito.

DE EMPLASTRIS, ET IIS QVAE IN cocturas ipsorum mittũtur,ex Antylo,& de ceræ ad oleum addendæ modo,

Cap. XVII.

EX medicamentis quæ in emplastra mittuntur, quædam sunt terrea, veluti sunt metallica, & lapidum ac terræ species,fæces,cinis,cõchylia:quædam oleosa,quædam lacrymæ,quædam liquabilia,quædam succi,partim spissi, partim liquidi: semina verò & herbas & radices paucas recipiunt. Ipsa autem emplastra partim sunt vulneraria,quæ inde quòd cruentis vulneribus cõpetunt,cruẽta appellamus,itémque glutinatoria,& fracturaria. Hæc ex siccantibus non summè, sed secundi ordinis completi, & tertii incipientis componere oportet: qualia sunt, salix, quercus, cupressus, piceæ ac pini cortex, myrrha, thus,bitumen,aloe,aristolochia, cinis sarmẽtorum vitis, cerussa,spuma argenti, & plura ex metallicis. Coquuntur autem ad compagem manus non inquinantem. Partim verò cicatricem inducunt,quæ etiam ipsa ex siccantibus cõponũtur,efficacioribus quàm glutinatoria habeãt, velut sunt æs vstum,& squama ipsius,& ferri ærugo, chalcitis,flos æris vstus,alumen,galla,plumbago, Cadmia, pumex,& ostreacea: partim discussoria, ex calefacientibus ac siccantibus moderatè,velut est aristolochia,thapsia,oleum vetus & raphaninũ,mel,opobalsamum,pix,terebinthina,galbanum,sal vstus,salis flos: partim mollitoria, ex spuma argenti,& adipibus,medullis, oleo veteri,propoli, ammoniaco,styrace,galbano,bdellio,mastiche, terebinthina,altheæ & cucumeris syluestris radice: partim siccatia,ex sulphure,nitro,sale,cinere, & bitumine: partim attractoria,ex sale,nitro,propoli,ærugine, fermẽto, stercoribus,sulphure,terebinthina:partim concoctoria,ex cera, ladano, vua passa,amomo,croco,thure, pice, mastiche AEgyptia,styrace,myrrha,galbano,butyro,œsipo, adipe, ærugine: partim suppuratoria, ex aqua & oleo, polline, pane triticeo,alica,butyro,adipe suillo ac vitulino,thure, pice,resina: partem mitigatoria,ex spuma argenti, cerussa, oleo, anetho, chamæmelo, amylo, cera alba. Porro cruenta emplastra recentibus adhuc vulneribus ac fracturis imponere oportet,ita vt auxilium insuper ipsis feramus,spongiis posca madidis supra ipsa splenia deligatis:& tertio quoque die soluamus, rursúsque eadem splenia,& non alia imponamus.At mollitoria,attractoria,discussoria, insupérque concoctoria, & suppuratoria, post cataplasmatum & ceratorum vsum adhibẽtur: mitigatoria verò etiam ab initio statim in summis doloribus cõmodant. Cæterùm de coctura ipsorum consequenter dicemus.

Emplastrum regium tetrapharmacũ, Ceræ colophoniæ,picis, adipis taurini,singulorum pares portiones.

Emplastrum ex semine lini, discutit & rumpit, Olei veteris libras duas, ceræ vncias xx, colophoniæ, adipis porcini,singulorum lib.i.S.spumæ argenti libram vnam,cerussæ sexuncem,succi seminis lini sexuncem,pollinis vnciam vnam,thuris trientem.

Emplastrum ex melle, Spumæ argenti,ceræ,olei, singulorum libras quatuor,terebinthinæ libras duas,mellis, adipis taurini,singulorum libram vnam. Aliud, Spumæ argenti libras sex,olei lib.v.S.colophoniæ lib.vii,S, ceræ libras iii,S.mellis libras tres.

Emplastrum ex succo, Spumæ argenti libras sex, olei, æstate libras septem,hyeme libras nouem, fœnigræci sextar.S.seminis lini sextar.S.altheæ libras tres. Altheam &

ſemina coquito in aquæ ſextariis xx,donec parum reſtiterit,& ex ipſa libras quatuor ad oleũ miſceto,ac coquito donec bullæ quieuerint:deinde argenti ſpuma leuiſſimè trita inſperſa,lento igne coquito donec manus non inquinet.

Emplaſtrum ex polline, Pollinis,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum libram vnam,reſinæ piceæ,ceræ, adipis porcini,ſingulorũ lib.II, ſucci ſeminis lini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrũ ex herbis, Rumicis,olei ſtrigmẽtitii,anchuſæ quæ χοιροσπέλεθος vocatur, *id eſt iugerũ porcinum*, (eſt autem Onoclea)ſeptem neruos habentis plantaginis,ſingulorum quadrantem,olei libras ſex, adipis porcini libras ſex:herbæ in oleo coctæ abiiciuntur,reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrũ ex aſphodelis, Radicis aſphodeli ſucci lib. vnam,roſacei,chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum ſextantem,adipis porcini quadrantem,ceræ trientem.

Emplaſtrum ex fermento, rumpens abſceſſus, Fermẽti,axungiæ,ſingulorum ſexuncem,ſalis trientem, reſinæ piceæ quadrantem,ceræ trientem, aphronitri vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis ſextãtem,mellis ſexuncẽ, ſaponis ſextantem.

Dothiene emplaſtrum, Ammoniaci thymiamatis lib. vnam,nitri Alexandrini ſexuncem,aphronitri ſexuncem, adipis taurini libras duas, ceræ libras duas,terebinthinæ libram vnam,olei veteris vnciam vnam, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſtruthio, diſcutiens ſtrumas, Spumæ argenti,ſtruthii,ariſtolochiæ,ſingulorum trientem,galbani,ſquamæ æris,aloes,ſingulorum vnciam vnam,mannæ ſextantem,ammoniaci thymiamatis ſexuncem,reſinæ piceæ vncias ſedecim,aceti ſcillitici ſextarios quatuor: ad ſicca terenda.

Emplaſtrum ſmilium,ad abſceſſus, Olei veteris librã vnam ſemis,ſpumæ argenti,nitri rubri,ſalis ammoniaci, lixiuii ficulnei protoſtacti,reſinæ, ſingulorum libram vnam,galbani,ammoniaci thymiamatis,ſingulorum quadrantem,atramenti ſutorii trientem,ceræ ſexuncem,æruginis,opopanacis,ſingulorum vnciam vnam,aceti quod ſatis eſt. Spumam argenti & æruginem in oleo coquito donec non inquinet:deinde ita reliqua adiicito.

Emplaſtrũ ex alliis ruptoriũ, Ceræ ſexuncẽ, colophoniæ trientẽ,reſinæ piceæ quadrantẽ,adipis taurini trientem,nitri fului vnc.I.S.allii capita pura viginti, olei ſext. dimidiũ.Allium in oleo coctum abiice,& reliqua miſce.

Emplaſtrum ex apyrano diſcuſſorium, Adipis anſerini & phaſianorum,ſingulorum quadrantem, olei veteris vnc.XXVI, pſyllii quadrãtem,ſeminis vrticæ,radicis apyrani viridis,ſingulorum libram vnam,ceræ albæ dextantem,emplaſtri ex ſucco ſextãtem, terebinthinæ vnciam vnam.Radicem in tenuia fruſta conciſam, cum pſyllio in oleo macerato,itémque vrticæ ſemen per diem ac noctem,& tunc vbi coxeris,ipſa quidem abiicito,liquabilia verò reſoluta ad oleum admiſceto.

Emplaſtrum πύρινον(*id eſt triticeum*) ad duritias & ſcirrhomata, Althææ,palmularum ſiue nicolaorum, ſingulorum libras duas,fœnigræci, ſeminis lini, ſingulorum ſextar.S.chamæmeli,meliloti,elates, ſingulorum ſexuncem,vini Aminæi ſextarios VI,ſpumæ argenti libram vnam,ceruſſæ, colophoniæ, ſingulorum libras duas, ceræ terebinthinæ, ſingulorum libram vnam,olei veteris lib. V,aquæ lib.II,panis ſicci tuſi & cribrati lib. V. Herbæ in vino coctæ exprimũtur,& in expreſſo ſucco panis maceratur: ſequẽti die ſpuma argẽti & ceruſſa in aqua teritur, deinde adiecto oleo donec nõ inquinet coquitur, poſtea adiiciuntur reliqua. Ablatis ab igne adiicitur panis, & fortiter ſpathula agitatur. Additur inſuper & æruginis raſæ,& floris ſalis, ſingulorũ ſexunx,iridis,ariſtolochiæ,ſingulorum ſexunx,terebinthinæ libra vna.

Pelarium ex recremento argenti, ad deſquamata & alia ſimilia, Ceræ,adipis taurini, ſingulorum quincũcem, recrementi argenti ſexuncem, colophoniæ trientem, picis,olei, ſingul.ſextãtẽ. Argẽti recremẽtũ ſiccũ teritur cũ vino aut fœnigræci ſucco. Quòd ſi recremẽtũ argẽti nõ adſit,plumbagine vtimur.

Emplaſtrum ex althæa, in podagricis & aliis duriciis, Succi fœnigræci,& ſeminis lini,& althææ, ſingulorũ lib. III,olei lib.II.Coquito donec ſuccus fuerit cõnſumptus,& adiice colophoniæ lib.I,terebinthinæ lib.I, lacrymæ hederæ quadrantem.Poſtquam verò hæc ſoluta fuerit,ablatis ab igne,iniice ceræ lib. vnam,galbani triẽtem: ambo ſimul contuſa & diſſoluta,ſpathula agitato.

Emplaſtrum κίσσινον,(*id eſt hederaceum*) ad ſauciatos neruos,& puncturas maximè diuturnas, Squamæ rubræ trientem & vnc.S.thuris vnciam vnam, miſyos vnc. I.S, chalcitidis drach.IIII,aceti heminas VI.Terito in ſole æſtiuo,donec acetum fuerit conſumptum: deinde ſolutis admiſce ceræ beſſẽ,olei vnc.XVIII,lacrymæ hederæ,galbani,ſingulorum quadrantem.Si verò diuiſus & nudus ſit neruus,pro galbano terebinthinæ ſextantem adiice.

Emplaſtrum melanchlorum,ad eadem, & ad cruenta vulnera, Malicorii,æris vſti,gallæ, ariſtolochiæ rotundæ,ſalis ammoniaci,ſquamæ æris,aluminis ſciſſi & liquidi(alii pro liquido rotundum habẽt) iridis,miſyos,atramenti ſutorii,chalcitidis,æruginis raſæ, Cadmiæ, aloes, myrrhæ,thuris,radicis panacis, ſpumæ argenti, ceruſſæ: omnia æquis portionibus teruntur æſtate in ſale cum aceto ad dies ſufficientes,& in paſtillos effinguntur. Emplaſtrum autem fit hoc modo,Medicamenti huius ſumitur ſextans,ceræ ſexunx,olei beſſis. Si ſauciati ſunt, nerui,oleum ſit vetus:in aliis autem commune.

Emplaſtrum ex ſenecione, Succi ſenecionis lib.II,olei veteris lib.I,S.olei cyprini triẽtẽ, axũgiæ veteris lib.I.terebinthinæ vnciã vnã,galbani vnc.S. reſinæ piceæ vnc. S.æruginis,thuris,œſipi medicamenti, ſingulorum vnc.I, ſquamæ æris ſcrup. octo, ceræ dextantem, picis naualis vnc.XIIII. Oleum cum ſucco ad ſtrigmentitiam compagem coquito,addito etiam adipe porcino: arida verò cũ Cyprino terito. Galbanũ cũ cera tundito, & in ollã adiicito.Picem naualem ſi arida fuerit, tritam ac cribratam ponderato ac inſpergito: ſi verò conteri non poſſit, cum parte olei diſſoluta coletur,& tunc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſææ diſcuſſorium, Ceræ, axungiæ porcinæ,ſingulorum lib.I,colophoniæ ſexuncem, ſpumæ argenti lib.II,vini boni lib. IIII.

Emplaſtrum ariobarzanium,ad eaſdem affectiones, Spumæ argenti vnc.I.S. ceruſſæ lib.I,& quincũcem, aquæ marinæ vnc.XXV,olei veteris lib.I.S.buccinorum vſtorũ ſeptuncem,& vnc.S.ceræ fuluæ dodrantem, terebinthinæ ſexuncem,thuris quadrantem,& ſcrup.III.S.

Emplaſtrum ex dracunculo, Ceræ,colophoniæ, picis ſiccæ,axungiæ, reſinæ, ſingulorum lib.IIII, ammoniaci thymiamatis lib.II,radicis dracunculi lib.V. Radix arida trita,reliquis diſſolutis inſpergitur.

Emplaſtrum pſittaciõ, Ceræ, colophoniæ,adipis porcini,hyoſcyami foliorum tenerorum,aut ſucci eorundẽ, ſingulorum æquas portiones. Verùm in Alexandria ſumuntur ceræ lib.II.S. hyoſcyami lib.II, axungiæ lib.II.S, colophoniæ lib.I,& magis diſcutit.

Emplaſtrum myrſinatum, Argenti ſpumæ, ceruſſæ, ſandycis,plumbi vſti & loti, ſingulorum vnciam vnam, ceræ ſexuncem,olei myrthei libram vnam, vini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſſa aut ex ouis, Ceræ albæ ſexuncem,roſacei lib.I.S.ſpumæ argenti ſextantem, ceruſſæ ſextantem,amyli quadrantem,albumina ouorum V.

Emplaſtrum parygron,Oribaſii, Spumæ argenti vnc. I. S.ceruſſæ vnc.I.S.ceræ trientem,pinguedinis ſuillæ ſeptũcem,colophoniæ dodrantem,ſucci ſeminis lini,olei, ſingulorum dextãtem.Mirificè facit ad calcaneorum rimas. In vlceribus autem,inquit,vitant:nam graueolens euadit.

Emplaſtrum ex Cadmia, cicatricem inducens, Chalcitidis vſtæ ſextantem, Cadmiæ,mannæ,ſingulorum vnciam vnam,ceræ,colophoniæ,olei myrti, ſingulorum libram vnam,vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum φοινίκινον,(*id eſt palmulatum*) Axungiæ veteris libras II, olei libras tres,ſpumæ argẽti libras tres, chalcitidis crudæ ſexuncem. Chalcitis primùm cum oleo prælæuigetur in pila commoda, aut etiam in ſole.

Poſtquam autem ſtrigmenti ſpiſſitudinem acceperit, etiã ſpuma argenti prius trita adiiciatur, poſtea etiam adeps: & vbi probè contriueris, ad lentum ignem coquito donec non inquinet, palmarum ramis velut ſphatula agitãs.

Emplaſtrum ex anchuſa, ad ambuſta, Ceræ albæ dodrantem, roſacei vnc.xvIII. His liquatis anchuſæ purpureæ radicis ſiccæ leuiſſimè tritæ triens inſpergatur.

Aliud. Anchuſæ radicis viridis, marrubii comæ, ſingul. quadrantem, Coquito in olei dodrante, & abiicito. Ad oleum autem ceræ albæ quincuncem adiicito, ac diſſoluito.

Emplaſtrum pompholygerum, Pompholygis ſextãtem, ſpumæ argenti quadrantem, cum ſucco ſeminis lini terito, & ad hæc liquata ac frigefacta, ceræ ſexuncem, adipis anſerini aut gallinari ſextantem, olei chamæmelini ſexuncem adiicito.

Emplaſtrum phycotyche, dolorem eximens, ad ſedem deſtinatum, Thuris vnc.xvII. myrrhæ ſeptuncem, opii drach.III. aluminis ſciſſi drach.II. butyri drach.IIII. ouorum aſſatorũ vitellos III. cadmiæ vſtæ & lotæ drach.IIII. pompholygis drachmas vI. ceræ Tyrrhenicæ drach.vIII. adipis anſerini drach.xvI. medullæ ceruinæ drachmas xI. plumbi vſti & loti drach. vIII. lapidis hæmatitæ drach. I. œſypi liquidi drach.IIII. Arida terito cum vino Italico; & liquata miſceto.

Emplaſtrum Amythaonis, ad diſtortos ac conuulſos articulos: eſt etiam attractoriũ, Ammoniaci, ceræ, bdellii, ſingul drach. vIII. terebinthinæ, iridis Illyricæ, galbani, ſingul. drach.xx.

Emplaſtrum Ariſtophanium, mollitorium, Picis lib. IIII. picis naualis lib.II. ceræ lib.I. opopanacis vnc.I. aceti heminam I.

Emplaſtrum ex plumbagine, ad calidas affectiones, Plumbaginis trientem, ſpumæ argẽti ſextantem, ceruſſæ ſextantem, ceræ beſſem, olei myrtei lib.II. arida cum vino teruntur.

Emplaſtrum Coracum, ex aceto mulſo, ad pudenda deſtinatum & ad nomas, Gallæ ſextantem, ſquamæ vnc.I. S. chalcitidis, thuris, ſing. vnc.I. Terito cum aceto ad dies ſufficientes, deinde mellis quincũcem miſceto. Seorſum autem ceratum parato, ex myrtei aut roſacei ſextante, & adipis taurini beſſe, ceræ triente; terebinthinæ vnc.I. Miſceto, ac ſimul conterito, & vtitor, velut eo quod ex charta conſtat, tum per inſtrumentum ad pus trahẽdum aptatum, tum per linamentum.

Emplaſtrum ex aceto & oleo; Spumæ argenti partem I. olei, aceti, ſing. partes II. quidam verò III accipiunt.

Emplaſtrum ex Achate, diſcutiens ac molliens, Lapidis Achatæ ſemiuſti vnc.I.S. ceræ quincũcem, reſinæ frictæ quadrantem, olei vnc.I.

Emplaſtrum Iſis, ad cruenta vulnera, glutinans, incarnans & purgans, Squamæ æris, æris vſti, ariſtolochiæ rotundæ, ſing. drach.vIII. aluminis ſciſſi drach.vI. ſalis ammoniaci drach .vIII. thuris drach. vIII. ammoniaci thymiamatis drach. vIII. myrrhæ drach. xII. aloes drach. xII. galbani drach.xII. ſucci radicis dracunculi drach.vIII. ceræ lib.I. colophoniæ lib.II. olei veteris quadrantem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum Athena, ad vlcera ſordida, impacta, & neruos ſauciatos, Malicorii, æris vſti, gallarum, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſalis ammoniaci, ammoniaci thymiamatis, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi & rotundi, iridis, miſyos, atramenti ſutorii, chalcitidis, æruginis raſæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, propolis, galbani, ſingul. vnc.I. ceræ drach. cc. picis drach. cc. colophoniæ drach. c. olei ſexuncem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex dictamno, glutinans, ad canum morſus & vlcera omnigena, Spumæ argenti lib. II. ſquamæ æris vnc.I.S. olei veteris ſext.III. diphryæ quadrantẽ, gentianæ vnc.I.S. ariſtolochiæ, æruginis raſæ, ſingul. vnc.II.S. dictãni, æris vſti, ſing. vnc.II. S. colophoniæ lib.I. mãnæ, galbani, aloes, ſing. quadrantem, ammoniaci thymiamatis ſexuncem, propolis ſextantem; ceræ ſexuncem & vnc. S. Oleũ cum ſpuma argẽti primũ coquere oportet, donec non inquinet, deinde ab igne ablatis iniicere æruginẽ & ſquamã æris, & rurſus coquere donec nõ inquinet, & rurſus ablatis reſinã & ammoniacũ cribratũ adiicere, & mouere donec feruere deſinat, ad ignémq; apponere, & vbi parum efferbuerint, æs & diphryges immittere, & rurſus coquere donec ſpiſſentur: deinde cerã indere, eàque donec non inquinet cocta, propolim adiicere, & paulo pòſt aloen, mannam, dictamnum, ariſtolochiam, gentianam, ſingula trita inſpergere vbi parum ſunt perfrigerata.

Emplaſtrũ Barbarum, ad cruenta vulnera, & fracturis callos obducit, Bituminis Iudaici, picis ſiccæ, ceræ, reſinæ, ſingul. lib.I. terebinthinæ ſextantem, ſpumæ argenti vnciam I. ceruſſæ vnc.I. S. mannæ ſextantem, opopanacis ſextantem, myrrhæ ſextantem, olei quadrantem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſalicibus, glutinatorium, & quod ſanguinem ſpuentibus, & pectore ſuppuratis in thoracẽ imponitur, Miſyos, chalcitidis, ceruſſæ, æruginis, gallæ, aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſing. ſexuncem, ceræ lib.II. reſinæ piceæ lib.II. picis lib.II. malicorii ſexuncem, bituminis lib.II. foliorum ſalicis lib.II. olei roſacei trientem, atramenti ſutorii ſexuncem: aceti quod ſatis eſt. Quidam etiam terebinthinæ dodrantem.

Emplaſtrum Nicolai, ad cruenta vulnera, ſinus glutinans, Squamæ æris trientem, æruginis raſæ vnc.I. ſpumæ argenti vnc.I.S. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſing. vnc. I. aluminis ſciſſi & rotundi, ſing. vnc. I. atramenti ſutorii vnc.I. ſulphuris viui vnc. I. gallæ omphacitidis trientem, ſalis ammoniaci vnc.I. miſyos vnc. I. origani vnc. I. chamæleonis vnc.I. cadmiæ racemoſæ vnc.I. veratri albi vnciam I. peucedani quadrantem, ſeminis apii ſextãtem, radicis ſymphyti vnc.I.S. ceruſſæ vnc.I.S. ſucci mandragoræ vnc. S. chalcitidis vnc. I. S. Samii aſteris vnc. I. thuris maſculi vnc.I. aloes vnc.I. bdellii ſextantem, opii Thebaici ſextantem, myrrhæ Troglodyticæ vnc. S. ammoniaci thymiamatis vnc.I. fœnigræci ſexuncem, ſucci perdiciadis ſexuncem, ceræ flauæ lib.III. colophoniæ lib.II. reſinæ piceæ lib.I. bituminis lib.I. maſtiches ſexuncem, picis nigræ lib.II. olei veteris lib.I. ſtyracis vnc.I. opopanacis vnciam I.S. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Iceſium, ad ſtrumas, & abſceſſus, & ſplenem, & articulos, & ad coxendicum morbum, Spumæ argẽti drach. cxx. olei veteris ſextar.II. aceti ſextar.I. æruginis drachmam I. S. corticis piceæ drach. vIII. chamæleonis cum radice drachmas xvI. euphorbii drachmas xvI. ſucci hypociſtidis drachmas xvI. propolis drachmas xvI. myrrhæ drachmas xvI. helenii drach. xvI. pyrethri drachmas xvI. ceræ lib.III.

Emplaſtrum Neronis, ad plagas, & omnem carnoſarum partium dolorem, Olei veteris lib.I.S. ſpumæ argẽti lib.I. ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum ſeptuncem & vnc. S. ammoniaci thymiamatis trientem, ceruſſæ trientem, galbani, mannæ thuris, myrrhæ, thuris, ſingul. vnc.I.

Emplaſtrũ oxerũ multiplicis vſus, Picis ſiccæ lib.II. ceræ lib.I. ammoniaci thymiamatis vnciã.I. terebinthinæ lib.S. galbani ſextantẽ, mannæ ſextantẽ; aceti ſextar.I.S.

Emplaſtrum aceratum *(id eſt ſine cera)* Galeni, glutinat & concoquit, ſuppurãs vlcera, cum ricinino aut veteri oleo diſſolutũ, velut medicamentũ quod linamentis illinitur, Spumæ argenti lib.III. olei ricinini aut veteris lib. IIII. aceti acerrimi lib.II. ſquamæ æris nigræ, chalcitidis, æruginis, ſingul. ſextantem. Spumam argenti cum oleo coquito ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem, deinde metallica pluribus diebus cum aceto trita adiicito.

Emplaſtrũ ex metallicis, Chalcitidis vnc.I. miſyos ſextãtẽ, ſquamæ æris quadrãtẽ, thuris quadrãtem, colophoniæ ſextãtẽ, galbani vnc.I.S. ceræ lib. vnã, olei vnc. xv. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum Harmonia, ad fracturas, Chalcitidis trientem, ſquamæ æris ſextantem, & vnc.S. æris vſti vnc.I. thuris ſextantẽ, olei lib.I. aceti lib.I. Coquito metallica in aceto & oleo donec non inquinent, deinde thus adiice.

Emplaſtrũ melinũ Serapionis, Spumæ argẽti lib.I. ceræ ſeptũcẽ, ammoniaci thymiamatis quadrãtem, & vnc.S. galbani, æruginis, ſingul. drach.Ix. colophoniæ ſeptũcẽ; myrrhæ drach.I. olei heminam vnam.S. Spumam argen-

ti coquito cum oleo, donec non inquinet, deinde reliqua adiicito.

Emplaſtrum Anicetum, glutinans, diſcutiens, ſquamas ſeparans, & ad diſtortiones, Baccarũ lauri, iridis ſiccæ, thuris, ſingul. drach. LX. æris vſti drach. XX. nitri, ſalis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. drach. XX. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, ſeminis roriſmarini, grani Cnidii, ſinapis, ſtercoris colũbini, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, cyperi, ſeminis erucæ, ſingul. drach. VIII. aceti heminas XII. Terito ſub canis ardoribus donec acetũ fuerit cõſumptũ: deinde decocti caricarum craſſiſſimi dodrantem adiice, & ex permiſtis paſtillos finge, & exſicca. Vſu verò expetẽte, ex ipſis paſtillis ſextantẽ cum aceto tere, & reſinæ quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ ſextantem, olei ſextantẽ admiſce.

Emplaſtrũ ex lolio, Picis lib. II. reſinæ piceæ dodrantẽ, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, olei quadrantem, bituminis cribrati ſextantem, farinæ lolii ſextar. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſucco ſycamini, Spumæ argenti, picis aridæ, adipis, ſingul. beſſem, terebinthinæ quadrantẽ, ceræ quincuncem, æruginis raſæ, opopanacis, galbani, ſingul. vnc. I. olei ricinini, aut ſuſini, aut veteris valde, heminam I. picis liquidæ hemin. I. ſucci ſycamini cui⁹ fructus ſycomora vocantur heminam vnam.

Emplaſtrum duplicis coloris, Æris vſti, aluminis ſciſſi, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. ceræ lib. I. colophoniæ lib. I. adipis porcini lib. I. aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrũ Indicum, ad nomas & ſanguinem ſpuentes, Ceræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, bituminis, liquidi zacynthii, ſingul. lib. I. ceruſſæ, chalcitidis, miſyos, melanteriæ, aluminis ſciſſi & rotundi, gallæ omphacitidis, malicorii, ſingul. ſexuncem, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidũ, diſcutit ſtrumas & podagras, Terebinthinæ, lapidis Aſii, bituminis Iudaici, ſingul. drach. CCCLX. ceræ, baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, aphronitri, adipis vitulini, ſing. drach. CCCXL. lapidis pyritæ, calcis viuæ, ſingul. drach. CXL. cineris aſpidum drach. CXL. olei veteris heminas II. Medicamento perfrigerato cinerem inſpergito. Paratur etiam ſine cinere, eo quòd aliqui ipſum auerſentur, & nihilominus efficax eſt propter Aſium lapidem.

Emplaſtrum leæna ſiccans, & diſcutiens, Ammoniaci thymiamatis, plumbaginis, ſingul. drach. C. ſinapis drachmas VIII. radicis chamæleonis drach. XVI. colophoniæ drach. C. ſquamæ æris, radicis herbæ lanariæ, euphorbii, æruginis, ſingul. drach. VIII. ariſtolochiæ drach. XVI. pyrethri drach. VIII. olei veteris heminã vnam, & raphanini quod ſatis eſt.

Aliud leæna, ex alto euocans, & humores euacuans, Atramenti ſutorii ſextantem, auripigmenti vnc. I. veratri nigri, thoracum cantharidum, ſingul. drach. I. S. ſandarachæ quadrantem, ceræ lib. I. S. reſinæ frictæ lib. I. olei heminas duas.

Emplaſtrum Macedonicum, Ceræ, colophoniæ, picis, adipis taurini, thuris, ſingul. æquales partes liquefacito, & ab igne ablatis thus inſpergito.

Emplaſtrum ſphærion, ad feruida, Ceruſſæ, ſpumæ argenti, calcis viuæ, ſingul. quadrantem, ceræ vnc. I. S. nitri Berenicarii, roſacei, ſingul. vnc. I. liquefacta aridis affundito, & pilulas formato. Vſu verò expetente, olei ſexuncẽ cum ceræ ſextante liquefacito, & medicamenti vnc. I. addito, & ſpathula agitato. Frigefactum autem cum aquæ dodrãte collidito. Ego verò etiã roſacei quadrãtẽ addo.

Emplaſtrum ex ochra, inflammationes arcet, tũ iis qui ſua ſponte, tum qui in iudicio torti ſunt. Ochræ Atticæ lib. II. cretæ lib. I. ſpumæ argẽti beſſem, vino terito, ceræ, colophoniæ, picis, reſinæ piceæ, ſingul. lib. I. terebinthinæ beſſẽ, olei lib. II. hæc ſimul in maſſas formato. Reſoluuntur autem hoc modo, Ceræ lib. I. olei veteris lib. III. medicamenti lib. I cum vino conquaſſato.

Emplaſtrum ex cedria, glutinans, diſcutiens, exterens, Ceræ, picis ſiccæ, ſingul. lib. I. colophoniæ beſſem, cedriæ ſexuncem, liquefacta ſimul coquito donec non inquinent.

Aliud mollitoriũ, Ceræ, picis, ſingul. beſſem, colophoniæ drach. XXV. propolis drach. XVII. cedriæ drach. XX.

Emplaſtrum è pumice cicatricẽ inducẽs, Olei myrtei lib. II. ceræ lib. I. pumicis vſti & vino extincti drach. VI. ſquamæ ſtomomatis drach. VI. æris vſti, cimoliæ, ſingul. drach. V. Supra linamenta adhibetur, & ſpongia ex aqua ſuperimponitur.

Emplaſtrum παῦλα, (*id eſt quies*) ad ſtrumas & inguinũ tumores, Ceræ, colophoniæ, nitri, ſingul. lib. I.

Emplaſtrum ex nitro ad carbunculos, Nitri torrefacti quadrantẽ, ceræ, olei, colophoniæ, ſingul. vnc. vnã S. ſucci cyrenaici aut medici drach. X. imponitur linamentis exceptum dilutum.

Emplaſtrum ex anemona, Anemonæ exunguis ſextantem, ceræ quincuncem, olei trientem, reſinæ quincũcem & vnciæ dimidium, colophoniæ lib. II. S.

Emplaſtrum Machærionis, viride, ad coxendicũ morbum, articulos compactos, abſceſſus: Opopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, ammoniaci thymiamatis, ariſtolochiæ, ſingul. vnc. I. terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, ſingulorum ſeptuncem. Aliud viride ſimplex. Reſinæ lib. III. ceræ lib. I. æruginis raſæ lib. S. thuris drach. XXV. Aceti quod ſatis eſt. Aliud viride, faciens ad vlcera humecta, & carnem ſuperexcreſcentem. Colophoniæ ſexuncem, æruginis raſæ vnc. I. S ceræ ſextãtẽ, ſalis Cappadocici vnc. I. roſacei ſextãtẽ, aceti quãtũ ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, ad pleuriticos. Rutæ viridis lib. I. butyri lib. I. S. terebinthinæ vnc. XV. opopanacis quadrantem, galbani quadrantem, olei anethini lib. I.

Emplaſtrum ex lixiuio, ad coxendicum & articulorum morbum & ad tumorem laxum, Ceræ, olei veteris, lixiuii per calcem excolati, ſingul. lib. I. reſinæ frictæ, nitri Alexandrini, nitri albi, terebinthinæ, ſingul. ſexũcẽ, nitra cum lixiuio terito.

Emplaſtrum ex nitro, ad abſceſſus, & tumores induratos, Olei veteris, ceræ, aphronitri, ſaponis, lixiuii, ſingul. lib. I. terebinthinæ ſexũcem, galbani, propolis, ammoniaci thymiamatis, ſingul. vnc. I. præpara velut præcedens.

Emplaſtrũ ex ſale, Ceræ trientem, olei lib. I. ſalis communis trientem, aphronitri triẽtem, ceruſſæ beſſem, aceti ſextantem, ad arida conterenda. Aliter, Salis communis, nitri, ſingulorum trientem, ceræ, olei veteris, ſingulorum ſexuncem, aquæ marinæ quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex perna: ſoluit tophos, Pinguedinis pernæ ſuillæ veteris, ammoniaci thymiamatis, caſei veteris bubuli aut caprini, adipis taurini, picis naualis quæ de nauibus deraditur, & apochyma appellatur, ſingul. lib. I. medullæ ceruinæ beſſem, œſypi cerati quadrantem, olei cyprini ſexuncem. Vini Ægyptii quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex Cinnabari ad tophos & alios omnis generis induratos tumores: appellatur pampates. Spumæ argẽti lib. I. olei veteris ſext. I. ſquamæ æris vnc. I. æris vſti vnc. I. cynnabaris ſcrup. XVIII. magnetis viuẽtis vnc. I. lapidis Phrygii drach. VI. lapidis pyritæ, Cadmiæ, æruginis raſæ, thuris, ſingul. vnc. I. diphrygis ſextantẽ, aloes vnc. I. S. galbani vnciam I. S. lapidis onitæ Scythici ſcrup. XVIII. lapidis hæmatitæ vnc. I. propolis lib. I. ſcrup. XXVIII. ceræ vnc. XVII. lapidis perdicitæ vnc. I (Aliud exemplar perdiciatæ habet) betonicæ vnc. I. ſcrup. VIII. gẽtianæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingul. drach. IIII. chamæleonis nigri vnc. I. dictamni ſcrup. XLII. reſinæ ſiccæ lib. I. adipis ſtruthiocameli lib. I. lapides cũ ſpuma argenti terito, adiiciens floris ſalis lib. II. particulatim, donec totum fuerit læuigatum.

Emplaſtrum ex nucibus auellanis ad tophos articulorum approbatum, Lixiuii per calcem excolati ſexuncẽ, nuclei nucum auellanarũ ſextantem, aphronitri ſexuncẽ, olei veteris lib. I. ſaponis gallici trientem, mellis beſſem, candida ouorum VI. ceræ dextantem, terebinthinæ ſextãtem: terito cum lixiuio.

Ceratum ex torpedine, ad podagrã, dolorem eximẽs, admirandum. Quinto menſis Martii die in domo ſubterranea, in ollam olei communis ſextar. II. mittito, & cum lignis vitis coquito, vbique ebullierit, torpedinis piſcis marini lib. I. iniicito, & ſanguinis talpæ animalis quod à

quibusdã asphalax, ab aliis Madaniudã dicitur, triẽtem: A & simul coquito donec carnes piscis dissolutæ fuerint aut fricæ:deinde ad excolatum oleum adiice ceræ moderatum modum, quò spissitudo quamtenerrima cerati fiat, quod in linteolum infractum imponito.

Emplastrum ex vrina muli podagricum, Vrinæ muli masculi sextar.IIII.spumæ argẽti lib.II. olei veteris minam I. Diu omnia terito vt strigmentitia euadant, & coquito donec non inquinent.

Emplastrum ex lapidis Asii flore, Philagrii, ad tumores duos, Peucedani radicis, floris lapidis Asii:qui si nõ B adsit,salis ammoniaci thymiamatis,lanarum succidarum vstarum,singul.vnc.I.aristolochiæ rotũdæ,pumicis, stercoris canini, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singul. scrup.XVIII.castorii scrup. XVIII. myrrhæ quadrantem, aceti acerrimi quadrantem, ceræ vnc. XII.S. resinæ piceæ, picis brutiæ, singulorũ vnc.XVIII.S. scrup.VI. olei veteris quantum satis est.

Aliud ex eodem,Galeni, Ceræ, terebinthinæ,singulorum libram vnam, lapidis Asii, mannæ, singulorum quadrantem,olei cyprini sextantẽ,aquæ pileatoris quantum sufficit. C

Emplastrum ex flore salis,ad arthriticos in declinationibus, Terebinthinæ,resinæ frictæ,resinæ piceæ, ceræ, singulorũ lib.I.picis siccæ,aluminis scissi,floris salis, singulorum lib.S.Coquito in duplici vase.

Emplastrum nutrix,carnem in vlceribus generãs :Rosacei,terebinthinæ,mellis, singulorum sextãtem, cerussæ, butyri,singulorum vnc.I.Alii etiam thuris vnc.I.

Emplastrum Italicum,purgans sordida vlcera,& incarnans, Fici syluestris tenerum corticem in oleo coquito, D & abiicito, & in oleo ceræ fuluæ quantum sufficit liquato.Vtere,linamentis illito.

Emplastrum arrigendi vim habens, Satyrii pudendi ceruini,caudæ scinici,singul.drach.II.seminis erucæ, pyrethri,seminis rorismarini,ceræ,singul.drach.II. terebinthinæ drach.I. oua passerum Troglodytarum tria,stelliones tres,olei laurini aut irini quod satis est.Stelliones viui in aceto macerantur ad dies XL.vase infimo defosso.

Emplastrum aureum,ad cruenta vulnera, Thuris,aluminis scissi,singul.sextantem,colophoniæ,resinæ, singulorum lib.I.olei quadrantem,auripigmenti sextantem. E Auripigmentum cum aceto teritur.

Emplastrum ad fracturas, Oribasii, Picis brutiæ lib. I.& trientem, spumæ argenti lib.I.& trientem,thuris bessem, terebinthinæ quincuncem, adipis taurini lib. I. & trientem,galbani,opopanacis,singul.vnc.I. ceræ trientẽ, olei veteris lib.I.aceti quincuncem.

Emplastrum ad fracturas, & cum vulnere & fine vulnere.Ex Heraclida, Picis aridæ minam I.spumæ argenti minam I. mannæ minæ S.adipis vitulini minam I.ceræ F Tyrrhenicæ vnc. XXVI. opopanacis drach. VIII. æruginis rasæ,æris cyprii,singul.quintam & decimam minæ partẽ, terebinthinæ minam I.S. olei ricinini aut veteris heminam I.aceti heminæ S.

Œsypi liquidi medicamenti præparatio, Meliloti trientem,cardamomi sextantem,lanarum valdæ sordidarum sexuncem.In vini sextar.II.ad triduum macerata coquito donec parum supersit, & facta collatura, ad vinum olei quadrantem misceto,& coquito donec parum de vino restet, & tunc iniice colophoniæ dextantem, terebinthinæ dextantem. Quidam etiã ceræ dextantem miscent, G & hyssopi herbæ vnc.I cum aliis coquunt:alii lanas vino lauant, & vinum cum sorde, quam etiam pinon vocant, siccant.Vsu verò exigente,ex ipso quadrantẽ coniiciunt, & reliqua velut dictum est.

De ceræ ad oleum addendæ modo.

Si velis vnguenta præparare velut ea quæ acopa vocãtur,quadruplum oleũ ad ceram immittes: si verò quemadmodũ in fracturis, molle ceratum efficimus, duplum. At si medicamẽtum emplastri forma facere voluerimus, tunc æqualem olei modum ad ceram miscebimus, si aer H ambiens moderatus fuerit:sin cera vetus sit aut squallida, & aer ambiens frigidus, paulò plus olei sit quàm ceræ: quemadmodum vbi cera pinguis fuerit, & aer ambiens calidus, paulò copiosior cera quàm oleum sit. Hoc autem paulo plus, duodecima pars sit, in vtramque à medio & æquali modo partem.nam tunc XI.aut XIII.olei vncias,ad ceræ lib.vnam miscebis.

Ex Antylo, de coctura medicamentorum quæ in emplastra mittuntur, Spuma argenti in medicamentorum cocturis cum oleo coquitur.Oportet autem ipsam tritam, rursum cum oleo læuigare,vt strigmẽtitia euadat,& postea sic coquere ad lentum ignem,indesinenter mouendo. Principio igitur intumescit, & in bullas exurgit. Vbi verò propè accessit ad sufficientem cocturam, colore fæculẽtior fit:modum autem cocturæ accipit,quum ex tumore considet,& non amplius manus inquinat. Plumbago similiter vt spuma argenti coquitur: modus cocturæ ipsius est non solùm vt non inquinet, sed etiam vt ex igneo colore in fuluum & valde floridum transeat.

Æs vstum coquitur non à principio immissum,sed vbi semicoctum iam est emplastrum: modus cocturæ est si non valde modicum immittatur, vt colore præualeat, & emplastrum fuluum efficiat. Squama æris coquitur vt æs, & eodem tempore immittitur, & eandem cocturæ rationem habet.Nisi enim color eius præualuerit, & emplastrum fuluum effecerit,nondum iustam cocturam habet. Sed & ferri squama eodem tempore iniicitur, & fuluum colorem inducit. Sori & diphryges immittuntur,etiam ipsa in medio cocturæ.Modus autem diphrygis idem est qui squamæ æris, vt colore præualeat: sori verò nullum proprium habet modum. Omnibus autem communis modus est vt non inquinans fiat emplastrum.

Chalcitis similiter vt æs coquitur,& cocturæ ipsius modus est vt fuluius quodammodo & magis Puniceum faciat emplastrum. Flos æris similiter vt æs coquitur:modus autem cocturæ communis est. Atramentum sutorium in media coctura immittitur. Et dum coquitur, liuidiorem emplastri colorem facit: si verò non sint alia quæ ipsi reluctentur,nigrum emplastrum facit. Misy in fine iniicitur.proprium autem modum nullum habet.

Auripigmentum & sandaracha in fine cocturæ immittuntur. Plumbum vstum in media coctura iniicitur. Cerussa in alba emplastra in fine inditur:(sic enim colorem conseruat, & magis albefacit) verùm in nigra à principio.dum enim amplius coquitur,nigrum euadit.

Ærugo in viridia emplastra post cocturam iniicitur.In quibusdam verò omnino non in ollam immittitur, sed ad ipsam in pila læuigatam & manentẽ reliqua euacuantur.At in melini coloris emplastris,vbi semicocta est præparatio iniicitur. moderatam enim cocturam adepta, melinum colorem inducit. Verùm in iis quæ duplicem faciem ac geminum colorem præferunt,statim ab initio æruginem incoquimus.Perseuerans enim in coctura,primùm melinum colorem inducit, deinde duplicem faciem repræsentans,postremò fuluum colorem efficit.

Alumen plerunque post cocturam iniicitur: proprium cocturæ modum nullum habet. Minium immittitur in fine. Cadmia & Pompholyx iniiciuntur in principio. Sal & Nitrum in medio cocturæ, sulphur in fine. Coctura verò ipsius emplastra nigrefacit. Terra omnis & lapides immittuntur plerunque in fine:pumex item in fine. Conchylia quoque vsta in fine iniiciuntur. Oleum si in principiis iniectum fuerit ad resinã aut picem liquidam, emplastrum non spissatur. Oportet igitur vbi spissata fuerint quæ coquuntur, ita oleum iniicere. Pinguedines reliquas nõ salsas circa mediam cocturam immittere oportet. Ex vnguentis irinum cocturam fert, Cyprinum & rosaceum minus:reliqua penitus nõ. quare in fine cocturæ immittenda sunt.Cera nõ coquitur per se sola: (cõburitur enim) neq; cũ resina liquida aut pice liquida,(inspissata enim manet)sed aut oleo puro,aut oleoso alicui,cũ quodã metallico cocto superiniicitur aut resinæ aut pici præcoctæ,& prius spissatæ cũ aliis quæ iniici debẽt. Resina sicca cũ cera iniicitur.Liquida verò præ omnib⁹ aliis ipsa per se ipsam coquitur,si nõ valde modica assumatur.Pix præ aliis omnib⁹ immittitur.Mod⁹ autẽ liquidæ est vt dũ coquitur spissetur: siccæ verò maximè cũ aceo, vt nõ amplius bullas emittat, neq; intumescat.

Pix naualis trita, & ſuperfluitatibus quæ in ipſa ſunt per cribrū ſeparatis, cocto emplaſtro inſpergitur: ſi verò mollis fuerit, cum oleo diſſoluitur: verùm prior ratio exactior eſt, eo quòd in poſteriore pondus non ſeruetur. Bitumē coquitur à principio immiſſum: non autē oportet ipſum læuigare, quoniā aſpretudines ficus granis ſimiles habet: quare in acaſſas partes frangatur, & in aceto coquatur, ita vt ne moueatur, donec non amplius bullas emittat. Ego verò (inquit Timocrates) in oleo coxi, & ſucceſſit. Propolim mollire oportet & coquere. nam ex coctura penitus non cōfunditur. Si verò etiam ceram emplaſtrum ſuſcipiat, cum cera propolim, quemadmodum etiam galbanum, contuſim iniicere oportet. Ammoniacum circa mediam cocturam iniicitur. Oportet autem, ſi teri ac cribrari poteſt, tenue hoc inſpergere: ſin minus, cum humore aliquo læuigare, & ſic iniicere. Si quidem ad cruenta vulnera deſtinatum ſit emplaſtrum, cum aceto aut vino: ſi verò fiſtulare ſit, aut ſtrumis dicatum, omnino cum aceto: (ſi verò molle, qualia ſunt ea quæ ad annum parantur) cum aqua: deinde ita læuigatū aliis perfrigeratis affundere, vt ne efferueſcant. Opopanax iniicitur longè poſterius ammoniaco. Omnino verò modica coctura opus habet. Galbanum cocturam omnino non fert. Sed vbi non inquinans factum fuerit emplaſtrum, tollas ab igne oportet, & ipſum mollitum iniicere. Sagapenum in mortario tunditur, & vbi tenerum fit cum emplaſtro emollitur, poſtquā ab igne fuerit ablatum. Aloe inſpergitur poſt cocturam. Papaueris ſuccus pridie in modica aqua maceratur, deinde in pila teritur, atque ſic ad ipſum infunditur etiam emplaſtrum. Thapſia poſtrema inſpergitur, aut cum humore aliquo teritur. Bdellium læuigatum inſpergitur, poſtquam ab igne ablatū eſt emplaſtrum. Si verò pingue ſit, & læuigari non poſſit, ſimiliter vt ſagapenum contuſum ipſum, & ad emplaſtri formā redactum, cum emplaſtro molliemus poſt cocturam.

Thus & manna in fine cocturæ inſperguntur, trita cum modico melle, aut aceto, aut aqua, aut vino, ſi humorem ſuſcipiat emplaſtrum. Myrrha perfecta iam coctura iniicitur. Semina, radices & herbæ nullam cocturam ſuſtinent: ad trita igitur, & in pila permanentia, liquata affunduntur.

DE MALAGMATIS ET EPITHEMATIS, Cap. XVIII.

Malagmata appellata partim mediis corporis partibus imponuntur diu iam inflāmatis, aut induratis, aut feruentibus, aut perfrigeratis, aut fluxione laborantibus: partim articulis cōpactis, aut neruis perfrigeratis, aut etiā aliis in ſcirrhū induratis partibus conueniūt. De his igitur & in capite de emplaſtris dictū eſt, & in capite de acopis dicetur. Ex his autem quæ mediis partibus conueniunt (quæ ſanè etiam propriè epithemata appellantur) ea quidem quæ ſtomacho & hepati adhibētur, qualiacunq; tandem fuerint, etiam corrobrante facultate per adſtringentia opus habent. nam ſine his periculum vitæ ſequitur, quum illa cōmunia ad vitam conſeruandā opera habeant: vnde ex aromatibus maximè cōponuntur. Stomacho igitur aut non concoquēti, aut debili, aut inflato, epithemata ex ſeminibus, & meliloto, & aloe, & abſinthio, & ſampſucho, & nardo, & maſtiche imponuntur: hepati verò, ex myrobalano, ammoniaco, adipib⁹, & chamæmelino: ſpleni autē, quæ ex calce, auripigmento, cappari, ſalicibus, cardamomo, ærugine, ammoniaco, & aceto parantur: quòd ſi fluxione laborent partes circa ventrem, quæ ex œnanthe, alumine, melino, & aliis adſtringentibus cōponuntur. nam & hæc per abuſum in cōmuni malagmata appellant, etiamſi contrariam iis quæ mollire poſſunt facultatem habeant. At vbi feruent viſcera, velut in febribus ardentibus, malagmata ex croco, roſaceo, ſucco ſeminis lini, aut ſoridis aut polygoni, adipe ſuillo, & ſpuma argenti conueniūt: perfrigeratis verò, quæ ex opobalſamo, folio, caſſamo, pipere, parantur: thoraci autē in ſanguinis reiectionibus, adſtringētia & ſiccantia, ex alumine, & ſalice, & bitumine cōpoſita conueniūt: in tabe verò, ea quæ ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & calce fiunt.

Malagma ex meliloto, Croci, nardi Celticæ, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ſing. ſextantem, meliloti lib. I. ammoniaci thymiamatis lib. I. ceræ lib. III. terebinthinæ lib. I. cyprini lib. III. gleucini lib. II. bdellii ſexuncem. Quidam etiam cypheos ſextantem, vini quod ſatis eſt.

Malagma Polyarchion, ex libris de compoſitione medicamentorū ſecundū locos, Galeni, Ceræ, terebinthinæ, bdellii, ammoniaci thymiamatis, cardamomi, cyperi, ſing. minā. I. meliloti, amomi, nardi Indicæ, croci, myrrhæ, thuris xylocinnamomi, ſing. drach. XXV. olei Cyprini heminā I. vini Italici quantum ſatis eſt. Præpara & vtere quandoque meraco, quādoque reſoluto cū cerato cyprino. Polyarchion aliter, Xylobalſami, coſti, iridis, cyperi, myrrhæ, floris iunci odorati, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, folii, croci, caſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſing. vnc. I. ammoniaci thymiamatis vnc. I. S. reſinæ frictæ quadrantem, terebinthinæ lib. I. medullæ ceruinæ ſextantem, ceræ lib. II. opobalſami ſexuncem, vini beſſem.

Malagma Philagrianum, Croci vnc. I. S. aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis ſing. vnc. I. adipis anſeris ſextantē, œſypi medicamenti trientem, palmularū ſextantem, libr. I. nardini ſexuncem, melini ſexuncem, vini quantum ſatis eſt ad arida terenda.

Malagma odoratū, Croci, aloes, maſtiches, abſinthii, ſtyracis, œnanthes, caſſami, caryophylli, ſing. quadrantē, nardini libr. I. ceræ libr. I. melini ſexuncem, palmulas XII. vini quod ſatis eſt.

Malagma Baion, Cardamomi, caſiæ, œnanthes, Celticæ, balauſtiorum, propolis, ſing. ſcru. VIII. herbæ Sabinæ, caſſami, amomi, ſing. ſcrup. VI. floris iunci odorati ſcrup. XVIII. iridis ſcrup. IIII. caryophylli ſcrup. I. S. ſuffimenti liliacei ſextātem, thuris, myrrhæ, ſing. vnc. I. ladani ſexuncem, bdellii, maſtiches, aloes, nardini, lentiſcini, ſing. vnc. S. reſinæ aceris, reſinæ piceæ, terebinthinæ, ſing. quadrantem, opobalſami vnc. I. ammoniaci thymiamatis ſcrup. VI. ceræ ſextantem. Succulenta & arida contuſa oleo œnanthino terito. in alio exemplari etiam piperis ſcrup. XVIII. habentur: quidam etiam moſchi ſcrup. I. habent.

Malagma Galenium, Croci vnc. S. aloes vnc. I. maſtiches quadrantem, ſeminis abſinthii ſcrup. VIII. œnanthes ſcrup. VIII. palmulas magnas III. ceræ quadrantem, olei melini ſexuncem.

Malagma Brythrion, Styracis quincuncem, malorum Cydoniorum vnc. XX. maſuchæ aut maſuaphii, croci, ſingul. drach. X. micarum panis, cypheos, ſing. drach. V. œnāthes ſextantem & vnc. S. caſſami, abſinthii, ſing. drach. X. caryophylli ſcrup. XV. ammoniaci thymiamatis ſcrup. X. opobalſami ſcrup. VI. S. nardini quincūcem, colophoniæ, gleucini, melini, ſing. dextantem, roſacei drach. X. propolis quincuncem, terebinthinæ dextātem, mellis cochlear. X. folii drach. X. ſpicæ nardi drach. X. ceræ ſeptuncem & vnc. S. vino Falerno aut Amminæo terito.

Malagma Nili ſplenicum, & ad omnem duritiam, Ceræ lib. I. ammoniaci thymiamatis lib. I. olei cyprini lib. I. croci vnc. S (alii vnc. I. habent) aceti quod ſatis eſt.

Malagma Citrinum, Ceræ, colophoniæ, ſing. lib. I. ammoniaci thymiamatis, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti, ſing. cyath. VIII. arida terito cum aceto.

Malagma Tonſoris, Picis ſiccæ libram I. ceræ, reſinæ piceæ, ammoniaci thymiamatis, nitri, baccarū lauri ſiccarū, adipis taurini, ſing. lib. II. farinæ fœnigræci ſextar. I. pollinis ſext. I. radicis chamæleonis nigri aridæ lib. I.

Malagma ex ſtercore caprino, Oribaſii, ad ſplenicos, hydropicos, hepar induratū. Cyprini aut vetuſtiſſimi olei lib. III. ceræ lib. II. S. Pilularum ſtercoris caprini, baccarum lauri decorticatarum, iridis Illyricæ, ſingulorum ſextarios decem, terebinthinæ libram vnam, ſinapis, nitri, cyperi, ſeminis raphani, corticis radicis capparis, ſingulorū quadrantem, colocynthidis medullæ ſextantem, fœnigræci vnciam vnam: quandoque arida excipiuntur liquatis, quādoque aceto ſubacta. Si verò fluat venter, colocynthis non addatur.

Malagma ex ſtercore caprino, ſpōgiola ad hydropicos, Picis brutiæ libras II. S. nitri libram I. colocynthidis medullæ, pyrethri, opopanacis, grani Cnidii ſingulorū qua-

drantē,corticis radicis, capparis,thuris,iridis,adipis tau- A
rini,elaterii,squamæ æris,seminis apii, lathyridum,sing. sexuncē,baccarum lauri, sextar. S. farinæ fœnigræci vnc. S.fellis taurini sextantem,olei cyprini sextar.S.ceræ lib.I. resinæ frictæ lib.III.caprini stercoris montani,seminis rorismarini,cyperi,cardamomi,singul.sexuncem.

Malagma ex baccis lauri, Ceræ resinæ,picis,baccarum lauri,adipis taurini, singul. libr. I. nitri, ammoniaci thymiamatis,singulorum sexuncem,aceti quod satis est.

Malagma ex seminibus, Cardamomi,cyperi,herbæ Sabinæ, nitri, baccarum lauri, cassiæ, meliloti, fœnigræci, B
nardi celticæ,seminis apii,sampsuchi,anisi,radicis panacis, thuris, ammoniaci thymiamatis, terebinthinæ, singulorum quadrantem, mellis, ceræ, nardini, singul.lib.I. adipis taurini lib.I.

Malagma fœtidum,pleuriticum, Resinæ piceæ lib.I. ceræ,rutæ viridis,cyprini,singul.sexuncem, sulphuris viui,opopanacis,sagapeni,singul.drach.IIII. quidam etiam galbani drach.IIII.

Malagma ex sampsucho, Ceræ lib.I.terebinthinæ lib. II. sampsuchi, baccarum lauri,fœnigræci, singul.sextar.I. C
nardini quod satis est.

Malagma Apollophanis,ad hepaticos, Ceræ drach. LXXX.terebinthinæ, mannæ, singul.drach. XL .Irini fæce conquassato, & pilam illinito.

Malagma copton,*id est quod contunditur*, ad stomachi & hepatis duriciam, Propolis sexuncem,styracis sextātem, mastiches vnc.I.terebinthinæ vnc.S. fæcis nardini quantum sufficit.

Malagma ex œnanthe, Oenanthes,aloes,croci,acaciæ, aluminis scissi, rosarum siccarum, succi absinthii, gallæ, D
omphacii,rhois Syriaci,mannæ,singul. drach.I.olei myrtei,ceræ,singulorū lib.I.palmulas magnas v. vini Aminæi quod satis est.

Malagma Antylium, Aluminis scissi vnc.S.aloes vnc. I.mastiches scrup.I. œnanthes scrup. VI. omphacii scrup. VIII. rosarum siccarum scrup. VIII. rhois Syriaci scrup. X. spinæ Ægyptiæ scrup.X. balaustiorum scrup.XX. gallarum scrup.XV.ceræ quincuncem,olei melini quod satis est.

Malagma ex vinaceis, Croci,sandicis,œnanthes,singul.vnc.I.aluminis scissi trientem,balaustiorum,ompha- E
cii,rosarum floris,baccarum myrti aridarum, sing.sextātem ; ceræ albæ lib.I. olei melini lib. II. malorum Cydoniorum trientem , palmulas Nicolaos x. vini Aminæi quod satis est : vinaceorum aridorum bessem. In vsu medicamenti quadrantem cum ceræ vnc.I.permisceto.

Malagma Anethinum, Anethi viridis sexuncē,meliloti sextantem , chamæmeli sextantem , papaueris capita viridia x. Coquito,& decocti lib.III. & totidem olei mi- F
sceto ac coquito:& vbi consumptum fuerit decoctum,adipis porcini recentis lib.II adiicito,& seorsum scillæ assatæ internæ partis sextantem, & medullæ ceruinæ sextātem terito,ac omnia misceto.

Malagma Ambrosia,finiens febrem, Spumæ argenti lib.I.adipis porcini recentis sexuncem, succi seminis lini sexuncem,ceræ albæ dodrātem, rosacei lib.I. mellis quadrantem,croci vnciam I.quidam etiam vitellos ouorum crudos x.

DE ACOPIS, ILLITIONIBVS, DROPAcibus ac sinapismis, Cap. XIX. G

ACopa dicuntur ex eo quòd primariò ad lassitudinis sensum inuenta sunt, velut est tensiuus, vlcerosus, & is sensus qui ossa lassare videtur : verumetiam aliis pluribus conueniunt. Quædam enim ex ipsis calfactoria sunt; quædam mollitoria, quædam lancinantia . Calefactoria igitur ex pipere,pyrethro,rorismarini semine,& similib⁹ parantur, neruorumque affectionibus conducunt, & perfrigerationibus vehementibus, & quæ difficulter recalescunt : mollitoria verò ad duritias & scirrhos, & compa- H
ctos articulos,quorum materiam in capite de emplastris indicauimus.At lancinantibus quæ ex adarce,& rorismarini semine,& euphorbio, & grano Cnidio similibúsque componuntur,in diuturnis affectionibus,& quæ ægrè exigi possunt , & in quibus sinapismus etiam conuenit vtimur. Cæterùm omnia acopa spissitudinem inter cerata & emplastra mediam habere conuenit.Sed & illitiones acopis consimiles , liquidiorem quodammodo compagem habent. At dropax duplici modo præparatur,altero velut emplastrum , altero velut malagma : quidam etiam calidum ipsum illinunt. verùm materiam acopis & emplastris similem recipit. Vsum autem exhibet cataplasmatis,diuturnis conueniens affectionibus, iisdem quibus & sinapismus.Sed & antè sinapismum adhibetur, vt corpus ad sinapim præparet : & post sinapismum , vt affectionis reliquias excindat. Sinapismus porrò materiam non habet variam , sed efficacissimus est in diuturnis maximè affectionibus post deuictam aliorum auxiliorum facultatem competens.Commodat autem maximè cephaleæ, alterius capitis partis affectioni, comitiali morbo, vertiginibus,insaniæ,capiti adhibitus: verùm in anhelatione, rectæ ceruicis spiratione,& tussi veteri,thoraci. At in diuturna destillatione , etiam caput cum thorace sinapismo integendum est . Sed & stomachum & ventrem , in diuturnis ipsorum affectionib⁹,sinapismo integimus. Est & conueniens auxilium coxendicibus,& podagris,& omni parti resolutæ , aut aliàs perfrigeratæ , vt ægrè recalfieri possit. Modus autem operationis medicamenti sit , vt æger quidem vehementer doleat,caro verò liuidior ac latior fiat, & vt post balneum leniter pustulæ erumpant : si verò etiam sensus perierit,animaduertere oportet,& frequentius retegendo considerare . nam non percipientes, immodicè se vri ignorāt:quin & in acutis morbis lethargicos,& aliàs in profundiorem somnum delatos,& sopore detentos , sinapismis integimus , in principio in cruribus: vbi verò materia statū acceperit in capite. At in perfrigeratis vt recalfieri non possint ; crura & cubitos sinapismo integimus.Porrò vitandus est sinapismus in iis qui febre continua laborant,& iis qui vlcus habent:itémque in cartilaginosis & excarnibus partibus . Comburuntur enim & denigrantur aliquando partes excarnes , dum sinapismo integuntur.

Acopon bromium, Ceræ,colophoniæ,resinæ, singul. lib. I. adipis porcini trientem , butyri sexuncem,althææ, fœnigræci ,seminis lini, singul.libr.II. olei libr.I.galbani sextantem, & vnciæ S. Succum cum oleo coquito donec multa succi pars fuerit consumpta, & reliqua cum cera & galbano adiicito.

Acopon varium, Succi althææ,fœnigræci,& seminis lini,rutæ,cumini, singulorum lib.II. medullæ ceruinæ libram I.olei veteris libram I.adipis anserini, opobalsami, nardini, singulorum libram I.ceræ ; colophoniæ, resinæ, singulorum libram I.S. euphorbii, terebinthinæ, opopanacis ; singulorum sexuncem , castorii quadrantem . At herbarum ex quibus succus fit, singularum libra vna sumatur,& coquatur velut præcedens.

Acopon Azanitæ, Adipis porcini lib.II.adipis taurini, resinæ,colophoniæ,œsypi medicamenti,ceræ,singulorū lib.I.galbani quadrantem.

Acopon Basilii, Althææ,chamæmeli,meliloti,seminis lini , singulorum vnc. I. S. amomi quadrantem, Hæc macerantur in vini Ascalonii aut Cilicii sextar. VIII. ad triduum,& ad mellis spissitudinē coquuntur: deinde succi lib.V.cum olei veteris lib.IIII.S.coquuntur,donec modicum succi superfuerit,& adiicitur butyri sexcunx, terebinthinæ triens , adipis anserini vnc.XV. medullæ ceruinæ cum modico oleo tritæ quincunx,ceræ albæ lib.III.

Acopon Lysiponion, Piperis,styracis,castorii, mastiches, aloes, helenii,iridis, singulorum trientem,euphorbii,costi, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, sampsuchi, thuris,cyperi,cassiæ fistulæ,seminis rorismarini, singulorum quadrantem, adarces, amomi, bdellii, xylobalsami, singulorum sextantem,malabathri,spicæ nardi,pyrethri, croci,singulorum vnc.I.opobalsami lib.I. nardini, cyprini,gleucini,singul.lib.II.ceræ lib.I.

Acopon fœtidum, Ex opere Galeni de compositione medicamentorum secūdum genera, Ceræ,terebinthinæ, singul . drach. XXIIII. galbani, ammoniaci thymiamatis, singulorū drach.VI.olei hemi.II.medullæ ceruinæ drach. VIII:vtere meraco & resoluto. Aliud fœtidum,terebin-

thinæ drach. L vi. ceræ drach. xxviii. œſypi, mellis, ſingul. A drach. vi. medullæ ceruinæ drach. vi. ammoniaci thymiamatis, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſingulorũ drach. vi. olei veteris ſextar. i. Vini cyath. ii. Quidam etiã caſtorii drach. iii.

Acopon Barbaricum ex euphorbio, ad coxendicum morbum, & multa alia: Opopanacis vnc. i. ceræ Tyrrhenicæ lib. i. terebinthinæ lib. ii. S. galbani vnc. i. ammoniaci thymiamatis ſextãtem, euphorbii, caſtorii, piperis albi, ſingul. ſextantem, medullæ ceruinæ trientem, œſypi trientem, limnitidis (eſt autem adarce) vnc. S. olei ſtyraci- B ni, laurini, irini, amaracini, ſingul. ſexuncem, olei veteris lib. ii. hedychroi ſexuncem.

Acopon pyxis appellatum, Colophoniæ lib. i. S. terebinthinæ beſſem, ammoniaci Thymiamatis quadrãtem, thuris dodrãtem, olei veteris lib. ii. ſucci ſeminis lini lib. i. lactis bubuli lib. i. adipis anſerini ſexuncem, butyri beſſem, albumina ouorum, xxiiii. præparata reponito in vaſe buxeo.

Acopon ex abiete, Galeni, Seminis abietis maturi modium Italicum i. hoc eſt ſextar. xvi. olei lib. xv. ceræ C lib. iiii. refinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ trientem, Semen abietis contuſum in oleum iniice, & vbi permiſeris in ipſo xl. diebus, expreſſum reiice, & reliquis ammixtis vtere, & ad ſpontaneas laſſitudines, & reſolutiones, & articulorũ perfrigerationes. Si verò vſus neceſſitas vrgeat, ſemen abietis cum oleo coquere oportet, admixtis vt ne comburatur, etiam aquæ ſextar. iiii. In podagricis & articularibus affectionibus. Aliter idem. Olei hemi. xxv. hoc eſt ſextar. xii. S. ſeminis abietis modium i. hoc eſt ſextarios xvi. refinæ abiegnæ quadrantem, refinæ ſtrobili- D næ aut terebinthinæ quadrantem, ceræ libr. i.

Acopon ex populo nigra, ad eaſdem affectiones. Pro abietis ſemine, parem menſuram ſeminis populi nigræ coniicito, & reliqua ſimiliter vt illud præparato.

Illitio zoſimi, ad tremores celebris, Refinæ piceæ ſexuncem, ceræ trientẽ, olei veteris lib. i. opopanacis ſextantem, adarces vnc. i. euphorbii vnc. i. nitri trientem, aphronitri teneri triẽtem. Nitrum, euphorbium, adarcen cum vino terito, deinde opopanacem adiicito, ac ſimul læuigato. Seorſum verò liquabilia cum anchuſa liquato, E quo inde colorem ſumant, & perfrigerata excipito.

Dropax Gallus, Oribaſii, Colophoniæ thus redolentis, refinæ piceæ & lignoſæ appellatæ quæ in ſola Italia prouenit, picis naualis, picis ſiccæ, ſing. lib. iiii. ceræ lib. iiii. refinæ frictæ vnc. xv. picis brutiæ lib. ii. nitri lib. i. bituminis, galbani, adarces, pyrethri, ſingul. ſexuncem, opopanacis, euphorbii, veratri albi, piperis, ſingul. trientem, ſulphuris viui quadrantem, caſtorii, ammoniaci, ſtaphidis ſylueſtris, ſingul. ſextantem, olei Sicyonii lib. i. opobalſami ſexuncem. Aliter Simplex, Ceræ lib. i. picis ſiccæ F lib. i. S. picis brutiæ lib. i. refinæ piceæ lib. i. S. refinæ frictæ lib. i. & trientem: loco ex nitro præparato imponito.

Sinapiſmi præparatio, Caricas pridie in aqua tepida macerare oportet, & poſtera die probè expreſſas fortiter tenere: deinde acre ſinapi (quale eſt Syriacũ & Ægyptiũ) per ſe terere, cremore ficuum affuſo, & permixta in maſſas cogere: ita vt ſi vehementem ſinapiſmum facere velimus, duas partes ſinapis ad vnam caricarum miſceamus: ſi debilem, vice verſa: ſi verò moderatum, æquales partes. At ſi antea quàm teratur ſinapi aceto maceretur (velut quidam faciunt) debilius euadit. Cæterùm poſt ablatum G ſinapi, & poſt balnei vſum, ſi dolor vehemens aut rubor ſuccedat, & bullæ ac puſtulæ erumpant, maluæ aut fœnigræci ſuccum cum roſaceo, linteolo in his imbuto, imponemus: deinde cerato roſaceo cum ceruſſa vtemur. At in reſolũtis, in quibus ſenſus oblæſus eſt, frequentius animaduertere oportet, detegereque ac inſpicere. nam non percipientes ſæpe immodicè combuſti ſunt. Sed & caprini ſtercoris pilulæ cum aceto impoſitæ, efficaciores ſunt quàm ſinapi, & maximè in coxendicum morbo laborantibus. H

Illitio ex atramento ſcriptorio, rubificans propriè, & maximè eos quibus dimidia capitis pars dolet, ex Alexandro.

Euphorbii, atramenti ſcriptorii, ſing. drach. iiii. myrrhæ Troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingul. quadrantem, croci drach. ii. Aceti quantũ ſatis eſt vt hæc probè terãtur, & craſſitudo ſimilis ſtrigmento fiat: & tũc illinito, initio ſumpto ab intermedia ſuperciliorum parte vſque ad totum tẽpus, maximè ſi locus pilis nudus ſit. Et vbi ſiccata fuerint, rurſus illinito, & quum bene opus ſuum peregerit auxilium hoc, in balneum hominem deducito.

OLEORVM ET VNGVENTORVM PRAEparationes variæ, Cap. XX.

EX vnguentis & oleis vnguentoſis quædã ſunt ſimplicia, in quibus vna ſpecies oleo iniicitur: quædã præparantur, & ex pluribus compoſita ſunt. Et ex ſimplicibus, quædam ex floribus in oleum poſitis fiunt, velut eſt roſaceum, chamæmelinum, ſuſinum: quædam ex fructibus & ſeminibus: quædam etiam ex germinibus quibuſdam, velut rutæ, quæ etiam cum oleo coquuntur, quum nullus flos coctură admittat: quapropter magis inſolãtur. Verùm ſiquidem fortem & durantem odoris iucunditatem habeant, ſi pluribus diebus inſolentur, magis tenuiũ partium & magis vtilia fiunt, velut roſaceum & chamæmelinum. Qui verò flores debiliores ſunt, & facilè diſcutiuntur, hi minus ferunt inſolationem, vt qui promptè tranſpirẽt, velut lilium & viola. Ex iis autem quæ ex fructibus & ſeminibus fiũt, quædam ipſis totis in oleum cõiectis fiunt, velut melinum: quædam cõtuſis aut mollitis, & oleoſo quod in ipſis eſt ſeparato, aut expreſſis ipſis in cochleis, aut per aquam calidam, ſic vt ſeparatio fiat: velut quod ex nucibus fit, ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinum, laurinum, ricininum, raphaninũ, & huiuſmodi. Quæ verò ex plãtis aromaticis fiunt, potiſſimùm ita præparantur vt illæ in oleo coquantur cum vino, aut muſto, aut aqua, & excolentur: ad oleum verò ammiſceãtur ſucci quidam, quandoque etiam adipes, aut medullæ. Ex talibus autem quæ exactè oleoſam compagem habent, ſimpliciter vnguenta aut vnguina dicuntur, velut gleucinũ, nardinum, ſicyonium, cyprinum. Quæ verò acoporum compagem habent, ceram aut refinam, aut tale quid aſſumentia, Myracopa appellantur, quemadmodum eſt decamyron, & Amaracinum, & his ſimilia. Et quædam ſanè vna vice coquuntur, quæ materiam non ita variam habent, quemadmodum metopium, maſtichinum, ſicyonium: quædam per duas, aut tres, aut quatuor iniectiones, ita vt primùm contumaciora coquantur, velut eſt aſpalathus, ſpathe, arbor thuris, laurus: deinde aromata, folium, ſpica nardi, amomũ, herba Sabina: poſtremum ſucci, adipes & medullæ: & ſi ita contingat, cera & refina inciantur. At opobalſami ſuccus omnino non coquitur, ſed poſt perfectã cocturam, refrigerato mediocriter vnguẽto immittitur. Sed & ex ipſis vnguentis quædam omnino non admittunt cocturam, ſed ſolùm permiſcentur, velut Mendeſium. Quidam porro viride vnguentum facere volentes, tingunt ipſum poſtquam ab igne ablatũ eſt, in v. olei ſextariis, æruginis raſæ tritæ probè vnc. i. S. immittentes, velut in cyprino & amaracino. Cæterùm ſimplicia vnguenta vim habent ſpecierum quæ in ipſa iniiciuntur, aut ex quibus contuſis facta ſunt, quum oleũ velut materiæ rationem in ipſis obtineat. At eorũ quæ varia ſunt, tota natura ad caliditatẽ vergit. Verùm quædã vehementer calida & mollitoria ſunt, vt etiam articulis diſtortis ac compactis conueniant, velut eſt Metopium, Mendeſium, Marciaton. Moderatius autem eſt pentamyron, quemadmodum rurſus decamyron fortius, vt etiam ſuperficiem radat: quædam verò moderatè quidem calida ſunt, ſed tenuium partium, ideóque & mitigant & cõcoquunt, velut eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatum: quædam ad hoc calefaciunt, ſatis abundè ſiccant, & ſecandi vim habent, velut cyprinum & Sicyonium: quædam verò calida quidem ſatis ſunt, verùm magis corroborant, vnde ſtomacho maximè, & viſceribus exolutis conueniunt. Talia ſunt, maſtichinum, nardinum, gleucinum. Magis tamen corroborat quod fit ex vuæ acerbæ ſucco, omphacio appellato. At quibuſdã vnguentis propter odoris iucunditatem ſolùm, mulieres vtun-

tur, vt eſt foliatum, ſpicatum, commagenum,& ex moſco facta,moſcolea dicta.

Roſaceum. Roſarum rubrarum exunguium & per diẽ ac noctem ſiccatarum quadrantem,olei omphacini ſextarium,Italicum vnum: vaſe diligenter cõſtricto vt ne trāſpirent, inſolato ſub dio ad dies quadraginta. & tunc reponito nō in pauimento,ſed in tabula. Quidam pro inſolatione, vas in puteum demittunt ad dies quadraginta, eo quòd ex frigiditate conſeruetur odoris iucunditas:alii ipſum vas in terra defodiunt.

Chamæmelinum. Floris chamæmeli citra alba folia, per diem ac noctem ſiccati ſextantem,olei ſextarium,Italicum vnum. Vas linteo ſimplici contegito vt tranſpiret, & hoc quoque ad dies quadraginta inſolato,poſt quas ſecurè opertum reponito.

Anethinum. Comæ anethi viridis ſiccatæ vnciam vnam,olei dulcis ſextarium,Italicum vnum:ſimiliter inſolato. Fieri etiam poterit pro temporis occaſione Anethinum,ſi inſolatum non adſit. Sicci enim anethi comā cū oleo in duplici vaſe coquimus, & vtimur: fit etiam Chamæmelinū ſimiliter. Verùm debiliora hæc ſunt illis quæ ex viridibus fiunt,& inſolantur.

Liliaceū,quod alii Suſinum, (fortaſſis ideo quòd in Suſis repertum ſit)foliorum liliorum alborum ſimiliter ſiccatorum ſextans,in ſextariū olei Italicū vnū mittitur, & exactè cõſtringitur vt ne tranſpiret,& per triduum inſolatur. Poſt quod tempus primis excolatis ac abiectis,alius ſextans iniicitur ad aliud vſque triduum, atque ſic reponitur.

Suſinum compoſitum, Olei ſextarios tres, calami aromatici quincuncem, myrrhæ quincuncem, cardamomi quadrantem,foliorum lilii exunguium & ſiccatorum lib. vnam,cinnamomi quadrātem, croci Cilicii quincuncē: tota præparatio in tres iniectiones diuidatur. Et primùm quidem myrrham & calamum vino ad dies quinque maceramus,ac ter in die mouemus, & tunc cum oleo ad breuiſſimum tempus coquimus: deinde cardamomū ad triduum aqua maceramus,ſimilitérque mouemus, & rurſus coquimus cum oleo ad vnam horam: poſtea colantes,ad oleum purum tertiam liliorum partem iniicimus: & poſt triduum excolantes,alteram tertiam liliorum partem iniicimus:& rurſus poſt triduum excolantes, & priora abiicientes, poſtremam tertiam liliorum partem cum croco trito immittimus. Poſt aliud autem triduum, excolato oleo cinnamomum contuſum iniicimus,aut pro ipſo, Arnabo, aut caſiæ duplum,aut carpeſium, atque ſic reponimus.

Violaceum. Violaceum præparant alii purpurearum, alii crocinarum, alii albarum violarum foliorum exunguium quadrantem iniicientes in olei omphacini ſextarium Italicum vnum: & adſtricto vaſe exactè vt ne tranſpirent,inſolant ad dies decem,ter ipſas violas poſt triduū ſemper,velut lilia permutantes. Sed & ad repoſitionem paucas violas exactè ſiccas iniiciunt.

Melinum. Hoc paratur ex malis cydoniis, forinſecus panniculo deterſis, & vnà cum corticibus in fruſta conciſis,deinde libris III. ex ipſis,in ſextar.x. Italicos olei omphacini iniecto,& inſolato ad dies quadraginta.

Seſaminum oleum fit, contuſis aut mollitis ſeſamis, aut per ficellas in cochlea expreſſis, aut in aqua calida oleo ipſo ſeparato,& in vitreis vaſis repoſito.

Raphaninum. Et hoc eodem modo in Ægypto,fit, ex ſemine raphanorum tenues radices habentium tuſo,& oleo ſeparato.

Ricininum. Et hoc eodem modo in Ægypto fit ex ſemine ricini quod croton vocatur, ſimiliter tuſo, aut mollito.

Ægirinum ex populo nigra. Circa veris tempus hoc fit,quum multa circa ſemen eſt reſina. Nam grana populi nigræ contundunt, & horum trientem in ſextarium I. olei dulcis iniiciunt,& ad dies quadraginta inſolant, aut in duplici vaſe ad horas III. coquunt,& ſic excolatum reponunt.

Amygdalinum. Fit & hoc,velut prædictum,tuſis amygdalis amaris puris,& modica aqua inſtillata,& oleo ſo ſeparato,velut dictū eſt. Quidā tuſorum amygdalorum ſextantem,in olei dulcis ſextar. Italicum I. immittunt, & in duplici vaſe coquunt.

Amygdalinum,quod & Metopium. Ægyptii qui hoc oleum inuenerunt, Metopium ipſum appellauerunt, eo quòd galbanū recipit. Planta autem ex qua fit galbanū, Metopiū vocatur. Recipit hæc, Olei omphacini ſextar. xx. amygdalorum amarorum lib. II. cardamoni lib. I. floris iunci odorati,calami aromatici, carpobalſami,ſingul. lib. I. myrrhæ,galbani,ſingul. ſexuncē,terebinthinæ lib. II. Vini odorati ad maceranda in ipſo arida ſextar. IIII. Mellis Attici lib. III. Reſinam & galbanum cum parte olei trita ac diſſoluta, reliquis coctis iniicimus, & tunc mel addimus. Quū verò omnia exactè permixta fuerint,dum leuiter calidum adhuc eſt medicamentum, ab igne tollimus & excolamus. Frigeſcens enim craſſum fit.

Balaninum. Sed & Balaninum ſimiliter vt ſimplex amygdalinum fit, non ab his quæ in quercubus naſcuntur glandibus, ſed ex his quæ vnguētariæ glandes & myrobalani appellantur.

Quod ex nucibus fit oleum,itidem velut relatum, ex veteribus nucibus fit.

Laurinum. Purum quidem laurinum ſimili modo vt relata, ex lauri fructu fit: verùm quod mixtum eſt, hoc modo paratur: Ad oliuarū maturarū ſextar. v. baccarum lauri ſextar. I. iniicitur, terūtúrque omnia ac exprimuntur. Quidam æqualem ex ambobus menſuram ſumunt ac miſcent.

Lentiſcinum. Et hoc ſimiliter vt laurinum paratur ex lentiſci fructu, duplici modo, & per ſe, & cum oliuis non maturis,ſed acerbis.

Maſtichinum. Simpliciſſimum quidem fit, maſtiches Chiæ vnc. I. in olei omphacini ſextar I. iniecta,& in duplici vaſe cocta. Quidā etiam abſinthii & ſtyracis ſingul. vnc I. iniiciunt.

Maſtichinum variegatius, Olei ſextar. L. helenii lib. v. xylobalſami lib. x. floris iunci odorati lib. v. cardamomi lib. VII. maſtiches lib. v. xylomaſtiches lib. VIII. terebinthinæ lib. III. comæ abſinthii lib. I. Vini odorati ſextar. v. aquæ ſextar. x. Arida vino triduo antea macerata,ad oleū & aquā miſcentur,& coquūtur horis VI. & tunc maſtiche & terebinthina iniicitur, & exactè permixta excolantur, & refrigerata vaſis excipiuntur.

Sicyonium ſimplex, Hoc fit radicis cucumeris ſylueſtris ſextante in olei ſextar. Italicum I. coniecto, & in duplici vaſe coctura facta.

Sicyonium compoſitum, Olei ſextar. x. radicis cucumeris ſylueſtis deraſæ lib. I. ſerpylli,meliloti,ſingul. ſexuncem,tedarum pinearum pinguium,althææ, ſingul. quincuncem,ſcolopendrii ſexuncem,fœnigræci ſextar. II. fœnumgræcum die vna in aqua præmaceratur, deinde excolatur,& prædicta iniicitur vnà cum oleo, & vini ſextar. II. & ad omnia cocta, medullæ ceruinæ cū modico oleo tritæ triēs immittitur,& adipis gallinacei triēs. Et excolatum oleum vaſis excipitur. Quidam poſt cocturam inſolant ipſum ad dies quadraginta.

Sicyonium aliud efficacius, Succi elaterii ſextar. III. ariſtolochiæ rotūdæ & longæ,ſtyracis,helenii,hyſſopi,iridis,colocynthidis,pulegii,origani,Cyperi,dendrolibani,centaurii,foliorum lauri,ſingul. ſextantem,olei ſextar. v. Mixta coquito, donec parum ſucci ſuperſit.

Cyprinum ex Poſidonio. Olei ſextar. xxv. Cyperi, helenii,iridis,ſing. lib. I. ſampſuchi,hyſſopi, ſeminis viticis, ſaluiæ, ſing. quadrantem, floris Cypri ſiue liguſtri lib. I. Reliqua omnia in vino die vna macerata coquuntur cū oleo ad horas VI. Ad excolatum autem oleum liguſtrum iniicitur,ſi quidem adſit, viride cum teneris ramulis nō contuſis, ſin minus ſiccis cum modica aqua contuſis, & coquitur ad ſeſquihorā. Si verò velis ipſum tingere, vbi ab igne adēptū eſt,æruginis puræ vnc. I. ſemis iniice. At Poſidonius acrimoniam æruginis fugiens poſt cocturam inquit,Demittito oleum in cacabo non oblito ſtanno per triduum, & tingetur facultate ipſius non læſa.

Cyprini alia deſcriptio, Foliorum liguſtri, foliorum lauri iridis,cyperi,ſaluiæ, ſingul. quadrantem,dendroli-

bani, aristolochiæ longæ, feminis viticis, singul. trientem cuhelenii, aspalathi, singul. sexũcem, rutæ sextantem, cupressi sextantem, olei sextar.x. Hæc in vino præmacerata cum oleo coquito, & excolato oleo rursus xylobalsami, xylocasiæ, singulorum trientem inii cito, sampsuchi, cumini, myrti, styracis, mastiches, singulorum quadrantem, opopanacis sextantẽ, floris ligustri sexuncẽ, æruginis vnciam vnam.

Amaracinum. Helenii lib. x. xylobalsami lib. xx. cyperi libras octo, floris iũci odorati, aspalathi, herbæ Sabinæ, singulorum libras octo, opopanacis, seminis amaraci, singulorum libras duas: olei primarii sextarios LXXX. vini odorati sextarios quinque. Reliqua omnia vino præmacerata primam habeant iniectionem, secundam herba Sabina: & illa quidem horis sex coquantur, hæc tribus: quidã etiam hoc tingentes æruginis quadrantem iniiciunt.

Irinum. Iridis, aspalathi, cyperi, singulorum libras v. opopanacis quadrantem, anchusæ sextantem, olei sextarios triginta, aquæ sextarios xv. quidam etiam floris iũci odorati sexuncem adiiciunt, & casiæ quadrantem, xylobalsami sexuncem, Celticæ sexuncem. Omnia contusa, aqua & oleo præmacerentur ad dies quinque, & in duplici vase coquantur ad horas sex, & reponãtur.

Crocinum, in quo etiam alterum crocomagma: Olei omphacini odorati libram vnam, calami aromatici quincuncem, myrrhæ troglodyticæ quincũcẽ, cardamomi septuncem, croci cilicii sexũcem. Primæ iniectionis sit calamus & myrrha, quæ trita vino macerantur per triduum, & ter in die palmacea spathula agitãtur: deinde cum oleo coquantur: secundæ cardamomum pridie aqua maceratum, tertiæ crocus vino maceratus. quidam cum croco etiam alium myrrhæ quincuncem adiiciũt, & excolatum oleum purum reponunt. Specierum autem fæcem subsidentem totam in pastillos efformant ac siccant, habéntque medicamentum illud quod Crocomagma vocant.

Mendesiũ. Inde dictum est quòd in Ægypto inuentum sit, vbi & Mendes colitur. Recipit olei balanini libras decem, (in alio sunt sextar. x) myrrhæ, casiæ fistulæ, singulorum quadrantem, terebinthinæ libras decem (in alio sunt sextar. x) cinnamomi quadrãtem. Hoc non coquitur, sed arida iniecta per dies sexaginta mouentur: deinde liquata in olei parte terebinthina immittitur, & postea rursus per alios sexaginta dies mouetur, atque sic reponitur.

Marciatũ. Masticheś, ceræ, styracis, singulorum quadrantem, œsipi medicamenti vnc. S. opobalsami vnciam vnam semis, nardini, gleucini, olei omphacini, singulorũ quadrantem, medullæ ceruinæ vnciam vnam semis, terebinthinæ vnciam vnam.

Vnguẽtum ex vua acerba, Iniectio I. Aspalathi, spathæ palmularum, meliloti, iridis, floris iunci odorati, xylobalsami, rosarum siccarum, calami aromatici, singulorũ quadrantem, olei omphacini libras decem, succi vuæ acerbæ sextarios decem.

Iniectio II. Folii, amomi, spicæ nardi, costi, caryophylli, casiæ, cassami, singulorũ quadrantem: in alio etiã arnabo quadrantem: vini quod satis est.

Iniectio III. Thuris, ammoniaci thymiamatis, styracis, bdellii, myrrhæ, masticheś, singulorum quadrantem, vini quod satis, ceræ albæ quincuncem, opobalsami sexuncẽ: quidam bessem. Primæ iniectionis medicamenta in succo vuæ acerbæ & oleo, die vna præmacerantur: secundæ verò iniectionis in alia pelui, in vino Aminæo, aut alio veteri & odorato. Moueto quotidie spatha palmacea ter, in dies tres: post quos in cacabo stanno oblito coquito. Primùm primæ iniectionis medicamenta donec parum de vuæ acerbæ succo supersit: deinde statim quæ secũdæ iniectionis sunt cum vino immittito. Melius autem est facta prius colatura, sic ipsa ad purum oleũ iniicere, & postquam cocta fuerint, donec pauciſſimum vini restet, vt ne comburatur oleum, ablatum ab igne excolato: & rursus ad oleum purum, tertiæ iniectionis medicamenta succulenta prius cum vino, quale dixi, in mortario trita iniicito, styrace excepto. Hic enim cum aliis iniectus facilè soluitur: & ad prunas coquito donec bene habere visa fuerint, & ablata ab igne refrigerari finito. Postridie ad oleũ diligenter excolatum, & sufficienter calefactum super ignem, ceram iniice, & ablata spathula commoue, & vbi refrigerata fuerint, opobalsamũ adiice, & in vasis vitreis repone.

Gleucinum. Iniectio I. Olei sextar. x. musti Aminæi sextar. VI. aspalathi triẽtem, spathæ palmaceæ sexuncem, floris iunci odorati sexuncem, meliloti trientẽ, rosarum vnc. I. myrrhæ quadrantem, foliorum lauri sextantem, dendrolibani sexuncem, xylobalsami sexuncem, helenii sexuncem, aristolochiæ longæ quadrantẽ, iridis quadrantem. Hæc in musto macerato.

Iniectio. II. Celticæ trientem, cassami sextantem, cyperi caſſiæ, spicæ nardi, asari, amomi, costi, sampsuchi, singul. quadrantem, calami aromatici, caryophyllorum, folii, singul. vnc. I. cardamomi triẽtem, vino odorato macerato.

Iniectio. III. Masticheś trientem: myrrhæ troglodyticæ, bdellii, singul. sextantẽ, ladani quadrantem, styracis liquidi, thuris masculi, sing. trientem, opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci sextantem. Præparato velut id quod ex vua acerba fit, excepta cera. Verùm hîc per VII. dies, duarum iniectionum species macerare oportet.

Nardinum Cyzicenum. Iniectio I. Olei primarii sextar. x. aspalathi, cyperi, helenii, iridis, xylobalsami, aristolochiæ, cardamomi, floris iunci odorati, singul. sexuncem, sampsuchi trientem, herbæ Sabinæ sextãtem, Quidam etiam calami aromatici sextantem. Hæc in vini odorati sextar. IIII. macerato.

Iniectio II. Caſſiæ, Cassami arnabo, sing. sextantem, spicæ nardi quadrãtem, caryophylli vnc. I. costi, amomi, sing. sextantem. quidam etiam celticæ sextãtem. Et hæc in vino macerãtur. Iniectio III. Myrrhæ Troglodyticæ, aloes, thuris, singul. sextantem, styracis quadrantem, masticheś trientem, opobalsami sexuncem. Quidam etiam croci vino triti vnciam I. Præparato & hoc velut dictum est.

Decamyron. Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis costi, adarces, sing. vnc. I. masticheś vnc. I. S. opobalsami sexuncem, nardini lib. I. ceræ sexuncem.

Pentamyron. Styracis vnc. I. masticheś sextantem, ceræ albæ quadrantem, opobalsami trientem, nardini quincuncem.

Foliatum. Folii quadrantem, amomi vnc. I. casiæ sexuncem, ladani vnc. I. piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drach. I. Contusa & cribrata rursus in pila læuigato, olei nardini lib. I. adiecta. Quo verò nigrius pharmacum reddatur, nucum iuglandium cortices vstos ac tritos in mortario, adiicito, deinde opobalsami cochlearia tria admisceto, ac vtitor.

DE OENANTHARIIS, Cap. XIX.

NOn quòd œnanthen recipiant hæc œnantharia appellata sunt: (quædam enim œnanthẽ omnino non recipiunt) sed propter vinum, & florem liliorum, hãc appellationem adepta sunt. Vsus œnanthariorũ apud quosdam iucundi odoris tantùm, & deliciarum gratia assumitur, qui ipsis vtentes post balnea eis profunduntur, & spongiis his imbutis mensas detergũt. Verùm apud rectè vtentes etiam auxilia fiunt in his qui exoluuntur, & syncopem incidũt, si ad cataplasmata stomachum corroborantia admisceantur, & in his qui ex morbo febrili maximè se recolligunt, qui post egreſſus è balneis profunduntur ipsis, & naribus adhuc valde inspirantibus ipsa admouent. Trahuntur enim in profundum, & animalem ac vitalem spiritum corroborant. Commoda sunt etiam his qui se præseruant, ne in pestilentes morbos incidant, quum æris mutatio huiusmodi apparet. Est autem Posidonii tale quod Mesopotamenum vocat.

Oenantharii Mesopotameni præparatio. Casiæ, myrrhæ, thuris, folii amomi, masticheś, costi, carpobalsami, opobalsami, singul. quadrantem, styracis pinguis trientem, vini odorati Aminæi Italici sextar. x. Omnia contusa & cribrata, styracem verò in tenues partes diuisum, in vas amplioris componito, cum lilii foliis pridie siccatis & exunguibus, alternatim locatis. Sint autem lilia numero CCC. Deinde adiice vinum & opobalsamũ ante

iniectionem mixta ac commota, & obturato osculo vasis insolato ad dies quadraginta. Et vtere à balneis, post refocillationem ex morbis, & respergito ex ipso domum & & vasa: tingito item in ipso spongias, & ad faciem apponito. A

Aliud, sicut nos parare solemus, Costi quadrantem, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, sing. vnc. I. amomi quadrantem, casiæ œnanthes, calami, singulorũ dodrantem, styracis, opobalsami, singul. trientem, lilia CCC. Vini Falerni sextar. X. præparato simili modo. B

DE SVFFIMENTIS ET CYPHIS, Cap. XXII.

CYpheos materia media est inter pastillos qui bibũtur, & antidota. Vtimur ipsis quandoque ad suffitus, iucundi odoris gratia, quemadmodum etiam thymiamatis ac suffimẽtis. Quandoque verò olfacimus ipsa ad concoquendas destillationes, & grauedines remouendas, & ad cerebrum perpurgandum, & ad præseruationem à pestilentibus affectionibus. Sed & per os sumuntur, tum ob eadem, tum vt quæ circa thoracem hærent concoquãt, & ad frigidiores in hepate affectiones. Vnde etiam Cyphiformes antidotos dictas veteres inuenerunt. Miscentur etiam in composita medicamenta, maximè epithemata & antidotos. Thymiama, *id est suffimentum rosatum*. Costi, amomi, myrrhæ, casiæ, singul. vnc. I. styracis, masticheς, chiæ, bdellii, onychum, musci, ladani, sing. drach. II. rosarum purarum vnc. XXIX. opobalsami, vini quod satis est. C

Suffimentum Liliaceum. Liliorum exunguium lib. I. styracis primarii dodrantem, spicæ nardi quadrantem, costi, caryophylli, amomi, mastiches, onichum vstorum, mellis, sing. vnc. I. S. opobalsami quincuncem, vini quod satis est. Terito ac efformato in pastillos. D

Cyphi magnum quod Solare vocant, ex rebus XXXVI. Styracis, myrrhæ, bdellii, ladani, aspalathi, helenii, sing. sexuncẽ, nardi Celticæ, folii cupressi seminis, ammoniaci thymiamatis, nucis pineæ, splãchni, aut pro ipso onychũ magnorum II. carpobalsami, singul. quadrantem, casiæ, iridis, seselis sphagni, Cyperi, cardamomi, calami aromatici, singul. quincuncem, rosarum siccarum, croci, spicæ, nardi, herbæ Sabinæ, radicis asphodeli, (alii succum habent) singul. trientem, lacaphthi (est autem pini, aut alterius cuiusdam arboris cortex) dodrãtem, costi, floris iunci odorati, singul. sextãtem, baccas iuniperi magnas quadraginta, & paruas L. amomi, terebinthinæ, palmularum purarum, sing. lib. I. caricarum exemptis granis, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. mellis despumati lib. V. Posidonius etiam vini odorati sextar. III. E

Aliud. Cyphi Lunare appellatum, ex rebus XXVIII. Bdellii, helenii, singul. septuncem, iunci rotundi sextantem, sphagni quincũcem, baccas iuniperi paruas L. cardamomi quincuncem, aspalathi septuncem, casiæ fistulæ quincuncem, spicæ nardi sextãtem, cyperi quincuncem, asphodeli radicis, Sabinæ, sing. trientẽ, seminis cupressi, nardi Celticæ, malabathri cum foliis, rosarum siccarum, singul. quadrantem, costi, croci, singul. sextantem, ladani, myrrhæ singul. septũcem, caricarum pinguium, vuarum passarum exemptis vinaceis, sing. lib. II. nucum pinearum bessem, terebinthinæ lib. I. styracis septuncẽ, palmularum pinguium lib. I. mellis lib. S. vini odorati quod satis est. F

PRAEPARATIO MASVCHAE QVAM aliqui Masuaphium vocant, Cap. XXIII. G

MEliloti dextantem, xylobalsami, aspalathi, herbæ Sabinæ, myrrhæ, amomi, floris iũci odorati, foliorũ lauri, stactes, styracis, calami aromatici, sampsuchi, singulorum sextãtem, iridis quincuncẽ, folii, croci, singul. vnc. I. opobalsami vnc. S. gummi lib. I. rosarum siccarum sexuncem, vini quod satis est.

DE PESSIS, EX ANTYLO, Cap. XXIIII.

PEssi siue Tali, vtero adhibentur. Differentiæ ipsorum secundum genus tres sunt. quidam enim molliunt, quidam adstringunt. quidam oscula venarum aperiunt. Mollientibus igitur, in vteri inflammationibus, vlcerationibus, perfrigerationibus, recursibus sursum versus, auersionibus & inflationibus vtimur. Parantur autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino adipe anserino aut gallinaceo, butyro insulso, resina vsta, medulla ceruina, fœnograeco, & quæ eiusdem generis sunt. Ap eriẽtibus autẽ oscula venarũ, quum purgationẽ suppressam reuocare voluerimus, aut vteri cõclusionẽ aut cõtract ionẽ corrigere. Parãtur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassicæ succo, radice dulci, porri succo, ruta, scammonia, & similibus. At verò adstringentes contrariũ his qui aperiũt, vsum exhibent. Nam fluxũ muliebrẽ cohibẽt, & expassum vterum contrahunt, & prolapsum repellunt. Verùm materia adstringentiũ antea indicata est in tractatione de collyriis & pastillis. Oportet autem strigmentitiã & paulo crassiorem facere pessi spissitudinem: deinde lanam linamento angusto similem duplicatam in medicamentum tingere, & ad vteri osculum apponere, ita vt filum oblõgum habeat annexum, quo pessus facilè extrahi possit, vbi id visum fuerit.

Pessus Croceus ad inflammationes, & auersiones, duriciásque ac inflationes: Ceræ albæ, medullæ vitulinæ, singulorum drach. XVI. medullæ ceruinæ drach. XI. adipis anserini drach. VIII. adipis gallinacei drach. VIII. mastiches drach. IIII. œsypi medicamenti drach. III. mellis drach. II. croci drach. VIII. rosacei quod satis est. Crocum cum lacte muliebri terito.

Pessus Areus molliens optimus. Croci drach. I. œsypi drach. I. medullæ ceruinæ drach. II. terebinthinæ, ceræ, adipis anserini singul. drach. III. ouorum assatorum vitellos XVI. irini & rosacei ex æquo quod satis est.

Pessus Libanius, mẽses ducit, & ad vterinas affectiones egregiè cõducit, Vnguenti nardini sexuncem, ceræ Tyrrhenicæ quincuncem, vnguenti susini trientem, adipis porcini recentis quadrantem, adipis anserini, gallinacei, medullæ ceruinæ, vnguenti amaracini, singulorum sextã tem, adis taurini, terebinthinæ, œsipi, singulorum vnciam vnam. Liquatur in duplici vase, quemadmodum etiam omnes alii pessi.

Pessus enneapharmacus, Vnguenti rosacei, recinini, terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bubuli, medullæ ceruinæ, butyri, singulorum æquales partes.

Pessus Titianus emolliens, Ceræ sexuncem, colophoniæ trientem & vnc S. adipis taurini triẽtem, ammoniaci thymiamatis trientem. Ammoniacũ cum aqua terito.

Pessus Ægyptius, Mellis, terebinthinæ, butyri, rosacei, aut susini, croci, singulorum partem. I. Verùm in non inflãmatis & sordidis, etiã æruginis dimidia pars additur.

Pessus Genitura appellatus, ad concipiendum. Butyri sexuncem, œsipi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anserini & gallinacei, terebinthinæ, aloes, singulorum quadrantem, ceræ Tyrrhenicæ sexũcem, rosacei libras II. myrrhæ, casiæ, singulorum sextantem, spicæ nardi vnciã I. mellis quantum satis est.

DE MEDICAMENTIS INTER SE VIcissim succedaneis. Ex Galeno, Cap. XXV.

IN Alexandria, inquit, quum muliercula quadã periclitante, quæsiuissem lychnidẽ, nec reperissem, si non statim pro lychnide, acanthii semine comperto vsus essem, periisset mulier. Quare rogatus à sodalibus, ad hãc succedaneorum inter se vicissim medicamentorum descriptionem iuxta ordinem literarum, deueni, ab hoc ipso initiũ facturus.

A

PRO Acanthii semine, lychnis.
Abrotono, origanum.
Agallocho, calamus aromaticus.
Agarico, epithymum, aut euphorbium.
Agriostaphide, palmulæ Syriacæ.
Anchusa, hyacinthus.
Acacia, lentisci succus.
Acantha, acanthæ siliquæ.
Acanthi siliquis, acantha.
Aconito, iridis syluestris radix.
Acoro, asari radix.
Alumine, sal fossilis.
Alumine scisso, malicorium.
Actæa, glaucium, aut fimus ouillus.
Acte è sambuco, acantha.
Alicacabo, solani fructus.
Aloe, ibidis fructus.
Aloe Indica, aloes viridis folia, glaucium, lycium, aut cētaurium.
Ammio, anisum.
Amianto, aphroselinon.
Amylo, pollen siccus.
Amygdalis amaris, absinthium.
Ammoniaco thymiamate, propolis.
Adipe vulpino, vrsinus.
Adipe ceruino, anserinus.
Adipe vitulino, adeps porcinus vetus.
Adipe hyænæ, adeps anserinus, aut vulpinus.
Adipe crocodili, adeps canis marini.
Amomo, acorus.
Aniso, daucus.
Araco, sesamum.
Argemona, seriphium.
Aristolochia, clematitis sicca.
Aristolochia rotunda, aristolochia longa.
Armala, nasturtium Babylonicum.
Armenio, atramentum Indicum.
Azaro, zingiber.
Asio lapide, lapis gagates, aut sal ammoniacus, aut sandaracha.
Aspalatho, ericæ fructus, aut viticis semen.
Asphodeli radice, betæ succus.
Absinthio, abrotanum.
Auripigmento, sandaracha.

B

Bitumine, pix liquida, aut terra ampelitis.
Balaustio, hypocistis aut cytini.
Balsamo, myrrha stacte.
Bdellio, sphagnus aromaticus.
Besasa, semen rutæ syluestris aut hortensis.
Buprestis, blattæ capite detracto.
Butyro, lactis bubuli concrementum.
Buccinis, ostrea.

C

Cadmia, leucographis Ægyptia.
Calamo aromatico, sphagnus.
Calamintha, syluestris mentha.
Cantharidibus, phalangia.
Capparis radice, ericæ aut myricæ radix.
Cardamomo, cyperus, xylocarpasum.
Casia, cinnamomi dimidium, aut herba Sabina.
Castorio, silphium.
Canchry, lauri baccæ, aut pyrethrum.
Cedria, baccæ cedri.
Cedri baccis, ladanum.
Calce viua, adarce.
Ceraunio, leucographis.
Cera, faba fresa cum propoli cocta ac trita.
Cerussa, plumbi recrementum, ad plumbum vstum.
Chamædry, rumicis syluestris radix.
Cicuta, psyllii semen.
Chamæmelo, anthemis.
Chamæleonis succo, salicis succus.
Chalcantho, squamæ æris.
Cinnabari, rhodoides.
Cinnamomo, casiæ duplum, aut herbæ Sabinæ duplum.
Clinopodio, heliotropium.
Cnici semine, viticis semen.
Colocynthide, ricini semen.
Colophonia, pix naualis.
Corallio, moly, aut symphytum.
Costo, ammoniacum, cedri baccæ, helenium.
Coryledone, onocardium.
Chrysanthemo, aphrodisias.
Croco, crocomagma.
Crocomagmate, aloe Indica.
Cumino Æthiopico, melanthium.
Cynosbato, solani fructus.
Cypero, iuniperus magna, aut carda momum.
Cyphi, carica vsta.
Cornu cerui, cornu capræ.

D

Damasonio, carpesium, aut calamintha.
Dauci semine, laueris semen.
Dictamno, pulegium, aut saluia.
Diphryge, misy torrefactum, aut lapis Phrygius, aut æs vstum, aut lapis pyrites.
Dorycnio, hyoscyami semen.
Dracunculo, aron.

E

Ebeno, loti arboris lignum.
Ebisci radice, radix papyri.
Elaterii succo, porri succus, aut eiusdem herbæ succus.
Elleboro nigro, struthii radix.
Enneaphyllo, potamogiton.
Epithymo, colocynthidis semen.
Ericæ fructu, galla omphacitis.
Erysimi semine, struthium.
Erinei foliis, folia mori.
Erucæ semine, erysimi semen.
Eupatorio, chamæpitys.
Euphorbio, stercus columbæ syluestris.
Eruca pini, vespæ cum cedria.

F

Fæce vini vsta, sandaracha.
Felle viperæ, fel ichneumonis.
Felle cameli, fel stellionis.
Felle mustelæ, fel simiæ.
Felle hyænæ, fel perdicis.
Filice, vrticæ semen.
Folio, spica nardi, aut iris Illyrica.

G

Galbano, sagapenum.
Galla, myricæ fructus.
Gentiana, helenium.
Gentianæ radice, apii aromatici radix. est autem petroselinum.
Glycyrrhizæ succo, succus mori.

H

Hederæ succo, succus Persicus.
Hyacintho, flos isatidis.
Hyoscyami semine, cynosbati fructus.
Hypocistidis succo, acaciæ succus.
Hyperico, anethi semen.
Hippuride, chamæpitys.
Heliotropii semine, rapi semen.
Hormini semine, semen lini.

I

Iride Illyrica, helenium aromaticum.
Iunco aromatico, cardamomum aut cinnamomum.
Iunco, polygoni radix.
Iuniperi baccis, cyperus.

L

Ladano, sampsuchus.
Lathyride, granum Cnidium.
Lapathi radice, radix pyrethri.
Lauri baccis, serpyllum aridum.
Lapide Asio, gagates lapis.
Lapide Phrygio, lapis argyrites aut pyrites.

Lapide pyrite,lapis pyrobolus.
Lapide magnete,lapis Phrygius.
Lentisco,terebinthus.
Lepidio,erythrodanum.
Lepidii radice,folia capparis.
Lepore marino,concha marina.
Lemnio sigillo,sandaracha.
Leucoii flore,struthion.
Lini semine,fabarum succus.
Ligustici semine, radix eiusdem, aut pastinacæ, aut lauris semen.
Loti semine,betæ semen.
Lychnide,acanthii semen.

M

Malabathro,casia,aut cupressus pilulas ferens,aut spica nardi.
Malua,fœnumgræcum.
Mandagrora,dorycnium,
Malis cydoniis,melilotum.
Manna,thuris cortex.
Mastiche,lentisci succus.
Medulla cerui,adeps ceruinus,aut medulla vituli.
Medulla vituli,œsypus,aut medulla cerui.
Meliloto,lotus syluestris.
Melle,sapa.
Melle Attico crudo,mel despumatum.
Meo,myrobalanus.
Mendesio vino,vinum Italicum.
Misy torrefacto,diphryges.
Misy Cyprio,ochra Cypria.
Mentha,calamintha.
Molybdæna,spuma argenti.
Mori succo,rubi folia.
Myrobalano,peucedanum.
Myrteo vino,mori succus.
Myrteo oleo,lentiscinum aut melinum.
Myrrha Troglodytica,calamus aromaticus.
Murium stercore,muscæ pari mensura.

N

Napi semine,rapi semen.
Nardo Syriaca,iuncus aromaticus.
Nardo Indica,nardus Celtica.
Nucleis pineis,cucumeris semen.

O

Ochra,misy cyprinum.
Ocimo,sisymbrium.
Ocimoide,mentha syluestris.
Œnanthe,omphacium siccum.
Omphacio,rhois succus.
Oleæ lacryma,hypocistidis succus.
Oleæ Æthiopicæ lacryma,acaciæ partes duæ.
Oleo ricinino,laurinum aut vetus.
Oleo veteri,sycionium, aut duplum olei coquito cum adipe suillo veteri.
Onocardio,psyche herba.
Opopanace, castorium, lac sycamini, (*id est mori*) pix liquida.
Ornithogallo,anthyllis.
Oryza,farina hordeacea.
Ostreis,buccina.
Ouorum vitellis assatis,medulla cerui.
Œsypo medicamento,medulla vitulina.

P

Panacis radicis vncia vna,opopanacis drach. I.
Pipere,zingiber.
Pipere albo,nigrum duplicatum.
Perseæ foliis siccis,rosas siccas.
Peucedano,glycyrrhizes succus.
Picelæo,pix liquida.
Pice brutia liquida, bitumen, pix vernacula abunde, aut communis pix cocta cum aceto.
Pice liquida,opopanax.
Polii semine,erucæ semen.
Polygoni succo,succus plantaginis.
Polypodio,chamelæa.
Polytricho,absinthium.
Pompholyge,cadmia vsta.
Potamogitone,serpyllum.
Populæ nigræ ramulis,sampsuchus.
Propoli,ladanum ammoniacum.
Psyllio,lens palustris.
Pyrethro,zingiber aut lapathi radix.
Phu,sphagnos.
Phyco, *id est fuco*,anchusa.
Pulegio,hyssopus.
Pumice,terra Cretica.
Plumbo vsto,cerussa.

R

Rapo,heliotropium.
Raphanino oleo,ricininum.
Rheo,centaurinum.
Recremento plumbi,recrementum argenti.
Recremento Cyprio,melanteria Ægyptia.
Resina colophonia,pix naualis.
Resina pini,terebinthina.
Resina picea sicca,sagapenum.
Resina terebinthina,resina pini.
Radice lapathi,radix cinnaræ
Radice cinnaræ,radix asphodeli.
Rosis siccis,folia perseæ siccæ.
Rhodoide,sinopis rubrica.
Rhoe Syriaco,lapathi radix.
Rhoe culinario sicco,sampsuchus.
Rubigine ferri, recrementum ferri,aut squama ferri, aut spuma argenti.
Ricino,sordes è palæstra.

S

Sagapeno,galbanum,aut resina picea sicca.
Sabino oleo,ricininum oleum,
Salamandra,lacerta viridis.
Saluia,calamintha.
Sampsucho,rhus culinarius.
Santonico,abrotonum,
Satyrio,erucæ aut saluiæ semen.
Serapiade,pæoniæ radix.
Serpyllo,potamogiton,aut pyrethrum.
Semperuiuo,folia aut succus lactucæ.
Sepiæ testa,pumex.
Sesamo,semen lini.
Sesamoide,quod ab amarantho expresso restat.
Scammonia, colocynthis,ricini seminis pars interna, lathyris.
Scinco,satyrium.
Scilla,bulbus.
Sinapi,nasturtium.
Sio,(*id est lauere*)asparagi aut ligustici radix.
Sisone,anisum.
Sisymbrio,ocimum.
Spodio,pompholyx.
Spodio Cyprio, cinis foliorum oleæ.
Stibio,squama æris.
Stœcade,chamædrys.
Sori,diphryges aut melanteria.
Struthii radice, elleborus niger,aut euphorbium.
Sale ammoniaco,sal Cappadocicus.
Salis flore,sandaracha.
Styrace,castorium.
Symphyto,centaurium.
Sinone Syriaco,petroselinum Macedonicum.
Syrico,spuma argenti.
Sphagno,iuncus odoratus,herba Sabina.
Sphodylio, spodium Cyprium, aut cinis foliorum oleæ.
Susino oleo,oleum fœnigræci.
Succo balsami,myrrha stacte, succus carpasi, fructus balsami.
Succo Thebaico,succus papaueris.
Succo salicis,succus hederæ nigræ.
Succo carpasi,succus myrrhæ.
Succo cyrenaico,succus Syriacus,laser,aut silphii succus.
Succo papaueris mandragoræ succus.

Succo mori arboris,hederæ ſuccus.
Succo Perſico,hederæ ſuccus.
Succo peucedani,glycyrrhizæ ſuccus.
Succo rhododaphnes,viſcum quercinum.
Succo fici,ſuccus mori.
Succo Syriaco,ſuccus mori.
Sulphure viuo,ſandaracha.
Stercore felis,ſtercus ichneumonis.
Stercore vulturis,columbæ ſtercus.
Stercore lupi,ſtercus caninum.
Stercore turturis,ſtercus columbæ.

T

Terebinthina,maſtiche,aut reſina ſtrobilina.
Terra tenera,plumbago.
Terra aſtere,terra cimolia.
Terra Erethriade,calx Thebaica.
Terra Cretica,terra Erethria.
Terra Samia,leucographis Ægyptia.
Terra Megara,ſpuma ſalis.
Thapſia,naſturtii aut erucæ ſemen.
Thapſiæ ſucco,chamæleonis nigri ſuccus.
Thermuntiade,lycopſis.
Troxinus(id eſt intubis)maiulium appellatũ,ſiue lactuca.
Thure,terra ampelitis.
Thuris cortice,manna thuris.

V

Verbenaca,chamæleuce.
Vino Italico,vinum Mendeſium.
Vino Rhodio,vinum auſterum.
Vino Syriaco,vinum Rhodium.
Vua acerba,malicorium,aut galla omphacitis.
Vua paſſa ſatiua,palmulæ Syriacæ caro.
Viſco quercino,chamæleo albus.

X

Xylobalſamo,radix leucoii.
Xylocarpaſo,cinnamomum.

Z

Zingibere,pyrethrum.

DE PONDERIBVS ET MENSVRIS, Cap. XXVI.

POndus, grauitatis menſu indicatur: menſura autem, vaſculi capacitate: vaſculum verò,tum aridæ tum liquidæ quantitatis menſura exiſtit. Quare tres omnino dimenſæ quantitatis ſunt differentiæ: vna quidem, ponderis: altera verò,rerum aridarũ,vtpote quæ velut in aggerẽ accumulatur: tertia autem,liquidorum. Cæterùm quum penè infinita pondera ac menſuræ, tum pro locorũ tum pro eorum qui eis vtuntur conſuetudine, exiſtant, de iis ſaltem quæ omnibus maximè familiaria ſunt nobis ſermo erit.

Verùm quum quidam non integris literis, ſed per notas hæc ipſa pondera ac menſuras ſignificent, præſtiterit fortaſſis & nos in hac parte veteres imitari, atque primùm characteres ipſos declarare. Primùm igitur litera χ,vbi α literam habuerit incumbẽtem,chalcum (*id eſt æreum*) ſignat, hoc modo,$\overset{\alpha}{\chi}$. ſi verò o ipſi χ incubuerit, choa (*id eſt congium*)demõſtrat,ſic, $\overset{o}{\chi}$. ſi οι, chœnicẽ, $\overset{oi}{\chi}$. ſi η,cheman, $\overset{\eta}{\chi}$. K verò litera ſi incumbens ε habeat,& linea recta inferiorem ipſius apicem per obliquum ſecet,ceration (*id eſt ſiliquam*)ſignificat,hoc modo, Kε. Quòd ſi υ ipſi K incumbat, cyathum ſignificat, ſic $\overset{\upsilon}{K}$. ſi verò o, cotylam (*id eſt heminam*) $\overset{o}{K}$. Porro linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ omnino per obliquum ponitur, obolum denotat, ↩. Si verò duæ ſunt lineæ quas nihil circunſtat, duos obolos ſignant, ⇆. qui gramma (*hoc eſt ſcrupulum*) faciũt,quod per literam ſ quæ ρ adiectum habet, denotatur,recta amplius linea ipſum ρ ſecante,hoc modo, ϛρ. Duæ autem lineæ iuxta alteram extremitatem conſertæ, angulúmque conſtituentes, ad ſimilitudinem duorum apicum qui in ipſius K literæ pictura, ad rectam lineam adſcribuntur, drachmam ſignificant, quæ & holca cognominatur, hoc modo, <. Propriè autem holca per λ literam notatur, o litera medium eius occupante, hoc modo λο. Quòd ſi ι litera ad λ apponatur, libra ſignificatur, λι. Aliqui tamen alteram ipſius λ lineam per obliquum alia linea ſecantes, libram denotant,ſic λ̸. At verò litera Γ intra angulum ſuum o literam habens,vnciam ſignificat, Γο. μ autem iuxta medium ipſius ν habens, minam denotat, μν. Si verò υ habeat,myſtrum, μυ. ſi ε, medimnum, με. ſi o, modium, μο. Porro τ literam ρ complectens, & υ incumbens habens, tryblium ſignificat, τρυ. ξ. autem ſupra ſe ε habens,xeſten(*id eſt ſextarium*)deſignat $\overset{\epsilon}{\xi}$. Si verò o habeat ſuprà ſcriptum, oxybaphum(*id eſt acetabulum*)$\overset{o}{\xi}$. Aliqui tamen xeſten per ξ denotant recta linea diſſectum, hoc modo, ξ̸. η autem incumbens μ habens, heminam indicat, $\overset{\mu}{\eta}$. K verò cum ρ connexum,incumbente ipſis litera μ, ceramium ſignat, $\overset{\mu}{\kappa\rho}$.

DE PONDERIBVS.

Mna (id eſt mina) Attica & Ægyptia habet vncias	XVI.
Mina Romana habet vncias	XX.
Libra vncias	XII.
Vncia drachmas	VIII.
Drachma ſcrupulos	III.
Scrupulus obolos	II.
Obolus ſiliquas	III.
Siliqua æreos ſiue æreolos	II, duáſque tertii partes.

Ita vt obolus æreolos VIII complectatur.

DE MENSVRIS LIQVIDORVM.

Italicum ceramium habet choas VIII.
Chus,ſiue congius,ſextarios VI.
Sextarius cotulas II. quæ & tryblia appellantur.
Cotyla,ſiue tryblium, magna myſtra III, acetabula verò IIII.
Magnum enim myſtrum continet acetabulum I, & tertiam ipſius partem.
Acetabulum verò ſeſquicyathum habet.
Cyathus chemas paruas aut myſtra parua II habet.

Quòd ſi velis liquidorum iuxta pondus ſcire dimenſionem (multæ enim rerum liquidarum differentiæ iuxta lancis momentum exiſtunt)idipſum ex olei, vini,& mellis exẽplo docebimus. Mel igitur vino grauius eſt quarta ampliúſque decima parte, quod fere totum tertiam eius partem facit. Habet enim eadem mellis ad vinum menſura, totum vini pondus, accedente inſuper tertia eius ponderis parte. Ad oleum autem mel dimenſum, dimidia eius parte ponderoſius exiſtit. habet enim totum olei pondus, atque inſuper dimidiam eius ponderis partem. Vinum verò nona parte oleum excedit. habet enim pondus ipſius totũ, ampliúſque nonam eius põderis partem. Quæ res vt magis euidẽs & manifeſta fiat,omnium menſurarum pondus ſigillatim ſubiecimus velut in tabella depictum:ita vt manifeſtè conſtet, quòd per põdera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum,vinum, & mel ex ordine demonſtrantur.

Olei	Vini	Mellis
	CERAMIVM ITALICVM HABET	
Libras LXXII.	libras LXXX.	libras CVIII.
	CHVS SIVE CONGIVS HABET	
Libras IX.	libras X.	libras XIII,& dimidiam.
	SEXTARIVS HABET	
Vncias XVIII.	Vncias XX.	vncias XXVII.
	COTVLA SIVE HEMINA HABET	
Vncias IX.	vncias X.	vncias XIII, & dimidiam.

	MAGNVM MYSTRVM HABET	
Vncias III.	vncias III. scrup. VIII.	vncias IIII, & dimidiam.
	ACETABVLVM HABET	
Drach. XVIII.	vncias II. scrup. XII.	vncias III, scrup. IX.
	CYATHVS HABET.	
Drach. XII.	sesquiunciam, scrup. IIII.	vncias II, drach. II.
	PARVVM MYSTRVM HABET	
Drach. VI.	scrupulos XX.	drach. IX.

Oribasius autem iuxta Adamantium, sextarium Italicum, vini quidem iuxta mensuram, vncias XXIIII, habere ait: iuxta pondus verò, lib. I. vnc. VIII. sextarium autem mellis, librarum duarum & dimidiæ pondus habere tradit.

De mensuris aridorum.

Ægyptia Artaba continet modios III.
Modius Ægyptius & Italicus habet chœnices VIII.
Chœnix sextarios II.
Sextarius semisextarios II. qui & heminæ appellantur.
Hemina autem habet cyathos VIII.
Atticus medimnus continet hemiecta XII.
Hemiectum autem seu semodius, chœnices IIII. Quo fit vt medimnus habeat modios VI. chœnices XLVIII. sextarios XCVI.
Cæterùm pondus harum mensurarum non facilè est proferre, quòd immensa diuersitas rerum aridarum iuxta lancis inclinationem existat.

Finis librorum septem Pauli Æginetæ, Iano Cornario Medico physico interprete.

Pondera Latina ab interprete vsurpata.

Libra	habet	Vncias XII.
Deunx		Vncias XI.
Dextans		Vncias X.
Dodrans		Vncias IX.
Bes, vel Bessis	habet	Vncias VIII.
Septunx		Vncias VII.
Sexunx, vel Semissis		Vncias VI.
Quincunx		Vncias V.
Triens		Vncias IIII.
Quadrans	habet	Vncias III.
Sextans		Vncias II.
Vncia		Drach. VIII.
Semuncia		Drach. IIII.

S. hæc nota dimidium pondus cuiusque ponderis significat, hoc est Semis. Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

CLARISSIMO IVRISCONSVLTO D. IVSTO STVDÆO, PRÆSVLIS FVLDENSIS CANcellario,& compatri ſuo chariſſimo,Ianus Cornarius medicus phyſicus, S. D.

QVAS in Paulum Æginetã ſcripſi dolabellas,eas tibi,clariſſime Studæe,inſcriptas mittere volui,& iudicio tuo permittere,viri pro hac ætate & grauis & prudentis:& cuius non ſolùm in reſpondendo de iure, ſed in omnibus bonis ſtudiis iudicium exactiſſimum eſſe ſcio,& à nemine improbari poſſe, qui modo de ſe rectè ſentire velit.Harum autem dolabellarum ſcribendarum hæc mihi occaſio fuit:Extãt aliquot aliquorum aliquoties repetitæ Pauli tranſlationes,in quibus illi iuxta illud δευτέρων ἀμεινόνων,ſatis declarant ſe non tam alios aut me quàm ſeipſos præoccupaſſe ac præuertiſſe. Nam de me non obſcura fama fuit,& apertè fateor ante annos vigintiquatuor hanc tranſlationem me inſtituiſſe,ſed hactenus libenter illis ceſſiſſe,vt qui nullius gloriæ inuideam,neque vllius vtilitati quicquam detractum velim. Quòd ſi teſtibus res probanda ſit,ſunt apud me literæ Andreæ Alciati iuriſconſulti doctiſſimi ac clariſſimi viri,ex Biturigibus Baſileam ad me anno Chriſti M. D. XXIX. nonis Maii datæ, in quibus maximus ille vir,& tum recens inſignis nobis amicus, hortatur me vt Pauli Æginetæ pauculos illos libros promulgem.Id enim eſſet,inquit, & Hippocratem, & Galenum, & Oribaſium compendio edere.Sed & Hieronymus Frobenius ſequenti anno poſtquam à Baſilea digreſſus in patria viuerem, ea de cauſa vnà cum literis huc inhortantibus,etiam alterum dedit ad me Pauli Græcum exemplar. Tantis itaque viris etiamſi denegandum non putarem,& alterius authoritas me impelleret, alterius benignitas etiam inuitaret,ceſſi tamen hactenus illis libenter,& neque adhuc è ſtudioſorum manibus excuſſas illorum tranſlationes volo. Sed quia neque adhuc illos ſibiipſis ſatis placere video,& palàm ſuam in multis locis partim hæſitantiam partim ignorantiam vltro confiteri,edere tandem etiam volui meam tranſlationem,eàmque ſeptem dolabellarum libris dedolatam ac læuigatam,vt de nulla aſpretudine conqueri quis poſſit,qui non ipſe ſpinas inducat,ad nullas alioqui hîc offenſurus.Itaque nõ aliis ſolùm noſtram hanc tranſlationem lecturis noſtræ dolabellæ vtiles erunt, ſed etiam his qui aliorum tranſlationes legent:imò ipſis etiam illarum authoribus vtilitatem de ſe exhibebunt hanc vt locos in quibus hæſitant,& ignorantiam ſuam cõfitentur,tandem hinc aſſequantur:tantum abeſt vt ægrè ferre debeant aut poſſint hanc noſtram operam, niſi quis ipſe ſibiipſi inuideat bona.Neque verò quiſquam noſtra tranſlatione grauari poteſt,quum nemini inuito obtrudatur,ſed liberè expoſita nullos ad ſe cogat,volentes ſaltem etiam ipſa velit ac expetat. Qui gemmarum ſtudio tenẽtur,non vnam aliquam ex vno illarum genere habere contenti ſunt,ſed multas eiuſdem generis & coemere & inter ſe conferre ſolẽt: mirificam oblectationem ex eo haurientes quòd alteram alteri præſtare intelligere ſe putant, etiamſi non parum ſæpe contingat vt ſplendidiore politura aut mangonum impoſtura fallantur, & deteriorem meliori præferant.Simile ſtudium cenſeri debet eorum qui vnius & eiuſdem generis libros,ab aliis atque aliis conuerſos,ac veluti mangoniſſatos, coemunt,atque inter ſe conferunt.Optimus autem arbiter is eſt qui iudicio non fallitur,ſed eum librum qui præſtantiſſimus eſt,eligit ac ſequitur:reliquos eo loco habet,vt ſi pretium optimi illius amplius æſtimare libeat,deteriorum collatione id faciat:quemadmodum inter gemmarum genera nullum eſſe aiunt in quo altera alteram ita coarguat ac deprimat:veluti ſi Turcica appellata ad alteram Turcicam adhibita diiudicetur. Proinde ſi hanc aleam etiam noſtrum hunc Pauli Æginetæ tranſlationis librum ſubire cõtigerit,ſicuti nullius iudicium formido,doctorum etiam expeto: ita tua,Iuſte Studæe,cenſura deteriorem illum videri malim quàm aliorum nec doctrina nec iudicio præſtantium,omnibus aliis præferri.Atque ea gratia vel maximè tum ipſum noſtræ tranſlationis librum,tum noſtras in illum dolabellas ad te mittere volui,vt intelligeres quod iudicio ſtóque cadóque tuo.Nec enim tibi,chariſſime cõpater,ſolùm dolabellas noſtràs inſcriptas eſſe putabis,ſed etiam ipſam noſtram his præpoſitam Pauli tranſlationem : quæ,etiamſi peculiariter Michaeli Meienburgo Northuſenſi COS. inſcripta eſt, tamen is vir eiuſmodi eſt vt te non illibẽter ad conſortium admiſſurus ſit:ſicut neque tu illum grauatè ad dolabellarum poſſeſſionem tecum communem admittes. Vt enim ambos compatres in ſpirituali liberorum meorum regeneratione habeo: ita erga vtrunque amorem meum ex æquo & coniunctim apud omnes publicè teſtatum facere volui. Vale,Zuiccauii,Calend,April. M. D. L V.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber primus.

PAVΛΟΥ πόνον με γνῶθι, τῆς γῆς τὸ πλέον διαδραμόντος, φωτὸς ἐκ τῆς αἰγίνης. Duobus iābicis ſenariis præmiſſis & ſe & patriam ſuam, ſimúlque peregrinationis ſtudium declarat, & opus hoc ſibi vendicat. Peregrinationem certè, velut rem laudatiſſimam & medico valde neceſſariam, producit: vt non temere poeta Homerus etiam de Vlyſſe ſuo prædicarit, Multorum mores hominum cognouit & vrbes: nec ab re tam ſæpe ex omni occaſione Galenus peregrinationes ſuas inculcarit. Et nos quoque rerū medicarum experiendarum gratia admodum iuuenes maximam Europæ partem peruagati, de peregrinationis laude orationem ſcripſimus ac edidimus.

In præfat. *Quare hoc compendium ex ueteribus collectum confeci.* Ingenua eſt confeſſio, non ſua ſed veterum placita ſe collegiſſe ac proferre profitentis. Honeſtum eſt magnos duces ſequi, honeſtum eſt aliena ſcripta vſurpare: ſed turpiſſimum eſt illa pro ſuis edere, neque per quem profeceris fateri. Si autem Paulus Ægineta non ſine magna laude horum librorum collectionem ex prioribus medicis fecit, & Græcè ſcriptis eadem lingua tranſcribendis, iiſdémque verbis vſurpandis, nomen inuenit, & hoc ſtudium prior etiam Galenus tum alibi, tum vel maximè in libris κατὰ τόπους, itémque κατὰ γένη inſcriptis, cum gloria exercuit: expendant ſtudioſi quid gratiæ illis debeatur qui ex alia lingua in aliam bene transferunt bonorum virorum bona ſcripta. Ego in hac ſeculi improbitate, ſi hinc veniam conſequutus fuero, gloriam nihil morabor.

Ibidem. *Qui & ipſe totum librum in quo omnem tuendæ ſanitatis, &c.* Græca lectio hîc corrupta eſt, quæ ſic habere debet, καὶ αὐτὸς πᾶσαν ἀπαρτίσαντι βίβλον, ἐν ᾗ πᾶσαν τὴν ὑγιεινὴν δίαιταν ὑποτύπωσιν.

Ibid. *Tantæ molis opus ad multos adeo uerſus extentum.* Veteres verſuum multitudine librorum magnitudinem æſtimabant. Scribebant autem libros certis chartarum cancellis ac veluti carceribus incluſi, vt ad margines non excederent: quem modum etiam impreſſores librorum hodie ſequuntur: atque hinc non difficile erat colligere quanta verſuum multitudo ad quantam libri magnitudinem deuentura eſſet, & ex eo tum πολύστιχοι, tum ὀλιγόστιχοι libri vocabantur. Meminit Galenus ſæpe aliâs, & libro primo Anatomicarum aggreſſionum, his verbis, Λύκου τὸ σύγγραμμα τοῦ ἡμῖν ἐκομίσθη, μικροῦ δεῖν εἰς πεντακισχιλίους στίχους ἐκτεταμένον.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 345. litera A. *Hæc maximè ipſas diuexant, humorum crudorum redundantia.* In Græcis exemplaribus falſò legitur τὸ περισσαίνειν. legendum enim eſt τὸ περιττεύειν, id eſt ſuperfluis humoribus abundare, qui non perfectè ſunt concocti. Ita enim Galenus libro nono Anatomicarum aggreſſionum exponit, τὰ μὴ κατεργασθέντα (inquit) τελέως τῆς τροφῆς, ἃ καλοῦσιν ἰδίως περιττώματα. Sed diligenter animaduertendum vt inter περιττώματα & περιπτώματα diſtinguamus. Sunt enim περιπτώματα eadem quæ περιπτώσεις, fortuitæ occaſiones & caſus, quo modo Empirici primum conſpectum περίπτωσιν appellabant, quòd ex improuiſo in res ipſas inciderent. Vocantur etiam περιπτώματα, συμφοραί, hoc eſt clades & calamitates. Sic vſurpauit Plato in Protagora, ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ γένοιτ' ἄν ποτε καὶ κακὸς, ἢ ὑπὸ χρόνου, ἢ ὑπὸ πόνου, ἢ ὑπὸ νόσου, ἢ ὑπὸ ἄλλου τινὸς περιπτώματος. Sed exemplaria impreſſa habent περιττώματος.

Ibid. lit. B. *Et mali Punici florem.* Exemplaria habent καὶ κώπιον. ſed res ipſa indicat legendum eſſe καὶ κύτινον. præcedunt enim œnanthe & balauſtium. Eſt autem κύτινος mali Punici ſatiui flos, ſicut balauſtium, ſylueſtris. Habent autem vim ſiccantem ac adſtringentem, quæ hîc nimirum requiritur.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. G. *Commodum eſt etiam id quod pollicis ungui inſtillatum.* Græcus codex corruptus hîc eſt: legatur ſic, Χρήσιμον δέ ἐστι καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ ὄνυχος ἐπισταζόμενον τοῦ μεγάλου δακτύλου, ὑπὸ τὴν αὐγὴν θεωρούμενον, ὅταν ἐν τῷ κάμπτειν τὸν ὄνυχα, μήτε ταχέως μήτε βραδέως ἀπορρέῃ. χρήσιμον δὲ δοκιμάζειν καὶ οὕτως. Horum verborum ſententiam Dioſcorides ita expreſſit, ἔστι δὲ καλὸν γάλα, τὸ ὁμαλὸν τῇ παχύτητι, καὶ συστρεφόμενον ὅταν ἐπισταγῇ ὄνυχι, hoc eſt, Quod in orbem obuoluitur vbi vngui inſtillatum fuerit.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col. 348. lit. G. *Siquis pruritus puerum infeſtarit.* Videtur ὀδαξισμὸν de totius corporis pruritu vſurpare, non de eo qui gingiuis contingit, vbi dentes producere pueri propemodum incipiunt, velut Hippocrates 3. aphor. 25. dicit, & οὔλων ὀδαξισμὸν appellat qui (velut Galenus ait) pruritus quidam eſt cum breui quadam offenſa. At hoc loco ὀδαξισμὸς ſine adiectione οὔλων, de totius corporis pruritu dici videtur. Quomodo etiam Galenus vſurpauit libro quinto de ſanitate tuenda, ἤτοι γὰρ ὀδαξούμενα, ἢ πρός τινος ἔξωθεν αἰωρούμενα, &c. de pueris pruritum ſentiētibus loquens. Ad hunc itaque pruritum Paulus hîc oleum coctum illinendum præſcribit, quod ἄπεφθον appellat, & τῷ ἀνέφθῳ opponitur. quod etiam in commentariis medicis oſtendi. Ad gingiuarum autem pruritum, ſequenti capite ſalſamenti veteris carnem probat.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 349. lit. F. *Folia heliotropij ſcorpiuri appellati.* In Græcis exemplaribus deeſt hîc vox σκορπιούρου, in quibus habetur ἡλιοτροπίου τοῦ καλουμένου φύλλα. Quòd autem vox illa deſit, indicat Græcæ orationis ratio, & confirmat Dioſcorides, qui heliotropium maius ſcorpiurum appellari dicit, & folia ipſius σελώσι παιδίοις ὠφελίμως ἐπιπλάττεσθαι teſtatur. Aëtius item lib. 4. cap. 13. expreſſis verbis habet.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 350. lit. E. *Aut paululum progredi, ac uelut deambulare.* Græca lectio corrupta, ſic reſtituatur, ἢ ἰέναι κατὰ χώραν, ἢ προβαίνειν μικρὸν, καὶ οἷον περιπατεῖν. Et paulo pòſt rurſus legatur, καὶ τὸ διὰ κωρύκου, μεγάλης τε καὶ τῆς μικρᾶς σφαίρας γυμνάσιον. Et non longè deinceps legendum eſt, καὶ αἱ κινήσεις ἔτοιμοι τε ὁμαλοὶ καὶ εὔρυθμοι γίνονται. ita enim manifeſtè habet Galenus libro ſecundo De tuenda ſanitate, vnde hic deſumpſit. Eſſe autem & magnam & paruam pilam Galenus oſtendit, qui de paruæ pilæ exercitio priuatim libellum conſcripſit. Et vtriuſque pilæ ludus hodiéque extat. Sed & libro ſecundo De ſanitate tuenda primùm coniunctim magnæ ac paruæ pilæ mentionem facit, & paulo pòſt, ſicut hîc apud Paulum, ita iſtic μεγάλης vox excidit: quæ omnino reponenda eſt, ſicut primùm habita fuit. Eſt autem ex corrupto Galeni loco Pauli locus expreſſus, haud ſcio an non ſatis animaduertente ipſo etiam Paulo. nam etiam ipſius æuo Galeni lectionem corruptam fuiſſe, & ſic tranſcripſiſſe ipſum apparet. Porro σκιομαχίαν accipio vmbratilem pugnam, qua quis priuatim domi aut ſub vmbra, non in propatulo ſe exercet, ac veluti præparat ad iuſtam pugnam aliquando publicè faciendam. Corycum autem follem eſſe, (id eſt pellem ſiue membranam inflatam, aere ac vēto incluſo turgidam) minimè dubitandum puto, ex illo adeo poetæ Martialis loco, Ite procul iuuenes, mollis mihi cōuenit ætas. Folle decet pueros ludere, folle ſenes. Nam & Galenus & Paulus exercitiū hoc follis, inter velocia, quæ nec robur nec violētiam requirunt, connumerāt.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 351. lit. A. *Grauiorum uocum ſonus utilis eſt.* In Græco habetur, ὁ δὲ τῶν βαρυτέρων ἤχων φθόγγος χρήσιμος. Sed legendum eſt, βαρυτέρων φθόγγων ἦχος. Et paulo antè habetur, ἡ μὲν ἀμέλεια χρηστοφωνία. Legendum eſt, ἡ μὲν ἐμμέλεια καὶ χρηστοφω-

νία. Et rurſus paulo inferius, Τοῖς μὲν οὖν ὕστερον ἀναγνώσκουσι, legendum eſt, τοῖς μὲν πρωτοτόκοις. Et mox pro ἀνακαθερμασίας lege θερμασίαις. Et mox corruptiſſimus locus ſic reſtituatur, καὶ τὰς βαρυτέρας φθέγγεσθαι φωνάς. χρηστὸν δὲ ταῖς διὰ τῆς φωνῆς ἐνεργείαις, &c. Hanc lectionem ſequuti ſumus ac expreſſimus: quod dico vt calumniæ occuram. Sed & mox deeſt dictio integra χυμῶν. Sic enim legendum eſt, ὅπως αἱ μὴ πλείων αἰάδοσις τῶν διαφθαρμένων χυμῶν ἢ ἀτμῶν, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. D. *In qua tendi ſibi uidentur.* Legendum eſt in Græco, καθ' ἣν πίνεσθαι δοκοῦσιν. Sed expreſſum habetur τείνεσθαι. Et mox pro eo quod habetur, ὅταν ἐκθερμανθέντες ἱκανῶς, &c. lege ἐκθερμανθέντες οἱ μύες, &c. Et inferius vbi legitur, οὕτως δὲ καὶ ἡσυχία πολλή, καὶ μάλιστα πυκνὰς, legendum eſt, καὶ ἀλείμματα πυκνῇ. Ad finem huius capitis vbi legitur, ὡς συνάγειν ἀτρέμα, deeſt vox τὸ δέρμα, quæ omnino adſcribenda eſt. Et mox lege, ἐκπιπτέτωσαν δὲ εὐθέως ἐν τοῖς λουτροῖς εἰς τὰς ψυχρὰς δεξαμενὰς. ἀχύμου δὲ ἅπαντες οἱ κακοπαθοῦντες δέονται τροφῆς. Vide Galenum libro tertio ὑγιεινῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Ibid. lit. F. Principium huius capitis ita legatur, Ἐπειδὴ δὲ δεῖ καὶ τῇ ἕξει ἀμύνειν, τρίμματι λουόμενος πυρείῳ χρήσθω. τρίμμα dixit hic puluillum ita detritum vt commodè inſpergi ac affricari corpori poſſit. talibus autem in balneis vtebantur. Quid verò fuerit τρίμμα & ὑπότριμμα, quo in cibis vſi ſunt, & ad placentas & ad piſces coquendos, in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους ſcriptis docuimus. Ibidem etiam de propomatis dictum, quorum potum hoc loco Paulus præſcribit: quanquam vt ad τρίμματα redeam, videtur ea vox non ita rectè hoc loco legi, & ῥύμματι vocem pro τρίμματι reponendam eſſe libentius adſtruxerim. Sunt autem ῥύμματα eiuſmodi puluilli inſperſiles ad extergendas corporis ſordes & maculas, aut etiam ad vitiatum colorem tollendum, & bonum reparandum. Ita enim ſequenti capite viceſimoſeptimo ipſorum vſus habetur. Habent autem appellationem ἀπὸ τοῦ ῥύπτειν, id eſt ab extergendo & mundando. Et ex hoc ordine ſunt etiam ſaponum genera hodierna, itémque quæ ſmegmata appellātur. De quorū vſu iuſto Galenus tertio commentario in librum Hippocratis De victus ratione in morbis acutis tradidit. Ac ne κόλλικες quidem alterius quàm ῥυμμάτων ac ῥυπτόντων generis ſunt, velut Paulus apertè oſtendit, materiam ipſorum declarans: niſi quòd maioris ac minoris efficaciæ ratione, hæc omnia inter ſe differunt, & formam quoque diuerſam præferunt. κόλλικες enim puſtillorum forma conflantur, ac velut conglutinantur: velut Hippocrates libro De internis affectionibus docet, ξυμφυρῆσαι ταῦτα, inquit, μέλιτι καὶ ὄξει, εἶτα πλάσαι κόλλικας: quanquam de diuerſi vſus puſtillorum genere loquatur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 354. lit. B. *Linamentum dropace intinctum.* Græcam lectionem ſic emendare oportet: ſic enim Latinæ verſioni reſpondebit, καθιέναι λίνον εἰς αὐτὸν καταβαφὲν τῷ δρώπακι, καὶ παρασπᾶν ἐξέλκειν. ἅμα γὰρ τοῦ πόρου ἐκκάθαρσις γίνεται, καὶ ἅμα τῆς ἀκοῆς πρόκλησις· μετὰ δὲ ταῦτα ἔλαιον ὀρόβου μέγεθος, &c.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. D. *Nec verò lectionibus talem offendere oportet.* Legendum enim eſt in Græcis exemplaribus, Μὴ λυπεῖσθαι δὲ μηδὲ ἀναγνώσει τὸν δε. Et mox rurſus corruptum locum ſic emenda, Καὶ ὅσαι δύσπεπτοι, καὶ ὑγραὶ φυσῶσιν ὕλην ἀργὴν καὶ παχεῖαν. At locus de fœniculi cremore rectè habet in Græco, quemadmodum Latinè expreſſimus.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

Col. 355. lit. G. *Aut ſemine urticæ, aut aniſi.* Habent quidem exemplaria Græca conſtanter, ἢ σπέρματος κνίδης, ἢ τῆς ἄγνου, id eſt ſeminis vrticæ, aut viticis: ſed quum viticis ſemen & in cibo & in potu, & forinſecus etiam ſubſtratum, flatus diſcutiat, & ideo ad caſtitatem conferre creditum ſit, atque hinc etiam apud Græcos ἄγνος appelletur, non videtur huic loco competere, & fieri potuit vt pro τοῦ ἀνίσου voce, τῆς ἄγνου vocis lectio ſuppoſita ſit. Aniſi ergo lectionem amplexi ſumus, quod antè nos Copus quoque fecit. Idem aniſum ſuprà capite nono pro ſuppoſititio anetho repoſuimus, vbi dixit, Conādum eſt vt venter epithematis impoſitis adſtringatur quæ maximè ſiſtunt, cumino lanæ inſperſo, aut aniſo, aut apio. Nam Dioſcorides aniſum ſiſtere aluum teſtatur.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

Col. 356. lit. C. *Viticis item ſemen & rutæ ſi eduntur.* In Græcis habetur, Καὶ σπέρμα τοῦ λίνου καὶ πηγάνου ἐσθιόμενα. Facilè autem fuit vt λίνου vox pro λύγου ſupponeretur, propter ſcripturæ vicinitatem, & maximè ſiquis λύγον eandem quàm ἄγνον eſſe ignoret, aut nō ſatis animaduertat. Quòd autem λύγος (id eſt vitex) huc competat, ex 36. capitis de dolatione didicimus: quòd verò lini ſemen huc ineptum ſit, ex eo conſtat quòd flatuoſum eſt, & quòd ad venerem ſtimulos facere id Dioſcorides tradit, maximè ſi cum pipere & melle in placentam coactum edatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col. 357. lit. A. *Ad uomitionem etiam pertinet non remittere, neque ceſſare inter uomendum.* Hanc eſſe Græcorum Pauli verborum hoc loco ſententiam, quotidiana experientia docet. Qui enim vbi ſemel vomere inceperint, rem non vrgent, ſed moram interponunt, hi ſemper magis atque magis inepti ad amplius vomendum fiunt, ſummóque labore ac difficultate id educunt quod primum impetum ſequuti facilè euomuiſſent. Græca lectio ſic habere debet, ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι μήτε διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, τό, τε σῶμα διακλύζειν, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col. 358. lit. B. *Saponem cum betæ ſucco illine.* Hoc loco σίνηπι vocem falſò legi dudum in commentariis medicis in Galenum κατὰ τόπους oſtendi, & pro ea σάπωνα vocem reſtituendam eſſe docui, ex locis Galeni vnde Paulus hæc tranſcripſit. Animaduertit hoc etiam Gulielmus Copus Baſilienſis, aut certè rectam lectionem in ſuo exemplari repertam expreſſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. C. *Aut ſcordium tritum appoſitum.* Habent Græca exemplaria σκόρδου λείου προστιθεμένου, & hoc vt reliquis correſpondeāt, videtur eſſe legendum, σκόρδον λεῖον προστιθέμενον. Sed dum σκόρδου ſiue σκορόδου (id eſt allii) & σκορδίου vim ac vtendi modum expendo, σκορδίου lectio mihi magis arridet, vt legatur ſcilicet, σκόρδιον λεῖον προστιθέμενον. Nam ſcordii vſum vt ad vteri oſculum apponatur, Dioſcorides palàm præſcribit, προστεθεῖσα, inquit, ἢ πίνα ἔμμηνα κινεῖ. At allii comæ decoctum, ad inſeſſus idem ducendis menſibus ac ſecundis prodit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col. 359. lit. B. *Quaſdam etiam colare expedit, limoſas, & ſalſas, & bituminoſas.* Hæc eſt exemplarium Græcorum lectio, nec de eius integritate quicquam dubitaremus ſi non Copus ambiguos nos reddidiſſet, qui pro Et bituminoſas, quod in Græco eſt, καὶ ἀσφαλτώδη vertit, idque cum polenta, quaſi μετ' ἀλφίτων legiſſet. Sic enim vertit, Neque non prodeſt quaſdam aquas percolare, vt limoſam, aut ſalſam, idque cum polenta. Dubium itaque eſt an in ſuo exemplari Græco ita habuerit velut conuertit, aut ad illud Plinii libro viceſimoquarto capite primo reſpexerit, Nitroſæ aut amaræ aquæ, inquit, polenta addita mitigantur, vt intra duas horas bibi poſſint. De qua re quum in commentariis medicis dixerimus, hic rurſus admonere voluimus, ne temere prætériiſſe locum hunc videremur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. B. *Eſt autem & aptiſſimum ad uſum & uiro & fœminæ, & puero & ſeni, & magiſtratui & priuato.* In Græco ſic habetur, Ἔστι δὲ καὶ ἁρμοδιώτατον παντί, καὶ ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ παιδίῳ καὶ πρεσβύτῃ, καὶ ἰδιώτῃ. Videtur itaque deeſſe vox quæ

opponatur ἰδιώτῃ,vt quum vir mulieri,ſenex puero oppoſitus ſit,habeat quoque idiota ac priuatus homo ſibi oppoſitum magiſtratum aut principē virum. Proinde vocem ἄρχοντι vel ſimilem aliquam hoc loco reponendā eſſe ducimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col.360.lit.D. *Ex his igitur qui humorum copiam coaceruant,eos qui ſtatim balneum ingreſſi ſunt,poſtea frictione uti,& parum moueri exhortabimur.* Hoc loco vna vox corrupta totam ſententiam impeditam fecit,ac obſcurauit.Si igitur pro voce πρότερον leges προτρέψομεν,habebis ſanam lectionem,quam ego expreſſi.Hoc autem faciendum eſſe indicat ſequentis periodi verbum συμβουλεύσομεν.At vox πρότερον in re iam facta nullum locum habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.361.lit.G. *Et poſtea frictione dura,non tamen multa,cutem ſpiſſare,quò denſam ac duram efficiamus.* Græca lectio corrupta ſic reſtitui debet ex Galeno libro ſexto ὑγιεινῶν,κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα,πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργάζεσθαι. At quod mox ſequitur de iracundia inducenda,ad colorem reparandum,& vt alimentum non ſentientibus, rurſus ſanguis in vaſa ſubter cutem colligatur, ex Hippocratis doctrina eſt, qui libro ſecundo Epidematum ſectionis quartæ in fine ſic ait,ὅτι ἐπιτηδεύειν ὀξυθυμίην ἐμποιέειν,καὶ χρώματος ἀναλήψιος ἕνεκα, καὶ εἰς χυμῶν ἐπαγωγήν,& addit,καὶ ἀθυμίας καὶ φόβους,καὶ τὰ τοιαῦτα.atque hæ ſunt commotiones animales, Paulo ψυχικαὶ κινήσεις dictæ. Videtur tamen prior illa de frictione lectio,iuxta Aëtii lib.4.cap.33.lectionem item reſtitui poſſe,hoc modo,κἄπειτα τρίψει χρῆσθαι μὴ πάνυ σκληρᾷ,ἵνα μὴ πιλοῦντες,τὸ δέρμα πυκνὸν καὶ σκληρὸν ἐργασώμεθα.Vult enim Aëtius duram quidem eſſe frictionem adhibendam, non tamen ita valde vt penitus cutem ſpiſſemus,ſed vt denſa ſolùm ac dura reddatur. Sequitur autem Paulus non minus frequenter Aëtii quàm Galeni verba,veluti etiam in ſequenti capite quinquageſimonono,locus Pauli corruptus,apud Aëtium integer habetur,iuxta quem etiam reſtituendus eſt hoc modo,ταῦτα δὲ ποιεῖν μέχρις ἂν ἐρυθρὸν γινόμενον τὸ μέρος μετεωρισθῇ, καὶ πρὶν συμπέσῃ παύεσθαι.δεῖ δὲ καὶ τῷ τῶν πιττωτῶν φαρμάκῳ χρῆσθαι κατὰ τοὺς εἰρημένους σκοπούς.ὅταν δὲ αἴσθησις ψύξεως περὶ τὸ λελεπτυσμένον μέρος ὑπάρχῃ,&c.

IN CAPVT SEXAGESIMVMPRIMVM.

Col.362.lit.F. *Et craſſi ſunt ac pingues,& fœmoribus ac muſculis imbecilles,& inarticulati.* In Græcis exemplaribus habetur, καὶ μηροῖς καὶ μυσὶν ἀδιάρθρωτοι,id eſt fœmoribus ac muſculis indiſtincti.Sed corrupta eſt lectio ex vocū vicinitate,ſcribendúmque ἄρρωστοι.Ita enim Aëtius habet.At verò quod mox ſequitur de calida & humida temperie , Sed & ad cōtactum non paulo validiores : non ad plenum terminare videtur inſtitutam de hac temperatura tractationem. Non tamen putandum eſt,neceſſariò ea quæ Galenus habet huc transferenda eſſe,(non enim hoc fuit Pauli inſtitutum)ſed & ex Galeno, & aliis optima,& quæ ſibi ſufficere videbantur,tranſcribenda duxit.Itaque hoc loco ſatis eſt ſi hæc verba ex Galeni arte medica,itémque Aëtio libri quarti capite quinquageſimooctauo adſcribantur,nempe poſt,καὶ μὴν δὴ καὶ ἁπτομένοις οὐκ ὀλίγῳ θερμότεροι,vt ſequantur hæc verba,μέλαιναι δὲ εἰσὶν αὐτοῖς αἱ τρίχες,καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος. Periodus autem quæ ſequitur in Galeno & Aëtio,omitti poteſt,vt quam etiam Paulum omiſiſſe credam, vt qui ſatis eſſe duxerit de hac tota tractatione admonere ad finem,quod in coniugatis temperaturis prædominantis qualitatis notæ ſemper præualerent,alioqui etiam alia multa quæ reliquit vltro,adſcribenda ipſi fuiſſent.

IN CAPVT SEXAGESIMVMQVINTVM.

Col.364.lit.D. *Et ſanè bibentes non ſtatim ſitire ceſſant.* Hoc loco quaſi ex abrupto Paulus ad potum progreſſus eſſet, quædam deeſſe videri poſſint,quæ & Galenus & Aëtius habēt: ſed ſiquis compendii ſtudium in hoc authore cōſiderauerit,integram,ſufficientem,ac minimè mancam lectionem habebit : niſi quòd ὀλίγον vox deeſt,vbi legendum eſt,καὶ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον πιεῖν.Sequitur enim ex oppoſitione πολὺ θερμόν.At verò vbi paulo pòſt conuertimus, Verùm pulmonis ſiccitates ſuperfluitatibus carent,& vocem puram habent: in Græcis exemplaribus corruptè legitur καθαρῷ τῷ φλέγματι, pro integro καθαρῷ τῷ φθέγματι. Sic autem legendum eſſe indicat vox obſcura & rauca,quæ videlicet puræ prægreſſæ opponitur.Sed & Aëtius libri quarti capite ſeptuageſimoſexto apertè vocem φθέγματι habet, etiamſi etiam in Galeni arte falsò φλέγματι legatur. Sed huiuſmodi infinita tum ex Latino toto adornato à nobis Galeno,tum etiam ex Græco à nobis correcto ſuſtulimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEXTVM.

Ibid.lit.G. *Et tales timidi ſunt natura, & puſillanimes,& ſegnes.* In Græco legendum eſt , pro καὶ μάλιστα εἰ,ex Galeno, καὶ μελληταὶ καὶ,id eſt(vt verti) ſegnes: quanquam in Galeni arte μελιταὶ falsò legatur.Aëtius pro ea voce relicta,aliam eadem ſignificatione vſurpat,καὶ ῥάθυμοι inquit.Falsò autem aliqui his locis Galeni ac Pauli legunt ἀμεληταὶ, id eſt negligentes,velut ipſi exponunt,ſignificatione non multum diuerſa:ſed hi ἀμελεῖς,non ἀμεληταὶ dicuntur,qui impigri ſunt, & μεληταῖς opponuntur.

IN CAPVT SEXAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.365.lit.D. *Si uerò uice uerſa modicè aucta fuerit humiditas,plurimum uerò caliditas,uitioſi humores minimè in ipſis gignuntur.* Hæc tota fere periodus ex Græcis exemplaribus intercidit,& neque in Aëtio integra habetur. Neceſſariò autem redintegranda eſt lectio ex Galeni arte:nam alioqui nec ſententia cohæret,neque omnino vera eſt. Sic ergo pro καὶ κακόχυμοι γίνονται,legendum eſt,εἰ δὲ ἔμπαλιν,ἐπ' ὀλίγον μὲν αὐξηθείη τὸ ὑγρόν,ἐπὶ πλεῖστον δὲ τὸ θερμόν,ἥκιστα κακόχυμοι γίνονται.Atque hāc lectionem vt rectam ipſe expreſſi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM.

Col.366.lit.D. *Sed & ea quæ defluunt à corpore procurare oportet.* Hæc verba in Græco ita leguntur , καὶ τῶν ἀπορροιῶν δὲ προνοεῖν χρή:hoc eſt,Sed & defluxionibus proſpicere oportet:quò ſcilicet contingant,non vt ne cōtingant:id quod verba ſequentia indicant,quibus modi proſpiciendi vt defluxiones contingant præſcribuntur,per balnea videlicet & exercitia multa,& per excretiones ante cibum per vrinam ac ventrem contingentes:itémque per apophlegmatiſmos & purgationes. Sunt enim ἀπόρροιαι deflectiones recrementorum ac ſuperfluitatum totius corporis,per omnes partes excrementis euacuandis deſtinatas contingentes,per ſudorem item ac inſenſibilem tranſpirationem decedentes.Plato verò etiam ſemen ſpinalis medullæ ἀπόρροιαν dixit. Has itaque defluxiones tantò magis hoc loco procurare Paulus iubet quanto plus eiuſmodi recrementorum ac ſuperfluitatum in humidis natura temperaturis generatur. Eſt autem tranſcriptus hic locus ex libro ſexto Galeni De tuenda ſanitate,& habetur quoque apud Aëtium libri quarti capite nonageſimoſexto.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSECVNDVM.

Ibid.lit.G. Principium huius capitis paucis verbis corruptum eſt. Proinde integram lectionem Græcam adſcribemus,quam ſequuti ſumus & expreſſimus.Quòd ſiquis longiorem tractationem requirit, habet eam apud Galenum libro ſeptimo methodi,& Aëtium libri noni capite triceſimo ſexto.Paulus compendio(vt ſolet) vſus, ſic tranſcripſit, τῆς ξηρᾶς δυσκρασίας ἡ μέν τις ἐστὶν ἐν τῷ τὰ ἐκ τῆς στερεᾶς οὐσίας ὁμοιομερῆ σώματα γίνεσθαι ξηρότερα, ἥτις καὶ αἰτιατός ἐστιν· ἡ δὲ τῆς ὑγρᾶς παρ' ὑγρᾶς οὐσίας,καὶ τρίτη γε πρὸς ταύταις,&c.Et paulo pòſt ſequitur quarta ſic legenda,ἄλλη δὲ κατὰ τὰς μικρὰς ἀρτηρίας τε καὶ φλέβας συνιστάμενη.Reliqua quæ in hoc capite corrupta ſunt,minutiora ſunt,& ex noſtra conuerſione emendari poſſunt. Quidā etiam loci antea à nobis in commentariis medicis explicati ſunt.in his autem dolabellis aſperos tantùm locos,nec ſatis adhuc politos,& qui moram Latina noſtra legenti iniicere poſſint,dedolare inſtituimus.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.369.lit.F. *Quandoquidem fungi fere noſtris ignoti ſunt, quod ad ſpecies uidelicet ac differentias ipſorum attinet.* Duas

ipsorum species hoc loco à Paulo propositas expendemus, quæ sunt ex multis illis differentiis quas nostri nouerunt, & suis nominibus cognitas in esum assumunt. proinde boleti quos βολῖται Græci vocant, nomen Latinum apud nos seruant, contractum tamen, & ex trisyllabo fere monosyllabum factum. boltz enim aut boltze appellantur. De his Plinius ait, In opimis quidem est is cibus: ita enim legi debet ex fide manuscripti vetustissimi apud me codicis: & non, Optimus quidem est is cibus. Quomodo enim optimum cibum diceret, cuius discrimen, periculum, ac venenum ipse subiungit? Quos verò Amanitas Græci vocant, & secundi à boletis ordinis faciunt, ex hoc ipso vsu & nomine quoque leue saltem indicium præbente, eos esse existimo qui Morchen vulgò nostrati appellantur, de quibus etiam prouerbium fertur, in eos qui nõ sui & iusti temporis commoditatem sentiunt, sed alieni à se temporis incommoditate affliguntur. Successum, inquiunt, habẽt qualem Amanitæ in Maio. prodeuntes enim sub veris initiũ Amanitæ, ad mensem Maium penitus euanescunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

Ibid. lit. G De chondro & alica quid sentiam, in commentariis medicis abunde explicaui, itémque de panum generibus, ordeo, polenta, ac ptissana, quæ mihi viderentur exposui, locis authorum adductis qui sententiam meam confirmarent. His itaque vtatur qui volet, fastidiat, reiiciat, ac damnet qui sequi nolet, mea nihil referre puto. Hîc verò de maza adiiciam, esse ipsam farinam ordei coctam, quæ quò magis tenuis albáque ac pura est, tantò citius in ventriculo alteratur, & melius concoquitur distribuitúrque, & promptius nutrit. Quandoque etiam ex ordeo fricto (id est polẽta) parabatur, simplici facta in aqua coctura, pingui aliquo addito, vt planè nihil sit aliud maza quàm vt Germani vocant, ein mufs van gersten mel. Quòd si eadem maza cum vino dulci aut sapa diutius subigeretur, πεπτὴ Atticis appellabatur: velut Galenus libro primo De alimentis testatur: quæ verò sic parata non esset, ἄπεπτος μᾶζα vocabatur, & hæc multi visus apud Hippocratem est: & libro secundo De diæta, de ipsa ita scribit, μᾶζα προφυρηθεῖσα ῥαντὴ, ἄπεπτος κουφοῖ καὶ διαχωρέει καὶ ψύχει. καὶ ψύχει μὲν ὅτι ψυχρῷ ὕδατι ὑγρὴ ἐγένετο. διαχωρέει δὲ ὅτι ταχέως πέσσεται. κουφοῖ δὲ ὅτι πολλὸν τῆς τροφῆς μετὰ τοῦ πνεύματος ἔξω ἀποκρίνεται. Hæc recta eius loci lectio, quam etiam nuper in omnium Hippocr. operum conuersione expressi.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col. 370. lit. D. *Ochri & phaseli præmacerati.* In Græcis hoc loco φασίολοι falsò legitur. Differunt enim phaseli à phasiolis. Et phaselum quidem idem esse quod λάθυρον (id est cicerculam) Galenus quosdam asserere dicit. At φασίολον vocari etiam δόλιχον & λόβον (id est siliquam) idem libro primo De alimentis testatur. Ochron verò eruiliam Latinis dictam esse doctis quibusdam placet. Nobis interim ea quæ de his authores tradunt boni consulenda sunt, donec ad certiorem rerum cognitionem perueniamus. Meminit etiam Hippocrates libro 2. De diæta, & Theophrastus in octauo de historia plantarum.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM.

Ibid. lit. F. Fructus fugaces dixi eos qui non durant, neque apti sunt ad repositionem, quos eadem de causa, velut ab his qui durare possunt ac reponi, distinguentes, ὡραίους καρποὺς Græci vocant, non solùm quòd ὥρα appelletur ipsis id tempus quo proueniunt, sed quòd sint temporarii, ac minimè durent. ὥραν autem nominare Græcos id tempus in cuius medio Canis oritur, & esse id tempus quadraginta dierum, Galenus libro secundo De alimentis author est. Cæterùm quod ad finem huius capitis conuertimus, In summa verò omnes fugaces fructus frigefaciunt & humectant, &c. in Græcis exemplaribus corruptè legitur, καθόλου δὲ πᾶσα ὀπώρα, &c. non enim de ὀπώρα, sed de ὡραίοις ipsi sermo est. proinde sic lectio corrigenda est, καθόλου δὲ πάντα ὡραῖα ψύχει τε καὶ ὑγραίνει, καὶ ὀλιγότροφά ἐστι καὶ κακόχυμα. At de ὀπώρα (id est de pomorum fructibus autumnalibus) sequenti capite agit & alioqui de his intelligi in vniuersum non potest quòd frigefaciant & humectent, quum quidam ex ipsis calidam ac siccam vim habeant. Significat autem ὀπώρα non solùm fructus, sed etiam tempus in quo hi fructus proueniunt. Est autem id tempus Canis ortus, quod principium ὀπώρας esse Galenus libro commentariorum in Hippocratis aphor. tertio, in aphorism. 14. prodit, & declarat hoc in libro. περὶ ἀχυμίας, his verbis, ἐμπλησθεὶς δὲ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ὀπώρας ἁπάντων τῶν ὡραίων, ἐνόσησα τὸ φθινοπώρου νόσον ὀξεῖαν. Vnde apparet etiam fugaces fructus partim ὥρας, partim ὀπώρας tempore produci, vsque ad ipsum Arcturi exortum, qui principium autumni est: & rursus ὀπώρας temporis fructus partim sub oporam partim sub autumnum prouenire, vt non malè autumnales fructus appellentur Latinè, quum ὀπώρας tempus Latinam appellationem non habeat. possunt etiam malorum ac pomorum fructus appellari. Nam & Hippocrates μήλων vocem ad ὀπώρην adiecit in libro De morbis internis, de aqua intercute à splene orta loquens, quam ex huiusmodi causa maximè fieri dicit, ὅταν, inquit, φάγῃ σύκων χλωρῶν καὶ μήλων ὀπώρην. Sunt tamen etiam ex pomorum ac arborum fructibus, qui fugaces dici possunt, Persica, & mora præsertim.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM PRIMVM.

Col. 371. lit. A. *Præcocia, & rhodacena, & Armenia, meliora sunt Persicis.* Quod hoc loco ῥοδάκινα sit legendum, & non δωράκινα, itémque infrà libri tertii capite sexto, multis argumentis ac coniecturis vsus, libro secundo commentariorum medicorum asserui. Ea si cui rectè habere videntur, sequatur: sin minus, nullus prohibeto vt quis à me dissentiat. Ego sanè adhuc in ea sum sententia, Rhodacena Græcis hæc Persica dicta esse, & non δωράκινα siue δωράκια, ita vt ex Latinis duracinis, Græci nomen sumpserint: sed omnino vice versa, vt apud Latinos Rhodacenorum nomen in duracinorum appellationem corruptum sit. Quo verò clarius adhuc cognoscatur Rhodacena esse Persicorum genus, & non δωράκινα ex rhodacenis per metathesin corrupta, adscribam Simeonis cuiusdam Sethi appellati verba, quæ in libello De ciborum facultatibus ad Michaelem ducem Constantinopolitanum Imperatorem ante annos propemodum quingentos scripsit, Ῥοδάκινα, inquit, οἱ μὲν ἐν τῇ πρώτῃ τάξει τεθήκασι τῶν ψυχόντων τε καὶ ὑγραινόντων· οἱ δὲ ἐν τῇ προτέρῃ, οἱ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ· ὃ καὶ ἀκριβέστερον. ἀπογεννῶσι δὲ χυμὸν φλεγματικὸν, καὶ δύσπεπτα τυγχάνουσι, καὶ ταχέως ἐν τῇ γαστρὶ διαφθείρονται. καὶ διὰ τοῦτο οἱ συνεχέστερον κατακόρως τούτων μεταλαμβάνοντες, πυρετοῖς ἁλίσκονται. βλάπτουσι δὲ τινι ἰδιότητι καὶ τὰ νεῦρα. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῆς ἄλλης τροφῆς προσφέρεσθαι, καὶ ἄκρατον τούτοις ἐπιπίνειν. τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν πέπειρα τὴν γαστέρα προτρέπουσι· τὰ δὲ ἄωρα, ταύτην ἐπέχουσι· τὰ δὲ ξηρὰ, πλεῖον. ὁ δὲ χυλὸς τῶν φύλλων πινόμενος ἀναιρεῖ τὰς ἕλμινθας, ὡσαύτως καὶ τῷ ὀμφαλῷ ἐπιτιθέμενος μετὰ τῶν φύλλων. διεγείρει δὲ τὰ ῥοδάκινα τὴν τῆς τροφῆς ὄρεξιν, λυσιτελεῖ τε τῇ φλεγμαινούσῃ γαστρὶ, καὶ τῇ γονῇ πρόσεστι θησιν. ἐμποιοῦσι δέ τι ὀρρῶδες τῷ αἵματι εὔσηπτον. καὶ μετὰ μῆνα πολλάκις ἢ δύο ἀπογεννῶσι διὰ τὴν σῆψιν πυρετοὺς, οὐ κατὰ τοὺς ἀπὸ τῶν λεγομένων πραικοκίων γινομένους, (ἐκεῖνοι γὰρ ὀλιγοχρόνιοι καὶ εὐδιάλυτοι) ἀλλὰ χρονίους καὶ δυσλύτους. δεῖ δὲ παρατηρεῖσθαι τὸ ἐπιπίνειν τούτοις ὕδωρ, ἢ ὀξεῖαν προσφέρεσθαι τροφήν. Ex his verbis clarum fit rhodacena Persici mali speciem esse, atque ego quidẽ ea esse puto quæ Germanis pro locorum varietate alibi melotten, alibi cartomelen, alibi marillichen appellantur. Æstate proueniunt, quum reliqua Persica autumnum expectent. Galenus Rhodacenorum appellationem non nouit, sed libro secundo De alimẽtis, de Armeniacis ac præcocibus loquens, ex Persicorum genere hæc esse ait, quæ tamen illis bonitate præstent, quum neque similiter in ventriculo corrumpantur, neque arescant: id quod etiam Paulus de ipsis hoc loco testatur: quanquam infrà libro septimo mali Armeniacæ fructum, nunc præcocia vocari dicat, & eiusdem esse cum Persicis tradat facultatis, vt illic vnum & eundem fructum esse asseruerit, hic duos diuersos quidem, sed tamen Persicorum generis, & his præstantiores. Proinde si nouerimus qui fructus sint hodie qui præcocia vocentur, itémque qui Armenia, in nulla de his amplius ambiguitate hærebimus. Sunt itaque præcocia, cerasa illa ad Rhenum obrincana siue Rincauiana, alicubi etiam Maguntiaca appellata. Nam hinc ad multos locos transmittuntur, & non ita in multis Germaniæ locis nascuntur, aut nota sunt. Proueniunt autem sub ipsum mensem Maium primi omnium fructuum arboreorum. Ab his proxima prodeunt Ar-

menia siue Armeniaca, nec ipsa hodie Persicorum, aut etiam velut ab aliis factum est, prunorum generis indicata, sed cerasorum generis facta, aut certè cerasorum appellationem sortita, & vulgò amarellen, corrupta vt apparet ex Armeniis voce, appellata. Atque hos fructus experientia cognitum est non similiter vt autumnalia illa persica, neque in ventriculo arescere, neque corrumpi, suntque insuper ad esum iucundi, velut Paulus ex libro secundo Galeni De alimentis, de ipsis testatur. Quò verò de præcocibus certius cognoscamus, esse eos fructus quos indicauimus, suprà citati Simeonis ex eodem libro verba adscribemus, Πραικόκια εὔφθαρτα μέν εἰσι. τὸ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπογεννώμενον αἷμα, μοχθηρόν ἐστιν. εἰσὶ δὲ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, καὶ τῶν ῥοδακινῶν κακοχυμώτερα· προτρεπτικὰ δέ ἐστι, δηλονότι γαστρὸς, καὶ τὴν ξανθὴν καταπαύουσι χολὴν, μήπω πέπειρα ὄντα. συνεχέστερον δὲ μεταλαμβανόμενα, πυρετοὺς ἀπεργάζονται. δεῖ δὲ ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων ἐσθίειν. ὕστερος γὰρ ἐσθιόμενα ἐπιπολάζει ταῖς τροφαῖς, καὶ φθείρουσι ταύτας τῇ εὐφθάρτῳ αὐτῶν φύσει. Porro reliqui fructus hoc loco à Paulo propositi satis noti hodieque sunt fere omnibus. Serica saltem ignota sunt, & non ea sunt quæ esse existimarunt etiam docti quidam, inter quos & Ruellius est, qui omnem stirpium historiam ex vtriusque linguæ authoribus nuper diligenter congessit. De his ergo videamus. Serica itaque ægrè concoqui, stomacho incommodare, & parùm alere Paulus hic dicit, & planè ex Galeno transcripsit, qui libro secundo De alimẽtis fere in hanc sententiam de Sericis loquitur, Non habeo quod de his, inquit, testimonium præbeam, quòd aut ad sanitatis conseruationem, aut morborum curationem faciant. Est enim edulium muliercularum & puerorum effrænatorum, quod parum nutrit, ægrè concoquitur, simúlque nec stomacho commodum est. Hæc & nihil amplius de Sericis Galenus. Nam verba quæ sequuntur, τροφὴν δηλονότι καὶ αὐτὰ δίδωσιν ὀλίγην τῷ σώματι, redundant. antea enim τὸ ὀλιγότροφον de ipsis prædicauit. Nec præterea quicquã de sericis apud Græcos ac Latinos scriptores reperio, vno Plinio excepto, qui alterum Tuberum genus à colore sericum dictum scribit. Quò verò quid sint Tuberes de quibus simul cum Ziziphis agit, cognoscamus, Plinii locum libri decimiquinti capite decimoquarto adscriptum expendemus, Æquè peregrina sunt Zizipha & Tuberes, quæ & ipsa non pridem venêre in Italiam. Hæc ex Africa, illa ex Syria. Sextus Papirius quem consulem vidimus, primus vtraque attulit diui Augusti nouissimis temporibus, in castrorum aggeribus sata, baccis similiora quàm malis, sed aggeribus præcipuè decora, quoniam & in tecta iam syluæ scandunt. Tuberum duo genera, candidum & à colore Sericum dictum. Ex his Plinii verbis primùm intelligimus Zizipha & Tuberes diuersa malorum genera esse, & ex diuersis regionibus in Italiam allata, deinde Tuberum duo genera esse, alterum candidum, alterum item à colore Sericum appellatum. Accipio autem eum serici colorem qui serici natiui, puri, & adhuc crudi est, qui fanè subflauus existit. Ab hoc itaque colore, Serica pomorum generis fructum, aliàs Tuberes appellatum, nomen habere Plinio referente credo, & non alia esse Plinii Serica quàm ea quæ Galenus loco suprà citato σηρικὰ dixit, itémque Paulus hic ex eodem transcripsit, facilè animum induco, quum non alia apud vllos populos esse ex vllis scriptoribus constet. Aut vt Serica hæc eadem sint quæ & Zizipha, haud scio qua fide docti quidam (velut dixi) inducti sibi persuaserint. partim enim simpliciter pronũciant, Galeno esse Serica quæ alio nomine Zizipha dicuntur, partim veluti hoc iam ipsis dato, recentiorum Græcorum sententiam de his diuersam à Galeni traditione producunt, & seipsos implicant, dum diuersis rebus diuersas facultates à diuersis authoribus attribui non animaduertunt: partim Arabas medicinæ scriptores Græcorum recentiorum sententiam sequutos, quod tamen illos latuit, grauissimè coarguunt, & ignorantiæ damnant: quæ omnia ex eo consequuta sunt quòd Serica à Galeno damnata, & Zizipha à posterioribus laudata, eundem fructum esse putauerũt: rectè an secus, ipsi viderint. Nobis satis est vt nostram opinionem tueamur, qua Zizipha à Sericis diuersa esse, argumentis adductis nixi asserimus, de quibus quid etiam Simeon ille sentiat adscribamus, Ζίζυφα, σύμμετρά ἐστι τῇ ὑγρότητι καὶ τῇ θερμότητι. ἰδιότητα δὲ ἔχουσι τὸ τὴν δριμύτητα καταπαύειν τοῦ αἵματος. χυμὸν δὲ χυμὸν γεννᾷ, καὶ κενοῖ τὸ ὀῤῥῶδες τοῦ αἵματος· λυσιτελεῖ τε τὸ τούτων ἀπόζεμα πρός τε βῆχας καὶ δυσπνοίας, καὶ ὦ στήθει, καὶ τοῖς νεφροῖς, καὶ τῇ κύστει· κρείττονα δὲ τὰ μείζονα. τοιαῦτα δέ εἰσι τὰ ἐδώδιμα· καταπαύουσί τε τὸν ἀπὸ δριμέων χυμῶν ἔμετον· πλὴν δύσπεπτά εἰσι, καὶ ἁπλῶς βλαπτικὰ, καὶ διὰ τοῦτο κρεῖττον τοῦ τούτων χρῆσθαι ἀποζέματι. Hæ Ziziphorũ facultates sunt, quas Galenus Sericis nõ attribuit, vt qui de diuerso fruct⁹ genere loquatur. Quid igitur? Sericáne Galenus nouit, Zizipha nõ nouit? & posterior ætas Zizipha nouit, Serica non nouit? Galenus & Serica nouit, & Zizipha: & de Sericis quidẽ ea quæ suprà adduximus prodidit: de Ziziphis verò eodẽ libro inter syluestriũ plantarum fructus mẽtionem facit. Quibus omnibus in cõmuni adscribit quòd parũ alunt, & mali succi sunt: atque hoc est quod etiam Simeon de ipsis dixit δύσπεπτά εἰσι καὶ ἁπλῶς βλαπτικά. At reliquas facultates à Simeone relatas, ex cultu Ziziphis postea accessisse credibile est, quum inter agrestes relatæ sint à Galeno arborum plantas, vt quæ centum plus minus annis ante ipsum in Italiam venerint, & semper in dies ampliore cultu mitigata sint, & hunc vsum adepta quem de ipsis Simeon prodidit, etiam hodie pharmacopoliis nota sunt, Iuiubas vocant. Fructus est vuam passam fere referens externo aspectu, rubeus tamẽ etiam vbi est ita arefactus, ossiculum habẽs in meditullio paruum, & in eo nucleum exiguum: atque hoc est quod Plinius dixit, Baccis similiora quàm malis. Serica verò qui post Galenum nouisset & Paulum, nondum legi. Palladius tuberes quidem nouit, sed serica eorum genus non prodit.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Col.373.lit.C. *Coquere autem oportet primùm leniter ac paulatim, ut ne pars quædam diffundatur, pars uerò consumatur.* Hanc esse huius loci sententiam intelligunt omnes qui vnquam lac coxerunt, aut coqui viderunt. Proinde corruptam lectionem quæ sic habet, Ἑψεῖν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μέρος μέν τι διαχωρῆσαι, μέρος δέ τι τακῆναι, hoc modo emendare opórtet, ἑψεῖν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχῇ καὶ ἐπ' ὀλίγον, ὡς μὴ μέρος μέν τι διαχυθῆναι, μέρος δέ τι τακῆναι. Hæc lectio sanam ac rectam sententiam exhibet, quam expressi. Nec longiore declaratione opus esse puto iis qui verba & rem expendere voluerint. Quòd verò tenue & serosum in lacte per ignitos silices iniectos exhauriatur ac consumatur, omnes Græci medici prodiderunt. Meminit rursus Paulus infrà libri tertii capite quadragesimosecundo, & libri septimi capite tertio: atque ibi κάχληκας vocat quos hìc κόχλακας appellat. Sunt autem hi lapides silices nobis dicti. Non esse autem alios lapides accipiendos, Galenus libro decimo simpl. pharmac. apertè docet: ἐμβαλλομένων, inquit, διαπύρων λίθων· εἰσὶ δὲ χερσαῖοι οὓς ὀνομάζουσι κάχληκας. Hippocrates quoque ita vsurpat libro septimo Epidematum, in Eratolas filio dysenterico, ὀῤῥοποτήσαντι δὲ καὶ γαλακτοποτήσαντι ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ, μετριώτερα ἐγένετο τὰ ἀλγήματα καὶ τὰ ὕφαιμα, hoc est (velut nuper in tota Hippocratis scriptorum à me facta conuersione expressi) Vbi serum & lac bibisset, silice candefacta immissa, dolores & subcruentæ egestiones moderatiores fiebant. Sed in Græcis exemplaribus falsò ἐν γάλακτι πεπυρωμένῳ legitur, pro ἐν κάχληκι πεπυρωμένῳ. Dioscorides libro quinto etiam calcem ἐκ τῶν κοχλάκων fieri dicit, σκευάζεται δὲ, inquit, καὶ ἐκ λίθων κοχλάκων καιομένων: sed hodie peculiaris lapis effoditur ad calcem parandam, qui & calcarius inde à nostris appellatur. At hic vt ignitus lacti immittatur ineptus est.

IN CAPVT CENTESIMVM.

Col.375.lit.F. *Temporum pulsationes, oculi mane tument.* In Græcis codicibus habetur, νυγμοὶ κροτάφων, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τὸ πρωῒ δακρύουσι. Sed vetustissima quædam translatio σφυγμοὶ legit pro νυγμοὶ, & pro δακρύουσι habet οἰδέουσι, quam nos sequuti sumus.

Ibid.lit.H. *Angina, capitis ulcuscula manantia achores appellati, teredines.* In Græco lectio est corrupta. habet enim συνάγχη, νύκλωρ, τερηδόνες. Vox itaque νύκλωρ & per se nihil hoc loco significat, & nec ad anginam præcedentem, nec ad teredines sequentes referri potest. Proinde pro νύκλωρ legendum puto ἄχωρ, cuius vlcusculi rationem & etymon in commen-

tariis medicis oſtendi. Videntur autem non ineptè ἀχῶρες teredinibus præmiſſi. Sunt enim τερηδόνες, oſſis capitis caries, ob quam cutis de capite alia atque alia parte diſcedit, velut Hippocrates libro ſecundo de morbis docet. Vetus tamen illa tranſlatio cuius proximè mentionem feci, videtur πνιγμὸς legiſſe pro κύκλωρ. habet enim ſuffocationem, quæ & ipſa non malè anginam ſequitur.

Col. 378. lit. A. *Commodi ſunt & ieiuni uomitus, quos aliqui uocant ſyrmaiſmos.* Galenus in gloſſis Hippocraticis συρμαῖσμὸν purgationem moderatam eorum quæ in ventre ſunt eſſe dicit. Et in ſecundo commentar. in librum Hippocratis De articulis, moderatas euacuationes, ſiue per ſedem ſiue per vomitum fiant, veteres συρμαϊσμοὺς vocaſſe ſcribit. Proinde etiam Paulus ieiunos vomitus ita aliquos appellare dicit, nimirum non ab accepto cibo, ſed dato medicamento ortos.

Ibid. lit. F. *Et parcius bibere, & uinum meracius bibere.* In Græcis pro ἀκρατέστερον legendum eſt ἐγκρατέστερον, id eſt parcius, & non plenius ac liberalius, quum alioqui corpus fluxionibus ac humoribus ſit obnoxium. Sed tamen ἄκρατον, id eſt vinum meracum, bibere, ad humorum videlicet concoctionem, præcipit, quod ἀκρατοποτεῖν appellat.

Ibid. lit. H. *Vtere igitur odoratiſſimis ac acribus cibis.* Græcè quidem habetur, χρῆ τοῖς ὀπωδεστάτοις & δριμέσι, id eſt vtere ſucculentiſſimis & acribus cibis. Verùm nec acria cum ſucculentis cohærent, nec tempus æquinoctii verni pituitam augens, ſuccoſos cibos expetit. Legendum igitur eſt χρῆ τοῖς εὐωδεστάτοις, pro τοῖς ὀπωδεστάτοις: & rurſus eadem ratione, legendum eſt paulo pòſt in æquinoctio autumnali, καὶ προσφέρεσθαι δριμύτατα & εὐωδέστατα, non autem (vt iam habēt impreſſi codices) δριμύτατα καὶ ὀπωδέστατα. Atque ita legit quoque veteris illius tranſlationis author, qui vtroque loco odoratos ac acres cibos habet.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber ſecundus.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Columna 378. litera G.

VERVM *iuxta numerorum ordinem boni ſunt, tertius, quartus, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, decimusquartus, decimusſeptimus, decimusoctauus, uiceſimus.* Hoc loco deſunt in Græcis exemplaribus, ἑβδόμη, ἐννάτη, & ἑπτακαιδεκάτη. qui dies ſinguli ſuis locis reponi debent. Nam ordinem numerorum hoc loco oſtendit, dignitatem verò paulo antè ex Galeno appoſuit. Galenus autem hæc omnia de diebus iudicatoriis diligentiſſimè conſcribit, quarto commentariorum in librū primū Hippocratis de morbis popularibus: & in commentario in ſecundum librum Aphoriſmorum, in aphor. 23, ac 24. & longè clariſſimè in tribus illis libris quos priuatim de diebus iudicatoriis inſcripſit.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col. 380. lit. G. In octauo pulſus genere quod circa rhythmum conſiſtit, Græca lectio corrupta eſt ac manca, quæ ex libro primo Galeni de pulſuum differentiis reſtitui poteſt, eo modo quo ego ſententiam expreſſi, ita vt non Galeni lectionem ad verbum ſequamur. Galenus enim in vniuerſum de omnibus ætatibus exemplum propoſuit: Paulus autem id ad puerilem ætatem more quodam ſuo contraxit. Sic ergo rectam lectionem repones, οἷον σημειωσαμένου σου παιδίον, ὁ μὲν ἴδιος τῆς παιδικῆς ἡλικίας κατὰ τὸν ῥυθμὸν γινόμενος σφυγμὸς, εὔρυθμος καλεῖται· ὁ δὲ διαφθείρων, ἄρρυθμος. καὶ τοῦ διαφθείροντος, ὁ μὲν τὸν τῆς πλησίον ἡλικίας ῥυθμὸν μεταλαμβάνων, παράρυθμος· ὁ δὲ τὸν τῆς ἀκμαστικῆς, ἑτερόρυθμος· ὁ δὲ μηδὲ τὸν ταύτης διασώζων, ἔκρυθμος προσαγορεύεται. Hæc lectio Pauli integra eſt & genuina.

Ibid. lit. B. In eodem capite, in nono pulſus genere, vbi de inæqualitate quæ in vno pulſu conſiſtit, agit, vna vox corrupta totam ſententiam vitiat. Sic autem habent exemplaria, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κινήσεως τυχὸν, hoc eſt, velut verbi cauſa in motu: quæ lectio etiamſi recta eſſet, tamen τυχὸν legi oporteret. nam hac voce etiam paulo anteà vſus eſt. Sed recta lectio illa non eſt, verùm ita legi debet, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου, hoc eſt velut in tempore motus. Quòd autem hæc genuina lectio ſit, ex verſu ſequente vndecimo conſtat, vbi de tempore motus dictum velut repetens ait, Οὐ μόνον δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς κινήσεως, τὴν κατὰ μίαν πληγὴν, ἐν ἑνὶ μορίῳ τῆς ἀρτηρίας, ἀνωμαλίαν ἐγχωρεῖ γίνεσθαι, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως. οὐ μὴν οὔτε κατὰ τὸ ποσὸν τῶν διαστάσεων· οὐ γὰρ οἷόν τε τὸν αὐτὸν σφυγμὸν ἐν ταὐτῷ μορίῳ μέγαν τε καὶ μικρὸν γίγνεσθαι, οὔτε κατ᾽ ἄλλο γένος, ἀλλ᾽ ἐν διαφέρουσι μορίοις κατὰ διαφέροντα δὲ μόρια τῆς ἀρτηρίας ἐν ἑνὶ σφυγμῷ ἀνωμαλία γίνεται δηλονότι. Hunc locum etiam ideo totum ac integrum adſcripſi, quod in Græcis codicibus corruptiſſimè legitur.

Ibid. lit. D. In eodem capite, quo loco in catochis arteriæ locum propriè calidiorem reperiri dicit, velut quibus conuulſio imminet cum graui in ſomnum delatione, Græca exemplaria falſò habent, καθάπερ τοῖς παθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Legēdum enim eſt, καθάπερ τοῖς σπασθησομένοις μετὰ καταφορᾶς. Ita enim habetur apud Galenum libro quarto De pulſ. cauſis.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col. 399. lit. D. *His proxima eſt alia urina, quæ in multis morbis apparet propè admodum accedens ad uinum tenue ac album.* In Græcis exemplaribus deeſt vox vini, quam & ratio adſcribendam eſſe monet, & prægreſſa mētio eius quæ tenuis eſt adeo ac alba velut aqua, cōfirmat, & Galenus, vnde hic locus ſumptus eſt, teſtatur libro primo De iudiciis. Sic ergo legendum eſt in Paulo, ἐν πολλοῖς νόσοις φαινόμενον ἐγγὺς ἱκανῶς οἴνου τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid. lit. H. *Perfectæ itaque concoctionis nota eſt, ſputum leue, album, &c.* Hoc loco tres voces corruptæ in codicibus Græcis ſententiam vitiarunt. legendum enim eſt γνώρισμα pro γνωρίσματα, & mox ὑπόπαχυ pro ὑπόπαχυ: & poſtea legendum, εἰ δὲ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ λεπτὸν, pro eo quod falſò habetur, εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ λεπτόν. Hæc clariora ſunt quàm vt rationem expetant, & ex Hippocrate, Galeno, ac Aëtio conſtant.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Columna 400. lit. C. *Frigefacientia ſint roſaceum, & oleum omphacinum abſque ſale præparatum. Verùm hæc ipſa uehementer frigefacta ſincipiti infundere oportet.* In Græcis exemplaribus legendum eſt, τὰ δὲ ψύχοντα, ῥόδινον ἔστω, καὶ ἔλαιον ὀμφάκινον χωρὶς ἁλῶν ἐσκευασμένον. ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς καταχεῖν δεῖ κατὰ τοῦ βρέγματος, &c. Atque hoc ex Aëtio, qui ex octauo libro methodi Galeni, etiam quomodo frigefacere ipſa oporteat, docet libri quinti capite ſexageſimoprimo: nimirum vt vas in quo continetur oleum, ſuſpendatur in puteum, ita vt aquam contingat: aut vt aquæ frigidæ ſalienti vas ſubdatur, aut vt nix forinſecus vaſi circundetur. De quibus modis etiam in commentariis in librum ſecundum Galeni κατὰ τόπους ſatis multa dixi: quemadmodum quoque de oleo abſque ſale præparato, in primo cōmentariorum in idem Galeni opus. Quo loco etiam memini pro oleo abſque ſale, in Græcis medicis ſæpe ſuppoſitum eſſe, oleum citra olearum germina præparatum, ob vicinitatem ſcripturæ, ἄνευ θαλλῶν, pro ἄνευ ἁλῶν, & viciſſim. Hoc certè Pauli loco rectè legi χωρὶς ἁλῶν (id eſt ſine ſale) ex multis Galeni locis oſtēdi poteſt, vt ex 8. meth. vnde Paulus trāſcripſit, & ex his quoque in quibus ad ſimiles affectiones eo vtitur: ſicut in ſecūdo κατὰ τόπους, vbi oleū roſaceū

ex oleo omphacino χωρὶς ἁλῶν præparato, ad capitis dolorem ex ardore obortum, commodum esse scribit. Et primo κατὰ γένη, ad inflammationes & ignes sacros, rosaceum ex oleo omphacino ἀνάλου (id est insulso) præparatum laudat. At libro tertio ὑγιεινῶν, vbi sic ait, καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν ἄλλων ἐλαίων ἁπάντων οὕτω γνωρίσεις τὴν δύναμιν, ὅσα τε καταχρηστικῶς ὀνομάζεται, καὶ ὅσα σκευάζεται δι' ἁλῶν, ἢ ῥιζῶν, ἢ βοτανῶν, ἢ βλαστῶν, ἢ φύλλων, ἢ καρπῶν, & interpres Linacer conuertit, Quin & reliquorum omnium olei generum ita deprehendas vires, etiam quæcunque per abusionem nominant, ex sale, ex radicibus, ex herbis, ex germinibus, ex foliis, vel fructibus, propterea videlicet quòd hæc habent. Hoc sanè Galeni loco ego libentissimè legerim διὰ θαλλῶν, id est ex oleæ germinibus, pro δι' ἁλῶν, id est ex sale: vt sicut oleorum quæ ex radicibus & herbis, & germinibus, & foliis, & fructibus præparantur mentionem facit, ita primùm eius nomenclaturam fecisse putandus sit quod ex oleæ non fructu sed germinibus exprimitur. Non tamen mutaui receptam lectionem in proxima Galeni totius Latina per me facta editione, vt hic loco ita ferente admonerem satis esse duxi. Porro paulo pòst hoc Pauli loco habetur, Εἰ δ' ἅμα καταρρῷ πυρέττοιεν, &c. vbi legendum est vna voce adiecta, Εἰ δ' ἅμα κορύζῃ καὶ καταρρῷ πυρέττοιεν, id quod ex Galeno, & Aëtio libri quinti capite sexagesimotertio constat. Sed & mox δίαιτα γλυκύχυμος, legenda est, pro γλυκύθυμος, ex libro octauo methodi, quanquam Aëtius λεπτὴν δίαιταν habeat. At quod mox sequitur, Vbi verò egressi sunt, & vires refecerint, ad balneum rursus inducantur: & postea calidam aquam bibant; & ptisanæ succum, &c. corruptè legitur in exemplaribus Græcis: quod verò nos expressimus integrũ est, & habetur partim apud Galenũ, partim Aëtium libri quinti capite 65. hoc modo, Ἐξελθόντας δὲ καὶ ἀναλαβόντας τὴν δύναμιν, εἰσάγειν ἐκ δευτέρου εἰς τὸ λουτρόν, καὶ μετὰ ταῦτα πιεῖν θερμὸν ὕδωρ διδόναι, καὶ πτισάνης χυλόν, &c.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Ibid. lit. G. *Sed & quod à rigore incepit, neque ardore, neque frigore uehementi prægresso.* In Græcis exemplaribus hoc loco particula μὴ redundat. Legendum enim est, καὶ τὸ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετόν, &c. ex Galeno primo De differentiis febrium.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col. 401. lit. B. *Quum autem aluus non subit, aquam mulsam cum oleo per clysterem infunde. At totum corpus rarefacere non conuenit ante euacuationem.* Græcorum exemplarium & malè distincta, & falsa est hoc loco lectio. Sic enim habent, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας κλύζειν μελικράτῳ. δι' ἐλαίου δὲ ὅλον τὸ σῶμα πρὶν μὴ κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Recta autem & distincta lectio est apud Galenum vndecimo methodi hoc modo, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς κοιλίας κλύζειν μελικράτῳ μετ' ἐλαίου. τὸ δ' ὅλον σῶμα πρὶν μὲν κενῶσαι μανοῦν οὐ χρή. Hanc sententiam habet etiam Aëtius libri quinti capite septuagesimosexto, his verbis, Μὴ διαχωρούσης δὲ τῆς γαστρὸς, κλύζειν χρὴ μελικράτῳ μετ' ἐλαίου μόνον. τὸ δὲ ὅλον σῶμα ἔξωθεν πρὶν μὲν κενῶσαι, διαφορεῖν οὐ χρή. Porro sicut hic locus vitiatus habetur in Paulo, & rectè legitur in Galeno: ita vice versa locus paulo inferius rectè legitur in hoc capite Pauli, vitiatus autem habetur in Galeni exemplaribus paulo pòst præcedentem locum libro methodi vndecimo. Paulus sic habet, μετρίου δὲ ὑπάρχοντος τοῦ πυρετοῦ, καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν, ἅμα τοῖς πέψεως σημείοις, ὠφελεῖ τοὺς τοιούτους βαλανεῖα, καὶ ἡ τοῦ οἴνου πόσις, ὅσα τε τῶν ἀλειμμάτων μαλακτικά. At in Galeno reliqua rectè, sed καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν falsò legitur, contra omnem rationem, contra Græcæ orationis vim, quæ præcedens negatum cum sequenti affirmato per particulam ἅμα non copulat, denique contra ipsius etiam Galeni sententiam, quam paululum progressus his verbis explicat, Εἰ δὲ μηδὲ τὰ τῆς πέψεως εἴη σημεῖα, μηδὲ τὰς δυνάμεις ἰσχυρὰς ἔχειν φαίνοιτο, συνεθίσαι τοῦτον ἀδύνατον· ὥστε οὔτε λούσαις αὐτὸν, οὔτε ἀλείψαις τοῖς μαλακτικοῖς φαρμάκοις, οὔτε οἶνον δώῃς, οὔτε ψυχρόν. Quare recta hic est Pauli lectio, Galeni verò vitiata: ideòque sic reddidimus. Moderata verò si est febris, & vires robustæ, vnà cum concoctionis signis, &c.

IN CAPVT VICESIMVM.

Ibid. lit. H. *Atque hæc quidem ueterum curatio erat.* Hic locus rectissimè legitur in Græcis exemplaribus, ea sententia quam ego expressi, si vna tantùm particula εἰ mutetur in ἐν, & sic legatur, Ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν παλαιῶν, καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, ἐν γυμνασίοις μᾶλλον καὶ τροφῆς ἐνδείᾳ τῶν τότε διαιτωμένων ἀνθρώπων. Nihil enim hic deest quod ex Galeno, aut Oribasio, aut Aëtio sit sarciendum, sicut cætera ex iisdem Paulus transcripsit: sed hunc locum Paulus de suo attexuit, curationem tertianæ suo tempore à veterum curatione euariare docens, prout victus ratio immutata est. Non puto autem alicui dubium esse quin ἐπὶ τῶν παλαιῶν significet veterum temporibus, quum etiam ἐπὶ Ὁμήρου, Homeri tempore accipiamus.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 402. lit. E. *A porcinis carnibus ægri prohibeantur, & ab omnibus quæ uiscosa sunt, & tardè transeunt, & à frigefacientibus ac humectantibus eduliis omnibus.* Hoc loco videri possit corrupta esse Pauli lectio, vbi à frigefacientibus & humectantibus eduliis quartana laborantes prohibendos esse dicit, quum tamen humida & vt febri & vt sicco, atræ bilis humori competant, vt proinde pro ὑγραινόντων voce, ξηραινόντων legi debere suspicio oboriatur; nimirum quòd à frigidis & siccis eduliis prohibendos esse quartanarios præceperit, non à frigidis ac humidis. At huic suspicioni ita occurrendum est, Sicut frigidis eduliis interdicit Paulus in quartana, velut incommodis frigido atræ bilis humori, quum tamen commodent febri, iuxta illud Hippocratis, Cõtraria contrariis curantur: ita humidis interdicit, velut incommodis atræ bili, vt humori, etiamsi febri commodent, iuxta illud Hipp. sect. 1. aphor. 16, Victus humidi omnibus febricitantibus conferunt. Porro sicut frigida & humida prohibet hac qua dixi ratione: sic calida & sicca concedit, velut commoda frigido atræ bilis humori, etiamsi vtraque incommoda sint febri, in quantum febris est. Non igitur ξηραινόντων vox pro ὑγραινόντων legi potest, sicut quibusdam ex artis ratione visum est. non enim prohibuit siccantia edulia, sed humectantia, velut ostendimus. Et siccantia ipsum non prohibere indicio sunt salsamenta & sinapi, quorum vsum mox deinceps præscribit, quæ siccantem vim habent. Proinde recta hæc Pauli lectio est qua iubet εἴργειν αὐτοὺς τῶν ψυχόντων καὶ ὑγραινόντων ἐδεσμάτων πάντων. & iisdem verbis apud Galenum libro primo curandi methodi ad Glauconem, & apud Aëtium libri quinti capite octuagesimoquarto habetur. Nec satis constat an Leonicenus in Galeni translatione ipse ex sua sententia, aut exemplaris sui præscriptum sequutus, ξηραινόντων verterit: aut postea aliquis pro suo arbitrio humectant in exsiccant commutarit. Cæterùm ad finem huius capitis habetur medicamentum quod succum cyrenaicum recipit. sed lectio corrupta, ex Aëtio libri quinti cap. 84, restitui potest, hoc modo, Ἐν οἷς ἐστὶ καὶ τὸ συνῆθες ἡμῖν ἁπάντων δοκιμώτατον τὸ ὀπὸν τὸν κυρηναϊκὸν λαμβάνον.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col. 403. lit. E. *Porro lipyriæ & fumosæ, & quæcunque præter relatas, febres dicantur, quum ex relatorum genere sint, curationes quoque de illis dictas ac dicendas exigunt.* Eiusdem generis esse hepialos & lipyrias febres Galenus libro de inæquali intemperie prodit, pro minoris ac maioris ratione, ita vt in vtrisque immodicum frigus ac calor percipiatur: non tamen in eodem loco, sed calor intrinsecus circa viscera, frigus in externis partibus omnibus. Videtur itaque ἠπιαλίας πυρετὸς dictus à leni & miti febris feruore, quasi λεῖος πυρετὸς, aut λείας πυρίας ἐπιφέρων: quanquam hæc originatio non adeò conueniat ei, quòd eodem loco perniciosas febres ardentes itidem tales velut lipyrias esse dicit: & quòd in commentario quarto super aphorism. Hippocratis 48. symptomata illa, vt exteriores partes frigidæ sint, & interiores vrantur, tantùm in ardentibus febribus perniciosis, aut malignissimis veluti lipyriis, accidere dicit. Hippocrates autem febrem ardentem in lipyriam transire, & postea in hepialum mutari scribit: cuius hæc sunt verba in libro de

indicationibus, φιλέει δὲ καὶ εἰς λειπυρίην περιΐστασθαι, καὶ λαμβάνει μάλιστα τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἐξήκοντα ἐνιαυτούς. At verò quas fumosas appellaui, τυφώδεις Græcè dicuntur, ἀπὸ τοῦ τύφεσθαι, id est à fumigando, eo quòd ita succensæ sint vt velut ligna quæ ardent ita vt fumum edant, etiam ipsæ fumigent, lento videlicet motu progressum facientes: quod declarat Galenus libro primo de iudiciis in fine. Considerandū est, inquit, quisnam sit in morbo motus, hoc est vtrum acutè aut lentè, καὶ οἷον τυφόμενον κινοῖτο, id est fumigans moueatur. Eandem item similitudinem amplius explicat libro secundo De differ. febr. fine, τύφεται πυρέσσων, inquit, δίκην ξύλων ὑγροτέρων ἀθρόως ἐπιβληθέντων ὀλίγῃ φλογί. Loquitur de sanguine qui posterius ex aliis partibus, ad eam in qua iam calor accensus est & augetur, influit: atque primùm quidem fumigat, eo quòd iam putrefactis superfluitatibus misceatur, & quòd impactus nō perfletur: postea verò similiter vt priores illæ superfluitates putrescit, ita vt omnia tandem febrilem caliditatem accendant. De eo item qui afficitur hoc modo, loquēs, ὑποτυφόμενον ipsum appellat, quasi in quo nondum plenè accensa febris adhuc fumiget. Porro τῦφος etiam stuporem significat, vnde τυφώδης dicitur ita affectus, Hippocrati libro quarto morborum popularium: & τυφομανία, mixta ex phrenitide & lethargo affectio, velut Galenus in glossis Hippocratis exponit. Verba Hippocratis hæc sunt, μετὰ πληϊάδων δύσιν ὁ θεράπων τοῦ ἀττικοῦ ὑπὸ τεταρταίου ἀλισκόμενος τυφώδης ἰδρύνθη· ἕτερος τὴν αὐτὴν ὥρην ἀληθεῖ τυφομανίῃ. Habent tamen exemplaria Hippocratis impressa τυφλώδης, & τυφλομανίῃ falsò, sicut etiam in eodem libro non longè à fine, τυφλώδης rursus pro τυφώδης habetur. Porro Aëtius libro quinto cap. 89. distinctionem inter has febres talem facit, Fiunt, inquit, aliquando ignis sacri affectiones circa aliqua viscera, febrem ardentem & habitualem inducentes. Et si quidem circa ventrem fuerit ignis sacer, febrem ex his locis accensam lypyriam nominant: si verò circa hepar, τυφώδη, id est fumosam: si circa pulmonem, κρυμώδη, id est algidam. Sed horum fidem apud authorem relinquimus.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Ibid. lit. G. *Continentium (synochos Græci uocant) febrium generatio ex sanguine est.* Tametsi continens vox idem significet quod continua, tamen continuas febres, συνεχεῖς Græcis dictas, appellare nobis visum fuit, quæ sunt eiusdem generis cum singulis intermittentibus siue interpolatis. Est enim tertiana continua & intermittens, & quartana continua & intermittens, & quotidiana continua ac intermittens: continentes autem, id est συνόχους, eas quæ ex sanguine ortum habent, quandoque feruefacto solùm, quādoque etiam putrefacto propter obturationem. Nam quum neque Græci certam ac Græcam huius febris appellationem habeāt, licebit puto etiam nobis generaliorem vocem ad certam speciem adstringere: quod etiam ante nos Linacer in vertenda Galeni methodo fecit. Quòd autem non Græcū nomen sit σύνοχος, sed solœcismum redoleat, & à quibusdā huic febris speciei ea gratia impositum sit vt ne sine nomine relinqueretur, Galenus nono methodi docet his verbis, ἐφ' ὧν γὰρ ὁ παροξυσμὸς εἷς ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι παντὸς διαμένων εἰς πολλὰς ἡμέρας ἐκτείνεται, συνόχους ὀνομάζουσι τοὺς τοιούτους πυρετούς· οὐχ ἑλληνικῷ μὲν ὀνόματι χρώμενοι, βουλόμενοι δὲ ἑλόμενοι μᾶλλον ἢ καταλιπεῖν ἀνώνυμον αὐτῶν τὴν ἰδέαν.

IN CAPVT TRICESIMVM SECVNDVM.

Col. 404. lit. G. *Duplex autem febrium hecticarum species est.* Hic locus & in Paulo corruptè habetur, & in Galeno libro primo De diff. febr. parum integrè legitur. & in Aëtio sermonis siue libri 5. cap. 92. defectuosus est. Nec putandū est Paulum aut Aëtium quædam omisisse compendii gratia, quum siquid hoc loco omittatur, sententiam vitiet. Nec rursus putandum Aëtium adiecisse de suo quod Galenus non habuerit, sed scriptorum qui de linea ad aliam lineam aberrarunt, incuria factum est, vocū etiam similitudine occasionem errandi præbente, vt in omnibus his non integra sit lectio, quæ in hunc modum est omnibus ex æquo restituenda, quam etiam Latinè expressimus, Διττὸν δὲ ἐστὶν εἶδος τῶν ἑκτικῶν πυρετῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐπὶ καυσώδεσι πυρετοῖς ὡς τὰ πολλὰ γίνονται, ἤτοι μηκυνθεῖσιν εἰς τοσοῦτον ὡς ἐκδαπανῆσαι τῷ χρόνῳ τὴν ἰκμάδα τοῦ τῆς καρδίας σώματος, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς. ἐκεῖνοι μὲν οὖν οὐχ ἑκτικοὶ μόνον εἰσίν, ἀλλ' ἤδη καὶ μαρασμώδεις· οἱ δ' ἔτι μενούσης τῆς ὑγρότητος γιγνόμενοι, τὸ σῶμα τῆς καρδίας καταλαμβάνοντες ἐντεῦθεν ἀνάπτονται, καθάπερ ἡ τῶν λύχνων φλὸξ ἐκ τῆς θρυαλλίδος, ἔτι μένοντος τοῦ ἐν τοῖς λύχνοις ἐλαίου, &c.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Col. 405. lit. G. *Quæ sanè etiam magis facilè curari potest.* Tametsi exemplaria impressa partim ἀνίατος, partim δυσίατος habeant, tamen ratio & res adeò ipsa indicat legendum esse εὐίατος. Nam si incurabilis esset, quid opus fuisset curationis rationem & modum subscribere? quid item aduerbium μᾶλλον adiicere attinebat ad vocem priuationem significatem, & rem penitus negatam? At ἀνίατος vox est neque Paulo, neque reliquæ Græcorum medicorū scholæ familiaris.

IN CAPVT TRICESIMVM QVINTVM.

Col. 406. lit. A. *Verùm ambiens nos aer mutat temperamenta, siue immoderatè calidior, siue frigidior, aut siccior, aut humidior fiat.* In Græcis exemplaribus deest vox ἢ ξηρότερος, quam & ratio reponi iubet, & Aëtius expressè habet.

Ibid. lit. C. *Ita ut aquæ inductionibus, & otio, & ciborum inopia, & potus redundantia refrigeret: tegumentis autem & laboribus, & cibo uberiore, & potu parciore calefaciat.* Quod hoc loco, Et potu parciore dixi, in Græcis codicibus corruptè legitur, καί ποτε ὕδασι. Est enim legendum καὶ πόσει ἐλάσσονι. Sicut enim ad diuersas & contrarias qualitates inducendas, opponit aquæ inductioni tegumenta, ocio labores, ciborum inopiæ, cibum vberiorem: sic etiam potus redundantiæ refrigeranti opponit potum parciorem calefacientem. Atque hæc est genuina ac recta huius loci sententia. At verò aquæ inductiones non accipiēdæ sunt, quasi supra corpus aut vllam corporis partem, eam induci aut superfundi velit, sed eas locis cœnaculorum, conclauium, ac habitationum induci vult, ita vt aut pauimentis inspergatur, aut etiam in vasis apertis deponatur, aut per canales inducatur, quo salientis modo, labro supposito excipiatur. His enim modis aer mirificè refrigeratur. Cæterùm paulo pòst deest vox ψυχρὸν in Græcis Pauli exemplaribus. Sic enim legendum est, μεταβάλλειν ἐπὶ τὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν τὸν ἀέρα, πῶς ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν ὄντα. Ita sanè & ratio dictat, & Aëtius libro quinto cap. 94. habet. Quod verò hic Paulus Acronem Agrigentinum fecisse tradit, id Aëtius Hippocrati quoque attribuit. Meminit item eius Hippocratici facti Galenus ad Pisonem de Theriaca. Acronem verò Hippocrate vetustiorem facit Suidas, ipsumque cum Empedocle Athenis vixisse scribit.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. E. *Linguæ torrefactæ, siticulosi sunt, anxij, uigilantes, &c.* In Græcis exemplaribus ἄσηροι vox legitur corruptè pro ἀσώδεις. Quòd autē duplices sint ἀσώδεις, alteri cū cibi fastidio nauseabundi, alteri anxii, & variis modis se iactantes in lecto, in commentariis medicis ex Galeno docui. De posterioribus hîc loquitur Paulus: nec habet vox ἄσηροι vllam huc pertinentem significationem. Sed & mox legitur συνειδῇ pro συνετὸς εἴη, deéstque vox προγνῶσαι. Totum itaque hunc locum Græcè sic leges, ex Aëtio libro quinto capite 95. Γλῶσσαι καταπεφρυγμέναι, διψώδεις, ἀσώδεις, ἄγρυπνοι, σπασμοὶ βίαιοι, καὶ ἄλλα πονηρὰ πολλά. εἰ δέ τις συνετὸς εἴη, προγνῶσαι μέλλοντα ἥξειν, &c. velut textus habet, & ego conuerti.

Ibid. lit. G. *His calefactorijs opus est, quò caliditas ad superficiem corporis trahatur, & siquo alio modo fieri possit ut caliditas ex profundo ad externas partes educatur.* Ex Aëtio hic locus ita Græcè legi debet, Τούτοις θερμασμάτων δεῖ, ὥστε ἑλκυσθῆναι τὸ θερμὸν ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος· καὶ εἰ δή τινι ἄλλῳ τρόπῳ οἷόν τε ἀνάγειν τὸ θερμὸν ἐκ βάθους πρὸς τὰ ἔξω. Sed & paulo ante hunc locum vbi legitur, καὶ ἡ φλὸξ ἄχρι στήθους, deest vox quæ item ex Aëtio adscribenda est, ἀνίῃ.

Ibid. lit. G. *Vtendum & hac quæ præsumitur potione, Aloes partes duas, ammoniaci thymiamatis partes duas, myrrhæ partem unam. Hæc in uino odorato fabæ magnitudine dentur, quotidie uidelicet.* In Græcis codicibus legitur, ἐν οἴνῳ εὐώδει δοτέον ὅσον κυάθου ἥμισυ, ita vt vini mensura, non medicamenti pondus, aut modus, aut quantitas sit expressa, quum tamen non multùm referat vinine plus aliquantò aut minus quis accipiat. At vt medicamenti certus modus sumatur multum refert, de

incerta molem myrrhæ ſimplæ, ad duplam aloen, itémque duplũ ammoniacum thymiama, quam molem quiſque proút libet augere ac minuere poteſt. Neque enim de medicamento menſura dimidii cyathi accipi debet, aut poteſt. Proinde legendum arbitror, ὅσον κυάμου μέγεθος: primum quòd facilè fieri potuerit vt ex decurtata ſcriptura κυάμ. μεγ. is qui tranſcripſit, legendum putarit κυάθου ἥμισυ, maximè quum vini mentio proximè fieret: deinde quòd fabæ magnitudo conueniens modus eſſe videatur huius medicamenti quotidie ſumendi, nõ purgationis, ſed humorum à corruptione aſſeruandorum gratia: poſtremùm quòd vox ὅσον quantitatem ponderis aut molis ſignificet, non menſuram, aut capacitatem vaſis alicuius. Porro huius medicamenti loco hodie ſunt in vſu catapotia, ſiue pilulæ communes dictæ, ſiue de tribus rebus. Conſtant enim aloe, croco & myrrha, ita vt quædam officinæ æquale omnium pondus ſumãt: quædam myrrhæ ſimplum, aloes & croci duplum: quædam aloes duplum, croci & myrrhæ ſimplum: prout authorum primorum aut vtentium, aut etiam præſentium medicorum vſus obtinuit. Differentia in hoc eſt quòd in his pilulis crocus pro ammoniaco, haud ſcio qua ratione aut quo errore, ducas Arabibus medicis, recipitur: & quòd pilulæ deglutiuntur, medicamentum hoc ex vino bibitur. Nam quod ad pondus attinet, pilularum doſis in communi eſt drachma vna. Qui verò in peſte quotidie vtuntur, minus ſumunt, drachmæ nimirum tertiam aut quartam partem, ita vt à quibuſdam neque hic fabæ magnitudo excedatur.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.407.lit.A. *Et totum corpus maiorem naturali molem habet.* Tametſi Paulus hoc loco legat, ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν τὸ στόμα τῆς γαστρός ἐστι: tamen Galenum 11. methodi, & Aëtium lib. 5. capite nonageſimoquinto ſequuti, legere maluimus & expreſſimus, ἐν ὄγκῳ μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμά ἐστι. Nam & oris ventriculi moles cerni non poteſt, & ſiquid ea parte tumidius foris appareat, hoc inflati præcordii nota quæ præceſſit, ſatis indicatum fuit. Sed & color qui ſequitur ad totum corpus pertinet, non ad vẽtriculi oſculum. Deeſt autem & eo loco Paulo vox vna ex dictis authoribus reſtituenda, vt ſic legatur, ἔστι δὲ οἷς ἐπὶ τὸ μελάντερον καὶ πελιδνώτερον. At mox ſiue legas, εἴγε καὶ χωρὶς τούτων, vt Galenus habet, ſiue οἵτινες καὶ χωρὶς τούτων, vt Aëtius, ſiue οἱ δὴ καὶ χωρὶς τούτων, vt Paulus, δὲ in δὴ mutato, rectam lectionem habes.

Ibid.lit.D. *Et illud ſolum tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. Si quidem igitur pulſus ipſis ualde paruus, & fortiter inæqualis eſt, extremum periculum imminet, & facere oportet ea quæ dicta ſunt, nihil aliud curioſius conando.* Hæc omnia in Græcis exẽplaribus deſunt, nec compendii gratia à Paulo omiſſa ſunt, ſed ad explendam ſententiam neceſſaria exiſtunt. Et ſequẽs periodus, εἰ δὲ τόνου μετρίως ἔχοι, &c. indicat priorem illam deſiderari. Ex Galeno itaque & Aëtio locis paulò antea citatis adſcribantur Paulo hæc verba, Καὶ μόνον ἐκεῖνον ἀνιέντας τὸν καιρὸν ἐν ᾧ περ ἂν ὕπνος αὐτοὺς καταλάβοι. εἰ μὲν οὖν ὁ σφυγμὸς αὐτοῖς σφόδρα μικρὸς καὶ ἀνώμαλος ἰσχυρῶς, ἔσχατος ὁ κίνδυνος, καὶ χρὴ πράττειν τὰ λελεγμένα, μηδὲν ἄλλο περιεργαζόμενον.

Ibid.lit.F. *Aduerſiſſima ſunt his balnea, & aer nos ambiens multus calidus aut frigidus. Hæc igitur facienda ſunt à prima die, ubi ipſe inceperis curationem.* Et hæc omnia deſunt in Græcis exemplaribus, neceſſariò ad perficiendam ſententiam requiſita, & non breuitatis ergô à Paulo relicta, ſed ab exſcribente prætèrita. Nam etiamſi multa legantur in Galeno ac Aëtio quæ Paulus libenter tranſiliuit, tamen hæc ſine ſententiæ detrimento omitti non poſſunt. Sic ergo lectio compleatur, Ἐναντιώτατα τούτοις ἐστὶ βαλανεῖα, καὶ ὁ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ ἱκανῶς θερμὸς ἢ ψυχρὸς γινόμενος. ταῦτα μὲν οὖν πρακτέον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ὅταν αὐτὸς ἄρξῃ τῆς θεραπείας.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.408.lit.B. *Verum in rhenibus cum grauitate quadam dolor eſt, in uno loco firmatus, circa lumbum dextrum aut ſiniſtrum, retrorſum magis. In colo uerò dolor ex loco ad locum tranſit.* Hæc quoque deſunt in Græcis exẽplaribus, ex tranſcribentis incuria relicta. Neque enim ſine his ſententia integra eſt, & non compendium ſed diſpendium eſſet, relinquere ea quæ ad ſententiæ perfectionem referunt. Ex Galeni itaque libro ſecundo De locis affectis, & ex Aëtii libri quinti capite centeſimo, ſic ad verbum legendum eſt, (inde enim ad verbum etiam præcedentia ac ſequentia Paulum trãſcripſiſſe apparet) Ἀλλ' ἐπὶ μὲν τῶν νεφρῶν μετὰ βάρους τινὸς ἐστὶν ἡ ὀδύνη, καθ' ἕνα τόπον ἑδρασμένη, κατὰ λαγόνα δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν, ὄπισθεν μᾶλλον. ἐπὶ δὲ τῶν κώλων μεταβαίνει ἡ ὀδύνη τόπον ἐκ τόπου. Sed & paulo pòſt ex memoratis Galeni & Aëtii locis, legendum eſt hoc modo, πνώδης δὲ καὶ ναρκώδης ἐπιφέρει τοὺς πόνους ὁ ὑπὸ τῷ δέρματι τεταμένος ὑμὴν· οἱ δὲ μεταξὺ τῆς σαρκὸς, οἷον διατρῶντας. Etiamſi in Aëtio vitioſè legatur γαστρὸς pro σαρκὸς, & reliqua lectio corrupta ipſi ex Paulo reſtitui poſſit. Porro quod paulo pòſt, Placantes ipſos magis attenuantibus eduliis, conuerti, in Græcis eſt προσλιπαροῦντες, quod ſignificat placantes, mitigantes: neque neceſſe eſt aliam vocem exquirere quæ pro hac ſubſtituatur. At verò quod mox ſequitur, Si verò tumor grauans aut premens dolorem efficiat, tumor curandus eſt, accipiendum de tumoribus forinſecus in corpore obortis, & non de aliqua externa illapſa corpori mole, quæ aut grauaſſet aut contudiſſet. quomodo enim de hac mole ſubiũxiſſet, τὸν ὄγκον ἰατέον? Sed clarior eſt adhuc, qui inſuper addit quibus rebus tumor is ſit curandus, Aëtius, τὸν ὄγκον ἰατέον, inquit, διὰ τῶν λεπτυνόντων καὶ ἀραιούντων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.G. *Craſſitudinem habet ſtrigmentitiam, aliquando etiam oleoſam, aut adipoſam, ſyntexis (id eſt colliquatio) appellatur morbus. Nam recens compacta pinguedinis ac carnis eſſentia, à febre ardente reſoluitur ac colliquatur.* In Græcis exemplaribus lectio corrupta ſic reſtituatur ex Aëtii libri quinti capite nonageſimo, & libri noni capite triceſimooctauo, Καὶ πάχος ἔχον γλοιῶδες, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐλαιῶδες ἢ πιμελῶδες, σύντηξις καλεῖται τὸ νόσημα. ἡ γὰρ νεοπαγὴς οὐσία τῆς πιμελῆς καὶ τῆς σαρκὸς ὑπὸ πυρετοῦ διακαοῦς ἀναλύεται καὶ τήκεται. Sed & mox integra vox deeſt, & vna corruptè legitur, nempe γῆς pro πηγῆς. Sic ergo integra lectio reſtituatur, ψυχροῦ πόσις ἴασίς ἐστιν ἀπὸ πηγῆς ψυχροτάτης.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.409.lit.A. *Tunc autem aperire & claudere palpebras cogimus.* In Græcis exemplaribus legendum eſt ex Aëtio libri quinti capite centeſimo decimoſexto, διοίγειν δὲ ποτὲ καὶ μῦσαι ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα. Quòd ſiquis ex Oribaſio legere maluerit, διοίγειν δέ ποτε εἰ μύσειεν ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, verba quidem habebit diuerſa, ſed in eandem tamen ſentẽtiam tendentia, nimirum vt ægris per hoc fatigatio inducatur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.E. *Poſt conuenientem ſuperflui uacuationem.* In Græcis falſò habetur, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν πυρετῶν κένωσιν. Legendum eſt enim περιττῶν. hæc enim vacuantur, non πυρετοί. Ita etiam libri tertii capite tertio, πυρέττοντος pro περιττεύοντος falſò legitur.

Ibid.lit.F. *Cataplaſma huic adhibendum eſt ex polentæ polline.* Græca exemplaria habent καταπλαστέον ἐκ παλαιοῦ ἀλφίτου: ſed facilis fuit lapſus, vt παλαιοῦ pro πάλης arriperetur. Eſſe autem ἐκ πάλης ἀλφίτου legendum docet Aëtius libri quinti capite centeſimo decimoquinto. Non enim præſcribunt veterem polentam, ſed ipſius polentæ pollinem, quæ πάλη & παιπάλη Græcis dicitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.410.lit.C. *Si uerò perſeueret rigor aut perfrigeratio.* Leuis & nullius momenti error in Græcis exemplaribus, fecit vt tota ſententia huius loci corrumperetur. Græcè ſic habetur, ἐπὶ μόνου δὲ τοῦ ῥίγους ἢ τῆς περιψύξεως οὔσης. Legendum autẽ ἐπιμόνου, vt ſit vna vox. Hæc & alia huiuſmodi hactenus non attigi, neque in poſterum adducam, quum ex ipſa noſtra tranſlatione ſatis cognoſcantur, & talibus dedolandis immenſus præſegminum aceruus futurus ſit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *In ſomno uerò in cimolia terra aquæ diſſoluta pingueſiũt.* Græcè legitur κιμωλίᾳ ὕδατι διαλυθείσῃ παιγνόμενα δρᾷ, καὶ

Sed legendum eſt pro δρᾶ ἡ vox ῥάκη. Cimolia enim quum aqua reſoluitur, pinguitudinem quandam remittit, quam ἔμφυτον κεκλημένην (vt Dioſcorides ait) in ſe habet. Cimoliam itaque in ſomnis dorſo ac thoraci per panniculum aut linteum ſubiici vult Paulus, ſicut antea etiam ventilationem per flabellum cum ſomno aſſumendam eſſe dixit. alioquin enim ſomnus ſine his machinamentis non ſudorem prohiberet, ſed magis adiuuaret. Nam antea docuit iudicatorios ſudores tum aliis faciendis, tum ſomno adiuuandos eſſe.

Col.411.lit.A. *Qui verò per expreſſionem fiunt ſudores.* Sudores per expreſſionem (id eſt κατ' ἔκθλιψιν) fiunt qui per vim quandam ex doloribus aut cõuulſionibus eliduntur, & quos anxietas quædam excludit. Eos autem deligatione & fotu extremarum partium, & panniculorum laneorum defrictione curare præcepit. Sed corrupta eſt in Græcis codicibus lectio, quæ habet ἀποψύχει διὰ ῥακιδίων ἐρέων. legẽdum enim eſt ἀποψήχει, à verbo ψήχω, quod tero, τρίβω, tergo, ſcabo, frico ſignificat. Et alioqui vox ἀποψύχει nihilhuc pertinens ſignificat, niſi pro deſiccare accipias, & ἀποψύξει legas. & fortaſſis pro ἐρέων legendum eſt ἀραιῶν, vt raros panniculos accipiamus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Ibid.lit.F. *Vitare autem oportet repentinam ex ſomno excitationem, fumum, puluerem, acriores odores, piperis, caſtorei, ſinapis, mẽthæ. Lenis eſt odor mali ac polentæ.* Hæc Græcè ad verbum ita leguntur, φυλάττεσθαι δὲ ἀφνιδίαν ἐξ ὕπνου διέγερσιν, καπνόν, κονιορτόν, τὰς δριμυτέρας ὀσμάς, πεπέρεως, καστορίου, νάπυος, ἡδυόσμου. πρᾳονὲς μήλου καὶ ἀλφίτου ὀσμή. Dubium itaque eſt primùm an ἡδύοσμον (id eſt mẽtham) vitare iuſſerit, velut quæ acris calidáque ac tenuium partium ſit, atque iſtis facultatibus velut alia quæ enumerauit, ſternutationem irritet: aut diſtinctione poſt vocẽ νάπυος facta, ἡδυόσμου vox ad πρᾳονὲς & ſequentia coniuncta legi debeat, quomodo poſterioris editionis lectio habet: maximè quum Aëtius lib. 6. cap. vltimo in fine apertè tradat, mẽthæ olfactum ſedare ſternutationes. ποιεῖ, inquit, καὶ τὸ ἡδύοσμον ἢ τὸ ἡδύχροον ὀσφραινόμενον. Deinde ambiguum eſt an μῆλον vox rectè legatur. Nam quum multa ſint malorum genera facultatibus diuerſa, non videtur ita ſimpliciter debuiſſe pronunciare mali odorem lenem ſiue gratum eſſe: deinde diuerſiſſimi generis odores, mali & polentæ non ita commodè coniunxiſſe videtur: vt proinde ſuſpicio ſit, pro μήλου voce legendum eſſe ἀμύλου, quum amylum & natura & viribus polentæ vicinius ſit, & acria leniendi vim habeat. Hæc proponenda duxi, non quòd omnino improbem aut tollam veterem lectionem, ſed vt ſollicitos faciam rei medicæ ſtudioſos, artémque exerentes, quò diligenter etiam rectè tradita conſiderent ac expendant, atque ita non temere quæuis, ſed experientia quoque prius cognita, in vſum aſſumant.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col.412.lit.D. *Si verò ad magnam famem (bulimon appellatam) ciborum inappetentia deueniat, hoc eſt, ut excellenter animo linquantur, hos reuocabimus.* Legitur quidem hoc loco ὑπερβάλλουσαν ἀτροφίαν, hoc eſt vt excellenter non ſentiant alimentum: ſed quum præcipua eorum qui bulimo corripiuntur affectio in hoc ſit vt animo linquantur cum extremarum partium perfrigeratione, & ſpiritus defectione (velut Aëtius libri noni capite ſexto docet) videtur etiam hìc legẽdum eſſe ὑπερβάλλουσαν ἀψυχίαν, velut etiam reddidi, maximè quum ſequatur, τούτους ἀνακλησόμεθα, id eſt hos reuocabimus. Non enim reuocantur, ac veluti ad vitam reparantur niſi ἀψυχοῦντες, & qui λειποθυμοῦσι. Eſtque ἀψυχία idẽ quod λειποθυμία, velut etiam Hippocrates lib.1. De morbis muliebribus vſurpat. Quòd ſi tamen ἀτροφίαν legendum eſſe quis contendat, neque is aliam ſententiam inducere poterit quàm vt accipiamus, adeò vehementer alimentum non ſentiri vt inde deliquium animi conſequatur. Reuocatis autem panem ἐν κράματι (id eſt vino diluto) exhibet: ſed falſò in Græcis vna vox ἀκράματι habetur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

Ibid.lit.G. *Appetunt etiam vitioſas qualitates, quemadmodum etiam cibos.* Sic ſanè habent exemplaria Græca, μοχθηρῶν δὲ ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων, ὥσπερ καὶ σιτίων. At vox σιτίων facit vt videri poſſit rectius legi πομάτων quàm ποιοτήτων, vt accipiamus eos & potus & cibos vitioſos appetere. Sed repugnat conſtans lectio exemplariorum, etiamſi fieri potuerit vt ob vicinitatem vocum, ποιοτήτων pro πομάτων ſuppoſita ſit: deinde & ratio colligit, & experientia confirmat, nõ potus tantùm eos vitioſos, velut etiam cibos, appetere, ſed varias res quæ nec in cibi nec potus vſum veniunt, ſed in ore ſaltem teneri, aut manducari poſſunt, ex partibus animalium, ſtirpium & terrarum, imò etiam rerum abſurdarum, iuxta prædominantis vitioſi humoris proportionem. Quin & ſi potus ac cibos tantùm eos appetere, velimus accipere, tamen etiam ſic πομάτων vox melius ſub voce ποιοτήτων intelligi poteſt quàm expreſſè pro ipſa remota reponi. Quòd ſi Galenum lib.1. De ſympt. cauſis ſequi voluerimus, vtram vocem maluerimus rectè legemus. Nam vtraſque voces eodem loco non ita multo facto diſcrimine vſurpat. Et Paulum inde hæc & ſequentia mox deſcripſiſſe apparet, vnde etiam vera lectio peti poteſt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVARTVM.

Col.431.lit.C. *Et damaſcenorum & Myſclij, hoc eſt myxæ oſſa in ore retenta.* Græca exemplaria hìc ſunt corrupta. ſic enim habent, καὶ δαμασκηνῶν καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστιν ἡ μύξη, τὰ ὀστᾶ. Poteſt autem recta lectio reſtitui ex Aëtio qui lib. 5. cap. 118. ita habet, καὶ δαμασκηνοῦ δὲ ἢ μυξαρίων τὸ ὀστέον κατεχόμενον ἐν τῷ στόματι παραμυθεῖται. Proinde ita Pauli lectio habere debet, καὶ δαμασκηνοῦ καὶ μυσκλίου, τοῦτο δέ ἐστι τῆς μύξης τὰ ὀστᾶ. Eſt autem myxa fructus non multum diſſimilis pruno damaſceno, ita vt alter pro altero agnoſci poſſit. Hodie in pharmacopoliis Sebeſten vocant. Vtriuſque oſſicula illa interna in quibus & nucleus eſt, hìc in vſum præſcribuntur. Meminit porro paulo pòſt Salis Indici, qui colore quidem & compage ſimilis ſit ſali communi, ſapore verò mellito. Quibus verbis declarat ſe nihil aliud præſcribere quàm Zuccharum hodie appellatum granoſum, illud & candidum appellatum: quod ipſum etiam Dioſcorides nouit, & Saccharum appellat, & lib.2. deſcribit, ſpeciem eſſe mellis in India ac felice Arabia concreti, quæ in harundinibus reperiatur, compage ſimilis ſali, & quæ ſub dentibus ſimiliter vt ſal atteratur. Sed & Paulus lib.7, Sacchar appellat, & ex felice Arabia afferri dicit: quod minus quidem, inquit, dulce eſt melle quod apud nos eſt, ſed paribus viribus præditum, ſupra hoc quòd neque ſtomacho ingratum eſt, neque velut hoc ſitim inducit. Quæ verba Paulus ex Galeno lib.7. ſimpl. medica. tranſcripſit: ſicut Galenus ſua partim ex Dioſcoride ſumpſit. Plinius quoque lib.12. cap.8. eandem ſentẽtiam his verbis exponit, Saccharum & Arabia fert, ſed laudatius India. Eſt autem mel in harundinibus collectum, gummium modo candidum, dentibus fragile, ampliſſimum nucis auellanæ magnitudine, ad medicinæ tantùm vſum. Hæc omnia quum hodierno appellato Zuccharo probè conuenire videantur, non libet mihi diuerſum genus hodierni Zucchari à Saccharo illo veterum credere: etiamſi tempus & locos & vſum & parandi modum aliquantum immutarit. Sed de hac re amplius quiddam lib.2. Emblematum in Dioſcoridem, emblemate 71, dicemus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM OCTAVVM.

Col.441.lit.B. *In principio igitur ſuſtinere oportet ea quæ prodeunt, ita ut nihil reſiſtamus aduerſus ea quæ ex corruptione ac cruditate efferuntur.* In Græcis exemplaribus deſunt hoc loco duæ voces ad explẽdam ſententiam neceſſariæ, nempe πρὸς τά. Sic ergo legendum eſt, ἐν ἀρχῇ μὲν οὖν δέχεσθαι δεῖ τὰ κομιζόμενα, μηδὲν ἀντιβαίνοντας πρὸς τὰ ἀπὸ διαφθορᾶς καὶ ἀπεψίας φερόμενα. Cæterùm quod ad finem huius capitis habetur, ἀγάθιον ἐπικείσθω προσπεπτωκὸς τῇ ἕδρᾳ ἀπὸ θερμῶν στημάτων, integrum eſt, & bonam ſententiam exhibet, ſiquis voces rectè arripiat. Eſt autem ſententia ea quam ego expreſſi his verbis, Glomer ex calidis ſtaminibus ad ſedem efformatus apponatur. Eſt enim ἀγάθιον glomus ſiue glomer, id eſt globus ex ſtaminibus (quæ στήματα vocantur) factus, noſtrum vulgus ein vveber kluel appellat. Talem itaque glomum ex ſtaminibus ac filis factum ita efformari vult vt ad ſedem aptus ſit, & appoſitus prohibere poſſit ne ita frequens ad egerendum ſurrectio contingat. Meminit etiam lib.5. cap.41, in fine.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMNONVM.

Col.402.b.lit.G. *Per typhā uelut mos est, uasa in naribus sauciare.* Quandoquidē stillatio sanguinis, quæ videlicet guttatim sanguine è naribus stillante contingit, aut per expressionem (id est violentiam quandam plenitudinis vrgentis ac impellentis) aut ob meatuum densitatem (id est διὰ πύκνωσιν τῶν πόρων) velut Aëtius lib. 5. capite 124. dicit, fit, etiamsi in Paulo τῶν πόρων vox desit: hanc sanè meatuum densationem rarefacere vult, atque sic stillationem in largiorem fluxionem commutare, & hoc sauciatis vasis naribus per typham. Est autem Typha harundinis species ea quæ frequens vbique occurrit in stagnantibus locis ac paludibus, vulgus nostrum kolben, & roricht kolben appellat. Hæc itaque Typha inditur in nares, & acie sua vasa saucians sanguinem elicit. Aëtius citato iam loco idem per graminis coliculum molitur. διὰ καυλίων ἀγρώστεως, inquit, ὡς ἔθος τρῶσαι τὰ ἐν τοῖς μυξωτῆρσιν ἀγγεῖα. & lib.6.cap. nonagesimoquinto, graminis florem aut summam eius asperiorem partem naribus indere iubet, & obtorquere donec sanguis erumpat.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber tertius.

IN CAPVT PRIMVM.
Columna 411. litera E.

ALIVD *experimento cognitum ad alopeciam. Radicis mandragoræ, &c.* Hoc medicamentum in nullo alio medico Græco, quod sciam, reperitur: & vocibus obscuris, & Paulo non ita familiaribus proditum, meritò tanquam suppositititium est suspectum. Ac primùm quidem ponderis lectio corrupta est. habetur enim χ η'. quod sanè pondus si congiorum octo mensuram accipiamus, in immensam molem excreuerit medicamentum. Aut igitur vltro hoc pondus author obscurauit, aut corruptè legitur, pro genuino pondere ∫ο η'. id quod Latinè expressi: deinde habetur ἀξυγγίου χοιρείου ἀπάστου. Neque satis constat quid per ἀπάστου vocem significare velit, ἀπεράπευτον ne (id est nō curatam) aut ἄναλον, id est non salsam. At quum πάσσειν inter cætera significet etiam salem inspergere, ἄπαστον non salsam conuerti: & alioqui insulsæ axungiæ vsus hoc loco potior quàm salsæ axungiæ videtur. Postea nerii herbæ cordis siue internæ partis parum habet, hoc modo, νηρίου τῆς βοτάνης καρδίας ὀλίγον. Nerium itaque fruticem, qui & rhododaphne & rhododendron appellatur, obscurat herbæ appellatione: & dum cor eius herbæ accipere iubet, etiam de parte nos ambiguos facit. Puto tamen ramorum nerii internā partem siue medullam accipiendam esse, sicut in scilla internam partem ac medium καρδίαν Græci medici vocant. Putatur autem nerium esse fruticem, nostris olander appellatum. Cætera clara sunt, nisi quòd ἀποσωρεύσας corruptè legitur pro ἀποσηρώσας. est autem ἀποσηρῶσαι excolare.

Ibid.lit.F. *Aliud. Capitis muris usti partem unam, testarum buccinorum marinorum partem unam.* In Græcis codicibus ita legitur, ἄλλο. κυνὸς κεφαλῆς κεκ. μ. α'. ὄστρακα ρούσιον ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α'. Tametsi non improbo coniecturam, vt ob scripturæ vicinitatem, κυνὸς vox pro μυὸς voce supposita sit, maximè quum Galenus quoque lib. 1. κατὰ τόπους muris caput & non canis habeat: tamen sicut paulo antea vulpeculæ caput vstum recipiebat, sic caninum quoque hoc loco recipiendum esse, præscripsisse videri potest, vtrūque ob vim vehementer resiccantem ac extersoriam. Eodem modo, sicut pro vocibus ὄστρακα ρούσιον, legendum puto, ὀστράκων κηρύκων: (nam eadem etiam paulo inferius in hoc capite habentur) tamē nolo etiam penitus ὄστρακον ρούσιον reiicere. fortassis enim legendum est, ὀστράκων ρουσίων ἐκ τῆς θαλάσσης μ. α'. id est testarum russearum ex mari partem vnam. Tametsi verò res obscura ac incerta pro certa tradi non possit, tamē suspicor ρούσιον dixisse russeum, Latina voce vsurpata. quemadmodum Constant. Cæsar lib.2. de agricult. cap. 24. ρουσίζοντα ἴα dixit russei coloris violas. Et Paulus lib. 7. cap. 11. in antidoto podagrica ex corallio, anagallidē, τὸ ρούσιον ἄνθος ἔχουσαι (id est Puniceum florem habentem) dixit. Et tamen neque sic russeæ testæ ex mari, aliæ erunt quàm conchyliorū ac concharum, atque adeò ipsorum buccinorum. Sed hæc coniectura nostra sit, qui nolui locum ab omnibus silentio præteritum, relinquere intactum, sed quod in præsens videretur communicare. Addam porro & aliam coniecturam: Possit fieri vt recta lectio sit, ὀστράκων ἐχίνων ἐκ τῆς θαλάσσης. Nam Galenus lib. 1. κατὰ τόπους, inter huius generis medicamenta à Critone prodita, Erinaceorum marinorum testas vstas habet. Sed sint hæc coniectantis ac diuinantis, non afferentis ac affirmantis. Neque enim mox mutanda est lectio expressa, ex eo quòd alius scriptor diuersum quid habet: nisi penitus constet ineptam ac inutilem esse lectionem eam quæ ab altera variat. Proinde etiam in sequentibus nihil opus est adducere diuersam lectionem Galeni, aut Oribasii, aut Aëtii, vbi non palàm res ipsa reclamat. Possunt enim posteriores etiam in his quæ ex aliis vsurpant, aliqua demere, aliqua addere, pondera etiam ac mensuras mutare, alia contusa, alia torrefacta assumere, & totius medicamēti formam alterare, prout ipsis ex vsu fore visum fuerit. Siquid igitur à nobis aliter quàm Græcè habetur, conuersum est, id velut certum à nobis receptum est, nequis de singulis à me reddendam rationem expectet. Non minima enim commentarii pars, ipsa recta translatio haberi debet, vt quæ etiam iusti commētarii vice esse possit. Quòd siquis tamen aliquid hîc desideret, is multa huc pertinentia in lib. 1. commentariorum meorum medicorum in Galenum κατὰ τόπους scriptorum reperiet, & meminerit nos hîc saltem dedolare ea quæ prius ita secta ac parata fuerunt vt dolabellam tantùm requirerent.

Col.413. lit.D. *Deinde pectinem in aqua tinge, ac quotidie utere.* In Græcis habetur, τῇ δὲ ἐπιούσῃ καταβάπτων εἰς τὸ ὑδάτιον καθ' ἕνα, χρῶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Ex quibus verbis ego nullam commodam sentētiam assequor. Neque enim καθ' ἕνα ad pilos referri potest, quum sint τρίχες fœminini generis. Neque fieri potest vt quis singulos pilos hac aqua tingat. Quū autem neque hîc authorem reperiamus ex quo Paulus transcripsit, coniectura vsi, nō esse legendum καθ' ἕνα statuimus; sed literarum vicinitate corruptam esse lectionem iudicamus, & pro ea τὸν κτένα legendum esse credimus. Nam & per pectinem hac aqua tinctum pili commodè infici possunt, & similes aquas, aut potius cremores, hodiéque multis in vsu per pectinem esse scimus.

Ibid.lit.E. *Aliud. Aphronitri minæ dimidium, pumicis torrefacti minæ quartam partem.* In Græcis pondera hæc corrupta sunt. Legitur enim ἀφρονίτρου μνᾶς ζ'. κισσήρεως ὀπτῆς μνᾶς δ'. Tanta harum rerum moles nullam penitus congruentiā cum sequentibus habet, quæ quatuor drachmarum pondere sumuntur. Suppositū itaque est μνᾶς ζ'. pro μνᾶς ς'. & rursus μνᾶς δ'. suppositum est pro μνᾶς τέταρτον. Nam mox etiam lupinorum χ τέταρτον, id est quartam congii partem habet. Atque hîc scripturæ modus frequens occurrit in medicis Græcis, vt litera δ'. non numerum quartenarium, sed quartam rei cui adiecta est partem significet.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid.lit.F. *Aliud. Gallas uiginti, adianti sextantem.* In hoc medicamento Græca lectio corrupta sic emendetur, pro χρίε θαλάσσῃ, lege τρίβε θαλάσσῃ, & pro ὀξηρανθέντα ἀλείφειν, lege ξηράναντα ἀλείφειν.

Col.414.lit.A. *Aqua capillos denigrans.* In hac aqua falsò legitur μήκωνος κάπνεων, pro μήκωνος κωδύων, veluti cōuerti. Sed & sequentium distinctio iuxta nostræ translationis rationē in Græcis facienda est. Vsus autē est & hîc Latina voce,

ὕδωρ λάκκαιον, aquam lacuſtrem appellans. Niſi fortaſſis potius Latini λάκκον Græcam vocem, lacum ſuum fecerunt.

Col. 414. lit. C. *Thapſi qua tinctores utuntur, quam Romani herbam rubiam uocant, drach.* VIII. *lixiuij pileatorij ſextar.* IIII. Hæc in Græcis ſic habentur, θάψου ᾗ τινι οἱ βαφεῖς χρῶνται, ἣν οἱ Ῥωμαῖοι ἔρβα ῥουβίαν καλοῦσι < η΄. κονίας πιλοποιητικῆς < δ΄. Legendum autem πιλοποιητικῆς ξε δ΄. velut res ipſa indicat. Et accipiendum lixiuium pileatorium ſiue pileariorum, hoc eſt eorum qui pileos ex lana faciunt, velut in comment. medicis inter alia lixiuiorum genera docui. Quod verò herba ea quæ Latinis Rubia vocatur, Græcis appelletur θάψος (velut hîc Paulus habet) hoc apud nullum alium Græcum authorem legi: imò neque θάψον pro vllius herbæ appellatione adhuc reperi. Thapſum addita voce barbaſſum vulgus herbariorum nouit, ſed hæc thapſus φλόμος Græcis eſt, & verbaſcum Latinis, vnde barbaſſi vox corrupta eſt. At hanc thapſum non velle indicare Paulum inde colligimus quòd paulo pòſt φλόμου (id eſt verbaſci) bis mētionem facit: & quòd hæc thapſus, Rubia Latinis non appellatur. Et rubiam quidem Latinis dictam ἐρυθρόδανον eſſe, apud omnes pro certo habetur, & in Dioſcoride rubiæ appellatio addita legitur. an verò hanc Paulus velit, & hîc thapſum appellet, ambiguum facit, quod etiam ipſe libro ſeptimo erythrodanum radicem rubram tinctorum eſſe dicit, quemadmodum quoque Dioſcorides. Verùm de thapſo appellata à ſe, mox ita ſcribit, βοτάνης χρυσιζούσης ἣν Ῥωμαῖοι ῥουβίαν καλοῦσι. Non enim videtur conuenire vt eadem modò rubra radix, modò herba auri colorē referens appelletur. Heſychius thapſum lignum eſſe ſcribit quod aliqui Scythicum appellent, & quòd etiam fluuius apud quem naſcitur, Thapſus appelletur. Huic ligno attribuit quòd tingat, & quòd lanas & capita eo flauefaciant. Vnde etiam Thapſinum, flauum vocetur. Sed apponam ipſius verba, θάψινον, τὸ ξανθόν, ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς θάψου, ὃ βάπτει, ᾧ ξανθίζουσι τὰ ἔρια καὶ τὰς κεφαλάς. τοῦτο τινὲς σκυθικὸν λέγουσι. καὶ ὁ ποταμὸς παρ' ᾧ φύεται τὸ ξύλον θάψος καλεῖται. At vt Paulum de ligno loqui non putemus, facit quòd & herbam vocat, & quòd rubia non appellatur. Eò ergo tandem deuenimus vt rubeam quā aliàs ἐρυθρόδανον dixit, peculiari ſuæ ætatis vocabulo, θάψον ab ipſo dictam eſſe ſuſpicemur: non tamen vlterius id facturi quàm donec rectius quid aſſequuti fuerimus. Habet porro mox in eodem medicamento, κελυδρίου ſο β΄. Neque ſatis conſtat an quid in rerum natura ſit quod κελυδρίου voce ſignificetur. Proinde & hîc coniectamus, μυοσκελυδρίου ſο β΄. legendum eſſe, hoc eſt murini ſtercoris ſextantem. Sunt enim μυοσκελύδρια eadem quæ μυόχοδα. procliue autem fuit vocem ob ſimilitudinem corrumpi: & Galenus libro primo κατὰ τόπους, inter ſimplicia medicamenta ad alopecias facientia, muris ſtercus habet: & Paulus ipſe murinum ſtercus alopeciis conuenire libro ſeptimo teſtatur: & alioqui ſi celydrium vertas, ſatis indicas neque quid Græcè legas, neque quid Latinè reddas, te intelligere.

IN CAPVT TERTIVM.

Col. 415. lit. E. *Ad ficoſas in capite ac mento puſtulas medicamentum ſiccum.* Quod ſiccū dixi medicamentū, in Græcis codicibus habetur τὸ ξυράφιον, ſed falſó. legendum enim eſt ξηρίον. nam ita mox appellat linea ſequenti, λούσας μὲν, inquit, ἐπίθες δαψιλὲς τὸ ξηρίον, id eſt, hoc ſiccum loto largè impone. Vocantur autem ξηρία medicamenta quæ arida & in puluillum detrita inſperguntur ac imponuntur ita veluti ſunt ſicca. Et de his peculiariter libri ſeptimi capite decimotertio agit. De hoc verò ſicco puluillo, quòd non parum vexet hoc medicamentum, dicit, ἅπτεται οὐ μικρῶς, inquit. Significat enim ἅπτεσθαι hoc loco contactum moleſtum, nempe irritare, ſtimulare ac vexare.

Ibid. lit. G. *Aut ſinapi cum aceto.* In Græcis legitur, ἢ σινάπιδι μετ' ὄξους. Sed falſó. neque enim huc facit μάλιστα σινηπι, ſed σίνηπι, quod ipſum etiam ex aliis medicamentis ad pediculos facientibus declaratur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 416. lit. B. *Aut hederæ corymbi aceto cocti, & cum roſaceo triti.* In Græco lege ἢ κισσοῦ κόρυμβοι ἑφθοὶ ἐν ὄξει συλλεανθέντες ῥοδίνῳ. Reliqua rectè habent: niſi quòd in capitis dolore ob frigiditatem, poſt τά τε σημεῖα, in Græcis deſunt voces, καὶ ἡ θεραπεία. velut ex ſequentibus patet.

Col. 417. lit. A. *Et decoctionibus ex hyſſopo & origano, & calidioribus adhuc, &c.* In Græcis exemplaribus deeſt vna vox ἀφεψήμασι. Ita enim legendum eſt, καὶ τοῖς δι' ὑσσώπου τε καὶ ὀριγάνου ἀφεψήμασι, καὶ τούτων ἔτι θερμοτέροις, &c.

IN CAPVT SEXTVM.

Col. 419. lit. B. *Bilioſo etenim humore ſuperante, tales uigilantes phrenitici ſunt.* In Græcis codicibus parum integra eſt lectio, partim tranſpoſitis, partim deficientibus quibuſdam vocibus, velut ex capite decimo deinceps huius libri apparet. Sic ergo legendum eſt, καθόλου μὲν γὰρ χολώδους κατακρατοῦντος χυμοῦ, φρενιτίζουσιν οἱ τοιοῦτοι ἀγρυπνοῦντες· τοῦ δ' αὖ φλεγματώδους, κωματωδῶς καταφέρονται. οἱ δὲ παλαιότεροι τοῦ Γαληνοῦ κάτοχον τοῦτο τὸ πάθος προσηγόρευον, κατοχὴν δὲ καὶ κατάληψιν οἱ νέοι.

IN CAPVT NONVM.

Col. 420. lit. D. *Pulſus his magni & rari ac undoſi.* Habent quidem exemplaria impreſſa, id quod ac vndoſi dixi, καὶ κλονώδεις, id eſt ac agitatorii: verùm & ratio horum pulſuum quam ſuprà libro ſecundo Paulus tradidit, & experientia ipſa, inſupérque Galenus teſtatur legendum eſſe καὶ κυματώδεις, id eſt ac vndoſi. Nam & in libello De pulſibus introductorio, & lib. 4. De pul. cauſis, Vndoſum pulſum palàm lethargicis Galenus attribuit. Et alioqui procliue fuit κλονώδεις vocem pro κυματώδεις ſupponere, ob ſcripturæ vicinitatem.

Pag. 422. lit. B. *Per anguſti oris uaſcula inſtillemus.* Græcè eſt, ἐπιρραίνονται διὰ τῶν βομβυλίων. Sunt enim βομβύλια anguſti oris vaſa per quæ guttatim aliquid inſtillari poteſt. Vtitur hac voce etiam Hippocrates libro tertio de morbis non procul à fine, μετὰ δὲ τὰ λουτρά, inquit, καὶ οἶνον γλυκὺν καὶ ὑδαρέα προσπίνειν, μὴ ψυχρόν, ὀλίγον, ἐκ βομβυλίου οὐκ εὐρυστόμου. hoc eſt (vt nuper in edita Hippocratis conuerſione noſtra Latina reddidimus) ex anguſti oris pocillo. In Græcis tamen exemplaribus deeſt vox οὐκ. Galenus in gloſſis Hippocratis, à ſonitu quem edit dum guttæ ex eo prodeunt, nominatum eſſe dicit, cuius hæc ſunt verba, βομβύλιον ἔκπωμά τι στενὸν ἔχον τὸ στόμα ἢ πῶμα, παρὰ τὸ βομβεῖν ὠνομασμένον. Germanis ein engſterlein appellatur, alicubi etiam à ſono & vitri materia, ein klungkerglesſlein.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Col. 423. lit. E. *Oportet autem uictus rationem non ſolùm infantibus, ſed etiam nutricibus ac lactantibus proſpicere.* Græca lectio luxata hoc modo reſtituatur, χρὴ δὲ τῆς διαίτης μὴ μόνον αὐτῶν τῶν βρεφῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν γαλουχῶν προνοεῖσθαι.

Ibid. lit. H. *Mane uerò paſſum euacuatum bibendum præbe.* In Græcis pro κεράσαντα legendum eſt ἐεράσαντα, hoc modo, ἕωθεν δὲ ἐεράσαντα τὸ γλυκὺ, διδόναι πίνειν. Significat enim ἐεράσαι, κενῶσαι & euacuare: & eſt frequens eius verbi apud medicos Græcos, itémque reliquos ſcriptores vſus: ſicut etiam compoſitorum, καπεράσαι, ἀπεράσαι, ἐξεράσαι. Sed loci ferè ſunt corrupti ex verbi ignoratione. Galenus libro quarto ſimplicium medicamentorum vbi de vinis inſolandis loquitur, καὶ μετὰ ταῦτα καπερῶντες ἐν ὑπερῴοις οἰκήμασι. Legitur tamen in hactenus impreſſis codicibus, καθαιροῦντες falſó. Hippocrates libro quarto de morbis, καὶ τὴν κεφαλὴν βαρέεται, καὶ ἐξερᾷ, καὶ πυρεταίνει. Vbi ἐξερᾷ pro ἐξεμεῖ & per vomitum ἐκκενοῖ, vſurpat. At in Aldino ἐξεᾷ habetur, quod in Baſilienſi codice rectè legitur. Plutarchus in præceptis ſalubribus, τὰς μὲν ἐμέτους ποιητικὸν αὖθις φαρμακείας καὶ περιεργίας, μηδὲν ἐκπεράσαντας, ἀλλ' ὅσον ἀπεψίαν ἐκφυγεῖν αὐτόθεν ἀφιέντας ἀπραγμόνως τῷ πλεονάζοντι τὴν ἀπέρασιν. τὴν ἀπέρασιν euacuationem per vomitum dixit. Meminimus etiam in commentariis medicis. Porro mox ſequitur purgatorium medicamentum ex veratro albo, in quo haud dubiè pondera nimia ſunt, ϛ΄. rerum quæ ſingulæ octo drachmarum pondere recipiuntur. Ego vel ſcrupulos vel ſiliquas legendum puto, imò omnino ſiliquas legendas eſſe cenſeo, vt ſit totum medicamenti pondus duarum drachmarum, & ſiliquarum quatuor. Hoc enim cōmodè pro vna vice, cum paſſo quod eſt in colocynthide, ſumi poteſt.

Et facilè fieri potuit vt < character pro Κξ charactere supponeretur. Non tamen mutaui lectionem vulgatam, sententiam meam de ea adscripsisse contentus.

Col.424.lit.D. *Ex quo radicis pæoniæ gestabat magnam ac recentem partem, de collo suspensam.* In Græcis deest hoc loco vox μέρος, quæ restituta integram sententiam efficiet, hoc modo, ἐξ οὗ τῆς ῥίζης τῆς γλυκυσίδης ἐφόρει (λέγω δὲ τὴν παιονίαν) μέγα καὶ πρόσφατον μέρος ἐξαρτώμενον τοῦ τραχήλου.

Ibid.lit.E. *Quum symptoma futurum est, ubi senserint partem.* Hoc est vbi perceperint ac cognouerint partem, non quæ afficitur (ea enim propriè est cerebrum) sed quæ (velut suprà dixit) auram aliquam frigidam ex se ad cerebrum distribuit, siue ea manus sit, siue pes, laqueo superpositam partem apprehendere ac adstringere oportet, atque sic ne ad cerebrum ascendat ac perueniat prohibere. Et hanc sententiam etiam ipsa verba Græca exprimunt.

Ibid.lit.F. *Et cibi delationem, & uehementem ad uenerem impetum, & multi uini potum.* Inter ea quæ Paulus hîc ad finem capitis de morbo comitiali vitare iubet, habetur καὶ τὴν ἐκμόχλωσιν. Et sanè multum ac diu torsit nos quid per ἐκμοχλώσιος vocem significare vellet. Vocem autem corruptam esse non dubito. Nam siue à verbo ἐκμοχλεύω venit, τὴν ἐκμόχλευσιν legendum est. siue ab ἐκμοχλέω, ἐκμόχλησιν scribendum fuit. Significat autem verbum ἐκμοχλεύω, emoueo, expello, excutio. Sic linea tertia præcedente, de aceto mulso Iuliano dixit, κατὰ μέρος ἐκμοχλεῦον τὴν ὕλην, hoc est (velut reddidi) particulatim materiam excutiēs. At hoc loco, siue ἐκμόχλευσιν siue ἐκμόχλησιν legamus, ambigui sumus de qua emotione siue excutione loquatur: & neque ex præcedente βραδυπεψία, neque ex sequente πολυοινία, quas item cauere iubet, satis intelligere datur quid per ἐκμοχλεύσιος vocem significare ac vitare nos velit. Si enim ciborum vehementem expulsionem vitare nos voluisset, largam habuisset copiam verborum quibus id clarius significare potuisset, nec ad ita obscuram, & aliàs ab ipso non vsurpatam vocem deuenisset. Si verò morbi aut materiæ ipsius expulsionem cauere nos voluisset, καὶ τὴν τῆς ὕλης ἐκμόχλευσιν, aut τὴν τῆς νόσου ἐκμόχλευσιν dixisset. Si verò corporis commotionem ac agitationem indicare voluisset, videtur potius dicturus fuisse, καὶ τὴν τοῦ σώματος ἐκμόχλευσιν, etiamsi simpliciter κίνησιν significantius dicere potuisset. Quare eo tandem coniectura progressus sum, non τὴν ἐκμόχλευσιν, aut τὴν ἐκμόχλησιν legendum esse, sed τὴν ἐκμάχλωσιν, à verbo ἐκμαχλόω, quod scortor & ad venerem feror significat: quod verbum etiamsi inusitatum sit, tamen iusta forma de se verbale nomen ἐκμάχλωσιν facit, per quod hoc loco Paulus vehementem ad venerem impetum indicare voluit, vt sit idem ἐκμάχλωσις quod μαχλοσύνη, id est venus & scortatio. Atque vt hanc putem esse veram huius loci lectionem ac sentētiam, ex eo inducor quòd etiam suprà à vino largiore, veneréque multa, abstinendum esse dixit. Sed non volo diutius valere hanc coniecturam quàm donec rectiorem & lectionem & sententiam fuerimus assequuti.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.426.lit.A. *Aut intra sportam cancellatim textam conclusi, in lecto ex alto suspenso, in altum attollantur.* Hoc modo conuerti verba Græca quæ sic habent, ἢ ἐωρείσθωσαν ἐν κλινιδίῳ, ἔνδοθεν γυργάθου τινὸς, ἐξ ὕψους ἀπηρτημένῳ. Est enim γύργαθος σκεῦος πλεκτόν. In tali ergo conclusi tales, lectis ex alto suspensis seruabantur.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.428.lit.H. *In his igitur qui canino modo conuelluntur, maxillam in contrariam partem per capistri deligaturam reduces.* Græca lectio hîc corrupta est, quæ ex Aëtii libri 6. cap.30, & infrà ex lib.6. Pauli cap.92. restituenda est hoc modo, ἐπὶ μὲν οὖν τῶν κυνικῶς σπωμένων, ἐπίδεσις εἰς τὰ ἀντικείμενα περιάγουσα διὰ φορβείας περισταυρουμένης ἁρμόσει, καὶ ἀφαίρεσις, &c. Est autem propriè φορβεία (velut Græci dictionarii exponunt) περιστόμιον, καπίστριον, dictum ἀπὸ τοῦ φέρειν βίᾳ. Vnde etiam Latinis capistrū à capiēdo dictū est, & significatur eo tam id quod Germanis ein halffter appellatur quàm quod ein maulkorb. Absyrtus de pullis equorum, πληρώσαντας τοὺς ι΄ καὶ ἡμίσεας, τότε φορβείαν αὐτοῖς περιτιθέντας. Ab huius equini capistri similitudine dicta videntur capistra quæ musici ori obligabant ad spiritus impetum coercendum, & faciei deformitatem occultandam ac ornandam. Plutarchus in libro περὶ ἀοργησίας, de Marsya, Καὶ ὁ Μαρσύας, ὡς ἔοικε, φορβειᾷ τινὶ καὶ περιστομίοις, βίᾳ τοῦ πνεύματος τὸ ῥαγδαῖον ἐγκατεῖρξε, καὶ τοῦ προσώπου κατεκόσμησε καὶ ἀπέκρυψε τὴν ἀνωμαλίαν. Hinc igitur & deligaturā mandibulam ad contrariam partem reducentem φορβείαν appellat. At verò paulo pòst, vbi conuerti, At in superciliorum aut palpebrarum resolutione, in Græcis legendum est, ἐπὶ δὲ ὀφρύων ἢ βλεφάρων, videlicet ex Aëtio.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.430.lit.E. *Vnde non sicca potius his fomenta, sed humida conuenire.* Græcum exemplar Aldinum vna voce corruptum, totam sententiam hanc corruptam, imò penitus nullam exhibet. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς, μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ἐνύγρους ἁρμόττειν. At hanc lectionem dum Basiliensis editio emendare studet, magis adhuc vitiatam expressit. Sic enim habet, ὅθεν καὶ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλ᾽ οὐ τὰς ἐνύγρους ἁρμόττειν, hoc est, vnde etiā sicca magis his fomenta & non humida conuenire. Quæ sententia nec pro ratione spiritus ac aeris crassi ac nebulosi facit, qui insuper frigidus valde ac congelatus & ægrè mobilis est: nec curationi quæ sequitur respondet, vt quæ mox ab initio lanas oleo imbutas adhibere iubet, & vesicam amplam oleum calidum habentem imponere. Quanquam Aëtius libri sexti capite tricesimonono, non solùm hoc humidum fomentum in vsum præscribat, sed etiam sicca duo, alterum ex sale fricto, alterū ex milio in sacculis adiungat, etiamsi hæc ambo simul sicca sacculo excepta adhiberi possint. Ad hunc itaque fomentorum tum humidorum tum siccorum vsum respexisse videtur Pelops, quem Paulus hîc citat, & humida magis fomenta probasse, non tamen ita vt sicca penitus damnarit, his verbis quorum sententiam ego reddidi, & hoc modo legenda esse sentio, iuxta eas quas attuli rationes, ὅθεν οὐ τὰς ξηρὰς μᾶλλον πυρίας τούτοις, ἀλλὰ τὰς ἐνύγρους ἁρμόττειν.

Col.431.lit.A. *In potu danda est aqua mulsa tepida ad dimidias decocta.* Græca exemplaria habent, ποτιστέον τε ὑδρομέλιτι λιπαρῷ εἰς ἥμισυ ἑψηθέντι, id est, In potu danda est aqua mulsa pinguis. Sed ego λιπαρῷ pro χλιαρῷ suppositum esse puto, ob scripturæ vicinitatem. Neque enim ex eo quòd ad dimidias cocta est pinguior euadit, aut etiam valde crassior: quòd si intelligere nos voluisset, nō vtique λιπαρῷ, sed παχυτέρῳ voce vsus esset. Sed sit hoc ex coniectura. Porro quæ paulò post sequitur frigidæ affusio, est apud Hippocr.5.aph.21.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col.432.lit.C. *Turbatio non ex corpore, sed ab aliqua forinsecus causa contingit, uelut à sole, fumo, puluere, uento.* Habent exemplaria Græca constanter pro vento, oleum. Neque quisquam hactenus dubitauit quin rectè legatur Græcè, οἷον ἡλίου, καπνοῦ, κονιορτοῦ, ἐλαίου, hoc est, velut à sole, fumo, puluere, oleo. Verùm ego ἐλαίου vocem penitus corruptam esse iudico, & supposititiam, pro qua ἀνέμου vocis lectio recta sit restituenda. Nam quum externæ illæ causæ eiusmodi sint quibus quotidie occurramus etiam inuiti, ita vt vix satis cauere possimus ne aliquando in sole versemur, & foris ambulantes puluerem, domi fumum experiamur: non debuit diuersum aliud externæ causæ genus quarto loco ad superiora tria adscribi, sed tale omnino quòd illis simile esset. Talis autem est ventus, qui & domi & foris derepente quandoque ingruit, & oculis turbationem inducit: quæ turbatio tamen citissimè soluitur, vbi causa summouetur. At vt ne ab oleo oculi turbationem incurrant, tam facile vitare est quàm vt ne etiam ab alia aliqua externa re lædantur, quarū videlicet nullus est circa oculos vsus. Et alioqui si ad huiusmodi particularia descendere velimus, non oleum esset quod velut externa causa turbationis oculorum fugiendū esset, sed omnia acria, amara, salsa, acida, austera & acerba, in quibus generibus infinitas propemodum particulares res comprehendi, quis nescit? quas omnes ad vitandum propositas esse oportebat. Huc accedit, quòd tantum abest vt oleum turbationem oculis inducat, vt id etiam ad acuēdum visum oculis

illini Dioscorides testetur. Quare ἀνέμου vocis lectionem pro ἐλαίου restituemus, & ventum non oleum, externam turbationis oculorum causam esse accipiemus. Nam & alioqui procliue fuit obliteratam vocis ἀνέμου vocem, pro ἐλαίου voce agnoscere.

Ibid. lit. D. *Quale est collyrium Nili ex rosis, aut etiam Chiacum, & Nardinum.* Græca exemplaria pro Aut etiam Chiacum, habent ἢ καὶ μηδικὸν, id est aut etiam Mediacum. Verùm quum Paulus libri septimi capite decimosexto nullum collyrium describat quod Mediacum appellet, legendum censeo Chiacum, cuius secundo loco descriptionem habet, ex vino Chio appellationem habentis, & cuius quoque paulo pòst rursus mentionem facit, sicut etiam Nardini. Videtur tamen non minus commodè ἀπὸ δίας pro μηδικὸν legi posse, id quod in vsuri iudicio positum esse volo. Nam & spodiaci descriptionem infrà lib. 7. ad inflammationes ac fluxiones oculorum habet.

Col. 434. lit. A. *Hæc est Erasistrati panchrestus ab omnimoda vtilitate appellata.* Hoc liquidum collyrium πάγχρηστος dictum Erasistrato adscribitur, & habetur etiam infrà libri septimi capite decimosexto iisdem verbis. Habet idē quoque Aëtius libri quinti capite octuagesimosecundo, & libri septimi capite nonagesimosecundo. Ex quibus locis adductus, etiā apud Galenum lib. 4. De compos. medic. secundos locos, cap. septimi principio, πάγχρηστος legendum esse in commentariis medicis in idem opus à me scriptis probaui, & non πάγχρυσος, velut exemplaria Græca ante nostram Græci Galeni editionem habuerunt. Nominis ratio clara est ex variis affectibus adscriptis, quibus mederi traditur. Sunt autem etiam alia ocularia medicamenta in eodem Galeni libro πάγχρηστα appellata. Nouit ipsorum appellationem etiam Plinius de hæmatitæ generibus loquens lib. 36, cap. 20. Principatum dat, inquit, ex his Æthiopico, oculorum medicamentis vtilissimo, & his quæ Panchresta appellant. Est insuper & panchrestos confectio ab eodem Galeno prodita, eiusdem operis libri 7. cap. 5. Et eodem nomine Plinius stomaticam ac arteriacam confectionem lib. 23 cap. 7. habet.

Ibid. lit. C. De palpebræ euertione, vbi habetur, Æruginē rasam tostam tritam adhibe, aut plumbum vstum & lotum, aut vtraque pariter, æruginem & plumbū admoue. In Græcis legitur, ἰὸν ξυστὸν φώξας λεῖον καὶ προσάπτου, ἢ μολύβδῳ κεκαυμένῳ, μετὰ θείου ἀπύρου, καὶ πεπλυμένῳ, ἢ ἀμφοτέροις ἴσοις τῷ τε ἰῷ καὶ τῷ μολύβδῳ. In hoc itaque loco redundant voces μετὰ θείου ἀπύρου. Nullus enim est hìc sulphuris vsus, nec plumbum vt vratur, sulphur requirit. Et Aëtius lib. 7. cap. 71. eadem medicamenta prodens, sulphuris penitus non meminit, ἰὸν inquit, πεφρυγμένον ἐπ' ὀστράκου λεάνας πρόσαπτου καθ' αὑτὸν, ἢ μόλυβδον κεκαυμένον ἴσον παραπλοκῇ.

Col. 435. lit. D. *Pilos agglutinantia. Pilos introrsum refractos glutinat bitumen, mastiche, colophonia, glutinum, cochleæ glutinositas.* In Græcis codicibus vitiosè legitur εἰς pro εἴσω, & κόμη pro κόλλα. Non enim vllius plantæ coma, neque κόμμι (id est gummi) huc facit, sed κόλλα, id est glutinum. Indicat id apertè Aëtius qui lib. 7. cap. 68. ταυροκόλλαν pro κόλλα habet, vnà cum reliquis medicamentis hìc à Paulo proditis. Leguntur porro consequenter in Græcis codicibus multa collyria nominibus corruptis, sicut λειβάδιον pro λιβυανὸν, & ἰλάμων pro νιλάμων, & δι' ὕδρας pro δι' ὑδρίας. de quibus omnibus libro septimo Paulus agit, & nos quoque libro septimo aliquid dicemus. Hìc tamen non prætereo, sub titulo de vlceribus oculorum ad finem corruptè legi λευκῶν pro ἑλκῶν, & mox etiam articulus τῶν deest. Sic ergo rectam lectionem restitues, δριμυτέρων μὲν ὄντων τῶν ἑλκῶν, σβεννυμένων τε καὶ διὰ χυλοῦ τήλεως, &c.

Col. 438. lit. C. Sub titulo de glaucomate & suffusione, vbi conuerti, Et purgatione, & infusis per clysterem acrioribus, Græca exemplaria habent, καὶ καθάρσει καὶ κενώμασι δριμυτέροις. Non esse autem legendum κενώμασι (id est euacuationibus) sed ἐνέμασι, id est infusis per clysterem, Aëtius docet lib. 7. cap. 51. qui apertè habet, καὶ κλυστῆρσι δριμυτέροις καὶ καθάρσεσι. Et alioqui quum particulares euacuationes à Paulo proponantur, sanguinis detractio, purgatio, alui frequentior solutio, ad has etiam particularem per clysterem euacuationem addere oportebat, & non vniuersalis euacuationis mentionem particularibus immiscere: nisi omnino κένωμα pro ἔνεμα dixit, quod sanè mihi verisimile videtur. Nam & lib. quinti capite quadragesimoprimo & sexagesimoquinto ita vsurpauit. Alioqui verò procliue fuit alteram pro altera agnoscere ac supponere: sicut etiam paulo pòst tres particulæ pro vna sunt agnitæ ac suppositæ, vbi conuerti, Teruntur hæc in mellis heminis octo. Græcè enim habetur, εἰ δὲ καὶ ἐν μέλιτος κοτύλαις ὀκτώ. Legendum autem est pro εἰ δὲ καὶ (quæ nihil huc pertinens significant) verbum λεαίνεται.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Col. 439. lit. H. *Ad fortiores verò obturationes, fel caprinum cum porri succo instilla.* In Græcis habetur, πρὸς δὲ τὰς ἰσχυροτέρας ἐμψύξεις, &c. Verùm pro ἐμψύξεις legendum esse ἐμφράξεις ipsa rei tractatio docet, & ex Galeno ac Aëtio colligi potest. Multa alia hoc loco per totum caput non magni momenti prætcrimus, quæ ex ipsa translatione nostra studiosi cognoscent, & in Græcis emendabunt. Sicut vbi in Græcis est, δεῖ δὲ συχνὰς πυελῶντα ἢ τῷ κοινῷ ἐλαίῳ, ἢ τινι τῶν θερμῶν πυελῶν, legendum esse μύρων pro πυελῶν, satis indicat quod sequitur ἐν αὐτῷ τούτῳ, quod ad vnguentum pertinet, & ad πυελῶν referri non potest, quum πυελία fœmininum sit.

Col. 440. lit. D. *Ad dolores maximos, & pus, & auditus grauitatem, Amygdalas depurgatas* x x. In Græcis legitur ἀμύγδαλα λελευκασμένα καὶ ἀφρονίτρου < γ'. Vitiosam autem esse hanc lectionem, & non amygdalarum & aphronitri, vtriusque drach. III. accipiendas esse, indicio est id, quòd non adiectum est ἀνὰ ante pondus < γ'. Pro καὶ igitur coniunctione legenda est numeri nota κ'. vt viginti amygdalas accipiamus. Habet idem medicamentum Aëtius lib. 6. cap. 82. ad verbum, nisi quòd ob scripturæ vicinitatem ἡ pro κ' legitur. Quod verò mox sequitur in Paulo medicamentū, Recrementum ferri cum aceto sub caniculæ æstu tritum, in Græcis corruptè habetur, ἡ σκωρία τοῦ σιδήρου λειωθεῖσα ἐπὶ χρόνου. pro ἐπὶ χρόνου itaque legendum est ὑπὸ κυνὸς, καύματι, ex Aëtio lib. ac capite iam dictis.

Ibid. lit. E. *Aliud ad sordes. Nasturtium, & nitri parum.* Græca exemplaria habēt, καρδάμωμον καὶ νίτρου βραχύ. Sed legendum esse κάρδαμον, ex Galeno lib. 3. κατὰ τόπους patet, qui in huius medicamenti descriptione habet, καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχύ. Item ex Aëtii lib. 6. cap. 79. qui habet, καρδάμου σπέρματος ὅσον ἐξαρκεῖ, καὶ νίτρου βραχύ. Mox porro sequitur, Andronis pastillum, & Neren, & Musæ inscriptum. Sed in Græcis τὴν ἥρην falsò legitur pro τὴν νήρην. Nere autē dictus pastillus habetur lib. 7. cap. 16.

Col. 441. lit. E. *Ad aurium contusionem. Hippocrates monet ut nihil ipsis adhibeamus.* Hoc facit Hippocrates in libro De articulis, vbi de aure fracta agit. At in medicamento quod ad contusas aures mox sequitur, bulbi Aphricani rectè leguntur, & in Græcis βολβῶν ἀφρῶν malè habetur pro βολβῶν ἀφρικανῶν, id est pro his qui ex Aphrica afferuntur, velut Dioscorides testatur, βολβὸς ἀπὸ λιβύης κομιζόμενος, inquit lib. 2.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col. 443. lit. A. *Sternutatoria. Veratrum album, castorium, piper, herba lanaria, cyclaminus, euphorbium, nitrum, cuminum, herba sternutatoria vocata, singula per se, aut simul omnia.* Græca exemplaria hìc imminuta esse videntur. sic enim habent, πταρμικὰ, ἐλλέβορος λευκὸς, ἢ καστόριον, ἢ πέπερι, ἢ στρούθιον, ἢ ὁμοῦ πάντα. Nam nec omnia recensentur quæ sternutationes mouēt: nec hoc ἢ ὁμοῦ πάντα, habet ad quod referatur. Proinde vnam integram lineam ex Paulo intercidisse ac periisse arbitror, quam ex Aëtio restituendam censeo, quum vterque sua ex Oribasio sumpsisse videatur, & Paulus etiam palàm fateatur. Sic ergo lego, πταρμικὰ, ἐλλέβορος λευκὸς, καστόριον, πέπερι, στρούθιον, κυκλάμινος, εὐφόρβιον, νίτρον, κύμινον, ἢ πταρμικὴ πόα· ἕκαστον ἰδίᾳ, ἢ ὁμοῦ πάντα, ex Aëtii lib. 6. cap. 97. Porro paulo ante hunc locum habetur etiam in Græcis ἡδυχρόου μάλαγμα falsò, pro recto ἡδυχρόου μάγμα. Ita enim à Galeno & Aëtio, & omnib9 medicis Græcis appellatur, & describitur infrà lib. 7. cap. II. circa Theriaces præparationem.

Ibid.lit.C. *Aut lyſimachiam appellatam in naſum indito.* Græca exemplaria hic habent, ἢ τὴν καλουμένην λυχνίδα ἔνθες τῷ μυκτῆρι. Ego verò quum nullam lychnidis ſpeciem ſanguinis ſiſtendi vim habere compererim, ſæpe hæſitaui de corrupta lectione,& aliquandiu λυχνῖτιδα legendum eſſe ſuſpicatus ſum. Eſt autem lychnitis phlomidis ſiue verbaſci ſpecies,quæ etiam Thryallis vocatur.Sed nec de hac apertè tradit vllus medicus Græcus, quòd ſanguinis è naribus eruptionē ſiſtat,niſi quis ex eo quod Paulus infrà lib.7.de verbaſci generibus ſcribit, quòd acerba ſunt, & fluidis affectionibus conueniunt,etiam in hunc vſum aſſerere ac aſſumere velit.Tandem verò in eam ſententiam adductus ſum vt λυσιμάχιον legendum eſſe credam,quod & conuerti, & pro lychnide repoſui. Nam & inſigniter adſtringit Lyſimachium, vulneráque glutinat,& ſanguinem ſiſtit,& ad ſanguinis è naribus eruptionem,herba ipſa naribus indita,ita vt ipſas obturet,conuenit.Ita enim de ipſa Dioſcorides ait, καὶ πρὸς τὰς ἐκ μυκτήρων αἱμορραγίας ἐμφραττομένη ἡ πόα ἁρμόζει. Atque hoc eſt quod etiā hoc loco Paulus dicit.Sed & Marcellus medicus Latinus, quem ex officina Frobeniana ſuperioribus annis edidimus,lyſimachium ad ſanguinem è naribus erumpentem, vtilem eſſe ſcribit,haud dubiè ex Græco quopiam authore.Polygonum,inquit cap.10,inſeri naribus prodeſt: ſimiliter facit & lyſimachios herba impoſita.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. In hoc capite medicamenta mirificè ſunt corrupta,& quanuis ex tranſlatione noſtra Græcorum exemplarium lectio genuina agnoſci ac reſtitui poſſit,tamen de quibuſdam obſcurioribus etiam fidem noſtram ſtudioſis approbare volumus.In primo itaque medicamento,Spumæ argenti lotæ drach.VIII. habentur,hoc eſt λιθαργύρου πεπλυμένου < η.Sed exemplaria Græca habent λιθαργύρου πεπέρεως < η. Hic error quum deprehenſu facilis ſit, quum & piper huc inutile ſit,& ſi πεπέρεως vox legi deberet,ἀνὰ < η.ſcribi oportuerit,tamē nemo hactenus animaduertit.In ſecūdo medicamento,Iridis,ptiſſanæ,fabæ freſæ,ſingulorum ſeſquiſextarium conuerti.Sed Græci codices falſò habent, ἴρεως ἢ πτισάνης ἐρεγμοῦ ἀνὰ ξ. αϛ'. Quòd autem ἐρεγμὸς non ad ptiſſanam pertineat, ſed tria diſtincta medicamenta accipienda ſint, iris, priſſana, faba freſa, ex Aëtii libri octaui capite 5. cognoſcimus, qui idem medicamentum his verbis habet, ἴρεως λείας, πτισάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου. Ex quo etiam id intelligimus, ἐρεγμὸν aliquando pro faba freſa,& in craſſiores partes comminuta accipi,aliquando etiam pro farina fabarum, quam etiam Lomentum appellamus. Tertium medicamentum penitus corruptum eſt. nam & ἐρεγμὸν non habet,& pondus vitiatum eſt, & medicamenta ad pondus non rectè diſtincta ſunt,& amygdalarum numerus in pondus mutatus eſt.Sic ergo recta lectio reſtituatur, πτισάνης, ὀρόβου, λιβανου, ἐρεγμοῦ, ἰλλυρίδος, ἀφρονίτρου, κόστου, ἀνὰ χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Aëtius loco iam citato idem medicamentum paulo clarius habet,hoc modo, πτισάνης ἀλεύρου, κυαμίνου ἀλεύρου, ὀροβίνου ἀλεύρου, λιβάνου, ἴρεως κεκομμένης, ἀφρονίτρου, κόστου, ἑκάστου χοίνικος τέταρτον. ἀμύγδαλα πικρὰ κ'. Reliqua ex tranſlatione noſtra emendato.

IN CAPVT VICESIMVMSEXTVM.

Col.444.lit.G. *Aliud, Nucis uiridis corticem terito.* Hoc medicamentum cum proximè ſequenti habetur in Aldina editione capite præcedenti:in poſteriore verò editione Baſilienſi,relatum eſt in hoc caput, ad dentium affectiones. Et vtrunque mihi videtur eſſe ſuppoſititium, & non Pauli genuinum. Habent enim verba à Paulo aliâs non vſurpata. In primo legitur σμύρνας ἀληθ. in Aldino,in altero σμύρναν ἀληθῆ. Ego σμύρναν μινναίαν lego, de qua multa in commentariis medicis dixi.

Col.445.lit.F. *Remittente uerò inflammatione aut decreſcente.* Græca exemplaria habent, ἐνδιδούσης δὲ τῆς φλεγμονῆς ἢ ἀκμαζούσης. Hoc eſt,Remittente inflammatione,aut in vigore conſiſtente. Verùm & res ipſa, & verba quæ ſequuntur, ſatis oſtendunt legendum eſſe παρακμαζούσης, id eſt declinante ſiue decreſcente. Atque ita etiam habet iiſdem planè verbis etiam ſequentia Aëtius lib.8.cap.45.in mea tranſlatione.

Col.446.lit.B. *Cæterùm poſt irritationes ex his factas,gargariſſandum eſt glycyrrhizæ decoctum, aut gargariſmus dandus qui paratur ex uino ſcybelite,& croco,& maſtiche Chia,&c.* In Græcis codicibus legitur καὶ κρόκου καὶ χίας, id eſt & croco & chia. Itaque terram Chiam accipiēdi hinc quibuſdam occaſio data eſt,non animaduertentibus χίαν ſimpliciter maſtichen appellari.Hoc autem declarat Aëtius libri octaui capite quadrageſimonono,qui eadem quæ Paulus his verbis tradit, μετὰ δὲ τὰς ἐκ τῶν τοιούτων φαρμάκων γινομένας ἐρεθισμοὺς, γαργαρίζειν ἀφεψήματι γλυκυρρίζης, ἢ τῷ διὰ σκυβελίτου, καὶ μαστίχης χίας, καὶ σμύρνης, καὶ κρόκου ἀναγαργαρίσματι.

Ibid.lit.E. *Porro filum lanæ purpura marina infectæ,&c.* De hoc filo multa in commentariis medicis retuli. Habet id Galenus lib.6.ſimpl.medicament.in glycyſide ſiue pæonia.Habet & Plin.lib.30.cap.5, de ſtrumis loquens.Aliqui verò, inquit,circumligant eas lino,quo præligata infra caput vipera pependerat donec exanimaretur.

Ibid.lit.F. *Commodæ uerò ualde ſunt etiam collutiones,roſarum ſiccarum aut uiridium decoctum frigidum,aut pampinorum uitis, aut foliorum lentiſci,aut rubi,aut malorum cydoniorum,aut rhois,aut uinaceorum,aut lentium.* Horum verborum lectio malè diſtincta eſt,& corrupta in Græcis codicibus,& ῥόδων vox bis habetur,altera vice pro ῥοῦς voce ſuppoſita. Sic ergo legendum eſt ex Aëtio,& capite ſequenti, χρήσιμα δὲ σφόδρα ἐστὶ καὶ διακλύσματα, ῥόδων ξηρῶν ἢ χλωρῶν ἀφέψημα ψυχρὸν, ἢ ἑλίκων ἀμπέλου, ἢ σχίνου φύλλων, ἢ βάτου, ἢ μήλων κυδωνίων, ἢ ῥοὸς, ἢ γιγάρτων, ἢ φακῶν.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col.447.lit.D. *Ex his uerò qui ſtrangulātur, manus nō admouebimus his quibus iam ſpuma circa os eſt, Hippocrati credentes.* Locus hic eſt apud Hippocratem ſecundo aphor.ſect.43. vbi exemplaria Græca Hippocratis & Galeni conſtanter habent, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα. Et conuertit vetus interpres, Strangulatorum & diſſolutorum,nondum mortuorum,non referunt quibuſcunque ſpuma fuerit circa os. Et poſt hunc Theodorus Gaza,velut putatur, Qui ſtrangulantur & euertuntur citra mortem, ſi ore ſpumant,non reficiuntur.Et Leonicenus, Strangulati atque diſſoluti, nondum mortui, non referuntur, quibus ſpuma circa os fuerit. Hi omnes interpretes καταλυομένων vocem in Hippocrate legerunt ac conuerterunt: neque ſuſpicatus eſt quiſpiam de corrupta eius vocis lectione. At nos nuper in omnium Hippocratis operum facta per nos tranſlatione ac editione, re ipſa diligentius expenſa, in eam ſententiam adducti ſumus vt non καταλυομένων, ſed καταδυομένων legendum eſſe putemus, & Hippocratis aphoriſmum ſic Latinè conuertimus, Ex iis qui ſtrangulantur & ſubmerguntur, nondum autem mortui ſunt,non reconualeſcunt quibus ſpuma circa os fuerit.Quibus autem rationibus inductus ſim, huc iam adſcribendum duxi,loco ita ferente,vt interim hoc de me ſtudioſi habeant donec & hūc & alios Hippocratis locos,clarius in coniecturarū libris in Hippocratem declarauero.Primùm itaque Galenus in commētariis ſuper hunc aphoriſmum, vocis καταλυομένων nuſquam meminit,neque eam exponit,ſed ἀπαγχομένων vocem ab Hippocrate vſurpatam ſic exponit quaſi ad ſolam ἀγχόνην(id eſt laqueum)pertineat. Circumiecto,inquit,collo laqueo,cor & pulmo opus habent vt fuliginoſam ſuperfluitatem expirent. Quum autem hæc propter laqueum impediatur,totam ipſam pulmo violenter impellit,& in hoc etiam de propria humiditate aliquid ſimul extrudit.Pernicioſum igitur hoc ſignum eſt,quia vim pulmonis indicat, quam patitur dum animal ſtrangulatur. Sic ſanè Galenus ſpumam in his qui laqueo ſtrangulantur, exitiale ſignum eſſe dicit at nos non ſolùm in iis qui laqueo aut alia re laquei vicem explente ſtrangulantur ſpumam circa os apparere ſcimus,ſed etiam in his qui in aquis ſubmerguntur,quocūque caſu aut modo, aut etiam naufragio id cōtingat,ſi nondū mortui,ſed ſalua adhuc aliquo modo reſpiratione,de aquis extrahūtur. Quū itaq; & laqueis & aquis ſuffocētur ſani homines,vt ſpuma circa os appareat,Hippocr.de vtriſque hoc aphoriſmo dixiſſe mihi videtur, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταδυομένων. Deinde nō putandū eſt Hippocratē loqui de his qui ob morbi aut veneni violētiā ſuffocātur,

velut hoc capite Paulus dixit, In cynachicis quandoque suffocationem sequi, & velut in sideratis, & comitiali morbo correptis contingit. Nam hi reuocantur sæpe, etiamsi spuma circa os ipsorum conspiciatur. Quòd si ad hos vsque aphor. sententia se extenderet, nec Galenus id præteriisset. Quare de duplici externa vi suffocationis, & per aquam & per laqueum, siue quid laquei vicem præbens, Hippocratem loqui probabile est: quum præter has nulla tertia reperiatur. Et proinde hoc loco etiam Paulus de strangulatis & naufragis coniunctim agit. Ita etiam Aëtius lib. 8. cap. 49. Et videtur sententia Hippocratis ad eos propriè pertinere qui aut ipsi sibiipsis vim intulerunt, vt vel in aquas se submerserint, vel colla laqueo inseruerint, qui sanè in ipso facto deprehensi viuere coguntur: aut qui iudicio publico, aut etiam vi priuata, ad aquas aut laqueum damnati, aut detrusi, dum iam strangulantur aut submerguntur, misericordiam reperiunt, ac vita rursus donantur: quorum tamẽ nullus reconualescit si spumam circa os habeat. Postremùm si vox καταλυομένων, de iis qui ex strangulatis dissoluuntur accipienda esset, non necesse fuisset adiicere coniunctionem καὶ, quum integra sententia sine ipsa sit, hoc modo, τῶν ἀπαγχομένων καταλυομένων, μήπω δὲ τεθνηκότων, id est, ex his qui dum strangulantur exoluuntur, nondum autem mortui sunt. Iam verò καὶ particula adiecta, non de vno aliquo modo, sed de duplici sermonem esse ostendit, nimirum & περὶ τῶν ἀπαγχομένων, & περὶ τῶν καταδυομένων, hoc est & de his qui strangulantur, & de his qui submerguntur. Nec hîc tam aduersari nobis id debet quòd etiam Galeni sæculo καταλυομένων in Hippocratis aphorismo lectum est, quàm adstipulari ac subscribere dictionum similitudo, quum vnius minutissimæ lineolæ ad quintam literam vocis καταλυομένων additione, & contrà in vocis καταδυομένων quinta litera eiusdem lineolæ detractione, tota sententia in alterutram partem ambigua distrahatur, vt etiam tot doctis hactenus viris imposuerit.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Col. 448. lit. B. *Cibi uerò his conueniunt sorbiles, & oua sorbilia, & amylum, & dulciaria liba, & sesama, & oryzæ, & amygdalæ, &c.* Græca exemplaria sic habent, τροφαὶ δὲ τούτοις ἁρμόζουσιν αἱ ῥοφηματώδεις, καὶ τὰ ὠὰ τὰ ῥοφητὰ, καὶ ἄμυλος, καὶ ἴτρια, καὶ σήσαμα, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε καὶ ὁ τοῦ κώνου καρπὸς, &c. Quod igitur legitur, καὶ εἰσὶ καὶ ἀμύγδαλά τε apertè corruptum est, quum voces καὶ εἰσὶ καὶ nihil huc pertinens significent, sed suppositæ sint pro re aliqua quæ similis sit aliis, quas hic defluxu ac grauedine laborantibus, in cibis commodas esse dicit. Hanc autem oryzam esse, tum reliquorum ciborum affinitate, tum quòd moderatè nutrit, & aluum sistit inducor, & fieri potuit vt καὶ εἰσὶ καὶ voces pro recta obliterata lectione καὶ ὄρυζαι agnitæ ac expressæ sint.

IN CAPVT VICESIMVMNONVM.

Col. 450. lit. C. *Elaterij dichalcon, hoc est oboli dimidium.* Græcè sic, ἐλατηρίου δίχαλκον ὅ ἐστιν ἡμιωβόλιον. Est autẽ δίχαλκον pondus æreolorũ duorũ. Si itaque Pauli rationem de ponderibus libro septimo in fine traditam vt rectam sequi volumus, non habebimus hîc integram lectionem. sunt enim duo æreoli quarta oboli pars, & non oboli dimidium. (nam obolus æreolos octo complectitur). Quare iuxta hãc rationem non δίχαλκον, sed δίχαλκοι β΄. legendũ esset, hoc est æreoli quatuor. hi enim oboli dimidium faciunt. Quòd si dimidii oboli pondus sequi voluerimus, de δίχαλκον vocis lectione nihil soliciti erimus.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Ibid lit. G. *Verùm ad uirium conseruationem frequentius potent aquam mulsam per se, & cum nucleis nucis pineæ, & cucumeris semine. Verùm ad totum thoracem ac costas imponere oportet ceratum cyprinum iridem inspersam habens.* Aldinus codex hæc sic habet, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοὺς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ᾽ μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων καὶ σικύου. ἐπιτιθέναι δεῖ καθ᾽ ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. In horum verborum lectione primùm aut deest, aut certè intelligi debet, vox σπέρματος post vocem σικύου, vt accipiamus aquam mulsam vel per se, vel cum nucis pineæ nucleis & cucumeris semine bibendam esse: deinde deest particula δὲ, ponenda post ἐπιτιθέναι, quæ tamen etiam abesse potest, si sequentia à præcedentibus probè distinguantur. Atque hanc lectionem vt veram & huius loci genuinam expressimus. At exemplar Basiliense σικύου vocem non assequens, eam in σικύας transmutauit, & sic totam sententiam vitiauit, cucurbitas per totum thoracem & costas imponere iubens, his verbis, πρὸς δὲ φυλακὴν τῆς δυνάμεως, συχνότερον αὐτοὺς ποτιστέον τοῦ μελικράτου καθ᾽ μόνας, καὶ μετὰ πιτυΐδων· καὶ σικύας ἐπιτιθέναι δεῖ καθ᾽ ὅλου τοῦ θώρακος καὶ τῶν πλευρῶν, καὶ κυπρίνην κηρωτὴν ἔχουσαν ἴρεως ἐμπεπασμένης. Quòd autem de cucurbitulis affigẽdis hîc non loquatur, ex superioribus constat. Nam linea præcedenti sexta & octaua de ipsis mentionem fecit. Et confirmat Aëtius qui libri 8. capite sexagesimosexto, nostram sententiam his verbis habet, καὶ κηρωτῇ δὲ σκέπειν τὸν θώρακα καὶ τὰς πλευρὰς διὰ πηγανίνου ἢ κυπρίνου ἐλαίου ἐχούσῃ ἶριν ἐμπεπασμένην ξηράν. Quòd verò cucumeris semen commodum sit peripneumonicis, itémque pleuriticis, ex multis locis Aëtii, præsertim capite de pleuritide & tabidis, colligi potest, & inde etiam quòd vrinam ciendo vim incidendi ac extergendi habet.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col. 451. lit. A. *Nam frigidum uenarum ruptorium esse Hippocrates ait.* De frigidi effectu, & præsertim frigidæ aquæ, itémque calidæ, multa habet Hippocrates lib. 5. aphor. & in libro de humidorum vsu, vbi vlcera gaudere calida ex cõfesso dicit, quia tergi adsueta sunt, & ideo meritò frigidam grauiter ferre: eadem item ratione venas calida gaudere, eo quòd in calido sunt: sed adscribam verba ipsius, τὰ δ᾽ ἕλκεα θερμῷ ἥδεται ὁμολογουμένως, ὅτι ἐν σκέπῃ εἴθισται· εἰκότως ἄρα τῷ ἑτέρῳ ἄχθεται. εἰκότως ἄρα καὶ αὐταὶ αἱ φλέβες, ὅτι ἐν θερμῷ εἰσιν. At partic. 5. aphor. 24. niuem & glaciem pectori inimica esse, tusses mouere, & sanguinis eruptiones ac defluxiones inducere scribit. Quem locum exponens Galenus, ait hæc duo, niuem videlicet & glaciem, maiora detrimenta quàm frigidam aquam inducere, & quia venarum ruptiones faciunt, ideo sæpe sanguinis eruptiones inducere: καὶ ῥήξεις, inquit, ἀγγείων ἐργαζόμενα, πολλάκις αἱμοῤῥαγικὰ γίνεται. Atque hoc est quod hîc Paulus dicit Hippocratem scribere, τὸ ψυχρὸν φλεβῶν ῥηκτικὸν εἶ(ναι).

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col. 454. lit. A. *Illa enim si non fuerit expurgata aut foras aut intus, in suppurationem, & multo prius in peripneumoniam transit.* Græca lectio paululum luxata, sic reponatur, ἐκείνη γὰρ εἰ φθάσῃ ἀνακαθαρθῆναι ὅτι ἔκτος ἢ ἐντὸς, εἰς ἐμπύημα, καὶ πολὺ πρότερον εἰς περιπνευμονίαν καθίσταται. Hæc est enim horum morborum successio, pleuritis in peripneumoniam transit, peripneumonia in suppurationem thoracis, suppuratio in tabem. Hippocrates 5. aphor. 8, & 15.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col. 455. lit. A. *Post extremarum partium defrictiones, & unctiones, & pauimenti purificationes, ac reliquum refrigeratorium ad reuocandam animam ductum, inspergenda est exudantibus corporis partibus myrtus trita, &c.* Quod dixi pauimenti purificationes, in Græcis est καθαρισμοὺς τοῦ ἐδάφους. Quanquam non καθαρισμοὺς, sed καταρραντισμοὺς legendum esse putem, id est pauimenti conspersiones. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 1. habet, Pauimentum, inquit, irroretur, ac foliis consternatur myrti, platani, ac quercus, maximè verò vitis, atque ipsis etiam rosis. Aut igitur καταρραντισμοὺς etiam hic in Paulo legere oportet, aut per καθαρισμοὺς vocem, non alias purificationes pauimenti accipere quàm quæ per frigidæ irrorationem, foliorúmque frigidorum respersionem fiunt, ad animam ex inualescente syncopes symptomate reuocandam. Atque hæc omnia quæ ita adhibentur, ψυχαγωγίαν appellat, ὅτι οἷον ἀνάγεται διὰ τούτων ἡ ψυχὴ ἐκ τῆς συγκοπῆς. Quod autem conuerti, Inspergenda est, in Græcis habetur ἐμπλαστέον, sed falsò. legendum est enim ἐμπαστέον, ex eodem Aëtii loco. Historiæ porrò palpitationis cordis quæ sequuntur in Paulo, sunt transcriptæ ex 5. lib. Galeni de locis affectis. Sed in prima historia falsò habent Pauli exemplaria ἐφλεβοτομήθη, pro recto φλεβοτομηθείς.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.458.lit. B. *Si uerò ulcus est in stomacho aut uentre, ab omnibus abstinendum est acribus cibis ac potibus & medicamentis. Vtendum autem mitigantibus, uelut sorbitionibus absque oleo, & his quæ ex amylo fiunt, & terra Samia, & Lemnio sigillo, & lacte ac melle paucissimo, quò circa mordacitatem perpurgent.* Hæc sententia claris verbis in Græcis exemplaribus impressis habetur, habetque certam ac constantem ratione, cur sorbitiones absque oleo probet: quum ex Hippocratis in libro de vlceribus doctrina, oleum & quæcunque mollientia, oleosa ac adiposa medicamenta sunt, vlceribus non conducat, si non valdè iam ad sanitatem tendant, eo quòd oleum sit vlceri aduersissimum, & ipsum sordidum ac graue olens reddat, vt Galenus lib. 3. methodi dicit. Quapropter etiam Aëtius lib. 9 cap. 17, vbi de stomacho exulcerato agit, succo ptissanæ aut alicæ vti iubet, modico ammixto melle, quo per ipsum vlcera repurgentur ac extergantur. Penitus autem silet de oleo, vtpote ad præsentem affectionem, vt succus illis, siue vt Paulus ait, sorbitionibus misceatur inepto. Quo magis temerarium iudicari debet, vnius fortassis exemplaris præscriptum sequi, & plura cum quibus ratio ipsa consentit, relinquere: quod faciūt qui pro eo quod in impressis habetur, οἷον ῥοφήμασιν ἐκτὸς ἐλαίου, legendum censent οἷον ῥοφήμασιν ἐκ τοῦ ἐλαίου: quum neque soleāt Græci medici sorbitiones vllas ex oleo appellare, sed ex ptissana, alica, lenticula, & aliis huiusmodi, in quas si oleum addi volunt, μετ' ἐλαίου adiiciunt: sin minus, ἄνευ ἐλαίου, aut ἐκτὸς ἐλαίου dicunt, velut Paulus hoc loco.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.460. lit. G. *Sæpe uerò & hic incessus successum habuit, Rubi, myrti, floris mali Punici, lauri & cupressi ramulorum uiridium.* Græca lectio corrupta sic restituatur, πολλάκις δὲ ἐπέτυχεν καὶ τοῦτο ἐγκάθισμα, βάτου, καὶ μυρσίνης καὶ, κυτίνου, καὶ δάφνης, καὶ κυπαρίσσου κλωνίων χλωρῶν. Sed & paulo pòst sequitur glomeris ex staminibus vsus, de quo lib. 2. cap. 58. dixi. Verùm hoc loco συμμιάτων falsò habetur pro σημμάτων. Aëtius lib. 9. cap. 44. eundem glomeris ex staminibus vsum his verbis prodit, ἢ τὸ ἀπὸ τῶν γυναικείων ἀγαθίδας κατ' διαδοχὴν πυρία, hoc est (velut in Aëtii translatione nostra Latina conuerti) aut glomis texturæ gynæciorum per successionem foueto.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.461. lit. G. *At si res urgeat, etiam ex sanguinem sistentibus aliquod infundatur, uelut est cinis lanarum succidarum, aut spongiæ nouæ, pice liquida, aut sanguine bubulo, aut alumine liquido, aut stercoris asinini succò imbutæ & ustæ.* Horum verborum lectio transposita in Græcis est, vt sententia non solùm obscuretur, sed etiam vitietur. Repones itaque in hunc ordinem, εἰ δ' ἐπείγοι, καὶ ἴσχαιμόν τι ἐνιέναι, οἷον τέφραν οἰσυπηρῶν ἐρίων, ἢ σπόγγου καινοῦ βεβρεγμένης πίσσῃ ὑγρᾷ, ἢ αἵματι βοείῳ ἢ στυπτηρίᾳ ὑγρᾷ, ἢ ὀνίδος χυλῷ, καὶ καυθέντος. Nouam autem vult esse spongiam, id est καινόν, non κενόν (id est inanem) sicut exemplaria habent. Nouam enim spongiam ad hanc rem commodam esse, & contra veterem inutilem Dioscorides testatur. Sequitur porro paulo pòst, quòd omphacitis sit cauum illud ex quo quercina glans enascitur. de qua re quid sentiam, in commentariis medicis per longum ostendi: & lib. 1. emblem. 120. in Dioscoridem repetiui.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.464. lit. E. *Mirificè uerò facit, etiamsi uomant, anethum coctum ac potum: post potum uerò, pane in calidam aquam iniecto, statim calida frusta edenda dato.* Horum verborum sententia non ita accipienda est, velut anethi decoctum bibi velit, vt inde vomitus contingat: sed vt ex eius potu vomitus sistatur, etiamsi iam stercus vomant. Sic enim Aëtius lib. 9. cap. 28. apertè declarat, Potus, inquit, eis conueniens est anethi decoctum. est enim vsitatum & accommodum. A potu panem in aquam feruentem coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. Hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Eodem loco citat quoque Oribasii hæc verba, Anethum, inquit Oribasius, in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeantur. Mirum in modum enim inde iuuatur, etiamsi iam stercus vomant. Clara est vtriusque sententia, & alioqui aluum & vomitus sistere anethi decoctum scribit Dioscorides libro tertio.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Col.465. lit. B. *Cæterùm ad renes, atterentibus calculos & secantibus medicamentis utendum est.* Inter hæc medicamenta recensentur carpesia, & saxifraga, & prionitis. Et de carpesio quidem in commentariis medicis diximus, & meminit eius quoque infrà lib. 7 Paulus. An autem sint carpesia Arabum ac Mauritaniæ scriptoribus Cubebæ appellatæ, nondum satis constat, etiamsi magno consensu non indoctorum medicorum id afferatur. Saxifragam autem esse Græcis σαξίφραγον Latinæ vocis vsurpatione appellatam, non est dubium. Sed Galenus lib. 5. ὑγιεινῶν, cestrum apud Celtas nasci dicit, & ab ipsis appellari hanc herbam σαξίφραγον. Quod etiam Galenum sequutus Aëtius lib. 4. cap. 30 prodit. Paulus verò & de cestro seorsum lib. 7. tradit, & postea rursus de saxifraga, quam saxifragam vocat, ab illa cestro dicta diuersa, ita tamen vt vtraque vrinam ciere, & calculos atterere scribat. Et est vtraque illa saxifraga officinis hodie satis cognita. At prionitis quæ herba sit me nescire libenter confiteor, quum nullum alium Græcum scriptorem reperiam qui eius mentionem faciat. Proinde etiamsi eius vocis lectionem habeam suspectam, tamen eam ex authore delere, & aliam substituere piaculum duxi, maximè quum exemplaria omnia in ea consentiāt, & author operis Pandectarum medicarum prionitidis vocis lectionem agnoscat, velut suo tempore ante ducentos ac triginta & amplius annos in Paulo pro genuina habitam ac receptam. Sed tamē & hic quid sit prionitis, neque nouit neque docet: hæc verba solùm in opus suum, etiam nusquam aliàs satis purum ac integrum, referre contentus, Prionitis, inquit, est medicina ad lapidē, Paulus. Quanquam autem prionitidis vocem vt suppositam, habeam velut dixi suspectam, tamen ipsam nec remouere, nec vt ignotam damnare in præsens volo, sed pro qua suppositam esse putem indicare. Et sit etiam hæc coniectura, non assertio nostra. Bryonia vtraque quæ & vitis alba ac nigra appellatur, vim habere ciendi vrinam ac menses, & proinde etiam atterendi lapides, ab omnibus Græcis medicis proditur, & Aëtius lib. 11. cap. 5. vbi vrinam multam ducentia recenset, inter ipsa etiam radicis bryoniæ decoctum refert. Et mox vbi ea quæ exsuscitant facultates ad excretionem irritando proponit, inter ea asparagos vitis albæ habet. Et paulo pòst, Deducunt, inquit, ad renes ea quæ calculos confringunt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Ex his itaque locis coniecto fieri potuisse vt βρυωνία etiam hoc loco in Paulo scripta, ex obliteratis characteribus πριονίτις sit facta, nisi fortassis eadem bryonia ac prionitis appellatur.

Ibid. lit. C. *Compositæ potiones sunt.* In prima harum potionum mensura imminuta legitur in Græcis. habetur enim δίδου κοχλιάρια β'. legendum autem est haud dubiè κυάθ. β'. Ita etiam in sequenti inspersilis medicamenti potione, quod καταπάστον, & nō καταπλασον legi debet, falsò legitur δίδου κοχλ. ε. μετ' οἴνου κεκραμμένου κοχλ. β'. Neque enim medicamenti illius quod in vinum aqua dilutum inspergi debet, cochlearii mensura bibi posset, si duobus cochleariis vini diluti inspergeretur. Itaque etiam hìc μετ' οἴνου κεκραμμένου κυάθ. β'. legendum est, velut vtroque loco conuerti. Porro posca nephritica, quæ paulo pòst sequitur, & φοῦσκα Paulo & Aëtio ac reliquis medicis Græcis Latinæ vocis vsurpatione appellatur, habetur infrà lib. 7. cap. 11. à Paulo descripta. non enim simplex posca est, hoc est acetum aqua temperatum, sed puluillus aridus qui cum posca sumitur ac bibitur, atque inde appellationem habet. Quod verò sequitur medicamētum ex auicula siue passere troglodyte, longè fusius habetur apud Aëtium lib. 11. capite 11. Licétque ex vtrisque colligere, non esse aliam quàm quæ Germanis zaunschlipfling appellatur, ex eo quod circa sepes versatur, aut etiam eam quæ Emmerling vocatur. Nam hoc genus per hyemen vbique apparet, velut Aëtius dicit. Et Aëtius quidem exhibere semel omnem vnius vsti per se cinerem iubet, aut modico folio & pipere ammixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Paulus verò insuper addit liquorem vini mulsi, vt cum ipso bibi possit, δι' ἀκρομέλιτος, inquit, ποτιζέσθω. Legitur tamen in Græcis corruptè δι' ἀκρατομέλιτος. Est autem ἀκρατόμελι nihil aliud quàm οἰνόμελι: siquidem ἄκρατον vinum meracum

ii. iiii.

appellant. Vinum autem mulsum nephriticis commodum esse in præcedentibus dixit, vbi etiam lapidem Iudaicum, & sanguinem hircinum, & cicadas, ex vino mulso exhibet.

Col.468.lit.E. *De permingentibus stratum.* Græcè est περὶ ἐνουρούντων. Dicuntur autem ἐνουρεῶντες quasi ἐν τῇ κλίνῃ aut ἐν τοῖς στρώμασιν οὐροῦντες, id est lectos & strata permingentes, quæ affectio pueris maximè contingere solet, velut etiam Paulus testatur: & Diogenes Cynicus de seipso confitebatur, vt Laërtius refert. Nam quum quidam ipsi exprobrasset quòd aliquando falsam monetam signasset, Diogenes per adolescentiæ prætextum crimen excusans, καὶ γὰρ ἐνούρουν καὶ ποτε, ἀλλὰ νῦν οὐ, inquit, hoc est, tunc sanè etiam stratum permingebam, sed nunc non item. Sed in Græco Laërtio θᾶττον, pro καὶ ποτε, falsò legitur, quæ res fecit vt docti viri multi sentētiam non intellexerint, & ἐνούρουν θᾶττον, lotium celerius reddebam verterint: quæ sententia Diogenis ingenium non refert. Ad hanc autem affectionem naturalia auxilia Paulus refert, id est quæ ex occulta quadam naturæ proprietate conducunt, non ex qualitate aliqua temperamenti. Inter ea verò habetur, leporis testem derasum in vinum exhibendum esse in potu. legitur enim in Græco, λαγωοῦ ὄρχιν ἐπιξύων εἰς οἶνον. Sed Galen.lib.9.κατὰ τόπους in fine, λαγωοῦ ὄρχις ἐπιζεννύμενος οἴνῳ habet, id est leporis testiculus in vino feruefactus. Et videtur vtraque lectio stare posse, siue quis in vino feruefactum, siue in vinum derasum leporis testem accipere velit. Aëtius tamen item vt Paulus, ἐπιξύσαι habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM SEXTVM.

Col.469.lit.F. *Intybum autem Troximum appellatum.* Intyba appellari Græcis τρώξιμα, in commentariis medicis clarè ostendi, nec sunt diuersa genera his vocibus indicata. Rectè itaque legitur in Aldino codice, τὸ ἴντυβον ἢ τὸ τρώξιμον, scilicet καλούμενον, id est appellatum: malè in Basiliensi, καὶ τὸ ἴντυβον δὲ καὶ τὸ τρώξιμον. Paulo pòst hunc locum sequitur, Cibum verò ptissanæ succum aut alicam cum hydrorosato accipiant. Est autem ὑδροῤῥόδατον, non aqua rosata, qualis hodie in vsu est, ab Arabibus siue Mauritanis longè post Pauli ætatem introducta, sed compositio ex rosis, aqua & melle constans, inter iucundas potiones à Paulo relata libri septimi capite decimoquinto: cum hoc hydrorosato hîc alicam accipere iubet, sicut præcedente capite vbi de diabete agebat, cum rosato. Mihi tamē & illic rosatum, nihil aliud quàm hydrorosatum significare videtur, & fortassis eadem compositio tum ῥόδατον tum ὑδροῤῥόδατον appellatur: aut certè isthic ἄλικα μετὰ ῥοδάτου, falsò pro ὑδροῤῥοδάτου legitur.

Col.470.lit.B. *Et medicamentum ex cacano, ad crassorum ac uiscosorum humorum obturationes.* Medicamentum hoc ex cacano describit Paulus lib.7.cap.11. Sed quid sit cacanum non satis constat: sic vt neque an cacanum aut bacanum rectè scribatur certum est, quum vtrunque reperiatur. Et in Paulo quidem hoc loco & iam commemorato βακάνου legitur: sed idem in simplicium ex ordine literarum descriptione apertè κακάνου habet, vt etiam aliis locis cacanum legendum esse videatur, & alioqui procliue fuit β literam pro κ agnoscere, & vicissim hanc pro illa. Aëtius quoque lib. 3. cap. 147. βάκανον habet. Sed lib.10.cap.2 κακάνη vox bis in scriptis manu exemplaribus habetur. Author Pandectarū medicarum bacanum raphanum exponit. Hermolaus in corollariis in Dioscoridem, vbi de raphano agit, dicit se in quodam glossemate reperisse bacanum semen, siue nucleum siue mucronem raphani esse. Sed hoc ambiguum facit Paulus, qui seorsum litera ρ. de raphano & eius semine mentionem facit, & seorsum de cacani radice sub litera κ. Proinde in summa hæc de bacani vocis lectione & eius expositione reprobamus. Cacani verò lectionem omnibus illis locis pro recta agnoscimus ac recipimus, vt sit radix de qua Galenus ea habet quæ Paulus infrà lib.7. recenset, & quæ Dioscorides lib. 4. cap.106. de cacalia prodit. Nam & Paulus eodem loco cacaliam & viribus & vsu cacano similem esse dixit, quum tamen eandem esse oporteat: etiamsi Galenus cacaliæ nomen non habeat, sed simpliciter cacanum appellet, nisi locus sit mendosus.

Ibid.lit.G. *Fumariæ circa sepes nascentis.* In Aldino codice deest hîc vna atque altera vox. Sic enim habetur καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς: excidit ergo αἱμασιαῖς φυομένου. Ita enim nasci cernitur. Basiliense exemplar καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς habet. cuius lectionis fidem apud authorem relinquo. quanquam si de re constat, locus nascendi ignorari potest.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM SEPTIMVM.

Col.471.lit.C. *Mirificè ipsis prodest absinthij præpotatio, & sinapismi, & dropaces.* Hoc loco in Græcos codices vox ab omni medicina aliena irrepsit. Legitur enim καὶ κοτταβισμοὶ καὶ δρώπακες. Quid autem faciant κοτταβισμοὶ ad mali corporis habitus emendationem, qui erant lusus in conuiuiis huiusmodi: qui biberat, id quod in poculo restaret, in peluim quādam ad hoc dispositam mittebat, & ex sonitus magnitudine, de amore pueri vel puellæ alicuius erga se diuinabat. Proinde coniectura ad rem dropaci affinem progressi, vocem σιναπισμοὶ pro κοτταβισμοὶ legendam ac reponendam esse arbitramur, quum & facilis fuerit ab altera voce ad alteram aberratio, in obliterata scriptura: & ea sit confinitas inter dropaces & sinapismos, vt eodem capite Paulus de his agat lib.7. capite decimonono. Et Aëtius libri decimi cap.19. dropaces nominare contentus, de sinapismis penitus tacuit. Habet enim eadem verba quæ etiam hic Paulus, sola κοτταβισμοὶ voce excepta.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM OCTAVVM.

Col.472.lit.B. *Multæ uerò mixturæ hoc est.* Inter hæc medicamenta simplicia habetur vox σμύρνης falsò supposita pro σμυρνίου. Non enim myrrha, sed smyrnium huc facit, velut Dioscorides, Paulus, & Aëtius testantur, itémque Galenus ipse. Sed & paulo pòst quod cōuerti, Aut foliorum chamelææ, & squamæ æris, & anisi, singulorum pares partes dato ex aqua, in Græcis corruptè legitur, ἢ χαμελαίας φύλλων καὶ χαλκοῦ κε.έ. ἀνίσου τὸ ἴσον. Legendum autem est, ἢ χαμελαίας φύλλων, καὶ χαλκοῦ λεπίδος, καὶ ἀνίσου τὸ ἴσον. Neque enim æs vstum, sed æris squama vim ducēdi aquam habet, velut etiam linea præcedente eius mentionem facit. Et sicut isthic micis panis excipit, ita hîc anisum addit, quo minus quis vsum ipsius auersetur. Nec longè postea vbi folii malabathri pilulas duas verti, rursus Græca exemplaria corrupta sunt: habent enim φύλλου < ά. μαλαβάθρου σφαιρία β΄. Legendum autem est sic, φύλλου μαλαβάθρου σφαιρία β΄. Nihil enim significat φύλλον per se aliud quàm malabathri folium. proinde & φύλλου vocem per se, & μαλαβάθρου vocem per se, & ambas voces coniunctim, φύλλου μαλαβάθρου, Græci medici pro eadem re vsurpare solent: σφαιρία autem (id est pilulas) dixit eo quòd folium in pilam & globum sit conuolutum, velut in Emblematis in Dioscoridem amplius exposuimus.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM NONVM.

Col.473.lit.E. *Vtere malagmatis primùm simplicioribus, quale est hoc, Ceræ sesquilibram, adipis taurini lib.1.* Hoc loco id quod adipis taurini libr.1. conuerti, in Græcis simpliciter habetur, ταυρείου λ.ά. Nam aut intelligenda est vox στέατος, aut fortassis quoniā excidit reponēda. At hæc non considerantibus, nec taurini adipis vim mollitoriam hîc requisitam animaduertentibus, visum est κιτταρείου pro voce ταυρείου substituere manifesto errore. Sunt & alia in Græcis corrupta quæ hoc capite habentur, quæ siquis corrigere volet, ex ipsa nostra translatione eius rei faciendæ copiam habet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Col.474.Ibid. *Fit etiam Icterus ob intemperiem calidam solidorum corporum, dum in bilem mutantur ea quæ alimenti ratione ad ipsa deferuntur.* Græca lectio hîc corrupta est, nec opus est exemplaria in manifestario adeo delicto requirere, aut ad probandum citare. deest autem articulus τῶν, & pro φερόμενον legendum est φερομένων. In hunc modum, γίνεται δὲ ἴκτερος καὶ διὰ δυσκρασίαν θερμὴν τῶν στερεῶν σωμάτων, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τῶν τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερομένων. Potest tamen etiam sic legi, εἰς χολὴν μεταβαλλόντων τὸ τῷ λόγῳ τροφῆς αὐτοῖς φερόμενον. Sed alteram ego malim lectionem. Non longè postea habetur passum chrysatticum à loco vt arbitror appellatum. Meminit eius etiam Aëtius lib.11.cap.13. paulo pòst habetur, Rectè etiam picra datur & arida, & ex aceto mulso constans: quod in Græcis legitur, ἤτε ξηρὰ καὶ ἡ δι᾽ ὀξυμέλιτος. Vtriusque au-

tem deſcriptio extat lib.7.cap.11.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col.475.lit.C. *Aluminis ſciſſi drach.v.fæcis uini Rhodij drach.x.gallarum omphacinarum drach.11.uino diluta & ad mellis ſpiſſitudinem redacta impone.* Hoc medicamentum corruptè legitur in Græcis codicibus hoc modo, στυπτηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου < η. ῥοδίνου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β'. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίβρεχε. Sunt enim expreſſa in Græcis quatuor medicamenta,alumen ſciſſum,fæx vini,roſaceum,gallæ. Quod autem tria ſaltem legi debeant,quæ vino diluta mellis craſſitudine illinantur vel imponantur, & ratio ipſa dictat,quæ omnem pinguedinem reſpuit,& alioqui roſacei vt cum vino ad reliqua diluenda adhibeatur,nullus eſt vſus : & Aëtius lib.4. cap.26,idem medicamentum tradens, roſaceum penitus non habet,ſed alumen,fæcem vini auſteri,& gallas, cum vino ad craſſitudinem redigenda eſſe dicit ac illinēda. quare neque hoc Pauli loco roſaceū legi debet. Eſt autem temere à quodam ſuppoſita ῥοδίνου vox,qui ignorauit Rhodii vini fæcem. Diſtinxit ergo vini fæcem certo pōdere adiecto,& ῥοδίου vocem in ῥοδίνου transſmutauit, decem drach.pondere itidem appoſito. Sic itaque rectam repones lectionem, στυπτηρίας σχιστῆς < ε. τρυγὸς οἴνου ῥοδίου < ι. κηκίδων ὀμφακίνων < β'. οἴνῳ δεὶς καὶ μέλιτος ποιήσας πάχος ἐπίπλαττε. Apparet autem vinum Rhodium fuiſſe auſterum , ex eo quòd Aëtius vini auſteri præſcribit fæcem. Meminit fæcis vini Rhodii Archigenes apud Galenum lib.1.capite 8.De compoſ.medic.ſecūdum locos,& ibidem non ſolùm fæx vini Rhodii, ſed etiam fæx Rhodia appellatur. Non multum verò refert an ἐπίβρεχε,aut ἐπίπλαττε,aut ἐπίχριε legas.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

Col.476.Ibid. Aliud variegatius,facit ad perfectæ ætatis homines. In hoc medicamento habetur , λίθου πυρίτου, ἀπύρου,μάγνητος φυσῶντος,hoc eſt (velut ego verti) Lapidis pyritæ, ſulphuris ignem non experti , magnetis ſpirantis. Primùm itaque ἀπύρου vox videri poſſit ad pyriten lapidem pertinere , vt lapidem pyriten ignem nonexpertum accipiamus : ſed Aëtius libri decimiquarti cap. 24. idem medicamentum,adhuc tamen variegatius,recenſens,ſeorſum lapidem pyriten habet,& interpoſitis aliis aliquot medicamentis, ἀπύρου vocem per ſe habet, vt nō ad pyriten pertineat, ſed per ſe ſulphur viuum ſignificet. Deinde magnetem ſpirantem dixit, qui validam adhuc trahendi ferrum vim habet,vt φυσῶντος vox idē ſignificet quod ζῶντος,qua Aëtius aliquoties vtitur. Temere igitur mutata eſt lectio in Baſilienſi editione, κυανίζοντος pro φυσῶντος.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.G. *Vena igitur ſtatim ſecanda eſt,& uictus tenuis ac ſine uino conſtituendus,& quotidie quidē aluus mollienda eſt,uehementer nunquam,ſed placidè ac leniter.* Hoc loco deſunt in Græcis codicibus duæ voces,quæ faciunt vt tota ſententia obſcuretur,& alienum ſenſum exhibeat,& quæ neceſſariò reponuntur ex Aëtii lib.12.cap.12. Sunt autem voces, ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν. Quibus repoſitis ſic legatur, φλεβοτομεῖν οὖν αὐτίκα, καὶ δίαιταν λεπτὴν τε καὶ ἄοινον ἐπιτρέπειν· καὶ καθ' ἡμέραν μὲν ὑπομαλάσσειν τὴν κοιλίαν, ἰσχυρῶς μηδέποτε, ἡσυχῆ δέ. Sed & mox eodem loco legendum eſt, τῶν κοχλιαρίων ὁ ζωμὸς, ex eodem Aëtio,non κοχλιαρίων,neque κοχλίαν,velut quibuſdam viſum fuit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM NONVM.

Col.478.ibid. *Paſtillus quoque ex uino & oleo,& qui ex lapide Phrygio paratur,ualde commoda ſunt medicamenta,& ad rimas,& ad ſordida circa coronam ulcera,& maximè quum detrahere præputium non poſſunt.* Hoc loco in Græcis pro καὶ τὸ λιθοφρύγιον,legendum eſt ἢ ὁ διὰ λίθου φρυγίου,ſcilicet paſtillus. Habetur autem lib.7. cap. 12. στεφάνην verò (id eſt coronam)vocat eminētem colis partem ac circulum illum cui præputium inducitur. Quod vbi ita inductum eſt vt vlcerata corona reduci ac detrahi non poſſit,hæc medicamenta commoda eſſe dicit. Intelligenda enim eſt πόσθης vox in verbo ἀποσύρειν, quum dicit, ἢ μάλιστα ὅταν ἀποσύρειν μὴ δύνωνται. Paulo pòſt vbi verti, Aut paſtillum album , aut eum qui ex loto fit,in plumbea pila tritum immittito:in Græcis deeſt vox λειωθέντα,quam ego tritum reddidi. Vult autem aliquid ex plumbi facultate paſtillis accedere.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

Col.482.lit.C. *Aut ſuberis ex Italico uaſe uſti cinerem.* Hoc loco non legendum eſſe φακοῦ (id eſt lenticulæ)ſed φελλοῦ, (id eſt ſuberis) ex quarto ſequenti verſu ſatis admonemur. Nam ſicut hic bibendum,ita illic apponēdum,ſuberis cinerem præſcribit,non cuiuſlibet ſuberis,ſed eius quo Italica ceramia ſiue vaſa vinaria obturata fuerunt. Ex quo etiam paſtillum infrà lib.7.cap.12.habet:quanquam etiam iſthic σφακελοῦ pro φελλοῦ falſò ſuppoſitum legatur. Quod autem is fuerit ſuberis vſus,in commentariis medicis ex Plin.lib.16.cap.8 docui. Meminit etiam Galenus comment.4.in ſextum Edem. Hippocratis librum,ſuper aphor.8. Sed & iſthic τυφλοῖς πωμασθέντα,pro φελλοῖς habetur. Verùm de his plura in cōment.medicis retuli. Sed nondum tamen perſuaſi vt non hic lenticulam neſcio quo fictili vſtam,& infra fæcem vini,aliqui accipere malint , vitiatam lectionem libētius quàm ſanè admonitionis rationem ſequentes. Non longè poſtea habentur flores mali Punici dulcis,vbi in Græcis abundat particula ἢ. legendū eſt enim, κυτίνοις ῥοᾶς γλυκείας,non κυτίνοις ἢ ῥοᾶς γλυκείας. Non enim ipſa mala,ſed flos cytinus appellatus hanc vim habet. Et paulo pòſt vbi legitur ὀξυσχοίνου κεφαλῶν μυρσίνης,&c. vox κεφαλῶν ad oxyſchœnon(id eſt iuncum acutum)pertinet,cuius capita in quibus ſemen,huc faciunt: & non ad myrtum. Et alioqui morem hunc Paulus & Græci medici habent,vt primùm vniuerſalem rei nomenclaturā faciant,& mox partem adiiciant,ſicut mox habetur ῥάμνου φύλλων,& βάτου ἀκρεμόνων. Ita & hic ὀξυσχοίνου κεφαλῶν, & non κεφαλῶν μυρσίνης. Nam huius folia accipienda ſunt,quorum nomenclatura ſequitur poſt vocem ῥάμνου.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

Col.485.lit.D. *Si non ſuccedit,medicamentum aridum ex charta immittito,primùm cum poſca, deinde cum aceto: aut puluillum antherum(hoc eſt floridum)appellatum.* Ambo hæc medicamenta,& quod ex charta vſta, quam recipit,nomen habet : & quod antherum appellatur,ex floribus roſarum quas recipit, vt arbitror habentur lib.7.cap.13.inter medicamenta arida ac puluillos,diuerſúmque eſt medicamentum τὸ διὰ χάρτου ξηρίον,à paſtillo ex charta , cuius deſcriptio eſt eiuſdem libri capite duodecimo.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEPTIMVM.

Ibid.lit.G. *Affectio igitur ipſa incurabilis eſt, ueluti alicubi etiam Hippocrates dixit.* Quod vteri cancri incurabiles ſint, Hippocrates in Aphoriſmis particula 6.aphor.28.dicit,vbi de occultis cancris ſic ait, Quibuſcūque occulti cancri fiunt, eos non curare melius eſt. Si enim curantur,citius moriuntur: ſi verò non curentur, multum tempus perdurant. Ad hos cancros etiamſi curari non poſſint,priuatim cōmodare dicit hoc loco Paulus , id quod paratur ex fæce in æneis vaſis, in quibus aqua coquitur,ſubſidēte. Hæc enim fæx,inquit, inſuper aſſata minutiſſimè teritur,& cerato roſaceo excipitur ad emplaſtri compagem redacta. Quo verò certò cognoſcatur quam rem & quam adeò fæcem Paulus deſignet , Græca etiam ipſius verba adſcribam, ἰδίως δὲ συμπεφώνηται τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις, ἥτις ἐπιπλεῖστα λειοτριβεῖται, καὶ ἀναλαμβάνεται κηρωτῇ ῥοδίνῃ, μέχρι συστάσεως ἐμπλαστρώδους. Verba ipſa ſatis clara ſunt,ſatiſque indicāt quam rem velit, quā etiam putamus nos ſatis commodè Latinè reddidiſſe. Hanc autem fæcem,etiam πῶρον(id eſt tofum) vocat lib.7.cap.16. vbi in collyrio ex hydria(id eſt vaſe aquario) πῶρον τὸν ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις ὑφιστάμενον recipit , hoc eſt tofum qui in vaſis calefactoriis reperitur. legitur tamen falſò θεσμοφορείοις pro θερμαντηρίοις , id quod ex Galeno conſtat,qui lib.4. de compoſ.medic.ſecundum genera,inter medicamenta citra mordacitatem ſiccantia recenſet, & tofaceū illud quod in æneis vaſis calfactoriis concreſcit. Sic enim locum conuerti in mea totius Galeni operum recens facta editione, qui Græcè ſic legitur, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρίοις ἀγγείοις. Habent tamē & hic exēplaria πυρῶδες pro πωρῶδες.

Neque referre libet quid vel hoc Galeni loco, vel illis Pauli antea citatis, interpretes conuerterant. Reponam autem & Græcam rectam lectionem in futura per me emendata Græcorum Galeni librorum editione. Quod autem ita generari soleat tofus in æneis vasis, dum aqua in ipsis coquitur, experientia quotidiana testatur. Et Galenus commentario primo in 6.lib. ἐπιδημιῶν Hippocratis super textum, In rhenem dolor grauis: & tertio commentario in eundem librum, super textum, Post mictionem concretio pueris magis, declarat eodem modo nasci in pueris tofaceum lapidem, quo extrinsecus tum in aquis calidis naturalibus concrescere videtur, tum in vasis in quibus aqua quotidie calefit. Idem facit etiam libro primo De alimentis, vbi de pane loto agit. Sed adscribam ipsius verba Græca, quæ in codicibus impressis corruptè leguntur, Τοῦ μὲν γὰρ ὠμοῦ χυμοῦ προσλαβόντος τὸ γλίσχρον, ὅταν αἱ κατὰ τοὺς νεφροὺς διέξοδοι στενώτεραι εἰσὶ τοῦν ὑπαρχούσαι φύσει, χρονίζον αὐτόθι τὸ παχύτατόν τε καὶ γλισχρὸν ἐπιμόνιν ἐστὶ γίνεσθαι πῶρον ὁποῖος ἐν τοῖς ἀγγείοις οἷς τὸ ὕδωρ θερμαίνομεν, ἐπιτρέφεται, καὶ ὁποῖος τοῖς λίθοις περιπήγνυται κατὰ πολὺ τῶν αὐτοφυῶν ὑδάτων θερμῶν.

IN CAPVT SEXAGESIMVMOCTAVVM.

Col.486.lit.C. *Deinde cataplasmata ex caricis, hyssopo, nitro & absinthio.* In præcedentibus capitibus aliquoties ὑσσώπου vox falsò supposita fuit pro οἰσύπου voce: de quo semel hîc admonendum duxi, ne hæc codicum Græcorum vitiatio penitus à me prætereatur, quam in Latina nostra translatione vbique sustulimus, quemadmodum etiam paulo pòst sublata est, vbi pessi ex terebinthina, galbano, myrrha, iride, & œsypo habentur, hoc est οἰσύπου, non ὑσσώπου. At hoc loco in cataplasma non œsypus recipitur, sed hyssopus herba, & ὑσσώπου vox rectè legitur. Nam hunc hyssopi ad duritias in cataplasmatis vsum, etiam Dioscorides prodit, καταπλάσσεται δὲ, inquit, μετὰ σύκου καὶ νίτρου πρὸς σπλῆνα καὶ ὕδρωπα.

IN CAPVT SEXAGESIMVMNONVM.

Ibid.lit.G. *In quibusdam autem reuera in hydropem transitio fit.* Aldinum exemplar ἐπιπίνων habet: id in posteriore editione in ἐπιπῖνον mutatum est. Sed neutra lectio recta est, verùm legendum est ἐπί τινων, id est in quibusdam, & referendum ad τινὲς δὲ, quod paulo antè præcessit.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMPRIMVM.

Col.487.lit.E. *Faciei pallor, facies tristis.* In Græcis est βλέμμα περιλίπαρον: sed ego περιλύπηρον legendũ esse arbitror, id est tristis aspectus. Neq; enim video quid pingui acceptu accipiendũ veniat. Deinde sequitur, Et facies aliquantulũ plena fit, habetur enim Græcè, καὶ τὸ πρόσωπον ὑποπίμπλαται. Suspicor autem & hîc legendum esse ὑποπίμπραται, id est & facies aliquantulum ardescit. Nolui tamen mutare lectionem. At quod paulo pòst habetur, Et murmur quoddam intestinorum præcedit: in Græcis legẽdum est, καὶ βορβορυγμὸς προοδεύει τις τῶν ἐντέρων. Aëtius enim simpliciter habet lib. 16.cap.68. καὶ τὰ ἔντερα βορβορύζουσι. Verùm quod legitur in impressis Pauli exẽplaribus, murmur fieri significat, & progredi aliquod intestinum. quam sententiam quum & ratio & rei experientia neget, neque Paulus prodidisse credi debet, vt sic scripserit, καὶ βορβορυγμὸς, καὶ προοδεύει τι τῶν ἐντέρων. Est autem βορβορυγμὸς strepitus quidam qui bõbi speciem refert, contingens vbi humiditas aliqua in intestinis continetur, vt Galenus lib.3. de sympt. causis docet. Quin & paulo pòst vox ὑποσπαιρόντων rectè legitur pro pulsibus subtremiscẽtibus. Non longè deinceps quod cõuerti, Velut collyria in anum subdita, in Græcis falsò legitur, οἷα τὰ κολικὰ δακτυλίῳ προστιθέμενα. Legendum enim est pro κολικὰ voce vox κολλύρια. Sic enim etiam suprà cap.42, appellauit, καὶ ὑπόθετα δὲ κολλύρια, inquit, τῶν πάνυ θερμαντικωτάτων ἐστί. Videtur autem aliquis lectionem mutasse, qui colicas esse eas glandulas videret.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVARTVM.

Col.489.lit.F. *Rubri teneriorum uirgultorum, & gallæ.* Hoc loco in Græcis deest vna vox. Legitur enim, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν, καὶ κηκῖδος. Legendum autem est, καὶ βάτου τῶν ἁπαλῶν ἀκρεμόνων, καὶ κηκῖδος. Et mox καλῶς suppositum est pro καθὼς. Neque legendum est καλῶς ὡς, vt in posteriori exemplari emendatum est.

Col.490.lit.A. *In pessis uerò utatur terebinthina, nitro, cucumere syluestri, elaterio, cassia & picis sero.* Hoc loco Græca exẽplaria habent, πρὸς δὲ τούτοις χρῆσθαι τερεβινθίνῃ, &c. id est adhæc verò vtantur terebinthina, &c. Nam quæ sequuntur rectè habẽt. Sed verba πρὸς δὲ τούτοις corrupta sunt ex voce vna προσθέτοις, quæ reponi debet. Sunt enim πρόσθετα quæ in pessos aut similes figuras efformata ad vterum subduntur. Ad hanc autem rem apta sunt medicamenta subiecta, & in nullum alium hoc loco vsum. Sic verò etiam quarta linea sequenti, καὶ τοῖς μαλακτικοῖς προσθέτοις legẽdum est, id est molliẽtibus pessis subditis, & non καθέτοις.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.D. *Eminentia apparet circa exacerbationes dolorosa, cruenta ac rubicunda: in interuallis autem rugosa, doloris exors, sublinida, ac stillans.* Hæc verba in Græco ita rectè leguntur, ὑπεροχὴ φαίνεται κατὰ μὲν τοὺς παροξυσμοὺς ἐπαλγὴς, δίαιμός τε καὶ ἐνερευθὴς· ἐν δὲ διαλείμμασι, ῥυσσὴ καὶ ἀνάλγης, καὶ ὑποπέλιος καὶ σταγγώδης. Opponitur enim ῥυσσὴ ὑπεροχὴ ei quæ prætumida est ὑπεροχή: & ἀνάλγης opponitur ἐπαλγεῖ, & ὑποπέλιος τῇ διαίμῳ, & σταγγώδης τῇ ἐνερευθεῖ. Stillat enim guttatim σταγγώδης, quum ἐνερευθὴς rubicunda manens nihil sanguinis effundat. Atque hæc est genuina sententia, quam etiam ex Aëtio colligere licet: nec est ex vitiatis codicibus ῥῦσιν vox pro ῥυσσὴν: nec τρυγώδης pro σταγγώδης substituenda. Declarant hoc etiam verba Pauli ad finem huius capitis sequentia. Sed & paulo pòst corruptam lectionem, ἃ καὶ τὴν διάρροιαν καὶ αἱμορροΐαν, &c. sic emendare oportet, ἃ καὶ τὴν δι' ἀρρωστίαν αἱμορραγοῦσαν. id quod sequentia declarant.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.492.lit.C. *Relatis acopis utantur, & compositis his.* Græcè legitur τοῖς τε λελεγμένοις ἀκόποις χρηστέον, καὶ τοῖς συνθέτοις νίτροις. Videtur itaque νίτροις vox corruptè legi pro τούτοις. Sequuntur enim composita quæ adhibenda censet.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.F. *Sed & ex torpedine ceratum eiusdem facultatis est in exacerbationibus, & oleum ex ipsa.* Huius cerati ex torpedine pisce marino, descriptio habetur infrà lib.7.cap.17. Appellat autem τουρπαίνην Latina voce ad Græcos corrupta, quæ alioqui Græcis νάρκη vocatur. Oleum ex ipsa ibidem habetur, & est id in quo cera non additur. Hac enim addita, ceratum efficitur.

Col.496.lit.F. *Curatio eorum qui ex mixti humoris fluxione laborant.* Græci codices falsò habent περὶ τῶν ἐπὶ αἱματικῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Nam de his in præcedentibus per longum egit, sicut etiam de iis qui biliosi humoris fluxione laborant. Iam verò de mixti humoris fluxione consequenter agit, vbi videlicet vel biliosior vel pituitosior, vel magis atrabiliarius est sanguis. Legendum igitur est περὶ τῶν ἐπὶ μικτῷ χυμῷ ῥευματιζομένων. Et mox, οἱ δὲ ἐπὶ μικτῷ χυμῷ πάσχοντες, id est, qui ex mixto humore affecti sunt.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVMNONVM.

Col.499.lit.A. *Aliud. Amurcæ, mellis despumati, singulorum pares portiones. Hoc etiam gingiuas purgat.* Hoc medicamentum habet etiam Aëtius lib.14.cap.83. Sed ita vt ad amurcam & mel despumatum, quæ ambo duarum drachmarum pondere recipit, aluminis phorini drach. 1. adiiciat. Et fieri potest vt alumen ex Paulo exciderit, aut ab Aëtio adiectum sit, vt hoc præstare posset quod de ipso testatur, Gingiuas, inquiẽs, purgat ac firmat. Vocem autem firmat, id est κρατύνει, Paulus non habet, quia nec alumen, quod id præstat. Vide lib.4.cap.41.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut Musæ pastillus, aut Nere, cum aqua.* In Græcis exemplaribus habetur, ἢ ὁ μούσα τροχίσκος, ἢ ἥρειν δι' ὕδατος. Corrupta itaque est vox ἥρειν pro νήρη. Quomodo etiam suprà lib.3.cap. 23. ἥρην pro νήρην legebatur, vbi ad duritiam sordis aurium præscribit, καὶ τὸν ἀνδρωνος τροχίσκον, καὶ τὴν νήρην, καὶ τὸν μουσᾶ. Quòd autem Nere appelletur trochiscus siue pastil-

lus, qui his locis à Paulo præſcribitur ex lib.7.cap.12.patet, vbi clarè habetur, νήρη τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρα, id eſt Nere paſtillus ex libris Heræ. Recipit autem hic paſtillus, myrrhæ, aloes, croci, ſingulorum drach. VIII. aluminis ſciſſi drach. C. Exci piuntur hæc aqua. Nolo tamen præterire Aëtium, qui lib.14.cap.75. eandem paſtilli huius deſcriptionem recenſens, paſtillum ipſum ἶριν (id eſt Iridem) appellat, vt in dubium veniat, Iriſne aut Nere paſtillus hic appelletur. Si itaque Iris vera eſt eius appellatio, in hoc loco Pauli, ἡ ἶρις δι' ὕδατος legendum erit: & ſuprà lib.3. ἡ τὴν ἶριν: & infrà lib.7. ἡ ἶρις τροχίσκος ἐκ τῶν ἥρα. Si verò Nere recta appellatio eſt, apud Aëtium memorato loco Neren pro Iridem legemus. Res ipſa eadem eſt, appellatio ob ſcripturæ ſimilitudinem altera pro altera agnoſci ac ſubſtitui potuit.

Ibid.lit.E. *Ad ulceratas autem, æruginis, ſpumæ argenti, ſingulorum drach.* IIII. *ſarcocollæ drach.* IIII. *quantum ſatis eſt inſperge, & ſupernè, &c.* In Græcis deeſt hoc loco vox ἐπίπαττε, & καί. Legendum enim eſt ex Aëtii loco paulo antè indicato, πρὸς δὲ τὰς ἡλκωμένας παρωνυχίας, ἰοῦ, λιθαργύρου ἀνὰ < δ'. σαρκοκόλλης < δ'. ἐπίπαττε ἱκανόν, καὶ ἐπίθες, &c. Aëtius tamen etiam σαρκοκόλλης < α'. habet, & veriſimile eſt ita eſſe legendum: alioqui enim Paulus ἀνὰ vocem de tribus coniunctim vſurpaſſet.

Col.500.lit.A. *Et loco prius ex ſpiſſamentorum decocto rigato, impone.* In Græcis legitur προκαταιονῶν συμμάτων ἀφεψήματι. Quia verò quid per συμμάτων vocem accipiendum eſſet, non ſatis intelligeretur, quidam σίμμεως ἀφεψήματι, quidam θέρμων ἀφεψήματι legendum cenſuerunt, partim vetuſtis exemplaribus perſuaſi, partim coniecturis vſi, & neutris nobis ſatis fidem faciunt: quum nulla vetuſtas poſſit errori patrocinari, & fallaces ſint coniecturæ, & rerum quoque vſus ineptus. Eſt enim συμμάτων lectio recta ac genuina huius loci. Et habet idem medicamentum iiſdem penitus verbis Aëtius lib.14.cap.74.principio. Sunt autem σύμματα odoramenta, quibus in oleum iniectis ac maceratis præparabatur id ad vnguentum, quod poſt ea aliis additis aromatis condiretur, & odore imbueretur, & vnguentum ex oleo fiebat. Sic Dioſcorides in Amaracino vnguento, σύμματα (id eſt ſpiſſamēta) habet, xylobalſamum, iuncum rotundum odoratum, & calamum: aromata verò ad odorem conciliandum, ἡδύσματα appellata, amaracum, coſtum, amomum, nardum, carpobalſamum, myrrham & cinnamomum. Illorum igitur συμμάτων, aliorúmque ſimilium, ab expreſſo oleo reſtantium, decoctum, Paulus & Aëtius ad pterygia præſcribunt: quanquam poſſint illa ipſa etiam per ſe, non prius in oleo macerata, decoqui, & ad pterygia decoctum illud adhiberi, vt conſequenter medicamentum imponatur. Memini συμμάτων quoque in commēt. medicorum libris, ex quibus ea quæ quis amplius expetit, requirere poteſt. Meminit & Galenus lib. 2. κατὰ γένη. Sed στιγμάτων vox falsò iſthic pro συμμάτων legitur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quartus.

IN CAPVT PRIMVM.
Columna 501. litera E.

SQVAMAS *aut uelut quendam corticem.* In Græco legitur falsò τινὰ ἀλωπεκῆν, id eſt quandam vulpinam pellem. Nam λοπὸν legendum eſt pro cortice.

Ibid.lit.F. *Et uariè exerceatur, partim ſaltu, partim, & quidem amplius, halteribus.* Quid ſint halteres, & quale fiat per ipſos exercitium, & quomodo differant ab alcteribus (alii enim ſunt ἁλτῆρες, alii ἀλκτῆρες) in commentariis medicis per longum, & multis authorum locis adductis, diximus: & ſuperuacaneum fuerit eadem tam ſæpe vbique ingerere. De folle etiam egimus lib. 1. Paulo ante hunc locum habetur, Aut ſcillæ aſſatæ drach. V. in aqua mulſa aut in melle ad elegmatis modum. In Græco exemplari Aldino legitur, ἢ σκίλλης περὶ < ε'. Nec dubiū cuiquā eſſe poteſt vocem περὶ corruptè hoc loco legi. Itaque in Baſilieſi editione pro περὶ ſubſtitutum eſt πεπλυμένης, quaſi ſcillæ lotæ drach. V. dare oporteat. Sed facilè eſt hic falſam vocem redarguere, quum non ſoleat lauari ita vt metallica, ipſa ſcilla: ſed & aſſatur & coquitur, velut Dioſcorides lib.2.docet. Proinde ego ὀπτῆς vocē pro περὶ legendam cenſeo, & ſcillam aſſatam accipiendam. Poſſit tamen non minus rectè σπέρματος vox, pro περὶ legi, niſi pondus quinque drachmarū nimium videretur. Aëtius enim lib.13.cap.122. Elephanticis ſcillæ ſemen trium obolorum pondere in cyatho mellis ſemicocti delingendum dare iubet.

Col.502.lit.A. *Et id quod ad uitiligines deſcriptum eſt, ex alcyonio, nitro, ſulphure, myrti foliis, & fici ſylueſtris foliis aridis.* Hoc medicamentum habetur infrà hoc lib.4.cap.6. Ex quo loco patet hic non σμύρνης, ſed μυρσίνης legendum eſſe. Sed & Aëtius lib.13.cap.123. μυρσίνης φύλλων clarè habet. Quod verò nō longè poſt ſequitur, Chamæleonis nigri radicis trientem, in Aldino corruptè legitur, χαμαιλέοντος λευκῆς τῆς ῥίζης ℥ δ'. Nec rectè in Baſilienſi codice χαμαιλέοντος μετὰ τῆς ῥίζης. Sed legendum eſt ex Aëtio χαμαιλέοντος μέλανος.

Ibid.lit.D. *Sed & Myleſiæ herbæ uiridis folia cum axungia tuſa ac impoſita, mirificè.* Hoc auxilium ex Myleſia herba habet etiam Aëtius lib.13.cap.124. Neque alia eſſe videtur quàm ea quam ſuprà ad coxēdicum morbum Iberidem appellauit, lib.3.cap.77. Eſt enim idem vſus facultáſque ac effectus: & dedita opera aliquando talia à medicis obſcurantur, aliis nominibus impoſitis ipſis rebus, vt ne quæuis ſus (vt dicitur) intelligat.

IN CAPVT QVARTVM.

Col.504.lit.F. *Similiter etiam perdicium & reſina aceris cum roſaceo, ſoluta & illita.* Hæc in Græcis ſic leguntur, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ περδίκιον, καὶ ζυγία μετὰ ῥοδίνου λυθεῖσα καὶ καταχριομένη. Quam itaque reſinam aceris dixi, Græcis eſt ζυγία. Eadem enim reſina infrà lib.7. cap.18. in malagma baiū recipitur, & iungitur cū reſina picea ac terebinthina, vt nō poſſit aliud ζυγίας nomine accipi quàm reſina, ſicut neque hoc loco, vbi cum roſaceo ſoluenda ac illinenda præſcribitur. Nam aliâs ζυγία ipſa arbor appellatur, quam tertium aceris genus Plinius lib.16.cap.15. facit, fiſſili ligno, cortice liuido & ſcabro. Hoc alii, inquit, proprii generis eſſe malunt, & Latini carpinum appellant. Videtur autem de Vitruuio loqui, apud quem hoc habetur. ζυγίαν autem appellant quòd ex eius materia iuga fiant. Germani aceris genus quoddam agnoſcunt, quod maſſholderbaum appellant. Memini me quoque alicubi ζυγίας δάκρυον legiſſe. in his quæ margini Aëtii adſcripta eſſent.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.505.lit.C. *Sinopide aut meliade terra illine, aut acubus ſimul innitentibus præpunctione facta, &c.* In Græco legendum, σινωπίδι ἢ μηλιάδι, ἢ βελόναις συνερειδομέναις κατακεντήσας. non μηδιάδι, nec συνεπιεχομέναις, velut codices habent. Quæ autem ſit terra Melias, & quæ ipſius facultas, apud Dioſcoridem lib.5. habetur.

IN CAPVT SEXTVM.

Ibid.lit.E. *Quidam etiam fæcis uini uſtæ unciam unam addunt.* Exemplaria Græca ſunt hic corrupta. Aldinum habet, ἔνιοι δὲ καὶ τρέχλησκε. Baſilienſe ἔνιοι δὲ καὶ τρέχλης κεκαυμένης: non eſſe autem τρέχλης κεκαυμένης legendum, ex eo conſtat quòd τρέχλης vox per ſe fæcem vini vſtam ſignificat. Sic enim Paulus infrà lib. 7. cap. 11. in ſmegmate Aſclepio exponit,

σφέκλης, inquit, ἥτις ἐστὶ τρὺξ οἴνου κεκαυμένη. Legendum igitur est, ἔνιοι δὲ καὶ σφέκλης ℥ο. α΄. possit addi verbum προστιθέασιν, sed non est necesse. Mox conuerti κόγχρος κόκκους ξ΄. id est grana sexaginta, non septem, velut in Græcis habetur ζ pro ξ suppositum. Idem enim medicamentum eodem pondere habetur suprà huius lib. 4. capite tertio, ad impetiginem. Et mox quod reddidi, Farinæ lupinorum, buccinorum vstorum, nitri, &c. In Græcis falsò legitur κηρύκων καὶ νίτρου, pro κηρύκων κεκαυμένων νίτρου. non enim opus est καὶ coniunctione, quæ supposita est pro abbreuiato κε΄, quod significat κεκαυμένων, vt suprà eodem cap. 3. ad impetiginem.

IN CAPVT DECIMVM.

Col. 507. lit. B. *Ad pustulas nocturnas & bullas, spumam argenti, & sulphur uiuum æquis portionibus, cum aceto & oleo myrteo, ad strigmentitiam spißitudinem trita, illines cum oleo & uino.* Græca lectio parum hìc vitiata, totam sententiam corrumpit: sic autem legendum est, λιθάργυρον καὶ θεῖον ἄπυρον ἴσα μετ' ὄξους καὶ μυρσίνου λεῖα, γλοιώδη ἐπιχρίσας μετ' ἐλαίου καὶ οἴνου.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Ibid. lit. C. *Item ouum totum crudum euestigiò impositum, lana molli exceptum.* Rectè legitur hoc loco, καὶ ὠὸν ὅλον ὠμὸν παραχρῆμα ἐπιτεθέμενον. Nam ita etiam Aëtius habet lib. 4. cap. 64. Nec opus est Dioscoridis authoritatem allegare, qui de oui candido prodit, quod ambustis illitum euestigiò bullas excitari prohibeat: quum totum ouum omnibus suis partibus huc faciat, perfrigerans nimirum, & reficcans citra mordacitatem. Non ergo ὠοῦ τὸ λευκὸν hic legendum est, sed (velut exemplaria omnia habent, itémque Aëtius) velut dixi, ὠὸν ὅλον ὠμὸν, &c.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Ibid. lit. G. *Ouum integrum absque testa.* In Græcis habetur ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων: sed corruptè legitur vox ὀρόβων pro ὀρόφων. Significat autem hìc ὄροφος ouorum testam, quæ est velut tectum & fornix ac quasi concameratio quædam oui. At quod mox sequitur de pelle ouilla, calida adhuc vbi recens detracta est, flagris cæsis circundanda, habetur apud Plinium lib. 30. cap. 15. his verbis. Verberum vulnera atque vibices pellibus ouium recentibus impositis oblitterantur. Meminit etiam Aristoteles in problematis sectio. 9. quæst. 1. tum oui, tum pellis ouillæ, ad vibices imponendæ.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. *Aut caricæ drach. VIII.* In Græcis hìc est, ἢ καρίκης < η΄. Nec videtur esse aliud καρίκη quàm carica (id est ficus arida) quæ aliâs Græcis quoque ἰσχὰς appellatur. Declarat id Lucianus in vitarum venditione, vbi de Epicuro quærit emptor quibus eduliis delectetur, & respōdet Mercurius, Dulcibus vescitur & mellitis, καὶ μάλιστα, inquit, ταῖς ἰσχάδας. Ad quæ verba subiicit emptor, χαλεπὸν μὲν οὐδὲν ὠνήσομαι γὰρ αὐτῷ παλάθας τῶν καρικῶν. Siue itaque à loco, siue aliunde nomen habet carica, Græcis pariter ac Latinis id vsurpatum est. Porro καρικὸν medicamentum duplex, aridum & liquidū, habet Hippocrates in lib. de vlceribus: sed neutrum caricas recipit, neque ex caricis nomē habet, sed è Carū gente, quibus in multo vsu fuit, appellatum esse videtur.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col. 508 Ibid. *Facit etiam oxerum & mastichcrum emplastrum.* In Græco exemplari Aldino corruptè legitur, ἡ ξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Legendum autem est, ποιεῖ δὲ καὶ ἡ ὀξηρὰ καὶ μαστιχηρά. Sunt enim emplastra ita appellata, quorum descriptiones habentur lib. 7. cap. 17. Horum emplastrorum mētionem facit rursus sequenti cap. 18. Sed in Basiliensi exemplari, vtrisque locis ea verba desunt, velut nihil significantia (vt arbitror) omissa.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col. 509. lit. B. *Si igitur dolor uehemens non est, hoc ad dolorem utendum est.* Aldinus codex habet, ὀδύνης μὲν οὖν σφοδρᾶς οὐκ οὔσης, τούτῳ καὶ τῆς ὀδύνης χρηστέον. Legendum autem esse κατὰ pro καὶ, sequentia ostendunt. Basiliense exemplar habet, τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. Sed non solet ita Paulus similia coniectanda relinquere, sed palàm quæ velit exponere. Galenus certè qui innumera alia esse dicit medicamenta quæ iuxta hunc modum componi possint, dicere potuit τούτῳ καὶ τοῖς τοιούτοις χρηστέον. At quia cataplasma quoque ipsum de quo Paulus hæc verba dicit, corruptè legitur in Paulo, veram lectionem, quam etiam Latinè expressimus, ex Galeni lib. 2. ad Glauconem adscribemus, quæ sic habet, καταπλάττειν οὖν τοῖς διὰ τοῦ ἀειρώυ, καὶ λεμμάτων, ῥοιᾶς ἑφθῶν ἐν οἴνῳ καὶ ῥοῦ καὶ ἀλφίτων συγκειμένῳ. In exemplaribus impressis κηροῦ falsò habetur pro καὶ ῥοῦ. Cera enim huc inepta est: rhus verò commodissimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 511. lit. D. *Ita ut ubi sanguinem defluere permiserimus, aliquod medicamentum ex his quæ putrescentibus commoda sunt imponamus. Sunt autem hæc.* In Græcis impressis verba quædam desunt, quædam corruptè leguntur. Restituenda autem sunt ex 2. lib. Galeni ad Glauconem, sicut etiam conuerti, καὶ ἐάσαντας ἀπορρυῆναι τὸ αἷμα, τῶν φαρμάκων ἐπιθεῖναι τι τῶν πρὸς τὰ σηπόμενα χρησίμων. ἔστι δὲ ταῦτα, &c. Sed & mox post hunc locum lege, ἐφ' οἷς ἅλας μετὰ πρασίου χυλοῦ χρηστέον, ex eodem Galeni loco, in impressis Pauli codicibus vox χυλοῦ deest.

Ibid. lit. F. *Gangrænas circumscarificabit imposita farina loliacea.* Græcè habetur, γαγγραίνας καταπλασσομένας περιχαράξει αἴρινον ἄλευρον, &c. Sed legendum est καταπλασσόμενα, & rectè sequentur res quæ id faciunt.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col. 512. lit. A. *Sed & plantaginis succo, aut solani dilutum, magnopere prodest.* In Græcis hìc vox vna οἴνῳ redundat, & facit totam sententiam alienam. Non enim vult plantaginis succum aut solani vino dilui, sed glaucium si etiam plantaginis aut solani succo diluatur, magnopere prodesse dicit. Sic ergo legendum est, καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ στρύχνου διεὶς, μεγάλως ὀνίνησιν. Hanc autem esse rectam lectionem declarat Gal. lib. 2. ad Glauconem, εἰ δὲ καὶ στρύχνου, inquit, δεύσεται χυλῷ ἢ ἀρνογλώσσου μειζόνως ὠφελήσεις. Præmisit autem de glaucii vsu eadem fere verba quæ Paulus quoque ante hunc locum præposuit.

Ibid. lit. A. *Et spumæ argenti trientem, succi porri cyath. VII. succi betæ tantundem.* Hìc habent exēplaria, πρασίου χυλοῦ ℔ ζ΄. Sed Oribasius ℔.S habere. hoc est. S. medietatis notam pro ζ΄. septenarii numeri nota, nihil miri est. potuit enim fieri vt vel hìc vel isthic error à scriptore committeretur. Non committet tamen errorem vsurus, si neque ad nimiam neque ad imminutam mensuram respiciens, spumæ argenti trientem terat, de vtrisque succis porri ac betæ quantum satis est affundat, quò medicamentum commodè illini possit. Atque hoc iudicio etiam in cæteris ambiguis tum ponderibus tum mensuris vtendum est. Sic paulo pòst myrtei sexuncem verti, id est ℥ο ς΄. quum tamen exemplaria habeant ℥ο ις΄. quod pondus nimium esse apparet, & ℥ο ς΄. legendum esse ex Aëtio constat, qui ita habet. Sed quia etiam mox in eodem medicamento falsò legitur ἡμίση vox, & quædam desunt, rectam lectionem quam expressi adscribam ex Aëtio lib. 14. cap. 60. Sic enim habet, ἢ κηροῦ ℥ο δ΄. μυρσίνου ℥ο ς΄. σκωρίας μολίβδου ℥ο. δ΄. οἴνῳ λεάνας σκωρίαν, καὶ τἄλλα τήξας κηρωτῇ ἀναλαβὼν κατάχριε. Mox quod conuerti, Recremētum plumbi rutæ tritæ succo excipe, in Græcis legitur πηγαίου χυλῷ. Sed Aëtius pro πηγαίου habet πολυγόνου. Et videtur vtrisque vsus huc commodus esse, etiamsi alterum pro altero suppositum esse appareat. Et rursus mox quod dixi, Lanæ mollis non lotæ, in Græcis legendum est ἐρίου ἁπαλοῦ, non παλαιοῦ, vt exemplaria habent, ex eodem Aëtii loco. Quod verò sequitur, Recremēti plumbi acetabuli dimidium, rectè legitur in Græcis, ὀξυβάφου τὸ S. etiamsi Aëtius sesquiunciam, id est ℥ο α΄. S. habeat. Nam si acetabuli mensura vnciarum trium plus minus statuatur, acetabuli dimidium sesquiunciæ respondebit, id quod ex ponderum ratione infrà lib. 7. in fine à Paulo tradita satis constat.

IN CAPVT VICESIMVMPRIMVM.

Ibid. lit. G. *Fieri quoque potest ceratum ex cera alba, rosaceo quadruplo ammixto, quod ex oleo crudo citra salem sit paratum.* Quod

ceram albam hic dixi, in Græcis eſt *κηρὸς τράκτος*. Et quia ſæpe in Græcis medicis *κηρὸς τράκτος* legitur, hoc loco ſemel declarare viſum fuit quid vox *τράκτος* ſignificet. *Τράκτος* itaque appellatur *κηρὸς*, qui tractu ac tractatione eò deuenit vt albus euaſerit, quod quomodo faciendum ſit docet Dioſcorides lib.2. Videtur itaque vox *τράκτος* à Latinis ſumpta eſſe, ac Græcis vſurpata. Sicut etiam *τρακτίζω* verbum exponunt dictionarii Græci *τὸ λευκαίνω καὶ κατασκευάζω*, id eſt præparo ac album facio. Aëtius alicubi *τράκτον* habet, & in eodem medicamento Paulus *λευκὸν* dicit. Et rurſus Aëtius aliquando *κηρὸν τράκτον λευκότατον* habet, vt dubium non ſit quin *τράκτου* voce, alba cera ſignificetur. At verò quòd roſaceum cum ſale & citra ſalem parari ſoleat, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT VICESIMVMSECVNDVM.

Col.513.lit.D. *Phygethlon autem, id eſt panus.* Hæc verba deſunt in Græcis, & neceſſariò adſcribuntur ad ſententiæ perfectionem, & habentur quoque apud Galenum lib.2.ad Glauconem, vnde hic tranſcripſit, *φύγεθλον δὲ, τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατῶδης φλεγμονὴ τῶν ἀδένος*. Paulo pòſt falsò legitur *ἐπιγινομένη* pro *ἐπιγομένη*, vt ex eodem Galeni loco patet.

Col.514.lit.A. *Viſcũ cum reſina ac cera.* Græcè habetur, *ἰξὸς σὺν ῥητίνῃ κηρωτῇ*. Sed pro *κηρωτῇ* videtur legendũ ἐ *κηρῷ*. Ita enim Dioſcorides de viſco dixit, *δύναται διαφορεῖν φύματα μιγεὶς ῥητίνῃ καὶ κηρῷ ἴσῳ*.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.C. *Et incumbere ipſi ſupernè bullam ſiue puſtulam nigram.* Græcè eſt, *ἐπικεῖσθαι δὲ αὐτῆς ἄνω κάτω φλύκταιναν*, &c. Sed pro *ἄνω κάτω* legendum eſt *ἀνωτάτω*, id eſt ſupernè, vel in ſumma parte, ex Aëtii lib.14.cap.62. Mox legẽdum eſt, *τὸ ὑποκάτω*, & non *τῷ ὑπὸ κάτω*. Et rurſus *ἐοικυῖαι τερεβίνθου καρπῷ*, non *καρπόν*. Sed hæc ex ipſa tranſlatione cognoſci poterunt.

IN CAPVT VICESIMVM SEXTVM.

Col.515.lit.G. *Quale eſt epithymum, quod quatuor drachmarum & dimidiæ pondere, ex ſero lactis aut aqua mulſa damus.* In Græcis impreſſis habetur pondus trientis & vnciæ dimidiæ, id eſt vnciarum IIII.S. nimirum ſic, *πλῆθος ℥ δ´. S. ἐν ὀρρῷ γάλακτος*. At hoc pondus nimium eſſe, neque epithymo conuenire ſatis declarat ipſe Paulus infrà lib.7. cap.4. vbi drach.v. cum ſeri lactis hemina dare iubet. Legitur autem etiam iſthic corruptè, *σὺν γάλακτος κοτύλῃ*, pro recto, quod etiam hoc loco habetur, *σὺν ὀρρῷ γάλακτος*. Neque enim cum lacte, ſed cum ſero lactis datur. Docet autem & Dioſcorides epithymũ drachmarum quatuor pondere dandum eſſe, aut acetabuli menſura. fieri enim poteſt vt epithymi rei leuis, & in puluillum detritæ, quatuor drachmæ acetabulum expleant. Neque multum refert etiamſi plus aliquanto ſumatur, ſed non vt vnciam aut vncias exhibeamus. Verba Dioſcoridis hæc ſunt, *ἰδίως ἁρμόζον ἐπὶ μελαγχολικῶν ὀξυβάφου πλῆθος, πρὸς ὁλκὴν < δ´*. Aëtius quoque lib.3.cap.29. ſcrupulos XII. exhibet, qui faciunt drach.IIII.

IN CAPVT VICESIMVMSEPTIMVM.

Col.516.lit.C. *Confricare crura aliquando cum aceto & roſaceo, aliquando cum oleo ac ſale, aut etiam ad ipſum acetum & roſaceum ſale iniecto.* Græcam lectionem horum verborum ſic emendabis, *τρίβειν τὰ σκέλη ποτὲ μὲν δι᾽ ὀξυροδίνου, ποτὲ δὲ δι᾽ ἐλαίου καὶ ἁλῶν, ἢ καὶ αὐτῷ τῷ ὀξυροδίνῳ τῶν ἁλῶν ἐπεμβαλλόντα*, ex Galeni lib.14.meth. & 2.ad Glauc. Porro quid mihi eſſe videatur Ellychnium, de quo etiam hîc agit, ſatis multa in comment. medicis dixi.

IN CAPVT VICESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Vtendum itaque eſt ſapa cum modico oleo lanis ſuccidis excepta, aut etiam cerato ex œſypo admixto.* Hoc loco pro *ἀφεψήματι*, in Græcis impreſſis legendum eſt *ἑψήματι*, & pro *τὴν δι᾽ ὑσσώπου κηρωτὴν*, legendum *τὴν δι᾽ οἰσύπου*, ex Aëtii lib.15.capite ſecundo.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.517.lit.C. *Verùm ad uetera ſuggillata raphanus impoſitus facit. Tollere autem ipſum oportet quum mordere incipit.* Hoc loco vna dictio vitiata, & falsò pro alia ſuppoſita, totam ſententiam corrumpit. Eſt enim *διαφορεῖ* ſuppoſitum pro *ἀφαίρει*, id eſt diſcutit, pro tolle. lege igitur, *ἀφαίρει δὲ αὐτὴν ὅταν ἄρξηται δάκνειν*, id eſt tolle ipſum vbi mordere incœperit.

IN CAPVT TRICESIMVMTERTIVM.

Col.518.lit.G. *Allij nucleos decorticatos in oleo ad triduum macerato.* Allii nucleos dixi partes illas capitum allii in quas pelliculis detractis diffringuntur. Has Paulus hîc *σκελίδας* appellat, Galenus ſæpe *τυρλίνας* vocat, Dioſcorides *ῥᾶγας*, Aëtius *ὄνυχας*, id eſt vngues, Hippocrates *ἄγλιθας* & *δαπίδας*: & exponit Galenus in gloſſis Hippocraticis, *ἄγλιθες, τὰ μόρια τοῦ σκορόδου τῆς κεφαλῆς*. Et in voce *δαπίδες* ſic ait, *δαπίδες* vocantur magnæ lampades ardentes: per abuſum verò aliquando ſignificãt allii caput, eo quòd ex multis nucleis compoſitum, velut lampades colligatũ ſit. Latini quidam ſpicas vocant.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col.519.lit.D. *Calcis drach.IIII. fæcis uini uſtæ, nitri rubri toſti, &c.* Hoc loco habent Græca exemplaria, *νίτρου ὑγροῦ ὀπτοῦ*, id eſt nitri liquidi toſti: ſed ea differentia nitri, vt quoddam liquidum ſit, non ita vſquam quod ſciam legitur. nitrũ autem rubrum ſæpe Galenus & Aëtius, itémque Paulus habent. Quare etiam hoc loco pro *ὑγροῦ* voce, *ἐρυθροῦ* legendum eſſe puto. Nam & Dioſcorides lib.5. *ῥοδωπὸν* nitrum præfert aliis, quòd roſeum ac rubicundum colorem habet.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.520.lit.C. *Verùm admiſcere oportet tenuiſſimum farinæ puluillum de molæ uicino pariete acceptum.* Huius loci corruptam eſſe lectionem haud dubium eſt, quæ ſic habet, *μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα πλησιάζοντος μύλῃ*. Nam etiamſi *ἄχνην* pro *ἀράχνην* legas, & tenuiſſimum farinæ puluilllum accipias, tamen vox *πλησιάζοντος* nõ habet quo referatur, ſed & illi adiicienda vox deſideratur. Si itaque Oribaſium ſequi voluerimus lib.7.cap.1. ſic legendum erit, *μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἄχνην ἀλεύρου λαμβάνοντα ἀπὸ τοίχου πλησιάζοντος μύλῃ*. Atque hanc ſententiã interim arripuimus ac expreſſimus donec rectiorem aſſequuti fuerimus. Nam ſuſpicio nobis eſt, araneæ telam accipiendam eſſe, quæ vicino molæ parieti adhærens, aliquid de puluillo illo farinæ molendini in ſe ſuſcepit, maximè quum de ea tela Dioſcorides prodat, quòd ſanguinẽ ſiſtat, & vlcera in ſuperficie ab inflammatione tueatur, vt fortaſſis genuina lectio talis ſit, *μιγνῦναι δὲ χρὴ λελειωμένην ἀράχνην ἀλεύρου τὴν λαμβάνουσαν ἀπὸ τοίχου πλησιάζοντος μύλῃ*. Hac enim lectione genuinum auxilium, & ex araneæ tela, & ex molendini puluillo indicatur. Verùm in præſens hoc aliis diiudicandum relinquemus. At linea ſecunda ſequenti, *ἀνάπαλιν* vocem pro *ἀνάγαλλις* ſuppoſitam eſſe, vel hoc credibile facit quòd non habeat vox *ἀνάπαλιν* quò referatur. Anagallidem autem vtranque vulnera glutinare teſtatur Gal.lib. 6. ſimpl. pharmac. & ex eo Aëtius lib.1. Sed & mox *σμύρνης* vox pro *μυρσινίνης* ſuppoſita eſt, vbi cõuerti, Sed & ceruſſa cum cerati myrtei triplici pondere. Et facit quidem huc etiam myrrha, velut paulo pòſt ſequitur, ſed cum ceruſſa & cerato non videtur copulanda, & ſi hoc faciendum eſſet, legi oportebat, *καὶ ψιμμύθιον δὲ μετὰ κηρωτῆς καὶ σμύρνης τριπλασίονος*.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

In hoc capite mox à principio linea ſecunda, legendum eſt in Græcis exemplaribus *κτησόμεθα* pro *χρησόμεθα*. Et linea ſequenti pro *ἐπὶ* legendum eſt *ἐπεί*: & quinta ſequenti pro *πλεῖον* legendum *πλέων*. Et his reſpondentem tranſlationẽ noſtram habes.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.522.lit.E. *Aut nitrum, & cuminum, & farinam cum melle.* Græcè ſic, *ἢ νίτρον, καὶ κύμινον, καὶ ἄλευρον μετὰ μέλιτος*. Nec volo in præſens reprobare hanc lectionem, ſed vehementer ſuſpicor pro *καὶ κύμινον καὶ ἄλευρον*, legendum eſſe,

καὶ κυάμινον ἄλευρον. Ad eundem certè modum in libello Galeni de hirudinibus & reuulsione, κύμινον ἢ ἄλευρον ὀρόβινον legitur pro κυάμινον ἄλευρον.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

Col.523.lit.D. *Aliud.Cornu cerumi usti drach.IIII.corticis pinus drach.VI.cerussæ drach.IIII. æruginis rasæ drach.II.cadmiæ drach.VIII.* In hoc medicamento Græca exemplaria falsa pondera habent,nimirum corticis pinus vncias sex, pro drach.VI. & cerussæ vncias quatuor,pro drach. IIII. & æruginis rasæ vncias nouē,pro drach.II.& cadmiæ drach.XVIII.pro drach. VIII.Hæc igitur iuxta rectam Aëtii lectionem conuertimus, & in Græcis substituenda esse censemus. Sunt autem apud Aëtium lib.decimiquarti capite tricesimooctauo . Ex eodem etiam legendum est in secundo medicamento sequente, μυρσίνης ξηρᾶς,& non σμύρνης ξηρᾶς.Et pondus cerussæ ac spumæ argenti,singulorū drach.VIII.& non ℥ο.η.id est besiem, siue vncias 8.Quin & in emplastro secūdo sequenti,καδμίας ℥ο ς'.pro < ς'habetur:& in eodem χαλκοῦ κεκαυμένου ἀνὰ ℥ο α'.pro ἀνὰ < α'.legitur.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.524.lit.H. *Si uerò ex inferna sursum spectarit.* In Græcis habetur,ἀνάρρόπου δὲ ὄντος αὐτοῦ,id est sursum tendente ipso sinu.Quia verò antea dixit de eo qui ad supernam regionem extentus est,hic de eo loquitur qui deorsum tendit. Quare καταρρόπου quibusdam legi debere visum est,aut κατωφεροῦς,velut Galenus lib.2.ad Glauconem habet.Verùm si ἀνάρρόπου vocem sic accipias velut de osculo sinus dicat,quod sursum tendit,etiamsi ipse sinus deorsum vergat, nihil opus habebis vt mutes receptam exemplarium lectionem.

Col.525.lit.F. *De sinibus attritis.* Sinus attritos vocant qui tenuē & attritam cutem incumbentem habent, quale est linteolum detritum quod ῥάκος vocatur. Vnde etiam ipsi sinus κόλποι ῥακώδεις appellantur.Ad hos præscribit hic Paulus medicamentum,quod compage quidem & substantia est liquidum,sed facultate siccum : atque hoc ita parare iubet vt neque durum valde sit,neque manus inquinare desierit,id est vt neque penitus sit durum, neque etiam spissum, ita vt iam non amplius manus inquinet,neque ipsis inhæreat , sed ita liquidum vt inquinet quidem manus,sed non defluat, hoc enim Græcis his verbis significatur,ὡς μήτε σκληρὸν πάνυ εἶ) μήτε ἀμόλυντον. Sunt autem ex 2.lib. ad Glauconē transcripta.Dixi de vocis ἀμόλυντος significatione plura in commentariis medicis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMNONVM.

Col.526.lit.D. *Aliud. Atramenti sutorij drachmas duas,chalcitidis,æruginis,singulorum drachmam unam: excipe gummi,ac utere in collyria efformatis.Postquam uerò callus excisus fuerit,ærugine cocta cum melle purissimo octuplo repurga.* In hoc medicamento quædā verba transposita sunt in Græcis,& μηκρόπου vox legitur pro μέλιτος. Sic ergo repones rectam lectionem ex Aëtii lib.14. cap.55. Ἄλλο. χαλκάνθου < β'. χαλκίτεως, ἰοῦ, ἀνὰ < α'. ἀναλάμβανε κόμμει, καὶ χρῶ πιὼν κολλύρια. ὅταν δὲ ἐκπλωθῇ, ἰῷ ἑφθῷ μετ' μέλιτος καθαρωτάτου ὀκταπλασίου ἀνακάθαιρε.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM.

Ibid.lit.G. *Verùm sanioso humore,&c.* In Græcis vox ἰχῶρας hoc loco corruptè legitur pro ἰχῶρος. Legendum est enim πάλιν δὲ ἰχῶρος ἐπιρρέοντος,&c.Et mox pro ξηραίνεις legendum est ξηραίνειν.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMTERTIVM.

In hoc capite θρύπτεται falsò legitur pro κρύπτεται:& μὴ pro μή,vbi conuerti.Si enim non citò incarnetur , hoc est εἰ μὴ γὰρ ταχέως σαρκωθῇ,non autem εἰ μὴ γὰρ: quanquam hæc & alia huiusmodi ex translatione nostra cognosci possint. Et mox post vocem μαλακώτερον deest καὶ παχύτερον,vt prægressæ voci λεπτότεροι opponatur. Quod verò reddidi, inter simplicia sanguinem sistentia,pilularum platani lanugo,maximè vbi crustam abiecerint, Græcè sic habetur, τῶν πλατάνων τῶν σφαιρίων ὁ χνοῦς,μάλιστα ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλῃ. At his verbis nō significatur,lanuginem pilularum platani,tum maximè sanguinem sistere vbi nescio quem concretum humorem abiecerint,sed eam ipsam lanuginem tum maximè id facere vbi vasa crustam inustam abiecerint.Nam & antea dixit, quòd crusta dilapsa plerisque sanguinis eruptio consequatur,quæ sisti non posset:& ad eam eruptionem etiam tum gallas vstas adhibere iussit , quas igne candefactas aceto aut vino extinguere præcepit.Sed sicut isthic αὐτὰς διαπύρους,id est ipsas igne candefactas,τὰς κηκῖδας δηλονότι,dixit,& tamen sunt qui ferramenta ignita aceto aut vino extinguenda esse accipiunt:ita hic quod dixit, ὅτι τὴν ἐπίπαγον ἀποβάλῃ,id est vbi crustam abiecerint,αὐτὰ δηλονότι τὰ ἐσχαρωθέντα ἀγγεῖα, id est vasa ipsa quibus crusta inducta est:ad concretum quendam pilularum platani humorem referunt,hic ἐπίπαγον, illic διαπύρους vocem non assequentes. Est autem ἐπίπαγος hic nihil aliud quàm crusta,id est ἐσχάρα,quæ medicamento aut cauterio inducta est,id est ἐπιπηγνυμένη.Nam & suprà Paulus dixit,τὰ δέ γε τὰς ἐσχάρας ἐπιπηγνῦντα,id est,quæ verò crustas inducunt,& velut affigunt ac compingunt.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Col.530.lit.C *Galenus ad punctiones quidem neruorum hæc descripsit.* Tria hæc medicamenta habet Galenus lib. 3. compos.medicament.κατὰ γένη.Et quia singulorum simplicium,ipsorumque ponderum,& componendi modi,rationem diligenter exposuit,par est vt Pauli lectionem ex illo transcriptam,ita emendemus vt cum Galeni lectione non dissentiat, sed idem doceat.In primo itaque medicamento μαράθρου vox falsò supposita est pro voce μάρου. Nō enim fœniculum sed marum,in medicamentum assumi debet. Quid autem sit Marum Galenus ibidem, & lib.1. De antidotis declarat. Deinde quod legitur in Græcis Pauli exemplaribus,ἀμαράκου ℥ο β'.legendum est ἀμαράκου < β'.Galenus enim expressis verbis dicit,se ne cogitasse quidem de amaraco ammiscendo,sed postea in diuitis cuiusdam gratiam, etiam de illo parum quid adiecisse,quartam nimirum partem aut quintam vnius aliorum simplicium quæ in hoc medicamentum recipiūtur.Quum igitur reliqua,cinnamomum,dictamnum,marum,singula singularum vnciarum pondere præscribantur,consequens est vt amaraci quarta vnciæ pars sumatur,id est drach.II.in secundo verò ac tertio medicamento reliqua rectè habent,sed πομφόλυγός τε ℥ο α'.falsò,pro πομφόλυγος πεπλυμένης ℥ο α'.legitur.Cera porro vnguentaria videtur fuisse appellata quòd ad vnguentorum vsum parata haberetur.nam Galenus pro ipsa Tyrrhenicam accipi posse dicit.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.531.lit.D. *Nam Hippocrates ait,Bonum est etiam lumbricos,&c.* Hic locus est in libri prognostici parte prima, velut Galenus iuxta suos commentarios distinxit. Verùm paulo ante hunc locum in Paulo falsò legitur,ἐκ πονηρᾶς νόσου,pro ἐκ πονηρίας νόσου.Sicut etiam paulo pòst falsò habetur,καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ φαίνονται,pro καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὕφαιμοι φαίνονται.Itemque μετὰ τῶν ψύξεως τῶν ἄρθρων falsò legitur,pro ἄκρων voce ἄρθρων supposita.

Col.532 Ibid. *Atque hæc miranda methodus est in pueris ægrè admittentibus.* In Græcis deest vox αὕτη, & ἐπί. Legendum enim est αὕτη ἡ θαυμασία μέθοδος ἐπὶ,&c.Sicut autem hic desunt hæ voces, ita paulo infrà vbi conuerti, Aut sinapi cum oleo & aceto,duæ voces redundant in Græcis. Sic enim legitur,ἢ τὸ νάπυ μετ' ἐλαίου καὶ ὄξους,κοχλιαρίου μέγεθος.Redundant itaque voces κοχλιαρίου μέγεθος.Nam & cochlearii magnitudo dici non solet, sed cochlearii mensura, & neque de sinapi,neque de oleo & aceto accipi potest. Verùm videtur etiam hic in libero iudicio vsuri reliquisse,vt quantū vellet exhiberet,sicut etiam pleraque alia sine pondere ac mensura præscripsit. Paulo pòst vbi conuerti,Spina Ægyptia cum pipere pari sex scrupulorum pondere,in decocto mēthæ,aut mori radicis succo,aut decocto petroselini , ac reliquorum odoratorum seminum:Græcorum verborum lectio ita emēdetur,distinguatur,ac legatur,ἄκανθαν αἰγυπτίαν μετὰ πεπέρεως

ἴσου τῆς σ΄. εἰς ἀπόζεμα ἢ δυόσμου, ἢ μορέας χυλὸν, ἢ τὸ ἀφέψημα πετροσελίνου, καὶ τῶν παραπλησίων τῶν ἀνώδων σπερμάτων. Mox deinde habetur, ἢ μηλαίας περσικῆς τὰ φύλλα, pro μηλέας περσικῆς τὰ φύλλα, hoc est (velut reddidi) mali persicæ folia: sed de talibus ne admonerem quidem, vt quæ ex nostra translatione cognosci possint ac emendari, nisi essent qui μηλαίας περσικῆς τὰ φύλλα legentes, & fraxini persicæ folia accipientes, toto cælo aberrarent. Non enim fraxini vllius regionis, nedum persiæ, huc faciunt folia, sed eius mali arboris vulgò omnibus notæ persicæ appellatæ folia de quibus infrà libro septimo ex Galeno dicit, quod mali Persicæ germina ac folia manifestè amara sunt. Lûbricos itaque occidunt, trita, vmbilico imposita.

Col. 533. lit. A. *Consequitur in ipsis gracilitas corporis, & impotentia cum inæqualitate.* Hæc verba in Græcis sic leguntur, παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἰσχνότης τοῦ σώματος, καὶ ἀδυναμία μετ' ἀνωμαλίας. Et habet Aëtius eadem verba libri 9. capite 40. nisi quòd pro μετ' ἀνωμαλίας, legitur μετὰ βραδυτῆτος, id est cum tarditate. de quo admonendum duxi, ne de pulsu hæc verba dicta accipiantur, quasi legendum esset, καὶ σφυγμοῦ ἀδυναμία μετ' ἀνωμαλίας. Non enim de pulsus, sed de totius corporis imbecillitate loquuntur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Col. 534. lit. C. *De dracunculis.* De his dracunculis Aëtius lib. 14. cap. 85. fere eadem verba habet. Verùm Galenus libro 6. De locis affectis, de his veluti quos nō viderit, & qui his quæ de illis produntur non multum fidei habeat, sic scribit, In quodam Arabiæ loco in tibiis (velut tradunt) nascuntur qui appellantur dracunculi, neruosi quidem natura, sed lumbricis & colore & crassitudine similes. Qui igitur dicerent se vidisse hos, multos audiui, verùm quum ipse non viderim, coniectare non possum neque de generatione ipsorum, neque de substantia quicquam exactè. Meminit & Theophrastus lib. 9. in fine.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber quintus.

IN CAPVT PRIMVM.

Columna 535. litera A.

A*B iis quæ in communi omnibus talibus commodant, initium sumemus.* Hoc loco in Græcis exemplaribus deest vox ὠφελουσῶν, ad sententiam perficiendam necessariò adscribenda, hoc modo, ἀπὸ τῶν κοινῶς ἐπὶ πάντων τῶν τοιούτων ὠφελουσῶν ἀρξόμεθα. Et mox linea sequenti quarta, δὶς ὑπογύοις φωλεοῖς legendum.

IN CAPVT SECVNDVM.

Ibid. lit. E. *Sed & extremarū partium præsectiones adhibere commodū fuerit.* Græca lectio Aldina hîc corrupta est. Habet enim καὶ ἀκρωτηριασμοῖς τε παραλαμβανέσθω καιρόν. Basiliense exemplar hæc corrigere volens, fecit, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβανέσθω τὸ μόριον. Sed neque hæc recta est lectio: verùm ita legendum est velut conuerti, καὶ ἀκρωτηριασμοῖς δὲ παραλαμβάνεσθαι καίριον.

Col. 536. lit. A. *In potu detur seris, aut erica, aut astragalitis cum aceto, aut bitumen, aut paliurus eodem modo, aut paliuri decoctum.* Corrupta sunt hîc Græca exemplaria, quæ sic habent, προποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλώτην μετ' ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλαιοῦ ῥοῦ ἀφέψημα. Restituenda autem lectio integra in hunc modum προποτίζειν δὲ σέριν, ἢ ἐρείκην, ἢ ἀστραγαλίτην μετ' ὄξους, ἢ ἄσφαλτον, ἢ παλιοῦρον ὡσαύτως, ἢ παλιούρου ἀφέψημα. Hæc ex Dioscoride: & alioqui ἀστραγαλίτης appellatur, non ἀστραγαλώτης, iridis quædam species, quæ etiam ἀστράγαλος vocatur, de qua plura in commentariis medicis dixi. Deinde bitumen aut paliurum eodem modo velut astagalitin cum aceto dari vult, aut etiam paliuri decoctum. Legitur enim falsò παλαιοῦ ῥοῦ, pro παλιούρου. Nam neque antiquus, neque nouus Rhus huc facit, sed paliurus eiúsque decoctum, & facilis fuit lapsus ob scripturæ vicinitatem.

Ibid. lit. B. *Theriace. Bryoniæ opopanacis, iridis Illyricæ, radicis libanotidis, myrrhæ, singulorum drachmas IIII.* Hoc loco cætera rectè se habent, sed myrrhæ loco in Græcis legitur ζιγγιβέρεως, nimirum pro σμύρνης voce. Atque hic error valde frequēs est in medicis Græcis omnibus, velut etiam in commentariis medicis ostendi. Occasio erroris inde est quòd Græcis nō modò σμύρνη, sed etiam ζμύρνη scribatur. De qua re in vocalium iudicio apud Lucianum conqueritur litera σ, quòd patienter tulerit, neque vnquam literæ ζ exprobrauerit quòd abstulerit sibi ζμάραγδον, & ademerit ζμύρναν. Sic enim in Luciano legendum est, ὅτι δὲ ἀνεξίκακόν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοί, μηδέποτε ἐγκαλέσαντι τῷ ζῆτα ζμάραγδον ἀποσπάσαντι, καὶ πᾶσαν ἀφελομένῳ τὴν ζμύρναν. Et quum ita ζμύρνα pro σμύρνα scriberetur factum est postea vt compendii gratia per duo ζζ denotaretur ζμύρνα. Quod compendium ignorantes, ad id dispendii deuenerunt vt myrrham per ζζ notatā, pro ζιγγιβέρεως voce agnouerint, atque ita zingiberi pro myrrha supposuerint.

IN CAPVT TERTIVM.

Ibid. lit. D. *Postea uerò affectionem inducunt quæ uocatur aquæ formido.* Affectio formidinis aquæ, ὑδροφοβικὸν appellatur πάθος, eo quòd omnem aquam, aut etiam omnem penitus humorem fugiant ita affecti, siue videant, siue admoueātur. Et est affectio hæc incurabilis, testatúrque hîc Paulus (ex Dioscoride tamen verbis transcriptis) ex his qui hanc affectionem inciderunt nullum sanatum esse. Et de hac aquæ formidine dixit etiam poëta Ouidius,

Tollere nodosam nescit medicina podagram,
Nec formidatis auxiliatur aquis.

Sed & reliqua fere ex Dioscoride transcripta sunt, iuxta cuius lectionem etiam vocem ἑπταετίαν Paulo restitui, pro qua ἑπτὰ habent Græca exemplaria, velut ad menses sex præcedentes ea sit referēda, vbi ait, Narratur quibusdam etiam post septimum annum accidisse. Ad eiusdem Dioscorides præscriptum, sed tamen magis Galeni & Aëtii, in medicamento è cancris, legendum est πίνειν ἡμέρας μ΄. non, vt exemplaria habent, η΄. Verùm hæc vberius expositione 2 & 3. in lib. priorē Dioscoridis De bestiis venenum eiaculantibus declaraui.

Col. 537. lit. E. *Cum decocto saluiæ, aut sideritidis Heracleæ, quam sanè etiam alysson uocant.* Græca exemplaria falsò habent, ἣν καὶ διάλυσον καλοῦσι, id est quam etiam dialyson vocant. Nam ἄλυσσον vocari sideritidem Heracleam, ab insigni aduersum rabiem virtute, testatur etiam Aëtius lib. 6 cap. 24. vbi eadem quæ hîc Paulus his verbis tradit, μετ' ἀφεψήματος ἐλελισφάκου, ἢ τῆς σιδηρίτιδος πόας, τῆς ἡρακλείας καλουμένης. χρῶνται δὲ αὐτῇ τινὲς καὶ μόνῃ, καὶ φασὶν ἱκανῶς βοηθεῖν. διὸ τοῦτο καὶ ἄλυσσον ταύτην ὀνομάζουσι. Est tamen etiam alia herba alysson priuatim appellata, vt Galenus & Paulus infrà lib. 7. dicit, ab eo quòd à cane rabido morsis auxiliatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Ibid. lit. A. *Cæterùm ad morsus iam suppuratos.* Græcè legendū est, πρὸς δὲ τὰ ἤδη πεπονθότα τῶν δηγμάτων. Exēplaria habent falsò πεπυρωμένα. Sed repugnat huic voci medicamentū quod sequitur, itémque τὰ φλεγμαίνοντα deinceps sequētia.

IN CAPVT SEXTVM.

Col.538.lit.D. *Facit & uiridium cupressi pilularum aut foliorum decoctum.* Græca exemplaria sic habent, καὶ χλωρῶν κυπαρίσσου ἢ σφαιρίων τὸ ἀφέψημα. Aut igitur vox φύλλων deest, aut particula ἢ redundat. Si igitur vocem φύλλων recipis, habes authorem Aëtium lib.13.cap.18. Si verò ἢ vt redundans reiicis, præuium habes Dioscoridem, qui de pilulis cupressi solùm dicit. Iuxta huius etiam præscriptum legendum est, πότιζε μετ' οἴνου κοτύλης α'. & non ℞ α', vt exemplaria habent, vbi singulorum drach. duas cum vini hemina vna bibendas præbet. Itémque αἰτίου reponendum est pro αἰνήθου ex eodem.

IN CAPVT DECIMVM.

Hoc loco Græca Pauli exemplaria viciata sunt. Habent enim capitis decimi loco, πρὸς ἀσκαλαβώτου δῆγμα. Nec aliud quicquam subiicitur quàm sesamum tritum imponēdum esse. Et sequitur caput 11. περὶ γαλεώτου, hoc est de fele. Et subiicitur, οἱ δὲ ὑπὸ γαλεώτου δακνόμενοι, &c. Sed hæc omnia falsó. Nam neque de felis morsu quicquam à Dioscoride proditum est, neque Paulus de felis morsu hæc peculiariter tradidit. Sed γαλεώτου vox pro ἀσκαλαβώτου supposita est. Et debet legi decimi capitis titulus περὶ ἀσκαλαβώτου, & mox subiici, οἱ δὲ ὑπὸ ἀσκαλαβώτου δακνόμενοι, &c. Quod verò decimi capitis loco habetur medicamentum, ad finem illius subiici debet, non peculiari capite, sed ad stellionis morsum pertinens. De quo vt nequis dubitet, habet omnia hæc hoc modo (velut dixi) Aëtius lib.13.cap.12.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.539.lit.E. *Album apparet ulcus, dilaniatis membranis neruosis.* Græcè legitur λευκὸν φαίνεται τὸ ἕλκος, διαξαινομένης εἰς ὑμένας ἰνώδεις. Quæ verba nullam certam sententiam exhibent. Ego itaque ex Aëtio colligo legendum esse, ἀναξαινομένων τῶν ὑμένων ἰνωδῶν, sicut conuerti.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col.540.lit.D. *Aliud ex libris Lyci pharmacum ad uiperæ morsus accommodatum, Myrrhæ, castorij, piperis, portulacæ, singulorum drachmam unam, seminis anethi acetabulum, passo trita dato.* Hoc medicamentum vt breue est, & pauca simplicia recipit, ita perniciosè corruptum est in Pauli Græcis exēplaribus, vbi σανδαράχης vox pro ἀνδράχνης voce legitur. Nec vero integrè apud Dioscoridem habetur, sed ita tamen vt si eius lectionem sequaris, non tantum periculum incurras. Itaque & Pauli & Dioscoridis Græcam lectionem adscribam, vt iudicari possit vtra magis sit recipienda. Paulus sic habet, Ἄλλο ἐκ τῶν Λύκου φάρμακον ἐπιτετευγμένον ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων, σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, σανδαράχης, ἀνὰ < α. ἀνήθου σπέρματος ὀξύβαφον, λεάνας γλυκεῖ δίδου. Dioscorides sic, ἔστι αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ φάρμακον εὐδοκιμοῦν ἐπὶ τῶν ὀφεοδήκτων, ὃ περιέχει σμύρνης, καστορίου, πεπέρεως, ἀνδράχνης ἄνθους καὶ σπέρματος ὀξυβάφου τὸ ἥμισυ. ταῦτα πάντα λέαινε ἐν γλυκεῖ κρητικῷ. Primùm itaque in Paulo sandaracha falsò legitur, pro andrachne, id est portulaca. Nam etiamsi Dioscorides non apertè ἀνδράχνης vocem haberet, tamen nemo (arbitror) ita inconsideratus esset vt in medicamentū quod antidoti vice contra viperæ morsum exhibetur, admisceret medicamentum vrendi vim habens, velut arsenicum siue auripigmentum; & quod infrà inter venena refertur: & alioqui scriptionis vicinitas fecit vt altera vox pro altera supponeretur. Deinde quatuor medicamentorum pondus Paulus drach.1. præscribit, & quintum addit anethi semen, quod acetabuli mensura sumēdum sit. Dioscorides verò quatuor tantùm medicamenta præscribit, nisi portulacæ semen & florem pro duobus supputare velis: anethi certè semen penitus non habet. Atque hîc vt alteram lectionem corruptam esse certum est, ita vtra recta sit, non satis constat: quum ob similitudinem quandam ἄνθους καὶ σπέρματος voces supponi potuerint pro ἀνήθου σπέρματος apud Dioscoridem, aut viciſſim hæ pro illis apud Paulum. Pauli tamē lectionē interim sequuti sumus, donec melior lectio se nobis obtulerit.

Ibid. lit.E. *Pulli gallinacei dissecti, & calidi impositi, ac frequenter permutati.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ἐπιπλασσόμενοι falsò supposita pro recta ἐπαλλασσόμενοι, totam sententiam corrumpit. Sic ergo rectam lectionem repones: τῶν ὀρνίθων οἱ νεοσσοὶ ἀναπτυσσόμενοι, καὶ ἐπιτιθέμενοι θερμοὶ, καὶ συχνῶς ἐπαλλασσόμενοι, id est frequenter permutati.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.G. *Dryinus, uelut Galenus ait.* Hæc sunt apud Galenū libro De theriaca ad Pisonem ad verbum, nisi quod verba, λέγουσι τοῦτον μοχθηρὸν ὄζειν πάνυ, (id est hūc pessimè olere dicunt) in Galeno aliter leguntur hoc modo, λέγουσιν αὐτὸν νομίζειν μοχθηρὸν εἶναι πᾶν τὸ εὔφραντον, id est dicunt ipsum omnem gratum odorem, prauum esse existimare. Et potest verisimile videri, vtranque lectionem consistere, ac sententiam rectam exhibere. Potest etiam in Paulo ὄζειν πάνυ, ex νομίζειν πᾶν corruptum esse, ita vt voces τὸ εὔφραντον interciderint.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Col.541.lit.B. *Ab hæmorrhoo commorsis uehementes circumcirca incidunt dolores, qui breues penitus & angustas reddunt corporis raritates.* Græca exemplaria sic habent, τοῖς δὲ ὑπὸ αἱμόρρου δηχθεῖσιν ἰσχυραὶ περιωδυνίαι ἐμπίπτουσι. βραχέα δὲ παντελῶς ἢ στενὰ παρέχουσι τὰ ἀραιώματα. Appellat autem Paulus ἀραιώματα corporis raritates, quæ eiusdem cauitatibus siue cauis locis ac partibus opponuntur. Sic sanè etiam suprà lib.3.cap.70. vsurpauit, & cauitates cum raritatibus coniunxit, dum dixit, ποτὲ μὲν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ κύτους ἀπολειφθέντων τῶν πνευμάτων, ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ἀραιώμασι τοῦ τῆς μήτρας σώματος, id est quandoque in cauitate spatii ipsius flatibus conclusis, quandoque in raritatibus corporis ipsius vteri. Dioscorides τὰ σώματα habet pro τὰ ἀραιώματα, quem qui sequuntur, & sic quoque in Paulo legunt, sententiam penitus obscurant, quæ nunc, si modò quis ἀραιώματα vocem assequatur, euidens est & aperta, nimirum raritates & raras corporis partes contrahi, & angustas reddi præ afflictionum continuitate, ab hæmorrhoi morsu.

Ibid.lit.C. *Consimilísque corporis totius habitus consequitur, uelut in hydropicis, propter assiduam potus ingestionem.* Aldinus codex habet, παραπλησία τε τοῦ ὅλου ὑφηγήματος παρακολουθεῖ, &c. Basiliensis, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος παρακολουθεῖ, &c. Et rectè quidem συγκρίματος vox legitur pro corporis concremento. Sed deest vox ἕξις, vt sic legatur, παραπλησία τε τοῦ ὅλου συγκρίματος ἕξις παρακολουθεῖ. Sed & sic deest adhuc quid quo significetur cuinam similis sit corporis ille habitus, atque hoc puto esse has voces, τῇ τῶν ὑδρωπικῶν, ex Aëtii lib.13.cap.22.

Ibid.lit.E. *Plantaginem, hyssopum, allium album, &c.* Græcè sic, ἀρνόγλωσσον, ὕσσωπον, σκόρδον λευκόν. Verùm inuenio qui pro λευκὸν voce legerit in suo exemplari ἐλαφόβοσκον, ita vt non ad allium pertineat vox λευκὸν, sed supposita sit pro ἐλαφόβοσκον. Sed & quod mox sequitur, Aut alliū cum irino, hoc est ἢ σκόρδον μετ' ἰρίνου, in illo exemplari scordium legitur. Nihil tamen horum mutaui, iudicio eorum qui vsuri sunt hæc permittens.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col.542.lit.A. *Tres aspidis species Galenus esse dicit.* Hæc in lib. De theriaca ad Pisonem habentur, & nota est alioqui etiam historia de Cleopatra. Nec verò hoc capite quicquam deest quod ex Dioscoride sit petendū aut adscribendum: Sed omnia quæ Dioscorides habet, etiam Paulus tradit distinctius & meliori ordine, vt nihil quæri amplius possit, si saltem in fine capitis γάλα βοός in αἷμα βοός, iuxta Dioscoridis lectionem mutetur.

IN CAPVT VICESIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.H. *Vtitor ad uiperæ morsum, uelut dictum est, drach.II. cum aceti cyat.I. Secunda die drach. IIII, cum aceti cyath.II. Tertia drach.VIII. cum aceti cyath.III.* Horum verborum lectio penitus corrupta est in exemplaribus Græcis, hoc modo, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων ὡς εἴρηται. < β', μετ' ὄξους κυαθ. α'. τῇ δὲ τρίτῃ < β'. μετ' ὄξους ℞ γ'. dictum autem est ab ipso de testudinis sanguinis vsu suprà cap.12. ad viperæ morsum: verùm quia modū & pōdus isthic nō præscripsit, iam hoc facit. Quia verò neque hîc ex corrupta lectione id assequi datur, nos Aëtii lectionē sequuti expressimus. Quū enim in multis

aliis locis eadem aut similia tradant, videntur etiam hoc loco non diuersa prodidisse. Sic ergo Pauli lectionem ex Aëtio lib. 13. cap. 24. repones, χρῶ ἐπὶ τῶν ἐχεοδήκτων ὡς εἴρηται < β΄. μετ᾽ ὄξους κυ α΄. τῇ δὲ δευτέρᾳ < δ΄. μετ᾽ ὄξους κυ β΄. τῇ δὲ τρίτῃ < η΄. μετ᾽ ὄξους κυ γ΄.

IN CAPVT VICESIMVM SEPTIMVM.

Col. 543. lit. F. *Expleta enim appetentia, de cætero facilè deprehenduntur qualitates.* Græca exemplaria sic habent, ἀποπληρωθείσης γὰρ τῆς ὀρέξεως ἀκαταπληπτοι γίνονται τὸ λοιπὸν αἱ ποιότητες. Nec video cur quis aliorum exemplarium lectione inductus, ἀκατάληπτοι legere malle debeat quàm ἀκατάληπτοι. Docet enim Paulus præcauere venena, vitanda esse edulia condita, id est τὰ κατηρτυμένα ab ἀρτύω, non vt Dioscorides falsò habet κατηρτισμένα, à καταρτίζω: vitandas omnes qualitates intentas, dulcem videlicet salsam & acidam. At si quis famelicus aut sitibundus ad cibum aut potum accipiendum accedat, is præ nimia appetentia non facilè deprehenderit ipsorum qualitates. Si verò aquæ quod satis est præsumat, iam expleta inde illa nimia appetentia, de cætero facilè deprehendet singulorum qualitates, atque sic ipsas vitabit, & à se reiiciet. Deinde ἀκατάληπτοι vox non habet eam significationem vt denotet nō corripi, aut difficulter corripi à stomacho qualitates: sed quia Dioscorides ἀπεπτότατοι habet pro ἀκατάληπτοι, nec viderent quomodo concordem vtriusque lectionē facerent, ad hoc deuenerunt vt illam significationem ἀκατάληπτοι voci attribuerēt, quasi idem ἀπεπτότατοι & ἀκατάληπτοι voces significarent. Ego verò neque ἀπεπτότατοι vocem apud Dioscoridem rectè legi puto, sed ἀτρεπτότατοι legendum esse coniecto, vt accipiamus, Expleta iam appetentia, de cætero minimè immutari qualitates, atque ideo facilè deprehendi, velut etiam expositione prima in posteriorem librum Dioscoridis De lethalibus medicamentis ostendi.

IN CAPVT VICESIMVM OCTAVVM.

Col. 544. lit. D. *Ex odore quidem & amaritudine papaueris succum.* Græca exemplaria habent, ἐκ μὲν γὰρ τῆς ὀσμῆς καὶ πικρίας, κώνειον, id est cicutam. hoc est κώνειον pro μηκώνειον. Non esse autem κώνειον (id est cicutam) legendum, indicat Dioscorides, qui apertè μηκώνειον (id est papaueris succū) habet. Habere autem papaueris succum insignem amaritudinem, & odorem qui latè diffunditur, idem Dioscorides testatur, & Paulus infrà cap. 42.

Ibid. lit. E. *Nerij quod & rhododendron & rhododaphne appellatur flores, marrubij succus.* In Græcis falsò legitur hîc πρασίου pro πρασίου, & πρασίου χυλὸν, id est porri succum, prò πρασίου χυλὸς, id est marrubii succus. Sic enim etiam Dioscorides libro 6. habet, & lib. 3. de marrubii succo testatur. Sed & mox κέδρου τῆς βετλονικῆς legendum est ex eodem Dioscoride, & non ἰουβλονικῆς.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col. 545. lit. C. *Post uomitiones autem infundere oportet per clysterem, &c.* In Græcis exemplaribus hîc falsò legitur, μετὰ δὲ τὰ ἐδέσματα, id est post cibos. Legendum enim est μετὰ τὰ ἐμέσματα, id est post vomitiones. indicat id claris verbis Dioscorides, καὶ μετὰ τὸ κομίσασθαι τὰ πλεῖστα διὰ τῶν ἐμέτων, ἐνιέναι δὲ κλυστῆρος, &c. Sed & in Galeno aliquoties ἐδέσματα supposita pro ἐμέσματα, nuper sustuli ex Græcis pariter ac Latinis codicibus nostræ editionis. Velut verbi causa in libro de atra bile, non longè à principio, ἐδεσμάτων habetur falsò pro ἐμεσμάτων.

IN CAPVT TRICESIMVM PRIMVM.

Ibid. lit. D. *Qui buprestim hauserunt, uiroso nitro simile quid in gustu percipiunt.* In Græcis exemplaribus deest hîc vox νίτρῳ, ex Dioscoride & Nicandro restituenda, & legendum, τοῖς δὲ βούπρηστιν πεπωκόσι, δοκεῖ κατὰ τὴν γεῦσιν ὅμοιόν τι βρομώδει νίτρῳ συνίστασθαι. Deinde ad finem capitis vbi conuerti, Declinante verò acuminis periculo, melius habent ex palmularum Thebaicarum esu, aut earundem tritarum potu cum lacte, aut vino mulso. Hæc verba in totum desunt in Aldino exemplari, in Basiliensi verò confusè ac præposterè adscripta. Tu ergo sic rectam lectionem restitue, παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ᾽ ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται Θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες, ἢ λελειασμένας σὺν γάλακτι πίνοντες ἢ οἰνομέλιτι. Ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVM SECVNDVM.

Ibid. lit. E. *A salamandra accepta consequitur linguæ inflammatio, & mentis impedimentum.* Græca exemplaria habent hîc, λαλιᾶς ἐμποδισμὸς, id est loquelæ impedimentum. Verùm quum non ita graue malum sit sermo impeditus velut mens impedita, fieri potuit vt λαλιᾶς vox supponeretur pro διανοίας voce, quam Dioscorides & Nicander & Aëtius 13. cap. 52. habent, quos & nos sequuti, διανοίας ἐμποδισμὸς hoc Pauli loco legimus.

IN CAPVT TRICESIMVM TERTIVM.

Ibid. lit. G. *Eruca pini hausta, statim dolor circa os & palatum consequitur.* In Græcis hîc deest verbum παρακολουθεῖ, quod adscribendum est ex Dioscoride.

IN CAPVT TRICESIMVM QVARTVM.

Ibid. *Sapor similis piscibus uirosis.* In Græcis falsò habetur χυμοῖς ὅμοια ἰχθύος βρομώδης. Legendum enim est vt Dioscorides habet, ἰχθύσι βρομώδεσι. Quod verò mox conuerti, Sudorem excludunt graueolentem. Comitatur etiam vomitus biliosus, aliquando sanguine mixtus: in Græcis mancum est. exciderunt enim aliquæ voces, quæ restituendæ sunt ex Dioscoride hoc modo, ἱδροῦσι δὲ δυσώδη. παρέπεται δὲ αὐτοῖς καὶ ἔμετος χολώδης, ἐνίοτε αἵματι μεμιγμένος. Et mox, Danda etiam cyclamini radix, &c. in Græcis legitur πυκεδάνου ῥίζαν. Sed cyclamini legendum esse ex Dioscoridis libro secundo de lethalibus medicamētis capite octauo constat, itémque libro secundo de mate. med. capite centesimo quinquagesimo, vbi de cyclamini radice hæc verba habet, πίνεται δὲ πρὸς τὰ θανάσιμα μετ᾽ οἴνου, μάλιστα πρὸς λαγωὸν θαλάττιον. Et rursus, Sed & cancros fluuiatiles solùm in cibo admittunt, Græcè legitur, καὶ καρκίνους τε ποταμίους μόνον ἐὰν ἀνέχονται προσενέγκασθαι, vt videlicet repetatur vox δοτέον, & accipiamus dandos esse cancros fluuiatiles, si modo admittant. At non esse genuinam hanc sententiam, ex Dioscoride constat, qui dicit sic, Quum nullum piscem admittant, solos fluuiatiles cancros coctos edunt. Hanc autem sententiam etiā hic habebimus, si particula ἐὰν tollatur, & τε in δὲ commutetur, hoc modo, καὶ καρκίνους δὲ ποταμίους μόνον ἀνέχονται προσενέγκασθαι.

IN CAPVT TRICESIMVM QVINTVM.

Col. 546. lit. B. *Ex multo uini meraci potu. Item radicis harundinis, &c.* Græca exemplaria falsò habent λαμβάνοντες εὔκρατον πολύποτον καλάμων ῥίζης, &c. Legendum enim ex Dioscoride & Aëtio, λαμβάνοντες ἄκρατον πολὺ, καὶ καλάμου ῥίζης. Et mox pro συντόμως legendum est συντόνως.

IN CAPVT TRICESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. C. *Eijcit autem ipsas muria si sorbeatur, & succus cyrenaicus, aut folia silphij, aut betæ cum aceto, aut nix cum posca pota.* Hæc partim desunt, partim corruptè leguntur in Græcis exemplaribus. Restituantur ex Dioscor. Galeno libro secundo antid. & Aëtio, in hunc modum, ἃς ἐκβάλλει ἅλμη καταρροφουμένη, καὶ ὀπὸς κυρηναϊκὸς, ἢ φύλλα σιλφίου, ἢ τεῦτλον σὺν ὄξει, ἢ χιὼν σὺν ὀξυκράτῳ πινομένη.

Ibid. lit. C. *Eas verò quæ gutturi affixæ sunt extrahes si in solium calidum ad collum usque desidere iubeas, & aquam frigidam ore detinendam præbeas.* Hæc in Aldino exemplari sic leguntur, τὰς δὲ τῷ βρόγχῳ προσφυείσας, ἐμβιβάσας εἰς ἔμβασιν θέρμινον ἄλευρον, δούς τε ψυχρὸν τῷ στόματι διακρατεῖν, ἐξελεῖς. In hac lectione duæ voces θέρμινον ἄλευρον corruptæ, fecerunt vt etiam aliqui Dioscoridis interpretes veram illius lectionem mutarent ac peruerterent, & lupinorum farinam iniiciendam esse conuerterent. Legendum itaque est εἰς ἔμβασιν θερμὴν ἄχρι τραχήλου, velut Aëtius expressè habet lib. 13. cap. 56. Dioscorides tamen voces ἄχρι τραχήλου non habet.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMTERTIVM.

Col.547.lit.D. *Carpasi succus potus.* Græca exemplaria falsò habent τῆς καρπασίας ὀπὸς, pro τῆς καρπασου ὀπός. Quid autem sit carpasi succus, & quòd aliud sit à carpesio siue carpesia, in commentariis medicis docui, & expositione decimanona, in posteriorem librum Dioscoridis de lethalibus medicamentis.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSEXTVM.

Col.548 lit.A. *Aut resinæ terebinthinæ, aut nardi, aut castorij, aut silphij, singulorũ obolus cum uino. Conueniunt etiã nucis regiæ, &c.* Græca sic legenda sunt ac distinguenda ex Aëtio & Dioscoride, ἢ ῥητίνης τερμινθίνης, ἢ νάρδου, ἢ καστορίου, ἢ σιλφίου, ἑκάστου ὀβολὸς σὺν οἴνῳ. ἁρμόζουσι καὶ οἱ τῆς βασιλικῆς καρύας, &c. quanquã ἢ pro ἢ habeat Aëtius, vt coniunctim illa accipienda esse intelligamus, quod etiam in Dioscoride reddidi ac conuerti. Quòd verò sequitur ἢ ῥητίνης καὶ καστορίου, καὶ πηγάνου, ἑκάστου < α. ὁμοίως χαμελαίας < β'. apud Dioscoridem corruptè legitur, ita vt duo medicamenta, hoc & præcedens in vnum coaluerint, quæ siquis separare velit, Paulum hîc præuium habet. At apud Galenum lib. 2. antidot. Ex quatuor his, resina videlicet, castorio, ruta & chamelæa vna compositio paratur, ponderibus tamen auctis, hoc modo, χρηστέον δὲ τῇ τοιαύτῃ σκευασίᾳ. πηγάνου < ς'. ῥητίνης < δ'. καστορίου β'. χαμελαίας β'. ταῦτα τρίψας, καὶ ὄξει θερμῷ διαλύσας πότιζε. Sed hoc tamen celare nolo, in Græcis Galeni exemplaribus hactenus lectum fuisse χαμαιλέοντος κοχλιάρια γ'. id autem ex Dioscoride ac Paulo à nobis mutatum esse in χαμελαίας < β'. Videtur etiam interpres chamæleonis vocis lectionem suspectam habuisse, aut aliud exemplar sequutus esse. vertit enim, Chamæpityos cochlearia tria. Sequitur mox, Aut thapsiæ succi drach. II. cum aqua mulsa. Dioscorides tamen pro θαψίας voce, ἀψινθίου habet. At de absinthii cremore antea mẽtionem fecit, vt hîc de succo non videatur repetiuisse: & thapsiam legendum esse non dubitem, si drachmarum duarum põdus non nimiũ esset. Dioscorides enim lib. 4. expressè dicit, Radicis thapsiæ obolos III. dari, succi obolos II. liquoris obolum I. Et Paulus ipse infrà capite de cerussa thapsiæ aut scammoniæ obolos III. cum aqua mulsa exhibet. Proinde cautos esse conuenit talibus vsuros, quæ quum prosint aliâs, nimio vsu lædere possunt: qualis est etiam thapsia, quam infrà cap. 64. Paulus etiam inter venena recenset.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Col.549.lit.A. *Oportet autem post eductionem ipsius, cum uino absinthite bibendum ipsis exhibere cinnamomum, aut myrrham, aut nardum Celticam, quam aliqui saliuncam uocauerunt.* Græcorum exemplarium lectio corrupta est hoc modo, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρέσαι αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίω καὶ κινναμώμῳ, ἢ σμύρνῃ νάρδῳ κιλικίᾳ, ἣν ἔνιοι ἰσάτιν ἐκάλεσαν. Legendum autem est ex Dioscoride sic, δεῖ δὲ μετὰ τὸ ἐξαιρέσαι, αὐτοὺς ποτίζειν μετ' οἴνου ἀψινθίτου κινναμώμῳ, ἢ σμύρνῃ, ἢ νάρδῳ κελτικῇ, ἣν ἔνιοι ἀλιούγγαν ἐκάλεσαν. Legitur tamen etiam in Dioscoride falsò σερίνην pro ἀλιούγγαν. Quòd autem nardus Celtica appelletur ἀλιούγγα (id est saliunca) testatur Dioscorides lib. 1. cap. 7. Sed & Scribonius cap. 195. De pharica sic ait, Adiuuantur verò læsi ab eo, saliunca (id est nardo syluestri) quamplurima ex vino sæpius data. Ex quibus locis etiam id indicatur, non Ciliciã, sed Celticam nardum legendam esse, & neque isatin, neque serinen eam appellari. Quanquam Nicander in Alexipharmacis Ciliciam nardum, ad pharicum probet.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVARTVM.

Ibid.lit.D. *Commodat ipsis & gallinarum stercus in posca potum.* Græca exemplaria habent ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορίδων ὠὰ ἀφεψόμενα, καὶ ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενα, id est commodant ipsis gallinarum oua cocta, & in posca pota. At oua gallinarum huc non facere, sed ipsum gallinaceum stercus, ex Aëtio constat, qui lib. 13. cap. 73. Philagrium citat his verbis, Cæterùm Philagrius gallinaceum stercus album, inquit, exhibemus ex posca aut aceto mulso. huius enim manifestũ habemus experimentum, quòd ad fungorum strangulationes auxilietur. In Dioscoride tamen item oua leguntur his verbis, βοηθεῖ δὲ αὐτοῖς ἀλεκτορίδων ὠὰ σὺν ὀξυκράτῳ πινόμενα. Non tamen putandum est Paulum falsam Dioscoridis lectionẽ sequutũ transcripsisse, quasi qui ignorarit gallinaceũ stercus ad fungos cõmodare. Nã & hoc nouit, & lib. 7. expressè docuit, domesticarũ gallinarũ stercus ex aceto mulso, aut aceto, aut vino mulso potũ, facere vt strãgulantes fungos renouent qui illos in cibo acceperũt: & haud dubiè etiã hoc loco rectè scripsit, sicut etiã legi debet, hoc modo, ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἀλεκτορίδων ἀφόδευμα ἐν ὀξυκράτῳ πινόμενον. Sed aliquis qui aut legere non posset, aut non intelligeret, ἀφόδευμα vocem in ὠὰ ἀφεψόμενα mutauit, & particula καὶ addita, & πινόμενον voce in πινόμενα transmutata, sententiam sibi placentem, sed falsam, & à re medica proposita alienam, effinxit: id quod etiam alius in Dioscoride fecit, vbi tamen ὠὰ simpliciter pro ἀφόδευμα supposita, omnes interpretes deceperunt.

Ibid.lit.D. *Et atramentum sutorium cum aceto.* Græcè legitur, καὶ χαλκοῦ ἄνθος σὺν ὄξει, id est, Et æris flos cum aceto. Videtur autem legendum esse (velut Dioscorides habet) καὶ χάλκανθος σὺν ὄξει, sicut conuertimus. Et ob scripturæ vicinitatem sæpe hic error committi solet, vt alterum pro altero supponatur, velut etiam in commentariis medicis ostendimus. Quòd autem atramentum sutorium ad fungos acceptos commodet, Dioscorides lib. 5. dixit his verbis, ἐμέτους τε κινεῖ, καὶ μύκητας λαβοῦσι βοηθεῖ σὺν ὕδατι ποθέν. Habet tamen etiam Scribonius æris florem pro atramento sutorio cap. 198. ad fungos. adiuuat & nitrum aceto dilutum & datum, eodémque modo æris flos datus. Sed & hic locus indicio est Scribonium Græcè scripsisse, & eius interpretem, χάλκανθον æris florem vertisse: de qua re multa in commentariis medicis produxi, quorum paulo antè mentionem feci.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.E. *Et rubi succus cum aceto.* Ita habet posterior editio, & Dioscorides, καὶ βάτου χυλὸς σὺν ὄξει, & fieri potest vt καὶ βατράχου voces in Aldina cognitæ sint ac suppositæ pro καὶ βάτου χυλός. Aëtius tamen ἀμάρανθον habet. Mox quod conuerti, Fluida ac graueolẽtia per sedem reddi solẽt, in Græcis legitur κοπρώδη καὶ δυσώδη, id est stercoracea & graueolentia, sed Dioscorides ῥοώδη legit, quem sequi malui.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.G. *Qui lac coagulatum sumpserunt, his aceruatim ingens suffocatio imminet.* Græcè legitur ἐμπνιγῆσιν ἀθρόως: sed distinguendæ sunt voces, & ἀθρόος legendum, velut conuerti. Quod autem dicit Paulus coagulum velut antidotum exhiberi aduersus lac coagulatum haustum, eius rationem reddit Aëtius lib. 13. cap. 75. Etenim coagulum, inquit, recenti lacte iniectum, ipsum cogit & inspissat: id verò quod iam coactum est, ex natura sua dissoluit. Atque hoc est quod etiam Dioscorides dicit, κοινῶς δὲ πᾶσα πυτία πήσσει μὲν τὰ διαλελυμένα, λύει δὲ τὰ συνεστῶτα. Ad idem etiam mox subdit, exhibendum esse lixiuium pileatorum, (id est eorum qui pileos faciunt) & appellat hoc κονίαν πιλοποιητικήν, sicut etiã suprà lib. 3. cap. 2. & infrà lib. 7. cap. 17. in emplastro ex lapide Asio, ὕδωρ πιλοποιοῦ, id est aquam pileatoris siue pileatoriam idem vocat: hoc est eam aquam qua lanæ abluuntur, dum spissantur & ad pileos parantur. Eandem etiam hoc loco Dioscorides præscribit, πιλοποιητικὴν κονίαν itidem appellans, magno omnium Dioscoridis interpretum & aliorum tormento, donec ex vetusti exemplaris lectione, non πηλοποιητικὴν per η, sed πιλοποιητικὴν per ι scribendum esse compertum est. Sed de hac re pluribus in commentariis medicis egimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMSEPTIMVM.

Col.580.lit.A. *Ex uini mulsi assiduo potu.* Græca exemplaria habent ὑπὸ ὑδρομέλιτος, id est aquæ mulsæ: sed nos Dioscoridem & Aëtium sequuti vinum mulsum conuertimus, & procliue fuit οἰνομέλιτος vocem in ὑδρομέλιτος conuertere.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.B. *Et origanus aut thymus cum lixiuio, aut aceto, aut passo. Oportet autem & his maluæ decoctum per clysterem infundere.* Græca malè distincta, & partim corrupta, ex Dioscoride & Aëtio sic emendata leges, καὶ ὀρίγανος ἢ θυμὸς σὺν κονίᾳ,

ἢ ὄξει, ἢ γλυκεῖ. δεῖ δὲ καὶ τούτοις ὑποκλύζειν τῷ τῆς μαλάχης ἀφεψήματι.

IN CAPVT SEXAGESIMVMPRIMVM.

Ibid.lit.F. *In his conuenit post uomitum, hormini syluestris semen cum uino potum, myrrhæ obol.* III. *absinthium, hyssopũ, aut apiĩ semẽ, aut piper, aut ligustri flos cum uino.* Hoc loco Græca pro ὁρμίνου habẽt falsò θερμίνου. Deinde habẽt σμύρνης < η΄. nos ex Aëtio & Nicandro fecimus obolos III. postea ἀψινθίου & ὑσσώπου voces, ex iisdem in ἀψίνθιον & ὕσσωπον mutauimus. Et tandem κυπείρου ἄνθος ex Dioscoride & Nicandro in κύπρου ἄνθος conuertimus, nisi fallit nos Nicander qui κύπρου τε βλαστεῖα νεαλέα dixit, vt eo versus loco κυπείρου vox legi non possit. De myrrhæ enim pondere nimis aucto, & de aliis quæ falsò lecta commutauimus, dubium non est.

IN CAPVT SEXAGESIMVMQVARTVM.

Col.551.lit.A. *Ex quorum numero est & syluestris ruta, & melanthium, & recentes pappi. Sunt autem flores spinæ quæ cactos appellatur.* Hæc verba in Græcis exemplaribus sic leguntur, ὧν ἐστι τό, τε ἄγριον πήγανον, καὶ τὸ μελάνθιον, καὶ οἱ νεαροὶ πάπποι. ἄνθη δέ ἐστιν ἀκάνθης τῆς καλουμένης κάκτου. Et reliqua quidem rectè habent: verùm qui sint recentes illi pappi, spinæ illius quæ cactos appellatur, Dioscoridis corrupta lectio ambiguum fecit, in quo pro πάπποι voce, leguntur πηγινοὶ, & pro κάκτου habetur ἄξου, separata etiam à præcedentibus περὶ ἄξου tractatione, id quod etiam interpretes partim animaduerterũt; & Dioscoridis conuersionem Paulum sequuti expresserunt. Quæ igitur sit spina appellata cactos, & qui eius pappi, Theophrastus lib.6. De plantis tradit, cuius verba quia in Græcis codicibus manca & corrupta leguntur, integra adscribam, ἡ δὲ κάκτος καλουμένη, περὶ σικελίαν μόνον, ἐν τῇ ἑλλάδι δὲ οὐκ ἔστιν. ἴδιον δὲ παρὰ τὰ ἄλλα τὸ φυτόν. ἀφίησι γὰρ εὐθὺς ἀπὸ τῆς ῥίζης καυλοὺς ἐπιγείους· τὸ δὲ φύλλον ἔχει πλατὺ καὶ ἀκανθῶδες. καλοῦσι δὲ τοὺς καυλοὺς, κάκτους. ἐδώδιμοι δὲ εἰσι περιλεπόμενοι, μικρὸν ὑπόπικροι, καὶ θησαυρίζουσιν αὐτοὺς ἐν ἅλμῃ. ἕτερον δὲ καυλὸν ὀρθὸν ἀφίησιν, ὃν καλοῦσι πτέρνικα. γίνεται δὲ καὶ οὗτος ἐδώδιμος, πλὴν ἀθησαύριστος. τὸ δὲ περικάρπιον, ἐν ᾧ τὸ σπέρμα, τὴν μὲν μορφὴν ἀκανθῶδες, ἀφαιρεθέντων δὲ τῶν παππωδῶν σπερματίων, ἐδώδιμον καὶ τοῦτο καὶ ἐμφερὲς τῷ τοῦ φοίνικος ἐγκεφάλῳ. καλοῦσι δὲ αὐτὸ σκαλίαν. In his verbis quum tradat Theophrastus lanuginosa semina auferẽda esse, siquis περικάρπιον (quod fructum Theodorus vertit) edere velit, satis declaratur qui sint pappi siue lanugines spinæ cacti, quos non negligendos esse Paulus monet, vt qui aliquando pericula inducunt, etiamsi parum lædere videantur. Cæterùm Athenæus lib.2. δειπνοσοφιστῶν, Theophrasti verba relata citans, sententiam etiam suam addit, quid de cacto sentiat, nimirum cacton illam esse Romanis dictam carduum, & eam adeò quæ κινάρα Græcis appelletur, & κάρδον ac κάκτον idem esse, duabus saltem literis immutatis. Verba eius hæc sunt, τίς δὲ τούτοις οὐχὶ πειθόμενος, θαῤῥῶν ἂν εἴποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων μὲν καλουμένην κάρδυον, οὐ μακρὰν ὄντων τῆς σικελίας, περιφανῶς δὲ ὑπὸ τῶν ἑλλήνων κινάραν ὀνομαζομένην. ἀλλαγῇ γὰρ δύο γραμμάτων, κάρδος καὶ κάκτος ταὐτὸν ἂν εἴη.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI
Dolabellarum in Paulum AEginetam liber sextus.

IN CAPVT SECVNDVM, & TERTIVM, & QVARTVM.

QVIDAM *uerò etiam ipso osse usto, squamam paruam excidere faciunt.* In Græcis ἐμπιπλεῖν legitur falsò pro ἐκπιπλεῖν, id est excidere: sicut etiam sequenti cap.3. μᾶλλον pro μόνον falsò habetur, vbi cõuerti, Reliqua quidem similiter habet, tumor autem solùm durior est. Nam μᾶλλον σκληρότερος, pro μόνον σκληρότερος Græcè legitur, & mox linea sequenti quinta τοῦ ὑγροῦ falsò legitur pro τὸ ὑγρόν. Sicut etiam cap.4. sequenti falsò habetur, τό, τε ὄργανον ἐγχυρήσῃ τὸ ὀστέον, pro ἐγχωρήσῃ τῷ ὀστέῳ. Sed hæc & alia minutiora ex nostra translatione cognosci poterant, nisi essent qui de omnibus rationem expetant, quod tamen est præter nostrum institutum.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.552.lit.G. *Et siquidem tenue fuerit, hamulo cæco id extentum & obtortum, per totum penitus excidemus, ita ut etiam pars ipsius apprehendatur.* Hic locus in Græcis exemplaribus sic legitur, καὶ εἰ μὲν λεπτὸν εἴη, τῷ τυφλαγκίστρῳ ἀνατείναντες καὶ περιστρέψαντες, ὑφ' ἓν ἐκτέμωμεν, ὥστε καὶ μέρος αὐτοῦ λαβεῖν. Significat enim ὑφ' ἓν idem quod διαπὰξ & διαμπάξ, quibus infrà in hoc libro aliquoties vtitur. Velut cap.35, vbi itidem hanc circa vasa magna & tenuia distinctionem præscribit his verbis, εἰ δέ τι διαιρεθὲν ἀγγεῖον ἐπισκοτίζοι τῷ ἔργῳ, βρόχῳ διαλάβωμεν αὐτό, ἢ διαπὰξ ἀποτέμωμεν, εἰ μὴ μεγάλα εἴη. διαπὰξ penitus & per totum transuertum dixit, sicut hoc loco ὑφ' ἕν, eadem significatione. Vult enim parua vasa ita dissecari penitus & per totum transuersim, vt etiam pars ipsorum apprehensa simul excidatur. Atque hæc est vera huius loci sententia & lectio, nulla facta verborum mutatione. Paulo pòst legendum est σαρκωτικοῖς ξηρίοις, non ξηροῖς. Sunt enim ξηρία peculiaria medicamenta arida in puluillos detrita, de quibus lib.7.cap.13. agit.

IN CAPVT SEPTIMVM.

Col.553.lit.F. *In his periscyphismum, id est incisionem circum scyphium, id est caluariam, adhibemus.* Περισκυφισμὸς sectio nomen inde habet quòd περὶ τὸ σκύφιον fiat. Est autem σκύφιον calua siue caluaria. Sic Paulus suprà lib.3.cap.22. ad impetuosam fluxionum ad oculos allationem, ὑπὸ τὸ σκύφιον δὲ τῆς κατασκευῆς οὔσης. Et mox, εἰ δὲ διὰ βάθους ἢ ὑπὸ τὸ σκύφιον τοῦ ὑγροῦ ὑπάρχοντος, &c. Et rursus, σημεῖα δὲ τῶν ἔξω τοῦ σκυφίου ῥευμάτων. Et infrà lib.7.cap.16. κολλᾶται δὲ τῷ μετώπῳ ἐφ' ὧν οὐχ ὑπὸ τὸ σκύφιον τὸ ὑγρόν, ἀλλ' ἔξωθέν ἐστι. At huius scyphii mentio admonet me loci cuiusdam Galeni, in quo σκυφῶνες vox suppositia & nihil significans legitur, cuius loci rectam lectionem & Græcis & Latinis codicibus nostræ editionis nuper restituimus. Quò verò ex hoc vno de multis aliis à nobis restitutis indicium quoddam studiosi habeant, emendationis ac lectionis nostræ hîc rationem aliquam reddemus. Locus est in anatomicis aggressionibus libro sexto non longè à fine, vbi περὶ οὐρητῆρος (id est de vrinario meatu) verba facit, quæ sic leguntur in Græcis codicibus, ὄψει τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτὴν, ἐπίβλημά τε τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷον ἐπὶ τῶν περιστερεῶν οἱ καλούμενοι σκυφῶνες. Quæ verba in Latina translatione, tam sæpe à tam multis castigata ac reuisa, sic leguntur, Meatus in ea naturam inspicies, qui obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi internæ ipsius regionis operculum sortitur, quale in columbariis scyphones appellati. At quis vnquam tradidit, aut cui lectũ est, quid sit in columbariis σκυφῶνες: quorum similitudo aliqua sit ad operculum illud vrinarii meatus. Ego itaque primùm quidem σκυφῶνες vocem falsò suppositam esse iudicaui: deinde etiam περιστερεῶν vocem falsam & suppositam esse censui. Nam si pro columbario dicta esset, περιστερεώνων legi oportebat. Et neque sic tamen qui essent in columbariis scyphones satis cõstaret. Sed vt sint iam ambæ illæ voces falsæ ac suppositiciæ, nondum tamen satis hoc ostensum est, si non melior & recta lectio producatur. Verùm vnde quis producat si non supperant meliora, & rectam lectionem habentia exemplaria? Mihi sanè illorum inopia, vnius ingenii ope nitendum fuit, cuius coniectura vsus, & pro σκυφῶνες legendum censeo σίφωνες, & pro περιστερεῶν legendum sentio ἐμφυσήσεων, vt hæc sit genuina Galeni verborum lectio, quam tamen non diutius tolerari volo, vbi

quis meliorem protulerit, ὄψῃ τὴν φύσιν τοῦ κατ' αὐτὴν πόρου, λοξοῦ τε ἅμα καθήκοντος εἰς αὐτὴν, ἐπίβλημά τι κατὰ τὴν ἔνδον αὐτῆς χώραν ἔχοντος τοιοῦτον οἷόν ἐστι τῶν ἐμπρήσεων οἱ καλούμενοι σίφωνες. Latina autem translatio nostra quam pro falsa reposuimus hæc est, Meatus in ea naturam inspicies, qui & obliquus simul ad ipsam pertinet, & huiusmodi iuxta interna ipsius regionem operculum sortitur, quale in incendiis fusoria aquæ instrumenta, siphones appellati. Quòd autem Siphones, quorum vsus in incendiis ad aquam per ipsos hauriendam ac fundendam existit tale intus operculum habeant quale hic Galenus vrinario meatui attribuit, res & experientia ipsa docet.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.554.lit.C. *Filo verò post subsectionem extracto.* Græcè habetur, τὸ δὲ ῥάμμα ὑποβαλόντες μετὰ τὴν ὑποτομήν. Sed legēdum ὑπολαβόντες, id est vbi extraxerimus. Paulo pòst habetur τρισὶν ἢ τέτρασιν ἀφαῖς, sed legendum est ῥαφαῖς. Non enim ad spongiarum vsum hæc verba referuntur, de quibus verbum ἀποσπογγίσαντες, quod præcedit, vsurpauit, sed ad labia vulneris contrahenda per tres aut quatuor suturas.

Ibid.lit.G. *Et ouis lacti admixtis oculo infusis mitigabimus.* Hæc verba Græci codices sic habent, καὶ ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & velut lacte infuso oculum mitigabimus. At hic loquendi modus non videtur ita aut Paulo aut aliis medicis Græcis familiaris esse, sed potius huiusmodi vt verba transponantur hunc in modum, καὶ ἐγχύτῳ τινὶ ὡς γάλακτι τὸν ὀφθαλμὸν παραμυθησόμεθα, id est, & quodam infuso siue infusili medicamento, velut lacte, oculum mitigabimus. Quare suspecta est mihi vocum ὡς γάλακτι lectio, & (nisi penitus fallor) legenda est pro ipsa vna illa vox ὠογάλακτι, vt (velut etiam reddidi) ouis lacti admixtis infusis oculum mitigandum esse accipiamus. Nam Gal. lib. 4. κατὰ τόπους, lac muliebre, & subtenuem ouorum liquorem, & adhæc fœnigræci tum succum tum decoctum ad oculorum dolores & inflammationes mitigandas vehementer commendat. Proinde etiam Paulus lac & oua simul mixta adhiberi iussit, & ἐγχύτῳ voce adiecta declarauit ita mixturam ipsorum faciendam esse vt infusile redditum ex ipsis medicamentum, commodè oculo infundi posset. Habetur autem vox ὠόγαλα etiam lib. 3. cap. 42. in dysenteriæ cura.

IN CAPVT NONVM.

Col.555.lit.B. *Velut in rebus desperatis vstionem per medicamentum adhibemus.* In Græcis verbum falsum ὑποροῦμεν legitur in Aldina editione: quod animaduertēs Basiliensis corrector ἀποροῦμεν pro illo reposuit: sed neque hoc legi potest, quum verbum transitiuam significationem εἰς τὴν καῦσιν habens requiratur: id autem haud dubiè est ὑπουργοῦμεν, id est administramus, adhibemus. Quòd verò mox pro ἀναγραφῇ, legendum sit ἀναρραφῇ, & pro ἀυτοῦ voce, αὐτὸ, tum res ipsa docet, tum ex translatione satis cognosci potest.

IN CAPVT DECIMVM.

Ibid.lit.D. *Et hæc aut sponte, &c.* Græcè legendum καὶ ταύτης ἢ αὐτομάτως, &c. refertur enim ad vocem οὐλῆς, vt respondeat etiam sequenti voci γεγενημένης. Mox quod reddidi, Si sufficientem crassitudinem palpebra habeat. Ipsam enim cicatricem diuidere oportet, &c. in Græcis ex transpositione ac decessione paucarum literarum corruptum sic legitur, πάχος ἱκανὸν ἔχον τὸ βλέφαρον. οὐ δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν οὐλήν. Legendum autem integrè sic, πάχος ἱκανὸν ἔχοντος τοῦ βλεφάρου. δεῖ γὰρ αὐτὴν, &c.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Ibid.lit.F. *Sed & reliquam curationem velut, &c.* Græca huius periodi verba corrupta sunt, & deest vox vna ποιητέον. Sic enim legendum est, καὶ τὴν ἄλλην δὲ θεραπείαν ὡς ἐπ' ἀναρραφῆς ποιητέον, πλὴν τῶν τῶν ῥαμμάτων ταῖς ὑπεροχαῖς ἐν τῷ μετώπῳ κολλᾶν. Possit tamen etiam sic legi, πλὴν οὐ τῶν ῥαμμάτων ταῖς ὑπεροχαῖς ἐν τῷ μετώπῳ κολλητέον.

IN CAPVT DVODECIMVM.

In hoc capite duæ voces vitiatæ totam sententiam corruperunt. Legitur enim ἴσον pro εἴσω, & ὀξὺ pro ἔξω, iuxta quorum verborum lectionem integram repositam, conuersionem nostram fecimus.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid.lit.D. *Specilli bicipitis caput, aut auricularium specillum, aut tale quoddam tenue instrumentum igne candefactum adigunt loco.* In Græcis hæc periodus duas voces corruptas habet. Nam pro διὰ πύελον legendum est διπύρηνον: & pro εἴργουσι, legēdum προσάγουσι, hoc modo, διπύρηνον ἢ μηλωτίδα ἤ τι τοιοῦτον λεπτὸν ὄργανον πεπυρωμένον προσάγουσι τῷ τόπῳ. Cæterùm de variis specillorum formis ac appellationibus multa in commentariis medicis diximus.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col.558.lit.B. *Per infusiones aquæ mulsæ, aut succi fœnigræci cum melle.* Fœnigræci succum cum melle, vel melli additum τηλόμελι appellat, nimirum ἀπὸ τήλιος καὶ μέλιτος mixtura, facta appellatione. Ad eundem modum etiam φακόμελι vocat lenticulam melli admixtam, sequenti capite vicesimosecundo, & ibidem σιδιωτὸν appellat mel cui τὰ σίδια (id est malicorium) admixtum est.

IN CAPVT VICESIMVMQVARTVM.

Col.559.lit.G. *Quemadmodum etiam aquam in aurem illapsam.* In Græcis deest vox ὥσπερ, vel similis alia. Legendum est enim ὥσπερ καὶ τὸ ἐμπεσὸν κατὰ τὴν ἀκοὴν ὕδωρ, &c.

IN CAPVT VICESIMVMQVINTVM.

Col.560.lit.D. *Filum mediocriter crassum velut funiculus est.* Græcè legitur ὅσον σφήκωμα, id est quantus est funiculus: sed legi debet οἷον, id est qualis. Non enim ad longitudinem aut mensuram refertur, sed ad cōstrictionis modum, quo filum illud instar funiculi intortum esse debet, ea crassitudine vt nodi in ipso ligari possint. σφήκωμα enim ab adstringendo nomen habet à verbo σφηκόω, adstringo. Non autem refert quàm longum sit filum, sed quàm crassè intortum ac adstrictum, vt & nodos recipere, & in nares immissum, per coliformes meatus ad palatum bicipiti specillo insertum trahi possit. Vocat autem specillum biceps διπύρηνον, velut etiam cap. 13. dixi. Quare legendum est, ἐνειρομένου διπυρήνου τρήματι, τὸ ἕτερον πέρας τοῦ διπυρήνου, &c. non vt exemplaria habent διὰ πυελου. Sed & coliformes meatus ἠθμοειδεῖς πόρους appellat: sicut paulo antè coliformia ossa, ἠθμοειδῆ ὀστᾶ. Verùm exemplaria falsò ἰθμοειδῆ & ἰθμοειδεῖς habēt. Et alii itē falsò ἰσθμοειδῆ legunt. Non enim ab isthmo, sed ab ἠθμῷ appellationem habent, quòd per ipsa velut per colum, cerebri superfluitates διηθοῦνται, id est excolantur.

IN CAPVT TRICESIMVM.

Col.561.lit.C. *Sic tonsillæ inflammatæ, & vltra modum auctæ, & velut induratæ.* Quod dixi, Et velut induratæ, Græcè legitur, καὶ οἷον ἀποξηρανθέντα, sed falsò. debet enim legi, καὶ οἷον ἀποσκιρρωθέντα. Refertur enim ad præcedentes glandulas induratas, quas ἀδένας ἀποσκιρρωθέντας dixit.

IN CAPVT TRICESIMVMPRIMVM.

Col.562.lit.A. *Sæpe verò aut ob ægri timiditatem, aut ob sanguinis eruptionis formidinem, aut ob medicamenti præstantiam, ferrum recusantes.* Quod hoc loco conuerti, Aut ob medicamenti præstantiam, in Græcis est, ἢ διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ φαρμάκου, id est aut ob medicamenti siccitatem. Sed suspecta est mihi vocis ξηρὸν lectio. Neque enim video cur medicamenti siccitas ad ferrū recusandū inuitare debeat, quū id mox neq; ita liquidū esse velit vt defluat, neq; omnino durū, quo facilè vuæ adhæreat: & idē quoq; potētia eò progressum sit vt non siccitas, sed vis vstoria in ipso prædicari debeat. Atq; hāc etiā à Paulo nobis cōmendatam esse credo, ex eo quod subiicit hoc medicamentū in vna hora vuā mortificare, vt hinc adeò ob medicamēti præstantiā ferrū sit recusandū, & non ob siccitatē. Et procliue fuit à voce κῦρος non intellecta, ad vocē ξηρὸν aberrare. Quare nos ἢ διὰ τὸ κῦρος τοῦ φαρμάκου legendum censentes, eorum verborum sententiam reddidimus.

IN CAPVT TRICESIMVMQVARTVM.

Col.563.lit.D. *Sed & prope sedem abscessus, ante perfectam concoctionem, crudos secare iubet Hippocrates, timens ne in perforationem procedant.* In his quæ ad nos extant Hippocratis scriptis, quæ sanè nuper Latinis hominibus ex nostra conuersione legenda edidi, hoc præceptum nondum reperi, alioqui facilè esset illinc locum hunc corruptum restituere. Nam in codicibus impressis legitur, καὶ τὰ πλησίον δὲ τοῦ δακτύλου ἀποστήματα. Quòd autem de digitorum abscessibus non loquatur, colligi ex eo potest quòd antea de articulorum abscessibus dixit, in quibus etiam digitorum abscessus cõprehendit. Quare pro δακτύλου voce, legendum esse videtur δακτυλίου, vt de sedis abscessibus ipsum loqui accipiamus, in quibus ante perfectam maturitatem, adhuc crudis, sectionem ex Hippocrate probat, ne videlicet in perforationem procedat. Sic enim legendum est, τὸν εἰς διάτρησιν ὑποδεδόμενος φόβον, & non vt codices habẽt, τὸν εἰς διὰ τριῶν ὑποδυόμενος φόβον. Nam quum loci circa sedem humidi sint, & larga caliditate præditi, videntur in ipsis plura corpuscula facilè putrefieri, vnde perforationes & fistulas sequi procliue est, vt ea propter crudos abscessus secare in illis locis melius sit.

IN CAPVT TRICESIMVMSEXTVM.

In hoc capite quædam voces falsò leguntur, quarum nos rectam & integram lectionem conuertimus, & tamen semel hic indicium faciemus. Primum itaque φλεγματώδη falsò legitur pro φλεγμονώδη, id est pituitosa pro inflammata. deinde ἐνδίῳ legitur pro οἰκείῳ. Et mox pro στρεπτοτέραν, siue στρωτέραν (quod in Aldino codice legitur) alii legũt στενωτέραν. Sed ego Aldinum codicem sequutus sum. Nam & Aëtius 15. cap. 8, steatomata basin ampliorẽ habere dicit. Paulo post Παραφυχλιαρὸν falsò habetur pro χαλαρόν. Et mox tota periodus partim redundans, partim manca, sic integrè legatur, Παραφυλαττόμενοι μόνον τὸ, τε βλάψαι τὸν ὑμένα, διὰ τὸ, τὸ περιεχόμενον ὑγρὸν περιχυθὲν παρεμποδίζειν τῇ χειρουργίᾳ, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ καταλιπεῖν, ὃ, τι παλιγγενεσίας τὰ πολλὰ κατὰ τοὺς καρπούς καὶ σφυρὰ καὶ τὰ κινούμενα κατ᾽ ἄρθρον, αἴτια γίνεται.

IN CAPVT TRICESIMVMSEPTIMVM.

Col.564.lit.H. *Et Galenus de ipsa dicit.* Quandoquidem hic Galeni verba se producere dicit, & postquam ea recensuit, ad finem hæc verba subiicit, Hæc Galenus: ex hoc sequi videtur omnino eadem verba Paulum ex Galeno transcripsisse, & nihil omisisse eorũ quæ hoc loco Galenus habet. id quod alioqui facere solet vbi nõ citato authore, quædã pro suo modo sibi accommodans transsumit. Est autem hic locus in libro Galeni de tumoribus præter naturam. Et quia in Paulo corruptus habetur, nec penitus integer in Galeno, rectam lectionem hic adscribam, quam & in Paulo conuerti, & in Galeni editione à me facta restitui, ἀρτηρίας ἀναστομωθείσης τὸ πάθος ἀνεύρυσμα καλεῖται. γίνεται δὲ καὶ τρωθείσης, ἐπειδὰν εἰς οὐλὴν μὲν ἀφίκηται τὸ ἐπικείμενον αὐτῇ δέρμα, μείνῃ δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης. διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα πάθη τοῖς σφυγμοῖς τῶν ἀρτηριῶν· ἀλλὰ καὶ θλιβομένων ἀφανίζεται πᾶς ὁ ὄγκος, παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας.

Col.565.lit.C. *Vbi prius intermediam arteriæ partem scalpello punxerimus, & quod continetur in ea euacuerimus, &c.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus vitiata est in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ ἐνώσαντες τὸν περιεχόμενον. In his verbis deest articulus τὸ ante μεταξὺ, & pro ἐνώσαντες τὸν, legendum κενώσαντες τὸ, in hunc modum, νύξαντες πρότερον φλεβοτόμῳ τὸ μεταξὺ τῆς ἀρτηρίας, καὶ κενώσαντες τὸ περιεχόμενον.

IN CAPVT TRICESIMVMOCTAVVM.

In hoc capite ῥευματώδεις bis legitur falsò pro ἀνευρυσματώδεις. Et mox quod legitur σημειωσόμεθα οὕτω καὶ τὰ ἀνευρύσματα, legendum σημειωσόμεθα οὕτως ὡς καὶ τὰ ἀνευρύσματα. Et rursus pro ἐξόχως δὲ τὸν περιτράχηλον, legendum est, ἐξόχως δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον, &c.

IN CAPVT QVADRAGESIMVM.

Col.566.lit.H. *Velut in sanguinis ex naribus aut aliunde eruptione, quum non redundantia est quæ profluit, etiam ex oppositis reuulsorio modo euacuamus.* Hoc loco in Græcis duæ particulæ corruptæ, sententiam totam obscurarunt, imò penitus alienã inuexerunt. Falsò enim legitur ὅτι pro ὅτε, & κενοῦν pro κενοῦμεν, vt ita Græca lectio habeat, ὥσπερ ἐπὶ τῆς ἐκ ῥινῶν ἢ ἄλλοθεν αἱμορραγίας, ὅτε μὴ πλῆθος εἴη ῥέον, καὶ κενοῦμεν ἀντισπαστικῶς ἐκ τῶν ἀντικειμένων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMPRIMVM.

Col.567.lit.G. *Et nihil amplius influit parti, & opus fuerit aliquid monere, &c.* Græcorum verborum lectio malè distincta, & transposita, sententiam alienam inuexit. leges ergo sic, καὶ μηκέτι ἐπιρρέῃ μηδὲν τῷ μορίῳ, καὶ χρεία γίνηται κινῆσαί τι, & cætera.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMSECVNDVM.

Col.568.lit.E. *Ita ut ex cauterio quod in aduersam partem pertrudi potest, per unam aggressionem duæ crustæ fiant.* Græcè hic locus sic habet, ἄχρις οὗ τὸ καυτήριον ἀντιπερίσπαστον κατὰ μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας ποιήσῃ. Et mihi quidẽ videtur vox κατὰ deesse, vel similis aliqua ante τὸ καυτήριον: deinde vox ἀντιπερίσπαστον falsò legi. non enim per reflexionem & retractionem eius, duas crustas inuri vult, sed per vnam cauterii impulsionem, per cutem distensione geminatam duas crustas inducere, ita vt in aduersam cutis partem penetrans pertrudatur. Quare vocem ἀντιπαρωσὸν hic legendam puto, pro qua facile fuit alteram ob similitudinem supponere: vt totus locus sic legatur, ἄχρις οὗ κατὰ τὸ καυτήριον ἀντιπαρωσὸν κατὰ τὴν μίαν ἐπιβολὴν δύο ἐσχάρας γένωνται. Verùm hic locus diffusius & clarius tractatur ab Hippocrate in libro περὶ ἄρθρων.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVARTVM.

Col.569.lit.A. *Oportet igitur aristolochiæ longæ radicem oleo imbutam, ipsis per ignita cauteria ustis, in crustas indere.* Hoc loco in Græcis exemplaribus impressis sic legitur, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. Quæ verba quia palàm videntur esse corrupta, mirificè hactenus multos torserunt, aliis aristolochiæ longæ radicem velut penitus alienam reprobantibus; aliis nescio quem vtendi eius modum exponẽtibus: & nos quoque meliorum codicum inopia, ingenii coniecturis vsi, lectionem rectam ac integram nos assequutos esse arbitramur, quam paucis mutatis & repositis voculis, hanc esse credimus, ipsámque vt genuinam etiam Latinè expressimus, δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντιθέναι καυθεῖσι τοῖς πεπυρακτωμένοις καυτηρίοις εἰς τὰς ἐσχάρας. Non tamen grauatim cedemus meliori sententiæ. Videtur autem aristolochiæ longæ radicẽ oleo imbutam, in crustas propterea indere vt & inustas crustas mitiget oleum, & ipsa radix sua tenuium partium facultate, quam simul extersoriam habet, pus attractum extergeat. Non enim crustas ita inuri vult vt penitus penetrent, nam qui sic inurunt, statim mortẽ inducunt, vt paulo inferius ait: sed mediocriter latas, eásque neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiũ profundas, velut Aëtius ait libri octaui capite quinquagesimoseptimo nostræ translationis. Quo loco eadem omnia fere ad verbum habentur, quæ hîc Paulus de suppuratorum vstione tradit: nisi quòd illic aristolochiæ non meminit, & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam, vtrinque vnam inurere iubet, quæ verba fortassis in Paulo exciderunt. In has itaque crustas aristolochiæ radicem indendam esse credo, ita vt in eum modum cõfecta sit, quò commodè crustæ inseri possit.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMQVINTVM.

In Galeni loco quem citat, exemplaria Græca falsò habent ἀρξαμένῳ, pro ἀρξάμενοι, quod rectè legitur apud Galenum libro 14. methodi.

IN CAPVT QVADRAGESIMVMOCTAVVM.

Col.570.lit.C. *At verò Marcellus tridente aut cauterio tridentis formam habente utens, una aggressione sex crustas inurebat.* Postrema huius periodi verba corruptè leguntur in Græcis, τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ἐσχάρας ἐργάζεται. Deest enim numerus in-

ducendarum crustarum, atque is non ternarius (velut aliquibus visum est) sed senarius. per tridentem enim Marcellus sex crustas inurebat vna vice, tres per cutem, tres in splenem. Sicut per simplex cauterium duæ crustæ inducuntur, vna in cutem, altera in splenem. Sic ergo legendum est velut etiam conuertimus, τῇ μιᾷ προσβολῇ τὰς ς' ἐσχάρας εἰργάζετο.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM PRIMVM.

Col. 571. lit. C. *Si verò sanguis, ad prædicta signa, tumor etiam liuidior fuerit, carne verò subter enata, durior & renitens erit tumor.* Horum verborum lectio in Græcis codicibus corrupta est. Nam ἅμα legitur pro αἷμα, & mox σαρκός τε ὑποτρεφαῖς legitur pro σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης. Atque sic de sanguine & carne diuersa distinctio in vnam coaluit sententiam, quam præcedentium verborum sententia indicat sic distinguendam ac legendam esse, εἰ δ' αἷμα, πρὸς τοῖς εἰρημένοις σημείοις ἐπελιδνότερος ὁ ὄγκος· σαρκὸς δὲ ὑποτραφείσης, σκληρότερος καὶ ἀντίτυπος ὁ ὄγκος ἔσται.

Ibid. lit. E. *Iuxta chiasmum, hoc est ad literæ Græcæ χ figuram.* Χιασμὸς appellatur Græcis eadem ratione qua Decussatio Latinis, quum duæ lineæ obliquæ in decusses per medium se secantes ducuntur. Et χιασμὸς quidem vocatur, quòd literam Græcã χ figura eius repræsentet. Decussatio verò quod denarii numeri nota litera Latina X eandẽ figuram referat. Meminit vocis rursus Paulus infrà cap. 65. sed loco corrupto, velut isthic indicabimus: & rursus cap. 107. & cap. 66. χιοειδῆ ἐπίδεσμον, vocat deligationem quæ ad literæ χ figuram obducitur, quam decussatam conuerti.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc totum caput miris modis corruptum est. Desunt enim multa, quæ nõ vltro relicta sunt à Paulo, sed ad explendam sententiam necessaria existunt, & exscribentem fefellerunt, aut exciderunt. Sumpsit autem hæc Paulus ex sexto libro Galenicæ methodi, ex quo loco Pauli lectio restituenda est: quod quomodo facere oporteat, particulatim indicare non est necesse, sed totus locus ad Galeni præscriptum corrigendus est. Nam & nos Galeni lectionem sequuti, totum hoc caput inde expressimus.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM TERTIVM.

In huius capitis fine, duæ voces ἐρεῖσθαι βάλανον corruptæ, totam sentẽtiam vitiant, quæ integra est si pro illis αἱρεῖσθαι βάσανον legatur.

IN CAPVT QVINQVAGESIMVM QVINTVM.

Quòd affectio retro abducti præputii, vt glandi amplius induci non possit, παραφίμωσις appelletur, & non περιφίμωσις, velut exemplaria Græca habent, in commentariis medicis declaraui. Opponitur enim τῇ φιμώσει, quæ affectio est præputii ita glandi inducti, vt rursus detrahi non possit. Redundat etiam mox in hoc capite vox αἴτιον, quæ expungenda est, vbi in Græcis habetur, εἰ μὲν οὖν τὸ πρότερον εἶδος τῆς φιμώσεως αἴτιον γίνοιτο. Paulo pòst vbi conuerti, Osculum igitur internæ in ipso partis diuidemus. Ita enim contractione ex cicatrice oborta exoluta, præputium abducemus: in Græcis deest articulus τὸ, & ἐπάξομεν falsò legitur pro ἀπάξομεν. Mox πῶλυα falsò habetur pro στόμια. & rursus pro τὸ αἴσιμα ὁ πῶλυ, legendum τὸ αἰδοῖον μὰ ὁ ζῶλυ. Et mox pro ὥσπερ λιπόδερμοι, legendum ὥσπερ οἱ λειπόδερμοι.

IN CAPVT SEXAGESIMVM.

Col. 576. lit. B. *Per totum autem curationis tempus, fæmora simul vincire oportet, quo auxiliis adhibitis inseruiant.* Hic locus in Aldina editione sic legitur, παρ' ὅλον δὲ τὸν τῆς θεραπείας καιρὸν τοὺς μηροὺς ἅμα χρὴ διαζευγνύειν, πρὸς τὸ τοῖς βοηθήμασιν ὑπηρεμεῖν. In hac lectione duæ voces corruptæ sunt, διαζευγνύειν & ὑπηρεμεῖν. Et pro διαζευγνύειν quidem legitur δεσμεῖν in Basiliensi exemplari: quam lectionem etiam nos sequuti sumus, sed tamen vt etiam δεσμεῖν vocem non genuinam huius loci esse putemus. Sunt enim femora deliganda haud dubiè, sed latioris significationis voce & hoc & alia indicasse mihi videtur, nimirum voce διακεῖσθαι, quam pro διαζευγνύειν reponẽdam esse credo, & accipiendum, femora simul ita disposita esse oportere vt adhibitis auxiliis inseruiant. At verò pro ὑπηρεμεῖν legendum esse ὑπηρετεῖν, non dubitandum esse puto. Nam ἠρεμεῖν, aut etiam ὑπηρεμεῖν verbum absolutum est, nec datiuis τοῖς βοηθήμασι conuenit: quos casus verbum ὑπηρετεῖν exigit. Mox post hunc locum, vbi legitur κἄπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον, pro λίθον legendum est καυλόν. Et vt sic legatur omnino necesse est, ad sententiam rectam obtinendam. Verùm siue δεσμεῖν siue διακεῖσθαι legas, & siue ὑπηρετεῖν siue ὑπηρεμεῖν recipias, sententiam non ita multò diuersam habes. Potest enim in verbo ὑπηρεμεῖν, præpositio ὑπὸ ad datiuos τοῖς βοηθήμασι referri.

IN CAPVT SEXAGESIMVM PRIMVM.

Ibid. lit. E. *Rubicunda tunica est natura neruosa.* In Græcis legitur ἑλικοειδής τε ἐστὶ χιτὼν νευρώδης τὴν φύσιν, sed falsò. Nulla est enim testium tunica, ἑλικοειδὴς appellata. Verùm vasa seminaria, de quibus paulo antè dixit, ἑλικοειδῶς (id est pampinoformiter) ad testes feruntur, atque hinc vitium falsæ appellationis processit. Debet autem legi hoc modo, ἐρυθροειδὴς δέ ἐστι χιτὼν, &c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SECVNDVM.

In hoc capite multa leuiter corrupta facilè emendari possunt vel ex ipsa nostra translatione, aut etiam sine ea, velut est ὕπτιον ὑπὸ βάθρου ἐπιβάλλοντες, &c. pro ὕπτιον ἐπὶ βάθρου ὑποβάλλοντες: & mox καθέντες pro καθιδρύντες: & quod deest κατὰ vox ante verba, τὰ πρὸς βουβῶνας μέρη, &c. & quædam alia. Verùm vnus locus est qui hactenus omnes fefellit, vbi legitur τὸν λημνίσκον διὰ τῆς γύρεως ἀλλάττοντα. Quid enim hìc γύρις (id est pollen) facit? aut quomodo lemniscus per pollinem alterandus aut permutandus est? paulo antè simpliciter, Lemniscum traiicimus dixit, paulo pòst dicit simpliciter, Lemniscum auferre oportet: quid ergo id per pollinem alterandum esse dicit? Vnica vox γύρεως corrupta totam sententiam vitiat, pro qua, ratione & coniectura ducti, λύσεως vocem legendam esse haud dubitamus. Quod vt clarius fiat, totum locum adscribemus, qui sic habet, ἐπιβρέχομεν δὲ ἐλαίῳ θερμῷ ἄχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μεθ' ἣν λύσαντα δεῖ ἐν μὲν τῷ τραύματι τῷ τετραφαρμάκῳ ἐμμότῳ χρῆσθαι, τὸν λημνίσκον διὰ τῆς λύσεως ἀλλάσσοντα, id est, ita vt lemniscum in solutione permutemus, hoc est priore exempto, alium indamus. Sed & mox vbi de grammatis & cultratis cauteriis loquitur, corrupta est lectio, & legitur, καὶ μαχαιρωτοὺς δύο, pro καὶ μαχαιρωτοὺς δύο. & mox, τῷ μαχαιρίῳ τῷ τύπῳ καυτῆρι, falsò habetur pro τῷ μαχαιρωτῷ καυτῆρι τύπῳ, &c. Et rursus τῷ μαχαιρίῳ τῷ καυτῆρι, pro τῷ μαχαιρωτῷ, &c.

IN CAPVT SEXAGESIMVM QVINTVM.

Col. 579. lit. D. *Deinde rursus hamulis infixis in intima cute.* Hoc loco exemplaria Græca habent, ἐν τῷ τετάρτῳ δέρματι, id est in quarta cute, sed videtur legendum esse, ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ δέρματι, hoc est (velut cõuerti) in intima cute. At paulo pòst vbi sic conuerti, Atque his ex vtraque parte vicissim iuxta chiasmum (id est literæ Græcæ χ figuram) implicatis, membranam vehementer constringimus, & rursus obuolutis principiis generosè constringimus, vt nullum ex nutrientibus vasis, alimentum suppeditare possit. Græca exemplaria corrupta sunt in hunc modum, καὶ ταύτας κατίχιν δεσμὸν αἰτίᾳ πλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων τὸν περιτόναιον ἰσχυρῶς ἀποσφίγξωμεν. καὶ πάλιν τὰς ἀρχὰς περιειλήσαντες, ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως· μηδὲν τῶν τρεφόντων ἀγγείων ἔτι χορηγεῖν δύνασθαι. In his verbis primùm κατίχιν δεσμὸν falsò legitur, & ob scriptionis quandã similitudinem suppositum est pro κατὰ χιασμὸν, id est iuxta chiasmum. Quid autem sit chiasmus, huius libri cap. 51. dixi. Deinde pro ἐπισφίγξαντες μὲν γενναίως μηδὲν, legendum est ἐπισφίγξωμεν γενναίως, ὡς μηδὲν, &c. Atque hæc est genuina huius loci lectio, ac sententia ea quam expressimus.

IN CAPVT SEXAGESIMVM SEXTVM.

In hoc capite exigua quædam non satis animaduersa obrepserũt: velut est quod πυρὴν σμίλης legitur pro πυρὴν μήλης: & rursus τὸ τῆς πυρηνοσμίλης, pro τὸ πυρῆνος τῆς μήλης. Vult enim per specilli nucleũ siue caput & auersam partem, non per aduersam & acutam, membranam abdominis deprimi, non scindi, atque ita eminentes ab vtraque specilli par-

te membranæ partes futuris inter se coniūgi. Et mox pro ὅτιαν ἔσω τῶ αὐτῶ φῶτα, legendū est γινέσθω ὅ αὐθρώπω. Et quædā alia non magni momenti. Verùm quod legitur τῷ σημείῳ περισσκλέον, pro τῷ σημείῳ περισκλέον, multos hactenus fefellit, vt sententiam penitus alienam hoc loco exprimerent. Vult enim vstionem fieri in his qui moderatum habitū habent, ea profunditate vt pinguedo attingatur. Et hanc notam solùm in his obseruari vult, non in macilentis, neque contra in crassis ac pinguioribus, in quibus vtrisque hæc non est obseruanda, vt quæ fallat.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SECVNDVM.

Col. 581. lit. E. *Et aut ex concretione, aut propter obturationem.* Græcè legitur, καὶ ἢ κτ̓ φύσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν. Sed pro φύσιν legendum esse σύμφυσιν ex sequentibus declaratur, vbi de concretione sola loquitur, & σύμφυσιν vocem vsurpat. Et mox, Si verò obturatio, hamulis infixis, &c. In Græcis habetur, εἰ δὲ διάπασις, falsò. Nam legendum esse, εἰ δὲ διάφραξις, ex superioribus patet, & ea distinctione qua dixit, ἢ κτ̓ σύμφυσιν, ἢ δι' ἔμφραξιν.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVARTVM.

Col. 582. lit. F. *Sinistram manum contractam, cum robustis ac cōstrictis digitis pinguefactam, in uteri osculum demittito.* Græcè sic τὴν ἀριστερὰν χεῖρα συνημμένων μετ' ἀρρώστων δακτύλων λελεπτυσμένην καθιέναι πρὸς τὸ στόμα τῆς μήτρας. Quum autem hæc verba nullam sententiam huc commodam exhibeant, videtur pro συνημμένων legendum esse συνηγμένην, & pro λελεπτυσμένην legendum λελιπασμένην, vt sit ea sententia quam expressi. Vult enim manum ita contrahi vt oleum in ipsa robustè compressis digitis contineri possit, & vteri osculo dilatato per ipsam infundi: non solùm ita ipsam pinguefieri volens, vt ob lubricitatem vnctionis commodius osculo inseri possit. Sed & paulo pòst λελεπτυσμένον falsò legitur pro λελιπασμένον. Ita etiam cap. sequenti 75.

Col. 583. lit. C. *Et eodem modo facta diuisione, ea quæ continentur euacuentur.* In Græcis deest vox κενοῦν, & articulus τά. Sic enim legendum est, καὶ κτ̓ τὸν αὐτὸν τρόπον διαιροῦντα κενοῦν τὰ περιεχόμενα. Et paulo pòst vbi conuerti, Deinde vnco vno atque altero infixo attrahito. Si verò conclusum sit vteri osculum ob inflammationem, nulla vis inferatur: in Græcis rursus duæ voces desunt, ἐπισπᾶσθαι, & μεμυκότως δὲ: atque has ratio ipsa sententiæ exigit. Sic ergo locus totus legendus est, ἔπειτα ἐμβρυουλκὸν ἕνα ἢ δεύτερον καταπείραντα ἐπισπᾶσθαι, μεμυκότως δὲ διὰ φλεγμονὴν τοῦ στομίου, μὴ βιάζεσθαι, &c.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM QVINTVM.

Ibid. lit. E. *Et ipsa secunda ab utero exoluta.* Græcè legitur, καὶ αὐτὸ τὸ χορίου ἀπολελειμμένου, id est & ipsa secunda relicta: sed falsò. Legendū enim est ἀπολελυμένον, id est exoluta, τῆς μήτρας scilicet. nā ea vox præcedit, & ad ipsam relatio facienda est: & opponitur voci προσπεφυκός, id est adhærens, quæ paulo pòst subiungitur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEXTVM.

Ibid. lit. G. *Sic igitur Hippocrates ait.* Locus est apud Hippocratem 6. particula aphor. vltimi. At verò quod conuerti, Paululum supra externum talum, in Græcis est, ἀνωτέρω τοῦ ἐκτὸς ἀστραγάλου. Et ex hoc loco ostenditur etiam Græcos ἀστράγαλον & σφυρὸν voces inter se confundere, quum Paulus hic ἀστράγαλον τὸν ἐκτὸς, apertè dicat τὸ σφυρὸν, id est malleolum appellatum. Vocantur enim σφυρὰ malleoli, imæ ab vtroque latere tibiæ suræque partes. Sub his verò vtrinque talus continetur, ac vndiquaque tegitur, vt tangi non possit. Errant autem multi (inquit Galenus in libro de ossibus) qui malleolos talos appellant. Ex quo loco apparet etiam Galeni seculo ἀστραγάλους appellasse quosdam τὰ σφυρά. Id quod etiam ex secundo comment. εἰς τὸ κατ' ἰατρεῖον cognoscitur, vbi ait, κτ̓ μὲν τῶν κερκίδων πέρατα ἀρθρώσεις τι καὶ κνήμης, ἃ κακῶς ἔνιοι καλοῦσιν ἀστραγάλους. Quare minus mirandum est de Latinis scriptoribus, quòd malleolos talos dixerunt, aut propter vicinum partium situm vocabula confundentes, aut Græcos in hoc imitantes. Sic dixit Horatius, Quarum subsuta talos tegat instita veste. Et rursus, Ad talos stola demissa. Et Cicero, Purpura vsque ad talos demissa. Et Plinius sæpe, & recentiores plerique omnes, qui quum & Græcos & Latinos veteres in hoc sequantur, si non hinc laudem, certè veniam, minimè verò reprehensionem, merentur.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM SEPTIMVM.

In hoc capite rursus (velut antea sæpe) διαπυρήσεως legitur pro διαπυρήσεως. Et satis sit iam aliquoties id ostendisse, vbi vnum adhuc locum mox à priore illo sequentem, adscripserimus, in quo τῇ διὰ τοῦ πυρήνου σημειώσει legitur pro τῇ διαπυρήσεως σημειώσει, & mox καύσαντες pro κλύσαντες. Sic autem locus integrè legendus est, ἐφ' ὧν δὲ δύο ἢ πλέονα στόματα εἰσὶ, τῇ διαπυρήσεως σημειώσει μὴ πειθόμενα, κλύσαντες τὸν τόπον, &c.

Col. 584. lit. E. *Siue ad secundam laminam usque solūmodo, siue usque ad medullam fuerit affectū.* Græcè sic legitur, εἴτε ἄχρι διαπνοῆς μόνον, εἴτε ἄχρι μυελοῦ ἂν πεπονθότος: sed falsò. Nam pro διαπνοῆς voce legendum est διπλόης, & pro πεπονθότος legendū πεπονθὸς. Est autem διπλόη ossis duplicati secunda lamina, quam Hippocrates cauissimam & mollissimam ac maximè antrosam esse dicit, in lib. De capitis vulneribus, ἡ δὲ διπλόη, inquit, κοιλότατον καὶ μαλθακώτατον καὶ μάλιστα σηραγγῶδες. Et quod hoc loco de osse perforando Paulus dicit, hoc infrà cap. 90. de caluariæ osse repetit, εἰ δὲ, inquit, ἄχρι τῆς διπλόης τοῦ κρανίου μόνον εἴη τὸ κάταγμα, ἄχρι ταύτης καὶ μόνον τρυπητέον. Meminit etiam lib. 6. meth. Galenus. Paulo pòst hunc locum legitur ἀπόκρισιν falsò pro ἀπόπρισιν. Et mox vbi ait, ἀδύνατον γὰρ κτ̓ κύκλον περιπλεόμενα ὀστᾶ σαρκωθῆναι, legendum videtur περιπνεόμενα, id est quæ circumcirca flatum excipiunt, & non περιπλεόμενα, quod haud scio qua significatione sit accipiendum, vt ossa circumcirca carne denudata, circumnatari intelligamus. Sed relinquatur hoc in medio.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM OCTAVVM.

In hoc capite voces quædam leuiter corruptæ, totam sententiam vitiant, quas partim adscribam, partim ex translatione nostra cognoscendas relinquam. Legitur itaque τὸ ὑποκείμενον δέρμα, pro ὑπερκείμενον: & mox ἐπιδεόμενοι, pro ἐπιλαβόμενοι. At locus quem ex Hippocrate citat est in lib. De fistulis, quem ex nostra translatione adscribam, vt qui Pauli locum contractius propositum explicet, Crudum, inquit, linum tenuissimum accipito, & ad palmi longitudinem quincuplicato, & pilum equinum circundato: deinde facto specillo stanneo in summa parte perforato, & initio complicati in specillum immisso, specillum in fistulam demittito, & simul sinistræ manus digitum indicem in sedem indito: vbi verò specillum contigerit digitum, inflexa summa specilli parte, initium lini quod est in specillo, per digitum adducito, & specillum quidem rursus extrahito, lini verò initia bis aut ter connectito, & reliquam lini partem intortam ad nexum deligato, postea verò dimissum sua negotia obire iubeto. Cæterùm quantum putrescente fistula de lino laxatur, tantùm intendere oportet, ac intorquere semper singulis diebus. Paulo pòst Leonidæ locus sic in Græcis emendatus legatur, ὅταν δὲ βαθεῖα τυγχάνῃ τὸν σφιγκτῆρα συνεγγίζουσα, ἤτοι ἀπὸ τοῦ δακτυλίου ἀρξαμένη, ἢ καὶ ἐπὶ πολὺ κεχωρηκυῖα, ὡς δὲ τῷ σφιγκτῆρι κατεσκευασμένη, &c. Et mox pro ἐπισκοτίζει legendum est ἐπισκοτεῖ. Et rursus pro ὑποφαίνεται, legendum ὑποφαίνεται.

IN CAPVT SEPTVAGESIMVM NONVM.

Col. 586. lit. B. *Siquidē constrictione uti uoluerimus, &c.* In Græcis codicibus hic redūdare videntur verba quædā, nimirū τῇ αἱμορροϊδοκαύσει, ἢ τῇ σταφυλοκαύσει. Nam his instrumentis neque ad filum circundandum opus est, neque vstionem fieri vult. Quare ego ea reliqui, nec conuerti. Locus autem Hippocratis quem citat, est lib. 6. aphor. 12. Ad finem capitis lectio malè distincta est & manca, quam sic emendabis, μετὰ δὲ τὴν χειρουργίαν, μάννῃ καὶ ἀμύλῳ σὺν τῇ χαλκίτιδι, ἢ τῷ διὰ κεκαυμένου ἀσβέστου ἅμα πίτῃ χρηστέον καὶ τῷ φαιῷ. ἐγὼ δὲ εὑρίσκω πρὸς πλείαν ἀποκαυσιν ἐχέσωσαν τινες. ἕτεροι δὲ τὰς κοιλίας, &c.

IN CAPVT OCTVAGESIMVM QVARTVM.

Ad finem huius capitis Græcorum verborum lectio sic emendata legenda est, καὶ τὰ λοιπὰ ἐκτιμῶν, καυτῆρας διαφανεῖς κτ̓ τῶν ἀγγείων ἐπιβάλλει, καὶ στήσας τὴν αἱμορραγίαν, καὶ διαμοτώσας, καὶ προσφόρως ἐπιδήσας, τῇ συνοπικῇ χρῆται θεραπείᾳ.

His translatio nostra respondet.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMQVINTVM.

Col.587.lit.E. *Ad ipsas autem radices partem quandam illius incorrosam relinquit.* In Græcis hîc διάσηπτον falsò legitur pro ἀδιάσηπτον, id est non putrefactam & incorrosam. Ad finem capitis φαρμακώδες, in duas voces φαρμάκῳ δεῖ, distinguendum est.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMSEXTVM.

Col.588.lit.B. *Galeni uerba apponere satis fuerit.* Vnde Paulus hæc Galeni verba transcripserit nondum comperi, nisi me exemplaria penitus fefellissent, alioqui facilè fuisset lectionem vitiatam in Paulo, ex ipso authore restituere in integrum. Videtur tamen vox αἵματος deesse post vocem ἐκκριθέντος: & mox rursus desunt post particulā εἰς voces τὰ κάτω, vt sic legatur, ἵνα ἐκκριθέντος αἵματος, ὅταν πῶμά τι τῶν ὑποκειμένων γίνηται τὸ τμηθὲν οὕτω μέλαν τοῦ ὄνυχος. εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν, ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὰ κάτω, τὸ καλούμενον ὑπόσφαγμα γίνεται, &c. Et sic sanè conuerti.

IN CAPVT OCTVAGESIMVMOCTAVVM.

Ibid.lit.G. *Alia cuspidata & conchata appellata, uelut quæ tres cuspides habent.* Græcè legitur, τὰ δὲ γλωχινωτὰ καὶ γολχωτὰ καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, &c. Et γλωχινωτὰ significare cuspidata, non ambiguū est. Quæ verò γολχωτὰ, incertum. Atque ego quidem κολχωτὰ legendum puto, id est conchata, & conchas figura referentia, ἀπὸ τῆς κόγχης facta voce: aut certè legendum est λογχωτὰ, id est lanceata, quod sanè expressi. Quod verò sequitur, τὰ δὲ τριγλώχινα, legendum est, ὅσα τὰ τριγλώχινα. producit enim hæc velut γλωχινωτῶν exempla, sicut etiam antea triangula, angulosorum exemplar protulit.

Col.589.lit.A. *Alia parua unius digiti longitudine, quæ sanè Miccain AEgypto uocant.* Græca exemplaria pro eo quod Micca verti, habent vocem μικτά. Videtur autem Ægyptiæ vocis appellatio hîc à Paulo esse præscripta, quæ haud scio an μιττὰ sit, aut μικτὰ, quum hæc Græca existat, & illa penitus ignota. Mihi itaque μικκὰ legendum esse videtur, quæ vox etiamsi Græca sit, ab Ægyptiis tamen vsurpata videri potest, & à Doriensibus transsumpta, qui μικκὰ appellant τὰ μικρά.

Ibid.lit.E. *Cauendo ut ne neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut aliquàm necessariam partem diuidamus.* Tendinem conuerti pro eo quod habent exemplaria Aldina ἢ τρύοντα. Videtur enim mihi hoc corruptè legi pro ἢ τένοντα. Possit fortassis etiam legi ἢ φλέβα, sed τένοντα vox corruptam lectionem propius referre videtur.

Ibid.lit.G. *Omnem carnem quæ ueneno participauit.* Græcè sic, ἅπασαν τὴν ἤδη μεταβαλοῦσαν τοῦ φαρμάκου σάρκα. pro voce μεταβαλοῦσαν legendum est μεταλαβοῦσαν. Et frequenter hoc occurrit in Græcis authoribus, vt verbum μεταβάλλω cum suis coniugiis, pro μεταλαμβάνω supponatur, & vicissim hoc pro illo. Paulo pòst ἐκκοπτεύει legitur falsò pro ἐκκοπεῖ. Est enim ἐκκοπεὺς instrumentum excisorium cuius vsus hic competit. Et inferius, vbi conuerti, Humoris albi ac pultacei per auditorium meatum euacuatio, in Græcis desunt duæ voces, καὶ & διά. Sic enim legendum est, καὶ διὰ τοῦ ἀκουστικοῦ πόρου, ὑγροῦ λευκοῦ καὶ ἀθηρώδους κένωσις, &c.

Col.590.lit.G. *Si uerò partis ad partem per telum affixio fiat, uelut si brachium thoraci affigatur.* Græcè sic, sed falsò, εἰ δὲ σωύλωσις μορίου γίνηται, ὅταν βραχίονος θώρακι σωειλουμένου. legēdum enim est σωήλωσις, & σωηλωμένου, à verbis ἡλόω & σωηλόω, quòd telo velut clauo coniunctæ partes videantur. Ad finem capitis quod dixi, Multis etiam infixa tela latuerunt, &c. Græcè sic legendum est, πολλοῖς δὲ καταπαρέντα βέλη διέλαθεν. habent autem codices impressi falsò διῆλθεν pro recto διέλαθεν.

IN CAPVT NONAGESIMVM.

Col.591.lit.H. *Etenim capite in multis aliis partibus percusso, uelut in cadendo contingit, fissura caluariæ quæ citra solutionem continuitatis cutis contingit, &c.* Hic locus in Græcis codicibus mancus, paucis voculis adiectis sic restituatur, καὶ γὰρ ἄλλων πλειόνων μερῶν τῆς κεφαλῆς πληγέντων, ὡς ἐν ταῖς καταπτώσεσιν, ἡ χωρὶς τοῦ λυθῆναι τὴν συνέχειαν, &c. Paulò ante hunc locū vox πηγὴν redundat, vbi habent codices, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκτὸς μόνον πηγὴν ἐπιφαίνειαν, &c.

Col.592.lit.D. *Quòd si etiam discessit membrana, & tu ab initio uulneratum suscepisti.* Græcè legitur, κἂν μὴ ἀπέστη ἡ μῆνιγξ, &c. Verùm ipsa sententiæ ratio docet μὴ vocem redundare, & legendum esse κἂν ἀπέστη δὲ ἡ μῆνιγξ, &c.

Ibid.lit.G. *Et malleo leniter impellentes, ita ut uitemus capitis concussionem.* Hoc loco deest in Græcis verbum vnum φυλαττόμενοι. Est enim legendum ἠρεμαίως ἐπικρούοντες τῇ σφύρᾳ, φυλαττόμενοι τὸν διασεισμὸν τῆς κεφαλῆς. Et mox legendum est προτρυπήσαντες τοῖς ἀβαπτίστοις λεγομένοις, id est terebellis se non demergentibus perforabimus. Qualia verò sint terebella ἀβάπτιστα appellata, clarè mox describit. Et rursus pro κοπέων legendum est ἐκκοπέων. Ita enim antea appellauit, ἐκκοπεῖς videlicet, scalpra excisoria. Sed & in superioribus sæpe horum mētionem fecit. Et mox rursus vbi legendū est, ἤ τινι τῶν μηλωτῶν ἐκκοπέων, id est aliquo specilli formam habente excisorio scalpro. Exemplaria tamen habent τινὶ τῷ σμιλίῳ τῶν ἐκκοπέων, sed falsò, velut ex superioribus patet. Quin & φακωτοῦ ἐκκοπέως mox mētionem facit, ex 6. lib. meth. Galeni loco adducto. Verùm horum vsus, post scalpturam per caua scalpra factam, hoc est μετὰ τὴν ἐκ τῶν κυκλισκωτῶν περιγλυφὴν, probatur. Sic autem legendū est, & non vt exemplaria habent, μετὰ τὴν τῶν ἐκ τῶν κυκλίσκων, &c. Nam & in præcedentibus κυκλισκωτῶν ἐκκοπέων meminit.

Col.593.lit.C *At uerò per terebras & modiolos (chœnicidas appellatas) chirurgia à recentioribus uelut praua reprobatur.* Quale instrumentum sit χοινικὶς, siue (vt in Celso legitur) χοινίκιον, Celsus lib.8.cap.3. docet, modiolū appellans, quo modo chœnicis à chœnicis mensuræ similitudine Græcis appellatur, Modiolus inquit, ferramentū concauū, teres est, imis oris serratū, per quod mediū clauus ipse quoque interiore orbe cinctus demittitur. Sed hanc descriptionē satis obscurā, abunde declarat in sequentibus, vbi vtendi eius modum præscribit. Si vitium in angusto est, inquit, quod comprehendere modiolus possit, ille potius aptatur. Et si caries subest, medius clauus in foramen demittitur: si nigrities, angulo scalprī sinus exiguus fit, qui clauum recipiat, vt eo insistente, circumactus modiolus delabi non possit. Deinde is habena quasi terebra conuertitur. Estque quidam premendi modus, vt & foretur, & circumagatur, quia si leniter imprimitur, parum proficit: si grauiter, non mouetur. At vbi iam iter modiolo pressum est, medius clauus educitur, & ille per se agitur. Deinde quum sanitas inferioris partis scobe cognita est, modiolus remouetur. Ex his Celsi verbis apparet terebræ cauæ speciem esse chœnicida, siue modiolum. Et hoc declarat amplius Galenus in glossis Hippocraticis, vbi chœnicida terebræ rectæ & acutæ opponit, quæ πρίονα appellatur. πρίονα, inquit, τρύπανον τὸ εὐθὺ καὶ ὀξύ. ἔστι γὰρ καὶ ἕτερον ἡ χοινικίς. Idem Galenus vocem ὀρθοπρίονι exponit τῇ χοινικίδι. Significat autem & Hippocrati πρίων, non serram, sed terebram, in lib. de capitis vulneribus, vbi sæpe πρίονος voce vtitur, & πρίονος etiam χαρακτοῦ vsum præscribit, πρίονι χρὴ χαρακτῷ, inquit, ἐκπρίειν μὲν αὐτίκα τὸ ὀστέον πρὸς τὴν μήνιγγα. Atque sic etiam hoc loco Paulus πρίονας, non serras, sed terebras appellauit.

Ibidem lit.G *Si uerò ex obscura, plus contendere oportet.* Hic locus in Græco corruptus est. Nam articulus ἢ pro ἢ positus est bis, & tertio loco deest: & αἰτία pro ἀσιτία habetur. Sic ergo legendum est ex Gal. & Aëtio, εἰ δὲ ἐξ ἀδήλου, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρώμενον, εἰ μηδὲν κωλύει, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ, quomodo sanè & nos reddidimus.

Col.594.lit.A. *Porro denigrata membrana, siquidem in superficie sit nigrities, ex medicamento aliquo hanc uim habente inducta.* Græca verba huius loci corrupta sunt, & ex vestigiis deprauatæ lectionis sic legendum esse videtur, μελανθείσης δὲ τῆς μήνιγγος, εἰ μὲν ἐπιπολῆς ἡ μέλανσις εἴη, ἐκ φαρμάκου τινὸς τῶν ταύτην ποιεῖν δυναμένων.

IN CAPVT NONAGESIMVM PRIMVM.

Ibid lit.C. *Præterquam ſi quæ circa medium naſum partes ob impulſionem ſupereminent.* Græca hîc paululum luxata, ſic reponenda ſunt; πλὴν τῶν κατὰ μέσης τῆς ῥινὸς ὑπερεχηκότων ἐπὶ κρούσματι. ἐπὶ τούτων γὰρ, &c.

Ibid.lit.F. *Atque eo loco poſtea alteram lori extremitatem firmare.* Græca lectio hîc corrupta eſt, quam ſententiæ ratione exigente, & Hippocrate in libro De fracturis monente, ſic reſtituo, κἄπειτα αὐτόθεν τὴν ἑτέραν τοῦ ἱμάντος ἀρχὴν ἀσφαλίζεσθαι.

Ibid.lit.G. *Lemniſcis dictis lindmentis, ex medicamentis congruis illitis ac inditis curetur.* Græcè legitur, λημνίσκοις ἐκ μοτῶν χειρισθεῖσι θεραπεύειν. Sed legendum eſt λημνίσκοις ἐκ φαρμάκων ἐμμότων χρισθεῖσι, &c. Sunt enim ἔμμοτα pharmaca quæ linamentis illita in vſum veniunt.

IN CAPVT NONAGESIMVM SECVNDVM.

Hoc capite duæ voces corruptæ, ſententiam penitus peruertunt. Itaque pro ἐπιμδρόντι, reponendum eſt ἐπιδιελόνται & ad finem pro τρέφειν lege ἠρεμεῖν, & ſententiam rectam, quam expreſſimus habebis.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVARTVM.

Col.595.lit.C. *Verùm iuxta ſpinam ſuam fracturam patitur, quæ aliquando exprimitur.* Græcè habetur, κατὰ δὲ τὴν ῥάχιν αὐτῆς ὑπομένει κάταγμα, ποτὲ μὲν ἐκπιεζομένης. Non enim de dorſi ſpina accipienda eſt vox ῥάχις, ſed de ipſius ſcapulæ ſpina; quæ aliquando exprimitur. legitur tamen falsò πιεζομένης pro ἐκπιεζομένης. Ad finem capitis, vbi legitur, τῇ τε διὰ τομῆς ἀφαιρέσει, καὶ ῥαφαῖς, ὡς ἔμπροσθεν εἴρηται, deeſt verbum θεραπεύεται, adſcribendum poſt εἴρηται.

IN CAPVT NONAGESIMVM QVINTVM.

Ibid.lit.E. *Subiectis antea in directum duobus loris.* In Græcis deeſt vox δύο, legẽdúmque eſt, προϋποβεβλημένων ἐπ' εὐθείας δύο τελαμώνων.

IN CAPVT NONAGESIMVM SEXTVM.

Ibid.lit.F. *Dolor uehemens punctorius, grauior eo qui in pleuriticis ſentitur.* In Græcis falsò legitur πλευρῶν pro πλευριτικῶν. Et de talibus velut euidentibus non admonerem niſi ſæpinè præteriri viderem. Et in fracta coſta, & in pleuriticis, dolor punctorius eſt, ſed grauior in fracta coſta, eo quòd velut aculeo membrana coſtas ſuccingens ſauciatur.

IN CAPVT NONAGESIMVM NONVM.

Col.597.lit.F. *In brachio fracto Hippocrates extenſionem ſic fecit.* Hæc ſunt apud Hippocratem in lib. De fracturis, ſed non ita ad verbum inde tranſcripta: verùm prout ſibi commodum viſum fuit Paulus ſententiam expreſſit, tum hoc loco, tum etiam ſuperioribus ac ſequentibus: vt ex Pauli locis multum lucis Hippocraticæ obſcuritati accedat, ſi quis inter ſe conferat propius admota. Et reliqua quidem quæ in Græcis corrupta habentur hoc capite, ex ipſa tranſlatione cognoſci ac emendari poſſunt. Sed quod legitur, ὅπως μὴ τάσις τις γίνοιτο, μήτε κίνησις ἀληθῶς σκεπασθέντι τοῦ μορίου: indicare viſum fuit, falsò legi κίνησις ἀληθῶς, pro κνῆσις ἀλύπως, id quod ſentẽtiæ ratio docet. Sicut paulo pòſt pro βραδυτέροις legendum eſt βραχυτέροις. Et mox deeſt vox ὑπαυχένιον, ante vocem μαλακὸν inſerenda, vbi legitur, τῷ δὲ βραχίονι ὑποβεβλήσθω μαλακὸν, ἔχον, &c.

IN CAPVT CENTESIMVM SECVNDVM.

Col.599.lit.G. *Oſſa verò pungentia ſurſum tracta tollimus.* In Græcis hîc falsò habetur διὰ pro δὲ: & deeſt particula εἰς; vt ſic legatur, τὰ ἐπινύσσοντα δὲ τῶν ὀστέων, ὡς πολλάκις εἴρηται, ἀνασπῶντες εἰς τὸ ὑπερθεν, αἴρομεν. Et mox pro εἴρηται legendum eſt εἰρήσεται.

IN CAPVT CENTESIMVM TERTIVM.

Ibidem litera H. *Solutio enim continuitatis occurrit.* In Græcis falsò legitur, κίνησις γὰρ ὑποπίπτει τῆς συνεχείας, &c. Legendum eſt enim pro κίνησις voce, ἡ λύσις. Et mox pro hoc, καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος, τοῦ σκέλους ἐκταθὲν. τοσοῦτο γὰρ διχοτομηθὲν, &c. legendum eſt, καταρτίζεται δὲ τὸ μέρος, τοῦ σκέλους ἐκταθέντος. οὕτω γὰρ τὸ διχοτομηθὲν, &c. Et mox in his verbis, καὶ γὰρ μὴ γινομένης παρώσεως, διὰ τὸ μὴ ἀντισπᾶσθαι μέρος ἑκάτερον, ὑπὲρ τῶν συμπεφυκότων μυῶν τε καὶ νεύρων, ἀπὸ τοῦ μηροῦ καὶ τῆς κνήμης, &c. In his verbis, inquam, abundat particula μὴ, poſt διὰ τὸ, & pro ὑπὲρ legendum eſt ὑπό. Atque hæc omnia ratione & ſententia ita poſtulante reſtituta ſunt, & ſic conuerſa.

IN CAPVT CENTESIMVM QVARTVM.

Ibid.lit.C. *Similiter etiam loris infrà fracturam utendum eſt, uelut de cubito dictum eſt.* Græca exemplaria habent, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ κατωτέρω τοῦ κατάγματος ἐπὶ πήχεων εἴρηται, ſed falsò, vt palàm apparet. deſunt enim aliquæ voces. & ſic integra lectio reſtituenda eſt, ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν κατωτέρω τοῦ κατάγματος βρόχοις χρηστέον, ὥσπερ ἐπὶ πήχεων εἴρηται. Sed & paulo ante hũc locum, φυλαττέτω falsò legitur pro φυλάττεται. Et mox ab initio capitis, ἑτέρῳ δὲ λεπτῷ ὕδατι, &c. falsò habetur pro ἑτέρῳ δὲ λεπτοτέρῳ.

IN CAPVT CENTESIMVM SEPTIMVM.

Col.601.lit.A. *Hippocrates enim in femore & brachio fractis, eminentia oſſa penitus reponere diſſuadet.* In Græcis codicibus vnius literæ vitium, totam ſententiam alienam, & ei quam ego reddidi contrariam efficit. Legitur enim ἐκβάλλειν falsò pro ἐμβάλλειν. Sic autem legẽdum eſt, ὁ μὲν γὰρ Ἱπποκράτης ἐπὶ μηροῦ καὶ βραχίονος καταγέντων ἐξίσχοντα ὀστᾶ καθάπαξ ἐμβάλλειν ἀποτρέπει. Docet autem Hippocrates in libro De fracturis, modũ reponendi oſſa fracta & extrà eminentia, per vectis vſum, quomodo etiam Paulus hoc loco ex ipſo tranſcripſit: & inter cætera, hæc verba prodit, quæ ex noſtra tranſlatione adſcribam, Hanc autem per vectes commotionem & extenſionem, eadem die aut ſecũda facere oportet, non autem tertia: minimè verò quarta aut quinta. Nam etiamſi non reponas, ſed aliàs moleſtiam exhibeas in his diebus, inflammationem induxeris: quanto magis ſi reponas? Cõuulſionem tamen multo magis induxeris ſi reponas quàm ſi reponere omittas. Atque hæc probè noſſe conuenit. Si enim reponenti conuulſio acceſſerit, non multa ſalutis ſpes eſt. Cõmodum autem eſt rurſus eiicere os à ſua ſede, ſi hoc fieri citra moleſtiam poſſit. Nõ enim in laxioribus quàm opportunum eſt, conuulſiones ac diſtenſiones accedunt, ſed in his quæ magis extenta ſunt. Hæc Hippocrates, ex quibus totum hoc Pauli caput declaratur.

Col.601.lit.D. *Ita ut iuxta literæ Græcæ χ figuram, chiaſmon dictam, &c.* Quid ſit chiaſmos, itémque decuſſatio, ſuprà in cap.51. & 65. declaraui. Verùm ſicut illic, ita etiam hîc, lectio exemplarium Græcorum corrupta eſt. legitur enim falsò, ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν, ἀγωνίαν ἐκ πάντων γίνεσθαι, pro recto ὥστε κατὰ τὸν χιασμὸν, &c. Paulo pòſt picatum appellatum ab Hippocrate emplaſtrum, non affirmat, ſed aliquos dicere ait, id eſſe quod tetrapharmacum regium appellatur, conſtans ex rebus quatuor, cera, colophonia, pice, adipe taurino: habetur infrà lib.7. cap.17. in principio. Hippocrates tamẽ non emplaſtrum vocat, ſed ceratum, ἐπὶ δὲ αὐτὸ τὸ ἕλκος, inquit, ἐπιτιθέναι χρὴ πισσηρὴν, ἤ τι τῶν ἐναίμων, ἤ τι τῶν ἄλλων φαρμάκων ὅ τι ξυμφέρει ἐπιτέγξει. Quòd autem πισσηρὴν accipere oportet κηρωτὴν, & non ἔμπλαστρον, ex lib.2. De morbis muliebribus patet, vbi his verbis eius vſum præſcribit, ἢ κηρωτὴν, inquit, πισσηρὴν προστιθέναι ξὺν ῥητίνῃ. Neque ſanè multum referre videtur, ceratúmne aut emplaſtrum appelletur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVM.

Ibid.lit.B. *Ita ut partim per calidiorum adhibitionem, materiam ad partẽ attrahamus, partim ut alimẽtum ſufficiens ſuggeramus.* Hæc verba ſic in Græcis leguntur, τοῦτο μὲν, διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ὕλην ἐπισπώμενοις τῷ μορίῳ· τοῦτο δὲ, τροφὴν ὑποτιθέντες αὐτάρκη. Videtur itaque mihi διὰ θερμοτέρας προσφορᾶς ſignificare calidiorũ rerũ forinſecus adhibitionem: & fortaſſis pro θερμοτέρας legendũ eſt θερμοτέρων. tales autẽ ſunt frictiones, & vnctiones calidiores, & calidæ aquæ affuſiones,

in quibus is modus seruandus est, vt tunc desinamus quum carnes in rubicundam molem attolluntur, velut 6.meth. Galenus docet. Quanquam προσφορᾶς vox aliàs non externam adhibitionem, sed cibi in corpus ingestionem, & alimenti assumptionem Græcis medicis significet: sed de hac ipsum hic non loqui, indicio est id quod subdit de alimenti sufficientis exhibitione: & quod vox ἐπιπασσομένοις, forinsecus admotis magis competit.

IN CAPVT CENTESIMVMVNDECIMVM.

Ibid.lit.D. *Aut usque ad cauitatis supercilium delatus.* Græcè falsò legitur pro ὀφρύος voce, vox ὀσφύος. Est autem ὀφρὺς supercilium & margo cauitatis eius in quam os insertum, cum altero osse articulum constituit.

IN CAPVT CENTESIMVMDVODECIMVM.

Ibid.lit.E. *Sic igitur dicit Hippocrates.* Hic locus ad verbum transcriptus est ex Hippocratis lib. de articulis. Verùm in multis locis corrupta est Pauli lectio, quam vt quis ex vera & recta Hippocratis lectione emendet, facilè est in tanta exemplarium extantium copia. Nos Hippocratis lectionem sequuti ipsam expressimus, & trāslationem Hippocratis nostram, velut in nostra totius Hippocratis cōuersione habetur, etiam huc adscripsimus.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMQVINTVM.

Col.604.lit.H. *Hæc autem sani cubiti gibbi inspectio maximè declarat.* Græcè sic, ταῦτα δὲ μάλιστα ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις. Non videtur autē de sano, πάθησις (id est affectio ac passio) dici posse: quum sani ad affectum collatio se iuxta contrariorum rationem exhibeat. Quare visum est quibusdam μάθησις legendum esse, vt hac voce consideratio ac inspectio accipiatur. Verùm (nisi penitus fallor) legenda est hoc loco vox ἄθρησις, quæ propriè inspectionem significat: quanquam & παράθεσις vox commodam huic loco significationem exhibeat, & siquis sententiam habeat, huic de voce non magnopere laborandum esse videatur.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMSEPTIMVM.

Col.605.lit.F. *Et quidam decepti, unius uerticuli multum emoti magnam emotionem esse putant: quum tamen magna emotio non rotundam, sed angularem faciat spinæ flexionem.* Græca lectio huius loci corrupta in hunc modum restituenda est: καὶ νομίζουσί τινες ἀπατώμενοι ἑνὸς ἐπὶ πολὺ περιτραπέντος σπονδύλου, μεγάλην εἶναι παρέκστασιν, καί τοι μεγάλη περιτροπὴ οὐ περιφερῆ, γωνιώδη δὲ ποιεῖται τὴν τῆς ῥάχεως κάμψιν.

Col.606.lit.C. *Quidam uerò per appellatos asellos extensionem faciunt. Sunt autem aselli hi, axes qui in erecto statuto ligno uertuntur.* Quos hic describit axes, Græcis ἄξονες appellantur, & ὄνισκοι quoque, id est aselli. Germani Latinam vocem fere exprimunt. vocant enim aspel aut haspel, instrumentum vulgò notissimum, sed quod tamen variis modis paratur, prout res magna est quam per illud efficere conamur. Hippocrates tria instrumenta esse dicit fortissima ex omnibus quæ homines machinati sunt, aselli circunductionem, per vectes commotionem, & cuneorum vsum. Asellorum generis sunt etiam instrumēta ac machinæ illæ quibus in maritimis & magnorū fluuiorum portibus, ad magna onera è nauibus subleuanda vtuntur. Vitruuius appellauit grues, & γέρανοι quoque in Græcis vocantur, & vulgus item Cranich appellat, ob colli (arbitror) in longum extentam prominentiam. At verò gruina deligatio, quam Paulus suprà cap. 99. γερανίδα ἐπίδεσιν appellauit, à volatus gruum ordine dicta videtur. Hunc enim refert, dum humerum, scapulas, ac pectus cōprehēdit, & literam Ὑψιλὸν repræsentat, quæ & ipsa ex gruum volatu reperta est per Palameden, vt Philostratus in Heroicis testatur. Vnde & illud Martialis est,

Turbabis versus, nec littera tota volabit,
Vnam perdideris si Palamedis auem.

Ibid.lit.E. *Et postea tabulæ moderatæ alteram extremitatem in parietis rimam immittimus. altera uerò gibbositatem deorsum deprimimus.* In Græcis codicibus hoc loco tota periodus excidit. Sic enim legitur, κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας ἐπὶ τὰ κάτω πιέζομεν. Restituenda est itaque lectio in integrum ex Hippocrate hoc modo: κἄπειτα σανίδος συμμέτρου τὸ ἕτερον πέρας εἰς τὴν τοῦ τοίχου γλυφὴν ἐμβαλοῦμεν, τῷ δὲ ἑτέρῳ τὸ κύφωμα ἐπὶ τὰ κάτω πιέζομεν.

IN CAPVT CENTESIMVM DECIMVMOCTAVVM.

Col.607.lit.B. *In his desperata est curatio, callo membro iam obducto.* Græcè sic, ἄπορος ἡ θεραπεία φθάσαντος ἤδη κυκλωθῆναι τοῦ κώλου. Sed falsò. Nam pro κυκλωθῆναι legi debet τυλωθῆναι, exigente id sententia, id est callo obducto, velut cōuerti. Et mox vitiosa vox περίφερσι legitur, nihil significans, pro qua reponenda est vox περιφόρησιν, id est circunductionem, id quod declarat participium περιφέροντες, quòd paulo pòst sequitur. Et paulo pòst falsò legitur, ἐπὶ τῶν ὤμων ἀναγομένων ἔμπροσθεν διὰ τοῦ βουβῶνος καὶ τῆς κλειδὸς ὄπισθεν δὲ διὰ τοῦ αἰωταίου, &c. Legendum enim est, ἐπὶ τὸν ὦμον: & pro τοῦ αἰωροῦ legendum est τοῦ μεταφρένου. Et mox ἐκβολῆς vox falsò legitur pro ἐμβολῆς. Et vbi postea conuerti, Vt dum homo extēditur, lignum hoc inter femoris caput & interfœmineum interueniat: Græca lectio sic habet, ὥστε ὑπὸ τούτου κατατεινομένου τοῦ ἀνθρώπου τοῦ τὸ ξύλον μεταξὺ φθάσαι τοῦ περιναίου, &c. Sed redundant voces ὑπὸ τούτου delendæ, & pro τοῦ τὸ ξύλον, legēdum est, τοῦτο τὸ ξύλον, &c. Et rursus, Hoc autem continget si paululum infrà summa, &c. Græcè corruptè legitur τοῦ ἢ τὰ μικρῷ κατωτέρω τῶν ἄκρων, &c. Legi enim debet, τοῦτο δὴ εἴη ἐὰν μικρῷ κατωτέρω, &c. Et mox, Dum autem fit extensio aut pastillus, velut antea in gibbositate diximus, aut aliquo alio instrumento: in Græcis hoc postremum, Aut aliquo alio instrumento, in totum deest, necessariò adscribendum, ἢ διά τινος ἄλλου. Et rursus, Ita vt læsum crus duobus digitis amplius quàm alterum sit extentum: Græcè legitur falsò, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν στέρνων ὡς δύο δακτύλοις. Legendum est autem sic, ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος σκέλους ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δακτύλοις. Hippocrates enim sic habet, τὸ δὲ σκέλος τὸ σιναρὸν πεπτᾶσθαι χρὴ ὡς δύο δακτύλοις μᾶλλον τοῦ ἑτέρου. Paulus enim non ad verbum ex Hippocrate transcripsit, sed pro sua commoditate sententiam eius retulit. Et mox, Læsum femur apprehēdat qua crassius est: Græcè legitur, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ βραχύτατον, sed falsò. debet enim, κατὰ τὸ παχύτατον legi. Sic enim etiam superius dixit, τὸν πεπονθότα μηρὸν κατὰ τὸ παχύτερον αὐτοῦ, &c. id est affectum femur crassiore sui parte, &c. Et paulo pòst, pro voce falsa ἐγγεγυμνωμένων, legēdum est ἐγγεγλυμμένων, & coniunctio καὶ ante vocem ὑπηρέτου inserenda. Reliqua ex translatione nostra emendentur.

IANI CORNARII MEDICI PHYSICI

Dolabellarum in Paulum AEginetam liber ſeptimus.

IN CAPVT TERTIVM.

RECENSENTVR hoc capite ſimplicium medicamentorum facultates,ex ordine literarum Græcarum,quem etiam Galenus ſequutus eſt,& nec nos mutare voluimus. Sub litera itaque ἄλφα, Ægyrus (id eſt populus nigra) legitur, tertio quidẽ ordine calefacit,ſed in Græcis falſò habetur, κτ̀ τὴν α. τάξιν,id eſt ordine primo.Quòd autem γ' legi debeat pro α', ex Galeno patet, qui apertis verbis, ἐκ τῆς τρίτης ἀποστάσεως eſſe dicit:ita etiam Aëtius lib.1.habet.

Col.612.lit.E. *Quod uerò reliquum eſt,adſtringendo compingit.* Hoc de ſale legitur, ſed corruptè habẽt exemplaria Græca,τὸ δὲ ὑπόσυνάγουσι τῇ στύψει.Legendum eſt enim,τὸ δὲ λοιπὸν συνάγουσι τῇ στύψει.

Col.613.lit.G. *Amylum ex tritico fit puro.* Modus præparandi amylum non ſatis integrè à Paulo trãſcriptus eſt ex Dioſcoride,& contigit ipſi id quod ille dixit,Breuis eſſe laboro, obſcurus fio. Neque enim ex ipſius verbis parãdi modum aſſequi poſſis,& tamen non excidiſſe,ſed vltro relicta eſſe apparet ab ipſo Paulo,quæ huc commoda eſſent. Quod tamen legitur,διηθήσαντας τὸ ὕδωρ ἐπιχέαντας χωνεύσαι τὸ πίτυρον,&c.palàm mancum eſt,& ſic explendum,διηθήσαντας τὸ ὕδωρ,καὶ ἄλλο πάλιν ἐπιχέοντας,χωνεύσαι τὸ πίτυρον,&c.

Col.615.lit.C. *Vſta uerò ad cicatricem perducit cum roſaceo cerato.* Sic Aldinus codex habet de fuligine, ἀπουλοῖ δὲ καὶ τὰ καύματα σὺν ῥοδίνῃ κηρωτῇ:& meo iudicio rectè,quum roſaceum ceratum alioqui ad ambuſta faciat.Dioſcorides tamen κατάγματα habet, vt fortè rectius κατακαύματα legatur. At alii τραύματα legere malunt, quos ſuo iudicio vti permitto.

Col.618. lit.E. *Gordylion,quod alij Seſeli uocant.* Dioſcorides non gordylion,ſed tordylion appellat,& alios ſeſeli creticum appellare dicit.Et ipſe quoque Paulus ſuprà libri tertii capite viceſimoquinto, tordylium appellauit. Quare Tordylion omnino vocari putarem, ſi non hic ex ordine literarum ſub litera γ relatum eſſet, vt vtraque appellatio recta eſſe videatur.

Ibidem lit.G. *Daucus,qui & ſtaphilinus dicitur.* Huius loci lectio manca eſt in Paulo.Quomodo enim ſylueſtris dauci ſeminis mentionem faceret, ſatiui ſemine prætérito. Sic ergo ex Galeno & Aëtio Græca Pauli lectio reſtituatur, quemadmodum etiam conuertimus,δαῦκος,ὁ καὶ σταφυλῖνος,διττός ἐστιν.ἥμερος,οὗ περ ἡ ῥίζα φυσώδης τί ἐστι καὶ ἀφροδισιαστική.ἔστι τὸ σπέρμα δὲ τοῦ ἡμέρου ἔχει καὶ αὐτὸ παροξυντικόν τι εἰς τὰ ἀφροδίσια·τὸ δὲ τοῦ ἀγρίου,&c.

Col.620.lit.A. *Elateriũ,&c.eſt ſecundi ordinis.* Id eſt δευτέρας τάξεως: in Græcis tamẽ δεύτερον vox falſò pro δευτέρας legitur.Et mox,Si cum lacte in ipſis infundatur,conuerti, quod lego ex Dioſcoride, μετὰ γάλακτος ἐγχεόμενον. Pauli tamen exemplaria habent ἐγχριόμενον,id eſt ſi illinatur,quod ferri poſſit ſiquis leuem penitus ex naribus euacuationem, ipſius illitione facere velit.

Col. 621. lit. G. *Sed & galli antiqui cum ſale plurimum cocti iuſculum aluum ſubducit: at gallinæ uice uerſa ſiſtit.* Hæc verba ſub voce zomos leguntur in Græcis ſic, καὶ ὁ τοῦ παλαιοῦ δὲ ἀλεκτρυόνος σὺν ἁλσὶν ἐπὶ πλεῖστον ἑψηθέντος ὑπακτικὸς γίνεται. ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος ἐναντίον ἐπικρατητικός. Ex quibus verbis apparet Paulum vocem ἐπικρατητικὸν palàm voci ὑπακτικὸν oppoſuiſſe, vt qui prius iuſculum aluum ſubducendi, poſterius eandem ſiſtendi vim habere aſſerat, & hoc ex Galeni libro ſecundo ſimplicium medicamentorum vnde hæc tranſcripſit, & vbi ſic legitur, ὁ γε μὴν τῶν ἀλεκτορίδων ἁπλοῦς ζωμὸς ἐπικρατητικῆς ἐστὶ δυνάμεως, ὥσπερ ὁ τῶν παλαιῶν ἀλεκτρυόνων ὑπακτικός. ἑψεῖν δὲ αὐτοὺς χρὴ μεθ' ἁλῶν ἐπὶ πλεῖστον. Quanquam Galeni locus non hanc quàm Paulus intellexit, contrarietatem inducat, & ἐπικρατικῆς legendum eſſe pro ἐπικρατητικῆς voce ſuſpicer, vt contemperandi vim accipiamus, quam Dioſcorides apertis verbis gallinæ iuſculo attribuit, ὁ δὲ ζωμὸς τῆς ἀλεκτορίδος, inquit, μάλιστα δίδοται ἐπικράσεως χάριν τῶν φαυλοτήτων, καὶ ἐπὶ τῶν στόμαχον πυρουμένων, λιτῶς σκευασθείς. id eſt contemperandi humores gratia, & in ſtomachi ardore. Si itaque Dioſcoridis ſententia recta eſt,ſicut rectiſſimam eſſe cenſeo, apud Galenum ἐπικρατικῆς,vel ἐπικερατικῆς vox legi debet, & non ἐπικρατητικῆς: id quod quum Paulus non ſatis animaduerteret, ἐπικρατητικὸς dixit, & ἐναντίον de ſuo adiecit, vt omnino contrarietatem horum iuſculorum induceret, quam tamen (vt dixi) Galeni lectio non cogit. Poſſit itaque etiam Pauli locus iuxta Dioſcoridis ſententiam, & Galeni lectionem (velut dixi) emendandam, legi ac emendari, in hunc modum, ὁ δὲ τῆς ἀλεκτορίδος ἐπικρατικός.Sed nolui in præſens id facere, ſicut neque id in Galeno tum Græco tum Latino feci,ſed reliqui,contentus & hîc de his locis admonuiſſe,quum etiam his longè plura in commentariis medicis prodiderim, & libro ſecundo emblemate quadrageſimo in Dioſcoridem adduxerim.

Col.623.lit.A. *Ios (id eſt ærugo) acrem qualitatem guſtantibus exhibet, diſcutitque,ac tollit,& conſumit,&c.* In Græcis legitur διαφορητικός τε καὶ καθαιρετικὸς καὶ τμητικός.pro τμητικὸς itaque legendum eſt τηκτικὸς,quòd verti conſumit. Ita enim legendum videtur,niſi quis σηπτικὸς malit,non longè diuerſa ſignificatione.Sed & in Galeno & in Aëtio, hoc loco falſò στυπτικὸς legitur.

Ibidem lit.G. *Cadmiæ ambæ ſiccant. Sed botryitis(id eſt racemoſa) tenuiorum partium eſt: placitis craſſiorum.* In Græcis exemplaribus voces tranſpoſitæ ſunt.legitur enim, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτις παχυμερεστέρα, λεπτομερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί. Legẽdum eſt autem, ἀλλ' ἡ μὲν βοτρυΐτις λεπτομερεστέρα, παχυμερεστέρα δὲ ἡ πλακῖτις ἐστί.Sic enim Galenus lib.9.habet,qui etiam hoc addit,quòd botryitis in altioribus fornacum partibus reperiatur collecta,vtpote leuior,placitis verò in humilioribus,velut quæ grauior exiſtat.Et mox quod conuerti,Nam in durioribus, efficacioribus opus eſt medicamentibus, in Græcis falſò στομάχων legitur pro φαρμάκων.

Col.625.lit.F. *Acida propter ſecandi uim, pituitoſis & excrementoſis ſtomachis conueniunt.* De ceraſiis hæc dicit. Sed in Græcis,φλεγματικοῖς καὶ φλεγματώδεσι στομάχοις falſò legitur, pro φλεγματικοῖς καὶ περιττωματικοῖς στομάχοις, velut Galenus habet. Et mox conſequenter vbi de ſiliquis agit, ψυκτικῆς vox falſò habetur pro στυπτικῆς, vt Galenus & Aëtius habent.

Col.627.lit.H. *Non in terra naſcens,ſed in cœnoſa maris parte.* De corallio ita conuerti verba quæ in Græcis ſic leguntur,οὐκ ἐν χέρσῳ φυόμενον,ἀλλ' ἐν τῷ πέλματι τῆς θαλάσσης.Non autem puto legẽdum πέλματι,vt velut de pediculo, aut planta,aut alto maris accipiatur,ſed πήλματι,vt cœnoſam partem intelligamus.

Col.628.lit.B. *Coronopodis radix etiam ipſa cœliacis commoda eſſe,in cibo accepta creditur.* Græca exemplaria habent κωλικοὺς ὠφελεῖν.Sed Dioſcorides,Galenus & Aëtius palàm κοιλιακοὺς habent:quomodo etiam legendum eſſe, ex eo clarũ fit quòd radicem eius στυπτικὴν(id eſt adſtringentem)Dioſcorides dixit.At hic error non librarii eſt,ex ſimilitudine vocum decepti,ſed ipſius authoris Pauli:qui quum alaudam colicis opitulari antea ſcripſiſſet, mox ſubiunxit, κορωνόποδος ἡ ῥίζα καὶ αὐτὴ πεπίστευται κωλικοὺς ὠφελεῖν ἐσθιομένη.

Ibidem lit.F. *Acre guſtantibus eſt & uehementer utentibus.* Ita legendum eſt de cratæogoni ſemine, ex Galeno. Nam ψοχὸς falſò pro σφοδρῶς poſuit quis, & χρωμένοις vocem reiecit, vt libri tertii emblemate centeſimo viceſimoſexto in Dioſcoridem notauimus.

Col.629.lit.A. *Et alopeciis affrictum citius quàm alcyoniũ pilos producit.* Hoc de cæpa dixit, ſed Græca lectio corrupta eſt hoc modo, καὶ ἀλωπεκίας θᾶττον ἀλκυονίου παρορμᾷ τὰς τρίχας. Legendum autem ſic, καὶ ἀλωπεκίας παρατριβόμενον, θᾶττον ἀλκυονίου, &c. Ex Galeno & Aëtio.

Ibid.lit.A. *Cyamos (id eſt faba) non multum à medio temperamento abeſt, tum perfrigerando, tum calefaciendo.* Græcè ſic, κύαμος οὐ πολὺ τῆς μέσης ἀφέστηκε κράσεως, κατά τε τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν. Et ſic habet quoque Galenus, vnde Paulum tranſcripſiſſe apparet, κύαμος καθ' ἑκάτερα τῆς μέσης κράσεώς ἐστιν ἐγγυτάτω, κατά τε τὸ ξηραίνειν καὶ κατὰ τὸ ψύχειν. Et Aëtius ſimiliter, κύαμος κατὰ τὸ ψύχειν καὶ ξηραίνειν τῆς μέσης ἐστὶν ἐγγυτάτω κράσεως. Ab his itaque tribus attribuitur fabis medium temperamentũ, tum perfrigerando, tum ſiccando. Nec immeritò in dubium venit, quod ſit medium temperamentum quod faba habeat, tum perfrigerando tum ſiccando, quum medium videatur inter oppoſita ac contraria interuenire, & id ſit quod ab vtriſque extremis æqualiter diſtet. Quum igitur inter frigidum & ſiccum non ſit contrarietas, quomodo medium temperamentum inter ipſa eſſe poteſt? Mihi ſanè videtur pro ξηραίνειν legendum eſſe θερμαίνειν, vt inter calefaciendi & frigefaciendi vim, medium habere temperamẽtum fabam accipiamus, vt neque calida neque frigida ſit cenſenda, velut Dioſcorides dixit, κύαμος μέσος θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ἐστί. Et poteſt vox ξηραίνειν per incogitantiam tranſcribentis in Galenum irrepſiſſe, atque ita de Galeno, per Paulum & Aëtium nòn ſatis animaduertentes, tranſſumpta eſſe. Poſſet tamen Galeni verborum ſententia ita accipienda eſſe videri, quòd in omnibus quatuor qualitatibus medium temperamentum faba obtineat, ita vt in ſiccando ac humectando, calefaciendo item ac frigefaciendo media ſit: & ad τὸ ξηραίνειν, contrarium eius τὸ ὑγραίνειν, & ad ψύχειν, ipſius contrarium τὸ θερμαίνειν adintelligatur. Sed non videntur Aëtius & Paulus hanc ſententiam ſuis verbis exprimere. Et in ſiccando ac humectando differentia variat, prout recentes ſunt & virides fabæ, aut contrà veteres ac reſiccatæ, quum medium illud temperamentum inter caliditatem ac frigiditatem ipſis ſit perpetuum. Huc accedit quòd Galenus paulo pòſt, fabam ἀλύπως ξηραίνειν dicit, id quod indicio eſt, non medium habere inter ſiccandum & humectandum temperamentum, ſed à medio ad primum ſiccandi ordinem progreſſum, vt intelligamus iam ratiocinando, fabam in primo ordine ſiccandi vi præditam eſſe. Atque hæc mea de hoc loco coniectura tãdiu valeat donec quis meliora producat. Porro admonet me hîc de faba locus, vt Ciceronis libro primo ad Atticum epiſtolæ decimætertiæ locum emendem ex coniectura atque ingenii arbitrio, vbi fabam mimum nulla ſignificatione legitur, pro fabulam omnium. Quia verò eodem loco vox alia corrupta habetur ἐλαφητέον, pro qua aliqui floccifacteon nulla Latinæ formationis habita ratione legendum cenſent: aliqui ridiculè illum exponunt, fugiendum more ceruorũ: ego totum Ciceronis locum integrum adſcribam, Sed heus tu, vidéſne conſulatum illum noſtrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν vocabat, ſi hic factus erit, fabulam omnium futurum? Quare (vt opinor) φιλοσοφητέον, id quod tu facis, & iſtos conſulatus ἀλαζονητέον.

Col.630.lit.C. *Adeo ut quum aquâ mulſa pota trium drachmarum pondere, interna expurget.* Græca exemplaria πινομένη τριῶν μέγεθος habent. deeſt itaque vox δραχμῶν, & pro μέγεθος legendum eſt πλῆθος. Sic enim habet & Galenus & Aëtius. Locus eſt de cyclamino.

Ibid.lit.E. *Libanotus (id eſt thus) &c. Fuligo thuris calefacit ac ſiccat in tertio abſceſſu.* Hoc loco & in Paulo & in Galeno falſò legitur, ὁ δὲ θαλλὸς αὐτοῦ θερμαίνει καὶ ξηραίνει. Non enim de ramo aut ſurculo thuris loquuntur, ſed fuligine, quæ αἴθαλος & αἰθάλη, itémque λιγνὺς appellatur. Quare in vtroque legendum eſt ὁ δὲ αἴθαλος.

Col.631.lit.E. *Noſſe uerò hoc conuenit quòd mercurialis ſemen eminentiis corporis præter naturam affrictum, ipſas abolere compertum eſt. Has autem eminentias uulgò Narphia uocant.* Quæ ſint hæ eminentiæ, & an Narphia (velut Pauli exemplaria habent) aut Carphia (velut Aëtius libro primo De mercuriali tradit) vulgò appellentur, non ſatis conſtat. Aëtii verba hæc ſunt, καὶ ταύτης τὸ σπέρμα οὕτω ξηρανθὲν διδάσκει ἡ πεῖρα, τὰ παρὰ τοῖς ἰδιώταις ὀνομαζόμενα ἐν τῷ σώματι καρφία ἀφανίζειν, ἐπειδάν τις αὐτὰ τῷ σπέρματι ἐπιμελέστερον ἀνατρίβῃ. Videntur autem alter ab altero tranſſumpſiſſe, aut vterque à quodam tertio, qui noluerit Græca appellatione vti, ſed vulgari, & alicuius gentis barbara (vt puto) vt res ipſa myſterii ſpeciẽ præferret, & non omnibus pateret. Suſpicor tamen de cicatricum eminentiis ipſos loqui, quas οὐλὰς dicere inuiderunt. certè cicatricum apud Germanos appellatio, ναρφίων vocem penitus refert.

Ibid.lit.F. *Et ſi intra corpus ſumatur, ſecat & attenuat craſſos ac uiſcoſos humores plus quàm ſal.* Hoc de nitro ſiue litro dicit, quod antea in medio eſſe facultatis aphronitri ac ſalis dixit, & nunc plus quàm ſalem ſecare & attenuare craſſos ac viſcoſos humores teſtatur. Sed in Græcis falſò legitur, πλέον τῶν ἄλλων. Non enim plus quàm alia quæ nulla relata ſunt, ſed plus quàm ſal hoc facit. Legendum enim πλέον τῶν ἁλῶν. Quòd autem tria ſint medicamenta diuerſa, quorum primum litrum ſiue nitrum appelletur, alterum nitri ſiue litri ſpuma, & Græcè ſoluta compoſitione, νίτρου ἢ λίτρου ἀφρὸς, & tertium compoſita voce aphrolitrum ſiue aphronitrũ, in cõmentariis medicis declarauimus. At de chalaſtræo nitro mentionem facit etiam Plinius, in quo tamen chalaſtricum legitur, & Plutarchus in præceptis ſalubribus.

Col.632.lit.C. *Mameras uelut radicula quædam eſt herba, &c.* Quæ ſit hodie aut illo tempore fuerit radicula Mameras, non conſtat: Dioſcorides & Galenus, & veteres non meminerunt. Mentionem eius fecit etiam ſuprà lib.3.cap.22. Paulus ad cicatrices & albugines oculorum. Aëtius item lib.12.cap.44. ad diuites podagricos velut mirabile medicamentum præſcribit, mameram aqua maceratam, deinde tritam ac illitam.

Ibidem lit.D. *Melan (id eſt atramentum) Indicum (ut Dioſcorides dicit) ex his eſt quæ leuiter frigefaciunt, & rumpunt inflammationes ac tumores laxos.* Hic locus eſt apud Dioſcoridem lib.5. ſed συφόντων falſò legitur illic pro ψυχόντων, velut rectè habet Paulus. ψυχόντων enim vox peculiariter ad φλεγμονὰς refertur, ſicut ῥησσόντων ad οἰδήματα. Quare ex Paulo Dioſcoridis lectio, & non viciſſim Pauli ex Dioſcoride emendanda eſt, niſi quis corrumpere magis quàm emendare velit.

Col.633.lit.A. *At quod oblongiorem calicem habet, & aliàs contractiorem, &c.* De papaueris ſylueſtris altera ſpecie hæc verba habet, Græcè in hunc modum, ἡ δὲ τὴν κωδίαν ἐπιμηκεστέραν ἔχουσα καὶ ἀναυξεστέραν, &c. Atque hæc ex Galeno, apud quẽ ſic legitur, ἡ δὲ ἐπιμηκεστέραν μὲν ταύτης, ὅλη δὲ αὐξανεστέρα καὶ αὐχμηροτέρα, &c. Falſò tamẽ legitur in Galeno vox αὐξανεστέρα, pro ἀναυξεστέρα. Dicit enim hanc, calicem quidem habere oblongiorem, verùm ipſam totam eſſe contractiorem & ſqualidiorem, & vox αὐχμηροτέρα declarat legendum eſſe ἀναυξεστέρα.

Ibid.lit.G. *Myagros, quàm alij uocant melampyron, &c.* Hoc loco primùm falſò legitur in Græcis codicibus μελάμπυκνον pro vero μελάμπυρον, vt ex Dioſcoride patet, ſi tamen eius lectio recta eſt: deinde ordo conturbatus eſt, & primùm habetur myagri ſemẽ: & interpoſitis mitulis, ſequitur μύαρος, οἱ δὲ μελάμπυκνον, &c. quaſi myaros alia herba ſit ab ea quæ ſemẽ illud de quo primùm dixit, producit. Reſtituatur itaque ordo Græcæ lectionis iuxta meam tranſlationem, & ne putetur alia eſſe herba quæ myaros appelletur: ſed myagron eſſe, ac appellari herbam pinguem, quæ & ſemen pingue producat, eius vſus ambo qui à Paulo præſcribitur, ſed iuxta Dioſcoridis traditionem.

Col.635.lit.F. *Opium in tractatione de papauere dictum eſt.* Hoc loco in Græcis exemplaribus vox ὄπιον ſola habetur. Deſunt autem verba, ἐν τῷ περὶ τῶν μηκώνων εἴρηται. Nam ſuprà de papauere mentionem eius fecit.

Col.636.lit.A. *Oſiris, ex qua ſcopas faciunt, &c.* Græcè ſic legitur, ὄσυρις, ἐξ ἧς τὰ κορήματα γίνεται. Et ſic habet quoque Galenus, ſic etiam Aëtius. Quid autẽ ſint κορήματα quæ ex Oſiride fiunt, non ſatis conſtat: alii medicamẽta ad exterendam

leuigandámque cutem, κορημάτων voce accipiunt, alii pupillaria medicamenta, alii smegmata simpliciter, Plinium in hoc sequuti, qui dixit, Smegmata mulieribus faciunt ex his: loquitur autem de Osiridis ramulis. Nec satis etiam constat an linaria herba hodie vulgò appellata sit ea quæ illis authoribus dicta est osiris, etiamsi multi sint in hac sententia. Ego verò κορήματα, neque ἀπὸ τῶν κορῶν (id est à pupillis) dicta puto, neque vlla medicamenta aut smegmata ea voce accipio, sed nomen verbale vt appellant, esse iudico, ductum à verbo κορεῖν, quod verrere ac purgare significat: accipióque per κορήματα, scopas ac verticula exterioria, qualia etiam hodiéque in vsu sunt ad vestimenta purganda. Nec de Plinii lectione studiosos celare volo, esse apud me manuscriptum vetustissimum exemplar, quod non Smegmata vocem habet, sed Megmata, ita vt etiam non tam clarum sit Megmatáne an magmata sit legendum: vt fortassis Plinius, Magmata mulieribus faciunt ex his, scripserit, & postea Magmata genuina Plinii vox in smegmata transierit. Sunt autem μάγματα eadē forma ac significatione, à verbo μάττειν, quod extergere ac mundare significat, dicta qua κορήματα ἀπὸ τοῦ κορεῖν. Et sint etiam hæc ex coniecturæ facultate.

Ibid. lit. G. *Periclymeni folia & semen, &c.* Græcum exemplar hic corruptum est. potest autem ex Dioscoride restitui vera lectio, quam ego expressi, vt in hunc modum legatur, ὥστε τὸ οὖρον ἐκκρίνειν ἐπὶ ἡμέρας ἄχρι ἐξ ἡμερῶν· πόμα δὲ ἄχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν, ὠφελεῖ τοὺς σπληνώδεις καὶ δυσπνοϊκούς.

Col. 637. lit. G. *Et maculas faciet cum ipso extergunt.* De polygonato hoc dicitur: legitur tamen falsò πίλοις pro σπίλους.

Col. 638. lit. A. *Pompholyx citra mordacitatem siccat, ut cancrosis ulceribus, aliísque malignis opituletur.* Hoc loco Græca exemplaria falsò habent, τοῖς σαρκώδεσι τῶν ἑλκῶν. Verùm non carnosis vlceribus, sed cancrosis legendum esse, ex eo patet, quòd subiicit, καὶ τοῖς ἄλλοις κακοήθεσι, quo significat etiam prægressa cancrosa, malignorum generis esse. Talia verò non sunt carnosa. Quare legendum est τοῖς καρκινώδεσι τῶν ἑλκῶν. Nam & Galenus & Aëtius hoc habent quòd pompholyx εἰς τὰ καρκινώδη ἕλκη commodet.

Col. 639. lit. A. *Larix quoque huiusmodi est.* In Græcis deest vox ῥητίνη, vt legatur, καὶ ἡ λάριξ δὲ ῥητίνη. Est hoc in resinis.

Ibid. lit. C. *Abundè autem adstringit & siccat ordine tertio, frigefacit secundo.* Græca exemplaria sic, sed falsò, καὶ ξηραντικοῦ ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ῥυπτικοῦ δὲ τῆς δευτέρας. pro ῥυπτικοῦ enim legendum est ψυκτικοῦ. Nulli enim traditi sunt secundarum qualitatum gradus siue ordines, sed primarum ordines quatuor Paulus suprà libri secūdi capite secūdo ex Galeno proposuit. Sed & Galenus apertè dicit Rhoem esse pharmacum ξηραντικὸν μὲν ἐκ τῆς τρίτης τάξεως, ψυκτικὸν δὲ ἐκ τῆς δευτέρας. Ita etiam Aëtius. Atque hæc etiamsi parua videantur, neutiquam tamen prætereunda sunt.

Ibid. lit. E. *Cæterum in libro De theriaca dicit Galenus, Trifolium quæ hyacyntho similis est, &c.* Hic locus est in libro De theriaca ad Pisonem, ex quo etiam Pauli lectio declaratur, vt melius intelligi ac emēdari possit. Falsò enim legitur in Paulo, τὸ ἀέρος ἐξκύμενον, pro τὸ ἔαρος ἐξκυμένον. Non enim de prægnante aut inturgescente ex aere loquitur, sed de prægnante veris tempore. Et postea pro ὑγιεῖ δὲ τὸ ποτὸν προσφερόμενον, legendum est, ὑγιεῖ δὲ τόπῳ προσφερόμενον. Non enim in potu exhibendum est: sed si ad sanum locum in homine non morso adhibeatur, inquit Galenus, similem affectionem efficit, &c. Hæc in satyrio habentur.

Col. 640. lit. E. *Sisari radix cocta stomacho commodat, &c.* Hoc loco in Græcis exemplaribus duarum herbarum sisari ac sisymbrii tractatio, in vnam coaluit. Sunt enim duo sisymbria, quorum prioris vires sisaro coaluerūt: posterius autē etiā cardamine appellatur, & mox sequitur. Sic ergo restituenda est Græca lectio ex Galeno, Σισάρου ἡ ῥίζα ἑφθὴ, εὐστόμαχός τε ἐστὶ καὶ οὐρητική. Θερμὴ κατὰ τὴν δευτέραν τάξιν. σισύμβριον, λεπτομεροῦς διαφορητικῆς θερμαινούσης καὶ ξηραινούσης ἐστὶ δυνάμεως καὶ κράσεως, κατὰ τὴν τρίτην τάξιν, λεπτομερές τε ἐστὶ καὶ διαφορητικὸν, ἰσχυρὸν τε τὸ σπέρμα. διὸ τοῖς τε λύζουσι καὶ στροφουμένοις δίδοται σὺν οἴνῳ. Et nunc sequitur sisymbrium alterum. Et huic lectioni respondet nostra translatio. Sed & in posteriore sisymbrio falsò legitur δεύτερον pro τρίτον. Quomodo enim aridum sisymbrium calefaceret ac siccaret in primo ordine: & humidum contra secundo ordine? quum dubium nemini esse possit, arida eadem plus siccare quàm vda. τρίτον ergo lege, vt etiam Galenus.

Ibid. lit. G. *Scolopendra marina cocta in oleo & illita, pilos abolet. Sed & contacta pruritum excitat.* Quod hîc dixi contacta, falsò legitur in Græcis καυθεῖσα. Non enim vsta hoc facit, sed ipsius contactus pruritum inducit. Legendum itaque est ψαυσθεῖσα, velut Dioscorides habet.

Col. 643. lit. F. *Extincta uerò urit quidem statim, sed post dies non amplius. Contrahit tamen, & consumit carnes.* De calce hæc dicit. Sed illud Post dies non amplius, declarat Galenus & Aëtius sic, quòd post diem vnum atque alterum minus vrat ac crustam minus inducat. Verùm post tempus, crustam omnino non efficiat, calefaciat tamen adhuc, & carnes cōsumat. Quod igitur Paulus contrahit dixit, hoc est συντείνει, hoc illi θερμαίνει (id est calefacit) dixerunt. Nec mox, quia illi θερμαίνει habent, etiam in Paulo mutanda lectio est, & θερμαίνει substituendum pro συντείνει. Commodissimè enim & de industria hoc verbo Paulus vsus est, quod inter cætera significat contraho, ita vt propè sequatur consumptio. Porro mox explenda est lectio ex Gal. & Aëtio hoc modo, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται ὕδατι πολλάκις πλυθεῖσα· διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται θαλάσσῃ πλυθεῖσα. At paulo pòst totum caput de trifolio elapsum restituimus.

Col. 644. lit. E. *Ex tertio frigefacientium ordine est.* De hyoscyamo hoc dicitur: sed desunt in Græcis codicibus voces τῶν ψυχόντων, restituendæ ex Galeno & Aëtio sic, ἐκ τῆς τρίτης ὢν τάξεως τῶν ψυχόντων. Mox etiam de hyperico desunt voces, τὰ πλαδαρὰ καὶ σηπεδονώδη, post vocem ἐπιπλάττομενα, & non (vt exemplaria habent) ἐπιπλαττόμενα, & ante vocem ἑλκῶν inserendæ ex iisdem authoribus.

Col. 645. lit. B. *Nimirum ut quæ tenuium partium quid habeat, insuperque calidum.* Hæc verba in Græcis corruptè leguntur, restituendáque sunt ex Galeno in hunc modum, ὡς ἐχούσης τι λεπτομερὲς, ἔτι δὲ καὶ θερμόν. Habentur autem de phalaride sub litera φ.

Ibid. lit. G. *Si uerò lotum sit, teneris corporibus magis commodat.* De ære vsto hæc leguntur, sed Aldinus codex sic habet, εἰ δὲ πλυθείη, τοῖς ἁπλοῖς χρησιμώτερός ἐστι. Basiliense verò sic, εἰ δὲ πλυθείη τῶν ἁπλῶν χρησιμώτερός ἐστι. Nec desunt qui adhuc plura ex Galeno assuenda putent. Sed non est necesse, & integra est sententia, si modò ἁπαλοῖς pro ἁπλοῖς legatur.

IN CAPVT QVARTVM.

Col. 647. lit. D. *Qui enim uesperi dant, aut post cibum, lædunt. Corrumpit enim alimentum.* Græcè hîc legitur, διαφορεῖ γὰρ τὴν τροφὴν, id est digerit siue discutit alimentum. & poterat tolerari hæc sententia, si de eo quod futurum erat nutrimētum accipiamus, vt hoc in corpus crudum adhuc & non concoctum distribui intelligamus. Verùm mihi magis arridet vox διαφθείρει, pro qua facilè potuit supponi διαφορεῖ. Et paulo pòst in altera editione falsò legitur εὔχροιαν, in altera item falsò χρεῖαν, vbi legēdum est, καὶ πολλὴν ὕλην ἄχρεῖον ἐν τῷ σώματι συλλεγόντων, id est multam inutilem materiam, &c. Et mox vbi de aloë rursus tractat, & dicit, ἱκανῶς γὰρ ἐκκενοῖ, ὅλον μὲν οὐ συγκινοῦσα τὸ σῶμα. Videtur pro συγκινοῦσα legēdum esse κινοῦσα, ex Aëtii lib. 3. cap. 24.

Col. 648. lit. C. *Colocynthidis medulla bilem potissimum uacuat, &c. de neruis ac partibus neruosis.* Hic etiamsi legant exemplaria vtcunque vetusta, ἀπὸ τῶν πλευρῶν τε καὶ νευρωδῶν. id de costis siue lateribus, tamen res ipsa indicat legendum esse, ἀπὸ τῶν νεύρων τε καὶ νευρωδῶν, & confirmat Aëtius qui lib. 3. cap. 35. de colocynthide sic ait, καθαίρει φλέγμα καὶ χολὴν ἐκ μυελῶν, ἐκ τῶν νεύρων καὶ νευρωδῶν σωμάτων ἐστὶ καθαρτικόν.

Col. 649. lit. A. *Tragorigani Heracleotici eadem mensura, ut pulegium euacuat: sed ambo sicca.* Hoc postremū, Sed ambo sicca,

Græcè legitur, ἄμφω δὲ ξηρά. Nec accipiendum est ambas ficcandi vim habere. Non enim ex aliqua temperamenti qualitate, sed totius substantiæ proprietate purgantia medicamenta euacuant. Quare hic de ficcandi vi non loquitur: sed ambo ficca & non viridia, exhibenda esse intelligendum est, quemadmodum etiam paulo pòst de parthenio dicit, Parthenium similiter ficcum potum eadem ducit.

Ibid.lit.C. *Et coxendicum morbo laborantibus, ubi articulus submucosus aut pituitosus fuerit.* Hæc verba leguntur sub titulo, Quæ pituitam euacuant. Sed in Græcis vna corrupta vox totam sententiam peruertit. Sic autem legitur, καὶ ἰσχιαδικοῖς ἐπειδὰν τὸ ἄρθρον ὑπόμυξον ἢ ἐλεφαντῶδες ᾖ. Quid hic facit, aut significet vox ἐλεφαντώδες? Veræ autem lectionis vocem quæ pro ἐλεφαντῶδες reponenda est, ostendit vox præcedens ὑπόμυξον, quæ similem, aut non multum diuersam significatione vocem exigit: eam autem esse vocem φλεγματῶδες nemini dubium esse debet, quum ischiadicorum articulus submucosus aut pituitosus fieri soleat, non elephantiosus, velut falsò legitur.

Inter ea quæ aquam euacuant habetur granum cnidium cum melle coctô deuoratum. Est enim melle obuoluendum, vt ne in deglutiendo lædat. Quare legendum est καταποθείς, & non ποθείς, id est potus. non enim bibi, sed deuorari debet. Sic etiam mox euphorbii drachma vna cum melle cocto deuorata habetur. Sed & eo loco πινομένη falsò pro καταπινομένη legitur: & rursus Cneorum cum polenta voratum habetur, vbi in Græcis itidē καταπινόμενον legendum est, & non πινόμενον.

Ibid.lit.F. *Ammoniaci thymiamatis drachmæ duæ in aqua mulsa potæ aquam ducunt.* Exemplaria Græca non duas drachmas, sed < α'. habent, quod pondus debilius esse videtur, & exemplaria manuscripta < β'. habere dicuntur. Ego itaque de hoc admoneo, & liberum vsuro relinquo. Sicut etiam paulo superius, squamæ Cypriæ drachmæ dimidiæ pondus debilius esse apparet, & eius item < β'. vetera exemplaria præferre dicuntur. Aëtius certè < α s'. id est sesquidrachmam habet.

IN CAPVT QVINTVM.

Col.650.lit.C. *Purgatorium ex malis cydoniis.* In hoc medicamento conuerti, Piperis semunciam, non quòd in Græcis ita legatur, sed quòd pōdus quod legitur nimium esse videatur. Legitur enim πεπέρεως ℥ ς'. pro senarii itaque numeri nota ς'. legendam puto notam hanc S. quæ cuiusque ponderis ac mensuræ cui adiicitur, medietatem ac dimidium significat, vt hoc loco πεπέρεως ℥ S. piperis vnciæ dimidium significet. Aëtius lib.3.cap.92. piperis & zingiberis singulorū drach.II. habet, quæ semunciæ dimidium faciunt. At sicut nimium legitur piperis pondus, ita scammoniæ drachm.I. pondus, minus esse pro reliquorum modo videtur. Aëtius certè in reliquis idem pondus cum Paulo seruans, scammoniæ drach.VI. habet. Nihil tamen hic mutaui, sed siquis vti velit & parare, ei Aëtium magis quàm Paulum hac parte sequendum censeo: sicut etiam exhibendi modum ex Aëtio Paulo restituendum iudico. Aëtius enim cochlearium vnum dat, quomodo etiam in Paulo legendum est, nimirum δίδου κοχλιάριον α.ἢ πρὸς δύναμιν, & non vt exēplaria habent, κοχλιάριον ℥ α.ἢ πρὸς δύναμιν.

Ibid.lit.D. *Buccellatus purgatorius.* Hoc medicamētum non satis scio an integrè legatur. Aëtius certè lib.3.cap.100. amplius quiddam tradit, & de fermento addendo, & de torrendi modo. Appellatio à Latina voce buccea siue buccella facta est, quòd paruæ velut panum moles ac frusta fierent.

Ibid.lit.E. *Posca purgatoria & stomacho grata.* Græcè legitur φοῦσκα καθαρτικὴ καὶ εὐστόμαχος. Est autē vox φοῦσκα Latina facta ex posca, quæ acetum cum aqua permixtum significat, quod Græcis vocatur ὀξύκρατον. Ex eo itaque quòd cum posca (id est ὀξυκράτῳ) exhiberetur, appellationem medicamentum accepit.

Ibid.lit.F. *Datur manè cum condito, aut aqua mulsa, aut mero feruefacto.* Hæc verba de purgatoria podagrica priore legūtur in Græcis sic, δίδοται ἕωθεν μετὰ κονδίτου, ἢ μελικράτου, ἢ ζεστάκρατου. Per vocem itaque ζεστάκρατον, ego vinum meracum feruefactum accipio, vt sit quasi ζεστὸν ἄκρατον. Est enim ἄκρατον merum non mixtum.

Col.651.lit.A. *Dantur scrupuli III. His verò qui aluum ægrè solubilem habent, siliquæ XXIII. quæ faciunt omnino VII. aut propemodum VIII. obolos. Et post euacuationem ubi lauisti, ex onis & pane nutrito.* Hæc de purgatoria ex coronopodio in Græcis corrupta habentur. Primum enim δόσις ℈ η. id est dantur scrupuli VIII. nimia est, id quod sequentia declarant. Si enim octo scrupuli communis esset dosis, quomodo in his quæ aluum ægrè solubilem habent, quos δυσκοιλίους vocat, id pondus minuatur, & non potius augeatur, vt quos difficulter euacuare possis? Exhibet autem his siliquas XXIII. quas omnino facere dicit obolos septem, aut propemodum octo. Nam iuxta ponderum rationem ad finem huius lib.7. traditam, tres siliquæ obolum faciunt, vt ita XXIII. siliquæ, octo obolos ad plenum efficerent, si vna adhuc siliqua adderetur. Quum autem octo oboli faciant scrupulos IIII quomodo his qui difficilius purgantur, minus & dimidiatum pondus, vtpote scrupuli III, exhibeantur, quum communis dosis sit scrupulorum VIII? Ego itaque legendum puto, δόσις ℈ γ'. vt η octonarii nota, pro ternarii numeri nota γ' sit supposita. Deinde vox γαστέρας in totum est superflua ac reiiciēda, nec post vocem εἶναι locanda, & pro ipsa ὀβολοὺς vox restituenda, vt sic legatur, ἡ δόσις ℈ γ'. τοῖς δὲ δυσκοιλίοις κεράτια κγ'. ἃ ποιεῖ πάντως ζ'. ἢ ὀκτὼ σύνεγγυς ὀβολούς. καὶ μετὰ τὴν κένωσιν λούσας θρέψον ὠὰ καὶ ἄρτον. Hanc lectionem in translatione mea expressi: & ex hac docemur, quum in communi scrupuli tres aut oboli sex, aut siliquæ octodecim de hoc medicamento exhibeantur, his qui ægrè soluuntur dandos esse scrupulos fere quatuor, aut obolos fere octo, aut siliquas XXIII.

IN CAPVT SEXTVM.

In hoc capite mox à principio transposita sunt verba quædam, quæ iuxta trāslationis ordinem in iustam formam reponantur. Est item mox à principio corrupta lectio in hunc modum, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαιρουμένων προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, &c. pro καθαιρουμένων itaque legendum est καθαρτικῶν, vt de purgatoriis medicamentis vocem eam accipiamus. Et mox ante vocem προδιαιτήσαντα inferenda est vox λιτῶς, quæ eadem ratione in prægressi capitis fine habebatur, vt recta sit hæc lectio, καθόλου μὲν ἐπὶ πάντων δραστικῶν καθαρτικῶν λιτῶς προδιαιτήσαντα τὸν ἄνθρωπον, & cætera.

Ibid.lit.E. *Si verò res vrgeat ob magnitudinem morbi, aut æger lancinetur, & distendatur, & uelut serra secetur.* Græcè sic, εἰ δὲ κατεπείγοι διὰ μέγεθος νοσήματος, ἢ σπαράττοιτο, ἢ διατείνοιτο, καὶ πεπρισμένος ὁ κάμνων εἴη. Per vocem itaque πεπρισμένος serratum accipio, qui se velut serra secetur affligi sentit, à verbo πρίζω. Possit tamen fortassis non malè πεπρησμένος, à verbo πρήθω, legi, vt incensus & velut ardens accipiatur: & vtrunque afflictionis modum verisimile est non purgatis cōtingere. Ego exemplarium præscriptum sequutus sum.

IN CAPVT OCTAVVM.

Col.652.lit.B. *Hiera Antiochi.* Hæc descriptio Hieræ Antiochi ad verbum ita habetur in Aëtii lib.3.cap.114. Nec quicquam ambiguum est, nisi quod & hic & in Aëtio legitur, κρόκου φύλλων, quasi croci folia accipiēda indicentur. Quū autem in reliquis hieris simpliciter κρόκου legatur, nulla facta additione, videtur omnino & hic φύλλων vox ad crocum non pertinere, sed distinctim legenda esse, & hoc in singulari numero, φύλλου, vt per ipsam folium malabathri accipiatur, quod & simpliciter φύλλον & μαλαβάθρου φύλλον dici solet. Et sic quoque in hiera Pachii Antiochi apud Scribonium legitur. nimirum distinctè, myrrhæ, folii, croci: quanquam ea tota descriptio magis cum hiera Archigenis eadem sit quàm cum hac quam Paulus Antiocho adscribit, velut mox dicam.

Ibid.lit.E. *Archigenis Hiera.* Hæc Archigenis hiera nihil euariat ab illa quàm suprà hieræ Antiochi nomine pro-

posuit,nisi quod in hac marrubium amplius habetur.Est autem eadem planè cum ea quæ à Scribonio Largo Antiocho attribuitur.Sed in Paulo πηλίου pro φύλλου falsò irrepsit.Legitur enim,σμύρνης,πηλίου,κρόκου, pro eo quòd legi debet σμύρνης,φύλλου κρόκου,vt sit quod Scribonius habet, myrrhæ, folii, croci. Sequitur mox, Dosis autem ipsarum perfecta drachmæ quatuor. Sed locus hic in Aldino codice mancus est.deest enim numeri nota.At in Basiliense exemplari adiecta est nota dualis numeri β'.hoc modo,ἡ δόσις αὐτῶν ἡ τελεία < β'.Verùm non esse hanc rectam lectionem minimè dubium est. Dicit enim, Perfecta ipsarum dosis hæc est.Non est autem perfecta dosis duarum drachmarum.Nam Galenus lib.1.cap.1.τῶν κατὰ τόπους, quatuor drach.hieræ ex colocynthide se dedisse dicit,& in repetita purgatione drachmas quinque. Ego itaque perfectam dosin quatuor drachmarum esse,atque hîc legendam esse iudico:quam tamen etiam augere liceat, si affectio pertinax sit & rebellis. Alioqui enim & infra quatuor drachmarum pondus descendere licet,ad vnam vsque & sesquidrachmam.

IN CAPVT NONVM.

Col.652.lit.G. *Illitio sedis uentrem mouens,appellatur Chezananca,id est Cacacoga.* Hæc illitio χεζανάγκη appellata videtur, ὅτι τὴν τοῦ χέζειν ἀνάγκην εἰσφέρει, id est, quòd cacandi necessitatem inducit.Itaque ad Græcæ vocis similitudinem, Cacacogam appellaui.At in vltima ex his illitionibus κηρίου vox falsò (vt puto) legitur pro κηροῦ. Vult enim cum cera & oleo ad emplastri modum pharmacum effingere.Et ad hoc fauus mellis non ita idoneus esse videtur. Sit tamen per me liberum.

IN CAPVT VNDECIMVM.

Col.654.lit.F. *Hedychroi in Theriacam ingredientis præparatio.* Mirificè variant huius medicamenti hedychroi descriptiones,non in ponderibus solùm,sed etiam ipsis rebus,apud Galenum, Aëtium ac Paulum. Et quum apud Galenum tribus locis hedychroi descriptio habeatur,ea quæ in primo de antidotis habetur, variat ab ea quæ est in libro De theriaca ad Pisonem:& rursus ab vtrisque euariat ea quæ est in lib. De theriaca ad Pamphilianum, qui tamen non est genuinus Galeni libellus,velut ex libro ad Pisonem clarum est.Et cum Pamphilianica quidem concordat maximè Paulina:& tamen ex aliis amplius quàm illa habet,assumpsit carpobalsami drach.11.& mari drachm.XVI.& hæc ex lib.1.de antidotis,vbi tamen mari drach.11.saltem leguntur,& pro carpobalsami drachmis duabus,opobalsami drachm.III. habentur.Nam in lib.ad Pisonem,& marum,& carpobalsamum,siue pro ipso opobalsamum,deest: sicut etiam in vtrisq; Rheon non legitur,quod tamen ad Pamphilianum habetur,& Paulus præscribit. Sed de his admonere volui ea saltem de causa vt & qui parant,& qui vsuri sunt,recto iudicio vtatur, & ne fallantur circa effectus quos frustra ex his quæ desunt sperarint.

Quod porro dixi, Et pastillos efforma digitis opobalsamo tinctis: in Græcis falsò legitur, καὶ ἀνάπλαττε τροχίσκους ὀποβαλσάμου περιχριόμενος. Legendum est enim περιχριόμενος; quemadmodum paulo pòst rursus in pastillis theriacis legitur.

Col.655.lit.A. *Theriacæ antidoti præparatio.* Hæc descriptio ad verbum eadem est cum ea quæ ad Pamphilianum habetur,& est inde,vt apparet,à Paulo transcripta,si modò quæ vel hîc vel illic falsò leguntur,ex vtriusque collatione emendentur.Primùm itaque buniadis semen vtrobique legitur, sed in Galeno superfluè adiectum est, γογγυλίδος ἀγρίας, quod in margine adscriptum,in contextum irrepsit,tanquam aliud sit medicamentum, quum is qui id adscripsit, βουνιάδος vocem per illam exponere voluerit.Eandem enim esse buniadem & gongylida,Galenus lib.2.De alimentis testatur.Deinde ῥοίνου αὐτοῖς voces,post vocem καλαμίνθης redundant.habentur enim sequenti linea post δικτάμνου,vbi tamē ῥοίνου vox excidit,ante αὐτοῖς vocem restituenda.Postea piperis albi & longi lectio recta est in Paulo,sed corrupta in Galeno.Legitur enim πεπέρεως λευκοῦ δραχμαὶ ϛ'.quum legi debeat πεπέρεως λευκοῦ καὶ μακροῦ: nam pondus drach. VI. hîc locum non habet,sed sequitur postea,voce ἀνὰ præmissa,velut res requirit.Deinde Paulus habet,τερεβινθίνης,μαστίχης:vbi in Galeno habetur,τερεβινθίνης,χίας.Distinctè ergo voces hæ legēdæ sunt, vt nō terebinthinā aliquā Chiam accipiamus, sed terebinthinam & chiam,id est mastichen,simpliciter & priuatim chiam appellatam,velut etiam suprà lib.3.capite 26.ostendi: nisi Paulus falsò mastichen per χίας vocem accepit. Certè Galenus terebinthinam chiam & legit, & maximè probat,quum Andromachus in versibus suis Libycam prætulerit,& mastichen omnino nō habeat.Et mox post ναρδοστάχυος vocem,habetur in Galeno pondus prægressorum,ἀνὰ δραχμαὶ ϛ'.quod è Paulo excidit, & omnino restituendū est.Sunt enim nouendecim medicamenta,quæ drachmarū sex pondere recipiuntur. Deinde post nardi Celticæ nomēclaturam,falsò legitur vox νάρδου repetita in Paulo,quum antea spicam nardi habuerit, & eo loco Galenus nardum Indicam posuerit.Et mox in Paulo φοῦ,ὀπίου,falsò legitur,quasi duo diuersa accipienda sint medicamenta. Legendum est autem vt Galenus habet φοῦ ποντικοῦ.Opium autem antea habuit,& succum papaueris dixit.Et rursus vbi præparādi modum leuiter perstringit,& opium ac hypocistidem cum aliis succis ac liquoribus recenset,Galenus non ὄπιον, ὑποκιστίδα habet,vt per opiū succus papaueris antea dictus accipiatur, sed ὀπὸν ὑποκιστίδος, vt de solo hypocistidis succo loquatur. Verùm hîc laborare non oportet. omnia enim succulenta eodem modo tractantur, velut ex 1.De antidotis,& Aëtio apparet,vt recta sit Pauli lectio,sed breuitate sola obscura.Atque sic vtriusque descriptionis rectam rationem habes,qualis est etiam per omnia apud Aëtium lib.13.nisi quòd apii semen nescio qua iniuria omissum est,aut excidit.

Quod mox in vsu Theriaces dixi, quemadmodum in pestilentibus constitutionibus maximè fieri solet: in Græcis codicibus mancum legitur. deest enim vox καταστάσεων, vt sic legatur, καθάπερ ἐπὶ τῶν λοιμωδῶν καταστάσεων μάλιστα γίνεται.

Ibid.lit.G. *Sales Theriaci.* Hæc descriptio corruptè & hîc & apud Galenum lib. ad Pisonem habetur.Rectissimè verò apud Aëtium lib.13.ex cuius lectione,& Galenica & Paulina emendari potest. Ego certè iuxta vtriusque collationem,translationem meam ita adornaui vt rectissimam ipsam esse putem, tum quod ad res, tum quod ad pondera rerum attinet.Nec longius reddendam mihi rationem puto,quum ea ex collatione satis pateat. Vnum saltem insigne erratum indicabo:legitur πεπέρεως λευκοῦ,μαράθρου ἀνὰ λ.η.pro μαράθρου igitur legendum est καὶ μακροῦ,ex Aëtio, quanquam Galenus nigrum piper habet. Fœniculum autem hîc locum non habet: nam antea habitum est sexuncis pondere.Pondus autem librarum VIII.nimium est,& falsum.: & pro η octonarii nota, dualis numeri nota reponenda est β, velut ex Aëtio & Galeno conuerti. An verò Tordylion, quod Galenus sexuncis pondere addit, Aëtius verò quadrantis, vltro à Paulo omissum sit,aut aliàs exciderit,ambiguum est,& ego non inuentum in Paulo,vltro transferre omisi.

Col.656.lit.D. *Antidotus Mithridatica ex scinco.* Citat hic Paulus verba Galeni: verùm ego nondum ea reperi in Galeno,sicut neque hanc descriptionem.Est lib.2 De antidotis descriptio διὰ σκίγκου λεγομένη, sed ab hac longè euariat, vt eadem cum hac videri non possit.At quæ sequitur ex sanguinibus antidotus,habetur & ipsa eodem Galeni loco, sed in paucioribus ab hac euariat, velut facile est cuiuis videre,siquis locos conferre velit.

Ibid.lit.G. *Acetum scilliticum.* Hoc loco haud dubiè falsò legitur in Græcis codicibus, σκίλλης λευκῆς, &c. μναῖ ϛ'. hoc est scillæ albæ,&c.minas sex:quum mox sequantur aceti sextarii duodecim saltem. Nam sex minas scillæ vix intexerint aceti sextarii duodecim,ita amplam molem efficiunt.Quare mihi magis placet Dioscoridis lectio, qui minam vnam scillæ in aceti sextarios duodecim mittit.Declarant hoc etiam Pauli verba sequētia,vbi ait, Quidam scillæ minā 1.in aceti sex sextarios mittunt.Nam iuxta horum sententiam,in XII.aceti sextarios duæ minæ scillæ mittendæ essent. Proinde μναῖ α'.lego,& minam vnam conuerti. At sicut hoc in Dioscoride rectè,ita dierum quibus insolari hæc debēt

numerus falsò legitur in eodem,sed characterum siue literarum quæ numeros Græcis denotant fraude.ζ enim suppositum est in Dioscoride pro ξ,id est septem pro sexaginta.Nam quæ facultas de scilla in acetum per septem dies transire posset? Quòd autem sexaginta diebus insolare oporteat,declarant itidem verba sequentia, vbi viridem scillam per sex menses insolari dicit,quod tempus sexaginta dies ter habet.

Col.657. lit. A. *Acetum mulsum scilliticum.Vtere hoc auxilio & ieiunus uelut potione quæ ante cibum sumi solet, & cum cibo ad intinctus.* Græcè sic,χρῶ δὲ τῷ βοηθήματι καὶ νῆστις ὡς προποτίσματι,καὶ μετὰ τροφῆς ὡς ἐμβάμματι. Sunt itaque προποτίσματα eadē quæ προπόματα,de quibus multa in commentariis medicis diximus,sicut etiam de embammatis. Vsus amborum hic clarè indicatur,& infrà cap.15.

Ibidem lit. B. *Medicamentum Galeni ex scilla.* Hoc habet Galenus in libello qui consilium puero in morbo comitiali datum inscribitur.

Ibidem lit. C. *Philonis antidotus.* In Græcis codicibus falsò legitur ὑοσκυάμου < η'.id est hyoscyami drach.VIII.pro ὑοσκυάμου < κ'.Ita vt η pro κ,octonarii numeri pro vicenarii nota sit supposita,velut clarè habetur apud Galenum lib.9. de cōpos. medic. secundū locos,vbi versus elegiaci carminis à Philone ipso scripti proponuntur, qui minimè fallere possunt,tum in rebus tum in ponderibus. Nam & piperis albi drach. xx. & hyoscyami drach. xx. sumendas esse his versibus docet,

Ὁλκὰς δ' ἀργύρεοιο πυρώδεος εἴκοσι βάλλε,
Εἴκοσι καὶ κυάμου θηρὸς ἀπ' ἀρκαδίης.

quos versus ego item ænigmaticè conuerti in hunc modum,

Viginti & drachmas ardentis coniice flammæ,
Et totidem fabæ post suis Arcadicæ.

Per ardentem enim flammam,piper album significat,& per fabam suis Arcadicæ,hyoscyamum,ex eo quòd aprum Erymanthium Hercules occidisse fertur,qui in Arcadum terra fuit connutritus.Reliqua rectè habent.

Ibidem litera E. *Antidotus ex papaueris capitibus & sapa.* In hac antidoto reliqua rectè habent,& commodam sententiam exhibent, eam videlicet quam ego expressi,si vna saltem dictio tollatur, quæ importunè & nulla penitus significatione irrepsit.Ea autem est ἑψήσας,quæ legitur post numerorum notas η'.ηι'.Hac sublata lectio recta hæc est,κωδύας χλωρὰς ἀνύδρους η'.η ι'.μετὰ τὸ ἐπαρθῆναι,&c.

Ibidem lit.G. *Eclegma ex marrubio simplex.* Quod conuerti,Et abiecta herba,parem mellis mensuram aquæ adiicito: in Græcis mancum legitur.desunt enim voces,μέλιτος ἴσον,ἕψει ἕως:vt integra lectio sic fiat, τὴν μὲν βοτάνην ῥῖψον,ἐπιβάλλων δὲ τῷ ὕδατι μέλιτος ἴσον,ἕψει ἕως μελιτώδους,&c.

Col.658.lit.B. *Eclegma dodecatheon.* Hoc medicamentum à numero rerum quas duodecim recipit, δωδεκάθεον appellatum est,vt quod velut duodecim deos vi sua repræsentet.Noti autem sunt versus de duodecim diis Romanis,

Iuno,Vesta,Minerua,Ceres,Diana, Venus,Mars,
Mercurius,Iupiter,Neptunus,Vulcanus,Apollo.

Ibidem lit.D. *Antidotus Esdræ.* In hac antidoto quod conuerti.Floris nerii (est autem velut siliqua ex qua rosa rododaphnes emergit)& rosæ ipsius,singulorum scrup. III. in Græcis exemplaribus superfluè legitur nerii floris pondus ℈ α.S.sequitur enim pondus eius post rosam ipsius scrupulorum III.quod indicat vox præmissa ἀνά. Deinde malè distincta est lectio Græca,quæ sic legenda est,νηρίου ἄνθους, (ἔστι δὲ οἷον λοβὸς,ἐξ οὗ ἀνίσχει τὸ ῥόδον τῆς ῥοδοδάφνης) καὶ τοῦ ῥόδου αὐτῆς,ἀνὰ ℈ γ'.Est enim idem frutex qui Nerium & rododaphne & rhododendron appellatur.Quia verò reliqua omnia simpliciter in hac compositione,scrupulorum pondere recipiuntur,ego etiam θείου ℈ ε'.& nō ʒ ε'.(vt exemplaria habent)legendum puto:& rursùs καρδαμώμου,℈ γ'.non ʒ.γ'.Quod verò ad finem στύρεως βοτάνης legitur, quanquam alii στρέως legendum censeant,tamen ego σεσέλεως lego: hoc magis pharmaco aptum per omnia quàm seridem iudicans.

Ibidem lit.G. *Meloplacuntij præparatio.* Huius meloplacuntii (hoc est placentæ ex malis cotoneis) præparatio corrupta est in Græcis codicibus.Sic autem legatur, μήλων κυδωνίων καθαρῶν λι ς'. ἑψοῦνται εἰς οἶνον ἕως οὗ τακερωθῶσιν.εἶτα προσθεὶς τὰ στρωθέντα καὶ τριβέντα ἔνιοι προσβάλλουσι λι.η'. μέλιτος,καὶ ἑψοῦσι βληχρῷ πυρὶ,κινοῦντες νάρθηκι,&c.

Col.659. lit. B. *Antidotus ex tribus piperis generibus tertia.* In hac antidoto legitur, cinnamomi, aut cassiæ duplum, quod sic accipiendum est.Cinnamomi accipienda est vncia vna,aut si non adsit,cassiæ vncias duas siue sextantem coniicere oportet. Atque hoc in multis medicamentariis libris scriptum reperiri testatur Galenus libro primo de antidotis. Et sic certè reperitur etiam in succedaneis Galeni, & infrà cap.25.huius 7.lib.At non defuerūt qui illuderent huic præcepto,inter quos fuit & Quintus medicus, qui eos qui duplum cassiæ pro cinnamomo sumi iubēt, simile facere dixit iis qui in Falerni penuria,vinum è caupona duplum bibere iubēt aut pro puro pane,duplum furfuracei edere. Verùm referuntur & aliæ leuioris modi huius Quinti facetiæ, quas adscribam, vt & de illo dicto facilius iudicare queant studiosi,& Galeni locos eo melius intelligant,ac vitiatos emendent,atque nobis qui illos in Græcis ac Latinis codicibus emendauimus,maiorem fidem habeant.Interrogatus itaque Quintus de facultate inunctionis, respondit facere ipsam vt quis cogatur exuere vestes.Idem de vrinis quid sentiret,cuidam interroganti respōdit,ad fullones pertinere ipsarum considerationem. Sed exemplaria Galeni hactenus habuerunt,γραφέως δεῖ καταμανθάνειν αὐτὰ,& verterat interpres,ad pictorem pertinere eas nosse:quum legi debeat γναφέως,& ad fullonem pertinere.Quid enim pictori cum vrinis commune est? aut inde colorum rationem collegerit scilicet? fullones autem vrinas considerant humanas, & ipsis etiam vtuntur,ipsásque quanto tenuiores ac crudiores sunt,tanto magis probant, id quod etiam Galenus in secundo commentario in prorheticum Hippocratis testatur,vbi Thessalicum quendam vrinas nūquam inspexisse dicit,& eos qui illas considerarent,fullones appellasse.At verò idem Quintus de calido ac frigido,& sicco ac humido, dicere solebat,balneatorum talia esse vocabula.Hæc Gal. lib.3.de sanit.tuenda in fine.

Ibidem lit. C. *Diospolites* Hoc medicamentum habet atiam Galenus libro quarto ὑγιεινῶν, sed paribus omnium ponderibus,cumini,piperis,rutæ ac nitri.Nam zinziber quod Paulus habet,in Galeno deest.Deest etiam in Aëtio lib. 9.cap.24.Appellatio ab vrbe Diospoli ducta videtur, in qua fortassis multi vsus fuit,vt hinc Diospolites & Diospoliticum appellaretur.Sed & medicamentum ex calamintha,iisdem Galeni & Aëtii locis habetur. Adscribam vtriusque descriptionem,vt consensum & dispensionem quisque per se diiudicare possit. Aëtius sic, Calaminthæ montanæ,seminis petroselini,pulegii,seselis,cuiusque drach.XII. seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drach. IIII.ligustici drach. XVI. piperis drach.XLVIII.mellis despumati quantum suffecerit.Galenus sic, καλαμίνθης καὶ γλήχωνος καὶ πετροσελίνου καὶ σεσέλεως,ἑκάστου ἀνὰ ʒ ο β'.σελίνου σπέρματος,κορύμβων θύμου,ἀνὰ ʒ ο δ'.ἑκατέρου,καὶ πρὸς τούτοις ἔτι λιβυστικοῦ μὲν ʒ ο ἑκκαίδεκα,πεπέρεως δὲ ὀκτὼ καὶ μ'.Et mihi quidem iustissima per omnia videtur esse Aëtii descriptio. In Paulo verò piperis pondus imminutum legi.Reliqua iuxta proportionem cum illa consentire.At in Galeno vt eadem sit proportio,calaminthæ & pulegii & petroselini & seselis,singulorum vncias duodecim,non duas legere oportet, & fieri poterit vt denarii nota I. exciderit.Est autem octupla Galeni compositio ad Aëtii descriptionem relata. Vbi enim Aëtius drachmas,illic Galenus vncias habet. Pauli verò compositio ad Aëtii descriptionem collata, dupla reperitur, excepto pipere, quod imminutum(velut dixi)in Paulo legitur.Et si proportio reliquorum seruanda est, haud dubiè πεπέρεως ʒ ο ιβ'. legendæ sunt,id est piperis vnciæ XII.velut etiam conuerti,& non drachmæ XII.velut codices Græci Basilienses habent. Nam in Aldina editione hoc διὰ καλαμίνθης medicamentum desideratur.Has porro descriptiones velut insignia quædam exē-

pla proponere volui, iuxta quorum rationem etiam in aliis compositionibus diiudicationem facere quis possit, vt non temere vel ipse compositiones faciat, vel aliorum in vsum assumat. Habentur autem & reliqua huius capitis medicamenta in Galeno hinc inde magna ex parte, & in Aëtio quoque sparsim, & indicato maximè loco: quod indicare volui, vt siquis velit collationem faciat. Nam talia omnia adferre, dolabellarum ad Pauli lectionem dedolãdam ac expoliendam institutarum modum ac rationem excederet.

Ibid. lit. F. *Medicamentum optimum ex hepate lupino.* Hoc medicamentum est apud Aëtium lib. 10. cap. 6. in paucis ab hac descriptione euarians, quæ tamen libera esse iudicantur, vt quis pro arbitrio recipiat aut omittat. Verùm quod in Paulo legitur χυ ἀρκίου, vt arcii succum accipiamus, penitus ineptum videtur. Non enim facultatem huc facientem arcion (id est personata) habet. Legendum itaque χολῆς ἀρκτου, vt Aëtius habet. Nam vicinitas scripturæ errorem induxit. Sed & pro μίλτου (id est minii voce) quam Paulus habet, Aëtius terram Lemniã recipit, quæ sphragis dicitur. Hæc igitur etiam in Paulo intelligenda videtur. Quanquam Galenus lib. 1. antidotωn, melius esse dicat vt nõ μίλτος (id est minium) sed terra appelletur, quum sit quædam Lemnia μίλτος, quæ in Lemno nascitur, ad alios vsus commoda, non ad eos ad quos conducit ea quæ Lemnia sphragis, siue Lemniũ sigillum appellatur. De his igitur ne error committatur, diligenter distinguendum est.

Col. 661. lit. A. *Antidotus ex semine porri.* Hæc antidotus ex porri semine appellationem habet, ac dicitur, ἡ διὰ τοῦ πρασοσπέρμου. Quare etiam in simplicium quæ recipit enumeratione, πράσου σπέρμα (id est porri semen) & non πρασίου (id est marrubii) legendum est. Porri autem semen in rhenales compositiones misceri, etiam suprà testatus est Paulus, vbi sub litera π de ipso egit. Quemadmodum autem hic πρασίου suppositum est pro πράσου, ita in sequenti medicamento ex Tecolitho, λινοσπέρμου suppositum est pro λιθοσπέρμου. Non enim lini semen huc facit, sed lithospermon, quod etiam in præcedentibus medicamentis rhenalibus habetur, & calculos frangere traditur.

Ibid. lit. B. *Antidotus ex semine maluæ syluestris.* In hac antidoto quod conuerti, Amygdalas x. nuces regias x. nuces põticas x. In Græcis exemplaribus corruptè legitur. Deest enim numeri denarii nota post vocem ἀμύγδαλα, & deest vox κάρυα ante βασιλικὰ ponenda. Tria enim nucum genera recipit. Et ἀμύγδαλα nõ vocãtur βασιλικά. Sic ergo lectio recta restituatur, ἀμύγδαλα ι'. κάρυα βασιλικὰ ι'. κάρυα ποντικὰ ι'.

Ibid. lit. C. *Antidotus Satyriaca.* Quod dixi, Datur drach. 1. cum vino, debilioribus cum lacte: in Græcis mãcum est. deest enim μετ' οἴνου. Legendúmque est, δίδοται < α'. μετ' οἴνου, τοῖς ἀσθενεστέροις μετ' γάλακτος.

Ibid. lit. D. *Antidotus ex corallio podagrica.* Hæc antidotus nõ ex corallio, quam suprà sub litera κ, velut arboreã plantam, quæ in lapidem indurescerct, dixit, appellationem habet. Nam hoc corallium in antidotum non recipitur: sed ex anagallide altera, quæ quia Russeum (id est puniceum) florem habet, corallium à colore (vt apparet) appellatur. hãc enim antidotus recipit. Dixit autem ῥούσιον ἄνθος, florem eius, qui ab aliis φοινικοῦν ἄνθος appellatur, Latina vsus voce, quemadmodum etiam alibi dixi. Marcellus medicus antiquus etiam Eruum russeum appellauit. In huius antidoti vsu præscripsit abstinendum esse à piscibus capitonibus, gobiis, &c. Quod Græcè legitur sic, ἰχθύων δὲ κεφάλων, γόμφων. Ego itaque pro γόμφων voce, κωβίων legendũ puto, vt de globiis stagnorũ, maximè eorũ qui fere maris speciẽ præferũt, intelligamus. Nam in his degentes gobios improbat Galenus, quum contrà circa arenosa litora versantes & circa petrosa promontoria laudet, à succi bonitate, esus iucunditate, concoctionísque ac digestionis facilitate. Quia verò gobium ex eorum numero esse idem dicit, qui semper parui permanent, ego gobiorum generis esse puto etiam eum pisciculum, qui vulgò nostrati kob & kaulhaupt appellatur, maximè quum etiam in fluuiis gobium degere Galenus dicat. At verò Capitones (Cephalos dictos) ex mugilum genere esse certum est, & (nisi fallor) est hoc genus piscis quod ad Oceanum magnum orientalem, Cabliau appellatur. superior Germania bolch vocat.

Ibid. lit. G. *Antidotus Atactos podagrica.* Ἄτακτος appellatio videtur imposita esse ex eo quod extra omnem aleam posita, in nullum ordinem redigi se patiatur, quemadmodum ille qui ἀκατασύντακτός εἰμι de se dixit. Deest in ipsa vox πεπέρεως, ante λευκοῦ καὶ μέλανος voces reponenda. Sed hæc facilè erat deprehendere. Sed mirum cur non æquè facilis deprehensu fuerit falsa lectio, μέλιτος < ε'. in sequenti medicamento ex septem rebus constante: quum nulla sit proportio mellis drachmarum quinque, ad septem res quæ vnciarum viginti duarum pondere sumuntur. Ego itaque μέλιτος ℔ α'. lego, & conuerti, iuxta eam proportionem qua in præcedenti antidoto Procli, heminæ duæ mellis ad specierum vncias quadraginta quinque adiiciuntur. Videtur tamen in iudicio medici positum esse vt mellis mensuram augeat aut minuat pro vtentis natura.

IN CAPVT DVODECIMVM.

Col. 663. lit. A. *Pastillus quem Galenus Aphrodisiasticum clidion inscribit.* Hic pastillus habetur ad verbum lib. 7. compos. pharmac. κατὰ τόπους. Sicut etiam ad verbum pastillus Philippi, nisi quod in ipso Paulus Rhus habet, qui deest Galeno. Habetur illic etiam ex succino pastillus, rebus nihil, ponderibus parum euarians. Sed & reliqui fere omnes apud Galenum & Aëtium diuersis locis sunt: quod indico, vt siquis hos paraturus, aut ipsis vsurus sit, diligenter & rerum & ponderum examinationem faciat. Appellatio Aphrodiastici clidii, clauiculam Veneream refert.

Col. 664. lit. A. *Pastillus ex subere.* In hoc pastillo τρυγὸς κεκαυμένης, falsò legitur, id est fæcis vini vstæ, pro φελλοῦ κεκαυμένου, id est suberis vsti, ex quo pastillus nomen habet, vt Aëtius lib. 9. cap. 49.

Ibid. lit. E. *Pastillus Criogenes.* Hic pastillus nomen habet ex eo quòd verbenaca quam recipit, tum colligenda est quum sol est ἐν κριῷ, id est in ariete. Potest ad emplastri formam reduci per olei, colophoniæ, ac ceræ additionem, quæ res confirmat suprà etiam cap. 9. κηροῦ, & non κνείου legendum esse, velut isthic indicaui: quanquam etiam hic κίρρου pro κηροῦ legatur.

Col. 665. lit. B. *Pastillus subdititius.* In hoc pastillo quod conuerti, Et pastillos oblongos efforma; in Græcis corruptè legitur, καὶ πλάττε ἐπὶ μήκη ℔. S. Quæ verba nullam penitus sententiam exhibent. Ego itaque legendùm esse puto, καὶ πλάττε ἐπιμήκεις τροχίσκους: aut certè καὶ πλάττε ἐπιμήκη κολλύρια. Nam collyria etiam dici glandulas in anum subdititias, in commentariis medicis declaraui.

IN CAPVT DECIMVMTERTIVM.

Ibid. lit. D. *Aut superfluam humiditatem resiccando.* Græcè legendum est, ἢ τῷ ξηραίνειν, non παρὰ τὸ ξηραίνειν. Præcedit enim ἢ τῷ καθαίρειν, & sequitur, ἢ τῷ τὰς δριμύτητας, &c. Et mox quod dixi, Et quæ ex his compositorum vires habent: legendum, καὶ ὅσα τῶν συνθέτων, &c. Nam in Græcis deest vox ὅσα. Et rursus lectio malè distincta ac trãsposita, sic restituatur, καυστικὰ δὲ καὶ σηπτικὰ διὰ πιτυΐνου τε καὶ ἀρσενικοῦ, καὶ σανδαράχης καὶ σφέκλης, ἢ τῆς ἐπὶ τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης. συντίθεται. ταῦτα δὲ πάντα χρονιώδεστατα, &c.

Ibid. lit. F. *Limnitide siue adarce, & sepiæ testa parata.* Hoc loco limnitidis vocem adarces voce addita velut exposui, vt nequis in illorum errorem delabatur qui per limnitidem, terram Lemniam accipiunt. Est enim Limnitis eadem quæ & Adarce & ardacium appellatur, vt Galenus libri primi capite primo κατὰ τόπους apertè dicit. Et ipse Paulus infrà cap. 19. in acopo barbarico exponit. Sic enim habet, λιμνήτιδος ἔστι δὲ ἡ ἀδάρκη, ℥. S. id est Limnitidis: est autẽ adarce, vnc. S. Habent tamen exemplaria isthic falsò λιμνήσιδος. Appellatio inde esse videtur, ὅτι ἐστὶν οἱονεὶ λιμναῖον ἁλκυόνιον, vt Dioscorides ait.

Col. 666. lit. A. *Melitera Oribasii.* Hæc descriptio in Aldino codice sic legitur, χαλκίτεως, λεπίδος χαλκοῦ, κικίδος, βαλαυστίων, κηροῦ ℥. γ'. ἀριστολοχίας μακρᾶς ἀνὰ ℥. δ'. σιδίων, σχιστῆς, ἀνὰ ℥. S. Quum autem ceræ vsus in puluillis nullus esse possit, non

dubium est κηροῦ vocem falsò legi. Ego itaque ipsam remouendam,& pro ipsa ὀρόβου vocem reponendam esse arbitror, ex eo coniecturam faciens quòd etiam in præcedentibus puluillis eruum habetur. Lego itaque ὀρόβου, adiecta voce ἀνὰ, vt singulorum quadrans accipiendus indicetur. Et rursus post aristolochiam longam ἀνὰ vocem deleo, quæ fortassis ex illo iusto loco, in hunc vbi legi non potest, transiliit.

Ibid.lit.A. *Puluillus ex thure.* In hoc puluillo, itémque sequenti aphroditario dicto, habetur Rhoidarium, quod nequaquam significat malum Punicum, velut sit diminutiuum ἀπὸ τῆς ῥοιᾶς: sed Rhoidarium significat confectionem quandam ex rhoe olere, quæ quomodo præparetur, docet Aëtius lib.2.cap.68.

Ibid.lit.D. *Puluillus ex oxymyrsine.* In hoc puluillo, Rhois coriarii sextantem, conuerti. Habentur tamen in Græcis codicibus ℥ ιβ'. id est vnciæ duodecim, quod pōdus vt nimiū non probo. At rhois sextans (id est vnciæ duæ) ad reliqua iustam habet proportionem. Sed & in sequenti Massaliotæ puluillo, falsò legitur ὀπίου vox. Nullus enim vsus est opium in his puluillis. pro ὀπίου verò lego ὀπτοῦ, vt hæc vox ad νίτρου vocem pertineat, & nitrum tostum accipiamus.

IN CAPVT DECIMVMQVARTVM.

Col.667.lit.D. *Quanto rarior ac mollior cute, est superficies tunicæ in ore, &c.* Græca sic emendata legantur, ὅσωπερ ἀραιοτέρα καὶ μαλακωτέρα τοῦ δέρματος, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ κατὰ τὸ στόμα χιτῶνός ἐστι. Et mox vbi legitur, καὶ γλεῦκος καὶ ἀμιναῖον, legendum est deleto καὶ altero, & τὸ pro ipso reposito, καὶ γλεῦκος τὸ ἀμιναῖον, vt de solo aminæo musto accipiamus, quod sanè ego id esse puto quod ex vuis fit quæ nostra voce Græcam referente, Traminner beher dicuntur.

Ibid.lit.G. *Stomatica ex moris composita.* Hæc compositio fere ad verbum habetur lib.6. Galeni de compositione medicamentorum secundum locos, & apud Aëtium lib.8.cap.43. Nisi quòd hîc χυλοῦ vox deest, ad ὄμφακος vocem apponenda, aūt ὀμφακίου pro ὄμφακος legendum, vt non vua acerba, sed vuæ acerbæ succus accipiatur, qui priuatim ὀμφάκιον appellatur. Sed & reliquæ stomaticæ hîc relatæ, isthic habentur, siquis fortè vsurus aut paraturus conferre velit.

Col.668.lit.A. *Stomatica ex nucibus.* Quod hîc conuerti, Coquitur velut ea quæ ex moris fit: in Græcis corruptè legitur sic, ἕψεται ἕως τὸ διὰ μέτρον. Ego lego, ἕψεται ὡς τὸ διὰ μόρων.

Ibid.lit.B. *Eadem aliter.* Hîc malorum punicorum vnà cum putamine contusorum succi sextar. VI. conuerti. Debet enim in Græcis legi κεκομμένων (id est contusorum) non vt exemplaria habent κεκαυμένων. Quis enim ex vstis succus colligi possit? Huius autem sextarii sex recipiuntur.

IN CAPVT DECIMVMQVINTVM.

Ibid.lit.D. *Partim ex aqua in qua decoquuntur mala aut rosæ, cum quibusdam succis, uelut uuæ acerbæ, malorum punicorum, myrti baccarum. Admiscetur his mel, &c.* Horum verborum lectio in Græcis corrupta hoc modo in integrum restituatur, τὰ δὲ ἐξ ὕδατος, ἐν ᾧπερ ἀφεψῶνται μῆλα ἢ ῥόδα μετά τινων χυλῶν, οἷον ὄμφακος, ῥοιῶν, μύρτων. μίγνυται δὲ τούτοις μέλιτος, &c. Sed & paulo inferius transposita verba sic restitue, λεπτύνουσι δὲ χρῆσθαι καὶ καλῶς κεραννυμένοις ὕδατι.

Col. 669. lit.D. *Apomeli ex Philagrio.* In hac descriptione pro τὸν κηρὸν, lege τὸ κνεῖον: & pro κιῤῥῶδες legendum κηρῶδες.

IN CAPVT DECIMVMSEXTVM.

Col.670.lit.A. *Sit autem aqua pluuialis, &c.* Hanc quam hîc conuerti sententiam rectissimam esse, sequentia ocularia medicamenta omnia declarant. Sed Græca lectio leuiter vitiata, sic restituenda est, τὸ δὲ ὕδωρ ὄμβριον ἔστω διά τι τὸ λεπτομερὲς καὶ τὸ μετρίως στύφον αὐτοῦ, εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χυλῷ τινὶ λειοῦνται, ἢ τρίβειν αὐτὰ μὲν μεταλλικά, &c.

Ibid.lit.D. *Agglutinantur fronti, in quibus non sub caluaria humor.* In Græcis hîc falsò legitur ὑποσκύφιον velut vna vox, pro tribus ὑπὸ τὸ σκύφιον. Quid autem sit σκύφιον, suprà lib.6.cap.7.dixi.

Ibid.lit.G. *Collyrium fuscum ad suppuratos oculos.* In Græcis legendum est, non πρὸς ὑποπίους, velut ad suggilatos oculos, aut sanguine suffusos commodum medicamentum indicetur: sed πρὸς ὑποπύους, vt suppuratos oculos intelligamus.

Col.671.lit.A. *Collyrium ex hydria, id est uase aquario.* Hoc collyrium δι᾽ ὑδρίας, & non δι᾽ ὕδρας appellatur. Recipit enim tofum, qui in hydriis æneis in quibus aqua calefit, concrescens reperitur. Atque hoc est quod conuerti ac dixi, Tofi qui in vasis calefactoriis æneis reperitur. Sed in Græcis codicibus falsò legitur, πώρου τοῦ ἐν τοῖς θεσμοφορείοις ἀγγείοις εὑρισκομένου. Nō enim in Thesmophoriis aut cerealibus vasis (sunt enim θεσμοφόρεια Cereris sacra) hic tofus reperitur, sed in hydriis æneis calefactoriis concrescit. pro θεσμοφορείοις itaque ἀγγείοις, legendum est θερμαντηρείοις. Sunt autem θερμαντήρεια ἀγγεῖα, in quibus aquam calfacimus, & quæ Caldaria appellamus. Declarat hoc Galenus lib.4. τῶν κατὰ γένη, vbi hāc tofum lapidi speculari viribus similem esse dicit, his verbis, τῆς αὐτῆς δ᾽ αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστι καὶ ὕαλος κεκαυμένη, καὶ τὸ συνιστάμενον πωρῶδες ἐν τοῖς θερμαντηρείοις χαλκείοις. Idem Galenus & primo & tertio commentario in sextum Hippocratis ἐπιδημιῶν, calculorum generationem in homine, eodem modo fieri dicit quo generantur tofi in aquis natura calidis, & in vasis in quibus quotidie aqua calefit. verba posterioris loci hæc sunt, αὖθις εἰς τὴν κύστιν ἀφικνεῖται παχὺ, καὶ προσπλάττεται ἔτι, καὶ γίνεται πωρώδης λίθος, ὥσπερ ἐκτὸς ἔν τε τοῖς αὐτοφυέσι θερμοῖς ὕδασιν ὁρᾶται συνιστάμενος, ἔν τε τοῖς ἀγγείοις ἐν οἷς ὕδωρ ὁσημέραι θερμαίνεται. Legebatur tamen in Galeni loco κατὰ γένη citato, πυρῶδες falsò pro πωρῶδες, antea quàm nos & Græca & Latina exemplaria emēdaremus. At verò hic tofus, aliàs etiam ὑποστάθμη dici solet. Sic Paulus suprà lib.3.cap.67. τὸ διὰ τῆς ὑποστάθμης τῆς ἐν τοῖς χαλκείοις dixit, de cerato quod ex fæce in æneis vasis, in quibus aqua coquitur, subsidente paratur, sed & eo loco multa de his omnibus produximus.

Col.672.lit.D. *Collyrium Vranium: Terræ asteris lotæ quadrantem.* Græcè sic, γῆς ἀστέρος πεπέρεως ℥ο. γ'. Falsò autem legi vocem πεπέρεως pro πεπλυμένης, vel ex eo clarum fit: quòd si duo medicamenta, terra Samia, quæ aster appellatur, & piper, esset accipienda, particulam ἀνὰ ponderi ℥ο γ'. præpositam esse oportebat. Verùm nec duo medicamēta recipienda indicantur, nec piper vllum in hoc collyrio vsum præbuerit. Sed terra aster lota indicatur, quemadmodum etiam in collyrio ex hydria habetur. Sed & posterior editio expressè γῆς ἀστέρος πεπλυ. ℥ο γ'. habet.

Col.673.lit.A. *Collyrium ex opobalsamo.* In hoc collyrio piperis albi vnciæ sedecim leguntur, hoc est ℥ο ιϛ'. Quia verò nimium hoc pondus esset reliquorum proportione (omnia enim sex vnciarum sunt) mihi sanè videtur, aut ∠ ιϛ'. id est drach.XVI. legendum esse, aut senarii numeri nota, in eam notam quæ dimidium significat, mutanda esse, vt ℥ο ι'.S. legatur, & sesquiuncia accipiatur.

Ibid.lit.E. *Collyrium aridum præseruatiuum Galeni.* Hoc collyrium habet, & à se compositum dicit Galenus lib.4. De compos. pharmac. secundum locos. Habentur ibidem etiam reliqua magna ex parte, quæ hîc habentur collyria, & longè quàm hîc plura, siquis conferre velit.

IN CAPVT DECIMVMSEPTIMVM.

Col.674.lit.E. *Partim concoctoria, ex cera, ladano, &c.* Inter hæc concoctoria medicamenta legitur etiā ὑσσώπου vox falsò pro οἰσύπου, quæ suppositio non parum fequenter in Græcis medicis occurrit, velut etiam in comment. medicis ostendimus, & suprà lib.3.cap.68.

Ibid.lit.F. *Mitigatoria uerò etiam ab initio statim in summis doloribus commodant.* Hîc in Græcis codicibus legitur, ἐπὶ τῶν ἄκρων μᾶλλον ἁρμόζουσι, quasi accipiendum sit mitigatoria emplastra statim ab initio in extremis partibus commodare. Verùm (nisi penitus fallor) pro μᾶλλον legēdum est ὀδυνῶν, vt intelligamus mitigatoria emplastra statim à principio adhibenda esse, si summi sint dolores, non in extremis corporis partibus, sed his locis vbi maximè dolor hæret, & vrget. At principalium partium rationem habendam esse satis constat.

Col.675.lit.A. *Emplaſtrum ex herbis.* In hoc emplaſtro habetur ῥυπελαίου vox ſatis obſcura quid ſignificet. Ego tamẽ oleum illud cum ſordibus humanorum corporũ permixtum, quum & in balneis & in palæſtris ac gymnaſiis vngerentur, accipiendum putabo, donec quod melius & rectum eſt nobis ſe offeret. Deinde Anchuſam onocleam, chœroſpelethron appellari dicit, hoc eſt (vt ego vocem intelligo) iugerum porcinum: quanquam ea appellatio non temere, neque apud Dioſcoridem neque alibi occurrat. Meminit eius etiam ſuprà lib.3.cap 42. Poſtea ἑπταπλεύρου ἀρνογλώσσου voces, pro vna plantagine ſeptem neruos habente, quæ & maior à Dioſcoride appellatur, accipio.

Ibid.lit.E. *Emplaſtrum ex Apyrano.* Quæ ſit radix Apyrani, quam hoc emplaſtrum recipit, & ex qua nomen habet, nondum ſatis compertum habeo. Meminit huius medicamenti etiam ſuprà lib.3.cap.23, & lib.4. cap.22. At id quod ſequitur pyrinum (id eſt triticeum) ex pane appellatum puto. Recipit hoc, palmularum, ſiue Nicolaorum, libras duas. Sunt autem palmulæ hæ, Nicolai dactyli appellati per Auguſtum Cæſarem, à Nicolao Damaſceno philoſopho peripatetico, qui illos quotannis Auguſto inde tranſmittebat, & alioqui ipſos dactylos, & morum ſuauitate, & corporis proceritate, & rotundæ ac plenioris faciei rubore referebat. Meminit in conuiualibus quæſt. Plutarchus. Recipit emplaſtrum hoc etiam ἐλάτην, id eſt palmæ corticem. Sed ἐλάτου falſò pro ἐλάτης legitur. Sicut etiam vini Aminæi menſura ſextarii dimidii falſò habetur, quum non ſufficiat tam exigua menſura ad tot rerum cocturam. Ego itaque pro ξε.S. id eſt ſextario dimidio, lego ξε ϛ'. id eſt ſextarios ſex. Redundat etiam particula ἀνὰ, ante hanc menſuram poſita.

Ibid.lit.H. *Pelarium ex recremento argenti.* Hanc deſcriptionem ad verbum habet etiam Aëtius ſer.15.capite 38. Ex quo loco docemur etiam hîc legendum eſſe, πρὸς ἀποσύρματα καὶ ἄλλα ὅμοια, velut conuerti.

Col.676.lit.A. *Emplaſtrum Ciſſinum, id eſt hederaceum.* Hoc emplaſtrum ab hederæ lacryma appellatũ videtur. Quia verò hæc inter cætera quæ recipit non habetur, excidiſſe certum eſt: ſicut etiam excidit galbanum, pro quo ad finem dicit terebinthinã iniiciendam eſſe, ſi nudus ſit neruus. Quare poſt olei vnc. xviii. in Græcis addendum eſt, κισσοῦ δακρύου, χαλβάνης, ἀνὰ ℥ γ'. Deeſt autem & aceti menſuræ nomen. legitur enim ὄξους ϛ'. Ego itaque κο deeſſe puto, vt ὄξους κο ϛ'. accipiamus. Sed & quod legitur, καὶ γυμνὸν νεῦρον, legendum καὶ γυμνὸν εἴη τὸ νεῦρον.

Col.677.lit.A. *Emplaſtrum ex anchuſa.* In poſteriore deſcriptione falſò habetur πρασίου, κόμμεως, quaſi duæ diuerſæ res, marrubium & gummi, recipiendæ eſſent: quod non ita habet. eſt enim gummi huc ineptum, vt cum anchuſa & marrubio in oleo coquatur. Legẽdum itaque eſt πρασίου κόμης, & recipienda marrubii coma. Sed & ceræ albæ ad oleum adiiciendæ pondus vnciarum quindecim nimium eſt, ſi ceræ ad oleum addẽdæ modum ad finem huius capitis præſcriptum, expendere voluerimus. Ego itaque non ℥ ιε'. ſed ℥ ε'. lego, vt ſit fere æqualis ceræ ac olei modus. Manebunt autem de olei in quo herbæ coctæ ſunt dodrante, fere vnciæ quinque.

Ibid.lit.B. *Emplaſtrum Phycotyche.* Hoc emplaſtrum habetur etiam apud Aëtium lib.14.cap.2. in paucis leuiter euarians, & ceruſſam ſaltem amplius habens. Ex quo loco patet phycotychen, non phylocotychen (vt in Paulo habetur) medicamentum appellari: & ᾠῶν ὀπτῶν, non λεπτῶν legendum eſſe: οἰσύπου item, & non ὑσσώπου. quanquam ſatis obſcura appellationis ratio exiſtat. Meminit eius etiam ſuprà lib.3.cap.59.

Ibid.lit.F. *Emplaſtrum Athena.* In hoc emplaſtro bis legitur ἀλόης. pro prima itaque ſcriptura, legẽdum eſt ἁλὸς, & addendum ἀμμωνιακοῦ, quæ vox à ſcriptore relicta eſt, quia rurſus ſequitur ἀμμωνιακοῦ θυμιάματος. Aëtius lib.15.cap.13. eandem habet deſcriptionem, paululum euariantem. ſed longius euariat ea quæ eſt apud Galenum lib.2. κατὰ γένη.

Ibidem litera G. *Emplaſtrum ex dictamno.* Hoc emplaſtrum habet Galenus lib.5. κατὰ γένη. & ex ipſo ad verbũ tranſcripſit Aëtius lib.15.cap.13. in fine. Quia verò res eædem ſunt, pondera ſaltem in Paulo ab illorum deſcriptionibus euariant, neceſſe eſt res quæ in Paulo deſunt & exciderunt, ab illis petere ac adſcribere, maximè quum ipſe Paulus poſtea earum mentionem faciat, vbi emplaſtri parandi modum docet. Pro ξυσῆς itaque legendum eſt ἰοῦ ξυστοῦ, & poſt δικτάμνου vocem χαλκοῦ κεκαυμένου adſcribendum, cum particula ἀνὰ ante pondus inſerta: & poſt vocem μάννης adſcribendæ voces, χαλβάνης, ἀλόης, rurſus particula ἀνὰ ante pondus inſerta. Ad finem etiam pro μαλαχθῇ, legendum eſt παχυνθῇ, & pro διαψυχῆσαι, legendum διαψυχῆσαι. Et hæc integra eſt lectio.

Ibid.lit.G. *Emplaſtrum barbarum.* In hoc emplaſtro myrrhæ ſextantem conuerti, pro eo quòd Græci codices habent ζιγγιβέρεως ℥ β'. Eſſe autem zingiber ineptum ad emplaſtra, & contrà, aptiſſimam myrrham, ſatis conſtat. Vnde verò ſit ea erroris occaſio, vt zingiber pro myrrha ſupponatur, ſuprà in ſecundum libri quinti caput oſtendi. Idem error admiſſus eſt etiam in emplaſtro Nicolai ſequente, & in emplaſtro Iceſio, & in Neronis emplaſtro, vbi ſimiliter ζιγγιβέρεως vox pro σμύρνης voce falſò ſuppoſita habetur.

Col.679.lit.D. *Emplaſtrum ex cinere aſpidum.* Hoc emplaſtrum habetur apud Galenum lib.6. κατὰ γένη, & inde tranſcriptum habet Aëtius lib. decimiquinti capite decimoquinto in principio. Ex quibus locis ſatis edocemur, in Paulo falſò legi λίθου αἱματίτου, pro λίθου ἀσσίου, quem vterque habet, & quem ipſe Paulus recipiendum eſſe indicat, dum ad finẽ dicit, καὶ οὐδὲν ἧττον δρᾷν διὰ λίθον ἄσσιον.

Ibid.lit.F. *Emplaſtrum Sphærion.* In hoc emplaſtro nitrum Berenicarium habetur, quod quale ſit, lib.1. comment. medicorum docui. Hîc Paulus ſimpliciter ſine nitri vocis additione, βερνικάριον appellauit. Falluntur itaque qui vernicem, itémque qui alumen, ea voce accipiunt.

Col.680.lit.A. *Emplaſtrum ex nitro.* In hac compoſitione legitur, κηροῦ, ἐλαίου, κολοφωνίας, ἀνὰ < δ S. Sed horum pondus nimis exiguum apparet ad nitri quadrantem, & ſucci cyrenaici drachmas decẽ excipiendas. Quare pro < δ S. legendum arbitror, ℥ δ S. & ſic etiam conuerti.

Col.681.lit.A. *Emplaſtrum ex urina muli.* Hoc emplaſtrum habet Aëtius lib.12.cap.42. Sed olei vncias xxiiii. recipit, ad vrinæ & ſpumæ argenti æqualem modum, velut hîc Paulus habet. Quare Pauli lectio, quæ ἐλαίου παλαιοῦ μυ α. (id eſt olei veteris myſtrũ vnum) habet, valde mihi ſuſpecta eſt, & fortaſſis μν α' (id eſt mina vna) legi debet, quãuis neque ſic vnciis xxiiii Aëtii reſpondebit. Sed & ſupra oleum Aëtius adipis porcini vnc.xvi. adiicit, & parandi ac coquendi modum docet, ad quem non ſuffecerit olei à Paulo præſcripti menſura.

Ibid.lit.D. *Emplaſtrum aureum.* Ad finem huius emplaſtri legitur, ὄξει λείου τὸ ἀρσενικὸν, id eſt auripigmentum aceto terito. Eſtque hæc lectio & recta & aperta, vt mirum ſit quoſdam legere, ὄξ ἐλαίου τὸ ἀρκοῦν. quum olei pondus antea ſit expreſſum.

Ibid.lit.G. *De ceræ ad oleum addendæ modo.* Hæc quæ hinc ſequuntur vſque ad finem cap. huius, iuxta tituli promiſſionem, huc tranſtulimus, quum in Græcis habeantur poſt peſſos, ad cap.24, finem.

Col.682.lit.B. *Squama æris coquitur ut æs.* Hic locus de vtraque ſquama, vſque ad Sori & diphryges, deeſt in Græcis codicibus. Nos repoſuimus ac tranſtulimus ex Aëtii libri decimiquarti capite viceſimoquinto. Nam illic & hæc & alia quæ hîc habentur, traduntur fere ad verbum. Quod autem hæc exciderint, & non vltro relicta ſint à Paulo, declarãt verba quæ de diphryge habet, velut qui ſquamæ mentionem feciſſet. Sed & in diphrygis tractatione, μέσον τῆς ἑψήσεως legendum eſt, non μετὰ: quomodo etiam in atramẽto ſutorio legitur, in quo tamen σφοδροτέραν χροιὰν legitur pro πλειδνωτέραν, velut Aëtius habet.

Ibid.lit.E. *Aerugo. Perſeuerans enim in coctura, primùm melinum colorem inducit: deinde duplicem faciem repræſentans: poſtremò fuluum colorem efficit.* Hic locus in Græcis corruptus, ſic reſtituendus eſt, ὑπερτείνας γὰρ κατὰ τὴν ἕψησιν, πρῶτον μὲν μήλινον ἐπάγει· εἶτα διπρόσωπον γινόμενον· τελευταῖον κιρρὸν ἀπεργάζεται τὸ χρῶμα.

Ibid.lit.G. *Cera. Aut reſinæ aut pici præcoctæ, & prius ſpiſſatæ cum aliis quæ iniici debent.* Et horum verborum lectio cor-

rupta in Græcis, sic restituatur, ἢ ῥητίνη, ἢ πίσση περιεψηθεῖσα, καὶ πρότερον συστᾶσα, μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐχόντων ἐμβληθῆναι.

Ibid. lit. H. *Pix. Modus autem liquidæ est ut dum coquitur spissetur: siccæ verò, maximè cum aceto, ut non amplius bullas, &c.* In Græcis corruptè σωνέψει pro ξὺν ὄξει, quæ lectio si ex Aëtio restituatur, reliqua omnia rectè se habent.

Col. 683. lit. B. *Ammoniacum.* In hac de ammoniaco tractatione tres voces corruptè leguntur, γηθεῖναι pro σηθῆναι, quod cribrari verti: χοιρελικὴ pro χοιραδικὴ, quod strumis dicatum dixi: γλοιώσαντας pro λειώσαντας, quod læuigatum conuerti. Ex Aëtio. Sed & infra de thure ac manna, vox γλοιωθέντα supposita legitur pro λειωθέντα, id est trita ac læuigata.

IN CAPVT DECIMVMOCTAVVM.

Col. 684. lit. A. *Malagma polyarchiũ, ex libris de compositione medicament. secundum locos, Galeni.* Polyarchium hoc ad verbum transcriptum est ex lib. 8. τῶν κατὰ τόπους. Sed in Græcis Pauli exemplaribus μελιλώτου vox excidit, ante ἀμώμου vocem reponenda, vt eodem pondere cum illo & sequentibus recipiatur, nimirum < κέ. Sunt etiam aliæ polyarchiorum descriptiones, eodem loco, & apud Aëtium lib. 9. cap. 34. Sicut etiam Paulus aliam mox subiungit.

Ibid. lit. B. *Malagma Philagrianum.* Huius malagmatis descriptio finit in hæc verba, οἴνου τὸ ἀρκοῦν εἰς τὴν τῶν ξηρῶν λείωσιν. Quæ verò sequuntur, hic locum non habent, sed pertinent ad Crocinum, cuius descriptio habetur cap. 20. velut clarè patet, siquis res ipsas, & parandi modum diligenter expendat. Quæ verò isthic pro his habentur post verba οἴνῳ λεῖα, etiam ipsa aliò pertinent, & non ad crocinum oleum siue vnguentum, velut eo loco vberius ostendam. Videtur hîc error accidisse ex chartarum in arcubus (vt vocant) dissectione, ita vt folia dissecta, postea adaptata sint, non ad ea cum quibus antea cohæserant, sed ad alia. Itaque non hæc solùm verba, ex dissecta, & huc non pertinente charta translata sunt, sed & sequentia vsque ad malagma odoratum omnia, huc non pertinent, sed ad finem vicesimi capitis post crocinum locanda sunt. Non enim malagmata sunt, sed olea & vnguenta, mendesium, marciatũ, gleucinum, nardinum, decamyron, pentamyron, & foliatum: ad cuius finem pertinent ea quæ Græci codices post crocinum habent: ita vt hoc loco post malagma Philagrianum, sequatur mox malagma odoratum, & interposita omnia ad vicesimum caput transferantur, & post crocinum locentur. Ex eodem certè errore etiam suprà ceræ ad oleũ addẽdæ modus, & coctura eorum quæ in emplastra mittuntur ratio, ad capitis 17 finem pertinens, post pessos translata fuit, ad 14. capitis finem, velut suprà quoque monui. Nos hæc & alia omnia suis locis in proprios nidos reposuimus, & valde miramur veteres manuscriptos codices non monuisse eos qui horum iactant lectionem & possessionem, quum nos hæc non ex veteribus codicibus, sed industria quadam deprehenderimus, velut singulis locis declarabimus.

IN CAPVT DECIMVMNONVM.

Col. 686. lit. H. *Acopon fœtidum, ex opere Galeni de compositione medicamentorum secundum genera.* Hoc acopon ad verbũ habet Galenus lib. 7. τῶν κατὰ γένη, nisi quòd ceræ & terebinthinæ singulorum drach. VIII. illic leguntur, hîc verò singulorũ drach. XXIIII. quod triplum est illius ponderis. Sed & sequens Acopon fœtidum Galenus eo loco habet, in rebus penitus idem, sed ponderibus euarians. Ego itaque Pauli lectionem ad Galeni præscriptum emendandam puto, & drachmas pro vnciis substituendas in his rebus quæ sex vnciarum pondere recipiuntur. nam tot vnciarum pondus nimium esset ad reliquorum proportionem. At sicut in his rebus nimium est pondus apud Paulum, ita terebinthinæ pondus drachmarum XVI. in ipso est imminutum, & similiter ex Galeno emendandum ac ampliandum, vt non < ις'. sed < νς'. (hoc est quinquaginta sex drach.) non sedecim legantur. Est enim dupla proportio terebinthinæ ad ceram, quæ drach. XXVIII. pondere recipitur. Quin & barbaricum ex euphorbio acopon, ibidem habet Galenus, ex iisdem penitus rebus constans, sed pondera ceræ, terebinthinæ, & oleorum variant. Videntur tamen inter se apud vtrunque proportionem habere, siquis expendere velit.

Col. 687. lit. B. *Acopon ex abiete, Galeni.* Hoc ex abiete acopon habet Galenus lib. 4. De sanitate tuenda. Et recipit, seminis abietis modium vnum, & olei heminas siue libras vigintiquinque, & ceræ lib. IIII & resinæ abiegnæ & strobilinæ, vtriusque trientem. Et hunc modum habet etiam Aëtius lib. 12. cap. 44. Quare prior in Paulo descriptio, quæ olei lib. XV. præfert, corrupta esse videtur in olei mẽsura. Sicut etiam illud corruptè legitur, μόδιος ἰταλικὸς α'. τούτεστι ξε ιβ'. Nam ξε ις'. legendi sunt, si (velut ad huius libri finem Paulus docet) modius chœnices octo, & chœnix sextarios duos habet. Sed corruptius adhuc posterior descriptio habet, τοῦ καρποῦ τῆς ἐλάτης μο α'. τουτέστι λι α'. S. Legendum itaque & hîc μο α'. τουτέστι ξε ις'. Sed & resinæ pondus vitiatum est, & pro libris vnciæ legi debent, sic, ῥητίνης ἐλατίνης ℥ γ'. στροβιλίνης ἢ τερεβινθίνης ℥ γ'. Aëtius enim terebinthinæ solius sexuncem indit.

IN CAPVT VICESIMVM.

Col. 687. lit. C. *Susinum compositum.* In hoc Susino haud dubiè falsò legitur, καλάμου ἀρωματικοῦ λι. έ. & καρδαμώμου λι. γ'. Non enim fieri potest vt tanta rerum moles octonis libris recepta, ab olei sextariis tribus comprehendatur. Nos itaque pro λι. έ. & λι. γ'. legimus ℥ έ. & ℥ γ'. conuertimúsque calami aromatici quincũcem, & cardamomi quadrantem, vt calamus myrrhæ, & cardamomum cinnamomo respondeat in pondere.

Ibid. lit. E. *Violaceum.* Hic falsò legitur, εἰς τὸν ἰταλικὸν ξε έ. ἐλαίου ὀμφακίνου. Pro έ itaque α' reponendum esse indicant singulares casus, τὸν ἰταλικὸν, vt de vno sextario accipiẽdum sit, etiamsi nullius numeri nota sit adiecta. Et alioqui nulla est proportio sextariorum quinque olei ad violarum quadrantem.

Ibid. lit. F. *Melinum.* Hic falsò vnciæ tres malorum cydoniorum in olei sextarios decem iniiciendæ scribuntur. Itaque pro ℥ γ'. legendum λι. γ'. id est libræ III.

Ibid. lit. G. *Raphaninum.* Hic legendum in Græcis, ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῶν λεπτορρίζων ῥαφανίδων κοπτομένου, καὶ διαχριομένου τοῦ ἐλαίου.

Col. 690. B. *Balaninum.* Græci codices sic habent, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἁπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων. Hoc autem falsum esse, & nullum oleum ex querneis glandibus exprimi, sed ex glandibus vnguentariis appellatis, Dioscorides lib. 4. testatur his verbis, οὗ τὸ ἐντὸς, inquit, θλιβόμενον, ὡς τὰ πικρὰ ἀμύγδαλα, ἐξίησιν ὑγρὸν, ᾧ εἰς τὰ πολυτελῆ μύρα ἀντ' ἐλαίου χρῶνται. Quare Pauli locus haud dubiè corruptus est, & sic emendandus velut nos quoque conuertimus, καὶ τὸ βαλάνινον δὲ παραπλησίως τῷ ἁπλῷ ἀμυγδαλίνῳ γίνεται, οὐκ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς δρυσὶ βαλάνων, ἀλλ' ἀπὸ τῶν μυρεψικῶν καλουμένων βαλάνων. Ad eundem modum Aëtius lib. 1. parare docet, & myrobalaninum appellat.

Col. 690. lit. C. *Laurinum.* Et hîc Græca corrupta, sic emendata lege, ex Aëtii lib. 1. τὸ δὲ συμμιγὲς οὕτω. πρὸς ἑξέστας τῶν πιπείρων ἐλαιῶν, ξέστης τῶν δαφνίδων ἐμβάλλεται α', &c.

Ibidem lit. G. *Cyprinum.* Hic falsò Græci codices habent κυπέρου τοῦ ἄνθους λι. α'. pro recto κύπρου τοῦ ἄνθους λι. α'. Non enim cyperi flos huic oleo nomen dedit, etiamsi ipse quoque in hoc recipiatur, & aliàs flos iunci quadrati ac angulosi appelletur: sed flos cypri, id est ligustri arboris non ita magnæ, & omnibus satis notæ ex albo flore.

Col. 691. lit. A. *Amaracinum.* In hoc falsò legi, ἐλαίου παρόντος ξε β'. minimè dubitabit qui vel specierũ quæ immittuntur proportionem respexerit, vel aliorum, aut mastichini aut irini, collationem fecerit. in illud enim olei sextarii quinquaginta, in hoc triginta sumuntur, vt certum sit magnam quandam olei mensuram etiam hîc recipiendam esse: incertum verò quænam illa existat. In Aëtio ea siue excidit, siue relicta est vltro, & cuiusque arbitrio permissa. At Paulus præscripsit non ξε β'. vt exemplaria habent, sed ξε π'. velut ego legendum puto.

Ibid. lit. C. *Crocinum, in quo etiam alterum crocomagma.* In hunc locum post verba οἴνῳ λεῖα. transferenda sunt in Græcis codicibus verba quæ suprà cap. 18. ad malagma Philagrianum accreuisse dixi. Ea enim crocini parandi modum docent,

docent,& crocomagmatis mentionem faciunt. Et non ea ſolùm verba huc transferantur, ſed & ſequentia omnia in illo capite ſuppoſita vſque ad malagma odoratum, quod poſt Philagrianum ſtatim iſtic ſequi debet: ita vt foliatum huius vigeſimi capitis vltimum locum teneat, & verba quæ iam falſò cum crocino cohærent, ad foliatũ adiiciantur. Eius enim deſcriptionem abſoluunt. Monuit autem ſuprà cap. 12 inter paſtillos, alterius quoque crocomagmatis mentionem in crocino ſe facturum eſſe: id quod nunc hoc loco facit.

Ibid. lit. D. *Mendeſium.* In Græcis videtur legendum eſſe ἔνθα καὶ ὁ μένδης σέβεται: exemplaria tamen habent θέρεται. Et poteſt tum paſci, tum coli hircus intelligi. Viua enim animalia Ægyptii tum ſeorſim paſcebant, tum pro diis colebant. μένδης autem, & hircus & Pan, Ægyptiorũ lingua vocatur. Deinde τερεβινθίνης λι. ι'. & non λι. α'. legendũ eſt. Et ἑτέρας ἡμέρας ξ'. & non ζ'. ita enim ſuprà dixit, & vox ἑτέρας indicat.

Ibid. lit. E. *Vnguentum ex uua acerba.* In ſecunda iniectione huius vnguenti, falſò habent exẽplaria Græca, partim β'. ἐμβολὴ φύλλου, partim β'. ἐμβολὴ διὰ καρυοφύλλου. Eſt enim ſimpliciter legendũ tituli loco β'. ἐμβολή. Et deinde ſequuntur medicamenta ſecundò iniicienda, φύλλου, ἀμώμου, ναρδοστάχυος, id eſt folii, amomi, ſpicæ nardi. Sed & hîc ἀμμωνιακοῦ falſò legitur pro ἀμώμου. Hîc enim aromata iniiciuntur. Et tertio loco ſucculenta, inter quæ & ammoniacum.

Col. 692. lit. D. *Decamyron.* Hoc ſiue à decẽ partibus decamœron, vt Aetius habet, ſiue decamyrõ, velut vnguẽtum decem res complectens, appelletur, non multùm refert. Ita etiam de pentamyro ſentiendum. Verùm quod in Paulo κηροῦ λι. γ'. leguntur, hoc vt corruptum, ex Aetio lib. 12 cap. 44. emendandũ ducimus, & legendum κηροῦ γο. ς'. Ita etiam in pentamyro, pro eo quod Paulus ὀποπάνακος γο. δ'. habet, ex eodem Aetio ὀποβαλσάμου γο. δ'. legimus.

Ibid. lit. E. *Foliatum.* Græcos codices ita hoc loco emenda. Primùm legatur φωλιατὸν tituli loco. deinde ſequãtur medicamenta, φύλλου γο. γ'. ἀμώμου γο. α'. (eſt autem & hîc ἀμμωνιακοῦ, pro ἀμώμου ſuppoſitum) κασσίας γο. ς'. λαδάνου. Et iam ſequantur quæ ad crocinum poſt voces οἴνῳ λεία, addita erant: ita vt primùm deleatur vox περαποθέσα, quæ nullum hîc locum habet, & ſequatur ladani podus, γο. α'. πεπέρεως λευκοῦ κόκκοι μ'. & cætera vſque ad finem. Niſi quòd pro κηροῦ λι. α'. S. quod penitus in fine habetur, legendum eſt καὶ χοᾶς, ex Aetii lib. 16. cap. 115.

IN CAPVT XXII.

Col. 693. lit. C. *Thymiama, id eſt ſuffimentum roſatum.* In hoc thymiamate habetur βδελλίου ὀνύχων, vt de bdellio quod onyx appellatur, aut de bdellii vnguibus accipiendum videri poſſit: de quibus multa lib. 8. comment. med. produximus. Verùm quia in ſequentibus ſuffimentis & bdellium per ſe habetur, & onyches item per ſe leguntur, etiam hoc loco diuerſæ res accipiendæ ſunt, & diſtinctim legendum βδελλίου, ὀνύχων. Sunt autem ὄνυχες conchylii Indici teſta odorata in ſuffitus apta.

Ibid. lit. D. *Cyphi magnum quod ſolare uocant, ex rebus* XXXVI. Vtriuſque cypheos deſcriptiones ſunt etiam apud Aetium lib. 18. cap. 116. ſed variant aliquantùm, vt conferenti patet. Magnum, ſolare appellatur: quare ἡλιακὸν legendum eſt, non ἰλιακὸν aut νιλιακὸν, vt quidam putant. nam paruum, σεληνιακὸν, id eſt lunare, vocatur.

IN CAPVT XXV.

Col. 694. lit. F. Quandoquidem hæc de ſuccedaneis tractatio, ex Galeno tranſcripta eſt, & priores Galeni editiones ipſam valde corruptã ac decurtatã habent, appoſuimus hoc loco eã quã in noſtra Galeni operũ Græcorũ editione repoſuimus, pro illa quam ex Paulo rurſus in Galenum tranſſumptam apparet, quum genuina Galeni tractatio nondum extaret. Tametſi enim breuitatis ſtudioſus Paulus hæc vltrò decurtaſſe videri queat, tamen magno diſpẽdio ignorantur quæ per eiuſmodi compendia publica cognitione priuantur, ac ſilentio velut ad interitum damnãtur. Appoſuimus itaque genuinum (vt arbitramur) Galeni de ſuccedaneis libellum, cum Pauli præfatione, quam ſuo more decurticauit. Non ſolùm autem genuinum Galeni libellum hîc exhibemus, ſed eum ipſum etiam ſubinde vitiatũ emendauimus, vera lectione reſtituta, id quod ex collatione aliorũ exemplariũ ſtudioſos cognoſcere malo quàm longiore mea hoc loco commentatione. Ex iis tamen quæ inſignia ſunt, pauca adſcribam, vt ſint ea ad alia iudicanda, velut exemplar & norma. Quod igitur conuerti, pro bupreſti, blattæ capite detracto, habent exemplaria, ἀντὶ βουπρήστεως σίλφαι βδέουσαι. At ego non σίλφαι βδέουσαι legendũ puto, ſed σίλφαι κεφαλῆς δεούσης, aut abbreuiata ſcriptura σίλφαι κ'. δεούσης. Atq; huius meæ opinionis rationem per longũ redditam habes lib. 5. comment. med. Quod verò dixi pro caſtorio ſilphium, ex veteris Galeni codicis veſtigiis inductus feci, & videtur ſilphiũ caſtorio viribus magis reſpondere quàm blattarũ capite detracto inteſtina. Sic enim Græci codices habent, ἀντὶ καστορίου, σίλφων κ'. δεουσῶν ἔντερα (quanquam & hîc βδεουσῶν legatur.) Quidam tamen codices oſtendũt hanc lectionem ἀντὶ καστορίου, σίλφων ἢ βδελλῶν ἔντερα: quam ego in præſens in medio relinquo. Quod tranſtuli pro caſſia, cinamomi dimidiũ, aut herba ſabina, ex eo rationem habet quod ſcripſit pro cinamomo caſſiæ duplũ, aut herbæ ſabinæ duplũ. Nam haud dubiè falſò habent Græci codices, ἀντὶ κασσίας, μᾶλλον κιννάμωμον διπλοῦν ἢ βράθυ: pro recto ἀντὶ κασσίας, τὸ ἥμισυ κινναμώμου ἢ βράθυ. Sed ſufficiũt hæc vel ſtudioſis ad reliqua iudicanda, vel mihi, qui corrupta ſolùm emendare & aſpera dedolare inſtitui, non de ſingulis, velut qui iuſtũ commentariũ ſcribat, rationem reddere, & quaſi omnino ignaris hæc concinnaſſem, omnia certo docendi ordine perſequi ac exponere.

IN CAPVT XXVI.

Col. 699. lit. E. *Porrò linea circumflexa, quam nihil aliud circunſtat, &c.* Hic locus in Græcis codicibus ſic emendetur, ἡ δὲ ἀφείσαντος περιεσπωμένη γραμμὴ πλαγία πεσοῦσα κατὰ πᾶν, ὀβολὸν δηλοῖ, ὥσπερ αἱ δὲ δύο ἀφείσαντοι, δύο ὀβολούς, ☊. Poſtea (quod dixi) magnum enim myſtrum continet acetabulum vnum & tertiam ipſius partem, in Græcis defectũ habet dictionum duarũ, καὶ τρίτον. Sic enim legit, τὸ γὰρ μέγα μύστρον ἔχει ὀξύβαφον α'. καὶ τρίτον. Reliqua in vniuerſo hoc Pauli Æginetæ opere, aut ex noſtra tranſlatione cognoſci poſſunt, aut per ſe ſatis leuia planáque ac expolita exiſtunt: neque dolabellis amplius adhibẽdis opus habent, modò non quis ipſe non ſatis dedolatus huc accedat, & ad ſpinas nõ hîc repertas, ſed à ſeipſo illatas offendat.

CASSII MEDICI MEDICÆ quæstiones & problemata.

Adriano Iunio Hornano medico interprete.

ORNATISSIMO VIRO REIQVE MEDICAE doctori celeberrimo, Cornelio Rhemmio, olim comitis Hochstratani medico, primario Traiectensis ecclesiæ canonico, Adrianus Iunius medicus, S. P. D.

CVVM superioribus diebus à me Latii donatum iure Cassium medicorum problematum scriptorem, prelo tradere statuissem, vir clarissime, cœpi mecum animo agitare quem opellæ nostræ patronum ac defensorem contra dentatos vitilitigatorum quorundam morsus parare deberem potissimùm: hîc tu mihi in primis occurristi, cui nostri ingenii primitias gratæ antiquitatis exẽplo, offerrem: idque multis nominibus: tum quia optimo iure riteque medicum medico dedicandum existimarem, tum vt meam in demerendo te (qui à parentis mei clarissimi tui à puero nuncupatione fratris, morte, alter quasi parẽs es relictus) diligentiam probarem testatámque facerem: tum vel maximè quòd te cumprimis istarũ rerum cognitione capi perspectum haberem, vt qui nunquam non lectites dignum quod in memoriæ alueos compingatur: semper eruditas dissertationes & colloquia misceas, vt nec mensa doctis condimentis careat, vixque dilabatur absque lectionis fructu quod sacris impenditur tempus: imò vbique genuinis suis animum exaties opibus, ita vt nihil prorsus tibi cum vulgo diuitum indoctorum (quos rectè olim Diogenes aureo onustas vellere pecudes vocitabat) cõmune esse patiaris. hinc adeofactum est vt principibus viris semper placueris, illis te ceu minimè ambiguum in re medica oraculum salutísque suæ columen, vndiquaque accersentibus: nemo non te salutaria medicamentorũ semina passim, Triptolemi in morẽ, spargere prædicet: omnes te ament, colãt, prosequantur, & veluti præsens numen suspiciant. Sed quid tuarum laudum præconium pertexere vltrà pergo: quin potius AEgyptiorum sacrificorum morem imitari studeo, qui deos suos inarticulata voce colere solebãt, quo plurima cupientes, sese potẽtia destitui significarẽt. Porrò quoniã libri titulus præfert inscriptionẽ problematũ, vt paucula de eorũ ratione attexere nõ abs re fuerit fortasse, ita eruditis tuis illa auribus appendi, nõ grauatè (spero) feres. Problemata vocant Græci quæ in mediũ proponuntur, vt in disquisitionem veniant, & ad calculos vocentur omnia: idque duplici fine, vt aut doceãt quippiã aut construant: quod in mathematicis præcipuè fit. Definiuit olim Mechanicus Carpus, testante Proclo, tantum inter problema & theorema discriminis, vt illud simpliceẽ & illaboratam præferre propositionem diceret: hoc operosam, solidam, atque exacto iudicio & scientifico compertã exploratámque. Habet autẽ tres ferè potissimas partes problema, vt quod in quæstionis controuersiam venit, primo loco proponat: deinceps illud rationibus argumẽtísque conuincat, & velut ob oculos exhibeat: postremò quod demonstratione assertum est, conflet atque adeo coagmentet. Occurrit interdum (quemadmodum attentè legenti non hunc modò, sed & Aristotelis & Aphrodisæi eiusdem argumenti libros patebit) vt ex demonstratione comprobatis, obiter etiã aliud theorema colligas, & quasi lucro apponas: πόρισμα Græci appellant: quasi dicas, lucrũ ἢ ἕρμαιον, siue accessorium cõpendiũ: quidam è nostris corollarium vocarunt. Porro vtuntur ferè autores in hoc tradendi genere, duplici lemmatũ, quæ ad demonstrandã rem propositam assumuntur, via: quæ aut rationi consentaneis ac scientificis (ἐπιστημονικὰς illi vocant) demonstrationibus cõprobant, aut probabilibus in dubia causa persuadent. Sed hæc de problematum ratione in præsens sufficiant. Quis autẽ hic scriptor fuerit quóve temporum tractu vixerit, nihil equidẽ (vt ingenuè fatear) compertũ habeo. Memorat Suidas Longinum cognomento Cassium, magni illius Porphyrii præceptorem, qui quæstiones & problemata Homerica scripserit. Citatur & quidam medicinæ scriptor Cassius Calpitanus. Vter verò huius sit autor libri, an alius quispiam: & an is quẽ Galenus lib. 9 de compositione medicamentorum secundum locos allegat, nec semel hippiatrica: malim dubium silentio transire quàm temere asseuerando ineptiæ notã incurrere. Certè quisquis tãdem sit, vt non infimæ in re medica classis, ita lectione non perfunctoria, sed sæpius iterata dignissimus est: adderẽ & æquali cum veterum multis nominis autoritate, ni aliorũ censuræ præiudiciũ dictare primus formidarẽ. nihil enim hîc ferè legas quod non medicã artem è professo sapiat. Quantũ verò negotii nobis hic libellus confecerit, facilè iudicabit qui æqua censura nostram cũ Græcis versionẽ legendo coniunget. deprehendet enim quàm multis locis mutilus, quàm plerisque mendis fuerit deformatus autor, vt diuinationi interdum potior dandus fuerit locus. Interim quãtũuis in vertendo me Ligurinis momis satisfacturũ non confidã, saltem nostrũ qualemcũq; laboris & fidei apparatũ, literatioribus, quibus ad Critolai libram sincerior eruditio expensa fuerit, non omnino improbatum iri spero. Tu itaque vir cordatissime, benigna fronte à nobis hunc libellum excipito, mole quidẽ exiguũ, frugis verò non vulgaris: genio licet dignũ tuo, vix tamen illustri tuæ dignitatis gradu, vtpote cui maiora debeantur. Interim tamen legimus frugalẽ pauperculæ Hecales cœnulam non aspernatũ fuisse Thesea. Huius exemplo herois, vir integerrime, similiter tu facito, & opellam nostram æqui bonique consulito. Vale feliciter, & me, quod facis, amare pergito. Lutetiæ Parrhisiorum.

CASSII MEDICI PROBLEMATA,

Adriano Iunio Hornano interprete.

1.

A CVR rotunda vlcera difficilius cæteris coalescunt? Herophili sectatores ex demõstrationis geometricæ assertione, causam reddere conantur istam, Quòd etsi circulares vlcerum figuræ exilẽ describere videantur ambitum, non tamen sint reuera tales, sed maius quàm apparet, occupent spatium. Constat autem quo grandiora ea sunt, hoc lõgius inducendæ cicatrici tempus flagitare. Consentaneum proinde est huiusmodi vlcera quanuis in speciem exigua, B ægrè curationem admittere. Rei tamen veritas secus habet: imò maiora ea ipsa sunt certò. Atque adeo illorum rationem quadantenus euertit Asclepiades, quum prodidit, citius cicatricem inductum iri si rotundi vlceris labra affinésq; partes diffindas, ita vt è sectione illa maior reddatur vlceris regio. Quod è diametro Herophili scito repugnat. Si nanque vlceris magnitudo secundum illius præscriptum ægræ curationis est causa, consequẽs fuerat data eadem magnitudine, accedente deinceps è sectione & altera, multo etiam difficilius curationis opẽ C succedere. Reddit rationem hanc Asclepiades. Ait enim qualibet in re quasi congenitum ac coalitum esse motum: motum autem vehementem ex ipsis rerum principiis ortum habere (principia vocando eius quod mouetur meditullium.) Ad hanc rem clarius asserendam exempli vice fluuiorum ignisque motus adducit: quorum vti medio loco potior vehementiórque motus ingruit, ita & vlceribus ratio eadem haud abs re competat. Quæ verba id ferè sonãt: quandoquidem mouentur rapidius flumina, quà vndantior est alueus (id autẽ D mediæ illorum plagæ tribui indubitatum est, huc se nimirum omni aquæ vi aggerente) eadémque ratio à flãma ignis aliena nõ sit (hæc enim media sui parte agitatur æstuantius, ita vt illic loci identidem magno exultet impetu.) hanc ob causam, quum rotũda vlcera in vnũ quasi sint compacta, & vndiquaque intra medium ceu circino descripta, fit vt vehementiori infestentur motu. Accidit porrò motus, quum coagmentatæ quæpiã moles naturæ ductu per meatuũ angustias viam affectantes prorumpunt, qua violenta eruptione cicatricis ob- E litus inhibetur. His ita occurrendum, Si vehemens ista corpusculorum conglobatorum moles in causa sit quominus obducta coeant vlcera, certè id in vigore ætatis constitutis potissimùm vsuuenire par erat, ac propterea hos ipsos tali vlcerum genere capi debere. in iis etenim vt magna huiusmodi coagmentorum est vis, ita vel citissimè etiam agitantur: contrà in senio defectis, vt sunt pauca, ita & ignauo lẽtóq; motus tractu vibrantur, & tamen in vniuersum huiusmodi istis vlcera incurabiliora sunt. Pronuntiandum igitur, Quæ figura F in angulos quodammodo fracta constant vlcera, citius cicatricem ea de causa ducere: quoniam sanæ partes sibi mutuò viciniores sunt, quà potissimùm angulo (vt ita dicam) cõmittuntur: alioqui nõ è quauis occasione cicatricis inductionem admittunt. Possis huius rei documẽtum inde accipere quòd minori negotio curentur vlcera quæ oras vt non procul diductas, ita in speciem sanas, affectas tamen habent: nam in rotundis integræ partes ex æquo vndiquaque distant, plus affatim quàm in angulari figura. Queadmodũ in circulo si statuamus G paruo ab eo interuallo puncta, rectáque linea protracta ea coniungamus: idémque in altero, verbi gratia, triquetro faciamus, deinde pusillo ab angulo interstitii discrimine ea similiter vniamus, inueniemus lineam in circulo consertam, maiorem esse. Itidem res habet tum in rotundis, tum non in talibus vlceribus, prout diximus. Idcirco in iis quæ angulari constituuntur figũra, facilis fit cicatricis inductio, quandoquidem minus à se mutuò diffident integræ partes, ac vlceri ad vnitatẽ reducendo conferunt non parum. quo fit vt in vniuersum ab extremis cicatrix obducere se incipiat, quoniam à vicinis partibus integris opem acquirit: contrà in rotundis ob æquale vndique incolumium à se inuicem partium diffidium, & ob adẽptam illis fouendæ cicatricis occasionem, haud facilè cicatrix inducitur.

2 Cur supremæ corporis sedes, ad nomas, *hoc est depascentia ulcera*, sunt opportunæ, similiter & concauæ? An quia nome putrefactio est quædam, & sensus interitus atque extinctio? Supremæ autem partes ob alimenti penuriam calore facilè destituuntur, ita vt hac de causa sensus ablationem incurrant: concauæ verò ob humidæ in ipsis materiæ affluentem copiam, cuius occasione putredine corripiuntur.

3 Cur vlceribus sanari, vt inflammationibus discuti minuíque, incipientibus, pruritus creantur? Respondendum quòd familiaris succus potiores tunc obtinet: quod quum fit, alienum ex imo exigit & exterminat. Porro autem natura quum loco cedit quod hostile illi est & alienum, quosdam voluptatis igniculos sentit.

4 Cur hydropicus humore abundans copioso, siti tamen afficitur? Dicemus hanc potus appetentiam in illis nasci quoniã humidi naturalis non aduẽtitii atq; à natura alieni, quale ipsis cumprimis adest, torquentur desiderio. Extinguitur autẽ ea appetitio, apposito quod è natura est humido. An quoniam naturale humidum haud in debitos distribuitur meatus ac conceptacula; sed foras propellitur atque exudat. quò fit vt haud secus ac si non biberint, siti semper affligantur?

5 Quamobrem non sitibundis in balnei ingressu sitis obuenit, & vice versa quos sitis habet, ab ea liberantur? Quia siccitate oritur sitis. Proinde si balneo sitibũdi indulgeamus, corpus ratione vitalis facultatis qua præditum est, humorem ipsum per superficiarios cuticularésve meatus ad se trahit: quo contingit penetralia intima (è quibus potissimùm procedit sitis) humefieri; At verò balneo indulgentibus quos non molestat sitis, iis qui in corpore est humor, per sudorẽ promanat, eo quòd aliam humiditatem occupare sibique asciscerẽ nequeant.

6 Cur è iecinore, liene, pulmonibúsve laborantes, in locum affectum minus difficulter decũbunt, quũ oportuerit quà locus affectus premitur, dolorẽ incrudescere? Dicendum quòd si in contrarium latus fiat decubitus; quædam veluti pensilis oneris moles relinquitur: at dũ locus patiens ita suspenditur, maior certè sentitur cruciatus.

7 Quam ob causam in accessionibus in vniuersum ferè extrema frigore capiuntur? Quia humores eòcõ fluũt vbi motus extat initium: id autem in mediis viscerum penetralibus consistit. Consentaneum est igitur dũ illò è qualibet corporis regione regurgitat humor, vt suo etiã priuẽtur extrema, qui ad medium ceu cẽtrũ se referat, eáque iam spoliata succique indiga, necessariò frigore corripiuntur.

8 Voluptas quasi dissolutio & corporis remissio est: id quod sensus ipse attestatur quodammodo. Quòd etiã somnus voluptatẽ pariat, nihil certius: nã eius quoque fidẽ facit experientia: necnon & poeta qui sæpenumero prædulcẽ eũ nuncupat, quasi dicas voluptatis ministrũ. Si itaque voluptas corpus resoluit, eámque & somnus parit, quin potius hunc remittere quàm (quæ methodicorum est opinio) constipare dictitamus? Adde quòd quæ scapha fit agitatio, corpus resoluit: vnde & vicissitudinaria eius vibratione in somnum proni cum voluptate quadam ferimur: hinc colligere est, remittere magis & relaxare somnum quàm inhibere & restringere. An huic ita occurrẽdum quòd non prorsus somni accidẽs

ſit voluptas: ſed quòd irruente ſomno hanc ob cauſam A illa oboriatur,quoniam corpus eius beneficio in priſtinum reſtituitur ſtatū, recedente nimirum defatigatione ex operis diurnis vigiliæ tempore nata. Porrò quòd nō prorſus ob corporū laxationem pariatur voluptas, hinc diſcere eſt.ſitim è ſiccitate oriri: ſiccitatē verò adſtrictionem inducere conſtat. Iam ſitibundi ſi quando frigidā exorbeamus,voluptate mira toti perfundimur: interim tamen præcedens conſtipatio è frigidæ cōmercio incrementum acceperit.Quemadmodum verò gelidam non dicimus relaxare eo quòd voluptatem cor- B poribus acceſſat,ita nec ſomnum idē dicemus factitare propterea quòd voluptatis ſit autor. Voluptas nanque creatur ob dictam à nobis paulo antè cauſam.Quæ autē ſcapha fieri dicta fuit agitatio,vt diſcutiendis craſſioribus partibus ,ita ſenſus autori ſpiritui coagmentando cōpingendóque poteſt eſſe accommoda, nimirum turbando ſpiritum & contrahendo,dum reliqui humores à motu ceſſant:eo verò in vnum contracto,ſomnus oboriri ſolet. Nec mirādum eſt ſi vna eadémque agitatio & corpus diſcutiendo inaniat & conſtringat ſenſificum C ſpiritum,vti diximus.Quemadmodū enim corpori affuſa calida,illud excitat:igni,extinguit:perinde & agitatio illa ſuperior contraria poteſt efficere. cuius generis & efficaciæ non pauca reperias contraria.

9 Qua de cauſa in capitis vulneribus, vbi eouſque deſcenderit vulnus vt cerebrum ambiens mēbrana læſa ſit, partéſque ſauciæ iam integræ cogantur,atque ad cicatricis inductionem perueniant,tum plerunque conuulſio obuenire ſolet ex qua mortē illi incurrūt? Referenda cauſa ad naturalem cerebri palpitationem cō- D cuſſionémque,qua contingit mēbranam oſſibus circūpoſitis(vnde exempta fragmēta ſunt)affrictu illidi,alliſámque exulcerari.proinde facta iam exulceratione & ſordes ducente,quū collecta illa ex vlceratione materia difflari digeriq; nequeat, propterea quòd carne iā obductæ ſint ſuperiores partes,ſimúlque quoniam dēſior ſit, quàm quæ tranſmittere poſſit cicatrix:materiam illam exulcerationis vitio collectam,in principes cerebri regiones cōcedere, eáſque ita comprimere,vt & ſpaſmus cōſequatur,nimirum prohibita materiæ tranſpiratio- E ne,ob cicatricis è carne à natura aliena concretæ duritiem.

10 Paſſim hoc obſeruatum eſt inter vulnera capitis, quorū altitudinē cranii perforatione metimur,ea plurimum minari periculi quæ vertici quáque ſincipiti infligūtur:ex hiſce tamē quæ ad cicatricē perduci cōtingit,facilius curari iis quæ in occipite extant. Dicemus ſinciput(quæ pars capitis cæteris præſtat) perexilem habere ſubiectā mēbranā:vnde plus hinc eſſe periculi probabile eſt.Quòd autē vulnera ibi loci inflicta, vbi ad ci- F catricis inductionē deuenire poſſunt,minori negotio curētur,fit quia principes partes præſentius auxiliū ſubminiſtrant.Quæ verò in occipite extāt,vt minus portēdūt diſcriminis ob mēbranā quā habet ſubſtratā carnulentā,ita difficilius curationē admittūt, tū quòd concordi illo partium ſubſidio careant, tum quòd rei venereæ vſus ea loca magis exucca reddiderit.

11 Obſeruatū eſt & illud in eius generis vulneribus capiti illatis,ſi ſponte venter deiicitur,mortem ſuccedere:ſin ratione,ſalutis portendi ſpem.Nā ſponte ſua ſolu- G tus aluus,quoniam affectus ratione è capite ſubſiſtētiæ ſuæ originē trahit,periculum intentat,vtpote affectui ſuccumbente natura.Sin diætæ ratione aluus humecta molleſcat,tenuiori reddita materia inferiúſque concedente,capitis partes inquietatæ permanēt:quo fit vt dū nulla grauedine accumbente tentantur, curatio facilis ſuccedat.

12 Quam ob rem è prunarū ardēti ſtrue exurgens æſtus,caput prorſus grauedine ferit,è lignis non itidem? Quoniā qui à prunis ſpargitur æſtus,vi calorifica coar- H ctat,obturādóq; cōſtringit:at alter è lignis,habet & madoris nōnihil: cui⁹ indiciū facit fumus ipſe,liquidò humoris in lignis cōtēti argumētū prodēs.Porrò carbones A in vini pauxillo haud abs re fuerit extinguere,quo aboleatur omnis ex iis noxæ cauſa.

13 Cur potiſſimùm piſcatores & id genus homines in mari agentes, vnguibus(*pterygia uocant Græci*) infeſtantur:quanuis verò & aliis hominibus id mali naſcatur,redundat tamē plerunque in rei nauticæ deditis? Dicendum bina eſſe pterygiorū genera:fiunt enim partim dū caro naturaliter oculi angulo ſubiecta porrigitur latius,atque incrementum accipit : partim quū tenuis illa oculóque circūtenſa mēbranula in calloſum tuber excreſcit intumeſcitque.Ea porrò in homine ægrè B viſu percipitur ob prænimiam tenuitatem:at in animātibus cæteris potiſſiméque agnis,conſpicua eſt, vtpote craſſior quàm in homine.Hæc igitur marinorum vaporū,mordacitate ſua offendentiū,occaſione exeditur, roditur,& in calli duritiem cū inflammatione degenerat, ita vt hac ratione vnguis concretus producatur. Non ignoramus tamen pterygiorum vnum genus, adhæreſcere appendicis more,alterum quaſi connatum coalitúmque eſſe.

C 14 Cur alterius tantùm oculi affectus magis irritat? An quia quū alter oculorum integer ſecundū naturam ſe habeat moueátque,naturali ductu & æger mouetur? originem etenim ex vna eadémque baſi deducūt. hinc fit vt ægrum oculum concors motus exaſperet : affecto ſiquidem mēbro ex vſu eſt imprimis quieſcere.Sin vterque eodem laboret tempore,tolerabilius fit malum : ſimul enim quietem agunt ambo,nec exacerbantur: itaque è quiete velocior ſuccedit ſanitatis adeptio.

15 Quam ob cauſam lippientibus nonnullis febris ſi D ſuccedat,lippitudinem ſoluit:nonnullis non hoc modò non præſtat,vt etiam omnifariam cōciliet cæcitatem: quæ igitur eſt cauſa vt vni opem,alteri oculi perniciem adferat? Quia febris ſuperuenit ratione quadā & exēplo μεταϲυγκρίσεως.quare ſi intra mediocritatem conſiſtat febris,ita vt & quæ ex ea proficiſcitur, μεταϲύγκρισις moderata:emolumentum ſequitur feré.Sin cum vehementi impreſſione febris inuadat, vt motus quoque eius ſit vehementior, extremum ſequitur nocumentū. Dicat etiam quiſpiam febrim & exiccandi natura eſſe E præditam,& infarciendi artubus ſuperfluitates.Illud cō probarit è ſiti,quæ febrientes corripit:huius argumētū fuerit quòd mēbra quæpiā ob febris ſuperuentū excrementis ſcateant.Iam quòd lippitudinē ſanet febris, eſt quoniā ſuā arefaciendi vim iſta exerat,dū fluxū exiccat obortum.Eadē ſi noxā creat,infarciendo id agit planè, tū quia loca affecta fluxibus excipiūdis ſunt procliuiora:tū quia hoſce affluxus ingeſtos in artubus,confirmat febris & agglutinat,atque ita ex multo humorū decubitu obfirmationéque cæcitas naſcitur.

F 16 Cur æſtate potius oritur lippitudo quàm reliquis anni temporibus,quū tamē ea ſicca ſit & calida?Par nāque erat ob ſiccitatem temporis conditioni congruam, fluxionem nullā exoriri: nec tamen ſubſidii quicquam iidem perſentiſcunt,ex adſtrictione denſationéque quā præſens æſtus efficere poſſet. Dicemus,licet hæc æſtatem conſequantur,nihilo tamen minus plurimum lucidi aeris ſplendorem oculos perſtringendo,lædere vehementius,eo quòd omnis ſupra medium candor diſturbare ſenſúſque diſpergere ſoleat.ea de cauſa quū tranquil- G lā quietē præſcribimus,loco illam obſcuro delegamus, quo cauſam omnē motoriā ſubterfugiamus.Lippitudinis itaque æſtiuis diebus cauſa,vti demoſtratū iam eſt, radians ſolis iubar exiſtit.

17 Cur quum affinitas mutua in ſimilitudine ſit auriū inter ſe,vt & oculorū:oculus tamen alteri in affectu cōſentit,haud itidem aures? Tum quia nō ſimilitudine modò cōueniunt oculi,verùm & magna loci vicinia: aures verò intermedio ſpatio non exiguo diſſident : tū quòd oculorum motus ab intrinſeco principio originē trahit:auribus verò extrinſecus is accedit.

H 18 Cur nonnulli quos lippitudo torſit, acutius vident? An non indubitatum eſt lacrymam euocantia collyria,bona ratione viſum dici acuere, propterea

quòd ex illacrymatione,&(vt ita dicã) purgatione, il-
lis vsi clarius cernunt? Itidẽ vsuuenit in lacrymantibus
lippitudinis vitio, ex materiæ cuiuspiã crassæ impacta
congerie natæ,vt à purgatione tersius videant.

19 Cur quibus suffusio imminet,contingit culicũ,
muscarũ,formicarúmque ante oculos obuersari imagi
nes,quæq; ei9 generis cõsequi solent? An videlicet quia
pro humoris cõcretione , simulatq; coire is incipit,
similia necessariò occurrunt phasmata? Adde quo tem
pore hæc humoris impressio obiicitur, facultas visoria
per totũ visus organũ vim suã exerit : impeditur tamẽ
obstaculo iis in locis vbi potissimè humeris cõcremẽtũ
incubuit. Qualis igitur humoris primò cõgelati figura
extiterit,tales se rerum externarũ ingerunt imagines.

20 Quamobrem oscitantes minus audiunt? Quo-
niam in maxillarum diductu, auditus concidit instru-
mentum & comprimitur : simulque circumuenitur &
interpellatur spiritus. Hinc sonori in auribus strepitus
gignuntur. Intercluso itaque externi aeris ingressu,au-
res suo in excipiẽdo sono nequeunt fungi munere.

21 Cur aures oriculario specillo alióue instrumen-
to,fodientibus nobis, tussis interdum mouetur , non
aliter ac irritata arteria? An quia multa sit nõ voca-
li modò arteriæ cum auribus affinitas:sed etiam mem
bris inter se, ita vt consensus ratione , vocis afficiatur
organum? Excitatur porrò tussicula in vocali arteria.

22 Quam ob causam inter capitis dolore laborantes,
alii acutè voces persentiscunt : alii omnino ne audiunt
quidem? An nimirum , si capitis dolores ita mole-
stent vehementer vt maior fiat infarctio & obstructio?
præsertim si vertigo quædam præcesserit, cõtingit nó
ritè mentem se habere. Mens porro est quæ videt,quæ
audit,vt veterum quispiam extulit. quo fit vt mente
vitiosè habente sese,vocem à quopiam editam excipere
nequeamus:nec iniuria.

23 Cur surdi per nares vocem reddunt? In confes-
so est quòd ex priori affectione,alterius per consensum
participes fiunt, dum quantum possunt aures dilatãt:
quibus diductis etiam narium spiracula laxiora reddũ-
tur,& intercapedine non parua dissidentia permanent.
Proinde dum spiritus per laxam illam capacitatẽ fer-
tur,haud difficulter sonus quispiam afformatur.

24 Cur multus somnus & peruigilium capiti gra-
uitatem conciliant? Certè non dicemus ab illis noxã
corpori accedere,quà sunt excessus. Nec enim id quæ-
rimus cur à contrariis lædatur caput , verùm quam ob
causam oboriatur idem ad amussim symptoma , è so-
mni tum nimia frequentia tũ immodica raritate: quæ
inter se pugnant. Dicemus igitur ex multo somno
hoc fieri,quoniam transmissa ad caput materia, ob ad-
strictionẽ somni ratione factam, exhalare trãspiraréq;
non possit. In peruigilio verò idem constituitur hac
de causa:quia rarefactis,propter functiones per vigiliã
obitas , humorib9, in sublime,siue mauis,ad caput ef
feruntur vapores quidam caput grauantes . Est autem
ratio,vt dum plus satis ob continuam vigilantiam te-
nuis redditur materia,maior etiam fiat eius transmis-
sio : nec absonum est,haud ritè distribui propter vigi-
liarum assiduitatem alimonias , sed vitiari eas corrũ-
pique. hinc adeo fit vt non tantùm multitudinis , sed
prauæ etiam qualitatis occasione,vapores ad caput re-
pentes,id distendant grauéntque.

25 Cur sub lucente luna , vigiles quantumuis diu
multúmque moram trahunt,nihil offenduntur, dormi
entibus verò caput obstruitur? Quam igitur huius
rei afferemus causam,quòd in luna somnum capientes
capitis grauitatem incurrant , quũ eius calidũ simul &
humidum sit iubar? An hoc contingit quòd in mo-
dum ictus punctúsue somno sepultos lunæ radii feriãt:
quippe quibus cum humiditate cõiuncta est grauitas:
quemadmodum fit vbi cum impressione scaturigines
prorumpunt. tum enim ob impressionem illam, ictus
ritu affluxus prouenit , ita vt constipatio potius quàm
laxitas sequatur:ita euenit etiam vt lunæ lumine cum

A grauitate ob superiorem causam ingruente , impactio
siue grauitas gignatur,conferente huc & ea quæ ex so-
mno proficiscitur obstructione.

26 Qua de causa qui placido vtuntur motu , si ca-
pitis antea teneantur grauedine,ab ea post motum li-
berantur: at qui cursu proni feruntur , etiamsi nullum
præcesserit grauitatis indicium,incurrunt eam tamen
à motu? Dicemus his quibus moderatus obitur mo
B tus,paulatim ad ima omne & alimentorum & excre-
mentorũ genus discedere atque detrahi : cæterùm qui
violento & extorto exercitationis genere vtuntur,etiã
reuerberationes refractúsque quosdam contingere : vt
nimirum delabens ad imas partes materia remittatur
sursum cum repercussione quadam,non aliter ac res hã
bet in rotũdis molibus solo illisis: quas si placidè in pa
uimentũ demittas,nullo facto resultu restant:sin vi so
lo impingas,in altum resiliunt, quemadmodum in pi-
lis videre est . Eadẽ prorsus de cursoribus est ratio,ma-
C teria nimirũ sursum cum renisu relata. Præterea cõtin-
git in violento motu spiritum & retineri & intendi, a-
deo vt hac de causa grauedo nascatur.

27 Cur in rectum qui fiunt motus,vertiginem nõ
pariunt,quum circulares in gyrum cursus id faciant:in
tantum vt arbitrentur isti omnia exteriora secum rota-
tu circumagi? Dicemus rectos motus non prohibere
materiei transpiratum, circulares verò non permitte-
re eam difflari,irruente nimirum cum turbinis impetu
aere & transpirationem inhibente . Adde quòd motui
D corporeo respondet ad vnguem circularis in nobis hu-
morum motus. hi nanque cum corpore simul circum-
acti,occlusa perspirandi via,ob rationem memoratam,
postquam motus causa quiescit,in orbem iam tũ mo-
ueri incipiunt: vnde talis motus in causa est cur humo
res præter naturam aliquid concipiant ac repræsen-
tari credant. Sic auruginosi externos imaginantur co-
lores pro affectus in oculis consistentis ratione.Itidem
qui suffusione laborant nihil non subrubrũ autumant.
Ita quoq; in circulari fit motu,vt omnia in gyrum rapi
E credantur: agitato siquidem qui in oculo est humore,
iam tum fit vt is sequatur conceptus atque imaginaria
arbitratio. Porrò oculus,vt pro cõfesso habetur, humo
res continet,aqueum,(qui lacrymarum fons est)cry-
stallinum & vitreum:istique omnes translucidi sunt
& albidi. Præterea prima tunica alba est,at in tenuita-
tem desinit in oculi medio,vbi nigrum cernitur , non
tamen colore(vt dicimus)est candida,verùm tota pellu
cida,etiam eo in loco. Nec illud ignotum est quòd se-
cunda tunica,atra natura existens,corneæ sit substrata:
non toti tamen. Relicta enim est plaga perspicua,quà
F se visus exerere possit,quo in loco pupilla est. Ex his o-
mnibus simul coactis,quæstionis ratio elucescit.

28 Cur quibus superior inferiórue palpebra depri-
mitur,geminari obiecta videntur, quod ebriis potissi
mùm accidit? Fit quia visorius spiritus distractus di-
uiditur.Id autem quodammodo euenit citra depressio
nem,vt spiritus ex vtroque oculo promanantes , dũ in
rem subiectam ingruunt,pariter obtueantur. Quando
verò alter oculorum deprimitur, non iam amplius in
G rem subiectam pariter,sed dispartito ac seorsum quili-
bet appellunt. Huius(si placet)ita possis documentum
capere. Apposito siquidẽ qui oculum premat digito,
si alterũ,nõ pressum scilicet,obiecta manu præcludas,
euanescet gemina obiectorum apparitio , quantũcun-
que depressare pergas.Hinc patet spiritus visifici separa
tionẽ distractionémue pro causa habendam : sicut &
ebriis multiplici res obuersantes varietate spectantur.

29 Cur sub aquis vocem non excipimus æquè vt
per parietes: quanuis horum intersepimenta coactiora
sint & duriora? Quia naturam habet aqua peculiarẽ
H vt aer subire vel depressus nequeat.at quando per pa-
rietem loquimur, eo quòd auribus nihil incumbat o-
neris,verisimiliter certè aere ex aduerso verberato traii
cientéque per intermedium parietis aerem, fit vt per-
cellatur iste: atque hinc verba excipimus.

30 Quamobrem in acutorũ morborum declinatione parotides ferè nafcũtur (quas funt qui διοσκούρους, *hoc eft geminos*, etiam appellant,à faufto, vt arbitror,falutis oftento)æ'q; à malo abfoluũt? Non fugit nos in morbis grauibus,quædam veluti illorum prooemia, vt inappetentias, oriri:attamen vbi robur colligi confirmarique incipit, appetentes plus aliquanto redduntur ægri,oblatóque iam alimento vberiori,maxillas moue re coguntur: dúmq; in mandendo rictus diducitur,nafci folet inflammatio:ex eius autẽ in loco obfirmatione,parotis fuppullulat,

31 Aurium inuerfæ fibræ, mortem in acutis morbis portendunt.Caufa eft ifta. Emortuo enim illic fanguine,par eft plus ariditatis eas partes contrahere. Natura etenim fanguinis habent perquam parum.Eadem autem ftud fit ratione qua in chordis folet. His fiquidem vt humoris deliquium,contractionis eft caufa, fic in aurium fibris quoque affolet.

32 Cur mellis fauus primordio amarus,dulcedinem perfectus contrahit? Quia magna indicatur naturæ ad contrarium mutatio, quum præfertim fauus cum dulcis, tum amarus ad amuffim,in fuo genere abfolutus extiterit.

33 Cur in facie vari prodeũt ferè in ipfo ætatis flore vigoréque (quapropter & ἀκμάς, *id eft nigores*, idiotarum vulgus eos nuncupat?) Hi profectò,vt totã faciẽ quod diximus,occupant,ita circa nares fcaturiunt liberalius. Manifeftum eft id augmenti ratione fieri, nam vigoris tẽpore appofitio & agglutinatio ex alimentis validius fuccedit. Iam quum quælibet particula vi infita portionem alimoniæ fibi tranfmiffam conficit,facies tota, potiffiméque narium loca, alimẽtum fibi na turæ difpenfatione diftributum,in carnem conuertere nequeunt,eáque ratione efficitur vt reliquum eò delati humoris,alienam à natura fubeat qualitatem. Quòd autem nuditas partium tenui inductarum carnis mole in caufa fit vt vari generẽtur,indicio eft quòd in labris, ob eorum carnulentiam, non erumpunt.

34 In difquifitionem venit cur gelida naribus fanguine manantibus affufa, maior interdum fanguinis profluxus fuccedat,quum tamen frigida cogat natura & infpiffet. Dicendum quòd quoniam loca narium & vafa teneriora funt & molliufcula,accidit dum fit cõftipatio, nonnulla ex iis obftipari & arctata concidere, nonnulla verò diftendi laxarique.Nam quo magis partes quæ obftruuntur,in fe cõtractæ redeunt,eo amplius vicinæ diducũtur,ita vt diftenfionis ratione,vafa adiacentia fe refoluant. An quia prona exiftente ad profluuium natura,aqua affufa corpus eadem imbuit affectione,refricans quafi memoriam illi quòd ex aqua originem ducat,quo fit vt profluuium fequatur?

35 Cur fuffimenta aromatũ melius excipiunt procul ab igne(vnde vapor aromatum furgit)femoti ftantes quàm è propinquo? Conftat manifeftò fragrantiam vim acquirere ambienti commixtam aeri. Sic enim & poeta dixit, *Arnina nidor fumo fubit actus olympum.* Nec caret ratione quòd è longinquo odoris fragrãtia rectius fentiatur. tenuior fiquidem ille redditus,fenfum cõmodiùs mouet & afficit.

36 Cur in fternuendo laborantes,fi ad folis iubar faciem obuertamus, fuccedit fternutatio? Ratio eft, quia folis radius inteftinam narium regionem perftrin gens,perinde ac feftuca immiffa, fternutamentum citat,meatus ftimulando. An quia fternutatio fit,fpiritu nares & fubeunte & folicitante? At folis radius eas cale faciendo,plus exhalare facit fpirituíque opem fert,qui adaucto robore, fternutamẽtum irritatione accelerat.

37 Cur fternutatio rarò femel,rarò etiam multoties oboritur, fed frequentius binis vicibus? Caufa in promptu eft. nam quum bina fint narium foramina, & fternutamentum fiat excutiente fe fpiritu, fit vt alteram narem permeante fternutamento, fequatur & alterum.

38 Quærat quifpiã qua de caufa ĩ artuũ ruptura,offe obliquè diffecto diruptóque, intus in eo immiffo caro A vifatur,quæ intermediam offium molem impleat, fitque offis vice:at in ægylope,offe comminuto diffractóque,regio illa carnem non producat. An quoniam artuum offa,vt plus habent circumpofitum molis,ita alioqui continua fibi mutuò adhærefcunt, nec multùm à fe inuicem diffident? At narium partes,vt exigua car nium mole funt fuffultæ,ita non fimiliter,vt offa, fpatium vacuum habent intermedium.

39 Cur gelido exiftente aere,tenuis valde humoris B affatim per narium fpiracula prodit, quum frigus cogere infpiffaréque eum oportuerit? Quia magna per faciem fit conftipatio,ficque quafi in morem percolationis à vicinis foraminũ partibus ,tenuis humor trãfmittitur atque exprimitur.

40 Cur offenfo membro, vicina loca non afficiuntur fimul, at femotiora,eadem corripiuntur affectione, vt læfis pedibus,inguina? Afclepiades libro de vlceribus ait, ad icta loca materiam per initia deferri,cuius quantum ea capere poffunt,tantum illuc de C cumbere: iis deinde repletis,nec alterius affluxus capacibus, materiem delatam repulfáque loci fugillatam à plenis partibus, effluere alióque ferri: repertóque fortè loco concauo,in eum fubfidere : id quod & aquæ vfu uenire folet,quæ donec per planum fertur, æqualem feruat motum:fin lacunam fortuitò reperiat, ibi reftitat.Idem etiam humori in locum ictum affluenti vfuuenit. quantum enim is capit,tantundem illi materiæ tranfmittitur: reliquum in cauas partes,potiffimúmq; D in raræ meatuum texturæ inguina fefe exonerat,eáque in tumorem attolit. Eft quidem hæc non abfurda refponfio. Poffet tamen in caufam quis vocare neruorũ imbecillitatem facili momento offenfam. Conftat enim neruos citius quàm reliquas corporis partes,cum membris affectis fimul per confenfum affici, ob naturam quam habent mirè ad patiendum opportunam. Propterea etiam in capitis vlceribus, ftrumæ glandulis in duritiem abeuntibus, circa ceruicem conflantur: nec non fub alis bubones, extantibus manuum vlceribus,exoriuntur.

E 41 Cur à dextra capitis regione fauciata membrana,quam menyngem vocant, finiftra pars refolutionẽ incurrit: fin à læua id contingat parte, dextram paraly fis manet? Referenda eft caufa ad neruorum,originẽ fuam è cerebri bafi trahẽtium, fitum. Hi nanque fe inuicem decuffant. Siquidem à dextra bafis parte exorti, in læuum capitis finum feruntur: qui à læua,in aduerfum:ita vt eorum fitus decuffatim concurrat.Nihil mi rum igitur fi vulnerata dextræ partis membrana, finiftram refolui contingat . fic vice verfa de altera dicen- F dum.

42 Cur in prælio vulneris refpectum cafus fequitur? Obferuatum eft enim pro membri faucii ratione,hominem labi,pura,fi vulnus anteriori fit exceptũ parte,haud cõtinget in tergũ corruere. Dicemus quòd quam in partẽ natura veluti claudicat atque adeo inflectitur,in eam prona fertur. Verbi gratia, conftituatur in quodam æquilibrio corpus,propofitum habens neutram in partem vergere. tum fortè aliquid in illud impingens, vel leui momento impellat : certè quò in- G clinabit,huc concidet.Idem in parietibus propendentibus vfuuenit : quibus fulciendis & in rectum ftatum reftituendis, fiquid opponas molimini,eò videbis illos delabi quò vergentes ruinam minabantur, præfertim fi in renitendo violentius paulo conquaffaris.

43 Qua ratione viuis corporibus combuftis papulæ exurgunt, mortuis nequaquam? Dicemus in viuis, per totum corporis ambitum fpiritus effe difperfos, in defunctis non ita. An quia mortuorum corpora dura funt & rigida : at viuorum eiufmodi funt, vt H augmentum accipere in latum & extendi queant: itáque admoto igne, fit quædam liquorum ad cutim attractio, vnde oriuntur papulæ, quæ in mortuis idcirco non emergunt quia deficit fubftantifica illarum qualitas?

44 Cur folum fternutamentum iis qui in terga cõ-

stant valetudine, noctu aut omnino non fit aut certè raro: reliqua, ferè dixerim, omnia ex æquo & interdiu & noctu? An quia sternutamentum à calore eum mouẽte locum vnde proficiscitur, fieri solet? quapropter vbi sternuere placet, soli faciẽ obiicimus. Dormientibus verò nobis calor reuocatur, & intus coercetur: ex quo imæ dormientium partes incalescunt amplius. Haud iniuria ergo, si è capite calore (qui eius loci humores mouere natura est comparatus) cessim eunte, non sternutemus: ad quam humorum eruptionem sternutamentum succedit. Itaque noctu nõ obuenire illud par est.

45 Cur perfricato oculo sternutare cessamus? An quia sic humor respirat? Lacrymam enim post frictionẽ extrudit oculus. hic autem confricatus, plus caloris sibi contrahit quàm nares contineant. quo fit vt si nasum quoque ipsum fricando atteras, sternutamentum desistat.

46 Cur senes inediam tolerant non pueri? Quia ægrè se mouet senectus, vtpote calore destituta. Pueri verò vtplurimum habent innati caloris, ita plurimo etiam agitantur motu. Motus autem discutit atque digerit. at enimuero quibus substantia discutitur atque effluit, hi alimento opus habent.

47 Cur mortuis, quando omnia membra relaxantur, soli testes sursum reuelluntur? Quoniam fugiente spiritu, semen excurrit: id autem excerni solet retractis testibus: quamobrem iam tum illi à superante frigore rigentes, ita persistunt.

48 Cur ebriosi ignobilius vinum potant auidius? Quia multibibi magnos crebrósque habent corporis meatus. Per grãdes itaque poros vinum generosum tenue existens, citra inhibitionem diffluit: at ignobile, crassum quum sit, restitat atque permanet, ac tum demum voluptatem è se præstare videtur.

49 Cur iratis rubore suffúditur vultus, timidis impallescit? Ira nanque subita & conferta spiritus exundatio est & excursus: metus verò retractio: vbi itaque is spiritus plurimus est, inflammat: vbi deficit, calore priuat.

50 Cur prouectiorum ætate aliqui caluescunt, aliqui minimè? Quoniam aliis alii caloris plus habent: frigidi verò haud lætum nutriunt capillitium.

51 Cur prodigiosæ formæ homines, plerunque etiã emota sunt mente? Quia corpori consentit anima, vt animæ corpus.

52 Cur magna vlcera in curatione quando repurgãtur, lethalia existunt? Quia per multos poros sensum fugientes, animalis spiritus transpirat.

53 Cur æstuoso tempore, qui stata vice recurrentibus infestantur febribus, horrore concutiuntur? Quia rarefactis poris exspirat calor natiuus: cõstipatis intus, obseratur. Cedente itaque qui in nobis est calore, succedit frigus: horror autem, contracto ob frigus corpore, gignitur.

54 Cur solidum cibum deglutientes, suffocamur? Quia gula quæ per longum tractum ad ventriculos decurrit, ex turundæ ingestione prorsus suffarcinata, arteriam premendo, spiritus inhibet transitum.

55 Quam ob causam terra candida vtplurimùm est sterilis: nigra, ferax? Quoniam illa frigidioris est naturæ: hæc caloris habet abundè. Adde quòd illa reptilia procreat, quæ frigidi sunt temperamẽti: hæc fruges, quæ calidi. Quocirca & inter fœminas fuscæ, magna ex parte fœcundæ sunt ob calidi natiui vberiorem copiam.

56 Cur infantes vehementius febri affliguntur? Quoniam plurimo calore natiuo abundant. Est autem febris innati caloris incendium & augmentum.

57 Cur ossa in tophum (πῶρον uocant illi) callescere argumento est fasciarum cruenta tinctura, licet citra vulnus fractura constet? Quoniam vbi tophus coit, sanguinis aspergines in spongiosis ossium cauernulis sparsim disseminatas, protrudit atque exprimit.

58 Quis tophi indurescendi coalescẽdique est modus? Hic videlicet, Substantia ex alimento mutata & in ossium extremas crepidines delata, tophum (πῶρον intellige) concrescere facit. Quemadmodum enim in naribus hæc ipsa nutrimẽti mutatio in muccum abit, in vberibus, in lac: sic in ossibus cogitur tophus, ob talem nimirum formationem naturámque particularum: mẽbra siquidem pro sui natura assimilare sibi nutrimentum sunt comparata, velut in diuiti varietate fruticum horto contingit: qui aquam hortulum perrigantẽ, pro sua quilibet natura exugendo attrahũt. Sic absinthium aquæ illectæ asperginem in suam assimilat naturam: similiter ocimum & reliqua eius generis herbæ. Adducit aliam rationem Andreas Carystius, quòd scilicet medulla ossium fistulis cõcauis affusa, eorumque dissectorum labris conglutinata, demũmq; lapidescẽs, in tophũ abit.

59 Cur correpti cholera, augescente increscentéque ventriculi tensione, crura tibiásque contrahunt? Dicemus quòd cholera stomachi, qui natura neruosus existit, passio fit. Itaque optimo iure is tensione laborans, musculos corporis in quos neruorum origines propagantur, simul afficit.

60 Quam ob rẽ quibus oculi adstrictoria vi prædito collyrio sunt inuncti, clausis iis minus adstrictione cruciantur, apertis vehementius? Quoniam obseratæ palpebræ corneam tunicam sinunt quietem agere. Dũ igitur quiete fruitur oculi globus, inunctum collyrium meatus obducendo illinendóque, minorem suæ adstrictionis sensum præbere potest: at diductis iam palpebris hiantibúsq;, nihil mirum si adstrictionis sensus magis vigeat: quandoquidem continuo motu bulbus seu pila oculi in palpebras illisus calorẽ excitat: quo facto, sensum fugientes meatus laxantur dilatanturque: quibus dilatatis, exilia sensũmq; latẽtia (vt ita dixerim) collyrii corpuscula, imprimi necessum est. vnde adstrictionis sensus geminatur. An quia in diducendo oculo post inunctionem obligatũ oculi pilæ collyrium, tenuius redditur? Semper etenim quæ motu vibrantur, accommoda sunt & à natura comparata, vti tenuari possint. Quò igitur tenuatur illud magis magisque, eò validiore adstrictionis sensum suppeditat.

61 Cur phrenitici & furiosi in paroxysmis robustiores sunt, virésque habent auctas? Dixerimus ob mentis alienationem ferociores reddi: habent autem corpus ad perspiratum malè comparatum, idque ex vehementi adstrictione. Hinc adeo fit vt quũ absoluũtur liberãturque, viribus deficiant, non deuicti scilicet à potiori causa, sed ob adstrictionem remissam.

62 Cur qui sinapi oblinuntur, eo aqua subacto tritóque rubescunt amplius: sin cum aceto permolatur, non tantundem officii ægris præstat? Dicendum non carere id ratione, quòd eo ex aceto inuncti minorẽ scarificationem rubedinẽmq; minus cruentam percipiãt. his etenim vt cutis superficiem adstringit, ita illã meatuũ ex eo natam obstructionẽ illinit, & (vt sic dixerim) læuigat. qua ratione omnis sinapi ademptus est locus, quò se induat ad pertentandos poros. An quia acredo sinapis admixtione aceti hebescit & obtunditur? Hæ nanque sibi mutuò confertæ qualitates, proprium qualitatis caput hoc ipso vitiant, quo suam quodlibet simplex vim exuat. Quod ipsum & in oxycrato (*quam poscam uocamus*) est animaduertere. Nam quum ex aceto & gelida temperatis simul constet, summas suas qualitates ex hoc temperamentorum complexu perdit, & præter illas alia quædam conflatur qualitas. At enimuero qui sinapi inuoluuntur aqua subacto, rubedine coloratiori imbuũtur, hac de causa quoniam aqua læuoris sui ratione & humectatoriæ facultatis, dilatas poros ratione non sensu cognoscibiles, viam sinapi qua se altius insinuet, aperit: est autem calidum sinapi, vt prædiximus, & ampliandis meatibus cõducit. Meritò itaque quibus ex aceto sinapi corpus inungitur, minus cruento suffunduntur rubore: quibus verò ex aqua, magis.

63 Cur aqua pluuia, si vel à mari sit hausta, dulcis nihilominus existit? Dixerim quòd aqua marina suapte quidem natura salsa est: talis autem grauis est: habet tamen mare fluuios in ipsum sese insinuantes: quos veri-

ſimile eſt ſupernatare. Aer itaq; aquæ è mari hauſtu attractæ partem non craſſiorem, ſed tenuiorem quæ dulcis eſt, ad ſe rapit. Non igitur abs ratione eſt ſi pluuialis aqua, licet è mari excepta, dulcis permanet. An quòd aer rapida ſua vi ipſam marinam dum hauſtu attrahitur, cõmouet, quo motu tenuior efficitur? quæ nanque in motu ſunt, procliuem habent ad tenuitatẽ naturam. Quod autem tenue eſt, etiam dulce: vt è cõtrario vnda marina, ſalſa, vt quæ craſſis conſtet partib⁹. Hac itaque de cauſa aqua pluuia, dulcis eſt.

64 Cur aqua marina diutius excocta naturã quam habet ſalſam exuit, dulcíſque remanet? (debet autem ad tertias decoqui.) Dicemus marinam aquam è craſſis conſtantem partibus, illis vi ignis ſeparatis, tenuem effici: proinde facto hoc alterationis momento (quòd è craſſa in tenuem abeundo, priorem exuerit qualitatẽ atque reiecerit) è ſalſa dulcem fieri.

65 Cur feruenti inflammatione oculorum laborãtibus, aſpredinis cuiuſdam ſenſus oboritur? An lippitudinis ſuperuentu ſuperiorem ſubeuntis palpebram aſpritudo naſcitur? An quia vaſa quæ intus errabundè nullo ordine palpebram percurrunt, in gibbum quodammodo attolluntur, ita vt hac ratione ſalebroſa illa aſpredo conſequatur?

66 Cur oculo lippitudo oboritur? An quia mẽbranis oculi vehementer quaſi ex aduſtione inflammatis (idque calore qui ex imo diſcuti digerique debebat ob repletionem atque ægram meatuum tranſpirationẽ inhibito) ea naſcitur? An quoniam qui ſecundum naturã oculo inſunt humores, exarefacti & quodammodo propter loci ardorẽ retorridi, lippitudinem creant?

67 Qua de cauſa in febrientibus alteratur pulſus? Quoniam ſpiritus innatus, quũ relicto naturali & ſymmetro ſtatu, redundat, & à calore intrinſeco diuiditur tenuatúrque, ac leuitatis occaſione concitam acquirit celeritatem, non pulſui tantùm, ſed & ipſi reſpirationi alterationẽ inducit.

68 Cur cutis ſuperficiem febrientes vlceroſam habent? Quoniam attrita carne, excitatas è frictione tuberculorum anſulas, indignè fert illa. Quemadmodum & in aliqua corporis particula inflammatione correpta ſolet accidere.

69 Cur pallent febrientes? An ob humorum noſtri corporis in altũ fugam: an ob meatuũ corporis ſenſũ fugientiũ rationẽ immutatã hoc accidit? Pari ratione in alui vrinæque recrementis fieri exiſtimandũ eſt.

70 Cur in febri cum fluore correptis, quanuis trãſpiratio digeſtióue adſit, & eorum quæ in corpore tenẽtur, excretio, calor tamen his ſuccenditur, pulſúſq; fit magnus? Quoniam materia quæ corpus obſidet, multùm attenuata, difflatio fit. Porrò ex tranſitu excremẽtorum & affrictu, calor quiſpiam excitatur. Non tamẽ dicimus quos cum profluuio febris affligit, ſimilem cũ his obtinere calorem quibus adſtrictum eſt corpus, atque adeo nec pulſum, ſed comparatione facta cum ſanis. Huius rei conſtabit tibi documentum è balneantibus aut corpus exercentibus: quippe quibus laxiores redduntur meatus, eóſque obſidentes vicini humores tenuãtur, man ifeſtéque difflantur, calórque & fit & eſt maior quàm ſecundum naturam, & pulſus vehementior magnitudinémque obtinet: nã ſegnis torpidúſq; mot⁹ & grauitas labefactata virtute & debili prouenit.

71 Cur febrientes cibum difficulter continent? An quòd appetentia conſiſtat in ſymmetria quadam oſculorum ſtomachi & etiam ventriculi: quam ſymmetriam integram cõſtare, ſiue hæc oſcilla meatúſque diducantur ſiue claudantur, ratio poſtulat.

72 Cur in cholera conuellantur contrahantúrque & refrigerentur extremæ corporis partes pulſúſque ad ſit obſcurus? Quoniam ſpiritus impetu elatus, propter tenuitatem partium qua ventriculus illis eſt præditus, habet nanque eum mirè calidum) latenter difflatur: vnde fit vt & torpore corripiantur: torpent autẽ quæ ſpiritus priuãtur vehiculo. Extrema porrò refrigerãtur & contrahuntur, propterea quòd in iſtis calidũ natiuũ ad vẽtriculũ cõmeat, ob illius partiũ tenuitatẽ.

73 Quã ob cauſam aquas extimeſcunt hydrophobi (*quos à rabido cane morſos dicimus*) & pudendum cum hypochondriis ſimul illis intenditur: intremiſcunt etiam ac cõuulſionẽ patiuntur, adeóq; delirãt vt canũ ritu latratum edant? Conuellũtur certè & tremũt, ob cõſenſũ oris ventriculi cum neruorũ genere. Eadẽ quoq; de cauſa tentigine pudendũ illis erigitur: nã hydrophoborũ & cõſtitutio & affectus, eſt obſtructio quædã ſtomachi & ventriculi. Deſipiunt verò, quoniã vitiatus ad vẽtriculũ & ſtomachũ humor defertur, cuius pars quædã ad cerebri inuolucra exhalat, vbi morã trahens, mẽtis alienationẽ inuehit. Deinceps ſiti torquentur, quia morbi ſubſtantia in exilibus poris cõſiſtit. quoties itaq; bibũt, aqua (vt quæ tenuium eſt partiũ) exiguos ſubeundo poros, obſtructiones auget. At enimuero cibus ſolidus nõ faceſſit his negotiũ. meatus enim patientes haud aſſumunt illas ciborũ coagmentatas moles. Præterea quòd nõ bibentes, aquã tamẽ exhorreſcunt, in cauſa eſt organorũ ſenſus imaginatio: nam qui potat, ſimul & videt & potat. Viſus autẽ ab aqua cõmotus, eodẽ momento & ſpiritũ qui in ſtomacho eſt, cõmouet: qui à bibente motus, viſum itidẽ permouet, vti prius ab aqua fuerat. Ex hiſce in orbẽ motuũ vicibus, inoleſcit quidã vſus & coexercitatio, vt quanuis non potetur aqua, ſpiritum tamen in ſtomacho percellat atque commoueat, quẽadmodũ paulo antè à bibente turbidè commouebatur. Quapropter obnupto vultu bibũt, quoniã altera receſſit motus actio. Præter hæc probabilis eſt ratio, venenum ſtomachi poris inſidere.

74 Cur laborantes cruditate, vitiati alimenti ructũ emittunt? Quoniam ob exhibiti cibi copiam, maior ſe æſtus in ventriculi ſinum ingerit, qui velut innatãs cibum vitiat, & viroſo nidore non inanes ventriculi cauernulas, ſed ipſum ſinum imbuit.

75 Cur quos capitis infeſtat dolor, vt obtuſam habent oculorum aciem, ita lacrymantur aſſiduè? Quia dum ad caput defertur materies, (ſemper enim ad affectũ ea locũ repit) bona eius pars ad oculos ſe cõfert, idque optimo iure ob nictãdi aperiẽdiue neceſſitatem. An quidẽ lacrymãtur quia magna ſit partiũ illarũ tenuitas, quæ fit ob continuũ oculorũ motũ: an verò lacrymantur ob materiæ eas partes onerãtis multitudinem? An certè viſus illis hebeſcit, quoniã ſpiritus naturalis, qui per viſoriorũ meatuũ canales penetrat, ob materiæ affluentis admixtionem & conſortiũ, turbidus redditur?

76 Cur aurium tinnitus extante capitis dolore redduntur? Quoniam ſpiritus auditorius ab obſtaculo iis in partibus hærente percellitur. Porrò obſtaculũ illud eſt coagmentum quoddam in inſenſibilibus poris, ex obſtructione natum.

77 Cur capite dolentes plus ſentiunt doloris iam expergefacti? Quoniam moto capite, maior ſequitur materiei affluxus, obſtructionéſque adauget.

78 Qua ex cauſa pulſus deficit atque intermoritur? Quoniam morbo iam in malignam conditionem conuerſo, ſpiritus ab arteriis ad exiles affectarum partium anguſtias retrahitur.

79 Cur qui inſaniunt, delira & loquuntur & agunt? Quoniam ſpiritu animali, propter impedimentum & obturationem pororum qui in partibus ſpiritum illum conficientibus ſunt, difficilis patet commeatus. In cerebro nanque membraníſque illius & quæ inde naſcũtur propaginibus, affectus conſiſtit. quare iis præter naturam habentibus, phantaſias quaſdam & ſpectra videre arbitrantur, vt quæ non ſunt, eſſe exiſtiment: quæ non ſtant, ſtare credant: haud abſimili, cum arquato morbo laborantibus, affectionis genere. Hi etenim propter pororum in oculis obſtructionem, ſimilẽ quoque ex iis quæ cernunt, imaginationem concipiũt: cuncta ſiquidem è viridi flaua illis apparent.

80 Cur melancholici iracũdi ſunt, animóque facilè ſuccumbunt? Quandoquidem in ventriculo & extrema gulæ parte morbus conſiſtit, qua ori ventriculi committitur. illuc ſiquidem vitioſorum humorum

sentina colligitur, vnde prædictorum affectuum causa proficiscitur. Notum id fit è natura quidem sanis, à cibo tamen abstinentibus. Hi nanque in affatu morosio res euadunt. Quin & isti quos aquæ cruciat metus, (*hydrophobicos uocitant*) alimoniam ferè detrectant, vtpote su spiciosi formidolosique.

81 Cur resolutorum membrorum alia tenduntur, alia conuelluntur & contrahuntur? Quoniam morbus sensum fugientiũ meatuum ratione nascitur. Quãdo itaque per longum vasorum incidit præclusio, mẽbrum resolutum tenditur: at idem cõuelletur vbi pori obliquè clausi concidunt.

82 Cur difficulter spirantes, sibilo non absimilem vocem reddunt? Quoniam morbus ipse est præclusio atque compressio inanium pulmonis fistularum: per angustum autem foramen dum fertur spiritus, ta-

A lis redditur sonus. Occurrunt & illis tusses ob calorem ex affrictu concitatum, pluscula corpusculorum mole in circulorum gutturis (*bronchos appellant*) intercapedines impacta, iisq; deinde à spiritu simul verberatis.

83 Cur difficulter spirantes, recti minus ægrè spiritum ducunt quàm recumbentes? Quia gutture per consensum laborante, vti spiritus infestat illisu, ita secũ vnà thoracem attollit.

84 Cur in rupturis ex ictu natis, abdomen nõ rũpitur, etsi ab exteriori sit parte: quum ab interiori mẽ-

B brana prætensa (*quam peritonæum uocant*) rumpatur interim? Causa huius est ipsa partium natura. Abdomen etenim carnosum est: peritonæum verò ductili tensione riget: quare quum ictui resistit, scinditur. Istud idem in ossium fracturis, etiam citra vulnus commissis, videre est.

AD LECTOREM,

E Acturus mihi operæpretium sum uisus, amice lector, si aspergines mendarum aliquot insigniorum, huic illitas libello, partim pro ingenioli mei modulo restitutas, partim ex autographo adnotatas, obiter in calce libri ad lectionis interpretationisque probandam fidem adnotarem. Nam quum mendæ inuehi soleant aut describentium φαύλων τε καὶ οὐκ ἀποβλεπόντων (ut insimulat Strabo) incuria: aut dũ nasutior quispiã pro libidine figit atq; refigit, & mutat quadrata rotũdis: (quod iuris olim Cynæthus Chius in Homerũ sibi sũpsit, & in Aristotelẽ Tyrãnion) ut iam demus utrũq; passũ esse hũc autorem, nolim tamen postremum hoc in me cadere, ac propterea malui sartam tectámque nominis innocentiam, indicando errorum occasiones mihi constare, quàm temere immutando, in infamiæ scopulos impingere. Tu interim hæc ipsa qualiacunque sunt, à me obseruata, pro iudicii tui norma excute, ac citra inuidiam maleuolentiámque perpende. Vale.

Numerus non paginis sed problematibus respondet.

4 Πόροις τὸ παρὰ φύσιν ὑγρόν. *Manuscripti exemplaris fides contrario sensu κατὰ φύσιν legendum clamat.*

6 Καὶ μὴ ἔχειν ἐπὶ, &c. *Lego constanter, μὲν, pro μή. Ibidem, ἐκκρεμασθέντων δὲ τῶν, autographum habet non inconcinnè, ἐκκρεμασθέντων δὲ ὄντων τῶν &c.*

8 Ὅτι μᾶλλον ἐστὶ χαλαρὸς ὁ ὕπνος. *In autographo rectius actiuè χαλαστικός: quemadmodum & paulo pòst eodem in problemate, οὐ λεγόμενον εἶναι χαλαρὸν διὰ τὸ, &c. ubi identidem, χαλαστικὸν in autographo est. Ibidem ἡ δίψα καὶ ξηροτάτη γίνεται, lege κατὰ ξηρότητα.*

10 Ἐπικινδυνώτατα μὲν τὰ περὶ, &c. *Rectius cum autographo ἐπικινδυνώτερα leges.*

13 Ὅτε μὲν τοῦ ὑποκειμένης τοῦ καθαροῦ. *Ita habent codices & manuscriptus & uulgatus: sed quàm bene, nescio. ego postposita eorum fide, dilucidiori saltem sensu τοῦ κανθῷ lego. in angulo nanque oculi (Celso teste) unguis oritur.*

15 Ἐπιγίνεται λόγῳ τινὶ μετὰ συγκρίσεως, *reclamantibus exemplaribus una uoce μετασυγκρίσεως lego. similiter id quod sequitur, τοῦ καὶ τὴν δὲ αὐτοῦ γεγενημένην μετὰ σύγκρισιν, μετρίαν ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει, paulo aliter legendum autumo, & restituendum τοῦ καὶ τὴν δὲ αὐτοῦ γεγενημένην μετασύγκρισιν μετρίαν εἶναι, ὠφέλειαν παρακολουθεῖν συμβαίνει. Est autẽ μετασύγκρισις methodicorũ uocabulum, quo expulsionem ex alto materiei, seponente naturæ iudicio factam, notare uidentur: possis fortasse cum Celso euocationem humorum dicere.*

17 Ὀφθαλμὸς ὀφθαλμῷ συμπάσχει. *desiderari uidetur μὴ τὰ ὦτα, uel eiusdem sententiæ formula.*

24 Ἀλλ᾽ ὅτι διὰ τὸ αὐτό. *lego διὰ τί τὸ αὐτό.*

25 Ὥσπερ ἐπὶ τῶν μετὰ ῥάξεως κρουνιζομένων. *archetypum exẽplar habet μετ᾽ ἐπιρράξεως: & linea sequenti mutilè διὰ τὴν ῥάξιν. ita ut legendum fortè sit μετ᾽ ἐπαράξεως, hoc est cum impressione & elisu: & ἐπάραξιν. Locus est non parum difficilis.*

26 Συμβαίνει ἠρέμα ἀποσυλᾶσθαι &c. *uidetur deesse τὰς ὕλας, uel simile quid. Ibidem, καὶ τὸ πνεῦμα ἐπιδέχεσθαι, rectius secũdum autographum, ἐπέχεσθαι leges. Ibidem, ὡς καὶ διὰ τοῦτο τὴν σωτηρίαν γίνεσθαι, uitiosa lectio est: quare aut addenda est negandi particula μὴ, aut loco σωτηρίαν, congruo sensu βαρύτητα substituemus. Id enim & rationis postulat ἀκολουθία, & efflagitat Aristot. autoritas, sectione 5. problem. 9. Posses fortasse non alieno sensu legere σωρείαν, ut intelligat ex uiolento motu congerie humorum caput onerari.*

28 Διὰ τὸ μεγίζεσθαι συμβαίνει. *autogr.* διότι μερ. *habet: & lin. sequenti,* καὶ τοῦτο οἷον συμβαίνει διὰ τοῦ ὑποθλίψαι. *autogr. habet, pro* διὰ, δίχα, *ut & uerti.*

30 Προπάθειαι γίνονται. *Locus hic tacitè nescio quid mussare ac λειποταξίου προσκαλεῖν dictionem unam aut alteram uidetur. Quocircà haud alieno sensu attexuisse in interpretatione Latina mihi uideor mentionem inappetentiæ: quippe quæ inter morbi primordia siue proœmia connumeratur: & de qua loqui uelle nemo non assenserit. Næ igitur meo iudicio, haud errauerit fortasse qui leget προσασιτίαι.*

32 *Istud problema ut Græcè legitur, prima fronte falsi nomine laborare, nedum legenti negotium facere, sunt qui autumant, existimantes dulce amarescere, amarum tamen in dulce retrogrado ordine redire non posse. itaque inuersa nonnihil uerborum serie, hoc pacto sarcire nolunt,* διὰ τί αἱ κυλίκαι φύουσαι γλυκεῖαι, πικραὶ γίνονται ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων. *quorum ut sententiæ non accesserim omnino, ita lubẽtius* ἐπὶ τῶν ἀποτελουμένων, *quàm* τῶν ἀπολλυμένων *cum Martino AEdituo meo, medicinæ doctore, cũ ingenio tum iudicii integritate nulli secundo, legerim seruato dictionis, ut habet, filo. utut est, huius probl.* θεραπεία *haud ad stomachum facit: quãuis & in assignandis causis ipse autor interdum mihi parum probetur, ut & problematographorum plerique.*

36 Τὸν πταρμὸν ἐρεθίσαι τὰ στώματα. ἐρεθίσαι *legito, quemadmodum est in autographo.*

38 Ἔσωθεν φαίνεται σὰρξ τοῦ ἐκπαρισθέντος ὀστοῦ, &c. *Codex manuscriptus habet* ἐμπορπίσαντος, *non absque manifesti erroris indicio. fortasse haud alienũ fuerit legere* ἐμπορπισθέντος, *minus detruncata aut etiam detorta uoce, quàm eius uice* τὸ ἐκπαρισθέντος *ingerere, præsertim si sententiæ nihil decedat, nimirum sumpto uocabulo metaphoricè, à fibularum immissionis similitudine.*

41 Τὰ ἀριστερὰ παραλύεται. *loco* παραλύεται, *eodem licet sensu, cum autographo* παρίεται *legas, sua ut autori integra reddatur dictio. Pari ratione in fine eiusdem problematis, in locum* τοῦ, τὸ ἀνάπαλιν, *irrepsit istud in uulgato codice* τὸ ἐναντίον, *quantumuis ἰσοδυναμοῦν.*

42 Ἐπὶ τὴν πρῶσιν ὑπομένον μέρος. *in autographo additur* τὸ, & *clarius ita,* ἐπὶ τὸ τὴν πρῶσιν &c.

57 Διὰ τί σημεῖον πωρωθέντων ὀστῶν, &c. *Locus iste in archetypo exemplari dilucidior est paulo & integrior, hoc modo,* διὰ τί σημεῖον πωρώσεως ὀστῶν ἐστὶ τὸ, τὰς ἐπιδεσμίδας, &c. *Ibidem,* ῥανὶς τοῦ αἵματος θλίβει, *uide an possit debeátue legi* ῥανίδας *in accusandi casu.*

60 Τὸν κερατοειδῆ ὑμένα ἠρεμεῖν, &c. In autographo ὑμένα non est adscriptum.

61 Δύσκαμπτον δὲ αὐτοῖς δεῖ τὸ σῶμα. Lego δύσπνουν δὲ, &c. Ibidem post, ἀλλὰ τῆς σφίγξεως αὐθείσης, in manuscripto exemplari quod unicum nobis fuit, & bene mendis aspersum, uisuntur aliquot adulterini commatis uerba, haud scio quo sensu quóue dictionis filo constituta: hæc nimirum, οἷος δεῖν ἔκτος ἀνεπισκοπήτως βλέπηται. Quæ ideo uisum est adnotare, ut feliciorem quis nactus genium, aut codice adiutus emẽdatiore, locum integrum sarcire queat.

62 Ἐκ κεκραμένου ἄγαν ὕδατος καὶ ψυχροῦ ουσῶν. Loco ψυχροῦ legendum suspicor ὄξους: ista enim oxycrati miscella est. Ibidẽ, μᾶλλον φοινίσσονται, in autogr. additum est τοῖς τόποις.

63 Κἂν τὸ θαλάσσιον αἱμήσηται. Autogr. addit αὐτὸ τὸ θαλ. Ibidẽ, τὸ δὲ λεπτὸν καὶ γλυκὺ, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Videtur repugnare rationi locus. quare ad plenam sententiæ perfectionem, desiderari inoculationem aliquot uocum crediderim, ita ut simile quid desit, ὡς καὶ ἐξ ἐναντίου τὸ θαλάττιον, ἁλμυρὸν: ratio subsequatur, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων. Vt nanque crassarum aliquid sit partiũ, in tenue, ac propterea dulce, non congruit, utpote terreum minimè: quod uel ex sequenti constabit problemate, nisi fortassis ea uerba, ὡς ἐκ μεγάλων συνεστὸς ὄγκων, παρεμβάλλειν, atque idcirco obelisco iugulanda censeas.

64 Problema istud an ueritati sit consonum, tecum expende lector. Nam uidetur illi reclamare & ratio (quo etenim magis ad tertias decoquitur, hoc inspissabitur amplius strigmentitia crassitie, salisque pars crassior subsidet, exhalante atque in fumum se resoluente tenuiori) & salis strues è marinæ aquæ salsugine coctura conficientium experientia, diuersum quid dictura (ut opinor) fuerit: ni de aqua per expiratum gustatam in metam collecta, loqui illum statuamus: quod tamen non existimo.

66 Ἀπὸ τῆς πεπτικῆς πρώσεως. Autogr. ὑπὸ habet.

68 Οἴκοις ἀτρεμίας οὔσης. Suspecta est mihi hæc lectio ut adulterata: quare bona ratione uideor mihi legere ἀπειλήψεως, & commodo sensu. facilis autem in literis affinibus lapsus est.

70 Γίγνεσθαί τε καὶ εἶναι πλείονα κατὰ φύσιν. Fortasse legendũ addito ἤ, διαζευκτικοῦ, aut articulo τὰ, hoc modo, πλείονα ἤ, uel, τὰ κατὰ φύσιν.

71 Διά τί περὶ τὴν σοφίαν οἱ πρέξαντες ἀκορέστως ἔχουσιν; Quid si sensui fidei arbitro, simul & rationi seruientes, pro ἀκορέστως legamus, uti & ueri, ἀχαρίτως (prono alioqui lapsu) uel ἀφορήτως?

72 Ἐνθεν καὶ διαρκοῦσι, νάρκαι δὲ, &c. Codex manuscriptus habet διαρκῶσι: ergo ναρκῶσι constanter lego.

73 Ἀπεργάζεται ταῖς ἐκστάσεις. Legendum censeo contra exemplarium fidem, ἐκνοίας, hoc est dementiam.

75 Διά τί οἱ κεφαλαλγίαν. Manuscriptus habet κεφαλαίαν.

79 Ὅτι δυσωδία τοῦ ψυχικοῦ πνεύματος, &c. Lego (quanuis uterque repugnet codex) per ο δυσοδία, non per ω δυσωδία. Quid enim spiritui animali cum graueolenti est commune usquam?

83 Καθά τε πνεῦμα συμβάλλει καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρειν αὐτῷ. Legendum arbitror secundum autographi fidem, κατὰ τὸ πνεῦμα συμβάλλει, καὶ τὸν θώρακα συνδιεγείρει αὐτῷ.

ADiectum erat in calce autographi problema ad criticos planè relegandum, de discrimine inter τὸ ἄμμον καὶ ψάμμον, nihil ad præsentis operis colophonem faciens. Sed id rectè Iac. Tusanus, ut est uir magni iudicii, numero summouit, ac ueluti superfluam molem (ut erat) resecuit. Siquæ reliquæ in excuso olim typis exemplari supersunt mendæ, quæ certè sunt, eæ ipsæ, quoniam facili characteris alicuius immutatione restitui ab oculato lectore queunt, studio sunt à nobis omissæ, ne inutili segete latius chartas occuparent. Siquidem istud sat egimus modò, ut ἀξιοχρεώτερα uitia commonstrando, ea à nostra uindicaremus translatione. Vale lector candide.

ORIBASII SARDIANI MEDICI longè excellentissimi opera, tribus tomis digesta,

Ioanne Baptista Rasario interprete.

PRIMVS HABET

Synopseωs ad Eustathium filium libros nouem, quibus tota Medicina in compendium redacta continetur.

COSMO MEDICI ILLVSTRISSIMO ET EXcellentiſſimo duci Florentiæ, Ioannes Baptiſta Raſarius Nouarienſis medicus S. P. D.

QVVM mihi ab ineunte ætate perſuaſiſſem, Coſme Medice dux maxime, nihil ingenii exercitatione ſtudiiſque literarum eſſe præſtantius, nihilque eſſe homini magis proprium quàm pro virili parte omnibus prodeſſe: ita ſemper in literis ſum verſatus, vt quoad eius fieri à me poſſet, publicæ omniũ vtilitati conſulerem. itaque & libellos aliquod admodum adoleſcens de Græcis Latinos feci, & Græcas literas multos annos in academia Ticinenſi publicè docui: quo etiam munere in hac vrbe clariſſima nunc fungor. Qúumque arderem incredibili deſiderio vt aliquod mearum vigiliarum munus in tuo nomine appareret, vt quoniam tuo, maiorúmque tuorum beneficio literæ ſcientiǽque omnes, quæ iamdiu exules in tenebris iacebant, reſtitutæ, atque in Italiæ luce collocatæ, & ad ſummum gradum euectæ fuerunt, aliquam tibi ego quoque grati animi mei ſignificationem darem, vt id poſſem efficere, mihi ſuppeditauit Nicolaus Sammichelius Nouocomenſis, vir præſtantiſſimus, & ſingulari medicinæ multarúmque artium ac ſcientiarum cognitione ornatiſſimus. Is enim quum ſciret ea quæ fuſa latius antiquiores medici perſequuti eſſent, omnia ab Oribaſio vnum in volumen eruditè diligentérq; fuiſſe redacta, vt vno quaſi aſpectu quilibet totam medicinam intueatur, mihi perſuaſit vt eum librum latinitate donarem. quod vt maturius facerem, codicem ſuum peruetuſtum, quem olim ex Græcia deportauerat, mihi accommodauit. Qúumque is liber ad eundem qui author ipſius confectionis fuiſſet, quaſi iure quodam eſſet deferendus, ipſe Princeps admonere me cœpit atque hortari ne tibi id quod ſciret me iandiu animo exoptauiſſe, deberem diutius: quinetiam mihi vrgendam eſſe hanc occaſionem neque vllam reperiri meliorem poſſe confirmauit. Quod quũ vir ſumma virtute & humanitate Petrus Carneſeccus tui obſeruantiſſimus ex me cognouiſſet, ita approbauit, & conſilium hoc commendauit, & vt in eo omnino perſtarem, ampliſſimis verbis admonuit, vt licet ego non eſſe mihi properandum ſtatuiſſem, quanquam hoc valde cupiebam, tamen eruditiſſimorum hominum, & quibus me chariſſimum eſſe ſentirem, hortatu ac ſuaſu factus ſim promptior. nam præter rationes quas ipſi afferebant, videbam ego multas cauſas eſſe quamobrem Oribaſius medicus tibi eſſet dedicandus. Etenim præterquam quòd tanta ſit nominis tui celebritas atque fama, tantáque fuerit vſque à puero de te concepta opinio, re poſtea confirmata, & facta in dies maior, vt non modò tua feliciſſima Reſpub. te vehementer diligat atque obſeruet, ſed etiam vt omnes mortales te maximopere admirentur, quum omnes vno ore ſummam prudentiam tuam, & in iſta Repub. adminiſtranda æquitatem commendent, mores tuos optimos celebrent, temperantiam in te ita ſuſpiciant, vt licet in vrbe pulcherrima & in omni genere deliciarum affluenti, ſumma cum poteſtate ſis, ita tamen ſemper vixeris vt non modò crimine, ſed etiam ſuſpicione omnino carueris: & te quaſi numen quoddam in hac mundi ſede ad vſus hominum bonorum, & præſertim eorũ qui in literis tempus operámque ſuam ponunt, diuinitus collocatum venerentur. Quædam etiam non mediocris inter medicum & Medicem intercedit ſimilitudo. nam vt medicus corporis morbos profligat, vt animi ſedes ac domiciliũ conſeruetur: ita Medices animos ſanauit, vt ſe vnà cum corporibus tueri & conſeruare diutius poſſint. atque (vt de te, dux maxime, tuíſque maioribus ſimul verba faciam) id cognominis Dei optimi maximi voluntate vobis fuiſſe impoſitum videtur. Quum enim totam fere Italiam barbaries quædam occupaſſet, vt literæ omnes iacerent, artes ſordeſcerent, ſcientiæ contemptui ducerentur, vt vix vllum eſſet earum veſtigium, militaris denique diſciplina ita eſſet deſpecta vt Itali omnium ignauiſſimi haberentur: ita vos omnia reſtituiſtis, omnia inſtauraſtis, omnia denique à morte ad vitam reuocaſtis, vt quemadmodum reſolutos, attonitos, & eos quorum mens caligine quadam oppreſſa munere ſuo non fungitur, medici curant, & hominum ſalutem cuſtodiunt: ita vos languidos & propè iacentes erexiſtis, enerues robuſtos reddidiſtis, ſtupidos excitaſtis, tenebras ex animis hominum expuliſtis, & à barbarie, quæ erat rerũ omnium pernicies, liberaſtis, vt veſtra virtute veſtróque beneficio omnia priſtino nitori & decori fuerint reſtituta. quas in res tu nunc etiam ſic incumbis vt non modò ab optimis ſummiſque principibus originem ducere, & à Ioanne Medice clariſſimo fortiſſimóque Imperatore genitus eſſe videaris, ſed ſicut virtutem, ita etiam gloriam eorum omnium longè ſuperes: quod quidem res quamplurimæ à te præclariſſimè geſtæ, innumera ſanctiſſimáque inſtituta tua, & ingenium omni liberali doctrina politiſſimum, & perpetuum ſtudium in homines eruditos, perſpicuè declarant. quæ omnia propter ſingularem meam erga te obſeruantiam nunc libentiſſimè explicarem, niſi imparem factis orationem meam futuram planè ſcirem, & Oribaſius me admoneret ſe ideo compendium hoc conſcripſiſſe ne liber in ingens volumen excreſceret: & tu denique maximarum rerum, & iſtius optimæ Reip. adminiſtratione, & rei militaris negotiis ſis impeditus, vt multa huiuſmodi legere non poſſis. Quamobrem te maiorem in modum rogo vt Oribaſium in fidem amicitiámque tuam ſic recipias, vt quamuis Iulianum eruditiſſimum Imperatorem cui charus fuit, amiſerit, nunc tamen hac multo meliore patroni cõmutatione gratuletur: & quæſo vt hanc animi in te mei propenſionem ita accipias, vt ab homine qui te plurimùm colit & obſeruat profectam putes nec huius opuſculi exiguitatem, ſed animũ quo nomini tuo conſecratur, æſtimes atque perpendas. Cura vt valeas. Venetiis, Calend. Decemb. M. D. LIII.

Primo libro continentur ea quæ ad bonam valetudinem tuendam pertinent, déque exercitationibus & euacuationibus quæ viris mulieribúsque conueniunt: & de aëre, sudoribus, balneis naturalibus & arte paratis, cataplasmatis, dropacibus, sinapismis, & iis quæ ruborem inducunt, agitur. Eius verò capita sunt hæc,

Præfatio ad filium,		De vomitibus,	Cap. XVIII.
De frictione præparante,	Cap. I.	De clysteribus,	Cap. XIX.
De exercitationibus,	Cap. II.	De glandibus,	Cap. XX.
De generibus exercitationum,	Cap. III.	De iis quibus caput purgatur,	Cap. XXI.
De frictione,	Cap. IIII.	Quæ menstruas purgationes ducant,	Cap. XXII.
De vociferatione,	Cap. V.	Sudores mouentia,	Cap. XXIII.
De rebus venereis,	Cap. VI.	De aëre,	Cap. XXIIII.
De venæ sectione,	Cap. VII.	De fomentis,	Cap. XXV.
De iterata sanguinis missione,	Cap. VIII.	De cataplasmate,	Cap. XXVI.
Quantum sanguinis mittendum sit.	Cap. IX.	De lotionibus,	Cap. XXVII.
Quæ vena sit secanda,	Cap. X.	De balneis industria paratis,	Cap. XXVIII.
De tempore venæ secandæ,	Cap. XI.	De balneis pernascentibus,	Cap. XXIX.
De arteriarum sectione,	Cap. XII.	De dropacibus,	Cap. XXX.
De cucurbitulis,	Cap. XIII.	De sinapismo,	Cap. XXXI.
De scarificatione,	Cap. XIIII.	De insessu in solio ex oleo,	Cap. XXXII.
De hirudinibus,	Cap. XV.	De ingressu in hydrelæum,	Cap. XXXIII.
De purgatione,	Cap. XVI.	De remediis metasyncriticis,	Cap. XXXIIII.
Quæ per inferiores partes purgent,	Cap. XVII.	Quæ ruborem inducant,	Cap. XXXV.

ORIBASII SARDIANI SYNOPSEΩΣ ad Eustathium filium, liber primus,

Ioanne Baptista Rasario Nouariensi medico interprete.

A QVVM diuus Iulianus Imperator nobis olim iniunxisset vt quæcunque medici præstantissimi conscripsissent quæ ad tuendam valetudinem pertinerent, vnum in volumen redigeremus, nos ea septuaginta libris prompto animo cōprehendimus. Nunc verò quum tu, Eustathi fili suauissime, ea etiam in compendium redigi cuperes, id quoque impigrè confeci: siquidem videbam hoc non solùm tibi, quum iter faceres, sed aliis etiam qui non oscitanter medicinæ operam dant, maximè accommodatum fore. B Quicunque enim in latis medicinæ spatiis vagati, studiosè & diligenter se in ea exercuerunt, hoc compendium habebunt, quod facilè eis suppeditabit ea quæ fuerint agenda. quandoquidem qui hæc quæ à me breuiter summatímque dicuntur, perlegent, ad memoriam reuocabunt omnia quæ ad cuiusque rei cognitionem pertinent: & fiet vt eorum quæ in vsu medicinæ versantur, satis magna eis suppetat copia, neque onus pergraue secum ferant. Ea autem morborum remedia solùm describentur quæ in promptu sunt, & parari facilè possunt, & C quæcunque medicamentis & victus ratione quod facto opus est, præstare consueuerunt. De parte verò medicinæ quæ manu medetur, quòd ea in itineribus tractari difficiliter possit, mentionem nullam faciam. ad eam enim plerunque opus est machinis atque instrumentis quæ neutiquam facilè suppetunt, quemadmodum in fracturis persæpe & articulorum luxationibus contingit. ex quibus quæ solùm manu curari queunt, ab iis qui pueros corporis exercitationem docēt, quiq; athletarū curā gerunt, optimè restituuntur. D Hæc igitur & alia omnia quæ manuum opera curantur, melius ab exercitoribus obeuntur. Quocirca hæc demandantes eiusmodi hominibus, eorum quæ nos vrgent, quæque diutius consultandi tempus non concedunt, curationes quæ medicamentis & ratione victus absoluuntur, percensebimus.

De frictione præparante, Cap. I.

ANte exercitationes corpus mediocriter calefacere frictione ex linteis oportet: mox oleo manibus nudis fricare, donec corpus probè calefiat & molliatur, & rubor floridus appareat, & in molem extollatur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio est vehemens motus. Terminus vehementiæ est anhelitus ad frequentiorem alteratio. Porro laboriosæ exercitationes membra organica præparant, & robustiora ad actiones, & ad validissimam alimenti attractionem promptissimámque alterationem, & meliorem appetitum propter calorem excitatum reddunt, meatus purgant, & vehementi spiritus impetu excrementa expellunt. Quum igitur digestionem in corpus adiuuent, neque crudorum neque incoctorum ciborum aut succorum in ventriculo atque intestinis multitudo sit, oportet. periculum enim esset ne antequam per concoctionem vtiles facti essent, in omnes animantis partes raperentur. ex quo perspicuum est exercitationes debere cibum præcedere. Opportuni temporis nota, vrinæ color est. quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc esse eum succum indicat qui à ventriculo submittitur: quæ verò rufa biliosaque est, iandudum concoctum esse: quæ mediocriter pallet, nuper factæ concoctionis signum est. ac tunc quidem adeunda est exercitatio, eiectis tamen prius excrementis quæ in vesica & ventre continentur.

De generibus exercitationis,
Cap. III.

OMnium exercitationum commune illud eſt vt animanti caloris incrementum ex ipſis excitetur. Ex ſingulis porro exercitationibus alia valens eſt, in qua reſpiratio eſt violenta ſine velocitate, quæ muſculis & neruis robur parat. eiuſmodi ſunt, fodere, & onere maximo ſublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Decliues etiam inambulationes huius generis ſunt, vt ſi quis per funem manibus comprehenſum ſcandat, & alia quamplurima his ſimilia: aliæ verò citra robur & violentiam peraguntur, cuiuſmodi ſunt curſus & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo ſummis manibus concertant inter ſe. quæ verò per follem & paruam pilam fit exercitatio, eſt compoſita ex robuſta & citata. quæcunque autem exercitationes robuſtæ ſunt, iis omnibus vt vehementibus vti poſſumus, motus celeritate abiecta. Præterea ex ipſis exercitationibus aliæ magis lumbos quàm manus vel crura exercent: aliæ ſpinam aut thoracem ſolùm aut pulmonem. Vſqueeò exercendum eſt dum corpus intumeſcat, & floridum fiat, motúſque & prompti & æquabiles & concinni edantur: inter quæ ſudorem calidum commiſtum intueberis. Ac tum primùm inhibenda exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatum: veluti ſi contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: eodémque modo ſi floridus color euaneſcat, eſt ceſſandum. In motibus quoque ſiquid remitti videatur, ſtatim eſt deſinendum: itémque in ſudoribus ſiqua mutatio aut in copia aut in qualitate contingat, vt ſi vel minor vel frigidior edatur, erit itidem quieſcendum: tum corpus oleo perfundendum, & deinde vtendum apotherapia: poſtremò autem apotherapeutica frictione vtendum, vt exercitores facere conſueuerunt.

De propria frictione,
Cap. IIII.

EX frictionibus vehemens, denſandi, lenis, rarefaciendi vim habet. quocirca ea corpora quæ ſupra modum laxata ſunt, vehementer ſunt fricanda: quæ conſtricta ſunt, leniter: quæ mediocriter ſe habent, in iis nec vehementi nec leni frictione, ſed quoad eius fieri poteſt, vtroque extremo declinato, vtendum eſſe perſpicuum eſt. Nimia frictio extenuat: quæ verò quantitate media eſt, nutrit. Atque hæ tres differentiæ frictionum quæ à qualitate ducuntur, tribus quæ ex quātitate exiſtunt, cōiunctæ, coniugationes nouem efficiunt.

De vociferatione,
Cap. V.

IN vociferationibus ſuauis & lenis vox nihil ad bonam valetudinem confert: at ſonus vocum grauiorum vtilis eſt: quocirca in eo exerceri conuenit. ita enim plurimus aër per inſpirationem attractus in corpus, thoracem atque ventriculum extendit, & totius corporis meatus dilatat atque diducit. Quamobrem in lectionibus humores exuberantes excernuntur: ac in elatioribus quidem lectionibus per ſudores: in ſubmiſſioribus verò, per occultum totius corporis perſpiratum. Illa enim attenuatione efficitur vt multa excrementa, ſcreatus, ſputa, mucus, & pituita expellantur, & conſumantur. nam quibus calore opus eſt propter frigiditatem, quodnam afferri accommodatius auxilium poteſt quàm id quod actio reſpirationis præſtat? Ergo ſæpe legendum eſt, vt toto corpore laxato, carnéque raritate perfuſa, arteriam cæteróſque ſpiritus tranſitus ſtudioſè raros efficientes, per grauiores vocis terminationes modulemur. Vocis actione neque temere neque incōſultò vtendū eſt, neque etiam quum prauorum corruptorúmque humorum adfuerit copia. Quinetiam vox exercēda non eſt quum magnæ & euidentes ſtomachi cruditates apparēt, ne corrupti vapores largius per corpus diſtribuantur.

De venereis, ex Rufo,
Cap. VI.

EX rebus venereis hæc commoda ſunt, quod ſuperuacaneum eſt inaniunt, corpus agile reddunt, ad in-
A crementum promouent, & magis vtile efficiunt. Animo verò id præſtatur à venere vt impeditam rationis vim explicet, iràmque vehementem ſedet. ideo fit vt venus melancholicis, ſiquid aliud, accommodatiſſimum ſit remedium. Eadem integros ſenſus reddit eorum quicunque alio inſaniæ genere laborant: ſummè facit etiam ad morbos qui ex pituita naſcuntur. Alii ab inedia ad cibum facilè ſumendum redierunt: alii à continuis pollutionibus quæ in ſomnis fiebant, ſunt liberati. Naturæ autem venereis idoneæ, ſunt calidæ & humidæ: præ cæteris ve-
B rò quæ proniores ad venerem ſunt. Minimè omnium ad venerem facit victus exſiccans & refrigerans, atque ætas ſenilis, tempus autumnale. Ergo victus ratio humida & calida inſtituenda eſt: labores & cibi moderati ſint: quemadmodum labores moderati, ita etiam concubitus moderati conueniunt. nam & ad rem ipſam incitant, & conſuetudine facilitatem quandam præbent. Libido, ſiquid aliud, alimenti exuberantiam exigit: ex quo fit vt qui cibi valde nutriunt, ii ſint accommodati. Atque ex piſcibus, polypodes apti ſunt. excitare enim venerem
C mirum in modum exiſtimantur: quicunque etiam molles carnes habent, huius ſunt generis. Ex oleribus, orminum, eryſimum, eruca, & rapa, hǽcque vt medicamenta apta ſunt: ex leguminibus proſunt fabæ, cicer, eruilia, phaſeli, & piſi: à quibus corpus quum flatu impletur, tum verò etiam copioſè alitur. Ruta autem quia flatus diſcutit ac propellit, ideo commiſcendi corporis libidinem obtundit. Vuas ego magnopere commendo: nam & humectant, & ſpiritu replent ſanguinem qui impetu fertur in venerem. Qui ad venerem eſt acceſſurus, recen-
D tes ſatietates, cruditates, ebrietates, & famem caueat. coire enim cum excremētis malum eſt. Qui venereis vti voluerit, optimè vtetur à cibo qui ad ſatietatem non ſit ingeſtus. nam hoc ad vires confert, & refrigerationes quæ ſubſequi ſolent, minus contingunt. noxium eſt poſt labores concumbere. Cauendus etiam concubitus eſt à laſſitudine, & poſt vomitus qui præceſſerint, itémque purgationes, & alui fluxus recentes: ſiquidem diuturnos quandoque venus exſiccat. Ita vehementes quoque cupiditates non laudo: imò verò tum continendum magis
E cenſeo, ac præſertim iis quos morbus aliquis infeſta.

De venæ ſectione, ex Galeni ſententia,
Cap. VII.

VEnæ ſectio non ſolùm quum plenitudo eſt, eáque ſiue ad robur, ſiue ad vaſorum quibus ſucci continentur, amplitudinem pertineat, ſed etiam ſi plenitudo nulla ſit, magnopere prodeſt initio inflammationis, quæ vel ex dolore, vel ex plaga, vel ex partium corporis imbecillitate oriatur. Si magnus morbus expectetur, ſanguis omnino mittendus erit, etiamſi plenitudinis ſigna
F non adſint, habita tamen ratione ætatis, anni, temporis, & virium. Vtrùmne ad venæ ſectionem omnino progrediendum eſt, in vtroque plenitudinis genere, quum hæc ipſa appareant in aliquo qui adhuc conſueta munia obeat, an minimè neceſſe eſt, quum nullus magnus morbus imminere videatur? an ſtatuendum hoc omnino eſt vt in omnibus magnis morbis neceſſe ſit venæ ſectionem confeſtim adhiberi? Qui verò nihil eiuſmodi paſſi ſunt, omniúmque corporis partium conſtructionem vitio carentem ſunt ſortiti, duplici via euacuantur: ſan-
G guinis quidem miſſione ſi in victu ſint intemperantes, ſine venæ ſectione autem ſi temperatè vitam degant. nam & multa frictione, balneiſque, & ambulationibus, atque aliis motionibus, & item vnctionibus in quibus digerendi vis ineſt, ſtatim exhaurire plenitudinem poteris: niſi fortè craſſi melancholicique ſanguinis abundantia tibi adeſſe videatur, quandoquidem tunc venæ eſt facienda ſectio. Vbi autem crudi ſucci exuperant, antequam morbus incipiat, euacuabis, ſed cautè: vbi verò febris iam accedit, non item. Siqui autem faci-
H lè in morbos incidant, nec tamen vllum ſymptoma appareat, eis initio veris ſecanda vena eſt. Omnibus etiam quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate exercere ſolent, ineunte vere

mittendus eſt ſanguis. Idem quoq; faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiuntur. Id verò facere antequam æſtas incipiat, & ſub finem veris expediet.

De iterata ſanguinis miſsione,
Cap. VIII.

IN quibus multa euacuatione opus eſt, vires autem infirmæ ſunt, in iis partiri euacuationē præſtat, vt quū parum ſanguinis detraxerimus, iterum, ſiq; lubet, etiam tertiò eundem mittamus: quemadmodum in iis fit in quibus crudorum humorum ineſt copia. Cæterùm vbi teruéſcentis ſanguinis copia redundat, acutiſsimam febrim accendens, euacuatio confertim facienda eſt, conandúmque eſt inanire vſque ad animi defectionem, virium robore diligenter inſpecto: quemadmodum ſcio quibuſdam ſex ſubinde heminas ſanguinis fuiſſe detractas. Quamobrem etiam de nocte venam interdum incidere ne verearis. Animum verò diligenter adhibere oportet ad detractionem, pulſus tangendo dum ſanguis adhuc fluit, ne fortè pro animi defectione, mortem afferre te neſcias.

Quantum ſanguinis mittendum ſit,
Cap. IX.

MOrbi magnitudo & virium robur primi ſcopi ſunt mittendi ſanguinis. hi aucti maiorem euacuationem eſſe faciendam indicant: non aucti, tantum eſſe diminuendum de ſanguinis miſsione, quantò illi minores ſint redditi. Deinde expendendum eſt qualis ſit hominis natura. quibus enim venæ amplæ ſunt, quique mediocriter ſunt graciles, nec candidi, neq; tenera carne, eos copioſius euacuabis: qui verò contrà affecti ſunt, parcius. nam & parum ſanguinis habent, & facilè exoluuntur. Eadē etiam ratione pueris vena incidenda non eſt vſq; ad decimumquartum ætatis annum: pòſt verò ſi copiam ſanguinis cōgeſſerint, tempúſque anni vernum ſit, regióque temperata, ac puer ſit natura ſanguinea, ſanguinem minues. id quod multo etiam magis facies ſi grauioris morbi periculum immineat. Primùm autem detrahes vſque ad heminam, ad ſummum. quòd ſi vires firmæ eſſe tibi videbuntur, dimidium adiicies iterata miſsione. Iam ſeptuagenarios quoque, quum vires robuſtæ ſint, euacuabis. Mentem verò adhibere oportet ad ſanguinis mutationem tum in colore, tum etiam in cōſiſtentia, ac præſertim vbi inflammationis cauſa vena ſecetur.

Quæ vena ſit ſecanda,
Cap. X.

REuulſionis cauſa venam ſecato è directo partium ad quas ſanguis fluit, vt affecto liene, vena quæ eſt prope annularem digitum ſiniſtræ manus, vel interna cubiti ſecanda eſt. In lateris dolore eam quæ rectà ad locum affectum pertinet, incides. Oculorum præterea dolores vehementes mirum in modum ſedantur ſi vena humeraria in cubito è directo ſecetur. Sunt hi tres modi ſanguinis ex cubiti vena mittendi, interior, exterior, medius. Interior autem vtilis eſt iis quorum partes quæ infra collum ſunt, patiuntur: exterior verò iis quibus facies & caput laborant: medius denique ad inferiores & ſuperiores partes eſt accommodatus. Si in venæ ſectione error committatur, in media vena neruus ſubiectus incidetur: eámque, niſi magna neceſsitas vrgeat, ſecare cauendum eſt. Humerariam venam omnino ſine periculo ſecabis: & tamen ex hac quoque nonnulli diuturnos dolores acceperunt: ſed nemini eorum qui ita fuerunt affecti, ſemel vena fuit percuſſa, ſed bis & ter ab iis qui eam ſecabant, poſteaquam aberrauiſſent. Maxima verò inciſione ſemel facta, nemo inflammationem nec dolorem ſenſit: idcirco citra timorem incidenda eſt. Magna verò cura adhibenda eſt in ſecanda media. Infernam verò ne ſecemus danda opera eſt. Porro vt partes memoratæ ſecta cubiti vena iuuantur, ita quæ his ſunt inferiores, hoc eſt coxa, veſica, & vterus, curātur ſectione earum quæ prope malleolos & poplitem ſitæ ſunt. Renes ab vtraque parte venarum ſubleuantur. In prin-

A cipiis autem inflammationum vena ſecanda eſt ad reuellendum. In inueteratis, præcipuè mittendus eſt ſanguis ex ipſis affectis particulis. Si ab iis non queas, à propinquis mittito. In quibus autem corporibus nulla adhuc particula affecta eſt, euacuationémque vere ineunte antè molimur, vena omnis æquè eſt ad incidendum accommodata.

De tempore venæ ſecandæ,
Cap. XI.

B IN quacunque diei noctiſque hora, animum attendendo ad ſingularum acceſsionum in febricitantibus declinationem, venam ſecabis. In iis verò qui febrem non habent, hócque indigent auxilio, magnitudo affectionis ad quam venæ ſectione opus eſt, ſpectari debet. quū nihil horum aut vrgeat aut prohibeat, præſtat manè venam ſecare, interiecto vnius horæ ſpatio, ex quo quiſpiam eſt experrectus. Alios lauari melius eſt: alios etiam prius deambulauiſſe: alios verò, poſtquam nonnullas res conſuetas confeciſſent. Vbi verò ſimpliciter euacuare volumus, eodem etiam die iteranda erit ſectio: at in
C quibus reuellere, ſi duobus deinceps diebus fiat, optimè fiet.

De arteriarum ſectione,
Cap. XII.

ARterias quæ in temporibus ſunt, medici ſecant quū humores calidi & flatuoſi in oculos confluūt. eas verò quæ poſt aures ſunt, in vertigini obnoxiis, atque iis præſertim quos diuturni capitis morbi calidi & flatuoſi exerceant. Iam verò & in aliis quoque diuturnis capitis morbis, arterias quæ poſt aures ſunt, incidunt: alii verò incidere arterias verentur, quia ſanguinis fluxus
D difficiliter ſupprimitur, & quia quum ſectio ad cicatricē venit, aneuryſma efficitur.

De cucurbitulis,
Cap. XIII.

CVcurbitularum vſus neque in principiis morborum adhibetur, neque quum ſucci omnes æquabiliter exuperant in corpore: ſed quum antea euacuatum totum corpus fuerit, neque quicquā ad partem præterea fluat, opúſque ſit mouere, excutere, & ad partes extimas trahere. Ne verò prope mammas affigantur cucurbitulæ, ca-
E uendum eſt: illapſæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ, & inturgeſcentes, magna admodum difficultate auelluntur. quo quidem caſu cucurbitulas ſpongiis ex calida aqua circundare oportet, ſiquidem ita remittentur: ſin minus, cucurbitulas perforare conſilium eſt.

De ſcarificatione, ex Appollonii commentariis,
Cap. XIIII.

VEnam in anno ſæpe incidere non eſſe accommodatum puto, quoniam vnà cum multo ſanguine ſpiritus quoque vitalis effunditur: quo crebrius exhauſto,
F tota corporis compages refrigeratur, & omnes naturales actiones peius obeuntur. quocirca mea ſententia eſt, ab ignobiliſsimis partibus, vtpote à cruribus, ſanguinem mitti. Præſtantiſsimum hoc auxilium eſt tum ad tuendam ſanitatem, tum ad recuperandam, quum auerſa fuerit. Oculis quoque diutina fluxione oppreſsis, ac cæteris affectionibus capitis, itémq; thoracis & anginæ, prodeſt ſcarificatio. Conſtipationes autem quæ aliqua in parte ſint, locali ſcarificatione ſunt diſſoluendæ.

G De hirudinibus, ex Antyllo,
Cap. XV.

HIrudines captæ vnum diem ſeruandæ, atque exiguo ſanguine alendæ ſunt. Vbi vti volueris, partem cui applicandæ ſunt, nitro fricabis, & ſanguine illines aut fouebis: hirudinéſque in aquam puram & tepidam iniiciendæ ſunt, deinde ſumendæ, tum ſpongia excipiendæ, & ſtrigmentis purgandæ, ac denique admouendæ. Intumeſcentes autem trahere non deſinent donec ſale aut cinere ora ipſarum perſpergantur. Qum exciderint,
H ſpongiis fouendus eſt locus. Si ſanguinis fluxus perſeueret, gallam vſtam, aut ſpongiam nouam pice liquida illitam, & chartam vſtam aceto madefactam applicato.

De purgatione, Cap. XVI.

SAna corpora difficiliter purgantur:nam & vertigine vexantur ac torquentur, fitque molesta purgatio,& celerius præterea exoluuntur.Qui igitur adhuc valent, casuri tamen in morbum sunt nisi prius purgentur,euacuandi sunt ineunte vere.In comitialibus verò, quique ægrè spiritum ducunt, pituitosos humores subducēdo: in doloribus verò articulorum,si cū multo calore sint, amaram bilem, si cum tumoribus frigidis, pituitam. Prius tamē crassi & glutinosi humores attenuādi secādique sunt,& meatus etiam per quos humores à purgantibus medicamentis traiiciantur ac ducantur, aperiendi,si optima in rebus omnibus sit successura purgatio. Ergo in principio serosos tenuésque humores vacuabis: crassorum atque tenacium,quales suapte natura sunt pituita & atra bilis,cōcoctionem expectabis. In iis autem qui iam ægrotant si diuturnus morbus est futurus,semper est expectanda concoctio: at in acutis, quum materia turget, etiā in initio potes medicamētum præbere,idque magna cum animaduersione, quū humores in motu sunt, præcipites feruntur ac fluunt. Quicunque autem in aliquam partem decubuerunt,ii neque vllo alio auxilio mouēndi,neque medicamento purgādi sunt priusquàm fuerint concocti,quo etiam tempore crisis efficitur.Quum verò medicamenta purgantia ventriculi os lædant, excogitatum est, odorata eiusdem admiscere,vt ne sola néve sincera ipsorum vis ventriculi os attingat.

Quæ per infernas partes purgent,quibus vtamur, Cap. XVII.

ELleborus niger bilem & pituitam per aluum ducit scammonia admista.Si purgare mitius velis,satis erit ellebori radices siccas ad drachmas duas incidere,vinóque dulci,aut oxymelite perspergere, deinde in lentibus aut ptissana coquere, vel cum iure gallinæ sorbēdum dare:scammoneæ verò tres oboli possunt elleboro admisceri. Præstat autem iucunditatis gratia, anisi & petroselini,& dauci parum elleboro adiungere. Cnidius coccus pituitam, & bilem, & aquosa,& pleraque expurgat: est autem feruēs & acutissimus ad purgandū. Dantur eius grana triginta:si lenius purgare velis,viginti:cortex auferendus est: internáque pars cum melle & polenta trita præbetur,aut in melicrato potui datur,sed cum vino melius bibitur. A potu verò parum olei absorbeto ne fauces exurat: sumitur etiā ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Mercurialis si tenera folia decocta comederis,abunde stercus expellēt: si verò decoctum vino admistum bibas,valentius aluus deiiciet. Polypodium pituitā, bilem & aquosa educit,radicis dātur drachmæ duæ affusæ aqua mulsa vel aqua. Non pessimè etiam super salsamentum deraditur, & ante prandium comeditur.Radix quoque in ptissana aut Gallinaceo iure incocta, citra molestiam purgat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex aqua mulsa.Si mitior purgatio quæratur, colocynthidos semen eiicito,in corticem vinum dulce perfundito,sub molli cinere coquito vsquedum probè concaluerit, idque potui dato iis quibus non vehementi purgatione opus est, & quibus liuida exanthemata per cutim efflorescunt.

Aloe non acriter purgat,stomacho accommodatissima est.Satis est dare drachmas duas cum aqua mulsa. pituitam & bilem ducit. Sumi etiam commodè potest quotidie à cœna.pertrāsit enim,neq; cibos corrumpit, præterea neque sitim neque famem inducit. Tritam aloē succo brassicæ excipe, & catapotia ad ciceris aut fabæ magnitudinem confice:ex iis duo aut tria sumito, vt euacuandi necessitas sit.Potes etiam cum resina catapotia conficere,& cum melle cocto, rectè quoque scāmoneam admiscebis. Epithymum atram bilem pituitámque educit. Dato eius triti & cribrati drachmas binas cum vino dulci,aut plus eo cum melle, salem admiscendo Confert flatuosis, & hypochondriacis affectionibus,& cruditatib⁹,& quibus iecur grauatur, quique difficiliter spirant. Agaricum pituitam & bilē

A purgat,& non acutè.Dātur drachmæ duæ ex aqua mulsa vel oxymelite. Euphorbium aquosa & biliosa copiosè educit,éstque eorum quæ norim acutissimum atque ardentissimum.Hoc quidem hydropicis, colicisque,& iis qui ventres frigidiores habent conuenit, sed cæteros vehementer perturbat,sitimque affert.Odoratū aliquod semen miscendum ei est: bibendum ex melicrato ad tres obolos. Cnicus pituitam & bilem,sed non vehemēter,purgat. Seminis triti succus excolandus est,& iure gallinaceo admixto sorbendus. Quidam

B aniso,melli,amigdalisque commiscent, & catapotia ad arquatos conficiunt: huius quatuor drachmæ sufficiunt. Scammonea nulla parte superatur ab iis quæ agitant & commouent, neque in acrimonia neque in viribus: stomachi dolorem adfert, graueolens, insuauis & valde siticulosa est: ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei misceant,& ita præbeant: alii verò addāt thymi comā & salem,alii semina odorata.Pituitam & bilem vehementer educit:datur eius puræ drachma vna ad summum. Si vomitus instent, apiū

C aceto intingendum ac mandendum est, itémque oliua alba sale condita,atque etiam salis grumus in ore est tenendus,quæ quidem omnia vomitum prohibent. Præterea confert coriandrum odorari,& pulegium,& calaminthan.Sed præstat in lecto paululum in quiete contineri ventrem,& summos pedes fouendo, veluti etiam confestim deambulare,& copiosos vomitus, & ventriculi morsus & vertigines excitat. Quū verò ad pristinū statum redierint,tum deambulatio imperāda est,vt subinde sensim se submoueant: id quod magis quàm celer

D gressus irritat. Purgatione cessante, vtilius erit in lecto recumbere,& ita vigiles quiescere(magis enim cōfluet) tunc verò etiam paulatim sorbeant modicum aquæ calidæ cū aceto:nā & morsus absterget,& excretiones proritat.Qui verò non purgantur,aquam mulsam sorbeāt, aut nitrum aqua liquefactum:sed melius etiam erit glādem ex sale & nitro confectam ano indere.

De vomitibus, Cap. XVIII.

QVoniam eos qui violenter vomunt, multa incōmoda sequi consueuerunt, operæpretium erit mo-

E dos quibus facilè quis vomat,exponere. Vomitus enim pituitam euacuat,caput leuat,& quandoque eum qui auidius cibum iniecit, cruditatibus vexari, eúmque qui nimio vino se ingurgitauit,lædi non finit. Quæ autem ad ciendum vomitum adhibentur, sunto neque acerba neque arida, sed partim dulciora & liquidiora, partim acriora.Inter hæc probantur raphanus, eruca, vetus salsamentum,origanum viride,cæpe parum & porri.Conferunt etiam ptissanæ è leguminibus melle adiecto, itémque lomenta fabarum,& pingues carnes: non tamē

F oportet horum succos tantummodo sumere, sed totam molem deuorare:neque etiam diutius est in iis manducandis immorandum,siquis velit euomere.sint autem omnia coquendo emollita.Inter vina,dulciora anteferenda sunt: hæc enim magis fluitant. Potus esto tepidior:amygdalas etiā melle intinctas par est edere,túmque placentam gustare,peponis ac cucumeris semē maceratum & læuigatum cum melle offerre. ad hoc facit etiam cucumeris radix trita ex melle.Qui volunt vehementius euomere,narcissi bulbum aqua coquunt, eáq;

G vinum miscēt.Ciet etiam vomitum irinum vnguentū, siquis illitis eo digitis irritet.Valet etiam ad vomitum excitandum non cessare, neque quicquam intermittere.A vomitu tum os abluere, tum verò etiā faciem debemus posca diluta abstergere. hoc enim & dentibus prodest,& caput alleuat.

De clysteribus, Cap. XIX.

CLysteres qui iniiciuntur,vel mites vel acres sunt: educendarum fæcum causa in febribus continuis & malignis, & in iis qui ob longam imbecillitatem vi-

H res reficiunt,& excrementa difficulter eiiciūt,& in quibus flatus excitantur, calidiorem aquam imponemus, quum tepida ipsa inflet:idque vna expressione clysteris faciendum est. Fœnigræci verò decoctū muliebribus corporibus & delicatis iniiciemus,maluæ itidem, & iis

præſertim in quibus ſiccitas ineſt:in quibus verò morſus ſint,ſeminis lini decoctũ conueniet. Furfuris cremor,tragíque,& item panis,& alicæ adferunt etiam aliquid alimenti: & quandoque vſus poſtulat vt vnà cum ſtercoris euacuatione aliquid quod alendi vim habeat adiungamus. Inteſtinorum etiam vlceribus quæ in ſuperficie ſint,hæc prodeſt iniectio,ad quæ accommodata etiã erit ptiſſana adipe ſuillo addito. Betæ ſuccus & decoctum ad vertigines & palpitationes inteſtinorum iniecta valent:ſtercus etiã diſſoluunt,ac continuis morſiunculis occurrũt. Portulacæ ſuccꝰ vtilis eſt in feruoribus cæteríſque quæ conſequuntur, & iis quibus propter duri ſtercoris excretionem extrema recti inteſtini parte læſa, eryſipelatis affectio oborta eſt: ſed in eiuſmodi & ouum & oleum in quacunque inflammatione commiſcetur.Cõuenit hoc etiã iis in quibus tormina à flatibus excitantur.Magis verò flatus diſcutit decoctũ rutæ vel cumini,vel anethi,vel baccarum lauri,iis quoque in quibꝰ frigꝰ febrim excitauit prodeſt. Lac quãdoque iniicitur quum inteſtina vlcerata aut inflãmata ſunt,itémque renes & veſica & vterus. Roboris addendi gratia ſumendum etiam eſt mel, & anſerinus vel caprinus adeps. Hydrelæo vtemur in diſtentionibus, & ſtercoris retentione,atque etiam bitumine,quum eæ ex refrigeratione obueniunt. Butyrũ iis indimus in quibus propter inflammationem inteſtini recti excrementa continentur,& ſordida vlcera circa inteſtinum ſunt. Maluæ ſuccus & decoctũ vſui ſunt ad diutina tormina & inflammationes quibus inteſtina vexantur, quum anus quoque morbo ſimul afflictatur. Mulſa iniicitur quum partes inteſtinorum illæſæ permanent,& ſtercus difficulter molleſcit. Vino autem & oleo, vel ptiſſanæ ſucco aut maluæ vtimur in iis qui opium ſumpſerunt. Vinum autem cum roſaceo & alba ouorum,aut ſapam, aut roſaceum incoctum initio adhibemus iis qui à teneſmo infeſtantur:mulſam verò aut lentis decoctum cum melle,aut pariter erui aut ptiſſanæ ſuccum cum roſaceo in abſceſſibus colum inteſtinum diſcindentibus. Menſura eorum quæ iniiciuntur, ad ſummum tres heminæ ſunt:ad minus,vna:mediocris iniectio duabus heminis perficitur.Sæpe autem & bis & ter iniicimus, ac præcipuè in iis in quibus exulceratio & inflãmatio in recto inteſtino adiacens ſtercus cohibet.Cæterùm acribus clyſteribus vtimur in iſchiadicis,& erecta ceruice ſpirantibus in quibus ſpiritus à ſtomacho non efflatur. Clyſter qui ſanguinis ducendi vim habeat,conſtat ex garo ſiluri,muria & aqua marina.Paratur etiam hoc modo, Mellis heminæ dimidium, aquæ heminæ duæ,muriæ holcæ tres,olei quarta heminæ pars,componantur: nonnulli bina oua adiungunt.Iis verò qui fungos mortiferos comederunt, nitrum,abſinthium, & raphani ſuccus, & & rutæ decoctũ iniicitur.Ad lũbricos qui aſcarides dicuntur,faciũt muria vel centauri decoctũ,vel abſinthii, vel lupinorũ,vel aloes, vel cedria cũ alicuiꝰ decocto.Mihi verò vſu compertum eſt,auriculæ muris ſuccum triduò potui datum, ſæpenumero quod opus erat, confeciſſe:datur ſextarii quarta pars. In reſolutione inteſtini recti,clyſter ex muria imponẽdus eſt.Quos helminthæ lumbrici infeſtant,iis decoctum lupinorum,aut eorum cremor,aut rhus,aut muria debet imponi. Cupiditatibꝰ autem nimiis deſidendi quas teneſmus excitat, parum muriæ adhibendum. Si verò ſanguis ſincerus propter inteſtinorum exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis aut plantaginis ſuccum,aut myrti baccarum nigrarum vino incoctarum dabimus.His poſtea admiſcemus thus vel acaciam,vel hypociſtidem,vel malicorium, vel alumen. Vlceribus inteſtini non fluentibus lac caprinum indimus,aut etiam bubulum, aut lycii drachmas duas, aut terræ Samiæ drach. quatuor: fluentibus autẽ & perhumidis vlceribus,chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem, aut medicamentum ex charta conſtans cum aqua, aut decoctum adſtringentium.

De glandibus, Cap. XX.

GLandibus ſæpe vtimur ſtercoris educendi gratia, atque etiã in iis in quibus quod clyſteri iniectum A eſt,non excernitur. Conficimus glandes ex ſale toſto melle & nitro:& thymum cocto melle excipitur: fiunt etiam ex reſina terebinthina & nitro:quandoque grani Cnidii parum addimus:morſus autem excitat, idcirco partes oleo ſunt vngendæ. Pyrethro itidem vtimur,oleo perfuſo:conuenitque paralyticis & flatibus ex frigore obortis.Centaurium verò cum pice & cerato accommodatum eſt ad pudendi remiſſionem.Infantibus grumus ſalis inditur: ficus etiam cum nitro atque cumino conficitur.

B De iis quibus caput purgatur, Cap. XXI.

HVmores qui in capite ſunt,ſputis euacuamus ſi parũ euacuare velimus:idque facimus piperis & maſtiches admiſtione.Si verò copioſius euacuare propoſitum ſit,pyrethrum aut vuam taminiam mandere iubemus: præterea anemonæ vtriuſque radix manſa pituitã euocat:itémque cortex radicis capparis.igitur ſeroſum excrementum his remediis expellitur. Craſſum verò & pituitoſum educit ſinapi cum oxymelite gargarizatum, aut ſapa,aut origanum,aut hyſſopum coctum.Ego verò C ſapam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrũ muco purgandum ſit, acribus eum remediis quorum nonnulla mouent ſternutamentum,euocabimus.Per nares igitur purgat anagallidis vtriuſque ſuccus, omniſq; anemonæ & betæ.Naribus etiam infunditur foliorum cucumeris ſylueſtris ſuccus vel per ſe, vel cum betæ ſucco aut decocto. Sternutamentum autem crudis humoribus qui in thoracis, pulmonis, & capitis partibus continentur,minimè conuenit. Os ita illinetur, ſinapi cum betæ ſucco palatũ columellámque vngito,& pro- D derit:idémque per nares purgat,& facilè ſuppetit. Sæpe etiam melanthio ad nares illiniendas vſus ſum, quandoque acri aceto pridie macerans, poſtero die aceto iterum læuigans,& naribus infundens. Quandoque verò cum oleo veteri idem melanthium tero,& eodem modo vtor.ita etiam Archigenes eo vſus eſt ad narium obſtructa foramina:id verò quod aceto paratur, ad arquatos adhibebat Crito.

Quæ menſtrua ducant, Cap. XXII.

QVæcunque vrinam cient,eadem menſtrua ducunt: E Braſſicæ radicis decoctum epotum, perſicæ radix, ruta,chryſanthemon, dictamnum & erucæ ſemen. Mouent etiam menſtrua quæ ori vuluæ admouentur,vt ruta cum melle trita,aut anethi radix excalfacta, aut ſpodium cum melle, aut porri ſuccus, aut allium cõtuſum adhibitum,aut myrrha læuigata,& ex vino aut leporis coagulum.

Sudores mouentia, Cap. XXIII.

EX ſudorem prouocantibus eſt chamæmelum ſiccum,tritum, oleo perfuſum,cute valenter perfrica- F ta,ſeſeli,pyrethrum,cachry,aniſum, oleo ſimiliter perfuſa,nitrum toſtum & tenuiſſimum cum oleo.Salis flos oleo cõmiſtus,ſuccus Cyrenaicus aqua reſolutus ad corpus confricandum.

De aere, Cap. XXIIII.

OPtimus aer eſt qui puriſſimus eſt: talis erit qui neque à ſtagnorum neque paludum euaporatione, neque ex barathro quopiã pernicioſam auram expirãte turbetur: ita quicunque ex cloaca magnam ciuitatẽ expurgante inficitur,malus eſt: itémque is qui nebuloſus G eſt,non eſt bonus: ſicut etiam quicunque in caua regione magnis vndique montibus includitur,neque auram vllam ſuſcipit.

De fomentis, Cap. XXV.

CVtim rarefacere,eámque facilè perſpirabilem reddere,ſanguinémq; in inflammationibus attenuare & dirigere fomẽta conſueuerunt. Sed ſi totum corpus excrementis abundet, plus materiæ ad partem calefactam trahetur quàm diſcutiatur. quamobrem ante fomẽtorum vſum totum corpus euacuandum eſt. Humi- H da igitur fomẽta inflammationibus quas ſucci bilioſiores pepererunt,conueniunt:arida verò iis qui ex tenui aqueóque ſanguine oriuntur: nõ mordacia mordacibus ſuccis accommodata ſunt: mordacia, quia attenuant, craſſis & glutinoſis. Præcordia autem irrigationibus

ut fomentis calefacere, non semper est tutum: sed in illis solùm ægrotis est faciendum in quibus nullum excrementum in toto corpore abundat: cæteris omnibus summum malum est. In principiis igitur, quum adhuc materia ad affectum locum confluit, præstat repellere. Si verò latio materiæ repellētibus remediis cohibeatur, densitásque partibus affectis inducta crassiora cōtineat, tunc iam tempus est laxandi, vt contenta vacuentur: præsertim verò vbi ad iecur aut ventriculum decubuerint superflua, adstringentibus vtēdum est. principales enim hæ partes sunt. Imò verò vbi etiam tempus fuerit ea quæ impacta fuerint discutiendi, tunc quoque hæ partes adstringendæ sunt, vt absinthium oleo coquentes irrigemus, aut etiam melino, aut lentiscino, aut mastichino. Ad eundem modum cataplasmata compositam ex laxāte & attenuante, & ex amara atque astringente facultate vim habeant. Si colum, aut alia intestina, aut musculi præcordiorum, aut abdomen fuerint affecta, adstringentia miscenda non sunt: sicut etiam neque quū vesica aut vulua affectæ sunt, misceri debent, quū (vt dictum est) nihil amplius defluat, neque plenitudo aut excrementum in toto copore redundet. Sic etiam cucurbitulis, euacuato prius toto corpore, non in principiis affectionum, vtemur.

De cataplasmate ex fermento,
Cap. XXVI.

HOc cataplasma ad diffundendum liquandúmque compacta valentissimum est: surculos extrahit, & durities iuuat, & plantarum pedum contusiones. Fermentum verò est oleo subigendum quantum satis sit, eóque vtendum. Si augere vim volueris, nitri parum adiungito. Si verò aceto fermentum dissoluas, & coquendo spissaueris, erit ad splenis hepatísque tumores duros accommodatissimum. Si thymum & pulegium & absinthium ei admiscueris, optimum medicamentum confeceris.

Aliud ex ficubus.

Ficus pingues vnà cum seminibus ita exquisitè cōtundito vt nulla pars non contusa relinquatur, iísque vnguenti irini parum addito. Facit hoc ad durities neruorum, & ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos, & ad scirrhos, præsertímque lienis & iecinoris. Si verò nitri parum addas, abscessus rumpet, aculeósque extrahet. Si verò ficubus ita paratis miscueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut absinthii comam minutissimè tritā, hydropicis conueniet. Præterea ficus probè coctæ, vt dissolui queāt, & contritæ, iterū ea coquātur aqua in qua pri⁹ fuerūt coctæ, deinde hordeaceā & frumētaceā farinā misce, & iterū coque ad cōsistentiā: valebit hoc ad tubercula quæ non facilè maturescunt. Si iniicere pinguedinem velis, butyrum misce. Si rutæ folia trita læuigata misceantur, ad dolores intestinorum quos flatus excitarint, faciet. Cuminū quoque oleo admisto nō secus facit.

De lotionibus, Cap. XXVII.

AQua frigida lauari ita quidem commendo vt non iis qui nullo victus delectu degunt ex vsu esse afferam, sed iis solis qui eodem accurato, laboribúsque ac cibis vt conuenit, vtuntur. Multis autem quibus maiore interdum refrigeratione opus est, satis est æstiuo tempore, quum iuuenes sunt: carnosi, & frictionibus prius calefacti, in frigida natare. Sint autem neque venereis, neque alia ratione lassi, neque cruditatem sentiant, neque per vomitum aut per aluum inaniti, neque vigiliis fatigati. periculosum enim est si aliter quispiam se lauet. Calidum balneum & optimum & tutissimum est: lassitudines soluit, humorum plenitudinem digerit, & excalfacit, mitigátque ac mollit. Flatus, vbicunque decubuerint, diffundit: somnum conciliat, carne replet, & facilè omnibus, & viris & fœminis, & pueris & senibus, & priuatis administrari potest.

De balneis quæ industria parantur,
Cap. XXVIII.

BAlnea industria nostra calefacientia paramus, aut refrigerationis sedandæ, aut lassitudinis soluendæ, aut conuulsionis mitigandæ, aut doloris leniendi & reficiendi gratia. Calidæ autem aquæ fiunt pulegio incocto, aut origano, aut hyssopo, aut thymo, aut satureia, aut foliis lauri, aut pyrethri radice, atque his similibus oleum etiam iniicimus. Balnea quoque digerentia facimus quum totum corpus attenuare volumus. Adiicitur autem vis digerendi balneis aut sale imposito, aut ipsa marina iniecta, aut nitro. Mel quoque admistum addit aquæ vim digerendi, itémque cinis sarmentorum & baccarum iuniperi decoctum. Molliendi gratia vtimur balneis in inflammationibus ac duritie. Ac in iis quos inflammatio malè habet, maluæ decoctum iniicimus, itémque seminis lini & fœnigræci. In fluidis autem inflammationibus, plantago aut polygonum incoquitur, aut malicorium, aut rosæ, aut rubi cima. In iis quibus imminet conuulsio vtimur iis quæ inflammationibus nō fluidis conueniunt: maximè verò iis prodest oleum cum aqua, in quibus malua & fœnumgræcum cocta sunt. Ad duritiem sine inflammatione vtimur iis quæ ad digerendum adhibentur. Balnea enim tum refrigerant, tum adstringunt, quū materias habent in quibus adstringēdi & refrigerandi vis inest.

De balneis suapte natura nascentibus,
Cap. XXIX.

BAlneorum sponte nascentium alia nitri, alia salis, alia alumnis, alia sulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obtinent, alia ex iis composita sunt. Atque omnium quidem aquarum sponte scaturientium ea vis est vt prorsus calefaciant & exsiccent, humidioribúsque ac frigidioribus maximè conueniant. In primis verò nitrosæ ac salsæ, capiti ac thoraci fluxione infestato, itémque stomacho perhumido, atque hydropicis adiumento sunt. Aluminosæ autem ad sanguinis reiectationem sistendam, ad stomachum qui ad vomitum procliuis sit, ad mulieres quæ inordinate purgantur, & quæ frequenter abortum faciunt, sunt accommodatæ. Sulphureæ verò neruos molliunt atque resoluunt, ac dolores sedant, ventriculum tamen relaxant, & peruertunt. Bituminosæ caput replent, ac sensuum instrumentis nocent, atque etiam calefaciunt iugiter, & progressu temporis emolliunt. Quæ æris naturam referunt, ori, tonsillis, vuæ, & oculis excellenter prosunt. Ferreæ denique ventriculum & splenem iuuant. In aquam verò immersio facienda est sensim, vt virtus corpori laxato occurrens, interius penetret.

De dropacibus, Cap. XXX.

DRopax diuturnis morbis maximè conuenit. Calefaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, roris marini semen, bitumen. Si opus exsiccandi sit, sal, sulphur viuum, cinis sarmentorum: si aperire, limnestis, euphorbium.

De sinapismo, Cap. XXXI.

SInapismus, qui dropace vehementior est, diutinis morbis est accommodatus. Eo vtendum est in segnioribus affectionibus, & immoderatis circa carnem partibus, & quarum vi etiam adhibita sensus obtusus est. Terminus autem actionis medicamenti esto vt ægrotus vehementer doleat, caróque nigrior reddatur, & fiat altior quàm ea quæ adiacet, & postquam ablotum fuerit, pustulæ mitius erumpant. Ad morbos autem & partes facilè sentientes, mitius vtendum est sinapi, vt eius vsus mensura sit, vt caro fiat paulò rubicundior. Conficiendi modus est huiusmodi, Caricas in aqua tepida pridie macerare oportet, postridie verò eius diei vehementer expressas, probè contundere: deinde acre sinapi (quale est Syriacum & Aegyptium) capere, ac per se conterere, aquam in qua caricæ fuerint infusæ paulatim affundendo: tum in massas redigere, alteram ex caricis, ex sinapi alteram, postremò miscere. Si vehementi sinapismo vti velimus, duas sinapi partes vni caricarum addemus: si mediocri, pares portiones adhibebimus: sin mitius, tertiam partem sinapi, duas caricarum commiscebimus. Post torporem sinapi, & balnei vsum, si vehemens sit dolor, & rubor, & pustulæ eruperint, lana rosaceo & aqua intincta adhibenda est: aqua verò sit maluæ decoctum, aut fœnigræci succus. Postea verò cerato rosaceo

cum cerussa vtemur. Hoc etiam sciendum est, si in aceto sinapi maceretur, minus efficax cataplasma fieri. Caprarum fimus cum aceto compactus efficacior sinapi est: præcipuè autem & mirum in modum ischiadicis conuenit.

De insessu in solium ex oleo,
Cap. XXXII.

INsessus in solium ex oleo febribus diuturnis ex frigore, itémque lassatis, & quibus vrina suppressa est, conueniunt. Quinta autem olei pars igni calefacienda est: reliquum verò in balnei solio. oleum enim in balneis nõ satis calidum efficitur. B

De ingressu in hydrelæum, Cap. XXXIII.

SImbecilli sint qui in hydrelæum se demittunt, endromide amicti ingrediantur. Oleum autem cum aqua diligenter miscendum est, neque minus quàm sexta pars esse debet.

De remediis metasyncriticis,
Cap. XXXIIII.

IN omnibus diuturnis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodi- C ci nominant metasyncritica (hoc est quæ ex intimis partibus humores euocant) adhibere consueuerunt. Ego verò vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis particulis inest iis medicamẽta ex sinapi, thapsiáq;, & his similibus adhibeo: ad siccas verò & calidas, non vtor. Cæterùm qui affectiones cognoscere non possunt, sæpe quod conuenit perficiunt, quòd plerosque homines eiusmodi frigidæ atque humidæ affectiones ob malam ac vitiatam victus rationem infestent.

Quæ ruborem inducant,
Cap. XXXV.

NAsturtii semen ruborem excitat & calefacit æquè ac sinapi. Helenii radix æquè ac fimus columbarũ syluestrium, quo admodum frequenter vtimur. Eo etiã cum nasturtii semine contuso pro sinapi vtor in ischiade, hemicrania, vertigine, diuturnis doloribus capitis, laterum, humerorum, tẽdinum, & lumborum. Iam verò facit & ad renum vitia, & ad colicas affectiones, itémq; podagram, & articulorum dolores, quum nondum callum obduxerint.

SECVNDI LIBRI ARGVMENTVM.

IN secundo agitur de materia, quam naturam, vim, actionémque habeat, & quænam quibusque affectibus conueniat: deinde simplicia medicamenta expenduntur, déque eorum mensura, mixtione, & coctione, itémque de ponderibus & mensuris, déque emplastris quæ πλατύσματα dicuntur, verba fiunt. Eius verò hæc sunt capita.

CAPITA LIB. II.

Quæ media sint inter calefacientia & refrigerantia, Cap. I.
Quæ calefaciant, Cap. II.
Quæ calefaciant primo ordine, Cap. III.
Quæ calefaciant secundo ordine, Cap. IIII.
Quæ tertio ordine calefaciant, Cap. V.
Quæ calefaciant quarto ordine, Cap. VI.
Quæ moderatè refrigerent, Cap. VII.
Quæ primo gradu refrigerent, Cap. VIII.
Quæ secundi gradus sint, Cap. IX.
Quæ tertii sint ordinis refrigerantium, Cap. X.
Quæ sint quarti ordinis, Cap. XI.
Quæ modicè exsiccent, Cap. XII.
Quæ simpliciter exsiccent, Cap. XIII.
Quæ primo ordine exsiccent, Cap. XIIII.
Quæ secundo ordine siccent, Cap. XV.
Quæ tertio ordine exsiccent, Cap. XVI.
Quæ siccent quarto ordine, Cap. XVII.
Media inter siccantia & humectantia, Cap. XVIII.
Quæ primo ordine humectent, Cap. XIX.
Quæ secundo ordine humectent, Cap. XX.
Quæ aquosam frigiditatem habeant, Cap. XXI.
Quæ tenuium sint patrium, Cap. XXII.
Quæ crassis è partibus constent, Cap. XXIII.
Corroborantia, Cap. XXIIII.
Quæ suppurent, Cap. XXV.
Quæ concoquant, Cap. XXVI.
Mollientia, Cap. XXVII.
Quæ indurent, Cap. XXVIII.
Quæ humiditatem ex ore trahant, Cap. XXIX.
Quæ per nares ducant, Cap. XXX.
Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.
Quæ per aures purgent. Cap. XXXII.
Quæ aperiant, & purgent, Cap. XXXIII.
Quæ abstergant, Cap. XXXIIII.
Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.
Quæ per vrinam è splene educant, Cap. XXXVI.
Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.
Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.
Quibus educantur ea quæ in thorace insunt, XXXIX.
Renes purgantia, Cap. XL.
Cutem rarefacientia, Cap. XLI
Osa vasorum aperientia, Cap. XLII.
Quæ cutim condensent, Cap. XLIII.
Quæ corrodant, Cap. XLIIII.
Quæ reprimant, Cap. XLV.
Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.
Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.
Adurentia, Cap. XLVIII.
Attrahentia, Cap. XLIX.
Discutientia, Cap. L.
Adstringentia, Cap. LI.
Quæ lac gignant, Cap. LII.
Ad menstrua suppressa, Cap. LIII.
Quæ semen generent ac prouocent, Cap. LIIII.
Quæ semen cohibeant, Cap. LV.
De simplicium medicamentorum electione, Cap. LVI.
Qui ceræ modus cum oleo sit, Cap. LVI.
De ponderibus & mensuris, Cap. LVII.
Medicamentum renes à calculo seruans, Cap. LVIII.
De latis emplastris, Cap. LX.
De coctione medicamentorum, Cap. LXI.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium, liber ſecundus.

QVAE MEDIA SINT INTER CALEFACIENTIA ET REFRIGERANTIA, CAPVT I.

ADIANTVM, aſparagus, myacanthinus, muſcus(qui etiam ſplanchnon dicitur)glycyrrhizæ ſuccus,oleum dulciſſimum, cera, faba, lycium, lotus,(ſiue trifolium)citrii cortex,filicis radix, pinei nuclei,lentiſcus,lens, terra Chia & Samia,Cadmia,argenti ſpuma.

Quæ calefaciant,
Cap. II.

Viticis folia & ſemen moderatè,vrticæ fructus & folia,amygdala dulcia,anagallis vtraque, atractylis, cnicus agreſtis,aphace,rubi fructus maturus, radix glycyrrhizæ,oleæ fructus maturus,fermentum, eryngium, reſinæ omnes,cicerbita arida,iunci odorati flos, palmæ fructus, cochlearum aduſtarum cinis, braſſica canina multum,ranunculi radix & tota herba,pulegium, lauri folia, ac magis etiam bacca, dictamnum, falſodictamnũ,ſaluia,eryſimum,lanæ veſtæ,zingiber,thapſia, cardamomum,liquores,capilli vſti,bryoniæ radix, ariſtolochia,aſphodeli radix,daucus,chamædaphne, dracunculi radix,oleum raphaninum,cicer,viſcum,caucalis,liguſticum, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyrium, apium, ſium,ſinon,ſtyrax,idnon,piper, hypericon,ſal,ſulphur, ſanguis,fel, vrina,ſaliua,caro viperarum, adeps, ſalſorũ piſcium muria.

Quæ calefaciant primo ordine,
Cap. III.

ALoe,chamæmelum, arum, abſinthium, agaricum, ladanum,lini ſemen,malabathri folium, ſpica nardi,nardum Celticum,vinum nouum, ſerum, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calefaciant ſecundo ordine,
Cap. IIII.

AMurca,anethum(ſed viride minus)artemiſia,balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, crocus, libanotus,Chia maſtiche,mel,vinum,pix,meliſſophyllum, marrubium, propolis, cucumeris agreſtis ſuccus, ſcandix,ſcilla, cardui radix, myrrha, terebinthi cortex, & folia,& item fructus,fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix,chamæpitys,ocimum.

Quæ tertio ordine calefaciant,
Cap. V.

ABrotonum(ac præſertim vſtum)lolium, populi nigræ flores,& reſina,acorum,amomum,ammi, anethum vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix, Sabina,elleborus vterque,epithymum,mentha, ſatureia, arundinis vallaris cortex vſtus,carum,caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen, conyzæ, cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium,ſulphur,mei radix,moly,ruta, raphanum, rhododaphne,vinum vetus,omne origanum,opopanax petroſelinum,ſampſuchus, ſmyrnium, hyſſopum, chamædrys,galbanum.

Quæ calefaciant quarto ordine,
Cap. VI.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum,coſtus,cæpa,lepidium,ſinapi,allium,ſtruthii radix, tithymalorum ſucci, & quæcunque adurendi vi prædita ſunt.

Quæ moderatè refrigerent,
Cap. VII.

GRamẽ mediocriter,auricula muris citra adſtrictionem,pira illita mediocriter,balauſtium,rubi folia, germina, acerbus fructus & flores:auena mediocriter, muſcus marinus, glaucium mediocriter, conyon vehementer, lichen petris adnaſcens, omne papauer, pomi frondes & fructus, oleæ frondes & fructus immaturus, oleum myrteum,ſeſaminum,balaninum, helxine, quæ & perdicium nominatur:moderatè,panicum, violæ folia & ſucci & cortices(dulcibus exceptis)Perſici fructus,

A caro citrii, fungi ſatis, omphacii ſuccus, amylum quod ex frumento fit moderatè: roſaceum moderatè, ſordes ex palæſtra,cicerbita non ſicca,tribulus vterque, palmæ ramorum ſuccus, Samia terra moderatè, terra cimolia, naxiæ cotis ſcobs,plumbago, ceruſſa, ſandyx moderatè, caſeus recens.

Quæ primo gradu refrigerent,
Cap. VIII.

ACacia nõ lota,atriplex ſine adſtrictione, acini vuæ, milium,hordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

B Quæ ſecundi gradus ſint,
Cap. IX.

ACacia lota,plantago,beta, galla immatura, cucurbita,rhois,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe, lens paluſtris,alga viridis è mari euulſa,pſyllii ſemen.

Quæ tertii ſint ordinis refrigerantium, Cap. X.

SEmperuiua vtraque, portulaca, mandragora, citrii pars acida,herba ſanguinalis,potamogiton, altercũ, eiúſque flos,& ſemen album.

Quæ ſint quarti ordinis,
C Cap. XI.

SVccus papaueris & cicuta.

Quæ modicè exſiccent,
Cap. XII.

VRticæ ſemen & folia, amurca, anagallis vtraque, plantago,auena,oleum dulce,inſulſum lotum,erica,fermentum,quod etiam ex alto trahit ac diſcutit,lupinus amarus, cauda equina,iſatis vehementer, ſalicis flos & folia cum adſtrictione quadam(nonnulli ex eis ſuccum exprimunt,habéntque pro ſiccante medicamento ad multa vtili. nullum enim eſt ad plures vſus accom- D modatius medicamentum quàm quod citra mordacitatem exſiccat & adſtringit) iuglandis putamen vſtum, quod eſt etiam tenuium partium,centaurium minus vehementer,ceraſi gummi,lilium,faba foris appoſita,cupreſſi omnia,cyperi radix,nuclei pinei in aqua macerati,nymphææ radix, malicorium valde, quinquefolii radix,polypodium,myrrha,ſarcocolla, ſtœbe,tragacãtha, terra omnis, cadmia, Aſiæ petræ flos marceſcentes carnes arefacit,pompholyx continenter lota,calx extincta & lota,ſtrenuè,ouorum candidum & putamen,& eorun- E dem etiam vitelli.

Quæ ſimpliciter exſiccent,
Cap. XIII.

VIticis folia & ſemen, radix graminis mediocriter, adiantum,ſemperuiuum vtrunque, populi flores & reſina,acte vtraque, amaranthus, quæ etiam pota fluxiones ſiſtit,bryoniæ radix,populi nigræ folia ſicca,pira illita.Mediocriter exſiccant ariſtolochiæ, aſparagus, aſpalathus,aſphodeli radix,eiúſque potius exuſtæ cinis, balauſtium valde, ruborum fructus immaturi, bulbus F illitus, pæoniæ radix,lauri folia magnopere, & multo etiam magis baccæ,quercus,& phagi partes omnes,oleũ cyprinum,laurinum, tædinum,panicum illitum, eryngium,cinis corticis ſalicis vehementer deſiccat, cannabis fructus,cardamomum,caucalis,daucus, lixiuium,& magis etiam ex cinere ficulno,chrethmum,lilii folia & radix,lichen qui in petris naſcitur,fuligo omnis, lotus, omphacium,polypodium,amylum,ſal,nitrum, gypſus, cadmiæ omnes,omniáque metallica lapideáque & terreſtria,teſta clibanorum,coagulum,& omne ſtercus,(anſe- G rum tamen inutile eſt propter nimiam acrimoniam)ſordes,caro viperarum,capita menularum ſalſarum aduſta, cornu ceruorum & caprarum vſtum,caſtoreum,oſſa vſta vehementer exſiccant,capilli,ſepiæ teſta,cancrorum cinis,garum abunde,itémque muria.

Quæ primo ordine exſiccent,
Cap. XIIII.

H CHamæmelum, iuniperi baccæ, carum,hordei polẽ-

ta,crocus,thus,fœniculum,rhododaphne,muſtum, cucumeris peponis ſemen,& radix ſicca,fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine deſiccent,
Cap. XV.

LOlium,amaracus,bitumen, anethum, balſamum,acinus vuæ,gingidium,elaphoboſcum, calamus aromaticus,thuris cortex & ſemen,maſtiche,mel,citrii cortex & ſemen,& arboris ipſius folia,mei radix,ſpica nardi, nardũ Celticum,vinum,eruum,opopanax,pix,myrrha,lentiſcus, terebinthi fructus & folia,lentes,alga viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine exſiccent,
Cap. XVI.

ABrotonum,& præcipuè vſtum,acacia, acorus, aloë, ammi,anethum vſtum,aniſi ſemen,iuniperus, aſarum,abſinthium,elleborus,epithymum, thymbra,calamintha,arundinis vallaris cortex vſtus, caſia,cedri,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen, vinum vetus valde,acetum,origanum,quinquefolii radix,petroſelinum, ſmyrnium,ruta hortẽſis,marrubium,rhus,ſampſuchus, ſeriphium,hyſſopum,chamædrys,chamæleontes vtriq́; & eorum radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccent,
Cap. XVII.

AMpeloprafum, cedrinum oleum, ſinapi, ruta agreſtis,allium.

Quæ media ſint inter ſiccantia & humectantia,
Cap. XVIII.

GRaminis radix illita,oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectent,
Cap. XIX.

AVricula muris,bugloſſum,glycyrrhizæ ſucc⁹,lactuca modicè, violæ folia modicè, mali Perſicæ fructus,fungi,roſaceum,ſatyrium, ſtratiotes fluuiatilis, & qui in ſtagnis naſcitur.

Quæ ſecundo ordine humectent,Cap. XX.

POrtulacæ fructus & herba,atriplex,blitum, cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo, lenticula paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habeant,
Cap. XXI.

ACacia,protulaca,plantago,rubi folia, cucurbita,cotyledon,cicuta,picea arbor,malua hortenſis, mala præcocia,papauer,cucumis qui edendo eſt,ſonchus,iuncus odoratus,tribulus,lenticula paluſtris, pſyllii ſemen, plumbum.

Quæ tenuium ſint partium,
Cap. XXII.

ABrotonũ vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores, vrticæ fructus & folia,acorus, amomum, aſari radix,bryonia, chamæmelũ,aparine,ariſtolochia,plãtago ſicca, aſphodeli radix, eiuſque vſtæ cinis potius, balſamum,Sabina,ſinapi,rubi radix,oleum vet⁹, glycyrrhizæ radix,dictamnum,dracunculi radix,cicinum, elaphoboſcum,euphorbium,fermentum, ſalicis ſuccus, calamintha,calamus aromaticus,cannæ vallaris cortex vſtus,caſia,carpeſiũ,miliũ,cedrinũ oleum,gũmi prunorum,maſtiche, nigellæ, ſuccus cyrenaicus, opobalſamum, ruta, pix,piſtaciorum fructus, propolis, terebinthina, oleum roſaceum,ſagapenum, ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſemen,ficus ſiccæ moderatè,iunci odorati flos, cinis,calx, hyſſopum,ſal,ſalis flos,nitrum,alcyonium Mileſium, arſenicum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur, cadmia, pumex vſtus, lixiuium, Aſiæ petræ flos, melantheria, myſi, flos æris,chryſocolla, ſandix, fucus, adeps leonis & pardi, & hyænæ valde,caſtoreum,ſæpiæ teſta,lanæ combuſtæ.

Quæ craſſis partibus conſtent,
Cap. XXIII.

PLantaginis radix, balauſtium, acinus vuæ, zingiber, cæpæ,cucumis,ſquamæ omnes,ſory,alumen.

Corroborantia, Cap. XXIIII.

CAſia, ſtœchas, galla acerba, palmæ fructus, abſinthium.

Quæ ſuppurent, Cap. XXV.

AQua temperata ſuperfuſa,hydrelæum, oleum tem-

A peratum,farina triticea,panis triticeus, alica, adeps ſuillus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Quæ concoquant, Cap. XXVI.

AMomum,vua paſſa, cera, ladanum, colla, thus, pix Ægyptia,maſtiche,oleum roſaceum,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,butyrum,œſypus,adeps ſuillus.

Mollientia, Cap. XXVII.

SEuum caprinum, adeps gallinaceus, anſerinus, taurinus, hircinus, medulla cerui, vituli, ammoniacum, ſtyrax,galbanum, oleum ſicyonium, oleum liliaceum,
B chamæmelum, radix althææ, cucumeris agreſtis radix, folia maluæ ſylueſtris, maluæ caules, maſtiche, terebinthina,colophonia,opopanax,lutum,butyrum.

Quæ indurent, Cap. XXVIII.

SEmperuiuum,portulaca,pſyllium,lenticula paluſtris, ſolanum.Indurantur autem partes aut propter ſiccitatem,& tunc eas humectare oportet:aut propter plenitudinem, & tunc euacuatione opus eſt: aut propter concretionem,& tunc concretæ partes calefaciendæ ſunt, & concretio moderatè diſſoluenda; & iis quæ dicta ſunt
C mollienda.nam quæ vehementer ſiccant,concretionem maiorem faciunt.

Quæ humiditatem ex ore trahant,
Cap. XXIX.

PYrethrum, lapatium, capparis, ficus pingues,tæda, mel,myrica,abſinthium,origanum,raphanus,vua ſine acinis,itémque vua taminia, canchry, ſinapi, elleborus albus,elaterium, thymum, ſal, omphacium, aniſum, piper,coccus gnidius,lauri baccæ, balſamum, anemone, ammoniacum,fæx ſicca combuſta.

D Quæ per nares ducant, Cap. XXX.

ELaterium,piper,betæ ſuccus,cortex radicis cyclaminis,thlaſpi,coccus gnidius,anagallis,anemone,veratrum album, omphacium, marrubium, hederæ tenellæ folium.

Quæ ab oculis ducant, Cap. XXXI.

MEl,hyſſopum, oleum vetuſtum, anagallis, oleum laurinum,nardum,caſia,coſtus, ſuccus papaueris, ſagapenum,daucus,fœniculum,malum Punicum, amygdala,marrubium,veratrum album,anemone,ruta,caſto-
E reum,lapis hæmatites, adeps anſeris,fel,myrrha, chalcitis,ſulphur,alumen ſciſſile,ſepiæ teſta,cortex thuris, ſcilla,ammoniacum,hepatis caprini ſanies,vuæ acerbæ ſuccus.

Quæ per aures purgent, Cap. XXXII.

MEl,piper,fel bubulum aut taurinum, mercurialis, betæ & radicum capparis ſuccus, granum gnidiũ, fructuum ficus ſylueſtris ſuccus,bdellium, caſia,veratrũ album, galbanum, omphacium.

Quæ aperiant & purgent,
F Cap. XXXIII.

POpuli nigræ folia ſicca,& radicis cortex, agaricum, vrticæ ſemen,amygdala amara,ipſáque arbor,adiantum,radix ari,pulegium,dracontium, daucus, gentianæ radix valde,cicer,eupatorium citra caliditatem, thymũ, caricæ pingues,calamintha, caſia, pruni arboris gummi, nigella,ruta,pepones,ſpondylii fructus & radix,ſtœchas chamædrys,& alia omnia in quibus amara qualitas excellit,& præterea attenuandi facultas ineſt.

Quæ abſtergant, Cap. XXXIIII.

G STercus caprinum vſtum & non vſtum,teſtæ omnium teſtaceorum,ſepiæ teſta,erinacei vtriuſque vſti cinis, ſerum lactis, mel, radix bryoniæ, amygdala eſculenta, itémque arbor,anagallides, anemonæ omnes, ariſtolochia,plantaginis folia,& ex quibus ſicca magis faciunt, arum,aſparagus,myacanthinus,ſtaphis,aſphodeli radix, atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus impoſitus, elleborus vterque,parietaria,quæ & perdicium dicitur, ſalicis ſuccus, cannæ vallaris radix cum cortice facit ſine acrimonia:centaurium minus,& eius etiam ſuccus,braſ-
H ſica,eruum,hordeum moderatè,lilii folia & radix trita mediocriter,fabæ caro mediocriter,lampſana in cataplaſmate impoſita,lichen in petris naſcens,violæ albæ partes omnes,meum,platani cortex,& radix moderatè,marrubium illitum,propolis mediocriter,vlmi folia,magis

verò faciunt cortex & radix,ptiſſana,terebinthina magis quàm maſtiche,ſagapenum moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris agreſtis radix,myrrha,beta, tithymali, phu,chamæpitys,alcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè, & Cretenſis, cadmia, pumex vſtus & non vſtus,argenti ſpuma moderatè,ſmiris abunde facit,teſta clibanorum, cornu ceruinum & caprinum vſtum.

Quæ vrinam moueant, Cap. XXXV.

APium, petroſelinum, fœniculum, daucus, ſmyrnium,aniſi ſemen,ameum,aſarum,acorus, aſparagus,oxymirſinum,bdellium,bryonia,cicer, thymum,calamus aromaticus,carum,carpeſia,caucalis, coſtus, cuminus, cyperi radix, liguſticum, meum, ſpica nardi, & nardum Celticum,ruta,polium,ſeſelis,cucumis qui editur,melopepo,ſcandix,allium,paſtinaca, iunci odorati flos,terebinthi fructus,abſinthium,Sabina. Sanguinem per vrinam ducit rubiæ radix.Vrinas craſſas & multas, & quandoque etiam ſanguinolentas mouet capnium:biliosas & multas educit orobus, qui ſumptus copioſior, ſanguinem per vrinam educit.Cardui radix magnam copiam educit graueolentium vrinarum, ſiquis vino incoquat,& decoctum bibat.Fœtidos vrinæ odores abſterget aqua mulſa,oxymel,vinum tenue & dilutum.

Quæ per vrinam è ſplene educant, Cap. XXXVI.

TIthymali vallaris ſemen,cuminum,thymum, radix vitis ſylueſtris,capparis radix, allium, cytiſus, dracontium,ariſtolochiæ radix, origanum, polium, colocynthis agreſtis,bryonia,cyclamen,portulaca,potus vini in quo ſcorpius marinus ſuffocatus ſit.

Quæ ex hepate educant, Cap. XXXVII.

VIticis ſemen,dauci folia,fœniculum, balſamum,capnium,aniſum,dactylorum oſſa, lauri folia, abſinthium,ſmyrnium,anagallides,mentha,œnanthe, ſilphii ſuccus,eryngium, aqua in qua hordeum maduerit,agaricum,aſarum.

Quæ ex renibus ducant, Cap. XXXVIII.

APii ſemen,piper,paſtinaca,marrubium,cnicus,radicum bryoniæ cortex,gramen,oua ſepiæ, ſulphur,cicer album.

Quibus educantur ea quæ in thorace ſunt, Cap. XXXIX.

QVæcunque adaperiendi vim habent,accommodata ad id ſunt,nuclei pinei recentes,nuclei piceæ,butyrum, caſtoreum ſuper carbonibus ſuffumigatum, & per inſpirationem attractum.id enim humidam frigidámq; intemperiem,quæ pulmonem ac cerebrum infeſtet,maximè iuuat.Spica nardi capitis & thoracis fluxiones exſiccat.Porro ex pulmone educunt catapotia attrahentia, quæ dantur,vrticæ ſemen,dauci, & lini, papauer nigrũ, thymum,raphani ſuccus,ſinapi,aniſum,ſiſamum,eryſimum, ſcilla, eruum, cucumeris ſemen, piper, ruta, polium,arum,dracontium,coſtus,nardum, ſulphur, myrrha,baccarum lauri interna pars, cortex radicum capparis,amygdala amara,glycyrrhiza,caſtoreum, abrotonũ, ſtyrax, bdellium, ſilphium, hyſſopum, vua ſine acinis, omphacium,ariſtolochia,galbanum,marrubium, eryngii radix.

Renes purgantia, Cap. XL.

INcidentia omnia renes expurgant, vt plantaginis ſiccæ radices & fructus,aſparagus, myacanthinus, glycyrrhiza,cicer,amygdala.

Cutem rarefacientia, Cap. XLI.

CHamæmelum,anethum,althæa, cucumeris erratici radix,oleum vetus,abrotonum vſtum.

Ora vaſorum aperientia, Cap. XLII.

ACria omnia,anemonæ omnes,allium,cæpa, fel taurinum,irini & amaricini fæces.

Quæ cutim condenſent, Cap. XLIII.

AQua frigida, ſemperuiua, portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris:&vno verbo,quæ- A cunque non exſiccando refrigerant.

Quæ putrefaciant, Cap. XLIIII.

CEdria,auripigmentum,ſandaracha, chryſocolla, pityocampe,veratrum nigrum.

Quæ reprimant, Cap. XLV.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra,mandragora, Aſiæ petræ flos,teſtacea omnia combuſta quæ in carne eminent, mediocriter reprimunt: echini vſti, lapis hæmatites ſiccus tritus, & in puluerem redactus, viola,& faba,ſquamæ æris,& chryſocolla.

B Quæ ad cicatricem perducant, Cap. XLVI.

ALumen,galla immatura,æs vſtum,(& præſertim lotum),malicorum aridum,plumbi recrementum,lithargyrus, plumbum vſtum, ceryces, teſtacea omnia, purpura,vitrum,pumex,ſpecularius lapis, gypſum vſtũ, ceruſſa, pompholyx, ſpodium, chryſocolla, ſtibium vſtum, diphryges, ſarcocolla. Hæc omnia ſi vlceribus inſperſeris,ea ad cicatricem rectè perducent.Mordẽdo autem cicatricem inducunt,atramentum ſutorium vſtum, C cadmia, ſquama æris & ferri, ſtomomatis, ærugo, calx vſta & lota.

Superficiem exulcerantia, Cap. XLVII.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſta,aſphodeli radix, lini ſemen,quæque ſalſa,acria,& amara ſunt.

Adurentia, Cap. XLVIII.

CAntharis, diphryges, fæx vſta, anemone puniceum habens florem,allium,cinis ficulnus,nitrum toſtũ, D æs vſtum,alumen,buccinarum teſta vſta,capita menularum,arſenicum,canchry,vua taminea,granum gnidium, pyrethri radix, calces vehementer,(non extincta vehementer vrit,extincta cruſtam inducit)ſinapi.

Attrahentia, Cap. XLIX.

ANemonæ omnes,vtraque anagallis,dictamnum, cicer,thapſia,cyclaminus,narciſſi radix,propolis valde trahit, fermentum, ſtercus omne, ſagapenum, ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti fructus,&virgarum ſuccus valde,terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus boum, & præcipuè eorũ qui E eruum comedunt, calamintha cataplaſmatis more impoſita,coſtus,viſcum valde trahit.

Diſcutientia, Cap. L.

ABrotonum vſtum,agaricus,adiantus,ægilops, vrticæ ſemen,& folia abunde,ſambucus,ebulus,aniſi ſemen,ariſtolochiæ radix,atriplex,bulbus, herba Sabina, muſcus,(qui & ſplanchnon dicitur)daucus,hibiſcus, althæa, oleum dulce, vetus, raphaninum, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abunde diſcutit, braſſica, lilii folia & radix,hederæ folia,ladanum,mercurialis,malua agreſtis,maſtiche Chia,mali perſicæ germina & folia,rhodo- F daphne,prima ficus,opobalſamum,ſuccus cyrenaicus vehementiſſimè, paliuri radix & folia, ruta, marrubium, terebinthina, oleum roſaceum,ſordes ex ſtatuis, ſordes ex gymnaſio, ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,myrrha:ex caricis, pingues magis quàm quæ ex caprificu exiſtunt:beta diſcutit & non calefacit,vehementius facit alba,galbanum,ſal vſtum,ſalis flos, nitrũ, omnia alcyonia,terra Samia,faba,caſeus tener ex lacte acido moderatè,carnes viperarum vehementer,adeps leoninus magis quàm cæteri,oſſa combuſta, echini vtriuſque cinis.

G Adſtringentia, Cap. LI.

OLeaſter, roſæ, lentiſcus, pirus agreſtis, apium, ſemperuiuum,papauer,cytiſus,aloë, vrtica, acini, pira, crocus,althæa,terebinthus,glans,altercum,hedera,nymphæa,palmæ,oui vitellus,paliurus, caudæ equinæ radix & herba, ſanguis concretus, cyperus, œnanthe, braſſica cocta,coagulum leporis,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt etiã alia pleraque adſtringentia,quæ nota ſunt omnibus.

Quæ lac generent, Cap. LII.

H ERuca,fœniculum,anethum,quum viridia ſunt,ſmyrnium,itémque apium,ſiſamum, cucumeris ſemen, canchry,ſmyrna,polypodium,glaux,cerebrum,bryoniæ

radix,crithmon,cuminum.

Ad menstrua suppressa,
Cap. LIII.

IN potu accepta valet Sabina,meum,iris,ruta,calamintha,pulegium,dictamnum,asarum,costus,casia,aristolochia:vnicuique miscetur aut tritici decoctum, aut aqua in qua fœniculum coctum sit,aut ptisanæ succus.Cataplasma autem fit ex fœniculo,nigella, smyrna, hordei macerati succo,portulaca,adipe anseris,vlmi foliis,cera, sulphure,& felle taurino : apponuntur etiam adeps ceruinus recens,itémque adeps anseris,fæx vsta,sal,oleum, cyperus,aphronitrum,styrax,absinthium,artemisia,sampsuchus,veratrum nigrum,granum gnidium, mercurialis,cuminum,fœnumgræcũ,vua passa sine acinis,citria.

Quæ semen generent ac prouocent,
Cap. LIIII.

EDulia semen gignunt ea quæ magis nutriunt , quæque flatum excitant:medicamenta verò, quæ flatuosa,quæque calida sunt.Ita fit vt bulbi,cicer , fabæ ac ficus, inter edulia multum seminis gignant:scincus & satyrium,inter medicamenta:edulium verò simul & medicamentum,eruca,& lini semen.

Quæ semen cohibeant, Cap. LV.

QVæcunque edulia atque medicamenta refrigerare possunt,itémque quæ crassum humorem gignunt, quæque condensant,ea semen inhibent omnia:eiusmodi sunt lactucæ,betæ,atriplex,cucurbita,mora, melopepones,cucumeres.Quæ verò initio siccant,ea ne semen quidem gigni permittunt , licet suapte natura calida sint, qualis est ruta.Si verò non calefacient,multo magis cohibebunt,vt facit nymphæa.

De simplicium medicamentorum electione,
Cap. LVI.

AGaricum præstantius est quod pectines rectos habet. Acaciam eligito modicè fuluam & odoratam. Aloen pinguem capito , non lapidosam, splendidam, subflauam, friabilem, hepatis colore præditam,facilè liquescentem,amaritudinis intensæ:nigram,& valde duram reiicito. Ammoniacum thymiama eligendum est quod ligneum non est, & granis thus refert,purum, densum , nihil sordium habens, castorei odorem præ se ferens,gustúque amarum est.

Amomum præstantius est quod recens,albúmque,aut subrufum,non compactum,aut spissum, sed solutum, & diffusum, semine plenum vt racemulis , valde graue & odoratum , non cariosum, acre ad gustum , colore simplex,non varium. Adulteratur à quibusdam amomide ei persimili admista.semper enim reprobatis fragmentis, ramos ab vna radice prodeuntes eligito. Aspalathus bonus est qui grauis est,quique post detractum corticem subrufus,& gustui amarus est. Bitumen præstantius est quod ad modum purpuræ splendet , intenti ac grauis odoris:nigrum malum est,siquidem pice admixta adulteratur. Absinthium præstat cæteris id quod in Ponto & Cappadocia nascitur:eius succus amurca cocta & commixta vitiatur. Bdellium probatissimum est quod gustui est amarum,colore glutinis,pingue in profundo,& quod molliri facilè potest, lignorum & sordium expers , suaue olens in suffitu , & vngui aromatico simile. Elleborus niger præstantior est adultus,quique tenuem medullam habet , acer gustui, & ignitus.talis est qui in Helicone , Parnaso, & Anticyris nascitur. Euphorbium eligendum est pellucidum & acre. Viscum optimum est quod in Helicone nascitur , cuius interior pars marrubii colorem refert,exterior subflaua. Gluten piscium probatur album,subcrassum,non scabrum,celerrimè liquescens. Calamus aromaticus præstantissimus est fuluus,densis geniculis , & qui fractus in multa frusta dissiliat:fistula plena telis aranearum , subcandidus, in mandendo viscidus,adstringens,& subacris. Cardamomum optimum est quod ex Armenia aduehitur. elige quod difficiliter frangitur,plenúmq; est &conclusum. Cassiam elige rufam,boni coloris,corallum referentem,angustam,admodum longam & crassam, fi-

A stuli plenam,in gustu mordacem,& adstringentem cum aromatico feruore quodam ,vinum redolentem.Purpurea verò & crassa, quæ gizera dicitur, rosam odore referens,est ad medicinæ vsum accommodatissima.

Cera optima est rufa,subpinguis,odorata, pura, pontica. Ladanum optimum est odoratum, subuiride,quod facilè mollitur,pingue,sine arenulis , aut resinosum:tale est quod in Cypro nascitur. Colla (quam xylocollam nonnulli appellant)optima est Rhodia,éstque alba,pellucida:nigra verò deterior est.

B Gummi excellit cæteris id quod vermiculatũ, vitreũ, pellucidum,non lignosum est:deinde verò album : resinosum verò & sordidum inutile est. Costus præstantior est Arabicus,qui & albus & leuis est,quique plurimo & suaui odore præstat. Secundum locum tenet Indicus,qui buxei coloris est,naresque odore percutit. Optimus autem est recens , albus , ex omni parte plenus, densus,siccus,minimè cariosus,qui edendo non fit, gustuique mordax,& igneus appareat. Hunc nonnulli corrumpunt helenii radicem miscentes:sed id facilè cognos-
C citur . nam helenium non feruefacit gustum , neque intentam habet odoris bonitatem,neque mordacem.

Crocus Corycius optimus est,recens ac boni coloris, parum candoris in capreolo habens , procerus , integer, non friabilis,non pinguis, plenus , manus tamen attritu facilè tingens,non cariosus, validi odoris & acris . nam qui eiusmodi non est,aut vetus est,aut maceratus.Vt autem facilè teri possit,in sole erit continendus , aut in fictili nouo vertendus. Crocomagma fit ex crocino vnguento aromatibus expressis & confectis.Præstan-
D tius est odoratum , quod dimidium ex myrrha constat, graue,nigrum , non lignosum , colorem croci in attritu referens,subamarum,dentes ac linguam vehementer inficiens. Cyperus optima est grauissima & densa, & solida,& difficiliter friabilis,odorata cum acrimonia quadam. Viola optima est lutea. Thus primas fert masculum,rotundum,non sectum,album,& quod sectum intus pingue est. Adulteratur resina aut gũmi:sed facilè deprehenditur:nam gummi in suffitu flãmam non excitat,resina verò in fumum abit. Thu-
E ris cortex præstantior est is qui crassus est,pinguis,boni odoris,recẽs,leuis,non scaber,aut membranosus. Vitiatur admisto pinus aut nucis eius cortice. Index est ignis. nam alii suffiti fumum educunt , thuris verò cortex ardet cum odoris suauitate. Malabathari folium probatur quod recens est,subalbidum,quod halitu odoris sensum tentat, & in suauitate odoris perstat , nardo similis ad gustum,nullo salis sapore admisto. Medulla primas tenet ceruina,secundas vitulina,tertias taurina. Bona est quæ æstate ad autumnum vergente colligitur . a-
F liis enim temporibus sanguinem admixtum habet.Paratur ad reponendum recens subacta & aqua affusa:deinde per linteum traiicitur,tum denuò lauatur,vsquedum aqua pura reddatur:postea in duplici vase liquatur sordibus fluitantibus penna sublatis. Postquam concreuerit, in fictili nouo reponitur,derasa prius diligẽter fæce , siquæ post liquefactionem excolationémque subsederit.

Melilotus optimus est Atticus, quique in Cyzico nascitur,croci colore & odore. Papaueris succus optimus est densus & grauis, & halitu odoris somnum inducens,
G gustu amarus, qui in aqua facilè liquescit,leuis,albus,nõ asper neq; conglobatus,neq; dum liquescit conglomeratus, non durus, & qui soli expositus non diffunditur : & quo ad lucernam admoto non atra flamma luceat,adulteratur lactucæ agrestis succo admisto. Spica nardi melior est recens,leuis,comata, colore flauo , admodum odorata , cyperi odorem referens , spicam habens breuem,gustu amaram,linguam exiccans,odoris bonitate diu permanente. Hæc etiam diluta aqua venditur,id quod cognoscitur ex spicæ candore & squalore , amissa
H lanugine. Omphacium eligito subflauum,friabile, egregiè adstringens,linguámque mordens. Onyx præstat is qui è rubro mari affertur albescens & pinguis.

Panacis radices præstantiores sunt siccæ,albæ, extentæ, non corrosæ , feruidæ gustui,& aromaticæ. Liquor verò

A probatur is qui gustu est amarissimus,intrinsecus albus,
extrinsecus croceus , qui leuorem habet , pinguísque ac
friabilis est,quíque celeriter diluitur,& grauem ex se o-
dorem mittit. Piper probatur quod grauius est,
plenum,non admodum rugosum,recens,& non furfura
ceum. Peucedani succus præstantior est is qui gra
ui odore,& colore rufo præditus est,gustũque calefacit.

Polio montano vtimur. Resina terebinthina
probatur quæ dilucidiore est colore, odoratáque:minus
verò illa quæ vitro est similis. Myrrha primas fert
B ea quæ Troglodytica nominatur.Eligito recentem myr
rham,fragilem,leuem,ex omni parte sibiipsi cõcolorẽ,
& quæ confracta intus habeat candidas diuisiones hu-
manorum vnguium figura:quæ minutis glebis sit,ama-
ra,odorata,acris:quæ verò ponderosa est & picei coloris,
ea est inutilis. Stacte myrrha bona est quæ odora
ta est,leuorem habet,& cui oleum non sit admixtum.

Styrax præstat qui flauus est & pinguis,& resinosus,
grumos habens subalbidos,cuius suauis odor diu perdũ
rat,dúmque mollitur melleum humorem ex se remittit.
C crematur styrax,& igni torretur, & ad fuliginem thuris
modo vaporatur. Tragacantha est lacryma sectæ ra-
dici inhærens , in qua bonitate antecedit quæ pellucida
est,læuorémque habet,ac tenuis est,pura,& subalbida.

Hyoscyamo vtendum est eo qui albis sit floribus , &
semine itidem albo. Si is non adsit,flauo vtendum : ni-
grúmque vt inutilem repudiare. Galbanum excellit
quod thuri simile est, cartilaginosum, purum, minimè
lignosum,& quod ferulæ , seminísque aliquid admixtũ
habeat,odore graui,neque admodum humidum,neque
D etiam siccum. Chalcanthum(*hoc est attramentum su-
torium*) eligendum est quod læuorem habet , & colore
cœruleo,æqualéque est,& crustas habet squamarum mo
do,non lapidosum,& boni coloris. Auripigmentũ
optimũ est habendũ quod crustaceũ est, & aureo colore.

Terra ampelitis cæteris anteferenda est nigra,exiguís-
que picearum carbonibus similis & splendescens. Di-
phryges anteferendum aliis est quod gustui æris sapo-
rem reddit,linguámque abunde adstringit & exiccat.

Sulphur probatissimum est quod ignem non est ex-
E pertum , quódque in eo genere splendet ac pellucidum
est,& minimè calculosum. In eo autem quod ignem ex-
pertum fuerit,primas tenet viride & pinguissimum.

Indicus lapis probatissimus est qui cæruleam speciẽ,
& læuorem habet,éstque succosus. Cadmia opti
ma est quæ botryitis (*hoc est acinosa*) nominatur,medio-
criter ponderosa , quæque extremitatem acinis similem
habet,colore spodii:fracta cinerem intus habet atque ru
biginem, Secundo loco censetur quæ foris est cœrulei
coloris,intus verò maculis onychitæ lapidi similibus.

F Pumex probatur qui leuissimus est,ac fistulosus,scissi
lísque,nec lapidosus,quíque friabilis est,& candidus.

Lithargyrus(*hoc est argenti spuma*)probatur magis ea quæ
chrysitis(*quasi aurea*)nominatur, quæque splendet.

Lapis Asius anteferendus est cæteris qui colore pumi-
cis est,fistulosus & leuis,itémque friabilis,quíque discri
minationes luteas in profundo habeat. Lapis hæ-
matites probatissimus est qui friabilis,rubens,& in se i-
pso durus,& æqualis est quíque nihil habet admixtum.

Gagates lapis probatur qui celerrimè accenditur , &
G dum vritur,bituminis odor sentitur. Magnes pro-
batissimus est qui facilè ferrum trahit , & colore ad cœ-
ruleum vergente, & densus. Melanteria cæteris
præstat quæ sulphureo colore est,læuorem habet, æqua
lis,pura,& in aquæ contactu statim nigrescit.vim in v-
rendo habet eandem quam misy. Rubrica sino-
pica optima est quæ est densa & grauis , iecinoris colo-
re, non calculosa , sibi ipsa tota concolor , & quæ quum
diluitur , copiose diffunditur. Misy eligen-
gendum est cyprium,quod auri speciem refert , durum:
H quúmque frãgitur,aureas scintillas emittit, & stellarum
more splendescit. Vritur eo modo quo chalcitis , nisi
quod ex eo psoricum non conficitur. Plumba-
go probatissima est quæ argenti spumæ speciem præ se
fert,flaua,modicè splendens,& in attritu rufa apparet.

Nitrum probatur quod leue est,rosaceo colore,aut al-
bo,& foraminibus plenum. Spuma nitri optima
est leuissima,& grumosa,& friabilis.eodem quo sal com
buritur modo. Pompholyx optima est Cypria:
hæc aceto macerata æris halitum ex se emittit.

Sandaraca præferenda cæteris est ea quæ admodum
rufa est, florida, pura, colore cinnabaris , habétque sul-
phuris halitum. Stimmi præstantissimum est
quod radiat,fulgétque quum frangitur. Alumen
probatissimum est scissile,recens,admodum candidum,
nec calculosum. Sori anteferendum est Ægy-
ptium,quódque in frangendo nigrius apparet.

Fæx præstat cæteris quæ ex vino est. Æs vstum
probatur quod rubrum est,& in attritu cinnabaris colo-
rem præfert . lauatur vt cadmia , ter in die aqua effu-
sum.

Qui ceræ modus cum oleo sit, Cap. L V I I.

SI vnguenta quæ à leuanda lassitudine acopa dicuntur,
conficere volueris,oleum ceræ quadruplum iniicies:
si verò liquidum ceratum,vt in fracturis fit,duplum. Si
medicamentum emplastri modo conficere velimus,
tantundem vtriusque miscebimus , si aër nos ambiens
sit moderatus:sin autem cera vetus,aut arida,aérque fri-
gidus fuerit,paulò plus olei adhibendum est:sicut etiam
si cera fuerit pinguis,aérque calidior,paulo minus olei
debet esse. Hæc verò paulò minor portio , est duodeci-
ma pars medii inter vtramlibet partem excessus.etenim
& vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libram admisce
bimus.

De ponderibus & mensuris, Cap. L V I I I.

AMphora Italica habet sextarios X L V I I I.
Sextarius continet libram vnam,vncias octo.
Sextarius mellis libras duas continet.
Chus sextarios sex continet.
Sextarius heminas duas habet.
Cyathus drachmas duodecim.
Mina vncias octo continet.
Vncia scrupulos vigintiquatuor.
Olca scrupulos tres habet.
Obolus scrupulum medium.
Oxybaphum quartam heminæ partem.
Cheme magna drachmas tres continet.

Ex libro de compositione medicamentorum κατὰ τόπους,renes calculo obnoxios seruans medicamentum, Cap. L I X.

VVarum passarum vnc. I. adianti drach. I I I I. semi-
nis apii drachmæ dimidium,lithospermatis dach.
I I. amygdalarum amararum drach. I I. damasonii drach.
I. phu tantundem,succi plantaginis puri drach. I. semi-
nis peponis repurgati,& seminis cucumeris singulorum
drach. I. Lemniæ sphragitidos drach.med.thuris infecti
grana V I I I. subigantur in minutissimas partes redacta,
& in grana redigantur:tũ cum oxysaccharo fermenten-
tur:fiántque grana magnitudinis ciceris:ex iísque singu-
lis mensibus per octo dies grana quinque quotidie ex
mixto oxysaccharo sumantur:cæteris verò mensis diebus
præter eos octo deinceps insequentes , hoc facito quod
sequitur , Cicerum ius in quo vuæ passæ absque acinis,
itémque anethum,mẽtha,fœniculi radicum parum,sac-
charum,& amygdala subacta incocta sint,per colum tra
iectum bibe,ipsóque per interualla vtitor.

Loca in quibus viperæ comperiuntur , sunt Phanus,
Typanges, Achlada, Xerocastellum, Alonitzin. In ho-
rum montanis stationibus præstantiores & laudabiles
viperæ degunt.

De latis emplastris,quæ κοπτὰ(hoc est contusa)dicuntur, Cap. L X.

IN emplastris quæ à latitudine platysmata vocantur,si
medicamenti vim moderatã esse velis ad cicatricem
inducendã vlceribus quæ difficiliter sanescunt,quartam
metallicorũ partem ceræ admiscebis:si vehemẽtius me-

dicamentum conficere propoſueris, tertiam: ita tamen vt cera in ſole aut ad ignem, aut aqua calida molliatur, atque ita metallica admiſceantur.

Ex Antylli commentariis de coctione medicamentorum, quæ ad emplaſtra conficienda adhibentur, Cap. LXI.

IN coquendis medicamentis argenti ſpuma cum oleo decoquetur: eam verò læuigatam rurſus ex oleo conterere oportet, vt conſpiſſeſcat, deinde ita leni igni continuò agitatam coquere. Primùm autem intumeſcit, bulláſque emittit: vbi verò iam fere ſatis cocta fuerit, colorem fæci ſimiliorem recipiet. Coctionis terminus eſt quum tumor ſe remittit, & non inquinat. Molybdæna eodem modo quo ſpuma argenti coquitur: eius coctionis modus eſt, vt nõ modò digitos non inquinet, ſed etiam vt colorem ex igneo in fuluum, & admodum floridum commutet. Æs non in ipſo protinus initio ad coquẽdum imponitur, ſed ſemicocto iam emplaſtro. Modus coctionis, niſi admodum paucum iniectum ſit, erit, quum color ipſius exuperet, & fuluum emplaſtrum facit. Sory & diphryges ipſa quoque medio coctionis tempore iniiciuntur. Diphryges autem veluti etiam ſquama, coquitur vſquedum eius color vincat reliqua. Sory verò non habet peculiarem coquendi terminum, ſed is omnibus communis eſt, vt emplaſtrum non inquinans reddatur. Chalcitis ſicut æs coquitur. coquendi finem metimur ſi emplaſtrum magis fuluum, magiſque phœniceum euaſerit. Æris flos eo modo quo æs coquitur: eius terminus eſt is qui coctioni communis eſt. Atramentum ſutorium medio coctionis tempore iniicitur, coctum emplaſtri colorem vehementiorem efficit, ac niſi reliqua obſtiterint, emplaſtrum nigrum reddet. Miſy ad finem coctionis inditur, neque vllum habet coquendi finem ſibi definitum. Arſenicum & ſandaracha, in fine coctionis imponuntur. Plumbum vſtum in media coctione adhibetur. Ceruſſa in alba emplaſtra ad finem inditur. ſic enim & colorem ſuum conſeruat, & magis exalbeſcit: in nigra verò emplaſtra, in initio, ſiquidem cocta ceruſſa fit nigrior. Ærugo in emplaſtris viridibus poſt coctionem iniicitur. In quibus verò ne in ollam quidem conicitur, cætera ad ipſam ex aceto detritam, in mortarióque manentem affunduntur. In melinis emplaſtris quum ſemicocta confectio eſt, imponitur: hæc enim mediocriter cocta melinum colorem efficit. In iis verò quæ geminam faciem, duplicémque colorem præ ſe ferunt, quæ διπρόσωπα & δίχρωμα nominantur, in ipſo ſtatim initio ærugo ponitur. In quibuſdam enim coquendo melinum colorem primùm inducit, qui duplicis coloris ſpeciem præfert: poſtremò autẽ fuluum colorem reddit. Alumen plerunque poſt coctionem additur. proprium coctionis modum nullũ habet. Rubrica ad finem iniicitur. Cadmia & pompholyx in principio imponuntur. Sal & nitrum in medio coctionis iniiciuntur. Sulphur in

A fine adiicitur. ipſius coctio nigra facit emplaſtra.

Terra omnis, itémque lapides, atque etiam pumex ad finem plerunque iniiciuntur. Oleum ſi in initio reſinæ alicui aut pici liquidæ fuerit iniectum, facit vt emplaſtrum non cohæreat. Quamobrem quum illa coctione coaluerint & conſtiterint, oleum indetur. Reliquæ pinguedines ſalis expertes in medio coctionis tempore imponendæ ſunt. Ex vnguentis, irinum coquitur, cyprinũ verò & roſaceum minus, cætera nequaquam coctionem ferũt: idcirco ad finem coctionis ſunt

B immittẽda. Cera per ſe ipſa nõ coquitur (aduritur enim ſola) ſed nec etiã cũ reſina liquida, nec cum pice liquida: (neq; enim coit) verũ adiicitur aut oleo puro, aut oleoſo, quod cum aliquo metallico coctum ſit, aut reſinæ, aut pici prius coctæ. ac cera quidem prius iniicitur quàm cætera quæ iniicienda ſunt, coeant atque cohæreant.

Reſina arida poſt ceram inditur, liquida verò ipſa per ſe ante alia omnia coquitur, niſi eius perexigua ſumatur portio. Pix ante alia iniicitur. Finis coctionis eius picis quæ liquida eſt, habetur quum coit & ſpiſſatur:

C aridæ verò, præſertim ſi cum aceto coquitur, quum non amplius bullas emittit, neque intumeſcit. Bitumen in principio impoſitum coquitur: id verò non eſt in leuorem redigẽdum. habet enim aſperitates ficuum granis ſimiles. In craſſiores ergo partes eſt frangendum, & aceto incoquendum ſic vt non agitetur, donec non amplius bullas mittat. Propolin præmollire oportet & coquere. à coctione enim neutiquam diffunditur. Ammoniacum circa mediam coctionem inponitur. Si verò ad cruenta vulnera emplaſtrum paratur,

D aceto aut vino erit macerandum. Si molle fuerit emplaſtrum, qualia ſunt quæ ad anum parantur, cum aqua erit læuigandum, atque ita cæteris iam coctis infundendum.

Opopanax multo poſt ammoniacum iniicitur: omnino autem paucam coctionem requirit. id quoque ex vino aut aceto prius eſt læuigandum. Galbanum coctionem neutiquam fert, ſed vt ne inquinet digitos, emplaſtrum ab igne auferendum eſt, ipſumque emollitum infundendum. Sagapenum in mortario tunditur, & quum teneriuſculum factum eſt, cum emplaſtro

E quod ab igne ſublatum ſit, emollitur. Aloë poſt coctionem inſpergitur. Succus papaueris pridie in modica aqua maceratur, & in mortario teritur, atque ita emplaſtrum affunditur. Thapſia poſtremo loco iniicitur. Bdellium læuigatum emplaſtro ab igne iam ſubalto inſpergitur. Sin autem pingue ſit vt læuigari non queat, ipſum æquè ac ſagapenum cõtuſum, ac in emplaſtri formam redactum, ſimul cum emplaſtro mollienus. Thus & manna coctione iam perfecta inſperguntur. Myrrha cum modico mellis læ

F uigata, aut cum aceto & aqua, ſi modò humida emplaſtrum admittat, abſoluta coctione iniicitur. Semina, radices, & herbæ coctionem non ferunt: ergo læuigatis, & in mortario adhuc ſubſiſtentibus, liquefacta reliqua affunduntur.

QVID TERTIO LIBRO CONTINEATVR.

HOC libro habetur quæ vnguenta, emplaſtra, malagmata, cataplaſmata, paſtilli, ſicca collyria, liquidáque probata ſint: itémque de agglutinãtibus, ſmegmatis, dropacibúſque, inunctionibus, antidotis, purgationibus, & ſuffitibus, diſſeritur.

QVAE CONTINEANTVR IN HOC LIBRO,

Baſilicon emplaſtrum.
enneapharmacon.
ex cadmia.
attalicum album.
phœnicinum Galeni.
viride, quod lite appellatur.
dichroum on.
pentatheton.
ex hyoſcyamo.
myrteum.
album ad ambuſta.
copton platyſma.
aphrum.
geranion Poletis.
ex dictamno.
ex lini ſemine.
ex verbenaca.
elephantinum.
ex anthemide.
halmyron.
ex ſalicibus Magni.
è buccinis.
ad alopecias.
adamantini ad idem.
ex ſalicibus Critonis.
ad cancros vlceratos.
ad vlcera phagedænica adamantini.
ad cancros depaſcentes & erodentes.
ad inteſtina prolapſa.
ad herniam adamantini.
aliud ad idem.
ad ramicem inguinis adamantini.
ad idem.
aliud.
ad aquoſos ramices.
ad meliceridas adamantini.
corax ad nomas.
ad ramicem gutturis.
ad ſedis inflammationes.
ad tentiginem ciendam.
ad fracturas oſſium.
ad teneros, & qui ex vlcerib' nimis grauiter cõflictãtur.
ad phagedænas Galeni.
Adamantini ad phagedænas.
aliud ad omnia vlcera maligna.
aliud.
ad vlcera carcinode.
ad vlcera perhumida
ad idem.
ad vlcera maligna fluentia.
ad vlcera chironia.
ad eadem.
ad putrida & depaſcentia.
ad vermes in vlceribus.
ad cauitates fiſtuloſas inueteratáſque.
ad vlcera flaccida.
ad vlcera quibus ægrè cicatrix inducitur.
ad vlcera vetuſta.
ad maculas & cicatrices exterendas.
ad vngues ſcabioſos.
διὰ ἁλῶν.
ad cancrum vlceratum.
cerata & perfuſiones ad parotidas & phymata.
ad bubono cœlen.
ceratum ex quatuor rebus.
azanites.
hypochondriaca anethine.
ad eryſipelata, quod illinitur.
perfuſio capitis.
alia ad percuſſiones & plagas.
ad cardiacos.
ad podagricos.
ceratium quod χὺρ dicitur.
perfuſio capitis alia.
ad vlcera ſerpentia.
ad ſaniem.
vnctio ad neruorum affectiones.
amythaonis ad præcordiorum affectiones.
ex ſeminibus.
ex ptiſſana.
aliud.
malagma ex fœnogræco.
epithema ſtomacho aptum.
malagma tonſoris.
ex micis ad omnem duritiem.
ex palmulis.
epithema ad ſtomachicos.
aliud quod βασιλικὸν dicitur.
cyphoides.
ex œnanthe.
ex Galeni lib. ceratum ad oris ſtomachi inflammationẽ.
malagma ad lienem.
malagma ex baccis lauri.
malagma Apollophanis.
ad iſchiadicos.
clidion Philomeni Mnaſæi.
epithema infrigidans Galeni.
cataplaſma ex fermento.
cataplaſma ex pane.
cataplaſma ex furfure.
cataplaſma ex ficubus.
acopon decamœron.
pentamœron.
acopon vnguentum ex caſtoreo.
aliud ſimplex.
ad eos qui ob ſenectutem refrigerati ſunt.
ad pallorem & liuores.
ad penem erigendum vnguentum Rufi.
iſchiadicum.
ex hedera.
iſchiadicum vnguentum.
iſchiadicum Antonii archiatri.
metaſyncriticum.
paſtillus Andronis.
paſtillus Muſæ.
paſtillus Heræ.
alius eiuſdem.
paſtillus ex charta ad nomas.
paſtillus ad vtiligines.
paſtillus croceus.
paſtillus ad lichenas.
paſtillus ad tormina.
paſtillus Paſionis.
paſtillus podagricus, Procli.
paſtillus ex electro.
paſtillus ex acacia.
paſtillus ad hemicraniam.
ſiccum medicamentum ad cicatricem inducendam.
aliud ad idem.
cephalicum.
aliud cruſtas inducens.
aliud patefaciens citra dolorem.
rhodiacum.
ex charta,
ad nomas.
adurens.

anthera Philumeni.
collyrium libyanum.
psilothrum Apollinaris.
cnicus flauus Bassi.
ex erica.
vranium.
acharifton.
ex thure.
cygnus.
libyanum ad pustulas & alia permulta.
ex cornu ceruino.
nilium Demosthenis.
collyrium madicum.
spodiacum.
nardinum.
collyrium aromaticum.
chiacum.
siccum ad angulos oculorum scabiosos.
diacenteton.
πολύχρηστος Erasistrati.
collyrium ad pura & impura vlcera.
aliud ad pura vlcera.
Dionis collyrium.
collyrium πεντεσμύρον appellatum.
collyrium ad carbunculos.
collyrium ad tabem.
collyrium ad suffusiones.
Archigenis ad oculorum claritatem.
Demosthenis ad veteres affectiones.
Cleonis gluten.
siccum palpebras pulchras efficiens.
aridum ad lippitudinem aridam.
liquida compositio.
alia ad callos.
collyrium ad aspectus claritatem.
ad cicatrices oculorum.
gluten ad pilos.
ad crithas, chalaziáque.
ad ægilopas.
cataplasma ad vehementes dolores oculorum.
vnguentum ad vehementes dolores.
dia rhodon Diagoræ.
croceum quod puerile inscribitur.
Asclepiadæ pacianum.
ad oculorum caligationem.
smegma quod Asclepias nominatur.
smegma caput exiccans.
sapo repellendi vim habens.
dropax Gallus.
alius simplex.
psilothrum.

ad corrugationem.
smegma splendorem afferens.
stomaticum Philagrii.
anthera.
dia moron Galeni.
dia besasa.
ad anginam.
ad columellam laxatam.
aliud.
ad dentes conseruandos, Galeni.
ad dentes tremulos.
Philagrii ad oris erosiones.
antidotum ad colicos.
antidotum Philonis.
trigonos.
catapotium Dioscoridæ ad exustos.
ad quartanarios Galeni.
ad eos qui à cane rabioso morsi sunt Galeni.
ad eos qui ex fungorum vsu suffocati sunt, Galeni.
ad comitiales ex scilla.
pastillus ad vocem firmandam.
alius.
medicamentum ex fructibus pomaceis
antidotum Quinti.
diospoliticon.
ex tribus piperis generibus.
ex calamintha.
ex succo cydoniorum.
antidotum Zenophili.
Galeni hiera picra.
quæ subducunt ventrem.
grana salubria.
purgans, quod κοπιάδιον appellatur.
pastillus purgans.
grana purgantia.
medicamentum ad colicos.
symbiotarium.
medicamentũ purgans ad eos qui elephãtia detinentur.
ius veteris galli.
inunctio sedis ad flatus emittendos.
hiera Rufi.
Lyci purgans medicamentum.
aliud purgans eos quos elephantiasis exerget.
inunctio purgans.
suffitus.
alius.
alius.
hiera simplex Rufi.
xeromyron compositio Arabica.
suffitus ad somnum conciliandum.
suffitus ex cupresso, quod Cyphi lunæ dicitur.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber tertius.

DE EMPLASTRORVM ET TROCHISCORVM COMPOSITIONIBVS.

BASILICON (quod etiam tetraphar
macum dicitur) habet pares portiones
ceræ,picis,resinæ frictæ,seui taurini.Si
celeriter concoquere, carnémque indu
cere volueris, vnam thuris partem ad
duodecim basilici partes admisceto.
Enneapharmacon valet ad suppurandum : egregiè facit
ad vacuas distentiones, & ad eas etiam quæ in thorace
sunt, & ad fistulas, quas etiam emollit.est item ad vteri
duritias aptum,atque vlcera quæ in eo sunt solutum sa-
nat.Habet autem ceræ, medullæ cerainæ, adipis anseri-
ni,taurini,butyri,terebinthinæ,mellis,olei rosacei,cici-
ni, paria pondera.nõnulli autem rosacei loco liliaceum
ponunt. Hoc purgat, ad cicatricem perducit, carnem
creat. Ex cadmia,ad cicatricem inducendam, ha-
bet cadmiæ vstæ & vino præparatæ,chalcitidis vstæ,sin-
gulorum vnciam vnam,olei myrtei, ceræ, resinæ,colo-
phoniæ,singulorum libram vnam,vini Italici quod sa-
tis est.Chalcitis & cadmia ex vino terantur,vt liquidi ce
rati consistentiam habeant : ceram verò ac resinam eli-
quans,in ollam testaceam immittito. Metallica cum vi
no imponantur,omnibúsque in mortario læuigatis vti-
tor. ad inueterata vtere hoc puro emollito. ad recentia,
cum cerato rosaceo. Attalicum album, quod fa-
cit ad vlcera senum & eorum qui mollem cutim habẽt,
& eorum qui vlceribus humidis infestantur, sanátque
vlcera crurum, & egregiè valet ad abrasa genuum, & in
quibus membrana ossa tegẽs,nuda est.Habet spumæ ar-
genti pondo denariûm centum, cerussæ pondo dena-
riûm centum,ceræ albæ pondo denariûm quinquagin-
ta,terebinthinæ pondo denariûm vigintiquinque,thuris
vncias tres, aluminis scissilis pondo scrup.sex, piperis
pondo denariorum trium, olei veteris heminas duas,a-
quæ heminas duas.Metallica in sole coquito donec non
amplius digitos inquinent:resinam & ceram diligenter
in vnum componito,thus primùm indito, secundo lo-
co alumen, vltimo piper. Aliqui pro pipere cyperum
iniiciunt. Phœnicinum Galeni habet adipis suilli
veteris, salísque expertis libras duas, spumæ argenti li-
bras tres, olei antiquissimi libras tres,chalcitidis vncias
quatuor : chalcitidem tritam ac contusam tenuissimo
cribro cribratam in mortarium coniice,& diligenter te
re donec subtilissima reddatur:deinde argenti spumam
tenuissimo itidem cribro cribratam, & in tenuissimum
pollinem redactam infunde, & in mortario diligenter
vnà cõtunde,oleúmque in sole admisceto, vt liquidum
medicamentum permaneat:postremo loco adeps capri-
nus pondo librarum duarum adiicitur,qui ipse quoque
est diligenter contũdendus:ita omnia in cacabo coques,
& rudicula ex palma agitabis. Cortex viridis externus
ipsius virgæ palmeæ auferendus est, vt suum humorem
impertiri medicamento queat. Vnus autem palmæ ra-
mus tibi ad coctionem satis erit, vt crassiore eius parte
pro spatha vtaris : ramulos autem qui crassæ particulæ
adhærent,quíque vtrinque exoriuntur,resecabis, & cor-
ticem detrahes,& in minutas partes concisos,in medica-
mentum coniicies,vt eorum succum eidem impertiant.
Spatha autem statim ab initio vti par est:tenues verò pal
mæ particulas iniicere oportet, quũ videbis medicamẽ-
tum cerato similem habere consistentiam.nam si ab ini-
tio eas immittas, earum succus coquendo consumetur,
quem nos propter eius adstringendi vim, manere copio
sè volumus. Quinetiam ipsius spathæ pars quæ à medi-
camento exsiccata fuerit, præcidenda est:id quod bis &
ter erit faciendum,si eam arefactam videbis. Perspicuũ
autem est,palmæ ramum,& recens, & eodem die præci-
sum esse debere,vt succi plenus sit. Medicamentum ve-
rò tum demum erit coctum quum non inquinabit. Hoc
vtêris ad cruenta vulnera, quæque ad cicatricem diffici-
liter perducuntur,& ad sinus oleo dilutum.Conuenit o-
A mnibus partibus inflammatis,podagris,articulorum do
loribus,nisi quo tempore dolores vehementes sunt. A-
ptum est bubonibus,tuberculis, ambustis, pernionibus,
ossium fracturis,& omnibus denique fluidis affectioni-
bus.In hoc medicamento dissoluendo hunc modum ser
uabis, vt medicamentum paululum olei mensuram ex-
cedat,ac præsertim æstiuo tempore : vt, si medicamenti
sint vnciæ decem,olei nouem apponantur. Viri-
de(quod lite appellatur) rosaceo dilutum,vlcus cauum
& apertum sanat. Constat ex ceræ resinæque frictæ, sin-
B gulorum libra vna,æruginis libris duabus,olei heminis
duabus.hoc delicatis adhibendum est. Dichro-
mon,*id est duplicis coloris*, est in quo sunt æris vsti,aluminis
scissilis, ammoniaci thymiamatis,singulorum vnciæ v-
næ,ceræ,colophoniæ, adipis taurini aut suilli, singulo-
rum vncia vna.sicca ex aceto læuigentur. Penta-
theton habet ceræ,adipis taurini,resinæ frictæ,picis, cal
cis,pares portiones.Vsus tempore olei sicyonii quadrã-
tem,ceræ vncias tres,olei vnciam medicamenti quadrã-
ti adiicito,ex vino & aceto contundito,atque vtitor.
C Ex hyoscyamo quod psittacion dicitur, habet resinæ
frictæ,ceræ,adipis suilli,liquoris hyoscyami pares por-
tiones. Myrteum habet spumæ argenti vnc.sex,
ceræ vnciam vnam, olei myrtei vncias duas, vini quod
satis est. Album ad ambusta,habet spumæ argen-
ti,cerussæ, sulphuris viui, singulorum vncias sex, ceræ
vnc. quatuor,olei myrtini quod satis est. Aliud. Spu-
mæ argenti vncia, plumbi combusti vnciã, ceræ vnc æ
duæ,olei myrtini vncia. Copton platysma habet
æruginis vnciam,squamæ æris vnciã, terebinthinæ vn-
cias duas,ceræ vncias quinque. Cera & resina in pila te-
D rantur,& in vnum redigantur: deinde ærugo adiiciatur
vt emplastrum fiat,quod in tantam latitudinem exten-
datur quanta satis sit ad vlcus comprehendendum : sin-
gulis autem diebus soluatur. Aphrum sanguinem
supprimens facit ad insignes diuisiones, præsertim quæ
in capite sunt,ad fistulas,sinus,fracturas.Item hepaticis
& lienosis conuenit, absque inflammatione glutinat.
Cartilaginibus etiam ac neruis,ossibúsque præcisis mira
biliter prodest.valet quoq; ad vlcera profunda, & sinus:
nam insigniter glutinat. Iam verò in abscessibus quum
E eiecta est sanies,imponitur.Est etiam ad supprimendum
sanguinem præstantissimum,& præsertim in iis qui san-
guinem reiectant. Duobus autem linteis est inspergen-
dum, alterum pectori & costis imponendum, alterum
dorso:nam præter omnium opinionem sanguinẽ sistit.
Est præterea ad canum morsus accommodatum, & in-
flammationes omnino sedat,& ea quæ vulneribus adhi-
bentur,vincit omnia. Hyberno tempore diebus septem
soluitur,æstiuo quinque:si necessitas vrgeat,tribus. Ha-
bet autem ceræ,picis,bituminis, pityinæ liquidæ,singu-
F lorum vnciam vnam, mannæ vncias sex, cerussæ vn-
cias quatuor, atramenti sutorii tantundem, opopanacis
vncias duas,rosacei libras duas(alii selibram)aceti hemi
nas duas.Ceram,bitumen,oleum,acetũ in ollam conii-
cito,ac parum liquato,deinde picem ac resinam in mi-
nutissimas particulas diligenter concisas adiicito : vbi
semicoctum fuerit,ollam tollito,& aliquandiu refrige-
rato,& atramentum sutorium percolatum læuigatúmq;
ex duabus aceti heminis paulatim,ne efferuescat, insper
gito.Hoc infuso,iterum leniter coquito agitãdo:quum
G non amplius inquinat,ab igne amoueto:opopanacem in
aceto quod reliquum fuerit,ita pridie maceratum vt dis
soluatur, infundito : deinde cerussam mannámque vnà
pariter probè tritas inspergito, & paululum tepefaciens
quousque in vnum coëant,obserua ne opopanax & mã-
na comburantur,in mortarium funde, & refrigerari si-
nito,ac rursus subactum reponito. Geranion Po-
H letis facit ad neruos crassorum humorum plenos ac la-
xatos,& in quibus periculum resolutionis imminet, &

ad fluxiones quæ ad articulos feruntur,in quibus tumor etiam oritur,& ad partes quæ prolapſæ ſunt,& ad recenti cicatrice contractos articulos & incuruatos, qui que ſi vi moueantur, ſtrepunt, vt ſinguli ſonum edant. Valet etiam quum in cubitis aut genibus,aut aliqua alia particula lentus humor aut flatus continetur.Sanat ganglia, & omnes concretiones,& ſteatomata,&atheromata.Accommodatum etiam eſt ad aneuryſmata,ad ſtrumas &panos.Omnia præterea indurata emollit,rumpit,exterget, attenuat & glutinat,ac relaxata corroborat. Eius compoſitio eſt hæc,Ramēti æreæ ſtatuæ ſordidæ & æruginoſæ, quale in iis quæ inunguntur reperitur, vnciæ vigintiquatuor,ceræ tantundem,ſandycis libra, ſandarachæ libra,terebinthinæ libra.Si ramentum durius ſit,tunc tātundem terebinthinæ imponito. Gruis pennas omnes hoc modo crematas addito. In ollam fictilem nouam pennas omnes pone, os & totam ollam argilla illine, eámque in fornacem coniice donec ignita argilla ſit: tunc extrahe atque aperi,pennæ aduſtæ & in vnum redactæ comperientur:eas ad ſtrigmenti formam terito, deinde ceram ac reſinam ſuper carbonibus liquato: tum ſandaracham & ſandycem contritum affundito, & donec probè mixta hæc fuerint,agitato: poſtea ramentum in mortarium coniectum diligenter coterito, vt omnia affuſa cum cera miſceantur,& medicamentum ad emplaſtri formam redigatur. Quod ex dictamno conficitur, habet dictamni partes vigintiocto, chamæmeli partes duodecim, ſphagni partes quinque, pentaphylli partes quatuor,cyperi partes ſeptem,ariſtolochiæ partes trigītaquinq;,ireos partes ſeptē,polii partes duodecim, cētaurii partes duodecim,gentianæ tantundē,libanotidos partes ſex,gagatis partes ſeptem,ſpumæ argenti partes centum quinquaginta,olei veteris partes octo &quadraginta,ceræ partes duodecim,reſinæ ſiccæ partes trigintaduas, colophoniæ partes quinquaginta,terebinthinæ partes quatuordecim,terræ ampelitidis partes vigintiquatuor,aut pityinæ ſiccæ partes duodecim,ammoniaci thymiamatis partes trigintaquinque, ſquamæ æris partes trigintaocto,æris combuſti partes duas de viginti, propoleos partes duodecim, diphrygis partes octo, amyli partes duodecim, ceruſſæ tantundem,aloës partes ſedecim, chalciteos partes decem, atramenti ſutorii partes vigintiquatuor, thuris albi partes duodecim, myrrhæ partes ſeptem.Oleum prius leni igni calefacere oportet,deinde argenti ſpumam in ſubtiliſſimum pollinem redactam iniicere, paulatim agitando donec colorem mutet,& aliquantulum conſiſtat, deinde picem terrámque ampelitidem addere.Quúmque denſari inceperit,cera iniicienda eſt,deinde reſina & colophonia, tum ammoniacum contritum: ad hæc ſquama æris atque æs, tum rubricam & diphryges:tum chalcitidem,atramentum ſutorium, & ceruſſam, deinde libanotida & myrrham, & aloēn, deinde totam terebinthinam & thus: hǽcque omnia(vt par eſt)mixta ab igne detrahes, & ita herbas læuigatas iniice ſpatha agitando,vltimo verò loco chamæmelum infundito.Vtere hoc medicamēto ad neruos vulneratos,ad vlcera vetuſta,ad venenatorum animalium ictus, & morſus, ad ſcorpionum morſus, ad condylomata & ganglia,ad ſtrumas & lenticulas,parotidas & phymata,& fiſtulas,& ad chironia,& maligna vlcera omnia,& ad oſſa.Itémque euellit ſpicula & tela,carnem & cicatricem inducit,inflammationes diſcutit:facit & ad omnia thoriacis vitia,& ad præcordiorum affectiones & duritias,vel ſcirrhos,& ad aquam inter cutem, & ad articulos contractos, & ad oſſium fracturas, & ad vlcera curatu difficilia,& depaſcentia,& ad neruos præciſos,& ad contuſiones & putredines,& abſceſſus,& perniones, & carbones, & ad quæcunque emollienda ſunt: itémque fluxiones oculorum fronti admotum ſiſtit. Roſaceo autem dilutum ad aures purulentas,ad ea quæ in pudendis & ano ſunt valet. Prodeſt etiam in ſuffitu vuluis quas frigus oblæſit,& iis quæ difficiliter partum edunt: nam ita fœtum viuum educes, neque vlla ex parte lædes.itémque ſecundas quæ vocantur, ſi vſu veniat. Auxiliatur etiam morbis qui ex circuitu redeunt, ſi ante

A acceſſionem fronti adhibeatur.Iam verò ſi in domo ſuffitus ex eo fiat, & viperas & omnia quæ venenum iaculantur extrudet. Ex lini ſemine Poletis facit ad thoracis affectiones,emollit,ac digerit, ac neruoſarum partium inflammationes mitigat. Facit ad podagricas exacerbationes,& contractos articulos relaxat.Lini ſeminis pars vna,ceræ partes quatuor,colophoniæ tantundē, farinæ hordeaceæ partes duæ,reſinæ cupreſſi tātundem, thlapſeos pars vna,chamæmeli,pilularum viridium cupreſſi clauſarum cuiuſque pars vna, olei veteris partes
B duæ.Ceram & colophoniā ad carbones liquato,oleumque mouendo adiicito. His diligenter miſtis, ollam ab igne auferto, cupreſſi pilulas tritas imponito, animum adhibendo ne medicamētum efferueſcat,& intumeſcat, & ollam egrediatur: deinde farinam, tum lini ſemen, poſtea thlaſpin,poſtremò chamæmelum adiungito, ad ignémque iterum ponito, commiſceto donec probè coeant.His in vnum redactis,reſinam cupreſſi ad finem iniice:quúmque hæc eliquata fuerit,medicamentum in mortarium aqua ſemiplenum verſa,deinde emolli, atq;
C vtitor. Ex verbenaca, vel ex ſacra herba,quod ad Poletem refertur,facit ad capitis dolorem veterem & recentem,ad hemicraniam, ſi fronti & temporibus applicetur. Valet etiam ad dentium dolores,& oculorum fluxiones, itémque ad vrinæ difficultatem pubi impoſitum.Eſt etiam accommodatum iis qui à ſcorpione icti ſunt, & denique neruoſarum partium inflammationibus.Habet autem ſacræ herbæ aut verbenacæ partes nouem,reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor,ceræ partes quatuor, olei partes duas. Emplaſtrum ele-
D phantinum,ſiue ex dorycnio,quod Poletes confecit:valet ad articulos cōtractos,ad callos fracturarum, (emollit enim,& ſoluit vitioſas agnationes) itémque ſtrumas amotu difficiles, atque ad ea quæ induruerunt, & quæ ægrè maturantur,quæque contumacia ſunt.nam diffundit,emollit,digerit,ac diſcutit vehementer.Quòd ſi eboris portionem medicamento illinas, itáque decem dies illitam dimiſeris,ita mollem effeceris vt perfodi queat: ſi verò plures dies ita continueris, molle videbis æquè ac lorum.Medicamentum fit ex his,Dorycnii recētis vi-
E ridis,aut in vmbra arefacti partes decem, radicis mandragoræ vel viridis vel ſiccæ,partes duæ,radicis panacis partes ſex,reſinæ colophoniæ partes viginti,reſinæ liquidæ pineæ partes quatuor,opopanacis partes duæ, terebinthinæ partes duodecim, bdellii partes viginti, ceræ partes duodecim,aceti albi hemina,aut plus eo,ſi medicamentum capax ſit.Dorycnium ſi viride ſit, totum cum radicibus euulſum in mortarium coniiciendum eſt,& vehementer contundendum,aceto paulatim inſtillato. Idem faciendum eſt quum mandragoræ radix imponitur.Pa-
F nacis autem radicem in fruſta ſecans, & conterens per ſe, iniicies deinde bdellium,quod quum in mortario prius confregeris, acetum inſtillando, admotis viribus contunde,vſquedum emplaſtri formam acquirat:deinde apparatas herbas miſce,poſtremóque opopanacem ex aceto læuigatum infunde:medicamento confecto vtitor.

Emplaſtrum ex anthemide. Anthemida verno tempore florentem & coloratam legere oportet, ex eáque ſuccum exprimere,&in ſole exſiccare:deinde ſumere reſinæ colophoniæ partes duas & quadraginta, pineæ partes o-
G cto, ceræ tantundem, olei partes quatuor: tum ſuccum herbæ diſſolutum paulatim compones,ab igni auferes, in mortarium coniicies, diligenter permiſcebis,vt in vnum conducantur. Vtere ad vulnera cruenta, carnis fracturas,vlcera maligna,vetuſta,quæque labra pertumida habent,grauéque olent,& difficiliter ad cicatricem perducuntur: ad beſtiarum virus eiaculantium morſus, ad vnguium pterygia, ad neruos craſſo humore imbutos, iique ſiue in articulis ſint diuturni & dolorem excitantes,ſiue etiam ex inflammatione ægrè moueantur,& do-
H lore afficiant:ad fiſtulas,ad ſtrumas, ad oſſium denudationes,ad ganglia, ad dothienas, ad ſteatomata, ad nomas,ad ſinus,ad coli inteſtini flatus,ad partes in quibus frigus dolorem excitauit,ad ambuſta, ad præcordia, viſcera,& ſtomachum,ad vitia thoracis,& item alia,ad abſ

ceſſus. Importunum & copioſum ſanguinis è naribus flu
xum ſiſtit: in quo caſu ſtomacho applicandum medica-
mentum eſt: præſtat tamen fronti etiam adhibere. Flu-
xiones quæ ad oculos feruntur, eius ſplenium fronti ap-
poſitum cohibet: roſaceo verò dilutum imponitur vl-
ceribus quæ in genitalibus depaſcendo ſerpunt. Hal
myron verò dicitur in quo lapis eſt quidam denſus, gra-
uis, lenis, totus ſalſus, vnius tantùm coloris, quem * In-
dicum vocant. Hic aduſtus, & ignitus, ac refrigeratus, al-
bus apparet. Hunc diligenter teras, & per cribrum trai-
cias, & oui album admiſceas, vlceráque puerorum quæ
aperta non ſunt, vnges: quinetiam vlcera ſerpentia ſiſtes,
atque exſiccabis, & ex eo optimum medicamentum para
bis, Reſinæ colophoniæ partes vigintiquatuor, liquidæ
partes ſex, ceræ partes quinque, olei partes tres, lapidis
partes ſex. Hoc medicamentum habet vim purgandi,
exiccandi, per halitum digerendi, attenuandi, diffunden
di, glutinandi, cicatricem inducendi. Valet ad eos qui
dolore conficiuntur, & quibus ventriculus propter eius
imbecillitatem, grauitatem affert. Facit etiam ad nuper
perforata, & ad vetera vlcera, & ad ſtrumas, & denique
ex roſaceo ad aures purulentas. Ex ſalicibus, quod
Magnus inuenit, ſine mordicatione exiccans ad omnes
deſtillationes facit: Salicis folia virentia terito, vini vete
ris quantum ad infuſionem ſatis ſit, addito, & ad lentum
ignem diu coquito: deinde in pilam iterum reiicito, &
ſimul contundito diligenter, & linteo denſo hæc ita cō-
trita excipito, & comprimito, vt ſuccus exprimatur: poſt-
ea ſumito colophoniæ vncias vigintiquatuor, olei vn-
cias duas, ſucci expreſſi libram, colophoniámque prius
cum oleo percolatam placido igni decoques, quouſque
in aquam coniecta, & manibus ſubacta, non inquinet:
tum verò ceræ vncias vigintiquatuor admiſceto, eáque
liquefacta, olláque ab igni amota, ſalicis ſuccus paula-
tim admodum iniiciatur, deinde igni admoueatur, &
placidè coquatur, vt ne comburatur. Quum medicamen
tum ita in vaſe commiſtum fuerit, mortarium eodē ſuc-
co perfunde, & in ipſum coniice medicamentū, ídq; ma
nibus ſubigito, & emollito, atque vtitor. E buc-
cinis quod valet ad digerendum per halitum, non mor-
dendo, habet ſpumæ argenti drachmas XVI. cineris
buccinarum vnc. XVII. ceruſſæ vnc. XX. olei antiqui
heminam, terebinthinæ drach. XIII. thuris drach. XX.
aquæ cyathos IIII. Ad alopeciam, euphorbii &
thapſiæ vtriuſque partes duas, ſulphuris viui partes qua-
tuor, ellebori albi aut nigri partem vnam: his ceræ par-
tes quindecim admiſceto, & oleo laurino antiquo eli-
quato. Erit hoc medicamentum præſtantiſſimum ad in-
ueteratas & curatu difficiles alopecias. Si thapſia tibi nō
ſuppetat, tantundem ponito aut ſeminis naſturtii aut eru
cæ: ſique laurinum non adſit, liquidam picem adiicito.
Adamantii ad alopecias. Alliorum cinere ex melle
vngito. Ex ſalicibus præclarum, & ad multos v-
ſus accommodatum medicamentum, non ſecus quàm
quæ ſuprà ſunt allata, Crito ſic recenſuit. Medicamen-
tum ex ſalicibus facit ad vlcera cruenta, articulos ſolu-
tos, & ad fiſtulas impoſitum, ad flaccidas carnes, præſer-
tim quæ in extremis ſunt partibus, & ad eryſipelata, a-
liáſque pleraſque affectiones ſine vſtionibus. Habet au
tem miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſſæ, gallarum non
tritarum, aluminis ſciſſi & rotundi, melanteriæ, ſingu-
lorum vncias ſex, ceræ, reſinæ pityinæ, picis, bituminis,
foliorum ſalicis, ſingulorum vncias duas, olei heminam
vnam & vncias quatuor, atramenti ſutorii vncias ſex, ma
licorii vncias tres, aceti ſextarios ſex. Folia ſalicis triduū
aceto madefacta coque quouſq; acetū in ſextarios duos
redigatur: deinde æruginí, ceruſſæ, melāteriæ, atque aliis
prius tritis folia, quæ ipſa quoq; diligēter læuigata ſint,
deinde ſicca, læuigata addito, & in vnū redigito: poſtea
liquefacta ſuperfundito, & cōponito, atq; vtitor. Ad cā-
cros vlceratos medicamentum mitiſſimum ex his fiet,
Argēti ſpumæ, ceræ, adipis ſuilli, ſingulorum libram ca-
pe, vitellos ouorum toſtorum decem, olei cyathos octo.
Argenti ſpumam ex aqua quæ ſatis ſit, contere, ſimul e-
tiam aliquid olei affundes, ouorúmque vitellos ſimul

A tere, adipémque expurgatum cum cera eliquato, & con-
tritæ argenti ſpumæ adiicito, ac reliquum oleum indito.
Huius medicamenti vſus eſt, vt ſi cum linamento adhi-
beatur, cum roſaceo, aut lentiſcino, aut irino, vt conueni
re videbitur, imponendum ſit. Si verò vlcus doloris ex-
pers ſit, myrrhæ, ireos, ariſtolochiæ, ſingularū drachmæ
tres commiſceantur, atque ita etiam non vlceratis con-
ueniet. Adamantii medicamentum ad vlcera pha
gedænica, Althæa viridi vel ſicca ſeuo hircino excepta
vtere. Si verò mirum in modum humida ſint vlcera, li-
B namenta ſicca prius impone, & ſeuum cum althæa adhi-
be. Ad hoc etiam vtere iis quæ triceſimoquinto capite
deſcribuntur. Ad cancros in quibus multa ac de-
paſcens eroſio ſit, hoc auxilium mirabiliter facit, quod
habet vini boni potentis ſextarios viginti, rhois exco-
riariæ lib. vnam, rotularum cupreſſi tantundem, gallarū
immaturarum non cōtuſarum vncias ſex, caſſiæ optimæ
tantundem. Contuſa macerantur quatriduum, & co-
quuntur ad tertias aut quartas, rudicula cupreſſi agitan-
do. Hiſque valde expreſſis & abiectis, reliqua ad mellis
C ſpiſſitudinem coquuntur, & in vas vitreum effunduntur.
Vſus eius medicamenti eſt, vt eo puro vtaris ad depaſcē-
tes cancros: quod ſi ſpiſſius ſit, vino poteris liquidum
reddere, id quod maximè vſu venit in pudendi mulie-
bris ſinu. Dolores etiam ſedat lacte dilutum, quod aliàs
quoque nomas mirabiliter ſanat. Ad inteſtina
prolapſa facit hoc quod habet cupreſſi, pilularum parua
rum & tenerarum, malicorii, ſingulorū vncias tres, vini
nigri quod ſatis eſt. Coque vinum affundendo, donec
omnino diſſoluantur: deinde in mortarium coniice, &
D ſubige diligenter, & adipe ſuillo veteri excipe, vt empla
ſtri ſpiſſitudinem habeat: tum ſuper linteo extende, ac
prius inteſtinum reducito. Foris autem pharmaco mol-
lem ſpongiam applica. ſolues autem medicamentum
tertio aut quarto quoque die. Adamantini ad her
niam, quum inteſtinum in ſcrotum deſcendit, habet gal
larum, halicacabi, radicis vrticæ portiones pares: vino
adſtringente prius coque, deinde læuiga donec fiat cera-
ti craſſities: peritonæo applica. ſolue ſeptimo die à cura-
tione: prius tamen delapſum inteſtinum ad priſtinum lo
cum retrahito. Aliud ad idem. Vuæ paſſæ acinis
E eiectis libram, cumini ad ſtrigmentum redacti vncias
ſex, nitri vncias tres. læuigatis vtitor. Si verò propter ad-
ſtrictionis moleſtiam opus ſit cerato Sicyonio, locum
maſtiche trita perſpergendo vtêris. Adamantini
medicamentum ad ramicem inguinis, habet gallarum
vnciam, lapidis pyritis vncias tres, pyrethri vncias duas,
nitri vnciam, terebinthinæ vnciam, ſilphii tantundem,
ſandarachæ drachmas duas, ceræ vncias tres, axungiæ ve
teris vncias duas, aluminis liquidi vnciam. Sicca vino
F quod mare expertum non ſit, & ſapa læuigato, & liquata
adiicito. Ad ramicem inguinis, & aquoſum. Bdel
liū ſaliua ieiunus macerato, donec habeat emplaſtri cō-
ſiſtentiam, atque vtere. Aliud. Folia, ramulos, &
pilulas cupreſſi recentes ac teneras læuigabis, & ad em-
plaſtri ſimilitudinem alligato. Quidam quum ex vino
prius coxerint, idem faciunt, hoc enim corporibus ni-
mio humore languentibus magnopere confert: exſiccat
enim, & corroborat. Ad aquoſos ramices, Car-
nium paſſularum, ameos, terebinthinæ, ſingulorum
G drach. VIII. nitri rubei drach. X. mellis optimi vnc. II.
arida per ſe minutiſſimè contundito, & cribrato, paſſu-
láſque diligenter ſubactas miſceto, & ſimul conficito: tū
mel cum terebinthina parcè decoctum infundito, & ad
emplaſtri formam redigito: ſicca demum læuigata mel-
li adiicito, emollitóque, & vtere. Porro coxendicem vit-
ta deuincies: æger verò quieſcat, & abſtineat à balneo. Al
ternis diebus vinculum ſolues, & loco ſpongia foto no-
uum medicamentum adhibebis. Adamantini ad
meliceridas, & quæ ſimilia ſunt, Ceræ vnciæ II. terebin-
H thinæ vnc. II. ſquamæ æris vnciæ II. ſulphuris ignem
non experti vncia, radicis ſiccæ cannabis agreſtis dena-
riūm pondo XXXV. olei veteris vncia. radíces ex oleo
coque. Corax ad nomas valens, habet thuris vnc.
duas, æruginis vnc. IIII. terebinthinæ vncias VIII.

atramenti ſutorii vncias x v i. ceræ vnc.v i i i.gallarum A
vnc.i i.ſeui taurini vnciam,mellis vnc.i i. aceti quantum
ſatis eſt. Ad ramicem gutturis,ex ſale.facit etiam
ad eos in quibus per halitum digerere oportet.Habet au
tem ſalis communis toſti drach.i.cineris porrorũ drach.
ceruſſæ vnciam, olei tantundem . coquito donec manus
non inficiat. Ad ſedis inflammationes facit hoc
quod habet oui vitellum toſtum,opii obolum,croci tã-
tundem , mellis quod ſatis eſt. Emplaſtrum ad
tentiginem ciendam,habet eupatorii vncias octo,ſemi-
nis erucæ,pyrethri,vtriuſque vncias quatuor, canchryos B
vncias tres , pudendi ceruini vncias duas , caudæ ſcinci
vncias duas,euphorbii vnciam vnam,terebinthinæ tan-
tundem,ceræ vncias quatuor,oua paſſerum troglodyta-
rum numero tria:ſtelliones oleo laurino aut irino adhuc
viui madeſcant,& ex aceto in vaſe ex fimo & cocto,die-
bus quadraginta ſeruentur. Ad fracturas oſſium.
Picis brutiæ libram vnam,ſpumæ argenti libram vnam,
vncias quatuor,thuris vncias octo , terebinthinæ vncias
octo,ſeuĩ taurini librã vnã,vncias quatuor:galbani vn-
ciã vnã,opopanacis tantundem,ceræ vncias quatuor,o-
lei veteris libram vnam,aceti vncias quinque componi- C
to. Ad teneros , & qui ex vlceribus nimis graui-
ter conflictantur,adhibe ceræ vnc.1.ceruſſæ vnc. 2. thu-
ris vnciam,ſalis ammoniaci vnc.4.ſquamæ Cypriæ vnc.
2.aluminis ſciſſilis,æruginis, malicorii, calcis viuæ,ſin-
gulorum vnciam.Alii pro ærugine habent ſulphuris du
plum,& ſquamæ dimidium. Ad phagedænas ex
quarto extremo de compoſitione medicamentorum per
genera,habet ceruſſæ vnc.8. ſulphuris ignem non exper
ti vnc. 2. ſquamæ , thuris , æruginis , ſingulorum vn-
ciam , malicorii vncias duas , ſalis ammoniaci vnciam, D
aluminis vnc.2.calcis viuæ vnciam,ceræ libram, roſacei
vnciam:ceram & roſaceum eliquans refrigera,cætera læ
uigato. Quum vti velis , linteum latum quantum vlcus
eſt,capito,medicamentúmque imponito , & ſuperdabis
ſpongiam ex aqua frigida , & medicamentum tertio aut
quarto die commutabis. Adamantini ad phage-
dænãs, & antiqua vlcera , quæque difficiliter ad cicatri-
cem perducuntur.Bulborum ſcillæ vnius quod maximè
tenerum eſt , in olei ſextarium coniice , & coque donec E
ad tertiam partem redigatur:oleo vtere,vlcus penna inũ
gens,nec linamentum indens.Idem purgat carnem,cica
tricémque inducit. Qui verò maiore auxilio indigeat,
quum hoc medicamento vnctus fuerit, apponat paſtina-
cæ folia trita ex melle. Erit autem præſtantior ad hanc
rem paſtinaca erratica : ſi ea non ſuppetat , ſatiua capia-
tur. Aliud ad omnia vlcera maligna & phagedæ-
nica,quod habet, ſucci Cyrenaici, vngulæ aſini combu-
ſtæ,cancrorum fluuiatilium combuſtorum,ſingulorum
vnciam,plumbi vſti,lentiſci,cadmiæ,thuris,ſingulorum
vnciam mediam. Vngulam autem ex lacte aſinino læui-
gabis,cancros ex aqua:plumbum verò & cadmiam oxyr- F
rhodino ſeparatim. His læuigatis adde ſuccũ & thus cũ
modico oleo myrtino , omniáque ſimul commiſce , &
conficito ad modum agglutinamenti , & linteo inſper-
ſum impone,& vbi exiccatum erit, ſæpe mutabis, quum
ſolùm à ſanie inquinetur. Ad vlcera maligna dif
ficiliter ad cicatricem peruenientia,putreſcentia & flac-
cida,Lemnium ſigillum huiuſmodi vlcera valde adiu-
uat præparatum ad luti conſiſtentiam:ſi verò vlcus ſor-
didum,& valde flaccidum fuerit, & in conſpectu ſit, ſi-
gillũ aceto acerrimo aſperges : ſi minus,vino, aut aqua,
aut poſca,aut oxymelite,aut mulſa. Ad vlcera G
carcinode & maligna,& ad inflammationes pudendi,te-
ſtium,ani, mammarum,itémque ad rhagadas, rugas , &
ardores ſedis & teſtium.In mortario plumbeo & piſtil-
lo plumbeo tere ad ſtrigmenti craſſitudinem cum roſa-
ceo,aut omphacino oleo,ſemperuiuæ ſuccum,aut vmbi
lici veneris,aut lactucæ,aut pſylli,aut vuæ acerbæ,& inũ
ge. Centauriũ minus recens illitum cicatricem inducit
vlceribus,quæ ad eam ægrè perueniunt, & quæ maligna
ſunt ſanat. Ad vlcera perhumida , Cupreſſi folia H
& rami , & fructus noui & teneri , ad emplaſtri modum
appoſita,vel per ſe,vel vino madida , vlcerũ flaccidorũ
& putreſcentium cicatrices ſine dolore & tutò depaſcun

tur. Vtere etiam remedio quod ſuprà viceſimoquinto
& ſexto loco deſcripſimus. Ad idem, Cyperi ra-
dices maximè accommodatæ ſunt ad vlcera , quæ pro-
pter nimium humorem ad cicatricem ægrè perueniunt.
cucurbitæ ſiccæ combuſtæ cinis vlceribus non inflam-
matis,at humidis & putreſcentibus conuenit:præſertim
verò iis quæ in præputio pudendi ſunt. Radicis anethi
cinis idem facit. Ad vlcera maligna fluentia &
putreſcentia, plantaginem viridem adhibe , aut ſiccam
contuſam appone. Iſatis ſatiua efficax eſt contra huiuſ-
modi vlcera putreſcentia & depaſcentia : ſi verò vehe-
mentior iſatis videatur quàm ferre queat habitus ægro-
tantis,eiuſdem foliis aut panem aut hordeaceam aut tri-
ticeam farinam & polentam adiiciemus. Ad vl-
cera chironia,Squamæ æris denarios x. aluminis ſciſſilis
denarios i i. ceræ quantum ſatis eſt : ceram calefac & e-
molli,ſicca ſubtiliſſimè trita commiſce,in linteum con-
iice,loco admoue : vel alumen ſciſſile combuſtum & tri-
tum inſpergito. Ad eadem. Hyſſopi vnciæ i i i i.
vuarum paſſarum drach. i i i i. nitri vnc. i. læuigato &
apponito,vlcus melle prius inũgito. Ad putrida & de-
paſcentia,Chalcitis,auripigmentum, calx vel per ſe vel
ſimul admota, faciunt : aut marrubium coctum ex vino
adhibe,aut eruum tritum ex melle imponito , aut oliuæ
foliis teneris coctis in vino,& contritis ſimiliter vtitor,
aqua autem marina calida perfundito. Ad vermes
qui in vlceribus putreſcentibus naſcuntur valet calamin
thæ ſuccus , aut ipſa calamintha viridis læuigata,& ad-
hibita. Ad inueteratas,fiſtuloſas,& in quibus ca-
ro difficulter creſcit,vlcerum cauitates , quæ ex diſtilla-
tionibus fiunt:Oſtreorum oſſa combure,læuiga,inſper-
ge : item peucedani radix ſicca contrita ad ſtrigmenti
formam.hæc enim expurgat carnem, & cicatricem indu
cit. Ad vlcera flaccida,Lanæ combuſtæ tritæ ad-
motæ.Marceſcentes porro carnes in vlceribus ſtatim ab-
ſumit platani cortex vſtus & tritus inſperſus. Quæ verò
propter humoris copiam flaccida & ſordida ſunt,ea etiã
curat. Ad vlcera quæ ægrè ad cicatricem perue-
niunt. Aloë ſanat vlcera quæ difficiliter ad cicatricem
perducuntur,præſertim verò in ſede & pudendo,& eorũ
etiam inflammationem præcipuè ſedat aqua diluta.
Ad vlcera vetuſta facit cera in ſole emollita,cui ſqua-
mæ æris ad ſtrigmẽtum redactæ quamplurimum potes,
aut chryſocollam addas:linteo autem imponendum me
dicamentum eſt,& non ſæpe auferendum. Ad ma-
culas & cicatrices exterendas.Gallas immaturas,melante
riam,itémque malicorium,contuſa,vt ſuccum emittant,
impone:& ampelopraſorum ſuccum viridem adhibe,do
nec teneri cerati craſſitudinem habeat.Facies,aut alia cor
poris pars nitro perfricanda & abſtergenda eſt. Maculæ
etiam exteruntur betæ decocto,aut nitro toſto, aut ſme-
gmate quod ex eruo conficitur:ſi verò nigror ex hoc ap
pareat,florémque æris quiſpiam admiſceat,aut per ſe in
ſpergat,ſatis erit.Tolles porro maculas & cicatrices, cu-
tim nitro confricando ad hunc modum : Maculas illine
reſina per dies quinque, ſexto die ſoluas , acubus macu-
las denſis puncturis punge,vt locum æquè vellices , ſan-
guinémque fluentem abſterge:quúmq; horæ dimidium
ita permiſeris,ſpongia locum munda, ac medicamẽtum
in quamcunque maculam inde,tertio die iterum ſolues,
& de ligaturis expedies.Sed propter medicamenti vſum
nigror quidam qui non diuturnus erit,exorietur : ac vi-
ginti dierum ſpatio neque vlcus,neque cicatrix vlla,ne-
que nigror apparebit. Medicamenti autem compoſitio
fit ad hunc modum,Ceræ,nitri, aphronitri,calcis viuæ,
lixiuii, thuris pares portiones contere , & melle excipe,
quod ſit duplum vnius prædictorum, quódque cum ce-
ra ſit liquatum. Ad vngues ſcabioſos,Viſci quer-
cini vncias duas,farinæ fœnigræci,ſucci thapſiæ,vtriuſ-
que vnc.duas , cantharidum vnciam vnam , ſandarachæ
vnc.duas,aceti quod ſatis ſit. Διὰ ἁλῶν (hoc eſt
ex ſale) facit ad abſceſſus , ſtrumas, & ea omnia ad quæ
ferro opus eſt.Salis ammoniaci,plumbaginis,olei,lixi-
uii ſarmentorum ſtillatitii, ſingulorum vncia , ſtercoris
columbini vnciæ tres:ſalẽ in mortarium coniice, itém-
que lixiuium,& tandiu læuiga quandiu ſal diſſoluatur:

deinde plumbaginem,oleum,& ftercus adiice,& omnia
probè fimul contere donec fordium fiat fpiffitudo,& in
ollam coniice, ac lento igni coque, vt non inquinet, &
erue,atque vtitor. Ad cancrum vlceratum. Spu-
mæ argenti,ceræ,adipis fuilli, fingulorum vnciam, vi-
tellos ouorum toftorum decem,olei cyathos octo fume.
Argenti fpumam ex aqua quæ fatis fit, tere, aliquid olei
affundens,tum vitellos fimul contunde, adipem exem-
ptis fibris cum cera eliquato : fpumæ autē argenti læui-
gatæ reliquum olei addito. Vfus eius eft fi apponas,vt ex
rofaceo cum linamento laneo imponas,aut cum peffo la
neo, vt conuenire videatur. Si verò vlcus doloris expers
fit,addito myrrhæ,ireos,ariftolochiæ,fingulorũ drach.
3.quod etiam non vlcerato cancro conueniet. In quibus
verò multa ac depafcens erofio eft,admirabile eft, quan-
tum adiumenti afferat hoc quod habet vini quod Adria
num dicitur,fextarios viginti,rhois coriarii, pilularum
cupreffi,fingulorum lib.1.gallarum acerbarum non con
tufarum vnc.6.caffiæ optimæ tantundem:pilulæ confra
ctæ madefcant quatriduum, & coquantur ad tertias aut
quartas,rudicula ex cupreffo verfando : deinde expreffæ
auferũtur:fuccus coquitur vfqueadeo dum fiat tam craf
fum quàm mel,& in vitreo vafe feruatur.Hoc ad depafcē
tia vlcera puro vtimur:quòd fi craffius fit, vino erit hu-
mectandum,& præfertim in muliebris pudendi finu. Iã
verò lacte dilutum dolores mitigat,cæterófque depafcē-
tes morbos mirabiliter fanat. Cerata & perfufio-
nes,ad porotidas,phymata omnia,& dothienas,Olei,ce
ræ,faponis,ftactæ,nitri,fingulorum libra:ceram cum o-
leo liquabis:fapo verò cum ftacte in mortario læuigetur,
deinde nitrum in mortarium coniiciatur:quæq; in mor-
tario fint,in cacubum coniicito,& idem adiungito.

Ad bubonocœlem.Taurocollæ,malicorii, vtriufque
libra,thuris,fucci hypociftidos,vtriufque vncia : excipe
paffo. Ceratum διὰ τεσσάρων (*ex quatuor rebus*) ha-
bet,ceræ,adipis taurini,frictæ,axungiæ pares portiones.

Azanites ceratum habet,ceræ,pineæ,adipis fuilli,fin-
gulorum libram:picis,œfypi,medullæ ceruinæ, fingulo
rum vncias tres. Hypochondriaca anethine.Olei
vnc. I I. marinæ lib. vna, anethi vnc. V I. fcillæ vnc. I.
adipis recentis tantundem,ceræ libra. In ardentibus ve-
rò febribus& fracturis,aqua fluuiatilis pro falfa,& etiam
anchufa ponitur. Ad eryfipelata quod illinitur.
Ceruffæ vnciæ duæ,fulphuris viui drach.duæ,opii drac.
quatuor,aceti quantum fufficit. Perfufio capitis.
Vnguenti irini vnc. V I I I. opobalfami vnc. I I. ftactes
vnc. I I. cedriæ Laconicæ vnc. I I. Alia ad percuf-
fiones & plagas, vt inflammatio non fubfequatur. Olei
partes I I I I. aceti pars vna,anethi ligna alliga, vt verfes
dum coquitur in calido cinere, quoad acetum coctum
fit : deinde ceram adde, vt ad ftrigmenti craffitudinem
redigatur. Ad cardiacos.Ceram cum œnanthino
eliquato,rhu fyriacum addito,ac totum perungito.

Ad podagricos. Oleum vetuftiffimum coque vfque
dum emplaftri confiftentiam acquirat, & afpergens ni-
trum fubtiliffimè tritum,& commifcens, ac fuper linteo
extendens vtere. Ceratium quod Manus appella-
tur.Ceræ vnc. V. adipis taurini vnc. I I I I. butyri vnciæ
I I I. œfypi vnc. I I. terebinthinæ vnc. I. colliquato.

Perfufio capitis qua vtimur,Irini vnciæ V. nardi vnc.
I I I I. opobalfami vnc. I I. laurini vnc. I I. Ad vl-
cera ferpentia & eryfipelas,Menthæ, fulphuris, ceruffæ,
acaciæ pares portiones,paffo excipe:fi vfus poftularit, a-
ceto:idque fæpe ego paraui. Ad faniem.Spumæ
argenti vnc. X X. calcis viuæ vnc. X X. aceti hemina,ea
ex aceto diligenter læuigabis,oleíque lib.addes,excipies
atque vtêris. Vnctio ad neruorum affectus : olei
fœnigræci vnciæ I I. ceræ vnc. I I I I. terebinthinæ vnc.
I I I. fpumæ argenti vnc. I I I. adipis fuilli vnc. I. frictæ
vnc. V I. Amythaonis,ad hypochondriorum af-
fectiones,omnem duritiam foluit.Facit etiam ad articu-
los qui ægrè mouentur,Guttæ ammoniaci vnc. X X X V I.
ceræ tantundem,terebinthinæ,bdellii,galbanæ,fingulo
rum vnc. V I I I. thuris,myrrhæ, olei cyprini, fingulo-
rum vnciæ I I I I. myrrha, thus, & bdellium in vino ma-

A defcunt:ammoniacum aceto diffoluitur:omnia verò pi-
ftillo,cyprino oleo perfufo,vfque ad perfectam diffolu-
tionem contunduntur. Quod ex feminibus fit
ad omnia interna valens medicamentum,habet,ammo-
niaci vnc. V I I I. fœnigræci,panacis, iridis,nitri, adipis
taurini,fingulorum vnciæ X X V. mellis vnc. X X. aceti
heminam vnam,cyprini olei parum. Quod ex
ptifana conficitur,habet,fœnigræci, feminis lini, ptifa-
næ, fingulorum vnc. I. meliloti, radicis althææ, fingul.
vnc. I I. Hæc coquito quoufque fuccum reddiderint, cu-
B ius tranfcolati fumito lib. I I. olei antiqui lib. I I I.& fi-
mul decoque donec oleum tantùm remanferit : deinde
oleo adde taurini adipis vncias V I. frictæ vncias V I. ce-
ræ lib. I. galbani vnc. I. confice ad ignem ex lignis.

Ceræ vnc. V I. adipis taurini noui vnc. I I I. rofacei vnc.
X I I. fucci feminis lini quantum capi à cerato poffit:
quæ eliquari poffunt,liquentur,mifceantur,ac manu ver
fentur,& fuccus paulatim adhibeatur, quem fuccum ita
conficies, Lini femen diligenter laua, & ad lini feminis
fextarium tres aquæ fextarios cape,bis coque, & ita vte-
C re. Facit ad eos qui febri ardenti iactantur : itémque ad
eos qui fiti enecti funt,& ad iecoris lienífque inflamma-
tiones. Malagma ex fœnogræco, Ceræ vnciæ I I.
terebinthinæ vnciæ V I. œfypi vnc. I I I I. farinæ fœni-
græci vnc. I I I I. aliquando etiam frictæ refinæ vnc.ad
ditur. Epithema ftomacho multiplicis vfus,Ceræ
drachma, nardi drachma, aloës, mafticiches, abfinthii,
fingulorum vnciæ quatuor, cafiæ,ftyracis,iunci, fingu-
lorum vnciæ tres. Malagma tonforis,quod fa-
cit ad fpleneticos,hepaticos, & ifchidiacos, habet picis
D ficcæ vncias quatuor,ceræ,pineæ,ammoniaci,baccarum
lauri,adipis taurini,fingulorum vncias duas, nitri rubri
vnc. I. farinæ fœnigræci fextarios I I I. chamæleontis ni-
gri radicis fubtiliffimè tritæ fextarium. Ex micis
ad omnem duritiem, Succi fœnigræci, feminis lini, al-
thææ,fingulorum drachma vna,fpumæ argēti drachma
vna,micarum panis drachmæ tres, frictæ vncia vna dra-
chma duæ,olei libra vna, iridis, æruginis, ariftolochiæ
rotundæ,fingulorum vnciæ duæ,meliloti, mannæ, flo-
ris falis,fingulorum vnciæ tres. Διὰ φοινίκων(*id eft,*
E *ex palmulis*)habet fœnigræci,feminis lini, vtriufque lib.
I. meliloti vnc.tres,palmularum lib. I I. vini odorati fex
tarios I I. aquæ lib. I. panis puri lib. I I. fpumæ argenti
lib. I I. ceruffæ lib. I I. olei lib. V. ceræ lib. I. colopho-
niæ lib. I I. terebinthinæ lib. I. coque donec non inqui-
net. Epithema ad ftomachicos,hepaticos,& ad
hypocondrium inflammationes,& ad omnes neruorum
affectus.Ceræ drach. C. ammoniaci drach. C. melilotorum
drach. X I I. croci drach. X I. myrrhæ drach. X I I. olei
cyprini lib. I. Aliud quod βασιλικὸν dicitur, valens
F ad prædictas affectiones, & ad omnem neruorum affe-
ctionem per confenfum.Ceræ minas tres,ammoniaci mi
nas duas, refinæ frictæ minam vnam, fertulæ campanæ
minæ dimidium,propoleos,myrrhæ,ftyracis,nardi Cel-
tici,cyperi Indicæ,iridis Illyricæ, cardamomi, panacis,
fingulorum drach. X X. cafiæ,mafticiches,opobalfami,a-
momi,fingulorum drac. X V I. vini Italici odorati quã-
tum fatis eft,nardini Afiani aromatici lib. I. Sicca vino
macerentur,& medicamentum pro more apparetur.

Cyphoides ad hepaticos & omnia thoracis vitia.Vuæ
G paffæ carnis drach. X X V. croci drach. I. allii obolos tres,
cafiæ obolos tres,nardi tantundem, iunci drach. I. myr-
rhæ drach. I I I I. terebinthinæ drach. I I I I. alii drach. X V I.
ramentorum afpalathi obolos X I I. mellis drach. X V I.
vini quod fatis eft.Hoc medicamentum poteft etiam per
fuffitum adhiberi. Ex œnanthe epithema valde
efficax ad cibi faftidium,ftomachi æftum & diffolutio-
nem. Œnanthes ficcæ,gallarum, acaciæ, rofarum ficca-
rum,omphacii,aluminis rotundi,aloës,fingulorum vn-
cia I. olei myrtini, ceræ,picis, fingulorum vncia I. rhois
H fyriaci vnciæ quatuor.arida vino Aminæo afpergantur.

Ex Galeni commentariis ceratũ ad oris ftomachi inflã-
mationem,habet,ceræ Ponticæ aut Tyrrhenicæ,aut cu-
iufuis alterius lotæ,hyeme drach. I X. æftate verò drach.
V I I. nardini vnguenti vncia I. Liquefiat cera in dupli-

ci vaſe,deinde craſum ceratum miſce aloes & maſtiches diligenter tritarum drachmæ vni:ſi maiore adſtrictione opus ſit,vt tanta ſit imbecillitas vt continere cibum nō queat,omphacii drachma addatur. Omphacium autem primùm miſceatur,deinde alia. Quandoque etiam abſinthii ſuccum admiſcebis, & quandoque vtrunque:vt etiā hypociſtidis,aut œnanthes,aut rhois ſuccum. Sed & nardini cerati copia ſemper augenda eſt ad proportionem numeri aliorum medicamentorum. Malagma ad lienem valde efficax. Farinæ myrobalani vnc.tres,nitri vnc.quatuor,ceræ vnc.ſex,terebinthinæ vnc. V I I I. aceti quantum ſufficit:idque ſplenem eliquat. Malagma ex baccis lauri ad ſplenicos,hydropicos,diſſoluit omnem duritiem, & omnes abſceſſus qui in profundo ſunt,abſorbet. Ceræ,reſinæ pinus,picis aridæ,nitri rubri, baccarum lauri,ammoniaci thymiamatis, adipis vitulini ſubacti, ſingulorum libra vna:quæ liquanda ſunt, liquantur, ſiccáque eis adiiciuntur, & ſimul contunduntur. Malagma Apollophanis habet, ceræ, ammoniaci thymiamatis, bdellii,iridis Illyricæ, ſingulorum drach.octo, reſinæ terebinthinæ,mānæ,thuris, ſingulorum drachmam vnam ex irino contunduntur. Ad iſchiadicos: Seminis rutæ ſylueſtris, ſilphii, baccarum lauri,ſpumæ nitri,abrotani,colocynthidis medullæ,naſturtii, ammeos, ſingulorum drach. I I I I. rutæ viridis minæ octauam partem,ceræ tantundem,picis tantundē, terebinthinæ tantundem,galbani drach.ſex, opopanacis drach. I I I I. Hoc medicamentum magnam calefaciendi vim habet,& humores qui in profundis corporis partibus nobis moleſtiam afferunt,poteſt elicere. Ex Philomeni Mnaſæi commentariis Clidion. Gallæ immaturæ,hypociſtidos,aluminis rotundi, acaciæ, rhu obſoniorum,malicorii ſicci,apii ſeminis,ſingulorum vncia, viſci quercini lib.quatuor, ammoniaci drach. quatuor, picis ſiccæ drachmæ duæ, ceræ drach.quatuor, olei lentiſcini aut myrtini vnc.quatuor. Gallæ coquendæ ſunt in vini cyathis nouem vſque ad tertias:deinde frangere, & cum aliis ex vino conterere oportet. Ammoniacum aceto læuigandum eſt ad mellis ſpiſſitudinem : viſcum ex modico oleo eſt molliendum:deinde pix vnà cum cera eliquentur,& cum reliquo oleo cæteris omnibus affundantur,& læuigentur,ac poſtremò in pila tundantur,donec in vnum omnia conueniant. Ex Galeni commentariis epithema infrigidans:Expreſſo humore alicuius infrigidantis,qualis eſt lactuca,aut ſolanum,aut oxalis,cum portulaca miſcemus : deinde contundentes exprimimus,vaſéque in aqua gelida aut niue conſtituto,farinæ tenuis modicum addimus,& ſubigentes iniicimus. Hoc verò ſæpius iterandum eſt, donec ægrotus refrigerationem ſentiat.

De cataplaſmatibus.

Cataplaſma ex fermento,quod cōpacta diffundere & eliquare maximè poteſt:nam & dothienas & ſuppurationes tardius ad mutationes peruenientes iuuat, ſurculos educit,ſcirrhis auxiliatur,plantarum pedum contuſionibus ſubuenit:multis modis conficitur. Nam vel fermentum cum oleo emollitur, quod ſatis eſt ad dothienas & tardiores ſuppurationes diſſoluendas:aut tenuis pars nitri toſti cum eo miſcetur, vbi acriore epithemate opus eſt, vt in vehementioribus ſcirrhis : vel quandoque fermentum diffundimus,& rurſus componimus, & coquimus,parum olei aut irini vnguenti admiſcentes. Eſt etiam alia præparatio. Fermentum aceto diſſoluitur, vt ſucci craſſitudo ſit, id quod ad ſcirrhos hepatis & ſplenis eſt accommodatum:vel abſinthii comam, aut iridē, aut abrotonum,aut thymū, aut pulegium admiſcemus: nam hæc omnia cum fermento ſatis ſunt ad tumores duros iecoris & lienis diſcutiendos.

De cataplaſmate quod ex pane fit.

Cataplaſma ex pane efficaciſſimū eſt:nam omnibus ferme inflammationibus conuenit. Modi autem eius cōficiendi ſunt admodum multi:vel enim frigida aqua madefactus panis & ſubactus cum roſaceo illinitur,& inflāmationibus quæ ad eryſipelatis naturam tendunt, planè conuenit:vel ex aqua calida madeſcit,ac cum oleo emollitur:deinde ita calidus adhibetur vt durioribus,& non

A adurentibus inflammationibus proſit:vel pro oleo butyrum addes,atque ita multo ad eaſdem affectiones accommodatius reddes. Atque ita etiam paratur : Panis multa aqua diſſoluitur, vt ſucci ſpiſſitudinem acquirat, eíque oleum aut butyrum miſcetur:deinde ad conſiſtentiam coquitur. Hoc autem eſt omnium eorum quæ quidem ego nouerim,ad inflammationes vulnerum, & ad ſuppurationem perducendum ea ad quæ ſuppuratione opus eſt,præſtantiſſimum. Vbi verò neruus aut nerueum aliquid cōtuſum eſt, ibi ego etiam picis liquidæ parum B miſcens,noui eſſe accommodatum cataplaſma. Id verò eſt etiam podagricis inflammationibus idoneum. Alius efficiendi modus. Heſterni panis medullam manibus cōterimus ad farinæ ſimilitudinē, inde melli in olla calefacto admiſcenda eſt,& coquenda ad mediocrem conſiſtentiam,oleíque mediocrem portionem affundes. Hoc præcordiorum inflammationibus conuenit. Sed melius etiam fiet ſi parum aquæ melli admiſcueris : ita enim in coquendo melius diffunditur. Iam verò quod ex triticea farina cataplaſma componitur,eaſdem fere vires habet, C & eiſdem etiam apparatur modis.

De cataplaſmate ex furfuribus.

Furfures ita parabis: Par eſt furfures in tenuiſſimas partes in mortario contundendo redigi, & cribro traiici, atque itidem contundi,iiſque vti quum ad omnium partium corporis tumores duros,tum verò præcipuè ad eos qui in iecinore atque liene ſunt fixi. Furfures ex oxymelite,vel etiam ammoniaco ſunt parandi, & calidi applicandi. Sed præſtiterit etiam ſi viciſſim imponantur, ne calor vnquam deficiat. Si verò quandoque teſticulus in- D flammatione tētaretur,hoc eſſet accommodatiſſimum, ſed ſine aceto fieri deberet. Faciet quoque id cataplaſma ad dothienas,& cætera dura tubercula. Sed furfures aceto imbuti,& viciſſim impoſiti,mirum in modum valēt contra ictus animalium venena iaculantium.

De cataplaſmate ex ficubus.

Multiplex eſt huius cataplaſmatis compoſitio, & ad multa valet. Ficus igitur diligenter contunduntur, vt nulla pars neque ficuum neque ſeminis, quoad eius fieri poteſt, non contuſa relinquatur. Iis ita confectis,ſuauitatis gratia parum irini vnguenti admiſcetur. Facit ad du- E ritias neruorum,ad articulos contractos, & præter modum laxatos,& ad ſcirrhos, ac præſertim hepatis & ſplenis. Si verò nitri parum adiunxeris,ſinus rumpet,& cuſpides euellet. Si verò ita ficus contūdas,& pulegii, aut origani,aut thymi comam,aut abſinthii,in tenuiſſimas redactam partes miſcueris,fiet cataplaſma hydropicis idoneum,quod præcordiis omnibus & lumbis & dorſo imponetur. Alius conficiendi modus: Coquantur ficus donec facilè & valde diffundantur,deinde cum mo- F dico eius aquæ in qua fuerint coctæ læuigentur,tum hordeacea farina aut triticea,aut panis eis miſceatur, & diligenter ſubigantur, & rurſus coquantur ad cataplaſmatis conſiſtentiam. Conueniet hoc phymatis quæ non facilè matureſcunt,& parotidibus quas ad ſuppurationem perducere oportet, & furūculis. Pinguedinem autem ſiquis velit admiſcere,butyrum erit imponendum : ſed ſi rutæ etiam folia ſubtiliter trita miſceantur, fiet medicamentum ad dolores inteſtinorum à flatu excitatos valēs:pin- G guedo autem tunc addatur,aut oleum in quo cuminum aut ruta coquatur.

De Acopis.

Acopum decameron habet ſpicæ nardi,folii,euphorbii,piperis,coſti,adarces,ſingulorum vnciam vnam,maſtiches,opobalſami vnciam vnam,nardini vnguenti libram vnam,ceræ vncias tres. Pentameron habet, ſtyracis vncias duas,maſtiches vncias duas,ceræ albæ vncias tres,opobalſami vncias quatuor, vnguenti nardini vncias quinque. Acopon vnguentum ex caſtōreo ad paralyſes & diuturnas affectiones,habet,œſypi vn- H cias tres, terebinthinæ tantundem, medullæ cerui vnc. I I I I. ammoniaci,galbani, caſtorei,piperis albi,euphorbii,adarces,nitri ſpumæ,opopanacis,ſingulorum vnc. vnam,olei ſtyracini vnciam vnam,olei irini vncias nonē, olei veteris vnc. I I I I. ceræ libras duas. confice. Aliud ſimplex. Butyrum, reſina, & colophonia, cera alba

noua,pari pondere capiantur,& eliquentur. Ad habitus ex senectute refrigeratos.Qui se lauat,ad ignem se hoc abstergat, Calaminthæ,sampsuchi,hyssopi,baccarum lauri,& eius ex qua coronamenta fiunt rorismarini, lapidis pyritæ, salicis,fæcis vstæ,nitri,pumicis, singulorum ratam portionem cape:itémq; parum sinapi , & vuæ taminiæ,& gnidii grani.A balneo verò vtatur acopo huiusmodi , quod habet nardini amaracini & comageni singulorum minæ quartam partem , cucumeris agrestis radicis , & bryoniæ , vtriusque minæ dimidium , canchryos,pyrethri,euphorbii,zingiberis,alcyonii sicci,costi,singulorum drach.quatuor,piperis longi , foliorum siccorum rhododaphnes,sing.drach.duas,sulphuris viui vnam, liquoris thapsiæ vnam : omnibus valde contritis vnguenta affunduntur.hoc diu perfricandus homo est, ac nonnulli etiam languidi & soluti,hoc præsidio refecti sunt. Ad pallorem & liuores valet oleum in quo bryoniæ radix diu sit incocta:id quod etiam corpus rugarum expers efficit. Liuores autem tollit hoc quod habet,salis læuigati lib.v i.pulmonis hircini vsti drach. sex,struthii drach.octo,adhibe fouens decocto raphano rum aut absinthio.

Ex Ruffi commentariis vnguentum valde efficax ad penem erigendum.

Myrrhæ, sulphuris, cnici interioris, singulorum drachma vna,melanthii drach.duæ, pyrethri oboli duo,piperis nigri grana triginta,gnidii grana pura viginti contundito,& cum drachma vna scillæ conterito:quúmque rectè fuerint trita , ceræ parum cum modico cicini olei atque mellis eliquato,perfundito,& terito.Mellis autem & olei mensura sit vtriusque hemina. Nonnulli etiam hoc vnguento anum illinunt.Post concubitum verò locus est linteo diligenter abstergendus. Ischiadicum.Olei cyprini,axungiæ,olei veteris,singulorum vncia , ceræ vnc. v i. sulphuris viui drach. x v. adarces drach. x. nitri drach. x i i. piperis drach. x v i. pyrethri drach. x. rutæ teneræ,origani,singul.drach. x v i. baccarum lauri drach. x i i. euphorbii tantundem. quæ liquari possunt cum siccis misceantur. Ex hedera.Facit ad lassitudines & omnem neruorum aut musculorum affectionem ex cōsensu ortam. Fœnigræci lib. i. baccas lauri numero c. cupressi pilulas numero x x. herbæ Sabinæ lib. i. rorismarini drach. i. olei veteris lib. i. ceræ lib. i. terebinthinæ vnc. v i. pineæ vnc. i. succi hederæ vnc. i i i i. aquæ sextarii i i i. herbæ in aqua madescant triduum,deinde oleum infundito,& coque quantum satis est:tum dissolutis iis quæ liquari possunt,addito , & succum hederæ statim læuigato & refrigerato,eliquatisque in mortarium coniectis vtitor.

Ischiadicum vnguentum efficax. Euphorbii drach. v. piperis drachmæ v i. adarces drach. i i i. castorei drach. i. sampsuchi drach. i i. succi panacis drach. v i. struthii drach. i i i i. olei cyprini drach. i i i i. olei irini drach. i i i. olei sicini,laurini,singulorum drach. i i i. ceræ,œsypi,resinæ liquidæ,singulorum drach.duæ.confice. Ischiadicum Antonii archiatri. Olei veteris sextarios v. pilulas cucumeris agrestis numero quinque coque in oleo donec frigantur : ceræ vnc. sex , pyrethri vnc. i. sulphuris viui vnc. i i i. terebinthinæ vnc. v i. euphorbii vnc. ii. vuæ taminiæ vnc. i. cachryos vnc. i. thapsiæ vnc. i. dictamni vnc. i i. adarces vnc. i. Metasyncriticum.Opopanacis,ammoniaci,terebinthinæ,castorei, œsypi, euphorbii, galbani, adarces, singulorum vnc.duæ:piperis albi,medullæ ceruinæ,singulorum vncia:laurini,styracini,vtriusque vnc. i i i i. irini vnc. v i. ceræ,olei veteris,amaracini, singulorum vncia. Opopanax in mortario læuigandus est donec strigmenti crassitudo fiat:cera verò & oleum liquanda sunt , deinde ammoniacum contusum adhibendum:tum reliqua eliquata,deinde olla ab igne sublata,arida iniice , & in mortarium deposita simul omnia læuigabis,& recondes.

De pastillis qui τροχίσκοι dicuntur.

Andronis pastillus. Atramenti sutorii,myrrhæ,malicorii,singulorum drachmæ duæ, thuris, aluminis scissilis , singulorum drachmæ quatuor , aristolochiæ drach.

A v i i i. ex vino austero coactis,& aceto dissolutis vtere.

Musæ. Aluminis scissilis,aloës,myrrhæ,singulorum drach.sex,croci,crocomagmatis,æris combusti,atramēti sutorii,capitulorum Punici mali,singulorum drach. sex,vino mulso excipe. Heræ ad suggillata,lichenas,maculas, carnem excrescentem, fistulas , & alia permulta.Sinapios,æruginis rasæ,thuris masculi, aluminis scissilis æquales portiones,aceti quod satis est. Heræ ad nomas omnes , & præsertim eas quæ in pudendis & ore pascendo serpunt. Croci drach. octo , aluminis B drach. c. myrrhæ drach.octo,dissolue oxymelite, & linteo duplici madefacto vtitor. Pastillus ex charta ad nomas.Chartæ combustæ drach. x x x i i. calcis,auripigmenti , sandarachæ , singulorum vncia vna , succo plantaginis excipito. Pastillus ad vitiligines,alphos,leucas,lepras,lichenásque.Ellebori albi,piperis lōgi,cachryos,alcyonii,sulphuris viui,sandarachæ,calami aromatici,adarcæ,pares portiones tritæ & cribratæ in aceto dissoluuntur, & pastilli fiunt : partes autem infectæ confricandæ sunt in balneo & vngendæ,ac deinde in sole diu C continendæ. Pastillus croceus constat ex myrrhæ drach. i. castorei drach. x. croci drach. v i. succi papaueris , seminis apii , hyssopi , styracis , singulorum drach. i. seminis hyoscyami drachmis v i. aqua excipe,& pastillos trium obolorum confice. Pastillus ad lichenas. Chalciteos, misyos, sulphuris viui, atramenti sutorii,thuris,sing.drach. i i i i. ficus foliorum viridium vnc. v i. vino excipe. Pastillus ad tormina,& ad sanguinis screatum,& fluxum muliebrem. Succi hypocistidis,terræ Samiæ,gallæ omphacitidis , acaciæ siccæ: singulorum drach. octo,excipe aqua pluuia. Ad tormi- D na vtimur diluto succo orizæ,aut lentis,aut alio eiusmodi:in sanguinis verò screatu adhibetur huius medicamēti drach. vna ex aquæ frigidæ cyatho. Ad fluxum muliebrē diluitur succo aliquo,aut thapsus lana imbuitur, & succo solani, aut plantaginis, aut polygoni , aut alterius similis diluitur. Pastillus Pasionis habet,squamæ æris drach. x i i. æris combusti,salis ammoniaci, aluminis rotundi,æruginis rasæ,thuris,singulorū drach. octo. æs & alia in sole terito,posteriore loco thus:pastillos confice,quúmque vsus postulabit, aceto dissolue, & E inunge. Pastillus podagricus Procli: hic podagram , ischiada , & omnes penitus articulorum dolores, omnésque labores annuo spatio potui datus curat , omnésque sensus magis vegetos reddit : placidè per vrinas purgat,& totum corpus efficit valentius. Sanat etiam epilepsiam , tumorésque duros iecinoris ac lienis tollit. Habet autem,chamædryos vnc. i x. centaurii albi & fructum ferentis vnc. v i i i. aristolochiæ montanæ vnc. v ii. gentianæ non contusæ vnc. sex,hyperici vnc. v. petroselini vnc. tres,phu tantundem,agarici vnc. i. mellis hemi- F nas duas. Contunde ac cribra singula per se, & misce, ac cum melle emolli, & deinde contere, ac pastillos conficito drach. vnius. Vsus autem & eius potus esto ei qui bene concoxit circa horam tertiam ante cibum , postquam aluus deiecerit. Diluitur autem aquæ calidæ cyathis duobus. isque qui sumpsit,inambulet,aut gestetur. Initiū verò sumendi huius medicamenti ne sit æstas,sed aliquo alio tempore initium sumatur. Interuallum inter sumptum medicamentum & balneum,aut cibum, esto hora- G rum trium. Ei verò qui non concoxit omnino cauendus est hic potus.Compleatúrque anni dierum numerus, victúsque ratio ita instituatur vt cibi boni succi & facilis ad concoquendum sumantur,neque ad satietatem cibus ingeratur. Atque ego quidem eos quos articulorum dolores exercent , vt brassica vescantur admoneo : crassos enim gigni humores vetat. Vinum mediocre bibendum est,& moderatè mixtum,quum post cibum potui datur.

Ex electro pastillus facit ad sanguinem spuentes , tusses diutinas,tabidos,cruenta extussientes,cœliacos,dysentericos,& flatu plenos. Valet etiam ad aures. Psylli mun- H di drach. x i. iridis Illyricæ,ramentorum electri,croci, singulorum * lib. i. opii drach. x v. psyllium in aquam calidam coniectum macerari sinito. Quúmque viscosa ac glutinosa effecta sit aqua,liquorem è psyllio exprimito,ac medicamentum parato. Pastillos conficito, ac da-

to obolos tres dormitum euntibus. Aquæ verò sextarii tres sunto. Pastillus ex acacia faciens podagricis, articulorum doloribus, inflammationibus, & iis omnibus vitiis, quæ pruritus affert, in principio adhibitus, habet acaciæ nigræ & flauæ vtriusque vnc. IIII. collæ artificum pellucidæ (sed præstat capere collam piscium) vnc. IIII. ammoniaci thymiamatis vnc. II. aloës, glaucii, singulorum vnc. II. thuris masculi, veratri albi & nigri, vtriusque vnc. I. coacta aceto scillino in pastillos redige, quum vsus postulat, eodem aceto dilue, & illine, sinitóque siccari; & in balneum mittito, quum exierit dato. Pastillus ad hemicraniam, Seminis nasturtii drach. quatuor; foliorum rutæ viridium drach. IIII. opii drach. quatuor, ex aceto confice. Siccum medicamentum ad cicatricem inducendam, quod facit etiam ad vlcera maligna, & nomas. Corticis pini drach. sex, conu ceruini vsti drach. quatuor, æruginis rasæ drach. vna. tritis vtere. Aliud ad cicatricem inducendam, Ostreorum combustorum drach. II. mannæ drach. I. cadmiæ obol. quatuor. læuigatis vtitor, & ad nomas etiam adhibeto. Cephalicum ad caput accõmodatum, aufert squamas, educit ossa, eáque digerit; & cauas partes carne implet: Iridis drach. IIII. panacis drach. IIII. aristolochiæ drach. duæ, thuris drach. duæ, mannæ tantundem. omnia conterito & cribrato, vtitor vel per se vel ex melle. Aliud crustas inducens, & vellicans, & abscindens cataplasmatis modo adhibitum; specillóque ignito contritum. Valet etiam ad excrescentia comprimenda. Chalciteos crudæ drac. octo, cadmiæ drac. quatuor, aceto acerrimo excipiuntur, siccantur & læuigantur. Putrefaciens absque dolore. Auripigmenti, chalciteos, sandarachæ, singulorum drach. quatuor, calcis drach. octo. Rhodiacum ad carnem supercrescentem continendam. Gallæ immaturæ drach. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. III. aluminis scissilis drach. quatuor. gallas ad dimidias adurito, & vino extinguito. Ex charta. Chartæ combustæ vnc. sex, auripigmenti, sandarachæ, calcis, singulorum vncia & drach. IIII. Si pastillos velis conficere, succo plantaginis aut vino austero excipito. Ad nomas. Chalciteos, misyos, squamæ, gallarum pares portiones.

Adurens sine mordicatione, statim alterans. Calcis viuæ vnc. vna, fæcis vini drach. vna, nitri vnciam mediam aceto læuiga, coque in stillatitia ficulnea donec bis aut ter ferueat. Antequam verò coquatur, habeat passi crassitudinem. Si verò ad emplastri formam velis redigere, excipe visco, quod ad vaporem aquæ dulcis calidæ sit solutum. Anthera ex Philumeni scriptis ad vlcera oris. Sandarachæ, iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi drach. octo, myrrhæ, croci, aluminis scissilis, singulorũ drach. vna, florum rosarum drach. vna.

De collyriis.

Libyanum collyrium habet stimmeos vsti & loti drac. duodecim, cadmiæ combustæ & lotæ tantundem, cerussæ combustæ & lotæ drach. sedecim, amyli tantundem; spodii drach. octo, asteris Samii drach. octo, plumbi vsti & loti tantundem, myrrhæ tantundem, opii tosti drach. octo, gummi drach. vnam, alba ouorum recens natorum viginti, & aquam pluuiam ad excipiendum. Psilothrum Apollinaris. Cerussæ drach. vigintiquatuor, cadmiæ drach. octo, æris combusti drach. duodecim, myrrhæ drach. II. aloës drach. octo, croci tantundem, acaciæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. vndecim, amyli drac. sex, opii drach. XII. gummi drach. X. aquæ pluuiæ quantum satis est. Cnicus flauus Bassi, ad destillationes, doloris vexationes, exulcerationésque, ouo aut aqua dilutus: Cadmiæ vstæ & lotæ drachmæ XXXII. cerussæ lotæ drach. XVI. spodii tantundem, opii tosti drach. VIII. acaciæ fuluæ, amyli, gummi, tragacanthæ, sing. drach. quatuor, aquæ pluuialis quantum satis sit. Ex erica: habet ericæ seminis, myrrhæ, opii, singulorũ drac. XXXVIII. atramenti sutorii combusti drach. I. gummi drach. VI. acaciæ drach. VI. cadmiæ tantundem, aquæ pluuiæ quantum satis est. Vranium collyrium ad vlcera, pustulas, ruptiones, inustiones, prolapsus, staphylomata, suggillata, corrosiones, nomas, carbunculos, & omnes magnas affectiones: præsertim verò ad ruborem & glaucedinem oculorum valens. In principiis magis dilutum infunditur: quum autem fluxio tenuis; mordax, & feruida fuerit, cum lacte vtitor: quum verò repurgare, ac crassam fluxionem velis dissoluere, cum aqua. Terræ Samiæ vstæ & lotæ vnc. III. spodii loti vnc. I. cadmiæ lotæ vnc. duæ, stibii loti vnc. duæ, squamæ æris lotæ vnc. III. opii drach. sex, gummi vnc. quatuor: confice ex aqua pluuia. Collyrium achariston, facit ad maximas humorum fluxiones, & præcipuè in agrestium corporibus. Cadmiæ drach. sex, acaciæ drach. octo, æris vsti & loti tantundem, opii drach. quatuor, seminis ericæ tantundem, myrrhæ drach. quatuor, gummi drach. sex, aqua excipito. Vsus est cum lacte muliebri: temperatura sit media. Quum verò non fluxio, sed affectio circa oculos sit, ab hoc collyrio abstinebimus. Collyrium ex thure ad fluxiones & chemoses, habet cadmiæ vstæ & lotæ drach. octo, thuris drach. octo, cerussæ lotæ drach. XL. opii drach. sex. aqua itidem excipito. Collyrium cygnus, ad vlcera omnis generis, fluxiones, doloris vexationes, oculos suggillatos, habet spodii loti drach. quatuor, terræ Samiæ, amyli, acaciæ, opii, singulorum drach. quatuor, tragacanthæ drach. vnam, excipe aqua pluuia. vsus est ex ouo. Libyanum collyrium ad pustulas, inustiones, ruptiones, calomata, suggillata, chemoses, staphylomata, magnos dolores & affectiones oculorum, cicatrices etiam tollit. Habet autem cadmiæ vstæ & lotæ, drach. sedecim, cerussæ drach. tres, myrrhæ drach. duodecim, stibii vsti & loti drach. duodecim, bdellii vsti & loti drach. duodecim, aquæ verò quantum satis sit, & ad excipiendum alba ouorum XX. In alio exemplari additum erat, opii drach. vndecim. Collyrium ex cornu ceruino ad vlcera, pustulásque ac cicatrices exterit. Cornu ceruini vsti drach. quatuor, thuris tantundem, plumbi vsti & loti drach. duæ, opii drach. vna, gummi drach. duæ, aqua pluuia excipiantur. Collyrium Nilium Demosthenis ex rosis. Rosarum tenerarum drac. quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, nardi obolus, gummi drach. II. aqua excipiuntur. Valet hoc ad chemoses & prolapsus oculorum, & pustulas, & vlcera etiam sordida, ad vehementes dolores, & asperitates palpebrarum. Madicum collyrium habet glaucii drach. quatuor, sarcocollæ tantundem, croci drach. vnam, tragacanthæ tantundem. Cætera in aqua læuigato ita vt rectè madefacta sint, & cum tragacantha conterito; & emolliens vtere. Sæpe autem subungens hoc spissiore vtitor.

Spodiacum faciens ad inflammationes & defluxus, habet thuris, stibii, singulorum drach. C. cadmiæ, cerussæ, singulorum drach. vigintiquatuor: terræ Samiæ, asteris, singulorum drach. tres, papaueris drach. tres, gummi drach. XV. subige cum succo foliorum oliuæ. Quem quidem succum ita conficies: Oliuæ folia quæ magis tenera sint, abluta in mortario contundito, aquæ modicùm affundens, exprimitóque, ac puro linteo excolato.

Nardinum collyrium habet cadmiæ drach. XVIII. æris combusti drach. sex, stibii drach. XX. nardi Syriaci drach. quatuor, acaciæ drach. X. gummi drach. XX. croci drach. vnam. ex aqua pluuia subigito. Collyria quædam sunt quæ non condensant crassósque humores reddunt, sed diffundunt atque discutiunt: quale est aromaticum & chiacum. Aromaticum autem componitur ad hunc modum. Pompholygis drach. tres, æris vsti drach. duæ, myrrhæ drach. tres, vino Chio aut Falerno exceptis vtere. Chiacum ita conficitur, Spodii drach. tres, æris combusti drach. tres, croci drach. I. myrrhæ drach. IIII. meconii tantundem, piperis albi grana octo, gummi drach. I. confice ex vino Chio marina non permisto, aut aminæo. Succum ad oculorũ angulos scabiosos, habet chalcitidis drach. octo, cadmiæ drach. quinque. trita in vas fictile ponuntur, & vasculum opertum in acetum temperatum coniicitur, vt exterius quidem madefiat, interius verò nihil humoris

confluat:ita ſeptem dies dimittito,deinde exiccato.
Collyrium diacenteton.Cadmiæ drach.quatuor,æru-
ginis drach.I.miſyos toſti obol.tres, piperis toſti drach.
tres,gummi drach.I.Facit ad viſus hebetudines,ad inci-
pientes ſuffuſiones,attenuátque.eſto autem calidum.
Eraſiſtrati πάγχρηστος (*id eſt omnino utilis*) liquida compoſi-
tio atque admirabilis, faciens ad oculorũ inflammatio-
nes,ad ophthalmias incipientes,& ad palpebras malè af
fectas,& ferme ad omnem ophthalmiam. Ea etiam vſus
eſt ad pudenda contuſa,& aures purulentas, ad tonſillas,
ad vuam,& ad reliqua vlcera corporis quæ alioqui non
ſaneſcunt,& ad nigrores qui in vlceribus ſunt,& ad mor-
bos in naribus orientes,& quibus etiam os infeſtatur.Ha-
bet autem æris combuſti drach. duas, myrrhæ drach.I.
miſyos toſti drac.I.piperis obolos duodecim,croci obol.
tres.Vino Chio læuigentur donec medicamentum mi-
ſceatur:deinde miſcetur paſſi hemina,& iterum cõterun
tur,tum in æreum vas coniecta lento igni coquũtur quo-
uſque medicamentum ad viſci formam redigatur:poſtre
mò in æneam pyxidẽ reiicitur, & ita ad vſus antè dictos
adſeruatur. Collyrium ad pura & impura vlcera, &
depaſcentia,atque ad eminentias,itémque ad veteres affe
ctiones,& aſperitates palpebrarum,& ſycoſes,& inuerſio
nes palpebrarum,ad clauos,ad ſtaphylomata,omnem de
fluxum,& graues dolores,& ſcabiem palpebrarum,accõ
modatum.Facit ad recentia & craſſa mala, ad carbuncu-
los,ad puris collectionem:ipſum enim pus conſumit: &
vno verbo,ad omnia vitia oculorum valet.Spodii drach.
tres,atramenti ſutorii drach.duæ,croci drach. I. myrrhæ
oboli quatuor, meconii tantundem, piperis albi grana
duodecim,gummi drach.I.vini Chii auſteri quantum ſa-
tis eſt. Aliud ad pura vlcera,quæ carne implenda,&
ad cicatricem perducẽda ſunt.Cleonis autem collyrium
appellatur,quo etiam nos vtimur, & vehementer lauda-
mur:nam & vlcera profundiſſima replet celerrimè,& te-
nuibus,& oculorum obtutum penè fugientibus cicatri-
cibus relictis ad cicatricem perducit, vlceráque abſque
inflammatione conſeruat.Habet ſpodii drach.vnã,bdel-
lii combuſti cum ſulphure viuo & loto drach.IIII. ſqua-
mæ lotæ obolos tres,gummi drach.duas, aqua læuigans
& cogens,vtere cum lacte aut albo oui. Dionis col-
lyrium habet,ſpodii drach.quatuor,corticis thuris obo-
lum,myrrhæ tantundem,ſquamæ æris,acaciæ,nardi Indi
ci,meconii toſti,ſingulorum obolum,gummi drac. IIII.
excipe aqua pluuiatili,& vtere ex ouo. Collyrium,
quod πεπεσμένον dicitur, præſtantiſſimum eſt ad cicatri-
ces,ad carnem excreſcentem,& ad aſperitates palpebrarũ
purgandas, ad earum inuerſiones, lithiaſes, chalazia, &
ſcirrhoſas affectiones,ad vngues oculorum,ad encanthi-
des,ſcabiem palpebrarum,& membranarũ craſſitiem,&
ad multos craſſóſque defluxus tollendos, & ad aquoſas
copioſáſque fluxiones cohibendas: nam & abſumit, &
perpurgat tutò, attenuat & conſumit vehementer mor-
dens,oculum clarum conſeruat,ad aſpectum iucundiſſi-
mum & blandiſſimum. Habet hoc, æris & combuſti &
& loti obol.quatuor,croci drach.I.myrrhæ obol.tres,vi-
ni Chii quantum eſt ſatis.Si verò ſpodii drach. quatuor,
adiicias,erit ad omnem fluxionem, omnémque lippitu-
dinem accommodatiſſimum. Collyrium ad carbũ-
culos aptum,quod ἀνίκητον nominatur. Spodii loti drac.
IIII. meconii drach.I. ſucci ex hyoſcyamo expreſſi drach.
I.acaciæ tantundem,nardi obol.II.æris rubri obol.II.fu
liginis thuris obol.IIII.gummi drach. VI. ſucci è cicuta
expreſſi drac.I.Eſt etiam perutile ad carbones hoc quod
habet opii,acaciæ,hyoſcyami,aut miſyos, ſeminis myri-
cæ pares portiones:contere,vino craſſo dilue,& carbun-
culos oculorum,atque alias etiam partes inunge. Col-
lyrium ad tabem:Ammoniaci drach. I. crocomagmatis
drach.IIII.croci drach.II.æruginis drach.I.aqua excipiã
tur. Collyrium ad ſuffuſiones.Fœniculi viridis ſuccum
cũ melle miſce pari portione,ac ſimul coque donec mel
lis habeat conſiſtentiam:hoc autem vngues etiam oculo
rum tollit. Nos verò ſubſequenti collyrio præcipuè vti-
mur,quod in pleriſque id effecit quod opus erat. Habet
caucalidis ſucci,chamædryos, ceronopidos, ſingulorum

A pares portiones:contere,ac collyria confice. Quandoq;
autem othonis ſucci partẽ vnam miſcui, quã ſanè otho-
nẽ aliqui magnũ chelidonium vocant,vt Dioſcorides au
thor eſt.Paruum autẽ Chelidonium,quod etiã agreſte tri
ticum nominãt,vitandũ eſt, quippe quod acres vires ha-
bet,& cutim exulcerat, vt etiã Galenus memorauit.mi-
tius autẽ eſt primũ ad ſuffuſiones. Archigenis ad o-
culorũ claritatem maximè valẽs. Aſelli piſcis pinguedi-
nẽ quæ in ventre eſt,cape pondo vnc.tres,ſcãmoneæ vn-
ciam mediã,his læuigatis cedriæ vncia vna admiſcetur.
B Vngẽdus eſt locus aut in balneo aut in ſole,fomẽti loco.
Demoſthenis collyrium ad veteres affectiones. Lycii
drach.tres, æris cõbuſti drach. vndecim, cadmiæ drach.
duodecim,opii drach.ſex,croci drach.duodecim,acaciæ
tantundẽ:aqua excipe. Cleonis gluten fluxionẽ co-
hibens:Terræ Samiæ pars vna,myrrhæ pars I.mãnæ pars
I.excipe albo oui,deinde linteo impoſitũ,temporibus &
fronti applica. Siccũ palpebras pulchras faciẽs,pue
ris maximè accõmodatum:ſtibii drach.ſedecim,plumbi
vſti drac.octo,ſquamæ æris,croci,florum roſarum,myr-
C rhæ,nardi Indici,thuris maſculi, piperis albi, ſingulorũ
drach.I.palmularũ nuclei numero XXX. omnia in vas
fictile coniicito,diligẽter torrefacito,inde in mortarium
reiice,ac contere, & opobalſami cochlearia duo adde, &
ſimul contritis & arefactis vtere. Aridum ad aridam
lippitudinem,ſycoſin,putredines,& carnes excreſcentes,
habet,cadmiæ drac.I.chalcitidis drach.octo,piperis gra-
na XV.nardi celtici drach.I.cadmiam & chalcitida ex vi-
no contunde,quúmq; miſta fuerint,nardum & piper ad-
de,& omnibus in puluerem redactis vtitor. Liquida
D compoſitio ad ſycoſas eruptiones,& omnes carnis exupe
rantias,& ad encanthidas,habet miſyos toſti drach.ſex,a-
tramenti ſutorii drach.quatuor,mellis Attici cyathos X.
Alia ad callos & omnem eminentiam:æris combuſti,
miſyos combuſti,myrrhæ, croci, vuæ acerbæ, ſingulorũ
drach.I.vini Chii cyathi octo,mellis Attici vncia vna.
Collyrium ad viſus claritatem & glaucedinem: fellis
perdicis pars vna,mellis Attici partes tres, ſucci cẽtaurii
pars vna. Ad oculorum cicatrices,fel leporis cum
melle contere,& inunge. Gluten ad pilos,Ceræ,picis,
E glutinis quo lapides inter ſe componuntur, ſingulorum
drachma:ſimul eliquata reponito, vſus tempore ſpecilli
acumine medicamentum cape,& eo diſſoluto pilos ag-
glutina. Ad crithas,& chalazia,ſagapenum cum ace
to contere,& vtere. Ad ægilopas,thuris drach.octo,
myrrhæ tantundem,ladani drach.quatuor,ceræ drach.o-
cto,aluminis ſciſſilis drach.quatuor, nitri ſpumæ tantun
dem,coaguli leporis drach.quatuor, contunduntur om-
nia,& cum irini vnguenti ſedimento molliuntur. Ca-
taplaſma ad vehementes oculorum dolores,habet roſarũ
F ſiccarum drach.quatuor,opii drach.I.croci tantundem.
dulci decocto meliloti excipiũtur. Vnguentum ad
vehemẽtes dolores:aloẽs,lycii,roſarum viridium,croci,
opii,myrrhæ,ſingulorum pares portiones, vino coactas
in piſtillos coge, in vmbra exſicca, quũ vſus poſtularit,
paſſo dilue,oculos,frontẽ,tẽpora perunge. Diarhodõ
Diagoræ, quod Magnũ appellatur. Valet hoc ad dolores
vehemẽtes,phlyctænas,aduſtiones,prolapſus, & ſuggilla
ta in oculis,& itẽ ad defluxus,veteres lippitudines,& affe
ctiones curatu difficiles.Cõtinet autẽ roſarũ virẽtiũ reſe
G ctis vnguibus drach.LXXII. cadmiæ drach.XXIIII.croci
drac.ſex,opii drac.III.ſtibii drach.II.ſquamæ æris drach.
II.nardi Indici drac.I.myrrhæ vnc.III.gũmi drac.XXIIII.
excipe aqua pluuia. Croceũ,quod Puerile inſcribitur,
ad magnas fluxiones,vehemẽtéſq; dolores,& ad eas affe
ctiones quæ ex plagis oriũtur, valẽs. Cineris põpholygis
drac.16.croci drac.XV.tragacãthæ drac.VIII.aqua pluuia
excipe,&ad medicamẽtũ cõficiendũ alba ouorũ numero
IIII.adhibeto. Aſclepiadæ pacianũ valẽs ad doloris ve
xationes,tenuẽ multúmq; defluxum, feruorẽ, puſtulas,
H mẽbranarum eminẽtias,aſperitudines,affectiones diutur
nas,& eos qui multis læſi ſunt illitionibus hoc cõfeſtim
adiuuat. Habet verò cadmiæ, æris, croci, ſquamæ æris,
ſingulorum drach.XII.myrrhæ,lapidis hæmatitæ, roſa-
rum ſiccarum,nardi Indici, opii,ſingulorum drach. tres

piperis albi grana sedecim,gummi drach.ix. vini Chii quantum est satis.vsus ex ouo est. Ad caliginem oculorū.Singulis diebus in oculos imponendum est medicamentum quod ita conficitur, Fœniculum viride diebus & mensibus in vas fictile coniiciendum est, & foris pice vas oblinendum,aqua pluuia infundenda,fœniculū deinde eximendū,& eo quod reliquum fuerit,vtendum.

Smegmata & dropaces.

Smegma quod Asclepius dicitur.Salis communis,salis ammoniaci,salis Cappadocici,tostorum,pumicis, aphronitri albi,baccarum lauri siccarum,singulorū drac. i.veratri albi,struthii,vuæ taminiæ,sinapis Alexandrini, sulphuris viui,pyrethri,fæcis,floris iunci odorati, cyperi,singulorum vnc.v i.sampsuchi,aluminis scissilis,gallarum,gummi,thuris,alcyonii,piperis,cachryos,radicis cucumeris agrestis,chamæleontis,iridis,marrubii sicci, singulorum vnc.i.vel vnc.iii.contundito,per cribrū traiicito,& vtitor. Smegma caput exsiccans,habet cimoliæ drach.ii.nitri,bryoniæ,sicci corticis radicis cucumeris syluestris,cumini,farinæ lupinorum,singulorū drach. mediā:trita cōponito,& in balneo vtitor:auxiliatur vehementer. Sapo repellendi vim habens,Balaustiorum vnc.i.aloes, gallarū, aluminis, thuris, foliorum rosarum,malicorii,vtriusque tunicarum,singulorum vnc. i.sarcocollæ vnc.i. Gallici saponis vnc.sex,decocti lupinorum amorum quantum satis est.Quidam addunt myrrhæ & citrinorum vtriusq; vnciam. Dropax Gallus. Colophoniæ quæ thus redolet lib.iiii.pineæ lib. iiii. & eius quæ lignosa dicitur,& in Italia solùm nascitur, lib. iiii.resinæ à nauibus derasæ,quæ ἀπόχυμα nominatur,picis siccæ,ceræ,singulorum lib.iiii.frixæ vnc. xv. picis brutiæ lib.ii.bituminis,galbani,adarces,pyrethri,singulorum vnc.v i.opopanacis,euphorbii,veratri albi,piperis,singulorum vnc.iiii.sulphuris viui vnc.ii i.castorei, ammoniaci,vuæ taminiæ,singulorum vnc.ii.olei sicyonii lib.i.opobalsami vnc.sex. Alius simplex.Ceræ lib.i.brutiæ,pineæ,singulorum lib.i.frixæ lib.i.vnc.tres.

Psilothrum.Oryzam,farinam fabarum,ptisanam aqua coquito,horum succo pro aqua vsus misce auripigmenti vnciam,calcis viuæ libram,pumicis tosti semissem, opobalsami cochlearia duo. Ad corrugationem,ex Rufi commentariis smegma,quod continuò corpori rugoso adhibetur:extenditur hoc cum ficubus pinguibus. Bryonia conteritur,& farina erui,itémque sepiæ testa cōbusta,melle paulatim instillato excipiuntur. Smegma splendorem afferens, & sitim auferēs, habet farinæ fabarum choas duas,fœniculi in ptisana cocti,& postea in oxymelite loti, deinde cōtusi choas duas,saponis Gallici lib.i i.misce saponem cum cæteris, subigens manibus,& in balneo vtitor. Stomaticum Philagrii ad oris corrosiones: fructus lentisci nondum nigrescentis, drach.xxiiii.gallarum drach.i i i i.costi drach. i. folii drach.i. Anthera (*id est floridum*) smegma ad oris vlcera.Sādarachæ,iridis, singulorum drach. quatuor, cyperi vnc.octo,croci, myrrhæ, aluminis scissilis,singulorum drach.ii.florum rosarū drach.i.misce. Smegma odoratum ad dentes,vt & albi sint, & ne corrodantur:Nitri,sepiæ testæ,myrrhæ, singulorū vncia vna,tritis vtitor. Diamoron,vt Galenus tradidit,habet mellis libram vnam,succi mororum heminas quinq;, croci drachmam, myrrhæ drachmam, & dimidium alterius, omphacii drachmam,vini austeri heminas quinque: si omphacium desit,in eius loco rhois succum pone. Succus per se ipse coquendus est donec sordium habeat spissitudinem,deinde sic mel adiiciēdum:qūúmq; lebetem ab igne sublaturus eris,omnia agitato,vt in vnum probè componantur. Ac coctura quidem & symmetria huius medicamenti quod facultate medium est,moderatis inflammationibus congrua est, & in maiorum etiam inflammationum statu, itémque in principiis & incrementis conuenit. Cæterùm ad induratas inflammationes,quum iam status cessat,nihilque præterea fluit, venit autem tempus in quo discutiendum est aliquid eorum quæ discutiendi vim habent, stomatico medicamento admiscendum est: sufficit autem ad prædictam medii medicamenti commensurationem nitri semissem,thuris verò vncias duas adiungere. Diabessa (*hoc est, ex ruta syluestri*) medicamentum quod inungitur, celebre ad anginas desperatas. Seminis anisi, floris iunci odorati,aluminis scissilis, iridis,rutæ syluestris (quam nonnulli harmala appellant) cinnamomi, myrrhæ Troglodytidis,aristolochiæ longæ, casiæ, crocomagmatis,rosarum siccarum, singularum vnc. i. hederæ, pullorum hirundinis cineris recentis, sing. vnc. tres,croci vnc.i. nardi Indici, amomi, sing. vnc. dimidium,gallas tres: læuigatis ex melle vtitor, & vbi vtendum est,melle diluito. Cancri fluuiatiles in hemina aquæ frigidæ contusi & contriti gargarisma faciunt ad anginam præstantissimum.crassorum enim eductio anginas statim lenit. Ad anginam. Stercus caninum album cape,exsicca,læuiga,cribra, & paratum habe:quum vsus postulabit,melle dilue, & inunge. Hoc medicamento nullum melius cognoui neque in anginæ neque in tonsillarum magna inflammatione, neque in glandulis quæ suffocationis periculum minantur. Quum verò canes ossibus vescuntur,eorum stercus candidum est,atque optimum. Ad columellam laxatam.Mellis lib.ii.aluminis liquidi lib.i.florum rosarum tantundem, succi hypocistidos vnc. v. coque alumen cum melle,deinde sicca coniice,& ita vtere: coque autem modicé. Hoc enim medicamentum bonum est, tribúsque modis eo est vtendum.Vnus modus est,& præsertim in principio,vt medicamētum aqua calida dissoluatur, vel ex aqua mulsa succus medicamenti exprimatur.id enim & dolorem sedat,& quantum opus est, proficit. Interea verò dum hoc ita vtimur, conuenit etiam puro medicamento vti, idque tum digitis inungendo, tum verò cochleari contingendo, & comprimendo, & columellam foras trahendo. confert enim vel maximè ad linguam ipsam vergere,& à rectitudine deflectere.

Aliud.Lina multa,& præsertim quæ à marina purpura sumuntur, in viperæ collum coniice, iisque viperam suffoca: deinde vnumquódque linum collo applicabis. mirum est, quantum tonsillas cæteráque quæ in collo vitia sunt,adiuuent. Galenus hoc medicamentum ad dentes conseruandos commendat, quod habet cornu ceruini, & vsti, & loti partem vnam, mastiches Chiæ partem mediam,cyperi parem portionem.his diligenter contusis& cribratis vtitor. Ad dentes trementes.Alumen rotundum cum altero tanto salis dentibus adhibe,aut vlmi corticem ex vino decoctum admoue. Gallam omphacitida læuigatam excipe terebinthina,hyssopo,aut melle,& inunge. Ad stuporem autem dentium arcendum, pinguedine aliqua expurgata bubula vel anserina subunge. Philagrii ad oris erosiones. Lentisci fructus nondum nigrescentis, gallarum, singulorum drach.quatuor, costi, folii, vtriusque drach.vna.

De antidotis.

Antidotum ad colicos.Lupinum stercus quidam colicis potui dedit,nō tamen in accessionibus, sed reliquo tempore:ex quo est effectum vt qui sine inflammatione hoc morbo laborarent, eorum aliqui morbo capti amplius non fuerint,neque etiam vehementes dolores sint passi,neque breui post tempore iisdem correpti. Accepit is candidissimum stercus,quale est eorum qui ossa comedunt.Qua in re mirari soleo, quòd sæpenumero ex solo contactu, magno quibusdam fuit adiumento. Stercus verò sumendum est quod in terram non cecidit:id quod facilè comperies. Est enim huic animali perinde atque canis natura comparatum vt altero ex posterioribus cruribus elato, & vesicam & aluum exoneret edito supra terram loco.Porro in hisce stercoribus ossium quoque particulæ inueniuntur:quæ ipsa itidem contundenda contérendáque sunt,& colicis in potu propinanda. In iis verò quæ puriora sunt,alius quidā piper cōmiscuit,& ex vino puro tenui,& quandoque ex aqua bibendū dedit. Quod autē lumbis imponitur,habere condimentū debet,præcipuè verò excretū à lupo qui bouem aut ouem comederit.Si id non suppetat, corio ceruino ad excipiendū vtemur. Philonis antidotum ad colicos,dolorem sedans,constat ex his,Croci drach.v.pyrethri drach. quatuor,euphorbii drach. i. spicæ nardi drach. i. piperis

drach.I.hyoſcyami drach.X X. opii drach.V.eſtque hoc medicamentum percelebre. Trigonos reſiccans, & dolorem leuans, habet ſeminis hyoſcyami drach.IIII. aniſi drach.II.opii drach.I.cum aqua paſtillos efficito, & mane vnum, & veſperi alterum ex aqua frigida propinato. Catapotium Dioſcoridæ ad exuſtos. Cucumeris ſatiui ſeminis drach.octo, tragacanthæ drach.quatuor: dilue tragacantham ex albo oui crudi & recentis: quúmque ea fuerit diſſoluta, conterens diligenter & miſcens, catapotia conficito, & in vmbra exſiccato, datóque vnum ſub lingua tenendum, vt humor qui inde emanat, deglutiatur. Ad quartanarios Galeni. Liquoris Cyrenaici, piperis, myrrhæ, rutæ foliorum, ſingulorum drach.I.tritis & mixtis vtitor. Ante acceſſionem obolos duos tantùm in oxymelite dato. Ad eos qui à cane rabioſo morſi ſunt, Galeni. Fluuiatilium cancrorum cinis ad rabioſi canis morſus mirabiliter valet, iſque & ſolus & cum gentiana atque thure. Eſto autem thuris vna pars, gentianæ quinque, cancrorum decem. Comburendi ſunt cancri ita vt in patella æris rubri poſiti vſque eò cōburantur donec in cinerem redacti, facilè læuigentur. Commodum eſt hoc facere poſt Canis exortum, quũ Sol in Leone eſt: Luna autem eſt decimaoctaua. Bibant qui à rabido cane morſi ſunt hoc medicamentum quotidie ad quadrageſimum vſque diem, menſura cochlearii magni aqua inſperſum. Si verò non protinus ab initio, ſed aliquot poſt dies curam huiuſce demorſi ſuſcipias, quotidie duo cochlearia inſpergas. Ad ipſum autẽ vulnus medicamẽto quod ex brutia pice conficitur, vtêris. Habet verò picis libram vnam, acerrimi aceti ſextarium vnum Italicum, opopanacis deniq; tres vncias. His Æſchrion vſus eſt, nec quiſquã vnquã eſt mortuus. Galeni, ad eos qui ab eſu fungorum ſtrangulantur. Valde prodeſt ab eſu fungorũ ſuffocatis aphronitrum & nitrum, ſimilitérque ſtercus gallinaceũ Atque ipſe quoque vſus ſum eo ex tribus aut quatuor oxycrati & oxymelitis cyathis læuigato: nam & perſpicuè & celeriter profuit. Qui enim fuerant ſtrangulati, paulo pòſt ſuccũ pituitoſum craſſiſſimúmq; euomuerunt, ex quo planè ab eo caſu ſunt liberati. Iam verò calaminthæ etiam ſuccus aut eius decoctum potui datũ ſanat. Ad comitiales medicamẽtum ex ſcilla. Cape vas melleum, à quo mel ſit extractum, ſcillam in tenues partes manibus diſcerptam in id conijce, vas operculo firmo obtura, & extrinſecus totum os vaſculi pelle circundans diligenter liga, ídque in loco aliquo conſtitue qui meridiem ſpectet, quíque à Borealibus ventis ſit remotus, vt ab illis nulla ex parte perfletur. Ego verò id facere conſueui quadraginta Caniculæ diebus: in quibus quidem diebus paulatim vaſculum ad ſolem cõuerto, vt ex omni parte æquè incaleſcat: trãſactis quadraginta diebus vas aperio, corpúſq; ſcillæ elixato ſimile comperio, ſuccum verò ex ea fluxiſſe, quem collectũ optimo melle iucundũ facio, eiúſque do quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruũ, adultis verò magnũ. Quinetiam ſcillæ ipſius partiũ contuſarum, & ex melle læuigatarum do cochlear vnum. Sed hoc quantum ad efficaciã pertinet, ſecundum à primo medicamento locum tenet.

Paſtillus ad vocem firmandam. Sinapi toſti & contuſi, & tenuiſſimo cribro cribrati partes tres, piperis tenuiſſimi pars vna: melle incocto excipiuntur, & paſtilli vnius oboli effingũtur, quorum vnus comedendus eſt: nam & morſum & feruorem non exiguum excitabit, & arteriã etiam lenem efficiet. Alius, cuius ſub lingua tenetur quod fabæ magnitudinem impleat, vt liquor inde emanans paulatim deglutiatur. Hoc arteriam valde lenit, & ei vim addit. Eius hæc eſt cõpoſitio: Dulcis radicis drac. II.caſiæ drach.quat.croci, myrrhæ, folii, nardi Celtici, thuris, ſucci hypociſtidis, lycii, gũmi, ſingulorũ drach. II.partim contunduntur, partim teruntur, & omnia melle Attico cui terebinthina ſit admiſta, in vnum commiſcentur. Medicamentum δι' ὀπωρῶν (*hoc eſt, ex fructibus pomaceis confectum*) ad dyſentericos & cœliacos accõmodatum. Mala punica integra X X. mala cotonea X. roſarum ſiccarum ſextar.I.prunorum agreſtium ſextar.II.ſorborum maturorum ſextar.II.pira Tarentina X X. poma Scandiana X X X. rhu ſyriaci ſextar. III. muſti aminæi cocti tertia coctione ſextar. X L V I I I. coque ſimul donec mellis habeant ſpiſſitudinem, & in teſtaceum vas repone. Antidotum Quinti, dolorem leuans, Styracis, opii, aſari, ſeminis hyoſcyami, caſtorii pares portiones, melle excipito. Dioſpoliticum aliâs ex paribus omnibus, cumino, pipere lõgo vel albo, ruta, & nitro conficitur: itaque magis ventrem ſoluit. Aliâs verò quũ cætera paria ſunt omnia, nitri dimidium ponitur. Cuminum autem in aceto acerrimo maceretur, deinde continuò contundatur, aut etiam prius modicè frigatur: rutæ quoq; folia ſunto modicè ſiccata. Quatuor his aliquãdo mel ſubactum & deſpumatũ admiſcetur, quandoque nihil: ſed ſola ſine melle reponuntur, ac ptiſanæ cremori, aut aliis eſculentis quibus conuenire videatur, iniiciũtur. *Διὰ τριῶν πεπέρεων, quod ex tribus piperis generibus ſimplex conficitur*, hoc modo paratur. Ad cuiuſque trium piperum drach. L. ſatis eſt addere aniſi, & thymi, & zinziberis, ſingulorum drachmas octo. Ex calamintha medicamentum habet, Calaminthæ, pulegii, petroſelini, ſeſeleos, ſing.drach.octo, ſeminis apii drach. quatuor, cacuminum thymi tãtundem, libyſtici drach. X V I. piperis drach.X L V I I I.mel optimum & deſpumatum.

Ex ſucco cydoniorum medicamentum componitur ad hunc modum: Succi malorum ſextarios binos capimus: his mellis quamoptimi tantundem miſcemus, acetíque ſextarium addimus: hæcque prius coquimus mediocriter ad ignitos carbones, & ſpuma abiecta zinziber admiſcemus: & iterum ad carbones igne candentes ad mellis ſpiſſitudinem coquimus. Antidotum Zenophili ad veſicam vlceratam, ad renes, & lapides frangens, à Deo donatum. Caſiæ fiſtulæ vnc.I.ſaxifragi vnc.I. bettonicæ, cyperi, petroſelini, coſti, ſingulorũ obol. tres, ſeminis paſtinacæ, ſeminis lini toſti, ſingulorum vnc.II. folii, ſpicæ nardi, aſari, dictamni, baccarum lauri, ocimi ſeminis, ſingul.vnc.I.pineæ vnc.V I.mellis lib.I I. Vbi vtendum eſt, id quod Atticæ fabæ magnitudinẽ impleat, in balneo vel ante balneum in potione vini mulſi diluitur. Galeni picra. Aloës drach.C.cinnamomi, ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci, ſingulorũ drachmæ V I. Ego verò aloës drach. X C.croci drach. V. pono, & ita vtor. datur drach.vna. Quæ ſubducũt ventrem aut purgant. Zinziberis, ſcãmoneæ, vtriuſque vnc. I. ſalis ammoniaci vnc. I I I I. aloës totidem: aceti, gari, ſingulorum heminæ duæ. Coccaria ſalubria, apta ſtomacho, aluum maximè ſubducentia, quæ typos etiam denotant. Aloës vnc.I.ſucci abſinthii vnc.tres, ſcillæ Arcadicæ vnc.I.ſcilla in fermentum conijcienda eſt, & aſſanda ita vt coquatur. Scillam extrahe, & facito vt eius par pondus ſit, atque in mortarium coniectam vehementer contunde, abſinthii ſuccum affundens: deinde aloën tenuiſſimam adiunge & emolli, vt medicamentum perficiatur. Facito fermentum, & excipito, & compone coccaria (*id eſt, granula*) quæ ciceris magnitudinem impleant, & dato iis qui ex longo morbo vires difficiliter recolligũnt. Aliud. Scammonii vnc. I. aloes tantundem, colocynthidis interioris vnc. dimidium, bdellii drach.tres, abſinthii ſucci, braſſicæ ſucci, ſing.drach. I I. excipe, & ad erui magnitudinẽ cõfice: dato valẽtibus XVII. aut XIX.aut X XI.ægrotantibus autẽ V I I.aut XI.aut XV. aut X I I I.idque deinceps diebus quinque, vel ſeptem, vel nouem. Si verò pituitam ab his duci aut validiora eſſe velis, adde fermento in totum euphorbii drachmam vnam. Medicamentum purgans, quod χοπλάειον (*hoc eſt placentula*) nominatur. Similæ drach.I.coni drac.quatuor, piperis drach.II ſcammoneæ drach.II.excipe melle Attico. Perfectum pondus quod dari queat eſt drach.II. Vtere etiam ad morbum regium. Paſtillus purgãs. Scãmoneæ, euphorbii, ſingulorũ drach.IIII piperis drac. II.folii vnc.II.mellis lib.vna.datur vnc.vna. Grana, Scãmoneæ vnc.I I.aloes vnc.IIII.euphorbii drach.IIII. Confice ex aqua ad erui magnitudinem, datóque V I I. aut I X.aut X I.aut X I I I.aut X V. aut X V I I. aut XIX.

Medicamentum ad colicos, purgãs. Euphorbii, cyperi, petroſelini, iridis, pares portiones. Symbiota-

rium.Scāmoneæ vnc.i.piperis,zinziberis,ſalis,petroſelini,ſingulorum vnc.vna. Medicamentum purgans ad eos qui elephantiaſi detinentur. Colocynthidas duas paris magnitudinis circunſcalpe,foraménque facito,& ſemina omnia abiicito,interiorē verò partē reliquito, oleū impone,& operculo proprio occluſas vnam noctem ita ſinito,die autem ſequenti euacuato:oleo coquēdæ ſunt in aqua colocynthides donec flacceſcant, deinde eas abiice:oleo vero & aquæ mixtis, adde veratri nigri obolos tres, ſcammoneæ drachmam vnam, & vnà cum his polenta ex ſimila incoquitur, & ex hoc datur laboranti,qui tenui victu vtatur,quantum x x i i i i.nucum ponticarum magnitudinem impleat,& aqua potui detur. Medicamentum purgans ex iure veteris galli compoſitum.Interiora abiicienda ſunt, & ſal iniiciendus ita vt gallus impleatur,& conſuendus eſt, multáque aqua in qua parum olei ſit, multúmque anethi & porri, incoquendus: his colliquatis ius ſuaue & ſtomacho aptum, magíſque accommodatum ad purgandum redditur:eius colati dentur ad minus heminæ duæ.Summè facit ad inueteratas ad ſomnum propenſiones, quæ καταφοραὶ nominantur. Inunctio ſedis ad flatus emittendos.Ruta cum melle cocto læuigatur & teritur,vt ſucci plena efficiatur,& ex ea ſedes interior confricatur. Efficaciſſima erit ſi cummi parum accedat, itémque nitri aut cyclamini ſucci.Cæpa quoque non ſalita appoſita ad id valet.flatus enim ſatis multi,& aluum leuantes erumpunt. Hiera Rufi.Sicyoniæ ſiue colocynthidis interioris drach.tres, chamædryos drach. x. agarici drach. x.ſagapeni drach. octo, opopanacis drach.octo, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach.v.cinnamomi, aut duplum caſiæ fiſtulæ, ſpicæ nardi,croci, myrrhæ, ſingulorum drach. i i i i. polii drach.tres & dimidia.Hæc omnia miſce,in tenues partes redige,melle excipito,dato ad ſummum drachmas quatuor. Lyci purgans medicamentum.Scammonea cum ſale candidiſſimo quantum ſatis eſt læuigatur, deinde in pyxide plumbea in duplici vaſe coquitur.Modus autem duplicis coctionis eſt huiuſmodi, Pyxis duplex modius eſt,eius operculum aut foramen aut meatum habere debet:in eum meatum ſcammonea cum ſale læuigata coniicitur,& in vas imponitur,atque ita coquitur:éſtque non iniucunda ſtomacho,& nihilominus purgat.

Aliud purgans eos quos elephantiaſis exercet. Cape colocynthidis ſuccū,atq; oleo perſperge,ipſámque colocynthida in vaſe nouo cum aqua donec flacceſcat,coquito: deinde tantum ſimilæ addito quantum capere aqua poſſit. Quúmque cocta fuerit, admiſce ellebori nigri drach.vnam,& ſurculo anethino agita,& verſa vſquedū caleſcat:dato autem in potione quantum nucis Ponticæ magnitudinem impleat. Inunctio purgans,quæ aluum ciet.Alumen cum melle læuigatum vſque coquitur dum giluum fiat,ex quo ſedem inungunt:hócq; medicamentum χεζανάγκη,*hoc eſt,quod aluum cogit deiicere*, nominatur.multa enim,ſed non ſine labore,educuntur.

Suffitus.

Roſarum nouarum lib.i.ſiccarum lib. i i. folii,croci, caſiæ,ſingulorum ſemis:ſtyracis vnc.i.amomi,onychis, ſingul.vnc.i.myrrhæ vnc.i i.bdellii vnc.i.carpobalſami vnc.i.chii vnc. i. opobalſami vnc.i i. Roſarū ſemūcia, myrrhæ vncia:myrrham cum vino læuiga, & omnia emolliens cum modico opobalſami conſice. Coſti,amomi,myrrhæ,caſiæ,ſing.vnc.i.ſtyracis,chiæ,bdellii,onychis,muſci,ladani,ſing.vnc. i. roſarum expurgatarum vnc. x x i x. Rufi hiera ſimplex.Colocynthidis drach. i i. marrubii,chamædryos,ſtœchados, ſingul.drach.x.gentianæ,agarici,ſing.drach.x i i. bdellii, ſpicæ nardi,croci,cinnamomi,ſing.drach. v i i i.caſiæ, iunci odorati floris,piperis albi,piperis longi,ſcillæ toſtæ,ſingulorum drach. v i. radicis centaurii drac. i i i i. omnia trita bdellio eliquato,& decocto panacis,& melle cocto admiſcentur. Xeromyron compoſitio Arabica.Foliorum amomi,coſti,zanazi,ſing.vnc.i. carpobalſami drach.i. Suffitus ad ſomnum conciliandum:Styracis,amomi,coſti, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, radicis mandragoræ, ſucci papaueris. Suffitus ex cupreſſo,quod cyphi Lunæ dicitur. Bdellii vnc. v i i. helenii tantundem, floris iunci odorati vnc.i.ſphagni vnc. v. baccæ iuniperi paruæ L. aſpalathi vnc. v i i. naſturtii vnc. v. ſpicæ nardi vnc. v i. cyperi vnc. i x. radicis aſphodeli vnc.i i i i. ſeminis cupreſſi vnc.i i i.Sabinæ vnc.iiii.nardi Celtici vnc.iii.coſti vnc.i i.myrrhæ vnc.v i i.caricarum pinguium lib.ii.vuarum paſſarum ſine acinis lib.i i.ſorborum vnc.i i i. terebinthi lib. i.roſarum ſiccarum vnc. i i i. ſtyracis vnc. v i i. palmularum pinguium lib. i. mellis lib. v. vini odorati quantum ſatis eſt.

QVARTI LIBRI ARGVMENTVM.

Quartus liber facultates alimentorum continet:vt,quæ attenuent,quæ boni ſucci ſint, quæ calefaciant , quæ frigefaciant,quæ facilè & diſtribuantur & concoquantur,quæ apta ſtomacho,quǽque flatus ſint expertia, quæ abſtergeant,aperiant,diſſecent,quæ craſſa ſint,quæ difficulter corrumpātur,quæ emolliant,quæ inter hæc media & contraria ſint,ac quomodo ſorbitiones coquendæ,itémque iura,eſculenta,& potiones , & quomodo lac potui detur,& quæ aquarum vis & natura ſit,intelligamus.

LIBRI CAPITA SVNT HAEC.

Quæ res extenuent, Cap.I.
Quæ craſſos ſuccos gignant, Cap.II.
Media inter attenuantia & craſſum ſuccum facientia, Cap.III.
Quæ viſcidum ſuccum in nobis faciant, Cap.IIII.
Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap.V.
Quæ frigidos humores creent, Cap.VI.
Quæ pituitam gignant, Cap.VII.
Quæ melancholicum ſuccum pariant, Cap.VIII.
Quæ ſuccum bilioſum faciant, Cap.IX.
Quæ gignant excrementa, Cap.X.
Quæ multum nutriant, Cap.XI.
Quæ minus nutriant, Cap.XII.
Quæ res boni ſucci ſint, Cap.XIII.
Quæ mali ſucci ſint, Cap.XIIII.
Quæ res facilè concoquantur, Cap.XV.
Quæ difficiliter concoquantur, Cap.XVI.
Quæ res ſtomacho idoneæ ſint, Cap.XVII.
Quæ res ſtomacho alienæ ſint, Cap.XVIII.
Quæ res capiti noceant, Cap.XIX.
Quæ res non inflent, Cap.XX.
Quæ res inflent, Cap.XXI.
Quæ res abſtergant,incidant,aperiántque, Cap.XXII.
Quæ res obſtruant. Cap.XXIII.
Quæ tardi tranſitus ſint, Cap.XXIIII.
Quæ facilè corrumpantur, Cap.XXV.
Quæ difficulter vitientur, Cap.XXVI.
Quæ res in cibis aluum moueant, Cap.XXVII.
Quæ res mediæ ſint inter aluum purgantia & ſubducentia, Cap.XXVIII.
Quæ res aluum ſupprimant, Cap.XXIX.
Quæ res calefaciant, Cap.XXX.
Quæ res ſint acres & calidæ, Cap.XXXI.
Quæ res refrigerent, Cap.XXXII.
Quæ res exſiccent, Cap.XXXIII.
Quæ res humectent, Cap.XXXIIII.
Quomodo ſorbitiones coquendæ ſint, Cap.XXXV.
Quæ res loco olei in ſorbitiones iniiciantur, Cap.XXXVI.
De confectione alimentorum, Cap.XXXVII.
De aqua mulſa, Cap.XXXVIII.
De potionibus quæ vtiles ſunt ægrotantibus, Cap.XXXIX.
De lactis potione,ex Rufo, Cap.XL.
De aquis,ex Herodoto, Cap.XLI.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber quartus.

QVAE NATVRA AC PROPRIETAS CVIVSQVE REI SIT QVA VESCIMVR, AC PRIMVM QVAE RES EXTENVENT, CAPVT I.

IN alimentis extenuant,allium,cæpe,naſturtium,porrum, ſinapi, piper, ſmyrnium,pyrethrum,origanum, calamintha,hyſſopum,ſiſymbrium,pulegium, thymum,ſatureia, viridia:nam exſiccata non amplius alimenta ſunt , ſed iam medicamenta. Id enim eſt perpetuum , quicquid ſiccius eſt,vehementius eſſe quàm id quod eſt virens : itémque omnia quæ in collibus aut in agris durioribus creuêre, iis quæ in pratis,aut hortis,aut locis paluſtribus naſcuntur, eſſe robuſtiora. Atque hæc quidem in omnibus ſunt communiter cognoſcenda. Porro eas res quæ dictæ ſunt, ſubſequuntur,eruca,ſium,apium,petroſelinum, ocimū, raphanus,braſſica,beta,carduus, iringium, coriandrum, vrtica,fœniculum,anethum,ruta,liguſticum,cuminum, capparis & terebinthi fructus,cari ſemen,aniſi,ſinapi,ameos,dauci,ſeſeleos, trochiſci,& omnium denique odoratorum & acrium,& planè calidorum ſemina. Inter ea verò quæ valde attenuant eſt rutæ ſemen , & cannabis, quippe quod ad medicamenti naturam accedat. Ex cerealibus ſeminibus advictum attenuantem ſine moleſtia ſolum hordeum valet:poſt hoc,triticei panes in clibano cocti:à cæteris danda eſt opera vt abſtineamus , niſi fortaſſe quiſpiam per longa temporis interualla piſum aut lentem guſtare velit. Plurimam autem eámque innoxiā eduliorum copiam, ſi velis, ad victus attenuantis rationem tibi ſuppeditabunt piſces ſaxatiles,& auiculæ montanæ.omnia enim animantia quæ degunt in montibus, & ſicciore & calidiore natura ſunt prædita , eorúmque caro minimè eſt pituitoſa. Paſſeres igitur & turdos, merulos,perdices,licet edere:aues etiam quæ turricolæ vocantur,& quæcunque in vineis degunt,aptæ ſunt. Ex columbis,agreſtes domeſticis præſtant:& omnino agreſtia domeſticis præcellunt , quǽque ſiccioribus alimentis quâm quæ humidioribus veſcuntur:& item quæ purum ac tenuem aërem inſpirant,iis quæ hoc non faciunt,meliora cenſentur. Ex piſcibus autem ſaxatilibus veſci poterimus iulide,phænicide,merulo, turdo, & ſcaro , & vno verbo,iis omnibus quorum eſt mollis caro, atque friabilis : ab iis contrà qui duram & glutinoſam carnem habent,abſtinendum omnino. Aſellorum autem caro mollis quidem eſt,ſed minus friabilis:at mullorum eſt friabilis illa quidem,ſed non mollis : ex quo fit vt mollities & friabilitas ſint indicia quæ nobis de cuiuſque animalis carne ſuppetant:ad quæ animum diligenter aduertentes,in quo vtrunque ineſſe compertum fuerit , eius carne,quantam velimus,veſcamur:cæterorum carnes in quibus neutrum ſit,omnino vitemus:in quibus alterutrum, ex iis interdum comedamus, quum aliarum nobis non ſuppetat copia:in quo cauendum eſt ne eas ad ſatietatem ingeramus. Quocirca quum ſaxatiles deſunt , aſellos & mullos,cæteróſq; pelagios piſces , ac præſertim eos qui cum ſinapi manduntur,qualis eſt ſcorpius, præbere poſſumus. Sunt porro quædam animalium genera quibus altera ex iis quas dixi , ineſt nota , ſed ea propter alterius exuperantiam non ſunt ad cibum adhibenda. Anguillæ autem & piſces cartilaginei,etſi carnem mollem habēt, tamen propter ſuccum lentum & pituitoſum qui in eis redundat , ſatis noxiæ afferunt. Iis verò qui attenuante victus ratione indigent , ex cartilagineis ſola torpedine & turture veſci licet,quum ſaxatiles non ſuppeditentur. Eadem facultate prædıti ſunt bugloſſi & paſſeres. Non

veto autem gallinarum esum iis qui se exercent, itémque A columbarum & turturum, non recens, sed pridie ad minus interemptarum: quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem modicè duram habent, obseruandum est. Pisces autem saliti exquisitissimè extenuant. Ex his eligendi sunt qui tenera carne suapte natura sunt. Cetaceum genus est cauendum. Iam verò suillas carnes sale conditas gustare quispiam tutò poterit. Ex fructibus ii qui ventrem molliunt, minimè nocebunt. Molliores igitur magis quàm duros, & eos qui tardè transeunt comedere licet, non tamen ex vllo genere ad satietatem. Qui autem vehe B menter austeri & adstringentes sunt, huic rationi victus sunt contrarii: magis verò omnino accommodantur caricæ, nuces, pistacia, & amygdala subamara. Oliuæ eiusmodi sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus autem non modò esculentis sed etiam poculentis solum mel (vt ita dicam) succum tenuem gignit. Vina autem huiusmodi succum faciunt alba & tenuia: atque alba quidem crassos succos incidunt, & per vrinas expurgat. Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ attenuandi vi sunt prædita: sed oxymel ad victus rationē C attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos gignant, Cap. II.

CRassos succos gignunt panes qui sub cinere coquuntur, quique rite non conficiuntur, & qui tragus appellatur, & placentæ ex musto & simila, & lagana, & placentæ quæ itria dicuntur, & quodcunque ex triticea farina sine fermento conficitur, & placentæ quæ ex eadem materia elaborantur. Præterea simila & alica abundè D crassi sunt succi: amylum verò mediocriter. Lobi quoque crassi succi sunt, & lupini, & interna lentis pars, fabæ tritæ, sisami semen, erysimi semen, pisces qui molles appellantur, loligines, sepiæ, polypi, cetaceum genus. Satis verò crassi sunt succi patellæ, pectines, & omnia testa intecta: itémque anguillæ, cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ, bubulæ, leporinæ, porcinæ, iecur, renes, pudenda, cerebrum, spinalis medulla, glandulæ, lingua mediocriter, lac nimis coctum, casei omnes: recentes verò & qui ex acido lacte sunt facti, minus: lac acidum igni decoctum: E ex ouis, quæcunque ad perfectam concretionem sunt cocta, & assata etiam magis, & longè maximè quæ in sartagine fricta sunt: palmulæ, castaneæ, glandes, bulbi, rapa, fungi, ari radix, tubera, nuces pineæ, ficus non probè maturæ, citrii caro, cucumeres vberius sumpti. Inter vina, quæ dulcia sunt, ea crassum sanguinem gignunt, & magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustum eodem modo: itémque crassa & nigra vina.

Quæ media sint inter attenuantia & crassum succum facientia, Cap. III. F

EIusmodi sunt optimè confecti panes, carnes gallinarum, gallorum gallinaceorum, phasianorum, perdicum, columbarum, attagenum, turturum, turdorum, merulorum, & paruarum auicularum omnium: itémque saxatilium piscium, & pelagiorum, gobiorum, murænarum, buglossorum, & absolutè omnium piscium quicunque neque lentorem, neque fœtorem edendo referant: & ficus, & pepones, & ex oleribus agrestibus, feris, id quod est commune multorum genus. Singulorum autem speciales appellationes apud Atticos sunt, vt lactuca, chondrile, & alia sexcēta. G Huius verò sunt generis corruda, myacāthinus, & chamædaphnes, asparagus, & bryoniæ. Vinum flauum simul & dulce & pellucidum, quale est Aruisium, & Lesbium, & Falernum, & Tmolite. Hæc enim omnia & bonum & moderatè crassum sanguinem gignunt.

Quæ viscidum succum in nobis faciant, Cap. IIII.

TRiticum omne quod graue, densum, & interius flauescens est, viscidum succum gignit: quod verò leue, rarum, candidúmque intus est, minus est huiusmodi. H Simila quoque & alica abundè viscidæ sunt: itémque tēdines, musculorum extremitates neruæ, & partes quæ circa labra sunt, & lingua, omnis suilla caro, itémq; agnina, sesami semen, bulbi, & pingues palmulæ.

Quæ crudos humores in nobis pariant, Cap. V.

PAlmulæ virides crudis humoribus replent eos qui ipsis vescuntur, vt rigoribus quæ calefieri difficiliter possint, capiantur: & radix rapæ, si quis liberalius ea vtatur: & caro testaceorum, quorum caro dura est, & salsum succum ex nimia coctione amisit: & quæ mollia nominantur, polypi, sepiæ, & quæ sunt generis eiusdem: cetaceum genus in mari degens: animalium ventriculi, intestina, vteri, acidum lac, panes in sartagine cocti cum caseo, lupini, vua in ventriculo contenta & non excreta.

Quæ res frigidos humores creent, Cap. VI.

QVi se cucumeribus valde explent, iis vt frigidum succum coaceruent natura comparatum est, quum non facilè possint in bonum sanguinem commutari. Eiusmodi etiam succum ventres, intestina, vteri, mala nōdum matura, & bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VII.

SVccum absolutè pituitosum gignunt neruææ animalium particulæ, cerebrum, pulmo, spinalis medulla, glandulæ, agnina caro, boleti, fungi amanitæ, caro testaceorum, mala non matura.

Quæ res melancholicum succum pariant, Cap. VIII.

CArnes bubulæ, caprinæ, & his multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum succum faciunt: & magis etiam asininæ, camelinæ, vulpinæ, caninæ, leporinæ, & suum agrestium. Ex piscibus huiusmodi succum pariunt thynni, balenæ, cete, canis, delphin, & omne cetaceum genus: itémque cochleæ, brassicæ, arborum germina quæ muria vel ex acida muria sint condita, vt lentisci, & terebinthi, & rubi, & canini rubi germina: cinaræ etiam caro, & lens edulium est succum melancholicum gignens vel maximè: post hanc panes furfuracei, quique ex tipha conficiuntur: casei vetusti, & vinum crassum & nigrum.

Quæ succum biliosum pariant, Cap. IX.

SIliquæ & cinaræ succus amaram bilem facit: præstat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus. omnia enim dulcia alimenta, & vina item dulcia, materiam flauæ bili gignundæ suppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. X.

PAlumbi, anseres, præter alas, viscera omnia, spinalis medulla, cerebrum, aues palustres, & quæ in stagnis ac pratis vitam ducūt: cicer, fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi, caro pecudum, & omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam trāsigunt, & piscium fluuiatilium, & palustrium, & qui in limo degunt, & omnes cetacei generis in mari, excremēta faciunt.

Quæ res careant excrementis, Cap. XI.

ANimalium colla, caudæ, alæ, agrestium animalium caro, & eorum quæ in siccis locis viuunt, excrementis carent.

Quæ multum nutriant, Cap. XII.

SVum domesticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet: bubulum cerebrum, testes, cor, spinalis, & alia etiam medulla, alæ anserum, & magis adhuc gallinarum: omnium volucrium ventres, cochleæ, ac præcipuè bis coctæ. Ex testaceis, quæ dura carne sunt prædita, vt chymæ, purpuræ, buccinæ, & cætera generis eiusdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò astaci, paguri, cancri, locustæ, sepiæ, squillæ, & iis similes: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt: itémque bati, liobati, & rhina magis: muli autem & gobii minus. Lac magis alit quod crassius est: quod verò liquidius est id minus alit. Ex panibus magis nutriunt siliginei, deinde ii qui ex simila parantur, tertio loco ii in quibus etiam furfur sit. Triticum coctum, simila, alica, fabæ, carnem gignunt non firmam illam quidem & densam, sed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaseoli, & ochri magis quàm fœnūgræcum. Dolichi quos lobos & phaselos vocant, non mi

nus quàm piſi nutriunt. Egregiè etiam alunt lupini, caſtaneæ, lentes, palmulæ dulces, vuæ dulces & pingues, glãdes, rapa quam napum nominant. Bulbi maximè nutriunt, & præſertim bis coƈti: mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem redditur accommodatum, & melicratum probè coƈtum. Omne vinũ pro portione craſſitiei nutrit. Rubrum igitur & craſſum maximè omnium ad ſanguinem gignendum accommodatum eſt: ſecundo loco id quod nigrum craſſũmque ſit, & adſtringens. His minus nutrit album ſimul & craſſum & adſtringens. Minimè verò omnium, album & tenue. Ad ſummam, omnia quæ craſſi ſucci ſunt, ſi probè concoquantur, & conuertantur in ſanguinem, alimenti multum præſtant.

Quæ res minus nutriant, Cap. XII.

PArum nutriunt extremæ animalium partes, vterus, vẽter, inteſtina, cauda, aures, pinguedo, adeps. Omne volucrium genus terreſtrium generi comparatum, minus nutrit. Caro eorum quæ ſenio confeƈta ſunt, minus alit quàm caro eorum quæ adhuc augeſcunt. Alimentum quod piſces dant, tenuiorem ſanguinem gignit, vt neque abundè nutriat, & citò etiam digeratur. Ex iis quæ teſta inteƈta ſunt, quæ molli ſunt carne, velut oſtrea, exiguum alimentum præbent. Panes hordeacei, quomodocunque conficiantur, minimè omnium aliorum nutriũt: minus verò alit polenta quæ ex iis efficitur: itémque panes furfuracei, ac impuri omnes, & loti, amylum, maza ex polẽta hordeacea, auena, millium, eóque magis panicum, oryza, fabæ virides, ſemen papaueris, hormina, mora, rubi canini fruƈtus, iuniperus, myrta, amygdala, piſtacia, pruna, perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ, & præſertim maturæ, nuces auellanæ, & magis etiam regiæ: nuces, ſerica, corna, pruna ſylueſtria, zizipha, iuglandes, halicacabus, capparis, & præſertim ſale condita: terebinthi partes omnes, braſſica, beta, lapathum, portulaca, ſolanum, raphanus, napi, cardamum, pyrethrum, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus: cæpa autem & allium, & porrũ, & ampeloprasum, cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve coƈta, pauciſſimum. Mala Punica parum nutriunt: pira verò, & præſertim magna, neſcio quid alimenti in ſe continent. Cucurbitæ quoq; modicũ alunt, itémq; vuæ paſſæ auſteræ, & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt, medii interieƈti ſunt phaſeoli, ochri, araci, cicerculæ, & ficus, quæ nõ æquè ac alii æſtiui fruƈtus, parum nutriunt. laxam enim carnem faciunt, id quod faciunt etiam vuæ: ipſæ verò minus quàm ficus alunt, laxámque & humeƈtam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas inſit, quum eam qualitatem aut aſſando aut decoquendo aut parando depoſuerint, exiguum alimentum corpori dant, prius verò nullum præbent.

Quæ res boni ſucci ſint, Cap. XIII.

OMnium ferme eorum quibus veſcimur, lac optimi eſt ſucci: optimum autem lac eſt animalium integræ valetudinis, quum nuper expreſſum potatur. Oua tremula & ſorbilia boni ſunt ſucci: itémque gallinæ, & piſces fere omnes, præter eos qui in paludibus & ſtagnis, & fluminibus limoſis degunt: ac præſertim ſi aqua è ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas & balneas expurget, vel aquam admiſtam habeat quæ fullonibus ad veſtes tingendas vſui fuerit. Ergo tutius erit ſemper eos piſces offerre quide mari quod aquæ dulci mixtum non ſit, excepti fuerint: quales ſunt qui pelagii & ſaxatiles appellantur. hi enim tum ſucci bonitate tum iucunditate cæteris longè præſtant. Si verò quidam ſint qui vtraque in aqua ſoliti ſint viuere, vt capito, lupus, aſellus, gobius, muræna, & cancri, & anguillæ, ſtatim quærendum erit vbinam ſint capti: deinde odoratu & guſtatu diſcernere. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt, etſi cæteris ſunt pinguiores, tamen & malè olent, & inſuaues ac mucoſi ſunt, & ſtatim putreſcunt: atque etiam ex conſuetis piſcium alimentis, aut meliores aut deteriores eſſe ex guſtu atque odore facilè cognoſcuntur: quemadmodum mulli omnium peſſimi ſunt qui cancros comederunt.

A Aliorum verò caro durior eſt illa quidem, ſed non mali ſucci: fidicula, rhombus, hepatus, bugloſſum, pſitta, & lacertus medii quodammodo ſunt inter eos qui teneram carnem habent. Alimentũmque eorum eſt optimum iis qui ſe non exercent, qui imbecilli ſunt: iis verò qui conualeſcũt, friabile & molle alimentum eſt ad bonam valetudinem accõmodatiſſimum. Omnium autem optimi ſucci ſunt carnes quadrupedum animalium, quæ ſi probè concoquantur, optimum ſanguinem gignunt, & præſertim eæ quæ boni ſucci animalium ſunt, quale ſuillum B eſt genus. Suum enim caro & ad iucunditatem & ad cõcoƈtionem eſt præſtantiſſima, & eorum vel maximè qui in media ætate ſunt conſtituti: vetuſtiſſimi nanque ſuis caro deterior eſt, itémque eius qui nuper natus comeditur. Nimis enim humidæ ſunt carnes eorum qui recens ſunt nati, & pituitæ plurimum faciunt: ſed tamen iecur boni ſucci eſt: at partes quæ circa labia ſunt & alæ, minus boni ſucci ſunt quàm caro. Glandulæ probè concoƈtæ æquè ac carnes boni ſunt ſucci: cor non mali ſucci eſſe cenſemus: meliores ſunt pedes porcorum & roſtrum C & aures. Cæterorum animantium, quanto carnes à porcorum carnibus in alimenti viribus ſuperantur, tãto partes extremæ in eiſdẽ partibus ſuillis cedũt. Cerebrũ volucriũ lõgè præſtat cerebro terreſtriũ. Ferarũ caro melioris ſucci eſt quàm cicurũ. Panis purus rite cõfeƈtꝰ boni ſucci eſt, itémq; alica, ptiſana probè coƈta. Fabæ, caſtaneǽque nõ mali ſucci ſunt, nec ficꝰ maturæ, & vua matura, pẽſilis verò reprehendi non poteſt. Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: quæ verò diutius in ventriculo morantur, mali ſucci euadunt, & pediculos generant. Hæ cum D nucibus in cibo acceptæ præſtantiſſimum edulium faciunt: qui verò ficus & caricas cum aliis eduliis comedunt, non mediocri detrimento afficiuntur. Laƈtuca, vt olus, bonum gignit ſanguinem: ſecundo poſt eam loco, intyba. Vina odorata boni ſucci ſunt: optimi verò ſunt ſucci Falerna, & potiſſimũ dulciſſima, itémque Aruiſiũ, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res mali ſucci ſint, Cap. XIIII.

MAli ſucci non vna ſpecies eſt. alius enim frigidior eſt, alius calidior, alius bilioſior, alius denique ad E aquæ naturam propius accedit, vt etiam magis melancholicus eſt alius. Ab omnibus autem mali ſucci eduliis etiamſi facilia concoƈtu ſint, abſtinendum eſſe conſulo. Succus enim malus ex eis coaceruatus diu latet in venis: quum verò occaſionem aliquam ad putredinem nãciſcitur, febres malignas gignit. Mali autem ſucci ſunt hæc, pecudũ caro & caprarũ ex acrimonia. hircorũ caro peſſima eſt: proximè ſuccedit caro arietina, deinde taurina. inter hæc omnia caro caſtratorũ eſt potior: ſeniorum verò F ſunt peſſimæ. Leporum caro gignit illa quidẽ ſanguinẽ craſſiorem, ſed tamen qui melior ſit ad ſuccos bonos faciendos quàm boum aut pecudum: & tamen ipſa quoque mali ſucci eſt. Ceruina caro mali eſt ſucci. Renes & teſtes adultorum animalium, præter teſtes gallorum gallinaceorum, mali ſucci ſunt. cerebrum, ſpinalis medulla, cor, lien, omnia viſcera animalium, oua frixa, caſei veteres, boleti, amanitæ fungi, mali ſucci ſũt: cæteros fungos nõ eſſe tutius eſt. Fœnumgræcum, lens, tipha, auena, & panes ex his confeƈti non bonum ſuccum pariunt. cicer bonũ G ſuccum non gignit: olyra verò peſſima eſt. panicum, millium, & cætera generis eiuſdem bonum ſuccum non creant. Piſces verò, dracones, cuculi, callionymi, ſcorpii, trachuri, muli, orphi, glauci, & cætera animalia cetoſa quæ in mari degũt, mali ſucci ſunt omnia. Fruƈtꝰ omnes qui horæi dicũtur, mali ſucci ſunt: ficus verò minus quàm alii fruƈtus. at caricæ, ſiquis frequentius eis veſcatur, non admodum probum ſanguinem gignunt: ex quo fit vt ex eis magna pediculorum copia conſequatur. Mala non matura, pira antequam matureſcant, terebinthi fruƈtus, mali ſucci ſunt: cinara quoque, & præſertim quũ H durior eſt, itémque cucumeres & pepones, ſed minus. cucurbita his omnibus præſtat, ſed hæc quoque in ſtomacho corrupta abundè eſt mali ſucci. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt. medium inter vtrãque partem locum te-

net lactuca & intyba & malua: deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum. Radices autem plantarum, olerum, mali ſucci ſunt quæcunque acres ſunt, quales ſunt cæparum, porrorum, & alliorum, & daucorum, & raphanorum: mediæ ſunt, radices ari, rapæ quæ napus appellatur, & eius quem carum nominant. Ocimum ſucci eſt peſſimi. Rapa cruda, braſſica, bulbi non probè cocti: cæpæ, porra, allia, ampeloprasa, bis cocta ſucci prauitatẽ deponunt. Peſſimi verò omnino ſucci ſunt olera omnia quæ ſylueſtria nominantur, vt agreſtis lactuca, chondrille, ſcandix, gingidium, ſeris, & cichorea. Vina quæ craſſa ſunt & fœtida, & adſtringentia, quale eſt vile Bithynum, quod in magnis doliis comportatur: nam quod in paruis conuehitur, neque boni neque mali ſucci eſt, ſed mediũ inter vtrunque locum tenet.

Quæ res facilè concoquantur, Cap. XV.

FAcilè concoquitur panis probè confectus, piſces ſaxatiles omnes, gobius, torpedo, turtur, ſi auium generi comparetur. Volucrum caro terreſtrium carni comparata, facilius concoquitur, præſertim verò perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, galli gallinacei, phaſiani. Alæ anſerum faciles ad concoquendum ſunt, ſed gallinarum ſunt faciliores: & ad ſummam, illæ bene educatorum & iuniorum, optimè concoquuntur, peſſimè verò macilentorum & ſeniorum. quæ verò ſero lactis educata ſunt, iecurque anſerum, & cæterorum quæ ſimiliter aluntur, itémque gallinaceorum gallorum teſticuli, facillimè cõcoquuntur. extremæ porcorum partes ſunt concoctu facillimæ. Ex bubulis & caprinis carnibus, meliores ad coctionem ſunt vituli: atque hœdi capris omnibus præſtant. Carnes eorum quæ adhuc creſcunt, facilius concoquuntur quàm carnes eorum quæ declinant: quæque in ſiccis locis ſunt educata, carnibus ad concoquendum facilioribus prædita ſunt quàm quæ aliis in locis. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur: bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti ſunt, itémque oua tremula & ſorbilia, lactucæ, intyba, malua, cucurbita cocta, quum non corrumpitur in ventriculo. Vinum dulce facilius quàm adſtringens concoquitur. Porro ex iis quæ æquè ſalubria ſunt, id eſſe concoctu facilius ſciendum eſt quod ſit iucundius.

Quæ res difficiliter concoquantur, Cap. XVI.

DIfficulter concoquitur caro capræ, bouis, ceruíque: difficillimè autem caro hircorum, deinde arietum, poſtea taurorum. animalium verò annoſorum peſſimè concoquitur, itémque ſuum ſi ſniores fuerint: ventriculus quoque ægrè concoquitur, inteſtina, vterus, cor, iecur, aures, caudæ, renes, viſcera omnia, cerebrum, ſpinæ medulla, adultorum animalium teſtes, ſanguis denique omnis. Anſerum verò præter alas, & item palumborum, ſturnorum, merulorum, & paruarum auium caro eſt durior: ac magis etiam caro turturis antiqui, & anatis: & his magis caro pauonum & otidum. Ventres omnes volucrum ægrè concoquuntur: qua in re quidam ſtruthiocameli & mergi ventrem quaſi medicamentum ad concoquendum valens falſò laudant: ſiquidem neque ipſe facilè concoquitur, neque aliorum ciborum concoquẽs medicamentum eſt. Cochleæ difficiliter concoquuntur, atque etiam lac acidum & caſeus vetus: at recens & ex acido lacte confectus, eſt præſtãtior. Purpurarum autem caro, & buccinorum, & aliorum teſta intectorum, quorum dura caro eſt, difficulter concoquitur: aſtaci verò, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & cæteri generis eiuſdem: polypi, ſepiæ, loligines, & omnes quæ molli cute præditi nominantur: bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, calionymi, ſcorpii, trachuri, mulli, iphi, glauci, zygænæ, ſalpænæ, gongri, phagri, amiæ, aquilæ, oua toſta, cocta, fricta, triticum coctum, tragus, (cui ſoli ineſt vt ſit quàm polenta concoctu difficilior) tipa, auena, panes ex eis confecti, fabæ, ochri, dolichi, phaſeli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicum, milium, & cætera huius generis: lens, tuſſilago, ſeſamum, eryſimum, caſtaneæ, glandes,

A poma, pira, & ficus antequam maturuerint: vuæ acidæ & auſteræ, palmulæ omnes, ſiliquæ, citrium, cuius parte exteriore ſiquis pro medicamento vtatur, ea ad concoctionem faciet, quemadmodum alia pleraque acria faciunt: ocimũ, rapa minus cocta, bulbi crudiores, paſtinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipſa itidem olera omnia præter lactucam & intybum, ſunt eiuſmodi. Vinum quoque craſſum & nouum, atque etiam aqua omnis difficiliter concoquitur.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſint,
B
Cap. XVII.

STomacho autem aptæ ſunt palmulæ auſteræ, mala cydonia. Oliuæ ſale conditæ præſtantiores ſunt quæ ex aceto ſunt paratæ, vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia, & magis quàm auellana, & multo magis ſi cum caricis comedatur. Spinoſa omnia ſtomacho apta ſunt mediocriter: huius generis ſunt, carduus, atractylis inciſa magis quàm conueniat: cinara, ſiſeris radix cocta, gingidum æquè ac ſcandix, quod crudum & coctũ ſi edatur, ſtomacho mirum in modum idoneum eſt, lõ-
C giorem autem coctionem non fert: napi, raphanus, rapa, cardamum, pyrethrum, regius aſparagus & paluſtris, myrtus ſylueſtris, chamædaphne, oxyacãthæ, & bryoniæ. Bulbi appetitum excitant, itémque capparis ſale condita. Extima citrii pars ſtomachum roborat in medicamenti vicem ſumpta. Vinum auſterum os ventriculi firmat, atq; ipſum ventriculum, præſertim calida affectum intemperie. Vt medicamenta verò, abſinthium, & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint,
D
Cap. XVIII.

STomachum lædunt baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructus arbuti, amaranthus, viticis ſemen: beta verò ita ſtomacho aliena eſt vt ſi eſtur largius, morſum etiã inducat: itémque lapathium, ocimum, rapa crudior, blitum, atriplex, niſi ex aceto, oleo, & garo comedantur. Fœnumgræcum ſtomachum ſubuertit, & eodem etiam modo ſeſamum. Lac in iis qui frigido ventriculo ſunt aceſcit: in iis verò qui calido ſunt, in nidorem tranſit: ex quo fit vt febricitantibus iure noceat: ſiquis verò cum
E melle propinet, vomitum ciebit. Pepon non probè concoctus cholericos inducere morbos conſueuit: etenim priuſquam corrumpatur, ad vomitum prouocandum eſt idoneus: ſique copioſius eo quiſpiam veſcatur, neque quicquam quod boni ſucci ſit pòſt comedat, omnino vomitum mouebit: idem melopepon facit. Iam cerebrum omne ſtomacho non conuenit, & nauſeam ciet: quemadmodum facit etiam oſſium medulla. Vinum nigrum & auſterum facilè aceſcit: craſſum verò & nouum ad vomitum impellit. Inter medicamenta, abrotonum, ſeriphum,
F ſpuma nitri, ſtomacho non conueniunt.

Quæ res capiti noceant, Cap. XIX.

MOra, rubi fructus, caput lædunt: iuniperi baccæ, fructus arbuti, cedriæ, cannabis ſemen, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, lini ſemen, vinum fuluum & auſterum caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & auſterum: odoratum quoque caput petit: at vinum aquoſum neque capitis dolorem excitat, neque neruos lædit. Lac non eſt aptum capiti, niſi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ
G madefactæ ſint, quæ fex etiã appellatur, capiti dolorem infert: itémque vua quæ fuerit in vinaceis repoſita.

Quæ res non inflent, Cap. XX.

NOn inflant cuminum, liguſtici radix & ſemen, viticis ſemen, fructus cannabis. Præterea ex iis quæ alioqui inflandi vim habent, non inflant fabæ elixatæ aut frictæ, bulbi aut multum aut bis cocti, & cum oleo, garo, & aceto ſumpti. Mel deſpumatum, oxymel, flatus diſcutit. Panes hordeacei quomodocunque cõficiantur, minimè flatus excitant. Inter ea verò quæ inflant aut nõ
H inflant, medii ſunt phaſeli, ochri, cicerculæ, araci.

Quæ res inflent, Cap. XXI.

INflant autem hæc, piſa, phaſeli, fabæ, cicerculæ, lentes, caſei, cicer, lupini, ochri, panicum, milium, cæteráq; generis eiuſdem. Faba freſa magis inflat quum per

ſ: ſola quàm quum aliter cocta eſtur. Maza ex polẽta flatum gignit, ſubacta verò, diúque contuſa, magis per aluũ ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit indita. Succi omnes inflant, præ cæteris cyrenaicus, ſatyrium, ſilphii liquor, & radix. Ex ficubus breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quin nihil penitus noceant, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatum excitant vt ficus, rapa cruda. Lac in ventriculo facilè ciet flatum, bulbi crudiores, mel nõ perfectè coctũ. Vina dulcia diuturniores flatus excitãt: dulcia ſimul & auſtera quæ neque diſtribuuntur, neque digeruntur, ſed in ventre ſuperiore manent, flatum inducunt. Muſtum verò ipſum quoque inflat.

Quæ res abſtergant, incidant, aperiántque, Cap. XXII.

Abſterget verò ptiſana, fœnumgræcum, melopepon, pepon, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrũ, quod lapides etiam in renibus egregiè confringit. Capparis ſatis tenuium partium eſt: quæ verò ſale cõdita eſt, abſterget, & pituitam quæ in ventriculo eſt, deducit, & lienis atque hepatis obſtructiones expurgat: ad quem vſum adhibenda eſt cum oxymelite vel oleo ante alios cibos omnes. Betarum ſuccus abſtergendi vim habet, eáſque obſtructiones quibus hepar infeſtatur, diſſoluit: ſed præſertim quum ex aceto & ſinapi eſtur: lapatia quoque, & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuium partium eſt. Bulbi vim habent extergendi, attenuandi, & aperiendi: quocirca & aſparagum & aſphodelum ictericis vt ſummum remedium præbent. Cæpæ, allia, porrum, ampeloprаſum, attenuant ſecántque craſſos & glutinoſos humores qui redundant in corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniam deponunt, & tamen etiam attenuant. Serum lactis humorum craſſitudinem attenuat. Ficus abſtergent: quam ob rem multæ arenulæ ex ficuum vſu in nephriticis excernuntur. Caricæ extenuant, & incidunt: ex quo renes expurgant. Baccæ iuniperi ea quæ in iecinore & renibus ſunt purgant, craſſóſque ac tenaces humores attenuant. Amygdala extergent & attenuant, viſceráque expurgant, & humorum reiectiones quæ per ſputum ex pectore & pulmone fiunt, expeditiores reddunt. Piſtacia ad iecoris firmitatem vtilia ſunt, & ad purgandos humores qui in eius meatibus infarcti ſunt, valent. Raphanus attenuandi vim habet. Mel habet maiorem attenuandi vim, quod ex calidis & ſiccis plantis factum eſt: quocirca etiã aqua mulſa ad ſputum educendum eſt accommodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neque tenacia, neque craſſa admodum ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat, morbiſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruãt, vina tenuiſſima conueniũt: quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia & antiqua & cum acrimonia cõferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptum eſt. roborat enim, & ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinũ dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia atque pleuritide, quum iam ſit facta concoctio, eſt ad vires reficiendas accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXIII.

Lac in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt, etiamſi ſemper eo veſcare: quod verò ſeri parum, caſeíque multum habet, non tutum eſt ei qui in eius vſu diu perſeueret. renes enim qui ad calculos generandos apti ſunt, lædit, & iecinoris obſtructiones facit in iis qui in eiuſmodi morbos facilè poſſint incidere. Caricæ ſunt iecori & ſpleni inflammatis noxiæ, veluti etiam ficus, non aliqua propria & excellenti earum facultate, ſed communi omnium dulcium ratione. omnia enim dulcia lienem & iecur obſtructa, & ſcirrho laborantia lædunt: ipſæ verò ſuapte natura neque obſunt, neq; proſunt vehementer: additæ verò iis medicamentis in quibus abſtergendi & incidendi vis eſt, non mediocrem vtilitatem afferunt. Aqua mulſa incommoda eſt iis quorũ viſcera in tumorem elata, aut ſcirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborãt: ſiquidem mel natura ſua in bilioſum ſuccũ celeriter mutatur. Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace prodeunt. Palmulæ pingues & dulces obſtruũt: id quod viri-

A des magis faciunt. Præterea omnia liborum genera, & quæ ex ſimila conficiuntur, obturant, & lienem augent, & lapidem in renibus pariunt. Idem facit triticea farina ex lacte. Alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructum eſt, & quibus renes ſunt lapidi generando idonei. Vinum dulce obturat, & viſcerum tumoribus incrementum præſtat.

Quæ tardi tranſitus ſint, Cap. XXIIII.

Tardè autem tranſeunt omnia quæ ex itriis & ſimila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lens detracto B cortice, cerebrum, ſpinalis medulla, iecur, cor, triticum coctum, oua cocta, & magis aſſata, & magis etiam fricta, lupini, phaſeli, piſi, ſeſamum, eryſimum, glandes, mala, pira non matura, ſiliquæ, vinum dulce, & magis quod auſterum eſt, & nigrum ſine dulcedine, itémque craſſum & nouum omne. Aqua omnis tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXV.

Perſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. Omnes item fructus horæi, quorũ natura humida eſt, in ventre facilè vitiantur, niſi prius citò deiiciantur; idC circo iis ante cætera omnia veſci oportet: ita enim celeriter deiiciuntur, & alia etiam deducunt. quòd ſi poſt alias dapes comedantur, eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter vitientur, Cap. XXVI.

Chamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & cætera omnia teſta intecta. Quæ duram carnem habent, iis qui propter humorum malitiam cibos corrumpunt, dare conſueuimus: eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam puram transferimus. Eiuſmodi quoque ſunt aſtaci, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & quæcunque carnem haD bent quæ difficiliter vitietur, non ſecus quàm teſta contecta, quorum caro dura eſt.

Quæ res in cibis aluum moueant, Cap. XXVII.

Aluum ſubducunt, lens, braſſica. Marina verò fere omnia quæ teſtacea nominantur, compoſitam ex cõtrariis facultatibus naturam habẽt. ipſum enim ſolidum vniuſcuiuſque corpus tardi tranſitus eſt, & ventrem ſiſtit. Humiditas verò ad excernendum irritat. Siquis igitur aut lentem, aut braſſicam, aut aliud quoddam ex iis marinis animalibus quæ dixi, coquat, deinde eius decoctũ oleo, E garo & pipere condiat, tum potui det cui velit, ventrem eo potu ſubduci conſpiciet. Quinetiam marinorum erinaceorum, & conchularum omnium, & veterum gallorũ iuſcula cient aluum. Braſſicam, ſi velimus aluum ſubducere, cacabo vnà cum aqua in qua fuerit cocta, propè collocata, extrahimus, & ſtatim in oleum & garum iniicimus. ea enim non eſt admodum coquenda. Mouent aluum panes furfuracei, & quia in ventre multum excremẽti faciunt, & quia furfur abſtergendi vim habet. Fœnigræci ſuccus cum melle coctus, & ſumptus, ad omnes viF tiatos humores qui in inteſtinis ſunt, ſubducendos idoneus eſt: ea etiam vi abſtergendi quæ in eo eſt, cæteros ad excretionem trahit. Mel verò quod ei miſcetur, parum eſſe oportet, ne morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo comedantur, aluum mouent. Quemadmodum teſta intectis, ita etiam conchulis ineſt ſuccus ventrĩ ſubducendo idoneus: & propterea nonnulli eas ex oleo, vino, & garo parant, & iure, quod inde fit, ad aluum ciendam vtuntur. Lac, quod liquidius eſt, magis ſubducit: quod craſſius eſt, minus. Serum lactis valde aluum molG lit, eíque tantum mellis addendum eſt quantum ſatis ſit ad condiendum citra ſtomachi ſubuerſionem: eodémq; modo tantum ſalis adiiciendum quantum ſatis ſit, ne guſtus offendatur: quòd ſi velis magis ſubducere, plurimũ ſalis in tenuiſſimum læuorem redacti indito. Carnes animalium quibus parum admodum ætatis acceſſit, ac magis etiam eorum extremitates, per aluum tranſeunt. Simili quoque modo ex piſcibus cartilagineis torpedo & turtur mediocriter tranſeunt. Beta & lapathiũ, vrtica, caſeus recens cum melle, atriplex, blitum, cucurbita, pepones, H melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint, ſycamina pura in ventriculum incidentia, & præ cæteris cibis ſumpta, celerrimè ſubducuntur, & cæteris etiam cibis viam parant: poſt alios verò cibos accepta, etiamſi vitioſum ſuccum in ventriculo compe-

riant, tamen æquè ac cucurbita, celerrimè corrumpuntur. Nuces recentes ad alui excretionem faciunt: sed & siccæ, si prius in aqua permaduerint, æquè ac virides faciunt. Pruna humida subducunt, sicca verò in aqua mulsa in qua multum mellis sit, infusa, etiamsi quis ea sola comedat, satis abundè ventrem leniunt: sed multò magis si mulsam etiam ebibat. Est enim perspicuum facere ad ventris subductionem, vt postquam ea sumpseris, aliquo post tempore vinum dulce bibas, neque statim prandeas. Mora, cerasia, præcocia, persica, & omnia humida, & aquea, & omnino quæ nullam insignem habere qualitatem ea gustantibus & olfacientibus videntur, si rectè affectus sit ventriculus, facilè per infernas partes deiiciuntur: si verò non & ipsa supra cætera manent, nihil vetrem ad expellendum iuuant, quia nulla in eis inest acrimonia, aut nitrosa qualitas. Hæcque eduliorum materia est quodammodo media inter ea quæ aluum subducunt & ea quæ sistunt, parum ad alteram partem vergens quum vsuuenit, vt neque languidè ventrem subducat, neque validè ad distributionem faciat. quandoque enim aluus sistitur, & ea quibus cohibetur, in alteram partem parum quid vergunt. Ex quo fit vt aqua mulsa in quibus celeriter distribuitur, in iis non solùm aluum ad excernendum excitet, sed cæteros etiam cibos commistos deducat: si verò non properet distribui, statim irritet ad excretionẽ, quia habet aliquid acrimoniæ. Quin ipsum etiam mel solum, siquis non coctum lambat, aluum rectè subducit: aqua autem mulsa, parumper vel nihil cocta, antequam distributio fiat, subducetur. Oxymel imbecilli' intestinum radit. Vinum dulce nonnihil adiuuat ventris excretionem: passum aluum subducit, itémque oua recentia, si ex multo oleo primo loco sorbeantur.

Quæ res mediæ sint inter aluum purgantia & subducentia, Cap. XXVIII.

MEdium verò locum inter purgantia & mollientia tenet mercurialis per se vel cum aliis oleribus cocta, & primùm in cibo sumpta, & cum eius iure absorpta. Itémque polypodium, similitérque alypum, cuius semen in potione acceptum ad cochlearis quantitatem, nigram bilem purgat. Pari quoque modo cnici semen contusum, & succosum redditum cum aqua mulsa, aut iure gallinæ, aut amygdalis, & nitro, & aniso, & melli, & caricis comixtum.

Quæ res aluum supprimant, Cap. XXIX.

PAlmulæ austeræ, vuæ austeræ, mora rubi aluum supprimunt. Rubi canini fructus magis etiam sistit. Myrta syluestria, pruna agrestia, quæ etiam pruna appellantur, mala adstringentia ventrem detinent: acida verò quũ in ventriculo succum crassum inueniunt, eundem incidendo aluum subducunt, & ob eam causam fæces liquefaciunt. At si purum ventriculum inueniant, eum magis supprimũt. Quæ dulci succo sunt prædita, ea sine acrimonia facilius descendunt: aquea verò, & quæ expertia sunt qualitatis, iniucunda sunt, neque quicquam commodi in se habẽt. Quod de malis dictum est, idem quoque de malis punicis déque piris dictum puta. Siquis lac excoquat, serúmque consumetur, aluum non ciebit. nam si lapides ignitos toties in lac immittas vt serum consumptum sit, lac ita paratum adstringet: idque iis quorum acria excrementa ventrem morsu infestant, dare consueuimus. Sed non minus etiam quàm ex lapidibus ignitis id facies ferreis orbiculis igne candentibus. Verùm lac quod ita confeceris, in caseum facilè coit in ventre: idcirco ei mel & salem admiscemus: sed tutius est aquam affundere. Neque mirum videri debet si consumpto sero lactis, aquam adhuc affundimus: quia non seri humiditatem, sed acrimoniam, qua ventrem subducit, vitamus & fugimus. Astaci, cancri, paguri, locustæ, squillæ, & cætera omnia quæ molli testa intecta sunt, aluum supprimunt, sed minus quàm ea quæ testa sunt intecta: habẽtque hæc salsum in se humorẽ, quem si in aqua deposuerint, nõ minus quàm ostreorum, & aliorum testâ intectorum caro, ventrem cõpriment. Lenticula quoque & brassica bis coctæ, & quum succum deposuerunt, ventrem sistunt: quúmque humidum ventrem exsiccare in animo habemus, brassicam mediocriter coctam, prima aqua abiecta, statim in aliam calidam iniicimus, & in illa iterum eam coquimus donec flaccescat: idque quod bis coquendum est, neque aërem, neq; aquam frigidam debet contingere: si quidem non poterit exquisite flaccidum reddi, etiamsi plurimũ decoquas. Si corticem à lenticula auferas, vehementem adstringedi vim amittet, neque ita fluxiones quæ in ventriculo sunt, exsiccabit. Si verò eam contundas, bísq; excoquas, priorémque aquam abiicias, deinde modicum salis aut gari commisceas, & aliquid eorum quibus aluus constringitur adiicias, ita vt gustus non lædatur, iucundissimum vtilissimúmque & medicamentum & eduliũ parabis. Polẽta ex vino austero pota exsiccat. Oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta omnia, leporis caro, vinum austerum, & nigrum vacans dulcedine, album que & austerum, fuluum quoque & austerum.

Quæ res calefaciant, Cap. XXX.

AT calefaciunt triticum coctum, & panes ex eo confecti, tipha, auena, fœnumgræcum, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamum, erysimum, & ob id sitim inducunt: cannabis semen, vuæ dulces, vuæ passæ dulces, malua mediocriter, apium, smyrnium, eruca, raphanus, rapa, radicula, napi, cardamum, pyrethrum.

Quæ res sint acres & calidæ, Cap. XXXI.

PAstinaca, daucus, carus manifestò calefacit. Allium, gummi, porrum, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamen bis térve cocta deponunt acrimoniam. Caseus vetus calidus est, & idcirco sitim affert: vinum dulce mediocriter: fuluum est nigro calidius: flauum verò est omniũ calidissimum, deinde fuluum, tũ rubrum, postea dulce, postremò album, minus quàm cætera omnia calidum est: vetustissimum verò abundè calefacit.

Quæ res refrigerent, Cap. XXXII.

REfrigerat hordeum quibuscunque modis conficiatur, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, melo pepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ, & passæ. Mala non adstringentia frigidi & terrestris succi sunt, acida verò frigidum & tenuium partium succum habent: quæ perfecta ἄποια (*hoc est, qualitatum expertia*) sunt, & veluti aquea: idem de piris & malis punicis iudicato. Non pauci quoque sunt aliorum arborum fructus qui refrigerent, & præsertim ii qui reponi & asseruari non queunt. Palmulæ adstringentes frigidum succũ habent, lactuca, intubus, sed hæc moderatius: portulaca, papaueris semen, cuius si plurimum sumatur, soporiferũ fiet. Eos autem quibus tenuis destillatio fluit à capite iuuat: in quo casu id quod cãdidius est, cæteris præstat. Myrta refrigerant, sed non vnà cum adstrictione, quandoquidem acrimoniam quandam habent. Solanum efficax est in refrigerando & adstringendo. Aqua, vinum aquosum, non apertè calefacit: quamobrem cum minore periculo febricitantibus præbetur. Vinum autem album & austerum, minimé, vt inter vina numeratum, calefacit: quod verò album simul, & austerum est, itémq; crassum & nouum, apertè refrigerat. Acetum quoq; tenuium partium est, & idcirco quum intimas partes penetret, magis quàm alia refrigerantia neruos lædit. Porro media quodammodo inter calefacientia & refrigerantia sunt panes loti, amylum, & vinosæ vuæ.

Quæ res exsiccent, Cap. XXXIII.

LEns & brassica pariter siccant, & ob eam causam aspectum obtundunt, nisi fortè contingat vt totus oculus sit humidior. Asparagus verò minus quàm brassica ipsa siccat: at aliorum olerum caulis est siccior. Contrà fit in raphano & rapis, & napis, cardamóque, ac pyrethro, atque omnibus quorum acrem esse asparagum contingit. Polenta siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua coctum, edulium exsiccans fit: præstantius autem est album. Quod verò assatum aut frictum estur, siccius alimẽ tum præbet. Quæcunque autem in aqua prius elixantur, humidius alimentum præbent: quæcunque verò in sartagine condiuntur medium inter hæc locum tenẽt: quodcunque autem plus vini & gari habet, siccius est quàm id quod nõ habet. Alia sunt his lõgè inferiora: nam quæ defruti plus habent, aut in simplici & puro albo iure co-

quuntur,multo sunt prædictis humidiora:quæ verò ex so là aqua coquuntur,sunt etiã his humidiora.magnũ enim discrimen ex ipsa conditura accedit seminibus,oleribus, & plantis,omnibus quidẽ exsiccantibus, sed aliis magis, aliis minus, iuxta facultatem eorum quæ eis adiiciũtur.

Quæ res humectent, Cap. XXXIIII.

PTisana,cucurbita cocta,pepones,melopepones,cucumeres,nux viridis,pruna,sycomora,& sycamina non corrupta,omnino humectant:non refrigerãt autem omnino,nisi frigida sumantur. Humectat quoque lactuca, intubúsque,sed his debilius portulaca. malua autem, & blitum,& atriplex magis aquea sunt olera.quinetiam alii plerique fructus aliorum arborum humidi sunt, ac præsertim ii qui reponi non possunt.Iam & lactucæ & papaueris semen humectat,itémque fabæ virides.Aqua humectat & refrigerat:ac calefacta,humectat,& calefacit.

Quomodo sorbitiones coquendæ sint, Cap. XXXV.

Quod quidem totum est deprauatum,& in eo multa desunt,nec restitui coniectura satis tutò poterant.

PTisana vt decet parabitur,quum coquendo in tumorem fuerit elata:deinde lento igni coquatur donec per multum ocium in succum abeat. Quo quidem tempore quum planè intumuerit,acetũ ei misceatur : quúmq; probè fuerit cocta,sub edendi tempus sal tenuissimus est iniiciendus:si verò oleum ab initio imposueris , coctioni nihil incommodabis : aliud verò nihil admiscendum est,nisi porri modicum & anethi , idque in ipso statim principio.Quæ verò ex lentibus & ptisana componitur, rectè paratur,si maior lentium imponatur copia , & eodem coquatur modo:præterquam quòd satureia aut pulegium ei adiicitur,sitque edulium suauissimum.Ex cucurbita quoque iucundissimus fit cibus , si cum aliquo salsamento ex ponticis,quæ mylla dicuntur,mandatur.Iis verò qui sunt ad continendos cibos imbecilliores,neque sumere crassius alimentum queunt,optimum erit,alimẽtum aqua macerare,deinde coquere,deinde contundere. Potest ergo quispiam polentam, panémque calidum macerare:panes enim confracti & macerati,plurimum facultatis,veluti caliditatis,amittunt:eorum verò decoctorum potio longè præstat, & multo etiam melius alimentum præbet.Hordeum verò quod febricitantibus dãdum est, non est confricandum,sed lauandum, & in aqua coquendum:ac primùm quidem quum intepuerit,aqua abiicienda est,tum alia adiecta coquendum.Rectè autem coquetur si decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias:coquitur autem donec hordeum crepet , deinde abiiciatur tenuissima aqua,& melle admisto id per se potui detur:hoc enim & ventriculo commodum est,& vrinam cit,& abundè nutrit.Datur item hordeum in polenta frictum,quod etiam καγχρύδα appellant:sed antequam maceretur,leuiter fricandũ est,vt præusta palea abstergeatur:deinde macerandum & coquendum est.magis enim quàm quod antè dixi,ventrem cohibet.Ita etiam alimentum quódcunque ægrotanti esse accommodatum censetur,coqui poterit.Quæ verò subtrita sunt,ea maceratis & coctis esse crassiora & validiora videntur. posset autem omne fere alimentum subteri : similiter quoque in potionibus quæ dantur.Panes verò siccos & recentes infundimus , & aqua emollitos conterimus , & ex linteo percolamus. Vt verò id album non videatur , addimus cucumeris semen frictum , itémque amygdala , & nuces pineas,& sorba, & cum his singulis, vel cum aliquo eorum , vel cum omnibus,anisi vel fœniculi semen admiscetur,datúrque id febricitantibus ex aqua mulsa:qui verò febrem non habent,iis datur ex vino. Milium verò & panicum contusa, & maximè fricta , & detracto cortice, præcipuè conueniunt iis quibus venter biliosa laborat affectione,& quibus multæ tenuésque excretiones per aluum fiunt. Hæc autem contusa in aqua sunt resoluenda. Nec minus esse horum debet quàm quod acetabulũ continеat:aquæ verò acetabula decem.Quúmque in succum sint redacta,per densum linteum excolanda sunt, & vini austeri modicum est perfundendum,& postea coquenda: tum ita confecta ieiunis exhibenda. Quinetiam accommodatum fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cũm internis membranis vsquedum non admodum succosæ reddantur, sicuti milium contundere. Auena maximè omniũ leguminum est ad concoquendum accommodata: &eius optima est sorbitio.Fit eodem modo quo ptisana, vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur.

Quæ res loco olei in sorbitionibus imponantur, Cap. XXXVI.

IN omni sorbitione,præter eam quæ ex lentibus fit,pro oleo aptum erit cucumeris semen crudum eliquatum.
B Ptisanæ verò ac cæteris decoctis, vel conus, vel nux, vel auellanæ, vel thasiæ nuces , vel amygdala misceantur.Iis verò quos perturbata aluus exercet , pro oleo papauer album leuiter frixum:idque robur addet. Iam ad fluxum ventris castaneæ quoque cum interioribus membranis contritæ adhibentur.

De confectione alimentorum, Cap. XXXVII.

SImila coquitur, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminas imponatur,parúmque olei & anethi ad
C datur : pridie verò lauanda simila est. Panis aqua calida maceretur, quæ aqua continenter subinde commutetur: non omnis tamen panis pars infundenda in aquam est, sed interior.Huiusce rei terminus esto,vt non solùm panis intumescat,sed etiam vt fermentum euanescat,nec panis fermentum redoleat.Ptisana coquitur, vt in vna eius parte quindecim aquæ partes sint:vsque autem coquitur dum quinta pars remaneat,eáq; dissoluta sit. Itriũ verò & panẽ aridum coques donec in partes admodũ teneras abeat, & in mortario teres,& iterũ ex aqua,sale & oleo co
D ques.Oua coquenda sunt ex aqua,ea semper mouẽdo.mota enim neque simul cohærent,neque densantur.Sed melius in posca coquuntur:nam ita remanent humidiora.

De aqua mulsa, Cap. XXXVIII.

MVlsa non admodum vtilis est biliosis.in ipsis enim in bilem mutatur:ergo eiusmodi naturis mulsa dilutior conueniet.Est etiam incommoda mulsa iis qui viscera habent morbis opportuna.Porro ita paranda mulsa est,vt octupla aquæ portio melli admisceatur,coquatúrque donec spumam desinat emittere.Spumã verò simul-
E atque orta est,ab ea perpetuò tollere conuenit.

De potionibus quæ vtiles sunt ægrotantibus, Cap. XXXIX.

FEbricitantibus optima potio est mulsa , vel oxymel, & aqua omni morsu vacans. Quæ verò adstringendi vim habent,in ventris turbationibus non sunt incommodæ.Porro ad vomitum ciendum etiam mel admisceri illis potest. Ac æstiuo quidem tempore mala in frusta dissecta in aqua infunduntur,donec ea colorem inde contra-
F hat. Similique modo cydonia mala matura secantur in partes,& macerantur:hæcque præcipuè dantur iis qui bilem vomunt.Pira verò in aqua infunduntur quæ adstringentia & dulcia sunt.Myrta verò recentia vino dulci infusa potionem quidem insuauem,sed tamen non mordentem & lenem faciunt. Acini quoque vuarum aridi in aqua macerantur:sed eorum decoctum , quum neque acre neque acidum sit,multo est vtilius.

De lactis potione,ex Rufo authore, Cap. XL.

G QVi lac potat, ab aliis abstinere cibis debet, donec fuerit concoctum,& ad partes infernas descenderit. Præstat autem manè bibere lac recens mulctum , & pòst nihil sumere:eóque tempore nimios labores vitare. Necesse enim est vt in iis acescat qui se tum laboribus dedunt.Sed melius est quietè inambulare,&interim vigiles quiescere:nam hoc pacto quamprimum per aluum descẽdit.Vbi hoc deiectũ fuerit,aliud bibendum est:quúmq; hoc descenderit,aliud deinde bibendũ. In initio autem, nõ quidẽ ex reliqua corporis mole,sed quæ in vẽtriculo
H sunt,vtiliter purgat. Qua re cõfecta,venas mox ingreditur,ac optimè nutrit,neq; amplius deiicitur.In biliosis autẽ fluxionibus, & quũ ad vẽtriculũ colliquationes confluũt,decoctũ lac dandũ est: ac primũ quidẽ lentè & paulatim coquetur,vt pars descendat, pars consumatur : de-

inde multo magis coquetur, adhibita diligẽtia ne aduratur, néve in caseum coalescat: quod sanè diligentissimè curabitur, si leniter coquamus, & agitando, quod secesserit ex omni parte detrahamus: porro ferula leni & tenui agitandum erit: siquid verò labris ollæ adhæserit, id etiam spongia erit abstergendum. Sæpe enim vsuuenit vt ex eo totum præterea lac fuerit corruptum. Quemadmodum igitur dictum est, lac vsquedum crassius æqualiter dulciúsque crudo euaserit, percoquatur.

De aquis, vt ab Herodoto authore traditum est, Cap. XLI.

QVæ autem virtus aquarum sit, quódque vitiũ, scire nos oportet. Aquæ enim multiplicioris vsus sunt quàm reliqua ferme omnia ad victus rationem instituendã. Ergo sciendũ est optimã aquã esse eam quæ nullam omnino qualitatẽ neque gustatui neque odoratui afferat: quæ quidem est bibentibus iucundissima, & ad aspectũ pura videtur. quum verò præcordia celeriter permeet, nulla est quærenda præstantior: nam quæ in præcordiis diu moratur, ventrémque ferit, flatu implet & prægrauat, licet ea bona quæ dixi habeat, ea tamen semi viriata existimanda est: siquidem neque citò calescit, neque citò frigescit: quinetiam quæ in ipsã coquuntur, tardissimè coquũtur, & peius. Ergo melius est huiusmodi aquam experiẽtia iudicare. Aquæ, is qui iudicare voluerit, ex his ipsis signis facere coniecturam poterit. aquæ enim quæ ad Septentrionem vergunt, solémque auersum habẽt, cum tardiores sunt, tum verò etiam difficilius coquuntur, & tardè refrigerantur, & calefiunt. Quæ verò ad orientem solem sitæ sunt, & per meatum aliquem aut terram ipsam fluunt, celerrimèque calefiunt & frigefiunt, eas esse optimas sperandum est. Illæ etiam bonæ sunt quæ æstate frigidiores sunt, hyeme verò calidiores. Nonnulli aquas pondere metiuntur, easque quæ leues sunt potiores putant. hoc si aquis præter cætera accedat, laudabile est: solum verò nõ satis argumento est, aquas bonas esse. Pluuiales autem, inquit Hippocrates, leuissimæ sunt, itémque dulcissimæ, tenuissimæque & limpidissimæ: quia sol quod leuissimum tenuissimúmque est trahit: id quod non ex aliis aquis solùm, sed ex ipso etiam mari & ipsis itidem corporibus facit. Quocirca aqua pluuia citissimè omnium putrescit, vtpote quæ ex diuersis & plurimis sit permista qualitatibus. sed nemo existimet aquã quæ facilè putrescit, esse pessimam: nam facilitas mutationis potius virtuti quàm vitio attribuitur. ex quo conficitur vt quum aliæ optimarum aquarum notæ adfuerint, etiamsi facilè putrescat, ea sit censenda optima: & tamen quum mutari incipit, bibentibus raucitates, tusses, & vocis grauitates affert. Ex pluuiis aquis æstiua, quæque ex tonitruo fit præstantior est quàm quæ ex nimbis est demissa: quæ verò ex glacie & niue fiunt, pessimæ sunt: in aquæ enim concretione tenuis pars omnis excernitur. Porro palustres ac fœtidæ, quæque qualitatibus absurdis præditæ sunt, coquendo meliores fiũt, & bibẽdæ sunt vino mistæ, vt adstringẽtibus dulcius vinum misceatur, aliis verò id quod magis adstringat. Vtile est etiam palustres, salsas, bituminosásque percolare: at quæ valde frigidæ sunt, à cibo sunt potui dandæ, sed neque confertim, neque affatim, neque sine vino. Nonnulli potus atque pastus inuenerunt quibus aquarum vitium emendant: alii cicerum decoctum prius bibunt, ciceribúsque vescuntur: alii caucalida comedunt cum aliquo pisciculo coctam: simili quoque modo fœniculum: alii denique betã & cucurbitã cum muria & vino diluto antè comedunt.

QVINTI LIBRI ARGVMENTVM.

In quinto agitur de grauidis, nutricibus, infantium educatione, & de omni ætate, & de dentium, auditus, oculorúmque curatione: itémque quomodo caro auferatur & reficiatur, & ibidem etiam temperaturarum cognitio & curatio traditur.

LIBRI QVINTI CAPITA.

Quæ grauidis eueniant, Cap. I.
De nutrice eligenda, Cap. II.
De lacte nutricis, Cap. III.
Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.
Educatio pueruli, Cap. V.
De pustulis quibus puellus afficitur, Cap. VI.
De tussi & grauedine eiusdem, Cap. VII.
De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.
De ortu dentium, Cap. IX.
De vlceribus, quæ ἄφθαι dicuntur, Cap. X.
Ad femorum intertrigines, Cap. XI.
Ad aurium humores, Cap. XII.
De adustione, quæ siriasis nominatur, Cap. XIII.
Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vsque ad declinantes, Cap. XIIII.
De lassitudinibus quæ ab exercitatione oriuntur, Cap. XV.
De astrictione, Cap. XVI.
De lassitudinibus quæ per se obueniunt, Cap. XVII.
Senum victus ratio, Cap. XVIII.
Ad eos qui venereis vti non possunt, Cap. XIX.
De corpore rugoso, Cap. XX.
Vt corpus suauiter oleat, Cap. XXI.
Vt habitus calefiat, Cap. XXII.
Ad vitiatum colorem emendandum, Cap. XXIII.
Ad liuores, Cap. XXIIII.
Quæ dentes conferuent, Cap. XXV.
Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.
Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.
De repletione. Cap. XXVIII.
Ratio victus eorum qui sunt negotiis occupati, Cap. XXIX.
Quibus cibi vitiantur in stomacho, Cap. XXX.
Victus eorum qui iter faciunt, Cap. XXXI.
Ex Erasistrato, quid faciendum peregrinãtibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.
Victus nauigantium, Cap. XXXIII.
De ebrietate, Cap. XXXIIII.
De iis qui rebus venereis nimium vsi sunt, Cap. XXXV.
De refrigeratis, Cap. XXXVI.
De exustis, Cap. XXXVII.
Ex Galeno, de pituita quæ in ventriculo est, Cap. XXXVIII.
Ex eodem, quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit, Cap. XXXIX.
Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.
Quomodo graciles reficiendi sint, Cap. XLI.
Quomodo attenuatæ particulæ curari debeant, Cap. XLII.
Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.
Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.
De capitis formatione, Cap. XLV.
Temperaturæ cerebri signa, Cap. XLVI.
Ventriculi temperaturæ signa, Cap. XLVII.
Pulmonis signa, Cap. XLVIII.
Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.
Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.
Calidioris, siccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.
Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.
Curatio siccæ intemperiei ventriculi, quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber quintus.

Quæ grauidis eueniant, déque earum victus ratione, Cap. I.

QVONIAM hæc præcipuè grauidas infestant, nausea, cõtinuus vomitus, sputa, stomachi erosiones, & cibi fastidium, non ab re fuerit eis remedia præscribere. Ambulationes ergo, cibi neque admodum dulces, neque admodum adstringentes, vina fulua, odorata, quinque annorum, maxima sunt remedia: vt medicamentum autem herbæ sanguinalis decoctum bibant. Prodest eodem modo anethum & pontica radix, quam rha patrio vocabulo nominant: hæc & ante & post cibum sumi possunt. Extrinsecus autem præcordiis imponitur cataplasma ex œnanthe, balaustio, cytisi, & smyrnii coma, fœniculi semine promiscuè: poteris eadem cum palmulis & vetere vino permiscere. Stomachi autem erosiones aquæ calidæ potus leuabit: cõfert etiam quietè ambulare, præcordiáque lana molli fouere. Eas verò quæ cibum fastidiunt cohortaberis vt varios & iucundos cibos, & amylum siccum edant: idque magis erit offerendum iis quæ terram edere cupiunt. Appetitum excitant etiam labores, & longior peregrinatio. Quæ verò quietam agere vitam consueuit, ea quum grauida est, ægrè repentinos motus fert: porro acria quandoque gustare, præsertim sinapi, conueniet ei quæ cibi fastidio teneatur. Ad magnos autem pedum tumores confert anthyllis aceto excepta: itémque commodum est superimponere folia brassicæ latiora, & affectum locum creta cimolia ex aceto illinire: alumen quoque cum aceto erit accommodatum. Iam verò mala quæ medica nominantur, aquæ incocta pedibus vtiliter admouentur.

De nutrice eligenda, Cap. II.

NVtrix eligenda est nullo affecta morbo, quæ neque nimis iuuenis sit, neque nimium ætate procesferit. Iunior autem sit quinque & viginti annorum, & vndetriginta: quæ verò grandior sit, trigintaquinque annos sit nata. Pectore amplo sit, mammis magnis, papillis neque conniuentibus, neque auersis. Habeat autẽ reliquum corpus neque admodũ pingue, neque nimiũ gracile. Magnum etiam est infanti commodum nutricem non multo antè peperisse, & maius, si marẽ. Caueat nutrix valde siccantia, salsáque, & acerba, & acida, & amara, quǽque vehementer calefaciunt, itémque odores fœdos, & præter modum suaues, & condimenta, & cætera acria. Iam verò à venereis abstineat, manúsque & & humeros exerceat, id quod molendo texendóque faciet. Puerulum verò trimestrem aut quadrimestrem vlnis gestet.

De lacte nutricis, Cap. III.

LAc præstantissimum est quod spissitudine, copia, colore, odore, & gustu moderatum est. Illud etiam commendatur quod in vnguem pollicis stillatum, & in luce spectatum, vngue inclinato, neque citò neque tardè defluit. Probari autem hoc etiam pacto potest, lacti in vas vitreum infuso, coaguli portio misceatur, digitísque agitetur, atque ita permittatur donec cogatur: deinde inspiciendum est vtrum minor sit pars quæ in caseum concreuit quàm ea quæ in serum abiit. quod si sit, vtile erit lac: si contrà, erit cõcoctu difficile. Quod verò æquam vtriusque portionem habebit, id erit probatissimum.

Quomodo lac vitiatum corrigatur, Cap. IIII.

LActis vitia corrigenda sunt hoc modo: Si crassius sit, pituita vomitu eliciatur: optimum verò erit oxymelite vomitum ciere. Eadem quoque laboribus qui cibum præcedãt, tenuãda est, ac tunc quidem origanũ, hyssopum, satureia, scandix, & thymum, itémque radiculæ parum, & vetus salsamentum cum oxymelite accommodata sunt. Si verò acrius tenuiúsque fiat, multis
A laboribus alleuanda nutrix est, sorbitionibúsque, ac suillis carnibus est reficienda, sapáque & vinum dulce potui dandum. Si diminutum lac fuerit, & sorbitiones erunt offerendæ, & vberius erit alenda: vinum dulce propinandum, pectus & mammæ confricandæ, nonnullis etiam affixa cucurbita mirum in modum auxiliata est. Medicamenta verò, etsi ad lac gignendum proficere aliquid cognoui, tamen iis continenter esse vtendum nõ censeo: (vehementius enim liquefaciunt) ea sunt, fœniculi radix & semen ptisanæ incocta, cytisi folia in vino
B nigro, aut ptisana, melanthium in vino dulci, itémque anethũ, pastinacæ radix & fructus, hǽcque calida prius persperſa ita sunt præbenda. Omne verò lac malum, siue crassum sit, siue acre, siue fœtidum, puerum qui ipsum prius suxerit, eadẽm inficit qualitate: acre autem lac ieiuno nunquam dandum est. Corrigere verò lactis fœtorem vinum odoratum & cibi suaues possunt.

Educatio pueruli, Cap. V.

PVer nuper in lucẽ editus melle primùm nutriatur: deinde lacte bis in die, aut ter ad summum: quùmque id alacriter puer assumit, spésque est eum esse con-
C coctorum, tum cibus iam offerri potest qui ipsum non impleat: si verò nobis ignaris impleatur, statim ad sõnum procliuior & segnior efficitur, ventérque intumescit & inflatur, & vrina redditur aquosior: quibus notis perspectis, nihil dandum est priusquam quod in ventre habet consumpserit. satis erit biennium lacte nutrire: deinde verò ad cibos transeundum est.

De pustulis quibus puer affectus est, Cap. VI.

PVstulas quæ circa pueri cutem oriuntur, primùm ita sinemus: quum verò valde creuerint, tum est ei
D adhibenda curatio: ea fiet balneis in quibus myrti aut lentisci folia aut rosæ incoquantur: deinde rosaceo aut lentiscino erit vtendum, & item cerato cerussato, lenitérque nitro abstergendum. neque enim puer feret vehementiora. Erit etiam accommodatissimum nutrici victus rationem ex dulcioribus instituere. Optimum quoque fuerit si perulum ipsum ita educemus vt neque expleamus, neque nimis tenuẽ victum præbeamus. Si pueri aluus adstringatur, mel cibo erit affundendũ, & simul coquendum: si verò neque ita deiiciat, terebin
E thinæ quantum ciceris magnitudinem impleat, adiicie mus. aluo autem humectata, milium præcipuè offerendum est.

De tussi & grauedine infantis, Cap. VII.

SI verò tussis aut grauedo quandoque puerum exerceat, linctus ex melle qui mellitissimi dicuntur, offerendi sunt. Puero igitur multa aqua calida loto, capũt eius copioso melle calido illinendum est, deinde lingua digito comprimenda. ita enim magnam pituitæ copiam vomet.

De pruritu gingiuarum, Cap. VIII.

F SIquis puritus gingiuarum puero cõtingat, fotu vtendum est, & liberaliore etiam vnctione ex oleo non cocto, in quo parum ceræ liquefactum sit.

De ortu dentium, Cap. IX.

DEntes septimo mense oriuntur, ac tum quidem inflãmationes gingiuarum, maxillarũ, & tendinũ, & quãdoque etiã conuulsiones subsequuntur: tunc nihil puero dandũ est quod masticatione indigeat. Gingiuas autẽ continenter digito præter lauacrũ cõtractare, adi-
G péque gallinaceo vel leporis cerebello emollire oportet. Vbi verò dẽtes iam eruperint, ceruix, caput atq; maxillæ delicatis lanis puris inuoluẽtur, oleóque dulci & calido fouebuntur, quod etiam in meatus auditus instillabitur: quo sane tẽpore puer erit vberius alendus, & aqua calida lauandus. Si verò profluuium ventris fiat, id epithematibus quæ præcipuè sistũt, cuminum, aut anethum, aut apium lanæ inspergendo inhibere tentabimus. Proderit etiam rosarum semen admiscere, & summatim calidis exsiccare: at si nihil venter deiiciat,

melle in glandis formam coacto leniter irritabitur, aut calamintha cũ melle trita illinetur. Cõuulsionibus autẽ puerorum auxiliari potissimum videtur heliotropium aqua incoctum, si in ea puer lauetur. Vtile quoque est est irino, aut cyprino, aut sicyonio perungere, & totum calefacere. Quum verò exortis dentibus digitos vulnerat, benefaciet iridis radix derasa, nec multum sicca ore detẽta: id quod etiã vlceribus auxilio est. Iam verò butyrum etiam cum melle illitum prodest.

De vlceribus quæ aphthæ dicuntur, Cap. x.

VLcus oris quod aphtha dicitur, puero oritur modò subalbidum, modò subrubrum, modò nigrum veluti crusta: ac nigrum quidem pessimum est, & maximè mortiferum. Succurrit autem iris cùm melle, & si velis siccã inspira, & rosarũ folia contusa, & rosarũ flos, & crocũ, & myrrhæ portiuncula, & galla, & thus, & cortex thuris, & simul, & singula per se melle intincta. Præterea mulsa, & mali Punici dulcis succus conuenit.

Ad femorum intertrigines, Cap. xi.

FEmorum intertrigines myrto arida, cypero, & rosis inspergendæ sunt.

Ad aurium humores, Cap. xii.

AVrium humores exiccat lana ex alumine imposita, aut vinũ mulsum, aut vinum vetus instillatum, aut crocum ex vino tritum.

De adustione quæ siriasis appellatur, Cap. xiii.

ADustio est inflammatio partiũ circa cerebrum & eius membranas, in qua sinciput cauum efficitur, & caui cum pallore oculi, corporisque siccitas fit. Remedio est vitellus oui cum rosaceo sincipiti impositus ad modum linamenti, vt continenter commutetur.

Ratio victus infantium, & aliarum ætatum vsque ad declinantes, Cap. xiiii.

INfantes, quíque lactentes non sunt, sinendi sunt vt liberius & hilariter viuãt: exercitationes, atque alimenta lenia sunt eis præscribenda: ab anno sexto & septimo pueri & puellæ literatoribus blãdis humanísque tradẽtur. ita enim quieto animo & iucundè perdiscent. Atque animi quidem quies ad bonam corporis educationem valet plurimùm. Quum duodecimum annum agunt, ad grammaticos iam & geometras adducẽdi sunt, & corpus exercendum est. A quartodecimo anno vsque ad vicesimumprimum annum, exercendi erunt in mathematicis disciplinis, & philosophiæ studio: & propter corporis robur plures exercitationes erũt eis imperãdæ, vt animo & corpore laborãtes, venereis vti prohibeantur: his etiam auferẽdum vinum est. Ætati florenti absoluta victus ratio animi & corporis conuenit: idcirco omnibus exercitationibus, ac præsertim quibus quisque assueuit, itémque cibo pleniore, & qui boni alimenti sit, vtendum. Declinantibus verò conuenit victus ratio & animo & corpori debita. exercitationes enim, qualescunque sint, pro horũ ratione subtrahendæ sunt: quùmque eorum habitus frigescere incipiat, alimentum est diminuendum.

De lassitudinibus quæ ab exercitationibus contrahuntur, Cap. xv.

LAssitudo quæ vlceris sensum inuehit, ex copia excrementorum tenuium simul & acrium oritur: quæ verò tentionis sensum repræsentat, in qua tendi partes corporis videntur, nullum quidem excrementum notabile inesse in corpore indicat, sed in neruis & musculis affectio quædam existit, qua videtur tendi, etsi minimè tenduntur. Ea verò quæ inflammationi similis est, in qua veluti contusas, & inflammatione obsessas partes sentimus, tum solet incidere quum musculi nimium excalfacti quippiam ex circunfusis sibi excrementis attraxerunt. Est etiam alia quarta quædam affectio, quæ oritur quum musculi vltra debitum exiccãtur: vt quum se homines exuerint, squalens, cõtractũmque corpus & ad motꝰ pigrũ videatur. Remediũ verò eius quæ vlceris sensũ præ se fert, erit excremẽtorũ euaporatio, quæ fiet frictione multa, mollique cũ oleo copiosiore, in quo nulla adstringẽdi vis insit. Altera verò lassitudo in qua tẽsio sentitur, pro remedio relaxationem postulat. Relaxatur autem quod distentum est, tum pauca mollique frictione ex oleo dulci & apricato, tum verò omni intermissione & quiete, & balneis temperatis, atque in aqua calida mora diuturniore, adeò vt si bis & ter etiã laueris, plus sis profecturus. Sanationi verò tertiæ lassitudinis sunt tria proposita, superuacanei euacuatio, distenti remissio, & inflammationis refrigeratio: ergo & oleum copiosum & tepidum, mollissimæque frictiones, & in aquis temperatis mora longissima, huiusmodi lassitudines curat: multa itidem quies, assiduáque inunctio idem præstat. Quarta denique affectio primo die nihil sanè diuersum à superioribus postulat, nisi calidiorem aquam, quæ sensim contrahat & roboret cutim, secundo die apotherapiæ exercitationem. In balneis verò ex calido solio in frigidam protinus exiliant. Porro quicunque lassitudine grauantur, boni succi nutrimentum postulant.

De adstrictione, Cap. xvi.

ADstrictio oritur aut obstructis meatibus, aut densatis: deprehenditur autem protinus vbi se exuerint, ex colore albo, & cutis duritie ac densitate: in exercitatione verò, ex eo quòd ægrè incalescant. Remedium huius affectionis est calefactio: ergo valentiore exercitatione & balneis calidioribus vtendum est: mora verò in frigido solio diuturna ne fit: sed nec ipsa aqua valde sit frigida. Inducẽdi autem vngantur aliquo quod mediocriter calefaciat, vt oleo dulci & tenui. Cutis etiã densitati sanãdæ satis est oleũ anethinũ, præsertim si ex anetho viridi fiat: oleum quoque ex populo nigra confectum ad idem facit.

De lassitudinibus quæ sponte sua nobis irrepunt, Cap. xvii.

QVoniam lassitudo quæ vlceris naturam refert, ex acrium excrementorum vitio oritur, si vitiosus humor paucus omnino fuerit, apotherapiæ exercitatio sufficiet: si copiosior sit, & altius in corpore resideat, neque exercitationẽ hanc, neque aliud genus exercitationis, neque motum vllum penitus iniungemus, sed quies, somnus, & inedia diei totius imperabitur: deinde vesperi pingui vnctos, & tẽperato balneo lotos, exiguo boni succi cibo & sorbili alemus. Sed neque à vino erũt abstinendi. hoc enim, siquid aliud, semicrudos humores concoquit. Si ergo ex his malum conquieuerit, homo ad consueta munia paulatim erit adducendus. Si verò postero etiam die perseueret, iam validioris remedii ineunda est ratio. Si vires constiterint, duorum alterum erit faciendum, aut sanguis mittendus, aut exhibẽda purgatio, distinctione adhibita vtrũ magis oporteat: si vires sunt imbecillæ, sanguinẽ quidem nullo pacto detrahemus, sed tamẽ moderatè purgabimus: si verò permagna sit humorum crudorũ copia, tum neque sanguinẽ mittere, neque purgare, neque exercere, neque penitus mouere, neq; lauare cõuenit: sed in omni quiete seruandi sunt, dandáq; esculenta & poculenta, ac medicamenta in quibus attenuãdi & incidẽdi absque manifesto calore vis insit: ergo victus ex oxymelite, porticunculáque ptisanæ instituetur, nonnunquã verò aquæ mulsæ parũ offeretur. Et quoniam omnibus his turgida inflatáque præcordia sunt, & quicquid sumpserint in flatus facilè conuertitur, præstabit cibo piper admiscere. Sed erit etiam accõmodatius vti medicamẽto quod diospoliticũ dicitur, & eo quod ex tribus piperibus simplex conficitur, atque oxymel est eis vtilissimũ. Pro potu vtantur apomelite, & præsertim vbi coacuit, & vino quod leuiter acescit, & cibis vescãtur attenuãtibus sine calore, qualis est capparis, si ex oxymelite aut oxelæo sumatur. Lassitudo verò tensionis sensũ referens, quũ sine exercitationibus incidit, copiã solidas corporis partes distendentẽ indicat. Quũ verò sanguinis copia subsit perspicuũ est, optimum esse aut venam incidere, aut malleolos scarificare. Spontanea autẽ lassitudo, in qua vlceris sensus nobis se offert, ne paucis quidem horis, nedum duobus aut tribus diebus ita lentè occupat, sed protinus febrim vehementissimam inducit, nisi præueniendo sanguinem detrahas. Melius autem erit, si fieri

poterit, bis eodē die sanguinē mittere: primùm autem ita euacuabimus vt ne animi defectionē inducamus: secundo verò loco, ne ipsa quidem animi erit formidāda defectio. Qui verò ita affecti, sanguinis missione vacuati non fuerint, ii vt seruentur, bona fortuna indigent.

Senum victus ratio, Cap. XVIII.

Senectus sicca & frigida est: calefacientibus & humectantibus corrigitur. Eiusmodi sunt calida dulcium aquarum balnea, vini potio, & cibi omnes humectandi, simul & calefaciēdi facultate præditi. Fricandi sunt senes post somnum cum pinguedine aliqua: deinde ambulare, & gestari citra lassitudinem debent. Imbecillioribus ter in die dādus cibus est: ac tertia quidem hora panis modicum cum melle Attico: septima verò, quum frictione & exercitationibus cōgruis vsi fuerint, atque loti, primùm sument quæ aluum molliunt, deinde pisces, vel aues: postea verò in cœna aliquid optimi succi, & quod non facilè vitietur. Non prohibeo etiā eis vinorum ex melle paratorū vsum, præsertim iis senibus quibus suspicio est calculi in renibus gignendi aut podagræ: tuncque petroselinum in vinum cōiiciendum est. Siquando verò ob pituitam in vētriculo obortam, cogimur aliquid ex iis quæ eam incidant eligere, ad humectantem victum sine mora est reuertendum. Bis verò ficus maturas ante alios cibos dabimus: hyeme verò caricas, si nullum vitium in dextra præcordiorū parte sentiant. Quoniam autem tum serosa tum pituitosa excrementa in senum corporibus aceruantur, vrinas moueri quotidie conuenit, & aluum soluere, præsertim oleo ante cibum absorpto. Perspicuum autē est, omnia olera ex oleo garóque ante cibum sumi oportere. Si verò aluus præter modum sit adstricta, mercurialis & cnicum ad eam ciendam sufficiēt. Facit etiam terebinthina, eáque sumenda est quandoque ad vnius auellanæ, quandoque ad duarum, quandoque verò ad trium magnitudinem. Oleum quodque clysteri infusum iis quibus aluus adstricta est summam affert vtilitatem.

Ad eos qui venereis vti non possunt, Cap. XIX.

Pudenda continenter pinguedine vngenda sunt, cui adiuncta sit exigua narcissi radicis portio, aut grani gnidii, aut pyrethri, aut vuæ taminiæ, aut viticis. Erigetur etiam penis siquis succi cyrenaici quantum milii magnitudo est, ei imponat. Ante cibum verò prodest bulbos assatos, rubentes, exiguos, cum sale & oleo, aut mazam frictam cum salsamento, aut denique scillæ tabefactæ modicum edere.

De corpore rugoso, Cap. XX.

Rugas corporis expellit erui farina viti albæ admista. Aliud smegma quod continuè illinitur: Ficus pingues cum bryona contusas, farinam erui, aut sepiæ testam vstam cum modico melle instillato.

Vt corpus suauiter oleat, Cap. XXI.

Vt verò corpus suauiter oleat, eidem vnctioni miscenda est cupressi coma arida & contrita, aut pini cortex. Illud verò meminisse oportet, vt mane postquam stolam induerint, parum casiæ aut herbæ Sabinæ gustent.

Vt habitus calefiat, Cap. XXII.

Ad habitum corporis calefaciēdum hoc puluere in balneo vtitor. Habet verò nepetam, sampsuchum, hyssopum, lauri baccas, rorem marinum, lapidem pyritem, salem, fæcem vstam, nitrum, pumicē pro cuiusque ratione, itémque modicum sinapi, vuæ taminiæ, & grani gnidii. A balneo verò vtendum erit acopo quod calefaciendi vim habeat.

Ad vitiatum colorē emendandum, Cap. XXIII.

Vitiatum corporis colorem vita iucunda, cibus suauis emendat: cibo autem admiscere oportet radiculam, porra, viride cicer. Bonum etiam colorē facit dulcis mali Punici succus absorptus. Prodest etiam oleum cui bryoniæ radix diu sit incocta: id quod ad corporis quoque cutim intendendā valet. Smegmatis porro admiscenda sunt glutinantia, quæ ex aliquo abstergentiū fiunt, farina, bulbo narcissi, & bryoniæ radice: quæ res corpus etiam intendit. Bene etiā colorant, si copia sup-

A petat, amaræ amygdalæ radix & semen in aqua cocta, & in balneo adhibita.

Ad liuores, Cap. XXIIII.

Liuores constare prohibebimus si cutem crassam, & iniuriis minus patentē, & habitū valde admodū calidum effecerimus. quod vt celerius fiat, sale in balneis super ea parte quæ nigrorem cōtraxerit, vtemur: deinde verò eandem partem spongiis in decocto radiculæ aut absinthii madefactis fouebimus.

B Quæ dentes conseruant, Cap. XXV.

Dentes integri manebunt siquis faciat hæc: In primis caueat ne cibos corruptos edat, ne continenter vomat. Caueat escas dētibus incommodas, quales sunt ficus siccæ, mel coctum & valde durum: palmulæ quæ difficiliter frāguntur: quæcunque glutinosa sunt, & vix frangi possunt, ita vt dentes moueant: quæ denique stuporem dentibus inducunt. Post cibum verò dētes quoque purgare oportet.

Vt ne grauis auditus fiat, Cap. XXVI.

C Ne grauis auditus fiat primùm cōducit sordes quæ in auditus meatu sunt, abstergere: per interualla autē linum dropaci intinctum in meatū iniicere, & expressum euellere. meat[us] enim ita valde purgatur, & auditus auribus restituitur. Deinde autem aliquid ad erui magnitudinē indere, & meatū per vnū diē obturare cōuenit: eo excēpto vngere diebus quinque oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pinguedine anseris, cum exiguo fellis bubuli. Post verò id tēpus sinapi & ficus cōteres, factúmque ex eis collyriū, ad duas
D horas impones, deinde eximes, oleúmque quod in asphodeli radicis succo deferbuerit infundes.

Ad caliginem oculorum, Cap. XXVII.

Ne tenebræ oculis offundantur, quum in aquam frigidam quispiam se mergit, oculos in eadem apertos diu teneat: aspectus enim inde robur sumit. Oculi nō sunt lectione fatigandi. Vinum crassum & dulce vitent, itémque cibos qui in ventre superiore diu morantur, qui difficiliter concoquūtur, humorésque lentos & cras
E sos gignūt, atque etiam erucam, porrum, & omnia quorum acrimonia ad superiores partes fertur. Supinū quoque decubitum diuturnū, frigus, ventósque contrarios, & fumū & puluerē fugiant. Porro aquam ita confectā quotidie ad mensem & diem vnū oculis instillent: Fœniculum viride in vas fictile foris picatū cum aqua pluuia coniicitur, fœniculo extracto reliquum reponitur.

De repletione, Cap. XXVIII.

Maxima ex repletione in cibis noxa contrahitur. quàuis enim ventriculus probè concoquat, tamen
F venæ suprà quàm par est expletæ laborant, distēduntur, rumpuntur, obstruuntur, & flatu implentur. Tibi verò planè persuadeas repletionem pessimarum ægritudinū causam esse. Quum igitur venter expletus est, id quod superfluit, tum per superiores partes vacuatur, tum per infernas excernitur. Sed id omnino est imbecillius ea repletione quæ in venis est, non tamen est admittēdum: sed siquis plura ingessit, statim debet euomere. periculū enim est ne facta concoctione venæ expleantur, atque etiam magis quū immoderato potu atque pastu se con-
G tinēter expleat, nec vllam interim inanitionē moliatur. Vomitus autem ciēdus est antequam cibus corrumpatur: quòd si aliquid impediat ne vomitus excitetur, aluus soluta sæpe iuuit: si ea non fluat, plurimū dormiendum est, & aqua calida potui frequenter danda. Quum verò abundè sit facta concoctio, præsertim si aluus deiecit, tum & lauare, & fomentis vti, & parum cibi dare, & potionem dilutam offerre, licebit: at si neque aluus deiecerit, neque statim sit facta concoctio, ad hæc verò, reliquum corpus graue, segne, & somniculosum sit, & ali-
H qua etiam inertia præter rationem mētem occupet, hæc inquam omnia repletionem in venis esse commostrabunt. Qui verò præterea lassitudine premuntur, eos, dū ventriculus concoctionem obiuerit, quiescere oportet, deinde verò laboribus inaniendi sunt.

Ratio victus eorum qui sunt negotiis occupati,
Ex Galeni commentariis, Cap. XXIX.

QVum quispiā negotiis occupatam vitam ducit,cōsiderandum est vtrum superiore vitæ tempore exerceri consueuerit, an exercitiis peractis lauari; an minimè exercitatus, huiusmodi consuetudinem moderatè ferat:vt quum transpirabile corpus habeat;non continenter ægrotet. Hæc enim corporis natura non est ad aliam consuetudinem traducenda, vt nec etiam eorum qui ex longo temporis interuallo in morbum incidūt. Si verò quispiam ægrotare continenter videatur, si ex humorum redundantia id eueniat,tibi propositum sit, rationem victus salubrem ita instituere vt semper moderatos humores habeat: si verò ex vitiatis humoribus, vt optimos. Qui igitur succos omnes æqualiter coaceruant,ii planè in balneum sunt ducēdi,deinde fricandi; & paulùlum prius dimouendi : qui verò hæc antea facere consueuerāt,iis eadem parum augere, cibi aliquid subtrahere, & cibos qui parum nutriant esse consulemus. In iis verò qui humores prauos colligunt, non vnum propositum est, quia neque etiam vna est prauorum humorum species: nonnulli enim frigidiores magisque pituitosos colligunt. ergo & à cibis & à potibus iis accibuntur quicunque collectū in eis humorem promptè generare consueuerūt. Sed & alui subductio horum omnium est commune præsidium.

Quibus cibi vitiantur in stomacho, Cap. XXX.

CIbis in stomacho vitiatis,si quæ corrupta sunt, deiiciantur,erit maximè compendiaria ad sanitatem via:sin minus,iis quæ leniter subducunt,irritāda aluus est. Iis qui ita sunt affecti, vomitus ante cibum,isque vini passi potione excitus, prodest. Hoc etiam consilii dandum eis est vt nihil assumant quod nidorem afferat, vel grauiter oleat;aut omnino cibū qui facilè corrumpatur:ea verò quæ boni succi sunt,deligant. Eis etiam ex moderato temporis interuallo aluum subducere, rebus moderatè purgantibus expediet.

Victus eorum qui iter faciunt;ex Dioclis sententia; Cap. XXXI.

ITer facilè conficiet qui vnctus sit,& non magno impetu proficiscatur: per æstatem verò fascia tenui sex aut septem digitos lata;non minus autem quinque cubitis lōga,lumbos ad ilia vsque complectatur. Baculus quoque ad iter est vtilis. in decliuibus enim locis præmissus,corpus quod præceps ruit, tanquam basis quædam continet:in accliuibus verò eidem innixi, corpus facilè ad ascensum promouemus. nam hoc scitum est, minus labi eum qui tribus,quàm qui duobus firmamētis nixus incedit. Quū verò in itinere cessamus,eo tempore vnctio, & parum cibi ex fructibus qui æstate supperunt, & modica potio conuenit. A prandio requiescendum est antequam in viam se dare. Quòd si necessitas cogat festinare, sitisque vrgeat, tenuis polenta ex aqua & exiguo sale potui detur. Iam verò solis æstus atque ardores cauēdi sunt;neque corpus nudum ei est exponendum,sed contectū,ne siccescens indurescat, præterquam quod ex itinere fit. ita enim & minus lassitudine fatigatur,& nullam ex affectionibus antè dictis pa- ri ratione persentit. At hyberno tempore,quum frigus est, antequam viæ te committas, aluum subducere,inungi,hyberni cibi non multum sumere, atque exigua potione contentum esse oportet. Fascia quoque lōgiore non modò lumbos, sed etiam spinam & pectus recté & diligēter obuolues. Quū verò requiescis,tali præsidio firmatus,si vehemens frigus sit, neque vngi, neque cibum, neque potum gustare est melius, quin neque etiam alia quauis ratione te fouere, nisi ibidem sis permansurus. Post longi verò itineris confectionem, aliósque vehementes labores,etsi lassus quispiam non est,tamen non secus quàm ii qui lassi sunt curāndus est: sic enim minus incommodi quidpiam accidit.

Ex Erasistrato,quid faciendum sit peregrinantibus in aquis commutandis, Cap. XXXII.

A Quis in quibus nitri qualitas & salis inest,plurima eorum quæ odorata sunt,quæque vrinam ducunt,

A miscere optimum est ei qui potaturus est:qui verò totā aquam immixtā bibit, non multum debet bibere. hac enim ratione ab aquarum malitia minus ei molestiæ afferetur;quum ipsi aquæ succos consuetos,& aquarum malitiæ plurimum repugnantes miscebit,& totius aquæ nō multum potabit:cæteraque quæ ad victum pertinēt conuenienter aquæ mutationi simul etiam commutabit. Decet quoque eos qui peregrinātur,aeris,& cæterorum omnium quæ offeruntur,habere rationem. quæ enim aduersam valetudinem allatura sunt, vel ex nimia

B copia alimenti,vel ex succorum malitia,vel ab aëris inspiratione causam ducunt.

Victus nauigantium ex Diocle, Cap. XXXIII.

VOmitibus qui nauigantes infestos habent, quiquē primùm oriuntur,neque facilè neque vtile est succurrere: omnino enim iuuare consueuerunt. A vomitū autē neque multi neq; quiuis cibi sunt offerēdi: sed vel lēticula sicca & decocta,cui pulegii modicū additū sit, vti: vel pane macerato in vino diluto, atque odorato, potū quē modico,eóque vel ex vino prorsus diluto, vel

C aceto mulso. Lentes autem coquēdæ sunt,deinde quum molles fuerint, ad læuorem redigendæ, tum siccandæ, atque ita in vas fictile reponendæ. Si verò vomitus diutius & crebrius infestent,cibo qui vehementius eos cohibeat vtendum erit: itémque modica potione quæ ex aceto mulso cum aqua constet,in quo thymum aut pulegium fuerit infusum:aut ex aqua cùm polenta diluta; aut etiam vino odorato. Ad graues autē nauium odores,vel mala cydonia,vel thymum, vel pulegium naribus admouebūt. Mare verò intueri minimè debent vs-

D quedum in nauibus versari assueuerint. aquis præterea est adhibēda diligētia, ne turbidæ,ne fœtidæ,néve salsæ sint.

De ebrietate, Cap. XXXIIII.

EBriis vomitus statim excitatus conueniet:aqua autē & mulsa liberalius pota vomendum est, vsquedum plurima reiecta sint,& ventriculi morsus obtundantur. Post vomitum,solium ingressi largè perunguntur: reliquum verò tempus quiescat,& vestibus tecti plurimùm dormiant,quousque discutiatur vinolentia.

E De iis qui immoderatè veneriis vsi sunt, Cap. XXXV.

QVi immodicè coiuerūt,iis vestimēta calida, quies, somni longiores conueniunt, quousque ab imbecillitate seipsos vindicent.

De refrigeratis, Cap. XXXVI.

QVi in nimio frigore versati sunt,locis calidioribus cyprino aut irino perunēti decumbāt: deinde verò quum parum fuerint excalfacti, piper & myrrha in potione cū vino veteri odorato, aut liquor cyrenaicus cū

F vino vel aceto,aut pyrethrum,aut castoreum cum aceto dabitur: cibo autem calidiore & moderato nutrientur.

De exustis, Cap. XXXVII.

QVi verò in sole sunt exusti,ii decūbant in locis perflabilibus,faciésque, manus & crura sunt aqua frigida perfundenda. Si sitis vrgeat, frigidam bibant qui ei assueuerūnt:hàncque non cōfertim,sed paulatim. Cibo vtantur exiguo,quique facilè distribuatur: isque humidior fit potius quam densior.

Ex Galeno de pituita, quæ in ventriculo est, Cap. XXXVIII.

G SI vnquam in aliquem incidisti qui cibos valde nutriētes aduersaretur,ab iisque mirum in modum abstineret,sique cogeres assumere, nausea corriperetur: ea verò solum quæ acriora sunt expeteret, atque iis quidem oblectaretur, sed tamen & venter inflaretur, distenderetúrque, ac nauseabundus fieret, parúmque ructibus solis leuaretur, ipsique cibi assumpti corrumperentur, & in acorem potissimùm couerterentur,nosti omnino auxiliorum caput esse vt pituitam à ven-

H triculo abstergeres. Equidem noui quādoque homines ita affectos, qui quum radiculis ex oxymelite sumptis magnam crassissimæ pituitæ copiam euomuissent, integræ valetudini statim sint perfectè restituti.

Ex eodem,quid in constitutionibus intemperatis faciendum sit, Cap. XXXIX.

DDD.iii.

IN omnibus constitutionibus ætas naturáque singulorum hominum, quam relationem ad constitutionē habeat, considerandum est. Constitutiones enim quæ naturis similes sunt, morbos pariunt: contrariæ verò iuuant. Ac temperatis quidem corporibus, temperatæ cōstitutiones sunt salubres: intemperatæ verò noxiæ. Sed quemadmodum nulla ex intemperatis cōstitutionibus est bona temperatis, ita etiā non est magnopere dānosa, velutis intemperatis esse solet. Corpora enim quæ ini bi sunt, vt in talem quempiam morbū propter familiarem eis intemperiem cadat, ea à simili aeris nos ambiētis intemperie corripiuntur: quæ verò contrà atque aer ambiens affecta sunt, præterquam quòd nihil offendūtur, ad meliorē etiā statum perducuntur, quū præsertim contraria constitutio temperaturæ naturalis intemperiē corrigat. Id qui norit, is vict⁹ rationē cōstitutioni aduersam instituens, corpora in bona valetudine conseruabit.

Ex eodem de carne minuenda, Cap. XL.

QVum nimia carne auctum corpus fuerit, liquandū erit, & comprimendum. Porro autem calidius siccíusque temperamentum corpus gracile reddere ostensum nobis est: ergo tale temperamentum obesis hominibus est inducendum, si eos ad mediocritatem velis perducere. Nosti autem veloces exercitationes, victum attenuantem, & similia medicamenta, & animi curas, totam temperaturam ficciorem, & ob id etiam corpus tenuius reddere. Quis autem victus attenuet, perspicuum est. Medicamenta verò vehementiora sunt hæc, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis etiam corymbis, aristolochia rotunda, tenuis centaurea, gentiana, & polium: quæque ad ciendam vrinam multum valent, quale est petroselinum. hæc enim & singula per se, & omnia inter se mixta, attenuare & vacuare humores possunt. Sed & sal ex viperis crematis valde extenuat, & ipsa itidem theriace. Discutit etiam & extenuat inunctio olei, in quo radix cucumeris agrestis, & althæa, & gentiana, & panacis radix, & aristolochia sit incocta. Poliū quoque & centaurea idem faciunt. Cibus non statim à balneo dandus est, sed somnus est prius imperādus. Præstaret autem aquam balnei vim habere discutiendi, si naturalem habere possent, vt Mitylenæ est: sin minus, flos salis marinæ admisceatur. Vino vtendum albo & tenui. Iam verò sicca frictio ex linteis crassioribus ad attenuandum multum valet. Cibus præterea non est pro ratione exercitationum offerendus. Apricatio quoque obesis prodest. Potus non est eis ante cibum permittend⁹, præstátque semel in die cibū capere. In balneo quoque corpus ex multo nitro fricare, ipsum attenuat: paucum verò irritamentum est vt probè corpus nutriatur. Attenuat etiam hoc quod habet piperis & petroselini duplum, asari & anisi simplum: id quod ciere vrinam, & subducere aluum potest.

Quomodo graciles reficiendi sint, Cap. XLI.

QVum attenuatos renutrire volumus, vinum crassum eduliáque multi succi dabimus: exercitationes tardas, & frictionem moderatam, & (vt summatim dicam) omnia supradictis cōtraria iniungemus. Iisdem quoque accomodatum est, tribus quatuórve diebus pice oblini. Siquis ieiunus lauetur, ante balneum fricare corpus linteis debet, donec ruborem acquirat: post verò frictione non admodum dura vtendum erit, ne constringētes, densam durámque cutim efficiamus. Decoloribus verò, quíque non nutriuntur, opus est neque ad iram impelli, neque animi commotionibus affici.

Quomodo attenuatæ particulæ curandæ sint, Cap. XLII.

EX gracilitatibus quæ particulis eueniunt, quamplurimæ ex diuturna ipsarum quiete, aut ex deligationis fracturæ modo oriūtur. ergo vis extenuatæ partis firmāda est, sanguísque ad eam copiosè attrahēdus tum moderatis frixionibus, tū motibus accōmodatis, & moderata calentis aquæ perfusione. Hæc autem eousque faciēda sunt quousque pars rubra facta extollatur: cessandum verò est priusquam collabatur. medicamento etiam picatorum (vt dictum est) vti oportet. Quum verò particulam frigidiorem esse senseris, tunc linteis confricanda est, & medicamētum aliquod calefaciens adhibendū. Ego verò etiā thapsia quādoque vsus sum, quam tum cum melle, tum verò cum cerato illinebam.

Optimæ temperaturæ dignotio, Cap. XLIII.

TEmperatissimus homo est qui corpus habet in medio omnium extremitatum exquisitè cōstitutum, vt inter gracilitatem, crassitudinem, mollitiem, duritiem, caliditatem, frigiditatem, humiditatē, & siccitatē: atque vno verbo, cuius naturales animaléſque actiones culpa vacant. Is quoque medius est inter glabrum & pilosum, nigrū & album: atque in pueritia rufos magis quā nigros capillos: in florēte verò ætate cōtrà habebit.

Corporum intemperatorum notæ, Cap. XLIIII.

COrpora quæ iusto calidiora sunt, dentes citius emittunt, & similiter augentur. Tangentibus calidiora, & minus pinguia videntur. Eorum color rubidus, capilli nigri, modicè hispidi, venǽque latæ. Siquis verò & pinguis & crassus sit, venásque latas habeat, is non natura, sed consuetudine pinguis euasit. Frigidioris autem temperaturæ notæ sunt vt corpus frigidum tactui appareat, glabrū sit, & pingue, color vnà cum capillis rufus. Si frigiditas multa sit, liuidus quodāmodo & plūbeus color est, & venæ angustæ. Cui autē venæ angustæ sunt, ipséq; est gracilis, is nō necessariò talis est, sed ex cōsuetudine ad eum statū est redactus. Arida tēperatura durior graciliórque est quàm quæ tēperata est atque hispida. Ac durities quidē à sicca tēperie separari omnino non potest: gracilitas verò non solùm naturales tēperaturas, sed etiam lōga acquisitas cōsuetudine sequitur. Siccitatis signū est si corpus difficiliter moueatur, squalidúmque ac siccum ab exsiccātibus fiat. Humida verò temperies in cæteris quidem est similis temperatæ: sed tamen est mollior, & maiore carnis copia referta, atque ab ea separari mollities non potest: sicut etiā crassitudo, quæ non modò innatam temperaturam, sed eam etiam quæ ex longa consuetudine contracta sit, comitatur. Proprium verò humiditatis signum est, corpus ab humectantibus grauari. Quæ verò calida & sicca est, hirsuta maximè est: capilli in capite celerrimè nascūtur, iidēmque nigri, & iuuenili ætate copiosi. Temporis verò progressu caluitium consequitur. Venæ amplæ sunt, veluti etiam arteriæ tum magnæ sunt, tum verò etiam pulsant vehementissimè: totum præterea corpus robustum, articulatum, musculosum, & expers pinguedinis est. Cutis verò durior est atque nigrior. Quum verò temperies frigida atque humida sit, pectus erit omnino perāgustū, totúmque corpus pilis vacans, cutis tenera atque alba, capilli subsufi, & præsertim in iuuentute: quúmque senectus aduenerit, caluitium non sequitur. Huiusmodi autem homines statim timidi, pusillanimes segnésque sunt, venásque latentes habent, crassi sunt & pingues, & femoribus & musculis nō aspectabilibus sunt: itémque inarticulati sunt & blesi. Sique frigiditas & humiditas magis aucta fuerit, color vnà cum capillis rufus erit: si verò plurimum augeatur, liuescit. Calida verò atque humida temperies mollior est, & plus carnis habet quàm optima temperatura: quum verò plurimum aucta fuerit, statim morbis putridis corripitur. Quum autem paulo humidior est, multóque calidior, tum ea præditi & paulo molliores sunt, & plus carnis habent quàm temperati: hispidiores verò non paulo, nec paulo sunt tangentibus calidiores. Si verò frigiditas & siccitas æquè augeantur, corpus suapte natura erit gracile, non musculosum, nec articulatum, nec coloratum, & pilis vacans, tactuique frigidum apparebit. Pinguedo tamen, licet graciles sint, carni inspersa erit. Capillorū color pro portione frigiditati respondebit. Quantum verò ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidi, & tristes erunt: & &(vt summatim dicam) in tēperaturis cōiungatis qualitatis exuperantis signa, cæterarum signis semper præstabunt.

De capitis formatione, Cap. XLV.

PAruum autem caput prauæ cerebri constitutionis proprium indicium est: magnū verò non necessariò

bonæ eſt indiciũ.Sed ſi ob innatæ facultatis robur, quæ bonam multámque materiam effecerit,hoc eueniat, bonum ſignum erit:ſi verò ob ſolius materiæ copiam, non item bonum.Sed hæc diſtinguenda ſunt ex forma & ex iis quæ inde oriuntur:atque ex forma quidem, ſi concinna ſit.(hoc enim ſemper bonum eſt ſignum) ex iis verò quæ oriuntur à capite,ſi optimè ſint affecta,ſique neruea ipſorum pars bene alatur,robuſtáque ſit,ſi denique oculi acriter aſpiciant.Capita autem acuminata mancam habẽt circa frontem aut occiput,aut vltra debitum auctam eminentiam.Ita plerunque fit vt quemadmodum magnum caput, ſic etiam ea quæ ſunt huiuſmodi, vitioſa cõperiamus: & tamen quandoque nonnulla ex iis, quum virtus efformans valida ſit,bona inueniuntur.

Temperaturæ cerebri ſigna, Cap. XLVI.

TEmperatum cerebrum actiones animi habebit moderatas,& excremẽta itidẽ moderata, miniméque ab omnib⁹ externis rebus offendetur.Qui hoc præditi ſunt, capillos in infantia ſubrufos,in pueritia ſubflauos,in perfecta ætate flauos, & medios inter exquiſitè criſpos & ſimplices habet, nec facilè caluefcunt.Si cerebrũ calidius temperato ſit,omnia ea quæ circa caput ſunt,rubicundiora & calidiora erunt, venæque in oculis apparebunt, iiſque in lucem editis capilli ſtatim in capite naſcẽtur. Qui verò multo calidiores ſunt, iis capilli nigri, & robuſti, & criſpi,in primiſque non multum ſubflaui: deinde verò nigri fiunt,& quum ætate procedunt, caluitio afficiũtur. Horum pauca ſunt excrementa, quum valetudine quæ vitio & culpa omni vacet,perfruuntur. Caput iis impletur,grauatúrque à cibis potionibúſque calefacientibus: itémque odoribus,& rebus foris incidentibus. Modicus ſomnus atque is non profundus huiuſmodi naturis ſatis eſt. Frigidioris porro quàm par eſt cerebri notæ ſunt, magna excrementorum copia per meatus peculiares manãtium, capilli recti, rufi, ac ſtabiles, faciléque à frigidis cauſis lædi,deſtillationibúſque atque grauedinibus continenter corripi,venáſque oculorum non apparére, & ad ſomnum ferme procliuiores eſſe. Siccioris autem cerebri ſigna ſunt,ſi nihil excrementorum in meatibus fluit, ſi ſenſus acres ſint,ſi vigilantes, ſi capillos robuſtiores, & celerrimè exorientes:quúmq; orti fuerint,potius criſpos habeant. Hi verò citò calui fiunt. Humidioris verò cerebri,capilli plani,nulla caluities,ſenſus obtuſi ſunt, excrementorum copia redũdat, ſomnus multus & profundus. Qui calido ſiccóque cerebro ſunt, ii carent excrementis, ſenſibus ſunt exquiſitis, & vigilantiſſimi,& celeriter caleſcunt: & tamen capilli in eis primo quoque ortu celerrimè naſcuntur, & optimè nutriuntur:nigro criſpóque capillo ſunt:caput tangenti calidum eſt: rubri verò ſunt ad vigentem ætatem vſque. Vbi verò humiditas acceſſerit caliditati,& vtraque mediocritatem paululum excedat, tum & bonus color & calor adeſt,venæque in oculis magnæ videntur:excrementa plura ſunt, & mediocriter cocta, capilli recti ſubflauique, nec facilè caluitium patiuntur. Caput verò impletur atque aggrauatur calefacientibus: quúmq; humor & calor plurimum increuerint,morboſum caput redditur,ac facilè à calefacientibus & humectantibus læditur. Eiuſmodi tamen diu vigilare non poſſunt,neque ſenſus exquiſitos habent. Frigidæ verò ſimúlque ſiccæ cerebri temperaturæ, frigidum & coloris expers caput efficiunt:quique hac natura præditi ſunt, venas in oculis non habent. A frigidis cauſis ſtatim offenduntur,ex quo fit vt inæquali valetudine fruantur: ſenſus in iuuentute exquiſiti ſunt,& culpa omnino vacãt:at progreſſu temporis,celeriter cõtabeſcunt:atque(vt vno verbo complectar)quantum ad totum caput pertinet,citò ſeneſcunt.His in lucem editis capilli vix prodeunt: atque ii quidem non aluntur,flauique ſunt.Humida verò & frigida cerebri natura facit ſoporoſos,ſomniculoſos, & ſenſibus obtuſos: itémque capita excrementis redundantia, frigori & repletioni opportuna,& deſtillationib⁹ ac grauedinibus obnoxia:hi tamen non caluefiunt.

Ventriculi temperaturæ ſigna, Cap. XLVII.

VEntriculi qui natura ſiccior ſit,notæ ſunt,ſi celeriter ſitibundi fiant,paucáque eis potio ſufficiat, largiore grauentur,fluctuationibus infeſtẽtur, aut quod redundat ſuperfluitet,cibiſque ſiccioribus delectentur. Humidior natura ventriculus cognoſcitur,ſi eo præditi,ſiti non afficiantur,& copioſiorem humorem ſine moleſtia ferant, & cibis gaudeant humidioribus. Calidiorem atteſtantur hæc,vt eo præditi melius concoquant quàm appetant, & dura potius,& item ea quæ immutari difficulter poſſunt: cibis præterea potionibúſque calidioribus oblectentur, neque à frigidis,niſi immodicè eis vtantur,noxam vllam percipiant. Ventriculus autem natura frigidior ad appetendum quidem valet, ad concoquendum verò non itẽ, præſertim verò ſi edulia quæ difficulter immutantur, quæque frigida ſunt, aſſumpſerit. ſtatim enim in ea coaceſcunt.Itémque frigidis quidem gaudet, ſed tamen ab eorum vſu nimio læditur. Intemperies autem ventriculi ex morbo contractæ,ab iis quæ ei natura inſitæ ſunt,differunt,quòd contraria,non autem ſimilia expetant.Ventriculus ergo qui probè concoquit,temperatus eſt:qui nõ concoquit, intemperatus. Si ructus nidoroſos & fumeos edat,immoderatum & igneum eius calorem eſſe indicabit:ſi acidos,contrarium. Si verò cibos concoctu difficiles conficiat,immoderatum:ſi verò illos non concoquat, piſces verò cõcoquat,imbecillum. Hoc autem vtrum ex humore aliunde confluente accidat nécne,conſiderandũ eſt: nam pituitoſi acidum,bilioſi nidoroſum, & graueolens,aut alias extraneas qualitates eructant:communia verò ſymptomata,nauſeæ ſunt. Sed ſi vitioſi humores in cauo ſpatio ventriculi ſupernatent,euomuntur, qui verò in corpore ventriculi ſunt, & eius tunicis continentur, fruſtra nauſeis vomitu vacantibus turbabuntur.

Pulmonis ſigna, Cap. XLVIII.

NOn ſolùm ventriculus ſitim adfert atque aufert, frigidæque ac calidæ potionis cupiditatem inuehit, ſed etiam viſcera quæ thorace continentur:& tamẽ quum bibunt,non ſtatim ſitis ſedatur,ac frigida potio ſitim eorum magis quàm valdè calida reſtinguit. Aẽr quoque frigidus inſpiratus eos refrigerat,quum eos quibus vẽtriculus ſitim affert,nihil leuet. Qui verò contrà ſunt affecti, à frigida inſpiratione moleſtia manifeſta ſenſibus afficiũtur:éſtque hoc maximũ frigidi pulmonis indiciũ: atq; etiã pituitã ſcreatu cũ tuſſi reiiciũt.Sicci pulmones excrementis & pituita carent,quemadmodum humidi redundant excrementis, & obſcuram atque raucam vocem faciunt:quúmque vehementius aut acutius loqui ſtudent, tunc intercidunt excrementa.

Temperaturæ cordis notæ, Cap. XLIX.

COrdis calidioris ſigna ſunt magnitudo reſpirationis, pulſus velox & frequens,audacia,& furibunda temeritas,thorax hirſutus,ac præſertim pectus, & quæ præcordiis ſunt propinqua,magnáque ex parte totum corpus calidũ eſt,niſi iecur magnopere obſtet. Thoracis quoq; amplitudo caliditatẽ cordis arguit,niſi etiam tũc cerebrum valde reſiſtat.Cor verò frigidius,pulſus mediocribus minores habet: quique tali ſunt corde, & timidi, & puſilli animi,& ſegnes ſuapte natura ſunt, pectúſque glabrum habent.Siccior cordis natura pulſus duros facit,iram nõ ſubitam,ſed agreſtem,& quæ ſedari difficulter poſſit, excitat:plerũque autem niſi iecur repugnet,vniuerſum corpus eſt calidius. Humidius cor eſſe teſtantur pulſus molles,& mores ad iram quæ placari facilè queat,procliues,totúmq; corpus,niſi hepatis partes cõtrà faciant, humidi⁹. Calidum & ſiccum eſſe cor oſtendunt pulſus duri, & magni,& veloces,& frequentes, & reſpiratio itidem magna, & velox,& frequens.Quibus huiuſmodi cor ineſt, maximè omnium hirſutum pectus habent, atque præcordia. Ad actiones prompti,iracundi, temerarii, & tyrannicis moribus præditi ſunt: in iram verò quæ non facilè ſedatur,præcipites ruunt. Si verò vnà cum calore humiditas ſuperauerit,hi minus quàm qui ſuprà cõmemorati ſunt, hirſuti erunt: porro ad actiones impigri: neque in eis eſt agreſtis animus,ſed tamen ad iram magis pronus:pulſus verò magni,molléſque,& veloces,& frequentes. Quũ verò humidius frigidiúſque cor eſt, pulſus molles ſunt: mores verò huiuſmodi vt puſilli animi,timidi,& ſegnes ſint,& minimè furibundi, ſicut etiam ad iram non ſunt

procliues. Frigidioris verò ſiccioriſque cordis, pulſus duriores, exiguique ſunt: quique ita ſunt, minimè omnium ſunt iracundi: vbi verò iraſcuntur, iram diu retinent, eorúmque minimè omnium hirſuta ſunt pectora.

Iecoris temperaturæ dignotio, Cap. L.

CAlidioris hepatis notæ ſunt venæ amplæ, flauæ bilis maior copia, in ætate verò conſiſtēti etiam atræ: ſanguis calidior, & ob hanc ipſam cauſam totum quoque corpus, niſi cor obſtiterit, vēter & præcordia hirſuta. Frigidius iecur oſtendunt venæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguiſque & totus habitus corporis frigidior, niſi quid ei caloris à corde impertiatur: præcordia nuda pilis, itémque venter. Siccioris ſigna ſunt ſanguis craſſior, & minor eius copia, venæ duriores, & totus corporis habitus ſiccior: humidioris ſigna ſunt ſanguis copioſior & humidus, venæ molliores, atque ita vniuerſum corpus, niſi cor contrà repugnet. Calidi verò ſiccique ſigna ſunt præcordia maximè hirſuta, ſanguis craſſior, & ſimul etiā minor eius copia: amara bilis plurima, in ſtatu verò etiam atra: venæ amplæ duræque, & ità quoque corpus vniuerſum calidum & ſiccum. Calor enim qui manat à corde, frigus quod ab hepate exiſtit, non ſecus quàm frigus calorem poteſt vincere: at ſiccitas ab humidiore corde ad contrarium traduci non poteſt. Perſpicuum autem eſt, ſi vtriuſque principii temperaturæ in vnum conueniant; totum corpus conuenienter illis exquiſitè affici. Humidum ſimul & calidum hepar habet præcordia minus hirſuta quàm quod calidum ſiccúmque eſt: itémque multum ſanguinis, latas venas, habitúmque humidum & calidum obtinet, niſi cor obſiſtat. Si verò vtriuſque qualitatibus naturæ modū magis quàm par eſt, excedat, ſtatim in eos morbos incidit quos putredo & malitia humorum procreāt: ac tum quidē magis ſi humiditas plurimū ſit aucta: calor verò perexiguus, & vitioſi etiā humores fiunt. Humidi & frigidi ſigna ſunt glabra præcordia: ſanguis autem magis pituitoſus vnà cum venarum anguſtia redditur: totū præterea corpus eodem modo eſt affectum, niſi à corde ad cōtrarium habitum perducatur. Frigidum verò ſimul atque ſiccum iecur parum ſanguinis gignit, venas anguſtiores & corpus reddit frigidius, niſi cor hoc etiam loco dominetur.

Calidioris, ſiccioris, atque humidioris intemperiei corporis correctio, Cap. LI.

QVum in calida intemperie bilioſum excrementum redundet, ſi per inferiora deſcendat, perſpicuum eſt nihil eſſe molliendum: ſi verò ad ventrem feratur ſuperiorem, euacuādum eſſe vomitu, qui poſt exercitationē, ante cibum, aquæ potu cieatur. Eos verò qui ita ſunt affecti, præſtat exerceri, neque veloci & concitata exercitatione, ſed tardiore ac molliore. Quibuſdam verò qui ad modū calidi ſunt, nihil exercitatione opus eſt: ſed ſufficit deambulatio, & balneum, atque ii etiā balneis poſt cibum delectātur. Quib⁹ verò ſiccitas adiūcta eſt, iis opus eſt victu humectante ex cibis huiuſmodi, balneíſque, & exercitationum concitatarum & multarum abſtinentia: ex quo conficitur vt æſtiuo tēpore & citius, & à cibo rurſus ſint lauandi: quod humidum eſt, & frigida potio, his prodeſt. Siccis naturis maximè aduerſa eſt venus: cauere autem præcipuè debent laſſitudines, æſtus, ſolicitudines, vigilias. Humidæ natura temperaturæ in pueritia morbis quos defluxiones, & plenitudines, quóſque deinde humorum corruptelæ pariunt, ſunt obnoxiæ, quibus quidem fit rebus vt eis pluribus exercitationibus & exquiſita ventriculi concoctione opus ſit. Quocirca huiuſmodi naturæ ex bina & terna ante cibum lotione, & ex balneorum naturalium vſu maximum fructum ferent: ne verò defluxionibus infeſtentur, proſpiciendum eſt: id quod lauacris multis ante cibum, exercitationibus, vrinæque & alui excretione conficietur. Nihil etiam prohibet apophlegmatiſmis interdum vti, & etiam purgationibus: itémque cibis boni ſucci, & vino quod vrinæ ciendæ ſit vtantur.

Intemperiei frigidæ correctio, Cap. LII.

FRigidæ intemperiei tres ſunt differentiæ, quarū peſſima eſt ſicca. Nam quod progreſſu temporis ſeneſcētibus contingit, id ipſum iis qui ea temperatura ſunt, ab initio ineſt: ergo humectandi calefaciendíque ſunt. Id fiet exercitationibus moderatis, humidis, calidíſque alimentis, vini calidioris potu, & ſomnis etiam pluribus: in quo danda nobis opera eſt vt excrementa quæ quotidie fiunt in corpore, vacuentur omnia. Concubitus omnes ſicciores lædit; eos verò præcipuè qui præterquam quòd ſicci ſint, frigidi etiam ſunt: ſolis verò calidis & humidis eſt innoxius. Iam verò temperaturæ quæ humidæ & frigidæ ſunt, vitioſæ ſunt, corripiuntúrque à morbis iis qui defluxionibus accepti referuntur: hos iuuat balnei abſtinentia & multa exercitatio, victúſque tenuior, itémque calida mediocriter inunctio. Qui verò natura frigidiores, mediocritérque ſicci & humidi ſunt, eorum calor excitādus & confirmandus eſt. In totius autem victus ratione conſtituenda, victus qui inter humidum & ſiccum medius ſit interiectus deligatur.

Curatio ſiccæ intemperiei ventriculi quæ velut exemplum reliquarum curandarum proponitur, Cap. LIII.

INtemperies ſicca eſt vel quum ſolida ſubſtantia partium ſimilium inter ſe fit ſiccior, quæ quidem eſt eiuſmodi vt ei adhiberi medicina nō poſſit, vel quum propria humiditas, vnde partes nutriuntur, omnino conſumpta eſt. Ea autem continetur in omnibus animalis partibus, ceu ros quidam per eas ſparſa, quàm inſerere particulis ſine alimento non poſſumus: quam ob rem difficillima eſt huiuſmodi affectionum curatio: alia verò ſiccitas eſt, quæ in exilibus arteriis veníſque conſiſtit. Huiuſmodi ſiccitates curare oportet alimento humectante, ſingulas particulas ſimiles inter ſe propria humiditate implēdo. Balneum ergo tēperatū cōuenit, in quo diuti⁹ morari ægrotum decet: à balneo verò lac aſininum recens mulctum, cuique mellis tepidi modicum ſit adiectum; nulla mora interpoſita dandum eſt: hominémque ita ad ſecundam vſque lauationem quieſcere permittemus, tùm modicè fricabimus, & pinguiter, ſi vtique lac quod datum fuerit iam ad vnguem confecerit: id quod tum ex ructibus, tum ex ventriculi mole coniicere licebit. Moderatū verò temporis interuallum inter primam & ſecundam lauationem erit, ſi quatuor aut quinque horarum æquinoctalium ſpatium intercedat, ſi modò lauare tertiò paras: ſin minus, plurimum. Quinetiam poſt vnamquanque lauationem oleo hominem priuſquā ſe veſtiat, vngemus. Si verò lacte oblectetur, id etiam poſt ſecundam lauationem dabis: ſin aliter, ptiſſanam diligenter coctam, aut alicam ptiſſanæ modo confectam: deinde verò vbi rurſus quieuerit, ad tertiam lauationem, aut illico ad cœnam eſt ducēdus. Eſto autem ei paratus panis diligenter cōfectus, in furno coctus, purúſque: obſonium ex piſcibus ſaxatilibus, aut ex albo iure aſellus: & (vt paucis alimenti ſummā complectar) ſit coctu facile, & nutriēs, miniméque glutinoſum, & excremento vacans. Potus eſto vinū aquoſum, albúmque purum, & quod minimam ſuſtineat aquæ miſtionem, quódque leuiter adſtringat: hæcque eſt maximæ ſiccitatis curatio. Modicæ verò ſiccitates non tam exquiſitum victum poſtulant, ſed pleniore cibo vti poſſunt. Ponamus ergo nunc ſiccitatem ſuperiori parem, ſed ſit ei cōiuncta frigiditas: ſanè iis quæ dicta ſunt, calefacientium materiam miſcebimus, & cæteris addem⁹: ergo lacti mel copioſius addetur, & vinum minus aquoſum quàm prius dabimus. Quinetiam ipſa quoque eſculenta calidiora, idque non ſolùm naturalibus ipſorum temperaturis, ſed etiam recens acquiſitis qualitatibus exhibēda erunt. Nardino etiam vnguento, aut maſtichino aſſiduè vngemus. Si verò cum ſiccitate multa ſit coniuncta frigiditas, primùm ipſam grauiſſimā, & ad corrigendum difficillimā exiſtimabis: iiſdem verò vtendum eſt, itémque melle per ſe deſpumato: vinum eligendum eſt antiquius. Optimum autem his omnibus medicamentum eſt quo picatores continenter vtuntur, eóque venter illinendus eſt, & calidum etiamnum auferendum. His etiam prodeſt boni habitus puellus vnà dormiens, ſic vt abdomen ſemper contingat: deinceps verò ſiccitati iuncta caliditas eſto mediocris. In eiuſmodi intemperie primam victus inſtitutionē ſeruabimus, vt mel prorſus non guſtetur, vinúmque mi-

nimè vetuſtum exhibeatur:cibos verò tepētes & lacteos offeremus,ventriculúmque omphacino & melino vngemus. Hos autem vehementius refrigerare periculoſum eſt, quum huiuſmodi conſtitutio quodammodo febris naturam,quum calor abundarit, imitatur. Rurſus itaque proponamus intemperiem calidam exuperare, huicque humiditatem eſſe coniunctam:hanc intemperiem minore metu aquæ frigidæ potione curabimus: huic accommodatus eſt ciborum adſtringentium vſus qui tamen citra calorem auſteri ſint: humidæ verò intemperiei ſi ſola conſiſtat, cibi exſiccantes, ita vt nō calefaciant nec refrigerent,itémque cōſuetæ potionis parcitas valde auxiliantur:intemperiei verò quæ cū frigiditate eſt coniuncta,optima remedia ſunt acria omnia,quibus admiſceantur adſtringentia,ſed quæ non manifeſtè refrigerent: optima etiam his eſt exigua potio,eáque vini egregiè calefacientis.Atque hæ quidem ſunt earum intemperierum quæ in qualitatibus conſiſtunt curationes.Quoniam verò perſæpe in ipſo ſinu ventriculi contentus humor, aut in ipſas ventriculi tunicas impactus,intemperies creat,operæpretium erit de his etiam loqui. Ergo prior affectio, ſi ſemel conſtiterit, vomitu expurgata facilè quieſcit ; ſin rurſus ex alia parte quadā,vel aliis particulis humor cōfluxerit, exquiſita dignotione opus eſt, curatio verò ſtatim ſubſequetur. Vniuerſam enim curationem parti affectæ debemus accommodare,cura adhibita ne particulæ quæ recipiunt ea quæ confluunt,facilè admittant. Fiet autem hoc adſtringentibus & iis quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. Vitioſus autem ſuccus qui in vētriculi tunicis eſt receptus, curatur modicè purgantibus medicamentis,vt eſt aloë, & picra medicamentum quod ex ea componitur.Sed quibus lenta pituita ventriculo infixa eſt,iis prius exhibenda ſunt quæcunque ipſam diſſecent,deinde purgandum:ſi ad vomēdum ſint idonei, vomitus ex radiculis cieatur.Si verò nec lētus nec craſſus humor ſit,vtiq; ſatis erit ex ptiſſanæ cremore vomere,itémque ex mulſa:bibēdus verò etiā abſinthii ſuccus ex mulſa. Reliquarum verò partium intemperies ſimiliter iis quas propoſuimus, humores ad meatus idoneos deducendo, ſanabuntur.Si verò particula neque cauitatē neque ſenſibilem meatum habeat, euaporationibus & ſudoribus redundantes humores vel ichores qui in ipſa ſunt,veluti ſi ſpiritus flatulentus eſſet id quod continetur,euacuare nos oportet.

SEXTI LIBRI ARGVMENTVM.

In ſexto traduntur ſigna & curationes febrium,ſymptomatúmque,& inibi etiam de animi defectione,ſyncopa, dolore,fame,appetitu proſtrato,nimia fame,nauſea,vomitu,canina appetentia,vigiliis,graui ſapore,colliquatione & ſiti,verba fiunt.

LIBRI SEXTI CAPITA.

Signa critica in principio apparentia mala eſſe, Cap. I.
Quando optimam criſin factam cognoſcamus, Cap. II.
Quomodo futura criſis prænoſcenda ſit, Cap. III.
De ſignis quæ ab vrina ſumuntur, Cap. IIII.
De ſputis, Cap. V.
De febribus ephemeris, Cap. VI.
De putridarum febrium notis, Cap. VII.
Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.
Signa tertianæ, Cap. IX.
Tertianæ curatio, Cap. X.
Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.
Quartanarum cognitio, Cap. XII.
Quartanæ curatio, Cap. XIII.
Quotidianæ febris ſigna, Cap. XIIII.
Quotidianæ curatio, Cap. XV.
Febrium continuarum indicia, Cap. XVI.
Continuarum febrium curatio, Cap. XVII.
Ardentium febrium ſigna, Cap. XVIII.
Ardentium curatio, Cap. XIX.
Febriū quæ ex affectione eryſipelas referente originē trahunt curatio, Cap. XX.
Hecticarum febrium cognitio, Cap. XXI.
Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.
De ſemitertianis, Cap. XXIII.
De morbis publicis, Cap. XXIIII.
De peſtilentia, ex Rufo, Cap. XXV.
De iis qui ob crudorum humorum copiam in ſyncopen cadunt, Cap. XXVI.
De iis qui ob tenues humores animi defectione tentantur, Cap. XXVII.
De aliis cauſis ex quibus ſyncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.
De dolore, Cap. XXIX.
De colliquatione, Cap. XXX.
De vigiliis in febribus, Cap. XXXI.
De iiſdem, Cap. XXXII.
De graui ſapore, Cap. XXXIII.
De canina appetentia, Cap. XXXIIII.
De cibi faſtidio, Cap. XXXV.
De fame ingenti, Cap. XXXVI.
De ſiti immodica, Cap. XXXVII.
De ſiti Philumeni, Cap. XXXVIII.
Diſcoridæ catapotium ad ſitim, Cap. XXXIX.
De nauſea, Cap. XL.
Ex Philumeno vomitionis bilis curatio, Cap. XLI.
De ſingultu, ex Galeno, Cap. XLII.
Linguæ aſperæ curatio, Cap. XLIII.
Curatio exulcerationis quæ os ſacrum exercet, Cap. XLIIII.
De animi defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.
Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.
Curatio ad ſanguinis deſtillationem, Cap. XLVII.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber sextus.

Signa critica quæ apparent in principio praua esse, Cap. I,

SIGNA concoctionis nunquam malè apparent:critica verò signa quandoque malè apparent.nam neque in principio, neque in incremento, neque in statu ea debent apparere.

Quomodo optimam crisin factam cognoscamus, Cap.II.

SI ægrotus febri sit per crisin leuatus, aliisque accidentibus liberatus, coloratiórque pro ratione euacuationis euaserit,pulsúsq; vires acquisiuerit, ipseq; ad surgēdū, séque erigendum sit robustior,ea optima crisis est: siquid horū desit, tantum ab optima aberit quanta fuerit vis eius quod deest.

Quomodo futura crisis prænoscenda sit, Cap. III.

SI accessiones intendantur & anticipent, fiántque multo vehementiores,& tertio quoque die inuadāt, morbum breui iudicatum iri declarant: sin autem lentè moueantur,eadémq; hora inuadāt,& quotidie affligāt,longiore post tempore crisin fore significant. Iis etiam qui cum vehementibus rigoribus febri iactantur, morbus solui non potest priusquam rigores leniantur, atque etiā nisi rigor se remittat, morbus ad statum peruenire non poterit, atque ita multo minus ipsius speranda est declinatio.

De signis quæ ab vrina sumuntur, Cap. IIII.

VRina optima est quæ sanorum vrinæ simillima est: huiusmodi est quæ subrufa & subflaua cernitur:hæc enim statim crassitiem moderatam habet. Etenim quum tres sint turbidarum vrinarum differentiæ, vt vel excretæ tales paulo pòst subsidant,vel consimiles maneant perpetuò,vel puræ excernātur,deinde fiant turbidæ:quæ tertio loco dictæ sunt, malæ sunt:benignæ verò sunt primæ: in medio vtrarumque secundæ statuuntur. Summè eruda est ea quæ ad vnguem aquosa est, vtpote quæ symptoma sit desperatæ venosi generis concoctionis. Quum verò vrina celeriter descenderit,morbus cui diabetæ nomē est, oritur. Sed hæc vrinarum crudarum est deterrima: deinde verò ea quæ alba & tenuis est, aquæ instar:his vicina est alia vrina quæ in plerisque morbis colorem vt vinū abundè habere videatur:hāc sequitur subpallida: quæ verò pallida est, iam etiam erit subrufa, eáque iam concoquitur quantum ad colorem pertinet: háncque crassitie tantum à diluta recedere oportet, si concoqui rectè debeat,quantum etiam colore abest. Quòd si colorem qui ei secundum naturam inest,planè seruarit, subsidēs verò, album,leue,æquale,& copiosum fiat, exquisitæ quidem concoctionis erit indicium, sed plus crudi humoris expurgari significabit:si verò crassa mediocriter fuerit, & habeat quædam subsidentia,ea non concocta erit omnino. Si enim subsidētia parti farinæ crassioris, aut laminis, aut furfuri similia fuerint,præterquam quòd omnem huiusmodi vrinam incōcoctā esse, mortis etiam imminere periculum ostendunt. Quæ verò boni coloris vrina est,& simul etiam habet subsidentia lenia, atque alba, & æqualia,aut nebulis quibusdam similia, aut suspensa, ea est omnium probatissima: primæque tribuuntur ei in qua eiusmodi subsidentia videntur:secundæ verò ei in qua suspensa cernuntur:tertiæ porro ei in qua nebulæ sunt:& denique ea quæ in vrinis probè innatant,quo inferius subsident,eo sunt præstantiora.

De sputis, Cap. V.

SPuta quæ subflaua,subrufa,subspumea,& tenuia sunt, solius cruditatis sunt notæ: malum verò nullum insignius denotant. Quæ verò sincerè flaua,rufáque sunt, ac spumea,súntque viridia,glutinosa,& rotunda, mala sunt: quibus etiam deteriora sunt nigra. nam præter sanguinē quicunque alius humor superauerit, affectionem prauam ostendit à colore inflammato ducentem originē. Cruēta igitur,pituitosáq; sputa, mediocria sunt:flauæ autem vel atræ bilis,difficilia. Cæterùm quomodo educātur primùm considerandum est.nam si facilè excreentur, ea bona esse perspicuum est:sin secus,praua. perfectam námque concoctionem indicat sputum quum leue, album, & æquale est,subsidétque neque humidū neque subcrassum. Omnimodæ verò cruditatis signum est si nihil omnino expuatur:si verò spuatur,sed tenue illud sit,imbecillæ coctionis est indicium:quòd si parum sit,rufum,aut flauum,nō bonum erit:si liuidum,& æruginosum,vel nigrum, summè perniciosum erit.

De febribus ephemeris, Cap. VI.

FEbrium diariarum proprium & inseparabile signum est,vrinarum in primo die concoctio, & caloris suauitas. Post primam verò febris solutionem, certiorem earū cognitionem habebis. in hac enim motus arteriarum ei motui qui fuit in secunda valetudine est omnino similis, quum nulla ex aliis febribus ad naturalem statum reuertatur:maximum quoque indicium est quum æger facilè fert. His febribus opportuni sunt in quorū corpore quod transpirat,non halituosum, sed acre, ac veluti fumosum est:huiusmodi sunt quorum calida est natura,atque sicca, & ad summā biliosi: qui igitur ex lassitudine in febrim inciderunt,pinguiter & molliter sunt perfricandi, & ad balneum ducendi. Qui ex siccitate, minus fricandi sunt illi quidem,sed lauādi sunt liberalius: qui ex curis,mœroribus,vigiliis,atque ira febricitant, non sæpe lauandi, sed multo oleo tepido,cui minimè adstringens vis insit, fricandi paululum,& ex consuetudine lauandi: qui verò ex vstione febricitant,protinus ab initio refrigerantibus curandi sunt,& crebrius lauandi:minimè tamen eis largo oleo & frictione est opus. Sint autem refrigerantia rosaceum,& omphacinum salis expers:eadem verò refrigerātia sincipiti vehementer oportet infundere, & quum febris inclinauerit,lauare. Siquis verò ex frigore febrim cōtraxerit,is etiam in declinatione lauādus erit: si verò febri,& destillatione,grauedinéque vexetur, priusquā hæc concocta sint, lauandus non est: at qui propter vstionem febricitant, ii vel quum hæc adsint, lauari debebunt. A balneo verò amborum capita iisdem madefaciēda sunt: atque eorum quidem quibus vstio febrim attulit,refrigerantibus:iis verò quibus frigus, calefacientibus,quæ sint mediocria, quale est irinū & nardinum vnguētum. Quibus verò meatuum constipatio febrem excitauit, iis balnea dulcium aquarum & temperatarum conueniunt:tum frictio rarefaciens,& exercitationes,& victus succis dulcibus procreandis idoneus. Qui verò ob inediam febri correpti sunt,eos vbi prima accessio remiserit, in balneū perduces,& plurimo oleo tepente perfundes,tum mitissimè fricabis, & diutissimè in calida solii aqua detinebis: simulatque exierint, séque recollegerint, in balneum introducendi sunt, deinde aqua calida potui danda, mox ptisanæ cremor offerendus, quandoque etiam lactuca,& pisces qui molli carne sunt,ex albo iure. Omnium autem communis victus species esto quæ boni succi sit, & quæ facilè concoquatur,& quæ nusquam meatibus inhæreat. Vinum dandum quòd tum aspectu,tum viribus sit aquosum. In primo autem accessionis insultu nonnulla horum quandoque mutanda sunt in iis in quibus corporis intēperies ad calidum siccúmq; conuersa, febres gignit. Qui verò ex bubonibus febricitant, ii ne medicum quidem interrogant quid facto opus sit,sed vlceri à quo excitatus est bubo,prospicientes,vbi accessio declinauerit, lauētur: iis vinum circuncidendum est donec bubo fuerit solutus,suntque tenuiore victu nutriendi.

Ex Galeno,de putridarum febrium notis, Cap. VII.

PVtridarum febrium notæ sunt hæ, vt nulla causa euidens præcesserit, vt neque à rigore febris inceperit,neque ab æstu,neque frigore vehemēti præcedēti: id quod

non secus est putridarum febrium proprium quàm etiã pulsuum depressio: sic enim nominant, qum incipiente accessione pulsus admodũ exigui & inæquales sunt, quod quidem est huiusmodi febrium proprium vel maximé. Porro caloris qualitas maxima est putridarum febrium nota: ita enim fuliginosa est, vt vel tactum erodat. Maximè verò proprium harum febrium est vrinæ cruditas, & obscura concoctio: magnum verò & notabile concoctionis indicium in vrinis nunquam in hisce febribus apparet.

Curatio febrium putridarum, Cap. VIII.

Ergo si vires eius qui ex putredine febricitat, valentes sint, mittendus statim sanguis est, si cruditas ventris non sit: sin vires sint infirmæ, ætásve prohibeat, non erit incidenda vena: corpore euacuato, putrida per vrinas, aluum, & sudores expurganda sunt: sin autem sponte sua nõnunquam ad ventriculum impetu ferantur, etiam per vomitum, alioqui non sunt præter naturam irritanda. Materiæ autem deligi debent huiusmodi quæ non valde calefaciendo & siccando prædictas euacuationes perficiant: cuiusmodi sunt ptisanæ cremor, aqua mulsa, oxymel, apomel, & apii radix: si aluus non deiicit, clystere ex aqua mulsa cum oleo ciebitur. Totum verò corpus priusquam vacuatum sit, rarefacere non oportet: vbi fuerit euacuatum, licebit rarefacere medicamento quod tepidum calorem habeat, quale est quod ex chamæmelo conficitur. Hoc etiam tempore vinum aquosum potui da tum omnes excretiones mouet, itémque balneum aquæ dulcis temperatum. Verùm quum febris magnitudo obstet, tum neque vino, neque lauacro, neque vnctione rare faciente vtendum erit: sed aqua frigida in his febribus potui data est accommodatissima, nisi etiam aliquid huius vsum impediat. Ergo si omnes vires robustæ sint, febrisq; ardentissima, & euidentissima signa concoctionis appareant, frigidam cum fiducia dabis. Ad hæc verò si bonæ habitudinis homo sit, calidáque & sicca sit constitutio, etiamsi in frigidam natationem hunc demiseris, nihil lædes: sin autem mediocris sit febris, virésque inualidæ, vnà cum signis concoctionis, & balneum, & vini potio, & omnes vnctiones rarefacientes iis prosunt.

Signa tertianæ, Cap. IX.

Tertiana febris quum ex motu flauæ bilis exoritur, statim ab initio rigorem non paruum infert. Differt autem à rigore quartanæ, quòd pungere & conuulnerare cutim videatur, in quartanis autem accessionis ingressio vehementiorem perfrictionem habeat: quotidianas verò non rigor præcedit, sed corpus modò perfrigeratur. In tertiana autem est etiam exquisitus ordo pulsuum, eáque in statu sitim vehementem affert, atque hominem exurit, & paulo pòst consistit, calórque per omnes parteis æqualiter diffunditur. Si manum iniicias, primo cõtactu calor copiosus & acer, ac veluti cum vapore quodam elatus, occurrit: sed paulo pòst à manu vincitur. Quum verò æger biberit, statim copia vaporis calidi ex cute prodit, quæ sudores futuros nunciat, vomitus flauæ bilis apparet, aluus soluitur, biliosa per vrinam excernũtur: præterea ad integritatem febris peruenit, vbi tempus accessionis non plurium quàm duodecim horarum cõpleuerit. Ergo quæ duodecim horis terminatur, exquisitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem accessionem habet, eam simplici vocabulo tertianam appellamus: at quæ accessionem habet longissimè productam, & exiguum interuallum intercedit, ea tertiana extensa nuncupatur.

Tertianæ curatio, Cap. X.

Tertiana febris exquisita, vtpote quæ à flaua bili procreetur, humectanda & refrigeranda est: quódque in ventrem influit, vomitibus: quod ad inferiora vergit, alui excretionibus euacuandum, & item per vrinas atque sudorem educendum. Aluus igitur mollibus clysteribus cienda est, vrina verò potionibus in quibus apium & anethum maduerint prouocanda: sique signa concoctionis appareant, confidenter absinthium dabis. Balnea prosunt ex aqua calida potabili, in quibus neque nitrum, neque sal, neq; sinapi sint inspersa: sed oleo maximè calido infuso æger est in balneũ ducẽd⁹. Qui balneis valde oblectã-

tur, eos etiamsi bis laueris, non errabis: si verò signa concoctionis morbi sese ostendant, etiamsi sæpius laueris, nihil delinques. A vino autem priusquam morbus concoquatur, omnino abstinendum: vbi verò concoqui cœperit, tenue, dilutum, & modicum ab initio dandum. Cibi quicunque humectant & refrigerãt, accommodati sunt. Porro à melle, sinapi, salsamentis atque acribus omnibus, & à vinis natura calidis abstinere ægrum oportet.

Tertianæ nothæ curatio, Cap. XI.

In nothis hisce febribus in initio lauare non expedit, sed quum iam coctionis signa se nobis offerant: neque cibus est quotidie est dandus, sed alternis diebus satis est. Quies & fotus præcordiorum, & sorbitiones concoctu faciles, & clysteres nõ admodũ molles iuuãt: si verò sanguinis missione opus sit, ne hæc quidem erit omittenda. Sit autem tota victus ratio, non quæ refrigeret humectétque, sed etiam modus aliquis qui magis calefaciat atque incidat adhibeatur. Maximè verò conueniet ptisanæ cremor iniecto pipere, vel hyssopum, vel origanum, vel spicam nardi mulsa aqua infundens, & decoquens potui dabis: itémque alia omnia quibus vrina cieri potest, præter ea quæ vehementer calefaciunt & exiccant. Maximè verò post septimum diem absinthii coma danda est. Iam oxymel quoque epotum multos iuuit, & nonnulla etiam ex iis quæ aluum leniter subducunt. Vomitus autem à cibo iis in quibus hæc febris inueterauerit, vtilissimus est.

Quartanarum cognitio, Cap. XII.

Quartana febris cum magna refrigeratione inuadit, vt quæ ex frigido humore atræ bilis originem ducat. Calorem verò atque feruorem, sicut tertiana, non habet: imò verò neque bilis vomitus eã comitatur. Si præterea vrinæ albæ tenuésque sint, quartana febris erit. Eximium verò quartanæ indicium fuerit pulsus tardus atque rarus.

Quartanæ curatio, Cap. XIII.

Qui febrem quartanam habent, leuiter tractãdi sunt, eisque neque medicamentum vllum vehemens dãdum, neque tentanda vacuatio, si non vtique sanguis redundare videatur, quo casu secanda vena est. Victus optimus & minimè inflans instituendus, & venter emolliri consuetis rebus debet. Si nihil hæc proficiant, mollibus clysteribus in principio, deinde verò acrioribus agetur. Suilla caro ipsis est circuncidenda, itémque omnes cibi glutinosi, quíque tardè permeant: & denique omnes quicunque refrigerant atque humectant. Vinum conuenit quod tenue, albúmque, & modicè calidum est. Salsis & sinapi vti expedit, tum aliquot diebus interpositis medica mẽtũ ex tribus piperibus, aut quod diospoliticũ dicitur, sumere. Piper quoque solum ex aqua quotidie rectè capitur. Si æger in morbi principio sit, tenuiore victu alendus est: statim verò etiam diuturna quies imperanda, visceribúsque prospiciendum est per ea quæ molliunt atque relaxant. Post verò vtendum erit medicamentis quæ vrinam cient: sique signa coctionis appareant, tum melãcholici humores purgandi sunt, iique non semel tantùm, sed etiam persæpe. Post validam verò purgationem, medicamentum quod ex viperis constat dandum erit, & item alia quæcunque ad huiusmodi febres commendantur, inter quæ est etiam nobis familiare quod ex cyrenaico succo conficitur.

Quotidianæ febris signa, Cap. XIIII.

Quotidiana verò febris non statim primo die cum rigore inuadit, sed tẽporis progressu perfrigeratio potius quàm rigor exoritur. Ægrè verò incalescit, & incrementum diuturnum habet: ægrotantes tamen nõ exurit, neque multum & crebrò trahere spiritum, neque ex ore exsufflare, neque frigidam bibere compellit. Pituitosi vomitus fiunt: quæ verò aluo excernũtur, frigidiora, crudiora, & dilutiora in hisce febribus inuenies. Sudores primis diebus non emittuntur, neque ad integritatem veniunt. Color est ex pallido & albo mistus: vrinæ tenues & albæ, vel crassæ, & turbulentæ, & rubræ sunt.

Quotidianæ curatio, Cap. XV.

Quotidianam curantes oxymelite primis diebus vtimur, itémque iis quæ mouere valenter vrinam pos-

sunt. Tota verò ratio victus ad incidendum dirigatur. Circa statum est habenda ventriculi, & præsertim oris ipsius ratio: deinde ægris iubendum vt radicula & cibis assumptis vomant, & iis quæ vacuant pituitam, vtantur.

Febrium continuarum indicia,
Cap. XVI.

Continuæ febres singulis intermittentibus finitimæ dicuntur: ac tertianæ quidem exquisitæ, ea quæ exquisita ardens est: quotidianæ, ea quæ singulis diebus habet accessiones, neque ad integritatem redit: sic etiam quartanæ, ea quæ quarto accedit die. Exquisita enim ardens quum alia omnia exquisitæ tertianæ febris indicia seruet, in hoc solùm ab illa differt quòd neque cum rigore inuadit, neque ad integritatem redit. Ea quoque quæ singulis diebus accenditur, omnia signa quotidianarum habet, nisi quòd ad integritatem non peruenit: qua in re ab ipsa quotidiana, quæ specie consimilis est, discrepat. Præterea quæ quarto quoque die accedit, neq; ad integritatē cessat, eiusdē generis est cū quartana. Est ergo febris continua quæ non prius ad integritatem finitur quàm omnino fuerit soluta. Quum autem nulla inclinatio appareat, hæc quoque ex ardētiū est genere, sed ex eo quòd illa acuta est, differt.

Continuatum febrium curatio,
Cap. XVII.

Continuarum febrium curatio est missio sanguinis vsque ad animi defectionem. Qui si non fuerit missus, qui eam febrem habent, ad extremum periculum deducuntur. Siquid autem euacuare per venæ sectionem prohibuerit, aliis vtendum est remediis quæ aperiāt, materiæ copiam vacuent, & febriū feruorem leniant. Quum verò signa coctionis humorum perspicias, neque in principe particula inflammatio aliqua aut tumor, œdematis aut scirrhi speciem præ se ferens fuerit, neque particula aliqua adeò frigida vt noxam ipsa contrahat, audacter aquam frigidā bibendam propinabis, præsertim verò si æger eius assuetus potioni sit.

Ardentium febrium cognitio,
Cap. XVIII.

Ardentes febres hæc comitantur, lingua arida, scissa, & nigra, ventriculi morsus, deiectiones pallidæ, sitis vehemens, vigiliæ, & nonnunquam delirium.

Ardentium curatio, Cap. XIX.

In febribus ardentibus, si perfectè morbus solui debet, horum alterutrum faciendum est, aut biliosos humores excerni, aut extingui. Excernuntur autem aut sudoribus, aut vomitibus, aut per aluum: extinguntur verò frigidæ potione, qua nos febres ardētes ex toto curauimus. Victus autem ardenti laborantibus cōuenit nō ex aqua sola, neque ex sola mulsa, sed ex diluta mulsa cocta. nā qui hoc morbo conflictantur, sola potione sunt alendi. Balneum verò ardentem febrem habentibus solùm conuenit iis qui tumorem inflammationis, aut erysipelatis speciem referentem nullum habent: ac tum maximè conueniet si coctionis signa appareant: iis verò qui propter salsum succum ardente febre sunt correpti, minimè accommodatum est: sed & eos cremore etiam ptissanæ nutrire conueniet.

Febrium quæ ex affectione erysipelas referente originem trahunt, curatio,
Cap. XX.

In febribus quæ ex affectione quæ erysipelas refert, exoriuntur, à balneo est omnino abstinendum. Aqua frigida per morbi statum vehemēti (hoc est frigidissima) vtendum est: in principio non item. Sed refrigerantia foris imponūtur: sique nihil hæc iuuerint, etiam intra corpus sumere cogentur: eis autem humidæ lactucæ præcipuè conueniunt. Extrinsecus verò ipse lactucæ succus est accommodatus: itémque semperuiuum, & reliqua refrigerantia. Hoc autem vt præstantissimo vtimur vel maximè. Humorem alicuius refrigerantis expressum in pilam cum portulaca iniicimus, deinde his contusis exprimimus, vásque in aqua gelida statuentes, quum vsus exigit, parum polentæ tenuis admiscemus, tum linteum conduplicatum hoc medicamento intinctum extrinsecus præcordiis admouemus, idque diu adhærere non sinimus, sed aliud frigidum subinde adhibemus. Cæterùm huic medicamento quandoque omphacinum aut rosaceum oleum admiscemus.

Hecticarum febrium cognitio,
Cap. XXI.

Hectica febris non solùm in humoribus spiritúque, sed etiam in solidis partibus consistit. Hæc dolore vacat: quique ea detinentur, se omnino nō febricitare existimant. calorem enim non sentiunt, quum particulæ omnes coporis sint in eis æqualiter calefactæ. Hecticarum sunt duo genera: quorum alterum ardentibus febribus magna ex parte superuenit, quod vsqueadeo protrahitur vt tractu temporis madorem corporis cordis, etiamsi copiosus adhuc sit, cōsumat: alterū genus est, quod manente adhuc humore cordis, corpus occupās, inde accenditur. Hæcque est vna febrium hecticarū origo nobis exposita. Reliqua est quum ab initio protinus inuadit, primam originem diariis similem sortita, ex mœrore, ira, & lassitudine nimia vnà cum exustione contracta: atque has febres haud difficulter curabimus. Quæ verò ex ipsis ad marcorem peruenerunt, sanescere nullo pacto possunt. Facillimè autem cognoscūtur: nam eorum oculos cauos præter modum videbis, crassiorem pituitam siccam ipsis inhærētem, squalidam affectionem quandam: vitalis flos coloris euanuit: frons sicca est, atque intenta, conniuéntque plerunque, vt dormiturientes: verùm affectio nō somnus est, sed quia vigilare non possunt. Præterea collapsa sunt tempora: nam quid porro aliud præter ossa cutémque solam habent? hos si nudaueris, & partes ventris inspexeris, profectò in eis neque intestinum, neque viscera vlla tibi superesse videbuntur: præcordia verò sursum vehementer conuelluntur, cutisque ipsa est ad summum reficcata. Pulsus gracilis, durus, & creber: calor verò primo con tactu languidus, paulo pòst acer, & erodens ostenditur. Ita fit vt vsque dū aliquid humiditatis superest, hectica sola febris sit: quum verò periclitatur, nequid præterea huiusce humiditatis reliquum sit, tum exquisitus marcor iā effectus est.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XXII.

Qui febrem hecticam habent, statim ab initio nutriri propter humores erodētes desiderant: maximum verò remediū est victus humidus. Oportet igitur cremore ptisanæ, & alicæ sorbitione ægrum nutrire, & panis aliquid addere, eúmque potione, non vehementer sed moderatè frigida, curare, quum neque inflammatio aliqua, neque humorum subest putrefactio. Si verò magnam fore noxam coniectura consequeris, à frigidæ potione abstinendum est, vtendúmque iis remediis quæ extrinsecus imposita refrigerandi vim habent. Balnea verò huiusmodi ægrotis in quocunque tempore conueniunt.

De semitertianis quæ hemitritæi dicuntur,
Cap. XXIII.

Quum tertiana cū rigore, quotidiana verò citra rigorem inuadat, quæ ex iis vtrisque constat, horrorem affert qui rigore quidem est minor, & perfrictione certè maior: quæ res coniunctis inter se extremis efficitur: ex quo fit vt non immeritò huic febri semitertianæ nomen sit impositum. Duplici autem modo gignitur. vel enim duæ accessiones in idem tempus concurrunt, vel statim ab initio ambæ inter se commiscentur. Quum igitur tertiana superat, plus horroris accidit, eidémque in accessione nonnihil rigoris adiungitur: protinus verò hæc calidior est, atque ardentior, & aliquem bilis vomitum, vel excretionē, vel madorē inducit: quū verò altera pituitosa superior est, tunc frigus partes extremas exercet, exiguíque horrores sunt, quin ne siticulosi quidem sunt, neq; æstu conflictantur. At quum pares sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, tum accessionis ingressus cum horrore accidit: quúmque febris orta ex pituita excellit, contractiones pulsuum, horroréstue fiunt: quum verò calidior præstat, subitò incalescunt. Atque ea quidem est exquisita semitertiana quæ ex pari mistione duarum febrium, tertianæ intermittentis, & quotidianæ continuæ exoritur: non exquisita verò maiorem biliosi aut pi-

tuito si humoris habet copiam.

De morbis publicis, Cap. XXIIII.

MOrbos publicos cõmunésque nominant qui multis simul accidunt: quorum vt origo, ita etiam est causa communis. Cibi igitur communes praui, communes morbos pariunt: potio item aquæ vitiatæ, nimiæ ærumnæ, consueti labores omissi, inedia, repletio dum fames vagatur, aut cum summa est annonæ vilitas. Regionum quoque naturæ communes morbos inferunt: quæ interdum palustres sunt, nonnunquam barathrum vicinum habent, quod exitiosum prauúmque vaporem exhalat: atque hæc quidem accidere cõtinenter consueuerunt. Aër verò nos circũstans, qui tum calidior quàm par est, tum siccior, tum frigidior, tum humidior effectus, naturas nostras cõtinuò mutat: in alias nãque causas neque omnes simul incidimus, neque in eis totos dies versamur. At aër nos ambiens, & omnibus est foris circumfusus, & per inspirationem attrahitur: ergo necesse est, corpora animãtium pro aeris tẽperaturæ commutationibus affici. Hæc qui norit, nõ solùm qui morbi in quaque constitutione futuri sint, præsagiet, sed etiam cõtrarium immoderati circumflui aëris temperaturis victum instituẽs, ne fiant prohibebit. Corpora autem quæ morbo alicui ex propria intẽperie vicina sunt, ea à simili circumdantis nos aeris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam cælo contrariam sortita sunt, ea præterquam quòd ab aere non afficiũtur, fiunt etiam meliora, quum temperatura contraria immoderationem corrigat. quod qui cognoscit, is secundã valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerantibus vtens, si ita vsuueniat, partim calfacientibus, aquæ perfusionibus refrigerans, itémque ocio & alimẽtorum penuria, & potione largiore: calefaciens autem operimento, laboribus, cibo liberaliore, & quandóque parciore. Iam verò siquis pyram incendat, is non mediocriter aërem prius humidum ad calidum siccúmque permutauerit, quemadmodum aiunt Acronem Agrigentinum fecisse.

De pestilentia, ex Rufo, Cap. XXV.

IN pestilentia terribilissima sunt omnia, neque quicquam, vt in singulis morbis, occultatur: nam & deliria, & bilis vomitiones fiunt, & multi sudores erumpũt, & extrema algent, alui profluuia biliosa, tenuia, flatus plena vrgent, vrinæ excernuntur aquosæ, tenues, biliosæ, nigræ, quæ mala habent subsidentia, quæque in eis innatant, pessima: sanguinis è naribus destillationes fiunt, pectus æstuat, lingua torrida siticulosáque, tristitia oboritur, itémque vigiliæ, conuulsionésque violentæ, & alia permulta praua & exulcerantia. Atque in pestilentia quidem aliquid quod terribile non sit, terribile, contráque quod alioqui terribile est, nõ terribile fiet. Siquis verò futuram pestem prospiciat, animum attendens ad anni tempora quæ mala sunt, ad vitæ studia bonæ valetudini minus conferentia, & ad cæterorum animalium interitum: quum hæc diligenter ánimo voluerit, illud etiam debebit perpendere, qualis sit præsens tẽporis constitutio, qualis denique totus sit annus: quibus ex rebus victus rationem optimè sciet instituere: veluti quum tempus siccum esse deberet, si quidem rectè processisset, nunc humidum factum sit, victus ratione exiccare necesse est, vt superuacaneus humor absumatur. Vẽtris quoque cura habẽda est. Quibus autem superior vẽter pituitam continet, eos vomitibus euacuare: quibus sanguis redundat, venam secare oportet: itémque purgatio per vrinas, & cæteræ omnes ex toto corpore factæ vtiles sunt. Si verò ægrotus ardore æstuet, flammáque ad pectus vsque pertineat, non ab re fuerit super pectus imponere refrigerantia, & frigidam offerre potionem, eámque nõ paulatim, si quidem magis incẽderet, sed affatim, vt flammam restinguat. Si verò ardor interiora occupat, extremáque algent, & summa cutis est frigida, præcordia tẽdũtur, vẽter colliquationes partim sursum, partim deorsum mittit, vigiliæ vrgẽt, deliria fiũt, lingua est aspera: iis calefaciẽtibus opus est, vt calor per totũ corpus diffũdatur: & vt ab interioribꝰ partibꝰ ad exteriores trahatur, quacunque fieri ratione poterit, enitendum.

De iis qui ob crudorum humorum copiam in syncopen cadunt, Cap. XXVI.

FEbricitare quidam incipiunt quum magnam crudorum humorum copiam ore ventriculi simul offenso congesserunt. His præcordia intumescunt, & os ventriculi in maiorem molem quàm secundum naturam sit, attollitur, colórque ad albidius aquosiúsque mutatur, quibusdã etiam nigrior efficitur. Nemini ex iis sanguis mitti sine magna noxa solet: atqui vacuatione indigent: sed neque venæ sectionem, neque purgationem ferunt, vtpote qui etiam sine his in syncopen derepentè cadant: ergo frictione sunt curandi. Per initia verò morbi incipiendũ est, ac primùm quidem à cruribus supernè deorsum linteis modicè asperioribus, deinde verò tota brachia supernè deorsum fricare conuenit. Vbi autem artus satis calidi videntur, & metus est ne lassitudinis sensus aliquis inuehatur, tum oleo relaxante vtendũ est, ab adstringentibus verò abstinendum. Si hyems sit, etiam digerentibus, quale est sicyonium & chamæmelinum, vtemur: quum verò artus diu multúmque fricuerimus, oleum erit deinde abstergẽdum: tum ad totam spinam accedendum, eáque simili modo perfricãda, deinde rursus ad crura redeundum: ab iis accedendum iterum ad brachia, tum ad spinam, ita vt per totum diem ad hunc modum æger tractetur. Commodissima est his aqua mulsa in qua coctum hyssopum sit: verùm neque cibus neque sorbitio, neque aqua eis dãda est, neque permittendum vt largè bibant, sed cõtenti sint mulsa tribus primis diebus, ita deinceps fricando. Quòd si robur mediocre sit, neque rectè sit affecta aluus, audacter clystere vtitor. Si verò impetꝰ excremẽtorũ maior quàm oporteat ad aluũ feratur, principiò mulsa magis coquẽda est, quoniam ita minus subducit: sin autem sit citatior, ne tum quidem sistatur, sed aquæ mulsæ loco, ptisanæ cremor detur: si verò fluere pergat, sorbitione ex alica nutries. Si verò propter imbecillitatem vires collapsas esse ex pulsu cognouerimus, par erit panẽ ex vino diluto dare, si neque ventriculus, neque iecur inflammatione teneatur. Quæ quidem si inflammatione vrgeantur, quum plenum crudorum humorum corpus sit, desperatus ægrotus est: si verò crassos esse humores videas, pro mulsa perpetuò oxymel dabis: sique æstas sit, ægrotúsque frigidæ potioni sit assuetus, oxymel frigidũ dabis, hyeme verò calidum. Balneum est his aduersissimum. Si verò quis te vocet ad eos qui in syncopã iam inciderunt, quum partes de quibus mentionem modò feci, non sint inflammatæ, panem exhibere modicum ex vino poteris, statimque ad frictionem erit veniendũ, eáque vt dictum est vtendum. At quibus propter flauam bilem os ventriculi lædẽtem syncope accidit, eis potio frigida offerri debet: hæcque vinum tenue, antiquum, atque fuluum esto.

De iis qui ob humores tenues syncopa tentantur, Cap. XXVII.

QVi ob tenues humores in syncopen cadunt, contrà atque ii de quibus suprà diximus, curãdi sunt. Hos paulatim continuò nutrimus: sique iecur aut ventriculus inflammatione vexetur, viribus iam languentibus, hi nulla curatione possunt releuari. In hisce affectionibus cadaueris facies statim apparet. Eos igitur nutrire necesse est, eorúmque cutem densare non secus quàm in superioribus erat rarefacienda. Frigidus aër est iis comparandus, vnguentis adstringentibus vngendi, alimenta danda quæ non admodum facilè defluant: ergo panis, & sorbitiones ex alica conuenient: itémque fugaces fructus austeri, & qui difficiliter corrumpuntur: hique & per se, & verò etiam cum pane: dãda etiam sunt oua, & præsertim eorum vitelli, & cerebrum porcellorũ. Vinum autem dilutum statim sub initio post cibum sumptum est eis necessarium.

De aliis causis ex quibus syncopæ oriuntur, Cap. XXVIII.

ALiæ porro causæ quatuor sunt ex quibus syncopæ fiunt, dolor vehemens, vigiliæ, immodica euacuatio, & interdũ motio delirantiũ: si vis tu, quintam addes principiorũ intemperiem. ac celerrima quidẽ pernicies

subsequitur affectô corde, deinde cerebro, tum breui, iecore.

De dolore, Cap. XXIX.

Dolor igitur qui stuporem affert, ex affectione frigida oritur: pulsans verò dolor magnæ inflammationis est proprius: si verò tanquam ab aculeo infixo, aut tãquam à terebro perforari putes, doloris species est crassi intestini. Pungens dolor in membranis versatur, pertundens verò vehemẽtissimis non heterocraniis solùm, sed etiam cephaleis accidit. Est hic dolor, quum à parte quæ primo loco affecta est, ceu à radice, statim in vicinas partes perfertur. Distendentes ex vtraque parte neruorũ dolores sunt, quia ad vtraque extrema nerui tenduntur: carent autem nerui doloribus in latum tendentibus, at membrana sub cute exporrecta, tendentes stupefacientésque dolores inducit. Quæ verò inter carnem inhærescunt, earum dolores veluti dilaniãtes sunt: multæ enim sunt, & inæqualiter insertæ quæ carnem amplectuntur: at earum quæ ossibus adiacent, profundi sunt dolores, & ipsorum ossium dolentium imaginem referunt. Quum igitur nulla doloris causa extrinsecus orta videatur, antecedens victus ratio perpendenda est: vtrum in maiore ocio quis vixerit quàm consueffet, an plus cibi ingesserit, idque ex valenti materia: an verò excretio aliqua consueta retineatur. Siquid horum, aut hæc omnia subesse videantur, doloris in causa est repletio: quo casu hominem quamcelerrimè euacuabis. Hac enim ratione tibi licebit cum summa tutela remediis in particulis dolore affectis vti, quæ fluxionem repellunt. Ergo si copia sanguinis sit quæ distendat, protinus incidenda est magna vena quæ parti affectæ propinqua fit: si vitiosi humores solùm vexent, est adhibẽda purgatio: si vtrunque adsit, vtroque vacuationis genere vtẽdum, ita vt primùm vena secetur. His peractis, si dolor perseueret, planum est, id quod dolorẽ inuehit, in affecta particula impactum esse: cõstãtque curationem ipsam in digerentibus medicamentis esse positam. Dolores quoque quos spiritus flatuosus excitauit, curabimus: sed in iis magis extenuãtibus cibis potionibúsque vtemur, & per sedẽ iniectionibus, & irrorationibus, atq; fomẽtis ipsum corpus ambiens rarefaciemus. Si verò tumor aliquis aut grauãs aut contundens dolorẽ creet, tumor ipse curãdus est: sin humor erodens affligat, aduersissima ei sunt extenuãtia & calefacientia. Anethum verò oleo incoctum dolorem lenit, somnúmque cõciliat: id quod viride potius quàm siccum facit.

De colliquatione, Cap. XXX.

Qvum excernitur aliquid per ventrem, quod non ab esculentis & poculẽtis, sed ex corpore procedit, humore in aluum confluente qui similis est ei flauæ bili quæ continuò euomitur, & per secessum deiicitur, ab eáque differt tum fœditate odoris, tum quod deiectum excrementum magis rufum est, & habet crassitudinem strigmenti, & quandoque etiam olei, tunc caro pinguis & recẽs compacta ab ardẽti febre resoluitur & colliquatur. Si malum inueterarit, etiam aliquid ex solidis partibus liquescit. In hac perniciosissima febri vtilis est potio frigidæ, quæ à fonte frigidissimo hauriatur. Eiusmodi quoque esse debent cataplasmata & epithemata refrigerantia, quæ super thoracem & præcordia imponantur: cibi etiam refrigerantes dandi sunt.

De vigiliis in febribus, ex Galeno, Cap. XXXI.

Qvum nimiis vigiliis ægri torquẽtur, iis crura & brachia vinciri quo tẽpore somno se tradere consueuerunt, & item excitari iubemus: eósque palpebras aperire & conniuere cogimus, donec abundè fatigati sint: tum derepentè vincula soluimus, lucernam auferimus, multámque quietem imperamus.

De iisdem, ex Herodoto, Cap. XXXII.

Si verò vehementius vigiliæ vrgeant, in accessionis remissione abluenda facies est nigrorum papauerũ decocto: naribus autem admoueatur papaueris albi cortex tostus & tritus, & mandragoræ radicis tantundem læuigabis, & cum vino ac rosaceo malagma conficies. Fronti quoque imponendũ est serpyllum cum meliloto in passo decoctum. Hoc in accessionibus etiam vtendum est: vel trita papauera pane cum rosaceo vel cerato excipimus, & adhibemus. Victus esto quodammodo plenior. Sorbitionibus autem imponatur seminis papauerum alborum quantum tria impleat cochlearia: oleribus verò admisceatur papaueris nigri, si folia sint, quãtum tribus digitis possis comprehendere: si ea non adsint, tria, quatuórve papauera sicca simul incoquantur. Si ne ita quidem somno corripiantur, liquore papaueris, aut succo mandragoræ illinantur.

De graui sopore qui καταφορὰ dicitur, ex Herodoto, Cap. XXXIII.

Facies posca in qua lactis parum sit adiectum, abstergenda est, extremáque sunt validis excipienda ligamentis. Naribus quæ vim incidendi habeãt, admoueantur. In remissionibus curcubitulæ dorso & spinæ egregiè affigantur. Si morbus adhuc maneat, in febrium remissionibus quæ sternutamenta excitant, adhibeantur: ciborum verò materia sit quæ incidendi diuidendique vim habeat.

De canina appetentia, Cap. XXXIIII.

Qvi appetitu, qui caninus appellatur, laborãt, iis pro summo remedio vinum dandum est ex eorum numero quæ abundè calefaciunt: eiusmodi sunt quæ colore fulua, rubráque sunt, & minimè adstringẽtia. Iis porro quum ad prandium accedunt, primùm pinguia, mox alia omnia ex veteri oleo præparata, in quo nihil austeri vel adstringentis ex se insit, offerenda sunt: post hæc vinum quod dixi, licet illi non sitiant, dari iubeo. quum enim id diutius fecerint, ipse morbus ita sedabitur.

De cibi fastidio, Cap. XXXV.

Si vitiosi humores cibi fastidium induxerint, iis cibos & potiones dare conuenit qui ad eiusmodi succos vel per vomitum, vel per aluum excernendos, vel ad meliores reddendos sint accommodati. In quibus verò virium imbecillitas cibi fastidium peperit, in iis, quoniã omnes vires ex particularum intemperie sunt infirmæ, species intemperiei ipsius est curanda contrariis.

De fame ingenti, quam βούλιμον nominant, Cap. XXXVI.

Qvi in itineribus aut aliàs magna fame corripiuntur, reficiendi sunt tum aliis quæ naribus admouẽtur, tum etiam carnibus suillis assatis, atque hœdinis, & ad summam, omnibus quæ nidorosum odorem referunt. Extremæ eorum partes deligandæ sunt, ipsique erigẽdi, maxillæ item pungendæ, & capilli, aut aures vellicãdæ. Quum refecti fuerint, panem ex diluta vini potione, aut aliquid aliud quod facilè distribuatur, eis dabimus.

De siti immodica, Cap. XXXVII.

Sitim admodum longã ex siccitate aut caliditate particularum per quas humor ex ore in vẽtriculum importatur, oriri existimandum est. Siccitatis autem remedium est somnus, vigiliæ verò caliditatis. Nonnulli verò ex vini potione sitibundi fiunt, & ex caliditate esculẽtorum: his remedio est frigida potio. Sed qui siti quæ extingui non potest, enecti sunt, quemadmodum cibos vitiosos expetunt pro portione humoris vitiosi qui exuperat, ita etiam prauas potiones desiderãt, ex quibus etiam mortui sunt. Noui ego qui viperas dipsadas comedissent: itémque alios qui vino veteri se inebriassent: item nauigantes quicunque ob aquæ potabilis inopiam, marinam bibere ausi essent, omnes interiisse.

De siti, Philumeni, Cap. XXXVIII.

Sitim quæ in febribus oritur, lenire consueuit capitis irrigatio ex oleo frigidissimo, aut rosaceo desuper irrorato. Optimè verò ad sitim facit nigræ lactucæ semẽ commanducatum, & radix quæ dulcis appellatur, & cucumeris semen etiam cõmanducatum, & in ore retẽtum.

Dioscoridæ catapotium ἄδιψον ad sitim leniendam, Cap. XXXIX.

Habet hoc catapotium, seminis cucumeris satiui drach. VIII. tragacãthæ drach. IIII. tragacãtha dissoluitur albo ouorum crudorũ recentium. Quum dissoluta fuerit, contritam cæteris adiunge: qumque emollieris, catapotia cõficito, atque in vmbra exiccato. Ex iis

vnum sub lingua tenendum præbetur, vt dissolutus humor deglutiatur. Iam verò dilutum malorum cydoniorum, aut pirorum, aut mespilorum, aut pāpinorū vitis, aut mali granati liquorē, aut omphacii succū sorbeant.

De nausea, Cap. XL.

Qvum æger absque cibi sumptione nausea tentatur, possumus (arbitror) ratione facilè comprehendere, ventriculum prauis humoribus vexari. Nonulli quidem vellicantur, sed quum humor in tunicis impactus sit, nihil vomunt: ergo pituitosi humores concoquendi sunt, seruando ægrū in quiete, inedia & somno. Tenuiores verò humores reiicit vomitus, qui nōnūquā ex ptisanæ cremore, nōnūquā verò ex aqua mulsa sit excitus: quicūque autē glutinosi & crassi sunt, attenuātia desiderāt.

Ex Philumeno, quæ sit vomitioni bilis adhibenda curatio, Cap. XLI.

Bilem vomētibus applicādum est cataplasma ex palmulis, aut malicorio, aut galla, vino incoctis, vel posca, pane simul dissoluto: acacia itidem, hypocistis, balaustium & rhus cataplasmati adiunguntur. Cucurbitula quoque cum largiore flamma affixa, magnopere adiuuat: cibū sæpe & paulatim dabimus. Iis verò qui atram bilem vomunt, & stomachus flatu est plenus, spongias acerrimo madefactas aceto imponito, vel hederæ folia in vino cocta adhibeto.

De singultu, ex Galeno, Cap. XLII.

Singultus oritur ex repletione, aut inanitione, aut acribus humoribus stomachū erodētibus: quibus vomitu reiectis singultus sedatur. Plerique autem sumpto medicamento quod ex tribus piperis generibus cōstat, si statim vinum superbiberint, singultiunt: nonnulli verò cibo intus corrupto à singultu corripiuntur. Cōpertum ergo est, vomitum satis esse ad curandum eum singultum quem repletio aut morsus excitauit: eum verò qui à frigore ortum ducat, calore finiri. Quum autem ex humorū repletione singultus oritur, violēta euacuatione indiget, quæ sternutamēto præstatur: at singultus ab inanitione obortos sternutamētum non sanat. singultientibus autem ruta cum vino, vel calamintha, vel nardum celticum datur.

Quæ curatio sit linguæ asperæ adhibenda, Cap. XLIII.

Linguæ asperitas humectanda est decocto seminis lini in os laborantis dato. Melius autem facit si myxa cum lini semine coquamus, ac digito in hunc succum intincto linguam confricatam, aqua pura abluamus, vel spongia abstergamus, deinde rosaceo illinamus. Atque etiam ipsum rosaceum melli admistum in id vehemē-
A ter efficax est: itémque portulacæ succus in ore retentus, & rhu obsoniorum mulsæ commistum. Egregiè quoq; faciunt damascenorum & myxarum ossa in ore detenta, necnon & lactucæ cauliculus.

Curatio exulcerationis quæ circa os sacrum exoritur, Cap. XLIIII.

Qvum locus incipit rubescere, circulum iustæ magnitudinis ex lana eidē subiiciemus: deinde rosaceum aut myrtinum ceratum conficiemus, quod argenti spumam aut cerussam habeat, & imponemus. Exorta
B verò inflammatione cataplasma ex pane cū solano, aut herba sanguinali, aut plantagine, aut tenera brassica admouetur, si vlceratio pascendo serpat, lēticula cum malicorio illinenda erit.

De animæ defectione ex inanitionibus, Cap. XLV.

Qvum propter euacuationes anima deficit, iis aqua aspergenda est, nares apprehēdendæ, os ventriculi confricandū, vomitus imperādus, quinetiā brachia & crura ligāda sunt, ligamentáque plura & vehementiora esse debent: atq; à superioribus partibus ad inferiores, &
C ab inferioribus ad superiores pertinere. Dissolutiones porro ex subitis euacuationibus ortas, vinū frigida tēperatum curat, si nihil ipsum dari vetet. Balnea ad defluxiones in ventriculū sunt accōmodata vel maximè, sed sanguinis profluuia vehementer proritant. Iis præterea qui propter nimiā sudoris copiam resoluūtur insensissima sunt: quandoquidem eorum cutis non laxanda, sed refrigeranda atque adstringenda est: iisque præcipuè frigidum vinum dare conuenit.

Si anima deficiat ob plenitudinem, Cap. XLVI.

Qvi ob plenitudinem animo destituuntur, iis confricandi sunt artus, calefaciendique, ac vinciendi, à
D vino cibóque abstinendi, itémque à balneo, si febrem habeant: iis satis est potio mulsæ in qua vel thymum, vel origanum, vel pulegium, vel hyssopū sit incoctum, eisdem quoque oxymel est idoneum.

Curatio ad sanguinis distillationem, Cap. XLVII.

Qvia destillatio quæ ex cōtusione vel densitate euenit, totius corporis aut capitis redūdatiam indicat: largior autem excretio potest redundantiam minuere
E atque laxare, consentaneum est, ipsam inde moliri vnde natura initiū mouendi sumpserit. accommodatius enim inde quàm aliundè ducitur. Quū hæc mecū ipse reputarē, non veritus sum in quartanarū destillationibus scalpello (vt est in more positum) vasa quæ in naribus sunt, vulnerare: qua quidem in re nō exiguo sanguinis fluore contentum esse, sed detrahere pro viribus oportet.

SEPTIMI LIBRI ARGVMENTVM.

Septimus, omnium vlcerum, sanguinis profluuii, cicatricum, neruorum conuulneratorum, defluxionum, gangrænæ, abscessuum, strumarum, fistularum, formicarum, & elephantiæ curationes exequitur.

LIBRI SEPTIMI CAPITA.

De simplicibus vlceribus, Cap. I.
De cauis vlceribus, Cap. II.
De vlceribus quibus est inducenda cicatrix, Cap. III.
Quomodo caro vlceribus supercrescens exedatur, Cap. IIII.
Ad vlcera quæ in summa cute sunt, ad intertrigines, ad abrasa, inueterata vlcera, senilem tenerámque cutem, Cap. V.
Ad ambusta, Cap. VI.
Ad exanthemata, Cap. VII.
De pruritu, Cap. VIII.
De pustulis quæ phlyctænæ dicuntur, Cap. IX.
De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur, Cap. X
De vlceribus malignis, Cap. XI.
Ad carbunculos, Cap. XII.
De cancro, Cap. XIII.
De carne cōtusa, & sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma nominatur, Cap. XIIII.
De ruptis & conuulsis, Cap. XV.
De luxatis & contusis, Cap. XVI.
Quæ spicula, surculósque educant, Cap. XVII.
De reduuiis, Cap. XVIII.
De vlceribus articulorum, Cap. XIX.
De sanguinis profluuio, Cap. XX.
Ad cicatrices nigricātes, & quæ ex impetigine fiunt, & ad stigmata, Cap. XXI.
De neruis vulneratis, Cap. XXII.
Ad articulos luxatos, Cap. XXIII.
De inflammatione, Cap. XXIIII.
De affectione quæ ex defluctionibus fit, Cap. XXV.
De iis qui ex affectionibus quas defluxio cōcitauit, purulenti fiunt, Cap. XXVI.
De gangræna & sphacelo, Galeni, Cap. XXVII.
De abscessibus, Cap. XXVIII.
De strumis & phymate, Cap. XXIX.
De fistula, Cap. XXX.
De bubonibus, Cap. XXXI.
De erysipelate, hoc est, igne sacro, Cap. XXXII.
De herpete, Cap. XXXIII.
De scirrhis, Cap. XXXIIII.
De œdemate, Cap. XXXV.

De terebintho, Cap.xxxvi.
De epinyctidibus, Cap.xxxvii.
De ligamentis diffectis, Cap.xxxviii.
De thymo, Cap.xxxix.
De ficis, Cap.xl.
De furunculo,qui dothien vocatur, Cap.xli.
Ad epinyctidas, Cap.xlii.
De verrucis,myrmecio,& similibus, Cap.xliii.
Ad ganglia, Cap.xliiii.
Ad perniones, Cap.xlv.
Ad digitorum,totiúſque pedis rimas, Cap.xlvi.
Ad pudenda vlcerata, Cap.xlvii.
De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap.xlviii.
De impetigine, Cap.xlix.
De inflatione, Cap.l.
De elephantia, Cap.li.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber ſeptimus.

De ſimplicibus vlceribus, Cap. I.

QVONIAM ſimplex vlcus eſt ſolùm diuiſio,ſiquis partes diuiſas faſcià in orbem circūdata committat, diductæ partes abſque vllo negotio coaleſcēt. Quū verò alterū vlceris labium in obliquum verſum ſit, inde incipiēda eſt deligatio, & in contrariam partem adducendum: quum verò in vtranque partem labia ſunt diducta,principium deligandi ab vtroque ſumēdum eſt,atque ita labia in vnum adducenda.nam quum nihil intra oras inciderit,vt pilus, aut arena, aut oleum, aut ſordes, aut aliud generis eiuſdem,vlcus omnino cōcreſcet. Verùm ſi magnum vlcus ſit, vt partes diductæ in vnum penitus conduci non queant, aut ſanies ſit ibidem accumulata,aut dolor vrgeat, huiuſmodi vlcus ex ſola coniunctione conglutinari non poteſt: opus verò eſt medicamēto exiccante, quod aggregatam ſaniem conſumat, & ne alia præterea fluat impediat. Ex liquidis igitur optimum eſt vinum, deinde poſca, atque etiā mulſa. Inter cætera verò vlcus glutinat folia quercus illita,itémque ſalicis & braſſicæ, necnon etiam chamelææ fructus & folia, ſuccúſque auſterioris & ſiccioris plantaginis:papyrus poſca aut vino imbuta, & in orbem circundata. Recentia verò vlcera glutinant pini & piceæ folia, & cortex recens inſtar ligamenti inuolutus:ſpongia noua cum aqua, aut poſca, aut vino caſeus recēs antè læuigatus. Extrinſecus autem imponūtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ. Caſeus verò ex acido lacte confectus etiā vulnera maiora conglutinat: pira ſylueſtria fluctionem reprimunt: cauda equina herba illita neruos etiam inciſos iungit. Iſatis ſatiua vlcera in duris corporibus etiamſi in capitibus muſculorum ſint, perſanat. Cupreſſi folia & germina, nouelli globuli & teneri in duris quoque corporibus proſunt,ſed eis miſcenda eſt in puluerē redacta aranea,quæ farinam recipiat è muro molis vicino: myrta ex aqua illita, vel thuris lacryma. Terreſtres lumbrici etiam neruos præciſos agglutinant,pentaphylli folia cum melle,allia combuſta illita.Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cum cerato,itémque hordeū combuſtum, & ceruſſa cum cerati myrtei triplicato pōdere. Ad vlcera capitis myrrhā aridam inſperge,eámque non madefacito, (nā celeriter in vnum cōducit) vel aridam aloēn, aut ariſtolochiam ex aqua tritam, id quod oſſa quoque committit: aut thuris lacrymam, & myrrham paribus portionibus contere, & cum melle & vino coque,donec mediocrem ſpiſſitudinem acquirant,deinde linteo impoſita applicato. Ad vulnera porro quæ cum dolore & inflammatione affligūt,valet malum punicū dulce vino incoctū,tritúmque,& illitum.eſt enim hoc remedium admirabile,& vſu multiplici cōmendatum: nam & ad vlcera capitis,& pudēdorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem inuehunt,& item ad inflammationes oculorum eſt accommodatum.

De cauis vlceribus, Cap. II.

CAuum vlcus humidū eſt atque ſordidum: eo fit vt medicamēta poſtulet quæ modicè exiccēt & abſtergeant: huius generis ſunt lacryma thuris, farina hordei,fabarum & erui,iris,ariſtolochia,cadmia,panax, & pompholyx. Si medicamentum ad creandam carnem adhibitum nihil proficiat, ad aliud erit ſic tranſeundū: ſi maior ſordium copia, vlcúſque ipſum ſit humidius, ſcire conuenit,medicamentum minus deſiccaſſe, ídque mellis admiſtione erit intēdendum: ſi purum & abſque humore videatur,pluſquam oportebat exiccaſſe: ídque olei & cerati miſtione erit molliendum. Fit quādoque vt quum medicamen ſit vehemētius,pars aliqua carnis colliqueſcat, ita vt vlcus ſordidum & humidū perinde appareat ac ſi medicamentū minus quàm par eſt exiccaſſet. Sed huiuſmodi vlcus dum conſumitur, magis cauum efficitur,labra intumeſcunt,rubétque ipſum, & inflammationis eſt particeps, & ſæpenumero æger ſe erodi manifeſtè ſentit.In eo verò in quo medicamentum min⁹ exiccat,nihil tale euenit. Putredo igitur lignorū, & præſertim eorum quæ moderatè adſtringendi, refrigerandi & abſtergēdi vi prædita ſunt,quemadmodum vlmus,vlcera purgat,eáque purgata carne implet. Anemonæ quoque appoſitæ idem præſtant. Pini cortex deraſus,cōtritúſque cum cerato,& linteis illitus,cauis vlceribus,& præſertim recentibus adhibetur:ea enim carne replet. Cauitates autē ſordium plenas expurgat marrubium cum melle, ariſtolochia cum melle, & oliuæ colymbades illitæ.

De vlceribus quibus eſt cicatrix inducenda, Cap. III.

SI carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda ſunt, ita exiccemus atque adſtringamus, vt non ſolùm id quod præter naturam abundat, diſcutiamus,ſed etiam id quod ſecundum naturam eſt,attingamus, vlceris extremitatem cuti ſimilem efficiemus,& vlceri cicatrix inducetur. Valent autem ad hanc rem galla immatura,& malicorium modicè exiccans, quæque citra adſtrictionem roſionémque exiccant. Atque hæc etiam cicatricem inducunt:vt myrrha,ſpuma argēti, & oſtrea, ſi crementur. Hæc nanque ſicca inſperſa ad cicatricem ſæpenumero perduxerunt, pini cortex cum myrteo cerato, hederæ flos cum cerato, lilii radix cum roſaceo. Vetera autem ad cicatricē perducit viſcum cum lacryma thuris, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

Quomodo caro vlceribus ſupercreſcens exedatur, Cap. IIII.

CAro vlceribus ſupercreſcēs tollitur medicamentis iis quæ valenter exiccāt: cuiuſmodi eſt Aſii lapidis flos, & teſtacea omnia combuſta mediocriter, & erinacei vtrique cum toto corpore concremati, itémque diphryges inſperſum.Atramentum verò ſutorium & ſquamam æris inſperge.

Ad vlcera quæ in ſumma cute ſunt,ad intertrigines,ab abraſa,inueterata vlcera,ſenilem tenerámque cutem, Cap. V.

ARgenti ſpumæ chryſitidis drach.L. ceræ drach.XX. reſinæ ſiccæ ex picea drach.XII. olei hemina. Argenti ſpumæ in oleo coctæ ceram & reſinam adiicito: vbi emplaſtri ſpiſſitudinē acquiſiuerint, ab igne auferto, in pilámque coniicito, & emollitis vtitor. Sed cutis abraſa non eſt ab vlceribus amputāda, ſed medicamentum ei indendū,& foris etiam aliquod medicamentum accōmodatum imponendū.Sic enim licet iam nigreſcat abraſa cutis, ſæpenumero agglutinatur. Si verò vlcus carne nudum ſit, cicatrix difficiliter inducitur, quum & erodatur, & ſordidum ſit. Abraſa autem ab inflammatione tuetur rhu rubrum læuigatum, cum melle illitum,& iunci rotundi coma cremata,& cum melle impoſita. Ad intertrigines verò quæ à calceis efficiuntur, valet pulmo agninus, & ſuillus, & caprillus. Porro cutim ab æſtu aduſtam non iuuant ea quæ calefaciunt, ſed

quæ inflammationem ſedant. Hic verò cinis exiccandi vim habet: cæpam cum adipe gallinaceo læuigato, gallam adurito, contundito, & illine: acaciam aceto dilue, & inungito.

Ad igni combuſta, Cap. VI.

QVæ igni combuſta ſunt, medicamentis indigẽt quæ citra euidentem calorem aut frigiditatem abſtergeant: ergo terra Chia & cimolia, & terra omnis læuis illita ex aceto non valde acri, vel aqua admixta, egregiè facit, & puſtulas vetat excitari: itémque ouum integrum crudum ſtatim impoſitum lana molli exceptum: nam & moderatè refrigerat, & citra mordicationem exiccat. Præterea atramentum ſciptorium illine, lenticulámque vbi decoxeris tere, & illine: lixiuium cum calce viua cerato admiſce, illitúmque linteolo impone: partes vlceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum ſtercus linteolo inuolutum combure donec in cinerem redigatur, eóque oleo diluto vtere. Mirificè autem facit pini aut piceæ cortex, aut adiantum ſiccum læuigatum, aut myrti folia combuſta & trita: horum verò vnumquodque etiam cum cerato coniunctum facit. Ad vſtiones verò ex aqua calida priuſquam puſtulæ prodierint, aqua oliuarũ halmadum continuè aſperſa valet. Ipſæ quoque oliuæ contuſæ imponuntur: aut alumen ſciſſile ex aceto contere & illine: vel (vt Adamantinus facere ſolebat) liliorum bulbos cum roſaceo tere, & ad ſordium ſpiſſitudinem redige, atque illine.

Ad exanthemata, Cap. VII.

EXanthemata ex craſſis humoribus in cute concretis, & magis quum ſuperior pellicula eſt denſior, oriuntur. Qui hoc morbo vexantur, per cutem ſunt vacuandi, nec procul in altum attrahendum eſt per aluum, aut vomitus euacuando. Sed nemo putet me id conſilii dare, huiuſmodi humores non eſſe per aluum euacuandos, quia in quibus humorum plenitudo infixa eſt, primùm eſt adhibenda purgatio: quòd ſiquis non faciat, ſed priùs diſcutere aggrediatur, humores obſtruet potiꝰ quàm per cutem euacuabit. Porro humorum qui cuti ſunt impacti, curatio ex adurentibus & calefacientibus ineunda eſt, idque præcipuè quum lata fuerint exanthemata: ea enim humorem neque tenuem neque calidum, ſed ſatis & frigidum & craſſum eſſe indicant. Ergo lauri tenerorum foliorum, & rutæ & mannæ pares portiones conterito atque illinito. Ceræ drach. VIII. ſulphuris tantundem, ſalis drach. VI. arida conterito, iiſque olei mediã heminã affundito, & ſimul incoquito, & emplaſtro facto vtitor. Sed coctioni eſt diligenter aſſiſtẽdum, ſiquidem valde efficax medicamentum eſt.

De pruritu, Cap. VIII.

PRuritus excitandi ſunt quum ex alto euocare humores oportet: prohibendi verò, quum partes pruriẽtes periclitantur, ne aut ſcabie, aut lepra, aut aliquo alio maligno vlcere corripiantur. Cæterùm prohibentur medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectando: ſiquidem ita quoque ſedari pruritus cõſueuit. Pruritus verò à ſcabie excitatos, aqua marina calida, aut aceto calido perlue: ſimili quoque modo agreſtis cucumeris decocto perſperge: vel vitis veteris corticem in fictili frigito, eóque locum ſcabioſum fricato, butyróque illinito & alligato, hócque medicamento donec locus conſaneſcat, vtitor. Iam verò opium cum liquido cerato inunctum, & pruritus & puſtulas quæ pſydracia dicuntur, mitigat.

De puſtulis quæ phlyctænæ nominantur, Cap. IX.

PHlyctænas quoque acuta acu, qua parte defluxus humoris ſubeſt, perforare oportet: deinde humorẽ leuiter exprimere, & cutim obductam ſinere. Si occluſo foramine phlyctæna impleatur, ea erit eodẽ modo perforanda, & cutis comprimenda: atque ita compreſſa ſeruanda eſt donec id quod ſub ea vlceratum eſt, ad cicatricem veniat. Antequam igitur puſtulæ erumpant, coctam lenticulam cum aqua læuigatã illinito, aut mali granati virgulta cinere calido tepefacta imponito, locúmque torrefacito. Si autem ruptæ fuerint, vlcúſq; ſit

A excitatum, adeps ſuillus liquefactus cum lenticula læuigata linteo illinitur, & imponitur: aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ cicatrice obducta iterum rumpuntur, Cap. X.

NOnnulla vlcera ſunt quæ inducta cicatrice, frequenter non multo poſt tempore, iterum inflammatione infeſtantur, & rumpuntur: etenim oſſe aliquo affecto, quandoque caro circundata ad cicatricem facilè perducitur, & ſanitatẽ planè videtur adepta eſſe: ſed
B quum humoris validus defluxus paulatim ex oſſe in profundo corrupto, delabitur, tum & inflammatio & pus ſuboritur, quibꝰ cicatrix obducta deraditur. Ecquæ igitur eſt horum vlcerũ curatio? nimirũ tãta exiccatio vt os affectũ decidat. Oſſiũ autẽ ſinus cõcauos facilè replebis ſi papaueris ſylueſtris, & ficulna folia læuigata cũ polẽta & vino illeueris, aut ſi alterci ſeminis & atramẽti ſutorii par pondus contriueris, & impoſueris. Peucedani verò radix oſſium ſquamas celeriter diſiungit.

De vlceribus malignis, Cap. XI.

C MAligna vlcera, quæque difficulter ad cicatricem perducũtur: itémque chironia, & putrida, Lemnia ſphragis vehementer adiuuat. Eius vſus quantitas ex malitia vlceris æſtimatur. nam ad vlcus quod tetri odoris eſt, admodúmque flaccidum & ſordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti ſpiſſitudinem. Adhibetur quoque ex vino, aut aqua, aut oxymelite, aut poſca, aut mulſa, aut quoquo modo vſus poſtulet. Accõmodatũ verò medicamẽtum erit ſiquis eam in pila plũbea cum plumbeo piſtillo confecerit, roſaceum aut imma-
D turum oleum affundẽs, aut ſemperuiuæ ſuccum aut cotyledonis, aut lactucæ, aut pſyllii, aut omphacii, & tanquam liquore aliquo vlcera confricuerit, atque inunxerit. Optimũ enim habebit medicamentũ ad carcinode, malignáque vlcera, ad pudendorũ teſtiũ & mãmarũ inflammationes, & item ad ſedis vlcera, aut rugas eminentes. Porro centaurium minus recens inueteratis vlceribus, & quæ difficulter cicatricem recipiunt, ad cicatricem perducit, & maligna ſanat: itémque cupreſſi folia, & germina, & globuli noui & teneri, & humores qui
E in flaccidis & putridis affectionibus in profundo ſunt demerſi, ſine moleſtia & tutò depaſcunt. Cyperi radices vlcera quibus propter nimiũ humorẽ induci cicatrix difficulter poteſt, mirabiliter iuuãt. Cucurbitæ aridæ cõbuſtæ cinis vlceribus humidis ſine inflammatione putreſcentibus, & præſertim iis quæ in pudendi præputio ſunt, conuenit: ſimili quoque modo benefacit anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus, defluxionibus, & putredini conuenit: & iſatis ſatiua omni vlceri maligno viriliter obſiſtit, licet putreſcat, licétque de-
F paſcatur. Si verò vehementior fortè quàm ægri natura ferre queat, tibi videatur, eius foliis læuigatis addere oportebit vel panem, vel hordeaceam farinam, aut frumentaceã, aut polentam, pro ratione affectionis quæ in vnoquoque ſit. Teſtaceis porro vtimur ad cauitates diuturnas, quæque vix carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt, & fiſtuloſæ ac profundæ ſunt. Lanæ autẽ combuſtæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciunt. Platani verò cortex combuſtus, atque inſperſus, vlcera quæ propter nimiam humiditatẽ flaccida ſordidáque
G ſunt, curat. Peucedani radix malignis vlceribus illita, præſtantiſſimum medicamentum eſt: nam & purgat, & carne replet, & ad cicatricem perducit. Aloë vlcera quæ ægrè ad cicatricem perueniunt, & præſertim quæ in ſede & pudẽdis ſunt, curat. eſt etiã ad earundẽ partiũ inflammationes vtilis ex aqua diſſoluta. Vlcera verò antiqua ſanat cera in ſole emollita, cui multũ ſquamæ æris, aut chryſocollæ ſit adiunctum: eſt autem linteo illinenda & adhibenda, cuius ſplenium non eſt continuò auferen-
H dum. Ad chironia autẽ valet hoc quod habet ſquamæ æris drach. X. ceræ tãtundem, aluminis drach. II. cæram calefacito, emollitóque, & arida in pollinẽ redacta excipito, iiſque linteo impoſitis vtitor. Ad effera autem vlcera malicorium læuigatum combuſtum imponito, aut alumen ſciſſile vſtum tritúmque inſpergito: aut hoc

medicamentum adhibe quod constat ex hyssopi drachmis IIII. vuæ passæ drach. IIII. nitri drach. II. loco prius melle illito hæc trita applicantur. Putrida verò & depascentia vlcera valentioribus remediis indigent, qualia sunt chalcitis, auripigmentum, & calx. hæc enim æquè ac ignis adurunt, & quandoque iis à morbo victis ad ignem confugimus. Iam verò marrubium ex vino coctum illine: eruum læuigatũ cum melle impone: oliuæ teneræ foliis in vino coctis & cõtritis eodem modo vtitor: præterea marina aqua calida perfundenda. Cæterùm vermes qui in vlceribus putrescentibus sunt, calaminthæ succus aufert.

Ad carbunculos, Cap. XII.

SAnguis melancholicus effectus atque feruescens, cutimque accendens carbones gignit: quocirca cum crusta exoriuntur, pustulis quæ phlyctenæ appellantur, vlcus præcedentibus, vt in igni ambustis fieri consueuit: febrim quoque acutissimam, & periculum celerè inuehunt. Quum verò pruritu vexentur, quandoque vna, quandoque plures pustulæ erumpunt exiguæ, & frequentes, & continuæ, milio similes, quæ ruptæ, vlcus pariter cum crusta faciunt, cuius color quandoque cinereus est, quandoque niger: caro verò circundata fer uida inflammatione tentatur, nigróque colore perfunditur, & non secus quàm bitumẽ & pix splẽdet. Huiusmodi verò est bilis exquisitè atra. Qui adhibere huic morbo medicinam velit, ei à venæ sectione incipiendum est, euacuandúmque vsque ad animi defectionem. Scarificare quoque post sanguinis missionẽ non erit incõmodum: id quod altioribus plagis propter succi crassitiem erit faciendum. Affectæ autem particulæ inducuntur quæ moderatè repellunt, atque digerunt: quale est cataplasma quod ex plantagine & lenticula cocta constat, cui mica sit adiuncta panis qui in furno confectus sit, qui neque valde à furfure sit purgatus, neque valde sordidus sit. Super ipsum verò vlcus aliquod medicamẽtum valens imponemus, vt quod ad Andronem authorem refertur, vino dulci diluẽtes ad sordium spissitudinem. Sedata autem feruida illa inflammatione, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Auellanæ veteres oleosæ carbunculos ad pus perducunt, itémque cupressi folia & germina, noui & teneri globuli cum polenta, vua passa acinorum expers, & trita, ficus coctæ in vino contusæ.

De cancro, Cap. XIII.

IAm verò cancri quoque ex atra bili feruente oriuntur, quæ si acrior fuerit, cũ vlcere erũpunt: quamobrem colore nigriore sunt quàm inflãmationes, verùm absque caliditate. Sed in his venæ magis quàm in inflammationibus implentur & distenduntur, neque ita rubent vt in inflammationibus, sed color earum sanguinis colori respondet. Cæterùm cancer propter huius humoris crassitiem nõ sanescit: siquidem neque repelli, neque discuti queat, neque totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamẽta adhibita negligat, à vehemẽtioribus autem magis irritetur. Possumus tamen in initio prohibere ne augescat, melancholici humoris euacuatione, priusquã altius in affecta particula impingatur. Euacuabimus autem aut ex aliquo simplici, vt epithymi drach. IIII. in sero lactis aut mulsa propinatis, aut ex hiera quæ veratrum nigrum recipiat. Loco autem affecto superpositum in vlceratis facit sine dolore hoc medicamentum, Solani succus linteo molli in eo intincto adhibetur: extrinsecus verò lana molliuscula eodem quoque succo imbuta applicatur, adhibita diligentia ne hæc siccescant, succo continenter affuso. Erit etiam exulceratis cancris accommodatum id medicamentum quod ex pompholyge constat. Victus autem ægrotanti instituatur ex ptisanæ cremore, & sero lactis, & ex oleribus, ex malua, cucurbitáque, & his similibus: ex piscibus verò saxatiles, itémque aues omnes, præter palustres conueniunt.

De carne contusa, & sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XIIII.

QVum caro ab aliquo pondere superincidente contusa sit, exiléque venæ quæ in ea sunt, ruptæ fuerint, sanguis profunditur, vt solet quũ tunica venarum rariore facta trãscolat: isque sub cute collectus facit id quod ecchymoma nominatur, cute etiamnum integra. Nostrum in hoc consilium est, concretum sanguinem dissipare: id quod celeriter faciendum est antequam nigrescat. In initio autem adstringentia sunt digerentibus admiscenda, propterea quòd tunicæ venarum confusæ densatione indigent: post hæc verò solis digerentibus sine adstringentibus vtimur: scarificatis autem initio ecchymomatis, reliquam deinde curationem adhibemus. Horum porro species sunt quæ suggillata appellantur, & liuores ex ictu cõtracti, & inter vngues sanguinis concursus ex percussione proueniens. Cæterùm pellis ouis recens detracta, eos qui flagris cæsi sunt, potius quàm alia omnia, die vnico persanat: præterea hydropiper vnà cum fructu illitum, suggillata & induratos tumores adiuuat & discutit.

De ruptis & conuulsis, Cap. XV.

RVpta cum ecchymosi omnino fiunt, medicamentísque mediocriter calefacientibus curantur: quale est acopon quod ex nigra populo conficitur, & quæ similia sunt. Curandum verò est vt in ruptis quæ in profundo corpore hærent, medicamentorum vis intendatur, vt magis acria, magísque incidentia admoueantur: talibus autẽ cucurbitulæ vsus prodest. Cæterùm quum totum ecchymoma celeriter per halitum digestum est, rupta caro facilè coalescit: sin longiore spatio, sordes subnascitur, ita vt iam coire ruptio non queat: (labra enim inter se tantùm propè admouentur) ex quo fit vt leue momentum ea facilè separet, & medium locum aliquo humore impleat, & quodammodo nouum continuò ecchymoma gignatur, & primo simile, nisi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, constátque ex tenui sanie, quum prius ecchymoma esset à sanguine. Conuulsa autem fibris quibusdam distractis fiunt, lenirique tantum desiderant quoad dolor sit leuatus: conglutinari enim non possunt. Cæterùm aristolochia rotunda ruptis & cõuulsis, si quid aliud, est accõmodata: itémque maioris centaurii radix, eiũsque succus, & rheum, & costus, & bdellium cum oxymelite in potu acceptum.

De luxatis & contusis, Cap. XVI.

AD articulos luxatos cõtusósque valent lanæ succidæ, spongia oxelæo imbuta & imposita: bulbi elixi teneri cum melle, aut cerato, sal læuigatus, farina cum melle, agni folia, & sal, & nitrum tostum cum cerato: vtere etiam aquæ marinæ calentis superfusione. Vbi inflammatio doloréſque conquieuerint, partes eluxatas etiam confricare rite poteris.

Quæ spicula, surculos, spinásque educunt, Cap. XVII.

SPicula, arundines, spinásque & surculos educunt ambæ anagallides, aristolochia, ammoniacum cum melle, alterci fructus tritus & illitus. Arũdinis radicem contunde, & melli admixtam in linteo largè illinito, imponito, atque alligato. subitò enim educit.

De reduuiis, Cap. XVIII.

REduuias paruas & incipientes, galla cum melle reprimit, & prohibet confirmari: vbi verò caro præter naturam excreuerit, consilium est, eam erodentibus absumere, & colliquare. Valet autem ad reduuias aurium sordes & lyciũ: quæ verò suppuratæ sunt, acu perforari, humórque emitti, & spongia aqua imbuta imponi debet, aut lẽticula cum aqua trita illini: vel etiam rosis viridibus, aut ficcis aqua perfusis, tritisq; , aut polenta trita cum aqua: caro autẽ est ex omni parte ab vngue ramentis lintei abducenda. Porro vngues contusos myrti & mali Punici foliis teneris contritis illine, vnguibus autem subcruentis farinam pice admixtam adhibe. Vt autẽ vngues qui malè affecti fuerint decidãt, sulphur tritum suillo adipe exceptum impone. Vt verò scabri quoque abscedant, vtitor hoc quod habet visci quercini, sandarachæ, fœnigræci, singulorũ vncias duas, cantharidum, thapsiæ, singulorum vnciam, aceti quantum satis est. Ad idem valet fæx sicca cum cerato imposita, aut caro ficuum abiectis seminibus

contusa: aut vnguem pice subun̄ctum, sulphure & sandaracha tritis pari pondere illinito. Vnguis autem diligenter radendus, ad æqualitatem redigendus, & vinciendus est, vtendúmque iis quæ ad vngues abscedentes valent: super reduuias autem quæ in digitis sunt, thuris lacrymam tritam impone, & alliga: aut eruum tritum eodem modo, aut thuris infecti drachmam vnā, sandarachæ duplum: trita radici vnguis applicato, diligentérque inspergito, supra verò linamenta sicca ponito: hoc statim reduuias excitat. Est & aliud bonū, quod etiam valde est ad maligna vlcera accommodatum, Gallarū, malicorii acidi, squamæ rubri æris, & caricarū cōbustarum pares portiones tere, & misce cū melle, & ad vnguenti spissitudinem redige, linamenta intinge, & bis in die impone, & liga, locis neque vn̄ctis neque madefactis: si verò humor subsit, spongia vino perfusa eundem abstergebis.

De vlceribus articulorum, Cap. XIX.

ARticuli sunt carnosis partibus ficciores, idcirco quū vlcerati sunt ficcioribus egent medicamentis: ergo Polyidæ pastillus ex vino ad sordiū spissitudinem subactus, itémque medicamenta quæ æquè ac is deficcant, probè faciunt: marina quoque & muria sæpenumero irrigatos articulos melius affectos vidimus: quamobrem in articulis vtendum est iis quæ maiorem etiam exiccandi vim habent.

De sanguinis profluuio, Cap. XX.

SAnguinis profluuii remedium est appositus partis vulneratæ situs: huiusmodi est is qui sursum vergit, & caret dolore. nam si infrà vergat, dolorémque afferat, tum non solùm mouebit profluuium, sed etiamsi non sit, prouocabit. Quum ergo particulæ vulneratæ sunt, & sanguis fluit, statim digitum ori vasis ex quo sanguis effluit, admoueto, lenitérque, & citra dolorem premens. ita enim grumo compacto sanguinis defluuium sistetur, eo suppresso. Medicamentis etiam sanguinem sistentibus vtendū erit: inter quæ illa quæ obstruūt, quæ emplastica nonnantur, potiora sunt crustas inducētibus: siquidem interdum quum crusta excidit, ne iterum sanguis fluat periculum est. Optimum verò, quod etiam valet ad defluuium sanguinis è membranis cerebri, est hoc, Thuris pars vna, aloes dimidium, albo oui subigitur ad mellis crassitudinem, deinde leporis mollissimis pilis excipitur: tum vlceri toti liberalissimè imponitur, fasciáque linea alligandū est: cuius fasciæ primi quatuor aut quinque amplexus super ipsum vas profluens iniiciendi nobis sunt, inde verò ad radicem vasis ducentur, tertio verò die solues: sique medicamentum toto adhuc vlceri adhæret, aliud rursus superimpones, ac veluti linamentum quod ex pilis factū est, madefaciens ita deligabis vt initio fecisti: sin sua spōte linamentum excidat, radicem vasis digito blandè cōprimens, quatenus nihil defluat, hoc leniter auferes, aliúd que impones, & quoad vas carne munietur, curare ad hunc modum debebis. At quæ crustas generant, vbi crusta decidit, magis nudā partem quàm pro ipsius naturali habitu, derelinquunt: & sæpenumero posteaquam crusta decidit, profusio sanguinis quæ ægrè supprimi potuit, superuenit quanquam crustificis medicamentis non secus atque ignitis ferramentis vti necessitas cogit, vbi ex erosione putredinis profusio sanguinis concitatur. Isatis satiua super partibus è quibus sanguis fluit, imposita, egregiè sistit: idem faciunt gallæ adustæ, quæ quū ignitæ sunt, aceto aut vino sunt extinguendæ. Gypsum & oui candidum tenerum, farinámque triticeam puluerulentam, qualis parietibus adhæret, misceto: medicamentum ad sanguinis profluuium accommodatum conficies: quod vbi confeceris, leporis pilis, aut aliqua alia re pariter molli excipiēdum erit. Ad sanguinis autem profusiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, aut hæmorroidibus fiūt, porri folia cōtunde, atque adhibe, aut rhoē rubram, aut acinos, aut capitula Punici mali, contundens impone, aut spongiam nouam pice cruda intin̄ctam adure, & trita vtitor. est enim hoc valde efficax. Fluxionem verò sanguinis ex ore comprimit decoctum frigidum rosarum viridium, aut siccarum, aut clauiculorum vitis,

A aut lentisci foliorum, aut myrti, aut rubi, aut malorum cydoneorum, aut punicorum, aut acinorum, aut lenticularum: iis etiam vtendum erit insessibus frigidis, qui sedi atque vtero conueniunt. Cæterùm victus ratio iis quos sanguinis exercet profusio, sit ex adstringentibus atque incrassantibus instituta: huiusmodi sunt alica, farináque pura decocta, caseus mollis, bulbi cocti, pisces assati, palmulæ, vinum nigrum austerum, lenticula, polenta, ouorū tenerorum vitelli, pira syluestria, mala cydonia, sorba, mē spila, & quæ sunt his cōsimilia. Ad sanguinis autē fluxū è B naribus valent platani globuli exiccati, quos re aliqua ex setis confecta fricabis, semen proiicies, lanuginémque collectam in vase fictili nouo repones: quum vsus exigit, hæc tenuia per calamum inspira: frōtem autem & nasum gypso aut luto figulari obline. Ad idem facit etiam porri succus lana coacta aut linamento exceptus, & naribus inditus: & manna succo porri coacta, & imposita. Foris autē oliuæ foliis læuigatis teneris nasus illinendus est, & suffitum ex cicuta super molli cinere naribus admouebis, & spongiis aut lanis aqua frigida imbutis, meatus vtriusque C pinnæ naris obstrues: crura, brachiáque vincies, frontem & tempora oblines agglutinantibus iis quæ ad oculorū defluxiones faciunt. Si verò grumi aliqui subsint, quum sanguinis profusio adhuc perseuerat, eos conueniet exprimere, celeritérque iterum vti medicamentis sanguinem comprimentibus, & narium cartilaginem sub ipso osse duobus digitis pollice & indice comprimere. Prodest verò in hisce profusionibus, & in iis quæ ex intestinis fiunt, porri succum ad cyathos duos potui dare, aut lauri tenera folia cōtusa in oxymelite, aut thuris & lauri pares portio- D nes læuigabis in vino nigro, quod pari facultate constet, & bibendum propinabis, aut tosti oui vitellum ex aquæ portiūcula cōtritum præbe, aut farinam puram crudam, & thus, & gummi paribus portionibus cum aqua tere, & dato.

Ad cicatrices nigricantes, & quæ ex impetigine fiunt, & stigmata, Cap. XXI.

NIgras cicatrices tollit inū̄ctum oleum, in quo bryoniæ albæ, & nigræ radix incocta sit, donec succum reddat, calamintha vino cocta, argenti spuma rosaceo o- E leo candido lota. Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine concolores reddit adeps asininus inlitus cum argenti spūma, erucæ succus cum argēti spuma inū̄ctus: stigmata exterit ranunculus inlitus, aut capparis folia, aut cerussa cum aceto inun̄cta: id verò processu temporis aufert. Vibices denique concolores statim facit oleum liliaceum continenter subactum.

De neruis vulneratis, Cap. XXI.

NEruus vulneratus & dolore & inflāmatione maiore quàm alia, propter sensus excellentiam, corripi- F tur. Quocirca cutis vulnus apertum est seruandum, vt sanies per ipsum effluat, vulnerique adhibēda medicamēmenta sunt quæ dolorem leniant, & aditum effluxui patefaciant: ergo calidam aquam quæ cæteris apta est inflammationibus, his aduersissimam esse sciendum est, & accommodatius ad has esse vt oleo tenuium partium & experte adstrictionis irrorentur. Ex medicamētis autem idonea est resina, aut terebinthina, eáque per se in pueris, mulieribus, & iis qui molli sunt carne: in cæteris verò cū G euphorbio: itémque propolis & per se & cum euphorbio emollita: sique nonnunquam duriora corpora contigerint, cum aliquo subtiliore oleo. Cataplasmate autem in neruis inflammatis, & putrescentibus vti quispiam poterit quod ex farina hordei, aut fabarum, aut eruì in lixiuio stillatitio, aut oxymelite cocta, fit confectum. Cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ vncias tres, euphorbii vnciam, aut fimi columbini in durioribus corporibus, olei vnc. II. Conuenit etiam basilicum medicamentum quod nitrum recipit, aut calcem viuam, aut euphorbium aut sulphur viuum, aut fimum syluestris columbæ, vt in H tetraphamaci libram horum alicuius vnciā cōiicias. Iam verò in agro, vbi tibi nihil suppetat, poteris recētem pinguémque propolin vulneri admouere, aut fermētum solum propoli mixtum, aut tithymali succum fermēto admixtum. Porro cataplasmatis ex lixiuio stillatitio atque

oxymelite,& farina fabarum, aut erui, aut cicerum, aut lupinorum amarorum,aut hordei,aut polenta, nõ solùm quum inflammatione tentantur,sed etiam statim in ipso initio vtendum est.Si verò neruus non punctus sit, sed planè cæsim sit vulneratus,ita vt ipsa etiam cutis subiecta sit diuisa,vt nudus neruus,& per directũ & nõ per trãsuersum diuisus conspiciatur, tum nullo ex iis medicamentis quæ ex euphorbio constant, quæque non secus acria sunt,vti oportet.Neruus enim nudatus horum vim quæ vehemens est,ferre non poterit.Calcem igitur æstiuo tempore sæpe lotam, & oleo copiosiore dilutam cape. Facit etiam ad hanc rem quod ex pompholyge conficitur, & quod ex melle, in rosaceo liberaliore eliquatum. Nihil autem horum debet vulnus contingere.quum enim neruus sensus vi præstat,tum verò frigida temperatura est, & cum parte cæterarum longè principe cõtinuus est. Quin ne oleo quidem huiusmodi vlcus irrigare conuenit: fit enim sordidum: ergo sanies tantùm abluenda est, molli lana specillo circunuoluta. Si omnia succedant ex sententia,etiam vino dulci citra periculum madefaciemus.Postquam verò denudatus neruus fuerit contectus,linamenta aliquo medicamento quod angustis vulneribus accõmodatũ sit,intincta,quale est quod ex euphorbio,aut fimo columbino paratur, extrinsecùs circunducere oportet,ita vt etiam sanas partes largè complectatur. Quum verò transuersum vulnus est,maius periculum conuulsionis imminet:sed quantum ad curationem pertinet, eodẽ modo progrediendum est. Victus autem adhibeatur tenuior,quies imperetur,lectus mollis esto,oleo liberaliore alæ capútque perfundãtur.Si verò nerui cõtusi sint, cúmque iis est contusa cutis,& exulceratio subsequitur, cataplasma ex farina fabarum & oxymelite conuenit,quúmque contusioni coniunctus est dolor, pix liquida misceatur.Si verò citra cutis contusionem eueniat, oleo calente cui digerendi facultas insit, sæpissime perfundere oportet.Si totus neruus sit præcisus, periculum nullum sequetur,sed membrum mutilum reddetur: curatio verò eadẽ quæ aliis quoque vlceribus adhibebitur.Liquefactũ medicamentum neruis compunctis idoneum. Facit etiam ad morsos à rabiosis,Aceti sextarius,picis pinguis lib. opopanacis vnc.III.opopanacem aceto solutum magis læuigabis:picem liquefactam mixtámque incoques.Est autem hoc medicamentum ad neruos compunctos accommodatum,vtpote quod compunctionis os conniuere nõ sinat:quemadmodum etiã in iis qui à cane rabioso morsi sunt,ne vlcus ad cicatricem perducatur,prohibet: sed in duriusculis tantùm corporibus facit.Si verò in pueris,aut mulieribus,aut molli carne præditis compunctis hoc vti velis,tibi licebit ipsum ex aliquo digerente, vt amaracino,aut opobalsamo,aut oleo vetere liquefacere.

Ad articulos relaxatos, Cap. XXIII.

FAcit ad laxatos articulos acaciæ succus aqua dilutus & superfusus,aut rubi, aut malicorii, aut myrti folia cum myrteo cerato imposita.

De inflammatione, Cap. XXIIII.

INflammationis initium est quum pars impletur sanguinea substantia: incrementũ,quum id quod fluebat, cessat:quod verò in particula est,incipit putrescẽre, calorémque præter naturã inuehit, effusióque & flatus gignitur,particuláque magis quàm prius intẽditur: status verò quum pus iam consistit, sed labores maiores vexant: declinatio denique quum id quod fluxit digestum est,& moles est diminuta. In principio autem ea per se admouemus quæ vim habent repellendi:in incrementis, hæc minuimus,digerentiáque adiungimus:in statu repellentibus & digerentibus pari portione vtimur:si dolor vehemens sit,lenientibus opus est: in declinatione digerentia solùm adhibemus,nulla re adiuncta quæ vim adstringendi habeat. Parietaria autem ad inflammationes tum in principio tum in incremento accommodata est,itémque glaucium. Atriplex, & maluæ hortenses incipientibus & augescentibus,ac veluti ferueścentibus conueniunt,at declinationib⁹,duratis,& refrigeratis, syluestres magis sunt idoneæ:lactuca verò & cucurbita calidis illitæ benefaciunt.Ad eas verò quæ ex fluxionibus fiunt, semperuiuũ, & tribuli vtrique valent: brassica verò durescentibus cõuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus fit, Cap. XXV.

QVum inflammatio derepente particulam aliquam sine manifesta causa præcedente obsedit,id quod affectionẽ eam gignit,defluxio nominatur: ipse verò morbus affectio ex defluxione. In harum autem inflammationum principiis danda opera est vt rectè adhibeatur curatio: totum ergo corpus euacuandum est euacuationibus accommodatis:ipsa verò pars inflammata, superfundenda atque illinenda non calefacientibus aut humectantibus medicamentis: sed iis quæ repellere defluxũ possint:quódque in partem affectam iam decubuit, euacuare,vimque & robur particulis laborantibus afferre. Illinendum ergo est cataplasma quod ex semperuiuo, mali Punici cortice in vino incocto, cera & polenta adiunctis conficitur:hócque & similibus quum dolor vehemẽs nõ est vtemur.Vbi verò particula cum defluxione dolorem maiorem sentit,tum ne aqua quidem calida, aut oleum, aut cataplasmata ex farina sunt adhibẽda.fluxionũ enim vitiis hæc inimica sunt omnia. Debet verò doloris vehementia leniri medicamento quod ex passo,rosaceo, modica cera,lanis sordidis,quæ œsypi multum habeant, cõfectum sit,quæ per æstatem frigida, hyeme verò tepida excipiũtur, & admouẽtur ita,vt superiores partibus affectis locos spongia vino austero,aut posca frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vsu pus non subsidat, emplastro quod ex chalcitide conficitur,aut alio simili ex iis quæ ad fluxiones valent,vtemur. Lanam verò puram vino austero imbutam super medicamento extrinsecus accommodabimus:atque hoc quidem modo inflammationes ex defluxione ortas curabis: eas verò quæ ex aliqua occasione concitantur, calefaciens & humectans nõ lædes:quas si ad puris confectionem velis perducere, farina triticea hydrelæo incocta illines:sique vsus quandoque exiget vt scarifices,id etiam accommodatè facies. At si inflammationes quæ ex defluxionibus oriuntur, scarificatione tentabis,& præsertim in principio,eris in causa vt æger malo aliquo magno afficiatur.

De iis qui ex affectionibus quas defluxio concitauit,purulenti fiunt, Cap. XXVI.

IN affectione quæ ex defluxione orta est, quum nulla causa perspicua subsit,semel aut bis vtendum est cataplasmate,ac tunc quidem quod ex hordeo constat, cæteris est præstantius: ei tamen aliqua aceti aut vini portio addatur. Pure autem diffecto & euacuato,cauẽdum postea erit ne oleum aut aqua offeratur: verùm si vsus postulet vt vulnus quandoque abluatur,aqua mulsa, posca,vino & vino mulso vtẽdũ erit:sique iterũ inflãmatio accedat,cataplasma ex lenticula imponetur:si nulla sit inflammatio,aliquod medicamentum ex iis quæ emplastica dicuntur,& non minus id quod ex chalcitide constat, ad huiusmodi diuisiones accommodabimus: super quod spongiam aut lanam vino adstringenti imbutam imponemus.Cæterùm vulneri nullum medicamentum inpinguans admouendum est, quale est tetrapharmacum appellatum:siquidem ei exquisita exiccatione opus est.

De gangræna & sphacelo, ex Galeno, Cap. XXVII.

GAngrænas appellant eas mortificationes quæ ex magnitudine inflammationis nondum factæ sunt, sed adhuc fiunt.Hanc affectionem nisi quis celerrimè curet, particula ita affecta, statim emoritur, vicinásque partes comprehendit,& hominem occidit. Vbi verò membra sic affecta sensus omnino sunt facta expertia,tum morb⁹ non iam gangræna sed sphacelus nominatur. Atque hoc etiam malum ossibus accidit,quum adiecta ipsis caro saniem prauam gignẽs,ossa hac ipsa imbuerit,& corruptela consumpserit.Quum igitur membrũ est penitus emortuum,statim præcidendum est quamproximè sanæ parti.Gangræna curatur euacuãtibus nobis quamplurimum sanguinis possumus ex membro vitiato. sanguis enim

corruptus detrahendus eſt, aut vena ſecta, quum in ipſo membro vena magna ſit:aut cutis vniuerſa multis profundiſque ſectionibus incidenda eſt quũmque ſanguinẽ effluere permiſerimus, aliquod medicamentum ex iis quæ ad putreſcentia valent,imponemus. Huiuſmodi eſt quod ex oxymelite,aut farina erui,aut lolii,aut fabarum conficitur. Si valentius velis imponere, ſal adiiciatur, aut paſtillus Andronis, aut alius generis eiuſdem. Ad gangrænas etiam faciunt vetuſtæ nuces oleoſæ: earum verò cortex expurgat,& tithymali liquor in tempore & modo adhibitus: iiſdem quoque lupinorum amarorum decoctum inſperſum auxiliatur.

De abſceſſibus, Cap. XXVIII.

IN abſceſſibus quæ apoſtemata dicuntur, ſi puris eruptio impediri non poſſe tibi videatur, panem hydrelæo coctum illines,aut farinam hordeaceam eodem modo apparatam:particulam verò aqua in qua althææ radix incocta ſit,fouebis.Quum verò tumor ægrè ad ſuppurationem veniat, ægréque diſcutiatur,cataplaſmate ex caricis vtitor.Oportet autem eas dulces pinguéſque incoctas aqua eliqueſcere,& aqua melli tenui ſimilem reddere, farinámque hordeaceam addere:ſique tumor minus quàm par ſit digeratur,cum caricis erit hyſſopum aut origanũ incoquendum:ſi vim magis intendere volueris, decocto ſalem adiicito: ſed diligenter animaduertendum eſt ne dum vehementius exiccas, pars in duritiem calleſcat:ſiquid huiuſmodi quandoque videas, cum aqua radicem agreſtis cucumeris,aut althææ,aut bryoniæ coques: quibus omnibus dracunculi radix valentior eſt, & ad digerẽdum accommodatior. Ergo hanc quandoque per ſe coques, quandoque verò caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiſcebis.Adiantum quoque abſceſſus digerit:itémque anethinũ oleum diſcutit,& crudos humores, incoctóſque tumores maturat. Pix duros crudóſque tumores omnes cataplaſmatis indita, magíſque ea quæ liquida eſt,concoquit. Medicamẽtum quod abſceſſus iam coctos ſine labore expellit,vt ſæpe in ſplenio pus inuenia tur,qui verò cocti adhuc non ſunt perfectè digerit:Lapidis pyritæ drach.duodecim,ammoniaci triti tãtundem, farinæ fabarum drach.ſex,excipe reſina liquida, pellique illitum impone: ſplenium verò ne auferas priuſquam ſponte ſua decidat:medicamentum verò non multo antè parandum eſt,vt quod confeſtim exareſcat.

De ſtrumis & hymate, Cap. XXIX.

LVpinorum amarorum farina,aut aceto,aut oxymelite,aut poſca incocta,non ſolùm liuores,ſed & ſtrumas & phymata ſanat.Medicus quidam in iis qui duro corpore erãt,bubulo ſtercore ex aceto ad ſtrumas & tumores obduros,totos oblinẽs vſus eſt. Phymata verò diſcutient trita & illita hæc,adiantum,atriplex,parietaria,althææ radix vino incocta,ammoniacum cum melle emollitum,& impoſitum,viſcum cum reſina,& cerato,ſalicis folia cum cerato.Rumpunt phymata lupini amari,propolis cum aceto illita,cucumeris ſylueſtris radix terebinthina excepta,capparis radix eodem modo,nitrum cum fermento aut ficubus. Abſceſſus verò internos rumpit marina cum mulſa epota:ſtrumas autem diſcutit calx viua, melle, aut ſordibus ex gymnaſio,aut oleo, aut adipe ſuillo excepta: lolii item farina cum fimo columbino & lini ſemine vino incocta:caprificorum groſſi agreſtes,aut fatiui concifi illiti,& concretionem omnem digerunt.

De fiſtula, Cap. XXX.

SPondylii radix circumraſa & impoſita,fiſtularum callos tollit: veratrum quoque nigrum impoſitum, duobus aut tribus diebus callum eximit.Eliquant etiam æruginis drach. I I.ammoniaci tantundem:collyria conficiũtur ex aceto & aqua ad fiſtulas accommodata, itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sory crudum aut combuſtum,cum vini diluti aut mellis portiũcula ad colluendum adhibitum,& omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XXXI.

QVum bubones erumpunt, ſi totum corpus ſuccis æqualiter redundet, aut malitia humorũ detineatur,

A tum difficilis curatio eſt: ea tamen adhibenda eſt quam in affectione quæ ex defluxionib⁹ oritur,præſcripſimus:ſi exquiſitè ſanum ſit,facilis. Totum autem crus calefaciendum & humectandum eſt, vt dolore vacãs efficiatur:ipſique vlceri imponendum eſt linamentum lotum in roſaceo,aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco colido ſit intinctum.Totum porro membrum carpto lanæ oleo imbuto obuoluendum eſt: foris verò vlcus emplaſtro calido illinendum,aut farina triticea,aut hordeacea, aut ex vtraque cum modico olei.Glandulam verò inflammatione tẽtatam, in initio lana oleo calido imbuta leni-

B re oportet,non autem vt quidam faciunt, ſale adhibito: eo enim poſterius vtimur,quum artus quem plaga vexat, lenitus eſt,& quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum inflammatio plerunque ſoluitur.ſæpe etiam augetur,& ad ſuppurationem perducitur. Ergo quum ille quaſi feruor inflammationiſe remiſerit, lenientia ſunt omittenda,& digerentibus vtendum. Paulatim à digerentibus ad ea quæ conſiſtentia liquida ſunt: qualia ſunt quæ cerati ſpeciem referunt, ſimilia iis quæ linamentis carptis excipiuntur (quæ ἔμμοτα dicuntur)

C tranſeundo.In iis vitare oportet durorum emplaſtrorum vſum:quippe quæ particulas diſtendant,& inflãmari iterum cogant.Quum ſatis puris ſit, particuláque ad ſuppurationem peruenit, non ſtatim diuidemus,(vt nõnulli factitant)ſed medicamẽtis digerere conabimur. Lutũ im poſitum tumorem inguinum celeriter digerit.Ac bubones quidem qui ex prolapſu & vlcuſculis & doloribus cõtrahuntur periculo vacare:alios verò, & præſertim eos qui febribus ſuperueniunt,malos eſſe exiſtimandum eſt.

D

De eryſipelate,hoc eſt igne ſacro, Cap. XXXII.

CRaſſus acérque humor influens eryſipelas modò cũ vlcere,modò ſine vlcere efficit. Hoc curandum eſt primùm vſu medicamẽti quod bilem educat, deinde refrigerantibus repellendum eſt quod influit:atque à refrigerantibus ad digerentia priuſquã liueſcat & nigreſcat particula,progrediendum eſt. Requirunt autem eryſipelata quæ refrigerent cum humiditate, nec adſtringant: huiuſmodi eſt ſemperuiuum,portulaca,pſyllium, lenticu

E la paluſtris,vmbilicus veneris,ſolanum,altercum,lactuca & glaucium,& cerata ex aqua admodum frigida. Admiſcetur etiam opii parum,aut ſucci papaueris, cicutæque, & mandragoræ. Compoſita autem medicamenta inducuntur,ceratum refrigerãs, cera,quæ quoad ius fieri poſſit,pura ſit,oleo eliquatur,ceratúmque liquidum fit. Hæc refrigerata in pila manibus emollimus,aquam frigidam affundendo,quantum eius capere ceratum queat.Præſtat autem oleum eſſe roſaceum ex omphacino oleo ſine ſale confecto:debétque oleum quadruplum ceræ eſſe. Si pa-

F rum aceti tenuis & pellucidi velis addere, medicamentũ liquidius frigidiúſque conficies, idque non ſolùm cõueniet eryſipelati,ſed hecticis etiam febribus, itémque inflammationibus pudendorum incipientibus, niſi depaſcens aliqua affectio partes exerceat.Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abunde refrigerant: itémque palmulæ pingues eiectis earum membranulis,& coctione tenellæ factæ,deinde læuigatæ,& impoſitæ: ſi verò ſiccio res videãtur, cerato prædicto ad conſiſtentiam admiſcebis.Inflammatione ſedata,antequam particula liuida fiat,

G cataplaſma ex hordei farina eſt imponẽdum:ſi verò iam liuor occuparit, inciſa cute cataplaſma ſuperponendum eſt,locúſque perfundendus eſt aqua calida dulci: ſed & marina & muria interim conducet: quandoque etiã huiuſmodi aquæ cataplaſmati ſunt admiſcendæ.

De herpete, Cap. XXXIII.

HVmor quoque qui herpetẽ gignit,acer eſt:ſed ſi flaua bilis pura influat, vehementi acrimonia herpetẽ exedentem facit, qui continuam cutim cum corroſione

H cõprehẽdit:qua de re affectio ipſa, herpes nominatur: ſi verò cum pituita admiſceatur, alterum herpetem,quẽ miliaris dicitur, qui eminentias in cute milii ſimiles, excitat,efficiet.Ergo qui prius totum corpus purgat,deinde verò repellentia particulis affectis admouet,is herpetẽ

vt par est, curatur qui statim vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulam quidem sanat, cæterùm nõ prohibet quin deintegro priori similis affectio exoriatur. Corpus ergo (vt in erysipelate dictum est) euacuabimus: at particulis affectis non eadem imponemus. Postulant quidem refrigerantia æquè ac erysipelata, sed tamen humectantia non ferunt: hisque refrigerantia & siccantia conueniunt: ergo neque lactuca, neque lenticula palustris, neque portulaca, neque semperuiuum, neque aliud huiusmodi ex refrigerantibus & humectantibus eis offerendum est: sed in principio vitis capreolos, & rubum, & plantaginem oportet illinire: deinde iis lenticulam admiscere: interim verò & mel & polentam, & cataplasma quod supra ad inflãmationes ex defluxione remoto semperuiuo conscripsi: exulcerata verò medicamentis inungenda sunt iis quæ ad herpetẽ faciũt, vt pastillis, passo, aut vino tenui, & austero non veteri, aut posca diluta resolutis: cæterùm inueteratis iam huiusmodi vlceribus, Musæ & Andronis pastillus conuenit. Herpetem verò qui extremam tantummodo cutem exulcerat, nisi admodum inueteratus sit, nullò horum vngere oportet: siquidem & vehementiora sunt, & magis quàm oportet exiccant. Ad talem verò herpetem accommodatum est glaucium, huicque similia, præsertim aqua subacta, si morbus nihil remittat, aceto diluta admoueantur. Succo autem plantaginis aut solani, aut vino soluta non mediocriter auxiliantur, aut lini semen torridum in vino & oleo incoquito, & contritum imponito, aut terram cimoliam solani succo subactam inungito, aut argenti spumæ vncias quatuor, porri succi heminæ dimidium, succi betæ par põdus, læuigata illinuntur.

De scirrhis, Cap. XXXIIII.

SCirrhus perinde atque os, durus est, & sensu caret: atq; is sanari nullo pacto potest. Qui verò obscurum habet sensum, digerentibus curatur medicamentis. Sed quæ digerunt, & confertim euacuant, neque molliunt, ea primis quidem diebus diminuere tumorem videntur, sed tamẽ quod restat, fit insanabile, quum id omne quod tenuium erat partium, sit digestum: ex quo fit vt ea medicamenta accommodatiora sint quæ molliendo possint digerere. Ergo mollie͂tia sunt adeps cerui & medulla, itémque taurinus & hircinus, vrsinúsque adeps, ammoniacum, bdellium, styrax. Horum vsu & duritiem dissoluemus, & digerentia itidem adhibebimus, qualia sunt fœnũgræcum, fimus caprillus cum posca. Componitur autem sic à medicis medicamentum ad vtrunque faciendum, hoc est, ad scirrhum dissoluendum, & ad digerendum accommodatum: cuiusmodi est id quod ad Galenum authorẽ refertur. Pernæ suillæ veteris pinguis, ammoniaci thymiamatis, casei bubuli, aut caprini veteris, adipis taurini, rasuræ nauis, singulorũ libra vna, medullæ ceruinæ vnciæ duæ, hyssopi vnc. II. cyprini vnc. V. vini Ægyptiaci heminã mediam. Sed in nono etiam libro de scirrhis in podagra exorientibus loquemur.

De œdemate, Cap. XXXV.

PItuitosa fluxio œdema facit, tumorem laxum, cedentem, & qui digitis impressis cauatur, sensúsque expers est. Hunc curare oportet spongiam posca imbutam cum ligamento leniter stringente imponendo, ita vt ab inferioribus partibus initium deligandi sumatur, & ad superiores progrediendo desinamus. Spongia verò esse noua debet: quæ si talis non suppetat, ea nitro erit expurgãda, & melius etiam lixiuio quod stillatitium appellatur: si verò per hæc tumor non subsideat, paululum aluminis admiscebis. Est etiam ad hoc aptum mollissimum ex lucerna linamentum, hoc eodem humore imbutum & impositũ: benefacit etiam glaucium. Si autem œdema inueteratũ sit, particulã oleo prius inunges, deinde spongiã ex lixiuio impones, arctiúsque stringes, & ita curabis. Iam verò isatis satiua tumores huiusmodi mirabiliter digerit, & cõprimit: idem facit terra omnis pinguis, & magis etiam Ægyptia.

De terebintho, Cap. XXXVI.

TErebinthus phymatis species est: in summo autem ipso vlcere pustula nigra eminet: qua rupta, id quod subiectum est, simile desquamato apparet: vbi hoc dici feris, pus inuenitur.

De epinyctidibus, Cap. XXXVII.

EPinyctides vlcuscula sunt quæ per se erumpunt, pustularum speciem præ se ferentia, subrubra: quibus ruptis sanies subcruenta defluit. Atque hæ quidem interdiu non magnopere excruciant: per noctem verò maiore quàm pro modo vlceris, dolore affligũt. Ergo silphii succũ aqua solutũ impones: citra enim mordicationẽ desiccat, aut cicutam tritam imponito.

De ligamentis dissectis, Cap. XXXVIII.

LIgamentum ex osse in os prograediẽs, minimè periculosum est: quòd si quibuscunque medicamentis velis desiccaueris, non offendes. quod verò in musculum insertum est, quanto minus periculosum est quàm tendo & neruus, tanto est cæteris ligamentis periculosius, nisi rectè probéque curetur.

De thymo, Cap. XXXIX.

THymus est vlcus aspera & squalida carne excrescens. Fit autem & in ano & in pudendo: ac partim quidẽ facilis est, & spõte sua decidit, partim verò deterior est, & dolorem affert: & quidam præterea ex iis curationem nõ admittunt.

De ficis, Cap. XL.

FIcos appellant germina quædam ad modum vlcerũ rotunda, subdura, rubentia, quæ dolor etiam comitatur. Oriuntur plerunque in capite: nascuntur tamen etiam in reliquis corporis partibus. His optimum medicamentum est alumen scissile, æris flos tostus, & glutẽ taurinum, tum squama æris quæ dupla fit, teritúrque ex aceto, & illinitur. Probantur etiam capita menularum combusta, bulbi cocti, & cinis vnà cum aceto commixtus.

De furunculo qui dothien vocatur, Cap. XLI.

DOthienes ex crassis fiunt humoribus. Hos digerit cõcoquitque triticum commansum & impositum, & item mastiche Ægyptia. Vuas passas abiectis acinis tere, sali trito pari portione addito, & illinito. Hoc aut discutit aut rumpit: caricas coctas tere, aquam affunde, & vtitor, aut caricis resinam misce, & impone.

Ad epinyctidas, Cap. XLII.

AD has valet apium cum polenta tritum & illitum: brassicæ folia trita imposita: alterci folia ex melle trita applicata. Solanum per se & cum cicuta viridi, aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas passas ademptis acinis tritas admisceto, easque splenio illitas imponito, adiantum quoque ex melle tritum facit. Cauendum est ne acria, acida, & salsa offeramus, & à fomentis, balneis, & sole abstinendum.

De verrucis, myrmecio, & similibus, Cap. XLIII.

MYrmecia atque verrucæ vsu medicamentorum vehementer exulcerantium conuellentur: eorum verò quæ putrefaciunt, interimentur. Corticis salicis vsti cinis cum aceto acri dilutus, clauos, callos, myrmeciáque exterit. Similiter quoque melanthium eandem vim habet ad clauos atque reduuias. Pecudũ verò stercus ad verrucas, myrmecia, thymos, dothienas duros, in aceto solutum facit, grossi decocti duros tumores discutiunt: crudi verò myrmecia & thymos expellunt. Condylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti, aloë cum passo inuncta, pentaphylli radix superdata, cydonia cocta cum pane aut cum polenta, myrti folia combusta cum cerato, propolis antè emollita & imposita. Cõdylomata quoque & ficos aufert auripigmentum illitum, calx viua, & fæx visco excepta, & splenii modo superdata. Permagnos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta, seminis anethi combusti cinis illitus, alumen liquidum cum pane, vino, & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus, & ficos aufert, & quæ nunc dicta sunt curat, atque auget, præterea prohibet.

Ad ganglia, Cap. XLIIII.

FAcit ad hæc plumbea massa ad modum vertebræ confecta, ganglio maior imposita. hæc enim sua grauitate ganglium processu temporis dissoluit.

Ad perniones, Cap. XLV.

MArina tepida perfundendi sunt, aut betæ, aut lenticulæ, aut erui, aut radicis asphodeli decocto. Post perfusionem lenticulam vino incoctam tere, & illine, aut ficus ex oleo læuigatas impone: aut alumen & farinam paribus portionibus in vino tere, & illine.

Ad digitorum totiúsque pedis rimas, Cap. XLVI.

PIce liquida oblinito: cancrum fluuiatilem aut marinum super carbones cremato, testam abradito, ex oleo tere, ad mellis spissitudinē redige, absterfis prius scissuris instillato. Prodest etiam scillæ medulla oleo feruefacta, & ex terebinthina contrita, itémque cornu capræ vstum, caprillóque adipe exceptum. Sed calli circumpurgādi prius sunt, deinde medicamentis vtendum est.

Ad pudenda vlcerata, Cap. XLVII.

HÆc perfundes adstringentibus, aut persperges, rubi, myrti, capitulorum mali Punici agrestis, oliuǽque agrestis decocto: eadem quoque trita illinuntur. Lemnia itidem sphragis inungitur, aut aloen cum melle dissolue. Ad scrotum verò vehementi atque intolerabili pruritu vexatum facit fæx combusta, donec leuetur perturbatio. Valet ad idem alumen liquidum.

De leuce, alpho, melane, lepra, & scabie, Cap. XLVIII.

SAnguis pituitosus & glutinosus, qui longo temporis spatio colorem verterit, & ad albidiorem cōmutarit, leucē vitiliginem efficit. Alphorum similis est origo, nō tamē caro tota affecta est, sed extrema solùm cutis. Atque ab humore pituitoso alphi albi fiunt, melas verò à melācholico: sed humor qui lepram facit, ad imas vsque partes penetrat: scabies verò ipsa superficiem occupat. Ergo si calcem lotam & torridam habeas, tanta aqua admista quāta satis sit ad mediocrē crassitudinē, inungendo curabis. In alpho autem multo liquidiore medicamento inungēdum est, crassiore in scabie, crassissimo denique in lepra. Dracunculi radix cum aceto illita sanat alphos, itémque elleborus vterque: lupinorum amarorum decoctū superfusum, eorundem farina cum aceto aut oxymelite illita, cortex radicis capparis cum aceto, lilii radix cum melle, cæpa cum aceto in sole perūcta: crocodili terrestris fimus, sturnorum etiam, quum orizam solùm comederint, aut sepiæ testa cremata. Ad scabiem verò facit vua taminia, ellebor⁹ vterque, lupini amari, (vt diximus) cardamomū cum aceto, lilii radix cum melle, resina terebinthina cum sulphure, cuius nos periculum fecimus, cicer, fimus caprillus. Lepras verò expellunt anemonæ superdatæ, elleborus & albæ vitis radices.

De impetigine, Cap. XLIX.

QVum sanies tenuis atque acris cæteris crassioribus admiscetur, impetigines oriuntur, quæ facilè in lepram & scabiem transeunt: ex quo conficitur vt medicamenta valenter siccantia postulent. Itaque eas quibus à mediocriter siccantibus nihil adfertur auxilii, ab iis verò quæ vehementer exiccant, exacerbantur, ἀγρίας, *id est feras*, appellant. In his igitur vtendum est medicamētis quæ satis efficacia sint, nec tamen vehementer erodant. Cicer ad impetigines facit, vterque elleborus: prunorum gummi pueris prodest: erinaceus in petris nascens: pix cerato mixta: sulphur cum resina. hoc est experientia comprobatum. In puero autem apta est hominis saliua: affecta verò

A cutis continuò debet digitis ex saliua fricari: crocodili terrenì & sturnorum fimus. Ad impetigines verò recentes quæ mentum aut aliam faciei partem infestant, tritici multum capitur, incudique cuidam ignitæ imponitur, humórque qui inde emanat adhuc calidus sumitur, & impetigines inunguntur: atque hoc quidem remedio plerique sunt sanati. Aut maluæ agrestis fructum tenerum collige, eóque contuso succum exprime, & serua, & impetigines cōtinēter illine. Inueteratis impetiginibus, iis quæ subiiciam vtitor: Viticis folia contunde, modicum aceti

B adde & illine: vel capparis folia detrita ex aceto impone. Pastillus ad impetigines, Glutini figulini denarii quatuor, thuris denarii duo, aceti heminæ dimidium. In quibusdam scriptum est, pares portiones: aceto soluta illinūtur.

De inflammatione, Cap. L.

SPiritus flatuosus, crassus, vaporosúsque est materia inflationum: sed & corporis densitas vt spiritus non expiretur adiuuans causa est. Vnde curandi consilium eò dirigitur vt densata rarefaciamus, & crassum spiritum attenuemus: quod medicamentis quæ tenuium partium ca

C lidáque sint, efficietur. Sed quum musculi ex contusione inflati sunt, ex calidis & acribus excandescant, & dolores intenduntur. Ergo digerentibus lenientia miscenda sunt, atque in initio leniētium esse maior portio debet: quúmque morbus inclinet, eorum quæ digerunt. Præterea in huiusmodi affectione musculorum lenit & decoctū, & ipsum hyssopum cum exiguo oleo: digerunt verò acetū, & nitrum, & lixiuium stillatitium. Ergo in principio vtendum est decocto cum olei momento, atque item vini: quod calens lanis succidis excipiatur: quúmque particu-

D las refrigerare non oporteat, curandum vt calor diu cōseruetur. Vbi lenitus est æger, acetum nitrúmque, & deinde lixiuium stillatitium misceatur: postremò verò imponenda sunt emplastra quæ digerendi vim habeant, vt inflammatio subsidat, quale est quod sequitur: Sordes ex gymnasio ferueſacias, primúmque percolato, vt puræ fiant, rursúsque in lebetem coniicias, calcémque viuam tritam, vt farinam inspergas, donec luti fiat spissitudo.

De elephantia, Cap. LI.

E QVi hoc morbo correpti sunt, iis mirabile auxilium affert esus viperarum: quas qui esse velit, parare ad hunc modum debebit: In primis caput, itémque cauda ad quatuor vsque digitos abscindenda sunt, interioráque omnia & cutis etiam auferenda, corpus aqua perluendum: deinde in sartagine æquè ac anguillæ ex albo iure cōdiēdæ sunt. Fit autem album ius aqua copiosa imposita, exiguóque oleo, & porro, & anetho adiuncto. Est autem perspicuum, carnes viperarum esse coquendas vsquedum te-

F neræ fiant. Atque etiam ipsum medicamentum quod ex viperis conficitur, quod theriacen vocant, est accommodatum, vt ex eo copiosè bibant ii qui hoc morbo tenentur: ac sicui placeat, eodem cutim inungat. Qui hæc faciunt omnia, quandoque eis euenit vt squama ex cute excidat, cuiusmodi in serpentibus senectutem appellamus. Vtimur etiā ad hæc theriaco sale & calamintha: sed benefacit hoc quoque, quia nō solùm egregiè digerit tenues humores, sed saniem attenuat, & crassos humores ex quibus hoc morbi genus efficitur, incidit & dissecat. Non tamen in singulis hominibus ab iis remediis incipimus.

G prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam venam incidimus.

Octauo continentur quæ ad cerebrum,caput,oculos,nares,genas,maxillásque pertinent omnia.

LIBRI OCTAVI CAPITA.

De memoriæ iactura, déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio sopore torquentur, Cap.I.
De ephialte, Cap.II.
De morbo comitiali, Cap.III.
De eodem,ex Galeno, Cap.IIII.
De vertigine, Cap.V.
De apoplexia,ex Philumeno, Cap.VI.
De melancholia, Cap.VII.
De insania ex Philumeno, Cap. VIII.
De amantibus, Cap.IX.
De lycāthropia, Cap.X.
De cerebri inflammatione,ex Philumeno, Cap.XI.
De erysipelate cerebri, Cap. XII.
Curatio aduersus canis rabiosi morsum, Cap.XIII.
De neruorum resolutione, Cap.XIIII.
De rigore qui calefieri non queat, Cap.XV.
De conuulsionibus, Cap.XVI.
De distentione,ex Philumeno, Cap.XVII.
De capitis doloribus, Cap. XVIII.
De cephalæa capitis dolore, Cap.XIX.
De hemicrania, Cap.XX.
Ad puerorum adustiones, Cap.XXI.
De alopecia & ophiasi, Cap.XXII.
De capillis fluentibus, Cap.XXIII.
Quæ pilos attenuent, Cap.XXIIII.
De porrigine, Cap. XXV.
Ad pediculos, Cap.XXVI.
Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur, & ad fauos, Cap.XXVII.
Ad capitis vlcuscula, Cap.XXVIII.
Ad fœdum capitis odorem, Cap. XXIX.
Ad fœdum narium odorem, Cap.XXX.
Ad ecchymomata inueterata, Cap.XXXI.
Ad labia fissa, Cap.XXXII.
Ad ephelidem & maculas faciei,Galeni, Cap.XXXIII.
De varis,ex Galeno, Cap.XXXIIII.
Ad ficosas menti eminentias, Cap.XXXV.
Ad fœdos alarum odores, Cap.XXXVI.
De lippitudine,ex Galeno, Cap.XXXVII.
De inflammationibus oculorum, Cap. XXXVIII.
De doloribus oculorum,ex Galeni sententia, Cap.XXXIX.
De chemosi,ex Demosthene, Cap.XL.
De phlyctænis, Cap.XLI.
Ad phlyctænas oculorum, Cap.XLII.
De carbunculo, Cap.XLIII.
De mydriasi, Cap.XLIIII.
De phthisi & atrophia oculorum, Cap. XLV.
De nyctalope, Cap.XLVI.
De glaucomate & suffusione,ex Rufo, Cap.XLVII.
De obscuritate & hebetudine, Cap. XLVIII.
De strabismo, Cap.XLIX.
De expressione, Cap.L.
De confusione, Cap.LI.
De lusciosis, Cap.LII.
De oculis lacrymantibus, Cap.LIII.
De encanthide, Cap.LIIII.
De pediculis palpebrarum, Cap.LV.
De naribus obstructis,ex Archigene, Cap.LVI.
De strangulatis,ex Theophrasto, Cap.LVII.

ORIBASII SYNOPSEΩS AD EVSTAthium filium liber octauus.

De memoriæ iactura,déque iis qui vigiliis, & de iis qui nimio sopore torquentur, Cap. I.

A QVVM perdita memoria est, aut magna noxa affecta, si frigida omnino est intēperies,calefacere eam conuenit ; non tamen est exiccandi,sicut neque etiam humectandi necessitas:sed si cum humiditate sit coniūcta,exiccare: si cum siccitate, humectare:si in medio vtriusque consistat,eodem in statu cōseruare eam oportet. B Eorum autem qui veterno detinentur,in ipso statim initio vena secanda est:id quod est vtrique morbo,& qui ex vigilia & qui ex sopore fit,commune:éstque vtrique commune oxyrrhodinum in principio adhibere: cætera contraria sunt.sedanda enim leniendáque sunt quæ cum vigiliis vexant : excitanda verò quæ torporem afferunt.Meritò igitur quum ægrotantes in ætate florenti sunt,morbísque laborant,in quibus vigilant & desipiunt, iis irrigationes ex capitibus papaueris offeremus,& ad olfaciendum dabimus, nasique pinnas ab interioribus partibus, aut frōtem inungemus. C In morbis verò contrariis ægroti sunt excitādi, humorísque qui molestiam affert incidenda est crassities,& calefacienda. Ergo thymū, & pulegium,& origanum,& alia huiusmodi generis aceto incoquentes,ægrotātium naribus admouebimus:postea verò palatum validis acribúsque medicamentis inungemus: capiti quoque medicamenta eiusdē facultatis vsque ad sinapi imponemus. D Quinetiam si vterque morbus inueterarit,cucurbitulis etiam & castoreo in vtroque vtemur.

De ephialte, Cap. II.

QVi ephialtes nominatur,non est quidem malus dæmon,sed validus morbus quidam, atque etiam vates,sacerdos,& Æsculapii minister.Morbum verò præueniunt hæc,suffocatio,vocis suppressio,& grauitas.Occurrendum igitur inchoanti malo:nam perseuerans,& singulis noctibus incidens,morbumaliquem magnum,vt apoplexiam, vt insaniam, vt morbum comitialem,nuntiat, ídque quum capiti causa tribuitur. Quæcunque enim comitiales interdiu patiuntur,eadem ephialticos dormientes infestāt: ergo vena secanda est,totúmque corpus purgandum.Maximum verò auxilium affert iis elleborus niger ad pōdus drachmæ vnius, cui succi scāmoneæ oboli tres,& aliqua odorata,qualia sunt anisum,daucum,petroselinum, admisceantur. Hiera quoque ex colocynthide mirum in modum eisdem opitulatur. Diæta tenuis esto, fœtida vitentur.Adiuuat etiā hos pæoniæ semē:eius autē grana quindecim nigra trita ex aqua cōtinuè potui dētur.

De morbo comitiali, Cap. III.

VBi concidit aliquis, conuulsa & distracta membra sunt perungenda,tenendáque,ac dirigenda: deinde os aperiendum,digitúsque immittendus, aut penna oleo irino imbuta,vt pituitam euellamus : odoramentis quoque sensus excitare oportet,veluti peucedano,succo cyrenaico,bitumine,cedria,pice.Post accessiones,si nihil impedimento est,vena cubiti incidenda est:si nihil remittat accessio, extremæ partes sinapismo oblinendæ sunt : cucurbitula præcordiis affigenda. Si per hæc morbus non cessauit,exigua spes est:& tamen medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum & succum cyrenaicum cum melle & aceto ori infundat:per sedē verò cētaurii aut colocynthidis decoctum iniiciat. Qui ex morbo conualescunt,viribus refectis,ex hiera purgari debēt. Atque hæc quidem est recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio : nunc verò quomodo inueterato opitulandū sit, subiiciam.Igitur qui in hunc morbum cadunt, aquā diu bibere oportet,& si nihil prohibet, vtique sanguis mitti debet : quatuor autem aut quinque diebus interpositis,

corpus reficere, & ita purgante medicamento euacuare. præsertim verò ex nigro veratro, aut colocynthide, aut etiam scammonea. Ipsum porro veratrũ sine medulla tunsum cribratũmq; inspergendum est aquæ mulsæ cyathis quinque, aut sex, melléque crudo adiecto piperis momẽto excipiendum. Colocynthida verò abiecto semine, & quæ medullam adhuc habeat, passo implebis, totámque noctem ita sines: mane verò passum temperatum potui dabis: vbi satis purgati sint, lauari poterunt. Tertio die cucurbitulæ præcordiis & dorso cum scarificatione applicabuntur: deinde compluscculis diebus interpositis, refecto corpusculo, hieram ex colocynthide offeremus: post hæc capiti & occipitio cucurbitulas affigemus: sequenti die panem aqua mulsa incoctum, tritúmque cum amaris amygdalis, serpyllo, mentha, aut calamintha, aut ruta superdabimus: idque triduò faciendum est: pòst verò caput radendum, peucedanique liquore cui spondylium sit incoctum, ex aceto diluto perungẽdum. Rursus verò interposito spatio, & corpore recreato, antidoti ex colocynthide obolos nouem in aqua mulsa, diéque vno interiecto, tres etiam dabimus: inde medicamentis vtemur quæ sternutamenta cieant. Post quinque aut decem dies castoreũ ex mulsa exhibebimus, spatioque interposito, clyster ex centaurio iniicietur: deinde verò quæ pituitam per os & per nares ducant offeremus, tum sinapismum capiti inducemus. Iam verò & acribus cibis quandoq; est vtendum.

De eodem, ex Galeno, Cap. IIII.

COmitiales adiuuat oxymel per se sumptum, præsertim verò si cum scilla sit confectum. Capparis quoque condita prodest si continuò edatur, itémque salsamentum. Est autem salsamentum, medicamentum quoddam ex scilla vtilissimum, ad hunc modum confectum, Vas in quo mel fuerit capimus, scillámque in tenues partes manibus discerptam in id iniicimus: vas operculo soli do obturamus, totumq; vasculi os pelle circundatum diligenter ligamus, atque in sole constituimus, vt ad meridiem spectet, & à borealibus ventis sit remotum: (fiat hoc in Caniculæ ortu, quod est spatium quadraginta dierum) vasculum verò est paulatim ad solem vertendum. Transactis hisce diebus vas aperientes, corpus scillæ elixato simile comperiemus, succúmque ex ea fluxisse, quem collectum optimo melle iucundum facimus: & eius quotidie cochlear vnum plenum, ac pueris quidem paruum, adultis verò magnum damus. Quinetiam corpoream scillæ partem simpliciter contundimus & læuigamus, cochleárque vnum cum melle offerimus: sed huic quantum ad efficaciam pertinet, secundæ tribuuntur. Si verò primo loco stomachus sit affectus, ægro imperandum est vt concoctionis curã gerat: panẽ ergo accuratè elaboratũ ex vino temperato leuiter adstringente, atque albo, ad horam tertiam assumat. Medicamentum quoque ex aloë bis aut ter singulis annis dari poterit. Noui puerulum qui hoc morbo correptus nunquam fuerit posteaquam radicis pæoniæ magnam & recentem partem collo appensam tulit. Agaricum quoque, seselis, spondylii fructus & radix, aristolochia rotunda ex aqua epota comitialibus prodest. Scarificatio denique crurum sæpissime iterata eosdem vehementer iuuat.

De vertigine, Cap. V.

QVi hoc morbo tentantur, in accessione excitandi sunt medicamentis quæ odore moueant, & extremarum partium frictionibus, & cæteris generis eiusdem. Quum verò morbus conquieuit, vt profligetur, primùm secanda est vena, deinde purgandum ex hiera, tum interiecto spatio, clysteri acri ex centaurii vel colocynthidos decocto vtendum. His euacuationibus peractis, caput ipsum ad occipitium est scalpello conuulnerandum, cucurbitulæque cum scarificatione adhibendæ: postremò iis medicamentis vtendum quæ pituitam eliciant, & quæ per sternutamenta euacuent.

De apoplexia, ex Philumeno, Cap. VI.

QVi apoplexia correpti sunt, oleo copiosiore eliquato inungẽdi sunt, caputq; perfundẽdũ rosaceo in quo A spõdyliũ sit incoctũ, mulsáq; instillãda, & adhibẽda odorameta, vt castoreũ, vel opopanax, & galbanũ. Os quoque per vim aperiẽdũ est, digituíq;, aut pẽna oleo infecta iniiciẽda, vt liquid superuacaneum ibi sit, abstergatur: sedes quoq; inũgẽda est iis quæ flatus educũt. Si per hæc morbus nõ inclinat, clysteribus acrioribus vtemur, quibus muria & mel admiscebimus. His ita confectis, incidenda vena est: facta autem venæ sectione, iterum vtemur excitantibus.

De melancholia, Cap. VII.

IN hoc morbi genere, quando in toto corpore melãcho B licus sanguis redundarit, initium curationis à venæ sectione sumendum est: quum verò is cerebrum solum occuparit, tum sanguinis missione non est opus. Sed est etiã tertia melancholiæ differentia quædam, quum ea non secus atque morbus comitialis, à ventriculo ducit originem. hanc nonnulli veteres hypochondriacum morbum nominant. Quum igitur ex præcordiis melancholia oritur, primùm symptomata circa ventriculum apparent: quò mque maior sit effecta, eam melancholicæ perturbationes comitantur. Leuatur autem æger alui subductio- C nibus, vomitibus, concoctione & ructu. Hypochõdriacũ etiam hunc morbum, flatuosum appellamus, symptomáque eius esse dicemus tristitiam & timorem. Quum igitur propria melancholiæ symptomata magna appareant, ventriculum verò vel nullum, vel minimum quippiã infestet, tũc cerebrum ob atram bilem in eo accumulatam præcipuè affectum esse existimandum est. Hanc verò melancholiæ speciem continuis balneis, diæta boni succi & humida absque vllo alio præsidio curare oportet. Quum verò humor is qui infestus est, ob temporis diuturnita- D tem effectus est difficilis ad euacuandum, tunc & magis varia & potentiora remedia par est adhibere. ergo morbum hunc incipientem curare conuenit: inueteratus verò atque auctus est tractatu difficillimus. Igitur in principio epithymo aut aloë purgentur: nam & parum quotidie ex his sumptum, non mediocriter iuuat, leniterque aluum mouet. Vbi verò ita vti dictum est purgati fuerint, absinthium dabitur, modò herba ipsa duobus aquæ cyathis perfusa & incocta, modò eius succi drach. dimidiũ, aquæ continenter liquefacti. Datur quoque aceti modi- E cum dormituro, multáque obsonia in aceto intincta comedenda offeruntur. Sed melius erit aceto scillam, polium, & tenuem aristolochiam miscuisse. Quum verò ad curandum morbum qui iam inceperit, atque ex totius corporis consensu ducat originem, fortè accedas, non minus venam in cubito secabis. Facta sanguinis missione, viribus refectis per inferiores partes medicamento quod ex colocynthide, quódque ex elleboro nigro conficitur, purgabis. Quo in casu etiam quod ex epithymo, quódque ex aloë constat, conueniet. prodest quoque euphorbium F admiscere, & ex sero lactis parare. Iam & facultates quæ vrinam cient, purgationésque quæ sudoribus fiunt, huic malo medentur: quinetiam præcordiis prospiciendum est. Fouebuntur autem perfusa decocto rutæ, & anethi, & absinthii, & pulegii, & viticis seminis, & baccarum lauri, hæc enim oleo incocta, & affectæ parti admota, & leniũt dolores, & flatus discutiunt. Porro cataplasmatis insit etiam aliquid eorum quæ flatus pellunt: cuiusmodi est apium, aut anisum, aut cuminum. Nec minus etiam cataplasmati miscere cyperum, irida, & rosmarinum, & per- G mittere vt diu atque adeò per diem & pasto & ieiuno adhæreant: quum auferes, aliquod aliud operimentum, vt lanam latiorem, impone. Cucurbitulis ad flatus excutiendos leuibus vtendum est: ad dolores autem atque inflammationes, cum scarificatione. Quum verò curando procedas, non erit obliuioni mandandum sinapi: sed & acria smegmata & dropaces dorso & ventri sunt imponenda.

De insania, ex Philumeno, Cap. VIII.

INsaniæ eadem est quæ malancholiæ curatio: præcipuè tamen insanientes iuuat hippomarathri radix, semén- H que in aqua potum, & bryoniæ radicis denarius ex aqua quotidie sumptus.

De amantibus, Cap. IX.

EOs qui ex amore curis affecti, vigiliisque torti essent, quum nonnulli id minus intelligerent, balnei cibiq;

abstinentia, & tenui victu consumpserunt. In quibus quum nos amorem in causa eorum esse deprehenderimus, eorum animos ab amore ad balnea, ad compotationes, ad gestationes, ad ludos, & ad fabulas abduximus: nonnullis timorem incussimus. nam qui amori semper inseruiunt, ab iis affectio difficulter remouetur. Nonnulli autem obiurgandi sunt ex vitæ instituto quod sibi quisque delegerit. Cæterùm amantes hæc consequuntur, Oculi caui, non lacrymantes, sed vt voluptatis pleni videantur, continuus palpebrarum motus: quúmque reliquæ corporis partes concidant, in amantibus hi soli non concidunt.

De lycanthropia, quum homines luporum naturam imitantur, Cap. X.

QVos hoc malum infestos habet, nocturno tempore domo egressi, lupos in rebus omnibus imitantur, & ad diem vsque circa tumulos vagantur mortuorum. Hos ita cognosces, pallidi sunt, oculos hebetes & siccos, non illacrymantes, eósque concauos habent, lingua siccissima est, nulla penitus in ore saliua conspicitur, siti enecti sunt: crura verò, quia noctu sæpe offendunt, sine remedio exulcerata. Hæ sunt illorum notæ. Qua in re sciendum est, lycanthropiam esse melancholiæ speciem: quam accessionis tempore curabis secta vena, & facta vsque ad animi defectionem vacuatione, cibisq; boni succi. Vtitor quoque balneis dulcibus: deinde sero lactis per triduum vsus, etiam hiera ex colocynthide semel, bis & ter purgabis. Post purgationes theriacen ex viperis dato, & item alia quæ in melancholiæ curatione sunt commemorata. Morbo inuadente æger perspergendus est iis quæ somnū conciliare consueuerunt. Vbi verò somnus accesserit, aures & nares opio illinantur.

De cerebri inflammatione, ex Philumeno, Cap. XI.

CErebrum inflammatum ita sæpe intumescit vt etiam suturæ capitis deducantur: dolor maximus & diuturnus comitatur, vehemens fastidium, rubor in facie multus, oculi exeruntur, faciésq; & totum caput intumescit: ergo secanda vena est in cubito & euacuandum: itémque ex naribus & vasculis quæ sub lingua sunt sita, sanguis mitti debet, irrigationésque inflammationibus capitis congruæ, linimentáque humectantia, & maturantia sunt adhibenda.

De erysipelate cerebri, Cap. XII.

ERysipelas in cerebro fit, hácque ægrotus patitur, toto capite dolet, vt flamma in eo esse videatur, facies frigida est & subpallida, os inarescit. Vena secanda est ei qui ægrotat: præcipuè verò quæ sub lingua sunt venæ incidi debent. Refrigerantia quoque admoue, quibus in aliis itidem erysipelatis vtimur.

Curatio aduersus canis rabiosi morsum, Cap. XIII.

CAnes rabiosos hæc comitantur, muti omnino sunt, & veluti insani, vt ne domesticos quidem agnoscāt, cibum auersantur, siti premuntur, nec bibunt, anhelant vehementer, auribus demissis sunt, saliuam copiosam & spumeam edunt. Qui verò ab iis morsi sunt, curare statim oportet omni legitima curatione, etiamsi vlcus sit perexiguum, & extremitatem solùm occupet: neque cicatrix celeriter inducenda est. Vulnus autem abluetur aqua in qua chamæmelum & agrestis lapathi radix sit incocta. In potione verò sument lycium, & silphii liquorem, quem in vulnus etiam imponent: sument quoque in potu chamædryn, scordium, gentianæ radicē, polium, fluuiatilium cancrorum decoctum, cui anethū multum admiscebunt. Purgabuntur verò medicamēto quod ex colocynthide conficitur: cuius quotidie dabis quantū fabæ magnitudinē compleat, sed non vt integra fiat purgatio. Humor verò quicum dabitur, esto decoctum helelisphaci, aut sideritidis heracleæ (quam & halysson vocant) quia ipsa sola iuuet. Vtiliter quoque dari poterit medicamentum ex viperis. Vsus etiam eorum quæ vrinam mouent est accōmodatus. Iam & iecur canis qui momordit, dandum est. Sed non vni soli remedio confidendū: & quibuscunque rationibus possis est inuestiganda atque tractanda curatio. Appollonius verò Pergamenus ait fuisse memoriæ commendatum, multos quidem ex iis in quibus ob aliā causā aquæ timor natus esset (quos ὑδροφόβους appellant) fuisse seruatos: ex iis verò qui à cane rabioso morsi fuissent, seruatum esse neminem.

De neruorum resolutione, Cap. XIIII.

QVum nerui omnes simul sensum motúmque amiserunt, apoplexia morbus nominatur: quum verò in altera parte, siue dextera siue sinistra id accidat, dicitur paralysis (*hoc est resolutio*) neruorum illius partis quam obiedit. Originem ducit hic morbus ab humoribus glutinosis & crassis neruos obstruētibus, per quos voluntarii motus eduntur: ex quo patet, eos humores esse vacuandos. His euacuatis, primùm hieræ drachma potui dabitur sine melle, iniecto tamen pipere in puluere redacto: si quidem volumus non purgationem, sed distributionem ab hoc medicamento fieri: & tertio die drachmam itidem dabimus, aut etiam plus eo. Quatuor verò diebus interpositis duas similiter, atque etiam tres drachmas exhibebimus: deinde quatuor diebus interiectis quatuor drachmas adiecto mellis & salis cochleari: quo tempore etiam piper est addendum. Si hac dandi medicamenti ratione æger minus perfectè fuerit purgatus, quinque drachmas, & quibusdam etiam sex (si modò ætas florens sit) dabimus. Diæta sit attenuans. parti verò quæ propter solam obstructionem sit resoluta, impone aliquod medicamentum quod digerendi vim habeat. Quibus verò partes faciei sunt resolutæ, ad eos medicamenta faciunt quæ pituitam educunt, quæ continuò sunt adhibenda, vt eorum robur excitetur. Iisdem sunt excitanda sternutamenta, capitísq; habenda omnino cura est: at in quibus resolutio faciem non vexat, iis satis erit occipitio, & in primis vertebris applicare medicamenta, in quibus etiam medicamentis pituitam euocantibus vti debebimus.

De rigore qui calefieri non queat, Cap. XV.

RIgor huiusmodi ex pituita vitrea admodum frigida sine febre oritur. In iis verò qui ita sunt affecti, calefacientibus vti sine metu debemus, & quæ humorum crassitiem dissecent adhibere: talia quoque esse debent esculenta & poculenta. Vtendum verò est medicamento quod ex tribus piperibus, deinde eo quod ex calamintha, tum verò eo quod ex succo cyrenaico & castoreo conficitur.

De conuulsionibus, Cap. XVI.

QVum statim ab initio morbi, aut non ita multo pòst conuulsiones quæ oriri incipiunt, diutius perdurāt, ex repletione oriuntur: quum verò ex multis sudoribus, aut vomitib⁹, aut alui excretionibus, aut sanguinis defluuio, aut vigiliis, aut fame, aut moeroribus nimiis, & vehementibus sequuntur, ex inanitione ortum trahūt: quúmque aliquis sanus derepente conuellitur, id ex repletione fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentissimis totum corpus atque nerui exiccescant, atque ex ea siccitate postea sequatur conuulsio, id summum malum est, & eiusmodi vt fere nullus sit remedio locus. Ergo quum partes corporis ad anteriora trahuntur, ea conuulsio ἐμπροσθότονος: quum verò ad posteriora, ὀπισθότονος: quum deniq; rectè inter vtrāque partem intenduntur, τέτανος nominatur. Cæterùm conuulsiones quæ ex repletione aut inflammatione oriuntur, curabis si copiam humorum euacues, inflammationémque peculiaribus remediis propulses. Conuulsio autem accidere etiam solet quum vomentes vehementius sese torquent. His succurrit acanthii radix, & spinæ albæ, & spinæ Ægyptiæ semen epotum. Quidam etiam centaurii minoris succum potui dant, quum ex repletione existit conuulsio: castoreū verò non modò bibitur, sed etiā extrinsecus cum oleo sicyonio cuti illinitur.

De distentione quæ τέτανος dicitur, ex Philumeno, Cap. XVII.

QVibus ceruix recta intenditur, vesicam oleo calido repletam admouere tendinibus oportet, vt quæ leniter calefiunt, etiam contraria quæ distentio inuehit, ferre queāt. Ergo totum consilium est eo dirigendum vt irrigationibus & lotionibus curationem transigamus.

Primùm autem vtemur oleo dulci, deinde verò rutaceo & ficyonio: sed magis etiam laxant cataplasmata ex fœnogræco, lini semine, farina hordei, quæ mel copiosum atque oleum recipiant: ea autem comprehendant ceruicem, vtranque maxillam, totámque spinam, vsque ad lumbos. Adhibendæ etiam sunt cucurbitulæ sic vt cutis incidatur: admoueantur autem ceruicibus spinæ ab vtraque parte, & pectori vbi musculosum est, & item præcordiis. Eos vero in quibus morbus inueterarit, in oleum totos descendere etiam bis die conuenit. Si vires subuertuntur, oleum rutaceum leniter calidum, in quo resina sit eliquata, per sedem iniectum eos mirabiliter iuuat: prius tamen bibant succum cyrenaicum: sed quia dissolutum facit erodentem potionem, oblinatur melle cocto ad erui magnitudinem. Silphii quoque radix ex mulsa epota vtiliter præbetur: simili quoque modo myrrha & hyssopi decoctum: sed castoreum reliquis longè præstat omnibus. Quocirca duo cochlearia sigillatim distincta ex mulsa danda sunt.

De capitis doloribus, Cap. XVIII.

CApitis dolores quos æstus aut calor aliquis excitauit, curant ea quæ refrigerandi vim sine adstrictione possident. Inter ea præstant cæteris quorũ est substãtia tenuior: quocirca in principio nihil est rosaceo meliꝰ quod absque sale sit confectum: non debet autem vetus esse. Post rosaceum sequitur chamæmelinum oleum, aptum iis in quibus refrigerare mediocriter oporteat: vbi verò vehementer refrigerare velimus rosaceo vtemur, eidémque semperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut vuæ acerbæ succum miscebimus. Papaueris verò & mandragoræ succus, quum non sine noxa refrigeret, vitandus est: sed si necessitas quandoque cogat, eius parum miscendum est. Erasistratus autem authot est, calidiores temperaturas, quum quis eas soli sit expositurus, mirum in modum præseruari spongia lata ac densa ex aqua frigida valde expressa, & capiti admota. In dolore verò capitis qui ex frigore ortum ducit, rutaceo oleo vteris: si maiore calore opus sit, parum euphorbii oleo misce: præterea isline irino vnguento & amaracino: iam & laurinum hoc tempore erit accommodatum: atque his quidem & frontem, & narium & aurium meatus inungere oportet: quæ in recentibus capitis doloribus sunt seruãda. In iis autem qui sunt inueterati, & necesse est caput radere, medicamenta adhibemus quæ tum emplastrorum tum ceratorum forma sint confecta: quum verò capilli breuissimi sint, liquidiora imponimus: horum autem materia aliunde est huc comportanda. Ea igitur quæ refrigerant, ex iis quibus erysipelata curantur: quæ verò calefaciunt, ex calefacientibus componenda sunt, quale est quod ex euphorbio conficitur. satis est enim vnam euphorbii drachmam olei dulcis vnciæ vni, & ceræ vnciis tribus adiicere. Dolorem verò capitis qui vitio stomachi ortus sit, sanabis vacuatione quæ vomitibus quamcelerrimè conficitur: si verò nihil euomuerint, etiamsi valde sint conati, dabimus operam vt succorum vitiatam malitiam cibis boni succi corrigamus. Porro pessima affectio fit quum vitiosi humores in ventriculi tunicas ita sunt infarcti, vt elui non posse videantur: quorum optimum remedium est picra. Quum verò calor dolorem afferens superarit, curatio adhibenda est ex iis quæ refrigerandi vim habent, postea mitigantia & concoquentia medicamenta repellentibus commiscebimus, tum verò digerentia & attenuantia adiungemus. Dolores ex febrium magnitudine obortos, perfusiones ex capitibus papaueris sanant. Qui verò ex vini potu caput dolent, vacuandi sunt, quiésque ac somnus imperandus, balneúmque vesperi adhibendum, & cibis vtendum boni quidem succi, sed non calefacientibus. In iis denique qui ex ictu aut plaga dolore capitis vexantur, quum iam inflammatio quædam constiterit, venæ sectione vti conuenit: si quid prohibeat, clysteri euacuabimus.

De cephalæa capitis dolore, Cap. XIX.

IN cephalæa dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulsantes, inflammationem: extendentes, si grauitas &

A pulsus non adsint, spiritus tenuis ac flatuosi copiam in membranis contentam testantur. Ergo si multitudo vaporum aut humorum contineatur, vtrum id euenerit propter particulæ illius imbecillitatem, an propter totius corporis repletionem considerandum est, vt totum corpus euacuando, etiam capitis dolorem ex particulæ imbecillitate contractum sanes. nam materiam in totum corpus reuellendo, affectæ particulæ medemur.

De hemicrania, Cap. XX.

B QVi curaturus hemicraniam est, qua purgatione aut venæ sectione ægrotus indigeat, considerare debet, atque ita ad capitis auxilia progrediens, tum per digitos manus suæ, tum per linteolum dimidiam frontis partem ante tempus accessionis confricãdo excalfaciat. Post accessionem verò medicamentis quæ hemicrania medici vocant, vtendum est: sique multus calor in doloribus sentiatur, iis in quibus refrigerans aliquid insit: sin secus, iis quæ abundè calefaciant: vtrisque verò aliquid ex iis quæ robur addunt, misceatur, quod facultatem adstringendi habeat. Iuuat etiam hos si oleum tepidum in aures C instilletur, modico euphorbii ad oleum iniecto, vt ad libram vnam olei, euphorbii dimidium vnciæ addatur. Ad eos qui caput mobile habent, ex Dioscoride, Stichadem ex aqua aut hydromelite bibendum præbe, & sanescent.

Ad puerorum adustiones, quæ siriases dicuntur, ex eodem, Cap. XXI.

SIncipiti imponenda sunt heliotropii folia, cucurbitæ ramenta, cucumeris (quem peponem appellant) cutis, quæ carni adiacet, solani hortensis folia & succus cum rosaceo.

D De alopecia & ophiasi, Cap. XXII.

EX medicamentis quæ ad areas faciunt, euphorbium admodum calidum est: eo minus est thapsia, deinde sinapi, & nasturtium & adarce, tum struthium; & spuma nitri, & sulphur vernicarium, & veratrum vtrunque, & oleum laurinum, & alcyonia, & arundinis radix & cortex combusti, & pix liquida, vrsi adeps. His vtitor, & potentioribus ceratũ, imbecillioribus oleum laurinũ admisceto.

De capillis fluentibus, Cap. XXIII.

E NVllum præstantius medicamentum expertus sum, nullúmque fore animo cõcipio capillis fluentibus, quàm quod ex ladano & oleo lentiscino conficitur. Si verò fluor sit copiosus propter magnam cutis raritatem, nõ erit incommodum pro lentiscino myrteum oleum ladano miscere. Perspicuum autem est, caput prius fricandum, & capillorum copiam tollendam esse: iis verò quibus ex morbo capilli defluunt, diæta refectrice opus est. Lotus arbor pilos fluentes cohibet, vel abrotoni cinis cum aliquo ex iis oleis, lanuginem inducit. Defluuium autem quod citra morbum accidit, brassica arida, trita, F ex aqua illita curat, aut loti radix eodem modo capillos prohibet excidere, quod etiam laudauit Galenus. Ladanum in vino maceratum læuigabis, myrteum oleum & vinum vicissim inspergens. Satius verò est adiantum dimidio ladani pondere admiscere; & myrteo oleo exceptũ illinere, aut cum arundine combusta admiscere. Vt autem capilli nascantur, ficulnis foliis contritis locum illine. Ad pilos autem palpebrarum cadentes cedriam comburere, fuligineque vtitor.

Quæ pilos attenuant,

G Cap. XXIIII.

PIlos attenuant hordeum, fabæ, eruum, aphronitrum, & nitrum. Vehementiora his sunt testæ fictilium, elibanique, pumex ignem non expertus, alcyonia, ellebori, bryoniæ & dracunculi radix, aristolochia, & cachry. Si odorata fieri volueris, cyperum, melilotum, rosas siccas, iunci odorati florem, iridem, spicam, nardum Indicum & Celticum, fœnieuli folia, itémq; amomum & costum admiscebis.

De porrigine, Cap. XXV.

H POrrigo ex vitiosis humoribus oritur. Est ergo perspicuum, digerentia & abstergentia medicamenta adhibenda esse. Furfurum sextarium medium in aquæ heminis duabus macerabis, deinde confricabis, postea excolabis, & cremorem heminæ aceti semisse adiecta, vsque ad

vini ſpiſſitudinem coques,eóque caput illines:poſtea ve- A
rò caput lauabis aqua in qua beta aut fœnumgræcum aut
lupini ſint incocti. Inunctiónibus vtitor,vt irini vnguen
ti fæce.hoc enim medicamentum citra morſum digerit.
Ad inueteratas porrigines valet hoc quod habet atramẽ-
ti ſutorii , ſulphuris ignem non experti, ſpumæ nitri pa-
res portiones,quæ vino affuſo excipiantur oleo lentiſci-
no,componuntúrque ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem,& pi-
li ſubunguntur.

Ad pediculos, Cap. XXVI.

VVæ taminiæ partes duæ,ſandarachæ & nitri,vtriuſ- B
que pars vna:ex aceto atque oleo caput vngito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos,

Cap. XXVII.

HÆc in capitis cute tenuibus foraminibus eroſa , te-
nuem modicéque viſcoſum humorem in ſe haben-
tia conſiſtunt:fauus autem maiora habet foramina. ergo
patet,humores ex quibus morbus originẽ ducit,euacuã-
dos eſſe.Siqúe amplius influant,primùm ipſorum influ- C
xus prohibendus eſt , & per capitis & per totius corporis
euacuationem,vt in alopeciæ curatione diximus,conue-
niéntque medicamenta incidentia. Nonnulla autem me
dicamenta , quum excrementis totum corpus redundat,
achores incipientes curant, quæ adſtringendi & repellẽ-
di vim habent,qualia ſunt myrti baccæ, pini cortex,ru-
bus , & ſycaminus : nonnulla verò & obſiſtunt achorum
incrementis,& id quod influit repellunt , atque etiam,
quum mixtis viribus ſint , id quod iam in parte affecta
continetur,concoquunt,& digerunt. tale eſt myrtinum, D
& roſaceum,lentiſcus,cyperus,& lenticula:nonnulla ve-
rò digerendi vi ſunt prædita , & abſque calore ſenſibili
abſtergunt,vt beta,& plumbum vſtum : nonnulla deni-
que valentiores vires habent , achoréſque qui à craſſis
glutinoſiſque humoribus fiunt,euacuare poſſunt. Huiu-
ſmodi ſunt ſal,chalcitis,vini fæx vſta,ſandaracha, & calx
extincta,fel calidorum ſiccorúmque animalium.acetum
verò acerrimum ad achoras omni tempore accommoda-
tum eſt:hoc autem diluta metallica achoras curant. Si ve-
rò achor inflammationis ſenſum inuehat,id in primis fa
cies,vt inflammationem humido medicamento quod E
πάρυγρον dicitur,ſedes. Ad idem valent hæc ſimplicia,Pa-
paueris agreſtis , & alterci folia tere ex vino , atque
illine,aut ſcoriam ferri & roſas pari portione tere , &
ex vino illinito : id quod nonnulli cerato roſaceo exci-
piunt.

Ad capitis vlcuſcula, Cap. XXVIII.

CApitis vlcuſculis conuenit hoc quod habet plumba-
ginis,papaueris foliorum pares portiones : contere
hæc inter ſe,oleóque myrteo exceptis,vt cerati fiat craſſi- F
tudo,inungens vtitor.

Aliud ad idem valens,

Calaminthæ teneræ folia, ceruſſámque pari portione
tere,decocto capitum papaueris diſſolue,myrteo oleo ex
cipe,vt ſtrigmenti craſſitudinem habeat,atque vtitor.

Ad fœdum capitis odorem,

Cap. XXIX.

GLandis vnguentariæ & nardi pares portiones ex eo-
dem conterito ad mellis ſpiſſitudinem : caput abra-
ſum cum vino vetere inungito. G

Ad fœdum narium odorem,

Cap. XXX.

MYrrhæ,acaciæ,amomi,ſingulorum drach.I.contũ-
de & cribra,melle cocto excipe.iube vt hoc ſum-
mo narium intercepto agglutinet.

Ad ecchymomata inueterata,

Cap. XXXI.

RAdicula illita ad hæc facit.auferenda eſt quum ero-
ſionem incipit inducere,aut radiculæ ſuccum cum
micis panis illinito. H

Ad labia fiſſa, Cap. XXXII.

OVi membranulam interiorem vt ſplenium impone:
idem faciunt telæ aranearum candidæ , quæ in arcis
inueniuntur:quæ verò altius ſciſſa ſunt, bubulo aut capri
no adipe,aut medulla bubula,& reſina inungito.

A Ad ephelidem & maculas faciei,ex Galeno,

Cap. XXXIII.

VItis ſylueſtris racemi ephelidas & maculas, & quæ-
cunque generis eiuſdem in ſumma cute oriuntur,cu
rant.Amygdala amara ephelida tollit,itémque huius ar-
boris radices coctæ : coſtus ex aqua & melle ad idem va-
let.Braſſica ad ephelidem & lenticulas facit:& ad cætera
omnia ad quæ mediocri adſtrictione & abſterſione opus
eſt.Sepiæ teſta combuſta eadem præſtat.

De varis,ex Galeno, Cap. XXXIIII.

B QVi varus appellatur , tumor quidam exiguus atque
durus in faciei cuticula eſt:ad quem exterendum va
lent emollientia & digerentia medicamenta.Aliud.Mel-
lis Attici cyathus , acerrimi aceti par portio : diligenter
mixta excipe terebinthina:vbi emollieris impone.

Ad ficoſas menti eminentias,ex Galeno,

Cap. XXXV.

SPumæ argenti,miſyos crudi par pondus,tere,& illine.
Aliud.Thuris drach.octo.ſpumæ argenti drach.IIII.
ſalis foſſilis drach.octo.trita illinito.

C Ad fœdos alarum odores,

Cap. XXXVI.

ALuminis liquidi partibus duabus,myrrhæ parte vna,
vino diſſolutis vtitor.

De lippitudine,ex Galeno, Cap. XXXVII.

OPhthalmia eſt inflammatio tunicæ,os capitis & cal-
uariam ambientis:ad hanc medicamenta ſunt adhi
benda quæ repellant,nec exaſperent,hoc eſt quæ non ve-
hementer adſtringãt:vtplurimum verò albus oui liquor
cum accommodatis medicamentis , per collyria quæ v-
D nius diei dicuntur,ſanare lippitudinem poteſt:poſtridie
verò eius diei collyrio quod nardium appellatur , ad in-
ſtaurandum & corroborandum inungetur.In quibus au-
tem adſtringentia ſuperant,plurimum oui candidi , pa-
rúmque collyrii eſſe debet:in quibus verò concoquentia
excellunt,iis paulo craſſioribus eſt vtendum.Fomento ex
ſpongia vtemur,ſi quidem mediocris ſit dolor,ſemel aut
bis in die:ſi vehementior , & ter & quater , & ſæpius vti
præſtat.Fomentum verò ex meliloti & fœnigræci deco-
cto conficiatur.

E De inflammationibus oculorum,

Cap. XXXVIII.

SI plenitudo ſubſit , vena ſecanda eſt , aut adhibenda
purgatio,aut clyſter iniicẽdus, aut imperanda inedia,
atque ita progredi,adhibitis iis quæ repellere fluxionem
poſſint.Si plenitudo non adſit, ſed mediocris affectio o-
culos obſidens fluxiunculam pariat , in principio vten-
dum eſt inunctione , vt irritationem oculis infeſtam le-
niamus,& defluxum ſiſtamus:quale eſt quod ad Nilum
authorem refertur ex roſis, & medicum , & nardinum.Si
F verò humor in capite tantummodo obſtructus redundet,
cucurbitulas occipitio affigere oportet,& cutim ſcarifi-
care,vel hirudinem adhibere,& fronti qua dolet oculus,
aſſiduè oui candidum , aut lac inſtillare, & hiſce reme-
diis dolores lenire.In quibus verò ardens, calida , & acris
defluxio eſt,aut ſalſa,hoc cataplaſmate vtemur:Panis pu-
ri medullam aqua macerato,læuigato,roſacei modicum
admiſceto,ſuperiori palpebræ imponito:aut capitum pa
paueris decocto polentam coque,& modico roſacei adie
cto illine.Palpebræ autem inungendæ ſunt medicamen-
G to quod diarhodon appellatur , diluto capitum papaue-
ris decocto:agglutinantibus quoque & vnguentis vten-
dum eſt , quum vaſa quæ in fronte & temporibus ſunt,
contorta diſtenduntur. Sed quum defluxio à vaſculis
quæ altius inhærent, proueniat, ab his abſtinendum eſt.
Si verò inflammatio à materia concocta excitetur , pur-
gante medicamento confertim euacuabimus.balneum
quoque in hoc caſu erit accommodatum.Quum inflam-
matio remittit,cataplaſmatis calidis per initia vtendum.
Si craſſum ſit id quod inflammationem facit , primùm
H omnium adhibenda curatio eſt alui ſolutione , inun-
ctionibúſque medicamentorum quæ neque impleant,
neque craſſos humores reddant , ſed quæ diffunde-
re , humectare , & excernere poſſint : quale eſt chia-
cum collyrium . ad hæc imponenda ſunt catapotia do-
lorem leuantia , odoramentáque , & cataplaſmata , &

medicamenta quæ inunguntur: celeriúsque balneo vtendum, & serum lactis propinandum.

De doloribus oculorum, ex Galeni sententia,
Cap. XXXIX.

QVoties dolores vehementes oculis accidunt, perquirendum est quænam affectio in inflammatione dolorem eis afferat: nam aut ex vehementi acris humoris confluentis morsu, aut quòd eorum tunicæ plenitudine distenduntur, aut propter crassorum humorum, aut succorum, aut spiritus flatuosi extensionem vehementes in oculis dolores excitantur. Ac morsus quidem purgantibus medicamentis, & ipsi particulæ oui humore infuso curabis. Vbi autem prius concocta inflammatio ipsa fuerit, corpúsque vacuum, tum vtique lauationes sunt aptissimæ. Quæ verò ex repletione inflammationes proueniunt, missione sanguinis, alui deiectione, infernarúmq; partium frictione curare conueniet. Extensiones verò curabimus toto corpore prius euacuato, atque etiam humorum momento deorsum auerso, tum medicamētis localibus quæ digerant vtendum erit. Fouendi igitur sunt, ac fœnigræci decoctum infundendum. In quibus verò sanguinis crassioris copia in venulis oculorum continetur, sine succorum in toto corpore redundantia, vini potione vtendum est, quippe quod calefacere, euacuare, & obstructiones aperire queat.

De chemosi, ex Demosthene,
Cap. XL.

QVum ex vehementi inflammatione palpebræ inuertuntur, vt vix contegere oculos queant, curare oportet venæ sectione, medicamento purgante, & collyrio diarhodon cum lacte, aut oui candido palpebras illinendo, eodem quoque tempora & frontem illines. Corpore plurimum euacuato, si ferre queant, fomentum ex spongia adhibendum est, cataplasmatáque ex farina pura, & polenta ex hydromelite cocta imponenda, eáque sæpius mutanda sunt, ipsique polentæ & seris & solanum admisceri debēt. In principio subungendum nō est: satis enim est lactis vti infusione: sequenti verò die admouere ea quæ ad inflammationem faciunt, & præsertim diarhodō collyrium: quū inflammatio remittit, medicamēto purgante vtendum, & acrioribus inungendum.

De phlyctænis, Cap. XLI.

PHlyctænæ curandæ sunt ad hunc modum: in primis iubendum est vt ægri parum loquantur, sternutationes, iram, spiritus retentionem vitent: potum & cibum quammaximè possumus contrahere oportet, euacuationéque vti ex clysteribus non acribus, obscuro loco ægrum continere, ligamenta quoque, & linteorum applicationes vitare oportet. Cataplasmatis vtendum est leuioribus, & subadstringentibus, collyrium verò Nili diarhodon lacte dilutum conueniet.

Ad phlyctænas oculorum,
Cap. XLII.

PHlyctænæ quæ in oculis sunt, medicamenta digerentia postulant: quæ igitur recētes sunt, atque adhuc inflammatæ, medicamentis quæ ex myrrha, & thure, & croco constāt, arcentur: inueteratæ verò aliquid eorum quæ maiorem digerendi vim habent, requirunt.

De carbunculo, Cap. XLIII.

PRimùm clysteri vacuare, deinde lacte non cocto mediocriter purgare conuenit: deinde spongia fotum erui farina, vel triticea, ex aqua mulsa cocta illinere: nonnunquam verò iridiem tenuem illinere, & lacte oculum perluere: si vlcera serpant, lenticula cum melle, vel mala cydonia cocta superdanda: si latius depascendo serpant, foliis oliuæ decoctis, vel malicorio in vino decocto læuigatóque illinito: si cessent serpere, crustáque medicamento quod subiiciam imposita exciderit, vlceráque pura sint, luteis ouorum tostis læuigatísque cum melle, & croco donec ad cicatricem perueniant, illinentur: medicamētum verò est huiusmodi: Spodii drach. quatuor, croci oboli tres, vino aminæo læuigentur quousque inaruerint: passúmque creticum vetus miscetur: omniáque simul læuigantur, & liquor pyxide fictili excipitur, & oblinitur.

De mydriasi, Cap. XLIIII.

QVum pupillæ color nihil immutatur, sed multo quā naturaliter esse consueuit, est latior, & interim lumine penitus priuat, interim verò quæ videntur, multo minora apparent omnia, mydriasis malum vocatur. Eius curatio sanguinis missione ex cubito, aut purgatione tentanda est: sin minus, venas in angulis oculorum oportet incidere, deinde cucurbitulam occipitio affigere, & aqua marina faciem & oculos perfundere: si ea non adsit, muria vel posca vtemur: cæterùm medicamenta adhibenda erunt ea quæ ad phlyctænas etiam faciunt.

De phthisi & atrophia oculorum,
Cap. XLV.

PHthisis est quum pupilla angustior, obscurior, & rugosior efficitur: res verò quæ cernuntur, his maiores apparent. Inter phthisin & atrophiam hoc interest, quòd phthisis angustiorem pupillam efficit: atrophia verò totum oculum & minorem & humiliorem reddit. Curandus hic morbus est exercitatione partium superiorum, & diligenti admodum capitis, faciei, & oculorum frictione, & acriore medicamento, quale est quod sequitur, rarefacere oportet: Ammoniaci drach. vna, crocomagmatis drac. quatuor, æruginis drach. vna: tritis in aqua & subactis vtitor.

De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopem vocant eum qui per diem videt, sole occidente obscurius, nocte verò omnino nihil cernit. Curari debet sanguine ex cubito, & angulis oculorum misso: deinde purgatione aut euacuatione ex clysteri: tum apophlegmatismi imperabuntur, aut vt sternutamēta excitentur. Ante cibum hyssopum potui dabimus: si morbus ita non finiatur, medicamentum purgans quod ex scāmonea castoreóque conficitur, iterum dabimus: oculi melle despumato illinentur, claudentúrque humores comprimendo, & continendo. Aut aluminis Ægyptii combusti partes duas, salis fossilis partem vnam, tere ex melle & sublinito.

De glaucomate & suffusione, ex Rufo,
Cap. XLVII.

GLaucoma & suffusionem veteres vnum eundémque morbum esse existimarunt: posteriores verò glaucomata humoris glacialis qui ex proprio colore in glaucum conuertatur & mutetur, morbum esse putauerunt: suffusionem verò esse effusionem humorum inter vueam & crystalloidem tunicam concrescentium: cæterùm glaucomata omnia curationem non recipiunt: suffusiones verò recipiunt, sed non omnes. Discutere igitur suffusionem oportet sanguinis ex cubito detractione, itémque purgatione, & acrioribus euacuationibus, veluti centaurii decocto, aut amari cucumeris, & alui solutione frequentiore: cucurbitulas etiam occipitio cute incisa admouendo. Aqua toto curationis tempore bibenda est, cibique assumendi qui attenuent. Proderit etiam progressu temporis apophlegmatismos per dies aliquot adhibere. Medicamentis vtendum est primùm simplicibus, qualia sunt mel, oleum, fœniculi succus: deinde compositis, quale est hoc quod accipit sagapeni drachmas duas, succi cyrenaici, veratri albi, singulorum drachmas sex, rutæ syluestris drachmam vnam, spumæ nitri drachmas sex, allii quinque, mellis cochlearia octo, aut succi chamædryos, sanguinariæ, singulorum pares portiones, collyria conficito.

De obscuritate & hebetudine,
Cap. XLVIII.

OBscuritas est plerunque totius aspectus impedimentum absque manifesta oculi affectione: hebetudo verò est obscurior aspectus ab aliqua ignota causa proueniens. Communis omnium obscuritatum curatio est venæ sectio in cubito, & in angulis oculorum: deinde verò humores euacuationibus ad partes inferiores reuellendi sunt: postea cucurbitula occipitio affigenda, hirudinésque temporibus admouendæ, & partes inferiores confricandæ: aqua potui danda, cibis vtendum qui facilè digerantur, temporis spatio sternutamenta quoque excitanda, vomitus ante cibum ciendus, inunctiones adhibēdæ:

A ac primùm quidem ex paribus mellis & olei portionibus:deinde hoc compoſito quod ſubiicio, Croci oboli duo, fellis hyænæ drach. vna, piperis communis grana LXXXV. ſucci fœniculi drach. XVI. guttæ ammoniaci drachma I. æruginis tantundem, mellis cochl. VI. tritis omnibus fœniculi ſuccum affunde, deinde læuigata exſiccato, túncque mel admiſceto, in pyxidem æneam reponito, & vtitor. Antequam inungas, oculos ſpongia quæ marina calida imbuta ſit, fouebis.

De ſtrabiſmo, Cap. XLIX.

B QVi ſtrabones oriuntur, curantur rebus faciei adiectis, vt rectè aſpiciant, & lucerna in conſpectu ipſorum conſtituta, ne obliquè intueantur: qúmque ad nares oculis conniuent, ſtipulas ex palma etiam angulis oculorum qui ad tempora ſunt, agglutinare conuenit, vt aſpectu ad has firmiter directo oculos emendent.

De expreſſione, Cap. L.

OCuli verò interdum exprimuntur ita vt exerti permaneant: ſi ex ſtrangulatu ſic compreſſi ſint, vena in cubito ſecanda eſt: ſi alia cauſa ſubſit, purgandum elleboro nigro aut ſcammonea. C Compreſſiones verò quæ ex doloribus oriuntur, purgationes quæ in puerperiis eueniunt, ſæpenumero ſoluunt: vnde nos quoque vnà cum iis debemus opitulari: in viris autem poſt ſanguinis miſſionem, ſi morbus non remiſerit, cucurbitula occipitio affigetur: lana melle imbuta imponetur, aut ſtuppam ex aqua & ſupra linteolum leniter deligabimus. Marina quoque frigida faciei inſperſa eoſdem iuuat, & ſereos & polygoni ſuccus cum meconio illitus, itémque alia quæ comprimendi & contrahendi vim habent. D

De confuſione, Cap. LI.

COnfuſiones quæ ex plaga conſequuntur, venæ cubiti ſectione curamus, itémque totum oculum ſanguine recens mactati animalis, præſertim verò turturis, ſin minus, columbæ, implendo: deinde lanam mollem, ouo cum vino & roſaceo contuſo intinctam, & impoſitam deligando: die ſequenti idem faciendum: tertio verò, fomento vtendum, lac inſtillandum, quæ accommodata ſunt, applicanda: poſtremò ſublinendum iis medicamentis quæ ad veteres affectiones valent, quale eſt quod Chiacum dicitur. E

De luſciosis, Cap. LII.

LVſcioſi dicuntur qui ita nati ſunt vt quæ propè ſunt videant, quæ procul ſunt, non item: quæ quidem affectio curationem nullam recipit: ſeneſcentes verò contrà ac luſcioſi affecti ſunt. propinqua enim non videntes, remota aſpiciunt.

De oculis lacrymantibus, Cap. LIII.

LAcrymantes oculos ſublinere medicamentis agglutinantibus, refrigerantibus, & adſtringentibus, itémque poſca proluere conuenit.

De encanthide, Cap. LIIII.

ENcanthis eſt incrementum carnis quod in angulo maiore prouenit loco vlcerato: ſi maligna encanthis non ſit, dolore vacat, mollis ſublaxáque eſt: ſi maligna, eſt durior, inæqualis, & pungentes dolores affert: malignæ dimittendæ ſunt, non malignas curare conuenit: ac paruas quidem medicamentis ſiccis, quale eſt quod ex chalcitide, & cadmia & pſorico conficitur: maiores verò, chirurgia.

De pediculis palpebrarum, Cap. LV.

PEdiculis pri⁹ eiectis, palpebras marina tepida colluere oportet: deinde ciliis admouere medicamentum hoc quod ſubiiciam, Aluminis ſciſſilis partes duæ, vuæ taminiæ pars vna, tritis vtitor.

De naribus obſtructis ex Archigene, Cap. LVI.

QVum nares obſtructæ ſunt, acríſque nobis qualitas permittit, prius danda opera eſt vt aluum cieamus: deinde ſupra nares hirudinem applicemus: tertia die ſplenium à media fronte ad nares extendamus: naſi verò partem emplaſtris quæ digerere pollicentur, per dies quindecim illinemus: poſtea confectione amara ex aloë, aut hiera ex colocynthide ventrem ducemus: quibus peractis, apophlegmatiſmis vtendum eſt: deinde molliens medicamentum naribus & fronti ſuperdandum, tum prouocanda ſternutamenta, mox ſinapiſmo caput vſque ad frontem obducendum, caſtoreum denique aceto dilutum odorandum offeretur. Si poſt hos omnes motus aliquo præterea auxilio ſit opus, vomitus ex raphanis & oxymelite excitetur: die ſequenti abſinthii ſucci quantum cochlearis dimidium compleat, aut etiam hyſſopi, aut tragorigani bibendum datur. Malagmatum quoque vſus conuenit, quæ impones vſquedum varos excitent. Hæc autem & bis & ſæpius ad affectiones pertinaciores admouere oportet.

De ſuffocatis, ex Theophraſto, Cap. LVII.

SVffocati reuocantur aceti infuſione, & filicis, aut vrticæ ſemine in aceto acerrimo trito, & diluto: difficiliter autem quidpiam ſumunt, ſed vi cogendi ſunt. Diſſolutis verò colli impedimentis ſtatim reſpiciunt, & anguntur: hi non ſecus reuocari videntur atque illi qui naufragium fecerunt, & ad ſummam, vt qui ſuffocatione fuerunt oppreſſi, ſiquidem eorum calor ita recreatur.

NONI LIBRI ARGVMENTVM.

Nono traduntur omnia quæ ad thoracem,viſceráque,vſque ad pudenda,pertinent,déque muliebribus morbis,& podagra,atque articulorum doloribus agitur.

LIBRI NONI CAPITA.

De ſanguinis reiectatione ex deſtillatione, Cap.I.
De reiectatione ſanguinis, Cap.II.
De purulentis,ex Galeno, Cap.III.
De tabe, Cap.IIII.
De aſthmate, Cap.V.
De cordis palpitationibus,ex Galeno, Cap.VI.
De lateris dolore, Cap.VII.
De lateris dolore ſine febre, Cap.VIII.
De mammillis affectis, Cap.IX.
De oris ventriculi affectionibus, Cap.X.
De flatu ventriculi, Cap.XI.
De ventris excretionibus,quæ præter naturam fiunt, Cap.XII.
Tineſmi curatio, Cap.XIII.
Dyſenteriæ curatio, Cap.XIIII.
Ad dyſentericos & cœliacos, Cap.XV.
De tenuioris inteſtini morbo, Cap.XVI.
De ſedis affectionibus, Cap.XVII.
De hæmorrhoidibus, Cap.XVIII.
De iecoris affectionibus, Cap.XIX.
De iecoris imbecillitate, Cap.XX.
De ſcirrho iecoris, Cap.XXI.
De malo corporis habitu, Cap.XXII.
De aqua inter cutem, Cap.XXIII.
De lienis affectionibus, Cap.XXIIII.
De renum & veſicæ affectibus, Cap.XXV.
De renum veſicǽque inflammationibus, Cap.XXVI.
De abſceſſu renum,& veſicæ,& meatuum vrinæ exulceratione, Cap.XXVII.
De renum duritie, Cap.XXVIII.
De renum imbecillitate, Cap.XXIX.
De ſcabioſa veſica, Cap.XXX.
De veſicæ inflammatione,ex Rufo, Cap.XXXI.
De vaſe rupto in veſica, Cap.XXXII.
De veſicæ tuberculis, Cap.XXXIII.
De veſicæ vlceribus, Cap.XXXIIII.
De diabete,ex Galeno, Cap.XXXV.
Diabetæ curatio,ex Rufo, Cap.XXXVI.
De vlceribus quæ in ſede & pudendis ſunt, Cap.XXXVII.
Ad teſtium & pudendi affectiones, Cap.XXXVIII.
De gonorrhœa & ſatyriaſi, Cap.XXXIX.
De pollutione quæ in ſomnis fit, Cap.XL.
De priapiſmo, Cap.XLI.
De hæmorrhoidibus, Cap.XLII.
De vteri affectionibus, Cap.XLIII.
De nimia purgatione, Cap.XLIIII.
Mulierum non concipientium curatio, Cap.XLV.
Non ſpirantium curatio, Cap.XLVI.
De ſuffocatione ex vtero,Philumeni, Cap.XLVII.
De fluore muliebri, Cap.XLVIII.
Simplicia muliebrem fluorem curantia, Cap.XLIX.
De vteri inflammatione, Cap.L.
De vuluæ abſceſſibus, Cap.LI.
De vuluæ vlceribus, Cap.LII.
De cancro vuluæ, Cap.LIII.
Ad vuluæ fiſſa, Cap.LIIII.
De phymo vteri, Cap.LV.
De vuluæ inflatione, Cap.LVI.
De vtero procidente, Cap.LVII.
De articulorum doloribus,podagricis,iſchiadiciſque ſanandis, Cap.LVIII.
Curatio ſcirrhorum qui in morbis articulorum ſunt, Cap.LIX.
Ad ſcirrhos,Philagrii, Cap.LX.
Quomodo ſe quiſpiam à podagra tueatur, Cap.LXI.
Ad iſchiadicos, Cap.LXII.

ORIBASII SYNOPSEωS AD EVSTAthium filium liber nonus.

DE SANGVINIS REIECTATIONE EX deſtillatione, Caput I.

QVIBVS cruentum ſputum ex deſtillatione oritur, iis in ipſo ſtatim initio ſecanda vena eſt, aut clyſter acer iniiciendus: tum crura manúſque calfacienti medicamento plurimùm fricanda,& vincienda: mox caput radendum, cui deinde medicamentum quod ex ſtercore palumborum conſtat, imponetur: interpoſitiſque tribus horis in balneum ducentur,ac nullo pingui caput contingēdo lauabuntur:dein caput idoneo pileo contegentur:& ſola ſorbitione fructuum autumnalium auſterorum alentur:dormituris medicamentum ex viperis nuper quatuor ante menſes confectum dabitur:ſecundo verò die totum corpus præter caput,rite fricabitur, & ipſi in quiete habebuntur: rurſus autem veſperi medicamentum ipſum ex viperis dabitur:cohibita ob id deſtillatione, tertio die manè mellis cocti parum dato, in quiete conſerua, totúmque corpus frica:ptiſanæ cremorem cum exiguo pane pro cibo exhibe.Quarto porro die mane dato medicamen ex viperis,idque cum melle copioſo:capiti verò eodem impoſito medicamento, ipſiſque lotis, moderatéque nutritis, pulmonem quinto die valentius expurgabis, ac deinde rurſus per interualla cerato ex thapſia quod conſuetum eſt,ad caput vtere: totam denique corporis curam ad reficiendum dirigito. Qui verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis ſanguinem expuunt, iis ſtatim venam incides, bíſque eodem die ſanguinem detrahes:deinde rurſum poſtridie bis, ſed artuū frictione,& deligatione pridie vſus, ad veſperam medicamentum quod diaſpermaton dicitur exhibebis: ſecundo die poſt ſanguinis detractionē,toti pectori ceratum quod ex thapſia conficitur,impones:mox veſperi, ne ſupra modū calefaciat,auferes:tertio die rurſus ad tres horas imponito,atque hominem lauato,& tribus deinceps diebus ſorbitionibus nutries:tertióq; præter cremorem ptiſanæ,aliquem etiam piſcem qui facilè concoquatur, & ſimpliciter ſit præparatus,adiicito: medicamentum quoque diaſpermaton & ſecundo & tertio die ad veſperam ſimiliter dabis.nam & ſomnum conciliat, & dolorem lenit,& exſiccat.Quum igitur particulæ ad bonam temperiem redactæ ſint,ſedatáque ſit inflammatio, expurgare validè poteris,adhibito ſimul vſu medicamenti quod ex viperis conſtat:quo ſumpto,& lactis potu,& aliis etiam cibis conuenienter vteris. Atque hoc quidem modo eos qui eodē die ſe tibi committent,curare poteris:qui verò poſt duos aut tres dies,non omnes,ſed aliquibus eorum inſanabile vlcus eſt factum.vlcera nanque quæ in pulmone ſunt,difficilius ſanantur,& ſtatim vena in cubito interna ſecanda eſt:bíſque,vel etiam ter detrahere ſanguinem oportet,tum fricare,& artus omnes vinculis excipere. His

confectis, primùm posca diluta tepida potui detur, vt siquis grumus sanguinis in viscere concreuit, dissolutus eiiciatur. id quod bis atque ter efficere nihil prohibet. Post hæc verò, medicamenta obstruentia & adstringentia primo die ex posca diluta, aut ex decocto malorum, aut myrtorum, aut alterius cuiuspiam adstringentis exhibeantur. Vesperi autem rursus medicamentum similiter dare conueniet: ægérque ab omni cibo erit abstinendus. Præstabit autem secundo itidem die parum sanguinis detrahere, nutriréque, & medicamenta similiter ad quartum vsque diem adhibere, pectore in orbem madefacto: atque æstate quidem melino & rosaceo, hyeme verò nardino vnguento. Vtitor etiam emplasticis medicamentis per se, quale est quod ex bitumine & aceto conficitur. Ex iis verò ii soli insanabiles mihi videntur qui ex succi vitiosi erosione sanguinem reiectant.

De reiectatione sanguinis, Cap. II.

IN sanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione est positum: ægrotis auxiliari statim his quæ subiiciam poteris. medicorum enim officium est totam affectionem animo perpendere. Portulaca verò ad hoc facere consueuit: sed eius succus potui datus est efficacior: itémque balaustii rubique fructus & flos eporus: membranosa quercus pars, & liber qui inter corticē & lignum intercedit: præsertim verò truncum ipsum, & item fagum incoquentes vtuntur. efficacior est althææ radicis decoctum & mentastrum. Ad recentes reiectationes, Centaurii maioris drach. II. febricitantibus ex aqua, non febricitantibus ex vino dabis. Rheum, lentisci folia & cortex, Samius aster, ad omnes reiectationes valet, eodémq; modo Lemnia sphragis. Ad sanguinis verò grumos facit vel maximè leporis coagulum in potione sumptum: eosdem quoque grumos dissipat ficulnus cinis ex aqua potus, itémque thymum, & satureia cum aceto.

De purulentis, ex Galeno, Cap. III.

PVrulentos vocant eos qui in thorace & pulmone pus coaceruatum habent. nam post ruptionem pus in media thoracis & pulmonis regione continetur: ac nisi celeriter excreetur, tabidi moriuntur. Febricitant semper tenuiter febri hectica. erūpit verò pus, partim suprà, partim infrà: quódq; infrà delabitur, tū in vētre & intestino intercipitur, tum in vesica, in quā per vasa quædā importatur. Quādo verò sursum abscessus erumpet, periculosiores est. In primis igitur puris est adiuuanda concoctio: id fiet fomentis per spongias, & cataplasmatis ex hordei farina, additis caricis coctis, modico resinæ, stercoris columbini, nitri, & hibisci. hæc enim attenuant atque digerunt. sani quoque lateris incubitus eruptionem adiuuat. Absorbeant per interualla mulsam, & ptisanæ cremorem ex melle: robustiores verò hyssopi & thymi decoctum bibant. Opitulatur etiam ruptioni salsamentorum esus, & catapotia hieræ ex colocynthide dormituris data. Quum pus excerni incipit, hyssopū in mulsa & oleo coctū dandum erit. Si verò exulceratio difficulter purgetur, mulsa continenter vtemur, in qua duas aut tres particulas iridis incoquemus. dulcis quoque radicis succus læuigatus, & sisamo admixtus, prodest.

De tabe, Cap. IIII.

TAbes est vlcus in pulmone, quod in purulentis & iis qui distillatione diuturna laborarunt, oriri consueuit: atque etiam ex sputo sanguinis consequitur, quum suppresso profluuio sanguinis neque vlcus agglutinatur, neque ad cicatricem perducitur. Curare oportet ita humores qui ibi sunt parando, vt tussi educi facilè queant, & diligentia quoque adhibita ne alii præterea colligantur. Porrum ergo capitatum in ptisana tandiu coctum vt liquescat, conueniet, quódque aliis quoque sorbitionibus aut pultibus sit incoctum, quod etiam bis per se coctum dari poterit. Potus sit aqua pluuia, quæ satis etiam decocta sit. Vbi malum conquieuerit, per initia cataplasmata ex lini semine & polline, ex fœnigræci decocto, vel maluæ, & olei & mellis, quibus althææ folia commixta sint, adhibeantur. Temporis verò progressu ad cerata

A ex butyro, laurino oleo, & cyprino, & iride transeundum est, mox vtendum malagmate est: ac primùm eo quod diatessaron dicitur ex cera & terebinthina, & duæ aut tres iridis particulæ in mulsa cum dulci radice incoctæ. Si tussis vehementer molesta sit, thymum tritum & hyssopum melle non cocto excipe, & ad lapilli magnitudinem sub lingua tenendum dato. Mithridatum quoque per interualla datum, itémque medicamentum ex viperis conueniet. Sed lactis potio est tabidis omnium vtilissima.

B De asthmate, Cap. V.

QVi spirare sine sono & anhelatione non possunt (qui asthmatici nominantur) iis medicamenta dissecantia & non vehementer calefacientia conueniunt: quamobrem acetum scilliticum eos optimè iuuat. quin & ipsa scilla & oxymel quod ex hoc aceto conficitur, conuenit. Iis verò qui nonnisi recta ceruice spiritum trahunt (qui orthopnoici vocantur) prodest pumex cum nitro, & vini fæx combusta cum iunci rotundi flore, & auripigmentum cum alcyonio. Philippus autem scribit se nouisse C quendam qui duas partes iridis, vnámque spumæ nitri contereret, cribróque traiectas vnguento alicui commisceret, pectusque & dorsum donec ignita & sanguinolenta fierent, confricaret: ex qua re difficultatem spirandi, tussim, & purulentam affectionem propulsauit. Maiora autem remedia sunt frequentior ex validis medicamentis purgatio, vomitus ex raphano excitus, & omnia malagmata attrahentia, & ipsarum partium exulceratio. Aristolochia autem rotunda ex aqua pota asthmaticis prodest: itémque centaurii maioris radix, spondylii fructus D & radix, calaminthæ fructus & hyssopum, & iris, & melanthium. item asellos qui sub hydriis morantur, potes in vas fictile coniicere, & ad carbones ignitos torrefacere: quum inalbuerint, terito, & melle cocto excipito, & dato ante cibum cochlearia duo ad delingendum. Aliud, Scillæ crudæ succum exprime, mélque ei pari mēsura admisce, & ad prunas coque, eiúsque ante & post cibum cochlearia duo delingenda exhibeto.

De cordis palpitationibus, ex Galeno, Cap. VI.

NOui quendam quotannis verno tempore huiusmo- E di palpitationis casu vexatum, qui quum per triennium à sanguinis detractione se adiutum intelligeret, anno quarto, antequam hoc malo corriperetur, sanguinē misit: id quod deinceps multis annis fecit.

De lateris dolore, Cap. VII.

EXquisitus lateris dolor fit membrana succingente costas primo loco affecta: quocirca à præcordiis vsque ad clauiculam dolor extenditur. Ergo si dolor ad iugulum vsque pertinet, venæ sectione opus est: sin ad præcor- F dia descendat, purgatione. Si dolor moderatus & pungens sit, non magnum admodum auxilium postulat. Iis ergo ægrotantibus medicamenta quorum attenuans facultas sit, dabimus: ac mediocria quidem inflammatione correptis adhibebimus: in remissionibus verò inflammationum, validioribus vtemur. moderatus autem est ptisanæ cremor, & mulsa: validius verò vrticæ semen, & id in quo aliqua ex acribus herbis iniicitur, vt origanum, vt hyssopum, vt calamintha, vt pulegium, vt iris.

De laterum dolore sine febre, G Cap. VIII.

LAterum dolores sine febri curat bdellium, costus, brassicæ caulium combustarum cineri vetus adeps admixtus. Hoc nanque medicamento ad laterum dolores vtimur, & item aliis huic similibus. magnam enim digerendi vim habet.

De mammillis affectis, Cap. IX.

MAmmillarum inflammatione laborantium efficax remedium est lutum impositum: quod si tibi siccius videatur, cyprino aut rosaceo emollies. Valet autē H ad restinguendum lac quod in caseum coit in mammis earum quæ nuper pepererunt: ouum totum, quo rosaceo admixto vtimur non solùm ad mammillarum, sed etiam ad aliarum complurium partium inflammationes. Sordes etiam ex palæstra remedio sunt mammis inflamma-

tis:siquidem igneum id quod in ipsis est extinguunt, & quod influit sistunt,& quod ibi continetur digerunt. Fabacea farina mammarum & testium cataplasma idoneũ est. nam hæ particulæ quum inflammatione tentantur, modicè refrigerari desiderant:& præsertim quum lac in caseum concrescit. Naxiæ verò cotis retrimentum virginum & puerorum mammas inflari nõ sinit:suum quoq; testes abscindito,mammásque sanguine inungito, & nõ augentur. Mammas autem quæ ob lactis copiam intumescunt & extẽdũtur, lẽticula marina aqua incocta & imposita curat:mentastrum cum polenta illitum,cimolia ex aceto inũcta,lac muliebre cũ cicutæ succo,cicutæ folia illita, muria ex fomẽto adhibita. Valet etiã ad idem fabarũ farina vel per se vel cum polenta illita,itémque cydonia cocta cum melle. Præterea non sinit lac in grumos transire cera alba in pilulas redacta,quarum quotidie decem numero milii magnitudine sumentur.

De oris ventriculi affectionibus, Cap. X.

QVi canino appetitu correpti sunt, hoc est, qui fame continuò torquentur, iis vt magnum auxilium, vinum copiosum,& abundè calidum dandũ est. tale autẽ vinum & fuluo & rubro colore citra adstrictionem est: & appetitus ex fame excitati ex stomachi frigiditate existunt:vt non sine causa huiusmodi vinum eos sedet. His quũ ad prandium accedunt, primùm cibi dandi sunt pingues & oleosi,& alia omnia ex oleo copiosiore parata,& in quibus nihil austerum & adstringens insit: mox verò imperandum est vt vinum eis,etiamsi non sitiant, detur. Fames enim hac ratione statim lenietur,& ita longo temporis spatio peragendo sedabitur. Singultientibus danda est ruta cum vino,aut nitrum in mulsa,aut apium,aut cuminum,aut acetum scilliticum, aut calamintha, aut asarum, aut nardum Celticum,& singula per se, & simul etiam. Castoreum verò conuenit iis quibus multitudo singultum ex frigidis & glutinosis succis excitauit. dãdum autem potui est cum posca. atque etiam cuti vnà cum sicyonio aut vetere oleo impositum prodest. Quum verò ex repletione humorum singultus oritur, (plerunque enim ex hac causa ducit originem) violenta indiget euacuatione ea quæ sternutamentis conficitur. Nausea verò fit quum ventriculus ad vomitum propellitur,quum scilicet multitudo eum prægrauet, aut morsu infestetur, aut denique vitiosis succis obsideatur. nonnulli autem turbantur, sed nihil euomunt, in quibus is qui infestat succus neque multus est,neque ventriculi spatio,sed tunicis ipsis continetur:atque in aliquibus, vt aqua in spongia:aliquibus verò ita impactus vt dissolui ægrè possit. Curatio tribus capitibus concoctione, attenuatione, & euacuatione perficitur. Qui igitur magis pituitosi & crudi sunt,quiete, inedia, & somno concoquuntur: ex aliis verò qui tenuiores sunt,& modicè infarcti, vomitus eiiciuntur:qui interdum ex ptisanæ cremore,aut mulsa, interdum ex aqua sola cientur. at quicunque glutinosi,crassique sunt,& ita ventriculo impacti vt auelli difficulter queant, ii medicamenta succos attenuantia postulant. Quum verò humiditas vitiosa ventriculi tunicas obsidet,picra ex aloë hanc ipsam vtiliter purgat:adstringentia verò nocent egregiè:veluti etiam vbi multa humiditas citra malitiam succorum est,ac veluti mador quidam, & qui sola quantitate affligit,adstringentia sunt vtilissima. medicamentum verò ex aloë confectum, omnes qui vsi sunt,ad marcorem perducit. In iis verò qui frigidam affectionem esse senserint,addere poterimus calefacientia adstringentibus:esse autem frigidiorem affectionem illud satis indicabit,si sitis absit. Quũ enim æger non sitiat, neque os ventriculi æstuare sentiat, sanè patet non esse affectionem calidam. Inflammationes autem oris ventriculi & iecoris, adstringentium adhibitionem postulant. nam siquis relaxantibus solùm vtatur, vitæ periculum afferet. ergo siue oleum,siue cataplasma locis affectis superdetur, aliquid cui facultas adstringendi insit, admiscere oportet,vt absinthium,aut nardinum vnguentum,aut melinum, aut cydonium incoquendo. Ceratum quo vtimur continenter, Ceræ albæ vnc. I. aloës,mastiA ches,singulorum denarius. Si maiore adstrictione opus sit,quum tanta imbecillitas ventriculi sit vt ne continere quidem cibum queat, omphacii par portio addatur. Atque in cerato primùm omphacium, deinde alia misceantur:& quemadmodum omphacium, ita etiam absinthii succum, & quandoque etiam vtrunque adiungimus, & tertio itidem loco hypocistidis, & œnanthes, & rhois succum: deinde cerato modus est adiungendus, qui aliorum medicamentorum numero pro portione respondeat. Si inueterascit, iámque indurescit inflamma-
B tio,tum magis varia medicamenta, quæque aromatum, itémque mollientium & digerentium quippiam habeant, applicare oportet, quale est id quod ex meliloto conficitur. Viridis iaspis stomachi os attingens, stomachum iuuat:cuius rei satis magnum periculum visum est. torques autem conficiendus est, eáque moderatione collo aptandus vt os ventriculi contingat. In calida verò stomachi intemperie,vt ardeat cum dissolutione, vel quasi anima deficiat, vel quoddam cibi fastidium vrgeat,ex quacunque tandem occasione præterquam à fe-
C bri,aquam frigidam cum omphacii succo, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel seminis cucumeris, aut ipsa semina trita dabis:aut menthæ ramulos tritos potui dato. foris autem vesicam aqua frigida plenam stomacho impone,aut niuem adhibe, aut cucurbitæ ramenta. Catapotium sitim sedans iis qui æstuant. cucumeris satiui seminis drach. octo, tragacanthæ drach. sex. soluitur tragacantha ouorum crudorum recentium albo:quúmq; fuerit dissoluta,studioséque contrita, cæteris addatur: omnibúsque commixtis catapotia fingan-
D tur,& in vmbra exsiccentur: dentur autem vt sub lingua teneantur: humor verò qui inde emanat, deglutiatur. Hoc verò cum refrigerat, tum verò etiam firmat stomachum humescentem, quum humida calidáque affectione tenetur: Foliorum rosarum viridium drach. sex. dulcis radicis drach. quatuor, nardi Indici tantundem. vino dulci excipe, catapotia confinge. dato sub lingua continenda: vel dissolue ex aqua frigida ad ciceris magnitudinem. Cæterùm refrigeratis, & in quibus crassior pituita calefieri dissecaríque postulat, hoc quod sequi-
E tur conuenit. Marathri radicis corticis vncia vna, aceti sextarius vnus, aloës vncia vna. radices aceto incoquuntur,quúmque coctæ fuerint,eis aloë commiscetur: dato huius cochlearia tria ex aqua. nonnulli etiam absque aloë id conficiunt. Quibus autem cibus acescit hoc est accommodatum, Piperis drach. I. Seminis anethi drach. I. cumini drach. quatuor. terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilem gignunt, & stomachus flatu infestatur, spongias aceto acerrimo imbutas,& præsertim in accessionibus applica-
F to:deinde si dolor remanserit,alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum imponito. Ei verò cui stomachus distentus,ac flatu plenus sit,calaminthes decoctum aqua,sub dio refrigeratum,modico mellis & piperis adiuncto offeres. Ad stomachi subuersiones facit hoc, Mali granati acidi nucleorum succi partes tres, menthæ succi pars vna. coniectas in vas fictile, continuò mouendo coquito:quúmq; in vnum coiuerint, ab igni auferto. quum vsus postularit mystrum vnum ante cibum dabis.

De flatu ventriculi,
G
Cap. XI.

FLatus in ventriculo gignuntur ex succis aut cibis ab imbecillo calore in vapores dissolutis. refrigeratio enim, quòd attenuare, dissoluereque suapte natura non queat,flatus nullos gignit. calor autem vehementior non solùm attenuat atque dissoluit, sed etiam digerit: ideo fit vt flatus procreationem impediat:at imbecillus calor fundit,& commutat ipse quidem alimentum,sed minus quàm par est: inde flatuum origines existunt. ex quo fit vt calefacientibus medicamentis attenuare eos oporteat: id fiet si oleo cuminum,aut apii,aut spondylii,aut dauci semen incoxerimus. Si huic affectioni coniuncta frigidi-
H tas sit,rutam,baccas lauri, melanthium, marathrúmque oleo incoquemus,bituménque & oleum laurinum admiscebimus. Sed si inflammatio dolores comitetur, loco

eorum quæ calefaciunt, relaxantibus vtemur: anethum enim incoquemus, & gallinaceum & anſerinum adipem admiſcebimus. Ad eos porro qui flatu torquentur, facit polii faſciculus coctus, & in potu ſumptus, aut etiam calaminthæ decoctum, mellis portiuncula & piperis drachma adiecta. Atque hæc quidem quum dolor vehemens vrget, applicanda ſunt: quum verò moderatus dolor eſt, ſatis erunt fomenta ex milio aut pannis lineis. Præterea cucurbita iuſtæ magnitudinis, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat, ſæpenumero laborantes morbo liberat: caſtoreum quoque epotum, atque etiam ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitũ iuuat, etiamſi flatus huiuſmodi ſint, vt circa vmbilicum inteſtina torqueantur. Suis etiam talus vſtus & potus, tormina & flatus tollit: quod facit etiam rotunda ariſtolochia. Ad dolores autem flatuoſos ex ventris obſtructione, aut ſanguinis craſſitie, aut ex perfrictione excitatos vinum meracius à cibo ſumptum valet, quúmque ſomnus acceſſerit, eoſdem planè ſedat.

De ventris excretionibus, quæ præter naturam fiunt, Cap. XII.

IN ventris excretionibus quum vehemens deſidendi cupiditas eſt, excernuntúrque primùm pinguia, & mucoſa, deinde verò etiam abraſis ſimilia, tum parum ſanguinis qui excretioni ſupernatat, neque excrementis mixtus eſt, in recto inteſtino radices egiſſe affectionem conſtat, eáque tineſmus appellatur: quum verò nulla pinguis excretio præcedit, in bilioſis ſtatim raſuris ſimilia excernuntur, omnino quidem cum morſu, & quandoque etiam cum torminibus, cruentáque excrementis mixta, tunc in gracilioribus inteſtinis eſſe affectionem coniectamus: ſed ſi pinguia & cruenta non ſint cõmixta excrementis, tum in craſſis inteſtinis eſſe morbum cõiicimus, & vtraque affectio dyſenteria nominatur. Quandoque etiam vſuuenit vt ſolus ſanguis copioſè excernatur: quam affectionem medici quidam cruentam dyſenteriam vocant. Eſt & alia quædam præter has quas diximus, affectio, quæ ventris & inteſtinorum obſidet loca, per quam quum primùm ingeſti ſunt cibi, ſtatim nulla acquiſita mutatione, ſed crudi, incõcocti, in ſuccum non conuerſi excernuntur: quod mali genus, omnes læuitatem inteſtinorum appellarunt: quam ſanè affectionem vel ex totius inteſtini exulceratione, vel ex ventriculi imbecillitate, qui continere cibos non poteſt, oriri dicimus. Sæpe etiam propter iecoris imbecillitatem, ex ventre excernuntur quædam lotioni carnium recens mactatarum perſimilia. Quinetiam alia eſt peculiaris excretio dilutior, quum ventriculus quidem exquiſitè concoquit, ſed diſtributio ipſa non fit: & quandoque etiam nigrior ſanguis quàm eſſe naturaliter deberet, & ſplendeſcens excernitur: id quod accidit quum iecur alimentum diſtributum non probè concoquit.

Tineſmi curatio, Cap. XIII.

IN ipſo ſtatim initio irrigare oportet imum ventrem, inguina, & perinæum oleo myrtino, aut roſaceo cum vino: deinde caprini lactis recens mulcti nõ minus quàm heminam dare, verùm non confertim, ſed partitè. Sequenti verò die euaporatum lac detur: coquatur autem ad dimidias, aut ad duarum partium conſumptionem, ablatáque craſſiore ſpuma quæ ſuperſtat, exhibeatur. Loca autem inferiora irrigentur oleo in quo cuminum tritũ, aut apium ſit incoctum: in rectum autem inteſtinum ptiſanæ cremor in quo roſæ incoctæ ſint, aut lac, aut alica, aut lenticula, aut malicorium iniiciatur. Sin violentior ſit inflammatio, oleum dulce leniter calidum infuſum, & multis horis retentum, doloris vehementiam ſoluit. Fomenta quoque adhibenda ſunt imo ventri ex ſacculo in quo frictum milium atque ſal inſit: in ſedem verò per ſpongias acaciam contuſam, aut myrti, aut rubi, aut malicorii decoctum infundes.

Dyſenteriæ curatio, Cap. XIIII.

SI exulceratio ſolum ſit, neque quicquam præterea influat, ex vna validi medicamenti iniectione omnino abſtergetur atque curatur: ſin ſecus, altera adhibita, neque tertia opus eſt. Ergo ſi dyſenteria à flaua bili originẽ ducit, eam plerunque curamus: at ſi ab atra bile oriatur, quum nihil à cancro exulcerato differat, curari non poteſt.

Ad dyſentericos cœliacos, Cap. XV.

LEmnia ſphragis etiam depaſcentem iam dyſenteriã, & epota & infuſa curat. Primus enim exulceratio abluẽda eſt mulſa meraciore, deinde muria, tum Lemnia ex plãtaginis ſucco infũdẽda. Potui verò dãda eſt poſca diluta, & lac caſeoſum, quod conficitur lapillis ignitis iniectis donec concoquatur, & plurima ſeri pars abſumatur. éſtq; præſtantiſſimum dyſentericorum & omnium quibus defluxiones acres ventrem exercent, remedium. Caninum verò ſtercus tritum lacti ſic parato miſce, medicamẽtum ſummè ad dyſentericos accõmodatum facies. Sed canis nihil præter oſſa debet comedere: ita enim & fœdo odore vacans, & candidum ſtercus excernet. Alui quoque defluxiones exſiccat ouum ex aceto coctum, & mãducatum. Si verò miſcere aliquid velis eorũ quæ ad dyſentericos & cœliacos valent, in ſartagine ex igni fumi experte aſſatũ dabis: magnopere enim homini proderis. Sed vtiliſſimum eſt omphaciũ, rhus rubrũ, eiúſq; ſuccus, cinis cochlearum vniuerſarum coctarum, malicorium, galla, acini, meſpila, myrta, corna. Cochlearum vnà cum teſtis combuſtarum cineris partes quatuor, gallarum partes duæ, piperis pars vna, in puluerem redigantur, & obſoniis inſpergantur: vel ex aqua aut vino albo diluto potui dato: iuuat hoc mirificè dyſenterias in quibus vlcus putridum nondum eſt. Portulacæ ſuccus epotus dyſentericis conuenit, itémque plantaginis ſuccus, rubiq; fructus & folia: radicis althææ decoctum & ad dyſenteriam & ad fluorem alui efficax eſt. ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino pota: eiúſque ſuccus ad fluorem ſimiliter eſt accommodatus. Eundem ſanat adiantum, paliuri folia, radix pini, piceæ cortex, lenticula bis cocta, & priore aqua abiecta: acini cuicunque affectioni ventris & inteſtinorum ex defluxione valde proſunt. Spica nardi, oxyacanthæ fructus manducatus & epotus, ſpina alba cœliacos & ſtomachicos iuuat: mori fructus intempeſtiuus exiccatus medicamentum ſatis adſtringens efficitur: ita vt valeat ad dyſentericos & cœliacos, & ad cæteras affectiones omnes quæ ex defluxione oriuntur. contunditur enim, & obſoniis inſpergitur, (quemadmodum etiã ixiæ fructus) vel ſiquis velit, ex aqua aut vino bibitur: ſed magis per ſe valet. Rubi quoque fructus exiccati & repoſiti conueniunt.

De tenuioris inteſtini morbo, quem εἰλεὸν nominant, Cap. XVI.

TEnuioris inteſtini morbus cum difficilis morbus eſt, tum verò ſiquis in eum incidit, raro euaſit: ſed maximè mortiferum eſſe ſciendum eſt eum qui fœtidus nominatur, in quo vel ſtercus euomitur, vel fœtida eſt expiratio: quandoque autem ructus huiuſmodi fit, quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur. Mirum in modum iuuantur qui hoc morbo tenẽtur, etiamſi iam ſtercus vomant, ſi anethum in oleo & aqua decoquant, & bibant: deinde fruſta panis ex aqua feruenti ſtatim dum incaleſcit, comedant. ſeruabũtur enim, etſi iam ſuffocentur. Ad eos autem qui frequenter vomunt, cibúmque non continent, rhus & cuminum in eodem tritum in ſenis oxymelitis cyathis bibendum dato. Aut vitis foliorum aut clauiculorum ſuccum cum polenta potui dabis.

De ſedis affectionibus, Cap. XVII.

GAllam flauam coque, eámque in puluerem redigito, ac ſedis inflammationes, anúmque procidentem illine. Si valentiore opus remedio fuerit, in vino: ſi mitiore, in aqua decoquito. Succus quoque echini ad ſedem atque vterum procidentem facit. Aliud. Pini corticis drach. octo. cupreſſi globulorum ſiccorum drach. octo, plumbi drach. octo, vino auſtero deterge, & tritis vtitor. Ad ardentes verò ſedis dolores, oui aſſati vitellum tritũ, vino albo & roſaceo cerato exceptum illine, catapla-

ſmáque impone ; quod ex pane puro contrito & aqua &
roſaceo excepto, in quo vitellus oui aſſatus adiunctus ſit,
conſtet. Aliud. Roſarum ſiccarum drach. tres, ouorum
aſſatorum vitellos numero .II. ex vino albo læuigentur, &
roſaceo ac myrteo cerato excipiantur, itáque vtitor. Cera-
ta quoque non ſecus ad id faciunt. Ad rimas verò quæ in
ſede & pudendis ſunt, raſuram linteolorum concremato,
eiúſque cinerem & amylum pari menſura terito, cum
ſucco foliorum oliuæ ſubigito, & vtitor.

De hæmorrhoidibus, Cap. XVIII.

HÆmorrhoidas nimium apertas ſiſtit aloë illita, aut
diſſoluta & impoſita, & perfuſio ex poſca, in qua fer
ri ſquama plumbúmque vſtum ſit. Aperit autem ora ve-
narum allium commanducatum, amaracinum vel irinū
vnguentum illitum. Sanguinem verò hæmorrhoidum
confeſtim reprimit hoc quod ſequitur, Acaciæ drach.
quatuor, tragacanthæ drach. octo, atramenti ſutorii drac.
octo, rubricæ drach. I. ceruſſæ drachma: cerato roſaceo
excipiantur: & acidi punici cortex tritus, & ex aceto im-
poſitus ad idem valet. ſique hæmorrhoides interius deli-
teſcant, ad formam glandis imponito. Hoc etiam mira-
biliter facit, Sandarachæ, auripigmenti, aluminis ſciſſilis,
ſingulorum drach. octo, ægrum aptè præparatum obli-
ne. hæmorrhoides enim arefactæ, & à ſede ſua demolitæ,
in ſemihora morientur & decident. Medicamentum verò
lixiuio diluitur: ceratum verò in orbem applicatur, &
ſub ſole vel ad ignem conficitur.

De iecoris affectionibus, Cap. XIX.

SI inflammatio iecur exerceat, tum dolor vrget, tum
verò dolorem omnino febris cum humorum plenitu
dine conſequitur. Ergo quum repletum corpus eſt; ſan-
guis euacuatur, & quod in ſanguine ſuperfluit, venæ ſe-
ctione in cubito dextri brachii reuellitur: vt cibus autem
ptiſana in principio danda eſt: vt medicamentum verò,
oxymel dilutius, & apii decoctum. Póſt verò quàm con-
cocta iam fuerit inflammatio, aſaro & nardo Celtico, &
petroſelino, & iunci odorati flore vti poteris, & item iis
quæ aluum ſubducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo:
in declinationibus verò, etiam polypodio. Iam verò eua-
cuatio quoque clyſteribus peragenda eſt: ac in ipſo prin-
cipio, ex mulſa cum ſale atque nitro: quum verò adeſt de
clinatio, hyſſopum, origanum, aut colocynthida potes
adiungere. Ad hoc autem viſcus quod facilè indureſcit,
opus eſt abſtergentibus. Quum verò dolor abſque febri
vrget, ſciendum eſt abſtructione vehementi à craſſis glu
tinoſiſque ſuccis excitata viſcus obſideri. Scirrhum por-
ro incipientem poſſit quiſpiam longo temporis ſpa-
tio ſanare, inueteratum verò nullo pacto. In aqua verò
inter cutem ſi oboriatur ſcirrhus, longiore ſpatio interi-
bunt. Qui verò curari poſſunt, calefacientibus atque atte
nuantibus medicamentis, quibus mollientia mixta ſint,
curantur. Imbecillitatis verò iecoris in cauſa ſunt intem-
peries, quæ quidem & difficillimæ ſunt, & ſatis varias &
difficillimas ſymptomatum formas inducunt: quæque e-
iuſmodi ſunt vt non facilè tractari ab artificibus poſſint.
Viticis ſemen, hepar ſcirrho laborans iuuat: obſtructo ve
rò iecori proſunt plantaginis ſiccæ radices, fructus & fo-
lia, myacantha, & præcipuè ſemen, & radices, lauri radicis
cortex trium obolorum pondere cum vino odorato e-
potus. Concoquit enim, & particulæ robur adiungit lupi
norum amarorum decoctum, cum ruta & pipere epotum:
idem facit eorum farina illita, & capnium poſt hæc im-
poſitum: ſpica nardi pota, & extrinſecus impoſita, iris, pi-
ſtacii fructus, praſium, amygdala, dracuntii radix expur-
gat viſcera omnia: craſſóſque & glutinoſos ſuccos atte-
nuat agaricum: anthemis aut chamæmelum præcordiis
propitium eſt. Omnibus verò præſtant cichorea, & ſeris
in calida iecoris intemperie, & ſummè proſunt, & firmita
tem eidem addunt, ipſumque abſtergunt. Dabis igitur ci
chorii aut ſeridis ſucci cyathum vnum cum aquæ cya-
this tribus, mellis Attici cum aqua cochleari addito. Ho-
rum verò non ſolùm ſuccus vtilis eſt & recens & exicca-
tus, ſed etiam folia ſicca ſtudioſè contuſa, deinde potio-
ni inſperſa: quæ ſiquis etiam cocta bibat, valde prode-

A runt. Quum verò intemperies calida non eſt, ſed ſola ob-
ſtructio iecur obſidet, herbæ ex vino albo & tenui potæ
magnopere iuuant. Hepar lupi diligenter teritur, datúr-
que drachma ex cyatho vini dulcis: id quod magnum ex-
perimentum dedit: omnibus enim intemperiebus con-
uenit, vt quod ex ſubſtantiæ proprietate & non qualita-
te vlla agat. Quum verò febris non obſcura eſt, melius
ex aqua præbetur: atque etiam longè melius ſi cum ali-
quo ex ſuccis antedictis, vt ex ſeridis ſucco, detur. Phi-
lonis quoque medicamentum mirificè facit: ac quando-
B que ſemel exhibitum calidam iecoris intemperiem cura-
uit. Compoſitum medicamentum quod aperiendi vim
habet; Amygdalarum amararum denarii tres, cumini de-
narii octo, ſeminis apii denarius, dato cochlearium ex vi-
no. Paſtillus, Aniſi, ſeminis apii, aſari, amygdalarum a-
mararum purgatarum, abſinthii, ſingulorum drachmas
quatuor, aqua excipe, paſtillos fingito drachmæ vnius. nō
febricitantibus, cum vino diluto, febricitantibus verò, ex
hydromelite dabis.

De iecoris imbecillitate, Cap. XX.

C INtemperies ſunt imbecillitatis cauſæ. In hepate enim
diuerſæ affectiones oriuntur: nam calidæ intemperies
ſuccos qui in eo, prius ſunt, aſſant: frigidæ verò, conten-
tos in ipſo humores craſſos, & ad fluxum atque motum
cōtumaces reddūt: quod verò in ipſū fertur pituitoſum,
crudum & ſemicoctum efficiunt. Sicca verò intemperies,
ſicciores craſſioréſque ſuccos reddit: humida verò, te-
nuiorum partium & dilutiores efficit. Quum autem cali-
da intemperies eſt, colliquationes fiunt: ac primùm qui-
D dem ſuccorum, deinde verò & ipſius iecoris carnis: quæ-
que per aluum excernuntur, fœtida admodum ſunt: bilis
craſſa ſuo colore imbuta deiicitur. Quum frigida intem-
peries eſt, neque frequens, neque copioſa deiectio eſt: aſ-
fectióque inueteraſcit, & quibuſdam diebus venter fluet,
& cumulatius: eorúmque quæ excernuntur ſpecies ſan-
guini putri erit ſimilis, veluti ſanguinis craſſi fæx. At in
ſicciore intemperie ſicciora excernuntur, & in humida,
humidiora.

De ſcirrho iecoris, Cap. XXI.

E IEcoris ſcirrhum incipientem ſæpe ſanauimus: qui verò
in multos dies eſſet prorogatus, neque nos curauimus,
neque alium quenquam qui curare eum poſſet, vidimus.
Omnes enim quicunque hoc tumore infeſtantur, in aquā
inter cutem cadunt, ac longiore temporis ſpatio moriun
tur. In curatione facultas mollientium intendenda eſt in
medicamentis quæ ad inflammationem valent: ea enim
quæ inflammationi conueniunt, ex coma abſinthii & v-
troque nardo conſtant, itémque ex croco, œnanthe, & vn
guento ex ſpica nardi & maſtiche. His igitur ammonia-
F cum, bdellium, medullas, & adipem admiſcere oportet:
& incipientem ſcirrhum adhibita conuenienti victus ra-
tione curare. In medicamentis verò quæ bibuntur, eò di-
rigendum conſilium eſt, vt aperiendi & abſtergendi vi-
ſceris vim habeant: quæ omnia lapides etiam in renibus
confringunt. Sed eis aliquid etiam quod ciendæ vrinæ
ſit, admiſcebimus.

De malo corporis habitu, Cap. XXII.

G MAlum corporis habitum principium hydropica-
rum affectionum vocare conſueuimus: is curandus
eſt venæ ſectione partita, ita vt ad tertium quartúmque
vſque diem ſanguinem detrahamus. Sanguinis verò co-
pia neque tres heminas excedat, neque duabus minor e-
ſto in iis quibus ſuppreſſæ hæmorrhoides affectionem
pepererunt: qui verò ob aliam cauſam malum hunc habi-
tum contraxerunt, iis vena ſecanda omnino eſt, quum vi
res primam ſectionem fieri debere valde adhortētur. Cæ-
terùm qui hoc morbo tenentur, hiera ex colocynthide
purgandi ſunt. Diæta verò ſit attenuans & exiccans: & a-
H quas ſponte natas, potiúſque aluminoſas & nitroſas, ac
deinde ſulphureas oportet ſumere: alia verò genera laua-
tionum raro ſunt adhibenda. Eos autem mirandum in
modum largior abſinthii potus, cottabiſmique & dropa
ces iuuant.

De aqua inter cutem, Cap. XXIII.

AQua inter cutem fit vel propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigoris multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibuſdam aliis partibus vehementer refrigeratis, quæ iecur æquè ac ipſæ ſunt, poſſunt afficere. nam niſi refrigeratum iecur ſit, effici hydrops non poteſt. Simul verò iecur afficitur quum lienis, & ventriculus, & inteſtina (ac præſertim ieiunum) itémque quum pulmo, renes, & ſeptum tranſuerſum refrigerata fuerint. Oritur etiam ex immoderata hæmorrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam menſtruis purgationibus ſuppreſſis. Atque eius tres ſpecies ſunt, quarum vna aſcites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem ſunt: altera tympanias eſt, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hypoſarca, in qua totum corpus intumeſcit, & cadaueri ferè ſimile redditur. Hydropicorum verò curatio non eſt cuique facilis, indigétque artificis præſentia: & tamen quædam ad curationem accommodata indicabo, quæ tu quoque poſſis efficere: Stercus bouis gregarii ſiccum diligenter tere, in poſca coque, vt farinam hordeaceam, ſulphuris quartam partem inſperge, & ſuper totius ventris capacitatem impone: aut caprinum ſtercus in pueri vrina, aut capræ ad luti ſpiſſitudinem ventri applicata ſummè eos purgat. Dabis etiam potui decoctum radicis calaminthæ, aut apii, aut corticis radicis ari ex vino: aut ficum agreſtem vino auſtero triduum macerato, & cyathum vnum dato, & paulo pòſt vſque ad tres cyathos exhibeto: vel ſquamæ drach. I. medulla panis excipe. catapotia fac, & da. Epithema vehementer aquam educens: Fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tres, ſtercoris columbini vnc. quatuor, reſinæ frictæ lib. I. axungiæ veteris lib. duas: quæ liquari poſſunt, eliquentur, aliiſque prius tritis in aceto, affundantur: vtitor.

De lienis affectionibus, Cap. XXIIII.

QVum lien inflammatione laborat, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt, propter craſſitudinem obſtructo. opus ergo eſt medicamentiis attenuantibus, nec manifeſtò calfacientibus: iiſque parum adſtringentium admiſcere oportet, vt firmata particula propriã actionem ſeruet: hanc verò ſuapte natura vim habere videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat. poſt huius vſum valentioribus etiam remediis vtendum eſt. Compeſcit enim abſque moleſtia lienem cortex radicis capparis: ſed nihilo minus induratum ſplenem iuuat extrinſecus impoſitus, & in potu ſumptus: ſiquidem epotus, craſſos glutinoſóſque humores, & quandoque etiam cruentos, eóſque non modò per vrinam, ſed per aluum etiam vacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus foris adhibitus, & epotus, & cyclaminus viridis & ſiccus illitus: violæ albæ radices cum aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum, & foris cum ficubus applicitum: lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potui datum, eorundem farina illita, aqua in qua ferrum candens ſæpe extinctum ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis, non febricitantibus verò, cum vino. Illine etiam cinerem cochlearum cum aceto, aut capparim aceto maceratam, tritámque, & cyprino cerato exceptam, aut fæcem ex acri aceto impone. cataplaſma verò adhibe ex fœnigræci vnciis quatuor, farinæ hordeaceæ vnc. tribus, cardamomi vnc. I. ficuum pinguium libra I. verbenacæ vncia. I. ficus aceto acerrimo perfunde, & validè contundens in mortario cætera miſce, & in vnum redactis vtitor.

De renum & veſicæ affectionibus, Cap. XXV.

REnibus natura comparatum eſt, vt ſeroſum excremẽtum tenuiſſimo ſanguini in venis commixto in ſe trahant. ergo vbi meatus per quos huiuſmodi excrementum attrahitur, plus quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam tranſmitti: deinde ſi renes calidiore acrioréque temperatura fuerint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalfactam & exiccatam, in arenæ lapillorúmque

A ignitorum formam concreſcere. Ergo lapidem frangẽtibus & incidentibus, citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oportet. maior enim caliditas quum magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuat. Calculos frangentia huiuſmodi ſunt, baſilicorum aſparagorum radices, rubique & vitrum combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicis cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, & præſertim nigrum, ceraſi, rhu arboris, & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, triboli fructus, lapis ſpongiarum, acetum ſcillite, B maluæ agreſtis radix, rutæ ſylueſtris radix. apii radicem in vino coque, humorémque exprime, eiúſque cyathos binos dato, & aquæ tantundem. ac lapides quidem qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum quod calculoſis inſpergitur, Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis ſicci pares portiones contunde, cribra, datóque cochlear vnum ex vini diluti cyathis duobus. lapides enim confringit.

C De renum & veſicæ inflammationibus, Cap. XXVI.

REnum veſicæque inflammatio præcipuam curationem poſtulat: nam quum ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ideo fit vt ſi id acre & bilioſum in toto corpore ſit, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inflammatis inducentes. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore inſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit citra mordicationem, humores impactos euacuans: nam & D incidit, & attenuat, & rarefacit. Cæterùm quod de mulſa exempli gratia dictum eſt, ad omnia quæ attenuant & incidunt citra mordicationem, transferri poteſt. Et quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque quieſcere eſt melius. Sed quum quieſcere non poſſint, quum ipſa vrinæ ſint inſtrumenta, perexiguam admodum potionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit, conquieſcant. Illud eſt præterea perpendendum, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum. nam ſi ita ſit, quo plures ad renes & ve E ſicam humores ferantur, eo magis conualeſcent: potúſque copioſior eſt offerendus, acrimoniáque minus obtũdenda, & præſertim nobis quæ mordicationes obtundũt, commiſcentibus. In tempore verò inflammationum, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renũ & veſicæ affectionem inflammationis ſenſum referentem, Seminis lini drach. I. amyli drach. I. dato cochlear ex aqua modicè bibendum.

F De abſceſſu renum, & veſicæ, & meatuum vrinæ exulceratione, Cap. XXVII.

DOlores circa ilia, per interualla horrores inæquales, febréſque inordinatæ accidunt iis quorum renes abſceſſus infeſtat: pus autem concoctum per vrinas excretum, vlcus eſſe teſtatur, quod celeri auxilio indiget: nam ſi non citò ad cicatricem perducatur, difficilem curationem reddit. Vlcera verò quæ in renibus quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, & proprietate eorum ſubſtantiæ & facultatis diſcerni debent. Ex ſitu verò ad hunc mo G dum: Quum veſica patitur in pube, imóque ventre dolor ſentitur, at renibus affectis, lumbos dolor poſterius exercet: ex actione, difficultas vrinæ, eiúſdemque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert: ſed renibus laborãtibus, vrina ſine impedimento redditur: ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata: ex ipſa denique facultate, quia in exulcerationibus veſica vehementi dolore cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis habẽt. In meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingi H tur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. Si verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernitur. Ad abſceſſus qui renes & veſicam obſident, Seminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi,

tragacanthæ, singulorum drach. octo, amyli drach. quatuor. pastillos confice. Ad vlcera vesicæ cum inflammatione: Nuclei pinei numero viginti, cucumeris satiui seminis grana XL. amyli, nardi, singul. drachma, seminis apii drach. V. Nardum & apium in aquæ sextario coquantur: deinde ex decocto duo cyathi præscriptis admiscentur. Ad sanguinis profluuium ex vesica. Aluminis scissilis drachmam, tragacanthæ drach. octo, gummi obolos quinque cum passo dabis.

De renum duritie ex Rufo, Cap. XXVIII.

B Quæcunque durities in renibus oriuntur, dolorem nullum afferunt: ægris tamen ceu pondus quoddam ab iliis videtur pendere, coxendices stupent, crura imbecilla sunt: vrina modica emittitur: totus denique habitus iis simillimus est qui aqua inter cutem laborant. Hos ergo mollire ceratis, malagmatis, frictionibus, & fomentis oportet: eisque offerenda sunt quæ vrinam cient, & item subduci aluus debet.

De renum imbecillitate, Cap. XXIX.

C Est autem hic etiam renum morbus, quo efficitur vt continere vrinam non queant, sed latioribus effectis aliquid etiam sanguinis è vena laxati emittitur, & alia itidem crassiora effluunt. His cibi adstringentes, & vinum nigrum conueniunt: ab vrinā verò mouentibus abstinendum: exhibenda in potu sunt ea quæ ad sanguinis reiectationem valent: præcipuè verò sanguinariæ succus, tragacātha in vino macerata, symphyti radicis decoctū. Extrinsecus autem imponenda sunt quæ ad fluxum & ad sputum sanguinis accommodata sunt. His confectis reficere ægrum oportet asinino lacte, sitanio pane, & carni- D bus. Si verò sanguis per circuitum quendam excernatur, priusquam sanguis ipse vacuetur, grauitas in lumbis & humeris sentitur: sanguine euacuato, leuitas sequitur. Ergo vena in cubito paulo ante circuitum secanda est, victúsque ratio instituenda, quæ humorum redundantiam non gignat.

De scabiosa vesica, Cap. XXX.

Quum vnà cum vrina furfuracea subsidentia excernuntur, tum venas aut vesicam scabie tētari signum est. id verò & tenuitate & crassitudine vrinarū internoscetur. nam vrinæ tenues, venas: non tenues, vesicam affectam esse ostendent.

De vesicæ inflammatione, Cap. XXXI.

Vesicæ inflammatio cum difficillimè curatur, tum verò maximè mortifera affectio est: nam & febrim acutam ægroti habent, & vigiliis torquentur, & delirant, & biliosa pura euomunt, & excernere vrinam nō possunt. F In his, si nihil prohibet, vena sine mora secanda est: perfusionibúsque continenter calefacere eos oportet. porro in oleo coquatur ruta, anethum & althææ radix. aluus molli clystere abluatur. Præstabit etiam oleo papauer indere & anseris adipem eliquare, aut gallinæ adipem infundere. Atque ego quidem semiobolum succi papaueris cum myrrhæ & croci portiuncula dissoluens in oleum quandoque conieci, pessúsque confeci, vt mulieribus adhiberi solent, & statim dolor sedatus est, & somnus homini irrepsit. Fomentis etiam vti prodest: & in aqua calida insidere: esto autem ea aqua seminis lini, & fœnigræci decoctum. Cerata quoque ex hyssopo & castoreo cōfecta, sunt imponenda.

De vase rupto in vesica, Cap. XXXII.

Vas in vesica ruptum, acutum morbum parit: sanguis partim foras emittitur, partim intus condensatur. ac ad sanguinis quidem fluuium talia adhibebis qualia cæteris quoque sanguinis defluxionibus conueniunt: id quod & potui dando, & foris imponendo medicamenta idonea, perficies. Sed quum sanguis in vesica concretus est, in primis danda nobis opera est vt eum medicamentis dissoluamus. Artemisia igitur in potu præbenda est, & helichrysum, & Cyreniacus liquor, & silphiū, & conyzæ, & absinthii & radiculæ semen vino solutum. Post hæc

A verò, nisi grumi dissoluantur, spatium quod inter anum & pudendum interiacet, quod perinæum dicitur, secare oportebit, quemadmodum in vesicæ calculo fieri cōsueuit, atque ita grumos educere: in cæteris rebus non secus quàm in sanguinis defluuio, progrediendum est.

De vesicæ tuberculis, Cap. XXXIII.

Quum in vesica tubercula oriuntur, optimum est curare vt maturescant, vt quūprimùm incipiūt, dissoluantur, ne in suppurationem conuertantur. Si verò maturari non queant, iis medicamentis quæ ad renes conscripsimus, addendum erit nasturtium, erui farina cū melle, stercore columbino, & caricis, & fomentis vtemur.

De vesicæ vlceribus, Cap. XXXIIII.

Vlcerum vesicæ curatio non differt ab ea quam ad renum vlcera descripsimus: nam & hic quoque copiosus lactis potus conuenit. reliqua verò diæta frugi & bona esse debet. Leniens itidem medicamentum supernè quod pectinem comprehendat, adhibebitur: itémque ceratum quod ex œsypo, loto, butyro, styrace, & anserino adipe conficiatur. In meatum verò vrinæ infundemus aquam & lac, & rosaceum calidum: in intestina verò ptisanæ cremorem, butyrum, cucumeris semen cum lacte tritum, singulis rosaceo perfusis, iniiciemus. Quum iniicere clysterē velis, in genua pronus homo reclinetur: ita enim vesicæ secedunt, & intestinum laxant, vt infusum commodè recipiāt. frequenter etiam in aqua calida æger desideat, cæteráque faciat quæ de renum vlceribus præscripta sunt nobis.

De diabete ex Galeno, Cap. XXXV.

Mihi quidem ad renes etiam pertinere videtur morbus quem nonnulli hydropem matellæ, nonnulli profluuium vrinæ, nonnulli diabetem, nonnulli verò ab immensa siti dipsacon nominant: qui rarissimè contingit. Qui hoc morbo tenentur, siti enecantur, & idcirco largè bibunt: idque quod biberunt, tale reddunt quale fuit ab iis epotum. Huius morbi causam renum imbecillitati quispiam posset attribuere.

Diabetæ curatio ex Rufo, Cap. XXXVI.

E Summum remedium huic morbo est, vomitum statim prouocare, potum verò frigidiorem exhibere: & reliqua diæta vti frigidiore, ita vt coctis oleribus vescatur, potionē ex melle & vino mixtam bibat, ptisanæque cremorē sorbeat. vrinā prouocantia adhibenda non sunt. Præterea per sudores reuellere oportet: optimè quoque faciet, si in dolio ita fiat euaporatio ad exudandum, vt caput foras excedat, reliquum verò corpus totum calefiat, & aerem ipse frigidum trahat: in cæteris, velut febris ardēs, curandus morbus est. ergo farinæ florem aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis impone: vitis etiam folia tenera contrita, & vmbilici Veneris, & parietariæ, & portulacæ, & aliarum omnium consimiliū: herbæ verò sanguinalis succum & helenium assiduè præbibēdum in vino nigro dabis: & palmularum cremorem, & item baccarum myrti, & pyrorum. In principiis verò venam etiam in cubito secamus, & quandoque medicamentis torporem inducentibus vtimur.

De vlceribus quæ in sede & pudendis sunt, Cap. XXXVII.

G Pudendorum atque vlcera quæ absque inflammatione oriuntur, valde exiccantia medicamenta postulant: quale est id quod ex charta combusta conficitur: anethum aridum, & cucurbita cremata. Siccis verò recentibúsque vlceribus etiam aloe arida in puluerem redacta & applicata prodest. Sed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamen minus efficax est, pompholyx. Si humida sint vlcera, pini cortex per se, & lapis hæmatites conueniet: si verò etiam altè descendant, prædictis manna miscebitur. Cæterùm vteri vesicæque exulcerationes iisdem remediis curantur: indigent autem instru- H mentis per quæ intromittantur: quocirca ex medicamentis quæ insperslia nominantur, aptiora sunt ea quæ ficciora sunt, vt crocus, & pompholyx, & aloe rosaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam sin illi succo excepta.

Ad testium & pudendi affectiones,
Cap. XXXVIII.

AD scroti pudendi dolores,Butyri,resinæ,paribus por
tionibus vtitor:vel lini semen cum aqua decoquito,
additáque myrrhæ & resinæ decima parte,illinito. Ad
pudendum verò intumescens facit hoc,Vitis folia xxx.
thuris denarius,cerussæ denarii quinque,tere & illine.V-
tere etiam marinæ frigidæ perfusione, & quiete, & colis
deligatione:si verò à sudoribus vlcera in scroto gignan-
tur,gallam tritam aut alumen insperge. Ad excrescentia
verò quæ thymia dicũtur,elaterium infunde: pyri semen
contritum impone,aut mænularum quinque & viginti ca
pita contere & illine,& hircinum fel oblinito. Iam ad ri-
mas quoque pudẽdorum valet resina fricta cum rosaceo
trita donec ad strigmenti crassitudinem, mixto etiã oui
assati vitello,redigatur.Hederæ quoque foliorum sicco-
rum cõbustorum cinis cum rosaceo in pila plumbea tri-
tus imponitur.Ad inflãmationes verò pudendorũ vuam
passam exectis acinis,& cuminũ,trita imponito.aut hor-
dei farinam aqua mulsa incoquito: aut vitis folia tenera
trita cum polenta imponito:aut cuminum tritũ cum bu-
tyri & resinæ pari portione eliquata adhibeto. Testiculos
verò vlcere aphthis simili correptos terra Cimolia ex aqua
oblinito,sinitóque siccescere,& aqua calida abluito,myr-
to arido trita,& modico smyrnio trito conspergito.Car-
nem verò in testibus increscentem cinis sarmẽtorum cũ
nitro & aqua subactus atque illitus curat.

De gonorrhœa & satyriasi, Cap. XXXIX.

GOnorrhœa est seminis excretio inuita,quæ continuò
fit citra colis extensionem: in satyriasi verò puden-
dum palpitat, quemadmodum etiam alia corporis pars
palpitatione corripitur, ac nisi pudendi palpitatio sede-
tur,vasa seminis in resolutionem, vel conuulsionem ca-
dunt. Pudendum verò in satyriasi semper arrectum est,
moriuntúrque celerrimè qui sic affecti sunt:qúmque vi
tam finiunt,aluus inflatur, & frigidi sudores erumpunt,
quales occupare etiam alios solent quibus conuulsiones
vitam auferunt. Hic morbus rarò mulieribus accidit.Er-
go vbi pudendum palpitat, vena secanda est, & victus ra-
tio attenuans instituenda est,vinúmque circuncidẽdum:
cibum assumere quotidie quidem, valenter nunquam,
sed paulatim conuenit. Optima autem sunt beta & mal-
ua,& modicum mercurialis eis admixtæ, & ius cochlea-
rum esculentum. non pessimè feceris,si clysterem quo-
que simplicem inieceris. quæ vrinam mouent, cauenda
sunt.Lumbis verò refrigerantia,vt solani succus, aut por
tulacæ,aut alterci,aut cicutæ,adhibeantur. Est etiam ne-
cesse colem & pubem aliquo refrigerãte quod dolorem
leniat,inũgere,vt argenti spuma, Cimolia,& cerussa,quæ
aceto aut aqua aut vino dulci,aut sapa diluantur. Supinũ
verò requiescere noxium est.Conuenit etiam bibere me-
dicamentum ex nymphææ radice atque iride cõfectum.
Rutæ verò succus & ei qui profluuio seminis vexetur, &
ei cuius penis arrectus sit,proderit.

De pollutione quæ in somnis fit,
Cap. XL.

POllutiones quæ in somnis cõtingunt cohibere opor-
tet victus diminutione,& qui minus calefaciat.& las-
situdinibus cauendis.adiuuat etiam cubile frigidius, &
corporis in dextram vel sinistram partem reclinatio, &
medicamẽta omnia frigida lumbis substrata, qualia sunt
corianum, *apium,cicuta,cerussa, & portulaca:eáque o-
mnia ex aceto.

De priapismo, Cap. XLI.

Priapismus est auctio pudendi stabilis in longitudinem
& orbẽ tumefacti,sine venerearũrerũ appetitu.est au-
tem flatus ventosus qui membrum tumefacit,ex humo-
ribus glutinosis & crassis à magna caliditate generatis.
Perspicuum autem est non oportere membra calefacere,
sed leniter refrigerare cerato rosaceo cum aqua conquas-
sato,& ex chamæmelino, pudendo & lumbis imposito.
Victus medicamentáque adhibenda sunt quæ attenuan
di vi citra manifestam calefactionem sint prædita.Vten-
dum etiam est iis quæ suapte natura efficacia sunt, & per
experientiam inuenta: nymphæáque in potu danda, &
A viticis semẽ & ruta viridis obsoniis miscenda:sed hæc in
principio danda non est(abundè enim calefacit) sed post
aliorum extenuantium vsum adhiberi debet.Qui euacu
atione vti velit,id vomitibus faciet.quæ enim per inferio
res partes euacuationes fiunt, sæpenumero vicinas partes
fluxione tentant.

De hæmorrhoidibus, Cap. XLII.

QVibus venæ quæ in ano sunt,nimio plus sanguinem
profuderũt,iis habitũ in aquã inter cutẽ trãsire cõtin
git,habitúsque fieri deteriores,& eiusmodi vt non nutriã
B tur.Qui enim ita sunt affecti,curari difficulter possunt.pe-
riculũ enim est ne cohibito quãdoq; sanguine,quũ largũ
eius profluuium sit,propter defectionem & imbecillitatẽ
aliquid patiantur. quocirca quum multæ hæmorrhoides
sint,vna relinquẽda est per quam fiat expurgatio. Sed nõ-
nullæ sunt interius quæ non apparent,eǽque difficilius cu
rantur:nonnullæ verò cæcæ, quæ cruẽti quidem nihil ex-
cernunt,sed tamen plus doloris quàm illæ afferunt.harũ
verò oracyclamini succus illitus aperit.

De vteri affectionibus, Cap. XLIII.

C SVffocationibus quæ ex vtero fiunt,conuenit agarici
drachma ex vino:plantaginis fructus & succus cum vi
no:vngula,qualis cochleæ est,epota:acetum squillite ab-
sorptum.Olfacta verò suffocatas excitãt,bitumẽ,castore-
um,galbanum,pix liquida,cedria,accensum & extinctum
ex lucerna linamentum naribus admotum,capilli combu
sti,ruta,silphium,cæpæ.Suffitus præterea fiunt,ex gagate
lapide,vngue purpurarum,bitumine,castoreo, galbano,
silphio,cornu ceruino:ano verò ruta cum melle lana exce
pta imponitur.

D
De nimia purgatione, Cap. XLIIII.

IN primis extremæ partes vinciendæ sunt: posca potui
danda.& ex posca perfusiones fiant. micæ panis in po-
sca sumantur,aut alica lota,aut oryza, aut ouum tenerum
frigidum.loco autem imponendum est medicamentum
ad sanguinis profluuium accommodatum. Potui verò
dandum balaustium cum posca, aut hypocisthidos aut
acaciæ succus,aut terræ Samiæ aster. omnibus pra stat se
samum in posca madefactum donec tenerum reddatur,
deinde edatur.rheum quoque cum posca ad id valet.Sed
E & per sinum muliebrem inditum sanguinis fluxionem
compescit.quod facit etiam hypocisthidis, itémque aca-
ciæ succus cum aceto & manna contritus. Mirificè quo-
que auxiliatur spongia noua in liquida pice intincta, de-
inde combusta,tum trita & admota.Suber quoque vetu-
stissimo fictili comburitur,donec candescat: deinde teri-
tur, & tum loco inspergitur, tum verò in pesso iniici-
tur.Vtilia quoque sunt ad sanguinem cohibendum ea
quæ extrinsecus admouentur, ac præsertim quod ex tau-
rocolla conficitur:taurocolla enim pulchra & dilucida in
F posca madescit quoad dissoluatur: deinde in linteolum
validum illinitur,tum pubi lumbísque agglutinatur. Em-
plastra qnoque agglutinantia ad hoc valent.

Mulierum non concipientium curatio,
Cap. XLV.

MVlieribus non concipientibus instituenda victus
ratio est vt neque otiosè neque laboriosè vitam de
gant.lauacra adhibẽda sunt neque assidua, neque copio-
sa.cibi potúsque sufficient qui facilius concoquãtur.Hoc
verò quod præcipuũ est,minimè despici debet,vt neque
G viri,neque fœminæ corpus obesum reddatur. Vir enim
pinguis ad liberorũ procreationem aptus nõ est,quia pu-
dendum pudendo aptè cõferri non potest: & pingues pa-
rũ seminis emittũt.Sed neq; admodũ attenuandæ sunt,
quas cõcipere velimus:est enim perspicuũ si aqua aut a-
liud quippiã excernatur,eas nõ esse liberis creandis ido-
neas.Aquæ vitãdæ sunt quæ per aquæductus importãtur,
& cæteræ quæ duræ,salsæ & nitrosæ sunt,quæq; aluũ sub-
ducunt:nam quæ plus subducunt,propter imbecillitatem
conceptionẽ impediũt.Porro calefaciẽtia omnia iuuãt,
quæq; leniter flatus pariunt:ergo vini potum aquæ potui
H præponimus.Ex oleribus,orminum, erysimum, erucam,
& siquid aliud eiusmodi est,misceri adhortamur:ruta ve-
rò & mentha maximè omnium vitandæ sunt.Quũ autem
purgatio propinqua est, ei quæ vsa sit cibis sanguinem

gignentibus, & vberius fit educata, alimentum sub-
trahendum erit,& aliquid addendum quod minus ſan-
guinis creet.& item quippiam ſumendum quod purga-
tionem irritet : qualia ſunt odorata acriáque olera: hæc
enim vuluam excitant,præſertim verò ſcādix,crethmon,
fœniculum,apium,ſmyrniúmque.Si verò propter ſucco-
rum malitiam mulier non concipiat, ea erit euacuanda
aut bona victus ratione corrigenda.Sin ob vteri frigidi-
tatem conceptus non fiat, laboribus omnibúſque fo-
mentis adhibitis calor erit reuocandus: nec ab re fue-
rit caſtoreum potui dare, itémque ſemina odorata offer-
re, vt cuminum,aniſum,pulegii comā,iuniperi fructum,
pipere ſingulis adiecto Sed præſtabit hoc vti medicamē-
to: Epithymū, euphorbium,piper,dauci ſemen,petroſe-
lini ſemen, contere ad drachmas octo :potui hoc dato.
Ventrem probè ſubducit,vterúmque calefacit ita vt mul
tis iam menſtruæ purgationes fluxerint, quæ antè non
purgabantur.Si non ſatis ſit per inferiora purgatio, vo-
mitus ciendus erit:id enim quod pituitam quæ inferio-
res partes obſidet, euacuat,omnino prodeſt. id faciunt
vteri fomenta: hæc vaporibus perficiūtur,vapores autem
ex aqua calida adhibentur. Ergo mulier in ſella collocata
vapores rectè aſſumet. abluenda autem aqua eſt, in qua
elelisphacus, artemiſia, ruta, cyperus, pulegium,& aco-
rum,ſemináque odorata ſint incocta. Hæc etiam ſingu-
latim pubi applicantur.Polyarchi quoque epithema pro-
ficit:quin & frictiones pubis & lumborum nihilo minus
conducunt. vuluæ quoque apponenda ſunt calefacien-
tia.Sunto autem quæ apponenda ſunt, ex myrrha, ru-
ta, galbano, & caſtoreo confecta: vulua tamen prius
aqua mulſa aut marina fouenda eſt. quādoque etiam ex
aceto diluto medicamēta imponēda ſunt:tenui autē lin-
teo aut molli lana ſunt illinēda,vt ne adhibita corpus e-
rodant aut exulcerent. Arguit autem frigidiorem vuluā
menſium ſuppreſſio,victus non probè inſtitutus, & craſ-
ſi ſucci,& ſtupor in pube, lumbis & cruribus.quæ verò
penitus refrigeratæ ſunt, eæ ne venerem quidem cupiūt.
ergo in frigidis ſic progredi oportet. Calidiores verò
vuluas cognoſces tum ex toto reliquo corpore calidiore,
tum verò ex menſtruis purgationibus perexiguis & la-
borioſis,& pudenda muliebria exulcerātibus:& ex multa
caliditate ſiccitas conſequitur.ergo humidiora alimenta
iis adhibenda ſunt:atque ex oleribus maximè conue-
niunt lactuca,malua,blitum,aut cucurbita, cucumis, pe-
pon,atriplex,portulaca,& omnia ea quæ frigidiora ſunt.
Veſicæ verò & lumbis & pubi refrigerantia imponenda
ſunt,& ſucci etiam ſunt illinendi. Quum verò menſtruas
purgationes rectè procedere appareat, tunc definente
purgatione opportunum corporis commiſcendi tempus
eſt. Quum verò ſucci humidiores conceptum impe-
diunt, victus ſiccior conuenit, labores partium ſuperio-
rum augere, frictionéſque adhibere, & vomitus copio-
ſius ciere, exiccaréque alimenti mediocritate oportet,
& victus omnis ſiccior inſtituēdus eſt.Sed proderit etiam
vuluam medicamentis adſtringentibus confirmare:qua-
lia ſunt lentiſci,myrti,roſarum, rhu, & Punici, rubique
florum tenerorum, & gallarum decocta. Si verò à craſ-
ſioribus ſuccis concipere prohibeantur, humor erit con-
ſiderandus.Si erodens ſit,mulieres purgare medicamen-
to cuique humori accommodato oportebit: deinde ſe-
ro lactis aluū ducere.tum victū meliorē inſtituere: pitui-
toſos autē aquoſóſq; humores,laboribus,ſudoribus,& vo
mitionibus abſumere.Sufficiet autē caſtoreū bibere,&fo
mentis foueri.Quoniā verò flatus quoq; ne mulier conci-
piat impedimēto ſunt,primùm cibi parcitas imperanda
eſt:deinde cuminū & aniſum,& apii ſemen,rutæq;,& ane
thum,& permulta aromata offerēda ſunt,quæ tum potui
danda, tum verò præparanda & imponenda. Quæ verò
propter vteri os clauſum nō cōcipiunt,earū vterus odora-
torum ablutionibus,fomētis, & applicitis medicamentis
aperiendus eſt:prius tamen molliores ablutiones adhibē-
dæ ſunt,in quibus malua, & lini ſemē,& fœnumgræcum
ſit incoctū,& oleum probū ſit infuſum. quandoq; etiam
mel iniicitur.Poſt molliora verò,ad validiora progrediē-
dum eſt, vt ad artemiſiā,ad conyzā,ad calaminthā,ad pu-
A legiū,& ad anthemida:Applicabūtur verò reſina,terebin-
thina,nitrū,ficus pingues,caſia,& ſerū picis.Quibus verò
vteri os nimiū fatiſcit, victus ſiccior, fomenta medica-
mentáq; ſicciora cōueniunt,vt horum ope vteri os cōni-
ueat:talia ſunt capitula Punici mali,lētiſcus,rubi radix,&
myrtus.Poſtremò autē vteri auerſiones fomentis dirige-
mus:id enim fomenta præcipuè poſſunt:quod fiet etiam
iis quæ molliunt,inditis.Cæterùm præpoſtera venus ma
ximè facere ad conceptionem videtur.

B Non ſpirantium curatio, Cap. XLVI.

QVæcunque propter repletionē & ſuppreſſionem ſan-
guinis ſpiritu priuantur, eis venam ſtatim incidere
cōuenit,ſiquidem ita celeriter reſpirant:ſuntque parciore
victu alendæ. Si verò in hoc malum propter perfrictionē
& imbecillitatē caloris qui in corde eſt,cadāt,euacuatio-
nes vitare oportet ne euacuādo magis etiā perfrigeren-
tur.Præſtat igitur,quacūque fieri ratione poſſit, calorem
deinceps excitare,vt ipſæ refrigerii cupiditate externum
aerem trahant:ad quod quum peruenerint, curatæ ſunt,
C neque vlla præterea curatione indigent.

De ſuffocatione ex vtero,ex Philumeno, Cap. XLVII.

IN prima acceſſione,vel ſi iam vteri ſuffocatione corre-
pta mulier ſit,ſumma deligare,& poſt vincula fricare
valēter poplites,ſuras,cruráq; omnia cōuenit: quæque fœ
dioris odoris ſunt,narib9 admouere:&cucurbitulas ingui-
nibus& imo ventri agglutinare,clyſterémque iniicere.In
lōgis verò acceſſionibus etiā quæ flatus educunt,in anū&
ſinum muliebrē indenda ſunt,quale eſt hoc quod conſtat
ex ruta trita cum melle,addito modico cumini & nitri,
D quo partes vtrobiq; copioſè inungūtur.Cæterùm vnguē-
ta odorata in vuluam indita,ipſam ad ſe trahere conſue-
uerunt:ad hæc verò quiſpiam voce aſperiuſcula eaſdem
inclamet,deinde admoueat quæ ſtrenutamentum exci-
tant.Quum mulier ab acceſſione euaſerit, ei vena ſecan-
da eſt,ſi nihil vetet: & melius eſt vt à poplite ſanguis de-
trahatur.Interpoſito verò ſeptem dierum ſpatio,hiera ex
colocynthide dabitur,mox caſtorei potione vtemur:hoc
enim ſæpe mulierem ægram morbo liberauit:diluēdum
autē eſt mulſa & artemiſiæ decocto. Peſſuli quoque mol-
E lientes,& inſeſſus eidem affectioni aptè adhibebuntur.

De fluore muliebri. Cap. XLVIII.

FLuor qui muliebris dicitur,eſt quū totum corpus per
vterū expurgatur & euacuatur,citra vuluæ ipſius affe
ctū.Id verò quod euacuatur, eiuſmodi eſt cuiuſmodi eſt
id quod ſuperat in corpore:nam quod rubrum eſt, ſanies
ſanguinis eſt,quódque albū eſt,à pituita prouenit:pallidū
verò à bili proficiſcitur:quandoque verò aquæ ſpeciē præ
ſe fert.Si verò ſanguis purus fluat(vt in venæ ſectione fit)
diligenter animaduertendum eſt ne qua eroſio in vulua
ſit facta.Ergo quum affectus ſit humidus, oportet auxilia
F ſiccantia citra manifeſtum calorem adhibere:frictioni-
bus totius corporis, & vnctione ex melle abundè cocto
vti:daréque medicamenta quæ vrinam moueant, qualis
eſt aqua in qua aſarum & apium ſint incocta. Præterea
totum corpus per ventrem euacuare expedit.

Simplicia muliebrem fluorem
curantia, Cap. XLIX.

POrtulaca in paſtu, & eius ſuccus in potu acceptus : ba-
lauſtii,rubíque fructus, & flos:roboris pars quæ ſub
cortice habetur.trunci membranoſa pars: quod glandis
G putamini ſubeſt:cauda equina maximè rubrum fluorem
ex vino aut aqua pota curat.Itémque hypociſthis,lentiſci
fructus frictus & ex vino epotus.rubrum quoque fluorē
Samius aſter,& Lemnia ſphragis compeſcit.

De vteri inflammatione, Cap. L.

IN primis irrigatione ex vino & roſaceo,deinde ex oleo
puro vtendum eſt.Hapſus verò lanæ ſuccidæ, pubi &
lumbis abſque deligatione adhibeatur:poſt triduum ve-
na ſecanda eſt,ſanguiſque à cubito detrahi debet. Cibus
erit alica ex mulſa,& panis lotus,aut oua ſorbilia. Facta in-
clinatione,cataplaſmatis vtendum eſt. componetur au-
H tem cataplaſma dolorem leniens & ſomnum concilians,
ſiquis capita papauerum in mulſa coquat, eáque capita
abiiciat,& oleum immiſceat, & quæ ad cataplaſma adhi-
bēda ſunt,adiiciat. Si vero inflāmatio calidis irritabitur,

quum affectum eryſipelatis naturam referentem habeat, A
ab iis cataplaſmatis abſtinere conuenit: vti autē eo quod ex ouorum luteis vnà contritis,& addito roſaceo aut melino conſtat. Quum verò declinatio appareat, refrigerantia cataplaſmata omittenda ſunt,& ad cerata tranſeundum. Denique per totum curationis tempus inſeſſibus vti expedit.

De vuluæ abſceſſibus, Cap. LI.

QVum inflammatio in ſuppurationem conuerſa eſt, ſuppuratio cataplaſmate ex fœnogræco,& lini ſemine,& præcipuè etiam ex hordeacea farina, cui ficus ad- B
iiciatur,adiuuanda eſt:interdum verò ſtercus quoque columbinum adhibetur.Inſeſſus frequentiores vtiles ſunt. Peſſuli imponantur in quibus calefaciendi & irritandi vis inſit.Sciendum verò eſt,abſceſſum rumpi quandoque per vuluæ ipſius os,quādoque per veſicam:ac ſæpe etiam in rectum inteſtinum rumpitur.

De vteri vlceribus, Cap. LII.

APtè quis curabit vuluæ vlcera, tū inſeſſibus,tum irrigationibus,tum verò etiam cataplaſmatis.Sed accommodatius hoc medicamentum eſt: Crocus optimus C
cum muliebri lacte læuigatur:deinde ceraTyrrhenica ſoluta cum roſaceo,& adipe anſerino excipitur, tum linteolo inungitur.Sed quod ſequitur,& melius eſt & ad dolorem ſedandum multò aptius. Capita papaueris in paſſo diluto biduum aut triduum madeſcunt,deinde coquuntur donec abundè molleſcant:mox capere oportet florū roſarum,aut foliorum contuſorum & cribratorum drachmas quinque,& croci drach.tres, & ſimul omnia contерere,tum decoctum papauerū his admiſcere,ceræ Tyrrhenicæ drach. octo eliquatas, roſaceique parem portionem affundere iis quæ in pila fuerint,ac ſimul mol- D
lire: poſtremò verò medicamentum in vaſe ſtanneo ſeruare, & in ipſo vſu roſaceo deliquare, & in peſſo imponere.

De cancro vuluæ, Cap. LIII.

HIc morbus curationem non recipit: lenire tamen & dolores temperare cōuenit inſeſſibus ex fœnigræci maluæque decocto. Egregiè autē leniunt, in ipſis acceſſionibus adhibita maluæ aut althææ folia in mulſa co- E
cta,donec flacceſcāt,pauciſque micis,& roſaceo & caricis melilotóque & ruta adiectis: hæc enim quandoque indurata diſſoluunt. His peractis, cerata lenientia applicanda ſunt.Lac verò muliebre emulſum leuat, ſucciſque plantaginis calidus itémque peſſi ex croco,*hyſſopo,& lacte muliebri confecti ægrotas etiam leuant.

Ad vuluæ fiſſa, Cap. LIIII.

AD vuluæ fiſſa itidem cum melle, & terebinthinam ſimul emollias,& imponas.Inſeſſus quoque ex ptiſſana in craſſum ſuccum diſſoluta, aut ex ficuum decocto F
conueniūt: callis enim ſublatis,id quod è cadmia conficitur roſaceo deliquatum conueniet.

De phymo vteri, Cap. LV.

ORitur phymus in ore vuluæ vel propter exulcerationem præcedentem, vel propter inflammationem quæ ſcirrhum contraxit.Curandus verò eſt inſeſſibus emollientibus ex hydrelæo & fœnigræci decocto,& cataplaſmatum & peſſuum emollientium impoſitione.Si inueterarit,vtendum erit vaporibus & ſuffitibus ex aromatibus.Phymum denique ſoluit peſſus ex*hyſſopo, reſina G
& terebinthina confectus.

De vuluæ inflatione, Cap. LVI.

INflatur vulua tum ſpiritu in concauo eius ſpatio conceptо,quo caſu pubes etiam intumeſcit,tum verò etiā quum totus imus venter nō minor eſt quàm in hydrope tympanite cōſpicitur.Statim autē affectæ mulieri in initio auxiliari oportet:nam ſi inueterarit, curari nullo pacto poteſt. Ergo in principio,ſi nihil impediat, venæ ſectio facienda eſt,aut tentanda per hierā ex colocynthide purgatio:mox cataplaſmata ex caricis, hyſſopo,nitro,ruta, adhibenda:tum cucurbitulæ cum ſcarificatione affigen- H
dæ,& malagma Polyarchi imponendum,&vtendum inſeſſibus ex rutæ,pulegii,artemiſiæ,caſiæ,& caricarum decocto.Peſſus quoque ex terebinthina, galbano,myrrha, iride,& hyſſopo confecti conueniunt.

De vtero procidente. Cap. LVII.

VTerum procidentem continere ſuo loco oportet, prius iniecto clyſtere ad fæces deiiciendas. Eodémque modo,ſi in veſica excrementa ſint, per catheterem fiſtulam erunt educenda: deinde ægra in ſella ſupina collocanda eſt,coxis accliuibus, poplitibúſque reflexis, & cruribus diuaricatis:deinde hapſus lanæ mollis capiendus eſt, qui figura & craſſitudine ſinui muliebri proportione reſpondeat tenuique linteolo circundādus eſt,& in ſuccū hypociſthidos, aut acaciæ vino dilutæ immergendus,& vuluæ imponendus,& citra laborē id totum quod procidit,ſurſum agendum, quoad totus tumor in ſinu factus ſubſederit.Pubes verò ſpongia ex poſca expreſſa extrinſecus operiēda eſt.Porro mulier ita iacebit,vt cruribus extenſis ſit,alterúmque alteri incumbat.His confectis,cucurbitulas cum flamma copioſiore ſuprà ad vmbilicum & vtraque ilia affigere oportet. Tertio die lana ſinui iniecta inſideat mulier in vino nigro auſtero modicè tepido:aut in rubi, aut myrti,aut malicorii decocto. Quum hæc peracta fuerint,lana iniecta tollitur, alteráq; eodem medicamento imbuta imponitur.Cataplaſmata verò foris imponuntur ſuper imum ventrem, quæ ex palmulis, & polenta,vel lenticula, vel malicorio conficiuntur: tribus deinde diebus interpoſitis eadem fiant, donec ex eo quòd particulæ conſtrictæ manent, firmum argumētum vitii ſublati capiamus.

De articulorum doloribus,podagricis, iſchiadiciſque ſanandis, Cap. LVIII.

HOrum curandorum intentio communis eſt cum ea quæ inflammatis particulis adhibetur: diſcutiēdum enim eſt id quod in loca confluxit. Quod ſi tenue ſit,breuiore temporis ſpatio fiet:ſin craſſum & tenax, longiore: & multò etiam longiore ſi glutinoſus craſſúſque ſanguis ſit.& licet longius proferatur,tamen quadrageſimū diem non excedet inflammationis curatio, ſi medicus omnia rectè faciat,& æger dicto audiens ſit.Quandoque autem humor qui irruit,ſanguineus eſt,quem plerunque in doloribus articulorum eſſe dixeris, éſtque hic craſſus ad ſimilitudinem quodammodo craſſitudinis vitri fuſi: vbi verò in ipſis articulis diutius immoratus ſit, non ſolùm craſſior ſed glutinoſior etiā redditur: atque ex iis tophi oriuntur:& poſtquam effecti fuerint,articulum ad priſtinum ſtatum redire planè poſſe ne ſperaueris.Principium verò curationis ſumendum eſt à vacuatione humoris affligentis.Si corpus humoribus ex æquo redundarit,facta primùm omnium venæ ſectione, purgatio deinde adhibeatur, cui ſuccedat vſus medicamentorum localium loco & tempore adhibendorum, ita vt manibus & pedibus ea imponantur quæ repellere defluxum poſſint. In coxendicum verò morbis hæc vitemus:quum enim ea in profundo ſita ſit,ſanguis à vicinis vaſculis & muſculis ad ipſam attrahitur:ergo in coxendicum dolore mitigantibus medicamentis in principio opus eſt,quæ neque multùm refrigerent neque valenter calefaciant, qualia poſtea adhiberi oportet. Cæterùm eos qui abdomini inſerуiunt,quique mala victus ratione vtuntur, ne curandos quidem ſuſcipere debemus. Qui verò nobis curantibus parent,maximopere iuuabis ſi ineunte vere primùm euacuabis,deinde ad exercitationes, & ſalubrem diætam perduces.Quum autem coxendicū dolor à ſanguinis multitudine non raro fiat, eum celerrimè curabimus venis poplitis aut malleolorum inciſis. Siquis verò ante totius corporis vacuationem acria medicamenta ſuper particulas affectas imponat, is affectum ita reddit, vt ſanari nullo pacto poſſit, copia nimirum ibidem condenſata atque impacta. Iam verò vomitus quoque coxendicum doloribus magis quàm infernæ euacuationes auxiliantur. In quibus verò humorum denſatio vehemens, & quæ diſſolui ægrè poſſit, ab acribus medicamentis facta ſit, iis affixa cucurbita ſummum adfert auxilium: itémque clyſter expurgantibus confectus, qualis eſt is qui ex colocynthide paratur. Ad articulos podagra laborantes,& affectiones ex defluxionibus obortas,& item ſcirrhos, ariſtolochia ex aqua epota iuuat. Farina fabarum cocta ſuillo adipe adiecto ad hæc valde facit: vt verò

Ada mantinus censuit, brassicarum siccarum radicum & caulium combustorum cinis cum suillo adipe optimè facit: si dolor adsit, nouo & insulso: si digerendum sit, vetusto & salso. Vulpes totæ incoctæ in oleo, articulorũ morbos sanant: has nonnulli viuas in magnum vas, nonnulli verò mortuas coniiciunt. Simili quoque modo hyænas coquunt, & oleum digerens conficiunt: deindè peluim eo implent, & totos in eo arthriticos immersos voluerunt, atque vt ibidem diutius immorarentur, imperauerunt: ex hoc enim effectum est vt non solùm tumores qui in articulis essent, sed vt totum etiam corpus euacuaretur. Cæterùm de tophis licet septimo libro dictũ sit; tamen nonnulla etiam dicentur.

Curatio tophorum qui in morbo articulorum sunt, Cap. LIX.

ALbarum violarum radices cum aceto, scirrhosas inflammationes in articulis curant. Caseo quoque acerrimo in tophis articulorum vsus sum: est autem dissoluẽdus carnis suillæ sale conditæ decocto, & diligenter in mortario terendus, atque ita tophis impositus magnopere prodest: nam quum sponte sua cutis rumpatur, quotidie & sectionẽ ipsam & tophos absque molestia humore qui excernitur, replet. Platani folia viridia trita inflammationes quæ in genibus sunt, iuuant. Præterea genu quod ex frigore dolorem contraxit, euphorbium tritum oleo eliquato mixtum, & cera adiecta sæpe adhibui: id quod etiam in aliis particulis feci, & statim dolorem sedaui.

Ad scirrhos Philagrii medicamentum in quinto podagricorum, Cap. LX.

PEucedani radicis, asii lapidis floris, (si huius copia nõ sit, salis ammoniaci) propolidis pinguis, singulorum vnc. duas, ammoniaci thymiamatis vnc. vnã, lanæ succidæ combustæ vnc. vnam, aristolochiæ rotundæ, pumicis canini stercoris, æruginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum denar. XVIII, castorei scrup. duodecim, myrrhæ vnc. tres, visci quercini vnc. tres, ceræ vnc. vndecim & semissem, pitynæ vnc. duodecim & semissem, picis Brutiæ vnc. XVIII. scrup. duodecim, olei veteris & aceti acerrimi, vtriusque quantum satis sit.

Quomodo se quispiam à podagra tueatur, Cap. LXI.

SAl cum oleo tritus in frictione adhibitus, omnes qui se à podagra vindicare voluerunt, nisi admodum sicca intemperie prædití essent, mirum in modum iuuit. Hoc autem remedio per totum vitæ spatium manè & vesperi, & vbi inflammationes declinauerint, vtendũ est. Aliud

A ad podagricos. Quæ tertio libro cap. L. descripta sunt; Cape, oleo vetustissimo coque ad emplastri crassitudinẽ, & nitrum tritissimum insperge, tum excipe, & linteum illinendo vtere.

Ad ischiadicos, Cap. LXII.

FArinam lupinorum amarorum cum aceto, aut oxymelite, aut posca, ischiadicis applicant: aut calamintham coquunt, & cataplasma conficiunt, ischiadicisque

B vt efficax remedium admouent. Capparis radicis cortex coxendicum dolores tum epotus tum extrinsecus cataplasmatis accommodatis mixtus, iuuat. Costo præterea & oleo resolutos & ischiadicos vtiliter perfricamus. garũ & muria ex piscibus sale conditis ischiadicis infunditur. eosdem etiam thlaspis semen sanguineum humorem vacuans per anum impositum iuuat. cum centaurei verò minoris decocto nonnulli infundunt, ac biliosum humorem vacuat: sed si sanguineũ educat, magis proficiet. Sunt etiam quædam in potione experta, vt omninò à

C morbo liberare existimentur. Sed simplicissimum est id quod diatessaron nominatur. Chamædryos lib. I. gentianæ vnc. IX. aristolochiæ rotundæ vnc. IX., seminis rutæ sicci sextarius. contũdenda sunt, & per cribrum traiicienda, dandúmque ex eis quotidie cochlear. vnum magnum ieiunis, & peracta concoctione ex aquæ frigidæ cyathis duobus per annuum tempus. Quod verò ex septem rebus conficitur, est huiusmodi: Hyperici vnc. I. centaurei vnc. tres, chamæpityos vnc. tres, gentianæ vnc. quinque, aristolochiæ rotundæ vnc. I. agarici vnc. tres, petroselini vnc. vnam, mellis Attici lib. quinque. Datur autem dra-

D chma ex aquæ cyathis tribus: atque ita deinceps eo est vtendum.

NONI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Interim dum editionem Oribasii librorum qui ex epitome collectorum ad Iulianum supersunt, paramus, hoc opusculum in lucem protulimus. quanuis enim uideremus multa menda subesse, quæ neque auxilio eorum codicum quos habuimus, neque Galeno quem Oribasius autorem habet, neque Paulo & Aetio qui studiosè Oribasium sunt sequuti, adiuuantibus restitui potuerunt, tamen maluimus hoc, qualecunque est, in manus hominum peruenire, ut fructum quem poterunt, ex eo ferant, quàm ut re tandiu desiderata ob hanc causam diutius priuarentur. Nos uerò, si melior unquam codex in manus nostras incidet, curabimus diligenter ut quod nobis concessum nunc non fuit, tunc planè conficiamus. Hæc te scire interpres uolebat.

E

ORIBASIVS DE LAQVEIS ex Heracle,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

LAudatur liber de laqueis à Gal. in libro De fasciis: quanuis alibi quoque mentionem facit laqueorum qui hoc opere continentur: refertur tamen hic liber in Græco exemplo ad Oribasium autorem. Quicquid est, opus utilissimum est, sine quo multa sunt quæ in medicinali arte nec comprehendi nec præstari possunt. Pertinent enim laquei non modò ad fasciandum, sed etiam extendendum ossa fracta uel suo loco mota, seu æqualiter seu inæqualiter adhibere uim oporteat, tum ad curanda atque alliganda membra dum manus adhibetur.

Quæ ratio sit laquei attollentis.

AD attollentem habena adhibetur duplicata, cuius vtrunque caput sinistra manu continetur. sinus verò dextra prehenditur, & capitibus superiniicitur, sic vt capita sita sint in medio sinu: quò fit vt ex vna parte, laquei nexus feratur, capita ex altera. Habet autem hic laqueus facultatem extendendi æqualiter, pertinetque non modò ad extenden-

F dum membra, sed etiam ad continendum, quum in suam sedem compelluntur, & ad figurandum corpora, vbi quid manu fieri oportet. Rectè quidem eas partes intendit, quæ binis ossibus continentur. Quandocunque enim alterum vitiosum sit, sinus super ipsum, capita

G

I

super integrum imponuntur. Nam sinus corpori inhærentes affectam partem vehementer distendunt. at capita

quum recedant à corpore, eam partem quæ bene valet, vel nihil omnino intendunt, vel certè quamminimùm. Membris quoque, quum reponuntur, aptissimus est: sicuti cubito, quum in aliquam trium partium excidit. in quas vbi prolapsus est. brachium curuum est, neque extenditur, id est in posteriorem, interiorem, atque exteriorem: in quo casu laqueus ossibus brachii iuxta primā palmæ partem iniicitur, capitáque eius sublimiora feruntur, & vt retinacula sint, ad aliquid immobile deligantur. Ad figuranda insuper corpora, vbi manu medemur, adhibetur commodissimè: in iis enim quæ iuxta anum vitia infestāt, vbi tractātur, brachia poplitibus subiiciūtur, & huiusmodi habenæ attollentes ad brachia dātur in vicinia manus, eorúmque capita ad ceruices hominis adducta, inter se vinciuntur: quoniam attollens laqueus non solùm iniicitur implicitus, sed super membrum quoque circumponitur. Suspensa enim fascia sinus membro subiicitur, capitáque eius per medium sinum traiiciuntur, eáque ratione circumpositus conficitur.

Quomodo laqueus nauticus debeat adhiberi, Cap. II.

EX medio sinu duplicatæ habenæ duos item sinus facere oportet, eósque inter se permutatos ita collocare vt interior extrinsecus, exterior ab interiori parte situs sit: hac enim via nexus laquei ab vna parte, ab altera capita procedunt. Est autem idoneus iis quæ extendi in-

2

æqualiter debent: valet item tum ad continendas ferulas quæ fracturis accommodantur. Iunctura nanque adhibita vnum habenæ caput sinistra manu teneatur: alterum verò per affectam partem voluatur, sic vt vnus & alter sinus fiat, per quos reliquum habenæ caput traiiciatur, vt ab ea parte quæ in nos spectat, versus contrariam porrectum sinistra rursus contineatur. quo iniecto, ferulæ in sinus demissæ ad vitiosum membrum dentur, capitáque attrahantur, & inter se alligentur vt ferulas teneant. Valet item ad cubitum sustinendum, non secus atque ad intentionem, aut ad ferulas continendas: imponitur enim implicatúrque ad cubitum suspendendum, vbi lata fascia non est. In quo casu sinus ita inter se diducendi sunt vt alter prope cubitum sit, iuxta manum alter, capita verò ad ceruicem adducenda sunt, ibique nodo inter se deliganda.

Laqueus χιαστὸς quomodo implicetur, Cap. III.

AD χιαστὸν habena duplicanda est, cuius vtrunque caput sinistra manu continendum: sinus verò, dextra prehensus conuertendus est, sic vt capita ad similitudinē literæ X aduersa inter se sint: inde enim nomen habuit

3

χιαστός. Quo facto sinus capitibus X literam referentibus superiniiciendus, quódque ex his subiectum est, per me-

A dium sinum attrahendum. Eóque fit vt medius laquei nexus appareat: à lateribus verò hinc sinus vnus, inde duo capita se ostendant. Valet autem, vbi oportet inæqualiter distendere.

Pastoralis laqueus qui sandalius dicitur, quomodo iniiciatur, Cap. IIII.

PAstoralis, dictus à quibusdam sandalius, cum eo implicatur quem χιαστὸν nominauimus: hic siquidem primò est adhibendus vt sandalius fiat: quo iniecto sinus eius dependens attrahi debet ab inferiori parte sursum, per
B medium eius sinus qui contra capita situs est: sic enim ab vna parte laquei nexus, ab altera capita collocantur: in nexu verò terni sinus, duo scilicet à lateribus, tertius in medio conspiciuntur. Adhibetur autem commodissimè

C

4

D ad talum prolapsum, vbi reponitur. Vnus enim sinus à posteriori parte tali super latum neruum datur: à priori alter ad partem pedis superiorem: medius, hoc est tertius, plantæ subiicitur. Quo facto, capita ad id vinciuntur, quo extendendi causa vtimur: neque talo duntaxat conuenit, sed maxillæ quæ excidit, vbi in suam sedem compellitur. Vnus enim sinus ad frontem hominis, alter ad occipitium datur, medius per os procedit vtrinque sub malis: capita verò per tempora ad ægri caput feruntur, ac siue, vt retinacula sunt, siue, vt à superiori parte extendant,
E ibi inter se vinciuntur.

Draco laqueus qua via iniiciatur, Cap. V.

AD laqueum draconem media habena à posteriori parte tali incipiat iuxta latum neruum: capita verò versus priorem ferantur ad superiorem partem pedis, vbi X literæ similitudine accepta, ad plantam porrigantur, & rursus inter se aduersa eandem literam repræsentent: post hæc circa talum, vel ab
F inferiori parte sursum, vel à superiori deorsum circundentur, tum deligentur ad id cuius opera ad extendendum vtimur. Facit autem hic laqueus ad talum suo loco motum, vbi reconditur.

5

G Qua ratione is laqueus adhibeatur quem simplicem nodum dixerunt, Cap. VI.

LAqueus cui nomen est simplex nodus, à quibusdam perineos appellatur. Quomodocunque autem vocetur, eius ratio est: Habena simplicem nodū accipiat, eiusdémq; sinus attrahat, capita verò dependeant: deinde membrum
H quod reponere opus est, inter superiores sinus collocandum: tum alter sinus in alterum insitus, ad capita ducendus, communique no-

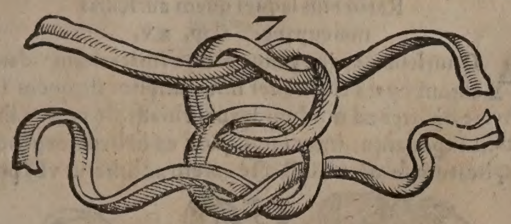
6

do cum capitibus ad id vinciendus, quod intendendum adhibemus, Habet autem inæqualem extendendi facultatem.

Lupus laqueus quomodo nectatur, Cap.VII.

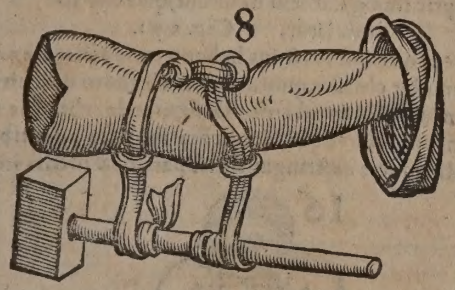
DVÆ habenæ iustæ longitudinis duplicentur sic vt capita ab eadem parte collocentur, sinus inter se aduersi sint, tum capita quæ ab inferiori parte, sursum: quæ à superiori, deorsum vellantur, sic vt medius laquei nexus, vtrinque verò bina capita se ostendant. Habet autē vim extēdendi æqualiter, pertinétque non modò ad os- B

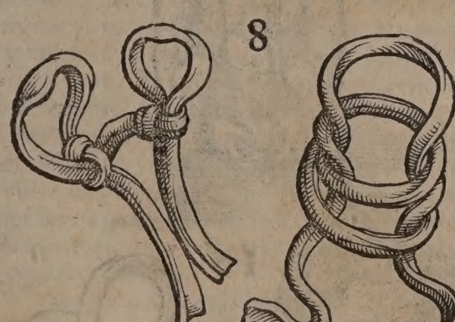

sium quæ restituuntur, intentionem, sed in herniæ curatione ad membranam abdominis adstringendam. item ad C vincienda venarum capita sanguinem fundentia. Nos autem in sinus coniicere lina simplicia consueuimus, quæ communi medicorum vocabulo (quòd relaxent) χαστηρίαι dicuntur: neque hæc ipsa temerè adiiciuntur, sed vt, vbi quæ arctata sunt, remittere volumus, per lina id præstemus & non per capita.

Nodi Herculei ratio, Cap. VIII.

AD nodum Herculeum, habenam adhibere oportet quæ duos nodos accipiat inter se distantes, quò fit vt D Herculeus nodus vtrinque se ostendat: hinc autem sinus, inde verò sint capita duo. Valet vbi æqualiter intendere consilium est. Quòd si sinus, qui contra capita est medi⁹ incidatur, à lupo laqueo non differet.

Simplex carchesius qua via implicetur, Cap. IX.

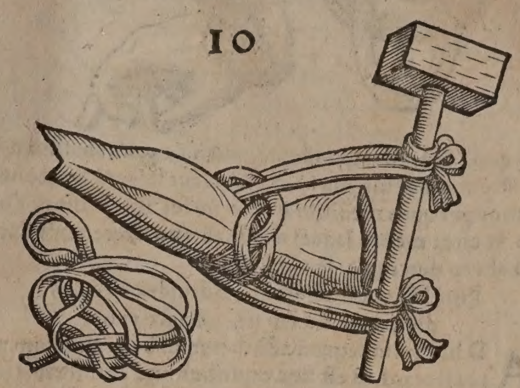

AD simplicem carchesiū, qui vim habet extendendi æqualiter, duplicari habena debet, capitáque eius sinistra manu contineri: sinus verò dextra sursum conuersus superimponi capitibus, quæ media opus est aduersa inter se collocare in speciem X literæ. Eo facto sinus capitibus iniectus, à superiori parte deorsum attrahatur, per medium eius partis qua X, literæ fuit accepta similitudo: sic

A enim laquei nexus medius apparet, ab vno latere sinus vnus, ab altero duo capita.

Duplex carchesius quo modo implicetur, Cap.X.

DVplex carchesius æqualiter distendit, ac simplici longè est efficacior. Eius autem ratio est: Habenam prehendimus duplicatam, capitáque leua continentes, sinum patimur dependere: tum ex capitibus quæ contra sinum sunt, alterum duplicamus, sic vt paruus sinus fiat,

quem in sinistra manu ponimus: alterum per sinum traiicimus, deinde nexum per sinus conuertimus & in sinistra collocamus. Quo facto, ex capite quod contra sinum est, rursus alterū sinū efficimus quēnexui adiungimus: D postremò pendentem sinum per medium nexum trahimus, ab inferiori parte sursum: quò fit vt ab vno latere sint duo capita ab altero vnus sinus, quibus laquei nexus medius interiiciatur.

Duplex carchesius quomodo ex simplici fiat, Cap.XI.

QVum duplex carchesius variè consueuerit implicari (siquidem per se interdum, interdum fit ex simpli- E ci, nonunquam conficitur circumponendo) suprà demonstratum est quomodo per se iniiciatur, nunc qua ratione ex simplici fiat exponemus. Adhibere igitur primò simplicem carchesium oportet, sinúsque alterum ab altero

F

G

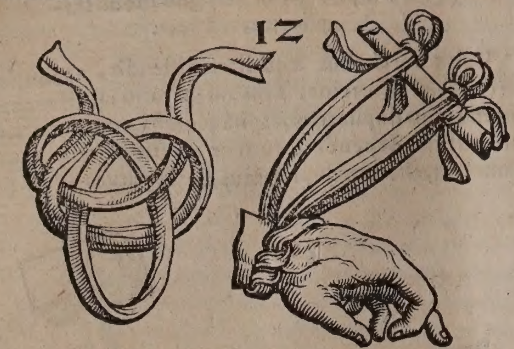
diducere: deinde eum qui subiectus est, in superiorem cōiicere, & similiter vtrunque diducere, ac per spatiū quod ipsis medium interiicitur, sinum qui contra capita est, ab inferiori parte sursum attrahere: sic enim rursus laquei nexus medium sese ostendit, hinc vnus sinus, inde bina capita conspiciuntur.

Duplex carchesius quomodo implicetur circumponendo, Cap. XII.

QVoniam vehementi validorum corporum intentione, laquei capita ex vna parte sæpius rumpuntur, ante perfectam intentionem, ne cogamur intendentis

adhuc laquei capita relaxare, carchesium circũponimus. Tenentes igitur sinistra manu caput, circa membrum re stituendum tres sinus efficimus inter se distãtes, ita vt ex

12

iis quod satis est dependente, post hæc primum sinum in postremum demittimus, & semel aut iterum eos conuer timus, per quos medium sinum rursus attrahimus. Quò fit vt circa mẽbrũ laquei nexus, ab vno latere vnus sinus, C ab altero duo capita se ostendant.

Plinthii, quod alioquin quadruplex circulus dicitur, quæ ratio sit, Cap. x i i i.

AD linthium laqueũ adhibetur habena circulum repræsentans, id est sine capitibus: hæc ab interiori par te manus, pollicibus minimisque digitis circundatur, nec non vtrique indici, vt sinus in vtraque manu terni sint, vnus circa minimum digitum, circa indicẽ alter, tertius su per pollicem. Post hæc sinus in quos insiti pollices sunt, D ad proximos minimis transferuntur: tum ad indices qui minimis iniecti fuerũt, deinde sinus in quos indices demissi postremò erant, medii à pollice à superiori parte deorsum velluntur: sicque ab vno latere duo sinus, toti-

13

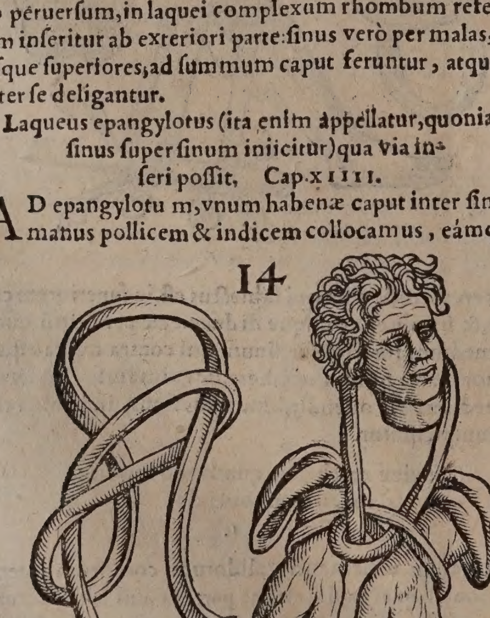

E dem ab altero, medium inter hos laquei nexus ad rhombi similitudinem conspectui subiiciuntur. Habet autem æqualem intendendi facultatem, & non solùm ad intentionem, sed videtur ad menti quoque fracti compositionem pertinere. Nam mentum ipsum sub fractura aliquan F do peruersum, in laquei complexum rhombum referentem inseritur ab exteriori parte: sinus verò per malas, partésque superiores, ad summum caput feruntur, atque ibi inter se deligantur.

Laqueus epangylotus (ita enim appellatur, quoniam sinus super sinum iniicitur) qua via inseri possit, Cap. x i i i i.

AD epangylotu m, vnum habenæ caput inter sinistræ manus pollicem & indicem collocamus, eámq; ex- G

14

H

A trinsecus vltra primam palmæ partem adducimus: inde per palmam ipsam datam inter pollicem & indicem vtri usque manus attrahimus. post hæc inter minimum & pro ximum digitum demittimus. Eo facto habenæ caput dextra manu sursum vellimus, extremámque partem inter minimum ac proximum digitum tenemus. quò fit vt duo sinus efficiantur: inter quos attractus nodus apparet. Facit autem ad corpora figuranda, vbi manu curatio adhibetur. Inter sinus enim vtraque manu hominis con- B iecta reliquis habenæ partibus totum corpus firmiter con tinetur.

Ratio eius laquei quem auriculas nuncupant, Cap. x v.

AD auriculas, epangylotus primò iniiciendus: danda autem opera est vt alter sinus amplior sit, quem implicare oportet ad modum laquei chiasti, sic vt duo sinus oculis exponantur, inter quos, quod ex habena dependet, duplicatum se ostendat. Rectè autem adhibetur vbi prola

15

psa maxilla reponitur, tum ad processus capitis reconden dos. Sinus enim dantur ad tempora ægrotantis, quódque inter eos duplicatum conspicitur, ad frontem: deindevin culum illud iniicitur quod leporem auritum appellant: postremò auriculæ, vel vt contineant vel vt à superiori parte extendant, super caput offensi porriguntur.

Laqueus duos habens sinus (quem nonnulli minus propriè strangulantem dixerunt) quo modo iniiciatur, Cap. x v i.

LAqueus quem duos sinus habentem appellant, ex binis constat chiastis, quorum alter ab altero diducitur. Est autem aptissimus ad corpora figuranda, vbi vitia iuxtà anum curantur: siquidẽ brachia subiecta poplitibus, eiusmodi laqueis adstringuntur: at pars, quæ media inter

16

16

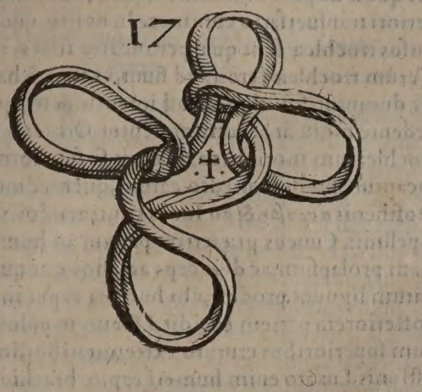

sinus duplicata dependet, ad ceruicem hominis fertur, atque hac via corpus figuratur.

Ratio laquei quem strangulantem propriè nuncupant, Cap. x v i i.

LAqueus qui propriè strangulans nuncupatur, ex simplici fit carchesio: hic enim primò iniicitur sic, vt alter sinus ab altero distet. Confert autem ad quos proximè expositus: brachia namque rursus cõiecta in sinus coarctantur

& ea pars habenæ quæ duplicata eſt, media ſimiliter col A locatur in eámque ceruices inſeruntur.

π. Quomodo adhibeatur laqueus ὑπέρβατος: id enim nomen traxit ex eo quòd ſuprà feratur, Cap. XVIII.

B HYperbatus fit ex laqueo nautico, ſiquidem in hunc primò implicitum brachia inſeri debent, ſinúſque inter ſe diduci, & capita ad ceruices deligari. Laquei igitur quorum expeditiſſima comprehenſio eſt, huiuſmodi ſunt.

ORIBASIVS EX HELIODORO

De machinamentis,

VIDO VIDIO FLORENTINO INTERPRETE.

VIDIVS LECTORI.

MAchinamentis non ſolùm utuntur architecti, ſed medici etiam, quum his robúſtiora membra utiliter, & quantum fieri poteſt, ſine dolore extendant, ubi luxatis uel fractis medentur. Hæc ab Oribaſio collecta ſunt ex Hippocrate, Galeno, *atque aliis autoribus ut patet ubi ſingulorũ uſus & ſtructura exponitur. ſed præter utilitatem, quam in curatione exhibent, multos aperiunt in medicina locos, qui ſine his omnino ſunt incomprehenſibiles. Quanquam in hoc libro machinamenta aliqua deſunt quæ autor inter initia commemorauit, ubi uniuerſam machinamentorum rationem recenſet: ſed optimè nobiſcum agitur, quando non omnia interierunt.*

Quibus modis luxata reſtituantur, Cap. I.

LVXATA in ſuam ſedem tribus generalibus modis collocantur, quibus alii ferè omnes continentur. Vnus vocatur palæſtricus, ad quem ferè ſolas manus admouemus, atque hic, vtpote imbecillis, aptatur ad mollia corpora, muliebria nimirũ & puerilia: tum ad maſcula quæ illis robuſtiora ſunt, modo recens vitium fuerit. alter methodicus dicitur, ad quem inſtrumẽta adhibemus, quorum vſus in communi vita eſt: hic omnibus idoneus, eſt, pueris, fœminis, maſculis iam robuſtioribus, & corpori iuuenili, atque iis luxatis quæ iam vetuſta ſunt. Tertius reponendi modus qui per organa eſt, maius momentum habet. valet enim ad prolapſa, vbi malum diutius trahitur: valet ad corpora athletarum: præterea quæcunque prolapſa curationem recipiunt & ſub methodico modo curari nequeunt, omnia organorum opera reponuntur.

De organorum differentiis, Cap. II.

ORganorum medicinalium differentiæ in vniuerſum & quaſi generales, ſummùm, vt alii ſentiunt, ternæ habentur: alia enim tractoria ſunt, alia machinamenta, alia quæ erectá collocantur. nobis autem placet nonnulla attractoria eſſe, nonnulla machinamenta, nonnulla quæ erecta, nonnulla quæ plana collocãtur. Tractoria ſunt, quæ quum parua breuíque ſint ſtructura, extendendi duntaxat facultatem habent. Hæc vt ſuo munere fungantur, aduentitia quædam poſtulant, vt ſcamnum, lectum, ſcalam, eo quod per ſe vſui eſſe minimè poſſint: quo circa & alligata, & in plano ſita nuncupantur. Nam vbi in agro, aut ſolitudine quapiam, quæ ſuo loco mota ſunt reponimus, ac neque ſcamni, neque lecti, neque ſcalæ copia eſt, aliquid in ſolum defigimus, ad quod tractorium organum alligem⁹. Machinamẽta ſunt organa tractoriis ampliora minora tamen aliis, quæ non modò intentionem, ſed impulſum quoque pollicentur, ac præcipuè quorundã membrorum gratia comparantur. Erecta organa ſublimiorẽ C ſtructuram habent, & non ſolùm ad extendẽdum valent, ſed etiã ad impellẽdum. Porrò autẽ plana organa ſunt, quorum humilis ſtructura eſt. Ex iis conſtant, quæ & extẽdendi & impellendi vim habent, ita vt homine illis inſidente, recondi quod elapſum eſt, poſſit. Reperiuntur etiã in his quædam propria ſtructuræ diſcrimina.

Ex qua materia ſtruantur organa, Cap. III.

BAſis, crura, latera, tranſuerſaria, cubiti, teſtudines, adiuncta crura, hæc omnia quæ in organis ampliora expediuntur, ex robuſtiori materia conficienda ſunt, vtpu D ta iligna, vel fraxinea, quæ ſecundas obtinet. Oportet autem ea de cauſa validiſſimam eſſe organorum materiam vt vim queant in condendis articulis ſuſtinere, quod in iis potiſſimùm organis requiritur quæ erecta collocantur. Vertebræ, radices, claui, vnci, catenulæ, vectes, omnia quæcunque exigua ſunt, quæque plus efficiunt, ærea vel ferrea comparentur, vt quod ſtructuræ exiguitas detrahit, materiæ firmitas reſtituat. Aliquando autem quæſitũ eſt, ferreáne an ænea ſumi debeant. Inquiunt qui ferro æs præferunt, hoc leuius eſſe & facilius tractari, minúſque E rubiginem trahere quàm ferrum: contrà qui æri ferrum anteponunt, validiorem huius materiam laudant. ære enim efficacius robuſtiúſque ferrum eſt. Atqui de ferro cõuenit, firmius eſſe: ſed ſuperuacuũ eſt eximiũ robur, vbi eius nullus eſt vſus, quũ liceat hæc ex ære fabricare quod mollius eſt, & ſatis roboris habet: licet tamẽ & ex ferro. quòd ſi ex ære fiãt, ſumatur id quod ducitur: nã quod cõflatur, facilius rũpitur cõminuitúrq;: ita vt præſtet ex ferro hæc parare, quàm ex fuſo ære. Sed quoniã ferrum citò F rubigine obducitur, idcirco aliquot interpoſitis diebus ſubinde pingui aliquo inungẽdum, ac ne rubiginem ſentiat, manu perfricandum. At dicet quis, ſi ferrum neglectum rubigine corrumpatur, id culpa domini ipſius organi fieri.

Ex quibus partibus organa conſtent, & quis ſit earum vſus, Cap. IIII.

COntinetur omne organum non omnibus ſed quibuſdam ex iis quæ numerabo, nempe baſi, cruribus, trãſuerſariis, cubitis, axibus, regulis, teſtudinibus, cochleis, tympanis, clauis, manubriolis ductariis, vectibus, baculis G verſantibus, obicibus, cuneis: item lunatis lignis, orbiculis, trochleis, foſſis, operculis, vertebris, fibulis, radicibus, vncis, catenis, forficibus, ſedilibus, priapiſcis, ad hæc cochlea fœmina, quæ Græcè θηλυκόχλιον appellatur, cuneolis chiniſcis, columbariis, ergata. Hæc fere ſunt quibus organa cõponũtur, quorũ vſus ſigillatim iam nunc exponẽdus nobis eſt. Baſis ad id potiſſimũ ſtruitur, vt ſuper eã

erecta organa statuantur. Crura in organis & latera dicuntur, in iis quæ erecta collocantur, propriè crura, minus propriè latera; sed in tractoriis propriè latera dicuntur, minus propriè crura. Hæc ferè in organis statuuntur, vt ipsorum machinationes contineant: propriè autem in organis erectis crura recte commodéque dimensa, ad illam pertinent condendi rationem quæ excitando præstatur. Transuersaria quæ διαπήγματα dicuntur (vt Græcum nomen indicat) ad crurum laterúmque compaginem fiunt, ad quem vsum primò præcipuéque destinantur: huc accedit, quòd machinationes quoque sustinent, vt puta trochleas, cubitos, atque alia quædam. Cubiti ad eum vsum in organis comparantur vt per ipsos, quæ suo loco mota sunt, à superiori parte extenta reponantur: quemadmodum videre licet in organis Fabri atque Andreæ, in quibus cubiti per superius transuersarium demissi in testudinem figurantur, vt hac elata, quæ prolapsa sunt à superiori parte intenta recondantur. Latæ cubitorum summitates, alæ ab architectis dicuntur: imæ verò partes quadratæ, calces. Hi ergo propriè cubiti nominantur, sed quidam vocabulo aburuntur. Spathæ impellendo sunt idoneæ: ea autem spatha quæ in Fabri atque Andreæ machinamento est, vtimur, vbi extrahendo impellimus, ad femur in posteriorem partem erumpens. Sunt & aliæ spathæ in quibusdam organis, ad alios impellendi modos fabricatæ. Radices & fibulæ complures vsus in organis præstant. Primò enim radix & fibula in organo Fabri spatham distinent ad testudinem. Est quidem in testudine radix: spatha verò qua parte quadrata est, medium habet cauum, in quo radix eadem inditur: deinde fibula continendi causa, in spatham atque radicem pertusam inseritur. propriè radices ad id fiunt vt recipere vncos possint, & alios effectus præstare: sed fibulæ item gratia est quòd machinationes immobiles seruat, vt puta axes. Catenæ eò pertinent vt fibulæ ex ipsis suspendantur, quò seruentur in organis, neque decidant. Vnci adiiciuntur, ne mobiles machinationes moueantur, veluti axes, quóue in radices coniecti quædam organorum machinamenta sistant. Per vertebras (quas Græci σφοφόματα dicunt) ferè id efficimus vt quædam organa immobilia moueantur, sicuti crura organi Andreæ. Crura enim in organo transuersa secta, vertebris fibulisque continentur, vt organo modò erecto modò per vertebras inclinato, circumducendo impellamus. Ad exemplum huius structuræ organi Andreæ plinthii crura prope basim secta sunt: rursúsq; vertebris continentur, vt organum modò erigatur, modò per vertebras motum adiunctis cruribus innitatur, vsúmque illius organi præstet quod planum collocatur. Hi sunt effectus vertebrarum in organis. Axes ad corporum ductionem, hoc est intentionem spectant, quorum quidam ab vna parte ad alteram penetrant, ac per se mouentur: quidam latent, & per alias machinationes conuertuntur. Penetrat axis in plinthio Nilei, & scamno Hippocratis: latet in Apellidis organo, quod quia per tres funes circumuoluitur, trispastum appellatur: & in Nymphodori glossocomo. Penetrantes igitur igitur per se manibus conuertuntur: latentes autem per alias quasdam machinationes exempli causa: Nymphodori glossocomo per tympanum & cochleam ad lentis imaginem fabricatam, in trispasto per funes alligatos, ad clauos qui in axibus infiguntur, funes alligantur, vel habenæ atque huiusmodi alia ad extendendum pertinentia. Manubriola ductaria, bacula versantia & vectes, omnes hæ machinationes ad axium cochlearúmq; versationes statuuntur. primas obtinent manubriola ductaria, secundas vectes, quibus minus efficacia sunt bacula versantia: pleraq; enim ex ipsis exigua cum sint, vna manu conuertuntur. Chinisci (cuiusmodi sunt in lyra) excogitati sunt ad axes continendos. vbi enim fibulæ nó sint, quid poterit aliud vtilius inueniri? Quod enim ad vim pertinet, vsum habent fibularum: decoris autem causa, insculpta habent anserina capita lignea. Statuuntur in organis phliæ, vt ab vno latere ad alterum penetrantes axes contineant: cuiusmodi sunt in scamno Hippocratis, & in nostro. Est & alia media phlia in organo Hippocratis ad similitudinem literæ κ, eo nomine fabricata, vt ad eam impellendi rationem quæ extrahendo fit,

A vbi femur excidit accommodetur. Trochleæ in organis collocantur, vt funes liberè duci possint, veluti in organo Fabri quod duplicem trochleam, qua testudo mouetur, in superiori transuersario continet. In nostro quoque organo rursus trochleæ sunt quæ per inditos funes, axes attollunt. Verùm trochleæ ferè ad id fiunt, vt axes & habenæ celeriter ducantur, simúlque vt ad intentionem, quæ alio intercedente motu fit accommodentur. Orbiculi struuntur ad trochlearum motionem quæ per se sunt immobiles: collocantur autem in medio earum, quemadmodum in De- B mosthenis ἀσχάβῃ, & ad funes continendos, vt in trispasto Apellidis. Cuneus præsertim paratur ad humeri caput in alam prolapsum: ac deinceps ad alios quoque vsus. At lunatum lignum prodest, vbi humeri caput in priorem aut posteriorem partem excidit. Est autem polus lignum infixum superioribus crurum extremitatibus, in organo Philistionis. Luxato enim humeri capite brachium extenditur, polúsque obiicitur ad hominis ceruices. Epipoma verò quod & epipegma dicitur, est κ figura in ligno insculpta in quam coniicitur κ inuersum: qualis conspicitur in C eo organo quod hermes dicitur. Fit autem hoc ne ab hermis vultu corpora terantur, vt in organi compactione ostendemus. σκαλάθιον verò & ζυθάλιον communiter parata sunt, vt epipegma ferant. est quidem σκιθάλιον lignum sex digitorum in medio hebes: σκαλάθιον verò lignum sex digitorum rotundum, quod angustiori basi nititur, & quasillo simile est. Sunt & in organis quædam columbaria insculpta ad similitudinem columbarum, quæ & ornandi causa facta sunt, atque ad id etiam vt aliud ferant epipegma. Tympanis hæc gratia est quòd quædam orga- D norum machinationes quæ maximum vsum præstant, per ipsa paulatim mouentur, vt axes & cochleæ. est autem tympanum rotunda machinatio dentata. At delphines dentibus inclusi machinationes motu prohibent: quod vnci quoque efficiunt. Testudines in organis ad id collocatæ sunt vt corpora quæ restituuntur, paulatim & minimè concussa extendantur. Quemadmodum enim testudines animalia lentò gradu procedunt, ita machinationes quibus illa referuntur. Porrò autem ex testudinibus nónullæ transuersariis simi- E les sunt, aliæ oblongæ, aliæ cubi speciem repræsentant. Transuersariis similes sunt in organo Andreæ, Fabriue: oblongæ in quadrata columna quæ appellatur hermes. Cubum referunt in rotunda columna Heraclidæ Ephesii. Præterea testudinum aliæ cubitos & spatham attollunt, aliæ cuneatam & lunatam appendicem: quædam nihil attollunt, sed solùm sunt ad extendendum inuentæ. Cubitos attollit testudo quæ sursum fertur in organo Andreæ: cubitos & spatham testudo quæ est in organo Fabri. Cuneata & lunata appendix ea testudine excitatur quæ in herme est. Nihil attol- F lit, sed solummodo extendendo est ea testudo quæ in rotunda columna Heraclidæ Ephesii collocatur. similiter & quæ deorsum fertur in organo Andreæ. Aliæ autem & dracones fibulæq; infixæ, clauorum vsum præstant: propriè autem dracones, quod ad materiam pertinet, in vicem manubrioli ductarii fabricantur. Quoniam verò testudines plerunque à cochleis mouentur, proximum est vt cochlearum structuram atque vsum exponam. Comparantur ergo cochleæ in organis ad alias machinationes impellendas, puta tympana & testudines, qua paulatim & nulla ratione concu- G tiendo extendant. Cochlearum quædam quadratæ sunt, quædam ad imaginem lentis quæ figuræ nomen inuenerunt relatæ ad capreolos, at non ad structuram scapi: quælibet enim cochlea rotunda, est ad tornum rotundata. Differunt cochleæ à capreolis, quòd aliæ quadratæ, aliæ ad lentis imaginem dicuntur. Quadrata cochlea est quæ capreolos habet quadratos, atque ex iis non solùm quod prominet, sed etiam quod cauum est: cuiusmodi cochleas videmus in organo Andreæ. quæ in lentis speciem sunt, id capreoli quod cauum est altè angustum habent: latum verum in summo, contrà quod prominet à basi la- H tum vertice ipso tenuatur. Similis autem est huiusmodi capreolus lenticulæ dimidiatæ, à qua figura cochlea hæc ad imaginem lentis dicta est. Cochleæ igitur tam quadratæ quam ad imaginem lentis, ad motionem diuersarum ma-

chinationum statuuntur. Quadratæ enim testudines com- A
pellunt, quæ sunt ad imaginẽ lentis, primò quidem tympana, interdum etiam testudines in iis quæ pericochlia nuncupantur.

Qua ratione quadrata cochlea testudinem moueat, Cap. v.

DEmus testudines ita esse fabricatas quemadmodum in organo Andreæ, quarum singulæ pertusæ sint atque in id cauum cochleæ demissæ: ab interiori autem parte caui ferrea, vel ænea lamina testudini infixa sit, quæ B
quidem lamina dens nuncupatur. Hic igitur dens testudinis in cochleæ capreolo includitur: quò fit vt in quadam cochleæ conuersione, lamina quæ dens nuncupatur, testudini infixa, atque in cauo capreoli contenta, testudinem moueat. Præterea ex iis ipsis cochleis quadratis, alia simplex est, alia duplex. Simplex cochlea est, quæ vno duntaxat capreolo excauata, vnámque testudinem impellit: in duplici, bini secti sunt capreoli, hæc & binas testudines mouet, qualis cochlea reperitur in magno Andreæ organo quod plinthium nuncupatur. Excauatum enim lignũ C
est à medio ad transuersaria capreolis inter se aduersis, ita vt quadam cochleæ conuersione orsæ testudines, vel à medio versus transuersaria, vel à transuersariis versus medium impellantur. Est & alia cochlea duplex in eo quod κηρύκιον appellatur, excauata à summo principio vsque ad extremum aduersis capreolis, quæ rursus duas testudines mouet, quemadmodum in ipsa organi structura videmus. At cochlea ad imaginem lentis tympanum mouet: siquidem capreoli cochleæ, tympani dẽtibus insiti, machinationem conuertunt, quemadmodum cochlea, quæ baculo D
versante vel manubriolo ductario conuertetur, in tympani dentes conueniens machinationes mouet. Mouet interdum eadem cochlea testudinem, sed non amplius per dentem, quemadmodum quadrata, verùm in fœmina cochlea contenta quæ in ipsa testudine struitur: quoniam testudinis cauum, in quod cochlea demittitur, excisos habet capreolos aduersos iis qui sunt in cochlea lentis formam referente, sic vt id quod prominet ex capreolis cochleæ lentem referentis, in cauo capreoli fœminæ co- E
chleæ recipiatur, quódque cauũ est in capreolis cochleæ, id quod extat ex capreolo, cochleæ fœminæ capreolis admittat. Accidit autem in cochleæ cõuersione, vt testudo modò sursum moueatur, modò deorsum, quum cochlea in ipsius capreolis voluatur. Huiusmodi structuræ plurimæ adhibentur ad organa quæ plana collocantur: ad id enim fabricantur vt homines quibus luxata restituuntur, inclinatis organis insidant: organa enim quæ plana collocantur, ita parata sunt vt ægris super ipsa vel sedentibus vel cubantibus, luxata reponantur. Priapiscus, qui & stili- F
scus & scalmus nuncupatur, in quolibet organo quod planum collocetur, statuitur. Fit autem ea de causa, vt ei parti quæ inter anum & naturale est, obex fit, vbi quæ prolapsa sunt, restituũtur. Est igitur priapiscus lignum octo digitorum, magna ex parte rotundum, ab eo quod superest quadratum, sic vt quadrata ipsius pars coniiciatur in cauum, ad literæ π similitudinem quadratum, in organo quod planum collocatur: reliqua verò pars quæ extat inter anum & naturale, obiiciatur. Configitur autem in trãsuersarium π ferreum, vt firmiter priapiscum contineat. G
Sed in nostro organo videre licet magnum π ferreum ad alium vsum comparatum, nempe ad gibbã spinam per pressum impellendam. Opercula in organis parantur, vt machinationes sub ipsis occultentur, ne si absque operculo fuerint, idiotis pateant. Annuli adhibentur ad organa tractoria, vt alligari possint: ad alia verò, vt machinationes contineant, quemadmodum in Menecriti bucranio, vbi axis cõtinetur: atq; eadẽ de causa in aliis organis. Forfices in organis arctè trãsuersaria cũ cruribus iũgũt: ad hũc enim vsum infixas forfices æneas inuenimus. Adiũcta H
crura id efficiũt vt organa quæ erecta collocãtur, illis innixa, inclinatáque, eundem vsum præstent ac si plana staturentur. Præfatus ex quibus omnia organa parentur, & quorsum singulæ ipsorum machinationes spectent, declarabo in sequentibus quænam ex organis immota suo munere fungantur, & quæ mota: tum ex iis quæ mouentur, quænã suo loco maneãt, quæ locũ mutẽt dũ mouẽtur: rursus ex iis quæ immobilia sunt, quæ perpetuò & vbique immobilia maneãt, quæ eximi possint, ad alios quoq; vsus idonea. Hæc itaq; immobilia sunt in organis: basis, crura, latera, trãsuersaria, cuneata & lunata appẽdix, sedile, priapisci, atq; alia cõplura. Vsui sunt quũ mouẽtur, vertebræ, vnci, axes, tympana, cubiti, cochleæ, testudines, atq; huius generis plurima. Mouentur in eodẽ loco manentia, vertebræ, vnci, tympana, cochleæ, plerique axes. Locum mutant testudines, cubiti. Eorum quæ in organis immobilia sunt, quædam semper & vbique immobilia sunt, quædam & eximi & inseri possunt. Semper quidem immobilia manent, basis, crura, latera, transuersaria, radices, sedilia, lunata appendix: extrahi possunt in quibusdam organis, quanuis immobilia sint, tum cunei, tum priapisci, qui ad alios quoque vsus facti extrahuntur & immittuntur.

Ex Galeno de machinamentis, Cap. vi.

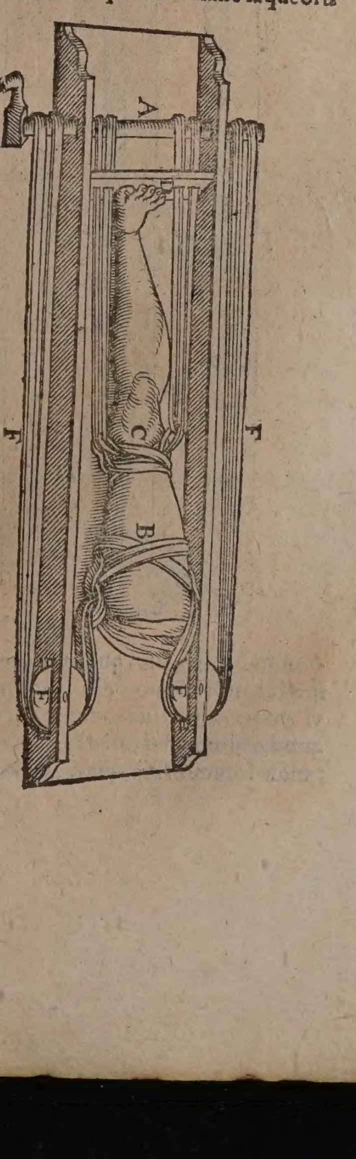
ARticulis reponendis Hippocratis scamnum per se abundè est. Siquis autem velit aliis quoque vti, est polyspaston (ita appellatum, quoniam multis orbiculorum circuitionibus facilitatem præstet) quod iter facientibus maximè idoneum est. refertur autem ad Archimedem autorem. In vrbibus verò non alienum est Fabri vel Andreæ organon, quum erecto opus est: vbi plano, scamnum Hippocratis præcipuè aptatur.

De glossocomo machinamento, Cap. vii.

NON ab re quidem mihi glossocomum videtur à iunioribus medicis inuentum, quod seu femur, seu crus cõminutum sit, vbi callus circundatur, commodissimè admouetur. Habet autem à prima parte axem, ad quem extremi laquei in diuersa extendentes deligantur. Iniiciantur laquei extremis partibus ossis quod curatur, fiántque ex duabus habenis, sic vt quatuor vterque capita habeat, bina à dextra, totidem à sinistra. Ex iis capitibus quæ inferioris laquei sunt, per foramina facta in inferiori parte glossocomi, ad axem duci debent: quæ superioris, primò procedere ad superiora, deinceps ipsa quoque per latera glossocomi perforata traiici, quibus foraminibus trochleæ includantur. Vtrinque ergo ab exteriori parte glossocomi, superioris laquei capita ferenda sunt ad axem: his enim ita constitutis, vna axis conuersio pariter ambos laqueos extendit deorsum versus, illum qui ad inferiora fracti ossis alligatur sursum, alterum sic vt composita fractura, in posterum liceat quotidie hanc laqueorũ

CAPSVLÆ MACHINARIÆ ICON.

A Axis ad quẽ laqueorũ capita circumuciuntur.
B Laqueus superior.
C Laqueus inferior.
D Inferius caput capsulæ.
E Trochleæ.
F Superioris laquei capita ab exteriori parte capsulæ.

in diuersas partes intentionem corrigere valentius vel A
leuius extendendo. Laqueum igitur qui in inferiori
parte est, directa ductione axis extendit: eum qui in supe-
riori parte, intercedente alio motu. Græci διὰ τῆς μεταληπτι-
κῆς κινήσεως dicunt.

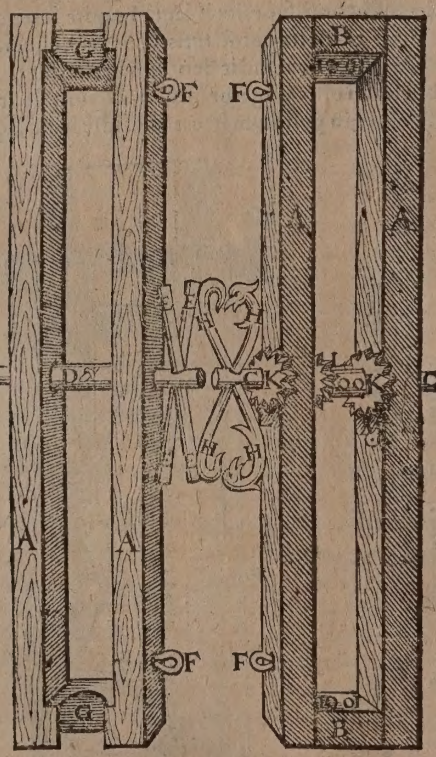
Nilei plinthium, Cap. VIII.

FActum est plinthium Nilei ad eorum organorum e-
xemplum, quæ vocātur tractoria, quadrata oblonga.
Duo enim habet latera longa palmos quatuor digiti craſ
ſitudine, quæ extremis partibus tranſuerſariis inter ſe cō- B
pacta ſunt. Eſt autem tranſuerſariorum craſſitudo & latitu
do quanta laterum, ſed longitudo palmum implet. Meri-
tò igitur quum talis compactio ſit, vt latera quatuor pal-
mos longa ſint, tranſuerſaria vnum, totius organi quadra-
ti ſtructura oblonga confecta eſt. Licebit autem ſiquis vo-
luerit, latera breuiora quàm dictum eſt, efficere: quando-
quidem organum per vnicum axem effectum præſtat.
Media itaque latera pertuſa ſunt rotundis ac peruiis fora-
minibus per quæ axis traiicitur, qui media parte clauum
infixum habet: capitibus verò quibus latera excedit, ve- C
ctes æneos vel ferreos decem digitorum magnitudine.
Sunt itē in organo quatuor annuli lateribus affixi, bini ab
inferiori parte, totidē à ſuperiori. Antiqua huius organi
ſtructura autore Nileo talis eſt. Herodotus quidam archi-
tectus tranſuerſariorum priores partes medias excaua-
uit ad figuram literæ ω, ne habenæ quæ à corporibus qui-
bus vis adhibetur ad axis clauū feruntur, extātibus angu
lis atterantur, ſed rectà procedant. Hactenus Herodotus.

Nos verò quam accipimus hiſtoriam, referemus. Fe-
runt Paſicratem architectum Sidone organum hoc vidiſ- D
ſe quod à ſtatua continebatur, aliter tamen fabricatum.
Nam quum eadem compactio eſſet, conſpiciebantur
in eo organo ab extantibus axis capitibus æneorum dra-

Nilei plinthii effigies.

A Duo latera. B Tranſuerſaria. C Rotunda, ac peruia foramina. D Axis, qui media parte clauum infixum habet. E Vectes ænei. F Annuli. G Tranſuerſarii priores partes excauatæ ad figurā literæ ω. H Æneorum draconum cōplexus. I Foramina rotunda. K Tympana ænea dentata. L Fibula indita. M Vncus. E

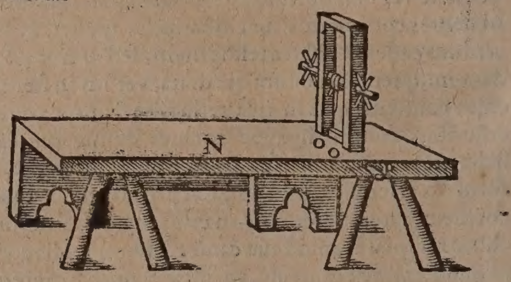

conum complexus, quorum capita è regione ad caudas H
ſpectabant. Sed quò pertinebāt hi dracones? non aliò niſi
vt inuicem vectium axes conuerterent: tum in organo,
quod Sidone erat, media tranſuerſaria pertuſa erant ro-
tundis foraminibus, quæ clauo axis reſponderent. Conſtat
autem foraminum eundem eſſe vſum qui in organo He-
rodoti, nimirum vt habenæ quibus corpora extenduntur,
ad clauum rectæ per ea foramina porrigantur. Retulit
inſuper Paſicrates, axem incluſa habuiſſe in vicinia late-
rum tympana quatuor ex ære dentata, duo ab interiori
parte, totidem ab exteriori: atque item in lateribus fora-
mina fuiſſe dentium ordini reſpondentia, vt poſtquam
abundè extenta corpora fuiſſent, fibulæ inter dentes eò
demiſſæ, vbi in luxatis reſtituendis opus eſſet, axem ſiſte-
rent. Sed recētiores, tympanis omiſſis, priori parte latera
pertuderunt: pertuderunt item in orbem aliquo inter-
miſſo ſpatio, & ipſa axium capita, quò ad vſum dictum
fibulæ inditæ axem mobilem tuerentur. Ego autem quū
fibulæ decidant, ad eum quem dixi vſum vncos lateri-
bus infixi: axis verò capita foraui ſic vt huius foramina il
lis conuenirent, quæ erant in orbem in lateribus aliquo
ſpatio interiecto, quò vbi vellē in luxatis condendis axē
immobilem reddere, vncum includerem in foramen,
quod eſſet accommodatum.

Communis plinthii tractorii fabricatio huiuſmo-
di eſt. Verùm ego aliter plinthium ſtruxi: ſalua enim
eadem laterum menſura, inferius tranſuerſarium ſur-
ſum tranſtuli, quatuor digitis infra tranſuerſarium ex-
trema crura relinquens: axem verò collocaui in me-
dio tranſuerſariorum, cui parti Græcè φωτὶ nomen eſt.

Plinthii alterius, ſcamnum referentis, icon.

N Scamnum quale in ludo uidemus,
O Caua quadrata.
P Fibula.

Scamnum quoddam, quale in ludo videmus, ab vna extre
mitate excidi cauis quadratis atque oblongis, vt propoſi-
torum crurum extrema in eiuſmodi caua conuenirent: i-
pſa item latera extremis partibus tranſuerſa pertudi, fo-
raminibus ab vno latere ad aliud penetrantibus, vt fibula
in foramina coniecta plinthium contineret. Hæc de or-
gani ſtructura: nunc ipſius motionem aggrediar.

De motu organi tractorii, Cap. IX.

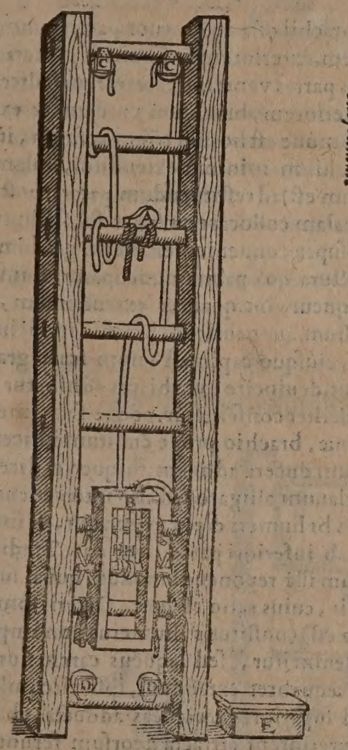
F QVoniam tractoria organa imperfecta ſunt, nec præ-
ſtare quicquam per ſe poſſunt, ſed alterius operam
requirunt, puta ſcalæ, lecti, ſcamni, quæ vbi non ſunt, eo-
rum vicem exhibet pauimentum terráque ad prolapſa
reſtituenda, mihi operæpretium videtur, quaſi doceam
in ludo gratia eorum quæ nunc tractantur, ſuper ſcalam
præparatam organi motum enarrare.

Scala præparata ad humerum reſtituendum in alam prolapſum, Cap. X.

PAratur ſcala vna ex iis quæ in communi vſu ſunt, nō
G lata, quæ obliquè collocatos gradus habeat: ſiquidem
talis luxatis reponendis eſt aliena, ſed æquè craſſa ſit, qua
dratiſque gradibus conſtet, leuatis angulis ne corpora
conterant, atque in rotundam figuram redactis. huiuſmo-
di ſcalæ vbi copia non ſit quò mollius corpora inſidant,
gradus lana inuoluantur. Ordiar autem ab humeri capite
in alam excidente. Oportet igitur vbi id reſtituitur, cu-
neum funibus ſuſpenſum collocare ſuper gradum ido-
neum cui brachium (vt oſtendi) ſuperimponatur, & per fu
nes ad eum alligare. Eſt autem ille gradus reponendo ido
neus, quem retuli. Brachio ſuperiniecto intentionéque ad
hibita, ſuſpendendus homo eſt ſic vt duos palmos à paui
mento recedat, & cuneus ad gradum firmiter alligandus,
non temerè, ſed eo obſeruato, vt ex partibus quæ cū cauo
quodam capitulata eſt, ad humerum detur, quæ gibba in
xtrà eſt, ad latus. A cuneo verò deorſum verſus alterius

siue tertii gradus interuallo, organum ad scalam vinciendum est per eos quos habet annulos & funes aut habenas, aut alia quæpiam traiecta. Ipsa item scala in pauimentum fortiter adigenda est, ne in extendendo moueatur, sed stabilis maneat, ac sine vlla inclinatione. Quatuor præterea trochleæ, siue solidæ, siue ex duobus lignis curiosius factæ alligentur, quarum duæ à summo gradu suspensæ deorsum spectent: duæ ab imo sursum. Qua fabricatione parata, cuneus ad id quod prolapsum est reponẽdum, admoueatur, tenui lana mollique obuolutus, tum vt lignum quod durum est, circundata lana minus tactu lædat, tum vt sudor, qui propriè oriri solet ala plurimùm calefacta, magisque ægrotantis metu ac labore, lana cuneo imposita combibatur. Hæc autem scala vel contineatur stabiliter ab assistentibus, vel extremis partibus in pauimentum defigatur, cuneisque (vt propositum est) confirmetur. Illud autem in aperto est, scalam bene longam esse debere, vt postquam demissa in terram fuerit, quod extat vbique pro magnitudine eius qui curatur, abundè longum sit. Scala confirmata subsellium iuxtà collocetur.

Scalæ, ad humeri in alam prolapsi, restitutionem, expressio.

A Cuneus funibus suspensus, ac super gradum alligatus.
B Organum ad scalam alligatum.
C Trochleæ duæ à summo gradu suspensæ, deorsum spectantes.
D Trochleæ duæ ab imo gradu suspensæ, sursum spectantes.
E Subsellium.

De humeri capite in alam prolapso, Cap. XI.

SVper subsellium homo ascendens, brachium super gradum traiiciat, ita vt cuneus aptè in alam demittatur: post hæc duplicata habena media inter cuneum & humerum detur, capitáque eius extrinsecus pendeant: deinde carchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur, non circa medium, ne lacertum vrgeat, sed citra tumorem vel vltra: sic enim cubiti inæqualitas
G laqueum deorsum labi non patietur, præterquam quòd hoc modo vtilius imponetur. Sequuntur enim facilius ea corpora quæ ampliori interiecto spatio adducuntur: quæ exiguo, difficilius. Circũdato laqueo, capita eius rectà deorsum ducta ad clauum axis religentur, & axis vel per vectes vel solis manibus cõuertatur, vt eius conuersio directa deductione ab inferiori parte intendat. Eodem autem tempore, quum aucta iam intentio est, subselliũ subtrahatur, vt homo à scala pendeat, atque ita excitando re-
H poni luxatum possit. Suspenso homine minister assistens à posteriori parte vtranque manum simul iunctam ad ceruicem eius adducat, collúmque in contrariam partem cogat, idque fiat quo tempore intendimus atque excitamus, quum laquei ægro iniecti postea laxentur. Neruis
A abundè diductis, debet qui reponit assistens habenæ capita prehendere, cubitúmque ad scalam repellens, humeri caput per habenam extrahere: quo facto, remittenda intentio est, & ipse articulus sursum cõpellendus, vt in regionem pristinam reuertatur. Ratio directæ ductionis ita habet. Sed vt tutò reponamus, optimum fuerit priusquam nerui extendantur, habenis & crura hominis inter se, & integrum brachium ad latus deuincire, ne ob tormentum quod in condendo articulo sentiet, vel super scalam ascendat, vel manu laquei capita contineat. Lice-
B bit etiamnum alio intercedente motu, ab inferiori parte extendere: id qua ratione fiat, subiiciam. Iisdem omnibus factis quæ præcepimus, quum ab inferiori parte extendentes directa ductione vtebamur, laquei capita per inferiores trochleas traiiciuntur ab inferiori parte extrà, atque ad axis clauum religantur, vel ducta ab exteriori parte versus interiorem ad axis vectes vinciuntur, vt axe versato, alio intercedente motu ab inferiori parte extendamus. Nihil item prohibet quo minus eadem fabricatione parata, duplici motu contrario intercedente ab infe-
C riori parte adducamus: quod ad quem modum fiat, indicabimus. Laquei capita ad inferiores trochleas ducta ibique traiecta, ad superiores referuntur, tum deorsum attracta, ad axis vectes alligantur, vt eius conuersio duplici motu contrario intercedente ab inferiori parte extendat. Postquam abundè extenderimus, proximum est vt impellamus eo quo ostendimus modò, vbi de directa ductione loqueremur. Ii sunt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Postquam reconditus articulus fuerit, subsellium ad scalam referendum est, vt æger super id sta-
D tuatur, tam à scala quàm à cuneo remotus, collocato humero, vt antè dixi. Verùm quum maiores nostri idem organum idoneum à superiori parte attrahando tradiderunt, sequitur vt nos quoque à superiori parte extendendi rationem vobis aperiamus. Ergo (sicut dixi) placuit maioribus luxati restituendi modum, & à superiori parte adducendo, & in diuersa trahendo, explicare. Potissimùm autem à superiori parte intenderunt, vbi humerus non solùm elapsus esset, sed etiam perfractus. Spectemus igitur quibus modis voluerint luxata restitue-
E re, à superiori parte intendentes. Scala igitur in cæteris eodem modo præparata, cuneum non amplius ex fu-

Scalæ ad humeri capitis in alam prolapsi restitutionem expressio.

F

nibus suspensum ad gradũ alligant, sed solùm superimponunt: funium verò capita admodum longa per superiores

trochleas ab inferiori parte extrà traiiciunt: poſt hæc deorſum demiſſa vectibus, qui pro clauis ſint, circumligant. His ita conſtitutis, ſubſellium ad ſcalam ponunt, ſuper quod homo aſcendens brachium ſuperiniiciat, vt cuneus rurſum in alam indatur, deinceps carcheſium laqueum vel alterum æqualiter extendentem humero iniiciunt, capitáque eius deorſum ducta, vt contineantur, ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita contentis, axis conuertitur, per quam conuerſionem cunei funis alio intercedente motu attractus, à ſuperiori parte intendit. Neruis, quantum res poſtulat, intentis, impulſus adhibetur, per duplicem habenam extrahendo, & manibus ſurſum compellendo. Equidem huic reponendi modo non ſubſcribo, ea de cauſa quam adiungam. Cuneus elatus circumagitur, qui quum ſub ala non manet, articulus ex toto non reponitur, ac potiſſimùm vbi quis velit ſuſpenſo homine excitando illum reponere. Ea verò extendendi ratio quæ ab inferiori parte adducit, ſtabilis eſt, cuneo ſuper gradum collocato, & per funes alligato, vt antea diximus. At quo pacto nos à ſuperiori parte adducentes firmiter reſtituamus, paulo pòſt intelligetis, vbi cōdendi luxati rationem recenſebimus. Ratio autem quæ in diuerſa diducit, ſic habet: Cæteris omnibus ordinatis, laquei capita non amplius ad gradum vinciuntur, ſed ad axis clauum dantur per ſe, vel alio motu intercedente, vt prius ſcilicet per inferiores trochleas traiiciantur, túncque ad axem deligentur. Eadem nunc culpari poſſunt, in hac in diuerſa extendendi ratione quæ paulo antè dicta ſunt in illa quæ à ſuperiori parte extendit. Vbique enim probo, quum is cuius articulus reponitur, rectus collocatur, ſolam ab inferiori parte extendēdi rationem adhiberi. Nunc proximum eſt, quum de humero in alam prolapſo dixerimus, vt de eodem quoque in priorem partem excidente pertractemus.

De humeri capite in priorem vel poſteriorem partem excidente, Cap. XII.

AD humeri caput in priorem vel poſteriorem partem elapſum, ſcala eadem ratione modóque præparata vel figurata, organóque & trochleis (vt antea dictum eſt) alligatis rurſus vbi reſtituere volumus, ſubſellium iuxtà ponimus, lanáque vel linteis cōtegimus gradum idoneū ſuper quem reſtituamus: cui (ſicut oſtenſum eſt) inuoluto ala inſidat: tum carcheſium laqueum vel alium æqualiter extendendi vim habentem, humero (vt propoſitum eſt) circundamus, cuius capita deorſum attracta ad organi axem religamus, quemadmodum ad humerum in alā prolapſum tradidimus, vt conuerſus axis directa ductione ab inferiori parte intendat. Eodem momento quo intendimus, aliquis rurſus à poſteriori parte aſſiſtens, vtraque manu ad ceruices hominis data, corpus in contrariam partem repellat. Licebit autem in hoc caſu magis & extendere & ducere ad inferiora. Subſellio itaque ſubtracto, homo ſuſpenditur, vt ſimul articulus excitetur, & quæ illi ſuperiecta ſunt, laxentur. Vbi quantum reponendus articulus poſtulat intenderimus, circunducendo impellimus: ſiquidem in priorem partem humeri caput exciderit, ab ea ſede inquam venit ad eam, vbi eſſe naturaliter debet, prominentiori palmæ parte vrgemus, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtens manum apertam lato ſcapularum oſſi opponat atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. verùm ſi in poſteriorem partem prorumpat, contrarium fieri debet, humeri quidem caput prominentiori parte palmæ vrgendum eſt, vt à lato ſcapularum oſſe in ſuam ſedem reuertatur, atque altera manu cubitum à poſteriori parte in priorem adducimus: quo facto, miniſter aſſiſtēs manū apertā lato ſcapularū oſſi opponat, atque id repellat, ne vis operæ reſoluatur. Hac igitur ratione humeri caput reſtituendū ducimus, vbi in priorē vel poſteriorē partem eruperit. Sed alii in vtroq; caſu eam reponendi rationem probarunt quæ à ſuperiori parte extendit: hoc quo pacto agant, videamus. Scala eodem modo parata, duplicatæ habenæ vel funis medium lana vel linteo inuolutum alæ ſubiiciunt, capitáque eius per ſuperiores trochleas traducta, deorſum ad axis vectes tanquam ad clauos alligant, deinde humero carcheſium laqueum vel alium qui æqualiter extendere valeat, circundant, cuius capita deorſum demiſſa, vt contineantur ad aliquem ſcalæ gradum deuinciunt. Quibus ita cōſtitutis, axis conuertitur: quo conuerſo & continent & à ſuperiori parte intendunt, ac poſtquam abundè extenderunt, adducendo impellunt. At quum in diuerſa contendunt, capita laquei vel directa ductione, vel alio intercedente motu, funis verò, per alium motum interiectum ad axis clauum alligant, vt conuerſo axe in diuerſa diducāt, poſtquam ſatis intenderunt adducendo impellunt. Intentiones quidem ſuccedunt: ſed impulſus fallax eſt. Siquidem homine excitato, & ſuſpenſione diſtracto, ægrè articulus reſtituitur: atque ob hanc cauſam nunc placuit extendendi rationem tam à ſuperiori parte quàm ab vtraque præterire. Humeri ergo caput in quancunque partem venerit, conuenit ab inferiori parte extendendo reponere, quum erectus homo collocatur. Qua via humeri caput reſtituatur, expoſuimus: pergamus igitur ad cubitum.

De cubito, Cap. XIII.

AEquè duo brachii oſſa in quatuor partes erumpunt, in interiorem, exteriorem, priorem & poſteriorem: atque vbi in tres partes venerint, exteriorem ſcilicet, interiorem & poſteriorem, brachium curuatur & extendi non poteſt. Commune eſt horum trium caſuum, in quibus curuum brachium minimè extenditur, ſcalam cum organo (vt dictum eſt) ad reſtituendum parare: poſtea hominem iuxta ſcalam collocare, vt ſuper ſubſellium aſcēdens brachium ſuper conuenientem ſcalæ gradum iniiciat, tum ea iunctura quæ palma nuncupatur, humerum continere, & laqueum inæqualiter extendentem, vt attollentem chiaſtum aut nauticum brachio in vicinia manus circundare, eiúſque capita ad vnum ſcalæ gradum, vt retinacula ſint, deuincire, vt vbi vis adhibetur, recti anguli figura fideliter conſeruetur, eóque facto medium duplicatæ habenæ, brachio prope cubitum iniicere: capita verò deorſum ducere ad axem, ibique vel directa ductione ad axis clauum alligare, vel alio intercedente motu, non ſecus ac vbi humeri caput reponitur, vt ſimiliter axis conuerſio ab inferiori parte intendat. Traditur etiam ad cubitum ille reponendi modus, qui à ſuperiori parte extendit, cuius ratio eſt hæc. Cæteris omnibus (vt præpoſitum eſt) conſtitutis, humerus non amplius vt contineatur, deuincitur, ſed laqueus carcheſius aut alius ex his qui æqualiter extendunt, ipſi circumligatur, cuius capita ad ſuperiores trochleas adducta, ab interiori parte in exteriorem attracta deorſum feruntur, & ad axium vectes quaſi ad clauum alligantur: duplicatæ verò habenæ capita deorſum adducta, vt retinacula ſint ad aliquid immobile dantur. Conuerſo igitur axe & continemus, & alio intercedente motu à ſuperiori parte extendimus. At modus qui in diuerſa extendit, hinc manifeſtus eſt: vbi enim in diuerſa extendimus, laquei capita per ſe ad clauum axis vel alio intercedente motu ad eiuſdem vectes deligantur, vt eadem conuerſio in diuerſa extendat. Neruis quantum res poſtulat extentis, conuenienter impellere oportet, adducendo, ſi luxata in duas partes venerint, in interiorem ſcilicet & exteriorem: extrahendo, ſi in poſteriorem. quas impellendi rationes in opere de articulis expoſui. Hæc igitur fieri debent, quando cubitus in propoſitas partes erumpit: verùm ſi in priorem, (in quo caſu diximus extentum brachium non curuari) iterum eadem ſcala atque organum comparatur: æger ſcalæ aſſiſtēs brachium ſuper commodum eius gradum imponit, humerus ad ſcalam per eandem iuncturam vincitur, laqueus æqualiter extendens ad brachium datur in vicinia manus, cuius capita deorſum feruntur ad organum, vt ab inferiori parte attrahātur. Siquis autē velit agere hœc tum continendo, tū à ſuperiori

parte adducendo, humerum non amplius ad scalam deuinciat, sed vtrique membro laqueum iniiciat, qui æqualiter intendat, vnum scilicet humero, alterum brachio, & superioris quidem laquei capita sursum ferat vltra caput, alterius verò deorsum, vt (quemadmodum in aliis reponendi rationibus declarauimus) extendat. Quod vbi abundè fecerit, tunc reponendi causa duo modi impellendi potissimùm aptantur, qui premit & qui circunducit. Sed antè quidem premere conuenit, dum intentio adhuc manet: dehinc circumducere, quos impellendi modos multo antè exposui in opere de articulis. Oportet autem eo quod luxatum est, restituto, brachium curuare atque extendere, pronúmque & supinum collocare, vt ex toto restitutum esse intelligas, tum ad angulum rectum in sequentẽ curationem figurare. Vtraque igitur brachii ossa, vbi loco suo non sunt, per superiores modos reponuntur. Verùm quoniam vtrũque per se propriè vitiatur, quum suo loco mouetur, posthac necesse est scribamus quónammodo cubitus erumpens, radiúsque diductus ab inferiori parte extenti reuertantur.

Scalæ sequentis, per literas declaratio.

- A *Cuneus sub ala per funes suspensus.*
- B *Organum ad scalam alligatum.*
- C *Trochleæ à summo gradu suspensæ.*
- D *Trochleæ ab imo gradu suspensæ.*
- E *Subsellium.*
- F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
- G *Laqueus attollens in uicinia manus.*
- H *Capita laquei, ut retinacula sint, ad scalæ gradum deuincta.*
- I *Medium duplicatæ habenæ prope cubitum iniectum.*
- K *Capita ad axis clauum directa ductione alligata.*

Scalæ, qua brachii ossa è loco suo mota reponantur, expressio.

De cubito & radio, Cap. XIIII.

MOuetur per se cubitus interdum loco, & rursus per se radius diducitur, iis modis quos in opere de articulis declarauimus. Ad hæc igitur ossa restituenda, scala similiter paratur, humerúsque ad gradum vincitur ea iũctura quæ palma dicitur: ad ipsum verò brachiũ vtiliter

A datur laqueus aliquis, ex iis qui inæqualiter extendunt, cuius laquei sinus à parte quæ restituitur, capita à contraria, hoc est ab integra collocentur. Propriè enim laquei qui inæqualiter extendunt, eas partes magis cogunt, quibus sinus hærent: minus verò quibus capita. Siquidem cõsilium est, vbi superius os excidit, ab inferiori parte attrahere: ad id quod suo loco est, vim minimè adhibere. Huius igitur laquei capita ad axis clauum dari debent, vel directa ductione, vel alio motu intercedente, vt conuersio axis ab inferiori parte extendat. Sed vbi quantùm re-

B stituendum os poscit, extenderimus, idoneis impellendi modis vti conuenit, cubito quidem in interiorem partem excidente, radióque in exteriorem adducto, vtriusque manus digitos inter se iunctos eminentiæ cubiti subiicimus, prominentioréisque palmarũ partes vtrinque ponimus, atque his summoperè vrgentibus adducimus: sed in si posteriorem partem prorumpant, cubitus præsertim, ea reponendi ratio efficacissima est quæ extrahendo impellit. sin radius in priorem partem conuertatur, expedit premendo & circunducendo impellere, quẽadmo-

C dum ostendimus vbi vtrunque os in priorem partem elapsum ponebamus. exquisitos autem reponendi modos in opere de articulis exposuimus. Repositi autem ossis indicium erit, in cubito libera brachii contractio atque porrectio: in radio, in pronum vel supinũ habitum conuersio. Quomodo igitur per scalam homine erecto

Scalæ qua cubitus erumpens, radiúsque diductus reuertantur, expressio.

D

- B *Organum ad scalum alligatum.* C *Trochleæ superiores.*
- D *Trochleæ inferiores.* E *Subsellium.*
- F *Iunctura quæ palma nuncupatur.*
- G *Laqueus inæqualiter extendens.*
- H *Capita laquei duplici intercedente motu ad axem datæ.*

E

F

G

restituere laxatum conueniat, demonstrauimus. Verùm quia iusta aliqua de causa, aut propter imbecillitatem, aut ob femur seu crus simul cõminutum, æger stare nequit dum luxatum restituitur, necesse est in sequentibus aperire quæ ratio sit restituendi, homine super planam scalam iacente.

Quo pacto iacente homine restituatur humerus in alam prolapsus, Cap. XV.

H SCalam collocare planam oportet, & vt à pauimẽto attollatur, extremitatibus lapides vel ligna ab vtraq; parte subiicere atque æquandi gradus causa linteum superimponere: huiusmodi enim lect⁹, quòd pertinet ad ægrũ

iacentem,dum restituitur,scamni munus præstabit. Or- A
ganum verò ad scalam alligandum ab inferiori crurum
extremitate, rursúsque trochleæ(quemadmodum dictũ
est)binæ à superiori scalæ parte,totidẽ ab inferiori vin-
ciendæ.Satius autem est ad luxata restituenda, pro scala
adhibere scamnum quod ab altero extremo quadratis
fossis excauatum sit,vbi organum firmiter insistat. Quæ
præparatio esse debeat,dictum est: modos autem quibus
humeri caput restituitur,exequemur.Prolapso igitur hu-
meri capite,collocare hominem cõuenit, sic vt iaceat su-
per scalam,organo ad pedes constituto,supinus,vbi in a- B
lam vel priorem partem excidit:in ventrem,vbi in poste
riorem. Igitur vbi in alam conuertitur, funis capita su-
per caput à priori vel posteriori parte adducenda, me-
diúmque habenæ duplicatæ dandum est ad humerum,
sic vt inter ipsum & cuneum demittatur, capitáque eius
ab exteriori parte ferantur,atque ita pendeant: post hæc
laqueus carchesius,vel alius ex iis qui æqualiter extendũt,
humero(vt suprà ostensum est) iniiciendus, cuius capita
deorsum ad organum adducenda. Quum capita ergo ad C
pedes ferantur,agemus vel continentes & ab inferiori
parte extendentes,vel in diuersa trahentes, siue directis
ductionibus vtamur,siue alius motus intercedat, vt an-
tea indicauimus.Quum satis extenderimus,condere hu-
merum debemus,idoneam impellendi rationem adhi-
bentes.Præcipuè autem duplex impellendi ratio idonea
est,& quæ articulum extrahit, & quæ sursum compellit.
Manente intentione,duplicatæ habenæ capita tenentes,
vi humeri caput extrahimus, eodémque momẽto cubi-
tum in interiorem partem ad latus repellimus: eò enim
fit vt humeri caput facilè promptéque in exteriorem par-
tem ducatur,moueatúrque.Quo facto remissa intentione D
protinus sursum compellimus: post hæc humerum pre-
hendẽtes attollimus,vt in suum locum collocemus. Hæc
sunt quæ fieri oportet,vbi humeri caput in alam excidit.

Scalæ sequentis per literas descriptio.

A *Cuneus alligatus ad funem, cuius capita dantur ad gradum supra caput.*
B *Organum ad scalam alligatum.*
C *Trochleæ à summo gradu suspensæ deorsum spectantes.*
D *Trochleæ ab imo gradu.*
E *Habena media demissa inter cuneum & humerum, cuius capita spectent in partem exteriorem.*
F *Carchesius ad humerum datus.*

Scalæ planæ,qua iacẽtis hominis humerus in alam prolapsus restituitur,expressio.

De humeri capite in priorem vel posteriorem partem excidente,
Cap. XVI.

SED si humeri caput in priorem vel posteriorem par-
tem conuertatur,homine(vt dictum est)figurato, nẽ-
pe supino,si in priorem partem venit:in ventrem, si in
posteriorem,funis aut habenæ medium lana siue linteo
obuolutum alæ subiicitur,capitáque super caput ferun-
tur,non quidem è regione vitiati humeri, sed obliqua
versus partem contrariam,ad rem aliquam immobilem
B vinciuntur,qua retineantur. Ambigitur verò quamobrẽ
capita non rectè ferantur, sed versus contrariam partem
obliqua.Pasicrates quidem atque alii nonnulli hoc ea de
causa fieri aiunt,ne à medio funis humeri capite sursum
attracto prohibeamur quominus ab inferiori parte extẽ-
damus.Sed decipiuntur similitudine femoris,quum res
aliter habeat: siquidem femur ad Γ literæ similitudinem
declinat:at humeri caput dimidiũ orbiculatum est,neque
potest femoris modo à medio fune sursum adduci.Quor
C sum igitur id fit?ne sub medio fune quæ sub ala sunt cõ-
pressa,alæ regionem compleant: completo enim recessu,
humeri caput locum non habebit in quem recondatur.
Nos etiam non secus atque ii qui nõ multo antè vixerũt,
ob propositam causam,habenam & funem similiter col-
locamus.Consueuimus interdum & aliter cõtinere: duos
enim laqueos ex iis qui inæqualiter extendunt,implican
tes thoraci dorsóque sub alis circumponimus, eorúmque
capita continendi causa ad gradum qui contrà situs est,
alligamus:qua continendi ratione adhibita laqueum æ-
qualiter extẽdentem humero circumponimus, quemad-
modum tradidimus,qua de humeri capite in alam pro-
D lapso:cuius deinde laquei capita ab inferiori parte ad or-
ganum demittimus,& ad axem deuincimus, vt eo con-
uerso contineamus,& ab inferiori parte pariter extenda-
mus:vi,quantum res exigit,adhibita vt articulum resti-
tuamus,premendo impellimus. Prominentiori enim v-
nius manus palma vi humeri caput comprimimus: altera
verò cubitum huc atque illuc agitamus. Indicium autem
repositi ossis in superioribus explananimus.Fit etiam in-
E terdum vt ad humeri caput luxatum,medii quoque hu-
meri fractura accedat,cogatúrque medicus eodem tem-
pore vtrique vitio subuenire.Docendi autem gratia ser-
moni insistam,qui eum casum explicet, vbi & caput hu-
meri in alam excidit,& medius humerus comminuitur.

De humero simul fracto & prolapso,
Cap. XVII.

QVæsitum est à maioribus nostris qua via hæc resti-
tuantur.Pasicrates quidem os suo loco motum pri-
F mò restituit, quòd maiorem vim in restituendo postulet
quàm fractura. At siquis sub fractura laqueum iniiciens
eodem momẽto velit tam quod fractum est, quàm quod
excidit,restituere,dum vis ad luxatum quantum postu-
lat,adhibetur,fractura plus iusto intenta, partes fracturæ
superiectæ vltra debitum extentæ lædentur, resoluentur
nerui aut abrumpentur,& fortasse corpora tota priusquã
articulus laxetur:atque hac de causa censuit ipse laqueum
super fracturam imponendum,& antè quod luxatum,de-
inde quod fractum est,restituendum.Voluit Aristiõ eo-
G dem tempore & luxatum & fractum humerum restitue-
re,ne si luxatum prius reponatur, dum fractura compo-
nitur,præ vi positum humeri caput erumpat.Quæ dicun-
tur in vtroque casu sequi detrimenta,verè sic habent:qua
propter nobis placet antè articulum reponi, proximéque
fracturam curari,ea cautione,ne dum quod fractum est
ab inferiori parte extenditur,articulus elabatur.Ad luxa-
tum igitur restituendum cuneus à funibus dependens in
alam coniicitur,rursúsque capita funis sursum adducun-
tur super caput: humero super fracturam carchesius la-
queus imponitur, vel alius qui æqualiter extendat, eiús-
que capita deorsum demissa, vt retineantur ad aliquam
H moram vinciuntur,atque à superiori parte attrahẽdo,ar-
ticulus reponitur:quo facto,cuneus in ala relinquitur, vt
humeri articulus maneat:laquei verò capita inferiori par
te resoluuntur,& super caput adducta tanquã retinacula

vinciuntur vt vtriusque præsidio, cunei scilicet & laquei,
articulus suo loco seruetur. Post hæc carchesius laqueus,
vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius
capita deorsum demissa ad axem vt ab inferiori parte in
tendant, religantur: quò fit vt fractura ab inferiori parte
intenta componatur, superiori articulo non excidente.
Hactenus de humeri capite, nunc de cubito.

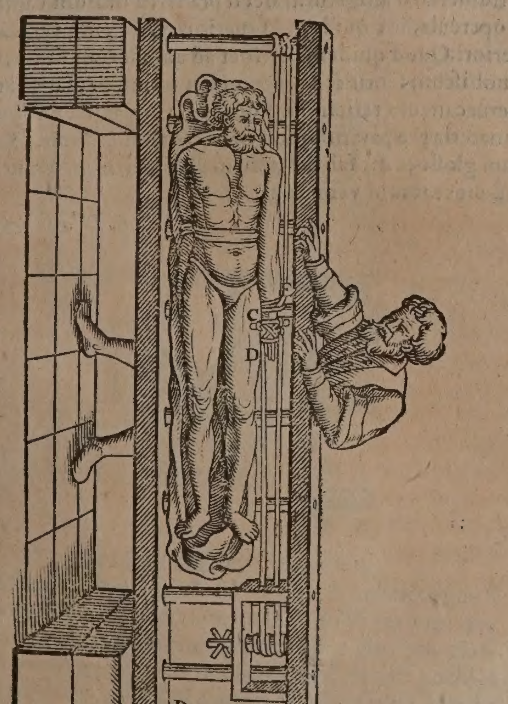
De cubito luxato, Cap. XVIII.

CVbito in illas tres partes conuerso, in quas vbi proci-
di, brachium curuum est neque extẽditur, homo re-
supinandus est super asserem scalæ insidentem: alligatis
trochleis organóque ab inferiori parte, laqueus inæqua-
liter extendens brachio prope manum iniiciendus, cuius
capita super caput adducta ad oppositam moram alligen
tur: rum duplicatæ habenæ medium iuxta cubitum dan-
dum, capitáque eius deorsum adducenda. Dantes igitur
capita, laquei quidẽ humero iniecti, supra caput, duplica
tæ verò habenæ, deorsum, continebimus simul, & ab in-
feriori parte extendemus, vt ostensum fuit in superiori-
bus: neruis abundè intentis, eo modo impellemus quem
paulo suprà diximus, quũ de erecta scala pertractauimus.
At si in priorem partem elabatur, in quo casu brachium
extenditur, resupinato itidem homine, laqueus æqualiter
extẽdẽs humero iniiciatur, capitáque ei⁹ super hominis
caput attrahantur: tum alter laqueus æqualiter extendens
ad extremum brachium alligetur, eiúsque capita deor-
sum ducantur. intentionem verò à pedibus adhibendam
esse antea exposui. Eodem autem modo vbi articulum re
stituimus, impellere oportet, premẽdo scilicet & circum-
ducendo, eadémque ratione quæ in opere de luxatis di-
cta est. Verùm si alterum os præter naturam habeat, siue
cubitus excidat, siue radius diducatur, laqueo rursus æ-
qualiter extendente ad humerum dato, capitibúsque e-
ius sursum super caput adductis vt retinacula sint, bra-
chio laqueus iniicitur qui inæqualiter extendat (quem-
admodum explicauimus) capitáque eius deorsum ad or-
ganum adducuntur, & iidem impellendi modi accom-
modãtur. Absoluimus iam sermonem vniuersum de cu-
bito atque humeri capite, restat vt ad manum acceda-
mus.

De manu, Cap. XIX.

Scalæ, qua manus secundum motum
vitiata restituitur, expressio.

A *Organum ad scalam alligatum.* B *Trochleæ.* C *Fer-
ramentum datum ad sinus manus.* D *Sinus laquei dati ad fer-
ramenti extremitatem.* E *Laqueus æqualiter extendens bra-
chio iniectus in vicinia manus.*

A MAnus in quatuor partes mouetur, in interiorem, ex-
teriorem, priorem & posteriorem. Restitui autem
debet vel super scamnum, vel super scalam quæ plana col
locetur. Homine itaque iuxta scalam vel scamnum sedẽ-
te, figuretur manus supina, si in interiorem partem erupit:
prona, si in reliquas tres. Deinceps circa sinum manus, fer
ramentum quo adurimus, transuersum vel transuersus a-
xis detur, atque ad ipsam palmam vinciatur: tũ extremi-
tatibus propositi vectis seu ferramenti sinus laquei inæ-
qualiter intendentis vel mediæ habenæ iniiciãtur, capi-
B táque à priori parte ad organum ferantur. Brachio autem
in vicinia manus circumligetur laqueus æqualiter extẽ-
dens, cuius capita ferantur à posteriori parte, rursúsque in
tentio adhibeatur quæ paulo antè exposita est, vel conti-
nẽdo & seu ab inferiori seu superiori parte extẽdẽdo, vel
in diuersa adducendo: postquam abundè intenderimus,
impellere debemus, quemadmodum in libro de luxatis
exposuimus, premẽdo, vbi in interiorẽ vel exteriorẽ par
tẽ venit: vbi in priorem & posteriorem, adducendo. Sed
venio ad spinam.
C

De spina, Cap. XX.

SPina gibba recenti ictu restituitur. Oportet in restituẽ
do hominem pronum collocare, vel super scalam cu-
ius gradibus asser iniectus sit, vel super scamnũ, trochleás
que (vt dictũ est) adhibere: post hæc ad spinã dare binos
laqueos æqualiter extẽdẽtes, vnum à superiori parte gib-
bi, alterum ab inferiori: vel quaternos ex iis qui inæqua-
liter extendunt, inter se oppositos, binos à superiori par-
te, totidem ab inferiori: & superiorum quidẽ capita sur-
D sum, inferiorum verò deorsum adducere, siue vt retinacu
la sint, & vel ab inferiori vel à superiori parte intẽdãt, si-
ue vt in diuersa diducant. verùm vbi in diuersa diduci-
mus, trochleis vtimur alio intercedente motu agentes.
Postquam abundè intenderimus, eo modo impellimus
quem in libro de articulis enarrauimus. Sequitur autem
vt de modis reponendi femoris pertractemus.

De femore, Cap. XXI.

FEmur in quatuor partes prorumpit, interiorem, exte-
E riorem, priorem & posteriorem: atque vbi in tres par
tes conuertitur, crus extentum est, & curuari minimè po-
test: quòd si in posteriorem partem prolabatur, curuatur,
sed non extenditur. Igitur si in illas tres partes venit, vbi
extẽrũ crus minimè implicatur, resupinãdus homo est su-
per scalam vel scamnum, & duplicatæ habenæ vel funis
medium lana seu linteo circundatum inter anum & natu
rale iniiciendum, capitáque eius super caput adducenda.
Si in exteriorem quidem & priorem partem femur eru-
perit, media habena variè quacũq; parte inter anũ & na-
F turale dari potest: sed si in interiorem partem exciderit,
inter femur integrum adhibenda est, & articulum qui re
stitui debet, ne si femoris capiti subiecta fuerit, membrũ
ab inferiori parte attrahi non sinat. Quo facto, carchesius
laqueus vel alius, æqualiter extẽdens, femori extremo cir-
cumponendus est, capitáque deorsum ad organum ferẽ-
da, & ad axis clauum alligãda, vt adhibitis retinaculis cõ-
uerso axe contineamus, & ab inferiori parte extẽdamus.
Nihil item prohibet quo minus à superiori intendamus,
quemadmodum dictum est qua de humeri capite. Ner-
G uis quantum satis est diductis, iisdem vtendum est im-
pellendi modis quos in opere de articulis indicauimus.
At si femur in posteriorem partem prolabatur, vbi com-
plicari crus diximus, sed nullo modo extendi, organo ab
inferiori parte alligato æger sedeat, magis tamen in supi-
num habitum conuersus, in alteram coxam inclinetur:
post hæc contineatur sicut in opere de articulis ostendi-
mus. tunc carchesius laqueus vel alius æqualiter exten-
dẽs femori circũdetur, eiúsque capita deorsum demissa,
vt ab inferiori parte extendant, ad axẽ religentur. Neruis
H quantum res postulat intentis, oportet eadem ratione in
restituendo impellere quæ in opere de articulis exposita
est, spatha premendo idonea extrahere, & femoris caput
in exteriorẽ partẽ adurgere, sicque crure deorsum extẽto
atque homine resupinato, articulus reponitur. Crus autem

restitutum testatur eius flexus atque porrectio:in quan- A
cunque enim partem venerit,vbi restitutum est, liberam eius actionem spectamus , flexum scilicet & porrectionem.

De genu, Cap.XXII.

GEnu in tres partes erumpit, interiorem, exteriorē, & posteriorem: vbique autem crus extentum est. Si in interiorem & exteriorem partem veniat, hominem resupinare conuenit:si in posteriorem,pronum collocare, túncque laqueos æqualiter extendentes membris iniice- B
re,vnum quidem femori prope genu,alterum cruri super eam regionem quæ carnosa à posteriori parte prominet, rursúsque organo ad inferiora deligato, easdem adhibere intendendi rationes quæ in aliis luxatis sunt ostensæ, impulsúmque in opere de articulis declaratum.

De talo, Cap.XXIII.

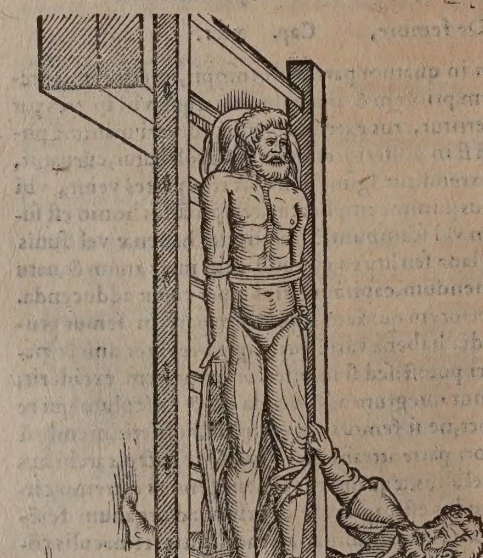
TAlus modò in interiorem, modò exteriorem partem prolabitur,nonnunquam etiam in posteriorem.Rursus itaque oportet hominem sedere,extentóque cruri laqueum imponere,qui æqualiter extendat, eiúsque capita C
ad posteriorem partem porrigere , ad talum verò sandalium vel draconem laqueum dare, capitáque à priore parte ad axē adducere,continēdóque ab inferiori parte extendere,& iisdem vti modis impellendi, quos in opere de luxatis explicauimus. Restituendi rationem prætermus,quoniam de hac præcipuè agimus, vbi organorum quæ plana collocantur,præsertimque nostri machinamēti,motum declaramus.

Scalæ sequentis per literas descriptio. D

A Laqueus iniectus cruri æqualiter extendens.
B Sandalius laqueus ad talum datus.

Scalæ,qua talus è loco suo motus restituitur,expressio.

E

F

G

Glossocomum Nymphodori, Cap. XXIIII.

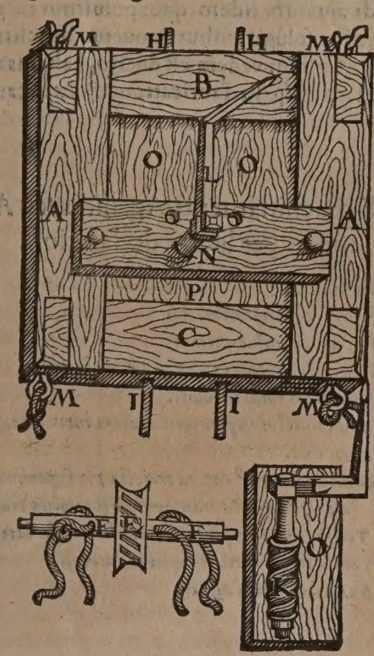
GLossocomum Nymphodori tractorium organum est quadratum : habet autem duo latera quæ extremis partibus per duo transuersaria inter se iunguntur:laterum H
verò & trāsuersariorum eadem est magnitudo: sunt enim longa latáque duos palmos,crassa digitos totidem . quare quum æqualis sit eorum modus,iure glossocomum ex eorum numero est quæ propriè quadrata appellantur. Media igitur latera exculpta cauatáque sunt, cauis non nimis altè penetrantibus : quibus includitur axis habens in medio tympanum, cui ab vtraque parte ferrei vnci sunt.duo in vniuersum,vel foramina,in quæ possint coniici funes, quorum hæc ratio est. Funes duo vncis medii circumligantur, & ab vtraque parte prope foramina nodum accipiunt, quorum capita quum quatuor sint, duo traiiciuntur per transuersarium prius, ab interiori parte extrà,reliqua duo per id quod posterius est. Secundum tympanum cochlea speciem lentis referens rectà collocatur:hæc composito vocabulo Græcè κοχλιδζων dicitur:eius extremitas demittitur in cauum non penetrans prioris transuersarii:pars verò quæ cochleæ modo striata est,iuxta tympanum collocatur:quod superest ex eius lōgitudine per foramen transit,extremáque parte baculum versans habet quo torquetur, vt cochlea per id versata tympanum moueat:conuerso hoc axis versetur,quo moto funium capita,quæ extrà procedunt, ad intendendum ducuntur.Sunt item in glossocomo opercula, vt quæ in eo sunt machinationes occultentur:tum quatuor annuli ad latera fixi,bini ab inferiori parte, totidem à superiori, ea de causa vt alligari organum possit. Huius fabricationis autor est Aristion filius Pasicratis: siquidem aliter structum fuit à Nymphodoro. In vetusta enim structura extat cochlea non per transuersarium,sed quà opercula sita sunt, traiecta: duas enim forfices ferreas ad latera affixa habet ad mediū pertusas,quarū vna axi subiicitur, altera superponitur,vtraque à latere tympani collocatur: inferior angustius foramen habet, superior latius. Cochlea igitur ab ea parte qua opercula sita sunt, traiecta, atque à forficibus contenta,alterum operculum sine impedimeto clauditur: alterum claudi non patitur pars cochleæ,quam penetrare diximus, cuique baculum versans affigitur. Hoc itaque operculum medium transuersum in duas partes secatur, quarum altera manet immobilis, altera clauditur , atque hæc media in longitudinem lunata figura exciditur,vt quum operculum clauditur, lunatum eius cauum propositam cochleæ partem excipiat. Hanc Nymphodori structurā nō accepit Aristion,sed adiecit organo axem habentem tympana foramináque,vt axis qui in medio est motus, vbi velis consistat, & vi minimè voluatur:transtulit item annulos iuxta prius transuersarium,ne organum à parte operculi,sed à parte prioris trāsuersarii alligetur.traiecit præterea funium capita per opercula,hæc quidem à superiori parte , illa verò ab inferiori.Quod quidem pertinet ad annulorum situm,vnà nobiscum sentit:sed axem quem adiunxit, tanquam superuacaneum reiicimus. siquidem vnus axis ex robusta materia præparatus,quod opus est abdūè efficit. Sed quum glossocomi fabricationem absoluerimus, sequitur vt ad eius motum veniamus.

Glossoco-

Gloſſocomi Nymphodori, clauſi & aperti, per literas declaratio.

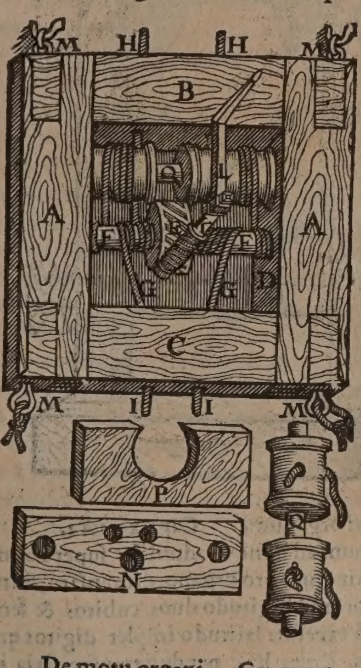
A Latera. B Tranſuerſarium prius. C Tranſuerſarium poſterius. D Cauum non penetrans. E Axis habens tympanum in medio. F Foramina, in quæ funes conici poſſint. G Funes duo.

Nymphodori gloſſocomum clauſum.

H Capita funium traiecta per prius tranſuerſarium.
I Capita funium per poſterius tranſuerſarium traiecta.
K Cochlea ſpeciem lentis referens. L Manubriolum.
M Quatuor annuli in tranſuerſariis. N Ferrea forfex.
O Pars operculi, quæ manet immobilis. P Pars operculi in lunatam figuram exciſa. Q Axis habens tympana foraminàque.

Nymphodori gloſſocomum apertum.

De motu organi, Cap. xxv.

VBI humeri caput ſuo loco mouetur, præcipuéque ſi in alam veniat, ad ſcalam eodem modo paratam quo in Nilei plinthio explicauimus, nunc pro plinthio gloſſocomum alligetur, non ab operculis, (ne ſub cochlea habenæ abrumpantur) ſed à priori tranſuerſario, annulis prope ipſum affixis. Aperiantur item opercula, capitáque funium ad axem alligata excipiantur: hæc quidem à ſu-

A periori parte, illa verò ab inferiori: ac deinceps, vbi re-
ſtituere volumus, ſubſellium prope ſcalam ponatur ſuper
quod homo aſcendens brachium ſic traiiciat vt indatur
cuneus in alam. Circumligetur inſuper humero carche-
ſius laqueus vel alius æqualiter extendens, eiúſque capi-
ta ducantur ad ſuperiora funium capita, vt machinatio-
num motu, aut directis ductionib9 ab inferiori parte in-
tendamus, aut alio intercedente motu, aut per duos con-
trarios motus interiectos, hoc modo: Laquei capita per
inferiores trochleas traiiciantur, & cum funium capiti-
B bus colligentur, quò rurſus fit vt machinationes motæ a-
lio intercedente motu, ab inferiori parte extendant: ve-
rùm ſi per ſuperiores laquei capita traiiciantur, deinceps
per inferiores demiſſa ad funium capita vinciantur, rur-
ſus machinationum motus per duos cõtrarios motus in-
teriectos, ab inferiori parte extendit. Impulſus verò, quos
deinde res poſtulat, fiunt quemadmodum dictum eſt v-
bi humerus in alam prolabitur, & per duplicem habenã
extrahendo, & intentione remiſſa per manus ſurſum
compellendo. Retulerunt alii organum hoc vbi à ſuperio
C ri parte extendere volumus idoneum eſſe: transferunt e-
nim ipſum ad ſuperiorem partem ſupra caput, cuneúm-
que ad gradum adhærentem, ſolutum tamen in alam con
iiciunt: deinde capita funium cunei, ad inferiora capita
funium organi religant, & carcheſium laqueum humero
iniiciunt, cuius capita deorſum adducta, ad imum ſcalæ
gradum immobilem deuinciunt, vt per hæc retinaculis
adhibitis, directis ductionibus à ſuperiori parte intẽdãt.
Licet etiam organo ab inferiori parte alligato, à ſuperiori
extendere alio intercedente motu: alligatis enim laquei
D capitibus, vt (quemadmodum dictum eſt) retinacula ſint,
cunei funium capita per trochleas traiecta cum ſupe-
rioribus capitibus funium organi vinciunt, vt ma-
chinationibus motis, alio intercedente motu à ſupe-
riori parte extendant, aut laquei capitibus non amplius
retinaculi vicem exhibentibus, ſed ad funium organi
capita alligatis, vel ad ſuperiora directis ductionibus,
vel alio intercedente motu ad inferiora idem præſtent:
quúmque abundè extendunt, eoſdem adhibent im-
E pulſus quos paulo antè propoſuimus. Quæ relata ſunt
adſcripſimus: probamus autem & in hoc quod de Nilei
plinthio diximus, vbi ſcala erecta collocetur, intentionẽ
ab inferiori parte adhiberi, cuneo ad ſcalam alligato: eã
verò quæ vel à ſuperiori parte trahit, vel in diuerſa didu-
cit, ex toto prætermitti: eiuſmodi ſiquidem imbecilles
ſunt. quòd ſi homo iaceat ſic interdum cenſui luxatum
reponi. Contentus ſum propoſitis reponendi rationibus,
exempli cauſa propter organi motum huc allatis. Omnia
enim luxata per hoc quoque inſtrumentum reponi poſ-
F ſunt, non ſecus ac per Nilei plinthium. Vtriuſque machi
nationes ſunt diuerſæ, ſed reponendi rationes eædem, ſic
vt liceat ex ſuperioribus vniuerſum huius organi motũ
intelligere.

Triſpaſtum Apellidis ſeu Archimedis, Cap. xxvi.

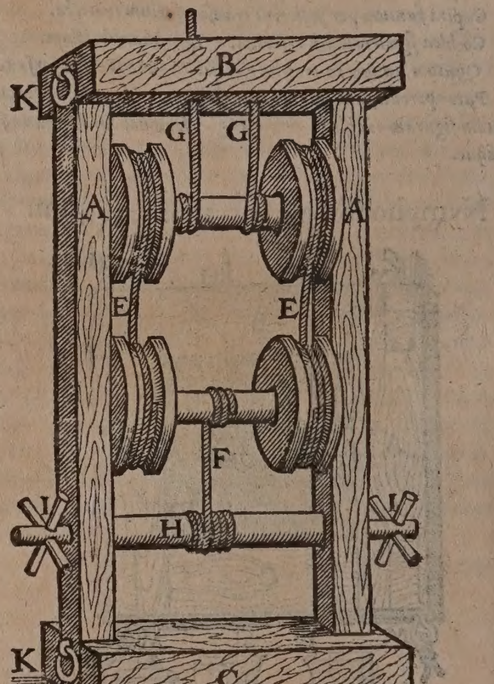
ILlud in primis ſcire cõuenit, quòd neque Apellides ne-
que Archimedes medici fuerunt, ſed architecti, qui
machinamentum hoc excogitarũt, (quemadmodum nos
accepimus de hiſtoria) ad naues deducendas funibus nõ
G per manus, ſed per ergatam attractis: illius autem ſeculi
medici eius ſtructuræ modum minuentes, triſpaſtum
organum medicinale ad luxata fractáque reſtituenda fa
bricarunt in hunc modum. Totum organum ex eorum
genere eſt quæ oblonga quadrata nuncupantur: eſt autem
hoc modo compactum. Duo latera longa palmas qua-
tuor, digiti craſſitudine, inter ſe coagmentantur per tranſ
uerſaria lõga palmos duos, craſſa digitum. Latitudo potiſ
ſimùm poſterioris trãſuerſarii, ſex digitos a quat: prioris,
propter opercula, palmos duos. Vt retulit autẽ Paſicrates,
media latera excauata ſunt cauis non nimis altè penetran
H tibus, quibus duo axes includũtur, rotas habẽtes in vici-
nia laterum. Vtriuſque axis rotæ perforatæ ſunt, peruiis
foraminibus, quæ non alia de cauſa facta ſunt niſi vt in
ea funes immittantur, quorum ratio hæc eſt: Funes duo
extrema parte nodum accipientes, coniecti in prioris

axis foramina,attrahuntur ita vt nodi ſuper foramina col A
locentur: tū funes circa ſuas vterque rotas inuoluūtur,&
per poſterioris axis foramina traiecti nodum accipiunt.
Poſterior axis medius inter rotas foramen habet, in
quod rurſus funis conijci debet: ſumitur funis longus,
qui ab vtraque extremitate nodum acceperit: deinceps
per propoſitum foramen traiicitur ſic vt nodus forami-
ni iūgatur:poſthæc circa medium axem inuoluitur: quo
facto altera eius extremitas per poſterius tranſuerſarium
quod medium perforatum ſit traiicitur. At quid nunc B
fit fune traiecto? manu tractus euolutúſque poſteriorem
axem conuertit: quo conuerſo,alia capita funium qui ex-
tra procedunt,ducuntur. adhibentur autem funes qua-
tuor, duo & item duo, atque ad hunc modum immittū-
tur.ſumuntur funes duo,qui extrema parte nodum acce-
perint, & per duo foramina prioris axis, quæ inter rotas
ſunt traiiciuntur,attrahuntúrque ſic vt duo nodi forami-
na contingant,túncque funium capita per prius tranſuer
ſarium perforatum ab interiori parte verſus exteriorem
traiiciuntur aut prehenditur funis vnus duplex,cuius ca- C
pita coniecta in prioris axis foramina attrahuntur,vt me
dius funis inter foramina ſtatuatur:poſtea eiuſdem funis
capita traiiciuntur per foramina trāſuerſarii prioris.Duo
item alii funes ſumuntur, nodo extrema parte deuincti,
hi per foramina inter rotas poſterioris axis facta, & à me
dio foramine recedentia attrahuntur: qui deinde vbi eo
rum nodi ad foramina peruenerint, tunc ducuntur traii-
ciuntúrque per poſterius tranſuerſarium perforatum, ſic
vt quinque nunc ſint funium, quæ extrà feruntur,capita,
duo per prius tranſuerſarium,tria per poſterius. His po- D
ſterioribus manu attractis incluſiſque funibus (vt dictum
eſt)inuolutis atque euolutis,capita eorum qui exterius fe
rebantur,ducuntur, extendúntque capita habenarum qui
bus diſtenditur corpus.Huiuſmodi organi ſtructuram Pa
ſicrates exponens reprehendit tanquam minimè effica-
cem: vniuerſum enim organi opus conſiſtit in ductione
funis poſterioris qui manu attrahitur,ac nequit man⁹ in
reſtituendis luxatis vim tantam ſuſtinere, præſertim vbi
magni articuli ſunt,& corpora robuſta. Quamobrem or-
gani ſtructuram immutauit,duóſque axes qui incluſi e- E
rant, ita ſtruxit vt penetrarent, & priorem, minorem e-
xiguis capitibus extantem, poſteriorem maiorem & lon-
giora capita habentem, & ad prioris quidem axis extan-
tia capita clauos cōfixit:poſteriori vectes adiecit: demiſ-
ſis axibus duobus digitis machinamentum in reſtituen-
do ſic mouit. Habenas extendendis corporibus iniectas
ad extantia prioris axis capita deligauit, vt poſteriori axe
conuerſo prior moueretur,& euolutis inuolutiſque funi-
bus nerui extenderentur. Sed Ariſtion Paſicratis filius pa
tri aduerſatur,vt vetuſtam organi ſtructuram ignoranti. F
In vetuſta enim (inquit) organi ſtructura, axes non mo-
uebantur in laterum cauis,ſed circa ferreos chodaces af-
fixos lateribus in capreoli formam excauatis,quod vide-
re licet in organis ad aquam hauriendam comparatis,
quæ ob fabricationis rationem facilè conuertuntur, ne-
que tamen rotæ in ſe continēt armillam ſed chodacem.
Quoniam igitur axes per armillas mouentur circa choda-
ces, & rotæ per chodaces circa armillas axes promptè ad-
modum verſabuntur, atque idcirco ſine impedimento e-
runt,etiamſi funis manu ducatur. Ob id autem ipſum tri- G
ſpaſtum organum appellatum eſt, quoniam tres funes a-
gūt: vnus quidē extrà ductus,duo incluſi. Hactenus ipſe
probabiliter ſcripſit,ſed vera ſunt quæ à Paſicrate addu-
cuntur:non enim poteſt manus funem ducens bene re-
ſtituere, ſed fortaſſe monſtrationis cauſa in ludo organū
mouere:vis autem quæ in reſtituendo requiritur per ma-
num minimè poterit adhiberi. atque ea de cauſa iiſdem
omnibus factis quæ in vetuſta ſcriptura ſunt oſtenſa, ter-
tium axem organo adiiciendum iudicauimus, cuius ca-
pita traiecta per latera eſſent, vt poſterior axis nunc me- H
dius fiat:medius autem perforetur: in extantibus capiti-
bus vectes demittantur,vel manubriola,aut bacula ducta
ria:medius verò funis poſterior,vbi circa axem eſt inuo-
lutus,traiicitur per foramen axis penetrantis, ſuóque ibi
capite alligatur.His ita conſtitutis,conuerſus poſterior a-
xis,ille inquam cuius capita extant, funem circa ſe inuol
uit,quò fit vt medius axis moueatur:quo moto,prior quo
que axis mouetur. Tribus axibus conuerſis, funium qui
extrà ducuntur,capita tenduntur,cum quibus vinciuntur
habenæ quæ corpora extendunt.Habet item organum o-
percula,veluti gloſſocomum,ne machinationes oculis ex
ponantur,atque item annulos ad latera affixos,quibus al-
ligetur. Hæc eſt vniuerſi triſpaſti fabricatio. Reſtituendi
autem modi aptantur iidem quos poſuimus in gloſſoco
mo: diſtat enim ſolùm quibus mouetur machinationi-
bus: præterea funium eadem eſt ductio, habenis ad eos al
ligatis. Sed iam triſpaſti fabricationem explicatam ha-
bemus.

Triſpaſti machinamenti Apellidis ſeu Archimedis per literas declaratio.

- A *Duo latera.*
- B *Prius tranſuerſarium.*
- C *Poſterius tranſuerſarium.*
- D *Duo axes habentes rotas in viciniа laterum.*
- E *Funes circa rotas inuoluti.*
- F *Funis coniectus in foramen medium inter rotas poſterioris axis.*
- G *Funis duplex cui⁹ capita traiecta per foramina prioris axis per prioris tranſuerſarii foramina traiiciuntur.*
- H *Tertius axis cuius capita traiecta ſint per latera.*
- I *Vectes in extantibus capitibus demiſſi.*
- K *Annuli ad latera affixi.*

Triſpaſtum Apellidis ſeu Archimedis.

Fabri organum, Cap. XXVII.

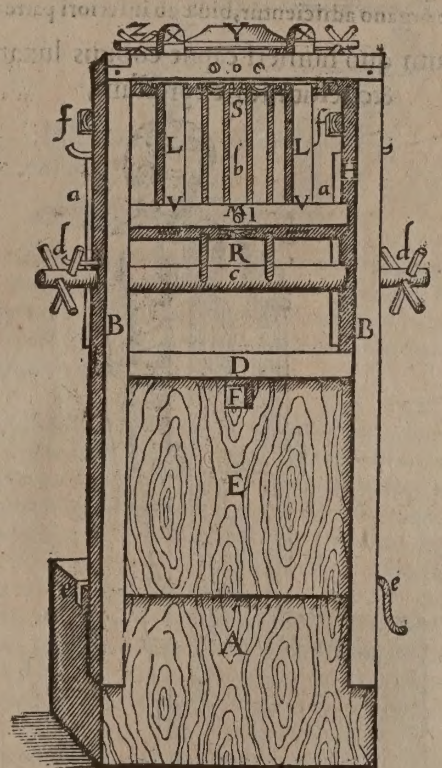
FAbri organum ad hunc modum fit: ſuper baſin, quæ κρηπὶς nominatur, pro organo dimenſam, ſtatuuntur crura duo:quorum longitudo duos cubitos & ſemiſſem æquat,aut etiā excedit: latitudo implet digitos quatuor, craſſitudo tres. Crura hæc per duo tranſuerſaria inter ſe coagmentātur, altero ab inferiori parte, quod quinque palmos à baſi recedat, altero à ſuperiori quà crura finiuntur. Inferiori tranſuerſario ſubiicitur aſſer tranſuerſus,qui & cum lateribus organi,& cum tranſuerſario committitur. hunc aſſerem ſedile conſueuerunt omnes appellare, cuius medium ad tranſuerſarium exciditur ad effigiē x,

inuerſi,qua parte tranſuerſario infigitur æneum ⵡ.accom A
modatur tam cauum quam ⵡ, demittendo priapiſco o-
cto digitos longo. Inter tranſuerſaria ab interiori parte
crurum canaliculi excauantur,in quibus,dum luxata re-
ponuntur,moueatur quadrata teſtudo,ſpatham &cubitos
mouens.Quandoquidem prior pars teſtudinis (frontem
dicunt)peruio foramine pertunditur,in quod radix con-
iicitur,cuius extremum quà extenuatur, ad poſteriorem
teſtudinis partem per craſſitudinem traiicitur.Propoſita
pars radicis peruio foramine pertunditur,per quod fibu- B
la demittitur ne radix euellatur, ſed manens in forami-
ne torqueatur: fibula autem in extrema radice ſcutulo
ſuperpoſito includitur. Radix eò pertinet vt ſpatham in
organo ſuſtineat:habet enim organum ſpatham capitulo
leniter cauo aſſurgentem,ita longã vt à teſtudine ad ſu-
perius tranſuerſariũ quod caput nominatur, pertineat, &
cuneati axis modo excedat.Hui9 ſpathæ extremitas, quæ
contra capitulum eſt,media in quadratam figuram exci-
ditur,atque in id cauum includitur radicis extremitas la-
ta,quæ perforatur. Perforatur item ſpatha ab vno latere
ad alterum,in quod foramen fibula demittitur, vt ſpa- C
tham detineat ad radicem.Ipſa verò teſtudo iuxta mediũ
pertunditur foraminibus quatuor, vel ordine diſpoſitis
vel duobus à priori parte,totidem à poſteriori conſtitu-
tis, quæ non alia de cauſa fiunt niſi vt funes in ea indan-
tur,vt in ſequentibus oſtendam.Medium caput,hoc eſt ſu
perius tranſuerſariũ,in quadratam figuram excauatur, in
quod cauum duplex trochlea inditur,quæ circa axiculum
verſatur. Habet item ſuperius tranſuerſarium duo alia ca
ua quadrata peruia,nempe ab vtroque trochleæ latere v- D
num, in quæ coniiciuntur quadratæ cubitorum partes;
duo enim cubiti per ſuperius tranſuerſarium demittun-
tur deorſum & teſtudini inhærent,quæ quadrata caua in
ſummo habet. Imas cubitorum partes quadratas tenuéſ-
que architecti calces nuncuparunt:ſuperiores latas ac ro-
tundas,dixerunt alas.In alas ergo cubitorum quæ ſupe-
rius tranſuerſarium excedunt,& peruiis foraminibus per-
tuſæ ſunt, axis coniicitur,cuius capita vtrinque excedũt:
medium cuneatum eſt: in extremis capitibus vectes ſunt
vel manubriola ductaria,quibus conuertatur.Alarum par E
tes priores iuxta foramina & axis capita rurſus forãtur,vt
ſi quãdo opus ſit,in foramina fibulæ demiſſæ ſeruent axẽ
immobilem. Organo præterea iuxta crurum extremita-
tes alia duo ſunt adiuncta crura,vt ſiquando ſedilis vicem
exhibeat, ſuper baſim atque adiũcta crura iaceat. Verùm
quia teſtudo per funem elata,& cubitos & ſpatham attol-
lit,in ſequẽtibus qua ratione funis indatur, adiiciam.Su-
mitur funis duplex, cuius capita per duo foramina quæ
vel iuxta cubitos ſunt,vel à priori parte, vel à poſteriori
vel in medio traiiciuntur, vel ab inferiori parte ſurſum F
adducuntur,ſic vt medius funis inter foramina colloce-
tur, deinde capita ſurſum feruntur,& circa duplicem tro
chleam prioris tranſuerſarii inuoluuntur,atque (vt dictũ
eſt)permutata deorſum procedunt, & ad clauos penetran
tis axis religantur:continetur enim organo Fabri,alius a-
xis coniectus in crura quæ ſuper tranſuerſarium inferius
digitis quinque interpoſitis perforata ſunt. In axis medio
duo claui ſunt infixi:in extãtibus capitibus vectes vel ma
nubriola ductaria quibus conuertitur axis,cuius cõuerſio
per funes teſtudinem attollit,atque vnà cum ſpatha ſimul
cubiti & axis, qui alis continetur, ſurſum feruntur ad lu- G
xata, quæ à ſuperiori parte extenta in ſuam ſedem collo-
cantur. Huiuſmodi eſt antiqua ſtructura organi quod ad
Fabrum refertur autorem.

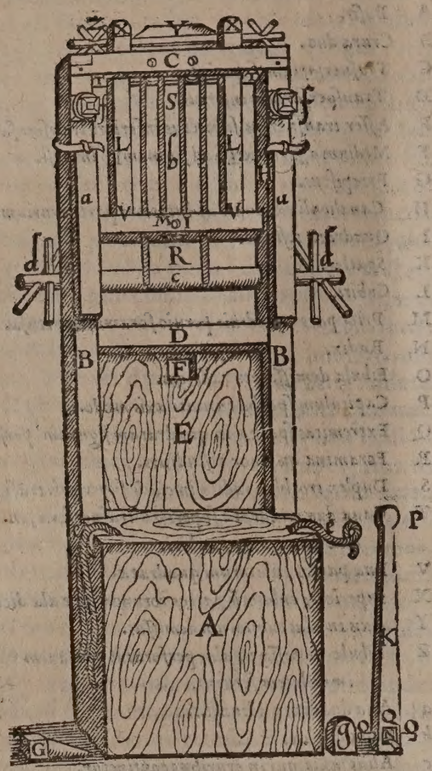
Fabri organa per literas declarata.

A *Baſis.*
B *Crura duo.*
C *Trãſuerſarium ſuperius.*
D *Tranſuerſarium inferius.*
E *Aſſer tranſuerſus ſubiectus inferiori tranſuerſario.*
F *Medium aſſeris exciſi ad formam ⵡ inuerſi.*
G *Priapiſcus.*
H *Canaliculi excauati ab interiori parte crurium.*
I *Quadrata teſtudo.*
K *Spatha.*
L *Cubiti.*
M *Prior pars teſtudinis peruio foramine pertuſa.*
N *Radix.*
O *Fibula demiſſa per radicem.*
P *Capitulum ſpathæ cuneati axis modo.*
Q *Extremitas ſpathæ in quadratam figuram perforata.*
R *Foramina quatuor teſtudinis.*
S *Duplex trochlea indita in cauũ ſuperioris trãſuerſarii*
T *Caua duo quadrata ſuperioris trãſuerſarii, in quæ demittuntur cubiti.*
V *Imæ partes cubitorum quadratæ.*
X *Superiores cubitorũ partes rotundæ quæ alæ dicuntur.*
Y *Axis in alas cubitorum demiſſus.*
Z *Fibulæ demiſſæ in alas perforatas quæ axem immobilem ſeruent.*
a *Alia duo crura adiuncta.*
b *Funis duplex.*
c *Alius axis,qui in cruribus continetur.*
d *Vectes quibus conuertitur axis.*
e *Trochleæ binæ ad baſim.*
f *Binæ trochleæ ad ſumma crura.*
g *Cuneus.*

Fabri organum.

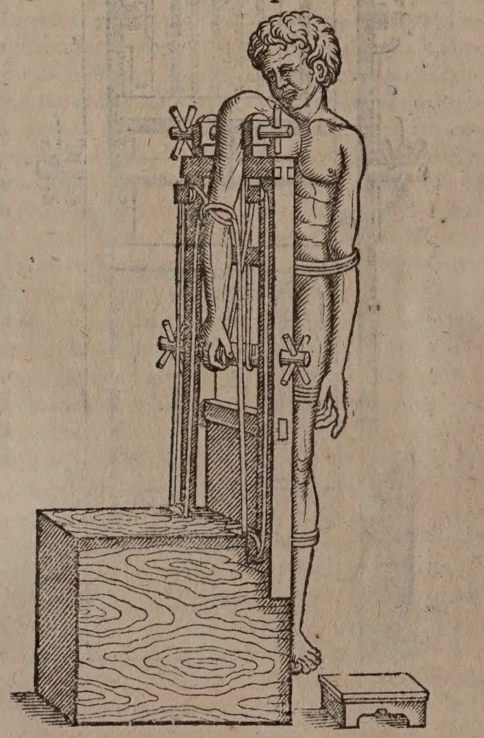
Fabri organum.

De motu organi, Cap. XXVIII.

QVVM erecta organa comparentur ad reponendũ humeri caput excitando, & aliis quoque modis idonea sint, de humeri capite restituendo tractare constitui: ordiar autem ab eo casu sub quo in alã prolabitur. Verùm vt organi motum perfectum habeamus, quaternæ trochleæ organo adiicientur, binæ ab inferiori parte qua

Organum quo humeri caput cubitus luxatus, &c. restituitur, expressum,

basis sursum spectat: totidem à superiori ad summa crura. Vbi ergo luxatum restituere volumus, cuneata pars axis primùm lana vel linteo circundetur, subselliúmque iuxta organum ponatur, super quod homo ascendat: deinceps vinciantur crura quidem habena inter se, sed integrum brachium extentum, ad latus: in foramina autem alarum indantur fibulæ, vt axis seruetur immobilis vsquedum eo moto opus erit. His ita constituti brachium super axem imponatur: atque vbi cuneata pars axis in alã coniecta sit, laqueus carchesius, vel alius æqualiter extendens humero iniiciatur, eiúsque capita deorsum adducta, ad clauum eius axis qui in cruribus annectitur, alligẽtur, fune non amplius indito, quemadmodum in organi fabricatione retulimus, axis conuersio directa ductione ab inferiori parte extendet: id quod etiam, alio intercedente motu, ad hunc modum fit. Laquei capita primò per inferiores trochleas traducuntur, inde sursum data ad clauos axis alligãtur, vt hic versatus propositam intentionem moliatur. Idem quoque efficitur duplici contrario motu interiecto. laquei enim capita per inferiores trochleas traiecta ad superiores feruntur: inde ad axis clauos vinciuntur vt duplici contrario motu interiecto ab inferiori parte extendant. Tales sunt modi quibus ab inferiori parte intendimus. Siquis autem à superiori intendere voluerit, fune in testudinem coniecto, veluti in organi structura posuimus, laquei capita deorsum adducat, & tanquam retinacula ad aliquid immobile deuinciat: post hæc axem conuertat: quo conuerso testudo alio motu intercedente, per funem elata à superiori parte intendet. Ex his quoque ille modus comprehenditur qui in diuersa extendit, hic non amplius requirit vt capita retinacula sint, sed ab interiori parte ad axis clauos vinciantur, vel per se vel alio motu intercedente, vt per vnum machinationis motum, propositus extẽdendi modus adhibeatur. Seruetur autem in intendendo axis immobilis, quemadmodum declarauimus. Postquam abundè intẽderimus fibulæ, quæ moueri illum non patiebantur, recipiendæ sunt, atque ipse per vectes vel manubriola ductaria conuertendus, vt cuneo aliqua ex parte inclinato, extrahendo impellamus, sicut in aliis organis ostendimus: posthæc dum restituimus humero deorsum intẽto, minister à posteriori parte assistens, manus det ad ceruices hominis, vt corpus versus pedum regionem cogat in contrariam partem. Verùm vbi restituimus, ministro id præstante quod ostendimus, subsellium pedibus hominis subiectum subtrahatur, vt ipse suspendatur ab organo, tum (vt alibi dictum est) eodem momento, quo ab inferiori parte extendimus atque excitamus, per cuneum extrahendo impellemus: deinde intentione remissa sursum, cogemus vtraque manu membro comprehenso, &, vt in suum locũ recondatur, elato. Hac igitur ratione humeri caput in alam prolapsum restituitur.

Verùm si in priorem partem aut posteriorẽ veniat, vertere sic axem oportet, vt quod ex eo cuneatum est, deorsum spectet, sursum quod æquum est: hoc siquidem nunc aptatur ad reponendum humeri caput, quod in propositas partes eruperit. Eo facto homo super subsellium quod iuxtà sit ascendens brachium super ponat sic vt axi insidat: eædémque intendendi rationes adhibeantur quæ traditæ sunt vbi in alam excidit. Neruis abundè diductis impulsus conuenit quem in aliorum organorum motione monstrauimus.

Sed si neque cubiti sint, neque axis in alas cõiectus, humeri caput in alam prolapsum ita restituitur. Agitatur spatha sic vt capitulum eius, perinde atque cuneata pars axis superius transuersariũ excedat. tum duplex habena media inter spatham & transuersarium datur, cuius capita ab exteriori parte pendent. In restituendo autem, æger ad organum assistens, brachium super transuersarium imponit sic vt spatha in alam indatur: posthæc carchesius laqueus, vel alius æqualiter extendens humero iniicitur, cuius capita deorsum demissa ad transuersarium vt retinacula deligantur. fune ad testudinem dato, axis conuersus testudinem, cúmque ea spatham attollens à superiori parte extendit. Aptatur item ille extendendi modus qui in diuersa ducit: laquei capita mutata ad axem alligantur: tunc siquidem conuersus axis in diuersa diducet. Postquã satis extenderimus, duplicis habenæ capita cõtinenda sunt, & per hanc ipsa spatha, vt per spatham extrahendo impellamus. Quo facto intentio remittenda est, membrúmque sursum adducendum, vt quamcelerrimè in suum locum articulus collocetur. At si organum spatham

nõ habeat,nõ cubitos,non axem illis contentum, humeri caput in alam veniens per cuneum ſic reponi debet. Cuneus in quem funes coniecti ſint, ſuperiori tranſuerſario inſidat,& per funes ad ipſum vīciatur:deinceps æger brachium ſuperimponat,cuneúſque in alam coniiciatur:quo coniecto,laqueus carcheſius humero circumligetur, eiúſque capita deorſum demiſſa dentur ad axem qui cruribus continetur,vt axis verſatio ab inferiori parte extendat. At vbi ſatis intenderit,impellere oportet,velut in aliis organis demonſtrauimus, aut extrahendo,aut ſurſum compellendo:qui modi,quum ab inferiori parte extendimus,potiſſimùm ad rem pertinent. Placuit aliis per teſtudinem ità reponere.Funem primò reſoluunt, ipſúmque duplicant, cuius duplicati capita per duo teſtudinis foramina traiiciunt, à ſuperiori parte deorſum,& ad inferioris axis clauos alligant. attollunt itaque teſtudinem propè ſuperius tranſuerſarium, túncque reſtituendum brachium ſuperiniiciunt,cuneámque in alam demittūt. poſt hæc brachium per palmam iūcturam ad teſtudinem vinciunt.His ita conſtitutis,inferior axis conuertitur, teſtudóque à ſubiecto fune deorſum verſus attracta ab inferiori parte ducit.quo pacto intentio quidem ab inferiori parte adhibetur, ſed humero ad teſtudinem alligato prohibetur conueniens impulſus.

Cubito in illas tres partes elapſo,vbi brachium curuatur,interiorem inquam,exteriorem, & poſteriorem, iuxta organum ab omni parte præparatum ſtare æger ſuper ſubſellium debet,atque axis conuerti ſic vt pars eius quæ cuneata eſt, deorſum ſpectet,ſurſum,quæ æqua, dehinc brachium dare ſuper axem.Quo facto,humerus ad axem D per palmam iuncturam deligandus eſt:brachio verò in vicinia manus iniiciendus eſt laqueus inæqualiter extendens,eiúſque capita ſurſum adducenda, & ad alam vel ad extans caput axis è regione alliganda:brachio ſic ad rectū angulum figurato, habenæ vel latæ faſciæ medium ad eam regionem detur quæ proximè ſub cubito eſt, cuius capita deorſum ad axem porrigantur.Quod ad extendendum pertinet,iidem modi conueniunt quos vbi humeri caput reſtituitur,oſtendimus: nunc ſiquidem licebit, vel E continendo & à ſuperiori parte extendendo,vel in diuerſa ducendo vim adhibere: qua abundè adhibita, eadem impellendi ratio accommodatur quæ tradita eſt vbi de aliorum organorum motu pertractauimus. At ſi cubitus in priorem partem moueatur,in quo caſu brachium extenditur,membro ſuperimpoſito,humerus ad axem deligetur,tunc carcheſius laqueus vel alius æqualiter extendens brachio iniiciatur,eiúſque capita deorſum ferantur, eadem intendendi ratio adhibeatur:pòſt idem impellendi modus expeditiſſimus, quem in tractandis organis demonſtrauimus. Propriè autem ſpatha plurimùm videtur ad cubitum reſtituendum pertinere.Videamus autem quomodo, vbi neque cubiti in organo ſint neque axis in alis contineatur,opus hoc efficiendum ſit.Funis igitur reſoluitur duplicatúrque, & eius capita per duo foramina teſtudinis à ſuperiori parte deorſum traiecta,ad axis clauos alligantur.Teſtudo autem cum ſpatha prope ſuperius tranſuerſarium, attollitur: dein ſpatha torquetur & brachiū ſuper tranſuerſariū cui lana circūdata ſit,imponitur humerúſque ad tranſuerſariū per palmā iuncturā alligatur: brachiū verò ad ſpathā toto membro curuato. Conuertitur igitur axis cruribus contentus,teſtudóque deorſum verſus à fune coacta ſpatham ſimiliter deorſum adducit, ſicque ab inferiori parte intendimus. At vbi ſatis extenderimus aptatur impulſus, quem paulo ſuprà poſuimus, ſi in exteriorem vel interiorem partem cubitus elabatur, adducendo: ſi in poſteriorem, extrahendo. Porro ab inferiori parte extendere poſſumus: impulſu autem, eo quòd brachium deuinctum ſit,ad ſpatham extrinſecus prohibemur, niſi quum radix euelli ex foramine poſſit, extrahendo impellamus. Magis autem accommodatur ſpatha,vbi cubitus in priorem erupit, quem ſi reſtituere velimus,funem demittere ſimiliter oportet,ſineréque vt ſpatha dependeat:deinde membro ſuperiniecto, hume-

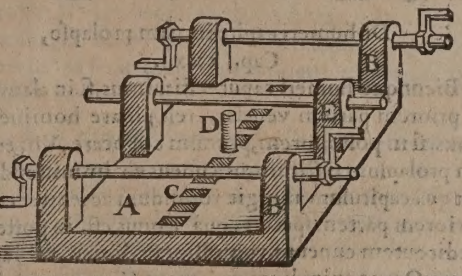
A rum ad tranſuerſarium deuincire,brachium verò ad ſpatham. poſt hæc ab inferiori parte extendere,vi, quantum res poſtulat,adhibita impellere,antè quidem premēdo tum circumducendo,ſpatha cum brachio torta curuatáque premendi cauſa.Hactenus de cubito luxato.

Ex Ruffo ſcamnum Hippocratis,
Cap. XXIX.

HIppocrates maximè admiratione dignus multis in locis ſuum organum ξύλον appellauit,in quibuſdam etiam σχεδίαν:recentiores id βάθρον, id eſt ſcamnum, dixe-
B runt,eóque affixis cruribus, & pro organo & pro ſcamno vſi ſunt.ſtruitur autē ſic. Paratur lignū ſex cubitos longū, latum duos, nouem digitorum craſſitudine,reſupinatúrque,& quatuor alia ligna pedem longa extremis partibus rotunda,duo ſcilicet & duo,cuius eius extremis iunguntur huiuſmodi ligna, quæ φλιαὶ ab Hippocrate vocantur, in latitudine peruiis foraminibus pertunduntur, quibus continentur penetrantes axes in medio clauos habentes, & in extantibus capitibus manubriola ductaria ad conuertendum. Totum lignum in medio vſque ad alteram
C partem quatuor digitorum ſpatio iniecto, caua habet, quorum altitudo pariter & latitudo tres digitos æquet: caua hæc Hippocrates χαμπὰς nuncupauit.Medium præterea lignum altè in quadratam figuram excauatur, quo ſcalmus demittitur qui priapiſcus vocatur. Alias item φλιὰς in medio ad ſimilitudinem literæ Π, non inutiliter

Scamnum Hippocratis.

A *Lignum quadrangulum ſex cubitorum, latitudine bicubitali,craſſitudine dodrantali.*
B *Poſtes breues axes habentes.*
C *Foſſulæ.*
D *Lignum teres in medio cauo infixum.*
E *Poſtes pedales lignum tranſuerſum tanquam ſcalæ gradum continent.*

adiectas.Structura igitur Paſicrate autore huiuſmodi eſt, cui deinceps ſubdam qua ratione moueatur ſcamnum
F Hippocratis,quod vbi vetuſtam ſtructuram habeat,homine iacēte,ad luxata omnia reſtituēda idoneum eſt,vt dū ſingula exequar,declarabo.

De maxilla reſtituenda, Cap. XXX.

MAxilla excidente ſiue ab altera parte ſiue ab vtraque,homo reſupinatur ſic vt caput iuxta axem qui ab eius parte eſt,collocetur,brachiis ad pectus atque abdomen alligatis,cruribúſq; inter ſe,& omnibus ad ſcānū organum deuinctis. Tum capiti ea iunctura imponitur quæ lepus auritus dicitur, eiúſque ſinus ad ea ligna quæ proximum axem ſuſtinent,vt retinacula ſint, deligantur:
G media habena in os inditur, quantum poteſt intima, iuxta eā regionem, qua maxilla cum malis committitur, inter dentes maxillares,eiúſque capita deorſum demiſſa ad axem qui à pedibus eſt,alligantur, aliáque habena media mentū complectitur,& in vtranque partem vltra caput adducta ad axem qui ſuper ipſum eſt,diducendi cauſa deuincitur.His ita conſtitutis, inferior axis torquetur, vt continendo,& ab inferiori parte extendendo vis adhibeatur. Poſtquam intenderis, quantum res ipſa poſtulat, ad eos impellendi modos venies quos in opere de articulis expoſuimus.Si maxilla quidem ab vna parte exciderit,
H tria efficies,adduces, premes & ſurſum compelles: ſin ab vtraque extrema mota fuerint, premere conueniet,& ſurſum compellere.Hæc de maxilla,nunc venio ad humeri caput.

A *Iunctura lepus auritus.*
B *Sinus leporis deligati ad ea ligna quæ sustinent axem proximum, ut retinacula sint.*
C *Habena quæ media in os inditur.*
D *Capita habenæ alligata ad axem qui à pedibus est.*
E *Alia habena quæ media mentum complectitur.*
F *Habena alterius capita diducendi causa ad axem deuincta.*

De humeri capite in alam prolapso, Cap. XXXI.

VBicunque humeri caput restituimus, si in alam vel in E
priorem partem venerit, resupinare hominem debemus: si in posteriorem, pronum collocare. Vbi ergo in alam prolapsum restituimus, cuneus eò immittendus est, sic vt quà capitulum assurgit rotundum ac leniter cauum, in priorem partem spectet, quà æquus est, in posteriorē: expedit autem cuneum, vt mollior sit, linteo vel lana inuoluere. Omne enim lignum (autore Hippocrate) durum est, & tactu lædit, atque hac de causa potissimùm lana circundatur. Adde quòd hæc sudorem absorbet qui in ala oritur, & ob curationis metum, & ob calorem eius partis naturalem qui ad diducendum confert: & quòd cuneū F
labi non patitur. deinde funium capita hæc quidem à priori parte, illa verò à posteriori super caput ad axem adducenda. Media item habena sub ala inter cuneum & humerum danda est, vel (vt aliis placuit) inter cuneum & latera, eiúsque capita ab exteriori parte attrahenda. Ipsi autem humero carchesius laqueus, vel alius æqualiter extēdens, iniiciendus nō quà laceratus est, ne quum neruosus sit, si adstringatur, doleat: sed suprà vel infrà. Plerique superiorem regionem anteponunt tanquam magis idoneam, quòd proxime ad articulum accedat, sed locus hic G
ad curationem minus accommodatur: prohibet enim rectum impulsum. Sub musculo igitur deligandum censemus, & ob hanc causam, & propterea quòd locus qui iuxtà adstringitur, ægrè laxatur: quæ verò mediocri interiecto spatio attrahuntur, facilè sequuntur. Expedit autem, vt laqueus mollius incidat, humerum lana obuoluere, deinde laqueum iniicere: tubercula enim cubito subiecta prohibent quò minus laqueus sub extendentium vi deorsum labatur. His ita constitutis, laquei capita deorsum demissa, è regione ad axis clauum alliganda sunt, vel circa ipsum obuoluta, vel nodo inter se deuincta: magis autem H
ad rem pertinent, vbi inter se alligato clauo circumponuntur, tunc siquidem opus suum firmius præstant: neces-

A se autem est, vel continere, & seu ab inferiori, seu à superiori parte extendere, vel per organi axes in diuersa contendere. Abundè vi adhibita, primùm conuenit impellere, per duplicem habenam extrahendo: & eodem quo extrahimus momento cubitum altera manu ab exteriori parte in interiorem agere, intentione adhuc manente: tū hac remissa laxatáque, manibus sursum compellere. At si caput humeri in priorem partem moueatur, hominem supinum collocamus: pronum, si in posteriorem, cuneóque omisso, medium duplicatæ habenæ lana inuolutum B
sub alam demittimus, capitáque eius supra caput adducimus, non è regione humeri vitiati, sed versus cōtrariam partem, homine resupinato, si in priorem partem articulus exciderit. Quæsita autem causa est quamobrem id fiat. Pasicrates quidē id propterea fieri dixit ne humerus detineatur, habena è regione sursùm versus attracta: recentiores non ea de causa, capita obliquè ducenda esse dixerunt, sed ne corpora quibus ala continetur, compressa lati scapularum ossis sinum impleant: nobis verò cum omnibus conuenit, capita obliquè danda esse ad contrariæ par- C
tis ligna quibus axis continetur. Rursus autem humero carchesius laqueus iniiciatur, vel alius qui æqualiter extendat, eiusqúe capita deorsum ad axem qui à pedibus est, demittantur, vt vel retinaculis adhibitis ab inferiori partem intendamus, vel (si placeat) in diuersa cōtendamus. Conuenit autem impulsus (quemadmodum suprà declarauimus) manibus præcipuè adducendo, cōprimendóque. Similiter autem vbi humeri caput in posteriorem partem moueatur, homine prono eadem moliri conue- D
nit, quæ, vbi in priorem venit, tradita sunt. At vbi satis extenderimus, manibus premere & adducere, & sursum compellere necessarium est.

A *Cuneus.*
B *Funium capita ad axem supra caput adducta.*
C *Habena media inter cuneum & humerum data.*
D *Carchesius laqueus humero iniectus.*
E *Laquei capita ad axem qui à pedibus est, alligata.*

De humero luxato comminutóque Cap. XXXII.

NOnnunquam accidit, vt prolapso humero fractura quoque adiiciatur: mēbro medio cōminuto, in quo casu recondere articulū oportet, & fracturam cōponere.

Quod

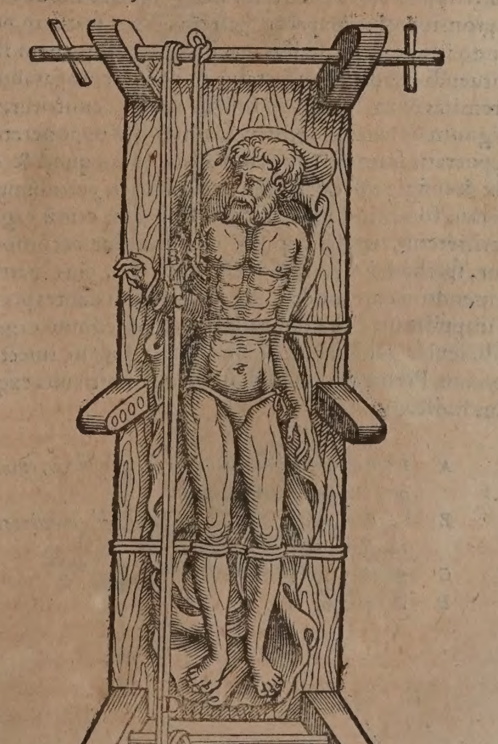
Quod ad reponendum pertinet, retinaculo vti expedit,
& à superiori parte extendere: quod ad fracturam, similiter vti retinaculo, & ab inferiori parte attrahere: sed antè restituere quod prolapsum est oportet, deinde quod fractum. Ergo vbi volumus quod prolapsum est condere, cuneum in alam indimus, capitáque funium super caput attrahimus, ac mediam habenam inter cuneum & humerũ demittimus, cuius caput ab exteriori parte procedat. Tum infra cuneum ac super fracturam carchesium laqueum iniicimus, eiúsque capita deorsum ad ligna quæ axem sustinent, ad retinendum alligamus: sed funium capita ad axem qui super caput est, vincimus, vt eo conuerso & contineamus & à superiori parte extendamus. Neruis abundè intentis per conuenientem impulsum articulum restituimus: quo facto, laquei capita super caput data retinacula fiunt, & alter laqueus æqualiter extendens, cuiusmodi carchesius est, humero iniicitur, cuius capita demissa ad axem qui à pedibus est, vinciuntur, vt & retinendo, & à superiori parte extendendo vis adhibeatur. Neque nunc est quod timeamus ne fractura ab inferiori parte, attracta repositus articulus excidat: siquidẽ, quum à superiori parte tam à cuneo quàm à superiori laqueo retineatur, vi satis adhibita, fracturam manibus componimus, quemadmodum sæpius indicauimus. Quòd si humeri caput in priorem vel posteriorem partem venerit, vbi restituitur, easdem animaduersiones desiderat. Hactenus de humeri capite.

De cubito, Cap. XXXIII.

Cubito in illas tres partes elapso, in quas vbi vẽnit brachium curuum est, neque extenditur in interiorem, exteriorem, & posteriorem, homo super organum resupinetur, quo commodè figurato, carchesius laqueus, vel alius æqualiter intendens humero circundetur, cuius capita vt retinacula sint, sursum super caput vinciantur: brachio autem in vicinia manus laqueus iniiciatur, qui inæqualiter extendat, puta attollens, chiastus, aut nauticus, cuius capita sursum adducta ad ligna quibus axis continetur, religentur: vtrunquè scilicet ad id ad quod spectat è regione, sic vt cubitus cum humero ad rectum angulum figuretur. Tum duplicatæ habenæ, seu latæ fasciæ mediũ E
ad brachium dentur iuxta cubiti iuncturam, cuius capita ad axem qui à pedibus est, vinciantur. Datis igitur capitibus laquei, ad superiora duplicatæ habenæ; ad inferiora, b inisque axibus vno super caput, altero iuxta pedes collocato, vim adhibebimus, vel continendo & à superiori vel inferiori parte attrahendo, vel in diuersa ducendo: eáque ratione impellemus quæ reponendo articulo idonea sit. Vbi in interiorẽ vel exteriorem partem conuertatur, adducemus: vbi in posteriorem, extrahemus.
Quòd si in priorem partem articulus elabatur, in quo casu curuari extentum brachium nequit, homo supinus iaceat in vitiatam partem inclinatus, brachio super scamnum extento; carchesius laqueus humero iniiciatur, cuius capita super caput procedãt: extremo itẽ brachio, in vicinia manus, alius detur laqueus qui æqualiter extendat, cuius capita deorsum attrahantur. item eadẽ vis adhibeatur, nempè retinaculis, & intentione à parte inferiori. Equidem satius duco in diuersa contendere: nam hoc ad articulum reponendum efficacius est quàm si ab inferiori parte solummodo extendamus. Oportet autem G
quũ abundè extenderimus, ad commodè impellendum transire, premendo nimirum & circunducendo. premẽdo quidem, intentione adhuc manente: circunducendo, postquam remissa fuerit. Condito articulo, vt eius restituti certa indicia habeantur, experiri oportet naturales brachii actiones, flexum inquam & porrectionem, præterea situm in pronum habitum ac supinum, quoniã vbi huiusmodi actiones liberæ sint, perfectè restituti articuli fidem facìunt possumus & conferentes cum altero cubito, num ex toto luxatũ restituerimus, colligere. Quo perfectè restituto, brachium commodè ad rectum angulum curuetur, H
contineatúrque in sequentem curationem. Duo igitur brachii ossa, vbi suo loco mota sunt, his modis reuertuntur: sed potest seorsum vtrunque etiam offendi, quum cubitus erumpat, radius diducatur, quod nunc quoque ex-

A plicabo. Læditur per se cubitus radio inuiolato: dehiscit seorsum radius, cubito in sua sede manente. Vtrumlibet horum ossium lædatur, vbi per hoc organum restituitur humerus, iniecto laqueo ad ligna quæ axem super caput continent, alligatur, extremóque brachio rursus laqueus circundatur, qui inæqualiter extendat sicut attollens, aut nauticus. cuius capita deorsum demissa intendendi causa ad axis clauos vinciuntur. In circundando laqueo qui inæqualiter extendit, id obseruatur vt sinus super eã partem quæ reponitur, capita super contrariam collocentur:
B siquidẽ laquei inæqualiter extendentes propriè illas partes magis cogunt, quibus eorum capita insident, minus verò contrarias. Ergo quũ brachium duobus ossibus cõtineatur, vbi alterum suo loco motum reponitur, cogere id potissimùm expedit, & alterum (si fieri potest) non vrgère. Intensione abundè adhibita, illi conueniunt impellendi modi quos luxati genus postulat. si quidem cubitus in interiorem partem venerit, vtriusque manꝰ digiti inter se iuncti ab exteriori parte radii eminentiã cubiti cõplectuntur, prominentioresque palmarum partes à latere
C dantur, vt his impellentibus, quasi adducendo, os in suã sedem collocetur. at si cubitus ad posteriora radii prorumperit, brachio aliquantisper curuato eodem momento quo ab inferiori parte extendimus, prominentiori palmæ parte premere debemus, vt os in suam sedem reponatur: hæc enim premendi ratio ad restituendum propriè aptatur. At vbi radius in priorem partẽ recedat, extento brachio perinde agere conuenit quasi vtrunque in eãdem partem excesserit: adhibenda itaque vis est, & continendo, & ab inferiori parte extendendo: quo abundè facto, du-
D plex impulsus accommodatur, & qui premit, & qui circunducit. qui premit intentione manente, hac remissa: qui circunducit, vt ostensum iam est. Commune est vtriusque vbi restituta fuerint, spectare an brachium suo munere sine impedimento fungatur, curuetur nimirũm & extendatur, & supinum pronúmque figuretur: quæ actiones si liberæ sint, ex toto restitutum esse testantur. Quo facto, brachium in sequentem curationem ad rectum angulum collocetur.

A *Carchesius laqueus humerò iniectus, cuius capita sursum ut retinacula sint, adduca ntur.*
B *Attollens laqueus in uicinia manus, cuius capita ad ligna quibus continetur axis, religantur.*
C *Medium duplicatæ habenæ ad brachium datæ.*
D *Capita duplicatæ habenæ religatæ ad axem, qui à pedibus est.*

De manu, Cap. XXXIIII.

A

MAnus in quatuor partes prolabitur, in interiorē, exteriorem, priorem, & posteriorem. Oportet, si in interiorem partem veniat, supinam collocare super scamnū homine similiter resupinato: pronam, si in reliquas tres parte elabatur: deinde carchesium laqueum, vel alium æqualiter extendentem brachio iniicere, & super sinum manus dare vectem transuersum: vel ferramentum quo adurimus, ad palmam ipsam deligare eo vinculo quod (ad B extremas partes) inscribitur: tum vectis vel ferramenti extremitatibus iniicere vel medias habenas duplicatas, vel laqueorum inæqualiter extendentiū sinus, deorsúmque demittere, atque alterum laqueum æqualiter extendentem brachio circumponere, eiúsque capita super caput adducta, vt retinacula sint, deuincire: quæ verò deorsum ferebantur capita, extendendi causa ad axem, qui à pedibus est religare, vt eius conuersione & contineamus, & ab inferiori parte extendamus. Quam rem vbi satis præstitimus, conuenienter impellimus. Nunc autem maximè C ad manum restituendam pertinet, adhibito retinaculo, ab inferiori parte extendere: licebit præterea & sursum adducere, & in diuersa contendere. Neruis abundè diductis, impulsus necessarii sunt qui eā compellere in suum locum possint. Quòd si in anteriorem vel exteriorem partem exciderit, prominentiore parte palmæ, aut etiam calce superdato pressa ossa coguntur, deinceps manus iuxta digitos huc atque illuc agitur: sin in priorem vel posteriorem partem eruperit, vtiliter adducendo impellimus.

D

De spina luxata, Cap. XXXV.

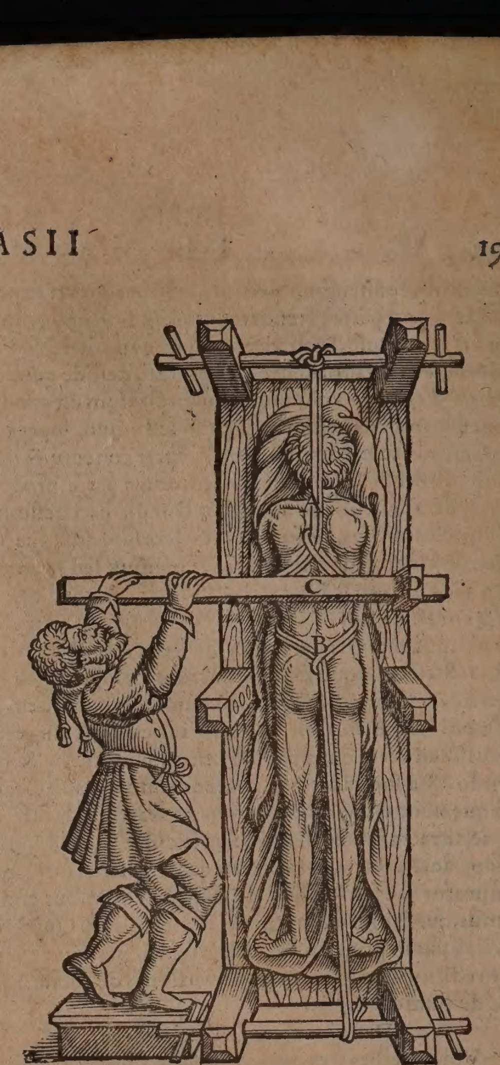
HIppocratis organum luxatis omnibus restituendis accommodatur, sed præcipuè spinæ, quæ vbi gibba facta est, tunc maximè curari posse cēsetur, cùm recens ex ictu vitium est. Collocatur igitur homo pronus super scamnum, vt laquei capita è regione ad axem ferantur, circundantur spinæ laquei duo æqualiter extendentes, vnus supra gibbum locum, alter infrà, aut quaterni ex iis qui inæqualiter extendunt, bini à superiori parte, totidem ab E inferiori inter se aduersi iniiciuntur, vt in opere de luxatis explicauimus. Vis neruis adhibetur potissimum in diuersa deducendo, interdum tamen continendo, & vel ab inferiori, vel à superiori parte extendendo. Intentione abundè adhibita, ille impulsus quo premimus, accommodatur. Hippocrates varios tradidit impellendi modos, & per prominentiorem palmæ partem, & per spatham premendo idoneam. Impulsus per huiusmodi spatham illis restituendi modis annumeratur qui facilè comparantur. extremitas enim spathæ in fossam aliquā demittitur, vel in lignum excauatum. Nos, vt spathæ obex opponeretur, F Hippocratis scamno Π. ferreum adiecimus, quod & extrahi & infigi posset, & spathæ responderet, pertusúmque pluribus foraminibus esset, & in foramina crurū organi demitteretur, vt Π pro gibbi magnitudine accōmodaretur, spatháque extrema in Π coniecta, eius partem premendo accommodatam super gibbum dantes premēdo impulimus. Alii duplicatæ habenæ medium organo subiicientes eandem spatham, super locum iniectam G premunt. Premendi modum in opere de articulis exquisitius indicauimus.

A *Laqueus æqualiter extendens supra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

B *Laqueus æqualiter extendens infra gibbum, cuius capita recta ad axem feruntur.*

C *Spatha,*

D *Π ferreum.*

De femore Cap. XXXVI.

FEmur in quatuor partes promouetur: in interiorē, exteriorem, priorem, & posteriorem. si in tres partes prolapsum est, interiorem, exteriorem, & priorem, crus extensum est, implicaríque non potest: si in posteriorem, curuum est, neque extenditur. Ergo si in illas tres partes erumpat, in quas vbi venit, crus extensum est, resupinato homine medium duplicatæ habenæ lana inuolutum inter anum & naturale dimittendum est, capitáque eius super caput adducēda: vbi in alias partes venerit, nullo interposito discrimine inter anum & naturale dari habena debet: sed ea animaduersione, si in interiorem partem exciderit, vt ad integrum femur magis spectet, ne femoris caput, quū extenditur, habena media detineatur, cuius capita vel ad ligna quibus axis qui à capite est, continetur. vbi & retinemus, & ab inferiori parte extendimus. Extremo autem femori prope genu carchesius laqueus iniiciatur, eiúsque capita deorsum demissa ad axis clauum vinciantur, vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte adducamus. Neruis, quantum res exigit, intentis, veniendum est ad impulsum.

De femore in interiorem partem prolapso. Cap. XXXVII.

PRopriè autem ad femur in interiorem partem prolapsum excogitata sunt ligna ad similitudinem Π à lignis quibus axis continetur, non abhorrentia. Vbi ergo femur in interiorem partem erumpens restituitur, æger in integrum latus versus iaceat, euulsóque priapisco integrum crus proposito ligno subiiciatur, alligetúrque ad scamnum ita vt immobile perseueret, eadémque ratione & brachia, & reliquum corpus. Crus autē vitiatum detur super transuersarium lignorum quæ Π literam repræsentant, ita vt transuersariū inter anum & naturale collocetur: sed extremo femori iuxta genu iniiciatur laqueus, vel carchesius, vel alius qui æqualiter extendat, eiúsque capita ad inferiorem axem demittantur. Super ipsum vero lignū Π literā repræsentans, sub crure quod restituitur detur spatha quæ premēdo aptatur, vel lignū habens in summo capitulū rotundū ac leniter cauū, ab interiori parte à sūmo crure ad imū pertinēs. Quo facto vbi restituere

H

A volumus, axis conuertitur, cuius conuersio ab inferiori parte extendit. postquam nerui abundè extenti fuerint spatha vel eo ligno quod in summo capitulum habet, super id lignum quod.π. literam refert, cum crure magna vi deorsum adducto, impulsus extrahēdo adhibetur, post quem alius idoneus est qui sursum versus compellit, quēadmodum diximus de humero in alam prolapso.

A *Postes.π.literam repræsentantes.*
B *Transuersarium.*
C *Carchesius laqueus.*
D *Lignum à superiori parte cruris ad imum pertinens.*

De femore in posteriorem partem prolapso. Cap. XXXVIII.

VErùm si femur in posteriorem partem elabatur, neque pronum, neque supinum hominem collocamus sed sedentem, magis autem in integram coxam inclinatum. F Homine ita figurato, duas prehendere habenas oportet, earúmque vnam simplicem extendere, atque alteram duplicem demittere in mediam simplicem, & simplici quidem hominem cingere, duplicē à superiori parte deorsum demittere ab ea regione quæ vmbilico proximè subiicitur, ad eam quæ inter anum & naturale est, per anum sursum adducere, vt quatuor habenæ capita à posteriore parte ad retinendum vinciantur. Retinaculis datis lata pars spathæ, quæ premendo accommodatur, coxæ supponatur imóque femori iuxta genu laqueus iniiciatur qui æqualiter extendit, cuius capita ad inferiorē G axem demittantur vt eo conuerso, & contineamus, & ab inferiori parte intendamus. Intentione satis adhibita, dum adhuc intendimus, caput femoris per spatham in exteriora propellatur, apertáque manu æger resupinetur. per hanc enim vim femur in suum locum compelletur. Repositi autem indicium erit, cōparatio cum altero crure, & liberæ ipsius actiones. Nam si citra impedimentum complicari & extendi potest, ex toto intus esse coniiciendum est.

De genu, XXXIX.

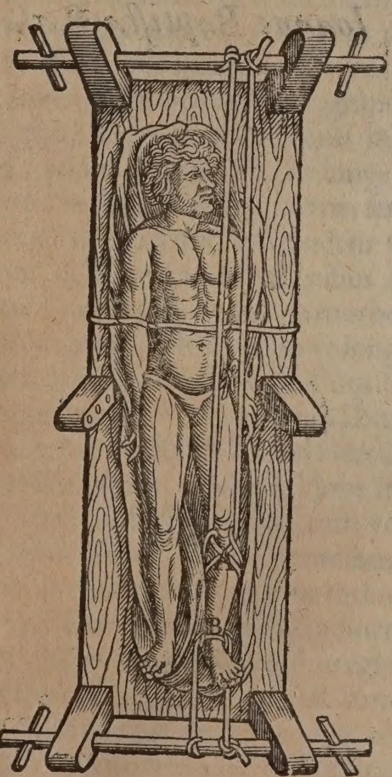
GEnu in tres partes prolabitur, interiorem, exteriorē, & posteriorem. in omnibus his casibus, crus extentū est, & minimè complicatur. Oportet, si in exteriorem partem prociderit, hominem extento crure super scamnum collocare: tum duos laqueos æqualiter extendentes, cruri iniicere: alterum à superiori parte super femur, alterum infra genu: dein capita superioris super caput adducere, B inferioris, ad axem: neruósque intendere quemadmodū in reliquis articulis dictum est, siue retinaculis vsi ab inferiori vel superiori parte intendamus, siue in diuersa diducamus. Neruis abundè diductis, si in latus ab interiori vel exteriori parte motum fuerit, ille impellendi modus conuenit qui adducit: si in posteriorem, & ille qui premit, & ille qui circumducit. Qui impellendi modi quum similes illis sint qui ad cubitum traduntur, commodè in hunc locum transferuntur.

C

De talo. XL.

TAlus modò in interiorem partem procidit, interdū in posteriorem quoque conuertitur: in quas partes vbi venerit, æquè resupinare hominem conuenit crure extento, ac cruri carchesium laqueum æqualiter extendentem circumponere, eiúsque capita à posteriori parte ad axem, qui supra caput est, adducere: talo autem draconem vel sandalium laqueum iniicere, eiúsque capita ad inferiorem axem alligare, túncque membrum vel in D diuersa diducere, vel continere, & ab inferiori parte extendere: neruis, quantum res postulat diductis, conueniēter impellere: vbi in interiorem vel exteriorem partem eruperit, retro cogendo, vbi in posteriorem, extrahendo: nunc siquidem ob eum habitum impulsus extrahendo aptatur. De modis autem impellendi diligentius tractabimus in opere de luxatis.

A *Carchesius laqueus.*
E B *Sandalius laqueus.*

TOMVS II

ORIBASII SARDIANI COLlectorum, ad imp. Iulian. Cæs. Aug. libros complectens XVII

Qui ex magno ſeptuaginta librorum volumine ad noſtram ætatem ſoli peruenerunt.

Ioanne Baptiſta Raſario, medico Nouarienſi interprete.

IOANNES BAPTISTA RASARIVS, Nouarienſis, medicus,

NICOLAO SAMMICHELIO MEDICO, Nouocomenſi, S. P. D.

TANTA eſt virtus tua Nicolae ornatiſſime, vt omnium animos tum rerũ cognitione atque vſu, tum morum ſuauitate & vitæ integritate tibi deuincias: tanta verò eſt tui in me officii magnitudo, vt quum tu & conſilio & re iuuare me nunquam deſtiteris, & teſtimonio tuo ſingulari me perpetuò ornaueris, niſi ego te vehementer diligam & ſummoperè obſeruem, meúmque tibi aliqua ex parte gratum animum oſtendam, inhumanus iudicari meritò poſſim. Quanquam enim ſcio te eſſe animo tam excelſo magnóque, vt nihil vnquam in me officii contuleris vt gratiam tibi à me referri aut expectares, aut velles: tamen ſicut tu beneuolentiam tuam in me extare voluiſti, ita mihi dandam eſſe operã exiſtimo vt aliquo ſaltem vigiliarum mearum munuſculo te afficiam. id quod erit eiuſmodi vt non à me proficiſcens ad te veniat, ſed vt abs te prius profectum mihíque donatum nunc ad te reuerti valde cupiat. Itaque quum tu præter cætera tua in me merita, vnum & triginta libros Oribaſii miſiſſes, quorum nouem ad Euſtathium filium miſſi, Latini à me facti anno ſuperiore prodierunt in lucem: ſeptendecim verò ſuperſunt ex magno illo ſeptuaginta librorum volumine, quod totam in ſe artis materiam complectebatur, quod ad Iulianum Cæſarem ſcriptum fuerat: quatuor denique ad Eunapium: rogaſti, ac propemodum efflagitaſti à me, ne libros à ſtudioſis omnibus maximopere expectatos paterer latere diutius, tantáque vtilitate genus humanum priuarem. Ego verò, quanquam id ipſum vehementer cupiebam vt hoc æs alienum diſſoluerem, tamen vix audebam aggredi eam prouinciam, ad quam ritè conficiendam maiore otio atque copia librorum manu ſcriptorum opus eſſet: quum præſertim ego in publico munere quotidie verſer, & duo tantùm exempla librorum Oribaſii mihi ſuppetant, quorum alterum mihi tu dediſti, alterum verò eſt apud virum clariſſimum & ſenatorem grauiſſimũ, Matthæum Dandulum: à quo cætera omnia (vt ego quidem puto) tanquam à fonte manarunt. Et quanuis codex ille ſit omnium quos ego in hac maxima vrbe viderim, vetuſtiſſimus, tamen tutè ſcis quot in eo quoque loca ſint in quibus interpretandis vel diuinandum, vel (quod maximè periculoſum eſt) coniectura vtendum ſit: veruntamen tu me ita hortatus es vt omnem meam operam, omne ſtudium, omnémque diligentiam mihi eſſe adhibendam cenſuerim, vt libros, alioqui ſtudioſis vtiliſſimos, in linguam Latinam conuerterem. his enim ea cognitio continetur, vt omne hominum genus delectare iuuaréque poſſe videatur. nam ſiquis medicamenta ſcire aueat, eáque ſiue ſimplicia ſiue compoſita ſint, totam eorum ſyluam longè latéque diffuſam in hiſce libris comperiet: ſi ea quibus veſcimur, herbas, plantas, fructus, ſemina, radices, ſuccos, liquores, lapides, metalla, & cætera quæ ex terra prodeunt, hinc eidem ſuppetent omnia. ſi verò quæ ſit aquarum dulcium vis & natura, quæque earum in quibus aliqua medicamenti qualitas ineſt, & quæ lauacra arte confici queant, vt ad omnia genera morborum ſint accommodata, velit cognoſcere, id cumulatius ſuppeditabunt hi libri, quàm vt longè abeamus. Siquidem quæ de his rebus non modò Hippocrates & Galenus quorum ad nos ſcripta peruenerunt, ſed etiam Diocles Caryſtius, Archigenes, Agathinnus, Menemachus, Dieuches, Philotimus, Anthyllus, Philagrius, Cteſius, Pliſtonicus, Athenæus, Poſſidonius, Herodotus, Xenocrates, Zopyrus, Rufus, & cæteri veteres medici præſtantiſſimi, quorum libros iniuria temporis nobis ademit, conſcripſerunt, in vnum hoc volumen Oribaſius redigit. tum verò ex eorundem ſententia de mari & lacubus, de fluminibus & aquis pluuiis, & de iis omnibus quæ in mari degunt atque naſcuntur, abundè diſſeruit. Idem quoque cælum cælique regiones & orbis terræ partes ſalubres & peſtilentes, & habitationes vrbéſque ad bonam valetudinem tuendam & morbos profligandos accommodatas definiuit: déque aeriis & volatilibus egit: tum ſiderum ortus & occaſus, & vim ventorum, & quæ in ſuperna cæli regione fiant, eſt cumulatè perſequutus. Iam quid de humani corporis fabricatione dicam? Qui muſculus, qui neruus, quæ vena, quæ arteria, quæ denique oſſa ſunt, quæ in his libris non deſcripta ſed ferè depicta non videantur? omittam hoc loco tot támque varia genera exercitationum, quibus veteres vtebantur: nihil etiam commemorabo quot menda ex Galeni libris tum in medicamentis expendendis, tum in hominis fabricatione explicanda, ſublata fuerint: nihil denique afferam, quanta ſit inter huius & Dioſcoridis deſcriptiones herbarum differentia. quippe quum & tu omnia diligenter inſpexeris, & cæteri iudicare faciliùs queant. Quum igitur hanc tantam támque variam

vtilitatem his libris contineri perſpiceres, tantum abeſt vt quorundam morem tibi ſeruandum eſſe exiſtimares, qui theſauros huiuſmodi reconditos perire malunt quàm egentibus imperti-ri, vt non prius conquieueris quàm impetraris à me vt hos ſeptendecim libros, quò peruenire ad omnes poſſent, interpretarer. quod quum feciſſem, non debere eos in alio nomine apparere quàm in tuo, planè intelligebam: ſiquidem iure quodam domum tuam repetere videbantur, & quòd tu eorum confectionis autor fuiſſes, & quòd Oribaſium honorificè ſemper tractauiſſes, tum in ſimplicium medicamentorum & diſſectionis humani corporis cognitione, in qua ſummopere excellis: tum in facienda medicina, in qua ſic verſaris vt innumeros non ſanaueris modò, ſed à morte penè ad vitam reuocaueris, ídque quotidie facias. præterea verò ſciebat eius nomen à te fuiſſe celebratum, quum tu ſumma cum laude in florentiſſima academia Patauina reconditam ſcientiam tuam, & ſingularem medicinæ cognitionem quæ in te elucet, cunctis patefaceres atque aperires arcana ſenis noſtri, omnis medicinæ parentis, ita ad hominum ſtudia ſalutémque accommodatè reſerares, vt qui te audirent, ſummum fructum ferrent, tu verò laudem immortalem, & gloriam tibi parares ſempiternam. Mitto igitur ad te Oribaſium, qui licet alia lingua loquatur, eſt tamen idem qui tecum multos annos vixit: atque ita mitto, vt ſiquid meo ſtudio & diligentia fuerit ornamenti conſequutus, totum id cæteri tibi acceptum referant: ſin quid offendat, id mihi & libri mendis adſcriptum velint: laudent tamen induſtriam, qui quantum poſſum, quantúmque valeo, totum ad illorum ſtudia libenter accommodo. Vale.

ORIBASII MEDICINALIVM collectorum, ad imperatorem Iulianum Cæs. Aug.

LIBER PRIMVS,

Ioanne Baptiſta Raſario medico, Nouarienſi, interprete.

EPITOMAS quas tu olim Diue Iuliane Cæſar, mihi conficiendas mandaueras, iampridẽ quum in Gallia citeriore eſſemus, ad finem, quemadmodum tu voluiſti, perduximus: quas quidem ex iis ſolis confeceram, quæ Galenus conſcripſiſſet. quumq́ue tu eas laudauiſſes, alterum mihi laborem adiunxiſti, vt perquiſitis omnibus quæ medici præſtãtiſsimi maximè opportuna dixiſſent, & quæcunque ad medicinæ finẽ pertinerent, vnum in volumen redigerem: id quod ego pro virili parte me prompto animo facturum decreui, quum exiſtimem hæc collecta, fore vtilia iis in quorum manus incident, vt ſtatim, quid ſemper iis qui auxilio indigeant vtile ſit, cõperiant. Nunc verò quum ſuperuacaneum & omnino ineptum putem eadem ſæpius adſcribere, & quæ ab optimis medicis, & quæ ab iis qui non ita diligẽter res tractauerunt, ſcripta fuerint, ea ſolùm colligam quæ nobis reliquerunt ii qui cæteris præſtiterunt. ſed nihil omittam eorum quæ Galenus dixerit: ſiquidem ex iis qui eaſdem res pertractarunt, ipſe & via ac ratione, & diſtinctione cæteris omnibus antecellit, ac principia & ſententias Hippocratis imitatur. Hoc verò ordine, hoc loco vtar. In primis colligã ea quæ de parte materiæ ſunt: deinde de natura atque fabrica hominis: tum de tuenda ſanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis addam quæ ad dignotionẽ & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de morbis déque ſymptomatis ſunt, accedent: & denique ea quæ valent ad corrigendum ea quæ præter naturam ſunt, adhibebuntur. à facultatibus autem alimentorum initium dicendi ſumam.

Ex Gal. de virtute & vitio Cerealium ſeminum, Cap. I.

NON ſolùm quum in alienam regionẽ profectus inſueti quippiam comedere debeas, ſed etiam apud nos ipſos cuiuſque rei naturam tentare prius, tum in aqua ſola citra decoctionem macerando, tum etiam adhibita coctione & aſſatione, poteris. Semina enim quæ in tumorem elata, ſtatim priſtinam duritiem & lentorem obiiciunt & molliora redduntur, meliora ſunt omnia: at quæ priſtinum tumorem vnà cum duritie conſeruant, ea ſunt deteriora. nam & difficulter concoquuntur, & terreæ ſubſtantiæ ſunt, vt vix in ſanguinem conuertantur. Hoc pacto & amygdalas, & nuces magnas & paruas & caſtaneas probabis. At de ptiſſana quorſum attinet dicere? nam id vel pueri ſciunt, eam quæ ſtatim intumeſcit, eſſe optimam: quæ verò longo tempore exiguum tumorẽ acquirit, peſſimam. Sed ex ſeminibus Cerealibus nonnulla ſunt quæ ne cocta quidem in tumorem apta ſunt efferri: quæ veteres Græci quidam indomita vocauerunt. quæ verò exigua mole plurimum habent ſubſtantiæ, eáque craſſa eſt & glutinoſa, omnia optimi ſucci ſunt, & alimenti plurimum præbent: ſed tamen non facilè ſecedunt. Contrà verò, quæcunque laxam mollémque ſubſtãtiam habent, eorúmque partes admodum furfuraceæ ſunt, ea melius quidem deiiciuntur, ſed minus nutriunt: ex quibus ſanè quæ graueolentia ſunt, & iniucunditatem guſtui afferunt, perſpicuum eſt ea eſſe omnino mali ſucci, & difficulter concoqui. In exigua autem mole plurimum ſubſtantiæ ineſſe, pondus ipſorum lance libratum, & farinæ copia ſigno tibi erunt. nam ex mole exigua ſeminum, quæ cõpactam habeant ſubſtantiam, multum farinæ efficietur. Ergo tritica quæ totam ipſorum ſubſtantiam denſam, & compactam habent, vt vix dentibus frangantur, color verò eorum eſt flauus, ea exigua mole plurimum alimẽti corporibus præbent: quæcunque verò iis ſunt contraria, vt facilè à dentibus conſtringantur, & confracta rara & laxa appareant: ea magna mole dant exiguum alimentum. Hordeum optimum eſt quod candidum vbi pin-

A ſitum eſt apparet, aliquídque denſitatis ac ponderis, quãtum hordeo licet, habet. Præterea, quod totũ plenum eſt & externã circumſcriptionem tenſam habet, ei quod gracile rugoſúmque ſit, præſtat. Sed non ſolum hordeum, verumetiam quæcunque ſemina plena ſunt & externam circumſcriptionem tenſam habent, optima ſunt omnia: niſi fortè multo maiorem quàm eorum natura ferat, molem habeant, ſintq́ue & molliora & laxiora. nam quæ ita ſunt, ea ſcito cum excrementitiam humiditatem habere, tum verò etiam eſſe prædictis deteriora. quamob-

B rem quum ea collegeris, vti eiſdem non debes: ſed locis ſiccis repoſita diutius permitte: vt interim pars ſuperuacanei humoris exhalet, pars verò etiam concoquatur: vſquedum ſiccata mediocriter contrahantur. quæ namque diutiſsimè repoſita fuerint, facultatibus deterioribus fiunt. Huius autem rei terminus eſto quum iis diuiſis tãquam tenuis puluis quidam excidit. Iam verò in tritico ſæpenumero frequens lolium inuenitur: in hordeo parum quidem lolii, ſed frequens ægilops. In lentibus quoque ex ipſarum mutatione araci & pelecini ſemina dura,

C & rotunda quæque eſculenta non ſunt, ſicut aparine & eruangina in eruo comperiuntur. valde enim hæc pernicioſa ſunt ſemina. Quod verò melampyron appellatur, ex tritici quoque mutatione oritur, ſed prauitate permultum à lolio ſuperatur. Inueniuntur etiam aliæ nonnullæ huiuſmodi in ſeminibus mutationes. quocirca nõ par eſt nos negligentes eſſe in omnibus ſeminibus purgandis quæ ad veſcendum comparantur, quum ſciamus etiam ſi noxam quæ quotidie fit, ob exiguitatem non ſentiamus, tamen quod longiore temporis ſpatio ab ipſa

D coaceruatur, eſſe quãdoque erupturum. Fructus autem ad reponendum idoneos ſcito eſſe eos qui antequam putreſcant, exiccantur. Ac probabiliter quidem tipham paruum triticum quiſpiam appellauerit: vtpote quæ & colore, & denſitate & caliditate ſimilem tritico facultatem habere videatur. Sunt autem & alia permulta ſemina prædictis ſimilia, quæ tamen non exquiſitè eandem habent ſpeciem: atque ea quidem partim inter hordeum & tipham, partim inter triticum & tipham media ſunt: & partim ad olyræ, partim ad hordei, vel tiphæ vel tritici:

E quemadmodum alia partim ad panici, partim ad milii naturam propius accedunt: habéntque nomina alia ſimplicia, vt in Italia ſitanium: alia verò compoſita, vt in Cappadocia gymnocrithon, id eſt hordeum nudum: & in Bithynia, quòd ex zea & tritico fit, zeopyron nũcupatur.

De tritico ex Athenæi commentariis, ex libro primo, Cap. II.

EX cibis valentiſsimum ad nutriẽdum eſt triticum: cuius magna differentia vt magis minúſque calefaciat & humectet, à genere, à locis in quibus naſcitur, à

F temporum conſtitutione, ab aere, & à temporibus ducitur. Ac generis quidem ratione differt triticũ, quia alterũ ſitaniũ & farinaceũ, alterũ verò ſimilaceũ eſt: ſitaniũ verò leue eſt & laxũ conſiſtentia atque albũ. hoc enim eſt elaboratũ, terrea ſubſtantia multùm in eo affuſa, & à propria concoctione diſſoluta: quocirca & promptũ & quod bene concoquatur, &, ad ſummum, quod facilè immutetur, alimentum præbet: quinetiam, quod facilè perſpiretur & conficiatur: minus tamen ſit, neque par ei quod ſimilaceum afferat: & quod magis ad bonam valetudi-

G nem quàm ad robur accõmodatum ſit. Similaceum verò eſt grauius, & denſum, & flauum, & pellucidum. éſtque difficile ad concoquendum: diſtributionem tamen copioſam & quæ non facilè perſpiretur, habet. & omnino potius ad robur quàm ad ſanitatem eſt accõmodatum. Ex locis autem differt triticum, quod in ſiccis & nõ pinguibus regionibus natum ſit, ab eo quod in fertilibus & pinguibus oriatur. Illud enim quum ex minore materia

leuioréque,& tenuiorum partium constet, facilè conficitur,faciléque mutatur illud quidē,sed minus alit: quare affectum est id quod in locis quæ exusta vocantur, seritur. Quum enim loci materia exusta sit propter cinerē pinguedine & nutritione carentem,triticum album laxum & sitanium efficitur. At quod in pinguibus & fertilibus locis nascitur,copiosa & solida materia educatum est & densum & graue, atque etiam multùm nutrit. Ac loca quidem aperta, quæque bene perspirantur & aprica sunt, melius triticum ferunt,& quod multo magis nutriat. Differt quoque loci ratione triticum quod in locis admodum frigidis & niualibus oritur,ab eo quod in calidis regionibus seritur: nam quod oritur in frigidis locis,magis est elaboratum & tenuium partium: quale est sitanium. quum enim non velut delitescat in eis vis, exiguúmque alimentum,idque paulatim capiat,permultùm autem concoquat, efficitur vt pars terrea magis in eis elaboretur& fundatur:ex quo conficitur vt triticum, quum leue sit,tum verò etiam in tenuem farinam dissoluatur. Quod trimestre triticum est,leuius esse:& præsertim quod in niualibus locis nascitur,huiusmodi esse accepimus. Quod verò in calidis locis oritur,& copiosum alimentum & multā densitatem, & minus fusam atque secretam capit. Palustre porrò triticum alimento vacat, éstque leuius,& vitiosum sanguinem facit,&corpora minus calefacit. Loca autem perhumida triticum ferunt, quod minus alit quódque est imbecillius, & ex toto genere videtur in lolium propter aquæ vim & copiam degenerare. Quod verò in vmbrosis & nemorosis locis nascitur,plus habet aceris quàm vtilitatis. Ex temporum verò atque aeris constitutione existit etiam tritici differentia.atque ex temporibus quidem,quum eorum fit tēperatura,& moderata in frigore,calore,imbribus,& postea in aquarum defluentium cohibitione commutatio: tunc enim triticum boni alimenti fieri,eiúsque molem impleri contingit: vt contrà fit quum intempestiuè,intēperatè,& immoderatè quæ prædiximus eueniunt. nam & gracile & alimonia vacans efficitur. Aeris autem ratione, quum opportunis tēporibus serenus apricúsque est, & à ventis apiè perflatur: vel contrà,quum nubilus est,& opacus: sæpe enim minutulam pluuiam emittit, quum iā tempus sit calidum & triticum ad perfectionem peruenerit: quo casu triticum rubigine tentatum perit. Simili quoque modo fit quum venti graues,sicci,& calidi sub tempus quo spicæ implentur,exoriuntur. Quùmque vehementes & multo tempore spirauerint ii qui καύσωνες, hoc est,ardentes nominantur, spicas adurunt & exiccant: & idcirco faciunt vt alimenti nihil habeant. Ratione verò temporis, nouum à vetere & eo quod inter vtrunque est intermedium,differt. nam recens plus succi habet,flatus gignit,& multùm alit: vetustum contrà,succo vacat,siccius est, & minus alit: quod verò est medium, ratione temporis habet medietates prædictorum.

De carnibus pro anni temporibus,
Cap. III.

SVes verno tempore vsque occasum autumnalem pleiadum sunt pessimi:ex eo verò tempore vsque ad vernum tempus,optimi. Capræ hyeme pessimæ sunt: vere autem vsque ad arcturi occasum esse meliores incipiūt. Pecudes quoque hyberno tempore sunt pessimæ: post æquinoctium verò vsque ad solstitium æstiuum pinguescunt. Boues verò,quum herba fructum ferat, & finito vere,& per æstatem totam. Ex auibus nonnullæ per hyemem sunt optimæ: quæ nimirum hyeme apparent, vt merula,atque sturnus,& palūbus. Attagenes verò& atricapillæ, autumno præstant. Itémque ficedulæ & lusciniæ & coturnices eo tempore sunt pinguissimæ. Galli verò gallinacei hyeme non admodum corpore augentur, & præsertim in austrinis locis: turtur verò autumno excellit. Ex piscibus verò prægnantes optimi sunt,caris, carabus,& molles,sepia,& loligines: alii verò quum ouis incipiunt incubare,vt capitones: quum verò fœtu pleni sunt tenues sunt & non nutriunt: & multo etiam magis quum partum ediderunt. Thynnus autem post arcturum pinguissimus est:æstate verò,est deterior.

Ex Galeno de tritico elixato,
Cap. IIII.

TRiticum elixatum edulium est graue, & quod difficulter concoquitur. Vires autem magnas habet triticum,si ita sumptum concoquatur,corpúsque egregiè nutrit,ac robur insigne præbet iis qui vsi eo fuerint.

De alica, Cap. V.

ALica est ex genere tritici: eáque & valenter nutrit,& glutinosum habet succum,siue in aqua solùm cocta ex vino mulso,aut vino dulci aut adstringenti,(nam his singulis suo tempore vtimur) siue cum oleo & sale frixa sumatur. ei verò quandoque acetum adiungitur. ac medici alicam ita confectam ptissanæ præparationem fuisse aiunt. Iam verò panes ex alica confecti,plurimi quidem alimenti sunt,sed minus subsidunt.

De amylo, Cap. VI.

AMylum ex tritico conficitur, habétque vim exasperatas partes læuigandi: nam neque adstrictionem vllam neque acrimoniam insignem habet: éstque similis facultatis cum panibus lotis.sed tamen & minus alimenti dat corpori & non calefacit.

De placentis quæ ex farina triticea
fiunt, Cap. VII.

TAginitæ ex oleo solo parantur: Oleum in sartaginem igni qui fumi expers sit,impositam,iniicitur. huic calefacto triticea farina multa aqua imbuta affunditur: quæ quum in oleo coquitur, statim æquè ac caseus tener consistit atque crassescit. ac tunc quidem qui eam parant vertunt,& supernam extremitatem esse infernam faciunt, vt sartaginem contingat: quæ verò erat inferior,quæ iam satis erat cocta, in sublime efferunt vt suprà maneat: quumque inferior pars fuerit cōdensata, ipsam bis & ter voluunt vsquedum eis æquè esse cocta videatur. Est enim perspicuum,hanc crassi esse succi, & ventrem cohibere,& succos crudos efficere: quamobrem ei quidam mel adiiciunt. sunt etiam qui marinum salem misceant. Iam verò fuerit hoc placentæ genus quoddam,vt sunt etiam aliæ huiusmodi placentarum species, quas cum rustici tum vrbani pauperes extempore parant. Etenim & πέμματα ἄζυμα quæ in clibano assant, deinde extrahunt,& statim in mel calidum coniiciunt, vt id in se tota recipiant,placentæ quoque sunt genus quoddā. Eiusmodi quoque sunt quæ ex itriis cum melle parantur omnia. Est autem itriorum duplex species: præstantiórque est,quam rhyemata: deterior verò,quam lachana vocant. Nunc verò omnia quæ ex his,quæque ex simila cō ponuntur,crassi succi & tardi transitus sunt: & meatus iecoris,per quos alimentum importatur,obstruunt, & lienem imbecillum augent,& calculos in renibus gignunt. Valenter autem nutrient, si concoquantur, & probè in sanguinem commutentur. Quæ verò cum melle parantur,mixtæ facultatis fiunt: vt quum mel succum tenuem habeat, ea quoque quibuscùm miscetur, attenuet: ex quo meritò fit vt quæ cum maiore mellis copia parata fuerint,& diuturniorem coctionem sint consequuta,minus tardè subducantur,& succum ex tenui & crasso mixtum gignant,iecorique & renibus,& lieni in iis qui integra valetudine fruuntur, potiora sint quàm quæ sine melle conficiuntur: in iis verò in quibus est initium obstructionis,aut qui inflammatione,aut scirrho laborant, nihil minus quàm illa, nocēt: & nonnunquā etiam multo magis,& omnium longè maximè quorum farina admodum glutinosa fuerit. Et tamen nihil eorum quæ ita confecta sunt,neque thoracem neque pulmonem lædit. Cæterùm quum apud nos triticeam farinam cum lacte multi coquant,sciendū est hoc eduliū esse ex iis quæ intus obstruunt: nam quemadmodum hæc omnia edulia, quum boni succi sunt,tum alimentum afferunt,ita etiam lædunt eos qui ipsis continenter vescuntur: siquidem & iecoris obstructiones faciant, & calculos in renibus gignant.

De panibus triticeis, Cap. VIII.

A Optimus panis ac ſaluberrimus homini neque iuueni neque exercitato fuerit is qui plurimum fermenti, plurimúmque ſalis habeat: quíque plurimùm ſit ſubactus & elaboratus, & in clibano moderatè calido ſit aſſatus. hoc verò quod dixi plurimum fermenti atque ſalis, tu guſtu iudicato. quod enim in copioſiore horum miſtura iā moleſtum eſt, id noxium eſt. Quicunque autem panis lauandi rationem excogitarunt, ii paucioris quidem alimēti cibum, ſed qui à noxa obſtructionis abſit quàm maximè fieri poteſt, inuenerunt: hic enim panis ſuccum craſ- B ſum & glutinoſum minimè habet, vtpote qui ex magis terreſtri, magis ſit factus aërius. Eius autem leuitas tum ex pondere per lancem, tùm verò ex eo quod in aqua non ſubmergitur, ſed inſtar ſuberis ſupernatat, apparet. Panes autem omnium optimi ſunt clibanitæ, deinde ipnitæ, quum eodem modo fuerint confecti. ſed quia interius non aſſantur æquè ac clibanitæ, idcirco ab illis ſuperantur. qui verò ſuper craticulam, aut calidum cinerem aſſati ſunt, quia inæqualis diſpoſitio in eis eſt, ſunt omnes noxii: ſiquidem extima pars præter modum aſſata eſt, inti- C ma verò cruda. Poſt triticeos panes, qui ex olyra conficiūtur, principem locum tenent, ſi ex olyra bona fiant: ſecundi ab iis ſunt ii qui fiunt ex tipha.

De panibus ex Athenæo. Cap. IX.

Panes tenues paucioris ſucci, pauciorísque alimenti ſunt, quum aſſatio magis extenuet, magíſque diminuat in eis vim alendi: quocirca itria, & lachana paucioris ſucci ſunt. Hac quoque ratione aſſati & bis cocti panes minus alunt, quàm ſucci pleni: nam quum ſint quadan- D tenus aſſati, iterū cōterūtur: deinde cōtriti iterū aſſantur. cōtingit enim vt excalfacti, & admodum confuſi, multo magis ex attritu fundantur & diſſoluantur. Sed quum tales ex ſecunda aſſatione ſint redditi, quod valēs eſt in eis, conſumptum fuit: quod verò reſtat, & leue, & laxum, & tenuium partium fit, & facilè diſtribuitur. Iam verò calidos recentéſque panes valentius nutrire, quam frigidos & veteres, eſt perſpicuum, ſiquidem caliditas quoque concoctionem adiuuat.

De hordeo ex Galeno, Cap. X.

E Triticum perſpicuè calefacit: hordeum verò quoquo modo eo vtaris, ſiue panes ex eo conficias, ſiue ptiſanam coquas, ſiue polentam pares, aliquid refrigerantis habet: ſuccum verò, qui abſtergendo eſt gignit. Panes autē qui ex ipſo fiunt, non modò magis quàm triticei, ſed etiā magis quàm olyrini, & multo magis etiam quàm tiphini, friabiles ſunt: quum in ſe glutinoſi nihil habeant: ex quo planum eſt, exiguū ex his alimentū corporibus præberi.

De hordeo ex Athenæo, Cap. XI.

F Hordeum aliud nudum eſt, & expers corticis, & multi ſucci eſt, ac valde nutrit, ídque propius ad triticum, quàm aliud accedit: aliud verò ſecundum eſt, quod ſpicas habet binis granorum verſibus conſtantes. quod etiam minus habet excrementi quàm triticum quod ſpicam habet quæ ex vnico granorum conſtat ordine.

De polenta & maza ex Galeno, Cap. XII.

G Polenta exiguum corporibus alimentum præbet, iis verò quæ exercentur, minus: quæ verò exercitatione non vtuntur, ſatis multum. Maza verò tanto eſt pane hordeaceo inferior in alendo, quantum ille triticeo cedit, atque etiam ægrius, quàm hordeacei panes, concoquitur: & ventrem magis flatu implet: in quo ſi diutius maneat, turbationem quoque efficit. Hæc verò ſubacta & contrita diutius, per aluum potius ſecedit. Si verò mel eidem adiiciatur, citius deſcendet atque etiam ob hanc cauſam aluum ad excretionem irritabit.

De tipha & olyra, Cap. XIII.

H Olyrini panes poſt triticeos optimi ſunt, ſi ex olyra proba conficiantur: his ſuccedunt tiphini. ſi verò illi ex vitioſa olyra ſint facti, tiphini non erunt illis inferiores. Quum verò tipha eſt optima, calidi tiphini ſunt olyrinis multo præſtantiores: at aſſeruati, deteriores illis fiunt ita vt qui poſt vnum, vel duos, & multo magis poſt aliquot deinceps dies huiuſmodi panem comederit, lutum ſibi ventriculo ineſſe exiſtimet: quum verò adhuc calidus eſt, ab ipſis etiam vrbanis expetitur, eúmque cum caſeo quodam familiari comedunt, quem oxygalactinum vocant. Ergo hic calidus commanducatus non modò à ruſticis, ſed etiam ab ipſis vrbanis in deliciis habe- B tur: qui verò triduo aut quatriduo antè ſit confectus, vel ab ipſis ruſticis iniucundius manditur: difficiliúſque concoquitur, ac tardius per aluum ſubducitur: quæ calido minimè accidunt. Atqui hic calidus corpus valenter nutrit, vt parùm triticeo ſyncomiſto ſit inferior. Porro tiphæ ſemen extrinſecus habet corticem veluti olyra, atque hordeum. ex eo pinſito panes fiunt, & vſui omnino accommodatur. Ex aqua itidē elixū māditur à ruſticis ſapa adiecta, non ſecus quàm quod apothermum nominant: quandoque verò cum ſale comeditur. Ex nobiliſſima autem C olyra, quum cortex ita vt par eſt, fuerit excuſſus, appellatum tragum conficiunt: quo aqua elixato plerique vtuntur: deinde aqua effuſa, ſapam, aut vinum dulce aut vinū mulſum affundunt: ac nuces quoque pineas aqua præmaceratas, donec plurimum intumuerint, ſuperiniiciunt.

De auena. Cap. XIIII.

Hoc ſemen, eſt iumentorum, non hominum alimentum: niſi fortaſſis magna quandoque fame ad panē ex hoc ſemine conficiendum compellantur. Si verò fa- D mes non ſit, decoctum ex aqua cum vino dulci, aut defruto aut vino mulſo veluti tipha comeditur. Satis enim habet caloris æquè atque illa, non tamen eſt æquè durum: quamobrem corpus minus alit. alioqui autem panis ex eo confectus inſuauis eſt. aluum tamen neque cohibet, neque proritat

De milio, & panico quod etiam μελίνην vocant, Cap. XV.

Ex his quoque panis interdum conficitur, quum dictarum frugum eſt penuria: quíque ex eis fit, parum nu- E nutrit, & frigidus eſt: planúmque eſt, eum eſſe prædurum atque friabilem. quare meritò humectam aluum exiccat. Ruſtici verò farinam eorum elixantes, deinde ſuillā pinguedinem, aut oleum admiſcentes, mandunt. Milium verò eſt in rebus omnibus panico præſtātius: nam & ſuauius editur, & minus difficulter concoquitur, minúſque aluum ſiſtit, & magis alit. Farina quoque eorum decocta ex lacte ruſtici quandoque non ſecus quàm triticea, veſcuntur: éſtque perſpicuum, hoc edulium ita ſumptum, tanto eſſe præſtantius quantum lac & ad bonum, & ad multum ſuccum & ad alia omnia efficienda excellit.

F De oryza, Cap. XVI.

Hoc ſemine ad aluum cohibendam vtuntur: difficilius tamen quam alica, concoquitur, & item minus alit.

De lentibus, Cap. XVII.

Lentes corticem habent adſtringentem: quæ verò ipſarum eſt veluti caro, craſſi ſucci & terrei eſt, & exiguū auſteræ qualitatis habet: cui[9] multæ cortex eſt particeps. G Succus in eis eſt adſtringenti contrarius: idcirco ſiquis lētes aqua coxerit, & aquam ſale, aut garo & addito oleo præbeat, hic potus aluum deiiciet. Ex lentibus autem bis (vt diximus) decoctis, lens ipſa apparata vim habet ſucco contrariam, vt quæ ventris fluxum exciccet, & ſtomachum & inteſtina & totum denique ventrem roboret. Cui verò cortex ſit detractus, vt adſtringendi vehementiam amiſit, ita etiam magis quàm cui cortex non ſit ademptus, nutrit ſuccíque craſſi eſt, & tardè permeat & tamen alui fluxus non exiccat, vt facit ea quæ non ſit ſpolia- H ta cortice. Præterea verò hoc edulium mali ſucci eſt, ſuccúmque melancholicum facit. Hebetat autem aſpectum integrum, eundem nimium exiccans: qui verò contrà ſit affectus, eum lentis vſus iuuat.

De fabis, Cap. XVIII.

PVLS fabarum & per se & cum ptisana paratur: hæc autem corporis habitum carne non constricta illa quidē (ut suilla facit) sed quodammodo multo laxiore implet. hoc edulium quomodocunque sit paratum, flatus gignit. Substantia verò non densa, & grauis, sed laxa & leuis fabis inest: habent tamen vim abstergendi non secus quàm ptisana. Quum verò fabarum puls flatus gignat, multò etiam maior flatus excitabitur si quis ipsis fabis integris coctis vescatur. at frixæ flatum quidem deponunt: sed dif- B ficilius concoquuntur, & tardius ventrem permeant, & crassi succi alimentum corpori præbent. Quum verò virides, antequam maturæ & exiccatæ fuerint, sumuntur, habent id quod omnium fructuum quos ante perfectionē edimus, est commune vt humidius alimentum corpori præbeant.

De pisis, Cap. XIX.

QVVM pisa totius substantiæ ratione, quādam cū fabis habeant similitudinem, iisdémq; modis quibus fabæ, comedantur, in duobus ab illis differunt, tum quia C non ita sunt flatulenta sicut fabæ: tum quia abstergendi facultate carent: ex quo fit vt tardius, quàm fabæ per aluum secedant.

De ciceribus, Cap. XX.

CIcer edulium est non minus quàm faba, flatulentum: nutrit verò non minus, quàm illa. Ad venerem incitat, & simul quoque semen gignit: in eo maior est abstergendi vis quam in fabis. ex quo fit, vt nōnulli cicerum vsu lapides qui in renibus essent, euidenter cōfregerint. nigra autem sunt ea, & parua, & arietina vocantur: sed D præstat ipsorum in aqua coctorum succum solum bibere. Viridia verò æquè, ac reliqua omnia, excrementitia sunt: quēadmodū etiam frixa flatum quidem deponunt, cæterum difficilius concoquuntur, ventrémque magis sistunt, & corpori minus alimenti afferunt.

De lupinis, Cap. XXI.

LVpini dura terrestrisque substantia est: quocirca & vt difficulter concoquatur, & vt succum crassum gignat, necesse est, ex quo in venis non probè confecto succus propriè crudus appellatus aceruatur. Cæterum edendo E qualitatis, quæ sensu deprehendatur, expers est. Par ergo est, ipsum neque ad aluum deiiciendam, neque ad eandē cohibendam esse accommodatum.

De fœnogræco quod & bouis cornu dicitur, Cap. XXII.

HOC semen cum garo præmansum, aluum subducit: estur quoque ex aceto & garo & ex vino & garo & oleo. aliqui cum pane idem sumunt, nec capitis dolorem affert, veluti cum garo. Estur quoque fœnumgræcum ex aceto & garo antequam eius planta fructum ferat: aliqui F verò oleum affundentes, cū pane vescuntur. sed ita caput ferit. Succus autē decocti fœnigræci cū melle sumptus, ad omnes vitiatos humores qui in intestinis sunt, subducendos valet. & quia abstergendi facultate præditus est, ideo intestinum ad excretionem irritat.

De phaselis & eruilia, Cap. XXIII.

HÆC qvoque semina perinde ac fœnumgræcum mortales aqua præmacerantes donec radicem produxerint, ante alios cibos garo intingentes alui subducendæ gratia comedunt: succum verò, cum concocta & distributa fuerint, copiosioris alimenti quàm fœnumgræ- G cum, habent. Hæc porro media quodammodo sunt inter ea quæ boni succi sunt, quæque facilè & quæ difficulter concoquuntur: & quæ tardè, & quæ celeriter transeunt: & quæ flatulēta sunt, quæque flatus nō excitāt: quæ denique exiguum, & quæ multum dant alimenti. neque enim vllam qualitatem efficacem habent.

De cicercula, Cap. XXIIII.

HAC vescuntur homines, vt phacoptissana. Habet verò succum facultate quidem phaselis, & eruiliis quodammodo similem, sed consistentia crassiorem. ex quo fit, vt cicerculæ magis ferè quàm illi nutriant.

De aracis, Cap. XXV.

H HOC semen est cicerculæ femini persimile: atque etiam vsus omnis, itémque eorum vis cicerculis est si- A milis nisi quod duriores sunt, & minus facile elixantur: ex quo sequitur vt araci quoq; difficilius quàm cicerculæ, concoquantur. Apud nos verò agreste quoddam, ac durū & rotundum semen, eruo longius, in cerealibus fructibus inuentum, quod arachum per ch nominant, seligunt, & non secus quàm pelecinum, abiiciunt.

De dolichis, hoc est phasiolis. Cap. XXVI.

HOS aliqui siliquas, aliqui phasiolos appellant: faci- B lius autem deiiciuntur quàm pisa, minúsque inflant atque etiam alunt.

De eruo, Cap. XXVII.

MAgna quandoque fame compulsi homines hoc vescuntur: minus verò medicamentosum est album quàm quod ad flauum pallidúmve colorem abscedit. Quum verò coctum bis fuerit, & in aqua persæpe dulce redditum, insuauitatem quidem deponit: sed cum ea facultatem quoque abstergendi & incidendi amittit, vt sola substantia terrestris ei remaneat quæ facit vt edulium C citra insignem amaritiem exiccans fiat.

De sesamo & erysimo, Cap. XXVIII.

PIngue est sesami semen, ideo celerrime fit oleosum: quamobrem eos qui ipso vescuntur, celeriter implet, stomachúmque subuertit, & tardè cōcoquitur & corpori alimentum pingue affert: quoniam verò crassi succi est, idcirco non celeriter secedit. At erysimum corporis quidem substantia est quodammodo simile sesamo, sed in cibo est insuauius, & corpus minus alit, & est omnino deterius: ambo verò sunt calido temperamento, & ob eam D quoque rem sitim afferunt.

De papaueris semine, Cap. XXIX.

SAtiui papaueris semen panibus, ceu condimentum, vtiliter inspergitur: ac semen quidem, quod candidius est, præstat ei quod nigrius sit. Vim refrigerandi habet, quamobrem somnum quoque conciliat. sique liberalius sumptum fuerit, grauem etiam soporem inducet, & ægrè concoquetur. Præterea verò quæ ex thorace, ac pulmone tussi eiiciuntur, cohibet: iuuat eos quos tenuis à capite distillatio exercet. alimentum non notabile dat E corpori.

De lini semine, Cap. XXX.

ALienum stomacho est & concoctu difficile lini semen & exiguum alimentum corpori præbet: nullā verò habet alui deiiciendæ facultatem: habet quidem exiguam vim vrinæ ciendæ, ac præcipuè frixum.

De ormino, Cap. XXXI.

HOC frixo vtuntur, ipsúmque læuigant, & mel adiiciunt: parum verò in eo inest alimenti.

De cannabis semine, Cap. XXXII.

F CAnnabis semen ægrè concoquitur, stomacho alienū est, caput ferit, mali est succi, & egregiè calefacit.

De viticis semine, Cap. XXXIII.

CRedunt hoc semen venereas appetitiones cohibere. Corpori verò parum alimenti, eiusque siccantis, ac refrigerantis affert. flatus valde discutit: quibus omnibus rationibus, iis qui se à rebus venereis puros seruare studēt, conuenit

De aphace & vicia, Cap. XXXIIII.

G HOrum seminum figura est fabis similis. quum fames est, iis etiam viridibus, sicuti ciceribus & fabis, mortales vescuntur & præsertim vere. Sunt autem non solúm insuauia, sed etiam concoctu difficilia & aluum sistunt, malúmque succum, atque etiā melācholicū gignūt.

De cucurbita, Cap. XXXV.

CVcurbita probè cocta nullam euidentem saporis qualitatem habet: quocirca meritò multis modis apparatur vt pote quæ in medio excessuum omnium sit cōstituta. atque ipsa quidem quantum in se est, humidum frigidúmque, & propterea etiam exiguum corpori dat alimentum: facilè autem subsidet suæ substantiæ lubricita- H te. concoquitur verò non malè, si non prius fuerit corrupta. Assata autem, aut in sartagine frixa, plurimum quidē humiditatis propriæ deponit, sed quod reliquum est

nullam insignem facultatem obtinet, veluti nec quum A simplici iure fuerit parata. Meritò autem propter aqueã qualitatem origano gaudet. Nonnulli eius semen abiiciunt & partem quæ est velut caro exiccant, & in hyemẽ reponunt. Illis autem ita repositis omnino aliter vescuntur quàm vt cucurbitis: siquidem & succo vacantes,& siccæ perinde vt coria redduntur.

De peponibus, Cap. xxxvi.

TOta peponum natura frigidior est cum humiditate copiosa coniuncta: habent autem quandam abstergẽ B di vim,& idcirco vrinam mouent:& melius quàm cucurbitæ,& melopepones,subducuntur: eorum semen potentius quàm ipsorum veluti caro deterget. Succum in corpore vitiosum facit,& potissimum quum non probe fuerit concoctum: quo quidem casu cholericos efficere consueuit. Quinetiam priusquam corrumpatur, ad ciendum vomitum valet: sique largius eo quispiam vescatur, neque quicquam eorum quæ boni succi sunt, super mãdat, omnino vomitum excitabit.

De melopeponibus, Cap. xxxvii. C

MElopepones minus quàm pepones,humidi sunt, minúsque mali succi,& minus vrinam cient, & minus infrà subducuntur: neque parem vim cum peponibus ad vomitum excitandum habent. A fructibus autumnalibus stomacho idoneis multùm absunt: & tamen non ita vt pepones, stomacho sunt noxii.

De cucumeribus, Cap. xxxviii.

HIS quoque ciendæ vrinæ vis,vt peponibus, sed minor inest: qui verò eos probè cõcoquunt, quum iis affatim se expleuerint, longo temporis spatio accidit vt D succum crassum immoderatè aceruent, qui in ea concoctione,quæ in venis fit,non facilè in probum sanguinem commutetur.

De ficubus, Cap. xxxix.

QVod est omnium fructuum non modo autumnalium sed etiam horæorum commune, idquoque ficus habent,quum succi prauitatem effugere non potuerint: minus tamen quàm reliqui omnes horæi fructus,eius participes sunt. In eis hæc insunt bona,vt ventrẽ pertranseant,& per totum corpus facilè secedant: habent e- E tiam vim abstergendi notabilem. quum verò autumnales fructus omnes parum alimenti corpori præbeant, id minimè omnium in ficus cadit: carnem neque compactam,neque firmam, sed sublaxam, vt fabæ, faciunt: sed & ipsæ flatu ventrem implent: verùm quia celeriter descendunt,ideo breuem flatum cient. Quæ verò exquisitè matura ficus est,prope est vt nihil omnino lædat,sicut etiam caricæ,quibus multa quidem insunt commoda; sed noxam tamen quandam iis qui liberalius eis vescuntur, afferunt: siquidem non admodum probum sanguinem F faciunt: ex quo fit vt ex eorum vsu pediculorum copia exoriatur. Habẽt autem attenuandi incidendique facultatem: qua & ventrem ad excretionem impellunt, & renes expurgãt. Iecori,lieni,inflãmatis noxiæ sunt: nõ propria facultate quadã excellẽti,sed cõmuni omniũ dulciũ eduliorum ratione: obstructis verò & scirrho obsessis ipsæ per se neque prosunt,neque obsunt: at cæteris medicamentis abstergentibus & incidentibus adiectæ non parũ vtilitatis afferunt. Quicunque autem caricas, ficúsque cum aliquo crassi succi cibo mandunt, ii non parum læduntur. G

Ex Rufo de ficubus, Cap. xl.

FIcus sunt cæteris autumnalibus meliores,& tamen noxam quandam afferunt. Caricæ satis alere corpus queunt: quamobrem veteres permittebant vt athletæ caricis vescerentur. Goras primus Eurameni Samio carnẽ afferens hunc vsum antiquauit,atque ita illa viuendi consuetudo est sublata.

De vuis ex Galeno, Cap. xli.

FIcus & vuæ inter autumnales fructus primas ferunt: nam & magis quàm reliqui omnes fructus horæi, nu H triunt minimúmque praui succi habẽt,& præsertim quũ exquisitè maturæ fuerint: caro tamen quæ ab eis efficitur,neque firma neque densa est, sed laxa atque fluida: quamobrem celeriter contrahitur. Vuæ autem minus quàm ficus,nutriunt: maximum verò hoc eis bonum inest,quod citò subsident: quocirca si quando cõtineantur, egregiè nocent,quum hoc vitii ficubus non insit: nam si non,vt consentaneum est,deiiciantur,innoxium alimentum corpori præbent. At vuæ neutrum horum habent: nã retentæ neque probè concoquuntur,& dum in iecur venásque distribuuntur,succum crudum faciunt,qui in sanguinem non facilè commutatur. Potius enim per ventrẽ transeunt,si grana sine acinis deglutiantur: adstringunt nanque acini,quum neque concoquantur,neque mutentur. Inter eas quæ reponuntur,quæ in vinaceis asseruatur, ventriculum roborat,ac cibum fastidientibus appetentiã excitat: non tamen per aluum subsidet: sique largius ea quispiam vescatur,caput feriet: quæ verò in musto conditur,magis etiam caput tentat. At pensilis neque caput lædit neque aluum sistit,neque proritat: est autem omnium compositarum vuarum concoctu facillima. Cæterùm vuæ dulces calidiorem succum habent; & propterea sitim afferunt: austeræ verò & acidæ,frigidiorem: vinosæ denique inter calidum & frigidum sunt mediæ. Dulces aluũ subducunt,præsertim verò vbi humidæ fuerint: acidæ verò & austeræ non modo huic rei, sed etiam coctioni quæ in ventriculo fit, sunt incommodæ. Omnium verò vsus est tutissimus quum vuæ suapte natura sint carnosæ, & eisdem optimè maturis quispiam moderatè vescatur: idque siue in vite summam maturitatem sint consequutæ; siue quod deerat, ex suspensione sint adeptæ. Secundo verò loco censentur humidæ,acida aut austera qualitate vacantes: quas alui deiiciendæ gratia copiosè possumus ingerere. Nonnulli quoque mustum, idque dulce,eiusdem rei causa bibunt: id enim maximè subducit: quod verò ex vuis austeris,aut acidis exprimitur,ad omnia pessimũ est. Iam verò dilutum vuarum ad ciendam vrinam valet.

De vuis passis, Cap. xlii.

QVemadmodum vuæ passæ dulces calidiores sunt, ita quoque austeræ temperatura sunt frigidiore, stomachúmque roborant,& ventrem cõstringunt. Sed perspicuum est,acerbas id etiam magis quàm austeras efficere: dulces verò medium quodammodo statum inducũt, vt pote quæ neque stomachum apertè dissoluant, neque ventrem subducant. Et tamen vis quædam cõtemperandi, sicut etiam facultas modicè abstergendi semper inest dulcibus: vt vtriusque facultatis ratione exiguos oris ventriculi morsus obtundant. siquidem planum est; maiores morsus valentiora remedia postulare. Inter vuas passas, cæteris præstant pinguiores, quæque veluti corticem habent tenuem. Nonnulli autem, & rectè quidem, è dulcibus magnisque, cuiusmodi sunt Scybeliticæ, priusquam vescantur, semina eximunt: atque eæ quoque inueteratæ duram crassámque cutim habent, eásque in aqua prius oportet macerare: ita enim semen facilius eximitur. Aliæ quædam sunt his contrariæ, austeræ & paruæ, quæ nullum omnino semen habent. Quod autem ex passis alimentum corpori affertur, tale qualitate est, quales passæ fuerint: quantitate verò,copiosius ex pinguibus & dulcibus: parcius ex austeris, & macris: cæterũ magis quàm caricæ, stomacho sunt idoneæ.

De sycaminis,quæ & mora nominantur, Cap. xliii.

SYcamina si in ventriculum purum inciderint, primò que loco sumpta sint,celerrimè pertransseunt & aliis cibis præeunt: sumpta verò post alios cibos,aut si malũ succum inuenerint, in ventriculo celerrimè corrumpuntur absurda quadam corruptela, quæ explicari verbis non potest,vt in cucurbitis vsu venit. Quum autem minus noxia sint horæis cibis si non celeriter subsederint, noxiam habent corruptelam peponum corruptelæ consimilem: quanquam pepones si celeriter subducantur, nullam magnam noxam inuehunt. Tempus autem quo sycaminis,est id quo etiam peponibus,vtamur, quum squalidũ æstúque pressum est ventriculi corpus: tunc enim tale quodãmodo iecur itidẽ esse necesse est. Habent sycamina vim quandam astringendi,omnino verò humectant, non tamen omnino refrigerant; nisi frigida sumantur: alimẽtũ minimũ dant corpori, vt etiam pepones faciũt.

De rubi fructu, Cap. XLIIII.

RVbi fructus magis quàm mora adſtringũt. ſique largius quiſpiam eis veſcatur, capite dolebit. Alii ſtomacho etiam anguntur: ergo diligenter abluendus fructus eſt prius quàm eum comedere aggrediamur: quod non minus in ſycaminis eſt faciendum. ventrem tamen non ſubducit hic fructus, ſed potius cohibet.

De canini rubi fructu, Cap. XLV.

CAnini rubi fructus paulo maiorem adſtringẽdi vim quàm rubi fructus habet: quamobrem aluum quoque magis cohibet: corpori verò exiguum alimentũ præbet.

De fructibus iuniperi, Cap. XLVI.

IVniperi fructus exiguam dulcedinem minorémque adſtrictionem habet: præterea aromatici quippiam eis ineſt, & eos calefacere propter acrimoniam perſpicuum eſt: corpus parum alunt. Síque liberalius eis quiſpiam veſcatur, ſtomachum mordent, capútque calefaciunt, & dolore vexant. Vrinas verò mediocriter cient.

De Perſicis, Cap. XLVII.

HOrum quoque ſuccus & quæ veluti caro eſt, facilè corrumpitur, prauáque eſt omnino. quocirca non debent, vt à quibuſdam fieri conſueuit, poſt alios cibos ſumi: nam ſuperfluitantia corrumpuntur, & cætera quoque ſimul vitiant.

De Armeniacis & præcocibus, Cap. XLVIII.

HÆC quoque Perſicorum genere continentur: illis tamen bonitate nonnihil præſtant, neque enim æquè atque illa in ventriculo corrumpuntur neque aceſcunt. Vulgò autem iucundiora apparent, & propterea ſtomacho magis idonea: porro his fructibus exiguam alendi vim ineſſe, prius dictum eſt. cæterùm præcocia ſunt Armeniacis præſtantiora.

De malis, Cap. XLIX.

MALA quæ adſtringunt, ſuccum frigidum ac terreum habent: quæ acida videntur, ſuccum quidem frigidum habent, ſed qui ſit tenuium partium: mediæ verò temperaturæ ſunt dulcia, quæ ad calidius vergunt: vt quæ planè qualitatis ſunt expertia, & veluti aquea, ad frigidius inclinant. Eſt autem perſpicuum mala adſtringentia alui deiectiones cohibere: acida verò craſſum ſuccum quem in ventriculo inuenerunt, incidunt, ac deorſum ſubducunt, & propterea deiectiones humectant: quum verò purum ventrem inueniunt, eum magis ſiſtunt. Dulcia potius diſtribuũtur: quæ verò qualitatis ſunt expertia, quum neque iucunda ſint, neque ventriculum roborent, neque ipſum ſiſtant, meritò deſpiciuntur & ſuibus proiiciuntur: quæ verò probè in plantis maturuerunt ac reponuntur, in morbis ſæpenumero ſunt vtiliſſima, ſiue ad modum cataplaſmatis cum farina adhibita, ſiue in calido cinere mediocriter aſſata, ſiue in vapore bullientis aquæ probè cocta: ſtatim autem à cibo danda ſunt: quandoque verò cum pane ventriculi & ſtomachi roborandi gratia iis quibus proſtratus appetitus, quique tardè concoquunt, & vomitu, fluore alui, ac torminibus vexantur: ad quem vſum acerba ſunt accõmodata. Apparata item vt nuper dicebam, mediocrem adſtrictionem habent: quum ea quæ mediocriter auſtera ſunt, omnem in ea præparatione adſtrictionem depoſuiſſent, & ob eam cauſam ſimilia iis quæ ab initio aquea ſunt, euaſiſſent.

De cydoniis & ſtruthiomelis, Cap. L.

EXimium quid ineſt his, quod alia mala non habent: cum enim adſtrictionem maiorem habent, tum verò eorum ſuccus perdurat ſiquis coctum ex melle velit adſeruare. Aliorum autem malorum ſuccus repoſitus, quum copioſum frigidum humorem habeat, aceſcit: ſtruthiorum verò malorum ſuccus diutius durat, atque adeo in multos annos manebit, quum os vaſculi denſam cruſtam habuerit, quæ in melle atque aliis quibuſdam ſæpenumero cõcreſcit: háncque adiacẽtem ſeruare oportet, quum diutiſſimè citra mutationem ſeruare medicamentum velis. Cydoniorum verò ſuccus minus ſuauis eſt, & magis adſtringit: idcirco ad roborandum ventriculum diſſolutum hoc etiam quandoque vtemur.

De piris & Punicis, Cap. LI.

SI ea quæ de malis diximus, ad pira & Punica trãſferas omnia, nihil erit quod nos noui quicquã de eiſdẽ afferamus. Punica verò omnino perexiguum alimentum corpori dant: ac pira, & præſertim magna, quæ menatæ à noſtratibus dicuntur, aliquantulum nutriunt.

De meſpilis & ſorbis, Cap. LII.

HÆC adſtringunt ambo: ſed meſpila multo magis quàm ſorba: quocirca vtiliſſimus eſt ventri fluenti cibus: ſorba tamen ſunt in cibo ſuauiora. Conſtat autem omnibus huiuſmodi parcè, non autem largè, vt vuis & ficubus, eſſe veſcendum.

De fructu palmæ, Cap. LIII.

EX palmis quædam ſunt ſiccæ & adſtringẽtes, vt Ægyptiæ: quædam molles, humidæ, & dulces, vt quæ cariotæ appellantur, quæ præſtantiſſimæ in Palæſtina Syria in Hiericũte naſcũtur. Cæteræ verò aliæ palmæ omnes inter hoc genus vtrunque medium locum tenent, vt aliæ magis, aliæ minus ſint humidæ, ſiccæ dulces & adſtringẽtes. Verùm extremis conſtitutis, iam quodcunque in medio eſt, facillimè deprehenditur. Oſtendimus enim dulcem ſuccum alendo eſſe: auſterum verò ſtomacho idoneum, & ventrem ſiſtere. Palmæ autem omnes difficulter concoquuntur, & copioſius ſumptæ, capitis dolorem excitant: quædam verò morſus etiam cuiuſdam ſenſum ori ventriculi afferunt. ſuccus porro qui ab ipſis in corpus diſtribuitur craſſus eſt omnino, habétque lentoris aliquid, quũ pinguis palmula eſt. quúmque huic ſucco aliquid dulcedinis miſtum fuerit, iecur ab eo celerrimè obſtruitur: atque ab earum eſu maximè læditur inflammatúrque, & ſcirrho obſidetur. Poſt iecur verò, lien quoque obſtruitur, & læditur.

De oliuis, Cap. LIIII.

IPſæ quoque exiguum alimentum dant corpori, & potiſſimùm caducæ. Et quemadmodum caducæ, ſuccum pinguem habent, ita quæ halmades & colymbades appellantur, adſtringentem: quocirca ſtomachum roborant, appetitúmque excitant. Ad hoc verò aptiſſimæ ſunt, quæ cum aceto componuntur.

De nucibus, Cap. LV.

NVCES magnæ & auellanæ corpus non multùm alunt, auellana tamen magis. vtraque autem mediocriter adſtringentis qualitatis eſt particeps, quæ progreſſu temporis in oleoſum commutatur. Viridis autem nux neque qualitatis perſpicuè adſtringentis eſt particeps neque oleoſæ: ſed eſt expers quodammodo qualitatis, & aquea. Nux verò melius quàm auellana concoquitur: éſtq; ſtomacho magis idonea, & multo magis ſi cum caricis edatur. Eſt præterea manifeſtum humidam nucem ad deiectionem aptiorem eſſe: ſiccam verò minus, ſed hæc quoque aqua macerata, & abiecto putamine, ſimilem viridi facultatem habet.

De amygdalis, Cap. LVI.

IN his attenuandi & abſtergendi facultas excellit. Nõnullis verò tanta vis ineſt craſſos glutinoſóſque ſuccos incidendi, vt præ amaritie mandi non poſſint: oleoſæ tamen & pinguis qualitatis, vt etiam nuces, ſunt participes: exiguum verò alimentum dant corpori.

De piſtaciis, Cap. LVII.

MInimum quidem alimentum præbent, ſed ad iecur firmandum ſunt vtilia: habéntque ſubamarũ & ſubadſtringentem qualitatem.

De prunis, Cap. LVIII.

PRuna minimum alimentum corpori præbent, vtilia tamen ſunt iis quibus humectare & refrigerare mediocriter ventrem eſt propoſitum. Hæc verò etiam exiccata poſſunt vſui eſſe: quæ verò Damaſci naſcuntur, cæteris præſtant omnibus.

De ſericis, Cap. LIX.

EST hoc mulierum & puerorum effrænatorum edulium: parum nutriunt, difficulter concoquuntur. non ſunt ſtomacho idonea, minimũ alimenti corpori præbẽt.

De ſiliquis, Cap. LX.

MALI ſucci ſunt, & lignoſæ & difficulter concoquũtur, & non celeriter deiiciuntur.

De cappare,

De cappare, Cap. LXI.

CAppari facultas ineſt tenuium partium: ex quo fit vt corpori minimũ alimẽti diſtribuat. Sale verò cõdita, & abluta, vſquedum facultatem quam ex ſale contraxit, depoſuerit, parũ quidẽ alit, ſed tamen pituitam ex vẽtriculo abſterget: & ex aceto mulſo, aut aceto & oleo præ cæteris cibis ſumpta, viſcera liberat obſtructione.

De ſycomoris Cap. LXII.

HÆC planta naſcitur Alexandriæ: fructum ficui ſimilem fert: nullam acrimoniam habet, exiguæ dulcedinis particeps eſt: humidæ quodammodo & frigidioris eſt facultatis.

De perſio, Cap. LXIII.

HÆC itidem planta Alexandriæ eſt: huius fructum apud Perſas ita eſſe noxium commemorant, vt eo veſcentes interimat: in AEgyptum verò tranſlatum, fieri eſculentum, & æquè mandi ac pira atque poma.

De citrio, Cap. LXIIII.

TRes ſunt huius fructus partes, acida quæ in ipſo medio eſt: ea quæ eſt veluti caro, quæ medium ipſum ambit: & tertia quæ eſt tegumentum extrinſecus circundatum. Eſt autem hoc odoratum & aromaticũ, ſed difficulter concoquitur: concoctionem autem adiuuat ſiquis eodem vt medicamento vtatur: parcè verò ſumptũ ſtomacho robur adiungit. Parte autem acida, & quæ nõ eſtur, ita vtuntur vt in acetum coniiciant, vt acidiorem reddãt: quæ verò inter duas alias media eſt, quæque corpus etiam nutrit, difficulter concoquitur.

De fructibus plantarum agreſtium, Cap. LXV.

HI fructus præterquam quod exiguum alimentum præbent, malum etiam ſuccum omnes faciũt: ac nõ nulli noxii ſtomacho ſunt, præter ſpinoſos qui in terra optima exoriuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber ſecundus.

De lactuca, Cap. I.

QVVM olera omnia pauciſſimum maliq; ſucci ſanguinem gignant, lactuca non multum illa quidem ſanguinis, ſed qui non ſit praui ſucci, nec tamen omnino probi, gignit. Succum autem humidũ ac frigidum habet, ſed qui mali ſucci non ſit, vti diximus.

De intybo, Cap. II.

INtyba ſimilem lactucis facultatem habent: à lactuca tamen & ſuauitate, & aliis quæ ſuprà de lactuca diximus, ſuperantur.

De malua, Cap. III.

MAlua lentoris quippiam habet quod lactucæ non ineſt: perſpicuè verò à refrigerando abeſt. Hoc olus facilè ſubducitur, ac præſertim ſiquis ex oleo & garo copioſè ipſum ſumat: nutrit autem mediocriter.

De beta, Cap. IIII.

BEtarum ſuccum abſtergentem eſſe planum eſt: qui quidem ventrem quoque ad excernendum irritat, ac ſtomachum interdum mordicat: idcirco copioſi⁹ ſumpta ſtomachum lædit. Alimentum verò exiguum, vt cætera olera, corporibus affert: accommodata eſt ad iecoris obſtructiones: ac præcipuè quũ ex ſinapi aut aceto eſtur, quomodo lienoſis quoque fit vtilis.

De braſſica, Cap. V.

BRaſſicæ ſuccus vim quandam purgandi habet: at corpus ipſum communi exiccantium ratione magis cohibet quàm ad excretionẽ impellat. Exiccat ergo braſſica æquè ac lens: quamobrem aſpectum hebetat, niſi totus oculus præter naturam ſit humidior: & tamẽ nõ ita boni ſucci edulium eſt, ſicut lactuca, ſed prauum & graueolentem ſuccum habet.

De blito & atriplice, Cap. VI.

HÆc ſunt cæteris oleribus magis aquea, & (vt diceret quiſpiã) omnino qualitatis expertia. Cæterùm dictum eſt, hæc olera ad facilem deiectionem propenſa eſſe, ac tũ vel maximè quũ vnà cum humiditate lubricũ quid habeant. Sed quia nulla acris ac nitroſa qualitas eis ineſt, ideo fit vt non vehementem habeant ad inferna propenſionem: eſtque planè perſpicuum, parum admodum corpus ab his nutriri.

De portulaca, Cap. VII.

HÆc, vt cibus, exiguum alimẽtum, idque humidũ & frigidũ & glutinoſum præbet: vt medicamentum verò, dentium ſtuporẽ ſuo lentore morſus experte, curat.

De oxylapatho, Cap. VIII.

LApatho crudo nemo veſcitur, quemadmodum nec beta: ac ruſtici oxylapathum crudum edũt: id verò non nutrit, atque etiam multo minus quàm lapathum.

De lapatho, Cap. IX.

LApathum non ſolùm guſtu, ſed etiam facultate eſt betæ hortenſi adſimile: verùm quia beta eſt ſuauior, idcirco omnes homines eadem potius veſcuntur.

De ſolano. Cap. X.

INter olera quibus veſcimur, nullum noui quod tantam quantam ſolanum adſtrictionem habeat. Iure igitur vt alimento, perraró, vt medicamẽto ſæpe vtimur. eſt enim efficax in ea in quibus adſtringentis refrigerationis eſt vſus.

De plantis ſpinoſis, Cap. XI.

PLerique ruſtici huiuſmodi plãtis è terra nuper exorientibus veſcuntur: alẽdi vis minima eis vt cæteris oleribus, ineſt, eáque tum aquea, tum verò etiam tenuis. Ac ſpinoſa quidem mediocriter ſtomachum iuuant. Inter haſce plantas eſt carduus, atractylis, ſpina alba, dipſacus, cnicus, tragacantha, atractis, & quam magis quàm par eſt, æſtimant, cinara: eſt enim praui ſucci edulium, & præſertim quum iam ſit facta durior. Nam & bilioſum ſuccum in ſe copioſum habet, & totam ſubſtãtiam quæ ad ligni naturam magis tendit, vt ex ea melancholicus ſuccus: ex ſucco verò ipſius, tenuis, & admodum bilioſus gignatur: ergo ſatius eſt eandem elixatam comedere.

De hippoſelino, ſio, ſmyrnio, & apio, Cap. XII.

HÆc vrinã cient omnia: apium verò inter ea eſt vſitatiſſimũ, ſuauius, & ſtomacho magis aptũ. Smyrnium verò acrius, calidiúſque eſt multo quàm apium, & hippoſelinum, & ſium. Cætera cruda etiam comedũtur: hippoſelinum verò & ſium elixata: ſiquidem horum vtrunque crudum inſuaue apparet. Quidam verò apium & ſmyrnium lactucæ foliis admiſcentes offerunt: nam cum lactuca ſit olus inſipidũ, habeátque frigidum ſuccum, & ſuauior & vtilior efficitur, ſi acrium olerum quoddam aſſumpſerit.

De eruca, Cap. XIII.

HOc olus manifeſtè calfacit, quocirca ipſum ſolum, niſi lactucæ foliis miſceatur, non facilè manditur. Creditur quoque ſemen gignere, & rerum venerearum cupiditatem excitare. Capiti etiam dolorem affert, ac præſertim ſiquis eo ſolo veſcatur.

De vrtica quam κνίδην etiam vocant, Cap. XIIII.

VIm habet tenuium partium, & meritò ea vt alimento nemo vtitur: vt obſonium verò, ac medicamentum, vſui eſt ad aluum deiiciendam.

De gingidio, & ſcandice, Cap. XV.

GIngidium eſt ſcandici perſimile, ſtomacho valde idoneũ, ſiue crudo ſiue cocto veſcaris. Diuturniorem coctionem non fert: adſtrictionis verò & amaroris non mediocris eſt particeps.

De ocymo, Cap. XVI.

HOc peſſimi ſucci eſt: idcirco nonnulli de eo falſò prodiderunt, ſi tritum in ollam nouã coniiceretur, celerrimè paucis diebus ſcorpiones generare. eſt autem etiam ſtomacho noxium.

De aſparagis, Cap. XVII.

ASparagus braſſicæ minus quàm ipſa braſſica exiccat: aliorũ olerũ caulis magis exiccat quàm folia.

Aliud autem asparagorũ est genus, quod in plantis fruticosis nascitur, oxymyrsine, chamædaphne, & oxyacantha. Alii quoque ab his diuersi sunt, vt regius, & qui palustris nominatur: cuiusmodi alius quoque est bryoniæ asparagus. Omnes verò stomacho idonei sunt: vrinámque prouocant, & parum nutriunt.

De rapis, quæ βουνιάδες quoque nominantur, Cap. XVIII.

SI rapæ minus quàm vlla alia planta quæ sit eiusdem generis, nutrirent, vtique mirarer: succum in corpus distribuũt moderato crassiorem: ita fit vt qui liberalius eisdem vescatur, succũ crudũ sit aceruaturus: bis verò cocta laudatissima redditur. Si verò crudior sumatur, difficulter cõcoquitur, flatus excitat, & mali succi est: nonnunquam verò morsus ventriculum vexat.

De aro, Cap. XIX.

ARi quoque radix eodem modo quo rapæ mãditur: in quibusdam verò locis acrior prouenit, ita vt propè ad dracontii radicem accedat, eámque bis coctã mandere oportet. Cyrenæ verò minimè est medicamentosa, & acris, vt rapis etiam sit vtilior. Constat enim hanc ad alendum esse potiorem: ad educendum verò ex thorace & pulmone acrior præstat. Estur quoque elixa cum sinapi vel aceto, ex oleo & garo: est nanque perspicuum, alimẽtum quod ex ipsa in corpus distribuitur, non secus quàm ex rapis, esse quodammodo crassius.

De dracontio, Cap. XX.

HVius itidem radicem bis térve elixatam, vt quod medicamẽtosum in ea est deponat, mandendã damus quum vehementiore facultate opus est ad humores ex thorace & pulmone eiiciendos.

De asphodelo, Cap. XXI.

ASphodeli radix parata vt lupini, amaroris plurimũ deponit. Fame autem vagante hanc complurimis elixationibus, & aquæ dulcis macerationibus vix factam esse esculentam vidi: eius facultas est, vt quemadmodũ dracontii radix, aperiat ac incidat.

De bulbis, Cap. XXII.

HOrum quoque radices comeduntur: interdũ verò & eorum asparagi verno tempore. Amaram, austerámque facultatem habẽt: vnde etiam stomachum exolutum ad appetendum excitant: non aduersantur autem iis qui ex thorace & pulmone expuere aliquid volunt, licet substantia corporis crassiore & glutinosiore sint: sed amaritudo quæ suapte natura glutinosa crassáque incidit, crassitiei obsistit. Præstabit verò tunc eos conditos ex aceto, oleo & garo comedere: quo etiam modo minus flatus cient, plus alunt, & facilius concoquuntur. Nonnulli verò ex ipsorum esu liberaliore, & semen sibi inauctũ, & ad res venereas promptiores redditos apertè senserunt.

De pastinaca, dauco, & caro, Cap. XXIII.

RAdicibus quoque horum mortales vescuntur, minúsque quàm rapæ, & arum cyrenaicum nutriunt, manifestè calfaciũt, & aromaticum quiddam præ se ferunt. Sunt tamen, vt aliæ quoque radices, concoctu difficiles, vrinam cient, sique liberalius quispiam iis vescatur, modicè peioris succi erunt: melioris tamen succi est carus quàm pastinaca. Quidam verò agrestem pastinacam daucum nominãt, qui vrinam magis ciet, medicamentosiórque est, ac siquis comedere ipsum velit, permultum erit elixandus.

De tuberibus, Cap. XXIIII.

TVberibus multa perspicua qualitas inest: ipsis tamẽ ad condimenta excipienda vtuntur, sicuti cæteris quæ ad gustum qualitatis expertia & aquea nominant: quorum omnium commune est, vt alimẽtum quod ab eis corpori distribuitur, non calfaciat, sed subfrigidum quidẽ sit, crassitie verò tale quale id est quod sumptum fuerit, quódque ex tuberibus crassius est: quod verò ex aliis, ad horum proportionem humidius atque tenuius.

De fungis, Cap. XXV.

EX fungis boleti aqua rite elixati, prope ad qualitatis expertium eduliorum naturã accedunt: alimentum quod præbent, pituitosum frigidúmque est, sique co-

A piosius quispiam eis vtatur, mali succi. Atque hi quidẽ cæterorũ omnium sunt minimè noxii. Secũdæ tribuuntur amanitis: cæteros verò tutius est ne omnino quidem attingere: plerique enim ex eorum vsu perierunt.

De radicula, Cap. XXVI.

VIm habet attenuantem, ac perspicuè calefacit, in eáque qualitas acris excellit.

De cæpis, porris, alliis, & ampeloprasis, Cap. XXVII.

B HÆc facultatem insigniter acrem habent, & pro eius ratione corpora calefaciunt, crassósque humores quibus obsidentur attenuãt, & glutinosos incidunt. Bis tamen térve elixata, acrimoniam quidem deponunt, sed attenuãt adhuc, & paucissimũ alimentũ præbent, quum priusquam elixarentur nullum darent. Ampeloprasa verò tantum à porris differunt quantũ in cæteris omnibus quæ sunt generis eiusdem, satiua ab agrestibus differunt. Cæterùm à continuo acrium omnium esu abstinẽdum est, ac præcipuè quum is qui vescitur, sit natura biliosior: C hæc enim edulia iis solùm qui succum aceruant pituitosum, aut crudum, aut crassum, aut glutinosum, conueniunt.

De alimento quod ab animalibus sumitur, Cap. XXVIII.

OMnes animaliũ partes non eandem facultatem habent: sed carnes quum probè fuerint concoctæ, sanguinem optimum gignunt, ac præcipuè si animalium boni succi fuerint, quale est suillũ genus: partes autem nerueæ, pituitosiores sunt. Omniũ ergo eduliorũ suilla D caro valentissimè nutrit: bubula verò præbet ipsa quoq; alimentũ non mediocre, nec quod facilè per halitũ digeratur, sanguinẽ tamen crassiorẽ quàm par sit, efficit. Ac siquis suapte natura sit tẽperatura magis melancholica, si bubula vescatur largius, aliquo melancholico affectu corripietur. quantum enim totius suæ substantiæ crassitie bubulæ carnes suillas superant, tanto suillæ bubulis lentore præstant: & tamen suillæ sunt ad concoquẽdum multo præstantiores. Vituli melius quàm perfecti boues concoquuntur, vt etiam hœdi melius quàm capræ. E Capra verò minus sicco est temperamento quàm bos, at sui comparata, multum superat. Porcelli verò alimentum nobis dant eo magis excrementis redundans, quo ipsi sunt magnis humidiores: ac meritò etiã minus nutriunt. agnorum quoque caro humidissima pituitosáque est. Sed & pecudum caro plura habet excrementa, ac peioris succi est: caprarũ verò caro habet præterea acrimoniã. Hircina autẽ & ad concoquẽdum, & ad succum bonum faciendum est pessima: hanc sequitur arietina: F tum verò taurina. In his autẽ omnibus castratorũ carnes præstantiores sunt. Annosæ verò ad concoctionem, ad succi bonitatem, & ad alimentum sunt deterrimæ: quocirca sues quoque ipsi quanuis humidæ tẽperaturæ sint, si cõsenuerint, carnem fibrosam, siccámque, & propterea concoctu difficilem habent. Leporis autem caro licet crassiorem sanguinem faciat, tamen melioris succi est quàm caro boum & pecudum. Nihilominus his mali succi est ceruina caro, éstque dura, & difficilis ad concoquẽdum. Huic propinqui sunt asini agrestes bene G habiti, ac iuuenes: atqui nonnulli quoque asinorũ domesticorum senio cõfectorum carnes, quæ pessimi succi sunt, difficulter cõcoquuntur, alienæ sunt stomacho, atque etiã insuaues, comedunt: quemadmodum equorum & camelorũ carnibus vescuntur, quum ipsi & animo & corpore sint asinini. Quinetiã sunt qui vrsorum carnes & his peiores, leonum ac pardorum, edant. De canibus verò quid iam attinet dicere, quos itidẽ iuuenes ac pingues, ac præsertim quum castrati fuerint, apud nonnullas gentes comedant, quum pantheris quoque vescãtur. H Vulpiũ verò carnes venatores apud nos autumno comedunt. Hoc verò est sciendum, animalia quæ herbam altiorem debent pascere, ea hyeme & primo vere gracilia ac praui succi fieri: veluti boues, qui progressu temporis melioris succi, & crassiores manifestò apparent quum herbæ crescunt, ac densæ fiunt, & ad semen

ferēdum properāt:quæ verò humili herba nutriri queant,ea primo ac medio vere præſtātiora ſunt,veluti pecudes: æſtate autem prima & media, capræ:quum fruticum germina quibus veſci capræ conſueuerunt, ſunt frequentiſſima.

De cochleis, Cap. XXIX.

COchlearum dura eſt caro, ob idque difficulter concoquitur: quæ ſi concocta fuerit, valentiſſimè nutrit.Succus eis,vt etiam teſtaceis, ineſt qui vētrem ſubducit: quamobrem quidam oleo, garo & vino eas condiunt, ac iure quod conficitur ad aluum deiiciendam, vtuntur.Sin autem huius animalis carne,vt ſolo cibo eſculento vti velis, quum prius in aqua elixaris, in aliam aquam transferes,in qua iterum coques, & ita condies donec caro diligenter flaccida reddatur: ita enim præparata, aluum quidem ſiſtet: cæterùm corpori alimentum egregium dabit.

De animalium pedeſtrium partibus extremis, Cap. XXX.

POrcellorum pedes ptiſanæ incocti aptiſſimi ſunt. Extremæ verò corporis partes omnes,vt nimiū pinguedinis, ita quoque naturæ carnoſæ nimium habent. neruea enim cutaceáque natura in eis excellit: cuiuſmodi etiam cutis & nerui ſunt in toto corpore, ſed in extremis magis exercentur,& idcirco magis lenti ſunt. Etenim neruus atque cutis omnis dum elixantur, ad talem naturam perueniunt. ergo iure fit vt corpus minus alant,ſed propter lentorem facilius per aluum deiiciantur. Pedes autem porcellorum ſunt grunno præſtantiores,ſicut etiam grunnus auribus præſtat,ſiquidem ex ſola cartilagine & cute conſtant. Ac cartilago quidem in adultis animalibus omnino concoqui non poteſt:in iis verò quæ adhuc augeſcunt, ſi in ore probè leuigata, & in ventriculo concocta fuerit, exiguum alimentum dabit.Quod verò nunc diximus,in aliis animalibus ad proportionem eſt intelligendum: quantum enim ipſorum carnes alimenti bonitate ſuillis cedunt, tanto etiā illorum partes extremæ partibꝰ ſuillis extremis deteriores ſunt.

De terreſtrium animalium lingua, Cap. XXXI.

IN hac parte ſubſtantiæ proprietas quædam ineſt,vt carnem laxiorem,ac magis ſanguineam habeat. muſculi enim, & potiſſimum ipſorum partes mediæ, ſunt carnes exquiſitæ.

De glandulis, Cap. XXXII.

QVantum lingua à carnis ſubſtantia, tantum glandulæ à linguæ ſubſtantia diſtinctæ ſunt: ergo glādularum omniū cōmune eſt vt in cibo ſuaues ac friabiles appareant:quæ verò māmillarū ſunt, quū lac habent,ipſius quoque dulcedinem præ ſe ferunt. quapropter quum lacte ſint plenæ,magnopere à guloſis expetuntur. Alimentum autem quod ex iis probè concoctis præbetur, propè ad carnis alimētū accedit:ſi verò minꝰ quàm par eſt cōficiātur, crudū ac pituitoſum ſuccū faciunt.Quum verò teſtes ex glandularū ſint genere,non tamē tā boni ſucci ſunt vt glandulæ māmillarū: ſed habēt viroſum quippiā,ſeminis quod gignūt,naturā referētes, vt etiā renes,vrinæ. Quinetiā animaliū terreſtriū teſtes multo difficilius cōcoquūtur:nam gallorū gallinaceorū altilium cum ſuaues ſunt, tum verò etiam optimum alimentum corpori præbent.

De renibus, Cap. XXXIII.

REnes praui admodum ſucci ſunt, ac difficulter concoquuntur.

De teſtibus, Cap. XXXIIII.

OMnium quadrupedum animalium teſtes ſunt concoctu difficiles ac praui ſucci: probè verò concocti nutriunt.Soli autem gallorum gallinaceorū,ac præſertim altilium ſunt omnium præſtantiſſimi.

De cerebro, Cap. XXXV.

CErebrum omne cibus pituitoſior prauique ſucci eſt, ac tardè permeat,& difficulter concoquitur, & non minimum ſtomacho nocet. Quidam eius mollitie

A decepti, ipſum offerunt, quum præter cætera nauſeam quoque excitet: quumque craſſi ſucci ſit, & excrementitium, melius redditur cum incidentibus & calefacientibus paratum: ſi verò bene coquatur, alimentum corpori notabile præſtabit.

De oſſium medulla, Cap. XXXVI.

MEdulla quæ in oſſibus inuenitur, eſt cerebro dulcior, ſuauior,ac pinguior, ita vt ſiquis facta comparatione guſtet, cerebrum aliquid etiam auſteri habere videatur: præterea medulla largius ſumpta perinde ac
B cerebrum, nauſeam ciet: quæ quidem ſi bellè cōcoquatur,ipſa itidem nutrit.

De ſpinali medulla, Cap. XXXVII.

PInguedinis minimum habet, idcirco nauſeam non prouocat:ſi verò probè concoquatur, non mediocre alimentum dat corpori.

De pinguedine & adipe, Cap. XXXVIII.

ET pinguedo & adeps exigui alimenti ſunt, & potius carnium quibus alimur,ſunt condimenta.

C De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. XXXIX.

IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficulterque cōcoquitur,ac tardè pertranſit: eſt verò omnium præſtantiſſimum non modò ad voluptatem, ſed etiam ad alia omnia, quod συκωτὸν appellatur, quod quidem inde nomen inuenit quia mactādi animalis iecur,multarum ſiccarum ficuum eſu ſic præparent: quam rem in ſuibus maximè faciunt, propterea quòd ſuilla viſcera ſunt aliorum viſceribus multo ſuauiora. Ex reliquis autem viſceribus lienis non eſt guſtui ſuauis. perſpicua e-
D nim acerbitas quædā in eo ineſt, ac meritò quoque praui eſſe ſucci creditur, quippe qui melancholicum ſanguinem gignat. At pulmo vt eſt rarior vtroque,ſic etiā eſt ad concoquendū facilior: quātum verò ad alimentū pertinet, eſt iecore multo inferior, & quod alimentum corpori præbet,eſt etiā multo pituitoſius. Cor,ſubſtantia quidem caro eſt fibroſa,atque dura,ideóque difficulter cōcoquitur, & tardè permeat, ſed tamen ſi probè cōficiatur,alimentum corpori non paucū, neque mali ſucci præbet.

E De quadrupedum animalium ventriculo, vtero,& inteſtinis, Cap. XL.

HÆ partes carnibus duriores ſunt: quocirca etiamſi probè concoquantur,ſuccum tamen non exquiſitè ſanguineū, ſed frigidiorem ac crudiorem faciunt,multóque tempore indigent vt conficiātur,ac in ſanguinem probum commutentur.

De agreſtium & domeſticorum animalium differentia, Cap. XLI.

DOmeſticorum animalium temperatura eſt agreſtiū
F humidior: agreſtium verò eſt durior, pinguediniſque aut nihil omnino, aut certè pauciſſimum habet: quamobrem eorū caro pluribus quoque diebus quàm domeſticorum & in ocio educatorum, imputris ſeruatur: éſtque perſpicuum, alimentum quod inde prouenit multo minus excrementi habere: quod verò à domeſticis atque ocioſis ſumitur,eſſe excrementitium.

De alimento quod à volucribus animalibus ſumitur, Cap. XLII.

AVium omnium volucriū genus,greſſilium generi,
G ac præſertim ſuillæ carni comparatum, minus alimenti præbet: volucrium tamen caro eſt ad cōcoquendum facilior, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli gallinacei: turdorum verò & merularū & paruorum paſſerum, inter quos ſunt etiam qui turricolæ nominantur, caro eſt prædictorum carne durior, atque horum quoque multo magis caro turturis, palumbi, atque anatis.Phaſianorum, quod ad concoctionem & alimentum attinet, gallinarum carni eſt ſimilis, voluptate tamen in edendo excellit:his durior, cōcoctu
H difficilior, ac fibroſior eſt pauonū caro. In omnibꝰ autē volucribꝰ animalibus perinde ac in quadrupedibus generatim ſciendum eſt, carnem augeſcentium multo eſſe carne declinantium meliorem: prauam verò admodum nouellorū, ſed lōgè alia ratione quàm ſenio cōfectorū.

ſiquidem ſenum caro dura & neruea eſt, & idcirco praua ad concoquendum, & alimenti exigui eſt: at corpora animalium quæ nuperrimè in lucem edita ſunt, mucoſa, humidáque ſunt, & ideo excrementorum plena. omnino verò per aluum ſecedunt. A

De anſeribus & ſtruthiocamelis,
Cap. XLIII.

HOrum caro excremẽtitia eſt, multóque ad concoquẽdum difficilior quàm prædictorum animaliũ caro, ac potiſſimum quæ parua ſunt, & carne dura ſunt prædita. Alarum natura fibroſa eſt ac dura: quorundam verò caro tota eſt huiuſmodi, quales ſunt grues, quas comedunt quum prius multos dies mortuas tenuerint. B Inter grues autem & anſeres caro tardarum, quæ ὠτίδες appellantur, eſt quodammodo media.

De volucrium animalium viſceribus,
Cap. XLIIII.

HOrum ventriculi eſculenti ſunt, ac nutriunt: quidã verò ſunt etiam periucundi, ceu anſerum, deinde gallorum gallinaceorum altilium. Et quemadmodum iecur in ſuibus adhuc viuentibus eſu caricarũ iucundũ præparant, ita in anſeribus alimenta ſero lactis imbuuntur, vt iecur non modò ſuauiſſimũ ſit, ſed vt etiã valentiſſimè nutriat, optimi ſucci ſit, & non difficulter deiiciatur, & pariter, vt in ventriculo probè concoquatur. C Alæ quoque anſerum ad concoquendum & alendum ſunt idoneæ, & his magis gallinarum: peſſimæ ſunt annoſorum, optimæ verò iuniorũ, ac probè nutritorum. Gallorũ autẽ gallinaceorũ teſtes ſunt optimi, præcipuè autẽ altiliũ, ac multo magis ſi cibus eorum ſero lactis fuerit imbutus. nam & boni ſucci ſunt, & nutriunt, & facillimè concoquuntur. D Nonnulli autẽ ſtruthiocameli ventriculum tanquã medicamentũ cõcoctionem adiuuans, falſò laudant: alii verò magis mergi ventriculum commendant: verùm hæc neque facilè concoquuntur, neque medicamenta ſunt alios cibos concoquentia.

De ouis, Cap. XLV.

GAllinarum ac phaſianorum oua cæteris præſtant: anſerum verò ac ſtruthiocamelorum ſunt deteriora: recẽtia quoque veteribus, quæque minus cocta ſunt iis quæ plus, præſtantiora ſunt. Tremula autem ad corpus alendum ſunt omnium præſtantiſſima: ſorbilia verò minus nutriunt illa quidem, ſed facilius ſubducuntur: E elixa verò & aſſa difficulter cõcoquũtur, tardè tranſeunt, corpúſque alimento craſſo nutriunt: quin multo etiam tardius tranſeunt, craſſiúſque alimentũ præbent, quæ in calido cinere aſſantur. Quæ verò in ſartagine inſpiſſata ſunt, & τηγανιστὰ propterea dicuntur, alimenti ſunt ad omnia peſſimi. Quæ verò ſuffocata appellantur, elixis & aſſis meliora ſunt. ea ſic parant, Oleo garo, ac modico vini inſpergunt, vas quo continentur, F caccabo in quo aqua calida inſit, imponunt, ipſum operculo totum obſtruunt, ignem ſubſtruunt, quoad oua mediocrem conſiſtentiam ſint conſequuta: nam quæ ſupra modum craſſa ſunt, elixis & aſſis ſimilia redduntur. Eidem etiã mediocritati conſiſtentiæ intentos eſſe nos oportet in ouis quæ supernè caldariis infunduntur, vt ne ipſa omnino incraſſari permittamus: ſed quum adhuc ſuccum habeant, vas ab igni auferamus.

De mugile, Cap. XLVI.

CAro mugilum qui in aqua paluſtri ſordidáque viuunt, excrementitia eſt, atque admodum mucoſa: G optima verò eſt eorum qui in puro mari degunt. Sed mugiles quoque praui ſunt qui in ſtagnis vitam ducũt: ac præſertim qui in paruis verſantur, & magis etiam quum aqua non effluit, ſed ſtabilis eſt. Inter fluuiatiles autem præſtantiores ſunt qui oriuntur in fluminibus quorum aqua rapidè fertur, ac copioſa eſt: qui verò in ſtagnantibus, ii non boni ſunt. Iam verò guſtus tibi mandenti præſtantiorem mugilem indicabit: acrior enim, iucundiórque, & pinguedinis expers eius eſt caro. H At pingues, & guſtui exoluti, cum ad veſcendum deteriores ſunt, tum peius concoquuntur, & à ſtomacho ſunt alieni, prauúmque ſuccum faciunt: quamobrem ex origano eos parant.

De labrace, Cap. XLVII.

HIc piſcis pelagius eſt: alimẽtum verò quod ex hoc cæteriſque piſcibus habetur, ſanguinẽ facit tenuioris cõſiſtentiæ quàm id quod animalia terreſtria ſuppeditant, vt copioſè non nutriat, & citius diſcutiatur.

De mullo, Cap. XLVIII.

INter pelagios hic quoque numeratur, omniũ ferme aliorum carnem habet duriſſimam, & friabilem. Nutrit, quum probè concoctus fuerit, valentius quàm cæteri piſces. hi verò tum propter purum mare, tum propter cibum, vt etiã alii piſces omnes, optimi fiunt. Ergo qui cancellos comedunt, & grauiter olent, & inſuaues ſunt, & difficulter cõcoquuntur, & praui ſunt ſucci. Hos dignoſces ſi prius quàm veſcare, vẽtrem reſeraris: inter veſcendũ verò primus ſtatim odoratus atque guſtatus tibi eoſdem indicabit.

De piſcibus ſaxatilibus, Cap. XLIX.

HIs omnibus ſcarus excellere ſuauitate creditur, ſecundo loco cenſentur merulæ ac turdi, tertio iuliæ, fucæ, ac percæ. Alimentum verò quod ſuppeditãt, non modò eſt cõcoctu facilè, ſed hominum etiam corporibus, vt quod ſanguinem mediæ cõſiſtentiæ gignat, eſt ſaluberrimum.

De gobio, Cap. L.

GObius littoralis eſt piſcis, ex eorũ numero qui parui ſemper manent. Præſtantiſſimus autem ad ſuauitatem, concoctionem, diſtributionem, & ſucci bonitatem eſt is qui in arenoſis littoribus, aut ſaxoſis promontoriis degit: at qui in oſtiis fluminum aut ſtagnis maritimis viuit, neque ad cõcoquendum facilis eſt, neque boni ſucci. Si verò limoſa quoq; fuerit aqua, aut fluuius vrbẽ expurget, gobius ibi genit⁹ erit peſſimus, quales ſunt cæteri piſces omnes qui in eiuſmodi aquis vitã exigunt. Porro gobiorũ caro, vt eſt ſaxatilibus durior, ita eſt mullorum carne certè mollior: ergo veſcentium corpora pro portione nutrit.

De piſcibus molli carne præditis, & albi iuris conficiendi ratione, Cap. LI.

ASelli ſi probo alimẽto vtantur, & in mari puro degant, carnis bonitate cum ſaxatilibus cõtendent: at qui alimẽto prauo vtũtur, & in aquis mixtis verſantur, mollitiem quidem carnis non amittunt, ſed tamen pinguedinem acquirunt, propter quam non æquè vt prius ſuaues manent, atque alimentum excrementorum plenum corpori præbent. Cæterùm in omnibus piſcibus hoc eſt communiter (vt diximus) memoria tenendum, peſſimos gigni in oſtiis fluuiorum qui latrinas, aut balneas, aut culinas, aut veſtium ac linteorum ſordes expurgant. Iam caro etiam murænæ quæ in huiuſmodi aqua verſatur, peſſima inuenitur. Bugloſſus verò & mollior, & ſuauior, & omnino melior eſt paſſere. Lacerti verò medium quodammodo inter piſces quorum mollis caro eſt, & quorum eſt dura, locum tenent: horum autem piſcium apparatus ad cõcoctionem optimus eſt is qui ex albo iure conficitur, quod quidem parant hoc modo: In aquã copioſam olei quod ſatis ſit effundito, parúmque anethi & porri addito: quum piſces ſemicocti fuerint, tantum ſalis adhibeto vt totum ius nondum ſalſum videatur: hic apparatus vel ipſis ægrotis eſt accõmodatus. Omnium autem prædictorũ piſcium alimentum hominibus qui non exercentur, ocioſis, imbecillibus, & ægrotantibus aptum eſt: qui verò exercentur, cibos valentioris materiæ poſtulant. Sæpe autem diximus molle friabiléque alimentum, vel ex eo quod optimi ſucci eſt, ad bonam valetudinem eſſe accommodatiſſimum. nihil enim eſt quod magis quàm ſucci bonitas ad tuendam ſanitatem pertineat.

De piſcibus quorum dura caro eſt, Cap. LII.

DRacones ac cuculi omnibus iis qui eos comederunt, durã habere carnẽ perſpicuò videntur: galeonymi verò durã ipſi quoque carnem habent, præter eum qui apud Romanos in ſummo pretio eſt, quẽ galaxiam vocant, qui mollis eſt carnis: eſt verò hic etiam ex genere muſtelorũ. Iam ſcorpii, trachuri, orphi, & mulli duræ carnis piſcibus adnumerantur. Eſt verò perſpicuum,

piſces duræ carnis difficilius quàm eos qui molli carne præditi ſunt, confici : ſiquidem & concoctio quæ in vē-triculo, & quæ in iecore, & venis ſanguinis origo, & quæ in ſingulis corporis partibus alendis aſſimilatio fit, in molliorib' facilius, in durioribus ægrius efficitur: præterea ex durioribus piſcibus craſſus ſuccus, ex mollioribus verò tenuior gignitur.

De animalibus teſtaceis, Cap. LIII.

BVccinæ, purpuræ, oſtrea, hiatulæ, cæteráque his ſimilia, quum integumentum quo extrinſecus ambiuntur teſtæ ſit perſimile, teſtacea nominantur. Eſt autem horum omnium commune vt ſuccū ſalſum in carne contineant, aluo ſubducendæ idoneum, qui in vnoquoque magis minúſque ad hanc rem pro qualitatis ac quantitatis ratione ſit proprius. Siquidem oſtrea carnē aliorum omnium teſtaceorum molliſſimam habent: at paruæ hiatulæ, & purpuræ, & buccinæ, & quæcunque huiuſmodi ſunt, duram: ergo iure fit vt oſtrea potius aluum ſubducant, minúſque corpus alant: duriora verò difficilius concoquantur & magis nutriāt. Quemadmodū enim ex animalibus teſtaceis, quæ duræ carnis ſunt, carnem ad concoquendum, ita etiam ad corrūpendum difficilem habent: quamobrem ea ſæpe iis damus quibꝰ cibus vitiatur in ventriculo ob prauos ſuccos qui vel ex iecore in ipſum confluant, vel in ſuiſmet tunicis contineantur: nam ex eis plurimus ſuccus crudus, quem vocant: ex iis qui mollioris carnis ſunt, pituita gignitur. Vt igitur, quum ſuccum ſalſum abiecerint, eorum caro difficulter corrumpitur, aluúmque ſiſtit: ita ſiquis confectum ex ipſis ius biberit, aluus quidem ei abundè deiicietur, id tamen corpori nihil alimenti offeret.

De molli teſta intectis, Cap. LIIII.

ASTaci, paguri, cancri, locuſtæ, carides, & alia conſimilia tenui teſta, duritie quidē ſimili teſtaceis, ſed quæ minor ſit, conteguntur: habent tamen ſalſum ſuccum, eúmque non exiguum. Dura carne in totum conſtāt: & idcirco difficulter cōcoquuntur, & firmiter alūt, quum ſcilicet in aqua potabili præcocta fuerint. Horum etiam caro, vt oſtreorum, quum ex aqua (vt dictum eſt) præcocta, ſuccum ſalſum depoſuerit, aluum cohibet: hæcque ægrè non ſecus quàm teſtacea duræ carnis corrumpuntur.

De mollibus, Cap. LV.

MOllia vocantur quæ neque ſquamas, neque aſperā, neque teſtaceam cutim, ſed mollem qualis humana eſt habent. Huius generis ſunt polypus, ſepiæ, & cætera his ſimilia: hæc nanque tangentibus mollia videntur: duræ tamen carnis ſunt, difficulter concoquuntur, & exiguum ſalſum ſuccum in ſe continent. Si tamē concoquantur, corpus non parum nutriunt: cæterùm hæc quoque plurimum ſucci crudi generant.

De cartilagineis, Cap. LVI.

ASpera noctúque ſplendens eſt horum animalium cutis: idcirco nonnulli ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, (*hoc eſt quia ſplendorem habeant*) ea σελάχια nominata fuiſſe dixerūt. Inter ipſa autem torpedo & paſtinaca carnem habent mollem atque ſuauem, quæque mediocriter per ventrem tranſeat, & non difficulter concoquatur: nutriunt etiam mediocriter, vt alia quoque omnia quæ molli teſta ſunt intecta. Eſt verò omnibus commune vt partes quæ ad caudam ſunt, mediis partibus ſint carnoſiores: id quod præcipuè ineſt torpedinibus. nam partes horum animalium mediæ videntur habere in ſe tabidam cartilaginē quandā. Bati autē, liobati, & rhinæ, omniáque huiuſmodi, duriora ſunt, & ad concoquēdū difficiliora: & valētius quàm paſtinaca & torpedo corpus alūt.

De cetaceis animalibus, Cap. LVII

PHocæ, balenæ, delphines, libellæ, grandiores thynni, itémque canes, cæteráque cetacea his ſimilia, duram, mali ſucci, ac plenam excrementorum carnem habent: quapropter ſale prius condientes ad vſum ipſa redigūt.

Ex Xenocrate de alimento quod ex aquatilibus exiſtit, Cap. LVIII.

NAtantium natura cibus extitit, qui in conuiuiis ſplendidis in deliciis eſt habitus, ac magnū quoque ad ſalubrem victus rationem vſum præſtitit. Differunt verò piſces ex ipſa compage: ſiquidem alii duræ, alii mollis carnis ſunt. Ac duræ quidem ſunt carnis phagri, ſynodontes, bugloſſi, & lati, quales ſunt pheſæ, & rhōbi: mollem verò carnem habent turdi, merulæ, fucæ, & eiuſmodi qui facilè digeruntur. Inter hos medii ſunt aſelli, bacchi, vmbellæ. Præterea quidam ſaxatiles, quidā pelagii ſunt: ac magis alunt qui prope littora quàm qui aquæductuum meatibus mali ſucci & ori ingrati feruntur. Iam maria quoque in hac re differunt: ſunt nanque mediocres piſces qui in Adriano: ſed qui in Tyrrheno degunt, ſuauiſſimi: quinetiam verno tempore quamplurimi, quòd oua pariant, ſunt præſtantiores, vt mulli: æſtate verò phagri & ſynodontes: autumno verò hepatus, qui quum annum excedit, mali ſucci eſt. mugiles & lupi delicatiores ſunt. Ex ætate verò parui & noui facilè corrumpuntur: cetacei verò difficulter in ſuccum commutantur, duri ſunt, ac ſtomacho noxii: qui verò medium locum tenent, ii medio quoque modo ad diſtributionem ſunt affecti. In partibus quoque differunt. nam in partibus quæ ad caudam ſunt, quum motu exerceantur, bonum alimentum afferunt, ac delicati ſunt: in iis verò quæ ad ventrem pertinent, quum pingues fuerint, tum fluitant, tum verò ad excretiones rite ſunt affecti: in dorſo verò dura caro eſt. at capita omnino propter ſalſum humorem & pinguedinem non nutriunt, & difficulter diſtribuuntur. At facilè admodum excernuntur maraugiæ & paguri, ſed maximè omnium mulli. Ex apparatu, aſſi magis nutriunt, ſed difficilius tranſeunt: elixi verò, parum nutriunt, ſed facillimè deiiciuntur: itémque marini ori ſuaues, apti ſtomacho, facillimi ad diſtribuendum, flaccidas ac molles carnes faciunt: nam & coloratos faciunt, & ſanguinem creant, aluúmque ſubducunt. At fluuiatiles, & qui in ſtagnis degunt, ſtomacho noxii ſunt, craſſam materiam faciunt, difficulter excernuntur, & nonnulli non ſunt marinæ materiæ expertes, vt coracinus qui in Nilo naſcitur, & perca in Rheno, & in Tyberi lupus, qui eſt ſubſignatus: itémque Anienis, palúſque in Phalernis, eiuſdem naturæ piſces gignunt. nam pabulum quod illic eis ſuppetit & boni ſucci eſt, & valde accommodatum. Ex omnibus verò piſcibus anteponēdi ſunt ii qui virus non habēt, & præpingues ſunt, ac boni ſucci & moderati. Cæterùm ex piſcibus alii natantes, alii cartilaginei, alii molles, alii teſta operti, quorum exponendæ ſunt qualitates. Apua minimus eſt, gregarius, & in olla paratur. Alopeces, Lippuri, Thriſſæ, Lerúſque ex mari in flumen confugientia difficulter in ſuccum mutātur, ſtomacho non conueniunt, difficiliter concoquuntur, & exiguum alimentum præbent. Acharnes verò duræ eſt naturæ, ægrè corrumpitur, nec eſt ſtomacho accommodatus, nec probum ſuccū gignit. Velonæ, quæ roſtri cornei ſunt, ineptæ ſtomacho, malique ſucci ſunt, non nutriunt. Facilè corrumpuntur phocæ, Iulides, Trachuri (qui Sauri ab aliquibus nominantur) & Canni, & cæteri omnes qui ſartagini conueniunt, ori quidem comedendo apti ſunt, ſed tamen ſtomacho non ſunt idonei, & facilè corrumpuntur, fluitant, ventrem non alunt. Erythrinus ori gratus aluum ſiſtit: duræ compagis eſt, ad nutriendum valet: & ad res venereas excitandas, ſiquis eum vino ſuffocatum bibat, aptus eſt. Thranis, aut xiphias cetaceus eſt piſcis, & in fruſta ſecatur: ori autem ingratus eſt, ſcaber, difficilis ad conficiendum, valenter nutriens, graueolens: quamobrem & cum ſinapi comeditur, & in olla paratur: eiúſque præſtantior pars eſt imus venter. Thynnus, & thynnis, colias, orcyinus, pelamis, ſcombrúſque non apti ſtomacho ſunt: mali ſucci ſunt, flatum gignunt, ſcabri, difficiles ad excernendū, nutriunt: quorum valentiſſimè nutrit pelamis: colias verò & ori ingratus eſt, & nullius ſucci: at thynnis ei ſubiicitur: thynnus verò difficulter concoquitur. Siones, brachicephali, pectines, chelidones, vranoſcopi, galei, canes, & qui ſunt generis eiuſdem, mali ſucci, & grauis odoris ſunt, ſegnem materiam trahunt, & gignunt. Apti autem menſæ ſunt ſargi, melanuri, cāthari,

ſúntque ſtomacho idonei, boni ſucci, ac facilè diſtribuuntur: præterea verò alunt, & apti ad excernendum. Salpæ autem pelagiæ acris ſunt ſaporis,ori gratæ, difficulter corrumpuntur, difficulter ſeparātur, alunt,facilè excernūtur:at quæ in littoribus capiūtur,duræ ſunt carnis,& mali ſucci,& ori inſuaues. Bugloſſi verò & paſſeres duram carnem habent,ac difficiliter corrumpuntur: boni tamen ſucci ſunt, & facilè excernuntur: glaucus, cum lupo (eſt enim in omnibus ei ſimilis) minus. Præſtat autem ſparo,ellops,ſtomachóque eſt idoneus,ſuccū dulcē gignit, alit, faciléque excernitur,hepatus: hemaxias mediocriter alit,delicatus, ſolutus, ori gratus, difficulter verò cōcoquitur,& alit,& facilis excretionis eſt. mugil verò pelagius optimus,ori gratus,acer, lupo non cedens. Præterea hic quoque præterquam quòd tener eſt, facilè ſubducitur:in limpidis autem ac puris fluminibus natans marinam duritiam dulcis temperiei beneficio remittit: qui verò in turbidis & ſtagnis in quibus aqua ſtat,grauioris odoris eſt,difficillimè diſtribuitur, quúmque ex fimo pinguis ſit redditus,admodum inertem carnem habet:quum verò in magnitudinem excreuit,indureſcit.nonnulli verò mugilem,plotem vocant. Cytharus & rhombus lati ſunt:rhombúſque ſolidus eſt, difficiliter corrūpitur, qui quidem ſi magnus ſit, quoniam difficiliter conficitur,& ſatis alit,per vnum diem adſeruatus coqui debet:ac citharus mali ſucci eſt,& ſtomacho non idoneus: ægrè corrumpitur, facilè excernitur. Ciclæ,cottyphi,phæcides teneræ ſunt carnis,boni ſucci,facilè digeruntur, non nutriunt, ad alui deiectionem accommodati. Coraxus duræ carnis eſt:& quum maior eſt atque auctior, grauis odoris, difficilis diſtributionis, ori aptus: alienus tamen à malæ materiei ſobole:éſtque cæteris ſimilibꝰ ſuauior. Lupus verò variatur:nam quanto maior eſt,tanto durior efficitur:bimeſtris eſt optimus,ſtomacho idoneus, boni ſucci, tener. Vrſa dulcem ſuccum facit,nutrit,facilè diſtribuitur, & facilè excernitur. Atque ita quidem de pelagia cenſendum eſt: at quæ in piſcinis degit, omnia habet contraria, quemadmodum in aliis quoque piſcibus vſu venit. Ori nanque inſuaues ſunt ii qui concluſi viuunt: quæ verò in fluminibus degit, eo quòd ex mari frigidam aquam ſubit, ori grata, teneráque eſt: quæ verò in portus tranſit,limoſa,& coanguſtata,& pinguis reddita,ori ingrata eſt. Aſellus non acris ſaporis eſt, boni ſucci, difficilis diſtributionis, facilè ſubducitur, alit. Scorpenæ duræ carnis propter ſuccos ſunt, & ob eam cauſam apparatu indigent:& quum ad excretiones aptæ ſint,ori quoque ſunt gratæ. Vmbellæ ori ſuaues,boni ſucci, facilis diſtributionis,non admodum nutriunt, facilè excernuntur.Scarus ori gratus,difficulter digeritur,facilè corrumpitur,& deiicitur: qui verò nuper captus eſt,neque viuariis fuit incluſus, multa habet interiora, & ori gratus eſt,& fluitans, facilè corrūpitur. Synodus habet ille quidem carnem duram, ſed tamen non eſt alimenti expers: boni verò eſt ſucci, ac facilè diſtribuitur, & mediocriter nutrit, & facilè excernitur. Mullus obſoniorum præſtantiſſimus eſt, & ſtomacho idoneus,& boni ſucci,& ori gratus,caro plana,difficilis ad corrumpendum, & mediocris ad excernendum. Differt autem pelagius à ſaxatili, quòd rufus ſit, cinnaríque atque auro ſimilem aſpectum habeat, itémque barbam fert: his autem inferiores ſunt ii qui in littoribus viuunt. Phagrus duræ carnis eſt,difficulter corrumpitur, non facilè ſecernitur. Aurata candidæ carnis eſt, ſolida,cōdēſa,boni ſucci,facilis diſtributionis, alítque, & non difficulter excernitur. Congrus nec ori gratus, nec mali ſucci eſt, modicè aptus ad concoquendum, & alendum,& ad excernendum vitio vacans.

De vrtica.

Vrticæ quæ etiam acaliphæ dicuntur,gratæ ori, & ſtomacho non mediocriter ineptæ:ſed aſſatæ ſunt elixis accommodatiores,aluum cient,vrinámque magis mouēt,quæ poſt purgationem exortæ iuxta calculos, lotæ, & perexiguo ſali mixtæ, atque ita parum aſperſæ ſunt, vt mediocriter mandi poſſint,& aſſatione concretæ aut

A verubus aut ſurculis ſuper carbonibus maluæ aut ſarmentorum, vt valenter ſoluant. Cum paſſo autem aut vino mulſo guſtum excitantes,facilè concoquuntur,faciléque excernuntur: quæ verò ex paſſo & oleo elixantur cum alio etiam condimento, id quidem ſeruant vt lubricæ ſint,atque attrahant:ſed & explent, & difficulter concoquuntur,& aluum magis relaxant.

De teſta opertis.

Glandes optimæ ſunt quæ æſtate capiūtur, aptæ vt eis veſcamur: quæ quidem exoriuntur vbi aqua dulcis B mari admiſcetur. nā & alunt, & dulces ſunt: plerunque autem in petris educantur. Suauiſſimæ enim ſunt quæ alunt,friabiléſque ſunt,multúmque ſucci faciunt,& ad aluum molliēdam accommodatæ,& ſtomacho idoneæ, ori gratæ,teneræ,& vrinam cient.Succus earum ſimplex confici non poteſt: aut ius decoctarum ad excretionem valet. Quæ verò in petris vitam non degunt,acres ſunt, & medicamenti facultatem præ ſe ferunt, & plus ventrem citant quàm vrinas moueāt. Glycymerides præſtantiores ſunt trachibus,inferiores autem peloridibus. C hæ nanque ſtomachum diſgregant. earum caro dura eſt illa quidem,ſed non expers alimenti,& vrinam magis quàm pelorides cient: aſſatæ autem (mea quidem ſententia) indureſcunt: elixatæ verò & condîtæ ori ſunt gratæ. Ex genere peloridum ſunt hiatulæ. diuerſæ autem ſunt, atque variæ, & longæ, vt Dicæarchiæ in Lucrino lacu,& Alexandriæ in portu:(ſunt enim dulces,& boni ſucci) quæ verò ſub Pharo,& Diolco, & Ponte,& inſula oblongæ ſunt & aſperæ, glandibus quercinis ſimiles,& æquè ac phagi echinum producentes: albæ au- D tem ſunt,duræ,atque acres.Pectines optimi ſunt qui ad iuſtam magnitudinem peruenerūt, caui, colore nigriore:præſtant autem vere atquæ æſtate: ſiquidem eo tempore ad Lunæ incrementum maximè augentur. Omnibus autem antecellunt Mitylenæi magnitudine, natura, humoris bonitate. His ſimiles Ionium mare iuxta Illyrida,Hetruriam,Salonas, & Latium producit. Iam verò & Chios,& vicinæ inſulæ, itémque Alexandria huiuſmodi piſces ferunt.Pontus verò multos fert, ſed minutos,& qui ægrè augeātur: dulces ſunt, ac facilius quàm E oſtrea concoquuntur. Ex aceto ſumpti ad excretionem accommodantur: & quum ex poſca coquuntur, dulcitudinis participes ſunt, quam aſſando deponunt. Pari quoque modo contriti aluum ſoluunt, idque ſiue recentes,ſiue vetuſti fuerint: parum autem vrinam cient. Qui buxei coloris ſunt, ſicut oſtrea, non facilè corrumpuntur. Elixi ſunt aſſatis ad aluum ſubducendam aptiores, quíque magis aſſati ſunt, minus ſucci habent,& difficiliter excernuntur. Exiſtimandum quoque eſt, eos qui in ſuis teſtis aſſantur, minus huiuſce incommodi habe- F re,& facilius alere, & minus eos perturbare: valentiores autem aſſati ſunt: quíque expurgati planè puréque fuerint,ii grati ori ſunt, & facilè concoquuntur: & teſtaceis anteferendi ſunt illi qui ſale cōditi ſunt,nec admodum perturbant. natiuam autem dulcedinem in muria conſeruant,& vrinam mouent:ac candidi quidem & lati ſunt dulciores. Atque albi ſunt duri, rufi verò ſunt viroſi, & vrinam cient:varii autem medii ſunt,& eorum aliqui fucis ſunt ſimiles,qui per ſe dati,difficulter concoquuntur, & tamen vrinam mouent. Aſſumpti verò G pectines remedio ſunt iis quorum veſica vlceribus ſordidis, & cruſtam habentibus vexatur, ſiquidem ea expurgant. Buccinæ ſunt duriores purpura,& magnitudine ac loco differunt:tripliceſque vires habent teſtæ,colli, & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis aluum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur:contrà magis facit elixa.Collum earum aluum ſoluit,difficultérque concoquitur,idcirco ex ſinapi,vel aceto,aut liquore,aut pipere corrigere ipſum debēt qui eodem veſcuntur. H Aqua denique quæ ex eis emanat, calefacta ventrem ſubducit: cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilua fit, & piſcis qualitatem præfert: ſi verò totæ decoquantur, maiorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim afferent: quidam verò eas elixantes læuigant, & æquè ac vrticas condiunt, ſiúntque

ori gratæ. Luna exoriente plenæ & æstate graciles: purpuræ maiores duriores sunt: & earum coria mediocriter corrumpuntur: colla difficulter conficiuntur, ægrè secedunt, ægréque corrumpuntur: aptæ stomacho, pauci humoris sunt, vix mandendo dissolutæ: fundum verò aut earum excrementum facilè conficitur, facilè secedit, maiorem piscis facultatem affert, vrinam ciet, sudorē mouet, sputum creat. Siquis eo largius vescatur, bilē nauseámque facit, & atri humoris copiam gignit: partes autē ad caudam pertinentes, aut extremitates earum quæ eiusdem sunt generis, quæ turbinatæ sunt, omnium sunt aptissimæ, earumque vsus elixando & assando humorem ex se emittit ori gratum, ventriculo idoneum, aluum subducentem, dulcium vrinarum motorem, parum tamen carnis facit, ad cochlearum proportionem: sed & ori suauem odorem conciliat. Ad vini potum incommodæ, elixatæ nutriunt, assatæ verò duræ sunt, earum excrementū quod testa continetur, sistit more buccinarum. Cochleæ duræ sunt, difficulter cōficiuntur: harum species sunt hæ, teres, quæ tubæ modo sufflat: rotunda, quæ oleum effundit: harum quæ nimis magnæ sunt, ineptæ ad comedendum censentur, quia virosæ sunt, duræq; ac bilim creāt, & multa eis caro inest, cetaceæque sunt. Breuium vsus nō nullis placet cum aceto mulso, aut cum foliis viridibus rutæ, cū oxypipere: quæ verò quinque digitorum sunt, & imam partem acutam habent, quæque helices, aut actinophori nominantur, minus quidem carnis quàm cæteræ cochleæ habent, sed tamen explent, & superfluunt: at præmadefactæ, & assatæ, atque ex aceto sumptæ, accommodatiores sunt. Ac cochleæ omnes incoctæ ventrem perturbant: marinæ verò vertices habent dulciores: suntque teneræ, boni succi, difficulter corrumpuntur, leues comparatione terrestrium. valentiores enim & molliores ad excretionem censentur, suauiorisque odoris, & ima eorum pars stomacho idonea. Cochleæ porro ægrè concoquuntur: cum aceto verò & succo aperiunt, vt qui eis vescuntur pinguescant: ac cum eruca etiam comeduntur. Lopades minutæ sunt: in quibusdam verò locis sunt magnæ, vt ab ostreis non absimiles videantur: maximæ in India, sicut cætera omnia, nascūtur: cæterùm duræ, & pauci succi, difficultérque conficiuntur, & excernuntur: coctæ autem & conditæ sunt gratæ ori. Murices salsi, virosi: eis succurritur liquore cyrenaico, ruta, & aceto: ventrem turbant, vrinam cient, ori non grati, concoctu difficiles, obstruunt crasso sanguine, pituitam gignunt, & magis adeo recentes: idcirco parandi sunt cum acribus, vt sinapi, erucáque: assi difficulter secedunt, magnam sitim inuehunt, grauāt: elixati, contriti, & conditi minus virosi sunt: sed eadem quæ turbinati faciūt. Mures rotundiores quidē sunt muricibus, sed minores & hirsuti, testámque tenuem ferūt, caro magis tenera est ac dulcior succi magis varii, minus etiam nutriunt, os mordicant, faucium deglutitionem conuellunt, vocem condensant, aut abscindunt: qui largè eis vescuntur, tusses siccas, & raucitates eis excitant: arenosi verò boni non sunt, vel qui in fictilibus figulorum, vel in petris, vel in alga nascuntur: sunt enim acres. Ostrea verò pelagia rara & inutilia sunt, quia ea sol non aspicit, & exiguæ magnitudinis fiunt, amaráque sunt, nec esculēta, quia ventrem mordicāt: gaudent dulci temperamento immixta, quod carnes dulces auget: idcirco ad Nili ostia præcipuè in Ægypto, & in Epheso ad Caistri ingressum inclusa, vt semina ponunt, & ita crescunt. Vere igitur crassescunt expleta albo humore & lacteo: præterea Brūdusii, Tarracone, Narbonæ, Dicæarchiæ, in Lucrino lacu, Chelidonia, Leucade, Actio, & Lybico sinu idem fit. Pelorides verò, aut melænides optimæ sunt, quæ similes sūt ostreis in stagnis, & limosis paludibus, vbi aqua dulcis immiscetur: quæ verò in fundo degunt, cum raræ sunt, tū verò etiam insuauiores. His accommodatè vtere ex iure conditis ad alui subductionem: adiuuant concoctionem, mediocriter secedunt. Pinnæ locorum causa aptæ sunt, teneræque bene alunt: ex lutulentis locis captæ, & in quibus aqua dulcis & tranquilla miscetur, quia ab vndis nō offenduntur, teneræ permanent. Pinophylaces verò qui sunt eiusdem alimenti participes, titillantes ac pinnas admo-

A nentes, pinnæ consulunt, atque auxiliantur: ac potius in lapidosis & pinnis assuetis locis morantur. magnitudinis autem causa pinnæ minores sunt magis teneræ quàm maiores. Verno autem tēpore atque æstiuo captæ longè excellunt iis quæ alio tempore capiuntur. nam præterquam quòd bonam alimoniam dant, dulces etiam sunt, quum tunc oriantur: & magnitudinis ratione quæ non magnæ sunt, aliis præstant: mediæ carnem habent mollem, albā, dulcem. Earum dura sunt colla, concoctúque difficilia, & quæ ægrè diuiduntur, & ægrè corrumpuntur: sed earum B corpus facilius quàm collum corrumpitur. Elixātur oleo dulci, melle, similiter & vino: quæ verò ex aqua elixantur, iis præter naturam conchularum, ex sinapi vescimur. assæ duriores sunt elixis, & præsertim quæ vino parantur: præstat enim eas ex liquore, aceto, & sinapi parare. At earum quæ in vino & aceto maduerunt, magis tenera est caro, sed flatum ciet. Strombi verò duri sunt, ægrè conficiuntur, ac magis etiam ii qui auriculis maiores sunt: cum sinapi verò & liquore in aceto læuigati accōmodati sunt. Solenes, aut auli, aut donaces, mares ac fœminæ sunt, C quæ vngues nominantur. Differunt autem: nam fœminæ mundæ sunt, & vrinam cient, humectant. parantur verò apertæ, recentes verò ac magni, quique nigris quasi virgis distincti versicolores sunt, mares sunt, vrinámque turbant: sed omni molestia vacantes redduntur sale & aceto parati. At vitiosi, & excrementorum pleni, ex oleo & sale sumpti, æquè ac loligines ad potum parantur. Optimi sunt maiores & crassiores assati, minimi dulces sunt: ac dulciores quoque fœminæ vnius coloris. Vere autem vigent & florent, sale conditi insuaues sunt. Tethea in limo D nascuntur & littoribus algæ feracibus: inueniuntúrque in musco, alga, & fuco: similiáque sunt fungo plantæ marinæ: præterea verò qualitatem manui indunt quæ difficulter abstergeatur: maximè verò eorum coria non conficiuntur. Auxiliantur autem renibus, aut quibus vitiatus est stomachus, & quos tinesmus exercet, & coxēdicis morbis laborātib[9], & ventri superiori vnà cum ruta. Secantur etiam & lauantur, ac liquore cyrenaico, & ruta, muria, & aceto, vel ex aceto condiuntur, éstque operæpretium ea cum vriridi mētha conficere: præstātissima verò in Smyrna E insula Asiæ nascuntur. Ægyptus verò hæc non fert omnino. Telinæ, siue xiphydria aluum subducunt: locis arenosis proueniunt, & portubus vndis agitatis: fluuiatiles telinæ maiores sunt, & plus succi habent, quales Ægyptiæ sunt. Elixatæ sunt dulces, earúmque ius aluum soluit: clausæ verò sale sparguntur, & per testas humorem trahunt: frigida leuantur aqua, & ex oleo & aceto, vel mentha, vel ruta comeduntur. Qui aluum soluere voluerint, eas solubili apparatu cum oleribus condient: quæ florem ætatis agūt, si comedantur, vere sunt optimæ. Ex chemis asperas nonnulli glycymaridas appellant: alii conchas vocant. quæ lō- F giusculæ sunt, sed minores quàm quæ in Ægypto visuntur, quæ in sectione asperitates habent glandium quercinarum asperitatibus non dissimiles: in longitudine verò virgatæ sunt, & eruptiones à cæteris differentes habent: quæ verò gustatui maris odorē repræsentāt, durioris sunt carnis, dātúrque imbecillis. Aqua ab eis manās stomacho est idonea, & vētri in trāsitu: eædē sale cōditæ trahere vrinas possunt. os itidem iuuant comedendo, & præsertim ex sinapi, aut aceto, & ruta. Leues autem chemæ maximè differunt ab asperis. habent enim latam testam & pelluci- G dam, ac facilè concoquuntur, boni alimenti, bonique succi, ac dulces sunt, & non iniucundæ stomacho. Ex liquore cyrenaico & sinapi eis elixis & assis vescimur: coctarum iusculum soluit ventrem. At glycymarides iucundiores sunt conchis, quæ leui testa sunt: sed minus quàm pelorides. Differunt autem ex locorum situ, vt pelorides varietate ac figura. nam quæ in portu Alexandriæ inueniuntur, optimæ sunt: quæ verò propè Dioclum & Pharum & Pōtem teretes sunt atque asperæ: quæ verò auriculæ nominā- H tur, prope petras nascuntur, duræque sunt, difficulter concoquuntur, ori insuaues, & alienæ stomacho, & per aluum secedentes, cum ruta exhibentur, quum non alia ratione gratæ fiant: magnæ in Illyria nascuntur in Ionio sinu, atque ex cyrenaico liquore, aceto, & ruta comeduntur.

De piscibus cetaceis sale conditis.

Sale conditi pisces communiter quidem sunt ori grati: sed mali succi, & stomacho alieni: leniúntque ac turbant aluum. Ex sale verò conditis alii duræ carnis sunt, alii suapte natura humidæ compagis sunt: alii teneri, alii medii inter hos, alii carnosi, alii ex pinguedine constant: alii vetusti, alii medii, alii recentes: ex quibus pelagii extensi sunt, nuper capti cedentes: medii verò diuturni, mediocres: atque alii quidem valde pingues sunt, & excrementorum pleni: minus illi nutriunt: de cæteris qui duræ sunt carnis, ii difficulter vitiantur: qui magis teneri sunt, facilè corrumpuntur. Colii sunt ori grati, aluum mouent, Iberici cæteris præstant omnibus. Pelamis exigua nascitur in Mæotide, ori grata, facilè corrumpitur, faciléq; excernitur. Cybium, hoc est concisa, pelamis, quæ post quadraginta dies à Ponto in Mæotim reuertitur, ori grata, & boni alimenti: quod verò Leoræum appellatur, suaue est, boni alimenti, sitim non inuehit. Triton sectum cybium ægrè vitiatur: solidius est cybio, in cæteris par. Orycalus est pelamis magna quæ in paludem non redit, tritoni similis: sed quia difficilius vitiatur, ideo insignem vetustatem fert: tritone friabilior, sed oris suauitate illi cedens: facilè verò distribuitur, atque concoquitur. Sarda (ita vocatur pelamis lõga ex Oceano veniens) ori grata est, acrimonia cybio præstans, appetitum excitans, facilè ad excretiones lubricans. Scomber ori gratus, difficilis corruptu, sitim afferens, laudatissimus est Parius. Salsamenta verò quæ ex thynnis fiũt, magnam inter se differentiam ostendunt. alia enim eorum facilè distribuuntur, alia difficulter: eorũ ceruix fit salsamentum quod ori gratum est, & ægrè vitiatur, quia est pinguedine vacans, laudatissimum Cumis. Thynni verò vẽter quum recens est, aptus est ad comedẽdum: sed vetustatem non moratur: éstque stomacho idoneus, vt in genere sale conditorum: boni est succi, faciléque corrumpitur, sed propter pinguedinem excrementũ parit. Cæteræ partes melandryæ dicuntur propter similitudinem quam cum nigricantibus quercus radicibus habent: appetitum excitant sinapi adiuncto: & quia pinguedinis sunt expertes, ideo fit vt difficilius quàm imus venter corrumpantur. Atque hæ quidem partes propriè & vsitato vocabulo ταρίχα, (*hoc est salsamenta*) nominantur. mulli enim & phagri ex India duri existimãtur: suntque cetacei, nec inter puriores marinos annumerati.

De salsamentis fluuiatilium & palustrium.

Ex fluuiatilibus ac palustribus Nilus mures & phagros producit, qui quoniam pinguissimi sunt, ideo elixi ex sinapi comeduntur: si maior eorum copia assumatur, supernatant. De media materia ex mugilibus in salsamenta condiuntur ii qui ad spinam dissecti sunt, & mendesii vocantur: eugies verò marini sunt, hique in fictilibus sale conditi cibo apti sunt, qui etiam crudi detracta pelle & euulsa comedũtur. Ex mugilibus quoq; qui acropasti vocãtur, suaues sunt, & assi comedũtur, nõ secus quàm marini & mendesii. Ex coracinis qui sale conditi sunt, hemineri dicuntur: ipsique assi assumpti vicem gerunt alicuius autumnalis fructus: hique non omni tempore, sed hyeme nascuntur: fiunt quoque alia minima salsamenta, quibus crudis vescimur. Auris proba quidẽ est, sed aruinam peculiarem quandam inducit, & idcirco cum acribus oleribus ea vescũtur, quorum (vt fit hæc perfecta tractatio) cõmemoratio facienda est nobis. Vocantur ergo alia eorũ coracidia, alia boridia, alia collia, alia typhlinidia, alia abramidia: quæ omnia stomacho aliena sunt, difficultérque corrumpuntur, & aluum subducunt.

Galeni de lacte & caseo, Cap. LIX.

Bubulum lac crassissimum est ac pinguissimum: camelinum verò liquidissimum, & minimè pingue: deinde verò equinum, tum asininum: at caprillum moderatæ consistentiæ est, quo crassius est ouillum. Habita verò anni temporis ratione lac post partum est liquidissimum: & temporis progressu semper ac magis magísque incrassescit: media autem æstate ipsum quoque in medio naturæ suæ consistit: post verò hoc tempus, paulatim iam crassescit, donec prorsus deficiat. Vere vt liquidissimum est, ita maxima eius est copia. Porro ex contrariis substantiis se-

A ro & caseo lac constat: præterea verò habet tertio loco, vt pinguis succi particeps sit, cuius plurimum habet (vt diximus) lac bubulum: ideóque butyrum, quod vocant, ex eo conficitur: ouillum verò ac caprillum lac habet quidem aliquid pinguedinis, sed minus quàm bubulũ: quamobrem efficitur vt quandoque in ventriculo alicuius sit coagulatum, si statim vt emunctum est, calidum fuerit epotũ: si verò sal aut mel addatur, neque concrescere neque coagulari in ventriculo poterit. Ad lactis verò bonitatẽ magno pere facit pastio bestiarum. Perspicuè autem videmus lac earum quæ scammoniam aut tithymalum depastæ

B sunt, purgãdi vim habere: ex quo planũ est, lac esse acre & acidum & austerum, vbi vitiatæ pastiones sunt, quũ semper herbarum naturæ assimiletur. Non ergo opus est pastus bestiarum neque acres, neque acidos, neque austeros nimium esse, vt lac afferant, quo tanquam optimi succi vsuri simus. Iam verò debere esse animal florentis ætatis, & præditum corporis habitu qui vitio careat, clarum vtique est, & nihil est cur ego id pluribus explicem, sed mirum in modum vsus eius frequens, dentes & gingiuas lædit. nam gingiuas flaccidas, dentes putrefactioni & ero-

C sioni obnoxios facit: ergo sumpto lacte os vino diluto colluendum est: erit etiam accommodatius si mel eidem adiicias. Dignoscitur autem lac quum vel calefit, vel coagulo cogitur, at alio quouis modo: nam & sciffio quam appellant, vel citra coagulum, idem efficit, quũ lacte abunde excalfacto oxymel frigidum instillamus: quod idem vino mulso efficimus, ac quandoque nihil ei instillantes, vase aquæ frigidissimæ pleno in lac demisso ipsum scindimus. Præterea id lac quod post partum emunctum est,

D absque coagulo protinus coagulatur, si parumper super calidum cinerem calefiat: appellatur autem id quod ita confectum fuerit, pyriastes & pyriephthus. Ex caseis mollior est duriore præstantior: rariórque ac laxus densiore & compacto: quum etiam vitiosi sint & qui valde glutinosus, & qui ad asperitatem vsque est friabilis. Quod autem pertinet ad eam cognitionem quæ ex gustatu existit, omnium optimus censendus est is qui nullam vehementẽ qualitatẽ habet, sed dulcitudo parum cæteras qualitates excedit: est etiam præstantior ac suauior qui mediocrem salem quàm qui permultũ, aut prorsus nihil habet. Post-

E quam verò caseum sic examinatum sumpseris, tibi licebit ex ructu qualisnam optimus sit, cognoscere. cuius enim qualitas paulatim aboletur, præstantior est: cuius verò perdurat, is non bonus est: nam planum est huiusmodi caseũ ægrè mutari, & difficulter alterari.

De acido lacte, Cap. LX.

Acidum lac eos lædit qui frigida sunt dentium temperatura, vtpote quibus dentium stuporem inducat. est etiam perspicuum, lædi ventriculum qui sit frigidior,

F nec commodè acidum ab eo lac confici. qui nanque moderatæ temperaturæ est, vix ipsum concoquit, non tamen penitus immutatum continet. Verùm si ventriculus fuerit quàm par est calidior, tantum abest vt lædatur, vt etiã aliquo commodo perfruatur. ex quo patet, acidum lac frigidæ temperiei esse, & crassum succum efficere.

Ex Rufo de potu lactis: hoc autem in medio quinti libri continetur, quum de lacte loquitur, Cap. LXI.

Qui lac potare in animo habet, ab aliis abstinere cibis & potionibus debet, donec ipsum fuerit concoctum, & ad infernas partes descenderit. Nam si parum

G quidpiã cuiusuis rei lacti misceatur, necesse est & ipsum lac, & id quoque quod assumptum fuerit corrumpi. Præstat igitur mane bibere lac recens mulctum, & pòst nihil sumere: eóque tempore nimios labores vitare: (necesse enim est vt in iis acescat qui tum se labori dedunt) sed melius est quietè inambulare, & interim vigiles quiescere: nam hoc pacto lac quamprimum per aluum descendit. Vbi hoc deiectum fuerit, aliud bibendum est: quũmque

H hoc descenderit, aliud deinde bibẽdum. Atque in initio quidem vtiliter ex alia corporis mole non admodũ multum purgat, sed ea quæ in ventriculo sunt, & quæ cum illa secesserint, ex propinquis partibus eò dilabuntur. qua re confecta venas ingreditur, & optimè nutrit, & nõ amplius

secedit,sed ventrem sistit. Ergo ei qui alui subducendæ A
causa lac bibit,maior eius copia non erit incommoda: at qui alẽdi gratia, eius adhuc cupidus ab eodem abstineat: quia multa considerare opus est:nam & corpus inane cruda recipit,& inani facillimum est impleri. Ob eam causam in euacuationibus seruare modum conuenit:nec debet quiuis bibendi lactis causa ad aliam victus rationem mutari: præsertim verò in morbis thoracis diuturnis,& quos tussis affert. Si verò sputum decidat ac defluat, longior lactis oblatio cõferet: sed aliquid temporis est intermittendum,deinde iterum dandum. Ad erodẽtes humores & ecchymomata potui dãdum melle admistum: ita B
enim & præstãtius est,& aluũ magis deiicit: sapa quoque & vinum dulce ei admiscetur. Sed aluum quoque deiicit si sal adiiciatur,verùm fit insuauius. In torminibus & biliosis fluxionib⁹, & omnino in iis quos ieiunum intestinum vexat,& quum ad ventriculum colliquationes confluunt,decoctum lac dari conuenit. Ac primùm quidem lentè & paulatim coquetur, vt pars descendat, pars verò absumatur: deinde magis magisque coquetur,adhibita diligentia ne aduratur, neve caseus aut serum ex eo fiat. Curabitur hoc diligẽtissimè,si leniter coquas, & agitãdo, C
id ex omni parte detrahas quod secesserit. Ferula autem leni & tenui agitandum est:ac siquid labris ollæ insederit,id spongia abstergẽdum: sæpe enim fit vt inde totum fuerit deprauatum. Lac igitur vsquedum crassum æquabiliter,& crudo dulcius euaserit,coquatur.

Galeni de optimo melle, Cap. LXII.

MEl præstantissimum est quod dulcissimum est atq; acerrimum:colore verò pallidum, consistentia neque crassum,neque concretum,neque valde dilutum: sed D
vnitum in omni parte, & tenax ita vt si eius particulam digito sustuleris,& defluere permiseris, sibiipsi continuũ extendatur,& perinde ac viscum non abscissum, non in particulas dissectum descẽdat. Tale autem est Hymettiũ, Thasium, & vno verbo, Atticum: quod consequitur id quod ex insulis Cycladibus aduehitur. Fit quoque mel optimũ inter Pergamũ & Elæam vrbẽ. Ad mellis autẽ bonitatem aut malitiam videtur aliquid accedere ex plantis,in quarum foliis mel colligitur:& ob eam causam laudatissimum conficitur mel in iis locis in quibus thymi E
& aliarũ quarundã herbarũ & fruticum calidi & sicci tẽperamẽti plurima copia est:nõnulli id vitiãt thymo imposito,quod vitiatum esse ita cognosces: Nam mel optimũ thymi quidem acrimoniam præ se fert, sed tamen odorẽ eius non reddit,vt etiam nec ita est gustui vehemens. Siquis mel delingat,minus nutrietur,sed aluum magis subducet:siquis id largius sumat, vomitum excitare consueuit. Elixum sine aqua, neque pari modo vomitum ciet, neque aluum ita subducit,sed distribuitur & nutrit. Atque id vrinas minus quàm id quod cum aqua coctum est mo F
uet:verùm quum nutrit, non multum alimenti corpori affert.ex quo fit vt senibus & cæteris quorum frigida est temperatura,mel conueniat: at florentis ætatis hominib⁹ & calidis,in bilem conuertatur. Præterea exiguum nobis alimentum inde accedit, si non prius in bilem mutetur: in quo sciendum est, si id ei contingat, ipsum eo tempore nihil prorsus nutrire posse.

Ex Rufo de optimo melle:habetur hoc in secundo de ratione victus,hoc est de potionibus,ad finem, G
Cap. LXIII.

ATticum mel commendatur,ẽstque celeberrimum,ac cætera omnia ad huius comparationem nihil esse cẽsentur: at ego neque etiam omne id quod ibi conficitur, laudo,existimóque alibi etiam inueniri quod bonitate & virtutibus præstet: & in primis quod in Marathone fit, pessimum est, non quidem Hymettio comparatum: (siquidem Hymettium est præstantissimum) sed etiam vt alio sit inferius. est etiam malũ Milesium,& id quod ex Aphidna, quódque ex Sicilia comportatur. Sed H
præter Atticum bonum est mel Chium, Syrium, & Scythicum,& Siphnium,& quod aliunde aduehitur ex multis Cycladibus insulis:& Siculum hyblæum,& Creticum, & Bœoticum quod Œchaliæ gignitur.

De mediis eduliis, Galeni, Cap. LXIIII.

IN singulis differentiis quas inesse alimentis diximus, media quædã interiecta sunt:etenim inter ea quæ molli sunt carne & quæ dura medium quid inuenies quod nec duræ nec teneræ carnis sit:pari quoque ratione inter attenuantia & incrassantia, vel calfacientia & refrigerantia,vel exiccantia & humectantia:ac animãtibus quidem naturalem temperaturam vitio carentẽ seruantibus cibi suis naturis similes conueniunt: at quibus praua temperies aut innata est,aut pòst acquisita,nõ similia suæ naturæ sunt idonea:sed contrariorum vsus, vitiatam temperaturam ad propriam naturam atque suam adducit.

De iis quorum liquida & dura consistentia est, Cap. LXV.

QVorum liquidior substantia est,exiguum alimenti corpori dant omnia,atque eiusmodi vt cito in vapores abeat & digeratur,vt alterius non ita multo pòst indigeat. Quæ verò dura sunt ac terrea, multũ & firmũ,quódque difficulter digeratur,alimentum præbent:quòd si glutinosi particeps sit,multo magis hæc omnia valẽter præstabit. Est etiam perspicuum, hæc non facilè concoqui, nec in sanguinem abire,neque assimilari solidis animalis particulis:quòd si ita sit,ne celeriter quidem nutrient:sed vbi fuerint superata & elaborata atque confecta, tum corpori multum alimentum suppeditabunt.

Qua ratione fiat vt pomorum adstringentium,aut pirorum esus ventrem deiiciat, Cap. LXVI.

QVibusdam contingit vt poma adstringentia comedendo aluus deiecerit,quum prius fœnumgræcum, & radiculã,& maluas ex oleo & garo, & omnino eã quæ subducere aluum consueuerunt,sumpsissent,& postea austera pira,aut poma,aut mala Punica comedissent. Vẽter enim tum maximè emollitur quum imbecillus est, & ab adstringentibus roboratur,& ad excretionem impellitur: siquid cõtrà feceris,& prius sumas austera,deinde ea quæ molliunt,contrà quoque comprimetur. Quocirca siquis alius succus ventrem subuertat,id quod solet pallida bilis in quibusdam efficere,in quib⁹ maior eius copia sit coaceruata, qui ita affectus est, siquod adstringentiũ gustarit,is statim succum vexantem deorsum excernet. Quum igitur olim iuuenis quidam scammoniam purgandi corporis gratia sumpsisset,iámque horis quinque lapsis nulla subsequuta fuisset excretio, quereretur autem stomachum sibi premi,& ventriculum intumescere, atque grauari,& idcirco pallescere,& animi pendere, iussi vt exiguum quid mali adstringentis aut Punici,aut piri comederet:qui simulatque comedisset, à perturbationibus illis fuerit liberatus,facta copiosissima confertáque vẽtris excretione. Hæc satis sint ad ostendendum iis qui imbecillo ventriculo sunt,aluum subduci quum post alios cibos aliquid adstringentium assumpserint.

Ex Mnesithei Athenæi de facultatibus alimẽtorum, Cap. LXVII.

OMnibus seminibus communis quædam inest affectio,de qua necessariò dicendum est: quum enim superioris anni sunt,aptiora redduntur ad bonam concoctionem: at quæ vetustiora sunt, leuia sunt illa quidem, sed minus nutriunt:quæ verò iuniora sunt semestribus,alimẽtũ graue,stabile,& quod ægrè cõficiatur exhibẽt. Atque hæc quidem proprietas quæ exoriũtur,ferme omnia (vt ita dicam) consequitur: quorum enim radices maximè comeduntur,eorum semine minimè vescimur: contrà etiam quæcunque semina nobis alimentum suis fructibus præbent,eorum radices sunt ad vescendũ inutiles.

De iis quæ solidis vngulis sunt, Cap. LXVIII.

SOlidarum vngularum animantium esus admodum vilis est. Omnibus tamen præstant, leuissimæque sunt carnes asinorum(quemadmodum aiunt ii qui Asiam peragrant)syluestrium:quemadmodum verò nos ibidem vidimus,eorum qui diligentissimè fuerint educati. Secundo loco censentur equorum,pessimæ sunt muli:equorum verò syluestrium sunt pessimæ omnium:sed ex iis vbique

lactentium sunt optimæ, secundas ferunt recentissimorũ. Quæ autem bifidæ sunt, corporis habitum qui imbecillus sit, alere præcipuè possunt: post pisces verò, hœdorum & agnorum lactentium: nam & facilè cōcoquuntur, & alendo sunt, & aluum humectant: atque in his etiã quærenda sunt ea animalia quæ ab ortu lacte ipso fuerint abunde nutrita, & non multas herbas in pascuis sint depasta. nam eorum omnium & teneræ sunt carnes propter ætatem, & propter alimentum quod eis lac affert, facilè concoquuntur. Vitulorum verò & porcellorum lactentium caro & odoris suauitate, & iucunditate, ac deliciis nullius carne est inferior: sed ægrotis, aut iis qui se reficiunt, non est eius vsus accommodatus. nam vitelli grauiores sunt, & porcelli nimis humidi, & ventrem perturbant. At victimæ quæ non amplius lac sugunt, nec tamen adhuc venerem sunt expertæ, præstantiores sunt porcis, quum ad eam ætatem peruenerunt: siquidem humectãs vis quæ ex lacte prodit, in eis non inest: ac pinguedo naturalis, & tenera ætas temperatum ex vtrisque esum facit. Cætera porro genera victimarum quum ad eum gradum peruenerunt, duriores quàm lactentes sunt, & difficilius concoquuntur: & si conficiantur, durius alimentum corpori præbent. Quæ verò deinceps hæc consequuntur, & rebus venereis iam vtuntur, quæque ex eis maximè florere videntur, vtilia sunt illa quidem iis qui ea possunt concoquere, cæterùm molestia afficere consueuerunt. Iis præterea qui robur ex vsu carnium quærunt, necesse est deteriores esse vetustas, quia ætas semper in deterius vergit: quocirca non sunt sponte assumendæ: si verò quandoque necessitas cogat, magis coctis vescemur. Caninæ carnes aluum subducunt: non semper tamen afferunt eam leuitatem quam ex multis aliis consequimur: nam & mucosæ sunt & glutinosæ, & tamen tenerrimorum catulorum caro præstantissima redditur. Vulpina & vrsina caro mucosa est, & quodam autumni tempore fit crassior, & inter eas præstantissima est ferarum quæ carnem vorant, vt lupinorum, & leonum, & omnes qui eiusmodi ferarum carnes comederunt, eas ægrè cōcoqui aiunt, grauésque esse, & intestina dolore vexare. Mures qui in arboribus vitam agunt, aluum deiicere, sed nihil nutrire comperiuntur: at qui mures domesticos & montanas testudines, & lacertos agrestes, & palustres, & eiusmodi belluas comedunt, eos animo valde placatos esse quispiam dixerit.

Ex Philotino de facultatibus alimentorum, Cap. LXIX.

A SOrbitio omnis, non magnæ admodum confectionis quæ in ventriculo fiat indiget: nam & humoribus est mixta, & liquata est, & calfacta, & computruit, & multam propriæ molis alterationem est sortita. Aceris diluta succum acerbum, quique tormina & flatus vehementer excitat, corpori distribuunt: siquidem in ore facultatem habere acerbam ostendunt, & prædictas molestias, simulatque sumpta sunt, ex eis oriri conspicimus. Carnes conuenienter animalium naturæ meliores censentur, vt nouellæ sint præstantiores vetustioribus, & quibus maior copia B carnis inest, gracilioribus: quæ pabulis concoctu facilibus vtuntur, iis quæ non huiusmodi: & pinguiores macrioribus, & inter has, carneæ partes cæteris præstent: itémque execta animalia nō dissectis: & fœminæ maribus, quibus pares vires habeant. Ex partibus verò animalium, posteriores excellunt, ac dexteræ sinistris anteponuntur. De pedibus verò partes inferiores, & internæ crurum externis, & tergoris partes partibus ad ventrem & pectus sitis duriores sunt, & difficilius conficiuntur. Simili quoque modo affecta esse videtur ea quæ intra spinam sunt C & latera ad ea quæ extrà sunt sita. Porra elixa ægrè conficiuntur. flexibilia enim in modum lori fiunt, & ab ore difficulter læuigantur cæterùm verò alimentum nulla noxa afficiunt: ex quo sequitur vt nullam eius cruditatem videamus. Cruda facilius concoquuntur, quia magis tenera sunt, & ab ore cōficiuntur. Cucurbita ex iure carnis cocta celerrimè & maximè concoquitur: atque minutatim dissecta, at quæ ita simul cocta est, quemadmodũ quamplurimi coquere consueuerunt, difficilius quàm illa conficitur. Ex oliuis nigræ sunt omnium pinguissimæ, difficillimæ ad conficiendum, & choleram maximè omnium ef- D ficiunt, & diuturnas nauseas excitant, & secessiones per aluum paulatim, & plures mouent: quæ verò pyrallides nominantur, faciunt illæ quidem eadem quæ nigræ, cæterùm quia minus pingues sunt, minus etiam ea quàm nigræ faciunt: vtræque tamen succum pinguem glutinosumque, & in quo acerbitas quædam insit, gignũt in corpore: quamobrem fit vt succus vitellinus ex ea oriatur. Oliuæ autem quæ in aceto compositæ sunt, facilè quidẽ confici possunt, sed acidum succum in corpus distribuũt. E Albæ verò ex muria paratæ minus difficulter quàm prædictæ conficiuntur: verùm salsas afferunt facultates, amarásque & acerbas, ex quibus succi vitellis oui similes creãtur. Confractæ denique oliuæ facilius quidem quàm albæ conficiuntur, veruntamen salsus ex eis succus in corpore generatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Lib. III.

De attenuante & incrassante victus ratione, ex Galeno, Cap. I.

ATtenuans diæta trãsitus angustos aperit, & adhærescentem humorum tenacitatem extrudit, inciditque crassos humores, atque attenuat. Sed si quis in ea diutius immoretur, sanguis serosus, aut biliosus, aut melancholicus progressu temporis fiet: siquidẽ huiusmodi omnia calefacere vehemẽter, & exiccare apta sunt: quamobrem calculi tophacei in renibus gignuntur. Ergo cauendus est omnium acrium vsus continuus, ac præsertim quum is qui illis vtitur, sit natura biliosior: quandoquidem hæc edulia solis iis qui pituitosum, aut crudum, aut crassum & glutinosum humorem congregauerunt, idonea sunt. Ac plerique etiam diuturni morbi solo vsu diætæ attenuantis plerũque sublati fuerũt. Et multo melius est vt in iis in quibus sola victus ratione finem optatum consequimur, à medicamentis abstineamus: quemadmodũ ego multas nephritidas, & arthritidas non paucas, quæ etiam cum tophis articu- A los nudauerant, alias quidem hac victus ratione omnino persanatas, alias verò mitiores redditas fuisse conspexi. Noui etiam qui difficultate spirandi laborarent, non paucos adeò adiutos, vt vel prorsus conualescerent, aut longo temporis interuallo parum affligerentur. Hæc eadem attenuãs victus ratio lienes magnos, & iecur induratum eliquat, & morbos comitiales adhuc paruos & incipientes curat: at diuturnos & inueteratos non mediocriter iuuat. Omnia igitur quæ irritant ac mordent olfactum & gustum, ea acria sunt & attenuant. Iam verò quæcunque ni- B trosa & quæcunque amara sunt, quandam incidendi vim habent. Sed non exigua differentia erit, si quid horum cũ oxymelle, aut aceto, aut sale, aut oleo propines: nam acetum & oxymel eorum vires intendit, oleum verò diminuit. Ergo ex eduliis attenuantibus plurima quispiam medicamenta quàm alimenta nominarit: quæ verò crassos glutinosósque humores gignunt, valentissimi sunt alimẽti: sique probè & in ventriculo & in iecore concoquantur, bonum efficere sanguinem consueuerunt, & tamen lienẽ & iecur obstruunt. Sique in visceribus paruum quoddam

inflammationis initium fuerit, eã valde augent,non sec⁹
quàm inflationes & scirrhosas affectiones exacuũt,& ab
scessus etiam gignũt.Sed quædam sunt quæ tãtummodo
crassum succũ faciunt,sicut lens:quædam glutinosum,vt
malua:quædam vtrunque,vt animalia testa operta,& quæ
mollia nominantur. Ac ad tuendam quidem valetudinẽ,
planum est accommodatiorem esse attenuantem quàm
incrassantẽ victus rationẽ:firmã tamen corporis affectio
nẽ,& robur præstare corpori propter alimenti exiguitatẽ
non potest:idcirco necesse est quandoque edulia attinge-
re quæ valde nutriunt,quæque crassos succos faciunt. id
tamen moderatè faciendum est, atque illis præsertim tẽ-
poribus in quibus perspicuè sentiunt se alimẽti indige-
re. Porro iis hominib⁹ qui multis se credere exercitatio
nibus possunt,& dormire donec velint,quique vitam ele
gerunt à reipublicæ negotiis liberam,iis vsu venit vt edu
lia glutinosa & crassi succi possint comedere, ac præci-
puè si quum se illis expleuerint, nullum vnquam sensum
aut grauitatis aut tensionis in hypochondrio habeant.
Quicunque verò aut ætate aut imbecillitate impediti se-
se ante cibos exercere nõ possunt,ii penit⁹ ab huiusmodi
eduliis abstinẽdi sunt: qui verò omnino in ocio vitã de-
gũt,ne ii quoque talibus cibis vescãtur. Etenim ad bonæ
valetudinis tutelã cum maximum malum est quies cor-
poris,tum verò summum bonum cẽsetur moderatus mo-
tus:quibus quidem fit rebus vt tutius sit abstinere à cibis
crassis & glutinosis eos qui solùm bonæ valetudinis ha-
bent rationem,& non firmæ constitutionis corporis, cu-
ius studio athletæ tenentur.Minimè ergo reprehendenda
inter edulia sunt ea quæ media interiecta sunt inter atte-
nuantia & incrassantia, vtpote quæ in moderatione &
medio excessuum sint constituta,& sanguinem consisten
tia moderatum faciant.Hoc igitur alimentum est corpo-
ribus nostris optimum:quod verò crassos succos gignit,
deterrimum,quod est perpetuò fugiendum. & eduliorũ
varietas,& præsertim quum ex contrariis viribus cõstãt,
maximè noxia est censenda:quippe quæ res assumptas nõ
probè concoqui permittat. ac vires quidem vniuersales
tales quædam sunt:eorum verò materias deinceps adscri-
bemus.

Quænam alimenta attenuant, Cap. II.

ALlia,cæpa,nasturtium,porra,sinapi,piper,smyrnium,
pyrethrum,origanum,nepeta,mentha,hyssopum,si-
symbrium,pulegium,satureia,viridia adhibita:nam exic-
cata iam medicamenta sunt,non alimẽta. Omnino enim
quicquid siccum est,viridi valentius est: & quæ in mon-
tibus aut locis siccis crescunt, iis quæ in planis,aut hortis,
aut paludibus sunt fortiora:quæ sanè de omnibus cõmu-
niter sunt intelligenda. Prædictas verò ordine consequũ-
tur eruca,sium,apium, petroselinũ,ocyma,radiculæ,bras-
sica,beta,carduus,eryngium,vrtica, fœniculum, corian-
drum,ruta,anethum,libysticum,cuminum,capparis,tere-
binthi fructus:itémque semen cari,anisi, sinonis, ameos,
dauci,seseleos,tordili: ac denique omnium odoratorum
& acrium,& perspi cuè calidorum. Vehemẽter autem at-
tenuat rutæ semen & cannabis, vt medicamẽti similitu-
dinem habeat.Ex reliquo cerealium seminum genere ad
victus rationem attenuantem, solum hordeum molestia
vacat: secundum locum tenent triticei panes in clibano
cocti:à cæteris abstinere homo debet.Maxima quoque,si
volueris,copia tibi ciborum ad rationem victus attenuã-
tem accommodata suppetet à piscibus saxatilibus, & ab
auiculis montanis.nam quæ in montibus degunt animã-
tes,naturæ siccioris ac calidioris sunt,earúmque caro mi-
nimè pituitosa glutinosáq; est:sturnos igitur,turdos,me-
rulos & perdices poteris comedere:itémque passeres tur-
ricolas,& quæcunque in vineis vitam agunt.Ex columbis
verò,quæ turres inhabitant,domesticis præstant:& omni-
no quæ exercentur,otiosis: & quæ siccioribus pabulis,iis
quæ humidioribus vtuntur: quæque purum & tenuem
aërem inspirant, iis quæ contrarium,anteponẽda sunt.Ex
piscibus saxatilibus vesci poteris iulide,fuca,merula,tur-
do,scaro,& ad summam quicunque mollem simul ac fri-
abilem carnem habent: ab iis verò quorum dura gluti-
nosáque caro est,omnino abstinebis: ac mollis quidẽ est

A caro asellorum, verùm minus friabilis quàm piscium sa-
xatilium:at mullorum friabilis est illa quidẽ,sed nõ mol
lis.Friabilitas igitur & mollities duæ notæ sint vt cuius-
que animalis carnem cognoscas:quibus attentus,eam car
nem cui inesse vtranque conspicias, ad satietatem vsque
poteris comedere:cui neutram,eius vsus omnino circun-
cidendus:cui alterutra tantùm,ea quum aliæ tibi non sup
petant,aliquando vesci,non tamen ad saturitatem vsque:
quamobrem asellos,mullos,aliósque pelagios pisces mã-
dere licet quum saxatiles desunt,& præsertim quæ ex sina
B pi comeduntur,quemadmodum scorpius. Sunt verò alia
quædam genera animalium in quibus altera ex iis notis
quas dixi, inest,sed proter alterius notæ exuperantiam,
ab eorum vsu abstinendum est:nam anguillæ,& plerique
cartilaginei pisces,mollem quidem habent carnem, sed
quoniam glutinosi & pituitosi sunt,satis noxæ afferunt iis
quibus victu attenuante opus est. Ex cartilagineis verò
torpedo & turtur solùm accommodati sunt, potésque eis
nonnunquam vti quum saxatiles non suppeditantur: sunt
quoque eiusdem facultatis buglossi & passeres. Gallinis
C vesci non veto eos qui exercentur, itémque columbis
& turturibus, & præsertim qui in montibus degant: o-
portet autem eos nõ recens,sed pridie ad minus esse ma-
ctatos:quod etiam in cæteris omnibus quæ carnem mo-
dicè duram habent,obseruandum est. Pisces autem saliti
exquisitissimè attenuant & incidunt:ex his eligendi sunt
qui suapte natura tenera sunt carne: cetaceum genus est
cauẽdũ.Iã verò suillas carnes sale cõditas gustare quispiã
tutò poterit. Ex fructibus autumnalibus ii qui ventrem
molliũt minimè nocebũt: molliores igitur potius quàm
D duros,& quàm eos qui tardè transeũt,comedere licet,nõ
tamẽ ex vllo genere ad satietatem: qui autem vehemen-
ter austeri & acerbi sunt,huic rationi victus sunt contra-
rii.Omnibus verò aliis accommodatiores sunt caricæ,nu
ces, pistacia, & amygdalæ subamaræ. Oliuæ eiusmodi
sunt vt eas neque laudem neque vituperem. Ex dulcibus
autem non modò esculentis,sed etiam poculentis, solum
mel(vt ita dicam)succum tenuem exquisitè gignit. Vina
alba & tenuia crassos humores incidunt,& per vrinas ex-
purgant.Iam verò serum lactis inter ea numeratur quæ
E attenuandi vi sunt prædita:sed oxymel ad victus rationẽ
attenuantem multo est accommodatius.

Quæ res crassos succos faciunt, Cap. III.

CRassos succos faciunt panes qui sub cinere coquun-
tur,quique rite non conficiuntur,& qui tragus appel-
latur.& placentæ ex musto & simila: & lagana, & placen-
tæ quæ itria nominantur: & quodcunque ex triticea fari-
na sine fermento conficitur: & placentæ quæ ex eadem
materia elaborantur:præterea simila & alica abunde cras
F si sunt succi, amylum verò mediocriter: lobi quoq; crassi
succi sunt,& lupini,& interna pars lentis: fabæ frictæ,sesa
mi semen,erisimi semen,pisces qui molles appellãtur, lo-
ligines,sepiæ,polipodes,& cetaceum genus.Valde autem
crassi succi sunt ostrea,buccinæ,purpuræ,chemæ,patellæ,
pectines,pinnæ,&(vno verbo)omnia quæ testa contegun
tur:itémque anguillæ,cochleæ, carnes ceruinæ, caprinæ,
bubulæ,porcinæ,leporinæ,iecur,renes,testes, cerebrum,
spinalis medulla,mammæ,lingua, glandulæ mediocriter:
lac nimis coctum,casei omnes: recentes verò & qui ex a-
G cido lacte constant,minus:lac acidum igni decoctum: ex
ouis,quæ ad perfectam concretionem sunt cocta,& assata
etiam magis: & longè maximè quæ in sartagine fricta
sunt:palmulæ,castaneæ,glandes,bulbi,rapa,fungi, ari ra-
dix,tubera,nuces pineæ,ficus non probè maturæ,citrii ca
ro,cucumeres vberius sumpti,poma nondum matura.In-
ter vina quæ dulcia sunt ea crassum sanguinem gignunt,
& magis etiam id quod defrutum nominatur, & mustũ
eodem modo,itémque crassa & nigra vina.

Media attenuantium & crassos succos fa-
H cientium, Cap. IIII.

PAnes optimè confecti,sunt eiusmodi,& carnes galli-
narum, gallorum gallinaceorum,phasianorum, per-
dicum,columbarum, attagenum, turturum, turdorum,
merularum,& paruarum auicularum omnium: itémque

piſcium ſaxatilium,littoralium,& pelagiorum,& gobiorum,murænarum,bugloſſorum, & abſolutè omnium piſcium qui neque lentorem neque fœtorem edendo referant,& ficus maturæ,& ex oleribus agreſtibus feris: atque id eſt commune multorum genus: ſingulorum verò ſpeciales appellationes apud Atticos ſunt,vt lactuca,chondrile, gingidia, & alia innumera. Huius verò ſunt generis paluſtris, myacanthinus & chamædaphnes ac bryoniæ aſparagus. Vinum flauum ſimul & dulce, & pellucidum, quale eſt Aruiſium,& Leſbium,& Falernum, & Tmolites hæc enim omnia & bonum & moderatè craſſum ſanguinem gignunt.

Quæ viſcidum ſuccum faciant, Cap. V.

TRiticum omne quod graue,denſum, & interiùs flaueſcẽs eſt,viſcidũ ſuccũ gignit:quod verò leue,rarũ, cãdidúmque intus eſt,minus eſt huiuſmodi. Simila quoque & alica abunde viſcidæ ſunt: itémque tendines, & muſculorum extremitates nerueæ, & partes quæ circa labra ſunt,& lingua,omnis ſuilla caro,itémque agnina, ſeſami ſemen,bulbi,& pingues palmulæ.

Quæ crudos in nobis humores pariant, Cap. VI.

PAlmulæ virides crudis humoribus explent eos qui ipſis veſcuntur, vt rigoribus qui calefieri difficulter poſſint,capiãtur,& radix rapæ,ſiquis ea liberalius vtatur, & caro teſtaceorum,quorum eſt dura caro,quæque ſalſum ſuccũ ex nimia coctione amiſit:& quæ mollia nominãtur polypodes,ſepiæ,& quæ ſũt generiseiuſdẽ:omne cetaceũ genus in mari degentium animalium:ventriculi, inteſtina,vterus quadrupedum, duræ glandulæ incoctæ, acidũ lac,caſeus,panes in ſartagine cocti,lupini, vua in ventriculo contenta.

Quæ frigidos humores creent, Cap. VII.

QVI ſe cucumeribus valde explent, iis vt frigidum ſuccum coaceruent, natura comparatum eſt, quum non facilè poſſint in probum ſanguinem commutari. Eiuſmodi etiam ſuccum vẽtres,inteſtina,vterus quadrupedum beſtiarum,acidum lac,boleti, poma immatura,& bulbi pariunt.

Quæ pituitam gignant, Cap. VIII.

SVccum abſolutè pituitoſum gignunt nerueæ animalium particulæ,cerebrũ,pulmo,ſpinalis medulla, glãdulæ incoctæ, agnina caro, boleti Amanitæ, caro teſtaceorum mollis carnis,poma nondum matura.

Quæ res melancholicum ſuccum pariant, Cap. IX.

CArnes bubulæ,caprinæ,& iis multo magis hircinæ & taurinæ melancholicum ſuccum faciũt:& magis etiam aſininæ,camelinæ,vulpinæ,caninæ,leporinæ,& ſuũ agreſtium, carnes animalium terreſtrium ſale conditæ, lienes animalium. Ex marinis huiuſmodi ſuccum pariũt carnes thynni,balenæ,phocæ,canis,delphinis, & omniũ cetaceorum:itémque cochleæ,braſſicæ,arborum germina quæ muria vel ex acida muria ſunt condîta, vt lẽtiſci, terebinthi, rubi,& canini rubi germina: cinaræ etiã caro,& lens,edulium eſt melancholicum vel maximè: poſt hanc panes furfuracei, quique ex tipha,& aliis vitioſis ſeminibus conficiuntur:triticum tenerum,aphace,& vicia, & vina craſſa & nigra.

Quæ ſuccum bilioſum pariant, Cap. X.

SIliquæ,cinaræ ſuccus tenuis eſt, & amaram bilem facit:præſtat igitur cinaram coctam edere. Mel quoque facilè in bilem vertitur in calidis corporibus: omnia enim dulcia alimenta,& vina item dulcia,materiam flauæ bili gignundæ ſuppeditant.

Quæ gignant excrementa, Cap. XI.

PAlũbi,anſeres,præter alas viſcera omnia, ſpinalis medulla,cerebrum,aues paluſtres,& quæ in ſtagnis ac pratis vitam ducunt,cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper in lucem editi,caro pecudum,& omnium animantium recens natorum, quæque in ocio vitam tranſigunt,& piſcium fluuiatilium ac paluſtrium, quique in limo degunt,& omnes cetacei generis in mari, excrementa faciunt.

Quæ vacent excrementis, Cap. XII.

ANimalium colla,caudæ,alæ,agreſtium animantium caro,& eorum quæ in ſiccis locis viuunt,excrementis carent.

Quæ valde nutriant, Cap. XIII.

SVum domeſticorum caro præ omnibus eduliis maximum alimentum præbet,bubulum cerebrum, teſtes, cor,ſpinalis,& item alia medulla,alæ anſerum,& magis etiam gallinarum, omnium volucrium ventres; cochleæ, & præcipuè ter coctæ. Ex teſtaceis, quæ dura carne ſunt prædita, vt chemæ,purpuræ,buccina,& cætera generis eiuſdem plurimum alimenti afferunt. Iam verò aſtaci, paguri,cancri,locuſtæ,ſquillæ,& iis ſimiles: itémque molles appellati, vt polypodes,ſepiæ,loligines,& cõſimiles: & ex cartilagineis torpedo & turdus moderatè nutriunt:itémque bati,liobati,& rhina magis,mulli autem & gobii minus. Lac magis alit quod craſſius eſt, quod verò liquidius eſt,id minus alit. Ex panibus magis nutriunt ſiliginei,deinde ii qui ex ſimila parantur:tertio loco ii in quibus etiã furfur ſit. Triticum elixum,ſimila,alica,fabæ,carnem gignunt,non firmam illam quidem & denſam, ſed potius laxiorem. Cicer magis nutrit quàm fabæ, magis phaſeoli, & ochri magis quàm fœnumgræcum,dolichi(quos lobos & phaſelos vocant)non minus quàm piſa nutriunt. alunt etiam lupini,caſtaneæ,lentes,palmulæ dulces,vuæ dulces & pingues,glandes,rapa, quam napum nominant. bulbi maximè nutriunt,& magis etiam bis cocti. mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem redditur accommodatum,itémque melicratum probè coctũ. Omne vinum pro portione craſſitiei nutrit:rubrũ ergo & craſſum maximè omnium ad ſanguinem gignendum accõmodatum eſt:ſecundo loco nigrum ſimul,& dulce,& craſſum,tum rubrum & craſſum & adſtringens:his minus nutrit album ſimul & craſſum & auſterum: minimè omniũ album & tenue. ad ſummam omnia quæ craſſi ſunt ſucci, ſi probè concoquantur,multum alimenti præbent.

Quæ res minus nutriant, Cap. XIIII.

EXtremæ partes animalium parum nutriũt, itémque vterus,venter,inteſtina,cauda,aures,pinguedo,adeps: omne volucrium genus terreſtriũ generi comparatum minus nutrit. Caro eorum quæ ſenio confecta ſunt, minus alit quàm eorum quæ adhuc augeſcunt. alimentum quod piſces dant,ſanguinem magis tenuem facit, vt neque ſatis nutriat,& citò digeratur. ex iis quæ teſta intecta ſunt quæ molli ſunt carne,velut oſtrea, exiguũ alimentũ præbent. Panes hordeacei quomodocunque conficiantur,minimè omnium aliorum nutriunt: æquè verò ac ii nutrit polenta ex eis confecta,itémque panes furfuracei, & impuri omnes,ac loti, amylum,maza ex polenta hordeacea,auena,milium,eóque magis panicum,oryza, fabæ virides,ſemen papaueris,ſemen lini,ormina, ſycamina,rubi canini fructus,iuniperi baccæ,myrta,amygdalæ, piſtacia,pruna,perſica,armeniaca,præcocia,oliuæ, & præſertim maturæ,nuces auellanæ,& magis etiã regiæ,nuces, ſerica,corna,pruna,rubi fructus,fruct⁹ arbuti,zizipha,iuglãdes,halicacab⁹,capparis,& præſertim ſale cõdîta,braſſica,beta,lapathum,oxylapathum,portulaca,ſolanum,raphanus,rapa,ſinapi,naſturtium, pyrethrum, aſparagi omnes,paſtinaca,daucus,carus: cæpa autem & allium, & porrum,& ampeloprasũm cruda quidem alimentum nullum præbent, bis autem térve cocta pauciſſimum. Mala Punica parũ nutriunt, pira verò & præſertim magna neſcio quid alimẽti in ſe continent:cucurbitæ quoque modicũ alũt,itémq; vuæ paſſæ auſteræ & nõ pingues. Porro inter ea quæ multũ & ea quæ parũ nutriũt,medii interiecti ſũt phaſeoli,ochri,araci,cicerculæ,& fic⁹ quæ nõ æquè ac alii autumnales fructus,parũ nutriũt. laxam enim carnem faciunt,id quod efficiunt etiam vuæ:ipſæ verò minus quàm ficus alunt,laxámque & humectam carnem gignunt. Omnia autem edulia in quibus aliqua vehemens medicamenti qualitas inſit,quum eam qualitatem aut aſſando, aut elixando, aut parando depoſuerint, exiguum alimentum corpori dant: prius verò nullum præbent.

Quæ res boni succi sint, Cap. XV.

Omnium ferme earum quibus vescimur, lac optimi est succi: est autem optimum lac animalium integræ valetudinis, quum nuper expressum potatur. Oua tremula & sorbilia boni succi sunt: præstantiora autem sunt gallinarum & phasianorum: deteriora verò sunt anserum & struthiocamelorum. Aues autem & pisces ferme omnes boni succi censentur, præter eos qui in paludibus ac stagnis, & fluminibus limosis degunt: ac præsertim si aqua e ciuitate aliqua prodeat, cuius cloacas, balneas & culinas expurget, vel aqua admistâ habeat quæ fullonibus ad vestes tinctas abluendas vsui fuerit. Ergo tutius erit semper eos pisces offerre qui de mari quod aquæ dulci mixtum non sit, excepti fuerint, quales sunt qui pelagii & saxatiles appellantur. hi enim tum succi bonitate, tum iucunditate cæteris longè præstant. Si verò quidem sint qui vtraque in aqua viuere sint soliti, vt capito, lupus, asellus, cobio, murænà, cancri, & anguillæ, statim quærendum erit vbinam sint capti: deinde odoratu ac gustatu discernendum. Etenim qui in aqua vitiata vitam duxerunt, etsi cæteris pinguiores sunt, tamen & malè olent, & insuaues ac mucosi sunt, & citò putrescunt: atque etiam ex consuetis pisciū alimētis aut meliores aut deteriores esse ex gustu atque odore facilè cognoscuntur: quemadmodum mulli pessimi omnium sunt qui cancros comederunt: aliorum verò caro durior est illa quidem, sed non mali succi. Fidicula, rhombus, hepatus, buglossus, passer & lacertus medii quodammodo sunt inter eos qui teneram durámque carnem habent, alimentúmque eorum est optimum iis qui se non exercent, quique imbecilli sunt: iis verò qui conualescunt, friabile & molle alimentum est ad bonam valetudinem accommodatissimum: quocirca optimum omnium succum creat. Carnes animalium quadrupedum si probè concoquantur, optimum sanguinem gignunt, & præsertim eæ quæ boni succi animalium sunt: quale suillum est genus. nam caro suum & ad iucunditatem, & ad concoctionem est præstantissima, & maximè eorum qui in media ætate sunt constituti: vetustissimi nanque suis caro deterior est, itémque eius qui nuper natus comeditur: nimis enim humidæ sunt carnes eorum qui recens sunt nati, & pituitæ plurimum faciunt. Mamma boni succi est. Iecur, partes quæ circa labia sunt, alæ, & cæteræ extremitates, itémque intestina, & vterus, & cauda, minus quàm carnes boni succi sunt: glandulæ concoctæ probè, proximè ad carnes in alendo accedunt. Cor non mali est succi: pedes meliores sunt rostro atque auribus. etenim cartilago in perfectis animalibus omnino concoqui non potest: in iis verò quæ adhuc crescunt, quum exquisitè fuerit in ore contrita, concoquitur: cæterarum verò animantium quanto carnes à porcorum carnibus, in alimenti viribus superantur, tanto partes extremæ in eisdem partibus suillis cedunt. Cerebrum volatilium longè præstat cerebro terrestrium. Syluestrium caro melioris succi est quàm cicurum. Panis purus & rite confectus boni succi est: itémque alica, ptissana probè cocta, fabæ, castaneæque non mali succi sunt: ficus maturæ, vua matura & pensilis non sunt reprehendendæ: caricæ statim distributæ boni succi sunt: quæ verò diutius in ventriculo morantur, mali succi euadunt, & pediculos gignunt: hæ cum nucibus in cibo acceptæ præstantissimum edulium faciunt: qui verò ficus & caricas cum aliquibus aliis eduliis comedunt, non mediocriter offenduntur. Lactuca inter olera bonum gignit sanguinem, deinde verò intyba. Vina odorata boni succi sunt: optimi verò sunt succi Falerna, & potissimum dulcissima: itémque Aruisium, & fuluum Tmolite dulce.

Quæ res malos succos faciant, Cap. XVI.

Mali succi non vna species est. nam alius frigidior & pituitosior est, alius calidior & biliosior, alius denique magis melancholicus. Ab omnibus autem mali succi eduliis, etiamsi ab aliquibus facilè concoquantur, abstinendum esse consulo. succus enim malus ex eis aceruatus longo tempore latet in venis: quúmque vel paruam occasionem ad corruptelam nanciscitur, febres malignas

A gignit. Mali succi sunt hæc: pecudum caro, & caprarum simili modo, adiuncta etiam acrimonia. hircorum caro pessima est, proximè succedit caro arietina, deinde taurina. Inter has omnes caro castratorum est potior: seniorum verò carnes sunt pessimæ. Leporum caro gignit illa quidem sanguinem crassiorem; sed tamen qui melior sit ad succos bonos faciendos quàm boum aut pecudum. ceruina quoque caro non minus quàm eæ succi mali est: renes & testes nimis adultorum animalium, præter testes gallorum gallinaceorum, mali succi sunt. Cerebrum, spi-
B nalis medulla, cor, lien (minus autem suillus) omnia viscera, oua fricta, casei veteres, boleti, amanitæ mali succi sunt: cæteros fungos non esse tutius est. Fœnumgræcum, lens, tipha, auena, & panis ex eis confectus, non boni succi sunt. olyra tanto est tritico deterior, quanto est tipha, atque auena præstantior. panicum, milium, & cætera generis eiusdem non boni succi sunt. Pisces verò dracones, cuculi, galeonymi, scorpii, trachuri, mulli, orphi, glauci, & cætera animalia cetacea in mari degentia, mali succi sunt omnia. Fructus omnes qui horæi dicuntur, mali succi
C sunt: ficus verò minus quàm alii horæi fructus: at caricæ, siquis liberalius eis vescatur, non admodum probum sanguinem gignunt, & ob eam causam magna pediculorum vis ex eis consequitur. Poma nondum matura, pira antequam maturuerint, terebinthi fructus mali succi sunt: cinara quoque, & præsertim quum durior est, itémque cucumeres, & pepones, & melopepones, sed hi minus. Cucurbita his omnibus præstat: sed ipsa quoque in stomacho corrupta mali succi abundè est. Ex oleribus nullum boni succi est: medium inter res mali & res boni suc-
D ci locum tenet lactuca, & intyba, & malua, deinde atriplex, & portulaca, & beta, atque lapathum. Radices plantatum olerum mali succi sunt quæcunque acres sunt, quales sunt cæparum, porrorum, alliorum, radicularum, & dauci: mediæ sunt radices ari, rapæ, quæ napus appellatur: & eius quem carum nominant. Ocymum succi est pessimi, rapa crudior, brassica, bulbi non probè cocti, cæpæ, porra, allia, ampeloprasa bis cocta succi prauitatem deponunt. Omnino verò pessimi succi sunt olera omnia quæ agrestia nominantur, vt agrestis lactuca, chondrile, scan-
E dix, gingidium, seris, & cichorium. Vina quæ crassa sunt & fœtida, & austera, quale est vile Bithynum, quod in magnis doliis comportatur, mali succi sunt. nam quod in paruis conuehitur, neque boni neque mali succi est, sed medium inter vtrunque locum tenet.

Quæ facilè concoquantur, Cap. XVII.

Facilè concoquuntur panes rite confecti, saxatiles pisces omnes, cobio, torpedo, turtur: omne genus volucrium. auium nanque caro terrestrium carni comparata, facilius concoquitur, præsertim verò perdicis, attagenis,
F columbæ, gallinæ, galli gallinacei, phasiani. Alæ anserum faciles ad concoquendum sunt, sed gallinarum sunt faciliores: & ad summam, alæ bene educatorum, & iuniorum optimè concoquuntur, pessimè verò macilentorum, & seniorum: quæ verò sero lactis educata sunt, & iecur anserum, & cæterorum quæ similiter aluntur, itémque testiculi gallorum gallinaceorum, facillimè concoquuntur. Carnes porcorum facillimæ cōcoctu sunt: vituli melius quàm adultorum boum caro concoquitur, itémque hœdi melius quàm capræ. Omnium crescentium caro fa-
G cilius quàm declinantium: & eorum quæ siccis in locis, quàm eorum quæ in aliis degunt, concoquitur. Iuglans facilius quàm auellana concoquitur. bulbi facilius concoquuntur qui bis cocti sint: itémque oua tremula & sorbilia, lactucæque & intyba ac malua, & cucurbita elixa, quum in ventriculo non corrumpitur. Vinum dulce facilius quàm austerum cōcoquitur. Porro ex iis quæ æquè salubria sunt, id esse concoctu facilius sciendum est quod sit iucundius.

H Quæ difficulter concoquantur, Cap. XVIII.

Caprina, bubula, ceruináque caro ægrè concoquitur, pessimè verò hircina, deinde arietina, postea taurina. Animalium verò annosorum caro pessimè conco-

quitur,& ſuū annis cōfectorū. Vētriculꝰ ægrè cōficitur, itémq; inteſtina, vterꝰ, cor, & adultorū teſtes: ſāguis ōnis, anſeres, præter alas. Palūborū verò, ſturnorū, merulorū, ac paruarū auiū caro eſt durior: ac magis etiā turturis atque anatis: & his magis caro pauonū otidumq;. Vētres omnes volucrū ægrè cōcoquūtur: quāobrē quidā ſtruthiocameli & mergi vētrē falſo cōmēdūt, vt medicamētū ad cōcoquēdū valēs, quū neq; ipſe facilè cōcoquatur, neq; aliorū ciborū cōcoquēs ſit medicamētū. Cochleæ difficulter cōcoquūtur, atq; etiā lac acidū, & præſertim in iis quorum frigidus vētriculus eſt. Caſeꝰ itidē vetus eſt huiuſmodi: at recēs, & præſertim ex acido lacte cōfectus, præſtātior habetur. Purpurarū autē caro & buccinarū, & aliorū teſta intectorū, quorū dura caro eſt, difficulter cōcoquitur. Aſtaci quoq;, paguri, cancri, locuſtæ, ſquillæ, & cæteri huius generis, polypodes, ſepiæ, loligenes, & omnes qui molli cute præditi nominātur, bati, liobati, rhinæ, dracones, cuculi, galeonymi, ſcorpii, trachuri, mulli, orphi, glauci, zyzænæ, ſalpæ, congri, phagri, amiæ, aquilæ, oua toſta, elixa, fricta, triticū elixū, tragꝰ, farina craſſiuſcula, quæ difficiliꝰ cōcoquitur quàm polēta, tipha, auena, panes ex eis cōfecti, fabæ, ochri, dolichi, phaſeli, cicercula, araci, cicer, oryza, lupini, panicū, miliū, & his cōſimilia, lēs, tuſſilago, ſeſamū, eryſimū, caſtaneæ, glādes, poma, pira, ficꝰ, & ſorba antequā maturuerint. Vuæ acidæ & auſteræ, palmulæ omnes, ſiliquæ, citriū, cuius parte exteriore ſiquis pro medicamēto vtatur, & ad cōcoctionē faciet, quēadmodū alia pleraq; acria cōſueuerunt. Ocymū, rapa crudior, bulbi crudiores, paſtinaca, daucus, carus, & omnes olerum radices, & ipſa itidem olera omnia, præter lactucam & intybū, ſunt eiuſmodi. Vinum quoque craſſum & nouum, tale eſt, atque etiam aqua admodum difficulter concoquitur.

Quæ res ſtomacho idoneæ ſint, ipſúmque roborent,
Cap. XIX.

STomacho autem aptæ ſunt palmulæ auſteræ, mala cydonia, oliuæ ſale cōditæ: præſtātiores autem ſunt quæ ex aceto ſunt paratæ: vuæ paſſæ auſteræ, vua in vinaceis repoſita, nux regia, & magis quā auellana, & multo magis ſi cū caricis comedatur. Spinoſa ōnia ſtomacho apta ſunt mediocriter: huiꝰ generis ſunt carduꝰ, atractylis, leucacātha, labrū Veneris, cyix, tragacātha, atrace, cui maior quā par eſt, honor eſt habitꝰ, cinara, ſiſeris radix elixa, gīgidiū æquè ac ſandix, quod quidē & crudū & coctū aſſumptum ſtomacho mirū in modū idoneū eſt, lōgiorémq; coctionē nō fert. Sinapi, raphanus, rapa, naſturtium, pyrethrū, regius aſparagus, paluſtris, oxymyrtinus, chamædaphnes, oxyacāthæ & bryoniæ. Bulbi appetitū excitāt, itémq; capparis ſale cōdita. extima citrii pars ſtomachū roborat in medicamenti vicem ſumpta. Vinū auſterū, ventriculum, & præſertim calida intēperie affectum iuuat. Inter medicamenta verò abſinthium & aloë eundem corroborant.

Quæ res alienæ ſtomacho ſint,
Cap. XX.

LÆdūt ſtomachū baccæ iuniperi, magis verò cedriæ, fructꝰ arbuti, amarāthꝰ, viticis ſemē: beta verò ita ſtomacho aliena eſt, vt ſi eſtur largiꝰ, morſum etiā inducat. itémq; lapatiū, ocymū, rapa crudior, blitū, atriplex, niſi ex aceto, oleo, & garo comedatur: fœnūgræcū ſtomachū ſubuertit, & eodē etiā modo ſeſamū. Lac in iis qui frigido vētriculo ſunt, aceſcit: in iis verò qui calido ſunt, in nidorē trāſit: ex quo fit vt febricitātibꝰ iure noceat. Siquis verò lac cū melle propinet, vomitū excitabit. Pepo nō probè cōcoctꝰ cholericos inducere morbos cōſueuit. etenim priuſquā corrūpatur, ad vomitū prouocādū eſt idoneꝰ, ſiq; copioſiꝰ eo quiſpiā veſcatur, nec quicquā quod boni ſucci ſit pòſt comedat, omnino vomitū ciebit. idē facit melopepo. Iā verò cerebrū omne ſtomacho alienū eſt, & nauſeā ciet, vt facit etiā oſſiū medulla. Vinū nigrū & auſterum facilè aceſcit, & ad vomitum impellit: craſſum quoque & nouum. Inter medicamenta abrotonum, ſeriphum, & ſpuma nitri, ſtomacho non conueniunt.

Quæ res caput lædant, Cap. XXI.

CAput lædūt mora, fructus rubi, & arbuti, iuniperi baccæ, cedriæ, ſemē cānabis, radix mei, palmulæ omnes, eruca, fœnūgræcū, viticis ſemē. Vinū fuluū & auſterū caput lædit, & mentem tentat magis quàm nigrum & auſterum: odoratum quoq; caput petit. At vinum aquoſum neq; capitis dolorē excitat, neq; neruos pertingit: at quod ὀλιγοφόρον dicitur, ſedat etiam capitis dolores, quos ſucci ventriculo contenti excitarunt. Lac non eſt aptum capiti, niſi quis caput admodum validum habeat. Aqua in qua vuæ maduerint, quæ fæx quoque nominatur, capiti dolorem infert: itémque vua quæ fuerit in vinaceis repoſita.

Quæ res non inflent,
Cap. XXII.

PIſa, phaſeoli, cuminū, libyſtici radix & ſemē, viticis ſemē, cannabis fructꝰ, fabæ frictæ, bulbi multū aut bis cocti, & ex oleo, garo, & aceto ſumpti, mel deſpumatū, oxymel flatus diſcutit. Panes hordeacei quomodocunque cōficiātur, flatꝰ ſunt expertes. Inter ea quæ inflant & non inflant medii ſunt phaſeli, ochri, cicerculæ, atque araci.

Quæ res inflent, Cap. XXIII.

CIcer, lupini, phaſeoli, ochri, panicū, miliū, & ſimilia, inflāt: itémq; faba freſa magis inflat quū per ſe quā quū aliter cocta eſtur. Maza ex polēta flatū gignit: ſubacta verò diúq; cōtuſa, magis per aluū ducit, præcipuè verò ſi mellis portio ei fuerit addita. Zythus, & liquores omnes inflāt: præ cæteris verò cyrenaicus, ſatyriū, ſilphii liquor & radix. Ex ficubꝰ breuis flatus excitatur, quia facilè deiiciūtur: quæ verò exquiſitè maturæ ſunt, parum abeſt quī nihil penitꝰ noceāt, veluti caricæ. Palmulæ virides ita flatū excitāt vt ficꝰ, rapa crudior: lac in ventriculo facilè ciet flatū, bulbi crudiores, mel nō planè coctū. Vina dulcia flatus diuturniores ciēt: dulcia verò ſimul & auſtera, quæ neq; diſtribuūtur neq; digerūtur, ſed in vētre ſuperiore manēt diutius, flatus inducunt: muſtū quoq; inflat.

Quæ res abſtergeant, incîdant, aperiántque,
Cap. XXIIII.

PTiſana abſterget, itémq; fœnūgræcū, melopepo, pepo, vuæ paſſæ dulces, fabæ, cicer, ac magis nigrum, quod lapides etiā in renibꝰ egregiè frangit. Capparis ſatis tenuiū partiū eſt: quæ verò ſale cōdita eſt, abſterget, & pituitā quæ in vētriculo eſt, deducit, & lienis & iecoris obſtructiones expurgat: ad quē vſum adhibēda eſt cū oxymelite, aut aceto, & oleo ante alios cibos omnes. Betarū ſuccꝰ abſtergēdi vim habet, eáſq; obſtructiones quibꝰ iecur infeſtatur, diſſoluit, ac præſertim quū ex aceto & ſinapi eſtur: lapatia quoq; & vrtica. Ari verò & aſphodeli radix tenuiū partiū eſt. Bulbi vim habēt extergēdi, attenuādi, & aperiēdi, quocirca & aſparagū aſphodeli ictericis, vt ſummū remediū, præbēt. Cæpæ, allia, porra, ampelopraſa attenuāt, ſecántq; craſſos & glutinoſos humores, qui redūdāt ī corpore: atqui bis aut ter cocta acrimoniā deponūt, & tamē etiā attenuāt. Serū lactis humorū craſſitudinē attenuat, ficus abſtergēt: quāobrē multæ arenulæ ex ficuū vſu in nephriticis excernūtur, caricæ extenuāt, & incidūt: ex quo renes expurgāt. Baccæ iūniperi ea quæ in iecore & renibus ſunt, purgāt, craſſóſque ac tenaces humores attenuāt. Amygdalæ extergēt & attenuāt, viſceráq; expurgāt, & humorū reiectiones, quæ per ſputum ex pector & pulmone fiunt, expeditiores reddūt. Piſtacia ad iecoris firmitatē vtilia ſunt, & ad purgādos humores qui in eiꝰ meatibꝰ infarcti ſunt, valēt. radicula attenuādi vim habet. mel habet maiorē attenuādi vim, quod ex calidis & ſiccis plātis factū eſt: quocirca etiā aqua mulſa ad ſputū educēdū eſt accōmodata. Oxymel ea facilè deducit quæ neq; tenacia, neque craſſa omnino ſunt: viſceráque ſine moleſtia expurgat: morbíſque thoracis & pulmonis mirificè conducit. Iis qui ſuccum craſſum aceruant, vina tenuia conueniunt: quòd ſi frigidi quoque humores illi fuerint, tenuia, & antiqua, & cum acrimonia conferent. Vinum verò aquoſum ad humorum ex pulmone eductionem aptū eſt. roborat enim, & ſuccos humectat, & ſecat mediocriter. Vinum dulce in morbis acutis, veluti in peripneumonia, & pleuritide, quum iam ſit facta concoctio, ad ſputa elicienda eſt accommodatum.

Quæ res obſtruant, Cap. XXV.

LAc in quo plurimum ſeri ſit, minimè periculoſum eſt, etiamſi ſemper eo veſcare: quod verò ſeri parum,

caſeique multum habet,non tutum eſt ei qui in eius vſu
longo tempore permaneat:renes enim calculo obnoxios
lædit , & iecoris obſtructiones facit in iis qui in hoſce
morbos facilè poſſint incidere. Palmulæ ſunt iecori &
ſpleni inflammatis noxiæ,veluti etiam ficus, non aliqua
propria & præcipua earum facultate,ſed cõmuni omniũ
dulciũ ratione:õnia enim dulcia lienẽ & iecur obſtructa,
&ſcirrho laborãtia,lædũt:ipſæ verò ſuapte natura neq; ob
ſũt,neq; proſunt vehemẽter:additæ verò iis medicamẽtis
ĩ quibꝰ abſtergẽdi & incidẽdi vis eſt,nõ mediocrẽ vtilitatẽ
afferũt.Aqua mulſa incõmoda eſt iis quorũ viſcera in tu-
morẽ elata aut ſcirrho,aut œdemate,aut inflãmatione la
borãt:quãdoquidẽ mel ſuapte natura ĩ bilioſũ ſuccũ cele
riter mutatur.Papaueris ſemen ea retinet quæ ex thorace
prodeũt:palmulæ pĩgues & dulces obſtruũt,id quod viri
des magis faciunt . Præterea omnia liborum genera , &
quæ ex ſimila conficiuntur,obturant,& lienem augent,&
lapidẽ in renibus faciũt:idẽ efficit triticea farina ex lacte.
alica etiam incommoda eſt iis quorum iecur obſtructũ
eſt,& quibus renes ſunt lapidi gignundo idonei. Vinum
dulce obturat,& viſcerum tumoribus incremẽtũ addit.

Quæ tardè tranſeant, Cap. XXVI.

TArdè trãſeũt omnia quæ ex itriis & ſimila cõficiũtur,
fabæ frictæ,panes puri,lẽs detracto cortice,cerebrũ,
ſpinalis medulla,iecur,cor,triticũ elixũ,oua elixa, & ma-
gis aſſata,& multo magis fricta,lupini,phaſeli,piſa, ſeſa-
mum,eryſimum,glãdes,mala,pira non matura, ſiliquæ,
vinum dulce,& magis quod auſterum eſt,& nigrum dul
cedine vacans, itémque craſſum, & nouum omne. Aqua
valde tardi tranſitus eſt.

Quæ facilè corrumpantur, Cap. XXVII.

PErſica, armeniaca, præcocia, facilè corrumpuntur. o-
mnes itidem fructus horæi , quorum natura humida
eſt,in ventre facilè vitiantur , niſi prius citò deiiciantur:
idcirco iis ante cætera omnia veſci oportet:ita enim cele-
riter ſecedunt,& alia quoque deducunt.Si verò poſt alias
dapes comedantur,eas etiam ſimul corrumpunt.

Quæ difficulter corrumpantur, Cap. XXVIII.

CHamulæ paruæ,purpuræ,buccina,& cætera omnia te-
ſta intecta:quæ dura carnẽ habẽt,iis qui propter hu-
morum malitiam cibos corrumpunt,dare conſueuimus:
eáque bis & ter in optima aqua incoquimus, & in aliam
purã transferimus,quũ prima iã ſalſa facta eſſe videatur.
Eiuſmodi quoq; ſunt aſtaci,paguri,cãcri,locuſtæ, ſquil-
læ,& quæcunque carnem habent quæ difficulter vitietur,
non ſecus quàm teſta contecta,quorum caro eſt dura.

Quæ res aluum ſubducant, Cap. XXIX.

ALuũ ſubducũt lẽs,braſſica. Ex marinis verò fere o-
mnia quæ teſtacea nominãtur , cõpoſitã ex cõtrariis
qualitatibꝰ habẽt naturã.ipſum enĩ ſolidũ cuiuſq; corpus
tardè permeat,& aluũ cohibet:humor verò ad excernẽdũ
proritat.Siquis igitur aut lẽtẽ,aut braſſicã,aut aliud quip-
pia ex marinis animalibꝰ(vt dixi)coquat,deinde eiꝰ deco
ctũ oleo,garo,& pipere cõdiat,tũ potui det cui velit, vẽ-
trẽ eo potu ſubduci cõſpiciet. Quinetiã marinorũ erina-
ceorũ,& cõchularũ omniũ,& veterũ gallorũ iuſcula ciẽt
aluũ.Braſſicã,ſi velis aluũ ſubducere,cacabo vnà cũ aqua
in qua fuerit cocta,prope collocata extrahimꝰ , & ſtatĩ in
oleũ & garũ iniicimus.ea enim nõ eſt admodũ coquẽda.
Panes furfuracei aluũ mouẽt,& quia in vẽtre multũ ex-
cremẽti faciũt,& quia furfur extergẽdi vim habet.fœni-
græci ſuccꝰ cũ melle coctꝰ,& ſumptus,ad omnes vitiatos
humores qui in inteſtinis ſunt,ſubducẽdos eſt idoneꝰ:ea
quoq; abſtergẽdi vi quæ in eo eſt,inteſtinũ ad excretionẽ
impellit:mel verò quod ei miſcetur,parũ eſſe oportet, ne
morſum excitet. Oliuæ ſalitæ ſi ante alios cibos ex garo
comedãtur,aluũ mouẽt.Quẽadmodũ teſta intectis, ita e-
tiã cõchulis ſuccus ineſt vẽtri ſubducẽdo idoneus:& pro
pterea nõnulli eas ex oleo,vino,garóq; parãt,& iure quod
inde fit,ad ciẽdã aluũ vtũtur.Lac quod liquidius eſt ma-
gis ſubducit:quod craſſius eſt,minus.Serũ lactis valde al-
uũ mollit,eiq; tãtũ optimi mellis adiiciẽdũ eſt quãtũ ſa-
tis ſit ad cõdiẽdũ citra ſtomachi ſubuerſionẽ:eodémque
modo tãtũ ſalis imponẽdũ quãtũ ſufficiat,ne guſtus offẽ-
datur:quòd ſi velis magis ſubducere,plurimũ ſalis indi-
to.Carnes animaliũ quibꝰ parũ admodũ ætatis acceſſit,ac

A ſimiliter etiã eorũ extremitates,per aluũ facilius trãſeũt.
Ex piſcibus cartilagineis torpedo & turdus mediocriter
trãſeũt:beta,& lapatiũ,vrtica, caſeus recẽs cũ melle, atri-
plex,blitũ,cucurbita,pepones,melopepones,ficꝰ,caricæ,
vuæ dulces, & præſertim quũ humidæ fuerint.Mora in pu
rũ vẽtriculũ incidẽtia,& præ cæteris cibis ſũpta , celerri-
mè ſubducũtur,& cæteris quoq; cibis viã parãt:at poſt a-
lios cibos accepta,etiãſi vitioſum ſuccũ in vẽtriculo cõ-
periãt,tamẽ æquè ac cucurbita,celerrimè corrũpũtur.Nu
ces recẽtes ad alui excretionẽ faciũt:ſed & ſiccæ ſi priꝰ in
B aqua permaduerint,æquè ac virides ad aluũ ſubducẽdam
valẽt.Pruna humida ſubducũt:ſicca verò in aqua mulſa
in qua multũ mellis ſit,infuſa , etiã ſi quis ea ſola come-
dat,ſatis abũdè vẽtrẽ leniũt : ſed multo magis ſi mulſam
etiã ebibat.Eſt enim clarũ facere ad vẽtris ſubductionẽ,
vt poſtquã ea ſumpſeris,aliquo pòſt tẽpore vinũ dulce bi
bas,neq; ſtatim prãdeas.Mora,ceraſia,præcocia,perſica,&
omnia humida,& aquea,& omnino quæ nullã inſignem
habere qualitatẽ ea guſtãtibus & odorãtibus videntur,ſi
rectè affectus ſit vẽter ad infernã deiectionẽ, facilè deii-
C ciũtur:ſi verò nõ,& ipſa ſupra cætera manẽt, & nihil ven-
trẽ ad expellẽdũ iuuãt,quia nulla in eis acrimonia aut ni-
troſa qualitas eſt.Hæcq; eduliorũ materia eſt quodãmo-
do media inter ea quæ aluũ ſubducũt,& ea quæ ſiſtũt:pa-
rumper ad alteram partem vergens,quum neque ventrẽ
admodum languidum ad excretionẽ,neque validum ad
diſtributionem ſortiatur. quandoque enim ſiſtit aluũ:
ex quo fit vt aqua mulſa,in quibus celeriter diſtribuitur,
in iis nõ ſolùm aluũ ad excernẽdũ exciter,ſed cæteros etiã
cibos cõmiſtos deducat:ſi verò nõ properet diſtribui,ſta
D tim irritet ad excretionẽ,quia habet aliquid acrimoniæ.
Quin ipſum quoq; mel ſolũ ſiquis nõ coctũ lambat , al-
uum rectè ſubducit.Aqua autem mulſa parumper vel ni-
hil cocta,antequam diſtributio fiat, ſubducetur : oxymel
imbecillius inteſtinum radit.Vinum dulce nonnihil ad-
iuuat ventris excretionem:paſſum aluum ſubducit.

Quæ res aluum ſupprimant, Cap. XXX.

PAlmulæ auſteræ,vuæ paſſæ auſteræ,mora,rubi fructꝰ
aluũ ſupprimũt:magis etiã ſiſtit rubi canini fructus,
myrta ſylueſtria,agreſtia pruna,quæ etiã pruna dicuntur.
E Mala adſtringẽtia vẽtrẽ detinẽt:acida verò quũ in vẽtricu
lo ſuccũ craſſum inueniũt,eũdẽ incidẽdo,aluũ ſubducũt,
& ob eã cauſam fæces liquefaciũt:at ſi purũ vẽtriculũ in-
ueniant , eum magis cohibent. Quæ dulcem ſuccum ha-
bent ſine acrimonia,ea facilius diſtribuuntur:cum acri-
monia verò adiũcta, ſecedũt:aquea verò & qualitatis ex-
pertia,iniucunda ſunt,& nihil cõmodi habẽt in ſe.Quod
de malis dictũ eſt,idẽ quoq; de malis Punicis , déq; piris
dictũ eſto.Siquis lac excoquat,ſerúmq; cõſumatur, aluũ
nõ ciebit:nã ſi lapides ignitos toties in lac immittas vt ſe
F rũ cõſumptũ ſit,lac ita paratũ adſtringet:idq; iis quorũ
acria excremẽta vẽtrẽ morſu infeſtãt,dare cõſueuimꝰ.Sed
nõ minus etiã quã ex lapillis ignitis , imò verò magis idẽ
facies ferreis orbiculis igne cãdẽtibus : verũ lac quod ita
cõfeceris,in caſeũ facilè coit in vẽtre,idcirco ei mel & ſa-
lẽ admiſcemus:ſed tutius eſt aquã ei affundere. Neq; mi-
rũ videri debet ſi cõſumpto ſero lactis aquã adhuc infun
dimus:quia nõ ſeri humiditatẽ,ſed acrimoniã qua vẽtrẽ
ſubducit,fugere volumus.Aſtaci,cancri,paguri,locuſtæ,
ſquillæ,& cætera omnia quæ molli teſta intecta ſunt,aluũ
G ſupprimũt,ſed minus quàm ea quæ dura teſta ſunt oper-
ta:habéntq; hæc ſalſum in ſe humorem , quem ſi in aqua
depoſuerint,nõ minus quàm oſtreorũ & aliorũ dura teſta
contectorum carnes,ventrem compriment.Lẽticula quo-
que & braſſica bis coctæ , & quum ſuccum depoſuerunt,
vẽtrẽ ſiſtũt.quúmq; humidũ vẽtrẽ exiccare in animo ha-
bemꝰ,braſſicã mediocriter coctã prima aqua abiecta,ſta-
tim in aliã calidã cõiicimus,atq; in illa iterũ eã coquimꝰ
donec flacceſcat:idq; quod bis coquẽdũ eſt,neq; aërẽ,ne-
q; aquã frigidã debet cõtingere:ſiquidẽ nõ poterit exqui
H ſitè flaccidũ reddi,etiãſi plurimũ decoquas. Si corticẽ à
lẽticula auferas,vehemẽtẽ adſtringẽdi vim amittet, neq;
ita fluxiones quæ in ventriculo fuerint,exiccabit:ſi verò
eã cõtundas,biſque excoquas,priorémque aquã abiicias,
deinde modicũ ſalis aut gari permiſceas , & aliquid eorũ
quibus aluꝰ cõſtringitur, addas, ita vt guſtus nõ lædatur,

iucundissimũ accõmodatissimũmque medicamentũ & A edulium parabis. Polẽta ex vino austero epota, exiccat: oryza cohibet aluum, itémque panicum, milium, fricta, leporis caro, vinum austerum & fuluum atque austerum.

Quæ res calefaciãt, acrésq; & calidæ sint, Cap. XXXI.

CAlefaciunt autẽ hæc, triticũ coctũ, panes ex eo cõfecti, tipha, auena, fœnũgræcũ, iuniperi baccæ, palmulæ dulces, poma dulcia, sesamũ, erysimũ, & ob id sitim inducunt: cãnabis semẽ, vuæ dulces, & ideo sitim afferunt: vuæ passæ dulces, malua mediocriter, apiũ, smyrniũ, eruca, raphan⁹, rapa, radicula, sinapi, cardamũ & pyrethrum. B Acria verò & calida sunt hæc, pastinaca, daucus, & carus manifestò calefaciẽs: alliũ, cæpa, porrũ, ampeloprasum satis acria sunt, sed tamẽ bis térve cocta deponunt acrimoniã. Caseus vetus calidus est, & idcirco sitim affert. Vinũ dulce mediocriter calidũ est, & ideo sitim inducit: fuluũ est nigro calidius: flauũ verò est extremè calidissimum, deinde fuluum, tum rubrum, postea dulce, postremò album minus quàm cætera omnia calefacit: at vetustissimum vinum abundè calefacit.

Quæ refrigerant, Cap. XXXII. C

REfrigerat hordeũ, quibuscũq; modis cõficiatur, miliũ, panicũ, tubera, cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, austeræ & acidæ vuæ, & passæ austeræ. Mala adstrĩgẽtia frigidi & terrestris succi sunt, acida verò frigidũ & tenuiũ partiũ succũ habẽt: atq; ea etiã quæ planè qualitatũ sunt expertia, & veluti aquea. Idẽ de piris & malis Punicis iudicato. Non pauci quoq; sunt aliarũ arborũ fructus, qui refrigerẽt, & præsertim ii qui reponi & asseruari nõ possunt: itémq; palmulæ adstringẽtes frigidi succi sunt, D lactuca, intubus, sed moderatius: portulaca, papaueris semẽ, cuius si pl⁹ sumatur, soporiferũ fiet, & nimiã propensionẽ in somnũ afferet: eos verò quibus tenuis destillatio fluit à capite, iuuat: in qua re præstat id quod cãdidius est. myrta refrigerãt, sed nõ cũ adstrictione, quãdo quidẽ acrimoniã quãdã habẽt. solanum efficax est in refrigerãdo & adstringẽdo. Aqua, vinũ aquosum nõ apertè calefacit: quãobrẽ cũ minore periculo febricitãtibus datur. Vinũ albũ, & austerũ, & crassum, & nouum manifestò refrigerat, & acetum: estq; tenuium partiũ, & idcirco quũ intimas partes magis quàm alia refrigerãtia penetret, nec uos lædit. Media verò quodammodo inter calefacientia & refrigerantia sunt, panes loti, amylum, & vuæ vinosæ.

Quæ res exiccent, Cap. XXXIII.

LEns & brassica pariter siccãt, & ob eã causam aspectũ obtundũt, nisi fortè cõtingat vt totus ocul⁹ sit humidior: eius verò asparagus min⁹ quàm brassica siccat. Aliorũ verò olerũ caulis est siccior: cõtrà verò est radiculæ, rapæ, sinapis, nasturtiiq; ac pyrethri, & cæterorũ omnium quorũ acrẽ esse asparagũ cõtingit. polẽta siccat, viticis semẽ, eruũ bis coctũ, & sæpe in aqua dulce redditũ, eduliũ exiccãs fit: præstãtius autẽ est albũ. Quæcũque autẽ assata aut fricta comedũtur, siccius alimẽtu præbẽt: at quæcũq; in aqua prius elixãtur, humidi⁹: quæcũque verò in sartagine cõdiũtur, mediũ inter hæc locũ tenẽt. quodcũque autẽ plus vini & gari habet, siccius est quàm id quod nõ habet: quæ verò minus horũ, aut defruti plus habent, aut in simplici & puro albo iure coquũtur, multo sunt prædictis humidiora: quæ verò ex aqua sola coquuntur, sunt etiam his humidiora. magna enim differentia ex conditura accedit seminibus, oleribus & plantis, omnibus quidem exiccantibus, sed aliis magis, aliis minus, pro facultate earum rerum quæ eis adiiciuntur.

Quæ res humectant, Cap. XXXIIII.

PTisana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucumeres, nux viridis, pruna, sycomora, mora nõ corrupta, omnino humectãt: nõ refrigerãt autẽ omnino nisi frigida sumatur. Humectat quoque lactuca, intubũsque, sed min⁹: portulaca, ac malua, & blitũ, atq; atriplex maximè omniũ olerũ aquea sunt: quinetiã alii plerique fruct⁹ aliarũ arborũ humidi sunt, ac præsertĩ ii qui vt seruẽtur, reponi non possunt. Iã verò lactucæ & papaueris semẽ humectat, itémque fabæ virides, cicérq; viride. Aqua porro humectat & refrigerat: calfacta verò humectat & calefacit.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quartus.

Ex Galeno, de apparatu alimentorum, Cap. I.

EX nobilissima olyra, detracto (vt par est) E cortice, tragũ quẽ nominãt, cõficiũt: nã & ex hac ipsa atque ex typha, nõ sec⁹ quã ex hordeo, quũ detractus cortex est, si quidẽ extrinsecus corticẽ habẽt, panis cõficitur. Tritico verò molito si quis tenuissimã farinã excusserit, ex reliqua panes qui furfuracei dicũtur, efficiet: siligine⁹ verò & similãce⁹ panis ex purissimo fit. Ac puri quidẽ panes copiosiore fermẽto ĩdigẽt, & subigẽdi quoq; diuti⁹ sunt, nec statĩpost fermẽtũ & subactionẽ assãdi. furfuraceis satis est paucũ fermẽtũ, leuis suba F ctio, & tẽpus exiguũ. Pari quoq; modo puri assationẽ diuturniorẽ, furfuracei verò breuiorẽ exigunt. Inter purissimos verò & sordidissimos, nõ parua maioris minorísq; rationis latitudo intercedit. est autẽ inter hos exquisitè media species panũ qui αὐτόπυροι & συγκομιστοὶ appellãtur, qui ex farina indistincta, & furfure ac farina nõ seiunctis fiũt.

De polenta.

Ex nouo hordeo mediocriter fricto præstãtissima polẽta fit: si hoc desit, plerũq; ex alio eã cõficim⁹. Quũmque polẽta omnis quæ rite facta sit, boni odoris sit, tũ verò o- G ptimi odoris erit ea quæ ex optimo atque nouo hordeo, quódque aristã nõ admodũ siccã habeat, confecta sit. Est hoc in more positũ multorũ qui sani sunt, vt polẽta sapa aut vino dulci, aut mulso, & quãdoq; sola aqua cõspergãt, & æstiuo tẽpore duab⁹ tribúsve ante balneũ horis eã bibãt: aiũntq; sentire se hui⁹ potione siti liberari. Iã verò ex polẽtis aqua tẽperatis mazæ quoq; cõficiũtur.

De alica.

Alica ex genere tritici est: adhibere verò diligẽter mẽtẽ debem⁹ iis sorbitionib⁹ quæ ex ipsamet alica parãtur. Est enĩ hic eius succ⁹ aqua cõmixt⁹, plurimámq; coctionẽ ex- H postulat: q. veluti satis coct⁹, decipit eos q. ipsum parãt, & nõ mediocriter ægrotos lædit: nã citò concrescit & dẽsatur, quia lẽtus ad modũ glutinis est. Ergo permulta aqua admixt⁹, super carbones plurimũ coquẽdus est, atq; mouẽdus anetho donec coct⁹ fuerit: atq; eo tẽpore sal quoque adiiciẽd⁹ est: oleũ verò, etiãsi ĩ initio indas nihil incõmodi erit. Sanis verò quum interdum propter vehementem vẽtriculi morsum, aut biliosi humoris trãsitũ sorbitionis indigent, alicã plurimũ coctã vsquedum extabuerit, tum percolatã, vt ptisanæ succo percolato similis sit, tũc sorbendam damus. eadẽ quoque est alicæ lotæ parãdæ ratio.

De ptisana.

Parabitur autẽ ptisana sicut decet, quũ coquẽdo in tumorẽ plurimũ elata fuerit: deĩde lẽto igni longo tẽporis spatio in succũ abeat: quo quidẽ tẽpore quũ planè intumuerit, acetũ ei inditur: quũmque probè fuerit cocta, paulo antè quã edatur, sal tenuis iniiciẽdus est. Si verò oleũ ab initio imposueris, coctioni nihil incommodaueris: aliud verò nihil admiscẽdũ est, nisi porri modicũ & anethi, idque in ipso statim principio. Oportet autẽ crudã ptisanã in aqua aliquãdiu præmacerarã, deinde in mortariũ cõiectã cõfricare manib⁹, asperã quãpiã rẽ in se habẽtib⁹, cuiusmodi est spart⁹ ex quo iumẽtis soleas nectũt. Vsque eò verò cõfricãdã dũ præposit⁹ cortex abiect⁹ fit: si verò totũ ac⁹ nõ deciderit, ptisana elixa magis abstergẽt, & nullã præterea noxam cõtrahet. Pessima verò ptisanæ cõfectio est quũ coqui crudã in mortario ex aqua cõtusam parumper coxerint, & defrutum ac sapam iniiciunt. nonnulli verò mel & cuminũ cũ iis etiam imponunt, vt cinnum potius quã ptissanã parare videantur.

De phacoptisana.

Ex lẽtibus & ptisana præstãtissimũ eduliũ fit, cui phacoptisanæ est nomẽ: nõ tamẽ pari mensura lẽtes & ptisana cõmiscẽtur, sed ptisanæ min⁹ iniicitur, quippe quæ in succũ vertatur, & in maiorẽ molẽ extollatur: lẽtes verò cocta perexiguũ tumorẽ nãciscãtur: & tamẽ hui⁹ quoque edulii cõfectio eadẽ est quæ ptisanæ, præterquàm quod satureia aut pulegio indito suauius simul, & ad concoquẽdum accõmodati⁹ redditur, quum ptisana anetho & solo

porro contenta; illa minimè exigat. Pessimè autem à co-
quis lens ex sapa diuitibus apparatur. Si verò suillam inco
quere simul velis ptisanæ recentem, ac præsertim pedes,
lentibus verò sale iandiu conditam, couenire comperies,
quemadmodum ea quæ inter has media est, quæ nuper
sale condita sit, phaco ptisanæ conuenit.

De teut lophaca.

Præstans edulium est quod ex beta & lentibus con-
fectum, teutlophace nominatur. multæ autem betæ impo
nendæ sunt, & paulo plus salis ac gari dulcis: siquidem ita
facilius subducetur.

De cucurbita.

Cucurbita verò propter aqueam qualitatem sibi in-
natam origano meritò gaudet: omnia enim quæ eius-
modi sunt, acribus, aut acidis, aut austeris, aut salsis
succis admiscenda sunt, si neque insuauia sunt futura, ne-
que iis qui ea sumpserint, nauseam allatura. Ex cucurbi-
ta quoque iucundissimũ eduliũ fit si ea cum aliquo salsa-
mẽto ex Pōticis, quæ mylla dicũtur, in sartagine paretur.

De rapis.

Rapæ quas βυνιάδας etiã vocant, diuturniorẽ coctionẽ
postulãt: suntq; laudatissimæ quæ bis aut ter coctæ fuerit.

De radice ari.

Ari autem radix æquè ac rapæ estur: ea in quibusdam
regionibus acrior nascitur. Ad Cyrenem hæc planta ori-
tur à nostrate diuersa: siquidem in illis locis arum mini-
mè medicamẽtosum acréq; est, vt rapis quoq; sit vtilius:
sed & dracontii radicẽ bis térve coctã, mãdendã damus.

De asphodeli radice.

Asphodeli radix vt lupini apparatur: nam quum e-
iusmodi bis elixauerimus, quum mediocriter cocta vi-
deantur, aqua priori abiecta statim in aliam calidam con-
iicimus, & deinde in ea iterum coquimus donec colli-
quentur. In quo illud est cauendum ne quod bis coquen-
dum est, aut aërem aut aquam frigidam attingat: quia li-
cet plurimùm coqueres, nunquã tamẽ tenerũ redderetur.

De cochlearum coctione.

Cochleas secundo loco elixare oportet: deinde paratas
tertiò elixare, donec intabescant: ita enim alent. Verùm
ad aluum deiiciendã in ipso statim initio parãdæ sunt ex
óleo, garo, & pauco vino: & iusculo quod inde fit vtẽdũ.

Quæ corpora animalium, & quorum apta sunt
vt sale condiantur.

Corpora ad saliendum apta sunt quæ & dura sunt, &
carnes excrementis affluentes habent: quæ verò aut val-
de mollem, aut valde siccum, & excrementis vacantem
corporis habitum nacta sunt, non sunt ad saliendum ac-
commodata: etenim sicca corpora sale conspersa exare-
scunt, & inepta cibo redduntur, vt in lepore conspicitur.
Suum verò ætate florentium & pinguium carnes aptæ ad
saliendum sunt, quum vtriusque incommodi, & siccita-
tis annosorum, & immoderatæ nouellorum porcellorũ
humiditatis sint expertes. Vt enim corpora sicca sale con
dita coris similia redduntur, sic contrà fit in iis quæ hu-
more nimio diffluunt, vt salis commercio colliquentur:
quamobrem nec pisces mollis carnis & excrementorum
expertes, quales sunt qui saxatiles appellantur, nec aselli,
qui ex puro mari capiuntur, saliendo sunt. Graculi verò,
& mulli, & pelamides, & sardæ, & sardenæ, & quæ saxa-
tina dicuntur, sunt ad saliendum idonea. Cetacea quoque
marina sale condita, quoniam ipsa quoque carnem ex-
crementis redundantem habent, præstantiora fiunt. mul
li verò quòd eorum sicca & vacans excrementis caro est,
incommoda sunt vt saliantur. Ex his autem perspi-
cuum est, quæcunque sale condita, dura, neruea, & fe-
re coria redduntur, esse concoctu difficillima: quæ con-
trà affecta sunt, & ipsa tenuium fieri partium, & crassos
ac glutinosos humores attenuare. Laudatissima verò o-
mnium quæ mihi vsu cognoscere licuerit, sunt Gadita-
na salsamenta, quæ nunc Sardæ appellantur, deinde
mulli qui ex Ponto aduehuntur, post hos secundum lo-
cũ tenent graculi, pelamides, & quæ saxatina nominãtur.

De cerebro coquendo.

Cerebrum omne cum incidentibus & calefacientibus
apparatum, fit ex omni parte præstantius.

A Quomodo ius album conficiatur.

Album ius atque simplex, ex sola aqua, & oleo, pauco
anethi & porri, & sale modico iniecto post idoneam co-
ctionem, conficitur.

De decoctionibus.

Decoctum plurimorum, aut etiam omnium, quãto diu
tius coquas, eo magis salsum fit, postea verò etiam ama-
rum. Corpus verò solidum quod in aqua elixatur, qualita
tes quæ eidem primùm inerant, in eã deponit, vt tandem
qualitatis expers & aquosum reddatur, nec quicquam sal-
sedinis, aut amaroris, aut adstrictionis habeat. Atque a-
B mara quidem si bis aut ter elixare volueris, ea amarorem
in aqua planè deponent, eruntque similia iis quæ exper-
tia qualitatum dicuntur: eodémque modo acria elixata
deponunt acrimoniam: eadem quoque adstringentium
est ratio. Iam verò aqua per se ipsa cocta diutius, magis
seipsa salsa redditur.

Ex Rufo de parandis eduliis. Est autem hoc caput in pri-
mi libri extremo, de victus ratione, Cap. II.

QVæ assa præbemus, ea vim habent exiccandi: quæ ve
rò elixa sunt, ea humectant, licet suapte natura diuer
C sam vim haberent: éstque inter hæc differentia ex condi-
mentis quæ admiscentur, vt ex coriandro, & anetho, &
cumino, & porris, & cæteris quæ vt condimenta carni-
bus imponuntur. Minimè autem adiiciendæ sunt notæ
condimentis: nam quæ ità sunt parata, etiamsi ventri non
sunt nota, tamen si in principio indantur, præstantissima
sunt: postea verò admixta, fiunt deteriora, quum non sit
æqualis elixatio. Atque eo quidem tempore valentiori-
bus conueniunt. Ac sal copiosus ad pinguedinis colli-
quationem accommodatus est: & quod pingue est, sa-
D lem recipit, & plurimo igni coquendum: at gracilia &
sanguine vacantia, si assare volueris, magis lento igni ad-
mouebis. Ex carnibus autem caprarum aut pecudum,
quas sub æstiuo solstitio elixabis, (siquidem eo tempo-
re grauioris odoris sunt) itémque arietis, & magis e-
tiam hirci, (assata enim grauius olent) in elixando o-
perculum auferendum est, & ex plurima aqua elixare, &
condimentis alterare oportet. Ossa quoque carnium
mali odoris præcidenda, & confringenda sunt omnia,
medullæ enim in primis putrescunt: quæ quum putres
non sunt, & pinguissimæ sunt & suauissimæ. Cogno-
E scere verò debemus quæ statim & quæ post elixanda
sint. Carnes ergo omnium agrestium post: cicurum
verò, suis, ouis, & capræ, statim coquendæ: bubulæ
autem interiecto spatio: aues quoque magnæ, & palu-
stres, itémque gallinæ, palumbi, perdices, pauones atque
attagenes: sed turtur, columba, turdúsque statim. Pisces
verò omnes quamprimùm etiam festinando coquere de
bemus, quia non commodè adseruari reponíque possunt:
quæ autem adseruanda sunt, sed elixanda, ea fragiliora
F fiunt aceto. Gallinas verò asseruare possumus infuso ace-
to, quandoquidem ita perdurant. Si verò agrestes, quum
primùm eas venatus fueris, elixes, non eris magnopere
reprehendendus. Calazas quæ in carnibus fieri solent ma-
ximè, ne laudabis: quæ verò suibus obueniunt, exiguas
carnem facere suauiorem existimato, maiores verò humi
diorem atque iniucundiorem: dandáque opera est vt ho-
rum vsus circuncidatur: si verò oporteat, parum ceræ a-
diicito, & assando veru cera inungito. Ac viuis quidem
adhuc animalibus, vtrum calazas habeant cognosces
G ex lingua, quæ tibi signa dabit, itémque ex pedibus
posterioribus, siquidem consistere non possunt. Iam ve-
rò qui celerius elixare aliquid volunt, alii nitrum, alii
silphii succum, alii ceram, alii ramum fieulnum, &
magis etiam caprificum indunt, quum caprificus etiam
rebus assandis acceleret assationem. Intrita verò, vt myt-
totum, (quod ex allio & aliis quibusdam rebus fit) &
mentha, & apium, itémque omnia quæ ex caseo & ace-
to parantur, omnia ad coctionem maximè faciunt: myt-
totum verò aliis secedit. Senibus appositæ sunt carnes
H quæ ante coctionem extractæ fuerint, & parumper in a-
qua salem, thymum, aut tragoriganũ habente maduerint.
Pisces non sinẽdi sunt inueterascere, nisi nimis duri sint,
neq; quatiẽdi nisi molles: sed omnes æquè ac carnes præ
madescere in aqua salẽ & thymũ habẽte debẽt. Atque ita

quidem carnes quadrupedum rite elixatas coquas, vt celerrimè conficiantur : cæteræ verò neque prius elixandæ ſunt,nequæ aſſandæ, ſed ſoli igni admouendæ . ita enim maximè piſces moriuntur,quodque glutinoſum eſt exugitur.quos verò aſſare non poſſumus,hos tenuiſſimè elixare couuenit.Idem de auibus & carnibus,quum quiſpiã elixis delectatur,eſt faciendum. Siquis oſtrea ſinat prius feruere, deinde aſſet, exiguum ſinapi ac piper addendo ſumat.Ac nunc non opus eſt ea minuere, aut teſtes gallorum gallinaceorum veſcos etiam ægrotantibus commen dare.Cydonia mala non admodum corrumpuntur,eáque ex melle ſumenda ſunt : eadem ex vino quoque detracto cortice coquuntur, aut abiecto ſemine mel inditur : toti denique cydonio cruſta ex farina aqua ſubacta circumlinitur,& mel imponitur, & coquitur vſquedũ cruſta aduſta ſit : quo ſanè tempore & totum cydonium eſt coctum,& mel totum eſt exhauſtum.

Ex Diocle,de alimentorum præparatione,

Cap. III.

QVoniam pleraque edulia alicuius apparatus indigent,fiúntque meliora,vt alia eis quidpiam addendo, alia ab eiſdem auferendo, alia omnino aliter diſponendo, fortaſſe non erit incommodum hac de re pauca dicere.Etenim eorum purgatio,quum adhuc cruda ſunt, non mediocre ad bonam valetudinem & ad iucunditatem momentum affert:nec vlla in parte huic rei minore ſtudio incumbendum eſt, vt quæ inutilia ſunt, abiiciantur,quæ fœda atque incommoda ſunt,perpurgentur. Purgantur autē omnia vel elixando,vel macerando,vel perſæpe lauando. Elixanda porrò in aqua ſunt ea in quibus amarities vel adſtrictio ineſt quædam : quæ mordent, quæque acrimoniam habent,aceto temperanda:macerãda verò ſunt ea quæ ſalſa ſunt:lauanda denique ea in quibus aliquas immunditias conſpicimus.In elixis atque aſſis ignis ipſe & condimenta, ad fœdum odorem,ad inſipiditatem, & ad ſucci malitiam auferendam maximè cōueniunt:ad hæc verò omnibus inſpargenda eſt ruta, cuminum, coriandrum, & cætera viridia condimenta. ac nullum quidem contritùm, ſed cui conueniat , eorum contuſorum ſuccus imponetur:itémque origanum, ſatureiam,thymum,ſalem, acetum, & oleum,in quibus omnibus ſuæ virtutes inſunt,adiiciemus. Caſeus eſt prædictis deterior: minimè verò inſenſus caprin⁹ ex coagulo cōcretus,nō vetuſtus,odoratus,exiguus, & potius toſtus. Silphium verò, ſicubi eo opus fuerit, candidiſſimum odoratiſſimum,& minimũ capietur:odoribus enim condimentorum ſuauitates atque virtutes continentur.Quæ verò craſſa ſunt,& ex copioſiore caſeo, ſeſamo, ſilphio, & copia contritorum fiunt, nihilo maiorem voluptatem afferunt,ſed ſæpenumero moleſtia conficiunt :at obſonia quæ exigua aut nulla correctione indigent, ea (vt vno verbo dicam) aqua ſunt elixanda:quæ verò viroſa,& humida, & inſipida ſunt, cum aceto : atque ea quidem quæ humida, quæque fatua ſunt, aceto : quæ deterioris ſucci ſunt,magiſque auſtera,aceto dulci.Maximi autem refert vt res omnes conuenienter & ſuccis & odoribus citra contritionem componamus & temperemus : quod præcipuè conſequetur is qui diligenter animaduertat vt neque odore neque ſucco aliquo res commixta ſatietur,ſed vnus omnium odor,vnúſque ſuccus appareat, qui ſingulis rebus confectis conueniat.Super carbonibus æqualiter coquuntur omnia. Quum elixa edulia ſunt,è vaſis extrahi debēt feruētibus adhuc humoribus,nec ſunt in frigidãtibus immittenda. Quæ cum humoribus non comeduntur,ea lento & æquabili igni aſſanda ſunt omnia : & quæ vitioſos ſuccos habent,magis ſiccanda:quæ bonos, ſucci reddenda pleniora.

Ex Mneſitheo Cyzicino de braſſica,

Cap. IIII.

BRaſſica quamacutiſſimo ferro concidenda eſt,deinde abluenda,& aqua abiicienda, & coriandri atque rutæ quantum ſatis ſit,vnà contundendum:tum oxymelite totum aſpergendum,& perexigua ſilphii portiuncula ſuperabradenda. Huius ſi tantum quantum acetabuli menſura continet, ſumere velis, nihil tibi vitioſi in corpore concreſcet:imò verò ſiquid prius inhæſerat, extrudit:ſedat præterea caligines oculorum, itémque ſuffocationes, ſiquid etiam incommodi vel circa ſeptum tranſuerſum, vel hypochondria accidit,ſubuenit,emendátq; ea quæ lieni obſunt:ſique lien permagnus ſit,eundem extenuat. ad melancholicos verò mirè facit cruda ſumpta, ſiquidē venas expurgat. Ad morbos verò articulorum nihil æquè efficax eſt ac braſſica ita cōpoſita,& ieiuno & mane data.Ad tormina inteſtinorum ita paranda eſt,vt braſſicam diligenter plurima aqua maceremus,deinde in calidam aquam coniectam elixemus donec intabuerit,tum aqua tota abiecta oleum indere,poſtea ſinemus vt ſimul ferueant:tum in vas coniecta interemus, & cum aliquo cibo,aut ſolam braſſicam,eámque frigidam,madendam dabimus,ídque non ſemel,ſed ſingulis diebus manè longo dierum ſpacio faciendum eſt:ſed non multum eius propinandum,ne obſiſtat.

Ex Dieuche de conficiendis panibus,

Cap. V.

PAnem conficere oportet ex farina tritici maximè inconglutinati,& leuiter fermentati dulci fermento, vt ex maſſa firmiſſima : éſtque multo tempore ſubigendus. Præterea verò aſſatio in furno mihi tutior quàm quæ in clibano fit,apparet:& multo etiam tutior ea quæ fit cruſtis circundantibus:ſiquidem mollis,& longiore tempore fit aſſatio. adhæc quoque ignis non facilè adurit rem quæ aſſatur,quia exuſtio externas partes congraſſatur. At panis qui in clibano coquitur,ſiccior eſt ille quidem, & ori iucundior quàm is qui in furno conficitur:ſed tamē aſſatio non eſt tuta:nam exteriora ſtatim exuruntur, interna pars cruda remanet.Subcineritius verò eſt omnium ſicciſſimus,atque etiam difficilior eſt eius aſſatio quàm quæ in clibano cōficitur. Prunas enī multas eſſe oportet, & ad hæc cinerem copioſum adeſſe. maſſa verò ex farina triticea,non ex ſimila,& abunde ſubacta,eſt præſtantior, debétque maiorem habere mollitiem quàm panis in clibano confectus:deinde in cinerem imponi qui igni incumbat:tum deſuper alio cinere maſſam contegere,& ſuper eo cinere prunas quamplurimas coniicere,& maximè ſupernam partem incendere, quo loco aſſatur. hic panis omnium eſt ſicciſſimus, erítque ad ventres humidos, & non concoquentes, quibúſque pituitæ copia redundat, accommodatiſſimus.

Ex Dieuche,de polenta,

Cap. VI.

POlenta vti quiſpiam poteſt,& potione,& pulte quæ in aqua coquitur,confecta:vel ſi farinam in gallinæ ius coniectam feruefaciat, vt maximè aſſata polenta euadat, quum eam non agitet, ſed ſinat coire,ſenſim calefaciens igni vel aqua calida,ita vt bis coquatur.In agninum quoque & in hœdinum non omnino pinguedinis expers, atque in ſuillæ carnis ius coniecta,& ſimul cocta,dyſentericis facit.Satis autem eſt in quartupla parte choæ polentæ optimæ & ponderoſiſſimæ cyathos duos lactis,&aquæ tertiam partem indere, & quum ab igni abſtuleris, papaueris,aut eius capitum,vel dum adhuc ad ignem eſt, cucumeris læuigati quãtum holcæ triobolus contineat,admiſcere,& ſimul incoquere, & ad ſorbitionis craſſitudinem redigere,ac propinare.Hæc ita cōfecta, ceſſationem quandam reſurgendi, & ſomnum affert:nec debet quiſquam hac vti ſæpius,ſed ter aut quater,& præcipuè in robuſtis corporibus,quia imbecillitatem quãdam inducit: & iis qui eadem vtuntur liberalius, vrina rarò procedit. Ex auena quoque polenta conficitur:tota enim cum acere frigitur,repurgatúrque ac ſubigitur, & quemadmodũ hordeacea, polenta trahitur : ſed tamen hæc præſtantior eſt,& minus quàm hordeacea flatus ciet.

Ex Dieuchis commentariis,de parandis alimentis, Cap. VII.

QVi imbecilli admodum ſunt,& craſſius alimentum quàm aqua ſit, ſumere amplius non queunt, optimum eſt vt eis alimentum in potione data maceretur,coquatur & teratur.ita enim fit vt totius alimenti diſtributio tenuis,& in vaporem diſſoluta diſtribuatur, & excrementa in ventre non remaneant,& toto die & alimentũ & potio diſtribuatur.Hæcque propinatio præcipuè vtilis erit iis quorum ventres conſiſtunt,& non turbantur, in-

digéntque tenui,& quod pondus habeat alimento:macerabit ergo quispiam polentam calidam,& quæ ericides dicuntur.magnam verò facultatem panes quamcalidissimi amittunt quum franguntur & macerantur. Simili quoque modo triticum tostum & confractum macerabitur:eorum enim quæ magis etiam coquuntur,melior est potus,& magis etiam alit. Febricitantibus ergo, & quibus crises non facilè fiunt,hordeum confringendum non est,sed lotum in aqua elixandum:priórq; aqua quum intepuerit,abiiciēda,tum alia imposita coquendum:Ac rectè quidem coquetur si decem aquæ heminas in vnam hordei heminam coniicias:coquitur autem vsquedum hordeum crepet, deindè aqua tenuissima excolanda est, & melle admixto,vel per se sola danda: hæc enim quum aluum probè soluit,eiétque vrinam,tum verò etiam abūdè nutrit.Datur etiam hordeum in polēta frictum,quod tostum hordeum nominant: priusquam verò hordeum tundatur,abstergendum leuiter est acus illud adustum,& vbi maceratum fuerit,coquendum: sed ventrem magis quàm superius,cohibet:est verò in aqua coquendum,non secus quàm crudum.Ericidas quoque in aqua ab agitatione abstinendo quispiam decoquet,vt quamtenuissimum sit decoctum:decoquet etiam quispiam panes & fermentum,siccúmque ac recens triticum crudum, & frictum, & milium,& omne ferme alimentum quod ægrotanti accommodatum esse existimauerit: ídque & in potione data, & in iure gallinæ, & in aliis plerisque humoribus. Quæ verò subtrita sunt,ea maceratis & coctis esse crassiora & validiora videntur. Ac omne quidem memoratum alimentum,in potionibus quæ dantur,ferme subteri posset:itémque multis arborum fructibus & leguminibus, alendi, & vires quibusdam ægrotantibus addendi causa vtitur aliquis eadem incidendo,contundendo,& succum exprimendo, vt potui dato indat. Iam verò panes & siccos & recentes, & placentulas macerare aqua immersas, & ex linteolo percolare expedit:ad candorem verò,ne color ex pane appareat, cucumeris semen tostum, itémque amygdalas,& nuces pineas,& sorba admisceto,& cū vno quoq; horū,& cū aliquibus,vel etiam his omnibus,anisi aut fœniculi semen adiungito,ídque febricitantibus, ex aqua mulsa, non febricitātibus verò,ex vino propinato. Milium verò & panicū contusa detracto cortice conueniunt iis quibus venter biliosa affectione premitur, & quibus tenues,eǽque multæ,excretiones per aluum fiūt: hæc autem conterendo,aqua diluenda sunt, non minus quàm quod acetabulum contineat: si viro des, excolato ex denso linteo,& in aquæ heminam vini austeri modicum adhibe,& ieiuno da. Accommodatum quoque fuerit vnà cum milio nuces Euboicas cum internis membranis non multas contundere. nam in succum redactæ vnà cum milio,sorbitionem febricitantibus idoneam faciūt. Sed omnium infirmissima sorbitio est quam καχρύδα, id est,ex hordeo tosto confectam,vocant. Hæc verò ita fit, vt in semichœnice heminæ sex aquæ insint: si bis coquatur,vt crepet,erit præstantior. Iam ex ptisana quoque succū exprimimus,& vētrē minus quàm ptisana deiicit,succúsq; fit tenuior. Auena autē maximè omniū leguminū est ad cōcoquēdum accōmodata,& eius est præstātissima sorbitio,valētiórq; quàm quæ κάχρυς dicitur, sed ptisana imbecillior & suauior. Coquitur eodem modo quo ptisana,vt hemina in decem aquæ heminis incoquatur. Sorbitio verò quæ ex lentibus fit,facienda est vt non torreatur,tenuissimo cinere circumposito: quæ verò atype dupla quàm lens fit,efficitur,leuiter concutienda est,donec quicquid est aceris diligenter excidat: tum cribro tenui agitanda:cinis verò infrà erit. Lentem verò sæpe lotam,& anethi aut pulegii portionem absque oleo indens,salémque modicum addens, elixabis,& aceti parum affundes quum iam erit discocta: non febricitantibus, & quibus aluus profluit, vini odoratissimi cyathum pro aceto infundes. Sed & ventri prosunt pira,& mala cydonia dissecta in partes, & in lentibus absque vino & aceto incocta: atque hemina quidem lentium in septem aquæ heminis coquetur. In iis præterea quorum aluum humectare oporteat,vti poterit quispiam nouellarum betarum foliis puris,simul coquendo aut maluam,aut cucumerem,aut cucurbitam in minutas dissectam partes. Amylinæ verò sorbitionis vsus febrim habentibus aptus erit iis quorum in febribus aluus profluit,& alui causa lentes admisceri poterunt. Sed & in lacte quoque vti ea licebit, & aqua itidē admixta, & ipsa etiā per se data: ac magis quoque dysentericis, & fluxionibus quæ tussi excitantur,conueniet: ita verò coques vt decem eius drachmæ in quatuor heminis aquæ coquantur. at milium non conueniet febricitantibus: veruntamen iis quos turbata aluus exercet, est maximè accommodatum: eiúsque acetabulum in decem aquæ acetabulis bis coques, atque etiam id ipsum in mortario contundes,& prædictam aquæ mēsuram infundes, liquabísque,ac percolabis,& in illa ipsa aqua ita coques, & anethi salísque parum iniicies. Præterea verò quod ex milio percolatum est, & lētibus & ptisanæ admiscebitur. Ac in omni sorbitione,præter eam quæ ex lentibus conficitur,pro oleo crudum cucumeris semē miscebis: quod vbi eliquaueris,& ptisanæ,& cæteris decoctionibus indes: vel pineam nucem,aut ponticas,aut thasias nuces,ac præsertim in iis quibus admiscere aliquid lactis loco volueris: vt in iis quos tussis vexat,maximè cōueniet,si amygdalas subtritas sorbitionibus imponas: at iis quos perturbata aluus infestat,pro oleo subteres papauer album leuiter tostum cum vtriculo suo,atque ex eo succum in decoctionē exprimes,id quod etiā ad somnum conciliandum facit. Iam ad aluum quoque Euboicæ nuces,quas Sardianas vocant,cū internis mēbranis quæ cum nucibus ipsis sunt, teres,& aquā papaueris exprimes. Similam verò coques, vt quartupla eius portio in decem aquæ heminis imponatur,parumq; olei & anethi addatur: prius verò lauāda simila est: alicæ quoq;,si facere sorbitionē ex ea velis,eadē est habenda ratio. Coques etiā lac addendo,vt quū iā coctæ decoctiones fuerint, calidū lac indas, nec diu simul coquere permittas. Alica verò debet aqua prius macerari, tum quarta pars chœnicis capi,vt septem heminis aquæ, duæ heminæ lactis accedāt. Coquenda super carbonibus leuiter,& agitanda,& vas manu tenendū,ne aduratur. Sed lac omni sorbitioni poteris ad eundē modū adiungere. Placentula verò (quā itriū quidam nominant) minus molestiæ afferet si confringas, contūdas,tenuémque facias, & cū amygdalis vel cucumeris semine coquas: sin secus, (vt mos est) ex oleo & anetho. Vtetur hac re quispiam ad aluū,vel sola,vel lentibus admixta: at febricitātibus nullum alimētū dari posset inutilius. Coquūt id rite illi quoque qui in gallinaceo iure aut agnino coquūt: quādoquidē id faciunt in iure copiosiore,atque in ollis, nec quicquā tangūt,neq; cōmouēt,vt vel hac ratione maximè intabescāt,& percoquantur. Panis aridus leuissimū decoctū facit: ac febricitantibus quidē est ad ignē tepidus reddēdus,& vbi maceratus fuerit, in læuore terendo redigendus,& eius decem drachmæ in duabus aquæ heminis coquendæ,donec ad sorbitionis crassitudinem perueniant: sed cum hoc subterēdæ quoque sunt aut amygdalæ, aut cucumeris semē. atque iis qui febrē non habent,confringes ad similæ aut alicæ magnitudinem,& breui tempore macerabis, ac decem eius drachmis tres aquæ semiheminas affundes, & aliquid eorum quæ dicta sunt contundes,& ad spissitudinem alicæ rediges,& ex melle, vel vt ægrotanti placebit propinabis. Valebit etiam ad ventriculos qui non concoquunt,quíq; flatibus torquētur,& qui nimium humecti sunt,ídque vel per se vel cum lentibus: præterea ad aluum consistentem,in maiore gallinacei iuris portione macerabis,aut decoques.

Quomodo ex amylo & reliquis subsidentia fiant,
Cap. VIII.

EX omnibus leguminibus,quēadmodū ex amylo,subsidentia cōficiūtur. fiunt autem hoc modo, Similam quampurgatissimā capimus,leuiter maceratam lauamus, linteo ex copiosissima aqua percolamus, collā, vt maximè fieri potest,auferimus,in vase fictili subsidere permittimus,aquam deinde percolamus,aliámque eodem modo affundimus: tum ita faciendo vsque eò permutamus dum id quod excolatur,purum sit: postremò verò subsidentia extrahimus, atque in vase fictili ad solem, donec

perfectè ſicca ſint,exiccamus.

De iis quæ ex eruo fiunt.

Eodémque modo in eruo faciendũ eſt:præcipuè autẽ albũ freſum,& quũ feruẽdo acus abiecit,madefaciẽdum eſt,& conterendũ,vt læuũ reddatur:quod quũ copioſiore aqua eliquatũ fuerit,abiicienda per diẽ aqua eſt perſæpe; donec ea quæ effunditur pura ſit:atque ita ſiccabis,& repones.Hoc vtêris ad ſuppuratos,itémq; ad mulierũ purgationem,carnẽ augendam,& bonum colorẽ comparandum:ídq; ex vino mulſo vel polenta propinabis: ex quo ſatis erit acetabulum & viro & fœminæ bene valentibus.

De iis quæ fiunt ex lentibus.

Fiunt etiam ex lentibus ſubſidentia, quùm feruendo acus abiecerũt,maduerũntq;,ac cõtuſæ(vt de eruo dictũ eſt)fuerunt:& aqua vſq; abiecta dum ea quæ exit,pura ſit. Hæc ſubſidentia ſiccata miſcebis decoctionibus in iis quos turbata aluus vexat,& præſertim poſt milium, poſt panem ſiccum,poſt ptiſanam,& poſt alias complures ſorbitiones quibus aliquis vſus eſſet. Iam decoctiones quæ ex leguminibus fiunt, incommodiores febricitantibus ſunt quàm prædictæ,quippe quæ & minus alant,& flatus magis cieant.Vteretur etiam quiſpiam eiſdem ex crudis leguminibus lomenta conficiens.

De lomento fabarum.

Lomentũ fabarum ſi flatus expers conficere volueris, multã aquam affundes atq; elixabis:quúmq; perfrixũ & decoctũ fuerit,totũ effundes,& calidam aquã iterum indes:ſatis autem erit ſi quartuplæ chœnicis portioni lomenti quod iam effuderis & confeceris,duas heminas aquæ & olei admiſceas.eius vſus eſſe poteſt in grauedinibus & deſtillationibus,addita faui portiuncula.eo quoq; vtetur quis ad dyſenterias & tineſmos,ſi pinguius reddat, nec prius excoquat,nec aquam abiiciat:ad quẽ vſum medulla quoque ei addetur,itémque cera & caſeus,& præcipuè frixus : & oleum copioſius in iis quos eiicere ſtercus volumus.Cum ptiſana quoque & lẽtibus lomentũ cõponetur ad dyſenterias & tineſmos.Iã verò lomentũ nõ excoctũ elixabitur, vt in quartupla chœnicis portione ſex heminæ aquæ imponãtur.Piſorũ verò lomentum minus flatum ciet quàm fabarum, & facilius conficitur, atque ideo imbecillis erit accõmodatius. Idque dari poteſt iis qui defluxionibus & tuſſi vexantur.Huius quoque quartupla pars chœnicis in ſenis aquæ heminis incoquetur. At lomẽtũ quod ex phaſelis fit, omnibus dulcedine præſtat:ſed & difficulter coquitur,& cætera habet prædictis ſimilia:atque id quoque in pari humore elixatur. quod denique ex dolichis & aracis fit,omniũ peſſimũ eſt,& ad nullam rem ægrotantibus vtilis eorum eſt decoctio.

De coctionibus, Cap. IX.

LEgumina omnia,hordeũ,& triticum coquenda ſunt oſculo ollæ cruſta obturato:diutiſſimè autẽ coquenda ſunt,& igni quo magis lẽto fieri poteſt:tunc enim licet quantumuis coquãtur,nunquã comburuntur. Debemus ergo leguminibus iã valde decoctis ita vas manu cõtinere vt agitando non cõburantur:& ad decoctiones, & ad obſonia oleo quod minimè odorẽ habeat, & nullã omnino facultatẽ ori præ ſe ferat,vti : huiuſmodi eſt omphacinum.Piſces verò qui flatum excitant,in patinis elixandi & aſſandi ſunt:ſi verò elixes,diſtribuenda conditura eſt,& ſatis olei indendum,& prius muria elixanda, deinde in eam feruentem piſcis coniiciendus. ſi ſic condias,piſcis ſucci plenior fiet,& proprium ſuccum in ſe cõtinebit.Idem quoque in patinis aſſatus,& melior, & maximè tener,& plurimi alimenti reddetur : ſed conditura cum oleo diſtribuenda eſt, & ſal abundè inſpargendus, itémque tenuis farinæ quod ſatis ſit.

Ex Philotimo de milio condiendo, Cap. X.

MIliũ crudũ tritum,& læuigatum, & affuſa aqua iterum cõtritum,& percolatum,& coctum,& molito ſimile factũ,in collæ modũ redditur,habétq; adſtrictionẽ,& ventrẽ ſiſtit,& difficulter in vẽtriculo cõficitur:ſed ſi totũ coquatur(vt faciũt) eſt multo ad cõficiendũ diffici-
A lius:& quãdoque aluum molliorẽ facit, & nõ admodum
in excrementis alteratur,& glutinoſum eſt : ſuccum verò
qui dulcem adſtrictionem habet,corpori diſtribuit.

Ex Antyllo de alimentis quæ continenter ægrotantibus dantur, déque ratione eorum apparandorum: ſuntq; hæc in tertio de auxiliis libro, de iis quæ in cibis adhibentur,capite ſecundo, Cap. XI.

IN morbis cõtinuis eligendũ alimentũ eſt quod facilli-
mè cõcoquatur,celerrimè diſtribuatur, & nõ admodũ
nutriat,& facilè perſpiretur.nam quæ continẽtur in cor-
B pore,febres pariũt:atq; has quidẽ virtutes panis aqua lo-
tus in ſe omnes cõtinet. Sed eſto panis ipſe ex tritico tri-
meſtri,& nõ admodũ puro,ſiquidẽ valde purũ,valde etiã
nutrit:cõteratur verò diligenter atq; aſſetur.Ex ſimila ve-
rò cõfectus,neque ex huiuſmodi tritico,neq; ex aliis pro
pter ſui vehementiã capiatur : ſitque potius heſternus, &
cum fermẽto:iſq; calida aqua maceretur,alia atq; alia cõ
tinenter effuſa:nec totus panis,ſed pars interior:nã exte-
rior eius pars quæ cutis vicem gerit,ad diſtributionem &
ad conctionem inepta eſt.macerandi verò terminus ſit,vt
C non ſolùm panis in tumorem efferatur,ſed vt fermentum
euaneſcat;& illius odorem non referat.Alica quoque lo-
ta eſt generis eiuſdem , quum ſuccus expreſſus, & ipſa ſa-
tis lota ſit;& elixa detur ex aqua vel mulſa. Similis quo-
que generis eſt ptiſſanæ ſuccus ita coctus, vt in vna eius
parte quindecim aquæ partes indantur.quum enim co-
quendo quinta pars remaneat,& percoletur, ſuccus mo-
dica mulſa addita potui datur.Ipſam quoque mulſam in
horum alimẽtorum genere poſſet quiſpiam conſtituere.
Coquitur vt ptiſanã coqui diximus,quum mel in multas
D aquæ partes coniicitur, & in quintam partem coquendo
redigitur.Ex alica etiam ſorbitio cõficitur ad hunc mo-
dum:Alica lota,& aqua ſæpe abiecta,iterum aqua pura v-
nius horæ ſpatio maceratur:deinde manibus in aqua con
fricatur,donec aqua colorem & ſpiſſitudinẽ lactis acqui-
rat:deinde alica ita percolata,ipſa quidem extrà remanet,
quod verò lacteũ ab ipſa eſt effectũ,parum ſalis capit:&in
iis quorum ſtomachus & inteſtina morſu infeſtãtur,parũ
anethi adiungitur.In iis verò quibus ſtomachus peruerti
tur, & nauſea vexatur, pulegii & thymi:in iis qui flatus
E pleni ſunt,cumini.Coquitur ad conſiſtẽtiam,& datur an-
tequam refrigerata ſit.Hoc alimenti genus ſi rite cõficia-
tur,& dandi promptitudine,& concoctionis facilitate,&
celeritate reficiendi,quum alicam & panem præferimus.
Atque alimenta quidẽ quæ in morbis acutis cõueniunt,
hæc ſunt quæ expoſuimus.Sed perſæpe ordo variatur,vel
quia hæc non ſuppetant,vel quia nõ rite affecti ad ea ſint
ægrotantes,aliis alimẽtis vti neceſſitas nos cogit:in quo-
rum numero ſunt itria,olera,& polenta,& oua.Itrium i-
gitur eſt ex tritico,quum ſit ipſum quoque panis rectè aſ
F ſatus.Debet autem tenue eſſe magnopere, ſiquidem craſ-
ſum inæqualiter aſſatur:debétque præcipuè quamtenuiſ-
ſimè conteri,vt ſit polentæ perſimile : atque in aqua eli-
xari, & præſertim pluuia:ſi ea non ſuppetet, alia puriſſi-
ma : ídque plurimùm vt coquendo in vnum conducatur.
Modicum quoque ſalis inſit,oleíque ſit expers,vel parum
omnino olei imponatur:& priuſquam itrium eo perſper-
gatur,oleum cum aqua ſit incoctum:alica verò cum iiſdẽ
condimentis coquitur.Omnium verò olerum accõmoda
tiſſima malua eſt,quæ ex garo & oleo cocta comeditur,
G vel ſorbitio quæ ex ea fit hoc modo:Folia maluæ nouella
abſque fibris elixantur, deinde in mortario contundun-
tur,& iterum ex aqua,ſale,& oleo elixantur. Secundum
locum tenet cucurbita.Sed admodum nouellas cucurbi-
tas debemus eligere,atque totas non abraſas coquere, ne
elixatæ aqua impleãtur:vbi verò elixatæ fuerint, tum ab-
radantur,dentúrque præcipuè in aqua& muria:(nam hoc
pacto ori non erunt ingratæ) ſin ſecus, ex garo dentur &
oleo.Oua in aqua ſunt coquenda,atque coutinuò agitan-
da:ſiquidem ita commota,neque ſimul cohærent,neque
H denſantur:ſed præſtat etiam ea in poſca coquere, quoniã
magis etiam liquida permanent.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber quintus.

EX GALENI LIBRIS DE AQVIS, CAP. I.

AQua optima omnis qualitatis non modò gustatui, sed etiam olfactui expers esse debet:atque eiusmodi quidem erit bibenti iucundissima,& planè pura.Si verò etiam hypochondria celeriter permeet, nulla est quærenda præstantior. at quæ puræ,limpidæ,potuiq; non insuaues sunt, sed tamen diutius in præcordiis morantur, eǽque aut ventrem feriunt, aut flatu implent,aut prægrauant,semipraux sunt existimandæ: cuius sanè generis multæ sunt, de quibus mihi præcipuè videtur Hippocrates,vt eas ab optimis aquis discerneremus,scripsisse,quum ait,Aqua quæ citò calesit,& citò frigesit,leuissima est:etenim neque in cœnosis,neque in graueolentibus,neque in iis quæ gustatui medicamenti facultatem aliquam afferunt, vtilis est huiusmodi dignotio,quum eæ vel omnibus perspicuè sint notæ:sed in quibus nihil quidem tale est, verùm alia quædam prauitas ob corrupti aëris admistionem,aut aliud quoddam vitium ipsi aquæ innatum, ab ignota causa proueniens, aquis inest.Siquidem in eiusmodi prædicta dignotio optimum iudicandi instrumentum est:nam quæ tales sunt, neque citò frigesiunt,neque citò calesiunt.Alia quoque huic similis dignotio ex oleribus, aut leguminibus, aut carnibus,aut fructibus,aut denique radicibus quæ aquis incoquuntur, sumi potest:celerrimè nanque in optimis, tardissimè verò in prauis res elixantur. Ac nonnulli ex veteribus aquas ita prauas, indomitas, & crudas, æquè ac legumina quæ difficulter elixantur, appellauerunt:ergò tutissimum fuerit vt experientia de huiusmodi aqua iudicium fiat. Ac si quis est qui ex notis potius vim eius prænosse aueat, is sciat, quarum fontes è petra scaturientes ad Septentrionem fluunt,solémque auersum habent, eas omnes difficulter coqui posse, tardique transitus esse iudicandum est:idque eis statim inesse vt tardè calefiant ac frigefiant: quarum verò fontes ad Orientem solem erumpunt,& per meatum aliquem,aut terram puram colantur, ac celerrimè calefiunt & frigefiunt, eas esse optimas sperandum est. Pluuiales verò ex Hippocratis sententia leuissimæ sunt.sol enim quod leuissimum in aqua tenuissimúmque est,attollit & sursum rapit:id quod non ex aliis aquis solùm, sed etiam ex mari, & ipsis itidem humanis corporibus facit: idcircò fit vt celerrimè omnium computrescant. Maximè enim corpora quæ vnicam in se qualitatem habent, quum nulla aliunde causa subsit quamobrem difficulter aut facilè putrescant, ea difficilius quàm quæ multas qualitates habent computrescunt.Sed animaduertendum est nequis putet aquam quæ celerrimè putrescit esse pessimam: potest enim eadem esse præstantissima, quum aliæ omnes optimarum aquarum notæ quas antè diximus,ei adsint.nam facilitas immutationis in qualitate, potius bonitati aquæ quàm vitio attribuenda est. Aquam verò pluuiam bonitate præstare, argumento est, quòd etiam à solis calore coquitur:nam & cætera quæ elixantur,dulciora seipsis fiunt omnia,quúmq; cœpit putrescere,omnino est inepta potui:siquidem qui aquam adhuc putrescentem bibunt,hos raucitates,tusses ac vocis grauitates corripiunt.Ex pluuiis autem aquis æstiua, (quam horæam Hippocrates vocat) quæque ex tonitruo fit, præstantior est quàm quæ nimbis est demissa: quæ verò ex glacie & niue soluta fiunt, pessimæ sunt: in iis enim quæ ex frigore concrescunt,tenuissima pars omnis excernitur. Porro palustres & fœtidæ, & in quibus absurdæ qualitates insunt, coctione alteratæ offerantur. Quinetiam in alium vsum aquam prius calefacimus, & postea refrigeramus, tametsi neque gustatui,neque odoratui vllum vitium afferat,ac planè pura sit, quum eam in ventriculo morari diutius, & noxam aliquam inferre experti fuerimus:nam caliditas

A totam aquam quæ elixatur fundens, aptam ad secretionē facit:dum aqua refrigeratur,partes terreæ innata grauitate descendentes,in fundo vasis residebunt:aqua verò super eis fluitabit,qua sensim in aliud vas transfusa, citra noxam vti poterimus.Post decoctionem verò quum frigidissimam reddere aquam voluerimus,si nix nobis suppetat,aquam prius calefacimus, deinde niuem extrinsecus ei circunfundimus:si nix non adsit,è puteis vel aquæductibus refrigerationem ei comparamus: eam itidem prius calefacientes, vt facilius alteretur. nam quicquid

B prius excalefactum est, id citius in se totum alterationem à rebus vicinis proficiscentē capit.Quū autem vas in puteum demittimus,aut aquæductibus subiicimus, tum vasculum operculo claudimus necessariò, & ipsum ex omni parte diligenter obturamus, nec vasculum implemus,sed aliqua ex parte vacuum permittimus,vt aër qui inter operculum & aquam interiacet prius refrigeratus, eo attactu vicinam aquam refrigeret. Vbi verò nihil horum nobis suppeditatur (vt in Ægypto vsu venit) ibi vasculum suspendimus,& quò aërem suscipiat,sine operculo

C sinimus. Quoniam verò aqua neque incidendi, neque calfaciendi vim habet, ideo iure fit vt aqua omnis tardi transitus sit,ægrè concoquatur,& ægrè subducatur, licet alioqui sit optima: nam & multum temporis manet in ventriculo, & fluctuationes plerunque parit:sique biliosus ventriculus sit, ipsa quoque simul corrumpitur: quúmque à ventriculo ad ieiunum intestinum ægrè perueniat, non facilè distribuitur: quamobrem neque ad ciendam vrinam, neque ad sputum educendum apta est:

D quin ne sitim quidem sedat, etiamsi in ventriculo diutissimè moretur, quum nec in totum se profundum immergat, nec quod squalidum est, irroret. Porro aquam non alere, sed vehiculum tantummodo alimenti esse, & Hippocrates, & cæteri præstantissimi medici dixerunt, ob eámque causam non potest vitalem facultatem roborare: & hoc fuit in causa vt Hippocrates ab aquæ vsu in ægrotantibus abstinens, ad mulsam, oxymel, & vinum se contulerit. Atque his quidem rationibus nemo vnquam aqua vteretur: plerique tamen in aliis decepti ad aquam confugiunt, in qua nihil est quod magnopere

E contra animi sententiam succedat, quum ipsa quoque non magna vi sit prædita: at oxymelitis, vini, & mulsæ vsus est vitiosus propter repentinas mutationes, & propter sinceram permixtionem quæ à medicis plerunque fieri solet. Vinum enim quod tanquam manus quædam ad distributionem aquam trahat, est omnino paucissimum aquæ miscendum, vt aquæ sinceritatem tollamus: eadémque ratione oxymel aquosum laudo. Cum minore quoque periculo aquosa mulsa quis vti poterit. nam impermixta, nisi subducere aluum properet, maximè

F noxia est: & præsertim in amaræ bilis hominibus, quíque magna habent viscera,quibus ipsa quoque aqua est noxia, quum in bilem conuersa,in hypochondriis diutius manet.Ad hæc enim omnia mala quæ in ea sunt,hoc accedit etiam,quòd quum stercoris sit expers,aluum non subducit: aquam verò in principiis accessionum potam lædere, perspicuum omnibus est. Ecquando igitur aqua potui vtiliter datur? nimirum quum ægrotus ex sola potione viuit, nec adhuc ptisanæ cremorem sumit.

G tunc enim in medio aliarum potionum aquam in tempore quispiam dederit,& præcipuè quum ægrotus siti enectus sit,quandoquidem eo tempore inundationem quandam, hoc est, humiditatis copiam ab ea induci, scriptum reliquit Hippocrates. quocirca inter mulsam & oxymel, parum aquæ ad humectanda ea quæ expuenda sunt,accommodatum præbet. Quinetiam vbi vinum magnopere noxium sit, tum etiam aquam exhibet. Nocet enim vinum quum ægrotans vel delirat, vel capite

vehementer dolet. Hanc autem propriam naturam humidam & frigidam habet aqua: aduentitia verò caliditate acquisita calefacit & humectat ipsa quidem ea quibus admouetur, sed tamen vt vtrunque æquè faciat, non est ei natura comparatum: verùm humectat quidem summè, siue temperata, siue tepida, siue etiam calidior sit: calefacit verò non summè, nisi quæ extremè ferueat. Quod dicimus, in temperata natura prius exploremus. Ergo si huic naturæ aquam temperate calidam offeras, siue lauans, siue perfundens partem aliquam, profectò ipsam partem humidiorem, & calidiorem in ipso perfusionis tempore factam videbis: si postea quiescas, nec corpus frigida contrahas & constipes, paulo pòst eadem partem seipsa factam frigidiorem comperies, quòd calor innatus immoderatius perspirauerit: non tamen quemadmodum frigidius postea, aquæ calidæ vsus, ita etiam siccius corpus destituit: & tamen hoc quoque debere fieri videtur, cum ob meatuum raritatem & corporis mollitudinem, tum verò ob substantiæ fusionem. plus enim in huiusmodi affectionibus euaporetur necesse est: vapor autem est humor attenuatus. Veruntamen non ita se res habet: humores enim qui in vasis aliisque vacuis spatiis continentur, omnes exhauriuntur: corpora verò vasorum, & vniuersum carnosum genus, humidius seipso redditur: atque hanc solam facultatem (vt videtur) aqua nunquam deponit. Neque enim quum feruens comburit corpora, facit vt quæ ambusta sunt, sicca sint, vt quæ igni assata fuerunt: simili quoque modo quum summè frigida facta est, totóque die aut etiam longiore tempore super aliquã partem perfunditur, eam non efficit sicciorem, quamuis rugosa, & admodum exilis videatur: verùm hæc ideo eueniunt quòd qui in vasis, aliisque spatiis est humor, euacuatus est: partes verò genuinæ atque solidæ, nihil seipsis sicciores redduntur.

De aqua frigida, & oxymelite ægrotantibus potui dando, Cap. II.

QVoniam ostendimus omnem corporis affectionem quæ præter naturam est, à sui contrariis curari, planum est febrim quoque à frigida extinctum iri omnino, quum ipsa sola fuerit sine vlla affectione quæ à frigida lædatur. nam si febri adiuncta sit alia affectio quam frigida lædat, licet ea febris quæ ex ipsa affectione orta est, confestim à frigida sit restincta, altera tamen deinde febris grauior accendetur aucta affectione quam potio frigidæ oblæserat. Læduntur autem à frigida affectiones partium quæ inflammatione obsidentur, & in quibus incocti humores sunt, quorum indicium est vrinarum incoctio: si igitur concoctæ vrinæ sint, nulláque princeps pars inflammatione vexetur, satis erunt vt ad frigidam potui dandam impellamur. Si verò æstiuo tempore vehementia febris quandoque vrgeat, laboránsque iuuenis sit, & frigidæ potioni assuetus, si cum aspectu & consistentia vrinarum laudabile sublimamentum videas, tum, etiamsi pars aliqua inflammationem patiatur, frigidam dando non errabis: siquidem debes anteponere, vt febris vehementiam eo tempore sedes, pluribus diebus quibus ad reliquias inflammationis tollendas opus sit: quas quidem & magis scirrhosas, & solutu difficiliores euadere necesse est. Si verò non admodum adurentes febres sint, & frigidam dederis particulis inflammatione laborantibus, magnopere tua te fallet opinio. febres enim quæ vehementer flammeæ sunt, inflammationem erysipelatis speciem referentem quodammodo subesse nobis ostendunt, & ideo frigida quoque eandem iuuat, vt in exterioribus etiam partibus perspicitur: ergo in iis in quibus incipiunt in iecore, ventriculo, & aliis huiusmodi particulis inflammationes, diligentius considerandum est. nam ii omnes magnopere lædũtur etiamsi in tempore sumpserint, si potio fuerit paulo largior. Etenim quum principia inflammationum quæ sine ictu & vulnere fiunt, vel ex particularum imbecillitate, vel ex ignea caliditate quadam oriantur, eas quarũ origo est imbecillitas, frigida semper lædet: quæ verò ex ignea quadam caliditate existunt, moderata frigidæ potio iuuabit. periculum enim est ne in largiore potione propinanda,

A pars ad contrarium excessum traducatur. Præterea verò huiusmodi potio tales affectiones magis iuuabit, si dum bene valerent ea vtebantur. Ergo vehementes morbi qui in ventriculo, in iecore, in collo & toto capite sunt, prius considerari debent: artus enim fortasse non magnopere lædentur, & tamen ipsi quoque offendentur in quibusdam affectionibus, quas deinceps exponam. Sed horum fore tantam noxam quantam partes vehementer affectæ contrahent, ne ignarus quidem affirmaret. Si igitur affectio erysipelatis aut herpetis speciem re-

B ferens in hypochondrio sit, aut inflammatio erysipelatis naturam referens, aut aliqua alia affectio summè calida ex intemperie sine succis exorta, frigidæ potio iuuabit: sicut eadem mirum in modum lædit, quum abscessus, œdema, scirrhus, vlcus, & frigidæ affectiones partes obsederint. Ac quoniam de artubus me dicturum promisi, illud sciendum est, inflammationes neruosarum partium quæ in eis sunt, à quibus alioqui periculum conuulsionis imminet, frigidæ potione lædi vel maximè: si verò in carnosis artuum partibus inflamma-

C tio gignatur, & bibere frigidam homo poterit, & si parti inflammatæ foris admoueat, noxam quidem inuehet, sed neque notabilem neque manifestam: ac præcipuè si frigidæ potioni fuerit assuetus. Ergo quum febris sit, non adiuncta vlla alia affectione quam frigida possit lædere, tantum frigidæ dandum est quantum vno haustu ægrotus possit haurire. Oxymel vel æstiuo tempore frigidum datur, ne laborantis sitim exacuat: quamobrem æstate frigidum oxymel dare audemus etiam ante morbi concoctionem, quum aquam frigidam in eiusmodi affectione ad satietatem daturi non esse-

D mus. Tunc enim inflammationem densaret, si febris ex inflammatione orta esset: ac succos incoctos seruaret, si illi morbi causam attulissent. Sed tunc parum oxymellis damus, vt quod in ventriculo est, prius intepescat quàm ad costam vsque frigiditas eius distribuatur. quòd siquid exiguum fuerit etiam distributum, id ab ipso oxymelite in quo vis incidendi inest, corrigetur.

Ex Rufi commentariis, de aquis. Est in secundo libro de diæta, vel de potionibus, Cap. III.

E RESides aquæ (ita enim aquas puteorum voco) quia non fatigantur, ideo non admodum sunt tenues: & quum intrò ingressæ fuerint, minus madefacient cibos atque dissoluent, minúsque concoquent, & præ crassitudine, & quia frigidæ sunt, non bene per vrinam excernentur. Aptiores autem potui redduntur crebrò hauriendo ac si effluerent, & puteorum expurgatione: quæ verò fluunt, multo tenuiores sunt, & præstantiores ad madefaciendum & concoquendum, & ad vrinam reddendam. Quæ è stagnis sunt, pessimæ sunt omnes: nam & o-

F dorem absurdum veluti putrescentes habent, & æstate calidæ, atque hyeme frigidæ sunt: quod ego vitii aquarum maximum esse signum statuo. Ideo fit vt æstate ventres perturbent, & tardè in vesicam transeant: ac sæpe etiam tormina & læuitates intestinorum hominibus pariunt, ex quibus in aquam inter cutem cadunt: hyeme verò quæ frigidæ sunt, ventres non admodum perturbant illæ quidem, sed tamen & ruptiones, & lateris dolores, & tusses afferunt, & ad lienem etiam repunt, & po-

G stremò in aquam inter cutem desinunt. Ex liene autem etiam pedes vlcerantur, eáque vlcera non celeriter curantur. Solæ paludes Ægyptiæ inter omnes quas quidem ego nouerim, salubres sunt, quia hyeme aqua non putrescit, siquidem non supercalfit: autumno verò Nilus paludes explens, veterem aquam proiicit, & aliam nouam inuehit. De aquis pluuiis ita statuo, Aquæ pluuiæ leues sunt, tenues, puræ, & gustanti dulces: sique in eis aliquid elixes, celerrimè elixabitur: sique eas calfacias, celerrimè calefient, & vino perexiguo temperantur: quocirca bonæ sunt, & ad concoctionem, & ad vrinarum excretio-

H nem, itémque accommodatæ iecori, lieni, renibus, pulmoni, neruisque. quum enim vis non admodum refrigerans in eis sit, idcirco benigniores hisce partibus fiunt. Vernæ igitur atque hybernæ maximè opportunæ sunt

atq; optima,quas ego laudo vel maximè:autumnales verò atque æstiuæ fuerint quidem aliis meliores, sed non omnes omnibus. nam viribus quidem antecellunt eas quæ sunt in terra: verùm quãtũ superentur à vernis atque hybernis ne dici quidem potest. Nam æstate atque autumno terra sicciores vapores edit, aéreque multas terræ sordes habet, quæ pluuia expurgantur. Idcirco fit vt tales aquæ ficciores & nitrosiores sint, & ad abstergendum, ac per intestina descendendum accommodatæ:sed neque renibus, neque pulmoni, neque arteriæ idoneæ.Quinetiam plus vini has ferre necesse est, vt nitrosa facultas vincatur. Iam verò aquæ non parua differentia ex ventis aquilonalibus & austrinis accedit. nam flantibus aquilonalibus, dulcior pluit quidem, sed frigidior:austrinis verò spirantibus, minus dulcis, sed calidior. Ad summam verò, tempora pluuia,dulciores:non nimbosa & squalida, magis nitrosam aquam efficiunt. Quæcunque autem ex niue fluunt & glacie, duræ omnes sunt, & frigiditate excellunt,sed gustanti dulces:at aqua dura & frigida, neque ad concoquendum, neque ad meiendum accommodata est: itémque noxia est neruis, pectori, & costis. nam & conuulsiones & tetanos inducit, & ruptiones facit in pectore, vt nonnulli subcruenta expuant & suppurentur. Fontanæ aquæ ad orientem vergentes cæteris præstant humiditate, tenuitate, odoris suauitate, & moderatè refrigerando, moderatéque calfaciendo: quæ ad Septentrionem, dulces sunt illæ quidem, sed immoderatè refrigerant: quæ ad Occidentem, violentæ sunt & refrigeratione & duritie: quamobrem raucitates, laterum dolores, & conuulsiones pariunt.quæ ad meridiem spectant,magis salsæ sunt,& calidiores, & ad meiendum non idoneæ, sed ad descendendum per intestina præstantiores. Quanquam autem aquas quæ ad Meridiem fluunt non laudo, Nilum tamen ita commendo,vt aquæ bonitate paucis fluminibus comparari posse videatur: nam & aluum subducit, & purgationes mulieribus ciet, si in puerperio bibatur. Sed pleræque ex aquis ad meridiem resides sunt, quibus duplex est noxa coniuncta: altera è regione contracta,altera quòd non effluant. Pro terræ autem natura sic de aquis decernendum est: terra enim alia plana est, alia collibus, alia montibus continetur. Plana est ad aquarum effluxiones deterior, multique in ea putei fossiles & resides fontes: colles verò & montes potiores sunt.nam & puriores, & tenuiores, & odoratiores, & dulcedine suauiores aquas emittunt. Cæterùm ex planis alia salsuginem & nitrum æstate & autumno producit,alia nihil:sed eam terram dulcem vocant.In hac igitur præstantior, & potui aptior:in illa verò salsa & nitrosa aqua est.Ex montibus præterea alii terrei,alii petrosi sunt: terrei aquas ferunt præstantiores & mollitie, & quòd minus frigidæ sint: saxei aquas habent deteriores tum duritie tum frigore: puriores tamen quàm aliæ sunt, miniméque habent subsidentia. Maxima autem maximéque notabilis differentia aquis inest ex metallis,& ex herbis eis innatis: ac metalla quidem cum ad aliam habitationem,tum verò ad aquarum potum sunt noxia. Herbæ verò quandoque mirum in modum lædunt, quandoque etiam valde aquam corrigunt:tale autem est sium, nepeta, & adiantum.etenim hæ plurimæ riuis innascuntur,quæ quidem bonam aquam vitiant,malam verò alioqui iuuant quum ab eis quoddã quasi medicamentum aquæ impertiatur: suntque huiusmodi aquæ ad meiendum potiores. Ergo diligenter etiam atque etiam considerandum est ne vllum vitium aut à terra aut aliunde aquis accedat, quum non satis sit è fontibus hic quidem præstantiorem potuique aptiorem,illic verò salsam & nitrosam aquam scaturire,nisi etiam quæ per riuos deriuantur, sint eiusdem generis.Hactenus quæ maximi momenti sunt, oratione complexi sumus: nunc alia quoque aquarum bonitatis signa recenseantur.Aquæ omnes quæ hyeme calidæ,æstate frigidæ sunt,optimæ esse quodammodo videtur:quæ verò frigiditatem &caliditatem habent anni temporibus parem, pessimæ.æstate enim calor extimam terræ partem occupat,hyeme verò mergitur in profundum. Atq; ideo mihi videtur fontes qui à profundissimis partib⁹ fluunt,

A & speluncas cauas omnes hyberno tempore calidissimas aquas cõtinere,æstate frigidissimas:idcirco aquæ omnes quæ in terræ sunt extremitate,ad temporum varietatem, quoquo modo tempora frigida fiunt aut calida, commutantur.

De fonte qui in Lycia ad Chimæram montem est,quem à Pegaso fuisse apertum ferunt.

MIrabile est, aquam hyeme euanescere, æstate autem apparere: & tamen contrà deberet contingere. Sed B huius etiam rei causa calor est qui profundas aquas secum vehit: siquidem hæ quoque calorem sentiunt. Omnes enim profundos fontes, quique parum admodum ab externis imbribus suscipiunt, hyeme & per vehementissima frigora minimos, æstate maximos comperies: vt stagnum itidem quod in Delo est,id ipsum propter eandem causam patiatur, atque etiam putei qui Pythopoli visuntur.Est autem vna hæc bonarũ prauarúmque aquarum dignotio,si hyeme calidæ sint,æstate verò frigidæ: altera verò est,si nihil ori gustantis notabile afferant, & C ita non multo vino ad eas temperandas opus erit, atque omni vino conuenient. Est verò etiam pura ea quæ præstantior est,neque alioqui colore infecto, nec fæcem habeat, nec subsidentia. nam & quæ pura est, eadem etiam pondere est leuis. nam quæ pondere leuis est, semper terræ impermixta est:quæ verò grauis,terræ ratione plus grauat.Sed & hæc non minus consideranda sunt,vt si citò calefiat ac refrigeretur,quoniam hæc cæteris præstat:&quo modo ad coctiones,quomodo ad secessionem affecta sit. D nam quæ citius coquuntur,præstantiores sunt:quæque secedunt,meliores si per vesicam secedant. at aquæ per intestina secessio,deterior est.quarum verò nostræ artis non est effecta perdiscere, ea debemus ab incolis perquirere: nullo autem pacto facilè est ea quæ præter rationem fiũt, intelligere.

Historiæ rerum admirabilium quæ in aquis contingunt.

Ac ne longè abeam,aqua in Leontinis est,ex qua siquis bibat, moritur: alia talis in Phæneo Arcadiæ est, quam aquam Stygis vocant: alia quoque talis in Thra- E cia visitur,itémque stagnum apud Sauromatas, quod ne aues quidem transuolare queunt, aliúdque apud Medos, in quo nigrum ichorem dicunt supernatare: quo vbi vsus sit quispiam, si igni se admoueat, accenditur.eo medicamento Creontis filiam à Medea fuisse perditam ferunt. Est etiam Susis aqua, quæ epota dentes excutit.Sybaris fluuius homines facit infœcundos. Aqua verò quæ apud Æthiopes est, quam rubram nominant, furorem inducit:at quæ in Ægypto est,capita bibentium pilis nu- F dat. Harum rerum nihil sciri sanè potest, quamobrem plerique qui illis nulla consideratione adhibita vsi fuerunt, mortui sint, alii verò aliquod aliud incommodum sint perpessi.

Hæc verba ex tractatione de aqua descripta adiuncta sunt,quæ eiusdem Rufi sunt.

Sunt etiam aliæ quamplures aquarum facultates, quæ non communi natura affectæ sunt.nam quæ in Lycestis est, bibentes ebrios facit. In aqua verò quæ in Clitorio Arcadiæ est, siquis se lauerit, vini odorem ferre amplius non potest. Aqua Arethusæ in Chalcide mulieribus pro- G dest:aliæ verò animantes ex eius potu dolores pedũ contrahunt.Cydnus dolores pedum sedare creditur,quamuis frigiditate excellat. Qui habitat vbi praua aqua est, date operam debet vt eam potui magis idoneam reddat: erit ergo optimum vt in vasis fictilibus elixetur, & vbi nocte refrigerata fuerit,atque iterum calfacta, potui detur. In exercitu verò si ex praua aqua reddere bonam opus sit,foueas ex ordine ex locis altissimis ad decliues fodere, pérqueeas aquam ducere oportet,terra dulci ac pingui, quæ faciendis fictilibus idonea sit,in foueas coniecta: siquidem ita semper aquæ prauitas in foueis remanebit. H

Dioclis,de aqua corrigenda, Cap. IIII.

AQuam maximè imbecillam facies si tertiam partem decoquas,& alba ouorum similiter incoquas:in hæc ipsa iniicienda est argillæ siccæ gleba,donec maceretur:

mensura verò est, vt semisextarius amphoræ indatur: vbi decoxeris, bibatur. Odorem etiam ab aqua remouebis si calfactam manu ad ventum ferias, & sub dio in vase immenso teneas, & in multa vasa paulatim diffundas.

Athenæi, aquæ purgatio, Cap. V.

AQua defæcatur partim stillicidiis quæ stacta dicuntur, vt fit Alexandriæ: partim colis, iisque interdum simplicibus, interdum verò duplicibus, vel triplicibus, vt aqua purissima per eadem excipiatur. Fiunt etiam iuxta mare & iuxta stagna foueæ, illic quum aquã potabilem à mari secernere volumus: hîc verò, vt quum stagnum fuerit turbatum, hirudinésque aut alia quædam vitia cõtineat, aqua purissima & maximè innoxia per terram transiliens, in fossis colligatur. Vbi verò multa aquæ copia sit haurienda, vt in exercitu fieri solet, latera foueæ lapidibus lignísque ambiunt, & quum pauimentum simili modo instrauerint, puras seruare aquas nituntur. Aquæ autem quæ purgantur, leuiores ac puriores fiunt, & ob eam ipsam causam etiam frigidiores. multæ verò licet fuerint percolatæ, tamẽ facultates à sordidis corporibus contractas adhuc seruant.

De vino, Galeni, Cap. VI.

VInum aquosum homines vocant quod colore & consistentia aquæ simile est: nam & pellucidum, & splendens, & purum est, & consistentia tenue videtur, & gustanti nullam affert qualitatem insignem: sique ipsum aqua diluas, non multum aquæ feret: quamobrem pauciferum veteres appellauerunt. huiusmodi autem vinum non planè adstrictionis expers est, sed languidam omnino adstrictionem habet, quoniam si ipsum aquæ compararis, ex ipsa aquæ comparatione exiguam adstrictionem quandam factam fuisse senties: ac facultate quoque est aquæ persimile. Nam neque imbecillum caput tentat, néque neruos debilitat; quum ne perspicuè quidem calefaciat: quinetiam nullam aliam qualitatem insignem, vt neque austeritatem, neque acerbitatem, neque dulcedinem, neque acrimoniam gustui afferat. Accommodatum hoc vinum est ad educendum è pulmone, quum vires roboret, succósque humectet, & mediocriter incîdat. hoc quoque cum minore periculo quàm cætera vina omnia, febricitantibus datur, quod vt aquæ & vini prauitates effugiat, ei soli inter reliqua contingat. Iam verò præterquam quòd caput non lædit, etiam sæpe prodest sedando paruos dolores, quos humores ventre cõtenti procrearunt. Inuenies etiam nonnullos quibus ex aquæ potu dolor capitis oriatur, quum præsertim aqua vitiosa fuerit, vt ipsa corrupta natiuum ventriculi robur exoluat: quo imbecillo ichores biliosi ex corpore in ipsius caua solent confluere: quemadmodum etiam ieiunantibus vsu venit, à quorum vitiis & noxis prædictum vinum hominem liberat: ac statim quidem ratione contemperationis, paulo pòst verò robur ventriculo addens, qui res noxias à se deorsum propellit. Homini verò temperaturæ valde calidæ, vtilior est aquæ potus quàm vini: si verò quandoque vinum dare oporteat, dandum quod tenue sit & mediocriter austerum. Mouent etiam vrinam vina aquosa & tenuia, & minimum alimenti corporibus præbent, eáque sola bono esse possunt si nouella bibantur, quale est id quod Gaurianum vocant, & quædam eorum quæ in Sabinis nascuntur: & vbique fere gentium facile est huiusmodi vina reperire. Quãprimùm verò apud nos ad bibẽdum apta sunt Tibenum & Arsynium, & post hæc Titacazenum. Dulce vinum exquisitè tenue & splendidum nunquam reperies, sed magis & minus ab his remota, & eorum neutrum habentia. Vinum omne dulce & crassum consistentiæ ratione calefacit: eiúsque singulæ fa-

A cultates, quas epotum ostendit, ex hisce duabus qualitatibus consequuntur. Color enim sui ratione, ad iuuandum aut lædendum nullam vim habet. Quanto igitur tale vinum consistentia crassius fuerit, tanto etiam tardius trãsibit, vt non solùm aperturum non sit partes aliquas obstructas, sed etiam easdem obstructurum. Quamobrem iecori malè affecto vinum huiusmodi maximè nocet: ac præsertim vbi inflammatione aut scirrho obsideatur: minus verò nocet si viscus à crassis humoribus sit obstructum, aut siquid propter imbecillitatem patiatur, quem- B admodum in affectionibus quæ propriè hepaticæ nominantur, vsu venit. Post iecoris noxam, lienem vina dulcia lædunt: at pulmonem non item, quum in eius alis crassus humor sit impactus. Præterea verò dulce vinum in morbis acutis, vbi facta concoctio sit, ad sputum eliciendum, vt in peripneumonia & pleuritide, valet, vbi particulæ non amplius inflammatione vexantur: quantum autem dulcia absunt à vehementi caliditate, eo minus etiam caput grauant & mentem lædunt. Melius verò per aluum secedunt, & viscerum tumores augent: nec sunt C accommodata iis qui amaram bilem aceruant, quoniam omnes succi dulces, materiæ sunt flauæ bili gignundæ. hæcque vina non solùm quia multus calor huiusmodi succos amaros facit, non sunt febricitantibus idonea, sed etiam quia crassa sunt, neque per vrinas citò excernũtur, neque secum cætera deducunt; neque biliosos humores simul euacuant: idque vnum in se bonum continent, quòd aluum emolliunt. Quocirca ea præ reliquis bibunt, quo bono si frustrentur, omnino lædunt. nam ad cætera mala hoc accedit etiam vt sitim inducant: quã re osten- D dunt se facilè in bilem cõuerti: sed flatus etiam gignunt, verùm inferiori intestino non sunt noxia, quanuis flatus qui ab eis excitatur tardi sit transitus, & in hypochõdriis moretur, donec plenè concoquantur, & perfectè attenuentur: si verò semel concoquantur, naturam habebunt qua celerius commeabunt, & partium tenuiorum fiant. Dulce autem simul & austerum vinum, quale est in Cilicia Abates, atque ex contrariis qualitatibus constans, prauum est, quum neque distribuatur, neque deorsum secedat, sed diutius in ventre superiore maneat, ipsúmque flatu impleat: at quod sine dulcedine nigrum est, atque E perspicuè acerbum aut austerum, id satiat, & tardè permeat, & vtranque excretionem, tam eam quæ per aluum, quàm eam quæ per vesicam fit, cohibet, & in hypochondriis diutissimè commoratur: facilè quoque acescit, & ad vomitum impellit, ac solùm ventris defluxionibus est accommodatum: sed ita affectis non est bibendum ad satietatem. Austerum verò vnà & album non est ipsum quoque ciendæ vrinæ aptum, verùm si crassum sit, in hypochondriis moram trahit: si crassum non sit, neque tandiu permanet in ventre quandiu nigrum, neque ita per F vrinam expellitur, sicut vina quæ alba sunt & mediocriter austera. Fuluum verò austerum conuenit ipsum quoque ventris defluxionibus: éstque duplex fuluum, sicut etiam nigrum, alterum dulce, austerum alterum: sed fuluum caput & mentem magis tentat quàm nigrum, quoniam est etiam eo calidius: at flauum summè calidum est, sicut post ipsum tale est fuluum: post hæc rubrum, tum dulce: album verò min⁹ quàm alia omnia calefacit. Nullum autem album vinum dulce est, sed quædam austera G sunt & crassa, quædã aquosa & tenuia. Ex flauis autem & fuluis, alia dulcia mediocriter sunt, vt Hippodamantinum & Faustianum: alia neutiquam dulcia sunt. Rubra sunt his crassiora quæ colore proximè accedunt ad nigra: quæ omnia ad proportionem crassitudinis nutriũt. quãobrẽ iis quibus recreatione opus est, dulcia vina sunt cõcedenda, ac præsertim si nihil eis vitii fuerit in iecore, liene, ac renibus. Quibus verò crassus humor in venis colligitur, vinum tenuis consistentiæ ex vsu est: verùm si frigidi humores in venis collecti fuerint, acria & antiqua conueniunt: si frigidi non sint, ea apta erunt quibus neu- H trum horum insit. ad succi verò bonitatem præstãtius est odoratum, cæterum caput ferit. Vinis austeris vtimur vt

citatam aluum sistamus, alioqui non vsuri, quod neque A
deducendo alimento,neque sanguini gignundo, neque
succi bonitati,neque ciundis vrinis, neque sudoribus e-
liciendis,neque verò subducendæ aluo conferant. Ergo
corporibus quæ biliosiora sunt, nec Falernum nec Tmo
lite fuluum & dulce, neque Aruisium , neque Lesbiū o-
dorum & fuluum, antedictis simile, accōmodatum est,
siquidem hæc calidiora sunt omnia: quique huiusmodi
biberit,facilè caput dolebit,& in febrim incidet,& ner-
ui quoque patientur. Tale igitur vinū nec biliosis natu-
ris,nec perustis,neque in æstu multo,aut inedia,aut mœ- B
rore,aut anni tempore,aut regione , & calida cōstitutio-
ne concedendum est.Idem verò è diuerso probatur in iis
quibus excalfactione opus est , pituitosis ac frigidis
temperaturis, crudiorúmque humorum copiam colli-
gentibus,vitam in ocio ducentibus,regione frigida atq;
hyeme, & cæli statu frigido atque humido. Vinis au-
tem omnibus, quæ quidem nec crassa valde nec dulcia
nimium sunt,quale est Theræum & Scybelite,commu-
ne est vt temporis progressu flauum colorem acquirāt,
& aliquid splēdescentis instar ignis habeant: nam nigra C
quoque, cuiusmodi est apud nos Perperiniū,si inuetera-
rint,in rubram aut fuluam prius qualitatem, deinde ve-
rò in flauam abeunt. ita etiam album,quale est Bithynū
Aminæum: hócque ita inueteratū Romani Cæcubū vo-
cant. Iámque huiusmodi vinum amarum est, & ob eam
causam minimè potui accomodatum : ergo ita vetusto-
rum potus fugiendus , sicut etiam nimis nouellorum.
Ac maximè quidem à vinis suapte natura crassis, quum
nouella sint,abstinendum est:siquidem tantum abest vt
quicquam ad ciborum concoctionem cōducant, vt ipsa D
etiā vix cōcoquātur. Præterea verò nec aluum subeunt,
nec facilè distribuuntur,nec vrinam cient,nec gignēdo
sanguini,nec nutricationi cōferūt: manēt verò diuti⁹ in
ventre suspensa sicut aqua: sique paululum quid eorum
quispiā bibat , facilè acescit. Porro vetustissima vina tā
tum ab albo vnà & austero, & nouo & crasso differunt,
vt illa vehementissimè calefaciant,hæc verò sic refrige-
rent vt sensus ipse percipiat. Quemadmodum verò mu-
stum flatus plenum, & concoctu difficile,& crassi succi
sit, omnes norunt: quod etiam id solum boni habet vt E
aluum subducat: quòd si quandoque non faciat , perni-
ciosissimum est. Cæterùm celerrimè omnium alba & a-
quosa inueterascūt,hoc est,celeriter in vetustorū qualita
tem commutantur. Est autem ea qualitas, acrimonia pri
mùm qua planè calefaciunt, postea verò amaritudo : ad
quam aquosa vina nouennio , aut quandoque decennio
peruenisse vidimus,nisi primis tribus aut quatuor annis
acescere properauerint:at potentibus & austeris,& albis,
sed crassis quandoque contigit vt etiam post decenniū,
quum rite non asseruarentur,acescerent.Sed cōtingit e- F
tiam vt plurimo tempore inueterascant: talia sunt in I-
talia Tiburtinum, Signinum, Marsum & Surrentinum,
quod ferme ante vicesimum annum factum,potui aptū
diu perdurat,nec facilè amarescit, & cum Falerno præ-
stantia virtutéque contendit. His contrarias affectiones
patiuntur vina aquosa, quale est , Sabinum, Gaurianum,
Arsynium, Titacazenum, Tibenum,& cætera generis e-
iusdem, quæ omnia contrarias qualitates, acidam inquā,
& si perdurarint , amaram facilè suscipiunt. Locus ta-
mē in quo reponuntur , vt ad alterutram mutentur qua G
litatem,multū facit . Optimus igitur in principio locus
frigidus est,post calidus,quoniam tepidus acida vina fa
cile reddit.quanquam vina quæ duobus aut tribus annis
frigido loco reposita bona māserunt, in cellam calidam
satis postea transferenda sunt,nec vnquam tepida & tem
perata indigent:quædam tamen vsqueadeò debilia & a-
quosa reperiuntur,vt frigus ne à principio quidem fe-
rant. Vasa autem vinaria quæ reclusa finis, in causa sunt
vt vinum facilè acescat:veluti contra quum operculum
habēt,clausáque sunt,id minus eis contingit:& multo e- H
tiam minus id vasa plena patiuntur. Nam quæ aliquan-
tulum vacua sunt , quoniam aerem inclusum habent,
per illum intermedium celerius ab extrinsecus ambi-

ente immutantur: plena verò , ita vt operculum vi-
num attingat, per illud quidem imbecilliter admodum
& obscurè eousque vitiantur quousque tegumenti den-
sitas peruenit. ex quo fit vt picata & gypsata dolia diu-
tius vina sincera conseruare comperias:sed quæ solo co-
rio,sicut ea etiam quæ cuneis obstruuntur,minus durāt.
Cæterum in Asia apud nos tria vina fulua sunt præstan-
tissima, Tmolite,Lesbium,& à veteribus laudatissimum
Aruisium,quod in Chio cōficitur: quod omnes ad opti-
ma medicamenta, & præsertim ad antidota conficiendā
adhibuerunt.

Rufi,de vino: est libro XII. de diæta,vel potionibus, Cap. VII.

VInum sic ad sanitatem,vt rem vllam aliam cōmen-
do:sed oportet bibentem scientia præditum esse, si
velit non grauissimas pœnas dare.Etenim vinum potest
calorem accendere,corpus viribus implere , alimentum
omnino concoquere : neque vllum vinum tam prauum
est quod hæc non faciat:sed hic quoque vt in cæteris, &
deterius & melius comperies. quinetiam vinum pote-
rit animum quodāmodo afficere , quippe quum vinum
sit mœroris medicamentum. atque Helena quidem mi-
hi videtur hoc crateri infudisse,vt mœrorem sedaret. Et
ergo qui moderatè bibit, & voluptatē , & humanitatem
& bonam valetudinem affert : is verò qui immoderatè
potat, aliquid quidem incunditatis in nimio potu , sed
incommodi quoque aliquid capit. Nam qui fieri po-
test quin incommodo afficiatur is qui nimium bibit,
quum animus in tanto vino immersus sit,vt eo cali-
dissimo frigefiat? Sunt autem tibi hæc argumenta: nam
ebrii corpus impotens primùm fit, tum somno graua-
tur , & calore quoque alimentum concoquitur : atque
hæc quidem ebrii patiuntur,vt statim frigescant: postea
verò ne ego quidem explicare queam quot malis circun
ueniantur : nam & verisimile est eos attonitos reddi , &
articulos vitiari,& partem aliquam debilitari corporis,
& iecori , spleni , capitique proprios cuiusque morbos
afferri. Ac mihi quidem talia cogitanti videri solet ad-
mirabile qui fiat vt quum in vino tot bona tótque mala
planè appareant , liceátque ex vino optima quæque su-
mere,homines tamen pessima potius eligant.

Galeni,de sapa, Cap. VIII.

SApa ex musto fiat: id autem non ex austeris vuis , sed
quamdulcissimis paretur: neque ex primo fluēte,sed
postremo. Tale mustum si fuerit, vsque eo coquendum
est dum ad dimidium eius quod initio iniectū fuit re-
digatur:sin minus tale fuerit, ad tertias erit coquēdum.

Rufi,de sapa. sumptum ex secundo libro de victus ratione, Cap. IX.

SApa vim habet ipsa quidem calfaciendi , sed non ta-
men æquè ac vinum : qua de re quidā etiam eam fri-
gefacere putauerunt. mihi verò non probatur, dulce ita
refrigerare,vt existimant: quoniā necesse est,dulce sua-
ue esse: quod verò suaue est,effusionē aut dissolutionem
facit : hæc verò calor efficit. Verùm neque per vrinam
expellitur,neque ad distributionem facilè mouetur,sed
in ventre moram trahit,cúmque propter crassitiem im-
plet, & sua crassitudine sanguinē quoque crassum facit:
præterea crassum iecur,crassúmque lienem efficit.

Galeni,de aceto, Cap. X.

ACetum ex mixta substantia,frigida,& calida,quarū
vtraque tenuium partium est, constat: veruntamen
frigida facultas quæ tenuium est partium in eo excellit,
quocirca vim habet repellendi.

Rufi,de aceto,ex secundo libro de diæta, Cap. XI.

ACeti vsus in ratione victus est plurimus : nam ex eo
præstantissimū condimentū obsoniis accedit,mul-
táque sine aceto vesca non sunt , sique aliquis eo non v-
tatur,maximè læditur,nō secus quàm si etiā sine sale ci-
bis vesceretur is cui sal conueniret. Est autē cordi accō-
modatissimum,& cibo aptissimū,& concoctiones adiu
uat , & pituitæ inimicum. Laudatissimum verò acetum
ex potentissimis vinis fit:talia sunt quæ acerbiora sunt,

Ruſi, de potione quadam quæ ex vinaceis fit, ex eodem libro, Cap. XII.

EX vinaceis huiuſmodi potio conficitur. expreſſo ex vuis vino, aquam vinaceis immiſcent, eáſque calcãt, deinde exprimũt, túncque decoquunt donec tertia toti⁹ pars reſtet. Fit potus dulcis quidem vt ſapa; ſed neque craſſus neque potens. Síque aliquis diligenter decoquat, & ſuauis, & ad vrinam aptus, & flatus expers reddetur, vt etiam ægrotãti confidenter dare queas, ſiquãdo opus ſit: ſi non decoquas, acetum inde prauũ fiet. Dioſcorides verò ſingulis eius vini decocti cõgiis ſextarios duos ſalis miſcet, & poſt hyemẽ in dolia condi iubet, ſuadétque vt poſt annum eo homines vtantur, quoniã citò exoleſcit.

Ex Dioſcoride, de vino impotenti, Cap. XIII.

EST etiam aliud quòd ἀδυνάμον vocant. par autem muſti & aquæ menſura miſcenda eſt, tum lento igni leniter decoquenda donec aqua tota cõſumatur: quúmque refrixerit, id in picatum dolium fundemus.

Galeni, de melicrato, Cap. XIIII.

MElicratum non admodum vtile eſt iis qui amaram bilem coaceruãt, quoniam in eis in bilem vertitur niſi prius vel inteſtina vel veſicam pertranſeat: quod ſi faciat, nõ modò non lædit, verumetiam maximè iuuat: nam ſecum bilioſa excremẽta deducit. Ergo huiuſmodi naturis dilutius melicratum dare conuenit, vt nec ſitim afferat, nec bilem gignat. Vt autẽ iis in quibus amara bilis redundat, ita iis quibus in tumorẽ elata ſunt viſcera ſiue ex ſcirrho, ſiue inflãmatione, ſiue œdemate, eſt incõmodùm: nam in eis prauum fit, quia citò pertranſire viſcera ipſa non poſſit, & facilè in bilem conuertatur, præſertímque in inflammationibus propter caloris magnitudinem. Mel igitur quoniam rerum omnium eſt dulciſſimum, quum in calidam corporis temperaturam incidit, ſtatim mutatur, & in bilioſum humorem in ventre citò conuertitur, priuſquam in venas diſtribuatur: ſi verò abſq; huiuſmodi mutatione diſtribui properet, omnino in venis cõmutatur. Cætera verò ad proportionem dulcitudinis, ſuſcipiunt eadem ratione citius aut ſerius mutationem, vt in calidiore natura citius, in frigidiore tardius immutentur. Quum igitur mel in acutis morbis in bilem conuertatur, & ob eam cauſam eis ſit noxium, aqua autem tardè penetret, & in hypochõdriis diutius moretur, ſitque idcirco fugienda: id quod ex vtríſque miſtum eſt, idoneum redditur, quum eá temperatura conſtat, vt aquæ plurimæ tantum mellis miſceatur, vt viam aquæ paret, & eã ad diſtributionẽ ducat. His enim ita temperatis vrinæ facilius tranſibunt, & ſputum ocyus educetur: ſi verò multũ mellis imponas, ſitim facit, & ſputum viſcoſum reddit. Adhæc igitur melicratum dilutius eſt magis accomodatum, merácius verò ad alui deiectionẽ: ac melicratum quidem crudum magis aluum ſubducit: probè autem coctum valentius alet. Fit autem ad huuc modum, primùm multum aquæ melli indimus: deinde tantiſper coquimus quoad ſpumare deſinat: ſpumã autẽ quũ primùm emergat, tollere ab eo oportet: atque ita quidem paratum acrimoniã deponet.

De apomelite, Galeni, Cap. XV.

APomel aquæ frigidæ mixtũ vt refrigeret, ac ſitim extinguat, æſtiuo tempore bibunt: éſtque vtile iis qui crudos humores coaceruant, ac præſertim vbi coacuit: id quod ei ſæpe cõtingit, aliâs magis, aliâs minus: vtpote quod ex aqua non pluuia, ſicut hydromalum, ſed qualibet confectum ſit. Ad hunc verò modũ conficitur, è fauis non vitioſis expreſſum mel in lebetem in quo ſit aqua fontana quæ pura & ſuauis ſit, coniicimus: deinde coquendum donec faui omnem eorum humorem depoſuiſſe planè videantur: tum reponimus atque aſſeruamus, eóque in potu vtimur, quẽ veteres ὀξυγλυκὺ, *hoc eſt acidum dulce*, nominauerunt.

De hydromelo, quo veteres vtebantur, Galeni, Cap. XVI.

QVum aqua pluuia ceſſat putreſcere, tum dulcedinem acquirit. hac mel prius decoctum, & à quo ſpuma ſit abiecta, permiſcemus, eóque vtimur: hǽcque potio conſueto nomine hydromalum nõminatur. Dioſcorides verò id hydromeli vocat: aitque cõfici, vt vni mellis parti duæ partes aquæ pluuiæ veteris miſceantur, & ad ſolem teneantur: traditque nonnullos aquam fontanam admiſcere, & ad tertias decoquere, & reponere.

Philagrii, de apomelite, ex libro de potionibus ſuauibus, Cap. XVII.

TEmpus apomelitis potioni accommodatum eſt, quum ſignũ coctionis apparet: ac in febribus quidem ex vrinis: in pulmone verò, ſi quippiã ſit quod hac potione indigeat, quòd ea quæ expuũtur nobis indicet. non importunè quoque ante coctionem dabitur: ſiquidem vim quandam habet incidendi & abſtergendi, potéſtque ipſum concoquere: ſed melius etiam concoquit quàm melicratum. Præſtantius ergo tempus apomelitis eſt poſterius, vtpote quod vinoſi quidpiã acquiſiuerit. euenit enim vt febres magis accẽdãtur ex vini potione, niſi iam morbus declinat, quo ſanè tempore cauſæ extenuatæ ſunt, & meatus aperti fuerunt: ac tum quidem vinum potui datum permeat, nec febres auget, & ad cutim calorem trahit, & humores temperans ſtatim acrimoniã extrahit: paulò pòſt verò ſudores quoſdam & vrinas commouet. ex quo fit vt tẽpus declinationis ſit vini & aliorum potuum vinoſorum potioni accommodatum. Sed quoniam apomeli eſt vino itidem in calore debilius, habétque vim incidendi & abſtergendi, idque vim habet præparandi ſolutionem febrium quæ ex putreſcentibus humoribus accenduntur, idcirco fit vt etiam ante declinationem apomeli potui detur. At melicratum compoſitum ſtatim præbetur: oxymeli verò dari poterit ſtatim confectum: ſed ſi melius ſit, diutinum illud dato: tunc enim facultates inter ſe diligenter ſunt diſtinctæ. Rhodomeli verò & omphacomeli & diacodyon inueteraſcere valde poſtulant. pars enim in eis craſſa & fæculenta eſt, pars verò contrà vtilis & potabilis: & tempore opus eſt vt ſecernatur, idque præſertim in apomelite, quod priuſquam vinoſi quidpiam quod tractu temporis acquiſiuerit, & guſtanti & odoranti afferat, nihil à melicrato differre videtur. coctũ enim, & ſex menſium ſpatio aſſeruatum, non ſolùm ea quæ dixi præſtat, ſed vim etiam roborandi, more vini, demonſtrat, nec caput tentat. ergo diu antè factum apomeli bibendum eſt. Hæc verò eſt eius cõfectio, Fauos mellis plenos, albi coloris, pellucidúmque mel continentes capimus, manibúſque humorem exprimimus: aquam fontanam optimam indimus. ſi mel craſſius ſit, vni mellis parti quatuor aquæ partes iniicimus: ſi mediocre, tres & dimidiũ alterius: ſi tenuius ſit & liquidius, tres. Partẽ verò terreã faui, reliquias inquam ex quibus mel expreſſum fuit, manibus multum confringimus, & in tenues partes diſſectas in aqua exprimimus: deinde humorem in vnum adductum, & totum mel diſſolutũ in ollam nouam, in qua prius ad terreum odorem tollendum aqua pedetentim ferbuerit, coniicimus, & igni ex carbonibus, aut tenuiore flamma ex lignis fumum non reddentibus decoquimus, ablata iugiter ſpuma, & quicquid veluti fæx feruendo reiicitur. Poſt primam verò coctionem auferimus quicquid terreum eſt, ac nimirum etiã ſpumam, ollã ab igni tollimus: deinde planè frigere ſinimus. Vbi iam frigida ſit, quod ſuprà fluitat abiicimus: totum poſtea ſic frigefactum igni excalfacimus, & vbi ferbuerit tollimus, & vbi frigeſcat, iterum quodcunque ſuperfluitat excipimus: vbi verò tertiò ferbuerit, frigefactum ſit, & excrementum abiectum, apomeli confectum in vas fictile cõiicimus. Sunt autem ad hoc accommodata quæ Philadelphina & Caryena & Omphacera nominantur: id reponimus in cella vinaria, vbi vinum reconditum moueri non ſolet. Eſt verò perſpicuum hoc eſſe diutius decoquẽdum: nam ſi ollam auferas, vbi feruere incepit, aut parum ferbuerit, imperfectam coctionem facies, & excrementum terreum in ea relinquetur, quod efficere poterit vt potus putreſcat & corrumpatur. Eſt autem

& corrumpatur. Est autem duplex apomelitis compositio: alterum fit, quum soli faui posteaquã mel expressum fuerit, in aqua decoquuntur: quod rustici plerunque faciunt, quod & vinosum & crassum & nigrius est: alterum verò quale ego descripsi, in quo mellis poti⁹ quàm fauorum vsus cernitur, quandoquidem faui in aqua tum lauantur, non coquuntur: quum tamen mel totum cum aqua decoquatur. Hácque compositione nos semper vtimur, aquæ solius potione vtplurimùm deuitata: siquidem ea ægrotis febricitantibus neque pauca neque exigua mala solet inuehere.

De confectione quæ διὰ κωδειῶν dicitur, Galeni, Cap. XVIII.

VNi aquæ sextario capita papaueris decẽ iniiciuntur: præmacerantur vnum diem & noctem, si humidiora & molliora fuerint: si verò duriora & ficciora sint, etiam diutius quàm vnum diem. melius verò est nõdum induratá accipere: éstque perspicuum, valde mollia abiicienda esse. Nam ficciora exiguum succum habent, humidiora verò multum quidem, sed incoctum adhuc & aquosum, & debilem: quamobrem ex humidis & palustribus locis accepta, fugienda sunt. Numerum verò quẽ dixi indi oportere iuxta aquæ proportionem, de iis quorum est mediocris magnitudo intelligere oportet. Quædam nanque sunt moderatis maiora, quædam minora, quædam verò media, vt plerunque esse solẽt: ex his prædictum numerum ad sextarium coniice. Coquendi terminus esto, non vt tertia, aut quarta, aut aliqua alia talis pars aquæ restet, verùm quumprimùm tota flaccida facta fuerint, quippe quum eorum succum velimus exprimere: id quod satis vsu veniet, eis flaccidis effectis. Huic succo mellis dimidiam mensuram adiiciendam censeo, & igni fumi experte coquendum simul ad Attici mellis consistentiam. coquenda præterea sunt in aqua pluuia aut fontana. Vsus eius est in iis quibus somno opus est, quibus etiã sæpe medicamenta ex opio confecta damus, quibus tenuis defluxio à capite ad asperã arteriã destillat, quæ propter tusses insequẽtes dormire nõ sinit. In hisce consueui etiã medicamenti confectionẽ ex sapa parare: satis autem ad eiusmodi coquitur, quum capita papaueris ad aquæ medietatẽ fuerint decocta. quinetiã ex passo & sapa Cretica melius quàm ex melle coquitur, vbi fluxus valde tenuis sit. mel enim attenuandi vim habet, & tunc fugiendum est, quoniam tenues defluxus auget. Huic etiam medicamento dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda est quò simul coquatur: vbi hæc non suppetat, succus imponẽdus qui ex Creta aduehitur. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone cõsistat, confectio ex melle est accommodatior. ergo ad id quod vrget animum aduertẽs, vbi in somnum vertitur æger, aut quod ex melle constat, aut quod sine melle apparatum est, medicamentũ dabis. Aliquãdo etiam vtrunque permiscebis ad id quod vrget, in miscẽdo intentus, vt scias cuiusnam maior imponenda sit copia. Datur verò commoderata mensura, duorum satis magnorũ cochlearium magnitudo: hanc mensuram augebis aut minues, habita ratione magnitudinis corporis cui das, itémque ætatis, annique temporis & regionis. In his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis, calidioribus amplius. Habita verò etiam ratione quantitatis & qualitatis ipsius defluxionis, te plus minúsque daturum planè patet: siquidem hoc in omnibus auxiliis est commune.

De eadem confectione ex capitibus papauerum, Philagrii ex libro de potionibus suauibus, Cap. XIX.

EGo non solùm iis qui se quieti tradidissent, somnóque indigerent, confectionem ex capitibus papaueris exhibui, aut ad tusses arcẽdas dedi, in quibus & dandi tempus & mensuram rite Galenus definiuit: sed etiam iis qui vehementi febri iactarẽtur, quique calore quem ferre non possent affligerentur, & os ventriculi ardore opprimeretur: itémque in erysipelate & alio calido quouis affectu: in quibus etiam valde quãtitatem auximus, vt quinque & sex cochlearia daremus: idque non semel,

A sed & bis & ter, idque sæpius in die: nec solùm in statu
morborum quos febris affert, sed etiam antè statum, &
verò etiam ante concoctionem euidentem in quibus vi-
gilia calórque acer, aut magnus quidam hominem op-
pugnabat. Idcirco rectè facere mihi videntur qui antè
statum morborũ qui ex febre existunt, bibere hanc con-
fectionem volunt, vt oxymel admisceant: quandoquidẽ
oxymel eius materiæ crassitudinem attenuat, seruátque
cõfectio suam vim refrigerãdi, & celeritati cõcoctionis
nullum affert incommodum. Nec solùm verò in febri-
B bus ex humorum crassorum corruptela accensis oxymel
admiscere, & præsertim quum ante statum damus, sed e-
tiam in visceribus obstructis, vt iecore, pulmone, liene,
& eiusmodi febribus adurentibus oportet: tunc autem
quinque aut sex perfecta cochlearia damus, nec frigidi-
tatem nimiam, quemadmodũ in iis quos tussis absque
febre vexat, pertimescimus. Calorem enim qui præter
naturã est corrigimus, cui etiam conuenit quantitas me-
dicamenti, vt ad naturalem calorẽ redigatur, quum mi-
nimè videlicet vehemẽtibus potionibus accenditur. Sed
C non solùm febris, verumetiam accessio debent conue-
nire, vt vterque vigor, & priuatæ accessionis & morbi i-
psius in vnũ incidat. Vehemẽtes autẽ potiones voco eas
quæ magnopere augentur, quum morbum crisi dissolu-
tum iri speramus: nam ante morbi vigorem, quum no-
bis persuademus crisim nihil mouere posse, nos refri-
gerationis causa potione vtimur, eiúsque moderatam
mensuram damus: sed eandem etiam dare poterit quis-
piam in statu vel solam vel cum oxymelite & cum om-
phacomelite, modicum tamen admiscens: & alioqui e-
D tiam cum rhodomelle, & vino aliquo eorum quæ per-
meant: ac præsertim si confectio ex aqua facta sit, quum
aqua suapte natura tardi sit transitus. Est autem paulo
melius ad capita papauerum decoquenda, vinum quod
magis tenue ac pellucidum sit quàm aquam assumere:
ita enim melius penetrat, & roborandi quoque vim ha-
bet. Quinetiam in cute densiore hoc vinum admixtum
melius adiuuat: quemadmodum etiam omphacomeli
aptius est in corporibus rarioribus, aut ore ventriculi
imbecilliore, & magis etiam si cibi fastidio teneatur. Iis
E præterea qui dulcia bibunt, aut aliquem in ventre habẽt
medicamentosum humorem fluentem aut biliosum,
iis qui ita affecti sint, rhodomeli admiscebis. Atque hæc
quidem in febribus satis distincta sint nobis: cæterarum
verò affectionum deinceps est faciẽda commemoratio.
Hic igitur potus non solùm pulmoni suppurato & de-
fluxione oppresso & tussienti vtilis est, sed cæteris itidẽ
visceribus: quamobrem damus non modò hepaticis &
spleneticis, sed etiã quibus renes & vesica vitium cõtra-
xerunt, si modò calida sit affectio. Ergo vrinæ stillicidia
F quæ ex lotii acrimonia sint exorta, præcipuè verò in bal-
neo, aut ante balneum, copiosè datus efficacissimè com-
primit: instituendáque est victus ratio crassior, & suc-
ci melioris. Ad renum autem vitia, & quum ilia atque
lũbi calidiores sunt, hic potus valde facit: itémque ac-
commodatus est iis quibus diabete & cholericæ affe-
ctiones periculum minantur: in quibus vtrisque si nihil
vetet, frigida temperatus, sæpe est vtilissimus. Etenim ex-
tremum cholericorum affectuum remedium frigidus
potus est: sed totus venter prius roborari debet melino
G & masthichino, & vuæ acerbæ succo, & aliqua portiuncu
la aluminis scissilis, & cæteris generis eiusdem: totá-
que ægroti cutis diutius confricanda est manibus inun-
ctis, aut etiam linteis mollibus: tum cucurbitulæ dorso,
scapulis, & thoraci affigendæ. Postremò hunc potum ca-
lido omphacomelite temperatum dabimus. Si verò his
peractis inanitio valde perduret, sitque aliqua syncopes
& cõuulsionis suspicio atque timor, ad frigidæ potionẽ
necesse est confugere. Thoracem verò euacuabis, si hoc
quoque opus esse propter vigilias aut calorẽ immode-
H ratum videbis: si verò concoquendus morbus sit, butyro,
& terebinthina, & iride, vnà cum eis vti poteris. Si in-
ueterarit, mel quoque & similia danda erunt: & quum
somno se traderit, potum ipsum dabis: si verò humores
cõtentos secare & abstergere oporteat, tũ hæc ipsa, tum

verò etiam pulegii comam, itémque hyſſopi & adianti & panacis ex aqua decoques:atque etiam oxymel ſolum, vel cum herbarum decoctione propinabis: id quod facies eo tempore quod antè dixi, vnà cum medicamento quod ex papauerum capitibus conficitur:& ſi opus fuerit, etiam de die, aut alio quoque aliquo nocturno tempore, quum febris ardens aliqua,aut vigiliæ vrgeant,

Philagrii de cõfectione ex malis cydoniis,& quæ ex cornis & aqua fit,ex eodem libro excepta, Cap. xx.

COnfectio ex malis cydoniis ad hunc modũ paratur. aufertur cortex & medulla,& coquuntur ex optima aqua fontana, donec tertia pars aquæ conſumatur: reliquæ verò duæ partes vaſis fictilibus rectè infunduntur, & prædictis locis accommodatis reponũtur. Fit hoc vinoſum & auſterum,& potum cœliacis prodeſt,& os ventriculi imbecillũ atque hepar corroborat, quum ſeipſis humidiora quandoque ſunt facta. Quandoque autem optimum mel admixtũ perfecta iam coctione inditur, ídque non ſolùm voluptatis cauſa, ſed etiam vt compoſitio cõſeruetur.humor enim,ſi in eo mel ſit, non facilè putreſcit. Eſt ergo perſpicuum id conuenire iis morbis in quibus abſtergendum vnà & adſtringendum ſit,quales ſunt partium internarum vlceratarũ, vt oris ventriculi atque ſtomachi.Huic ſimilis quidam potus ex aliis quibuſdam fit, & præſertim ex iis quæ corna dicuntur, qui & eodem modo conficitur, & parem ei qui ex cydoniis fit,vſum habet.

De omphacomelite,Philagrii,ex eodem libro, Cap. xxi.

ACreſtæ racemos propè initium maturationis capere oportet quum acidam qualitatem cõſiſtentem adhuc ſeruant,neque adſtrictionis ſunt expertes: deinde loco temperato reponere tribus aut quatuor diebus, ac præcipuè ſi aër ambiens ſit humidior. Poſtquam verò repoſiti fuerint, exprimendi ſunt, ſuccúſque in vitreum vas excipiendus, tribúſque ſucci partibus vna mellis optimi deſpumati adiicienda. Multis verò diebus id inſolabis vſquedum acreſtæ humor feruefactus conſiſtat: id quod longo tempore fieri ſolet: deinde in ſublimiore parte domus ſeruato, ne putreſcat. ita ego medicamentum hoc facere, & ad prædictas affectiones vti conſueui:itémque in iis quorũ inteſtina diuturnis & tenuibus defluctionibus infeſtantur,ſic vt continuæ excretiones ex quadam intemperie calida fiant. Id etiam dare ſoleo iis quibus os vẽtriculi propter calidam ſimul atque humidam affectionẽ non appetit, quum prius per alia quædã abſterſero ea quæ ad ipſum ventriculi os humores quoſdam vitioſos mittũt, & ne appetitus excitetur, prohibent. Do etiam non præmiſſa abſterſione iis quibus ſuccus non fuit epotus: probè enim inappetẽtias omphacomeli potũ ſedat,ac præcipuè ſi meracius potui detur. Confert etiam iis qui propter corporis raritatẽ ex tenuitate humorum fluẽtium animo linquũtur, & præſertim in febribus:quorum repentina purgatio ſine perſpicua excretione facta,morbi naturã valde producit.In quo genere affectionis tota curationis vis in vino quod permeet,& alicuius adſtrictionis particeps ſit, collocata eſt: ſi tale non adſit, poterimus vino tenuis ſubſtãtiæ & flaui coloris hunc potum miſcere, & ita ex pane propinare: atque æſtate quidem aqua frigida temperatum, ſi nulla in partibus principem locum tenentibus inflammatio ſit:hyeme verò, calida neceſſarió. Quúmque hæc ſyncope vehemens accidit, ſemper calida temperare oportet.Eſt etiam quum acutiſſima diſtributione in acutiſſimis ſyncopis indigemus:atque iis quidẽ qui ita exoluuntur, accommodatum eſt quod & citò diſtribuitur, & quod ad cõtinendum valet:taléque erit meritò quod calidam & adſtringentem in ſe vim habeat:nam vi caloris penetrat, adſtrictionis autem vi permanet. His ergo rationibus omphacomeli eſt accommodatum:nam mel in ſe habet vt penetret, itémq; acris qualitas. Adſtrictio verò quæ ſuapte natura tardè permeat,eſt permanẽs: ſed erit præſtantius ſi vinũ aſſumpſerit, vt acidã in eo facultatem qua ſucci attenuantur, obtundamus:ideóque vinũ

A fuluum & ſubdulce,& non admodũ tenue,eſt ad miſcendum accõmodatius.Ergo ad calidas intemperies & morbos vtilem cõperies vtrunque potũ, & qui ex capitibus papaueris, & qui ex acreſta & melle fit: & poſt hos eum qui ex roſis & melle conficitur,quod etiã omphacomeli ſuperat: & ob eam ipſam cauſam iis qui propter mordaces & calidos humores, atque etiã febri acutiſſima exuruntur,vtiliſſimum eſt,in quibus videlicet nõ eſt moleſta ventris ſolutio.nam in eiuſmodi illud eſt præſtãtius. febrium enim affectionem ſimul concoqui par eſt, vt ita B vtrunque eorum poſtea detur.

De rhodomelite,Philagrii,ex eodem libro, Cap. xxii.

MEl roſaceum,tres ſucci roſarum excolati partes,vnámque mellis capit. coquitur ad ſolem eodem modo quo omphacomeli. leuiter autẽ adſtringit & refrigerat, & nonnihil etiam abſterget, & neſcio quid acrimoniæ nanciſcitur: ideóque ori confert quod calida inflammatione, & quod ob talis fluxionis defluxũ laboret: leuiter enim id quod delabitur cõprimit,& quod C feruet,moderatè refrigerat: potéſtque acrimoniã retundere non ſecus quàm potus ex capitibus papaueris facit. Ita etiam facit in humoribus qui in profundo ſint ſiti. Nam vi abſtergendi eluit mordaces humores,& refrigerium affert iis qui calore & morſu vexãtur,& adſtrictione naturales facultates corroborat. Præterea verò aqua mixtum cum aliis, tum verò etiam febricitantibus damus, quum vigor acceſſionis & morbi ipſius iam conſtiterit. Iis quoque in quibus non eſt humorum redundantia dari poteſt abſque omnimoda euacuatione, itémque D iis in quibus accẽſi ſunt humores,aut noxia euomuerũt, aut excrementa infeſta per inferiora expulſa ſunt.Sed in iis qui exuruntur, eius potio cõtinua erit,vt aliquis medicamentoſus humor ad os ventriculi ex partibus adiacentibus intercidat.Ac ſæpenumero etiã in febribus vna tantùm potio copioſor in tempore cõgruo data integrã morbi ſolutionem potuit afferre prouocato ſudore, aut citata aluo,aut vomitu moto, quæ ex cæteris quoque potionibus in vigore datis conſequi conſueuerunt.

De ſelinato, Philagrii,ex eodem, Cap. xxiii.

E APii decoctum,& flatum incoctum & crudum facit, & copiam humorũ per vrinas ducit:ídque dari conuenit iis qui febri iactantur, & præſertim ſi acuta febris ſit, quum non confertis criſibus earum ſolutio perficitur, ſed cõcoctione ea quæ adiuuãs nominatur. ſed præſtat radices modicè decoquere,ne ita vehemẽs ſit:& antequam humores febrim accendentes diſcernantur,non erit potui dandum.

De oxymelite,Galeni, Cap. xxiiii.

QVũ melicrati facultas cætera omnia habeat quæ ad F acutos morbos opus ſunt,in vno tamẽ duntaxat eis eſt contraria, quòd ſupercalfacta in bilem conuertatur: hanc eius mutationem aceti permixtio cohibens, præſtãtiſſimum medicamẽtum efficit: tantúmque aceti melicrato addendum eſt quantum ſatis ſit vt facultas in bilem cõuertendi corrigatur. id enim ſitim non afferet, ſputáque non omnino craſſa & glutinoſa facilè educet. Has verò ambas eius actiones ſequitur etiam oris & faucium humectatio: & qua ratione hæc efficit, eadem quoque iecori & lieni ſummè eſt accõmodatum, quum G viſcera abſque moleſtia expurget. In pulmonis verò thoracíſque affectionibus eius vſus eſt plurimus, maximámque affert vtilitatẽ propter cõmoderatã aquæ,aceti ac mellis miſtionẽ.tale enim oxymeli ſpiritũ craſſum & flatuoſum in hypochõdrio ſecat:& flatus rũpens, viáſq; omnes expurgãs, ad vrinas ſeroſa & bilioſa excrementa deducit. Oxymeli igitur mediocriter tẽperatũ, noxas omnes quæ ex melicrato,vino & aqua oriuntur,effugiẽs, ſolum nocet interdũ, quòd inteſtinũ radit: ídque facit iis qui inteſtinũ imbecillius habẽt natura,& quod ad paH tiendum ſit idoneum. Quum igitur mel facultate calidum ſit, & in bilem citò in calidis corporibus vertatur, idcirco eduliũ eſt pituitoſioribus naturis & ſenioribus, ac morbis frigidis accommodatum: at oxymeli omni ætati & naturæ ad tuendam valetudinem vtiliſſimum

est quũ omnes angustos meatus aperiat, sic vt crassus aut glutinosus humor nusquam contineatur. Quam etiã ob rem medicamenta quæ tueri valetudinem à medicis dicuntur, attenuãte facultate sunt prædita. Ac tibi quoque & ratione & experientia perpendenti ea quæ ad victum attenuantem faciunt, oxymeli accõmodatissimum videbitur: nam neque mali succi est, neque stomacho infensum, neque vllam aliam absurdam facultatem habet. Si verò scilliticum acetum fuerit, ita non modò eorum quæ ad victus rationem, sed omnium medicamentorum accõmodatissimum ad incidendum est, conuenitque hoc vti, itémque vino & aceto, eos qui summè incidere & attenuare morbum qui in corpore sit, quod crassum, glutinosum, & pituitosum excremẽtum contineat. Atque infinitos propè vidi qui ex aceti scillitici atque etiã vini vsu, ad vitæ finem vsque sani vixerunt. Oxymeli verò hoc modo conficiendum est. Melli optimo super carbonibus spumam aufer, in ipsũmque tantum aceti conijce quantum gustanti nec acidum nimis nec dulce videatur, ac denuò super carbones coque quoad planè in vnum coierint amborum facultates, nec appareat gustanti acetum adhuc crudum: hinc ab igni auferes, quũmque vti voles, aquam miscebis, ita temperãs vt vinum. Ergo melius erit ex sumentis gustu quàm nostro, iudicium de modo facere, id esse sumentis naturæ aptissimum oxymeli existimantes, quod vtique est iucundissimum, proindéque vtile: aduersissimũmque esse quod est iniucundissimũ. Eius tamẽ primam mistionem vt quamplurimis conueniat, talem esse oportet: Vni aceti parti, mellis à quo abiecta spuma sit, duplum miscendum est. Cum aqua verò statim ita in initio facies: Mélli quadruplum optimæ aquæ admiscebis, deinde coques mediocriter quoad spumare desinat. Ac malum quidẽ mel multum spumæ egerit: quamobrẽ est etiam coquendum diutius: optimum verò vt breuissimo tẽpore coquitur, sic minimum spumæ emittit, vnde nec pari ei coctione opus est. Plurima igitur coctio quartã partẽ eius quod initio inditum est, amittit. Conficitur etiam oxymeli, tribus statim ab initio mixtis, vt sit aceti pars vna, mellis duæ, & aquæ quatuor: hæcq; ad tertiam aut quartam partem coquuntur, spuma interim detracta: sique valentius facere volueris, tantundem aceti & mellis iniicies.

Aceti scillitici, & vinorum confectio, ex Dioscoride, Cap. XXV.

ACetum scillinum fit hoc modo, Scillæ purgatæ & candidæ minam concidimus, & in boni aceti sextarios sex coniicimus, & vase diligenter operto sex mẽses ita sinimus, tum exceptam scillam exprimimus atque abiicimus: defæcatum verò acetum in vase funditur ac reponitur. Datur quotidie ieiunis sorbendum, inter initia modicum, paulatim adaugendo vsque ad cyathum: nonnulli tamen duos cyathos aut plures etiam dederunt. Scilliten autem vinum sic facies, Scillæ purgatæ & dissectæ minas tres in musti boni metretam Italicam demittito, operculo obducito, ac semestri spatio sic demittito: post id tempus excolatum vinum recondito: vetustate fit præstantius: eius tamẽ vsus in febribus, & quum internæ partes vlceratæ sunt, fugiendus est. Quod verò melitẽ appellant, datur in longis febribus: nam & aluum mollit, & vrinas cit: prodest articulorum doloribus & iis qui infirmo capite sunt. Ita verò condies vt ad quinque austeri musti cõgios, mellis congium & salis cyathum addas: in amplo vase conficiendum est, quò magis ad efferuescẽdum locus detur, salque prædictus paulatim inspergendus donec ferueat: quũmque feruere cessauerit, in aliud dolium diffundetur.

Mulsi confectio.

Mulsum præstat id quod ex vetere austeróque vino & melle probato conficitur: minus enim inflat. mulsum verò plerunque fit, vt duabꝰ vini metretis vna mellis adiiciatur. Quidam verò, vt celerius præberi possit, mel cum vino decoquunt, sicque in vasa diffundunt: alii, vtilitatis gratia, musti sextariis sex vnum mellis addunt, & vbi deferbuit, in dolia diffundunt: dulce autẽ permanet.

Vini ex cotoneis malis confectio.

Cydoniten vinum (quod meliten aliqui vocant) ita condies, Mala seminibus purgato, & raporum modo cõcidito: tum in musti metretam malorum minas XII. demissas triginta diebus finito, vinũ postea defæcatum recondito. Quinetiam malomel quod cydonomel itidem nominant, hoc modo fit, Mala seminibus purgata in eam copiam mellis cõiiciuntur vt eo demersa obruãtur: mitescit hoc post annum mulso simile. Vtrunque verò adstringendi vim habet, stomacho prodest, dysentericis, hepaticis, renum vitiis, & vrinæ difficultati accommodatum.

Hydromali confectio.

Fit hydromalum, vt malorum cotoneorum succi sextariis quatuor, mellis octo & aquæ duodecim sextarii misceatur: sub canicula insolato. eandem quam prædicta vim habet.

Alia eiusdem confectio.

Mala cydonia optima XXXII. seminibus purgata, calamo in tenues partes dissecato, eáque in mellis præstantissimi sextarios octo coniicito. post octo menses aquæ pluuiæ veteris sextarios duodecim addito, & in æstu caniculæ insolato: à pluuia & rore custodito.

Vinum ex Punicis confectum.

Ex punicis conficies hoc modo: Sumito matura punica sine nucleis, ab acinis eorum succum exprimito, & ad tertias decoctum reponito. hoc contra internas fluxiones & fluidas febres efficax est. stomacho prodest, atque aluum adstringit.

De rosaceo vino.

Rhoditen hoc modo condies: Rosarum siccarum & tusarum minam linteo deligatam in sextarios octo musti demergito, & operculum obducito: post tres menses defæcatum in vas transfundito, ac reponito. Vtile est iis qui febrem non habẽt, & ad humidas aluos, & ad tormina intestinorum facit.

Rosacei confectio.

Conficitur præterea ex rosarũ succo & melle commixtis, quod rhodomel vocatur.

De vino ex myrti baccis.

Vinum myrtiten sic facito, Myrti quammaturissimas baccas nigras sumito, & in sole siccatas tundito: earũmque tusarum modio tres aquæ heminas, & vini austeri tantundẽ miscebis: sicque exprimes & repones: hoc vehementer adstringit, & stomacho accommodatum est: fluctionibus ventris & stomachi prodest: & ad internas vlcerationes, & ad fluxum muliebrem valet, & capillos etiam denigrat.

Omphacitæ confectio.

Omphaciten sic faciunt, Vua nondum penitus matura, sed adhuc acerba in cratibus disposita, arescat ad solem diebus tribus aut quatuor, donec racemi rugas contrahant: tum vinũ expressum cadis insolatur: idque adstringendi vim habet, & stomacho idoneum est. Creditur quoque in pestilẽtibus cõstitutionibus vtiliter bibi: sed huiusmodi vinum nonnisi post multos annos bibi potest.

Picatum vinum qomodo fiat.

Vinum picatum ex liquida pice & musto conficitur. Pix verò prius lauanda est marina aut muria vsquedũ exalbescat, & marina aqua pura defluat: postea verò lauanda iterum est aqua dulci: & octo musti congiis vna picis vncia adiicitur, & ita permittitur. vbi deferbuerint & constiterint, in vasa diffunduntur. Calefacit picatum vinum, concoctiones adiuuat, abstergit, repurgat, vtiléque est pectoris, ventris, iecoris, lienis, & muliebrium locorum doloribus: itémque diutinis defluxionibus & exulcerationibus quæ in profundo sint, si febris absit. Iam verò ad tusses, tardas concoctiones, inflationes & suspiria facit.

De absinthite vino.

Vinum absinthiten sic condire oportet, Pontici absinthii pondo librã cum musti quadraginta octo Italicarum amphorarũ sextariis decoque vsque ad tertias,

tum superinfunde musti sextarios sex, absinthiique pondo semissem: omniáque diligenter mixta in vasa diffunde & repone. Est autem stomacho idoneum, vrinas ciet, hepaticis, regio morbo, & renum vitiis auxiliatur. tardè concoquentibus vtile est, itémque cibum auersantibus, & iis quibus iam longo tempore præcordia tenduntur: efficax etiam est contra inflationes, rotundos alui lumbricos, & menstruas purgationes suppressas.

Elleboriten quomodo facias.

Facies autem elleboriten hoc modo, Ellebori nigri vncias duodecim, aphronitri vncias quatuor, musti heminas duodecim diebus quindecim macerato, & percolatis post sex menses vtitor: id etiam partum enecat. datur cyathus.

E scammonea vt fiat.

Scammoniten facies sic, Scammoneæ radicis per messem effossæ vncias quindecim in linteolo ligatas in musti congium vnum conice, & diebus triginta finito. aluum purgat, bilem ac pituitam trahit.

Ex thymo quomodo condiatur.

Thymi cõtusi & cribrati triobolos centum linteo colligatos in musti amphoram demittito. facit hoc ad ægras concoctiones, cibi fastidia, ructus difficultatem, neruorum & hypochondriorum dolores, hybernos horrores, & denique ad venenata animalia quorum ictum frigus insequitur, & locus computrescit.

Dioclis vinum sanitatem conseruans, Cap. XXVI.

QVum in dolia coniectum mustum fuerit, in metretas decem prasii minam indito.

Herodoti, de vino propinando, Cap. XXVII.

In hoc capite plurima esse menda conspiciuntur.

QVum dandi vini duplex sit ratio, vsúsque postulet vt vinũ demus, vel vt febrim soluamus, vel vt cõcretionem fluentem sistamus, ideo in iis vini exhibitione omnino vtendum est eò vt vires confirmemus. at quibus vt febris infirmetur, vinum damus, sit vt aliis dandum, aliis non dandum esse iudicemus: siquidem non vna est indicatio. atque ætas quidẽ est ad hoc idonea ea quæ floret, vel quæ non multum absit. Præterea viri aptiores ad hoc sunt quàm fœminæ, tempus vernum & æstiuum, naturæ perhumidæ: itémque non multæ calidæ febres, breues, & quæ sine symptomatibus accedunt: & quæ in firma declinatione sunt potius quàm quæ declinare incipiunt. Omnino autem ad hoc inepti sunt qui cum duritie aut inflammatione partium ægrotant, siccique sunt, & difficulter perspirantur, quíque febres continuas habent, & quibus neruosa pars noxam contraxit: vinum autem ieiunis dandum est, indita quinta aquæ calidissimæ parte: sique admodum potẽs sit, quarta. Sed si defæcabitur, magis etiã eius vis infringetur, siquidem multum eius perspiratur. Primam verò eius exhibitionem remissam esse oportet, habita interim ratione consuetudinis: sique facilè ferat, etiam secundo loco, dandum erit: sique promptus capiat, etiam tertio. Ii verò qui præbibere consueuerunt, bibacésque alioqui sunt, hortandi sunt vt ad sex vsque heminas bibant. qui verò athlẽtarum vitam degunt, quíque cõsueti sunt ad ludos quos apocottabismos vocant, quum videlicet poculis plenis alter alteri propinat, duplum si velint præbibant & euomant: tunc enim ex consuetudine datus eis humor acer & pituitosus excernetur. Adhortandi quoque sunt vt qui velint in medio cibo bibãt, & etiam post sumptũ cibum definitam mensurã assumãt. Sed potus omnib⁹ ne serius duarũ horarũ spacio à cibo sumpto detur: si postea siti vrgebuntur, aquam bibant. Qui verò frigidũ aliquid sumpserunt, iis in medio cibo aut post cibũ potus exhibeatur. Qui verò ieiuni bibere non consueuerũt, nec possunt absque cibo potũ sumere, si voluerimus nuda corpora à vino cõtingi, frustula panis in vinum temperatum calidum cõfracta iniiciemus, sorbendum dabimus, atque vt ita temperatum sumant iubebimus. ita enim proportione respondebit potationi quæ ieiuno stomacho fit. Eadem quoque & in senibus & in pueris & in plerisque mulierib⁹ faciẽda sunt, itémque in iis qui parũ bibunt, vel qui suapte natura læduntur:

A qui verò à pauco initium sumunt, & in medio cibo vini indigent, iis antè & post etiam consuetam aquam dabimus. Omnes verò quibus febris infirmandæ causa vinũ damus, si res ex sententia succedunt, cogere oportet vt dilutius quàm eis conueniat ebibant. mensuram verò in omnibus communem definire, quum magna & propè infinita sit in iis qui sumpturi sunt differẽtia, nõ possumus: & tamen danda opera est vt medium terminum inter plurimum & minimum determinemus. Ne plus igitur quàm tres heminas, nec minus quàm vnam bibat.

B Iis verò qui ieiuni bibunt, dum apocottabismum exercent, tertia præterea epoti pars adiungatur: qui verò post longum tempus loti sunt, portio cõsueta dari eis debet: itémque iis quibus à balneo vinum damus. Omnibus enim qui datum vinum biberint, sequenti die si bibant, aquæ potionem commendamus: quam nisi eis persuaserimus, admonendi erunt vt pauco vino vtantur, & copia etiam alimenti minuenda erit. Qui verò febris infirmandæ causa secundum balneum ingrediũtur, in eisdem vinis perseuerare oportet: qui verò causa refectionis, hi debent ad robustiora transire: sed trãsitus ne fiat confertim & repentè, sed pedetentim. Nunc verò signa quæ sequi eos debent quibus rectè vinum sit datum, exponenda sunt nobis: nam his cognitis mala quoque simul intelligentur. Ergò faciei rubor cum naturali coloris elegantia coniunctus, cõmoda spiratio, sudores calidi per totum corpus, capitis leuitas, partium corporis agilitas, animi hilaritas, oculus humidus, consequẽtur: tum verò sentiet se rectè lotum, & ad vinũ rectè erit affectus, & postquam biberit, cibos magnopere appetet,

D & eorum vsum commodè feret, itémque ructus à quibus leuabitur excitabuntur, & à cibo potum quæret, moderati sudores prodibũt, qui paulò post cessabunt: vrina excernetur, corpus denique reddetur molle & probè coloratum. Qui verò incommodè vinum sumpserint, eos sequetur faciei pallor, & siccitas per omnia, vel certè plurima corporis membra, ac, sicubi significat, sudor frigidus apparebit vnà cũ capitis grauitate, in quo æger omnium artuum motus conspicietur: itémque animi demissio, & stomachus ad cibum supinus, & sitis quæ sedari potando non poterit, & æstus in hypochon-

E drio, & voluntas eructandi, nec vlli ructus fient: sique fiant, nihil leuabunt. vesica sæpe vrinam retinens, atque etiam paulatim eam reddens: eorum quoque pulsus densus erit necessariò. Quum hæc tum omnia tum plurima appareant, si nausea eos tentabit, vomitus statim imperabitur. Si nausea non adsit, ipsi tamẽ alioqui facilè vomant, tunc etiam vt vomant ieiunis iniungemus: si difficulter vomant, aquam calidam potui dantes laborem sedabimus: qui verò febrim habent, si euomãt, & longa fuerit

F accessio, post vomitum exiguo cibo sunt alendi: si breuis, post sequentis diei somnum. Si non euomuerint, in iis cauere oportet diatriton, & mediis diebus assiduus potus tẽporibus à nobis definitis dandus erit. noxium enim est quum febres post vini potionem accidunt, siccitate in ægro regendo vti: quamobrem par est vt continuis potionibus humectãtes particulas corporis exiccatas, vini potione expediamus & liberemus.

Antylli de collutione, ex tertio de auxiliis quæ extrinsecus adhibentur, Cap. XXVIII.

G COllutio sitim lenit, oris siccitatem humectat, linguæ asperitatem leuigat, dissolutionem mitigat, ac quod in dentibus viscidum est, expurgat. Ac collutio quidem non solùm in remissione danda est, sed etiam moderatè in omni tempore, præterquam in principio, ea vti possumus. Gargarizatio verò iuuat ipsa quidem parum, extremas stomachi partes humectans, sed tamen magis etiam lædit, quum materiam sursum petẽtem efficiens, caput obstruat.

De potu, ex libro eodem Antylli, Cap. XXIX.

H AQua calida quoquo modo omnibus ægrotantibus in temporibus opportunis danda est: frigida verò, præcipuè vt calorem qui non ex alia affectione, puta ab inflammatione, sit exortus, sed ipse per se vexet, vt in ardentibus febribus flammeis, exhibetur. Per obsistẽtiam

verò frigidam damus iis qui frigidæ potioni sunt assueti, & qui alieni sunt ab vsu calidæ, aut quibus stomachus in morbo propter calidæ potionem subuertitur. Si verò ob febris æstum frigidam quis bibat, is voraciter & largius bibat: si ob aliam quampiam causam, parum & quasi sorbeat. Cauendum autem est ne statim à cibo bibatur nisi vinum & frigida: acetum nanque per se non damus, sicut ne vinum quidem, nisi quandoque paululum, & medicamenti vice. Posca verò datur iis qui sanguinem reiectant, præsertim verò si à stomacho aut vẽtre fiat reiectatio: atque etiam iis quos nausea vehementer exercet, & qui in nauigationibus nimium expurgantur. Quandoque etiam pituitosis poscam damus vt pituitam euomant: & oxymeli sumimus, vt affectionibus thoracem infestantibus succurramus, & quum quispiam fungos comedit, atque etiã vbi quis gypsum potauit, & magis quoq; vbi taurinum sanguinem bibit. Mulsum verò vinum vtrum alicui ægrotanti accommodatum sit, ego certè non noui: at melicratum & iis prodest qui febrem habent, & iis qui sine febre neruorum affectionibus correpti sunt. Hydromeli verò & apomeli, & melimalũ, ipsa per se nõ sunt idonei potus, quandoquidem facilè corrumpũtur & acescũt. Ori verò satis accommodata sunt iis qui non appetunt in febribus nõ prauis, & morbis qui iã inueterarint, & à quibus febris absit: si minus aptè datum alimentum est, nobisque placet statim à cibo & frigidam & vinum dare, horum aliquid sumemus: tum enim corpus & præsertim vẽtriculus & stomachus iam expleta, nihil mali neq; à morsu frigidæ, neque à vini facultate, atque vino patientur. ex quo fit vt neque ieiunis, neque multo post cibum demus: quum simile sit si longo post cibum assumptum tempore, ac si ieiunis propinemus. Post potionem verò cibos statim offerre, ne accommodatum quidem est iis qui ieiuni præbibunt. vinum enim & frigida prius corpus lædunt quàm cibi ingrediantur. Sed neque conuenit dare iis qui multo antè comederunt, & postea superbibunt: nã quomodo hæc frigidæ morsum possint retundere, aut vini potentiam hebetare, quum iam cõfecta sint, nihil est quod afferri posse videatur.

Herodoti de potu, & quonam accessionis tempore potu sit vtendum, Cap. XXX.

QVum tota annotatio integra sectione in principiũ, statum & declinationem diuidatur, omnem partem ad potum præbendum necessariam inueniemus. Qui igitur sumpto cibo febricitarint, aut facta conuẽienti ciborum corruptione, si in principiis quoque annotationum nutriti fuerint, vel suspicio est nequid vitiosi alimẽti sumpserint, si eis vomendum esse iudicauerimus, his vomitũ post assumptum potum imperabimus. quibus quidem vt reliquiæ diligenter expurgentur, etiam secundo loco dabimus: & sæpe etiã vt res subiectæ temperentur, & per inferiora secedant. Sed aliæ quoque circunstantiæ inueniri possunt, quæ potum in principio annotationum postulent, qualis est infantium ætas: sed id demum tempus opportunum existimamus quum nec serius nec citius datur. Qui verò potũ auersantur, & ob eã causam in periculo versantur, id quod in difficilibus instantiis fieri solet, si in principio accessionis potum expetant, non erit eis negandus: in temporibus verò incrementi plures causæ dãdi potus sunt. Ergo si vehemẽs sitis in accessionibus quosdam inuadat, ferrique ea ægrè possit, nõ ex malitia & incremento morborũ, sed ex quadã propria mali qualitate, omnino necesse est symptoma mitigare: quod nisi fiat, febris magnitudinem multo magis sitis augebit. Qua in re spectanda est etiam ægrotantis natura: nam si in cæteris tolerans patiénsque sit, & sitim non ferat, profectò aptus erit vt in accessionis incremento bibat: & item qui multum biliosi humoris in stomacho aceruãt, & magno cum labore id reiiciunt, & quodammodo leuantur: sed extrema frigent pallidique ipsi sunt, & propè deficiunt, neq; decubitum ferunt, exusti atque enecti siti, quanuis ab excretione leuari debuissent, quum ex quibusdam numeris constitutis hæc vicissitudine quadam patiantur, neque quiescunt, neque ad extremas vsque partes febris perue-

A nit, si multum humoris eis præbuerimus, eos quodammodo abluemus. Iis quum euomuerint, accidit vt statim post assumptionem & vomitum, calor confertim per corpus euehatur, & ad status proprietates proximè accedat. Sique partitio annotationis in imparia distribuatur, vt maior pars incrementi, minor verò status sit; tempus potionis dãdæ erit in accretione: siquidem illud proportione respondet tempori status, quoniam in iis temporibus causa dominatur, & homo ipse vexatur. Citiꝰ quoq; alẽdi B sunt qui facultates habent quæ facilè opprimuntur, quos multo antè non solùm potu dando communire oportet, sed cibis etiam præbendis. Qui verò in febribus difficulter bibant, quia stomachus ex peculiari calore exaruerit, si magnitudo febris sit, hi nisi continenter bibendo humectentur, cum magno suo damno in tempore alimenti reparantur. Nonnulli sunt qui ex suffocatione talia patiũtur à quibus periculum suffocationis imminens auertentes, ante statum potionem dabimus. In iis autem qui suapte natura non appetunt, & cum labore sumunt ea quæ offeruntur, & præcipuè si siccitas os occupet, continuo po- C tu vtendum est, quum maior inde propter res futuras euasura sit vtilitas. Citius quoque potum damus iis quibus attractiones ingentis famis accidunt, vt symptoma mitigemus. Atque calidi quidem potus dandi tempus exposuimus: siquid omissum à nobis sit, facile erit ex iis quæ dicta sunt inuenire. Frigidi verò potus, quum incipit annotatio, vsus est in iis qui sanguinem fundũt: in accretione verò dandus est iis qui propter aliquem casum sumere calidũ non possunt. Frigida verò potio quæ arden- D tibus infirmandi causa datur, ante remissionem in ipsius status tempore præbetur: eadem exhibendi tempora sunt tepidæ, lacteæ & gelidæ potionis. Calidæ autem exhibitionis diuersa sunt tempora: nam si detur in principio annotationis vt vomitus cieatur, & copiosa & tepida detur: simili quoque modo si propinetur vt vehementem & ardentẽ sitim extinguere velimus, siq; vnà cũ defluxionibꝰ multi acres biliosique humores in stomachũ confluant, si quidem eo tempore quod sumptum est, non superatur, sed excernitur. In frigida verò potione ad sitim tollendam, facere debemus vt paulatim eam sumant, & parcè E bibendo diutius in potione immorentur: at quum mouẽdi vomitus causa bibitur, vt confertim ac quantum vno haustu possint, ea vtãtur. Si verò propter annotationis lõgitudinem, aut virium vexationem, aut propter iam memoratas circunstantias demus, quum in accretione aut statu sint constituti, moderata potio danda erit, vt neque solùm gustent, neque etiam se expleãt: commodum nanque in febribus est, ventrem vacuum & non tensum seruare. Qui verò propter siccitatem & propter suffocationẽ F ex ipsa ortam siccitate potum sumunt, in quibus etiam seruari volumus quæ ad potionem pertinent, eis paulatim & continenter offeremus. Si verò etiam febricitantes aut stomachi aut alui fluoribus vexentur, tunc etiam cauendum est ne potio confertim sumatur, quandoquidẽ symptomata excitat atque irritat: optimúmque est vt ex vasculis quorum perangusta sint ora, paulatim bibãt: quòd si in remissionibus potum præbeamus iis qui defluxionibus tenentur, nunquam nec multum nec affatim & cõfertim dabimus, sed eo modo quẽ diximus. cæteri ad expletionem vsque bibãt. Siccis verò & quorum caro occlusa est, G & ex omni parte constricta, plus dandum est quàm vt sitis postulet ratio: sique opꝰ sit, iterũ dãdũ: eadẽ enim & vnius & plurium potionum est occasio. Facienda tamen coniectura est an primus humor concoctus sit: & corporũ natura est indaganda, non autem desiderii ægrotantis habenda ratio. nam si sudores qui post datam potionem apparẽt vtiles sint ac bene cedant, perseuerandum est in secunda potione propinanda: si verò copiosis largioribúsq; sudoribus opus sit, ipsi verò cessent, excitandi erunt. Quũ H verò singultus infestet, aut sicca tussis intendatur, pauca calida absorbenda est: gelida verò aut frigida si pro calida detur, iisdem modis iisdémque temporibus danda est: si verò vt sudores aut alia symptomata cohibeantur quæ suprà numerauimus, paulatim & ex maioribus interuallis exhibenda: itémque frigida quæ à cibo datur, pauca esto:

frigida verò quæ in febribus ardentibus certatim datur, aut lactea, aut gelida, quomodo danda sit, in libris ad curationem pertinētibus explicabimus. Aqua verò quæ potatur, sit optima, & decocta ad carbones in vase fictili: sed nos aquam in vitream phialam immittimus, & in aquam feruentem indimus: quæ sic parata, omni reprehensione caret. Si praua sit aqua, vbi decocta fuerit, sub dio teneatur: frigida verò, pura esto frigida & mollis. Si verò accōmodatè atque aptè tepefiat, lacteàque aut egelida reddatur, diuersis rationibus ea erit vtēdum, facta comparatione cum calida. Cæterùm tepida ita temperetur. Calidæ aquæ potui accommodatæ cyathis quinque vnus frigidæ addatur: egelida verò sic mutetur, vt calidæ cyathum vnū & frigidæ quinque habeat: lactea verò ex pari vtriusque mensura temperatur. fit autem intenta quæ frigida est: si verò remissa sit, plus frigidæ erit adiungendum.

De potionibus quæ ægrotis conueniunt, Cap. XXXI.

FEbricitantibus optima potio est melicratum aut oxymeli, quorum cordi est accommodatū. Aqua verò in febricitante omni morsu vacat, excretiones verò non admodum facit. Aquæ verò in quibus aliquid maduerit, in quibus vis adstringendi inest, non sunt incommodæ vētris perturbationibus, & valent etiam ad vomitus cohibēdos, quibus mellis & oxymelitis potio est aduersa. Mala verò dulcia, æstiuo tempore in tenues partes dissecta, in aqua macerentur vsquedum aqua colorem inde contrahat: vel Cydonia mala matura secantur in partes, & similiter macerantur. quod verò ex malis fit, dandum præcipuè est iis qui bilem vomunt, & quibus fluit aluus: sed ne mala aciditatem vllam habeant, diligenter considerādum est. Simili quoque modo pira sunt maceranda quæ acerba dulciáque sunt. Omne autem dilutum quod ex piris conficitur, maiorem vini facultatem refert. Secundas in hac refert id quod ex malis fit cydoneis: minimè verò quod ex crudis palmulis paratur: éstque præstātius id quod ex semimaturis cōficitur. Myrta verò tenera macerata passo vinosam quidem potionem, sed tamen morsus expertem & lenem faciunt. Succus verò qui ex Punicis extat, non minus quàm quæ dicta sunt vinosissimus est: éstque hic quoque succus lenis, & nihil habet caloris. Atque hisce dilutis quæ acerba sunt vti poterit quispiam in iis febribus quæ & turbationis expertes & tutæ sunt, & omnino in iis quos citata aluus exercet. Diluta verò quæ à sorbis pirisque siccis & myrtis, itémque palmulis fiunt, minus strigmenti modo crassa sunt. vti his poterimus in iis quibus vinum non est dandum. Acini quoque vuarum conscissi macerantur, sed eorum decoctum est vtilius, quod adstringendo est efficacissimum: nec vllam aliam acrimoniam neque aciditatem habet. Vina verò quæ ex myrtis, fauis, tritico, & hordeo fiunt, nihilo imbecilliora sunt quàm quæ ex vua conficiuntur, sed multo tardiora peioráque sunt: at quæ ex palmulis & ficubus fiunt, quum in principio bibuntur, similia dulci vino gustantibus videntur, at facultate multo deteriora & grauiora, & ad conficiendum difficiliora: quum verò inueterascunt, similia vino austero & calore & facultate redduntur.

Philotimi de potione quæ antè & post cibū datur, Cap. XXXII.

QVum post cibum potus confertim sumitur, vsu venit vt stomachus, & præsertim superior, fiat latior, venter extendatur, cibi madescant, & parentur vt diffundi queant: os, partes capitis, guttur & ventriculus calefiāt. Qui verò nocte frigidam bibunt, iis omnia prædicta loca refrigerantur, & alimentum quod non longè aberat vt calefieret, perfrigerat, & coctionem impedit: alimētúmque feruens, & bullas in eo iam excitatas deprimit atque deponit, facitque vt quiescat, partémque alimenti iam dissolutam & eliquatam reddit crassiorem. Siquis verò frigidam ieiunus bibat, in eo quoque eadem loca perfrigerari, & citò, & plurimum humorem & calefactum minus ex ventre in corpus distribui, & pituitā quæ in vētriculo continetur, fieri crassiorem contingit. Iis verò qui ex laboribus, balneis & febribus bibunt, cum distributio humoris celerrimè fit, tum mistionem, minus sustinet: ali-
A mentúmque quod in venis est, & os, & vultum, & stomachum, & ventrem maximè perfrigerat, & succos qui venis cōtinētur, paruo tēpore refrigerat, ac crassiores facit.

Rosacei confectio, Cap. XXXIII.

ROsas purgatis sordibus & exectis vnguibus, in peruetustum vinum quot velis coniice, non tamen aceruatim, sed paulatim: singulísque diebus calamo qui ad fundum vasis pertineat commoueto, ita tamen vt ipsum diligēter obtures, ne fiat perspiratio, & finito trigita dies: quibus lapsis vinum defæcabis, & in quinque eius sextarios vnum mellis sextarium coniicies: itémque operculo
B probè concludes, & quum triginta dies sic permiseris vt consistat, vtitor.

Eiusdem alia composita confectio.

Rosis, exectis vnguibus, iniice mellis sextarios senos, & per annum ita finito: tum huius compositi cape libram vnām, mellis puri libras quinque: eisque omnibus læuigatis vini optimi sextarios decem affunde.

Hydrorosatum.

Mellis optimi libras XXX. foliorum rosarum libras X. aquæ fontanæ libras LX. coque aquam donec ferueat,
C & ablato ab igni vase, rosas iniice: tum vas obturabis donec perfecta sit facta concoctio. vbi coxeris, mel separatim coquendo spuma expurgabis, & defæcatis rosis, mel decocto rosarum infunde.

Aliud rosaceum.

Vini quod primùm exprimitur, pondo XXI. mellis pōdo VIII. foliorum rosarum pondo III. rosæ vino immadescant dies quindecim, tum è vino per colum traiicies, mélque excoques, & spumā abiicies, & vino in quo ro-
D sæ maduerint addes, & probè obturata sic permittes.

Aliud rosaceum recens.

Mellis pondo VI. vini pondo XXI. foliorum rosarū pondo II. tritas vt par est rosas vino biduum admisceto, tum rosis excolatis & melle cocto, vtrumque cōmiscebis, & probè obturata dimittes.

Violaceum.

Mellis pondo VII. vini pondo XXI. violarum manipuli CCXL. has in folia redactas in vino triginta dies macerabis, tum violis colo traiectis, mel coques, tum vtrum-
E que in vnum compones, & obturata ita fines.

Chamæmelatum.

Vini ascalonitæ pondo XXI. mellis pondo VII. granorum chamæmeli vnc. VI. grana vino diebus quinis macerato, iisque excolatis, mel coquito, & abiecta spuma in vnum omnia rediges, & obturata permittes.

Conditum ad lapidem in vesica frangendum.

Mellis sextarius, vini sextarii quinque, piperis vncia, saxifragi drach. quatuor, spicæ nardi tantundem, carpesii, zinziberis, mei, assari, cassiæ, sinonis, petroselini, acori, gētianæ, dauci singul. drach. IIII. sicca melle despuma-
F to, & vino componantur, & vas in quo posita fuerint, dies CCX. ita finito vt fiat concoctio.

Conditum.

Mellis libras X. vini prioris libras XXX. piperis vnciam vnam, piper contundendum est, vinóque admiscēdū, tū mel despumatū cū vino cōpones, & obturata fines.

Anisatum.

Mellis lib. X. vini prioris albi lib. XXX. anisi vnc. V.

Ex iunco odorato.

Ad drachmas XVI. iunci odorati adde croci pōdera
G XII. mastiches drachmas XVI. hæc omnia contrita vino compones, mélque despumabis, & omnia simul miscebis obturabisque, & ita permittes.

Styracatum.

Mellis libras XXX. styracis libram vnam, vini libras sex, mel despumato, styracem terito, commisceto, & cum melle despumato: vinum in mortario misceto, & manu tua excipiens vtitor.

Absinthite.

Ad vini sextarios quinquaginta iniice, costi, folii,
H amomi, casiæ, singulorum semissem, mellis sextarios X. & absinthium herbam pauco vino macerabis, & prædictis rebus tātum eius diluti affunde quantum tibi gustāti rite confectum esse videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM, Liber sextus.

De decubitu, ex Antylli quarto libro, de auxiliis quæ fiunt. Cap. I.

DEcumbere autem confert iis qui acuto morbo detinentur, quoniam qui ita laborant, lassari non debent: qui verò diuturnis morbis sunt correpti, solùm confert decumbere quum vrget accessio. at in interuallis etiam moueri nihil prohibet, quum motione & variis quoque excitationibus indigeant. Figura autem decubitus eorum quibus caput laborat, in sublime vergat, præterquam in phreneticis, quoniã in eis humilem atque inclinatum decubitum volumus: quia decubitus in sublime elatus quodammodo eos perturbat. Præterea iis quæ in thorace accidunt, sublimis decubitus est accõmodatus. In dysentericis verò & cœliacis decubitus conuenit ad ilia inclinatior. In gonorrhœa, satyriasi, & renum dolore, in vtrunuis latus decumbere potest: nam gonorrhœa & satyriasis exacui exacerbarique solent locis excalefactis, quum in reclinato decubitu manent. renum dolor tum exacerbatur quum lumbus ea figura comprimitur. iis autem qui non nutriuntur, quique tardè concoquunt, in sinistrum latus vtile est decumbere, vt iecur ventriculo circunfusum, eundem calefaciat. In scirrhosis verò iecoris affectionibus, & tumoribus, & inflammationibus contumacibus, in dextrum latus decumbere est melius: quemadmodum si lien eisdem malis correptus sit, in eum decumbere satius est. sed in torminibus intestinorum, & in ilei atque coli affectionibus, medius inter supinum & sinistrum conuenit. Cauẽdum autem est in colicis ne illorum dolorem mitigemus, à pedibus decubitum altiorem facientes, quum hic decubitus & caput & instrumenta sensuũ repleat. Præterea quos ventris dolor aut eiusdem frigus vexat, eis quoque talis figura decumbendi non est accommodata.

De quiete, ex eodem libro, Cap. II.

QVibus decubitus iis etiam quies & tranquillitas conuenit, ac præcipuè quidem in principiis accessionũ, itémque incrementis, & post cibum nuper sumptum, & quum quis dormire cogitat, apta est quies atque tranquillitas.

De ægroto abstinendo, ex eodem libro, Cap. III.

ABstinendus æger est quum carnis & sanguinis copiã cõtrahere volumus, itémq; cibos incõcoctos coquere, plenitudinẽ euacuare, defluxiones siccare, eásq; præcipuè quæ ex plenitudine oriuntur: quæ res madores quoque mitigat: sed & dolores ipsos lenit quos acrimonia excitauit: qui verò ex plenitudine oriuntur, eos irritat.

De somno & vigilia, Galeni, Cap. IIII.

SOmnus semper humectat, nõ secus quàm vigiliæ semper exiccant: non tamen aptus vt calefaciat semper aut refrigeret, verùm quum in iis qui febrem non habent, pituitosos aut crudos, aut quouis modo frigidos succos in corpore inuentos cõcoxerit, atque incoxerit, ex eísque probum sanguinem procrearit, tunc hominem insiti caloris incremento calefaciat. at quum ex huiusmodi humorum putredine iam febricitantes occuparit, tum febris calorẽ extinguens, proprium verò augens, eos refrigerat. Quum igitur somnus proprium calorem augeat & roboret, eum verò qui præter naturã est cõminuat & extinguat, meritò etiam quis vno & eodem tempore corpus frigidius simul & calidius seipso à somno reddi censebit. Quum verò duplex læsio existat ex somno, altera communis, quando ægroti in principiis accessionum dormierint: altera propria in quibusdam morbis, quando in aliquo alio tempore dormierint, hãc periculosam esse existimare debemus: illa enim neque mortem, neque aliquod aliud graue significat, quum naturã temporis consequatur. In principiis enim accessionum, calor & humores in profundum corporis vergunt, ac si qua inflammatio in visceribus sit,

A meritò augetur: sique humores aliqui ad ventrem confluant, non concoquuntur illi quidem vt in aliis somnis, sed multo plures fiunt. quamobrem eo tempore vigilias ægrotis imperamus, spiritus, sanguinis & caloris qui in eis est lationem ad exteriora, quæ à vigiliis fit, opponentes, tanquam maximum auxilium lationi eorundem ad interiora, quæ in principiis accessionum efficitur. Ex somnis verò qui aliis temporibus capiuntur, maxima ex parte vtilitas manifesta cõsequitur, præsertim verò vbi morbo declinante adhibeantur: nam & in statu etiam aliquando
B manifestam vtilitatem somnus affert: quandoque etiam in extremis incremẽti partibus quæ statum contingunt: euidentissima tamen omnium vtilitas est ea quæ affertur in declinationibus. Veruntamen quum somni nocent, minus exitiales sunt iam consistente atque increscẽte accessione: præcipuè autem perniciosi sunt in declinationibus. quo enim tempore aliquid est vtilissimum, si prætterquam quòd nihil prodest, etiam nocet, mortem iurè significat. Iam ex somno læsiones sunt quæ sunt vtilitatibus contrariæ, tum quòd febres ab eo non dissoluantur vel e-
C tiam augeantur, tum quòd dolores intendantur, & fluxiones multiplicentur, & inflammationes crescant. Ex succis verò quibus cõcoctione opus est, eis somnus prodest: quibus verò digestione per halitũ, vigilia: præterea succos qui in ventriculum, intestina, & iecur vergũt, somnus intendit, vigiliæ reuellunt: itémque in humoribus quorum crassitudinem aut lentorem attenuare oportet, vigilia vtilis est, sed non immoderata. sunt enim etiam in parte cõcoquendi, id quod somnus efficit. Maxima verò læsio frigidis humoribus accedit quum quispiam permittit vt
D quantum illi postulent dormiatur: eò enim propter frigiditatem inclinant. veruntamen eis non prodest, sed tantùm in huiusmodi humoribus dormiendum est, quantũ satis sit ad vires quæ in vigilia laborarunt reficiendas, & ad quandam concoctionem obeundam. Somnus nanque fit vel quum naturalis calor propter aliquem laborem aut nimiam siccitatem ad alimentum conuertitur, vel propter nimiam humiditatem quæ foras extendi non possit; ac prior quidem & salubris & naturalis est: alter verò est
E qualis in comate & lethargis euenire consueuit.

Antylli, de vtilitate quam somnus affert, ex quarto libro auxiliorum quæ fiunt, Cap. V.

SOmnus remittit quæ tensa sunt, emollit indurata, fundit cohærentia, inæqualia ad æqualitatem perducit: itémque quassationes & animi turbationes sedat, spiritũ lenit, defluxiones sistit, humores qui sunt in corpore crassos faciens. Somni verò tempus in morbis intermittentibus est quum fit remissio: quòd si longior fit accessio, tũc & status & declinationis tempus accommodatum est. at
F tempus principii est inutilius: atque etiam minimè aptũ est id quod accessiones antecedit. In incremento verò si breue sit, non est in eo refugiendus somnus. at si longius atque post medium diei fiat, tunc est prohibendus: suapte enim natura omnis vespertinus somnus est malus. Verùm si post mediam noctem, & præsertim circa diluculum, medium quodammodo incrementi contingat, permittendum est vt cõtinuò dormiatur. Nox autem est die aptior, in ipsáque nocte accommodatiora sunt ea quæ post horã tertiam sunt, & præsertim vltima: in die verò,
G diluculum & pars vsque ad meridiem cæteris præstant.

Eiusdem, & ex eodem libro, de vigilia, Cap. VI.

VIgilia plenitudinem per halitũ digerit, quæ in vẽtre sunt minuit, & vt per partes infernas exeant præparat: languorem dissoluit, grauitatem dispensat, resoluta corrigit, & robur naturæ atque animo adiungit, sudores cohibet. Iis verò qui ex medicamento purgãtur vt vsque ad perfectam purgationem vigilent, imperandum est, post etiam sumptum tunc cibum & potum, itémque in accessione & ante accessionem, vt quum de somno

A loqueremur memorauimus, vigilare homines debent. Vigilias inducunt frictiones duriores sine pinguedine,& magis etiam si ex lineis pānis crudis obeantur: præcipuè autem crura fricentur:vnguināque cōueniunt quæ acriora sunt,quæ nitrum,aut euphorbium, aut limnesten, aut cachry,aut cardamomum,aut pyrethrum, aut vuam Taminiam,aut granum Cnidium,aut sinapi capiunt. Cataplasmata quoque cruribus ex sinapi superdentur. Vigilias etiam faciunt hæc,pruritus violentus,pilorum euulsio, digitorum tractio, stomachi vellicatio digitis iniectis facta,quæ ano admouentur atque induntur, quorum est B iam descripta materia: ex iis quæ odorari solemus, quæ fœdi sunt odoris,quæ sternutamenta cient:acria medicamenta oculis admota,aut oleum ipsum infusum:cucurbitulæ inguinibus affixæ, clamores cōtinui, nūcii turbulēti,sermones qui affligunt & cruciant. Spectacula verò nō solùm vigiliarum sunt efficientia, sed etiam propensionem in somnum nimiam dissoluunt: ergo quid fiet incommodi si adhibeantur.

Eiusdem de sermone,ex eodem libro,

Cap. VII.

C SErmo vim quandam habet vt caput impleat,& grauitatem afferat:quinetiam vires dissoluit, idque præcipuè in febrib⁹,& magis quoq; in accessionibus. Sitim etiam inducit ac linguam siccat. est itidem lippientibus & quibus sanguis è naribus funditur,& maximè iis qui sanguinem reiectant, incommodus: est autem aptus iis qui præter modum ad somnum sunt propensi.

Eiusdem de vociferatione,ex eodem libro,

Cap. VIII.

D VOciferatio est thoracis & vocalium instrumentorū: & prius etiam quàm horum,naturalis caloris exercitatio. Calorem nanque auget,purgat,firmat & attenuat: solidas verò corporis partes,robustas,puras,& offensæ minimè obnoxias reddit. Vociferatione autem vtimur quādoque ad morbi medelam, vel vocis defessæ, vel totius etiam corporis:quandoque verò vt vocem vel ex morbo, vel suapte natura malè affectam emendemus. Conuenit autem hæc stomachicis,vomentibus,acidum ructātibus, ægrè concoquentibus: atque etiam accommoda est iis E quibus pituita redundat in corpore, & mulieribus prægnantibus,fastidio (cui picæ nomen est) obsessis. Capitis verò affectionibus non est idonea, quum nescio quid facultatis ad replendum caput & instrumenta sensuum capite contentorum habeat. Iam verò iis qui cibi fastidio tenentur,quique non aluntur conuenit: præcipuè verò languidis,hydropicis,& asthmaticis,itémq; refectionib⁹ ex morbo accommodatissima est. Nunc verò quoniam vox laborat,partim propter longam & nimiam loquelam,partim propter clamoris magnitudinem,partim propter acumen & contentionem,partim verò propter silētium,quasi F suarum actionum oblita, ideo fit vt in hisce omnibus quæ dicta sunt,vociferationis vsus sit vtilis, quum longā loquelam dissoluat,& noxæ quæ ex clamoris magnitudine contracta est, placida & quieta imminutione medeatur: acumini verò occurrat, grauiores sonos inspergendo. Qui verò ex silentio oritur,quanuis non propriè vocis sit labor,tamen cum vocis labore proportionem quandā habet: quocirca ad eū quoque vociferatio est vtilis quæ vocem exerceat. Si denique vocalia instrumenta defessa G sint,totúmque corpus suum tenorem non seruet,aut lassitudine obsideatur,tunc ad eorum restitutionem & curationem vtilis est vociferatio.

Quis sit vociferationis modus,eiusdem & ex eodem libro, Cap. IX.

QVi vociferaturus est,debet quum aluus deiecit, fricari leniter,ac præcipuè partes inferiores, faciémque spongia madefacere aut abluere: & prius sensim loqui,ac per interualla mediocria. sed melius est vt prius deambularit,pòst verò ad vociferationē accedat. Is verò H qui doctrinæ expers est,vociferando dicat quorum meminerit,quæque clara,& multas habere lenitatis & asperitatis mutationes videantur. Sin autem versus sciat,iambicos dicat,& tertius locus elegiæ deturt, quart⁹ modulis numerísque. qua in re præstat etiam memoria recitare quàm legere. In primis autem vociferandum est,vocem quamgrauissimis fieri sonis potest producendo, tum ad acutissimos eandem redigendo:deinde quum non multum in acuto sono permāsum sit,retro vicissim paulatim reflectendum,vocem diminuēdo, donec ad grauissimā à qua ductum initium est,reuertatur. Modus verò à viribus,animi alacritate & consuetudine sumendus est.

Antylli de salubri vociferatione,

Cap. X.

QVum vocis exercitationem rite initam omniū præceptorum ad sanitatis tutelam & conseruationem efficacissimam esse vsu atque experientia didicerim, dedi operam vt & auxilii naturam,& qua via & ratione adhibeatur,quoad eius fieri à me potest,describerem. Nunc igitur quisnam modus veræ exercitationis vocis, ad firmam & diuturnam corporis valetudinem sit, dicendum est nobis. Vox omnis fit à spiritu per respirationem atque inspirationem deprompto, & formato ab iis instrumentis quæ natura ad hunc vsum est fabricata: vt eius materia sit respiratus aër,ars vèrò(si ita dicēdum est)partes corporis quæ aërem extendunt atque dilatant. Ergo necesse est eius præstantiam & vitium,aut in spiritu aut in spiritum formantibus instrumentis versari. Instrumenta autē sunt,extremorum asperæ arteriæ locorum, eius quæ epiglottis dicitur,oris partium,linguæ,palati,dentium,& labrorū harmonia commoderata, atque ad actionem rite dispositа. Considerandum igitur est qualis aër,& quomodo dispēsatus,optimam vocem efficiat: ac in acutissimis quidem sonis vsu venit vt comprimatur & angustetur collum, & mentum compressum vehementer suprà à locis quæ ad gurgulionem sunt,ad extremas linguæ partes cōprimatur & angustetur, atque etiam vt ad prædictarum partium proportionem totum corpus simul attenuetur,& aer ad mensuram distantiæ locorum pertrāseat: & in pronunciationibus & melodiis quæ ex ipsis fiunt, & collum, quammaximè fieri potest, dilatetur atque amplificetur, & os ad extremas linguæ radices à locis quæ ad gurgulionem sunt maximopere abscedat & diducatur:& in pronūciando multus spiritus exsuffletur,totúmque reliquū corpus remittatur, & propter raritatem relaxetur. Ergo acutiorum sonorum exercitationem inutilémque intentionē quam hypate paulatim efficit,aut artificiosam accrescēdi industriam,vt multum valeat,sinere deberet. Quòd si ad corporis tutelam suauitas cantus,& vocis præstantia conducat,grauiorum sonorum vocem exerceamus: etenim aër quamplurimus respiratione in corpus per arteriam & per cæteros apertos cutis meatus occultos attractus,maximum momentum afferre, & præcipua præstantiæ vocis esse videtur portio. Id verò fit vel maximè à multa vasorum aërem attrahentium latitudine. Latitudo verò à concinna exercitatione conficitur,quum nos meatus accommodatè diducimus,& dilatamus, & paulatim quamplurimū excipere aërem,& rursus eūdē exsufflare conamur. Parum enim deest quin omnes virtutes quas pronunciatio affert,à spiritus multitudine & copia præstari comperiamus. Nam neque quispiam vehementem sonum vnquam ederet, nisi vehementi propter copiam spiritu vteretur:neque magnum quippiam,nisi ei magna spiritus copia abundaret. Sed nec etiam longum tempus duraret, si nō vocis productioni spiritus multitudo suppeditaretur: sicut etiam nec densum,aut clarum,aut plenū quid emitteret,aut propter paruitatem,& imbecillitatem inspirationis inanem,raucum,solutúmque sonum ederet, quū perspectas perspicuásque dictiones reddat, aut quū propter spiritus exilitatem,quasi celet quæ dicuntur quæ impediat,neç ad pronunciandum sit satis: quo tempore nulla re alia vocem corriget,nisi multo spiritu vtatur. Quum igitur copia aëris per spirationem attracti maximum pondus afferre ad vocis præstantiam videatur,in primis eius habenda est ratio ei qui vocem exerceat. quis autem sit modus huius curæ & diligentiæ exponendum est. Ergo quum spiritus in nos attractio fiat, diducto pulmone, & ventre,& meatibus qui in tota sunt carne(aër enim intro vi pellitur ad eam capacitatem à diductione factam, naturali quadam necessitate,vt quod vacuū est impleatur)

nos eum per nares atque os ingredientem videmus, ac
multũ etiã eius per totiꝰ cutis meatꝰ ingreditur. Eo plus
autem externi aëris intra nos recipiemus, quo maiorem
fecerimus capacitatem eorum locorum quæ sunt eundẽ
attractura. Quamobrem quorum densa cutis est, & mea-
tus angustos habent, exiguæ vocis sunt, & ad sonos eden-
dos imbecilli: rari verò, & quibus vasa aperta sunt, vehe-
mentem vocem edunt. Ac pueri quidem, & mulieres, &
eunuchi, vocem imbecillius quàm viri emittunt: id quod
eis propter meatuum angustiam contingit: atque etiam
ægrotantes, ob eandem causam minorem vocem quàm
bene valentes habent. Quũ ergo ostẽderimus causam vo-
cis corrigendæ esse aërem spirando attractum, aërísque
causam esse meatuum dilatationem & diductionem, cõ-
sequens est vt quomodo hæc ipsa fiat, considerandum
esse videatur. Quoniam igitur omnis corporis capacitas
& cauitas duobus modis augetur, & paulatim diducitur,
vel quum tunicæ quæ cauitates amplectuntur, ex omni
parte in orbem concluduntur, vel quum corpora ad id ac
commodata ex additione augentur, vtriusque ratio no-
bis habenda est, & meatus dilatandi: in qua re densationẽ
omnem, & eam quoque inducentes causas fugere debe-
mus: vt maximè remittatur, quod non tensum est, in longi
tudinem: quod verò fusum est, in latitudinem, & moles
corporis conseruetur. Præterea verò aërem augere opor-
tet, tum per inspirationes paulatim adductum respirãdo,
& amplius vasa ad ipsum excipiendum accommodata di
ducendo, tum etiam conando ex additione quampluri-
mum foras excernere, & spiritum prius ingressum expri-
mere, & vacuare violẽtius. Nam & carnis remissio atque
fusio latitudinem meatibus præstabit, quum copiosioris
aeris per respirationem adductio eos ad maiorem sem-
per latitudinẽ diducat: & expirationis assiduitas, quò plu-
rimus spiritus reddatur, magnopere meatus diducit. Quo
enim quispiam maiorem diligentiam adhibuerit vt tho
racem spiritu per expirationem vacuet, eo copiosiore ae-
re, vt in illius cõsumpti locum sufficiat, indigebit. Ex quo
conficitur vt vocis exercitatio corpus meatuũ diductio-
ne rarefaciat: cæteræ verò exercitationes omnes carnẽ sti
pant, densant, & constringunt: illa verò leuem molem cor
poris meatus dilatando: cæteræ verò solidam, duram &
grauem efficiunt. Atque ex ipsa vocis exercitatione & ra-
ritate quam ipsa inducit, videre est carnem obsequen-
tem, & ad omnem actionem maximè tractabilem reddi:
ex aliis verò exercitationibus, resistentem, duram, ægrè
sentientem. Ideo fit vt idiotæ & plerique athletæ ingenio
sint stupido tardóq;. Ergo vocis exercitatio est cæteris an
tepo nẽda. In primis enim in ipsis lectionibus accommo-
datis perspicuas humorum redundantium excretiones fa
cit: qui verò maiore vi legunt, maiores, atque adeo etiam
per sudores: qui verò lenius legunt, per occultam exhala-
tionem quæ in tota mole corporis efficitur: atque in o-
mnibus simili modo per effluxionẽ, quũ expirando mul-
ti humores extrà efferuntur, & ex irritatione facta à vo-
ciferatione & attenuatione, vt multa excrementa, & sputa
& muci, & pituitæ proruentes excreentur. Iam verò ex ro
busta respiratione quam vociferatio præparauit, præter-
quam quod vasa absterguntur, multi etiam humores cõ-
sumuntur, qui & clàm per corporis extremitatem, & per
nares & per os efflantur. Iis verò qui recalefaciẽdi ex fri-
giditate sunt, ecquod maius auxilium afferri potest quàm
actio respirationis exercitatæ? Spiritus enim calorem no-
strum assiduo motu ex collisione attritúque excitat & sus
citat, talémque reddit per incessantem actionis in corpo
re nostro feruorem. Quocirca si nõ singulas in nobis par
tes respirationis refrigeratione refrigeramus, lateat nos
similia pati qualia patiuntur ii qui in maiorem humidi-
tatem cadunt quàm sit in nobis, atque etiam vehemen-
tissimæ refrigerationis correctionem eos rectè consequi
qui rite vociferatione vsi fuerint, dictum est. Quinetiam
si in nostris corporibus siccitas & calor præter modum re
dundare videantur, multus aer per meatuum latitudinẽ
respirando ingrediens, quæ exiccata sunt, maximè hume-
ctabit: & quum sit tenuiorum partium, & liquidior quàm
A omnis aqua, duritiem à siccitate inductã emolliet. Porro
autem calorem qui in corporibus præter modũ fit, quid
attinet dicere, quũ à nullo alio magis quàm ab aere conti
nenter per respirationem attracto refrigeretur atque ex-
tinguatur. Oportet ergo sæpe legere, corpúsque totum la-
xare & remittere, carnémque raritate perfundere, arteriã
cæterósque transitus spiritus studiosè diducere, & per gra-
uissimas vocis terminationes modulari. Vt autem pro-
cul à nobis valeãt soni qui ex additione ad notas studio-
sè conscendunt, faciendum est. scimus enim & viribus &
B intentioni meatuum, alienissimum esse vocis acumen.
Sonorum verò concinnitates & varietates, mutationibus
cantus temperatis conueniunt, sed nihil est quod ad salu-
brem corporis tutelam conducant. Vociferationibus ve-
rò quæ per hypatas fiunt, quammaximè fieri potest, sonũ
dilatare coguntur: at in iis qui legunt ita vt audiantur, aut
differunt, internam humiditatem euidentissimè consu-
mi declarat dẽsus vapor ex ore legẽtiũ prodiẽs, & super-
fluitates vetustiorũ humorũ qui vnicuiq; meatui adhære-
bant, quæ excernuntur non solùm in prædictis expiratio-
C nibus, sed per alias quæ extemplò appareant, vt per spu-
ta, mucos, pituitam, quæ expelluntur: quibus omni-
bus corpus ipsum causas morborum effectrices extrudit
& reiicit. Prædictis autem vocis actionibꝰ neque temere
neque inconsultò vtendum est, ac præsertim iis qui huic
exercitationi non assueti incipiunt, neque etiam quũ pra-
uorum corruptorúmque humorum adsit copia. Quinetiã
vox non est exercenda tum quum magnis & euidentibus
cruditatibus stomachus obsidetur, ne ex actione inspira-
tionis & expirationis quæ firmior & citatior facta sit, dũ
D vox in magnitudinem & multitudinem accreuit, vapo-
res corrupti largius per corpus distribuantur.

Galeni de exercitationibus,
Cap. XI.

NOn omnis motus exercitatio est, sed solùm vehemẽ
tior. Quoniam autem id quod vehementius est, in
iis est quæ cum aliquo cõferuntur, fit vt idem motus alte-
ri sit exercitatio, alteri non sit. Terminus autem vehemen
tiæ est anhelitus alteratio, vt motus qui anhelitum non
mutant, nondum exercitationes vocemus. Quum igi-
E tur vehemens motus exercitatio sit, necesse quidem est
hæc tria ab ea perfici in corpore quod exerceatur, duri-
tiem membrorum ex mutuo attritu, innati caloris incre-
mentum, & spiritus citatiorem motum: sequi verò hæc re
liqua omnia priuatim cõmoda quæ corpus ab exercita-
tione consequitur: vt ex membrorum duritia, tum vt mi-
nus ex labore patiantur, tum ad actiones robur: ex calore
tum deducẽdorum in corpus validiorem attractum, tum
alterationem magis expeditam, tum nutritionem præstã
tiorem, tum singularum corporis partium fusionem: cuiꝰ
F fusionis beneficio, & solida fieri molliora, & humida te-
nuari, & meatus dilatari contingit: ex vehementiore ve-
rò spiritus impetu, & meatus purgari, & excrementa ex-
pelli necesse est. Calefaciunt igitur ac refrigerant exerci-
tationes, superuacaneas humiditates per halitum digerẽ-
do: ac morbos etiam frigidos & humidos ex accidẽti fa-
ciunt. Ergo in iis qui pituitam aceruant, humorem con-
tinuò diffundit, & ad aliquem principem partem fluere
cogit, atque ita principe parte humectata aut refrigerata,
totum corpus frigida aut humida affectione corripitur.
Ocia verò vtplurimum frigidi humoris copiam congre
G gant, & raro etiam calefaciunt, quum scilicet natura cor-
poris intemperata sit, vt acres defluxus habeat, qui in
omnimodo ocio cohibiti, febris calorem afferunt. Sed
exiccat quoq; ociũ ex accidenti, quũ vires imbecillas fa-
cit, per quas alimenti distributio solidas partes siccat.
Corporis autem exercitationes non sunt contemnendæ,
quemadmodũ contemnere eas solent ii qui in disciplinis
studiosè versantur: sed & totũ ipsum corpus, quoad eius fie
ri potest, mouendum, & particulæ motibus qui viribus
H æquales sint tractãdæ, & dimouẽdæ in omni genere exer
citationum, in quibus singulæ suo munere fungantur.
Motus autem vtiliores sunt qui è nobis eduntur, quum
ab interioribus partibus feruntur, & nostræ actiones sunt,

Quodnam tempus exercitationum esse debeat, Cap. XII.

SI ergo exercitatio hæc efficit, nō difficile erit tempus eius vsus statuere. nam quoniam digestionem in corpus adiuuat, non debet quum administratur crudi incoctique cibi aut succi multitudo, aut ventriculo aut vasis contineri: vnde periculum sit ne priusquam per maturam concoctionem vtilis fiat, in omnes animantis partes rapiatur: & quoniam meatus expurgat, & excrementa expellit, præstat eam ante cibos adhiberi, quandoquidem B impura corpora quo magis nutries, eo magis lædes. Ex quib⁹ perspicuum est tempus ad exercitationem commodissimum esse, quum hesternus cibus duplici concoctione & ea quæ in ventriculo, & ea quæ in vasis fit, prorsus sit confectus atque concoctus, & alterius cibi sumendi tempus iam instet. Quòd si aut prius aut posteri⁹ exercitatione vteris, aut crudis humoribus hominem implebis, aut pallidæ bilis prouentum augebis. Huiusce autem temporis nota est vrinæ color: quæ enim aquæ speciem præfert, crudum adhuc esse in venis indicat eum succum qui à vē- C triculo submittitur: quæ verò rufa biliosáque est, iamdudū huiusmodi succū cōcoctū esse: quæ modicè pallet, per actæ modò secundæ concoctionis est signum. Eo igitur tempore adeunda exercitatio est, sed expulsis prius excrementis quæ vel in vesica, vel inferioribus intestinis continentur. Periculum enim est nequid ex his in habitum corporis rapiatur, correptum videlicet vi caloris quē accendit exercitatio.

De frictione præparante, Cap. XIII.

D ERgo siquis posita iam veste protinus ad valentiores motus prius accedat quàm totum corpus molliatur, & excrementa extenuentur, & meatus laxentur, periculum est ne aliqua solidarum partium rumpatur aut cōuellatur: periculum præterea est ne excrementa impetu spiritus impulsa, meatus obstruant. Vt igitur hæc non fiant, oportet linteo corpus mediocriter fricando prius calefacere, mox oleo fricare. neque enim protinus accedendum ad pingue censeo, antequam cutis incaluerit, & meatus laxentur, & (vt vno verbo dicam) quàm præpa- E ratum corpus sit ad oleum suscipiendum. Huic rei satis omnino sunt pauci manuum circumactus, qui nullo compressu sint graues & modicè celeres, vt corpus citra compressum calefaciant: siquidem his peractis cernere licebit floridum ruborem per totam cutim diffundi: ac tum quidem pingue inducendum, & nudum manibus fricandum, quæ medium inter molle durúmque modum seruent, ne corpus coactū constrictúmque, neque vltrà quàm par est, laxum resolutúmque reddatur, sed in sua natura conseruetur. Fricandum verò primo cōtrectatu blandi⁹, F inde sensim augendum, eatenus aucta semper ad valētius frictione quoad iam carnem manifestè premat, ne tamē contundatur. Non tamen tam valida frictione diu vtendum est, sed semel aut bis in quaque parte: quandoquidē non eò fricatur ad hūc modum pueri corpus vt duretur, quum id iā ad labores producimus, sed quò ad actiones excitetur, & robur colligatur, & raritas quæ mollem frictionem consequuta est constringatur: siquidem in medio temperamento seruari huius corpus oportet, nec vsquam durum siccúmque reddi, ne aliqua ratione natura- G le eius incrementum inhibeatur: & progressu temporis quando iam nobis sit factus adolescens, tunc & duriore frictione vtemur, & præterea frigida post exercitationes lauatione. Variæ autem ex manuum iniectu circumactúque frictiones esse debebūt, nec supernè modò deorsum aut infernè sursum adhibitæ, sed etiam tum in subrectum tum in obliquum, tum in transuersum, tum in subtransuersum, quo vniuersæ (quoad fieri potest) musculorum fibræ ex omni parte fricentur. Domus autem in qua obeūda exercitatio est, nec calidior nec frigidior esse debet, H vt corpus absoluta temperie tempore frictionis perfruatur. Nam si calidior aut frigidior sit quàm oporteat, fiet vt in calidiore copus sudet priusquam satis fuerit emollitum: in frigidiore verò, neque prorsus calefiat, neque vn-

A quam probè mollescat, neque ruborem floridum ostendat, neque in tumorem extollatur. hæc enim sunt in aëris temperie, & statu corporis temperato, moderatæ frictionis signa.

De generibus exercitationum, déque earum facultate, Cap. XIIII.

COmmune omnium exercitationum illud est vt animanti caloris incrementum ex ipsis excitetur. Singularum verò exercitationum hæc sunt propria, Valens, hoc B est quæ violenter sine velocitate exercetur, musculis & neruis robur parat: cuiusmodi sunt, fodere, & quatuor simul equos habenis coercere, aut onere maximo sublato, aut manere eodem in loco, aut paululum procedere. Accliues quoque inambulationes huius generis sunt, & siquis per funem manibus apprehensum scandat, atque etiam siquis comprimat digitos pugnúmque faciat, aut diducat, & manū dilatet, vel in sublime attollat, & ita diutius permaneat, & adhibitum quempiam deducere sibi manus iubeat, nec tamen ipse remittat: id quoque magis fiet siquis summis manibus apprehenso pōdere (cuiusmo- C di sunt qui in palæstra halteres nominātur) manus porrigat, aut in sublime erigat. Sed in palæstra sexcentæ aliæ sunt huius generis valentes exercitationes, quarū omniū peritiam simul atque vsum exercitor callet, qui sic est diuersus à gymnaste, sicut à medico coquus. Quæ ergo valētes exercitationes sint, iam dictum est: nunc verò ad eas perueniendum est quæ celeritate citra robur aut violentiam peraguntur. eiusmodi sunt, cursus, & vmbratilis armorum exercitatio, & quum duo summis manibus inter D se concertāt. Atque etiam quæ per follem & paruam pilā fit exercitatio, est talis: eius quoque generis est quod ἐκπλεθρίζειν & πιτυλίζειν dicūt. est autem ἐκπλεθρίζειν quum in plethro (*hoc est sexta parte stadii*) quis prorsum retrorsúmque vicissim, idque sæpe in vtranque partem sine fluxu cursitans, vnoquoque cursu breue quiddam de spatio demit, quoad denique in vnico gressu consistat. πιτυλίζειν verò siquis summis pedibus ingrediens, tēsas in sublime manus, hanc antrorsum, illam retrorsum celerrimè moueat. Celeres motus, sed non violenti sunt qui in palæstra E edūtur, nobis vel solis vel cum aliis humi celeriter circūuolutis. Licet autem & erectis, tum circumactis ac velociter prope adstantem mutantibus celerem peragere exercitationem: sæpe etiam cruribus retro tantùm resiliēdo, interim verò in anteriora vtrunque crus singillatim referendo. Quin & per manus exercitatione celeri tantundē valēte vti quispiam etiā citra halteres potest, si vtique frequētiæ celeritatique motus earum impense incumbat, siue has in pugnū ductas, siue explicatas mauis. ac eiusmodi quidem celeris exercitatio est, in quib⁹ dixi speciebus F comprehensa. Ad vehementem autem veniendum est: ea enim ex valenti & celeri composita est, quando quas valentes diximus, iis omnibus vt vehementibus vti possumus, motus celeritate adiecta. Nō in postremis autem vehementes hæ sunt fodere, discū mittere, saltare, idque continuato opere sine intermissione: similiter quoque graue aliquod telum iaculari, ictus maximè continuādo: aut graui armatura tectum, celeriter agitare. Hæc igitur omnia exercitationum sunt genera: & præterea ex eis aliæ magis lumbos quàm brachia & crura exercent: aliæ G spinam aut thoracem solum aut pulmonem. quippe incessus cursúsque, propriæ crurum exercitationes sunt: extremarū manuū concertatio, & vmbratilis armorum pugna, brachiorum: lumborum verò assiduè se inclinare, ac rursus reuocare: thoracis verò & pulmonis, maximæ respirationes propriæ exercitationes sunt: quemadmodum præter iam dicta, maxima vox, omnium vocis instrumētorum. Ex motibus igitur alii animantibus ex seipsis insunt, de quibus antè diximus: alii extrinsecus adueniunt, qui nauigando, equitando aut gestando, siue vehiculo H siue lectulo pendente, siue cunis agitatis præstantur, siue per vlnas nutricum in infantibus. Extrinsecus etiam aduenientium frictio sit. Nonnulli tamen motus planè mixti sunt, qualis est equitatio: non enim vt in vehiculis, ita etiam quum equo insideas accidit, vt à gestante tantum

agiteris, ipſe nihil facias. ſed & ſpinam erectam ſuſtinere, & vtriſque feminibus equi coſtis firmiter inhærere, & crura extendere, & etiam antè proſpicere oportet quo in genere & aſpectus exercetur, & collum laborat, & viſcera agitantur. Sed æquè etiam dimouentur viſcera iis qui ſaliunt: verùm iis qui vehiculo geſtātur non æquè. Quare ſiquis viſcera quæ ſub ſepto tranſuerſo ſunt, mouere violentius velit, & prædictos labores adeat, & præterea ad frictionem quæ per circumiectam faſciam adminiſtratur, accedat. Sanè concutiunt etiam nōnihil viſcera quæ ſub ſepto ſunt, maximè reſpirationes & voces, ſicut etiam efflatus. Iam verò ipſa ſpiritus retentio exercitatio quædam muſculorum eſt, non minus eorum qui in abdomine quàm eorum qui in thorace inſunt: atque hi quidem ſunt motus qui nobis extrinſecus adueniunt.

Quomodo adeunda ſit exercitatio, Cap. XV.

EXuat ſe adoleſcens vbi in lotio (vti diximus) perfecta concoctio videatur: mox fricetur mediocriter. docebit id color floridus in ſumma cute reſidens, & artuum flexibilitas, atque ad omnem motū habilitas. poſtea verò exerceatur, dum & corp⁹ intumeſcit, & color illi floridus apparet, & motus alacriter, æquabiliter, & concinnè edit. Inter hæc verò ſudorem cum calido vapore commiſtum cernes. Inhibenda verò tum primùm exercitatio eſt quum aliquod horum fuerit immutatū: quippe ſi paulo contractior corporis moles videbitur, illico deſiſtendum eſt: nam ſi vltrà quid progrediatur, etiam boni quippiam educetur, atque ita tum gracilius corpus fiet tum aridius, atque ad incrementum minus habile. Simili quoque modo ſi coloris gratia euaneſcat, ceſſandū eſt: quoniam ſi adhuc exerceas, frigidum corpus efficies, & nimirum exhauries. Iam verò ſi motuum alacritas, æquabilitas, vel concinnitas remitti quippiam collabique cernitur, vtique ſtatim deſinere oportet. Itidem ſi in ſudore accidat vlla qualitatis eius quantitatiſve mutatio: quippe quem & magis copioſum ſemper & magis incalentē edi par eſt, prout motus vehementiores fiant. Quū igitur is aut minor aut frigidior redditur, tum ſcito corpus exhauriri refrigerarique, & ſiccari plus iuſto: quam obrem animum diligenter attendere exercitando corpori debemus, vt quum dictarū iā notarum quælibet appareat, protinus ceſſet. Nec tamen protinus mittendum eſt ad lauandum, ſed ſummam intentionem excercitationis remittere ſiſteréque iubebitur, ſique velit ſpiritus cohibitione implere ilia, perfundi oleo, atque apotherapia deinceps vti debebit, quæ genere duplex eſt, altera ceu pars exercitationis, altera eius ceu ſpecies: ac de ea quidē quæ ſpecies eſt, poſtea dicemus.

De apotherapia frictione, Cap. XVI.

NVnc autem de ea quæ vt pars exercitationis habetur, dicendū eſt. Omnis excercitationis probè peractæ poſtrema pars apotherapia dicitur. Duplex eius eſt ſcopus, vt excrementa purget, & corpus à laſſitudine tutum conſeruet: prior verò eſt etiam toti excercitationi communis, quando ei quoque duo omnino eſſe propoſita diximus, vt ſolidas animalis partes firmet, & excrementa expurget. Proprius autem apotherapiæ ſcopus eſt vt laſſitudinem quæ ſuccedere immodicæ exercitationi ſolet, ſubmoueat atque prohibeat: qualis autē adhibenda ſit, ipſa finium ad quos tendimus natura demonſtrabit. Nam quoniam propoſitum eſt vt ſolidarū animalis partium excrementa, quæcunque excalfacta attenuatáque per exercitationem in corpore adhuc manent, prorſus eiiciantur, & frictiones quæ per alios cum celeritate adminiſtrantur, adhiberi oportebit, & plurium manibus fricandum, quò nulla corporis pars nuda relinquatur, & cum his vnà tum ipſarum quæ fricantur partium tenſionem, tum etiam ſpiritus cohibitionem. Oleum quoque fricando corpori largiter erit circumfundēdum: (id enim ad velocitatem ſimul & mollitiem cum frictione conducit) & alioqui aliud non mediocre commodum ſecum affert: quando & quæ tenſa ſunt remittit, & quæ ex vehementiore actione fatigata ſunt emollit. Media igitur eſto mollis duráque, quæ
A eadem mediocris eſt. Perficietur autem fricantis manibus valenter iniectis, ita vt earum compreſſio proximè ad duram frictionem accedat: cæterùm pinguedinis cōpia & velocitate mouendi eatenus remiſſis vt planè mediocris euadat. Porro tendendas dū fricantur partes cenſemus, vt quicquid inter cutem & ſubiectam carnem excrementorum reſidet, id per cutim expellatur. Et ob hāc etiā cauſam non exigua portio apotherapiæ eſt, ſpiritus detentio & cohibitio: quæ quidem efficitur tēſis omnibus thoracis muſculis, iis verò qui ſub ſepto & abdo-
B mine ſunt, remiſſis: qua ſanè ratione excremēta deorſum ferentur. Secundo autem loco cenſenda eſt ea quæ mediocriter eos muſculos qui in abdomine ſunt, tendit, quo videlicet ea quæ ſub ſepto ſunt viſcera apotherapiæ fructum ſentiant. His ipſis de cauſis etiam faſciarū circumactus fiant, tendēte ſe ad ſingulas eo qui fricatur, nō tamen cum omnibus pariter ſe vertente, quū neque continuos motus nec vehemētes ei contingere ex apotherapiā conueniat, ſed certè aliquot, & quibus per interualla frictiones ſint interpoſitæ. Itaque tum ſæpe reuolua-
C tur, tum ſæpe hoc ipſo tempore progymnaſtem mutet: ſæpe ipſe à tergo gymnaſtæ incumbens, atque vtrunque crus per vices ei circūplectens, idque cum tēſione aliqua non vrgente, ab aliis qui commodè cōtrectent, fricetur. hac enim vel præcipuè ratione & calorem qui exercendo adauctus eſt ſeruauerit, & excrementa propriis ipſius tum tenſionibus tum motibus eiecerit. ad quam rem conficiendam ſpiritus quoque cohibitio non parum videtur conducere. Quinetiam inter ipſas exercitationes, ſpiritus cohibitionem interponunt optimi gymnaſtæ:
D ſicut etiam quam ſupra diximus apotherapiæ debitam frictionē: ſimul etiā ceſſando, quum homo laſſari incipit, ſimul cutis meatus paulatim expurgādo, quo ſcilicet perſpirabile purúmque corpus ad ſubſequentes labores ſit: quum alioqui verendum ſit ne ſiquid tale gymnaſta prouiderit, obſtruat potius meatus quàm expurget: nam vehementiores materierum motus diuerſis temporibus & rationibus contrarias edere actiones poſſunt. obſtruere autem quum craſſum ſimul ac multum fuerit quod confertim ac præceps agitur: purgare verò, quum
E exiguum tenuéque eſt, nec præproperè nec violēter cogitur ſimul omne expelli. Ob has igitur cauſas, qui etiā in mediis laboribus apotherapia vtuntur, potiſſimúmque in iis qui grauia quæ vocant certamina exercent, laudo atque commendo.

De propria frictione, Cap. XVII.

FRictio quandoque per ſeipſa commodum aliquod corporibus noſtris affert, quandoque verò iis quæ commodum afferūt miniſtrare poteſt: miniſtrat autem
F in exercitationibus, præparās ad eas copora: & itē quum poſt eas adhibetur. Ac prior quidem frictio præparans, poſterior verò apotherapeutica nominatur, de quibus ſuprà verba fecimus. Quæ verò per ſe ipſa boni quid facit, ea ſoluendi, ligandi, carnem augendi & minuendi vim habet, vt dura corpus ligetur, molli ſoluatur, multa extenuetur, mediocri denique craſſeſcat. Quatuor enim hæ genere differentiæ in quadruplici frictionum omniū facultate atque vſu inſunt: ſique medias harum quæ vnà cum his intelligantur annumeres, ſex differen-
G tiæ omnes fient. Nam ſi dura ligādi, mollis ſoluēdi vim habet, corpora quæ ſuprà modum ſoluta ſunt, ea duriter fricare oportet: quæ cōſtricta ſunt, molliter: ſi modicè ſe habeant, ea nec molliter, nec duriter, ſed quatenus fieri poteſt vtroque extremo declinato, fricanda eſſe perſpicuum eſt. Quemadmodum verò in iis differētiis quæ in qualitate ſunt, non ſolùm dura molliſque conſiſtunt, ſed etiam media: ita in iis quæ in quantitate verſantur, non ſolùm multa & pauca, ſed etiā media eſt. Quum igitur duæ res ſint toto genere disiūctæ, ſi modò id quod facit
H ab eo quod fit, genere diſtinguitur, frictiones ex eorum numero ſunt quæ faciunt: affectus verò qui ab eis in corpore relinquuntur, ex iis quæ fiunt. quare cōtrarietates quoque alias in genere frictionum, vt tum mollem & duram, tum multā & paucam: alias in affectibus, vt tum

colligationem & solutionem corporum, tum gracilitatem & crassitudinem, necesse est constituamus. Ac prior quidem affectuũ contrarietas ex priore frictionum contrarietate nascitur, secunda non item. euenit enim in hac vt gracilitas proueniat ex multa frictione, carnis incrementũ ex mediocri: quippe quum pauca augendæ carni non sufficiat, propterea quòd id quod carnis incremẽtũ accepturum est, & sanguinis moderato accessu & valida virtute indigeat: quorum vtrunque mediocris commodè præstat frictio: pauca neutrum, nec abundè, nec satis. Hippocrates igitur redactis veluti in elementa simplicibus differentiis, vniuersam frictionum rationem absoluit: quemadmodum carnem satis adiicias, quemadmodũ detrahas, quemadmodũ corpus mollias, & queadmodum constringas. Cum his vnà protinus se promunt tum media earum opera, tum quæ per coniugationem faciunt media, quum neque ligare corpus, neque soluere, neque carnem augere, neque minuere studemus: per coniugationem verò fiunt, vt quum verbi gratia, pariter colligare & carnem durã adiicere volumus, frictionem duram vnà cum mediocri quãtitate adhibeamus: quum verò mollem, frictionem quoque mollem & quãtitate mediocrem administremus: & in aliis etiam coniugationibus ad proportionem. Etenim tres differentiæ frictionum à qualitate sumptæ, tribus quæ sumuntur à quantitate coniunctæ, nouem coniugationes efficiunt. eas nos formula quadam describemus, in qua duorum versuum qui supernè pinguntur, priorem, qualitatum: secundum, esse quantitatum volo.

Dura,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mollis,	Pauca, Multa, Mediocris.
Mediocris.	Pauca, Multa, Mediocris.

De matutina frictione. Cap. XVIII.

DE matutina frictione in corpore temperato ad hunc modum differendum est. Si nihil sit de quo queratur, certè superuacaneum erit eum fricare: nisi siquando ingenti frigori occurrendum videtur. tum nanque veluti qui frigida sunt vsuri, sic frictione quoque hoc præparabimus. Si verò lassitudinis sensus vllus appareat, tum vngendus homo est & molliter fricãdus. Simili quoque modo, si siccior iusto sit, oleo dulci vngẽd' est (id enim sicca corpora humectat) fricandũsque vt omnino parcissimè, ita nec duriter, nec molliter: quippe quum succurrere digestioni in corpus, non cutis carnisque habitum mutare, neque etiam quod in his continetur quicquam per halitũ digerere oporteat. Quorum mollis vtrunque, dura alterum facit: siquidem hæc cutim densat durátque: mollis verò per halitum digerit, ac corpus laxum molléque facit. Verùm si cutis densitatem corrigere velis, ei quæ ex duris tum frictionibus tum pertractionibus, atque ex vehementi exercitatione & multo puluere orta est, mollis frictio cum copioso & dulci oleo medetur: quæ verò ex frigore contracta est, eam primùm frictione sicca & celeri, deinde cum oleo adhibito calfacientes, ad naturam suam redigemus. Laxitatem verò quæ frequens balneum, mollémque frictionẽ & veneris vsum cõsecuta est, paucula frictione, primùm quidem sicca, deinde cum oleo aliquo eorum quæ adstringunt, sanaueris. Humiditatem verò quæ nimiæ potioni successit, sicca frictio, & cum linteo administrata, & cum manica, interdum etiam solis manibus, idque vel citra vllum pingue, vel cum eo planè exiguo, corrigit. Esto autem oleum hoc quod per halitum euocet, & omni facultate adstringente vacans.

De vespertina frictione. Cap. XIX.

ATque ita quidẽ de matutina frictione. Vespertina verò iis vtilis est quos vel valida lassitudo premit, vel immodica siccitas malè habet, vel quorum corpus ex alimento non nutritur. Verùm symptoma quum corpus non nutritur, nunc seponatur vnà cum aliis omnibus symptomatis quæ pòst tractabuntur. In temperata verò natura, quum aut calida lassitudo aut immodica siccitas corpus afficit, prandium minus esto: tum ab eo ad cœnam longius tẽpus interponatur. plurimùm quiescat: exiguum tamen quippiam inambulet, vt cibus recto motu concussus subsidat. melius etiam sit si exonerare aluum possit. His omnibus ritè peractis, securus oleo dulci fricabis. non multum tamen ventrem continges: si secus facias, periculum est ne & cibũ deterius concoquat, & succus aliquis ex eo semicrudus in corpus digeratur, capútque turbetur, & stomach' subuertatur. Optimum ergo fuerit omnino ventrem non attingere: si
C verò in musculis ei vicinis vel sensus aliquis lassitudinis vel siccitas maior appareat, blandè & mediocriter vngi debebunt.

De frictione quæ ad febrim tollendam adhibetur, Ex libro Herodoti de auxiliis quæ fiunt, Cap. XX.

FRictiones quæ causa soluendæ febris adhibentur, hisce temporibus sunt administrãdæ. conueniunt D enim circa morbi statum, non omni quidem in parte, sed extrema, vt non longè à declinatione absit. In temporibus verò accessionum, primùm in declinatione fieri debent. Obseruandi tamen sunt qui partes aliquas inflammationibus obsessas habent: nam si eæ sint, dissolui febris nullo pacto poterit. Quin obseruare etiam oportet spirandi difficultates, itémque sudores qui sine ordine in toto corpore aut vultu & collo sese ostendunt. Ergo quibus facta crisis est in principio declinationis, æstate atque autumno accõmodatè in loco temperato reclinabis, E atque inibi paratũ hydrelæũ calidũ, in quo aphronitrum tostum iniectum sit, habebis. Frictio autem in iunioribus & minoribus, à quatuor fiat: in iis verò quorũ ætas floret, quique maiores sunt, à sex administretur: vt alii brachia ad manus digitos vsque fricent, alii thoracẽ vsque ad inguina, alii denique crura vsque ad pedes. Effuso verò pingui aliquo, manus supernè deorsum deducant, ita vt pars omnis infricetur: deinde hominem pronum statuant, ipsúmque ad eandem proportionem fricent. ac principio quidẽ, leui manuum iniectione lentáque F vtantur: deinde verò, celeri & comprimente: postremò verò remissa, & quæ in omnibus primæ sit par atque similis. Iam verò etiam partes capitis & ceruix adiuncto pingui cõtrectentur. Partes autem singulæ in iunioribus centies, in florenti ætate ducenties fricentur: in iis qui athletarum more vitam degunt, duplicandus est numerus. Interim verò dum frictio administratur, si multa hilaritas adsit, simúlque febris sedetur, facilísque respiratio & bonus color appareat, & pulsus magnitudo nõ ita multũ sit imminuta, neque dẽsus pulsus G sit, & caro in tumorẽ adiuncto rubore sit elata, tum numero frictionũ aliquid debet accedere: at si iis qui fricãtur sudor prodeat qui prius nõ apparebat, tum scire conuenit rectè progressam esse frictionem, & inde vtilitatem ægrotanti fuisse allatam, & tamen eum secunda quoque experientia indigere. neque etiam quum pares accessiones fiunt, nihilque occurrit quod sensus iudicio vtile aut noxium sit, sed per se ipsæ impulsus capiunt, expectãda crisis est. nam ex secũda administratione H perspicua vtilitas apparebit. Omnibus porrò post frictionẽ, aquæ calidæ quod satis sit dãdum est. sique tempora remissionum adsint, post turbationem quam auxilium hoc

hoc attulit,& poſt ſedationem concuſſionis alendus æger eſt. At in quibus nihil quicquã remittitur, eos perfectas remiſſiones expectando nutrimus,in mediis temporibus largum potum dantes,& præſertim iis quos ſiccitas malè habet. alimenta verò liquida & calida danda ſunt.Si hyems ſit, ea quæ ad curationem pertinent,in loco calidiore fiãt, oleóque aphronitrum miſceatur,& vini decima pars indatur.In ſecundis verò frictionibus, ſi non laxentur,viréſque corporis validæ ſint, & pulſus in propria magnitudine permaneant, nec vlla turbatæ reſpirationis nota videatur,à frictione refectos inſidere oportet,atque perfundi, vt inde laxãdis corporib⁹,ſimile quippiã iis quæ per ſudores fiunt,poſt criſin perficiatur, atque vtilitates magis variæ extẽt: nã vel manẽt in eodẽ ſtatu(vt antè dixi)adiuti ad morbũ diſcutiendũ,vel typi in alterius generis formas tranſeũt; vel intermiſſiones capiunt, vel fiunt vehemẽtiores; & eodẽ die ceſſant.Sæpè etiam tutas perſeuerãtias inferunt,poſt quas laborioſus frictionum modus cauendus eſt: ſed in primis frictionibus manendum,quum non procul finis conſpiciatur. Si verò intendas manuum iniectionem, neque ferant, vlceríſque ſenſum tactus inuehat, à frictione deſiſtendum: ſi verò fricando multum circa ſe calorem ſentiant,ídque ſemper,& maiore itidem malo afficiantur, adſit verò etiam aliquod ſymptoma implacidum ,tunc à tali quoque auxilio abſtinendum eſt, quum eis immẽſum calorem afferamus, & vt cætera adhiberi queant, tempora remiſſionis expectabimus. Si verò adhibita frictione in diuturnis & intermittentibus febribus accidat vt continua & vehemens febris ſubſequatur, moueri & turbari non debemus quaſi res malè cedat, quandoquidem inde ſtatim æger recreabitur. Iam verò frictionem quoque tollendæ febris cauſa adhibere debemus in iis qui febres molles & tepidas habent, quæ vel ab initio tales in eadem forma perſtiterunt, vel ex vehementibus & difficilibus febribus,declinantes,ad haſce magnitudines peruenerunt. Quibus verò frictiones adhibẽdæ non ſunt,diſcerni debent ex temporibus morbi, ne aliquid incommodi palàm afferamus: quinetiam facta ægrotantis ſecum comparatione, id diſcernetur. Quamobrẽ noxæ quæ inuehuntur, ſpectandæ ſunt. nam quum febres quæ à frictionibus excitantur vehementes ſint,nec declinent,ſciendum eſt hoc auxilium non proficere: ſimili quoque modo,ſi ſegnes & ſomnolentæ per totum caloris tempus ſint, laxúmque corpus, reſpirationem denſiorem, & pulſus exiguos & obſcuros,atque etiam frequentes reddant, tum frictionem malè cedere iudicamus:ſed & tremor & conuulſio ex frictione intempeſtiua & multa fiet:pariter etiam ex dolore inflammatio exorietur, carne in tota corporis mole intumeſcente. His ſymptomatis animum diligenter attendere, & copiam remediorum paratam habere oportet.

De inambulatione,ex xxx.libro Antylli,de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXI.

DEambulationis duo ſtatuenda ſunt genera, quorum alterum vt auxilium,alterum ad corporis recurationem adhibetur. Deambulare igitur auxilii gratia cenſemus in affectionibus quæ capiti,itémque oculis,gurgulioni, & thoraci, prætèrquam in ſputo ſanguinis, contingunt.Eſt verò etiam maximè vtilis deambulatio ſtomacho humeſcenti, dolenti,& in quo alimenta coaceſcunt & corrumpũtur:efficax eſt etiam ad mulieres quibus ſuppreſſæ ſunt purgationes: & quum aluus ſiſtitur, & cibi ſupernatant,& vrina retinetur. Non mediocriter quoque coxendicis morbis prodeſt: & ad ſummam, omnibus iis in quib⁹ neceſſe eſt aut à ſuperioribus partibus ad inferiores aliquid defluere,aut quæ ad inferiores partes propẽſa ferũtur,excernẽda ſunt.De ambulatione verò apotherapeutica vtemur cõfectis grauioribus exercitationibus,& poſt purgationes quas medicamẽta fecerint,& poſt ſublitionẽ oculorũ,& poſt copioſum vomitũ:& abſolutè atq; vno verbo, deãbulatio apotherapeutica poteſt animũ remittere, ſpiritũ cõmutare, & in ordinẽ adducere, & quæ diſtẽta ſunt ſoluere,itémq; thoracẽ purgare, & vt facilè reſpirationẽ edat efficere,in-

A ſtrumẽtáque ſenſus roborare, & ventriculũ firmare,&,quod maximi refert,omnẽ affectionẽ quæ laſſitudinis ſenſum affert, quæque perturbat, explicare atque diſſoluere. Ac deambulatio quidẽ quæ auxilii cauſa ſuſcipitur, & multa & cõtenta eſſe debet:tũ crura impariter mouẽda, calcibúſque incedẽdum, tũ pectoribus pedũ cum poplitũ cõtentione ambulandũ: ac initio quidẽ quietè,deinceps verò vehementius, & rurſus viciſſim remittẽdum: quantitas autem ex viribus iudicetur. Verùm quæ recurãdi cauſa initur, pauca & placidè adminiſtrata, & B quieta,animi corporiſque effuſione cõiuncta eſſe debet. Ex quo fit vt quietæ deambulationes imbecillioribus accommodatæ ſint. Eædem quoque conueniunt iis qui à cibo deambulationibus vtuntur, itémque iis qui nuper è ſomno ſunt experrecti, & qui ante maiores exercitationes,ad eas ineundas ſe deambulãdo præparant,& qui parte quauis dolent. Robuſtæ verò deãbulationes conueniunt valentioribus perfrigeratis,quíque ſpiritum ægrè trahunt, languidúmque vnà etiam cum viribus habent,quíque ſegniore ſunt mole corporis, & qui car- C nem reficiunt,& cõualeſcentibus. Quæ verò cum intentione crurum aut calcibus incumbẽdo fiunt,capiti malè affecto ſunt accommodatiſſimæ, itémque thoraci humidiori, & vtero conuulſo, & purgationi ſuppreſſæ, & quum partes infernæ ex alimento fructum non capiunt: & omnino quibus materia ſurſum repit & fertur. Non intẽtæ verò deambulationes placidis ſimiles ſunt,atque ad eadem valent: quæ verò extremis digitis obeũtur,eas obſeruatum eſt propriè lippientibus & aluo ſuppreſſæ vtiles eſſe: accliues autem thoraci qui ſpiritũ exiguum D ducat,ídque ante cibũ,& quum loco aliquarũ maiorum exercitationum iniungitur deambulatio. Decliues verò cruribus laborem afferunt illæ quidem,ſed tamẽ magis quàm aliæ materiam infrà trahunt, quum eam à capite ad inferiores partes deducãt. Inæquales verò vtiles ſunt iis qui citò deambulãdo fatigãtur.Quæ in campo fiunt, magis laborioſæ quàm hæ ſunt,& magis etiã ſunt accõmodatæ ad ſpiritũ & ad corpus conſtituendũ: quæ loco aſpero fiunt,caput replẽt:quæ in arena,& præſertim profunda, (eſt enim hoc vnũ genus exercitationis vehemẽ- E tiſſimæ)efficaciſſimæ ſunt ad omnes partes corporis firmãdas,& potẽtiſſimè ad materiã è ſupernis ad infernas partes deducendã:quæ verò in terra molli fiũt, proximè accedũt ad eas quæ in arena fiũt: quæ in pratis exercẽtur blandiſſimæ ſunt, nihil omnino ſenſus tentãt, nihil cõmouent, ſed tamen caput implent, cum propter odoris ſuauitatem, tum propter humiditatem quæ in eis ineſt: quæ verò in viis fiunt, minore cum labore fiũt quàm eæ quas in locis deambulationibus dicatis obimus,quæ verò habent inuolutiones,ſunt capiti noxiæ.Oblongæ ve- F rò ſimiles ſunt iis quæ in viis fiunt:quæ verò in locis ſuperioribus domus fiunt, cæteris omnibus ſunt anteponendæ: nam & vaporum qui è terra efferuntur ſunt expertes,& aerem habent puriorem.Atque ex eis accõmodatiores etiam ſunt quæ fiunt in locis quæ tabulis ſint ſtrata: ſiquidem obſecundãt,& caput læuant,& materiã deorſum trahunt.Exigua deãbulatio prodeſt iis qui fatigati ſunt,quíque poſt exercitationes loti nõ ſunt,& iis quibus à cibo deambulationibus opus eſt, quibus gra- G uitas eſt in corpore. Multa verò deambulatio iuuat eos qui caput aut thoracem malè affectum habent,& quibus infernæ corporis partes non nutriuntur, & qui in exercitationibus vehementiore motu egent. Iam verò quæ prope mare fiunt, ſiccandi & materiam attenuandi vim habent:at quæ circũ flumina & ſtagna fiunt,humectãdi vim habẽt:veruntamẽ quæ prope ſtagna fiũt, deteriores cẽſentur:quæ verò in mediterraneis fiũt partib⁹, eæ ſunt aliis quæ dictæ ſunt præſtantiores,verùm ſuperantur ab iis quæ propè mare obeuntur. Quæ in rore fiunt,ſimiles ſunt iis quæ ad ſtagna fiũt: quæ in locis auiũ volatu fre- H quẽtatis fiunt,efficaciſſimæ ſunt ad euocandũ per halitũ,& ad leuandũ: ſimili quoque modo eæ quæ in ſublimib⁹ fiũt locis.At quæ cauis locis & ſpeluncis(aer enim ibi intẽperat⁹ & vitioſus ineſt)itémq; quæ ſub tecto fiũt,

deteriores sunt iis quæ sub dio. valent enim ad replendū vel maximè, si humili tecto casa sit munita. Quæ loco ventris non perflato fiunt valent ad euocandum per halitum, & ad excremēta dispergenda, itémque remittunt, non feriunt: at ex iis quæ vento perflante fiunt, quæ sub Borea, tusses excitāt, thoracem lædunt, stomachum dissolutum roborant, vires collabentes firmāt, & sensuum integritatem afferunt: quæ sub Austro, caput replēt, sensuum instrumenta hebetant, aluum molliunt, atque ad dissoluendum valent: at quæ Zephyris spirātibus fiunt, eæ præstāt cæteris omnibus quæ in vento fiunt. non habent enim Boreæ insuauitates, quum eis mansuetudo simul atque iucunditas sit coniuncta. quæ in Apeliote fiunt, malæ sunt, & feriunt: quæ in Sole, effundunt, & caput implēt, & inæqualitates gignūt. Quæ sub arboribus fiunt, meliores sunt iis quæ sub tecto. aër enim ventilatur, & redditur salubrior: eǽque conuenienter arborum qualitatibus aut nocēt corporibus, aut prosunt. Quæ verò cælo sereno, leuant, per halitum euocant, attenuant, bonam respirationem & mouendi facilitatem parant: quæ nubilo, caput implent, grauitatē important, minúsque per halitum euocant. ac matutinæ aluum molliunt, & segnitiem è somno cōtractam dissoluunt, spiritúsque attenuant: vespertinæ verò ad somnum hominem præparant, & inflationes dispergunt.

De cursu, ex eodem Antylli libro, Cap. XXII.

QVoniam cursus est deambulatio vehemens & concitata, ideo inter vehemētes exercitationes numeratur: est verò accōmodatus hyberno tempore, itém que æstate media. Valet autem ad corpora calfacienda, appetitum reuocandum, & ad naturales actiones corroborandas, & stomachum firmandum, & defluxiones euocandas. Etsi enim primùm defluctiones videtur excitare, eas tamē postea cohibet & comprimit: verùm caput implet. In renum autem morbis, & seminis profluuio, vt asseruatū quoddam auxilium, nos cursum adhibuimus. Prodest ischiadicis, in quibus in cursus initio vix moueri possunt: sed vbi in cursu sunt, ita properant vt morbi propemodū obliti videantur. In iis verò quorū viscera torquentur, & qui fungos esitarunt, & qui à scorpionibus icti sunt, nos cursum profuisse obseruauimus. Ergo differētias quæ ex qualitate & quātitate sumūtur, & cæteras etiā generis eiusdē, ex iis intelligemus quæ supra de ipsis deābulationibus dicta sunt nobis: at quæ nō dixerimꝰ, quæ quidē sunt perpauca, ea nūc persequemur. Est ergo cursus quidā qui rectà ad anteriora fit, qui inde etiā nomen duxit: alius in posteriora, quē recursum vocāt: alius in orbem, quē circuncursum nominant. ex quibus is qui ad anteriora fit, ea præstat quæ iam diximus: at recursus in posteriora, is non celeriter initus, & capiti, & oculis, & tendinibus, & stomacho, & lumbis accommodatus est atque vtilis: idcirco nō replet caput. Porro incessus qui pedibus in altum sublatis fit, qui cogit vt firmius summis pedibus incūbendo homines vadāt, ne cōcidant, materiā infrà trahit. Cursus verò in orbem, thoraci & cruribus accōmmodatus est, at capiti est alienus. Ergo cursus qui tecto corpore ineuntur, ii carnem calfaciunt, & sudores mouēt: qui non tecto corpore, non magnam illi quidem sudorū copiam eliciunt, veruntamen clàm vehementer per halitum euocant, atque etiam corpora durant & exiccant.

De gestatione, Eiusdem, ex eodem libro, Cap. XXIII.

ALiæ exercitationes in motu corporis consistunt: gestatio verò media est inter motum & situm partium corporis quiescentium: quúmque totum corpus ferendo moueatur, inde existit vtilissima & placidissima exercitatio, quæ ipsas itidem partes nō minus quàm magnæ exercitationes, moueat. Omnis autem gestatio potest naturalem calorem augere, & materiæ multitudinem discutere, & habitū corporis firmare, & actiones stupidas excitare, & segnitiem præterea dissoluere, & corporis turbationē sedare, & iis quos vigiliæ exercent, somnum conciliare, & cōtra etiam veternosis & dissolutis reditum ad se, & vigilias parare. Ac somnum quidem

A conciliat, excremēta quæ à capite & stomacho delabuntur, per halitū digerendo, quum hæ partes sint vigiliarū causæ præcipuæ: at vigilias postea inducit, corporis tenorem ad se reuocando & corroborando. Gestationis autem differentias cōmunes in oratione quæ de ambulationibꝰ habita est exposuimꝰ. propriæ verò sunt hæ. Vna in lectica fit quæ fulcra habeat lineis ab angulo ad angulū per pedes distincta: vel fit in sella: hǽcque duplex est, vel sedentibus iis qui gestantur vel iacentibus, vel in vehiculo, vel in naui: ac in naui quidem quæ aut ventis B aut remigibus impellatur. Gestationi quoque subiicitur equitatio, quanuis nonnulli de ea priuatim loquantur. Ergo gestatione quæ in lectica fit, vtimur in febricitantibus, aut qui diuturna imbecillitate laborāt, quíque elleborum sumpserunt: atque etiam dum vires reficiuntur, quum imbecilli adhuc homines sunt, prodest: itémque vigilantibus, quíque segnitie & pigritia quadā sunt oppressi, & iis quibus caninum in modum appetitus est intentus, quippe quæ intentionē illam sedet: & iis qui tardè alimentū conficiunt, & iis qui alias obire exer C citationes non possunt: eadem quoque proportione, iis qui diuturno morbo impliciti sunt vtilis est. Sed aliud genus quod lectulo pensili fit, & ante & post cibum prodest: alterum verò, post cibum est inutile. Quomodo autem vti hac gestatione debeamus, explicatur à nobis vbi de elleboro propināndo loquimur. In sella autē stratos gestamus eos qui febrim habent, atque ex iis lethargicos potiꝰ, & quos cataphora vrget. Qui verò simplici, & permanēti, & diuturna febri iactantur, si vires ferant, debent gestari quamplurimum, quandoquidem gesta D tio minus mouens corpora, quandoque febrim excitat. Ergo in febricitātibus qui ad integritatem perueniunt, vel quorum longa admodum remissio est, vel qui febribus tenētur longis, etiamsi non magna interualla habeant, conuenit hæc gestatio. Qui febrim non habent, in cathedra non tecta potius quàm tecta gestandi sunt. Tempora autē & loca in quibus gestatione vtendū sit, & quibus modis fieri debeat, deambulationis tractatio nobis exposuit. Quæ autem in vehiculo fit, habet vim quandam amoliendi commouendique morbos stabiles E & permanentes: quæ verò in nauibus fit, parum plerunque distīguitur ab ea quæ in terra administratur: ac quæ trāquillo mari obitur, non admodum magnā turbationem neque concussionē affert. Ex quo fit vt ferme accōmodata sit iis quibus etiā gestatio per currum cōuenit: nisi quòd hoc magis habet, quòd in purgato aere, & in quo non humidi vapores, sed sicci & acres sint, efficitur, & ob eā ipsam causā est præstātior. Quæ verò per pontū fit, vētis nauim ferētibus, ea maximè varia est, & ex maximè cōtrariis cōstat. Habet enim motū acutissimū, vehe F mentissimū, & neutiquā cessantē dum nauis à vento impellitur: ēstque mixtus ex securitate & timore, habétque facillimas & celerrimas mutationes: ac tales quidem mutationes omnem diuturnam morborū affectionem remouēt. Commotio denique quæ in nauigatione excitatur, vim habet elleboro leui & albo persimilem.

De equitatione, ex eodem, Cap. XXIIII.

EQuitationis exiguus in ægrotantibus est vsus: nam si placidè equus gradiatur, nihil magis quàm lassitudinē, & præsertim inguinibus, afferet: si vehemēter im G pellatur, quanuis totum corpus laboriosè concutiat, tamen aliquid vtilitatis affert: siquidem magis quàm omnes aliæ exercitationes, corpus, & præsertim stomachū firmat, & sensuum instrumenta purgat, eáque reddit acutiora: sed thoraci exercitatio hæc est infensissima.

De gestatione quæ in febribus conuenit, ex Herodoti libro de auxiliis quæ fiunt, Cap. XXV.

GEstationis quæ in sella aut cathedra fit, primus modus est vt neque minus quinque stadiis, neque plus H quàm huius duplū producatur: qui modus sequēti etiā die erit obseruādus. A tertio verò die quinque stadia singulis diebus accedāt vsque ad triginta stadia. qui verò longiore gestatione indigēt, ii curru qui manu ducatur vtūtur, quos per triginta stadia mouere incipimꝰ, deinde

ea conduplicamus. Qui in febribus vigilia premuntur, eos vsquedum somnum capiant gestare oportet: quos verò dolor vexat, aut aliud tale symptoma exercet, gestandi sunt donec id quod eos infestat moueatur. Gestatio verò quæ lecto pensili fit, numero quidem non facilè definiri potest quanta esse debeat: verùm consequi ratione debemus tanto tempore vtendum ea esse quanto quispiam in sella perlatus quadraginta stadiorum iter conficeret. Qui verò in bigis gestantur, à stadiis triginta aut quadraginta ducentes initium, vsque ad spatium altero tanto maius progredi debēt. Quibus maiore mensura opus est, sunt qui equitare consueuerunt: in quibus equitatio quoque anteponenda est, vtpote eorũ naturæ accommodatior, & habita etiam consuetudinis ratione. Qui denique nauibus gestantur, à sexaginta stadiis incipiant, & in duplum horum desinant.

De cricilasia, ex quarto libro Antylli, de auxiliis quæ fiunt, Cap xxvi.

HÆC exercitatio intenta corpora mollire potest, & quæ loco stabiliri non possunt, tũ reuolutionibus, tum verò etiam figurarum corporis varietate sic parare vt facilè flectantur & stabiliantur: neruósque imbecillos firmare & laxare, & calorem excitare, & intelligentiam quæ deflexit de via & atra bili agitatur, ad statum suum reuocare. Sit autem crici diameter minor quàm sit hominis longitudo, vt eius altitudo ad mammas vsque perueniat: neque impellatur per longitudinem, sed etiam errando. Esto autem ferreus auriga, qui ansam ligneam habeat. Nõnulli tamē tenues cricos rotæ adiectos superuacaneos esse putauerũt: veruntamē nõ ita se res habet, sed stridor ex eis ortus hilaritatē & voluptatē animæ parit. In initio autē rectos impellere cricos oportet: vbi autem corpus incaluerit atque inane sit factum, tum exiliendum & discurrendum: sub finē verò, iterum recti impellendi sunt, vt statum quem exercitatio parauit, tueamur. Tēpus autem accõmodatũ est ante cibũ aut balneũ, vt etiam in aliis magnis excercitationibus obseruatur.

De natatione, Eiusdem, ex eodem libro, Cap. xxvii.

PAuci diuturni morbi sunt in quibꝰ apta sit natatio, & perraro etiam adhibetur: ac æstate solùm ea vtimur, potéstque gracilem reddere, per halitum euocare, firmare, calefacere, attenuare, hominem iniuriæ minus obnoxium facere. Quæ ergo in mari fit, ea hydropibus, scabiosis, & quos exanthemata infestos habent, itémque elephantiasin patientibus, & quorum crura aut aliquæ aliæ corporis partes defluxione tentantur, accommodata est. Facit quoque ad eos qui ex alimento fructum nõ sentiunt, iísque qui in morbo exagitantur. Capiti verò nocet non solùm quæ in mari, sed etiam quæ vbique fit: quæ verò in dulcibus aquis, ægrè & imbecilliter prædictas res potest. Quamobrē vitanda plerunque est: nam si quis in ea diutiꝰ immoretur, ei nerui cũ propter frigus, tũ propter humiditatē lædētur: at quæ fit in calidis spõtè nascētibꝰ, incõmoda est, quippe quæ impleat. Sed multo magis fugiēda natatio est quæ ex calefacta aqua cõstet. Quinetiam siue in marina siue in alia aqua natare quis voluerit, debebit is prius moderatè vnxisse, & frictione præcalfecisse corpꝰ, & euestigio in aquã se proiicere.

De palæstra, Cap. xxviii.

PAlæstra vehemens firmum & validum spiritum efficit, itémque corpus solidum & musculosum: neruos etiam confirmat, & sensus exacuit, & naturales actiones corroborat. Carnem dẽsam illam quidem & excitatam, sed tamen ex omni parte paucam adiicit. Pinguedinem, omnia œdemata, tumores, aquam intercutem dissoluit: thoraci aliena est. At placida palæstra vice versa carnem multam cõparat: ex quo fit vt iis qui reficere se incipiunt sit superiore accõmodatior. Præterea erecta palæstra capiti prodest & thoraci, & neruos corroborat: quæ verò super pauimento fit, lumbos, genua, præcordia, & intestina vitiata adiuuat: sed capiti est ineptior.

De vmbratili certamine, ex eodem libro eiusdem, Cap. xxix.

VMbratilis pugna valet ad sedandam affectionem lassitudinis sensum referentem, & ad humeros fir-

A mandos, & ad neruorum imbecillitatē & ad tremorem corrigendum. quinetiã materiam infrà deducit, & præsertim in iis qui summis pedibus pugiles imitantur. Est etiam vtilis renibus, colo intestino, atque vitiis quæ thoraci solent accidere. Oportet autem non solùm manibus cum vmbra depugnare, sed etiã cruribus: ac interdũ tanquã salientes, interdum verò tanquã calcibus cædentes.

De gesticulatione, ex eodem libro, Cap. xxx.

INter choream & vmbratilem pugnam media interiecta est gesticulatio, sed ad vmbratilem pugnam pro-
B pius accedit: éstque ad eadem vtilis ad quæ pugna vmbratilis est. sed hæc pueris, mulieribus, senibus, & quorũ corpus mirũ in modũ gracile atq; imbecillũ est, magis cõuenit: siquidē vtilis & accõmodata eis est exercitatio.

De exiliendo & saltando, ex eodem libro, Cap. xxxi.

DIffert exilire à saltãdo: nam exilire est cursui simile, quum eodē in loco corpus manet, poplites inflectendo & circumuehendo: saltus verò est fermè crurum continuus. His similis est saltus quo Lacænæ mulieres
C ad nates saltando priscis temporibus vtebantur. saltabãt enim circunflexis cruribus, ita vt calcibus nates attingerent: quandoque cruribus alternatim inflexis, vt calcibus nates peterent: quandoque verò vtrisque vno & eodem tempore. Exilire verò accommodatum est diuturnis morbis capitis, thoraci, materiæ quæ ad partes superiores propēsa fertur, cruribus imbecillis, sese non alentibus, excarnibus, stupidis, & tremulis. Saltus verò magis quàm siquis exiliat, materiam infrà ducit: sed quia thoracem cõcutit, ideo eius affectionibus non cõuenit,
D verũtamen & ad motum & ad actiones promptum corpus valde reddit. Saltatio verò ad nates caput purgat & siccat: euocat etiam menstruas mulierũ purgationes, & fœtus nimiũ adhærentes expellit, quemadmodum Hippocrates in libro de natura pueruli scriptum reliquit. secundas quoque retentas deiicit, & vterum qui suprà se contraxit, in suum locum trahit, & hæmorrhoidas itidem prouocat.

De pila, ex eodem libro, Cap. xxxii.

EXercitatio quæ ex pila existit, promptiores ad motũ
E reddit eos qui in ea se exercent, & vitales actiones roborat. Est autem in ea differentia quæ ex pilæ differentia oritur. nã alia parua est, magna alia, & media alia: atque alia iustæ magnitudinis, alia deniq; inanis & vacua. Paruæ pilæ magnitudinis sũt tria genera, & ex vnoquoque genere vna extat exercitatio. quædã enim valde parua est: qui in ea exercētur, corpore maximè elato ludunt, & colludētes manus manibus proximè admouent: hæcque exercitatio cruribus aptissima est: siquidē vnà cum intentione crurum administratur. Vtilis est etiam dor-
F so & costis pullulãtibus, itémque brachiis: carnem quoque solidam reddit. Alia pila est paulo maior, qua etiam homines vtuntur, & cubitos cubitis ludendo immiscēt: nec corporibus mutuò hærēt, nec annuũt, sed variis modis mouentur, & propter varios pilæ ictus atque motus, huc atque illuc digrediuntur. atque hæc pilæ exercitatio præstantissima est, & quòd corpus sanum & promptum ad motus cum robore coniuncto præstat, & quòd aspectum firmat, nec caput replet. Tertia verò pila quæ his maior est, distantes inter se homines ludunt: sed in ea,
G stataria pars est & motoria. Qui manent, pilam emittunt cũ vehemētia & cõtinuitate, brachiáque & oculi iuuantur: in motoria verò & brachia & oculi pariter iuuãtur: sed cruribus etiã propter cursum, & spinæ propter inflexiones quæ currendo fiunt, commodum accedit. Atque hæc quidem de parua pila sufficiant. Exercitatio autem quæ à magna pila oritur, non modò à superioribus differt ex pilæ magnitudine, sed etiam ex manuum figura. nam in superioribus omnibus summæ manus semper
H humiliores humeris tenētur: in hac verò, capite altiores. & idcirco ille quoque excitatur in hac exercitatione, atque discutitur: quandoque etiã summis pedibus vadunt, vt manus altius extollant: quandoque etiã saltant, quum pila supra eos fertur. ita firmat totũ corpus huiusmodi exercitatio, & capiti prodest materiã infra deducēs. Quæ

verò plus iusto magna pila est,brachia quidẽ in ea proiicienda firmat,& vtraque etiam manu propter magnitudinem emittitur, sed plagas duras affert: eáque non modò ægrotis aut conualescentibus inutilis est, sed etiã bene valentibus. Inanis verò pila,cui etiam folliculo nomen est,æquè exercet ac motoria in qua curritur. sed tamen non admodum facilis est neque apta, atque ideo omittenda est.

De pugillatorio folle,ex eodem libro, Cap. XXXIII.

FOllis pugillatorius in corporibus imbecillioribus grano ficulno aut farina,in robustioribus arena impletur: eius verò magnitudo ad vires corporis,& ad ætatem accommodetur. Suspenditur autem in gymnasiis supernè è culmine, tantúmque à terra distat vt fundum ad eius qui exercetur vmbilicum pertineat. Hunc vtrísque manibus tenentes qui exercentur, primùm quidem quietè, postea verò vehementius gestant, ita vt ipsum recedentem consequantur, & iterum redeunti cedant violentia compulsi: postremò verò eum è manibus reiicientes emittunt, vt quum reuertitur, vehementius corpori aduentu suo occurrat. Ad extremum verò in sedem suam sæpissimè restituendo demittunt, vt ex congressu si non valde aduertant retrocedat. Ex quo fit vt quandoque manibus occurrant dum propinquat, quandoque verò pectore, manibus passis, quãdoque verò iis ad terga reuolutis. Potest igitur hoc exercitationis genus musculosum corpus reddere, & robur afferre, éstque humeris & toti corpori aptũ, & propter plagas quas infligit omnibus visceribus idoneum.

De exercitatione,quæ halteribus contorquendis fit,ex eodem, Cap. XXXIIII.

HAlterum iaculatio, dura exercitatio est: stomacho autem quem defluxio infestat, quíque imbecillus est,& in quo cibus arescit,& qui cum labore concoquit, est accõmodata, & probè etiã humeros exercet: carnem creat, sed nec capiti nec thoraci conuenit. Differunt autem halteres inter se: nam vel separatim mittuntur manibus extensis & circumactis, vel tenẽtur solùm in protensione manuum plerunque quiescẽtium,& breui motu agitatarum: & iis ipsis qui exercentur introeuntibus, & æquè ac pugiles cõcutientibus: vel quum ii qui exercẽtur, manus ad spinam iaculando inflectunt. Primùm genus ea præstat quæ diximus: secundum verò, crura neruósque confirmat,& materiam deducit: tertium verò spinam iliáque iuuat & mollit, sed caput pessimè afficit.

De ingressu per loca sima,ex eodem libro, Cap. XXXV.

HOc exercitationis genus spiritum roborat, & corpori faciles flexiones parat, ac præsertim eam vim cruribus indit, ac simul etiam robur iis partibus quæ mouentur, cõparat: longum verò tenorem præparat, neruos conseruat, materiam deducit,& superiora excrementa ad suos meatus pellit. Si verò etiam cum arteriarum firmitate adhibeatur, fiet vna è validissimis exercitationibus, quæ inferiores & superiores partes corporis æquè fatigabit.

De armorum pugna,ex eodem libro, Cap. XXXVI.

HÆc exercitatio apud veteres non erat: non erat, inquam, inter eas quæ ægrotantibus prosunt, quum aliter se in armis veteres exercerent. Romani verò hanc postea exercitationem inuenerũt, quæ primùm quidem conducebat, vt ad bellum paratiores essent: sed quam nunc instituimus, ad corpora fatiganda pertinet. Ergo milites (hæc enim ad singulare certamen pertinet) armis indutis, vel contra aduersarios, vel contra columnam tanquam cõtra aduersarium pugnant. Hæc autem exercitatio potest corpus aptius ad motum & ad carnem suscipiẽdam reddere: veruntamen carnem mollem laxámque facit, éstque capiti noxia, tum quia mirum in modum à pileo contegatur & galea, tum quia pondere pressum laboret. Maxima autem huius exercitationis professio est & pollicitatio, vt longam respirationem & corporis firmitatẽ gignat, quum ii qui huic se dedunt, omnem aliam spirittus expulsionem ferre possint.

De rebus venereis,Galeni, Cap. XXXVII.

REum venerearum ex Epicuri sententia nullus est vsus salubris. re vera autem salubris est vsus si tantum interualli interponatur vt neque resolutio vlla sentiatur,& ipse homo seipso leuior factus,& melius etiam spirare videatur. Tempus autem ad vtendum opportunum est quum corpus in exquisita omnium externarum circunstantiarum mediocritate sit constitutum, vt neque nimis plenum sit, neque vacuum, neque nimis perfrigeratum, neque supercalefactum, neque exiccatum, neq; humectatũ. Si verò errare cõtingat, paruus fit error. sed melius est vt potius calefactũ quàm perfrigeratum, & plenum quàm vacuum,& humectatum quàm exiccatum venereis rebus vtatur. Qui ergo imbecillas vires habent, ii à veneris vsu ad summam infirmitatem deueniunt: qui verò robustas, sed propter magnã pituitæ copiam morbo detinentur, ideo patiuntur quòd humores plus iusto per halitum digerantur. Innoxia enim venus iis est qui calidi humidíque sunt, quíque semine naturaliter abundant. Quinetiã corpus eorum qui firmas vires habent venus calefacit: at eorum quibus eædem imbecillæ sunt, protinus quidẽ calefacit, sed postea vehemẽter refrigerat. Nonnulli enim sunt quos protinus à iuuentute concubitus imbecilliores efficit: nonnulli verò nisi coeant assiduè, capitis grauitate infestantur, cibos fastidiunt, ac febribus obnoxii fiunt: atque vt deterius appetunt, ita etiam minus concoquunt. Quosdam noui qui quum huiusmodi natura essent vt à coitu abstinerent, torpidi pigríque ac segnes facti sint: quosdam verò qui melancholicorum more præter modum mœsti ac spei expertes euaserint: hæcq; omnia statim veneris vsu vsu sedata fuisse. Hæc igitur consideranti mihi, feminis retentio lædere magnopere videtur, & præsertim in iis in quibus semen suapte natura deterioris succi est & copiosius, & ipsi otiosam vitam degunt, quíque antea rebus venereis frequentissimè vtebantur, postea verò affatim abstinuerunt. Qui verò firmiores & iuuenes sunt, horum habitus corporis in raritatem potius quàm vires in imbecillitatẽ mutatur: itaque corriguntur per ea quæ cogunt & contrahunt, qualis est præparans exercitatio. si verò etiam aliqua refrigeratio post venerem corporibus adueniat, erit etiam exercitatione præparante ob eam causam vtendum: quandoquidem ea calorem excitat. si verò anni tempus non dissuadeat, nec à frigido balneo abstinendum erit. Cibi copia quidem sint minores, qualitate verò humidiores, tum vt probè concoquantur, tum verò etiam vt siccitas quæ ex venere contracta est, corrigatur. Debet verò nec frigidiore tẽperatura esse, sed vel media, vel calidiore. nã quoniam corpus à venere & laxius & frigidius, & imbecillius & siccius est effectum, debent planè quæ densent & calfaciãt, & vires reparent, adhiberi, atque ad hæc studium omne impendi.

De rebus venereis ex Rufo: in quo est etiam victus ratio, Cap. XXXVIII.

OMnino autem concubitus frigidius corpus efficiunt: attamen minus laboris à muliere impenditur quàm à viro, atque ita etiam minus molestiæ mulieri accedit. nam vehementes sunt virorum concubitus, & ideo maior itidem labor in concumbendo ab eis adhibetur. Qui etiam erectis hominibus fiunt, maiorem lassitudinem afferunt: atque illi etiam sunt huiusmodi qui post satietatem ineuntur, itémque post ebrietatem. Qui ante cibum fiunt, faciles quidem ac celerrimi sunt, sed nescio quid imbecillitatis inuehunt. feminis verò interceptiones quæ in medio concubitu fiunt, renibus & vesicæ sunt pessimæ. Verùm non omnino pessimæ sunt res venereæ, si & tempus opportunum, & modum velis animaduertere. Ex eis ergo hæc extant commoda, plenitudinem euacuant, corpus agile reddunt, ad incrementum promouent, & magis virile efficiunt. Animo verò id præstant, vt impeditam vim rationis explicent, irámque nimiam cohibeant. Ideo fit vt melancholicis, si quid aliud, accommodatissimo sint reme-

dio,quicunque etiam alio insaniæ genere laborãt, & nõ nullos etiã comitiales sanauerũt, facta in pubertatis tẽpore mutatione:itémque nonnullos qui capitis grauitatem aut dolorem patiebantur,sanitati restituerunt. Hippocrates autem vno verbo res venereas morbis quos pituita gignit,accommodatissimas esse pronunciauit:multi enim qui ex morbo non alebantur,ad cibum facilè sumendum redierunt:alii quum prius ægrè spiritum ducerent,facilè spirantes euaserunt: quidam quum cibos fastidirent,ad eos capiendos promptiores sunt facti, alii à cõtinuis pollutionibus quæ in somnis fiebant,sunt liberati. quæ res minus afferre noxæ existimatur, sed mihi quidẽ nõ videtur,quippe quæ dissolutum corpus in somnis, adhuc magis dissoluunt.Atque hæc quidem sunt primæ huiusce orationis partes à nobis expositæ. Naturæ autem veneri idoneæ sunt calidæ atque humidæ, victus verò ratio calidior & humidior:ac tale etiam anni tempus atque ætas:ac tempus quidem,ver:ætas verò,iuuentus. Victus verò multo quàm alii ad res venereas accommodatior est, qui sit calidior atque humidior. Minimè autem ad eas facit victus siccans & refrigerans, atque ætas senilis & autumnus,& natura quæ sit maximè similis:atque ita oratio mea finem eum est consequuta quem initio proposuerã. Nunc verò rationes victus ad concubitum accommodatæ,& curationes adhibendæ iis qui vti rebus venereis nõ possunt,sese offerunt.Diæta ergo calida & humida instituenda est:labores quoque moderati esse debent, & cibi facilè diduci,quod est totius diætæ caput. Singuli autem labores sint contentæ deambulationes, cursus tardi & quieti, equitationes neque admodum concitatæ, neque admodum multæ:nam in eis & lumbos & testes fatigari vehemẽtius necesse est.Ei verò qui sit frigidior, itémque ei qui humidior,hæc & magis & acrius facienda sunt omnia:eum verò qui siccior sit in quiete continens,in statu opportuno constitues.Quemadmodum autem prædicti labores moderati iuuant,ita etiam moderati concubitus conueniunt.nam & ad rem ipsa incitant,& consuetudine facilitatem afferunt:vt multi qui omissa consuetudine concumbendi, non potuerint concumbere, alii verò ægrè & magno labore postea concubuerint:adeò non solùm oportet consequenti institutione corpus in suum statum redigere.Labores autem his minus conueniunt: at palæstræ & multæ frictiones,& gesticulationes, & missilium iactus,valent quidem ad robur comparandum, sed in alias partes potius alimẽtum perducunt. Venus,siquid aliud,alimenti exuberantiam exigit:ergo miseria & abstinentia nemo conuenienter vtetur, at potu atque pastu vtetur.Potui autem conueniunt vina fulua, quippe quæ omnium sunt moderatissima,neque per vesicã adeò permeant sicut alba:neque sicca & crassa sunt,veluti nigra. eadem sunt capiti maximè idonea, & facillimè concoquuntur:quibus omnibus est opus.Panes apti sunt,puri, furno decocti:siquidem humidiores sunt cæteris, obsonia sunto carnes hœdorum,agnorum,suum,gallinarum, gallorũ gallinaceorum,attagenum,perdicum,anserum, anatúmque:nã hæ omnes alunt maximé. Ex piscibus idonei sunt polypodes:excitare enim venerem hi mirum in modum existimantur.quicunque etiam mollem carnem habent, sunt accommodati. Inter olera,orminum,erysimum,eruca, & rapa ad hoc faciunt,quæ etiam medicamenti vicẽ gerunt.E leguminibus,faba,cicer, eruilia,phaseli,& pisi, quòd flatu corpus impleant, & quòd copiosè alant,conueniunt:veluti ruta,quia flatus discutit ac propellit,ita cõmiscendi corporis libidinem obtundit ac discutit. Vuas ego in hac diæta magnopere commendo :nam & humiditate præstant,& breui tempore probè subducuntur, & probè etiam nutriunt, & humanum sanguinem replent flatu qui maximo impetu ad venerem impellit.Iam verò accommodatum etiam huic loco est, vt quæ tẽpora sint rebus venereis idonea perscrutemur,nequid in hac tracta-

A tione desiderari posse videatur. Ergo tempora in omnibus multa sunt,prout quisque est paratus: sed summa est vt recentes satietates & ebrietates vitentur,quia post has nullus alius conuenit labor.fames quoque cauenda est:verùntamen magis salutariter eo tempore cõcubitur quàm quum quis se expleuerit:sed imbecillius corpus redditur. Fugiendæ quoque cruditates sunt: idcirco cõcubitus qui media nocte fiunt,periculosi sunt, si cibo nondum confecto exerceantur. eiusmodi sunt ii qui sub aurora fiunt, quum fortasse cruda adhuc sint ea quæ ventriculo continentur:& quia neque excrementa neque vrinas homines
B emiserint,neque aluus deiecerit,ac concumbere cum excrementis est malum.Ante verò exercitationes & balnea, minus periculosum est. Ei verò qui consueta munia obiturus sit,imbecillitatem parit.Optimè ergo concumbet à cibo qui ad satietatem non sit ingestus:nam hoc & ad vires confert,& ita refrigerationes quæ subsequi solent,minus contingunt. Inde verò sicui post prãdium rerum venerearum pruritus excitetur,cessandum est donec alimẽtum ex multo somno constiterit:si post cœnam, antè dormire oportet,siquidem hæc maxima cessatio est.Ac natu-
C ra quoq; videtur ratione quadam id efficere vt primùm eo tempore maximè ad venerem impellat,postea verò id quod superfluit,quàm quod ei aptum & æquale est,accõmodatius excernat. Quod quũ medici animaduerterint, in filiorum procreatione admonent virum qui comederit,& epulis & cõuiuio exceptus fuerit:mulierẽ verò quæ parcius sit educata,debere commisceri:causa est,quoniam vir dare,accipere verò mulier debet. Sed ad hæc quæ diximus,aliæ quoque affectiones corporis sunt examinan-
D dæ. Etenim post labores prauũ est concumbere:& tamẽ existimant nonnulli solui concubitu labores: sed non rectè sentiunt, quum imbecillitas non sit laborum remedium:& tamen calore neruorum qui in lumbis sunt,vim quandam afferunt.Ergo vitandæ sunt lassitudines, itémque vomitus qui paulo pòst sint erupturi; quique paulo antè præcesserint:itémque purgationes & alui fluxus recẽtes:nam inueteratos quandoque venus exiccat. Habenda quoque ratio est omnium morborum thoracem obsidentium,aut quos obsessuros esse suspicamur: & vitiorũ quibus nerui affliguntur. quamobrem vehemẽtes cupidita-
E tes ego neutiquam laudo:sed censeo tunc magis esse à cõcubitu abstinendum,idque tum in aliis,tum vel maximè in iis quorum vesica & renes aliquo morbo vexantur, & quos morbus comitialis aut insania infestos habet: nam vbi morbi accessuri sunt,tum vehementes impetus excitantur. Optimum autem est vt tum quisque rebus venereis vtatur, vt quũ prompto animo atque expedito concubitum expetat,tũc etiam corpus eò feratur.decet enim animum dominari,corpus verò obedire.Non sunt hæ o-
F piniones,sed prouidentiæ naturæ quæ euacuationis indiget,vt etiam cæteras animantes facere decet. Diætæ igitur quibus assuescere debemus, sunt huiusmodi. quibus cognitis poterit quispiam remedia facilè inuenire quæ iis qui concumbere non possunt,adhibeantur. Nam Corinthius qui ad nos venit,se quidem magna corporis commiscendi libidine teneri dixit,sed in cõcubitu semẽ nõ emittere,flatum verò multum efflare.In hoc coniectura cõsequutus sum,ex siccitate malum existere: id quod indi-
G cauit curatio.nam quumprimum victu humido ali cœpit,statim semen emisit. Iuuenis verò Milesius, qui annum fortè natus erat secundum & vicesimum, aiebat se in concubitu emittere genituram non posse,at in somno magnam eius copiam excerni.Is mihi visus est ob multã humidam perfrictionem non posse concumbendo foueri & calefieri:in somno verò nimium calefieri, quatenus somni id præstant vt interiora calefiant,& exteriora perfrigerentur: ideo labores ei satis fuerunt ad curationem, equitatio scilicet:medicamentum verò testiculus castoris epotus:reliqua denique victus ratio omnis sicca & calida.

Quæ corporum affectiones euacuationis indigeant, ex Galeno, Cap. I.

QVVM plenitudo duobus modis fiat atque dicatur, vno quũ ad vires, altero quũ ad capacitatem vaſorum humores continentium refertur, vtrique opus eſt euacuatione, ſiue in ægrotante homine ſiue ſano fiat. Quemadmodum enim qui onus geſtat, non protinus ſimulatque grauatur & fatigatur, iã cecidit, & ab eo eſt victus: ita etiam vbi vires à plenitudine grauantur, fieri poteſt vt homo nondum ægrotet. ſiquidem nonnulli qui conſueta adhuc munera obeunt, ſentire ſe aiunt graues, pigros, ſegnes, atque ita vt ægrè moueantur: eáque plenitudo eſt quæ ad vires pertinet. veluti quũ poſt exercitationes tendi videntur, non parua nota eſt alterius plenitudinis quam nonnulli κατὰ τὸ ἔγχυμα vocant, quia in humoribus per vaſa infuſis conſiſtit atque intelligitur. Senſus autem vlceris ſpeciem referens, in toto corpore proueniens, ac præcipuè in motionibus, mali ſucci eſt ſoboles atq; progenies, qui quidẽ pleriſque cõſuetas etiamnum actiones obeuntibus aduenire conſpicitur. Quandoque autem in quibuſdam corporis partib⁹, non in tota mole, apparent indicia affectionum quæ in illis partibus ſunt, ſimilium iis quas in toto corpore conſiſtere dictum ſit: ac quandoque ſolum caput grauari ſentiunt, aut quendam vlceris ſenſum habere, aut muſculos temporum intendi, ídque aut ſimpliciter, aut cum maiore calore cõiuncto. Sic quoque in iecore, liene, ventre, coſtis & ſepto tranſuerſo grauitatem ſæpe ſentimus. Simili quoque modo in ore ventriculi aut grauitatem aut abſurdum aliquem ſenſum percipimus. Ad hæc, dolores in parte quadam infixi vel ob humorum copiam quæ confertim ingruit, vel ob ſpiritum flatuoſum, euacuationem indicant: quemadmodum etiam faciunt qui ab acri humore partem exedente atque erodente excitantur. Sunt etiam qui ab intemperie naſcantur: & ex iis quidam ab ea ſola citra humores, alii verò cum humoribus. Ergo in his omnibus quæ dicta, infeſtantium humorum aut vaporũ euacuationes ab his affectionibus hominem liberant. nõ prorſus tamen venam ſecare opus eſt, ſed ſatis eſt tũ purgare, tum fricare, tum lauare, tum aliquo medicamento vti quod per halitum euocet. Deinceps igitur quænam affectiones venæ ſectione iuuentur exponamus.

Quæ affectiones venæ ſectione indigeant, Cap. II.

QVI conſueta munia adhuc obeunt, ſed princeps aliqua pars, aut totum corpus in eis grauatur aut tenditur, iis neceſſaria eſt euacuatio. Si verò per ætatẽ neque pueri adhuc ſint, nec iam ſenes, conſilium de ſecanda vena inibis: habita tamen præcipuè ratione primarum intẽtionum, hoc eſt quantitatis qualitatíſque plenitudinis, & roboris aut imbecillitatis virium: deinceps verò naturalis totius corporis habitus, itémque anni temporis, regionis, & vitæ anteactæ: tum vtrum copia eſculentorum poculentorúmque, & præſertim valentis materiæ, qui ita affectus eſt, ſe expleuerit: & quibus motibus vel conſuetis vel nõ cõſuetis ſe mouerit, quáſque excretiones habuerit aut præter conſuetudinem compeſcuerit: ad hæc autem omnia, num gracilior aut craſſior ſit effectus. Sanè vtriuſque plenitudinis quãtitas ex propriorum ſignorum magnitudine dignoſcetur. quanto enim grauior ſibi homo videtur, perſpicuum eſt plenitudinem quo ad vires tantũ auctam eſſe: eodémque modo, quantum tenſionis ſenſus auctus fuerit, tantum quoque auctam eſſe alteram plenitudinem, quam à quibuſdam κατὰ τὸ ἔγχυμα vocari dixim⁹. Vtriuſque verò plenitudinis qualitatem partim ex colore cognoſces, memor colorem humorum eſſe, ſi quidem modicè totum corpus à calore frigoréque externo affectum fuerit: partim verò ex iis quæ naturæ humorũ ſunt coniũcta. Frigidiores enim frigidior totius corporis ſenſus ſequitur: calidiores, calidior. humores verò qui in ve-

A nis aceruantur, tumor & vaſorum diſtentio: eos qui in carne, ſenſus in ea aut grauitatis aut tenſionis, ſicut etiam caliditatis aut frigiditatis conſequitur. Porro facultatum nos diſpenſantium infirmitates ac robur propriis actionibus iudicantur: ac voluntariæ quidem, in neruis & horũ principio cerebro: pulſantes verò, in arteriis & corde. Ex facultate verò qua bona nutritio fit, aut color bonus aut malus, tertia facultas quæ nutrix eſt, quã à iecore proficiſci oſtẽdimus, cognitionẽ ſortitur. Vbi ergo adfuerint plenitudinis ſigna, & facultates valentes fuerint, tum ſi B videlicet affectio tẽſionis ſenſum referat, nihil præterea attẽdens, venã incides: ac multo etiã magis ſi ſenſum referat inflammationis. Si verò infeſta plenitudo grauans ſit, nõ ſemper eſt ſanguinis faciẽda detractio. cõtingit enim vt crudus humor in corpore ſit collectus. In quo diligenter eſt aduertendum quantum vires robuſtæ ſint, & quantum humor ipſe ſit refrigeratus. Etenim exolutæ ab huiuſmodi affectionib⁹ vires, adhibita ſanguinis miſſione in extremum recidere malum ſolent, vt reſtitui poſtea nullo modo poſſint: quod vbi factum eſt, periculum non C mediocre conſequitur, ac præſertim ſi febris accedat ſtatu æſtiuo, ſtomacho malè affecto, & toto corpore molli ſuapte natura, & temperie humido. huiuſmodi enim homines per halitum digeruntur, & celerrimè animo linquuntur, etiamſi non magna febris inuadat. Si verò nihil horum ſit, cæterùm hyems ſit, regione natura frigida, atque hominis natura frigidior, iis & totum corpus venæ ſectione grauiter refrigeratur, & nonnulla etiam ſymptomata accidunt, quæ ex graui refrigeratione cõſequuntur. Quamobrẽ qui ita affecti ſunt, hos venæ ſectione vacua D re non conuenit, ſed frictionibus & vnctionibus mediocriter calfacientibus, & potionibus humorum craſſitudinem incidentibus, & modicè calfacientibus. nam quæ vehementer calfaciunt, ea tum vires diſſoluunt, tum etiã febres adaugent. Quicunque autem ſanguine per ſputum reiecto nunc quidem curati ſunt, ſed eam habent ſtructuram in partibus thoracis atque pulmonis, vt ſi vel paulo pluſculum ſanguinis colligatur, protinus aut vaſis alicuius oſculum reſeretur, aut vas ipſum rumpatur, iis etiãſi nondum vllum in corpore ſymptoma extet, tamen in- E eunte vere ſanguis mittendus eſt: ſimili quoque modo iis qui facilè in comitialem morbum vel apoplexiam cadunt. Eodémque modo ſi alicui alii morbo obnoxium hominem cognouerimus, vt peripneumoniæ, pleuritidíve, aut anginæ, melius eſt prius venam ſecare quàm expectare vt aliquod euidens ſymptoma plenitudinis appareat. Ad eũdẽ modũ, ſi hæmorrhoides retẽtæ ſint, & præſertim illi magis melancholici videantur. Omnibus etiã quos ſingulis annis morbi qui ex plenitudine oriuntur, in æſtate ſolẽt exercere, ineunte vere mittendus ſanguis F eſt: id quod etiam faciendum eſt in iis qui eiuſmodi morbis verno tempore corripiũtur. Homines enim experiẽtia edocti ſunt nõ à ſeipſis ſolùm, ſed à iumentis, vtile eſſe vt priuſquam æſtas incipiat, ſub finem veris ſanguinẽ mittant: memores à quibus morbis capi ſoleant, quum repẽte calida æſtas adueniat. ea enim & ſanguinem plus protendit, & fundit, & tanquam ebullitionem quandam eius parat, ita vt tunc non amplius in venis tanquam moderatus contineatur, ſed vel eas rumpat, vel erodat; ſique immoderatior in partem quampiam irrumpat, aut inflã- G mationem, aut eryſipelas, aut talem quempiam morbum gignat. Etenim cum multo plures, tum verò etiam maiores quàm ſint morbi plethorici, ex humorum fuſione progignuntur. Quidam autem ſunt oculis imbecillioribus, qui affectionibus quæ ſcotomaticæ nominantur, facilè corripiuntur. quos etiam initio veris euacuare oportet. Prius tamen conſiderandum eſt nobis quid in eis aceruetur. ſiquidem nonnulli amaræ bilis ſuccũ copioſius quàm reliquos colligunt: nonnulli melancholicum, aut pituitoſum: nonnulli verò ex æquo omnes coaceruant, in quib⁹ abũdare ſanguis dicitur. Hos ergo omnes vacuabis, ſicut

etiam podagricos & arthriticos initio veris:idq; aut medicamento purgante,aut venæ sectione. Porro venæ sectio non solùm quum plenitudo est,eáque siue ad vires,siue ad vasorum quibus succi continentur amplitudinem pertineat, sed etiãsi plenitudo nulla sit, magnopere prodest initio inflammationis,quæ vel ex plaga, vel ex dolore,vel ex partium infirmitate oriatur. Si quoque magnus morbus expectetur,sanguis omnino mittendus est,etiam si plenitudinis signa nulla adsint:habita tamen ratione ætatis,anni,temporis,& virium. Itaque tria sunt quæ agnitionem continent,morbi magnitudo aut præsens aut imminens,robur virium,ætas omnis præter puerilem atque senilem:qui scopi satis sunt ad venæ sectionem indicãdam. Neque enim vbi tanta crudorum humorum copia accumulata est vt secandam venam prohibeat,ratio reprehenditur,quia iis virium robur non adest, hócque indicio est non posse eos sanguinis ferre remissionem,quum vnà cum totius corporis colore, qui ita sit redactus vt nõ indicet abundare sanguinẽ, pulsus quoque in vehementia & magnitudine inæqualis est, imbecillibus & paruis in ipsa inæqualitate exuperantibus. Nunc verò de vtriusque plenitudinis notis consideremus,an vbi eæ in homine solita munia obeunte apparuerint,mittẽdus illi omnino sit sanguis:an id necessarium non sit,vbi nulla magni morbi fuerit expectatio. Quid verò ego in hac re sentiã, nostis quum sæpe adfueritis quum sanguinis missionem suaderem vel podagricis, vel articulorum dolore laborantibus,vel morbo comitiali vexatis,vel melancholicis, vel iis qui sanguinem prius expuissent, aut thoracis structuram sortiti essent ad aliquod tale malum contrahendum idoneam:aut scotomaticis,aut qui angina continuò corriperentur,aut pulmonis & iecoris vitiis essent obnoxii, aut vehementes lippitudines paterentur,aut (vt vno verbo dicam)aliquo magno morbo premerẽtur: nam in his omnibus censeo missionem sanguinis necessarium esse remedium,quæ statim post virium atque ætatis habitam rationem adhibeatur: quæ siquando non memorentur, subaudiendæ tamen sunt. At qui nihil huiusmodi antè sunt passi,omniúmque corporis partium inculpatam structuram nacti sunt,in eis duplicem me vacuationis rationem subiecisse cognouistis:venæ quidem sectione, si in victu sint intemperantes:sine venæ sectione autem, si tẽperatè viuãt. Nam & multa frictione,& balneis & deambulationibus atque aliis motionibus,& item vnctionibꝰ in quibus digerendi vis inest, statim exhaurire plenitudinem licet,nisi fortè crassi sanguinis redundantia tibi adesse videatur.talis enim maximè est melancholicus plerunque, rarò verò crudorum quos vocant humorum. Cæterùm in redundantia melancholici humoris, præstat venam incidere,aut certè vti medicamento atram bilem expurgante:at vbi crudi succi exuperãt,antequam morbꝰ incipiat,cautè euacuabis: vbi verò febris iam accedit,(vt antè dixi)nequaquam. Erit verò indicio color eorum plũbeus,aut ex pallido albus,omniáq; potius quàm ruber, itémque pulsuum inæqualitas. Si verò etiam talis plenitudo multum excreuerit, tum & corporis quoque grauitas adest,& pigritia ad motus,& mentis tarditas, & sensus hebetudo. Contrà verò quibus cumulatus in corpore sanguis ex compressis hæmorrhoidibus sit,iis venam audacter incides,etiamsi grauem antea morbum experti non fuerint. Fieri enim potest vt apti quidẽ ad aliquem huiusmodi morbũ fuerint, verùm ob hæmorrhoidum inanitionem nondum passi. Si verò etiam aliquæ in eis particulæ vitiosam habere constructionem, & præsertim in thorace videantur,eis omnino venam celerrimè secabis. Idẽ me sentire de mulieribus quibus menstrua purgatio suppressa est intellexistis:enimuero in eis nõ prorogãda euacuatio:veruntamen venam scindere non est necesse,quũ malleolorũ scarificationes ei quod superuacaneũ est euacuando,satis esse possint, quum alioqui vim etiam quandam habeant mensium ciendorum, non secus quàm venæ in malleolis ac talis incisæ. Plenitudines enim quæ ex mensium retentione sunt ortæ,per crura vacuabis,siue secare venam,siue scarificare oporteat. Reuellere autẽ mulierum purgationes secta in cubito vena solet: nam quæ

A candidiores sunt,tenuiorem aceruare sanguinem consueuerunt,idcirco à malleolorum scarificationibus maximè iuuantur. Nigriores verò venam secando curato, siquidẽ eæ crassiorem ac magis melancholicum sanguinem coaceruant. Quod magis etiam facies si magnas habere venas videantur,id quod gracilioribus ac nigrioribus solet plerunque contingere,veluti carnosis & candidis venæ insunt exiguæ,in quibus præstat malleolos scarificare quàm venam incidere,quippe quum hæ paruas in cruribus venas habeant,vt licet etiam rite secentur, quod iustum tamen sit non fluat. B Multæ verò sanguinis copiam non paruam habent,sed extremè sunt tenues: aliæ contrà crassæ,sed parum habent sanguinis. Ac mulierem quidẽ tenuissimam, cui iam octo mensibus suppressa menstrua purgatio fuerat,nõ modico sanguine detracto ad pristinũ statum breuissimo tempore perduxi. Primo enim die sesquilibram,secundo libram, tertio non multo plus quàm selibram detraxi. In hanc verò sententiam adductus sum, quum eius venas eminentes conspicerem,quæ sanguinis liuidi plenæ videbãtur. C Cæterùm non contemnenda est venæ sectio,tanquam auxilium reuellens non sit,quũ me persæpe videritis in sanguinis è naribus eruptione,quum ea vehemens sit, ea vsum, protinus effluxionẽ sedauisse. Conuenit autem nõ vsque eò sanguinem seducere,vt ad extremum casum virium perueniatur, sed quoad iusta mensura videatur educta,& prorumpentis sanguinis impetus validus perseueret: vena in cubito secanda est.

De partita sanguinis missione,

Cap. III.

D QVibus multa euacuatione opus est, vires autem infirmæ sunt, in iis partiri euacuationem præstat,vt quum parum sanguinis detraxerimus,iterum,ac,si lubet, tertiò eundem mittamus: quemadmodum me quoque fecisse in iis in quibus crudiorũ humorum inerat copia,cõspexistis. Nam vbi parum sanguinis detraxi,protinus melicratum exhibeo probè coctum cum aliquo attenuanti medicamento,vt puta hyssopo aut origano, & interdum etiam nepeta aut pulegio: aut certè cum melicrato, oxymeli,aut oxyglycy: atque ita sanguinem iterum minuo, quandoque autẽ eodem die, quandoque verò postero: E in quo rursus dato aliquo ex prædictis medicamẽtis, iterũ aliquid sanguinis detraho: ac tertio die quoque idem facio,vbi aliquid similiter dedero. Verùm vbi feruescentis sanguinis copia redundat,acutissimam febrim accẽdens, euacuatio confertim facienda est,conandúmque est inanire vsque ad animi defectionem,virium robore diligẽter inspecto, quemadmodũ scio quibusdam sex subinde heminas,aut postero aut tertio aut quarto die fuisse detractas. Quandoque etiam primo die,quum febris in principio noctis aut medio incepisset, probè autem concocta F fuissent quæ pridie comedissent:nonullis verò pridie inæqualitatem, aut grauitatem, aut capitis,aut alterius cuiusdam partis dolorem sentire se querentibus, ac proinde parcè comedentibus,vbi febris præcedente nocte inuasisset,memini me primo etiã die sanguinẽ detraxisse:nã in quibus copia feruentis sanguinis apparet, dato operam vt eum quamcelerrimè vacues, priusquam in principem aliquam partem irruat. Quamobrẽ etiam de nocte venã incidere ne verearis: nam ita affectis ægrotis expedit vsque ad animi defectionem vt diximus, sanguinem mitti. Noui enim ex eis quosdam ex animi defectione ne- G cessariò refrigeratos,& madoribus toto corpore affluentibus,& aluo citata,celeriter morbo liberatos. Præterea in maximis inflammationibus & vehementissimis doloribus nullum maius remedium noui quàm vsque ad animi defectionem euacuare,adhibita distinctione, an sanguinem mittere,an purgare oporteat. Euacuandum autẽ est vsque ad animi defectionem,sed nõ omnem: neque enim intelligendum est de ea quæ ex ægrotis ex timore cõtingit:neque de ea quæ ex mordacibus succis os ventricu- H li obsidentibus oritur, quum tunc quoque animi defectionem ægroti pati soleant. Verùm talis animi defectio non est sufficiens mensura euacuationis, quæ contingit quandoque antequam conueniat:quemadmodum febricitantibus quoque sæpe vsu venit, vt inter surgẽdum vel

resiđēdum,animo linquātur. Animi igitur defectio quæ A ratione euacuationis fit,fit mensura euacuationis,in affectionibus antedictis. Mentem verò adhibere oportet vtrum purgationem ferant,pulsus eorum contingendo dū sanguis adhuc fluit,sicut in aliis omnibus quibus sanguis mittitur facere consueui,ne fortè ignarus pro animi defectione mortem afferas.

De mensura euacuationis sanguinis,
Cap. IIII.

Sciendum est,dum propositi scopi huius præsidii augē B tur,maiorem euacuationem indicari: dum verò non augentur, tantum detrahendum de sanguinis missione quantum illi fuerint imminuti. Morbi autem magnitudo & robur virium,primi scopi erunt sanguinis detrahēdi:quibus vtrisque scopis præsentibus perspicuum est (vt antè diximus) nullam esse crudorum humorum tantam talémque plenitudinem quæ inhibere hoc auxiliū queat. Deinde verò spectandum est quæ sit naturalis hominis temperatura.nam quibus amplæ venæ sunt,quique modi cè graciles sunt nec albi, neq; tenera carne copiosius eua- C cuabis: contrarios verò parcius:quippe qui exiguum habeant sanguinē, & eorū caro facilè per halitū digeratur. qua etiam ratione pueris non est secanda vena vsque ad quartumdecimū ætatis annum:post quem si magna copia sanguinis congesta esse videatur,tempúsque anni vernum sit,regióque natura temperata, & puer sit natura benè sanguinea,sanguinem minues: id quod multo etiam magis facies si peripneumoniæ,aut anginæ, aut pleuritidis,aut omnino alterius cuiusdam acuti & vehementis morbi periculum immineat.Primùm autem detrahes vs D que ad heminam ad summum: si verò tibi incipienti vires firmæ permanere videbuntur,dimidium heminæ adiicies,iterata missione.nosti enim vehementi pulsui cum æqualitate,tanquam minimè fallaci virium robustarum signo,semper adhibendam fidem,ex abundanti autem & magno.Itaque & septuagenariis si dicti pulsus adsint, & affectio iubeat,venam secabis.quidam enim eius ætatis multum sanguinis habent,& vires itidem robustas: sicut alii sicci sunt,& pauci sanguinis,& facilè nigrescētes quauis parte percussa. E Itaque non solùm numero annorū animum adhibebis,sed etiam habitui corporis. nam sunt qui sexaginta annos solùm nati, sanguinis missionem non ferant:veruntamen minus his vtique detrahes,quanuis eandem habere affectionem quàm florens corpus, videatur.Sed optimum fuerit antequam vena secetur, hæc omnia cōsiderasse,& præsertim quum suppressæ hæmorrhoides sint,& mulieris retenta purgatio.Etenim vbi incisa vena sanguis fluit,tū eius mutationi, & præsertim quū iā adest inflāmatio, & tenori fluxionis nō labascēti, potissimum autem pulsuum mutationi,tanquam indicio non F mendaci,animum diligenter attendas oportet: & continuò cessandum est quū pulsus immutatur,aut in magnitudine,aut quauis inæqualitate:nam de mutatione in imbecillitatē quid attinet dicere?Scis enim in hac qualitate certū fieri iudiciū firmarū & infirmarū viriū. In quibus autem propè sectam venam magna aliqua inflammatio est,in iis sanguinis & in colore,& in consistētia mutationem expectare est optimum. Diuersus enim est sanguis qui inest inflāmationi,à naturali, quia nimis excalfactus est.nam si crudior erat prius,modò rubrior & flauior efficitur: sin eiusmodi prius fuerat,ad nigrum adustione conuertitur.Nam sanguinis mutatio,signo est aliquid ex inflammatione in venam sectam transsumptum fuisse: non tamen omni ex parte expectanda est mutatio,sed est quādoque vt antequā mutatio appareat cessandū sit, idq; vel propter viriū imbecillitatē,vel propter malignitatē inflāmationis.interdū enim nihil ab ea emittitur, sed inibi vehemēter est constrictus.Si tamen vires nondū exolui euacuatione videātur,id quod scies pulsus tangendo & si is cui sanguis mittitur, ætate florēti sit, expectāda mu H tatio est:potissimum verò si aër ambiens sit temperatus. Duo enim hæc sunt quibus præcipuè dignoscitur quantum hoc præsidio sit euacuādum,ægrotantis,inquam,natura qualis sit,quam exquisitè cognoscere nō possumus: & ambientis temperies qualis futura sit misso sanguine: nam quum is calor quem febris affert, multum sanguinis digerit,& ægrotus abstinens viuit,alimentum ex sanguine eum breui tēpore necessariò destituit,atque interim vires exoluuntur. Cōsumitur enim ob temperiem ægrotantis,si humida & calida sit,qualis est puerorum: ob aërem verò ambientem si regio calida sit,& æstiuum tempus.Proinde minus detrahimus quàm affectio commodet,habita ætatis ratione in pueris:habitus corporis in cādidis,& quibus tenera caro est: temporis verò, sub Cane. eadem quoque regionum & constitutionum est ratio. Alio verò modo(vt etiam antè diximus)in cōtrariis, hoc est,frigidis temporibus,& regionibus,largam euacuationem vitamus, propter refrigerationem consequentem: quapropter vnum in his singulis euacuationis modū scripto definire non possumus. Noui enim quibus sex libræ sanguinis fuerint detractæ, & febrim protinus fuisse extinctam,nec vllum virium detrimentum esse consequutum:nonnullis verò sesquilibra non sine leui quadam virium noxa detrahi potuit: quibus si duas libras quis euacuasset,extremè læsisset.Quaobrem scio me quādoque vnam quoque libram & quandoque etiam minus vtiliter detraxisse.

Quæ vena secanda sit, Cap. V.

Si venam causa reuulsionis seces è directo partium ad quas sanguis fluit,perspicuam inde vtilitatem celeriter videbis: at si contrà seces, nihil proderit. Ita affecto liene vena quæ est propè annularem sinistræ manus digitum incisa iuuit.Nonnulli verò eam venam incidunt quæ inter medium & annularem interiacet,& sanguinem fluere sinunt donec ipse per se sistatur,lienémque iuuari aiunt atque si venam internam cubiti secueris. sanguis enim è sinistra manu detractus lienem malè affectum mirum in modum iuuat.Præstat autem nō semel extrahere quantum conueniat, sed in duos dies est facienda partitio. Quinetiam pleuriticis sanguinis missio è directo laborantis lateris adhibita euidentissimam sæpe vtilitatē attulit:quæ verò ex brachio opposito, aut omnino obscuram, aut certè post temporis spatium. Ac sæpè etiam oculorum dolores grauissimos venæ sectio è directo facta,intra horæ spatium sedauit.Ergo in oculis laborantibus vena quæ humeralis vocatur, quæque ex ea deriuata est,in cubito incisæ, perspicuam vtilitatē celeriter afferunt.at dolente latere,aut pulmone,aut septo trāsuerso,aut liene,aut iecore,aut ventriculo,ea quæ per alas in cubiti iuncturam pertinet:maximè autē hæc ipsa interior secanda est:sin secus,ea quæ ab ipsa diducta in flexū iuncturæ apparet,quam iandiu nostis ab humerali vena diductam esse,ipsámque contingere. Sūt enim hi tres modi sanguinis in cubito mittendi,interior, exterior, & medius.Interior vtilis est iis quibus inferiores collo partes patiūtur:exterior iis quibus affectæ quæ sunt illis sūt superiores,vt facies & caput:medius verò locus interdū vtrásq; venas diductas habet in vlteriores partes brachii pertinētes: interdū verò celeriter in vnū inter se coēūtes in flexu iūcturæ:ac nōnūquā earū alterā obscurā,claram alteram.Vbi ergo vena quæ parti affectæ propria est, obscurior fuerit,& ad aliquam ex mediis accedas, da operam vt eā potius incidas quæ à propria diducitur: quā G doque etiam vsu venit vt quæ inferiores sunt cubiti iunctura,quæ in vlna sunt, eas nihil prohibeat incidere vbi quæ in cubito sunt, non vtique appareant: & ex iis ipsis incidendæ sunt quæ è directo partium affectarum sitæ sint.Sanguinis ergo missio quæ in brachio fit,rectè quidē administrata nihil magni habet in se:at si in ea peccatum sit,triplex error consequitur,vt in media neruus exiguus, in humerali nerueus capitis musculus: in interiore verò arteriæ vena subiecta simul etiam incidatur.

Cauendum esse ne axillarem venam incidamus si necessitas non vrgeat,idque propter arteriam ei subiectā,
Cap. VI.

Siquis autem alibi vnquam in vena secanda arteriam quoque secuit,hoc loco id contigit: ergo maximè ca-

uendum eſt ne eã incidamus. ſi verò neceſſitas id cogat efficere, duo hæc conſideranda erũt, vt eam ligemus qua maximè parte pulſus arteriæ nobis indicat. quod vbi fecerimus, videamus an locus vlla ex parte infletur: ſiq; infletur, vinculum ſtatim ſoluendum, & quod inflatum eſt, ad æqualitatem redigendum, & iterum ligandum initio deligationis in primo loco, vbi arteria ſub interius brachii caput eſt ſita. conãdúmque eſt vt venam inferius incidamus, quia eo in loco diſiuncta ab arteria eſt per venam mediam, cui nullum vas ſubiicitur. Sed neruus eſt (vt antè dixi) notabilis in medio flexu: quem ne tangamus, diligenter eſt animaduertendum.

Situm & ſectionem humeralis venæ omni ratione vacare periculo.

Venam autem humeralem ſecare omnibus modis ſine periculo licet: & tamẽ quibuſdam etiam ex huius ſectione muſculus ſub radio conſtitutus indoluit: alios inflammatio ſubſequuta vexauit, & dolor diu perdurauit. Verũtamẽ iis qui ſic affecti fuerint, vena nõ vno ictu fuit diuiſa, ſed quũ primùm fuiſſet aberratum, ſecundò & tertiò, & quãdoque etiam quartò fuit percuſſa. quamobrem quum muſculi caput ſæpe punctum fuiſſet, eiuſmodi affectiones excitatæ ſunt. At vnico ictu magna facta diuiſione, nec quiſquã inflãmatione correpť eſt, nec dolorẽ cõtraxit. quocirca hæc eſt intrepidè ſecãda, ſed interior, cautè admodum & conſideratè. Conãdum autem eſt in media incidenda, ne vbi neruus eſt ſitus, fiat ſectio. Nũc verò, quemadmodum prædictæ omnes partes ſecta cubiti vena (vt dictum eſt) iuuantur: ita etiã quæ inferiores ſunt, iuuantur inciſis iis quæ in malleolis & poplitibus inſunt. Prædictis autem inferiores ſunt coxendix, veſica, atque vterus. renes ad vtranque partem pertinẽt: ſiquidem inferiores ſunt iis quas prius diximus, ſuperiores verò quàm eæ quas ſecundo loco recenſuimus. Itaque miſſus ex cubito ſanguis interdum eis prodeſt, vbi recens inflammatio ſit, & ſanguis redundet: quibus verò affectio ineſt quam propriè nephritin vocant, venas poplitis aut certè malleolorum ſecare conuenit. Vteri verò inflammationibus magis etiam quàm renum, venis in crure ſectis ſuccurritur. nam euacuationes quæ ex cubito fiunt, aliud etiã malum habent adiunctum, vt mẽſtruas purgationes, ſanguinem ad partes ſuperiores corporis retrahendo, comprimant. at iis quæ in cruribus fiunt, hoc etiam ineſt vt mẽſes cieant. Memini verò me iſchiadas quæ non ex frigore, ſed impletis ſanguine quæ in coxa ſunt venis exortæ eſſent, vno die, facta ex cruribus euacuatione, curauiſſe. idcirco vena poplitis vtilius ita affectis quàm malleolorũ ſecatur: at ſcarificatio nihil eis perſpicuò prodeſt. Vt autẽ ſummatim dicam, incipientes inflammationes reuellendo euacuandæ ſunt: inueteratæ ex iis, ſi fieri poteſt, affectis partibus: ſi non queat, ex vicinis. In iis quæ incipiunt auertendum eſt quod influit: in inueteratis, id tantũ quod affectæ parti infixum eſt euacuandum. Id autem optimè euacuabitur per venas cum iis coniunctas quæ ſunt in ipſis partib9. Cui rationi ſubſcribit etiam experientia. quocirca quæ in gutture & arteria graui inflammatione affliguntur, in principio vena ſecta in cubito, poſt ipſum verò in lingua, egregiè prodeſt, inciſis videlicet ambabus venis quæ in ea ſunt. Sic quoque induratas inflammationũ in oculis reliquias iuuat inciſa vena quæ ad magnum oculi angulum decurrit: vt etiam capitis grauitates & inueteratos eius ex plenitudine dolores leuare manifeſtè ſolet in fronte ſecta vena. At incipientes aut vigentes iuuat per cucurbitulam in ceruice facta reuulſio, eáque interdũ per ſe, interdum cũ ſcarificatione adhibita. Cæterùm pri9 euacuare totum corpus oportet. Eadem quoque ratione incipientes in occipitio dolores atque vigentes vena frõtis inciſa iuuat. In quibus verò corporib9 nulla adhuc particula affecta eſt, ſed ineunte vere vacuationem anticipamus, in iis, ſi quidem talis ſit homo qui quotannis æſtiuo tempore morbis febrilibus obnoxius eſſe ſolitus ſit, & euacuare ſtudeamus id quod materiam morbis ſuppeditat, omnis pars eſt ad detrahẽdum ſanguinem accommodata: ſicut etiam ſi arthriticus ſit qui omnibus articulis laboret. Quibus verò pars aliqua præcipuè infeſtetur, vbi prius euacuati nõ fuerint, nõ eſt ex quauis parte molienda vacuatio, ſed ſicut in iis qui pati iã incipiũt. quãobrẽ podagricos ex cubito vacuabis: quos verò comitialis morb9 aut vertigo affligat, potius ex crurib9. Si verò ad venæ ſectiones propter ſuppreſſas hæmorrhoides peruenias, ſi cohibere eas velis, quæ in brachio ſunt: ſi prouocare, quæ in cruribus ſunt venas ſecare oportet. At in quibus mẽſes retinẽtur, ſemper in cruribus, ſi quidem ciere eos oporteat. Accidit tamen aliquando vt ex vtero per eroſionem ſanguis erumpat. in quo non eſt idem curationis conſilium. ſiquidem non effluere ſanguinem volumus, vt in menſtrua purgatione, ſed planè ſiſtere conſilium eſt. Ego verò quandoque in aliqua ſimia diſſecanda, neruum venæ mediæ in cubito ſubiectum, & rurſus in alia eundem prope venam ei parem ſimiliter conſpexi. Quorum cõſpect9 vt rarus eſt, ita vtilis fuit ad tollendam calumniam medicorum, vtpote neruum incidentium: quãdoquidem poſt ſectionẽ ſtatim illi quibus eſſet adhibita ſectio, affectionem ſtupidam in brachii longitudine ſentirẽt, quæ poſtea toto vitæ tempore eos occuparet. Ego verò iis qui medicis id vitio verterent, indicaui propriam corporis fabricationem ita quandoque fieri: & hac ratione medicos dedecore liberaui.

Quod tempus ſit venæ ſecandæ, & iterandæ euacuationis.

Quibus euacuatione opus eſt, in iis eſt maturanda euacuatio: niſi quædam corruptio cibi in ventre concoquendi facta ſit, aut tarda concoctio, aut etiam cibi in eo contineantur. Verùm quoniam ſæpe quintus aut ſextus eſt ab initio dies antequam nos ad curandum accerſant, expediet tunc quoque ſanguinem mittere, etiamſi primum huius auxilii tempus ſit omiſſum. Quocunque enim die mittendi ſanguinis ſcopos in ægrotante compereris, in eo hoc auxiliũ adhibeto, etiamſi viceſimus à principio dies agatur. At quinam ſcopi erãt? morbus magnus, & virium robur, puerili ætate excepta, & aëre nos ambiente valde calido. Quoniam verò progreſſu temporis virtus in pleriſque morbis exoluitur, ideo mittendi ſanguinis occaſio multitudine dierum aufertur: nõ quò primariò dies hoc efficiant, ſed per medium virium diſſolutionis. Itaque ſiquando vel ſecũdo à principio die vires exolui videantur, à vena ſecanda vtique abſtinebimus. In quacũque autẽ diei noctiſque hora ſanguinẽ mittes, ſi in febricitantibus, ſcopum habeas declinationem ſingularum acceſſionum. quibus autem aut propter lippitudinẽ aut aliud tale quippiã citra febrim hoc auxilio eſt opus, in iis magnitudinem doloris, aut inflammationis, aut totius affectionis cui ſecta vena opus eſt, reſpicias. Quùmque nihil tale aut vrgeat, aut prohibeat, præſtat mane venam incidere, non ſtatim è ſomno experrectis, ſed circiter horæ ſpatiũ antè vigilantib9. Quoſdã lauare prius eſt meli9, quoſdã etiã prius deãbulare. Cæterùm in quib9 vere ineũte venã incidere aggredimur, aut propter metũ febris aut alterius cuiuſpiam affectionis, ſcio me ſanguinem etiam quibuſdam detraxiſſe, poſteaquam rerum conſuetarum aliquid confeciſſent. Iteratæ autem detractionis tempus, in quibus ſimpliciter euacuare nobis propoſitum eſt, eodem die eſto: in quibus autẽ reuellere, ſi duobus deinceps diebus fiat reuulſio, melius ſuccedet.

Ex Antylli ſecundo libro de præſidio euacuante, quænam vaſa in corporis partibus ſint ſecanda, Cap. VII.

SI à fronte ſanguis auferendus ſit, rectam in fronte venam ſecamus. in plurimis verò, in ſuperioribus frontis partibus & caluaria, vbi vena ad Y literæ ſimilitudinem ſcinditur. Sectio autem in parte inferiore ad ipſam venæ ſciſſionem eſt faciẽda. Quæ verò in angulis oculorũ ſunt prope ſupercilia, multo ſupra angulos incidimus. Poſt aurem verò ſecanda eſt ea quæ duræ parti auris eſt oppoſita. Quæ ſub lingua ſunt, ſi nõ vtranque, at certè eam quæ magnitudine excedit, dextram vtiq; ſecamus. In brachio

verò,eam quæ ex humero deſcendit:in manu, eam quæ inter medium & annularē interiacet:in poplite quæ maximè media eſt:in malleolis,interiorē: ſique ante & poſt malleolos ſint,eas quæ antè,ſed propter vaſorum exiguitatem non eſt ſæpe in noſtra poteſtate, vt quod velimus incidamus.Porro in ſecandis cubiti venis,& quæ circa cubitum ſunt,varia animaduerſione eſt opus: hic etiam ſi minus in nobis ſit vt eligamus quam velimus, aut vnà ſolùm appareat,vel etiam ſi aliæ appareant, ſed accommodatius ex vna fiat euacuatio,dare operam debemus vt ex ea ſanguinem detrahamus:ſi verò,vt natura fert, & in pleriſque accommodatæ ſunt tres,eæque ſunt perſpicuæ, ea nimirum quæ ſuprà eſt ad muſculum,& media,& quæ ad brachii exortum eſt, cui etiam ſubſtrata eſt arteria, tunc quænam in aliquibus ſecanda ſit,diſcernendum erit. Nā in iis qui animo linquuntur, aut ſtomachus aliquo vitio affectus eſt,aut virium robur ſuſpectum eſt,vena ſuperior incidenda eſt:quibus confertim facta detractione,& cōcitata euacuatione eſt opus,media: at quibus mutatione in melius & diuerſitate,inferior. Ac ſuperior quidem cauenda eſt in iis qui muſculos conuerſos & circumſcriptos habēt,& in quibus muſculorum curuitas vaſis incumbit, paulo ſupra flexum venà eſt incidēda. In gracilibus vitāda eſt inferioris inciſio: & in quibus vena ipſa firma & valde magna eſt.metꝰ enim eſt ne vires exoluātur,magna ſectione adhibita.Si verò hoc fugientes,exiguā ſectionē fecerimꝰ,ſanguis in grumos cōcreſcet, & fiēt aneuryſmata quæ ſatis longo tempore perdurant, ſed poſtea ſedantur.In valde pinguibus,ſi venter aliquis ſectione venæ diuidatur, vena ſuperior incidenda eſt: nam & muſculus humectus qui ſuprà eſt plurimum à vaſe abductus eſt, & nerui plurimùm ab hac parte ſunt diſiuncti: quamobrem etiamſi quiſpiam profundiſſimam ſectionem fecerit deinduſtria,ad eos non ſit peruenturus.Vena verò in omnibus ſemel abſolutè pinguedinis eſt expers, & detecta,& facilè ſcinditur,& facilè fluit. Iam verò media quoque multùm abeſt à neruis qui ſub ea ſunt ſiti:ſed ea in pleriſque antequam ad flexum perueniat, in multas partes,aut ſaltem in duas ſcinditur, quarum altera ſuprà, altera verò infrà vergit.Quocirca in venæ ſectionibꝰ quæ tactu fieri dicuntur, ſed coniectura fiunt, quibus venæ inciduntur,ii pati ſolent.Quoniam enim in venarum ſciſſione venæ ipſæ ſciſſæ tenuiſſimæ ſunt, & non apparent, ideo errores committuntur.ergo hæc vena non tundenda eſt.Quinetiam alius quidam error in deligando brachio ad venā ſecandā cōmittitur,vt cutis vehemēter tēſa in medio flexu,quia ad brachii muſculum extenditur, opinionem ſæpe vaſis facit: quare hoc cauēdū nobis eſt.

Quod tempus opportunum ſit venæ ſecandæ in ſingulis temporibus,ex Herodoti libro de præſidiis euacuantibus, Cap. VIII.

IN ſingulis temporibus morborum, in principiis acceſſionum incommoda eſt venæ ſectio, niſi magnum aliquod malum febricitantes inuadat,vt ſuffocatio,aut conuulſio,aut excrucians dolor: ſi verò nihil extrinſecus vrgeat,remiſſionis tempora ſunt expectanda:ſique longa interualla ſint,in perfecta remiſſione venam ſecare conueniet. Vires enim robuſtæ facilius euacuantia præſidia ferunt,& conſtant pro earum robore, & tantum non auxiliis manus præbent,quæ omnia in longa mutatione fiūt. Atquum in acceſſionibus conciderint,auxiliis tātùm indigent quibus recreentur:ſi verò breue ſit remiſſionis tēpus,præueniendum erit vt ne eam perfectā expectemus, ſed quum incipit remiſſio ſecanda vena eſt.Licebit enim nobis paulo interiecto tempore poſt detractionem,in remiſſione alere: & in febribus quādoque auferentia remedia adhibemus,addentia verò non item, ſed abſurdum eſt vt alendi tempus in venæ ſecandæ tempore conſumamus:quúmque inuaſionis tempora elapſa ſtatū faciant,ignota verò ſint tempora ſtatum ſuſcipientia, propter inuaſionem eo tempore eſt facienda ſectio: nam quod reliquum eſt ſedabitur.Quum verò ad remiſſionem currit inuaſio,tunc inſpiciēdū eſt: quum verò eò peruenit,mo-

A uendum eſt,& præſertim hoc præſidio. At quorum continuus morbus eſt,nec diſcerni tempora poſſunt, idē eſt venæ ſecandæ,& cibi dandi tempus,vt paulo ante corporis recurationem ſanguis detrahatur:ſi verò continentes febres ſint,& aliquam acceſſionem perſpicuam afferant, in qua accedentes in eadem magnitudine maneant,& ordinatas aut inordinatas inuaſiones faciant,diligentiſſimè animaduertendum erit ne increſcentibus inuaſionibus detractiones moliamur, ſed in temporibus inæqualibus, quod etiam tempus ad cibum dandum erit accommodatum.

B Antylli quid ante venæ ſectionem faciendum,ex ſecundo de vacuantibus præſidiis libro, Cap. IX.

ANte venæ ſectionem ligandum eſt brachium robuſto vinculo,quod habeat duorum digitorum latitudinē,aut paulo plus eo.In iis verò qui muſculos brachiorum elatos & circūſcriptos habent,vinculum eſt inferius iniiciendum,ac præſertim ſiquibus venæ ſectio adhibetur,ſint oblongi: ſiquidem in eis interuallū longitudinis à muſculo ad cubiti flexum ſatis magnum intercedit: in C paruis autem non multum. Simili quoque modo iis qui muſculos contortos habent,ſuperior cōſtrictio eſt inutilis.Eſt enim paulo inferius medietate muſculi facienda ligatio,ad finem muſculi vinculo conſtituto:at in mulieribus,& qui muſculos flaccidos habēt,nihil prohibet medio muſculo vinculum adhibere.Sed ſi inferius quàm totus muſculus ſit,aut ſi in inferioribꝰ eius partibꝰ deligauerimus, licebit nobis valida admodum conſtrictione vti: quod tamen partibus quæ conſtringuntur, non eſt vtile, D quandoquidem in conſtrictione & vaſa occultiora fiunt, & obſtupeſcit manꝰ, ac dolore cōficitur. Verùm ſi in muſculi medietate fiat conſtrictio, neutiquam premendum eſt,ac præſertim in mulieribus & delicatis. compreſſo enim muſculi ventre, perſæpe in brachio hypoſphagma oritur:nonnullis verò & eryſipelas & abſceſſus conſequūtur.In quo etiā videndū eſt ne vinculū cutim inuertat cubiti, ſed naturalem eius ſitum cōſeruet,vt quum ablatum fuerit,cutis in proprium locum ſecedens in cauſa ſit ne ſanguis effluat,quum diſſecta cutis in locum venæ ſectio E nis abeat,atque ita eam claudat. Qui verò in vaſorum nō apparentium ſectione infra cubitum conſtringunt,non rectè faciunt.nunquam enim in vllo membro vaſa eleuata ſunt ab inferiore cōſtrictione. quin ne illi quidem qui prius ſpongiis vaſa quæ in cubito ſunt,fouent, quicquam proſunt,quia non eleuarentur niſi adhibita conſtrictione:vbi verò ſit facta deligatio, manus inter ſe fricandæ ſunt,& aliquid manu tenendum. Quibus verò in fronte aut angulis oculorum,aut ſub lingua, aut ſecūdum aures venæ ſecantur,vinculum eſt collo iniiciendum, & ægro- F tanti imperandum vt dextram aut ſiniſtram manum ſub mento teneat,aut ſolùm pollicē totum, atque ita laqueus digitis alligandus & adſtringendus: ita enim guttur non deficiet,& vtriuſque partis vaſa ad caput tēſa eo compreſſu in ſuperioribus partibus intumeſcent. In abſurdis verò aut languidis hominibus,miniſter adſtans manum mēto ſubiiciet.Si à manu detrahere ſanguinem velis,prius perfundenda eſt aqua calida,atque ita cum conſtrictione relaxanda:in malleolis verò, conſtrictio ſupra genu in femore fiat:ſanguíſque,ſi fieri poteſt, in balneo detrahatur, G vel ante fomenta adhibeantur: quúmque fuerit admota conſtrictio,laborans inambulet:quúmque ſit facienda ſectio,rectus ſuper vnico crure conſiſtat. Idem fiat in venarum poplitis ſectione,& conſtrictio paulo ſupra poplitem adhibeatur.

Quomodo vena ſecanda ſit,ex eodem, Cap. X.

VEnas incidimus quandoque punctim, quandoque cæſim:ac punctim quidem eas quæ non apparent, cæſim verò eas quæ valde in ſuperficie cutis ſunt ſitæ. H Non totum autem vas ſecandum eſt.nam auerſis eius labiis fluxio non fit cum eiaculatione: ſed neque etiā inferior vaſis pars ſecāda eſt, verùm ſuperior. Dico autē inferiorē, quæ ad brachii exortū infrà vergit: ſuperiorē verò

quæ ad radium. Nam superiore parte incisa, decentior fit sanguinis iaculatio: at partibus inferioribus incisis nihil iaculabitur.

Quando, qua magnitudine, quáque forma secanda vena sit, ex eodem libro;

Cap. XI.

IN iis qui euacuatione confertim facta indigent, ampla incisio facienda est: at vbi sanguinis lationem reuellere atque auertere oporteat (quemadmodum vsu venit in iis qui sanguinem reiectant, aut ora venarum aperta sunt, aut sanguis è naribus aut alia parte quadam fluit) perexigua est facie͂da. Eiusmodi enim quum ab ipsa affectione vacuantur, non iam euacuatione, sed retractione atque auersione indigent: ex quo fit vt sanguis multo tempore fluere ex vena debeat. Præterea angusta sectio in paruis vasis est itidem facienda, ampla in magnis. Nam siquis in magno vase sectionem paruam faciat, sanguis necessario collectus concrescet. Sunt autem tres incidendarum venarum figuræ, transuersa, recta, quæ non pungit venam, sed scindit: & harum media obliqua. Ac transuersa quidem vtendum est vbi iterationem nullo modo faciendam esse existimamus: curuato enim cubito statim conglutinatur: obliqua iterandæ sanguinis missioni apta est, quoniam in flexu cubiti non ita exquisitè labia sectionis componuntur. forma verò oblonga conuenit iis in quibus non solùm eodem die iteranda est sanguinis detractio, sed tertio etiam die & quarto: siquidem cubito curuato labia sectionis à sese plurimùm diducuntur.

Quid faciendum sit vt sanguis facilè fluat, ex eodem libro, Cap. XII.

SI fluxio sanguinis non procedat quòd violentior sit adhibita constrictio, remittenda ea est: si verò cute recurrente, vasis incisio fit abscondita ex cõtractu cutis supergressæ, cubitus in omnes figuras erit constituendus ac voluendus, vt supinus, vt sublimis, vt extensus, vt denique contractus teneatur, donec in ea tandem figura consistat, vt vasis sectione contra cutis diuisionem rectè constituta, sanguis facilè fluat: sique parua sit facta diuisio, iterum erit diuidenda. Quum verò præ timore sanguis non fluit, accommodatius erit vt sine strepitu effluat: ea enim turbatio sedatur, si non existiment vlcera pascentia non esse consequutura. Si animi defectio perturbet, stratis & reclinatis sanguis mittetur, & stomachus tùm vomitibus & digitorum in os immissionibus vellicandus, tùm odoramentis recreandus: sed & partes extremæ vinciendæ erũt sic, vt magna molestia afficiatur. Si verò cõcretio sanguinis in grumos interturbet impediátque effluxionem, concretionem dissoluere ambobus vtriusque manus indicibus digitis oportebit, & comprimendo elidere, atque exprimere: oleúmque erit infundendum, & multo etiam magis acetum, quod sanè habet grumos dissoluendi potestatem. Si perfrictio vetet ne sanguis exeat, eáque sit vel propter aërem frigidum, vel quia morbus frigidus sit, vt est comitialis atque attonitus, & qui sunt generis eiusdem, fouendus erit locus perfundendo, fricando, vngendo, & omnino ad contrarium statum erit redigendus. Iam verò pinguedo & caro in pinguibus & carnosis prosilit dum sanguis aufertur, eúmque cohibet: in quibus hæc vnica est ratio: nam vel auferre eum qui recurrit, vel retinere oportet.

De arteriarum sectione, Galeni,

Cap. XIII.

ARterias quoque secare medici consueuerunt: alias quidem in temporibus ob humores calidos & flatuosos ad oculos confluentes: alias verò secundum aures, ac præsertim in vertiginosis, & quicunque diuturnis capitis doloribus calidis & flatuosis afficiuntur. Iam verò & ob alias quasdam capitis affectiones diuturnas, arteriarum quæ post aures sunt sectione vtuntur, non tamen eas secant quum vlla alia pars affecta est, quum tamen multæ sint quæ hoc auxilio potius quàm venæ sectione indigeant. Vbi enim calidus flatuosúsque sanguis in arteriis collectus infestat, illic communibus affectæ partis sectis arteriis est opus: verùm quia sanguinis fluxus difficulter comprimitur, arterias secare medici non audent: atque etiam quum vulnus ad cicatricem perducitur, aneurisma efficitur. Idcirco maiusculas arterias medici ob hanc caussam refugiunt: paruas autem tanquam non ita multum profuturas non incidunt: quanquam & ipsæ quoque nonnunquam non mediocre commodum attulisse visæ sunt, & cicatrix etiã eis absq; aneurismate fuit obducta. Quin etiam si maior arteria sit, cicatrix ei inducitur sine aneurismate, tota vtique secta: quæ res sæpe imminens ex profluuio sanguinis periculum sustulit. apparet enim perspicuè quum transuersa sectione tota per se totam discinditur, reuulsis vtrinque ambabus partibus, vnam sursum, alteram deorsum concedere. Equidem admonitus quibusdam insomniis mihi perspicuis, arteriam secui, quæ inter pollicem atque indicem dextræ manus sita est, sanguinémque effluere permisi donec ipse per se cessaret, quum ita somnium mandauisset: effluxit autem non tota libra. Atque ita subitò diuturnus dolor, in ea præcipuè parte infixus qua iecur septo transuerso committitur, sedatus est. Alteri verò cui ex vulnere in malleolis accepto secta fuerat arteria, sanguinis cursus non cessauit donec ego vocatus totam arteriam secui: deinde medicamento ex aloe, thure, & albis ouorum, pilis leporum molliusculis excepto vsus sum, & vulnus citra aneurisma curuatum est, carne videlicet osculo arteriæ obducta: homo verò ille quadriennio per exigua temporum interualla coxæ dolorẽ sentiens, exinde perfectè conualuit. Hæc itaque mihi sæpenumero persuaserunt, vt in summis artubus, imò verò & in capite, arterias secarem in omnibus doloribus qui à calida flatuosáque substantia nasci viderentur, ac præsertim in membranis quarum dolor pungentis speciem refert, & sensim expãditur: pungente quidem in vna parte sensu, tanquam in affecti loci centro infixo: tensionis verò sensum percipiente omni particula quæ circa centrum sit constituta.

De arteriarum sectione, ex Antyllo,

Cap. XIIII.

ARteriam secamus, si fieri possit, quæ sub vertice ad occiput & media inter tẽdines: sin secus, eam quæ secundum aures est, vel eas quæ in vtroque verticis latere ad sinciput sunt. pertinent enim ad coronalem & mediã suturam. Quæ verò à temporibus ad frontem pertinent, ideo non secantur quia sitæ contra musculum sunt: eas enim facilè sine periculo incidemus, si iusserimus ei cui arteriæ secantur, vt genas moueat, inhæreátque, ac innitatur. Ita enim musculi omnes temporum toti per se totos perspicuè mouentur. Poterimus ergo omissa parte quæ mouetur, in ea parte quæ in fronte quiescit facere sectionem: veruntamen neque multum, neque confertim sanguis ex arteriis propter earum exiguitatem fluit: sed nec etiam cum multo spiritu exit. venosæ enim sunt. Non igitur multa sectio facienda est: hinc magis varia fit detractio. Quæ verò ante aures sunt qua musculi mandibularum exurgunt, firmæ admodum sunt ac robustæ, sed rarò citra periculum secantur, propter musculorum propinquitatem, & propter implicationem eius loci membranarum. In secandis verò arteriis occipitis, vsque ad os secanda arteria est: ósque ipsum abradendum, vt caro ex ipso osse suppullulet, & per eius medium oscula arteriæ excipiantur: & præcidatur. melius enim est vt ipsam tanquam varicem excipiamus, & subiecta volscella, aut alio quodã instrumento simili, incidamus non multũ, sed particulatim. Vbi satis sanguinis effluxerit, supposita volscella vas extrahendum est, & medium præcidendum: ita enim neque committetur, neque ex fluxu sanguinis periculum vllum consequetur, quum oscula arteriæ in carnem recurrant.

De cucurbitula, ex Galeno,

Cap. XV.

CVcurbitulæ corporibus prius euacuatis vtiles sunt. quum enim plethorica sunt corpora, cucurbitulas non adhibemus. Eadem quoque ratione in cerebri membranarúmque inflammationibus non vtimur cucurbi-

tulis in principio affectionum, quemadmodum ne in vlla quidem alia parte quam obsideat inflammatio: sed tum quum nihil præterea influat, totúmque corpus antè sit euacuatum, atque vsus postulet vt aliquid eorum quæ in parte inflammata sunt, moueamus & amoliamur, vel ad exteriora attrahamus. Quum verò affectiones adhuc fiunt, tum non iis membris quæ laborare incipiunt, sed eis quæ his continuata sunt, reuellendi causa cucurbitula admouetur: in principio verò vtendum est repellentibus.

Antylli, de cucurbitula, ex secundo libro de præsidiis euacuantibus,

Cap. XVI.

IN mediocri dolore & similibus, leuibus cucurbitulis quæ sine scarificatione amouentur, vtimur: vbi autem volumus roborare, vehementibus: in oppletis verò particulis, vt in iis quæ à corrupta materia vexantur, præcisa cute affiguntur. Antequam verò applicentur, ventrem iã emollitum esse oportet, aut omnino nullam infestãtium excrementorum suspicionem subesse, & prius omnino comedisse, aut post leuem cibum, eúmque iam subductum, aquam præbibisse. Maximè autem si sanguinem detracturi simus, primùm locus est parumper illinendus: sique postea satis ruber & tumidus à cucurbitula sit factus, scarificandus erit: si non, tertio loco erit admouenda, donec pars in tumorem extollatur atque rubescat. Si verò nec tumor nec rubor excitetur, partes vsquedum puniceæ fiant, spongiis fouendæ sunt, & ita postea scarificandæ: at si norit quispiam corpora non rubefactum iri (veluti in iis quorum pingue abdomen est, aut in refrigeratis, & mulieribus quæ pepererunt vsu venit) tum antequam cucurbitula affigatur, cataplasma partibus superdabitur. Sed fit interdum vt à leuibus cucurbitulis tumor validus, colore liuidiore excitetur: vbi verò scarificatio sit facta, aut parum quidpiam, aut certè nihil sanguinis effluat, quum & crassius sit quod antè stat atque carnosius. in eiusmodi ergo, spongiis maximè fouere locum, tenuémque & facilè fluentem reddere sanguinem conuenit. Ne verò prope mammas cucurbitulæ affigantur cauendum est: illapsæ enim cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgescentes, magna admodum difficultate auelluntur: vbi autem eas auulseris, oleum erit perfundendum. Applicandæ autem cucurbitulæ sunt ex modico igni: nam si vehementes adhibeantur, vapore inflammantes contendentésque corpora, nihil notabile attrahunt: eo verò situ collocandas esse partes vt ne sanguis in eis contineatur, crassescénsque excretioni impedimento sit, sed vt pronus ad inferiora effluat, inter omnes constat. Ablatis cucurbitulis, siquod eductum est satis sit, partes curabimus: sin sec⁹, iterum eas affigemus. In capite verò non cum multo igni affigendæ sunt, siquidem vehementer attrahent, & euelli difficulter poterunt: quæ ex modico igne admouentur, id quod opus est facient. Quum verò ad auellendum difficiles sunt, spongiis calida & frigida aqua imbutis circundare eas oportet, siquidem ita remittentur: sin minus, eas perforare consilium est.

De cucurbitularum differentia ex materia & figura sumpta.

Differentiæ cucurbitularum quæ sumuntur à materia, tres sunt, vitreæ, corneæ, æneæ. Argenteas quia vehementer igniuntur, reiicimus: ænearum est vsus frequentior: vitreis quoque vti possemus in quibus sanguinis est consideranda euacuatio: & corneis item in capite, vbi æneas auulsu difficiles fore cognosceremus: itémque in timidis, qui à flamma deterrentur. In figura autem præcipuè differunt æneæ: altiores enim magis quàm humiliores trahunt: quæque humiliores sunt, quia non vehementer attrahunt, capiti sunt accõmodatiores. Quæ habẽt plana labia, corporibus latis: quarum labra resima sunt, curuis & gracilibus aptius admouentur: quæ acutum os habent, iis conueniunt in quibus non scarificamus, sed vehementi impositione cucurbitularum quas leues affigimus, attrahere volumus, quum acumen labrorum ad violẽtũ attractum faciat. Quæ labra habent obtusa, cum in alis, tum vel maximè in capite vtimur. Attractio verò ænearum itémque vitrearum cucurbitularum ex igne fit: cornearum citra ignem: siquidem in extremo perforatæ sunt, quúmque adhibentur, abstersæ vehemẽter per foramen trahunt. statim verò foramen digito aut cera clauditur.

Herodoti de cucurbitulis, ex libris de præsidiis euacuantibus,

Cap. XVII.

CVcurbitula materiam quæ in capite est, euacuare potest, itémque dolorem soluere, inflammationem minuere, inflationes discutere, appetitum reuocare, imbecillum exolutúmque stomachum roborare, animi defectiones amouere, quæ in profundo sunt, ad superficiem traducere, fluxiones siccare, sanguinis eruptiones cohibere, mẽstruas purgationes prouocare, facultates corruptionis effectrices attrahere, rigores sedare, circuitus soluere, à propensione in somnum excitare, somnum conciliare, grauitates leuare. atque hæc quidem, quæque his similia sunt, præstare cucurbitularum vsus potest.

De scarificatione, ex libris Antylli de præsidiis vacuantibus, Cap. XVIII.

SCarificamus partes corporis quæ aut inflammatione aut duro tumore laborant, eáque siue distentæ sint ac dolore vexentur, siue fluxionibus infestentur, quum scilicet ad statum venit fluxio, aut iam eundem sit consequuta, aut acris adsit materia. Pars autem quæ scarificãda est, prius si fieri potest, lauari debet: sin minus, aqua tepida perfundi, vsquedum rubefiat: aut spongiis foueri, aut soli ignive exponi, & postea scarificari. Adhibẽdæ autem sunt incisiones cruribus & abdomini per rectitudinem: eodémque modo in thorace, dorso, & ceruice: at in capite, pro situ capillorum: in fronte, obliquæ. Porro incisiones sint æquali inter se magnitudine, sintque æqualia quæ inter eas sunt interualla, initiúmque scarificationis ab inferioribus partibus sumatur: ita enim sanguis ad extimas partes influens, non obscurabit eas quæ deinceps scarificandæ erunt. Situs verò scarificationum per æquales inter se ordines fiat: non fiat autem scarificatio plagam infligendo, sed per tractum. hoc enim pacto dolore vacabit.

Apollonii de scarificatione,

Cap. XIX.

QVum ad corroborationem & quamlibet corporis tutelam, sanguinem conferre plurimùm didicerim, qui quidem plerunque redundat, & interdum qualitate in peius vertitur, existimaui vbi redundat, imminutionẽ: vbi correptus est, immutationem conuenire. Venas igitur eodem anno sæpe incidere non esse accommodatum censui, quoniam vnà cum multo sanguine spiritum quoque vitalẽ effundi intelligebã: quo crebri⁹ exhausto, tota corporis cõpages refrigeratur, & omnes naturales actiones pei⁹ obeũtur. Quocirca iudicaui à particulis ignobilissimis, vtpote à cruribus, sanguinis detractionem scarificãdo fieri debere, quantitatem metiendo ex hominis habitu atque vsu qui expostulet. Præstantissimum autem hoc auxilium est, tum ad tuendam sanitatem, tum ad recuperandam, quum auersa fuerit, vel ab aliquibus huiusmodi causis. Sed nemo tamen putet me venæ sectionem reiicere. eã enim ego in maximis periculosissimisq; affectionibus non omitto: in quibus abunde affatímque sanguinẽ effundere oportet. nam in vehementibus affectionibus euacuationes affatim faciendæ sunt. Plethoram verò mediocrem, quæ aliquid mali sit factura, & iam conuersionẽ in morbosum statum attingat, tibia scarificationibus vexata, quæque sine molestia, & quantam voluerimus sanguinis extrusionem reddiderit, citra validam totius corporeæ molis commotionem soluit. Sæpe autẽ plus quàm satis sit congregatur: quare non est cunctãdum, quin quoties signa plenitudinis inciderint, eam tollamus eo modo quem nunc præscripsi. Præstat autem viscera, quæque in toto corpore insunt vasa, nõ repleri immoderatè, neque distendi, sed potius in quadam relaxatione terminata contineri, vt expeditè permeare spiritus naturalis queat.

Scarificationem mulieribus quæ non probè purgantur, itemque aliis plerisque affectionibus prodesse, Cap. XX.

MVlieribus quibus non prosperè succedit purgatio, scarificatio mirabiliter auxiliatur: nam quod illic minus est factum, hac ratione euacuatur. Statutum autem purgationis tempus expectandum est, túncq; si nihil aut parum sponte sua effluxerit, hoc auxilio tantum detrahemus quantum vsus postularit. Quinetiam hoc auxilium quibusdam mulieribus maxime profuit, vt menstruæ purgationes de more iterum redirent: continua enim ad partes inferiores sanguinis deductio, ei quoque viam ac propensionem parat. Equidem mulieres quæ multum ætate processerunt, quibus iampridem menstruæ purgationis nihil apparuerat, vbi aliqua molestia corporea vexarentur, hac curatione subleuare consueui. est enim hæc mulierum propria, multúmque efficax est, quippe quæ naturalis excretionis modum imitetur. Euacuare autem interdum scalpello soleo, interdum hirudines admouendo. Iam verò quum oculos quidam ex longo tempore ab incessabili fluxione infectos haberet, hoc præsidio sanatus est, quum nos aliis quoque localibus auxiliis ad oculos vteremur, & totius corporis curam gessissemus. Senex etiam quidam, quum prius per longa interualla, deinde breuia, strangulante circa pulmonem angustia vexaretur, simili modo est curatus. Vacuandum autem tantum est quantum conuenire videatur: estque cauenda refrigeratio: alimentúmque moderatum tribus aut quatuor diebus dandum. Quúmque pestilentia vehemens per Asiam vagaretur, multique ob eam causam obirent, egóque in morbum itidem incidissem, secūdo die quum remissio fieret, crus scarificaui, & ad duas libras sanguinis detraxi, atque hac ratione vitaui periculum. quo sanè auxilio quū multi quoque vsi essent, sunt seruati: erant enim signa plenitudinis. atque illi præcipuè euaserunt qui sanguinem copiosè euacuauissent. Quinetiā capitis dolores moderatos, tonsillarum inflammationes, ac dolores laterum recentes tollit: nam diuturniora huiusmodi symptomata localibus scarificationibus dissoluimus: eos denique qui vires reficiunt, & ad statum naturalem difficulter redeūt, nihil sanè est quod æquè ad eis accommodatam & idoneam bonámque nutritionem ducat ac sanguinis per scarificationem euacuatio.

Antylli de hirudinibus, ex libris de præsidiis euacuantibus, Cap. XXI.

NOnnulli captas hirudines includunt, eisque ad multa vtuntur. Vbi enim mitescunt, carni facilè admouentur, quum aliæ quandoque peregrinè se gerant: eas verò experientia docti protinus admouemus. quæ verò nuper sunt captæ, vnum diem seruare, & parum sanguinis alendi gratia iniicere conuenit: ita enim virus earum exprimetur. Vbi vti volumus, locus cui applicandæ hirudines sunt, nitro prius fricandus est, ac sanguine alicuius animalis, aut argilla liquida illinendus, aut fouendus, aut vnguibus scalpendus: siquidem ita promptius carnem apprehendent: hirudinésque in aquam puram & tepidam in vase lato atque magno iniiciendæ sunt, vt commotæ virus abiiciant: deinde spongia sunt excipiendæ, & strigmentis purgandæ, ac denique manibus admouendæ. Vbi omnes inhæserint, oleum tepidum particulæ ne refrigeretur infundemus. Si verò manibus aut pedibus affigendæ sint, partem in aquam in qua hirudines sunt iniicimus. Si verò quum cruore plenæ sint, vti etiam eis oporteat, vel quia paucæ nobis hirudines suppetant, vel quia paucæ carni inhæserint, earū caudas vbi expletæ sanguine fuerint, forcipe excidemus. nā sanguine fluente nūquam trahere cessant, donec nos sale, aut nitro, aut cinere, earum ora perspergamus. Quum exciderint, si locus est cucurbitulæ capax, eius applicatione virus extrahendum est, eáque erit validè agglutinanda, celeritérque auellenda: si verò capere cucurbitulam non queat, spongiis fouendus est: si verò ex corporibus aut osculis cruentæ lacrymæ adhuc effluxerint, mannam, vel cuminum, vel farinam insperges, deinde lana pauco oleo madente conuolues. Si sanguis etiam erumpat, linteola vel telas aranearum ex aceto iniicies, vel gallam, vel spongiam nouam pice liquida illitam & combustam: deinde chartulam aceto madefactam applicabis atque alligabis. Hæc in mediis corporis partibus agenda sunt: nam in artubus (hoc est, brachiis & cruribus) sola deligatio ad cohibendum sanguinem est satis: quæ postero die soluenda est, sique sanguis constiterit, abiicienda: si non, iisdem vtendum. Scire autem conuenit, hirudines non ex intimis partibus sanguinem attrahere, sed eum qui carni adiacet exugere. Porro vtimur hirudinibus in iis qui incisiones pertimescunt, vel in iis particulis quibus propter exiguitatem, aut gibbositatem, aut inæqualitatem affigere cucurbitulas non possumus. Hirudines autem auellimus quando eius sanguinis quem detrahi oportere existimamus, dimidium extractum fuisse coniicimus: deinde tandiu sinimus effluere, quandiu fuerit excretus is qui satis sit. Quúmque particula tum ab hirudinibus quæ suapte natura sunt frigidæ, tum ab aëre ambiente refrigeretur, ideo fouenda est ac recalfacienda: sanguinisque effluxio non refrigerātibus, sed adstringentibus, & emplasticis (vt diximus) cohibenda est.

Menemachi de hirudinibus, Cap. XXI.

HIrudines locis affectis, aut iis quæ nō pinguibus proxima sunt applicantur: nam oleum earum appetentiam subuertit. In angustiam verò stricti calami, ab vtraque parte non perforati, aut in operculum paruæ arundinis, aut quippiam simile demitti debent quum admouēdæ sunt. Earum numerus ex duabus magnitudinibus, loci videlicet & affectionis, est sumendus. Auferantur autem oleo calido earum labiis infuso. Mordacitas verò aliarū in partibus vlceratis conueniet. quod verò post auulsas hirudines effluit, digitus impositus cohibet. Quātitas autē excretionis ex hirudinum erectione apparet: sed euidentius quoque cernitur, si in vnum conducta fuerit, vbi hirudines à corporibus diuulsæ sanguinem euomuerint. Hirudinib⁹ verò adhærescentibus, loca quib⁹ affigendæ sunt, superficie tenus scarificandæ sunt. nam vbi sanguinem gustauerint, eundem magis expetunt.

Galeni, quos purgare conueniat, quibus purgationibus, & quo tempore, Cap. XXII.

SAna corpora difficulter purgantur: nam & vertigine vexantur, & torquentur, & fit molesta purgatio, & celerius præterea exoluuntur. Hæc autem omnia fiunt, quòd purgans medicamentum proprium educere humorem cupiens, ipsúmque nō cōperiēs, sanguinem & carnes colliquat, vt ex eis quod suum est, eliciat. At qui sani adhuc sunt, illi quidem, sed tamen nisi euacuentur, in morbos casuri sunt, præueniendi sunt, & ineunte vere vacuandi, vel misso sanguine, si ex multitudine: vel purgatione, si ex humorum corruptela capi morbis soleant. Ac nos quidem & podagram & articulorum dolores in principio, quum nondum circum articulos tophum excitassent, huiusmodi euacuatione cōplures annos inhibuimus: eodémque modo plerosque attonitos, comitiales, melancholicos, & aliis eiusmodi diuturnis affectionibus vexatos, prædicta euacuatione sanauimus. Aliis itaque pituitam, aliis amaram bilim, aliis atram, aliis serosa excrementa, ad essentiam eorum morborum quibus capi consueuerunt, euacuari conducit. Ac protinus melācholia quispiam nisi purgatus fuerit singulis annis capietur. Hunc ergo nō solùm vere, sed autumno etiam purgo: itémque fœminam quæ in mamma cancrum habuit, quotannis ineunte vere similiter purgādam curo: quam quidem ad sanitatem perduxi vehementer euacuando, vsus medicamento nigram bilim expurgante: sique assumpta purgatio non fuerit, sentit mammam altius dolore vexari. Quinetiam incipiētē elephātiasin misso primùm sanguine, & purgationē

stata,in alio curaui:deinde ei quoque vnica singulis an-
nis purgatio sufficit : eáq; intermissa,morbum statim re-
uocat. Atque hæ quidem ægritudines nigros humores
purgari postulant:comitiales autem attoniti,& asthmati-
ci,pituitosos:velut dolores articulorum,si cum multo ca-
lore infestent,amaram bilem: si cum tumoribus frigidis,
pituitam euacuari postulant. Alius quidam æstiuo tempo
re tertiana semper corripiebatur,qui multos ab hinc an-
nos in febrem non incidit, sub finem veris pallidam bilẽ
nostro consilio antè purgando .Hoc enim tempore eius-
modi homines euacuare est melius:quemadmodum co-
mitiales,arthriticos,& melancholicos,& quicũque ex hu
morum crassitie in morbo cadunt,ineunte vere præstat e-
uacuare. Antequam autem medicamentum purgans exhi
beamus,crassos humores attenuare,tenacésque dissecare,
ac meatus per quos traduci trahique debent,aperire opor
tet,si purgatio sit optimè successura,idque cum in reliquis
omnibus,tum vel maximè in iis qui elleborum sumunt:
nam medicamenti vis quæ diuellit,quum excutit humo-
res qui altius affectis partibus inhærẽt,& ob eam causam
diuturnis morbis prodest, facilius id facit humoribus
prius attenuatis.Qui hoc negligunt,iis molestæ purgatio-
nes succedunt,& cum torminibus,& interdum cum verti
gine quadam,multáque nausea,malo pulsu,exolutione ac
difficultate. Eius autem qui elleborũ sumpturus est,prius
experiri naturam debemus quomodo ea ad supernas pur
gationes,hoc est,quæ vomitibus fiunt,affecta sit. Experie-
mur autem dandis iis quæ vomitum mediocriter prouo-
cant:nam si ita non facilè purgetur,non erit ad elleborũ
agendus,si non antè præparetur. Præparatur autem vomi-
tu ipso sæpius excito. Quum ergo is qui sumpturus ellebo
rum sit,promptius vomere assueuerit,melius etiam fiet si
antè corpus humectabimus. Humidum verò fit corpus,
tum multo cibo,tum quiete. Ac quietem quidem id face-
re perspicuum est: quando,vt exercitatio membra exicca
re potest,ita quies,quum vacatio quædã & exercitationis
vacuitas sit,humiditates conseruet. At cibus copiosior nõ
absolutè humectare aptus est, sed is denique qui vehemẽ
tis qualitatis expers sit,hoc est, qui neque acerbus, neque
acer,neque salsus, neq; amarus sit. Nos verò oxymeli quã-
doque potui dedimus, in quo ellebori albi ramusculos
per diem ac noctem raphanis infixos demiseramus:esset
que hæc ellebori imbecilla purgatio. Cæterùm qui angu-
stum thoracem, & idcirco pulmonem cõpressum habẽt,
sunt ad vomendum ineptissimi,cum aliis quæ vomitum
cient,tum præcipuè elleboro albo:vasculũ enim aliquod
ex iis quæ in instrumentis respirationis sunt,disrumpent.
Præterea amaram bilem per superiora , pituitam potius
per inferiora purgare conuenit:quanquam interdum cõ-
trà est faciẽdũ,si pituita in ventriculo,amara verò bilis in
intestinis aceruata fuerit.at melancholicũ succum per in-
feriora semper educimus. Ac de anni quidem temporibꝰ
scriptum in aphorismis reliquit Hippocrates,æstate supe-
riores, hyeme inferiores partes medicamento purgandas
esse. Atque ad temporum anni proportionem,regionum
habenda est ratio,vt calore, frigoréque distinguantur: i-
démque de ætatibus est sentiendum . Iam verò consuetu-
do quoque non parum facit ad indicandum euacuatio-
nem.nam qui vomere sunt assueti,purgationem per supe
riora minus molestè ferunt:qui assueti non sunt,non sine
periculo,& præsertim elleboro purgantur. Sed par est etiã
vt genus morbi cõsideretur: nam quum corpus albidum
& pituitosum totum apparet(quam hydropem leucophle-
gmatiam vocant)opus est medicamento quod pituitam
educat:ac primùm quidem per inferiora , postea per vo-
mitꝰ,postremò per ea quæ per nares & palatum pituitam
trahunt . Quum enim redundans humor in toto corpore
sit diffusus , omnes euacuationes admouebimus : si verò
ascites sit hydrops, medicamentum quod aquæ educen-
dæ sit,dabimus:quemadmodum in arquatis aliquid dan-
dum est quod per bilem educat:nam & his bilem multis
modis euocare oportet,sursum, deorsum, per vrinas, per
palatum,per nares. Ita,etiamsi melancholicus succus re-
dundarit,vt in melancholia,cancro , & elephantiasi, me-

A dicamentum quo nigra bilis educatur, exhibemus : nam
in comitialibus vtimur medicamentis pituitam extrahẽ
tibus.Ex quibus est perspicuum,à morbi conditione no-
bis ostendi & humorem euacuandum , & locum per quẽ
eundem educere debeamus . Iis enim quorum iecur in-
flammatione vexatur, simulatque concocta inflammatio
sit , purgationem adhibemus : ac per inferiora quidem
quum ea in simis iecoris partibus sit: per vrinas verò,quũ
in gibbis. Ita quoque in reliquis spectabimus & humo-
rem exuberantem, & affectum locum , ex quo tanquam
B causa quadam morbus consurgit. Hæc enim , & quis hu-
mor euacuandus sit,& quomodo,& qua parte sit educen-
dus,indicabunt,& ad hæc omnia tempus etiam accom-
modatum commonstrabunt. Nam inter initia , tenues &
serosos humores vacuabis:concoctionem verò expecta-
bis, vbi crassi & glutinosi fuerint , quales suapte natura
sunt pituita atque atra bilis. Accessiones quoque tibi eua
cuationis modum indicabũt, vt dum vrget accessio,à su-
perioribꝰ educas:vbi cesset,quæ remissio dicitur,ab inferi
oribꝰ:nã sic etiã iuuãt quæ per se in morbis eueniũt, quũ
C in accessionibꝰ vomitus plerisq; excitetur,& sanguis è na-
ribus erũpat: in remissionibꝰ verò lotiũ & aluus fluat. Tẽ-
pora autem accessionum & criticorum dierum maximè
obseruanda sunt , siquando purgationem per inferiora
moliaris:nam si humores ad superiora propensi ferantur,
vis medicamenti per inferiora purgantis impeditur . In
iis autem qui iam ægrotant,si morbus diuturnus futurus
est,expectanda semper erit concoctio:in acutis verò mor
bis,quum turgeat materia,inter initia medicamento pur
gãte vti licet: atque id ipsum cum magna animaduersio-
D ne diligentique consideratione faciendum est: nam in a-
cutis periculum non mediocre est ne purgatio malè suc-
cedat,eo quòd omnia medicamenta purgantia calidæ
sint facultatis:& febris in eo quòd febris est,& sui ratione
non sicca,nec calida, sed his maximè contraria,humida
frigidáque expostulet. Non ergo febrilis caloris causa pur
gans medicamentũ propinamus , quod nos quoque quã-
tum in ipso est,nocere scimus:verùm vt humores febrim
concitantes educamus. Debet igitur maior vtilitas proue
nire infestis humoribus detractis, quàm sit noxa quæ à
E medicamento expurgante corpori infligitur , necessariò.
Prouenit autem vtilitas,si & sine molestia,& omnis infe-
stus humor euacuetur. Quod vt fiat,considerandum prius
est vtrum is qui morbo laborat, ad eam purgationem sit
idoneus . Etenim qui plerisque cruditatibus laborarint,
crassisque ac tenacibus eduliis vesci consueuerint , itém-
que quibus tensa hypochondria inflatáque sint,aut satis
supérque calida atque feruentia , aut in eisdem locis in-
flãmatio quædã sit,ii omnes ad purgationes sunt inepti:
quamobrem dimittendi sunt,& ægrotãtis humores,quo-
F ad eius fieri maximè potest, ad fluendum paratos esse o-
portet,hoc est,tenues,& minimè tenacitatis vllius parti-
cipes,& meatus per quos est transitura purgatio , apertos
esse. Hæc enim nos antè paramus, quum aliquem sumus
purgaturi:at in acutis morbis,si statim inter initia,vel pri-
mo die,vel non vlterius secundo,purgatione vsuri simus,
turgente materia,nihil huic præparationi relinquitur lo-
ci:nisi quis fortè occasionem nactus sit mulsam potui dã-
di,in qua parum hyssopi,aut origani,aut trogorigani,aut
thymi , aut pulegii , aut aliquid eiusmodi attenuans sit
G incoctum. Quocirca consentaneum est vt in acutis mor-
bis rarò purgante medicamento vtamur,quòd in princi-
pio non sæpe turgeant humores affligentes, neque si tur-
geant,ægrotꝰ sit ad purgationem aptus : neque etiam no-
bis tempus sui parandi accommodatum præstet . Turge-
re autem dicuntur humores quum motu vehementio-
re agitantur,& ab vno loco in alium confluentes, in prin
cipio morbi vexãt hominem,doloresque ac titillationes
afferendo,eũ quiescere nõ sinũt. Hos ergo humores eua-
cuare cõuenit,eos dico qui in motu,latione & flexu sunt:
H qui verò in aliqua parte corporis iã cõsederũt , neq; vllo
alio auxilio,neque medicamẽto purgante mouendi sunt,
priusquam concocti fuerint . tunc enim naturam etiam
euacuationi habebimus adiutricem.hæc enim simulatq;

humores concocti sunt,eosdem dimouere,idque quod su peruacaneum est expellere conspicitur:quo sanè tempore crises etiam fiunt. Verùm quum natura perfectè excernit, nullo præterea medicamento opus est:quũ verò ipsa mediocriter atque imbecilli⁹ facit,quod deest supplere medici debent. Illud autem sciendum est,rarò euenire vt humores ab vno membro ad aliud confluant, ac sæpius in vno aliquo membro quiescere,ibique manere donec côcoquantur,toto morbi tempore vsque ad morbi solutionem. Quum igitur nõ solùm morbus acutus fuerit, sed etiam cum vehementissima febri coniunctus, cauendum est ne purgationem offeramus,præcipuè quum ægrotantis natura nobis sit ignota. Nonnulli enim suapte natura difficulter purgantur:nõnulli verò modica potione medicamenti epota copiosè purgantur. Quum igitur febris non sit vehemens,túque ægroti naturam noscas,medicamentum dabis:quam ad rem vtitor elleboro nigro, aut alio quopiam simili,è quorum numero etiam est quod ex colocynthide conficitur,quod vsitato nomine hierã vocant. Hæc autem quum variè conficiatur,ea quæ elleborum assumpsit,nec scammoneam habet, præstãtissimum medicamentum est in iis qui medicamentum subducẽs sumere omnino possunt. Post assumptam verò purgationem,vtile est ptisanam sorbere, quemadmodum ait Hippocrates:ipsum enim purgãs medicamẽtũ,vt exiguũ fuerit,in fundum ventriculi descẽdit:in descensu verò cumgula, tum pars omnis sublimis ventriculi non solùm medicamenti purgantis qualitate,sed substantia quoque in descensu appulsa inficitur,& magnopere læditur. ex quo fit vt ptisanæ succus vtiliter absorbeatur, quippe qui abstergere, & inferius trahere possit id quod transeundo meatibus se implicuit,& temperare atque immutare medicamenti qualitatem quæ membris insedit. quas ob res iubet Hippocrates vt post purgationis potionem ægroti ptisanam absorbeant:quum verò purgatio incipit procedere,ptisanam dari vetat,veritus ne purgantis medicamẽti actio dissoluatur.

Quot modis aluus non excernat,quum datum purgans medicamentum fuerit, Cap. XXIIII.

NON excernit autem quandoque aluus medicamento purgante exhibito,vel ob ægrotãtis hominis naturæ proprietatem,vel ob medicamenti dati exiguitatẽ. Quandoque etiam stercus densatum,atque in aliquo intestino exiccatum,quum clysteri educendum esset,antequã medicamentum daretur,euacuationem impedit. Potest quoque natura ad vrinam vergente, purgans medicamẽtum nihil facere: interdum etiam quum euacuatio frustratur,præterquam quòd corpori nihil noxæ affert,in alimentum etiam transit:interdum verò in perniciem mutatur atque venenum.

Quæ medicamentis purgantibus indantur, Cap. XXV.

QVVM omnia purgantia medicamenta vẽtriculum lædant,& eius os præcipuè quod ex neruis quamplurimis constat,& acerrimum sensum habet, excogitatum est vt medicamentis bene olentia misceantur, ne sola & sincera ipsorum vis ventriculi os attingat. Talia autem esse debent semina quæ induntur, quæ & medicamenti malitiam retundant,& eius actionem impedire non possint:quæque attenuandi & incidendi vim habeant, vt & crassos humores secare, & vias per quas educendi sunt, aperire ac patefacere queant. Oportet etiam vt commista medicamenta sibi inuicem consentiant, & in nulla parte discrepent:dissentiunt autem non quum hoc bilem,illud pituitam fortè euacuet: (vtraque enim pari modo euacuari possunt)sed quum hoc celeriter,illud tardius ab assumptione purgationem mouet. ita enim euacuatio inæqualiter fit,quanuis simul fuerint accepta. Dico autem inæqualiter fieri purgationem,vt quum ipsa desinere videatur,alterius euacuationis initium exoritur.

Rufi,de purgantibus medicamentis, Cap. XXVI.

NEque omnes qui quoquo modo affecti sint,nec quo-A cunque tempore, nec statim vbi contigerit, purgandi sunt. Sanos verò,& in quibus excrementum nullum redundat,purgare non conuenit. nam quæ tandem afferri vtilitas potest, si id quod accõmodatum naturæ est detrahas,atque etiam nõ sine molestia id facias? Omne enim quod medicamento educitur necessariò, bonum est : & ideo ex paruis excretionibus animi defectiones, exolutiones,atque alias difficultates,& afferes atque inuehes:nam vtut vacuaris,bonum vtique educes. Verùm si homo pituitæ portione,aut bilis,aut alterius cuiuspiã B humoris redundantia grauetur, tum est accommodata purgatio. Vtrisque enim auxiliantibus, & natura & medicamento,succedit purgatio:eáque facilius peragitur, & melior est,quum molestus humor subducitur. Obseruare autem eos oportet qui pingues sunt,& quorum habitus tabidus est,siquidem hi colliquantur:pingues verò ab attenuatione & quauis euacuatione læduntur. Tẽporum quoque repentinas mutationes,& astrorum ortus aut occasus,tempora valdè immutantes, Arcturum dico, Pleiadas, solstitia, æquinoctia,Canémque obser-C uare oportet. priusquam enim probè constiterint, mouere nihil cõuenit. Prætere in purgationib⁹ quæ per inferiora fiunt, obseruandæ sunt hæmorrhoides, & fluxus muliebris sanguinolentus : itémque omnes qui tenesmo,quique alui fluore tentantur,& quorum intestinum vlceratur, & quorum admodum sicca est aluus: hos siqua necessitas purgandi vrgeat,clysteri prius euatos purgato. Atque hæc quidem in purgationibus infernis vitãda sunt: in superioribus verò partibus huiusmodi morbi,tusses, asthmata, interiora vlcera, vt pul-D monis,tabes,iecoris colliquatio,& quum quispiam sanguinem exspuit, sed nunc benè valere videatur:periculum verò est ne vena rumpatur, & siquem in gurgulione,aut faucibus,aut ceruice morbus exercere cõsueuit, huiusmodi,inquam,omnes morbi prohibent ne per superiora purgemus,ac præsertim elleboro. Huc accedũt oris stomachi dolores, & quum cibus non continetur, nec tamen vomitu reiicitur. Forma quoque corporis attrita,& oblõga ceruice,sed tergo breui & exiguo,& ca-E uo,non est euacuanda per superiores partes : siquidem eiusmodi naturæ plerunque tubercula habẽt in thorace,& difficulter spirant, & tusse vexantur, vt in validis vomitibus & suffocationes & sputa sanguinis excitentur. Quinetiam ne pinguiores quidem supernas purgationes facilè ferunt, neque etiam qui facilè exoluũtur, neque ii qui omni ex parte sunt expleti, neque timidi, neque illi qui pusillo sunt animo:nam si in vlla re alia, tum vel maximè in hac forti animo est opus : quamobrem neque mulieres, neque pueri, neque senes apti admodum sunt vt superiora purgentur, quippe quum hi F timidi sunt omnes. Sed mulieri quoque periculum inest ne vterus cõuellatur,atque ita vocis & sensus expers fiat. Purgandi autem pituitosi per supernas,biliosi per infernas partes sunt: ac præsertim quibus nigra euacuanda bilis est,& autumno, & vere,per quam partem videatur,educere conueniet. At hyeme & æstate si inanire cogaris, hyeme per inferiora, æstate per superiora, & contra etiam quàm materia vergat id facies:nam reuellere in quibusdam est melius: alios verò qua materia vergit euacuabis præcipuè:quum secedit,neque vtiliter G neque moderatè vergit,in cæteris contrà erit faciẽdũ. Ex anni temporibus Ver est ad purgationes accommodatissimum: secundas tenet Autumnus:sæpenumero enim sub Pleiadibus constitutionem Veri parem sortitur, vt neque difficulter nonnulli purgentur,& æstatis superfluitates opportunè eiiciant,priusquam hyems adueniens eas condenset,& corporibus infigat. Ac Vere quidem purgationes sunt præstantissimæ, quòd excrementa quæ hyeme collecta fuerint, educunt priusquàm calor ea contingens, moueat atque perturbet. Signa au-H tẽ ex quibus purgatione opus esse cognoscas,erunt vertigines, capitis grauitates, & dolores repentini,aurium continentes soni, aspectus difficultates, obtusus auditus,tardus sensus,sopor, nulla cibi sumptio, sique vinum bonum quis bibat, ei amarum, aut alio quouis

modo insuaue videatur:mentis alienationes,& quorum A quis antè meminerat,obliuisci:palpitationes variis modis per corpus exilientes,insomnia cõtinua,& formidolosa,& perturbantia,& nescio quis horror sub cute,lumborum grauitas,ventris distortiones, quúmque nec cibus expetitur,nec vbi expetitus sit,concoquitur: nec si coquatur,eo homo delectetur:itémque quum aluus pro alimenti proportione non deiicit,vrinaque exigua excernitur:nauseæ,oris humiditates,& color in hoc biliosus,in illo pituitosus,in alio subniger;præter statum na B turalem eius hominis in quo inest:itémque trahi, ægrè spirare,non facilè moueri,& tamen corpore bene valere sibi videri:quæque in cute pullulant, aut ex pituitosis vlceribus,aut iis quæ per se erumpunt, aut ab asperitatibus oriuntur,aut etiam ephelides.Hæc omnia quæcunque inuenire alius potest, quæ nobis argumẽto sunt humorum repletionem malitiámque subesse, ad purgationes obeundas nos hortãtur.Si verò humor quispiam sic redundet in corpore vt non modò futurus sit morbus,sed iam adsit,euacuandus est. Sed multo melius est C vt noxios humores ex omni parte præueniendo auferas,si modò possis. Quæ verò medicamenta vnicuique morbo conueniant,deinceps dicemus. Victus verò ratio eius qui per infernas partes purgãdus est,minor esse debet,sed nõ multo:verũ vsqueadeo vt cibus qui dat⁹ fuerit,citò concoquatur,nec multum stercoris in intestino conficiatur:siquidem hoc dolore conficit ventrem, & vomitum ciet,quum medicamentum ad se trahens subduci non potest. Quocirca non est alienum vt priusquàm medicamentum purgans detur,aluus molliatur, D & malua,& beta,& lapatho, & iure conchularum, aut aliis rebus,quales alii aliis conuenientes atque idoneas inuenerunt:sin secus,clysteri idem fiet molliore. Nonnullis verò,vt pituitosis,cibum pridie non dedisse conuenit, quibus etiam non pessimum est ante purgatiouem euomere. nam siquid aliud aluo impedimento est ne facile subducatur,tum vel maximè est pituita copiosior.ex quo fit vt in quibus pituita redundat, eos per inferiora purgari non valde probem.Sed quandoque morbo non ita conuenit.nam & capitis grauitatem, & ocu- E lorum dolorem, & aliquos comitiales aut vertigine laborantes,& plerosque hydropas, & articulorum dolore vexatos,& alios præterea morbos per inferiora purgare oportet. qui etiam per superiora purgandus est, verùm quæ dicta sunt impediunt, idque licet ille pituita sit refertus, eíque necessaria est inferna purgatio, solùm victus ratione erit rectè instruendus. Quinetiam medicamenta ego describam quibus pituita refertus homo per inferiora,si opus sit,vtiliter purgabitur:& quoniam pro natura intestini aliis facilè,aliis difficulter aluus subdu- F citur, consentaneum est eum qui rite per superiora & per inferiora purgaturus est huius rei non esse ignarum oportere. Venter enim in homine suapte natura osculum habet aduersum,& in dextra parte ad spinam,latius quàm in cæteris animantibus: inde verò fit angustius, deinde mesaræum subit,atque ita deinceps vsque ad coli principium.huiusmodi ergo cibis facilè euacuantur. At quibus osculũ superius spectat, vel est angustius quã par sit,vel quod ita ab ortu factum fuerit, vel quod aliqua inflammatio obsideat,aut durus tumor postea enatus comprimat, aut aliæ quædam obstructiones impe- G diant, iis cibi difficulter descendunt, sed facilè subducuntur.Signa sunt hæc:qui ab ortu tales sunt,hi ad quacunque ratione vomendum sunt parati,sed eis difficulter aluus subducitur, plurimúsque sensus in eis excitatur,quum cibus in ventriculo moratur: superiores partes flatu agitatas magis habent,& partes quæ supra vmbilicum sunt, magis tumentes: quos quidem omnes ne per inferiora purgemus,cauendum est.At quibus ventriculi os propter morbos angustum est redditum, similia quidem eueniunt:veruntamen progressu temporis mor H bis solutis,symptomata quoque soluũtur. Quamobrem non semper ita affecti sunt tum ad concoctionem obeundam,tum ad ructus,tum ad alui deiectionem: ergo ne ita quoque ad infernas purgationes semper eodem

modo sunt affecti. Qualia namque de superiore ventre dicta sunt nobis,talia itidem de inferiore sunt censenda: etenim venter inferior, in principio secundum naturã latus est,ad finem verò fit angustior, ac præsertim in sinistra parte qua lien occupat:inde enim ipse incipit,eíque intestinum quod cæcum nominant,adnascitur.Porrò in ilibus ad dextram partem, vnde intestinum initiũ ducit, melius inuenies: sed semper magísque ad extremum angustatur.Quòd si hoc etiam intestinum,tum natura,tum morbo aliquo non tantum quantum opus est diducatur,tum magna necessitas quædam cogit vt cibi desuper celerius delabantur:quos ipsum retinens, & intestina torquet,& flatus,& tumultus,& grauitates affert, donec paulatim in colum intestinum incidant, ex quo iam ad subductionem sunt paratiores.Ergo quæ natura facit,eodem modo semper fiunt:quæ verò à quibusdam ægritudinibus administrantur, quatenus ægritudines intenduntur & soluuntur,ita etiam ipsa faciunt: & quæ natura fiunt,obseruanda semper sunt:quæ verò vi morborum, quatenus morbi vetant. Cæterùm in eiusmodi purgationibus maius periculum impendet iis quorum os ventriculi non probè trãsmittit excrementum, quod & à liene & à cæteris locis ad insuetum vomitum impellitur:quod quidem retro cedens labores parit. Qui verò ob coli intestini principium ad dextrum ile cibos nõ traiiciunt atque diducunt,ii vehementius conflictantur. quum enim colum inde exoriens ad sinistram partem supra vmbilicum procedat,& in sinistra reflexum, tenuia intestina subeat, meritò fit vt labores eo in loco vehementiores excitentur. De purgationibus verò quæ per superiores partes fiunt,& præsertim de ea quæ ex elleboro conficitur, singillatim postea loquemur,& victus etiam rationem, & cætera omnia explicabimus. Medico enim nihilo minus quàm res aliæ, hæc quoque nota esse debẽt, vt vbinam laudatissima medicamenta habeantur, planè sciat.neque enim omnia vbique præstantissima nascuntur, sed scammonea Colophone, in Ionia,& sub Mysio Olympo:thapsia in Sicilia & Libya: elaterium,quod est cucumeris agrestis liquor, Cyrenis: epithymum, Athenis,& ad Isthmum:granum Gnidium, in Caria,vnde nomen etiam traxerunt Asclepiadæ Gnidii,quòd hoc grano plurimùm vterentur: at elleborus in Œta monte,& Anticyris:ex quo niger non est etiam prauus is qui Lycestide,quíque supra Ascaniam paludem & in Parnasso,quíque in Ætolia nascitur: quemadmodum albus,vbicunque alibi nascatur,est pessimus.is autem apud Armenos nascitur,& trans flumen Sagarium, quà nunc Galatæ colunt omnia. Quibus quidem fit rebus vt vbi probatissima medicamenta nascantur, & quando incidãtur,sit considerandum:magni enim etiã refert vt in tẽpore incidãtur,& parẽtur, vt quũ de eis verba fient exponetur. Hæc autem satis sint ad medicum cohortandum, ne vlla in re quæ ad medicinam pertineat,socors sit.Mensura verò purgantium medicamentorum quæ mihi & tibi & illi sit accommodata, definiri à me non potest,quia non eadem est omnibus hominibus offerenda: sed debes tu eam mensuram quæ cuique conueniat, cognoscere. hæc enim omnia, corpus, diæta,tempus anni,ventris natura,vis medicamenti,succorum facultates,maximè faciunt vt quis facilè & difficulter purgetur,& vt ne magis à maiore copia medicamenti quàm ab æquali euacuetur: imò verò alicui minor copia ad purgationem sufficit. Igitur (vt ita dicam) mensura multis apta exponetur, quatenus existimaro nec minorem esse quàm satis sit,nec maiorem quàm oporteat: verùm si magna quẽdoque differentia inuenietur,non iam mihi,sed naturæ quæ medicamento obuiã non processit,vitio vertendum est. Quæ igitur præfari oportere censuimus ad omnem purgantium medicamentorum artem, & rationem pertinentia, hæc sunt quæ diximus:qua verò ex parte,& quænam sint quæ purgent,deinceps exponam. Qua in re satis fore arbitror si quod in omnibus plerunque fit proposuero.In eiusmodi enim nihil est vel minimum sicut elleborus, quem perspicuè credunt & per superiores purgare,& per infe-

riora euacuare.nam quæ aluum cient,multis admodum A
vomitus mouent, & præfertim quibus ianitor ventris non facilè fluens eft. Ac copiofum quoque & exiguum medicamentum ad vomitum impellit. nam illud multa,eáque confertim ad partem trahit quæ fuprà effluũt: hoc verò, quia præ exiguitate propellere infrà non poteft,ftomachi quoque imbecillitas,& confuetudo euomendi,& magna pituitofi fucci copia, qui etiam à bile fecretus ad ventriculum peruenit, hæc,inquam,omnia in purgationibus vomitus mouent:idcirco fatis eft de eis dicere,quod in plerifque folet contingere. Ergo ni- B
ger elleborus per infernas partes purgat, itémque eius radices & femen:purgat quoque granum Gnidium, pityufa,fambucus,mercurialis,polypodium,iris,colocynthis, phacoides,(quod alii empetron vocant) peplium, (quod etiam portulacam nominãt) & peplos(quem alii ficum,alii papauer fpumeum appellant)&aloë,& hippo phaës,& hippophæftum, & clematis, pycnocomum, & vitis agreftis, & vitis chironia, quam etiam bryoniam vocant:itémque thymum,epithymum,amaracus,origanum,conile,papauer littorale,quod cornutum eft, & pa C
pauer quod rhœas dicitur,& cucumeris fylueftris radix, & fcorpiurum, & fifamoides album, & tithymalus helioscopius,& tithymalus cypariffias, & tithymalus fœmina, quæ tithymali quoque marini nomen habet: & chamelæa,& braffica marina,& lathyris,& agaricum, & euphorbium,& lychnis, agreftis,& cnicus,& fcãmonea, & præter hæc etiam, fquama æris,& flos æris. Per fuperiores verò partes purgat elleborus albus, fefamoides magnum, quod etiam Anticyræi veratrum Anticyræum nominant,proximè autem ad fenecionis herbæ D
formam accedit. Iam per fuperiora quoque purgat vua taminia,& narciffus,& fpartus,& bulbus,& filybum, & cucumeris fatiui radix ac femen,& caules agreftis,& radiculæ femen, & lauri folia,& præter hæc ærugo, atramentum futorium. quæ ambigua funt, daphnoides, (quod eupetalon quidã vocant) thapfia,elaterium,ricinum(quod aliqui Cyprium fefeli,Ægyptii verò Cici vo cant)tithymali maiores.Ex iis funt etiam qui characiæ dicuntur,qui in herbis mares dicuntur,& alii funt myrfinitæ quæ fœminæ vocãtur. Ferunt verò fructum nuci E
maximè fimilem,éftque alius qui lata habet folia.atque hi tithymali,& per fupernas,& per infernas partes purgant: itémque apios, cuius forma talis eft qualis helioscopius tithymalus eft, nifi quòd partes radicis fructui piri funt fimiles.De his verò omnibus nunc dicemus,vt quid fingula educant,& quibus morbis conueniant, & quam menfuram quifpiam fatis effe coniiciat, intelligatur.

Caput XXVII.

Elleborus niger bilem & pituitam per aluum purgat: F
datur hemicranico dolore capitis laborantibus, & furentibus.Melampus quoq; Amithaonis filius furẽtes Prœti filias hoc purgauiffe fertur,ex quo elleborus Melampodii cognomen inuenit. Hippocrates verò pleuriticos,quum infernas partes dolor infeftat,elleboro pur gat, ac quandoque elleborum per fe, quandoque verò peplio admiftum præbens: eúmque magnopere laudauit.Licet etiam liquore fcammoneæ eãdem admifcere, & egregiè purgabit. Quum verò mitius purgare velis, G
folum elleborum dabis. non enim tantam vim habet quãtam eius nomen indicat. Satis ergo erit,radices eius ficcas incidere, vinóq; dulci & oxymelite ad drachmas binas perfpergere,& in lẽtibus,aut ptiffana,aut iure gal linaceo decoctas forbere.fcãmoneæ verò oboli tres vni drachmæ ellebori mifcebũtur.Eius autẽ femen eft cnico fimile, quod etiam fefamoides nominatur: educit eadem quæ radix,fed vehementius.eius feminis non paulò minus quàm drachmæ duæ in melicrato dandæ funt. Præftat autem iucunditatis gratia,tam femini quàm radicibus,anifum, & petrofelinum, & daucum,& aliquid huius generis admifcere.

Granum Gnidium pituitam, bilem,& aquofa multa H
expurgat.eft enim feruens & acerrimum ad purgandum fi triginta grana dederis:fin agere mitius velis, viginti

dabis.Cortex auferendus eft,internáque pars cum melle & polenta trita præbetur, aut in melicrato potui datur, fed cum vino melius bibitur.à potu verò parum olei abforbendum, ne guttur exurat. Sumitur etiam ex melle cocto, grana contrita melle illinendo. Videtur autem magis conferre fœminis quàm viris:alicui enim abfque vlla alia purgatione ad vterum purgationes adduxit: & alioqui etiam naturæ conuenit: quamobrem non incommodè datur hydropibus, & quorum venter eft frigidior:itémque comitialibus, attonitis,articulorum doloribus vexatis:& denique capitis defluxiones exiccat.Eft autem femen Cneori:(quem fruticem Cneftrum,& linum,& thymelæam vocant)fed & foliis eadem facultas ineft,verùm imbecillior:ea ficcata danda funt cum melle ad acetabuli pondus: & aquofiora educit. Aliud verò Cneoron, quo Athenienfes quoque in myfteriis vtuntur,nihil huic habet fimile,ac ne fructum quidem:poteft tamen paululum mollire.

Pityufæ verò femen,pituitam & bilem purgat,& quã doque etiam aquea:confert iifdem quibus granum Gnidium,atque etiamfi plenitudinem per inferna euacuare aliter volueris. Succus verò eius vehementior eft: fecundæ femini, tertiæ verò dantur radicibus. fucci verò fatis erunt tres oboli melicrato diffoluti, potui dati.feminis drachma,radicis duplum quàm feminis datur.

Acta duplex eft,altera arborea, quam fambucum vocant: altera humilis, quam ebulum nominant. vtraque pituitofos humores,& hydropicos per inferiores partes expurgat.earum facultates non funt calidæ, quales plerifque aliis purgantibus infunt, fed etiam frigidiores. Radix autem in vino coquenda eft, & hydropicis fæpe danda,fiquidem ea ad ventrem deducit:caulem quoque tenerum, fiquis olerum more elixatum mandat,mediocriter purgabitur. omnino verò non fæpius quàm bis comedendus eft.

Mercurialis & mafcula & fœmina æquè ac fambucus, fed magis biliofa expurgat.Ergo fi tenera folia decocta comederis, ftercus abundè expellent, & parum etiam à propinquis partibus trahent:fi verò decoctum vino admixtum bibas,valentius aluus deiiciet.Conuenit autem ei qui quotidie euacuari debet: itémque febricitanti, cui aluus non deiiciat,& feni,& puero,& fœminæ:ac fœminæ quidem magis:nam valet ad aluum fubducẽdam.

Polypodium pituitam,bilem,& aquofa educit.eius radicis dantur drachmæ duæ derafæ in melicrato aut aqua. non peffimè quoque fuper falfamento deraditur, & ante prandium comeditur. Radix etiam in ptifana aut gallinaceo iure incocta citra moleftiam purgat. erit autem fatis hæc purgatio pro anni temporibus,& præci puè adolefcentibus.nam in morbis nihil ita magnopere purgandum eft.

Iris educit pituitofa,fubmucofa, & biliofa:fi plus iufto dederis,etiam fanguinea & nigra euacuabit.Ergo vt moderatè purges, cyathus fufficit.Eft ftomacho admodum aliena: radicis dantur ex melicrato drachmæ tres fpleneticis,quotidianam quartanámque febrem haben tibus,fpiritus anguftia laborantibus,& quos tuffes & co licus dolor infeftat.

Colocynthis pituitam & bilem puram educit. datur medullæ interioris drachma vna ex melicrato:fi mitior purgatio quæratur,colocynthidos femen eiicito, in cor ticem vinum dulce fundito, fub molli cinere coquito vfquedum probè concaluerit:idque potandum dato iis quibus non vehementi purgatione opus eft,& quibus li uida exanthemata per cutem efflorefcunt.Totum autem colocynthidis corpus conuenit afthmaticis,laterum doloribus,diuturnis doloribus capitis,vertiginibus, vifus hebetudini:éftque ea amariffima, verùm homines ad ci bos prõptiores parat.

Phacoides educit quidem aquea,pituitofa,& biliofa, fed drachmarum duarum pondus melicrato admixtarum fatis eft quod potetur.

Peplos & peplium eandem in purgando vim habent: feminis verò pondus acetabuli pituitofa & biliofa cum flatibus per infernas partes expurgat. folia quoque fic-

cata leniter purgant. Aloë non est acris in pur-
gando.stomacho placidissima est, non secus quàm ab-
sinthium. satis erit si duas drachmas ex melicrato potui
dederis. pituitam autem & bilem euacuat.Sumi etiam
quotidie potest à cœna: subducitur enim, & ciborum
vim non hebetat:præterea sitim non inducit, & homi-
nem ad cibos sumendos facit promptiorem. Tritam a-
loën succo brassicæ excipe,& catapotia ad ciceris aut fa-
bæ magnitudinem confice:ex iis duo aut tria sumito,vt
euacuandi necessitas postulabit.Potes etiam cum resina
catapotia conficere, itémque cum melle cocto, & præ-
sertim in iis qui amaritiem difficulter ferunt:rectè quo-
que scammoneæ, & alii cuipiam admiscebitur eorum
quæ tristitiam afferre solent.Morbis autem confert, fe-
bribus quotidianis,morbo regio,iecoris dolori, & quũ
quispiam cibum respuit,& cruditatibus:nec minus fœ-
minis quàm viris,sique amaritudo nimia non esset,pue-
ris quoque esset accommodatissima:sed rem adeò ama
ram gustare puer non vult. Hippophaes autem &
hippophæstum pituitam,bilem,& aquam educit:atque
hippophæstum in aqueis educendis est efficacius:conue
nit in morbo comitiali,morbo attonito,manuum cru-
rúmque resolutione: prodest obliuiosis, ægrè spiritum
ducentibus,recta ceruice spirantibus,& omnibus palpi-
tationibus, quæ alioqui continentes fiunt in corpore. si
purgationem augere velis,succum dato:si per se,obolos
tres:sin cum eruo conficias,drachmam vnam ex melicra
to afferes. Coma, & radix sicca,& contusa minus pur-
gant:sed euacuant hæ quoque ad pondus drachmarum
duarum ex melicrato datæ. Præstat tamen in omnibus
peragendis hippophæstum, & ideo minus ex eo dan-
dum est. Clematis pituitam & bilem vacuat:eius
fructus ad drachmæ pondus ex melicrato exhibetur.

Pycnocomum biliosa exinanit. dato radicem come-
dendam, siquidem ea sola purgat: éstque rotunda exi-
guo pomo maximè similis. Vites per infernas
partes biliosa & aquosa purgant: duæ autem drachmæ
satis sunt. Optimè autem vtêris si Chironiam comitia-
libus & insanientibus, agrestem verò hydropibus ad-
hibeas. Thymum,epithymum,amaracum,ori-
ganum, & conilem ad nigros & pituitosos humores
purgandos adhibebis: sed epithymum in rebus om-
nibus præstat aliis. Dato eius triti & cribrati senas
drachmas cum vino dulci,aut plus eo.potes idem à cœ-
na commodè dare si velis. nihil enim prohibet quin
moderatè euacuet.In matutinis verò purgationibus cum
oxymelite,cæteris etiam admixtis,vtitor.confert epithy
mum flatuosis hypochondriacísque affectionibus, &
cruditatibus,& quibus iecur grauatur, quíque difficili-
ter spirant. Thymus verò educit quidem nigra,
sed pituitosa copiosius.Eius comæ datur acetabulum ex
melle asthmaticis,tussi diutina vexatis,& quibus crassi-
ties in ventre inest. Amaracus siccus oxymelite
inspersus datur ad drachmas quatuor cum aliis:& simi-
libus prodest. Origanum quoque siccum ad aceta
buli pondus ex melicrato propinabis. Papauera
leuiter subducunt:eorum seminis acetabulum ex meli-
crato satis est. Cucumeris syluestris radix in potu
sumpta conuenit hydropibus: purgat verò pituitam &
bilem:sed succi radicis satis est tres obolos dare: caulis
verò etiam triplum.elaterii verò,quantum paulo pòst di
cetur. Scorpiurum pituitam educit & bilem.Sa-
tis est drachmam aqua moderatè incoctam, & vino mi-
xtam bibere. Sesamoides album purgat ipsum
quoque pituitam & bilem. mensura eius seminis est vt
dimidium acetabuli detur. Tithymalus helio-
scopius est omnium aliorum tithymalorum infirmissi-
mus:sed & ipse infrà biliosa pituitosáque deducit, siue
liquorem eius & semen, siue etiam folia dederis: sed ad
omnia liquor est efficacior. secundas sibi vendicat se-
men, tertias folium. Liquoris ergo satis est drachmam
dare: cæterorum verò,pro ratione virium. Cyparissias
quoque similia,sed valentius expurgat:idcirco sufficiet,
etiamsi minus dederis. At tithymalis laudatissima inter
tithymalos est:quocirca si instillatum caricis liquorem

A dederis,probè purgabit:idem facient folia ad medii ace
tabuli pondus melicrato valde persperſa. Chamæ-
lea pituitam bilémque purgat.folia capienda sunt,con-
terendáque,& melle cocto inuoluta exhibenda: erodit
enim hoc vehemẽter. Aliqui absinthio addito catapotia
conficiunt.satis est drachmas binas dare. Brassi-
ca marina datur cocta,&(vt aliud quidpiam olus) appa-
rata:éstque stomacho pessima,& statim perturbat.

Lathyridos satis est grana decẽ comedere: eruntque
gustanti dulcia: biliosáque & aquosa copiosè educent.
B Sufficiet quoque eius herbæ liquorem mulsa resolutum
ad obolos tres dare:folia etiam cum gallinaceo iure in-
coquentur:eadem nanque ab eis,sed minus à foliis,eua-
cuabuntur. Agaricum pituitam & bilem purgat,
sed non acutè. est autem accommodatissimum iecori,
lieni, pulmoni, iis qui ægrè spirant, quos acidi ructus
exercent,& articulorum dolores vexant, quíque capitis
grauitate tentantur,ac vertiginibus morbísque comitia
libus corripiuntur.mulieribus etiam hystericis prodest.
Quum igitur sit his omnibus vtilissimum, dátur ex me-
C licrato aut oxymelite drachmæ duæ. Euphor-
bium aquosa & biliosa copiosè educit,éstq; eorum quæ
norim, acutissimum atq; ardentissimum: quamobrem
hydropicis colicísque, & iis qui ventres frigidiores ha-
bent,conuenit:cæteros verò vehementer perturbat, si-
tímque affert.Ei verò miscẽdum est petroselini, aut dau
ci semen,aut anisi,aut apii,aut tordili:siquidem hæc in-
suauitatem euphorbii quasi condiunt, & partem quan-
dam magni illius impetus cohibent,& ad vesicam dedu
cunt. Iis præterea qui recta ceruice spirant, & qui ægrè
D spiritum trahunt,fructum etiam ex euphorbii potione
ferẽt.est autem bibendum ad trium obolorum pondus,
indito pari pondere alicuius eorũ seminũ quæ diximus.

Lychnis syluestris bilẽ & pituitam purgat. seminis
dantur drachmæ duæ:alii succum foliorum in melicra-
to præbent. Cnicus pituitam & bilem,sed non
vehementer, euacuat:ex trito semine succus exprimen-
dus est,& iure gallinaceo admisto sorbendus. Quidam
aniso,melli,amygdalísque commiscent, & catapotia ad
arquatos conficiunt.huius drachmæ quatuor sufficiunt.
E Vidi etiam in Caria medicos qui ex Cnico & sero la-
ctis purgationes conficerent:sed quæ ad lac pertinent,o-
mnia nobis separatim exponentur. Scammonea
nulla parte superatur ab iis quæ agitant & commouent,
neque in acrimonia, neque in viribus stomachi dolo-
rem affert, graue olens, insuauis, & valde siticulosa est:
ex quo fit vt aliqui non incommodè aloen ei misceant,
& ita præbeant: alii verò addant thymi comam & sa-
lem:alii semina odorata:ergo nec ei qui ventrem arden-
tem habeat,nec ei qui stomacho imbecillo sit,& cui pe-
F riculum immineat ne habitus corporis colliquetur,
nec etiam hydropi (siquidem ei id est tanquam colli-
quatio)danda est, sed potius ei qui arquato morbo, ca-
pitis dolore,lethargo,febre quartana & quotidiana te-
neatur,& quibus sub cute efflorescãt furunculi incocti,
quíque doloribus oculorum,& laterum diuturnis labo-
ribus conflictantur.Pituitam autem & bilem impermi-
xtam vehementer euacuat drachma eius ad summum:si
mitius vacuandum sit,quo minus purgare velis,eo mi-
nus dandum eius erit: sed radicis plus dabis, siquidem
G ea multum à liquore superatur:quocirca dari eius drach.
duæ possunt. Squama æris educit aquosa,videtúr-
que hydropibus conuenire.satis est drach.duas ex cocto
melle in catapotia redactas sumere,aut ex aqua mulsa bi
bere. Flos æris crassa & pituitosa educit.huius o-
boli tres ex melicrato sufficiunt. Ea igitur quæ per in-
fernas partes purgant, quæ quidem ego nouerim, hæc
sunt,nec tamen alia quamplura esse despero. Quæ
igitur dicta sunt,plerisque tum morbis,tum naturis con
ueniunt, prout cuique suppetant, & in tempore vigent.
H & quanquam eorum vires augentur, siquis commiscere
eadem velit, tamen non semper commodè id fiet. nam
quæ acutissima ardentissimáque sunt,multò magis talia
euadent si commisceantur: quemadmodum si granum
Gnidium,tithymalos,colocynthida,& euphorbium ad-

miſceas, eorum vis augebitur. Ergo nemo eſt qui hæc
inter ſe mixta, aut alia eiuſdem generis rectè adhibeat,
qui nõ facturus ſit purgationes inſuauiores:& vomitus,
dolorem vẽtriculi, ſitim quæ ſedari non poſſit,& colli-
quationes excitaturus, & denique toti corpori noxam
allaturus. In quibus verò augendã vis eſt, bene habet vt
miſceas: at qui infirmiſſima miſcet infirmiſſimis, ec-
quam is vtilitatem feret? quænam vis ex altero accedit
alteri, quum vtrunque ſit infirmiſſimum? ergo ne hæc
quidem permixtio probatur. Verùm ne ea quidem qua
miſcentur, ea quæ per ſuperiora purgant, iis quæ per in-
feriores partes euacuant, niſi quiſpiam ambigua medi-
camenta velit componere: neque etiam rectè miſcentur
quæ ori ſtomachi triſtitiã afferunt, vt ſcãmonea, acta, &
marina braſſica, quoniam ad eas aliis condimẽtis opus
eſt. Quoniam verò ex medicamentis alia decocta damus
comedenda, alia ſicca in puluerem redacta aut contuſa,
aliorum verò liquores, aliorũ denique radices exhibe-
mus, non ſunt cocta crudis commiſcenda, nec radices
ſucco admodum temperandæ. Ac quiſpiã melius mor-
bis accommodata medicamẽta diſtribuit, ſi qualis quiſ-
que morbus ſit intelligat, iſque ſolida ab iis quæ alterius
generis ſint, diſtinguet: quod qui nouerit, is etiam cui
morbo vnumquodque medicamentũ conueniat, ſimul
nouerit: nam quæ maximè contrariis morbis conue-
niant, ſimul miſcenda non ſunt. Reſtat igitur vt ferui-
da refrigerantibus, fortia debilioribus temperantes of-
feramus: itémque inſuauia iucundis, vt pulegii coma,
nepitæ, thymi, petroſelini ſemine, daucíque, & aniſi, &
cæteris, atque etiam pipere, & ſiquid aliud aptũ eſt con-
diendo. Ex iis alia purgationem adiuuant, quale eſt pi-
per, & ſales: alia prohibent nequid pluſquam opus eſt
euacuetur, vt faciunt prædicta ſemina: alia medicamen
tum perducunt ad eas partes quæ purgationis indigent:
exempli cauſa, ſi in regio morbo ea quæ vrinæ ciendæ
ſint addat, ac magis etiam nepitam, aut abſinthium, ie-
cur promptius expurgabitur. ita quoque ſi ei cui dolet
caput, aut aſpectũ habet hebetem, ſagapenũ aut panacis
liquorẽ purgationi indideris, id quoque medicamen-
tum ita confectum expeditius à capite deducet: quan-
quam hæc valde moleſta ſunt: & tamen ſine his non
poſſumus à ſupernis partibus cõmodè purgare. Iam qui
caſtorium ſcammonea miſtum lethargicis dãt, id quod
opus eſt euacuant, & medicamenti morbo alioqui ac-
commodatiſſimi compoſitionem inuenerunt. Ita quo-
que muliebribus in ſuppreſſa menſtrua purgatione da-
tur ex decocto artemiſiæ, aut elelisphaci, aut cuiuſpiam
eorum quæ menſes cient: nam præterquã quòd in mul
tis per ventrem purgare conſpicitur, etiam per vterum
educere planè apparet. Eadem eſt in pleuriticis habẽda
ratio, itémque pulmonis affectionibus, quibus ſi pur-
gatione opus eſt, idem fieri conuenit. multo enim me-
lius colocynthis, & ſcammonea, & elleborus cum agari
co educunt ex thorace, quàm ſi illorũ vnum ſolum de-
deris: ſed deducẽt etiam cum ammoniaco, ſiquidẽ hoc
quoque eſt pectori & pulmoni amiciſſimum, & aptiſſi-
mum. Ad lumbricos verò, ſi lati ſint, pulegiũ, aut minus
heliotropium, aut hyſſopũ, aut origanum, aut bitumẽ
rectè purgãti medicamẽto inditur. nam hæc breuiſſimo
tempore lumbricos interimũt, quos poſtea medicamen
tum educit. ſi verò rotũdi ſint, decoctum ononidis, aut
abſinthium, aut vrticæ ſemẽ, aut cuminũ Æthiopicum,
aut braſſicæ radix, aut eiuſdem caules induntur: hæc e-
nim lumbricos occidunt, & eoſdẽ educit purgatio. At-
que ita quidem in medicamentorum mixtione verſari
medicus debet, qui ad artem quæ commouent, quæque
perturbãt, velit redigere. Quãuis enim multa experien-
do atque audiẽdo didicerit, hæc tamen quæ nunc dicta
ſunt, niſi conſideret, atque animo diligenter perpendat,
is profectò eiuſmodi eſt vt mihi nihil ab ignaro homi-
ne in cognoſcẽdis turbãtibus & valde agitãtibus differ
re videatur. Sciat quoque hæc, nonnullos ſumpſiſſe me-
dicamentum vt purgarentur, alióſque nihil quicquam
fuiſſe purgatos, alios verò pluſquam par eſſet, & nõ ſine
magna moleſtia: ad quæ auxilio aliquo eſt opus. Victus

A ratio quæ ante medicamentum purgans ſeruanda eſt,
expoſita eſt à nobis: quíque eam ita diu tenuerunt, nulla
re præterea indiguerunt. Vbi verò epotum medicamen-
tum ſit, ſi vomitus excitentur, vt pleriſque contingit,
vel propter inſuauitatẽ, vel propter metum & ſuſpicio-
nem de medicamento conceptam, vel propter nouita-
tem, vel propter ſtomachi mollitiem: huic apium aceto
intinctum, illi oliuam albam ſale conditã, mandendam
dabis: alii verò ſalis grumũ ori impones, & ita maximè
medicamentum confirmabitur, ſiquidem hæc vomi-
B tum prohibent. Quam ad rem valet etiam coriandrum
odoratum, & pulegium, & nepita: ſed præſtat in lecto
paululum quieſcere, ventrẽ & pedes calfaciendo, quem-
admodum qui ſtatim deambulauiſſent, copioſi vomi-
tus, ſtomachi eroſiones, & vertigines ſunt excitatæ. Quũ
verò ad priſtinum ſtatum redierint, tum deambulatio
imperãda eſt, vt ſubinde ſenſim ſe ſubmoueãt, id quod
etiam magis quàm celer greſſus irritat. nam præter-
quam quòd laſſitudinem attulit, ſæpe etiam multa ce-
leriſque deambulatio, ne perfecta fieret purgatio pro-
C hibuit. Purgatione procedente vtilius erit in lecto re-
cumbere, & ita vigiles quieſcere: (magis enim confluet)
tunc verò erit interim abſorbẽda paulatim aqua calida.
nam & morſus ſedat, & excretiones proritat. Quibus pur
gatio non it, aquam mulſam ſorbeant, aut nitrum aqua
liquefactum: ſed melius etiam erit glandem confectam
ex ſale aut nitro aut alumine magneſio, aut cyclamine,
aut grano Gnidio, aut felle bubulo, aur radice bryoniæ,
(quam alii pſilothrum vocant) ano indere. hæc glans
pituitoſioribus magis apta eſt, abſinthium verò bilio-
D ſioribus. Si verò flatus multi ſuborti ſic diſtendant in-
teſtinum vt nihil extrà emittatur, ruta melli cocto,
itémque cuminum, & mentha, & reſina admiſceantur:
vbi flatus eruperint, ſtatim alia purgatio conſequitur.
Quicunque autem conantur clyſteribus irritare purga-
tiones, ad ſuffocationes quidẽ quæ ex elleboro exiſtũt,
rectè vſum clyſteris inuenerunt: ſed ad purgationes quæ
per infernas partes agere debent, & non procedunt,
tantum abeſt vt clyſter magnopere iuuet, vt etiam no-
ceat: periculum enim eſt ne quum inteſtinum plenum
E ſit, clyſter infuſus ſupra redundet, & dolores inue-
hat, quemadmodum vſu venit vt quum quis clyſterem
iniecit, iſque nõ ſubducatur, protinus alterum imponit.
Atque in acutis quidem medicamentis maximè cauen-
dæ retentiones, & cohibitiones ſunt: nam ſi non ſubdu-
cantur, ſtatim hydropas homines reddunt, & fortaſſe e-
tiam alias noxas ſtomacho, ventri, iecori, & lieni affe-
runt. ac nonnullis tota corporis moles decoloratior eſt
facta. At medicamenta molliora, etiamſi non purgent,
nullum tamen ex eis periculum imminet: & magis etiã
F quæ decocta damus, qualis eſt mercurialis, actæ folia:
nec aloe quicquam grauius facit, ſi non purget: neque
etiam epithymum, neque agaricum, neque etiam ſurcu-
li bryoniæ. Atque hi quidem, quia nõ valde aluum deii-
ciunt, periculo vacãt: at radix vim habet maximã. Ergo
quum purgans medicamentum des, ad cætera omnia ani
maduerte, vtrum mali aliquid ſuccedat, vt re atque vſu
doctus confidas in ſingulis, & timeas. In quo ſpectan-
dum etiã eſt vtrum alia excretio purgationẽ impediat,
G vt plerique ſudoribus, & vrina excretis, aut vomitibus
citatis nihil infrà deiecerunt: quibus minus noxæ affer-
tur quàm qui alio modo fuerint purgati. Videndum eſt
qualia quantáque ſint ea quæ purgantur, ſed magis etiã
qualia: hoc enim magis propriũ eſt quàm maiorẽ men-
ſurã ſpectare. multi nanque quũ ſatis vacuati viderẽtur,
facilè ferebãt. ex quo fit vt melius ſit ſtatuere ſignũ eius
purgationis quæ ſatis ſit, quũ quiſpiã facilè ferat. Quũ
verò homines exoluũtur, & decolores fiunt, & extrema
refrigerantur & conuelluntur, continenda eſt purgatio:
ſique medicamentum infeſtet, aqua calida bibenda erit,
H & vomendum: ſi aquam non bibat, euomat tamen, niſi
ei alioqui fuerit grata: nam multis potus affatim & con
fertim ſumptus, ſatis fuit ad cohibendã alui ſubductio-
nem: ſed ſi paulatim ſumatur, magis excretiones exci-
tat. Quin melius quoque eſt manus & pedes oleo calido

inungere: ſi verò vehementius inaniantur, tum extre-
ma liganda erunt, & omnia deinceps facienda quæ in
choleris facere conſueuimus: nam & eo caſu pericu-
lum eſt nè effœtus quiſpiam (quemadmodum etiam fie-
ri poteſt is qui purgatur) ex nimia euacuatione euadat;
ſed nihilo etiam minus ſiſtit ſomnus & balneum cali-
dius. Ac multis quidem poſt purgationes balnea contu-
lerunt: ei verò qui non ſatis fuerit purgatus, non lauari
magis profuit. Noctu autem abſterguntur, & tamen vi-
ctus ratio deinceps parcior eſſe debet, vt à cibis & à con-
dimentis aliquid detrahamus, & vinũ acerbius demus;
& poſtea ptiſanæ cremorem, aut aliã quampiam ſorbi-
tionem è cerealibus offeramus: ſed ei qui benè alatur,
oua, alicam, ſorbitionem, & dulce vinum dabimus, vt
inteſtinum purgatione deraſum mitigetur. Conueniet
etiam poſtridie lac cũ melle aut paſſo bibere: ita enim
confluentes colliquationes abluens, purgationem per-
feceris: deinde vires erunt reficiendæ, acceſſione paula-
latim creſcente, deambulationibus, frictionibus, bal-
neis, cibis, & cæteris rebus quæ ad victus rationẽ perti-
nent, donec ad priſtinum ſtatum corpus redigatur: id
quod eſt ſano & bene valenti maximè propriũ. Hacte-
nus igitur de iis quæ per infernas partes purgant. Sed
quum prima oratione quæ de purgationibus inſtituta
eſt, de iis quoque quæ per ſuperiora euacuant, mentio
ſit facta, conſequens eſt vt nunc etiam de eis quæ de-
cent, quæque oportet, afferamus. Ergo elleborus albus
eſt omnium validiſſimus, ſecundæ ſeſamoidi, tertiæ v-
uæ, quartæ flori & fructui ſparti tribuuntur: cætera mi-
nus faciunt. Incidet tamen aliquis in medicamentum
quod nõ ita validum eſſe videbitur, quod tamẽ immo-
dicè purgabit, vbi & cibus, & potus, & auditus, aut a-
liud quippiam vomitum & ſubductionẽ commouerit.
Sed hoc in purgationibus quæ per ſuperiora obeuntur,
in aliis quoq; quæ diximus, vſu poteſt cõtingere. Ellebo
rus verò grauiſſimus videtur eſſe ad bibendum: quocir-
ca plerique medici & ægrotantes hoc medicamentum
refugiunt: verùm ſiquis totam artem atque apparatum
eius cognoſcens det, is neque quicquam facilius eſſe el-
leboro, & ipſum perſpicuè euacuationẽ moliri, & nihil
penitus mali committere planè intelliget. Cõuenit au-
tem hiſce morbis, inſaniæ, melancholiæ, pedum & in-
ueteratis coxendicum doloribus, itémque doloribus ar
ticulorum, comitiali morbo, & attonito, vertiginibus
fanaticis, diutino capitis dolori, mentis ſegnitiei, &
veterno, vitiligini, & lepræ, & ſiquid aliud in cute exci-
tetur. Facit etiam ad pilorum barbæ & capitis denuda-
tionem: confert itidem iis qui nocte ab ephialte ſuffo-
cantur, & aquam reformidantibus, vbi iam pertimue-
rint: & interim dum bibunt, ne amplius metuãt, efficit.
Id autem olim agricolæ quoque cognouerunt, qui vbi
canes morbo caperentur, elleboro purgabant: ac medi-
ci multo poſt tempore homini qui ſimili morbo labo-
rabat, elleborum dare in animum induxerunt. Atque
Hippocrates quidem, qui artem nobis inſtituit & tradi-
dit, iis quibus magnus articulus cũ vulnere luxatus eſt,
& quibus oſſa rupta eminẽt, iubet eodem die aut poſte-
ro elleborum dare: qui licet in cæteris rebus ſint malè
affecti, fortaſſè tamen hoc medicamentum prohibiturũ
ſit nè gangrænis & conuulſionibus corripiantur: quibus
verbis non facilè eſt fidem non adhibere. Eius verò dif-
ficilis vſus eſt, quum videatur defectus præ prãdio, quo
tempore moleſtiã affert. Ac ſiquis putat nigrum elle-
borum intelligi hoc loco, in primis huic quoque actio
nis difficultas ineſt ad excernendum, etiamſi quid o-
peroſum poſt medicamentum ſumatur: deinde verò
ad opera conficienda, quibus opus eſt, ei par vis & fa-
cultas non ineſt: ſiquidẽ multo imbecillius hic tractu-
rus eſt. Ergo propter hanc ambiguitatem præſtabit
fortaſſe hominibus ita affectis elleborum non dare: ac
febricitantium nemini elleborus conuenit: quartanis
verò quandoque conducit. Eſt quoque accommodatus
iis qui renes habent lapillo vexatos, itémque diuturnis
cruditatibus: valet etiã ad albam pituitam, ad lienem,
& ad vlcera carcinode occulta: quanuis minimè cõue-

A nire vlceribus videtur. Verùmtamen ego mulierem quã-
dam vidi ab eiuſmodi vlcere liberatam, quum medicus
quidam in Co inſula hoc ei remediũ adhibuiſſet, quum
tamen alioqui non eſſet clarus & probatus, ſed in elle-
bori potione diligẽter eſſet exercitatus. Hi morbi ſunt
quibus elleborus conuenit. Verùm non ſatis eſt vt mor-
bus medicamentum admittat, niſi alia quoque oppor-
tunè deinceps adſint. ſuprà enim diximus quibus pur-
gationes per ſuperiores partes conueniant, & quo anni
tempore medicamentum purgans dandum ſit: nunc ve-
B rò tempora morbi explicabuntur. Ea autem duo ſunt,
alterum ad totum morbum, alterũ ad acceſſiones & in-
termiſſiones pertinet. De eo quod ad totum morbum
refertur, ſic ſtatuendum eſt: ſi morbus quiſpiam ſit qui
ſuapte natura diuturnus eſſe ſoleat, multo melius eſt vt
in principio medicamentum purgans detur, quum præ-
ſertim maximam vtilitatem ei qui morbo detineatur,
ſit allaturum. Ergo inſanienti, arthritico ſcabioſo, & cui
nerui ſtupore laborent, ſtatim medicamentum dandum
priuſquam morbus maiores vires acquirat quàm hoc
C medicamentum habeat, quemadmodũ pleræque ſimi-
les affectiones conſuetudine & tempore inuictæ atque
inſuperabiles euaſerunt: quæ tamen admodum facilè
ſublatæ ſunt, ſi ægrotantes in officio permaneant, &
medicus excellens & peritus ſit. Si verò morbus de nu-
mero eorum ſit qui incerti ſunt, qui & citò & ſerius iu-
dicantur, ei qui ſtatim, non dandũ medicamentum eſt:
illi verò qui ſerius, exhibendum. atque ita de toto mor-
bo cenſendum eſt. In acceſſionibus verò morbi qui
magnas & ordinatas intermiſſiones habeat & multas,
D antè medicari oportet: quum verò paruas & inordina-
tas, purgatio adhibenda eſt quumprimùm acceſſio ceſ-
ſat, & præcipuè in morbo comitiali: verendum enim
eſt ne morbus vocis & ſenſus expertem hominem red-
dens, & omnium immoderatiſſima occupet, & graue
ac terribile aliquid faciat. In cõtinuis verò morbis ra-
tio temporis tum ab hora ſumitur, tum quum ægrotans
promptus eſt, & mente conſtat, & robur corporis adeſt,
& cætera quæ pertinẽt ad apparatum, ſuppetunt. De iis
autem quæ purgationem antecedunt, ſic ſtatuẽdum eſt:
E Quum tibi veratrum dandum eſſe videatur, victus ratio
eſt inſtituenda: ea verò eſt, vt qui difficulter vomunt,
ad vomitum aſſuefiant: tum ſpectandum eſt totius ha-
bitus robur: quia ſiqua re alia, robore præſertim ad hoc
medicamentũ opus eſt: at vomere & à cœna, & ieiuni, &
ex origano, & ex hyſſopo, & ex raphano, & ex eruca, po-
terunt: nec debebũt diutius vomitibus extenuari. Satis e-
nim erit vt qui facilius vomit, ter euomat, primùm à cœ
na, pòſt ieiunus, poſtremũ ex raphano, aut aliquo ex iis
quæ nunc memorauimus: ac magis etiã pituitoſo quàm
F bilioſo vomitus à cœna conuenit: tum biduum aut
triduũ à vomitu intermittere. At qui difficulter vomit,
longiore temporis ſpatio, & pluribus diebus aſſuefacien
dus eſt. Quum verò proximè ad ſumẽdum medicamen-
tum acceſſerit, frequentius vomere debebit: poſt vltimũ
vomitum, vnum diem intermittere antequam veratrum
ſumat, quo die clyſteri vacuetur, tum lauetur, tum exi-
guo cibo nutriatur: ſequenti die veratrum dandum
vbi placida frictione ex oleo vſi fuerimus. Multis au-
tem modis conficitur, vt dari queat. alii enim diem &
G noctem in aqua macerant, tum ei diluto origanum, aut
abſinthium, aut nitrum indentes, præbent: alii dilutum
cum melle decoquunt. Porro maceratur tum in aqua, tũ
in vino, tum in paſſo: at veratrum cum vino videtur ni-
gros humores magis educere: alii thapſiam addunt, alii
ſeſamoides, alii taminiam vuam, vtpote quæ vomitus
magis cieat: liceátque his qui elleborum dant, rectè pur-
gare. Cui autem ocium eſt, atque in eo ſtudio tempus
ponit, multa de apparãdo veratro comperiet. nam præ-
H terquam quòd omnibus modis miſceri & temperari
queat, veteres etiam ipſius admotu atque odoratu pur-
gare ſunt conati: è quorũ numero eſt Pliſtonicus. hic e-
nim glandes aliter atque aliter ex elleboro conficiens,
ano appoſuit, & vomitus exciuit. Cæterùm elleborum
paſſo componens, & diluẽs vnà cum felle bubulo, odo-

randũ iis dedit quibus neque mucus è naso, neque sputũ posset procedere, ratus id quod erat, fore vt vomitus facilius prouocarentur, ac magis etiam siquis eo diutius vteretur. Diocles verò etiam vtero glandem ex elleboro imposuit, & vomitus prouocauit. Dieuches verò anũ quoq; elleboro instar emplastri circũdedit. Ac nũc etiã pedes irrigãt cocto in aqua marina elleboro, oleóque cyprio & nitro infusis: ex qua perfusione pituitosi vomitus consequuntur, qui pedum articulorũmque doloribus prodesse videantur. Atque ita quidem ellebori in plerisque vsus est plurimus, quum etiam Philotimum meminerim, vbi mitiore purgatione opus esset, post cœnam non dare, sed elleborum raphanis impingere solitum, & sequenti die raphanos præbuisse. Ita enim concitatissimè homo vomet, id quod minus ex elleboro fa-

A ciet. Vsus autem validissimus & optimus est, vt elleborum æquè ac polentam contusam incidas: nec differt siue cum medulla seces, an secus, quum ea neque iuuet, neque quicquam noceat: tantùm æquè secare conuenit. Si purgare mitius velis, paulò maiores particulæ faciendæ: si vehementius, tenuiores, sed non multo. & melius etiam est si ab vna radice sumas quantũ oporteat, sique ea æqualis sit, vt quæ incidis sint æqualia inter se: sin minus, curabis vt quæ crassiora sunt, æqualis crassitudinis cum tenuioribus efficiantur. Qui verò harum rerum nullam habendam esse rationem censet, multa is ignoB rat. Si verò particulæ incisæ, admodum exiguæ fuerint, periculum est ne longa alioqui, & suffocationes afferẽs, purgatio consequatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber octauus.

Archigenis, quomodo præparandus sit is qui elleborum sumpturus est, ex primo de ratione morbos diuturnos curandi, Cap. I.

QVI sumpturi elleborum sunt, præparari debent vt corpore robusto, & animo constanti sint, vt eorum humores ad fluendum, ipsique ad vomendum faciles reddantur. Ne igitur superiora loca vitientur, venter est prius inaniẽdus, vt iam docui: post verò quatuor aut quinque dierum refectionẽ, vomitus à cœna Luna desinente cieatur, & trãsactis quinque diebus, alius vomitus citetur: & in mensis incremento corpus iterum erit reficiendum: tum aluo emollita, factáque excretione, duo aut tres vomitus à cœna ita prouocentur, vt tertio quoque die singuli moueantur: atque id sub Lunam desinentem. Vbi autem ea inclinauerit, raphanis vomit⁹ prouocabitur, vt post vicesimumprimum diem elleborus detur. Qui verò mediocriter sit affectus, ita est regendus, vt accommodatus fiat, vt ad vomitum procliuis reddatur, vt humores eius nõ crassi ex cõcretione sint, vt ipse bono animo sit, vt elata mente vomitui à cœna sufficiat, commoto paululum ventre, & post triduum aut quatriduum ex raphanis vomitum cieat: vno verò aut duobus diebus pòst, elleborus detur. Neque maximè cõtraria censenda erunt, vt multi vomitus à cœna prouocentur, multæque attractiones ad infernas partes fiant, multique ex raphanis vomitus concitentur, ac deinde elleborus detur.

Quæ danda sunt perpetuò vomituris.

Dicendum igitur est quænam cœnæ per vomitum sint reiiciendæ, & quomodo à raphanis eruãtur. Festos ergo dies nonnulli esse existimant eas cœnas in quibus multa opiparè, variéque apparata, ad ebrietatem & crapulam ingurgitantur: quæ quidem in cæteris rebus non prohibentur, si modò quid tale sit necessarium: at quos elleboro sumẽdo parare velis, ii paulo plura quàm consueuerint, sumere debebunt, vt grauia & aliena esse videantur. at stomachũ suprà quàm par est extẽdere alienum est: quoniam quanuis protinus sit leuãdus, redditur tamen imbecillior. Nam quid opus est eum morbo vacantem ad medicationem adigere? Eadem ratio est eorum quæ sumuntur. danda sunt enim quæ infrà dilabi statim queant, adhibita diligẽtia ne flatu impleant,

C ne venter inferior fluere possit, & minimè nutriatur: & superior venter ea fluitantia & non confecta statim reiiciat: quod à flatibus fieri consueuit. Quocirca ea quæ prius dantur, acria esse non debent, nec cõtrà dulcia aut pinguia, sed huiusmodi ad finem seruanda sunt. Quæ verò friabiliora sunt, prima ingerẽda: vt panis, puls, arborum baccæ solidæ: tum carnes sumẽdæ sunt non quæ grauis sint materiæ, sed pinguioris, eǽque ex aliquo sapore offerendæ. Ex leguminibus ea quæ cibum simul D rapiant: in quibus sit aliquid acrius, vt cæpa, radicula, aut porrum: tum pauca ex adstringẽtibus danda. Adhæc accedet aliquid nidorosum, & placenta mellita, & bellaria, ficus, vua passa, nux, & punicum quoque ad vomitum valet. Interim verò lene aliquod suauéque vinum frequentius interbibendum est, quãdoque etiã passum, & quandoque vinum mulsum copiosius capiatur: hæc nanque inflationes pariunt, eo quòd omnia in sublime tollant. Oliua autem, & præsertim sale condita, vitanda est. Lentes verò, siquis eas postea sumat, acescunt, & voE mitus insuauiores faciunt. Vua passa est iucundior: ficus secundo loco cẽsetur. habet enim detergẽdi vim maiorem. Si verò quispiam possit, ptisanã vino dulci & melle temperatam in medio capiat. At iis qui valde cibum cohibent & continent, dandum est sesamum, itémque bulbi narcissi, qui quum alioqui dari queant, tum etiam ptisanæ de qua nunc diximus, imponantur. nauseas enim pariunt. Salsamẽtum quoque aliquod pingue ex iis quæ sine aceto sumũtur, in primis ex aceto & plurimo oleo sumptum, vt cibus in sublime feratur efficit. F adduntur etiã aliqua olera elixa, vt blitum, vt atriplex, & ex crudis, vt portulaca, & radicula media. Vbi cõfertim sumpta fuerit potio, post interuallũ, neque longius duabus horis, neque breuius vna, postremum frumẽtaceum ingerendum erit: deinde verò ab inferiore ventre attrahitur quicquid cibi infrà sit delapsum, qui valde admodũ apprehensus fuerat: & deabulatio in loco aprico ineunda: quũmque ructus qui sensu percipiatur, ascẽdat, vt res ad actionẽ deducatur, digitus imponẽdus est, aut penna, vt res celerius conficiatur, epiglottide pingui oleo quodam inuncto: tum contentum premẽdum G & vrgendum est vt deglutiatur: ac statim opus aggredi, immisso postea digito, aut alio corpore, conuenit. Eo nanque tempore stomachi os aperitur, & fauces faciunt vt attrectetur atque tangatur. qua in re perseuerandum est donec cibus confertus educatur: sed non confertim attrahendi sunt digiti ad primam spiritus attractio-

nem: saepe autem exinde venter compressus satis fuit ad maiorem partem, si non omnem, expellendam. Debet autem is qui vomit, inclinatus & pronus rem adiuuare, quum stratis segniores vomitus excitentur: qui ergo densum flatum spirat, inclinetur. Quum verò flatus intus nullus adest, in ventrem procumbendum est: si verò pars eorum aliqua ad membra respirationis excutiatur, tunc cibus qui insedit, cum multa pituita coniunctus consequitur: qui verò rite euomuerunt, in iis etiam biliosi quippiam sequitur, quod non ita conspiciatur, vt gustui sit perspicuum. Nonnulli quum vomendi rationem edocti non essent, in elleboro sumendo prae imperitia in periculum adducti sunt, quū ea res auxilio quādoque indigeat: quocirca diligenter est à nobis cōmonstrandum quibus accommodatum tempus euomendi sit, & quomodo attrectādae sint partes, & quomodo abdomine infra deducto intensiones fiant: sed non ex locis quae circa collum sunt: nam violentia inde emanans potius cohiberet. Talis igitur est vomitus qui à coena sit ciendus.

De vomitu ex raphanis excitato.

Qui ex raphanis excitus est vomit⁹, vsitatior est, & de elleboro prius quid faciendum sit edocet: nam & morsus excitat, & quandoque facit superfluitationes quae animi defectiones inuehant: quandoque etiam gutturis angustias parit. Debet autem pondus eius quod sumitur maius esse libra, non maius tamen quàm tres selibrae. Acres autem raphanos & teneros esse oportet: sique dulciores sint, caulē capere oportebit, & cum eo etiam pars foliorum quae tenerrima sint & trāsuersa. Sumitur post sumptum exiguum cibum, & aquae potum, aliis longo tempore, omnibus verò pridie aluo emollita, vel per se, vel si sponte sua non deiecisset, clysteri admoto nos eā exciuimus: quúmque multa deambulatio praecessisset, in loco aprico, & sub dio, aut qui probè perfletur ad meridiem: mélque assumatur, vt saltem prima quae ingerantur condiantur: tum albus sal & purus capiatur, tum in oxymelite inuoluātur, atque ipsum oxymeli interim absorbeatur, non celeriter, sed parcè, vsque ad heminae dimidium. Sit autem scilliticum acetum, si fieri potest, mélque ex apibus thymo pastis. Studiosus etiā ac diligens ad rem intendendam atque amplificandam, origanum ex sale non calculoso leuigatum assumeret: & salē ipsum per se, &, vt constāter negotium perficiat, parum oxymelitis ei sorbendum erit, quantum satis sit, vt qualitates quae relictae fuerint eluantur: tum paululum decumbendum, & pedes contrectandi. His confectis exurgendum, & sese circumuertendo, modicum inambulandum: & quum sedem repererit, conabitur eructare, & rem ad horam vsque producere, quum paulo maius temporis spatium intercesserit. Excitata autem nausea tibi sit indicio: tum stomachum proritare & lacessere opus est, vt fiat perfecta purgatio. Occurrit etiam satis magna tenuis humoris copia, plurimáque pituitosi: ac postremò nonnullis amarescens humor excernitur, quales quodammodo raphanos senserant, nisi segnior sit facta attractio. Post hunc vomitum oris collutione statim opus est, item gargarismate ex hydromelite, tum ex aqua: & item exiguo decubitu, & satis copiosa pedum contrectatione: sique parumper dormiatur, tentandum est vt aluus eiiciat flatus: inde deambulandum, tū in calidum balneum ingrediendum, tum cibus offerendus qui incipiat ab aliqua re acri, aut à salsamento gracili, & ori grato, quod caro auis aut alterius similis excipiat. At vomitum qui à coena sit, balneum praecedat, quum quis difficulter vomat, ita praeparatus, vt post secūdum vomitum à raphanis excitum, quiescat & cesset, exurgēs potius quàm alimentis per dies corpus reficiens: atque ita denique ad elleborū de quo dicetur, erit adigēdus.

Eiusdem de elleboro eligendo & dando, Cap. 11.

ANtequā de elleboro praeparādo loquar, dicā quod nā sit anteferēdum. Primùm igitur eo qui in OEta monte, deinde verò qui in Galatia nascitur, vtendum est: si huiusmodi nō suppetat, Siculo. Atque hic quidē virgas habet extentas & rigidissimas, & ligni speciem referentes: crassitudine verò tenuiores, minúsque raras caeteris. Qui verò in Galatia nascitur, is crassior est, & quodammodo rugosus, leuiter laxus, cādidior, apparétque ferulaceus. OEteus verò minus candidus est quàm Galaticus, & ad nigriorē colorem magis vergit quàm vt terrae colorem referat, id quod Siculo vsu venit: qui etiam minus rectis est ramis, minúsque rigentibus, quíque crassior euadit: sed is minimè eligendus est. magis autem quàm par sit, rugosus est, quum non satis magna alimenti ei suppetit copia. Is praeterea fractus, valde albus intus est: gustanti verò linguam quadantenus mordet, & sensim intenditur, & saliuam ciet, & in hisce facultatibus diutius perdurat. elleborus omnis dulcescit, sed hic magis quàm alii. At Galaticus irruit celeriter, suo morsu linguam statim exurens, & immoderatius saliuam educens: sed protinus extinguitur. Siculi denique humectati maior est mordicatio: est tamen inferior ea quam Galaticus inuehit, permanétque talis qualis incepit, diutius quàm Galatici: saliuam verò non admodum excitat, & obtundendo interimit. Siccum praestat accipere: ita nanque cōfractus, puluerē quendam aspersginem non redolentem efflat. Qui verò in OEta prouenit, licet aridus sit, tamen confractus habet medullam interiorem adhaerentem & propè conflatam: verùm si prius humectetur, eandem habebit circum solutam, & quae auelli facilè queat. ea quoque ad intensam purgationem opus est. Nonnulli eius partem quae suffocat ademerunt, & tanquam castratum medicamētum vexationis cuiusdam ad nullam rem efficacis praebuerunt. Caeterùm elleborus non esto liuidus, nec alia in eo macula conspicitor, sed extrinsecus purus sit & fractus, intrinsecus mirum in modum candidus: qui talis sit eligendus est. Praeterea potius incidendus est quàm in ramenta adigendus, siquidem ita difficile est aequalitatem coniectari: atque etiam dum in ramenta redigitur, puluis qui in vibrationibus efficitur, ibidem insidet, qui etiam inaequalem & suffocātem purgationē facit. Crassa autem virga secetur, & per rectū, idque semel aut bis, pro crassitudinis ratione: tum ad latera spectādum erit, vt partes aequales sint, earúmque tanta sit magnitudo quanta est pultis non paruae: sed huic maiorem, illi minorem portionem dare cōueniet. qui incisus in tenuiores partes sit, intētius mouet: si verò tenues virgae fuerint, per longitudines diuidātur, vt virgae explanentur. Mensura est, vt quum copiosissimè detur, duae drachmae sint: quum parcissimè, oboli octo: quum mediocriter, decem oboli. Ac minor quidem copia maiorem turbationem ciet: maior verò copiosiorem inanitionem, & minorem turbam inducit: media verò moderatè agit. Hoc etiam in memoria habendum est, vt quum elleborum elegerimus, eundem refrigeremus: sed non statim post compositionem sectum demus, siquidē ita maiorem suffocandi vim habet. Quem sanè Agathinus in rebus omnibus diligentissimus, cani dedit, quum non adhiberet electioni fidem: sed experientia, vt tutò res transigatur, opus esse perspiceret, vt quoniam pacto canis euomeret, eodem etiam homo qui eundem sumpsisset, purgaretur: quamobrem experiētiam esse tutam statuit. Porrò cum aliis palàm datur, quandoquidem nihil patiuntur: tū verò insaniētes ab eo auertit deliriū, partim quòd dicto audiētes nō sint, partim quòd ita spiritū ducunt, vt hoc eis auxiliū non rite afferri posse videatur. Ad hoc accedit etiam vt quidā medicamēta reformident, atque ita delirent. Ergo his curādis insidiae struendae sunt, & alia domus parata esse debet in quam eos deducamus vt elleborum sumant: in qua domo etiā gestationis alicuius insit occasio, & caeteri quoque apparatus, ad ea quae in purgationibus occurrunt accommodati. Atque ita cū ipsis versantes, tanquā ad cibū sumēdū adducemus: &, vt nobis in tēpore obediāt, assuefiant multo ante tēpore aut pulti, aut alicae lotae, aut mellitae alicui placentae. In primis ergo afferendum est id quod iam consuetum est: tum infuso medicamento globuli

conformandi sunt, ac post pultem & placentas quas elixas fecimus, dandi vt deglutiantur. Ergo ex quorundam optimorum hominum contentione, & æmulatione eorundem, antequam quicquam præuideant, eos in insidias, quum vsus postulabit, adduces. Commisceatur igitur elleborus pulti: triticeæ nanque ptisanæ nō admodum affundendum est: (nam in pulte & placentis latet) & si deprehenditur, negligentiam potius quàm insidias nostras subesse indicat. In multis enim frustulis eadem mensura debet occultari, vt si parum ex aliquo gustarint, ab alio sumant quod satis sit: qua in re coniectura opus est, vt ex multis frustulis sumpta portio iustam mēsuram cōpleat. Nec tamen periculum vllum imminet, etiamsi secundo loco sumatur, vt plerique metuunt, sed eos satis quoque purgatos vidimus: & lubricus lapsus proritat, & per vacuū fit. Sique futura esset strāgulatio, ei remedium afferret: ex quo fit vt quum præter modum capiatur, non omnino vis auxilii dissoluatur, vt homines arbitrantur, sed facilius administretur. Et ad id potius vergēdum est: nam præter cætera quæ huic medicamento insunt bona, hoc accedit etiam vt quoquo modo primùm educat, non grauis sit nimiæ purgationis timor: facilè enim est & abstergere stomachū & adstringere: ergo qui tractabiles sunt, ita erunt pertractandi. Sed quidam ita dementes sunt vt astutioribus insidiis sit opus, de quibus nunc itidem dicemus. Ergo si neque in placentis teneris occultare elleborum poterimus, neque antedictis ptisanis indere, bulbo vtemur: ita quoque pulti inuolutus celabitur. Conteritur enim & in sorbitione, & pulte, & lente, & in omnibus iis quæ deglutiri possunt, non duarum drachmarum pondere, sed quatuor etiam datur. Imbecillius enim suas vires elleborus purgando exercet, veruntamen & multum, & tenuius, atque adeo atrā bilem vsquedum velis educit: si ita non possis, eo in eclegmate vtitor: hócq; modo paratur, Ellebori libra capienda est, quæ in ramenta redigenda est, & aquæ sextariis senis triduò maceranda: tum coquenda vsquedum sextarii tres relinquantur: postea diligēter expressas virgulas abiicere oportet: tres deinde libræ mellis reliquæ addendæ, & coquēdū donec ad eclegmatis consistētiam redigatur: tum in vase vitreo aut argenteo reponendum atque asseruandum, adhibita cura ne perspiretur. Dabis autem homini præparato quantum mystri moderati magnitudinem impleat, & vehementer purgabit, neque hominē attonitū reddet. Sed ad hoc quoque faciendum insidiæ adhibendæ sunt: ergo modico mellis & aquæ addito dissolue, ac potui da. Si hac non successerit, super calido cinere id ipsum coagmentato, ac catapotia conficito vt deglutiātur. Si verò tussis molesta sit, tempus accommodatum erit, vt catapotia tanquam sedandæ tussis gratia ægrotus deglutiat: quo casu in frusta moderata virgulas secabimus, & melle cocto inuolutas dabimus. Quosdā etiam vi purgauimus, vbi insidiis non fuisset locus: idque clysteri in quo duplex eclegmatis mensura inesset, & modica aqua infusa: tum virgultorum particulæ ptisanæ cremore temperatæ & affusæ, quum insaniunt.

Cætera ad finem capitis usque non extant.

De elleboro propinando, Cap. III.

Ex Herodoti libro de præsidiis euacuantibus.

Elleborus decoctus dari apud nos minimo periculo solet. eius apparandi hæc est ratio: Ellebori libram senis aquæ heminis triduò maceratam, lento igni decoquimus vsquedum tertia pars aquæ consumpta sit: deinde elleborum exprimimus: tum mellis heminas duas decocto addimus, itémque decoquimus donec non inquinet: ex hoc damus iis qui non admodum purgandi sunt, cochlearia duo: robustis verò mystri magnitudinē. Purgatio quæ per huiusmodi fiat, neque strangulationis, neque vllum alium metum, quem nimia purgatio solet incutere, vnquam nobis attulit: sed enim & violentæ & vehementis actionis, & sine his & per hæc (vt par est) minus prodest. Datur autem in morbis rectè constitutis, vbi opus est breui & expedita curatione: & qui rite cōstitui à cæteris remediis, nisi longiore temporis spatio non possunt. id enim ex elleboro lucri facimus, vt statim perficiat id quod ars ipsa polliceatur. Iis verò qui insaniunt, neque vllo pacto eum sumpturi sunt, propterea quòd omne alimentum suspectum habeant, ita paratum optimē dabimus. Nam licet perfectè morbum non expellat, minuit tamen adeò vt sæpe etiam ipsis volentibus iterum propinemus. Offeratur autem hydromelite dissolutus, vel ex pulte alicæ. potest etiamnum ex lentibus aut libis exhiberi: sed melius etiam sincerus datur, siquidem ita corpora magis contingit. Quinetiam in affectionibus iis quæ difficulter curantur, elleborum damus. Nō omnibus tamē elleborus accōmodatè præbetur, vt ætati ambiguæ, vt ei cui adiuncta sit naturalis imbecillitas corporis, vt timidæ naturæ: nam in eiusmodi quum bis terve datus eis fuisset elleborus, maximi morbi sunt exorti. In quo verò medicamentum experti sine periculo fuimus, eúmque timorem qui circūstare solet, abiecimus, ei nos sincerum purúmque elleborum dedimus.

Herodoti, ex eodem libro, qualis sit elleborus præstantissimus, Cap. IIII.

Elleborus præstantissimus est is qui nascitur Anticyræ: reliquus autē quum citò excretiones proritet, intra tres quatuórve horas à purgatione cessat. Cæterùm elleborus Anticyrinus in primis est lætior cæteris, deinde fungosus, & quodammodo multum inanis, colore verò ochræ resolutæ similis. præstantissimus tamen in hoc genere est rectus, & rugosus, & cuius plurima pars æquali crassitudine constat: sub finem verò, in muris caudam desinit, nihilo tamen minus sit lætus & vegetus, atque in hoc consistat. Nam qui plurima eius parte in tenues pectinū modo lineas est resolutus, si non natura est lætus, is non fuit sectus in tempore opportuno. Debet autem quum frangitur, intus albus videri, & tenuem habere medullam: idémque naribus admotus, non multo pòst sternutationes ciere, & commansus feruido gustu os implere, atque etiam dulcescere, ac magnam saliuæ copiam attrahere. Quum verò confractus puluerulentum quid ex se mittit, tum non est bonitatis indicium, sed aridum esse elleborum ostendit: qui quidem aridus etiam esse debet: si frutex sit, capienda ea pars est quæ læsa sit, & præcipuè vt inde quantum oporteat, sumas: si inde sumere totum non queas, dato operam vt ab alio qui sit eiusdem generis, & in omnibus similis, quod deest capias, ne purgatio temporibus inæqualibus succedat.

Antylli de elleboro, ex libro de remediis euacuantibus, Cap. V.

HOC in primis scire conuenit, elleborum in ramenta derasum celeriter purgationem ordiri, ac plerunque duas horas non excedere: bilémque ac pituitam sine multa turbatione educere, ipsúmque vomitu simul reiectatum, intra quatuor aut quinque horas terminari purgationem. qui verò parti farinæ crassioris est similis, & multo magis etiam qui in puluerem redactus est, tardissimè agūt, vt sæpe post quatuor aut quinque horas incipiāt. Cæterùm omne & bilis & pituitæ genus educunt, ídque non sine conuulsionis & nimiæ purgationis periculo, ob nimiam purgandi prolixitatem: multiplicem tamen vtilitatem afferunt. Aqua verò in qua veratrum maduerit, datur senibus, pueris, iis qui laxiorem habitū habent, quibus mens exoluta est, quíque facilè strangulantur, aut eorum morbos habent, aut vt prius periculum faciamus vtrum elleborus postea dandus sit. Oportet autem drachmas quinque ramentorum, in aquæ pluuiæ heminæ Atticæ semisse triduò madescere, tum colo traiici, atque in vase duplici calefieri, atque ita decoctum propinari.

Quomodo occurrendum sit symptomatis ex elleboro consequentibus, Cap. VI.

SI facilè purgetur ii qui elleborum biberunt, hæc postea faciemus, vbi medicamentum biberint, aquam frigidam ori colluendo dabimus, tum aliquod odoramentum porrigemus: sique vires constent, eis persuadebimus vt sedeant: si infirmæ sint, vt in strato aliquo humi depressso vsque ad duas aut tres horas decumbant: & odoramenta quoque per interualla offeremus, & aquam frigidam ad os colluendum exhibebimus, mentémque aliqua lepida fabella abducemus: extremas partes confricabimus, & vinciemus. Hæc omnia ideo facièda sunt ne citius quàm par est medicamētum euomatur. Postea verò ægrotos in lectulo pensili aut aliquo alio sublimi loco collocatos vomere permittemus. Primùm nàque calor stomachum & gulam inuadet: deinde saliua & humor in os confluet: qui bus sputo reiectis, iterum pituitam obuolutam reiiciunt, tum interiecto spatio, partē cibi & medicamenti cum pituita euomunt, idémque interiecto spatio faciunt. Quumque medicamentum atque cibum euomuerunt, pituitam cum exiguia bilis portione reiectant: tum cum multa bili pituitam, & denique bilem putam vomūt. Leniter etiā in tempore intermedio singultiunt: & habent alioqui faciem ferme face succensam, & rubentem: tum venæ attollentur, pulsúsque rarissimus fiet. Vbi verò purgatio processerit, probum colorem vult⁹ acquiret, pulsus densus maiórque reddetur, ac singultus cessabit, & lōgiore spatio interiecto, & paulatim voment. His autem in media purgatione quum singultu vexantur, melicratum in quo ruta sit incocta, sorbendum damus: ad finem verò tepidam aquam dantes paululum intermittimus, tum vt aquam ipsam, & siquid eidem adiaceat, euomant imperabimus. totum verò corpus aliquo pingui valde vngemus, & interiecto duarum horarum interuallo lauabimus, & cibū stomacho idoneum offeremus. Si verò inordinatior & irritatior succedat purgatio, aut alioqui incōmodior, hæc incommoda expectabimus, vt simulatque sumptum medicamentum fuerit, statim euomant, nullámque vtilitatē tardæ purgationis capiant: qua in re & strangulationis & singultus, & contractionis, & delirii, & animi defectionis, & nimiæ purgationis, & casus virium, & immoderatorū sudorum, & exolutionis periculum imminet. Quúmque mininimè planum sit quódnam horum malorum sit futurum, ad omnia præparatos esse oportet: quæ verò paranda sunt, nunc persequar.

Quæ præparanda sint iis qui elleboro purgandi sunt.

Præparare debemus lectulum sublimem, itémque alium qui strata habeat, ceu lineas, ab angulo ad angulum perducta, & tertium quoque pensilem: spōgias quoque & poscā & melicratū diuersis modis confecta, quorū vnum hyssopum incoctum habeat, aliud rutā, aliud origanum, aliud denique thymum: oleum cyprinum, melinum, irinum, rosaceúmque: emplastra, ellebori dilutum, cucurbitulas, cuneolos, pennam, digitalia, clysteres, fomenta, absinthium, vinum, cibos, glandulam. Si igitur antequam tempus opportunum sit, vomitus irritari velit, metúsque sit ne medicamentum reiiciant priusquam vllum ab eo fructum ferant, vt ipsum contineant hæc faciemus.

Quæ facienda sint, vt qui medicamentum sumpserunt, vomitum cohibeant.

Aquam frigidam dabimus ad os perpetuò colluendum: si non sedetur turbatio, poscam: & extrema valde constringemus, & fricabimus, & muriam, quantum parui mystri magnitudinem cōpleat, per interualla in os indemus: aut vt capparim ex muria in ore contineant, sileántque, nullóque motu cieantur, vel vt sedentes valde sursum versi collocentur, imperabimus. Si ne ita quidem leuentur, cucurbitulas ex multo igni dorso & ori ventriculi applicabimus, & parum aquæ feruentis per interualla sorbēdum offeremus: sique vehementer stimulentur, parū succi absinthii, aut eius decocti addemus. Nemo enim ita procliuis ad vomitum est, neque stomachum ita habet a-

A uersum, qui nōn à duobus aut tribus ex his remediis leuetur: si verò contrà propter robur stomachi, aut aliquam aliam causam non debito tempore purgari incipiant, in sublimi lectulo qui deorsum vergat, collocabuntur, & vt digitos in os coniiciant iniungemus, & vt gurgulionem & tonsillas vnguium latitudine contingant. ita enim potissimum vomitus irritabitur. Præterea iubebimus vt tibias & poplites quamplurimū possint extendant, & flectant, itémque spinam: & vt vtriusque manus pugnos in ventrem impingant, aut nos impingemus, si ipsi per se nō poterunt. Si verò ne ita quidem euacuabuntur, eos in le-
B ctulo collocabimus cuius strata angularia sint, & ipse sit pensilis: eósque agitabimus & concutiemus, ibidē eos adhortantes & iubentes vt vomere contendant, & in eam rem incumbant: eorúmque digitos irino aut cyprino inū gemus. Noui etiam qui scammonii liquore digitos vngerent, & ita purgationem concitarent. Sed si ita non sequatur purgatio, pennas anserinas ex cauda octo aut decem, cyprino aut irino intinctas indemus, aut etiam digitalia. Cōsuuntur enim digitalia ex corio Carthaginiensi, aut alio quouis mollissimo ad longitudinem digitorum de-
C cem aut duodecim, instar digiti. Ex his spatiū senum digitorum lana impletur: reliquum verò quod quaternùm digitorum est, inane relinquitur, vt digitis aptetur. Hæc igitur antedictis vnguētis intincta, in stomachum immittemus. Est autem annotandum in iis qui in lecto pensili statuuntur, motum versus pedes aut caput cieri. in iis verò qui vomere non possunt, in latera. in quo casu pensilis quoque inæqualis esse debet, vt mot⁹ nauigationi similis efficiatur. Præterea melicratum in quo hyssopum aut origanum aut thymum incoquatur, sorbendum dabi-
D mus.

Quid faciendum sit quum strangulatio occupat eos qui elleborum sumpserunt.

Quoniam nōnulli difficulter vomunt, & ideo suffocantur, & sæpe etiam voce priuantur, idcirco strangulationem sedabimus continua melicrati sorbitione, in quo ruta præcipuè sit incocta: sin minus, aliquid aliud eorum quæ prædicta sunt, idque paulatim & cōtinenter propina-
E bimus: itémque stomachum proritabimus, in lectulo pennam vehementius immittendo: si verò valde admodum perturbentur, diluti ellebori cyathos tres, aut quatuor offeremus: quæ verò ad vomitum prouocandū adhiberi solent, reprobamus vel ob hanc causam quòd ellebori dilutum eiusdē qualitatis cū elleboro est, & purgationem adiuuat. at quæ vomitum prouocantia dicuntur, quum diuersæ qualitatis sint, stomachum solum irritant, elleborū verò non commouent. Si periculum quod ex suffocatio-
F ne imminet, nullo ex his remediis subleuetur, acerrimo clysteri rem transigemus. intermissionem enim periculi præbet, & tempus nobis suppeditat, vt aliis iti remediis possimus. dabimus quoque galbani tres obolos quos deglutiant. Sed si ne ita quidem sequatur leuatio, vt duos vetustissimæ vrinæ cyathos sorbeat, cogemus: hæc enim ambo vomitum non cient, & suffocationem subleuant.

Quid agendum quum in his & vox & sensus amittitur.

Si vocis ac sensus expertes fiant, cuneolis eorum dētes diducemus in vtrãque partem, & pēnas immittemus,
G aut digitalia indemus, & quod sternutationem excitet afferemus, ac præsertim elleboro ipso ad id vtemur: sin secus, euphorbio, aut aliquo alio consimili. quādoque enim sternutantes, vorticem quendam pituitosum simul eiecerunt, qui quum stomacho inesset, & suffocationis & amissæ vocis causā afferebat. Si verò & vocis & sensus priuatio ita perseueret, vestimentum aliquod admodum firmum, & robustum extendemus, & ex duabus partibus tenendū iuuenibus robustis, & aliis qui contrà sese sint constituti, ac iubebimus vt ipsum vestimentum sublime à terra
H extendant, tum in eo reclinabimus hominem qui elleborum sumpsit, ac quandoque in sublime tollemus, eodem etiam vestimentum circumuertemus, quandoque verò in latus vtrunque deuoluemus, aliis id latus

quod prope eos ſit;attollentibus, aliis verò deprimentibus.ac tunc quidem ſcire conuenit,niſi homo his quaſſationibus & commotionibus à ſenſus priuatione non ſubleuetur,eum non eſſe præterea ſenſum recuperaturum.

Quibus remediis vtendum ad horum ſingultus & conuulſiones.

Quoniam pleroſque ac ferme omnes eos quibus elleborus datus ſit,ſingultus corripit, non omnibus tamen periculum inuehit:ideo fit vt qui leniter & maiore ſpatio interpoſito intercurrit,eum ita ſinamus: quandoquidem non ſit futurus inutilis,quum ſtomachum proritet,& quaſi recordationem excretionis ei ſuggerat. Si verò fuerit contentus,& vehemens,& multis os vibret & quatiat, & conuulſiones inducat,in primis melicratũ dabimus,quod in ſingulis ictibus calidius abſorbeatur: parum autem rutæ ſimul decoquatur,aut per ſe ſuccus exprimatur, & ſingulatim,aut ex melicrato,aut calida aqua ſorbendum exhibebimus:ſi non ſubleuetur,remedio vtemur quod ſternutamentum cieat: ſi verò ita quoque moleſtia perſeueret,per totam ſpinæ longitudinem cucurbitulas applicabimus:ſi verò admodum oſſea ſpina fuerit, dorſo prius perunctò,vnam cucurbitulam ſub magna colli vertebra affigemus,eámque deducere ſenſim,& deorſum in ſpinã trahere conabimur: quúmque ad eum locum perducta fuerit vbi ventriculus adiunctus eſt,aliam quoque admouebimus prope vertebram, & ita eam etiam deducemus: atque ita primam ablatam iterũ ſuperius applicabimus. nam ſæpenumero cucurbitulæ admotæ ſtomachum à ſingultu contractum,& veluti contortum dirigunt,& ad ſuũ ſtatum redigunt.Præterea verò partes extremas vinculis excipiemus, eáſque calfaciemus tum fomentis,tum in aquam calidam infundendo.Adhæc etiam pauores quoſdam machinamur,& cõtumeliis eos inceſſimus,& vt magnas inſpirationes edant edicimus: atque etiam vt longo tẽpore ſpiritum intro trahãt,& vt longo tractu reſpirẽt.

Quid facto opus ſit in contractionibus quæ conſequuntur.

Quemadmodum ſingultus omnes inuadere, ita cõtractiones quoque conſueuerunt: quarum vehementes, quæ præſertim muſculis accidunt qui in cruris ſura ſunt, itémque in femoribus,& brachiis,& muſculis maſticatoribus,& in extremis pedibus,& potius etiam in manibus; quarum,inquam,vehementes ſedabimus,copioſè vngentes,comprimentes,calfacientes,fouentéſque: quin huiuſmodi contentiones compreſſio muſculorum manibus facta ſummopère adiuuat.nam qui in eorum ventribus collectus eſt ſpiritus,qui cõtractionis eſt author, manuũ compreſſu eliditur.Iam verò oleum Sicyonium,& vetus, & ex acopis quæ calfaciunt & molliunt, & caſtoreum perfuſum,& epotum,& per ſe & cum melicrato, & melicratum copioſum cum ruta abſorptum, obtundere & leuare contractiones ſolent: ſed maximè omnium contractos iuuat balneum.Quapropter ſi purgatio abunde ſucceſſit, vt in pleriſque eorum qui vehementer contrahuntur contingit,eos lauabimus & iterum & tertiò. Ac quẽdam etiã vno die octies lotum vidimus, non eo die quidem quo elleborum ſumpſerat,ſed conſequente: nam ſecundo die vehementi contractione correptus,balnei auxilio fuit leuatus.

Quid faciendum in nimia purgatione, vt vomitus comprimatur.

Nimias purgationes ſiſtemus calidiſſimum potum propinando, & extrema ligando, & vehementi frictione,& validis cucurbitulis tum hypochondrio, tum verò dorſo admotis,& vi etiam auulſis.Summè etiam vomitus cohibet abſinthii potio:ſed ſi vomitus perſeuerarint, etiã ſoporiferis dolorem mitigãtibus vtemur. hæc enim quũ ſuapte natura vim exiccãdi habeant,& quia ſomnum inducunt,ideo excretiones ſiſtunt: ſiquidẽ ſomnus quoque vim excretionis ſiſtendæ habet.

Quid agendum quum ſudores conſequũtur.

Sudores immoderatos ſiſtemus ventulum commouendo,corpúſque ſpongiis aqua frigida aut poſca imbutis,& expreſſis,abſtergendo: vtemúrque linimentis & ſtipantibus & emplaſticis: caſum autem virium alimentis & vino recuperabimus. Qui verò teporem aut anxietatẽ ſentiunt, ii mihi videntur neſcire anxietatem à caſu virium diſtinguere.

Ex Herodoto,de iis quibus ſuffocationis periculum imminet: ex libro de remediis euacuantibus,

Cap. VII.

QVI periclitantur ne ſuffocentur,ii in principio purgationis modicum ſaliuæ expuunt: quum autem vehemens vomendi appetitus excitatur, nihil excernunt, facies intumeſcit,oculi exeruntur, colligantur & conſtipantur partes ad reſpirationem pertinentes, cum ſpirandi difficultate coniuncta: nonnulli verò linguam exerũt, & copioſo ſudore madeſcunt: alii dentes concutiunt, eíſque mens tentatur. Quum igitur imminens periculum cognoſcamus,nulla interpoſita mora quamprimum ſuccurrere debemus: vnguenta enim pennis obuoluta indemus,& dabimus operam vt pituitam quæ locis deglutionis inſideat atque inhæreat euellamus. Atq; ego quidem in quodam qui ſuffocatione correptus inibi erat vt moreretur,(nam dẽtibus contractis ita conciderat, vt faciũt iugulatæ hoſtiæ) ore cuneolis aperto, & dentibus obfirmatis,ne eos clauderet,manum inieci, & contractis in orbem neruis qui ad deglutionem ſunt, manui adhærescentem pituitam extraxi,quæ etiam abſterſa indiuidua permanſit.

Ctesii,de elleboro, Cap. VIII.

PAtris auíque mei temporibus nullus medicus elleborum dedit:nam neque eius temperiem, neque modũ, neque pondus quod dandum eſſet illi cognouerant.Si vero quiſpiam elleborum potui daret, in primis hominem admonebat,fore vt in magnum periculum caſurus eſſet: cæterùm ex iis qui ſumpſerunt,multi ſuffocati ſunt,pauci ſeruati:at nunc tutò dari videtur.

Mneſithei,de elleboro, Cap. IX.

ELlebori potioni magnum periculum coniunctũ eſt: nam vel ſtatim valentem hominẽ reddidit, vel multam longámque moleſtiam in morbo concitauit. Danda verò huiuſmodi remedia ſunt iis qui ſe tuta curatione præterea curatum iri non putant.

Ex ſecundo libro Antylli de remediis euacuantibus,de apophlegmatiſmo,

Cap. X.

APophlegmatiſmis vtendum eſt vbi cætera remedia fuerint adhibita quæ deducere queant materiem ſtabilem quæ iam facta ſit,& localibus remediis potius indigeat.Etenim apophlegmatiſmus poteſt ſimul calefacere,& materias infeſtas abducere, corporáque corrigere,& emendare,diſtributis ſuper eis medicamentis iis quæ pituitam auocant, ad ſinapiſmi proportionem. His autem vtendum eſt quum aluus pridie deiecit aut clyſteri,aut aliquo alio leuiter & purè ſubducẽte irritata: poſt apophlegmatiſmum,melicratro calido colluemus.Si verò vehemens morſus remaneat, lacte aut roſaceo id ipſum erit faciendum.

Galeni de iis quæ caput euacuant, Cap. XI.

SVccos qui in capite ſunt,ſputis euacuamus: quòd ſi leuiter facere voluerimus, piper & maſtichen admiſcebimus:ſi vberius euacuare propoſitum ſit, vt pyrethrum & vuam taminiam mandant imperabimus. Anemonæ quoque vtriuſque radix commanſa pituitam prouocat, itémque capparis radicis cortex: ſeroſum excrementum, hæc remedia vacuant.Craſſam verò lentámque pituitam ſinapi cum oxymelite,aut ſapa in qua origanum aut hyſſopum incoxeris.Ego verò(vt tu noſti)eam ſinapi cum oxymelite admiſceo. Si verò cerebrum muco purgandum ſit,acribus eũ remediis,quorũ nõnulla ſternutamẽta itidẽ cient,euocabimus.Itaque anemonæ omnis, itémque cyclamini & betæ ſuccus per nares purgat. Sternutamenta verò mouet ranũculi radix æquè ac alia omnia quæ vehementer ſiccant,& ſternutamenta prouocant,itémque flores & ſtruthii radix. Porro ſternutamenta in ſuccis crudis qui thorace, pulmone, & capite continentur, non conueniunt. partes enim illas vehementer quatiunt & perturbant, quæ moderatè calefieri & quieſcere, vt crudi

succi concoquantur desiderant: quibus agitatis contra- A rium euenit, siquidem ita magis implentur, & succos in eis contentos non concoquunt. Contrà verò vbi iam cõcocti fuerint, ad excrementa euacuanda sternutamenta conducunt. Videmus enim in grauedinibus destillatio nibusque, in initio eas à sternutamentis acui, atque exacerbari morbos, in declinationibus verò dissolui.

Antylli, de suffumigatione ex secundo de remediis euacuantibus, Cap. XII.

SVffumigatio nõ multis quidem, sed iis quibus tho- B rax morbo obsidetur, accommodata est: atque ne iis quidem omnibus: neque enim sanguinem spuentibus adhibenda, neque etiam arido morbo laborantibus, sed iis solùm conuenit qui asthmatici sunt, & nõnisi recta ceruice spirant, quatenus à multitudine pituitæ quæ difficulter educi queat, vexantur. Suffumigationibus autem vtendum est quum cæteris quoque localibus remediis vtimur, prius tamen aluo emollita: homo verò vestibus totus tectus in sede locandus est ita vt diuaricatis cruribus prona facie ad vtrunque genu decumbat, & os fati- C scat. in spatio verò intermedio, olla aut lebes ignitos carbones habens statuatur: tum in ignem spargenda est aristolochia, ac præsertim quæ clematitis dicitur: sin minus, quæ dactylitis nominatur: vel sulfur ignem non expertum, aut ladanum, aut tædam, aut ligna persicæ arboris, aut funiculũ derasum impones, in quo genere melior est nauticus, qui mari fuerit madefactus. homini post ea imperandum est vt ore patulo fumum promptè attrahat: multi enim hoc confecto pituitam excreuerunt.

De iis quæ per nares caput purgant, ex eodem D libro Antylli, Cap. XIII.

IIs quæ per nares caput euacuant, vtimur ad hunc modum: calamus tenuis per rectum perforatus qui in nares indi possit, quique sit sex digitorum longitudinis, in nares imponitur: tum capacitas tota medicamento impletur. esto autem calamus aut naturalis, aut æneus. Eo igitur naribus admoto, ex altera extremitate insufflãdo medicamentum in nares propellimus. quæ imponũtur sunt hæc, apœlium, succus cyclamini, aut betæ, aut elaterium tritum, cedræa, & quæcunque huiusmodi sunt materiæ. E

Ex eodem, de iis quæ per lacrymas purgant, Cap. XIIII.

EOrum quæ lacrymas cient exiguus est vsus: ad oculos enim diuturno morbo exiccatos duntaxat, itémque palpebras scabie oppressas, & quum oculi nõ nutriuntur, vtimur, vt oculos humore perfundamus, aut materiam ad eos adducamus, qua probè alantur. Lacrymas autẽ prouocant collyria quæ acria sunt: quæ verò odoratu lacrymas proritant, sunt veluti, sinapi, cepæ, & silphii liquor. Fumus verò, quippe qui magis lædat quàm iuuet, euitãdus F est.

Ex eodem, de iis quæ per vrinam inaniunt, Cap. XV.

VRinam mouentium vsus cauendus est in tabescentibus, aut macie confectis, quandoquidem eos valde perturbat. ex iis verò quæ vrinã ciẽt, alia sumũtur ore potui data, alia glandi colis imponũtur. his verò potissimũ vtimur quum vesica expleta est, & idcirco contrahi, & va- G cuare vrinam non potest. in glandem verò priapi nitrum aqua resolutum, itémque muriam, salis florem, fel, cyclaminum, & corem animal indimus.

De iis quæ sanguinem educunt, ex eodem libro, Cap. XVI.

VTimur iis quæ sanguinem educunt, in mulieribus quibus mẽstruæ purgationes suppressæ sunt. sanguinem verò educũt ea quæ vrinam prouocant omnia, & quæcunque non cum siccitate, sed cum acrimonia calfaciunt. Inter hæc numeratur brassicæ radix decocta, cuius decoctũ potui detur, & præcipuè agrestis brassicæ, & magis eius quæ marina vocatur: persesæ radix, itémq; saluia, ruta, amaranthus, chrysanthemon, dictamnum, erucæ semen. Prouocant etiam quæ adhibentur extrinsecus, quũ ori vuluæ admouentur, vt ruta trita per se, vel cum sale, vel cum melle, vel cinis radicis anethi cum melle, porri succus, alliorum capita admota, myrrha trita ex vino, amomum, & denique leporis coagulum.

De iis quæ sudorem prouocant, ex eodem libro, Cap. XVII.

SVdorem mouẽtibus vtimur vel vt siccitatem minuamus quæ in summa cute à febribus & præcipuè tabidis inducta fuerit: vel vt pruritus & commorsiones vehementer vexantes amoueamus, vel in reficiendo post longum morbum corpore, vbi summa cutis exaruit. Vtimur pari modo eisdem vbi corpus ex alimento fructum nullum fert, & in corporis extenuatione, & in cruditate, & hydrope qui ἀνὰ σάρκα nominatur, & in quibus eruptio aliqua in summa cute excitatur, quum aut corruptio præcessisset, aut cibi acrimonia. Sudorem autem prouocant hæc, chamæmelum siccum tritum oleo inspersum, & summæ cuti validè confricatum, seseli Massiliẽse, pyrethrũ, cachry, anisum similiter oleo inspersum: nitrum tostum non nimis tenue, sed crassiusculum cum oleo: salis flos oleo temperatus, liquor cyrenaic⁹ aqua dilutus, corpori infricatus, & ad ciceris magnitudinem epotus.

De deriuatione, Galeni, Cap. XVIII.

DEriuatio eiusdem generis est cum euacuatione quæ fit per eam partem quæ fluxionem suscipit: ea fit per aliquam vicinam partem, vt quum per gurgulionem aut palatum fit fluxio. ipsius deriuatio accommodatè per nares fiet, nobis irritantibus, aut per acria medicamenta prouocantibus. Quum autem ad oculos aut aures succi vergunt, tum eos non in nares tantùm, sed in os etiam deriuare debemus, medicamento quod ex origano & sapa, & quod ex sinapi constat, dato ad os colluendum & gargarizandum. Id etiam nobis est perspicuum, vuam taminiã commãsam, pyrethrúmque, & cætera hui⁹ generis acria, succorum copiam quæ in oculos aut aures ex capite fertur, ad os traducere. Fit etiam deriuatio, si id quod per asperam arteriam in pulmonem defluit, ad stomachum diuertamus: siquidem hoc est potius eligendum. Atque etiã in muliere si per venas sedis sanguis erumpat, eúmque ad vteri venas traducamus, fiet deriuatio: ex quo fit vt riuare fit per riuos ducere, deriuare verò est è riuis ad latera diuertere.

De reuulsione, eiusdem, Cap. XIX.

VEhementissimos influxus succorum auxiliis reuellẽtibus confestim ingruere prohibemus. Sunt autem reuellentia auxilia, vincula artuum, vbi succi in thoracem & ventrem vehementer inclinant: vomitus verò, vbi partes infernas petũt: quemadmodum etiam acres clysteres, vbi ad vomitum vergunt. Has ambas succorum inclinationes, eã, inquam, quæ per superiorẽ & per inferiorẽ vẽtrem fit, ad vrinas & sudores reuelles. Vrinas quoque tum ad sudores, tum ad alui deiectiones trahes. reuellens etiã præsidium est cucurbitula prope mãmas affixa. Quæ verò hypochondriis adhibentur, sæpenumero sanguinis ad nares impetum valde reuulsisse conspexistis, quemadmodum etiam immodicas per vterum eruptiones: acria quoque medicamenta artubus imposita, succos ad caput visceráque vergentes reuellunt. Omnino autem reuulsio facienda est deorsum, vbi succi sursum vergunt: sursum verò, vbi ad inferiora feruntur: & vbi introrsum, ad exteriora: vbi extrorsum, ad interiora: sique dextrorsum inclinãt, in sinistram: si sinistrorsum, ad dextrã facienda reuulsio est. eodémq; modo fluxiones quæ retro inclinãt, antrorsũ: quæ verò in anteriora, retrorsum reuellẽdæ sunt. Timocrates igitur Heracleotes, quũ iuuenis quidam ex agro nõ mediocre pondus in vrbẽ dextra manu tulisset, ob eámq; causam impleta manus fuisset, iussit vt pari pondere sinistræ imposito tantundem itineris conficeret: ita enim fore vt manus tumor euanesceret. qua re confecta, statim tumor cessauit. Ac me quidem non solùm in manibus, sed cruribus etiam tale aliquid facere conspicitis: cruri namque in quod humor confluit, aliquod repellens medicamentum adhibeo, idque aptè ligo: eáq; deligatio ab inferioribus partibus incipit: eáque semper vicinas partẽs continenter excipiens & densans, vsque ad inguina progreditur: alteri verò cruri aliquod medicamẽtũ calfaciẽs

impono, atque ita fluxionem commuto, & ad alterũ crus reuello.

Ex Galeno, de vomitu, Cap. XX.

QVI vomere consueuerunt, iis quandoque consuetudinem seruare, quandoque verò intermittere conducit. Si ergo in ventrem flaua bilis confluat, homóque sit ea natura vt amara bilis in eo redundet, regionémque calidam habitet, & vitam laboriosam atque ærumnosam degat, is assuefaciẽdus est vt bilim pri⁹ vomat quàm cibum capiat. Si verò malum inde originem ducat quòd multum vini à balneo ante cibum velit bibere, tum & vomendi consuetudo est omittenda, & simul etiam potus atque pastus multitudo auferenda. Ventriculus enim ab his factus imbecillus, totius corporis redundantiam quæ in eum confluit suscipere assuescit. Quibusdam tamen tẽporibus prodest euomere, vt succum glutinosum, & plurimum à ventre abstergamus: quo quidem tempore radiculas ex oxymelle, & quæcunque sunt huius generis offeremus: sique talem succum in ventriculo quis continuò aceruarit, is continuò quoque ad vomitum impellendus erit: contrà verò, si ventriculus imbecillus ita sit vt quæ sumpta fuerint ferre non queat, vomitum prohibebimus: pauculósque cibos, & eos quidem stomacho idoneos, dabimus, & medicamentis quæ foris superdantur, eum roborabimus. Cui autem à cœna vomitum sine molestia cieri volumus, narcisci bulbos vnà cũ aliquo eorum quibus ille vescatur propinantes, eum ita afficiemus vt facilè vomat. Narcisci enim bulbus quem caput vocant, medicamentum est ad vomitum efficax. Valet etiam ad vomitum prouocandum semen anagyri, & glandis vnguentariæ carnis drachma ex melicrato epota: hæc itidem per infernam aluum copiosè subducit. Itaque quum hoc medicamento vtimur ad alicui⁹ visceris purgationem, & præsertim iecoris & lienis, ex oxycrato dare ipsum consueuimus.

Quomodo facilè quis vomat, ex iis quæ ad Potamonianum de vomitibus scripta sunt, Cap. XXI.

QVoniam iis qui violenter & difficulter vomunt, nõ mediocre periculum imminet & venam aliquam rumpendi, & aspectum lædendi, & fauces, & columellam & gulam dolore conficiendi, & aliquod aliud incommodum patiendi, idcirco medici rationes inuenerunt quibus facilè quispiam vomat, ne cæteris commodis quæ ex vomitu consequuntur, ob eam causam priuentur. Vomitus enim pituitam euacuat, caput leuat, & totum reliquũ habitum corporis agiliorem reddit: & quandoque eum qui cibum auidius ingessit, cruditatibus vexari, & eum qui nimio vino se ingurgitarit, lædi non sinit. Summa ergo & totius rei caput est facilitas in mediocri repletione vomendi. qui enim se nimis expleuerunt, ita ventrem quoque impleuerunt vt eum contrahere nullo modo possint. Adhibenda quoque diligentia est ne quæ dentur, acerba aridáque sint, sed partim dulciora & humidiora, partim verò acriora sint. Inter hæc probãtur radicula, eruca, vetus salsamentum, origanum, & parum cepæ atque porri. Valent ad hoc etiam ptisanæ ex leguminibus melle adiecto: itémque lomẽta fabarum, & pingues carnes. nec tamen horum succi tantùm sumendi sunt, sed tota etiam moles deglutienda: si quidem ita accommodatius euomentur. Nam quæ facilè in succum vertuntur, ea & sua tenuitate, & quòd parum abest quin concocti sint, facilius distribuuntur. Ergo qui vomiturus sit, non debet in mandendo morari diutius: sint autem omnia coquẽdo emollita. Inter vina, dulciora anteferenda sunt. hæc enim magis fluitant, & multo etiam magis si maiore aquæ copia quàm cõsueuerint diluantur. Debet autẽ is qui vult euomere, & tepidiorẽ & largiorem potum sumere, amygdalásque melle intinctas edere, & eodem tempore placentas gustare, peponisque ac cucumeris semen maceratum & læuigatum cum melle offerre. ita enim vomitum mirũ in modum citat. Idem facit etiam cucumeris radix trita ex melle. Qui volunt vehementius euomere, ii narcissi bulbum aqua decoquunt, eáque vinum temperant. ciet non secus vomitum irinum vnguentum, siquis illitis eo digitis irritet. Ad summam, non multum spatii debet intercedere inter cœnam & vomitum, sed dum cibi adhuc sublimes sunt, vomitus incipiẽdus: si verò te impediat repletio vt cogaris intermittere, tũ primum somnum dormies: ita enim & venter aperitur, & cibi facilè sursum redeunt. Qui verò in somnis vomunt, confert aquam frequentius absorbere, & vomitus neque acorẽ neque morsum habentes soluet. Valet etiã ad vomitum, nec cessare, nec quicquam intermittere: sed vbi primùm vomitus apparebit, etiamsi perexiguus sit, irritandus erit, nec ab irritatione cessandum: interim verò tepidiorem aquam bibere, quandoquidem hoc pacto quispiam absque vlla molestia pulcherrimè vomet. Post vomitus autem os colluendum est, & facies posca aut aqua abstergenda. hoc enim & dentibus prodest, & caput alleuat. Sinciput verò præstat oleo rosaceo, aut crudo, quod omotribes vocant, vngere: quúmque est quiescendum, iubere alicui debemus vt pedes placidè fricet, quum hoc etiam caput leuet.

Ex Diocle, de iis quæ ad vomitum valent, Cap. XXII.

EX iis quæ vomitum prouocant, quæ medicamenti vim habẽt, quæque efficacia sunt, nõ debẽt adhiberi: vtendum verò est familiaribus, & præsertim quæ consuetæ victus rationis sunt. Huiusmodi erit dilutum cucumerum tenerorum, & in frusta sectorum, & aqua maceratorum: qua deinde temperemus potum quem à cœna tepidum sumamus: itémque aqua decocti sphæni eodem modo pota, aut pura polenta non admodum cocta, cum melle in sorbitione sumpta & ante & post cœnam: aut allia tosta ex melle sumpta, aut sisama fricta tritáque, & tribus melicrati semiheminis perfusa. Hæc omnia & tepida, & aceruatim sumenda sunt: ac facilius quoque sedẽs quàm stans quispiam euomet. non debet autem ad vomitum incitatus cogi, vt omnia exquisitè euomat: sed vbi satis fuerit euacuatus, tum cessandum, nec interim quicquam vel exiguum bibendum. Qui verò aridum vomit, is debet aquam tepidam superbibere: quúmque tantum vomuerit quantum esse consentaneum videatur, tum ventrem tanquam vas quoddam lauet potu melicrati, aut aquæ permultæ, & iterum vomat: si non faciem aqua perspergat, & os vino mero & tepido colluat, & tribus cyathis eiusdem paulatim gargarizet.

Archigenis de vomitibus à cibo excitatis, Cap. XXIII.

In quo interpretando fuit propemodum diuinandum.

VOmitus à cibo non consuetudine, sed necessitate cõmouetur. Mirabilis autem vtilitas inde consequetur si bis térve in mense cieatur. nam & ex eo quod necessitate, ac propemodum vi prouocatur, facilitas quædam consequitur, à qua nonnulli iam eam consuetudinem sibi acquisiuerunt, vt onus ciborum continuum alii exquisitè, alii verò planè deposuerint. súntque admodum negligentes ii qui non dant operam vt quæ vehementer eis molesta sunt, & præsertim quæ à colo procedunt, extinguant, & ad nihilum redigant. Ego tamẽ ne in his quidẽ perspicuis præmiis quæ proposita sunt, vllum talè medicamentum homini puro, & qui temperantiam seruari posse putet, suaderem. esset enim commutatio, vt alteri morbo locus daretur: & alicui quidem detestandus, alicui ἀτροφία, quum ex alimento nullum fructum corpus fert: alii deformitas aut grauis imbecillitas, amaræ bilis vitia, itémque atræ bilis, difficultas respirationis, vitiosa nutritio, defectio voluptatis, redundantia cupiditatis. Ac nonnulli ita stomachi assueti sunt, vt statim id quod ingestum sit reiiciant, priusquam ex eo vtilitatem vllam percipiant: vel propter malũ quoddã quod explicari nõ possit, ipsum vomãt: idque nõ digitorũ prouocatione, sed radiculis quibusdã in ipsum ferme ventriculũ iniectis: idque quod relictũ est, æquè ac totũ grauat, & facilè & absurdè corrũpitur, neq; vnquã cõcoquitur. Præterea alui secessiones immoderatè mehercule perturbãt, doloresq; duri partĩ hinc

partim aliunde exoriuntur, corpus occupantes, quum præsto sit & paratum corpus, vt iniuria à quacunque causa afficiatur: & morbi etiam in quibusdam latitant accessionibus à ventre intercisis: contrà verò sese offerunt, quum angusta est via per quam auxilium afferatur, quum quispiam ita animum inducit vt relicta & pro nihilo ducta temperantia in huiusmodi cumulum malorum cadat.

Rufi, de clysteribus, Cap. XXIIII.

Ex clysteribꝰ qui iniiciũtur, alii molles, alii acres sunt. Molles cõstãt ex aqua calida & aqua & oleo cõmixtis, ex lacte, ex fœnigræci, alicæ, tragi, lini seminis, & maluæ decocto, ex cremore ptisanæ, aut tritici, ex portulaca, plãtagine, beta, pane, vino & oleo mixtis, eruo decocto lentium, & rosis, & rosaceo: nonnullis verò adhibetur adeps anserinus, suillus, caprinus, hircinus, & gallinaceꝰ, butyrũ, resina terebinthina, ruta, cuminum, lauri baccæ, anethũ, & bitumen. Acres autẽ sunt, muria, aqua marina, garum, siluri, decoctum iridis, thymi, satureiæ, aristolochiæ rotũdæ, cucumeris syluestris, absinthii, melicratum cum sale & nitro, colocynthidos decoctum, centaurii succus, cnici decoctum, itémque ellebori nigri, mercurialis, polipodiique: acetum cum nitro, rhus quo vtuntur coriarii. Molles ergo clysteres conueniunt iis in quibus stercus durũ insidet, & in quibꝰ maiꝰ aliquod remediũ adhibere volumꝰ, vt cucurbitulas, dropacem, venæ sectionem: aut abradere aliquid instituimus, aut chirurgiã exercere, in gestatione, balneo, aut vomitu, & præsertim purgante. Iam verò mollem clysterem indimus etiam iis quos medicamento aliquo per infernas partes purgante sumus purgaturi, vt id facilius succedat, & minimè consentaneum sit vt nudum medicamentum corpora cõtingat. Eodẽ quoque vtimur quasi curationis causa post acrem clysterem iniectum, vt abstergamus siquid insedit, ne acres res quæ inhæserint, nimis mordeãt. Vtimur quoque molli clystere in iis qui sanguinem spuunt, ne vasa nimia cupiditate & volũtate exorta, à vehementia disrumpãtur. Et in quibus partes adiacentes acres sunt, vt in exulceratione intestinorum quæ defluxiones afferat, & in iis quorũ intestina à medicamẽtis erosa fuerunt, & in torminibus & flatibus, & quum stomachus morsibus vexatur, & in continuis nimiisque desidendi cupiditatibus, & in quibus grauitas rectum intestinum vrget, quam perfrictiones quædam excitarint: & in vrinæ difficultatibus, & in suffocationibus quæ ex vtero fiunt, & quum intestina inflammatione tentantur, & quũ chirurgia in scroto administratur: & omnino in capitis dolore in initio ante alia remedia, vt materiam aliò traducamus. Non tamen eadem iniecta prosunt omnibus, sed aqua per se infusa facit vt stercus excernatur in febribus continuis & malignis, & in ætatibus & naturis corporis delicatioribus, & in quibus non longo tempore stercus contentum exaruit, & in iis qui ex lõga imbecillitate corpus reficiunt, in quibus excrementa difficulter reddũtur, & in chirurgiis prope anum administratis. Cæterùm in iis in quibus flatuum inuolutiones fiunt, aqua vtemur calidiore, quippe quum tepida flatum gignat, & vnica iniectione clysteris infundemus: nam quod interiecto spatio inditur, procreare flatus solet. Fœnigræci dcoctum mulieribus potius conuenit, itémque mollioribus & delicatioribus, quorũ stercus sit asperiꝰ. Eodem quoque modo maluæ decocto vtemur, & præcipuè in quibus locorũ mitigare siccitatem oporteat. Lini seminis autem, in quibus morsus sunt, partibus mediis inflãmatione obsessis, si tamen acutæ febres fuerint, capútque patiatur, hæc iniectio quia caput replet, fugienda est. Erit autem accommodata locis muliebribus, vesicæ, renibus, & intestinis inflammatione vexatis. Furfurum cremor, tragi, panis, & alicæ, vim etiam quandam alendi habent, & sæpe etiam vbi deiecta fuerint excrementa, vsus postulat vt aliquid quod alat iniiciamus: vt in attonitis, & quibusdam cardiacis, qui quum sumere aliquid volunt, non possunt, neque etiam transmittũt, quũ stercore sint repleti. Præterea habent etiam vim dissoluẽdi, præsertim si triticei sint: quin hæc etiam iniectio intestinorum vlcerationibus quæ in summa cute sunt, prodest, quibus itidem ptisana cõuenit. magis enim abstergit, & statim stercus dissoluit: sique suillum adipem adiunctum habeat, morsibus medebitur, efficacior est hircinꝰ. Betæ succus & decoctum, intestinorũ vertigines & palpitationes dissoluunt, & stercus molliũt, & morsionibus occurrunt. Portulacæ succus vtilis est feruoribus cum alioqui exortis, tum verò ob læsionem aliquam consequentibus, & iis in quibus ob duri stercoris excretionem, quæ paulatim per ablationem facta fuerit, malè affectus constrictor, & rectum intestinum affectionem erysipelatis naturam referentem contraxit. in quo casu eidem ouum & oleum admiscetur, in omni verò inflammatione per se iniectus cõuenit. Aptus est iis quorũ loca imbecillia sunt, & in quibus tormina fiunt: at rutæ decoctum magis valet ad flatus discutiendos, aut etiam cymini, aut anethi, aut lauri baccarum. quandoque etiam huiusmodi decoctum febricitantibus ob perfrictionem prodest. Lac clysteri iniicitur, vbi intestina, renes, vesica, & vterus vlceratione & inflammatione obsidentur. Acres verò adhibentur, vt pruritus, extuberationes, & cutis vlcerationes excitentur. quibus roboris causa (nisi à noma sit origo) mel, aut adeps anserinus aut suillus accedit. Resinã terebinthinam antedictis adiungimus: hydrelæo verò in morbis in quibꝰ stercus retinetur, & præsertim quos perfrictio inuexit: itémque bitumẽ. butyrum verò indimus quum propter intestini recti inflammationem stercora continentur, & concreta excernũtur: quúmque vlcera sordida intestinum obsideant, idem clyster conueniet. Maluæ decoctum & succus in longis torminibus, & quæ etiã diutius extendantur, atque etiam in inflammationibus intestinorum, quum sedes quoque simul affecta est, & muliebres læsiones adsunt, vtiliter admodum iniicitur. Melicratum verò inditur quum nullo modo partes sunt affectæ, sed stercus contentum molliri difficulter potest: & in quibus notabili quadã chirurgica administratione vtendum sit. Vino autem, oleo, & cremore ptisanæ aut maluæ colluemus eos qui papaueris liquorem sumpserint: sique aluus subducatur, frigidis clysteribus: si non, calidis vtemur. qua in re occasio est vt festinemus. Lac bubulũ, aut caprillum, aut ius gallinarum infundemus iis qui altercũ sumpserunt. Vinum cum rosaceo, vitello ouorum, aut dulci rosaceo incoctum, iis aptum est quos crebra desidendi cupiditas (quam τινεσμώδη vocãt) exerceat: idque in principio. Hydromeli verò aut decoctum lenticularum cum melle, aut erui decoctum eodem modo, aut ptisanæ cremorem cum rosaceo iniicimus, quũ aliquid eorum quæ ora obturant, in colo intestino fractum sit. Ficuum decoctum accommodatum est iis qui buprestim biberunt. Mensura eorum quæ iniicienda sunt, habita naturæ ratione in viris minor, in fœminis maior sit: ita tamẽ vt maxima sit triũ heminarũ, minor verò vnius. Habẽda quoque est ætatis & vitæ studiorum, & magnitudinis ventris, & morborum, & symptomatum ratio. Sæpe enim & bis & ter iniicimus, & præsertim in quibus vlceratio & inflammatio in recto intestino stercus quod inibi est, continet, vinculi instar, idque quod iniectum est superiores partes petere nõ potest: & ita sursum excernitur, vt tantummodo ad perfundendum & madefaciendũ valuerit. Atque hæc quidem de clysteribus, déque iniectionibꝰ mollibus commemorata sunt nobis. Acres autem clysteres in laterum doloribus conueniunt: itémque gingiuarum defluxionibus, capitis doloribus, febribus inordinatis quæ nõ vehementes inuasiones habent, sed remissas & inæquales: grauitásque in intestinis sit, & vẽter humidus, & molle hypochõdriũ. Valẽt etiam in quotidiana febre quum & suffocationes sunt, & propensio in somnum nimia, & etiã in magna difficultate respirandi, morbo pulmonis, angina, tetano, morbo comitiali, insania, coxendicis doloribus, vertiginibus, nonnisi recta ceruice spirantibus, lippitudine laborantibus, lumbricis teretibꝰ & latis, qui intus contineãtur, iis qui lethale aliquid sumpserint aut medicamentũ: vlceribus, aut ebullitionibus & eruptionibus quæ in capite fiunt, callis & extuberationibus in summa cute nascentibus, scabie, lepra, recti intestini vsque ad constrictionem resolutione, lethargicis & qui pituitam in vẽtriculo adhærescentem habent, & ob eã causam non concoquunt, nec fructum ex alimento sentiunt, & decolores

ſunt:in fluore alui, cœliacis, hebetudine oculorum, & A
vlceratis inteſtinis. In hoc genere non idem omnibus
conuenit: nam acres clyſteres in acutis & vehementibus
febribus, & in quibus ſtomachus, aut inteſtina, aut alia
imbecilla ſint, vitare conuenit:quorum etiam vſus fu-
giendus eſt in iis quorum veſica, aut renes, aut vterus
malè affecti ſunt, & quibus aluus per ſe humectatur.
Itémque hyeme, aut æſtate ardẽti, & in corporibus im-
becillis, quæ vel ob morbum ita ſint affecta, aut quod
ita delicata ſint nata: atque etiam in pueris, & mulieri-
bus, & eunuchis, & populis qui ad Septentrionem ſunt B
ſiti, & regionem frigidã incolunt, vt Galli, vt Thraces,
vt Itali:ſiquidem hi clyſteres acres ferre non poſſunt:&
item in iis in quibus ob quamcunque iniectionem aut
cauſam inteſtina vlcerantur, & in vulneribus notabili-
bus, & quæ neruis inflicta ſint. Audẽtius autem huiuſ-
modi ablutionibus vtemur in viris iuuenibus, quorum
firma ſit corporis conſtitutio, & athletica:in locis verò,
vt in Ægypto, vbi huic remedio aſſueti ſunt homines,
itémque in aliis temperatis. Iam verò valde acribus, in
iis quorũ firma eſt corporis affectio, ipſique fortiſſimi C
ſunt, & eis aſſueti, quum neque febres neque morbi
diuturni adſint, craſſitudo autem humorum ſubſit, aut
torpor & ſegnities corporis conſequatur, vti conſueui-
mus. In coxẽdicis autem doloribus, & ea ſpiratione quæ
recta ceruice dũtaxat fit quum ſpiritus à ſtomacho non
eliditur, clyſteres ii ſunt accommodati qui ſanguinem
educunt:vt garum, ſiluri, muria, aqua maris: at in qui-
bus ipſa tantummodo affectio eſt, & partes adiacentes
integræ ſunt, cæteri clyſteres cõueniunt, & magis quum
adhibeantur, vt corpus ad alia auxilia præparetur. Pa- D
rantur autem hoc modo: Mellis heminæ dimidium, a-
quæ marinæ heminæ duæ, ſalis holcæ tres, olei quarta
heminæ pars:quidã verò duo oua adiungũt. Alius cly
ſter: Salis eadem mẽſura, nitri tãtundem, cremor pti-
ſanæ adiungitur. Alius. Decoctũ colocynthidis: eius
enim tomentum per ſe decoquendum eſt, eíque ſal aut
nitrum à nonnullis quandoque admiſcetur. Simplices
fiunt ex decocto iridis, thymi, ſatureiæ, abſinthii, cucu
meris agreſtis, quibus ſal additur. In quibus verò ſunt
calli, aut tubercula in ſumma cute erũpunt, aut ſcabies, E
aut lepra, quæ grauitatem aut cruditatem efficiant, ali-
quis clyſter cõueniet ex iis de quibus diximus:ſed præ-
cipuè is qui ex rotũdæ ariſtolochiæ decocto cum melle
aut ſale iniicitur. Qui verò lateris dolore vexãtur, vbi
detractus ſanguis fuerit, aliquo ex his clyſteribus vti
debent:ſimili quoque modo iis quibus defluxio gingi-
uas malè habet. Capitis verò dolor & morbus comitia-
lis magnopere iuuantur ſi initium auxiliorum à clyſte-
ribus ducant: quibus conueniet quoque veratri nigri
decoctum, mercuriali adiecta:& poſtea vel rotundæ ari- F
ſtolochiæ, vel cẽtaurii ſuccus, vel polypodii decoctum,
quibus non ſecus mel accedat. Si verò propter lentorum
humorum copiam hebetes oculi ſint facti, aliquo appa
rato clyſteri vtemur:In pleuriticis quoque & peripneu-
monicis & vertiginoſis, & tetano, & angina, & lippitu-
dine laborantibus, poſt venæ ſectionem, ſi capaces ho-
mines ſint, eundem clyſterem iniicimus. Qui verò tau-
rinum ſanguinem potauerunt, iis clyſteres memorati
conueniunt:ſed propriè acetum cum nitro infuſum, &
braſſicæ ſuccus, aut ſemen cum aceto. Iis qui mortiferos G
fungos comederũt, nitrum, abſinthium, & raphani ſuc-
cus, & rutæ decoctum iniicitur: iis verò qui lac bibe-
runt, acetum ex nitro, aut lac aſininum cum multo ſale.
In recti inteſtini reſolutione clyſter ex muria imponẽ-
dus eſt. Qui verò aſcaridas lumbricos gignunt, iis mu-
riam aut centaurii decoctum, aut etiam abſinthii, aut
lupinorum, aut aloẽn, aut cedriam cum aliquo ex præ-
dictis decoctis iniicimus. Quibus aluus diuturna flu-
xione vexatur, prodeſt muria & abſinthii decoctum:ex-
terit cauitates, & renouat quod deeſt. Quos helminthæ H
lumbrici infeſtãt, iis decoctum lupinorum, aut eorum
dilutum, aut rhun coriariorũ, aut decoctum abrotoni,
vel abſinthii, aut oleum cicinum, aut muriam imponi-
mus. Lethargicis verò poſt ea remedia quæ eis in prin-

cipio cõueniunt, iniicimus melicratum, quod nitrum,
ſalémque, & abſinthii ſucci portiunculam acceperit. Iis
quos læuitas inteſtinorum exercet, qui ob inteſtini im-
becillitatem, id quod ingeſtum eſt reddunt, abſinthii
decoctum damus. Cupiditatibus nimiis deſidẽdi, quas
tineſmus excitat, parum muriæ adhibendum quum vi-
res non laborãt, nec affectio altè intra corpus deliteſcat.
mel verò non admiſcemus, quia permanentius hume-
ctat, & madoris efficiens eſt. Si verò ſanguis purus, ob
inteſtini exulcerationem fluat, herbæ ſanguinalis, aut
plantaginis, aut myrti baccarum nigrarum vino de-
coctarum ſuccum dabimus: quibus poſtea admiſcebi-
mus thus, aut acaciam, aut hypociſtida, aut balauſtium,
aut malicorium, aut rhois ſuccum, aut lanæ, aut ſepiæ
cinerem, vel lintei multiplicis vnà cum alumine ſciſſili
combuſti, aut ſpongiæ ſanguine taurino & pice imbu-
tæ, aut fimi aſinini per ſe, & præſertim ſi ab vlceribus
depaſcentibus morbus oriatur: aut iniicienda ſunt fri-
gida, vt ne ictu ſuo pungant. Vlceribus autem inteſtini
non fluentibus lac caprillum indimus, aut etiam bubu-
lum, aut lycii drachmas duas, terræ Samiæ drachmas
duas, aut amyli tãtundẽ, aut triticeæ ptiſanæ cum bulbo
combuſto, aut abſinthio. Fluentibus etiam aut perhu-
midis vlceribus chartæ combuſtæ, aut lentiſci cinerem
iniicimus, aut medicamentum ex charta conſtans cum
aqua aut decocto alicuius adſtringẽtium. In vſu clyſte-
rum qui efficaciores ſunt, prius clyſter mollis iniicien-
dus eſt, vt ſtercus inſidens excernatur, & ne tam acer cly
ſter corpora cõfertim attingat. Sed in febribus, morbus
tempus non concedit vt ſæpe clyſteres imponamus: in
iis verò qui febris ſunt expertes, nobis permiſſum eſt vt
in tẽpore opportuno clyſteres adhibere poſſimus. De-
bet autẽ primus clyſter eſſe copioſior: ſecundũ verò mi
norem, & largiorem quoque in iis in quibus capitis, aut
eius partium cauſa indimus: minus largum verò quum
earum partium cauſa quæ in promptu ſunt & paratæ, vt
ab eis id quod volumus, ſubducamus. In quibus tamen
diuturna ſtercoris retentio fuit, non debemus proti-
nus (efficacem enim purgationem reſpuit affectio) a-
crem iniicere clyſterem, ſed perſæpe & ſecundum &
tertium clyſterem mollem, qui accipiat aut reſinam
terebinthinam aut butyrum, imponimus:facta verò ex-
cretione, tũ vtimur iis qui acres & efficaces ſunt. Tem-
pus verò acrium clyſterum in ſtatu febre vacante eſt, vt
in acutis, in principiis, & in ſtatibus morbi adhibeãtur:
quinetiam in remiſſione acceſſionũ eos iniicere opor-
tet. In diuturnis verò & declinantibus, omne tempus eſt
accommodatum:quúmque in febribus fiat intentio at-
que remiſſio, initiũ remiſſionis magis probatur. Sæpe
etiam in quibuſdam febribus in principio vtile eſt acri
clyſteri vti, qui vicem ſectionis venæ ferat:ídque in na-
turis temperatis & calidioribus, vt in quibuſdam quorũ
firma eſt corporis cõſtitutio, & plenitudo in carne eſt.
Vbi verò humores dominantur & ſuperant, ibi vtilius
eſt materiam purgatione minuere:& præſertim in athlé
tis propter vſum quem in clyſteribus habent, quum pi-
tuitoſa aluus eorum ſit, & magna coaceruatio per infer
nas partes conſequatur, quum vna etiam alia ſyndrome
adſit. Quibus enim in ventre pituita eſt, iis clyſter cõue-
nit, id quod nobis perſpicuũ ex eo fit quòd alimẽta non
concoquantur, & continui ructus & acidi fiant, & cibi
euomantur, & non opportunè ſudor in balneis cieatur,
venter ſolitos clyſteres aut purgationes deſerat, imbecil
lis reddatur gracilíſque, ſique in febrim homo incidat,
difficili rigore capiatur, totum corpus non æqualiter
calefiat, maximè verò partes circa ventrem exurantur,
appetitus verò abſurdarum & acrium rerum excitẽtur,
appetitúſque ad cibos ſumendos deiiciatur, facies de-
color & plumbea euadat, pulſus lentus ſit, ægrè mouea-
tur, & percuſſiones quaſdam raras habeat, his ſtatibus o-
mnibus acres clyſteres conueniunt. Cæterùm fiſtulæ
partim per rectũ ſunt perforatæ, partim non item, qui-
bus vtimur in dyſentericis, & in quibus partes corporis
facilè afficiuntur, ne ſtimulus fiat, & in quibus euacua-
tionẽ facere promptius volumus. quæ verò per rectum

ſunt perforatæ, adhibentur iis in quibus volumus clyſterem plura expellere, & à ſuperioribus locis deducere, & quibus craſſiora ſunt quæ per clyſterem iniicimus. quocirca erit huic rei accommodatum, vt loca affecta ſingillatim indicemus, vt quantum differant intelligatur: ex quo etiam planum fiet ad quænam fiſtulis per rectū perforatis vti debeamus.

Signa quibus cognoſcamus quorum locorum affectione ſtercus retineatur.

Si igitur ſtercus propter affectionem quæ in ſuperioribus fit partibus contineatur, ſtomachi diſtentio apparebit, dolores dorſi, & ſpiritus anguſtiæ conſequentur: ſi verò à ieiuno inteſtino cohibeatur, & gracilibus inteſtinis, nauſeæ, ſaliuæ copia, & frequētes in vmbilico æſtus erunt. colo verò inteſtino malè affecto, flatus accidunt, retētionéſque, & circa vmbilicum inteſtina violentè torquebuntur. Lumbis patiētibus grauitas ſentitur quæ laſſitudinis ſenſum inuehit: quæque excernūtur, æquè ac in defluxionibus, infracta & ſanie imbuta ſunt. Si venter laboret, ſterc⁹ ſubalbicās, aut modica flaua bili coloratū & laxum deſcendet: ſi ieiunum inteſtinum, concretum ſtrigmentoſúmque humorem, ac nigricantem, in quo ſanguinolentæ interdum fibræ conſpiciuntur, ſtercus habebit: interdum verò flaua admodum copioſáque & ex glande non ita multa lubricantur. A tenuib⁹ verò inteſtinis excernuntur quæ porri colorem referāt, variáque ſint, ac cōtinuò pauca, & quæ celeres mutationes ſortiantur, ac magna cum moleſtia & marcore deſcendant. At ab inteſtinis craſſis, furfuracea colore, mucum quendam imitantia: ac cupiditate ſtatim excitata, multa confertim & ſæpe ſubducuntur. A recto inteſtino mucus purus qui craſſitudinem habet, ac ſanguis floridus cum magna & frequenti cupiditate deſidendi, quæ vix inhibetur, fluit. Quum igitur hæc ſigna ſint, neminem iam latebit quibus vtendum fiſtulis in ægrotantibus eſſe videatur. Ablutione autem per clyſterem auricularem, cum in ſinu magno, tum in abſceſſu in intercoſtali exorto & in fiſtulis, vt primùm humorem aqua calida abluamus, tum melicrato repurgemus: poſtremò verò medicamenta indamus quæ pus creent. In coli quoque vlceribus infuſo melicrato, furfurum decocto & ptiſanæ cremore, medicamenta iniicimus. In ſinus verò muliebres inflammatione oppreſſos, coniicimus fœnigræci decoctum, maluæque & ptiſanæ cum ſeuo porcino, anſerino, & gallinaceo: vbi verò vlcere tentātur, imponimus medicamētū quod τετραφάρμακον nominatur, aut ceruinam medullam, aut butyrum, & deinde peſſos ad id accommodatos. Purulentos verò abluimus melicrato alumine ex aqua, ſtœbes decocto cum vino, aut roſis, aut hedera, aut malicorio, aut galla, aut myrto, aut vino cum modico alumine, aut paribus vini & vrinæ portionibus, aut myrti decocto & vrina. obſtructos verò propter alicuius rei adiectionem, abluimus aqua, nitro ex aqua, melicrato, cum multo impetu & ſtridore. ſic enim expelletur id quod coiuerat. Prurientibus verò betarum ſuccum, porri, chartam cum aceto, cæpam, amygdalinum aut roſaceum cum aceto iniicimus.

Ex Lyci commentariis, materiæ ad clyſteres dyſentericorum, Cap xxv.

Dyſenteriæ (hoc eſt tormina inteſtinorū) quædā ſunt huiuſmodi vt nullam inflammationem adiunctam habeant: quibuſdam verò etiam inflammatio ſit coniuncta: vtriuſque generis hæ ſunt notæ. Dolor ergo nimius, & febres quædam antecedentes, inflammationē cum vlceribus ſubeſſe ſignificant. omnes verò febres, & dolor non vehemens abſque inflammatione, vlcera eſſe declarat. Si ergo ad vlcera acceſſerit inflammatio, clyſteres hi conuenient: ſuccus lenticulæ, vel per ſe, vel cū lenticulis lentiſci portio aut myrti decoquatur, vel ipſæ ſolæ decoquantur. Facit ad idem cydoniorum decoctū: decoquuntur etiam triticum, oryza, & alica: cum quibus ſingulis decoquimus aut mala, aut ſymphyti radicem, aut flores mali Punici: quorum florū non debet magna portio ſimul decoqui. efficaciſſima hæc ablutio ad partē firmādā erit. His cōfectis, cætera omnia quæ cōſtringūt, ſi humida fuerint, conuenient: ſin verò arida, in aliqua re decoquentur, quæ illorum corrumpere facultatem non queat: ſuntque eiuſmodi quamplurima. Si verò vlcera ſint inflammationis expertia, idem genus ablutionum erit accomodatum: cæterùm vis adſtringendi erit parum intendenda, non tamē multo maior eſſe debet, quandoquidem in his quoque adſtrictio modum excedens, & mordicationem affert, & vlcera proritat, & eo adigit vt vel inflammentur vel humectentur: ex quo fit vt huiuſmodi ablutiones hiſce dyſenteriis conueniant. Eſt porro alia dyſenteriæ differentia, vt vlcera quandoque in ipſis inteſtinis computreſcant, partim magis, partim minus. Putreſcentium ſigna ſunt hæc, odor eorum quæ exeunt, teter: color ad liuidum & nigrū vergit. ergo in hoc genere facultas adſtringens augenda eſt. Fiat igitur clyſter ex vino quodcunque maximè adſtringens videatur. in eo rhus coriariorum decoquatur, itémque rubi ramuſculi, aut myrti, aut gallæ, aut punicæ cortex, vel ipſe rhois ſuccus tātus vino dilutus quant⁹ ſatis ſit vt ablutio in inteſtinū per cornu importetur: ſuccus etiam lenticularum ſatis erit ad hunc vſum præſtandum, vt iis quæ dicta ſunt commiſceatur. Gallæ verò aut cortices punicæ, ſiquis eas ſiccauerit & contuderit, ita vt in tenuiſſimū pollinem redigantur, & cribro traiiciat, & ſucco lentis admiſceat, aptè per clyſterē iniicientur. Hæc igitur conueniunt iis quæ modicè putreſcunt: vbi verò malum procedit, maiórque putredo efficitur, atque adeo augetur vt fibræ quædā aut etiam tunicæ inteſtinorum abſcedant, tunc non iam ſolùm adſtringentibus opus eſt, ſed medicamentis quoque cruſtas inducturis. In quibus cautè admodum eſt progrediendum. Plerunque enim quum vnà cum putredine coniuncta ſit inflammatio, à medicamentis nimium vehementibus magnoperè augeri conſueuit. Ergo non ita ſtatim ad horum remediorum auxilium confugiendū eſt, ſed tum denique quum malum ita tranſgreſſum eſt vt ſumma neceſſitas nos talibus vti cogat.

Huius quoq; generis ablutionū numerus eſt maximus. at ego non omnes adſcribam, ſed eas tantùm quæ vſu comprobatæ (vt ſunt etiam eæ de quibus antè dixi) præſtare cæteris exiſtimantur. Vna igitur ad hunc modum ablutio per clyſterem efficitur: Aluminis duri partes duæ, mali punici fructus, aut corticis pars vna: cortex aridus eſto. His diligenter tritis lenticulæ ſuccū miſcebis, & ablutionem admodum accommodatam iis quibus iam vlcera coputruerunt iniicies: eáque nec vehementiſſima erit, ſed inter adſtringentes & cruſtam inducentes quodammodo media. Alius clyſter: Auripigmētum & alumen trita, alicui adſtringenti humori commixta infunduntur: cui nonnulli chartæ cinerem præterea admiſcent. Alius admodum validus: Chartæ cinis, auripigmentum, calx viua paribus portionibus alicui ex prædictis humoribus adſtringētibus admiſcentur. Alius, qui ipſe quoque valde eſt efficax: Corticis punicæ & gallarum, ariſtolochiæ, panacis, cadmiæ, aluminis ſciſſilis, thuris, ſalis foſſilis, æruginis, aluminis rotundi, ſingulorum pares portiones: cadmiæ verò duplum. hæc omnia cōtunduntur, & ſimul omnia ex aceto læuigantur, vt fiunt medicamenta quæ ad oculos valent: tenuiſſimè nanque læuigantur: tum coniecta in mortarium, in paſtillos rediguntur, & quùm vſus poſtulat, iterum læuigantur, & ſucco lentium commiſcētur. maior autem minórve copia adhibenda eſt, vt rei neceſſitas exigit. Aliud: Calcis viuæ, auripigmenti, ſandarachæ, chartæ cōbuſtæ, calcitidis pares portiones, in pollinē redigantur, & aceto admixto paſtillos confice: vbi vſus poſtulat, myrti decocto diſſolue: & medicamentum huiuſmodi eſt præſtātius. Aliud admodum bonum, & cui coniuncta ſecuritas eſt: Florum roſarum, liquoris papaueris, acaciæ, gummi, balauſtii, ſucci hypocyſtidis, ſingulorum partes tres, gallarum, plantaginis ſeminis, cuiuſque horum partes duæ, lycii Indici: ſi roſarum ſuccus in promptu nō ſit, tres foliorum partes pro ſucco ſatis erunt: hæcque læuigētur omnia, & plantaginis ſucco excepta, in paſtillos ponderis drachmæ

vnius redigantur. In his medicamentis hoc ſciendum eſt, quæcunque adurentium, cruſtas inducentium, & vehementiſſimorum maximam copiam habent admixtam, eis cautius eſſe vtendum propter metum eis adiunctum, ne error committatur: quæcunque verò maiorem partem habent adſtringentium, eis audacius & confidentius vtendum, quia ſiquid præter ſententiam accidat, noxa grauis non ſequitur. Hoc etiam in dyſenteriis viſum fuit, vt quum vlcus aliquod vaſculum eorum quæ intra inteſtinum ſunt, contingeret, &, magis oppreſſo inteſtino, in cauſa eſſet vt ſanguis ipſe excerneretur, & quandoque ſanguis concretus exiuit, quandoque verò non compactus huic conſtitutioni conueniunt clyſteres qui adſtringunt. Eſt etiam alia quædam in dyſenteriis differentia, vt quæ vehementer deſcendunt, in quibuſdā acria excernēdo ſint: horum ſignum eſt ipſius ægrotantis anticipatio: nam morſiones moleſtiſſimæ ſunt, & vlcera quoque ab acrimonia defluxionis excitātur. Clyſteres igitur tum conueniunt qui acrimoniam obtundant, quales ſunt qui ex tritico parantur, cum quibus decoquatur pinguedo capræ: ſed ſatis erit ſuis & bouis: ſed caprilla magis apta eſſe exiſtimatur. triticum decoctum ſuccum craſſum ex ſe mittit, qui vnà cum pinguedine commixtus, clyſterem facit ad ea quæ nunc dicta ſunt accommodatum. Alii clyſteres. Oryza decoquitur, aut alica eodem modo, aut lenticula cum caprilla pinguedine, aut palmulæ pingues, & ex eis clyſter efficitur. Alii. Gummi, aut tragacātha ſimul cum aliquo ex antedictis coquitur: ſi verò papauer etiam ſimul incoquatur, clyſter is dolorē valde leuabit. Alius, qui paratur hoc modo. Lini ſemen cum papaueris vagina, & ipſo etiamnum ſemine, & ſuccus qui inde emanat, mordicationibus aptus clyſter efficitur. Alius qui ad eadem valet. Ex prædictis ſuccis quemuis cape, & papaueris liquorem clyſteri iniice: præſtātiſſimus enim omnium ad has effectiones eſt. Sed cautione opus eſt: nam ſi ſupra vires ægrotantis indatur, periculum affert. Ergo quum imbecillum corpus eſt, hoc remedio non eſt vtendum: vel ſi vtamur, perexiguū imponemus, habita virium eius cui datur ratione. Si etiam gracilis ægrotus ſit, ne tunc quidem hunc liquorem infundemus, niſi admodum paucum. In his eſt etiam hoc intelligendum, quibuſdam dyſentericis purulenta excerni, quæ pura vlcera eſſe declarant: in quibus vtendum hiſce clyſteribus eſt. Ceratum ex myrteo aut roſaceo fit, & admodum liquidum iniicitur, aut aliquid adſtringentium quæ antè memorauimus: ſed adſtringentis pauca eſſe debet copia. Hos clyſteres intendes aut remittes, ſi addas aut minuas, habita ratione affectionis quæ propoſita ſit: ſimili quoque modo ex vno in alium trāſfundes, quū ita poſtulare tempus videatur. Menſura autem clyſterū pauca eſto, ne ſua illuuie prægrauet, & ideo excernendi cupiditatem excitet: non tamen ita exigua ſit vt ob eam cauſam in ipſum inteſtinum lōgiſſimè peruenire nō queat. nec etiam ſemel duntaxat, ſed ſæpe iniiciendi clyſteres ſunt: & hoc in omni alui ſeceſſione eſt optimū, niſi clyſter ex liquore infundatur. Quinetiam clyſteres medicamenta cruſtas inducentia continentes non ſunt cōtinenter ingerendi, ſed magnis ſpatiis interpoſitis. Iam verò præſtat etiam id indicare, clyſterem non omnino calidū eſſe debere, ſed vſqueadeo vt ne frigoris ſenſum inuehat. Atque hæc de clyſterib9 ad dyſentericos accōmodatis, à me dicta ſint: nam de iis qui tineſmo conueniunt, nihil eſt quod diuerſum à ſuperioribus dicendū putem: verùm id ſolùm commemorādum, clyſteres in tineſmo maius emolumentum afferre quàm in dyſenteriis, quia in tineſmo longiore tempore in affecta parte morantur.

Aliud genus clyſteris extremo inteſtino laboranti idoneum,
Cap. XXV.

CIrca inteſtina morbus quidam huiuſmodi oboritur: mucus permultus excernitur: éſtque mucus res quædam qualis eſt inteſtinorum abraſio: neque eſt ſanies quædam, neque ſanguini ſimile vnà effluit: & in ex- A cernendo quum hoc ipſum exit, nulla deſidendi cupiditas vrgens excitatur, nec vlla vehemens neceſſitas vrget vt citius excernatur: ſed talis eſt vt grauitatem extremo inteſtino afferat, quæ neque eſt præcipuè vehemens, neque quicquam affert moleſtiæ. Ciborum verò excremēta, ſi nihil aliud incidat quod ea pertubet, per ſe ipſa procedunt ſanis ſimilia, neque quicquam eſt eis admixtum: totúmque corpus nihil inſigniter neque in colore, neque in carnis copia, neque in viribus lædi videtur. Veruntamē qui in hoc ſtatu morbi eſt, non omnino ab- B eſt à calamitate. In quo quidem morbo malè affectum eſſe extremum inteſtinum videtur, ſed accidens vlcus non eſt: ſed (mea quidem ſententia) quod efficitur inde trahere originem videtur quòd excrementa ſingulis corporis partibus ingenita eò confluant, quæ non aliunde fiunt quàm quum alimentum ſingulis partibus diſtribuitur, & partes ipſæ minus rectè ſunt affectæ. Ergo quum hic morb9 in extrema inteſtini parte inſideat, clyſteres apti fient ex ficubus ſiccis aqua decoctis, in quā aqua myrrha trita immergatur: atque hoc medicamen- C tum erit huic morbo idoneum. Alius clyſter fit etiam hoc modo: Aloë ficuū decocto admiſcetur. Hi clyſteres inteſtinum humeſcens exiccantes, expellere morbum poſſunt.

Clyſteres in cholera ſicca,
Cap. XXVII.

CHolera ſicca à vehementi quadam eorum quibus homines veſcuntur corruptela exoritur, cum ea nō excernuntur, ſed in ventre atque inteſtinis continentur, repletionéſque & dolores vehementes creant. Huius D mali remedium eſt clyſter iniectus qui euacuandi vim habeat. Quum enim cibi nuper corrupti fuerint, atque in eas inteſtini partes amandati, profectò clyſter eis admixtus poteſt ea quæ ibidem cohibentur educere. ſed tamen omittendi huiuſmodi clyſteres ſunt, vtēdúmque iis qui flatus attenuant, & eorum quæ continentur concretionem diffundunt. ſunt autem hi, Oleum ipſum calidum: aut ei incoquatur cuminum, aut fœniculum, aut rutæ ſemen, quæ optima erit ſi montana fuerit. Bonus etiā clyſter ex ruta viridi fit, ſed multi comam oleo de- E coquunt, verùm decoctio rutæ vim perdit. Ita igitur parabitur: Vbi oleum valde ferbuerit, ab igni amoueto, eíque adhuc feruenti rutæ comam iniicito. cōflacceſcit enim in oleo, & in eo vires ſuas relinquit: atque ita hic clyſter mirum in modum choleræ ſiccæ conducit.

Ad ileon (hoc eſt, tenuius inteſtinum) accommodati clyſteres, Cap. XXV.

VOluulus poſt inflammationem aliquam fit, quæ ſuo tumore tranſitus & meatus occupet: ſique maior & perfectus tumor ſit, ne flatus quoque tranſeant prohi- F bebit, & ne cibi excrementa deſcendant: ſi minor, tantūmodo difficilem exitum facit, ſed non penitus ſtercus vetat excerni. Cæterùm inflammatio modò hanc modò illam inteſtini partem obſidet, quæ res facit vt tum benè tum malè hiſce clyſteribus vtamur. Interdum enim ſuperiores partes prope vētrem occupat: interdum verò & ianitoris partem aliquam apprehendit: interdū in gracilibus inteſtinis inſidet: interdum colon obſidet: quæ omnia ex his ſignis dignoſcentur: Si inflammatio fiat ab iis partibus qua à vētriculo ad inteſtinum tranſ- G itus patet, ventriculus ſtatim impleri mirum in modum videtur, etiamſi perexiguum quid biberint aut comederint: multique vomitus ex quauis occaſione contingunt, & totum etiam corpus perturbatione & moleſtia afficitur: ſi verò aliquod ex gracilibus inteſtinis inflammatio occuparit, in eo quoque caſu vomitus fiūt, ſed nō tamen ita multi. Vbi autem ſita hæc inteſtina ſint, nobis prius diſſectio commonſtrauit, & potius in his videtur dolor eſſe: verùm neque in his, neque in ſuperioribus H omnino prohibetur excretio. Quum enim in ſublimibus partibus ſit inflammatio, omnia (vtvt ſors feret) inferius deſcendere properantia exitu non priuabuntur, niſi aliquod aliud impedimētum (quale eſt cui voluuli nomen eſt) contingat: & venter admodum fluit, quum inflammatio ſuperiores partes exerceat, venæque infra

locum affectum quæ in mesenterio sunt, semper ad inferiorem intestini partem aliquid propellant. idque est quod Hippocrates ileon inanem vocauit. Si verò inflammatio in colo sit, hæc consequẽtur, vomitus multi fiunt, & perturbatio eo tempore modum excedit, & dolore conficit eam partem vbi dissectio colum esse docuit: & trãsitus ciborum & flatuum nunc penitus impediuntur, vel parum admodum dehiscunt, quatenus diminuta inflammatio suo tumore internam coli partem occupans, relinquit transeundi locum. Sunt igitur hæ notæ. At qui hoc morbo detinentur, non eis omnibus iniiciendi clysteres sunt, sed iis quibus circa colon intestinum inflammatio est. Erunt autem vtiles ad hoc morbo laborantes, clysteres omnes quicunque ad sedandas inflammationes valent, qui sunt huiusmodi: oleum calidum per se, vel cui melicratum sit incoctum. Est & alius huic idoneus, qui ad hunc modum componitur: Cum oleo butyrum eliquatur, & ita moderatè calidum iniicitur: interdum etiam oleo & butyro lini seminis succus commiscetur. Alius huiusmodi: Hyssopum cum oleo colliquamus, & parum resinæ terebinthinæ admiscemus. Alius. Cum oleo caput papaueris decoquitur, caput postea papaueris abiicitur, tum oleo butyrum miscetur: sed hunc clysterem non esse copiosum oportet, quoniam impleta in inflammationibus intestina contunduntur atque affliguntur.

Ad colicos, Cap. XXIX.

COlon à dextro ili incipiẽs vsque ad eum locum pertingit in quo iecur est: inde demissum, & dextrum hypochondrium prætervectum, ad sinistrum venit eodem: vbi proximè ad splenem accessit, ad sinistrum ile vicissim pergit: cæterùm propè spinam infrà descendit. In ea igitur parte in qua locatum esse colon nouimus, dolores quidam & inflationes oboriuntur. hominibus ita affectis conueniunt clysteres tales quales in cholera sicca diximus

Ad renum vitia, Cap. XXX.

REnes & colon mutuò afficiuntur: & quemadmodũ mutuis morbis corripiuntur, ita etiam remediis eisdem subleuantur. ex quo fit vt nephritici plerique iis clysteribus vti debeant quos colicis idoneos esse docuimus: qui quidem sunt ii qui ad choleram siccam valere à nobis sunt dicti.

Ad vteri affectiones, Cap. XXXII.

COmmune quippiam habent, & consensum morborum inter se colon & vterus, ita vt inflammationi vterum obsidenti, meritò conferant ea quæ in colon iniiciũtur. Ergo infundendum est calidum oleum, cui accedat anserina aut gallinacea pinguedo: aut butyrum cum oleo misceatur, aut hyssopum, aut lini seminis decoctum, aut aliquid aliud eorum quæ in ileo attulimus, adiungemus.

Ad vesicæ morbos, Cap. XXXII.

QVoniam autem vesica vicina est intestino, & simul etiam connata est, & in morbi consensum cum eo adducitur, quãdoque etiam aliquo ex iis clysteribus vti conuenit. Ergo vbi inflammatio vesicã vexet vtiles erũt clysteres quos ad ileum facere suprà memorauimus. Si vlcus in ea sit, eique adiuncta sit inflammatio, idem clyster erit idoneus: si inflammatio coniuncta non sit, clysteribus non est opus. Vesicæ quoque talis quidam morbus accidit: vrinæ non paucæ à renibus in vesicam transmittuntur. Qui sic affecti sunt, atque hac calamitate circumuenti, foras pellere vrinas præ imbecillitate non possunt, sed ipsæ per sumen loco accommodato reperto exeunt. Ad hos faciunt clysteres qui constãt ex oleo in quo cyminũ sit decoctum, quod calidum iniiciatur: in eodem incoquitur nõ secus fœniculum & ruta: ad quod malum cætera quoque vrinam prouocantia faciunt. nam læuigando remittunt vesicam, & leuant, & promptiorem ad excretionem reddunt. Si verò propter nimiam vrinæ copiam supprimatur vrina, clyster morsum aliquem inuehẽs, & expultricẽ potẽtiam excitãs, vesicam ad excretionem præparabit. Aloe pura hoc potest efficere, itémque cyclamini succus: omnino verò id quod iniicitur paucum esse debet, & cornu clysteris esse quambreuissimum, ne vlla clysteris portio debitas partes transgrediatur.

Ad lumbricos, qui helminthæ nominantur, Cap. XXXIII.

HElminthæ qui superioribus intestinis cõtinentur, accommodatis potionibus expellẽdi sunt: eos verò qui ad colum sunt, per infernas partes educere possunt clysteres: qualis est qui oleum recipit, in quo absinthium, aut abrotonũ, aut cuminum, aut mentha, aut lupini decoquantur: atque vbi satis decocta hæc fuerint, oleum per clysterem iniicitur.

Ad ascaridas.

Ad extremam intestini oram talis quidam morbus oritur: animalia quædam pusilla quæ à materia creantur, ascarides dicuntur. eis remedio sunt clysteres, tum ex acribus quidam, tum vnus etiam est qui ex cedriæ inunctione persanat. Porro clyster non debet esse recta perforatus, sed in latera, sic vt multa exigua foramina in orbem habeat. id etiam quod infunditur, non debet multum esse: ita enim partes debitas non excedet. Apta est huic morbo aqua ex cinere confecta, vtpote quæ præsentissimo sit remedio: eadem per clysterẽ iniicitur.

Qui clysteres vim habeant alendi eos qui alioqui non nutriuntur, Cap. XXXIIII.

ALia quoque calamitas quandoque contingit, ad quam tollẽdam clysteribus est opus. nonnulli tam vehementer ab alimentis abhorrent vt periculum consequatur ne ob alimoniæ defectionem pereant: quibus clysteres ii sunt idonei qui alere corpus possunt, quales sunt hi, Ptisanæ aut tritici cremor, aut farinæ ablutio, aut alicæ cremor, aut res quæ sunt generis eiusdẽ. Debet autem cornu clysteris, si vsquam alibi, tum hoc loco esse quamlongissimum: & manibus compellendus maxima vi clyster est, vt ad remotas supernásque partes, quã maximè conscendat.

Quibus clysteres iniiciantur quum minimè opus sit, Cap. XXXVI.

PLerique sunt qui nihil excernunt, excrementáque eorum in colon non perueniunt, sed suprà continentur: iis non iniiciendus clyster est, quandoquidem scire debemus, clysterem non longius quàm ad colon ascendere, neque educere quicquam posse eorum quæ superioribus intestinis continentur. Ergo superuacaneum est eo tempore clysteribus vti: sed in primis danda opera est vt excrementa in colon descendãt: ad quam rem conficiẽdam, in primis vtrum tempus satis sit, an secus, spectandum est: & cum tempore etiam facilitas transitus, aut difficultas ciborum quibus homines vescũtur. nam alia citius, alia tardius deorsum descendunt: præterea habenda quoque ratio est naturæ eius quum non ægrotaret. Si enim aluus suapte natura facilè fluebat, citius excremẽta subducẽtur: si verò difficulter, tardius. Quinetiam si manum admouerimus, eius repletionem perspicuò inueniemus, si modò infrà peruenerunt fæces: si non infrà pulsæ sunt, ea parte locus inanis apparebit. ad hæc in lumbis quoque grauitas est, si extremum intestinum sit repletum: sed & flatus eo tempore stercoris fœtorem redolentes, excrementa infrà peruenisse nobis declarabunt.

Quibus clysteres non iniiciuntur, quum tamen opus sit, Cap. XXXVI.

SEcessum alui quendam περιρροῦν (*hoc est, circumfluxum*) Hippocrates nominat. Fluxus tenuis is est, & fæcibus non commixtus, & partim per se prodit, partim cum duris cibi excrementis quæ in egestionem delabuntur, quibus tamen admixtus non est. Si igitur quæ à cibis intercidunt, foras egerantur, nihil opus est clysteris: si verò ea non excernantur, hícque circumfluxus solus exeat, tunc medici quamplures clysterem perhorrescũt: verùm qui prudens est & sapiens, eo vtitur: hic enim tenuis fluxus aut nihil aut certè parum, non mediocrem molestiam afferet. Signum autem humectatæ alui hoc tenui fluxu, vt ciborum excrementa non secedant, pri-

mum eſt, vt quum prius ſeceſſio non eſſet cohibita, nũc nullo modo fæces excernantur: deinde verò tangenti, colon impletum eſſe manus ſignificabit.

De figura eius cui clyſter iniicitur,
Cap. XXXVII.

AEgrotus reſupinatus eſſe debet, tum contegendus: ac ne cauitas appareat, ſtragula admouenda ſunt, vt corpus contingant: ſintque aut veſtes attritæ, aut linteorum partes, aut talia quædam: calida etiam ſint, ne ſuo frigore homini horrorem incutiant: tum crura contrahantur. qui ſitus mihi videtur cõuenire: nam ſublimem extra lumbum attollere incõmodum eſt. Perinde enim eſt acſi corpori inanimato clyſterem indas. Quandoque etiam in latus æger vertendus eſt: nam ſi veſica inflammata ſit, in coxendice ſit ſuppuratio, aut gibbus redditur: atque ita pondus aut tumor impedit aut clyſteris ingreſſum aut exitum excrementorum. Oportet ergo facere vt in alterutram partem deorſum tumor vergatur, ſi abſque impedimento perficere cuncta velimus. Interim dum clyſter imponitur, ægroto imperandum eſt vt neque clamet, neque reſpirationem contrahens, ſurſum imum ventrem retrahat, ſed ſimpliciter iacentem conari vt ſimpliciſſimè reſpiret: qua ratione nemo iniectioni clyſteris repugnabit. Vbi verò ceſſat is qui medicinã adhibuit, plerique iubẽt vt homo ſeſe huc atque illuc circumuoluat: ego verò id fieri prohibeo.

Quot modis clyſteres voto non reſpondeant, ex Mneſithei commentariis,
Cap. XXXVIII.

CLyſterum fruſtrationes tribus fieri modis conſueuerunt, vel quum quis clyſterem non recipit, vel quũ eum non cõtinet, vel eum emittere nõ poteſt. Hæ cauſæ fiunt partim à corporibus & morbis, partim quòd malè clyſteribus vtantur. Quòd ergo clyſter non recipiatur impediẽte morbo, cauſæ quædam huiuſmodi: vt quum inflammatio partes ani internas exerceat, & tumor excitatus ſit, vt humor expreſſus lõgius progredi non queat tumore impediẽte, & contrà agente: itémque flatus eodem loco contentus id ipſum efficiet, quum ſcilicet neque ſecedit ipſe, neque humoribus ingredientibus trãſitum concedit. Medicorum errores ſub tempore conſtituuntur, vt quum in durum ſeceſſum incidunt, nõ obſeruant clyſteris fiſtulam, ſed ab ipſo ſeceſſu impediti, vi impellunt, & fiſtulam in ſtercus coniiciunt: ex quo fit vt eius foramen ab iis quæ obſiſtunt obturatũ, non poſſit prorſum clyſterem emittere. Idem eueniet ſi non rectè fiſtulã impoſuerint, ſed in aliquod latus inclinarint: ſiquidẽ cutis foramẽ obſtruit. Huic ſimile quippiã contingit quũ plena lotii veſica eſt, & reſupinatis clyſterem indentes, veſicæ grauitatem & pondus ad inteſtinum retrahant. ita enim fiſtula occluſa vim clyſteris antè progredi non ſinit. Ex quo fit vt ægroti clyſteres his modis non recipiant. Continere autem eos non poſſunt, cauſa aliqua circa anum naturam irritante: propter verò medicorum errores, is etiam error qui tempori attribuitur, contingit, quum acrem admodum clyſterem faciunt. Ergo cur clyſteres non contineantur, has cauſas afferre quiſpiam poterit. Quamobrem autem is qui clyſterem accepit, emittere non poſſit, cauſam aliquis, & præcipuè in affectionibus tenuioris inteſtini, in morbũ retulerit, quum plerunque in inteſtinis ſit, plerunque verò in loco qui inter ventrem interiectus eſt & cutim, quæ totam naturam internorum articulorum in orbem complectitur. Quum igitur compreſſis inteſtinis ab illo ambitu orbiculato ſpiritus ſuprà firmetur & incumbat, ſi conetur quiſpiam eo tempore clyſterem eò vi adigere, flatus eum foras prodire amplius non ſinit. comprimit enim extrinſecus inteſtinum conſtringens. Medici verò vehemẽter errant qui res acres iniiciunt. Quũ enim locus cõtinens exacerbationẽ, nullius cupiditatis deſidendi vim habeat, continet: præterea ſiquis clyſterẽ vi comprimens, faciat vt ſuprà magis conſcendat, eum ad ſuperiorem inteſtinorum inuolutionem propellet, & clyſteri non parabit viam, vt retro poſſit cedere atque exire: nam morſu excitato, locus ſtatim intumeſcit, & fla-

A tus conuoluit, qui ne exitus pateat impedimento ſunt. Eſt autem hoc plurimorũ commune erratum, quia exiſtimant ſimulátque clyſter iniici incipiat, ſi quamprimùm eum intrò expreſſerint, ſe hominem facillimè liberaturos: ſed minimè verùm hoc eſt: nã ſi citò introeat, citóque exeat clyſter, ſeceſſus exuſtus nõ ſtatim perſpergitur & humectatur. Siquis enim mollire ſeceſſũ velit, totúſque clyſter iniectus diutius contineatur, venter à plenitudine diſtendetur & dolebit. Quamobrem paulatim iniici clyſter debet: etenim ſenſus non ita moleſtia
B afficietur, & ea pars clyſteris quæ primùm ingreſſa fuerit, paulatim fæces humectabit: ſi verò tot[us] ingrediatur, non omne tempus à primo vſque ad extremum dabitur inſperſioni eorum quæ intus continentur. Ex quo fit vt nihil vetet, quum totus clyſter fuerit expreſſus, quin ſtatim excitationem ad ſedem moliatur: nec multo tempore venter ob clyſteris copiã intumeſcat, neque ad excretionem fæces adhuc ſiccæ excitentur. Iam verò qui clyſterem imponit, debet ſemper inanem clyſteris partẽ conuoluere. eſt enim hoc valde accommodatum, quia
C ſæpe nos præterit, clyſterem ex ventre in ipſum vas clyſteris recurrere, niſi continenter exprimatur.

Ex Rufo, de glandibus,
Cap. XXXIX.

COnſequens eſt vt de glandibus dicamus: iis enim ſæpe vtimur vt fæces excernantur, & præſertim in iis qui clyſteres non admittũt, itémque in pueris & mulieribus: quandoque etiam in is qui ſtomachũ auerſum habent, aut quibus caput obſtructum eſt, aut in quibus partes à clyſteribus facilè irritantur, aut in quibus deti-
D netur id quod iniectum fuerit, vt memoria atque irritatio excretionis ſuggeratur. Sæpe etiã purgãdi cauſã glãdes imponuntur, quandoque deriuandi gratia, vt in febribus quibuſdam acutis & diuturnis, in angina, & cæteris ſuffocationibus: itémque in doloribus capitis, lippitudinibus, vertiginibus quæ cõtinenter contingunt, & tenebricoſis perturbationibus, eis vtimur: & vt reliquias inflationis & reſolutionis excutiamus: & auxilii etiam cauſa adhibentur, vt mulieres faciunt quum menſtruæ purgationes incipiũt apparere: & quæ iam trime-
E ſtres fœtus in vtero geſtant, quos glandibus mirum in modum mordẽtibus corrumpunt. Vtuntur etiam ii qui valde mordacem glandem prius indiderunt, & quos crebra deſidendi cupiditas exercet: quibus itidem hæmorrhoides procidunt, accommodatæ ſunt, & conueniunt doloribus hypochõdriorum in febribus obortis, & quibus ſuſpicio eſt ne in ſomni propenſionem cadãt. Cæterùm glandulæ cõficiuntur ex ſale toſto & melle: & ex melle ipſo per ſe concocto ad cõſiſtentiam, cui etiam admixtum ſit abſinthium. Huiuſmodi autem cõmodè
F ad ſtomachi ſubuerſionem vtemur, & ad helminthas: quam ad rem hyſſopum quoque & tragoriganum, & lupinos melli cocto admiſcebimus, hæcque robuſtioribus ventriculis conueniunt. Fiunt etiamnum ex reſina terebinthina & nitro, & quandoque ex grano Gnidio, cuius moderata ſit portio: ſed quia morſus excitantur, idcirco partes oleo moderato vnguntur: quandoque autem modicum pyrethri, aut piperis, aut ſinapis reſinæ miſcebimus, eáque glandula paralyticis, & flatibus quos perfrictio exciuit, cõueniet. Centaurium verò pici & cerato
G additur, & inditum & aſſumptum ad pudẽdi reſolutionem vtiliter adhibetur. Infantibus verò grumus ſalis inditur per ſe oleo perfuſus. menſura eſt, vt nucleo ſit ſimilis. Et agetharium detracto cortice. quæ etiam teri poſſunt & excipi, vt pari modo quiſpiam eis vtatur. Bitumen verò & reſina cum exiguo panace & hyſſopo cõpoſita, conueniunt iis qui craſſos humores colligunt, & quorum refrigeratæ ſunt partes, & qui lumbricos aſcaridas gignunt, & colis reſolutionibus, & menſtruis purgationibus ſuppreſſis, & item duritiæ, & diuturnis re-
H frigerationibus. Ficus etiam cum nitro miſcentur, & vua paſſa abiectis acinis, adiecto nitro & cymino. Ex his quædam nucleo, quædam collyriis ſimilia infunduntur, & quædam per ſe imponuntur, quædam lana molli excepta induntur, lana prominente, vt facilius euellantur.

quod præcipuè in iis quæ acria ſunt,& anum facilè cōmordent,obſeruatur.

De inunctionibus, Cap. XL.

IIs quæ inunguntur,vtimur in corporibus quæ nimis adſtricta ſunt,quæque partes delicatiores & imbecilliores habent,ſed trahendum eſt vehementius.Vſu verò ad hoc probata ſunt hæc,cyclamini ſuccus aqua aut hydromelite reſolutus,fel taurinum, elaterium,granum gnidium, vua taminia: hæcque terenda & melle excipienda ſunt, itémque colocynthidos decoctũ quæ melicrato incoquatur, cuique fel taurinum accedat. Cæterùm in omnibus acribus admouendis prius fouēdæ partes ſunt, & oleo prius inungendæ: deinde inſidendum in fœnigræci & maluæ decocto,ſedem eo feruore intēdendo ſimul,& foras propellendo:quæ ſi plus excedat, portulacæ ſucco & oui inunctione vtemur,& melilotum melicrato incoctum ſuperdabimus: vitellos quoque ouorum elixos, & cerata ex myrto facta imponemus. Ex omnibus autem glandulis ad morbos diuturnos efficacioribus vtendum eſt: & in quibuſdam bonis corporis habitibus,quũ febribus inordinatis nō iactantur,idem obſeruandum: ſimplicioribus verò vtendum in delicatioribus,& febribus acutis,vt fæces deiiciātur: tempus verò horum adminiſtrandorum idem eſt atque id quod clyſteribus eſt præſcriptum. Atque hæc quidē ſunt quæ de clyſteribus déque glandulis tradenda eſſe exiſtimauimus.

Ex Diocle,quæ ventrem ſoluant,
Cap. XLI.

MErcurialis & vitis tum per ſe,tũ cum betis & braſſica incoctæ, & vnà cum cibis aſſumptæ, aut cum pulte in ſorbitione datæ,deiectionē abundè cient. Cnicus multis modis apparatus,idem facit: nam vel ſuccus ex eo exprimitur,& potui datur,iſque ante cibum melle aut vino dulci temperatus,aluum ſubducere conſueuit. fit ex eodem ſorbitio ad eandem rem valens: in maza quoque coniectus idem præſtat.Sed & obſonia in eo coquũtur.Eodem vti poterit quiſpiam ſi ſiccet,& modicè contundat, & cribro traiiciat: tum iterum tundat cum melle,& ad ceræ formam nō admodum duram redigat, & ex ea ante cœnam capiat quantum caricæ mediocris magnitudinem compleat,aut paulo maius aut minus,vt ei qui vtitur conferre videatur.Fiet autem vehementior ſi cnicus crudus frangatur,& pars interna eximatur, conteratúrque, & melle excepta eodem modo, minus tamē quàm quum frigitur,ſumatur.Nihilo verò minus abſque moleſtia ſoluit aluum fluor qui ex ſycaminis prodit,ex melicrato ſumptus,itémque cibis inſperſus & commixtus.Ex conſuetis verò terebinthina reſina præſtat omnibus:ea verò vt eſt paulo maiore mēſura quàm ſit faba Ægyptia,poſt cœnam capienda eſt,aut in poculum coniicienda,addendúmque mellis nō minus quàm triplum,& duobus aquæ calidæ cyathis diffundenda, & ita bibenda.

Ex Dieuche, quæ leuiter per infernas partes
purgent, Cap. XLII.

MArina aqua decocta, & ſub dio detenta potatur, in primis quidem cum pari aquæ dulcis portione: tum vbi ſubducit,duæ aquæ dulcis partes vni parti marinæ adduntur,idque vſquedum ſatis purgatum eſſe videatur.Hoc etiam facere ſolent: braſſicam læuigant exprimúntque,& cnicum contuſum inſpergunt,& in vaſe fictili ad ſolem ponunt donec craſſitudinem nanciſcatur,tum remouent. Dant verò huius drachmas duas ieiunis ex melicrato,& leuiter aluum ſubducit. Lenticularum quoque decoctum cum modico ſalis purgat.Iam verò vuæ paſſæ ſatiuæ decoctum ſub diuo detentũ purgat,ac ſimile quippiam facit ſalis acetabulum cum pari mellis portione,& aceti heminis duabus,ſub dio poſitum, & poſtea temperatum aqua datum: magis verò aluum ſoluunt allia in melicrato elixa, & reſina nitro excepta,& ante cœnam data:& betæ & cæpæ in melicrato decoctæ:& catapotia ex nitro,pipere,reſina,confecta: & braſſica, ſiquis ea decocta cum nitro veſcatur, & iuſculum abſorbeat:aut folia actes cum beta decocta idē præſtabunt.

Ex Lyco,aluum ſubducentia,
Cap. XLIII.

STyracis,ſcammoniæ,vtriuſque pares portiones:conficitur ad hunc modum, Styrax valde admodum in mortario teritur vt moliri queat, eique ſcāmonia adiicitur, & globuli ad fabæ magnitudinem cōformantur.

Aliud. Scāmonia cum ſale candidiſſimo permultum læuigatur, tum in plumbea pyxide decoquitur. Ratio verò decoquendi eſt huiuſmodi,Pyxis plumbea duplex eſt: eius operculum habere debet aut foramen aut fiſtulam: per eam viam ſcammonea cum ſale trita inditur, idque vas in olla quæ lomento fabarum plena ſit, inſidet. Coquitur autem lomentum fabarum quod pyxida continet,poſca affuſa,non autem aqua. Vbi lomentum coctum fuerit,etiam ſatis cocta erit ſcammonia. Quum hoc factum fuerit,medicamentum ipſum ſinendum eſt vt in pyxide refrigeretur:id poſtea iterum læuigabis vel per ſe,vel piperis albi tantum addens quantum ſatis ſit ad medicamentum rite condiendum. atque ita parata ſcammonea neque ori neque ſtomacho inſuauis erit, & & nihilo ſecius purgabit.

Galeni Picra, Cap. XLIIII.

ALoës drachmæ centum, ſpicæ nardi, xylobalſami, maſtiches, aſari, croci,cinnamomi,ſingulorũ drachmæ ſex. Ego verò aloes drachmis x c. croci drachmas quinque impono, atque ita vtor. Præterea ad aluum ſubducendam,aloen non lotam accommodatiorem eſſe ſcire debemus, eámque lotam magnam medicamētoſæ facultatis vim amittere: quam etiam febricitantibus dare quiſpiam audeat,ſi non vehemēs, ſed admodũ debilis febris ſit. Multi verò etiam medicamentum ex aloe non lota febricitātibus dederunt, ac deinde quum nihil manifeſtè læſiſſent,in aliis maximam noxam ſunt experti: infeſtiſſima enim aloe etiam lota eſt iis qui citra vitiatos humores calida & ſicca intemperie laborāt: proximè ad hos accedũt qui ſiccam intemperiē, etiamſi cum frigore coniũcta ſit,cōtraxerunt.Ad ſummam,qui ex ſola qualitate particulam aliquam læſam habēt, ab aloe offenduntur. Intemperies enim quæ in humoribus ſunt,medicamentis eos euacuantibus indigent: quæ verò abſque his conſiſtunt, in tabem penitus ex vſu huius medicamenti quod ex aloe conſtat,deueniunt. Vbi ergo vitiatus humor ventriculi tunicas irrigat, ita vt nauſeæ ſymptomata magis aut minus conſequantur, picra ex aloe vtilis eſt,eum humorem euacuans. ineſt enim aloæ purgandi vis,ſed non valida,ſed tāta vt quæ in ventre ſunt, quæ etiam contingit,purgare poſſit:ſi verò aliquādo copioſius exhibeatur,vſque ad loca iecoris conſcendit. Non eſt tamen medicamentũ quod totum corpus purget: verùm bilioſarum ventriculi affectionum optimum medicamētum eſt,adeò vt vno die ſæpe multos qui ſtomachici exiſtimantur, perſanet. In iis autem qui tardè concoquuntur, non omnibus par eſt picram dare, ſed iis ſolùm quibus id à ſuccis vitiatis excitatur: & eo magis etiā ſi tenues illi bilioſique fuerint. Quandam etiam facilitatem afferet iis qui humida intemperie citra humores laborant, quæ partem affectam ita irriget, vt non ſecus quàm nerui colligantes in articulis relaxatis, exoluatur atque laxetur. Quibus verò bilis in ventriculo, & præſertim imis eius tunicis continetur, accommodatius inuenire medicamentum nullum poteris. iis verò qui inflammatione aliqua vexantur, non abſolutè omnibus temporibus inflammationis datur, ſed vbi ea concocta fuerit,& declinet: nam & concocta medicanda eſſe, præclarè cenſuit Hippocrates. Rectè autem quis hoc medicamentum tardè concoquētibus, bilímque vomentibus,aut quibus alia quadam fluctione ſtomachus teneatur, dabit, ſi aquæ cyathis quatuor mixtum dederit,veritus ne mel ſtomachi ſubuerſionem quæ fieri conſueuit,excitet.Sed in declinatione internarum inflammationum rectè ex hydromelite propinabitur, quemadmodum etiam præbetur iis quibus ciere vrinam, aut purgationes mēſtruas prouocare oporteat. Sæpe autem hoc medicamentum dare conſueui iis qui

ſuffuſorũ ſymptomata ex ſtomachi affectione patiũtur, & iis qui aluo adſtricta laborant, & mulieribus quæ nõn probè (ſicut dixi) purgantur: in quibus maiorem efficaciã habet, vbi aloës drachmæ LXXX, & croci ſex fuerint. Præſtat etiam pro aſaro carpeſium coniicere: quanquã etiam vtriſque adhibitis aliquando medicamentum con feci. Datur ad ſummum huius medicamenti drachma vna cum aquæ cyathis tribus.

Purgans medicamentum ex cydonio.

Scalpendum eſt cydonium circa ſemen, deinde euacuatum ſcammonia implendum, tum cruſta circumplectẽdum & aſſandum, poſtremò dandum vt comedatur: atque ita aluus ſubducitur, & ſtomachus minimè ſubuertitur.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidos pars vna, ſcammoneæ & aloës, ſingulorum partes duæ, ſucci abſinthii pars vna.

Philumeni purgans medicamentum ad oculos diuturna fluxione oppreſſos.

Cap. XLV.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidos medullæ, ſtœchadis, ſingulorum pondo decem: opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum quinque, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ſingulorum quatuor: ſicca terẽda ſimul ſunt omnia, & per cribrum traiicienda: opopanacẽ verò ſagapenúmque & myrrham confracta in pila macerare in melle oportet. his poſtea læuigatis ſicca addenda, & ita cõterenda, & ſic confecta vitreo vaſe excipienda: ſique mel deſit, affundendũ erit. Hoc medicamentũ D mirabile eſt, propriè in morbis capitis diuturnis: quamobrem oculorum quoque affectionibus accommodatiſſimum eſſe vſu compertum eſt: ventrem enim mediocriter ſoluit. Si verò ſub vtendi tẽpus obolos quatuor aut ſex ſcammoneæ capiat, efficacius purgabit: reuellit nanque à capite omnia, & ferme etiã nimis: & quod à naturali corporis habitu alienũ inuenit, ſecernit, & foras pellit, vt recentiora ab eo reddita corpora, & conſtitutiones & actiones ſuas non ita multo poſt purgationem acquirant. ſumma eius potio drachmas duas continet, cum meli- E crati cyathis quinque præter ſcammoniam, quæ adiungitur. ac quibuſdam quidem medicamentum ipſum, idque vna eius potione, priſtinam partium valetudinem potuit reſtituere: non tamen nuda puráque purgatione naturalem affectionem, & hilaritatem ratione diſtributionis gignere atque reſtituere exiſtimetur. quibuſdam autem id effecit tum ſecunda, tum verò etiam tertia potione: in aliis verò ita præparat corpora, vt auxilium à metaſyncriticis ſint perceptura.

Archigenis purgantia medicamenta febri- F citantium, Cap. XLVI.

INn febribus bonorum morum, hoc eſt, in quibus vires corporis ſubſunt, ſed tẽpus breue eſt, detractio cõfertim facienda eſt, vt morbi continuitas intercidatur. ergo in tẽperatis vtendũ eſt venæ ſectione, ídque potius in calidioribus quàm humidiorib? eſt faciendũ. Si verò humor ſit abundãtior, tũc materia vtilius purgatione diminuitur, ſiq; purges, nõ ſtatim ſcãmonea aut aliquo violento medicamento, ſed placido id facies. primùm enim quæ imponũtur, quæque illinũtur, ſi ex violenta materia G cõſtent, quum per diſtributionem & tranſmiſſionẽ agãt, languida reddũtur. Equidẽ cataplaſmate in dieiſpatio vti conſueui, quod hypochondrio ſuperdarem, ita latum vt vſque ad vmbilicum pertineret. Quãdoque etiam loliaceæ farinæ partes tres vni parti cneori admixtas melle decoquens, totum ventrẽ cõprehendo, aut tithymali liquore oblino, aut cyclamini ſuccum pari pondere, dimidio elaterii miſcens, & liquido cyclamini ſucco reſoluẽs vnà cum modico mellis, ne nimis exiccata reddantur friabilia, glandulas cõficio: quæ vbi cyclamini ſuccum accepit, H atque in muria præmaduerit, impono, aut aliquid aliud generis eiuſdem. Tum ex iis quæ ſumũ tur, ſatis fuit mercurialis ſuccus trium heminarum mẽſura, cui ſal inditus fuiſſet, aut ſerum lactis eodem modo. Sine moleſtia verò

A hoc omni ætati eſt accommodatum: Polypodii partes duæ, cneori, ſalis, nitri, ſingulorũ pars vna, cnici pars vna. dantur iis qui viribus integris ſunt, drachmæ tres: melle autem imbuitur inſtar placentæ, aut in hydromelite inſpergitur. Ipſe quoque cnicus per ſe eodem pondere, aut ad ſummum holcarũ quatuor, datus, ſatis egregiè mouet: ſiquidem febribus antè dictis accõmodatiſſimus is quoque eſt, & placẽta itidem quam diximus. Clyſter verò ex mercurialis & colocynthidis decocto eſt vtilis, ſi modò non ſolas fæces, ſed etiam aliud quippiam deſuper edu- B cere in animo habemus. Quemadmodum igitur in his febribus hæc dantur non tanquam cibi, quum cibi perfectam purgationem recipiant: ita ego alimẽtorum loco pultem ex colocynthide dare conſueui. XXIIII. globulos qui ponticæ nucis magnitudinem compleant, deglutiat vnà cum cibis ille qui curatur: tũ os colluat, & aquæ calidæ cyathos ternos ſorbeat, & quieti ſe tradat, purgationẽ expectãs. Eſt hæc præſtãtiſſima purgatio, febri quoq; non graui: educit autẽ biles aqueas & craſſas. poſtea verò multos fuiſſe curatos vidimus, multos verò parũ ab acceſſio- C nibus vexatos, balnei vſu fuiſſe integræ valetudini reſtitutos. Quibuſdã verò bis dari hoc medicamentũ neceſſe fuit, quibus globuli ex eodem temperamento fuerunt dati: & tempus ſecundæ euacuationis eſt ſtatus febrium, quæ bonorum morum dicuntur: quúmque laſſitudines, capitis dolores, grauitates, imbecillitates, feruidæ in coxendice affectiones, & labor vrgent, tunc præſtantiſſimum medicamentum eſt quod ad hunc paratur modum: Duæ colocynthides capiuntur, excauantur, oleum eis infunditur. per noctem ibi moratur, in ollam nouã reii- D citur, aqua pari portione additur: confractæ colocinthides incoquuntur, expreſſæ abiiciuntur, ſuccus in aliam ollam tranſfunditur, fuligo abſtergetur, puls decoquitur: vbi rite ſe habeat, nigri veratri & ſcammoniæ leuis ſemiholca, ſi mite velis medicamentum: ſi intentum, holca imponitur. his omnibus in ramenta diductis, orbes fiunt.

Hiera Rufi, quæ ex colocynthide conficitur: ex libro, qui eſt de morbis qui articulis contingunt, Cap. XLVII.

E HÆc primùm ad dolorem lateris inuenta, poſtea ad alia mala valde vtilis viſa eſt: labores enim non diutius producit, neque nimis acutè purgat. datur ex melicrato aut oxymelite. imponitur autem ſucco ptiſanæ diluto & melle condito. dantur ad ſummum drachmæ tres: minimum verò vna, in quibus pauca euacuatione opus eſſe videatur. Facit etiam ad dolores articulorum, eámque dare ſæpe oportet, & in ea confidere: quippe quæ ſemper id quod decet efficiat: purgat enim neque acriter, neque confertim, neque aliunde magis quàm à morbo. F Menſura in his ſatis eſt drach. IIII. in melicrato aqua: ſal verò admiſcendus, quia facilius ita pertranſit. Eius talis eſt confectio: Colocynthidis interioris drachmæ duæ: agarici, chamædryos, ſingulorum drachmæ decem: opopanacis, ſagapeni, ſingulorum drach. octo: petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drach. V. cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, croci, polii, ſingulorum drachmæ quatuor: mellis quod ſatis ſit ad hæc omnia aſſumenda.

Purgans medicamentum, quod ſordes ventris G accommodatè deducit, & ſimul thoracem & caput ſubleuat. ídque ad Iuſtum authorem refertur.

Habet hoc medicamẽtum interioris colocynthidis Ægyptiæ denarios duos & triginta, marrubii, chamædryos, ſtœchados, ſingulorum denarios XIIII. gentianæ, agarici, ſingulorum XII. bdellii, ſpicæ nardi, croci, cinnamomi, ſingulorum VIII. caſiæ, floris, iũci odorati, piperis albi, longíque, ſcillæ toſtæ, ſingulorum VI. radicis cẽtaurii, IIII. omnia trita bdellio reſolutio, panacis decocto, H & melli cocto commiſcentur, & ex ipſo medicamento fabæ magnitudo ante cibos ſumitur.

Aluum ſoluentia.

Liquaminis zingiberis denarios duos: piperis longi, ſcammoniæ, liquoris cyrenaici, ſingulorum denarium

vnum: aceti, gari, vtriusque cyathum : contere, in vnum redigito, datóque cum lactucis vnum, si soluere aluũ vis: duos, si purgare. Aliud. Zingiberis, scammonii, singulorũ vnc. I. salis scrup. IIII. aceti, gari, singulorũ cyathus.

Granula salubria, stomacho idonea, ventrem subducentia, & præsertim in typis.

Aloës scrup. II. succi absinthii scrup. II. Scillam fermento oblitam torrebis, ita vt coquatur : inde educito, & villis abiectis ponderato, & in mortarium coniectam valenter tundito, absinthii succum affundendo, & aloëm tritam inspergẽdo : simúlque omnia commisceto atque excipito, & molliẽdo, in vnum corpus redigito. facto hoc fermento, extrahe & repone, factis tamen prius granulis ad ciceris magnitudinem, dato iis qui ex longo morbo difficulter vires resumunt, si per typos ægrotent, grana VII. aut XI. aut XIII. aut XV. deinceps per dies V. aut VII. aut IX. Si autem pituitam ab eis duci velis, aut efficaciora fieri, adde toti fermento euphorbii denarium vnum.

Purgans, quod placentula dicitur.

Similæ drach. vnam, coni drach. IIII. piperis drach. II. scammoneæ drach. III. excipe melle Attico. dantur summum drach. II. Vtere etiam ad arquatos.

Pastillus purgans.

Scammoneæ drach. IIII. euphorbii, piperis, singulorũ, tantundem: pholii drach. I. mellis lib. I. vncia datur.

Oliuæ purgantes.

Gummi vnc. I. palmularum conculcatarum abiectis ossibus lib. I. mellis tantundem, piperis scrup. IIII. amii tantundem, cymini denarii IIII. anisi tantundem, aceti sextarium, oliuarum muria confectarum sine ossibus lib. I. palmulas cum melle & gummi contere in pila tamaricea : gummi verò aceto prius macera : vbi probè fuit læuigatum, cætera omnia contusa indito, & simul læuigato, & aceto infuso in vnum omnia fermẽti instar adigito: tum maceratas, & dulcedinem in aqua dulci nactas oliuas valde exprimito & imponito. dato liquoris cochlearia quinque, oliuas tres, si is qui sumit, bene concoquat, & præcedenti die non multa sumpserit. ego verò scammoneæ denarios quatuor addo.

Aluum subducens.

Piperis vnc. I. cumini vnc. I. zingiberis vnc. I. foliorum rutæ scrup. IIII. epithymi drach. III. polypodii drach. III. cnici vnc. I. mellis quod satis est.

Alia placentula.

Cnici albi fricti & desquamati libra vna, mellis cyathi tres, anisi drach. carnis caricarum XXX. datur ante cœnam factis partibus ad regiæ nucis magnitudinem, dantúrque duæ aut tres. Alia. Scammoneæ vnc. aloës drach. IIII. euphorbii tantundem. aqua excipiuntur, granáque erui instar conformantur. Ex his VII. aut IX. aut XI. aut XIII. aut XV. aut XVII. aut XIX. aut XXI. dato.

Medicamentum ad colicos, purgans.

Euphorbii, aut iridis, petroselini, cyperi pares portiones.

Symbiotarium.

Scammoneæ vnc. II. piperis, zingiberis, salis, petroselini, singulorum vnc. IIII.

Purgans medicamentum eos qui elephantiasi detinentur.

Colocynthidem pulchram bonámque capito, facitóque vt diem & noctem in oleo madescat : deinde oleum effunde, & in noua ollula colocynthida cum aqua decoque, vsquedum flaccescẽs reddatur. tantum postea similæ adiice quantum excipere aqua possit. quúmque fuerit facta decoctio, adde ellebori nigri drachmam vnam & mediam, scammoneæ drachmã vnam, & surculo anethino agita, & confice orbes instar lupinorum aut auellanæ, datóque deglutiendos.

Hiera Iusti.

Colocynthidis interioris denarii XXIIII. stœchados, chamædryos, piperis albi, piperis nigri, agarici, veratri nigri, scammoneæ, singulorum denarii XIII. ammoniaci, thymi, croci, euphorbii, singulorum denarii VIII. myrrhæ denarii IIII. scillæ tostæ denarii XVI. aliqui addũt casiæ denarios IIII. & spicæ nardi denarios VIII. mellis quod satis sit.

Epithema vomitum ciens.

Veratri albi denarii VIII. piperis denarii quatuor, fellis taurini quantum ad excipiendum satis sit: admoueto.

Medicamentum quod odoratui admotum per aluum purgat.

Fellis terrestris echini, melanthii, aut nitri, vtriusque denarii CI. succi thapsiæ denarii IIII. grani Gnidii denarii III. elaterii denarius. læuigantur instar cerati, oleo sicyonio aut cyprino admisto, fiúntque orbes vnius denarii. horum vnum odorabitur is qui purgandus est si bene concoxit. hoc autem admodum debilitabit, sed aliquo vnguento odorato vires postea recreabuntur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber nonus.

De aere, ex Galeno, Cap. I.

OPtimus aer est is qui prorsus sit purus: talis est qui neque stagnorum, neque paludum halitu sit perturbatus, neque ex profundo aliquo specu perniciosam auram exhalante sit infectus, qualis est Sardibus & Hierapoli. Improbatur etiã qui ex cloaca magnam aliquam vrbem aut numerosum exercitum expurgante vitium contraxit. Malus etiam est is qui ex animalium aut olerum putredine, & fimo coinquinetur: quique ob stagnum vel flumen vicinum nebulosus est: quemadmodum etiam celsis vndique montibus cauo loco inclusus perflatum nullum recipit. Suffocans enim is est & putris, similis nimirum ei qui in domibus quibusdã clausus est, in quibus ob putredinẽ, & quia non perflãtur, plurimus situs aceruatur. Huiusmodi autẽ aeres, omnibus ætatibus sunt noxii, velut qui prorsus est purus, omnibus ætatibus est vtilis. Differentia verò aeris quæ ex calore, frigore, siccitate, atque humiditate existit, non eodem modo in omnibus hominibus affecta est, sed corporibus quæ optimo temperamento sunt, etiam aer optimè temperatus est saluberrimus. in quibus verò aliqua exuperans qualitas dominatur, iis vtilissimus est aer qui ei qualitati maximè contrarius est, frigidus calidæ, calidus frigidæ, humidiori siccus: sicciori verò quàm par est, tanto humidior quanto siccitas modum excedit.

De anni temporibus, Cap. II.

HYemem humidam esse & frigidam dicimus, non quòd aliorũ temporũ humidissima frigidissimáque sit, sed quia id ei aliter contingit. quũ enim in ea humiditas siccitatẽ superet, frigiditásque caliditatẽ, ideo fit vt humida frigidáque dicatur: eodémque modo æstas, quia in ea minor est humiditas quàm siccitas, & minor frigiditas quàm caliditas, idcirco calida & sicca esse dicitur. Enimuero æquum est vt singula tempora ex propria natura atque sua examinata, aut calida, aut frigida, aut humida, aut sicca nominentur. id verò quod in exquisitè medio omnium excessuum est, deprehenditur. nam quẽadmodum in hyeme frigus superat calorem, & in æstate superatur: ita in eis quædã est siccitatis atq; humiditatis

æqua portio, quæ neque vt in æstate siccitas, neque vt in hyeme humiditas dominetur. Autumni est eadem ratio, nihilque in eo est extremum. Excellit autem in eo siccitas: verùm in caliditatis & frigiditatis differẽtia mixtus ex vtrisque est: eique aliud accedit malum, temperaturæ inæqualitas, quæ autumnum maximè morbosũ facit: nam meridie multo calidius est quàm sit mane & vesperi. Quamobrem qui quatuor temperamentorum coniugationes in quatuor anni tempora distribuere studuerunt, sciant se non solùm veri malè attribuisse humidum calidúmque temperamentum, sed etiam autumno frigidum & siccũ: ego verò tantum abest vt aut ver calidum & humidum pronunciem, aut siquid temperatum sit, id calidum & humidum esse concedam iis qui ita asserant, vt quod planè contrarium est, id affirmem, omnium aeris nos ambientis temperamentorum pessimum esse id quod humidum & calidum est, quod quidem in anni temporibus neutiquam comperies: at in morboso & pestilenti aeris statu quandoque incidit, in quo statu omnia apta sunt vt computrescant. Quum verò tempora sibiipsis conueniens temperamentum seruarint, ver inter ea saluberrimum erit. Acutissimos verò morbos, & ad aliorum anni temporum comparationem maximè mortiferos autumnus afferet. Quùmque ver sit temperatissimum, autumnus est malus: siquidẽ vno & eodem die modò frigore, modò calore nos afficit: ipséque æstatem excipit, in qua multis assati sunt humores, quibusdam etiam vires debilitatæ fuerunt. Sed non solùm hoc nomine malus est autumnus, sed quia humores primùm ad cutim mouebãtur, autumno verò in profundum ab aeris ambientis frigore compelluntur: atque hæc quidem sunt omnium hominum communia. Qui verò minus rectam victus rationem sequuntur, iis id malum etiam accedit, vt qui se fructibus largiter impleuerint, succorum malitia impleãtur: ex quo consequitur, vt morbi qui æstati sunt proprii, periculũ quoddam omnino moueãt, quandoquidem eo tempore profunda corporis pars expurgatur, & à partibus principem locum tenentibus ad cutim succi vitiosi perueniunt: ergo lepræ, vitiligines, lichenes, vlcerationes quædam, pustulæ multæ exoriuntur. Alio verò modo profunda corporis pars per phymata & dolores articulorũ expurgatur, quum praui succi in principes partes cõmigrent. Fiunt etiam sanguinis fluxiones quæ plenitudinem & succorum malitiam euacuant, & morbos qui ab ea gignuntur resoluunt. Si verò tempus vernum corpus alicuius bonis succis refertum capiat, id saluberrimum conseruat, nihil ex propia natura innouãs: at æstas aut autumnus aut hyems non item: nam hæc si purũ corpus & omni prorsus reprehensione vacans acceperint, illa pallidam bilẽ copiosiorẽ quàm par sit gignere consueuit: ille verò atrã: hyems denique pituitã. Æstate igitur frigidæ atque humidæ naturæ optimè afficiũtur: hyeme verò calidæ & siccæ: quẽadmodũ calidæ & siccæ æstate, humidæ verò & frigidæ hyeme malè afficiuntur.

Ex Antyllo, de aeris differentia quæ in mense est, ex primo libro qui est de præsidiis extrinsecus incidentibus, Cap. III.

LVna quæ æquè ac sol zodaicum perlustrat orbem, differentiã in aere creat. Facit enim quatuor tẽpora mensis, quæ anni partibus proportione respondent, atque hebdomadibus distinguuntur. Prima igitur mensis hebdomas à nouilunio ducit initium, & vsquedũ Luna duas in partes æqualiter diuisa apparet, progreditur: est quæ veri similis, quũ Luna humida calidáque sit eo tẽpore, & aer nos ambiens eo tempore humidissimus & calidissimus: ac tunc quidem humores plerúnque ruũt, & fœcundi sunt, non secus quàm vere. Secunda autem hebdomas tunc incipit quum Luna in duas partes æqualiter secta est, & ad pleniluniũ vsque procedit: eáque æstati similis est, ob hanc vnã causam quòd fructus concoquit vel maximé. Hebdomas verò quæ plenilunium sequitur, quum Luna vsque minuitur donec duas in partes sit æqualiter secta, sicca est, atque autũno est similis: vltima verò hyemi comparatur. Quot igitur anni tẽpora feruntur, tot etiam mẽstrua esse tẽpora existimandũ est.

A Illud quoque est animaduertendum, Solem sua vi corpora calefacere, Lunam potius humectare. quod in causa est vt Luna humidius semper cerebrum reddat, & carnes putres faciat, corporáque eorum qui sub dio viuunt, humidiora & obtusiora efficiat: eadémque causa capitibus grauitates, morbósque comitiales gignat.

Ex eodem libro Eiusdem, de aeris differentia quæ in diei partibus est, Cap. IIII.

DIem vnà cum nocte modò intelligimus, eúmque anno similem esse pronũciamus. Matutinum enim B tempus humidum calidúmque est, veri simile: quamobrem somni puri, & corpora tam sanorũ quàm ægrotantium recreantur. ex quo fit vt febricitantes hac hora placidissimè degant: nam exhalationes manè dissoluuntur, & humidæ fluminum auræ respirãt, & ros cadit: meridies autem æstati comparatur: pars verò quæ ad occasum pertinet, autũno, noctis verò pars prima & quæ circa vesperam est, occasui similis est: eo tẽpore neque somnum ægrotis suademus, neque potũ damus, neque vllũ aliud auxiliũ adhibemus, nisi quid aliud admoneat: C quod facimus veriti illud tẽpus æquè ac tẽpus occasus. mediæ noctis tẽpus hyemi cõparatum est: siquidẽ tum Sol plurimùm à nobis (vt hybernis diebus) distat. ergo dolores nocturno tempore vehementiores sunt, ídque meritò, quum nox suo frigore extremã cutim denset, & perspirationem quæ clàm in corporibus fit, intercipiat: & defluxiones tum eorum qui lippitudine laborãt, tum eorum quos tormina intestinorum exercẽt, tum eorum qui cœliaci nominantur, tum eorũ quibus sanguis fluit, ab hac eadem causa promouentur: quũ ii qui defluxio- D nibus correpti sunt, id totum quod clàm ferri cõsueuit, vnum in locum amãdent. Vltima noctis pars propterea quòd matutino tempori propinqua est, eiusdem cum eo temperamenti est particeps.

Athenæi, de aere, ex libro 29. Cap. V.

AER à Sole illustratus ab eo differt quem Sol non vidit, & vmbrosus est: itémque diurnus à nocturno. nam quẽ Sol perlustrauit, calidior est & tenuior: vmbrosus verò, crassior. Similíque modo lucidus, minus frigidus est & tenuis: tenebricosus verò & obscu- E rus, frigidior est & crassior. Ergo qui calidior tenuiórque est, corpora facilè perspirãtia reddit: cõtrà facit qui frigidus crassúsque est: ex quo fit vt noctes sint iis qui ex defluxione laborant, & iis qui inflammatione vexantur & febricitantibus, molestissimæ. Differt etiam aer qui vnius ciuitatis sit ab aere regionis. In primis enim aer ciuitatis à domibus coarctatur: quocirca non secus quàm in cauis locis calidior est & crassior. Sol enim aerem qui non perspiratur, continuò calefacit, & magis accendit: at motus vacuitas crassum reddit, quũ motus F æquè ac ii qui follibus perflãt, aerem attenuet & siccet. Cæterùm aer qui in ciuitate cõtinetur, crassus fit non solùm qui in sese cogatur, ex eo quòd nullo motu cieatur, sed ex eo etiam quòd multo tẽpore in vmbra sit, & multo magis quòd plurimæ atque omnis generis exhalationes ex vrbe in aerẽ ipsum prodeunt & fluant: & id quoque multo magis in iis vrbibus quæ perspirationibus omnino vacant: qui verò in regione est aer, quum tenuis purúsque sit, facit vt cibi appetentiores simus, & melius etiam concoquamus, & melius alamur, & meatus ma- G gis fluxiles sint, & sensus nobis sint integriores. Causa est quia aer ciuitatis quum vndique sit conclusus, tum à multitudine domorum, tum à tectis superimpositis, corpora facit quibus succi difficulter digerantur, eáque replet. at qui in regione est, quũ latè pateat, & sub dio sit, remissè & dissolutè id quod superfluit excernẽs, & leue & probè perspirans, & promptũ ad sumendos cibos corpus reddit.

De regionibus, ex Galeni cõmentariis, Cap. VI.

REgionibus quædam attributa sunt (vt ita dicam) ab H orbis terræ situ, quædam à proprietate sua, quædã verè à symptomatibus. Ab orbis verò situ eis inest vt frigidæ sint quæ ad Istrum & Mæotida paludem sint sitæ, & (vno verbo) omnes quæ ad septentrionem sunt: calidæ verò quæ in Æthiopia atque India habentur, &

(vt ſummatim dicam) quæ meridiem pertinẽt: temperatæ verò ſint quæ in harum medio ſint locatæ. In his omnibus fere orbis terræ partibus propria quædam regionis eſt natura atque ſua, quatenus aliæ ad meridiem, aliæ ad occidentem aut orientem ſolem propius accedunt, aliæ verò ad ſeptentrionem magis vergunt. Quæ verò à ſymptomatibus oriuntur, ſunt ea quæ regionibus tribuunt lutulenta ſtagna, & aquæ paluſtres, quæ vel lapides in renibus gignunt, vel lienem amplificant: itémque venti qui habitationibus familiares ſint, qui vel ex ſtagnis, vel ex fluminibus, vel ex paludibus, vel ex ſinu, B vel ex pelago exoriantur. Iam verò quæ ex terræ exhalationibus excitantur, partim bona, partim praua ſunt: qualia ſunt quæ ex metallis afferuntur, & quæ à ſpecu quod Charonium vocant, exhalantur. In frigidis verò quibuſdam regionibus, vt in Thracia & Ponto, quoniam loca mari adiacentia humilia ſunt, ob eam cauſam calidiore ſunt temperatura: in calidioribus verò, quales ſunt Ægyptus & Lybia, quoniam æſtate à ventis ab Arcto flantibus refrigerantur, idcirco minus calida ſunt iis quæ ad mediterranea receſſerunt. C Zona vero exquiſitè temperata, ac media orbis terrarum, eſt quæ ad Gnidum eſt & Co: & quæcunque loca non multum ab his vel ad Aquilonem vel ad Auſtrum receſſerunt.

De ventis, Cap. VII.

EVrus ab ortu ſolis, Notus à meridie, Zephyrus ab occidente, Boreas ab Vrſa ſpirat. Hæc quatuor loca contrario inter ſe nomine opponuntur, ſinguláque magnam latitudinem habent. Accedunt etiam aliæ vẽtorũ octo differẽtiæ. Quũ enim orbis finiẽs, cui hoc nomẽ D impoſitum fuit quia mundi partem quæ ſub aſpectum cadit, ab ea quæ non videtur diſtinguit, aſpectúmque noſtrum definit, in ſex partes diuidatur, proximè ad has ſectiones latitudo ſolis ortꝰ & occaſꝰ accedit. Duæ poſtea & viginti ſunt aliarum duarum partium ſeptentrionis & meridiei, quæ in duas partes diuiduntur: quarum vtraque ex vndecim conſtat: vt etiam totus orbis à latitudine meridiei in ſex diſtribuitur. Notꝰ igitur ab humili polo ſpirat. inter hunc & ortum ſolis hybernũ, eſt is qui Euronotus appellatur: vt inter hunc & polum, E & hybernum occaſum, eſt Libonotus. hique omnes humidi calidíque ſunt, atque ita ob eam cauſam caput aggrauant. Notus tamen non ſemper humidus eſt. videtur enim quandoque ſiccus eſſe, eúmque vulgus Caurũ vocat. atque is Notus ſubinde vehemens eſt: ſemper ergo motum perſpicuum habet: lenis verò alius eſt Notus, vt eius motum in aere & nubibus non ſentias, éſtque is ſemper calidus: at Caurus quandoque perſpicuè frigidus apparet.

De ortu & occaſu ſyderum, Cap. VIII.

F IN ea regione in qua medicaturi ſumus, ſingulorum ſyderum ortum & occaſum noſſe debemus, quoniam ex iis anni tempora veteres definiunt. In Helleſponti autem parallelo veris principium eſt æquinoctium, quod eo tempore contingit: finis verò, ortus vergiliarum. idem finis eſt æſtatis principium, vt etiam finis æſtatis & principium autumni, eſt Arcturi exortus, qui æquinoctiũ autumnale diebus fere duodecim anticipat & præcurrit, atque etiam vergiliarum occaſus hyemis initiũ adducit, & autumno finem affert. Qui verò annum in G ſeptem diſtribuunt tempeſtates, æſtatẽ vſque ad Canis exortum producunt: inde vſque ad Arcturi ortum, autumnum: iidem hyemem in tres partes diuidunt, cuius mediũ id tẽpus quod ſub ſolſtitium eſt, conſtituunt: extrema verò, primùm ſementem, poſtremũ inſerendi tempus vocant. Hæcque anni temporum diuiſio, ex ſpatio temporis quod in eis eſt efficitur. nam quod inter vergilias & arcturum intercedit tempus, quatuor eſt menſium: pluriũ autem quàm quatuor, quod inter Vergiliarum occaſum & æquinoctium vernum intereſt. Ve H ris autẽ tẽpus ne duorum quidem integrorũ eſt mẽſiũ: ex quo fit vt meritò non diuidatur. Hinc etiã autumni tẽpꝰ maius eſt quàm veris: in duos enim mẽſes extẽditur. hoc tamẽ ab æſtiuo hybernóque tẽpore lõgè ſuperatur. Hæc igitur in memoria habeãtur, quò facilius ad

A aliarũ nationũ menſes trãſire poſſimus. nã æquinoctiũ mũdana quædã res eſt: at menſes ſingulis gentibus ſunt proprii. Sexto Calend. verò Loi menſis ſub exortũ ſolis Canis oriri apud nos Pergami exiſtimant: ego verò quadam via & ratione poſt decem dies ab hac præſcriptione eundem oriri comperi.

Antylli de ventis, ex primo libro de auxiliis, Cap. IX.

VEntus eſt aeris motus. Ventorum duæ ſunt differentiæ: alii vniuerſales ſunt, alii locorum proprii. Qui B locis tribuuntur, ſunt qui regionibus conueniunt: vniuerſales, qui vbique locorum eodem nomine & vocabulo gaudent: qui ad loca pertinent, naturã ſequuntur locorum à quibus efflantur: qui à ſalubribus, ſalubres: qui à morboſis, morboſi ſunt. pro parte verò, qui à terra ſpirant, ſicciores: qui ab aquis, humidores: qui à mari prodeunt, ſalubres ſunt, maximè hyeme & verè: æſtate verò calidiores ſunt quàm par ſit. quos flumina mittũt, his humidiores ſunt, hyeme deteriores, æſtate meliores: qui è ſtagnis exhalãt, vtriſque abſurdiores. Peſſimi verò C iudicantur qui è paludibus exeunt, neque vllo tempore ſunt boni: qui à campis & terra perſpirata, meliores. Ad ſumã igitur, qui locorum ſunt, magis morboſi quàm vniuerſales cenſentur. cæterùm boreales ſaluberrimi. Zephyri ab occidente flantes humidi ſunt & lenes: minus tamen quàm boreas, ſalubres: corpori autẽ magis quàm alii ſunt apti atque accõmodati. praui autem & aduerſi valetudini ſunt Euri, qui ab ortu ſolis ſpirant.

De ſitu ciuitatum, ex Galeno, Cap. X.

VRbium ſitus in quam orbis terræ partem vergant D ſpectãdum eſt: id quod vſu venit in iis quæ altis in locis ſunt cõditæ: nam planæ & æquales ad nullam orbis partẽ eſſe verſæ vtique dicerẽtur: attamẽ domos quæ in eis ſunt ad aliquẽ ex quatuor mundi partibus verſas eſſe neceſſe eſt: quẽadmodũ domos balneorũ in quibus lauamur, ad octauã horã verſas cõſtruunt architecti ii qui optimũ cõiectare ſitũ videtur. Huius rei iudiciũ ex illo diei tẽpore fit in quo ſol feneſtras totas domꝰ illuſtrat, nec ad vllum alium murum deflectit.

Antylli de locis, ex primo libro de auxiliis, Cap. XI.

E LOca ſublimia ſaluberrima ſunt, quum aer in eis non ſit permanens, ſed perfundatur, & à ventis continenter exagitetur: quúmque rectè perſpirentur, omnibus thoracis affectionibus erunt accommodata. tenuia verò & capiti laborãti, & omnibus ſenſuum inſtrumentis cõuenient. At loca humilia antedictis non ſunt idonea: iis verò qui per halitum digerũtur, qui in ſyncopas cadunt, & ſenibus apta ſunt: loca verò maritima hydropicis, & quibus quæuis defluxio moleſta eſt, accommo- F data ſunt: itémque vbi detergẽdum, aut calfaciendum, aut aperiendũ eſt conueniunt: ſed proſunt etiam omnibus iis qui neruorum & articulorũ doloribus torquentur. Iam deprauatis quoque appetitibus proſunt. Mediterranea verò ſunt maritis frigidiora: cæterùm ad morbos acutos, ſi neque vitibus conſita, neque caua fuerint, ſunt maritimis accommodatiora, ſed ad morbos diuturnos ineptiora ſtagnantia, cum ſemper ſunt in vitio, tum verò etiam æſtate ſunt peſtilẽtia. Præterea quæ metallis propinqua ſunt, mala itidem exiſtimantur, ſiqui- G dem ſicca ſunt & ſuffocantia. Quæ verò ſub terra ſunt, ſi boni ſucci fuerint, ſiccioribus affectionibus apta cenſentur. Argiloſa verò robur diſſoluũt, quum exhalationem habeant in qua exoluendi vis ineſt. rufa maiore exiccandi vi quàm quæ nunc diximus, ſunt prædita: nigra verò omnibus bonitate longè præſtant.

Ex Athenæi libro primo de loco, Cap. XII.

SVblimia loca frigidiora ſunt, & faciliores perſpirationis: frigidiora verò ideo quòd à planitiei exiguitate paucas radiorum ſolis reflexiones habeãt: facilius H autem perſpirantur, quia vndique ſunt aperta, nec quicquam ſit quod ventos repellat. ex quo fit vt qui in eis degunt, plerunque ſani viuãt: hyeme tamen in morbos quos frigus excitat, magis incidunt. Loca verò humilia non ita ſalubria ſunt. in cauſa eſt calor, & præſertim

æstiuo tēpore:atque etiam quia minus perflantur,quum **A** humilior fit regio. quòd si altis quoque montibus sint inclusa,eorum aer multo magis feruidus ab adurētium temporum reflexionibus reddetur. Præterea regio plantis consita, minus perflatur,minúsque à Sole lustratur, quàm nuda: quocirca per hyemen vmbrosa est ac frigida: per æstatem verò difficulter à vētis perflatur, suffocánsque est, & ob eam ipsam causam respirationem habitantibus deteriorem parat. Quæcunque autem regiones & ciuitates flumina habent quæ extrinsecus perducuntur,quū ipsa moderata sint, & præsertim si loca sic- **B** cissima esse cōtingat,fiunt temperatissimæ:si verò excedant,non parua fit ad morbos gignēdos accessio,quandoquidem & aer humectatur, & respirādo atque inspirando,corpora simul humectat:tum etiam matutinas ac vespertinas aquarum defluxiones frigidiores excipiēs, corpora perfrigerat, & in æstate constitutionem affert autumni. Stagnantia verò loca in quibus paludes sunt, multis de causis sunt morbosa : nam à stagnis tota adiacens regio madefacta supra modum humectatur. Atque in primis qui in ea fructus proueniunt,morbosi sunt o- **C** mnes, quum præ humiditate suā temperiem nō sint sortiti,nec ad idoneam maturitatē peruenerint: aer verò in hisce locis humid[9] crassúsque est. Quúmque stagna corruptelarum omne genus suscipiant,exhalatio quæ ab eis manat,aerem non solùm crassum,sed etiā prauum reddit. Ad hoc accedit etiam vt perhumidæ regiones plerunque arboribus sint refertæ:quæque dēsis arbori obsidentur, difficulter perflantur. Præterea regiones quæ salsæ sunt,ac suapte natura perhumidæ & cauæ,morbosæ sunt, id quod eis inest non solùm propter aquas & **D** aerem : (quanquam plerique hæc in causa potius esse volunt) sed etiam propter alimenta humidiora frigidioráque,de quibus nemo verbum vllum fecit. Veruntamen quoniam caua loca eiusmodi sunt fere,nō modò non perflantur, verùm & crassa sunt propter humilitatem,& æstate æstuosa:etenim idem aer permanens à locis adiacētibus solis reflexione nimis calefit, ac præsertim si sublimia sint loca,aerem plus æquo æstuosū reddunt. Iam verò morbosiora loca esse censemus stagnātia atque palustria,& præcipuè per æstatem,ob aeris in- **E** æqualitatem. matutinæ enim auræ à stagnis manantes refrigerāt eos qui inhabitant:meridianæ verò calefaciunt, vespertinæ perfrigerant,& propter caloris frigorísque inæqualitatem,autumnus morbosus est. Regiones porro aquis vacātes & siccæ, habitus simul exciccant,& melius spirantes ac puriores faciunt. atque aer quidem siccus non modò sicciores habitus facit,sed etiamsi alimenta calidiora siccioráque fuerint,facilè conficientur, faciléque distribuentur, & naturas calidiores purioréśque constituent. Loca etiam mediterranea à maritimis **F** differunt, quoniā maritima omnia humiliora calidioráque mediterraneis sunt: idcirco pleraque ex maritimis salubriora sunt, sicciorésque habent regiones poti[9] quàm humidas,& imbrib[9] irriguas. Quæ res facit vt insulæ saluberrimæ sint, & excellentiores fructus ferāt. In locis quoque magna differētia ex qualitate regionis versatur : nam montana salubriora sunt, & inter insignia, quæ sicciora sunt. etenim exhalationes ab humo elatæ, tenues siccæque sunt. Quare aer qui ab eis excitatur,tātum abest vt aliquid addat corporibus,vt contrà etiā a- **G** liquid ab eis euocet,& propter siccitatē euacuet. Aquæ, si nullo alio vitio terra sit imbuta,tenues quum sint,puræque,sunt leuiores. fructus ad bonam valetudinem accomodatiores,multo puriorem tenuiorémque materiā gignunt,& rite sunt concocti.

Antylli,ex primo libro de auxiliis,de domo,

Cap. XIII.

DOmus quæ ad terram sunt, cum febricitantibus, tum vel maximè iis qui ardenti febri iactātur,quíque in syncopen cadunt, accommodatæ sunt : quando- **H** quidem sunt aptè frigidiores quàm sublimia tabulata, & vires ægrotantium sustinent & continent. Conueniunt eædem iis qui sanguinem reiiciunt, & qui capitis dolore vexantur: tabulata verò superiora apta sunt iis qui pituitam in thorace collegerunt. Ad summam, corpori quod multæ materiæ sit, magnæ domus sunt idoneæ: valent enim ad discutiendam materiam,& integrā vim, probámque facultatem, quam corpora quodammodo rapiunt, propter aeris copiā impertiuntur. paruæ domus horum contraria efficiunt. sublimes verò respirationis facilitatem gignunt,caput leuāt, ac præsertim quod ex febri vitium contraxerit. humiles omnino improbantur. Quæ ad meridiem sitæ sunt,ad omnem affectionem sunt accommodatæ,præterquam ad eas quibus refrigeratione opus est, ad quas aptiores sunt aquilonares. secundo loco censentur quæ ad orientem solē spectant: pessimæ quæ ad occidentem,& præsertim æstate. habent enim lucem matutini temporis,in quo maximè ægrotātes sunt meliusculi, tristem & inamœnam: & vespertinas horas atque nocturnas cū molestia traducunt. Quæ calce oblitæ sunt, splēdore calcis sensum tentant, iniucundæque sunt: sed sunt etiam iniucundiores quæ sine lapidibus sunt coagmentatæ. Cæterùm quæ ex lapidib[9] cōstructæ sunt, immitiores & frigidiores quàm quæ ex lateribus,censentur. quæ sunt picturis distinctæ atque ornatæ, febricitantibus & insanientibus omnino improbātur,quippe quæ absurda visa excitent. quarum parietes tenues sunt atque exiles, prauæ sunt : quandoquidem aer qui in eis est,facilè ab externo aere commutatus,faciles mutationes capit.

De strato, Cap. XIIII.

DEcubitus qui in lectica fiunt,præstāt iis qui in paleis,foliis,& gramine:quæ in paleis, foliis, & gramine,iis qui in terra. sed hæc duo genera sunt iniucundiora quàm in lectica recubare. Ipse verò decubitus in terra præterquam quòd iniucūdus est,vapore etiam qui infernè ascendit, implet corpus. Præterea lecticæ quæ pedes humiles habent,corpus replent,quum exhalationem quæ ex terra manat,propinquam habeāt:quæ verò sublimibus pedibus nituntur,timoris vehementis sunt plenæ,& speciem faciunt quasi pensiles sint. Sunt ergò laudabiliores quæ mediocrē habent altitudinem: quin paruæ quoque lecticæ damnantur: (molestiā enim affe- runt) itémque nimis magnæ,quia nō eodem in statu ægrotantes quiescunt, sed errādo,& locum ex loco commutando lassitudine capiūtur. Quæ verò quatiūtur, aut quoquo modo mouentur, sunt firmis deteriores : ob eandémque rationem funes contenti sint, neque quicquam se remittant: sintque strata nec pauca, nec dura, quia lassant & concutiunt corpus,atque cōfringunt: ne sint etiam profundiora quàm vt quæ opus sunt,capiant: quibus hoc accedit incōmodi vt nequis se vergere facilè queat. Quæ verò sursum repunt ac vergūt, vehementem lassitudinem gignūt: similiáque sunt figuræ cathedræ cuiusdā. At iis quæ ad caput pertinēt,minimè situs ille incommodus est: qui verò situs deorsum repunt, muliebribus defluxibus conueniunt. Quæ strata splendidi coloris sunt,implent,& sensus feriunt. Idem faciūt quæ accuratè sunt tincta. quæ varia sunt, & animalium figuris distincta, in morbis acutis in causa sunt vt mens vacillet ac perturbetur:quæ sordida sunt,quum primus decubitus in eis sit frigidus,& si quis in eis diutius moretur,calidiora quàm par sit euadant,ideo minimè conueniunt.

Ex Sabino,de temperie regionum, Cap. XV.

QVæ regionibus adiacēt,alia deorsum vergunt, alia sursum. Quæ deorsum vergūt,omnia ad meridiem sita faciunt regionis statum calidiorem:ac maiora quidē magis,minora verò minus : quæque magis æqualia tenuiáque sunt, id magis efficiunt. quæ sursum vergunt,aerē situ suo frigidiorē reddunt. Quæ verò magis ad septentrionē vergūt, sublimioráque sunt,calefaciūt: supina verò constitutionē refrigerāt. Quæ ad orientem & occidentem solem sunt posita,siue supina,siue sublimia sint,minus calfaciunt & frigefaciunt quàm quæ ad septentrionem & meridiem. Omnia porro & calfacientia & refrigerantia regionibus partim salubriter partim secus adiacēt. nam iis quæ in calidiore sitæ sunt climate, quæ refrigerant,salubria sunt: quæ verò calfaciunt,

non sunt salubria. iis verò qui in frigidiòre sunt,calfa- A
cientia salubria:refrigerantia,non salubria.dicetur autē
quæ calidiores quæve frigidiores sint regiones. Terræ
pars quæ ad meridiem est propinqua ei quæ non habi-
tabilis est,calidissima est & siccissima earum quæ habi-
tantur: eā Æthiopes inhabitāt.pars terræ quæ ad Vrsam
est,frigidissima humidissimáq; est:hāc Scythæ incolūt,
hæ nostrum habitabilem orbem terminant. quæ inter
Scythas atque Æthiopes interiacet, eius partis regiones
meridiei attributæ,tēperamento veris sunt similes:sunt
tamen sicciores:quæ ad septentrionē pertinēt,autumni B
temperaturæ comparātur:sunt tamen humidiora. Quæ
igitur ex habitu eorum quæ deorsum vergētia sunt re-
gionibus adiuncta,eueniunt, hæc sunt. Est autem aliud
quippiam additum, quod non ex habitu existit, sed per
se vnicuique eorum quæ adiacent, attributum est. ergo
quod ex mari, campestribus locis aqua vacantibus, &
montibus, itémque tumulis & collibus accedit & affer-
tur,id sicciorem constitutionem reddit:quod verò è flu
minibus, & omnibus aquis potui aptis emanat, humi- C
diorem statum facit:at quod ex stagnis & paludibus af-
fertur, aerem facit crassiorem. Ex his quæ adiecta sunt
regionibus quæ in sicciore climate sunt constitutæ,suis
defluctionibus humectare possunt, atque ita statum
eum salubriorem reddunt:(quod Nilus Ægypto tribuit)
at humidioribus,statum magis morbosum comparant.
Quæ siccū efficere aerem possunt, si humidioribus ad-
iungantur,proderūt: si siccioribus,nocebunt. Cæterùm
quænam regiones humidiores, quæque sicciores sint,
prius exposuimus.

De plantis salubribus & non salubribus, D
Cap. XVI.

EOrum quæ ex terra nascuntur, alia salubres,alia nō
salubres defluxus habent. Quæ fructum ferunt qui
edendo est,salubria sunt:itémque odorata, vt laurus, &
cupressus,& flores omnes qui suauem odorem ex se mit
tunt:& quæ ita etiam odorata nascūtur, in quorum nu-
merum anethum, apiū, thymum,& omnia quæ tenuio-
rem reddere aerem queunt, regionibus quæ habitantur
adiacentia,referuntur.At quæcunque exorta neque fru-
ctum quo vesci possimus, afferunt, neque odorata sunt, E
neque attenuandi vim habent, ea salubria non sunt ha-
benda: quinetiam nōnulla mortiferam euaporationem
obtinent,vt taxus.homines enim qui prope hanc arbo-
rem dormiunt,moriūtur:qui procul distant, non item:
quandoquidem halitus procul delatus, plerisque de-
fluxibus aliorum commixtus,eam vim amittit.

Cognitio salubris exhalationis regionum,
Cap. XVII.

PRimum salubris exhalationis regionis signum ex
terra ipsa sumitur. ea enim humore perfusa non so- F
lùm terrenum quid redolet, sed suauem etiam odorem
spirat, qualem Ægyptus facit: deinde verò manè quum
domus nondum fumo & nidore est imbuta, odórque
eorum quæ in ciuitatem comportantur,vnà cum regio-
nis exhalatione temperatur:ex quo fit vt vaporem quē-
dam gratum(quod in Ægypto vsu venit)è terra elatum
sentiamus: sique in terra quispiam recūbat,ibíque mo-
retur,videre videatur se leuiorem,& ad motus aptiorem
atque agiliorem esse factum,cibúmque appetere. Erit
etiam tibi argumento, si quæ ex terra oriuntur, bene G
tincta,& probè colorata,& odoratiora sint.ac siquis vi-
rentes herbas intueatur, nolit aspectum alio citò tradu-
cere: sique arbores magis ligneæ humi incumbentes o-
ptabiliores sint quàm sublimiores:sique omnia habue-
rint probè colorata & folia rite nutrita: sique fructus
statim maturos & odoratiores ferant. Iam verò poteris
facere coniecturam vtrū regionis iucundior exhalatio
salubris sit ex iis animalib⁹ quæ in ea regione nascūtur.
Pueri enim omnes floridi,& succi pleni,& coloratiores
sunt:itémque catuli & cæterorū animantiū filioli nuper H
in lucem editi, meliores præstātioresque sunt,eósque sa
lubriores quàm in aliis regionibus cōspicies. Quinetiā
si quæ homines reponunt,vt triticū,hordeū, cæterique
fructus,& caricæ, & palmulæ, & cætera generis eiusdē,
diutius māserint incorrupta,signo erit salubrē è regione
vaporē emitti.Sed & somnos suauiores inuenies,& ani-
mum à visis in somnis nequaquam pertubari cōspicies.

Cognitio prauæ & vitiosæ exhalationis,
Cap. XVIII.

COniectura assequeris vitiosam esse regionis exhala-
lationē, si terræ glebā capias, & aqua madefacias.
odor enim inde emanabit perinde ac è carbonib⁹ restin
ctis. Præterea quum in regionibus omnia contrà quàm
suprà dixerim,comperias,iam cognosces prauā eius esse
exhalationē. Si verò necessitas aliqua te in ea regione a-
liquod tēporis spaciū morari cogat,si in tabulatis,subli
miorib⁹ habitationibus morā traxeris,minimè læderis.
omnia enim quæ ex terra, aut humoribus exhalātur, in
sublime elata,crassiorem eorum partē in aëris parte cras
siore relinquentia,concoquuntur atque purgantur.

Regiones quatenus ad solem pertinent,salubres
aut non salubres esse, Cap. XIX.

E Regionibus quæ ad meridiem sunt,in omnibúsque
anni diebus, ac per totos ferme dies solem habent,
sunt maximè salubres: quæ decliues ad septentrionem
sunt,vtpote quæ non omnibus anni diebus solis splēdo-
rem recipiant, perexigua diei parte illustrantur,& quan
doque lux maximè inclinata, atque imbecillior eis in-
cidit, ideóq; minimè sunt salubres: id quod est sanè per-
spicuum.Nam si omnis quæ ad meridiem est sita regio,
odoratior est quàm quæ ad septentrionē est posita, ma-
gis etiam cōcocta est & matura.Quin omnium quoque
arborum fructus qui maiorem solis partem nacti sunt,
præstant iis qui minoris participes fuerunt: sunt præte-
rea maiores odoratioresque,& celerius maturescunt,&
gratioris sunt gustus. Cuiusque etiam arboris pars quæ
ad meridiem vergit,humidior,rarior,magis tenera,fle-
xibilior,leuior,efficacior,& fabro accommodatior est,
& in latitudinem plus augetur. Quæ verò versa ad septē
trionem est,siccior,densior,grauior,difficilior ad fle-
ctendum,& fabris incommodior, minus in ambitu au-
getur. Quibus quidem fit vt non solùm planū sit, quæ
ad meridiem sunt versæ decliues regiones,causa eius re-
laxationis quam habēt ad solem, esse iis quæ ad septen-
trionem vergunt salubriores:sed hoc etiam,eas quæ de-
cliues ad orientem aut occidentem solem versæ sunt,
minus salubres esse iis quæ decliues meridiem spectant:
esséque salubriores quàm quæ septentrionem vergunt:
causa est quoniam magis participes solis sunt quàm hæ:
sed minus quàm superiores,quæ meridiem spectant.

Quænam viæ ciuitatis statum salubrem aut
non salubrem faciant, Cap. XX.

QVū in ciuitate viæ distēt æquo inter se interuallo,
semper mutua longitudine mutuáque latitudine
protenduntur: & quæ sunt eiusdem ordinis,ad oriētem
& occidentem rectà statuuntur: aliæ verò ad septentrio-
nem & meridiem. quibus omnibus ciuitas diuiditur,vt
aliæ per totam longitudinem, aliæ per latitudinē vsque
ad fines progrediantur, nec vllum ædificium inter eas
singulas in suburbiis sit constructum,sed puras directò
vias per se singillatim habeant: hæ nanque vrbem aeri
bene comparant,& statum bene à sole illustratū purúm-
que,& qui bene à ventis perfletur,efficiunt:quoniā Bo-
reas & Notus,Eurúsque & Zephyrus, qui maximè sunt
ventorū coryphæi,ordinatissimi per vias defluunt quæ
directò ad eos sunt sitæ:sique nihil habeāt quod eorum
defluxū retineat, per vrbē perflati & perspirantes, nihil
violenti faciunt. nam venti quum nihil eos impediat,
nos in trāsitu latent, nec lenti ciuitatē præteruehuntur,
atque ita constitutionem purgant,quū fumos,puluerē,
& omnes exhalationes à ciuitate repellant: ex quo fit vt
viæ quæ sic constitutæ sunt,vrbem soli rectè exponant,
quia sol exoriens & occidens in eas ingreditur,& oriens
recta eas luce complet. Quum verò medium cælum con
scēdit,in omnes eas quæ ad septentrionē & meridiē ver-
gunt, sese pandit, ita vt totum diem viæ ciuitatis radiis
solis perfundantur. Si verò non omnes viæ pari inter-
uallo inter se distributæ sint,neq; rectæ, sed flexus quos
dam habeant qui percurri non possint, & obliquia d

ventos ſint, multam aeris turbationẽ excitari cõtingit. quum enim vnus ventus ſpirat,multos fieri accidit , cõſque pugnare inter ſe:nam ventus per rectum fluit:at viæ non ſunt rectæ. Ergo incidens in eas quæ exitus non habent,ventus non ingreditur , quia ei nulla ibidem patet via:aërem verò qui in ea via eſt, collidit, & vndabundus per flexus,eáſque vias quæ exitus habent iactatur, quandoquidẽ aliter ab aliis atq; aliis inflectatur & refringatur.A quibus autẽ vibratus circumfluit, & ſæpe viciſſim fertur,in eis ad eadem loca debilis fluit , & vndoſus ſeſe iactat.A quibus verò in alios conſtitutos mittuntur,contrarias ſpirationes faciunt,vt lumen luminis reflexum:ad pares enim angulos ſemper reflectitur. Illi verò perinde atq; aqua faciunt,vt quum inter ſe in via inciderint,præterfluat, quum rectâ tranſire non poſſint. Accidit autem quandoque vt ventus qui arctè incidit, in vtrunque latus diuidatur,quum vtrinque ſint acceſſus: atque eundẽ rurſus aliam fluxionem pati,ſiquid tale ei occurrat:&ex vno multi fiant,& in ſeſe incidere modò è lateribus,modò ex contrariis partibus delatos, & in ſingulis viarum inclinationibus repercuſſos,ſua offenſione vehementer cæli ſtatum commouere. Aliis enim venti molliter cedunt, alia verò repercutiunt.Ex quo fit vt ſtatus ciuitatis nullo more à contrariis perflatus,perturbetur . Quum igitur vnus ſit ventus, confundetur aër & turbabitur , non ſecus quàm ſpiritus homini innatus,qui quum ita ſit,concoctiones & diſtributiones impediet.Eſſet autem huiuſmodi ſalubris: ſed lux ſolis quæ ſemper directò ab eo fertur , ſinuoſa in vias,non autem æqualis incidit,ſed ſparſè & vagè eos attingit:atque ita ciuitas minimè à ſole perluſtratur , miniméque à ſole diſſoluitur exhalatio : quocirca ſtatus ille craſſ⁹ eſt maximè,& perſpiratu difficilis:quique talis eſt, is non eſt ſalubris: quod ſolet vſu venire quum in plana regione vrbes ſunt ſitæ . Si verò inæqualitates ſint quæ vias habeant æquè diſtantes, aëris difficilis redduntur, quum contrà quàm ſitæ ſunt altiſſimæ viarum partes, ventus ſpiret : quæ verò ſinuoſas vias habent, præſtantiores ſunt:ſiquidem fit vt vrbis partes in ſublimioribus regionis partibus ſtatutæ melius perflentur,& aëre perfruatur.

Galeni,de fomentationibus,cataplaſmatis, & cucurbitulis, Cap. XXI.

FOmenta cutim ad tranſpirationes raram facere, ſanguinémque qui ineſt inflammationibus,attenuare & digerere conſueuerunt:quæ ſi facta fuerint, non ſolùm aliquid ſanguinis euacuabitur, ſed etiã affectæ partes quæ minus diſtenduntur,mitius dolore prementur . At quum ſanguis in inflammatione non minuitur vel etiam ſpiritus vaporoſus ex calore gignitur, augeri dolorem contingit.Porro ſanguis non minuitur propter ſuccorum redũdantiam quæ in toto corpore ineſt: nam ad partem quæ calefit,plus attrahitur quàm ab ea euaporetur : quum hoc ſit calefacientibus natura comparatum vt digerant id quod partibus quibus admouentur, continetur, quódque redundat ex propinquis,trahant. Humida igitur fomenta, inflammationibus iis quæ à ſuccis bilioſioribus oriuntur, cõueniunt: ſicca verò iis quas ſanguis tenuis & aquoſus excitauit.Semper enim in memoria habendum eſt,contraria eſſe contrariorum remedia. Hoc igitur propoſito, fomenta morſu vacantia ad mordentes ſuccos faciunt:mordentia verò, quòd tenuent, ad craſſos & tenaces. Cæterùm calefacere præcordia cataplaſmatis aut per fuſionibus,non eſt perpetuò tutum,ſed in iiſtatũm ægris in quibus nihil ſuperuacaneum eſt in toto corpore:cæteris omnibus extrema pernicies eſt. Eorum igitur quæ in medio ſunt corpore(vt quidam vocant)prouidentia ,vbi detractus ſanguis non eſt, maximum eſt planè malum: vbi detractus eſt, non maximum . quanquam ſic quo que noxia eſſe in ſynochis febribus poteſt : ſiquidem deuſta immodico calori viſcera, etiam amplius deurun tur & torrentur.Ergo huiuſmodi prouidentiam illi duntaxat requirent quibus in vna particula conſtitit putredo, ſi tamen iis quoque ſanguis fuerit miſſus . Prouidebitur autem his non ſtatim inter initia relaxando,ſed in pluri mis prorſus contrà faciendo.Quum enim adhuc ad affe-

A ctum locum fluxio fertur, reprimere remittereque hanc expedit,non ad ipſum attrahere . Si verò tum fluxio humorum per ea remedia cohibetur , tum denſitas quæ ex adſtrictione in affecta particula eſt relicta, craſſiora detinet,iam tempeſtiua relaxatio eſt,vt ea quæ retenta ſunt, vacuentur. Præcipuè autem adſtringentibus eſt vtendum vbi in iecur aut ventriculum ſuperuacanea profluunt, quando & è primoribus admodum hæ partes ſunt,& mu nus ſuum obeant vel in ipſis morbis,eſt neceſſarium. Nõ eſt autem exiguum eorum munus: quamobrẽ impenſius

B quàm cætera membra,ventriculus & iecur adſtringentia deſiderant.Ergo quum ea quæ iam infixa ſunt,euocari di tempus eſt, tum quoque modicè adſtringi poſtulant. Idcirco ſi vel minima ſuſpicio ſit iecur aut ventriculum laborare,abſinthium ponticum oleo protinus incoquemus,& eas particulas perfundemus.Vbi abſinthium non ſuppetit,inter initia vel melinum, vel maſtichinum, vel lentiſcinum ſatiſfecit:ſi exigua febris ſit, etiam vnguentum quod ex nardo conficitur,atque etiam aliorum medi

C camentorum in quibus miſta cum amaritudine adſtringendi vis eſt,aliquid in oleum conũcere , & ad eundem modum vti licet . Simili quoque modo & cataplaſmata compoſitam vim habeant;ex ea quæ tenuium partium eſt ac relaxet,tum verò ex amara & adſtringente: ſuperet autem in iis,vbi ſcilicet reprimere & robur addere ſtudemus,quod adſtringat : vbi incidere ac detergere, amarũ: vbi euocare, quæ inter relaxantia tenuium partium ſint vel maximè:ſiquidem quæ craſſæ ſubſtantiæ ſunt , ea pus mouentibus conuenire docuimus. Vnde nec colo laborã tes,nec quouis reliquorũ inteſtinorum , nec muſculis quĩ

D ſunt in hypochondriis,aut ipſo peritonæo,miſcenda ſunt vllo pacto adſtringentia:ſicut nec quum veſica aut vterus malè habent,quum(vt dictum eſt)nihil præterea ad locũ fluat, nec plenitudo , nec multa excrementa in toto ſint corpore.Renes & thorax in media prædictorum ſunt cõditione,quantum ſcilicet à ventriculi iecoriſque ſolicitudine abſunt,tantum reliquorum ſuperant.De liene prorſũ tiare abſolutè non licet,nec niſi prius definita tum corporis totius natura,tum verò affectionẽ quæ curationis tempore occupauit. Nam ſi vel ægrotus ex iis ſit qui atræ bi-

E lis excrementum naturaliter congerant,vel etiam eo tẽm pore ſuccus in eo abundet , neceſſe eſt in liene curando adſtringentia reliquis admiſceas, quò viſceris robur cuſtodias:ita enim & excrementa ad ſe trahet,& quũm corpus expurgarit, ipſe rurſus per ventriculum excernet. Sĩ nullum omnino ſit atræ bilis excrementum,aut omnino adſtringendum non eſt,aut quamparciſſimé. Non ſolùm autem in liene,verumetiam in omnibus partibus in quibus humor putreſcit, obſeruandum eſt diligenter quod ſymptoma ſit vehementiſſimum,quod ſecundo loco aut tertio,quò ex ipſis inuenta planè affectione , idonea eidẽ

F curatio adhibeatur.Etenim in mẽbro affecto tum calor ſu perat,tum verò tumor,qui vel propter abundantiã humoris,vel propter craſſitudinem ſit durus .Si igitur calor ſuperet,danda opera eſt vt ſenſim per ea quæ tepentẽ calorem obtinent,digeratur:cuius generis eſt tum lini ſemen, tum chamæmelum:quibus adiici vel hordei vel fabarum farina debet,quippe quorum neutrum excalfacit.Sæpe aũ tem(vti noſti)quod medici artomeli vocant,pro cataplaſmate huiuſmodi inflammationis præparantes, aliquid

G aquæ miſcemus:ad lienem verò etiam aliquid aceti quandoque. Si verò inflammatæ partis calor non multum à natura exceſſerit,ſed magnitudo eius notabilis fuerit, digerere haud timidè ſine aqua debebis , etiam fœnigræcĩ aliquid ſupradictis immiſcẽs.Si verò veluti ſcirrhoſa inflammatio ſit propter humorum quos continet vel craſſĩ tudinem,vel lentorem,tum aceti aliquid, tum attenuantia medicamenta ſimul immiſcebis , & præſertim in liene:hoc enim viſcus propterea quòd à iecore craſſum ſuccum trahit,eiuſmodi humoris occaſione plerunque labo

H rat:quo magis cataplaſmata quæ ex abſinthio,oxymelite, & cappari fiunt, illi ſunt idonea . Parcius verò ad pectus eſt adſtringentibus vtendum,quoniam talia humores quĩ inflammationem excitant, in pulmonem & cor nõnun-

quam reprimunt:ac cibis potius horum firmitudini con- A
sulendum est.Sed multo etiam magis in pulmonis inflam-
matione abstinendum ab adstringentibus est,quando in
eo ipsis quoque relaxantibus admiscendum aliquid acriũ
& euidenter calfacientium est:quippe foras trahere poti⁹
quàm reprimere in eo debemus.Itaque etiam cucurbitu-
la vtiliter iis qui sic laborant,si prius fuerint vacuati, ap-
plicabitur:si verò abundantia succorum sit, cucurbitulis
in principio nõ vtemur:sicut neq; etiã vlla alia re calfaciẽ
te:sed quum nihil præterea influat, & totum corpus eua-
cuauerimus,vsusque postulet vt rem inflammantem mo-
ueamus,aut amoliamur,aut foras abstrahamus. Vbi verò
morbi exoriuntur,non ipsis membris laborare incipien-
tibus,sed iis quæ illis cõtinua sunt, cucurbitulæ admo-
uendæ erunt reuulsionis causa.Inter initia verò quæ repri
mendi vim habent sunt adhibenda. Sed quum in ossibus
cranii medium occupantibus in altum descendere repri-
mentium vim cupimus, eorum quæ præire & deducere
ea possunt aliquid reprimentibus admiscemus: eiusmodi
sunt quæ ex tenui substantia cõstant.Atque acetum quidẽ
non modò tenuium est partium, sed etiam non medio-
crem reprimendi vim obtinet,vnde meritò in principiis
affectionum eo cum rosaceo vtuntur:progressu verò tem
poris etiam spondylii & serpylli, quibus iam non modò
partium tenuitas,sed caliditas etiam inest,aliquid admi-
scent:quo scilicet tempore transire ad ea quæ concoquãt
& digerant par est: atque hæc vtraque valentiora quàm
postulet ipsa pars inflammatione affecta,deligere:ceu vi-
ribus eorum per ea ossa quæ intersunt, remittendis. Sanè
ad eum modum & castoreo vtimur, quum tamen eo in
aliis inflammationibus minimè vtamur,etiamsi in sum-
ma declinatione sint:est enim calidius id quàm vt in in-
flammationibus sit idoneum. huic quoque medicamen-
to partium tenuitas inest.

Ex Antyllo,de madefactionibus,ex primo de præsidiis libro, Cap. XXII.

MAdefactio minorem vim habet quàm cataplasma.
iis vtimur, cataplasmata vel propter tẽpus eis mini
mè aptum,aut propter locum,aut propter eorum vim,de
uitãtes. Ac temporis quidem ratione in principio made-
factiones adhibentur,quum eo tempore cataplasmatum
intempestiuus sit vsus: propter locum verò, in capite ma-
defactionibus vtimur in iis qui non rectè admodũ ad ca
taplasmata sunt affecti:propter vim denique in gracilib⁹,
quum vires imbecillæ cataplasmatum pondus ferre non
queant. Accommodatissimum autem est chamæmelinũ
oleum,& præsertim in iis in quibus oleũ capiti admotũ
euaporationi finem imponit, eámque quæ in capite est,
digerit,aliámque nõ attrahit, quod nulli præterea medi-
camento contigit.Illud sanè scire conuenit,madefactio-
nes in phreneticis sincipiti & temporibus adhibendas es-
se,adhibita diligentia ne verticem & partem posteriorẽ
attingamus:siquidem hæ particulæ perfrictiones non fe-
runt,quum sint origines neruorum.quin calidas quoque
perfusiones eis largè admouere conuenit. Nosse autem
debemus aquam frigidam aut poscam nouis spõgiis esse
excipiendam:vinum verò cum oleo lanis sordidis,itém-
que hydrelæum:linamẽta verò ex linteis puris ad omnes
madefactiones sunt accommodata.

De irrigationibus, spongiæ applicatione, aspersionéque,ex eodem libro, Cap. XXIII.

IRrigatione vtimur vt corpora perspergamus(hoc est,
balneorum vsum imitantes) quum alia circunstantia
impediti,balneo vti non possumus.Quum autem hume-
ctare corpora velimus,id madefactione facere non vale-
mus,quum ea non altè admodum descendat . spongiam
verò admouemus, vt sordem adhærentem abstergamus,
siue sanies sit,siue sanguis,siue strigmentum, siue pùs cõ-
cretum sit,siue ipsa medicamenta, siue quæ inuncta fue-
rint,aut vt morsum & pruritum corpus vexãtes sedemus.
In facie verò quum recreare & robur indere volumus,e-
iusdem rei causa aspersione vtimur. Aspergendum verò
caput est in vigiliis & deliriis. stomachus autem atque
hypochondria oleo calido perfunduntur. Simili quoque
modo costæ, spina, vesica, oleo calido asperguntur:itém-
que tetanici,& ischiadici denique.at crura eorum qui fe-
bribus diuturnis & siccis detinentur,si planè constiterint,
aut post sudores exiccata sint,hydrelæo persperguntur:&
aliò traducendi causa crura multa aqua aut hydrelæò ir-
rigamus:quod facimus vt errantem materiam in parti-
bus ignobilioribus contineamus,quo tempore calidiore
vtimur ad morsum vsque:& finem irrigationis ruborem
& tumorem constituimus.Iam verò irrigamus vbi inflam
B mationes resoluere in animo habem⁹,aut vbi abscessus ci
tius ad pus perducere consilium est. Aspersione verò vti-
mur ad faciem,atque in febribus ardentibus æstiuo tem-
pore aqua lactea:hyberno verò,calidiore,præsertim si ca-
put nullo malo vrgeatur.Cauenda tamen in diuturnis af-
fectionibus aspersio est:stupefactionis enim & frigidita-
tis periculosæ initium faceret. Debet autem is cui adhi
betur aspersio,ore contrà flare,ne à perfusione impleatur,
sed illi occurrere spiritum obiiciendo . spongia quoque
sicca mẽto adhibẽda est,ne aqua ex perfusione in pectus
C confluat.Quãdoque verò etiam posca aspergimus,& præ
sertim in febribus simplicioribus, & quæ nihil maligni
habent. Ad oculos verò destillantes decocto nucum pi-
nearum confractarum vtimur. hyberno tempore ad ve-
hementes chemoses, fœnigræci albi decoctum adhibe-
mus,in quo bis térve decoctum esse fœnumgræcum de-
bet,ita vt prima decoctio abiiciatur,& vltima nobis vsui
sit vt perfundamus. Spongia autem applicatur quæ eadẽ
materia sit imbuta,ex qua constat etiam aspersio:siquidẽ
similẽ quoq; vim habet. sed abluẽdi & abstergẽdi causa,
D spõgia ex aqua calida satis est. quãdoq; etiã medicamẽtũ
quoddam quod abstergendi vim habeat,aut aqua resolu-
tum,aut antequam spongia admoueatur,inunctum,vt nĩ
trum,aut aphronitrum , aut aliquod his simile conuenit.
In febricitantibus in quibus spongia vtendum est, ex a-
qua frigida id facimus: in incremento tamẽ id vitamus:
at in statu vel declinationibus audacter hoc remedium
adhibemus.Musculi itidem qui ad aures sunt,oleo illinẽ-
di sunt.in meatus verò auditus & nares oleum indendũ
est ne refrigerentur. Archigenis autem sententia est,in ar-
E dentis febris excessu,spongia non faciem tantùm, sed pe-
ctus etiam in vigore fouẽdum esse:at in intempestiuis in
somnum propensionibus faciem, nitro in aqua eliquato
perspergendam:totum verò corpus in valde siccis & ar-
dentibus febribus ex hydrelæo,expectantes accessionum
constitutionem,spongia perfundimus.

De cataplasmatis ex eodem libro, Cap. XXIIII.

INflãmationibus quæ neque madefactiones neque
emplastra recipere aptè queunt,quum delicatiores sint
F quàm vt horũ applicationes ferant, potissimum catapla-
smata conueniunt Ex cataplasmatis autem alia calfaciũt
& digerũt,alia refrigerant,adstringunt,& reprimunt:aliá-
que sine aqua, alia sine decoctione,& alia cocta parãtur.
Quæ autem non decoquuntur,pinsa nominãtur:quorum
apparatus terminus est,vt valde læuigata & in vnum con-
ducta sint,& non inquinẽt, & non defluant. Coctis verò
non est statutus terminus vt non inquinent, id quod e-
tiam fieri posset ob copiam rerum siccarum quæ humidis
imponuntur , quæ miscendo & vniendo vires suas in ea
G fundunt. Præterea variis cataplasmatis vtimur tum pro-
pter locorum varietatem ea postulantem,tum propter af-
fectiones quæ neque omnes, neque omni tẽpore eadem
cataplasmata requirunt.Ergo decoctis vtimur ad commu
nes hypochõdriorum inflammationes.Ex decoctis maxi-
mè in promptu est commune, quod luteum appellamus.
In aquam lini semen & pollinem inspergimus,& post de-
coctionẽ oleum infundimus: sique humectare hypochon
dria quæ sicca sint,velimus,pollinem adhibemus : si mol-
lire,pro polline panem lini semini commiscebimus:si ca-
H lefacere vehemẽtius velimus, hordeaceum panem semi-
ni lini addemus. si calefacere & siccare, fœnumgræcum:
si calefacere & euocare,furfures:si verò flatus hypochon-
dria infestent,lini semen cum cymino eodem modo de-

cocto superdamus,si dissolutus stomachus sit,emplastrum A
polēta capiat: si non appetat,& imbecillus,sit,absinthii co
ma prius decoquatur, tum ei decocto polenta commisce
tur in iis qui sunt mirum in modum delicati: eam tamen
non siccam,vt lini semen, aut pollinē, aut fœnūgræcum,
indimus, sed eam pingui melicrato decoquimus, deco-
ctum colo traiicimus, idque quod traiectum sit, infundi-
mus, tum coquimus vsquedum cōsistat. Si verò febris ad-
iuncta sit, pollinem in oxymelite coctum eodem modo
imponimus:si laxum œdema sit, farinæ fabarum cumi-
num Æthiopicū miscemus: si scirrhosum sit,id quod ex B
ficubus constat imponimus, quod ita conficitur: Ficus
absque seminibus contunduntur,& ita læuigata vino dul
ci incoquuntur: quibus parum nitri in læuorem redacti
additur.si lien valde obduruit, sic⁹ oxymelite decoquun-
tur.Iecori inflammato fœnumgræcum melicrato deco-
ctum, & panis cum lini semine prodest.præstantius quo-
que est si eryngii semē accedat. Ad intestinorum inflam-
mationes facit quod ex lini semine & polline constat: ad
eorundem verò defluctiones, id quod ex milio cōficitur:
ad vesicam verò lini semen cum rosmarino. Pudendis C
incommoda sunt pinguia, prosunt autem adstringentia:
quale est quod ex malicorio paratur.malicorium verò a-
ridum tusum vino inspergi debet, eique admisceri galla
contrita.valet ad idem quod ex lentibus fit, ita vt lentes
prius aqua decoquātur,deinde læuigētur,tum mel eis ad-
datur.Pudēdis quoq; cōueniet id quod polentam recipit,
salisque expers est,& vino incoctū. Ad tumores verò la-
xos aquæ inter cutem facit vua passa cum acinis trita,vnà
cum ficubus pinguibus in melicrato decocta: huic autem
stercus caprinum ad exiccandum additur,& magis iuuat. D
Obseruatum quoque est, gypsum vetustum, & præsertim
quod longo tempore in cataplasmate tritum inueterarit,
cum ficubus & nitro rubro in vino mulso decoctum face
re. Si coxendix & testes inflammatione tententur,si ea ex
chirurgica aliqua administratione, aut manifesta causa
exorta fuerit,communia cataplasmata imponentur:quum
verò per se nata fuerit, œdemataque adiuncta habeat,fa-
rina fabarum cum vua passa pingui in melicrato decocta
proderit:quandoque etiam lomenta fabarum decoquen
tes, postea læuigamus, & cum melle & cumino catapla- E
smatis instar obducimus.Inflammationes verò quæ in par
tibus sunt, pane melicrato incocto mitigamus.sed si fe-
brim inuehant,decocta refrigerātia ei pani admiscemus,
vt decoctum plantaginis, herbæ sanguinalis. Si defluctio
accedat, adstringentia addimus,vt decoctum rhois,rubi,
lentisci,malicorii, gallæ.In iis verò inflāmationibus quæ
resistunt, duræque sunt, panem in decoctum maluæ, aut
fœnigræci, aut lini seminis iniicimus.

De cataplasmate quod citra aquam conficitur.

Cataplasmata quæ sine aqua parantur, ex melle & F
resina terebinthina, aut ex vtrisque componuntur. Mel
autem atque resina prius coquenda sunt, quibus sicca in-
sperguntur,vt in humidis cataplasmatis fit. in humidis e-
nim relaxantur:at in iis quæ aquæ sunt expertia, nequic-
quam tactu faciliora,& molliora decoquendo fiunt. Hoc
quoque scitu dignum est, in humidis opus esse conco-
ctione,postquam sicca fuerint iniecta:in his verò vbi mel
& resina satis cocta fuerint, sicca imponi, nec præterea
coquenda: siquidem vis siccorum in melle frigeretur, & G
euanesceret. Lini semen imponatur hisce cataplasmatis,
quum ab igni fuerint amota. Conueniunt autem hæc ca-
taplasmata iis quos refrigerari veremur,aut in quibus ca
uemus nequid humefiat, & iis quos diutius calefacere &
exiccare, & defluctionē cohibere volumus.Præcipuè igi
tur hisce continenter ad hypochōdria siue cum febri siue
etiam sine febri vtimur.nam liquida cataplasmata sunt
his quæ arida aut aquæ expertia nominātur,exiguo tēpo
poris spatio valētiora: humor enim qui eis inest, tenuior
est,& dissoluit, atque ita facilè deducit vim suam in cor- H
pora.Ac nemo est qui satis sanus sit qui cataplasmata cō-
tinēter mutari delectetur.modus autem est, vt temperata
imponantur. Vtendum ergo est hisce quæ expertia sunt
aquæ, quum volumus (vti diximus) totum diem totām-
que noctē cataplasma loco adhærere: & in hypochōdriis,

& iis qui cōtinenter exudāt,inflammationibúsque vrgen
tur:itémque vtilia sunt iis qui pondus sustinere non pos-
sunt: atque etiam in iis qui sic perfrigerantur vt calefieri
non queant.

Ex Lyco, de cataplasmate ex fermento,
Cap. XXV.

HOc cataplasma ad diffundendū liquandúmque com
pacta valentissimum est:nam & dothienas iuuat, &
suppurationes quæ tardius ad commutationem progre-
diuntur,promouet,& surculos educit,& duritias maturat,
& plantarum pedum contusiones sanat. Variis autem mo
dis conficitur.nam vel fermentum oleo mollitur: itaque
facit ad dothienas, ad artuum alienationes:aut,si effica-
cius facere velis, nitrum tritum commiscetur, quo ad
scirrhos admodum vtiles vtimur. Est quandoque quum
fermentum diffundimus, & rursus ipsum decoquen-
do componimus, eique aut olei parum, aut irinum vn-
guentum addimus quin aliter etiam paratur:Fermentum
aceto subigitur, vt ad succi crassitudinem redigatur:(id
quod scirrhis qui in iecore & liene sunt, aptum est)aut ei
coma absinthii,aut iris,aut abrotonum, aut thymum, aut
pulegium admiscentur: siquidem hæc omnia fermento
adiuncta scirrhis iecoris & lienis conueniunt.

De cataplasmate quod ex pane conficitur,
Cap. XXVI.

CAtaplasma quod ex pane fit,ad omnia fere valet.nam
omnibus propemodum inflammationibus conue-
nit.multis id quoque modis conficitur.in aqua frigidissi-
ma panis immergitur,& cum rosaceo subigitur, atque ita
imponitur. Conuenit autem sic concoctum cataplasma
inflammationibus iis quæ erysipelatis naturam referunt:
aut pro aqua,ad eius cōfectionem posca vtimur:ita enim
accommodatius est inflammationibus erysipelatis natu-
ram imitantibus.aut etiam aqua calida maceratur, & si-
mul cum oleo emollitur, tum panis calidus admouetur:
conuenitque eo modo durioribus & feruentibus inflam-
mationibus:vel loco olei butyrum indes, & ad easdem af
fectiones accommodatius conficies. Fit etiam ad hunc
modum: Panis aqua dissoluitur, vt cremoris consisten-
tiam acquirat, eique oleum aut butyrum admiscetur,
deinde coquitur donec consistat. Hoc eorum omnium
quæ quidem ego nouerim, est maximè ad vulnerum in-
flammationes accommodatum, & ad suppurationem ce-
lerrimè excitandam,vbi ea opus est:quúmque neruus,aut
neruea pars aliqua cōtusa fuerit, tum ego parum liquidæ
picis admiscens, cataplasma perutile confecisse me noui,
quod est etiam inflammationibus idoneum quæ ex po-
dagra excitantur. Alia quoque conficiendi ratio est. He-
sterni panis medullā manibus cōterere oportet: vbi verò
ad farinæ similitudinem sit redacta, ei farinæ mel admi-
scendum est,& coquēdum donec mediocrem consisten-
tiam nanciscatur:vbi satis esse coctum videatur, oleo affu
so miscendum. Prodest hoc hypochondriorum inflam-
mationib⁹: sed præstantius est si melli parum aquæ fuerit
adiectum: farina enim coquendo magis diffunditur.
Iam verò quod ex tritico & triticea farina constat, ea-
dem ferme potest efficere,& totidem quoque modis con
ficitur.

De cataplasmate ex furfure,
Cap. XXVII.

FVrfures ita parantur, vt sæpe stringantur & preman-
tur,donec in tenuissimas partes abeant:aut in morta-
rio teruntur,& cribo traiiciuntur. Vtimur autem ad scir-
rhos qui in quauis corporis parte constiterint, præcipuè
verò in iecore atque liene. Paratur autem cataplasma ex
oxymelite: aut etiam ammoniacum admiscemus, & cali-
dum admouemus: sed melius erit siquis alterum alteri
addat, vt nunquam refrigescat.si verò testes inflamma-
tione tentabuntur,hoc cataplasma erit vtilissimum,quod
sine aceto erit conficiēdum. Facit etiam ad dothienem &
cæteros furunculos.Mirificè verò prosunt furfures contra
animalia venenum iaculantia, si aceto madefacta & im-
buta inuicem imponantur.

De cataplasmate quod ex farina hordeacea fit,
Cap. XXVIII.

CAtaplaſma quod ex hordei farina conficitur, valet contra duras muſculorum inflammationes, quas vel diſſoluit, vel facilè ad pus perducit. hoc ita fit: Farina debet pollen eſſe, & in melicrato coqui: mel autem plus eſto, aqua verò parcior, adeò vt ipſa ſola farinam ipſam indomitam coquendo diffundat: ſiquidem hæc non perinde vt triticea, facilè diſſolui poteſt.

Altera confectio, & ad eadem faciens.

Maluæ radix aut ipſa herba, poſteaquam decoctá fuerit, vnà cum melle terenda eſt: quúmque fuerit diſſoluta, cum farina coquitur. hæcque confectio maximè facit ad vtrúmque, & ad molliẽda ea quæ hactenus dura fuerunt, & ad pus perducendum. Vbi verò ſatis coctum fuerit, etiam pannis exceptam, tunc oleum affundendum eſt: ita enim gratioris coloris erit, & dum auferetur, à pannis cuti affixum non relinquetur. Cæterùm & ad cõuulſiones & ad tetanos hoc ita paratum faciet: ſed in aqua in qua farina coquenda eſt, prius rutæ aut cucumeris agreſtis radix, aut lauri baccæ, aut ſampſuchum, aut iris decoquenda ſunt. Erit etiam accommodatum ſi poſt coctionem caſtoreum cataplaſmati addatur: & totum pannum illinere, & ita toti ſpinæ ſuperdare, ac melius erit etiam ſi cataplaſma caput comprehendat. In pleuriticis verò aut peripneumonicis, abrotonum aut lauri baccæ prius in hydromelite incoquuntur, tum farina additur: ſi verò ſcirrhus viſcera obſideat, ammoniacum, aut terebinthina & nitrum additur: & quandoque acetum, quum inteſtina ſunt inflammata, admiſcetur. Vbi verò veſica, tum acetum, tum verò etiam ruta addi ſolet.

De cataplaſmate ex lini ſemine, Cap. XXIX.

CAtaplaſma ex lini ſemine confectum, omnes inflammationes quæ in quauis corporis parte obortæ fuerint, iuuat: ac præſertim ſi cum eis dolores quoque vehementiores ſint coniuncti, vt quum tangas dolor augeatur. Hypochondria verò inflammatione obſeſſa ſiquis hoc cataplaſmate velit obducere, ita conficiet, vt poſteaquam mel ferbuerit, ſemen in tenuiſſimam farinam redactum ei miſceat.

De eo quod ex polenta conficitur, Cap. XXX.

POllen ex polenta fit, ſubigitúrque ſucco clauicularum vitis, aut polygoni, aut pomorum. ſanat hoc nauſeas & exæſtuationes. Si verò polenta in melle coquatur, ſálque aut nitrum adiiciatur, hydropicis erit accommodatum. Idem ad teſtium inflammationes, ſine ſale tamen & nitro, faciet.

De cataplaſmate ex fœnogræco, Cap. XXXI.

FArina ex fœnogræco confecta, non eſt ad multa vtilis: nam inflammationibus non conuenit: at ſcirrhoſis affectionibus, ſi lini ſemen aſſumpſerit, idonea erit. Sed fœnumgræcum alio modo apparatum, erit ad multas res vtile. Aqua igitur decoquitur longo tempore, donec ſatis coctum ſit: tum aqua effunditur, fœnumgræcum verò iterum læuigatur, & mellis quod ſatis eſt, ei miſcetur, quúmque rectè cum melle fuerit ſubactum, læuigatum vſque decoquitur dum fiat tam craſſam quàm epithema. Hoc ita confectum vtile eſt ad multa perinde ac plurima epithemata, & ferme ad omnes inflammationes facit quæ extrinſecus oriuntur.

Ad hypochondria, inteſtina, atque vterum.

Ad hypochondria verò, inteſtina, vterúmque probè facit: quum autem decoctum, & in læuorem redactum (vt diximus) loco mellis iterum in aqua decoquitur, oculis & ſedi inflammatis conuenit: atque etiam efficacius ſi fertulam campanam capiat.

De cataplaſmate ex alica, Cap. XXXII.

AVrium naſique contuſiones, alica vtiliter obducimus. Eſt autem decoquẽda & læuiganda. eáque præſtantior fiet ſi gummi & thuris parũ ei miſceatur. Eſt non ſecus efficax alica ad dothienas, ad lichenas, & ad ſcabiẽ.

De cataplaſmate ex millio, Cap. XXXIII.

COnficitur hoc cataplaſma eo modo quo etiam ex lini ſemine parari docuimus. Valet hoc ſi ventris defluxus dolorem afferat, & œdema ſubſit. Si verò picem liquidã aſſumat, iſchiadicis vtile reddetur. Aqua verò, acetóve, aut poſca exceptum, cõtra morſus ſcolopendræ efficax eſſe obſeruatum eſt.

De cataplaſmate ex ficubus, Cap. XXXIIII.

MVltiplex omnino eſt huius cataplaſmatis confectio, & ad multa itidem valet. Ficus ergo ipſa, & ſemen, quoad eius fieri poteſt, teruntur: quum hoc feceris, parum irini vnguenti manſuetudinis cauſa adiungitur. Facit hoc ad duritias neruorum, ad articulos contractos, aut plus iuſto relaxatos: & ad ſcirrhos, præſertímque lienis, & ad eos quoque qui in iecore ſunt, valet. Si verò nitri parum addas, ſinus rumpet, aculeóſque extrahet. Si denique ficubus ita paratis miſcueris pulegii, aut origani, aut thymi, aut abſinthii comam minutiſſimè tritam, hydropicis conueniet, éritque totis hypochondriis, lumbis, & toti dorſo ſuperdandum.

Alia confectio.

Ficus coquũtur vſquedum facilè diſſolui poſſint, deinde læuigantur, & in eadem aqua decoquuntur in qua decoctæ prius fuerant, tum hordeacea triticeáve farina, aut panis, eiſdem admiſcetur, & diligentiſſimè ſubiguntur, & iterum ad cataplaſmatis conſiſtentiam decoquuntur. Facit hoc ad tubercula quæ non facilè matureſcũt, & ad parotidas quas deducere ad ſuppurationem oportet, & ad dothienas, ſi quum quis vti velit, butyrũ addat. Si verò rutæ folia trita miſceantur, dolores inteſtinorum à flatu excitatos iuuabit. Oleũ porro aut pinguedo admiſceatur, quum ruta aut cuminum incoquitur.

De cataplaſmate ex lomento fabarum, Cap. XXXV.

COquitur lomentum fabarum ad conſiſtentiam, tum cyminum non admodum tritum additur, fitque cataplaſma quod teſticulis inflãmatis aptiſſimum eſt. Idem faciet ſi narciſſi fructus in tenuiſſimas partes redacti parum indideris. Cæterùm ad vetuſtiores teſticulorũ inflãmationes ammoniaci portiunculam admiſcere cõueniet.

De cataplaſmate ex lupinis, Cap. XXXVI.

TEnuiſſima lupinorum farina cum melle, aut per ſe lini ſemine decoquitur, eique oleum non multum adiũgitur: fitque cataplaſma ad helminthas lumbricos accommodatum.

Alia eiuſdem cataplaſmatis confectio.

Lupini ex aqua decoquũtur, vt facilè læuigari queat, eiſque fel taurinum adhibetur, & abrotoni coma tenuiſſimè trita additur: valétque ad idem, éſtque aduerſus helminthas efficax medicamentum. Quum decocti lupini fuerint, melanthium læuigatum, & mel admiſcentur, ac ſimul omnia læuigantur, & iterum decoquuntur.

De cataplaſmate ex lentibus, Cap. XXXVII.

LEns coquitur, aqua effunditur, multum læuigatur, roſaceum aſſumit. epithema præſtantiſſimum pudendorum inflammatorum efficitur. Cum rubia verò & pane addito egregiè facit.

Alia conficiendi ratio.

Punicæ inanes partes cum lentibus incoquuntur, & vtrunque ſimul valde cum roſaceo læuigatur. Si panis eis accedat, mitius cataplaſma fiet. Hoc conueniet vbi cruſtæ ex igni excitatæ fuerint, & vbi vlcera depaſcantur, ac præſertim in pudendis. Sed ſcire par eſt, quum inflammatio dominatur, maiorem panis copiam indẽdam eſſe: quum verò vlcus depaſcens maius periculum minatur, minorem panis portionem adhibendam.

Alia confectio.

Tenuiſſimam lentis farinam, & punicæ corticem tenuiſſimum oxymelite mediocriter decoquimus, & apponimus. Acetum non ita multum eſſe debet: ita enim epithema fit quod non facilè diſcinditur: facitque ad nomas & defluctiones.

Alius apparatus.

Lenticula incocta cum beta vnà læuigatur. Valet hoc ad vlcera quæ circa caput ſunt: itémque ad ſerpentia vlcera, ſi cum defluxu inflammata fuerint.

De cataplaſmate ex eruo, Cap. XXXVIII.

ERui farina ex melle decocta, ad carbones, ad cruſtas ex igni excitatas facit, & vlcera quæ depaſcuntur

repurgat. Eruum quoque per se, & tritum pari modo quo lẽtes, mitius cataplasma conficit: si verò maceretur & tenerũ fiat vt læuigetur, facilius cataplasma cõpones. Præterea mitius quoque cataplasma ex eo ita parato conficietur; quod fit ad crustas abolendas, aut carbones, & depascentia vlcera purganda accommodatius: quod idem ad eorum inflammationes non erit inutile.

De cataplasmate quod ex ciceribus fit, Cap. XXXIX.

QVod fit ex ciceribus, id hydropibus quos tympanias vocant, idoneum est. Hæc autem eius est confectio: Rutæ viridis folia læuigantur valde admodum, deinde subiguntur, tum melle decoquuntur. Iis decoctis cicerum farina adiicitur.

De eo quod ex palmulis constat, Cap. XL.

PAlmulæ cõculcatæ modico vino persperguntur, eisque pollen polẽtæ commiscetur: stomacho autem fastidio oppresso hoc imponitur. Si verò huiusmodi palmulæ tibi non suppetant, aliæ pinguiores confricentur, vinóque macerentur adeò, donec humore vini perfruantur, tum contunduntur & læuigantur. Additur postea pollen polentæ, itáque conficitur, atque ad eadem valet. Quinetiam si inflammatio quædam simul hypochondria obsideat, hoc cataplasma ad eam multum facit. Parum nanque mellis cum palmulis coquitur, ac denique lini semen in læuorem redactum ei adiicitur.

Aliud.

Palmulæ vino admiscẽtur, & cum eis myrti folia tenuissimè trita subigũtur: idque vlceribus iis quæ per se in cute erumpunt, accommodatum est.

Aliud.

Ex papaueris foliis tenerrimis succus exprimitur: in eo palmula conculcata diffunditur: fitque cataplasma oculis dolentibus aptum.

Aliud.

Palmulæ in aqua diluuntur, & cum exiguo melle coquuntur, & rhus coriariorum aridum tenuissimè tritum inspergitur, itémque lini semen læuigatum. Valet hoc ad tormina intestinorum, & vehementes sanguinis eruptiones potest sistere.

De cataplasmate ex acerdis, Cap. XLI.

OEdemata laxa in articulis tũ alibi, tum vel maximè in genibus nascũtur, eáque non admodum facilè sedantur. Fotis ergo prius locis muria aut marina, cataplasma imponitur quod ex agrestibus acerdis fit, fructu eorum simul contuso: est enim hoc cataplasma friabile, ideo pannis valde affigendum est, vt permaneat.

De cataplasmate ex lolio, Cap. XLII.

LOlii farina ita parata vt in cæteris suprà diximus, satis fecit hydropibus, calce tamen inspersa: siquidem hæc euocat ac digerit, & scirrhum minuit, siue is lienem, siue etiam iecur occupet. Si verò quis continuò vtatur, is etiam diuturna œdemata articulorũ & genuum curabit. Cæterùm lolii farina sulfuri admixta, tumoribus aurium laxis conuenit.

De cataplasmate quod ex papauere fit, Cap. XLIII.

PApaueris tenera folia læuigantur, fitq; cataplasma oculis inflammatis dolẽtibúsque accommodatum: idque sedi & capitis doloribus prodest, & podagricos dolentes iuuat. Vitellus itidem oui coctus simul læuigatur, & ad eadem efficax redditur. Lini semini molito, aut pani, aut psyllio commista & subacta, faciunt cataplasma ad erysipelas præstãtissimum. Siquis eorum succum vitellis ouorum admiscere velit, aut pani, aut lini semini, aut psyllio, is optimum medicamentum ad eadem parabit. Id etiam ita apparatum, somnum cõciliat, si capiti admoueatur. Si verò papaueris caput quod liquidum fit & probè coctum, his æquè ac folia admisceatur, fiet cataplasma ad eadem valens: vt etiamsi ex ipsis capitibus succus exprimi possit, isque perinde vt succus foliorum indatur, ad eadem fa-

A ciet. Ipsum quoq; papauer siccum parum vnà cum semine decoctũ, vt tenerum fiat, in mortario tunditur, vt in cataplasmatis formam se induat. humor verò coquendus est, siue aqua, siue oleum sit. Facit ad eadem siue solũ papauer superdetur, siue alicui prædictorum commistum. Humor quoque in quo papauer decoctum fuerit, alicui eorũ quæ diximus mistum, eadem præstat. Caput verò siccum vnà cum semine contusum & concussum, si alicui eorum quæ suprà sunt allata, commisceatur, ad eadem valebit: sique adiungatur iis quæ fluentem aluum cohibẽt, medicamenta reddet efficaciora. Fiunt non secus quàm ex foliis cata- B plasmata quoque ex floribus papaueris, quæ ad eadem faciunt.

De cataplasmate ex bulbis, Cap. XLIIII.

BVlbi assati atque impositi, crustas quæ ex adurentibus ortæ sunt, facilè amoliuntur. Iidem ad carbones simili quoque modo faciunt. Superdãtur etiam bulbi vtiliter maculis, lentiginibus, ephelidibus, & cæteris quæ in facie nascuntur: ferenda tamen molestia est, quam affert cataplasma. etenim colorem rubrum reddit, & extimam cu- C tim excoriat: sed non multo pòst cutis renascitur, nec vlcus vllum fit, & macula euanescit. Facillimè quispiam id sustinebit, si postquam bulbos admouerit, faciẽ pane obducat. Cæterùm panis rosaceo illinendus est.

De cataplasmate ex porris, Cap. XLV.

VBi ex iis quæ adurunt, crustæ concitatæ sunt, ibi folia porri superdata facillimè crustas auferunt: vehementer enim contunduntur, & salis non multum eis ad- D miscetur. atque hoc cataplasma est remedium ad carbunculos efficacissimum.

De cataplasmate quod ex lactuca conficitur, Cap. XLVI.

QVum ex calore caput dolet, lactucæ folia cõtunduntur, & fronti admota valde iuuant. Sit autem ad hoc faciendum lactuca eius generis quæ liquorem candidum densúmque emittat. atque hoc cataplasma somnum quoque inducit. Si verò interim dũ contũditur aceto respergatur, etiam erysipelati quod vlceris expers sit conueniet.

E De cataplasmate ex hyssopo & pulegio, Cap. XLVII.

HYssopi herba sicca contunditur & quatitur vt tenuissima reddatur, coquitúrque cum seminis lini farina, & cataplasma pectori accõmodatum conficitur: valétque ad eos qui propter lentorem sputa non facilè educunt & excreant. Vtile quoque est ad scirrhum iecoris. Ex pulegio verò non secus fiet cataplasma, & ad eadem valebit. Sed eo quod ex hyssopo constat, hoc erit vtilius.

F De cataplasmate ex ocymo, Cap. XLVIII.

CAtaplasma quod ex ocymo fit, aduersus ictum scorpionis valet. Ipsum enim ocymum contunditur, nec aliud quicquam ei adiungitur, nisi quispiam parum aceti velit eidem affundere.

De cataplasmate ex mentha, Cap. XLIX.

MEntha sicca cõtundenda est donec tenuissima fiat: miscetúrque aut lini semini, aut hordei farinæ, aut G pani alicui generis eiusdem, eique parum mellis accedit vt hæc cohæreant, fitque medicamentum aduersus helminthas molestiam afferentes. Idem quoque cõueniet tussibus in quibus propter lentorẽ difficulter humores educantur.

De cataplasmate quod ex ficu syluestri fit, Cap. L.

FIcus agrestis (quæ & trifolium & asphaltium dicitur) superdata iis quos scorpio vulnerauit, mirabiliter prodest: id quod ego quoque sum expertus. Ea contundenda est, atque imponenda.

H De cataplasmate ex brassica, Cap. LI.

BRassica contusa pollini triticeo additur. Si verò quis non ipsam brassicam, sed succum pollini admisceat,

is cataplasma conficiet quod erysipelati & strumis recentibus conueniet: A eas enim graciles reddit atque extenuat. Mammis quoque ex partu succi plenis,& dolentibus, & timorem eruptionis incutientibus, vtiliter admouetur.

De cataplasmate ex malua,

Cap. LII.

MAlua decocta siue cruda, pani aut pollini farinæ miscetur,fitque cataplasma molestis inflammationibus aptum, eásque interdum ad suppurationem perduxit. B

De cataplasmate ex beta,

Cap. LIII.

BEta & cocta & cruda,ad ichores, & herpetes,& lichenas,& porrigines, si caput arefaciant, superdata mirum in modum accommodata est.

De cataplasmate ex radicula,

Cap. LIIII.

RAdiculæ ex modico sale contusæ,& ãdmotæ, ad ecchymomata, hoc est, quum sanguis in loco contuso collectus est,faciunt.Si ergo ex re aliqua extrinsecus incidẽte id eueniat,siue ex senectute in tibiis & suris oriatur, radiculæ ad pristinum statum colorem redigentes, medentur. Siquis verò succum radicularum pani & modico salis admisceat, is etiam ad ecchymomata medicamentum vtile parabit.

De cataplasmate ex psyllio,

Cap. LV.

PSyllii semen neque mola frangere, neque contundere possumus,sed aqua ei affundenda est, & manibus agitandum:siquidẽ ita & glutinosum,& emplastri instar efficietur.Facit hoc ad erysipelata: éstque sæpius commutandum.Prodest idem ad strumarum inflammationes: nam vel statim eas sedat,aut quammaximè leuat.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber decimus.

Ex Galeni commentariis,de facultate atque vsu dulcium balneorum

Cap. I.

BAlneorum quæ ex aquis dulcibus calfactis sunt, facultas est,si tẽperatæ sint,humida & calida: si tepidiores, humida & frigida: si iusto calidiores fiant, calida quidem, sed non perinde humida: siquidem horrere corpora contrahique eorum meatus cogũt,ita vt nec externo humore perfrui, nec excrementi quod intus latet, emittere quicquam possint.Enimuero quæ temperatæ sunt, per se semper calefaciunt & humectant. D Euenit tamen ex accidenti aliquo,vt aut per alitũ humiditates digerãt,vel corporis particulas fluxione superuacanea repleãt,aut molliãt,aut cõcoquãt, aut vires firmẽt,aut infirmẽt:ad quæ non parum quãtitas aquæ confert.Totum autem balneum ex partibus inter se facultate differentibus constat:siquidem ingredientes in aëre calido versantur, postea in aquã calidam descẽdunt: mox ex hac egressi,in frigidam:postremò sudorem detergent.Potest autẽ prima eius pars totũ corpus æquè calfacere,materias fundere, inæqualitates æquare, cutim rare facere,& multa quæ sub hac antè detinebãtur, euacuare. E Secunda verò pars vbi quispiam in sicca affectione corporis ea vtitur, potest madorem vtilem solidis partibus indere. Tertia verò balneorum pars, & totum corpus refrigerare,& cutem densare, & vires firmare potest,quarta verò corpus per sudores citra noxam refrigerationis euacuare.Quum hæc igitur in homine facere possit dulcium aquarum temperatum balneum, & præter hæc etiam, siquis intempestiuè lauetur, horrores & cutis densitatem, danda nobis opera est vt omnia deinceps distinguamus. multos enim eorum qui cruditate laborant, plures verò F eorum in quibus mordentium excrementorum inest copia,omnes præterea qui vel in febris significatione, vel in accensu,vel in statu sunt,præter admodum paucos,siue hi sint in balneum ingressi, siue in calido sole sint morati,siue exercitationes, frictiones, gestationésque tentauerint,meritò contigit horrescere: hæc enim singula confertim & impetu agi excrementum cogit. Quum igitur eorum qui lauantur,densa adhuc cutis sit, hæc excremẽta detenta atque aceruata mordere necessariò coguntur: G qui verò opportunè in balneum fuerint ingressi, eos omnia prius memorata consequi necesse est. Ac vacuatio quidem excrementorum omni febri est vtilissima, itémque C rarefactio & relaxatio:fusio tamen & calor non item, sed calor est omni febri inimicus. at fundi æqualiter solidis quidem animalis partibus non est alienum. Succis certè non est vtile perpetuò: sed quoties in animante vel inflammatio quæpiam aut affectio inflammationi similis constitit,aut plenitudo est,tunc inimicissimum est: inflammationes enim quum calefacti & liquati succi ad ipsas confluunt,augentur. Tunicæ verò vasorum multitudinem quæ ex fusione spiritu est impleta, non continentes,distenduntur,ac vires hoc ipso malè afficiuntur. Ergo calidis his siccísque affectionibus effundi mordacia est vtile:fusio enim eorum citra periculum est.Atque hæc quidem ex prima balnei parte iis qui ita laborant,prouenire, modò tempestiuè balneo vtantur, memoria tenendum est.Ad secundam eius partem modò transeundum: erat enim id quod maximè propriè lauacrum nominãt: ergo in hac sicut ex humectatione iuuantur, sic ex calore nihil eis cõmodi accedit. Ergo ad tertiam accedamus, in qua & refrigerantur sine molestia quæ fuerant excalfactæ, & vires roborantur, & quæ rarefacta,& plus iusto sunt laxata,ea ad naturalem mediocritatẽ redeunt. Id quod etiam quarta balnei pars indicat:quippe quibus omnia rite sunt peracta, ii post frigidæ vsum adhuc sudant,& omnia ipsis excrementa vacuantur. Nullus æger quum lauatur,detergendus est, nisi sordidus sit, & pruritu vexetur: nam qui lauantur,citra omnem laborem læsionémque perfundi aqua debent.Detersio verò fit iis quæ abstergendi purgandique vim habent, quæ & mordacia & exiccantia sunt omnia: ex quo fit vt ea tum viribus tum vsui balneorum sit contraria vel maximé. Verũtamen si laborans ad sordes & ad pruritum detersione indigeat, detergentis medicamenti vim largiore aqua admixta, & modico etiam oleo affuso,debem⁹ exoluere, & statim copiosam aquam calidam purámque affundere. Æger verò prorsus citra lassitudinem seruandus est,ob eámque causam labrum facilem ingressum & egressum habeat: quod sanè fiet si paries qui aquam continet,neque altus,neque angustus fuerit. Æger verò quietè lauetur. facit enim quies ægrotantis vt corpus tum laxius tum mollius in balneo fiat.Dum enim corpus mouetur,musculi tenduntur: tensi verò mi-

nus mollſiuntur atque laxantur. Debet autem ea aqua parata eſſe quæ ſuper eum qui lauatur fundenda eſt, poſtquam eo lauacro quod in labro eſt vſus fuerit: quod nunc quoque omnes medici facere ſolent, quum infirmum lauant. neque enim eum in frigidum ſolium ingredi ſinũt; ſed aqua tepida perfundunt. alii tota labra huiuſmodi aqua implent: etenim ſicut relaxatum rarefactúmque eſt corpus in calido lauacro, ſic contra ipſum cogere ſenſim ac ſtringere volunt: hoc enim tum ad virium firmitatem confert, tum verò facit vt homo non facilè lædatur, ſi ſubita in aëre ad frigidum fieret commutatio. quamobrem qui ſani ſunt, in frigidam aquam ſe poſt calidùm lauacrũ coniiciunt: at infirmi, frigidæ contactum citra noxam non ferunt, ideóque frigiditatem calida admiſta frangimus. miſtionis porro quantitas inuenitur, primùm quidem corporis affectione à nobis inſpecta, deinde verò propria natura laborantis, itémque conſuetudine, ætate, tempore, regione, & cæli conſtitutione: denique ſanè melius agunt ii qui poſt lauacrum calidum nõ minus quàm tres aquas tepidas inter ſe differentes parant, vt prima tepida abundè ſit, ſecũda minus tepida quàm prima, tertia magis adhuc ad frigidum vergat: quod faciũt vt à calido ad frigidum paulatim accedatur, quando ſubitam in contrarium mutationem ferre laborans non poteſt. Quidam etiam medici poſt lauacrum laborantes inuoluunt, alii linteis, alii veſtimentis, & præſertim non puris, eóſque ex omni parte conſtipant, quò plurimùm ſudent. Et tamen non ſemper opus eſt laborantem poſt balneum ſudare plurimùm. ſæpe enim non euacuandi corporis cauſa ad balneum accedimus, ſed contrà prorſus vt humectemus, idque omnino irrigemus quod immoderatius erat exiccatum. In hiſce igitur non admodum multos ſudores intus in balneo expectare debemus, ſed ſtatim in aquam quæ in labro eſt coniiciendi ſunt: mox à balneo egreſſi, abſtergendi, nec valde ſiccũ corpus vngendum. Neceſſe autem eſt cõſideremus vtrum poſtquam ſudauerit is qui lauatur, oleum ei perfundendum ſit, an antequam ſudauerit, ſed quumprimum ſe exuerit, an verò neutrum horum, ſed quum madeſcere inceperit. Atque is qui in memoria habeat ea quæ de olei facultate diximus, nouit optimum ad olei vſum in iis qui lauantur eſſe id quod tertium ſtatuimus. Illud etiam didicit, oleum antè calfactum corpori eius qui lauatur adhibẽdum eſſe: ſiquidem tale mollit corpus & rarefacit, quum frigidum ſuo contactu nõ modò horum neutrum facere queat, ſed etiam eis qui lauantur, horrorem incutiat. Poſtquam autem cibum potúmque ſumſperint, lauãdi ſtatim non ſunt: nam eorum qui biberunt, caput repletur: eorum verò qui comederunt, non ſolùm caput, ſed corpus etiam vniuerſum: quippe quòd cibum ad ſe, priuſquam ſit cõcoctus, attrahat. Præſtat ergo poſt balneũ, ſedata ea turbatione quam balneum attulit, eſſe & bibere, quemadmodum fit etiam in exercitationibus, vt turbatione ſedata corpus alamus: nam ſi poſt exercitationem potum paſtúmque protinus offeras, cum implebitur caput, tum verò id quod deglutitum fuerit, interdum ſupernatabit. Cæterùm ſcire conuenit, quibus plura per aluum ſecedunt, balneum ſiſtere, eadem in corpus vniuerſum reuellendo, atque ea ratione nocere. Qui verò nihil prorſus deiecerunt, iis ſatius eſſe ſtercus antiquum vacuaſſe, neminem præterit, ſicut etiam eos quorum vires reſolutæ ſunt, à balneo magis reſolui. Iã nec faſtidioſos, nec vomitui obnoxios par eſt lauare: nam ne hi quoque repẽtè reſoluãtur eſt metus, ita vt ſyncopa quæ ſtomachica dicitur, conſequatur. Proximè ad hos accedũt qui os vẽtriculi bili affectũ habent, quos ex eructatione billioſa cognoſcimus. ſimili quoque modo lauare non conuenit eos quibus ſanguis è naribus abundè prorũpit: ſanguis enim immoderatiſſimè erumpet. Conſentaneum igitur eſt, ſi ſanguis minus quàm par ſit erumpat, vt lauẽtur. Hi etiam ſunt qui & largo lauacro & motu vehementiore propter ſanguinem qui in capite eſt indigent: ſimili quoque modo lauamus, ſi iis quibus ſanguinis eruptione opus eſt, ſanguis non erumpat. Concoctis autem iam affectionibus, balneum citra periculum

A adhibetur, quum etiam ad expurgationem ſputorum quæ pleuriticorũ & peripneumonicorum thorace & pulmone cõtinẽtur, maximè cõferat. In iis ergo qui ſic affecti ſunt, quũ indicatio itidẽ quæ à cõſuetudine ſumitur, acceſſerit, balneum iterare nihil prohibuerit. Omnino verò ſcire oportet, niſi prius vacuato corpori balneum adhibeatur, partes affectas fluxione tentari: vacuato verò ſi offeratur, adiuuari concoctionem.

Ex libris Antylli, de balneis induſtria paratis, ex primo libro de remediis, Cap. II.

B Lauacra partim ex aquis dulcibus, & qualitatis expertibus cõſtant, partim verò ex iis quæ & qualitate ſunt præditæ, & vim habent vehementem atque conſpicuam: eáque in quibus ineſt qualitas, partim induſtria parata ſunt, partim per ſe ita naſcũtur. Porro eorũ quæ ex induſtria fiunt, alia calfaciendi, alia digerendi, alia humectandi, alia refrigerandi, alia adſtringendi cauſa parantur: ac calidis quidem vtimur quum aut refrigeratos calfacere, aut laſſitudinem ſoluere, aut cõuulſiones, aut dolores mitigare nobis propoſitum eſt. Sanè his etiam vtimur refe-
C ctionis cauſa, quum alimentum non facilè diſtribuitur. Calidas autem aquas reddimus quum pulegium, aut origanum, aut hyſſopum, aut thymum, aut ſatureiam, aut lauri folia, & chamæpityos ramulos & panacis ac pyrethri radices, & cachry, & alia generis eiuſdem incoquimus. oleum quoque in aquam coniicimus. Lauacra autem digerentia faciemus quum totum corpus quod præpingue ſit, volumus extenuare, aut tumefactum totum corpus, vel membrum aliquod contrahere, idque ſiue propter inflammationem, ſiue ob aliam affectionem fluxione la-
D boret. Fiunt autem digerẽtia quum vel ſalem iniicimus, vel ipſa marina aqua vtimur, aut nitrũ admiſcemus. Iam mel quoque admixtum digerendi vim aquæ indit, itémque vua taminia incocta, & cinis ſarmentorum, & ſulfur ignem non expertum, aut baccarum iuniperi, aut mercurialis decoctum. Molliendi verò cauſa balneis vtimur in corporibus quæ vel inflammatione laborant, vel indurata ſunt. Atque ad inflammationes blanda eſſe debent & mollia: at in iis quæ obduruerunt, ſi inflammationis ſint expertia, potentia & efficacia. Quocirca in iis qui inflam-
E matione laborant, maluæ, & lini ſeminis, & fœnigræci decoctum miſcemus: in fluxione vexatis inflammationibus, plantaginem, aut herbam ſanguinalem, aut malicorium, aut roſas, aut rubi cimas incoquimus. In iis verò quæ conuulſionem minantur, iiſdem vtimur quæ adhibemus etiam iis quæ ſunt fluxionis expertes. Præter cætera verò hydrelæum in quo malua aut fœnumgræcum incoctum ſit, iuuat. In duritia autem citra inflammationẽ balneis eiuſdem qualitatis vtẽdum eſt, quibus ad eos qui digeſtionis indigebant vtebamur. Cæterùm refrigerant
F & adſtringunt balnea quæ ſimili modo parata ſunt quo adſtringentes refrigerantéſque madefactiones, quarum ſylua poteſt in hunc transferri locum.

De balneis ſponte naſcentibus, ex eodem libro, Cap. III.

Balneorum ſpontè naſcentium multo maior & efficacior vis eſt quàm eorum quæ arte parãtur. multæ autem eorum differentiæ ſunt propter terræ per quam feruntur, qualitatem: alia enim nitri, alia ſalis, alia aluminis, alia ſulphuris, alia bituminis, alia æris, alia ferri vim obti-
G nent, alia compoſita ſunt ex multis harum qualitatum ſimul coniũctarum. Vis autem omnium aquarum ſponte naſcentium eſt exiccans & calfaciẽs prorſus, quum valde intenſæ ſint: quocirca acutis morbis minimè cõueniunt, ſed poti⁹ diuturnis, & præcipuè humidis & frigidis. Quæ autẽ nitri aut ſalis facultate præditæ ſunt, accommodatæ ſunt capiti, & thoraci fluxione malè habito, & ventriculo perhumido, & iis qui aqua inter cutẽ laborãt, & œdematis quæ ex morbis vel ex pituitæ concretione oriuntur. Quæ alumen referunt, ad fluxum ſanguinis, ad vomitus
H procliuitatem, ad immoderatas hæmorrhoidum perturbationes, ad inordinatas mulierum purgationes, & continuos abortus adhibentur. In quibus verò vis ineſt ſulphuris, neruos molliunt, concretiones calfaciunt,

dolores leniunt,ſtomachum imbecillum reddunt atque
ſubuertunt. Quæ bitumen ſapiunt,caput replent,ac ſen-
ſuum inſtrumenta vitiant,& enixè calefaciunt,& tempo-
ris progreſſu molliunt: quod facere præſertim in vulua,
veſica,& colo inteſtino conſueuerunt. Quæ verò æris na
turam referunt,ori,tonſillis,vuæ & oculis mirum in mo-
dum aptæ ſunt. In quibus ferri qualitas reperitur, ſtoma-
cho & lieni malè affectis poſſunt ſubuenire:quæ verò ex
mixtis qualitatibus conſtant,eæ faciunt pro ratione eius
qualitatis quæ in eis excellit. His autem aquis ſponte na-
ſcentibus vti debemus firmis & quietis: vapor enim ab
ipſis commotis emergens,quum grauis ſit & feriens,ca-
piti moleſtus eſt: quamobrem in aquam ingrediendum
eſt ſenſim , vt vis corpori laxato accedens imprimatur.
eorum verò qui cum tumultu & impetu ſeſe in aquas in-
iiciunt,corpus denſatum qualitatem aquæ non recipit,
ita fit vt in huiuſmodi,neque natare,neque immergi cō-
modum ſit. Vti autem ductibus aquarum ſponte ſcaturi-
entium eos ſolos oportet quibus qualitates illarum ca-
piti ſunt congruæ:ſiquidem qui ſe exhibent aquis quæ à
ductibus bituminoſis & ſulfureis fluunt , quamfacillimè
læduntur.

Herodoti de lauacro,ex libro de præſidiis extrinſe-
cus occurrentibus, Cap. IIII.

SI calidiore interno aere indigemus,ad hoc auxilii ge-
nus accedendum eſt.Vrna aquæ frigidæ inſtillanda i-
gnitæ materiæ eſt:calor enim qui inde emanat,non mul
to tempore perdurat, ſed citò reſtinguitur : quocirca id
paulo ante introitum aggrediendum eſt.

Herodoti, de aquis ſponte naſcentibus,ex eodem
libro, Cap. V.

FAcultas ſingularum aquarum ſpontè naſcentiũ quæ
magnam habent differentiam, aſſumenda eſt ex iis
quæ experientia comprobantur.exquiſitam enim omni-
um ſingillatim notitiã tradere non poſſumus, tum quia
nos omnibus vſi non ſumus,tum verò quia ne in omni-
bus quidem eſt cognitio,quæ facultatibus medicamen-
torũ proportione reſpondeat:nã frigidæ aquæ quæ ſpō-
te naſcuntur,accommodatæ ſunt omnibus fluxionibus,
veſicæ affectionibus , capitis doloribus,& vlceribus ma-
lignis. De iis verò quæ potantur,ſiue calidæ, ſiue frigidæ
ſint,quum vniuerſalem quandam conſtitutionem non
recipiant , in particularibus dicetur . In omnibus autem
ſit quædam temporis apta menſura:nam ſi vſurus ſit quiſ
piam his aquis per tres hebdomadas, ita exordietur , vt
incipiat à dimidia hora,deinde paulatim progrediatur,
vt per hebdomadam ſpatium duarum horarum perfici-
atur , hoc interuallo ad ſecundam vſque hebdomadam
perſeuerando:ab ea tantundem auferendum,& in prima
menſura deſinendum , & ita viciſſim ſubtrahendum. In
aquis enim ſtatim à principio diu immorari non eſt vti-
le:neque etiam eſt frugiferum, ad finem vſque permane
re eodem temporis ſpatio,propterea quòd cōnfert & in-
cipere & deſinere ab hoc præſidio cōuenienter rationi:
quo etiã modo exercitationibus vtimur & abſtinemus.
ſi verò menſura quam prius fueramus coniectati vtilita-
tem non afferat,aquis per interualla erit vtendum. In e-
xacerbationibus autem accuratè omnis hæc facienda eſt
præparatio : nam qui plurimas partes dolent,hi acceden
tes toti introẽant: ſi verò aliquas laborantes habeant,ma
deſiant. Labore ſedato eos deducemus:deinde quũ rur-
ſus acceſſio redierit,vt in aquã deſcendãt imperabimus,
aquis vtentes non ſecus quàm fomentis & cataplaſmatis
extrinſecus adhibitis. Quocirca quantum his aquis vti
debeamus,ipſa neceſſitas commonebit. Noui ego quoſ-
dam ,quum per totum diem hoc genere curationis vte-
rentur,mirum in modum adiutos fuiſſe: nam exacerba-
tio quæ prius longa,& ad ſoluẽdum difficilis erat facta,
ceſſauit:qua ex re affectioni quoque commodum acceſ-
ſit. Si verò affectæ partes poſſint cæteris tectis madefieri,
non erit incommodum diutius & ſæpe per diem aquis
vti:quod tamen ante cibum faciendum eſt. inutile enim
eſt materia noua plenos, aquas etiam ſumere quæ tanto-
pere cōmouere queãt. ſi vires eos deficiant, parũ cibi eis
offeratur. Quum verò plurimæ ex iis aquis in locis palu-
A ſtribus & æſtuoſis oriãtur,& propterea moborſæ ſint,eis
opportunè vtẽris vere & autũno,quatenus hyeme adurũt:
atq; illud quidẽ tẽpus aquarũ vires firmat. Si verò in ſalu-
taribus locis ſint, erunt etiã æſtate aſſumendæ ſi frigidæ
fuerint. Quoniã autẽ nōnulli ignari putant calidas aquas
cōducere ad tuendã ſanitatẽ,& ob eam cauſam eis impru-
denter, & nulla habita ratione cōſtitutionis tẽporis vtun-
tur , idque cum damno,(vt eſt etiam veriſimile) æquum
eſſet eos ex hac falſa opinione decedere. his autem aquis
ſi adeſſent, vterentur etiã communium balneorum loco.

B Ex Galeno,de frigidi lauacri vſu,
Cap. VI.

QVemadmodum quiſpiã frigida lauari primùm in-
cipiat, nec vllã ex repentina mutatione noxam ſen-
tiat,id vtique ad omnia ſciendum eſt. multi enim quum
malè incepiſſent,adeò in frigidam lauationem malè fue-
runt affecti, vt nec iis qui tutò eam adminiſtrarent,ſe vn-
quam permitterent. Eſto igitur anni tempus æſtatis ini-
tium,vt ante hyemen in ſpatio interpoſito cōſuetudo no-
C tabilis pariatur. eſto præterea dies in quo auſpicabimur,
quammaximè tranquillus,& quod id tempus feret , cali-
diſſimus : eáque diei pars calidiſſima, & gymnaſterium
temperatum. hǽcque eſt externa præparatio. Corpus ve-
rò eius qui frigida lauandus eſt,ſic parabitur. ætas illi eſto
quarti maximè ſeptenarii medium, nulla nec eo die, nec
præcedenti nocte , noua re alterato. eſto autem iuuenis
qui frigida vtetur,animo præſenti & planè hilari: ac pri-
mùm linteis vberius fricetur quàm prius. Sunto autem
frictiones eo tempore vehementiores quàm antè, atque
D etiam linteis durioribus adminiſtratæ : dehinc oleo vt
aſſueuit fricetur:inde exerceatur,exercitationibus multi-
tudine quidem paribus , ſed citatioribus quàm prius. ab
his in frigidam deſcendat,non tamen cunctãter, ſed ce-
leriter,vel etiam ſemel totus inſiliat: nam ſi ſenſim aquæ
accedat, horror concitabitur. Eſto verò & aqua ipſa, nec
tepida nec planè cruda & glacialis. altera nanque nō agit,
repercuſſu caloris:altera verò ferit inſuetos,atque refrige
rat:ſiquidẽ progreſſu temporis tali quoque aqua iuuenis
aliquãdo vtetur. Vbi ex aqua egreſſus ſit,fricari oleo,id-
que à pluriribus expedit,quoad cutis incaleſcat. poſt hæc
E cibum vberiorem quàm cōſueuit, potionẽ infra cōſuetu
dinẽ capiat: quæ ipſemet vel iniuſſus faciet,modò omnia
rite ſint peracta. nã à frigida lauatione & plus appetũt,&
melius cōcoquũt, ac minus ſitiunt: veniúntque poſtridie
ad exercitationes habitu corporis planè meliore , mole
quidẽ pari ei quæ antè erat,cæterùm compacta,& muſcu-
loſiore, & vegetiore. In hoc igitur omnia ad eundẽ mo-
dum ſecundo die faciẽda ſunt, itémque tertio & quarto:
poſtea verò procedente tempore ſimili modo frigidam
F iterum ingredi mandabimus. Verùm tertio eam ingredi
quòd quidam iuſſerunt,non laudo:nam & iterum id fe-
ciſſe,mihi ſatis eſſe videtur,quũ præſertim iubere poſſi-
mus vt homo tandiu in ea immoretur quandiu nobis lu-
beat. Scopus autẽ tẽporis quo ſit immorandũ,à quotidia-
na ipſius experientia percipitur. Nam ſi egreſſus frigidã,
colorat⁹ ex frictionib⁹ citò redditur,moderatè immoratũ
indicat:ſin & ægrius incaleſcat,& decolor diutius perma-
neat,immoderatius in frigida moratum docet. Ex his ſi-
gnis cognoſces vtrum ſatis moratus ſit , an potius ad mi-
nus aut maius aliquid ſit immutandum.

Ex Agathino,de calida & frigida lauatione,
G Cap. VII.

QVam naturam habeat tum calida tum frigida laua-
tio,conſiderãdum eſt nobis. optimum autem mihi
videtur,lauacra calida non eſſe prorſus reiicienda, rarius
tamen adhibenda. Iis igitur tanquam opportunum quid
habentibus,vtendum quandoque eſt:nam & laſſitudines
ſedant,& ſocordiam quam cruditates afferunt , ipſa exi-
munt,ac præſertim ſiquis in balneo aquam calidam po-
tauerit , ſuccóſque ex alimento corrupto aceruatos euo-
H muerit. Calidum quoque lauacrum mollit corpus , quod
præter rationem quandoque colligatum conſtrictúmque
ſit. Conuenit etiam iis qui non ita præſenti anima ad fri-
gidam lauationem ſunt affecti,& ad vnctionem prompti
non ſunt. Modus apotherapiæ eſt alimentum & balneum:

quod incommodum est, si assiduè: non incommodum verò, si tempestiuè administretur. Qui autem hunc breuem vitæ cursum sani cupiunt transigere, frigida lauari sæpe debent: vix enim verbis exequi possum quantum vtilitatis ex frigida lauatione percipiatur. quod in causa est vt qui frigida lauantur, etiamsi senio propemodum confecti sint, corpore tamen constanti & compacto, & colore florido comperias: & omnino, qui multum virilitatis & tenoris præ se ferant. Quinetiam quæ ad appetitiones cõcoctionésque pertinẽt, firma, sensúsque plerunque integros & exquisitos, & (vno verbo) naturales actiones ritè constitutas habent. Qui verò calida lauantur, carnes flaccidas fluidásque solent habere, & colorem auersum, & tenore videntur eneruati esse, malléque cibum appetere, atque omnia habere cæteris deteriora. quid enim re vera mediocre faciat tam assidua in aëre feruenti & perhumido elixatio? Equidem in more positum barbarorum audiui vt infantes in frigidam assiduè dimittant: nos verò calidis lauationibus cõtinuis elixamus, à nutricibus persuasi, quæ tum demum gaudẽt quum post laborem in balneo perceptum, infantibus sopor irrepit: quæ quidem satis ipsis esse existimant si infantes non magnopere noctu vexentur: aiúntque eos somno vix capi qui non fuerint ferme à copia lauationis calidæ soporati. quamobrẽ ego filiolũ meum, & plerosque cæterorũ, vnctionibus solùm perfundo: résque mihi successit ex sententia. At pueruli ab aliis educati, qui assiduè lauantur, plurimúmque elixãtur, non mirum est si epilepticis conuulsionibus capiantur, & ab eo morbo difficulter liberentur. Nulli igitur puerulo qui infantum ætatem excesserit, frigidam lauationem esse incongruã censeo, modò ne propria quædã natura huic & aliis vtilibus rebus obsistat: multa enim huiusmodi sunt memoriæ prodita. Frigidæ autem lauationis initium in iis qui ei assueti non sunt, multi sumendum esse existimant, quum æstas in summo statu est: ego tamen quamplurimos vidi qui quocunque anni tempore eam auspicati, innoxiè id fecerunt. ex quo fit vt omni tempore citra noxam possit principium frigidæ lauationis sumi. sed si qua inesse varietas debet, ego vernũ tempus cæteris anteponerem. Cæterùm quum ad frigidam lauationem accedimus, cum semper alias, tum vel maximè quum incipimus, optimè distributum id quod in nobis est esse debet, & nos leues esse atque expeditos par est. Semper autẽ nosmetipsos exercitationibus eousque dimouere prius debemus donec propẽsione & alacritate in frigidam ingrediendi capiamur: etenim vehementia, & multitudine motionum prius corpusculum defatigare, & ad lassitudinem vsque perducere, quum alioqui absurdum sit: (nihil enim, in quo supra modum studium nostrum ponamus, salutare est) tum verò ad frigidam lauationem est ineptissimum: siquidem & ipsa corpora colligat, & vehemẽtiores lassitudines affert. sed præstat (opinor) vtendi rationem, sumpto altius initio, totam exponere. Postquã igitur negociis familiaribus, aut ambulationibus, aut gestationibus corpus fuerit antea concitatum, tunc ad frigidæ lauationis vsum debebit accedere: nec prius quàm sit hora prandii consueta, nec sanè multo tardius: vtrunque enim hoc tempus est reiiciendum. Nudandus autem, si tempus permiserit, in sole est, loco à ventis non perflato. Sæpe etiam si dum exuuntur rigor eos infestos haberet, corpus iterum vestimentis tectum intentiore ambulatione, poplitibus vehementius tensis, vel etiam cursu postea dimouendum est. ad hæc autem linteis asperis validè ad multam vsque contrectationem tum per se, tum per alios rubefieri debet. Optimum quoque fuerit si ministri ad hoc manicas ex linteis consutas habuerint: alioqui autẽ inæquali frictione adhibita, complicatis nimirum linteis, cutis excoriationes quandoque consequuntur. postea verò manibus tum ab aliis, tum ipse per se siccè fricandus est: quæ res præterquam quòd fouet, tenorem etiam admirabilem corpori indit. Nulla igitur alia re tentata, potest, quatenus alacritas fert, post hanc siccam frictionem frigida lauari. Vngi ergo oleo moderatè debet, & fricari multũ: ac præ-

A cipuè à se, tum etiam ab aliis: nihil enim est quod tam lassitudine doloréque vacet, atque efficax sit, quàm frictio quam quis sibi ipse administrat. Siquis igitur ea promptitudine ad frigidã lauationẽ contentus sit, donec spiritulus creber fiat, aliis exercitationibus non erit opus: sed tamen id difficulter omnes cõsequimur, quum quid fatietatis res adiunctũ habeat. Ergo aliis vnicuique consuetis exercitationibus vtendum est, intra tamen lassitudinem (vt dixi) laborando, nec omnino expectandũ quousque
B in molem extollatur, (quod plurimis mos est) sed donec corpusculũ fuerit calefactum, & ad frigidam lauationem abundè præparatum. Exercitationibus autem finitis, tunc se ipsos omnino, nisi etiam prius, fricare debent, spiritum continendo. aliquando etiam corpore puluere prius cõsperso, si madore humescat, atque ita sine vlla mora & subitò in frigidam descẽdere: vel subitò aqua circunfundatur. Aqua autem, si nobis optio detur, nec glacialis, nec remissa omnino frigiditate eligenda est: siquidem hæc magis nocet quàm quæ in altera parte excedit. Aquarũ autem ad frigidam lauationem, præsertimque quum pri-
C mùm quis incipit, præstantissima est marina, quippe quæ frigoris satis habeat, & morsus qui ex salsedine prouenit, corpus facilè percalefacit. Qualis autem cunque ea fuerit, pura esto & perlucida, nec palustris, nec cœnosa, nec alioqui reses. Cæterùm anteponendũ est si liceat, in aquam descẽdere, quàm circũfundi: sed primo quoque ingressu parum fricãdum corpus est, postea ingrediendum: ac sese violenter fricare debet, rursúsque descẽdendum: ac tunc perseuerare natando, aut alio quouis modo, vt diutius ibi commoretur, ita tamen vt rursus & ad oleum, & ad frictionem præsto sit. Deinde quum tertiò descenderint, &
D non diutius sint immorati, debẽt caput & quæ ad stomachum attinẽt, aquæductibus subiicere: sin minus, pluribus hydriis perfundi, & ita moderatè fricandi. quo tempore non dissoluimus oleo eam firmitatem quæ corpori prius aduenit. Post hæc verò strigilibus non amodum obtusis diutius corpusculum detergemus, & ad ruborem perducimus: nam & roboratur, & superficies æqualis redditur. Si verò etiam in eos qui cibũ sumsperunt incidamus, non omnino à frigida lauatione abstinebimus, quoniã vehementer appetimus, & quia motiones quædam ad id nos
E impellant, vel quia æstus ipse quodãmodo simul elixauerit: nescio enim an quicquã hoc præstantius faciat is qui exuritur, & cõtinenter sudoribus perfunditur. Equidem sæpenumero à cœna, quũ ægrè in somnũ propter æstum delabor, in frigidam descendere cõsueui: & mirabile est quàm iucundam noctem transigam. In vsu tamen frigidæ, habẽda ratio est auriũ, ne frigida in eas clàm influat. quum enim frigida lauatio ad omnia sit multo quàm cæteræ diætæ vtilior, quomodo meatus auditui deseruiẽtes tantum cum noxa contingat, certè nescio.

F De siccatione per arenam, Herodoti ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. VIII.

Fomentum quod ex arena adhibetur, accõmodatum est asthmaticis, iis quorum pectus defluxione laborat, cœliacis, podagricis, iis qui per extentionem resoluuntur, iis qui malo sunt corporis habitu, hydropicis, & denique omnibus quos diuturnus morbus vexat. Omnésque præter infantes, ad huiusce fomenti vsum ferme apti sunt.
G tempus ad hoc idoneum est æstas, in qua etiam dies ardentissimi sunt eligendi. In ortu autem solis, in littore, in arena profunda duæ foueæ aut tres paris magnitudinis ei qui vsurus sit, parandæ sunt, vt à sole calefiant. ægrotus verò cibos optimè confecerit, priúsque inambulet, & gestetur: quúmque aër sit factus calidior, arenáque satis feruens fuerit reddita, in fouea recumbens, in arena quæ circum sit maneat, vt ratio postulat, conuolutus, vsquedum facilè ferat. caput verò debet contegere, & solis radios declinare, sempérque ante oculos operimentum ali-
H quod habere. figura verò in qua exardescat, esto in primis diei partibus eiusmodi, vt meridiem, in mediis, vt boream spectet. spongia quoque aqua frigida imbuta faciei applicetur. iis verò qui nimium patiuntur,

collutio itidem offertur. ſi verò necdum calfactam aut A
refrigeratam carnem propter vim ſudoris erumpentis
ſenſerint, id ſignificare debebunt: iique qui adſtant, are-
nam propellent, eóſque educent, & in alia fouea propin-
qua collocabunt, in qua vt dictum eſt, occultabuntur. id
tertio quoque loco erit faciendum, ſi opus eſſe videatur.
Qua in re ſpectādus morbus eſt, itémque vires ægrotātis:
tēporis verò additio ex iis pendet quæ ſunt dicta prius.
Iam verò recūbentes occultabimus, ac cōtegemus aſth-
maticos, & quorum pectus & coſtas defluxio vexat, itém-
que ſtomachicos & qui malo habitu corporis ſunt, & qui B
aqua inter cutem laborant. ſedentes verò eos hydropicos
quos aſcitas nominamus, ſique opus ſit, etiā tympanitas.
Ex aliis verò morbis colicos quoque & hepaticos & ſple-
neticos, & iſchiadicos, & podagricos, & quorum reſoluti
ſunt pedes aut crura: ad finem verò hi omnes ſunt toti
contegendi, quippe quum relaxatio rite toti corpori ad-
hibetur, & vtilitas partes etiam morbo vacantes debet
peruadere, & præſertim ſi frigida lauatione ſint vſuri.
circa foueas paratæ ſint ſcenæ ex perlucidis cornibus con
fectæ, itémque vrnæ aquæ dulcis, & ſolia aquæ maris, in C
quæ ſedatis ſudoribus ingrediendū eſt, tū exeūtes perfun
dēdi, & oleo cōfricandi. Si verò dies trāquill⁹, corporáq;
robuſta fuerint, natatione etiā vtantur, à quibus abducti,
abundè quieſcant. Sed hydropici quinque aut ſex aquæ ca
lidæ cyathos prius epotos, effundere cogendi ſunt: cæteris
mos ſuus eſt ſeruādus. alēdi autē ſunt ii, vt propter mala
quæ in ſole ſunt paſſi, potus augeatur. Numerus dierum in
morbis intermittētib⁹ nō ſit minor quàm quatuordecim,
nec vnū & viceſimū diē excedat. At in hydropicis nume
rus dierū eſt ad rationē inanitionis ipſorū molis referē- D
dus, & ſubducendus: quúmque vtilitas poſt viceſimum
primum diem ſtatum nanciſcatur, biduum aut triduum
intermittere conuenit, tum redire ad vſum. Si verò hy-
berno tempore hydropem cures, cæteræque medicinæ
præſidia non iuuent, ægérque expectare tempus opportu
num nō queat, réſque vrgeat vt arena adminiſtretur, ne-
que vt ea vtilitas quam tempus accommodatum affert,
expectare liceat, tum in maritimo loco inſtituenda are-
na eſt, & quum æger in ſomnis horret, ea totus obducēdus
eſt vt diximus, & cætera quæ admonuimus, faciēda, pro- E
ſperúmque ſucceſſum qui inde futurus eſt, diuturnum
fore ſperandum eſt.

De inſolatione, ex eodem libro, Cap. IX.

INſolationes maximè neceſſariæ ſunt iis qui refectio-
nis & carnis acceſſionis egent: ſol tamen nubilus eſt
vitandus, íſque qui ſæpe in tranquillis regionibus obſcu-
ratur. Studēdum ergo eſt vt hyeme, vere, & autumno, in-
tempeſtiuam inſolationem vitemus. æſtate autem pro-
pter nimium calorem debilibus cauēda eſt. ſoli verò at-
que igni præter cætera dorſum admouere cōuenit: nerui F
enim qui voluntatis ſunt, in eo potiſſimum ſunt ſiti: qui-
bus caleſcentibus totum corpus valentius redditur. caput
verò aliquo operimento contegatur.

De vtilitate quæ ex igni & carbonibus affertur,
ex eodem libro, Cap. X.

FOmentum quod fit ex carbonibus, adhibendum eſt
in balnei loco qui vngendis hominibus ſit dicatus,
iis qui diuturnis doloribus teneantur. partes autem cor-
poris torreātur, donec difficulter ferre queant. Carbones
ſunto ex balneis ſumpti, aut prius madeſcant. Cæterùm G
torreri ad muros ignitos, eandem affert vtilitatem: ſique
placidè ſint calidi, eis particulæ dolentes admoueantur:
ſi nimis calidi ſint, affectæ partes crudis lineis pannis ſe-
pientur, atque ita parietibus adhærebunt.

De aduſtione, ex eodem, Cap. XI.

ADuſtionibus vtimur tum per cauteria, tum per radi-
ces, tum per medicamenta. præſtātiſſimæ ſunt quæ
cauteriis adminiſtrantur, ſiqui ſint qui chirurgiam re-
formident: ſecundum locum tenent quas medicamenta
excitant: quæ verò per multos dies adurunt, iis cicatrix H
non obducitur.

Ex Antyllo, de dropace, ex primo libro qui
eſt de remediis extrinſecus occur-
ſantibus, Cap. XII.

A DRopax vt malagma paratur, vſúmque cataplaſmatis
præbet. Conuenit is morbis diuturnis, quibus etiam
ſinapiſmus eſt idoneus: & quum quis ſinapiſmo vti velit,
prius dropacem adhibet, vt corpus ad ſinapi præparet: &
poſt ſinapiſmum quoque adhibetur, vt reliquiæ morbi
euellantur. Cæterùm dropax, ſi calfacere præter modum
oporteat, accipere debet pyrethrum, cachry, & bitumen:
ſi opus ſiccatione ſit, ſulphur ignem nō expertum, ſalem,
cinerē ſarmentorum: ſi ſcarificare, limneſium & euphor-
bium. Vngere verò locum oportet dropace prius cal-
B factò, eáque craſſitudine id efficere quam vires ægrotan-
tis ferre queant: atque in iis qui ſunt imbecilliores, partes
piloſæ prius abradendæ ſunt, in rubuſtioribus verò & ef-
ficaciore dropace indigentibus, non abradendæ, niſi for-
tè capiti, aut mento, aut pubi applicandus eſſet.

Antylli, de ſinapiſmo, ex eodem libro,
Cap. XIII.

CAtaplaſma quod ex ſinapi conficitur, efficacius eſt,
quod in acutis morbis non admodum probatur: in
ſegnioribus nanque naturis ſolùm ſtupidíſque, in acutis
C morbis, ſinapi vtimur. Ad diuturnas verò ægritudines
ferme omnes, vbi aliorum remediorum vim imbecillio-
rem & minorem morbo cognouerimus, efficaciſſimus
ſinapiſmus eſt, ſed tamen in tabidis & colliquatione la-
borantibus ex vlcere quod iecur obſideat, ſinapiſmum
non admittimus, neque etiā in vlla alia vlceratione quæ
intimas partes vexet, ſiquidem exacuuntur, & efferæ à ſi-
napis acrimonia redduntur. quinetiam in cartilagineis
partibus cauendus eius eſt vſus, vt in auribus, & ſummis
naribus, quippe quæ exurantur, & quandoque etiam quæ
D carnis expertia ſunt & cartilaginea, nigreſcant. cæteræ
verò omnes corporis partes, & morbi diuturni hoc re-
medio perfruuntur. Penis autē & veſicæ reſolutiones hoc
auxilio gaudent: itémque partes omnes reſolutæ. in rectū
quoque inteſtinum reſolutum glans inditur. In iis verò
qui difficulter audiunt, collyrium linimento impactum
auribus imponitur, tum vbi ſenſum collyrii pars quo-
dammodo perceperit, collyrio per linamentum exacto,
pars melicrato abluitur. Sinapiſmus autem ſegnioribus
partibus, iiſque quæ carnoſæ ſunt, & vi adhibita difficul-
E ter ſentiunt. Terminus autem actionis medicamenti eſto
vt ægrotus vehemēter doleat, catóque nigrior reddatur,
& fiat altior quàm quæ adiacet: & poſtquā ablotū fuerit,
puſtulæ leniter erumpant. ad morbos autem & partes fa-
cilè ſentientes, mitius vtendum ſinapi eſt, vt eo vtamur
donec caro fiat paulo rubicundior. Ne tamen mitis ille
vſus vanus ſit, alio die, aut duobus ſæpe erit ſinapiſmo v-
tendum, vt continuus vſus vnius robuſti ſinapiſmi vim
præbeat: cuius ſanè continui vſus menſura eſt, quum par-
tes ſinapiſmo obductæ atque illitæ nullū doloris ſenſum
F habeant. In acutis verò morbis raró adhibemus hoc re-
medii genus, eóque ſolùm in lethargicis, & cæteris nimiis
in ſomnum propenſionibus, quæ in febribus cōtingunt,
& catocha & perfrictione, quæ ægrè caleſiat. eorum tamē
qui in ſomnum ſunt nimium propenſi, crura ſinapiſmo
obducimus: in perfrigentibus verò, & crura, & cubitos.
cæterùm ſinapi tenue cæteris omnibus linteo exceptis
inſpergatur.

Sinapiſmi confectio.

Sinapiſmi conficiendi modus eſt huiuſmodi: Cari-
G cas in aqua tepida pridie macerare oportet: poſtridie ve-
rò eius diei vehementer expreſſas valde contundere,
deinde acre ſinapi, quale eſt Syriacum & Ægyptiacum,
capere, ac per ſe conterere, aquam in qua caricæ madue-
rint, paulatim affundendo. (nam humore perfuſum me-
lius læuigatur) tum in maſſas leues redigito, alterā ex ca-
ricis, ex ſinapi alteram. Fiet autem ſinapiſmus vehemens
ſi duas partes ſinapi vni caricarum parti addemus, me-
diocris verò, ex paribus vtriuſque portionibus conſtabit:
ſin mitior exigatur, tertiam partem ſinapi, duas cari-
H carum commiſcebimus. Linteo verò aut panno illitus
adhibetur, locus verò cui admouendus ſinapiſmus eſt,
prius nitro illinatur, & omnino inunctus eſto, eique ita
cataplaſma adhibeatur, & ſuprà ligetur. Vtendum ve-
rò ſinapiſmo in ſole, aut aprica domo, & potius ante

balneum: certum tamen temporis spatium quo teneatur, definiri non potest, propterea quòd alii citius, alii serius eius sensum percipiant. Ergo sæpe intueri locum oportet, vtrum satis roboris contraxerit. Si verò longo spatio admotum sinapi non agat, spongiis aqua calida imbutis, & panno in quo cataplasma est, appositis, fouendus est: posteaquam verò sinapismo vsi abundè fuerimus, æger in balneũ ducetur, & vt modicè laxetur, totus perfundẽdus est, ac potius etiam partes quibus sinapismus fuerit admotus: eæque non vngãtur. sique ferre posse æger videatur, sustinere debet, & iterum balneum ingredi, & perfundi, ac ne tum quidem vngi. nonnullos etiam vsque in sequentem diem non vnctos seruantes lauamus. Post balneum verò vltimum partes rosaceo illinimus: si vehemẽs sit dolor, & pustulæ eruperint, partes erunt lana aqua & rosaceo intinctæ obducẽdæ, aut etiam amygdalino cum aqua: melius autem est vt aqua sit maluæ succus. In iis verò quos vehemens dolor vexat, locus malua probè decocta vel per se vel cum pane oblinẽdus: vbi dolor cessarit, cerato rosaceo cum cerussa vtemur. Lethargici verò, & qui acutis morbis detinẽtur, lauandi sunt. Cæterùm quibus synapismus adhibetur, oleo perfundimus: & idem facimus in iis qui carnibus sunt mirum in modum delicatioribus. In quibus verò sinapismo vtimur non propter partes quæ altius resident, sed propter eas quæ prope cutim sunt, panis læuigatus pro caricis sinapi admiscetur. Hoc etiam sciendum est, si in aceto sinapi maceretur, cataplasma obtusius: si in aqua, minus mordax fieri. Qui aures sinapismo oblinunt, panno debẽt contrectare, aut duplicatis linteis excipere: malleolos verò oleo prius vngere, tum duplicatis linteis excipere.

De scilla.

Scilla in mortario contusa parem sinapi vim habet, si illinatur: sed breui tempore teneatur: nam si tardarit, vlcus excitabit. ea priuatim in pectore vtemur ad eos qui nonnisi recta ceruice spirant: & ad resolutionem, quum non solùm motus, sed sensus quoque est læsus. sed & nitrum, & balneum, & remedium, vt in sinapismo, administrare conuenit. olei verò perfusio morsiones quas scilla excitat, propriè mitigat.

De fimo caprillo.

Caprarum fimus viribus sinapismo non cedit, præsertim globuli aceto læuigati. propriè verò conuenire ischiadidis hoc cataplasma, quippe quod sinapismo sit efficacius, nos ipsi experientia atque vsu didicimus.

Ex Menemacho, de psilothro, Cap. XIII.

Psilothrum ex arte quæ cultui & odoratui est dicata, sumptum est. carnem in superficie vellicat: id quod ex rubore quẽ affert, & materia quæ adurens est, planè patet. Si tardarit, cutim vlcerat, pustulásque excitat. eius actio minor est quàm dropacis: siquidem hoc carnem delicatã relinquit: dropax verò habitiorẽ & musculosiorem. huius porro molestus est vsus. Cæterùm oleosa pars à corpore abstergenda est, propterea quòd non adhæresceret, & in eius vsu multo tempore morandũ esset. quocirca pedum lotiones, ad quas psilothrum adhibetur, modicè vnctas esse oportet, ne vis planè dissoluatur.

De tonsura & derasione, Cap. XV.

Tondendorũ abradendorúmque pilorum vsum medicina accepit euacuãdi causa: éstque is ad diutinas affectiones accommodatus. In capite autem capilli erunt forfice præcidẽdi, tum radendi, & abrasione etiam vtendum. Derasio verò partium in quibus capilli non sunt, purior est & mansuetior quàm sit cutis tonsura: verùm propter irrigationem & frictionẽ molestior est, & magis etiam in profunda coma: tonsura verò quæ æquè ac derasio capillis caput nudat, habet nescio quid sensum tentãs. quocirca in iis qui facilè mutatur, tactu leni & mansueto vtendum est. sed quum opus est cucurbitulas etiam admouere, locus abradẽdus est, vt ipsæ possint excidere: quo sanè tempore irrigatione & frictione nihil præterea fuerit opus. Cæterùm mitis tonsura & derasio perspiratum parat, partésque ad alia efficacia remedia paratas & idoneas reddit.

A De pectendis capillis, Cap. XVI.

In mulieribus quæ ornatum capillorum sanitati antẽponunt, pro locali remedio pectere comã vicem gerit frictionis: efficaciúsque prodest quum caro ad cuiusque capilli exortum trahatur. sique dentes pectinum densiores fuerint, maiore etiam vi capillos attrahent.

Ex Herodoto, de pectenda coma, ex libro de remediis extrinsecus occurrentibus, Cap. XVII.

Ne caput pectatur primis quidem diebus, cauendum est (neque enim necessarium est, neq; vtile) post vn-
B ctionem verò quæ ante cibum adhibetur, & post clysteris vsum, si ita consueuerint, pectendum erit donec partes capitis nulla molestia afficiantur. Si verò aliquod symptoma extrinsecus appareat, vt dolor capitis, vt defluxio quæ nuper cõstiterit, aut exanthemata, aut sanguis stillãs, aut alia quædam mala suspicio subsit, omittendum est.

Herodoti, de perstrictione & interceptione, Cap. XVIII.

In quacunque morbi parte, perstrictio interceptióque,
C & ante accessionem, & in eius initio, adhibenda est. Colligare ergo & intercipere partes vna aut duabus antè horis est accommodatum: si verò tempora suspecta ignorẽtur, accessionésque inuaserint, non iam magnopere harũ rerum auxilio indigebimus, veruntamẽ eis vtendũ est, atque affectionib⁹ quæ cum rigore inuadũt, itémque doloribus, conuulsionibus, defluxionibus, sanguinis eruptionibus, palpitationibus, singultibus, inflationibus, & vigiliis, perstrictio conuenit. Interceptio verò omnibus qui vel ex morbo, vel ex symptomate refrigerantur, ad-
D hibetur. Perstrictiones autem vasis latioribus, in quibus multum sanguinis & spiritus est, admoueantur. Ergo ad perstrictionem aptæ sunt partes brachiorum quæ ad alas & ad carpum pertinent: crurũ verò partes quæ ad inguina, poplites & malleolos sunt. hoc enim pacto attractio materiæ morbum gignentis retrahitur & auertitur. Interceptio verò ad poplites adhibita prodest, quippe quæ materiam contineat, naturalémque calorem seruet: idque præcipuè facit si cum vnguine admoueatur. Hæc autem auxilia conueniunt iis qui statis temporibus neruorum dolores sentiunt, cuiusmodi podagrici & arthritici sunt:
E incommoda verò censentur iis quibus ante accessionem sudores prorumpunt, & quos accessiones cum sudore cõiunctæ obsident: nam si vinculis exciperẽtur, eorum symptomata fierent diuturniora. Interceptionis ratio fit, vt lanæ molles in latos orbes redigantur, hisque ab extremis manus digitis ad alas vsque brachium intercipiamus: eodémque modo ab inguinibus ad digitos vsque pedum progrediemur: ac partes quidem pedis quæ incuruæ sunt, itémque genua pluribus lanis excipiemus, quoniam eæ
F partes tum extendendo, tum flectendo facilè denudentur, quum alioqui carnis copia sit in eis perexigua, atque ita immoderatius refrigerentur: compressiones verò pro viribus fiant. Intercipiemus etiã particulas hoc modo: lanarum carpta extremitatibus superdamus, & vinculis laxis superexcipimus, & pro viribus iterum premimus: vbi omnes partes fuerint interceptæ, pulsus est per interualla contingendus, ne vitiare vires nos lateat: quo in casu debemus etiam exteriora contemplari, vt colorem, vt respirationem, excretionẽ, atque decubitum. Sudores verò qui erumpent, si ex mora fiant interceptionis, in eáque perseuerent, ac vires nihil minuantur, boni sunt iudicã-
G di. In accessionibus verò cessandum, & interceptiones soluendæ: in iis verò quæ calorem extremorum inuadendo augent, æstate citius expediendæ interceptiones sunt: hyeme verò diutius immorentur. Quæ autem intercepta sunt, non sunt directo exoluenda: sed partes brachiorum teneris manibus contrectantes, & ea quæ circumiecta sunt auferentes, æstate contegere togis oportet, hyeme verò manibus. nam aeri confertim expositæ refrigerantur: cæteras quoque partes exoluimus, quiete eisdem im-
H peratã: sique fieri possit, vt vnico decubitu vtantur.

De deligatione.

Deligationes fiant ad hunc modum: Lata vincula ex lana contorta, aut constricta & coacta, aut vestes attritas capimus, extremitatibúsque circumponimus, &

adhibita cura ne carnes contundantur, comprimendum obſequenter eſt, vt firmiter liges. quod rite procedet ſi vincula & lata & lenia fuerint. ſed magis etiam conſtringuntur poſt ſecundam comprehenſionem: neque enim caro offendetur, ſed comprimetur. Optima verò deligationis quæ ſatis ſit, menſura eſt, vt tota caro quæ circum partes deligatas eſt, cum rubore inſurgat, nóſque vaſorũ excitationem obſeruando, iterum vehementius comprimamus, cauendo ne particulæ in ſtuporẽ cadant, nóſque doloris cauſam afferamus. Optimus autem huiuſce rei terminus eſt, depulſio rigoris, & extremorum calor, quum ſcilicet inuaſio ſe remittit: in cæteris verò, quum ſymptomata remittuntur.

Antylli de ſuffitionibus, ex primo libro qui eſt de iis quæ extrinſecus occurrunt,

Cap. XIX.

SVffiunt medici mulieres quæ ex vtero ſuffocãtur, ſiue vterꝰ procidat, ſiue refrigeratus, ſiue ſiccatus, ſiue multo humore perfuſus ſit. Vtimur quoque ſuffitu in morbis comitialibus, heterocrania, capitis dolore, in recta ceruice ſpirãtibus, in aſthmaticis, in iis qui defluctione vexãtur & in iis qui canina cõuulſione capiũtur. In vteri verò ſuffocationibus, & caſu atq; auerſione mulieres ſuffiãt ſe myrrha, aut thure, aut bdellio: ſi verò ſedere mulier poſſit, in ſella qua parturientes vtuntur collocabimus, & totam pannis diligenter circumuallabimus, vt nulla pars nuda præter faciẽ ſit. Si verò ſedere aut propter ſuffocationem, aut propter imbecillitatem non poſſit, ſuffienda erit igni ſub veſtibus contecto. Vbi vulua procidit, tetris odoribus ſuffienda, vt hirudinum nidore, pennis aut capillis, aut lanis, aut ſpongiis combuſtis: vel ita ſuffitum parabimus cõiecto in ollam nouam vino, hæc inſpergemꝰ, atque ita ſuffitus fiet. Quum vulua refrigerata eſt, myrrham tritam, amomũ, caſiámque adhibemus: quum exſiccata eſt, ſampſuchum, ſpicam, crocúmque: quũ nimio eſt humore perfuſa, acetum, pulegiũ, irida, thymúmque. Poculum verò ligneum in ollã coniicimus, quod in medio ſit perforatum: poculúmque labris ollæ agglutinamꝰ, aut luto figulorum, aut paſta: in foramen verò calamum rectà perforatum ponimus, atque ita aptamus vt nulla ſit perſpiratio, alteri verò calami extremitati fiſtulam plumbeam aptamus, cuius lenè ſit labrum: mulierem ipſam in ſella ad partum edendum accommodata, cuius effractum medium ſit, collocamus: tum ignem leniter ſellæ ſubiicimus, & in ſellam calamum imponimus. eſto verò calami tanta longitudo vt plumbea fiſtula calamo aptata ſellam excedat. Fiſtulam hanc ori vuluæ admoueri iubemus, atque ita ignem ollæ ſubdimus: quo incendente, vapor ex iis quæ in olla ſunt elatus & per calamum tranſiens, in vterum perueniet. Circundatur autem plumbum manſuetudinis cauſa, vt ne calamus locum vellicet. Poſtquam ſatis fomenti adhibueris, calamo adhuc vuluæ inſidente, olla ab igni auferatur: nam ſi calamus ſubducatur, quum vapor aſcendens adhuc feruet, ſinus muliebris exuritur. In comitialibus verò, vt cognoſcamus vtrum eo morbi genere teneantur, ex gagate lapide ſuffitus fiet. Vt autem qui comate opprimuntur, expergiſcãtur, ex caſtorio, capillis combuſtis, ſulfure, eboris raſura, cornu ceruino, & equina vngula: in iis quibus altera capitis pars dolet, qui heterocranici vocantur, itémque in ſcotomaticis, & qui canina conuulſione corripiũtur, ex ſerpyllo, hederæ foliis, mãdragora, & fœniculo: in aſthmaticis & recta ceruice ſpirantibus, ex ſulfure, abrotono, hyſſopo, & mẽtha. Quibus ſuffitus adhibentur, ſedere debent, pãniſque circũtegi, & ignẽ in mediis cruribꝰ habere, & inclinatos hianti ore ſpiritũ attrahere. Vbi ſuffitus adhibitus fuerit, cæteri colluendi ſunt melicrato: qui verò thoracem malè affectum habẽt, lacte.

De olfactoriis, ex eodem libro, Cap. XX.

IIs quæ olfactu ſenſum excitant, vtimur in vteri ſtrangulationibus, vt caſtorio aceto diluto, capillis combuſtis, lanis cõcrematis, ſpongia itidẽ, & ellychnio lucernæ nuper reſtincto, ſulfure ignem nõ experto, quæ omnia ex igne ſuffiuntur: itémque hirundinibus fumum eructantibus. Vbi verò vterus procidit, odorari debent ſpicam, caſiam, coſtum, iridis folia, vnguenta odorifera, quæ etiã ad animi defectionẽ & nauſeam faciunt: & multò etiam magis vinum cum aliquo eorũ miſtum, aut acetũ in quo thymum, pulegium, ſatureia, origanum, apiúmque immaduerint. folia quoque vitis & roſarum conueniunt. Ad diſſolutionem autem virium quæ ex defectione oritur, hæc olfactoria ſunt apta: panis vſtus, polenta vino madeſcens, pomum, pirum, melopepo: at qui ex capitis dolore in animi defectionem cadũt, peucedanum, polium, baccas lauri, cupreſſi globulos, ſerpyllum, melanthium quod aduritur, odorari debebunt.

De abſtergentibus medicamentis, quæ ſmegmata dicuntur, ex eodem libro,

Cap. XXI.

SMegmata ſolent adhiberi vt cutis ſuperficies abſtergatur: alia vt ſcarificetur aperiatúrque corpus, alia ad porriginẽ, aut ſcabiem, aut morbũ pedicularem exterendum, aut ad lendium moleſtias tollendas valent. Abſtergent autem, nitrum, aphronitrum, ſal, mel, ſalis flos, cimolia, lomẽtum fabarum, fermẽtum hordeaceæ farinæ, furfur, cinis communis, pumex omnis, arena: attenuãt autem, veratrum album tritum, alcyonium, ſulfur, herba pedicularis, napy, cachry, pyrethrum, piper, limneſtis, granum Gnidiũ, euphorbium. Ad porrigines verò & ſcabiem, & morbum pericularem ſmegmata faciunt quæ conſtãt ex betæ ſucco, ptiſanæ cremore, ſulphure ignem non experto, veratro, herba pediculari, teſta ſepiæ combuſta. omnia autem ſmegmata corpori admouenda ſunt ſine vnguine in linteo ſicco, quum ſiccatum prius fuerit corpus, priúſque ſudauerit.

De iis qui ſanguinem ſiſtunt, ex eodẽ, Cap. XXII.

EOrum quibus ſanguis cohibetur, alia refrigerando, alia adſtringendo, alia agglutinando, alia ſiccando, alia adurẽdo ſanguinis eruptiones ſupprimũt. Ergo aqua frigida, pſyllii ſuccus, cicutæ, ſeridis, & herbæ ſanguinalis ſiſtit refrigerando: acetum verò, oxycraton, ſuccus portulacæ, plantaginis, rhois ſyriaci, hypociſtidos, balauſtii, adſtringendo: itémque galla, acacia, acreſta, ſquama, ærugo, gypſum, cadmia, ceruſſa diphryges vſtum, Samius aſter, terra Samia, electrum, rubrica Lemnia, & aranearum tela, & mãna thuris, cohibet agglutinãdo: & ſpongia noua aceto imbuta, vini fæx & aceti exiccando. at miſy & chalcitis, & atramentum ſutorium, & cauterium, adurendo, & corpora congregando. Initium verò à refrigerantibus & adſtringentibus ducendum eſt, & ad extremum adhibenda ſunt adurentia. Illud porro ſcire conuenit, aliarum partium eruptiones ſanguinis, poſtulare plurima remedia ſanguinem ſupprimẽtia: eas verò quæ ab vtero fluũt, quæque in profundis partibus manent & ſunt, omnino aliter curari: nam minus parent refrigerantibus, quippe quum vterus adſtringentibus præcipuè delectetur quæ per os erumpunt, ſiccantia non admittunt, nec quæ modò diximus, ſed iis quæ glutinant curantur: ſed ne iis quidem omnibus, verùm imponi poſſunt & quæ periculo vacant. nam ceruſſa, gypſum, & diphryges, & cadmia veneni vim habẽt: quæ quidem in ſanguinis eruptionibus partium externarum conuenienter adhibentur.

De collyriis, ex eodem, Cap. XXIII.

QVæ collyria propriè dicuntur, ea oculis adhibentur: læuigata verò quæ communiter integra nominantur, alia apponuntur, alia imponuntur: apponuntur autem vtero: imponuntur verò fiſtulis & ſinibus: quæque vtero adhibentur, purgationes prouocant, & fœtum educunt: ea autem ex colophonia, myrrha, & braſſicæ radice, dictamno, & elaterio conficiuntur. Debent autem collyria longitudinis quatuor digitorum eſſe, eorúmque figura caudæ muris eſſe ſimilis. ſunt etiam linamẽtis aut filo oblongo appendẽda, vt quum tẽporis quod ſatis ſit permanſerint, auelli foras queant. Collyriũ quoque cyprino vngendum: ſed animaduertendũ eſt ne vtero inflammato aut dolenti collyriũ admoueatur. Quæ verò fiſtulis & ſinibus indũtur, ea vt agglutinẽtur imponi ſolent. hæc autẽ ex melle cocto fiũt, aut ex taurino glutine, aut ex ærugine, aut ære cõbuſto: quæ fiſtulis indũtur, ea ad callos

exterendos imponimus, fiúntque ex melle, misy, atramento sutorio, chalcitide, squama nigra, radice marrubii, cedria, & seride. Hæc verò, & quæ in sinus induntur, esto lõgitudinis paris fistulis & sinibus: crassitudinis verò minoris, ne cunei instar imponantur. Spongia quoque & papyrus exiccata ex lino inditur, & in fistulas & in sinus exiccãdi causa, si exiccãdi sit necessitas: trahunt enim hæ ad se humorem, & vt dilatemus aperiamúsque ora fistularum, & locum vt collyria ingredi possint, præbeamus. Cæterùm collyriorum quæ ad oculos pertinent syluam & materiam exponimus, vbi de madefactionibus, & cataplasmatis, & empasmatis verba facimus. Vere parare collyria debemus: nam æstate eorum vis euanescit, & præcipuè aromatum aridorum contusorum: at hyeme etiamsi arida contundantur, nihil tamen lædẽtur. Cum humore autem contritæ inhorrescunt, neque vires remittunt, neque inter se permiscentur. Quandoque etiam (quemadmodum in regionibus quæ hyberna sæuitia rigent) medicamenta in humore trita suas vires hyeme amittunt: siquidem congelantur. Sed nec etiam valde sicca medicamenta conterenda sunt: nam puluerulenta eorum pars quæ purissima facultate est, euaporat, & in nihilum abit. Sicca autem per se terenda sunt, vt per tenuissimum cribrum sine vi traiici cum humore queant: non tamen humor confertim affundendus est, sed paulatim, vt semper strigmentosum & viscosum medicamentum teratur. Ex quo consequetur, vt quæ iniecta fuerint, inter se cohæreant: si verò totus humor affundatur, metallica residebunt, aromatica verò innatabunt, neque inter se vniri cogentur, neque sub pistillum cadent, quippe quæ præcurrant, & cum humore confugiant. Aqua autem esto pluuia. ea nanque tenuis est, & omnia permeat: sin secus, collyrium vino excipiendum erit. Quæ autem ex metallicis parantur, multo tempore læuigantur: quæ ex succis, exigui temporis contritione indigent. Vbi verò satis fuerint læuigata, gummi collyriis additur vt componãtur: & quia postquam siccata sint, facit vt collyria non frangantur: nullam tamen propriam facultatem oculis gummi præbet. Vbi verò cõfecta fuerint, in æneo vase reponentur: nam quæ ad oculos pertinent, meliora ab ære fiunt. At quæ ex succis constant, iis vtendum statim est: quæ verò ex metallicis conficiuntur, inueterata meliora redduntur.

Vsus collyriorum & modus.

Lippitudini autem incipienti conueniunt ea quæ ex glaucio, croco, & sarcocolla conficiuntur, idque præsertim æstate. Defluxioni verò, quæ ex rosis, quæ ex ossibus palmularum combustis, quæ ex summis oleæ coliculis constant: vehemẽtibus doloribus, quæ ex astere, quæ ex amylo, quæque Babylonia vocantur. Ad chemoses verò facit collyriũ ex pompholyge, ex cerussa, ex nardo. Ad vlcera quæ ex thure fiunt, ad affectiones quæ inueterarint, valẽt acria collyria: eadem ad hebetes oculos accommodata sunt. Collyriorum autem materiæ apud omnes sunt: cæterùm in chemosi, & vehemẽtibus inflammationibus infundere collyria conuenit, ne specillũ contingens morbum irritet. In cæteris casibus sublinenda sunt. Verùm oculus non est acie specilli tangendus, sed palpebra inferiore illita medicamentum apponendum. Illitiones verò quæ per subiectionem & quæ per euersionem adhibentur, nescio quid decori continere videntur, cæterùm non sanant: nam quæ ex subiectione fiunt, oculos soluunt, specillo obsistente fricãdo. Quæ verò per euersionem admouentur, palpebris callos obducunt: quæ liquidæ vocantur, vtiles sunt ad hebetudines & incipiẽtes suffusiones, fiúntque ex Attico melle, opobalsamo, felle, & præsertim hyænæ: si id nõ sit, viperæ, aut aquilæ, aut vlturis, aut perdicis, aut gallorum alborum, aut coracinorum piscium. quandoque fœniculi succum capiunt, aut oleum quod ob vetustatem sit pertenue & solutum: aut liquorem cyrenaicum, aut cinnamomum, aut semen eius quod besasa dicitur, quod nos agrestem esse rutam existimamus. Humidæ porro attenuare, calfacere, & purgare possunt. Omnia autem medicamenta oculorum, & præcipuè liquida, si accommodatè admoueri debeant, non pleno capite, & mollita aluo adhibenda sunt. Quod præsertim in liquidis obseruandum est, ídque in puro aere, austrino, sud dio: nam spirante Noto, & cælo nubilo, aut humido, aut frigido & condensato, inutiliter admouentur. Idem vsu venit in cæteris collyriis quæ ad acumen visus pertinent: itémque in aliis omnibus quæ ad lippitudinem faciunt, eadem aëris obseruatio seruãda est, nisi fortasse quispiam sic vrgeatur vt eis vtatur: quo casu & rarò & paucis vti debebit.

De pastillis, ex eodem libro,

Cap. XXIIII.

PAstillorum sunt tria genera: quorum vnum potui datur, alterum in aluum coniicitur, tertium illinitur. De pastillis verò qui potui dantur, tum dicemus quum de iis qui ægrotis offeruntur, verba à nobis fient: de cæteris nũc instituta est oratio. Eorum ergo qui induntur alii obtũdunt, alii adstringunt, alii adurũt. Iis qui obtũdunt vtimur in iis quibus per infernas partes acria excernuntur, & quæ intestinum omnino mordeant. Eorũ materiæ sunt amylum, Samius aster, pompholyx, gummi, tragacantha, dulcis radicis succus, opium, manna, bdellium. Hi pastilli triti cum cremore ptisanæ, aut etiam cum polline, aut cremore furfuris, aut lentium decocto iniiciendi sunt. Adstringentibus verò vtimur in quibus fluxum immoderatum sistere studemus, & in quibus roborare intestinum volumus. Horum materia est alumen, acacia, hypocistis, rhus Syriacus, balaustium, œnanthe, galla, malicorium, myrtus. Induntur hi cum succo rosarum, aut lẽticularum, aut plantaginis. Adurentium vsus est in depascentibus vlceribus. Fiunt illi ex sandaracha, calce viua, squama æris, charta combusta, & cæteris huius generis. Sunt autem imponendi pastilli huiusmodi, postquam ægroti comederint & biberint, ne stomachus ab exhalatione feriatur. Præterea antequam indantur, clyster ex muria imponendus est, vt vlceribus prius abstersis pastilli indantur, quippe qui eo modo efficaciores sint futuri. Cæterùm quos iniecturi sumus, in vasculum coniectos plurimùm agitare oportet, & ita indere, ne medicamentum in fundo vasis subsidat. Vbi autem canaliculum ano imposuerimus, exprimere debemus, & vertere eodem in loco, ne si fortè vlcere obsideatur ea pars, medicamentum concidat. Pastilli verò qui illinũtur, parẽ vim habẽt cum iis qui infunduntur: nam alii adstringunt, vt is qui ad Andronem authorẽ refertur: itémque is qui à Polyida est confectus, & croceus, & fuluus, qui ex lanis sordidis fiunt. Tales etiam sunt qui ex halicacabo constant: valéntque ad exanthemata, herpetas, ignem sacrum, intertrigines, sanguinis eruptiones, & vlcera fluentia. Alii hebetant, & ad epinyctidas, carbunculos, & vlcera maligna faciunt.

De pessis, ex eodem libro,

Cap. XXV.

PEssi vtero soli admouentur. Eorum tres sunt differentiæ: alii nanque molliunt, adstringunt alii, alii denique aperiunt. Mollientibus ad vteri inflammationes, exulcerationes, perfrictiones, strangulatus, auersiones, & inflationes vtimur. Fiunt autem ex cera Tyrrhenica, cyprino, susino, pinguedine anseris aut gallinæ, butyro insulso, resina deusta, medulla ceruina, fœnograeco, & similibus. Apertientes vtiles sunt quum purgationem suppressam prouocare volumus, aut conniuentem compressámve vuluam emendare: híque ex melle, artemisia, dictamno, brassica, dulcis radicis succo, ruta, & scammonea. Adstringentium vsus contrarius est aperientibus: nam fluorem muliebrem cohibent, & vterum suspensum contrahunt, & prolapsum reprimunt. Cæterùm materiam adstringentium suprà comprehendimus quum de collyriis & pastillis loqueremur. Pessi crassitudo instar strigmenti, & paulò spissior facienda est: deinde lana tortili linamento similis duplicata medicamento tincta in os vuluæ indenda est, sic vt stuppam oblongam alligatam habeat, quo facilè pessus extrahatur.

De medicamentis quæ infunduntur,

Cap. XXVI.

VTimur iis quæ infunduntur, propriè in vtero per specillum, quod infundendo in ipsum liquori accommodatum est, quod μητρεγχύτην vocant: in sinu verò qui ante vterum est, per follem. Id verò quod infunditur &

in sinum & in vterum, est eiusdem generis. Potest autem infusio mollire, adstringere, calfacere, inflationes discutere, dolores mitigare: quæ omnia pro materia ex qua constat, solet efficere. Debet autem liquida esse, aut oleo paulò crassior.

De vnguinibus, ex eodem libro,
Cap. XXVII.

VNguinibus vtimur in iis partibus corporis in quibus neque madefactioni neque cataplasmatis est locus, vt in palpebris, auribus, summo naso, & tota facie: siquidem à cataplasmatis grauatur, & à madefactionibus defluentibus læditur. Eadem quoque admouemus iis partibus quæ multum mouentur, quum in eis cataplasmata consistere non queant, & madefactionibus vti non possimus. Præterea inungimus feruidas inflāmationes, & quæ naturam erysipelatis referunt, quæq; & à cataplasmatis & à madefactionibus irritātur. Exulcerationes quoque quæ in sūma cute sunt, & desquamatas inungimꝰ: quippe quæ à cataplasmatis & madefactionibus aggrauētur: itémque suggilata, & laxos tumores, & alia permulta inungimus.

Materiæ vnguinum ad frontem & oculos fluentes accommodatorum.

Ex leuibus vnguinibꝰ est album oui vel per se, vel cum rosaceo, vel cum vino adstringēti, vel cum sitania farina. Valentius fit ex ouo cum manna, aut cum gūmi. Magis etiam colla aqua feruenti resoluta, & cochleæ albæ cum testis contritæ, eæque vel per se vel cum ouo. Crocus quoque cum vino illitus mitigat, & magis etiam glaucium ex vino. Præstantissimum est quod ex Lemnio sigillo, & aceto, aut succo herbæ perdicii conficitur. Acacia itidem fulua cum vino similiter iuuat. Ex his quædam tensam frontis & temporum cutim faciunt, & idcirco vasa comprimunt, & ad sanguinis defluxionem amoliendam valent: alia verò vnà cum protensione, sua adstrictione vasa adstringunt.

Vnguina faciei.

Exanthemata quæ in facie nascuntur, ouo cum cerussa, aut lycio cum amurca superficie tenus decocto illinūtur. Facit hoc etiā ad fissa labia. suffusiones verò succo thapsiæ illinendæ sunt, aut hyssopo viridi. Faciem verò maculatam prius fouere debemus thymo, aut satureia, aut origano, in linteum rarum coniectis, & aqua calida decoctis, & floribus impositis ita illinere.

Vnguen aurium quæ inflammatione obsideantur.

Aures inflammatæ, ac præcipuè ex plaga, colla cum aqua, aut myrrha cum vino, aut māna cum vino illinuntur. Exanthemata verò capitis, postquam derasum caput fuerit, cimolia cum aceto, aut betæ succo oblinimus: quæ humidiora sunt, cedria: quæ glutinosas sanies excernunt, amygdalino vngimus: quæ nasum & nares obsident, vnguine quod ex alumine, myrrha & aloë constat, curantur. Erysipelati verò glaucium, vel succum plantaginis, vel herbæ sanguinalis aut lentisci, aut cicutæ, aut acaciæ, aut hypocistidos adhibemus: sed suillum fel ad erysipelata est omnium accommodatissimum. Humida verò pinguibꝰ, vt seuo, butyro, cera Tyrrhenica cum rosaceo, oblinimus: pudenda verò valde adstringentibus & attenuantibus, vt mella cum squama æris, aut aloë cum vino mulso: sed melius est brathy aloë inspergere, atque illinere: intumescentes verò partes in hydropicis, aut aliis generibus morborum, cimolia cum aceto, aut cum fece vini liquida, aut ipsa fæce vngimus. Corpora verò præ pinguia, sunt tota melle cui sal admixtus sit, illinenda: sed melius est in eiusmodi coporibus vt calami rore vtamur. Myrmecia verò heliotropii, aut chelidonii, aut batrachii succo inunguntur. Epinyctidas verò liquore cyrenaico, aut parthico cum vino dulci, aut calce viua cum oleo, aut coriandri succo illinimus. Vermes concretos coagulum leporis, aut alterius cuiusuis animalis illitū educit: ad scabie obsessas partes cardamomum aceto illinimus. Ad ambusta verò, ne pustulæ excitentur, myrrha ex vino læuigata valet: ad idem facit alumen scissile ex aceto & lixiuio, & calx viua ex aqua. Vnguiū quoq; reduuias alumen liquidū illitū mirè iuuat. Perniones nasci non sinit thus, & alumē, & seuum suillum illitum. Ad scabiei molestias & pruritus facit herba pedicularis cum viuo sulfure & aceto. Ad tumidas eminētias alterci succus valet: ad eminentias verò quæ in ano & pudendis sunt, alumen scissile cum myrrha stacte & atramento sutorio facit.

De malagmatis, ex eodem libro.

Malagmatū tres sunt maximè differentiæ: alia enim ex quibusdā siccis, radicibus, inquā, herbis & seminibus fiūt: alia ex metallicis, aut iis quæ metallicis proportione respōdent: alia ex succis, seuo, lacrymis, & quæ coniunctè molliuntur. Quæ autem ex siccis conficiuntur, coctione nunquā egent, sed solū liquefactione. In hoc genere sicca sunt liquabilibus affundēda, quoniam radices & herbæ decoquendo frigerentur. Si verò exigua portio aridorum imponatur, cætera erunt prius decoquenda, & quum ea satis cocta fuerint, ab igni detrahentur, & sicca adiiciētur: quæ verò ex metallicis & liquabilibus fiunt, quomodo paranda sint, tum exposuimus quum de emplastris loqueremur. Cæterùm quæ ex siccis constant, hypochondriis, & omnibus mediis partibus cōmuniter, & præcipuè stomacho imbecillo, aut non appenti, aut non concoquenti, aut flatus pleno conueniunt, vt quæ ex seminibus, quæ ex sertula campana, quæque ex sampsucho constant. Defluxione verò laboranti, aut æstuanti, quæ ex œnanthe, quæ ex alumine, quæque ex omphacio fiunt. Lieni verò & iecori conueniunt ea quæ ex myrobalano, ex ammoniaco, ex visco, ex aceto, ex calce, ex cardamomo, ex nitro, ex radicibus capparis cōficiuntur. Pectori & sanguinis reiectationibus adstringentia sunt idonea, vt quæ ex alumine, ex œnanthe, ex salicibus, ex bitumine parantur. Ad tabē facit quod ex baccis lauri, quod ex marrubio, quod ex cardamomo, quódque ex lixiuia fit, quæ etiam ischiadicis cōueniūt: at capiti, quod ex baccis lauri, quódque ex cachrye constat. Hæc autem exempli causa dicta sint, quoniam alibi quæ facultates sint malagmatum ad singulas res accōmodatorum, explicatum est. Quæ ex adipe & cera fiunt, præcipuè in neruis & articulis obduratis vtimur, & horum descriptiones apud omnes sunt vulgatæ. Iis denique quæ ex materia metallica parantur, artubus obduratis, & digestione per halitum indigentibus, adhibentur.

De acopis, ex eodem libro,
Cap. XXIX.

ACoporum commodus est vsus vel in iis qui permanente & assidente impinguatione indigent, quum madefactiones propter earum defluxum nihil magnopere possint: vel in iis quibus propterea quòd morbi inueterarint, madefactiones minimè sunt idoneæ. In quo genere sic post madefactiones acopa adhibētur, sicut etiam malagmata post cerata. Acoporum sunt tres differentiæ: calefaciunt, molliunt, cutim scarificant: calfacientibus in acutis morbis vtimur, vbi neruos læsum iri suspicio est: vel quum extrema refrigerata sint, ita vt dificulter calfieri queant: vel quum sudores cum perfrictione ægrum vexant: mollientibus verò, in morbis diutinis. Scarificātium vsus est in diuturnis morbis qui difficulter amouentur: segniores sunt, in quibus etiam sinapismum commendamus. Materiam verò scarificantem & calfacientem tum sumus persequuti quum de madefactionibꝰ & emplastris differuimus.

De iis quæ sternumenta excitant,
Cap. XXX.

STernutamēta excitātibus vtimur, vel vt eos qui nimia propensione in somnum detinentur, excitare festinemus, vel vt mentem desipientem ad statum redigamus, vel vt fœtum aut secundas expellamus, vel vt aculeos qui in pectore latent, in aspectum adducamus, vel vt vertiginē sedemus, vel vt aliquid expellamus quod in aures conciderit, vel vt diuturnā affectionē quæ in capite resideat, amoliamur & discutiamus, vel vt spiritū prolapsū siue in parte, siue in toto corpore, erigamus & roboremus, vt in resolutione, in morbo attonito, & morbo comitiali. Excitat autem sternutamēta castoreū læuigatum. penna madefacienda est, & ea castoreum excipiendum, ac in nares indendum: & postquam pennam in naribus versaris, nares

comprimendæ ſunt. Si maiore vti velimus, caſtoreo piper addemus: ſi etiam vehementiore, ſtruthium pyrethro, aut vuam taminiam piperi admiſcebimus: in quo caſu piper album adbibendum eſt. Sinapi verò non eſt accommodatum, quoniam caput replet. Præterea iis qui dicto audiẽtes eſſe poſſunt, imperandum eſt vt ſpiritum intrò attrahant, & manſuetum lumen, aut ignem, aut ſolem aduerſum intueantur. Melius eſt etiam vt ægrotis ſupinis & ſurſum verſus recũbentibus quàm ſedẽtibus, ſternutamentum excitans medicamentum imponamus: quumque ſum pſerint, deambulent, ſi modò poſſint, ſurſumque reſpi B ciant: quique lauari poſſunt, lauẽtur, ita vt caput largè perfundatur. In caro & cataphora & ſingultu tempus accommodatum eſt vt feſtinemus: idem eſt quum ſecundas aut infantem mortuum expellere oporteat. Ne ſit autem ſternutamentum inefficax, ſed & vbi exciderint iam medicamẽta quæ abigendo fœtui prius ſumpta fuerint, vel etiã inſeſſus, ita ſternutamentum ciens medicamentum admoueatur. Idem quoque tempus in aliis obſeruandum eſt, & item in iis quæ in aures exciderunt: at in febribus tempus eſt commodum quum febris ſe remitit: in C morbis diuturnis, in diebus intermittentibus. Ii verò qui præſidiorum materiam perſequuntur, vt venæ ſectionis, purgationis, clyſteris, vomitus, & localium, & maiorum, vt cucurbitulæ, arteriarum ſectionis, hirudinum, ſinapiſmique, ea quæ ſternutamenta cient, adhibere poſtremo loco debent.

De medicamentis quæ inſperguntur, quæ empaſmata vocantur, ex eodem libro, Cap. XXXI.

D Empaſmata, cataplaſmata, & diapaſmata differũt. empaſmata enim ſũt quæ, vt immoderati ſudores aut alia per halitum digeſtio cohibeatur, aut vt cutis extremitas ſcarificetur, aut pruritu tentetur, adhibentur: cataplaſmata autem dicuntur quæ vlceribus ſuperdantur: diapaſmata verò quæ ad ſuauem odorem cuti conciliandum, aut toti corpori tribuendum, aut partibus, vt alis & feminibus, accommodata ſunt. Ergo quum ſudores aut digeſtio per halitum infeſtant, vtendum eſt ceruſſa trita, aut E gypſo, aut argenti ſpuma, myrto ſicca læuigata, malicorio, rhoẽ ſyriaco, ſorbis ſiccis tritis, polentis, amylo, pollinne, galla acerba, acacia. Vt autem pruritus & ſcarificationem excitemus, eos quibus empaſmata fuerint admouẽda, in ſole ſicca frictione confricamus, & prius laxamus ſenſim exercẽtes, tum empaſmata adhibemus: atque hydropicos quidem arena, fæce vini vſta, cimolia, gypſo, nitro, ſaléque: iſchiadicos, recta ſolùm ceruice ſpirantes, & diuturnis capitis morbis oppreſſos, ſulfure, ſinapi, naſturtio, cachrye, pyrethro, pipere, & nitro oblinimus.

De cataplaſmatis ex eodem libro, Cap. XXXII.

F Ex cataplaſmatis alia ſordidis vlceribus conueniunt, & ad ea purganda ſunt accommodata, vt æs combuſtum, eruum læuigatũ, ariſtolochia longa, panax, cadmia, & diphryges: alia comprimunt carnes excreſcentes. Comprimit autẽ placidè ærugo, ſquama: magis verò calx, fæx: vehementer verò miſy, chalcitis, atramentum ſutorium, elaterium. Conchulæ verò combuſtæ adhibentur vt morſus ab vlceribus excitatos mitigent. pinus verò & ſpina G Ægyptia & cinis femoribus inſperguntur.

De diapaſmatis, ex eodem libro, Cap. XXXIII.

Diapaſmata ſunt, ceruſſa, iris, terra ſelinuſia, myrtus ſicca læuigata, lauri baccæ aridæ, manna, ſpica, folium, amomum, iunci odorati flos aridus.

De perunctionibus ex eodem libro, Cap. XXXIIII.

Perunctionibus vtimur in iis meatibus qui ſenſu percipiuntur: in quos medicamenta ad ſtrigmenti craſ H ſitudinem indimus, vt in os, in nares, in aures, in ſedem, in meatum vrinæ. Horum vis eſt aut exiccans, aut humectans, aut adſtringens, aut incidens, aut ſoluens, aut denſans, aut læuigãs, aut ſiſtens, aut molliens, aut dolorem leniens. Ac ſiccantibus quidem vtimur in aphthis oris & A cæteris humidis vlceribus: eodémque modo ſi in naribus aut alliis meatibus humida vlcera & ſaniem emittentia ſint: huius generis ſunt iris trita cum melle illita, linteum nouum combuſtum, paſtillus ex hirudinibus concrematis, amurca olei, fæx vini combuſta, & vino aut aqua reſoluta. Humidæ verò perunctiones ſiccis & carbonum naturam imitãtibus vlceribus conueniunt, qualia præcipuè in auribus & naribus oriuntur. Humectantur autem perunctiones quum ex ſuccis humectantibus parantur: quorum ſyluam quum de madefactionibus loqueremur, demonſtrauimus. Sed vitandum eſt ne ſuccos huiuſmodi capiamus, in quibus aliqua vis corrumpendi inſit: ſiquidem tales adhibiti non ſolùm ori, ſed cæteris etiam meatibus ſenſilibus nocent. Quæ adſtringunt, vlceribus oris depaſcẽtibus, & gingiuarum madoribus, & affectionibus herpetis naturam referẽntibus, itémque tonſillis, & vuæ laxationibus, & arteriæ defluxionibus accommodãtur. Adſtringentium verò materia, tum ſimplicium tum compoſitorum, eſt omnibus perſpicua. In his eſt id quod ex moris conficitur, quódque ex capitulis Punici mali conſtat, & anthera, aut cõfectio quæ ex roſis paratur. Læuigantium vſus eſt in arteria exiccata, aut quæ aſperitatem cõtraxerit, in voce rauca, in gurgulione, in tonſillis occluſis. Ex eo genere eſt tragacantha, gummi, nux pinea, vua paſſa dulcis, mel crudum, faba freſa cum melle, dulcis radicis ſuccus, confectio ex papaueris capitibus quæ ex vino ſcybelite ſit facta. Incidentibus & ſecantibus vtimur in anginis, quum ea quæ nos vexant & quæ inflant, quæ ad guttur & os pertinent, attenuare ſtudemus. Hoc verò genere continetur nitrum cum melle, ſinapis in ſuccum redacta, ſuccus braſſicæ, ſemen rutæ ſylueſtris, pyrethrum, cardamomum cum melle. Iis verò quæ denſare poſſunt, vtimur ad ea ad quæ ſiccãtia diximus accommodari: huiuſmodi autem ſunt quæ refrigerant. Quæ verò mollire pollicentur, eiſdem quibus etiam humectantes, conũeniunt.

De medicamentis ad aures accommodatis, ex eodem libro, Cap. XXXV.

Medicamentorum quæ auribus conueniunt, alia ad dolores ſedandos, alia ad vlcera, alia ad aures purulentas, alia ad ſonitus accommodata ſunt. Opium papaueris lacte aut aqua reſolutum doloribus prodeſt: ad idem facit mãdragoræ & cucurbitæ ſuccus, & oleũ in quo blatta animal ſit incoctum, aut aſelli qui ſub hydriis naſcuntur, aut terræ vermes: itémque pinguedo phocæ delphinique, & butyrum, & animalium medullæ, ſandaracha ex melle, amygdalinúmque & roſaceum, & irinum, & garus: alumẽ quoque cum melle & cedria, & paſtillus qui Heræ dicitur. Acoribus verò purulentis vtile eſt lentiſcinum, terebinthina, tetrapharmacum reſolutum, confectio ex adipibus, & quæ ex cadmia conſtat, ſi reſoluãtur. Ad vlcera verò quæ in auribus ſunt, adhibeatur etiam oleum in quo ſenecta ſerpentis ſit incocta, aut cuminum Æthiopicum: myrrha verò aut thus, aut veratrum nigrum, aut caſtoreum cum paſſo læuigata & inſtillata, ſonitus perſanant.

De iis quæ dentibus conueniunt, ex eodem libro, Cap. XXXVI.

Quæ dentibus adhibentur, partim concuſſis, partim eroſis, partim dolentibus, partim denigratis conueniunt. Stomatica igitur & perunctiones, vt confectio ex moris, aut quæ ex roſis ſit, aut anthera, concuſſos dentes ſiſtũt: idémque faciũt diphryges, æs, ſquama cum melle, ſi dentes eis confricentur. galla quoque nigra aceto incocta, ita vt quarta pars relinquatur, prodeſt vt eo decocto dentes laborantes colluantur. liquidum etiam alumen idem præſtat. Iam & piper in loco inani dentis dolẽtis impoſitum, dolorem mitigat, eundem lenit galbanum illitum, & cera cũ maſculo thure, & acetũ, ſi os eo colluatur, & caricæ pingues, & allium, & myrrha incocta. Ne verò nigri fiant aut corrodãtur, ea ſmegmata quæ ad dentes accommodata dicuntur, faciunt: ex quo genere eſt ſal cum pulegio, aut cornu ceruino, aut ſepiæ teſta, aut ouorum læuigata putamina.

De ingressu in oleum, ex Herodoti libro de remediis extrinsecus occurrentibus,
Cap. XXXVII.

A Descensus in solium ex oleo conueniunt iis qui diuturnis febribus cum perfrictione conflictantur: iisque qui lassitudine fuerũt oppressi,& iis quibus dum febri iactantur, dolent nerui qui ossibus sunt admoti. Tempus omne accommodatum est, omnisque ætas,sed magis senilis. Atque in symptomatis cum febri coniunctis apti sunt huiusmodi ingressus in declinatione: in quartanis verò febribus, etiam in statu. particularia verò tempora sunt,vt in remissionibus in omnibus conueniant: in B conuulsis verò& dolentibus,& vrinæ suppressione,vt festinemus. Cæterùm quinta olei pars calfacienda est,reliquũ in balnei soliis fit:nam quod in balneis est, neque satis calidum redditur,neque totum rite ad ignem calefieret:siquidem ad secundum vsum inutile redderetur, quandoquidem nidorosum fieret.Solium verò in quo oleum sit, ad proportionẽ ægrotantis magnũ esse debebit. Locetur autẽ in tentorio, aut domo ex omni parte inclusus:esto autẽ in sella,super qua endromis ponatur, perforata per interualla quaternûm digitorũ, cuius C initia consuta sint lignis quadratis oblõgis:id quod facimus quia ægroti qui carnis mole sunt onusti, non facilè à solio auferantur: dilabuntur enim gestantium manus.Quod si cauẽdum sit ne fiat, manib⁹ tenaciter apprehẽdenda sunt corpora,quæ res carnes tenues & imbecillas contundit. Præterea decubitus in nudo solio difficilem actionem tum sua duritia tum verò feruore efficit: æs enim vehementius incalescit. quam etiam ob rem iubemus vt spongias substernant,vt ad mollia corpora ægroti adnitantur. Foramina verò adhiben- D tur,vt postquam fuerint deportati, oleum defluat. Ergo cõstitutus æger in sella,caróque reddita æqualis per mollem & moderatam frictionem fuerit.Reuolutis autem lignis,in oleum rite imponatur: reuoluantur verò in cõtrarium ligna,vsquedũ ægrum in subiectis spongiis statuant, pársque ad caput spectans esto sublimior.Prima autem olei oblatio mitis esto: vbi paululum immorati homines in humore quieto fuerint,oleum per se agitẽt quique adstant,conuenienter rationi eosdem perfundant. Sed non est ignorandum, & multum, & præter animi sententiam E ex eo motu calorem excitari.Si verò feruidiore temperie indigeant,calidius oleum erit affundendum:infusio verò ad pedes & ad solium fieri debet. præterea qui caput perspergit, immergendus est,sed spongia mollis ante oculos admoueatur. Temporis mensura definienda est in iis qui solutionis causa descendunt in oleum, vt vel rigorem,vel febrim,vel inflationes soluant:& in iis qui alimentũ malè distribuunt.in principio enim, vt corporis raritate in facie madidum vaporem capiant: postea verò, vt longiore F tempore immorentur. Præterea sciendum est, ex hoc ingressu in solium multos sudores,atque adeò plures quàm in balneis, excitari. Quocirca vires omnium nobis scopi erunt propositi: cum quibus sudorum etiam qui excernẽdi erunt,habenda est ratio.Si verò doloris,aut conuulsionis,aut vrinæ suppressionis causa in soliũ ex oleo descendant, non modò vires, sed etiam eorum quæ infestant elationem aut diminutionem, considerare conuenit. Vbi autem è solio decreuerimus hominem educere, ligna deuoluimus, & eum auferimus: qúmque in sella fuerit G locatus,spõgiis calidis compressis,tum linteis obductum efferimus: faciem verò aqua lacteo tepore perfundimus:sique ob exolutionem fiat, etiam frigida.his confectis eum in tentorium deferre celeriter oportet, aut in eundem locum traducere in quo fuerat prius: etenim in puro temperatóque aëre quamprimùm eum statuere necesse est,eandémque diligentiam & curam quam iis deberi diximus quos animi defectio premit, adhibere. Eos autem qui morbis per circuitus redeuntibus tenentur,alternis diebus: qui verò ob aliquod symptoma vrgens H hoc præsidio vtuntur, singulis diebus in solium demittemus.

De insessu in solio, ex hydrelæo, ex eodem libro,
Cap. XXXVIII.

A Si debiles sint qui in hydrelæum se demittunt, endromide amicti ingrediantur: si robusti, etiam sine veste id faciant. Oleum autem cum aqua diligenter miscendum est,nec minus quàm sexta pars esse debet: qui verò lassitudinis aut diuturni laboris causa in hydrelæum descendunt, in secunda balnei domo multum temporis insidere in solio debent.

De marinis,ex eodem libro,
Cap. XXXIX.

Deinceps sequitur vt de marinis dicendum esse videatur: hæ nanque medicamentosa qualitate sunt B præditæ,&ad multas affectiones valent.mordent hæ carnem,& extremitatem cutis vellicant, suáque densatione ac siccitate humorem qui nimius redundat in corpore,bibunt atque consumunt:quamobrẽ vtiles sunt iis qui articuli defluctione laborãt.Sunto autem hæ tepidæ ad summum,vt in eis immorari ægroti diutius possint:nam maior caliditas citius quàm par est vires soluit: nationes verò in iisdem fiant,vt prædictæ vtilitates capiantur.Quum verò sint vtiles iis quorum artus defluxione tentantur, & quorum malè affecti sunt nerui,eædem sunt incommodæ C morbis vesicæ, aut vlceribus, & item exanthematis quæ per superficiem erumpunt. Optimum est vt post earum vsum balneo vtantur: sin minus, aqua dulci omnino perspergantur: nam marinæ humor in corpore relictus crassescit, & cum summa molestia aëris attractionibus quæ fiunt,assidet.Nationibus verò in mari vtantur ii qui frigida,quique calida lauantur. post quos,omnes ii qui oleo se vnxerint, vt totam eam humiditatem quæ corpori adhæsit abluant & abstergant,eradantur. Quoniam verò sæpenumero affectiones exigunt multarum aquarum expe- D rientiam, optimum fuerit si vtendum sit calidis & frigidis,vt ab aquis thermarum, quæ marinas etiam præcedant,initium ducamus.

De sudorem euocãtibus,ex eodem libro,
Cap. XL.

Quæ sudorem euocant,non solùm iis vaporibus quos ex se calidos siccósque mittunt, vtilitatem afferunt: (huius enim causa idem faciunt, quæ ad illorum imitationem excogitantur) sed quadam etiam propria eorum E facultate. Etenim tenues euaporantésque exhalationes in puro & vndique aperto aëre perlatæ, morborũ sobolem in corporibus eliquant, & reliquum carnis cõdensant, & totam corporis molem calefaciunt. eadem res spiritum firmat,sique aliquid in eo crassum & perhumidum fuerit, excernit, simúlque humorem qui in capite insedit, consumit. Vtplurimum verò contrariam vim aquis spontẽ nascentibus id habet. Est autem iis accommodatum qui caput dolent, quique scotomatici sunt, & qui difficulter F audiunt,& quos aurium sonitus vrgent: itémque oculis suffusis & stomachi madoribus,& defluxionibus,& exanthematis in cute efflorescentibus:malo etiam corporis habitui, & regio morbo inueterato: iis itidem qui & multam & segnem carnẽ aceruarunt.Morbos quoque incurabiles sanat:nam hydropẽ quem catasarca vocãt nullo alio præsidio vtentem, emendat & corrigit.idem iuuat eos quos ascitas nominamus. Qui permanentibus diuturnisque morbis tenentur, post accessiones vti sudorem euocantibus debent:qui verò prædictorum morborum causa experiuntur,statim nulla mora interposita vtantur.Ne- G que enim in partibus malè affectis licet fluxum intueri, quum inanitiones ex toto corpore æqualiter fiant: siquidem humores ex omnibus partibus expelluntur,caróque humiditates emittens,cum quadem densa compresione siccatur, vt ne id quidem quod sibi infundi possit, excipiat.Post exudationes alii in balneas & marinas natationes se demittant: alii solis natationibus contenti sint: alii calida aut frigida aqua perfundantur.Ordo autem qui in iis vtendis seruandus est, similis sit ei quem in aquis per- H scripsimus. Quæ verò ad imitationem eorum quæ suapte natura sudorem euocant, excogitantur fomentatiunculæ, quæ multo minorem vtilitatem quàm pollicentur afferant,quum casus vrget,adhibeantur.

Galeni, de remediis metasyncriticis,
Cap. XLI.

IN omnibus diutissimè inueteratis morbis, quum cætera auxilia nihil profecerint, omnes fere ea remedia quæ methodici metasyncritica nominant, adhibere consueuerũt. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida, aut per se ipsa in partibus affectis inest, aut propter huiusmodi humorum frigiditatem fuerit exorta, medicamenta ex sinape, & thapsia, atque ex similibus adhibeo: ad siccas verò & calidas non vtor. Cæterùm qui dignoscere affectiones non possunt, ad eiusmodi medica- B menta, velut ad sacram (vt aiunt) anchoram confugiunt, & sæpe id quod opus est efficiunt, quòd plerosque homines eiusmodi affectiones ob malam & vitiatam victus ratio- A nem infestent.

Quæ ruborem inducant,
Cap. XLII.

NAsturtii semen coxendicũ capitisque dolores, & cætera omnia quibus rubore opus est, excalfacit æquè ac sinapis, eodémq; modo helenii radix: eáque continuis articulorũ lapsibus, qui ex humore procedunt, opitulatur. Fimo autem colũbarum syluestrium frequentissimè vtor: eo etiã cum semine sinapis contuso & cribrato pro sinapi vtor in ischiade, hemicrania, tenebricosis & terrificis imaginationibus, cephalæa, laterum, scapularũ, tendinũ, lumborúmque doloribus diuturnis. Iam verò facit etiã ad renum vitia, & ad colicas affectiones, & ad pedum articulorúmque dolores, quum nondum callum obduxerint.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM liber vndecimus.

Ex Dioscoride, de simplicium medicamẽtorum facultate, per ordinem literarum ab A vsque M. & eorundem apparatus.

A

ABrotonum quod fœmina dicitur, arboris specie frutex est, subcandidus, foliis circum ramulos minutim incisis ad seriphi modum, florum plenus, corymbis in summo auri fulgore comãtibus. quod æstate natum est, id gustui amarũ est: tale autem Siculum videtur esse. Alterum verò mas voca- D tur, éstque sarmẽtosum: folia habet tenuia, vt absinthium. plurimum in Cappadocia, Galatia, & Hierapoli Syriæ nascitur.

Agallochum lignum est quod ex India atque Arabia aduehitur, thyiæ ligno simile: éstque odoratum, cum amaritudine quadam gustum adstringens. cortex corii similitudinem habet, éstque versicolor.

Agaricum fertur radix laserpitio similis, non densa superficie, sicut laserpitium, sed tota rara. eius alterum mas, alterum fœmina. Præstat autem fœmina, rectas intus ha- E bens diuisiones: masculum verò rotundum est, & vndique concretum. vtrique gustus in initio dulcescens, mox vbi diffunditur, amarus. Nascitur etiam in Galatia Asiæ, & in Cilicia in arboribus: sed friabile & infirmum.

Ageratum frutex est surculosus, duorum palmorũ longitudine, humilis, simplex, origano valde similis, vmbellam habens, in qua maximè bullæ aureæ sunt: elichryso minor.

Anchusa (quam alii calyca, alii onocleam vocant) folia habet lactucæ, cuius acuta sint folia, similia, hirsuta, F aspera, magna, multa, vndique ab radice per terram sparsa, spinosáque radix: est digiti crassitudine. sanguinei coloris æstate prouenit, manúsque inficit. nascitur autem læto solo.

Est & alia quam Alcibiadium aut Onocholes vocauerunt. Differt hæc à superiore, quòd minora folia habeat. æquè autem est aspera, ramulósque habet exiles, in quibus flos est, purpureus aut puniceus: radices rubras oblongas, & per messem sanguineo quodam succo fluentes: na- G scitur autem solo arenoso.

Quinetiam alia anchusa est quæ lycopsis nominatur, huic adsimilis: habet autem fructum puniceum, quem siquis commanducatum in os serpentis inspuerit, eum enecabit.

Lycopsis verò quæ à quibusdam anchusa vocatur, folia habet lactucæ foliis similia, sed longiora & crassiora, & aspera, ad caput radicis decidua. Caulis exit lõgus, asper, re- C ctus, adnatis multis cubitalibus asperis, in quibus flores parui purpurei sunt. radix rubra & adstringens. nascitur in campestribus.

Adiantũ (quod alii polytrichon vocãt) folia habet exigua, coriandro similia, & in extremo incisuris diuisa. Cauliculi ex quibus exoriuntur, nigri, extremæ gracilitatis, dodrantales: nec florem, nec fructum fert. radix est inutilis.

Adiantũ aliud est (quod trichomanes aliqui appellant) filici simile, paruum, læue: foliis tenuibus in ordine vtrin- D que digestis, lenti similibus, contrariis inter se, in ramulis paruis, tenuibus, acerbis, subnigris.

Ægilops herbula est, folia habens tritico similia, molliora tamen. In summo autem capite duo aut tria semina rubra fert, inter quæ aristæ veluti capilli prodeunt.

Aizoon (*id est, semperuiuum*) magnum (alii buphthalmõ, *id est, bubulum oculum*, alii stergethron, *hoc est, amorem concilians*, vocarunt) caules cubitales emittit, & etiam maiores pollicis crassitudine, pingues, egregiè virentes, incisuras habentes vt vallaris tithymalus. Folia habet pinguia, pol- E licis magnitudine, in acumine linguæ similia, quæque inferiora sunt, in terram conuexa sunt: quæ verò in capite, concreta inter se, circulum oculi instar circunscribunt. Nascitur in locis montanis, & supra domicilia in vasis fictilibus quidam ipsum conserunt.

Aizoon minus in parietibus & vmbrosis sepulchris & petris, & murorum coronis nascitur. cauliculi multi ab vna radice prodeunt, repleti foliolis pinguibus, paruis, & in summo acuminatis. Exit etiam è medio caulis, dodrantali fere magnitudine, vmbellam habens, floré sque tenues virides, multos. folia verò eandem quam superius vim habent.

Aizoi tertium genus videtur esse quod alii portulacam agrestem aut telephion vocant. Folia habet latiora ad portulacæ similitudinem, itémque hirsuta. nascitur in petris.

Æthiopis folia habent verbasco similia, valde hirsuta, & densa, in orbem circa imam radicem redacta. Caulem quadrangulum, asperum, apiastro aut arctio similem, multis alis concauum. semen erui magnitudine in singulis vasculis geminum: radices ab eodem fundo numerosas, longas, crassas, sapore glutinoso. Siccatæ verò nigræ, duræ, & cornibus similes redduntur. plurima nascitur in Messenia & Ida monte.

Acacalis fructus est fruticis in Ægypto nascentis, qui

femini myricæ quadantenus eſt ſimilis.

Acacia naſcitur in Ægypto: ſpina eſt arboreſcens, fruticoſa, non rectà in altum creſcens, flore albo, ſemine ceu lupinorum, candido in ſiliquis, ex quo ſuccus exprimitur, & in ſole ſiccatur, ex maturo niger, ex immaturo ſubrufus. Eligatur modicè rufus & odoratus, vt in acacia eſſe poteſt. Aliqui etiam ex foliis vnà cum ſemine ſuccũ exprimunt. ex hac etiam ſpina manat gummi. Lauatur in aqua ad oculorum medecinam ſuccus identidem confricatus, abiectis iis quæ in ſummo concreuerint, donec pura aqua relinquatur, atque ita in paſtillos cogitur. Vritur etiam in olla cruda cum tegulis in fornace, torretúrque ad carbones perflata. huius ſpinæ decoctũ ſolutos artus fotu ſiſtit. Naſcitur altera acacia in Cappadocia & Ponto, quæ Ægyptiæ quidem eſt ſimilis, cæterùm minus efficax, & oculorum medicinæ inutilis.

Acaliphes, *hoc eſt urticæ*, quam cniden vocãt, duplex eſt genus: alterum agreſtioribus, aſperioribus, & nigrioribus foliis eſt, ſeménque lini ſemini fert ſimile, ſed minus: alterum exili ſemine, & non ita aſpero.

Acantha, ſpina alba in montanis & ſyluoſis locis naſcitur: folia habet chamæleonti albo ſimilia, ſed anguſtiora candidioráque, & aliquantum hiſpida. Caulem habet ſpinoſum, candidum, duos cubitos excedentem, ad policis craſſitudinem, aut etiam maiorem, ſubalbum, inanem. In acumine caput eſt ſpinoſum, echino marino ſimile: eſt tamen minus & oblongum. flores eius purpurei, in quibus ſemen eſt vt cnicus, ſed rotundius.

Acantha Arabica albæ eſt acanthæ ſimilis. adſtringit.

Acanthium folia ſimilia habet albæ acanthæ, in ſummis extremitatibus aculeata, in quibus eſt lanugo inſtar araneæ telæ: qua collecta, & in vnum conducta, bombycis effigiem præbent.

Acanthus, aut melamphyllos, aut pæderos, naſcitur in hortis & petroſis & aquatilibus locis: folia multo latiora habet quàm lactuca, inciſuris diſtincta, vt erucæ folia, nigra, pinguia, læuia: caulem leuẽ, duorum cubitorum, digiti craſſitudine, per interualla vſque ad verticem foliolis quibuſdam veluti nucamentis oblongis hyacintho ſimilibus cicundatum, è quibus flos albus, ſemen oblongum, luteum, caput thyrſi figura: radices ſubſunt glutinoſæ, fulueſcentes, longæ. Naſcitur etiam agreſtis acantha carduo ſimilis, aculeata, & breuior quàm ea quæ in ortis prouenit.

Acinus, *hoc eſt, ocymaſtrum*, herba eſt coronaria, tenui ramulô, ſimilis ocymo, hirſutior, & odorata. à nonnullis verò in hortis ſeritur.

Aconitum, vel pardalianches, vel cynoctonon, folia habet tria aut quatuor cyclamini aut ſylueſtri cucumeri ſimilia, minora tamen & aſpera: caulis eſt dodrantalis: radix ſimilis caudæ ſcorpionis, alabaſtri modo ſplendens.

Aconitum alterum eſt quod lupicidam vocant: plurimùm in Italia montibus Iuſtinis prouenit, ſuperiore præſtantius. folia autem habet platani ſimilia, ſed pluribus inciſuris diſtincta, & multo minora, & nigriora. caulem habet vt filicis germen glabrum, cubiti altitudine, aut etiam maiorem. Fructus in ſiliquis quodammodo oblongis: radices cirris ſquillarum ſimiles, nigræ.

Acorum folia habet iridi ſimilia, ſed anguſtiora: radices non diſſimiles, complicatas, non in rectum ſed obliquum tendẽtes, & in ſuperficie geniculis interſectas, ſubalbas, guſtui acres, & odori nõ ingratas. Præſtat autẽ albũ, & denſum, & non exeſum, & plenum, & odoratum. tale autem eſt quod in Colchide, quódque ex Galatia allatum, aſplenum nominatur.

Actæ, hoc eſt ſambuci altera ſpecies eſt quæ in arborẽ aſſurgit, ſurculos arundinis forma habet, rotundos, albicantes, oblongos, cauos: folia quaterna quináve per interualla ex virgis prodeunt, iuglandi nuci ſimilia, graueolentia, & longiora. in extremo autem caule circinatæ vmbellæ, flores candidi, fructus terebintho ſimilis, qui in nigro modicè purpuraſcit, acinoſus, copioſi ac vinoſi ſucci. Altera verò ſpecies quam chamæacten (*hoc eſt ebulum*) aut heliaſactẽ vocãt, minor eſt, & herbæ ſimilior. caulem quadratum habet, multis geniculis interſeptum, folia per interualla ex ſingulis geniculis exeunt amygdalæ ſimilia, per orbem ſecta, & longiora, graueolentiáque: in ſummo vmbella eſt ſimilis antedictæ, itémque flos & fructus: radix longa ad digiti craſſitudinem ſubeſt.

Halimus, frutex eſt ſepimentis idoneus, rhamno ſimilis, ſpinis vacans, folia oliuæ ſimilia, latiora tamen gerit. Naſcitur maritimis locis & præruptis, itémque in ſepibus. parantur eius folia coquendo ad veſcendum.

Althæa, aut hibiſcus ſylueſtris, maluæ ſpecies eſt. folia habet rotunda, vt cyclaminum, & lanuginoſa: florem roſaceum, trium cubitorũ caulem, radicem glutinoſam, intus albam.

Aliſma (quod alii damaſonium, alii lyron appellant) foliis eſt plantagini ſimilibus, anguſtioribus tamen, & in terram deflexis, caule tenui & ſimplici, ad cubiti altitudinem: capitulo ad thyrſi formam, floribus albis, ſubpallidis: radicibus, quales nigri veratri ſunt, tenuibus, odoratis, acribus, ſubpinguibus, aquoſa loca amat.

Aloë habet ſcillæ folium, craſſum, pingue, in rotundo modicè latum, retrorſum pandum: folia vtrinque ex obliquis ſpinulas raras & mutilas habet. caulis aſſurgit antherico ſimilis. flos eius alb9: fruct9 haſtulæ regiæ ſimilis. grauis eſt odoris, guſtui amariſſima. radicem vnicam, ceu palum humi defixum, habet. Plurima verò in India naſcitur, vnde & liquor comportatur. Oritur quoque in Aſia, & quibuſdam maritimis locis atque inſulis, vt in Andro. Sed ad exprimendum ex ea ſuccum inutilis; glutinandis verò vulneribus trita atque illita eſt accõmadata. Duplex autem eſt eius liquoris genus: alterum arenoſum, quod purioris aloës ſedimentum eſſe videatur, alterum ad iecoris formam. Eligito pinguem, calculis vacantem, ſplendẽtem, ſubflauam, friabilem, iecoris modò concretam, facilè liqueſcentem, & quæ eximiæ amaritudinis ſit: nigram verò, & quæ non facilè frangitur, reprobato. Adulteratur gummi admixtione, quod guſtu deprehenditur & amaritudine, & odoris intẽtione, & quòd digitis friata, ad minimũ vſque ramẽtum non diſſoluitur. Alii acaciã quoque miſcent. Torretur autẽ etiam ad oculorum medicinas in pura & igni candente teſta: rudiculáque ſubinde verſatur, donec tota æqualiter cãdeat. lauatúrque abiecto eo quod arenoſum eſt, tanquam inutili: quod verò pinguius & leue ſit, ſeruatur.

Alſine, nonnulli myoſota (*id eſt, muris auriculam*) vocant, quæ inde nomen traxit quòd folia muris auriculæ habeat ſimilia: dicitur autem alſine, quod ἄλση, *id eſt lucos*, & vmbroſa amet luca. folia ſimilia habet helxinæ, ſed humiliora, & longiora, non hirſuta. Quum teritur, cucumeris odorem refert.

Alyſſon exiguus eſt frutex, ſubaſper, ſingulari caule, foliis rotundis, in quibus fructus ſunt vt duplices clypeoli, in quibus ſemen modicè latum continetur. Ipſum verò mõtanis & aſperis locis naſcitur.

Alypon fruticoſa eſt herba, & ſubrubra, foliis tenuibus, ramuliſque tenuibus, flore molli & leui. radix plena eſt acris ſucci, ſemen verò epithymo ſimile. Naſcitur maritimis locis, ac præſertim in Libya: quanquam in aliis etiam pleriſque prouenit.

Ambroſia (quam alii botryn, *id eſt racemum*, alii artemiſiam vocarunt) fruticulus eſt racemoſus, triũ dodrantum. huic folia quà caulis erumpit, exigua, vt rutæ folia, ſurgunt: ramuli exiguis ſeminibus ſunt pleni, inſtar racemulorum, quæ nunquam florent, vinoſo odore. radix tenuis eſt duûm dodrantum. In Cappadocia verò coronis inſeritur.

Ammi (alii Æthiopicum cuminum) notum eſt ſemen hoc exiguum. Multo exilius cumino eſt. origani ſaporem guſtui affert. probato quod purum eſt, & furfuris expers.

Ammoniacum ferulæ liquor eſt. totus frutex cum radice agaſyllus dicitur. probatur bene coloratum, ligni expers, thuris ſapore, calculis vacans, denſum, ſine ſordibus, caſtorei odorem referens, guſtui amarum. Hoc verò *θραῦμα hoc eſt, fragmentum*, vocant: quod verò terram aut

lapillos habet mixtos, φύραμα, *hoc eſt mixtionem*, appellant. naſcitur in Libya ad Iouis Ammonis templum: éſtque ſuccus arboris ferulas gerentis.

Amurca eſt olei ſedimentum. hæc decocta cupreo vaſe, ad mellis conſiſtentiam adſtringit, & ad eadem ad quæ lycium facit.

Agreſtis vitis ſarmẽta vitis viniferæ modo longa emittit, lignoſa, aſpera, folia hortenſi ſolano ſimilia, longiora tamen & latiora. florem habet vt capillos muſcoſos. fructum fert exiguis vuis ſimilem, quum maturuerit, rubrũ. rotunda eſt, acinorum figura.

Alba vitis (ab aliis bryonia, ab aliis ophioſtaphylon, *hoc eſt, ſerpentum uitis*, ab aliis chelidonium, ab aliis pſilothrum vocatur) folia clauiculóſque ſatiuæ viti ſimilia habet, magis tamen hirſuta ſunt omnia, & propinquis fruticibus ſeſe clauiculis applicãt. fructum fert racemoſum, rufum, quo pilis coria ſpoliantur. huius aſparagis decoctis veſcuntur qui aluum & vrinam cient.

Ampelos, *hoc eſt, uitis nigra* (quam propriè bryoniam nonnulli vocant, alii Chironiam vitem nominant) foliis eſt hederæ ſimilibus, ſed ad ſmilacis hederæ folia propius accedentibus: caule quoque ei ſimili: verùm hæc in omnibus maior. ipſa quoque ſuis clauiculis arbores apprehendit. fructus eius racemoſus eſt, viridis in initio: cõcoctus verò, niger. radix extrinſecus nigra, intrinſecus coloris buxei.

Ampelos agria, *hoc eſt, uitis agreſtis, uel labruſca*, duplex eſt: alterius vua non matureſcit, ſed ad florem vſque producit eam, quæ *οἰνάνθη, id eſt flos uitis*, appellatur: altera fructum abſoluit, eáque paruos habet acinos, & nigra eſt, atque adſtringens.

Amygdalæ amaræ radix decocta & trita, ephelidas in facie emendat. ipſæ itidem amygdalæ illitæ idem efficiunt. admotæ menſes cient. capitis dolori medentur illitæ fronti cum aceto & roſaceo. faciunt ad epinyctidas, ex vino: ad vlcera verò putreſcentia ſerpentia & canum morſus, ex melle. in cibo ſumptæ leniunt dolorem, ventrem molliunt, ſomnum conciliant, vrinam prouocant, ad ſanguinis reiectationem cum amylo & mentha ſumpta valent. ad renũ verò & pulmonis vitia ex aqua potui dantur.

Amylum laudatiſſimum eſt quod conficitur ex tritico purgato & loto, & macerato in aqua dulci, abiecta quinquies per diem aqua, & ſi fieri poteſt, etiam per noctem. Vbi emollitum fuerit, aqua ſenſim abſque agitatione effundenda eſt, ne id etiam quod reſidere debet, ſimul defluat. Quũ molliſſimum redditum videbitur, aqua abiecta pedibus terendum eſt, tum aqua affuſa furfures ſupernatantes cribro eximendi: quod ſupererit per colum traiiciendum, mox vt excolatum fuerit, in nouis tegulis in ſole ardentiſſimo ſiccandum. nam ſi vdum pauliſper maneat, aceſcit.

Amomum præſtantiſſimum eſt Armeniacum, quod auri colore eſt, habétque lignum ſubfuluum, & valde odoratum: medicum verò, quoniam in campeſtribus & aquoſis locis naſcitur, infirmius eſt: magnum viridéque eſt, & tactu molle, lignis fibroſis, origani odore. Ponticum verò ſubfuluum, fractu difficile, racemoſum, plenũ fructu, odore feriẽs. Eligito recens, album, aut ſubrubrũ, nõ adſtrictum aut compactum, ſed ſolutum & diffuſum, plenum ſeminis, vuarum racemulis ſimilis, graue & valde odoratum, ſine carie, acre, guſtum mordens, ſimplici colore, & non vario. Adulterant amomum nonnulli admixta herba amomide, quæ eſt amomo conſimilis, quæ tamen odore & fructu vacat. ea in Armenia naſcitur. florem habet origano ſimilem. Porrò in huiuſmodi rerum probationibus fragmenta ſemper vitanda ſunt. elige verò quæ ab vna radice ſuos ramos integros habent.

Anagallidis duplex eſt genus, flore differens: nam quæ cæruleum fert florem, fœmina: quæ puniceum, mas dicitur.

Anagyris (alii helcopon vocant) frutex eſt foliis & virgis vitici ſimilis, arboreſcens, grauiſſimi odoris, flores braſſicæ ſimiles. fructum in exiguis ſiliquis fert, renum

A figura, varium, ſolidum. dureſcit vua matureſcente.

Androſaces in Syria naſcitur, locis maritimis. herba candida eſt, tenui ramulo, amara, foliorum expers, folliculum in capite habens quo ſemina continentur.

Androſæmon (alii dionyſiada, alii aſcyron vocant) frutex eſt tenues habens ramulos, ſurculoſus, virgis punicei coloris, foliis rutæ triplis, quæ trita vinoſum ſuccum emittunt. Complures alas habet in cacumine vtrinque expanſas, circa quas floſculi parui ſunt lutei coloris. in germinum capitulis fructus eſt nigri papaueris ſimilis, B veluti punctis diſtinctus: coma verò confricata reſinoſum odorem exhalat.

Anemone duplex eſt: altera ſatiua, agreſtis altera. itémque ex ſatiua, alia eſt quæ puniceos flores producit, alia albeſcentes & lacteſcentes, vel purpureos. folia habet coriandri, tenuioribus prope terram diuiſuris: cauliculos habet fibroſos tenuéſque, in quibus flores quales ſunt papaueris inſident. media capitula nigra ſunt, vel cærulea. radix oliuæ magnitudine, vel maiore, fermèque geni C culis quibuſdã interſepta. Agreſtis verò in omnibus maior quàm ſatiua eſt: folia habet latiora durioráque, caput oblongius, florem puniceum, radiculas tenues, & plures. eſt etiam quæ nigra folia habet, acriórque eſt. Qui verò ab agreſti anemona neſciunt argemonã, & papauer quod, rhœam vocant (de quo inter papauera dicemus) diſtinguere, quòd flos eiuſdem coloris punicei in vtroque viſitur, falluntur, & argemonam eupatorium nominant: & tamen argemones & papaueris rhœadis color minus profundè puniceus eſt, & ſerius quàm anemone florent. D Præterea argemone liquorem croci ſaporis, guſtui valde acrem, rhœas verò album & acrem emittit: & vtrunque habet intermedia capitula agreſti papaueri ſimilia, niſi quòd argemones capitulum in ſuperiore parte latiuſculum, rhœadis verò anguſtius: anemonæ verò neque liquorem emittunt, nec vaſculum habent, ſed quaſi aſparagi cacumen. ad hæc, in agris illæ plerunque naſcuntur.

Anethini confectio: Olei veteris lib. XI. vnc. VIII. florum anethi tantundem, diem vnũ oleo macerabis, tũ manibus exprimes, atque repones. ſi iterum velis perfundere, recens anethum eo modo macerato. Poteſt hoc E veteri partes mollire, & aperire. contra rigores circuitu redeuntes accommodatum eſt, calfaciens, & laſſitudines diſcutiens. prodeſt etiam doloribus articulorum.

Anthemida (aliqui leucanthemon, aut heranthemon, aut chamæmelum, aut melanthemon: alii chryſocalliam, alii calliam vocant) huius tria ſunt genera, floribus tantummodo differentia. capitula habent rotunda, intus alba, & floſculum aurei coloris continent: foris verò orbiculato ambitu alba, aut lutea, aut purpurea ſunt. colligi F tur vere.

Antyllis eſt duplex: altera habet folia & ramulos lenti ſimiles, dodrantis altitudine, recta habet folia molliáq; radix tenuis & parua: naſcitur ſubſalſis & apricis locis, guſtui ſubſalſa apparet. alterius verò folia & ramuſculi, chamæpytii ſimiles ſunt, hirſutiores tamen: eius flos purpureus eſt, grauiſſimi odoris: radix vt cichorii.

Anonis (quam ononida aliqui vocant) dodrantales habet ramulos, & etiam maiores, fruticoſos, frequentibus geniculis plenos, alas multas habentes, capita rotunda, foliola parua, exilia, ad rutæ aut loti pratenſis foliorum ſimilitudinem, ſubhirſuta, odorata, non inſua G uia. Sale conditur hæc antequam ſpinas producat, éſtque ſuauiſſima. Ramuli quoque ſpinas habent acutas ſurculorum more, firmas, craſſas. radix ei eſt firma & candida.

Aparine (quam philanthropon vocant) ſemen durum, rotundum, in medio ſubcauum, vt vmbilicum, habet. veſtibus hæc herba adhæreſcit. paſtores ea coli vice vtuntur ad pilos è lacte eximendos.

Apion (quidam iſchiada, quidam chamæbalanũ agre H ſtem, alii linozoſtin vocant) ramulos binos aut ternos ab humo ſe tollẽtes ſpargit. folia habet rutæ ſimilia, ſed oblongiora & viridia. fructus exiguus ineſt. radices aſphodelo ſimiles, rotundiores tamen, & ad piri figuram, liquoris

plenæ: nigro foris cortice, intus albo.

Argemone est tota agresti papaueri similis. folia habet anemones diuisa, caulem puniceo flori similem. caput rhœadis papaueris, sed oblongius, & latius in parte superiore. radix est rotunda, liquorem emittit crocei saporis, acrémque.

Arisarum perexigua herba est, radice ad oliuæ magnitudinem, éstque aro acrior.

Aristolochia rotunda folia habet hederæ figura. odorata cum acrimonia, subrotunda, tenera, multis germinibus ab vna radice prodeuntibus. sarmenta oblonga sunt, albi flores, pileolis similes: quod in eis inest, rubrum est, & malè olet. Longa verò aristolochia folia habet oblongiora quàm rotunda, & ramulos exiles, longitudine dodrantis, florem fert purpureum, malè olentem, qui quum cœpit efflorescere, piro fit similis. rotundæ autem radix orbiculata est ad modum rapi: longæ verò radix est crassitudinis digiti dodrantalísque, aut maior. vtrique folia sunt intus buxea, amara, & virosa. Est etiã quædam longa quæ clematitis vocatur, quæ ramulos exiles habet, folia subrotunda, semperuiui minoris similia, floribus referta qui similes rutæ sint. radices eius sunt longissimæ ac tenues, quæ corticem crassum & aromaticum odorem referentem habent, qui propriè conficiendis vnguentis est idoneus.

Arcion (sunt qui prosopida vocent) folia habet cucurbitæ similia, maiora tamen & duriora, & nigriora, & hirsuta. caule vacans herba est, radix magna & alba.

Arction (alii arcturum vocãt) foliis est verbasco similibus, hirsutioribus tamen, rotundioribúsque, radice tenera, alba, dulci, caule longo, molli: fructu denique cymino paruo simili.

Arnoglossum, *hoc est plantago*, (quam alii heptaneuron, alii polyneuron vocant) duplex est, maior & minor. nam minor plantago folia habet longiora & angustiora, ac læuiora, caulem angulosum, in terram inclinatum, flores pallidos, semen in summo caule: maior verò est virentior, latiore folio, oleris figura. caulis etiam huius angulosus est, subruber, cubiti altitudine, à medio vsque ad verticem tenui semine circundatus. radicibus nititur teneris, multis, hirsutis, albis, digiti crassitudine.

Arum (quod lupha à Syris vocatur) folia emittit dracontii foliis similia, minora tamen, & maculis minus distincta. caulem dodrantalem fert, subfuluum, pistilli specie, in quo croci sapore fructus est. radix alba, ad dracunculi radicem accedens, quæ quoniam minus acris est, ideo elixa estur. sale condiuntur folia, & vesca fiunt: per se etiam siccata, elixa comeduntur.

Artemesia plerunque in maritimis locis nascitur. herba est fruticosa, absinthio similis, sed maiora pinguioráque ei sunt folia: éstque eius altera virens, foliis latioribus, itémque ramulis: altera tenuior, exiguo flore, albo, graui odore. æstate autem floret. Nonnulli verò in mediterraneis locis nascentem herbulam ramis tenuioribus, singulari caule, admodum exiguam, flore refertam tenui, cuius color ceræ similis est, artemisiam appellant: est enim hæc odoratior quàm superior.

Asarum folia habet hederæ similia, sed multo minora & rotundiora. flores inter folia ad radicem purpureum alterco aut cytino similem, in quibus semen est acino simile. radicibus innititur multis, geniculatis, tenuibus, latis, gramini similibus, sed multo gracilioribus, & odoratis, & calfacientibus, & linguam mordentibus. nascitur montibus vmbriferis: plurimùm verò in Ponto, & in Phrygia, & Illyride, & Iustinis Italiæ montibus.

Asclepias ramulos longos emittit, in quibus folia sunt hederæ similia: radices habet multas, tenues, odoratas: flores grauis odoris: semen, quale est pelecini. in montibus nascitur.

Ascyron (quod androsæmon quidam vocant) hyperici est species, magnitudine differens, ramulis maioribus, fruticosius, & puniceum. flores luteos profert, fructum hyperico similem, odore resinæ, cuius attritu digiti fere cruentantur, vt vel ob hanc causam ἀνδρόσαιμον sit vocatum.

Asphalathus probatur qui grauis est, quiq; detracto cortice rubescit aut purpurascit, densúsque est, odoratus, gustu amarescens. Est & aliud eius genus album, lign sum, inodorum, quod etiam deterius censetur.

Asplenum (sunt qui scolopendrium, qui hemionium, sunt etiam qui pteryga vocant) habet autem folia scolopẽdræ animali similia, eáque plura, & ab vna radice prodeuntia. in petris & parietibus siliceis, & opacis, caule, floribus, fructu vacantia nascuntur. incisuris verò vt polypodium distincta sunt, subflaua inferius & hirsuta, at superius viridia.

Astragalus frutex in terra est, foliis & ramulis ciceri similibus, floribus purpureis paruísque. radix ei subest rotunda, grandis raphani modo, adnatas appendices firmas habet, itémque nigras, durissimas, vt cornua inter se implicitas, gustúque adstringentes. nascitur locis vento perflatis niualibúsque. copiosè in Phæneo Arcadiæ prouenit.

After Atticus, aut bubonium, ramulus est lignosus, in quo summo flos est luteus, qualis est anthemidis. capitulum vndique diuisum: foliola quoque habet stellæ similia. folia verò quæ circa caulem sunt, oblonga sunt atque hirsuta.

Asphaltus, *hoc est bitumen*, præstat cæteris Iudaicum: probatum autem est quod purpuræ modo splẽdet, odore intento, & graue: nigrum verò & sordidum, prauum est: adulteratur pice admixta. Nascitur in Phœnice & Sidone, & Babylonia, & Zacyntho. Vocatur etiam quoddam bitumen nepta aut aphtha, éstque id quod ex bitumine Babylonio excolatum est, colore candido: quin nigrum etiam inuenitur, quod vim ignium rapacem habet, ita vt per interualla ipsos arripiat. Valet hoc ad suffusiones & albugines oculorum.

Atractylis, aut cnicus agrestis, spina est cnico similis, multo autem minor. folia in summo ramulo habet: magna ex parte nuda est: ea fœminæ pro fusis vtuntur. habet etiam comam in summo aculeatam. flos pallidus est, radixque tenuis.

B

Balaustium est agrestis punici flos: eius multa sunt genera: siquidem & album, & purpureũ, & rosei coloris inuenitur. est autem cytino punici simile: exprimitur ex eo succus, vt hypocistis & cytinus.

Baccharis herba est odorata, quæ coronamentis inditur, cuius aspera sunt folia, caulis angulosus, dodrantis altitudine, subasper, adnata etiam habens. flos ei est purpureus, albicans, radices nigro cinnamomo similes: amat autem aspera & squalida loca.

Balanos, *id est glans*, vnguentaria, fructus est arboris quæ myricæ est similis, qui fructus auellanæ nuci quam ponticam vocant, est æqualis: cuius interior pars expressa humorem, vt amara amygdala, ex se mittit, quo ad preciosa vnguenta vtuntur pro oleo. nascitur in Æthiopia, & Ægypto, & Arabia, & ad Petram Iudææ oppidum. excellit bonitate quæ recens est, plena, alba, cui facilè cortex detrahitur.

Ballote (ab aliis nigrum marrubium vocatur) caules quadratos ex se mittit nigros, subhirsutos, ab vna radice permultos: folia habet marrubii, sed maiora, & rotundiora, nigra, & hispida, ex interuallis in caule disposita, apiastro similia, fœdi odoris. quamobrem hanc nonnulli apiastrum appellauerunt. flores quoque in rotæ speciem caules circumplectuntur.

Batos Idæa, *id est rubus*, hoc nomen inuenit, quia plurima eius copia in Ida nascitur, éstque hic rubus multo tenerior quàm caninus, spináśque paruas habet, atque spinis vacans inuenitur.

Batrachion, *id est ranunculum*, appellant quidam agreste apium. huius genera sunt plura: vnum enim coriandri habet folia, latiora tamen, & subalba, & pinguia: florem luteum, quandoque purpureum: caulem non crassum, ad cubiti altitudinem, cui radix alba & longa adiuncta est, quæ ellebori modo appendices habet. nascitur secũdum aquarum decursus.

Secundum genus est geniculosius, & longiorem habet

caulem,& pluribus foliorum sectionibus, atque acerrimum.

Tertium verò est admodum exiguum,molesti odoris, aurei floris:cui accedit etiam quartum eidem simile,sed lacteo flore.

Bdellium est arboris Arabicæ lacryma. probatum autem est quod gustu amarum est,translucidum,ad glutinis taurini modum,interius pingue,facilè mollescens,lignorum & sordium expers,in suffitu odoratum,vngui simile. Est autem quoddam sordidum & nigrum, in offas cōuolutum,aspalathi odore,quod ex India aduehitur. ex Petræa quoque Arabia resinosum & liuescens affertur, bonitate inferius. Adulteratur gūmi admixtione: quódque tale est,non ita amarescit in gustu, nec ita odoratum in suffitu est.

Betonica herba est cuius caulis est quadratus, tenuis, altitudine cubiti & aliquanto maior:folia longa, mollia, quercui similia,quorum ambitus incisuris diuisus est,odorata: quæque ad radicem sita sunt,maiora. in summo autem caule semen est satureiæ modo spicatum. Huius folia legenda sunt, & siccanda, quorum etiam frequentior est vsus. radicibus tenuibus,vt veratrum,innititur.

Bretanica (aut Vettonica) herba est quæ syluestris lapathi habet folia, sed nigriora & hispidiora, gustum adstringentia. caulem non magnum producit,radicem verò exilem & breuem. succus ex foliis exprimitur, qui ad solem & ad ignem cogitur.

Bechion(*hoc est, tussilago*)folia habet hederæ,sed maiora, sex aut septem à radice prodeuntia, inferius alba, superius virētia, in angulos multos abeuntia. caulis est dodrantis altitudine,flos pallidus,verno tēpore: sed quamprimum & flores & caulem amittit, radix tenuis est. nascitur prope aquarum scaturigines & rigua loca.

Bulbus,qui ad ciendum vomitum accommodatus dicitur,folia habet corrigiæ modo lentiora, & multo longiora quàm is qui edendo est : radicem verò illi similem, circa quam niger est cortex. hæc per se in cibo sumpta, & item eius decoctum potui datum, vomitus mouet.

Botrys tota est lutei coloris herba, & in multas alas sparsa,semen totis ramulis adnascitur, folia habet cichorio æqualia.tota suauem odorem spirat, & ideo vestibus immiscetur. nascitur præcipuè circa profluentes aquas & torrentes.

Buglossum est verbasco simile. folium humi sparsum, asperius,nigrius,& minus.bouis linguæ simile.

Bunion, sunt qui action vocent. Napus caulem quadratum,oblongum,crassitudine digiti emittit, folia fert apii similia,sed multo tenuiora,coriandris proxima. flos vt anethinus: semen odoratum est,altero minus.

Butyrum probatum ex pinguissimo lacte,quale est lac pecudum, conficitur. ex caprino quoque fit in vasis agitato, quo motu quod pingue est,à reliquo lacte secernitur.Fuligo etiam ex butyro colligitur,hoc modo:butyrū in lucernam nouam infunde, accende, vas obtura fictili angusto,quod supernè fistulæ formam, infernè verò foramē habeat vt clybani:idque finito ardere.vbi primum butyrum absumptum fuerit, aliud affunde, idque facito vsquedum tantum fuliginis quantum volueris effectum sit:penna postea deradito,atque vtitor.

Buphthalmō caules profert teneros,folia fœniculo similia,flores luteos,anthemide maiores,oculi similitudine,vnde etiam nomen inuenit.nascitur circa vrbes.

Brabe herba est cubiti altitudine, tenues ramos multósque spargens:& ex vtroque latere folia,ceu lepidii,sed molliora & candidiora.in summo vmbellam gerit sambuci figura,in qua candidi flores insunt.

Brathy, *hoc est, herba Sabina*, duorum generum est: alterum foliis cupressi simile,spinosius tamen, grauioris odoris,& acre,feruidæque naturæ. curta est hæc arbor,& in latitudinem magis effunditur, eiúsque foliis ad suffitus nonnulli vtuntur.alterum verò genus est myricæ foliis simile.

Bryon, vel splanchnon, *id est, muscus*, in arboribus cedro, populo alba, & quercu inuenitur. cæteris præstat

A cedrinus,viridis,montanus. secundo loco censetur is qui ex alba colligitur populo. ex quo etiam probatur is qui odoratus albusque est: nigricans verò est deterior.

Bryon marinū nascitur in lapidibus, & piscium testis prope mare,capillaceum, gracile, caulis expers, egregia adstringendi vi præditum.

Bryopteris nascitur in muscosis vetustarum quercuum partibus,filici similis,sed multo minoribus foliorum incisuris. radices habet implicitas,hirsutas,sapore cum dulci,acerbo.

B

Γ

Gallium(sunt qui gallarium vocent,eo quod *γάλα, id est lac*,instar coaguli cogat) ramulum & foliū aparinæ simillimū habet,sed rectum:& in eo summo flos luteus,tenuis,densus, multi odoris insidet: nascitur in palustribus locis.

Galiopsis, aut galeobdulon, totus frutex cum caule & foliis,vrticæ est similis,sed læuiora sunt folia:& in attritu valde grauis odoris. flores tenues & purpurei. nascitur

C circa sepes,ædificia,& semitas vbique.

Gentianæ folia quæ ad radicem sunt, iuglandi nuci aut plantagini sunt similia,colore subrubra : quæ verò in medio caule,& præsertim iuxta cacumen, paululum dissecta. Caulis est vacuus, cauus, digiti crassitudine, altitudine binûm cubitorum,geniculis interseptus,ex maioribus interuallis foliis circundatus.Semen habet in folliculis latum,læue,glumosum,quod ad spondylii feminis similitudinem accedit: radicem verò lōgam aristolochiæ similē,crassam,amarámque.nascitur in celsissimis mon-

D tium verticibus, itémque vmbrosis locis & aquosis. Succus autem ex radice ad hunc modum exprimitur. contusa radix quinque diebus in aqua maceratur:tum ex aqua decoquitur donec radices superstent. vbi aqua refrixit, linteo excolatur, & coquitur donec ad mellis cōsistentiā redigatur,& in testaceo vase reponitur.

Geraniū folia dissecta anemonæ similia habet,verùm longiora:radix ei rotunda est,& quum estur,dulcis.

Glaucium succus est herbæ ad Hierapolin Syriæ vrbē enascentis. habet folia cornuti papaueris foliis similia,

E sed pinguiora, & humi depressa, grauis odoris, gustanti amara. Succo abundat qui crocei coloris est. Eius folia incolæ in ollam conjecta in furnis semicalidis calfaciunt vsquedum flaccescant, tum contundunt, succúmque exprimunt,qui quoniam refrigerandi vim habet, ad oculorum medicinas in principio adhibetur.

Glaux cytiso aut lenticulæ folia habet similia, quorū inferna pars candidior, viridis superna.ramuli quini aut seni prodeunt è terra,tenues, ab radice dodrantem alti. flores purpurei,vt albæ violæ,sed minores. nascitur pro-

F pe mare.

Gleucinum, *hoc est musteum*,vnguentum simplex cōficitur ex omphacino oleo,iunco,calamo, nardo celtico, spatha,aspalatho,sertula campana,tosto,& musto,circundato vinaceis vase quod aromata, vinum & oleam contineat.triginta diebus bis in die mouetur,tum expressum oleum reponitur.

Glycyrrhiza, *hoc est, dulcis radix*, nascitur plurima in Cappadocia & Ponto. breuis frutex est,ramulósq; duûm habet cubitorum,in quibus folia densa sunt, lentisco si-

G milia,pinguia, & tangenti glutinosa. flos ei similis hyacintho est,fructus pilularum platani magnitudine,sed asperior,qui siliquas habet,vt lēticula, rufas & longas. radicibus innititur longis, buxei coloris, vt gentiana, subacerbis, dulcibus: è quibus, vt ex lycio, succus exprimitur.

Glycysis, *id est pæonia*, caule nascitur fere duorum dodrantum altitudine,multa habēs adnata.Huius duo sunt genera: mas, folia regiæ nucis similia fert:fœminæ diuisa sunt folia,vt smyrnio. summo caule siliquas emittit

H amygdalis similes: in quibus apertis rubentia grana exigua,multa acinis punicorum similia, & in medio nigra, quinque aut sex purpurea inueniuntur. Radix maris tenuis est, digiti crassitudine, dodrantis verò longitudine, gustu adstringens, alba. Fœminæ verò radicibus

appendiculæ,ceu glandes, ſeptem aut octo inhærent,vt in aſphodelo cernitur.

Glechon, *id eſt pulegiũ*,herba eſt nota omnibus:attenuat, calfacit,concoquit.potui data menſes,ſecundas, & fœtus extrahit. Pulegium autem cum melle & aloe potum ex pulmone educit,conuulſis auxiliatur, nauſeas & ſtomachi morſus ex poſca permulcet,nigram bilem per aluum euacuat, ex vino epotum venenatorum ictibus ſubuenit: naribus cum aceto admotum eos quos defecit animus, reuocat.ſiccatum,tritum,combuſtúmque, gingiuas confirmat.Inflammationes omnes cum polẽta emplaſtri modo ſuperdata lenit. podagris ſubuenit per ſe impoſitum, vſquedum rubeſcat locus; cum cerato varos extinguit. ſpleniticis quoque cum ſale illitum prodeſt.Pruritus eius decocto lauando ſedantur. in inſeſſionibus denique ad inflationes, duritias & conuerſiones vuluæ eſt accommodatum.

Gnaphalium:huius foliis quæ alba & mollia ſunt,quidã pro tomento vtuntur: quæ quidem folia ex vino auſtero pota ad dyſenteriam ſunt efficacia.

Gongyle,*id eſt rapũm*,huius radix decocta alit,inflat,flaccidas carnes creat, venerem ſtimulat, eiuſdem aſparagi decocti in cibo ſumpti vrinam cient. ſemen antidotis & theriacis quæ lauando dolori ſunt, inditur. ſed ſylueſtre rapum in agris naſcitur, frutéxque eſt cubiti altitudine, ramis refertus:in ſummo læuis,& folia item læuia,digiti craſſitudine,aut maiora:ſemẽ in calyculatis ſiliquis fert, cúmque ea inuolucra aperiũtur: alia intus ſiliqua viſitur ad capitis figuram accedens,quo ſemina parua nigra cõtinentur:quæ quum franguntur,alba intus ſunt.

Δ

Daucus creticus,fœniculo ſimilia habet folia,ſed minora tenuioráque,colem dodrantis,vmbellã coriandro ſimilẽ,flores albos,in quibꝰ acer ineſt fructus,albúſq; & hirſutꝰ,ſuauis odoris in mãdẽdo. radix digiti craſſitudine & dodrãtis lõgitudine eſt. naſcitur ſaxoſis & apricis locis. Alter etiã eſt agreſti apio ſimilis,aromaticꝰ acer,odoratúſque,& guſtui feruẽs:ſed Creticꝰ eſt præſtãtior. Tertiũ porro genus eſt folio coriandri, albo flore, capite & fructu anethi ſimilibus:habétque erraticæ paſtinacæ vmbellam oblongi ſeminis,vt cumini,acríſque plenam.

Daphne(*id eſt laurus*)quædam tenui folio,quædam latiore conſtat. vtraque calfaciendi & molliendi vim habet:quocirca decoctum earum inſidendo vuluæ & veſicæ affectionibus conuenit.folia virentia leuiter adſtringunt:trita atque illita veſparum atque apum ictibus medentur. eadem quoque cum pane aut polenta ſuperdata, inflammationes cunctas leniunt: pota verò ſtomachum ſubuertunt,& vomitus cient.

Daphne,*hoc eſt laurus*,Alexandrina,folia ruſco ſimilia, ſed maiora,& molliora,& candidiora habet. fructum in mediis fert rubrum, ciceris magnitudine.ramulos humi ſpargit dodrantales,aut etiam maiores. radix ei ruſco ſimilis eſt,ſed maior, odoratáque & mollior.naſcitur mõtanis locis.

Daphnoides frutex exiguus eſt,cubitalis, ramos habet multos à medio in ſuperiorem partem corrigiæ modo flexiles,in quibus inſunt folia.eorum ramulorum cortex eſt egregiè glutinoſus.folia lauri,molliora, gracilioráque,& fractu facilia, quorum guſtatu os & fauces mordentur atque incenduntur.flores candidi,bacca nigra,vbi matura eſt:radix inutilis:naſcitur locis montanis.

Delphinium(ſunt qui diacriſin,qui hyacinthum vocãt) ramos ab vna radice duorum dodrantum longitudine & aliquãdo maiores emittit:in quibꝰ foliola diuiſa tenuia, oblonga viſuntur,delphini formam referentia, vnde ei nomẽ eſt datum.flos ſimilis albæ violæ eſt, purpureóque colore:ſemen in ſiliquis milio ſimile continetur. Alterũ quoque delphinium eſt quod ſuperiori eſt ſimile, ſed ramos foliáque habet multo quàm ſuperius graciliora.

Dictamnum(ſunt qui agreſte pulegium vocent)Cretẽſis herba eſt,acris,læuis,pulegio ſimilis,ſed foliis maioribus,quæ tomẽto & lanoſa pube ſunt obducta: ea neque florem,neque fructũ fert.facit ad omnia ad quæ ſatiuum pulegium,ſed efficacius. Quod verò falſum dictamnum vocant, pleriſque locis naſcitur antedicto ſimile, ſed minus acre eſt, & non æquè efficax. Affertur etiam ex Creta aliud dictamni genus, foliis ſiſymbrii, ramis maioribus, in quibus flos inſidet origano ſylueſtri ſimilis, niger, & mollis: odor foliorum medius inter ſiſymbrium & ſaluiam eſt iucundiſſimus.

Dipſacon,*id eſt,labrum Veneris*, inter aculeatas referunt: caulẽ habet excelſum aculeatúmque, folia caulem complectentia,lactucæ ſimilia,in ſingulis geniculis bina, oblonga, ceu bullas quaſdam intus & extra in medio dorſo aculeatas habentia, concauo, quà ſe in geniculis coniungunt,ſinu, quo rores & pluuiæ continentur: vnde etiam *δίψακον,id eſt,ſitientis* nomẽ inuenit in cacumine caulis ſingula capitula ſurculis inſunt, oblonga,ſpinoſa, echino ſimilia, quæ quum aruerunt, candida videntur. habent & capitula illa diuiſa vermiculos in media medulla.

Dorycnium Crateuas halicacabum aut calcam vocat. frutex eſt oleæ nuper prodeunti ſimilis: ramulos habet cubito breuiores: naſcitur in petris non procul à mari, foliis oleæ ſimilibus colore,minoribus tamen, firmioribus, & valde ſcabris:flore candido, in cacumine ſiliquis, vt ciceris,dẽſis, in quibus exigua ſemina quinque aut ſex inſunt, rotunda, exigui erui magnitudine, læuia, firma, varia. radix ad digiti craſſitudinem,& cubiti longitudinem accedit.

Dracunculum magnum aliqui aron, (aliqui iſaron appellant) naſcitur is vmbroſis locis circa ſepes.caulem habet læuem, rectum, fere duorum cubitorum, ad baculi craſſitudinem,pro tempore verſicolorem,vt angui ſimilis videatur: vincunt tamen in eo purpureæ maculæ. folia inſtar lapathi, inter ſeſe implicita. fructum in ſummo caule racemoſum fert, cinereo primùm colore, mox vbi maturuit, croceo puniceóque. Radixque ei ſatis magna eſt, rotunda,alba,quæ tenui cortice veſtitur. Minor verò dracunculus habet,hederæ folia,magna,candidis maculis inſignia: caulem rectum, duum cubitorũ, varium,draconis formam præ ſe ferentem,purpureis variegatum notis,baculi craſſitudine:fructum in cacumine racemoſum,colore primùm felleo,quũ maturuit,croceo, guſtum erodentem. radicem quodammodo rotundam, bulbi forma,aro ſimilem,quæ tenui cortice circundatur. In ſepibus ſeptíſque vmbroſis naſcitur.

E

Ebenus probatiſſima eſt Æthiopica, nigra, pectinũ expers,læuore ſuo cornu laborato ſimilis: quum frangitur, denſa,mordens in guſtu,& ſubadſtringẽs, pruníſque iniecta, ſuauem odorem,& ſine fumo euaporans. recens ob pinguedinem igni admota accenditur, trita autem in cote ſubfulua redditur. Eſt etiam alia Indica, quæ internatas habet lineas cãdidas & fuluas,& maculas eodẽ modo denſas, & tamen prior eſt præſtantior. Vendunt nonnulli ſeſamina, aut ſpinea ligna pro ebeno, quod vel ex eo dignoſcitur quòd ea inania ſunt, & in exigua fragmenta purpurei coloris conſcinduntur, nec in guſtu quicquam mordent, nec in ſuffitu ſuauem ex ſe odorem mittunt.

Elaphoboſcum,(quod elaphicon, aut ophigenion vocant) caulis eſt rori marino aut fœniculo ſimilis,& geniculatus. folia habet duorum digitorum latitudine, admodum longa, vt terebinthus, circumfracta, quodammodo aſpera: quinetiam multas appendices caulis habet, quæ vmbellas anetho ſimiles ferunt, flores ei ſunt ſublutei, ſemen anetho ſimile, radix ad trium digitorum longitudinem, & vnius craſſitudinem accedit, eáque alba eſt,dulcis,& veſca:caulis tener pro olere manditur.

Elatina folia habet helxinæ ſimilia, ſed longiora, rotundiora,hirſuta, ramos tenues dodrantales,quinque aut ſex ab radice prodeuntes, plena eſt foliis guſtui acerbis: naſcitur in ſegetibus & cultis locis.

Ελένιον (ſunt qui ſymphytum nominent) folia habet

verbasci angustifolii, sed asperiora & oblonga. Caulem aliquibus in locis non profert: radicem verò subalbidam, subfuluam, odoratam, magnã, subamaram, ex qua ad conditiones germina liliorum & ari modò capiuntur. nascitur mõtanis, vmbrosis, & squalidis locis. Radix autem æstate foditur, & in frusta dissecta siccatur.

Elelisphacus, *hoc est, saluia,* frutex est oblongus, multos habens ramos virgásque quadratas & albicantes, folia mali cotonei effigie, sed longiora, asperiora, crassioráque; & quæ sensim attritæ vestis modo scabra sunt, subalba; vehementer odorata, virosa: fructum in summis caulibus, vt agreste orminum, continet. locis asperis prouenit.

Ελίχρυσον, (quod chrysanthemon aut amaranthum vocant) virgula est alba virens, recta, solida, foliis angustis per interualla, ad arbrotoni foliorum similitudinẽ. coma ei est in orbem acta, aureum colorem ostẽdens. vmbellã gerit orbiculatam, veluti corymbos arescentes. radicem habet tenuem. locis asperis & aquosis conuallibus prouenit.

Elleborus albus folia plantaginis aut betæ syluestris similia, sed breuiora, nigriora, & rubri coloris fert. caulem habet palmi altitudine, cauum, & quum cœpit arescere, cortice circumuoluto. Radices ei subsunt multæ, tenues, ab exiguo capitulo & oblongo, velut à cæpis prodeũtes: nascitur in montibus & asperis locis. radices per messem colligũtur. Præstat in hoc genere is qui modicè extẽtus & albus est, & friabilis, & carnosus, non acuminatum tamen & iunceum, puluerem emittens dum frangitur: quique est medulla tenui, gustu neque admodum, neque confertim feruens, neque saliuam proritans: nam huiusmodi strangulat. Porro principem locum tenet Cyrenaicus: siquidem qui apud Galatas & Cappadocas nascitur, cãdidior, puluerulentúsque est, maiorémque strangulandi vim habet.

Elleborus verò niger, (quem melampodium, aut polyrrhizon vocant) folia habet virentia, platani similia, sed minora, ad spondylii similitudinem, pluribus diuisuris incisa, nigriora, & subaspera: caulis asper, flores albi, purpurascẽtes, figura racemosi, semen cnico simile, quod Antyciris Sesamoides vocant, ipsoque ad purgationes vtuntur: radicibus nititur tenuibus, nigris, veluti ab vno cæpæ capitulo dependentibus, quarum etiam vsus est. nascitur locis asperis, collibus, & siccis locis.

Ελξίνη, (quam alii sideritim, vel heracliam, vel elitin vocant) nascitur in sepibus, septis, vinetis, & segetibus. folia habet mercuriali similia, hirsuta. circa caules sunt veluti semina exigua, vestibus adhærentia.

Ελυμος, *id est, panicum,* μελίνην, aliqui dicunt, inter frumentacea numeratur, éstque milio similis, & pari modo ad panem conficiendum, & ad res easdem accõmodatur. minus tamen nutrit quàm milium, & minus adstringit.

Epithymum est flos thymi durioris, & satureiæ similis. habet autem capitula tenuia, inania, caudas ad formam capillorum habentia.

Epimedium, (quod πολύρριζον, *id est, multarum radicum,* herbam aliqui appellant) caulis est non magnus, cuius folia sunt hederæ foliis similia, eáque sunt x. fere, aut XII. nec semen nec florem fert. radices ei sunt tenues, nigræ, graueolentes, sapore insipidæ. aquosis nascitur locis.

Epipactis (seu elleborine) paruulus frutex est, foliola habet minima, quæ contra venena & iecoris vitia pota facit.

Erice fruticosa arbor est, myricæ similis, sed multo minor. eius florem sumentes in cibo apes mel non probum faciunt, & tamen coma florésque serpentum ictibus medentur.

Erinum, (sunt qui ocymoides nominent) nascitur prope flumina & fontes. folia ocymi, sed minora habet, & è partibus superioribus incisuris distincta. ramulos quinque aut sex dodrantales profert. flores candidi sunt, semẽ fert nigrum, paruum, acerbo sapore. porrò caulis & folia liquore abundant.

Ερπυλλος, *id est serpyllum,* duplex est, hortense, quod A sampsuchi odorem refert, & coronis additur, à serpẽdo nomen trahit, & quòd quæcunque eius pars terram contigerit, facilè radices agit: folia ramulósque origano similes, verùm cãdidiores profert. Quod verò syluestre est, zygisque vocatur, per terram non serpit, sed rectùm ramulos erigit surculosos, foliis refertos rutæ similibus, angustioribus verò oblongioribúsque ac durioribus. flores habet gustanti acres, odoranti suaues, radicem que inutilem. in petris nascẽns efficacius est, & maiore calefaciendi vi quàm hortense præditum.

B Erysimum aliqui chamæplion nominant. nascitur iuxta vrbes, domicilia atque hortos. folia habet agresti erucæ similia, cauliculos corrigiæ modo, folia lutea. in cacumine siliquas cornu forma graciles, vt fœnũgræcum, habet, in quibus exigua semina sunt nasturtio similia, feruida gustantibus.

Erythrodanon, *id est, rubia,* radix rubra est, ad tingendum accommodata: alteráque syluestris est, satiua altera, qualis in Thebana Galileæ, & Rauennæ in Italia nascitur. C In Caria verò inter oleas, vt in aruis, seritur. vtiliter autem seritur, quia magnus ex ea prouentus capitur. eius caules quadrati sunt, longi, asperi, aparinæ caulibus similes, sed maiores, ac robustiores omnino, in quibus folia sunt per interualla in singulis geniculis, stellarũ modo in orbem radiata. fructum fert rotũdum, in primis viridem, postea quum maturuit, nigrum: radix tenuis, longa, rubráque subest.

Eryngium in genere aculeatarum plantarũ est, cuius folia in principio inter cibos sale condita capiuntur. ea D autem lata sunt, per ambitum aspera, & gustu aromatica. vbi augentur, spinis implentur per multas caulium eminentias, in quibus capitula quædam globosa sunt, spinis acutissimis in orbem vt stellæ, & duris circũdata, quarum color modò viridis, modò albus, modò cæruleus inuenitur. Radix oblonga, lata, nigra foris, intus candida, pollicis magnitudine, quæ est etiam suauis odoris, & aromatica. nascitur autem campestribus locis & asperis.

Eupatorium (aliqui epatorium, aliqui hepatitim vocãt) fruticosa herba est: virgam vnicam profert, tenuem, lignosam, rectam, nigram, pilosam, cubitalem, & etiam maiorẽ. E folia habet per interualla partibus distincta quinque fere, aliquando pluribus, quinquefolii aut cannabis foliis similia: eadem subnigra sunt, in extremitatibus ad modum serræ incisa. semen in medio caule adnascitur, subhirsutum, infrà annuens, quod siccatum vestibus inhæret.

Euphorbium Libyca arbor est, ferulæ speciem gerẽs, quæ in Atlante mõte iuxta Mauritaniam acerrimo succo plena inuenitur. eius nimium feruorem timẽtes incolæ, F ouillos ventres lotos arbori circumligant, & eminus caulem hastilibus præcidunt, statimque velut ex vase quodã, copiosus succus in ventriculos effluit, ex quo etiam vulnere liquor in terram proiicitur. Huius succi duo sunt genera: alterum orobi magnitudine, pellucidum, vt sarcocolla est, alterum in ventriculis vitreum & concretum est. Adulteratur euphorbium sarcocolla & glutine admixtis: eligito quod pellucidũ acréque sit. nam gustu haud facilè probatur, propterea quòd linguæ semel admotum, lingam ita incẽdit, vt quum eius feruor satis longo tempore perduret, quodcunque linguæ obiicias, euphorbium esse videatur. Inuentum autem hoc est in Libya, G regnante Iuba.

Echion (aliqui aridam, aliqui alcibiadion appellant) folia habet prælõga, aspera, subalbida, anchusæ proxima: minora tamẽ, subrubra, & pinguiora. Spinas tenues habet adiacentes, quibus etiam folia fiunt horridula: cauliculos exiles, multos, foliolàque ab vtroque latere tenuia, ad modum pennæ, nigra, habet, quæ ad summum caulis cacumen accedendo, minora pro sua proportione decrescendo fiunt. Flores fert iuxta folia purpurascentes, in quibus H semina capiti viperarum similia sunt: radix est digito tenuior, & nigricans.

Z

Zea duplex est: altera simplex, vniúsque grani: alte-

ragrani duplicis,quæ binis vtriculis coniunctum semen continet:nutrit magis quàm hordeum,ori suauis,& in panes redacta minus alit quàm triticum.

Zingiber sui generis planta est,in Troglodytica Arabia plurimùm nascens,cuius frõde ad multa illi, perinde ac nos ruta, vtuntur, ac primis potionibus pulmentísque immiscent.radices habet cyperi modo paruas, albicantes,piper sapore imitantes, odoratásque. eligito quæ tineas non senserunt:& quoniam facilè computrescunt,ab aliquibus sale cõdiuntur, & vasculis impositæ in Italiam comportãtur,& ita ad vescendum vtiles cum salsamẽtis sumuntur.

H

Hedyosmos (quam mintham alii, calamintham alii vocant)cognita omnibus herba est:calefaciẽdi autẽ adstringendique ac siccandi vim habet. Est etiam agrestis mentha, quã mentastrum appellant, hirsutiore folio, & vndecunque maiore quàm sisymbrium,& odore magis viroso nascens, & idcirco minus ad vsum sanitatis accommodatur.

Hedysarum(vnguentarii pelecinum vocãt)frutex est, foliola ciceri similia ferens, siliquas corniculorum modo inflexas, quibus rufum semen continetur,securi ancipiti simile:quæ res ei nomen imposuit. éstque id amarũ gustantibus.

Heliotropium maius(alii scorpiuron, *hoc est caudam scorpionis*,appellant) quòd ea sit floris ipsius effigies: heliotropion verò, quòd ad solis motum circumagatur. Ocymo similia habet folia,sed hirsutiora, nigriora, maioráque,ramulos ab radice tres fere aut quatuor, aut quinque profert: ab his alas permultas. in cacumine flos candidus,subfuluus,inflexus instar caudæ scorpionis. radix tenuis est,& ad nullam rem vtilis. asperis verò locis nascitur.

Heliotropium minus(quod & aliqui scorpiurũ vocãt) iuxta lacus palustribus locis prouenit. folia habet prædicto similia,rotundiora tamen.semen rotundum verrucarum instar pendens fert.

Hemerocallis,*hoc est lilium syluestre*, folia & caulem habet lilio similia, viridia verò vt porrum. flores in caule per singulos exortus terni aut quaterni exoriuntur, lilio diuisura similes vbi dehiscere inceperint,colore admodum pallido: radici innititur permagno bulbo consimili.

Hemionitis(à quibusdam spleniõ dicitur) folium dracunculo simile profert,lunatũ.radices ei multæ tenuésq; subsunt: nec caulem,nec fructum,nec florem fert.nascitur saxosis locis,adstringenti gustu est prædita.

Ηριγέρων, *hoc est senecio*(quam erechthitem aliqui vocant)est cauliculus cubitalis,subruber,foliis continuis,in summitatibus erucæ modo diuisis,sed multo minorib⁹: luteis floribus,qui celeriter dehiscunt,& in pappos euanescunt. atque ex eo nomen traxit quòd flores vere more capillorum canescant.radix eius inutilis nascitur præcipuè in aggeribus murorum,& circa oppida.

Θ

Thalictrum coriandro similia habet folia, pinguiora tamen: cauliculum rutæ crassitudine, in quo sunt folia, quæ concisa & superdata diuturna vlcera ad cicatricem perducunt.nascitur potissimum in campestribus.

Thlaspi (sunt qui thlaspidion vocent) exigua herba est,angustis foliis,digiti longitudine,in terram versis,in summo diuisis,subpinguibus, caule tenui, duorum dodrantum altitudine,in quo pauci exortus sunt.circa caulẽ fructus est in summo modicè latus,in quo semen est simile nasturtio,ad disci formam veluti infractum,ex quo ei nomen est ductum.flos albus est,semen acre, nascitur in semitis,sepibus,& septis.

Thelipteris:à quibusdam nymphæa pteris dicitur. ea habet folia filici similia, non singulari vt illa pediculo fulta,sed multis,hísque altioribus agnationibus. radices subsunt longæ,latæ,plures,& in nigro colore subflauæ, & quædam etiam rubræ inueniuntur.

Thymelæa quæ à quibusdam chamælæa dicitur,est ex qua Cnidium granum colligitur,virgas autem ex se pulchras multásque emittit,fere bicubiti longitudine. folia habet chamelææ similia, nisi quòd angustiora pinguioráque hac sunt, viscosa, glutinosáque mandendo. flores fert candidos, in quibus fructus est exiguus, rotundúsque, myrto similis, in initio viridis, móxque rubens, operimentum durum & nigrum: interna verò pars candida.

Thymbra, *hoc est, satureia*, nota omnibus herba est, tenui & aspero solo nascens, thymo similis, veruntamen minor, & magis tenera, spicam flore plenam, & viridi colore fert. eadem potest quæ thymum eodem sumpta modo. aptus eius ad sanitatem vsus. Est etiam quædam satiua, syluestri omnino minor. sed quia tantam acrimoniam non habet, ideo est ad vescendum acommodatior.

Thymum quidam cephaloton, quidam epithymum vocant. Frutex omnibus notus,exiguus,surculosus,foliolis multis, & angustis interseptus, in cacumine capitula floris purpurascentis habens. gracili solo & petroso nascitur.

I

Iberis folia habet nasturtio similia, vere magis florentia. longitudo eius est cubiti, aut minor. in cultis locis nascitur. lacteum florem æstate profert,atque eo tempore est efficacior: binas præterea radices nasturtio similes habet.

Idæa radix folia habet rusco similia: his adhærent velut exigui pampini,in quibus flos est.

Ἱεράκιον τὸ μέγα,maius hieracium, *hoc est,erratica lactuca*, aspero, rubente, spinoso, & concauo caule est: foliis ex interuallo rariusculè diuisis, similibus soncho per ambitum. in oblongis eius capitulis flos luteus continetur.Minus verò hieracium(quod sonchitem aliqui vocant)folia habet per interualla diuisa in ambitu: cauliculos teneros virẽtésque emittit,in quib⁹ flores lutei circulũ describũt.

Ἱππομάραθρον(quod alii *μάραθρον ἄγριον, id est,agreste fœniculum*,vocant)magnum est:semen fert cachry simile.radix odorata est.

Ἱπποσέλινον,verò, *hoc est,olus atrum*, hortensi apio maius est,& cãdidius. caulem habet cauum,excelsum,tenerum, & quasi lineis intersectum:folia latiora,in puniceum vergentia, libanotidis comam, floris plenam corymborum modo,antequam floreat concretam. eius semen nigrum, longum, solidum,acre,aromatum odorem referẽs: radix odorata, alba, ori grata, non crassa. nascitur in vmbrosis & palustribus.

Ἱππόγλωσσον,exiguus frutex est,foliis syluestri tenuíque myrto similibus:coma aculeata, & in summo veluti lingulis secus folia exeuntibus.

Ἱπποφαές (quod hyppophyes aliqui,*id est,lappaginem*,vocant) qua fullones vestes poliunt, in arenosis maritimísque nascitur locis. surculosus frutex est, densus,frõdosus, foliis longioribus,vt oliua, angustioribus tamen & tenuioribus,inter quæ albicãtes spinæ siccæ,angulosæ, interuallo quodã diductæ emicãt. flores hederæ corymbis similes, ceu racemi inter se adiacent: sunt tamen minores & molles,candidi, ex parte rubescẽtes. radix crassa & mollis,succi plena,gustãti amara:ex qua non secus quàm ex thapsia succus exprimitur, qui cum erui farina subactus siccatur,atque reponitur.

Ἱππόφαιστον,sunt qui hoc quoque hyppophaës esse velint: nascitur iisdẽ quibus hippophaës locis, éstque fullonum spinæ genus.serpit autem humi, folioláque tãtùm parua, & capitula inania habet. hæc caulis & floris expers est. radix eis subest crassa mollísque.

Ἵππουρις,*id est,cauda equina*,nascitur aquosis locis,& fossis: cauliculos inanes habet, subasperos, solidos, geniculis interseptos, in vicem insertos, circa quos folia sunt iuncorum figura, densa, graciliáque. in sublime autem tollitur,vicinos arborum caudices ascendens, pendétque

ex eis circumamplexa multis nigriſque comis,ceu cauda equina. radix ei lignoſa duráque eſt. Eſt & aliud equiſetum, comas ex interuallo habens breuiores, candidiores & molliores.

Ixos, *id eſt uiſcum*, optimum eſt recens,quod intus porri colorem habet, foris verò flaueſcit, in quo nihil aſperum aut furfuraceum ſit.fit acinis in quercu naſcentibus, foliis buxo ſimilibus:tunditur fructus, tum lauatur,deinde in aqua decoquitur. quidam etiam commanducando viſcum conficiunt.Gignitur quoque in pomo,piro,& aliis pleriſque arboribus:atque etiam in quorundam fruticum radicibus inuenitur.

Ios, *hoc eſt, uiola purpurea*, foliis eſt minoribus tenuioribúſque quàm hedera, nigrioribus item, & non diſſimilibus. Caulis medius inter folia ab radice prodit.in eo eſt floſculus ſuaueolens, purpureus. Vmbroſis hæc & aſperis locis enaſcitur.

Iris (ab aliquibus Illyrica, ab aliis vrania nominatur) folia habet gladiolæ herbæ ſimilia, ſed maiora, latiora, pinguioráque: flores in ſummis caulibus alterno ſitu incuruos varióſque:ſiquidem candidi,vel pallentes,vel nigri,vel purpurei,vel cærulei conſpiciuntur:ob quam colorum varietatem ad cæleſtis iridis imaginem nomen hoc inuenit. radicibus nititur geniculatis, ſolidis, odoratis, quæ in partes diſſectæ,& in vmbra ſiccatæ, tum funiculo traiectæ,recōduntur. Probatiſſima iris eſt Illyrica,& Macedonica:inter has præſtantior eſt quæ quaſi decurtatā ac denſam habet radicem,frangenti contumax,colore ſubfuluo,valde odorata, guſtui feruida, ſincero odore,nullū ſitum redolente, quæ quum tunditur,ſternutamēta cieat. Secundo loco cenſetur Lybica, colore candida,guſtu amara:cæterùm omnes quum inueterarint,à tineis tentantur,ſed tum odoratiores fiunt.

Iſatis ſatiua herba eſt qua tingendis lanis infectores vtuntur:folia plantaginis habet,pinguiora tamen & nigriora:caulis cubitum excedit. Syluestris verò iſatis eſt ſatiuæ ſimilis,folia tantùm habet maiora, ad lactucæ foliorum ſimilitudinem: itémque caules tenuiores, multis diuiſionibus refertos, rubeſcentes; in quorum cacumine veluti folliculi inſtar linguarum multi pendulique habentur,quibus ſemen continetur. Luteum tenuémque florem profert.

Iſopyron:ſunt qui phaſiolon nominēt, quia in ſummo cacumine folium eius more phaſiolorū in clauiculas torqueatur. Capitula in ſummo ſunt tenuia, plena ſeminis exigui,quod melanthii guſtum præ ſe fert.

K

Calamintha, *id eſt,nepita*, quædam montana eſt,habétque ocymi folia, ſubalbida, ramulos & ſurculos anguloſos, & purpureum florem: quædam verò eſt ſimilis pulegio,maior tamen: quare nonnulli eam agreſte pulegium vocarunt,quia odore proximè ad ipſum accedit. Tertium denique genus mēthæ ſylueſtri eſt ſimile,foliis longioribus, caule & ramis maioribus quàm ſuprà dictæ, ſed minus efficacibus.Omnium folia guſtu valde feruentia & acria:radix inutilis:campeſtribus,aſperis,& humentibus loſci enaſcitur.

Calamus aromaticus in India prouenit: probatiſſimus eſt fuluus,crebris geniculis refertus, qui in aſſulas multas frangitur,fiſtulis aranearum plenis, ſubcandidus, & inter commanducandum glutinoſus, adſtringens, ſubacer, amarus.

Cannabis(ab aliquibus hydraſtina vocatur)virgulas althææ ſimiles profert,minores tamen, nigriores, aſperiores, cubiti altitudine.folia habet ſatiuæ ſimilia,verùm aſperiora & nigriora:flores ei ſunt rubeſcētes, Lychnidi ſimiles,ſemen verò & radices althææ.

Capnos, *id eſt fumaria*, herbula eſt fruticoſa, coriandro ſimilis,valde tenera,foliis cādidioribus,vndique numeroſis,cinericei coloris,flore purpureo.

Capparis (ſunt qui cynoſbaton, *hoc eſt, ſentem canis*,ſunt qui capriam vocent)aculeatus frutex eſt,qui per terram in gyrum ſternitur. Hamatas ſpinas vt rubus habet,folia rotunda, cotonei mali foliis ſimilia, fructum oliuæ figura; qui dehiſcens florem cādidum promit,quo cadente quiddam velut oblonga glans inuenitur, quod apertum grana acinis punicorum ſimilia, exigua rubentiáque oſtendit: radices lignoſas magnáſq; & numeroſas habet:naſcitur vt plurimum aſperis locis,& tenui ſolo,& in inſulis iuxta domicilia. caulis & fructus ad cibum ſale condiuntur.

Cardamomum probatiſſimum eſt quod ex Comagene, Armenia, & Boſphoro aduehitur: prouenit etiam in India,& Arabia.Eligito quod difficulter frangitur, quod plenum præcluſúmque ſit(nam quod huiuſmodi non eſt, intāpeſtiuum eſt) quódque odore ſenſum feriat,guſtúque acre ſit ac ſubamarum.

Caſiæ complura ſunt genera, quæ in Arabia odorifera naſcuntur. Habet caſia virgam craſſi corticis, piperis folium.eligenda eſt fulueſcens, pulchri coloris, corallii ſimilis, perquam anguſta, longa,craſſa, fiſtularum plena, guſtum mordens, adſtringens cum multo feruore coniuncto, aromatica, odorémque vini referens, qualis eſt quæ ab incolis achy, ab Alexandrinis verò mercatoribus daphnitis appellatur. Hāc autem antecellit nigra,quæque purpuraſcit,& craſſa eſt (Zigir nominata)roſarum odore, cuius vſus in medicina eſt præcipuus. Secundum locum tenet antedicta: tertia eſt quæ moſyleticus blaſtus nominatur:reliquæ viles ſunt.

Caucalis(ab aliquibus myritis, à Democrito bryō *quaſi muſcus* dicitur) dodrantalis eſt cauliculus, aut etiam maior, leniterque hiſpidus, foliis apio ſimilibus,& ad fœniculi ſimilitudinem per extrema multifidis, & hirſutis. candida verò vmbella in cacumine eſt,odore ſuaui.

Cedrus arbor eſt grandis,ex qua cedria colligitur, iuniperi modò baccas fert rotūdas,ad myrteæ baccæ magnitudinem. Cæterùm præſtantiſſima cedria eſt, quæ craſſa perlucidáque eſt,& graui odore,quæque dum effunditur, guttis ſeſe continet,nec diffluit.

Centarium maius eſt & minus:ac maius quidem folia habet iuglandis,oblonga,colore virenti,vt braſſica,ſerrata in ambitu:caulem,ceu lapathum,duorum triúmve cubitorum:multa ab radice adnata: in quibus capita papaueris ſimilia,teretia. Florem cæruleum pofert, fructum cnico ſimilem, floribus veluti floccis quibuſdam laneis inuolutum.radix eius craſſa,ſolida,grauiſque eſt, & binos cubitos excedit:ſucci plena eſt,ſapore acri,cum adſtrictione & dulcedine quadam, rubeſcens. ſolum verò pingue & apricum, ſyluáſque ac colles diligit: abundat in Lycia, Peloponneſo,Helide,Arcadia,Meſſene, ac pluribus circa Pholoēn,Lyciam ac Smyrnam locis.

Centaurium verò minus, herba eſt hyperico aut origano ſimilis:caulem habet palmo altiorem,anguloſum,flores in puniceo Lychnidis colore purpuraſcentes:folia parua,prælonga,vt ruta,fructū tritico ſimilem, radicem exiguam,nulliúſque vſus.

Cepæa herba portulacæ ſimilis eſt,nigriora tamen habet folia.radix ei tenuis ſubeſt.

Cinnamomi genera ſūt multa,quæ à patria in qua oriūtur,nominantur:omnibus verò præſtat quod moſylicum dicunt,quod caſiæ quæ moſyletica appellatur,aliquam ſimilitudinem gerat:& in hoc ipſo genere, recens, colore nigro,ex vinoſo in cinereum vergens,tenuibus virgulis, læue,frequentibus nodis cinctum, odoratiſſimum.ac ferè optimi temperatura ex ſuauis odoris proprietate conſtat: ſiquidem in optimo quoque, & quod verum propriúmque ſit, odor rutæ, cardamomóve ſimilis inuenitur.

Circæa(quam & dircæam aliqui vocāt)folia habet hortenſis ſolani,multa adnata, flores paruos, nigros, multos, fructum in quibuſdam veluti corniculis milio ſimilem: radices palmi longitudine,ternas aut quaternas, cādidas, odore præſtantes.

Ciſtus frutex eſt ſaxoſis locis exoriens, ramoſus, folioſus,non procerus,foliis rotūdis,acerbis,hirſutis:flore punicæ figura:ſed in fœmina,calore candido.

Ciſſus, *hoc eſt,hedera*, multas habet differentias ſpeciei ratione,ſed præcipuas tātùm tres,quarum vna dicitur alba, altera nigra,tertia helix.candida fructum candidum fert,

nigra nigrum, aut croci æmulum, quam etiam vulgus dionyſiam vocat. helix fructum non edit, ſed tenues habet palmites, foliáque parua, anguloſa, & rubra.

Clematis læto ſolo prouenit, viticulas exiguas ſpargit, iunci craſſitudine, folio breui, lauro ſimile colore figuráque, ſed multo minore. Altera verò clematis viticulā emittit rubentem, lentam, folium guſtanti accerrimum & exulcerans. circumuoluitur arboribus vt ſmilax.

Clinopodium frutex ſurculoſus eſt duorum palmorum, in petris naſcens, foliis ſerpyllo ſimilibus, floribus ad pedum lecti ſimilitudinem, & per interualla marrubii modo diſpoſitis.

Clymenon caulem quadratum fert, fabaceo cauli ſimilem: folia habet plātaginis, folliculos in caule inter ſe annuentes, iridi, aut polyporum cirris ſimiles. montanum autem eſt præſtantiſſimum.

Cnicus oblōga folia, diuiſa, aſpera, referta ſpinis habet, cauléſque dodrantales, capitulo magnitudine grandis oliuæ, flore croco perſimili, ſemine candido & rufo, longo, anguloſo.

Colchicum (quod ephemerum aliqui nomināt) florem albicantem crocino ſimilem ſub finem autumni profert: poſtea verò folia producit bulbo ſimilia, ſed pinguiora: caulem dodrantalem, fuluum fructum continentem. radix eius corticem habet in nigro fulueſcentem, ea nudata cortice, alba, tenera, ſuccíque plena & dulcis inuenitur. Habet bulbus in medio fiſſuram, ex qua flos prodit. naſcitur plurimum in Meſſenia & Colchis.

Colocynthis viticulas foliáque diuiſa ſatiuo cucumeri ſimilia per terram ſpargit, fructum fert rotundum, globo mediocri ſimilem, amariſſimū, qui colligendus eſt quum vergere ad pallorem incipit.

Comarus, *id eſt, arbutus*, cotoneæ malo eſt ſimilis: folia tenuia, fructum prunorum magnitudine ſine nucleis habet, quem mæmecylon vocant, ſubfuluo aut rubente in maturitate colore. is quum manditur, veluti acus palearum linguæ & dentibus affert. éſtque alienum ſtomacho, & capitis dolorem gignit.

Chondrilla (quam alii ſerin vocāt) caulem, flores, & folia habet cichorio ſimilia: ideóque agreſtis intybi ſpeciem aliqui eam eſſe dixerunt: ſed eſt tota tenuior. in huius ramulis gummi ſimile maſtiches, fabæ magnitudine inuenitur.

Conyza (quæ & iſchys, & danais à quibuſdam dicitur) altera eſt quæ parua dicitur, éſtque odoratior: altera maior frutice, foliiſque latioribus, & graui odore minorem ſuperans. vtriuſque folia oliuæ ſimilia ſunt, hirſuta, pinguia: altitudo caulis in maiore eſt duûm cubitorum: in minore, pedis: flos ſqualidus, luteus, ſubamarus, qui in pappos euaneſcit, radix ad nullum vſum accommodata.

Eſt & tertium conyzæ genus, cuius caulis craſſior molliórque eſt, foliis tamen maioribus quàm gracilis, & minoribus quàm maior. Hæc autem pinguis non eſt, multo tamen grauiore odore, iniucundiórque, & minus efficax: eáque humentibus prouenit locis.

Coriandrum (quod etiam hypericon vocant) folia habet erices foliis ſimilia, ſed minora, pinguiora, & rubra. frutex eſt palmi altitudine, ori gratus, acer, odoratus.

Cotinos, *hoc eſt oleaſter*, (alii oliuam ſylueſtrem, alii Æthiopicam oleam nominant) folia habet adſtringentia. tunduntur autem eius folia, tum aqua aut vino effuſo exprimuntur, ſiccatúſque in ſole ſuccus in paſtillos redigitur: quique ex vino, validior eſt, & ad recōdendum accōmodatior, quàm qui ex aqua fuerit expreſſus. Vruntur cum floribus folia, vt cinis ſpodii vicem gerat, in cruda olla oblito ore luto vſquedum fictile percoquatur, tum vino reſtinguntur, & ſubacta rurſus eodem modo cremātur, poſtremò elota vt ceruſſa, in paſtillos coguntur. Hic autem cinis in medicamentis oculorum ſpodio cedere non videtur. Idem poſſunt ſatiuæ oleæ folia, ſed minore efficacia ſunt: & ideo quoniam mitiore facultate ſunt, oculorum medicinæ magis conueniunt. Lacryma verò quæ ab olea Æthiopica diſtillat, ſcammoneæ fere ſimilis eſt, fulueſcit exiguis è guttis concreta, & erodendi vi prædita. Quæ verò ſimilis eſt gummi, magna, & læuis, non erodit: at quæ nigricat, erodens eſt, atque inutilis. Talem verò apud nos oleaſtri ferunt.

Coronopus oblonga herba eſt, quæ per terram ſternitur, foliis fiſſis, coquitur inter olera.

Coſtus laudatiſſimus omnium eſt Arabicus, candidus & læuis, plurimo & iucundo odore: ſecundas fert Indicus, ſpecioſus, niger, & velut ferula læuis: tertiæ tribuuntur Syriaco, qui grauis, buxeóque colore eſt, & odore ſenſum ferit. Præſtantiſſimus autem eſt recens, albus, plenus vndique, denſus, ſiccus, à teredinibus intactus, non viroſus, feruido & erodente guſtu. Quidam verò vt eum adulterinū faciant, ſolidiſſimas Comagini helenii radices commiſcent: ſed eſt facilis dignotio: ſiquidem helenium neque guſtu feruet, nec odoris ſuauitatem adeò eximiam, nec ſenſum ferientem affert.

Cotyledon (aliquibus ſcytalion eſt, & vmbilicus Veneris dicitur) folium habet ad acetabuli vaſis formam in orbem circumactum, leni in concauitatem deſcenſu, vt ſenſum fallat. Cauliculum breuem habet, in quo ſemē eſt: & radicem oliuæ modo rotundam.

Eſt alia cotyledonis ſpecies, cuius latiora & pinguiora ſunt folia, lingularum modo circa radicē denſa, tanquam oculum in medio deſcribentia, vt in maiore ſemperuiuo cernitur. adſtringentis porrò guſtus eſt. Caulem verò gracilem profert, in quo flores & exigua ſemina hyperico ſimilia inſunt, ſed maiore radice. facit ad eadem ad quæ ſemperuiuum.

Crambe agria, *id eſt, braſſica agreſtis*, naſcitur plerunque maritimis & præruptis locis, ſatiuæ ſimilis, ſed candidior hirſutiórque, & amara.

Crithmon (quod crithamon vocant alii) fruticoſa herbula eſt, vtrinque foliata, cubiti altitudine, eáque ſaxoſis & maritimis locis exoritur, foliis vndique plena, pinguibus & albeſcentibus, portulacæ foliorum figura, ſed tamen latioribus, & prælongioribus, & in guſtu ſalſis. flores fert luteos, albos: fructum rori marino ſimilem, mollem, odoratum, rotundum, qui ſiccatus rūpitur, & intus ſemen quaſi rufum habet. radices ſūt digiti craſſitudine tres aut quatuor, odoratæ & ſuaues.

Κρίνυ τὸ ἄνθος id eſt, lilii flos, (quem aliqui lirium vocant) eſt ex quo vnguentum conficiunt quod lirinum alii, ſuſinum alii nominant.

Crocodilium, nigro chamæleoni ſimile eſt: naſcitur in ſyluoſis locis, radicem habet longam, ſubcraſſam, atque acrem, odorémque naſturtio ſimilem.

Crommyon, *id eſt, cæpa*, longa eſt acrior quàm rotunda, & flaua magis quàm alba, & ſicca magis quàm viridis, & quæ cruda eſt magis quàm cocta, aût ſale condîta.

Crocus optimus eſt Corycius, recens, boni coloris, parum candidi habens in capreolo, oblongus, integer, non fragilis, non mancus, plenus, facilè manus madefactas inficiens, qui cariem non ſenſerit, vel humeſcat: odore autē iucundo, & acer ſit. nam qui talis non eſt, is aut vetus eſt, aut humore perfuſus. adulteratur admixto crocomagmate cōtuſo, aut ſpuma argēti, aut plūbagine propter eius pōdus, aut defruti aſperſione: verùm inſidens puluis & defruti odor fraudem indicat. Vt autem facilè teratur, nouo fictili calido in ſole ſiccandus eſt, & celeriter conuoluendus.

Crocomagma verò fit expreſſis crocini vnguenti aromatibus, & in paſtillos redactis. Præſtat in eo genere odoratum, myrrham modicè olens, graue, nigrum, ligni expers, quod quum ſubigitur, colorem valde croceum reddit, læue, ſubamarum, dentes & linguam vehementer inficiens, & quod aliquot horas continuas perdurat. Tale autem eſt quod ex Syria aduehitur.

Cyminum agreſte plurimū efficaciúſque Carthagine Hiſpaniæ naſcitur. Caulem habet dodrantalem tenuémque: foliola quatuor aut quinque exilia, gingidii modo ſerrata: habétque in ſummo capitula quinque aut ſex rotunda molliáque, in quibus fructus ciceris plenus eſt, qui guſtanti acrior eſt quàm ſatiui fructus. naſcitur in collibus.

Alterum quoque agreſte cuminum eſt, ſatiuo ſimile, quod è ſingulis floribus ſiliquas ſublimes emittit, quibus ſemen melanthio ſimile continetur.

Cyclaminus folia habet hederæ, varia, ſuprà infráque maculis albicantibus. Caulem quatuor digitorum longitudine profert, nudum, in quo flores roſarum figura ſunt purpuraſcentes. Radix nigra eſt, rapo ſimilis, modicè lata. radix ſecta reponitur, vt ſcilla: naſcitur vmbroſis, & præcipuè ſub arboribus.

Eſt etiam altera cyclaminus quam ciſſanthemon vocãt: folia habet hederæ ſimilia, ſed minora, cauléſque craſ- B ſos, geniculatos, & capreolorum modo vicinis arboribus ſe implicantes: flores albos, odoratos, fructum acini vuæ figura, hederæ ſimilem, mollem, guſtanti leniter acrem & glutinoſũ. Radix eſt inutilis: aſperis locis prouenit.

Cyperus præſtantiſſima eſt, grauiſſima, denſa, plena, non fragilis, aſpera, odorata cum acrimonia quadam. Talis autem eſt quam Cilicia & Syria mittit, & à Cycladibus inſulis affertur.

Cyprus arbor eſt foliis circum virgas oleæ ſimilibus, ſed latioribus & viridioribus: flores habet candidos, race- C moſos, odoratos, ſeménque nigrum ſambuco ſimile.

Conion, *id eſt cicuta*, inter lethalia numeratur, refrigerando enecans. Ei remedio eſt meri potio: ſuccus autem fit è ſumma coma, antequam ſemen ſicceſcat, cõtunditúrque atque exprimitur, & in ſole ſubigitur: eiúſque in medicina vſus eſt plurimus. eſt verò efficaciſſimus Creticus, Megaricus, & Atticus, & is denique qui in Cicilia conficitur.

Λ

D *Λαγωὸς θαλάττιος, id eſt lepus marinus*, paruæ loligini ſimilis eſt. íſque tritus & per ſe & cum marina vrtica illitus, pilos euellit.

Lathyris, totus frutex eſt ſucci plenus, quemadmodum tithymalus.

Lapathum, aliud oxylapathum vocant, quod in paludibus naſcitur, durum in cacumine & acutum: aliud ſatiuum eſt, non omnino ſimile priori: tertium eſt agreſte paruum, quod eſt plantagini ſimile, mõlle, humile. Eſt etiam quartum genus quod alii oxalida, aut anaxyrida, aut lapa- E thum agreſte vocant, habétque folia ſylueſtri & paruo lapatho ſimilia. Caulis non magnus eſt, fructus ſubacutus, rubens, acer, in caule & adnatis appẽdicibus naſcens. Hippolapathum verò lapathum grande eſt, in paludibus exoriens, & eaſdem quas ſuprà dicta, vires habet.

Leontopetalon (ſunt qui leontopodion, qui pardalium, qui thorybethrum vocant) caulem vnius palmi emittit, qui alas multas habet, in quibus ſummis ſiliquæ ſunt ſimiles ciceri: in iis duo aut tria ſemina exigua: folia braſſicæ ſimilia: radix nigra, vt rapi, quæ tubercula quædam pu- F gni inſtar habet. Naſcitur in aruis, & inter ſegetes.

Lepidium herbula nota omnibus eſt. Muria cum lacte adſeruatur.

Leucoion, *id eſt, uiola*, differt in floribus: nam vel luteo, vel candido, vel purpureo flore inuenitur. Luteus verò ad medicinæ vſum valde eſt accommodatus.

Libanos, *id eſt, thus*, naſcitur in Arabia, quæ thurifera nominatur. primas fert quod maſculum dicitur, indiuiduum, album, quum frangitur pingue, in ſuffitu ſtatim ardens. Indicum verò ſubfuluo & liuido colore eſt, fitque rotundum induſtria. ipſum enim in quadratas figuras di- G uidentes, & in fictilia coniicientes, in gyrum verſant, vſquedum in rotũdam formam ſe induat. ſed quod tale eſt, progreſſu temporis flaueſcit, idque ſyagrum appellant. ſecundum autem locum tenet orobium, quod minimum eſt, & maximè fuluum.

Eſt etiam aliud quod amomite dicitur, cãdidum quidem, ſed quum molitur, lenteſcit vt maſtiche. Adulteratur thus omne pinea, reſina & gummi, quod dignoſci facilè poteſt: nam gummi ſuffitum non emittit flammam, & reſina in fumum abit: at thus ardet, ſed dolum quo- H que odor indicat. Ei vis ineſt adſtringendi, calfaciendi, caliginem oculorum diſcutiendi, caua vlcera implendi, ad cicatricem perducendi, cruenta vulnera glutinandi, omnes ſanguinis eruptiones, atque adeò eas quæ ex mem- A branis cerebri fluunt, cohibendi, ſedis ad reliquarũ corporis partium maligna vlcera leniendi.

Crematur thus in puro fictili impoſitum, ſuccenſum grumo à lucerna accenſo, donec exuratur: poſtquàm verò totum incenſum fuerit, operiendum fictili eſt vſquedum extinctum ſit. ſic enim in cineres non redigitur. Torretur etiam in fictili nouo ad carbones ignitos, donec nullæ bullæ excitentur, nec pinguedo, nec vapor ex eo remittatur. facilè enim comminuitur quod eſt crematum. Cortex verò thuris omnibus præſtat is qui pinguis, odora- B tus, recens, læuis, non ſcaber, & membranis eſt vacans. Adulteratur admixto pini aut nucis eius cortice. huius rei index ignis eſt. cæteri enim cortices in ſuffitu non accenduntur, ſed fumo edito abſque vlla odoris ſuauitate euaneſcunt: at thuris cortex accenditur, & cum odoris fragrantia vaporem ex ſe mittit: hic etiam eodem modo quo thus vritur. Manna verò thuris probatur ea quæ alba eſt, pura, grumoſa: vim eandem habet quàm thus, ſed multo inualidiorem. Quidam eam adulterãt mixta reſina pinea, aut polline, aut tuſo thuris cortice: ſed ignis dolum ar- C guit. neque enim æquè & pari motu adulterata vaporem aërium emittet, ſed fuliginoſum & impurum: præterea odoris ſuauitas alieno halitu permiſta ſentietur. Thuris verò fulginem ſic facito, Singulos thuris grumos forcipicula exceptos lucernis accendito, in nouam fictilem ollam concauam coniicito: tum æreo vaſe in medio perforato, & diligenter deterſo, obtegito: ex altera eius parte, aut vtrobique lapillos altitudine quaternûm digitorum ſubiicito, quo facilius queas perſpicere vtrum grumi exurantur: & vt locus ſit quo ſubiicere alios grumos integros D ſemper poſſis, & antequã primus grumus penitus reſtinguatur, alium adiicito, donec fuliginis quod ſatis ſit, collectum fuiſſe videatur. Continuò tamen externas ærei vaſis partes ſpongia ex frigida aqua abſtergito: ſic enim aheno non magnopere calente fuligo omnis adhærebit, quæ alioqui per læuitatem cadens thuris cineri commiſcetur. Deraſa itaque prima fuligine cremati thuris cinerem per ſe excipito, & idem vſquedum volueris, facito: eodémque modo ex myrrha & ſtyrace fuliginem conficies: valet fuligo ad eadem. prætetea verò ex aliis lacrymis fuligi- E nem ſimiliter excipito.

Libanotis, fructum fert altera qui cachry dicitur, foliáque fœniculo habet ſimilia, ſed craſſiora, & in rotæ ſpeciem humi ſparſa, odorata: caulem cubiti altitudine, aut maiorem, cui multæ inſunt alæ, & in cacumine vmbellæ, in quibus fructus copioſus eſt, albus, ſpondylio ſimilis, circinatus, angulos habens, acer, reſinæ ſapore, & qui manſus guſtum incendit. radix prægrandis, quæ thus redolet. Altera verò, libanotis eſt ſuperiori in omnibus ſimilis: ſemen fert latum, nigrum, vt ſpondylium, odoratum, non F feruidum. radix foris nigra, fracta verò, alba cernitur. Altera verò quæ fructum non fert, eſt in rebus omnibus ſimilis ſuperioribus, eáque nec caulem, nec florem, nec ſemen gignit. Naſcitur aſperis & ſaxoſis locis. In potionibus verò vtẽdum eſt ſemine eius libanotidis quæ cachryn non fert, ſiquidem illud acre eſt, & arteriam exaſperat.

Libanotis verò quam roſmarinũ Romani vocant, qua vtuntur ii qui coronas nectunt, tenues virgæ ſunt, in quibus prælonga inſunt folia, gracilia, intus alba, foris virentia, graui odore.

G Liguſticum plurimum naſcitur apud Ligures. panaces incolæ non immeritò vocant: nam & radix heracleotico panaci ſimilis eſt, & ipſum viribus eiſdem eſt præditum. Semen nigrum, durum, oblongum, ad fœniculi ſimilitudinem, guſtanti acre: radix candida, odorata. Miſcetur autem vtiliter oxyporis (*hoc eſt, citò tranſeuntibus*) medicamentis, & iis quæ concoctionem adiuuant. ori valde gratum eſt: quocirca pro pipere eo vtuntur incolæ ad obſonia conficienda. adulteratur ſemine quodam conſimili, ſed guſtu diſcernitur. amariſſimum enim eſt. Nonnulli H verò fœniculi aut ſeſeleos ſemen addentes, adulterinum faciunt.

Lithoſpermon (quod ægonichon, aut æetonychon, aut dioſpyron, aut heracleam ob ſeminis duritiam vocant) folia habet oliuæ ſimilia, longiora tamen, & in imo per

terram ſtrata: ramulos tenues, rectos, craſſitudine acuti iunci, firmos, ſucci plenos, in quibus ſummis bifidi exortus caulicorum ſpeciem præbent, foliis exiguis, inter quæ ſemen rotundum, lapideum, album, paruo eruo ſimile: aſperis & excelſis locis naſcitur.

Limoniũ (quod neruodes alii vocant) foliis eſt betæ ſimilibus, ſed tenuioribus, & lõgioribus, ac numeroſioribus: caule tenui, recto, vt lilium, rubro ſemine referto, guſtúmque adſtringente. naſcitur in pratis & paluſtibus locis.

Linozoſtis, *id eſt mercurialis*, herba; quæ fœmina eſt, fructũ fert racemoſum, & multum: maſcula verò iuxta folia exiguum, rotundum, ceu binos teſticulos vnà cohærentes. totus frutex exiguus dodrantalis eſt, & maior.

Lichen in petris naſcens eſt muſcus petris rore conſperſis adhærens.

Lonchitis folia habet porri latioris, ſed latiora, ſubrubra, plurima, ad radicem circunfracta, vt ad terram procumbentia: pauca etiam habet in caule, in quo flores ſunt pileolis ſimiles, more comicarum perſonarum hiantes, nigri, candidum tamen quiddam hiatu oris veluti lingulã ad labrum inferius exerentes. ſemen eſt lanceæ ſimile, triquetrum, in inuolucro clauſum. radix dauco ſimilis: aſperis, ſqualidíſque locis exoritur.

Lonchitis verò altera aſpera folia profert ſcolopendræ ſimilia, aſperiora tamen maioráque, & magis diuiſa.

Lycium arbor eſt ſpinoſa, virgas trium cubitorum, & maiores proferens, in quibus folia inſunt denſa, buxo ſimilia. fructum fert piperis, nigrum, amarum, læuem. cortex ei eſt pallidus, diluto lycio ſimilis: radices latæ, lignoſæ. plurimum in Cappadocia & Lycia naſcitur, itémque in aliis pleriſque locis: aſperum amat ſolum. ſuccus ex eo exprimitur tuſis vnà cum frutice radicibus, & poſtquã aliquot dies in aqua maduerint, decoctis: tum exempto ligno, iterum eo qui ſupereſt liquore ad mellis conſiſtentiã decocto. adulteratur amurca inter coquendum admiſta, aut abſinthii ſucco, aut felle bubulo. Spuma autẽ coquendo innatans aufertur, & ad medicamenta oculorum adſeruatur: reliquo ad alia vtitor. Succus quoque ex ſemine expreſſo & in ſole ſiccato conficitur. Lycium optimum eſt quod igni accenditur, & reſtinctum ſpumam rubentẽ habet, foris nigrum: quum frãgitur, fuluum, nõ viroſum, adſtringens cum amarore, colore croceo: quale eſt Indicũ quod præſtat cæteris, & eſt efficacius.

Lyſimachia caules cubitales, & maiores tenuéſque, fruticoſóſque fert: in quorum geniculis folia ſalici ſimilia exoriuntur, quæ guſtu adſtringente ſunt. flos rufus eſt, aut aureus. naſcitur paluſtribus & aquoſis locis.

Lychnis coronaria flos eſt, albæ violæ ſimilis, purpuraſcens, qui ad coronamenta adhibetur.

Lychnis agreſtis in omnibus eſt ſatiuæ ſimilis. eius ſeminis binæ drachmæ potui datæ bilem per aluum educunt.

Lotus agreſtis in Libya naſcitur caule duorum cubitorum, atque etiam maiore, qui alas multas habeat: folia verò trifolio in pratis naſcenti ſimilia: ſemen fœnogræco ſimile, ſed multo minus fert: guſtúque medicato.

M

Macer cortex eſt ſubflauus, craſſus, guſtu valde adſtringens, qui ex Barbaria aduehitur.

Malabathri folium laudatur quod recens eſt, & cũ nigrore quodam candicat, non fragile, integrum, odore caput feriens, & odoris bonitate diutius permanens, nardum ſapore imitans, guſtu non ſalſo: quod verò infirmũ, minutim contuſum, & carioſum halitum affert, vitioſum eſt. eãdem vim habet quam nardum: ſed illud ad omnia eſt efficacius. malabathri tamen vis ad vrinam ciendam eſt maior, & ſtomacho magis congruit.

Mandragora, alter mas, alter fœmina: ac fœmina quidem mandragora niger eſt, qui tridacias dicitur, foliis anguſtioribus ac minoribus quàm lactucæ, viroſis, graueolentibus, in terram ſparſis: inter quæ poma ſunt ſorbis aut achradibus ſimilia, odorata: in quibus fructus eſt, vt pyri. radices prægrandes binæ aut ternæ inter ſe conuolutæ, nigra ſuperficie, intus albæ, craſſo cortice: caulem non habet. mas verò folia habet alba, lata, admodum magna, vt betæ. poma duplo maiora, crocei coloris, odorata cũ grauitate quadam, quibus etiam paſtores veſcuntur, & ſopore quodammodo corripiuntur. radix eſt alterius radici ſimilis, ſed maior & candidior. Eſt hic quoque caulis expers: ſuccus colligitur ex cortice radicis viridi contuſóque, & prælo ſubiecto, qui in ſole verſatus denſatur, & in fictili reponitur: ſuccus quoque è pomis ſimiliter exprimitur: ſed ignauus eſt is qui è pomis collectus fuerit. Cortex itidem à radice detractus ligno traiicitur, & ſuſpenſus adſeruatur. Nonnulli radices ex vino ad tertias decoquunt, & defæcatum ſeruant: & cyathi vnius menſura ad magnos dolores, vigilias, & vbi ſine ſenſu doloris ſecare aut vrere velint, vtuntur. Iam liquor ex radice profundius excauata, in orbem punctis aperta, emanat, defluente in eam cauitatem liquore, atque ibidem collecto: ſuccus verò eſt liquore efficacior: ſed radices non vbique liquorem ferunt.

Marathron, *hoc eſt, fœniculum*, agreſte, magnum, quod hippomarathrum vocant, ſemen cachry ſimile fert, radix ei ſubeſt odorata. Quinetiam aliud hippomarathrum vocatur quod folia habet exigua, anguſta, oblonga: fructum rotundum ad coriãdri ſimilitudinem, acrem, odoratum, & calfaciendi vi præditum. Viribus autem prædicto reſpondet, ſed tamen agit imbecillius.

Marum herba eſt ſurculoſa, origani flori ſimilis: eius tamen folia multo candidiora ſunt, & flos odoratus, plurimum verò ad Magneſiam & Tralles naſcitur.

Mancoron genus quoddam mellis eſt cõcreti, quod in India & Arabia felici in harundinibus inuenitur, ſalis conſiſtentia, & quod dentibus ſubiectum ita vt ſal confringitur.

Melilotos præſtantiſſimus eſt Atticus, quíque in Cyzico naſcitur, & Carthagine, croci colore, & odoratus. Oritur etiam in Campania prope Nolam colore luteo, odore infirmo.

Meliſſophyllon herba eſt qua apes delectantur. eius folia cedri odorem exhalant.

Meſpilum arbor ſpinoſa eſt, fructum exiguum, pomo ſimilem, iucundum ferens, habétque tria oſſicula: adſtringit, & in cibo ſumptus idoneus ſtomacho eſt. ſed aluum ſupprimit.

Medion herba naſcitur vmbroſis ſaxoſiſque locis, foliis ſeridi ſimilibus, caule trium cubitorum, floribus purpureis, magnis, orbiculatis: fructu paruo, cnico ſimili: radice dodrantali, quæ baculi craſſitudinem habet, acerbique ſaporis eſt.

Mecon rhœas, *id eſt, papauer erraticum*, ita nominatum eſt quia eius flos celeriter decidat. naſcitur in aruis verno tempore, quo etiam colligitur: folia habet origano ſimilia, aut cichorio, aut thymo, diuiſa, longiora: caulem iunci figura, rectum, craſſum, ad cubiti altitudinem: florem puniceum, quandóque candidum, anemonæ flori ſimilem: fructum rufum: radicem oblongam, ſubalbam, & parui digiti craſſitudinem habentem. Papauer autem paruum alterum ſatiuum eſt & hortenſe, cuius ſemen pani inditur ad tuendæ valetudinis vſum, & cum melle pro ſeſamo eodem vtuntur: thylacitem vocant, oblogum habens capitulum, ſemen album. Alterum verò agreſte eſt, capite demiſſo, nigro ſemine, quod etiam pithite nominatur: idque ab aliquib⁹ rhœas papauer vocatur, propterea quòd ex eo liquor defluat. Eſt tertium genus his agreſtius, & magis medicatum, & longius, oblõgo capite: probatiſſimus autem liquor eſt denſus, ponderoſus, odore ſoporiferus, guſtu amarus, qui facilè aqua diluitur, læuis, albus, non aſper, neque grumoſus, quíque inter colandum non coeat veluti cera, & in ſole diffunditur, & ad lucernam non atra flamma ardet: quíque vbi reſtinctus ſit, odoris vim conſeruat. Hunc adulterant miſcendo glaucium, aut gummi, aut agreſtis lactucæ ſuccum: quíque glaucio indito adulteratur, in dilutione croci colorem reddit: qui ex lactucæ agreſtis ſucco, infirmo odore eſt, & aſperior: qui ex gummi, ignauus & pellucidus. Quidam verò ita

ſunt abſurdi, vt terra etiam ei indant. torretur ad oculorum medicinas, in fictili nouo, donec mollis & fuluus videatur. non erit fortaſſe alienum deſcribere quonam pacto liquor colligatur. Aliqui igitur capita & folia contundunt, ac prælo exprimunt: tum in mortario terunt, & in paſtillos redigunt: idque meconium nominatur, poteſtate multo ignauius quàm liquor ſit. In liquore autem colligendo oportet quum ros exaruerit cultello aſteriſco circundante, ne ad interiora deſcēdat, ex obliquo in rectum ſummam capitum ſuperficiem incidere, & lacrymam exeuntem in cōchulam digito detergere, & non ita multo pòſt redire, ſiquidem concreta inuenietur: atque etiam ſequenti die ſimili modo comperietur: quæ in pila teri debet, & in paſtillos conformari, ac reponi: quum tamen inciditur, retrocedendum eſt, ne liquor à veſtibus deteratur.

Mecon ceratitis, *id eſt cornutum papauer*, (quod aliqui paralium, aliqui agreſte vocant) folia habet candida, hirſuta, verbaſco ſimilia, in ambitu ſerrata, vt papaueris agreſtis folia, caulémque ſimilem, florem palidum: fructum paruum, inflexum, fœnigræci corniculis ſimilem: ſemen exiguum, papaueris ſemini conſimile: radicem, cuius extrema pars nigra craſſáque. naſcitur maritimis & aſperis locis. Quidam errore ducti glaucium ex hoc papauere propter foliorum ſimilitudinem fieri putauerunt.

Mecon aphrodes, *id eſt, ſpumeum papauer*, (à nonnullis heraclea nominatur) caulē dodrātalem haber, foliúmque admodum paruum, ſtruthio ſimile. In eo fructum fert album: totáque herba ipſa alba eſt & ſpumea: radice nititur plerunque tenui: huius fructus colligitur æſtate, quum perfectè adoleuit, & ſiccatum reponitur.

Meum Athamanticum naſcitur plurimum in Macedonia, caule & foliis anetho ſimilib⁹, bicubiti plerunq; altitudine, radicibus in partes diſtractis, tenuibus, obliquis, & rectis, longis, odoratis, linguam calfacientibus. Medullarum præſtantiſſima eſt ceruina, deinde vitulina, tum taurina, poſtea caprilla, denique ouilla. cōcreſcit medulla ſub finem æſtatis autumno appropinquante: reliquis verò temporibus concrementum ſanguinis, & veluti caro friabilis in oſſibus inuenitur. nec cognoſci facilè poteſt, niſi quis eam ex oſſibus extrahat atque recondat. Curatur medulla recens aquæ aſperſione mollita ex ſelectis oſſibus, & per linteum excolata, & ſimiliter elota donec pura aqua defluat, tum in duplici vaſe liquata, ſordibus ſupernatātibus penna exceptis, & in pilam percolata: vbi compacta fuerit, in nouo fictili vaſe reponitur, omni fæce quæ ſubſidit diligenter deraſa. Si verò libet non curatam reponere, facito omnia quæ in anſerum & gallinarum adipe fiunt.

Mycetæ, *hoc eſt, fungi*, qui pernicioſi ſunt, multis de cauſis fiunt: nam vel apud clauos rubigine obſitos, aut veſtes putres, aut ſerpentum latibula, aut arbores ſua proprietate noxias oriuntur. Continent qui tales ſunt, concretum ſupra ſe lentorem quendam, & è terra eruti, ſi ita ſinantur, celerrimè putres redditi corrūpuntur. at qui eſculēti ſunt, iuſculum faciunt: ſed ipſi quoque liberalius ſumpti nocent, quum difficulter in ſtomacho coquantur; aut ſtrangulent, aut choleram afferant. Omnibus ſuccurritur potione olei aut nitri, aut lixiuii cum acida muria, aut decocto ſatureiæ, aut origani, aut ſtercore gallinaceo cum aceto epoto, aut cum melle copioſo delincto.

Myos ota, *id eſt, auricula muris*, multos ab vna radice caules mittit, ſubrubros; ab imo concauos: folia anguſta, oblonga, dorſo elato, nigricantia: per interualla deinceps geminata; & in acutius deſinentia. Exoriuntur etiam ex alis tenues cauliculi, in quibus floſculi cærulei, vt anagallidis ſunt, radices craſſitudinis digitorum, multas habent progerminationes. ad ſummam, eſt herba hæc ſcolopendræ ſimilis, tenuior tamen & minor. Huius radix illita ægilopas ſanat. ſunt etiam qui helxinem auriculam muris appellent.

Myrica arbor eſt quæ prope paludes & ſtagna naſcitur, fructum veluti florem ferens, conſiſtentia muſcoſum. Satiua autem in Ægypto & Syria prouenit, ſed in cæteris eſt agreſti ſimilis. fructum verò edit gallæ ſimilem, inæqualem, guſtum adſtringentem, qui vice gallæ oris medicamentis adhibetur.

Myriophyllon, *hoc eſt, millefolium*; caulis eſt tener, vniúſque radicis, circa quam multa folia læuia, fœniculo ſimilia, vnde nomen traxit, conſpiciuntur. Caulis ipſe eſt fulueſcens, prædenſus, ac veluti de induſtria expolitus. naſcitur verò paluſtribus locis.

Myrtus ſatiua medicinæ accommodatior eſt nigra quàm candida, & in hoc genere, potius montana, & tamen fructum imbecilliorem fert.

Myrtidanum verò quod vocant, inæqualis exortus eſt, tuménſque, & myrto concolor. trūcum eius quaſi manu complectens: ſed maior in eo quàm in myrto adſtringendi vis ineſt. Tuſus addito vino auſtero reponitur, & in paſtillos redactus, in vmbra ſiccatur: éſtque & cortice & fructu efficacior.

Myrtus agreſtis, aut oxymyrſine, cuius aſparagus nuper in lucem editus eſtur, vrinámque ciet: fructum orbiculatum, rubrum dum matureſcit, & interiorem partem oſſeam habentem profert.

Myrrhis (quam myrrham aliqui vocant) & caule & foliis cicutæ ſimilis eſt. radice nititur tenera, oblonga, orbiculata, odorata, ad mandendum ſuaui.

Moly folia gramini ſimilia, latiora tamen, humíque ſparſa habet, florem albæ violæ ſimilem, lacteo colore, minorem tamen, & ad violæ ſimilitudinem accedentem. caulem fert tenuem, quatuor cubitorum, in cuius ſummo quidam allio ſimile eſt. radix ei parua bulloſáque ſubeſt.

Ex Dioſcoride, de ſimpliciũ medicamentorum facultate atque apparatu, ab N litera vſque ad Ω.

N

NArdi ſunt duo genera: alterum Indicum, Syriacum alterũ nominatur; non quòd in Syria naſcatur, ſed quòd montis in quo oritur, vna pars ad Syrios, altera ad Indos vergit. Cæterùm in Syriaci genere præſtantius eſt recens, læue, multam comam habens, flauo colore, admodum odoratum, cyperum odore referens, breui ſpica, guſtu amaro, & linguam exiccante, & multo tempore in odoris iucunditate perdurante. Indicum verò alterum Gangitin vocant, à flumine quodam Gange quod præterfluit deducto nomine, iuxta quod nardum exoritur. Eius autem vis eſt propter aquoſos tractus imbecillior, ipſúmque eſt oblongius: & ab vnica eius radice numeroſæ ſpicæ, eæque admodum crinitæ, & implicitæ, ac viroſi odoris exoriuntur. Quod verò altius in monte naſcitur, odoratius, curta ſpica, cyperum ſuauitate redolens, aliáque habens omnia quæ Syriaco ineſſe dicta ſunt. Vocatur etiam aliud quoddam ſamphariticum à regione in qua naſcitur, éſtque magna ſpica, cãdidiore caule, quem medium ex ſe interdum mittit, hircorum odorem vehementer exhalantem: quod genus eſt reiiciendum. Venditur etiam nardum madefactũ, quod ex eo cognoſcitur quòd alba, ſqualida, & ſine ſua lanugine ſpica ſit. Adulteratur ſtibio cũ aqua, aut palmeo vino, vt deſetur, & põderoſior fiat, inſpirato. Vbi vti volumus, auferendum eſt ab radicibus lutum, ſi ſit, & cribro excutiendus eſt puluis, qui ad manus eluendas accommodatus eſt. Reconditur autem ad oculorum medicinas in fictili nouo non picato tritum, & ex vino in paſtillos redactum.

Nardum verò Celticum in alpibus apud Ligures naſcitur, idque ab incolis Gallicum nominatur. Naſcitur etiam in Iſtria, éſtque exiguus frutex breuiſque, qui cum radice vellitur, & in faſciculos manipulóſque ligatur, & cõponitur: folia habet oblonga, ſubflaua: florem luteum. Caulibus tantùm radicibúſque vtimur, hique ſoli odoris bonitate ſunt præditi. quamobrem faſciculi pridie aqua ſpargendi ſunt, & ſiquid terreni inhæſerit, abiiciendum: humido pauimento ſubiecta prius charta ſternendi ſunt, ſequenti die purgandi, ſiquidem quod vtile eſt, ab aceroſo & alieno propter vim humoris non excutietur. Adulteratur impoſita eidem herba perſimili, quam ob viroſum odorem, hircum vocant: ſed facilè dignoſcitur, quoniam ea herba caulis expers eſt, atque candidior, & minus oblonga habet folia: quin ne radicem quidem amaram & aromaticam habet, vt nardi radix eſt. Itaq; cauliculos & radices, abiectis foliis, ad vſum reponito, ſique ſeruare volueris, trita vino excipito, in paſtillos conformato, fictili nouo diligenter operto recondito. Laudatiſſimum verò Celticum nardum eſt, quod recens eſt odoratúmque, ac multis radicibus præditum, non fragile, plenum.

Nardum montanum in Cilicia naſcitur. eius caules & folia eryngio ſimilia ſunt, minora tamen, & non aſpera, & aculeata. radices illi ſunt nigræ, odoratæ, binæ, aut etiam plures, vt aſphodeli: ſed multo graciliores, candidiores, & minores. nec caulem, nec fructum, nec florem profert. radix ad eadem ad quæ Celticum nardum facit.

Narciſſus habet folia porro ſimilia, ſed tenuia, & multo minora: cauliculum paruum, inanem, foliis vacantem, dodrante maiorem, in quo flos albus eſt, interius croceus, & in quibuſdam purpureus. Radix ei eſt alba, rotunda, ad bulbi formam: fructus, veluti in membrana niger, prælõgus. Naſcitur præſtantiſſimus in montanis locis, odora-

A táſque: at qui in pratis & arenoſis oritur, porrum ſapit, & herbaceum halitum ex ſe mittit.

Naſcaphthon (quod narcaphthon aliqui vocant) ex India affertur. corticis formam gerit, libro ſycamini ſimilem. Ad ſuffitus adhibetur propter ſuauem odorem quem ex ſe mitit.

Nymphæa in paludibus & ſtagnis naſcitur: folia habet ciborio ſimilia, minora tamen, & oblongiora quodammodo, aquam excedentia: aliqua etiam in aqua de-B merſa, multáque ex vna radice prodeuntia. flos albus eſt, lilio ſimilis, eius media pars crocea eſt. quũ defloruit, in rotundam formam redigitur, ad pomi aut capitis papaueris ſimilitudinem. Colore nigro fit, in quo fructus latus, dẽſus, guſtanti glutinoſus includitur: caulis non læuis, craſſus, niger, ciborii cauli ſimilis: radix nigra, craſſa, clauæ ſimilis, quæ autũno præciditur. Plurima in Cilicia in Anigro flumine, & in Haliarto Bœotiæ. Naſcitur & alia nymphæa antedictæ ſimilibus foliis, attamen alba radice & aſpera, flore luteo, & modo roſæ ſplendente. Oritur hæc in C Theſſalia ad flumen Peneum.

Ξ

Xanthium (quod phaſganon aliqui vocant) in pinguibus locis & paludibus naſcitur. caulem pinguem habet anguloſúmque: in eóque alarum caua permulta ſunt. atriplici ſimilia ſunt folia, ſectiones habentia, odore naſturtii: fructum rotũdum fert, vt oliua magna: aculeatum, vt platani pilulæ, & veſtibus contactu inhærentem.

D Xyris (quam aliqui agreſtẽ iridem appellãt, Romani gladiolũ vocant) folium gerit iridi ſimile, ſed latius, & in ſummo acutum. è mediis foliis caulis prodit cubitalis, va lde craſſus, in quo ſiliquæ ſunt triquetræ, & in eis flos purpureus, idque quod in medio eſt, puniceum. fructus in folliculis eruo ſimilis, rotũdus, magnus, acer: radíxque geniculoſa, longa, rufa.

Xyphion (quod phaſganon, *id eſt enſem*, propter figuram foliorum nominant) iridi ſimile eſt, ſed breuius, atque anguſtius, & cultelli modo in mucronem deſinens, fi-E broſum. caulem emittit cubitalem, ſucci plenum, in quo purpurei flores in ordinẽ digeſti, inter ſe diſtant. fructum edit rotundum. radices duas profert, alteram ſub altera conſidentem, exiguorum bulborum figura, quarum inferior eſt gracilis, ſuperna vberior. potiſſimum verò in aruis naſcitur.

O

Œnanthe folia habet paſtinacæ, florem candidum, F caulem craſſum, dodrantalem, fructum atriplicis, radicem magnam, multis rotundis capitibus abundantem. naſcitur in petris.

Œnanthe etiam agreſtis vuæ fructus nominatur. quum floret, recondi debet fictili non picato: collectáque ſubſtrato linteo in vmbra ſiccanda.

Omphacium eſt acerbæ vuæ (vt Thaſiæ, aut Aminææ) nondum matureſcentis ſuccus, qui ante Canis exortum exprimendus eſt: expreſſúſque in æreo rutilo vaſe linteo operto vſquedum cogatur inſolandus. Oportet au-G tem ſemper quicquid concretum ſit, liquido permiſcere, & cauere ne per noctẽ ſub dio maneat: ſiquidem ros concretionem impediet. Eligito flauum omphacium, friabile, perquam adſtringens mordénſque linguam. quidam etiam coquendo ſuccum condenſant.

Onagra frutex eſt arboris inſtar, prægrandis, amygdalino folio, ſed latiore, lilio non diſſimili: flore roſaceo magno, radice candida, longa, quæ ſiccata vini odorem refert. montanis locis naſcitur.

Onobrychis folia habet lenti ſimilia, paulo tamen longiora, caulem dodrantalem, florem puniceum, radi-

cem paruam: naſcitur humidis & incultis locis.

Onix, *hoc eſt unguis*, conchylii tegumentum eſt, ei ſimile quo tegitur purpura: quod in India in lacubus nardum ferentibus inuenitur. quod ideo ſuauem odorem ſpirat quòd conchylia inibi nardo veſcantur. Præſtantiſſimus onyx eſt qui è rubro mari affertur, albicans, pinguiſque: nam qui Babylone aduehitur, niger eſt, & minor. vterque in ſuffitu odoratus, ſed caſtoreum quodammodo olet.

Oxyacantha, *hoc eſt acuta ſpina*, arbor eſt pyraſtris ſimilis, ſed minor, & valde ſpinoſa. fructum fert myrti baccis ſimilem, plenum, rubrum, fragilem, & inter nucleum: radicem habet multifidam, altè deſcendentem.

Oreoſelinum, *id eſt apium montanum*, caulis dodrantalis eſt, ex tenui radice prodiens, circa quem ramuli & capitula ſunt cicutæ ſimilia, multo tamen tenuiora: in quibus fructus eſt prælongus, acer, odoratus, cumino ſimilis. montanis verò locis prouenit.

Oreſtia herba eſt parua, tribus aut quatuor digitis terram excedens, foliis & viticulis coronopidi aut gramini ſimilibus, adſtringentibus: radice prætenui, vt capillus eſt, alba, vinoſa, quatuor digitorum longitudine. naſcitur in collibus.

Origanum Heracleoticum (quod Conilam vocant) folium hyſſopi habet, vmbellam verò non in rotæ ſpeciẽ, ſed veluti multifidam: ſeménque in ſummis virgis non denſum.

Quod verò onitin appellant, folia habet candidiora, & hyſſopo magis ſimilia: ſeménque fert veluti coniunctos corymbos. vim Heracleotici habet, ſed non ita efficax eſt.

Syluestre autem origanum (quod alii panaces Heracleum, alii conilam nominant) folia origani, virgulta dodrantalia, tenuia, in quibus vmbellæ ſunt anetho ſimiles. radix exilis eſt atque inutilis.

Orminum herba eſt foliis marrubio ſimilibus, caule ſemicubitali, quadrato, circa quem eminentiæ ſiliquis ſimiles prodeunt, quæ ad radicem ſpectant, in quibus diuerſum ineſt ſemen: nam in ſylueſtri rotundum & fuſcum inuenitur: in alio verò oblongum nigrúmque, quo vtimur.

Ὀρόβινον ἄλευρον (id eſt erui farinam) ſic cõficito: Vberiora candidáque grana deligito, permiſcendóque aqua perſpergito, donec quod ſatis ſit combibant, deinde torreto vſquedum cortex rumpatur: tum mola trita cribro tenui traiecta farina reponatur.

Ὄρχις, *id eſt teſticulus* (quem cynoſorchin, *hoc eſt teſticulum canis*, vocant) folia habet circa caulem & imam eius partem humi ſtrata, oleæ molli ſimilia, anguſtiora tamen & longiora: cauliculis longitudine dodrantis, in quibus purpurei ſunt flores: radicem bulboſam, oblongam, duplicem, anguſtam, vt oliuæ, ſuperius alteram, & alteram inferius. alterámque plenam, alteram mollem, ac rugoſam.

Alius teſticulus eſt quem ſerapiadem aliqui vocant. is folia habet porri, oblonga, ſed latiora, & craſſa: caulem dodrantalem, flores ſubrufos purpureóſque: radix teſticulis ſimilis ſubeſt.

Orchis, *id eſt teſticulus caſtoris*. Eligito ſemper huius animalis teſticulos qui ex vno principio connexi ſunt, (non poſſunt enim duo folliculi in vna membrana coniuncti reperiri) & qui liquorem intus ceroſum habent, odore graui & viroſo, guſtu acri, mordente ac friabili: & qui naturalibus membranis vndique interſepti ſunt. Adulterant caſtoreum nonnulli, ammoniacum aut gummi cum eiuſdem animalis ſanguine, aut caſtoreo ipſo ſubactum in folliculos inſtillantes, & exiccantes. Falſò aiunt hoc animal, quum à venatoribus vrgetur, auellere ſibi teſtes, atque abiicere, quum ne eos tangere quidem poſſit: ſunt enim parum exerti, vt in ſue. Oportet autem diuiſa pelle, melleum liquorem cum ambiente membrana aſſumere, & ita ſiccatum reponere.

Oſyris exiguus frutex eſt, niger, tenuis, virgulam fractu difficilem habens, & in ea foliola, vt lini, in initio nigra, quæ deinde mutato colore rubeſcentia fiunt.

P.

Panaces (quidam herculeum vocant) ex hoc opopanax colligitur, plurimúmque in Bœotia & Phocide Arcadiæ naſcitur, & inibi ob quæſtum quem ex liquore faciũt, ſtudioſè colitur. foliis eſt aſperis, in terra iacentibus, viridibus, ad ficulna multum accedentibus, in ambitu quinquepartita diuiſione partitis. caulem, vt ferulam, fert altiſſimum, alba lanugine præditum, folia circa ipſum minora, vmbellámque in ſummo, vt anethum, habentem, florem verò luteum, ſemen odoratum & feruidum: radices multas, ab vno principio exorientes, albas, graui odore, craſſo cortice, ſubamaro guſtu. Naſcitur idem in Cyrene Libyæ & Macedonia. Colligitur liquor ſecta radice cauliculis nuper pullulantibus. album autem liquorem ex ſe mittit, qui ſiccatus crocei coloris habet extremitatem. Excipiunt etiam liquorẽ effluentem foliis excauato ſolo ſubſtratis, eáque ſiccata tolluntur. Ex caule quoque per meſſem ſecto, liquorem eodem modo excipiunt. Ex radicibus verò præſtantiores ſunt albæ, diſtentæ, quæ cariem non ſenſerint, guſtu feruidæ, & aromaticæ. Fructus ex media ferula prodiens cibò idoneus eſt: qui verò ex agnatis oritur, minus nutrit. Liquor verò laudatiſſimus eſt qui amariſſimus eſt, intus albus, foris croceus, læuis, pinguis, friabilis, citò liqueſcens, grauis odoris. nam niger & mollis, vitioſus eſt. Adulteratur ammoniaco & cera. Probatur digitis in aqua confricatus. qui enim vitio caret, reſoluitur, & lactei fit coloris.

Panaces Aſclepium & Chironium caulem tenuem è terra emittit, geniculis interſeptum, cubitalem, circa quẽ folia fœniculo ſimilia funduntur: ſunt tamen maiora, hiſpidioráque, & graueolentia. Suprà verò vmbella eſt, in qua flores aurei coloris ſunt, acres, odorati: radix exigua tenuíſque. Sunt etiam qui ſylueſtre origanum panaces vocent, alii verò conilam. de quibus quum de origano ageretur dictum eſt.

Panaces verò Chironium præcipuè naſcitur in monte Pelio, foliis amaraco ſimilibus, flore aureo, radice tenui, non profunda. herba ipſa guſtu acri eſt.

Pancration (quod aliqui etiam ſcillam vocant) radix eſt magno bulbo ſimilis, ſubrufa, amara, feruida ad guſtum: folia lilii habet, ſed longiora.

Parthenium (quod aliqui amaracum, aliqui leucanthemon appellant) folia coriandri habet, flores per ambitum albos, in medio luteos, odore ſubuiroſo, & ſapore amareſcente.

Paronychia exiguus frutex eſt, naſcitúrque in petris, peplo ſimilis, longitudine minor, foliis maior.

Piper fructum fert in principio prælongum, veluti ſiliquas, quod longum piper eſt, habétque intus aliquid tenui milio ſimile: quod abſolutum, piper euadit. id autem ſuis temporibus dehiſcens, racemos ex ſe mittit, grana quæ videmus ferentes: & alia acerba quæ albi piperis nomen habent, quod oculorum medicinis, antidotiſque accommodatiſſimum eſt. Nigrũ verò eſt ſuauius & acrius albo. atque album quidem quòd acerbum ſit, cæteris imbecillius eſt. Eligito piper quod ponderoſius ſit, plenum, nigrum, non valde rugoſum, recens, non furfuraceum. In nigri verò genere inuenitur etiam quod defectum, inane, leuéque ſit, quod braſma (*quaſi abortus*) vocatur. In fictili nouo ad carbones torretur continuè mouendo. Eius radix non eſt zingiber, vt quidam ſunt rati. coſto autem eſt ſimilis, & guſtum excalfacit.

Peplus (ſunt qui ſycen, qui ſpumeum papauer nominent) frutex eſt exiguus, albi liquoris plenus, folio paruo rutæ ſimili, ſed latiore. tota verò coma fere dodrantalis eſt, in orbem circumacta, in terra iacens. ſub foliis minutus fructus rotundúſque eſt. radix vnica, inutilis. in hortis naſcitur & vinetis. colligitur par meſſem. in vmbra ſiccatur, & continuò verſatur. fructus tuſus & ferueſactus reconditur.

Peplis verò (quam ſylueſtrem portulacam vocant, Hippocratéſque ipſe peplion nominat) in maritimis maximè naſcitur locis. frutex frõdoſus, liquoris cãdidi plenus, folio ſatiuæ portulacæ, ſed in orbẽ acto, & in parte inferiore rubeſcẽte. Fruct⁹ rotũdus foliis ſubeſt, vt in peplo: fer-

uido guſtu. radix tenuis,inutilis. colligitur, reponitur, & ſale conditur,& datur vt peplus,eadem vi prædita.

Periclymenon (quod alii ſplenion, alii etiam clymenon ipſum vocant) frutex paruus eſt,ſimplex, caule quadradrato,& per interualla foliolis circundato albicantibus,hederæ figura.inter folia ſurculi exeũt, in quibus fructus eſt hederæ ſimilis,qui quaſi in folium procumbit,durus,qui difficulter auellitur: radix longa. Oritur in aruis & ſepibus,ſeſe fruticibus adflantibus inuolens.

Periſtereon,aquoſis locis naſcitur. videtur autem inde nomen traxiſſe quòd περιστεραὶ, *id eſt columbæ*,in eo libenter verſentur.herba eſt dodrantis habens altitudinem,aut etiam maiorem. folia ex caule prodeunt inciſa & ſubalbida: eáque plerunque ex vnico ramo, vnicáque radice conſtare comperitur.

Perſea arbor eſt in Ægypto proueniens.

Petaſitis,pediculus eſt cubito maior, pollicis craſſitudine: in quo petaſi figura folium eſt,grande,ad fungi ſimilitudinem impoſitum.

Peucedanum,caulem gracilem emittit, fœniculo ſimilem: comam habet copioſam, & denſam, florem luteum,nigram radicem, graueolentem, vberem, liquoris plenam. in montibus vmbroſis naſcitur. Liquor excipitur è radice tenera cultello conciſa: & quod defluit, ſtatim in vmbra reponitur.gignit verò,dum colligitur, capitis dolorem,& vertiginem: niſi quis nares roſaceo inungat,& caput perfundat. Vbi detractus liquor eſt, radix ad nullam rem eſt vtilis.ſed ex caulibus quoque liquor ſuccúſque colligitur,vt ex mandragora, ſuccúſque minus efficax eſt quàm liquor,& citius euaneſcit.Quandoque autem concreta lacryma inuenitur thuri ſimilis caulibus, radicique peucedani inhærens.Liquor laudatiſſimus eſt is qui in Sardinia & Samothracia conficitur, odore graui, fulueſcente,& guſtu feruido.

Peganon,*id eſt ruta*,acrior eſt montana quàm ſatiua, & ineptior. ex hortenſi verò ruta ea quæ prope ficus naſcitur,eſt ad veſcendum accommodatior.

Peganon verò agreſte (quod moly quidam vocant) in Cappadocia & Galatia Aſiæ natum, frutex eſt,plures ab vna radice virgas proferens, foliáque multo longiora quàm alia ruta,itémque magis tenera,& graui odore: florem album. in cacumine capitula habet paulo maiora quàm ruta ſatiua, quæ maximè ex tribus partibus conſtant.in iis ſemen eſt ſubfuluum,triquetrum,valde amarum guſtantibus,cuius eſt vſus. Autumno matureſcit ſemen, quod nonnulli harmala vocant, Syri verò beſaſa, Cappadoces moly, quoniam cum moly ſimilitudinem quandam habet:radice nigra,flore albo.naſcitur in collibus & fœcundis locis.

Pix liquida ex pinguiſſimis piceæ & pini lignis colligitur. probatur ſplendens,læuis,pura. Fit quoque piſſelæon ex pice,ſeparato eo quod aquoſum in ea ineſt,quod vt ſerum in lacte,ſic in pice ſupernatat: excipitúrque in pice coquenda puris ſupra eam lanis expanſis,quæ vbi euaporato halitu madeſcunt,in vas exprimuntur:id quod vſque faciendum eſt dum pix coquitur.Fuligo verò ex liquida pice colligitur ad hunc modum:In lucernam nouam quæ ellychnium habeat,aliquid picis inde,atque accende,obturáque fictili vaſe quod clibani formam habeat,ſupernè quidem fornicato & anguſto, infernè verò foramen habente,vt clibani habent, atque inibi ſine vt ardeat. vbi verò prior humor conſumptus fuerit,nouum infundito, donec tantũ fuliginis quantũ ſatis ſit feceris:tũ ea vtitor.

Pix verò ſicca ex liquida decocta fit.ex ea quædam eſt viſcoſa,quædam ſicca.probatur autem quæ pinguis eſt, pura,viſcoſa,ſubfulua,& reſinoſa:talis porrò eſt Lycia, & Brutia,cõiuncta ſimul picis reſinæque natura.Vocatur etiam quædam piſſaſphaltus,eáque in Appollonia ad Epidaurum fit,quæ ex Cerauniis montibus impetu fluminis rapitur,æſtúque in littus eructatur,coacta in glebas,mixtam bitumini picem redolens.

Polemonium,(alii phileterium vocant)ramos tenues habet,vtrinque pinnatos: folia paulo maiora quàm ruta, ſed longiora,ad polygoni aut nepitæ ſimilitudinem. In eis ſummis veluti corymbi ſunt,in quibus ſemen nigrũ. radix ei cubitalis eſt,ſubcandida,ſtruthio ſimilis.montanis & aſperis naſcitur locis.

Polium alterum montanũ eſt,cui nomen eſt teuthrio, & cuius eſt vſus. exiguus frutex eſt,albus,tenui folio,dodrantalis,fructu refertus,capitulum in ſummo habens corymbi forma, paruum, cano capillo ſimile,graui odore, cum quadam odoris ſuauitate. alterum fruticoſius eſt,nõ vſqueadeo odore valido,atque etiam inefficacius

Polygalon(quidam oſirin vocant) caulem dodrantalẽ habet,folia lenticulæ,guſtum ſubacerbum.

Polygonon, *id eſt herba ſanguinalis*: mas, ab aliis carcinethron,ab aliis teuthrobanon,ab aliis clema dicitur,herba eſt quæ ramos tenues, teneros,multóſque habet,ac geniculis interſeptos,qui per terram ſerpunt vt gramen:folia rutæ ſimilia, longiora tamen & molliora. fructum in ſingulis foliis fert,quamobrem maſcula nominatur. flos albus eſt aut puniceus.

Polygonon fœmina paruus frutex eſt, multos ramos ferens:cuius caulis eſt tener,harundini ſimilis, denſis geniculis,& inter ſe tubarum modo inſitis.geniculos cingunt in orbem apices foliolis pini ſimiles. radix eſt inutilis. naſcitur in riguis locis.

Polygonatum naſcitur in montibus. frutex eſt cubito maior,folia habet lauri,ſed latiora & leuiora:ſaporem cydonii, aut punici mali, cum adſtrictione.in vnoquoque exortu foliorum flores albi prodeunt plures, & numero maiores quàm folia,cœpta à radice ſupputatione. radicẽ fert albam,longam,mollem,geniculis plenam, hirſutam, graueolentem,craſſitudine digiti.

Polycnemõ,paruus frutex eſt,ſurculoſus,foliis origani, caule vt pulegii, geniculis multis interſepto:vmbellam tamen non habet,ſed in ſummo paruos corymbos, acres ſimul,& ſuauitatem etiam odoris ſpirantes.

Polypodium naſcitur in petris muſcoſis,& antris, aut arborum,ac præſertim quercuum caudicibus, palmi altitudine,filici ſimile, ſubhiſpidum, inciſuris diuiſum, ſed non adeò minutis. radix ſubeſt hirſuta, in qua cirri, ceu polyporum,continentur craſsitudine parui digiti. abraſa verò interna pars viridis,guſtu acerbo,& ſubdulci.

Poterium(ſunt qui phrynion, Iones neurada, qui acidoton appellent)grandis frutex eſt,ramis mollibus, longis, lentis, tenuibúſque, ac tragacanthæ ſimilibus, foliis paruis,orbiculatis:totus denique frutex eſt lanoſa circundatus lanugine,éſtque aculeatus, floribus exiguis, viridibus.fructum fert guſtanti odoratum, & acrem; ſed nullius vſus.naſcitur arenoſis locis,&in collibus.radices ſubſunt duum cubitorum aut trium, firmæ, nerueæ,quæ ad terram reſciſſæ lacrymam gummi ſimilem ex ſe mittunt.

Potamogeton folium betæ habet,hirſutum, paululum extra aquam eminens.

Propolis eligenda eſt quæ flaua eſt odoratáque, & ſtyracem redolet,& quæ in ſubarido mollis ſit, ac maſtiches inſtar ſit ductilis.

Ptarmica exiguus frutex eſt,multis ramis, tenuibus, orbiculatis,abrotono ſimilib⁹ refertus.circa quos folia ſunt oblonga,oleis ſimilia.in ſummo capitulum, vt in anthemide eſt,paruum,orbiculatum,acre,& ſuo odoratu ſternutationes excitans.

Pteris,*id eſt filix*(ſunt qui blãchnon,qui polyrrhizon vocent) folia habet caulis, fructus, & floris expertia, ex vno pediculo prodeuntia,ad cubiti magnitudinem, multifida, & alarum auium modo pennata, ſub graui odore. radicem habet nigræ extremitatis, prælongam, ex qua plures aliæ veluti adnatæ exoriuntur: guſtu ſubadſtringenti. naſcitur montanis & ſaxoſis locis. Pycnocomon erucæ ſimilia habet folia,ſed aſpera, acria, & craſſiora: caulem quadratum, florem ocymo ſimilem, fructum vt porrum,radicem nigram, rotundam, pallidam, vt paruum pomum,terreſtre quid redolentem. oritur locis ſaxoſis.

Pyrethrum herba eſt,caulem,foliáque emittit,vt daucum ſylueſtre aut fœniculum: vmbellam inſtar rotæ, vt anethum.radix eſt pollicis craſſitudine,longa, guſtui feruidiſsima,& eadem pituitam elicit.

P

Rha aut rheum probatissimum est quod teredinem nō sensit,quod in gustu glutinosum cum leni adstrictione lentescit,commanducatúmque pallescit,& croci colorem aliquem refert.

Rhamnus frutex est in sepibus nascens, ramos tectos ferens, vt oxyacantha,folia oblonga,subpinguia,mollia. Est & altera rhamnus candidior: atque etiam tertia nigrior,quæ folia habet latiora,& etiam leniter rubescentia, cuius rami quinûm cubitorum longitudinem implent,magis spinosi illi quidem,sed spinis infirmioribus, & minus rigentibus. fructus latus tenuisque folliculi figura & spondylio similis.

Resina ex lentisco fit,quæ lentiscina nominatur, & ab aliquibus mastiche. ea plurima præstantissimáque in Chio insula conficitur. Cæteris præfertur in eo genere quæ pellucet,& suo candore ceræ Tyrrhenicæ similis est, adulta, retorrida, friabilis, odorata. viridis minus probatur. adulteratur hæc admisto thure, pineǽque nucis resina.

Resina terebinthina cæteris excellit quæ dilucidior est,alba,vitrei coloris,odorata,terebinthum olens. ac terebinthina quidem cæteras omnes antecedit. proxima huic lentiscina,deinde pinea, & abiegna, postea verò ex pcea & pineis nucibus confecta numeratur.

Resina liquida ex pinu & picea, ex Gallia & Hetruria aduehitur, & olim etiam ex vrbe Colophone afferebatur: ex qua etiam nomen traxit,vt Colophonia resina diceretur. A Gallia quoque subalpina venit (quam incolæ laricem vocant) quæ egregiè facit ad tusses inueteratas. Colore autem differunt inter se: alia enim candida est, alia olei colore, alia melli similis, vt larinx est. Cupressus quoque liquidam resinam fundit. Quæ verò sicca est, alia est ex pineis nucibus, alia ex picea, alia pinea, alia abiegna. Inter omnes elige odoratissimam, pellucidam, non torridam, neque dilutam, friabilem, ac ceræ similem. Inter eas præstat cæteris pinea & abiegna: sunt enim odoratæ, & thus olent. Ex Pityusa Hispaniæ insula multæ resinæ comportantur: quæ verò ex picea & nucleis pineis fit, itémque ex cupresso, inferiores sunt, nec pares aliis vires habent,& tamen ad eadem ad quæ aliæ, itidem adhibentur. Lentiscina verò proportione respondet terebinthinæ. Vritur liquida resina omnis in vase, quód quadrupli capax sit eius humoris qui infunditur. Resinæ autem congius in duobus aquæ pluuiæ congiis in vase æneo coquitur leuiter ad carbones, continuè agitando, donec odorem omnem amiserit, friabilisque & torrida efficiatur, ac digitis cedat: tum refrigerata in vase fictili non picato reponenda est. Eximii autem candoris fiet si resina omnis eliquata percoletur,& sordes ab ea excernantur. Cremantur etiam resinæ sine aqua ad carbones leuiter primùm: & vbi coire cœperint, maior carbonum copia subiicienda est,& tres dies ac noctes absq; vllo interuallo discoquendæ, vsquedum antedictas suas proprietates amiserint, ac postea (vt dictum est) reponendæ. Aridas verò vnius diei spatio satis erit decoxisse, atque ita reponere. Ex resina quoque non secus quàm ex thure fuligo colligitur, si vas aliquod cauum superponatur.

Rosa refrigerat: quæ sicca est, magis adstringit. succus ex teneris exprimitur vnguibus exectis: reliquum in pila conteri ac premi debet in vmbra, donec cogatur, atque ita reponendum, ad oculos circumlinendos accommodatum. folia in vmbra siccantur continuò versata, ne situm contrahant.

Rhodia radix in Macedonia nascitur, costo similis, sed læuior, & inæqualis: eáque contrita rosarum odorem præfert.

Rhus obsoniorum, fructus est rhois, qua coriorum infectores vtuntur.

Rhous verò arbuscula est in petris nascens duûm fere cubitorum altitudine, in qua folia oblonga, subrubentia, in ambitu ad serræ modum diuisa. fructus illi racemulis similis, densus, terebinthi magnitudine, quadantenus latus, cuius id quod vice corticis eum continet, perquam vtile est. Liquamentum verò ex foliis aridis fit aqua inco

A ctis, vt lycium, ad consistentiam vsque, ad eadem ad quæ lycium valens.

Σ

Sagapenum, liquor est herbæ ferulaceæ in Media nascentis. præstantius est id quod pellucidum est, extrà fuluum, intus candidum, olens aliquid mediũ inter silphii liquorem & galbani,& quod gustu acri sit.

Salamandra, species lacertæ est, iners, varia, quæ falsò credita est igni non cremari. vim habet erodentem, B vlcerantem,& calfacientem. miscetur exedentibus,& vlcerantibus facultatibus,& lepras abolentibus, veluti cantharis: & simili modo adseruatur. liquefacta etiam in oleo ilos euellit.

Sampsuchum laudatissimum est Cyzicenum & Cyprium: secundo loco censetur Ægyptium. vocatur autem à Cyzicenis & Siculis, amaracus. herba autem est multis ramis prædita, per terram serpens, foliis hirsutis, & orbiculatis, atque eius calaminthæ quæ tenui constat folio, C similibus. odoratissima herba est, ac calfaciens, & coronis inseritur.

Sarcocolla lacryma est arboris in Perside nascentis, pollini thuris similis, subfulua, gustu amaro, adulteratur gummi admixto.

Satyrion (aliqui trifolium vocant) quoniam tria folia plerunque fert, vt ad terram fracta, lapatho aut lilio similia: minora támen ac rubescentia. caulem longum nudúmque cubiti altitudine, florem lilii forma candidum, radicem bulbosam pomi magnitudine profert rufam, in- D tus verò albam, vt ouum: gustu dulci & ori grato.

Est etiam alterum satyrion quod erythroicum, *hoc est rubens*, dicitur, semini lini simile. sed maius, & splendescens, & læue, & æquè firmum. Eius verò radicis cortex tenuis est & rufus: interior verò pars alba, éstque gustanti ori grata & dulcis. Nascitur in apricis & montanis locis.

Santonicum absinthio simile est, non támen ita semine refertum: itémque subamarum, & ad eadem ad quæ seriphum efficax.

Eleoselinon, *id est apium palustre*, nascitur aquosis locis, E satiuo aliquanto maius.

Seris agrestis est & satiua: agrestis picris aut cichorium vocatur, cuius & latiora, & ori iucundiora quàm hortensis sunt folia. Hortensis verò duplex est genus: altera enim magis ad lactucæ similitudinem accedit,& latis foliis est,& amarescens: altera folia habet angustiora, & subamara est.

Seriphium, *hoc est marinum absinthium*, in monte Tauro copiosissimum prouenit. herba est tenuis, abrotoni F parui similitudine, referta minutis seminibus, subamara, stomacho aliena, graueolens, & cum quadam caliditate adstringens.

Seseli Massiliense, folia habet fœniculo similia, crassiora tamen,& caulem vegetiorem: vmbellam profert anetho similem, in qua fructus oblongus, angulosus, acer in cibo statim. radix longa, odorata.

Seseli verò Æthiopicum hederæ folia habet, sed minora,& oblonga, ad periclymeni similitudinem accedentia. frutex est grandis. viticulas fere duorum cubitorum habet, in quibus ramuli dodrantales sunt: capita vt anethi: semen nigrum, densum, vt triticum: & acrius, & o- G doratius Massiliensi, & valde suaue. éstque ad eadem efficax.

Seseli Peloponnesiacum folia habet cicutæ, crassiora tamen, caulémque Massiliensi maiorem, ferulaceum, in quo summo vmbella est ampla: in ea fructus latior, & carnosior,& odoratus continetur: easdémque vires habet. Nascitur in asperis humidisque locis & collibus. In Ida quoque exoritur.

Sesamoides maius (quod Anticyraicum veratrum vo- H cant, quoniam albo veratro in purgationibus miscetur) folia habet rutæ similia, longa, florem album, radicem gracilem, ignauam, semen sesamo simile, gustu amarum.

Sesamoides minus cauliculos dodrantales habet foliis coronopi, hispidioribus tamen & minoribus. in sum-

mis cauliculis capitula ſunt florum penè purpureorum, A quorum medium albicat, ſemen ſeſamo ſimile,amarum, fuluum. radix tenuis.naſcitur in aſperis locis.

Sideritin (aliqui heracleam vocant) folia habet marrubii,ſed longiora,ad ſaluiæ aut quercus formam accedentia,minora tamen,& aſpera. quadratos caules ac dodrantales,vel etiam maiores producit, non ingrato guſtu,& qui quodammodo adſtringant: in quibus per interualla orbiculatæ vertebræ,vt in marrubio, ſunt, atque in eis ſemen nigrum.naſcitur locis lapidoſis.

Sideritis altera eſt, ramulis duorum cubitorum, exili- B bus.folia habet longis pediculis inhærentia, foliis filicis ſimilia,numeroſa,vtrinque per oras diuiſa. habet etiam à ſuperioribus alarum cauis alios ramulos prodeuntes, tenues, longos: in quorum cacumine orbiculata capitula & aſpera ſunt,quibus ſemen betæ ſimile,ſed rotundiùs ac durius continetur.

Sideritis tertia eſt(quam heracleam quoque Crateuas nominat)quæ in parietibus vinetiſque naſcitur,foliis paruis,numeroſis,ab vna radice exorientibus, coriandro ſimilibus.circa cauliculos dodrantales,teneros,ſubcandi- C dos,& ſubrubicundos,flores puniceos,paruos,guſtanti amaros ac glutinoſos habet.

Sideritin quoque nonnulli achilleam vocant: hæc ramulos dodrantales aut maiores profert, fuſorum forma.circa eos foliola parua,tenuia,ex obliquo multas denſáſque diuiſiones habentia, ad coriandri ſimilitudinem, ſubrufa,multum olentia,glutinoſa,multi odoris, non iucundi,ſed medicati. vmbella in eis ſummis orbiculata inſidet.flores candidi ſunt, & deinde aurei. naſcitur pingui ſolo. D

Σίκυος ἄγριος,id eſt agreſtis cucumis,eſt ex quo id quod elaterium vocant,ad hunc modum conficitur:Decerpito huiuſmodi cucumeres qui tacti protinus exiliunt,& diem vnum ſeruato : poſtridie verò,cribrum non adeò denſum crateri ſuperponito, & cultro ſupino , cuius acies ſurſum vergat,vtriſque manibus cucumeres ſingulos apprehendito,ac findito : humorémque in ſubiectum cratera per cribrum exprimito,ſimúlque carnoſum quod cribro inhæſerit exprimito : quod ita ex cucumeribus expreſſeris, in peluim paratam demittito. Coaceruata autem in cri- E bro omnia quæ inciſa fuerint, aqua dulci perfundantur, & vbi expreſſeris,abiiciatur.humor verò qui in pelui eſt, agitandus & ſubigendus eſt,ac linteo contectus in ſole ſtatuendus: vbi conſtiterit,tota aqua ſupernatans, & quod in ſummo concreuit,effundatur. quod identidem facies vſquedum aqua ſupernatabit.quam quum diligenter exterſeris,tum ſubſidentia in mortarium coniecta contere, & in paſtillos redige. Videtur autem præſtantiſſimum elaterium eſſe quod cum candore leuiter humectum eſt, ac læuorem & leuitatem habet, guſtúque amariſſimum: F & lucernæ admotum,facilè accenditur.contrà verò quod porri colorem habet, aſperúmque eſt, & aſpectu turbidum,ſordiúmque ac cineris plenum,id & graue eſt & vitioſum. Nonnulli etiam ſunt qui cucumeris ſuccum miſceant: nonnulli amylum, vt & candorem & leuitatem imitentur.Duorum autem annorum vſque ad decem annos purgationibus accommodatum elaterium eſt:perfecta menſura eſt obolus,minima ſemiobolus: pueris ærei duo. copioſius datum,periculum affert. G

Silybum ſpina eſt cuius latiora ſunt folia, chamæleoni albo ſimilia: quæ recens,decocta ex oleo & ſale comeditur.

Silphium,*id eſt laſerpitium*, radix naſcitur in Syria, Armenia,& Libya.eius caulem maſtieron vocant, ferulæ ſimilem,foliis apio ſimilibus,ſemine lato,quod magudarin appellant.radix autem excalfacit,flatus gignit, ructus excitat,exiccat,ægrè cõcoquitur, & veſicæ nocet. colligitur è radice ſcarificata,& item caule,ex ſilphio liquor: in quo genere præſtat is qui rubeſcit, ac pellucidus eſt, qui- H que myrrham olet,& odore valet,guſtúque ſuaui:non porraceus,neque cuius immitis guſtus eſt,& qui quum diluitur,facilè exalbeſcit. Cyrenaicus verò, ſiquis modicum eius guſtarit,humorem in toto corpore ciebit: blandiſſimo autem odore eſt,vt guſtantis os ipſum, niſi paulu-

lum,oleat: at Medicus & Syriacus imbecilliores ſunt,ſed magis viroſum odorẽ reddunt.liquor omnis, priuſquam ſiccatus fuerit,adulteratur indito ſagapeno aut lomento fabarum : quod guſtu,odore,aſpectu, & diluendo deprehenditur.Quidam etiam ipſum ſilphii nomine appellauerunt,radicem verò magudarin,folia verò maſpeta. Efficaciſſimus autem eſt liquor,deinde folia,tum caulis.flatus gignit,acérque eſt. Ad potiones reſoluitur amygdalis amaris,aut ruta,aut calido pane,aut melle, aut aqua. Foliorum verò liquor eadem præſtat,ſed efficacia multo minore.eſtur autem ex aceto mulſo, ad arteriæ aſperæ vitia accommodatum. veſcuntur etiam cum lactucis, ſilphium pro eruca adhibentes.

Altera quoque magudaris in Libya eſſe perhibetur,cuius radix ſilphio eſt ſimilis,minus tamen acris & laxa,& quæ liquorem nullum habet: quæ eadem quæ ſilphium præſtat.

Sinapi eligi debet non magnopere ſiccum, & retorridum,ſed quod fractum intus vireſcat, & veluti quendam ſuccum habeat: ſiquidem quod tale ſit, id & recens & vigens eſt. Exprimitur ex viridis ſuccus,& ſiccatur in ſole.

Sinon ſemen paruum eſt in Syria naſcens, apio ſimile,oblongum,nigrum,feruens.

Sium frutex eſt rectus,pinguis,foliis oluſatri,minoribus tamen,& aromaticis. De hoc Crateuas ita memoriæ prodidit,vt eſſe herbam fruticis ſpecie, pauca ferentem folia,rotunda,maiora quàm menthæ, nigra, pinguia, ad erucam accedentia,ſcriptum reliquerit.

Siſymbrium (quod alii Cardaminem,alii ſium vocant) aquatilis herba eſt,in eiſdem locis in quibus ſium proueniens: hanc cardaminam aliqui nominant, quoniam Cardamo,*id eſt naſturtio*,ſit guſtu ſimilis. folium habet in principio orbiculatum: vbi adoleuit,erucæ modo fiſſum.

Siſymbrium(ſunt qui ſerpyllum maiorem nominẽt) naſcitur in cultis locis menthæ ſatiuæ ſimile, latiore tamen folio,& odorato.coronis inſeritur.

Scammonea multos ab vna radice ramos ternos aut quaternos mittit,trium aut quatuor cubitorum longitudine,pingues,aliquid craſſitudinis præ ſe ferentes: folia hirſuta,helxinæ aut hederæ ſimilia , molliora tamen, & triangula : flores albos,orbiculatos,& in calathi modum cauos,& graueolentes: radicem oblongam, craſſam, vt brachium,albam,graueolentem,liquoris plenam. Colligitur autem liquor capite ab radice diſſecto,& in teſtudinis formam excauata cultro radice : ita enim in cauum liquor defluit, qui poſtea conchulis excipitur. Alii ſcrobes in terra mortarii inſtar effodiunt, in quos ſubſtratis nucum foliis radices abradentes,liquorem effundunt,atque ita ſiccatum extrahunt. Probatur qui pellucidus eſt,læuis, rarus,taurinæ collæ colore, tenuibus fiſtulis, ſpongioſus, qualis eſt is qui in Myſia Aſiæ conficitur. Nec ſolùm autem animum attendere oportet,vtrum linguam tangendo exalbeſcat,ſiquidem hoc etiam fiet permixto eidem tithymali liquore:ſed potius adhibere mentem antedictis conuenit,& item ſi non vehementer linguam exurat, quod tithymalo ei admixto ſolet contingere.

Scinchus alius Ægyptius eſt,alius Indicus, atque alius etiã in Rubro naſcitur mari, alius denique Apolloniæ in Mauritania reperitur. Eſt autẽ terreſtris crocodilus,ſuum proprium genus habens,& cum naſturtio ſale conditur.

Scilla acrem feruidámque vim habet. aſſata ad multas res vtilis efficitur.Cruſta autem ex polline,aut luto inuoluta in furnum aut fornacem iniicitur,aut carbonibus obruitur,donec lutum aut cruſta obducta ſit abundè toſta.ea ablata, ſi ſcilla nondum emolleſcat, eam iterum oblinemus,atque idem faciemus:ſi verò ne tum quidem aſſata erit,maximè noxia eſt,vt per interna detur. Aſſatur eadem in olla quæ luto clauſa in furnum demittitur. ex ea ſumitur quod maximè intimum eſt, & exteriora abiiciuntur: & diſſecta in partes ſcilla coquitur,effuſa priore aqua,& alia impoſita,donec nec amara,nec acris aqua ſit. atque ita ſecta in vmbra ſiccatur,lino traiecta ita vt fruſta ſeſe non contingant.

Scolymus, *hoc est carduus*, folia habet media inter chamæleonem & ſpinam albam,ſed nigriora & craſſiora.caulem longum foliorum plenum profert,in quo eſt aculeatum caput.radix nigra eſt craſſáque, in qua vis & facultas ineſt.

Scordium in montanis & paluſtribus naſcitur, foliis chamædryos,ſed maioribus,nec ſic in ambitu diuiſis, odore aliquantum allium olentibus, guſtu amaris & adſtringentibus : caulibus quadratis, in quibus flos rubeſcens inſidet.

Scordon, *hoc eſt allium*, quoddam ſatiuum eſt, quod hortenſe eſt,& in Ægypto naſcitur vno capite,albũ : vocántque eius diuiſiones,ſpicas : quoddam verò agreſte, quod ophioſcorodon, *quaſi anguinum allium*, nominant.

Scordopraſum verò porri magnitudinẽ exæquat, éſtque porri & alii qualitatis particeps.

Smilax hortenſis,cuius fructus ab aliquibus lobia, *id eſt paruæ ſiliquæ*, ab aliquibus aſparagus vocatur: folia habet hederæ,molliora tamen : caules tenues, & capreolos qui vicinis fruticibus ſeſe inuoluant:qui vſqueadeo creſcunt, vt ſcenas etiam repræſentent.fructum fert fœnogræco ſimilem, ſed longiorem, & magis toroſum.in eo ſemina ſunt renibus ſimilia,ſed non æquali colore , ſed in parte ſubpurpureo.

Smyrna, *hoc eſt myrrha*, lacryma eſt arboris in Arabia naſcentis , éſtque ſpinæ Ægyptiæ ſimilis, è qua vulnerata defluit lacryma in tegetes ſubſtratas : alia verò circa arboris truncum concreſcit. Vocatur ex his vna pediaſimos pinguis,qua expreſſa ſtacte emittitur : alia verò gabira pinguiſſima, quæ læto & pingui ſolo naſcitur, quæ multum ſtactes ex ſe mittit. Principem verò locum tenet quæ Troglodytica nominatur,à regione quæ eandem parit : ſubuiridis hæc eſt tranſlucidáque.Quinetiam legitur tenuis quædam,quæ poſt Troglodyticam in myrrhæ cenſu reponitur,bdellii inſtar lenteſcens,odore ſubuiroſo,& apricis locis proueniens. Alia quædam caucalis dicitur, admodum exoleta,nigra & torrida.Omnium peſſima eſt ea quæ ergaſima nominatur,ſqualida, & pinguedine vacans,acris, gummi odore & viribus proxima. Quæ itidem minea vocatur,reprobanda eſt.Ex omnibus expreſſiones fiunt : ſed à pinguibus odoratæ & pingues : à ſiccis,non pingues nec odoratæ.minus verò odorata eſt expreſſa myrrha,quæ quum exprimeretur,& in paſtillos redigeretur, oleum non aſſumpſit. Adulteratur macerato gummi in aqua,in qua myrrha maduerit, & myrrhæ admixto.Eligenda eſt recens,fragilis,læuis, concolor ex omni parte, & quæ quum frangitur, diuiſiones vnguium modo læues candidáſque oſtendat,minutis glebis, amara,odorata,acris,calfaciens.grauis verò & quæ piceo colore eſt inutilis eſt.Fuligo etiam ex ea fit, vt ex thure fieri oſtendimus,quæ ad eadem eſt accommodata.

Smyrna verò, *hoc eſt myrrha*, Bœotica inciſa,radix eſt arboris in Bœotia naſcentis. eligito eam quæ myrrhã ſuauitate odoris refert.

Sonchi ſunt duo genera : alterum agreſtius eſt , & ſpinoſius,alterum tenerius & veſcum : caulis anguloſus, ſubrubeſcens,inanis,folia in ambitum ex interuallis diſſecta.

Sparganium folia habet gladioli, anguſtiora tamen: in ſummo caule veluti pilulas,in quibus fructus eſt.

Spartus frutex eſt virgas longas,foliorum expertes,firmas,non fragiles ferens,idem ſiliquas,vt phaſeoli, prodũcit,in quibus ſemina exilia,vt lenticula,continentur. flos luteus, vt albæ violæ.

Spondylium folia platano quodammodo ſimilia habet,ad panacis accedentia ſimilitudinem : caules cubitales,aut maiores,fœniculo ſimiles.in cacumine ſemen ſeſeli ſimile,duplex,craſſius tamen & candidius,& plus aceris habens,graueolens.flores albi ſunt.radix alba,raphano ſimilis :paluſtribus & aquoſis innaſcitur locis.

Stacte nominatur pinguedo recentis myrrhæ tuſæ, cum exigua aqua,& prælo expreſſa. eſt autem odoratiſſima preciosáque, quum per ſe etiam vnguentũ faciat, cui ſtacte nomen eſt. Probatur ea cui oleũ admixtũ nõ ſit,& quæ in exigua portione maximã vim habeat calfaciendi,

A quæ proportione myrrhæ & cæteris calfacientibus vnguentis reſpondeat.

Staphis agria , *id eſt herba pedicularis, aut vua taminia*, folia habet labruſcæ,diuiſa,coliculos rectos,nigros,florem iſati ſimilem:fructum in folliculis viridibus,vt cicer,triangulum,ſcabrum,in nigro ſubfuluũ . interna pars alba eſt, guſtu acris.

Staphylinus, *hoc eſt paſtinaca ſylueſtris* (à nonnullis ceras, *hoc eſt cornu* , dicitur) habet gingidii folia , ſed latiora, & B ſubamara.rectũ fert caulem,aſperũ,in quo vmbella eſt anetho ſimilis,in qua flores albi,& in medio paululũ quid purpuraſcens,quaſi croceum . radix ad digiti craſsitudinem,palmique longitudinem accedit . odorata eſt & cocta eſtur.

Stear , *hoc eſt adeps* , vuluæ conuenit recens anſerinus, aut gallinaceus,& ſine ſale cõditus: nam qui ſalem aſſumpſit,vtero infenſus eſt : & item is qui progreſſu temporis acrimoniam contraxit . Ex iis recentem aliquem capito, & membranulis exemptis in nouam fictilem ollam, quæ altero tanto capacior ſit quàm adipis modus quem cura- C re velis,coniicito , & vas diligenter opertum ardentiſsimo ſoli exponito.liquatum ſubinde adipem in aliud picatum vas,vſquedum totum fluxerit, excolato : tum loco gelido reponito,atque vtitor.Quidam pro ſole in feruenti aqua aut tenui & molli pruna fictile conſtituunt. Eſt etiam alia curandi adipis ratio huiuſmodi : Vbi membranas exemeris,teritur, & in fictile coniectum exiguo tritóque ſale conſperſum eliquatur,tum linteo panno defæcatus reponitur,& acopis vtiliter additur . Suillus verò & agninus adeps hoc modo curantur.Recens, præpinguis, D qualis à renibus detrahitur, adipem in copioſam aquam pluuiam, & quamfrigidiſsimam coniicito, membranulas adimito,manibus diligenter ſubigito , ac confricato, quaſi diſtringas:tum alia aqua ſæpe ablutum in ollam fictilem dupli capacem imponito:aquam affundito, vt adipem ſuperet:lenibus prunis admoueto, ac rudicula agitato.vbi eliquatus ſit,colo in aquam trãſfundito,ac refrigerari ſinito:& rurſus excolata diligenter aqua,in aliam ollam prius lotã coniicito,& aqua affuſa, permittito vt ſenſim liquefiat.amotum deinde ab igni , & breui ſpatio ſic dimiſſum vt fæx ſubſidat,in mortarium ſpongia ex aqua E prius madefactum verſato:vbi coire cœpit,reſidens in imo ſordes eximitur , & tertiò ſine aqua liquatur : liquatúmque in mortarium iterum effuſum, purgatum in fictile coniicito,& operculo impoſito, perquàm frigido loco reponito.

Hircinus verò & ouillus,itemque ceruinus ita curantur:Capitur (vt diximus) alicuius horum adeps,lauatúrque,ac membranulis purgatur,vt in ſuillo oſtendimus:in pilam coniicitur , ac manibus fricatur, aquam paulatim affundendo,donec nullum ſanguinis veſtigium excerna- F tur,nec vlla pinguedo ſupernatet,ſed aqua limpida reddatur.deinde in ollam fictilem coniice,& affuſa aqua vt ſuperemineat,lenibus prunis admoueto, & agitato: Quum totus fuerit liquatus , in aquam verſato , & refrigeratum ac lotum in fictilem iterum indito , & eliquato . & idem facito quod in cæteris: tertio verò loco citra aquã liquato,& in pilam humore perfuſam excolato,& vbi refrixerit,reponito,vt de ſuillo admonuimus.

Bubulus quoque adeps à renibus detractus membra- G nulis purgandus eſt , & marina ex alto petita abluendus, & in pila contundendus diligenter , aſperſa maris aqua. Vbi totus fuerit diſſolutus , in fictilem ollam coniiciendus,& marinæ aquæ tantum indendum quantum ſupernatet,non minus quàm palmi altitudo ſit : tum coquendus adeps vſquedum proprium odorem abiecerit, additis ad ſingulas adipis Atticas minas quaternis ceræ Tyrrhenicæ drachmis.Colandus verò eſt , & abiectis quæ in imo reſidebant ſordibus , in nouum fictile reponendus: H opertúſque interdiu in ſole tenendus,vt exalbeſcat, & virus odoris aboleatur.

Taurinus verò ita parandus eſt. tauri adipem recentẽ, & ex renibus capito , in amne fluente abluito , membranis exemptis in ollam fictilem coniicito , ſalis parum inſpergito,liquefacito, tum in aquam pellucidam per co

lum traiicito, vbi cœpit concrescere, manibus vehementer confricando iterum lauato, aqua sæpius infusa atque effusa, donec optimè elotus videatur: ac deintegro in ollam coniectum coquito cum pari vini odorati portione. vbi autem bis efferbuerit, amoue ab igni ollam, finito adipem ita per noctem esse. sequenti die siquid fœdi adhuc odoris relictum sit, eundem adipẽ in aliam nouam fictilem ollam coniicito, ac vinum odoratum affundito, & eadem quæ prius facito, donec omne odoris virus amiserit. Liquatur idem sine sale ad quasdam affectiones quibus sal aduersatur: veruntamen qui sic paratur, non admodum candidus redditur. Siquis verò anserinum, aut gallinaceum, aut vitulinum adipem non curatũ seruare imputrem velit, sic faciat: Capiat recentem cuius velit adipem, eúmque diligenter lauet, tum in vmbra super cribro siccet: vbi siccatus fuerit, linteo inuoluat, & manibus vehementer exprimat: mox lino traiectum vmbroso in loco suspendat, & post multos dies noua charta inuolutum frigidissimo loco reponat. permanent etiam incorrupti adipes, qui in melle reponuntur.

Stachys frutex est marrubio similis, qui longiora pluráque folia habet, subhispida, dura, odorata, alba: virgulas item plures ab vna radice prodeuntes, eásque marrubii virgis candidiores. oritur in mõtanis asperísque locis.

Stœchas in insulis iuxta Galliam, cõtra Massiliam, quæ Stœchades appellantur, prouenit, atque inde etiam ei nomen est ductum. herba tenuibus surculis est, coma thymi, sed folio longiore, eáque aliquantulum acri gustu, & subamara est.

Stratiotes, qui in aquis nascitur, hoc nomen inuenit quia sine radice in aqua supernatat. folium habet semperuiuo simile, sed tamen maius.

Stratiotes verò millefolium, paruus frutex est, pusillus, dodrantalis, & etiam maior. habet folia auicularum pennis similia, breui admodum ac dissecto foliorum exortu. folia agresti cymino maximè sunt sua breuitate similia, sed sunt etiam breuiora. vmbella hirsuta est, sed densior, & adultior in cacumine: surculos exiguos gerit, in quibus insident vmbellæ anethi instar. flores albi paruíque. nascitur præcipuè locis subasperis, & potissimum circa semitas.

Strychnon, *hoc est solanum*, quod hortense est, frutex paruus est, cibis aptus, multis concauus alis, foliis nigris ocymi, & maioribus, & latioribus. fructus rotundus, viridis: vbi maturuit, niger, aut fuluus. innoxii gustus herba est.

Est etiam aliud solani genus quod halicacabum vocant, foliis antedicto similibus, latioribus tamen, cuius caules quum adoleuerunt, humi sternuntur. fructum fert in folliculis rotundis vesicarum instar, rufum, læuem, acinorum vuæ forma: quo vtuntur etiam ad componenda serta ii qui coronamenta conficiunt.

Strychnon verò, *hoc est solanum* (quod soporiferum vocatur, ab aliis halicacabi, ab aliis calliæ nomine appellatur) est frutex multis, densis, caudicosis, & ægrè fragilibus caulibus, foliorum pinguium plenis, malo cydonio similibus: flore rubro, iustæ magnitudinis. in saxosis nascitur.

Strychnon verò *μανικὸν, id est furiosum* (quod alii persion, alii pentodryon vocant) folia habet erucæ, sed maiora, ad acanthi quem pædarota nominant, folium accedentia. caules ab radice proceros emittit denos aut duodenos, vlnæ altitudine, in quibus oliuarum figura superposita sunt capitula, sed hirsutiora, vt platani pilulæ, maiora tamen & crassiora. flos illi niger. post florem, fert fructum racemi forma, rotundum, nigrum, ex denis aut duodenis acinis constantem, hederæ corymbis similibus, & sicut vua mollibus. radix alba est, crassa, caua, cubitalis: montanis, vento perflatis, & platanis consitis locis nascitur.

Styrax arboris cotoneo malo similis lacryma est. excellit cæteris flauus, pinguis, resinosus, grumos habens albicantes, quamplurimum in odoris bonitate permanens, & dum emollitur melleũ quendã humorẽ emittens. talis Gabalites est, Pisidiacúsque, & Lycius. at niger, friabilis, & furfuraceus, deterior est. Reperitur quoque lacryma gummi similis, pellucida, myrrham olens: sed ea perexigua est. Adulteratur suæ arboris scobe, quam vermes eroserunt, admixtis melle atque iridis sedimento, & aliis rebus quibusdam. Alii ceram aut adipem odoribus imbutum ad solem ardentissimum cum styrace subigunt, & per laxa cribri foramina in aquam frigidam tanquam vermiculos exprimunt vendúntque: húncque scolociten, à vermium figura nominant. atque imperiti hunc vt minimè adulteratum, cæteris anteponunt, ad intentam odoris fragrantiam nihil animum aduertentes: nam qui fraudis expers est, is est admodum acer. Cæterùm non secus quàm thus, torretur, assatúrque, & ex eo fuligo colligitur.

Sycomorum (aliqui etiam sycaminum vocant, cuius fructus etiam sycomorum propter imbecillem & ignauum gustum nominatur) Grandis arbor est, fico similis, multi admodum liquoris, foliis mori. fructum ter aut quater anno fert, non ex ramis vt ficus, sed ab ipso caudice, caprifico similem, sed grossis dulciorem, ac sine granis interioribus, quiq; nisi vngue aut ferro scalpatur, non maturescit. Copiosè nascitur in Caria, & Rhodo, ac locis tritici nõ feracibus. in caritate autem annonæ, propter fructum quem continuum fert, auxilio est. fructus aluo vtilis est, sed exiguum alimentum præbet: éstque stomacho alien⁹. Liquor ex arbore colligitur vere priusquàm fructum ferat, lapidis ictu summo cortice contuso: nam si altius vulneretur, nihil emittet. Lacryma colligitur spongia aut lana: ac siccata, & in pastillos redacta, fictili vase adseruatur. Gignitur etiam in Cypro arbor genere ab hac differens, siquidem folia non sycamini, sed platani gerit. fructum verò fert pruni magnitudine, sed dulciorem. in cæteris omnibus similis est iis de quibus modò diximus.

Symphytum petræum in petris nascitur, ramulis origani, tenuibus, capitulis thymi. totum verò est lignosum atque odoratum, gustu dulcius, & adstringens. radicem habet longam, subrufam, digiti crassitudine.

Symphytum (quod alii pecton vocant) caulem bicubitalem emittit, aut maiorem, angulosum, inanem, vt sonchi caulis est. circa quem non ex magnis interuallis folia sunt hirsuta, angusta, prælonga, ad buglossi formam, & secundum eos angulos, caulis strictus est, foliis à singulis alarum cauis prodeuntibus, flores fert luteos, & fructum in caule, vt verbascum: ac totus denique caulis atque folia subaspera lanugine quadã horrent, ac tangenti pruritum excitant. radix subest, cuius extremitas nigra est, interior verò pars alba & glutinosa.

Schinos, *hoc est lentiscus*, nota arbor est, cui toti vis adstringendi inest: nam & fructus, & folia, & cortex ramorum & radicis parem vim habent. Exprimitur etiam succus ex cortice radicis, foliísque in aqua vsqueadeo decoctis vt satis sit: vbi verò refrigerata sunt, foliis abiectis, aqua iterum coquitur, donec fiat tam spissa quàm mel.

Schœnus, *id est iuncus*, vocatur alter læuis, alter verò acutus, qui in mucronem definit. cuius etiam duo sunt genera: nam alter sterilis est, alter verò fructum edit nigrũ, orbiculatum, cuius crassiores & carnosiores sunt calami. Est etiam tertius iuncus antedictis carnosior, quem holoschœnon vocant: ipséque fructum in cacumine supradicto similem parit.

T

Teucris herba est virgata, chamædryi similis, foliis tenuibus, ciceris figura. plurima verò nascitur in Cilicia, in ea parte quam Cissadem Gentiadémque nominant.

Telephium (quod alii agreste semperuiuum, alii agrestem portulacam, alii muscum vocant) folia & caulem habet portulacæ, binas alas habet, quæ in singulis foliorum geniculis exoriuntur. ramuli à radice sex aut septem exeunt, foliis referti crassis, carnosis, & glutinosis. flores albi sunt. nascitur vere, in vinetis & cultis locis.

Tithymali genera sunt septem: quorum masculus characias (*quasi uallaris*) dicitur: (ab aliquibus propter comam, cometes: ab aliquibus verò amygdaloides, & ab

aliquibus gobius) Fœmina verò myrtites vocatur, quem quidam à nucibus caryitē vocant.alius eſt paralius, quem quidam tithymalida nominauerūt:alius eſt helioſcopius, alius cypariſſias,alius dendrodes,alius platyphyllos appellatur.

Tithymali qui characias dicitur, caules cubitum excedunt,rubri, liquoris albi & acris pleni.folia in virgis oliuæ ſimilia,ſed minora & anguſtiora,craſſa, lignoſáque: in quorum ſummo coma eſt, qualis in iuncorum virgis. ſub ipſis verò caua peluibus ſimilia, in quibus fructus ineſt.Oritur hic in aſperis & montanis locis.

Liquor ex omni tithymalo permeſſem colligitur,ramulis congeſtis,tum diſſectis,& vaſe concluſis.quidā erui farinam adiiciunt,& in paſtillos digerunt, qui erui magnitudinem impleant:alii ſiccatis ficubus tres quatuórve guttas inſtillant, & quum inaruerint, reponunt. per ſe etiam tuſus in pila,& in paſtillos redactus reponitur. Dum verò liquor excipitur, neque vento expoſitum eſſe hominem oportet, neque manū oculis admouere: ſed antequam ad excipiendum liquorem accedat,corpus,ac præſertim faciem & ſcrotum,adipe aut oleo cum vino perungere.Fauces etiam exaſperat.

Fœmina verò(quam myrtitem aliqui vocant, & caryitē nominauerūt)ſimilis daphnoidi eſt,ſuaptéque natura alba eſt,& folia habet myrti,ſed maiora,& firma, & in ſummo acuta aculeatáque.viticulas ab radice mittit dodrantales: fructum alternis annis nuci ſimilem fert, qui leniter linguam mordet. Hæc quoque aſperis prouenit locis.eius liquor,eiúſque folia & fructus eandem vim habent quam ſuperior,& eodem modo reponuntur. Superior tamen eſt efficacior.

Tithymalus verò qui paralius dicitur(quem tithymalidem aut meconem appellauerunt) maritimis locis naſcitur.ramos habet dodrantales, rectos, quinos, ſenóſve, ſubrubentes, à radice prodeuntes: in quibus folia ſunt deinceps digeſta,parua,ſubanguſta,oblonga,lino ſimilia. caput in cacumine denſum,orbiculatum, in quo fructus inſtar erui,varius. Flores albi:totus denique frutex radíxque copioſo liquore albo abundant. hic etiam ad eoſdem vſus,eodémque modo quo ſuperiores aſſeruatur.

Qui verò helioſcopius, *quaſi ſolis affecla*, nominatur, portulacæ habet folia, tenuiora tamen, rotundioráque. ramos quatuor aut quinque ab radice dodrantales mittit, tenues, rubros, liquoris albi copioſi plenos. caput anethi forma:fructus ceu in foliis includitur.Circumagitur huius coma ad curſum ſolis, vnde ei nomen eſt ductum. naſcitur potiſſimum in ruderibus, & circa oppida. liquor fructúſque ex hoc vt ab aliis,colliguntur,qui eandem vim,ſed non ita efficacem habent.

Cypariſſias caulem profert dodrantalem, & maiorem,ſubrubeſcentem: ex quo folia pino ſimilia exoriuntur, teneriora tamen tenuioráque. omnino autem pino nuper naſcēti ſimilis eſt, ex quo etiam nomen inuenit.Eſt hic quoque liquoris albi plenus,& eandem quam ſuperiores vim habet.

Dēdrodes verò, *hoc eſt arboreſcens*, in petris naſcitur, frondoſus ex omni parte,& multa coma refertus,liquoris plenus, ramis ſubrubentibus, foliis myrti tenuis,fructu characiæ ſimili. Hic ad eandem efficax, & eodem modo quo ſuprà dicti,reconditur.

Platyphyllos, *hoc eſt, lata folia habens*,tithymalus,verbaſco ſimilis eſt: cuius liquor, radix & folia per aluum aquoſa trahunt.piſces itidem enecat tuſus,& aquæ inſperſus.id quod etiam ii de quibus ſuprà diximus efficiunt.

Pithyuſa(quam antiqui ſarmentū,vel crambiō,vel paralion,vel canopicon vocant)ſpecie à cypariſſia tithymalo differre exiſtimatur: vnde inter tithymalos hæc etiam numeratur.caule aſſurgit cubito maiore, geniculato, foliolis acutis tenuibúſque veſtito, pini ſimilibus. flores habet exiguos veluti purpureos: fructum latum lenticulæ inſtar: radicem candidam, craſſam, liquoris plenam.quibuſdam autem in locis valde grandis inuenitur.

Tordylon (quod aliqui ſeſeli Creticum vocant) naſcitur in Amano Ciliciæ monte.exigua herba eſt, furculoſa, ſemine rotundo, duplici, clypeolis ſimili,ſubacri,a-

A romatico.

Tragoriganum paruus frutex eſt agreſti ſerpyllo ſimilis folio & ramulis.pro locis autem in quibus oritur,lætior,& latioribus foliis inuenitur,glutinoſúſque valde eſt. Alterum tragoriganum eſt tenuioribus ſurculis, & foliis,quod marrubium quidam vocauerunt.Optimum verò eſt Cilicium,Smyrnæum,& Creticum.

Tragacantha radix lata lignoſáque eſt,ſupra terrā emergens,ex qua rami humiles, denſi, firmi,& latè ſe pandentes prodeunt: in eis foliola tenuia, numeroſa ſunt, in

B quibus mediis aculei ſe proferunt foliis operti,cādidi,recti, firmi. Eſt etiamnum tragacanthæ lacryma, quæ ex vulnerata radice manans concreuit: in qua præſtat ea quæ pellucida,læuis, gracilis,pura & ſubdulcis eſt.

Tragus formam habet alicæ ſimilem.multò minùs quàm zea nutrit, quia multum aceris habet, quocirca ægrius conficitur,& aluum emollit.

Tragium in Creta ſolùm naſcitur.folia,virgas & fructum lentiſci fert,omnia tamen minora.Liquorem etiam gummi ſimilem profert.

C Tragium alterum eſt quod folia ſcolopendriæ habet,radicem albam,tenuem,ſylueſtri raphano ſimilem.

Tragium (quod ſcorpium, aut tragoriganum vocant) prope mare naſcitur.paruus frutex eſt, non admodum ſupra terram grandis, magnitudine dodrantis, aut maiore:foliis vacat: puſillos tamē circa ramos ceu acinos habet,rufos, tritici magnitudine, acuminato cacumine, multos,guſtanti adſtringentes.

Tragopogos, *id eſt, barba hirci* (ab aliis coma dicitur) breui caule eſt,foliis croci,radice longa,dulci,magno ſu-

D pra caulem calyce.in ſummo nigrum ſemen, vnde ei nomen eſt inditum.Herba eſui apta eſt.

Tribulus terreſtris folia habet portulacæ, tenuiora tamen.viticulas habet longas, per terram ſtratas:ſpinas in foliis duras.naſcitur ſecus flumina, & in areis domorum. eſt alius aquatilis,qui in fluminibus naſcitur,comam exerens,ſpinam recondens.habet is folia lata, longum pediculum,caulem in ſummo craſſiorē quàm in imo:adſunt ei & capillamenta quædam ſpicæ forma:fructus vt alteri, durusśnam vterque adſtringit,refrigerat.

E Thraces verò Strymonis fluminis accolæ viridi herba tribulorum equos ſaginant, & ſemen eorum dulce, & ad nutriendum aptum pinſunt,ac pro pane vtuntur.

Tripolium naſcitur locis maritimis, ad quæ vnda maris peruenit,& recedit:ſed neque in mari, neque in ſicco.folia iſatidis habet, craſſiora tamen: caulem dodrantalem ſupernè diuiſum.Huius flos ter in die colorem mutare perhibetur, manè candidus,meridie purpureus,veſperi puniceus.radix ei alba,odorata & guſtu calfaciens.

F Trifolium,(alii menyanthes,alii aſphaltion,alii cnicon, alii oxyphyllon vocant) frutex eſt cubiti altitudine, aut etiam maiore: virgis tenuibus, nigris, iunceis,appendiculas habentibus, in quibus folia loti arboris terna in ſingulis germinationibus prodeunt.his recens natis rutæ odor eſt:adultis,bituminis:florem emittit purpureum:ſemen hirſutum, quodammodo latum, in altera extremitate veluti apicem habens:radix tenuis,longa,firma.

Tyros hippiaca,caſeus equinus eſt,virus redolens,ac magnopere alens.ad bubuli proportionem.Nonnulli verò hippacem,equinum coagulum vocarunt.

G Typha profert folium cyperidi ſimile, caulem læuem, æquabilem, florem in cacumine ambientem,denſum, qui in pappos reſoluitur, quam paniculam aliqui nominant.

Y

Ὑάκινθος,*hoc eſt, hyacinthus*, folia habet bulbi,caulem dodrantalem,læuem,paruo digito tenuiorem, virentem, comam procumbentem, incuruam, florem purpureum,

H plenum:& radicem item bulbi.

Ὑδροπέπερι,*hoc eſt,hydropipper*,maximè iuxta ſtagnantes aquas,aut leniter fluētes naſcitur.caulem geniculatū fert, in quo alæ,& folia menthæ, maiora & candidiora,& tenuiora: guſtus acris, vt piper, non tamen aromata redo-

et fructum acrem in ramulis fert prope folia nascentem, continuum, & acinorum figura.

Υοσκύαμος, hoc est altercum, (sunt qui adamãta vocẽt) frutex est qui caules crassos, lata folia, oblonga, diuisa, nigra, hirsuta profert. Per caulem verò deinceps flores tanquam cytini punicorum clypeolis septi, ac seminis vt papaueris pleni prodeũt. Alterci autem est triplex differentia: vnum enim flores subpurpureos fert, folia smilacis, semen nigrũ, & cytinos duros, ac spinosos. alterius flores lutei, folia ac siliquæ teneriores, semen subflauum, vt erysimum: vtrunque autem insaniam & soporem inducit, & idcirco inutile vt ad curationem adhibeatur. mitissimum est tertium, quod pingue, tenerum, lanuginosúmque est, floribus albis, & albo itidem semine. oritur id in maritimis atque ruderibus. Albo igitur ytendum est: si hoc non suppetat, flauo: nigrum, vt deterrimum, reiiciendum censeo. Ex fructu tenero, foliis, caulibúsque contusis, succus colligitur, & humor in sole siccatur. Vsus ad annum pertinet, siquidem facilè putrescit. Colligitur etiam succus ex sicco semine, quum per se teritur aqua calida affusa, & exprimitur. atque hic quidẽ succus est antedicto melior, & ad dolores leniendos magis valet. ipsa etiam herba recens tusa, & farina trimestris tritici admixta in pastillos conformatur, & reponitur.

Υπέρικον (sunt qui androsæmon, qui corion, qui chamæpityn appellent, quoniam semen odore pineam resinam imitatur) folia rutæ habet: fruticem surculosum, dodrantalem, subrubrum: violæ albæ florem: siliquam subhirsutam, teretem, hordei magnitudine: in quo semen nigrum resinam olens continetur. in locis cultis atque asperis gignitur.

Υποκιστις ad cisti radices nascitur, quæ hypocistis nominatur (quam aliqui orobethron, aliqui cytinum vocãt) éstque punicorum cytinis quodammodo similis. quædam autem fulua est, quædam alba, ex qua succus, vt ab acacia, colligitur. quidam tamen eam siccatam tusámque macerant & coquunt, & cætera faciunt omnia sicut in Lycio.

Υπήκοον in segetibus aruísque nascitur. folium rutæ, ramósque paruos habet. vis eius papaueris succo proportione respondet.

Υσσωπος, hyssopus, herba est nemini incognita. duplex hæc est, montana & hortensis. omnium verò laudatissima quæ in Cilicia nascitur.

Φ

Φακὸς, id est lenticula, quæ palustris nominatur, in aquis stagantibus reperitur, foliáque habet lenti similia.

Phalangium (sunt qui phalangiten, sunt qui leucantham vocant) ramos habet binos aut ternos, aut etiam plures inter se dissidentes, flores albo lilio similes, multas incisuras habentes: semen crassum, nigrum, ad dimidiatæ lentis figuram, sed multo tenuius: radiculam tenuem, viridem, dum è terra eruitur: nam postea contrahitur. in tumulis gignitur.

Phalaris caliculos emittit è radicibus tenuibus & inutilibus geniculatos, ac culmis zeæ similes, sed graciliores, & gustu dulci. foliis itidem est zeæ similibus. semen candidum, oblongum, milii magnitudine.

Philyris arbor est magnitudine cypro similis. folia fert oliuæ, sed latiora, & nigriora: fructum echino similem, nigrum, modicè dulcem, quasi in racemis iacentem. nascitur locis asperis.

Φλόμος, hoc est uerbascum, duas summas habet differẽtias: alterum enim album est, nigrum alterum. album verò alterum masculum, alterum fœmina. ac fœminæ quidem folia brassicæ sunt, sed hirsutiora, candidioráque: caulis cubitalis, & maior, albus, modicè hirsutus, flores cãdidi, subuirides, semen nigrum: radix longa, acerbi gustus, crassitudinis digiti. nascitur in campestribus. Alterum masculum dicitur *λευκόφυλλον, hoc est, albis foliis*, oblõgum, sed foliis angustioribus, & caule tenuiore. Nigrum quoque est albo in rebus omnibus simile, veruntamen latiora nigrioráque habet folia. Quod verò syluestre nominatur, excelsas virgas, arborescentésque, ac folia saluiæ similia fert, & ramos in virgis habet, vt marrubium: flo-

A rem luteum auri fulgore. Sunt etiam verbascula duo hirsuta, terræ inhærentia, foliis rotundis. Est & tertium verbascum, (quod lichnitin, quidam verò thryallida vocant) id tria, aut quatuor, aut etiam plura fert folia, crassa, pinguia, hirsuta, ad funiculos lucernarum accommodata.

Φοῖνιξ, id est palma, (quam aliqui elaten, aut spatham vocant) fructus palmarum adhuc florentium inuolucrum est. eo vtuntur vnguentarii in vnguentis conspissandis. præstantissimum est quod odoratum est, adstringens, graue, præclusum, intus pingue.

B Phœnix ab aliquibus rhus, ab aliquibus anchynopes vocatur: folia habet hordei, sed breuiora & angustiora: spicam lolio similem, ramos radici inuolutos, senum digitorum: spicas verò septenas aut octonas. oritur in aruis & tectis recens illitis.

Phu (quod aliqui syluestre nardum vocant) nascitur in Ponto foliis elaphobosci, aut olusatri. caulem habet cubitalem, aut maiorem, læuem, tenerum, purpureum, in medio cauum, geniculis distinctum: flores narcisso proximos, maiores tamen, & in subalbo colore purpureos. C Radix verò superius ad digiti minoris crassitudinem accedit, habétque adnascentes ex obliquo radices exiguas, vt iuncus odoratus, aut veratrum nigrum, inter se complicatas, subflauas, odoratas, nardum odore referentes, cum quadam virosa grauitate coniuncta.

Φῦκος θαλάσσιον, id est, alga maris, uel fucus marinus, partim latus est, partim oblongus & puniceus, partim candidus, qui in Creta ad terram nascitur, valde floridus, & non putrescens, omnes verò habent adstringendi potestatem. Nicander autem author est, puniceum venenatis D prodesse: quem existimauerunt quidam esse fucum quo mulieres vtuntur, quum tamen sit radicula eiusdem nominis, quam ad eam rem mulieres adhibent.

Phyllitis folia emittit lapatho similia, oblongiora vernantioráque, sena aut septena, recta, interiore sui parte læuia, à tergo autem pensiles quasi vermiculos quosdam tenues habentia. nascitur in vmbrosis locis, & hortis, gustu acerbo: eáque nec caulem, nec fructum, nec florem profert.

X

E *Χαλβάνη, hoc est Galbanum*, liquor est ferulæ in Syria nascentis, quod nonnulli metopium vocant. Probatissimum galbanum est quod thuris speciem gerit, grumosum, purum, ligni expers, seminis ac ferulæ aliquid admixtum habens, odore graui, neque valde humidum, neque adeo aridum. Adulteratur admixta resina & lomento fabarum & ammoniaco. Si tamen purgare ipsum velis, in feruentem aquam demittito. quum enim fuerit liquefactum, eius sordes fluitabunt quibus separatis, mundo linteo raróque alligatum in fictili picato aut ærea pyxide ita F pendeat vt imum vasis ne contingat, & obturato vase in aquam feruidam demittito. sic enim quod vtile in eo est, in vas quasi per colum eliquescet: quod verò lignosum fuerit, in linteo remanebit.

Chamædaphne (quam aliqui laurum Alexandrinam vocant) virgis assurgit cubitalibus, singulari constantibus ramo, tenuibus, rectis, læuibus, foliis lauri, multo tamen læuioribus & viridioribus. fructum rubrum fert, foliis adnatum.

Chelidonium maius (quod aliqui othonion vocãt) G caulem habet cubitalem, & maiorem, tenuem, qui multas habet appendices foliis plenas: folia ranunculi, tenuiora tamen, & colore modicè cæsio. In singulis foliis flos est, vt albæ violæ. Succus croceus ei inest, acer, mordens, & aliquantulum subamarus, graueolens, radix in superiore parte vna, in inferiore multæ. Fructus est qualis papaueris corinigeri, tenuis longúsque, in quo semina sunt, papaueris semine maiora. Huius succus in vase æneo cum melle coctus ad carbones ignitos, ad oculorum claritatem facit. Exprimitur autem succus ex foliis, radice, & H fructu, ineunte æstate: in vmbra siccatur, in pastillos redigitur, reponitur.

Chelidonium minus (quod agreste triticum quidam vocauerunt) parua herba, ex pediculis pendens, caule vacans: foliis hederæ, rotundioribus tamen, subpingui-

búſque veſtita. radices habet ex eodem callo prodeuntes, puſillas, complures, tritici modo coaceruatas: quarum tres aut quatuor in longitudinem abeunt. iuxta aquas & lacus exoritur.

Chamæciſſus folia habet hederæ ſimilia, longiora tamen tenuioráque, & multa: ramulos dodrantales, foliorum admodum plenos, quinque aut ſex à terra prodeuntes: flores albæ violæ, ſed minores, & guſtu valdè amaro: radicem albam, inutilem. naſcitur cultis locis.

Chamelæa ramos dodrantales profert. frutex ipſe ſurculoſus eſt: foliis oliuæ, ſed tenuioribus, & denſis, guſtum mordentibus, & arteriam deradẽtibus.

Chamædrops (quæ aliis chamædris, aliis teucrium eſt) aſperis ſaxoſiſque locis prouenit. frutex dodrantalis, foliis minutis, figura & diuiſura quercus, amaris, flore ſubfuluo, paruo. carpenda eſt ſemine prægnans.

Chamæpitys (quam in Ponto holopyron, in Eubœa sideritin, Athenis verò Ioniam vocant) herba eſt per terram ſerpẽs, ſubcurua: folia habet minoris ſemperuiui, ſed paulo tenuiora, hirſuta, frequẽtia, pinguiora circa ramos, pini odore. flores habet tenues, luteos, aut albos: radicem, vt cichorium. Eſt & altera chamæpitys ramis cubitalibus in anchoræ ſpeciem curuatis, tenui cortice, coma ſupradictæ, flore candido, ſemine nigro, quæ pinum itidem redolet. Tertia eſt quæ maſcula dicitur. herbula autem eſt foliola habens candida, tenuia hirſuta, caulémque album, hirſutum, & floſculos luteos, exigua denique ſemina circum alas, quæ non ſecus pineum odorem exhalant.

Chamæleo albus (quod ixiam, tracto à viſco nomine vocant aliqui, propterea quòd alicubi viſcum ad eius radices inueniatur, & quo loco maſtiches mulieres vtuntur) folia habet ſilybo carduóve ſimilia, nigri tamen chamæleonis foliis aſperiora acutioráque: caulem non promit, ſed ex medio ſpinam echino marino aut cinaræ ſimilem erigit. flores habet purpuraſcentes, capillorum figura, qui in pappos euaneſcunt: fructum enico ſimilẽ: radicem læto ſolo craſſam, montanis verò graciliorem, candidámque intus, aromaticam quodammodo, grauis odoris, & dulcem.

Chamæleo verò niger (quam aliqui vlophonon, aliqui ixiam, aliqui cynomachon, aliqui ocimoidem vocauerunt) habet ipſe quoque folia carduo ſimilia, minora tamen, & tenuiora, & rubra diſtincta. Caulem promit digiti craſſitudine, dodrantalem, rubentem, in quo vmbella, & aculeati flores, tenues, hyacinthi figura, & verſicolores inſident. radix ſubeſt craſſa, nigra, denſa interdum, exeſa, quæ diſſecta flaueſcit, & commanducata mordet. Oritur autem campeſtribus, ſiccis, cliuoſis, & maritimis tractibus. Chamæleo verò nominatur quòd foliorum colorem mutet: colorẽ enim cum terra in qua herba naſcitur, mutant, vt hic admodum viridia, illic rufa, alibi ſubcandida, alicubi cærulea, & nonnullibi rubra pro locorum differentia competiantur.

Chamæſyce, aut Syce, ramos quaternũm digitorum, in terram deiectos, teretes, liquoris plenos emittit: folia lenticulæ, figura peplo ſimilia, parua, tenuia, humi ſtrata. ſub foliis fructus eſt rotundus, vt in peplo. hæc neque flores neque caulem profert. radix ei eſt tenuis, ad nullam rem vtilis. naſcitur ſaxoſis ſqualidiſque locis.

Χολὴ, id eſt fel, eius omnis ſeruandi hæc eſt ratio: Fel recens capito, oſculum lino obligato, tandiu in feruenti aqua teneto quandiu ſpatium trium ſtadiorum quis currendo conficeret: mox eximito, vmbroſo & humoris experte loco ſiccato. Quod verò oculorum medicinæ ſeruandum eſt, ligatum lino in vitreum vas, quod mel habeat, immittito, lini principio ad os vaſis circumuoluto, & operto vaſe recondito.

Χόνδρος, hoc eſt alica, fit ex zea quæ bina grana gerit, quam *δίκοκκον* vocant. Magis nutrit alica quàm oryza, aluúmque cohibet, & ſtomacho eſt vtilior.

Chondrilla foliis, caule, floribúſque eſt cichorio ſimilibus: quamobrem nonnulli hanc intybi agreſtis ſpeciem eſſe dixerunt, ſed eſt tota tenuior. in cuius ramuſculo gummi ſimile maſtichæ, fabæ magnitudine, inuenitur.

Eſt etiam aliud chondrillæ genus, folium ferens circumroſum, oblõgum, humi ſparſum, caulem liquoris plenum, radicem tenuem: in cuius ſummo vertex eſt rotundus, ſubflauus, liquore refertus.

Chryſocome (quam chriſitin vocant) virgula eſt dodrantalis, quæ comam corymborum figura hyſſopo habet ſimilem: radicem valde piloſam, tenuem, vt nigri veratri, guſtu non inſuaui, qui vt in cypreſſo fit, in dulci leniter auſterus ſentitur. in opacis ſaxoſiſque naſcitur.

Ψ

Ψύλλιον (Pſyllium aliqui cynocephalon, aliqui cryſtallion, aliqui cynomyiam vocant) folia habet coronopi, hirſuta, ramos dodrantales, totáque herbula fœni inſtar ſarmentoſa eſt. eius coma à medio caule incipit duobus tribúſque conuolutis in cacumine capitibus: in quibus ſemen eſt pulicibus ſimile, nigrum. in aruis gignitur.

Ψευδοδίκτινον frutex eſt palmi altitudine, in Creta naſcens, habétque folia bunio ſimilia.

Ω

Ὤκιμον. Notum omnibus ocimum eſt. hoc, ſi largius eo quis veſcatur, oculorum aciem hebetat: aluum etiam mollit, inflationes facit: vrinam ciet, lac prouocat, ægrè mutatur in ſtomacho. Afri addunt, ſi à ſcorpione vulneretur qui ocimum comederunt, eos nullo dolore conflictari.

Ὠκιμοειδὲς, hoc eſt ocimaſtrum, folia habet ocimi; ramulos dodrantales, eoſdémque hirſutos: ſiliquas hyoſcyamo ſimiles, nigri ſeminis plenas, ad melanthii ſimilitudinem.

De facultate atque apparatu metallicorum, ex Dioſcoride.

A

ΑΛΣ, *hoc eſt ſal.* In omni ſalis genere foſſilis eſt efficaciſſimus: communiter verò cãdidus, calculis vacans, pellucidus, denſus, concretione ſua æqualis: peculiariter genere ammoniacus, ſciſſilis, & qui rectis fit venis. Vritur fictili diligenter operto ne exiliat, conditóque prunis, donec igni candeſcat. Aliqui foſſilem ſubacto polline oblinunt, & carbonibus ſubiiciunt vſquedum eius cruſta exuratur.

Ἁλὸς ἄχνη, hoc eſt ſpuma ſalis, eſt maris ſpumoſum ramentum, in exilibus petris inuẽtum, quod eiſdem eſt quibus ſal, viribus præditum.

Ἁλὸς ἄνθος, id eſt flos ſalis, flumine Nilo defluit: lacubus tamen quibuſdam innatat: ſumendus qui crocei coloris eſt, odoris ingrati, vt gari, & grauioris etiam guſtu, mordacioris ſubpinguiſque: qui verò rubricæ colore rubet, grumoſúſque eſt, improbatur.

C Adarce verò quæ dicitur, in Galatia fit. eſt autem tanquam concreta ſalſugo, humidis ac paluſtribus locis ſiccitate emergens, harundinibúſque & herbis agglutinatur. colore verò flori lapidis Aſii ſimilis eſt: totáque forma molli, & modicè cauo alcyonio proxima, vt lacuſtre alcyonium videatur.

Alcyonii ſunt quinque genera. vnum denſum eſt, rythmo ſpongioſum, tetri odoris, graue, piſcem olens, quod copioſum in littoribus inuenitur. Alterum eſt pinnis oculorum, aut ſpongiæ ſimile, fiſtuloſum, leue, algæ odorem referens: tertium vermiculatum eſt, coloréque & forma purpureum, ad vnguis ſimilitudinem, quod Mileſium quidam vocant. Quartum eſt lanis ſuccidis ſimile, fiſtuloſum, leue: quintum fungi figuram refert, odoris expers, aſperum, intus ad pumicis ſimilitudinem quandam, foris læue acréque. Ex his primum & ſecundum vſui ſunt mulieribus, & ad lentigines, & ad lichenes, & ad lepras, & ad vitiligines, & ad nigrores, & ad maculas faciei ac totius corporis exterendas. Tertium verò facit ad eos qui vexãtur vrinæ difficultate, aut arenulas in veſica colligunt: idoneum quoque & renibus affectis, aquæ inter cutem, & lieni: vſtum autem, & ex vino illitum, alopecias curat. Quartum dentes facit candidos, & ad alia ſmegmata & pſilothra aſſumitur. Si aliquod horũ cremare velis, in crudam ollam coniicito, lutóque circumlito ore eius, in fornacem mittito: quum fictile coctũ fuerit, extractum ad vſum reponito. Lauatur autem vt cadmia.

Armenius lapis præfertur is qui læuis eſt, colore cæruleo, æqualis, & calculo vacans, & friabilis. eadem præſtat quæ chryſocolla, ſed tamen inefficacius. auget etiam pilos palpebrarum.

Auripigmentum in eiſdem metallis in quibus ſandaracha gignitur. Optimum eſt cenſendum quod muſtaceum, aureóque colore eſt, & cruſtas eas habet ſquamarũ modo ſibi inuicem ſuperiacentes, & quod alteri materiæ non permixtum eſt. tale eſt quod in Myſia Helleſponti naſcitur. huius duo ſunt genera: alterum quale diximus, alterum glebæ modo, & colore ſandaracham imitans. Ex Ponto & Cappadocia adfertur quod etiam ſecũdas tenet. Crematur hoc modo: In nouam teſtam coniectum ignitis carbonibus ſuperponitur, aſſiduè verſatur donec igni flagret, colorémque mutet: tum refrigeratum tritúmque reconditur.

Ἄσβεστος, hoc eſt calx viua, hoc modo fit: Sumito marinarum buccinarum teſtas, carbonibus eas obruito, aut in ignitum clibanum imponito, & nocte permittito. Poſtero die ſi candidiſſimæ fuerint, extrahito: ſin ſecus, iterum vrito vſquedum penitus albæ fuerint redditæ: deinde vbi in frigidam aquam fuerint immerſæ, in fictile nouum cõiicito, & pannis diligenter operiens, noctem vnam ſini-
A to, manè eas extrahens: vbi ex omni parte calx confecta fuerit, reponito. Fit etiam ex littoralibus calculis igni crematis, & ex vili marmore, quæ cæteris antefertur. Vis omni viuæ calci communis eſt feruida, mordens, adurens, & cruſtas inducens: quibuſdam aliis immixta, vt adipi aut oleo, concoquendi, molliendi, diſiiciendi, vlcera ad cicatricem perducendi vim aſſumit. efficacior exiſtimanda eſt recens, & quæ aqua non fuerit conſperſa.

Ἀσβόλη, hoc eſt fuligo, qua pictores vtuntur, ex officinis
B vitrariis ſumenda eſt, ſiquidem ea eſt præſtantior.

Γ

Γῆ, hoc eſt terra. Omnis terra quæ ad medicinæ vſum recepta eſt, ſummam vim habet refrigerandi, & meatus obducendi. ſpecie verò differt inter ſe, quum alia aliis quibuſdam adiuncta, ſit ad alia vtilis. Eretriæ igitur altera eſt vehementer candida, altera cinerea. optima cinerea eſt perquam mollis, quæque per æs ducta, violacei co-
C loris lineam in eo linquit. Lauatur vt ceruſſa, aut hunc in modum. Læuigato ex ea quãtum velis per ſe, & per diem in aqua terito, ſinito deinde vt conſidat: vbi conſederit, omni aqua leuiter excolata, terram in ſole ſiccato, & iterũ per diem in aqua terito: veſperi dimittito vt cõſidat: manè verò omni aqua excolata in ſole terito, ac paſtillos conformato. ſi toſta opus ſit, paſtilli magnitudine ciceris in fictile perforatum coniiciuntur, oréque vaſis accuratè obturato, ſupra carbones igni candentes continenter follibus perflantur. quum verò cineri aërio magis ſimilem co-
D lorem fuerint nacti, aufer atque repone. vim habet hæc adſtringendi, caua explendi, & cruenta agglutinandi.

Samia verò terra anteferenda eſt quæ candidiſſima eſt, leuis, tangenti linguæ glutinis modò adhæreſcens, ſuccoſa, mollis, friabilis: qualis eſt quam quidam collyrium vocant. eius duæ ſunt ſpecies: ea quæ modò eſt dicta, & aſter qui Samius nominatur: éſtque hæc globoſa, & cotis modo denſa. Vritur, lauatúrque vt Eretria, & eandem vim habet, ſanguinis reiectationes ſiſtit, & cum balauſtio datur mulieribus fluore vexatis. Teſtium & mammarum inflam-
E mationes ex aqua & roſaceo illita ſedat, ſudoréſque cohibet. Chia eligi debet candida, ad cinereum colorem vergens, ac Samiæ ſimilis: gleboſa autem eſt & tenuis, ſed efficiendi forma differens. eandem facultatem habet quã Samia. faciem extendit, & ſplendidam reddit, in eáque & toto etiam corpore colorem commendat. in balneis verò pro nitro deterget. Selinuſia verò idem efficit. præſtantiſſima eſt quæ candidiſſima eſt, & ſplendet, friabilis, quæque humore conſperſa citò diluitur. Cimolia quædam candida eſt, quædam purpuraſcens, & innatam pinguedi-
F nem quãdam habet, tactúque frigida ſentitur, quam optimam eſſe exiſtimandum eſt.

Quæ verò Pnigitis dicitur, colore quodammodo eſt Eretriæ ſimilis, craſſiores autem habet glebas: refrigerãs, & friabilis eſt, ſiquis eam manibus contingat. linguæ verò ita glutinatur vt ex ea pendeat. eadem vi prædita eſt qua Cimolia, ſed paulo inferiore. hanc aliqui pro Eretria vendunt. Melia terra colore cineream Eretriã imitatur, aſpera tactu, & manibus friata deraſi pumicis inſtar crepitat. vim habet aluminis, ſed minus efficacem, id quod
G guſtu dignoſcitur. modicè autem linguam ſiccat: purúmque ac coloratum corpus poteſt reddere, pilóſque extenuare, vitiligineſque ac lepras exterere. pictoribus vſui eſt, vt colores diutius durent, & viridibus emplaſtris eſt accommodata. Ex hac verò, & item ex aliis omnibus terris eam eligito quæ calculis vacat, mollis, recens, friabiliſque eſt, & quæ nacta humorem celeriter diluitur. Ampelitis verò (quam pharmacitin vocant) in Seleucia Syriæ naſcitur, nigra, piceæ longos carbones referens, aſſulæ modo ſciſſa, æquabili ſplendore, quæ detrita accepto oleo ſtatim liqueſcit, primas tenet. Improbatur verò quæ

tenuis est cinereáque,& quæ non liquatur.vis ei dissoluendi refrigerandique inest. Vsus eius ad palpebras cohonestandas, & capillum tingendum. vtilis quoque est vngendis vitibus, antequam gemmas emittant, vtpote quæ vermiculos innascentes enecet. Lemnia terra (quam sigillum vocant)ex cuniculo quodam antri defertur.

Gypsum vim habet adstringendi, obstruendi: sanguinis eruptiones & sudores cohibet:epotum verò strangulando iugulat.

Δ

Diphrygis sunt tria genera:quoddam enim metallicum est,quod in Cypro sola nascitur.lutosum nanque extrahitur ex cœno cuiusdam inibi specus,tum in sole siccatur,mox circumpositis sarmentis vritur, vnde diphryges nomen inuenit, propterea quòd & à sole & à sarmentis propemodum frigatur: alterum quasi æris quum perficitur, subsidens & fæx est, habétque & adstrictionem æris atque gustatum.Tertium hoc modo conficitur: Lapidem qui pyritis vocatur,in fornacem coniiciunt, vrúntque pluribus diebus calcis modo,quúmque colorem rubricæ cõtraxerit,eximunt atque recondunt. Anteponendum cæteris est quod æris gustum refert, adstringitque, & linguam vehementer exiccat: quod exustæ ochræ non inest, quam qui cremant,pro diphryge vendunt.

Θ

Θεῖον, *hoc est sulfur*, præstantissimum est quod ignem non est expertum, colore splendido, pellucido, & quod calculorum est expers: quod verò ignem expertum est, probatur viride & præpingue.plurimum in Melo & Lipara gignitur.

I

Indicum alterum sua sponte nascitur tanquam spuma ex Indicis arundinibus exiens: alterum in officinis infectorum inuenitur: éstque spuma purpurea cortinis innatans,quam detractam artifices siccant.optimum censetur quod cæruleum est,succúmque & læuorem habet.

Ἰὸς, *hoc est ærugo rasa*,fit hoc modo: In cadum similéve aliud vas, acetum quamacerrimum infunditur, deinde vas æneum inuersum superponitur, aptius quidem conuexo,sin minus,exæquato fundo.fit autē abstersum, nullúmque spiramentum habeat.post decimum diem operculum quo vas obturaueras,detrahitur, insidénsque ærugo deraditur. In Cypriis quoque metallis æruginem gigni ferunt,lapidibus quibusdam æs habētibus, in quibus efflorescit ærugo:addúntque per Caniculæ æstum è specu quodam prodire, sed illam & paucam esse & optimam: hanc verò è specu effluentem,copiosam quidem, & boni coloris, sed vitiosam, quòd lapides permultos collegerit. Adulteratur multis aliis rebus admixtis, vt pumice, vt marmore,vt atramēto sutorio.Pumicem, marmórque,& similia deprehendemus, si sinistræ manus pollice humore conspersо, æruginis portiunculam altero atteramus:siquidē ærugo diffundetur, marmor verò aut pumicis partes non dissipatæ coibunt, ac denique ex maiore attritu & humoris permistione exalbescent. quin dentibus quoque dignoscitur:nam quæ sincera est,læuis & non aspera, illis cedit. Atramenti sutorii index est ignis:si enim fictile,aut lamina ærugine adulterata illinatur, & feruente cinere,aut carbonibus alterutrum incalescat,mutabitur,rubescétque ea quæ atramentum sutorium habebit: quod ei natura comparatum est,vt cremādo talem colorem nanciscatur. Æruginis autem quæ vermicularis dicitur,genera sunt duo: alterum fossile, alterum sic conficitur: In mortarium ex Cyprio ære, cui pistillus ex eodem ære sit coniunctus, albi acrísque aceti dimidiam heminam infundito, pistillóque tandiu conterito dum ad strigmenti crassitudinem perducatur: deinde aluminis rotundi drachmam,salísque fossilis pellucidi aut marini quamcandidissimi & solidi.Si sal non suppetat,nitri par pondus coniicito, atque in sole terito sub æstu Caniculæ, donec æruginis colorem, & strigmenti sordiúmve cōsistentiam acquirat:denique in vermiculos Rhodiacis similes conformato ac reponito.Efficax autem,& valde boni coloris redditur si aceti partem vnam, vrinæ veteris partes duas in-

A das,cæteráque vt dixi conficias. Sunt qui æruginì rasæ gūmi admisceant,in formásque digerant,quod genus vt vitiosum improbatur. Est & alia ærugo quam aurifices mortario pistillóque Cyprii æris,& pueri vrina conficiūt, eáque aurum ferruminant. Antedicta autem æruginis genera æri combusto proportione respōdent, sed efficacius agunt.Sciendum verò est vermicularem æruginem fossilem principem locum tenere:rasa fert secundum:ea denique quæ fit, postremum: & tamen hæc mordacior est, & magis adstringit:aurificum autem ærugo rasæ respondet.

B Vratur ærugo,quamcunque velis,hoc modo: Minutissimè fracta in fictili patina imposita ignitis carbonibus admouetur:versatur donec se mutet, colorémque cinereum contrahat:tum refrigerata ad vsum reponitur. Nonnulli verò in olla cruda(vt suprà diximus)eam comburunt:sed non prorsus in eundem colorem cremata mutatur.

K

Cadmia præstantissima est Cypria,quæ botryitis nominatur,densa,modicè grauis,& ad leuitatem potius vergens,superficie racemosa,colore spodii,quæ confracta ciC nerem intus habet,& æruginosa est.huic proxima est quæ foris cærulea est, intus verò decursus venarum onychitæ lapidi similes habet. Est etiam alia quæ crustosa dicitur,sectionibus quibusdam quasi zonis cincta: quamobrem zonitem eam vocant. Quædam ostracitis appellatur,gracilis, & magna ex parte nigra: eáque terream aut testaciam superficiem habet: candida verò reprobatur. Cæterùm botryitis & onychitis oculorum medicinis sunt vtiles:reliquæ ad emplastra & sicca medicamenta cicatricem inducentia sunt accōmodatæ. Cypria ad eadem faD cit:quæ verò ex Macedonia,Thracia, & Hispania afferuntur,improbantur. Sunt qui in lapidum fodinis inueniri cadmiam asserant,falsi nimirum à lapidibus qui sunt cadmiæ persimiles:nam alius lapis ignem expertus atque refrigeratus colorem mutabit, & leuior fiet: cadmia verò nihil mutat,nisi quis per multas eam horas adurat. Fit etiam in argenti fornacibus candidior, minus ponderosa,minúsque efficax. Vritur prædicta cadmia carbonibus obruta donec pellucida fiat,& modo scoriæ ferri bullas emittat: mox vino Aminæo extinguitur: quæ ad scaE biem paratur, aceto. Alii sic exustam in vino terunt, rursúmque fictili crudo torrent, donec pumicis speciem acquirat: iterúmque tritam ex vino, tertiò vrunt, donec in cinerem prorsus redigatur,nihílque asperitatis habeat:eáque spodii loco vtuntur. Lauatur in mortario trita, aqua effusa vsquedum sordes nullæ subsidant, tum in pastillos redacta reponitur.

Cinnabarin idem esse quod minium quidam falsò existimant: nam minium in Hispania ex lapide quodam argenteæ arenæ permixto conficitur, qui alioqui non diF gnoscitur. in fornacibus autem floridum & fulgentissimum colorem contrahit: in metallis verò strangulantem halitum eructat,itaque faciem vesicis obducunt,vt per illas videant, aerémque non attrahant.Eo vtuntur pictores ad elegantiora parietum ornamenta. At cinnabaris affertur ex Lybia,& maiore pretio venditur: tantáque est eius copia vt vix pictoribus ad variandas picturæ lineas satis sit:profundi autem coloris est, ob eámque causam cinnabarin esse draconis sanguinem plerique crediderunt.

Cisseris, *hoc est pumex*, probatur qui leuis,fistulosus, G scissilis, & non calculosus est, quique teri facilè potest, & candidus est. Vritur hoc modo: Cape eius quantum velis, flagrantissimis carbonibus obrue:vbi igni candens sit redditus,extrahe, vino odorato restingue, iterúmque incensum extingue.tertia verò vstione peracta sine vt per se refrigeretur, & ad vsum repone. Theophrastus verò author est, siquis in bulliens vini dolium pumicem conieceris, feruorem statim sedari.

Corallium (quod aliqui lithodendrum vocauerunt) marina esse planta videtur, quæ profundo extracta mari H duratur,tanquam offuso nobis aere cōcrescat. plurimum prope Syracusas ad promontorium Pachynum inuenitur.Laudatissimum est rufum, colorémque antherico aut sandyci saturatæ similem habet, & simili modo friabile est,& tota cōcretione sua æquale:algæ quæ aut fuci marini

odorem reddit:ad hæc ramoſum,cinnamomi modo,for
ma fruticis.quod verò lapidoſum eſt,concretione ſcabrũ,
fiſtuloſum,& inane eſt, vitioſum eſſe cenſendum eſt. ad-
ſtringendi verò,& leniter refrigerandi vim habet.

Cæruleus in ærariis fodinis in Cypro naſcitur:copio
ſior verò ex arena littorali,& in quibuſdã ſubcauatis ma-
ris ſpecubus inuenitur,qui eſt etiam præſtantior. Eligen-
dus eſt is qui valde ſatur ſit. Vritur vt chalcitis, lauatur vt
cadmia:vim habet reprimendi,modicè adſtringendi, &
cruſtas inducendi.

A

Lythargyros, *hoc eſt argenti ſpuma*, quædam ex arena
fit,quæ molybditis nominatur, in fornace vſquedum to-
ta in ignem penitus tranſierit, excocta: quædam verò ex
argento,quædam ex plumbo. Cæteris præſtat Attica:ſecun
do loco cenſetur Hiſpana,quas ſequitur ea quæ in Dicæar-
chia & Sicilia eſt. appellatur verò quæ flauo colore eſt &
ſplendet,chryſitis,quæ eſt etiam potior:liuida verò, argy-
ritis:quæ ex argento fit,calauritis. Vim habet adſtringen-
di, refrigerandi, occludendi, molliendi, caua explendi,
carnes excreſcentes reprimendi,cicatrices inducendi. V-
ritur confractis partibus ad iuglandium magnitudinem
prunæ ſuperpoſitis,& follibus ita perflatur vt igni cande-
ſcat.ſordes inhærentes abſterguntur,& ipſa purgata repo-
nitur. Quidã aceto aut vino eam extinguentes ter vrunt:
hácque re confecta, eam reponunt. Lauatur vt cadmia.
Candore autem perfunditur hoc modo: Sumitur argyri-
tis,aut ſi hæc deſit,alia: eam in partes fabarum magnitu-
dine confractam modii Attici menſura,in fictile nouum
coniicito, aquam affundito, candidi tritici par pondus
addito, priuatímque pugillum hordei linteo puro colli-
gato, & è fictilis aure ſuſpendito, & donec hordeum diſ-
rumpatur,coquito: deinde omnia in craterem ampli oris
tranſfunduntur,triticum abiicitur, ſpuma argenti mani-
bus adhibita vi confricatur,& aqua affuſa lauatur:tum ex-
cepta & ſiccata,in Thebaico mortario teritur, aqua fer-
uente affuſa,donec diſſoluta fuerit. Aqua excolata iterum
tota die teritur,& veſperi calida aqua infuſa ſinitur. Manè
colo traiecta,alia infunditur,& ſic permittitur, & excola-
tur: hócque ter in die fit per dies ſenos:poſtea verò ad ſin-
gulas ſpumæ argenti minas additis quinque ſalis foſſilis
drachmis,affuſáque aqua calida, ter die teritur, & addita
aqua excolatur. Quum inalbuerit,calidam aquam infun-
dens idem facito, donec ſalſuginem prorſus depoſuerit:
demum ardentiſſimo ſole ſiccata, humore prius abiecto
reponitur. Quidã ſalis pondo,ſpumæ argenti tantundem
in ſole ex aqua terunt,continenter mutantes, dum candor
ei accedat. Lota videtur oculorum medicinis conueni-
re, ad fœdas cicatrices, & facies rugis & maculis plenas
facere.

Lapis Phrygius, quo infectores in Phrygia vtuntur,
præſtantiſſimus eſt pallidus, modicè grauis, & inæquali
concretione coloris: candidas ſiquidem cadmiæ modo
venas habet. Vritur autem hoc modo: Vino optimo per-
fuſus,viuiſque carbonibus obrutus follibus aſſiduè perfla-
tur, donec mutato colore fulueſcat: rurſus extractus eo-
dem vino reſtinguitur: iterúmque ad carbones admoue-
to,atque idem facito, eúmque tertiò vrito. ſed animum
attendito ne frietur, & in fuliginem euaneſcat. Lapis
Pyrites ſpecies eſt lapidis à quo æs conflatur. eligi debet
qui æri ſit ſimilis, & facilè ſcintillas emittat. Sic vrendus
eſt: Melle irrigatur,mollibus carbonibus imponitur,folli-
bus continuò perflatur, donec fuluum colorem acquirat.
Alii in multos carbones igni candentes lapidem copioſo
melle perfuſum deiiciunt, & vbi ad fuluum vergere colo
rem cœperit, extrahunt, flatúque cinerem diſiiciunt, &
rurſus non perfuſum vrunt, donec totus æqualiter fragi-
lior fiat. ſæpe enim ſola tantummodo ſuperficies vritur.i-
ta autem crematus ſiccatúſque recõditur. Si loto opus ſit,
vt cadmia lauandus.quidam verò hunc ita crematum,di-
phryges vocant. Lapis Aſius probatur qui pumicis co-
lore,fungoſus,leuis, & friabilis ſit, venáſque in profundo
luteas habeat.eius flos eſt ſalſugo ſummo lapide inſidens,
tenui compage,colore cum albo, tum pumici ſimili, ad
luteum vergente. Linguæ autem admotus eam leniter

A mordet. Fiunt ex hoc lapide ſolia in quæ podagrici pedes
mittentes iuuantur.fiunt etiam pulueres carnem exeden-
tes:corporáque carne onuſta craſſáque extenuant in bal-
neo pro nitro illiti. ſi lauare hos quiſpiam velit, cadmiæ
modo lauabit. Lapis Hæmatites optimus eſt, friabilis,
in ſeipſo durus,ſaturatus,æqualis,nullius ſordis particeps,
nulliſque lineis variatus.vim habet adſtringendi,aliquan
tulum calfaciendi,attenuandique. Vritur perinde ac lapis
Phrygius,ſed nullo vino perfunditur. modus vſtionis eſt
B vt modicè leuis fiat,& bullis intumeſcat.Sunt qui eum ſic
adulterinum faciant: Denſam rotundámque Schiſti lapi-
dis glebam (quales ſunt quæ radices eius appellantur) in
fictilem vrceũ qui cinerem feruentem contineat,obruũt:
vbi paululum dimiſerint,eximũt, attritúque in cote pro-
bant,ſi hæmatitæ colorem duxit: ſi ita ſit, reponunt: ſin
minus,iterum in cinere condunt,& ſubinde conſpiciunt,
& periculum faciunt.nam ſi diutius in eo cinere relinqua-
tur,colorem mutat,móxque diffunditur. Vitiatus depre-
henditur,primùm lineis quas pectinum modo per longi-
tudinem diuiſas habet: hæmatites verò eas habet vt ſors
C tulit: tum colore quem hic floridũ reddit, hæmatites ve-
rò profundiorem,& cinnabari ſimilem. Inuenitur etiam
in Sinopica rubrica: itémque in magnete lapide permul-
tum combuſto hæmatites fit. qui verò per ſe naſcitur, in
Ægypto inter metalla prouenit. Lapis Schiſtos, *hoc eſt
ſciſſilis*,in Iberia Hiſpaniæ gignitur. Laudatiſſimus eſt qui
croci colorem æmulatur,éſtque friabilis, & ſuapte natura
bene ſciſſilis.concretione verò, & mutuo linearum quas
pectinum modo habet diſcurſu, ammoniaco ſali ſimilis
videtur. Gagates probatur qui celeriter accenditur, &
odorem bituminis reddit.niger plerunque eſt, ſqualidus,
D cruſtoſus,& valde leuis. Naſcitur in Lycia, inuenitúrque
prope oſtia fluminis in mare exeuntis.flumen autem Ga-
gas nominatur. Thracius in Scythia naſcitur, in fluuio
qui Pontus vocatur. eadem ei vis quæ Gagatæ. Traditur
aqua accendi,oleo reſtingui:quod etiam in bitumine ac-
cidit. Magnes optimus eſt qui ferrum facilè trahit, co-
lore ad cæruleum vergente, denſus,& non admodum gra
uis.vim habet craſſos humores educẽdi, ſi cum aqua mul
ſa pondere trium obolorum detur. quidam hunc vrẽtes,
pro hæmatite vendunt. Arabicus lapis maculoſo ebori
E ſimilis eſt. Qui verò Galactites dicitur, hoc vocabulo
gaudet quòd lacteum ſuccum ex ſe mittat: cinerei tamen
coloris eſt,ac guſtu dulcis.ad oculorum fluxiones & vlce
ra vtiliter illinitur.is in aqua tritus pyxide plumbea recõ-
ditur,ob vim glutinoſam quæ in eo ineſt. Melitites eſt
in omnibus galactitæ ſimilis: hoc tantùm differt quòd
dulciſſimum ſuccum emittit. facit ad eadem ad quæ Ga-
lactites. Morochthus(quem aliqui galaxiam aut leuco-
graphida vocãt) in Ægypto naſcitur. Hoc lapide quoniã
mollis eſt, & facilè diluitur, linteorum artifices ad cando-
F rem linteis indendum vtuntur. Lapis alabaſtrites (qui
onyx vocatur)crematus,reſina aut pice aſſumpta duritias
diſcutit,ſtomachi dolores cum cerato mitigat, gingiuáſ-
que comprimit.Lapis verò qui Vettenus in Æthiopia na-
ſcitur,eſt ſubuiridi colore,Iaſpidem imitans: quum verò
diluitur,lacteus videtur.vehementer autem is mordet.

Iudaicus in Iudæa exoritur, glandis effigie, candidus,
forma quamelegantiſſima,lineis inter ſe æqualibus velu-
ti torno factis diſtinguitur. is ſolutus nullam qualitatem
G guſtu affert. Amiantus in Cypro naſcitur, alumini ſciſ-
ſili æqualis,ex quo(vtpote flexili) telas faciunt. Cõiũctus
autem in ignem ardet, ſed minimè crematus exit ſplen-
didior. Sapphirus lapis potui datus ad ictus ſcorpio-
num facere exiſtimatur: contra internas quoque vlcera-
tiones bibitur,omniáque in oculis excreſcentia, itémque
vuas & puſtulas reprimit,& ruptas eorum membranas ag-
glutinat. Lapis Memphites ad vrbem Memphin inue-
nitur,calculorum magnitudine, pinguis, verſicolórque.
Aiunt hunc tritum & illitum locis quæ vrenda aut ſecan-
H da ſunt, ſine periculo ſenſum eis adimere. Selenites la-
pis(quem aphroſelenen, *hoc eſt Lunæ ſpumam*, aliqui nomi-
nant quia noctu in Lunæ incremento reperitur)in Arabia
naſcitur, candidus, pellucidus, leuis. Iaſpis lapis,alius
ſmaragdi colorem imitatur,alius cryſtalli,pituitæ ſimilis,

alius aërius, fumoſus alius; veluti fumo denigratus, alius lineis albis reſplendentibus præcingitur, alius terebinthinæ ſimilis dicitur; alius calaino gemmæ calore ſimilis. Omnes amuleta eſſe creduntur, quæ alligentur, quæque femoribus appenſa partum accelerent. Ophites lapis, alius eſt grauis & niger: alius cinerei coloris, alius punctis variatus, alius lineas candidas habet. Omnes alligati contra ſerpentum morſus, & capitis dolores proſunt. qui verò candidas habet lineas, priuatim lethargo & capitis doloribus auxiliari perhibetur. Lapides qui in ſpongiis comperiuntur, cum vino poti; lapides qui in veſica ſunt, confringunt. Oſtracites lapis teſtæ ſimilitudinem gerit, éſtque cruſtoſus. hoc eſt ad pilos euellendos pro pumice mulieres vtuntur. Smyris lapis eſt quo gemmas annularii extergunt. Is in Samia terra inuenitur. Lapis quo aurum flantes ad læuigandum, & ſplendorem inducendum vtuntur, probatur qui candidus grauiſque eſt.

M

Melan, *hoc eſt atramentum quo ſcribimus*, ex tedarum collecta fuligine conficitur: ſingulis libris gummi ternæ fuliginis vnciæ miſcentur. Fit etiam ex fuligine reſinæ & fuligine pictorum. Sumitur autem fuliginis pictorum mina, gummi ſeſquilibra, glutinis taurini vncia vna, oboli duodecim, atramenti ſutorii denarius & oboli tres.

Melanteria præſtat cæteris quæ ſulfuris colore eſt, læuis, æqualis, pura, & quæ cõtactu aquæ ſtatim nigreſcit: vim habet adurendi, ſicut etiam miſy.

Miltos, *hoc eſt rubrica ſinopica*, præſtantiſſima eſt denſa, grauis, iecoris forma, calculorum expers, concolor, valde fuſilis quum diluitur. In Cappadocia colligitur. Fertur in Sinopem vrbem, in eáque venit, vnde etiam cognomen accepit.

Quæ verò fabrilis dicitur, eſt in rebus omnibus Sinopica inferior. Optima eſt Ægyptia, & Carthaginienſis, lapidúmque expers & friabilis: gignitur etiam in Iberia quæ ad occidẽtem ſpectat, ochra cremata, & in rubricam degenerante.

Miſy anteponendum eſt Cyprium, auri ſimile, durum, quod friando auri colorem æmulatur, & ſtellæ modo ſplẽdet. Vim & vſtionẽ cum chalcitide eãdem habet, niſi quòd pſoricum ex eo non fit, exceſſúq; ac defectione differens. Ægyptiũ verò efficacia præſtat cæteris; ſed ad medicamenta oculorum eſt ſupradicto multo inferius.

Molybdos, *hoc eſt plumbum*, ita lauatur: Aquã in plumbeum mortarium coniicito, & plumbeo piſtillo tandiu terito donec aqua nigra & fæculenta reddatur. per linteũ eam traiicito, aquam ſuperfundens, vt quod detritum eſt totum tranſfundatur: idque iterum facito donec ſatis tibi eſſe videatur. Sinito vt quod lotum ſit conſidat: aquam effunde, aliã adiice, laua vt cadmiam, quouſque nihil nigri ſuperſit, & in paſtillos redactum repone. Quidam purum plumbum lima deterẽtes in lapideo mortario piſtillo lapideo terunt, aut manibus cum aqua adiecta fricãt, donec nigreſcat. mox vbi conſederit, effuſa aqua, in paſtillos cogunt. quod enim diutius confricatur, ceruſſæ ſimile fit. Alii ſcobi lima detritæ parum plumbaginis addunt: aiúntque plumbum ita lotum eſſe præſtantius. Crematur verò ad hunc modũ: Plumbi laminas quamtenuiſſimas in nouum fictile componito, inſperſóque ſulfure, alias plumbi laminas ſuperponito, rurſúſque ſulfur inſpergito: idque identidẽ facito donec fictile impleueris: tum ſuccendito. Accenſo autem plumbo, ferrea rude verſato, donec in cinerem perfectè redigatur, nihilque plumbeum appareat. auferto deinde naribus occluſis: noxius enim eſt halitus. Lauandum id eſt vt cadmia; & reponendum. vim eloti plumbi habet, ſed efficaciorem.

Molybdæna, *hoc eſt plumbago*, probatur argenteæ ſpumæ æmula, flaua, modicè ſplendens, fulua quum teritur: cocta cum oleo iecoris colorẽ trahit: vitioſa eſt quæ aërẽ aut plumbi colorem præfert. ex auro & argento cõficitur. Eſt etiam quædam foſſilis, ad Sebaſtam & Corycum inuenta: in quo genere præſtat ea quæ non habet recrementi ſpeciem, nec lapidoſa eſt: flaua verò eſt & ſplendens: vim habet ſpumæ argenti, & recremẽto plumbi ſimilem, eodémque modo lauatur & vritur. Aptior hæc emplaſtris quæ liparæ dicuntur, & iis quæ non mordent, vtilius miſcetur. carnem creat, vlcera ad cicatricem perducit: abſtergentibus tamen medicamentis non conuenit.

N

Nitrum præferendum eſt quod leue, roſeo colore aut candido eſt, perforatum ſpõgiæ modo. Eſt autem huiuſmodi id quod ex inſulis affertur. Nitri ſpuma optima eſſe videtur quæ læuiſſima eſt, cruſtáſq; habet, ac friabilis eſt, & ſubpurpureo colore, & ſpumoſa, & mordens, qualis ex Philadelphia Lydiæ affertur. Ægyptiæ ſecundus locus datur. Quin & Magneſiæ Cariæ gignitur. Vires & vſtionem & hæc & nitrum ſali pares habent. Quidam hæc carbonibus igni candentibus vrunt, ſubiecta prius teſta noua donec incandeſcant.

Π

Pompholyx ſpecie differt à ſpodio, genere verò non item: ſiquidem ſpodium nigricat, & eſt plerunque ponderoſius, ac feſtucis, pilis, & terra plenum, ex ærariis officinis fornacibuſque veluti deraſum, & earum pauimenti purgatio. Pompholyx verò pinguis eſt, & candida, & item leuiſſima, vt etiam per aërẽ volitare poſſit. optima habenda eſt Cypria, quæ aceto macerata, æris halitum ex ſe mittit. colore æruginis aliquãtulum, cœni ſapore. Sique fraudis expers flagrantibus carbonibus efferueſcat, aërium colorem contrahet. his autem notis eſt diligenter attendendum: nam à quibuſdam adulteratur glutine taurino admixto, agninis pulmonibus, aut marinis cõbuſtis groſſis, & quibuſdam aliis conſimilibus: ſed facilè dignoſcitur, ſiquidem in his probãdis nihil eorum quæ dicta ſunt, inuenietur.

Lauanda communiter pompholyx hoc modo eſt: Puro linteo mediocris raritatis pompholyga aut aridam, aut aqua maceratam colligato, in peluim aqua pluuia plenam coniicito, & aqua identidem proluito, huc atque illuc linteolum alligatum agens. ſic enim quod in ea limoſum vtiléque erit, effluet, totum verò ſedimentum in linteo remanebit. Sinito poſtea reſidere, & aquam cum cinere colis traiicito, & noua aqua infuſa agitato, & effundito: totiéſque id facito per colum traiiciens & effundens, donec nihil arenoſum ſubſidat. poſtremò verò aquam exprimito, & ſiccatum cinerem reponito. ſi verò cinerem cremare oporteat, eam diligenter tritam aqua conſperges, & in paſtillos redactam in fictile nouũ indito, ſubiectiſque leuibus carbonibus orbiculos continuò verſabis, donec ſicci & igniti reddantur. Sciendum quoque eſt, ex auro, argento, plumbóque fieri ſpodium: & poſt Cyprium, maximè commendari plumbeum. Quoniam verò ſæpe deeſt ſpodium, antiſpodia quæ parem vim habent, & non mediocri vſui ſunt, neceſſariò & quænam ſint & quomodo ſumi debeant, oſtendemus. Folia itaque myrti cum floribus & baccis immaturis in ollam nouam cõiecta, indito operculo quod continua foramina habeat, in fornacem figulorum demittito: quum fictile coctum fuerit, in crudum alterum fictile transferto, & iterum aſſato: vbi verò hoc quoque fictile fuerit aſſatum, extrahe, laua, vtere. Simili quoque modo ſumito coliculos agreſtis oliuæ: ſin ſecus, ſatiuæ cum ſuis floribus, aut mala cydonia diſſecta, & à quibus oſſa fuerint detracta, aut gallas, aut immatura mora in ſole prius ſiccata, aut lẽtiſcum, aut terebinthum, aut œnathen, aut rubi tenera folia, vt buxi comã, aut eam quæ pſeudocyperus dicitur, cum flore: alii ficulnas frondes in ſole prius ſiccatas eodem modo parant: alii gluten taurinum, alii ſuccidam aſperámque lanam pice liquida aut melle irrigatam, pari modo cremant.

Σ

Sandaracha eligenda eſt ſaturata & rufa, floridáque & pura, & quæ colorẽ cinnabaris præ ſe ferat, quæque ſulfuris halitum redoleat.

Scoria, *hoc eſt recremẽtum*, argenti (quod etiam helcyſma vocant) habet eandem vim quam plumbi recrementum poſſidet.

Spongias aliqui mares appellauerunt tenuibus foraminibus denſáſque: duriores autẽ, tragos nominauerunt: fœminas verò eas quæ contrà eſſent affectæ. cremantur vt alcyoniũ. Cãdidæ verò fiunt eæ quæ molliſſimæ ſunt, per

æstus salis spuma in petris hærente cõspersæ,& in sole detentæ. Quódque in eis cauum est, sursum spectet, deorsum verò quà fuerunt abscissæ. Si verò cælum serenum fuerit, & salis spuma aut marina aspersæ ad lunã teneantur, fiunt candidissimæ.

Stibium præstantissimũ est quod splendet,& fulget, & quum frangitur, crustosum videtur, nihilque terrei aut sordium habet,& facilè frangitur. Hoc alii platyophthamon, alii labroson vocauerunt.

Crematur Stibium crusta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutum, donec crusta in carbones abeat. B Ab igni emotum lacte mulieris quæ marem peperit, aut vetere vino restinguitur. Vritur etiam succensis carbonibus perflatum, donec igni deflagret: si enim plusculum vratur, in plumbum transit. Lauatur vt cadmia atque æs. Sunt qui vt plumbi recrementum lauent.

Stypteriæ, *hoc est aluminis*, sunt plura genera: ad medicinam verò adhibentur hæc, scissile, rotundum, & liquidum: inter quæ scissile præstantissimum est, & in hoc genere quod recens, cãdidissimum, radicum expers, mirum in modum adstringens, lapide vacans, nec modò glebæ C aut assulæ compactum, sed singillatim quasi in capillamẽta quædam canescentia dehiscens. Lapis quoque huic alumini similis inuenitur, qui quoniam non adstringit, gustu discernitur. In rotundo alumine, quod ita manu est factum, improbatur: idque ex forma cognoscitur. Sumẽdum autem est id quod suapte natura rotundũ est, éstque bullarum instar subcandidũ, & validè adstringens, quódque nonnihil palloris cum quadam pinguedine habeat: præterea verò calculorum expers & friabile: quod denique Ægyptium sit genere, aut in Melo insula natũ. In D liquido verò præstat id quod est maximè pellucidum, lacteúmque, & æquale, & ex omni parte succũ habeat, quódque lapidosum non sit, & caseum redoleat. Id verò est censendum, scissile esse rotundo efficacius. Crematur autem & assantur vt calcitis.

Sory melanteriam esse quidam falsò putauerunt: est enim sory sui generis, magísque virosum, & nauseam ciet. Ægyptium cæteris excellit, quódque quum frangitur, nigrius apparet, & in multa foramina dehiscit, subpinguéq; est, & præterea adstringens, & in deglutiendo atque olfa- E ctu virus olet, stomachúmque subuertit. Cæterùm in his fere omnibus, & item in aliis quæ vstionem non sunt experta, crematis potentiora sunt existimãda, præter salem, fæcem, nitrum, calcem, aliáque consimilia, quæ cruda, vi remissiore sunt prædita: quæ cremata, efficaciora & perseuerantiora redduntur.

T

Τρύξ, *hoc est fæx*, maximè ex vino vetere Italico: sin minus ab alio consimili eligenda est: fæx enim aceti, est acriore vi prædita. Crematur vt alcyonium, antè diligenter F siccata. Sunt qui noua testa igni largo crement, donec altius tota incendatur, alii fæcis glebam ignitis carbonibus obruentes idem faciunt. legitimæ vstionis signo erit albus aut aerius corporis ipsius color, & quum linguæ admota, eam quasi vrit. Aceti fæx eodem modo crematur. vim adurendi adstrigendique habet. recenti fæce vtendum est, siquidem citò vis eius efflatur: quocirca operculo occludenda est, & nonnisi in vasculo adseruanda. Lauatur pompholygis modo.

Y

Ὑδράργυρος, *hoc est argentum uiuum*, fit ex minio, quod G falsò cinnabaris dicitur, in fictilẽ patinam ferreã concham habentem cinnabarin coniiciũt, calice concham tegunt, argilláque illinunt, & carbonibus succendunt. nam fuligo quæ calyci inhæsit, derasa argẽtum viuum est. quinetiam inuenitur in argentifodinarum tectis in guttas concretum. Seruatur in vitreis, aut plumbeis, aut stãneis vasculis: aliam nanque materiam exest.

X

Χαλκὸς κεκαυμένος, *hoc est æs combustum*, probatur rubrum, H & quod in attritu cinnabaris colore est: nigrum verò magis quàm par est crematum fuit. Fit autem ex clauis nauium solutarum fictili crudo compositis, asperso sulfure

A cum pari salis portione, alternísque his inspersis fictili operculum adhibetur, & luto figulorũ oblinitur, & in fornacem demittitur, vsquedum planè assetur. Hoc cum hydromelite potum, aut cum melle delinctum, aut illitum, vomitus ciet. Lauatur porrò vt cadmia, quater in die aqua commutata, donec nihil splendoris ei supersit. Eius verò recrementũ eodem modo lauatur, habétque eãdem vim, sed tamen imbecilliorem.

Χαλκοῦ ἄνθος, *hoc est flos æris* (quem aliqui veteres psegma, *hoc est resegmen*, vocauerunt) optimus est friabilis, in B attritu rufus, milii forma, grauis, modicè splendens, delimatæ æris scobis expers, qua fit adulterinus: quod deprehenditur quum dentium attritu ramenta dilatantur.

Χαλκοῦ λεπὶς, *hoc est squama æris*, laudatissima est quæ ex Cypriis officinarũ clauis excussa, crassáque est, & helitis, à clauis ducto nomine, appellatur. Improbatur verò quæ ex albo ære confecta, tenuis est atque imbecilla: quam vt pote tenuem & inualidam reiicimus, eámque probamus quæ crassa fuluáque est, & quæ aceto inspersa æruginem contrahit. Lauatur autem ad hunc modum: Puræ æris squamæ siccæ selibram in pilam cum limpida aqua con- C iicito, manu diligenter misceto donec squama subsidat, auferto deinde quæ subsederunt, effusáque priore aqua, aquæ cælestis cyathum superinfundito: diducta manu vehementer squamam cum pila confricato, quasi eam perpolias, quúmque lentorem quendam cœperit emittere, aqua sensim vsque ad sex heminas affunditur validè confricando, & squamam per pilæ latera conuertendo, validè cõfricabis: tum omnibus colo traiectis, quod defluxit, in pyxidem rubri æris seruato. est autem id veluti squamæ flos, viribúsque efficax, & ad oculorũ medicinam accommo- D datum: reliqua pars imbecilla est. quod superest pari modo lauatur, donec nullum lentorem ex se mittat: postea verò linteolo opertum biduo quiescere sinitur, tum effusa extante aqua siccatur, & in pyxide reconditur. Quidam æris squamam vt cadmiam lauant, atque reponunt.

Squama verò quam stomoma vocant, habet eandem vim quam æris squama, eodémque modo lauatur, & reponitur: in aluo tamen purganda, est quàm squama æris inferior.

Chalcanthum, *hoc est atramentum sutorium*, genere vnũ E idémque est: humor enim concretus est. specie verò tres habet differentias. Vnum humoribus in cuniculos quosdam stillando colatis concrescit: quamobrẽ ab iis qui Cypria metalla tractant, stillatitium vocatur. alterum copiosè exercitatum in speluncis inuenitur, postea in fossas trãsfusum concrescit, quod concrescens propriè nominatur. tertium verò decoctum appellatur, fitque in Hispania: sed inutile & viribus infirmis: hoc autem modo parant: Id aqua diluentes coquunt, tum in cisternas transfundunt, ac F residere sinunt. hoc certis diebus concrescit in multas diuisum formulas tesserarum instar, vuæ modo inter se cohærentes. Præstantissimum censendum est cæruleum, graue, dẽsum, purum & pellucidum, quale est stillatitiũ, quod ab aliis lonchoton appellatur. Secundas fert id quod concrescens vocant. coctũ verò tingendo & denigrando esse aptius cæteris videtur: ad vsum verò medicinæ infirmius esse reliquis, experientia nos docuit. Crematur autem, vt mox de chalcitide dicemus.

Chalcitis antefertur aliis quæ æris speciem præ se fert, friabilis, calculorum expers, & non vetus, quæque fibras G oblongas fulgentésque habet. ex ea fit quod psoricum vocant, duabus eius partibus vni parti cadmiæ additis, & ex aceto tritis. Hæcq; omnia in fictile coniecta, & fimo obruta, per caniculæ ardores XL. diebus dimittuntur: siquidem ita maiorem acrimoniã acquiret, eadémque potest quæ chalcitis. Quidam pares vtriusque portiones mistas ex vino terunt, & eadem faciunt.

Crematur fictili nouo chalcitis viuis carbonibus superposito. Modus vstionis in humidioribus est, dũ bullas H excitare desierit, & perfectè inaruerit: in cæteris verò, dũ mutata in magis floridum colorem fuerit. quum enim rubricæ colorem in profundo contraxerit, auferenda ab igni est, insidentésq; sordes flatu sunt pellẽdæ, & ipsa repo-

nēda. Torretur etiamnū perflatis carbonibus donec mo- A
dicè pallefcat:aut fictili prunis candentibus fubiectis,fub-
inde verfata donec igni conflagret; & colorem mutet.

Chyfocolla laudatiffima eft Armeniaca;porri colorem
vfque ad fatietatē reddens:fecūdo loco cenfetur Macedo-
nica:hanc fequitur Cypria: quo in genere præfertur pura:
dānatur verò quæ terræ calculorúmq; plena eft. Lauatur
antedicta ad hunc modū: Tufam in pilā coniice,& affufa
aqua manu diducta ad pilam validè fricato;mox vbi con-
federit,percolato,& aliqua aqua affufa,iterum fricato,id-
que identidē facito donec pura fincerâque reddatur: tum
in fole ficcatam reponito,atque vtitor.fi cremare eam ve- B
lis,fic facito:Tere ex ea quod fatis fit,patinis impone;car-
bonibus admoueto,& alia facito quæ fuprà diximus.

Ψ

Pfimmythion,*hoc eft ceruffa*,fit hoc modo:In dolium la-
ti oris aut fictile labellum acerrimum acetum infundito;
fubiectâque arundinea tegete ori fictilis, plumbeā lami-
nam fuperimponito, & velamina adiicito, ne acetum
per halitum expiret. Vbi refoluta fuerit,defluénfque deci-
derit,humorem purum, & in fummo fluitantē per colum
traiicito.Quod verò limofū fubfederit,in aliud vas tranf- C
ferendum,& in fole ficcandū,& mola trufatili terendum,
aut probè læuigandum cribrandúmque:poftea quod duri
fupereft,in tenues partes redigendū & cribrandum:hæc-
que viciffim tertiò & quartò facienda. Præftantius autem
eft id quod prius fuerit cribratum,id quod etiam ad ocu-
lorum medicinam adhibetur: fecundum locum tenet fe-
quens, & cætera deinceps. Quidam in medio vafe ligna
fufpendunt,& forde derafa impofita, ne acetū contingat;
ori operculum indentes dimittunt. Poft aliquot dies o-
perculo ablato intuentur:vbi refoluta materies fuerit, re-
liqua omnia vt dictū eft fiunt. Siquis in paftillos velit re
digere, aceto acri fubiget, & ita in paftillos digeftam in
fole ficcabit. Hæc tamen æftiuo tempore peragenda funt:
ita enim & candida & efficax redditur.fit etiā hyeme,vr-
ceis fupra balneas impofitis: nam calor afcendens, idem
quod fol præftat. Laudatiffimā fieri putant Rhodi,aut Co
rinthi, aut Lacedæmone: fecundo loco cenfetur quæ ex
Dicæarchia affertur. Torrēda verò eft ad hunc modū:Tri-
tam ceruffam ignitis carbonib⁹ fictili nouo, ac præfertim
Attico,imponito,& affiduè verfato, quúmque cineris co-
lorem contraxerit;auferto,refrigerato, vtitor. Si cremare
eam velis, in nouam patinam cauam coniicito ceruffam
tritam,carbonibúfque fuperpofitam rudicula mifceto,do-
nec colorem fandarachæ fimilem duxerit:tum auferto,&
vtitor:quæ ita confecta eft,ab aliquibus fandix nomina-
tur. Ceruffa lauatur vt cadmia.

Ω

Ochra eligenda quæ læuiffima eft, & ex omni pate lu-
tea ad fatietatem vfque, calculorúmque expers, & item
friabilis,& genere Attica.eft autem & cremanda & lauan-
da non fecus quàm cadmia.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM
liber decimusquartus.

Hoc nobis loco non eft propofitum formas fimplicium medicamentorū confcribere, quum eas accuratè Diofcori-
des nos docuerit:neque etiam fingulas cuiufque actiones recenfere,fiquidem de eis copiofius agetur quum de compo-
nendis medicamentis, déque morbis curandis loquemur, vbi vfus poftularit: nunc verò omnium fimpliciū medi-
camentorum facultates vniuerfales duntaxat memorabo.

Ex Galeno,de hominum distinctione,
Cap. I.

VNumquodq; corpus aut calidū aut frigi-
dum, aut ficcū aut humidū quandoque
fuapte natura & dicitur & apparet:quan-
doque verò, quia aduentitiā qualitatem D
acquifiuit. Nos autem dicere confueui-
m⁹,id quod fuapte natura tale eft, primò
& per fe,& ex fe,& poteftate tale effe atq; apparere: quod
verò aduentitiam qualitatem contraxit,id ex aliquo acci-
denti effe tale atq; apparere. Quæ verò propria natura aut
calida aut frigida,aut ficca aut humida effe dicimus, alia
talia effe actione, alia poteftate pronunciamus:in quo id
quod poteftate nunc dicimus, differt à fuperiore: nam ea
poteftas accidenti opponebatur, hæc verò actioni. Cæte- E
rùm ex iis quæ actione dicūtur,aliud abfolutè calidū fri-
gidúmve,aut humidum aut ficcum dicitur,vt elementa:
aliud pro fuperāte facultate,vt homo & equus,& omnino
cætera animantia:aliud collatum cum eo quod in eodem
genere, eadémque fpecie eft temperatum, qualis eft leo
homini cōparatus, homóque florentis ætatis cum puero:
aliud cum quocunque fors ferat, vt Dion cum Theone.
Quinetiā quæcunq; poteftate talia aut talia effe dicuntur,
neceffe eft vt fingula ita nominētur, tanquam ad id quod
actione dicitur,referantur:vt,quod facilè accenditur, ad F
id quod actione abfolutè calidum eft:animalia verò calfa
cere,ad id quod excedit & fuperat,referendo. Eadémque
ratione id quod hominem calefacit, tanquam homo fit
poteftate calidus:quod bouem aut equum, tanquam bos
aut equus tales poteftate fint. itémq; hoc illi homini,illud
verò illi calidum aut frigidum,aut humidum aut ficcum
effe,id eft illius vnius naturæ comparatum.

De differentia medicamentorum,
Cap. II.

VAria eft medicamentorum natura: nam vel qualia
fumpta funt,talia quoque permanent & vincunt,cor
púfque mutant eo modo quo id cibos: hæcque quum vni
uerfæ fubftantiæ fint contraria, prorfus venena funt, & a-
nimantis naturam corrumpunt: aut mutationis initium
ab animalis corpore fumētia,inde putrefcunt & corrum-
puntur,deinde corpus vnà putrefaciunt,vnáque corrum-
punt, quæ venena quoque funt. Eft etiam tertia medica-
mentorum fpecies quæ corpus calefaciunt, veruntamen
nihil mali afferunt: eft & quarta eorum quæ & agunt ali-
quid & patiūtur, fed tandē vincuntur,planéq; affimilan-
tur:quibus accidit vt & medicamenta & alimenta fint.

De vfu medicamentorum,
Cap. III.

VTuntur plerunque medicamentis homines ob id fo-
lùm vt vel refrigerent vel calfaciant, vel ficcent vel
humectent,vel horum aliquid coniunctè faciant: quan-
doque verò vt quod fupra modum laxatū eft,contendant
& contrahant, vel quod intenfum eft laxent, vel quod eft
condenfatum,rarum faciant,vel rarum cōdenfent,vel du-
rum emolliant, vel immodicam mollitiem ad duritiam
reuocent,vel plenum inaniant,vel inane impleant,vel de-
nique vt aliquid huius generis agant.

Ad temperatiffimam naturam omnia effe dirigenda,
Cap. IIII.

MEdicamenta quæ mediæ naturæ funt,quæque in v-
tranque partē parùm vergūt,interim calfacere,rur-
fúfque refrigerare videbūtur:interim verò nec calefacere
nec refrigerare,fed corpora ficut acceperūt,ita etiā cōfer
uare. Quū enim affecta corpora variis modis difponātur,
id quoque quod afficit,non eodem agere modo videtur:
ex quo planum eft,neque oleum,neque rofaceum, neque
chamæmelum, neque lini femen, neque anethum,neque

fœnigræci farinam,neque triticeam, neque alia ſexcenta quæ partim exquiſitè mediam temperiem ſortiuntur,partim ab ea parumper recedunt, eandem perpetuò actionem eſſe editura. Iam roſaceum exuſtos ſui caloris tempore refrigerat:algentes verò modicum etiam calfacit,id quod eſt tepidi caloris munus: quemadmodum balneæ quoque calfaciunt rigentes & æſtuantes refrigerant.Ergo ad temperatiſſimam naturam animum aduertere, ad eámque omnia dirigere oportet. Eſto ergo corpus temperatiſſimum,regula facultatis medicamentorum:quódque similẽ illius temperiei caliditatem accendit,temperatum nominetur,etiamſi ſenem refrigeratum maximè excalfacere videatur:quod verò calfacit aut refrigerat huiuſmodi corpus,illud quidem quod calfacit, calidum: quod refrigerat,frigidum appelletur.

De differentia & facultate quæ in ſuccis eſt, Cap. v.

SVcci qui tum in ſingulis plantis & animalibus, tum in terra, comperiuntur, cum plurimi ſunt tum verò ſpeciebus facilè comprehendi non poſſunt. Guſtus verò eorum diuerſos Plato eſſe octo numero cẽſuit,nominátque tum auſterum,(quem nos adſtringentem vocamus)tum acerbum, tum verò nitroſum, tum amarum,tum ſalſum, tum acrem,deinde acidum,poſtremò dulcem. Theophraſtus verò pinguem eiſdem adiunxit. Ergo quod adſtringens acerbúmque eſt, terreſtre, frigidum eſſe, fuit oſtenſum:acidum verò,tenuium partium eſſe & frigidũ. Quod verò abſque aliqua inſigni qualitate frigidũ eſt, aqueum id frigidúmque eſſe: amarum terreſtre,tenuium partium: ita etiam quod nitroſum eſt. Acre verò eſſe feruidũ: ſalſum verò terreſtre & calidum,ſed nondum feruidum. Eodémque modo dulce,calidum quidem,ſed non adurens: quæ oleoſa ſunt,aquea & aëria ſunt omnia. Actiones quoque ex eorum temperie conſequuntur: nam adſtringens acerbúmque cogit,ſtipat,denſat,repellit & incraſſat: & ante hæc omnia,refrigerare & ſiccare aptum eſt:& quandoque etiam ſtuporem dentium,quem vocant,inducere. Acidum verò ſecat, diuidit,attenuat, obſtructionem expedit,& abſque calore expurgat:acre verò par quidem acido eſt in attenuando & expurgando, ſed tamen ab eo differt, quòd acidum refrigerat,acre calfacit:itémque illud repellit, hoc attrahit & euocat. Eodémque modo amarum & nitroſum meatus expurgant,abſtergent,attenuant,ſecántque humorum craſſitudinem, nec euidenter calefaciunt: quod verò aqueum frigidúmque eſt, ſpiſſat, ſiſtit,contrahit,condenſat,ſtuporémque & mortem parti inducit: acre autem attenuat,expurgat,euocat, rumpit, attrahit,& cruſtas inducit:ſalſum verò cogit,ſtringit,ſale condit,& citra inſignem calorẽ aut frigus ſiccat. Dulce laxat,concoquit, mollit,rarefacit. oleoſum denique humectat,mollit atque relaxat.

De Vaporibus, Cap. vi.

QVÆ odorata ſunt, ea omnino ſunt calida,odorum nãque copia à calore prouenit:at non protinus quicquid odoratũ eſt,id ſuaue eſt, propterea quòd non omne eſt accommodatum ſpiritui,qui cerebri ventriculis continetur: quemadmodum enim ſaporem qui ſub linguam cadunt, aptiſſimi ſunt dulces: qui non apti ſunt, multas ſunt nacti differentias:ita vapores qui ſpiritui cerebri ſunt familiares,iidem & grati & ſuaues ſunt: qui verò non familiares,non paucis inter ſe differentiis diſſident. Non omnibus tamen,perinde ac ſaporibus,impoſita ſunt nomina. Dicimus enim aliquid acidum acrémque odorem habere: at auſterum, aut acerbum, aut ſalſum, aut amarum, non item:ſed his duabus appellationibus pleraque eorum quæ ſub odoratum cadunt, comprehendimus, vt beneolentia,& graueolentia nominemus:ac beneolentia ad proportionem eorum quæ linguæ ſunt dulcia: graueolentia verò ad eorum quæ dulcia non ſunt. totum enim hoc genus in ſaporibus vno appellari nomine non poteſt. A corporibus autem non odoratis,aut omnino parum defluere videtur, aut quod mẽſuræ eorum molis non reſpondeat: quẽadmodum in iis quæ exquiſitè ſalſa & acerba ſunt:exquiſitè verò quum tale aut tale quidpiam dico, ſincerum, & quoad eius fieri poteſt,alterius qualitatis expers intelligo. craſſa nanque vtriſque eſt ſubſtantia: & præterea acerborum eſt frigida,ex quo veriſſimile eſt, quod ab his defluit,paucum eſſe & craſſum,& mole ſua terrenũ,& proinde per inſpirationem in cerebrum non incidere: quamobrem de ſenſibilium tẽperie non ita tutò ex odore ſicut ex guſtu iudicamus: nam quæ vacant odore,craſſæ eſſentiæ ſunt: quæ verò in eis ſit vis frigoris & caloris, non conſtat: quæ autem odorata ſunt, tenuium illa quidem ſunt partium,& calida: at quantũ tenuitatis caloriſque habeant,non iam diſcernitur. Præcipua autem cauſa quamobrem in odoratis nihil euidens de eorum temperie iudicetur,eſt inæqualitas naturæ, de qua ſepenumero diximus,vbi corpora ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare demonſtrabamus.

Ex coloribus quoque faciendam eſſe coniecturam de ſimplicium medicamentorum temperie, Cap. vii.

EX coloribus quoque aliquam facere coniecturam de medicamẽtis ſimplicibus licet. in vnoquoque enim genere aut ſeminis,aut radicis,aut ſucci ex colore indicationem quãdam ſumere poſſumus. vt in cæpa,ſcilla & vino,quæ quanto albidiora fuerint, tanto minus erunt calida:quæ verò ſubflaua & fulua, calidiora. idem in tritico, milio,ochris, faſelis, cicere,iridis radice aſphodelique,& aliis compluribꝰ vſu venit. in quoque enim genere plerunque fit vt quæ fulua,& flaua,& rubra ſunt, albis ſint calidiora. Itaque ſi hinc quoque de medicamentorum facultate coniectura fieri poteſt, hoc etiam ſermoni addatur: præſtabit tamẽ(vt ſæpe diximus) diſtincta experientia vires eorum inuenire. in hac enim non decipieris. Quãquã antequam vires eorum dignoſcas, guſtus pleráque indicat,paulolum etiam (vt dictum eſt)odore approbante.

Quomodo & qua experientia facultates inueniendæ ſint, Cap. viii.

FAcultates ſunt vſu inueniendæ ad hunc modũ:Quum primùm corpori hoc vel illud medicamentum cibúſve admouetur, expers eſto omnis vehementis caloris aut frigoris,quod acquiri poſſit: nam quum hoc corpori applicas,corpꝰ primo occurſu qualitatis acquiſitæ, non eius temperiei quæ eſt rei admotæ propria,ſenſu afficietur. Vt igitur admotæ rei vera ſinceráque natura exploretur, tepidum,quoad fieri maximè poteſt,eſto,nec vllam extrinſecus notabilem alterationem valentis caloris aut frigoris contraxerit. Adhibeatur porrò, quum eius naturã exploras,non cuilibet corporis affectioni,ſed ſimpliciſſimæ, & (vt maximè fieri poteſt)ſummæ. Si autẽ affectioni ſummi caloris admotum,frigoris ſenſum excitet,id profectò erit frigidum:ſimili quoque modo ſi frigidæ affectioni adhibitum,ſtatim calidum appareat,id etiam erit calidum:ſin vel calidæ affectioni calidum, vel frigidæ frigidum ſentiatur,non eſt quod hoc calidum,frigidum illud omnino pronuncies. Eſt interdum ſummi caloris affectio,quã medicamentum modicè frigidum non alterat,vt refrigerando denſandóque totam externã ſuperficiem,calorẽ intus concludat,ipſúmq; difflari prohibeat,atque ita magis accẽdat affectionẽ. Ita verò & ſiquid frigidæ affectioni admouetur,nullũ calorẽ afferat:videndũ eſt num id,quũ aliquid ſit mediocriter calidũ; nihil in affectionẽ agat,quæ ſummi caloris indiguit. Ergo non eſt ita vis explorãda medicamenti:nec ſi ex accidenti aliquid efficiat, non per ſe. Id verò quod ex accidenti aliquid facit, tum ex affectione,tum ex tẽpore iudicabis:ex affectione aũt,ſi ea ſimplex vnáque eſt:à tempore verò iudicium ad hunc modũ orietur:Quod ſimulatque admotũ eſt,refrigerare aut calfacere manifeſtè videtur,id vtiq; per ſe & vi ſua tale eſt. quod tẽpore id facit,fortaſſe ex aliquo accidenti huc adactum fuit: vt, iuueni quadrati corporis tetano æſtate media laborãti,frigida liberaliter effuſa caloris repercuſſum facit. Cæterùm non calfacere per ſe aquam frigidam, eſt ex primo eius occurſu perſpicuum: nam ſenſum inuehit frigoris,& cutim quoad ei affunditur, frigefacit: tum calorem non in omnibus corporibus,nec dum affunditur, affert, ſed ſolum in iuuenibꝰ quadrati corporis, æſtate media,& vbi ceſſarit affuſio:nam ſtipata,clauſáque corporis ſuperficie extima, repercuſſus fit eius caloris qui à profundo aſcendit. Eſt quandoq; quũ calor ex accidẽti refrigerat,in-

tercedente nimirum euacuatione, vt cataplaſma inflammationem: quum enim inflammatio ex calida fluxione conſiſtat, propria eius curatio in ſuperuacanei euacuatione eſt poſita. Euacuationi autem particulæ quam excalfecit inflammatio, omnino ſuccedit refrigeratio. Cum igitur hæc diſcernenda ſunt, tum verò id agendum vt pro modo ſimplicis affectionis, etiam virium medicamenti modus inueniatur: vt ſi calida in ſummo ſit affectio, frigidum quoq; in ſummo medicamẽtũ paretur: ſin à ſummo paululũ recedat affectio, medicamentũ quoq; paululum à ſummo declinet: ſin magis à ſũmo calore abſit affectio, medicamentum proportione à ſummo frigore abſit.

Simplicia medicamenta ferme omnia ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtare, Cap. IX.

SImplicia medicamenta quamuis ſenſu ſimplicia videãtur, natura tamẽ ſunt compoſita, & ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, & ſubinde quoque diuerſiſſimas in ſe continent facultates, vt excernendi & ſiſtendi, & cæteras omnes repugnantias. Ac ne illud quidem mirum videri debet in huiuſmodi facultatibus, quum vni & eidem medicamento vim calfaciendi & refrigerandi ineſſe appareat, aut exiccandi, aut humectandi, aut tenuium partium aut craſſarum: ſiquidem niſi primæ hoc modo complicarentur, eæ quæ ex illis ſequũtur, neutiquam eſſent ſimiliter complicatæ. Ergo in corporib⁹ quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtant, caliditas, frigiditas, & humiditas, ſingularũ rerum differentias efficiunt: in iis verò quæ ex diſſimilibus ſunt facta, acrimoniæ, aciditates, auſteritates, acerbitates, amarores, dulcedines, ſalſedines, & pinguedines, ita vt vnaquæque ſimiliũ inter ſe particularum non multas, ſed vnam in ſe qualitatẽ obtineat: quod verò totum ex diſſimilibus conſtat, permultas. Nã ſi mille (verbi gratia) hoc cyatho huius ſucci corpora contineantur, quæ ex ſimilibus inter ſe particulis conſtent, fieri poteſt vt centum adſtringant, ſexaginta mordicent, ſexcẽta ſint dulcia, ducenta amara, quadraginta ſalſa: ſicque mutua ſint miſtione temperata, vt nullam ſenſibilem partem quantumuis exiguam poſſis accipere quæ non ſit omnium particeps: vt in linguæ contactu omnes agant, in diuerſa tamen eius parte, cui ſcilicet appellere ipſam contigerit: ipſáque affectio ex eo quod primo affectum eſt, in eam totam diffundatur.

Quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis facultates conflatas habeant, Cap. X.

GRaminis radix habet aliquid acrimoniæ, & adſtrictionis. Aloë amara eſt, cum adſtrictione coniunctã: itémque radix anchuſæ quæ onoclea dicitur: & item bryoniæ tum albæ tum nigræ auſtera ſunt germina. Bubonium digerit & repellit. vua, culta quidem adſtringit, & leniter digerit. Aſphalti partes quædam adſtringunt, quibus refrigerat: partes quædam ſunt acres, quibus calfacit. Glandis vnguentariæ reliquiæ vnde expreſſus eſt ſuccus, abſtergent, incidunt, contrahunt & ſtipant. Daphnes radicis cortex abſtergit adſtringitque. Oleum lẽtiſcinum, terebinthinũ, maſtichinum, mollit & adſtringit: quod verò ex agreſti olea fit, abſtergit atque adſtringit. Ephemerum ſiue iris agreſtis, repellit, digerit. Zythus partim acer eſt & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus, acidus. Fermentum particeps eſt acoris cuiuſdam frigidi, & caliditatis ex putredine exortæ, & præterea eius quæ ex ſalis & farinæ natura exiſtit. Hedyſari aut pelecini ſemen amarum ſubadſtringénſque eſt. Hemerocalles radix digerit & repellit. Hemionitis adſtringit, cum amaritie coniuncta. Senecio refrigerat & digerit. Iſopyron, aut phaſiolum exterget, incidit, contrahit & conſtringit. Centaurii maioris radix acris eſt & aſtringens, vt caliditatis & craſſæ frigiditatis ſit particeps: ſuccus idem facit, quidam pro Lycio vtuntur. Coriandrum plurimum habet amaræ ſubſtãtiæ quæ tenuium eſt partium & terrena: nec parum aqueæ humiditatis obtinet quæ tepentis eſt facultatis. his accedit parũ adſtrictionis: in eo tamẽ calida ſiccáque facultas excellit. Cypri folia ſummáq; germina habent quidpiã digerẽs, cum aquea ſubſtantia moderatè calida: habẽt etiam adſtrictionis quippiam ex terrena ſubſtantia frigida. Capnos, *uel fumus*, acer amarúſque eſt, & adſtringit. Capparis radicis cortex exterget, incidit, expurgat, digerit, cõtrahit, ſpiſſat, ſtringit. Fructus verò eiuſdem, foliáque & caulis eandem vim, imbecilliorem tamen, poſſident. Hedera habet aliquid adſtringentis acríſque, & aqueæ ac tepidæ ſubſtantiæ. Cotyledon verò refrigerat, repercutit, abſtergit & diſcutit. Lycium (ſiue pyxacanthon) ex quo Lycium conficitur, tenuium partium, digerentis & calidæ facultatis eſt particeps, itémque adſtringentis, & terreſtris ac frigidæ. Mandragora refrigerat, ſed caloris etiam cuiuſdam eſt particeps, & in pomis humiditatis, proinde ſoporem inducit: radicis verò cortex, qui eſt valentior, non ſolùm refrigerat, ſed etiam exiccat: at reliquum quod eſt intus, imbecillum eſt. Melilotum adſtringit, diſcutit & cõcoquit: maior enim in eo eſt calida quàm frigida ſubſtantia. Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat, terrena tamen frigida in ea excellit. Habet etiã aliquid tenuium partiũ calidum, quamobrem vehementer ſiccat. folia verò & germina, & fructus, & ſuccus in adſtrictione non magnoperè differunt. Porrò quod ramis & trunco adnaſcitur tuberis inſtar, (quam myrtada quidam vocant) quo prædictis eſt ſiccius, eo etiam magis deſiccat & adſtringit. Quidam id tundentes reponunt, poſtea vino excipientes, in paſtillos redigunt. Cæterùm folia ſicca magis quàm viridia exiccant: ſuccus exprimitur nõ ex viridibus ſolùm foliis, ſed etiam ex fructu: hæcque omnia reſtringendi vi ſunt prædita corpori adhibita. Mel amarum mixtæ facultatis eſt, ac ſiquis noſtrũ ei abſinthiũ miſcuiſſet. Mori partes omnes purgantem & reſtringentem facultatem habent. In cortice tamen radicis purgans vis exuperat: in moris verò immaturis reſtringẽs: in foliis verò & germinibus media quodammodo vtriſque temperies eſt. Myrice, *hoc eſt tamarix*, incidentis abſtergẽtíſque eſt facultatis, & tenuium partium citra perſpicuam exiccationem: fructus verò atque cortex non mediocrem adſtrictionem ſunt ſortiti, vt ad gallam omphacitida propè accedant, poſſéntque ad eoſdem vſus ad quos galla adhiberi. Porrò myricæ combuſtæ cinis deſiccãtis facultatis eſt, ineſtque ei plurima incidendi abſtergendíque vis, exigua verò adſtringendi. Acetum miſtæ eſt ſubſtantiæ, frigidæ & calidæ, & vtriuſque tenuium partium: in eo tamen ſicca facultas quæ tenuium eſt partium, vincit. ex quo fit vt repercutientem attenuantémque & diſcutientẽ ſimul vim habeat. Oxylapathum diſcutiens quidpiam & repellens habet: at ſemen perſpicuè adſtringit. Hippolapathum verò eiuſdem facultatis eſt, imbecillior tamen. Orchios, *hoc eſt teſticuli*, radici bulboſæ & duplici vis ineſt humida & calida. Cæterùm maior radix multum habere excrementitiæ flatúſque plenæ humiditatis videtur: at minor contrà, valde inquam elaborata, vt eius tẽperies ad calidius & ſiccius vergat. hæ radices toſtæ modo bulborum eduntur.

Pityides & adſtringunt, & acrimoniam quandam cum amaritie habent. Polygonatum adſtrictionis, acrimoniæ, amaroris quidpiã, & inſuauitatem quæ explicari verbis non poteſt, in ſe habet. Rheum habet quiddam terreſtre, frigidum, quemadmodũ declarat adſtrictio: ei quoque calor quidam ineſt: quinetiam aëreæ cuiuſdã ſubſtantiæ ſubtilis eſt particeps. Qui verò aiunt rheũ eſſe centauriũ maius, ii melius ſentire mihi videntur. Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida & adſtringente, & amara eſt. flos earum magis etiam quàm roſæ, abſterget: & eundem exiccare planè patet. Scordium amari quid habet, acerbique & acris. Symphytum vtrumque incîdit, digerit, contrahit, ſtringit, & modicè calefacit. Oxyſchœni, *hoc eſt acuti iunci*, & holoſchœni fructus cõpoſitus eſt ex terreſtri ſubſtantia leniter frigida, & aquea leniter calida, vt inferiores partes ſiccare queat, at capiti leniter frigidos vapores ſubmittere: quocirca ſomniculoſos facit eos qui eo vtuntur. Diphryges quidpiam habet adſtringens acréque.

Phrygius lapis repercutit & digerit. Ageratus quoque lapis idem facit, quo vtuntur cerdones: nam repellit ipſe quoque & diſcutit. Atramentum ſutorium egregiè adſtringit, & non ignauiter calfacit. Caſeus recens glutinat, diſcutit & adſtringit.

De ordine facultatis simplicium medicamentorum, Cap. XI.

ATque hæc quidem ita dicta sunt nobis: tempus autem est vt ad singula progrediamur. optimus enim medicus non tantùm hoc aut illud medicamentũ esse calidum, sed quantus etiam in eo sit calor, scire debet. At satis quidem erit in vnaquaque exuperãtia quatuor ordines statuere, quatenus ad vsum pertinent, vt calidũ primi ordinis dicamus id quod nos calfaciat, non tamen euidenter: eadémq; succi, humidique & frigidi est ratio. At quæ iã perspicuò calfaciũt, aut refrigerãt, aut siccãt, aut humectant, secundi esse ordinis dicentur: quæ verò vehemẽter, non tamen ad summũ, tertii: quæ denique ita possunt calfacere vt crustas inducant & vrant, quarti ordinis: ita etiam quæ sic refrigerant vt stupidum locum reddant, quarti eà quoque ordinis censeantur. quod siccet verò in quarto ordine, nihil est, si non etiam vrat: nam si quid extremè siccat, id etiam adurit.

De calidi frigidique actionibus, Cap. XII.

ERgo quæ tẽperata sunt, grata sunt atque amica. quod enim in corporibus nostris constiterat, concretúmque fuerat, id funditur: ex qua potissimum affectione iucunditas animantibus existit. Si verò diutius immorẽtur, ipsa quoque molestia redduntur: ad tantam enim fusionis immoderantiam sic recidunt vt substantiam nostram digerant, dissoluant, atque dispergant. Veruntamen ne sic quidem mordicatione infestãt, sed animi defectionem inuehunt, viresque deiiciunt, vt etiam mors consequatur, quæ verò adhuc magis sunt calida, ea secant, diuidunt, distrahúntque substantiam, vt necessariò mordacia esse videantur, qualis est aqua feruens & ignis. eadẽ est ratio frigidorum: quæ nanque contacti corporis continuitatem nondum diuellunt, frigida solùm sunt, non tamen etiam mordacia: at quæ præterquam quòd contrahunt etiam conuellunt, ea violentẽ mordacia apparent. Subiectam igitur materiam cõtrahere & condensare, frigidi semper est proprium: diffundere verò & liquare, calidi: vtrisque commune vt aucta immoderatius, mordeãt. Quocirca plerunque difficile est discernere vtrum quis perfrigeratus sit, an ab humorum acrimonia mordeatur. [illegible]d enim in refrigerantibus statim contrahi & constringi sub[illegible]stantiam sentimus: in calidis, dissolui atque fundi. vtriusque tamen affectionis celeritas non est par atque æqualis: sed in frigidis serius, in calidis celerrimè morsus sẽtitur. Ad huiusmodi autem affectiones essentiæ medicamentorũ vel tenuitas vel crassitudo plurimũ facit: siquidem frigida quæ tenuium sunt partium, quum magis in profundũ transeant, mordẽt vehemẽtius: calida verò, quæ ex crassis partibus constant, magis vlcerãt, & proinde violentius affligunt: sed magis etiã mordẽt quæ & tenuium sunt partium, & inæquali temperie constant. inæqualia autem sunt propemodum omnia; quippe quum aut non possit, aut sanè difficillimè, inueniri substantia vlla quæ exquisitè ex partibus inter se similibus constet.

Quæ sint media inter se calfacientia & refrigerantia, Cap. XIII.

ADiantũ, asparagus myacanthinus, asplenum, muscus, (quem etiam splãchnon vocãt) dulcis radicis succus, dracõtii radix, oleum dulcissimum, quod præcipuè ex oliuis drupis efficitur, cera, faba, vesca pinearum pars aqua macerata, lycium, lotus siue trifoliũ, macer, citrii cortex, filicis radix, itémque thelypteris, lentiscus, hyacinthi fructus, lens, terra Selinusia, Chia, Samiáque, cadmia, spuma argenti, lapis galactites.

Quæ res calfaciãt sine ordinis adiectione, Cap. XIIII.

VIticis folia & semen moderatè calfaciunt: vrticæ semen & folia, acanthii radix & folia, halimum cum humiditate, quæ non conficitur, flatúmq; excitat, coniuncta: amygdalæ dulces, vtráq; anagallis, atractylis, aut cnicus agrestis, aphacæ, rubi fructus maturus, radix pæoniæ, oleæ baccæ maturæ, fermentum, eryngium, cisthus aut ciharus, cistus aut ladanũ. Quod enim apud nos est refrigerat, quod locis calidis prouenit, calefacit. Brassica agrestis vehemẽtius quàm satiua: periclymeni fructus, polyga A lum, resinæ omnes, picea magis quàm terebinthina, qua etiã magis strobilina. mediæ inter has sunt pinea & abiegna. inter liquidas resinas magis calfacit ea quã capnelæõ vocant: nam cyparissina acrem facultatem habet. Sesamũ modicè, itémque oleũ quod ex eo conficitur, & herbæ decoctũ. Sonchus siccatus, iũci odorati flos, phaleris, palmulæ, & magis etiam dulces: lapis melitites, molaris, sordes, cochlearum combustarum cinis. Brassica canina valde calefacit, ranunculi radix, totáque herba: pulegium, lauri folia, & magis baccæ, cortex verò min⁹ quàm radix, daphne B herba, dictamnum æquè ac pulegiũ, falsũ dictamnũ verò minus: saluia, erysimũ, lanæ cõbustæ, zingiber, thapsia, cardamomũ, liquor, & maximè omniũ cyrenaicus. panacis heraclei radicis cortex & fructus, sed minus quàm liquor. panaces asclepiũ, & panaces chironiũ minus quàm heracleũ. Silphii liquor & folia, & fructus, & radix, & caulis, capilli vsti. Calefacit etiã albæ vitis & bryoniæ radix: alterius verò quæ nigra est, imbecillius. anagyri folia, & magis etiã arida, aristolochia, asphodeli radix, eiúsque cõbustæ cinis, glãdis vnguẽtariæ succus, buniũ, buglossum, (quod & arctiõ) pseudobuniũ, glaux herba, daucus (qui e- C tiã staphylinus nuncupatur) & magis etiã agrestis: eiúsque herba foris admota, & magis quoq; semẽ: chamædaphne, daphnoides, dracunculi radix calidior quàm ari radix, ideóque acrior & magis amara. Extinguũt verò oleũ dulce & vetus, magísque raphaninũ, & his magis sesaminũ, & melãthinũ, & laurinũ, & cedrinũ, & quod è liquida pice conficitur, & tedinũ. helenii radix, cicer, serpyllũ, viscũ, caucalis æquè ac daucus, libystici radix & semen, smylax aspera & læuis, ferulæ semen, peplii semen, sagapenũ, satyriũ, apiũ, & magis etiã semẽ, hipposelinũ, apiũ montanũ, D seseli, sesamoidis albi semen, siũ, sinon, myrrha Bœotica, styrax, ficus arbor, hydropiper minus quàm piper, hypericon. Sal laxior est calidi or cæteris: sulfur, sanguis, fel, & flauum magis quàm pallidũ: & taurinũ magis quàm boum exectorũ. imbecillius est porcorũ, præterquam agrestiũ. Ouillũ est paulo acrius suillo: hoc magis etiã caprinũ. simile verò quodammodo est vrsinũ & bubulũ: at taurinũ est vehemẽtius. hyænæ verò est debilius, sed hoc magis quàm callionymi, & scorpii marini, & testudinis marinæ. omniũ E verò pẽnigerorũ animaliũ fel acrius sicciúsque est quàm quadrupedũ. inter pennigera, gallinarũ, & perdicũ fel est melius. milui verò & aquilæ acre est grauiter, & erodit. Vrina omniũ animantiũ calida est, magis verò vel minus, pro cuiusque temperie: nã calidiora, vrinã calidiorẽ emittunt. hominũ verò vrina, & suũ castratorũ, est omniũ debilissima. Saluia imbecilla est in iis qui biberunt & comederunt: vehemens verò & acerrima in iis qui siti faméque laborãt. Carnes viperarũ, adeps anserinus calidior est adipe gallinaceorũ, & gallinarũ, & suillo: taurinus verò mul- F tò calidior sicciórque quàm suillus. Vitulinus inferior est taurino, vt hœdinus caprillo, & caprillus hircino, & taurinus leonino. Omnis pinguedinis vis est calfaciens & humectans: muria denique pisciũ sale conditorum calefacit.

Quæ primi ordinis sint calfacientiũ, Cap. XV.

ALoẽ primi ordinis intensi calfacientiũ est: anthemis, aut chamæmelũ, arũ, absinthiũ: calidior est succus. ladanũ primi ordinis completi. leucacanthæ radix, & fructus, lini semen, malabathri folium, spica nardi. hac imbecillius calfacit Celticum nardum, & minus etiam monta- G num. mustum, serum, caseus extrinsecus impositus, ficus siccæ primo ordine completo excalfaciunt.

Quæ secundo gradu calfaciant, Cap. XVI.

AMurca & anethũ secundi ordinis intẽsi sunt. anethũ viride minus est calidum. artemisiæ vtræque, balsamũ, elaphoboscus, calamus aromaticus, crocus, thus, lychnis coronaria cõpleti est secũdi ordinis: loti agrestis semen, chia mastiche, mel, myrrhis (quã aliqui myrrhã vocant) vinũ, peucedani radix, liquor verò magis: pix, poliũ minus cõpleti est ordinis: polycnemon, melissophyllon, H marrubiũ, propolis, cõpleti: ptarmices frutex adhuc virẽs. Rhodia radix completi secundi: seriphũ in secundo ordine intenso, cucumeris agrestis succus, cui elaterio nomen est. Sisari radix, scandix, secundi est intensi: scilla, cardui radix, completi secundi est: smyrna, terebinthi cortex, fo-

lia & fructus, teucrium, fœnumgræcum, vtriusque chamæleontis radix completi: chamæpitys, ocimum.

Quæ res tertio ordine calfaciant,

Cap. XVII.

ABrotonum, & magis vstum: lolium incipientis tertii est. ægyri flores, & resina, folia verò imbecilliora sunt: acorum, amomum, amaracus, ammium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, & eius fructus, asari radix, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, mentha, nepita, thymum, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia, cedrus vtraque, cinnamomum, clinopodium, cnici semen, conyza maior & minor. nam graueolentior humidioribus locis exorta imbecillior est: cuminum, leontopetali radix, leucas, thuris fuligo, fœniculum, melanthium, mei radices, moly, aut ruta agrestis, aut harmala, aut besasa, aut orium: rhododaphne est tertii incipientis: vinum satis antiquum, ononidis cortex, origanum omne, opopanax, paronychia, petroselinum, ruta satiua, ptarmices frutex aridus, radicula agrestis est efficacior, & semen etiam efficacius est: sampsuchus, sesamoides maius, sisymbrium, scorpioides, smyrnium, stachys frutex marrubio similis: polii radix, trifolium (quod asphalthion nuncupant) hyssopum, galbanũ incipiẽtis est tertii: chamædrys, chamæleuce, chelidonium maius tertii est completi.

Quæ res quarto ordine calfaciant,

Cap. XVIII.

ADarce, ampeloprasum, euphorbium, oleum cedrinum, folia clematidos, incipientis: costus, cæpa, lepidium, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis etiam quod agreste est, ophioscorodon, struthii radix, tithymalorum liquor, eorum verò fructus & folia, minus: chelidonium minus, quarti est incipientis, & quæcunque caustica sunt.

Quæ refrigerent absolutè absque ordinis adiectione, Cap. XIX.

GRaminis radix mediocriter, herba quoque illita mediocriter, auricula muris citra adstrictionem, pira illita modicè, sed quæ austera sunt: bubonium sine adstrictione, balaustium, rubi folia, germina, & fructus immaturus, & flos: auena modicè, muscus marinus, glaucium modicè, dulcis radicis succus, dorycnium valde, quippe excellit frigiditate aquea efficaci. oleæ rami, & immaturus fructus, oleum omotribes, oleum myrtite, sesaminum, balaninum, hyoscyaminum, elatine modicè, helxine (quæ & perdicium) modicè, panicum vel meline, si illinatur, epimedium modicè, violæ folia modicè, arundinis vallaris folia modicè, cicuta in summo: lichen in petris nascens, papauera omnia, eorúmque liquor, mali fructus & folia, & succi, & cortex, præterquam dulcium: siquidem in eis aqueum temperatum exuperat: persicæ fructus, citri caro, fungi valde, acrestæ succus valde, amylum ex tritico mediocriter, oleum rosaceum mediocriter, sordes ex palæstra, sideritis vtraque, sonchus nondum siccatus, stratiotes, tribuli vtrique, sed alter humidam habet frigiditatem, terrestris verò terream, palmæ ramorum cortex, & cerebrum, & id quod elaten vocant: terra Samia modicè: terra Cimolia, lapis hæmatites, scissilis verò minus. Naxiæ cotis retrimentum, plumbago modicè: plumbum non vstum & vstum, cerussa, sandyx modicè: caseus mollis & recens, modicè.

Quæ res primo gradu refrigerent,

Cap. XX.

ACacia non lota, atriplex citra adstrictionem, acini vuæ, milium, hordeum, orobanche, platanus, rhamnus completi primi est. seris (quam picrida quidam & cichorium vocant) & chondrile, quæ seridis est species.

Quæ res refrigerent secundo ordine,

Cap. XXI.

ACacia lota, plantago, eiúsque fructus, blitũ, galla immatura, cucurbita, mali armeniacæ fructus, rhus, cucumis, pepo, solanum hortense, cui similia sunt solani halicacabi folia: hyacinthi radix completi secundi ordinis est: lenticula palustris, alga virens, quæque adhuc humida ex mari sit euulsa, psyllii semen.

Quæ res tertio ordine refrigerent,

Cap. XXII.

SEmperuiuum vtrunque, portulaca eiúsque succus, mandragora, citrii pars acida quæ circa semen est, herba sanguinalis tertii est incipientis: potamogiton eodem modo, solani fruticosa pars, soporiferi solani radicis cortex, altercum, quod & flores & semen album habet, hypecoon. quarto verò ordine refrigerat papaueris liquor.

Quæ res siccent, nec ordo gradus adiungitur,

Cap. XXIII.

VIticis folia & semen, rutæ minus: graminis radix modicè, semen eius graminis quod in Parnaso, adiantũ vtrunque, semperuiuum modicè: ægyri flores, ac resina modicè, cæteræ eius partes debilius: acanthi, siue melamphylli, siue pædarotis radix, spinæ albæ radix, spina Ægyptia, acte & arborea, & quæ humi sita est, vel herbacea: alysson, amarantus, quæ fluxiones pota desiccat, albæ vitis quæ bryonia dicitur radix, (nam nigræ bryoniæ est imbecillior) anagyri folia arida vehementer, androsæmi, (quod ascyron etiam dicitur) éstque hyperici species, & dionysiados folia, androsaces, anthyllis vtraque moderatè: aparine moderatè, pira illita, rhine moderatè, magis verò summa eius pars. aristolochia valde, magis verò rotunda, arctium vtrunque, asparagus myacanthinus, aspalathus, astragali radix, asphodeli radix, & eius exustæ cinis etiam magis, atractylis aut cnicus agrestis mediocriter, aphace magis quàm lens: balaustium valde: ruborum fructus immaturus, siccatus verò magis, itémque flos: ranunculi radix, totáque herba vehementer: bulbus illitus, gallium, glycysidæ aut pentorobi, aut pæoniæ radix, lauri folia vehementer, & baccæ magis, minus verò cortex radicis. quercus partes omnes, magis verò fagus & ilex. quinetiam harum plantarum tenera folia illita non mediocriter siccare possunt. alterius quercus partes minus siccant. Oleum laurinum, & magis tedinum, panicum illitum, echini herbæ fructus, eryngium multum, isatis agrestis magis quàm satiua, corticis salicis cinis vehemẽter, cannabis fructus, nasturtium, caucalis vt daucus, ceratonia vt eius itidem fructus, siliquæ, gummi. Lixiuiũ maximè omnium siccat & absterget quod ex ficulno factum est cinere, & tithymalorum, & fermè adurentis facultatis est. corni arboris fructus, & folia, & germina valde, brassica in cibo sumpta, & foris admota. caules eius combusti valde exiccantem cinerem reddunt, vt fere adurentem iam vim tandem acquisiuerint: brassica agrestis vehementius quàm satiua: crethmon, lilii folia, & læuigata radix, crocodilii semen & radix: canina brassica, lagopus, lichen in petris nascens, lepidium minus, fuligo omnis, lotus, aut trifolium moderatè. lotus arbor, fœniculi agrestis, & radix magis quàm satiui: (vocatur hoc propter magnitudinem hippomarathrum) huius ergo non solùm radix, sed multo etiam magis semen est cachryi simile. Alterum verò hippomarathrum, cuius semen rotundum acréque est, & coriandro simile. est simile illud quidem viribus hippomarathri, sed est imbecillius: myriophyllon, narcissi radix, neuræ, nymphææ radix, quæ albam radicem habet, ea vehementius desiccat. xereos aut xeridis radix, & multo magis fructus, xiphii radix, & præcipuè pars superior, acresta, orchis (quem etiam serapiada vocant) magis quàm alius orchis, quem canis testiculum nominant. Siccata hæc herba magis siccat: papyrus combusta, sed minus quàm cinis chartæ: panacis heraclii radicis cortex, sed minus quàm liquor: peristereon, platani cortex & globuli mediocriter, at cortex vstus magis: herba sanguinalis, polemonium (quod alii philæterium vocant) polypodium, filicis radix, & thalypteris: amylum ex frumento confectum modicè, resinæ omnes, sparganium, hypericon, phalangitis, verbasci folia, sal, aphronitrum, gypsum, idque magis vstum: cadmiæ omnes, omniáque metallica & lapidosa, & terrea, & squamæ omnes, & squama æris magis: argẽti spuma modicè: lapis Phrygius, lapis Arabicus, & ostracites multum, nitrum, atramentum scriptorium, testa, & magis clibanorum. Omne recrementum, ferri verò recrementum maximè: stibium, chrysocolla, coagulũ omne, stercus omne: anserinum inutile est propter multam acrimoniam quæ in eo inest, itémque stercus miluorum & aquilarum. sordes mediocriter, carnes viperarum,

caro cochlearum in mortario valde contusa, & in læuorem postea redacta, vehementer: quam ad rem cochleæ recentes esse debent. cinis quoque earum satis crematarum. adeps taurinus magis quàm alii: caput mænularum sale conditarum crematum, cornu ceruinum & caprillum combustum, valde. corium vetus ex calceamento combustum: purpurarum ostrearúmque testa combusta, multum: debent autem in puluerem redigi. sepiæ testa, lanæ combustæ, pili combusti, valde: ouorum vitellus assatus, cinis cancrorum, garum multùm, muria piscium sale conditorum.

Quæ res sine morsu siccent,
Cap. XXIIII.

VRticæ semen & folia, aloë, amurca, & magis etiam siccat cocta: anagallis vtraque, plantago, auena, quæ illita per halitum digerit, oleum dulce, insulsum, lotum, maximè omnium erica, quæ itidem digerit. fermentum sine morsu attrahit ea quæ in imo sunt corpore, atque digerit: thalictrum, lupinus amatus, eiúsque farina, quæ etiam digerit, quod magis etiam agrestis facit: hippuris vehementer, isatis vehementer, salicis folia & flos cum adstrictione quadam. nonnulli verò ex eis succum exprimunt qui morsus expers est, & siccans medicamentum ad multas res vtile. Nihil enim multo vtilius est medicamento non mordente, siccante, & leniter adstringente. cancani radix modicè, iuglandis putamen aridum vstũ, quod est etiam tenuium partium: ponticæ nuces æquè ac magnæ. Sunt enim terreæ frigidæq; essentiæ participes: milium, minus centaurium valde, itémque succus eius. gummi cerasi arboris, granum quod ad tingendum valet, oleum liliaceum, foliáque & radices lilii: faba foris imposita, cupressi folia, germina, globuli noui & teneri, cyperi radix, quæ simul quoque calfacit. cyperi folia & germina, & globuli noui mollésque, pinearum vesca pars in aqua macerata, neuras, nymphææ radix, sireon, multum: paronychia, pentaphylli radix, & thelyptereos, myrrha, sarcocolla, stœbes fructus & folia, calx lota, tragacantha, palmæ radix & fructus, ocimoidis semen, quod philetærion etiam vocant: ✳ terra omnis, ad quod facit etiam quies. Lemnia est efficacior. cadmiæ læuigatæ ex fornacibus lotæ, lapis quem leucographida vocant. Asiæ petræ flos carnes marcescentes eliquat, petra verò minus: pompholyx continenter lota, calx extincta & lota generosè, psoricum magis quàm chalcitis. oui candidum & tenue morsu omnino caret: eiusdem quoque naturæ vitellus est: sed assatus minus mitigat.

Quæ res siccent primo ordine,
Cap. XXV.

ANthemis, vel chamæmelum, baccæ iuniperi, arum, vtraque artemisia, intensi. hordeum magis quàm farina fabarum abiecto putamine: polenta verò hordeacea magis, crocus, thus, fœniculum, neriũ, aut rhododaphne, mustum, orobanche, seridis omnes species, cucumeris peponísque semen & radix siccata, fœnumgræcum, hyacinthi radix, chamæleuce.

Quæ res secundo ordine siccent,
Cap. XXVI.

LOlium secundi est ordinis completi, amaracus, bitumen, amurca intensi, anethum, plantago, eiúsque fructus, opobalsamum, acini, gingidium, dipsaci spinæ radix, elaphoboscus, calamus aromaticus, milium intensi, cisthus vel cistharus, thuris cortex intẽsi, lycium, lychnis quæ ad coronamenta adhibetur, completi: malabathri folia completi, fœniculum, chia mastiche, & magis Ægyptia: citrii cortex & semen, & arboris folia, mei radices, auricula muris, spica nardi, completi: nardum Celticum est imbecillius, quo infirmius quoque est montanum: vinum, eruum intensi: opopanax, pix, polycnemon, ptarmices frutex adhuc virens, rhamnus, radicula, agrestis etiam magis, scandyx intensi: cardui radix, scorpioeides, myrrha, lentiscus, terebinthi cortex foliáque & fructus, hæcque præcipuè siccata: solani furiosi radicis cortex, completi: lentes, alga etiamnum virescens, & humida è mari eruta, galbanum incipientis secundi ordinis censetur.

Quæ res siccent tertio ordine, Cap. XXVII.

ABrotonum, & magis vstum, acacia, acorus, aloë, amium, anethum vstum, anisi semen, iuniperus, asari radix, absinthium, herba Sabina, veratrum vtrunque, epithymum, thymum, nepita, arundinis vallaris cortex vstus, caron, casia, cadri vtræque, cinnamomum, clinopodium, conyza maior & minor: nam quæ grauius olet, & humidis locis prouenit, imbecillior est. leontopetali radix, spinæ albæ radix, thuris fuligo, macer, melanthium, citrii pars quæ sub semine est, vinum satis vetus, acetum, completi, quum vehemens sit: origanum omne, paronychia, quinquefolii radix, petasites, petroselinum, smyrniũ, sed minus: peucedani radix, liquor magis: ruta satiua, polium minus, melissophyllum, marrubium, ptarmicæ frutex aridus, rhus, sampsuch⁹, seriphum, sesamoeides maius, sisymbrium, stœbes folia, fructúsque, incipientis: teucriũ, trifolium (quod aliqui asphaltion vocant) hyacinthi fructus, hyssopum, chamædrys, chamæleontis vtriusque radix, chamæpitys, & maius chelidonium.

Quæ res siccent quarto ordine,
Cap. XXVIII.

AMpeloprasum, oleum cedrinum, sinapi, ruta agrestis, allium, & magis agreste, quod ophioscorodon nominant.

Quæ res humectent, ordinis verò gradus non adiungitur, Cap. XXIX.

ALsine, buglossum, glaux herba, dulcis radicis succus, lactuca modicè, violæ folia modicè, mali persicæ fructus, fungi, polygalum, rosaceum magis quàm oleum, satyrium, stratiotes.

Quæ res humectent secundo ordine,
Cap. XXX.

POrtulaca & ipsa, & eius succus, atriplex, blitum, cucurbita, mali armeniacæ fructus, cucumis, pepo, lenticula palustris.

Quæ res aquosam frigiditatem habeant,
Cap. XXXI.

ACacia, alsine, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, tussilago herba quum humida est: nam siccata non æquè est huiusmodi: blitum, muscus marinus, glaucium, dorycnium, epimedium modicé. Lactuca, viscum, violæ folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua satiua, papauera, mala præcocia, fungi, platanus, herba sanguinalis, potamogiton, sideritis, cucumis qui edendo est, sonchus, stratiotes aquatilis, holoschœnus, nux pinea, hypecoon, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ res mediæ sint inter siccantia & humectantia,
Cap. XXXII.

GRaminis radix illita, oleum dulcissimum, ex oliua maximè drupa.

De iis quæ tenuium crassarúmque sunt partium,
Cap. XXXIII.

QVoniam tenuium esse partium dicuntur ea quæ in tenues partes facilè comminuuntur: solidarum verò crassarúmque partium quæ contrà: viscosa verò atque dura ægrè aut difficulter, aut omnino in tenues comminui partes non possunt: fragilia verò, & quæ sine viscositate mollia sunt, in tenues partes facilè soluuntur, perspicuum esse hinc arbitror, multa esse facultate calida, & facilè accendi: nos tamen ab eis non facilè excalfieri. Nam ignis qui est omnium tenuissimus, simúlque calidissimus, in profundum facilè penetrat, & comminuit, & extenuat, & mutat, & in suam denique naturam conuertit, simile reddens ex omni parte, & superans id quod contingit. at noster calor præterquam quòd crassarum est partium, & vaporosus, est etiam debilis, vt quod contingit, non facilè commutet. Ostensum enim est, nihil eorum quæ nos calfacere apparent, æquè ac ignem posse calfacere, sed veluti materiam quæ facilè accendatur: siquidem initium mutationis à nostro calore accipientia, vt aridæ arundines ab igni, nos contrà calfaciunt, & vt illæ ignis partes fiũt, ita hæc natiui caloris nostri partes reddantur. quinetiam admodum exile corpus facilè ab eo cui admotum est, alterari, maius verò tractu temporis, & ita vt eius alteratio vix sensu percipiatur, est sanè satis comprobatum: quo-

circa mirandum non eſt,ſi nos celerius ab eo quod in minimas partes accuratius comminutum fuerit, immutari ſentiamus. Euidenter autem apparet, nullum ex iis quæ ex craſſis partibus conſtant,priuſquam ad vnguem comminuatur,neque ipſum à corpore noſtro quicquam pati, neque rurſus in nos poſſe agere.neque enim ſolùm in pipere,ſinape,& cæteris omnibus nos calefacientibus, ſed etiam in iis quorum frigida vis eſt, eodem modo ſe res habet.Nam ſiquis radicis mandragoræ corticem in magnas confractum partes cuti imponat,aut illinat, planè nihil officiet : at is in tenues partes comminutus, refrigerare poteſt. ſic etiam papaueris ſemen,& cicutæ,quod quanquam eſt omnium refrigerantium valentiſſimum,tamen antequam exquiſitè comminutum fuerit,noſtræ cuti admotum,eſt planè imbecillum. Ne igitur mireris ſi aridæ arundines pilique,etiamſi facilè accendantur,non tamen nos contactu excalfaciant,quippe qui à noſtro calore non immutentur, vt nos contrà calefaciant, quod ſcilicet in pollinem redigi non queant : quandoquidem & calamus Indicus,eo quòd tundi,& pollinis modo per cribrum traiici poteſt,magis quàm is qui apud nos naſcitur, euidenter nos calefacere conſpicitur. Non eſt igitur cenſendum (quemadmodum nonnulli putant) ignem omnem tenuium eſſe partium,nec omnia quæ tenuium partiũ ſunt, ignem eſſe. nam carbo ignis eſt ille quidem, non tamen tenuium partium : aër quoque tenuium partium eſt, non tamen eſt ignis. eſt etiam aliquid frigidum exquiſitè tenuium partium,& aliquid calidum quod ex craſſis partibus conſtat.

Quæ tenuium partium ſint.

Abrotonum vſtum,viticis ſemen & folia,ſcandyx, ſemen graminis in Parnaſſo naſcentis, ægyri flores, vrticæ fructus & folia, acanthi, ſiue melamphylli,aut pæderotis radix,acanthii radix & folia,ſpinæ albæ ſemen,acorus,amomum,aſari radix,vitis agreſtis albæ radix, radicis anagyri cortex,& magis eo ſemen, anthyllis vtraque, magiſque ea quæ eſt chamæpityi ſimilis. anthemis vel chamæmelum,aparine,ariſtolochiæ radix, & magis etiã rotunda,arction quod eſt ſimile verbaſco,plantaginis fructus, & folia ſiccata, artemiſiæ ambæ, aſplenũ,aſphodeli radix,& magis eiuſdem vſtæ cinis,balſamum,& plantæ liquor magis,fructus verò minus : radix rubi,Sabina multum, glycyſidæ, vel pentorobæ, vel pæoniæ radix, dictamnum,dracontii radix magis quàm radix ari,ebenus,oleum vetus,oleum ricininum,oleum quod è * ſqualidis oliuis fit,Sabinum, elaphoboſcus, eupatorium herba, euphorbium,fermentum, eryngium, ſalicis liquor, nepita, calamus aromaticus,arundinis vallaris cortex vſtus : caſia egregiè,ex nucibus veſca pars, nucis putamen aridum & combuſtum egregiè,carpeſium,milium, cedrinum oleũ, cinnamomum in ſummo, cinnamomis quæ pſeudocinnamomum dicitur,pſeudodictamnum minus, ladanum modicè,clinopodium,pruni gummi,fuligo omnis, lotus arbor,maſtiche,melanthium, medii ſemen, myrrhis(ab aliquibus myrrha dicitur)moly (quod rutam agreſtem quidam nominant)xyreos aut xyridos radix,& magis fructus,oxyacanthæ fructus,opobalſamum, liquor Cyrenaicus magis quàm alius omnis, paronychia, peucedani liquor,ruta,pix,piſſelæon verò magis, piſtacii fructus, polemonium(quod aliqui philetærium vocant)propolis,reſina terebinthina magis cæteris reſinis,larinx quoque magis. Inter liquidas reſinas,quæ capnelæos dicitur, roſaceũ oleum,roſa,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſeli, cucumeris ſemen,ſiſymbrium,eiúſque ſemen,ficus ſiccæ modicè,ficus arbor,iunci odorati flos modicè, teucrium, cinis, eóque magis calx : tribuli terreſtris fructus, tubera modicè, hypericon,hyſſopum, phaleris, phalangitis, phorbion, ocimoideos ſemen,ſal laxum,præterea in ſalis genere magis facit ſal combuſtus : ſed flos ſalis magis etiam facit. Spuma ſalis multum,nitrum,magis verò eiuſdẽ ſpuma. inter alcyonia, tertiũ,multũ : minus quàm hoc,quartũ. arſenicum vſtum,gypſum combuſtum,ſulfur,cadmia quæ botryitis dicitur,magis. pumex crematus, lixiuium, ſquama æris præ cæteris. Aſii lapidis flos, lapis verò ipſe minus, melanteria,miſy,flos æris,& æris ignem experti, eiúſque

A ſquamæ magis : chryſocolla magis facit ea quæ in pila fuerit confecta quàm quæ in fodinis inuenitur:eam quoque cremando tenuiorum partium reddes. ſandyx qui ex ceruſſa cremata fit, alga, adeps leonis,pardi, hyænæque multum : taurinus verò minus,caſtoreum,ſepiæ teſta, lanæ combuſtæ.

Quæ res ſint craſſarum partium, Cap. XXXIIII.

PLantaginis radix, balauſtium, acinus, oleum balaninum, zingiberis radix,cancani radix,cæpa,cucumis, B ſquamæ omnes, minus verò æris : ſory, alumen egregiè, tum liquidum tum cruſtoſum,tum plinthite. tenuiorum verò partium quàm hæc,eſt quod ſciſſile dicitur, & poſtea rotundum.

Quæ corroborent, Cap. XXXV.

CAſia,galla immatura, ſtœchas, corroborat viſcera omnia, & totum quoque animantis habitum. palmæ fructus,tum foris impoſitus,tum intro aſſumptus, abſinthium.

Quæ res concoquant, Cap. XXXVI.

C AMomum magis quàm acorus,& radix aſari, vua culta,cera, ladanum, colla ex qua libri conglutinantur, crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia,roſaceum oleũ,myrrha,ſtyrax, galbanum,alica,ocimum illitum,butyrum,œſipus, adeps ſuillus magis quàm oleum.

De medicamentis pus mouentibus, Cap. XXXVII.

QVÆ pus mouent quum ſimilem temperaturam habeant iis temperaturis quæ naturales ſunt,earum ſubſtantiã tueri potius quàm immutare poſſunt. Ergo in ſup- D purationibus humiditas alteratur illa quidẽ, itémque ſiqua caro cõtuſa eſt:ſed alia omnia quæ ſecundũ naturam ſunt,ſubſtantiam ſuam conſeruant. Tale igitur eſſe debet medicamentũ quod ad pus mouẽdum adhibetur, qualis eſt in naturis temperatis natiuus calor. quemadmodum enim alterationes quæ ſecundum naturam ab innato calore fiunt,à ſimili calore externo iuuantur,ita etiam in ſuppurationibus vſu venit. Nouimus autem nihil æquè adiuuare concoctionem quàm ventriculus obit,ac corpus humanum ipſum contingens:quamobrem nonnulli puellos noctu in ſinu tenent, & ſummum inde commodum ſen- E tiunt:propius enim ad naturalem calorem accedit,eſtque magis proprius & cognatus hic quàm qui fomentis adhibetur. Quidam verò catulos paruos huius rei cauſa alunt, qui dum quieſcunt,eoſdem ventriculo admotos tenent: qui quidem calorem cibos concoquentem, non itẽ qualitatem adaugent. Hæc autem medicamenta humida & calida dicimus, nõ quòd humidiora calidioráque noſtra ſubſtantia ſint, ſed quia eorum temperies ſimilis ſit nobis qui calida humidáque temperie ſumus, vt ſermo vetus prodidit. Quinetiam emplaſticũ eſſe debere hoc me- F dicamentum,vt ad ſummum pus moueat,planum iam eſſe mihi videtur:nam ſi natiui caloris ſubſtantiam augere & non intendere qualitate cõueniat,corporis meatus obſtructos eſſe neceſſe eſt,vt tranſpirationes halituoſas intus includant:quãdoquidem ea cataplaſmata quæ aut detergunt,aut vehementius calefaciunt, & halitus difflari ſinunt,ſiccant quidẽ,ſed tamen pus nõ vtique mouẽt. Porro ad pus gignendum aptiſſima erit ex omnibus quæ perfunduntur, aqua temperata,aut hydrelæum:ex iis quæ irrigantur,oleum temperatum: ex iis quæ illinuntur, farina G triticea ex hydrelæo,ipſéque panis. Is verò modicè coctus eſſe debet. nam qui plurimum coctus eſt, is eſt quodammodo ſiccior, & ad inflammationes quæ ægrius concoquũtur,eſt accõmodatus:qui verò minꝰ, iis quæ admodũ calidæ ſunt atque feruent. cui plus additum olei fuerit,iis conuenit quæ difficilius cõcoctionem admittunt:cui verò minus,iis quæ feruent. Quod verò ex pane cataplaſma conficitur, inflammationibus quæ ægrè concoquuntur, aptum eſt:ſiquidem & ſal & fermentum admiſtũ habet. H quod verò ex triticea farina fit, calidioribus. Alica verò magis ſiccat quàm farina triticea. quamobrem in moderatis inflãmationibus puri mouendo eſt ineptior:in humidioribus verò,quàm farina tritici præſtantior. ex ipſa

præterea tritici farina atque pane qui purus est, ad pus
mouēdū est accommodatior, quippe quum furfur minus
sit calidum magisque siccum. Farina autem pura, & quæ
alendo est, humida est & calida, qualia sanè ad pus gignē-
dum apta esse docuimus. Igitur mendicamenta quæ vlce-
ribus inflammatis imponuntur, si calida & humida sint,
ea ad pus mouendum conducent, vt adeps suillus & vitu-
linus, butyrum & thus: quinetiam ad pus perducit pix &
resina, ex aliquo videlicet oleo subactæ: ad feruentes verò
inflammationes, comburendæ sunt, & ex rosaceo liquan-
dæ: ad alias verò, ex aliquo calefacientium, vt cicino, vt ra
phanino, vt vetere, vt Sicyonio. Si verò sola cera interdū
vtaris ad pus mouendum, ipsam quoque in aliquo oleo
calfaciēte eliquabis: quippe quum ipsa per se minus sit ca-
lida quàm vt mouere pus queat. emplasticā enim vim ha
bet. Solis itaque feruētibus inflammationibus apta est ex
aliquo ex calidioribus oleis eliquata: verùm vt hæc cōmo
deratione inferior est, vt ad inflammationes tēperie me-
dias, hominúmque ac partium naturas, ita paululum quid
excedunt resina atque pix. Ex quo fit vt hæc omnia simul
mista commoderatè pus gignant. Nequis verò negligen-
ter intelligat, existimétque me dicere, omnia quæ difficul
ter concoquuntur, & ad pus nullo modo perueniunt, hoc
pacto curari oportere: siquidem nonnulla huiusmodi ab
emplasticis medicamentis putrefiunt, vel propter succo-
rum ea generantium malitiam, vel propter ægrotātis im
becillitatem: cuius vires tum exiguæ, tum infirmæ ad suc
corum in locum irrumpentium concoctionem nullum
afferre adiumētum possunt: quo casu profundis scarifica
tionibus cutim aperimus in multis affecti loci partibus,
medicamentisque vtimur quæ maiore desiccandi vi sint
prædita: imminet enim huiusmodi inflammationibus ea
quæ gangræna vocatur, calore natiuo ab ipsa propemo-
dum victo, & eo ferme redacto vt planè restinguatur.

De mollientibus, Cap. XXXVIII.

MEdicamenta scirrhos emolliētia, multo caliodiora
esse debent quàm tēperata natura sit, non tamen tā
vehementer calida: nam quæ à lento crassóque humore
congelato induruerunt, calefacientia siccantiáque medi-
camenta poscunt, non tamen quæ valida violētáque sint:
sed satis est interim vt secundi aut tertii sint ordinis cal-
facientium, primi exiccātium. facultas quoque emplasti-
ca in eis inesse debet, quemadmodum in iis quæ ad pus
mouendum adhibentur. sed quo magis ad euacuandum
pertinere debent, eo etiam minus meatus illitu obstruere.
Cæterùm quum in corporibus sic induratis non parua sit
maioris minorisque duritiæ latitudo, necesse itidem est
medicamentorum ea curantium non paruam esse latitu-
dinem: vt, ne longè abeamus, caprillus & gallinaceus a-
deps huiusmodi etiam indurata curauit: sed imbecillio-
res hi sunt, & moderatas duritias molliunt. Adipe verò
gallinarum valentior est anserinus, caprillo verò hircinus.
Validus quoque taurinus est, sed minus quàm hircinus:
magis quàm hi digerit, & non magis emollit, leonis, par-
di, hyænæ atque anseris. Quinetiam medulla ceruina satis
emollit, & post eam vitulina: in quo genere, quæ ex ossi-
bus quàm quæ ex spina sumitur, quam spinalem medullā
vocant, est præstantior. Eodem ex genere, quanquam va-
lidiora, sunt ammoniacum thymiama, magisque tale est
quod pingue est & recens, & styrax, & galbanum, & bdel-
lium Scythicum, quod & magis atrum est, & magis resi-
nosum: alterum, quod Arabicū est, quo est dilucidius, eo
etiam magis siccat quàm emollientia. quod igitur recēs
& humidum est, & contusum facilè mollescit, ad eadē ad
quæ Scythicum est idoneum. quod verò est vetustius, &
gustu admodum amarum, acre & siccum, ab eorum quæ
indurata emolliūt, mediocritate excidit. præstātiora verò
quàm reliqua omnia, ad emolliendum sunt recentia, si-
quidem inueterata plus quàm par est exiccant: id quod e-
tiā in medulla & adipe vsu venit, quippe quæ seipsis fiant
& acriora & sicciora vetustate, non secus quàm adeps suil-
lus. Cæterùm neque hæc, neque alia quæ molliunt, habe-
re salem debent, quandoquidem sal vehementer siccat.
Quin & oleum Sicyonium ex hoc est genere, itémque li-
liaceum, & hyoscyaminum, & dulcissimum quod ex oli-
A uis, & præsertim drupis fit: atque etiam anthemis, quam
chamæmelum vocant, & althææ radix, & cucumeris agre
stis radix, ex oleo vel ex aqua decoctæ: & folia quoque
maluæ agrestis, eáque & cruda & cocta: nam hortensis fo-
lia imbecilliora sunt. & althæa quæ anadendromalache
dicitur, validior est, earúmq; validior est fruct⁹. Libanoti
des etiam tres, chia mastiche, terebinthina magis quàm
lentiscina, colophonia, quæ chiæ mastichæ est similis, æ-
què ac ipsa mastiche: Ægyptia mastiche, opopanax, sordes
è statuis, lutum ex palæstra, strigmentorum balneorum,
B butyrum, myrrha Bœotica, hippoglossi radix & succus.

De indurantibus & laxantibus,
Cap. XXXIX.

EMollientium quidem facultas abundè iam exposita
est nobis: de indurantibus deinceps loquemur. hæc i-
gitur frigida atque humida esse oportet, velut semperui-
uum, portulaca, & psyllium, lēticula palustris, solanum: aut
hoc sanè non est humida temperie, sed medium absolutè
humectantis & siccantis. Siquid verò simul refrigeret &
siccet, id etiam omnino indurat, nō est tamen ex iis quæ
C propriè indurant: siquidem congelatione potius quàm e-
uacuatione durum corpus efficitur. at siquid ideo indura-
tum sit quòd natiuum humorem non reitnet, siccum id
potius quàm durum appellamus: eiúsque sanatio est irri-
gatio & humectatio, non emollitio: vt tensio curatur laxa
tione, & laxatio tensione. Atque hæc quidem liquidò tū
in cute, tum sæpe etiam in articulis conspiciuntur. nam la
xatio prouenit immodicè humectatis quæ circa eos sunt
ligamentis & tendinibus: tensio verò non etiam simplici
ter, sed plusculum exiccatis, aut refrigeratis, aut inflamma
D tis, aut schitro affectis. Atque ita quidē in articulis: in cu-
te verò non ita solùm, sed musculis quoque qui ei subie-
cti sunt, quoquo modo in tumorem elatis, vt etiam præ
carnis copia quibusdam tenditur: id ipsúmque in inflam-
mationibus illi accidit. Quocirca non vna simpliciter la-
xantium est species, sed alia humectando laxant, alia cal-
faciendo, alia molliendo, alia vacuādo, alia tumores præ-
ter naturam purgando, alia quiddam horum faciendo.
Quoniam igitur multis modis vnaquæque res durior fit,
aut siccata, aut densata, aut quia nimiū expleta sit, & ideo
E vehementer tendatur, aut aliqua coniugatione hæc pati-
tur: singulis quoque propria est emolliendi ratio. quam-
obrem de singulis deinceps differamus. Ergo quod à sic-
citate induratum est, humectari postulat: quod à congela
tione, excalfieri: quod à repletione, inaniri: quod à siccita-
te simul & cōgelatione, humectari atque excalfieri: quod
à concretione simul & repletione, calfieri & euacuari. Sic-
cantur itaque corpora citra concretionem, tum in validis
exercitationibus, tum in sole vehementi, tum inedia in-
genti, tum febre ardenti, tum medicamentis quibusdam
F quæ non refrigerando siccant. Congelantur à vehementi
solùm frigore, sicut etiam implentur à largi humoris af-
fluxu. Siccātur verò simul & congelātur, coeuntibus quæ
simul conuenire possunt causis: vt siquis supra modum la
borat in frigore, aut famem patiatur. Sic quoque replen-
tur simul & congelantur ab influxu frigido, aut partis ali-
cuius perfrictione. ac tot quidem modis dura fiunt cor-
pora. At medicamentum emolliens non de omnibus his
modis efferre videntur, sed peculiariter de iis quæ ob cō
gelationem induruerunt: magisque etiam si in eis contē
G tus sit humor præter naturam, vt in scirrho affectis vsu
venit.

De emplasticis, Cap. XL.

SI qualem tibi sensum præbet aqua omnis planè quali-
tatis expers, talem in re sicca inuenias, ea profectò ex-
tra omnem insignem est caliditatem & frigiditatem, me
diam, quoad maximè fieri potest, cōstitutionem obtinēs,
aut certè paulo ad frigidius declinans. At si ita quum sit,
consistentiam siccā habeat, terrestris sit, ac citra morsum
desiccet, est necesse, & corporis meatib⁹ illini, sic vt diffi-
H culter eluantur. Huius generis medicamēta sunt plurima
quæ exquisitè sunt lota, vt amylum, pompholyx, cerussa,
calx, cadmia, terra Cretēsis & Cimolia, alica, Samius aster,
terra fullonum, gypsum, lupinus iam commansus, canca-
ni radix, pinearum vesca pars aqua macerata. Porro quæ

dam eorum nō solùm terrea funt,fed natura etiam aqueæ quædam etiam aëris non parum habent : tenacia tamen funt omnia,& idcirco emplaftica. Duplex enim eft medicamentorum emplafticorum natura:altera,enim eft exquifitè terrea & ficca:altera verò tenax eft omnino: mifta verò ex aqua atque terra,& plerūque etiam aëre,vt oleū dulce fine fale paratum.oūi quoque album ex eifdem quodā modo eft miftum:magis tamen terreum eft quàm oleum: quin & cafeofa lactis pars emplaftica eft, tenérque ac recens compactus cafeus,& fuilla pinguedo,!& cæteræ quoque pinguedines,quæ nullam adhuc acrimoniam contraxerunt,emplafticam meatuum facultatem obtinent :& magis etiam,quo ficciores ac magis terreæ fuerint. huiufmodi etiam eft elota cera dulcis : eftque ad id accommodata quæ ex magis aqueo melle,& minimè acri fit facta : nam amara ab emplafticis clarè fecluditur. Gluten libris agglutinandis idoneum, emplafticum eft: gummi, myagri femen,defrutum valde : triticum,fefamum, & fefaminum oleum,& eiufdem herbæ decoctum, fordes ex palæftra,farcocolla, tragacantha. Atque emplaftica quidem medicamenta huiufmodi inter repellentia & abftergentia medium locum tenent.

De medicamentis purgantibus,

Cap. XLI.

Quemadmodum in faporibus diximus, nullum propè eorum alienæ qualitatis expertem effe,ita in medicamentis exiftimandum eft,multas diuerfi generis fubftātias effe miftas.oftenfum quoque eft, attractiones proprietatibus qualitatum quæ in fubftantiis funt,perfici: idcirco purgantia medicamenta fuccis qui attrahuntur, familiaria & propria fint oportet,ficuti magnes ferro, quippe qui ad ferri naturam accedat,eique magnopere fpecie perfimilis fit : verùm eft quodammodo fortior, vt attrahat potius quàm attrahatur. Quin ne cnicum quidem à pituitæ natura alienum effe diffidendum eft,vt eius quoque color indicat,fed tamen calore eft pituita valentior, vt trahat potius quàm trahatur.eodémque modo granum Cnidium, fiquando à corpore noftro vincatur (id quod affiduè cnico euenit,rarius autem grano Cnidio,propter eius robur atque vim) pro purgatione fit alimentum, velut elleborus femper coturnicibus. Idcirco purgantium medicamentorum,vbi fortè purgatione fruftrātur,quædam præterquàm quòd nullam corpori noxam afferunt, etiam animanti alimentum præbent : alia verò in corruptelam & tanquam venenum conuertuntur.

De nimia purgatione.

Cap. XLII.

Nimiæ purgationes euenire folent quū purgans medicamentum tantas vires fumpfit,vt in vaforum ad ventrem pertinentium ofculis morfum fimul apertionémque multam efficiat,continentérque irritans,& conuellens corpora,vaforum vim diffoluat.Quum autem in initio modica adhuc fit apertio & imbecillitas,tum quod tenuiffimum eft,miniméque naturæ familiare, excernitur.Sed quum vtraque aucta eft,iam tunc familiariffima euacuantur : quamobrem flaua bilis primò , pituita fecundo loco,tertio loco atra bilis,poft hæc poftremus omniū in nimiis purgationibus fanguis effunditur : eft enim hic fuccus naturæ quamfamiliariffimus.ante hunc verò primus quidem qui tenuiffimus,poftrem⁹ qui craffiffimus. Si igitur medicamentum quod pituitam educat dederis, prima in nimia purgatione flaua bilis,mox atra,vltimo loco fanguis eiicitur.Si verò quod flauam bilem ducat exhibeas,pituita confequetur, tertia atra, quartus demum fanguis.quin & fi atram bilem purgans medicamentum fit,eam quidem primùm euacuabit, deinde flauam, tum pituitam,& poftremò omnium fanguinem, tanquam ex inanimis iam vafculis effluat. Quū enim vafcula non am plius in fe continere alios fuccos præ imbecillitate poffunt,eorum verò ora reclufa fuerint,nec irritare medicamentum definat,nec familiarem præterea fuccum poffit attrahere, neceffe eft reliquos eo ordine quem diximus excerni.

De facultate purgante,

Cap. XLIII.

Purgans facultas duo fignificat,vnum commune omnium,quæ quouis modo animalis excrementa expurgant : alterum quod per excellentiam de iis dicitur quæ aut per vomitum aut per ventris deiectionem purgant. Eft autem eiufdem generis cum his purgationibus tum ea quæ per nares,tum ea quæ per os fit;infufis videlicet in nares medicamentis, aut ōs colluendo, aut mandendo; quæ omnia vnico nomine comprehendentes, ἀποφλεγματίζοντα, *hoc eſt pituitam educantia* , & eorum facultates apophlegmaticas nominant . Eiufdem cum iifdem funt generis quæ vuluæ admota expurgant : nam quæcunque dixi,ea attrahendi vim habent omnia: alia vnum quempiam fuccum, alia duos, aut etiam plures : idque eft illis commune,veluti quæ craffos lentófque humores extenuare,vrinam ciere poffunt,aut excreationibus ex pectore pulmonéque eiiciendis auxiliari : & quodammodo purgant illa quidem, fed tamen non vt prædicta nominantur,verùm partim vretica,partim menfes prouocantia,hoc à fuperioribus differentia quòd non æquè vt illa vim ad familiares fuccos attrahendos habent. ex quo fit vt in his quoque fermo nofter alterius diftinctionis indigeat : eáque erit huiufmodi quæ in peffis, aut fomentis, aut quouis fimili modo vtero admouentur, ea duplici ratione agunt : alia nanque folùm calfaciendo prouocant; alia facultatibus, quas attractrices & purgatrices nominant,quas trahendorum familiaritate peragere attractiones demonftrauimus.Quæ bibuntur vt fanguinem attenuent,& meatus obftructione liberent atque aperiant, ea facultate attractrice vacuationem non obeunt: ac priora quidem eiufdem generis funt cum purgantibus : fecunda verò cum his quæ lac & femen gignunt,de quibus paulò poft verba faciemus.

De medicamentis ad tuffim pertinentibus,

Cap. XLIIII.

Bechica medicamenta dupliciter funt nominata , partim quia tuffim prouocent,partim quia fedent.maximè verò contrariæ funt eorum facultates : aliorum enim natura attenuans eft,aliorum incraffans. attenuandi autem vis in calidis & tenuium partium fubftantiis eft fita: incraffandi verò in frigidis,& quarum craffæ funt partes. harum verò materiam fuprà memorauimus.

Ex Zopyro,de medicamentis quæ humores ex ore,naribus,& oculis trahunt,

Cap. XLV.

Humorem ex ore trahunt tum commanfa,tum liquata,pyrethrum,pontica radix,itémque polii, lapathi, cappareos,halicacabi, chamæleontis, ficuum pinguium decoctum,teda,mel,paffum,papauer, abfinthium, origanum,radicula,vua paffa fine acinis, aut alia eodem modo,cachry,napi,elleborus albus, elaterium, thymum, fal, omphacium,anifum,piper,mify,æs vftum, granum Cnidium,atramentum futorium,chamelæa, lauri baccæ, cedria,fulfur,elelifphacus, cinnamomum, acanthi fructus, balfamum,anemone, panaces, nafturtium, ammoniacū, fandaracha,fæx arida combufta.E naribus educunt hæc: elaterium,piper,betæ fuccus, & corticis radicis cyclamini,mel paffum,thlafpi,granū Cnidium, anagallis, irinum vnguentum,anemona,ranunculus, cedria , expreffio nucum amararum, veratrū album, ftruthium, omphacium, marrubium, hederæ tenera folia. quædam verò horum fternutamentum quoque excitare confueuerunt. Ab oculis verò trahunt humores,mel,hyffopū, oleum vetuftum, anagallis,id quod falis pinguedinem vocant(quam aliqui falis fpumam nuncupant) laurinum vnguen, nardum, cafia, cinnamomum, coftus, liquor papaueris, & fagapeni, folii fuccus ,itémque dauci, apii, punicorum, amygdalarum,marrubii,ellebori albi, ponticæ radicis, anemones, rutæ,& magis etiam agreftis : caftoreum, lapis hæmatites,atramentum futorium, flos æris , adeps anferinus, æs cōbuftum, fel,myrrha, chalcitis Ægyptia,fulphur ignem non expertum,alumen fciffile,fæpiæ tefta cremata,myfi, vrina, thuris cortex, fcillæ pars quæ tomentum appellatur, decocta,ammoniacum,nycticoracis cerebrum, fanies hircini iecoris,falicis lacryma,omphacium, fquama ftomomatis.Per aures euocare videntur,mel,piper,* mi

ſtum, libanotis fructifera, metopium; oleum ex nuci-
bus,vrina bubula,fel taurinum,mercurialis,betæ ſuccus,
& radicum capparis,& agreſtis rutæ,& cnidii grani:capri-
fici liquor,bdellium,caſia, galbanum, veratrum album,
ſerpyllum,atque omphacium.

Galeni,de medicamentis obſtructione liberantibus,abſtergentibus,& attenuantibus, Cap. XLVI.

QVod emplaſtico contrarium eſt,id meatus repurgãs
aut obſtructione liberans appelletur: quemadmodũ
ipſum emplaſticum non ſolùm ita vocatur,ſed obſtruens
quoque dicitur.Fuerit autem id, ſicut actione contrariũ,
ita & corporis natura,neq; viſcoſũ, neq; morſus expers,
ſed & nitroſum,& tenuium partium:ratione enim maio-
ris minoriſque differunt inter ſe, genere ſubſtantiæ non
diuerſa,tum emplaſtica ab iis quæ ſordem nutriunt, tum
meatus expurgantia ab abſtergentibus.nam quæ in ſuper
ficie ſordem auferũt,ſiue in cute,ſiue in vlceribus,ea abſ-
tergentia nominantur: quæ verò meatus etiam expur-
gant,ea tenuiorum ſunt quàm hæc partium; & emplaſti-
cis contraria,& idcirco obſtructione liberãtia, & meatuũ
expurgantia vocantur:ſuntque hæc nitroſa & amara.Quæ
verò cuti extimæ imponuntur,ea ſolam nitroſam quali-
tatem exquiſitam poſſidere debent ad ea quæ dicta ſunt
peragenda:quæ verò intrò in corpus aſſumuntur,ea quã-
uis aliquid adſtrictionis adiunctum habeant, poſſunt ta-
men ſic quoque magnos meatus,cuiuſmodi ſunt in viſce
ribus,purgare atque abſtergere.foris enim meatuum par-
uitas prius ab adſtrictione occluſa quàm expurgari probè
queat,non etiam inde in altum abſtergentem ſubſtantiã
recipit,neque expurgatur. at viſcera quæ maximos in ſe
meatus habent,maius commodum ex vaſorum corrobo
ratione capiunt quàm ex oſculorum exiguitate damnum
ferant.proinde abſinthium intus repurgare poteſt, foris
non item,quippe quod ex amara acerbáque facultate eſt
compoſitum. Quæcunque ergo nitroſa & amara compe-
riuntur,ea meatus omnes poſſe expurgare cognoſcito. at
ſordes vlcerum,aut etiam cutis,nõ hæc ſolùm, ſed & quæ
minoribus viribus ſunt,auferre poſſunt: qualia ſunt dul-
cia,quæ tenuium ſunt partium,vt puta mel. Quæcunque
enim obſtructionem tollunt, eadem quoque abſtergent:
at quæcunque abſtergent, ea non omnino obſtructione
liberant.eadem verò & obſtructione liberant, & ſordes
repurgant.

Quæ obſtructione liberent,& expurgent, Cap. XLVII.

ANagyri ſicca folia,eiúſque radicis cortex, agaricum,
vrticæ ſemen,amarantum,amygdala amara, ipſáque
arbor,ampeloprafum,adiantũ,radix ari,acanthi vel melã
phylli,vel pedærotis radix,pulegiũ,dracũculus,dauc⁹ qui
paſtinaca dicitur, & poti⁹ agreſtis, gẽtianæ radix multũ:
helenii radix,eryſimi ſemẽ,cicer,agreſte cicer,eupatoriũ
herba citra inſignẽ calorẽ,thymũ,caricæ pingues,ſopyrõ,
nepita, naſturtii ſemẽ & folia validè:caſia, prunorũ gum
mi,betonica,crocodilii radix, cyclaminum; ſpinæ albæ
radix,libanotides tres,melanthium,medii ſemen, papa-
uer cornigerum,myridis radix, ononidis cortex,oxyacã-
thi fructus,periclymeni fructus & folia,ruta,peucedani li
quor & radix,filicis radix,& thelyptereos,cucumis, pepo,
ſphondylii fructus radixque,cyperi folia, & ſumma ger-
mina,ſtœchas,teucrium,chamædrys,chamæpitys,chamæ
ciſſi flos,cæteráque omnia in quibus amaram qualitatem
excellere dictũ eſt:nã & nitrũ ipſum, & aphronitrũ quod
nitri eſt ſpuma,& ſalis ſpuma,& ſal,& lapis Æthiopicus,&
ſeriphũ& abrotonũ,& reliqua hui⁹ generis cũ cibo potúq;
aſſumpta eandem vim obtinent:protinus enim his ineſt,
vt craſſos lentóſque humores extenuandi vi prædita ſint,
ſicut emplaſticis omnibus craſſos lentóſque corporis ſuc-
cos reddendi: quamobrem lentis ac pituitoſis thoracis,
pulmoniſque lentæ pituitæ, aut puri incidendis & atte-
nuandis,& educendis,aptiora inuenire alia ante hæc me
dicamenta non queas:iiſdem quoque iecoris obſtructio-
nes expurgabis,& verò etiã lienis,quæ modicæ fuerint.
nam quæ maiores ſunt,eæ vehementiora medicamenta
deſiderant,vt capparis corticem,radices tamaricis,ſcolo-
A pendrii radices, & item herbæ quam aſplenum nomi-
nant.

Quæ abſtergant, Cap. XLVIII.

ABſtergent autem omnia quæ meatuum obſtructio-
nes expediunt,craſſóſque humores incîdunt, & quæ
nunc dicentur,vt ſtercus caprillum vſtum, & ignem non
expertum,teſta omnium dura teſta intectorum, ſepiæ te-
ſta, echini vtriuſque combuſti cinis,ſerum lactis,mel,de-
coctum verò mel minus:alyſſum,vitis agreſtis racemi,cul
tæ verò minus:albæ vitis quæ & bryonia dicitur,radix,ni
B græ verò eſt imbecillior. amygdalæ verò quibus veſci-
mur,& ipſa arbor, vtraque anagallis valde: androſæmi,
quod hyperici ſpecies eſt, & quod dionyſiadem vocant,
folia,anemonæ,anthyllides ambæ,aparine,argemona, a-
riſtolochia longa,arctium verbaſco ſimile,plantaginis fo
lia,& magis ſicca,arum,corruda, vua agreſtis, aſphodeli
radix,atriplicis fructus,abſinthii ſuccus,bulbus illitus, da
maſonium,dipſaci ſpinæ radix,ebenus; veratrum vtrun-
que,helxine (quæ etiam perdiciũ vocatur) ſalicis liquor,
C arundinis vallaris radix cum foliis abunde, & citra acri-
moniam:eiúſque folia modicè, & eius cortex combuſtus
modicè:centaurium minus,eiúſque ſuccus,ricini fructus,
minus verò folia:braſſica agreſtis magis quàm ſatiua,ere-
thmon,hordeum modicè:lilii folia, & radix trita modi-
cè:fabæ caro modicè,lapſana illita modicè, lichen in pe-
tris naſcens, violæ albæ totus frutex,& radix, & magis e-
tiam flores,& inter hos aridiores: leuce arbor, lotus ſiue
trifolium, lotus agreſtis, meum, narciſſi radix modicè,
nymphææ vtriuſque radix,panacis herculei cortex radi-
D cis modicè,pix, platani cortex vſtus,meliſſophyllũ,mar-
rubium illitum,propolis modicè,vlmi folia, cortex verò
atque radices magis,ptiſſana, eámque crudam læuigant,
& mancipiorum faciem illinunt ii qui ſeruos diuendunt,
vt pallorem qui in eorum cute eſt, abſtergeant. terebin-
thina verò magis quàm maſtiche,ſagapenum modicè,ſe
ſamoides maius,ſeſamoides albi ſemen, ſideritis vtraque
modicè:cucumis,pepo,magis verò quàm caro, ſemen &
radix arida,cucumeris agreſtis radix,myrrha, ſtruthii ra-
dix,beta,tithymali,& eorum liquor magis,tragii Creten-
ſis folia,& fructus,& lacryma,hyacinthi fructus, verbaſci
E folia modicè,& præſertim cuius flores aureo colore ruti-
lant,phu,chamæpitys,chamæſyce,chelidonium valde:æ-
rugo,cum multo verò cerato citra mordicationẽ abſter-
get.alcyonia omnia,armeniacum, terra Selinuſia, Chia,
Samiáq;,modicè,itémque Cretica, cadmia; pumex ignẽ
non expertus,& vſtus.ſpuma argẽti modicè,lapis Æthio-
picus,lapis Arabicus,Smiris abunde. teſta figulorum, &
magis clibanorum,cornu ceruinum & caprillum vſtum.

De iis quæ vrinam cient,
F
Cap. XLIX.

QVVM plurimam ciere vrinam velimus,medicamẽ-
tis antedictis non admodum vtendum eſt, ſed quæ
acriora ſunt,magíſque calfaciunt.huiuſmodi ſunt apii,pe
troſelini,fœniculi,dauci,ſmyrnii,aniſique ſemẽ, ammiũ,
aſarum,acorus,ampeloprafum,vitis albæ prima germina,
androſaces,tum ipſum,tum eius fructus epotus,radix aſa-
ri,aſparagus regius,paluſtris, oxymyrſinus, & oxycanthi-
nus,bdelliũ Arabicũ,bunion,pſeudobunium,bryonia,da
phne herba,chamædaphne,& quod daphnoides vocatur,
cicer,& præcipuè arietinũ,ſerpyllum, thymum, calamus
aromaticus,carus,eiúſque ſemen,carpeſium, caucalis, co-
G ſtus,vmbilici veneris folia cum radice in cibo aſſumpta,
crocodilii ſemen, cyminum, cyperi radix, libyſtici radi-
ces & ſemen,mei radices,moly,ſpica nardi,celticum nar-
dum,xyreos fructus,radicis ononidos cortex,ruta,poliũ,
ſeſeleos radix & fructus,cucumis qui edendo eſt, & ma-
gis qui iam pepo eſt,& melopepo, ſinon, ſium, ſcandyx,
ſcordium,paſtinaca,eiúſque ſemen præcipuè, iunci odo-
rati flos,terebinthi fructus,trifolium,quod etiam aſphal-
tium nominatur,ſolani,halicacabi fructus, hyperici tot⁹
H fructus,phu radix,chamædrys,chamæpitys, abſinthium,
& maximè id quod in venis bilioſum eſt,expurgat.herba
Sabina ſanguinẽ per vrinas ciet,rubiæ radix,craſſas mul-
táſque,& quandoque ſanguinolentas vrinas mouet: ca-
pnium bilioſas & multas prouocat:eruum largius ſum-

ptum,sanguinem per vrinam educit:periclymeni folia & fructus potus in principio vrinam quidem solùm mouẽt, & longo progressu vrinam cruentam reddunt. moderata potio drachma. Cardui radix copiam vrinæ graueolentis educit, siquis ex vino elixatam bibat: quamobrem fœdũ alarum,totiúsque corporis odorem huiusmodi succũ pur gãdo curat. Onobrychidis folia sicca ex vino pota eos cũ rant quibus lotiũ ægrè it. Graminis in Parnasso nascẽtis emen vrinam mouet, melicratum, oxymeli, vinũ tenue & aqueum,dilutum vinaceorum quod fæcem vocant. Ab his autem medicamentis sanguis non solùm attenuatur, sed funditur etiam , atque secernitur non secus quàm lac: horúmque neutrum absque valido calore fieri potest.

Ex Zopyro,quæ per vrinas propriè à liene, iecore,& renibus ducant,

Cap. L.

PEriclymenon,tithymali vallaris semen, melanthium, cyminum,thymũ,albæ vitis agrestis radix, clymenũ, capparis radix,splenium,panacis semen,allium , serpyllũ, cytisus,alumen Ægyptium,malus,dracontiũ, squama ferri, heliotropium , sisymbrium , aristolochiæ radix,origanum,polium,colocynthis agrestis , bryonia, cyclaminus, æris ramenta vino diluta,asplenum,portulaca,dilutum vini , in quo marinus scorpius fuerit suffocatus. Ex iecore verò per vrinas ducunt hæc , viticis semen,dauci folia, & fœniculi,itémque balsami,centaurii,& capni , & pæoniæ niger fructus,anisum tostũ,palmulæ ossa,lauri folia,symphytum,hypericon,hypnicon,absinthium,bunium,pseu dobunium,smyrnium(quod alii hipposelinũ vocant)peu cedanum,anagallis,mentha , œnanthe,pŏtica radix,thus, liquor silphii,eryngium,heracleoticum,nux,hordei dilutum. A renibus verò per vrinã trahit helenii semen, & apii,piper,papauer,pastinaca,marrubium,cnicus,libanoti dos semen , & gladioli qui in tritico nascitur , radicum bryoniæ cortex,gramen , defrutum,oua , sepiæ,fulfur,album cicer.

Ex Galeno,de iis quæ pectus atque pulmonem repurgant, Cap. LI.

QVoniam verò hæc calida sunt,ideo puris ex thorace excretioni ea omnia sunt aduersa. quod enim serosum est,id ad se trahere renes anticipant: quod verò coactum est atque exiccatum, non ita facilè expuitur. quamobrem eiusmodi medicamẽtum incidendi vi præditum esse oportet:sed non tamen insigniter calidum , ne vehementer exiccet:atque eiusdem vtilitatis causa cum sorbitionibus & potionibus humectantibus dari postulat. huius generis sunt ea omnia quæ obstructionẽ liberare antè descripsimus:& præterea,tota nux pinea viridis,nuces piceæ, butyrum , chrysocomes radix ex melicrato, castoriũ super carbonibus suffumigatum,& per inspirationem attractum.id enim affectiones frigidas & humidas, quibus pulmo & cerebrum obsidentur, iuuat vel maximè: spica nardi fluxiones capitis & thoracis exiccat.

Ex Zopyro,quæ ex pulmone educant,

Cap. LII.

EDucunt etiam è pulmone eclegmata quæ dari solent, & catapotia,& semen vrticæ,lini, dauci, papaueris nigri,thymi,hederæ albæ,succus raphani,sinapis,anisũ,sesami,nasturtii,erysimi,scillæ,erui,cucumeris,melanthii, pi peris,rutæ,polii,cinnamomum,arum, dracõtium,costus, nardum,sulfur,myrrha,lauri baccarum pars interna , cortex radicis capparis, amygdalæ amaræ , pæonia, castoriũ, abrotonum, lactucæ liquor,thapsia, styrax, bdellium, silphium, vua sine acinis,pineæ nuces paruæ, omphacium, aristolochia,galbanum,marrubium,eryngii radix,centau rium. eiusdem vsus causa bitumen in suffitu adhibetur, sandaracha,hordeacea farina,resina,scilla arida,erysimũ, oleum cedrinum,elaterium, cucumeris, centaurii & fœniculi semen:faciúntque accommodata ratione fomenta leporis pili,myrrha,cucumeris succus , serum lactis capræ pecudísque in testis igni candentibus.

Ex Galeno,de iis quæ renes expurgant,

Cap. LIII.

QVæ renes expurgant,ipsa quoque incidentia sunt,verùm larga humiditate non indigent. apta verò ad id sunt tum incidentia omnia quæ prædiximus,tum verò etiam siccæ plantaginis radices & folia,& magis etiam fructus:asparagus myacãthinus,& maximè radices,&semen; glycysides radix,cicer,& amygdalæ.

De rarefacientibus,aperientibus,condensantibus, & stipantibus;

Cap. LIIII.

RArefacientia atque aperientia videntur illa quidẽm vicina esse prædictis,quæ extergere,incidere,obstructiones tollere, & diuidere diximus , sed tamen non sunt omnino similia : horum igitur ante omnia distinguenda notio est,tum eorum sic inquirenda substantia. Quæ cutis meatus reserant,rarefacientia vocant:quæ vasorũ oscula,aperientia. quin & ex iis quæ illis sunt contraria, quæ meatus contrahunt, condensantia nominant. quod verò oscula occludit,id non iã proprio vllo nomine appellant, sed magis generalibus vt contrahens,claudens,stringens, & obstruens.Porrò talis est vtriusque natura : rarefacientium quidem modicè calida,& minimè desiccans,& crassarum partium:aperientium verò,crassarum partium & acris:his autem contrariorum,condensantium quidem frigida,at non terrena,nec aërea,sed potius aquea:eorum verò quæ osculorum apertiones occludunt , crassarum partium & frigida.Exempla horum sunt, rarefacientis quidẽ naturæ chamæmelum,& althæa,& oleum,quod ex iis paratur : nec minus quod ex agrestibus cucumeribus conficitur, atque etiam vetus. eiusdem etiam notæ est abrotonum vstum,& onobrychis.Aperientis facultatis sunt quæ acria & terrea sunt omnia , vt cyclaminus , anemonæ omnes,sesamoides albi semen, allium, cæpa,fel taurinum, vnguentorum omnium crassarum partium & calidorum subsidentia,quale est irinum & amaracinum, quæ vtique obcæcatas hæmorrhoidas aperiunt. Porrò quæ vteri os ab inflammatione,aut scirrho,aut ariditate occlusum aperire dicuntur,ex accidenti,non autem primo & per se hæc habere vim censentur.eorum verò quæ iis sunt contraria, condensantia quidem constant ex aqua frigida , semperuiuo,portulaca,tribulo viridi,psyllio, herba quam muris auriculam vocant,lenticula palustri,& vno verbo,quæcũque refrigerant,nec exiccant.Proinde & mandragora , & cicuta,& altercum, & papauer (ipsas nunc herbas dico) si quis modicè eis vtatur,condensandi vim habent: sin liberalius,non modò condensandi,sed & obstupefaciendi : si verò etiam plurimùm,non solùm obstupefaciendi,sed etiam necãdi.at eorum quæ aperientibus aduersantur,substantia,quum crassarum sit partium, & frigida,est omniũ adstringentium,quibus non sit acrimonia coniuncta. horum materiæ quæ terrena frigidáque est , exempla prius dicta sunt nobis.Quæ verò medicamẽta frigida sunt, aut æquè aut amplius,sed substantiam aqueam fortita sunt,ea debiliter & contrahunt & constringunt,id quod eis propter mollitiem vsu venit:quocirca tenues meatus in vnoquoque corpore contrahunt & condensant:cæterùm totũ instrumentum vndequaque constringere non possunt: quamobrem talia meritò sunt condensantia, stipantia tamen non sunt. Intellige autem me nunc stipantia dicere quæ sensibiles excretiones cohibent. atque hæc quidem huiusce sunt temperaturæ & facultatis:at rarefacientia,& modicè & citra molestiam calefaciunt.

Quæ sudorem moueant,

Cap. LV.

NEpita per se arida sumpta , & ex melicrato , sudores ciet,totúmque corpus siccat: onobrychisque cum oleo iuncta.

Ex Zopyro,de eisdem,

Cap. LVI.

MEdicamenta sudorem mouendi vim ab acribus aromatibus nanciscũtur : huiusmodi quoque est piper,nitrum,vnguentum irinũ,bubulus adeps,vnguen laurinũ cyprinúmque,sal,sampsuchinũ,mustũ, vua agrestis, cuminum,anisum,serpyllũ,polium,granum Cnidium, sisymbrium,chamæleo,conyza,dauci semen,ammoniacũ, marrubium,casia,galbanum , sulfur ignem non expertũ, atramẽtum sutorium,alcyoniũ,bdellium, struthiũ,pyre-

thrum,ariſtolochia tenera, lupinus, balſamũ, & ſquama æris.

Ex Galeno, de vrentibus, putrefacientibus, detrahentibus, & cicatrices inducentibus medicamentis, Cap. LVII.

SI non ſolùm calefaciant medicamenta, ſed etiam conſiſtentia craſſa fuerint, ſiquidem vehementia ſint & vrentia, corpus inſtar ignis colliquant, & cruſtas ſæpenumero ſimiles iis quæ à cauteriis fiunt, excitant: cuiuſmodi faciunt ſinapi & naſturtii ſemen, & arefacta herba, granũ Cnidium, pyrethri radix, quintum alcyonii genus, auripigmẽtũ vſtũ, & ignem nõ expertũ, lixiuiũ, miſy, ſori, chalcitis, ſandaracha, calx viua, vehemẽter: extincta verò cruſtas inducit, niſi inueterarit: nã ſi inueterarit, id nõ facit. calfacit tamẽ & colliquat etiã carnes. hederæ lacryma obſcurè adurit. Quæ verò minus calida ſunt quàm vt vrant, ea ſunt aperientis facultatis: vt aperiẽtis medicamẽti ſubſtãtia terrena ſit, & ignea vſqueadeo calida vt nondũ adurat. Si verò vehementer ſit calidum, & præterea tenuium partium, id planè ab omni mordacitate aberit, aut cum exiguo dolore carnoſas partes eliquabit. nam quod non confertim alterat, vt faciunt vehementia, quódque non ægrè penetrat, vt quæ craſſarum ſunt partium, ea latẽtem actionem obtinent: ſiquidem alterationes ſubitæ maximè ſenſibiles ſunt, itémque penetrationes quæ vi fiunt. Nã quod craſſa eſſentia eſt & vrens, id cuicunque parti inhæſerit, ſurculi ritu infixum excruciat. verùm illud cruſtas inducit perinde ac cauteria. At de quibus nunc inſtituta oratio eſt, ea cruſtas non faciunt, & putrefacientia nominantur, appellatione minus propria: nam quæ verè putrefaciunt, ſimul humectant & calfaciunt: ſed ob ſymptomatis ſimilitudinem hoc eis tributum eſt nomen, quippe quum ab vtriſque citra dolorem fiat corruptela. Cæterùm putrefacientia medicamenta ſunt, auripigmentum, ſandaracha, chryſocolla, dryopteris, pityocampe, aconitũ. Cedrea verò teneras carnes & celeriter & ſine dolore putrefacit: duras verò longiore temporis ſpatio. Sed ſunt inter ea quædam quæ propriè detrahẽtia nominant, eiſque vtuntur ad inducendam vlceribus excreſcentibus cicatricem. Sunt tamen & ipſa eiuſdem genere facultatis cum iis quæ putrefacientia nuncupantur: verùm vſque imbecilliora ſunt vt extimam tantummodo ſuperficiem quam attigerint detrahant, non tamen intimas ſubire partes queant: veluti Aſiæ petræ flos, & teſtacca omnia combuſta, modicè detrahunt & reprimunt, quæ excreſcunt. Eiuſmodi quoque ſunt echini vtrique cum toto corpore combuſti, & lapis hæmatites aridus læuigatus, & in pollinem redactus, itémque ærugo, & cæruleum, & ſquama æris, & chryſocolla, quanquam nec talia ſunt ipſius facultatis re vera cicatricem inducentis: ſiquidem quæ ſunt huius facultatis, neque detrahunt carnem, neque eliquant, ſed indurare & ſiccare ſunt apta, vt alumen, vt galla immatura, vt æs combuſtum, & maximè lotum: nam quod lotum non eſt, quidpiam detrahens obtinet, quemadmodum etiam ſquama æris: quod autem lotum eſt, omnibus medicamentis cicatricem inducentibus longè præſtat. Debet enim id quod probè cicatricem inducturum ſit, modicè adſtringere atque ſiccare. Quamobrem ſpinæ Ægyptiæ fructus, & mali granati putamina ſicca, & cætera omnia quæ ſunt generis eiuſdem, medicamenta ſunt ad cicatricem inducendam accommodata.

Zopyri de eiſdem, Cap. LVIII.

VLcus in ſumma cute inducunt rubi canini folia, betæque, & ranũculi, allium, pulegium, hyſſopum, origanum, ſepiæ teſta, aſphodeli radices, & capparis, & veneris vmbilici, itémque hippocampus vſtus, apii ſemen, cæteráque ſalſa, acria, & amara, quæcunque poſſunt, vbi admota aut illita fuerint, ſimilia permanere diutius. Inter adurentia verò numerari videtur cantharis, pityocampe, bupreſtris, calx viua, diphryges, fæx cõbuſta, acetum, anemone, quæ puniceo flore eſt, allium, ranunculus, cinis, & magis ficulnus, nitrum toſtum, æs vſtum, alumen, combuſta buccinarum teſta, mænularum caput, chamæleon animal, auripigmẽtum, cachry, vua agreſtis, ſeſamoides.

Putrefacientibus adnumerantur quædam horum, & præterea veratrum nigrum, elaterium, cucumerum agreſtiũ radix, vua, liquor, ſquama æris, ochra, portulaca, papaueris liquor, mandragora. eadem quoque nomas in vlceribus & cruſtas quas vocant, ſiſtunt.

Galeni de attrahentibus & repercutientibus, Cap. LIX.

ATtrahentes facultates ſunt quæ ex alto vehementius extrahunt: repercutientes verò quæ in altum vicinos eiſdem ſuccos repellunt. eſſentia illis calida tenuiúmque partium eſt: his contrà, frigida, & partium craſſarum: ſiquidem calor perpetuò attrahit, frigus verò repellit. Verùm quod partium tenuitatem habet cum calore coniunctã, trahit vehementius: quod verò cum frigore craſſas habet partes, cuiuſmodi eſt adſtringẽs, id violentius propellit: quamobrem ex vehementia actionis vtriſque eſt impoſitum nomen. ac materia quidem adſtringentiũ eſt planè perſpicua: attrahentium verò eſt huiuſmodi: anemonæ omnes, vtraque anagallis, dictamnum, cicer, agreſte cicer, thapſia violentè, cyclaminus, narciſſi radix, xyreos, aut xyridis radix, & magis fructus, gladioli radix, & præſertim ſuperior, propolis validè, pycnocomi radix, & fructus, & folia, fermentum. Stercus omne attrahẽtis quidem eſt facultatis, ſed non exigua ineſt differẽtia: nam columbinum abundè trahit, ex æquo autem vtrinque ab hoc receſſerunt, ad calidius quidem anſerinum, ad frigidius verò gallinaceum: ab hoc etiam magis ſuperantur humanũ & ſuillum. Caninum verò ſimile eſt medicamentis extergentibus, & præcipuè ſi oſſibus veſcantur. Crocodilorum quoque terreſtrium ſtercus id etiam exquiſitius facit. Iam & ſagapenũ attrahendi vim habet, Cyrenaicúſque ac Medicus liquor, & ſiquis alius eſt qui ſit his ſimilis: ſilphii itẽ liquor & radix, ſpartum quo vites ligant, eiúſque fructus, & virgarum ſuccus egregiè trahit: terebinthina præ cæteris reſinis, tragii Cretẽſis folia, fructus, & lacryma, euphorbium, ſulfur, ſtercus boum, & præſertim eorum qui eruũ comederunt. Quædam autem qualitatis proprietate attrahunt, hoc eſt, totius eſſentiæ ſimilitudine, hæcque calida eſſe omnia neceſſe eſt: nam inter ea quæ ſimilis eſſentiæ ſunt, quod calidius eſt, id trahit potentius, vtpote quod ſimilitudini calorem auxiliarium aſſumpſit. nepita quoque attrahit illita, & coſtus cũ eo confricatus, humores ex imis partibus trahit. viſcum validè trahit, nec tenues ſolùm humiditates, ſed etiam craſſiores, eáſque diffundit, & per halitum digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. LX.

VIcinæ inter ſe ſunt facultates quæ ea quæ in alto ſunt attrahunt, & quæ attracta diſcutiunt. Quæ nanque trahunt, eæ etiam omnino diſcutiunt: quæque diſcutiunt, eædem etiã trahunt: ſed in medicamentis attrahentibus, vis attrahens excellit, in diſcutientibus verò diſcutiens. Cæterùm materia diſcutientium eſt hæc, abrotonũ, agaricum, ageratum, adiantum, ægilops, vrticæ ſemen & folia abundè, acanthi folia, ſambucus & ebulus, alyſſum, ammium, anagyri folia, & magis ſicca, & radicis cortex, androſaces, anthemis, vel chamæmelũ, aniſi ſemen, canina braſſica illita validè, argemone, ariſtolochiæ radix, & magis rotundæ, haſtulæ regiæ radix, & magis eius vſtæ cinis, atriplex leniter, bulbus, buphthalmũ potius quàm chamæmelum, herba Sabina, quã pro cinnamomo quidã duplicem imponunt: muſcus (cui ſplanchno etiam eſt nomen) daucus herba foris impoſita, eiúſque ſemen magis: hibiſcus, vel althæa (eſt autem agreſtis malua) eius etiã radix & ſemen eodem modo faciunt: oleũ dulce peruetus, oleũ ex lychno, cicinum, Sabinum, raphaninũ, & quod ex liquida pice conficitur: his omnibus cedrinũ præſtat, helxine, thapſia, cannæ vallaris cortex vſtus abũdè: caſia, ricini fructus, folia, radix læuigata, & oleũ quod ex eo fit, crocodilii ſemen & radix, cyclaminus, cytiſi folia, ladanum, lampſana illita, lapathium modicè, leontopetali radix, leuces fructus, libanotides tres, mercurialis, malua agreſtis: hortenſis verò eſt imbecillior, earúmque validius eſt ſemen. eſt etiã validior quæ anadendromalache vocatur, maſtiche Chia, magis verò Ægyptia, mel, perſicæ ger-

mina & folia,citrii ſemen & folia , nereum , aut rododaphne ſuperdata,xãthii aut phaſgani fruct⁹,xyreos,aut xyridis radix,& magis etiam fructus,gladioli radix,& ſuperior maximè,primæ ficus,onobrychis, opobalſamum citra inſignem caliditatem,liquor Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix , opopanax , paronychia abundè,peucedani liquor,ruta,pix,meliſſophyllon,marrubiũ, illita:ptarmicæ frutex,pycnocomi radix, fructus & folia, cataplaſma ex pane magis quàm quod ex tritico fit , fermentũ,radicula,eiúſque ſemen,agreſtis radicula, terebinthina magis quàm maſtiche : & magis quàm hæc , larinx: maſtiche Ægyptia,oleum roſaceum, rhodia radix, ſordes è ſtatuis,ſordes ex gymnaſio,ſampſuchus, cucumeris agreſtis radix,& elaterium,ſium,ſiſymbriũ, myrrha,ex caricis acriores,ficus caprificorũ,fici domeſticæ,prima ficus,beta ſine caliditate:alba autem eſt validior : Cretenſis tragii folia, fructus,lacryma, galbanum,ocimũ ſuperdatum,ſal vſtus magis quàm non vſtus,& magis etiam ſalis flos,ſalis ſpuma,nitrum,nitri ſpuma,omnia alcyonia, terra Samia, faba modicè,altercum,cinnabaris, chryſocolla, caſeus ex acido lacte modicè, butyrum modicè,coagulum, ſtercus omne,multum,œſypus modicè, carnes viperarum validè: quoniam verò ad cutim excrementa exigunt, efficitur vt in quibus mali ſucci redundant in corpore, ingens vis pediculorũ exoriatur. adeps leoninus magis digerit quàm alii qui in quadrupedibus inſunt : taurinus verò minus : ſuillus adeps citra morſum : vitulinus verò minus : hoc quoque magis bubulus. Adeps porrò qui inueterarit, magis quàm ipſemet recens:oſſa combuſta abundè,lanæ crematæ,echini vtriuſque cinis.

Zopyri,quæ adſtringunt,
Cap. LXI.

ADſtringunt verò myrti folia, itémque oxymyrſines, malus, rubus, oleaſter, oliuæ cultæ rami, roſæ,vitis, lentiſcus,verbaſcum,cupreſſus,ſemperuiuũ,papauer,ſempermanens,Punicorum flores,balauſtium,aloë,Cyprium ſpodium, vrtica, hypociſtis agreſtis, achrades,acini,pira, mala,crocus,althæa, aſtragali radix, & verbaſci , clauiculi vitis,myrti baccæ,meſpila,terebinthi fructus,dryopteris, corna,ephemerum, glans quercina, agreſtis lapathii fructus , altercum , & pæoniæ rufa grana , caſtaneæ , hedera, nymphæa, palmulæ crudæ melius , earúmque flos & caulis,papaueris radix,oui vitellus aſſus,acaciæ expreſſio , faba Ægyptia,paſtinaca,ferulæ pollen,paliurus,caudæ equinæ radix, Lyſimachia herba, alumen, ſanguis concretus, cyperis,œnanthe,braſſica percocta,leporis coagulũ,ſpongia combuſta,ononis,ſuber,rhamnus,piceæ cortex,pinique & fructus, myrica, rhus quo veſcimur , vinum auſterum,mari non miſtum,vinacea. Adſtringũt quoque nonnulla eorum quæ cruſtas inducunt, vt diphryges, chalcitis,miſy,cadmia,vſtum æs,à quibus defluxio omnis,præter vrinæ defluxum,cohibetur & comprimitur.

Quæ res per halitum digerunt,
Cap. LXII.

AD digerendum verò illita aut perfuſa valent , aſphodeli radices, & vitis Chironiæ nigræ , & archezoſtis, quam ampelin quidam , alii madonium viſcum vocant, & viticis,& cucumeris, & magis etiam agreſtis, & capparis, & anemones puniceum florem habentis , & chamæleontis,& fœniculi : itémque thapſia, anthericum,cyperus,apium,hedera alba,lapathium agreſte,altercum,aſparagus,braſſicæ & folia & ſemen,paſtinaca, trichomenes, amomum, naſturtium , iuncus odoratus,gladiolus , nardus,ocimoides,echion,ammoniacum,coſtus,piper,pulegium,arum , farina triticea , hordeacea loliaceáque , ſulphur quoque,nitrum, eruum, pæderos , teſticulus herba, omphacium,omnis cinis,recrementum,balſamum,lepus marinus,lapis Aſius,helichryſum,abſinthium læuigatum, ſerpyllum,ſinapi , ſiſymbrium aquatile, mentha, conyza, nepita, glans vnguentaria , vua taminia , pumex, ſquama æris,ſtyrax,cucumis agreſtis , ranunculus , rhinæ marinæ combuſtum corium, ſtruthium,balſamum, lactuca agreſtis,propolis , alcyonium, marina aqua, thuris cortex,raphanus,mel paſſum , panaces, heraclium , ſtrigmentum, ſordes ex palæſtra, ariſtolochia, fimus muris, cuminum, cochlea cum teſta læuigata,abrotonum, cancrorum integumentum,ariſarum,lupini pollen,gluten taurinum,verbaſcum,ſeſamum,melanthium,meliloti ſemen, cæpa,polium,eryſimum, bulbus , & magis etiam in aqua elixatus, naſturtium, oleæ Æthiopicæ lacryma, chryſocolla,veratrum album & nigrum,ſeſamoides, marrubium, thymũ, abſinthium,rubus caninus,aſphodelus,hypericon,reſina, lichen in petris naſcens,piper,faba Græca , fœnumgræcũ, atriplex, albæ violæ folia , origanum,heranthemon , ſalis ſpuma , ſal , myrrha , terra halmyritis & ampelitis , cedri baccæ,nuces,beta alba, excrementitia pars ſilphii , balſami,ſagapeni, & panacis,piſſelæum , eboris deraſio , itémque argenti,auri, æris, aluminis Ægyptii, Pontica radix, pinguium ficuum decoctum & dilutum,fel bubulum,defrutum lycium,malus,porrum,anthemon,gypſum,ſauridion(quam cardamida vocant)lingua canis,herba quam plantaginem appellant,caro bubula caprilláque : hordeũ, & olyra combuſta,alga,oleum,lana,pinarium vſtum,acetum,tedinum,ladanum,orminum, anthile , cortex fabæ, plumbago, granum Cnidium,heleniũ,artemiſia, narciſſus,adiantum,ſquama ferri,cyclaminus,bubulus ſanguis, & ſuillus eodem modo:rubrica ſinopica, ſandaracha non læuigata,ochra,fæx aceti & vini combuſta,furfuris decoctum & dilutum,& ipſum quoque furfur, calx , atramentum ſutorium,ſmyrnium,ſory,fimus columbarum, hirundinis,gallorum,murium, lapis pyrites , combuſta vngula equi,bouis,aſelli:libanotis quæ fructum non fert,vmbilicus veneris,chamæſyce,micæ quibus veſtes tinguntur,orobanche,coracini marini caro,& ſiluri quoque ſale conditi,colocynthis agreſtis,parthenium vel perdicium. Atque hæc quidem omnia quo ordine deſcripta ſunt, ad diſcutiendum valent : ſed ſimul etiam concoquunt aliquid, quod alio in loco ſit,& quæ in locis ipſis habentur,accõmodatè pertractant:quamobrem & concoquunt,& diſcutiunt,& eorum nonnulla attrahunt,& ſudores mouent, & aperiunt: quocirca diuidere etiam poſſunt. ſquamas verò maximè educunt ariſtolochia,atramentum ſutorium, ſilphium,ſiluri caro,& leporis coagulum.

Galeni de facultatibus lac gignentibus,& menſtruas purgationes prouocantibus,
Cap. LXIII.

FAcultates quæ lac efficiunt , partim in medicamentis tantùm,partim etiam in alimẽtis ſunt. In medicamentis, vbi ſuccos pituitoſos calfacientes in ſanguinem commutamus:in alimentis autem,ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine,quum videlicet boni ſunt ſucci, & modicè humida & tepida caliditate,quali eſt etiã lac, ſiquidem ſanguis particeps eſt caloris,qui animali cõmoderatus: magis verò quàm moderati,flaua bilis,vt frigoris particeps eſt pituita:in medio verò pituitæ ac ſanguinis eſt lac,quantum ad calorem attinet:non tamen pari interuallo ab vtroque recedit,ſed longius abeſt à pituita , propius accedit ad ſanguinem. Quum ergo minus quàm expedit, lac ad vbera peruenit,velis autem copioſiorem venire,tum ſanguinem contemplator:aut enim minor eſt quàm par ſit , aut certè peior. Itaque is qui parcior ſit,vniuerſam victus rationem humectantem calfacientémque expoſcit :qui verò eſt peior,ſi billioſus fuerit,in primis purgationem , mox eũ victũ quem modo diximus:ſin pituitoſus, medicamẽta exigit excalfaciẽtia,aut primo aut ſecũdo ordine, non tamẽ exiccãtia: ſed potiora ſunt ea quæ non tantùm ſunt medicamenta,ſed & alimenta,vt eruca,vt fœniculũ,vt anethũ, ipſas inquam herbas adhuc virentes & humidas:nam ſiccæ magis quàm oportet excalfaciunt & exiccant. Huius quoque generis eſt ſmyrnium,apiũ,& ſium,herbæ etiamnum virentes:quippe quũ exiccantia omnia ſanguinis humiditatem depaſcentia, ipſum & craſſiorẽ & pauciorem reddunt:ſique calida ſint natura, iuſto calidiorem:ſi frigida,frigidiorem. Debet enim ſanguis modicè calidus eſſe, & non craſſus,vt ex eo lac gignatur. Quocirca quæ ſunt eiuſmodi,extinguunt potius lac quàm procreent. quæ verò ita vt dictum eſt calfaciunt , neque vllam inſignem ſiccitatem adiunctam habent, meritò vim procreandi lactis habere dicta ſunt : verùm hæc ſunt perpauca. Neque

enim facilè comperias quæ prædictam temperiei mediocritatem ſint ſortita: cæterùm infinita propemodum ſunt quæ lac lædunt. nam & quæ plus quàm expediat calfaciunt, quæque ſiccant aut refrigerant, partim ſanguinis qualitatem vitiantia, partim eius ſubſtantiam minorem reddentia, ne lac gignatur impediunt. ſimilem porro his quæ dicta ſunt vim obtinent, quæcunque prouocare aut ſiſtere menſtruas purgationes poſſunt: vtrorunque enim communis eſt materia, ſanguis qui venis continetur. Is ergo vbi fluxilis fuerit, & æqualitate contemperatus, abundantem vtrique copiam ſuppeditat. quinetiam venas non exiguas mammis & vtero communes eſſe, alibi dictum eſt. Ergo quum ad alterutram partem ſanguis fertur, altera ſiccceſcit: itaque haud mirabile eſt ſi & victus & medicamenta ſimilia ſint, nimirum quæ generant, ſedant ſingulorum menſium ex vtero purgationem, & quæ lac in vberibus gignunt. quanquam hactenus differunt quòd & calidioribus & magis incidentibus purgatio menſtrua nonnunquam indigeat, quippe quum venæ in ea parte ſitæ, magis debeant aperiri quàm quæ in mammas pertinent, & ſanguinem magis fluxilem requirant, quum nimirum vterus ad eius lationem nihil conferat: nam menſes in venas quæ illic ſunt mittuntur, non autem attrahuntur: at in vbera ſanguis non mittitur modò, ſed etiam trahitur: ac proinde leuiore medicamentorum auxilio eidem eſt opus, quum non quod ſatis eſt in mammas confluit. Et medicinæ quæ faciunt vt ſanguis mamillas ingrediatur, imperfectas quoque purgationes adiuuant: ſin autem multùm oblæſæ ſint, aut planè retētæ, nihil huiuſmodi ſanare eas poteſt: ſed Sabina, & meum, & iris, & nepita, & pulegium, & dictamnum, & coſtus, & caſia, & cinnamomũ, & ariſtolochia, & bunium, & cætera huius generis abſolutas vteri purgationum retentiones ſanant.

Zopyri, de eiſdem, Cap. LXIIII.

LAC prouocare conſueuit ſeſamum potui datum, cucumeris ſemen, terræ lumbrici, cachry, myrrha, polypodium, eryngiũ, circææ fructus & folia, noctuæ cerebrũ, ipſaque noctua elixa, & glaux herba, trimeſtre triticũ, hordeum, fœniculum virens, eiúſque radix & fructus, libanotides, aniſum, hippomarathrum, lini fructus, cuminum, eruum, polygonum, humor verò vnicuique facultati accõmodatus miſcendus eſt, vt tritici decoctum, fœniculi elixati aqua, ptiſanæ cremor, & triticeæ ptiſanæ eodem modo. Illinitur verò fœniculum, melanthium, myrrha, expreſſio ex hordeo macerato, muris fimus, portulaca, adeps anſerinus, vlmi folia, cera, ſulfur, recrementum, fel taurinum.

Quæ res menſtruas purgationes ducant, ex eodem, Cap. LXV.

DVcunt autem menſtruas purgationes admota hæc: adeps ceruinus recens, itémque aſinin⁹ & anſerinus, fæx arida combuſta, fel taurinum, chondryla, maſtiche, ſal, oleum, vnguẽ narciſſi, cyperus, ſpuma nitri, teſta Attica, murium fimus, lanugo ex pomis cydoniis, irinum vnguentum, mãdragoræ liquor, ſtyrax, abſinthium, ſilphii ſemen, artemiſia, ſampſuchus, tenellæ radices anchuſæ, & pentaphylli, & cyclamini, & circææ, centaurium, ſiſymbrium, iuncus odoratus, calamus, helenium, heliotropiũ, veratrum nigrum, granum Cnidium, mercurialis, cuminum, capparis ſemẽ, fœnumgræcum, vua abiectis acinis, moly, cedri fructus, amygdala, ſeſamum lotum, extima baccarum lauri maturarum pars. In potu ſumpta menſes ducunt, ruta agreſtis & ſatiua, & vtriuſque ſemen: itémque ſemen actes, medii, fœniculi, bryoniæ, crethmi, cymini, piperis vſti, ſinapi, ari, porri, tragii, fœnigræci, cachryos, apii montani, ſmyrnii, dauci, thlaſpeos, melanthii, albæ

A violæ, ricini, daphnæ, ſeſeleos, balſami, pæoniæ, vrticæ radix, braſſicæ agreſtis ſemen: ſimilique modo lapathii, menthæ, ſilphii, & ſeſeli, flos anemones, abrotonum, hippomarathrum, eryſimum, falſodictamnum, helichryſum, artemiſia, vitex, coſtus, trifolium, cardamomum, tragacantha, centaurium, libanotis, ammoniacum, braſſicæ decoctum, & ſuccus, marrubium, lac bubulum, trifolii expreſſio, & tithymali qui cypariſſias nominatur. Communiter verò tum pota tum admota purgationem menſtruam cient hæc: myrrha, naſturtium, cyclaminus, cinnamomũ, B nardus, origanum, mercurialis, pulegium, nigella, ſemen apii, vrticæque: piper longum ſimiliter, & item reliquum, aniſum. Album verò fluorem muliebrem educũt eodem modo, eryſimi ſemen, hederæ fructus, acte herba, porrum elixum, cumini folia, ſaluia alba, abſinthium, hypericũ, allium, cancri fluuiatiles, pulmo marinus, leporis coagulum, portulaca, cneoron, cornu ceruinum, nigella, anagallis, liquor, pix, adeps anſeris, taurinum fel, veratrum albũ, elaterium, nitrum, fœnumgræcum, piper, naſturtium, reſina, myrrha, thus, miſy, galbanum, fæx, pulegium, atra- C mentum ſutorium, aqua aromatum. Bibitur autem ad huiuſmodi purgationem ciendam oleum, lini folia, lapathi ſemen ſaluiæque, portulaca, adiantum, hypociſtis, cyperus, pulmo marinus aridus, rutæ radix, cneorum, liquor, hippophaëes, decoctum fluuiatilium cancrorum, qui vino fuerint ſuffocati: nigra pæoniæ grana, atque abſinthium. Communiter verò tum pota tum impoſita educunt, lini fructus, granum Cnidium, ocimi ſemen, cuminum Æthiopicum, ſaluia, ſeſamum crudum, & aniſum.

Galeni, quæ ſemen gignant & extinguant, D Cap. LXVI.

QVemadmodum in lacte, ita etiam in ſemine dicere conſueuerunt, quædam ſemen generare, & quæ his ſunt contraria reſtinguere: quædam prouocare, & eiſdem contraria ſupprimere: ac generare quidem volunt ea quæ procreant quodantè non erat: extinguere verò, quæ corrumpunt: prouocare autem, quæ in apertum proferunt id quod in alto deliteſcebat: & his contraria, quæ ſupprimũt. Semen ergo gignunt cibi qui probè nutriunt, & flatuoſi ſunt, & totis ſubſtantiis ſunt familiares: medicamenta verò, flatuoſa & calida. Extinguunt autem ſiccantia omnia, E refrigerantiáque, & quæ totis ſunt contraria ſubſtantiis. Porro prouocant quæcunque calida ſunt, & flatuoſa citra deſiccationem: ſupprimunt verò contraria. Etenim quum ſemen ex vtili excremẽto gignatur, ſitque id flatuoſum, quæcunque ſemen procreare, prouocaréve poſſunt, bene nutriant, flatuoſáque ſint neceſſe eſt: itaque bulbi, cicer, fabæ, polypodes, coni, edulia multi ſeminis & dicuntur & ſunt: ſcincus verò & ſatyrion ſunt medicamenta: cibi verò & medicamenta ſimul, viticis ſemen & eruca. Cæterùm F quæ edulia medicamentáque refrigerare poſſunt, incraſſantia, & cogentia, & ſtabile ſemen reddentia, eius ſupprimendi, non autem corrumpendi vim obtinent: vt lactuca, blitum, atriplex, cucurbita, mora, melopepones, cucumeres ſeu maturi, ſeu non maturi fuerint. Quæ verò ſiccant, ea prorſus ne eſſe quidem ſemen permittũt, etiamſi calida ſint ſuapte natura, vt ruta: ſi autem non calfaciãt, multo minus, vt nymphæa. atque hanc ſanè cõſentaneum eſt, ſubſtantiæ proprietate eſſe eiuſmodi, vt contra quàm ſemen affecta ſit. Eandem porrò tum eſculentorum tum G medicamentorum proportionem in lacte & menſtruis purgationibus licet inuenire. Cæterùm alia ratione ſub idem genus cadunt, quæ reiiciendis reſpirantium inſtrumentorum excreationibus auxiliantur, quæque ciere vrinam poſſunt: hæc enim omnia attenuandi, ſicut contraria incraſſandi, vi ſunt prædita.

Ex Galeno, vniuersæ cuiusque medicamenti facultates, Cap. I.

Simplicium medicamentorum & facultatū quæ in eis insunt, cognitio ita necessaria est vt sine ea nemo rite medicari queat: ita enim magna nobis suppetit copia, & nos in quacunque temporis opportunitate medicamenta facilè comperimus. Valet etiam eadem notitia ad composita remedia conficienda: præterea verò ad eorū vires vniuersales inueniendas pertinet, & quod artis est, apud omnes patefacit: quamobrem dabo operam vt rem à capite arcessam, & ducto ab elementis initio sic progrediar vt simplicium medicamentorum facultates percurram: ita enim fiet vt qui eas norint, ad memoriam reuocent: qui verò eas ignorant, nunc perdiscant. Et verò vniuersalis de his sermo totus iam finem videtur consequutus, tempúsque est vt ad res singulas nostra se cōuertat oratio, quæ quidem priuatim in vnoquoque medicamento perficietur. Nunc verò ad particulares actiones nō scribā, sed hoc persequar quū de curandi ratione dißeram, quū vsus exposcet: hoc verò loco vniuersales simplicium medicamentorum facultates tantùm recensebo.

A

Abrotonum calidū est & siccum facultate, in tertio ordine constitutū: quúmque amarum sit, vi quadam digerendi atque incidendi est præditum: & quoniam paucæ acerbitatis est particeps, idcirco stomacho inimicum est. Ostensum enim est, amarum per se omnino stomacho alienum esse: austerum verò, aut acerbum, aut ad summum adstringens, esse stomacho idoneum: mistis porrò inter se qualitatibus, præstare vehementiorem. Idem quoque abrotonum vstum, calidum siccúmque est: valétque ad rarefaciendum, & tenuium est partium, & mordax.

Agni, *hoc est viticis*, folia & fructus, & flos, calidæ siccæque facultatis in tertio ordine in recessu sunt. verùm multum tenuium partium est eorum substantia, & nescio quid exiguæ adstrictionis ex eis percipitur.

Agrosteos, *hoc est graminis*, radix sicca & frigida est: ipsa verò herba refrigerat, sed non validè, éstque in medio humiditatis & siccitatis constituta: at radix mordacitatem, & partium tenuitatem exiguam obtinet: interdum tamen lapides frangere consueuit. Semen autem alterius imbecillum est. eius verò quod in Parnaso nascitur vis est exiccans, tenuiúmque partium, & subacerba.

Anchusæ quatuor sunt, non omnium tamen eadem facultas est. quæ nanque onoclea dicitur, adstringentem & subamaram radicem habet: quæ etiā condensandis corporibus, & modicè attenuandis, & abstergendis, & abluendis biliosis salsisque succis, non pota solùm, sed etiam foris admota sufficiat, quæque ex polenta illita poßit refrigerare: herbæ autem folia sunt radice imbecilliora: ab eis tamen siccandi & adstringendi vis non abest. Quæ verò Lycopsis nominatur, radicē habet magis quàm superior adstringentem. eius autem quā onochilon & alcibiadion vocant, facultas est magis medicata, & acris, vt eos qui à viperis morsi sunt, tum illita, tum suspensa, tum esa valde iuuet. quarta denique quæ restat, parua est, & alcibiadio persimilis: sed & magis amara, & magis medicata.

Agarici radix primo quidem gustu dulcis quodammodo, sed paulo pòst apparet amara: & quandam acrimoniæ leuisque adstrictionis speciem spatio temporis inducit. quamobrem perspicuum est, hoc medicamentum esse compositum ex aëria & terrea substantia, quæ à calore extenuata est: aqueæ verò essentiæ minimè est particeps: hac ratione vim habet digerendi, & crassitudinem incidendi, & viscerum obstructiones expurgandi.

Ageratum facultatis est digerentis, & leniter quodammodo inflammatione liberandi.

Adiantū exiccat, extenuat, digerit, nullū tamen perspicuum calorem aut frigus inducit: sed propter opposi-

A tionem quam in his facultatibus habet, rite in medio cōstituetur.

Aizoon, *hoc est semperuiuum*, vtrunque siccat leniter, mediocriter adstringit, omnis alterius validæ qualitatis expers, vt aquea essentia in eo cæteris antecellat. non modicè autem, sed in tertio ordine refrigerat.

Ægilops leniter acris est, ideóque vim habet per halitum digerendi.

Æra, *hoc est lolium*, desiccat & calfacit efficaciter, vt B proximè ad acria accedat: quocirca ponet hoc quispiam in tertio ordine calfacientium, & in secundo extremo siccantium.

Ægyri flores calidi sunt, in tertio recessu. in differentia verò quæ in siccando atque humectādo est, paululum à temperato ad siccius deflexerunt, & subtiliorum potius quàm crassiorū sunt partium. Ipsius quoque folia sunt floribus quodammodo similia, nisi quod ad omnia imbecilliora, minúsque efficacia sunt. quinetiam resina similem floribus facultatem habet, atque etiā calidiorem. Semen C verò subtiliorum est partium, magisque exiccat quàm resina & flores, non tamen est admodum efficax.

Acaciæ & planta acerba est, & fructus, & succus: qui lotus imbecillior & minus mordax redditur; vtpote qui acrimoniam lauando deponat. Ex quo planum est, medicamentum hoc frigidum esse atque terreum, quadam etiam aquea essentia immista. Coniectura quoque est, non ex similibus inter se particulis constare, sed quasdam in se dispersas tenues calidásque habere partes, quæ abluendo segregantur. locetúrque hoc in tertio siccantium ordi- D ne, & secundo refrigerantium, vbi fuerit elotum: non lotum verò, in primo.

Acalephes, *hoc est urticæ*, fructus & folia, valde digerentis sunt facultatis, sed & quiddam flatuosum habent. temperies eius est tenuium partium & sicca, non tamen vsqueadeo calida vt iam mordeat. Porrò flatus, cuius esse participem eam diximus, nascitur dum concoquitur. Aluum autem magnopere subducit ipsa duntaxat abstersione & veluti titillatione.

Acanthus folia habet facultatis modicè digerentis: E radicem verò siccantem, leuiter incidentem, & tenuium partium.

Acanthi radix & folia tenuium partium, & calidæ sunt facultatis.

Acanthæ leucæ, *hoc est spinæ albæ*, radix siccat, & modicè adstringit, semen verò tenuium partium est, & calidum.

Acantha Ægyptia magis adstringentem siccantémque facultatem habet quàm spina alba.

Acori radix acris, & modicè gustu subamara est, ita- F que calidæ est facultatis, & tenuis consistentiæ. Deterget ergo & extenuat ceratoidis crassitiem, ad quod etiam eius succus est accommodatior. esto autem tertii ordinis & in calfaciendo & in siccando.

Aconitum, siue pardalianches, putrefacientis venenosæque facultatis est. ad putrefaciendū tamen quædam extra corpus herbæ radix est vtilis.

Aconitum, seu lycoctonum, similis superiori facultatis est, sed peculiariter lupos interficit, sicut illud pardos.

G Acte tum arborea, tum chamæacte, hoc est ebulus & sambucus, vtraque potentiam habet siccandi, conglutinandi, & modicè digerendi.

Allium quum ex dissimilibus inter se particulis constet, salsum quidpiam & subadstringens gustu habet. maior autem eius substātiæ pars est moderatè calida cum humiditate quæ non conficitur, & leniter flatum excitat.

Aloë adstringit quidem modicè, sed egregiè amara est, subducitque aluum, siccátque citra mordicationē in tertio gradu, & calfacit in primo intenso, potest etiam simul repellere, & digerere, & paulum etiam extergere.

Alyssum solùm datum sæpenumero à cane rabioso

morſosſananit : id quòd ex totius ſubſtantiæ ſimilitudine poteſt efficere. Facultatem habet modicè ſiccantem, & digerentem,& nonnihil etiam abſtergentem.

Alſine (vel auricula muris) eſſentiæ eſt aqueæ & frigidæ:quare citra adſtrictionem refrigerat.

Amaracus in calore tertii eſt ordinis : in ſiccitate verò ſecundi.

Ambroſia illita vim habet adſtringendi & repellendi.

Ammi ſemen vim habet exiccandi & calfaciendi in tertio ordine intenſo. eſt etiam tenuium partium, & digerens, guſtantique acre & ſubamarum, ideóque vrinam mouet.

Amaranthum attenuantis eſt facultatis, ſtomachóque infeſtum eſt.

Amurca terreſtris eſt ſubſtantiæ,calidæ, non tamen vt perſpicuè mordeat. Si coquatur, multo craſſiorum partium redditur, & ſicca:fueritque ex ſecundo ordine calfacientium, & ſiccantium intenſo. Ampeloprasum calidũ ſic eſt vt illitum exulceret. eſt enim acrius & ſiccius porro,craſſóſque ac lentos humores magis incidit, & obſtructa inſtrumenta liberat obſtructione.

Ampelov, *hoc eſt uitis agreſtis*, racemi abſtergendi vim habent:ipſáque & extrema germina adſtrictionem quandam obtinent.Vitis verò cultæ ſimilis eſt facultas,ſed imbecillior.

Albæ autem vitis prima germina ſubamaram & modicè acrem adſtrictionem obtinent:radix verò abſtergentem & ſiccantem,& tenuium partium, & modicè calidã.

Ampelos verò *μέλαινα,hoc eſt uitis nigra*, in omnibus eſt ſupradictæ ſimilis,ſed imbecillior.

Amygdala amara attenuantis,abſtergentis,& obſtructione liberantis eſt facultatis : porrò & ipſa arbor ſimilem vim eſt ſortita:quæ verò dulces ſunt, leuiculam ipſæ quoque amaritiem poſſident:ſed quum dulcedo ſuperet, occultatur.eſt enim oſtenſum, qualitatem moderatè dulcem,eſſe moderatè calidam.

Ammoniacum emolliendi vim intenſam habet.

Amomum acoro ſimilem facultatem obtinet : niſi quòd acorum eſt ſiccius,amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

Anagallis vtraque admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris, & attrahendi vim quandam.ad ſummam autem, ſiccandi vim citra mordicationem obtinet.

Anagyris graueolens eſt,& acer,digerentíſque & calfacientis facultatis. eius folia ſicca vehementer incidunt & ſiccant non ſecus quàm radicis cortex.ſemen eſt partiũ magis ſubtilium,& vomitum prouocat.

Androſæmon,alterum aſcyron vocatur, éſtque hyperici ſpecies : alterum dionyſias. ſemen eorum vim purgandi habet : foliorum verò ſiccans & extergens modicè facultas eſt.

Androſaces amara & acris herba eſt, digeritque & ſiccat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, refrigerat in tertio exceſſu, humectat in ſecundo. eſt etiam cuiuſdam auſteritatis particeps,itémque eius ſuccus:itaque non foris modò impoſitus,ſed epotus etiam refrigerat: præterea dentium ſtuporem herba ſanat; quippe quæ prædita viſcoſa humiditate leniat, impleátque ea quæ ab acidorum contactu aſperè fuerant exiccata.

Anemonæ omnes acris,abſtergentis, attrahentis, & ora vaſorum aperientis ſunt facultatis.

Anethum ita calefacit vt in ſecundo ordine intenſo, aut in tertio remiſſo ſtatuendum eſſe videatur. exiccantium verò ſecundi ordinis eſt.Itaque meritò in oleo decoctum digerit,dolorem ſedat, ſomnum conciliat, crudos & incoctos tumores cõcoquit. Fit ex eo oleum,cuius temperies propinqua eſt pus mouentibus & concoquentibus appellatis medicamẽtis : niſi quòd paulo illis eſt calidius, ſubtilius,& digerens.vſtũ verò fit tertii ordinis calfacientiũ & ſiccantium. Cæterùm viride adhuc & ſucci plenum, humidius eſt,& minus calidũ,itaque magis concoquit,& ſomnũ magis quàm ſiccum conciliat, ſed minus digerit.

Anthyllis vtraque mediocriter ſiccat. Altera verò quæ chamæpityi eſt ſimilis,eſt ſubtiliorum partiũ quàm altera,& magis abſterget.

Aniſi ſemen acre eſt & ſubamarum, vt prope ad vrentium facultatem accedat. eſt tertii ordinis exiccantium, vt etiam calfacientium,atque etiam digerit.

Aparine modicè exterget & ſiccat: habet etiam quandam partium tenuitatem.

Apii, *hoc eſt piri*, folia & ſumma germina, auſtera ſunt: fructus verò aliquid etiam aqueæ dulcedinis habet: proinde pirum ſi edatur ſtomacho conuenit,ſitumque prohibet:ſi illinatur,exiccat,modicéque refrigerat.

Achrades magis quàm alia pira & adſtringunt & exiccant.

Apocynum,aut braſſica canina,eſt venenum, mirum in modum grauiter olens herba eſt, proinde omnino nõ ignauiter calida eſt:non tamen proportione deſiccat:quã óbrem illita digerentis eſt facultatis.

Argemona abſtergens digerenſque eſt.

Ariſarum acrius multo eſt quàm arum.

Ariſtolochiæ radix amara & ſubacris eſt. tenuiorum partium eſt rotunda, & ad omnia efficacior quàm duæ reliquæ:quæ clematitis dicitur,odoratior eſt : itaque vnguentarii ea ad vnguenta vtuntur : ſed ad medicinas eſt imbecillior. At longa minus eſt tenuium partium quàm rotunda,veruntamen non eſt inefficax, ſed & abſtergendi & calfaciendi vi prædita eſt: minus quidem quàm rotunda abſtergens ac digerens,ſed non minus calfaciens, imò verò æquè,aut fortaſſe magis.

Arceuthus, *hoc eſt iuniperus*, calida & ſicca vtrinque tertii ordinis.eius fructus ſimiliter quidẽ calidus eſt,ſed nõ ſimiliter ſiccus,verùm primi in ſiccando ordinis.

Arction,quod eſt verbaſco ſimile, facultatis eſt partiũ valde tenuium, & ſiccantis,modicè tamen abſtergit.Alterum verò quod proſopitida vocant, digerit ipſum quoq; & ſiccat,ſed modicè itidem adſtringit.

Arnogloſſum, *hoc eſt plantago*, miſtæ temperaturæ eſt:habet enim quidpiam aqueum frigidum:habet verò & auſterum quiddam,quod eſt terrenum frigidum, quocirca refrigerat & ſiccat in ſecundo ordine. Siccitatem autem obtinet morſus expertem,frigiditatem verò quæ nondũ ſtupefaciat:eius quoque fructus & radix parem vim habẽt,præterquã quòd ſicciores & minus frigidæ ſunt. atenim fructus eſt tenuiorũ partium,radices verò craſſiorũ. quinetiam herbæ ipſius folia ſiccata, tenuioris ſubſtantiæ,& minus frigidæ facultatis redduntur, quum aqueũ eorum excrementum per halitum ſit digeſtum.

Aron terrena & ipſum eſſentia cõſtat,& calida, itaque extergentis facultatis eſt,non tamen validè vt dracontiũ. eſt igitur in exiccando & calfaciendo primi ordinis.radices eius vtiles ſunt vel maximè.

Artemiſia vtraque in calfaciendo ſecundi eſt ordinis, in ſiccando primi intenſi.eſt etiam modicè tenuium partium.

Aſari radices vim habent acori radicibus ſimilem,magis tamen intenſæ ſunt.

Aſpalathus guſtu acer eſt & adſtringens.ex facultatibus verò quæ ex diſſimilibus inter ſe particulis conſtant, eſt conflatus,vt ſui partibus acribus calefaciat,auſteris refrigeret:vtrarunque autem ratione deſiccet.

Aſparagus myacanthinus abſtergentis facultatis eſt, non tamen perſpicuè calfacit,nec refrigerat.

Aſplenum tenuium partium eſt, non tamen eſt calida facultate præditum.

Aſtragalus radices habet adſtringentes,quocirca ex numero non debiliter exiccantium eſt.

Aſter Atticus(alii bubonion vocant) habet quiddam digerens : habet verò non minimè & refrigerans quippiam & repellens,vt miſtæ ſit potentiæ,vt etiam roſa:verùm id non adſtringit.

Aſtaphis, *hoc eſt uua*, culta quidem concoquendi, adſtringendi,& leniter digerendi vim habet : at agreſtis acrem vehementer : ex quo fit vt valenter abſtergeat, & quadam etiam vrendi facultate ſit prædita.

Aſphodeli radix digerentis abſtergentiſque facultatis eſt:eius vſtæ cinis acrior ſicciórque efficitur.

Atractylis ſiccantis & modicæ calidæ facultatis eſt.

Atriplex humida & frigida temperie eſt, atque humida quidem in ſecundo ordine, frigida verò in primo, adſtrictionis verò non eſt particeps,ſed aquea eſt,& minimè terrena,non ſecus quàm malua:quin & ventrem celeriter permeat,vt illa,ob lubricitatem:parum præterea in ea eſt quod digerat. hortenſes autem humidiores multo & frigidiores agreſtibus ſunt.Fructus verò atriplicis abſtergendi vim habet.

Aphace vim habet adſtringentẽ,ſicut lenticula.Hæc tamen ægrius concoquitur, & validus ſiccat: particeps verò eſt moderati caloris.

Abſinthium adſtringentem,amaram,acrémque habet qualitatẽ:calefacitque & abſtergit & roborat & ſiccat. At ſi oporteat generatim comprehenſam eius temperiem conuenienter primis facultatibus determinare,etſi cõſtat ex partibus inter ſe diſſimilibus, tamen calidũ primi exceſſus,ſiccũmque tertii dixerim. Succus verò eius multo eſt quàm herba calidior.

B

Balani, *hoc eſt glandis*, quæ vnguentaria dicitur,reliquiæ vnde expreſſus ſuccus eſt, qualitatem amaram in eis cæteris præſtantem habẽt: ſed & quædam admiſta eſt adſtrictio,quocirca extergẽtem ſimul & incidẽtem, contrahẽtémque, & ſtipantẽ vim habent.Cortex verò admodum adſtringens eſt.

Balſamum ſecundi ordinis eſt exiccantium & calfacientium:éſtque ſubtilioris facultatis.non tamen tanta in eo caliditas ineſt quantam nonnulli arbitrantur,partium tenuitate decepti.Eius fructus perſimilis facultatis eſt,cæterùm multo in ſubtilitate partium inferior.

Balauſtium validè guſtum adſtringit: aliarum verò qualitatum nullius indicium præ ſe fert. Qamobrem ſtatuat quiſpiam, ſiccare ipſum, & non inſtrenuè refrigerare.

Bati,*hoc eſt rubi*,folia,& germina,& flos,& fructus,& radix,non obſcuræ adſtringentis qualitatis ſunt participes: ſed inter ſe differũt,quòd folia,& præſertim mollia,& recens nata,plurimum in ſe habeant aqueæ ſubſtantiæ, parum verò adſtrictionis: eadem de germinibus habenda ratio eſt.Fructus verò ſi maturus ſit,non parum habet ſucci calidi temperati, qui dulcis eſt, cum moderata adſtrictione coniunctus: at immaturus à frigida ſubſtantia terrea vincitur,& proinde acerbus eſt,& valde exciccat:& ſanè vterque exiccatus magis exccicat quàm recens.Flos verò eiuſdem eſt facultatis, cuius eſt immmaturus fructus: at radix præterquam quod adſtringit,non mediocris ſubſtantiæ quæ tenuium partium ſit,particeps eſt.

Batrachia quatuor omnia vehementer acris facultatis ſunt,& cum dolore exulcerant. Calida igitur ſiccáque eſt vehementer radix,& tota herba.

Bdellium quod Scythicum nominant, emollientis admodum & efficacis virtutis eſt.at Arabicum magis deſiccat quàm emollientia. Quod autem recens humidúmque eſt & contuſum,facilè molleſcit,ad omnia ad quæ Scythicum eſt accommodatum: quod vetuſtius eſt, & guſtu perquàm amarum,& acre,& ſiccum,id excidit ab eorum mediocritate quæ indurata molliunt.

Bechii,*hoc eſt tuſſillaginis*,herbæ vis eſt modicè acris.

Blitũ humidũ frigidúmque ſecũdo ordine cenſetur.

Bulbus illitus,quia amaroris & adſtrictionis eſt particeps,ideo abſterget,glutinat,& ſiccat.

Bulbus vomitum proritans multo eſt calidioris temperaturæ quàm ſuperior.

Bugloſſum humidæ calidæque temperiei eſt.

Buphthalmus acrior eſt quàm anthemis,idcirco magis etiam digerit.

Brathy,*hoc eſt herba Sabina*,particeps eſt acrimoniæ,amaritiei,& adſtrictionis.Idque medicamentum in tertio exceſſu ſtatuatur excalfacientium & exciccantium, & in eorum numero quæ vel maximè tenuium partium ſunt. Quidam pro cinnamomo duplum eius ſubiiciunt. attenuantis enim digerentiſque facultatis eſt.

Bretanicæ folia adſtringentia ſunt, eiúſque ſuccus pariter adſtringit:itaque coctum nonnulli reponũt, vt inter ſtomatica medicamenta efficaciſſimum, & quod ad putrefacientia faciat.

Bromus illitus exiccat,modicéque digerit, & citra mordicationem.Eſt etiam leniter frigidiore temperie, & nonihil habet adſtrictionis.

Bryon thalaſſion,*hoc eſt alga*, compoſitum eſt ex terreſtri & aquea ſubſtantia,quarum vtraque eſt frigida:nam & guſtum adſtringit,& illitum refrigerat.

Bryon(quidam ſplanchnon, *hoc eſt muſcus*) vim adſtringentem non validam habet. neque enim eſt admodum frigidum,ſed ferme mediis proximum,quum & digerendi & molliendi facultatis ſit particeps,præſertim verò quod in cedrinis lignis reperitur.

Γ

Gallium vim habet exiccantem & ſubacrem.

Gentianæ radix multùm eſt efficax quum attenuatione,purgatione,abſterſione,& obſtructionis liberatione opus eſt:amara enim eſt vehementer.

Gigarta, *hoc eſt acinorum vuæ nuclei*, ſicci in ſecundo ordine ſunt,frigidi verò in primo. Eorum eſſentia craſſarum eſt partium,& terreſtris ſiquidem acerbi ſunt.

Gingidium amaritiei adſtrictioniſque particeps eſt, ex vtraque autem qualitate deſiccat, & tamen eſt aptum ſtomacho. Calorem verò non admodum perſpicuum eſt nactum, cæterùm ſecundo ordini deſiccantium adſcribitur.

Glaucium adſtringit & refrigerat euidenter:eiúſque compoſita eſt temperies ex aquea terrenáque ſubſtantia, vtraque ſanè frigida,ſed non ſummè, verùm vt aqua fontana.

Glaux herba calidæ humidæque temperaturæ eſt.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, herba eſt acris ſubamaráque,calefaciens,vehementérque extenuans.

Glœos,*hoc eſt ſtrigmentum balneorum*,modicè emollit.

Glycyrrhizæ ſuccus eſt maximè vtilis, æquè ac eius radices,dulcis cum leui adſtrictione quadã:quocirca fuerit ſanè eius natura noſtræ familiaris:tale enim eſſe dulce oſtenſum eſt. & quoniam temperie humida eſt, iure etiam ſitim arcet,nimirum modicè humidum, & hominis temperatura frigidius.

Glycyſides,*hoc eſt pæoniæ radix*,leniter cum dulcedine quadam & ſubamara acrimonia adſtringit: eius verò temperiem tenuium eſſe partium & exiccantem cenſendum eſt,non tamen inſigniter calidam.

Gnaphalium modicè adſtringit.

Gongylidos,*hoc eſt rapi ſemen*, & radix ſpiritum flatus plenum gignit.

Δ

Damaſonium abſtergendi vi præditum eſt.

Daucus (qui paſtinaca etiam nominatur)agreſtis eſt ſatiuo in omnibus vehementior. Acrem verò,calfacientémque & attenuantem vim habet.

Dauci herbæ ſemen validam calefaciendi vim habet,& in iis quæ præcipua ſunt numeratur:& foris admotum validè digerit.Eius herba eiuſdem facultatis eſt,ſed humiditas admiſta imbecilliorẽ eam facit:eſt tamen ipſa quoque calidæ temperiei.

Daphnæ, *hoc eſt lauri*, arboris folia & baccæ ſiccant, & calfaciunt vehemẽter, & baccæ magis etiam quàm folia.Cortex verò radicis minus eſt acer & calidus:ſed amarus magis,& quidpiam adſtrictionis habet.

Daphnes herbæ temperies eſt euidenter calida, acriſque ac ſubamara. Similem quoque vim habet chamædaphne,ſicut etiam daphnoides.

Dictamnum ſubtilioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris rebus ei ſimilis. Quod verò falſodictamnum vocant,ad omnia eſt dictamno imbecillius.

Dipſaci radix ſecundi ordinis ſiccantium eſt,abſterſioniſque cuiuſdam eſt particeps.

Dorycnium temperie eſt ſimili papaueri & mandragoræ,& quæcunque talem habent refrigerandi vim. Excellit in eo frigiditas aquea valde efficax. ſi parum ſumatur,ſoporem inducit:ſi largius,interimit.

Dracontium habet aliquid aro persimile: est tamen eo acrius & amarius, ideóque magis calfacit, & tenuiorum est partium. Habet etiam leuiculam adstrictionem, quæ cum duabus prædictis qualitatibus amara & acri coiūcta, medicamentum efficax est effectum Fructus verò non solùm fol iis, sed & radice est valentior.

Dryopteris, *id est filicula*, qualitatis dulcis est, acris, subamaræ: in radice verò, etiam acerbæ: ei verò putrefaciēdi facultas inest.

E

Elææ, *hoc est oliuæ*, rami quantum adstrictionis, tātum etiam refrigerationis obtinent. Fructus verò, si quidem exquisitè maturus sit, moderatè calidus est: at immaturus magis adstringit, magísque refrigerat.

Elæon, *hoc est oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calfaciendi vim habet. Eiusmodi est quod dulcissimū est, & ex oliuis maximè drupis: quod verò omotribes & omphacinum vocatur, quantæ adstrictionis, tantæ quoque frigefactionis est particeps. Vetus autem oleum, quod ex dulci inueterato conficitur, calidius est, & magis digerit: quod ex crudo, id vsquedum quippiam adstrictionis seruarit, mistæ facultatis est: vbi eam planè abiecerit, reliquo simile redditur. Dulce verò si tenuium partium appareat (tale autem est quod purum, pellucidum est) ac modicum eius inūctum, latissiméque per corpus extensum, sibiipsum continuum manet, & à cute combibatur, hoc pro optimo habendum est, & olei virtute præstare vel maximè, quale est Sabinum. Oleum porrò lotum minimè omnium mordax est. Cætera olei genera iis differentiis varia inter se sunt, quæ in fructibus ex quibus oleum exprimitur, comperiuntur. Cicinum enim tenuius est, & ad discutiendum valentius, vetusto oleo ex oliua confecto maximè simile. Raphaninū in cæteris huic simile, sed calidius: hoc etiam calidius est sinapinum: cui simile est quod ex melāthio fit. Contraria sunt his, myrtinum, sesaminū, & balaninum, tum quòd ea adstringunt, tum quòd crassas partes habent. Mistæ facultatis sunt lentiscinum, & terebinthinum, & masticinum: non enim emolliunt modò, sed etiam adstringunt. Amygdalinum verò amaritiem habet exuperātem, éstque adstrictionis cuiusdam particeps. non tamen caryinum, sed hoc maximè simplicis digerendi facultatis est. Calidius eo est laurinum, & ad digerendum potentius. hoc etiam magis cedrinum. proximum ei est quod ex liquida pice fit. Tedinum est minus calidum laurino, sed magis exiccat. Hyoscyaminum verò mistæ potestatis est, emolliētis & refrigerantis. Quod ex cnico fit, ventrem subducit: eóque magis quod ex grano Cnidio conficitur. Iam quod ex agresti oliua exprimitur, non simplicis temperaturæ est, sed abstergētis, vnáque adstringentis. Squalidissimum est id inter omnia olei genera: post hoc Istricum, deinceps Hispanum. Pinguissimum est Libycum & Cilicium, Simul verò pingue & tenue est Sabinū: in medio horum omnium est quod in Cycladibus insulis nascitur, quódque in Græcia atque Asia conficitur. Cæterùm pingue oleum lentore æstimatur: tenue, si pellucidum purúmque sit, sique minima eius portione corpus plurimùm vngatur, si denique à cute facilè ebibatur. Ex his quæ dicta sūt, licebit tibi de aliis oleis iudicare quæ eodē quo vnguenta nomine appellantur: quale est rosaceum, liliaceum, & quæcunque sunt huius generis, quæ ex fructibus, germinibus, foliis, floribúsque oleo maceratis fiunt. oleum enim pro cuiusq; iniectæ rei natura variabitur. Ex iis ergo quæ toto hoc opere de quacunque re iniicienda perdiscis, singillatim quoque cōfectum ex eadem re oleum, quale sit, poteris cognoscere.

Elatine moderatè refrigerat & adstringit.

Elaphoboscus calidæ subtilisque facultatis est, itaque etiam exiccat, secundo maximè ordine excessuum.

Elenium, huius herbæ radix non primò statim appulsu calefacit, quamobrem non est dicenda calida & sicca exquisitè, vt piper, sed cum excrementitio humore.

Elelisphacus, *id est saluia*, euidenter excalfacit, & leniter subadstringit.

Elleborus vterque abstergentis, calidæque facultatis est. esto autem tertii ordinis calfacientium & siccantium. Cæterùm niger est gustanti calidior, albus verò subamarus.

Elxine (alii perdicium nominant) facultatem habet extergentem, & leniter adstringentem, cum modicè frigida humiditate.

Elymos, aut meline, *id est panicum*, emplastri modo impositum siccat atque refrigerat.

Epithymum habet thymi facultatem, ad omnia efficacius: tertio gradu exiccat & calefacit.

Epimedium vim habet modicè refrigerantem cum aquea humiditate, quare nulla ei qualitas insignis inest.

Epimelium planta acerba est, vtque dixerit quispiam, malus agrestis. Fructus eius acerbus est, & stomacho infensus.

Erebinthus, *hoc est cicer*, vi attrahendi, digerendi, incidēdique pollet. Calidum enim & modicè humidum est, & amaritiei est particeps.

Erebinthus verò agrestis, ad omnia valentior est satiuo: hoc est calidior & siccior, quanto & acrior est & amarior.

Erice facultatis est digerentis citra morsum. flore eius potissimum ac foliis vtendum.

Erpyllum, *hoc est serpyllum*, calfaciētis facultatis est, & gustu multum acre.

Erysimi semen sicut gustu nasturtio simile apparet, ita facultate igneum est & calfaciens.

Erytrodanum, *hoc est rubia*, radice acerba amaráque est. itaque quæcunque agere dicta sunt, vbi eiusmodi qualitates coiuerint, ea omnia in hac radice euidenter conspicies.

Eupatorium herba est subtili, incidente & abstergente qualitate citra insignem calorem prædita. modicæ quoque adstrictionis est patticeps.

Euphorbium vrentis & tenuium partium est facultatis.

Ephemerum non lethale, quod Colchicum vocāt: sed alterum quod irim agrestē nominant, radicem habet adstringentē odoratámque: ex quo planum est, temperaturæ mistæ esse, repellentis & digerentis.

Echini herbæ fructus acerbus est, ac proinde repellit & exiccat.

Z

Zingiberis radix validè excalfacit, sed non primo occursu, vt piper: quamobrem minus tenuium partiū quàm piper, eam esse censendum est. Videtur autem illaborata quædam & crassior substantia ei inesse, eáque humida potius & aquea, quocirca facilè perforatur, quum scilicet excrementitia humiditas insit, neque quicquam eorum quæ aut exquisitè sicca sunt aut humida, sed quæ elaboratam humiditatem continent, hoc patiuntur. Idem verò piperi longo contingit. Inde fit vt calor qui à zingibere & pipere longo manat, diutius quàm qui ab albo aut nigro, perseueret: hincque est vt vtriusque medicamenti vsus sit diuersus. Nam quū totum corpus excalfacere celeriter volumus, ea tum sunt offerēda quæ celerrimè à caloris nostri contactu incalescant, & in omnes partes citò ferantur. quum verò particulam aliquam refrigeratam calfacere oporteat, contrà est agendum, vt quæ tardè calfacientia plurimum temporis perdurant adhibeamus.

Zythus acrior est non parum quàm hordeum, & praui succi, vtpote qui ex corruptela proueniens, flatus quoq; excitat: éstque partim acer & calidus, parte verò plurima frigidus, aqueus & acidus.

Zyme, *hoc est fermentum*, tenuium est partium, & mediocriter calidum: ob eam causam & sine morsu quæ in profundo sunt extrahit & digerit. Ex contrariis autem facultatibus est temperatum: nam & aciditatis est particeps, & caliditatis ex putredine contractæ: cui accedit ea quæ ex salis farinæque natura existit.

H

Hedyosmon (mentham odoratam quidam vocant) est enim alia quædam non odorata, quam calaminth† appellant: vtraque gustu acri, & facultate calida ex tertio

ordine:sed quæ odorata est,imbecillior est quàm calamintha.vt autem vno verbo complectar, hæc ceu syluestris quædam est,illa satiua.cæterùm mentha quid habet amarum & acerbum.

Hedysarum, aut pelecinus, semen habet quod amarum,subadstringénsque videtur:quamobrem epotum,est stomacho idoneum. Viscerum obstructiones expurgat:id quod etiam fruticis virgulta præstant.

Hemerocalles radicem habet lilii radici similem,& figura & viribus: leniter autem digerentem facultatem habet,& nonnihil etiam repellentem.

Hemionitis adstrictionis amarorísq; est particeps.

Herygeron vim habet refrigerandi, & modicè digerendi.

Heryngium calore, aut nihil,aut certè parum superat ea quæ temperata sunt: siccitatem tamen & partium tenuitatem non paruam habet.

Θ

Thalietri facultas est exiccans sine mordicatione.

Thapsia acris est, & validè siccátis cum humiditate facultatis est: trahit proinde ex alto violentè, idque quod traxit digerit:longiore autem tẽpore id facit, vtpote quæ larga humiditate excrementitia sit expleta.

Thermus, *hoc est lupinus*, qui estur,medicamẽtum est ex genere emplasticorum : qui verò innatam adhuc amaritiem habet,absterget,& digerit,& citra morsum siccat.

Lupinus verò agrestis,& magis amarus,& ad omnia valentior quàm domesticus, eiusdémque est genere cum ipso facultatis.

Thlaspi semen acrem facultatem obtinet.

Tridax,*id est lactuca*,humidum frigidúmque olus est, non tamen ad summum,sed maximè ad aquæ fontanæ(vt ita dicam)frigiditatem.

Thymum euidenter incidit,calfacítque & siccat tertio ordine.

I

Idæa radix gustanti vehemẽter acerba est, & re ipsa experto idem præ se fert.

Ixos, *hoc est uiscum*, ex multa aërea & aquea substantiá calida, paucissimáque terrena constat, acrimoniáque in eo amaritiei excellit, itaque vehementer humores ex alto attrahit,eósque non tenues tantùm, sed & crassiores, eósque diffundit ac digerit.

Ios,*hoc est uiola*,folia habet quorum substantia aquea est,& subfrigida exuperans.

Hippuris,*hoc est cauda equina*, qualitatem adstringentem habet cum amaritie,proinde valenter simul ac citra morsum exiccantem.

Isatis satiua facultatis est quæ valenter siccat,& nequiquam mordet: est enim simul amara atque adstringens. agrestis verò manifestè iam acre quippiam tum gustu, tum actione præfert: quocirca magis quàm satiua siccat.

Isopyron, aut phasiolum, semen habet amarum & subadstringẽs:extergit itaque,& crassos humores incidit, corporáque contrahit & constringit.

Itea,*hoc est salicis*,foliorum vis est citra morsum exiccãs. habet etiam aliquid adstrictionis.Sunt etiam qui succum ex eis exprimant, medicamentúmque mordacitate vacans,& exiccans,ad multas res vtile seruent.nihil enim est ad plures res vtilius quàm medicamentum citra mordacitatem exiccans, quod parum etiam adstringat. Iam verò cortex quoque arboris similem foliis & floribus facultatem obtinet,nisi quod siccioris temperaturæ est,velut omnes nimirum sunt cortices: sed eum quidam comburunt:cineréque vtuntur ad ea omnia quæ siccare valenter oporteat. Quidam etiam dum salix floret,corticem eius incidunt, liquorémque colligunt extergentem,& tenuium partium.

K

Calamintha, *hoc est nepita*, substãtiam habet tenuium partium,& calidam,siccámque temperiem ex tertio quodammodo ordine:acris enim est gustu, & paululũ omnino habet amaritudinis.attenuat,incidit,& discutit.

A Calamus aromaticus tum adstrictionis leuis, tum minimæ acrimoniæ est particeps. plurima ei⁹ pars ex terrena substantia atque aëria constat, in caliditatis frigiditatísque coniugatione temperata. Statuatur ergo secundi ordinis calfacientiũ & exiccantium,quæ tamen vehementius desiccant quàm calfaciunt.Habet quinetiã tenuium partium aliquid,vt alia aromata omnia:sed illorum compluribus tenuitatis partium plurimum, calamo verò non multum inest.

B Calami vallaris radix non mediocris abstergentis facultatis, minimè verò acris est particeps.virentia verò folia modicè refrigerant:in quibus etiam vis abstergens inest.Eius cortex vstus valde tenuis digerentísque facultatis redditur: qui etiam aliquid habet abstergens,vt calfaciat atque exiccet in tertio fere ordine : magísque siccet quàm calfaciat. Vitandus eius flos est : nam si in aures incidat, ita tenaciter adhæret vt auelli non possit, & auditum vitiet : quamobrem sæpenumero surdos homines facit.

C Cancani radix facultatem non mordentem habet, & modicè siccantem.essentia verò crassarum partium ei inest,atque emplastica.

Cannabis semen flatu vacat,& exiccans est.

Capnios, *hoc est fumus*,acris simul & amaræ qualitatis est particeps,nec omnino est ab acerbitate alienus.

*Capparis radicis cortex vincentem habet amaram qualitatem,proximam acrem,deinde acerbam:ex quo liquet, eum ex diuersis pugnantibúsque nonnihil qualitatibus constare.potest enim extergere, purgare, incidere, & digerere sua amaritie:calfacere verò,incidere & digerere acrimonia:contrahere, densare,constringere acerbitate.similem cortici radicis vim fructus habet,nisi quod est ad omnia imbecillior.quinetiam folia, eorúmque caules D similis sunt facultatis.Capparis verò quæ in admodum calidis regionibus prouenit, vt in Arabia, multò est nostrate acrior, adeò vt plurimum etiam adurentis facultatis habeat.

Cardami, *hoc est nasturtii*, semen adurentis facultatis est particeps, velut napy.herba quoque siccata vim eandem quam semen obtinet. at humida adhuc & virens, propter aqueæ humiditatis mistionem est semine multo inferior,vt cum pane ea tanquam obsonio vti liceat.

E Cardamomum & ipsum sanè facultatis est valde calidæ,non tamen ita validæ vt nasturtium.potest tamen & ipsum exulcerare : habet quiddam etiam amaritudinis adiunctum.

Caron calefacit & siccat tertio ferme ordine, habet que modicè acrem qualitatem.

Casia tertii ordinis est calfacientiũ & exiccantiũm: éstque valde tenuium partium, gustu verò multum acrimoniæ præfert, & parum quid adstrictionis, ac proinde incidit,digerit, & robur instrumentis indit.

F Coria arbor,*hoc est nux*,habet in foliis & germinibus adstrictionem quandã, cæterùm euidentem, multámque in nucis putamine recenti & sicco. In nuce præterea id quod edendo est,oleosum est,& tenuium partium: & quò diutius reconditum fuerit,eo maiorem vim habet, túmque per halitum valde digerit.quum verò recens est, qualitatem quandam adstringentẽ habet.Quod verò imperfectum est, & nondum siccum, simile est cæteris fructibus,qui quum virides sunt,pleni sunt semicoctæ humiditatis.at eius putamen siccum vstum, tenuium partium, siccánsque, & morsus expers medicamentum efficitur.at

G leptocaryon,quæ pontica nux nominatur, plus terrestris essentiæ frigidæ habet,ideóque gustanti magis austera & planta & fructus & cortex apparet, cætera nuci quæ regia dicitur sunt similia.

Carpesiũ simile est ei quod phu vocatur, & gustu & facultate:sed plus tenuitatis habet,non tamẽ ita est tenue vt pro cinnamomo vti eo possimus, vt Quintus faciebat.

H Præstantius autem est Ponticum Carpesium quàm Laërtium.eorum magna copia in Syria tibi supputet.

Caucalis calfacit & exiccat.

Cenchros, *hoc est milium*, primo ordine refrigerat

exiccat autem in tertio exoluto: habet etiam paululum tenuitatis.

Cedrus vtraque temperatura est calida & sicca ex tertio ordine. Cedrea verò quartum etiam ordinem videtur attingere:eáque & egregiè calida est,& simul tenuiũ partium.Cæterùm quod eius est pinguissimum,&planè oleo sum, tenuiorum est quàm tota cedria partium, minus tamen acre,at non minus calfaciẽs.porrò cedri fructus moderatiore vi sunt præditi, vsqueadeo vt comedi quoque possint.

Centaurii maioris radix, acris simul & adstringens cum leuicula dulcedine gustui apparet. Calfacit igitur, crassæ & terreæ frigiditatis particeps:digerítque,& robur particulis indit.eadem facit succus quæ radix. Ac quidam sunt qui hoc medicamento pro lycio vtuntur: qui verò aiunt rheum esse magnũ centaurium, ii mihi sentire melius videntur.

Centaurii minoris virgulta, ac magis etiam folia & flores,maximo vsui sũt.superat reliquas in eis amara qualitas:eáque est etiam adstrictionis cuiusdam particeps,ac proinde medicamentum egregiè citra morsum exiccat. eius quoque succus similem habet siccandi & abstergendi facultatem.

Cerasi arboris fructus, dulcis potius per intestinum secedit,sed stomacho minus accommodatus est:austerus cõtrà,acidus verò pituitosis stomachis, & in quibus excremẽta redundãt,conuenit:magis enim quàm austerus desiccat,& nonnihil etiam incidit.

Ceratonia exiccantis & adstringentis facultatis est, sicut ceratia quoque eius fructus, qui dulcedinis cuiusdam est etiam particeps.

Cestrum,aut psychrotrophon (Romani verò betonicam vocant) vim habet incidendi : amara enim est,& subacris.

Cecis, *id est galla*, quæ omphacitis dicitur, medicamentum est admodum acerbum,plurima sui parte terrenæ frigidæ substantiæ particeps:cuius beneficio siccat,repercutit,contrahit,cõstringit,& particulas infirmas roborat. Statuatur hæc in tertio siccãtium,in secundo verò refrigerantium ordine. Altera autem galla flaua, laxa, magnáque,siccat ipsa quoque,sed tanto minus quãto minus acerbæ qualitatis est particeps. Gallæ autem combustæ vim supprimendi sanguinis acquirunt, & calorem etiam atque acrimoniam vrendo contrahunt, & maiore siccandi vi redduntur.

Cera medium quodammodo inter vtranque coniugationẽ locum tenet: habet quiddam etiam crassarum partium & emplasticum : quamobrem aliorum medicamentorum excalfacientium & refrigerantium materia est. At ipsa per se ex genere vtique sit debiliter concoquentium, quæ foris imponuntur. Habet etiam paulum quid digerentis calidæque potentiæ,quæ in melle inerat plurima.

Ciceos,*hoc est ricini*,fructus vim habet extergendi,& per halitum euaporandi : ita quoque eius folium, sed imbecillius.

Cinnamomum summè tenuium partium est,non tamen summè calidum, sed ex tertio quodammodo ordine.nam propter essentiæ tenuitatem nihil est eorum quæ æquè calefaciunt,quod ita vt cinnamomum exiccet.

Cinnamomis verò est velut cinnamomum imbecillum:nonnulli verò pseudocinnamomum ipsam nominant.

Circeæ radix od[illegible]ata est & excalfacit.

Cisthus,aut citharus,frutex est adstringens,folia verò & parua germina trita adeò desiccant atque adstringũt vt vlcera glutinent. flores efficaciores sunt, desiccant ferè in secundo excessu absoluto. frutex verò ipse adeò est frigidus vt tepidi caloris sit particeps. Cæterùm hypocisthis, aut hypochisthis magis adstringit quàm folia.

Cisthus, aut ladanum, in calidis regionibus hic cisthus proueniens,in vtroque à nostrate differt, tum quòd adstrictionem deposuit, tum quòd caliditatẽ acquisiuit: quod verò ladanum vocant, ex eodem prouenit,medicamentum calidum primo excessu iam completo, habens etiam parum adstrictionis.est etiam tenuium partium essentiæ.quibus quidem fit rebus vt modicè molliat & digerat,ac nimirum etiam concoquat.

Cissos, *hoc est hedera*, ex contrariis facultatibus constat.habet enim quippiam substantiæ adstringentis,quam esse terrenam frigidámque ostẽdimus.Habet etiam nonnihil acris,quam calidam esse vel gustus ipse comprobat. tertia quoque ei virenti inest aquea substantia tepida quædam.

Clinopodium tertii est ordinis calfacientium & exiccantium.

Comarus,*hoc est arbutus*,arbor acerba est vnà cum fructu,quem memecylum vocant.

Commi, *hoc est gummi*,siccantẽ emplasticámque vim habet,quæque asperitatibus medeatur.

Conia,*hoc est lixiuium*: omnium maximè absterget & exiccat id lixiuium quod ex cinere ficulno & tithymalorum conficitur,feréque putrefacientis est facultatis.

Conyza & maior & minor quum acris amaræque sit temperaturæ,in calfaciendo & siccando tertiæ temperiei censeatur.Est etiam tertium conyzæ genus in locis humidioribus proueniens, vtrisque superioribus grauEolentius & imbecillius.

Coriandrum,aut corion,*hoc est coriandrum*,ex contrariis constat facultatibus; habétque multum amaræ substantiæ,quam tenuium partium,& terrenam calidam esse ostendimus:nec parum etiam aqueæ humiditatis,quæ tepentis facultatis est.Habet etiam parum adstrictionis.

Costus leuiculam planè amaram, plurimam autem acrem & calidam in se qualitatẽ habet, adeò vt etiam vlcus excitet:ei quoque flatuosa humiditas inest.

Cotyledon,*hoc est umbilicus Veneris*, facultatis est humidæ subfrigidæ,& cuiusdam obscuræ adstringentis, & cum ea leuiter amaræ:vnde refrigerat, repercutit,abstergit ac digerit.

Crania,*hoc est cornus*,arbor fructum fert egregiè acerbum:folia quoque & germina eiusdem acerba sunt,& mirum in modum exiccant.

Crambe,*hoc est brassica*, exiccantis facultatis est, non tamen etiam euidenter acris. Caules brassicæ combusti cinerem faciunt valde exiccantem,vt iam adurentis quoque facultatis sit particeps. Crambe verò agrestis siccior calidiórque est quàm satiua:proinde intra corpus citra noxam non assumitur.Eadem vehementius quàm satiua exterget ac digerit.

Crambe marina præterquam quòd aluum lenit, est etiam subsalsa & subamara.

Cratæogoni herbæ fructus acer est & vehemens.

Crethmon salsum quodammodo est cum leui amaritie coniunctum : quamobrem ius est eius abstergens & siccans.

Crithe,*hoc est hordeum*, primi est ordinis in exiccãdo & refrigerando,habétque pauxillum abstersionis.polenta verò multo magis quàm hordeum desiccat.

Crini,*hoc est lilii*,flos ex mista temperie constat, quæ partim ex tenui quadã terrena essentia conflata est,ex qua gustui amaritiem præfert: partim ex aquea temperata, ex qua oleum quod ex eo conficitur,itémque vnguentum facultatis redditur morsus expertis,digerentis,& mollientis: radices autem & folia per se læuigata, siccant, abstergent,digerúntque modicè.

Crocodilii semen acre est, calidæque & digerentis ac siccantis facultatis est. Succus caulis & seminis eadem vi est præditus.

Crocus parum etiam quid adstringens habet, quod terrenum frigidum esse docuimus:sed superat in eo calfaciens qualitas:ex quo fit vt tota eius substantia secundi sit ordinis calfacientium,primi verò exiccantium, quamobrem habet etiam vim quandam concoquendi.

Crommyon, *hoc est cæpa*, est ex quarto calfacientium ordine,essentia verò eius crassarum est partium.

Cyamos,*hoc est faba*, mediæ est temperaturæ,proximè ad vtranque partẽ accedens in exciccando & refrigerando: Caro eius paulum quoq; abstergentis facultatis est particeps,sicut putamen nonnihil adstringentis.

Cyclaminus varias habet vires: nam & abſterget, & incidit,& aperit,& attrahit,& digerit. radix eſt ſucco imbecillior,eſt tamen vehementior. Altera verò cyclaminus (quam etiam ciſſanthemon vocant,quæque radicem habet inutilem)fructum habet egregiè efficacem, eiúſque amarities acris eſt,& modicè lenta.

Cymini ſemen tertii eſt ordinis calfacientium, flatúmque extinguit.

Cynoſbatos, *hoc eſt rubus caninus*. huius fructus non ignauiter adſtringit, folia verò moderatè. Cauendũ ab eo quod in eius fructu lanæ ſpeciem gerit, quippe quod arteriam vitiet.

Cypariſſi folia, germina, & pilulæ recentes ac molles ſiccandi vim habent, abſque inſigni acrimonia & calore, ſicut etiam guſtus oſtendit: apparet enim in ea leuis quidem acrimonia, ſed amarities plurima, multóque etiam maior in tota planta acerbitas. Tanta autem ei ineſt acrimonia,tantúſque calor,quanta ſatis ſit ad acerbitatem in altum deducendam:nullum tamen calorem & morſum excitet.

Cyperi radices abſque morſu calfaciunt & exiccant: inéſtque eis adſtringendi & incidendi vis quædam.

Cyperi folia & ſumma germina, miſtæ facultatis ſunt. habent enim quiddam digerens ex aquea ſubſtantia modicè calida. Habet etiam aliquid adſtrictionis ex frigida terreſtri,quamobrẽ citra moleſtiam & morſum ſiccat,& incidit.

Cytiſi folia digerunt, vímque miſtam & aqueam poſſident.

Conion,*hoc eſt cicutam*, extremæ refrigerantis facultatis eſſe norunt omnes.

Coni fructus totus viridis habet cum humiditate amaritudinem quampiam,& acrimoniam. eſculentus verò maceratus minimè mordax,& maximè emplaſticus redditur:& in medio calidæ & frigidæ qualitatis conſiſtens, ex aquea & terrea ſubſtantia temperatus,aëriæ minimùm eſt particeps.

Λ

Lagopus ſiccantis facultatis eſt.

Lampſana illita quandam abſtergendi & digerendi vim habet.

Lapathium modicè digerentem habet vim. Oxylapathum verò præterquã quòd digerit, habet etiam quid repercutientis. eorum ſemen eſt euidenter adſtringens. Porrò hippolapathum cum eo quod digerit, ipſum quoque etiam repercutit,ſed imbecillius.

Limonii fructus auſterus eſt.

Lichen in petris naſcens abſtergentis & modicè refrigerantis facultatis eſt,& vtriuſque exiccantis.

Leontopetali radix digerit, ſiccat calfacitque tertio ordine.

Lepidium ex quarto calfacientium eſt ordine.

Leucas acris qualitatis eſt:calfacit autem & ſiccat tertio ordine.

Leucacanthi radix amara eſt, ideóque incidit & ſiccat tertio ordine:at in calfaciendo primi eſt ordinis.

Leucoii frutex vniuerſus abſtergentis & tenuium partium eſt facultatis,magis tamen flores:& inter eos qui ſicciores ſunt magis quàm virentes. eſt hoc,ſiquid aliud, amarum. fructus quoque eiuſdem facultatis eſt, itémque radices,niſi quod craſſiorum ſunt partiũ,& magis terreæ.

Leuce arbor,*hoc eſt populus alba*,mixtæ quodammodo temperaturæ eſt ex aquea tepida, & terrena extenuata eſſentia:quamobrem abſtergẽtis facultatis eſt particeps.

Libanotus, *hoc eſt thus*, calfacit ſecundo ordine,ſiccat verò in primo:habet quoque parũ adſtrictionis. eius cortex vim habet euidenter adſtringentem, ac proinde quoque exiccat,adeò vt in ſecundo ordine completo collocetur. Conſtat etiam ex craſſioribus quàm thus partibus,miniméque acrimoniæ particeps. ramus eius tum ſiccioris tum calidioris eſt facultatis quàm thus,vt ad tertium vſque exceſſum perueniat. habet etiam quidpiam abſtergentis.

Libanotides tres mollientis ſunt digerentíſque fa-
A cultatis: habet etiam aliquid abſtergentis atque incidentis.

Lignys, *hoc eſt fuligo*, omnis exiccans eſt,ideóque terreſtris eſt eſſentiæ, habens quaſdam etiam ignis qui materiam combuſſit,reliquias,eáſque puſillas. Tota autem eius natura terrena eſt, tenuium partium. ſpeciales verò in ea differentiæ ſunt, quæ ex materia combuſta eueniunt, quum ex acriore & calidiore talis etiam fuligo proueniat:ex acriore verò & non mordente ſimilis quoque fuligo conficiatur.

B Libyſtici radix & ſemen ex genere calfacientiũ ſunt, & flatus diſcutientium.

Lini ſemen calidum eſt in primo ordine quodammodo,éſtq; in medio ferme humiditatis & ſiccitatis conſtitutum.

Lycium egregiè diſcutit, ſiccat verò in ſecundo exceſſu, in calore verò mediis quodãmodo eſt proximum: habet etiam quidpiam adſtringentis, quocirca abſtergit & contrahit.

Lyſimachios adſtringentem qualitatem ſuperantem
C habet. Herbã hanc Lyſimachus rex ad ſanguinis eruptiones cohibendas facere caſu quodam cõperit. Quum enim equus eius vulnus accepiſſet,ſanguíſque erumperet, hanc herbam quæ erat ad manus,quámque rex ignorabat,vulneri admouit: ea eruptione ſedata, omnes poſtea ad ſanguinis eruptiones ea vſi ſunt,& ab inuentore Lyſimachiã herbam appellauerunt.

Lychnidis quæ ad coronamenta adhibetur, ſemen calidum eſt in ſecundo ordine,aut iam etiam in tertio:& eodem quoque modo ſiccum.

D Lotos domeſtica (quam trifolium quidam vocant) abſtergentis modicè qualitatis eſt particeps, itémque ſiccantis. In calidi frigidique coniugatione media quodam modo eſt. Lotus autem agreſtis plurimum in Libya prouenit. Eius ſemen ſecundo ordini calfacientium adſcribitur:abſterget etiam nõnihil. ex Ægyptiæ verò loti ſemĩne panes etiam conficiuntur.

Lotus verò arbor adſtringentis pauculæ qualitatis eſt particeps:eſt etiam partium tenuium & exiccans.

E

M

Macer cortex eſt multum acerbus cum leui quadam acrimonia. Videtur itaque ex miſta eſſentia conſtare,plurima terrena frigida, paucula verò calida & tenuium partium: quamobrem in tertio ordine ſiccantium eſt, in caloris frigoríſque differentia neutrum inſigniter efficiens.

Malabathri folium ſimilem habet vim ſpicæ nardi.

Malua,agreſtis quidem parum digerentis qualitatis eſt,& leniter mollientis: hortẽſis verò imbecillior eſt.
F earum fructus eo eſt valentior quo etiam ſiccior. Anadẽdro malache verò (quæ etiam althæa dicitur) magis digerit quàm ſuperiores.

Mandragora ex tertio ordine refrigerantium eſt, & tamen cuiuſdam caloris eſt particeps, & in pomis ineſt quidpiam humiditatis: proinde grauem ſoporem inducunt. radicis verò cortex qui eſt valentior, non refrigerat modò, ſed etiam ſiccat. Reliqua interna pars imbecilla eſt.

G Marathron,*hoc eſt fœniculum*,calfacit in tertio, ſiccat in primo. Agreſtis verò, quod hippomarathrum vocant,radix & ſemen ſiccioris eſt facultatis quàm ſatiui. Alterum hippomarathrum eſt, cuius ſemen rotundum eſt & acre,cuius facultas eſt hippomarathro ſimilis, ſed imbecillior.

Maſtiche alba & Chia adſtringit:mollit ſecundo ordine,calfaciens & exiccans. Nigra verò & Ægyptia magis quàm ſuperior ſiccat,ſed minus adſtringit.

Melãthium calfacit & ſiccat in tertio. Videtur etiam
H tenuium eſſe partium,incíditque & abſterget,quum amaritiem contineat.

Melilotum habet partem adſtringentem, ſed & digerit & concoquit. Copioſior enim in eo eſt ſubſtantia calida quàm frigida.

Mel calfacit & siccat in secundo ordine. Est autem simplicis, quoad maximè fieri potest, facultatis extergentis. coctum minus acre & abstergens redditur. Cæterùm si quod mel amarum est, clarum est id esse mistæ facultatis, tanquam si nostrum quispiam ei absinthium miscuisset. Sed & sacchar, quod vocant, mellis est species, sed minus est dulcè quàm nostrate: in cæteris ei simile. quatenus verò non est infensum, nec sitim affert, eatenus ab eo differt.

Melissophyllũ vim habet marrubio similem, sed est illo multo inferius: ex quo fit vt quum magna vbique marrubii suppetat copia, melissophyllo vti sit planè superuacaneum.

Mespili arboris fructus multum acerbus est. In germinibus quoque eiusdem & foliis acerba qualitas inest non exigua.

Medii radix austera est, & fluxiones cohibet. semen tenuium partium, incidentisque est facultatis.

Meconis, *hoc est papaueris*, omnis est vis refrigerans. sati ui semen mediocriter somnum conciliat, aspectu candidum. Eius cuius flos celeriter defluit semen valentius refrigerat, quocirca eo solo nemo innoxiè vtetur. Ex agrestibus verò quod velut sedens caput habet, id medicamentum iam semen habet, valde frigidum & nigrum. Alterum quod oblongius caput gerit, maximè omnium est medicatum, tum in semine, tum in capitibus, tum in foliis, tum in liquore. valenter enim refrigerat, & vsque ad stuporem & mortem perducit. Cornutum verò papauer abstergentem & incidentem vim habet.

Malus non omnis est vna natura, veluti nec etiam fructus: quædam enim mala dulcia sunt, quædam austera, quædam acerba, quædam acida, quædam planè exoluta, & aquea: & sanè in eis aqueum exuperat, vt eorum magis aquea magisque frigida sit temperatura: in acerbis autem terrenum frigidũ, in austeris verò tum hoc tum aqueum dulce: in acidis aqueum frigidum, vt in dulcibus aqueum temperatum. Eadem ratio est foliorum, succi, corticis arborum, quæ omnia inter se differunt.

Malus Persica in fructu, foliis, & germinibus superantem habet amaritiem. Est etiam medicamentum digerens. eius fructus frigidiore humidioréque temperatura est.

Malus Armeniaca fructum fert secundi ordinis humidorum & frigidorum.

Malus Medica est cuius fructũ citrium vocant, quod in semine exuperantem habet qualitatem acidam & siccam, vt tertii sit ordinis siccantium & refrigerantium. In cortice verò itidem exiccantem temperaturam habuit, non parum tamen acrimoniæ habẽtem, idcirco in secundo ordine exiccat, non tamen refrigerat, sed vel temperatus est, vel paulo inferior. Eius caro crassi est succi, pituitosa, & frigida, nucleus verò qui re vera est semen, amarus est, ideóque digerit siccatque in secundo. folia quoque facultatis sunt digerentis & exiccantis.

Mei radices calidæ in tertio excessu sunt, siccæ verò in secundo.

Milacis asperæ folia acris quidpiam obtinent, & calfaciunt.

Milax verò læuis similem vim superiori possidet.

Mori fructus cuiusdam adstrictionis est particeps: at immaturus, præter acerbitatem est etiam aciditatis particeps. tota arbor in omnibus eius partibus mistam habere facultatem videtur, ex cohibente & repurgante composi tam. In radicis cortice exuperat purgans cũ amaritie quadam: in moris verò immaturis, cohibens: in foliis & germinibus, media quodammodo temperatura est.

Myagri semen oleum effundit quod emplasticæ facultatis est.

Mycetes, *hoc est fungi*, frigida humidáque admodum temperatura sunt, & proximè ad veneni naturam accedunt.

Myles radix contrahentis est facultatis.

Myos ota, *hoc est auricula muris*, siccat in secũdo, calorem verò nullum insignem possidet.

Myricæ incidentis est abstergẽtisque facultatis, absque insigni siccitate. Habet verò etiam quid adstrictionis at fructus & cortex non paucam adstrictionem obtinẽt, cum partium tenuitate & vi abstergendi. Porrò myricæ combustæ cinis facultatis egregiè exiccantis fit, habet que plurimam incidendi & abstergendi vim, at adstringendi perexiguam.

Myriophyllon exiccantis est facultatis.

Myrrhis dulcem radicem habet, quæ ex secundo calfacientium est ordine, adiuncta quadam partium tenuitate.

Myrrine, *hoc est myrtus*, ex contrariis substantiis constat, in ea tamen terrestre frigidum exuperat. Habet quoque aliquid tenuium partium calidum, ex quo valenter exiccat. Iam verò & folia & fructus, & germina & succus, non admodum inter se differunt. Cæterùm quod ramis & trunco adnascitur tuberosum (quod myrtada nominant) quo siccius est prædictis, eo etiam adstringit & siccat vehementius. prædicta verò folia sicca maiorem exiccandi vim habent quàm viridia.

Moly, huius radix tenuium partium est, & in tertio excessu calida: quamobrem & incidit & digerit.

N

Nardi spica calfacit excessu primo, siccat verò secundo completo. Constat autem ex adstringente satis substantia, & acri calida non multa, & quadam leniter amara.

Nardus Celtica similis est quodãmodo in genere facultatis ei quæ prædicta est: sed est ad omnia imbecillior, præterquam ad vrinam prouocandam. calidior enim cæteris est, sed minus adstringit.

Nardus montana est superioribus infirmior.

Narthex, *id est ferula*, eius semẽ excalfacit & attenuat. Quod intus est, medullámque vocant, quum adhuc virens est, adstringentis qualitatis est particeps.

Napy calfacit & siccat quarto ordine.

Narcissi radix siccante facultate prædita est: habet etiam quid abstergentis atque attrahentis.

Neuras siccantis absque morsu facultatis est.

Nerium foris illitũ digerendi vim habet: intra corpus assumptum, perniciosum est.

Nymphææ radix & semẽ vim habet siccantẽ absque morsu. Quæ verò candidã radicẽ habet, vehementiore vi prædita est, eáque nonnihil etiam exterget.

Ξ

Xanthii fructus digerendi vim obtinet.

Xyris tenuium est partium, attrahentis, digerentis, siccantisque facultatis, cum radix, tum multo etiam magis fructus.

Xiphii, *hoc est gladioli*, radix, & maximè altera quæ superior est, attrahendi, digerendi, & siccandi vim habet.

O

Oë, *hoc est sorbum*, arbor adstringẽtis qualitatis est particeps.

Oenos, *hoc est uinum*, in secundo calfacientium est ordine: quod valde vetus est, in tertio, vt mustum ex primo. Siccitas verò caliditati eius proportione respondet.

Olostium desiccandi vim habet.

Olynthi, *hoc est grossi*, acrem digerentémque cum adstrictione vim habent.

Onagrum, aut onothera, aut onothuris, facultatis vini est maximé.

Onoma, aut Sinonis, ex acri & amara substantia constat.

Onobrychis rarefacientis digerẽtisque facultatis est.

Ononis, radicem habet quodammodo tertio ordine calfacientem. Eius cortici nescio quid etiam abstergentis inest.

Oxos, *id est acetum*, ex mista substantia frigida & calida, & vtraque tenuium partium constat: sed calidæ præ-

ſtat frigida. Siccat in tertio completo, quum vtique vali- A dum fuerit.

Oxyacanthi fructus acerbus eſt, habétque partium tenuitatem, & parum etiam incîdit.

Opos, *id eſt liquor*, Cyrenaicus eſt omnium calidiſſimus,& tenuiſſimarum partium eſt, maximéque digerit: quanquam & alii quoque abundè calidi ſunt & ſpirituoſi.

Origani genus omne incidentis, attenuantis, exiccantis,& calfacientis eſt facultatis in tertio, tragorigano verò quippiam etiam adſtrictionis ineſt.

Orobus, *hoc eſt eruum*, in ſecundo exceſſu intenſo de- B ſiccat:calfacit in primo,incidit,& abſterget,& obſtructione liberat.

Orobanche ſiccæ frigidǽque facultatis eſt primo ordine.

Orchis,aut Cynoſorchis,*hoc eſt teſticulus canis*, huius radix calida, humida, dulciſque eſt. maior verò radix multam habere humiditatem excrementitiam & flatuoſam videtur:quæ minor eſt,contrà,valde elaboratam.

Orchis(quem etiam ſerapiada vocant)ſiccioris eſt facultatis quàm primi ordinis cenſeatur. Siccatus is multo C magis exiccat,habétque aliquid adſtringentis.

Oſiridis herbæ amara qualitas eſt,& obſtructione liberandi facultas.

Π

Pancratii radix guſtum & vim habet ſcillæ perſimilem,ſed eſt multo inferior.

Paliuri radix & folia non obſcuram adſtringẽdi facultatem obtinent:nonnihil etiam digerunt: fructus verò incidentis facultatis particeps eſt.

Papyrus combuſta medicamentum ſiccãs efficitur, D vt charta combuſta:ſed papyri cinis eſt imbecillior.

Panaces heracleum.ex hoc fit opopanax, quẽ vocant, qui excalfacit,emollit,ac digerit. in calfaciendo verò ex tertio ordine eſt:in ſiccando,ex ſecundo. Cortex verò radicis deſiccans ſimul & calfaciẽs medicamentum eſt, ſed minus quàm liquor. quinetiam abſtergentis quid habet. eius etiam fructus calidus eſt.

Panaces Aſclepium minus eſt calidum ſuperiore.

Panaces Chironium & ipſum ſimilem habet prædicto facultatem. E

Paronychia tenuium partium eſt, & ſiccantis abſque morſu facultatis in tertio ordine, itémque calfacientis.

Pentaphylli radix deſiccat in tertio,perſpicuæ tamen caliditatis non eſt particeps. cæterùm tenuium partiũ eſt, & morſu vacat.

Piperis radix vires habet coſto maximè ſimiles.fructus nuper eius germinantis lõgum piper eſt, ideo fit vt maturo ſit humidius, quare facilè perforatur. fructus qui velut omphax eſt,album eſt piper,idque eſt acrius nigro: nam illud eſt quaſi ſuperaſſatum iam,& ſuperſiccatum. F vtrunque autẽ exſiccat,calfacitque valẽter. Cæterùm ſi longũ vitiatũ fuerit,deprehẽdes aqua macerãs:nã in quo vitium eſt ſoluitur:nõ ſoluitur autẽ id quod naturam habet ſuam. id verò quo piper adulteratur, herba quædam flaua eſt,ab externis aduecta regionibus,quæ piperi longo aſpectu quidem eſt ſimilis, ſed guſtu diſcrepat, quo etiam ab eo facillimè diſcernitur.

Perſeæ folia adſtringentem vim ſortita ſunt.

Periclymeni fructus & folia incidunt & calfaciunt. G

Periſtereon vim habet exiccandi.

Petaſites ex tertio ordine exiccantium eſt.

Petroſelini ſemen quemadmodum guſtu acre eſt adiuncta amaritie,ita & actione flatus extinguit.tertio ordine calfacientium & ſiccantium continetur.

Peucedani radix & liquor & ſuccus eiuſdem ſpecie facultatis ſunt. Valentior tamen eſt liquor, egregiè calfaciens,digerens,attenuans,& incidens.

Peganum, *id eſt ruta ſylueſtris*, ex quarto iam ordine eſt excalfacientium & ſiccantium,ſatiua ex tertio, éſtque H non ſolùm acris guſtui, ſed etiam amara: ex quo incidit, digerit, tenuiúmque eſt partium, & flatus reſtinguit.

Pix ſicca quidem ſiccat calfacitque ſecũdo exceſſu: cæterùm ſiccare poteſt magis quàm calefacere. Liquida verò contrà,calefacere magis quàm ſiccare. habet etiam partium tenuitatem quandam. Sed & abſtergendi vim quandam,& concoquendi,& digerendi, veluti etiam leuem amaritiem & acrimoniam obtinet.

Piſſelæum genere quidem eſt pici ſimile, ſed ex ſubtilioribus partibus conſtat.

Piſtacii fructus tenuium eſt partium,ſubamarus,aromaticus:ex quo obſtructione liberat,& expurgat.

Pityides, *hoc eſt fructus pini*, miſtæ ſunt facultatis, vt adſtringant,& acrimoniam quandam cum amaritie coniunctam habeant.

Pini cortex exuperantem habet facultatem adſtringentem.piceæ verò cortex eſt huic ſimilis,ſed moderatiore vi præditus eſt: in cono verò maior vis eſt, & in cortice, & in foliis.

Platanus humidioris frigidioriſque eſſentiæ eſt nõ ita multo quàm moderata.eius cortex & pilulæ magis exſiccant.ſunt qui combuſto cortice medicamentum conficiant.Cauenda eſt lanugo foliis arboris inſidẽs, ſiquidem ſpiritu attracta, lædit arteriam & vocem: aſpectúmque & auditum vitiat,ſi in oculos aut aures incidat.

Polygonon, *hoc eſt herba ſanguinalis*, adſtrictionem quandam habet,vincitque in eo aqueum frigidum, vt ad ſecundum gradum completum perueniat: quúmque refrigeret ac repercutiat,videtur etiam exiccare. mas verò eſt ad omnia efficacior quàm fœmina.

Polygalum folia habet modicè auſtera.ſuperare autem in eo calidum & humidum videntur.

Polygonatum miſtæ facultatis eſt.habet enim quid etiam adſtrictionis,acrimoniæ, amaroris, & inſuauitatis cuiuſdam,quæ explicari ſatis verbis non poteſt: itaque vſui admodum non eſt.

Polemonium (quidam philetæriũ vocant)tenuium partium,& ſiccantis facultatis eſt.

Polium guſtantibus amarum eſt,& modicè acre:obſtructiones itaque adimit. Polium verò quo in antidotis vtimur, magis amarum eſt, magiſque acre quàm maius; vt ex tertio ſit ordine exiccantium: ex ſecundo verò, eóque completo,calfacientium.

Polycnemon calfacit & ſiccat ſecundo ordine.

Potamogiton adſtringit & refrigerat æquè ac polygonum:hoc tamen craſſiorum eſt partium.

Polypodium dulcem, ſimúlque auſterã qualitatem exuperantem habet,adeò vt facultate ſit valẽter exſiccante,& morſu vacante.

Praſium, *hoc eſt marrubium*, amarum eſt, idcirco tollit, obſtructiones abſterget, digeritque. hoc ſtatui poteſt in calfaciendo in ſecundo fere ordine iam completo: in ſicando verò,in tertio.

Propolis facultatis eſt non valẽter abſtergentis,ſatis tamen validè attrahentis: eius nanque eſſentia tenuium eſt partium. calfacit autem ſecundo exceſſu iam completo.

Ptarmices flores vim ſternutamenti ciendi habent: totus verò frutex digerit:eiúſque calida & ſicca temperatura eſt:quum vireſcit, ſecundi fere ordinis: quum aruerit,tertii.

Pteleæ,*hoc eſt ulmi*,folia adſtringentem & abſtergentem habere facultatem præ ſe ferunt.Cortex verò eſt magis amarus & adſtringens. radices quoque eiuſdem ſunt facultatis.

Pteris,*hoc eſt filix*,amara eſt, parúmque habet adſtrictionis,ac proinde facultatis eſt valenter exſiccantis, non tamen mordacis. thelypteris verò ei ſimilem vim habet.

Pycnocomi & radix, & fructus, & folia quæ acria ſunt,digerendi atque attrahendi vim habent.

Pyrethri radix adurentis eſt facultatis.

Pyros, *hoc eſt triticum*, in primo calfacientium ordine cenſetur:non tamen ſiccare aut humectare inſigniter poteſt.habet verò etiam quidpiam lentoris obſtruentíſque naturæ. Quod verò ex eo conficitur amylum, tritico frigidius & ſicci⁹ redditur,quódq; ex pane cataplaſma fit, maiorẽ habet vim digerendi quàm quod ex tritico conſtat, quum panis & ſalem & fermentum adiunctũ habeat: ſiquidem fermento vis ineſt attrahendi euocandíque

ea quæ in imis corporis partibus deliteſcunt.

P

Rhamnus deſiccat ſecundo exceſſu, refrigerat verò
in primo completo.
Raphanis, *hoc eſt radicula*, in primo exceſſu calfacit, in
ſecundo ſiccat. Agreſtis eſt efficacior in vtraque faculta-
te. iam & ſemen efficacius eſt quàm planta. facultas porrò
digerendi in eis ineſt.
Rheum miſtæ facultatis eſt. habet enim quid ter-
renum frigidum, vt eius declarat adſtrictio. ei quoque a-
crimonia quædam ineſt: ſique pluſculum mādatur, leniter
calida conſpicitur. Eſt etiam ſubſtantiæ cuiuſdam aëriæ,
tenuiúmque partium particeps.
Reſinæ omnes ſiccant & calfaciunt. inter ſe verò diſ
crepant, quòd plus minúſve in guſtu acrimoniæ, in fa-
cultate caloris ſint nactæ: quódque aliæ plus, aliæ mi-
nus tenuium ſint partium: quòd denique aliæ adſtrictio-
nes ſortitæ ſint, aliæ non item. Iure autem in omni-
bus ſibi primas vendicauit lentiſcina: (quam maſti-
chen vocant) nam præterquàm quòd pauca ei ineſt ad-
ſtrictio, hoc etiam accedit vt ſine moleſtia ſiccet, ni-
mium verò acris eſt, & maximè tenuium partium: inter
alias primas tenet terebinthina, non tamen æquè per-
ſpicuam vt maſtiche, adſtrictionem obtinet: quum ve-
rò amaritiem quandam habeat, magis quàm maſtiche di-
gerit: ob quam etiam qualitatem vis abſtergendi eidem
ineſt. præterea verò ex alto magis quàm aliæ reſinæ trahit,
quippe quum è partibꝰ etiam tenuioribus conſtet. Peuci-
na verò, & magis etiam ſtrobilina, ſunt prædictis acrio-
res: non tamen magis digerunt, nec magis attrahunt. Me-
diæ inter eas ſunt pinea & abiegna, quæ ſunt terebinthina
quidem acriores, minus tamē acres quàm peucina & ſtro
bilina. terebinthina verò habet etiam mollientem vim.
ſecundo loco in molliendo lentiſcina cenſetur, ſicut & cy
pariſſina in acrimonia.
Roſarum vis ex aquea ſubſtantia calida, duabus a-
liis qualitatibus adſtringenti & amara commiſtis eſt com
poſita. flos earum magis quàm roſæ abſterget, & proin-
de ſiccat.
Rhodia radix tenuiū partium, digerentíſque facul-
tatis eſt, & in principio tertii exceſſus calfacit.
Rhododaphne. tota eius ſubſtantia pernicioſa eſt. tem
peratura verò tertii ordinis incipientis calfaciētium eſt:
primi verò ſiccantium.
Rhœa, *hoc eſt malum granatum*, omnis adſtringentem
qualitatem habet, non tamen in omnibus ea exuperat:
quædam enim granata acida ſunt, quædam dulcia magis
quàm auſtera: & ſanè quæ ex vnoquoque vtilitas fertur, ea
ex vincente qualitate proueniat neceſſe eſt. Porrò acini
magis quàm ſuccus adſtringunt: magis verò quàm hi ad-
ſtringūt etiam putamina, quæ malicoria vocāt: punici ve-
rò flores illis adſimilem vim habent.
Rhus adſtringit ſiccátque: eius verò fructus maxi-
mè & ſuccus ad vſum adhibentur, in quibus valida au-
ſtera qualitas ineſt. ſiccat igitur in tertio, refrigerat in ſe-
cundo.
Rhypos, *hoc eſt ſordes*, ea quæ ex ſtatuis eſt, digerit, mol
lit, habétque aliquid acrimoniæ, propter æruginem quam
ſumpſit à ſtatua. Sordem verò ex palæſtra, πάτον nominānt:
cōſtat hæc ex rebus differentibus, ex puluere inquam, o-
leo, humana ſorde, & ſudore. ergo puluis emplaſticam vim
& refrigerantem & repercutiētem habet, oleum, molliē-
tem, ſudor & ſordes digerentem.

Σ

Sagapenum liquor eſt calidus, tenuium partiū, non
ſecus quàm alii liquores: ſed & abſtergendi vim quan-
dam habet.
Sampſuchus facultatis eſt tenuium partium, & dige-
rentis, ſiccátque & excalfacit tertio ordine.
Sarcocolla lacryma eſt quæ miſtam facultatem ha-
bet ex emplaſtica ſubſtantia quadam & paucula amara:
quamobrem ſine morſu exiccat.
Satyrium humidum eſt & calidum ſua temperie, id-
eóque guſtātibus dulce videtur: ei tamen excrementitia,
A flatuoſáque humiditas ineſt. eadem quoque facere poteſt
herbæ ipſius radix.
Selinon, *hoc eſt apium*, calidum eſt, & flatus diſcutit, &
ſemen magis quàm herba. Similis facultas eſt in oreoſe-
lino. Hippoſelinon verò imbecillius eſt, vt oreoſelinon
valentius.
Seris ſubamara eſt, ídque magis agreſtis, quam picri
da vocant: aliqui verò etiam cichorium, éſtque frigidæ &
ſiccæ temperaturæ in primo exceſſu. Satiua autem magis
quàm agreſtis refrigerat, ſed humiditatis externæ multa
B copia admiſta ſiccitatem reſtinguit. vtraque adſtringen-
tis facultatis eſt particeps, velut chondrila.
Seriphum ſimile eſt abſinthio: ab eo tamen diuer-
ſum eſt quòd non æquè vt illud adſtringit, magíſque cal
facit, & amarorē quendam cum ſalſedine reſipit, & ſto-
macho eſt infenſum. Quin calfacit etiam in ſecundo or-
dine intenſo, in tertio verò exiccat.
Seſeleos & radix & multo magis fructus, de numero
calfacientium eſt, & tenuium itidem eſt partium.
Seſamum emplaſticum eſt & molliens, & modicè ca
lidum. eiuſdem quoque facultatis eſt oleum quod ex ipſo
C conficitur.
Seſamoides magnum (quod etiam Anticyricum ve-
ratrum appellatur, propterea quòd eius ſemen perinde vt
veratrum purget) cum in aliis facultatibus eſt veratro ſi-
mile, tum verò in abſtergendo, calfaciendo, & ſiccando,
ſimiles illi vires habet.
Seſamoideos albi ſemen quandam etiam qualita-
tem acrem habet: multum nanque amarum eſt. calfacit i-
gitur, extergit, & rumpit.
Sideritis habet etiam quiddam abſtergentis: ſed plu-
D rima eius pars eſt humida & frigida modicé. Paucæ quo-
que adſtrictionis eſt particeps. quidā hanc vocant Achil-
lion ſideritim: in hácque maior adſtringendi vis quàm in
ſuperiore ineſt.
Sicyos, *hoc eſt cucumis*, eſculentus, qui iam eſt maturus, te
nuiorum partiū ſubſtātiæ eſt: qui verò non eſt eiuſmodi,
craſſiorum: non eſt tamen abſtergentis & incidentis facul
tatis particeps. in eis verò ſuperat humida frigidáque tem
peratura, vt in ſecundo ordine collocentur. Attamē ſiquis
ſemen aut radicem arefaciat, iam primi ordinis comple-
E ti ſiccantium reddentur. in his quoque maior abſtergen-
di vis quàm in carne fructus ineſt.
Sicyus verò, *hoc eſt cucumeris agreſtis*, ſuccus qui ex fru-
ctu exprimitur (quem elaterium vocant) extremè eſt ama-
rus & tenuium partium, & leuiter calidus, vt ex ſecundo
ordine cenſeatur: eſt etiam digerens. radicis verò ſuccus,
atque is qui ex foliis colligitur, licet ſimilem elaterio vim
habeat, imbecillior tamen eſt. Radix quoque ſimilē facul
tatem poſſidet, ſiquidem extergit, digerit, emollit. cortex
F tamen magis exiccat.
Silphii liquor calidiſſimus eſt: quinetiam folia, fru-
ctus, caulis & radix egregiè calfaciunt: ſed omnia ſunt ma
gis flatuoſæ ſubſtantiæ, & foris impoſita ſunt efficaciora,
& præcipuè liquor in quo valde trahendi facultas ineſt.
attamen & excreſcentia amoliendi & liquandi vim quan
dam habet.
Sinō calidus eſt ſubamarúſq;, & obſtructiones diſiicit.
Sion calfacit & digerit.
Siſari radix calfacit ſecundo ordine, habétque ama-
G roris & adſtrictionis quidpiam.
Siſymbrium tenuium partium, digerētis, calfacien-
tis, & ſiccantis in tertio ordine facultatis eſt. eius ſemen
eſt partium tenuium, & calidæ facultatis.
Siſymbrium (quod cardamine etiam vocant) quum
aridum eſt, tertii ordinis eſt calfacientium & ſiccantium:
quum viride, ſecundi.
Scandix ſubacre & ſubamarum eſt, & ſecundi ordi-
nis intenſi eſt calfacientium & ſiccantium.
Scilla valdè incidentis eſt facultatis, & ſecundo or-
H dine calfacit.
Scolymi, *hoc eſt cardui*, radix calida eſt in ſecun-
do ordine iam completo, aut initio tertii, ſicca verò in
ſecundo.
Scordium habet quid amaroris, acerbitatíſque & acri-

A moniæ, ideóque viscera expurgat & excalfacit.

Scordion, *hoc est allium*, calefacit & exiccat in quarto excessu. Quod verò ophioscorodō dicitur, agreste allium est, ac domestico valentius.

Scordoprasum verò sicut gustu & odore mistam ex scorodo & praso, *hoc est ex allio & porro* qualitatem obtinet ita etiam viribus.

Scorpioeides calfacit in tertio ordine, siccat in secūdo.

Smilax perniciosæ facultatis est planta.

Smyrna, *hoc est myrrha*, secundi gradus est calfacien-
B tium & siccantium. Est etiam non exiguæ amaritiei particeps, eique abstergendi vis inest.

Myrrha verò Bœotica vim habet calfaciendi, molliendi & diffundendi.

Smyrnium calidum siccúmque est in tertio ordine.

Sonchus ex aquea & terrestri essentia, vtraque leniter frigida cōstat: est etiam cuiusdam particeps adstrictionis, & euidenter refrigerat. Quum verò plane exaruerit, eius temperatura terrestris redditur cum mediocri calore coniuncto.

Sparganium exiccantis facultatis est.

C Sparti, *hoc est genistæ*, quo etiā vites alligāt, tum fructus, tum virgarū succus, non instrenuè attrahētis facultatis est.

Stachys frutex marrubio similis, acer est & amarus, tertióque ordini calfacientium attribuitur.

Stœbes fructus & folia adstringentē sine morsu vim habent: in siccando verò tertii quodamodo ordinis principium attingit.

Stœchadis amara qualitas est, & modicè subadstringens. Temperatura verò composita ex frigida terrena essentia exigua, vnde adstringit & extenuat: altera terrena copiosiore, ex qua amara est. Ex vtriusque congressu tol-
D lit obstructionem, attenuat, exterget, & roborat.

Stratiotes aquatilis humidus & frigidus est: terrestris verò nonnihil adstrictionis habet.

Struthii radix acris gustu est, ex quarto quodammodo ordine, atque etiam absterget.

Styrax calfacit, siccat, mollit, concoquit. fuligo eius combusti est thuris fuligini quodammo similis.

Syca, *id est ficus aridæ*, vim habent excalfaciendi in secundo fere ordine iam completo: habent etiā quid partium tenuitatis. Ex caricis quæ pinguiores sunt magis
E concoquere possunt: quæ acriores, magis abstergere & digerere. quod verò ex iis plurimū in aqua coctis conficitur, simile est melli non solùm consistentia, sed etiam facultate. Caprifici autem ficus acris & digerentis sunt facultatis: sic quoque domesticarum plantarum primæ ficus.

Syce, *hoc est ficus*, arbor, tēperaturæ est calidæ, & tenuiū partiū, vt & eius liquor, & succ⁹ qui ex foliis exprimitur, atteſtantur. Agrestis verò fici liquor & succus, valentior est. Coliculi verò eius adeò sunt calidi ac tenuiū partium, vt carnibus bubulis duris adiecti teneras eas faciant.

F Symphytum petræum habet secandi vim quampiā, habétque etiam quāpiam contrahendi: & tertio præterea loco humiditatē quādam non immodicè calidam, ex qua dulce videtur, & odoratu iucundum. Commansum verò sitim extinguit. Potest ergo digerere & cōtrahere & cōstringere. Symphytum verò alterum magnū similem prædicto vim habet: gustātibus tamen non dulce est nec odoratū. Quatenus verò lentum est, & pruritū excitat, scillæ est simile. vtuntur eo ad omnia ad quæ superiore.

Sphondylii fructus & radix, acris incidentísque fa-
G cultatis est.

Schinos, *id est lentiscus*, ex aquea substātia leniter calida, & terrena frigida non multa compositus est, ob quam etiam modicè adstringit. Siccat igitur in tertio ordine iam completo. in differentia verò caloris & frigoris est quodammodo medius. Similem porrò habet adstrictionē in omnibus eius partibus, in radicibus, in ramis, in extremis turionibus, in germinibus, in foliis, in fructu, & cortice denique. succus verò qui ex foliis exprimitur, similis quodāmodo tēperaturæ est, vt modicè adstringat.

Schini anthos calfacit moderatè, & adstringit mo-
H deratius, nec planè à tenuitatis abest natura. Eo magis adstringit radix. Quem verò florem vocant, calidior est.

Schœnos leia, *id est iuncus leuis*, huius quædam oxyschœnos, quædā holoschœnos. fructus autem holoschœni somnum inducit: oxyschœni verò fructum ferentis somnum ipse quoque, sed minus affert. cōstant autem ex terrena substantia leniter frigida, & aquea leniter calida.

T

Terebinthini cortex, folia, & fructus, quiddam habent adstringentis: sed & secundo ordine calfaciunt, ex quo iam planum est, ea siccare: recentia verò hæc, humidáque adhuc modicè: siccata verò, secundo ordine. fructus verò siccus est, vt propè ad tertium ordinem siccantium accedat.

Teutlon, *hoc est beta*, nitrosæ cuiusdam facultatis est particeps, qua absterget & digerit. adhæc tamen valētior est beta alba: nam nigræ adstrictionis quippiam accedit, idque potius in radice est.

Teucrium incidendi, tenuiúmque partium facultatis est, ponátque ipsum quispiam in secundo ordine calfacientium, & tertio exiccantium. Tephra, cinis habet in se partim terrenum partim velut fuliginosum. hæque partes tenues sunt, & maceratis aqua cineribus & colo traiectis simul abeūt. quod verò restat, terrenum & infirmum, & morsu vacans efficitur, calida vi in lixiuio deposita. Non omnis tamen cinis eiusdem exquisitè temperaturæ censetur, sed pro materiæ cōbustæ differentia variatur. Ergo ex lignis acerbis cinis non parum contrahit adstrictionis: ex iis verò qui talia non sunt, vt ex ficulnis, cinis abstergentis facultatis efficitur.

Titanos, *hoc est calx*, est etiam cineris species quædā, qui tenuiorum partium est quàm qui ex lignis conficitur. calx lota medicamentū siccās sine morsu, facit: magisq; si bis terve lauetur, fit autem valde digerens, si marina abluatur.

Telephium abstergentis est facultatis, calidæque in primo ordine, siccæ verò in secundo intenso.

Telis, *hoc est fœnumgræcum*, calfacit secundo ordine, & primo exiccat.

Tithymali omnes acrem qualitatem vincentem habent, suntque ex quarto calfacientiū ordine. Inest eisdem amarities, eorum verò liquor est validissimus: deinde fructus & folia, sed & radix earundem facultatum est particeps, non tamen æquè. Quúmque septemnumero sint, validissimus omnium est qui caracias dicitur, & qui myrsinites, & qui in petris arboris instar nascitur: deinde is qui verbasco est similis, & cyparissias, tum qui paralios: post eos qui helioscopius nominatur. prædictæ verò horū facultatis proportioni cineris ac lixiuii ab eis confecti facultas respondebit.

Tragacantha similem gummi vim habet emplasticam quandam, & quæ acrimoniam obtundit, atque etiam æquè ac illud exiccat.

Tragii folia, fructus & lacryma trahentis digerentisque facultatis sunt: ac tenuium partium & calidum tragium est in tertio quodammodo ordine: alterum verò quod est minus non parū habet facultatis adstringentis.

Tribulus ex substātia humida modicè, eáque frigida constat. in terrestri verò excellit terrestre frigidum, quod adstringens esse cōprobauimus. in aquatili verò, aqueum: cæterùm terrestris fructus tenuium est partium.

Tripolii radix acris calidáque in tertio excessu est.

Trifolium aut asphaltion in calfaciendo & exiccando tertii est ordinis.

Trichomanes eadem potest omnia quæ adiantum.

Trychnon, *hoc est solanum*, esculentū adstringit ac refrigerat in secundo excessu. Ex cæteris quæ vesca non sunt, vnū halicacabū nominatur, quod rufum habet fructū, acino vuæ tū figura tū magnitudine similē: idque in facultate foliorū est hortensi persimile, fructum ferens qui ad ciendam vrinam valet. Alterū verò fruticosum & soporiferū, simile est papaueris liquori, sed imbecillius. Tertium præterea est furiosū, quod ad medicinas quæ intra corp⁹ sumuntur est inutile: nam siquis drachmas eius quatuor sumat, mortem afferent: si pauciores, furorem. Vnā certè innoxiè sumitur, & tamen nec ipsa vtilitatis quidpiam ob tinet. radicis cortex foris admotus siccat secūdo ordine completo, & incipiente secundo refrigerat.

Y

Hyacinthi radix in primo ſiccantium, in ſecundo iam completo refrigerantium ordine conſtituetur. Fructus leniter extergit & adſtringit, tertio ordine deſiccans, & in medio caloris & frigoris poſitus.

Hydna, *hoc eſt tubera*, vincentem habent terrenã eſſentiam, exigua quadã tenuium partium adiuncta portione.

Hydropiper calidum eſt illud quidẽ, ſed non æquè vt piper: itémque digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, qui nigrum ſemen fert, inſaniam ſoporémque affert. Proximam ei facultatetem obtinet is qui ſemẽ modicè flauum gerit. vterque autem vitandus eſt, vt inutilis & pernicioſus. Cæterum cuius ſemen & flos candidus eſt, qui ex tertio eſt ordine refrigerantium, ad medicinam eſt maximè accommodatus.

Hypericon calfacit & ſiccat, éſtque eſſentiæ tenuium partium.

Hipecoon ex tertio eſt refrigerantiũ ordine, vt à papauere parum abſit.

Hippogloſſum & radicem & ſuccum mollientis facultatis habet.

Hyſſopum calfacit, ſiccátque in tertio ordine: eſt item tenuium partium.

Φ

Phaci, *hoc eſt lentes*, non valẽter adſtringunt, medium verò caliditatis & frigiditatis tenent, atque etiam in ſecundo ordine ſiccant.

Lens verò paluſtris humidæ frigidǽque temperaturæ ex ſecundo gradu eſt.

Phalaridis ſuccus & ſemen & folia, aliquid tenuium partium & calidi poſſident.

Phalangites facultatem habet tenuium partium, & ſiccantem.

Phlomi, *hoc eſt uerbaſci*, cuius alba, & cuius nigra ſunt folia, radix acerba eſt, folia verò digerunt. Sic & aliorum folia ſiccandi & modicè extergendi vim habent.

Phœnix, *hoc eſt palma*, arbor in omnibus eius partibus adſtringentis facultatis eſt particeps. Ac ramorum quidem ſuccus auſterus eſt, ex aquea eſſentia tepida, & terreſtri frigida compoſitus. Similis quoque naturæ eſt medulla, quam cerebri nomine appellant. eius fructus ac præcipuè dulcis, non exiguæ caliditatis particeps eſt, íſque foris admotus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat. Quod verò elaten vocãt, hoc eſt tenerũ palmæ germen, eandem vim habet quam cerebrũ. quod denique velut proprium eius eſt tegmen, adſtringentem ipſum quoque facultatem obtinet: cæterùm magis quàm omnia antedicta exiccat. Eſt etiamnum plantæ radix ſiccantis ſine morſu facultatis, eique aliquid adſtrictionis ineſt.

Phorbium vim habet tenuium partium, trahentem atque extergentem.

Phu radix vires habet nardo ſimiles, ſed in plerîſque inferior eſt. Vrinas autem ciet magis quàm Indica aut Syriaca nardus, æquè verò ac Gallica.

Phycos, *id eſt alga*, humens adhuc alga & viridis, in ſecundo ordine ſiccat & refrigerat: aliquid etiam modicè adſtringentis obtinet.

Phyllitis acerbæ qualitatis eſt.

Phyllon, *hoc eſt folium*, malabathri iure prætermiſit: ait enim ipſum vim nardo ſimilem obtinere, qua de iam prius eſt dictum.

X

Chalbane, *id eſt galbanum*, mollientis digerentiſque facultatis eſt. In calfaciendo fuerit ſanè ex tertio ordine incipiente: in ſiccando verò in principio ſecundi ſtatuatur.

Chamædrys amaram qualitatem cæteras ſuperantem habet. Eſt & quodammodo acris, inciditque, & obſtructiones pellit. ponat eam quis in tertio ſiccantium & cafaciẽtium ordine: magis tamen calfacit quàm ſiccat.

Chamæciſſi flos quum valde amarus ſit, obſtructione iecur liberat.

Chamælea amaram qualitatem cæteris excellentem habet.

Chamæleuces calida facultas in tertio ferme ordine

A eſt, ſicca verò in primo.

Chamæleontis radix, nigri quidem lethale quiddam poſſidet, quamobrem ea foris vtimur. eſt enim ſicca in tertio iam gradu fermè, calfacit verò in ſecundo completo. Albi verò radix valet etiam ad partes internas, eandémque temperaturam quam niger habet, niſi quòd hæc eſt magis amara quàm illa ſit.

Chamæmelum partium tenuitate eſt roſæ ſimile, calore verò ad olei vires animanti familiares & temperatas magis accedit: proinde laſſitudini, ſiquid aliud, in pri- B mis confert, doloréſque mitigat, & tenſa remittit, & laxat, modicè dura emollit, conſtipata rarefacit, & febres quæ citra viſceris alicuius inflammationem mortales vexant, diſcutit, ac præſertim quæ ex humoribus bilioſis, aut cutis denſitate exoriuntur. Has ergo febres ſanare chamæmelum poteſt, eáſque quum iam concoctæ fuerint. Et tamen cæteris omnibus egregiè prodeſt quæ melancholicæ ſunt, aut pituitoſæ, & ex inflãmatione viſceris exortæ: nam & harum remedium præſtantiſſimum eſt, quum iam concoctis adhibetur: ideo fit vt hypochondriis, ſiquid a- C liud, pergratum ſit. Sed & lini ſemen viſceribus quæ in hypochondriis ſunt, gratũ eſt, ſed tamen minus quàm chamæmelum: ſiquidem & minus eſt calidum, & eſt etiam partium craſſarum. attamen in aſcenſu atque incrementis inflammationis, & præſertim earum quæ in externis ſunt partibus, roſaceum chamæmelo præſtat, quippe quum tepida caliditate & leui adſtrictione eiuſmodi indigeant.

Chamæpitys amarũ ſaporem habet acri validiorẽ: quamobrem expurgat, abſtergétque viſcera magis quàm calfaciat. Præterea ſiccat in tertio, calfacit in ſecundo.

D Chamæſyce abſtergentem acrémque vim poſſidet.

Chelidonium validè abſtergentis & calidæ facultatis eſt ordine tertio, ſimilitérque ſiccantis. Minus verò chelidonium quum acrius maiore ſit, cutim ſtatim exulcerat: itaque quarto iam ordini incipienti calfacientium aſſignabitur.

Chondrila, hanc etiam ſerin quidam nominant. eſt enim eiuſdem fere cum illa facultatis, niſi quòd guſtu amariuſcula eſt, quam etiam ob rem magis ſiccat.

Chõdrus, *id eſt alica*, emplaſticæ, concoquẽtiſque natu- E ræ eſt, æquè ac triticum: éſtque ceu materia quædã ad vehementiora medicamenta excipienda accommodata.

Chryſocomes aut chryſitidis radix acrem ſimulatque adſtringentem qualitates vincentes habet, quamobrem non eſt ad multas res vtilis.

Ψ

Pſyllii ſemen ſecundi ordinis eſt refrigerantium. inter ſiccantia & humectantia medium tenet locum.

Pſeudodictamnum iure pertranſiuit, quoniam dictamni vim obtinet, de quo iam diſſuerimus.

F

Ω

Ocimum ex ſecundo ordine calfacientiũ eſt: ei quoque excrementia humiditas ineſt, quocirca nec etiam cõmodum eſt, vt intra corpus aſſumatur. extrinſecus verò illitum, ad digerendum & concoquendum valet.

Ocimoides. huius ſemen tenuium partiũ, & ſiccantem ſine morſu facultatem habet.

De terræ differentiis, & facultatibus.

G Terra omnis ſiccandi vim habet: quumque nulla penitus ignea ſubſtãtia eidem ſit admiſta, tum citra vllum omnino morſum ſiccat, ad quam etiam rem ei adiumento eſt lotio.

Samia refrigerandi modicè vim habet: abſtergendi verò valde moderatè, Selinuſia, & Chia, itémque ſine calfactione & refrigeratione inſigni.

Cimolia quum miſtæ facultatis ſit, & refrigerans habet quippiã, & nonnihil etiam digerẽs, quocirca lota hoc abiicit: non lota verò vtriſque his facultatibus agit. Vtran- H que verò facultatem facilè indicat, quum illi humores naturæ contrariæ miſcentur: nam repercutientibus ac refrigerantibus miſta, lutum quod ex ea atque illis fit, repercutit ac refrigerat: ſi digerentibus miſceatur, digerit.

Ampelitis terra magis medicata eſt, ſiccátque, & digerit. Non eſt autem ita morſus expers, nec ita mitigandi

vim habet, vt Samia,Chia, & Selinusia. At Cimolia, quæ his est paulo valentior,est etiam morsus expers,ac præsertim elota.

Cretica verò est his quodammodo similis, verùm satis imbecilla, multúmque habet aëriæ substantiæ. abstergendi tamen ei vis inest.

Lemnia valentissimas harum omnium vires habet, éstque adstrictionis particeps.

Eretriensis hac etiam valentior est, non tamen vsqueadeo vt mordeat.Si lauetur, valde moderata efficitur, non secus quàm supradictæ. Sunt qui eam comburunt,& tenuiorum partium faciunt,vt & ad vim digerendi transeat. si vsta lauetur,acrimoniam in aqua deponet. subtilitatem verò quam ex vstione acquisiuit, retinet, magísque desiccat.

Est alia quoque terra quæ pnigitis vocatur, tota quidem facultate Cimoliæ similis, sed colore nigra, qualis est ampelitis.

Alia quoque terra ex Armenia, quæ Cappadociæ finitima est,affertur,maximè siccãs, colore pallido,facilliméque in læuorem soluitur,vt calx. Vocatur autẽ eorum lingua,Zarina:in Syria verò Zarnacha nominatur. Mons in quo prouenit,est ciuitatis quæ Bagauona appellatur: ager verò in quo est mons, Agarra dicitur. Cæterùm terram ipsam expertem mistionis substantiæ quæ sit alterius generis,vim habere citra morsum exiccandi censendum est. Sed quum nullum corpus mistionis exquisitè expers reperire non queas,inspiciẽda commistio est eorum quæ illi accidunt, idque & in leuitatis & in grauitatis differentiis,& iis quas gustus affert:nam siqua adstrictio appareat, tantum assumpsit frigiditatis quãtum habet astrictionis: sin etiam acrimonia quædam appareat,tantum consequitur caloris quantum ei inest acrimoniæ.In leuitate & grauitate idem considerandum est, quum leuitas inde oriatur, quòd in tota eius temperatura copiosa sit aëria substantia:grauitas verò quò maior sit, eò etiam magis sincera terra habeatur.terræ autem proprium est,vt igni admota non fundatur,& vt aqua irrigata in lutũ facilè soluatur.

De lapidibus.

Lapis hæmatites tantum frigiditatis quantum eiam adstrictionis possidet.

Melitites verò calorem temperatum habet, propter dulcedinem temperatam.

Galactites mediam inter hos vtrosque temperiem obtinet.

Schistos verò hæmatiti persimilem vim habet, sed imbecilliorem. Porrò quum lapidibus omnibus commune sit vt exiccẽt, quotquot ex eis in succum solui nullam euidentem qualitatem gustui afferunt,hos esse infirmissimos,& minimè mordaces putandum est:at qui perspicuã gustui qualitatem offerunt, hos pro qualitatis proportione vim habere:vt si adstringant,ad comprimendum,constringendũ,condensandum,&contrahendũ:si mordeant, ad calfaciendum, ad digerendum, & ad liquandum valeant: medii verò sint qui citra morsum & adstrictionem solùm abstergeant.Ergo hæmatites,schistos, galactites, & melitites,in succum soluũtur, ad mortarium aut,cotem atteriti: quum sint etiam alii lapides qui in succum soluantur, vt qui in Ægypto nascitur, quo vtuntur ad splendorem linteis indendum. Est autem minimè omnium prædictorum qualitatis particeps, neque adstrictionem, neque morsum,neque abstersionem vllam ostendit: idcirco id solum huic lapidi inest vt exiccet.

Omnium autem prædictorum lapidum valentissimam vim habet qui ex Æthiopia affertur,quodammodo subuiridis iaspis.Soluitur hic lapis in succũ lactei coloris, mordaci tamen gustu est.

Est & alius lapis,cuius valentes vires sunt,qui in Palæstina Syriæ nascitur,& Iudaicus appellatur.

Pyrites quoque ex iis est qui valentem vim habent. ad summam verò acres accommodati sunt ad abstergendum,detergendum , detrahendum, extenuandum, digerendum,vehementer siccandum,& colliquandum.

Huius facultatis habetur etiã Phrygius: nam valẽter siccat,habétque nonnihil adstrictionis & mordicationis.

A Ageratus quoque lapis ex mista facultate abstergente& digerente constat.

Asiæ petræ flos tenuium est partium , vt fluidas carnes sine morsu eliquet.petra verò in qua nascitur , quanuis illi similem vim habeat , actionis tamen vehementia illi cedit. flos enim est petra multo potior, non solùm quòd magis colliquet & digerat,& velut sale condiat, sed etiam quòd hæc absque vehemẽti morsu faciat. Præterea hic Asiæ petræ flos nescio quid salsi habet in gustu,vt possim' facere cõiecturã,ipsum nasci ex rore quodã ex mari B in petra residenti,qui postea solis radiis tactus inarescat.

In lapidibus continetur etiam Magnes, quem hereuleum vocant,habétque vim hæmatitæ similem.

At Arabius quem vocant, elephanti similis, siccandi & abstergendi vi præditus est.

Itémque is qui Alabastrites appellatur,vstus in medicinæ vsum venit.

Smiris quoque valenter abstergendi vim habet.

Pumex etiam inter lapides numeratur, éstquè eiusdem facultatis,quatenus ad abstergẽdum pertinet,quemadmodum etiam testa figulina, & multò magis clibano- C rum. Sed smiris habet etiam aliquid acrimoniæ, ideo fit vt nonnulli eundem medicamentis addant quæ adurendi & exicandi vi præstant. Sed si pumex comburatur, nulla re erit ad eosdem vsus smiri inferior.

Lapides quoque in spongiis reperti frangendi vim obtinent,non tamen ita validam vt ii qui ex Cappadocia conuehuntur, quos in Argæo nasci perhibent. Soluuntur hi in succum lactei coloris,ex quo perspicuum est,eos extenuandi vim habere,nec insigniter calefacere.

D Ostracitem verò lapidem laudari à quibusdam audio, quasi desiccandi valenter facultatem habeat , ex adstrictione & acrimonia temperatã:vt etiam eum qui Geodes vocatur,abstergere.

Naxiæ verò cotis ramentum , refrigerantis est facultatis.

Ophites lapis abstergendi & frangendi vim habet, ceu etiam vitrum:ipsum enim ex vino albo & tenui epotum,lapides qui in vesica sunt valenter constringit.

Proprietatem verò quibusdam lapidibus nonnulli E inesse attestantur: qualem reuera viridis iaspis habet,qui stomachum & os ventriculi suo adhæsu iuuat. Huius etiam lapidis ego quoque periculum abundè feci:torquem enim ex huiusmodi lapillis confeci,& collo suspendi, ita vt lapides ventriculi os attingerẽt.perspicuè nanque prodesse videbantur.

Ophitem verò lapidem vir quidam,cui adhiberi fides potest,reuera asseuerauit , appositum iuuare eos qui à serpentibus icti fuissent.

De metallicis.

A

F Ales,sales siue fossiles sint, siue ex mari oriantur, similem facultatem obtinent:eáque ex duabus qualitatibus abstergente & adstringente mista est. Vtrunque verò siccare, supra fuit perspicuè declaratum. Differunt autem, quòd sales qui ex terra fodiuntur, sunt densioris essentiæ: ex quo fit vt crassiorum sint partium, magísque adstringant.Sales verò vsti magis digerunt quàm ignem non experti ,quatenus eorum corpus tenuiorum partium est redditum:non tamen æquè ac non vsti,contrahere densaréque G etiam firmam substantiam possũnt.

Armeniacũ vim habet abstergentem,adiunctã leui acrimonia,& adstrictione leuissima.

Arsenicum tam combustum quàm non cõbustum, adurentis facultatis est. Id verò vstione reddi tenuiorum partium planè constat.

Aphronitrum à spuma nitri differt: nitri enim spuma exiccans medicamentum est, aspectu triticeæ farinæ similis:aphronitrũ verò farinæ speciem non habet,neque solutum est, sed est concretum & coactum, quo omnes H qui in balneis sordes detergũt,vtũtur:habétque abstergendi ac digerendi facultatem. At spuma nitri eiusdem quidem est naturæ,sed tamen essentiæ tenuioris est: nitrum verò mediã habet vim inter aphronitrũ & salẽ. aphronitro enim sola abstergẽdi vis inest:sali verò etiã adstringẽ-

di. Nitro inſunt vtræque,ſed minima adſtringens,multo verò maior abſtergens.

Γ

Gypſum,præter communem omnium terrenorum lapidoſorúmque corporum facultatem, per quam ſiccare dicta ſunt,hoc etiam eſt cõſequutum vt ſit emplaſticæ facultatis. At combuſtum non æquè eſt emplaſticum: cæterùm tenuiorum partium,& magis ſiccans redditur: quin etiam repercutiendi vim habet, & præſertim oxycrato maceratum.

Δ

Diphryges ex miſta qualitate & facultate conſtat. habet enim in ſe quiddam adſtringens,& acre mediocriter.

Θ

Theion, *id eſt ſulpl u*, omne trahendi vim habet. Temperatura calidum,eſſentiæ verò tenuis eſt.

I

Ios,*id eſt ærugo*,guſtantibus acrẽ qualitatem offert. Digerens verò & detrahens eſt,& liquans non teneram modò,ſed duram etiam carnem.

K

Cadmia ſiccãtis & leuiter abſtergentis facultatis eſt. in caliditatis autem & frigiditatis differentia eſt quodãmodo temperata. Tenuior autem eſt quæ botryitis,craſſior verò quæ Placitis appellatur.

Cinnabaris acris modicè facultatis eſt. habet verò etiam quidpiam adſtrictionis.

Ciſſeris pumex quid habet abſtergẽs. ſi comburatur, enuiorum fit partium:ſed vrendo parum acrimoniæ contrahit,eámque lauando deponit.

Cæruleus acris eſt facultatis,detrahẽtiſque,ac digerentis potioris quàm cinnabaris. eſt etiam adſtrictionis particeps.

Λ

Lepis, *id eſt ſquama*, quædam ferri eſt, quædã æris, & ſtomomatis: quidam etiam helitim ſquamam nominant. Omnes autẽ valenter ſiccant:ſed differunt inter ſe, & quod magis minúsve ſiccent, & quòd tenuioris aut craſſioris ſint eſſentiæ,& denique quòd maioris minoriſve adſtrictionis ſint participes. Æris ergo ſquama in ſiccando primas tenet. conſtat enim ex partibus ſubtilioribus, vtpote quæ nonnihil æruginis aſſumpſit. Maiorem verò adſtrictionem ſquama ferri obtinet: maiorémque quàm hæc, ſquama ſtomomatis. Detrahit autem & liquat carnem magis quàm ſquama æris: & hac etiam valentius helitis. Omnes autem ſquamæ non inſtrenuè ſunt mordaces:éſtque perſpicuum, ipſarum conſiſtentiæ ſubſtantiam non tenuium, ſed craſſarum potius eſſe partium. nam inter ea quæ eandem vim habẽt,id quod partium tenuiorum eſt, minus eſt mordax.

Lithargyrus deſiccat,vt cætera metallica omnia:ſed hoc efficit moderatiſſimè. In cæteris verò qualitatibus ac facultatibus quodammodo in medio eſt,neque manifeſtò calfaciens,neque refrigerans. Modicæ quoque abſterſionis & adſtrictonis eſt particeps, quamobrem medii ordinis in metallicis iure nominatur. Proinde vſus eius eſt frequens ceumateriæ,vt miſceamus iis quæ valentem vim aut mordentẽ, aut adſtringentem,aut tale quippiam facientem habent.

Litrũ,id eſt nitrum, ſiccat & digerit. ſique intra corpus aſſumatur, craſſos humores magis quàm aphronitrum incidit atque attenuat. Aphronitrum verò, niſi magna vrgeat neceſſitas,deglutiẽdum non eſt, nimirum ſtomacho infenſum: ſiquidem plus etiam quàm nitrum incidit.

M

Melanteria eſt de numero medicamentorum valde adſtringentium, vt etiam omnia propemodum adſtringentia tenuitate partium exuperet.

Melan, id eſt atramentum ſcriptoriũ, deſiccat ipſum quoque mirum in modum.

Miſy,ſory,& calcitis,ſunt facultatis eiuſdem generis, differúntque partium tenuitate & craſſitudine. Omnium eorum craſſiſſimum eſt ſory, tenuiſſimum miſy: mediam inter ea vim chalcitis tenet. Adurunt hæc tria omnia, & cruſtas inducunt:& quanquam vrunt,tamẽ etiam adſtringunt. Cæterùm miſy nudis corporibus admotum minus quàm chalcitis mordet, quanuis non ſit chalcitide minus calidum. Sed hoc ex tenuitate ſuæ ſubſtantiæ eidem ineſt.

Molybdæna vim habet lithargyro perſimilẽ, à media tamen temperatura paulùm quid ad frigidius vergẽs. ſed nec abſtergentis facultatis eſt.

Molybdos, *id eſt plumbũ*, vim habet adſtringentem & refrigerantem,eique ineſt non ſolùm humida eſſentia copioſa à frigore concreta,ſed aëria quoque,& pauca terrea. humidæ igitur eſſentiæ plurimum in eo eſſe, id ſigno eſt. Plumbum autem ſolum omnium eorum quæ nouimus, tum mole,tum pondere augetur,ſi in ædibus ſubterraneis condatur quæ aërem turbidum habeant, vt quæcunque illic ponãtur,ſitu celeriter impleantur. Vſtum verò plumbum vbi lotũ fuerit,facultatis refrigerantis eſt: antequam verò abluatur,miſtam vim habet.

O

Oſtracon,*id eſt teſta*,vim abſtergentem & exiccantem obtinet,præcipuè verò quæ caminorum eſt, eò quòd toſta fuerit.

Π

Pompholyx,ſi elota fuerit,medicamentum eſt propè omnium quæ citra moſum ſiccant, primum: vbi verò hæc ſuppetat, nemo eſt qui ſpodio vti velit, nedum antiſpodio.

Σ

Sandaracha facultatis adurentis eſt, quamobrem digerentibus & abſtergentibus eam meritò indunt.

Scoria omnis medicamentum eſt valenter ſiccans, præ cæteris verò ferri. Argenti verò recrementum propriè helcyſma vocant, ſiccantémque facultatem habet. Stimmi ad communem exiccandi facultatẽ habet etiam adſtrictionem.

Stypteria,*id eſt alumẽ*,vehementiſſimam adſtrictionem habet: quúmque craſſarum ſit partium, tenuiorum partium quàm alia erit id quod ſciſſile vocant,deinde rotũdum & aſtragalote. Liquidum verò eſt abundè craſſarum partium,itémque quod placiten, & quod plinthiten nominant.

T

Titanos,calx viua adeò vehementer vrit vt cruſtam excitet: extincta verò non protinus ipſa quoque cruſtam inducit,ſed poſt vnum aut duos dies: minus quoque vrit, & minus cruſtas excitat. At verò tẽporis progreſſu ne cruſtam quidem molitur omnino:calfacit tamen eliquátque carnes. Si lauetur, morſum in aqua deponit, efficítque id quod lixiuium vocãt. Cæterùm ipſa ſine morſu exiccat. ſi etiam bis terve & ſæpius elota fuerit,morſus fit planè expers,& egregiè citra morſum exiccat.

X

Chalcãthos,id eſt atramentũ ſutorium. Mirabile eſt in hoc medicamento, quomodo valentiſſimæ adſtrictioni non ignaua caliditas ſit admiſta. Planum ergo eſt,hoc maximè omnium condire,ſeruaréque carnes humidas poſſe: ſiquidem qualitate humiditatem abſumit, adſtrictione verò ſubſtantiam contrahit atque conſtipat.

Chalcitis miſtam habet adſtringentem acrémque facultatem: ſuperat verò acris,vt quæ adeò vehemens eſt vt carnem exurat, & cruſtam gignat. Hoc medicamentum vſtum minus quidem mordet,ſed non minus tamen exiccat:ſed & adſtrictionis non parum amittit. Proinde fit vt chalcitis vſta potior omnino ſit quàm ignẽ non experta: eſt enim tunc partium tenuiorum facta,nec aſſumpſit acrimoniam,vt alia permulta faciunt. Noſti præterea,omnia vſta, vbi lota fuerint, moderatiora, minúſque mordacia reddi.

Chalcos, æs combuſtum, habet quidpiam acrimoniæ,& adſtrictionis eſt particeps.

Chalcu anthos, *id eſt flos æris*, tenuioris facultatis eſt quàm vſtum æs & ſquama.

Chryſocolla, & hoc medicamentum ex iis eſt quæ carnem liquant,non tamen valenter mordet. eſt autem abundè digerens & exiccans.

Psimmythium *id est cerussa* emplasticum refrigeránsque medicamentum est.hæc adusta in Sandyca, quem vocat, transit,medicamentum se tenuius, nondum tamen calfaciens. Phycos autem seruata cerussæ frigiditate partium tenuitatem assumpsit, vt eius ope in altas partes corporũ quibus admouetur,eius penetrare vis queat.

Psoricũ magis siccat,minúsque mordet quàm chalcitis,& nimirum etiam ex partibus tenuioribus constat.

Ex Galeno,de vtilitate quæ sumitur ex animalibus, Cap. 11.

Lac saluberrimum est quod neque amarum est,neque acidum,neque salsum, neque acre, neque fœtidum: sed quod suaue est, & parum habet dulcedinis. tale verò ad acres & mordaces fluxiones est accommodatissimum, eas non solùm abluens, sed corpora etiam illinens, ne in ea nuda cadat quod defluit. præterea lac omne ex tribus substantiis est compositum,casei,seri,& pinguedinis.

Serum extergendi vim habet. exterget enim atque abluit citra morsum acrimonias.pars verò caseosa & crassa quæ in lacte est,emplastri modo abhæret,& eo nomine acrimonias retundit.Totum verò lac (vt vno verbo complectar)medicamentũ est leniens,cuius tota quidem substantia morsu vacat, sed multo etiam magis vbi moderata coctione maior humiditatis serosæ pars fuerit consumpta.

Lactis tractationi caseus annectendus est, quoniam lac concretum est:non tamen tota lactis substantia, in caseum concreuit,sed crassa tantùm, tenui & serosa excreta & seiuncta.mollis autem & recens caseus vim habet repercutiendi,& leniter refrigerat:qui verò ex acido lacte conficitur, præter nunc allatam facultatem,leuem etiam digerendi vim obtinet.

Butyrum fit ex eo quod in lacte pinguissimum est, quemadmodum scriptum reliquit Dioscorides, ex ouillo atque etiam caprillo lacte. concoquentis facultatis est, habétque leuem digerendi vim in iis corporibus quæ inter duritiem & mollitiem sunt media.

Coagulum omne acris,attenuantis, digerentísque facultatis est,& nimirum etiam exiccantis. hoc enim ex superioribus consequitur necessarió.

Fel,aut bilis,hunc succum omnium succorũ qui sunt in corpore,calidissimum esse ostensum est: itaque in calidissimis, necesse est fel cæterorum animalium felli antecellere:in iis verò quæ non ita sunt calida,hunc etiam succum in illis calidum esse proportione, vt quatenus in cæteris inferiora sunt,eatenus in hoc itidem succo sint inferiora. Quinetiam in animalibus quæ magis sunt calida, flaua bilis apparet: quæ verò minus, pallida. serosa enim humiditate flauæ bili admista, pallida fit. vbi autem calida animalia,aut fame, aut siti vexantur, ad colorem atrũ vergit,interim æruginoso colore,interim cæruleo, interim isatidis,qui magis fuscus est quàm brassicæ color.igitur & tu fellis colori diligenter animum attendito,quum medicamentum quod fel accipiat conficies.Scito ergo,si præparando medicamento fel impensè flauum iniicias, te illud calidius esse facturum.si pallidum,mediocriter calidum.Quorundam autem taurorum fel ipse conspexi cæruleum, flauo nimirum superaffato, quod in id medicamentum quod parabatur, iniici prohibui, sed eius loco alterum mediocriter flauum accepi: ille enim taurus vinculis vi tractus supra modum fuerat defatigatus, & calidiorem temperaturam acquisiuit. Volatilium verò animalium biles omnes acriores & sicciores sunt quàm quadrupedum: & inter ipsas quoque volucres gallinarum & perdicum biles sunt vsui medicinæ accommodatiores: miluorum verò & aquilarum impendiò sunt acres, atque etiam erodunt: ideóque æruginis colorem imitantur, ac nonnunquam atræ sunt.His igitur earum differentiis perspectis,itémque affectionibus quæ magis,quæque minus exiccatione indigent, cognitis, si vnam modò quam volueris re expertus fueris,inde ad alias via & ratione transire poteris, vt semper eam quæ affectioni conueniat accipias.

A Sudor eius qualitatis est particeps quæ salsa & salsuginosa nominatur:& sæpe etiam in eo apparet amarities.

Vrina omnium animalium calida est, minus verò frigidiorum.Vrina hominis omnium propè aliarum est imbecillima,exceptis porcis domesticis quibus execti sunt testes.illorum enim totius corporis temperatura est hominis temperaturæ persimilis,& æquè debilis vrina.Cæterùm vrina hominum, vt siquid aliud, extergendi vim habet:quod fullones præcipuè indicant qui sordes vestiũ ea expurgant atque extergunt.

B Saliua imbecillior est eorum qui comederunt atque biberunt:valida & acris eorum qui ingenti fame premuntur,aut siti enecti sunt. Saliua autem tota sui substãtia aduersissima est bestiis hominem interficientibus.Vidi ego scorpionem in quem saliuam solam homo conspuisset, occisum fuisse: idque protinus à saliua esurientium & sitientium:tardè autem à saliua eorum qui potu pastúque se expleuerant.

Stercus omne maximè digerentem habet vim. quoddam autem assiduo in vsu habetur, quoddam verò rario- C re.Frequentissimè verò caprillo vtimur: σπύραθον propriè nominant.Digerentis atque acris facultatis est,vsque adeo vt induratis tumoribus conueniat.Hoc autem combustũ tenuiorum quidem partium,sed non tamen acrius perspicuè apparet.Eiusdem autem tum combusti tum non cõbusti,vis est abstergens,digerens: ac digerens quidem nõ exigua.Generalis autem & communis facultas eadem omnibus inest:verùm pro animalium naturis variatur.quorum enim est temperatura siccior, eorum siccius stercus est,quemadmodum calidiorum calidius.Sed nullum est D quod refrigeret,sicut nullum etiã humectat: quin pro natura quoque eorum quibus animantes vescuntur,multa inerit differentia:proinde in hominibus potius quàm cæteris animantibus,est etiam maior:quandoquidem ii diuersissimis alimentis vtuntur.Quid enim simile habeant qui allium cæpásque comedunt,& qui cucurbitam, si ita fors ferat? Stercus verò bubulum vnà cum exiccante,trahentẽ quoque facultatem obtinet. Crocodilorum verò & sturnorum qui solam oryzam comederint,abstergentem exiccantémque vim habent vtranque moderatam: & multo moderatiorem & hebetiorem stercus sturnorum.

E Sordes hominum siccantis facultatis est,habétque caliditatis aliquid.sordes verò quæ lanis ouium inhæret,ex qua œsypum,vt vocant,conficiunt,vim habet concoquẽdi butyro similem:habet verò etiam parum facultatis digerentis.

Carnes viperarum digerentem & siccantem valenter vim habent,simúlque moderatè calfaciũt:properat enim earũ vis,vt videtur,ad cutim,per eam videlicet euacuans excrementa quæ sunt in corpore.Quibus ergo mali succi F copiosè in corpore redundant,magnus pediculorum numerus exoritur,& à cute squama abscedit,ac decidit extima cuticula, ad quã retinẽtur crassi terreique humores, qui ad cutem protruduntur,à quibus scabies, lepræ, atque elephantiases exoriuntur.

Cochlearum caro contusa prius in mortario, deinde læuigata,maximè exiccans fit omnium partium quæ humiditatem excrementitiam habent,atque adeò vt hydropibus etiam conueniat.

Adeps à pinguedine differt quòd sit crassior. Quamob- G rem animantib⁹ quorum tota natura magis terrestris est, adeps prouenit: quemadmodum iis quorum est humidior,pinguedo.Proinde pinguedo igni admota celeriter liquescit:eliquata verò nõ facilè cõcrescit: adeps nõ facilè liquescit,& fusus celerrimè coit,multóque pinguedine durior videtur.Sus ergo bene habitus multam habet pinguedinẽ propter naturalem tẽperaturæ humiditatẽ.Boues autem & capræ,& cætera huius generis cornigera,plurimũ adipem ob siccitatem gignunt.Tu verò si vis, oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem adipem ap- H pellato,vt plerique medici solẽt.Simili quoque modo pinguedinem nominare tibi licebit. Cæterùm adeps suillus est omnium ferme aliorum humidissimus,ac proinde vicinã oleo vim actione sua possidet:sed oleo magis emollit & concoquit, ob eámque causam cataplasmatis quæ

ad inflammationes valent,commiſcetur. qui vero mordi A
cationes ſentiunt aut in recto inteſtino,aut in colo,iis po
tius caprinum adipem quàm ſuillum iniicimus, nō quod
acrimonias magis obtundat, ſed quòd caprillus ob craſ-
ſitiem celerius concreſcat. Porrò ob eſſentiæ tenuitatem
nonnulla acrimonias magis obtundunt, vbi in alto mor-
dicatorum corporum moleſtia inhæſerit. Quod enim ten
uium partium eſt, tota corpora penetrat, & omni ſaniei
ipſum mordicanti permiſcetur.hacque ratione adeps an-
ſerinus quæ in imis corporum partibus mordicant,magis
obtundit:eſt etiā ſuillo calidior. Inter hos medius eſt gal- B
linaceorum, & gallinarum adeps: ac calidior ſemper ſic-
ciórque eſt maſculorum animaliū: & ex his ipſis,execto-
rum minus calidus eſt & ſiccus. mas enim caſtratus eiuſ-
dē generis fœminæ ſemper eſt ſimilis. Omnis igitur pin-
guedinis facultas eſt,vt humana corpora humectet & cal
faciat.ſingularum autem pinguedinū differentiæ ex ma-
iore & minore ſumuntur: ſuis enim pinguedo, vt ad nos
referatur,humectare largius poteſt, ſed non æquè excalfa
cere:ſed talis eſt calor pinguedinis ſuis qualis ſpectatur in
nobis. Taurinus adeps eſt ſuillo multo calidior & ſiccior. C
Vitulinus & calore & ſiccitate eſt taurino inferior, & hœ-
dinus caprillo: ſed & caprinus hircino, & taurinus leoni-
no:is enim adeps omnium propè quadrupedū adipe ma-
ximè digerit. nam & calidiſſimus,& partium tenuiſſima-
rum eſt.omnis verò adeps vbi inueterarit, ſeipſo fit cali-
dior, & tenuiorum partium, atque ita ad euocandum &
digerendum eſt potior.

Medullæ facultas eſt,vt indurata & ſcirrhoſa corpo-
ra emolliat,ſiue muſculis,ſiue ligamentis, ſiue viſceribus
id eueniat. optimā verò ſemper expertus ſum ceruinam, D
deinde vitulinam. taurina verò & hircina acrior, ſiccior-
que eſt: ex quo fit vt durities ſcirrhoſas diſſoluere non
queat. Non modò autem medulla ex oſſibus ſumitur, quæ
reuera medulla eſt, ſed etiam ex ſpina,quam ſpinalem me
dullam vocant,quæ & ſiccior & ſqualidior eſt quàm reli-
qua: eſt enim illa mollior & pinguior. quamobrem ego
ſpinalem ſeorſum per ſe abſque illa recondo.

Capitum mænularum vſtorum vis eſſe videtur de-
ſiccans, & non admodum acris: hoc enim alicui ex com-
buſtis conuenit, quemadmodum omnibus communis E
eſt exiccatio.

Cornu ceruinum & caprinum vſtum & elotum ſic-
cantis facultatis eſt.

Caſtorium exiccat,calfacit,& digerit: idque ei cum
multis aliis medicamentis eſt commune. quoniam verò
eſt abundè tenuium partium, idcirco eius vis maior eſt
quàm cæterorum quæ æquè calfaciunt & exiccant. nam
quæ tenuium partiū ſunt medicamenta, efficaciora ſunt
quàm quæ ſunt craſſarum, etiamſi parem vim ſint ſorti-
ta, propterea quod ingrediantur, & in imas admotorum F
corporum partes penetrent,ac potiſſimum vbi denſæ illæ
fuerint, vt ſunt nerueæ. eſt igitur perſpicuum eas à caſto-
rio vel ob hanc cauſam magnopere iuuari.

Renes ſcincorum bibunt quidam,vt qui penem in-
tendant.cuius rei contrarium efficere videtur lactucæ ſe-
men ex aqua potum.

Caprinæ vngulæ cinis attenuandi vim habet:aſini-
næ verò,ſtrumas digerendi,ſi oleo ſubigantur:ſi verò ſic-
cus fuerit inſperſus,ſanare perniones poteſt.

Oſſa combuſta valde digerentem atque exiccantem G
vim obtinent.

Senectam ſerpentis, ſi aceto ferbuerit, dentium cu-
rare dolorem quidam memoriæ prodiderunt.

Ouilla pellis recens detracta,& iis qui quoquo mo-
do fuerint flagris cæſi iniecta,maximè omnium adiuuat,
adeò vt vna die & nocte eoſdem curet.

Equorum lichenas ex aceto læuigatas, ad comitia-
les & ferarum morſus efficaces eſſe nonnulli literarum
monimentis conſignarunt.

Telam aranearū vlcera ſummæ cutis ab inflamma- H
tione tueri,ſunt qui ſcribant.

Veterum coriorum cinis,vlcera ambuſta,& quæ vo
cantur intertrigines,curat.

Buccinarum & purpurarum teſta combuſta vim ex-
iccandi obtinet.

Oſtreorum teſta combuſta ſimilis facultatis eſt teſtæ
buccinarum:ſed quæ ſit tenuiorum etiam partium,vel(vt
dicam verius)minus craſſarum.habet etiam contrahendi
vim quandam.

Sepiæ teſta abſterget & ſiccat non ſecus quàm aliæ
teſtæ eorum quæ teſta conteguntur. Cæterùm in ea eſt te-
nuitas partium præ cæteris eximia.

Lanæ cōbuſtæ vim acrem calidámque habent,par-
tium tenuitate adiuncta.

Pili vſti æquè ac lanæ combuſtæ,calfaciendi & exic
candi vim habent egregiam.

Ouorum album & tenue,eſt omni morſu vacās, ne-
que vnquam nos fruſtratur: vt lac in animalibus crudita-
tem perpetientibus, aut fame ſitique enectis, aut quæ ci-
bis paſta ſunt prauis. Ouis autem vnicum ineſt malum,
quod eis vetuſtas affert: quod facillimè quis vitabit ſi re-
cētibus vtatur. Vſitatiſſimum verò eſt,ac facillimè nobis
ſuppetit ouum gallinarum:idcirco nihil aliorum ouis in-
digentes,eo vtimur: quanuis eandem cum illo naturam
habeant. temperatura verò eius eſt paulò frigidior quàm
cōmoderata. Ipſe itidem vitellus ſimilis naturæ eſt: quā-
obrem ouis elixis aut aſſis morſus expertibus ceratis mi-
ſcetur. Eſt tamen perſpicuum leuem inde differentiam o-
uis accedere, vt paulò magis exiccent aſſa quàm elixa:
& quantum huius facultatis naciſcuntur,tantum etiam e-
ius amittunt,quæ ad mitigandum valet. refrigerat enim
modicè ouum,& citra morſum exiccat.

Erinacei vtriuſque tam marini quàm terreni corpus
totum combuſtum cinerem efficit, cuius facultas abſter-
gat,euocet,ac detrahat.

Cochlearum combuſtarum cinis egregiè ſiccantis
facultatis eſt, quæ etiam ex combuſtione caloris quid-
piam acquiſiuit. Cæterùm hæ non combuſtæ ſiccant e-
tiam egregiè.

Cancrorum fluuiatilium combuſtorum cinis æquè
ac prædictus exiccat.

Gallinarum ſimplex ius retinendi vim habet,vt ve-
terum gallorum aluum ſubducēdi. coquendi autem ſunt
cum ſale diutiſſimè.

Adarcion acerrimum calidiſſimúmque eſt, proinde
ipſum per ſe inutile eſt. Commiſcetur autem iis quæ vim
eius retundunt,atque ita magni vſus redditur ad eas affe-
ctiones quibus excalfactione opus eſt,foris admotum:nā
intra corpus ob nimiarum virium vehementiam ſumi
nullo modo poteſt.

Alcyonia extergunt omnia,atque digerunt,habént-
que acrem qualitatem,& calidam facultatem:ſed non pau
lo maiorem vel minorem,& in his ipſis quæ diximus,pro
totius eſſentiæ tenuitate.

Ex Xenocrare, quæ buccinæ & purpuræ emplaſtri modo iuuent, Cap. III.

*Huius capitis principium deſideratur,me-
dium imperfectum eſt,& finis
non extat.*

* * *

illitæ verò maculas quæ mulierum ora deturpant, detra-
hunt & detergunt. malagmatis verò modo impoſitæ, ad
teſtium tumores tollendos,& tophos minuendos ſunt ac-
cōmodatiſſimæ: itémque ad eos in quibus iam humores
ſunt, aut futuri ſunt, * & ad omne abſceſſus & tuberculi
genus. Ergo ſi inunguntur,ſcrotum contrahūt,abſceſſúſ-
que ad diuiſionem apti,abſque euidenti ſenſu digerūtur.
Sed efficacius eſt id quod habet hoc modo: Argenti ſpu-
mæ drach.cvi. cineris buccinarum drach.xvii. olei vete-
ris cyath. xxx. ceruſſæ drachmæ xx. reſinæ terebinthinæ
drach.xiii.thuris drach. viii.aquæ cyath.iiii. Argēti ſpu-
mam,ceruſſam,buccinas,& thus, ſingillatim læuigato in
mortario,tum aqua & oleo affuſis diligenter omnia com
miſceto,& confricato, & in olla noua decoquito, conti-
nenter rudicula commiſcens,ne aduratur: vbi ſemicocta
hæc videbis,reſinam,deinde thus adiicito, & ad probam

consistentiam,non tamen ad multam duritiem coques. postremo loco cinerem iniicies:vbi paululum ferbuerit, ollam ab igni auferes, & medicamentum exceptum ad vsus seruato & recondito.Hoc præter omnium opinionē facit tum ad supradicta,tum vel maximè ad maligna vlcera,& depascētia,& quæ ægrè sanescūt. Eædem buccinæ ex melle ad parotidas faciunt,quæ etiam mammas obsideant,idémque præstant ex aqua illitæ. valent etiam ad capitis vlcuscula dēsa,rubra,paruis mammis similia, quæ faui nominantur.magnæ quoque & duræ purpuræ idem quod buccinæ præstant.

* * *

Si enim solo auxilio simplicium medicamentorum omnes affectiones, quæ præter naturam nobis accidunt, curare possemus, profectò compositis medicinis nunquā indiguissemus:nunc verò nō ita res est, sed sæpenumero simplex medicamentum ad nullam rem est vtile:sique ex calfacere corpus velimus,nullū tale nobis simplex suppetet.Est autem vnus compositorum medicamentorum vsus,quum ex iis quæ sunt eiusdē generis vehemens molli cōmiscemus, vbi nobis medium desit: alius est ex mistione eorum quæ sunt generis diuersi,quæ apta ratione conficitur. Raro enim affectionem inuenias quæ vel digerentia & repellentia solùm postulet:idcirco fit vt sæpenumero, idque statim inter initia, omnino verò paulò pòst aliquid digerens commiscere cogamur. si verò etiā vehemens dolor adsit,mitigantia indemus. Ac medicamēta quidem quæ ad vsus quamplurimos valent,súntque præstantissima,contrarias facultates in se continent:at nō nulla ex simplicibus,ne ad vsum quidem perduci sine alterius cuiuspiam admistione possunt: veluti quum medicamētum parandum est quod agglutinandi vim habeat.

Cætera periere.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber vicesimus quartus:in quo habetur totius humani corporis dissectio.

Iohanne Baptista Rasario Nouariensi Medico interprete.

Ex Galeni commentariis,de cerebro, atque eius membranis,

Cap. I.

CErebrum diligenter commodéque nudādum in primis est:quod vbi feceris,membranam duram iuxta mediam ipsius longitudinem multo crassiorem videbis,atque ita ad aliquē locū vsq; descendentē, qua potissimum parte media caluariæ suturarum habetur:eodémque modo sub sutura labdoide crassam membranam duplici plexu firmatam simul & cerebrum aliquatenus ingredientem cōspicies. Venæ quoque per ipsam vtrinque singulæ iuxta suturæ labdoidis latera excurrūt. Vbi verò hæ in idem inter se cōuenerint, is locus est fere altissimus eorum qui in orbem circumiacent:nec etiam æqualis ab eo tum anterior tum posterior cerebri pars existit,sed anterior est multo maior. Verùm ad id quod habetur elatissimum, accedit etiā altera crassæ membranæ cōduplicatio, vt aliarum partium omniū quæ cerebrum in orbem comprehendunt, crassitie quadrupla esse videatur :quinetiā tertia alia vena præter duas antedictas,per longitudinē porrigitur,in anteriora excurrens. Quid enim aliud quàm venam appellabis eiusmodi vas quo sanguinem contineri appareat? Videbis autem ipsas cauitates non habere venæ tunicam quæ simul per ossa capitis ascendat: sed quumprimùm venæ caluariam attingunt,crassam membranam ibidem duplicari, internámque regionem instar fistulæ sinuatā in vasis formam, sanguinem recipere,& qualem acceperit conseruare. Vbi verò duæ venæ inuicem congrediuntur, eam regionem Herophilus ληνὸν, hoc est torcular, nominauit. ea porrò quam ipse sic vocat,magis profunda: altera verò venarū exiguarum torculari incumbentium congressio in superficie est sita: quæ prope crassam membranam non secus est facta. Cæterùm hic processus in ea parte oritur vbi sutura labdoidus squamatis ossibus connectitur. At tenuis membrana stabilit simul ac tegit cerebrum, & præterea vasa quæ in ipso sunt,ligat omnia.Est autem similis secūdis fœtuum, & animalis mesaræo: siquidem vtrunque horum ex multis arteriis atque venis sibiipsis propinquis, & membrana tenui intermedia spatia contexente factum est, ad eundémque modum membrana omnes cerebri arterias & venas connectit: eáque non modò cerebrum complectitur, verumetiam in profundum eius

A sese insinuat, ac in omnes partes peruadit, totúmque pertexit, ac quoquouersus se ad internam vsque ventriculorum capacitatem extendit. Est etiam cerebri tegumentum crassa membrana: aut potius non simpliciter tegumentum nominari debet,sed quoddam veluti propugnaculum propulsandis caluariæ offensionibus obiectū: at tenuis membrana innatum eius operimentum est:crassa enim ab eo seiuncta est,tantū vasculis excidentibus cohærēs.Itaque tenuis mēbrana prius,deinde verò dura,fuit

B locata, quæ quanto osse est mollior, tāto est tenui durior: quanto verò tenuis est hac mollior,tanto cerebrum est tenui mollius. Quibus quidem fit rebus vt choroidus membrana innatum cerebri operimentum fit,vt in animali corium. Huius præterea crassa non est illa quidem innatum operimentum, sed multis tamen locis adhæreſcit. Ipsius rursus crassæ integumentum est os extrinsecus circundatum,quod κράνιον appellant,quòd quasi κράνος, *hoc est galea* quædam superiaceat: sed quum natura connatam cra-

C nio membranam facere non posset,multa vincula ad eius securitatem est machinata.Quænam inquā hæc sunt vincula? ab ipsa mēbrana exoriūtur tenues membranæ quædam. viæ autem, vt foras erumpant, suturæ capitis sunt: Hæc enim vincula extenduntur, singula versum cranii partem sibi directam,vnde originem traxerunt,atque inde progressa,sibi mutuò concurrūt,& decussantur,& coalescunt, & planè in vnum conducuntur, communémque ex seipsis omnibus membranā procreant, quæ περικράνιος

D nominatur: hæcque ipsa crassa membrana cranium succingit, ac cerebrum dilatando tum accedit, tum recedit, in media regione quæ inanis est. Ipsum verò cerebrum substantia est neruis simillimum, quorum erat futurum principium,nisi quòd illis est mollius:ac mollius quidem anterius,durius verò posterius,quod ἐγκεφάλιον καὶ παρεγκεφαλίδα etiam anatomici nuncupāt:quæ dura membrana duplicata dirimuntur, & per solum meatum, qui sub capitis vertice est,ac per corpora meatum ipsum ambientia con-

E iunguntur. Ventriculi autem cerebri duo sunt anteriores, inspirationem expirationémque & efflationem ex cerebro facientes,quod alibi demōstrauimus: vbi etiam probatum à nobis est,eosdem prius conficere, ac præparare spiritum animalem cerebro, & etiam infernis eius partibus quæ ad nares spectant, olfaciendi instrumentum esse,& simul veluti ductus & canalis ad excrementorum effluxionem accommodati vicem præstare. Vnus autem

ventriculus in cerebello eſt,qui ſpiritum animalem in anterioribus ventriculis confectum trãſſumit: quamobrem vnum meatum ab iis ventriculis in hunc pertinere fuit neceſſe. Quocirca meatus qui ab anterioribus ventriculis in ipſum prorumpit, maximus conſpicitur, per quem ſolum parencephalis eſt cum cerebro connexa. Sic enim vtranque partem appellare Herophilus conſueuit, & poſteriorem partẽ παρεγκεφαλίδα vocat. Quum igitur cerebrũ, (vt antè diximus) à parencephalide craſſæ membranæ duplicatione ſit diremptum, ipſúmque oporteat aliqua ex parte illi coniungi, vt antè dictum meatum generaret, in vnum prius locum vtroſque vẽtriculos terminauit: quem etiam quartum totius cerebri ventriculum aliqui anatomici vocant: ex hac nanque cauitate profectus meatus, ſpiritúmque ea contentum excipiens, parencephalidi trãſmittit. Pars autem cerebri quæ ſupra cauitatem eſt, veluti domus tectum quoddam in cauæ ſphæræ ſuperficiem circumacta, non immeritò videtur appellata καμάριον καὶ ψαλιδοειδές, quod huius generis ædificia architecti καμάρας καὶ ψαλίδας, *hoc eſt teſtudines & fornices*, ſolent nominare. Corpus verò hoc quod ad principium meatus eſt ſitum, qui ventriculum medium cum poſteriore cerebro coniungit, quod ab anatomicis κωνάριον appellatur, ſubſtantia quidem eſt glandula, figura autem eſt cono perſimile, vnde ei nomen eſt ductum, háncque glandulã cono ſimilem, magnæ venæ diuiſionem opplẽtem, à qua omnes fere qui in anterioribus ventriculis ſunt, plexus choroides conflantur, in eundem vſum in quem reliquæ glandulæ venarum diuiſionem firmantes, factam fuiſſe arbitror. Epiphyſis verò quæ per totum meatum extenditur vermi ſimilis, ſpiritus tranſitui præeſt ac dominatur: cuius ſanè poſitio & natura & cõmunio cum vicinis partibus, ſic habet: Ex vtraque meatus parte tenues ac prælongæ ſunt cerebri eminentiæ, quæ γλουτία, *hoc eſt paruæ nates* appellantur: quarum cnocurſum, hominum femoribus inter ſe coniunctis præcipuè comparares. ſunt etiam qui διδύμοις *id eſt teſticulis*, eas aſſimilent, & didymia nominent. Nonnulli verò corpora conario vicina vocant didymia: quæ verò deinceps ſequuntur, glutia. ſiniſtræ igitur dextræque meatus partes, horum ipſorum ſunt corpora: ſuperiores verò à tenui quadam membrana, non tamen imbecilla, operiuntur, quæ vtrinque glutiis coniungitur. quæ quidem membrana ad poſteriorem vſque ventriculum exporrecta, finis inferior eſt epiphyſeos vermi ſimilis, quæ nihil habet didymis & glutiis ſimile: etenim ipſa variè articulata eſt. hæc autem vbique ſunt ſimilia, ſed nõ vbique compoſita. nam præterquàm quòd variè articulata hæc epiphyſis eſt, videtúrque ex quamplurimis particulis per tenues membranas cõnexis compoſita, id quoque habet præcipuum vt connexa eius ac tenuis ſit ad ventriculum poſteriorem extremitas, quo loco in ſuperiacentem membranam deſinere eam diximus. Inde autem aucta paulatim atque amplificata, dorſum habet glutiorum diſtantiæ propemodum æquale: quamobrem longa ſecũdum meatum exporrecta, ipſum totum perfectè obſtruit: retro autem in orbem reflexa, membranam ſuis conuexis partibus connatam ſimul ita abſtrahit, totúmque meatũ tantum aperit quãtum ipſa retro ceſſerit. Quum enim reflectendo in ſphæræ modum fiat rotunda, & in ſeipſa cõſideat, quãtum minuitur longitudo, tantum latitudo adaugetur: quocirca conſentaneum eſt vt ea paululum reflexa, & ideo paulo magis amplificata, fines eius inferiores in ſolas meatus partes, quæ ad baſim ſunt, quæ anguſtiſſimæ ſunt, ingredi nequaquam poſſint: at ſi fiat maior refractio, & ob id latitudo augeatur, maior etiam meatus portio aperiatur: quoniam ſemper tantum aperitur quantum conuexitas in ipſum ingreſſura cõtinuò minuitur. Natura autem eam dorſis glutiorum ligamentis adnexuit, quæ diſſectionum periti vocant tendones, à quibus vtrinque conſtricta & coërcita ſic continetur vt errare non poſſit. Porrò natura magnam curam adhibuit vt excrementa cerebri excernãtur. quum enim eorum ſit duplex genus, vt alia ſint tanquam vaporoſa & fumoſa, quæ ſuapte natura in ſublime feruntur, alia verò tanquam aquoſa & limoſa, quæ ſuo impetu deorſum ferũtur, duplices quoque ipſo-

A rum excretioni meatus adhibuit, atque eos quidem qui leuia excrementa erant vacuaturi, in altum adduxit: qui verò grauia & deorſum repentia, decliues effecit. Caput enim omnibus corporis partibus veluti tectum quoddam calidæ domui eſt ſuperpoſitum. idcirco fit vt quũ omnia quæ à partibus ſubiectis ſurſum efferuntur, fuliginoſa ac vaporoſa excrementa caput excipiat, ei multas tranſpirationes natura machinata ſit, ſimul quidem os capitis efficiens fiſtuloſum, ſimul etiam ſuturis, quas vocant, variè
B coarticulatum, per quas vaporoſorum & fumoſorum excretiones fierẽt, quæ nec ſemper perſpicuè cerni poſſunt, nec quum in toto corpore, nec quum in capite fiunt, vtpote quæ præ tenuitate interdum nos lateant. Cæterùm decliues cerebri meatus tum per palatum in os, tum per nares, conſpicuis magniſque orificiis, ſenſui manifeſta craſſáque excrementa eructant. Ac duorum quidem meatuũ, qui in nares pertinent, fabrica eſt huiuſmodi: Ipſa dura membrana quæ cerebrum contegit, inſtar cribri eſt perforata: atque etiam magis variè perforata ſunt oſſa quæ ſunt ei præpoſita, & quemadmodum ſpongiæ, neque re-
C ctà ſibiipſi meatus reſpondent, neque recti planè ſunt omnes, ſed plerique ſunt tortuoſi, atque anfractibus pleni, vt alia quædam longa circuitio longúſque error prius cõficiendus ſit ei, quod per eos ad cerebrum ſit peruenturũ. Quamobrem fit vt neque aliud quidpiam durum corpus extrinſecus cerebro incidat, neque aër frigidus nobis inſpirantibus rectà in cerebri ventriculos ſeſe ſincerus inſinuet. Poſtquam autẽ ſemel hæc propugnacula ſpõgiis ſimilia, quæ ab anatomicis à cribri ſimilitudine, ἠθμοειδῆ vocantur, tutelæ ipſius cerebri cauſa extiterunt, etiam trãſpirationem per ipſa perfici neceſſe fuit. nam per inſpi-
D pirationem odorum fit dignotio: per expirationem verò excrementorum expulſio, in huiuſmodi actionibus impetus motionis ipſius ſpiritus, multa eorum quæ pertranſire per ſe non poſſunt, vnà ſecum attrahit. Ex aliis verò duobus meatibus qui ad palatum perueniunt, alter ex profundo medii cerebri ventriculi profectus, fertur deorſum: alter verò emergit quidem à meatu qui cerebrum parencephalidi connectit, ſed ad cerebrum deorſum obliquus fertur. Quũprimùm verò in idem inter ſe conuenerint, locus quidam communis vtroſque excipit cauus ac
E decliuis, cuius labrum ſupernũ eſt circulus abſolutus: inde autem ſemper magis ac magis arctatus, deſcendens in ſubiectum adenem inſeritur amplæ ſphæræ ſimilem, qui manifeſtam ipſe quoque cauitatem habet. Hunc autem excipit os cribro cuidam ſimile, per quod via craſſiorum incrementorum in palatum eſt facta. Vtilitas verò ſingulorum inſtrumentorum quæ viæ ipſi inſunt, eſt cauitas quæ meatus excipit, quam nonnulli à figura πύελον, *hoc eſt peluim*: nonnulli verò ab vſu, χοάνην, *hoc eſt infundibulum*, nominant: quæ, ſupernis quidem partibus quaſi ciſternæ
F cuiuſdam vſum præbet, infernis autem, vt etiam nomen ipſum indicat, infundibulum imitatur: parte autem decliui meatum habet ſenſibilem vſque ad ventriculum adenis. Quoniam autem hoc cerebro ſupernè coniungi oportebat, infernè autem in adenem inſeri, iurè factum eſt vt membranoſum extiterit. Ergo portio membranæ tenuis protenſa hoc corpus peluis conſtituit. Quem verò plexum retiformem vocant, maximè omnium quæ illic ſunt, admirabilem, ibi eſt conſtitutus, complectens in orbe adenem ipſum, & retro longiſſimè pertingens. toti e-
G nim propemodum cerebri baſi hic plexus ſubiicitur: éſtque non ſimplex rete, ſed eiuſmodi vt ſi vulgaria piſcatorũ retia plura alia aliis accumulata ſuperiniicias. Naturali autem huic reti hoc ipſum ineſt vt alterius replicationes alterius replicationibus ſint connexæ, neque ex eis ſeiunctum vllum capere queas. Quum enim omnia continua ſerie connexa inter ſe ſint, efficitur vt id vnum quod ceperis, alia conſequãtur. Non eſt autem ex quauis materia confectum, ſed maximam portionem earum arteriarum
H quæ à corde ſurſum ad caput feruntur, natura materiam huic admirabili plexui ſubiecit: nam exiguæ propagines quædam ab ipſis in collum ac faciem, partéſque externas capitis abierunt: reliquum autem omne, vt à principio fuit, rectà per thoracem & collum ſublime ad caput fer-

tur, excipitque amicè, quæ ea parte eſt, cranii portio, &
aperto in ſe foramine intra caput ſine moleſtia deducit.
excepiſſet autem & craſſa membrana, erátque iam perfo
rata rectà ad illarum impetum:& opinari ex iis omnibus
quiſpiam potuiſſet, ipſas ad cerebrum properare, ſed non
ita erat:nam cranium prætergreſſæ medio inter hoc &
craſſam membranam loco, primùm quidem in longas ad
modúmque exiles arterias diuiduntur: deinde verò pars
earum in capitis anteriora, aliæ in poſteriora, aliæ ad læ-
uam, aliæ ad dexteram inter ſe mutuò complexæ ferun-
tur, vt aliam de ſe opinionem faciant, quaſi itineris ad ce
rebrum oblitæ videātur. Verũtamen non ita ſe res habet:
nam rurſus ex multis illis arteriis, velut radicibus in trun-
cum coaleſcentibus, alia coniugatio arteriarum naſcitur,
ei quæ initio à corde ſurſum ferebatur æqualis: atque eo
modo per craſſæ membranæ foramina ad cerebrum ſub-
it. Cæterùm quodnam tandem hoc miraculum ſit, dictũ
eſt antè quamſæpiſſime. Vbi enim natura diligenter ma-
teriam conficere vult, diuturnam ei moram in coctionis
inſtrumentis parat. Quocirca quum ſpiritus animalis qui
in cerebro eſt, magis exquiſita indigeret confectione, ple
xum retiformen natura flexuoſiorem effecit. Totũ enim
cerebrum iis arteriis multifariam diuiſis eſt pertextum:
& multæ ipſarum diuiſiones in eius ventriculos deſinũt,
vt etiam venarum ex vertice ipſius deſcendentium: ex op
poſitis enim locis arteriis occurrunt, & in omnes eodem
modo cerebri partes, atque adeo in ventriculos diſtribuũ
tur. Hac ſuperuacanea quidem excernũt, ſanguinem verò
continent: quemadmodum arteriæ ſpiritum maximè o-
mnium reſpirant, qui longo tempore in eis cõtẽtus ac cõ
fectus, in cerebri ventriculos incidit. Atque à corde ſur-
ſum per thoracem ac totum collum, venas & arterias vſ-
que ad caput natura perduxit, inde arterias ad retiformen
plexum vt diximus: venas autẽ ad ſummum capitis ver
ticem intra cranium perduxit, vbi craſſa membrana du-
plicata intra ſeipſam mediam venas recipit.

De cerebri diminutione, Cap. II.

CErebri imminutio (quemadmodum Hippocrates au
thor eſt) in calueſcẽtibus efficitur, vt oſſa ſincipitis fi-
ſtuloſiora tenuioráq; cæteris, & ſuperadiacentia, ob cere-
bri defectionem exareſcant, quum ad ea vſque cerebrum
non pertineat, neque ea poſſit attingere: ſubſidet enim, &
depreſſum in ſuam baſin concidit. His autem oſſibus re-
ſiccatis conſequitur vt ipſa quoque prætenta cutis inare-
ſcat, quæ quidem in caluis vel ipſi ſenſui mirum in mo-
dum ſicca apparet. Quum igitur cerebrum valde ſiccum
factum eſt (vt quibuſdam in extrema ſenectute contigit)
tunc etiam neruorum exortus inareſcere eſt neceſſe: quã
obrem neque perinde vident ac prius, neque audiunt, ne-
que aliud quicquam aut ſenſibus aut motibus qui à volũ
tate proficiſcuntur, valenter perficiunt: ſed omnia earum
actionum inſtrumenta per quæ prius fiebant, exoluta, in-
firma, debiliáque redduntur.

De ſpinali medulla, Cap. III.

SPinalis medulla duas membranas habet craſſam & te-
nuem, à membranis cerebrum contegentibus exortas,
quibus eſt etiam coniuncta: ſed his tertium corpus extrin
ſecus eſt obductum, veluti operimẽtum quoddam, & pro
pugnaculum medullæ ipſius, quod initium exortus à ca-
pitis coronis ducit. Eius natura eadem eſt cum natura li-
gamentorũ, * quatenus ex oſſe perinde ac ligamentum
eſt confectum: quanquam hoc colligat quodammodo to-
tam faciem in corpus pertinens duplicatum intermediis
earum regionibus. Simile porro eſt tum craſſitudine, tum
colore, tum duritia, craſſæ membranæ. Sectum verò hoc
ligamentum, ſiue per lõgitudinem, ſiue per latitudinem,
ſiue vtroque modo, nihil noxæ animãti affert: quemad-
modum etiam ſi dura membrana ſecetur, nullum detri-
mentum animal ſentiet: quinetiam ſi medullam ipſam
ſpinalem per longitudinẽ ſecueris, nihil damni inuehis.
Vterque enim neruus qui ex coniugatione oritur ex ſpina
li medulla, obliquus per vertebrarũ cõpages exoritur, vt
dexter in dextram, ſiniſter in ſiniſtrã partẽ vergat. Sin au-
tem ſectio obliquè adhibeatur, tum animalis partes mo-
tu priuantur, quæcunque principium neruorum in eas
A pertinentium habent infra ſpinalis medullæ ſectionẽ. Id-
circo fit vt ex neruorum diſſectione facillimè poſſis di-
gnoſcere quænam affectiones ex cuiuſque partis medul-
læ ſpinalis ſectione conſequantur. Nunc verò tantummo-
do addam, ſi ſectio in ea parte fiat quæ eſt inter caput &
primam ſpinalis medullæ vertebram media, quà membra
na finem poſterioris cerebri ventriculi contegens incidi-
tur, animal ſtatim totius corporis vires & ſenſum amitte-
re. quam etiam partem in tauris, ab iis qui boues immo-
lant, videmus præcîdi. At ſectio quæ poſt primam verte-
B bram fit, eadem inducit ſymptomata, non quia ſolùm eũ
ventriculum contingat, ſed etiam quia & artus omnes a-
nimantis diſſoluit, & omnem præterea reſpirationem adi
mit. Idem quoque eueniet ſi eam quæ eſt poſt ſecundam,
tertiámque & quartam vertebram ſecueris: ſi modò eam
ita diligenter præcîdas vt neruum qui in eius compage
eſt, & ad quintam vſque vertebram propagatur, incîdas:
ſed colli initium animalibus ita diſſectis mouetur. At ſe-
ctione quæ in ſpina poſt quintam vertebram fit, cum cæ-
teræ pectoris partes diſſoluuntur, tum verò ſeptum tranſ-
C uerſum ferme innocuum ſeruatur, & excelſi muſculi parũ
quippiam offenduntur. At quæ poſt ſextam fit, ſuperiores
quidem pectoris muſculos pari modo lædit, ſeptum verò
tranſuerſum minus quàm ea quam modò diximus: quæ
deinde poſt ſeptimam, atque etiam magis quæ poſt octa-
uam, nullam omnino fert motioni ſepti tranſuerſi noxã,
& ſublimium muſculorum, & colli etiam totius motui
nihil fere nocet: at muſculorum intercoſtalium aufertur
motus omnis, facta in omnibus colli vertebris ſectione.
Et quemadmodum facta ſpinalis medullæ ſectione poſt
D primam colli vertebram, totius thoracis motus amittitur,
ita etiam omnis intercoſtalium muſculorũ actio deper-
ditur. omnino verò paulùlum eius ſeruatur, facta in ſecun
do intercoſtali ſectione. atque ita proportione deinceps
ſemper fit vt intercoſtales muſculi qui ſupra ſectionem
ſunt, actionem ſuam obeant, inferiores verò reſoluantur.

De oculis, Cap. IIII.

IN vtrunque oculũ productiones à cerebro immittun-
tur: quæ dum per oſſa tranſeunt, cõpactæ quidem ſunt,
quò ab iniuriis ſint tutiores: ſed quumprimum ad oculos
E ipſos peruenerint, ſolutæ iterum atque amplificatæ, & in
orbem, inſtar tunicæ, humorem vitreũ complexæ, in cry-
ſtallinum humorem inſeruntur, qui quidem cryſtallinus
humor eſt primum videndi inſtrumentum: íſque albus,
ſplendens, clarus, & purus eſt factus: ſiquidem hac ſolum
ratione futurum erat vt à coloribus immutaretur: at nu-
triri ab ipſo ſanguine planè non licebat, vt qui multum
ab eo qualitatibus differret: ſed alimentum quoddam fa-
miliarius poſtulabat: id quod ei nimirum contigit: com-
paratúmque ei à natura fuit alimẽtum accommodatum,
F humor vitreus, qui quanto craſſior eſt ſanguine & magis
albus, tanto ipſe à cryſtallino tum craſſitie tum perſpicui-
tate ſuperatur. Neutri autem horum humorum vena eſt:
ex quo perſpicuum eſt, vtrunque per trãſſumptionem nu-
triri, cryſtallinum à vitreo, & vitreum à corpore ipſum
ambiente, quod ex cerebri portione ſupernè deſcenden-
te conflatum eſt: ídque nonnulli tunicam retiformem vo
cant, quòd figura ſit reti ſimilis. Cæterùm tunica non eſt
nec colore nec ſubſtantia: ſed ſi exemptum ipſum ſepo-
ſueris, & in vnum aceruum conieceris, tibi planè cerebri
G portionem quandam exemptam videberis intueri. Eſt au
tem eius vtilitas prima quidem ac maxima, propter quã
ſupernè fuit demiſſa, vt cryſtallini humoris alterationes
ſentiat: præterea verò vt humori vitreo alimentum adue-
hat & afferat, quippe quæ arteriis ac venis multo pluri-
bus, & quàm ſuæ moli conueniat, maioribus, plena conſpi
citur. Quinetiam ex ipſa choroide tunica, quæ corpus hoc
retiforme continet, tenues quædam productiones, & ara-
neis ſimiles, ad ipſum extenſæ, ligamenta illi ſimul fiunt,
ſimúlque alimentum afferunt: nam & hæc ipſa choroides
H tunica plurima vaſa habere in ſe tota conſpicitur. Hanc i-
gitur ipſam vtilitatem hæc tunica præbet: éſtque tunica
reuera, & corporibus ſubiectis operimentum atque ami-
culum, & huic etiam tunicæ principium eſt membrana
tenuis quæ cerebrum ambit. Quúmque inſertio prædicta

in medium humorem crystallinum, qui rotundus est, ex omni parte sit facta, absolutus circulus necessariò est confectus, qui certè maximus in crystallino est, & ipsum in duo distribuit. ad eundem hunc circulum consentaneum erat humorem vitreũ motu vlteriore inhibere: quocirca medius vehitur in ipso crystallinus, tanquam semisecta quædam sphæra in aqua. Atque etiam parte alia interna, quæ est velut ipsius crystallini hemisphærion, securitatis gratia ea coniunxit vnus circulus, quem antè diximus maximum esse eorum qui in crystallino insunt: éstque terminus vtrisque communis, ligamentúmque his ipsis, & præterea corpori retiformi, & quarto choroidi tunicæ efficitur. Hæc enim tunica inter ea est robustissima, & quæ ipsa stabilire maximè queat & tegere: sed quemadmodum ad illa tuenda satis firma erat, ita ad seipsam tuendam non erat satis, & circumiacentium ossium duritiam ferre citra noxam non poterat. Vt igitur in cerebro, ita hîc quoque à crassa membrana circumuehitur, distátque sanè hæc tunica ab ea in omnibus partibus, solisque vasorũ productionibus ipsi connexa: in eo tamen circulo prædicto qui in crystallino inest, coniungitur: & quinta præter quatuor antedictas, in vno hoc loco hæc est coniunctio, quæ subiectis omnibus cõmoditatem non mediocrem affert. Dura igitur membrana toti choroidi est applicata, hǽcque rursus retiformi & crystallino: illi quidem per ipsum totum, huic autem per solam iridem. Itaque per corpora media humor vitreus tunicæ omnium extimæ coniunctus est, mollissimæ durissimus. Huic eidẽ circulo sexta quædam tunica extrinsecus propè accedit in duram tunicam inserta, in qua musculorum oculos mouentium aponeuroses sunt. Septima autem præter has alia est periostii insertio, quæ simul totum oculum cum ossibus colligat, simul autem mouentes ipsum musculos tegit. Quin tibi membranam hanc etiam ante dissectionem licet intueri, albam sanè, prout etiam cernitur: desinentem verò in circulo, vbi & aliæ omnes subiectæ sunt, & vbi album nigro coniungitur, qui sanè locus iris nominatur, eámque nonnulli coronam vocant. Si hæc probè diuiseris, & nihil confundens cõsideraris, circulos septem videbis sibiipsis deinceps insidentes, crassitie tamen coloréque discrepantes, vt ne, si velis quidem, hunc locum aliter quàm irim, queas appellare. Ad mediam igitur vsque humoris crystallini regionem septem circulos sibiipsis illic incũbentes ac cohærentes, oratione iam perduximus: quod autem id sequitur, maximè admiraberis. Vt enim crystallinus humor propria sensibilia inquisitè sentiret, simúlque tutò conseruaretur, corneam tunicam valde crassam, & minus densam quàm vsus postulabat, densiorem simul ac tenuiorem natura cœpit producere: tum paulatim promouens, partem eius maximè mediam longè tenuissimam ac densissimam effecit: ac tibi quidem cornibus in tenues partes dissectis, similis aptè videbitur: vnde etiam ei nomen à cornu similitudine conuenire existimantes, corneam tunicam appellauerũt. Hæc igitur cornea tunica, tenuis, dura, & valde densa facta, protinus vtique splendida erat futura: cuiusmodi ad splendorem transmittendum esse posset opportunissima, nõ secus quàm cornua accuratè derasa atque extenuata. Choroidem verò tunicam, quæ à tenui membrana producitur, natura multis partibus nigrã, multis fuscam, multisque cæruleam effecit, eámque ab iride vnà cum cornea promouit, cum vt corneam sua vicinitate aleret, tum vt prohiberet ne cornea quæ dura est, humori crystallino incideret, ac denique spectaculum foret, quod aspectui laboranti remedio esset: quod in causa est (vt ego quidem puto) vt omnes quum lucis splendore offendimur, natura ducti palpebras repentè claudamus, ad innatum nobis remedium properãtes. Atque ego quidem non possum non vehementer admirari hunc cæruleum colorem quo hæc tunica tincta est: nec minus eo admiror asperitatem quæ intus à tunica humorem vitreum contẽtura nutritur. Quũ enim hæc humida ac mollis instar spongiæ sit, humorem crystallinum contingens, totius tunicæ vicinitatem ipsi innoxiam præstat. quo adhuc multò magis externam eius densitatem demiror, qua duram tunicam corneam contingit, ne ipsa à cornea quicquam læderetur. Sed præterea magis admirabile est tunicæ huius foramen ad pupillam. ibi enim tunicam cæruleam vueam, quam ita appellant, opinor, acino vuæ læuitatem eius externã & asperitatem internam cõparantes, pertudit: & quà dũtaxat hoc foramen est, nulla tunica alia est inter corneam & crystallinã media, sed veluti per cornu tenue admodum atque album, splendor internus cum externo communicat & commiscetur. Et ne per hoc foramen cornea tunica aliquando crystallinum humorem cõtingeret, opifex noster prouidit, simul portionẽ hanc corneæ foras longius abducẽs, simul autem humorem quendam tenuem & sincerum, qualis in ouis cernitur, crystallino circunfundens, ac tertio præter hæc, spiritu ætherio ac splendido omnem pupillæ implens regionem: de quo quidem spiritu in commẽtariis de aspectu satis diximus, & quàm lucidus sit, & quàm maximũ præcipuúmque ad oculorum actionem momentũ afferat, demonstrauimus. De humore verò ex his poteris intelligere, eum non modò ad implendum inane spatium, verumetiam ne humor crystallinus, ac portio vueæ interna exiccetur, maximè necessariũ esse: si tamen prius percipias, in compũctionibus ex copiosiore eius euacuatione, oculos lædi: & affectionem quæ glaucedo à medicis nominatur, esse siccitatem, ac nimiam humoris crystallini concretionem, & cæcitatem maximè, præ omnibus morbis qui oculis accidunt, inferre. Atque hæc quidem omnia admirabilem quandã prouidentiam arguunt, & eorum maximè innatum crystallini humoris amiculum: nam ea tunica est tenuibus araneis tenuior atque candidior: & quod etiã maius est, nõ est toti humori crystallino prætensa, sed quæ eius pars vitreo humori coniungitur, prorsus sine munimento est, ac tunicæ expers. ea enim parte humores cõiũgi inter se erat melius. quæ verò eius pars omnis extrà prominet, tãgitq; vueam, tenuem hanc lucidámque tunicam est induta: atque etiam ipsius pupillæ imago in ea, veluti in speculo quodam, consistit: siquidem tunica hæc leuis est, & supra omnia specula fulgens. atque ita videndi instrumentum ex omni parte à natura fuit exornatum. Neruos autem sensificos à cerebro ad oculos descẽdentes natura prius intra cranium coniungens ac reflectens, ipsorúmque meatus exiguos vniens, & figuram X literæ similem faciens, postea vtrũque rursus ad supernæ rectitudinis productionem ad oculum produxit, vt spiritus qui à cerebro ad vtrunque oculum proficiscitur, siquando eorum alter clausus fuerit, aut omnino mutilus, in alterum planè commearet. videndi enim facultate eo modo duplicata, acrius erat visurus.

De naso, Cap. V.

QVum nasus in medio septum, duóque foramina satis conspicua habeat, quæ cernuntur & in singulis naribus singula, scire conuenit, eorum vtrunque supra media nasi loca in duas partes esse diuisum: quarum altera pars intima oris excipit, altera recta, vt à principio ferebatur, ad cerebrũ conscendit, vbi sunt exortus anteriorũ cerebri ventriculorum: qua etiam parte ossium colli similium est situs. membrana autem crassa, quæ ossibus hisce substernitur, minutis est foraminibus traiecta, per quam primam cerebri excrementa crassiora transmittuntur, vt mucus & destillatio primùm per crassam membranam egressæ, postea verò per ossa coli similia traiectæ, denique in ipsas nares incidunt. Sed dum hæc ita defluũt, pars eorum in os per ea foramina quæ à naribus in ipsum diximus pertransire, quandoque delabuntur: nasi autem foraminibus quæ & recta sunt, & ad ossa colo similia ascendunt, itémque iis quæ obliqua sunt, & in ipsum os desinere diximus, tunica exãguis crassior quàm mẽbrana substernitur: quæ ei tunicæ continua est quæ totam oris circunferentiam internam, linguámque, & fauces, & larynga, & asperam arteriam, & gulam complectitur. Facta autẽ in ore perforatio in palato est, ne principium inspirationis rectà ad asperam arteriam fieret: sed defluxio quædã esset, ac veluti ambages priusquàm spiritus ad arteriã perueniret, ne quum ambiens nos aer nimis sit frigidus, pulmo aliquo tempore refrigeraretur, & ne admixtæ moles pulueris aut cineris, aut alterius eiusmodi ad arteriam vs-

que peruenirent,ſed in illis flexibus corporibus humidis & mollibus prius inciderent.

De odoratus inſtrumento, Cap. VI.

ODoratus autem inſtrumentum quo res quæ ſub odoratum cadunt diiudicamus, primo quoque intuitu naſus eſſe videbitur. ac quum ore quidem inſpiramus, naſúmque obturamus, nullum odorem ſentimus: quumprimum verò naribus apertis ſpiritũ trahimus,ſentimus.Nulla verò fieri videtur odorum dignotio ſine inſpiratione, etiamſi quandoque nates vapore qui vehemẽtiſſimam vim habeat,expleantur. ex quo fit vt ſiquis in parua domo ſuffitum ex bitumine aut caſia faciat, eámque vehementiſſimo odore repleat, deinde ingrediens eũdẽ naribus excipiat, & attrahere per longum temporis ſpatium conetur,huiuſce rei veritatem intelligat: ſiquidem eo tantùm tempore odorem percipiet quo ſpiritum attrahet:reliquo verò nullum ſentiet, quanquam nares vapore ſunt repletæ. quamobrem alia corporis pars eſſe videtur quæ odores dignoſcit,eáque interius in corpore conſtituta:& conſentaneum eſt odorum ſenſum in anterioribus cerebri fieri ventriculis, quum tota reſpiratio à cerebro fiat,vt modus caloris qui in corpore eſt,conſeruetur:conſentaneum eſt ipſum priuſquam hoc ei à cerebro tribuatur ſtatim lædi, quum immoderatius ſit redditum, aut à calfacientibus, aut à refrigerantibus.Quomodo igitur natura ad hæc motum aliquem non dedit qui ei eſſet ingenitus,qui in inſpirationibus ventillaret & conſtringeret, in expirationibus verò effunderet quandoque ſpiritum flammeum,mucúmque & pituitam? ac talis perſpicuè videtur eſſe motus qui in cerebro cõficitur:quem ſanè motum in infantibus & iis qui educantur perſentiſcimus, qui quidem motus ei & natura & ſemper ineſt. Sed alter quoque accedit, qui euidenter in omnibus animantibus conſpicitur. nam inciſis capitis oſſibus videmus motum edi,dum ſiletur, pulſantem eodem rhythmo quo & arteriæ & cor pulſant:dum clamatur verò exeri & exufflari totum cerebrum:id quod mihi videtur contingere propter nimium calorem vocis elatione accenſum,& propter materias ad ſuperna detruſas. Ergo cerebrum cordis curam gerit,ſed pri⁹ ſibi ipſum prouidet, quum pulmonẽ cauſa cordis deducat,& ſuos vẽtriculos cauſa ſui ipſius aperiat: quibus ſanè vẽtriculis aerẽ ex narib⁹trahit: ex thorace verò,ex arteria aſpera, & faucibus, quẽ etiam aer extrinſec⁹ neceſſariò conſequitur:quibus quidem fit rebus vt à nobis inuentum ſit,& reſpirationem cerebri,& odorum inſtrumentum eſſe cerebri ventriculos,& præſertim eorum fines inferiores,qui vicini ſunt iis oſſibus quæ colo ſimilia nominantur.

De auribus, Cap. VII.

INſtrumentum ſenſus auditus eſt eiuſmodi vt in ipſo primùm meatus qui eſt in oſſe lapidoſo, inuolucrum habeat,nequid eorũ quæ extrinſecus incidunt, ei noceat. poſtea verò quemadmodum ſuperciliorum pilos ſupra oculos natura conſtituit,qui prius ſiquid à capite in ipſos deflueret,exciperent, eodem modo voluit aures auditui præponere,quæ non ſolùm prohiberẽt, ſed aliquid etiam afferre ſimul poſſent.

De lingua,déque iis quæ ei ſunt adnata, Cap. VIII.

Hoc caput fortaſſe ſumptum eſt ex libro quem de uoce Galenus conſcripſit,qui nunc deſideratur:éſtque id tot mendis refertum ut elici uerus ſenſus non queat.

LInguæ continua ſunt ea quæ tota oris amplitudine ad fauces vſque continentur: íſque proceſſus & gulã & aſperam arteriam permeat, éſtque continuus cum iis omnibus quæ diximus,& communis linguæ, oris totius, epiglottidis,pharyngis,gulæ,ventriculi, laryngis, atque arteriæ. Cæterùm ea linguæ pars quæ in ore eſt, ſupernè quidem tota videtur:at infernè,non tota,ſed id ſolùm ex ea cernitur quod eſt extra vinculum quod ex tunica eius exteriore cum gena efficitur. quod ſanè vinculum ſæpenumero pluſquam par eſt extenſum, linguam multiplici motu cieri non ſinit:quocirca neceſſe eſt vt vinculum ipſum ſecemus,& linguam deligatione abſoluamus,vt diſ[A] ſoluta ad palatũ & omnes obliquas oris partes extrudatur. Ad hoc autem vinculum vtrinque ex obliquis partibus ora vaſorum quæ ſaliuam excipientia dicuntur,inuenies; in quæ deſcendere ſtylus poſſet.Initium ducunt hæc vaſa ab radice linguæ,vbi eiuſdem quoque glandulæ ſunt.exoriuntur enim ex eis forma arteriis perſimili, per quæ humor pituitoſus comportatus & linguam ipſam, & partes inferiores,& item obliquas; & denique omnes oris partes in orbem humectat:nam ſuperiores partes habẽt meatus qui à cerebro deſcendunt, de quibus dicetur. Radix
[B] porrò omnibus ferme vicinis corporibus coniungitur: atque etiam id fit per tunicam quæ ei eſt cum toto ore cõmunis,cuius beneficio cæteris omnibus quibus adnata eſt vnitur.Nunc verò linguam & ad differendum, & ad dignotionem ſaporum eſſe accommodatam, inter omnes conſtat:eadem quoque ad mãdẽdũ facere videtur,quũ cibos quò quiſpiam voluerit conuoluat atque cõmutet.

De larynge & epiglottide, Cap. IX.

COrpus quod ſub gena inferiore in media primarum colli partium regione conſtitutum eſt, & propenſum in faciem videtur, cum omnes norunt,tum verò etiam
[C] larynga nominant: ídque frangere pancratiaſtæ conantur, ſiquidem animalia eo fracto, quamprimum ſuffocantur, quum ob eam cauſam anguſtiſſimus tranſitus reſpirando aeri efficiatur. Larynx autem ex tribus magnis cartilaginibus conſtat,quarum maxima eſt anterior, quã etiam contingimus, extrinſecus quidem connexa, intus verò caua,ſcuto maximè ſimilis quod prælõgius ſit,quod θυρεὸν vocant:vnde huic cartilagini,ab huius ſcuti ſimilitudine nomen eſt impoſitum, vt thyreoides appelletur. Secunda verò cartilago quanto minor eſt hac, tanto eſt
[D] maior quàm tertia,in partibus quidem internis, quà ſtomachus eſt collocata:& quantum magna deficit vt in circulum perfectè feratur, hæc adiicit. Latera enim thyreoideos, quæ partes obliquas determinant,ſemper lateribus ſecundæ cartilaginis propinqua conſpicies, & totam partem infernam infernæ per muſculos coniunctam. Superior verò vtriuſq; cartilaginis pars ita ex aduerſo cõſtituta eſt,vt ſi duo ſcuta ſeſe lateribus ita contingentia animo coniicias, vt media quædam regio relinquatur. Quum
[E] verò quatuor ſint thyreoideos anguli, ex connexu quatuor linearum ipſum definientium, duo inferiores finib⁹ inferioribus humilium laterum labdoidis per vinculum nerueum & cartilagineum connectũtur: id verò fini ſuperiori primæ cartilaginis ſuperiacet, rectam & mediam ipſius lineam per ſpinæ rectitudinem habens, tum thyreoideos,tũ lineæ quæ in linguæ partib⁹ infernis eſt: duo verò latera humilia ad ſuperiores primæ cartilaginis angulos extendens:quam cartilaginem ſiue thyreoidem,ſiue primam appelles,nihil intereſt.Articulantur autem in-
[F] ter ſe primæ cartilagines partibus obliquis: atque etiam ligamenta quædam membranoſa & neruea à prima ad ſecundam perueniunt. vbi verò minor,quæ intus eſt,ceſſat, duæ longæ cõuexitates ſuperiacent. inde autem incipit tertia cartilago, conuenientes exquiſitè illius eminentiis cauitates habens, adeò vt harum duarum cartilaginum coniunctio duplicem articulationem faciat.Secunda autem cartilago anguſtior eſt quàm baſis inferior:ex quo fit vt ora totius laryngis inferior, quæ arteriam aſperam attingit,amplior ſit orificio ſuperiore,quod in pharyngẽ de-
[G] finit.etenim & tertia cartilago in valde anguſtũ ipſa quoque deſinit:cuius oram ſuperiorẽ arytænoidem plerique anatomici nominant, quia hæc pars figuram gutturnionis afferat,quem aliqui ἀρύταιναν etiam appellant. huius quoque cartilaginis cauitas ad meatum ſpiritus conuerſa eſt,vt veluti fiſtula quædam fiat id quod ex iis tribus eſt conflatum, atque hanc quidem habet fabricam propria laryngis ſubſtantia.Tunica verò,quæ ipſi intus ſubſternitur,eſt communis & arteriæ & gulæ. Porro eius motũ ex animalis voluntate pendere neceſſe fuit, ſiquidem futu-
[H] rus erat ad reſpirationes, expirationes, totius reſpirationis cohibitiones, affectiones, & voces accommodatus, quæ omnia ſatius erat à noſtra volũtate proficiſci. Cartilagines verò duplices habent articulationes & motus: alios, qui eas dilatãt & comprimant: alios, qui eaſdem

claudant atque aperiant, atque ad priorum motuum constitutionem primæ ad secundam facta est articulatio: ad secundorum verò, secundæ ad tertiam. ac de cartilaginibus hæc dicta sint nobis. In spatio autem laryngis interno, per quod spiritus foras & intus fertur, corpus quoddã est positum quod neque substantia neque figura cuiquã eorum quæ in toto animali sunt, simile est, sed linguæ alicuius fistulæ est simile, si supernam infernámque eius partem intuearis: infernã dico, vbi arteria & larynx inter se connectuntur: supernam verò, ad orificium, quod à finibus arytænoideos cartilaginis & thyreoideos, qui ibi sunt, efficitur, id quod adipatæ & membranosæ substantiæ est. Cæterùm princeps & maximè præcipuum vocis instrumentum est: nam vt vocem edat animal, indiget omnino ea spiritus motione quæ ab infernis partibus repentè simul erumpat: indigétque nihilominus hac, etiam angustiore transitu qui in larynge est: non tamen simpliciter angustiore, sed qui paulatim ex amplo ad angustius tendit, paulatimque ex angusto amplificatur, vt in libris de voce fuit ostensum: id quod planè facit corpus id quo de agitur, quòd modò lingulam, & laryngis linguam voco. Cæterùm hoc corpus lingulæ nõ modò laryngi ad vocem necessarium est, sed etiam ad spiritus cohibitionem, quam vocant. Ita autem nominant non solùm quum non respiramus, sed quum præterquam quòd thoracem ex omni parte contrahimus, musculos etiam omnes qui ad hypochondria & costas sunt, vehementer intendimus: violentissima enim tunc exactio tum thoracis totius, tũ claudentium larynga musculorum: hi nanque magna vi pulso spiritui obsistunt, arytæneoidem cartilaginem claudẽtes. ad quam actionem non parum etiam prædictæ lingulæ natura conducit: nam ipsius particulæ tum dextræ tum sinistræ in idem coeunt adeò vt sibiipsæ exquisitè incidant, & meatum occludant. Quòd si parum quidpiam apertum relinquatur, ne id quidem improuidum manet, quum natura foramen in vtraque lingulæ parte vnum fecerit, & foramini ipsi parte interna ventriculum non parnum apposuerit: quúmque aer vias amplas nactus in animal ingreditur, rursúsque exit, nihil in ventrem propellitur. Obstructo autem transitu, ibi aer obstructus violenter pellitur in obliquum: ac foraminis lingulæ orificium aperit, quod labiis admotis claudebatur: impletis autem spiritu ventriculis qui in lingua laryngis sunt, molem in spiritus meatum diffundi necesse est, & exquisitè ipsum angustari, etiamsi parum antea apertum erat. Larynge verò ita diligenter occluso vt ne spiritus quidẽ qui à thorace vi exprimittur, eum recludat, non est alia causa indagãda cur potus in pulmonem non feratur: natura enim prouidè laryngis orificio epiglottida veluti operculũ quoddam admouit, quæ quidem omni alio tempore quo respirant animantes, recta est: quum verò aliquid deglutit, ipsa laryngi accumbit. id enim quod transglutitur, ceu primùm eius radici incidens, postea verò dorso inuectũ, inclinare ipsam cogit, & collabi. háncque productionem natura est fabricata, non quò nihil prorsus incideret, sed ne multum, néve affatim: nam modicum potionis in asperam arteriam importatur in orbem circum eius tunicas expressum, non per mediam capacitatem iter faciens: tãtáque huius humoris est copia vt repentè ad pulmonem madefaciendum arripiatur. Sed quum larynx cartilagineus rotundúsque ex omni parte sit, angustari stomachũ in trãsitu ciborum necesse est. Qui fit igitur vt stomachus non arctetur nobis transglutientibus? an aliter quàm vt cibus deorsum trahatur, larynx verò sursum recurrat? siquidem ita eorum positio commutatur, vt stomachi initium ad asperam arteriam sit, larynx verò sursum ad fauces recurrat. Scire autem conuenit quomodo epiglottis in laryngis meatum à cibis compellitur, ita ab iis quæ euomũtur, cartilaginem arytænoidem: vergit enim & illa in laryngis capacitatem, vt impetu eorum quæ sursum feruntur è stomacho, dorso ipsius incidens, totam cartilaginem in cedentem locum facilè conuertat.

De gurgulione, Cap. x.

GVrgulio ad vocis magnitudinem atque elegantiam facit: aer enim ingrediens ab ipso prius inciditur & A impetus ipsius vehementia frangitur, & ob id etiam vis frigoris retunditur. proinde nonnulli quibus ad basin vsque fuerat amputatus, non modò noxam in voce perspicuè senserunt, verumetiam frigidiorem inspirationem; ex quibus pleriq; pulmone aut thorace refrigerato perierunt. Quocirca non est temerè, neque vt forsferat præcidẽdus, sed pars quædam basis relinquenda est. cæterùm gurgulio non mediocriter confert, ne puluis, aut alia quæpiã natura generis eiusdem in laryngem cadat.

De aspera arteria, Cap. xi.

B PArticula quædã simplex in corpore animalis est, quæ aliarum omnium est durissima quidem, sed solo osse est mollior, quam omnes propemodum medici cartilaginem vocauerunt: qua quidem cartilagine plurima, natura vsa ad asperam arteriam construendam, totam in exquisitum circuli ambitum contorsit, vt eius pars conuexa, quã etiam tangimus, extrà promineat, intus verò caua sit, pòst autem in longitudine colli sit continuata serie constituta, & toto eo spatio quod inter laryngem & pulmonem interiacet, interim referto, validis ligamentis membra- C nosis eos connexuit, quæ ostracis scarabeorum sunt simillima. quæ verò eorum pars erat subiectum stomachũ contactura, eam non item cartilaginem fecit: sed hac parte deest quidpiam ad circulum efficiendum, & vnaquæque cartilago figuram litteræ sigma C refert. Communiter autem his ligamentis & aliis orbiculatis, & ipsis præterea cartilaginibus alia quædam tunica intrinsecus obtẽsa est, quæ planè rotunda est, & omnibus substrata, dẽsa illa quidem & constricta, sed fibras in longitudine rectas habẽs, quam scio me antè commemorasse, cõtinuam esse ei quæ D totiori & stomacho, ac toti ventriculo intrinsecus substernitur. Atque etiam hæc omnia extrinsecus complectitur membrana quædam velut indumentum quoddam, & arteriæ totius amiculum. Hæc igitur natura est eius arteriæ quæ in collo inest, per quam inspirant, & item expirant animalia, vocémque edũt atque efflãt. Vbi verò primùm claues prætergressa in thoracis amplitudinem peruenit, ibi diuiditur, & in omnem pulmonis partem fertur cum vasculis quæ à corde oriuntur, in omnes eius lobos distributa. Et tamen non discedit à natura, quam parte superna obtinet: neque omnes eius soboles vlla in re diffident, E sed similiter omnes cartilagines multæ sigma formam referentes, membranosis ligamentis contentæ vsque ad extremos visceris lobos cõseruantur. Hoc solum vas in pulmone est exactè vacans sanguine, quum animal secundũ naturam sit affectum. at si ruptio aliqua, aut oris apertio, aut vasis erosio in pulmone contingat, tunc aliquid sanguinis in hanc etiam arteriam effunditur, qui spiritui molestus est, eius vias occupãs: eodémque modo tussis habet iam animal infestũ, & sanguis sursum per pharynga ad os F fertur. Atque hanc quidem tunicam in transglutiendo maximè opitulari stomacho ostendimus: in aspera verò arteria etiam cartilaginibus parte interna substerni, ipsásque sursum, dum animal transglutit, cum larynge ad pharynga trahere modo simillimo quo instrumenta quæ ciconiæ dicuntur. talis quidem pulmonis arteriæ est natura quæ ex bronchiis constat: sic enim appellare eius cartilagines medici consueuerunt, quemadmodum & ipsam totam, bronchon: & caput, summam eius partem quæ etiã larynx nominatur.

G De succingente, & thoracem intersepientibus membranis, Cap. xii.

MEmbrana succingens eandem habet cum peritonæo substantiam, & eundem vsum omnibus spiritus instrumentis, non secus quàm illud cibi, præstat. succingens verò membrana vocatur, quia costas totas intrinsecus succingit, éstque araneæ modo prætenuis, & ex toto sibi similes costas succingit: est etiam indumentum, veluti quædam tunica, omnium spiritus instrumentorum, & omnibus intra thoracẽ partibus obducitur, quemadmo- H dum peritonæum his quæ infra septum habentur, obtenditur. Atque etiã ab ipsa nascuntur membranæ quæ thoracem intercipiũt, quæ per eius lõgitudinẽ supernè deorsũ ferũtur. tutò autẽ infigũtur, parte quidẽ posteriore spinæ vertebris, anteriore verò, medio ossi pectoris: cuius

extrema ora inferna est cartilago, quæ ab ensis similitudine xiphoides nominatur, quæ ad os ventriculi est: superna verò, clauium compago. Membranarum verò prima & maxima vtilitas est, vt duos ventres thoracis efficiant, vt si fortè magno vulnere in alterutrã eius partem accepto, respirationis munus eius partis perierit, alter venter incolumis dimidium actionis conseruet. Quamobrem à magnis vulneribus intrò in alterutram pulmonis partem penetrãtibus, animal à dimidia parte vocis & respirationis repentè priuatur: voce autem ac respiratione omnino destituitur, si vterque venter fuerit confossus. Quum igitur hanc adeò magnam vtilitatem intercipientes thoracem membranæ mortalibus afferant, eiúsque potissimum rei causa extiterint, natura etiam abusa est ad vtilitatem ex ipsis tanquam operimentis ac ligamentis, omnibus quæ thorace continentur instrumentis tribuendam: nam & arterias quæ in eo sunt, & venas, & neruos, & œsophagum, & denique totũ ipsum pulmonem toti thoraci colligant, & vndique obductæ contegunt.

De pulmone, Cap. XIII.

Thoracis capacitatem impleuit pulmo vocis ac respirationis instrumentum, cuius motus initium à thorace existit. vsus verò respirationis in animãtibus causa cordis inest, tum quod ipsum aëris substantia indigeat, tum quòd feruido calore efferuescens, refrigerium expetat. ipsum autem refrigerat inspiratio, frigidam ei qualitatem affundens: expiratio verò, quod in ipso feruet, & quasi cõbustum ac fuliginosum est, ex ipso profundens. ex quo fit vt duplicem habeat motum, ex contrariis partibus cõflatum: attrahit enim dum dilatatur, inanitur verò dum contrahitur. quo loco mihi subit naturæ prouidentiã admirari: quum enim vocem in nobis esse satius esset, fieri verò ipsa sine aëre nullo modo posset, quicquid otiosum alioqui atque inutile erat expirandũ, id in materiam vocis conuertit: & cor non protinus per fauces externum aërem trahere voluit, sed vtriusque medium pulmonem, quasi spiritus promptuarium quoddam locauit, qui ambabus simul actionibus seruire posset. Eius porrò talis est cõstitutio. Venæ totius corporis ex vna peculiari tunica constant: nam exterior membrana ipsis nonnunquã adhærescens, vbi colligari quibusdã, aut firmari, aut tegi debent, illuc solum accedit. arteriæ verò binæ peculiares sunt tunicæ: exterior qualis venæ est, interior verò huius crassitie fere quintupla: quin & durior quoque, & in transuersas fibras dissoluta. Exterior autem, quæ venis etiã inest, tectis fibris, & quibusdam mediocriter obliquis, nullisque transuersis est contexta. Interior verò arteriæ tunica crassa, duráque, ceu cutem quandam interna superficie continet, telæ araneарũ manifestò persimilem, in magnis quidem arteriis perspicuam, quam nonnulli tertiæ arteriæ tunicam statuũt. quarta verò alia peculiaris ei nulla est, sed veluti quibusdam venis, ita etiam arteriis alicubi adhærescit, & circuntenditur membrana tenuis, quæ eas tegit, stabilit, & propinquis partibus connectit. Quales igitur toto corpore sunt arteriæ, tale vas ex dextro cordis sinu progrediens, in totum pulmonem diffunditur: quales autem venæ, tale ex sinistro procedit: vt ex tribus vasis pulmonem intertexentibus, quod à sinistro cordis ventriculo oritur, arteria venosa nominetur: quod verò ex dextro, vena arteriosa dicatur: tertium quod à pharynge proficiscitur, aspera arteria, ex cartilaginibus C literam referentibus conflata, nũcupetur. Quod verò orbiculatum est in cartilagine magnæ arteriæ, quæ in collo est, quæque caudicis rationem obtinet ad pulmonis arterias comparata, & in illis ipsis tanquam ramos quosdam ex se mittit, in priore parte est collocatum. vbi verò cartilago deest ad circulum perficiendum, in posterioribus partibus situm est: in collo quidem gulæ continuum, in pulmone verò ei venæ quam paulo antè arteriosam appellauimus. Vasorũ autem intercapedines à propria substantia pulmonis implentur, quam Erasistratus parenchyma nominat. Porrò lobos pulmonis non impares numero esse, vt iecoris sunt, sed in omnibus animantibus, de quibus loquimur, duos in dextra eius parte haberi, duósque in sinistris, constat inter omnes. nec minus etiam inter omnes conuenit, ac si

A non inter omnes, saltem inter eos qui diligentius consectiones administrant, in dextra thoracis parte quintum quendam lobum exiguum, veluti alterutrius sobolem existere, quem sanè facillimè comperies ad venam cauam animum aduertens: siquidem illi subiacet, quà primùm in thoracem relicto septo incidit. nonnunquam etiam cauitatem quandam in eius superficie clarè conspicimus: cui vena, dum viuit adhuc animal, affirmatur: nam post obitum, pulmo semper collapsus & paruus apparet, non exigua ipsius & thoracis facta intercapedine, contra quàm viuo animali haberet.
B Hunc verò lobum natura non vt respirandi instrumentum, sed vt venæ cauæ molle aliquod stratum pararet, à septo transuerso vsque ad cordis auriculam extendit. Iam verò pulmonis caro aëria, spiritúsque plena conspicitur, planè indicans se ad aëris, vt iecoris caro ad cibi concoctionem, esse comparatam. Etenim consentaneum est, non confertum, nec repentè aërem externum spiritus qui animali inest, fieri alimentum; sed paulatim immutatum, quemadmodum etiam cibi, familiarémque innato spiritui qualitatem diuturniore tempore
C recipere: huiúsque immutationis carnem pulmonis primum esse instrumentum, quemadmodũ iecoris carnem cibi in sanguinem mutationis causam esse ostendimus. Cæterùm spiritus qui ab asperis arteriis extrinsecus intrò trahitur, in pulmonis carne primùm conficitur; deinde in corde atque arteriis, & iis præsertim quæ plexu retiformi continentur: postremò verò ac perfectissimè in cerebri ventriculis, vbi vtique animalis exactè efficitur.

De Thymo, Cap. XIIII.

D Adenem maximum & mollissimum, quem thymum vocant, natura partibus superioribus medii pectoris ossis, quod στέρνον vocatur, subiecit, cum vt ne venam cauam attingeret, tum etiam vt omnia eius germina quæ hoc ipso in loco sunt quamplurima, quà primùm emergunt, fulta stabilirentur. Vbicunque enim natura vas sublime diuidit, ibi semper mediam glandulam quæ diuisionem oppleat, interponit.

De Corde, Cap. XV.

Cor caro est dura, quæ ægrè patitur, ex fibris multipli-
E cibus conflata: ipsúmque in medio thoracis capacitate collocatum pulmones ambiunt, idque suis lobis ceu digitis quibusdam in orbem amplectuntur. Motus autem eius indicat, quasi in parte sinistra potius sit collocatum, duplici causa: primùm, quia in ea animalis parte ventriculus quo spiritus continetur, est situs: deinde, quia totum ad eam partem magis inclinat non enim vt basis ipsius media exquisitè est læuæ dextræque thoracis partis, ita etiam vertex, quoniam neque decliuis omnino à propria basi ad finem inferiorem exporrectum est, sed ad sinistrã
F regionem (vt diximus) deflectit. Cordis autem aures ad quãdam aurium propriè nominatarũ similitudinem maiores nostri vocauerunt. duo autem aurificia sunt in vtroque vasorum materiam inuehentium: in dextra quidem parte, quà vena in cordis sinum inibi inseritur: in sinistra verò, quà venosa arteria: quúmque has aures aperueris, tũ ipsum cordis corpus apparebit, tum vtrunque ex dictis orificiis: deinde membranæ insertioni ipsorum incumbentes, tres in sinu dextro, duæ in sinistro: quarum structuræ figura similis est telorũ cuspidi, ideóque trisulcas nonnulli anatomici eas vocauerunt. duo alia sunt orificia vasorũ
G materias educentiũ, ex dextro quidem ventriculo in pulmonẽ, venæ arteriosæ: ex sinistro verò in totum animãtis corpus, grãdis arteriæ. in quibus iterum tres membranas vtrinque ad literæ C similitudinem factas conspicies, extra cor tendentes, veluti trisulcas intrò. Cõmunis autem omnium ipsarum est vsus, vt materias retrocedere prohibeant. In pulmone autem natura tunicas vasorum cõmutauit, nec frustra venam arteriosam, & arteriam venosam est fabricata. vnumquodque enim alimẽto sibi simili nu-
H tritur. pulmonis autem corpus leue est, ac rarum, & velut è spuma quadam sanguinea cõcreta conflatum: ob eámque causam puro sanguine, vaporoso, & tenui indiguit, non autem, quomodo iecur, limoso atque crasso. Quocirca vasa habet contraria, maximè quidem iis qui sunt in

iecore, post autem & aliis animātis particulis. In his enim quum tunica vasis quod sanguinem suppeditat, rara fit ac tenuis, plurimum crassi sanguinis, atque celeriter partibus circunfusis distribuit: in pulmone verò quum crassa sit, nihil nisi tenue sinit elabi. Ac cæteris quidē partibus arteriæ crassæ & densæ generatæ paucum omnino, eundémque vaporosum sanguinem vicinis partibus trahere permittunt: pulmoni verò solùm, copiosissimum huiusmodi impartiunt, quippe quæ præ raritate ac tenuitate continere ipsum non possint. ex quo fit vt nutriendi ratio pulmoni planè contraria sit, ac cæteris omnibus partibus animātis, quemadmodum etiam corporis substantia. Vt igitur magna huius alimenti copia pulmoni suppeteret, ad eum sanguinis exquisitè elaboratus & extenuatus à corde transmittitur. Quod verò in capite cordis os inuenitur, non in cunctis animalibus os exquisitum est, sed in grandioribus est exacta cartilago, in valde grandibus cartilago ossea, in maximis verò etiam magis ossea. Arteria autem & venæ totum cordis corpus in orbem complectuntur. nullus erò neruus in ipsum videtur distribui, sicut neque in iecur, neque in renes, nec lienem. solum enim eius inuolucrum pericardion, propagines neruorum tenuium recipere videtur. Cæterùm toto corde nudato, videbis sinistrum eius ventriculum ad summum verticem ascendere, dextrum inferius multo cessare, & circumscriptionem, propriā sæpe habere: idque magis in magnis animalibus, nonnunquam verò etiam in paruis. nonnulli igitur duos quandoque vertices in cortice comperientes, duo corda esse existimant. Orificia autem quatuor, vasorum esse quatuor dicimus. Cæterùm cordis auriculæ extra ventriculos ipsius consistunt. verùm siquis eas visceris partes statuēs, numerum orificiorum maiorē faciat, is à nobis discrepabit, siquidem vnum venosæ arteriæ os in sinistro ventriculo habetur, quod tamen non diutius permanet, sed statim ima amplitudine in quatuor particulas discissum est, quarum singulæ in singulos pulmonis lobos porriguntur. Vtrique autem cordis ventriculi thorace patefacto pulsare videntur, non eodem tamen modo vtrisque sanguis & spiritus continetur: copiosior enim multo est, in dextro quidem sanguinis, in sinistro autem spiritus substantia. Nunc verò quoniam cor natiui caloris, quo animal regitur, quasi focus quidā & fons est, omnis hoc modo ipsius pars principem locum tenet: sed magis eæ quarum vtilitas omni animanti vitam conseruat. sunt autem huiusmodi duo vasorū orificia in sinistro ipsius ventriculo, quem medici spirituosum appellare consueuerunt. Per hæc autem duo orificia, cor per minus cōtinuum est arteriis iis quæ sunt in pulmone, per maius verò omnibus quæ in toto animali sunt diffusæ. minus autem erunt principalia, quæ altero ventriculo cōtinentur, quem sanguineum vocant: & tamen hæc quoque præstantiora sunt cæteris, quorum alterum sanguinem in cor intromittit, alterum verò ex ipso in pulmonem deducit.

De pericardio, Cap. XVI.

Cordis tunica peculiaris pericardios appellata, diuersa ab vtraque harum est, in vtriusque medio constituta: non tamen ipsi cordis corpori hæc tunica pericardios connexa est, verùm in aliis omnibus non parua quædam interiecta est regio motui cordis accommodata. ad basim verò ipsius, quæ circulus est, prodeuntibus, ex ea vasis connexa est: quorum alterum est maxima arteriarum, in sinistra videlicet parte sita: alterum, vena à iecore sursum tendens, ad dextram regionem posita. aliorum duorum alterum arteriam venosam, alterum venam arteriosam nomino.

De Œsophago, Cap. XVII.

Œsophagus spinæ vertebris adiectus ac colligatus, ita totum permeat thoracem, cum totius positionis stabilitate ac securitate, vt nullam cordi, neque pulmoni, neque alicui earum particularum quæ thorace continentur, molestiam præbeat: obliquus nanque eius est situs. In mediis enim ad perpendiculū quatuor primis dorsi vertebris extenditur, nusquam deflectens: ad quintam verte-

A bram deflectit ab eo cursu quem rectum facere deorsum cœperat, & ad dextram digreditur, vt meliorem sedē tribuat, cedátque præstantiori instrumēto, maximè omniū arteriæ: hāc enim ex sinistro cordis ventriculo exortam, & in totum corpus animantis distributam, cōsentaneum fuit per opportunissimum locum vertebrarum, qui sanè medius est, ferri. Cæterùm ventriculi stomachus quatuor primis vertebris thoracis inuehitur: propter autē reliquas octo, ad dextram fertur, ob causas antedictas. quumprimum verò phrenas attingit, quæ sunt fines inferiores tho-

B racis, membranis robustis sublime admodum elatus supra magnam arteriam, rursus transit in alteram partē, quo loco phrenas prætergressus ori ventriculi infigitur.

De ventriculo, Cap. XVIII.

Aliis omnibus animantibus natura non indidit sensum eorum quæ desunt, sed instar plantarum à venis semper alimentum attrahentes nutriuntur: soli autem vētriculo, & præsertim eius partibus iis quæ ad os pertinēt, sensum rerum quarum indigens est, tribuit, qui animal ad cibum sumendum excitaret & stimularet. Cuius etiam

C rei causa eidem impartita est par neruorum haud paruorum, quod supernè defertur, disseminatúrque, & contexit, maximè quidem os eius, & partes ipsi continuas, & in alias etiam partes vsque ad fundum ventriculi protenditur. Positus autem est vētriculus potius in sinistri animalis partibus, eiúsque fundum ad dexteras partes protenditur: ei verò à dextris adiacet iecur, quod ipsum suis lobis quasi digitis ad vnguem complectitur: lien verò à sinistris. sed iecur sublimem positionem habet, adeò vt se-

D ptum transuersum contingat: lien verò inferiorem. Sinistræ igitur dextræque ventriculi partes ab iis calefiunt: retro verò à musculis spinæ, cum pinguedine sibiipsis adnata: antè denique ab omento, quod vocant, id quod eius calfaciendi gratia factum esse, perspicuè licet cognoscere ex iis qui vulnus in abdomine acceperūt, in quibus omentum per vulnus excidit, deinde liuidum factū cogit medicos partem læsam abscindere: omnes enim hi frigidiorem ventriculum sentiunt, minúsque concoquunt, & plurimis operimentis extrinsecus egent, & præsertim si ma-

E gnitudo insignis fuerit abcissa. Ventriculus rotūda atque oblonga figura est: quà verò incumbit vertebris, comprimitur, & ob id ipsum eius vitiata est conuexitas. Ac fundum quidem in hominibus est orificio latius. Porrò manifesta iam tibi erit figura eius vniuersa: sphæram nāque perfectam animo complexus, ipsam parte inferiore latiorem puta, deinde duplicem productionem facito, latiorem quæ ad œsophagum est, strictiorem verò infernam: tum comprimendo, & simam faciendo gibbositatem po-

F steriorem, totam ventriculi figuram didiceris. Contrario autem modo se habent ipsæ partes, & explantationes. supernè enim, vbi vētriculus est strictior, stomachus factus est amplior: infernè autem vbi est latior, implantatio ad intestinum strictior est facta. Paulatim quidem à stomachi implantatione dilatatur: quæ res perspicuè docet, partem ventriculi quandam prælongam, ab ipso extensam, œsophagum esse: non paulatim autem, sed repentè & semel ex fundo ventris explantatum intestinum, ipsius ventriculi non esse partem, sed aliud quippiam ei connatum. Iam verò tunicarum natura ventriculo quidem & stoma-

G cho est similis, dissimilis autem intestinis: nam interna tunica in ventriculo & stomacho membranosior, villos rectos supernè deorsum tendentes habet: externa verò carnosior, transuersos, quales habent etiam binæ tunicæ intestinorum. orbiculati nanque sunt plerique villi intestinorum, quum in eis pauci admodum recti sunt protensi. Ventriculus enim ad seipsum per stomachum cibum & potum tanquam manibus, rectis his villis trahat oportet, transuersis verò propellat, quæ circulo contrahunt: quippe singula instrumenta quæ mouentur in

H corpore, pro villorum positione motus habent. intestinis autem (attractrice enim non indigebant facultate) soli ad propellendum idonei villi sunt facti. Villis autem trāsuersis tensis, latitudinem cōtentæ inter ipsas cauitatis minorem fieri necesse est. rectè autem dum trahuntur, ac in

seipsas coguntur, fieri nequit vt non minuatur longitudo. at verò deglutientibus nobis, liquidò cernitur sublata, & larynx sursum tantum recurrens, quantum gula deorsum trahitur. quúmque iam cōpleta deglutiendi functio ne gula se laxauerit, perspicuò iterum cernitur larynx descendere: quandoquidem interna ventriculi tunica, quæ rectas fibras habet, quǽque tum gulam intrinsecus vestit, tum os ipsum, ea super laryngis partibus extenditur. ex quo fieri nequit vt quum ipsa à ventriculo deorsum trahitur, non simul etiam larynx attrahatur. at breuiare lōgitudinem, munus instrumentorum quibus recti sunt villi, quò aliquid attrahant, est proprium. atqui ostēsum est gulam attrahere, quum aliàs larynga non traheret. perspicuū igitur est ventriculum per gulam cibos attrahere. Quinetiam in vomitione, eorum quæ vomuntur impetus, qui vsque ad os fertur, omnino partes eas gulæ quæ à subeuntibus dilatantur, hiantes habet: partium verò quæ à fronte occurrunt, quamcunque apprehendit, hanc hiare incipientem: quæ verò à tergo est, hanc vtique contractam relinquit adeò, vt gulæ affectus hac in parte sit omnino deglutientium affectui consimilis. Verùm vbi tractus nullus est, longitudo in talibus symptomatis seruatur: atque idcirco deglutire facilius est quàm vomere. causa est, quoniam deglutitur vtrisque ventriculi tunicis agentibus, interna quidem trahente, externa verò se contrahente, & vnà trudente: vomitur verò, altera tantùm quæ foris est, agente, nec illa in os trahente. non enim sicut venter deglutire cibos expetit, sic etiam in vomitionibus oris pars vlla excitati affectus quippiā appetit. neque enim ea quæ deglutiuntur, ad infernas partes sua grauitate deferuntur, vt nonnulli putauerunt: id quod clarè intelligitur ex iis animalibus quibus longum collum est, quæ quidem inclinata deglutiunt. Quæ res nobis argumento est, facultate quadam vtentem gulam, aut per ipsam vētriculum deglutire: quæ facultas quandoque sine inflammatione resoluta, non finit vt animal non modò duri aliquid, sed ne aquam quidem transglutiat. ex quo perspicuum est, hanc resolutionem euenire salubrium partium constitutione læsa, quū intemperies quædam cōtingit: quam quidem ita denique corrigemus, si partes ad naturalem statum redigamus. siue autem interna, siue externa ventriculi tunica affecta sit, vna adhibetur curatio tum eorū quæ foris imponuntur, tum eorum quæ ore deglutiuntur, & quandoque eorum quæ eandem vim habentia loco applicantur.

De intestinis, Cap. XIX.

QVemadmodum venis quas natura distributionis instrumenta fecit, facultatem gignendi sanguinis indidit, ne dum per eas fertur, tēpus ipsi alimento frustra periret, ad eundem modum intestinis gratia distributionis in venas institutis facultas quædam concoquendi cibos inest. Cæterùm intestina facta sunt, non vt superuacanea prorsus deferantur, aut cōcoctionis causa, sed vt id omne quod in ventriculo in succum est mutatum, assumatur in venas. Quocirca quū intestinorum circumuolutiones innumerabilem quandam venarum multitudinem ex hepate sibi habeant insertam, omnem in ventriculo concoctum succum sursum mittunt. Quoniam verò vnum genus motionis inest intestinis, quo propellunt, ita vnum etiam tantummodo tunicæ genus in transuersos & rotundos villos dissolutum nacta sunt. Sed cur tandem binæ tunicæ extiterunt, siquidem similes ambæ sunt? superuacanea nanque videtur esse altera. at non ita est: nam duplex eorum est tunica, tum vt facultas ipsorum expultrix esset valentior, tum verò vt ipsa instrumenta essent ab iniuriis tutiora, quod vel maximè indicant morbi dysenterici.

Multos sanè ac sæpe vidimus, quibus, quum morbis grauibus & diuturnis fuissent conflictati, maxima intestini pars putresceret, adeò vt cōpluribus locis tunica omnis interior esset exesa, qui tamen vixerunt, & superstites fuerunt: quod alioqui non esset factum, nisi secunda quædam alia extrinsecus corruptæ illi tunicæ accessisset. Cur autem externo alimento non continuò egeamus, inuolucra intestinorum in causa sunt: quemadmodum cur non subinde, sed longo interuallo egeramus, causa est crassi inte-

A stini latitudo, ceu secundus quidam venter eis subiectus. nam ne egererent assiduè, néve meierent animalia, humidis excremētis vesica subiacet, siccis verò intestinum, quod crassum nominant, quod etiam inferiorem ventrē quidam vocant. principium autem eius est cæcum intestinum: vbi enim tenue intestinum definit, illic ad dextrā quidem cæcum, ad sinistram autem colon emergit; dextra prius ilia prætervectum. ac cæcum quidem prorsus, vt vēter quidam, est crassum, excrementis recipiendis aptū, cui colon proportione respondet. Primùm igitur exortus, B quem ex pyloro intestinum excipit, satis est angustus, nec in orbes circumflectitur, & ad spinæ partes extenditur, ab hoc, quod à duodecim digitorū longitudine, δωδεκαδάκτυλον appellant, vt Herophilus verè memorauit, variè in orbes conuoluitur, vasorum complurium serie cōtextos, quod ieiunum nuncupant, quia semper cibo vacans inuenitur. inde tenue intestinum est, substantia quidem huic simile, sed differens, quia neque vacuum reperitur, neque tantam vasorum habet multitudinem. deinde sequitur id quod cæcum vocant, postea colon: ab hoc denique in C extremo rectum appellatum intestinum ad sedem vsque porrigitur.

De Peritonæo, Cap. XX.

SI musculos omnes qui abdominis sunt, ab ea cartilagine quæ ensis formam habet, vsque ad ossa pubis diuides, in corpus quoddam tenue, latæ aranearum telæ simile incides, quod peritonæum vocāt: hoc enim ei nomen est inditum, ἀπὸ τ͂ περιτετάσθαι, hoc est, quia cunctis visceribus, cūctisque intestinis prætendatur: itémque vasis, quæ inter septum transuersum & crura habentur. ita verò & a- D liis quæ his interiacent, omnibus obducitur, quorum numero vulua & vesica continetur. Hanc tenuissimam membranam haud facilè est detrahere citra diuulsionem, præsertim septi transuersi, & duorum musculorum abdominis transuersorum eam attingentium, singulorum quidē in vtraque parte, sinistra atque dextra. vbi enim hi latum tenuémque tendinem, puta aponeurosin ediderint, peritoneos membrana solutu contumax eis cohærescit, vt etiam abdominis suturam, quæ γαστρορραφία dicitur, quā solius peritonæi facere licet, cum dicta aponeurosi administrare nouerimus. Peritonæi vtilitates plures sunt animā- E tibus: prima quidem vt operimēti omniū subiectarū partium: secunda autē, vt septi trāsuersi inter hæc ipsa & musculos extrà incumbentes: tertia vt excrementa sicci alimenti citius subeant: velut enim à duabus quibusdā manibus, à peritonæo & septo transuerso, supernè quidem coniunctis, infernè autem distantibus, constricta ea quæ in medio sunt, exprimunt, deorsúmque alimenti excremēta pellunt. quarta, ne intestina & ventriculus flatibus facilè impleantur: prætensa enim hæc membrana stringit, F & cōtrahit, ac facilè flatum partim infrà, partim suprà, exprimit: quinta denique vtilitas, vt omnia quæ sub septo transuerso sunt ea colligentur, & velut pelle quadam vnumquoque priuatim tegatur.

De omento, Cap. XXI.

EΠίπλοον, *id est omentum*, ex duabus tunicis densis & subtilibus, sibiipsi incumbentibus, quamplurimis verò arteriis & venis, & pinguedine non pauca constat. Componitur enim ex duabus veluti plicis peritonæi, tum ex vasis quæ media inter ipsas continentur: eáque ipsum o- G perit, contegit, atque stabilit. Aiunt autem epiploon esse nominatum, quia intestinis supernatet. Figuram maximè marsupii, peræ & sacculi habet, quod orificium ex ventriculo exortum superius & inferius obtinet. totum verò eius spatium vsque ad fundum, quatenus ex prædictis principiis consistit, deorsum procedit: id quod ita esse euidentius cognosces, si ipsum inibi abscissum, & nulla alia parte aut perforatum, aut diuulsum cupias implere aut liquida aut solida re: implebitur enim si integrū sit, & sibi totum continuum, instar marsupiorum. Iam verò H facilè erit etiam ab animali perfectè eximere: breues enim adhuc connexus supersunt ad lienem, & colon, postquam ipsum à totis primis processionibus fuerit separatum. Adnascitur id etiam nonnunquam, sed rarò, iecoris fibræ, aliàs alii, & cuidā costæ spuriæ: neq; huic vni

perpetuò,ſed vt ſors tulerit. Cæterùm plerunque ab aliis omnibus liberatur atque ſeiungitur, præterquam ab his tribus, ventriculo, liene,& colo,quibus eſt perpetuò connexum.

De meſenterio, Cap. XXII.

MEſenterium quoque à peritonæo ortum habet:id etiam meſeræon appellant, vtroque nomine ab accidentibus eidem impoſito: vt menſenterium à ſitu, meſeræon verò à peculiari ſubſtantia nominetur. medium enim inter inteſtina ſitum eſt,& omnes venas è iecore in ipſum deſcēdētes vnà cū vicinis arteriis & neruis in orbem complectitur,quemadmodum ſingula inteſtina.Ergo vbi vaſis & inteſtinis obtenditur,ſimplex eſt:vbi verò ipſis medium interiacet,non amplius indumēti,ſed ligamenti vſum præbet:eſt enim duplex.

Pancreas, Cap. XXIII.

VEna à iecore deſcendens, mediáque inter ventriculum & inteſtina adducta, ſubiectis vertebris ſupergreditur,atque in eundem locum vadit ea quæ cum ipſa in ramos, in totum meſeræon ſpargēda eſt: itémque arteria & neruus qui cum arteria atque vena ſeſe per totum meſenterium diffundit,in hunc locum eſt perductus,quēadmodum meatus excrementum bilioſum ex ea veſica quæ hepati inhæret vacuaturus.Quū igitur oporteret venam,arteriam,neruum,& quartum cum eis vas bilem cō tinens in hunc locum à natura perduci, earum quoque diuiſionis principium ibidem conſiſtere neceſſe erat.Hic igitur locus magno præſidio indigebat, quò vaſa in ipſo diſtribuenda ac diſcindenda munirentur: quamobrem natura glandulosum quoddam corpus fabricata, quod πάγκρεας appellamus,ſubſtrauit, ac in orbē omnibus circundedit,diuiſionéſque repleuit, vt nihil ipſorum facilè findatur,aut ſine munitione ſit:ſed quum in molli,& mediocriter cedente corpore conquieſcāt, ſi motu cieantūr, paulò vehementiora,illæſa, inconcuſſa, infractáque perpetuò cōſeruentur. Quinetiam robuſtas membranas tum priuatim ſingulis vaſis, tum communiter ipſis omnibus circumpoſuit,ea veſtientes ac iungentes non modò cum glandula, ſed præter eam, in primis ac maximè ſubiectis corporibus quæ ad ſpinam ſunt poſita:poſt illa autem, cū aliis etiam omnibus inſtrumentis circunfuſis.

De ſepto tranſuerſo, Cap. XXIIII.

VNus eſt thoracis muſculus nō viliſſimus,quem phrenas,aut diaphragma, *id eſt ſeptum tranſuerſum*, nominant. medium verò in phrenibus eſt muſculus,qui intendinem latum ex omni parte à carnoſis comprehenſum definit. ex vtraque enim parte inferiore & ſuperiore tenuis membrana obhæreſcit, & à membranis hiſce thorax intercipitur.Duo autem ſunt ſepti tranſuerſi foramina,alterum quà vertebris via exhibetur, ſtomacho & magnæ arteriæ præparatum: alterum verò minus, cauam venam ſupernis animalis partibus ſanguinem deriuantem excipit,& magna cum ſecuritate tranſmittit:ei enim nexu ferè indiſſolubili cohæret,& membranā ſimul quæ in dextra thoracis habetur, emittit. porrò ventriculi orificium propter ſeptum tranſuerſum eſt poſitum:non tamen validè connexū,veluti vena caua ſpectatur,ſed eſt laxis membranis interceptum.

De iecore, Cap. XXV.

IEcur in cūctis hominibus nec magnitudine,nec fibrarum numero ſimile ſpectatur:déque eo diligentiſſimè ſcribens Herophilus,hæc memoriæ commendauit,Iecur humanum perquam magnum eſt, & maius quàm ſit iecur quorundam aliorum animalium, quæ eiuſdem cum homine magnitudinis ſunt: & quà ſeptum tranſuerſum attingit,gibbum eſt atque læue:quà verò ventriculum,ſimum eſt & inæquale.Aſſimilatur autem cuidam rupium interuallo, quà etiam fœtibus ex vmbilico vena in ipſam innaſcitur:non tamen in omnibus eſt ſimile,ſed & latudine,& longitudine,& craſſitudine,& altitudine,& fibrarū numero, & inæqualitate ex parte anteriore, quà craſſiſſimum eſt,& ſummitate orbiculata: quà extenuatur, inuicem diuerſum eſt. Etenim in quibuſdam fibras nō habet,

A ſed totum rotundum,& minus rectū:in quibuſdam duas, in aliis plures, in multis verò etiam quatuor. atque hæc quidem Herophilus rectè: præterea iecur ſiniſtram occupare partem in paucis hominibus,non autem in paucis aliis animalibus, idem verè conſcripſit. Hoc autem viſcus venas à meſenterio ad concauam ipſius partem pertinentes excipit:húncque locum in quem venæ omnes colligūtur,portas iecoris vocant: vbi etiam inuenies maximum venæ os. A portis verò in ſingulas fibras, quotquot fuerint,venam vnam magnam

B porrigi cōperies, qua in multas exiles diffuſa,quantum vaſa interiacent, totum eſt carne viſceris repletum. Eam Eraſiſtratus parenchyma nominat. Cæterùm vniuſcuiuſque iecoris venæ tunica admodum tenuis eſt, qualis nulla alia in toto animanti. ſtatim verò,ſi accuratè locum ad portas ſitum intuebere, meatū ex veſica fel excipienti conſpicies ad inteſtinorum productionis initium peruenientem non multo inferius quàm pylorus habetur, vt bilis ſeparetur. Præterea exiguū quandoque deſe ramum ſupra pylorum emittit: quinetiā neruum admodum paruum vnà cum vena ad viſcus ferri

C conſpicies in membranam extrinſecus ambientem delatum, præterquàm quòd profundius cum ea diffinditur, ne viſcus omnino ſenſus expers eſſet. Caro autem iecoris, quæ eſt primum ipſius corpus, primum ſanguinis gignendi inſtrumentum eſt:quapropter & venis quæ ad vētriculum & vniuerſa inteſtina perueniūt, facultas efficiendi ſanguinis ineſt, qua ſuccum qui ex cibis diſtribuitur, priuſquàm is ad iecur perueniat, in ſanguinem permutare aptæ ſunt. Coniunctum eſt iecur ventriculo inteſtiniſque omnibus per venas,& colligātem ipſas tunicam: aliis verò proximis corporibus per tunicam ea contegentem,

D quæ originem à peritonæo ducit,vt ita omnibus internis coniungeretur:ſiquidem omnia tunica hac obuoluuntur: magno præterea vinculo cum ſepto tranſuerſo, aliiſque membranoſis & paruis quibuſdam connexum ſpuriis coſtis fecit. Verùm id vinculum quo ſepto tranſuerſo coniungi dictum eſt,ipſum quoque eſt corporis ſubſtātia peritonæo ſimile,quippe quod ortū habeat ex tunica ipſum iecur ambiente,& ea quæ ſeptum trāſuerſum infernè ſuccingit.Copulatur enim iecur non ſolùm ſepto tranſuerſo ibi, ſed etiam cordi per ſeptum tranſuerſum: nam venæ

E cauæ ad cor aſcendentis per ſeptum tranſuerſum,vt quod in medio vtriuſque viſceris eſt, vinculum vnum durum & craſſum natura præparauit,quod & venæ indumētum, & commune ligamentum ad ſeptum tranſuerſum tum venæ tum toti viſceri eſſet.

De Liene, Cap. XXVI.

LIen inſtrumentum eſt quod purgat limoſos & melancholicos ſuccos qui in iecore gignuntur: hos enim attrahit per vas venoſum tanquam per gulam quandam:

F attractos autem non protinus in ventriculum excernit, ſed ipſe prius per multum otium eoſdem conficit atque commutat. Quicquid igitur eorum in ſuccum huic viſceri maximè accommodatum fuerit tranſlatum, id ſpleni fit alimentum:quod autem ab ea confectione quæ in liene fit exciderit, neque in ſanguinis tenuis atque vtilis ſpeciem tranſmutari potuerit,omninóque fuerit ad nutriendum inutile,hoc ad ventriculum per aliam quandam venoſam gulam lien eructat,vtilitatem ipſum quoque non mediocrem præſtans.Propriū autem lienis corpus, quod

G parenchyma à quibuſdam dicitur,rarum admodum & laxum eſt,inſtar ſpongiæ cuiuſdam, vt ſuccos craſſos facilè trahat & excipiat. Lien in ſiniſtris eſt ſitus:ſempérque conuerſa ſunt eius ſima ad dexteram ad iecur & vētriculum: gibba videlicet ſimis opponuntur.

De renibus, Cap. XXVII.

DExter ren in omnibus animalibus eminet elatior. is nonnunquam magnam iecoris fibram cōtingit: ſiniſter autem eſt inferior. à ſpinæ autem vaſis,vena inquam

H & arteria, inferuntur in renes non exiguæ magnitudinis vaſa: inſuper verò concaua in ſeſe conuerſa habent, gibba verò ad animantis latera aduerſa. ſinum tamen renis perſpicuè cernes corpore quodam membranoſo circircundatū,qui in aliqua ipſius parte non procul à vaſorū

insertione aliud quoddam corpus habeat concauum & oblongum. Nominatur autem meatus vrinarius, qui renem vesicæ committit: huiúsque meatus os sensui patet, licet non adeò grande animal fuerit. Porro hic meatus vnica peculiari tunica obductus est, sicut alia omnia quæcunque peritonæo suspensa sunt. Cæterùm vrinæ à sanguine separantur, renibus vrinam attrahentibus, indéque ad vesicam per vreteres transmittentibus: quæ postea inde excernuntur eo tempore quo analogismus iubet. Iam verò neruum habent renes, quantum lien, iecur & vesica quæ fellis capax nominatur: hæc enim omnia neruos omnino exiles recipiunt, in suis ipsorum tunicis extrinsecus conspicuos: naturáque sensus cuique tantum elargita est quantum par erat, vt à plantis seiungerentur, & particulæ animalis essent.

De Vesicis, Cap. XXXVIII.

VEsicæ quæ vrinam excipit, neruos à spinali medulla, qua parte os quod latum siue sacrum vocant, situm est, natura infixit: proximè nanque ipsam ea medulla fuit collocata: venas autem & arterias, à popinquis ipsi vasis, quà scilicet primùm arteriæ & venæ à magnis spinæ incũbentibus crura subeunt. Alteri verò vesicæ quæ ad iecur sita est, arteriã & neruum ab iis quæ in viscus ipsum inseruntur, deducẽs, paruum vtrunque admodum, ac vix conspicuum, at sensibilem & perspicuam venam ab iis quæ sunt ad portas producens, tria hæc omnia corpori vesicæ vno in loco, ad id quod collum vocant, infixit. pari quoque modo in vesicam aliam maiorem ad ipsum collum vasa sex infixit, vtrinque videlicet tria. Cæterùm modus quo vreteres quidem in vesicam, in intestinum verò meatus qui bilem continet, infigitur, admirationem omnem excedit: nam obliquè in ipsa inditi, & intrò vsque amplitudinem obliqui ac prælongi pertinentes, velut membranam quandam eorum quæ intus sunt, succidunt, quæ ab excrementorum intrò irrumpentium impetu euertitur atque aperitur, reliquo verò omni tempore concidit & contrahitur, aque ita firmum operculum meatui efficitur, vt non solùm humoribus, sed etiam flatibus reditus sit omnis interclusus.

De Vulua, Cap. XXIX.

VVlua intra peritonæum sita est, inter vesicam & rectum intestinum, vt recto intestino toti fere incumbat: ad vmbelicum verò, qua parte fundum eius est, maiore ex parte vesicam excedit: ad cunnum vesicæ collo superatur. Fœminarum vesica ad pubem collocata est, breuiorémque virili ceruicem & latiorem habet, quæ inter ossa quæ pubis vocantur, in cunnum iuxta exteriorem superiorémque eius finem pertingit, rectum verò intestinum ossi quod sacrum appellatur, & quibusdam vertebris lumborum insidet: sinuatur enim hac in parte intrinsecus spina dorsi, quocirca extrinsecus gibba videtur. Vuluæ magnitudo in omnibus æqualis non est: multò enim minor enixæ est, maior verò prægnantis. Eius verò quæ nunquam concepit, est etiam multo minor: quod in ætatibus etiam iis quæ nondum venereorum annos attigerunt, vsu venit: nam alioqui iis quæ rebus veneris non vtuntur, minor semper esse consueuit. atque eius quidem moderatam magnitudinem describere conabimur. Superiorem eius partem vterus, hoc est fundum, iuxta vmbilicũ, inferiorem ad cunnum protendit. A loco autem vnde incipit ad cunni terminum exteriorem, non æquale in omnibus est: plerunque tamen spatium moderatum est nouem aut decem digitorum. In latitudinem verò ad vtraque ilia suis cornibus exporrigitur. De finibus eius, quãtum ad profundum pertinet, iam dictum est, vesicam & rectum intestinum vuluam terminare, illã suprà, hoc infrà. Cunnus verò ea inanitas est, quæ intra ossa pubis penetrat, extrinsecus pelliculam quandam innatam habens, quæ virorum præputio proportione respondet. Vuluæ figura cum in reliquo corpore, tum præcipuè in eius fundo, vesicæ est similis: nam quatenus à lateribus processus quosdam mamillis similes ad vtraque ilia emittit, in eo à vesica differt: quorum figuram Herophilus dimidiati globi reuolutioni assimilat. Diocles verò cornibus exorientibus, vnde κεραίας *hoc cornua*, nomine ἀπὸ τοῦ κέρατος, *id est à cornu*, deducto appellauit.

De pudendis, Cap. XXX.

COrpus neruosum ex ossibus quæ pubis dicuntur, exoriens, cauum simul, & ab omni humore vacuum genus pudendorum efficit. Quum verò hic neruus cauus spiritu impletur, tum euenit vt in coitu membrum intendatur. Idque non solius coitus causa (quod fortè quispiam existimarit) tenditur, sed quò meatu diducto & directo semen quamlongissimè eiaculetur. Quamobrem in vtraque parte huius caui nerui natura duos musculos collocauit, quò meatus, ceu à manibus quibusdam in vtranque partem distractus dilataretur, toto pudẽdo stabili permanente. Futurum sanè erat vt meatus latitudo huiusmodi constructione conseruaretur. Vtile autem est, dum semen excernitur, meatum & latissimum & rectissimum exquisitè teneri, quò semen totum sibiipsi continuum confertim quãcelerrimè ad vuluæ sinus perueniat. quúmque vesica propè esset constituta, non erat melius ad excernẽdum lotium, alium meatum efficere quàm eo quò semẽ importaretur, simul vti. Iurè igitur & ipsius collum totum perinæum occupauit, vt quod sursum ab ano, cui primò incubabat, vsque ad pudendi exortum feratur. In mulieribus verò quibus pudendũ non est prælongũ, ceruix vesicæ huiusmodi exortum non habet, sed pudẽdum ipsum muliebre ano imminet: in finem verò eius superiorem collũ vesicæ desinit, vnde lotium profunditur: quod non magnopere inflexum esse oportuit vt in viris, neque adeò longum. Cæterùm vt pharyngi gurgulio propugnaculum est, ita vteris, quam nympham vocant, quæ tegit simul, & prohibet ne ceruicis orificium, quod ad muliebre pudendum pertingit, refrigeretur.

Ex Sorano, de vulua & pudendo muliebri, Cap. XXXI.

VVlua dicitur μήτρα & ὑστέρα & δελφύς. ac μήτρα quidẽ, *hoc est matrix*, quia mater est fœtuũ qui ex ipsa eduntur: vel quia eas quæ vuluam habẽt, matres efficiat: vel, ex quorundã sententia, quia cõstitutum & definitum tempus ad purgationes & partus habeat. ὑστέρα verò nominatur, quòd omnium viscerum sit extrema: ídque cum exquisitè, tum verò latitudine. δελφύς porrò nuncupatur, quia ἀδελφούς, *hoc est fratres*, gignat. Sita est vulua in coxendicum amplitudine intra vesicam & rectum intestinum: huic autem suprapos ita, vesicæ verò subiecta, quandoque tota, quandoque eius pars, quandoque pro eius magnitudine commutatur. Nam in infantibus minor est quàm vesica: quocirca tota est vesicæ supposita. In virginibus verò quæ ætatem florẽtem agunt, vesicæ est æqualis in iis partibus quæ supra sunt sitæ. quæ verò ætate progressæ, & venerem expertæ sunt, ac multo magis quæ iam pepererũt, in iis est maior, vt plerisque ad finem coli intestini cõquiescat. *Sed dum vterus gestatur, videre licet peritonæum in magnam molem elatum, itémque abdomen. Quod etiam ex eo fit quia tantus est fœtus vnà cum suis tunicis, atque humoribus. Postquàm verò fœtus est in lucem editus, contrahitur quidem vulua, sed ita vt sit maior quàm ante partũ. Tunc igitur est maior quàm vesica, sed non tanto quantum sub eam graditur: nam in partibus anteriorib⁹ ceruix vesicæ est palmo maior, finémque habet vrinaculum, & tota in muliebrem sinum porrigitur: ab hystera verò antè secessit. In posteriore verò parte, supra vesicæ fundũ, vuluæ fundum est, vmbilico subiectum: ex quo fit vt vesicæ amplitudo collo matricis adhæreat, fundũ verò vesicæ. Cæterùm vulua cõnexa est tenuibus membranis partib⁹ quibus subiecta est, vesicæ: iis verò quæ ei subiiciuntur, recto intestino: à lateribus verò cõnexa est iis quæ à coxendicibus & osse sacro exoriũtur. Quibus sanè partibus simul vlceratis inflammatione quadam retrahitur & retro cedit: iis verò resolutis & laxatis, concidit. Non est autem (vt quidam putauerunt) animal: loci tamen sensum æquè ac alia est consequuta: quamobrẽ à refrigerantibus cõtrahitur, à rarefacientibus verò relaxatur. Vuluæ figura in mulieribus non est circumuoluta, vt in animalib⁹ quæ sunt rationis expertia: sed est cucurbitulæ qua medici vtuntur, adsimilis: rotundo enim & lato fine,

qui ad fundum eſt, incipiens,ad proportionem in angu-
ſtum oſcillum redigitur.oſcillum nanque appellant pri-
mam & prominentem eius partem:quod ſequitur,collum
dicitur:quod remanet,ceruix:horum cõcurſus, coles:quæ
vtrinque poſt colli anguſtiam dilatatæ primæ partes,hu-
meri hyſteræ:quæ poſt hæc ſita ſunt,latera:quod ſubiectũ
eſt,baſis.tota regio,cõceptaculum,& venter,& ſinus.oſcil
lũ verò in medio cũno eſt:collũ eni à labris genitalis mu-
liebris cõſtringitur.ab iis verò ſeiũctũ eſt os,in quibuſdã
magis,in quibuſdã minus,pro ætatis ratione.plerũque ve
ròin adultis,quinque aut ſex digitis.magis autẽ depromi-
tur ſub pariendi tempus, quũ collum protenditur. Eſt ve-
rò eius etiam diuerſa magnitudo : quanquam in plurimis
ſecundum naturam tantum eſt, quantum externa ora am
plitudinis audiendi ſenſus patet.Dehiſcit etiam quibuſ-
dam temporibus,vt quũ corporis commiſcendi libidine
ducitur,vt ſemen excipiat:& in purgationibus, vt ſangui
nem excernat:itémque in conceptionibus,pro ratione fœ
tus incrementi.in partu autem plurimùm dilatatur,ita vt
manum etiam totam intra ſe recipiat:ſuapte tamen natu-
ra delicatum & carnoſum eſt.Sed in iis quæ venereis re-
bus ad ſatietatem vtuntur,inanitati pulmonis,aut linguæ
mollitiei ſimile redditur:in iis verò quæ ſæpe concepe-
runt,calloſius efficitur, capiti polypi,aut ſummæ gutturis
parti,vt Herophilus ſcribit,perſimile.callum enim cõtra-
hit tum eorum quæ excernũtur,tum fœtuum exeuntium
attritu.Vulua ex maiore eius facultate neruoſa eſt:compo
nitur enim non ſolùm ex neruis,ſed etiam ex venis,carne
& arteriis:ex quibus,neruos à ſpinali mẽbrana ad ſpinam
accipit : venæ autem & arteriæ à vena caua ſpinæ adhæ-
rente,itémque à craſſa arteria in eam deferuntur.nam à
vena caua duæ venæ diuaricantur : ab arteria verò craſſa,
duæ arteriæ:ex quibus vna vena vnáque arteria, ad vtrun
que renem ferũtur:deinde priuſquàm renibus committã-
tur,in duos ramos deſciſſæ, duobus quidem proceſſibus
in vtrunque renem inſeruntur,duobus autem vuluam cir
cumplectuntur:ita fit vt quatuor ſint vaſorum in eam in-
ſertiones,duo arteriarum, duóque venarũ. Ex his ipſis in
vtrunque teſticulum vna vena vnáque arteria ſimul im-
plantatur : adnati enim extrinſecus ſunt teſtes prope cer-
uicem in vtroque latere ſinguli. Cõſtãt hi molli carne,&
glandoſa,& propria membrana conteguntur.figura vt in
viris,ſed oblongi ſunt,modicè ſimi, & rotundi, & ad ba-
ſim paululum dilatantur. Meatus verò ſeminis à vulua in
vtrunque teſtem procedit:⌊& * apparatibus adiunctus vſ-
que ad veſicam,⌉eius collo committitur.hinc videtur fœ
minarum ſemen ad gignendum non recipi,quia foras ef
fundatur: qua de re dictum à nobis eſt in libro de ſemi-
ne. Nonnulli verò , inter quos etiam eſt Chius,volunt æ-
quales teſtium appendices , qui cremaſteres dicuntur,eis
committi,id quod nos propriis oculis intuiti in muliere,
cui inteſtina in ſcrotum deſcenderant,hiſtoriæ mandaui-
mus,in qua quũ chirurgiam exerceremus, teſticulus antè
cecidit,laxatis videlicet vaſis ipſum continentibus & cir-
cundantibus,& cum eo cremaſter concidit. Tota autem
vulua ex duabus conſtat tunicis inter ſe ita formatis vt
chartarum villis ſint perſimiles:quarum exterior, neruo-
ſior,perfectior,durior, leuior,cãdidiórque eſt:interior ve
rò carnoſior,hirſutior,mollior,& rubicundior: per totum
vaſis intertexta,ſed pluribus & notabilibus in fundo,quũ
ibi ſemen agglutinetur , & inde purgatio progrediatur.
Duæ autem hæ tunicæ ſibi mutuo adhærent, membranis
gracilibus & neruis cõiunctæ,ita vt ſæpenumero his pro-
tenſis vterus concidat, quũ ſcilicet neruoſa tunica ſuo lo-
co maneat, interna verò inuerſa procidat. Eſt etiam hoc
commune, vt in ſterilibus vterus in fundo duo habeat a-
micula, vtplurimùm variis modis conduplicata:in iis ve
rò quæ pepererunt,tota extenditur,& rotunda efficitur.Iã
verò Diocles vult in vteri amplitudine & acetabula, vel
cirros, & cornua eſſe : qui proceſſus quidam mamillares
ſunt,lati quidem ad baſim,in ſummo verò minoribus ter
minis definiti:vtrique lateri à natura magna prouidentia
adiuncti,vt fœtus antè aſſueſcat papillas mammarum exu
gere.Sed qui ita ſentiunt,in diſſectionibus falſi ſunt : ne-
que enim acetabula comperiuntur,& omnino ſuperuaca-

A nea eſt de eis inſtituta oratio,vt in commẽtariis de egni
tura animalium eſt demonſtratum. Nunc verò minimè
exiſtimandum eſt,vterum principatum ad vitam obtine-
re:quia is non ſolùm procidit , ſed in quibuſdam etiam
præciditur,nec tamen mortem affert, vt Themiſo litera-
rum monimentis commendauit. Præterea in Gallia ſues
habitiores , & valentioris alimenti fieri aiunt,poſtquàm
vterus abſciſſus fuerit.Quũ tamen vulua patitur , ſtoma-
chum & membranas per conſenſum pati conſtat.Eadem
habet cum mammis naturalem conſenſum quendam : ex
B quo fit vt quũ florenti ætate vulua magna efficitur,mam
mæ quoque vno & eodem tẽpore intumeſcant: ipſa quo
que ſemen perficit:mammæ verò ad fœtum alendum lac
parant: menſibus porrò procurrentibus lac euaneſcit:vbi
verò lac in mãmis eſt,menſtruæ purgationes nullæ appa-
rent: quemadmodum etiam in iis quæ anus iam ſunt,con
tracta vulua mammæ itidem quodammodo areſiunt.ſi i-
tem fœtus patiatur,vbera quoque anguſtãtur.Ex quo con-
ficitur,vt quũ in prægnantibus mammas diuulſas & con-
tractas videamus , futurum abortum prædicamus.atque
huiuſmodi quidem eſt vuluæ natura.

C

De pudendo muliebri,
Cap. XXXII.

MVliebre pudendum , ſinus etiã nominatur. mem-
brana eſt neruoſa,& modicè rotunda,inſtar inteſti-
ni: amplius tamen intus eſt,& foris anguſtius,in quo coi-
tus fieri conſueuerunt. eius porro interior pars collo ma-
tricis , quemadmodum etiam in viris , externa cunni la-
bris,inferior ano, eius latera carnoſis coxendicum parti-
bus,ſuperior denique veſicæ collo adnaſcitur : hoc enim
D (vt antè dixi)incides ſub ore vuluæ,& ſupernè cunno ad-
iunctum,in ſummo in vrinariũ meatũ inſeritur . apparet
ergo ſinum muliebrem colo veſicæ ſubiectum eſſe : ano
verò,& conſtrictiori,& ſummæ parti recti inteſtini ſuper-
ſtare. eius longitudo (vt ſuprà demonſtrauimus) eſt inæ-
qualis : idque non ſolùm habita ratione ætatum aut con-
cubitus, in quibus extenſum vteri collum , vt eſt etiã vi-
rilis coles, partem quandam ſinus occupat , ſed etiam na-
turæ ipſius : quippe quũ nonnullæ collum habeant pro-
E penſius, nonnullæ verò admodum curtum aut mutilum:
plurimis verò earum quæ ad perfectam ætatem perue-
nerunt,ſex digitorum eſt: concidit tamen , anguſtiuſque
eſt in virginibus,amiculis occultatum coniunctis inter ſe
per vaſa,quæ productiones à vulua capiunt : quæ quidem
concubitu dolorem afferunt apertis ipſis amiculis. rum-
pũtur enim & ſanguis eò importatus de more excernitur.
Putare autem tenuem membranam quandã exortam eſ-
ſe quæ ſinum intercipiat, eámque in excretionibus rum-
pi,& dolorem afferre,aut citius purgationes *commoue-
F re,quúmque in corpus euaſerit, eum morbũ gignere quẽ
ἄτρητον, hoc eſt quum genitalia cõcreta ſunt,nec foramẽ
vllum habent,falſum eſt. primùm enim ex diſſectione ni
hil tale inuenitur: præterea in virginibus deberet hæc
membrana aliquantulum ſpecillo reſiſtere,ſed ſpecillum
in profundum vſque ingreditur : tertiò ſi quũ vitiantur,
hæc membrana rupta doloris eſt cauſa , neceſſe profectò
erat vt in virginibus antequàm vitiarentur , quũ purga-
tiones apparerent,dolor quoque ſequeretur , in ipſa verò
excretione non item. Iam verò ſi mẽbrana corporea red-
G dita morbum creat , quo genitalia coaleſcunt, opus eſſet
vt id perpetuò eodem modo inueniretur,quo cæteras par
tes ſuo quaſque certo & definito loco ſitas intuemur. at in
non perforatis mulieribus membrana hæc interſepiens
quandoque in partibus labrorum quæ in promptu ſunt,
inuenitur, quãdoque verò in medio cunno quãdoque in
medio ore vuluæ. Eiuſmodi ergo cunnus eſt. Quæ verò
extrinſecus videntur πτερυγώματα, hoc eſt, ambitus geni-
talis muliebris,tanquam labra ſinus adſtant:hæcque labra
craſſa ſunt,carnoſáque,& ad partes inferiores in vtrunque
H femur deſinunt,veluti inter ſe abſciſſa:ad ſuperiores verò
partes in eam quæ nympha vocatur,pertinent, quæ eſt ho
rum duorum labrorum initium.ſuapte verò natura eſt ca
runcula,veluti fœtus.Nympha autem appellatur,quia col
lo veſicæ ſubſultet. Vrinaculum verò nominatur quod

intus rugosum, asperum, cauúmque est. Porrò vesica viro A rum diuersa est à fœminarum vesica, siquidem illa maior est, & collum habet flexuosum: hæc verò cum minor est, tum verò etiam rectum eius est collum.

Lyci, moderatum viri pudendum ad os vuluæ non peruenire,

Cap. XXXIII.

ANte vuluæ amplitudinem, eius collum & os est situm. eius ori cunnus adiacet, cuius tanta magnitudo est vt magnitudo priapi, qui maximus non sit, ad semen in os vuluæ eiaculandum non sufficiat, sed quadam etiam agglutinatione opus esse videatur.

ORIBASII MEDICINALIVM COLLECTORVM

Liber vicesimusquintus.

Ex Rufi commentariis, de nominibus partium humani corporis, Cap. I.

QVemadmodum singulæ corporis humani particulæ nominentur perdiscere, maximè est ad medicinalem artem necessarium: maximæ autem corporis partes B sunt, caput, ceruix, thorax, manus, crurá que: thoracem verò non solùm eam partem quæ à clauiculis ad hypochōdria pertinet, sed etiam id totum quod à clauiculis ad pudenda pertingit, appellamus. Caput verò dicimus quod capillis tegitur, & simul etiam cum facie. Capillos habent pars anterior, sinciput, qua coronalis sutura sita est, vbi coronæ capiti imponuntur: posterior pars occiput nominatur. Latera sincipitis, tempora appellantur: quod in medio capite est, vbi capilli maximè inuoluuntur, verticis vocabulo gaudet: sub C sincipite frons est: iuxta tempora pillorum exortus, lanugo: crines verò, ii qui retro ad occiput sunt, nūcupātur. vltima verò frontis ruga, episcenium: hirsutæ frontis partes, supercilia: eorum interuallum, mesophryon: postea nasus collocatus est, cuius extrema pars globulus, subiecta verò septum nominatur. à globulo carnosum illud quod in labia descēdit, columna. cauitates verò, myxoteres, *hoc est per quos mucus excernitur*. in vtraque nasi parte, vnde odoratus efficitur, pinnæ. spina verò, quæ has cauitates continet. cauitas sub columna supra labrum, philtrum, *quasi a-* D *matorium*, dicitur. totum id quod post nasum labri superioris est, hyporinon, *hoc est sub naso*, vocatur. duo deinde sunt labia, quorum extrema prolabia dicuntur: vbi committuntur, postomion. sub superciliis oculi positi sunt: quæ oculos tegunt, palpebræ, vna superior, inferior altera. nexus verò qui claudendo fiunt, tarsi: è palpebris exorti pili, cilia: tarsorum fines, anguli: quorum alter qui ad nasum est situs, magnus: alter qui tempori adiacet, minor vocatur. pupilla, aspectus, & glena dicitur id quod in E medio oculo est, per quod aspicimus: alii verò aspectum dicunt, quo cernimus: pupillam verò & glenā, imaginem in aspectu esse volunt. quæ deinceps sequuntur, nigra, cæsia, aut flaua, à calore nomen trahunt. circulus album contingens, iris dicitur: sub oculis exorientia, hypopia: quibus subiacent eminentiæ quædam quæ malæ dicuntur, quibus erubescimus. post malas, maxillæ sunt: quarum genæ desinunt in acutā maxillæ inferioris partē: inde vsque ad labium inferius, quod rotundum eminénsque est, barba: hypion quod sub barba est. carnosam partē mentū voco, F alii leucaniam: quidam hoc mentum, leucaniam verò cauum iugulo proximum vocant. Aures vocantur eminentiæ, quæ in vtraque temporum parte ad foramina sunt exortæ. earum foramina meatus audiendi, quibus audimus: pendulæ partes & carnosæ, fibræ: cartilagineæ & supremæ, pinnæ: helices, quæ inde ambitum attingūt: anthelices, quæ post helicem cauitatem in medio extollunt: cauum post anthelicem, concha. eminentiam oppositā conchæ iuxta fines temporis, hircum vocant: quod contra hunc est, crassius anthelicis finis antitragus, *id est contra hir-* G *cum*, dicitur. Os vocatur prima labiorum sectio, & amplitudo quæ vsque ad fauces pertinet. in ore cum alia quædam sunt, tum præcipuè dentes: quorum anteriores qui a secant, τμητικοὶ nominantur, suntque octo numero. hi dei nde quatuor caninis dentibus cinguntur: vltra quos reliqui omnes viginti maxillares sunt. horum intimi atque vltimi sophronisteres, *id est moderatores*, quaterni vocātur, quod eo tēpore quo moderati esse incipimus, exoriantur. caruncolæ dentes continentes, gingiuæ: maxillarum colligatio, habena: mensæ, latæ molariū summitates. mortariola & præsepia, cauitates maxillarum, in quibus den- B tes sunt infixi. vnde lingua exoritur, radix appellatur. ceruix, id quod sequitur. prælingua, pars anterior: parasyra, quæ ab vtroque linguæ sunt latere. hypoglossis pars inferior, epiglossis verò intimum gutturis operculum ad asperam arteriam, ne deglutiendo quidpiam in pulmones delabatur. Quum spiritum ducimus, sublimis epiglossis attollitur, ne aëris transitus impediatur. quod orbiculatum in parte quæ supra linguam est, cœlum & palatum dicitur: inde ad partes internas pendens caruncula, columella nominatur: hanc alii gurgulionem, alii vuam vocant. ei C subiectum est bronchi caput, tum collum. eius pars anterior bronchus & aspera arteria: eminentia quæ in medio est, larynx: posterior, ceruix, & occiput: clauiculis proximum cauum, iugulum, & anticardion, quasi cardi oppositum vocant: hoc tendines exipiunt, quæ in humeros pertinent, epomidas, humeros verò brachii caput. Scapulæ verò lata ossa sunt dorso incumbentia, eorum intermedia eminētia, spina. acromiū verò clauicularum & scapularum est copula. deinceps cataclides sequūtur. ala verò est caui- D tas sub humero, in quā sæpe humerus laxatus cōcidit. brachium cōsequitur: angulus articuli, cui reclinati incumbimus, ancon aut olecranon: deinde cubitus sequitur: is in carpum desinit: post quē metacarpiū est: tum vlna manus: hypothenar verò, quod sub police est: quod excipit vola, manus. Ex digitis vnus pollex dicitur, seiunctúsq; est à cæteris: alter qui primus aliorum quatuor est, index: tertius medius, quartus annularis, quintus paruus appellatur. horum verò ossa scuticulæ aut phalanges vocantur. eorum inflexus condyli dicuntur: quorum primi procondyli: qui E consequuntur, metacondyli nūcupantur. vnguium initia radices vnguium vocant: fines digitorum, acinos aut vertices. thenar, spacium quod inter indicem pollicémque est. totum enim hunc locum Hippocrates nominasse thenar, *hoc est uolam*, videtur. & clauiculis quod antè est, pectus, & os pectoris, retro verò dorsum. à ceruice, qua metaphrenum est, lumbi extrema spinæ ora. carnosæ in pectore eminentiæ, mammæ: earum extrema, papillæ. latus id totū quod sub ala est, ossa costæ & spathæ. earū primæ se mutuò cōtingunt, in ossis pectoris extremo, vbi cor est: F tum septum transuersum, alii præcordium, alii cor vocāt. ex quo est ós ventriculi. spatia inter costas, intercostalia vocantur. spuriæ costæ, quæ sese non tangunt. earum extremitates, cartaligines. musculosæ partes sub cartilaginibus sitæ, hypochondria. tum aluus quæ venter dicitur. quod in medio est, epigastrium. cutis ventri imposita est. media eius cauitas, vmbilicus. cutis vmbilico circundata, vetula, quæ inde nomen inuenit quòd corrugata senectutem significet. sub vmbilico abdomen est, & aqualiculus. huic continua pars ad pudendum vsque, pecten, aut pubes no- G minatur. Ex genitalibus membris virilibus propendens pars, colis, & stema: quæ non pendet, hypostema, aut perinæum. colis extremitas est præputium. scrotum, in quo testiculi sunt. pars superior, caput: inferior, fundum vocatur. pars scroti laxior, laccopedon est. In mulieribus quod suprà est, pecten: prima sectio dicitur scissura: musculosa in

medio caruncula,myrton,aut nympha: myrtochila verò,
labia vtrinque constituta. Ossa dorsi vertebræ sunt. tota
vertebrarum compago,spina:cuius inferior pars lumbus.
spinæ terminus,os sacrum,quod alii hypospondylum vo
cant. huius vltimum os, coccyx,*id est cuculus*, nominatur.
Partes vtrinque lumbis adiectæ nates dicuntur: clunes ve
rò,carnosæ partes sub lumbis sunt,quæ sedilia quoque no
minantur.initia femorum,inguina: internæ partes,femi-
na vocantur. quæ intermedia sunt ad perinæum vsque,in-
terfeminia. musculi genibus inhærentes,epigunides:ossa
verò,patella,Hippocrates mylen vocat.genu articulus est
quo femur cruri committitur.inflexio,poples dicitur.ma
gnus musculus anterior cruris,sura: vnde latus neruus ex-
oriens ad calcem protenditur. ossium cruris quod poste-
rius est,tibia:quod anterius,anticnemium.extrema pedũ,
malleoli.tali verò non ritè vocantur:sunt illi quidem, sed
tamen non apparent. pars postrema pedis, rotundáque,
calx.quæ deinde sequitur,cauum: consequẽs verò pedion
vocatur,cuius superior pars tarsus. planta denique,totius
pedis positura.digiti verò eisdem nominibus quibus di-
giti manus,nuncupatur.

Ex Galeni libro de ossibus, Cap. II.

TOta omnium corporis humani ossium inter se con-
iunctorum compages sceletos nominatur. eorum
coniungendorum duplex est ratio, altera per articulum,
altera per symphysin.ac per articulum quidem ossium cõ-
pactio naturalis est: symphysis verò est ossium vnio na-
turalis. Vtrique autem definitioni additum est verbum
naturalis, quoniam quæ de articulo deciderunt, quæque
articulum sunt præteruecta,cohærent quidem inter se,sed
non natura.in quo genere sunt ea quoque quæ fracta cal-
lum obduxerunt.siquidem vniuntur, sed non tamen na-
tura.Cæterùm ceruices sunt tenues ossium processus,& in
crassum, rotundúmque finem terminãtur, idque caput ap
pelatur.at quum processus in acutum finem desinit, non
iam amplius ceruix,sed corone vel coronon nuncupatur.
Ex cauitatibus quæ caput excipiunt,quæ altius descendit,
cotyla: quæ in superficie est, glena ab aliquibus vocatur.
Ossa autem tanquam fundamenta quædam ad vniuer-
sam corporis sustãtiam substinẽdam subiiciuntur,& quasi
substernuntur:siquidem in eis omnia adnascuntur,& sta-
biliuntur.ex iis quæ grandia sunt, maximásque cauitates
habent,medullæ sunt plena: parua autem, plenáque tota
sunt alia, cauitatẽ nullam habent quæ sensu dignoscatur.
Grandibus magna ex parte in extremo aliorum ossium ap
pendices adnascuntur: vt brachio superius, cubito infe-
rius:radio verò ac femori,& cruri,ac suræ ab vtraque par-
te.maxillæ verò inferiori medulla inest, sed appẽdix non
adnascitur. verùm eius finium alter qui inferior est,per
symphysin, *hoc est coalitum*, vnitur:superior in duos proces-
sus, in coronem ac ceruicem tantùm desinit.Differt autẽ
ἀπόφυσις, *hoc est processus*, τῆς ἐπιφύσεως, *id est ab appendice*, quia
epiphysis est vnio ossis cum alio, apophysis verò est to-
tius ossis pars.

De ossibus capitis, Cap. III.

OS capitis caluaria nominatur. naturalis verò figura
capitis,est oblongæ sphæræ potissimũ similis:alia a-
cuminata est:naturale autẽ caput anteriorem ac posterio-
rem partem prominentiorẽ habet: trésque habet suturas
in se,duas transuersas,quarum altera in occipite est, alte-
ra in sincipite,tertia porrò à medio posterioris per capitis
longitudinem vsque ad mediam anteriorem extenditur.
anteriorem verò coronalem nominant, quòd coronæ in
ea præcipuè capitis parte collocentur. posteriorem labdoi
dem,propter similitudinem quam habet ad Λ literã,vo-
cauerunt.harum trium suturarum figura literæ H est ma-
ximè similis. Caluariæ igitur quæ figuram naturalem ha-
bent, suturæ sunt huiusmodi.At acuminatæ sic cõstitutæ
sunt.vbi posterior eminentia perit, ibi etiam sutura lab-
doides aboletur.vbi non est anterior, tum ne coronalis
quidem: fitque vtraque remanentium suturarum figura
T literæ similis. harum autem eminentia quæ vtrinque
est,deperdita,duæ suturæ quæ seruantur,ad rectos angu-
los decussantur ad X literæ figuram: altera nanque trans-
uersa per medium caput potissimum extenditur, altera

A verò à parte posteriore per longitudinem in anteriorem
fertur,quemadmodum in aliis omnibus caluariis conspi-
citur:siquidem ea semper conseruatur:at reliquæ cum to-
tius capititis figura variantes intercidunt. Duæ præterea
ab hac pari interuallo distantes lineæ, per capitis longi-
tudinem à posteriore in anteriorẽ partem tendunt. fiunt
hæ duobus ossibus inter se cohærẽtibus,non per suturam,
(sicut quæ antè diximus)sed quum os sincipitis paulatim
attenuatum in squamam descendẽs, in id os quod infra
B ab auribus ascendit, subintrat. quãobrem quidã non ab-
solutè suturas has,sed suturas lepidoeides à squamæ simili
tudine,aut agglutinationes squamis similes vocauerũt. à
nobis verò clarioris doctrinæ causa suturæ squamis simi-
les ad aures nominẽtur,vt quinq; sint propriæ capitis sutu
ræ, labdoides,coronalis,quæ recta per lõgitudinẽ fertur,
duæ æquè distãtes,quæ in ossibus squamæ similibus sunt.
Duæ quoque aliæ cõmunes sunt superiori maxillæ,& ossi
quod ambarum medium est. quod os aliquis inter ossa ca
pitis numerant:alii verò superiori maxillæ attribuunt:si-
tum enim est medium inter caput & maxillam superio-
C rem tanquam cuneus quidam. Huius igitur suturæ quic-
quid sursum ad coronalis finem fertur, id est commune
cum capite: quicquid verò ex vtroque latere ad palatum
descẽdit,id superiorẽ maxillam disterminat ab osse,quod
à cunei similitudine,qui σφὴν dicitur,sphenoides appel-
latur:atque ita à nobis,vt clarior doctrina sit,nominetur.
Id os processus quosdam habet,qui ab alarum similitudi-
ne pterigodes vocantur,vnà cum iis cauitatibus quæ eis
ab vtroque latere adiacent. Alia autem sutura capitis,quæ
ipsum à superiore maxilla discernit, ex cauis temporum
initiũ ducit, atque inde ad oculorum sedes progreditur,
D & per ipsos medios tendens,iuxta medium superciliorum
sibiipsi coniungitur. Quæ quum ita habeant, totius capi-
tis ossa, sphenoide excepto, sex sunt: duo sincipitis, qui-
bus communis est ea sutura quæ rectà per longitudinem
porrigitur:duo infrà ad vtrãque aurem: quintũ post hæc
os occipitis:sextum frontis est.Porrò sincipitis ossa qua-
tuor habẽt latera:quæ ad vtrãque aurem, tria latera:quin-
tum os capitis,quod occiput est,maximum omnium quæ
sunt in capite, foramen iuxta primam vertebram habet.
Cæterùm ex his sex quæ commemorauimus, ossa sincipi-
E tis sunt rarissima:dẽsissimum verò firmissimúmque occi-
put.inter hæc mediũ locum tenet os frontis. duo reliqua
inferiora sunt varia:eorum enim pars quædam lapidosa,
vt etiam reuera est,nominatur,idque protensis labdoidos
suturæ finibus terminatur.in hoc est processus styloides à
columnæ similitudine appellatus,quẽ nos ab acus aut sty
li scriptorii forma belenoidẽ aut graphoidem vocamus:
& in eodem meatus auditus continetur. altera deinceps
eius pars iuxta eos exortus est, quorum alter maxillaris
vocatur, alter ossis iugalis est.tertia præterea pars est quæ
F à temporibus occupatur.

De osse iugali, Cap. IIII.

MVsculo temporis præpositum est os quod obliquã
suturam habet in medio,ita vt omnis eius pars po-
sterior cum osse capitis quod ad aurem est, anterior cum
extrema supercilii parte ad paruum oculi angulum conti
nuetur.id verò os totum iugale nuncupatur.

De ossibus maxillæ superioris,
Cap. V.

MAxillæ superioris in vtraque parte & dextra & sini-
G stra,tria sunt ossa, quibus capiti adiungitur. eorum
maximum est quod ad iugale est situm:nam & aliquid tẽ
poris,& supercilii,&sedis oculorum,& totum paruum an
gulum in se complectitur,& ad eam vsque partem cui ma
lo nomen est,procedit. deinceps situ ac magnitudine os
in ipso oculo habetur, quo nerui ad superiorem maxillã
tendentes continentur.omnium minimum ad magnum
angulum oculi est locatum. His omnibus tribus in vtra-
que parte os notabilis magnitudinis subiacet: hæc enim
H pars malum dicitur, & dentium, præterquàm inciden-
tium,alueoli.His item ossibus quæ maxima sunt, vt dixi-
mus, duo alia parua adiacent, qua narium foramina ad
palatum tẽdunt.quinetiam nasi ossa duo sunt: horum ora
inferior exortum habet corporum cartilagineorũ atque

tenuium, quæ alæ vocantur. vnum os restat in fine maxillæ, in quo radices dentium incidentium, & alueoli continentur: id quod plerunque simplex videtur, quòd ossa, ex quibus constat, exquisitissimè committantur: quandoque tamen in sceletis mirum in modum exiccatis sutura manifestò conspicitur, quæ illi directa est, quæ per totum palatum fertur.

De dentibus, Cap. VI.

DEntes sedecim vtraque maxilla continet. ex his quaterni primi, qui vnicã radicem habent, incisores nominantur: hi deinde caninis dentibus ex vtraque parte cinguntur. quorum vnica etiam est radix. vltra quos vtrinque maxillares quini sunt, qui in superiore maxilla ternis, in inferiore binis radicibus nituntur. præter eos qui in superiore quaternis radicib⁹ fulti sunt, & in inferiore tribus hærẽt: ac præsetim duo omnium primi interiores, tertius autem perrarò ita inuenitur. quibusdam verò non quini maxillares, sed quaterni aut seni oriũtur. hos verò non solùm maxillares, sed etiam molares vocant. omnes autem in suorum ossium cauis insiguntur: nam ossa eos continentia, phatnia dicuntur: caua autem quæ subeunt, bothrya nominantur. Ex ossibus porrò dentes tãtummodo mollium cerebri neruorum sunt participes, quamobrem ipsi soli perspicuè sentiunt.

De maxillæ inferioris ossibus, Cap. VII.

NEque etiam inferioris maxillæ os simplex est, vt alicui fortasse videbitur: siquidẽ etiam coctum dissoluitur in summa menti extremitate, vt ipsum coaluisse planè appareat. eius pars quæ quasi ad caput protenditur, in duo extrema desinit: quorum altero, quod acutum est, tendinem ex musculo temporis descendentem recipit: altero verò articulatur capitis ossi sub eo exortu quem mamillarem vocant, atque ibi in paruulum sinum rotundo quasi tuberculo sese inserit.

De osse labdoide, Cap. VIII.

OS labdoides hac forma est præditum, vt media eius pars, quæ ad occiput est, collum & totum corpus in duas partes secet. ipsum verò os breui longitudine videbis: latitudinem verò altitudinémque ita habet exiguam, vt à partibus finis inferioris duo latera ad sublimes angulos cartilaginis, quæ scuti formam præfert, obliqua vt nuper dicebam, procedant. superior verò labdoidis ossis terminus duo alia habet latera processus mutuos facientia, infernis partibus tenuia, angusta, orbiculata, crassa instar acus, aut styli scriptorii extremitatis. substantia verò horum laterum obliquorũ, quæ ipsa quoque leuiter deorsum vergunt, est exquisita membrana, & quoddam teres, vt nerui sunt, ligamentum, quod ab extremo vtriusque exoritur, finisque ad processus capitis styli scriptorii similes, qui simillimi sunt sublimib⁹ labdoideos lateribus, extenditur: siquidem eorum substantia ex cartilaginibus constat: eadémque figura in omnibus excernitur. Sed exortus styli scriptorii similis minor est, quàm laterum labdoidis ossis longitudo.

De spina, Cap. IX.

TOtius spinæ vertebræ sunt quatuor & viginti. si verò plures aut pauciores fuerint, id præter naturam erit, vt etiam sunt acuminata capita. eorum compago omnis in collum, dorsum, lumbos, & os sacrũ diuiditur. collum capiti annectitur, collo deinceps dorsum, quod tanta longitudine est quãta est etiam thorax. quod reliquum subest, lumborum nomine continetur: quorum pars vltima sacro, aut (vt quibusdam placet) lato osse finitur. Vertebræ aut ad collum, aut ceruicem (ita enim etiam appellatur) septem sunt numero: ad dorsum duodecim, ad lumbos quinque. Ex colli vertebris primæ duæ inter se vndique articulantur: reliquarum verò quinque pars anterior vinculo constricta firmo coalescit: neque enim (vt quidam arbitrantur) per cartilaginem coalescunt, sed ea tunica quæ geminas spinalis medullæ membranas extrinsecus complectitur, sese in mediam ipsarum sedem insinuans, commune vtrisque vinculum efficitur. eodémque modo vertebræ omnes se habent, præter duas primas, vt diximus. Qúmque capitis duplex sit motus, alter qui annuẽdo abnuendóque fit, alter quo in latera caput mouetur, primum secundæ vertebræ processus qui pyrenoides, *id est turbinatus*, dicitur, potissimum efficit: alterum verò primæ vertebræ ad capitis coronen articulatio, obliquæ scilicet partes & ipsius primæ vertebræ, & item capitis. Processus autem pyrenoides accliuis est, & ab anterioribus secundæ vertebræ partibus initium ducens, valido quodam rotundóque ligamento capiti alligatur: eique prima vertebra locum in quo aptè & tutò innitatur, præbet: & ex eadem prima vertebra transuersum quoddam ligamentum oritur, quod ei intus obducitur. hanc nonnulli à dentis similitudine odontoidem processum vocant: Hippocrates verò totam vertebram aliquando dẽtem nominat. Sunt etiam in parte primæ vertebræ inferiore duæ cauitates, quas ab oculi sinus similitudine glenoidas vocant, similes superioribus: súntque non ab re maiores supernè, vt capiti articulatæ: infernè autem minores: quibus secũda vertebra obducta est. prima vertebra est latissima: secunda angustior validiórque est, atque ita deinceps cæteræ omnes. quanto enim spinalis medulla dum in neruis gignendis consumitur, fit tenuior, tanto vertebrarum inferiorum foramina minuũtur: quorum singula medullæ quam abiunt, crassitudini respondent, id quod in omnibus vertebris est commune: quemadmodũ trãsuersorum quoque processuum, eorúmque qui deorsum sursúmque versum spectant, quibus inter se articulãtur, communis est ratio.

De osse acro, Cap. X.

HOc etiam os quà cum vertebra quæ suprà est posita, articulatur, vertebris proportione respondet: nam decliues eius vertebræ processus ab osse sacro excipiuntur, sicut ipsa recipit eos qui supra se sunt siti: quinetiam eius spina est similis ei, quam reliquæ itidem vertebræ habent. ipsius autem processus, qui ad latera pertinent, grandes latiq; sunt: quibus in parte exteriore sinus est quidam glenoides, in eúmque ossa ilium ingrediuntur. id os ex ex tribus particulis, tanquam ex propriis quibusdam vertebris constat: quibus in extremis accedit quartum aliud os, quod coccyx dicitur. Hæc si coquendo dissoluantur, eorum compages vertebrarum constructioni similis videbitur.

De coccyge, id est cuculo osse, Cap. XI.

AD imum sacri ossis alterũ os est quod coccyx nominatur, quod ex tribus propriis particulis est conflatum. sunt tamen magis cartilaginosæ, ac præsertim in extremo, quàm os sacrum sit.

De ossibus thoracis, Cap. XII.

OS pectoris, costæ, & vertebræ spinæ dorsi, ossa thoracis sunt. costæ ab vtroque latere duodecim sunt, sicut etiam vertebræ: singulæ enim singulis articulantur. ossa verò pectoris per synarthrosin inter se copulantur: eáque septem sunt numero, quot etiã costæ, quæ cum eo articulãtur. imò pectoris ossi triãgula cartilago adnascitur. tota verò ossis pectoris figura ensi est similis: quamobrem xiphoides à nonullis appellatur. quidam verò non totum, sed eam tantùm cartilaginem quæ in imo eius est, ita nominant. costarum non vna simpléxque figura est: nam vbi vertebris articulatæ sunt, in anteriora & inferiora pariter feruntur, atque ita multum progressæ, ad os pectoris protinus versæ recurrunt: quamobrem quicquid cum pectoris osse committitur, non os est, sed cartilago. quinque autem reliquæ costæ nothæ appellantur: eæ cum septo transuerso atque inter se connatæ, in exquisitam cartilaginem desinunt: postrema ab aliis tantùm in imo distinguitur, & reuera est spuria. longitudo verò neque his, neque aliis costis est eadem, sed supernæ atque infernæ breuiores sunt, mediæ longiores.

De ossibus scapularum, Cap. XIII.

SCapulæ post thoracem sunt sitæ. eæ cum osse occipitis, & spinæ apice, & thoracis costis, & eo osse quod ante laryngem est, per musculos copulantur. os verò scapulæ à spina initium ducens, humile est, paulatimque augescit, donec ad acromii locum peruenerit, ibique cum iugulo connectitur. hanc compagem nonnulli anatomici acro-

mion vocant.alii præter hæc ambo quæ coniunguntur,
aiunt aliud tertium os eſſe, quod in hominibus tãtùm in
ueniatur, quod cataclida & acromion appellant. ea verò
parte ſcapularum oſſi proceſſus quidam ſubeſt, quem ſca-
pulæ ceruicem vocãt,iſque in extremo in acetabulũ deſi-
nẽs, cum humeri capite articulatur.Eſt etiã huic oſſi alter
exiguus acutúſque in parte interiore proceſſus, qui quo-
niam anchoræ ſimilitudinem refert,ideo à nonnullis an-
cyroides nuncupatur:ab aliis verò coracoides,quia extre-
ma eius pars,vt corniculæ roſtrum,exterius vergit.

De iugulis, Cap. XIIII.

IVgula ab vtraque parte ſupernè pectoralis oſſis extre-
mitati articulantur:eáque fiſtuloſa ſunt,& figura craſſi-
tudine inæquali.

De manu & brachio,
Cap. XV.

MAnus in tres maximas partes diuiditur,in brachiũ,
cubitum,& eam quæ extrema manus appellatur.
ergo brachii os, excepto femore, eſt omniũ maxi m, éſt-
que vtrinque ſupra infráque articulatum.nam ad hume-
rum habet caput grãdiuſculũ paruæ ceruici adnatũ.In eo
iuxta partem anteriorem ſinus quidam eſt, cuidam quaſi
latæ ſciſſuræ ſimilis, qui totum caput in duo quaſi tuber-
cula bipartitò diuidit. pars inferior in tubercula inæqua-
lia deſinit , quorum ei quod extrinſecus eſt,radii capitu-
lum articulatur:cum eo verò quod interna in parte eſt,nul
lum os penitus committitur. Rotũdum autem brachium
eſt, non rectum tamen,& vndique ſimile, ſed in anterio-
re exterioréque parte gibbum, poſteriore verò & inter-
na,ſimum.

De cubito, Cap. XVI.

ID totum quod inter brachium & carpũ ſitum eſt,cu-
iuſque etiam partis os maius, cubitus appellatur: iſque
alteri ſubeſt oſſi quod radium nominant.huius autem ex-
trema pars ſuperior leniter caua exterius brachii tubercu-
lum complectitur.huius autem articulationis id munus
eſt vt totam manum modò in pronũ, modò in ſupinum
adducat.Cubitus duarum coronarũ proceſſus habet,quo-
rum anterior eſt minor, alter maior:& ab iis cubiti ſinus
ſigma literæ ſimilis circũdatur.in hunc ſinum orbita bra-
chii,quæ trochleæ ſimilis inter eius tubercula eſt poſita,
inſeritur. huius articulationis officium eſt vt totam ma-
num extendat & incuruet.Cubitus verò infrà ſupráque va
lidis copulis radio alligatur:media inter ſe omnino de-
hiſcunt. vterque ipſorum habet appendicem iuxta bra-
chialis partes,in parte exteriore gibbam, interiore verò
cauam.cubitus minimo digito,radius pollici reſpondet:
brachiale nanque in eiuſmodi ſinum ſeſe inſinuat & arti
culatur.Ineſt etiam cubito ex abundantia quadam proceſ
ſus,qui à columnæ ſimilitudine ſtyloides nominatur,qui
brachiali itidẽ articulatur. huius munus eſt, brachiale in
latera perducere,alterius in rectum:cuius opera ſummam
manum extendimus atque inflectimus.

De brachiali, Cap. XVII.

BRachiale ex octo oſſibus duplici ordine diſtinctis
conſtat. ea verò dura paruáque ſunt, nec medulloſa
multiplicíſque figuræ. pars brachialis ſuperior ex tribus
oſſibus eſt cõſtructa: quæ in rotundam quaſi formam re-
dacta, cum cubito radióque articulatur: pars verò infe-
rior quatuor ſuis oſſibus metacarpio articulatur. quin-
tum denique iis brachialiis partibus inſidet quæ ad pro-
ceſſum ſtyloidem cubiti potiſſimum ſunt ſitæ.

De metacarpio & digitis,
Cap. XVIII.

INter digitos & brachiale oſſa interiecta metacarpii vo
cabulo gaudent: metacarpion verò primæ digitorum
phalangi (ſic enim oſſa digitorum nominantur, aliíque
ſcuticulas vocant) adnectitur, & coaleſcit.pollicis ſolum
primùm internodiũ à lateribus brachiali eſt articulatum:
quare ſinguli digiti ex tribus oſſibus ſunt conflati,priore
ſemper internodio in ſinum ſubſequẽtis ſubeunte.éſtque
conſentaneum vt pollicem quoque ex tribus conſtrictum
eſſe oſſib⁹ aſſeramus:primúmque eius internodium cum
metacarpio non eſſe numerandum, quum ab vtraque par
A te articuletur. quod primis digitorum oſſibus accidit,oſ-
ſibus verò metacarpii non item. Quinque autem digito-
rum oſſa ſunt quindecim. at qui tertium pollicis os meta-
carpio adſcribunt,digitorum oſſa quatuordecim eſſe vo-
lunt,metacarpium verò ex quinque conſtare.

De oſſibus nomine vacantibus,
Cap. XIX.

REctis ab vtroque latere magníſque lati oſſis proceſſi-
bus duo quædam oſſa adiacent, quibus integris nul-
lum eſt nomen impoſitum. ſuperiores eorum amplæ par-
B tes,ilium oſſa:exteriores verò poſt femoris ingreſſum, in-
ferioréſque, coxendicum: quæ inde in anteriora proten-
duntur, tenuéſque ſunt ac perforatæ, quæque inter ſe in
extremo coaleſcunt,oſſa pubis nuncupantur. Vtrique au-
tem coxendici prægrande acetabulum ineſt, quod cum
femoris capite nexu validiſſimo coaleſcit.

De femore, Cap. XX.

FEmoris os maximum eſt eorum omnium quæ in ani
mante ſunt: id vero ſuprà coxendici,infrà tibiæ arti-
culatur. Totius autem femoris forma in parte anteriore
C exterioréque gibba, poſteriore verò & interiore ſima eſt.
Duos proceſſus habet,quos trochãteras vocant:minorem
ſub ceruice,multò maiorẽ verò exteriorem,quem γλουτὸν
hoc eſt natem,appellant.

De tibia, Cap. XXI.

TIbia vocatur tota pars cruris quæ inter genu & ta-
lum intercedit:eodémque nomine os grandius eiuſ-
dem appellatur.tibia autem exteriore in parte ſita eſt, eí-
que tantummodo femur articulatur.Os quod extrinſecus
D eſt,ſura nominatur:quæ craſſitudine tibiæ mirum in mo-
dum cedit,nec ita protenditur vt genu attingat,ſed infra
ſupráque tibiæ per ſynarthroſin annectitur: media verò
inter ſe penitus dehiſcũt. Quicquid autem tibiæ in parte
anteriore tenue & carnis eſt expers, ocrea dicitur.Imæ ab
vtraque parte tibiæ & ſuræ partes maleolli dicuntur.qui
gibbi rurſus,& omnino carnis expertes,extra alia promi-
nent. hos plerique talos vocant: ſed errant vehementer:
nam talus ſub his vtrinque continetur, & vndequaque
contegitur,vt ne eum tangere quidem poſſis. Porrò mal-
E leoli ſunt extremæ partes tibiæ ſuræque proceſſuum,
gibbæ quidem in parte exteriore,vt etiam patet,interio-
re cauæ.

De patella, Cap. XXII.

AD tibiæ femoriſque articulationem os cartilagino-
ſum rotundúmque extrinſecus eſt,quod gibba & ve
luti tubercula ſubiectorum oſſium accommodatis finibus
comprehendit:paulúmque intumeſcens eam amplitudi-
nem quæ inter femur tibiámque eſt complectitur.hoc os
à nonnullis patella,à nonullis verò mola nominatur.

F De oſſibus pedis, Cap. XXIII.

AB iis proceſſibus de quibus nuper dixi, qui in ima
tibia ſuráque ſunt, talus comprehenditur. eius pars,
quam πίτεωρον*, hoc eſt quatrionem,* vocant, ſurſum vergit.
Huic ſubeſt os pedis maximum, quod calcem vocant:
ídque & rotũdas partes à talo recipit,& geminas eminen-
tias,quas habet,in ſinum eius cõmodè inſerit. Ex partibus
eius anterioribus, quæ è regione magni digiti ſita eſt, i-
pſius tali capiti ſubiacet,nec cum altero oſſe copulatur:e-
ius verò extremitas,quæ minimo digito reſpondet, cum
G eo oſſe quod à teſſeræ ſimilitudine cyboides vocatur,
per ſynarthroſin cõnectitur.hoc autem poſitum eſt à par-
te exteriore iuxta ſcaphoides. ſed hoc quà cum talo arti-
culatur,cauum eſt, cyboides verò gibbum. Deinceps ſe-
quuntur tria oſſa parua,quæ inferiori ſcaphoidis parti per
ſynarthroſin iunguntur: cum quibus etiam exteriore ex
parte cyboides pariter exporrigitur. poſt autem hæc qua-
tuor oſſa,tarſus pedis finitur.atque inde incipit plãta,quæ
ex quinis oſſibus conſtruitur: quæ deinceps digiti pedis
excipiunt, qui ſinguli ex tribus internodiis, non ſecus
H quàm digiti manus, conſtant. pollice tamen excepto, qui
ſolus inter eos ex duobus oſſibus eſt conflatus. Atque hæc
quidem ſatis eſſe puto quæ de oſſibus ſciantur: nam ſi-
quod oſſiculum alibi comperiatur,(vt in corde, aut aliud
huius generis)minimè neceſſe eſt vt hoc loco à nobis ex-
ponatur.

De muſculis labiorum, Cap. XXIIII.

MVſculi labrorum qui ipſi etiam cuti exquiſitè permiſcētur, quatuor numero ſunt. ſupernè quidem vtrinque à malis obliqui duo deferuntur: infernè autem à ſumma maxilla, quà eſt id quod mentum vocāt, totidem ſunt, ibique in vtraque parte ſinguli collocati, alter à dextris, à ſiniſtris alter. ſi enim ambo ſuperiores tendantur, labrum ſuperius ſurſum trahitur: ſi alter duntaxat, verſum illum attrahitur. eadem inferiorum eſt ratio: nam ſi ambo tendātur, labrum interius infrà trahitur: ſi alter tātùm, ad illum attrahitur. Iā verò ſi villi exteriores extendātur, fit vt labra inuertantur, ab interioribus verò conuertantur, & in rugam contrahantur. ex quo cōficitur vt ab his quatuor muſculis octo motus, quatuor obliqui, & recti totidem edantur.

De muſculis ſub colli cute latentibus ac buccas mouentibus, Cap. XXV.

VT autem non ſolùm labia plurimùm diducerentur, ſed etiam motus buccarum perficerentur, latum tenuémque muſculum natura foris produxit, & vnum in vtraque parte collocauit: qui quū in buccas labráque deſinātt, ab omnibus anatomicæ diſciplinæ peritis ſunt ignorati. initium enim ſumunt à ſpina quæ ad collum eſt ſita, totique cuti quæ circa collum eſt, in orbem ſubtendūtur. ii muſculi vnà cum labris quieſcente maxilla inferiore buccas mouent. Licet etiam ei qui velit, dentes inter ſe committendo ambas buccas in contrarias partes, ad latera colli diſtorquere: in quo eueniet vt ipſa etiā cutis tēdatur, & potiſſimum ad humeri caput, & extremum inibi clauiculæ, denique ad omnia colli latera. Præterea qui cōuellendi ſunt, in eis hi muſculi primi omnium intenduntur, & conuulſiones quæ caninæ dicuntur, ſunt horū præcipuè muſculorum affectiones. hæc autem pars, clarioris doctrinæ cauſa, muſculoſa dilatatio à nobis appelletur.

De naſi muſculis, Cap. XXVI.

MVſculos qui narium pinnas mouent, tales natura eſſe, pronunciare perſpicuè oportet, qualis eſt & latus muſculus quem nos inuenimus. nā & huic villi ſubter cutem cohæreſcunt, à quibus mouetur. ſunt autem admodū perexigui, & à malis ipſi quoque ſumunt initium, & vnus vtrinque in ſuam quiſque naſi pinnam inſeritur, ipſámq; aperit. ac naſus quidem à nullo muſculo contrahitur: veruntamen quum prædicti muſculi ceſſant ab actione, tūc medium ſtatum naſus acquirit. extra prædictā verò apertionē à nullo muſculo naſus adducitur, ſed in vehementioribus inſpirationibus pinnæ ſpiritus impetum ſequūtur. cæterùm naſus deorſum trahitur, labra ex appenſione conſequens.

De muſculoſa frōtis natura quæ ſub cute eſt, Cap. XXVII.

QVinetiam frontis cuti muſculoſa quædam natura tenuíſque ſubtenditur, quæ cùm ea coaleſcit: quocirca tota frontis cutis, maxilla etiam quieſcente, mouetur.

De muſculis oculorum, Cap. XXVIII.

MVſculus qui ad baſim eſt, ſiue quis vnum, ſiue duplicem, ſiue etiam duos aut tres qui coaleſcant, eſſe dicat, ad firmandum oculum valet, vbi præſertim exiguum aliquod corpus directò cernere diligenter oporteat. Præterea verò conſtringit, munitque nerui mollis immiſſionem. Quòd ſi vnquam alicuius oculum prominentiorem vidiſti, ſi quidem cernit adhuc, & affectus ipſe abſque plaga accidit, ſcito hunc mollem neruū propter muſculi reſolutionem extenſum eſſe: ſin verò amplius non videt, iam ipſe itidem neruus affectus eſt. ſi verò propter vehementem percuſſionem prominere oculum contigerit, ſi quidem adhuc aſpicit, muſculus ipſe ſolus: ſi non, neruꝰ quoque eſt ruptus. Cæteri omnes qui oculum mouent, ſex numero ſunt: quorum quatuor, rectis motibus præſunt, duo reliqui totum orbem circumuertunt. ſed hi à maioris anguli partibus prodeuntes, ad minorem perueniunt. ex cæteris quatuor vnus ſurſum attollit, alter deorſum trahit, tertius naſo admouet, quartus foras verſus oculum extrahit.

De muſculis palpebras mouentibus, Cap. XXIX.

A SVB cute palpebras contegente membranæ tenues ſunt quæ muſculos etiam palpebram mouentes, qui parui planè ſunt, tegunt. Extenduntur autem ipſæ ab aponeuroſibus quæ in tarſum inſeruntur. porro alter muſculorum in maiore angulo oculi, apud naſum ad latera conſtitutus, ad tarſi partem dimidiam quæ illic eſt, peruenit: alter verò, obliquus & ipſe, ſed ad minorē angulum extēſus, ad reliquam tarſi partem dimidiam ſibi propinquam prorumpit. Quum igitur muſculus qui prius eſt dictus, agit partem palpebræ ſibi continuam quæ eſt ad naſum, B deorſum trahit: quū verò alter, reliquam ſurſum trahit. ſi verò ambo vno tempore iuxta palpebram tendant, ſurſum quidem ea ipſius pars quæ ad minorem angulū eſt, trahetur: quæ verò ad minorem, deorſum. adeò vt oculus non magis clauſus ſit quàm apertus: eáque palpebra eſt quam *καμπύλον, hoc eſt reflexam*, Hippocrates appellauit, quā in morbis magni mali ſignum ſtatuit. Quinetiam hanc palpebræ euerſionem alibi ἴλλωσιν vocat: fitque huiuſmodi affectio quum vterque muſculus conuellitur, & ſibi cō C tinuam tarſi partē ad ſe trahit. ſi verò alter muſculus agat, & ad ſe palpebram trahat, alter verò prorſus quieſcat, aperiri tunc & claudi totam palpebram contingit. ſemper enim pars altera tarſi quæ mouetur, trahit ſecū & reliquā: ita ergo in ſuperiore palpebra res habet. inferior autem non eſt motus particeps, ſed eſt oculo ſemper adſtricta atque appreſſa, & ad vnguem circumplectens, & excremēta omnia facilè poteſt exprimere. Præſtantiſſimi autē anatomicorum naturæ artificium in palpebris inueniſſe & rectè expoſuiſſe mihi videntur, vt nunc diximus: quibus D ego omnino aſſentirer, ſi mihi perſuadere poſſem, me perſpicuè eum muſculum qui eſt ad maiorem angulum, conſpexiſſe: nunc autem neque illum apertè vnquā vidi, & id ægilopū chirurgica curatione non modò plerunq; abſcinditur, ſed totus etiam ille locus ſic aduritur vt ſquamæ à ſubiectis oſſibus abſcedant, quum interim motui palpebræ nullum impedimentum afferatur. ex quo fit vt animaduerſione indigere mihi videatur.

De muſculis maxillam inferiorem mouentibus, Cap. XXX.

E QVatuor cōiugationes muſculorum inferiorem maxillam mouent. qui ſurſum eam tendunt, temporales vocantur, & qui intra os ſiti ſunt: qui verò ad latera adducunt, in buccis ſunt, quos maſticatores vocant, nomine eis ab vſu quem præſtant, impoſito. reliqui duo deorſum trahunt. ſed hi cum anguſti ſunt, tum etiam oblongi: & poſt infráque aures incipiunt, & per collum prorſum tendunt. deinde in idem mutuò, quà maxillæ inſerūtur, coeuntes, ipſam aperiunt quum tenduntur. hi ſoli inter omnes muſculos carnoſas habent ambas partes extremas; mediam verò, tēdinem exquiſitum. Ex tribus reliquis coniugatio F nibꝰ quæ & validæ & magnæ ſunt, temporales ſinguli in extremas maxillæ cornices, & in ipſā maxillā pertingūt, ad cornicis verò exortum validis aponeuroſibus, quibus cum ſurſum maxillam trahunt, tum os ipſum claudunt, inſeruntur: quocirca hos muſculos quidam maſſeteres vocant. Maximè autem hi muſculi qui oculorum ſunt, vbi patiuntur, & conuulſiones, & febres, & caros, & deliria inuehere conſueuerunt, propterea quòd proximè principio neruorum oriuntur. Muſculi verò qui ore continentur, latis concauíſque maxillæ inferioris partibus incumbunt, ad palatum verò aſcendunt inſerti cauis oſſibus quæ ini- G bi ſunt, quæ ab exortibus qui ab alarum ſimilitudine pterygoeides vocātur, ambiuntur. ibidem etiam validus quidam tendo eſt ſitus. Tota porrò horum muſculorum pars quæ vergit ad latera, cum temporalibus coaleſcit & eādē quā illi, actionē obeunt, inferiorē ſcilicet maxillam in parte interiore ſurſum trahentes. reliqui duo muſculi extrinſecus lōgitudini maxillæ inferioris inſidēt: prætervecti autē atq; inſerti, ad mādibulæ in maſticationibꝰ circū actionē à natura cōparati, carnoſam quoq; buccarū partē conſtituunt. Cōuenienter igitur hos muſculos maſticato- H res nomināt: tametſi hæc etiā muſculis tēporalibꝰ nō minus conueniat appellatio: illi enim eam vnam actionem in maſticationibus tantùm obeunt, vt dētes inter ſe vehementer committant. ex quo conſequitur vt ſiquid inter

eos fuerit,id comminuatur. cibum præterea læuigari ac A
conteri à molaribus,quaſi molis,eſt maſticatorũ muſculo
rum actio:hi enim ipſi & cibos mutant, & qui à dentibus
exciderunt,rurſus eiſdẽ cõmiſſis adducũt denſi ac contra
cti, quum interim temporales muſculi nihil ad maſtica-
tionem conferunt. lingua verò non mediocriter ad hanc
actionem cõfert,vt quæ inſtar manus cuiuſdam cibos in
ore ſemper tranſfert ac voluit,quò pars omnis ipſorum
æquè conteratur.Extrinſecus verò vnus vtrinque maſtica
tor hic muſculus, vt alia quædam manus , linguæ adiutor
eſt comparatus.maximo autem ad eam rem ei adiumen- B
to ſunt fines buccarum inferiores qui cutacei ſunt , & ad
labia ſpectant,ad quos tenues ac lati muſculi perueniunt.

De muſculis qui à capite in ſcapulas inſe-
runtur, Cap. XXXI.

ABlata prima omnium muſculoſa latitudine, duo mu
ſculi ex oſſe capitis quod in occipite eſt,vtrinque v-
nus, à dextris alter,alter à ſiniſtris animalis partibus, ſeſe
contingentes,oriri conſpiciuntur. gracilis autem eorum
exortus eſt latúſque,per lineam tranſuerſam ad aures pro
cedens,ad vtranque tamen non peruenit,&eſt multò bre- C
uior.hinc prorumpentes duo muſculi,ſemper magis am-
plificantur,& tandem ſpinis ſcapularum vſque ad vtrun-
que humeri caput inſeruntur,& aliquid etiam clauicula-
rum comprehẽdunt.Hos autem muſculos ante diſſectio-
nem in gymnaſticis euidenter cernere poſſumus. fiunt e-
nim pleniſſimi,& totam ceruicem comprehendunt.Eorũ
munus eſt,vt ſcapulas ad caput trahant.Poſt diſſectum ho
rum muſculorum exortum, altera quædam muſculorum
exilium & longorum ſubiacet coniugatio,quæ tenuis qui
dem & lata in exortum eſt,ſed tamen dum progreditur, D
ſemper magis fit teres.longitudo eſt prædictis æqualis.Hi
nanque ex loco occipitis oſſis capitis incipiẽtes, in angu-
lum inferiorem baſis quæ ad ſcapulas eſt, inſeruntur.eo-
rum non eſt æqualis latitudo , ſed in aliquo multùm mi-
nuitur.Porro muſculus vterque ad finem tenuem tendi-
nem producit ad principium baſis ſcapularum , exquiſitè
teretem inſtar nerui: qui tendo ab interioribus partibus
prope baſim prouectus, & vſque ad eius dimidium pro-
greſſus,ita demum in ipſius baſis os inſeritur.Huius vtili-
tas eſt,baſim ſcapularũ è directo capitis extollere.at prio- E
res muſculi non ſolùm baſim,ſed totas etiam ſcapulas ſur
ſum tollunt.

De muſculis ſcapulas mouentibus,
Cap. XXXII.

MVſculi vtranque ſcapulam mouentes ſeptem nume
ro ſunt:duo ab occipite deorſum ferũtur, de quib⁹
ſuprà eſt dictum: tertius ex obliqua eminẽtia primæ ver-
tebræ exoritur:quartus ab oſſe laryngem continente: duo
alii exortum habent à ſpina dorſi: ſeptimus à lumbo in
articulationem inferiorem aſcendit maximus muſculus, F
cuius omnem naturam in ea libri parte exponam, in qua
de muſculis articulum humeri mouentibus agetur. exori
tur enim à prima vertebra,& in extremitatem ſpinæ ſca-
pularum,quà elatior eſt,apud humeri caput in tertiam fe
rè ipſius vniuerſæ partem inſeritur.Hic muſculus carno-
ſus eſt,miniméque latus, & ſcapulam in latera ad partes
colli adducit.qui verò ex oſſe laryngem continente exor-
tum habet,is in eam præcipuè altioris coſtæ ſcapularum
partem inſeritur,vbi eſt proceſſus illius initium qui ab
anchoræ ſimilitudine ancyroeides nominatur . anguſtus G
longúſque hic muſculus eſt , & ſcapulam ad anteriorem
colli partem verſus proprium principium abducit,quod
eſt commune muſculorum omnium. qui verò à coſtis &
à lumbo in humeri articulationem aſcendit , ac toti baſi
ſimíſque ſcapulæ partibus ad humiliorem coſtam adhæ-
ret,ex inferiore atque anteriore parte totam ſcapulam his
apprehenſionibus deorſum atque antrorſum in ſeipſum
trahit.Ex reliquis verò duobus muſculis , alter in ſuperfi-
cie ex omnibus thoracis vertebris exoriens, in partem i-
pſius ſpinæ inferiorem inſeritur.alter qui huic ſubiacet, H
tum ex ſeptem vertebris thoracis,tum verò etiã ex quin-
que ceruicis exoritur:inſeritur verò in totam cartilagino
ſam baſis partem: vterque autem ipſorum in ſcapulam re-
tro abducit:ſed is, de quo primo loco dixi , trahit etiam
deorſum : ſecundus veluti ad ceruicem ſurſum trahit . ſi
ambo ſimul tendantur,retro verſus ſpinam totam ſcapu-
lam ad ſeptem priores thoracis vertebras , quibus etiam
ipſi ſunt exporrecti,abducunt.

De muſculis caput mouentibus, Cap. XXXIII.

CApiti proprii motus, citra colli motum , breuiſſimi
duplicéſque inſunt:quemadmodum duplices quoque
articulationes habet: alteram qua ad latera circumuerti-
tur;alteram qua in anteriora annuit,in poſteriora renuit.
Capitis verò motus qui vnà cum ceruice eduntur,multò
plures ſunt de quibus paulo pòſt agetur copioſius: in præ-
ſentia verò de propriis eius muſculis loquar.Prædictæ igi
tur coniugationi gracilium muſculorum, quos ex occi-
pitis oſſe exorientes ſcapulam diximus ſurſum attollere,
ſuccedit altera quæ tranſuerſum carnoſúmque & latum
exortum habet vſque in aures pertinentem: cui etiam al-
tera coaleſcit, quæ principium à parte quæ ſub auribus
eſt,ducit.hæ per totum collum ad anteriorem partem o-
bliquè feruntur:atque in primo quidem exortu medio-
criter coaleſcunt,at in loco deinceps ſubſequenti magis
dehiſcunt:quamobrem nõnullis fortaſſe duo muſculi in
vtroque ceruicis latere,non vnus eſſe videbuntur.ambo-
rum verò & vſus & motus & villorum poſitura eſt ſimi-
lis:nam & eorum obliquus eſt motus & vſus, vt animalis
caput antrorſum circumagant. huius igitur coniugatio-
nis muſculi admodum magni ſunt,adeò vt etiã ante diſ-
ſectionem in hominibus,ac præſertim in gymnaſticis,per
ſpicuè internoſcãtur. Qui verò retro ex occipite exoriun-
tur,ſunt his multò minores,& numero quamplures.ac di-
cet quiſpiam eorum eſſe genera duo, quorũ alterum col-
lo & capiti commune ſit.alterum verò totius capitis pro-
prium. Quod verò colli capitíſque commune eſt,in octo
muſculos diuiditur:in vtroque ſpinæ latere quatuor:quo-
rum prima coniugatio latos in occipite exortus habens
deſcẽdẽdo anguſtatur,vt fiat vtriuſq; muſculi figura triã
gulo,cuius recti ſint anguli ſimilis.Hi ſanè muſculi ex v-
traque parte vnus tanquam plicæ quædam aliis ſuperia-
cent,quibus ſublatis,tres aliquando muſculorum coniu-
gationes euidenter apparent,plerunque verò duæ, quarũ
altera ſecundum ſpinam extenſa muſculos leniter latos
habet,qui obliqui ab oſſe occipitis ad ſpinæ latera ferun
tur:altera teretes,quum illi muſculi villos & partibus capi
tis quæ ad latera ſunt,vnde etiam exoriuntur, è contrariò
habeant in ſpinæ apicem tendentes.quos vbi ſubſtuleris
ſub aſpectum perſpicuè cadẽt ii qui ex capitis articulatio
ne naſcuntur,qui ex communi principio ad occipitis fi-
nem articulationem contingunt : quorum qui robuſtior
eſt,in poſteriorem proceſſum ſecundæ vertebræ , alter o-
bliquus in latera primæ porrigitur. tertius verò muſculus
hos ambos coniungit,à latere proceſſus primæ vertebræ
in poſteriorem ſecundæ pertingens . Inſeritur autem hic
muſcul⁹ in ipſius exortus latera.alius qui prius eſt dictus,
in ipſum proceſſus apicem,quam acantham vocant.Huic
alius muſculus paruus ſubiacet qui ex occipite prodiens
in primam vertebram pertinet . Horum octo muſculorũ
exiguorum quos poſtremo loco memorauimus,actio eſt
vt ſolum capitis articulum : eorum verò qui his incum-
bunt,totum collum vnà cum capite moueãt.Caput igitur
abnuendo rectà ſolùm muſculi mouent , qui in primam
ac ſecundam vertebram recti procedunt : cum parua au-
tem in latera inclinatione cæteri quatuor : quorum duo
à capite exorti leniterque obliqui in latera abducunt. cæ-
teri duo huic etiam motui adiumento ſunt: & eã obliquã
extẽſionẽ quæ ex muſculorũ ſibi oppoſitorũ,quos modò
diximus,motu facta fuerat in caput cũ partibus cõtinuis
primæ vertebræ ad naturalẽ ſitũ reducunt. Eſt autẽ perſpi
cuũ,ex vno tãtùm muſculo agẽte motiones obliquas effi
ci:ſi verò vterque vni⁹ cõiugationis muſculus agat,vnum
rectum motum reddi . ſimili quoque modo in muſculis
qui his incumbunt,totum collum occupantibus , obliqui
obliquum abnuendo mouẽt, recti verò rectum faciunt.
Duo præterea ex prioribus partibus muſculi ſunt , caput
vnà cum ceruice mouentes,robuſti & lõgi:híque ad quin
tã vſque thoracis vertebram progrediuntur,omnibus cer
uicis vertebris parte anteriore incũbentes , & ſtomacho

ſubiecti.horum exortus ab inferioribus capitis partibus exiſtit:iſque carnoſus eſt,eámque occupat regionem quæ capitis articulatione & inferiore labdoeidis ſuturæ fine continetur.Quum toti agunt hi muſculi,caput cum ceruice flectunt:quum verò ſuperior tantùm eorum pars, quæ à capite in primam & ſecundam vertebram inſeritur, ipſum ſolum caput annuendo mouet.hæcque pars quandoque propriam & perſpicuam deſcriptionẽ habet quæ poſterioribus paruis muſculis proportione reſpõdet.Sunt etiam ad latera circa articulum capitis aliæ duæ paruorũ muſculorum coniugationes,quarum altera primam vertebram capiti adnectit,altera ſecundam primæ cõiungit: eáque non ſemper eſt perſpicua.horum actio eſt vt ipſas ſolas primæ vertebræ articulationes ad latera annuendo moueant.Horum omnium paruorum muſculorum, qui articulationem capitis,tanquam chorus,ambientes coronant,alius aliam eſſe actionem ignorauit.

De muſculis aſperæ arteriæ,
Cap. XXXIIII.

ASperæ arteriæ proprii muſculi ſunt quatuor, à quibus arctatur & comprimitur,quum hi fuerint extenti:& os hyoeides,& larynx reuellitur.quorum maiores initium ſumũt ab inferiore rectæ lineæ oſſis hyoeidis termino:tum in totam arteriæ longitudinem porriguntur, & in os pectorale interius inſeruntur. Quandoque etiam hi duo muſculi tibi eſſe bifidi videbuntur. alii verò duo ex partibus,quæ ad latera ſunt ſcutiformis cartilaginis, & ex partibus eius inferioribus exorti,ad os pectorale terminãtur,& arteriam à lateribus comprehendunt.

De propriis laryngis muſculis,
Cap. XXXV.

IN anterioribus partibus eius cartilaginis quæ ſcuti formam præfert,duo muſculi ſunt, alter ad dextram, alter ad ſiniſtram conſtitutus. hi recti ad eius longitudinem incumbunt,atque ex humilioribus oſſis labdoeideos lateribus exoriuntur:hi ſurſum prorſúmque cartilaginem trahunt. Duo autem alii muſculi à finibus poſterioribus cartilaginis ſcuti formam referentis ſinguli vtrinque exorientes gulæ inſeruntur,ipſámque perinde vt conſtrictiores,comprehendunt: hi cartilaginem cogunt & contrahunt.Alii duo bifidi primæ & ſecundæ cartilaginis fines coniungunt & cogunt. poſt quos alii quatuor ex ſecunda cartilagine in tertiam ſe inſinuant, qui partim retrorſum partim in latera articulationem contrahunt, ſuperiorem laryngis extremitatem aperientes.hos ſequuntur alii duo qui priuſquam larynx apertus ſit,non apparent.hi cartilaginem ſcuti formã referentem arytænoeidi perpetuò cõiungunt:ei verò quæ vacat nomine,non perpetuó. habẽt autem hi muſculi actionem prædictorum quatuor actioni contrariam: diligenter enim ſtringunt vnà cum duobus bifidis inferiorem laryngis extremitatem. Iam verò ad baſim tertiæ cartilaginis muſculus eſt bifidus, aut duo coaleſcentes,qui cartilaginem cogunt,& laryngis partem eis proximam claudunt.

De propriis muſculis oſſis labdoeideos,quod etiam hyoeides nominatur.
Cap. XXXVI.

DVo lati muſculi os hyoeides inferiori maxillæ coniũgunt, ex partibus quæ ſunt ad latera rectæ lineæ ipſius hyoeideos enati: atque in partes quæ ad latera ſunt inferioris maxillæ,poſt exortum muſculorum,qui maxillæ ſunt proprii inſeruntur.Alii duo muſculi in extremam maxillam mutuò coniuncti ſe inſinuant.horum principiũ eſt ſuperior extremitas oſſis labdoeideos: alii verò duo à radice oſſis quod à ſtyli ſcriptorii ſimilitudine graphoeides dicitur,incipiunt,atque in rectas labdoeideos oſſis lineas infernæ extremitati, vtrinque vnus inſeruntur. Hæ ſolæ tres coniugationes ſunt ſolius labdoeideos propriæ, eique breues quoſdam motus impertiunt.atque vna quidem à baſi belonoeideos proceſſus incipiẽs,in poſteriorẽ regionem ipſam abducit:aliæ ad latera maxillæ aſcendũt atque id ad maxillam ſurſum trahunt. Cæteri muſculi ex oſſe hyoeide orientes,aliarum particularum cauſa potius ſunt facti hi quidem in ſcapulas,vt eas mouerent, vt antè docuimus:hi verò in linguã,vt de ea dicetur: & reliquus

A deinde poſt hos ad fauces extrinſecus adiectus: ſiue quis vnum bifidum,ſiue duos coaleſcentes, quod mihi quidẽ potius probatur,malit dicere: hi nanque aſperam arteriã contrahunt,& os labdoeides infrà retrahunt.

De muſculis mouentibus linguam,
Cap. XXXVII.

EX muſculis qui linguam mouent,duo à baſibus proceſſuũ,qui belonoeides ab acus ſimilitudine appellãtur,initium ducentes,anguſti & longi progrediuntur, & in partes quæ ſunt ad latera linguæ vtrinque ſinguli inſe- B rũtur, ac motibus obliquis præſunt.cæteri omnes ex oſſe caput laryngis ambiente, quod hyoeides appellatur, exoriuntur:tum in linguam per duas coniugationes ſeſe quatuor inſerunt,eámque euidenter mouent.quintus qui bifidus eſt, quique à ſuperiore fine rectæ hyoeideos lineæ principium ſumit,ſub linguam inſeritur ſecundum eius longitudinem ad extremum vſque maxillæ inferioris,in id quod mentum vocant,quâ maxillæ oſſa coaleſcũt,pertingens.hic muſculus ſurſum ad maxillam os hyoeides retrahit, illiſque oppoſitus eſt qui os ipſum ad pectorale os deorſum trahunt:nullum tamẽ in lingua perſpicuum mo- C tum facit.Alii verò quibus euidenti motu cietur,quatuor ſunt:quorum duo è finibus ſuperioribus hyoeideos exoriũtur,vnde etiam muſculus ille bifidus,de quo diximus,verùm ad eius latera potiꝰ ferè:cæteri duo deinceps ex obliquis rectæ lineæ & humilibus eiuſdem oſſis lateribus enaſcuntur:quorum maiores in mediam linguæ regionem ſeſe perpetuò contingentes inſeruntur, &ad eum anteriorem linguæ locum perueniunt,quem *δεδεμένον,hoc eſt ligatum*,vocant:minores verò in latera inter hos & eos qui ab vtraque baſi proceſſus belonoeideos procedũt. Cæterùm D horum muſculorum motus poſituræ pro portione reſpondent,vt obliquorum obliqui,rectorúmque recti ſint motus,quemadmodum eorum de quibus prius diximus, ad latera. Prædictis autem omnibus muſculis ſubiiciuntur ab imis partibus ii qui tranſuerſos villos habent, à tota lingua exerti,& in totum ferè maxillæ os,præterquam in mentum inſerti, hi muſculi extenti, extollere & curuare linguam poſſunt.

De muſculis faucium,
E Cap. XXXVIII.

LOcus quidam gulæ & laryngi communis eſt antepoſitus,in quem vtriuſque os aſcendit:eum locum iſthmũ quia anguſtus oblongúſque eſt,vocant. corpus eum ambiens fauces nominant,ad cuius vtrãque partem muſculus eſt,qui in edenda voce & in deglutiendo,munere fungitur ſuo.

De muſculis collum mouentibus,
Cap. XXXIX.

HOC loco de propriis colli muſculis agemus.Duo ab vtraque eius parte muſculi ſunt,quorum alter poſte- F rior potius,anterior alter cẽſetur. ac poſterior quidem,ex eminentia quæ ad latera eſt primæ vertebræ, exoritur ea parte præcipuè qua ipſa conuexa eſt vel maximè: nam ex anteriore eminentia potius muſculus de quo ſuprà verba ſunt facta,exortum ducit,qui ad ſcapulæ principium aſcẽdit.hic verò poſterior colli muſculus,de quo inſtituta oratio eſt,ad ſcapulas vſque peruenit, ex omnibus vertebris per ligamenta valida exortus,vt multi eſſe muſculi videãtur:inferiórque ipſius ora thoracis muſculo in ſcapulæ ſi- G mis poſito eſt exquiſitè continuus.alter verò colli muſculus anterior initium ducit à perforato ſecundæ vertebræ proceſſu,& ſimul cum aliis muſculis ceruicis exoritur. Illinc autem per axillas ad quintam vſque thoracis coſtam peruenit,ſextã etiã nonnunquam attingens.eius etiã portio quædã in primã clauiculæ coſtã,quæ deinceps ſuccedit,inſeritur.rotundus autem eſt potius hic muſculus, & longus.eius verò actio,in eo quod ceruici admotus eſt,eò pertinet vt ipſam ad anteriora obliquam flectat:in eo verò quòd ad vertebras thoracis peruenit, vt thoracẽ dila- H tet.Quocirca præſtabit,vt vel duos muſculos inter ſe vnitos eo modo quo prædictos,exiſtimemus:vel ſi vnus cenſendus eſt,vt in numerũ muſculorũ thoracis referatur: euidenter enim thoracẽ dilatare perſpicitur: collũ verò annuẽdo nõ ita euidẽter mouere.oppoſitã verò ei motionẽ

habet prædictus musculus, qui & ipse in latera & ad poste A riora magis totum collum flectit. Si verò ambo vnà tundantur, media colli totius inflexio in latera efficitur. Si verò anteriores duntaxat qui ad vtrunque latus sunt, nimirum dexter & sinister tẽdantur, totum collum antrorsum annuere: si posteriores, totum retrorsum renuere cogunt. Si verò omnes quatuor simul tendantur, collum in nullã partem vergens tum euadit, quemadmodum itidem in ea affectione contingit quæ tetanus nominatur.

De musculis in simis scapularum thoracem dilatantibus, Cap. XL.

MVsculum qui magna dilatatione thoracẽ diducit, in vtraque parte vnum, siue scapulæ & thoracis cõmunem appellare ipsum quis velit, siue thoracis solius, ex iis qui ad scapulam sunt, nullum erit discrimen. Exoritur hic è basi scapulæ, toti simæ parti extẽsus: siquidem hæc ipsius pars delitescit. quod verò deinceps sequitur, totum patet, quod quidem thoraci ad eum musculum qui à ceruice in sextam costam descendit, inseritur. Quinetiam hic musculus duas costas ex iis quæ nothæ dicuntur iam prope cartilaginosos processus conscẽndit. non est autem cõtinua eius insertio, sed tanquam in quosdã paruos discissa musculos, qui singillatim singulis musculis costis attribuuntur. deinceps verò post omnes huiusce musculi anteriores extremitates principium exortus sumit maximus abdominis musculorum, qui discissis ipse quoque simili modo exortibus appenditur.

De musculis humeri articulum mouentibus, Cap. XLI.

VBI musculos scapulam mouentes abstuleris, tum eũ qui in simis scapulæ partibus est, de quo nuper dictũ est, facillimè numerum omnium brachium mouentium musculorum consequêre. Quum enim omnes vndecim sint, tres à pectore in brachium ascendentes, duos ex iliũ sedibus, quinque ex ipsa scapula prodeũtes, & vndecimũ postea præter hos omnes, qui epomida occupat, intuebe ris. paruum verò musculum qui ad articulationem est, ab hoc omni sermone reiicio. Horum motus sunt hi: musculus epomida occupans, brachium sursum potissimùm ad rectam lineam attollit. ex iis qui ad vtrãque huius partem sunt, ab ipsa exorti scapula, is qui prope altiorem costam est, attollit quidem, sed inclinat ad anteriora: ex iis autem qui prope humiliorem costam siti sunt, maior suprà ipse quoque tollit, sed ad exteriora vergit. qui verò est tanquã eius pars, obliquè ad exteriora brachiũ abducit. hos motus excipiunt intrinsecus quidem musculi à pectore ascẽdentes: hique siue tres, siue quatuor esse dicuntur: extrinsecus verò is qui ab inferiore humilioris costæ termino sursum fertur. ergo ex omnibus musculis qui à pectore nascentes ad interiora brachium abducunt, qui altissimus est, caput brachii magis attrahit: qui verò maximus est, & bifidus, totum artũ pectori abducit. Si ergo vterque eius musculus æquè tendatur, motus æqualis efficietur: si alter tantum agat, altior altiorem, humiliórque humiliorem adductionem molietur. Musculus verò qui secundum mãmam est, quum brachiũ ad pectus adducit, tum deorsum detrahit. Post hos verò qui in superficie est tenuissimus muscul⁹ versus ilia leniter ad latera trahit: qui post hũc est maximus, brachium rectà ad costas extẽdit. Reliqui postea duo musculi ab ipsa scapula excepti, brachium ad exteriora posterioráque circumagunt: alter qui à simis enascitur, eius caput retrorsum circumuertit: alter ab inferiore humilis costæ extremitate, eam potissimum partem in quam inseritur, extrorsum abducit. Si vterq; munere suo simul fungatur, brachii circunductionem quæ fit in duplicatione, quam vocant, efficiunt.

De paruo musculo qui in articulione humeri est, Cap. XLII.

HVnc musculum aliquis partem magni illius qui in brachio est, & etiam ipsum per se musculum esse statuet: potest enim obliquæ extensioni aliquantulum conducere.

De musculis articulationem, quæ in gibbo cubiti est mouentibus, Cap. XLIII.

ARticulatio quæ in gibbo cubiti est, à quatuor musculis totum brachii os in orbem complectentibus mouetur. duo priores articulum non recto exquisitè flexu vtrique, sed alter extrorsum, alter introrsum inclinando, flectunt. si vtrique tendantur, medius flexus fit, qui carpum ad humeri caput adducit. qui verò introrsus magis flectit maior musculus, euidenter etiam ante dissectionem, totã anteriorem brachii partem complectens conspicitur. incipit autem à sublimiore ceruicis scapulæ supercilio, in-B de per anteriores brachii partes descendens, ipsum vsque ad medium tangit. hinc sublimis alteri musculorum, qui inibi sunt, incumbens, in gibbi cubiti articulationem se insinuat: alter verò ex brachio solo exoritur, & initium à posterioribus partibus habet prope brachii caput, & illinc per externas partes obliquus ad anteriores partes vsq; ad gibbi cubiti articulationem progrediens, in os cubiti inseritur, quemadmodum prædictus ille maior in os radii. Porro musculorum qui articulationem in gibbo cubiti extendunt, alterum principium ab humilis costæ sca-C pularum dimidio, quod versus humerũ ascendit, incipit: alterum verò post brachii caput ex posterioribus eius partibus exoritur. ambo autem hi musculi articulationem quæ in gibbo cubiti est, extendunt: sed primus vnà etiam extrorsum inclinat, secundus verò introrsum & ipse inclinationem facit. musculi autem, quem secundo loco nominauimus, pars (est enim vt bifidus quidam) carnosa tota permanens in posteriorem gibbi cubiti partem inseritur, & rectam quodammodo magis extensionem ad os cubiti introrsum leniter vergentem efficit.

D

De cubiti musculis, Cap. XLIIII.

IN cubiti partibus internis septem musculi sunt constituti: in exteriore autem parte minimus numerus ad octo peruenit. Si verò connati musculi distinguantur, maximus numerus erit denarius, medius nonarius. quatuor igitur digitos (excepto pollice) vnus musculus magnus extendit in media præcipuè totius brachii regione constitutus, & quatuor tendines in vnunquenque digitum singulos producens. duo autem musculi ab vtraque huiusce E musculi parte collocati sunt, quorum alter paruum digitũ obliquè ab aliis abducit, alter huic adducit reliquos. si exquisitè loqui velis, duos musculos esse hos dices sibi mutuò connatos. Alii præterea ab vtraque horum parte musculi sunt, quorũ alter cubito extrinsecus exporrectus in metacarpium, quod ante paruũdigitum est, per vnum tẽdinem inseritur: alter in eam metacarpii partem, quæ ante indicem & medium digitum est, per duos tẽdines: tertius denique per vnum tendinem in primum os carpi apud magnum digitum. Ac corpus quidem ab his tribus F magnis musculis extenditur, ad paruum quidem digitũ vbi extrema manus, veluti in pronam figurã inclinatur: ad pollicem verò, vbi in supinam. qui autem inter hos est medius interiectus musculus, is carpi extensionem inter vtrunque mediam facit: vt etiã mediã constitutionẽ summa manus acquirit, si reliqui duo musculi simul actionẽ obeant. cæterùm ei musculo qui carpum ad pollicem, vt dictum est nobis, mouet, alter est adnatus ita vt ambos vnum esse planè appareat, qui in primum os pollicis peruenit, ipsúmque in alteram partem ea motione mouet, G quæ obliquæ quinque digitorum motioni, quam à tribus musculis fieri diximus, proportione respondet. Restant adhuc ex cubiti musculis exterioribus, & is qui superioribus radii partibus obliquus inseritur, totus carnosus, & is qui superius ei prolix⁹ incumbit, qui nec ipse in exquisitum tendinem desinit: eámque actionem plerũque obit, vt supinam manum reddat. reliquus verò musculus quĩ ante hunc est dictus, in superiores radii partes, non vt is qui postremò fuit memoratus, in inferiores inseritur: quãobrem vterque eorum illam radii partem mouet, in quã H insinuatur. si ambo simul agãt, toti⁹ manus constitutionẽ supinã reddẽt: post primũ autẽ exortũ conscendens hic musculus toti cubito adnascitur. eiusmodi igitur est exteriorũ musculorũ positus atque motus. Quũ autem interni

musculi septem numero sint, duo carpum flectunt, duo digitos, alii duo radium pronum circumagant: reliquus verò qui est omnium gracillimus sub cute summa porrigitur, per medium præcipuè artum supernè deorsum tendens, nec vllum articulum mouens.

De musculis qui in summa sunt manu, Cap. XLV.

MVsculorum qui in internis summæ manus partibus sunt, duplex est genus. parui quidem necessariò omnes sunt, attamen inter se non parum cũ in aliis, tum verò in magnitudine differunt. Quinque igitur sunt qui obliquè introrsum sursùmque digitos mouẽt, singuli singulis distributi: sextus pollicem, qui magnus vocatur, ad indicem adducit: septimus paruum digitum ab aliis longissimè abducit. Alii autẽ musculi in metacarpio siti sunt, qui omnibus dissectionis peritis mihique etiam diu fuerunt ignoti, qui cum quadã in latus inclinatione primũ cuiusque digiti articulum flectunt: binique sunt in singulis digitis. In magno verò digito non est æqualis numerus: est enim vnus minor, digitóque prope secundam articulationem inseritur, eam non admodum perspicuè, sed magis primam mouens. Reliqui deinceps duo secundam articulationem flectunt, alter quidem ipsum maiorem qui prædictus est, tãgẽs, & sursum versus flexionẽ faciẽs: alter post hunc, in latus leniter inclinans. Horum autem omnium vndecim musculorum commune est munus, vt coarticulationem quæ ab vnoquoque osse metacarpii cũ carpo est, eousque flectat quousque vnaquæque flecti suapte natura queat: id quod est sanè breuissimum: quæ enim ibi sunt ossa, inter se coarticulata sunt. nec quemadmodũ ossa digitorum, sunt dearticulata. Quocirca prima pollicis dearticulatio euidentem habet motum: quæ verò est metacarpii cum carpo, latentem penitus atque obscurum. in magno nanque digito nonnunquam duo soli musculi apparent, qui affecti sunt æquè ac musculi aliorum digitorum: iidémque ita sæpe coalescunt vt in vnoquoque digito vnus esse videatur.

De musculis qui sub clauiculis sunt, Cap. XLVI.

SVB vnaquaque clauicula musculus subiacet, qui perspicuè videri, antequam auferatur clauicula, non potest. habet eandem actionem hi quam intercostales habent. Quemadmodum enim quilibet eorum suis villis exterioribus humiliorem costam ad superiorem attrahit, ita hi primam costam ad clauiculam attrahunt.

De musculis thoracis, Cap. XLVII

EX musculis thoracis ii qui in locis quæ intercostalia dicuntur, positi sunt, duo, & viginti sunt, quorũ villi sunt longitudine contrarii: neque enim vt musculi à spina in os pectoris desinunt, ita etiam eorum villi eò pertinent, sed ex costa in costã obliquè contraria inter se positione exteriores & interiores ad X literæ similitudinem inseruntur. Atque exteriores quidem villi à superioribus in inferiores costarum partes procedentes thoracẽ dilatant: qui verò in profundo sunt, ipsum contrahũt. His contrarii sunt qui ad cartilagineas costarum partes, quæ ad os pectorale sunt, vergunt: nam qui in superficie sunt positi, dilatant: qui in imo sunt, constringunt. At in musculis costarum notharum ad extremum vsque eadem est villorum natura: siquidem inflexionem nullam habent. Altera porro exiguorum musculorum coniugatio primas costas sursum trahit, vt etiam aliæ duæ decimam & vndecimam trahunt deorsum: nam duodecima costa extra septum transuersum obliquo abdominis musculo minori connata est: quandoque tamen circunscriptionem proprii musculi, à quo deorsum trahitur, habere cõspicitur. Aliæ verò tres musculorum coniugationes à collo descendentes, thoracem dilatant: maxima quæ in sinus scapularum est: minor quæ ante ipsam coniugationem est sita: minima quæ posterius est posita: atque hi musculi omnes thoracem dilatant, & præter musculos, etiam phrenes. Intercostales verò dimidiis ipsorum villis contrahunt, itémque ii qui spinalibus ad radices costarum sunt exporrecti: & superior rectorum musculorum abdominis pars, & denique ii qui costas vltimas deorsum trahunt. quin thoracis etiam contractioni nonnunquam musculi abdominis aliquantulum conducunt.

De musculis spinæ, Cap. XLVIII.

MVsculi spinales à secunda vertebra ceruicis incipiũt illi quidem, sed vel tot sunt quot & ipsæ vertebræ, à secunda initium ducendo, sibi inuicem connati: aut vnus maxim⁹ est ab vtraque spinæ parte ex multis musculis cõpositus. omnium autem villi sunt leuiter obliqui, sique parum tendãtur, singulas vertebras sibi cõtinuas ad seipsos inclinant: si verò ambo tum qui à dextris, tum qui à sinistris cuiusque vertebræ sunt, tendantur, tunc recta permanens, & in nullam partem vergens spina ad posteriora recuruatur: sique per totam spinam ita fiat, cùm moderata tensione tota extenditur: violentius autem tensis retrorsum recuruatur, & statum gibbositati contrarium acquirit. At in tota parte superiore ad quartam vsque & quãdoque etiamquintam thoracis vertebram, duo musculi sunt qui stomacho subiecti spinam flectunt. partibus verò inferioribus quæ ad lumbos sunt, tota interior lumborum regio binos maximos musculos habet, quos omnes anatomici ψόας vocant. hi supra septum transuersum ad decimam, aliquando ad vndecimam thoracis vertebram inseruntur, eam spinæ partem quæ ad eos est, flectentes. Id verò quod inter hos & antedictos interiacet, quod medium thoracis est, nullum proprium musculum est nactũ sed simul cum partibus quæ vtrinque sunt, mouetur.

De musculis abdominis, Cap. XLIX.

IN abdomine octo sunt musculi, quatuor vtrinque. omnium exteriores ac primi sunt qui à thorace obliqui descendunt vsque od ossa pubis, maximi musculorum, qui ibi sunt, omnium. secundi sub his, qui ab ilibus ascẽdunt: tertii, qui hos contingunt, recti sunt: quarti, qui peritonæo connati, taansuersum situm habent. Idque corpus quod ex his & peritonæo conflatum est, multos medicos latuit, qui peritonæum esse existimabant. quinetiam in ventris suturis, quas γαστρορραφίας vocant, tanquam mẽbranam ipsum corpus consuunt. sed in partibus inferioribus peritonæum hæc aponeurosis relinquit, ipsúmque solum nudum ibidem apparet. Vtiles hi musculi sunt ad exufflationes, & ad spiritus cohibitiones, quas vocant: magnas item voces & acutas, vomitúsque & ventris deiectiones. eorum præterea pars inferior, ac præcipuè illorũ qui vesicæ incumbunt, hypogastrium introrsum contrahendo mingendi actionem adiuuat.

De musculis in testes descendentibus, Cap. L.

DVO graciles musculi in vtrunque testiculum perueniunt. Exoriuntur autem, alter à pubis, alter ab ilium osse per tenue ligamẽtum mẽbranosum. deorsum autem illic feruntur per meatum qui ad testem deuenit: tum dilatati erythroidem membranam complectuntur. ipsorũ munus est, testem sursum attollere, vnde nonnulli cremasteras, *hoc est suspensores*, eos nominant.

De musculo qui in collo vesicæ est, Cap. LI.

MVsculus carnosus collo vesicæ circumiectus est: maior ipsius pars inferius subiecta est. hic musculus vesicæ os claudit, nequid cõtra volũtatẽ effluat: & vrinam quæ per ipsum fertur, simul propellit.

De musculis pudendi, Cap. LII.

PVdendum duos musculos obliquos admodum paruos habet, qui in eius exortum inseruntur: duos item alios connatos, aut vnum bifidum carnosum, infernè quidem ipsi magis subiectos, nihilo tamen secius ipsum in orbem complectentes. cæterùm horum capita in nullum os manifestè perueniunt: aliorum verò duorũ, in ossa quæ pubis nominantur. Omnes hi musculi tum rigidum facere pudendum, quum intenditur: tum motiones, quum in altera & ad superiora mouetur, suppeditare possunt.

De muſculis ſedis, Cap. LIII. A

VNus eſt muſculus qui parem non habet, rotundus, tranſuerſus, ſedi circumiectus: qui ſi tendatur, diligẽter & validè rectum inteſtinum claudit, & in medio ſui ipſius os coccyga tangit: ex omni verò parte in pudendi exortum terminatur. Huic ipſi ad vltimam oram incumbit muſculus cutaceus, cuiuſmodi eſt labiorum pars vltima, quem vel cutaceum muſculum, vel muſculoſam cutim licet appellare. huius quoque vſus idem ferè ac muſculi eſt, præterquam quòd viribus & robore actionis à muſculo ſuperatur. B Porro cæteri duo muſculi qui membranoſi ſunt, ſupra rotundum muſculi ſunt locati. exoriũtur hi ex internis partibus oſſis pubis, & oſſis quod latum aut ſacrum appellatur: ſurſúmque ſedem retrahunt. quum in magnis contentionibus ſedem euerti cõtigerit. quum enim à muſculis hypogaſtrii vnà cum phrenibus inteſtina comprimuntur, & illorum opera quicquid etiam in eis continetur, euenit vt ſedes quoque foras propellatur, & ſæpe adeò euertatur, vt à prædictis duobus muſculis ſurſum retrahi ſtatim non queat: quúmque huiuſmodi muſculi reſoluti aut alioqui imbecilli ſint redditi, ægrè & C vix ſedem ſurſum retrahi contingit, quinetiam omnino euerſa maneat, vt etiam ſubſidio manuum ſit opus. Iam verò propter communicationem antedictam hi muſculi pudendi exortum ſimul ſurſum attrahunt.

De muſculis coxendicis articulationem mouentibus, Cap. LIIII.

MVſculi qui coxendicis articulationem mouent, decem ſunt. pſoa enim, quæ nõ paru⁹ eſt muſculus, incipitq; à decima thoracis coſta, flectit ſimul & * extrorſum magis totum femur inuertit. D alius quoque exiguus muſculus inſeritur ab oſſis coxendicis baſi, incipiens prope eam partem natium, quæ nuda, carniſque expers eſt. hic muſculus adductionis eſt author. Maximus autẽ muſculus qui ad femur eſt, qui omnes eos qui ſunt in corpore magnitudine ſuperat, toti oſſi pubis incumbit, & partem etiam quandam coxendicis ex lateribus, & infernè ad nudam vſque & carnis expertẽ regionem comprehendit, & in totum femur in orbem carnoſis anſis ipſum complectens inſeritur: atque iis fibris quæ ex imis partibus apud nudam & carnis expertem regionem naſcuntur, & proxi E mè ad genu articulationem perueniunt, retrorſum magis femur abducit, ad alterum ſimul femur leniter adducens. iis autem quæ altiores ſunt, adducit ſolùm: iis verò quæ altiſſimæ ſunt, & ſupernè incipiunt, atque in primas femoris partes inſeruntur, & adducit, & ſurſum etiam ipſum attollit. Hoc muſculo interfecto, is qui antè dictus eſt, euidenter ſub aſpectum cadit: & aliæ quædam muſculorum deſcriptiones quæ non euidentes ſunt, apparent, aliquando duorum, aliquando verò trium: quos ſiquis inter muſculos numerarit, F is plures quàm decem eſſe muſculos coxendicis articulationem mouentes dixerit. Ex poſterioribus verò natium partibus primus eſt, qui extrema in cute collocatus eſt muſculus, qui femur exquiſitè extendit, & retrorſum trahit. poſt muſculum quem in extrema ſitum eſſe cute diximus, ſecundus eſt alius muſculus admodum craſſus & carnoſus, qui totũ ipſum femur ſimul extendit, & introrſum eius caput trahit. Huic muſculus alius ſubnaſcitur, qui extendit ſimul & extrorſum caput trahit femoris. alius præterea muſculus exiguus, craſſúſque, G ab exterioribus & imis ilium coxendicis oſſis partibus exoriens, prædicto magno muſculo ſubnaſcitur, qui ipſe quoque attollit, & caput femoris euertit extrorſum. Reliqui ſunt duo muſculi femur mouentes, qui ex totis pubis oſſibus exoriuntur, alter intrinſecus, extrinſecus alter. hi muſculi naturale etiam oſſis pubis foramen occupant, quorum media pars membranoſum ligamentum eſt: parte verò poſteriore in idem inter ſe coeunt, coxendicis oſſi carnoſis anſis adnati. horum muſculorum munus eſt, vt caput femoris circumagant, introrſum quidem & antrorſum vno eodémque tempore primus, ex- H trorſum verò & retrorſum alter. Decimus, præter eos qui cõmemorati ſunt, muſculus ab internis femoris partibus locatus eſt, qui fortaſſe etiam tibiam nonnihil mouet: is totum femur introrſum adducit: ſed qualis quãtúſque ſit, mox quum de muſculis genu articulationem mouentibus loquar, quum is in eorum ſit numero conſtitutus, exponam.

De muſculis genu articulationem mouentibus, Cap. LV.

MVſculi qui tibiæ inferioris articulationem mouent nouem ſunt. primus, qui anguſtiſſimus longiſſimúſque eſt, ex media rectáque oſſis ilium ſpina exortum habet, & per interna femoris ad genu dilatus, illic in ocreã non multo poſt articulationem inſeritur. hic muſculus ad interiora tibiam flectit, & ſurſum altam quodammodo attollit, atque ad eam figuram totum crus agit, in qua præcipuè ſtatuitur, quum nos * euertentes ipſum attollimus ſuper femur alterius: qui huic proximus eſt, ab oſſibus pubis incipit, & in ipſam ocream potiſſimum inſeritur: introrſúmque tibiam hic quoque inuertit, & eandem in rectum attollit. qui verò plerunque ab internis partibus, & quandoque paulò infra muſculum prædictum illi continuus eſt, & per tendinem in ocream pariter inſeritur, is & flectit tibiam, & extrorſum eam inuertit obliquè, vt etiam eius obliquus eſt ſitus. Huic autem muſculo continentem habent exortum alii tres muſculi: alius ab exterioribus partibus cruris admodum validus extrorſum tibiam euertit: reliqui duo ſuperiorem originem ex internis partibus duorum qui nunc dicti ſunt, habent. deſcendunt verò, alter deinceps poſt duos antè dictos in internam tibiæ regionem non multò poſt articulationem, flectẽs ſimul, & ad exteriora ipſam per tendinem leniter rotundum euertens: alter verò poſt hunc deinceps internis femoris partibus primis ad genu articulationem inſeritur, femúrque introrſum, & parum etiam retrorſum abducit. hunc ego decimum ſuprà nominaui eorum qui coxendicis articulationem mouent. eius ego tractationem in hunc locum reieceram, vt quoniam in muſculis collocatur qui genu articulationem mouent, de eo vnà cũ his ipſis diſſererem. Reliqui autem tres muſculi femoris anteriores, articulationem genu extendunt: qui verò in ſuperficie ſunt duo robuſti, in robuſtum latúmque tendinẽ deſinunt. qui verò ſub his deliteſcit, is & in principium inſeritur patellæ, & ligamentis quæ ad articulationẽ ſunt, inhæreſcit. omnes hi muſculi ſupernè deorſum lati per femur articulationem genu mouent, &, vt mea fert opinio, melius nouem dicerentur: ſed ne in minimis rebus ab antiquioribus diſſentire videamur, octo. alius verò quidam exiguus ſub articulatione latet, in ipſo poplite ligamentum habens, capite valido ac rotundo, quod prope externum femoris tuberculum exoritur. hic in tibiæ os ſe inſinuat, obliquus magis quodammodo per partes poſteriores articulationi ſuperuectus, & ad ipſam flectẽdam natus.

De muſculis qui in tibia inſunt, à quibus totus pes & digiti mouentur, Cap. LVI.

TIbiæ circumiecti ſunt in orbem muſculi quatuordecim, ſeptem ex poſterioribus partibus, totidémque ex anterioribus. ex iis qui poſiti in poſteriore parte ſunt, tres in calcis os finiunt, tres alii totius pedis digitos flectunt: ſeptimus in tendinem deſinens ſub nuda & carnis experte tota pedis parte in latitudinem expanſus naſcitur: & oſſi calcis infernè dilatatus, deinde, vt dixi, toti pedi ſubſternitur. Huius vtilitas eſt, vt ſolidum ac tenſum, & durum, & pilis nudum, & facilè ſentiens pedis veſtigium efficiat. eorum verò qui in calcem ſe inſinuant, vſus eſt, vt ſimul cum calce totum pedem retrorſum abducat: atque ita quidem poſteriores tibiæ muſculi ſunt locati. Ex anterioribus verò qui totum pedem ſurſum tẽdit & in terſum inſeritur, omnium anteriorum muſculorum eſt maxim⁹: qui verò ei adiacet, eiúſque pars eſſe exiſtimatur, in primum magni digiti os inſeritur, ipſúmque leniter ſurſum trahit obliquè. poſt hos ſequitur aponeuroſis, quæ in totum magnum digitum à qua extenditur, per longitudinẽ inſerta eſt. huius autem aponeuroſeos exortum muſculus admodum gracilis ex media inter fibulam tibiam ſede molitur, ambo hæc oſſa comprehendẽs: quúmque prope magnum digitum fuerit, ligamentum quoddam præter-

greditur,quod eundē vsum præstat,quod in curribus circuli,per quos habenas aurigæ traiiciūt:possétque hos tres musculos quispiam vnum censere.qui post hunc est,à quo digiti extendūtur, medius inter omnes anteriores musculos est situs. Post hos alii tres musculi sunt, qui ab osse fibulæ exoriuntur.vnus magnum pedis digitum flectit,alter gracilis paruum extrorsum abducit,tertius denique totum pedem sursum tendit.post hunc verò,ferè proximum iam est fibulæ mediū,vnde tertius musculus exoritur,qui pedem simum reddit:isque bifidus in exortu fit,inæqualibus ferè partibus: eúmque mediū transit is qui paruum digitum extrorsum abducit.hi tres musculi propter exortus communionem tres fuerunt à quibusdam existimari. Est etiam in poplite musculus breui quidem longitudine,non tamen imbecillus est,& leniter quodāmodo obliquus,& tibiæ flexionem non planè rectam,sed leniter extrorsum inclinantē facit. hic autem quintusdecimus musculus numeratur eorum qui in tibia sunt, qui vltimo loco fuit memoratus inter eos qui articulationem genu mouent.

De musculis qui sunt in pede, Cap. LVII.

IN pede quatuor sunt genera musculorum, non duo, quēadmodū in manu.tria in partibus pedis inferioribus:vnum in superioribus,quod tarso exporrigitur.Ex iis musculis quinque sunt qui obliquis digitorū pedis motibus præsunt, & proportione respondent iis qui in exteriore manus regione sunt locati:septem verò qui in parte inferiore pedis sunt, & cum septenis qui in manu visuntur,conueniunt, motus singulorum digitorum obliquos gignunt.quorum duo, vt in manu à primis carpi ossibus exoriebātur,ita hi in pede à primis tarsi ossibus enati, exteriores digitos plurimùm ab aliis abducunt.reliqui autē quinq; paulò pòst explicabūtur.Alii verò musculi in partibus inferioribus exigui sunt,qui ex tendinibus digitos flectentibus prius, quàm tēdines sigillatim discindātur,procedunt.eorum musculorum munus est, vt medium articulum cuiusque digiti flectant: nam scissis iam tendinibus alii musculi adhærescunt iis, qui intus in manu motum obliquum singulis digitis suppeditant, proportione consimiles.hi non secus quàm illi,sunt numero quatuor:duobus autem accedentibus,qui digitos extremos ab aliis plurimùm abducunt,de quibus diximus,vnóque qui magnū digitum ad secundum, qui ferè index est, abducit, totus numerus septenarius efficitur. Est aliud tertium genus musculorum,qui subter pedem ipsis ossibus inhærescunt, & musculis in manu planè incognitis proportione respondent. eos conspicies, si omnes tendines, quemadmodum etiam in manu, excindas. Eorum verò positura omnis,figuráque & vtilitas eadem est, quæ prædictorum in manibus. duo enim cuiusque digiti articulo præpositi, leniter ipsos flectunt: sique simul agant, in nullum latus inclinando mouent, si priuatim alteruter in latus sensim declinat.quandoque verò ita continui inter se cōperiuntur,vt vnum in singulis digitis esse planè putes.

De neruorum distributione, Cap. LVIII.

NVlla est animantium particula,quæ aut motū, quem voluntarium vocant,aut sensūm habere, sine neruis queat.sique neruus præcidatur, particula & motu & sensu statim priuatur.cerebrum verò est neruorum,quemadmodum etiam spinalis medullæ, principium.alii porrò à cerebrò, alii à spinali medulla oriuntur.nā anteriores vētriculi cerebri ad partes anteriores delati, paulatim coni instar angustantur,quousque ad nasi principium perueniāt: qui quidem inter se ita coniuncti sunt,& perpetuò se contingūt,vt nihil inter eos medium nisi membrana tenuis intercedat.Hanc ipsam membranam inter processus non statuunt,quia neque nerui ex ipsa exoriuntur, vt ab aliis, neque extra ossa excidit.ab vtraque autem horum ventriculorum parte & dextra & sinistra,neruus est crassitudine notabili ex ipso cerebro exoriens,in oculos extra caluariā per foramen quoddā,cuius tāta exquisitè latitudo est,quāta est nerui crassitudo, progreditur. hoc autem foramen est situm, quà primùm oculorum sedes incipit oriri,

A tibique intuenti veluti radices quædam oculorum huiusmodi nerui esse videbuntur:non tamen in multos villos dissoluuntur,sicut alii nerui omnes, qui instrumentis eos suscipientibus distribuuntur, sed alio quodam modo admirabili, quem nec oratione facilè est exponere, nec qui audierit,fortasse credet, nisi prius suis ipsemet oculis hoc mirificū spectaculū perlustrarit. Dum enim vterque intra oculum,qui directò ad eum est situs,immergitur, in latitudinem extenditur,& humorem qui vitreus appella-

B tur,in orbem instar globi circuit, nihil quicquam à cerebri natura ibidem diuersus,sed solis his neruis,antequam in oculos inserantur,meatus quidam sensibilis intus apertè est:quamobrem nōnulli dissectionum professores hos ipsos meatus, non neruos, appellauerunt: nonnulli verò neruos opticos,ab actione nomen eis imponentes,nominant: hāncque primam coniugationem neruorum à cerebro originem trahentium numerant, quæ cæterorum omnium est mollissima. Altera coniugatio est, quæ musculis oculos mouentibus est distributa, quæque & durior & longior multò est,quàm prædicta: & ex caluaria prope il-

C lam,osse tenuissimo ab illa distincta,emergit.huic non in primo quidem eius exortu, sed dum per caluariam fertur,tertia neruorum adiacet coniugatio, quæ initium ducit quà anterior cerebri pars cum posteriore coniungitur: hos neruos molles vocant,qui ad primam radicem quam plures esse videntur:& quemadmodum ex multis primis radicibus videtur constare hæc coniugatio, ita quoque multifariam discinditur. Prima igitur ipsorum particula secedit,in partem capitis inferiorem tendens: quæ quidem anatomicos latuit.Commune autem est caluariæ foramen,per quod ea pars deorsum fertur, & ipsius caroti-

D dis arteriæ reliquiæ ad cerebrum conscendunt, vna sanè ab vtroque latere. Quomodo igitur hi nerui per collum & thoracem in partes,quæ infra septum transuersum sunt ferantur,& quænam sit eorum distributio,progrediēs declarabit oratio:nunc ad reliquas tertiæ coniugationis partes reuertamur.eius nanque pars etiam apud maxillæ articulationē in anteriorem partē aurium emergit: quæ quo modo neruis à quinta coniugatione oriētibus misceatur, paulò pòst intelliges. Cæterùm hæc est exigua eius particula quædam: at qui veluti truncus est omnium partium

E ab ipsa nascentium,quæ & ramorum & virgultorum rationem obtinent,in duas partes primùm scinditur: quarum singulæ rursus in multas particulas diducuntur: alteráque in musculos qui temporales, quique masticatores nominantur,& in eos qui à maxilla exoriūtur,distribuitur:gingiuis præterea,dentibus,palpebris,superciliis,toti cuti, faciei,& nasi tunicæ interiori, quæ ei substrata est, hi nerui sensum suppeditant. altera verò pars ad radices dentium, qui inferiori maxillæ insunt,scinditur, eadem propémodum ratione,qua pars altera in superioris maxillæ muscu-

F los scindebatur: & in gingiuas, & labra inferiora perinde atque illud in superiora propagatur. plurima tamen eius pars in linguæ tunicam dispergitur. hócque par neruorū aliqui gustatorios appellant,quia per eos gustandi sensus efficitur.Nerui autem qui maxillæ inferiori & linguæ infiguntur,viis decliuibus meritò sunt vsi,propter partium eos excipientium positionem. qui verò in maxillam superiorem ferebantur. iis natura viam aliam conuenientem fecit: ac primùm quidem prorsum etiam eos traduxit ac propter oculorum regiones deduxit, tum autem

G illic foramine simul est vsa, per quod nerui oculorum musculis infigebantur, vt duo nerui per vnum foramen ferrentur,quorum alter in musculos diuiditur oculorum, alter ad superiorem maxillam peruenit, qui simul excidit cum altero, quúmque ad oculorum cauitatem peruenerit,rectà ad appellatum malum fertur, perforatis illic ossibus,quæ sub oculis sunt, ac transitum ei præbentibus. atque hæc quidem est tertiæ coniugationis distributio. Quarta verò neruorum coniugatio paulò posterius est lo-

H cata,atque in totam palati tunicam inseritur.nerui autem hi sunt admodum exigui, ac neruis tertiæ coniugationis paulò duriores. Alia deinceps coniugatio neruorum sequitur,quæ processus ex partibus quæ ad latera sunt,habet quam Marinus quintam vocat: & tamen non ex vna ex-

quiſitè radice expullulat,ſed ſibi inuicem ſunt vicinæ, alio ſque neruus exoritur ex altero : & in parte magis anteriore qui vocatur auditorius, vnà cum dura cerebri mẽbrana ſimul exoriente, in foramen auditus excidit, cum qua dilatatus illinit meatum.ex poſteriore verò parte alter in aliud quoddam lapidoſi oſſis foramẽ incidit, quod cæcũ nominatur. veteres enim anatomici foramẽ hoc ita nuncupauerũt,quum perfectè perforare anfractum illum non poſſẽt, per quẽ neruus poſt aures foras excidit.atque hic neruus ſtatim illi neruo tertiæ cõiugationis,qui foras excidere ad maxillæ articulationẽ dictus eſt,cõmiſcetur; non quòd ille ad hũc perueniat, ſed quòd hunc ipſũ expectet dũ ad ſe aduenit. Ex vtriſque autẽ mixtis maxima pars,vel(vt melius dicam)omnis ſcinditur in latum muſculum,qui ſub cute naſcitur, & buccam ſine maxilla mouet,qui à nobis quoque vnus vtrinque inuentus eſt. Hic igitur neruus maxima ſui parte latum buccarũ muſculum aperit.exiguum autem eius quippiam neruis auxiliatur, qui à tertia coniugatione ad muſculos tẽporalis progrediuntur:quantũ enim illis, vtpote minus duris quàm par erat, ad robur motionis deerat,tãtum eis à ſeipſo adiungit. Ferũtur autem quædam eius propagines ad glãdulas, & alias partes quæ circa aures ſunt, & ad partes buccarum tenues: ipſa verò piloſa cutis ſenſus gratia dũtaxat, veluti reliqua quæ in toto animali eſt,propagines paucas,tenues, raras,inſtar filorũ araneæ cuiuſdam,ex omnibus ſubiectis partibus recipit.Quoniam verò tunicam quæ nares intus ſublinit,dicebamus eius neruorum portionis,quæ ad oculorum cauitatem fertur,eſſe participem, viam tamen ipſorum non indicauimus, conſentaneum fuerit eam etiam adiicere. In maioribus igitur vtriuſque oculi angulis videre eſt os in narium capacitatis pertuſum,quod & naribus & oculis eſt commune.ferrique per vtrunque foramen neruum non exiguũ ab oculorum cauitate ſciſſum, quũ primùm nerui tertiæ coniugationis in eam peruenerint. Porrò neruus is cernitur non ſolùm in mẽbrana quæ naribus ineſt, diſpergi, ſed etiam ad palatum vſque progredi:hæc enim vna tunica communis eſt naribus & ori, ob eam communionem & continuitatem quam habet ex foraminibus in idem deſinentibus,per quæ etiam ſpiritũ ducimus. Sed licet hæc coniugatio euidenter duplex ſit, vna tamen eſſe in Marini gratiam ſtatuatur. Sexta verò neruorum à cerebro orientium cõiugatio vno foramine vtitur, quod prope infernam extremitatem ſuturæ quæ labdoides appellatur,eſt ſitum.ſtatim verò ex baſi cerebri oriens habet trium neruorum principia, qui quũ extra caluariam emergunt, multifariam inter ſe, & cum vicinis (de quibus paulò pòſt dicam)cõmiſcentur. Deſcendit autem vna pars horum neruorũ vſque ad os latum in omnia ferè inteſtina & viſcera diſtributorum.maxima verò ſui parte in ventriculum atque eius os prorumpere apparent: quam ob cauſam hæc pars acutiſſimo ſenſu eſt prædita, naturáque neruis ſeptimæ coniugationis eos aggregauit, & ſimulatque à capitis oſſe exceſſerint,membranis fortibus circundedit,& ex omi parte ad vnguẽ muniuit. Iam verò quoniam hos neruos ad ſtomachũ accedentes, vbi paululum progreſſi eſſent,ad linguam delatos,à ſeptimæ cõiugationis neruis ſeiungere neceſſe erat,rurſus cum arteriis carotidibus quæ propè erant,eos coniunxit, & cum illis per collum perduxit, communibus membranis cum illis colligans: in thorace verò quum arteriæ ad ſiniſtrum cordis ventriculum eſſent locatæ, rurſus eos diuiſit, vbi denuò vtrinque connexuit.& quum ipſos primùm ſtomacho ventriculum diuiſura eſſet natura, qui dextra in parte erat ad læuam: qui verò in ſiniſtra erat,ad dextram obliquos,vt tutiores eſſent, circumegit. Ab his igitur neruis etiam muſculi laryngis propagines ſuſcipiunt. reliquorum verò duorum alter tum in muſculos faucium,tum in linguæ radicem peruenit, alter in latum ſcapulæ muſculum,& nonnullos alios qui inibi ſunt. Laryngis verò muſculi,qui cum aliis partibus ſunt communes,non ſemper à ſexta coniugatione neruos capiunt:quẽadmodũ nec qui os labdoides & hyoides,quod appellant, oſſi pectorali connectunt.Quanquam neruorum carotidibus arteriis adhæreſcentium non paucæ propagines mul-

A tos latuerunt,quos quidem ſolos ſextam eſſe coniugationem ſunt rati:quas ſanè propagines illi dum per collum & thoracem feruntur,faciunt,antequam in os ventriculi incidant.ac ne id etiam ſciunt, viciſſim ex medio thorace nonnullas horum neruorum particulas ad quoſdam laryngis muſculos venire:nec etiam quam vim habeant:quanquam ſi lædantur,in cauſa ſunt vt animal voce deſtituatur.Varia quoque eſt horum neruorum infra ſeptũ tranſuerſum diſtributio:nam & quaſdã particulas à ſpinali medulla quæ in ea parte eſt,ſuſcipit,& in viſcera quæ ibi ſũt, B diſſeminatur,& iis quos à tertia coniugatione per collum ac thoracem deferri ſupra diximus, admiſcetur:& tamen hi ipſi nerui qui ad coſtarum radices procedũt,ſextæ coniugationis propagines omnibus eſſe videntur. Varia quoque eſt horum neruorum permixtio cum neruis intercoſtalium, & cum iis ferè omnibus qui ad inteſtina omnia, lumbóſque parui feruntur, & cum reliquis neruorũ qui ad os ventriculi perueniunt. Varia denique eſt ea quoque diſtributio quæ intra peritonæum cõtinetur, quam nunc exquiſitè tractare non eſt propoſitum. Satis autem erit id ſolum ſcire,ad iecur,ad lienẽ,ad renes, itémque ante hæc, C ad totum vẽtrem,& ad omnia inteſtina neruos à cerebro partim à tertia coniugatione(vt diximus) partim à ſexta prouenientes conſpici.pulmonem verò & cor à ſexta quoque coniugatione quandam neruorum portionem ſuſcipere,omnes ſanè rectè dixerunt. Vtrum verò ſtomachus & arteria,& venæ maximæ earum quæ in collo ſunt ſuſcipiant,omnes norunt. Reliqua eſt ſeptima neruorũ à cerebro exorientium coniugatio, quæ diſtributionem habet vbi cerebrum deſinit,& medulla ſpinalis incipit.progredientes enim nerui quadantenus vnà cum iis qui ſex- D tæ coniugationis ſunt,tum à ſeipſis ſeiuncti, maxima ſui parte in linguæ muſculos diſtribuũtur. nam quædã parua ipſorum particula in eos ſemper venit muſculos qui cartilagini laryngis,quæ ſcuti ſpeciem præfert, & humilibus oſſis labdoideos lateribus ſunt communes:in alios autem quoſdam non ſemper.Inter ſe autem(vti diximus)commiſcentur nerui infra caput tendentes,tum qui à tertia coniugatione,tum etiã qui à duabus nunc dictis proueniunt. Præterea verò prima & ſecunda neruorũ à ſpinali medulla orientium coniugatio,magnopere cum hiſce ipſis neruis commiſcentur. Nerui autem ſeptimæ coniugationis E primi inter neruos exquiſitè ſunt iam duri: nam prædictorum omnium alii minus, alii magis ſunt molles:nullus tamen æquè ac hi,durus eſt.quin & illorum quoque neruorum qui muſculis inſeruntur, manifeſtò ſunt aliis duriores.Senſifici autem nerui ſimulatque in linguam inſeruntur,dilatati,exteriorem eius tunicam pertexũt:muſculóſque ſubiectos minimè contingunt:ibi enim nerui motorii ſeptimæ coniugationis in multas fibras ſoluti, omnes linguæ muſculos pertexunt.

De neruis à ſpinali medulla naſcentibus,

F

Cap. LIX.

PRima horum neruorum coniugatio naſcitur perforata prima vertebra, quæ vnam radicẽ apud medullam habet: mox in duas partes ſcinditur,alteráque eius particula retro,altera ad latus procedit. prima aut coniugatio in eos ſolùm muſculos,qui ad capitis articulationem ſunt, diſtribuitur.Secunda verò à ſpinali medulla naſcentium neruorum coniugatio,à poſterioribus ipſa quoque partibus emergit,non tamen per vlla foramina, veluti prima: in vtraque enim ſpinæ parte locus quidam eſt in medio G primæ & ſecundæ vertebræ nudatis oſſibus vertebrarum, in quo nerui exoriuntur,qui & ipſi quadã ſui parte ad anteriora per latera feruntur, neruis primæ & tertiæ coniugationis à cerebro naſcẽtibus,vt etiam tertia coniugatio, cõplicati.maxima verò portione in poſteriores colli muſculos diſtribuũtur, à quibus primarum vertebrarũ inter ſe, & cum capite motiones fiunt. iidem ſimul quidpiam latis muſculis buccas mouentibus impertiunt. Quicquid verò ex eis ſupereſt,ad caput aſcendit, totam eius partem poſteriorem pertexẽs: itémq; partes quæ circa aures ſunt, H quæque vſque ad verticem & ſincipitis oſſis initium pertinent.Tertia neruorum coniugatio à ſpinali medulla naſcentium,ex partibus quæ ad latera ſunt,oritur:vbi ſecun-

da & tertia vertebra inter se congredientes, cõmune rotundúmque foramen efficiunt, cuius latitudo nerui crassitudini æqualis est: ea statim scissa, altera parte retrorsum fertur, distributiones quasdem imis partibus musculorum qui ibi sunt, impertiens: deinde ad spinæ apicem exurgit, atque illinc iterum hic neruus obliquus antrorsum fertur, in musculos qui secundum aures sunt, disseminatus, musculisque buccas mouentibus, & iis qui collum totum cum capite retro erigunt, distribuitur. pars verò quæ prorsum fertur, vtrique coniugationi, secundæ scilicet (cuius iam meminimus) & quartæ (de qua mox loquemur) permiscetur. Porrò exquisitã distributionem quam in anterioribus colli partibus habet earum coniunctio, alibi explicabimus: nunc verò id modò intellexisse satis erit, tertiã quartámque coniugationem neruos cõmunibus colli capitisque musculis, ac præterea musculis buccas mouentibus, quemadmodum certè & partibus quæ sunt post aures, suppeditare. Coniugationes verò quæ subsequũtur, id commune omnes habent foramen per quod nerui emergũt. commune etiam eis, *hoc est ut statim in exortu scindantur*: & vt altera parte quæ minor est, antrorsum, altera quæ maior est, per fundum ferantur. ac primum quidem ad spinæ apicem. inde verò rursus ad interiora feruntur per latum musculũ, qui buccas vnà cum labiis, maxillæ inferioris os non mouẽdo, ad latera abducit. Præterea hoc etiam commune est omnibus coniugationibus quæ deinceps consequuntur, vt statim post primum exortum, quandam breuem neruorum distributionem in musculos spinales præbeãt. atque etiam commune omnibus his neruis est, vt ad spinam retrorsum ferantur, ac nonnullos processus communibus colli capitisque musculis impertiãt: omnes enim tum qui in partibus colli anterioribus, tum qui ad eiusdẽ latera sunt musculi, neruos ab his coniugationibus capiunt, præter eos musculos in quos à cerebri cõiugationibus distribui neruos diximus. Hæc igitur omniũ neruorum qui in collo habentur, cõmunia sunt, quod sanè collũ ex septẽ vertebris constat. Quæ quũ antè cognouerimus, iam perspicuum erit quicquid in singulis deinceps cõiugationibus sit proprium: cui nunc animum adhibeto. A quarta cõiugatione, quæ inter tertiã & quartam vertebram nascitur, breuis admodũ neruulus ad consequentem coniugationem peruenit, illi, quà primùm emergit, permixtus. quintæ verò coniugationis post quartam vertebram exortæ portio quædã exigua decliuis fertur, quæ si paruas quasdam à succedẽtibus coniugationibus portiunculas assumpserit, in septi transuersi neruum euadet. ex quarta verò coniugatione portionem quãdam telæ aranearum similem ad septum transuersum natura trãsmisit: ex quinta verò notabilẽ: deinde aliam ex sexta: sed huius minorem, prioris verò maiorem: altera verò hac maior particula ad summum scapulæ ascẽdit. reliqua verò omnia, quum communis scissionis sermo haberetur, exposita sunt. Cæterùm ex cõiugationibus quæ deinceps consequuntur, sexta post quintam vertebram, octaua post septimam, ex communibus, vt dictum est, foraminibus emergentes, sibi ipsæ permistæ ad sima scapularum, & ad brachium per alam tendunt. aliæ verò coniugationes iis quæ ex thoracis iam vertebris inter primam & secundam

A exoriuntur, plurimam sui partem permiscent. nec parua sanè portio ipsius coniugationis tum in primum intercostale, tum in musculos temporales posteriores peruenit: altera verò supra primam costam extensa neruo, qui post septimam colli vertebram est, connectitur. tum hoc modo ambæ hæ, & cæteræ partes antedictæ per alam in sima scoptularum, & brachium feruntur, inter se quodammodo mixtæ & complicatæ: ac magna eorum pars in brachii & cubiti musculos distribuitur. quod verò adhuc est reliquum, in summam manum disseminatur, è directo au-
B tem maximè sũt extremi exortus ex iis qui prædicti sunt, ii nerui qui ad summam manum pertingunt. ei verò qui supra hunc ad cubitum est, nerui qui sunt in brachio, & qui adhuc sublimiores sunt, ad scapulásque perueniunt, è directo superiorum coniugationum sunt locati. Eodémque modo ex omnibus thoracis vertebris nerui exoriuntur, qui similem distributionem sortiti sunt omnes, eo excepto qui ad secundũ intercostale progreditur: inde enim perspicuò neruus excidit, ad brachii cutim tẽdens. Cæteræ verò omnes cõiugationes simulatque exortæ sunt por-
C tionem quandam spinalibus musculis tribuunt: itémque aliis, qui sunt in dorso: velut iis quoque à quibus scapulæ mouentur, & iis qui ad humeri articulationem ascẽdunt: ad summam verò reliqua & maxima sui parte per intercostalia ad os pectoris vsque progredientes, tum eos musculos qui sunt in intercostalib⁹, tum eos qui extrinsecus thoraci sunt obducti, suas ipsarum particulas per medium eorum emittentes, pertexunt. Quæ porrò à spinali medulla ad spurias costas pertingunt neruorũ coniugationes, pro-
D pterea quòd costæ nothæ ad os pectoris non excurrunt, parum quidpiam intercostali, quod prope eas singulas est, distribuunt: reliqua verò tota sui parte ad hypochondrium excidunt, tum in eos musculos qui primi extrinsecus adhærescunt obliqui, supernè ex thorace deorsum lati, distributæ, tum in eos qui decliues descẽdunt, carnosiq; sunt. Post has cõiugationes sunt ii neruorum exortus, qui ex lumbis progrediuntur, qui non ex communi foramine, quemadmodum qui in collo sunt, prodeunt: hic enim
E superior tantùm vertebra perforata commodum exitum neruo suppeditat. Est autem his neruis omnibus commune vt & in spinales musculos, & in eos qui in abdomine sunt, & ad carnes lumborum, quæ ψόαι dicuntur, progrediantur. à coniugationibus verò quæ ex primis post septum transuersum vertebris exoriuntur, & neruis qui à cerebro supernè deorsum feruntur, complicantur, neruus paruulus in vnaquaque distribuitur. In vltimis autem lumborum vertebris duo maximi neruorum processus nascuntur, qui ad crura pertinent, quibus alii parui exortus commiscentur: quorum vnus superpositus est, alter
F verò inferior priore, ex foramine quod in osse (quod latũ vocatur) est, exoritur: hique statim secedentes in primos musculos coxendicis articulationẽ mouentes inseruntur. reliqua pars omnis ad crura descẽdit, discissa ad finem vsque ipsorum in singulos musculos eadẽ proportione, qua in manuum musculis vsu venit, simili quoque modo, quicunque nerui per lati ossis foramina exoriũtur, in musculos qui inibi sunt, disseminantur.

ORIBASII SARDIANI MEDICINALIVM

collectorum tomus tertius, continens euporista, facultates simplicum, morborum & locorum affectorum curationes,

Ioanne Baptista Rasario medico Nouariensi interprete.

M. ANTONIO AMVLIO, VIRO CLARISSIMO, ac senatori prudentissimo, Ioannes Baptista Rasarius medicus Nouariensis, S. P. D.

CVM multa sunt, Amuli clarissime, quæ homines à libris Græcis Latinè reddendis deterrere debent hoc tempore, tum illud vel maximè quòd veterum monimenta tam deprauata, támque mutila, ac quasi decurtata ad nos peruenerunt, vt multa in eis comperias ex quibus nullus elici sensus posse videatur. Et tamen in hac summa difficultate, qui hoc sibi assumant, totámque ætatem in hoc studio ponant, tam multi sunt vt non modò docti homines, & in disciplinis diu multúmque versati, quibus totum hoc negotium esset transmittendũ, id aggrediantur: sed plerique etiam qui neque à Græcis literis, neque à bonarum artium cognitione satis instructi sunt, id, quasi rerum omnium sit longè facillimum, suscipere non vereantur. Ex qua quidem re iam esse factum videtur vt quod ego multis de causis difficile atque arduũ semper existimaui, multi perficiundi spe ducti, nullo labore se consequi posse confidant. Videmus tamen quàm pauci fuerint adhuc meritò laudati: & quàm multi vitare non potuerint reprehensiones doctorum hominum atque prudentium. Nam quum necesse sit eum, qui velit in hac re cum laude versari, non esse tinctum literis, sed & sensa eius quem exprimit, propriè ornatéque exponere, & multarum rerum esse valde peritum: nosti tamen, Amuli clarissime, quàm multi & in Italia & apud exteras nationes (quum legatus multas orbis terræ partes peragraris) inueniantur, qui multa de Græcis Latina facerẽt, quæ vel ad dicendi facultatẽ, vel ad naturæ contemplationem, vel ad artem præsidium salutis humanæ pertinerent, à quibus ipsi nudi omnino essent atque imparati. Quorum ego stupiditatem quum mecum admirarer, sciremque mihi olim excidisse è manibus interpretationes quasdam, quæ decimumquintum ab hinc annum in hominum manus peruenerunt, & item proximis superioribus annis emissos XXVI. Oribasii libros, quorum igniculum desiderii vix medici ferre posse videbantur: viderémque in eis & propter mẽda librorum, quorum mihi eo tempore copia suppetebat, & quòd ego ad eum sapientiæ gradum fateor me non peruenisse vt non possim errare, labi, ac decipi, multa inesse quæ ego in alio reprehẽderem, sic mecum ipse statueram, non esse mihi posthac quicquã è Græco in Latinum sermonem conuertendum: sed tantùm mihi dandam esse operam, quæ iam in apertum fuissent prolata, ea vt emendarem atque corrigerem: ne fortasse quispiam, cui meus hic minus gratus fuisset labor, sibi in me inuehendi facultatem fuisse datam arbitraretur. tamen quum ii, qui me ad alios Oribasii libros edendos hortati erant, identidem à me efflagitarent, ne quatuor libros, qui restabant, destitutos relinquerem, sed eodem vestitu orationis ornarem, vt eorum nostri medici participes fierent, coactus sum mutare sententiam: ita tamen, vt ne hic meus labor, superiori quem esse mihi suscipiendum putaui, obliuionem vllam afferat: quem polliceor me esse tum subiturum, quum primùm mihi ab hoc meo negotio, in quo tuo etiam maximo beneficio versor, vacare parumper licebit. interim verò id concessi amicis meis, vt de suscepto propositóque consilio decederem, quo Oribasii libri quatuor ad Eunapium, quibus omnia remedia omniáque medicamenta quæ facilè comparantur, est persequutus, ab eodem Latinitate donati prodirent in lucem: atque etiam (quod maximè rem continebat) vt tibi hoc libello nonnullam meæ erga te summæ obseruantiæ significationem darem. Existimabam enim ita mihi oblatam occasionem, qua testari possem tuorum in me meritorũ magnitudinem: & de tua eximia, singularique virtute, déque tuis rebus summa cum laude, & totius Reipublicæ dignitate, atque gloria, gestis loqui: & commemorare quot legationes apud Cæsarem & reges maximos cum incredibili omnium admiratione obieris, & quàm multas bonas gratias cum optima existimatione attuleris: & de honoribus & præstãtissimis iudiciis Senatus de te, & maximis magistratibus, quibus domi summo cõsilio, summa grauitate, summáque integritate functus es, multa dicere: & ostendere quanta in te sit cognitio Græcæ Latinæque linguæ, quanta notitia vetustatis, quanta peritia rerum omnium, quàm ornata dicendi & polita scribendi copia, quàm denique in omni virtute excellas: sed statim animaduerti neque te id velle, neque etiam id esse expectandum à me, qui hæc neque pro dignitate, neque vlla ex parte possem præstare: quíque videam epistolam, annõ librum, esse ad te vnà cum Oribasio perferendam. Quibus quidem factum est rebus vt fretus humitate tua singulari, Oribasium solum ad te mittam, vt quandiu manebit ipse liber, tandiu cum eo maneat hoc qualecunque incredibilis meæ erga te obseruantiæ monumentum. Vale. Venetiis, Idib. Ianuar. M. D. LVII.

ORIBASII EVPORISTΩN LIB.

PROEMIVM.

EX eo ſermone quem mecum habuiſti, optimè atque ornatiſſime Eunapi, cognoui te ardere ſtudio diſcendi, & ſimplices (quoad eius fieri poſſit) & quæ facilè parãtur morborum curationes: quibus tu quum peregrinaris & ruſticaris, quúmque ibi es vbi medicus nullus adeſt, promptè & accommodatè ſine vllo inſtrumento vaſculóque medicinali (cujus copia tibi non facilè ſuppetat) ad ea vtaris quæ ſubitò incidunt, præſertim verò quæ valde acuta ſunt, & curari ſine mora, poſtulant. Ac mihi quidem in tempore videris hoc deſiderare: quum planè intelligas pauciſſimos eſſe qui veri medici dicendi ſunt; contrà verò maximam eſſe turbam eorum qui artem ſibi adſciſcant, & nomen ſolum medici obtineant: qui ſanè ſimiles ſunt remigibus qui nihil ſciant illi quidem, ſed tamen gubernare nauim conentur: vt enim quibuſdam ex iis nautis, non ſolùm remos impellere quum id imperat gubernator, ſatis eſt, ſed iidem gubernare nauim audent, & ſæpenumero errores committunt, ita etiam faciunt qui venã incidere, cucurbitulas admouere, ſcarificare, & cætera ſeruilia miniſteria quæ vſu continentur, obire ſolùm didicerunt, atque omnem ſibi medicinæ cognitionem vendicant, & tamen ii neque remediorum qualitatem, neque quantitatem norunt, neque ſciunt quo tempore quóque ordine adhibẽda ſint: quod eſt veri medici proprium vel maximé. Cæterùm eos qui morbis tenentur, quorum vel nulla vel certè difficilis eſt curatio, ſic tractando producunt, & verò etiam ægrotos quandoque interficiunt: quibus quidem fit rebus vt inſtitutum hoc tuum, Eunapi, vehementer laudem. ad hoc accedit, quòd rem expetis quã poſſis conficere, & quæ ſit itidem neceſſaria, & digna ſtudio tuo atque eruditione: nam quæcunque in medicinæ tractatione magnæ alicuius contemplationis indigent, & ad quæ obeunda exercitatione opus eſt, ea ſunt ſolius artificis propria: quæ verò in promptu ſunt & tractari facilè queunt, ea ſunt à medicinæ ſtudioſis expetenda. at tu maiores ſanè quàm par ſit, eos qui res medicas amãt, in huius artis cognitione progreſſus feciſti: atque adeò excellis vt non ſolùm & tibi & cæteris adiumento eſſe in quibuſdã morbis, ſed etiam in rebus maioris ponderis medicorũ diſcrepantiam diſcernere, & quid melius quídque vtilius ſit, eligere queas. Itaque ſi quæ Galenus, vir admiratione dignus, de medicamentis facilè parabilibus conſcripſit, extarent, inde tibi, quod quæris, abundè ſuppeteret. ſed quum ea ad nos non peruenerint, & quæ Dioſcorides atque Apollonius, itémq; cæteri omnes in hoc genere ſcriptis mandauerunt, ſunt ex omni parte diſtincta, mihíque nec tutò adhiberi poſſe, nec quatenus ſatis ſit, tractata videntur: eò fit vt ſtatim tuæ paruerim voluntati. Ac Rufus quidem, vir maximus, quendam librum ad priuatos homines ſcripſit: veruntamen hic liber non omnia, verùm ea tantùm quæ facere priuati poſſunt, complectitur. ego autem oratione fuſa latius, quæque ad plura pertineat, vti decreui. qua in re habendam eſſe rationem duxi peritiæ tuæ, & cæterorum tui ſimilium, à quibus amari medicinam intelligebam: eſt enim perſpicuum te multò melius poſſe perſpicere quæ ſint, & efficere quæ oporteat, quàm faciãt medici qui prorſus ſunt inexercitati. Perrarò autẽ venæ ſecandæ mentionem faciã, & item leuiorum purgationum, aliorúmque euacuantium auxiliorum, & medicamentorum quorundam compoſitorum, præſertim verò eorum quæ probata ſunt: quum ſciam vos poſſe eorum artificibus imperare vt ea conficiãt, vobiſq; parent, quum maxima eorum copia vbique comperiatur: neque enim ſolùm vrbes, ſed omnes etiam agri ſunt eorum pleni. Dabo igitur operam pro virili facultate, vt, quemadmodum tu voluiſti, ſcopos curationum, omnéſque medicinas quæ facilè ſuppeditantur, tibi exponam. quæ ſanè excerpam tum ex iis quæ Galenus ſcripta reliquit: ſiquidem in eius libris habetur etiam cognitio remediorũ, quæ facilè comparãtur: tum verò ex ſcriptis Ruſi Epheſii & aliorũ clarorum virorum: ex quibus deligã, quæ ad hoc inſtitutum accommodata erunt, & quorum ego periculũ fecerim. Iam verò hæc medicamentorum quæ facilè parantur, tractatio trib⁹ cõfici modis poteſt: primò enim explicari queũt vniuerſæ, & ſingulæ cuiuſque ſimplicis medicamenti facultates: ſecundò deligi medicamina, quæ ad quánque affectionem valeant: tertiò, vnà cum particula morbi, quoque habenda ratio eſt, atque eius exponenda curatio. Hãc ego triplicem rationem ſequar, vt tu maiorem copiã eorum quæ facienda in ſingulis rebus ſint, tibi pares: in eámque veni ſententiam, vt quoniam iuſſu tuo hæc inſtitui conſcribere, eius etiam partis medicinæ quæ de tuenda ſanitate eſt, mihi facienda ſit mentio. itaque initium ſumam.

De pueruli educatione, Cap. I.

PVerulo nuper in lucem edito nutrix eligatur, cuius vitæ ratio ſic inſtituta ſit vt laboribus, cibíſque accommodatis vtatur, vt optimi lactis copiam paret. labores autem huiuſmodi ſint, vt per loca quæ antorſum vergunt, gradiatur, vt texat, vt pinſat, aquam vrna hauriat. Veſcatur autem cremore ptiſanæ, & lomento piſorum, & dolichorum, piſcibúſque iis qui cetacei non ſint, nec duras carnes habeãt, neque in paludibus ſint enutriti. edat quoque gallinas, teneras carnes, & vinum dulce atque odoratum bibat. Abſtineat verò à caſeo, bellariis, & oleribus. ſolas lactucas ſumat: quandoquidẽ eæ bonũ ſuccũ, & ſomnum puero cõciliãt. poterit etiam ritè vti palmulis: quia quum ad ciendam vrinam valeant, ſanguinem purgant, & probum lac parant. peſſima verò eſt menta, itémque ocimũ, quippe quæ lac vitient. Cæterùm res venereas omnino vitet: nã hæ lac maximè omnium corrũpunt. Ad magnam autem lactis copiam comparandam primas tenet cytiſus, qui & crudus & coctus ex ptiſana eſtur, atque is præter lactis copiam quam affert, idem etiam iucundum efficit. ad hoc valet etiam anethi coma viridis, ſimilíque modo fœniculi radices & eruca, itémque apium, & ſmyrnium, & cicer. vbertatem quoque lactis faciunt anemonæ admotæ. Atque optimum lac à vitiato ſic internoſces. Optimum odore, & guſtu lene & iucundum erit, albúmque & conſiſtentia æquale apparebit, denique inter craſſitiem & humiditatem medium obtinebit: vitiatum habebit horum contraria omnia. Et de nutrice, ſatis. Quum autẽ puero alia afferri alimenta poſſint, nullum impedimentum eius cupiditatibus interponi debet: quum ſuapte natura ad exercitationes, & ad alimenta feratur: neque enim ſatietate afficiatur, quũ maxima ſanguinis copia in incremento conſumatur. Habenda tamen eſt nutriendi ratio, vt tẽpus diligenter ſeruetur, & danda opera ne ante frictiones & balnea cibus offeratur.

De ratione victus eorum qui inter pueros & ſenes interiecti ſunt, Cap. II.

QVum corpus ſatis magnum incrementum ſumpſerit, non mediocriter timendũ eſt ne æqualis omniũ humorum abundantia redundet in corpore, & morbi qui ex plenitudine effici conſueuerunt, oriantur: quum præſertim totum alimentum non conſumatur, quòd corporis iam ceſſauit incrementũ. Oportet ergo parcius alere corpus quod in hac ætate conſtitutum ſit, & omnes vias euacuandi ſuperuacanea inuenire: ergo ante cibos exerceatur operibus ſibi conſuetis. hoc enim erit ei vtilius, & neceſſariũ eſt proprias actiones non omittere. edat quiſque quæ conſueuerit, & quorũ ei ſuppetat copia, ab eo tantùm abſtinens quod noceat. atque id quidem quale ſit, nihil eſt quòd à medico perdiſcas, quũ vſus ipſe ſatis doceat. Cæterùm quid facilè, quid ægrè cõcoquatur, quid valeat ad deiiciendam aluũ, & contrà, quid eandẽ cohibeat, ac cætera quæ ſunt generis eiuſdem, itémque quantũ ſit ſumẽdum, tu modũ poteris ſtatuere ex alacritate & ventris tumore, vt quantũ ſatis ſit planè videas. quã ad rem faciet etiã conſuetudo, & habenda erit ratio eorum quæ tum per aluum tum per ſudores excernũtur. Non eſt autẽ aſſuefaciendus homo vt vno tantũ diætæ genere vtatur. nã ſi quãdoque

vrgeat necessitas viuendi rationem cõmutare, magna se quetur ex eius rei nouitate turbatio. Ergo præstat ita se cõparare vt facilè ad aliud genus quis transeat, & modò hac modò illa viuendi ratione vtatur, quàm vt vno semper modo vitam degat. Si verò quispiã immoderatius cibos appetat, aut alioqui nimis repleatur, is, antequam cibi corrupti fuerint, euomat: & sequẽti die tenuiore victus ratione vtatur, & paulatim ad morem suum redeat. si enim alimenta prius corrupta fuerint, magna molestia consequetur. verùm si quid vomere prohibeat, vt si pectus, aut ceruix, aut fauces morbo laborent, si aluus fluat, res prosperè succedit: sin secus, multùm dormire cõferet. huc facit continuus aquæ calidæ potus: quippe qui & morsus obtundit & abluit etiam intestinum. Vbi autem fit cibi facta cõcoctio, præsertim quum venter deiecerit, lauacro vtendum erit, & paulò pòst potus dilutior sumendus. Si verò alimentum rectè concoquatur, aluus autem non excernat, corpus verò grauetur, & ægrè moueatur, adsit præterea torpor quidam mentis quæ etiam somniculosa videatur, scire conuenit expletas venas esse, quæ plenæ inflantur, tenduntur, obturantur, & quandoque rũpuntur: cæteráque maxima & plurima genera morborũ quos plenitudo creat, efficiũtur. quocirca vbi ex repletione sensus oritur qui lassitudinis speciem refert, tum quiescendũ est, vsque dum cibi qui in ventre sunt concocti fuerint: facta cõcoctione, quæ plenitudo subsit erit exercitationibus consumenda. id enim valet quod est à veteribus dictum, lassitudinem lassitudine solui.

De iis qui cibos corrumpunt, Cap. III.

QVum venter cibos corrũpit, si statim secedant quæ corrupta fuerint, nihil sequitur incommodi: si non permeent, mitioribus erit secessus irritandus, quale est medicamentum quod diospoliticon vocant, in quo tantum sit nitri quantum reliquorũ: & quod ex caricis constat: itémque quod ex cnico fit & cæteris eiusdem generis. Iis autem qui continenter alimenta corrumpunt, vtile est ante cibum ciere vomitum vini dulcis potu: ac vitare nidorosa virosáque, & reliqua omnia quæ facilè vitiãtur: contrà verò eligere quæ boni succi sunt, & aluum quandoque subducere iis rebus quæ modicè vacuant: inter quæ medicamentum id numeratur cui picræ est nomen. At si quis prauos succos coaceruari sinat, is profectò morbis vel difficilibus curatu, vel certè etiam qui curari non poterunt, corripietur. huiusmodi sunt pedum articulorúmque dolores, & renum vitia: ac sæpe etiam morbi acuti solent comitari.

De lassitudine quæ ex nimio labore oritur, Cap. IIII.

SI labor immoderatus, insolitus, & citatus lassitudinem creauit, quies imperanda est, corpúsque molliter confricãdum ex oleo copioso, dulcíque. initio autem statim post laborem calidiore lauacro vtendum: & victus ratio tenuior instituenda est: nam alimenti parcitas, si quid aliud, lassitudinem soluit. adhibere tamen animum debemus ne quis motus periodicus fiat in eo quem lassitudo malè habet: quia si negligatur, excitare plerunque febrim solet: tunc enim leuanda est victu tenuiore, quique facilè concoquatur & probos succos gignat, cum placida quadam requiete coniuncta.

De æstu & labore immoderato, Cap. V.

SI quis æstu feruoréque æstiuo tempore ex nimio labore correptus fuerit, ita vt totum eius corpus calidissimum siccissimúmque sit, is pomis, cerasiis, prunis, persicis, cucumeribus, au peponibus, cucurbita, ficubus frigidis & refrigeratis etiam, vescatur. & quanquam hæc mali succi sint omnia, tamen possunt æstum refrigerare, atque humectare. A balneo aqua primùm potui detur, deinde vinũ modicè dilutũ: tum vomitus cieatur: pòst verò lactuca offerenda, deinde pedes suilli probè cocti, ex aceto & garo: tum gallorum aut anseris ventres, atque aloë, aut piscis aliquis teneræ carnis in sartagine coctus. Quinetiam gustet (si velit) olera quæ non mali succi sunt, & itẽ cucurbitam. his transactis vinũ aqua valde frigida dilutũ bibat. potest quoque alica ex vino mulso, aut vinũ frigidũ eum æstũ qui non habeat humorũ adiunctã malitiam, curare. quibusdã etiã satis fuit ptisanæ cremor valde refrigeratus, in potu sumptus. Atque ita quidẽ curari possunt ii qui in negotiis sunt occupati. qui verò vitam ex suo instituto degunt, si non se exerceãt, raro refrigerationis indigebũt. Si verò exercitationib[9] vtãtur, & in media æstate exæstuẽt, aquã fontanã frigidã potẽt: nix enim, quanuis eo tẽpore iuuenes non lædere videatur, tamen noxa sensim progreditur, & paulatim augetur: & vbi ætate processerint, & declinare incipiant, morbis difficilibus & qui curari non possint, articulis, neruis, & visceribus afficientur.

De iis quibus cutis densatur, Cap. VI.

COrpus cuius cutis densata sit ex frigore, vel ex balneo aluminoso, cognosces ex colore albo, & cutis duritie, & eo quòd ægrè incalescat, & quòd soliti sudores non erumpant. Curabis autem calefaciendo tum exercitationibus, tum lauacris, sique imperaris vt circa lapidem quempiam in balneo se conuoluat, & oleo relaxante perfundatur. Cæterùm aqua quæ in solio sit, non admodum frigida esse debet, neque ægrotus in ea morari diutius. Vbi se lauerit, oleo dulci tenuium partium & vetere vngatur. Præstantissimum verò est anethinum. præsertim quod ex anetho viridi sit confectum, præterea verò ad cutis densitatem, sicut etiam ad vehementes lassitudines, accommodatissimum est acopon quod ex populo nigra cõficitur.

De iis quos exercitatio & balnea à cibo admota lædunt, Cap. VII.

PLerisque autem qui cibo expleti se exercuerunt, non mediocres noxæ acciderunt, quum & caput repletũ & iecur obstrictum esset. Ergo statim adhibenda curatio est, ac capiti quidem deambulationibus, iísque à cibo tardissimis, ante cibum verò lenibus quidem, sed contentioribus. Iecur verò curandum est iis quæ aperiũt. quo in genere maximè præstat oxymel, & medicamentum ex tribus piperis generibus, quod simplicius sit. præterea verò dilutum, in quo absinthii coma maduerit, potui datũ prodest: & item anethi, & amygdalarum amararum cum oxymelite. Atque ante balneum, quum ea quæ ventre continentur, confecta sint, medicamentum ex calamintha pari modo cum oxymelite sumendũ erit. à cuius frequẽti vsu cauere debent qui amaræ bilis sunt. Vitanda quoque erunt omnia edulia quæ crassum glutinosúmque succum faciunt, vsquedum cessarit affectio: vtendum verò erit attenuantibus.

De iis qui non exercentur, sed solùm epulis vacant, Cap. VIII.

VIdemus plerosque qui corpus nõ exercent, sed solùm epulis vacant, quorum nonnulli non sæpe in morbos incidunt: quum raro sint corpore quódque facilè perspiretur. atque hos quidem ad aliud vitæ genus traducere non conuenit. At in iis qui continenter morbis corripiũtur, morborum causæ prohibendæ sunt. huiusmodi autẽ ex corpore existunt, vt plenitudo & humorum malitia. ergo in quibus plenitudo celeriter congregatur, quantitas imminuenda est alimentorum: in quo illud quoque seruandum est, vt pro cibis valentis materiæ, offerantur qui imbecillæ materiæ sint. Qui verò malitiam humorũ coaceruant, quorum alii pituitam, alii flauam bilim, alii atram condensant, debent abstineri ab iis alimentis quæ incrementum humori consueto afferant. horum autem omnium ita aluus comparanda est vt facilè deiiciat.

De euacuationibus quæ sanis conueniunt, Cap. IX.

VEteres nonnulli existimarunt satis esse ad bonam valetudinem tuendam, si quotidie aluus inaniretur, vrináque sine vitio procederet: atque eius tantum quanta esset esculentorum poculentorúmque copia. hæc si non fiant, succurrendũ est. atque vrinæ quidem ciendæ est sandix, apium, fœniculum, & asparagus: aluum porro subducit terebinthina ad oliuæ magnitudinem dormitum eũtibus in catapotio data. Siquis subducere magis velit, parum nitri adiungat. Iam verò ad aluum leniendam faciũt etiam olera quædam, vt beta, & malua, & brassica, & iusculum conchularum. ac fortasse hæc satis sunt, si nihil quod magni faciẽdum sit prohibeat. Sunt etiam quibus vehementioribus sit opus. sed & præter ea quæ modò

diximus,cient vrinam,petroſelinum, daucus,aniſum, ca-
lamintha, origanum, abſinthium, gramen, cardui radix,
cytiſus, atque adiantum. ſingula autem ex aqua elixan-
tur,atque ex vino potui dantur.ſanguinem enim per vri-
nas purgãt:nec minori ſunt adiumẽto quàm quis cogita-
tione cõplectatur. Mouẽt autẽ aluum mercurialis,in aqua
& ſale elixa,& in cibo ſumpta, itémque eius decoctũ po-
tui datum:ſimili quoque modo actæ folia,& polypodii ra
dicis drachmæ duæ,quæ ſalſamento inſperſæ,&in priſana
abſorbeantur. Sunt qui aloes poſt cœnam ſumunt quan-
tũ tria ciceris grana, & quotidie eis venter rectè ſecedit:
quemadmodum faciunt qui cnicum obſoniis indunt.ho
rum omnium optimum epithymum eſt in vino potum.
Cæterùm qui vult hoc bibere, cœnare quidem debet vt
ſolitus eſt, ſed tamen parcius & ita quieſcere:ſiquidem le
niter euacuat. qui verò vehementius erit euacuandus, is
matutinus bibat epithymi drachmas binas in oxymelite.
id verò fiat verno tempore, ſub initiũ,priuſquã ſucci re-
dundantes, per hyemem collecti,qui hactenus conſtite-
runt,efferueſcant effundantúrque,& ad particulam aliquã
iis ſuſcipiendis expoſitã cõfluant: aut affectionem quan-
dam immedicabilem aut periculoſam afferant. Expedit
etiamverno tẽpore ſanguinem mittere iis,in quibus eius
redundat copia:ſed hoc negotiũ cõmittendum eſt homi
nibus qui ſe in vena ſecanda exercuerint,quorũ ſunt vbi-
que quamplurimi.quocirca tibi abundè ſuppetent. Si ta-
les non adſint,tibias tibi ſcarificato,vt Apollonius Perga
menus cenſet,atque ita quod opus eſt conficies. nam hoc
& totum corpus leuius reddit,& capiti prodeſt vel maxi-
mè:neque magnam requirit diligentiam. & menſtruas
mulierum purgationes ſuppreſſas irritat.Iam verò iis in
quibus malitia humorum ineſt,& quibus propter ſuper-
fluorum acrimoniam exãthemata in cute oriuntur,quiq;
morſum in lotio ſtercoréque eiiciendo ſentiunt,confert
lac melli admiſtum bibere:itémque ſerum lactis,quod eli
xando à caſeo diſtingues,ſi poſtquam efferbuerit,vinum
aut mulſam inſpergas,& colo traiicias.qua ſanè ratione ca
ſeus ſeparabitur.ſed primùm potui dandum eſt ſale inie-
cto.facit enim ſal vt ſerũ partes corporis celerius permeet.
Vbi primùm ſeceſſerit,ſecundo loco bibere iam ſine ſale
poteris:idque per exigua interualla, donec ſatis fuerit fa-
cta purgatio. ſufficient autem ad bibendum moderatè,
ſeri heminæ quinque.Præterea ſic affectos iuuat veterum
gallorum ius potum:pleriſque auxiliantur etiã vomitus,
quibus pituita abundè vacuatur.Sed tamen huius rei non
eſt ordo ſtatuendus.neque perpetuò vtendũ euacuatione
eſt, ne, ſiqua neceſſitas cogat hoc omittere, aliqua noxa
ſubſequatur.Eſt ergo neceſſarium, ſi nimio vino ſe ingur
gitauerint,euomãt,aut ſi nimium ſe cibo expleuerint,aut
denique ſi alia æqualis omniũ humorum redundãtia to-
tum corpus occuparit,vt vomant.Huius autẽ paris omniũ
humorum abundantiæ ſigna ſunt hæc,grauitas cum pon-
dere ac mole cõiuncta,faſtidium, pigritia, ſomnus ſolitò
maior,palpitationes corporis, venarum & inteſtinorum
horrores inordinati calori cõmiſti.hæ enim præcipuæ no
tæ ſunt plenitudinis qua totum corpus occupetur.Adhæc
ſi vomere quiſpiam velit,paranda pituita eſt vt tenuis ſit,
&facilè fluat:quod fiet ſi radiculas in cœna ſumat,aut por
rum,aut cepas,aut ſalſamentũ, aut parum origani, aut re-
trimentum thymi, & ſinapi. Sorbitio quoque paretur ex
ptiſana eiúſque lomento: carnibus veſcatur hœdinis, aut
agninis,aut ſuillis. mel etiam & placentas guſtet. vinum
autem dulce non purum bibat.tum id ſpatii poſt cœnam
interponat quo cibus in ſtomacho conſiſtat, nec dum in-
cipiat concoctio: poſtea aqua tepida affatim prius pota
vomat: ac ſi opus ſit præterea tali remedio, idem faciat,
Vbi probè ſatiſque euomuerit, poſca facies totúmque
corpus abluatur, id quod oculis & dentibus mirum in
modum prodeſt. putreſcunt enim vomentibus dentes,
niſi id faciant.aquã deinde calidiorẽ bibant, & quieſcãt:
interim verò pedes ab aliquo placidè fricẽtur. Si verò ma
gna cum difficultate quis vomat, melius erit vt ne ei vo-
mitus cieatur. Sed ſi neceſſitas vrgeat,tum denique vo-
mendum erit:& præter ea quæ ſuprà memoraui,comedat
etiam peponis aut cucumeris ſemen ex melle: aut pepo-

A nis radicem ſiccam & tritam ex melle. nam hæc facilem
vomitum parant.ac vacuationes quidem ex medicorum
ſententia ita fieri plerunque poſſunt.

De victus ratione quæ ſingulis tempori-
bus conueniat, Cap. x.

REctè autem fiet ſi diæta ſic inſtituatur vt anni tem-
porum habeatur ratio. Hyeme igitur multi labores
ſubeundi,& maiore cibi copia vtendum:præſertim verò
ſi borealis conſtitutio ſit: ſi verò auſtrina,pares eſſe labo-
res debent,at cibi potúſque pauciores.ac totum etiã cor-
B pus ſiccandum,quum humida tempeſtas ſit:veluti quum
frigida eſt,calidiúſque eſt reddendum labore, vſu carniũ
calidarum quibus veſcamur,& olerum acriorum, & lar-
giore vini potu.Ineunte vere alius vomitibus, alius per
vẽtrem euacuetur,alius venæ ſectione ſanguinem detra-
hat.quæ remedia ſumat quiſque pro conſuetudine, & vt
ei propenſus eſt animus.videmus enim pleroſque prudẽ-
tes eſſe ac ſcire quid eis quandoque conducat,atque etiã
medicos admonere vt venam ſecent,aut quid aliud vtile
efficiant. Ita eſt hominum natura comparatum, vt recto
C quodam motu ad hæc obeũda feratur & ducatur. Victus
autem ratio verno tempore commutetur,& labores mi-
nuantur,& à cibis detrahatur:potus verò,quia tempus ca-
lidius eſt,augeantur. Æſtate autem quies confert, itémq;
laborum atque alimentorum diminutio. Porrò alimen-
ta frigidioris materiæ ſint,& potus ſit liberalior: omniá-
que fiant quæ ad refrigerandum & humectandum perti-
nent.Autumno autem,quum is ſit omnino inæqualis at-
que inordinatus,& morbos omnis generis afferat,magna
diligentia adhibenda in ratione victus eſt,ne quid erro-
D ris in concoctionibus,in rebus venereis, in frigido potu
committatur.Sed temperantes in his omnibus mortales
ſint: declinent enim aeris intemperiem, qui manè fri-
gidus eſt,atque ardens meridie.nec fructibus autumnali-
bus ſe expleant:quippe qui non ſolùm copia,ſed etiã ma-
litia humorum & flatu quem gignunt, officient: quum
præſertim qui hiſce fructibus maximè præſtant, ficus &
vuæ,flatum creent, (niſi ante alios cibos ſumantur) atque
etiam alia alimenta vitient. at præſumptæ, neque flatus
cient,neque alios cibos vnà ſecum corrumpunt. Vbi aer
E ſit factus frigidior,tum corpus proportione calefacit, &
omnia ita facit vt quum hyems proxima eſt.Poſt æquino
ctium verò proderit aliqua ex prædictis euacuationibus
vti,vt nihil ſuperuacaneum hyeme retentum moleſtiam
afferat. Atque ita quidem habita temporũ anni ratione,
vitam poterit quiſpiam rite inſtituere.

De ſenum victus ratione, Cap. xi.

SEnes,quia frigidæ ſiccæque temperaturæ ſunt,calefie-
ri & humectari poſtulant: & à ſomno fricentur ex o-
leo:hæc enim vitale robur excitant: deinde verò vtantur
F deambulationibus quæ laſſitudinem non afferant, & ge-
ſtationibus quæ eorum viribus conueniant:atque imbe-
cilliores quidem ſolùm geſtentur:robuſtiores verò,vtrun
que faciant. ergo qui citius imbecillior fiat,hæc munera
obeat. In quo illud etiam eſt tertio loco obſeruandum vt
ſenes paulatim comedant,vt,inquam,tertia hora panem
ſumant cum optimo melle, aut alicam ex aqua coctam,
melle admixto:ſeptima verò lauentur,tum prandeant,at-
que in primis ſumant quæ aluum leniunt: deinceps ea
quæ probi ſunt ſucci: tertio loco poſt prandium panẽ vi-
G no temperato madidum,aut aliquid aliud quod optimi
ſucci ſit,& difficulter corrumpatur,adiiciant. Iam verò
ſenibus neque vina, neque edulia craſſi ſucci offerenda
ſunt:quoniam frequens ipſorum vſus vel aquam intercu
tem,vel lapidem in ſenibus gignit,quum & iecur & lien
vel etiam renes obſtruantur. Si verò potione quæ ex vi-
no melléque conficitur vti velint, vtantur:præſertim ſi la
pide renũ,aut podagra,aut articulorũ doloribus infeſtẽ-
tur.atque in doloribus quidẽ articulorũ ſatis erit ei vino
mulſo petroſelinũ admiſcere: in calculoſis verò beſtonẽ
H herbam,quæ etiam ſaxifragum dicitur. quam ad rem va
lebit etiã pota ipſa ſimplex ex vino melléque confecta, ſi
parũ piperis rutæq; recipiat.quocirca vitare ſẽper debent
ſenes,vt antè dixi,quæ obſtruũt. quæ ſiquis neceſſitate cõ
pulſus capiat,ſtatim poſt ea ſumat medicamentũ quod ex

çalamintha,vel ex tribus piperis generibus conſtat: ſi ho-
rum neutrum ei ſuppetat, piper album in pollinem reda-
ctum obſoniis inſpergat & potionibus indat .quo etiam
tempore vtile erit cepam alliúmque guſtare. Aluo autem
mota,quandoque theriaca ſumenda eſt:&quoniam ſenex
propter naturæ imbecillitatem pituitoſa excremēta per-
petuò coaceruat,opus ei eſt incidentibus, & victus ratio-
ne attenuante.ſed non eſt in iis morādum diutius:verùm
ſtatim eſt potius declinandum ad humectantia.Quod ve
rò ad fructus attinet, ſub autumno cæteris omnibus an-
teponat ficus maturas, hyeme verò, caricas.Lac etiam,ſi
ipſum cōcoquere rite queat , neq; vlla iecoris ſit affectio,
dari nō veto.nunc verò quoniā ſi in ſenili corpore ſeroſa
pituitoſáque excremēta gignuntur, apio, melle, vinóque
albo quotidie vrina cieatur.Sicui aluus adſtricta ſit,ſubdu
catur.id fiet ſi ante cibos oleum abſorbendum dederis,&
quandoque etiā ſi per infernas partes indideris. nā & ex-
cremēta mollit & lubrica reddit.in quo genere acres cly-
ſteres vitandi ſunt:quippe qui inteſtinum exiccent.quin-
etiam olera præ cæteris cibis ſumpta ex oleo & garo , &
ficus,& pruna, & reliqua generis eiuſdem aluum ſubdu-
cunt.quod faciunt hyeme caricæ & oliuæ ſale cōditæ : &
damaſcena ſicca, quæ vel cocta ſint, vel certè maduerint
in aqua mulſa in qua mel liberalius ſit. Atque ego quidē
non hoc conſilii dederim quod quidam faciunt,vt aloën
aut picram ſenes capiant, niſi magna quædam neceſſitas
vrgeat.quanuis enim vno die aluus conſiſtat,nihil tamen
medicamentoſum exhibendum eſt . Si verò magis aluus
cohibeatur,tertio die dabitur mercurialis, & cnicus cum
ptiſana , & terebinthina ad vnius Ponticæ nucis ac ſæpe
etiam ad duarum & trium magnitudinem. nam præter-
quam quòd aluum probè ciet,pulmonem etiam, renes &
alia viſcera expurgat.Optimum etiam eſt quod ex caricis
pinguibus & cnico medicamentum fit.ſed ab vtriſque au
ferantur quæ ſunt extrinſecus circuniecta, ſimúlque tun-
dantur.caricarum autem multo maius eſto pondus quàm
cnici. detur hoc ad duarum aut trium caricarum magni-
tudinem.Sed viciſſitudine quadam horum eſt vſus com-
mutādus.natura enim id vnum cui aſſueta eſt ſolet cōtē-
nere.Porro ſenes diutius quàm iuuenes in lecto morētur,
vt excrementa ipſorum eo fotu rectè concoquantur.

De vini facultate, Cap. XII.

QVi bonæ valetudinis curam gerit,vini rerúmque ve
nerearum vim facultatémque noſſe debet. Vinū igi
tur recreat ac ſuſcitat calorem noſtrū,atque ideo cōcoctio
nes meliores fiunt,& ſanguis probus gignitur,alimentum
quoque in omnem corporis partem à vino,quia vim ha-
bet permeādi,diducitur.Quocirca eos qui tenues ex mor
bis ſunt,habitiores reddit,& ſimul etiā appetitum alimē-
torum adfert:&pituitam attenuat,bilem vrinis expurgat,
iucūditatéque & alacritate perfundit animum, & robur
addit. Vinum ergo moderatè potum eſt horum bonorum
cauſa: immodicè verò,contrariorum.Itaque ebrii lāguidi
fiunt,delirant,eóſque arctus & profundus ſomnus cōple-
ctitur. quāobrem tam immoderatus vini potus vitandus
eſt,longo autem tempore leniter bibere conuenit:nam &
copioſam vrinarum purgationē & ſudores elicit.Sed his
peractis præſtabit vomere mulſa aſſumpta,ita vt minimū
quidem noxæ inde cōtrahatur.Si verò quis liberalius po-
tet,ne ſe aliis alimentis nimium impleat : atque inter bi-
bendū cocta braſſica veſcatur,bellariáque ac potius amy
gdalas guſtet:his enim & ebrietas leuatur, & vomentibus
nihil adfertur incōmodi. Præſtantiſſimum autem eſt ab-
ſinthii dilutum,antequam potemus,ſumere:id enim cra-
pulæ obſiſtit maximé. Si verò morſus in aliquo vinū exci
tet,aqua frigida ſorbeatur,& poſtero die abſinthiū iterū
bibatur,corpúſque deambulationibus, frictionibus, bal-
neo & pauciore alimento reficiatur.

De rebus venereis, Cap. XIII.

VSus rerum venerearum pectori, pulmoni, capiti, &
neruis eſt noxius,mentē verò ad manſuetudinē tra-
ducū ita vt melācholia & inſania ſedetur, & amantiū ni
mia cupiditas minuatur, vt etiā amicas odio proſequan-
tur.Nunc verò qui corpus commiſcēt,plenitudines vitare
debent, præſertim vini , & inanitionem quæ ex vomitu

A & purgationibus per inferiores partes factis : & ſi cui ſua
ſponte aluus fluat. Cruditates quoque cauendæ ſunt,& itē
laſſitudines , & ſiquid aliud ſuſpectum ſit ne morbū in-
uehat. Minimè autem vtendum eſt rebus venereis autū-
no,neque etiam alio tempore in quo vulgaris vllus mor-
bus verſetur. Tempus verò quo veneri des operam, accō-
modatum eſt poſt ſumptum cibum,antequam dormias;
quandoquidem ſomnus ſubſequens laſſitudinē ſedat.hoc
etiam tempus idoneum eſt filiis procreādis,cum ob alia,
tum vel maximè quòd mulier in ſomnum cadens magis
B ſemē continet . Sed quoniam venus reddit corpus rarius,
frigidius,ſiccius,atque imbecillius,ideo fit vt quæ ipſum
denſare,calefacere,humectare & corroborare valeāt, ad-
mouere debeamus.Sunt qui ſemen valde calidū coacer-
uant,quod in venere exercenda excernunt , corporéque
imbecillo ſunt & ſtomacho exoluto, ipſique extenuātur,
humectantur,ſiccantur, & cauis oculis fiunt : deinde verò
ob has res à venereis abſtinent, ideóque caput grauatur,
& ex repletione cibum faſtidiunt: tum eis in ſomno res
venereæ obiiciuntur,vt cū aliqua corpus miſcere videan
tur, atque ita eadem patiūtur. talibus nihil dandū eſt eo-
C rum quæ ſeminis copiam gignunt:ſed ea potius alimen-
ta & medicamenta quæ ſemen diſpergant. Vngēdi quo-
que à balneo ſunt lumbi oleo roſaceo aut melino aut om
phacino.verùm quia præſtat id ſpiſſius eſſe, ne inunctum
effluat,addenda erit cera,& ſuccus aliquis in quo refrige-
randi vis inſit.atque medicamentū ex cera & oleo,quod
cerelæon vocant,conficietur, ſi in pila ceram oleúmque
valde mollieris,refrigerantem ſuccum affundēdo , & in
vnum omnia diligenter conducēdo , & diutiſſimè ſubi-
D gēdo.ſuccus verò refrigerās eſt,qui ex ſemperuiuo,ex ſo-
lano,ex Veneris vmbilico, ex pſyllióque exprimitur:qui
quidem æſtate conueniens:at aliis temporibus,alii pleri-
que,qualis eſt lactucæ,& lini ſeminis in aqua cocti,itém-
que plūbi lamina lumbis impoſita à venereis inſomniis
liberat.Idem faciunt herbæ refrigerantes cum ruta & vi-
ticis cimis teneris ſubſtratæ. quin ipſius etiam viticis ru-
tæque ſemina commanſa & deuorata idem præſtant. Sed
cauendum eſt ne lumbos valde refrigeremus ,nequid no
xæ renibus afferatur.

E De aqua, Cap. XIIII.

QVÆ bona quæque mala in aqua ſint, vſu compertū
habere debemus: ſiquidem aquis ad plura ferme v-
timur quàm aliis omnibus,ad omnem victus rationē in-
ſtituendam. Scire igitur conuenit eam optimam aquā eſ
ſe quæ guſtando olfaciendóque omnis ſit expers qualita-
tis:eámque fore bibentibus iucundiſſimam,aſpectuíque
puram.Si verò etiā præcordia citò permeet,nihil eſt quòd
præſtantiorem quæras:nam quæ in præcordiis reſidet,vē
F trem ferit,inflat & grauat.et ſi prædictis bonis prædita eſt
tamē mala cenſenda eſt. eáque neque calefit,neque frige-
fit celeriter . imò verò quæ in ea coquuntur tardiſſimè
peiúſque coquuntur.Ergo præſtat aquas quæ huiuſmodi
ſunt,vſu diſcernere. Qui autem voluerit etiam ex notis
quibuſdam ipſas cognoſcere,id ex iis quæ dicam conſe-
quetur.Quæ igitur ad ſeptentrionem vergunt,quibúſque
ſol eſt auerſus,eæ tardi ſunt tranſitus & indomitæ, tardé-
que calefiunt & frigefiunt: quæ verò ſolis ortum ſpectāt,
& per meatum quempiam,aut terram colantur,ac celer-
G rimè calidæ frigidæque redduntur,eas ſpes eſt eſſe præſtā
tiſſimas.Sed bonæ etiam cenſentur quæ æſtate frigidio-
res,hyeméque calidiores ſunt. Non deſunt qui aquas pon
dere æſtiment,ac leuiores præſtare cæteris putent.quod ſi
aquis præter ea quæ diximus,inſit,laudabile erit illud qui-
dem,ſed tamen ſolum non ſatis firmo argumento eſt eas
bonas eſſe. Ac pluuias quidem eſſe leuiſſimas,dulciſſimáſ
que & tenuiſſimas , & ſplendidiſſimas, ſcriptum reliquit
Hippocrates:cauſa eſt quia quod tenuiſſimū leuiſſimúm-
que eſt,ſol attrahit: quod non modò ex aliis aquis facit,
H ſed id adeò ex ipſo mari cæteriſq; corporibus:quamobrē
facilius quàm reliquæ omnes computreſcunt : quippe
quæ ex differentibus multíſque qualitatibus cōſtent. Sed
nemo putet aquā quæ facilè putreſcit , eſſe deterrimam.
quòd enim facilè immutetur , eo potius bona quàm
mala

mala iudicanda est. quum ergo aliæ optimarum aquarum notæ adsint, licet ea vim habeat vt facilè putrescat, tamē est præstantissima existimanda. at quum mutari incipit, in causa est vt bibentes raucitatibus, tussi, & vocis grauitate afficiantur. Inter pluuiales verò aquas, æstiua quæ cū nimbo, quæque cum tonitru pluit, aliis præstat. quæ verò ex glacie niuéque existit, pessima. nam in aquæ concretione, quod tenuiorum partium est, exprimitur: palustres verò, fœtidæque, & in quibus absurdæ qualitates insunt, elixando meliores fiunt. Itaque vino temperatæ bibuntur, atque acerbæ quidem dulciore, aliæ verò acerbiore. quasdam etiam colare expedit, vt limosas, vt salsas, vt bituminosas. Quæ valde frigidæ sunt, à cibo bibēdæ sunt: sed neque confertim, neque affatim, neque sine vino. Nonnulli potus cibósque aduersus aquæ vitia inuenerunt: alii enim cicerum decoctum præbibunt, ipsísque ciceribus vescūtur: alii caucalidas ex aliquo pisce coctas eodē modo comedunt, & fœniculum: alii denique betas cucurbitásque ex muria & vino diluto præmandunt.

De aëre, Cap. xv.

AER quoque saluberrim⁹ optimúsque est is qui purissimus est: morbosus verò & perniciosus, qui à paludū stagnorúmque halitu, aut à profundo specu perniciosam auram exhalante sit infectus: quin ille etiam est perniciosus, qui ex quibusdam cloacis ciuitates expurgantibus fit turbatus: simili quoque modo is qui ex oleribus, aut animalibus, aut stercoribus putrescentibus vitietur: vt non bonus etiam est, qui è stagni fluminísque alicuius propinquitate nebulosus efficiatur. Iam qui cauo in loco montibus vndiq; cincto inclusus est, quia perflatum nullum habet, vitiatur. Qui ergo aeres ita sunt vitiati, omnibus ætatibus pariter nocent, quemadmodum optimi cunctis prosunt. Cæterùm aeris differentia quæ ex qualitatibus existit, vt ex caliditate, frigiditate, siccitate, atque humiditate, non eodem modo in omnibus affecta est: sed corpori quod optimo temperamento sit, optimè temperatus aer saluberrimus est: ei verò quod non sit temperatum, is aer conueniet cuius sit temperatura contraria.

De lotionibus, Cap. xvi.

LAuari frigida commendo quidem, sed non tamen vt putem conferre iis qui vt sors fert vitam degunt, verùm iis tantùm qui diligentiam in victus ratione adhibent, laboribúsque & cibis vt par est vtuntur. plerísque autem, qui maioris quandoque refrigerationis indigent, satis est in frigida natare, idque æstiuo tempore, quum iuuenes sunt, & carne bene muniti, & frictionibus præcalefacti. Sint autem neque rebus venereis, neque vlla alia lassitudine defatigati, neque inconcoctione affecti, neque vomitus, neque alui euacuatio præcesserit: neque ipsi sint vigiliis vexati. nam si aliter fiat, periculosum erit. Calidū autem lauacrum optimum tutissimúmque est: nam lassitudines soluit, æqualem omnium humorum exuberantiā digerit, calefacit, mitigat, emollit, flatus, vbicunque consisterint, discurit, somnum conciliat, & carne corpus rite conuestit. Præterea verò facilè omnibus & viris, & mulieribus, & pueris, & senibus, & priuatis potest adhiberi.

De alimentorum facultatibus, Cap. xvii.

QVi tuendæ valetudinis curam gerit, debet alimentorum facultates, vt siquid aliud, cognoscere. Ergo quæ vim habent attenuantem, transitus angustos aperiūt, & glutinosa quæ corporibus adhærescunt, extrudunt, crassáque incidunt atque attenuant. Verùm siquis in eorum vsu diu multúmque moretur, serosa biliosáque excremēta gignentur: si verò etiam diutius eis vtetur, melancholicus sanguis fiet. quocirca ab eorum vsu continuo, præcipuè autem iis qui biliosa natura sunt, abstinēdum est. Iis enim solis hæc conueniunt qui pituitam, crudúmque & tenacem & crassum succū coaceruarunt. Quæ autē incrassantis facultatis sunt, valenter nutriunt, sique in vētriculo & iecinore probè cōcocta fuerint, boni succi sanguinē faciunt, & tamē lienem iecúrque obstruunt. Inter hæc quædam crassos tantùm succos gignunt, vt lentes: quædā glutinosum, vt malua: quædam vtrūque præstāt, vt animalia quæ testa sunt operta. atque ad valetudinē quidē confer-

A uandam tutior est attenuans quàm incrassans victus ratio. at quia parum nutrit, ideo neq; tenorem neque robur affert corpori. idcirco oportet quandoque ea etiā alimenta offerre quæ crassi succi sint, sed moderatè: ac tum præsertim quū se alimēti indigēres esse mortales sentiunt. quæ sanè ab iis citra periculum sumentur qui sese exercent, quique somno indulgere pro voluntate sua possunt. Sed quicunque ante cibos exercitationes obire nequeunt, ii omnes alimenta crassi succi vitent. verùm ne otiosi quidem hæc attingant: nam ad bonam valetudinē tuendam B maximum malum est otium, non secus quàm moderatus motus maximum bonū est. Edulia verò quæ mediæ materiæ sunt inter attenuantia & incrassantia, sunt omnium præstantissima: quippe quæ sanguinem consistentia moderatum faciunt. ita fit vt hoc alimentum sit nostris corporibus accōmodatum: quod verò malos succos gignit, noxium. id quod est perpetuò fugiendum. Præstabit quoque alimentorum fugere varietatem, idque potius si ex contrariis sint cōflata facultatibus. neque enim quæ sumpseris, probè concoquentur.

C De alimentis attenuantibus, Cap. xviii.

ATtenuant autem hæc, allia, cepa, porrum, sinapis, piper, smyrnium, pyrethrum, origanum, nepeta, hyssopum, sisymbrium, pulegium, thyma, satureia, viridia admota: at siccata, iam medicamēta sunt. Prædicta verò, ordine consequuntur hæc, eruca, apium, petroselinum, ocimum, radicula, brassica, beta, fœniculum, coriandrum, ruta, anethum, libysticum, cuminum, capparis, & terebinthi fructus, semen cari, anisi, dauci, omniúmque odoratorū, D acriúmque, & perspicuè calidorum. vehementer autē attenuant semina rutæ & canabis, vsqueadeo vt medicamētosa sint. Ex cerealibus verò seminibus ad diætā attenuātem solum hordeum molestia vacat: secundo loco cēsentur panes triticei in clibano cocti. à cæteris danda opera est vt abstineamus: nisi quis velit per longa interualla pisa lentésque gustare. Maxima autem copia alimentorum ad diætam attenuantem nobis suppeditatur ex piscibus saxatilibus, auiculisque montanis. & omninò quæ exercētur, ociosis, & quæ siccioribus pabulis, iis quæ humidiori- E bus vtuntur, & quæ purum tenuémque aerem inspirant, iis quæ contrarium, præferenda sunt. Piscibus vti poteris iis qui mollem simul & friabilem carnem habent: ab iis verò quorū dura glutinosáque caro est, omnino abstinendum. atque hæc quidē duo signa, friabilitas & mollities, sunt, quibus omnem animantis carnem cognoscas. cui vtrunque insit, eius carne ad satietatem poteris vesci. cui neutrum, id penitus vita: cui alterutrū, vescere aliquando, non tamen vsque ad satietatem. Gallinis vesci non prohi- F beo eos qui se exercent, itémque columbis, & turturibus, & præcipuè monticolis. his tamen nō recentibus, sed pridie ad minus mactatis vescēdum est. nec solum turturem cōcedo, verumetiam perdicem, & cætera quorum modicè dura est caro. Faciūt ad hāc vitæ rationē pisces sale cōditi: succos enim crassos & glutinosos maximè attenuāt. ex iis eligēdi sunt qui tenera sunt carne: cetaceū genus vitādū. potius verò ex aceto atque oxymelle parata quamplurima alimenta offerri conuenit: itémque salienda antè sunt quæcunque possint. Iam verò suillas carnes sale con- G ditas gustare quispiam poterit. Neque à fructibus autumnalibus, iis qui ventrem molliunt, læditur. deteriores sunt qui tardè trāseunt, magísque si duri fuerint: sed huiusmodi ne gustandi quidem sunt, nisi qui reponi atque asseruari queant. quo in numero pira pomáque, & non pauca vuarum sunt genera. at molliores potius licet comedere: qui autem vehementer austeri acerbique sunt, incommodi ad hanc diætam iudicantur. omnium aptissimæ sunt caricæ, nuces, pistacia, & amygdalæ subamaræ. oliuas neque laudo neque vitupero. Ex dulcibus & potibus & pastibus solum fere mel exquisitè tenuem succum gignit. H atque inter vina, quæ tenuia albáque sunt, crassos succos incidunt, & per vrinas expurgant. denique ad victus rationem attenuantem oxymel est accommodatissimum.

De alimentis crassi succi, Cap. xix.

CRassi succi sunt panes qui sub cinere coquuntur, quique non rite sunt facti: & placentæ ex musto simi

láque confectæ, & lagana, & placentæ quæ itria nominantur:& quicquid ex tritico sine fermento fit.item placentæ quæ ex eadem materia parantur. Simila autem & alica abundè crassi sunt succi: amylum mediocriter. at lobi & succi crassi sunt & calidi:itémque lentis pars quæ est veluti caro.fabæ frictæ,& pisces qui molles appellantur, loligines,sepiæ,polypodes,cetaceique,in quorum numero sunt thynni.moderatius verò quàm hi; pelamides.Satis verò crassi succi sunt ostrea,buccinæ,purpuræ,chemæ, patellæ,pectines,pinnæ, & quæcunque testa cõteguntur. atque etiã anguillæ,cochleæ:carnes ceruinæ,caprinæ,bubulæ,leporinæ,suillæ:iecur,renes,testes,cerebrum, spinalis medulla,mammæ,lingua, & glandulæ moderatè .lac nimis elixatum,casei omne genus:at recentes & ex acido lacte cõfecti,minus lac acidum igni coctum, oua quæ ad perfectam concretionem cocta fuerint, ac magis etiam assata,& longè maximè quæ in sartagine fricta sunt. palmulæ,castaneæ,bulbi,rapa,pruna,fungi,tubera,nuces pineæ,ficus nõ probè maturæ. Inter vina autem,quæ dulcia sunt, crassum sanguinem faciunt: ac magis id quod defrutum vocatur:& eadem etiam ratione mustum, itémq; vina crassa nigráque.

De iis quæ inter attenuantia & crassos succos facientia, media sunt,
Cap. xx.

MEdium inter attenuantia & incrassantia locum tenent panes optimè confecti, carnésque gallinarũ, phasianorum,perdicum,columborum,attagenum,turturum,& omnium paruarum auium:itémque piscium saxatilium,litoralium ac pelagiorum, gobiorum,murænarũ, buglossorum,& vno verbo,omnium litoralium pelagiorúmque piscium,qui neque lentorem,neque fœtorem edendo afferant.& ficus maturæ,& feris ex agrestibus oleribus.est enim hoc cõmune genus multorũ. at vnaquæq; species proprium habet apud Atticos nomen, vt lactuca, vt chondrila, vt gingidia,&alia plura.huiusce generis sũt palustris,myacanthinus,chamædaphne,& bryonia, asparagus,vinum flauum simul & dulce,ac perlucidum:quale & Aruisium,Lesbium,Falernum,& Tmolite.hæc enim & bonũ & moderatè crassum sanguinem gignunt omnia.

De iis quæ succum glutinosum faciunt,
Cap. xxi.

IN tritici genere,quod graue,densum, & interius flauescens est,glutinosum succum facit: quod verò leue, rarúmque,& intus album,minus glutinosum succũ gignit. Simila quoque & alica abundè glutinosæ sunt:itémq; tendines,& nerueæ musculorum extremitates, & particulæ quæ ad labra sunt,lingua,suillum pancreas, agnina caro, sesami semen,bulbi,palmulæ pingues.

De iis quæ crudos succos pariunt,
Cap. xxii.

VIrides palmulæ crudis explent humoribus eos qui eis vescuntur,radix rapi,caro testa contectorũ,quorum dura caro est,quæ salsum humorem ex nimia coctione abiecerit:quæ item mollia nominantur,polypodes,sepiæ,& quæ sunt generis eiusdem. omnia etiam animalia cetacea in mari degentia : ex quo fit vt sale cõdita sint ad vsum traducta.vterus,intestina,vulua quadrupedum,duriores glandulæ incoctæ, acidum lac, panes in sartagine cocti,lupini,vua in ventriculo contenta quæ corrupta nõ fuerit.

De iis quæ frigidum succum creant,
Cap. xxiii.

QVI cucumeribus se explent, iis vt crudum succum coaceruent vsu venit. id quod iis etiam contingit qui intestina,vterum quadrupedum, lácque acidum, boletos,poma immatura,& bulbos denique comedunt.

De iis quæ pituitam faciunt, Cap. xxiiii.

PItuitosum absolutè succum faciunt partes animalium nerueæ,cerebrum,pulmones,spinalis medulla, glandulæ non concoctæ, agnina caro, & eorum quibus testa adiuncta est,mollísque carnis sunt:& poma non matura.

De iis quæ succum melancholicum pariunt,
Cap. xxv.

BVbulæ caprinæque carnes,magísque taurinæ & hircinæ melancholicum succum gignunt: ac multo etiam magis carnes pecudum,leporum,suum agrestium,carnésque terrestrium animalium salitæ:itémque lienes animãtium.Ex marinis verò thynni, & balænæ, & cetaceum omne genus:brassicæ,& arborum germina quæ muria vel acida muria sint condita, qualia sunt lentisci & terebinthi:& cinaræ caro & lenticula melancholicum edulium est. Post hæc locandi sunt panes furfuracei, quique ex typha & aliis malis seminibus conficiuntur,triticum tenerum,aphace,vicia,& vina crassa atque nigra.

De iis quæ biliosum succum gignunt,
Cap. xxvi.

SIliquæ cinaræ succus amarus est, & simul etiam tenuẽ bilim facit. ergo meli⁹ est vt ea elixata vescamur. Mel facilè in bilim in calidis corporib⁹ vertitur. omnes enim dulces succi & item vina dulcia materiam flauæ bili suppeditant.

De iis quæ gignunt excrementa,
Cap. xxvii.

EXcrementa gignunt palumbi,anseres,præter alas omnia viscera, spinalis medulla, cerebrum, aues quæ in paludibus,stagnis,pratísque degũt:cicer,fabæ virides, faba Ægyptia, porcelli nuper nati,ouium caro, & item eorum omnium animantium quæ ignauam vitam ducunt: & pisces fluuiatiles,palustres,atque in limo viuẽtes, & omne genus cetaceum in mari viuens.

De iis quæ vacant excrementis,
Cap. xxviii.

EXpertia sunt excrementorum colla,caudæ alæque animalium,& agrestium caro, & eorum quæ in siccis locis vitam transigunt.

De iis quæ valde nutriunt,
Cap. xxix.

CAro suum domesticorum valentissimum omnium alimentum præbet,bubulum cerebrum,testiculi,cor, spinalis aliáque medulla,alæ anserum:& magis etiam gallinarum omniúmque pennigerorum ventres. cochleæ,ac magis ter coctæ,ex iis quæ testa operta sunt. huius generis censentur,quorum dura caro est: cuiusmodi sunt purpuræ,buccinæ,& similia, astaci, paguri, cancri, locustæ, squillæ,& cætera consimilia. itémque ea quæ mollia vocantur,vt polypodes,sepiæ, & quæ talia sunt.ex cartilagineis verò torpedo,turtur modicè.bati verò & liobati, & rhinæ,magis nutriũt:at triglæ gobiique minus.lac quod crassius fit:quod verò liquidius est,minus. Inter panes maximè nutrit siligineus, deinde similaceus, tum ii in quibus etiam furfur est.triticum elixum, simila, alica, fabæ carnem gignunt,non tamen firmam densámque,sed potius laxiorem.Cicer magis nutrit: phaseli, ochríque magis quàm fœnumgræcum.dolichi verò,quos lobos & phasiolos vocant,non minus quàm pisa nutriunt.lupini quoque vim habent alendi, castaneæ, palmulæ dulces, vuæ dulces pinguésque,rapa:bulbi maximè nutriunt,ac magis bis cocti.mel despumatum & ad distributionem alimentorum & ad nutriendum aptum redditur. vinum omne ad crassitiei proportionem nutrit. ergo rubrum crassúmque maximè omnium ad sanguinem gignendum aptum est:deinde verò nigrum simul,& dulce,& crassum,tum rubrum,crassum & adstringens. his minus nutrit album simul & crassum,& austerum: omnium verò minimè, album & tenue.Iam verò omnia quæ crassi succi sunt,si rite concoquantur & in sanguinem conuertantur, valde nutrient.

De rebus parum nutrientibus,
Cap. xxx.

PArum nutriunt extremæ partes animaliũ,vterus,ventriculus,intestina,caudæ, auriculæ, pinguedo, adeps. omne auium genus parũ nutrit,si generi terrestriũ cõparetur. caro etiam eorum quæ sunt confecta senio, minus alit quàm eorum quæ adhuc augescunt.alimentum quod ex piscibus sumitur,sanguinẽ tenuiorem facit:ex iis verò quæ testa intecta sunt,& quæ molli sunt carne,vt ostrea,parũ nutriũt.Panes hordeacei,polenta ex hordeo confecta, panes furfuracei,omnésq; sordidi,& loti,amylum, maza ex po-

ex polenta,hordeum, auena, milium, & magis panicum,
oryza,faba viridis,ſemen papaueris,ſycamina, amygda-
la,piſtacia, pruna perſica, armeniaca, præcocia, oliuæ ac
præcipuè maturæ,nuces auellanæ ac potius regiæ, nuces,
ſerica,corna,pruna ſylueſtria, rubi fructus, capparis præ-
ſertim ſale condita,terebinthi pars omnis,braſsica, beta,
raphanus,napi, aſparagi omnes, paſtinaca, daucus, carus,
cepa &allium. Porra verò cruda nihil penitus nutriunt,at
bis térue cocta, parumper. mala punica parum nutriunt,
itémque pira,cucurbita,vuæ denique paſſæ & auſteræ,&
non pingues.

De rebus mediis inter ea quæ multùm & quæ
parum nutriunt. Cap. XXXI.

INter ea quæ multùm & ea quæ parum alunt, interiecti
ſunt medii phaſeli,ochri,& cicerculæ. Ficus verò non
æquè ac cæteri autumnales fructus nutriunt, & laxam
carnem gignunt. Simili quoque modo vuæ, ſed minus
quàm ficus nutriunt, laxámque & flaccidam carnem
gignunt.

De rebus boni ſucci. Cap. XXXII.

OPtimum lac,eſt omnium ferè quibus veſcimur,opti-
mi ſucci. éſtque optimum eorum animantium quæ
integra valetudine fruuntur, quum nuper emulctum po-
tatur.Oua tremula ſorbiliáque gallinarum & phaſianorũ.
aues autem piſcéſque omnes parum abeſt quin boni ſuc-
ci ſint:præter eos qui in paludibus,ſtagnis,limoſiſque &
turbidis fluminibus viuunt.Odoratu verò guſtatúque diſ
cernere piſces oportet. nam qui in aquis vitiatis degunt,
fœtidi,inſuaues,mucoſique ſunt. Iam verò carnes anima
lium,ſi probè fuerint concoctæ,optimum ſanguinem fa-
ciunt: quod præſtant maximè carnes eorum qui boni ſuc
ci ſunt:quale eſt ſuillum genus. Mamma boni ſucci eſt, i-
témque iecur, partes etiam quæ circa labra ſunt, & alæ,
& cæteræ extremæ particulæ. at vulua, & inteſtina, &
cauda,minus quàm carnes probi ſunt ſucci. Glandulæ
probè coctæ æquè ac carnes probi ſucci ſunt. cor non
eſt mali ſucci. pedes porcini præſtant grunno & auri-
culis. Agreſtium beſtiarum carnes melioris ſucci ſunt
quàm cicurum.Panis purus,ritè confectus,boni ſucci eſt.
alica,ptiſana rectè cocta, fabæ, caſtaneæ non mali ſucci
ſunt.ficus maturæ, vua matura penſilis vacat reprehenſio-
ne.Caricæ ſtatim diſtributæ boni ſucci ſunt: at ſi diu in
ventriculo maneant,mali,&pediculos præterea gignunt:
ſi cum nucibus eas ſumas, præſtantiſſimum edulium fa-
cies.at quicunque ficus caricáſque cum aliquibus aliis e-
duliis non comedunt,ii non parum læduntur.Lactuca in
olerum genere,ſanguinem gignit,poſt eam intyba.Vina
odorata boni ſucci ſunt: atque optimi quidẽ ſucci eſt Fa-
lernum,& Tmolite dulce,& Aruiſium.

De rebus mali ſucci. Cap. XXXIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis, etiam ſi facilè conco
quantur,abſtinendum cenſeo:ſuccus enim malus ex
eis collectus longo tempore latet in venis, qui quum pa-
rum occaſionis ad putreſcendum nactus ſit, febres mali-
gnas inuehit.Cæterùm mali ſucci ſunt hæc.ouilla caro,a-
gnina:hircina verò peſſima eſt,deinde arietina, tum tau-
rina:inter has omnes caro caſtratorum melior eſt: ſenio-
rum carnes ſunt deterrimæ. Caro leporina eſt illa quidẽ
ſanguinis craſsioris effectrix, cæterùm melioris ad ſucci
bonitatem quàm bubula ouilláque: ceruina verò non mi
nus atque illæ,mali ſucci eſt.Renes mali ſucci ſunt,teſticu
lique, præterquam gallorum gallinaceorum. cerebrum,
ſpinalis medulla,lingua,lien,oua in ſartagine fricta, caſei
veteres,boleti,amanitæ, fœnumgræcum,lens, auena, ci-
cer,non boni ſucci. olyra verò tanto eſt tritico deterior
quanto eſt quàm typha & auena præſtantior:panicum,mi
lium, & cætera ſimilia boni ſucci non cenſentur.Iam dra-
cones,galeonymi,ſcorpii,trachuri, triglæ, orphi, glauci,
zygænæ,gongri,phagri,& alia cetacei generis quæ in ma
ri viuunt,mali ſucci ſunt omnia. Poma immatura,pira an
tequam cõcocta ſint,perſica,mala punica, meſpila,corna,
pruna,ſiliquæ,terebinthi fruct⁹, cinara, (& præcipuè quũ
iam obduruerit)cucumeres,pepones,melopepones,ſed hi
minus:cucurbita eſt his melior,ſed ipſa quoque in ſtoma
cho corrupta ſit abũdè mali ſucci. Ficus minus mali ſuc-
A ci ſunt quàm cæteri æſtiui fructus, qui horæi dicuntur:
itémque caricæ:ſed ſi quis eis diutius vtatur,nõ admodũ
bonum ſanguinẽ gignent,& inde magna quoque pedicu
lorũ copia cõſequetur. Ex oleribus nullum boni ſucci eſt:
in medio tamen eorum quæ bonum quæque malum ſuc-
cum faciunt,eſt lactuca & intybus: pòſt verò, malua,bli-
tum,atriplex.Radices tum olerum,tum verò etiam plan-
tarum mali ſucci ſunt, quæcunque acres ſunt,qualis eſt ce
parum,porrorum, alliorũ radicularúmque, & daucorum:
mediæ ſunt radices raporum & ari.ocimum ſucci peſſimi
B eſt.rapum crudius,braſſica,bulbi non probè elixati,cepa,
allium, porrum,ſi bis cocta fuerint,ſucci prauitatẽ depo-
nunt:omnino verò peſſimi ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria
nominãtur:vina quoque craſſa vnáq; fœtida,& quæ inſua
uia auſteráq; ſunt,mali ſucci iudicãtur.Tale eſt vile bithy
nũ quod in magnis doliis importatur: nam quod in par-
uis conuehitur,neque boni,neque mali ſucci eſt.

De rebus quæ bene concoquuntur,
Cap. XXXIIII.

PRobè concoquuntur panes ritè confecti,omnes ſaxa-
tiles piſces,gobius,torpedo,turtur.Omne genus vola-
C tilium,generi terreſtrium comparatum,melius concoqui
tur,præſertim caro perdicis, attagenis, columborum,gal-
linarum,phaſianorũ,& alæ anſerinæ: & his magis alæ gal
linarum:& ad ſummũ,alæ bene habitorum & iuniorum
optimè concoquuntur: peſſimæ verò graciliũ & ſeniorũ.
Quæ verò ſero lactis educata ſunt,& iecur anſerũ,& cæte-
rorum quæ ita nutrita ſint, teſtéſque pullorũ gallinaceo-
rum facillimè concoquunturi.Eiuſmodi quoque ſunt car
nes porcorũ.ætati verò florenti quæ ſe exerceat, accõmo
D datior eſt porcorũ quorũ ætas floreat,caro:aliis verò,por
corum adhuc creſcentium. Vituli melius concoquuntur
quàm perfecti boues, & hœdi facilius quàm capræ. caro
denique adhuc creſcentiũ facilius quàm nõ creſcentium
concoquitur:nux etiã regia facilius quàm auellana: bulbi
facilius concoquuntur qui bis cocti fuerint: oua tremula
& ſorbilia,lactucæ,intyba,malua,cucurbita cocta,quũ nõ
vitietur:vina dulcia melius quàm auſtera concoquuntur.
Cæterùm ex iis quæ æquè ſalubria ſunt,id melius conco-
qui ſciendum eſt quod iucundius ſit.

E De rebus quæ difficulter concoquuntur.
Cap. XXXV.

AEgrè concoquitur caprarũ,boum, ceruorúmq; caro:
hircina verò eſt ad concoquendum peſſima:deinde
arietina,tum taurina.& annoſorũ animaliũ caro peſsimè
concoquitur, & ſues ſenio confecti fibroſam ſiccámque
& ideo concoctu difficilem carnẽ habent. Vẽtriculus dif-
ficulter concoquitur, atque etiã inteſtina, vterus, lingua,
cor,iecur,aures,caudæ,renes,cerebrum,medulla ſpinalis,
& perfectorũ animaliũ teſtes:anſeres præter alas. palum-
F borum,ſturnorũ,merularum, & paruarum auiũ caro du-
rior eſt: & magis etiã turturis atque anatis. difficilius ve-
rò quàm hæ concoquitur, fibroſáque eſt caro pauonũ &
otidum:aeriorum animaliũ ventriculi omnes ægrè cõco-
quuntur.Quo in genere falsò à quibuſdam laudatur ſtru-
thocameli vẽter,& mergi:vix etiã concoquũtur cochleæ,
lac acidum,caſeus vetus:at nouus, ac præſertim qui ex la-
cte acido confectus eſt,melius concoquitur:purpurarum,
buccinarũ,& aliorũ teſta intectorũ caro,quia durior eſt,
ideo ægrius concoquitur:itémque aſtaci,paguri,cãcri,lo-
G cuſtæ,ſquillæ,& cætera his ſimilia:polypodes quoque, ſe-
piæ,loligines,& alia quæ molli cute prædita vocantur, ba
ti,liobati,rhinæ,dracones,cuculi, galeonymi,ſcorpii,tra-
churi,triglæ,orphi,glauci,zygænæ,gõgri oua in ſartagine
cocta,triticum elixũ,polenta,typha,auena,fabæ,dolichi,
phaſioli,cicercula,cicer,oryza,lupini, panicum,milium,
& his conſimilia.lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala,pira,ante-
quam matura ſint:ficus nondũ maturæ, vuæ acidæ& au-
ſteræ,omnes palmulæ,ſiliquæ, ocimum, rapum crudius,
bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus:&omnes olerum
H radices, & ipſa etiamnum olera,præter lactucas, intybá-
que.vina craſſa & noua ægrè concoquuntur, & item aqua
omnis.

De rebus ſtomacho idoneis,ipſúmque
roborantibus.

Cap. XXXVI.

PAlmulæ austeræ, poma cydonia, oliuæ sale condîtæ ad hoc valent: præstantiores autem sunt quæ ex aceto parantur. vuæ passæ austeræ; vua in vinaceis reposita, nux regia magis quàm auellana, ac multo etiã magis cum caricis: cynara. Gingidiũ est scandici simile, quod crudum coctúmque sumptum stomacho valde conuenit. Longiorem coctionem non fert sinapis, raphanus, rapum, nasturtium, pyrethrum, regius asparagus & palustris, & oxymyrtinus, & chamædaphne, & oxyacãthe, & bryonia. Bulbi appetitum excitant, & capparis sale cõdita: citri extima pars stomachum vice medicamenti corroborat. Vinum austerum os stomachi roborat, ac præsertim vbi ventriculus calida temperie laborat.

De rebus quæ stomacho incommodæ sunt,

Cap. XXXVII.

BEta sic aliena stomacho est vt, si edatur largius, morsum etiam inducat. ocimum quoque stomachum lædit, & rapum crudius, blitúmque & atriplex, nisi ex aceto, oleo & garo sumatur: fœnumgræcum & sesamum subuertunt stomachum. Lac in frigido ventriculo atque in febricitantibus acescit: si verò quis melli admixtum lac copiosius propinet, ad vomitũ impelletur. Pepo non probè concoctus, cholericos inferre morbos cõsueuit, similíque modo melopepo. Cerebrum omne alienum stomacho est, & spinalis æquè ac medulla cæterorũ ossium: vinũ nigrum & austerum facilè acescit, & ad vomitum impellit: idem facit crassum & nouum.

De rebus quæ non inflant,

Cap. XXXVIII.

NOn cient flatum hæc, pisa, phaseli, cuminum, libysticum, viticis semẽ, canabis fructus, faba fricta, bulbi plurimùm, aut certè bis elixati, tũ ex oleo acetóque sumpti, mel quod coquendo spumam vniuersam deposuerit. oxymel flatus discutit. panes hordeacei. Inter ea verò quæ inflant, quæque non, medii sunt phaseli, ochri & cicerculæ.

De rebus quæ flatum cient,

Cap. XXXIX.

INflant autem hæc, cicer, lupinus, panicum, milium & quæ sunt generis eiusdẽ, fabæque lobi minus quàm fabæ, maza ex polenta, liquores omnes, sed magis cyrenaicus, silphii liquor & radix. Ex ficubus flatus breuis excitatur, quia facilè deiiciuntur: quæ verò exquisitè maturæ sunt, parum absunt ab eo vt nihil noceant. sicut caricæ palmulæ virides flatum gignunt, & rapum crudius: lac facilè in ventriculo ciet flatum, atque etiam bulbi crudiores, mel item non perfectè coctum: vina dulcia flatus diuturnos pariunt, sed & dulcia simul & austera, & mustum flatus inducunt.

De rebus abstergentibus, incidentibus, & aperientibus. Cap. XL.

ABstergit ptisana, fœnũgræcum, melopepo, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer & magis quod nigrum est: capparis est satis tenuium partium, & detergit, aperitque, præsertim verò cum oxymelle, aut oleo & aceto ante cæteros omnes cibos sumpta: betæ succus abstergit, ac magis si cum sinapi aut aceto vtatur: bulbi vim habent attenuandi atque aperiendi, cepæ, allia, porráque attenuant, incidúntque crassos & glutinosos humores: G serum quoque lactis humores crassos attenuat: ficus abstergent, ideo fit vt multa arenosa ex eorum vsus à renibus excernãtur: caricæ attenuant renésque expurgant: amygdalæ abstergent attenuántque, & viscera purgant, faciúntque vt humores ex thorace & pulmone eiiciantur: pistacia valent ad iecoris firmitatem, & ad purgandos eos humores qui in eis meatibus impacti sunt: mel quod ex calidis siccísque plantis factum est, maiorem atenuãdi vim habet: quocirca etiam aqua mulsa est ad sputum educẽdum accommodata: oxymel, quæ non penitus glutinosa crassáque sunt, facilè edu- H cit, & viscera sine molestia expurgat, ac thoracis & pulmonis affectionibus mirificè prodest. Iis qui succos crassos aceruant, vina tenuia conueniunt: sique frigidi humores fuerint, apta erũt quæ tenuia veteráque sunt cũ acrimonia coniuncta: vinum verò aquosum ad humores è pulmone A educendos facit. roborat enim, humectátque, & siccat mediocriter. Vinum autem dulce in morbis acutis, vbi sit facta concoctio, vt in peripneumonia & pleuritide, ad educendum accommodatum est.

De rebus obstruentibus,

Cap. XLI.

LAc quod seri parum caseique multum habet, non tutum est ei qui in illius vsu lõgo tempore moretur: nam & renes calculo obnoxios lædit, & iecoris obstructiones gignit in iis qui præstò sunt vt hisce morbis capiatur. Ca- B ricæ sunt iecori & lieni inflammatis noxiæ, vt etiam ficus: omniáque dulcia lienem iecurque lædũt. Aqua mulsa incommoda est iis quibus elata in tumorẽ viscera aut scirrho, aut œdemate, aut inflammatione laborant: palmulæ pingues obstruunt. Omnia autem genera liborũ, quæque ex simila conficiuntur, obturant, lienẽ augent, & lapidem in renibus gignunt: idem facit triticea farina cum lacte: alica etiam non est idonea iis quorum obstructum iecur est, & quorũ renes propensi sunt ad lapidem gignendum: vinum dulce obstruit, & viscera auget.

C De rebus tardè transeuntibus,

Cap. XLII.

TArdi transitus sunt omnia quæ ex itriis & simila conficiuntur, fabæ frictæ, panes puri, lẽs sine cortice, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticũ elixum, oua assa, elixa, in sartagine fricta, lupini, phasioli, pisa, sesamũ, poma, pira nondum matura, siliquæ: vinũ dulce, ac magis austerum, & nigrum sine dulcedine, itémque crassum, & nouum omne. aqua omnis tardè transit.

D De rebus quæ facilè corrumpuntur,

Cap. XLIII.

FAcilè autem corrumpũtur persica, armeniaca, præcocia: & omnes fructus æstiui quorum natura humida est, in ventriculo facilè vitiantur, nisi citò deiici properent. Omnia denique mali succi edulia quæ humida lubricáque sunt & subduci facilè possunt, ante alia sumẽda sunt: ita enim ipsa citò subducta, cætera secum deducunt: si verò post alias dapes comedantur, eas etiam simul vitiabunt.

E De rebus quæ difficulter corrumpuntur,

Cap. XLIIII.

AEgrè vitiantur chamulæ exiguæ, purpureæ, buccinæ, & cætera omnia testa intecta quorum dura caro est: quæ etiam dare consueuimus iis qui propter humorũ malitiam cibos corrumpunt: eáque bis & ter in optima aqua coquimus, & in aliam purã transferimus, quũ prima iam salsa facta esse videtur. Similes sunt astaci, paguri, cancri, locustæ & squillæ, & alia omnia quæ carnem habent, quæ ægrè vitietur, non secus quàm ea quæ testa contecta sunt, F quorum dura caro est.

De rebus aluum subducentibus,

Cap. XLV.

CIent aluũ, lens, brassica, atq; ex marinis fermè omnia quibus testa pro operculo est, & cochleæ mixtam ex contrariis facultatibus naturam habent: ipsum enim solidum cuiusque corpus permeat, aluúmque comprimit: humor verò ad excretionem irritat. Siquis igitur lẽtem, brassicámque, & alia quorum facta mentio est, decoquat, deinde eorum decoctum oleo, garo, & pipere condiat, tum G cui velit bibendum det, ventrem eo potu subduci videbit: maiorum quoque herinaceorũ, & cochlearũ omniũ, & veterum gallorum iuscula ventrem subducunt. Brassicam si velis subducere, ollam cum aqua in qua cocta fuerit, prope vas aliquod admouemus, & ita extrahendo in oleum & garum sine mora coniicimus: ad hunc vsum non est admodum coquenda. Iam furfuracei panes cient aluum: & fœnugræci liquor ex melle coctus & sumptus idoneus est, vt omnes humores vitiatos qui intestinis conti- nẽtur, subducat: sed mel quod ei admisceatur, esse exiguũ H debet, ne morsum afferat. Oliuæ sale condîtæ ante alios cibos ex garo sumptæ, aluum mouent: lac quod crassius est, minus mouet, liquidus verò, magis. Serum lactis valde euacuat, eique mellis tantum addendum est quantum satis sit ad condiendum, ne gustum lædat. Carnes animalium valde nouellorum facilius per ventrem transeunt: simili-

quoque modo cartilagineorum caro & torpedo & turtur modicè transeunt, maluáque & beta modicè: recēs caseus ex melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ dulces, ac præcipuè quum humidæ sunt, sycamina prius sumpta, nux adhuc humida ad secessum est accommodata: aridæ quoque nuces, si prius in aqua multū maduerint, mélque eis affundatur, vel siquis ipsas per se sumat, aluum abundè molliunt: sed magis etiam, si postea aquam mulsam sorbeas. est enim planum valere ad aluum subducendam, si postquam hæc quæ dixi sumpseris, vinū dulce bibas, tum spatio quodam temporis interposito & nō statim prādeas. cerasia sola, præcocia, persica, & omnia humida & aquea, & omnino quæ nullam insignem afferre gustantibus aut odorantibus qualitatem videntur, sunt mediæ quodammodo facultatis, inter ea quæ aluum subducunt, quæque supprimūt. mel solum siquis non coctum lambat, aluum rectè subducet: aqua etiam mulsa parum vel nihil cocta facilè subducitur. vinum dulce ad ventris secessum prodest: mustum verò subducit.

De rebus aluum supprimentibus,
Cap. XLVI.

PAlmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, sycamina, rubi fructus, pruna agrestia, poma adstringentia, itémque pira & mala cydonia: atque etiam astaci, paguri, cancri, locustæ & squillæ, & cætera huiusmodi quorum mollis testa est: sed minus quàm ea quæ dura testa sunt operta. Habent autem hæc salsum in se humorem, quem si in aqua deposuerint, non minus quàm ostreorum & aliorū dura testa cōtectorum carnes, aluum suppriment: lens quoque, & brassicæ bis coctæ, & quum succum deposuerunt, aluū cohibent. Sique humectum ventrem siccare velimus, brassicam modicè coctam priore aqua subiecta, in aliam calidam statim coniicimus, in eáque iterum coquimus vsque dum flaccida reddatur: nam quæ bis coquūtur, neque aërē neque aquam frigidam debēt attingere. quippe quū, si contingant, nūquā flaccida sint euasura, ne si diutissimè quidem coxeris. Si à lente corticem detraxeris, vehementem adstringendi facultatem amittet, neque eodem modo ventris fluxiones exiccabit: si verò eam contundas, bisque excoquas, & priorem aquam abiicias, deinde parum aceti aut gari admisceas, *salis habet Orib. 3. Coll. 30.* & aliquid eorum quibus aluus constringitur, adiicias, ne gustatui molestia afferatur, suauissimū vtilissimúmque medicamentum simul & edulium conficies. Polenta ex vino austero potui data exiccat. oryza cohibet, & item panicū, milium, fricta, leporinæ carnes, vinum austerum, & nigrū dulcedinis expers: & quod album est & austerum, & fuluum atque austerum.

De rebus quæ in alimentis calefaciunt,
Cap. XLVII.

HÆ res calefaciunt, triticum coctum, panes ex eo confecti, typha, auena, fœnumgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, sesamum, vuæ dulces (ideóque sitim afferunt vuæ passæ dulces) malua modicé: apium, smyrnium, eruca, raphanus, radicula, rapa, sinapis, nasturtium, pyrethrū, pastinaca, carus, allium, cepa, porrum, caseus vetus. Vinum vetus modicè calidum est, ideóque sitim inducit. fuluum est nigro calidius: flauum est calidissimum, deinde fuluū, tum rubrum, post hoc dulce: postremò album minus cæteris calefacit: vetustissimum verò abundè calefacit.

De refrigerantibus rebus,
Cap. XLVIII.

REfrigerant autem hæc, hordeum, quoquo modo eo vtaris, milium, panicum, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, sycamina, vuæ austeræ & acidæ, vuæ passæ austeræ, mala adstringentia, & acida & insipida, pira, mala cydonia. Refrigerāt etiam palmulæ adstringēteś, in quibus frigidus succ⁹ inest: & lactuca & intyba moderati⁹. Portulaca, papaueris semen, aqua, vinū dilutū nō perspicuè calefacit, quāobrē minore cū periculo febricitantib⁹ datur, vinū albū & austerū minimè pro vini natura calefacit: quod verò album simúlque austerum est & crassum & nouum, manifestò refrigerat. acetum quoque refrigerat, éstque tenuiūm partium: quocirca neruos magis quàm alia refrigerantia lædit: medium verò locum inter refrigerantia & calefacientia sortiuntur panes loti, amylum, atque vuæ vinosæ.

De rebus siccantibus, Cap. XLIX.

SIccant autem, lens, brassica, polēta, viticis semen, eruū bis coctum, & sæpe in aqua dulce redditum: album verò præstantius est. Porro quæcunque assa frictáque edūt homines, ea siccius alimentum præbent: ea quoque quæ garum aut vinū liberalius acceperunt, ficciora sunt quàm quibus hæc non insint. Cæterùm maxima differentia alimentis apparandis affertur ex facultate seminum, olerum & plantarum quæ induntur: quæ omnia, siccantia sunt illa quidem, sed alia magis, alia minus.

De rebus humectantibus, Cap. L.

HVmectant ptisana, cucurbita elixa, pepones, melopepones, cucumeres, nuces virides, susina, pruna, sycamina, lactuca, intubus: malua autem & blitum, atque atriplex maximè omnium olerum aquea sunt. humectant etiam fabæ virides, cicer, aqua refrigerat & humectat: at calefacta humectat & calefacit.

De rebus caput lædentibus,
Cap. LI.

CAput lædunt sycamina, rubi fructus dolorem capitis affert. palmulæ omnes, eruca, fœnūgræcum, fuluum & austerum vinum capitis dolorem creat, mentémque tē tat magis quàm nigrum & austerum. odorata quoque idē faciunt. At aquosum neque caput dolore vexat, neque neruos tentat. quod verò pauciferum vocant, capitis etiam dolores sedat, quos succi in ventriculo contenti excitarunt. vetus vinum non aptum capiti, nisi quis admodum robustum caput habeat. Aqua in qua vuæ maduerint quæ fæx nominatur, capitis dolorem excitat: idem facit vua in vinaceis reposita.

De rebus dentes lædentibus,
Cap. LII.

LÆdit autem dentes lac, siquis eo assiduè vtatur: idem quoque gingiuis nocet, eásque flaccidas reddit: ac dētes facit corruptelæ obnoxios, & qui facilè erodantur. Ergo in alimento quod ex lacte sumitur, vino diluto os colluendum est: sed præstat etiam eidem mel admiscere.

QVÆ ſcire quæque facere deberes, Eunapi, bonæ valetudinis tuendæ gratia, ſuperiore libro expoſuimus: ſequitur autem vt vniuerſales ſimplicium medicamẽtorum, & eorum quæ ſuppeditari facilè poſſunt, facultates dicendæ eſſe videantur. Qua in re docebimus, quibus affectionibus ſingula medicamẽta auxiliẽtur: deinde vt in alimentis declarandis, ſic in medicamentis recenſendis faciemus, vt materias cuiuſque facultatis atque actionis in vnum conducamus, & deſcribamus. ita enim magna curationum perutilium, quibus quotidie indigemus, nobis ſuppetet copia: idque, elemẽtorum ordine ſeruato, poterit fieri quamcommodiſſimè.

De facultate ſimplicium medicamentorum per ordinem elementorum, Cap. I.

AGnus, *hoc eſt uiticis*, folia, flos & fructus calidæ ſiccæque facultatis vehementer ſunt, abundéque tenuium partium, ac res venereas cohibent. quamobrem non modò ad caſtitatem conferre putantur, ſiquis eis veſcatur, ſed etiam ſi in lecto ſubſternantur. Verùm ad lienem & iecur indurata atque obſtructa, viticis quàm rutæ ſemen eſt accommodatius.

Agroſteos, *hoc eſt graminis*, radix modicè frigida ſiccáque eſt, ideóque vlcera cruenta agglutinat: ipſa verò herba impoſita refrigerat, ſed non valenter: éſtque in medio ſiccitatis & humiditatis conſtituta. Mordacitas autẽ & partium tenuitas quæ in radice ineſt, perexigua eſt illa quidem, ſed tamẽ decocta & epota lapides frangere quãdoque conſueuit.

Agaricum vim habet per halitum digerẽdi, & craſſos humores incidit, viſcerúmque obſtructiones expurgat: idcirco morbum arquatum, quum iecur obſtructione obſidetur, iuuat: medetur etiam morbo comitiali, & rigoribus qui certo circuitu redeunt, quíque ex craſſis glutinoſiſque humoribus oriuntur.

Adiantum ſiccat, tenuat, digerit: nam & caput glabrum ex alopecia, capillis cõueſtit, & ſtrumas & abſceſſus digerit, & epotum lapides frangit, nec mediocri adiumẽto eſt vt glutinoſa craſſáque ex pulmone & pectore excreentur: & ventris profluuium ſiſtit. in medio verò ordine caliditatis frigiditatíſque conſtituitur.

Ægilops digerendi vim habet: quamobrem induratas inflammationes & ægilopas & alopecias ſanat.

Aizoõ vtrunque, & maius & minus, ſiccat leniter: in eo tamen aquea eſſentia cæteris excellit, & vehementer refrigerat. hinc ad eryſipelata & herpetas, & inflammationes ex fluxione ortas accommodatum eſt.

Aἶρα, *hoc eſt lolium*, calefacit & ſiccat vehementer & efficaciter, vt proximè ad acria accedat: abundè autem ſiccat.

Ægiri flores vehementer calefaciunt, modicè verò ſiccant. ſunt præterea tenuium partium: eius autem reſina calidioris facultatis eſt.

Acacia ſiccat illa quidem vehementer: ſed lota, abũdè refrigerat, non lota verò, modicè: quúmque non conſtet ex particulis ſimilibus inter ſe, partes quaſdam in ſe diſperſas habet & tenues & calidas, quæ lauando ſegregantur.

Acalephes, *hoc eſt urticæ*, folia & fructus facultatis ſunt abundè digerentis, tenuiúmque partium, ac citra vehementem caliditatem. phymata igitur parotidáſque ſanant. craſſa quoque & glutinoſa è pectore pulmonéque educunt. ſed & quiddam habent flatuoſum, quo etiã venerem ſtimulant: præſertim verò ſi ſemen cum muſto bibatur.

Acanthæ leucæ, *hoc eſt ſpinæ albæ*, radix modicè ſiccat & aſtringit: quocirca & cœliacos & ſtomachicos iuuat, & ſanguinis reiectiones cohibet, & illita contrahit œdemata, dentéſque dolentes iuuat ſi eius decocto colluantur. eius ſemen tenuium partium eſt calidæque facultatis: itaque potui datum conuenit iis qui conuelluntur. A

Acori radix calidam & ſiccam vehementer vim habet, & conſiſtentia eſt tenuium partium: lotium ergo ciet, & lienes induratos iuuat.

Aloë vehementer calefacit, ſiccat verò aſtringítque moderatè: éſtque medicamentum ſtomacho idoneum vt ſiquid aliud: & ſinus glutinat. ſanat etiam vlcera quæ ad cicatricem difficulter perducuntur, ac præſertim quæ in ano & pudendis fiunt. Prodeſt itidem eorum inflam- B mationibus aqua ſubacta, & vulnera eodem glutinat modo: iuuat etiam, ſi pari modo ea vtaris, inflammationes quibus os, nares & oculi obſideantur. iam verò repellere & digerere ſimul poteſt ita vt paululum etiã abſtergeat, idque vſquedum puris vlceribus moleſtum non ſit.

Hales, *id eſt ſales*, ſimilem vim habent foſſiles & marini, & ex duabus mixti ſunt qualitatibus, abſtergente atque adſtringente. vtrunque autem genus ſiccare planum eſt: quamobrem omnem humorem in corpore depaſcitur, & partes ſolidas adſtringendo cõdenſat. quod in cauſa eſt vt eas ſale condiant, ſálque corpora à corruptela cõ- C ſeruet. Sal vſtus maiorem digerendi vim habet: non æquè tamen contrahit & condenſat.

Halos anthos, *hoc eſt flos ſalis*, tenuiorum partium eſt quàm ſal vſtus, éſtque acris qualitatis & abundè digerentis.

Ameos ſemen calefacit & exiccat vehementer, quũ tenuium ſit partium: digerit etiam, & vrinam mouet.

Amurca calefacit illa quidem, non tamen perſpicuè mordicat: ſi verò coquatur, calidæ ſiccæque facultatis abundè fiet.

Ampeli leucæ, *id eſt uitis albæ*, (quam etiam bryoniam D vocẽt) germina vrinam modicè cient: radix abſtergentẽ, ſiccantem & tenuium partium vim habet, & moderatè calidam: quare lienes induratos tum pota tum foris impoſita liquat: cum ficubus verò ſcabiem & lepram curat. Nigra verò vitis eſt ad omnia ſupradictæ ſimilis, præterquã quòd imbecillior eſt.

Amygdalæ amaræ, ſunt facultatis perſpicuè attenuãtis, vt ephelin expurgent, & excreationibus glutinoſorum craſſorúmque humorum ex pectore pulmonéque abundè conferant. quinetiam obſtructione liberant, purgánt- E que iecur, ſplenem, colon inteſtinum, & renes. tota quoq; eius arbor ſimilis eſt facultatis: nam eius radices coctæ atque illitæ ephelin expurgant: dulces verò ſunt amaris imbecilliores.

Ammoniacum habet emolliendi facultatem intenſam adeò vt etiam tophos articulorum diſſoluat, & lienes induratos ſanet, & ſtrumas digerat.

Amomum facultatem acoro ſimilem poſſidet: ſiccius tamen acorum eſt, amomum verò maiore quodammodo vi concoquendi eſt præditum.

F Anagallis vtraque, & quæ cæruleum & quæ puniceum fert florem, admodum extergentis facultatis eſt, habétque nonnihil etiam caloris & attrahendi vim quandã, adeò vt ſurculos etiam extrahat. vtriuſque ſuccus ex naribus purgat. ad ſummam verò, ſiccandi vim habet morſu vacantem, atque ideo vulnera glutinat, & putrida adiuuat.

Andrachne, *hoc eſt portulaca*, vehementer frigida eſt & abundè humida, éſtque paucæ auſteritatis particeps: proinde fluxiones repellit, ac præſertim bilioſas & calidas, G eas cum mutando, tum in qualitate alterando magnopere refrigerẽs. Hac etiam ratione æſtuãtes, ſiquid aliud, adiuuat, tum ori ventriculi impoſita, tum verò etiam totis præcordiis. Medicamentum verò eſt quod ad ſanguinem facit: ſimilíque ratione eius ſuccus, adeò vt non ſolùm foris admotus, ſed etiam epotus refrigeret: quod etiã toti herbæ, ſi comedatur, accidit. quoniam verò reſtringit, vtile dyſentericis edulium eſt, itémque fluori muliebri & ſanguinis reiectationibus. Sed tamẽ ad hæc eſt mul- H to quàm herba, ſuccus eius efficacior.

Anemonæ omnes acrem, extergentem, attrahen-

temique & ora vaforum aperientem facultatem obtinēt: quamobrem radix commanfa pituitam euocat. fuccus è naribus purgat,& oculorum cicatrices extenuat. Præterea verò anemonæ vlcera fordida expurgant & lepras tollūt, menftruas purgationes prouocant, & lac denique trahūt.

Anethum abundè calefacit & ficcat, itaque iure fit vt in oleo decoctum digerat,dolorem fedet,fomnum cōciliet,crudófque & incoctos humores concoquat: vftum verò vehemēter calefacit & ficcat,ideóque vlceribus nimis humidis infperfū prodeft:præfertimq; iis quæ in pudendo funt. Quæ verò in præputio inueterarint,ea probè ad cicatricem perducit. Cæterùm viride humidius eft ac minus calidum: itaque magis concoquit quàm aridum, fed minus digerit.

Anthemis,fiue chamæmelum modicè calefacit & ficcat,éftque tenuium partium:atque digerit,rarefacit,ac laxat. proinde laffitudini,vt fiquid aliud,in primis confert, dolores fedat & mitigat. præterea tenfa remittit ac laxat, quæque modicè durafunt emollit. febres quoque eas quæ citra vifceris alicuius inflammationem moleftæ funt,diffoluit: præfertim quæ ex humoribus biliofis,aut cutis dēfitate originem trahūt. & hypochondriis, vt fiquid aliud, iucundum eft. Iam exanthemata quæ ex febris exceffu orta funt in capite,fanat chamæmelum,fi viride fit,oleo incoctum:fi aridum,aceto prius confperfum. Eft etiam idoneum in iis in quibus materia nōdum ferri ceffauit:nam eam quæ in capite eft digerit,& aliunde non trahit. quod nulli præter hoc medicamento vfu venit.

Anifi femen calefacit exiccátque vehementer: proinde & vrinam ciet,& digerit,& flatus ventris reprimit.

Ariftolochia longa,vlcera carne replet, & vteri fomentationibus eft accommodata: in quibus autem craffum humorem valentius attenuare oporteat rotunda vtēdum eft:quamobrem dolores ab infarctu & craffitie crudorum fpirituum obortos rotunda magis curat,& fpicula euellit,& putredines & vlcera fordida fanat & purgat,dentes denique gingiuáfque candore perfundit. Iam verò afthmatis quoque & fingultientibus & comitialibus,acribus fuccis,podagricifque ex aqua epota auxiliatur: éftque medicamentum,vt fiquid aliud,ruptis & conuulfis accōmodatum.

Arnogloffum, *hoc eft plantago*, abundè refrigerat, ficcat,& ftringit:proinde ad vlcera maligna,fluxiones & putredines conuenit,eandémque ob caufam ad dyfenteriā valet,& fanguinis fiftit profluuia,& fiquid aduratur, refrigerat:finus quoque agglutinat. remedio etiam eft cæteris recentibus vetuftifque vlceribus:nam citra mordicationē ficcat,éftque frigiditatis quæ nondum obftupefacit particeps. Eius autem fructus & radix fimilis funt facultatis, nifi quòd earum vis ficcior eft, minúfque frigida:fed fructus eft tenuiorum fanè partium, radices,craffiorum. Iam ipfius herbæ folia arefacta facultatis redduntur quæ tenuiorum partium fit,ac minus frigida. hac ratione & radicibus vtuntur ad dolores dentium,iis tum mandendis, tum etiam collutionibus incoquentes. Ad iecoris verò renúmque obftructiones tum radicibus, tum etiam foliis, ac multo magis feminibus vti confueuerunt.

Arum abftergentis eft facultatis non validæ, ficut dracontii vis:ficcat tamen abundè & calefacit. eius radices fi comedantur, non mediocriter humorum craffitiem incidunt,adeò vt etiam excreationibus ex pectore fint idoneæ.

Arfenicum, *id eft auripigmentum*, fiue vftum, fiue ignē non expertum,adurētis eft facultatis. eo verò vtuntur vt adurente,ad nudandam pilis cutim: verùm fi diutius inhæreat,ipfam etiam cutim aduret.

Artemifiæ calefaciunt & ficcant abūdè,fúntque modicè tenuium partium,vt etiam mediocriter ad lapides renum & vteri fomentationes conueniant.

Afari radices facultates fimiles habent radicibus acori,intenfiores tamen:itaque ea quæ de acori radicibus diximus,huc transferenda funt.

Afpalathus facultatis partiū diffimiliū inter fe,& adftringentium,eiúfque partibus acribus calefacit, adftringentibus verò refrigerat,atque ita vtriufque partis ratione ficcat: quamobrem ad putredines fluxionéfque vtile eft.

Afparagus myacanthinus abftergētis eft facultatis, nec perfpicuè calefacit,nec refrigerat:proinde renum iecorifque obftructiones tollit,præfertim verò herbæ radices & femen: præter ea verò quia citra calorem ficcat, ideo dolori dentium medetur.

Aftaphis, *hoc eft uua*, culta quidem concoquendi fimúlque adftringendi & modicè digerendi vim habet: agreftis verò acrem valenter:& ex capite purgat & abftergit vehemēter, idque adeò vt ad fcabies etiā valeat. fed & vrendi vim quandam habet.

Afphodeli radix vtilis eft,ficut ari,afari & dracontii:extergentis enim facultatis eft. eius verò vft⁹ cinis maiorē habet vim calefaciēdi,ficcandi,fubtiliores partes faciēdi,digerendíque:hæcque caufa eft vt alopecias fanet.

Atriplex herba eft abūdè humida,modicéq; frigida,nō particeps adftrictionis, fed perinde aquea eft vt malua. Porrò atriplex maluáque hortenfes,tum humidiores,tum etiā frigidiores funt multò quàm agreftes. Quocirca inflāmationibus incipientibus idoneæ funt:vigentibus autē & declinātibus agreftes funt accōmodatiores. femē abftergēdi vim habet:itaque ad morbum regium ex iecoris obftructione vtilis eft.

Aphronitrum vim habet abftergentem adeò vt nō folùm fordes extergeat,fed etiam pruritus fanet, faniem pruritus excitantem digerens.

Abfinthium,calidum modicè eft,ficcum vehementer. eius multo eft quàm herba calidior. abfterget autem hac de caufa,atque roborat, & biliofos ventris humores per infernam egeftionem pellit, ac per vrinā euacuat per quas etiam id quod in venis biliofum eft,expurgat. quamobrem pituitam ventriculo cōtentam nihil adiuuat fumpta. caufa eft, quia adftringens in eo facultas maior eft quàm amara. præterea quòd acrimoniæ cuiufdam fit particeps,ideo fit vt maiore portione calidum fit quàm frigidum.

De rebus à B incipientibus.

Balfamum valenter calefacit & ficcat,eft quoque tenuium partium. Eius liquor eft partium tenuiorum, non tamen vfqueadeò calefacit vt quidam ex partium tenuitate decepti putant. fructus eius perfimilis eft facultatis, cæterùm multò in fubtilitate partium inferior.

Balauftium flos eft agreftis punici,valenter guftum adftringens,facultatis verò ficcantis,refrigerantis & craffarum partium. Si verò intertrigines vlceráque ipfo illinas,celerrimè ad cicatricem perduci videbis: itaque ad fanguinis reiectiones eo omnes vtuntur.

Bati, *hoc eft rubi*, folia,germináque,fi mandantur,aphthas & alia oris vlcera fanant, imò verò etiam vulnera glutinant. Fructus verò fi maturus fit, moderatam habebit caliditatem quandam:at immaturus à frigida vincitur fubftantia,ac proinde vehementer ficcat: ficcatus verò reponitur, vt flos eius. faciúntque vtrique ad tormina inteftinorum, & ventris profluuium atque imbecillitatē & fanguinis fputū. Radix verò præterquam quòd abftringit,eft etiam tenuium partium:ob eámque caufam lapides in renibus confringit.

Bdellium valenter emollientis & efficacis facultatis eft. eo quidam vtuntur ad brōchocelas, & hydrocelas, faliua ieiuna fubigentes ad emplaftri confiftentiam. idem crudorum flatuum difcurfus, laterum dolores, & rupta perfanat.

Blitum olus eft humidum frigidúmque admodum.

Bulbus flatum ciet,&,fi edatur, venerem ftimulat: illitus verò glutinat & ficcat.

Butyrum facultatis concoquentis eft, cui nonnihil etiam digerentis adiunctum eft. quamobrem parotidas, bubones,oris inflammationes,aliáfque particulas fæpenumero ipfum folum in puerilib⁹ muliebribúfque corporibus fanat. fed etiam gingiuis puerorum dentes eminentium affiduè illitum,nihilo fecius quàm mel, gingiuas attenuat. quinetiam deuoratum magno adiumento eft iis quæ ex pulmone funt expuenda,& fimul etiam cōcoquit inflammationes.

Buphthalmum acrius eſt chamæmelo, ob eámque cauſam maiorem vim habet digerendi, adeò vt etiam duritias ſanet cerato admixtum.

Brathy, *hoc eſt ſabina*, ex numero calefacientium ſiccātiúmque valenter eſt, atque etiam digerētium: & propter partium tenuitatem menſes educit vt ſiquid aliud, ac ſanguinem per vrinas mouet: fœtum viuentem interficit, & mortuum educit. quidam etiam pro cinnamomo duplū eius ponunt.

De rebus à Γ incipientibus.

Gala, *hoc eſt lac*, quod optimi ſucci eſt, accommodatiſſimum eſt ad acres mordentéſque fluxiones: præſertim verò quum nobis circunfuſus aër calidus ſit, multum huiuſce facultatis amittet, niſi protinus quis ab vberibus expreſſo & adhuc calido vtatur. Quo in genere vtendū præcipuè eſt lacte mulieris bene habitæ, & quæ vitæ rationē probè inſtitutam ſeruet. Si hoc non ſuppetat, caprino, aut equino, aut bubulo, aut aſinino, aut ouillo vtemur. Lactis verò ſerum abſtergentis eſt facultatis, aluúmque ſubducendi gratia ſumitur, & clyſteribus etiam iniicitur, abſtergitque & abluit acrimonias inteſtinorum. prodeſt etiam ad colluenda vlcera acria, & quibus ineſt ſanies: ad dyſenterias verò & omnes acres ventris fluxiones, in lac prius decoctum ignitos lapillos iniicimus, & lac eo vſque decoquimus dum plurima ſeroſi humoris pars in eo conſumpta fuerit. Si verò quis ferreos orbiculos igne candentes iniiciat, meliorem ſanè facultatem reddit. Præterea lac totum ad acres oculorum fluxiones conuenit, & ad hyposphagmata & ſugillata. quinetiam ſimul cum roſaceo & ouo palpebris foris impoſitum, quū ii qui lippitudine laborant dormitum eunt, inflammationes cōcoquet. Eſto autem hoc muliebre lac recēs ex mamillis expreſſum. id quoque infundimus vteris vlceratis: & vbi mitigatione opus eſt, ſiue ob inflammationem, ſiue ob morſum, ſiue ob malignitatem, eo vtimur accommodatè.

Γῆ, *id eſt terra*, omnis ſiccādi vim habet: quúmque nulla penitus ignea ſubſtātia ei ſit admixta, tū citra vllū omnino morſum ſiccat: quā etiam ad rem valet, ſi lauetur. Præterea terra omnis quæ colitur, ſi pinguis ſit, valebit ad omnes eas partes curandas quæ deſiccari poſtulant. itaque ea & Alexandriæ & in Ægypto vtuntur: nam quoſdam vidi qui quum aqua inter cutem & lienis affectionibus laborarent, terra Ægyptia vterentur, ſéque vngerent. Eodem modo eius lutum & veteres inflammationes & laxa œdemata iuuat: atque adeò vt viderim ego nōnullos qui ex nimia euacuatione ex hæmorrhoidibus facta turgentes redditi, perſpicuum adiumentum ſenſerint. Sed & quidam diuturnos, & parte aliqua infixos dolores perpeſſi, huius luti vſu planè ſanati fuerunt. Lemnia verò terra modò vni, modò alteri humori admixta, facit ad vulnera glutināda, ad diutina, vel quæ difficulter ad cicatricē perducūtur, vel quæ maligna ſunt, perſanāda. Samia terra, & qui potius aſter dicitur, vtilis eſt ad ſanguinis ſputum ex quouis loco, ſanguinis ex vtero profluuia, & dyſentericas exulcerationes, antequam putreſcentes efficiantur. Samia verò maximè mitigat inflammationes in vberibus, teſticulis, & omnibus locis glandularum. Hanc autem ad læuorem redigere ex aqua oportet: tum roſacei tantum miſcere quantum faciat ne medicamentum ſiccet. quod enim ita pararis, accommodatum erit vbi mediocriter refrigerare cum mitigatione voluerimus, vt appareat facultatem Samiæ eſſe modicè refrigerantem. Selinuſia verò & Chia modicè abſtergendi vim habent: quamobrem mulieres quædam eis ad faciem vtuntur.

Gigarta, *hoc eſt acinorum uuæ nuclei*, abundè ſiccant, modicéque refrigerāt & adſtringunt: quocirca omnibus ventris affectionibus cum profluuio coniunctis abundè proſunt.

Glaucium adſtringit & refrigerat perſpicuè, vt etiā eryſipelata, ſi valentiora non ſint, ſanet.

Glechon, *hoc eſt pulegium*, calefacit attenuátque vehementer. itaque humores craſſos ac glutinoſos ex pulmone & thorace per ſputum facilè elicit, & menſtruas mulierum purgationes mouet.

Glycyrrhizæ ſuccus ad læuigandas aſperitates aptus A eſt, nec modò in arteriis, ſed etiam in ſcabra veſica. eſt verò eius temperatura tota tepida: quúmque tēperie humidus ſit, ideo ſiti eſt iure accommodatus.

Glycyſidæ, *hoc eſt pæoniæ*, radix mēſtruas purgationes ciet ad amygdalæ magnitudinem ex mulſa potui data. iecur quoque obſtructum & renes expurgat: ſua autem adſtrictione ventris profluuia ſiſtit, ſi in vino aliquo auſtero decocta potetur. omnino verò ſiccandi valenter facultatē habet, vt minimè deſperarim eam collo pueris ſuſpenſam comitialem morbum meritò ſanare. Eius autem vis B eſt tenuium partium, & exiccans, non tamen inſigniter calida.

Gypſum facultatis ſiccantis & emplaſticæ. combuſtum verò non æquè emplaſticum eſt: fit tamen partium tenuiorum, & maiorem exiccandi vim acquirit: valet etiam ad repercutiendū, præſertim verò oxycrato maceratum.

De rebus à Δ incipientibus.

Daucus & ſtaphylinus calefacientis facultatis eſt, & tenuium partium. Radix verò habet præterea vim ciendi C flatus, & venerem ſtimulandi. Semen domeſtici habet ipſum quoque res venereas ſtimulandi vim quandam: at ſemen agreſtis eſt penitus flatus expers, ac proinde vrinā ciet, menſéſque prouocat.

Daphnes, *hoc eſt lauri*, folia & baccæ ſiccant & calefaciunt vehementer, & magis etiam baccæ quàm folia. Cortex verò radicis minus eſt acer ille quidem, ſed amarus magis: habétque neſcio quid adſtrictionis. proinde calculos frangit, & hepaticos iuuat. bibitur autem ex vino odo D rato ad trium obolorum pondus.

Dermata, *hoc eſt coria*, vetera, quæ videlicet ex vetere calceamento ſunt vſta, ad vlcera ex attritione calceamentorum, ſedata inflammatione, vtiliter adhibentur. hic enim cinis exiccandi vim habet: & ambuſta, & eas quas intertrigines in feminibus vocant, meritò perſanat.

Diphryges mixtæ eſt qualitatis & facultatis, adſtringentis & acris: quamobrem accommodatum eſt ad vlcera maligna medicamentum.

Dictamnum tenuioris eſſentiæ eſt quàm pulegium, in cæteris illi ſimile eſt. quod verò falſum dictamnum vo E cant, eſt ad omnia dictamno imbecillius.

Dracontium eſt acrius quàm arum, magíſque amarum: itaque medicamentum factum eſt tam efficax quàm quod maximé. Eius radix expurgat viſcera, omnes craſſos glutinoſóſque humores extenuans, éſtque optimum malignorum vlcerum medicamentum: expurgat quoque & abſtergit ſtrenuè cum alia quibus abſterſione opus eſt, tum etiam vitiliginem, cum aceto. Folia autem vlceribus & vulneribus recēns illitis cōueniunt. & quo minus ſicca F fuerint, eo magis glutinabunt: ſicciora enim ſunt acriora quàm vt vulneribus conueniant.

Drys, *id eſt quercus*, partes omnes ſunt qualitatis adſtringētis participes: ſed plus tamen eius habet membrana quæ in trunci cortice ſubeſt, & quæ eſt ſub glandis ipſius calculo, quæ, inquam, carnem ipſius fructus conueſtit, quocirca ad fluorem muliebrem, ad ſanguinis ſputa, ad tormina inteſtinorum, ad alui profluuia diuturna eam eſſe accommodatam, crediderunt. Valentius autem adſtringit fagus & ilex: atque horum & item quercus folia illita ſiccare non inſtrenuè poſſunt. ex quo fit vt illita, & totam cicumiacentem vulneris partem contegentia, vul G neris agglutinandi vim habeant.

De rebus ab E incipientibus.

Ebiſcus, ſiue althæa, *eſt autem agreſtis malua*, facultatis eſt digerentis, laxantis, inflammationes leuantis, mitigantis, phymata coctu difficilia concoquentis. Radix verò atque eius ſemen cætera faciunt illa quidem æquè ac folia, ſed tamen tenuiorum partium ſunt, magíſque quàm folia ſiccant, & præterea magis abſtergere demonſtrantur, atque adeò vt etiam vitiliginem detergant, & ſemen re H num calculos frangat. Radicis verò decoctum ad tormina inteſtinorum, & alui profluuia, & ſanguinis reiectionē vtile eſt, vtpote quod adſtringendi vim quādam habeat.

Elææ, *hoc eſt oliuæ*, rami, tantæ frigiditatis quantæ adſtrictionis ſunt participes. Fructus verò exquiſitè maturus

moderatè calidus est,at immaturus magis & adstringit & refrigerat.

Elæum verò,*hoc est oleum*, quod ex oliuis conficitur, humectandi & moderatè calefaciēdi vim habet:quale est dulce quod ex oliuis drupis potissimùm conficitur:quod autem omotribes vocant, quantum habet adstrictionis in se, tantum etiam ei frigiditatis inest. Vetus porrò oleū quod ex dulci tale euasit,calidius est,& maiore digerēdi vi præditum:at quod ex crudo,vbi adstrictionem prorsus abiecerit,alii simile fit.Quod verò tenue cernatur,quale est quod purum est, quódque intuenti pellucidum videtur,ac modicum eius cuti impositum latissimè serpat, sibi tamēipsi continuū maneat,atque à cuti combibatur, hoc vtique censendum est optimum, atque olei virtute præditum esse vel maximé.

Elleborus vterque abstergentis simul & calidæ facultatis est:quamobrem ad vitiliginem,lichenas,psoras leprásque accommodatus est: imò verò niger,si in fistulam quæ ex collo obduruerit,infundatur,duob⁹ tribúsve diebus callum aufert.Prodest etiam dentibus, si hoc cum aceto colluatur. calefacit enim & siccat vehementer.

Elxine,*alii perdicinum uocant*, facultatis est abstergentis & leniter adstringentis, cum humiditate subfrigida. vnde omnes inflammationes in principio & incremento vsque ad statum, ac præcipuè eas quæ calidæ sunt, persanat.quinetiam incipientibus phygethlis imponitur. eius præterea succus cum rosaceo ad aurium dolores inflammationis speciem præ se ferentes mediocriter prodest.

Elymus,aut meline, *hoc est panicum*, exiccantem vim habet.sistit ergo ventris fluxus,sicut milium:si verò foris illinatur,siccat & refrigerat.

Erebinthus,*hoc est cicer*,lacti & semini gignēdo aptū est:prouocat verò etiam menses.Quod autem arietinum vocatur,vrinam efficacius quàm aliud ciet.decoctum verò eius calculos in renibus confringit: ad quod potissimùm valet id quod ex nigro fit cicere.Reliquum genus quod orobiæum nominãt, vim habet attrahendi,digerēdi,incidendi,abstergendi:est enim calidum modicéque humidum.est etiam amaritiei particeps, cuius vi iecur, lienem,renésque expurgat,ac psoras lichenásque exterget ac parotidas:testiculósq; induratos discutit,& vlcera maligna cum melle sanat.

Erpyllos,*hoc est serpyllum*, calefacientis est facultatis, adeò vt & menstruas purgationes & vrinam cieat.

Eria, *hoc est lanæ sordidæ, quæ succidæ appellantur*, accōmodatè adhibentur ad excipiendas irrigationes quæ contusis & percussis particulis imponuntur: puræ autem vstæ vim acrem calidámque habent cum partium tenuitate:quocirca flaccidas in vlceribus carnes eliquant quãcelerrimè. Vtuntur autem,vt alia pleraque,vt ollam nouã lana impleas,eámque operculo multis foraminibus pertuso tegas.

Eupatorium herba tenuium partium est, abstergentis,adstringentis incidentísque facultatis,citra manifestã caliditatem, vnde visceris obstructiones expurgat: sed quia paucæ obstructionis particeps est,ideo visceri robur addit.

Euphorbium, adurentis tenuiúmque partium facultatis est.

Echidnes,*hoc est uiperæ*,carnes quum ita vt anguillæ cōdiũtur,ex oleo,sale,anetho,porro,& aqua,seruato omniū modo,totum corpus per cutim expurgant,ita vt elephantiasi laborantes curent.Sed quoniam nonnulli eorum qui has carnes ederunt,vehemetissima sunt cruciati siti,idcirco uitandæ sunt quæ iuxta mare degunt,& in locis viuūt salsis:quippe quæ salsam carnem habeant,quas sanè dipsadas vocant.Ergo caro viperarum facultatis est siccantis, valenter digerentis,& modicè calefacientis: properat autem eius vis(vt videtur)ad cutim per quam excrementa copiosa quæ in corpore sunt,euacuat. & à cute(ceu squama)abscedit,deciditque extima cuticula,in qua & psoræ & lepræ & elephantes gignuntur.

De rebus à Z incipientibus.

Zyme,*hoc est fermentum*,tenuium est partium, & modicè calidum: quamobrem citra morsum ac molestiam

A quæ in imis partibus sunt extrahit & digerit.

De rebus ab H incipientibus.

Hedyosmus,*ab aliis minthe seu mētha nominatur*,ea est facultatis vehementer calefacientis, & propter humiditatē quæ ex coitu ei accidit, mediocriter etiam ad venerem impellit.habet etiam quãdam amaritiem qua lumbricos enecat.est itidem acerba, ac proinde recentes sanguinis reiectationes cū oxycrato pota sistit. substantiam quoq; tenuium habet partium,vt siqua alia herba.

B De rebus à Θ incipientibus.

Thapsia,acris valentérque excalefacientis facultatis est cum humiditate coniunctæ; quare ex alto violenter trahit:& quod traxit,digerit.id quod longiore tempore efficit.

Thermus,*id est lupinus*, edi potest, & ex genere emplasticorum medicamentorum est.cæterùm amarities ei innata absterget digerítque. Ipse etiam lupinus illitus,& ex melle linctus,vel cum oxycrato epotus,lumbricos interficit.quin eius etiam decoctum lumbricos expellit, & foris perfusum vitiliginem,achoras,pustulas,psoras,gangrænas,vlcera maligna iuuat: siccat enim citra morsum. C Idem iecur expurgat renésque,cum ruta & pipere sumptum.elicit etiam menses & fœtus cum myrrha & melle impositum. Iam verò lupinorum farina citra mordicationem digerit, quum non liuida solùm sed etiam strumas & phymata dura sanet:in quo casu coquenda ex aceto est,aut mulsa aut posca.digerit etiam quæ liuida sunt, & quæcunque modò diximus præstare decoctum posse, eadem omnia farina efficit.

Theion, *hoc est sulfur*, omne trahentis est facultatis, éstque calidum & tenuium partium, vt etiam multis ve- D nenatorum animalium resistat.quin & psoras & lichenas & lepras cum resina terebinthina sanat. omnes enim huiusce generis affectiones exterget, nec in profundum repellit.

Thlaspi semen acris est facultatis adeò vt internos abscessus epotum rumpat:menses ciet,fœtum corrumpit, & per sedem infusum sanguinolenta euacuans ischiadicis prodest.

Thridax,*id est lactuca*, humidum frigidúmque olus est,non tamen extremé:proinde ad calidas inflammationes accōmodata est,& ad parua leuiáque erysipelata.est e- E tiam edulium siti aduersum.Semen verò potum genituræ profluuium cohibet: quamobrem iis datur qui in somniis polluntur.

Thymum calefacit & siccat vehementer,& incîdit vehementèr:ideo fit vt vrinam moueat,fœtus extrahat,& potum viscera expurget.educēdis verò ex thorace atque pulmone humoribus confert.

De rebus ab I incipientibus.

Ixos,*id est uiscum*,ex alto extrahit valenter humores non solùm tenues,sed etiam crassiores,eósque diffundit, F ac digerit:est etiam ex eorum medicamentorum genere quæ non protinus admota calefaciunt, sed quæ tempus, velut thapsia,ad id postulant.

Iȣ, *id est uiolæ*,folia aqueã & subfrigidã essentiam superantem possident.quocirca & per se & cum polenta illita calidas inflammationes leniunt.

Ios,*id est ærugo*,acrem qualitatem habet,éstque digerens,detrahens,& detergens,non teneram modò verumetiam duram carnem:sique pauculum eius multo cerato admisceas,id quod ex vtroque conflabitur,citra morsum G absterget.

Hippuris,*hoc est cauda equina*,qualitatem habet adstringentem cum amaritie. proinde valenter simúlque sine mordicatione exiccat. itaque vulnera vel maxima conglutinat, etiamsi perfecti nerui sint.Præterea iuuat etiam ramicem intestinorū. ad hæc facit ad sanguinis reiectiones, & ad fluorem muliebrem, ac potissimùm ad rubrū. Ad dysenterias verò & alios vētris fluxus, generosum medicamentum est herba ipsa ex aqua aut vino pota. Eius porrò succus prodest profluuio sanguinis è naribus,itém- H que ventris affectionib⁹ profluuio obnoxiis,cum aliquo austero vino potui datus:aut etiã cum aqua,si fortè is cui detur febrim habeat.

Isatis domestica qua tinctores vtuntur, siccantis va enter facultatis est: non tamē adhuc vt mordeat. est enim amara simul atque adstringens. proinde magna vulnera in duris corporibus glutinat, etiamsi in capitibus fuerint musculorum. Illinitur quoque vtiliter partibus fluxu sanguinis laborātibus: ac tumores œdematum speciem præ se ferentes digerit simul & reprimit: & aduersus omnia ylcera maligna egregiè resistit.

Iteæ, *hoc est salicis*, foliis vti quispiam possit ad cruentorum vulnerum agglutinationē. eiusdem quoque facultatis est eius flos: ita enim leniter desiccat vt morsu vacās sit: & item adstringit. Quidam ex eo succum faciunt, seruántque vt medicamentum morsus expers, exiccans & ad multas res vtile. Arboris etiam cortex simili facultate est, nisi quòd sicciore est natura. sed hunc quidam comburunt, eiúsque cinere vtuntur ad ea quæcunque valenter exiccari postulant. ergo clauos quos vocant, & callos, & myrmecias aceto maceratus tollit.

De rebus à K incipientibus.

Calamintha, calida & sicca vehemēter est, ac tenuiū partium. ipsa verò per se pota sicca est: cum melicrato autem perspicuè calefacit, & sudores elicit, omnéq; corpus digerit & exiccat. quamobrem fuerunt qui ea ad rigores circuitu quodam repetentes vsi sint: ac foris quidem adhibentes oleo incoctam, & totum corpus cum strenui frictione inungentes: intrò verò sumentes, vt dictum est nobis. Quinetiam coxendicibus quidam in morbis ischiadicis, vt singulare remedium, imponunt. trahit enim quæ in profundo delitescunt, ad extremitatē: totúmque adeo articulum excalefacit, & cutim vehementer adurit: & menstruas purgationes potui data admodum efficaciter prouocat. Vtile etiam medicamentum est ad elephantiasin, eo quòd digerat attenuétq; valenter, & crassos humores incidat. Qua etiam ratione cicatrices atras reddit splēdidas, & suggillata digerit. sed ad hæc efficienda præstantior est ex vino cocta, vt postea illinatur. commodiórque erit viridis quàm sicca: nā siccata fit valentior, & prōpti⁹ vrit. Eius autem succus lumbricos latos & rotundos infusus & epotus interficit. Iam verò etiam suspiriosos adiuuat, eósque qui morbo regio laborant, eo quòd abstergat purgétque iecoris obstructiones. cæterùm ad hæc omnia conficienda montana est efficacior.

Calamus, *id est arundo uallaris*, eius radix facultatis abstergentis est particeps non mediocris: eiúsque non acris. Folia autem viridia modicè refrigerant, ínque eis inest etiam abstergendi vis. Eius verò cortex combustus, abundè tenuium partium & digerens redditur: habétque vim abstergendi, adeò vt siccet calefaciátque vehementer.

Cannabis semen flatus expers est, & siccans vsque adeo vt si largius quis eo vescatur, exiccetur.

Capnios, *id est fumus*, acris & simul amaræ qualitatis est particeps: neque etiam omnino vacat adstrictione. quāobrem vrinas biliosas copiosè promouet, & iecoris obstructiones atque imbecillitatem sanat. idem siccus & læuigatus ex mulsa & illitus ventrem laxat: siccus quoque vino diluto perspersus stomachum roborat.

Capparis radicis cortex ex pugnantibus constat facultatib⁹: quippe qui abstergere, purgare, incideréque amaritie potest: excalefacere verò incideréque, acrimonia: contrahere, densare, & constringere, acerbitate. Itaque lienes induratos, siquid aliud, iuuare hoc medicamentum potest, tum foris admistum remediis quæ illinendo sunt, tum intro in corpus assumpum, & in aceto aut oxymelite coctum, aut aridum contusum, illísque admistum. nam lentos crassósque humores ita sumptum perspicuè, ídque non solùm per vrinas sed etiam per secessum euacuat: ac sæpe etiam sanguinolētos humores defert. vnde & lienes & coxarum dolores adiuti sunt. sed & menstruas euocat purgationes, & pituitam ex capite purgat. Porrò vlcerib⁹ malignis cataplasmatis modo impositus, bonum medicamentum est. Præterea dentium labores adiuuat, interim cum aceto coctus, interim cum vino, sæpe etiam solus dentibus commansus. Vitiliginem quoque cum aceto digerit, & item strumas tumorésque duros idoneis ad hæc medicamentis admixtus discutit. Nec mirum videri debet si hui⁹ herbæ succ⁹ amaritie sua vermes auriū occidat.

Cardami, *id est nasturtii*, semē adurentis est facultatis particeps, vt sinapi: proinde coxendicis capitísque doloribus, atque adeò quicquid ruborem postulat, eo excalefaciunt, sicut sinapi.

Cardamomum calidæ vehementer facultatis est, adeò vt illitum adurat. adiunctum quoque ei quiddam amaritudinis est qua lumbricos enecat, & psoras cum aceto valenter exterget.

Casia calefacit & exiccat vehementer excrementa quæ sunt in corpore, & instrumentis robur addit. Est verò etiam idonea menstruis purgationibus suppressis, quū excrementorum copia crassitiésque vetat ne quantum satis est euacuetur.

Carya arbor, *id est nux*, habet in foliis & germinibus adstrictionem quandam: at in nucis putamine & recenti & sicco, euidentem plurimámque. itaque ex contusis putaminibus expressum succum in melle, vt mororum & ruborum, decoquimus, & pro stomachico medicamento vtimur. Eius nucleus aridus combustus fit tenuium partium & exiccans, & medicamētum morsus expers. Leptocarya verò, *hoc est nuces Ponticæ*, frigidiores & magis austeræ sunt: in cæteris rebus sunt magnæ nuci persimiles.

Castoreum calefacit, exiccat, tenuiúmque abūdè est partium. est etiam accommodatissimum iis qui ex plenitudine cōuelluntur ac tremunt: iis verò qui exinanitione hæc patiuntur, maximè contrarium. hæcque facit tum epotum, tum cuti ex Sicyonio aut vetere oleo impositum, Quibus verò maiore caliditate opus est, fricari eos ex castoreo conuenit. sed iuuat etiam siquis carbonibus ipsum imponat, eiúsque suffitum inspiratione hauriat: maximè verò si humidæ frigidæq; affectiones in pulmone aut capite constiterint. Attamē lethargicas cataphoricásque affectiones quibus adiūcta febris est, melius est non curare quidem aliquo dictorum oleorū macerandos: sed potius ex rosaceo capiti collóque imponere.

Cedrus calefacit exiccátque vehementer: oleum autē quod ex ipsa fit, vehemētissimum est & abūdè tenuiū partium. itaque molles carnes promptè & sine dolore putrefacit: duras verò & longiore tempore, ac præcipuè corpora mortuorum siccat, & à corruptela tuetur. Nec mirū videri debet si pediculos, lendes, & tineas, & vermiculos qui sunt in auribus, interimat: appositáque fœtum viuentem enecet, mortuū verò eiiciat: sicut etiam facit de coitus ipsius semine, pudendo circumlita. proinde medicamentum erit partui aduersum, si sic vtaris, nulli secūdum. eadem quoque dentium foraminibus instillata, dolores eorum lenit, ipsósque dentes confringit.

Centaurii maioris radix acris est & calida & adstringēs cum terrea frigiditate. Ergo sua acrimonia prouocat menstruas purgationes, fœtúmque mortuum extrahit, viuētémque corrumpit & expellit: adstrictione verò vulnera agglutinat, & spuentes sanguinem iuuat: itémq; ruptis cōuulsis. & difficultati respirationis, & tussibus inueteratis prodest.

Centaurium minus siccat valenter citra morsum: ex quo fit vt magna vulnera glutinet, si recens illinatur. præterea vetustis vlceribus, & quæ difficulter ad cicatricem perueniunt, cicatricem inducit. Decoctū verò huius herbæ quidam ischiadicis infundunt, ceu biliosa crassáque educens. quum tamen ita vehementer egerit vt cruenta euacuet, tunc magis etiam proderit. Succus verò eius qui similis facultatis est, cum ea quæ prædicta sunt efficit, tū etiā fœtū illitus euocat, & menstruas purgationes educit.

Cecis, *hoc est galla*, quæ immatura est, medicamentū est admodū acerbū, habétque plurimum essentiæ terrenæ frigidæ: qua ratione fluxiones resiccat, & repercutit: contrahitque & constringit & roborat particulas imbecilles, omnibúsque fluxionū affectibus strenuè resistit. itaque siccat vehemēter, & abundè refrigerat. Altera verò galla quæ flaua laxáque est, siccat ipsa quoque, sed minus. Cæterùm gallæ combustæ sanguinis reprimendi vim acquirūt. carbonibus autem imponendæ sunt vsquedum igni cādeāt, tum aceto aut vino extinguendæ.

Cera medium quodammodo tenet calefacientiū &

rè frigerantiũ,humectantiúmque & ſiccantiũ:quamobrẽ aliorum medicamentorum materia eſt: ipſa verò per ſe foris impoſita, ex genere eſt debiliter concoquentium.

Ciſſos, *id eſt hedera*, ex contrariis facultatibus compoſita eſt:ſtringit enim & refrigerat, éſtque acris & calida. & viridis,eſt aqueæ eſſentiæ tepidæ particeps. foliis verò eius in vino decoctis magna vulnera glutinantur, & maligna ſanantur:& vlcerationes ex igni factas ad cicatricem perducit.Folia quoque ex aceto decocta lienoſos iuuànt. Eius flores ſunt fermè validiores,vt ambuſtis cum cerato læuigati conueniant.Succus denique medicamentum eſt quod naribus infuſum purgando capiti eſt:ſanátque diuturnas aurium fluxiones , & vetuſta vlcera in auribus atque naribus.ſi verò acrior videatur,quum vtendum eo erit,oleo roſaceo miſcebitur. Lacryma eius pediculos interimit,& cutim pilis nudat.

Colocyntha,*hoc eſt cucurbita*, humectat ac refrigerat admodũ.quocirca ſuccus ramẽtorum eius ad auriũ dolores cum inflammatione cõiunctos cum roſaceo cõuenit. ſic etiam tota illita calidas inflãmationes refrigerat.

Cummi, *hoc eſt gummi*, facultatis eſt ſiccantis & emplaſticæ,& nimirum aſperitates ſanat.

Conia,*hoc eſt lixiuium*,adurẽtem habet caliditatem, ſed tenuitate ſubſtantiæ citra dolorem vrit.

Conyza maior & minor calefacit ſiccátque vehemẽter.hæ in oleo coctæ remedio ſunt iis rigoribus qui per circuitum redeunt: earum flores vnà cum foliis terunt quidam,& ex vino potui dant ad menſtruas purgationes egregiè euacuandas,& fœtus eiiciendos.

Coriannon ſiue corion,*hoc eſt coriandrum*,ex contrariis facultatibus cõſtat:plurimũ enim habet amaræ eſſentiæ, quæ tenuiũ eſt partiũ,&terrea:nec parũ etiã aqueæ humiditatis quæ tepentis facultatis eſt,obtinet. habet quoque nonnihil adſtrictionis.ex quibus omnibus agit varié.

Copros, *id eſt ſtercus*,caprinum, quod propriè σπύραθος nominatur,acris & digerẽtis facultatis eſt,ideóque induratis tumoribus cõuenit,ac nõ ſolùm in liene, ſed in aliis etiãnum particulis. Equidem ad tumorẽ in genu inueteratũ iuſſi cataplaſma ex hordeacea farina & poſca & hoc ſtercore confici atque adhiberi:& mirabile eſt quãtum ei profuerit.Hæc denique parandi ratio eſt in cæteris particulis vtiliſſima:eſt tamen vi acriore quàm vt eo in mulieribus vrbanis,aut pueris,aut vno verbo in corporibus teneræ carnis vtare. Cæterùm ſtercus hoc vſtum tenuiorũ fit partium,non tamen euidenter acriorum.quamobrem ad alopecias facit,&ad ea omnia quæ abſtergentia medicamenta poſtulant: cuiuſmodi ſunt lepræ, impetigines & ſcabies,& cætera generis eiuſdem.Stercus autem bubulũ ſiccandi vim habet, atque etiã attrahendi: quod oſtendit quũ apum veſparúmque morſus iuuat.Hoc etiã ſtercore quidam aqua inter cutem laborãtes oblinebat, & in ſole exponebat.Stercore autem columbarum quæ in paſcuis degunt,vt calefacienti medicamẽto ad multas res aſſiduè vtimur, adhibemúſque cũ naſturtii ſemine pro ſinapi ad ea quæ ad ruborem perduci poſtulãt.At ſtercore gallinarum vtuntur quidam in iis qui ſuffocantur, quòd fungos comederint. vomunt autẽ qui hoc ſumunt, humorem pituitoſum craſſiſſimũ. qua re ſtatim à periculo liberantur. Porro ſtercus ipſum in tenuẽ pollinem redactũ,ex tribus quatuórve poſcæ aut oxymellis cyathis perſperſum eſſe oportet.eſt autẽ hoc minus columbino calidum.Cæterùm ſtercus crocodilorũ terreſtriũ abſtergendi ſiccandiq; vim habet: cuiuſmodi eſt etiã ſtercus ſturnorum,quum oryzã ſolam comederint. Vt ergo crocodilorum ſtercus ephelidas deterget,ita etiam vitilginẽ atque impetiginẽ tollit.

Coſtus exiguam planè amaram, plurimam verò acrem calidámque obtinet qualitatem, vt etiam exulceret. quocirca totum corpus eorum quos per circuitum rigores inuadunt,illo cum oleo ante acceſſionem extrinſecus cõfricatur.ita etiam in reſolutiuis iſchiadiciſque,& omnino in quibus partem aliquam calefacere, aut ex alto ad ſuperficiem trahere ſuccum aliquem oporteat, coſto vtimur.Valet quoque ad vrinam, menſéſque prouocandos, itémque ad rupta conuulſáque. Laterum quoque doloribus conuenit, latos lumbricos interficit. ad ephelida

A valet cum aqua aut melle. Eidem quoque flatuoſa quædam humiditas ineſt,qua cũ vino mulſo venerẽ excitat.

Cotyledon, *id eſt umbilicus Veneris* mixtæ eſt facultatis, humidæ,ſubfrigidæ,& cuiuſdam obſcurè adſtringentis, cui eſt etiam amari parum adiunctum. quamobrẽ refrigerat ac repercutit,abſtergétque & diſcutit. & inflammationes eryſipelatis naturam imitantes, & eryſipelata ſpeciem inflammationum præ ſe ferentia perſanat:ac ſtomacho ardore æſtuanti admodum vtiliter imponitur.

Crambe,*id eſt braſsica*,ſiccantis facultatis eſt,non tamẽ B etiam acris euidenter,ſed adeo vt vulnera glutinet,atque vlcera maligna ſanet,inflammationibúſque iam induratis,& ſolutu difficilibus,&eryſipelati quod etiam tale ſit, itémque herpeti medeatur. Sed & vis quædam abſtergẽs ei ineſt,qua lepras curat.eius ſemen epotũ lumbricos necat:ephelidas quoque & lentigines iuuat. Caules verò braſsicæ combuſti cinerem faciunt admodum deſiccantem, vt fermè adurendi vim habeat.qua ſanè ratione eiuſmodi cinerem adipi veteri miſcent,& ad dolores lateris, aut ſi quid tale ſit,vtuntur.Fit enim valenter digerẽs me- C dicamentum.

Crithe,*hoc eſt hordeum*,ſiccat refrigerátque modicè, habétque etiam pauxillum abſterſionis. Polenta verò plus multò quàm hordeum,exiccat.

Crini,*hoc eſt lilii*,flos tenuium eſt partium:oleum quod ex eo fit,digerentis, morſu vacantis & mollientis facultatis eſt,idoneum verò eſt vteri duritiei. Radix quoque eius & folia per ſe trita ſiccant,abſtergunt &digerunt mediocriter.ita fit vt exuſtis conueniant. ergo radicem toſtam, tum ex roſaceo contritam exuſtis, quoad cicatrix D obducatur,imponunt. quippe quum alioqui ad cicatricẽ omnibus vlceribus inducendam medicamentum ſit idoneum.quinetiam vteros mollit, menſtruáſque purgationes prouocat. Folia quoque decoquunt, & vſquedum cicatrix obducta ſit adhibent,eáque non ſolùm exuſtis ſed etiam vlceribus. Porro ſi quis ſuccum foliorum ex melle & aceto decoxerit,& multo maiorem ſucci quàm mellis & aceti copiam poſuerit, is probatiſſimũ medicamẽtum ſibi pararit ad ea omnia quæ citra morſũ deſiccare vehemẽter oporteat.qualia ſunt vulnera magna,præſertim ve- E rò quæ capitibus muſculorũ infliguntur:& vlcera flaccida diuturnáque,& quæ cicatrice difficulter cõcluduntur.

Crocus abundè calefacit, modicè verò ſiccat: ideóque concoquendi vim quandam obtinet: cui etiam rei adiumento eſt paucula eius adſtrictio.

Crommyon,*id eſt cepa*,vehementiſſimè calefacit, craſſǽque eſſentiæ eſt: quocirca admota venarum ora aperit ex aceto verò in ſole inuncta,vitiligines exterget. alopeciis verò attrita cutim citi⁹ quàm alcyoniũ,pilis cõueſtit.

Cyamus,*hoc eſt faba*, eſt medii proximè temperamenti F in exiccando & refrigerando,& exiguæ facultatis abſtergentis atque adſtringentis eſt particeps.ea foris impoſita ſine moleſtia ſiccat,atque in podagra ex aqua decocta, & ita adipi ſuillo admixta. ad neruorũ autẽ contuſiones, & vlcera,fabæ farina cum oxymelle imponenda:ad eos qui ex ictu iam inflammatione tentantur, cum polenta. Eſt etiã aptum teſtibus vberibúſque cataplaſma: quippe quũ hæ particulæ inflammatione obſeſſæ modicè refrigerari deſiderent.præſertim verò quũ vbera ex lacte in ipſis cõcreto inflammationẽ cõtraxerunt. imò verò & lac ipſum G ab hoc cataplaſmate extinguitur,ſicut puerorũ pubes farina fabarum illita plurimo tempore impubis permanet.

Cumini ſemen vehementer calefaciendi vi præditum eſt,flatúſque diſcutit,& vrinam mouet.

Cypariſſi folia,germina,&globuli recẽtes ac molles,magna vulnera in duris corporib⁹ conglutinãt.ex quo planè patet ſiccãdi vim in eis ineſſe,cui nihil inſigniter acre ſit adiunctum.plurimũ autẽ amari & multo etiã plus acerbi habent.proinde humiditates quæ imis in partibus delitescunt, in flaccidis & putredini obnoxiis affectionibus H & ſine moleſtia & tutò depaſcuntur, aliáſque trahunt. ſic etiam ramicem inteſtinorum iuuant vel ex eo quod ſiccant,& robur particulis præ humiditate laxis addant.

Cyperi radices excalefaciunt & exiccant ſine mordacitate. itaque vlceribus quæ ad cicatricem ægrè perduci

possunt, ob nimiam humiditatem mirificè prosunt : habent enim quidpiam adstrictionis, & ob eam causam vlceribus quibus os obsidetur, valde cõueniunt. quin & incidendi vim quandam eis inesse apparet, quum calculo laborantibus congruant, vrinámque & menstruas purgationes prouocent.

Cyclaminus abstergit, incidit, digerit, aperit ora venarum atque attrahit. eius autem succus hæmorrhoidas reserat, & floccis impositus atque admotus secessum valenter prouocat: eius enim ita vehemens vis est vt abdomine illito ventrẽ subducat, & pesso impositus fœtum interimat. Radix est succo imbecillior. sed ipsa quoq; est vehemẽs: nam & purgationes mẽstruas ciet epota & admota, & arquatum morbum iuuat, non modò ipsum viscus expurgans, sed etiam bilim quæ in toto corpore fit, per sudores excernens. datur autẽ potui pondere drachmarũ trium cũ passo, aut melicrato. cutim etiam detergit, & alopecias & ephelidas & omnia exãthemata curat. itémq; lieni indurato emplastri modo illita, tum recens tũ arida prodest.

Cytisi folia digerentis facultatis sunt, quæ aqueæ & tepidæ mista est.

Coni fructus, quem etiam cocalum nominant, viridis, totus habet cum humiditate amaritiem & acrimoniam quandam. proinde purulentis & quibuscunque ea quæ in thorace & pulmone sunt, facilè tussi reiicere & expuere expedit, accommodatus est. Fructus verò ex eo esculentus, asperitates in aqua maceratus lenit.

De rebus à Λ incipientibus.

Lapathum digerentis modicè facultatis est. oxylapathum verò est mixtæ facultatis: nam cum digerentis est tũ etiã cuiusdã repercutientis particeps. eorũ semen manifestam adstrictionem quandam obtinet, vt dysenteriæ & diarrhϾæ medeatur, ac præsertim oxylapathi.

Leucoion & fructus vniuersus, abstergẽtis ac tenuium partium facultatis est: magis tamẽ flores, & inter hos qui licciores sunt: adeò vt eorum decoctum menstruas purgationes promoueat, & secũdas, ac fœtum mortuum prouocet: sique bibatur, fœtum interimat: ac siquis eius virium vehementiam multa aqua admixta mitiget, is medicamẽtum ad inflammationem accõmodatum habebit. Hoc igitur modo eius decoctum vteri inflãmationes persusum sanat, potissimùm verò eas quæ iam obduruerunt, Fructus eandem vim habet, duarum drachmarum mẽsura potui datus, vel etiam impositus, mensésque ciet, ac fœtum viuentem corrumpit, & mortuum expellit.

Libanotus, *hoc est thus*, abundè calefacit, & modicè siccat, habétque aliquid adstringentis, ac potius etiam albũ. Eius autem cortex euidenter adstringit : quãobrem strenuè quoque desiccat. est etiam crassarum partium & acrimoniæ minimè particeps.

Libanotides tres, similem vim habent omnes emolliẽtem, digerentem, abstergentem & incidentem. Succus radicum ipsarũ atque herbæ melli admixtus hebetudines oculorum quæ ex crassis humoribus oriuntur, persanat.

Lapis hæmatites tantum habet frigiditatis quantum adstrictionis. Eo igitur solo vsus sum ad supercilia exasperata. si verò aspera facta sint cum inflammatione coniuncta, ex ouo ipsum diluo: si verò magis, etiam ex fœnigræci decocto: si sine inflammatione, ex aqua. Initium verò ducito, semper à modicè humido, per specillum infundẽs. Vbi autem is qui curatur, eius vires fert, crassius semper identidem efficito. ac postremò ita crassum facito vt specilli cuspide inungas secundùm subiectionem euersionis supercilii. Idem lapis simili ratione in cote contritus, sputo sanguinis & omnibus vlceribus conuenit. Siccus verò læuigatus, & in tenuissimum pollinem redactus, reprimit excrescentia, vlceráque oculorum ad cicatricem ipse solus perducit, attritus (vt dicebam) & infusus, aut inunctus.

Lapides qui in spõgiis reperiuntur, frangendi vim obtinent, non tamen ita validam vt lapides in vesica confringant.

Lithargyrus siccat vt alia metallica omnia, terrenáque & lapidea medicamenta: id tamen facit moderatissimè, & in cæteris qualitatibus & facultatibus quodam modo

A in medio est, neque manifestò calefaciens, neque refrigerans. éstque particeps abstergentis & adstringentis facultatis modicé. quocirca vtimur lithargyro pro materia, quam iis quæ valentem vim habẽt, seu mordendi, seu adstringendi, seu aliquid aliud faciendi, miscemus. Inter caliditatem verò & frigiditatem medium locum obtinet.

Lini semen modicè calefacit, éstque in medio fermè humiditatis & siccitatis constitutum.

Litron, *hoc est nitrũ*, siccat & digerit. si verò intrò in corpus sumatur, multo magis quàm sal crassos tenacésq; hu- B mores secat atque attenuat. Aphronitrõ verò, nisi magna quædam necessitas cogat, deuorandum non est, vtpote quod stomacho sit infẽsum. ac rusticus ex fungorum esu penè suffocatus eo vsus est, éique probatum fuit remediũ. Cæterùm nitro vsto & non vsto nos etiam ad talia vti cõsueuimus.

Lichen in petris nascens abstergentem simul, modicéque refrigerantem & adstringentẽ vim habet: sed est etiã desiccans. quocirca haud mirum est si inflammationi est aduersum.

Lotos domestica, quam etiam trifolium vocant, facul- C tatis est modicè adstringentis & siccãtis: éstque in medio in calefaciendo & refrigerando.

Lotos arbor adstringit illa quidem modicè, sed tenuiũ partium est & siccans. proinde lignorum ipsius scobs cõuenit fluori muliebri, dysentericis, & cœliacis. decoquitur autem tum ex aqua, tum ex vino, prout vsus postulare videatur. neque solùm infunditur, sed etiã bibitur. quinetiam fluentes pilos cohibet.

Lycium facultatem obtinet exiccantem, cõst átque ex diuersi generis substantiis, altera tenuium partium dige- D rente & abundè calida, altera terrena & frigida exigua, ex qua obtinet adstrictionem. Ex quo fit vt hoc medicamento ad diuersas affectiones vtantur : atque vt abstergente quidem, quando id assumunt tanquam expurgans ea quæ pupillæ tenebras offundunt: vt contrahente verò, quum id cœliacis & dysentericis ac fluori muliebri adhibent. eodém etiam vtuntur ad hypopia, & ad sedis atque oris inflammationes, vlceráque & herpetas ac putredines, & vlcera maligna, & aures purulentas & intertrigines, & de- E nique ad vnguium reduuias. Porrò Indicum Lycium est ad omnia valentius.

De rebus à M incipientibus.

Malua, agrestis quidem, digerentis mollientísque leniter facultatis est particeps: hortensis verò, est imbecillior. earũ fructus tanto validior est quanto est siccior. Quæ verò anadẽdromalache & althæa nominatur, est generis eiusdem: est tamen quàm hæ ad digerendum efficacior.

Mandragora refrigerat quidem vehementer, sed est tamen etiam caloris cuiusdam particeps. Et in pomis nõ- F nihil est humiditatis: quamobrem ea soporem afferendi vim habent. Cortex autem radicis qui valentissimus est, non refrigerat solùm, sed etiam desiccat. quod verò intus est, imbecillum est.

Marathrum, *hoc est fœniculum*, calefacit quidem vehemẽter, cæterùm modicè siccat. proinde lac procreat, ídq; nõ mediocriter. valet quoque ad vrinam ciendam, & ad mẽses educendos.

Mastiche composita ex contrariis facultatibus est, adstringente & molliente: quocirca stomachi, ventris, inte- G stinorum, & iecoris inflammationibus conuenit, vtpote quæ calefaciat siccétque abundanter.

Melanthium calefacit siccátque vehemẽter, quum tenuium sit partium. quibus quidem fit rebus vt calidũ in linteo admotum, & assiduè olfactũ catarrhos sanet. quinetiam epotum flatus extinguit vel maximé. Interimit etiam lumbricos non solùm esum, sed etiam ventri foris admotum. præterea lepras, clauos myrmeciásque eiicit, mensésque ciet, qui ob crassitiem tenacitatémque humorum fuerint suppressi.

H Mel calefacit & desiccat abundé. est autem simplicis, quoad eius fieri potest, naturalis facultatis. coctum verò minus acre & abstergens efficitur. quocirca ad sinus glutinandos eo vtuntur.

Melilotum mixtæ facultatis est: habet enim quippiam

adſtrictionis.ſed & digerit & concoquit: copioſior enim A
in eo calida eſſentia ineſt quàm frigida.

Meſpilorum fructus admodum acerbus eſt & eſculentus,& ventrem ſtrenuè cohibet.

Mecon,*hoc eſt papauer*,omne eſt refrigerantis facultatis. Semen verò ſatiui papaueris mediocriter ſomnum conciliat,éſtque album:quamobrem pani ipſum inſpergunt, ac melle maceratum edunt. Alterius verò,cuius flos decidit,ſemen valentius refrigerat: adeò vt eo vti innoxiè,ſicut ſatiuo,quiſpiam non poſſit.

Mali Perſicæ folia & germina amaram qualitatem vin B
centem habent.ex quo fit vt in potu accepta lumbricos interimãt: id quod faciunt etiam vmbilico impoſita. omino verò digerens medicamentum eſt. Eius verò fructus humidus eſt ac frigidus.

Meum calefacit vehementer, atque abundè ſiccat:proinde vrinas menſtruáſque purgationes mouet, dolorem verò capitis creat,ac flatum gignit.

Molibdos,*id eſt plumbum*, plurimam habet humiditatem ex frigore concretam. Si igitur mortarium piſtillúmque plumbeum confeceris, in ipſúmque aut omphacinum o- C
leum,aut aquam,aut roſaceum,aut alium quempiam ſuccum indideris, ac teras, vti poteris ſucco ita confecto ad inflammationes in ſede cum vlcere, aut rugis,eritque ad eas quæ in pudendis ac teſtibus atque vberibus ſunt,optimum remedium. valebitque eodem modo ad alias inflãmationes incipientes,quæ inguina,aut pedes,aut alios articulos obſideant. Cõuenit non ſecus vlceribus malignis: ſique ad carcinodη vlcera vtaris, erit ſanè mirabile medicamentum. Si verò celeriter multum ſucci plumbei velis D
colligere,conare in ſole terere, aut omnino aere excalefacto. Porro vtiliſſimũ medicamentũ pararis,ſi quempiam ſuccum refrigerantem, vt ſemperuiui, vt vmbilici Veneris,vt intybi, vt lactucæ,vt pſyllii, vt omphacii,admiſcueris. Plumbi verò bractea tenuis ganglio probè impoſita & alligata,ipſum planè diſſipat.

Mori fructus,maturus quidem ventrem ſubducit,immaturus verò vbi aruerit,medicamentum admodum reſtringens fit, adeo vt dyſentericis ac cœliacis conueniat. tunditur etiam, & ob ſoniis admiſcetur. Cortex verò ra- E
dicis arboris purgantis facultatis eſt particeps, cum amaritie quadam. Itaque latum lumbricum interficit.

Myelos, *hoc eſt medulla*, vim habet molliendi corpora quæ obduruerunt ac ſcirrhum contraxerunt. Optimam verò expertus ſemper ſum ceruinam: deinde iuniorum boum. taurorum verò & hircorum eſt acrior & ſiccior. quocirca duritiem ſcirrhi ſpeciem referentem diſſoluere non poteſt.

Myrtus ex contrariis ſubſtantiis conſtat: in ea tamen vincit terrenum frigidum. habet verò etiam tenue quid- F
dam calidũ:quocirca admodũ ſiccat. Cæterùm folia,fructus,germina,& ſuccus non multum in adſtrictione differunt:quod verò agnatum eſt trunco atque ramis tuberoſum(quam myrtada quidam vocant) quo ſiccius eſt antedictis,eo adſtringit ſiccátque vehementius. Quidam id tundunt ac reponunt, tum vino ſubigentes paſtillos conformant. folia item arida magis quàm viridia,deſiccant.

De rebus à N incipientibus.

Nardi ſpica modicè calefacit,abũdéque ſiccat. ea ex eſſentia abundè adſtringenti & acri,calida non multa, & G
quadam ſubamara,conſtat. meritò igitur tum pota, tum foris admota, iecori & ſtomacho conuenit, vrináſque mouet, ac morſus ſtomachi ſanat: ventríſque fluxiones & præterea capitis atque thoracis exciccat. valentior autem eſt Indica, quæ nigrior eſt quàm Syriaca. Celtica verò ſimilis eſt facultatis,ſed vrinas magis ciet.

Narciſſi radix ſiccandi facultatẽ habet,adeo vt maxima vulnera conglutinet,vel ſi vſque ad tendines ſit facta præciſio. habet etiam abſtergẽdi & attrahendi vim quãdam.

Nymphææ tum radix tum ſemen vim habet deſic- H
candi ſine morſu. itaque profluuia ventris ſiſtit, ac ſemen ſiue in inſomniis,ſiue alio modo immoderatius profluẽs cohibet. iuuat etiã dyſẽtericos. Quæ verò candidã radicẽ habet,vehementiore facultate prædita eſt. quocirca ex aqua macerata vitiligines,pice verò liquida,alopecias ſanat.

De rebus ab O incipientibus.

Oxos,*id eſt acetũ*,mixtæ ſubſtãtiæ eſt,calidæ & frigidæ: atque vtriuſque tenuium partium: frigida tamẽ calidam ſuperat. Cæterùm vbi acetum validum ſit, vehementer exiccans eſt.

Oxyacanthæ fructus,non ſolùm quum eſtur,ſed etiam quum potui datur,omnes affectiones quæ cum fluxionibus coniunctæ ſunt,retinet.

Opopanax mollit ac digerit:calefacítque vehementer, & abundè ſiccat.

Opos,*hoc eſt liquor*, Cyrenaicus omnium & calidiſſimus eſt,& tenuiſſimarum partium,ac proinde maximè digerit. quanquam cæteri quoque calidi & ſpirituoſi abundè ſunt,hoc eſt Medicus & Syriacus.

Origani omnis vis eſt incidens,tenuans,calefaciens & ſiccans vehementer. quam verò tragoriganon vocant, ea aliquid adſtrictionis aſſumpſit.

Orobus,*hoc eſt eruum*,ſiccat quidem abundè,ſed calefacit modicè,& incidit & abſterget, & obſtructiones tollit: ſi verò copioſius ſumatur,ſanguinem per vrinas educit.

Oſtrax,*hoc eſt teſta*,buccinarum & purpurarum vſta vim habet admodum exiccandi. Oſtreorum quoque combuſta ſimilis eſt facultatis. ea vtor ad diuturnas ex fluxione cauitates,& quæ vix impleri carne poſſunt, quæ nimirũ fiſtuloſæ ſunt atque profundæ: eam foris ex adipe ſuillo veteri imponens. & in ſinum aliquid eorum quæ talia carne implent,immitto,quale eſt vſtũ diaphanes, quod ſphecarium nominant. Iam verò horum omnium cinis dentes ſplendidiores reddit tum abſtergendi facultate, tum verò etiam eſſentiæ aſperitate,nõ ſecus quàm pumex. Ad hunc verò vſum nõ eſt neceſſe quæ ſic vſta ſunt admodũ læuigare. at ſi vlceribus malignis velis inſpergere,ante omnia in tenuiſſimum pollinem redigenda erunt. Porrò carnem excreſcentem exterunt mediocriter & comprimũt. præterea cum ſale vſta hæc omnia dentes efficacius abſtergent:atque adeo vt non modò flaccidas gingiuas exiccent,ſed etiam putreſcentia vlcera adiuuent.

De rebus à Π incipientibus.

Paliuri folia & radix,non obſcuram adſtringendi facultatem habent,vt etiam ventrem fluentem cohibeant: digerunt verò adeo vt phymata quoque curent,quæ non admodum inflammata calidáque ſint. Cæterùm fructus tantam incidendi vim habet vt & calculos veſicæ confringat,& pectoris pulmoniſq; excreationib[9] auxilietur.

Pentaphylli radix ſiccat quidem abundè, ſed minimè acris eſt. quocirca ad multa vtilis eſt.

Piper nuper germinans longum eſt, ideóque humidius. fructus verò qui velut omphax eſt,album eſt piper, quod eſt acrius nigro. illud enim eſt aſpectu tanquam ſubaſſatum & ſubexiccatum. vtrunque tamen ſatis valenter calefacit & ſiccat.

Petroſelini ſemen acre eſt cum amaritie coniuncta. proinde menſtruas purgationes mouet,& vrinas copioſè citat. flatus quoque diſcutit: valdéque calefacit & ſiccat.

Peganon,*hoc eſt ruta*, quæ agreſtis eſt, vehementiſſimè ſiccat & calefacit. quæ verò domeſtica eſt,vehemẽter:eáque eſt non acris modò,ſed etiam amara,atque humores craſſos & tenaces incidit attenuátque,& per vrinas ducit: eſt & tenuium partium,& flatus excutit:quamobrem ad inflationes accommodata eſt,& veneris appetitum cohibet. eadem ſtrenuè digerit atque ſiccat.

Pix ea quæ ſicca eſt,calefacit abundè & ſiccat:quæ verò humida eſt,habet præter hæc neſcio quid tenuiũ partium,ita vt aſthmaticos & purulentos iuuet. Cyathus autẽ ei[9] melli admixtæ ad lingẽdũ datur. habet præterea vtraque vim quandã abſtergendi,& concoquendi,& digerendi. qua ſanè ratione leproſos vngues eximit ceræ miſta,lichenáſque detergit,ac tumores duros & incoctos cataplaſmatis indita cõcoquit. liquida tamẽ eſt ad oĩa valentior.

Pini cortex vincentẽ habet facultatẽ adſtringẽtem,vt impoſitus intertrigenes pulcherrimè ſanet,& potus ventrem cohibeat,& ambuſta ad cicatricem perducat.

Piceæ cortex ſimili modo quo pini cortex, agit, moderatius tamen. In foliis tamen vtriuſque & pini & piceæ vis eſt vulnerum agglutinandorũ. Fuligo autem quæ ex

dictis colligitur, ad pilos superciliorum, & ad angulos oculorũ lippientes, erosos, & lacrymantes, accõmodata est.

Platanus frigidioris humidiorisque essentiæ est. quãobrem eius folia viridia trita & illita inflammationes in genibus iuuant. eius cortex & pilulæ cum adipe ad vlcera ambusta valent.

Pompholyx, si lota fuerit, fermè omnium prima est quæ citra morsum siccant: vnde ad vlcera carcinode idonea est, & item ad alia maligna omnia.

Prasium, *hoc est marrubium*, calefacit & siccat vehementer, iecur & lienem obstructione liberat, thoracem pulmonémque expurgat, menstruas purgationes ciet. illitum verò absterget & digerit, & per nares arquatos expurgat. denique ad inueteratos aurium dolores facit.

Propolis vehementer calefacit, ac valenter absterget, abundéque trahit, éstque valenti ac tenui essentia.

Pteleæ, *hoc est ulmi*, foliis recentia vulnera glutinãtur, in eísque abstergendi & adstringendi facultas inest: & magis in cortice, adeò vt cum aceto lepras etiam sanet. Eandem vim radices habẽt: proinde earum decocto quidam perfundunt fracturas quibus inducere tophos opus sit.

Ptereos, *hoc est filicis*, radix latos lumbricos interficit, si quatuor eius drachmas in melicrato quis bibat. Porro fœtum viuum interficit, mortuum expellit. Similẽ huic obtinet vim fœmina filix.

Pyrethri radix vrentem vim habet, qua dentium refrigeratorũ dolores sanat. & ante rigores periodorum ex oleo confricatur. stupidos quoque & resolutos adiuuat.

Pyros, *hoc est triticum*, foris impositum modicè calfacit, non tamen siccare aut humectare manifestò aptum est. habet verò quippiam lentoris, & naturæ obstruentis. Amylum verò quod ex eo conficitur, frigidius sicciúsque ipso redditur. At cataplasma ex pane cõfectum maiorem digerẽdi vim habet quàm quod ex tritico fit, quippe quũ panis & fermentum & salem habeat, fermentúmque facultatis sit attrahentis digerentísque.

Pitya, *hoc est coagulum*, omne, acris, attenuantis, digerẽtis & siccantis facultatis est: nam lac in ventre coagulatum dissoluit. Leporis verò coagulum omnium præstantissimum est. id sanguinem in ventre concretum cum aceto epotum dissoluit: facítque id efficacius quidem cæteris, sed non tamen solum.

De rebus à P incipientibus.

Radicula vehementer calefacit, & abundè siccat. semen est efficacius planta. in eis vis digerẽdi est: itaque ad suggillata & alia liuida id genus vtiliter adhibentur.

Rheum mixtæ facultatis est: habet enim quidpiam terrestre quod frigidũ est: sed ei quoque inest caliditas quædam cum partium tenuitate coniuncta. conuulsa igitur & rupta, & eos qui nisi recta ceruice spirant, adiuuat. liuentia itidem & lichenas sanat cum aceto illitum, & sanguinem expuentibus cœliacísque & dysentericis prodest.

Resinæ omnes calefaciunt, siccant digerúntque, sed aliæ magis, aliæ minus id faciunt: lentissima verò omnibus meritò anteposita est. eam mastichen nominant: nã præterquam quòd est exiguæ particeps adstrictionis, adeò vt stomachi, ventris & iecoris imbecillitatibus & inflammationibus conueniat, ei etiam inest vt sine mordacitate siccet, minimè enim acris est & maximè tenuium partiũ. cæteris præstat terebinthina, eáque magis quàm mastiche digerit & absterget, ita vt scabies sanet: & quæ in profundo sunt, cæteris resinis magis attrahit.

Rosarum vis est aquea, substantia calida mista duabus aliis qualitatibus, adstringenti & amaræ. earum flos etiã magis quàm rosæ, adstringit: ac proinde vim itidem habet exiccandi.

Rhypos, *id est sordes è statuis*, digerit & emollit, & incocta phymata digerit. Sordes verò in palæstris quam πάτον vocant, optimum est mamillarum inflammationibus remedium: nam & illarum feruorem igneum restinguit, & quod influit, cohibet: & quod ibi continetur, digerit.

De rebus à Σ incipientibus.

Sandaracha vrentis facultatis est, ceu arsenicum: ergo meritò fit vt eum facultatibus digerentibus & extergentibus commisceant.

[A] Satyrium humidum calidúmque temperatura est, humiditatémque excrementitiam & flatus participem possidet: quocirca ad res venereas incitat. idem quoque eius radix facit.

Selinon, *hoc est apium*, calidum adeo est vt vrinas & mẽstruas purgationes cieat. flatus quoque discutit: & magis semen quàm herba.

Seris temperaturæ est frigidæ siccæque modicé.

Seseleos fructus vsqueadeo calidus est vt mouere vrinã copiosè queat. quinetiam partium tenuitate ad comitia- [B] lem morbum & ad recta ceruice spirantes accommodatus est.

Sesamum emplasticam vim & simul mollientẽ habet, & modicè calidam. eiusdem facultatis est oleum quod ex eo conficitur: & item decoctum herbæ ipsius.

Sicyos, *hoc est cucumis*, qui maturus est, tenuioris essentiæ est: qui talis non est, crassioris. sunt tamen abstergentis & incidentis facultatis participes. quamobrem vrinam cient, & corpus splendidum reddunt: atque etiam magis si quis arefaciat, deinde contusum per cribrum excutiat, [C] & pro abstergente puluere vtatur: in eo enim humida frigidáque admodum abundat natura. quanquam si semen & radix exiccentur, non etiam humidæ naturæ sunt, sed iam modicè siccãtis. Agrestis verò cucumeris succus, quẽ etiam elaterium nominant, qui ex fructu, itémque ex radicibus & foliis exprimitur, est ad curationes perutilis. Ergo elaterium menses ciet, & fœtum interimit appositũ. prodest regio morbo laborantibus in nares cum lacte infusum. quo etiam modo capitis dolores sanat. Succus verò radicis & foliorum est prædicto imbecillior. Cæterùm [D] eius radix abstergit, digerit, mollitque. Cortex verò maiorem siccandi vim obtinet.

Silphii liquor calidissimus est. & tamẽ folia, & fructus, & caules, & radix strenuè non calefaciunt, sed omnia sunt magis essentiæ flatuosæ, atque ideo concoctu difficilia. foris tamen imposita sunt efficaciora: & maximè omniũ liquor in quo vis admodum trahendi inest. & ex memorata eius temperie facultatem quandam detrahendi & liquandi habet.

Spongia vsta, acris & digerentis facultatis est. hæc bitu- [E] mine imbuta, & adhuc ardens, vt sicca reddatur, facit ad sanguinis eruptiones ex vulnere. si bitumen non suppetat, pice illinẽda est. Spongia verò noua per sese manifestè desiccat. id nosces si ea sola vtaris ad vulnera ex aqua, vel oxycrato, vel vino: perinde enim glutinabit ac medicamenta quæ sistendo sanguini apta sunt.

Spondylii fructus, acris & secantis facultatis est: quocirca ad asthmata & ad morbum comitialem est medicamẽtum accõmodatum. sed & morbo regio affectis prodest. ac radix quoque, in qua similis facultas est, ad eadem va- [F] let. éstque præterea vtilis ad callos qui ex fistulis oriuntur. ea autem circumrasa imponenda est.

Stear, *hoc est adeps suillus*, est ferè omnium aliorum humidissimus. quamobrem in actione proximè ad oleum accedit: maiorem tamen vim habet emolliendi & concoquendi quàm oleum. idcirco eum admiscemus iis cataplasmatis quæ ad inflammationes valent. Qui verò mordicationes aut in recto intestino aut in colo patiuntur, iis potius caprinum quàm suillum adipem iniicimus: quippe qui propter crassitiem facilius concrescat, suillus autẽ [G] instar olei defluat. proinde eo potius vtimur ad dysentericos, & qui crebra desidendi cupiditate tenentur. Anserinus verò adeps, sanies quæ in alto corpore mordicant, sua tenuitate magis obtundit. est etiam suillo calidior. in horum medio est adeps gallinarum. Nunc verò omnis pinguedinis facultas est humectans & calefaciẽs: sed suilla est modicè calida. taurinus verò adeps est multo calidior & siccior. vitulinus verò minus quàm taurinus, & hœdinus minus quàm caprinus & hircinus. taurinúsque minus quàm leoninus: hic enim potentius quàm cæterorũ [H] omnium quadrupedum adipes, digerit: nam & calidissimus, & tenuissimarum est partium. Porro omnis adeps quum inueterascit, fit seipso calidior, & tenuiorum partium: atque ita maiorem digerendi vim acquirit.

Scandix calefacit siccàtque vehemẽter: itaque me-

ritò

ritò vrinam ciet,& viſcera liberat obſtructione.

Scilla eſt facultatis admodum incidentis, non tamen admodum calidæ. melius autem eſt ea aſſata aut elixa vti. quo ſanè modo eius virium vehementia exoluitur.

Scolymi radix calida ſiccáque admodum eſt. copiam vrinæ fœtentis educit,ſi vino incocta bibatur. hac ratione fœdos alarum & totius corporis ſanat.

Scordion ex variis facultatibꝰ cõſtat.habet enim quid piã amari acerbiq; & acris.viſcera igitur expurgat,ſimúlque excalefacit,ac mẽſtruas purgationes & vrinas mouet. cõuulſa quoq; & rupta,& laterum dolores ex obſtructione & frigore ortos epotum ſanat : magnáque vulnera & rupta conglutinat:& laterum dolores viride impoſitum ſanat.ſordida verò purgat,& cicatrice concludit.

Scordon,*hoc eſt allium*,& calefacit & ſiccat vehementiſſimè, vt etiam hirudines eiiciat, ſic vt nulla alia re ſit opus.

Smyrna,*hoc eſt myrrha*, de numero eorum eſt quæ abũdanter calefaciunt & exiccant: itaque illita vulneribꝰ capitis ea glutinat.tollit etiam lumbricos,fœtúmque necat & eiicit.ineſt ei vis itidem abſtergendi.

Smyrnium,calidum & ſiccum vehemẽter eſt,vrinámque & menſtruas purgationes educit.

Stœbes fructus & folia adſtringentem vim morſúſque expertem habent atque abundè ſiccãt. quamobrem eorũ decoctum dyſentericis iniicitur, & auribus purulentis: & vulnera magna cõglutinat.cum vino autem auſtero hæc facit euidentius:nam valenter deſiccat omnes humiditates quæ præter naturam ſunt.Folia verò viridia illita vim habent ſanguinem fluentem ſiſtendi: iuuántque illita oculorum ſuffuſiones ex ictu obortas.

Styrax calefacit,mollit,concoquit: quamobrem tuſſibus,catarrhis, deſtillationibꝰ raucitatibúſque prodeſt,ac menſtruas purgationes ſeu potus ſeu admotus elicit.

Syca,*hoc eſt ficus aridæ*,modicè calefaciunt : habéntque partium tenuitatem quandam.his duabus qualitatibus idoneæ ſunt ad duros tumores concoquendos, quos etiã ſtatim digerunt. Cæterùm ficus caprifici facultatis ſunt acris ac digerentis: ſic etiam domeſticarum arborũ primæ ficus quas groſſos nominant.

Schinos,*hoc eſt lentiſcus*,ex aquea eſſentia leuiter calida, & terrea frigida non multa, compoſitus eſt. ſiccat igitur abundé.in differentia verò caloris & frigoris eſt quodãmodo medius. ſimilem porrò habet in omnibus eius partibus adſtrictionẽ. Si verò ſuccũ ex viridibus eius foliis exprimas,ſimilem is quoque temperaturã habebit. quãobrẽ epotus dyſentericas cœliacáſque affectiones ſanat: & ad ſputa ſanguinis, & ſanguinis fluores ex vtero, & ad ſedem vuluámque procidentem eſt accommodatus.

Schinou anthos,*hoc eſt ſchini flos*,modicè calefacit,& moderatius adſtringit. nec planè à tenuitatis natura ſeiunctus eſt.proinde lotium ciet, menſtruáſque purgationes educit.quinetiam inflammationes eas iuuat quibus iecur,venter & ſtomachus obſidentur.

De rebus à T incipientibus.

Terebinthi cortex & folia & fructus,adſtringens quid obtinent, ſed & abundè calefaciunt : humidi verò adhuc, ſiccant mediocriter : aridi verò, abundè, & magis etiam fructus:ideóque vrinam ciet,& lienibus prodeſt.

Teutlon,*hoc eſt beta*,nitroſæ cuiuſdam facultatis eſt particeps.proinde abſterget,digerit,& per nares purgat. Cocta verò nitroſam vim deponit, fitq; eius facultatis quæ inflammationibus aduerſatur,leuitérque digerit: Sed ad detergendum & ad digerendum validior eſt alba: nam nigra neſcio quid adſtrictionis adiunctũm habet, ídque in radice magis quàm in aliis partibus.

Telis,*hoc eſt fœnumgræcum*, abundè calefacit, & modicè ſiccat:quamobrem inflammationes feruentes irritat:minus verò calidas & magis duras digerit.

Tithymali omnes vincentem habent acrem calidámque facultatem.ineſt verò eis etiam amarities.liquor autem eſt validiſſimus,deinde fructus & folia. Sed dictarũ quoque facultatum radix eſt particeps,non æquè tamen. Ipſa autem aceto decocta dentium dolores ſanat, maximè verò eos qui dentibus eroſis contingunt. liquor verò

A inunctus pilos tollit:quia verò vehemens eſt,ideo oleo cõ miſcetur:ſique id aſſiduè fiat,radices pilorum aduſtæ penitus interibunt,corpúſque ipſum glabrũ reddetur.eadẽ facultate verrucas,myrmecia,vngues oculorũ & thymos auferunt,impetiginéſque & ſcabies detergunt.

Titanus,*hoc eſt calx*,viua quidem vrit vehemẽter, adeò vt cruſtam inducat: extincta verò, ſtatim cruſtam quidẽ & ipſa facit,ſed poſt vnum aut alterum diem: ſi verò ſpatio temporis reſtincta fuerit,id non omnino faciet: calefaciet tamen carnémque eliquabit.ſi lauetur, morſum in
B aqua deponit: & facit id quod *κονίαν*, *hoc eſt lixiuium*, vocant. ſiccat autem hæc ſine morſu. ſique bis aut ter, aut ſæpius lota fuerit,morſus omnino expers efficitur,ac ſtrenuè citra morſum ſiccat.

Tragacantha ſimilem gummi vim obtinet emplaſticam,& acrimoniam obtundentem,& pariter atque illud deſiccat.

Tribolus in terreſtri ſuperat,adſtringens & ſiccans: in aquatili verò,aqueum.ambo autem ortui inflammationum,& omnino influxibus omnibus aduerſantur.Terreni verò fructus tenuium partium eſt, ideóque epotus lapi
C des qui ſunt in renibus,frangit.

Trychnon , *hoc eſt ſolanum*, eſculentum , quódque in hortis naſcitur, omnes norunt,eóque omnes vtuntur ad ea quæ refrigeranda ſunt atque adſtringentia.

De rebus ab Y incipientibus.

Hydropiper calefacit quidem,ſed non æquè ac piper. & tamẽ herba adhuc vireſcens vnà cum fructu illita,ſuggillat & tumores induratos digerit.

Hyoſcyamus, *hoc eſt altercum*, ad curationes valet, cu-
D ius fructus & flos candidus eſt: vehementer enim refrigerat.

Hyſſopum calefacit & ſiccat vehementer , éſtque tenuium partium.

De rebus à Φ incipientibus.

Phaci,*hoc eſt lentes*,aſtringunt,non tamẽ valenter. in calore & frigore medium locum tenent. abundè verò ſiccant, atque ipſarum quidem corpus ſiccat, cohibétque aluum, & decoctum prouocat.

Phacos, *id eſt lens*, quæ paluſtris dicitur, humidæ eſt a-
E bundè,frigidǽque naturæ.

Phœnix,palmarum fructus,præſertim dulcis,non exiguæ caliditatis eſt particeps. cæterùm non ſolùm foris impoſitus roborat, ſiccat, contrahit, ſtipat & denſat, ſed etiam vt cibus aſſumptus.

Phycos, *hoc eſt alga*,humens adhuc & viridis ex mari ſumpta abundè refrigerat,& modicè adſtringit.

De rebus à X incipientibus.

Chalbane, *hoc eſt galbanum*, facultatis eſt emollientis & digerentis, abundéque ſiccantis, & vehementer cale-
F facientis.

De iis quæ à Ψ incipiunt.

Pſimmythium , *hoc eſt ceruſſa*, emplaſticam vim & refrigerantem habet. Phycos autem conſeruans ceruſſæ frigiditatem,aſſumpſit partim tenuitatem.

De iis quæ ab Ω incipiunt.

Ωon oui,album & tenue, quo etiam ad oculos vtimur,eſt medicamentum morſus omnino expers.Ouis recèns natis vtendum eſt.ouum temperatura eſt paulo frigidius quàm vera temperies.itaque eo non ſolùm ad ocu
G los vtendũ eſt,ſed etiam ad alia omnia quæ medicamẽta poſtulant,quæ nihil penitus mordeant:qualia ſunt omnia ani & pudendorum vlcera maligna.Porrò vitellus ouorũ aut elixatorum aut aſſatorũ morſu vacat.Crudo verò ouo toto vtimur admiſto roſaceo ad palpebrarum, aurium & mamillarũ inflãmationes,quæ vel ex ictu vel ex alia quauis cauſa euenerint : aut in neruoſis corporibus ſint, vt in cubito,vt in tendinibus digitorum, vt in articulis, ídque in pedibus & manibus.Iam verò ad rupta ouum crudum protinus impoſitũ vtile eſt. ſiue molli lana ſolùm eius al-
H bum excipias,ſiue etiã cum vitello cõmiſcens applices:nã & mediocriter refrigerat & citra morſum deſiccat.

De iis quæ media ſunt inter calefacientia & refrigerantia, Cap. II.

MEdia autem inter ea quæ calefaciunt, quǽque refri
gerant, ſunt hæc: adiantum, aſparagus, myacanti-
nus, muſcus, qui etiam ſplanchnon dicitur, glycyrhizæ
ſuccus, oleum dulciſſimum, præſertim ex oliuis drupis fa
ctum: cera, faba, pinei nuclei eſculenta pars, aqua macera-
ta: lycium, lotus ſiue trifolium, citri cortex, filicis radix,
lentiſcus, lens, terra Chia, Cadmia, lithargyrus.

De iis quæ calefaciunt, Cap. III.

CAlefaciunt autem hæc. Viticis folia & ſemen modi-
cè calefaciunt, vrticæ fructus & folia, amygdalæ dul-
ces, anagallis vtraque, aloe, anthemis, quæ etiam chamæ-
melum dicitur, aphace, abſinthium cuius ſuccus calidior
eſt, rubi fructus maturus, pæoniæ radix, oleæ bacca matu
ra, fermentũ, braſſica, olus, lini ſemen, folia fœniculi, ſpi-
ca nardi, Celticáque eſt imbecillior, muſtum, eruum, tri-
ticum foris admotum, reſinæ omnes, piceæ arboris ma-
gis quàm terebinthina, & hac magis etiã ſtrobilina. me-
diæ inter has ſunt pinea & abiegna: at cypariſſina eſt etiã
acris facultatis. ſeſamũ, ſchinu anthos, palmulæ fructus &
magis etiã dulcis. vitis albæ (quæ bryonia dicitur) radix.
ſpinæ albæ radix, ariſtolochia, aſphodeli radices, & earũ
combuſtarũ cinis, magis: daucus qui paſtinaci quoque no
mine gaudet, chamædaphne, dracõtii radix magis quàm
ari, oleum dulce vetus, helenii herbæ radix, cicer, ſerpyl-
lum, viſcum, lybiſticũ, ferulæ ſemen, ſagapenum, ſatyriũ,
apium, ſinon, ſtyrax, carnes viperarũ, adeps, pinguedines,
ſaliua. Abundè verò calefaciunt, pulegium, lauri folia, &
potius etiam baccæ: minus verò cortex radicis. dictãnum
æquè ac pulegium, eleliſphacum, eryſimũ, lanæ vſtæ, zin-
ziber, cardamomum, liquor, & omniũ maximè Cyrenai-
cus: ſilphium, pili cõbuſti, ſal & qui laxus eſt magis quàm
alius, ſanguis, fel, amurca, anethum, minus verò quod vi-
ride eſt: artemiſia vtraque, balſamum, elaphoboſcum, cro
cus, thus, Chia maſtiche, mel, vinũ, pix, polium quod mi
nimum eſt, meliſſophyllum, marrubium, propolis, cucu-
meris agreſtis ſuccus quem elateriũ vocant, ſandix, ſcil-
la, ſcolymi radix, myrrha, terebinthi cortex, folia & fru-
ctus, fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, cha-
mæpitys, ocimum quod vehementer calefacit, & item
abrotonum, & magis etiam vſtum: lolium, ægyri flores, &
reſina, acorum, amomum, amaracus, ami, anethũ vſtum,
aniſi ſemen, iuniperus, & eius fructus, aſari radix, ſabina,
elleborus vterque, epithymum, calamintha, menta, thy-
mum, cannæ vallaris cortex combuſtus, caroum, caſia, ce
drus vtraque, cnici ſemen, conyza maior & minor: nam
quæ grauius olet, ea eſt imbecillior. cyminum, thuris fu-
ligo, fœniculum, melanthium, μεου radices, ruta dome-
ſtica, rhododaphne, vinum ſatis vetuſtum, origani omne
genus, opopanax, petroſelinum, radicula, ſampſuchus,
ſmyrnium, trifolium quod alii aſphaltion vocant: hyſſo-
pum, galbanum, chamædrys. Vehementiſſimè autem ca-
lefaciunt hæc: adarce, euphorbium, thapſia, cedriæ oleũ,
coſtus, cepa, ſinapis, ruta ſylueſtris, allium, ſtruthii radix,
tithymalorum liquor, ſed minus calefacit eorum fructus,
& item folia: ſed & quæcunque adurendi vim habet, ea
calefaciunt.

De iis quæ refrigerant, Cap. IIII.

MOdicè refrigerant graminis radices & herba, alſi-
ne citra adſtrictionẽ, pira cataplaſmatis modo im-
poſita, atriplex, ſine adſtrictione, acacia nõ lota, balauſtiũ,
rubi folia & germina, & fructus immaturus, & item flos,
auena, muſcus marinus, acini, glaucium, glycyrhyzæ ſuc-
cus, oleæ germina & baccæ immaturæ, & flos, oleũ omo
tribes, helxine quæ & perdicium appellatur, panicum il-
litum, lactuca, violæ folia, & ſucci, & cortices, dulcibus ex
ceptis: eiuſmodi enim aquea, ſũt intemperata, perſicæ fru-
ctus, platanus, citrii caro, amylum quod ex tritico fit, rhã
nus, roſaceũ, ſordes ex palæſtra, ſeris, triboli ambo, palmæ
ramorũ ſuccus, cerebrũ & ſucc9 qui ex eo fit, terra Samia,
Cimolia, lapis hæmatites, naxiæ cotis ſcobs, plũbago, plũ
bum ignẽ nõ expertũ & itẽ cõbuſtum, ceruſſa, ſandix, ca
ſeus tener & recens cõcretus. Abundè autẽ refrigerãt aca
cia lota, plãtago eiúſque fructus, blitũ, galla immatura, cu
curbita, poma, armeniacæ fructus, fũgi, acerbæ vuæ ſuc-
cus, rhus, cucumis, pepo, ſolanum hortenſe, lenticula palu-
A ſtris, alga viridis quæ humẽs etiamnum è mari ſit euulſa,
pſyllii ſemẽ. Vehemẽter autẽ refrigerãt hæc, ſemperuiuũ
vtrunque, portulaca, & ipſa & eius ſuccus, mandragora, ci
trii pars acida quæ ſemen conueſtit, altercum cuius ſemẽ
& flos candidus ſit. At vehementiſſimè refrigerant cicu-
tæ, papauera omnia, & eorum liquores.

De rebus exiccantibus, Cap. V.

MOdicè autem ſiccãt, graminis radices, adiantũ, ſem
peruiua ambo, ægiri flores & reſina, ſpinæ albæ ra-
dix, ſambucus & ebulus, vitis albæ & bryoniæ radix, apa-
B rine, pira cataplaſmatis more illita, magis verò ſylueſtria
quæ achrades nominantur: anthemis quæ etiam chamæ-
melum dicitur, arum, artemiſia vtraque, hordeum magis
quàm farina fabarum quæ ex fabis facta ſit, è quibus cor-
tex fuerit detractus. polenta verò ex hordeo magis quàm
ipſum hordeum, crocus, thus, fœniculum, vinũ quod mu
ſtum ſit, aſparagus, myacanthinus, aſpalathus, bulbus illi-
tus, panicũ cui etiã melinæ nomen eſt, ſi illinatur: iſatis,
gummi, braſſica, ſi edatur ſique foris imponatur: lilii fo-
lia & radix, filix fœmina, amylũ ex tritico, reſinæ omnes,
C hypericon, lithargyrus, teſta, & magis teſta clibanorũ: coa
gulum, ſordes, adeps taurinus magis quàm cæterorũ ani-
malium, ouorũ aſſatorũ vitelli, ſeridis omnia genera, cu-
cumeris maturi ſemina & radices arefactæ, fœnumgræ-
cum. Abundè verò ſiccant viticis folia & ſemen, ſanguis,
amaracus, aſpalathum, amurca, anethum, plantago eiúſq;
ſemen, balſamum, acini, elaphoboſcum, milium, ariſtolo-
chia, & magis rotunda: haſtulæ regiæ radix, & potius eius
cinis: aphace magis quàm lens, thuris cortex, lycium, fœ-
D niculi foliũ, μεου radices, nardi ſpica, nardus Gallica, vi-
num, eruum, opopanax, pix, radicula, cardui radix, myr-
rha, lentiſcus, terebinthi cortex, folia & fructus, & præci-
puè quum aruerint. alga viridis adhuc & humens è mari
deſumpta, galbanum. Vehemẽter verò ſiccãt, abrotonũ,
& magis etiam vſtum, acacia, acorus, aloe, ami, anethum
vſtum, aniſum, iuniperus, aſari radix, & magis etiam com
buſtæ cinis: abſinthium, ſabina, balauſtium. ruborũ fru-
ctus immaturus atque arefactus magis hoc facit: ſimili
quoque modo eorum flos, pæoniæ radices, lauri folia, &
E magis baccæ: minus verò cortex radicis. quercus partes
omnes, & magis fagi: & pruni: elleborus vterque, epithy-
mum, thymum, ſalicis corticis cinis, nepeta, arũdinis val
laris cortex vſtus, caroũ, caſia, cedrus vtraque, conyza ma
ior & minor. nam quæ grauiorem odorẽ exhalat, quǽq;
humidis in locis prouenit, imbecillior eſt. ſpinæ albæ ra-
dix, thuris fuligo, melanthium, citrii pars acida quæ ſub
ſemine eſt, vinum peruetuſtum, acetum, quũ acre ſit, nym
phææ radix, quæ verò radicem habet cãdidam ea eſt ve-
hemẽtior. origani omne genus, papyrus combuſta, minus
F tamen quàm cinis chartarũ, pentaphylli radix, & liquor
etiam magis: ruta domeſtica, polium minus, meliſſophyl-
lũ, marrubiũ, rhus, ſampſuchus, ſtœbes fructus, & folia, tri
folium, ſiue aſphaltiõ, hyſſopũ, chamædrys, chamæleontis
vtriuſque radix, chamæpitys, ſal, nitrum, gypſum, & vſtum
magis, omnes cadmiæ, & omnia metallica & lapidea. ſco
ria omnis: quæ verò ferri eſt, maximè. ſtercus omne: anſe-
rum verò & accipitrum inutile eſt, propter acrimoniam,
& item aquilarum. carnes viperarum, caro cochlearum,
capita mænularũ ſale conditarum combuſta, cornu cerui-
G num & caprillũ cõbuſtum, coriũ vetus veteramentorum
vſtum, oſtreorum & purpurarũ teſta combuſta, ſepiæ te-
ſta, lanæ vſtæ, cinis cancrorum, garus, ſalſugo piſcium ſale
conditorum. Vehementiſſimè autem ſiccant hæc: oleum
cedrinum: lixiuium verò omnium maximè exiccat & ab
ſterget, quod ex ficulno cinere & tithymalorum ſit, feréq;
adurentis eſt facultatis. braſſicæ caules vſti valenter ſic-
cant, vt iam etiam adurentis facultatis ſint participes, ſi-
napis, ruta ſylueſtris, allium.

De iis quæ citra morſum ſiccant, Cap. VI.

H SIccant autẽ citra morſum hæc: vrticæ ſemen & folia,
aloe, amurca, & magis ea quæ decocta eſt: vtraque ana
gallis, plãtago, auena, quæ etiã illita digerit: oleum dulce,
quod ſi lotũ ad proportionẽ ſit, minimè omniũ erit mor
dax: fermentũ, quod etiã trahit ex alto digeritque: lupin9
amarus eiúſq; farina, in qua vis eſt itidẽ digerẽdi: canda

equina

equina validè, isatis validé: salicis folia & flos, cum adstrictione quadam. sunt qui ex eis succum exprimant, ac medicamentum morsu vacans, ad multa vtile conseruẽt. nil enim ad plures vsus accommodatius est quàm medicamentum morsus expers, exiccans & adstringens leuiter. nucis membrana arida combusta habet etiam partium tenuitatem: nuces, Ponticæ nuces simili facultate sunt præditæ, participésque sunt frigidæ essentiæ: milium, centaurium minus, valde: & item eius succus. cerasi arboris gummi, lilii folia & radix & oleum quod ex eo conficitur, faba foris imposita, cyparissi folia, germina, & globi noui & teneri, cyperi radices, strobili esculenta pars aqua macerata, nymphææ radix, defrutum, pentaphylli radix, tragacantha lota: nam lotio ei ad hoc adiumento est, siquidem redditur efficacior. Lemnia, cadmiæ lotæ, pompholyx assiduè lota, calx extincta & lota strenué: oui albũ & putamen omnino morsu vacat: similem quoque vim habet eius vitellus, sed affatus minus mitigat.

De rebus humectantibus, Cap. VII.

MOdicè humectat alsine, buglossum, glycyrrhizæ succus, lactuca, violæ folia, persicæ arboris fructus, fungi. rosaceum verò magis quàm ipsum oleum. Abundè verò humectat portulaca, & ipsa & eius succus: itémque atriplex, blitum, cucurbita, mali Armeniacæ fructus, cucumis, pepon, lenticula palustris.

De rebus aqueam humiditatem habentibus, Cap. VIII.

HAbent autem aqueam humiditatem, acacia, alsine, portulaca, plantago, atriplex, rubi folia, blitum, muscus marinus, glaucium, lactuca, viscum, violæ folia, cucurbita, vmbilicus Veneris, cicuta, leuce arbor, malua domestica, meconium, mala præcocia, fungi, platanus, cucumis esculentus, totus lentiscus, tribulus, lenticula palustris, psyllii semen, plumbum.

Quæ sint media inter siccantia & humectantia, Cap. IX.

MEdia inter ea quæ siccant atque humectant, sunt graminis radices illitæ, oleum dulcissimum, & quod potissimùm ex oliuis drupis factum fuerit.

De roborantibus, Cap. X.

COrroborant autem, casia, galla immatura, stœchas quæ & viscera omnia & vniuersam animantis habitudinem roborat: palmularum fructus foris impositus, & intrò assumptus, & absinthium.

De concoquentibus, Cap. XI.

COncoquunt hæc, amomum magis quàm acorum, & asari radix, vua passa domestica, cera, ladanũ, gluten quo ad libros agglutinãdos vtuntur, crocus, thus, pix, Ægyptia mastiche, rosaceum oleum, myrrha, styrax, galbanum, alica, butyrum, œsypus, adeps suillus magis quàm oleum.

De rebus suppurantibus, Cap. XII.

EX iis quæ perfunduntur, vtilissima est ad pus gignendum aqua tẽperata, aut hydrelæum: Ex iis verò quæ irrorantur, oleum temperatum: itémque quæ illinuntur, vt quod ex triticea farina & hydrelæo constat, & panis: hæcque rite & moderatè coquenda sunt: nam quod plurimúm coctum fuerit, eis inflammationibus conuenit quæ ægrè maturantur: quod verò minus, iis quæ valde calidæ feruentésque sunt. & quod plus olei acceperit, iis conueniet qui difficillius concoquuntur: quod verò minus, aptũ erit feruentibus. Et cataplasma ex pane accommodatum est inflammationibus quæ vix maturantur: in eo enim & sal & fermẽtũ est. At panis ex triticea farina calidioribus aptꝰ est. ex ipsa præterea triticea farina ac pane erit aptior ad pus gignendum qui purus fuerit. Præterea quæ medicamenta inflammatis vlceribus adhibentur, ea ad pus faciendũ valent, qualia sunt anserinus vitulinúsque adeps, butyrum, thus, pix, & resinæ eliquatæ, nimirum cum oleo quodam. Atque hoc quidem loco ad feruentes inflammationes ex rosaceo sunt eliquãdæ: ad alias verò ex aliquo calefacienti, quale est vetus & Sicyonium.

De rebus emollientibus, Cap. XIII.

INter emollientia medicamenta sunt adeps caprillus & gallinaceus, sed hic imbecillius & modicas durities emollit. Validior gallinaceo est anserinꝰ, & caprino hircinus. sed & taurinus validus est, sed minus hircino. Magis quàm hi digerit atq; emollit leonis & pardi adeps, & hyænæ. quinetiam abundè emollit ceruina medulla, post hãc magis vitulina: eáque præstantior est quæ ex ossibꝰ quàm quæ ex spina excipitur. Huius quoque generis est, sed valentius emollit thymiama: ac magis quod pingue nouúmque est. Itémque styrax, galbanum, & bdellium Scythicũ, quod est etiam nigrius & magis resinosum. Ex prædictis anteponenda sunt ea quæ recentia sunt: nam quæ inueterarunt, fiunt acriora siccioráque. Cæterùm emolliẽtia debent esse salis expertia, quum sal vehementer exiccet. Iam & oleum Sicyonium ex horum est genere, & item liliaceum, & quod est ex oliuis dulcissimum, præsertim quod fit ex baccis drupis. Ad hoc valent etiam hæc, anthemis siue chamæmelum, althæa, cucumeris agrestis radix in oleo decocta, agrestis maluæ folia cruda & cocta. quæ verò anadendromalache nominatur, validius, & earum semẽ itidem valentius. libanotides tres, Chia mastiche, terebinthina, & magis Colophonia quæ Chiæ est persimilis, opopanax, sordes ex statuis, sordes ex palæstra, strigmentum balneorum, & butyrum.

De rebus aperientibus purgantibúsque meatus, Cap. XIIII.

OBstructione liberant purgántque meatus corporis hæc: agaricum, acalephes semẽ, amygdalæ amaræ, eiúsque arbor, radices ari, pulegium, dracunculus, daucus qui pastinacæ nomen habet, gentianæ radix valde: elenii radix, erysimi semẽ, cicer, eupatorium herba sine insigni caliditate: caricæ pingues, thymum, nepeta, prunorum gũmi, leucacanthæ radix, tres libanotides omnes, melãthiũ, oxyacanthæ fructus, ruta, peucedani liquor & radix, stœchas, chamædrys, chamæpitys, & cætera omnia quæ vincentem in se qualitatem amaram habent: nam & nitrũ, & aphronitrum, & salis spuma, & oliuæ, & item alia quæcunque cum esculentis poculentísque sumuntur, eiusdẽ sunt facultatis. statim enim vis eis indita est attenuandi crassos glutinosósque humores, adeò vt nulla inuenire medicamenta queas, quibus accommodatius pituitosos viscosósque humores, & pus in thorace pulmonéque incidas atque attenues, & denique educas. iisdem quoque vis inest iecoris obstructiones & mediocres lienis expurgandi: nã validiores vehementiora medicamenta postulant, qualis est cortex radicum capparis, & similia.

De rebus abstergentibus, Cap. XV.

VAlent ad abstergendum & ea quæ meatus obstructione impediunt, crassósque humores incîdunt, & ea quæ deinceps numerabuntur, vt caprinum stercus, vstum & nõ vstũ, testa omnium eorum quæ testa operta sunt, & sepiarum, erinacei vtriusque cinis, serum lactis, mel, vitis agrestis racemi: domesticæ verò minus. vitis albæ (quæ & bryonia) radices, amygdalæ esculentæ & earum arbor, vtraque anagallis abundé: anemonæ omnes, aristolochia longa, plantaginis folia, ac magis arida, arum, asparagus, corruda, vua passa syluestris, radix hastulæ regiæ, semen atriplicis, absinthii succus, bulbus illitus, vtrunque veratrum, helxine siue perdicium, salicis fructꝰ, arundinis vallaris radix & folia, abũdè, citra acrimoniã: itémq; folia & cortex combustus, modicé: cẽtaurium minus, eiúsque succus: hordeum, modicé: lilii folia & radix læuigata, mediocriter: fabæ caro, modicé: lichen in petris nascens, lycii totus frutex, leuce arbor, lotus seu trifolium, meum, vtriusque nymphææ radix, pix, platani cortex & radix, magis ptisana, terebinthina plusquam mastiche, sagapenum modicé: cucumis maturus, magis verò quàm caro, semen & radix arefacta: cucumeris agrestis radix, myrrha, struthii radix, beta, tithymali, & magis eorum liquor quàm planta, phu, chamædrys, alcyonia omnis generis, armeniacum, terra Selinusia, Chia, & Samia, mediocriter: & Cretica: ærugo cum multo cerato mista citra morsum absterget: Cadmia, pumex, ignem expertus & non expertus, lithargyrus modicé: testa, & magis clibanorum: cornu ceruinum & caprinum combustum.

De rebus vrinam cientibus, Cap. XVI.

VRrinam verò mouent hæc;apium,petroselinum,fœniculum,daucus,smyrnii & anisi semen,ami,asarum, acorus,asparagus regius,palustris,oxymyrsinus, & oxyacãthinus,bdellium Arabicum,bryonia,chamædaphne, cicer,& magis arietinum,serpyllum,thymũ,carous, & eius etiam semẽ,caucalis,cost⁹,vmbilici Veneris folia,vnà cũ radice in cibo sumpta,cuminum,cyperi radix, nardi spica,gallica nardus,polium,ruta,seseli,cucumis qui esculentus est,melopepo,sinon,scandix,scordium,pastinaca,præ B sertim verò eius semẽ. schini flos,terebinthi fructus, trifolium quod etiam asphaltion nominãt.hyperici fructus totus,phu,chamædrys,chamæpitys, absinthiũ,idque maximè expurgat biliosa quæ in venis insunt. Sabina verò sanguinem per vrinas euacuat.erythrodani radix vrinas crassas copiosásque & cruentas quandoque ciet.Fumus vrinas multas biliosásque promouet. Eruum largius sumptum sanguinem per vrinas ducit. Cardui radix vrinæ C graueolentis agit copiam,siquis ex vino decoctam bibat: ideóque fœdos axillarum & totius corporis odores emendat,eiusmodi succum expurgans. vinum tenue & aqueum,& dilutum vinaceorum, quod fæcis nomine appellant.

De rebus thoracem pulmonésque expurgantibus, Cap. XVII.

QVæcunque vim habent obstructione liberandi, de quibus antè diximus,huc faciunt: itémque tota nux pinea viridis,pitiydes,butyrum, castoreum ad carbones D suffitum & per inspirationem attractum. maximè enim humidas frigidásque affectiones quæ in pulmone & cerebro consistunt,iuuat.spica verò nardi fluxiones capitis atque thoracis exiccat.

De iis quæ renes purgant, Cap. XVIII.

OMnia quæ diximus valere ad incidendum,sunt huiusmodi: præterea verò etiam plantaginis radices foliáque, ac magis semen: asparagus, myacanthinus, & præcipuè radices & semen,pæoniæ radix, cicer, & amygdalæ.

De iis quæ cutem rarefaciunt, Cap. XIX.

E CVtim verò raram faciunt, chamæmelum, althæa:oleúmque quod ex eaconficitur, non minus hoc præstat:sed ex erratico cucumere oleum fit ad hoc valens. Quinetiam vetus oleũ est generis eiusdem:itémque abrotonum vstum.

De iis quæ ora vasorum aperiunt, Cap. XX.

F CYclaminus,anemonæ omnes,allium,cepa, fel taurinum,irini & amaricini subsidẽtia:quæ etiam hæmorrhoidas aperiunt.

De iis quæ cutim condensant, Cap. XXI.

COndensant verò cutim,aqua frigida,semperuiua,portulaca,tribuli virides,psyllium,lẽticula palustris(herbas enim hoc loco intelligo) quibus si modicè quispiam vescatur,id consequetur vt cutim condensent: si verò li-

A beralius, non solùm condensabunt sed torporem etiam afferent.at si plurimùm quis earum sumat,non modò torporem sed necem quoque inducent.

De iis quæ attrahentem vim habent, Cap. XXII.

FAcultatis attrahentis sunt anemonæ omnes, vtraque anagallis,dictamnum,cicer,thapsia violentè, cyclaminus,propolis validè, fermentum,stercus omne:at columbinum abundè trahit. sagapenum, liquor Cyrenaicus & B Medicus, silphii liquor, & radix sparti quo vites ligant, itémque fructus & succus ramorum generosẽ.terebinthina magis quàm aliæ resinæ.sulfur quoque nepeta illita trahit,& item costus in liuorem redactus cum oleo succos ex alto trahit. viscum validè attrahit,idque non tenues solùm humiditates sed etiam crassiores,eásque diffundit ac digerit.

De iis quæ per halitum digerunt, Cap. XXIII.

C DIgerũt autem per halitũ hæc,abrotonum, agaricum, adiãtũ,vrticæ semẽ foliáq; admodũ, sambucus atq; ebulus, ammi, anthemis siue chamæmelũ,anisi semẽ,aristolochiæ radix, & rotũdæ magis:asphodeli radix,eiúsq; magis cinis: atriplex leuiter: bulbus,buphthalmus magis quàm anthemis,herba Sabina cuius nõnulli pro cinnamo moduplũadhibẽt,muscus qui etiãsplãchnõ vocatur:ibisc⁹ vel althæa.Est etiam huius generis malua agrestis, eiúsq; radix & semen eodem modo est efficax:oleum dulce:vetus oleũ ex lichno,helxine,thapsia,arundinis vallaris cor D tex vstus, abundé:casia,lilii folia & radix trita, & oleum quod ex eis conficitur,cytisi folia, ladanum, lapsane illita, lapathum modicè,libanotides tres, mercurialis,Chia mastiche,sed Ægyptia magis.mel,persicæ arboris germina & folia, citrii semen & folia,rhododaphne illita, prima ficus,opobalsamum,citra manifestum calorem:liquor Cyrenaicus vehementissimé:paliuri folia & radix, opopanax,ruta,pix,melissophyllon, marrubium cataplasmatis modo impositũ,cataplasma ex pane magis quàm quod ex tritico conficitur, fermẽtum, radicula eiúsque semen, terebinthina magis quàm quæ mastiche nominatur: & E hac etiam magis tædina:oleum rosaceũ, sordes è statuis, lutũ ex palæstra, sampsuchus, cucumeris erratici radix,& elaterium,myrrha,ex caricis quæ pinguiores sunt, caprificorum ficus,fici domesticæ prima ficus, beta citra calorem:sed alba valentius id facit.galbanum, ocimum, quũ illinitur:sal combustus magis quàm qui ignem expertus non est:& hoc etiam magis flos salis spumáq;,nitrum, aphronitrum,alcyonia omnia:terra Samia,quæ si illota sit, modicè discutit:ærugo,caseus ex acido lacte,modicé:butyrum,modicé:omne coagulum,omnis fimus, hyssopũ, F modicé:carnes viperarum valenter, quæ etiam excremẽta ad cutim euocantes, pediculorum copiam gignunt in iis in quibus mali succi redundant in corpore,adeps leonis magis.quàm aliorum omnium quadrupedum: taurorum verò minus:at suillus citra morsum, minus verò vitulinus:inueteratus verò magis quàm prius: ossa combusta,abundé:lanæ vstæ:& denique erinaceorum combustorum cinis.

ORIBASII DE MORB. CVRAT. AD EVNAPIVM, liber tertius.

HActenus primus nostræ doctrinæ expositus est modus: nunc alterum aggressi, faciles expeditásque curationes earum affectionum exequemur quæ præter naturam sunt, & item acutissimorum morborum, in quibus non tutum est medicum morari, & denique eorum qui facilè tractari, & corrigi sine artificis opera posse videantur.

De morbis publicis, Cap. I.

PVblicos communésque morbos vocant, qui vno & eodem tempore multis accidunt: quorum vt origo, sic etiam communis est causa, vt aquæ vitiatæ potio, nimiæ ærumnæ, consueti labores omissi, inediæ, expletiones, quum fames vagatur, aut quum summa est rerum omnium abundantia. Regionis quoque natura communes sæpenumero morbos inuexit: quippe quæ interdum palustris est: interdum barathrum habet propinquū, qu[o]do sæuum perniciosúmq; halitū exhalat. atque hæc quidem assiduè contingere consueuerunt. At aër qui nos ambit, qui tum calidior, tum frigidior, tum siccior, tum humidior quàm est, efficitur, naturas nostras assiduè commutat. nā neque in alias causas omnes simul incidimus, neque in eis totos dies versamur, verùm aër nos circunstans & omnibus est foris circunfusus, & intro per inspirationem attrahitur. Ex quo necesse est pro aëris naturæ immutationibus animantiū quoque corpora cōmutari. quod qui cognorit, is nō modò qui morbi in quaque cōstitutione sint futuri præsagiet, sed etiam instituta victus ratione immoderati circunflui aëris temperaturæ contraria, ne fiāt prohibebit. Corpora igitur quæ iam morbo alicui ex propria intemperie sunt vicina, ea à simili aëris temperatura deprehenduntur: quæ verò temperaturam aëri contrariam habent, ea præterquam quòd ab aëre non læduntur, fiunt etiam meliora, quum temperiei immoderationem contraria corrigat immoderatio. Hoc qui norit, is valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, partim refrigerationibus vtens, si ita sors ferat, partim calefactionibus: vel aquæ perfusionibus refrigerans, & ocio, & alimenti penuria, & potu largiore: operimento autem calefaciens, & alimento liberaliore, & potu parciore. Si item pyram quis incendat, is non parum aërem qui hactenus humidus fuerat, ad calidum siccúmque poterit permutare, vt Acronem Agrigentinum fecisse commemorāt.

De febrium ephemerarum curatione, Cap. II.

MAior pars eorum qui febri corripiuntur, præsentia medici indigent: & tamen sunt qui etiam sine medico salutem consequi possunt. Qui igitur ex lassitudine in febrem inciderunt, oleo copioso molliter perfricandi sunt & lauandi: qui verò ex siccitate, minus quidem fricādi, sed lauandi sæpius: qui ex curis, mœroribus & vigiliis, rarius lauandi, sed liberaliore oleo & tepido, cui nulla insit adstrictio, non diu fricandi: qui ex vstione, ii ab initio refrigerantibus curandi sunt, & plus lauandi, non tamen ex multo oleo neque diutius sunt fricandi. Refrigerans autem esto rosaceum & omphacinum salis expers: hæc enim posita vel in aqua gelida, vel niue circundata, refrigerant. Cæterùm caput ea parte qua sinciput est, refrigerantibus perfundendum est, vt oleum frigidum ex alto per lanam effundatur. quum hæc ad declinationē vsque facta fuerint, ægrotus ad balneū deducetur. Sed & qui ex perfrictione febricitarit, in declinatione lauabitur: si verò defluxio subsequatur, refrigerandi quidem sunt, sed non tamen lauandi priusquam fiat concoctio. At qui ex vstione febricitant, etiamsi defluxio adsit, lauandi. A balneo amborum capita iisdem madefacienda sunt, atque eorum qui ex calore, refrigerantibus: qui verò ex frigore, calefacientibus. Sunto autem moderata quæ calefaciant, quale est irinum & nardinum vnguentum: iisque post balneum in declinatione vtendum erit. Quibus verò meatuum constipatio febrim attulit, iis balneum dulcium a-

A quarū, frictiones, exercitationes rarefaciētes, & victus ra-
tio dulcibus succis gignendis idonea, conueniunt: contrà
verò eosdē lædūt vel maximè quæ adstringūt, quæ refri-
gerant, quæ meatꝰ obturāt, quæ deniq; cutim exiccāt. Qui
ob inediā febri iactantur, eos vbi prima accessio declina
rit, in balneum adducito, oleúmque tepidum largè per-
fundito, ac mitissimè confricato: & diutissimè in calida
solii aqua detinebis. vbi æger lotus fuerit, in quiete conti-
nendus, vt vires reficiat, tum iterum in balneum introdu-
cito: mox vbi exierit, & aquā biberit, ptisanæ cremorem
B dato, & quandoque etiam lactucam. posterius verò aliquē
piscem ex iis qui molli sunt carne, ex albo iure paratum
offerto. Cæterùm his omnibus febribus ea victus ratio
generatim conuenit quæ facilè concoquatur, nullóque
pacto meatus obstruat. Atque iis quidem qui ex vstione
atque ira febricitant, refrigerans & humectans diæta apta
est, cui etiam modica calefaciendi vis sit adiuncta: iis ve-
rò quibus molestiæ, mœrores, & vigiliæ febrim excita-
rint, cum humectantibus adhibebimus ea quæ somnum
sint conciliatura. ac fatigatis diæta instituatur quæ ma-
gis alat: refrigeratis verò, quæ sit paucioris alimenti: cæ-
C teris, quæ mediocris sit. Vinum omnibus antedictis
nisi iis quibus caput dolet, datur aquosum & tenue.
Iis qui ex densata cute laborant, (nisi hic morbus vehe-
mens sit sine plenitudine) vinum quoque dabitur: at quo-
rum est mirum in modum densata cutis cum plenitudi-
ne, iis vinum interdicendum est. Iratis verò, quum omni-
no sunt expertes facti perturbationis, vinum dandum:
quum verò non plenè cessauit affectio non tutum est da-
re. Qui ex bubone febrim contraxerint, lauandi sunt quū
accessio declinabit, habita prius vlceris ratione ex quo
D bubo est exortus: vinum iis dandum non est priusquam
bubones soluti fuerint: sunt etiam victu tenuiore alendi.
A frigido verò potu iuuantur omnes qui acres fumosósque
succos coaceruant: & sanescunt quum aliquo febriū
ephemerarum genere laborant, quum ei potioni sint as-
sueti. at eo tempore huius potionis vsum ordiri non est
tutum. Nōnullos etiam eorum qui sic febricitant, in pri-
ma accessione nutrire est necesse: nam in naturis amaram
bilim generantibus habitus biliosi fiunt. Horrere autem
incipientibus panem ex vino diluto si dederis, horrorē
statim sedabis, & febrim prohibebis. vbi horror cessarit,
E febrísque aduenerit, eo tempore cibus non est offerēdus.
Cæterùm quum declinarit accessio, statim nutrimentum
dādū est, neque expectandum vt ad integritatem ægro-
tus perueniat: nam in squalidis habitibus non planè ces-
sabit accessio priusquam balneo & victu humectante vta
ris. In temperatura enim amaram bilim gignente febres
etiam ex incoctione accenduntur, quum alimentum ex
nidore corrumpatur. Vbi ergo partes fuerint corruptis e-
uacuatæ, in febris declinatione lauare atque alere conue-
niet, habita prius ventriculi ratione. at si nimia sit facta
F inanitio, virésque iam defessæ sint, non est expectanda la
uatio, sed cibus dandus: & tamen eo quoque tempore priꝰ
ventriculo est consulendum. Si verò non etiam venter
fluat, aut dolor aliquis subsequatur, purpuræ peniculus ca-
lidus oleo & absinthio ei succurrendum est, at si morsus
& siccus, aut madens ex oleo & nardino vnguento & ve-
hementer expressus imponetur. Si verò os ventriculi sit
imbecillius, nardino mastichen tritam indemus, ita vt
sordium spissitudo fiat: tum intinctam ex eo purpuram
admouebimus. hæcque calida imponenda sunt omnia:
G quippe quum tepida robur exoluere consuescant. Fluente
autem adhuc aluo pro nardino vtendum erit melino re-
centi: sed hoc etiam ceratum erit idoneum. capit enim
ceræ & nardi pares portiones, aloes ac mastiches octauā
partem. Si verò calidus ventriculus sit, tunc pro nardino
vtitor melino. Sunt item accommodata medicamenta
quæ ex œnanthe, & ex hypocistide, & balaustiis, & palmu
larum carne conficiuntur. Cibus verò dandus est, fluente
quidem adhuc ventre, polenta ex aqua, quæ interdum ve-

hementer calida sit,interdum verò ex succo mali Punici, vel pirorum,vel pomorum.Sin venter non amplius excernat,alica erit idonea quæ ita vt ptisana parata sit,acetúmque habeat,& pisces saxatiles ex albo iure, & aliquis autumnalium fructuum adstringens,vel solus ; vel,cum pane.Sed hos fructus magis etiam aluo fluente dabis.postea verò præcordia omnémque ventrem perfundes.Vbi venter moueri incipiat, eius adiuuanda actio est per ea quæ imponuntur, aut infusione auxiliando, succurrendóque morsibus,& aliis flatibus,si modò vlli ægrotum exerceāt. Ac vehemētib⁹quidēmorsib⁹medebere, si oleū infūdas, in quo aliquid adipis anserini,aut gallinacei,aut caprini, aut suilli sit liquatum, quódque ceræ modicum capiat. Flatus verò discuties oleo, in quo ruta, & apii semen,& cumini, & fœniculi sint incocta.Euacuata autem aluo, alendus est confestim æger,iis amotis quæ adstringunt.

De tertianæ veræ curatione, Cap. III.

NON deerunt tibi in febribus intermittentibus remedia quibus etiam sine medico possis ægrotantibus auxiliari.ac tertiana quidem febris acutissima est simul,& non maligna.quæque intra duodecim horas cessat,exquisita tertiana:quæ hoc tempus excedit,non exquisita nominatur.Exquisitam autem sic curabis.quia originem ducit à bili redundante,& mota,humectare ac refrigerare ægrotum conuenit.euacuandúsque is est,bilim per ventrem & per vomitus irritando.Sed hoc ipsum per se in exquisitis tertianis contingit:at tu per vrinas, & item per sudorem operam dabis vt biliosa euacues. quam ad tem apii & anethi decoctum potui dabis,lauabísque aqua calida & dulci:hoc enim non solùm bilim discutit, sed etiam sua qualitate iuuat vel maximé: quippe quod sua facultate refrigeret atque humectet. Lauato autem sine nitro,oleum calidum perfundens, tum in balneum perducito,ac permittito vt tandiu se lauent quādiu eorū volūtas ferat. Qui balneis valde oblectātur,si bis lauari permittas, iuuabis. vinum in principio nullo modo dabis: progressu verò temporis album,tenue, aquosum & modicum.vbi verò morbi solutio proxima videatur,plus dato. Cibi autem exquisitis tertianis conueniunt qui refrigerent atque humectent.ergo ex oleribus apta sunt,blitum, atriplex,malua,lactuca,& cucurbita.Ex aliis autem rebus in principio quidem ptisanæ cremor,& sorbitio ex alica, deinde verò saxatiles pisces, & ex volatilibus quæ molli sunt carne:& alæ eorum quæ huiusmodi non sunt:itémq; pedes porcellorum & cerebrum:paruorum verò porcellorum caro discocta dari potest.Ex fructibus verò permittere poteris vt iis vescantur qui non difficulter concoquuntur.Vsus autem omnium calidorum & acrium circuncidendus est. ac plerosque ita nutries. Qui verò non viuunt in deliciis, eos succo ptisanæ vsque ad crisin ales.

De quartanæ febris curatione, Cap. IIII.

QVartana verò,& longior & minus periculosa suapte natura est.qui ea laborant,non debent sub initio valido vllo medicamento commoueri,neque vacuari vehementer.Victus ratio instituenda est ex iis quæ expertia sunt,venterque est molliendus rebus cōsuetis.à carnibus suillis ægroti abstineantur,itémque ab eduliis glutinosis & crassos succos gignētibus,ac deniq; ab omnib⁹ iis quæ refrigerant atque humectant.vtantur vino albo, tenui,calefaciente.Ex volatilibus vescantur iis quæ neque in stagnis neque in paludibus degunt: piscibúsque qui facilè concoquuntur,& nihil glutinosi habent:& salsamento, & sinapi. Atque etiam piper per se iuuabit. id verò in tenuē pollinem redigendum est,& aqua calida ad sordium spissitudinem temperatum bibendum est. A frictionibus autem & ambulationibus non sunt arcendi: à balneo verò si possint omnino abstinere,est melius.atque ita ab initio tractandi sunt.In statu verò tenuiore victu alēdi sunt: ac longa quies imperanda:hypochondriáque perfundenda:iisque cataplasmata imponenda quæ laxent, quæque molliant:deinde sic vti iis quæ vrinam cieant.Quum verò declinatio apparebit, purgādi sunt medicamēto quod nigram bilim educat.ea enim redūdans in corpore hunc morbum parit:deinde theriaca dāda,aut aliud ex iis quæ

A sunt experientia comprobata, quale est longè probatissimum,quod habet liquoris Cyrenaici, piperis,myrrhæ,foliorū rutæ ana drachmā vnam.Hæc terenda sunt omnia, miscendáque, acmelle Attico, quod satis sit,excipienda. denique ad duorum obolorum magnitudinem ante inuasionem danda. Hoc medicamentum siquis initio dederit,is sæpenumero ex simplici quartana duplicem aut certè maiorem,& difficiliorem, itémque ex duplici triplicē fecerit.Cæterùm curat omnes rigores qui per circuitum

B redeunt,qui à crassis glutinosísque humoribus oriuntur, agaricus & calamintha ex melicrato pota,& oleo incocta, quo oleo totum corpus strenuè confricetur.Ad quod simili modo facit costus & pyrethrum: id quod etiā stupidos & resolutos iuuat. quinetiam rigores sedat viticis semen in oleo pari ratione decoctum, & baccæ lauri, granúmque Cnidium ex oleo & nitro.

De quotidianæ febris curatione, Cap. V.

QVotidiana febris & longissima est, & non vacat periculo.ea fit à pituitæ redundantia. curanda est primis diebus oxymelite,iisque quibus vrina vbertim cieatur,

C ac cæteris omnibus quæ ad incidendum valeant. deinde autem ventriculi habenda est ratio:tum vomitus ex radicula citandus,& medicamentis vtendum quæ pituitam vacuent. Cætera quæ ad victus rationem pertinent, perspicua sunt.siquidem calefacere & incidere opus est. Quoniam verò mihi status & declinationis venit in mentem, scire debes artificem oportere omnia morborum tempora cum ex vrina,tum vel maximè ex pulsu cognoscere:tibi verò satis esse,si in ægrotantibus per circuitum statum ex eo internoscas quòd accessiones in eisdem tēporibus & symptomatibus maneant:declinationes verò,

D quòd tempus accessionum breuius reddatur,& magnitudo multitudóque symptomatum minuatur.

De febribus colliquantibus, Cap. VI.

QVVM humor similis flauæ bili per ventrem excernitur,magis tamen rufus fit,& fœdioris odoris, habétque strigmenti crassitudinem, atque oleosum aspectu est,tum scire cōuenit carnem pinguem recénsque compactam à febri ardentissima vehementissimáque colliquari:sique malum inueterarit, etiam aliquid ex solidis partibus liquescere.quæ res facit vt eiusmodi febris sit o-

E mnium difficillima.Ex quo liquet,remediis vtendū esse quæ extinguant, aquámque valde frigidam potui dandā esse,& cataplasmata item refrigerantia imponēda esse & hypochondriis & thoraci .Sed & epithemata esse debent refrigerantia, & item alimenta generis eiusdem.

De animi defectionibus, Cap. VII.

IPSA defectionis animi res vna est quidem,sed tamē causas plures habet,& singularum propriæ sunt curationes & suæ: sed eatenus hoc tempore de eis dicemus quatenus satis sit ad homines instituendos,vt iis accessio-

F nibus quæ repentè & improuisò accidunr,remedium adhibere perdiscant.Iis igitur qui ex cholera,ventrísque fluxionibus,& aliis immoderatis inanitionibus,animo linquuntur,aqua aspergenda est,naresque & os ventriculi cōfricandū digitisque in os coniectis aut pennis vomitus citandus:brachia & crura pluribus vehementioribúsque ligamentis vinciēda:& superiora,in iis euacutionibus quæ inferius fiunt:& inferiora,quum superius repit inanitio. His etiam dissolutionibus vinum frigida temperatum auxiliatur.Balneum verò ad defluxiones in ventriculum

G accommodatissimum est.iis verò qui ex sanguinis fluxu aut sudoribus animo linquuntur,inimicissimum. tales enim refrigerationem adstrictionémque,non laxationem postulant.ideo vinum frigida dilutum est eis idoneū.sed nec vinculis excipiendi sunt: nec vomitus eis imperandus,nec omnino vll⁹ iniungēdus est motus.refrigeratione enim densationéque opus est. idcirco flatus frigidos eis paramus,&domus aerem immutamus, ita vt myrti ramulos vitísque palmites inspergendo,ad frigidam atque

H adstringentem qualitatem traducamus:atque his quidem ex tempore ita succurritur. At eos qui ex plenitudine animo deficiūt, & fricare plurimùm & calefacere,& ligare artus oportet.abstinendíque sunt ab alimento,vino, balneóque,si febrim habeant:solúmque melicratum dandū,

in quo origanū vel hyſſopum, vel pulegium, aut thymū A incoxeris.exhiberi quoque oxymel poteſt.Simili quoque modo curamus eas quæ ex vtero deficiunt, præterquam quòd oxymel non damus.artus tamen ligandi ſunt & con fricandi,& adhibenda fomenta:atque iis quidem quibus multa fit excretio,mammis:quibus verò ſurſum vulua tra hitur & reuellitur,inguinibus & femoribus.Odoramenta quoque admouēda ſunt, ſed naribus,fœtida: vtero verò, ſuauia & calefacientia & laxantia.Si verò ex imbecillitate ſtomachi fiat animi defectio, ei parti ſuperdabimus quæ eidem indere robur queant:qualia fiunt ex palmulis, B vino,polenta,& croco,aloe,& maſtiche. madefaciemus autem abſinthite oleo & maſtichino,& melino & nardino,& item vino.Si verò calida affectio ſit atque exuſtio, antedictis miſcentur refrigerantia,vt cucurbitæ,vt lactucæ ſuccus,aut ſolani,aut omphacii: ſed iis etiam ſtrenuè prodeſt confrictio partium extremarū.Si meliuſculi poſtea hi ſint,eos qui exuſti fuerint protinus ad balneum perducito.Qui verò frigoris alicuius ſenſum habent,iis dato medicamentum quod ex triplici pipere cōſtat, vel ipſum piper per ſe & abſinthium in potu propina.Si verò diſtra- C ctio ex vitiatis mordacibúſque humoribus ſubſequatur, aquam calidam potui dato, aut hydrelæum :& vomitum cieto.Si verò difficulter quis vomat, ei calefacito prius partes quæ ad ſtomachum ſunt, manúſque & pedes : ſi ne ita quidem euomat,digitos aut pennam in gulam coniiciat. at ſi nec hoc etiā modo vomitus irritetur,oleum calidum bibat:hoc enim perſæpe vomitu non excito ventrē irritat,éſtque vtiliſſimum.quamobrem ſi id non fiat, nos vſu rerum quæ imponuntur , adiuuare negotium debemus. Vbi huiuſmodi homines in meliorem ſint ſtatum D redacti,abſinthii comam in melicrato coctam bibendā dabimus.& partes omnino firmabimus cum iis quæ foris ſuperdantur , tum verò etiam iis quæ intrò aſſumuntur. non tamen initiò faciendum eſt,ſed mox vbi vitiati humores fuerint euacuati.Si verò exolutio ex copioſa frigidâque pituita in ſtomacho collecta fiat , particulam oleo abſinthite plurimùm perfundes , melicratúmque in quo hyſſopum aut tale aliquid coctum ſit,aut oxymel, aut piper dabis:hoc enim caſu maiorem vim incidendi habere debent auxilia omnia.Quum verò ex vehementi perfri- E ctione quempiam anima deficiet,omnibus modis calefaciendo ſuccurres:nam & vinum aqua calida temperatum dabis,& alimenta calefacientia:& ad ignem perfricabis. Contraria adminiſtrabis in iis qui ex nimio calore deficiunt,quique in aere ſuffocante verſati ſunt, & in balneo diutius morati. quos quidem corroborare quamprimum debes,aquam gelidam potui dando,& flatum ciendo, atque eos perflando,& ſtomachum fricando. quibus peractis vinum & alimenta exhibebis. Si ob inflammationis exuperantiam,aut ex febribus malignis quiſpiam exolua F tur,quum incipit frigus inuadere,debes dare operam vt pedes calefiant & fricentur vehementius re calida,extremáque vinculis excipiantur:ægérque à ſomno,cibo & potione omnino abſtinendus. atque ita incolumis ſeruabitur. Qui periclitantur ne ex ſiccitate in animi defectionem cadant,fruſtum panis ex vino dabis,aut alicæ modicum.nam ſi multum dederis,difficulter concoquent,& ita celeriter exoluentur.Si verò propter obſtructionem alicuius principis partis animi defectio exoriatur, oxymel, aut mulſam incocto pulegio,aut origano aut hyſſopo ,& G alimenta quibus maior incidendi vis ineſt,dabis:tum fricabis,& artus vinculis conſtringes , vteríſque iis quæ ad vrinam ciendam valent:vbi meliuſculi ſint, vinum albū, tenue,non admodum vetus bibant.Si ob repentinam copioſámque euacuationem exolutio accidat, ſatis erit, vbi admotis odoribus vires recollegerint, ſorbitionibus quæ facilè concoquantur , eos alere.Si ex nimio gaudio , aut mœrore,aut ira,aut metu, aut trepidatione defectio animi conſequatur,odoramenta admoueto,nares contrectato,atque ita reuocatos ad vomitum impelles . Si ex colica H affectione, aut alterius partis dolore maximo exoluētur, tunc vſu fomentorum & frictionum,ad ſuum ſtatum reuocabuntur.

Curatio eorum qui ex ſudoribus exoluuntur, Cap. VIII.

SVdores qui hominem exoluunt,cohibet terra Samia, lithargyrus, gypſum,galla,ſciſſile,myrtus, oleum œnāthinum,roſaceum,melinum,lentiſcinum:itémque māna & amylum ex oui candido illita.

Ad cardiacos, Cap. IX.

CArdiacos iuuant,ſi ſtomachus illinatur, rubi folia cū exigua cerati aut panis portione: vel myrti folia, vel clauiculi vitis,vel plantago cum pane , aut cerato modico:vel mala cydonia,vel palmulæ.clyſteri quo q; infundi tur vtiliter ptiſanæ cremor,ſi in ea cocti ſint trunculi.ſed eorum quoque extrema cerato liquido, cum ſinapi læuigato,vtiliter inunguntur.

De fame ingenti, Cap. X.

INgens fames oritur à frigiditate , aut indigentia , aut virium imbecillitate quæ ab externo frigore contrahi tur.eius verò eſſentiam adiuuat etiam fames quæ antecedit:quæ tamen non vſquequaque perdurat.iis ergo qui in itinere,aut aliâs ingenti fame vexantur,odoramentis auxiliaberis, præſertim carnium ſuillarum aſſatarum quas naribus admoueamus,aut etiam hœdinarum,aut aliarum quæcunque nidoroſæ ſunt.extremæ quoque partes conſtringendæ, capilli vellicandi,genæ comprimendæ.reuocatis verò ex malo,panem ex vino temperato,aut aliquid aliud ex iis quæ reparare vires citò poſſunt,offeremus.

De cholera, Cap. XI.

CHoleram prohibere quiſpiam poteſt,ſi quotieſcūque nimis expletus ſit, antequam cibos iterum ingerat, vomitum cieat.& vomitu iam commoto choleram quis prohibebit,ſi ſumat melicratum aut aquam tepidam , & ita euomat,tum ventrem oleo foueat, laníſque cōuoluat, longiorémque cōſueto ſomnum dormiat . At quum iam cholera quempiam occupauit, factáque eſt infernè & ſupernè valida euacuatio,non modò corruptorum humorum,ſed alterius quoque materiæ corporis ſimul extractæ,tum ſi vehementes morſiones conſequantur,erunt potu melicrati temperandæ:ſin leues ſint, obtundendæ ſunt aqua:& non cohibenda eſt excretio , modò ne nimia ſit. At quum immoderata vacuatio facta eſt , periculúmque conuulſionis imminet,ægérque ſine pulſu eſt,& extrema frigida,& ſudor frigidus erumpit, tunc artifice opus eſt. & vix etiam qui in hoc ſit ſtatu,poterit à medico præſenti conſeruari.Si medicus non adſit, facienda erunt quæcunque poterunt omnia,vt extremæ partes faſciis aut lana vinciantur,vt partes refrigeratæ fricentur mixtis oleo, cera,piperis modico,& nitro:aut irino vnguento,cui horum aliquid acceſſerit,aut ſicyonio cum caſtoreo : quandoquidem hæc in conuulſionibus iuuant. deinde verò alendus ægrotus eſt:ſi vomat, iterum dandus cibus vſquedum contineat : vel poſt cibum dare aliquem fructum conuenit eorum qui ſtomachum roborant,vt pomum,vt pirum,aut racemum,aut aliquid generis eiuſdem . vinū autem ita affectos iuuat vel maximè : nā quum ſomnum inducat,ſæpenumero ſpē ſalutis affert.Si verò nimius calor in pectore & hypochondriis ſubſit, refrigeranda erūt roſaceo imbutis pannis.Polenta quoque maximè trita ex roſaceo & ſapa erit inſpergenda:atque etiam vinum frigidum erit eis dandum.

De dolore, Cap. XII.

QVVM pars aliqua corporis dolore vexatur,cauſam ſtudioſè perquirit,an ab aliqua re externa dolor fuerit excitatus:plerique enim in ſomnis læſi ſunt, nec meminerunt.non rarò etiam in repentinis conuerſionibus , & quum aliquod membrum non rite collocatum haberēt. Præterea membra refrigerata diſtentionibus & conuulſionibus correpta vehementiſſimis doloribus cruciātur: poſtremò verò in dolorem cadūt ex fluxione quæ continuò ad ipſa repit. Si nulla harum cauſarum ſubſit vnde dolor poſſit oriri, antegreſſæ ægrotantis victus ratio ſpectanda eſt:ſi enim maiore ocio quàm conſueſſet, vitam trāſegerit,ſique cibis ſe expleuerit , quum minimè aſſuetus eſſet,aut ſi vſus eſt iis in quibus valde nutriēdi vis in-

est,sique vlla euacuatio quæ prius solita esset corpus inani re,nũc suppressa sit,si,inquam,hæc vel omnia,vel eorum aliqua adesse cõspiciãtur,causam doloris esse multitudinem suspicandum est.Itaque euacuatione opus est,eáque aut per venæ sectionẽ obeunda,aut purgationẽ,si humorum redundans malitia subesse videatur. Quum verò nihil tale sit quod dolorem creet,deriuatione vtendum , vt materiam à loco quem dolor obsidet, abducamus: velut si in capite sit,per nares aut palatum:vel reuulsione, vt in contrarium locum multitudinem reuellamus: quod fiet adhibita frictione ex medicamentis acribus, & artubus deligatis.Si nulla inde vtilitas subsequatur,planum est in affecta parte impactum esse id quod molestia afficit:quo circa medicamentis digerendum est. Si ex flatibus dolor existat,ferendum, & esculentis poculentisque vtẽdum est attenuantibus,vt corpus quod affectum est,rarefaciamus, id quod fomentis,irrorationibus & cataplasmatis consequemur.Si in causa doloris sit tumor præter naturam , ei tumori adhibendum erit remedium . Si humor mordax dolorem pariat,ei infensissima erunt calefacientia, atque attenuantia:accommodata verò,si curare velis,quæ molestum humorem educant,idque faciant rebus citra morsum abstergentibus : si hoc fieri non poterit, adhibe quæ temperare dolorem possint: si ne hoc quidem queas efficere,iis vtere medicamentis quæ,stuporem inducant. etenim medicamenta quæ reuera dolorem leuant , ea & tenuium partium & modicè calefacientia esse debent, neque vllam adstrictionis partem habere:quale est oleum anethinum quod valet ad euacuandum,concoquendum & leniendum omnem in particulis dolentibus morbum. At quæ solũ dolorẽ sedantia nominãtur,totũ corpus refrigerant & sensus stupidos reddunt,ac propensionem in somnum afferunt:& ægrotãtis particulæ similes mortuis fiũt,& causas dolorem facientes non sentiunt.& plerique ex horum vsu assiduo partes ita refrigerarunt vt nullum postea adhibere remedium potuerint . sique paulo plus eorum medicamentorum ebibissent, mortem sibi ipsi attulissent.

De simplicibus vlceribus, Cap. XIII.

QVVM simplex vlcus solùm diuisio sit, siquis partes diuisas fascia in orbem circunducta committat , diductæ partes sine vllo alio negotio in vnum conducentur.Si verò tanquam exustum alterum vlceris labium in obliquum versum sit,inde incipienda est deligatio, & in contrariam partem adducendum:quum in vtraque partem labia diducta sunt,principium deligandi ab vtroque sumendum est,atque ita labia in vnum adducenda . nam quum nihil intra oras inciderit labiorum,vt pilus,aut arena,aut oleum,aut sordes,aut aliud huius generis , vlcus omnino coalescet.At si vlcus magnum sit,ita vt partes diductæ in vnum penitus duci non queant,aut sanies sit ibidem accumulata,aut dolor adsit,tale vlcus ex sola coniũctione conglutinari non potest,opúsque est exiccãte medicamento quod saniem ibi collectam consumat,& prohibeat ne alia præterea confluat . Ex liquidis igitur optimum est vinum,sed & posca & item mulsa ad idem facit. Inter cætera verò vulnus glutinãt folia quercus illita,itémque salicis,& brassicæ semen & folia, succúsque & cortex austerioris atque acidioris plantaginis,papyrus posca aut vino imbuta,& in orbem circundata.Recentia verò glutinant pini & piceæ folia , vlmi folia , & cortex recens ad modum ligamenti obuolutus: spongia noua ex aqua aut posca aut vino:caseus recens antè læuigatus . Extrinsecus autem adhibẽtur folia lapathi,aut vitis,aut betæ,aut lactucæ.caseus verò ex acido lacte cõfectus etiam maiora glutinat eodem impositus modo.sed pira quoque glutinant. & maiora vulnera glutinant achrades,& fluxionem cohibent.cauda equina verò illita neruos etiam incisos iungit:sisatis satiua in duris corporibus:cochleæ caro læuigata conglutinat vulnera quæ cum neruis incisis & contusis sint,idque in duris corporibus.ei tamen miscenda est in puluerem redacta aranea quæ farinam excipiat è muro molæ vicino.Ad idem facit myrrha ex aqua illita, vel thus.terrestres lumbrici etiam præcisos neruos conglutinant,pentaphylli folia cum melle, allia combusta illita.

A Ad vlcera autem inueterata facit anagallis cũ cerato,hordeum combustum,& cerussa cum cerati myrtei triplicata portione.Ad vlcera capitis myrrham aridã insperge, nec madefacito:celeriter enim in vnum conducit : vel aloën aridam, & aristolochiam ex aqua tritam: idque ossa quoque committit.aut thus,aut myrrham pari portione contere,& cum melle & vino decoque, donec mediocrem spissitudinem acquirant : tum linamentum inungens applicato.

B Ad vulnera quæ cum dolore & inflammatione affligunt, Cap. XIIII.

AD huiusmodi autem vulnera valet malum Punicum dulce vino incoctum,tritúmque & illitum:est enim hoc mirabile,& ad vsus plurimos accõmodatum : nam & ad vlcera capitis & pudendorum,& ad ea quæ in toto corpore dolorem pariunt , & item ad oculos inflammatos facit.

De cauis vlceribus, Cap. XV.

C CAuum vlcus,humidum sordidúmque est:proinde sit vt medicamenta velit modicè siccãtia, atque abstergentia.huiusmodi autem sunt,thus , & hordeacea farina, fabaceáque & erui:itémque iris,aristolochia,cadmia,panax,& pompholyx . Quum verò medicamentum quod ad creandam carnem adhibitum est,nihil proficit, erit transeundum ad aliud,hoc modo. Si maior sit sordium copia, vlcúsque humidius, scire conuenit medicamentum minùs siccasse. quàm par erat. ideo melle adiecto intendendum esse, si purum, & sine humore videatur , plusquam D oportebat exiccasse:itaque & olei & cerati mistione remittenda vis erit. Vsu etiam quãdoque venit,vt quũ medicamẽtũ vehementius est,pars aliqua carnis liquetur,vlcúsque sordidum & humidum perinde videatur,ac si medicamentum minus quàm debuerat,exiccarit: sed huiusmodi vlcus dum absumitur,magis cauum redditur,labia intumescunt,rubétque ipsum, & inflammationis est particeps : & sæpe æger morderi se perspicuò sentit. id verò quod minus fuit à medicamine exiccatũ,nihil tale habet. Putredo igitur lignorũ, præsertim eorũ quæ modicè ad- E stringendi & abstergẽdi vi prædita sunt(qualis est etiam vlmus)vlcera hæc purgat, eáque vbi purgarit ,carne implet.Anemonæ quoque appositæ idem efficiunt , & pini cortex derasus contritúsque cum cerato, quo linamẽtum oblinas,& caua vlcera impleas, præsertim verò recentia: ea enim implet. sed purgat eadem quum sordida sunt , marrubium cum melle,aristolochia cum melle,oliuæ sale conditæ illitæ.

De vlceribus quibus cicatrix inducenda est, Cap. XVI.

F QVVM carnem vlcerum quæ ad cicatricem perducenda sunt, ita exiccamus atque adstringimus vt nõ solùm id quod præter naturam superest per halitum digeramus,sed etiam id quod est secundum naturam attingamus,vlceris extremitatem cuti similem efficiemus,eíque cicatricem inducemus. Valent autem ad hanc rem galla immatura & malicorium modicè exiccantia . Quæ verò citra adstrictionem morsúmque siccant,ea etiam cicatricem inducunt,vt myrrha,spuma argenti,& ostrea concremata:hæc nanque inspersa siccãt . Atque hæc etiam ad cicatricem sæpenumero perducunt,pini cortex cum myr- G teo cerato,hederæ flos cum cerato , lilii radix cum rosaceo.Vetera autem cicatrice includit viscum cum thure, ærugo & diphryges paribus portionibus cum myrteo cerato.

De vlceribus in quibus caro supercrescit, Cap. XVII.

CAro quæ vlceribus supercrescit,tollitur medicamentis iis quæ valenter siccant,cuiusmodi est asii lapidis flos:& testacea omnia cõbusta modicè auferũt cohibẽt- H que excrescentem carnem.Simili quoque modo erinacei vtrique cum toto corpore concremati,& diphryges inspersum, itémque atramentum sutorium & squama æris inspersa.

Ad vlcera

Ad vlcera quæ in summa cute sunt,ad intertrigines, ad abrasa,ad inueterata vlcera,ad teneram cutim, Cap. XVIII.

ARgēti spumæ chrysitidis drachmæ L.ceræ drachmæ XX. resinæ siccæ ex picea drachmæ XII. olei hemina & semis.argenti spumæ in oleo coctæ ceram & resinā addito. Vbi ad emplastri crassitudinem coxeris, ab igni auferto,in pilámque cōiicito:mox quum emollieris,vtitor.Sed cutis abrasa non amputanda est,sed in suum locū restituēda,& foris etiam aliquod medicamentum accōmodatum imponendū: ita enim,licet cutis abrasa iā nigrescat,sæpe conglutinatur. At si vlcus nudum carne sit, cicatrix difficulter inducitur,quum & erodatur, & sordidum sit.Cæterùm abrasa ab inflāmatione tuetur rhus rubrum tritum,cum melle illitum , & iunci rotundi coma cremata & cum melle superdata.

Ad intertrigines quæ ex calceis fiunt, Cap. XIX.

AD intertrigines verò quæ ex calceis efficiuntur, valet pulmo agninus,& suillus,& caprinus:itémque corium vetus è soleis vstum. sed hoc inflammata nō iuuat: sedata verò inflāmatione,prodest. hic enim cinis siccandi vim habet. cepā cum adipe gallinaceo terito, gallámque adurito,contundito & illinito.acaciam aceto madefacito atque inungito.

Ad ambusta, Cap. XX.

AMbusta medicamentis egent quæ citra euidētem calorem aut frigiditatem abstergant. Ergo terra Chia, & Cimolia,& terra omnis leuis illita ex aceto non valde acri,vel aqua admixta, egregiè facit, & pustulas excitari prohibet: itémque ouum integrum crudum statim impositum,lana molli exceptum,ad idem valet:id enim & modicè refrigerat,& sine mordicatione siccat. vel atramentum scriptorium illine, vel thus albū aqua dissolue & inunge: aut lenticulam coctam tritámque impone. Quum verò iam pustulæ excitatæ fuerint, rhum cum polēta tere,& cum aceto cataplasma impone. calcem viuam cerato admisce,illitámque linteolo superdato. partes autē vlceratæ porris tritis oblinuntur. Columbinum stercus linteo inuolutum combure donec in cinerē redigatur, eóq; ex oleo dissoluto vtere. Mirabiliter autem facit pini aut piceæ cortex,aut adiantum siccum læuigatum, aut myrti folia combusta tritáque: quæ singula etiam cum cerato iuncta faciunt. Ad vstiones verò ex aqua calida priusquā pustulæ prodeant,aqua oliuarum sale cōditarum cōtinuè inspersa facit, & ipsæ oliuæ contusæ imponuntur:aut alumen scissile ex aceto cōteritur & illinitur: aut gluten taurinum cum aqua copiosa eliquatum obline.

De exanthematibus, Cap. XXI.

EXanthemata ex crassis humoribus in cute infixis, eo magis quo superior pellicula densior est, exoriuntur. hoc modo oppressi per cutim euacuandi sunt:nec procul est in altum attrahendum,vt per aluum aut vomitus fiat euacuatio.Nemo tamen cogitet me nunc consulere huiusmodi humores non esse per aluum educendos:quia in quibus humorū plenitudo fixa est,adhiberi purgatio debet.quod si quis non faciat,sed prius discutere aggrediatur,obstruet potius quàm humores per cutim euacuabit. Humorū autē qui cuti sunt impacti curatio adhibenda est ex adurentibus &calefacientibus:præsertim verò quū lata fuerint exanthemata: siquidem ea humorem neque tenuem neque calidum, sed abundè frigidum crassumq; esse indicant.Lauri igitur tenerorum foliorū,rutæque, & mannæ thuris pares portiones cōterito,atque oleo diluta illinito.vuam taminiā frige ac tere,itémque thus cum oleo dilue atque inunge.betam teneram coque,tere & superda. ceræ drachmas VIII. sulphuris tantundem. salis drachmas V I.arida conterito,eisdémque olei mediā heminam affundito,& omnia simul: & emplastro ex iis confecto vtitor.sed coctioni adhibenda diligentia est, quippe quum valde præstans sit medicamentum.

De pruritu, Cap. XXII.

EXcitandi autē pruritus sunt quū ex alto euocare humores oporteat:prohibēdi verò quum partes prurientes in periculo sunt ne aut scabie,aut lepra,aut aliquo alio

A maligno vlcere corripiantur. Prohibentur autem medicamentis repellentibus, vel etiam pruritum tolerando, neque contrectādo:siquidem ita quoque sedari pruritus consueuit.Pruritus verò quos scabies excitarit,aqua marina calida aut aceto calido perlue, aut agrestis cucumeris decocto simili modo. vel vitis veteris corticem in fictili frigito, cōterito, & locū scabiosum butyro prius illitum, eo cortice perspergito. deinde somnū imperato. hócque medicamento vsquedum homo sanescat,vtitor.Iam verò opium cum liquido cerato inunctum pruritus & pustu-
B las,psydracia nomine,mitigat.

De pustulis quæ phlyctænæ vocantur, Cap. XXIII.

AT phlyctænas acuta acu, quà humoris defluxus est, perforare oportet, deinde humorem leuiter exprimere,& cutim obductam sinere.Si foramine occluso iterum pustula impleatur,ea erit eodem modo pertundēda, & comprimenda cutis. atque ita compressa seruanda est, donec id quod sub ea vlceratum est,ad cicatricem perducatur.Sed antequam pustulæ erumpant, coctā lenticulam cum aqua læuigato atque illinito:aut mali granati virgul-
C ta cinere calido tepefacta superdato,locúmque torrefacito.Si ruptæ fuerint, vlcúsque excitatum sit, adeps suillus liquefactus cum argenti spuma læuigata illinitur, eíque imponitur:aut lilii radix aqua incocta & contrita cum cerato adhibetur.

De vlceribus quæ iterū rumpuntur. Cap. XXIIII.

QVædam vlcera sunt quæ inducta cicatrice non ita multo pòst, sæpe iterum inflammatione tentantur atque rūpuntur: nam osse aliquo affecto quandoque caro
D circundata ad cicatricem facilè perducitur, & sanitatem planè adepta videtur: sed quū validus humoris defluxus paulatim ex osse in alto corrupto delabitur, tum inflammatio & pus suboritur,à quibus obducta cicatrix deraditur.Horum igitur vlcerum curatio in eo posita est,vt tantum exiccemus quantum valeat vt os affectū decidat. Sinus autē ossiū cauos facilè replebis, si papaueris syluestris & ficulnea folia læuigata cum polenta & vino illeueris,aut si hyoscyami seminis & atramenti sutorii par pondus cōtriueris & imposueris. Peucedani verò radix ossiū squa-
E mas celeriter disiungit.

Ad vlcera maligna quibus ægrè cicatrix inducitur,& inueterata, Cap. XXV.

MAligna vlcera,quæque difficulter ad cicatricē perducuntur,itémque inueterata& putrida,Lemniū sigillum vehemēter adiuuat.eius vsus quantitas ex malitia vlceris æstimatur . nam ad vlcus quod fœtidū est,admodúmq; flaccidū & sordidum, Lemnia ex aceto acerrimo diluitur ad luti spissitudinem. vtimur eadē ex vino aut a-qua,aut oxymelite,aut posca,aut mulsa, aut quoquomodo
F vsus postularit. accōmodatúmque medicamentum erit, siquis eam in pila plumbea pistillo plūbeo confecerit,rosaceum aut immaturū oleum affundens, aut semperuiui succū,aut cotyledonis,aut lactucæ,aut psyllii,aut omphacii:vt fit tanquā succus quidā.habebisque optimum medicamentum ad carcinodη malignáque vlcera, ad pudēdorum,testium, & mammarum inflammationes: & item ad sedis vlcera, & rugas eminentes. Porrò autem centaurium minus recens inueterata vlcera , & quæ difficulter cicatricem recipiunt,ad cicatricem perducit, & maligna
G vlcera sanat.itémque cupressi folia & germina,& globuli noui & teneri,qui etiam humores in flaccidis & putridis affectionibus in profundo demersos sine molestia & tutò depascunt.Cyperi radices vlcera,quibus propter nimium humorem induci cicatrix ægrè potest,mirum in modum iuuant. Cucurbitæ aridæ combustæ cinis vlceribus humidis inflammationis expertibus ac putrescentibus, præsertim verò iis quæ in pudendi præputio sunt, conuenit.simili quoque modo prodest anethi radix. Plantago etiam malignis vlceribus,defluxionibus,& putredini cō-
H uenit.Isatis satiua omni maligno vlceri strenuè resistit,licet putrescat & depascatur. Si verò vehementior quàm vt ægri natura ferre queat, esse videatur, eius foliis læuigatis adde vel panem vel hordeaceā farinam, vel frumētaceam,vel polentam pro ratione affectionis quæ in yno-

quoque existat. Iis verò quæ propriè testacea dicuntur, vtimur ad cauitates diuturnas, quæque ægrè carne implentur, quæ ex defluxionibus fiunt; & fistulosæ ac profundæ sunt. Lanæ autem combustæ carnes flaccidas vlcerum celerrimè liquefaciũt. Platani verò cortex combustus & inspersus, vlcera quæ ob nimiam humiditatem flaccida sordidáque sunt, sanat. Peucedani radix arida malignis vlceribus illita præstantissimum medicamentum est: nam & purgat, & carne implet, & cicatrice concludit. Aloe vlcera quæ vix ad cicatricem perueniunt, eáque potissimùm quæ in sede & pudendis sunt, curat. Est item ad earundẽ partium inflammationes vtilis ex aqua dissoluta. Vlcera verò antiqua sanat cera in sole emollita, quæ multũ squamæ æris aut chrysocollæ adiunctũ habeat, eáque linteo illinenda adhibendáque est, cuius splenium non est continenter auferẽdum. Ad Chironia autem facit hoc quod habet squamæ æris drachmas x. ceræ tantundem, aluminis drachmas II. ceram calefacito atque emollito. & arida in pollinem redacta excipito, iisque linteo impositis vtitor. Ad effera autem vlcera valet malicorium læuigatum & combustum: aut alumen scissile vstum tritúmque inspergito: aut hoc vtere medicamento quod capit hyssopi drachmas IIII, vuæ passæ tantundem. nitri drachmas II. Locus melle prius illinitur, tum hæc applicantur. Putrida verò vlcera & depascentia valentioribus medicamentis egent, qualia sunt hæc: chalcitis, auripigmentum, calx. hæc enim non secus quàm ignis vrunt. & quandoq; fit vt his à morbo superatis, ad ignem deuenire oporteat. Marrubium quoque ex vino coctum illine: aut eruũ læuigatum cum melle imponito. Oliuæ teneræ foliis in vino coctis & contritis vtitor ad eundem modum. perfundenda est autem aqua marina calida.

Ad vermes qui in vlceribus comperiuntur, Cap. XXVI.

VErmes qui in vlceribus putrescentibus sunt, calaminthæ succus tollit.

De carbunculo, Cap. XXVII.

CArbones fiunt ex sanguine qui melancholicus feruescénsque effectus sit, & cutim comburat: quocirca cum crusta oriuntur, pustulis quæ phlyctænæ dicuntur, vlcus præcedentibus, vt in ambustis fit: febrimque acutissimam & celere periculum afferunt. Quum pruritus adest, quandoque plures pustulæ erumpunt paruæ, frequentes, continuæ, milio similes: quibus ruptis vlcus cum crusta fit, cuius crustæ color modò cinereus est, modò niger. reliqua caro circundata redditur mirum in modum flammea, & nigrum colorem contrahit, splendétque non secus quàm bitumẽ atque pix: ac talis quidem est bilis exquisitè atra. Hanc affectionem curantes à venæ sectione exordiẽdum est: per quam vsque ad animi defectionem euacuabimus. post verò sanguinem detractum non erit incommodum scarificare, idque altioribus plagis propter succi crassitiem. Loco affecto imponenda sunt quæ modicè repellunt ac digerunt, quale est cataplasma quod ex plantagine & lenticula cocta constat, cui mica panis in clibano cocti & non admodũ puri sit adiuncta. super vlcus verò aliquod vehemens medicamentum ponemus. tale est quod ad Andronem refertur: sapa irrorantes ad sordiũ spissitudinem. Sedata autem illa quasi flamma, vlceri perinde atque aliis cicatricem inducemus. Veteres nuces oleosæ ad carbones faciunt, cyparissique folia & germina, & noui ac teneri globuli cum polenta: vua item passa, eiectis acinis, & contrita, & caricæ coctæ in vino atque contusæ.

De cancro, Cap. XXVIII.

CAncri quoque ex atra bile feruenti oriuntur: ea si acrior sit, vlcus affert. ideo colore sunt nigriore quàm inflammatio, sed sine caliditate. venæ tamẽ magis quàm in inflãmationibus implentur ac distenduntur, neque ita rubræ sunt sicut in inflãmationibus: earúmque color humoris colorem præ se fert. propter cuius humoris crassitiem cancer insanabilis est: quippe qui neque repelli neque digeri queat, neque etiam totius corporis purgationibus cedat, mitioráque medicamenta negligat, à vehementioribus autem magis exacerbetur. Possumus tamen initio prohibere ne cancer augeatur, melãcholici humoris purgatione inita priusquam in affecta particula sit impactus. Euacuabimus autẽ vel aliquo simplici, vt epithymi drachmis quatuor in sero lactis aut mulsa datis: vel hiera quæ nigrum veratrum acceperit. Loco autem affecto impositũ in vlceratis sine molestia prodest hoc medicamentum, Solani succus molli linteo duplici aut triplici in eo intincto copiosè impositus: extrinsecus quoque lana molliuscula eodem succo imbuta applicatur, adhibita diligentia ne arescant hæc: quod fiet si succum assiduè affundas. Valebit etiã ad cancrũ vlceratũ id medicamentũ quod ex pompholyge constat. Victus autẽ ratio ægrotanti apta instituatur ex ptisanæ cremore seróque lactis. Vescatur item, ex oleribus, malua, atriplice, blito, & cucurbita, piscibúsque saxatilibus, & omni auium genere præterquam earum quæ in paludibus degunt.

De sanguinis coitu subter cutem, quod ecchymoma dicitur, Cap. XXIX.

QVVM caro ab aliquo pondere incidente contusa fuerit, venæq; paruæ quæ per eã deditæ sunt ruptæ fuerint, sanguis profunditur, quasi transcolans, isque sub cute collectus facit id quod ecchymoma vocatur, cute adhuc integra. Nobis ergo propositum est concretum sanguinem per halitum digerere, idque celeriter, priusquam nigrescat. sed sub initio adstringentia digerentibus admiscenda sunt, quòd tunicæ venarum contundantur, ideóq; densationis indigeant. at post hæc solis digerentibus sine adstringentibus vtimur: ac principio quidem ecchymomata scarificamus, tum reliquam curationẽ adhibemus. Cæterùm de numero ecchymomatum sunt quæ sugillata nominantur, & liuores ex plaga contracti, & inter vngues sanguinis concursus ex ictu. Pellis autẽ pecudis recens detracta, eos qui flagris cæsi sunt, potius quàm cætera omnia, vno die vnáque nocte persanat. Præterea hydropiper vnà cum suo semine illitũ sugillata, & tumores qui obduruerunt, discutit.

De ruptis & conuulsis, Cap. XXX.

RVpta cum ecchymosi, *hoc est sanguine qui in loco contuso collectus sit*, omnino fiunt. Curantur autẽ medicamentis modicè calefacientibus: tale est acopon quod ex nigra populo cõficitur, quæque sunt generis eiusdem. In ruptis verò quæ altius intra corpus delitescũt, medicamentorũ vis intendenda est, & acriora quæque magis incidunt, adhibeantur. talibus autem cucurbitulæ vsus prodest. Sique totum id quod sub cute coiuit celeriter sit discussum, rupta caro facilè coalescit: si inueterarit, sordésque subnascatur, ruptio coire nõ poterit: sed labia tantummodo inter se propè admouebuntur, vt paruo momento facilè separẽtur, & medius locus aliquo humore impleatur, & ecchymoma continenter quodãmodo existat, & primo simile, nisi quòd hoc celerius quàm illud digeritur, constátque ex tenui sanie, quum illud esset è sanguine. Conuulsa autẽ fibris quibusdam distractis fiũt, solúmque leniri postulãt quoad dolor sit sublatus: conglutinari enim non possunt. Aristolochia autem rotunda ruptis & conuulsis, vt si quid aliud, conuenit: itémque centaurii maioris radix eiúsque succus, & rheum, & costus, & bdelliũ in oxymelite potũ.

De luxatis & contusis, Cap. XXXI.

LVxatis verò & contusis prodest lana succida, spongia quæ sit aqua & oleo mixtis imbuta, & superdata: bulbi teneri elixi cum melle, aut cum cerato, sal tritus, farina cũ melle. viticis folia & sal, & nitrum, tosta & læuigata cum cerato. Vtere etiam aquæ perfusione, vel marinam calefacito. Sedata verò inflammatione atque doloribus, partes luxatas fricabis.

De rebus spicula, surculos, spinásque educentibus, Cap. XXXII.

SPicula, arundines, spinas, & surculos euellunt anagallides vtræque, aristolochia rotunda, ammoniacum cum melle, alterci semen læuigatum atque illitum. Arundinis verò radices contunde, & melli admixtas in linteo largè illine, imponéque & alliga: extemplo enim educunt.

De affectionibus vnguium, Cap. XXXIII.

REduuias exiguas etiamnum incipiẽtes cõprimit, galla cũ melle, eámq; prohibet confirmari. Vbi verò factæ iã sint, consiliũ iã est, carnẽ quæ præter naturã excreuerit, medicamẽtis morsu vacãtibus absumere & liquare.

Ad reduuias autem valet aurium ſordes & lyciũ.Quæ pus
confecit,acu perforanda eſt,humórque exprimendus, tũ
ſpongia aqua imbuta imponi debet: aut lenticula trita ex
aqua ſuperdanda eſt,aut roſæ ſiccæ,aut virides tritæ, & a-
qua perfuſæ illinendæ, aut polenta trita admouenda. In-
terim verò caro eſt ab omni parte vnguis lintei ramentis
abducenda.cæteros vngues cõtuſos myrti punicǽque fo-
liis teneris tritis illine.At vnguibus ſubcruentis farinam
pice admixtam adhibe.Vt vngues malè affecti decidant,
ſulfur tritum ſuillo adipe exceptum applica.Scabri verò
vt abſcedant,vtitor medicamento quod habet viſci quer
cini,ſandarachæ,fœnigræci ana vncias duas:cantharidũ,
thapſiæ ſingulorum vnciam, aceti quantum ſatis eſt. Ad
idem facit fæx arida cum cerato vngui adiuncta, aut ca-
ro ficuum contuſa ſeminibus abiectis.Aut vnguem pice
ſubunctum ſulfure & ſandaracha tritis pari pondere illi-
nito.vnguis autẽ diligenter eſt radendus,ad æqualitatem
redigendus ac vinciendus, vtendúmque iis quæ ad vn-
gues abſcedentes faciunt.

Ad pterygia digitorum, Cap. XXXIIII.

AD carnis verò incremẽtum quod vnguis partem o-
perit(pterygion vocant)thuris lacryma trita impo-
ſita & alligata valet:vel eruum tritum eodem modo. vel
thuris inſecti drachmam, & ſandarachæ duplum tere, &
radici vnguis applicato, diligentérque inſpergito: ſupra
verò,linamenta ſicca ponito.hoc enim pterygia celeriter
exiccat.Eſt aliud itidem præſtantiſsimũ vehementer fa-
ciens ad ea quæ etiam maligna ſunt. habet autem galla-
rum,mali corii acidi,ſquamæ æris rubri,& caricarum cõ-
buſtarum pares portiones.eas tere,melli admiſce, ad vn-
guenti ſpiſſitudinem redige,linamẽta intinge, biſque in
die impone,& liga:neque vngas neque madefacias.Si ve
ro humor ſubſit,eum ſpongia vino perfuſa abſtergeas.

De vlceribus articulorum, Cap. XXXV.

QVVM articuli ſint partibus carnoſis ſicciores, ideo
fit vt quum vlcerati ſunt,ſiccioribus medicamentis
indigeant.Ergo polyide paſtillus ex vino ad ſordium ſpiſ
ſitudinem ex vino ſubactus,& cætera quæ æquè deſiccãt,
accommodata ſunt.marina quoque & muria ſæpe irrigã-
do,articulos melius affici conſpeximus. Quocirca in ar-
ticulis vtendum eſt iis quæ maiorẽ etiam exiccandi vim
quàm vinum habeant.

De ſanguinis profluuio, Cap. XXXVI.

PRofluuio ſanguinis remedio eſt appoſitus ſitus partis
conuulneratæ.talis eſt qui ſurſum vergit citra dolorẽ:
nam qui deorſum vergit dolorémque affert, is ſanguinẽ
non fluentem ad profluuium etiam ciebit. Quum ergo
vulnerata pars eſt,ac ſanguis fluit, ſtatim digitum ori va-
ſis ex quo ſanguis effluit,admoueto,leniterq; & ſine do-
lore comprimito: ita enim grumus fiet, & ſanguinis flu-
xus cohibebitur.ſi ita non ſiſtatur,vtendum erit iis me-
dicamentis quæ ſupprimendo ſanguini ſunt: inter quæ
præſtant quæ obſtruunt, quæ emplaſtica nominantur, iis
quæ cruſtam inducunt. interdum enim vbi cruſta exci-
dit, ne iterum ſanguis effluat periculum eſt. Optimum
autem eſt hoc quod etiam ad ſanguinem è membranis
cerebri fluentem facit, thuris pars vna, aloes dimidium,
albo oui ſubigitur ad mellis conſiſtentiam,deinde lepo-
ris molliſſimis pilis excipitur,tum vlceri toti liberaliſſi-
mè ſuperdatur, tum faſcia alligatur: cuius faſciæ primi
quatuor,aut quinque amplexus ſuper vas profluens inii-
ciendi ſunt,inde ad radicem vaſis ducendi: tertio die e-
rit ſoluendum.Sique medicamentum tuto adhuc vlceri
adhæreat,aliud rurſus in orbem ſuperimpones,& non ſe-
cus quàm linamẽtum quod ex pilis cõſtat,madefacies,ac
pari modo deligabis: ſin ſua ſpõte linamentũ excidat,ra
dicẽ vaſis digito blãdè cõprimẽs,quatenus nihil defluat,
hoc leniter auferes,aliúdq; impones, & carne quoad vas
implebitur, ad hunc modũ curabis. Quæ verò cruſtas gi
gnũt,vbi cruſta decidit, magis nudã partẽ quàm eius na
tura ferat,derelinquũt.& perſæpe quũ cruſta excidit,pro-
fuſio ſanguinis ſubſequuta eſt, quæ ſupprimi difficulter
potuit.& tamẽ ſæpenumero iis medicamentis, non ſecus
quàm ferramẽtis igni cãdentibus vti cogimur, vbi ex pu
tredinis eroſione ſanguinis eſt exorta profuſio. Cæterùm

A iſatis ſatiua partibus ex quibus ſanguis fluit ſuperdata,e-
gregiè ſiſtit. Idem faciunt gallæ combuſtæ,&,quũ adhuc
ignitæ ſunt,aceto aut vino extinguntur.gypſum miſceto
oui candido tenui, itémque farinam triticeam pulueru-
lentam,qualis hæret parietibus. ita enim medicamẽtum
conficies quod ad ſanguinis profluuia valebit: idque le-
poris pilis aut re aliqua pariter molli excipiendum erit.
Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis,
aut lentigine,aut verrucis,aut hæmorrhoidibus fiunt, fo-
liis porrò contuſis vtere: aut rhun rubrum, aut acinos,aut
B capitula punici mali contundens impone, aut ſpongiam
nouam pice cruda intinctã adure,& tuſa vtitor:hoc enim
valde efficax eſt. Sanguinis verò fluxionem ex ore com-
primit os colluendo frigidum decoctũ roſarum viridiũ,
aut ſiccarum, aut clauiculorum vitis,aut lentiſci foliorũ,
aut myrti,aut rubi, aut malorum cydoniornm, aut puni-
corum,aut acinorum,aut lenticularum.Iis etiam vtendũ
erit in ſeſſibus frigidis, qui ſedi atque vtero conueniunt.
Cæterùm victus ratio iis quos ſanguinis fluxus exercet,
ex adſtringentibus atque incraſſantibus inſtituatur. hu-
C iuſmodi autem ſunt,alica,farináque pura decocta,& item
cochleæ, caſeus tener, bulbi cocti, piſces aſſati,palmulæ,
vinum nigrum auſterum, lenticula, polenta, ouorum
vitelli,pira,achrades,mala cydonia,ſorba,meſpila,& quæ
his ſunt conſimilia. Ad ſanguinis autem fluxum ex nari-
bus faciunt platani globuli exiccati, quos re aliqua ex ſe-
tis cõfecta confricabis,ſeménque proiicies, & lanuginem
collectam in vaſe fictili nouo repones, & quum vſus po-
ſtulabit,eam in puluerem redactam per calamum inſpira
D bis.frõtem autẽ & naſum gypſo aut luto figulari oblines.
Valet ad eandem rem porri ſuccus lana aut linamẽto ex-
ceptus & naribus inditus: & manna ſucco porri coacta &
impoſita. Extrinſecus autem naſus illinendus eſt oliuæ fo
liis teneris læuigatis: & ſuffitum ex cicuta ſuper molli ci-
nere naribus admouebis: & ſpongiis aut lanis aqua frigi-
da imbutis meatus vtriuſque pinnæ naris obſtrue, crurá-
que & brachia vincies, ac frontẽ & tempora oblines iis
agglutinãtibus quæ ad oculorũ defluxiones faciunt. Si
verò grumi aliqui ſubſint, quũ ſanguinis adhuc profuſio
E eſt,eos par erit exprimere,& protinus iterum vti medica-
mentis ſanguinẽ cõprimentibus, & narium cartilaginẽ
ſub ipſo oſſe duobus digitis, pollice atque indice,cõpri-
mere. In his autem profuſionibus, & iis quæ ex inteſtinis
fiunt,prodeſt porri ſuccũ pondere duûm cyathûm potui
dare,aut lauri tenera folia cõtuſa in oxymelite. aut thuris
& lauri pares portiones læuigatas dabis.aut farinã purã,&
thus & gũmi paribus portionibus cũ aqua teres & dabis.

Ad cicatrices,ſtigmata,& vibices,
Cap. XXXVI.

F CIcatrices nigras tollit inunctum oleum,in quo bryo-
niæ albæ & nigræ radix incocta ſit, donec ſuccum
reddat. itémque nepeta vino cocta, lythargyrus oleo ro-
ſaceo candido lota. Cicatrices verò quæ ex impetigine
fiunt,atque etiã alias,cõcolores reddit adeps aſininus illi-
tus.erucæ ſemen læuigatum cũ felle caprino,aut bubulo,
aut ouillo illitũ:quúmque inaruerit,auferendũ eſt.ſuccus
quoque erucæ herbæ illitus cum lithargyro vtilis eſt.Ma-
culas autem quæ ſtigmata nominãtur,exterit ranunculus
illitus,aut capparis folia,aut ceruſſa cum aceto illita. ſed
G hoc ſpatio temporis maculas aufert: at vibices cõcolores
ſtatim facit oleum liliaceum continuò inunctum.

De neruis vulneratis, Cap. XXXVIII.

NEruus,propter ſenſus excellẽtiam,quum vulneratur,
& dolore & inflãmatione maiore quàm alia corri-
pitur.quocirca cutis vulneratio aperta eſt ſeruanda,vt ſa-
nies per ipſam effluat:vulneríque adhibenda medicamẽ-
ta ſunt quæ dolorẽ leniãt,& aditũ effluxui patefaciãt.Er-
go calidam aquam, quæ cæteris inflãmationibus idonea
eſt, his eſſe aduerſiſſimã ſciendũ eſt, & accõmodatius ad
H has eſſe vt oleo tenuium partium & experte omnis ad-
ſtrictionis irrorẽtur.Ex medicamẽtis autẽ apta eſt reſina
aut terebinthina,eáque per ſe ipſa in pueris,in mulieribus
& in iis qui molli carne ſunt:in cæteris verò cum euphor-
bio.itémque propolis & per ſe,& cũ euphorbio emollita:
ſi verò duriora ſint corpora, cum aliquo oleo ſubtiliore.

In neruis autē inflāmatis & putrefcentibus cataplafmate
vti poterit quifpiam eo quod ex farina hordei, aut faba-
rum,aut erui in lixiuio,ftillatitio aut oxymelite cocta,cō
fectum fit. cerato verò vti poterit hoc quod habet ceræ
vncias tres,euphorbii vnciam, aut fimi columbini:in du
rioribus corporibus,olei vncias duas.Conuenit etiā bafi
licū medicamentū,quod nitrū recipit,aut calcē viuā,aut
euphorbiū, aut fulfur viuum, aut ftercus columbæ fylue-
ftris, vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias
duas iniicias:hoc enim egregiè ad neruos vulneratos, ac
præcipuè punctim,facit.Iam verò in agro vbi tibi nihil
fuppetit,poteris recentem pinguémque propolin vulneri
applicare,aut fermentū propoli mixtū,aut liquorē tithy-
mali fermento additū.Cataplafmatis autē ex lixiuio ftil-
latitio atque oxymelite,& farina fabarū,aut erui,aut cice-
rum,aut lupinorū amarorum,aut hordei,aut etiā polen-
ta,non folùm quū nerui inflāmatione tentantur, fed etiā
ftatim in ipfo initio vtendum eft. At fi neruus non pun-
ctus fit ille quidem, fed planè cæfim fit vulneratus ita vt
cutis quoque fubiecta fit diuifa,vt nudus neruus & per di
rectum & non per tranfuerfum diuifus confpiciatur,tum
nullo ex iis medicamentis in quibus euphorbiū fit,quæ-
que nō minus funt acria,vti oportebit:quippe quum ner-
uus nudatus horū vim,quæ vehemens eft,ferre nō queat.
Igitur æftiuo tempore calcē fæpe lotā & oleo copiofo di-
lutā cape.Quā etiam ad rem facit id quod ex pompholy-
ge conftat,quódque ex melle conficitur,in rofaceo libera
liore eliquatum.Cæterùm nihil horum vulnus debet con
tingere, cum enim neruus fenfus vi præftat,tū verò fri-
gida temperatura eft,& cum parte cæterarū omniū prin-
cipe eft continuus.Sed ne oleo quidem huiufmodi vlcus
irrigare oportet: fit enim fordidum. ergo fanies tantùm
abluenda eft molli lana fpecillo circumuoluta. Si omnia
ex fententia nobis fuccedant,etiam vino dulci citra peri-
culum madefacere poterimus.Vbi verò neruus qui denu
datus erat fuerit contectus,linamenta aliquo medicamē-
to quod anguftis vulneribus aptum fit,intincta(quale eft
quod ex euphorbio,aut fimo columbino paratur)extrin-
fecus circumducere oportet,ita vt fanas etiam partes lar-
gè complectatur.Quum verò tranfuerfum vulnus eft,ma-
ius periculum conuulfionis imminet:fed quatenus curā-
dum eft,eodem modo progrediemur. Victus autē adhi-
beatur tenuior,quies imperetur, lectus mollis efto. oleo
calido copiofè vngantur alæ,caput,& ceruix.Si vulnus in
crure fit,inguina funt potiffimùm multo oleo perfunden
da vfque ad fpinam,caput,&ceruicē.Si nerui contufi fint,
quúmque eis eft contufa cutis,& exulceratio fubfequitur,
cataplafma ex farina fabarū & oxymelite conuenit.Si ve-
rò contufioni dolor accedat,pix liquida mifcenda erit.at
fi citra cutis contufionem eueniat,oleo calente cui dige-
rendi facultas infit, perfundere affiduè oportet. Si totus
neruus præcifus fit,periculum nullum imminet, fed mē-
brum mutilum mancúmque reddetur: fed curatio eadē
quæ cæteris quoque vlceribus,adhibebitur.

De liquefacto medicamento,quod neruis
punctis conuenit, Cap. XXXIX.

MEdicamentum autem liquefactum,quod ad neruos
compunctos & à rabiofis morfos facit,accipit aceti
fextarium vnum,picis pinguis libram vnam,opopanacis
vncias tres.Opopanacem verò aceto folutum multùm læ
uigabis,picē liquefactam mixtámque incoquēs.Eft autē
hoc medicamentum ad neruos cōpunctos accōmodatū,
vtpote quod os compunctionis conniuere nō finat: quē-
admodum etiam in iis qui à beftiis rabiofis morfi funt,
prohibet ne vlcus cicatrice concludatur.Verùm duris fo-
lùm corporibus cōuenit,nam fi in mulieribus, pueris, aut
iis qui molli funt carne,vti hoc velis quū puncti fuerint,
erit aliquo digerente(vt amaricino,aut opobalfamo, aut
oleo vetere) liquefaciendum.

Ad articulos relaxatos, Cap. XL.

SVccurrit articulis relaxatis acaciæ fuccus aqua dilutus
& fuperfufus,aut rubi,aut myrti,aut malicorii, aut len
tifci,aut vlmi radicū corticis decoctū cōgruit:aut malico
riū illitum,aut myrti folia cum myrteo cerato impofita.

De inflammatione, Cap. XLI.

A INitium inflammationis eft quū pars impletur fangui-
nea fubftantia:incrementum,quum id quod fluebat,
ceffat,quod verò in particula eft,incipit putrefcere,calo-
rémque præter naturam affert,fufióque & flatus gignitur,
& particula magis quàm prius intenditur:ftatus verò,quū
pus iam confiftit,labores verò maiores ægrum vexāt:de-
clinatio denique,quum id quod fluxit digeftū eft,& mo-
les ac tenfio eft diminuta. In principio autē admouemus
ea per fe quæ vim habent repellendi: in incrementis hæc
minuimus,digerentiáque addimus: in ftatu repellentibus
B & digerentibus pari portione vtimur. fi verò dolor fit ve
hemens,lenientibus opus eft.In declinatione folùm dige
rentia adhibemus, nihilque adiungimus quod vim ad-
ftringendi habeat.Parietaria igitur ad omnes inflamma
tiones tum in principio, tum in incremento accommo-
data eft:fimili quoque modo glaucium. Atriplex verò &
maluæ hortenfes incipientibus,& augefcētibus,ac veluti
feruefcentibus conueniunt:declinantibus verò , & dura-
tis,& refrigeratis,fylueftres magis idoneæ funt. Lactuca
& cucurbita calidis illitæ profunt. Ad eas verò quæ ex de
fluxione oriuntur, femperuiua, & vtrique tribuli valent:
C at durefcentibus braffica conuenit.

De affectione quæ ex defluxionibus gigni-
tur, Cap. XLII.

QVVM particulam aliquā fine manifefta caufa præ-
cedente inflammatio repentè obfedit,id quod affe-
ctionem eam gignit,defluxio:ipfe verò morbus affectio
ex defluxione nominatur.In principiis harum inflamma-
tionum curandum eft vt rectè curatio adhibeatur. totum
ergo corpus euacuationibus idoneis inaniēdum eft: pars
verò inflammata fuperfundenda illinendáque eft nō ca-
D lefacientibus humectātibúfque medicamētis,fed iis qui-
bus defluxus repellatur,quódque in affectam partem de-
cubuit,inaniatur, vífque & robur particulis malè affectis
afferatur.Superdādum ergo eft cataplafma quod ex fem-
peruiuo , mali punici cortice, in vino cocto, & rhoē, &
polenta adiunctis conftat:hócque & huic fimilibus , quū
dolor vehemens non eft,vtendum.Vbi verò particula cū
defluxione dolorem fentit,tum ne aqua quidem calida,
aut oleum,aut cataplafmata ex farina funt adhibēda:hæc
E enim omnia defluxionibus inimica funt. Cæterùm dolo
ris vehementia lenienda eft medicamento, quod ex paf-
fo,rofaceo,modica cera,lanis fordidis quæ œfypi multū
habeant,conficiatur:quæ per æftatem frigida,per hyemē
verò calida excipiuntur,atque admouētur ita vt fuperio-
res partibus affectis locos fpongia vino auftero,aut pofca
frigida imbuta comprehendant. Si ex horum vfu immu
tatio oriatur,& pus non fubfidat, emplaftro quod ex chal
citide conficitur,aut alio fimili ex iis quæ valent ad flu-
xiones,vtemur.Lanam verò puram vino auftero imbutā
F fuper medicamento foris accommodabimus. atque hoc
quidem modo inflammationes ortæ ex defluxione cura
buntur.Eas verò quæ ex aliqua occafione excitantur, fi ca
lefacias atque humectes,nihil lædes :fique ad puris con-
fectionē eas velis adducere, farina triticea hydrelæo in-
cocta illines.Síque vfus interdum poftulabit vt fcarifices,
id etiam ex vfu facere poteris:fed fi eas quæ ex defluxio-
nibus ortum ducunt, fcarifices, præfertim in principio,
caufam afferes alicuius magni mali.

De abfceffibus quæ apoftemata dicuntur,
Cap. XLIII.

G IN abfcefsibus autē fi puris eruptio impediri non poffe
videatur,panē in hydrelæo coctum illines, aut farinā
hordeaceam eodem modo paratam impones:particulam
verò aqua in qua althææ radix incocta fit,fouebis.Quum
autem tumor difficulter ad fuppurationē perueniat,diffi
cultérque difcutiatur,cataplafmate quod ex caricis fit, v-
tendum erit.oportet autem caricas pingues dulcéfque a-
qua incoquere atque eliquare,& aquam melli tenui fimi-
lē reddere:quandoque etiā farinā hordeaceā addere,quā
H doque verò panē ex tritico puro:fique tumor difcutiatur
minus quàm par fit,tum cum caricis hyffopū aut origanū
incoquetur. fi vim maiorem velis efficere,decocto falem
adiicito : fed diligenter eft animaduertendum ne dum
vehementius exiccas,pars in duritiem callefcat . Siquid

tale fortè videas, cùm aqua radicem agrestis cucumeris, aut althææ, aut bryoniæ incoques: quibus dracunculi radix valentior est, & ad digerendum accommodatior. ergo eam quandoque per se coques, quandoque caricas addes, farinámque vnà cum adipe admiscebis. Digerit quoque adiantum, itémque anethinum oleum, quod etiã cru dos humores incoctósque tumores maturos reddit. pix duros crudósq; tumores omnes cataplasmatis indita, mã gisque ea quæ liquida est, concoquit. Medicamentũ compositum, quod abscessus iam coctos sine labore expellit, vt sæpe in splenio pus inueniatur: qui verò cocti adhuc nõ sunt, perfectè digerit: capit autẽ lapidis pyritæ drachmas XII. ammoniaci læuigati tantundem, farinæ fabarũ drachmas senas. Excipe resina liquida, pellique illitũ impone. splenium verò ne auferas priusquam spõte sua decidat. Sed hoc medicamentum non ita multò antè parandum est, quippe quod aridum confestim reddatur.

De strumis & phymate, Cap. XLIIII.

FArina lupinorum amarorũ aceto, aut oxymelite, aut posca incocta nõ solùm liuores, sed & strumas & phymata sanat. Medicus quispiam in iis quorum durum corpus erat, bubulo stercore ex aceto, ad strumas, & tumores obduros, totos oblinens, vsus est. Phymata verò discutiũt trita & illita hæc: adiantum, atriplex, parietaria, althææ radix vino incocta, ammoniacum cum melle emollitum & superdatum, viscũ cum resina & cerato, salicis folia cum cerato. Rumpunt phymata lupini amari, propolis cum aceto illita, cucumeris syluestris radix, terebinthina excepta, capparis radix eodem modo, nitrum cum fermento aut ficubus. Abscessus internos rumpit marina cum mulsa pota. Strumas autem discutit calx viua, melle, aut sordibus, aut oleo, aut adipe suillo excepta. Iolii item farina cũ fimo columbino, & lini semine vino incocta. caprificorum grossi agrestes aut domestici illiti: qui etiam cõcretionem omnem digerunt.

De fistulis, Cap. XLV.

RAdix spondylii circumrasa & imposita callos fistularum adimit. idem facit veratrum nigrum biduo aut triduo impositum. eliquant etiam æruginis drachmæ II. ammoniaci tantundẽ. Collyria ex aceto & aqua conficiũtur ad fistulas accommodata. itémque amurca cocta & in collutione adhibita. Sori crudum & combustum cum vini diluti aut mellis portiuncula ad colluẽdum adhibitũ. omphacium quoque colluendo carnem procreat.

De bubonibus, Cap. XLVI.

IN ortu bubonum si totum corpus succis æquabiliter redundet, aut malitia humorũ detineatur, difficilis curatio est: & tamen adhibenda est ea quæ in affectione quæ ex defluxione oritur, exposita est nobis: si corpus exquisitè sanum sit, facilis. totum autem crus calefaciendum & humectandum est, vt dolore vacans efficiatur: ipsique vlceri imponendum est linamentum lotum in rosaceo, aut aliquo oleo relaxante, quod tetrapharmaco calido sit intinctum. totúsque artus carpto lanæ oleo imbuto obuoluendus est: foris verò vlcus emplastro callido illinẽdum, aut farina triticea, aut hordeacea, aut ex vtraque cum olei portiuncula. Glandulam verò inflãmatione tentatam in principio lana oleo calido imbuta lenire oportet, nõ autẽ (vt quidam faciunt) sale adiuncto. eo enim postea vtimur quum artus à plaga vexatus fuerit lenitus, & quum dolorem vlcus non affert: quibus quidem rebus glandularum plerũque soluitur inflammatio. sæpe etiam augetur, & ad suppurationem ducitur. Ergo quum ille quasi feruor inflammationis se remiserit, lenientia sunt omittẽda, atque vtendũ digerentibus: paulatim à digerentibus ad ea quæ consistentia liquida sunt transeundo, qualia sunt quæ cerati speciem referunt, similia iis quæ linamentis carptis excipiuntur, quæ emmota vocantur. In iis autem vitare oportet durorum vsum emplastrorum: quippe quæ particulas distendãt, & ad inflammationem iterum vi adigãt. Quũ satis puris fuerit particuláque ad suppurationẽ peruenerit, non statim diuidemus, vt quidam facere solẽt: sed dabimus operam vt eam materiã medicamentis digeramus. ac lutum quidem impositum tumores inguinum celeriter digerit. Cæterùm bubones qui ex prolapsu, &

A vlcusculis & doloribus contrahuntur, periculo vacare: alios, præsertim verò eos qui febribus superueniunt, malos esse existimandum nobis est.

De erysipelate, hoc est igni sacro, Cap. XLVII.

HVmor crassus atque acer qui influit, erysipelas modò cum vlcere, modò sine vlcere conficit. hoc curãdum est primùm medicamento purgante quod bilim educat: deinde refrigerantibus repellendum est quod influit: atque à refrigerantibus ad digerentia priusquam par B ticula liuescat aut nigrescat, progrediendum. Postulãt autem erysipelata, ea quæ refrigerent cum humiditate, nec adstringant: huiusmodi sunt semperuiuũ, portulaca, psyllium, lenticula palustris, vmbilicus Veneris, solanum, altercum, lactuca, beta, & glaucium. Cerata quoque ex aqua admodum frigida, huius sunt generis. admiscetur etiam eis opii parum, aut succi papaueris, cicutǽque, & mandragoræ: & composita medicamenta conficiuntur.

Ceratum refrigerans, Cap. XLVIII.

CEra quæ purissima sit, oleo eliquatur, ceratúmque liquidum fit. hæc refrigerata manibus in pila emolli- C mus, aquam frigidam affundendo quantum eis capere ceratum possit. melius autem est oleum rosaceum ex omphacino oleo sine sale: debétque oleum aut triplum aut quadruplum ceræ esse. Si verò parum aceti tenuis & perlucidi velis addere, medicamentum liquidius frigidiúsque parabis: atque id non modò erysipelati conueniet, sed etiam hecticis febribus, & inflammationibus pudendorum incipientibus, antequam depascens aliqua affectio partes obsideat. Herbæ quoque refrigerantes cum tenui polenta abũdè refrigerãt. itémque palmulæ pingues eiectis earũ membranulis, & teneræ factæ decoquendo, D deinde læuigatæ & impositæ. Si verò ficciores videãtur, cerato antedicto ad consistentiam vsque admiscebis. Sedata autem inflammatione antequam particula liuida fiat, cataplasma ex hordei farina imponendum est. Si verò iam liuor occuparit, incisa cute cataplasma superdandum, locúsque perfundẽdus aqua calida dulci: sed & marina aut muria interim proderit. quandoque etiam hæ aquæ cataplasmatis admisceantur.

De herpete, Cap. XLIX.

HVmor quoque qui herpetem facit, acer est: sique E flaua bilis impermixta influat, vehementi acrimonia herpetem exedentem gignit, qui continuam cutim erodendo occupat: qua de re affectio ipsa herpes nominatur: si verò cum pituita misceatur, alterius herpetis, qui miliaris dicitur, quique eminentias milii similes in cutẽ excitat, causa est. Ergo qui prius totũ corpus purgat, deinde repellẽtia partibus affectis applicat, is herpetẽ rectè curat. at qui primo loco vtitur iis quæ cuticulæ cicatricem inducunt, is cuticulã quidem sanat, cæterùm non vetat quin de integro priori similis oriatur affectio. Ergo cor- F pus euacuandũ est, vt in erysipelate diximus. particulis tamen affectis nõ eadem imponenda: postulant quidem refrigerẽtia nõ secus quàm erysipelata, sed humectantia nõ ferunt: eisq; refrigerantia & siccantia conueniunt. Itaque neque lactuca, neque lẽticula palustris vt refrigerantes & humectãtes offerendæ: sed in principio vitis capreolos, & rubum, & plantaginẽ oportet illinere, eis deinde lenticulam admiscere: interim verò & mel, & polentã, & cataplasma quod suprà ad inflammationes ex defluxione (amoto semperuiuo) cõscriptũ fuit. Exulcerata verò medi G camentis sunt inungenda quæ ad herpetẽ valent, vt pastillis, passo, aut vino tenui nõ vetere, aut posca diluta resolutis. de his autẽ vlceribus inueteratis Musæ & Andronis pastillus conuenit. At herpetem qui extimã solùm cutim exulcerat, nisi valde inueteratus sit, nullo horum vngere oportet: nã & vehemẽtiora sunt, & magis quàm oportet siccant. Ergo ad huiusmodi herpetẽ facit glauciũ, huicq; similia, præsertim ex aqua subacta. Si morbus nihil remittat, aceto diluta adhibeantur, sique succo plantaginis, aut H solani soluta imponas, non mediocriter auxiliaberis. aut lini semen torridũ in vino & oleo coquito, & cõtritũ imponito. aut terrã Cimoliam solani succo subactã inũgito: aut lithargyri drachmas quatuor, porri succi heminæ dimidium, succi solani tantundem. læuigata illinuntur.

De ſcirrho, Cap. L.

SCirrhus,ita vt os,durus eſt,& ſenſus vacans,iſque ſanari non poteſt.at qui obſcurum ſenſum habet, medicamentis digerentibus curatur. Sed quæ digerunt, & confertim vacuant,& non molliunt,ea primis quidem dieb⁹ diminuere tumorem videntur,ſed tamen quod reſtat inſanabile fit: quippe quum id omne quod tenuiũ erat partium, ſit digeſtum. ex quo conficitur vt ea medicamenta aptiora ſint quæ molliant ſimul & digerant.Inter molliẽtia autem ſunt adeps & medulla ceruina: itémque adeps taurinus,hircinus,& vrſinus,& ammoniacum,bdelliúmque & ſtyrax.horum vſu duritiem diſſoluemus, & digerentibus vtemur,qualia ſunt fœnumgræcum, fimus caprillus cum poſca. Cõponitur etiã medicamẽtum quoddam à medicis, quod ad vtranque rem facit, hoc eſt ad ſchirrum diſſoluendum & ad digerẽdum eſt accommodatum.

De œdemate, Cap. LI.

PItuitæ fluxio œdema facit.is tumor laxus eſt, cedẽs,& qui digitis impreſsis cauatur,& ſenſus eſt expers.curatur,ſpongiam poſca imbutã cum ligamento leniter ſtringente imponendo. Initium verò deligandi ab inferioribus partibus ducitur,& ad ſuperiores partes progrediẽdo deſinimus.ſpongia verò noua ſit. ſi talis nõ ſit ad manus, ea quã habeas nitro exterges, & melius etiã lixiuio quod ſtillatitium vocant.Si horum vſu tumor non ſubſidat,paululum aluminis miſcendum erit. Valet ad idem molliſſimum ex lucerna linamentum hoc eodem humore imbutum & impoſitum.glaucium quoque vtile eſt. Si verò inueterarit œdema, particulam oleo prius inunges, deinde ſpongiam ex lixiuio impones,arctiúſque conſtringes,atque ita tumori medeberis. Iſatis etiã ſatiua tumores hoſce mirabiliter digerit & comprimit. Idem præſtat terra omnis pinguis,& magis etiam Ægyptia.

Ad tumorẽ gutturis qui brõchocele dicitur,itémq; ad aquoſum ramicem qui hydrocele, & ad ramicem inteſtinorum qui enterocele, Cap. LII.

AD gutturis tumorem & aquoſum ramicem quidam potiſſimùm vtuntur bdellio, quod ſaliua hominis ieiuni diluunt vſque adeo vt emplaſtri habeat conſiſtentiam. Cupreſſi autẽ folia & germina & nuces nouæ teneræque ramici inteſtinorũ proſunt . nam & ſiccant, & robur humidioribus laxatiſque corporibus addunt.

Ad dothienas,hoc eſt furunculos, Cap. LIII.

DOthienes ex craſſis fiunt humoribus.eos digerit concoquitque triticum cõmanſum & ſuperdatum.idem facit Ægyptia maſtiche.itémque vuas paſſas eiectis granis terito,ſalique trito paribus portionibus addito, & reſinæ admiſcens imponito.

Ad epinyctidas, Cap. LIIII.

APium cum polenta illine:braſſicæ folia trita impone:hyoſcyami folia trita ex melle applica: ſolanum per ſe & cum cicuta viridi admoue,aut oliuæ foliis cum aqua coctis vtitor. Vuas paſſas ademptis acinis tundito, eáſque ſplenio illitas imponito. adiantum ex melle tritũ adhibeto. Cæterùm cauere oportet acria,acida,ſalſa , fomenta,balnea,& ſolem.

De verrucis,myrmecio,& ſimilibus, Cap. LV.

VErrucæ conuellentur medicamentis vehemẽter vlcerantibus:putrefacientibus verò interimentur.Ergo corticis ſalis vſti cinis clauos,callos,myrmecia, & verrucas,itémque pterygia & thymos aufert. Stercus autẽ ouillũ aceto dilutũ ad verrucas,myrmecia,thymos,furũculos duros,& clauos facit.groſſi cocti tumores duros diſcutiunt:crudi verò, myrmecia thymóſque expellũt.Plumbi autem lamina tenuis rectè impoſita ganglio,ipſum planè abolet. Cõdylomata verò comprimunt oliuæ flores cum aqua illiti: aloe cum paſſo inuncta,pentaphylli radix illita:cydonia cum pane cocta, aut cum polenta:myrti folia combuſta cum cerato: propolis antè emollita & impoſita.Condylomata quoque & ficos aufert auripigmentũ illitum,calx viua,& fæx viſco excepta,& vt ſpleniũ ſuperdata.Maximos verò ficos tollit ærugo ferri cum vino dulci inuncta:ſeminis anethi combuſti cinis:alumen ſciſſile tritum cum aceto: alumen liquidum cum pane & vino & apio. Iam verò cinis palmitum ex aceto illitus & ficos aufert,& thymos,& condylomata ſanat, & prohibet ne iterum augeantur.

Ad perniones, Cap. LVI.

MArinam tepidam perfunde vel decocto betæ, vel lenticulæ,vel erui,vel radicis aſphodeli. Facta perfuſione lẽticulam vino incoctã tere,atque illine:aut aceti fæce obline: aut bulbum recentẽ vino mixtũ impone.

Ad digitorum totiúſque pedis rimas, Cap. LVII.

RImas digitorum & totius pedis pice liquida obline.cancrum fluuiatilem aut marinum ad carbones vrito,teſtam abradito,ex oleo terito ad mellis ſpiſſitudinem,ſciſſuris prius abſterſis inſtillato. Bene facit etiã ſcillæ medulla ex oleo feruefacta, & ex terebinthina læuigata: & cornu ceruinum crematũ & ſeuo caprino exceptũ. Calli verò prius ſunt circumpurgandi,deinde imponẽda medicamina.

De leuce,alpho,melane,lepra,& ſcabie, Cap. LVIII.

VItiliginem quæ leuce nominatur,gignit ſanguis pituitoſus & glutinoſus,qui longo ſpatio temporis colorem mutarit in albidiorem. Alphorũ ſimilis origo eſt: non tamen tota caro patitur,ſed extima ſolùm cutis. Ab humore autem pituitoſo alphi albi fiunt : melius verò à melancholico. At humor qui lepram gignit,ad imas vſque partes penetrat:ſcabies verò magis ſuperficiem occupat. Ergo ſi calcem lotam & exiccatam habeas, tantúmq; aquæ ei admiſceas quantũ ſatis ſit vt mediocris fiat craſſitudo,& inungas,certè curabis. Sed alphi ſunt inungẽdi medicamento magis liquido,craſſiore verò ſcabies,lepra denique craſſiſſimo. Dracunculi radix cum aceto illita alphos ſanat: vtrunque veratrum idem facit: lupinorum quoque amarorum decoctum perfuſum, eorúmque farina ex aceto aut melle illita: radicum capparis cortex cũ aceto: lilii radix cum melle:cepa cum aceto in ſole illita: crocodili terreſtris fimus. Simili quoque modo ſturnorũ, quum oryzam ſolam comederint: ſepiæ teſta concremata.Ad ſcabiem verò facit vua taminia,vterque elleborus: lupini amari,vt ſuprà dictum eſt: cardamomum cum aceto,lilii radix cum melle,reſina terebinthina & ſulphur, cuius nos fecimus periculum:cicer,ſtercus caprinum.Lepras verò expellunt ambo anemonæ impoſitæ, vtrunque veratrum,& albæ vitis radix.

De impetigine, Cap. LIX.

QVVM ſanies tenuis acriſque humori craſſo commiſcetur,tum impetigines excitãtur,quæ facilè in ſcabiem & lepram tranſeunt.quãobrem medicamẽta poſtulant quæ valenter exiccent.ergo quibus nihil affertur auxilii ab iis medicamentis quæ mediocriter ſiccant, & exacerbantur ab iis quæ ſiccant vehementer, eas impetigines *ἀγρίας,id eſt feras,* vocant. Vtendum igitur in iis eſt medicamentis quæ abundè ſint efficacia,nec tamẽ vehemẽter erodant.Cicer autem ad impetigines facit , & vtrunq; veratrum.Prunorũ gummi in pueris prodeſt, lichẽ in petris naſcẽs,pix cerato mixta,ſulfur cum reſina, quod probatum fuit.Hominis ſaliua in pueris apta eſt:ſed cutis affecta debet digito ſaliua intincto continenter cõfricari. Valet quoque crocodili terreſtris fim⁹,itémque ſturnorũ, quũ ſolùm oryzã paſcuntur. Ad impetiginẽ verò recentẽ quæ mentum aut aliam faciei partem obſident,multa tritici grana capiuntur,& incudi cuidam ignitæ imponuntur:humórque inde emanans,adhuc calidus ſumitur,atq; eo impetigines inunguntur: quo ſolo remedio plerique ſanati ſunt.Aut maluæ agreſtis fructũ tenerũ collige, cõtundéque, & ſuccum exprime & ſerua. hoc impetigines aſſiduè illine. Ad inueteratas impetigines vtitor his quæ ſubiiciam:viticis ergo folia contunde,parum aceti adde, atque illine.aut capparis folia trita ex aceto ſuperda.

Paſtillus ad impetigines, Cap. LX.

CApit autem paſtillus ad impetigines accomodatus glutinis figulini drachmas quatuor,thuris drachmas duas,aceti heminæ dimidiũ (*in quibuſdam verò codicibus ſcriptum eſt pares portiones*) aceto ſoluta illinuntur.

De inflatione, Cap. LXI.

SPiritus flatuoſus craſſúſque & vaporoſus, eſt materies inflationum. ſed cauſa etiam adiuuans earum eſt corporis denſitas, vt ſpiritus non expiretur. Quocirca curationis conſilium eò totum dirigitur vt dēſata rarefaciamus, & ſpiritum craſſum attenuemus. id quod medicamentis quæ tenuium partium ſint, efficietur. At ſi muſculi ex cōtuſione inflati ſint, digerere neceſſe eſt. ſed quum ea quæ digerunt plerunque ſint acria, ex eorum vſu muſculos indignari contingit, eorúmque dolores intendi. ergo leniētia ſunt digerentibus admiſcenda. In hac autem muſculorum affectione lenit & decoctum: & ipſum hyſſopum cū exiguo oléo. digerūt verò acetum & lixiuiū ſtillatitium. Ergo in principio vtendum eſt decocto cum olei atque item vini portiuncula: quod calidum lanis ſuccidis excipiatur: quúmque particula refrigerāda non ſit, curandum eſt vt calor perpetuò conſeruetur. Vbi æger lenitus ſit, acetum, nitrúmque, deinde verò lixiuium ſtillatitiū miſcebitur. poſtremò digerentia medicamenta ſunt adhibenda, vt inflatio ſubſidat: quale eſt hoc quòd deinceps deſcribā. Sordes è gymnaſio feruefacias, ac primùm percolato vt mundæ fiant, & rurſus in lebetem cóiicias, calcémque viuam tritam vt farinam inſpergas, donec luti fiat ſpiſſitudo, atque vtitor.

Ad elephantiaſin, Cap. LXII.

MIrabile auxilium affert iis qui elephantiaſin patiūtur eſus viperarū: quas qui edere velit, ad hunc modum parabit. Primùm enim caput & caudam ad quatuor vſque digitos abſcindet, interioráque omnia abiiciet; & cutim auferet: corpus verò aqua perluet, deinde in ſartaginem non ſecus quàm anguillas ex albo iure condiet. Ius album fit aqua copioſa impoſita, exiguóque oleo & porro & anetho addito: planum enim eſt carnes viperarum eò vſque coquendas eſſe dum planè teneræ reddantur. Eſt etiam accommodatum id medicamentum quod ex viperis conficitur, quod theriacen nominant: id enim copioſè bibere æger debet. ac ſi cui cordi ſit, cutim eodem inūgat. qui hæc omnia faciunt, quandoque eis euenit vt ſquama ex cuti excidat: qualem in ſerpentibus ſenectam appellamus. Ad hunc etiam morbum vtimur ſale theriaco & nepeta. ſed hoc prodeſt, non ſolùm quia tenues humores egregiè digerit, ſed etiā quia ſaniem attenuat, & craſſos humores ex quibus elephas oritur, incidit & ſiccat: nō tamen abſolutè in quibuſuis hominibus ab his remediis incipiendum eſt: prius enim omnino purgamus, & quandoque etiam incidenda vena eſt.

De venenis & de iis quæ virus iaculantur, Cap. LXIII.

DE venenis neque tutum eſt indefinitè ſcribere, neque memoriæ literarum commendare omnes curationes neque nocumenta quæ quiſque ex eis naſci dicit: ſiquidē qui hæc doceat, cauſam ſceleſtis præbebit vt multa mala faciāt. At quæ communiter auxiliari crēduntur iis qui medicamentum mortiferum biberunt, ea ſcribere me operæpretium puto. Itaque iubendum eſt iis qui medicamētum ſumpſerunt, vt ſtatim ſine vlla mora iniecta plurimum olei cum aqua continenter bibant: poſtea ciborum omne genus dandum vſque ad ſatietatem, & vomitus imperandus: ita enim vel medicamentum ſimul eiicietur, vel ſuperatum à reliqua multitudine hebetiorem vim habebit. Si venter poſt vomitum aduratur, hydroroſaceum potui dabis; & iterum vomitum imperabis. dato etiam theriacam ex vino quæ ſola poteſt venenis reſiſtere. Si ea tibi nō ſuppetat, baccas iuniperi nouē, rutæ folia viginti tere, & ad bibendum propina. dato chamæpityn herbam cum vino: cæteroqui à vino abſtinendus omnino æger eſt. extremæ partes interim contrectandæ ſunt. Si verò deſcendiſſe venenum videatur, quòd ventrem inferiorem morſu vexet atque irritet, clyſteribus acribus erit vtēdū in quibus ſit mel copioſum, & aphronitrum, aut aliquid aliud eorum quæ aluum magis ſubducunt.

Commune remedium ad omnia lethalia medicamenta, Cap. LXIIII.

CApit hoc remedium galbani denarios quatuor, myrrhæ denarium. Tere & vino dulci dilue, ac potui da.

A Aliud. Rutæ folia viginti, iuglandes regiæ duæ, ſalis grumus: caricæ duæ comedendæ offerantur. quibus qui veſcatur, ei nullum lethiferum medicamentum nocebit. Huc facit etiam origanum, quod cum gallina decoquatur, donec flaccida ſit reddita, cuius iuſculo vtendum eſt. itémque opobalſamum cum lacte muliebri aut aqua datum.

Ad eos qui à fungis ſtrangulati ſunt, Cap. LXV.

B QVI à fungis ſtrangulati ſunt, adiuuantur oxymelite cum nitro epoto. gallinarum domeſticarum oua cū oxymelite: eáq; dantur trita ex aqua. radiculæ quamplurimæ toſtæ ad comedendum exhibentur. aut vini fæcem combure, & tere, & ex aqua potui dato.

Ad eos in quibus lac coagulatum eſt, Cap. LXVI.

HOS curabis ſi acetum potui dabis, aut paſſum. multum coaguli cum aqua fontana, aut ſilphium & ſulfur paribus portionibus tere, & ex poſca bibendum præbeto.

De hirudinibus, Cap. LXVII.

C QVI hirudines deuorarint, iis acetum quamacerimū potandum dabis, aut muriam. ſed iis etiam vtēdum eſt quæ aluum ſoluunt: ſiquidem hirudines vnà cum excrementis exire per anum conſueuerūt. Ad eas valet anagallidis ſuccus epotus, & thymum tritum cum aceto acri in potu ſumptum. At nos allium comedendo hirudines eiicientes, nullius eorum quæ modò dicta ſunt, indigemus.

Ad ictus veſparum atque apum, Cap. LXVIII.

D MAluæ folia tere, & ictis à veſpis aut apibus impone, aut ſeſami folia aut ipſum ſeſamum illine.

De ſcolopendra, Cap. LXIX.

MVria acri fouendus locus eſt qui à ſcolopendra ictus ſit. aut cinerem cum aceto eidem impones.

De mure araneo, Cap. LXX.

AD plagam verò quam mus araneus attulit, allium cū membranulis ſuis terito, & cuminum pari pondere ex oleo dilue, & plagam obline, & loca adiacentia inunge. Si verò cutis rupta ſit, vlcúſque extet, muria erit perfundendum: & hordeum vſtum vlceri imponendum: ſed
E vlcus non rumpetur niſi mus araneus qui morſum inflixit, prægnans ſit.

De iis quos homo, canis, & ſimia momordit, Cap. LXXI.

SPongiam aceto imbutam impone, aut fœniculi radicem contunde, & cum melle admoue: aut irin Illyricā cum melle, aut ficum, aut amygdalas amaras tere & ſuperda: aut ſalem aut lithargyrum læuigabis & applicabis. Ad ea verò quæ iam ſuppurata ſunt, eruum læuigatum cum melle facit: ad feruida verò lithargyrum tritum ex
F aqua inunge.

Ad rabioſi canis morſum, Cap. LXXII.

CAncros viuos in patella æris rubri impoſitos vre vſquedum ad læuorem facilè redigantur. Vrendi autē ſunt poſt canis exortum, quum ſol in leonem tranſiuit, lunáque eſt decima octaua: & medicamentum conficiendum. In cancrorum autem partes decem, gentianæ quinque, & thuris pars vna coniiciuntur. datur hoc potui iis quos rabioſus canis momordit, vſq; ad quadraginta dies, quotidie ad mēſuram cochlearii magni aquæ inſperſum.
G Si verò poſt aliquot dies curandū ſuſceperis eum qui morſus fuerit, duo cochlearia dato. ipſi autem vulneri applica medicamentum quod capit picis brutiæ libram vnam, aceti acerrimi ſextarium vnum Italicum, opopanacis vncias tres. his qui vtetur, is ſemper à cane rabido morſos ſeruabit. Cæterùm nepeta arida ad morſus animalium venena iaculantium valet, quum facilè ex imis partibus corporis omnem circumiacentem humiditatē ad ſe trahat. Iam betonica vlceribus illitā cunctis beſtiarum morſibus medetur: ſimili quoque modo ſuper linteo vlceri ap-
H poſita. In potu verò iuuat agreſtis rutæ ſemen, coagulum nouelli leporis, betæ radicis ſuccus: quæ cum vino ſumēda ſunt.

Quomodo viperæ citra periculum capi poſſint, Cap. LXXIII.

SI quis manus ſuas radicis dracontii ſucco inungat, is viperas capiet, nec moleſtiam vllam ſentiet. Sed quorſum hæc ad te ſcribimus, qui & theriacæ ex viperis confectæ periculũ feciſti, & noſti etiam ab ea ſtatim iuuari eos quos beſtiæ virus eiaculantes & venenum relinquẽtes momorderint? Theriace tamen debet optimè parata eſſe, ſummáque diligentia & magno vſu, exquiſitáque experientia confecta: eáq; quæ imponũtur, propria vi ſuá que virtute prædita eſſe, vt neque propter ætatem, neque propter ſexũ ſint imbecillia: qualis eſſe ſolet quædã theriace, quæ à pleriſque per ſolã experiẽtiã conficitur, & vendi- A tur, ſolúmque aureæ nomen habet, cæterùm ab antedicta actione longè abeſt: quorum alterum ex ignoratione contingit, alterum verò ex eo quòd multa ſimplicia medicamenta quæ magni æſtimantur, in eam induntur. Sed tu non ignorabis quænam ſit optima theriaca, neque item cæteri qui tui ſimiles medicinæ ſtudio tenentur. ſemper enim à nobis & ab iis qui æquè ac nos eam conficiunt, accipietis. quæ res fecit vt eius confectionẽ hoc loco non eſſe deſcribendam cenſuerim. quum difficillimum eſſe B intelligam optimam eius apparandæ rationem exponere: atque adeò vt ne medici quidem ad hunc experientiæ gradum peruenire poſſe videantur.

ORIBASII DE LOC. AFFECT. CVRAT. AD EVNApium, liber quartus.

QVVM morborum pertractatio finem ſit cõſequuta, tempus iam eſt vt locorum affectorum curationes exequamur. itaq; à capitis affectionibus initium dicendi ſumemus.

De capitis doloribus atque inflammatione, Cap. I.

CApitis dolores qui ex æſtu oriuntur, curãtur ſi totum ſinciput roſaceo ſalis experte inungas. qua in re cauere debes ne poſteriorem partem capitis quæ ad occiput eſt, contingas: nã quũ caput ea parte non facilè exuratur, quúmque inde ortum ducat ſpinalis medulla, aliqua noxa ſit conſequutura. Si roſaceum tibi non ſit ad manus, omphacino vti poteris. In pueris autem mulieribúſque & iis quorum mollis caro eſt, chamæmelinum erit idoneum. Vbi autem refrigeratione, non tamen vehementi, opus eſt, hæc refrigeranda ſunt, tum adhidenda. id quod faciemus, ſi in aqua gelida vas ſtatuamus, aut in niue, ſi nix adſit. Sed ſi hæc nobis non ſuppetant, oleo roſaceo addenda erit aceti quarta pars. Si caput vehementi æſtu conflictetur, admiſcebis ſuccum ſemperuiui, aut portulacæ, aut lactucæ, aut pſyllii, aut acreſtam ex immaturis vuis expreſſam: itémque id quod ex cucurbitæ ramentis expreſſeris. Dolores autem quos frig⁹ excitauit, curabis, ſinciput oleo rutaceo aut laurino perfundẽs. Si maiore calore opus ſit, modicum euphorbii oleo adiicies, capútq; nardino vnguento ex amaracino oblines, ac frontem, nariúmque & aurium meatus aliquo calefaciente inunges. ſunt qui plãtam quoque pedum & anum inungant. At vbi capitis dolor ex calida frigidáve intemperie inueterarit, caput radẽdum eſt: iiſque quæ diximus, & item emplaſtris & ceratis vtendum, ita vt calidas intemperies refrigeremus iis quæ ad eryſipelata curanda valent: frigidas refrigeremus calefacientibus medicamentis, quale eſt ſimplex quod ex euphorbio conficitur, in quo eſt vna euphorbii vncia, ceræ vnciæ tres, & olei libra vna. Dolorẽ verò capitis ex acri humore in ore ſtomachi collecto, & vapores ad caput mittente curabis euacuatione, quã vomitibus facies, vt moleſtus humor educatur. Si euomere æger nõ poſſit, ſtatim alẽdus eſt alimento quod facilè cõcoquatur, idoneúmque ſtomacho ſit, & ad moderatam quantitatem. Sequenti die abſinthium potui dandum. & deinde victus rationem ita inſtituere vt diligenter obeat concoctionem. tertia verò quartáve hora tantum panis offerendum eſt, quantum ſatis ſit vt vſque ad balnei horam ferat. Si verò quis panẽ per ſe non queat edere, ei oliuas, aut vuas, aut palmulas, aut aliquid tale dabis. è quorum numero id eliges quod melius eſſe experientia didiceris. Peſſima autem affectio eſt quũ vitioſi humores in ventriculi tunicis ſunt infarcti, quos picra ex aloë euacuare opus eſt. At ſi calor vnà cũ ſpiritu flatuoſo dolorem capitis crearit: in principio repellemus ſolùm vſu refrigerantium: deinde verò repellentibus lenientia & concoquentia medicamenta admiſcebimus: tum aliquid digerens atque attenuans addemus, repellentium vim paulatim diminuentes, ita vt plurimum ſit quod attenuet digerátque: parum verò quod leniat & concoquat: pauciſſimum denique quod repellat. ſæpenu- C mero enim fit in meatibus conſtipatio ſpiritus ſtatuoſi, vel etiam craſſorum glutinoſorúmque ſuccorum: eáque tanta eſt vt vix longo temporis ſpatio illi obex ibi interiectus diſſoluatur. Si ex febris vehementia caput doleat, neque criſin oſtẽdat, ei medeberis ſi admoueas quorum qualitas facultáſque refrigerans eſt: quale eſt oleũ, & oxyrhodinum, & capita papaueris oleo incocta. Qui ex nimio vini potu caput dolent, refrigerantibus curandi ſunt: vapores enim qui caput moleſtia afficiunt, ſunt calidi. itaq; roſaceũ nõ admodum frigidum admotum ſatis eſt: ſed & D quies & ſomnus proſunt. Veſperi autem lauandi ſunt, & cibis boni ſucci ac non calefacientibus alendi. huiuſmodi ſunt cremor ptiſanæ, ſorbitio ex alica, oua ſorbilia ſine garo, lactuca quæ refrigerat & optimi ſucci eſt. & braſſica: ſiquidem ea vapores ſiccat. ſimili quoque modo lens. potus verò eſto aqua omnino. Si ſtomachus ſubuertatur, malum Punicum ſumatur, itémque pomum coctum, aut pirum. Somnus poſtea imperandus eſt. à ſomno lauandus æger eſt, aqua calida diu perfuſa. atque iterum dormiendum, aut quieſcendum, & ſecundò lauandum, & eodem E modo cibus offerendus. Si verò meliuſculus eſſe ægrotus incipiat, neque aquæ potum ferre queat, iube vt vinum aquoſum dilutius bibat, veſcatúrque piſcibus ſaxatilibus, & quorum mollis caro eſt: itémque pullis columbinis ſine garo coctis: bibat verò vinum, & ius ſimplex ex aqua ſolùm, & anetho, & parua porri portione confectum, cui etiam poſt coctionem quæ ſatis ſit, modicum ſalis ſit impoſitum. Siquæ reliquiæ vaporum aut humorum permanſerint, perſeuerétque conſtipatio & dolor, roſaceum non erit præterea dandum, ſed chamæmelino modicè calido E vtendum, deinde verò irino. poſtea verò his miſcendum modò amaracinum, modò verò nardinum. In iis autem qui ex plaga aut caſu dolore capitis vexantur, ſcire oportet nihil ab inflammatione differre. Sique intra caluariam inflammatio pertingat, is capitis dolor non vacans periculo iudicabitur. Ergo curationis initium à venæ ſectione & clyſteribus ſumendum eſt: fotúſque ex ſpongia adhibendi, & carptus ex lana molli qui oleo calido imbuti ſint, imponendi, & cætera facienda erunt omnia quæcunque ad inflammationes fiunt. Ad puerorum verò adu- F ſtiones quæ ſiriaſes dicuntur, vtiliter ſincipiti imponuntur cucurbitæ ramenta: aut cucumeris, qui pepo eſt, cutis quæ carni adiacet: aut ſuccus foliorum ſolani hortenſis cum roſaceo.

De cephalæa, Cap. II.

INueteratum verò, ac solutu difficilem capitis dolorẽ quique paruis de causis exacerbetur, vt æger neque somnum, neque vocem altiorem, neque vehementiorem splẽdorem ferre queat, cephalæam nominant. Videndum autẽ est vtrũ ex plenitudine, an ex obstructione, an verò ex inflammatione oriatur: nam dolores aggrauantes, multitudinem indicant: erodentes, vaporum aut humorum acrimoniam: pulsantes, inflammationem corporis membranosi: si grauitas etiam adsit, multitudinem intra membranas contentam. Si igitur copia vaporum aut humorũ in causa sit doloris, si ob totius corporis expletionem eueniat, totum corpus euacuando cephalæam curabis: si ex imbecillitate, illius partis lenienda pars est, & materia in totum corpus reuellenda: itáque affectæ particulæ remedium affers. Reuelles autem clysteribus, deligationibus, & inferiorum partium frequentibus frictionibus. quandoque etiam sanguinis detractione euacuabis. parti verò ipsi medeberis, quum reuellentibus vsus fueris, si perfusionibus in quibus repellendi vis sit, vtaris: postea verò euacuantibus, tum roborantibus. Repellit autem oleum omphacinum, & rosaceum, & oxyrhodinum, & quod ex papaueris capitibus, quódque ex germinibus oleaginis teneris, & item quod ex hederæ corymbis, mentáque viridi conficitur. Quúmque plenitudo frigidior crudiórque sit, hæc tepida imponenda sunt: at quum illa sit calidior ac biliosior, hæc frigida adhibenda. Vim autem digerendi habet oleum calidum, & magis quod vetus est, & item anethinum & sicyonium Si multitudo crassior sit, spondylium, aut serpyllum, aut pulegii comam, aut nepetam, aut mẽtham incoquens euacuabis: hæc enim præterquam quòd multitudinem euacuant, robur etiam particulæ afferunt. Quocirca eis ad perfectam vsque sanationem vti conuenit. si verò etiam vsus postulabit, purgatio quoque per nares & sternutamenta obiri poterit. atque etiam in balneis fricari caput linteis asperis expediet, & salem cũ nitro ac sinapi sine oleo superaspergere.

De hemicrania, Cap. III.

NOnnulli sunt quibus dimidium capitis dolet. idque oritur vel ex vaporum, vel ex humorum, vel ex vtrorúmque influxu. In primis ergo aut purgãdi sunt, aut mittendus sanguis. tum remediis localibus vtendum. fricare quoque ex linteis aut digitis manus opus est dimidium frontis, præsertim verò quà musculus temporis est, idque ante horam accessionis. Post accessionem verò medicamenta adhibenda quæ hemicranica nominantur. Sique in dolore caloris sensus appareat, iis in quibus refrigerãs aliquid insit: sin secus, iis quæ abundè calefaciant. vtrisq; verò aliquid ex iis quæ robur addunt, misceatur, quod facultatem adstringendi habeat. Optimum autem vnguen calefaciens est id quod recipit euphorbii vnciam vnam, ceræ vncias tres, & olei alicuius tenuium partium libram vnam. hoc vnguine media pars frontis cum temporis musculo inungenda est. hoc enim ad frigidas affectiones est accommodatissimum, vtpote quod vel semel in balneo illitum dolorem omnem sæpenumero abstulerit. Iuuat ita affectos oleum in quo parum euphorbii iniectum sit, in aures instillatum: satis enim erit si in olei libram, euphorbii vnciæ dimidium iniicias.

Ad eos qui caput mobile habent, Cap. IIII.

QVI caput mouent, si stœchadem ex aqua, aut ex hydromelite bibant, sanescent.

De alopecia & ophiasi, Cap. V.

QVVM alopecia & ophiasis communẽ originis causam habeant, communi quoque ratione curantur. atque ophiasis quidem nominatur affectio, quia serpentis quem ὄφιν vocant, speciem figurámque repræsentet: alopecia verò inde nomẽ inuenit, quòd vulpes, quæ ἀλώπηξ dicitur, hoc malo sæpe corripiatur. Oritur autem plerunque ex vitiosis humoribus capite contentis: sed malitiæ speciem ipse capitis color indicat: quippe albidior pituitosum, nigrior melancholicum humorem, pallidior flauã bilim arguit. Ea ergo humorum malitia inaniẽda est vel catapotiis ex aloe & colocynthide, vel hiera cuius suprà

A feci mentionem: si melancholicus humor redundet, elleborum nigrum ei miscebis: si amara bilis, scammoneam. si pituita, nihil admiscebimus, sed totum corpus euacuabimus, tum caput apophlegmatismis inaniemus, & auxilia quæ malitiam humorum probè discutiant, quæ sint etiam tenuis substãtiæ, imponemus. Si verò remedia cum discutiente facultate vim etiam habeant sanguinis extrahendi, vt est thapsia, erunt præstantissima. ergo caput radendum est, tum fricandum. mox vbi frictione vsus fueris, diligenter cutim considera: si enim post breuem fri-
B ctionem pars rubescat, tum affectionem facilè sanabilem puta: si verò post adhibitum medicamentum hoc fiat, caue ne cutis plusquam est, ex vehementia medicamenti fit excalefacta. idque nobis perspicuum facit cutis quæ magis flaua videatur: est enim periculum ne si sæpi⁹ eo medicamento vtamur, cutis exuratur. Ergo necesse est vel ad aliud transire, vel si eo vti velimus, eius imminuenda vis erit cerati aut adipis admixtione. Cæterùm hæc omnia remedia in aẽre calido, in sole, quum ventus nullus flat, adhibeantur: si hyems sit, in balneo. Iam verò omnibus re-
C mediis quæ ad has affectiones sunt accommodata, calidi⁹ euphorbium est, deinde thapsia, tum sinapis, & nasturtium. Alio verò modo limnitis est nullo inferior, deinde adarcium, tum sulfur, vernicarium, & vtrunque veratrum, & erucæ semen, & oleum laurinum, & vtraque alcyonia combusta, & arundinis radix & cortex combusti. pix quoque & cedria, & stercus muris, & adeps anserinus, & amygdalæ amaræ totæ vstæ. quum vsus verò postulabit, potentioribus, liquidum ceratum: imbecillioribus verò oleum laurinum aut picem liquidam admiscebis. Ex his autem
D affectionibus inueteratas & sanatu difficiles potentioribus: incipientes verò, & facilè medicabiles, imbecillioribus remediis curabis.

De capillis fluentibus, Cap. VI.

CApilli fluunt vbi cutis rarefacta est, & alimentũ quo nutriuntur, ad eos non accedit. Curationis ergo consilium eò dirigitur vt sanguis extrahatur, & cutis laxa paulatim densetur, & quibusdam medicamentis constringa-
E tur. huiusmodi sunt ladanum atque oleum lentiscinum quæ per se faciunt: vtrunque enim vim habet attrahendi & cogendi, vt nullum præstantius ad fluẽtes capillos medicamentum quàm quod ex ladano, oleóque lentiscino constat, excogitari posse videatur. Perspicuum autem est abrasis crinibus spissius medicamentum imponendum esse, tonsis verò, liquidius. Si verò abundè crines decidãt, maiorémque raritatẽ subesse existimemus, vtile erit pro lẽtiscino myrteum oleum ladano admiscere. vtiliter quoque nardinum vnguentum quandoque addetur, vt in frigida ætate & hyberno tempore. antequam verò caput medicamento oblinas, fricandum est. Sæpenumero autẽ
F capilli ex ægritudine defluunt: in quo casu victus ratio adhibenda est quæ vires reficiat. quæ quidem plerosque sine vsu medicamentorum planè curauit. Quandoque etiã pili sine ægritudine cadunt. ad quorum curationem vtimur iis quæ præposuimus: aut sambucum combure cera tóque admisce, & vtitor. id enim augebit densabitque comam, vt ne amplius decidat. Vel melanthium combure, cum aqua tere, & vbi volueris pilos nasci, ibi inunge: maximè verò in superciliis, aut palpebris. Si verò propter loca ambusta pili ceciderint, folia ficulna vsta & trita atq;
G illita erunt ad pilorum ortum accommodata.

Ad ea quæ capillos corrumpunt, eósque pulchros faciunt, Cap. VII.

TRES sunt eorum quæ capillos vitiant, differentiæ: quæ pilos euellunt, quæ attenuant, quæ denique omnino eos auferunt. Sed horum vsus periculosus est: quia sæpe non solùm inunctas partes pilis nudãt: faciúntque vt reliquum tempus glabræ maneãt: sed etiam in causa sunt vt totũ corp⁹ nudũ pilis reddatur, itáque perseueret. Alio-
H rũ duorũ vsus est tut⁹. Ergo ex iis quæ partes glabras tutò faciunt, vtile est lixiuium stillatitiũ, itemque arsenicum, sandaracha, & calx viua. aliquid autem eorum quæ vehementer vlcerant, alicui imbecilliori miscendum est. Quæ verò pilos attenuant, ea abstergentem vim habent. inter quæ mediocria sunt, hordeum, fabarum & erui farina, a-

phronitrum nitrúmque. Valentia verò, quæ magnos
duróſque pilos attenuant,ſunt,nitrum combuſtũ, teſta fi-
ctilium clibanorúmque, pumex non vſtus & ignem ex-
pertus,teſta buccinarum,purpurarum,& aliorum oſtreo-
rum cõcremata,& ſepiæ teſta etiam non combuſta, alcyo
nia,veratrum,& bryoniæ radix.Siquis hæc facere odora-
ta voluerit,cyperum,& melilotum,& roſas ſiccas,& amo-
mum,& iunci odorati flores addat.Vrticæ agreſtis ſemen
tere,oleo addito perfricabis,& pili decident. Melle cru-
do obline quem volueris locum in modum dropacis, &
pili nõ amplius prodibũt.Pſilothrum verò hoc modo fit:
Calcis viuæ læuigato partes duas, auripigmenti partem
vnam:hæc in pilam plumbeam coniicito, & aquam aut
ptiſanæ cremorem affundens tere. quúmque nigra fient,
calefacito & illinito. Orizam,aut fabas expurgatas, aut
ptiſanam aqua incoquito,hácque pro aqua vtitor,tum au
ripigmentum & calcem viuam admiſceto,& coquito pſi
lotrhum,vt mos eſt: deinde verò ei adde myrrhæ vnciã
vnam,maſtiches vnciam vnam,pumicis crudi vnciæ di-
midium,atque vtitor.

Vt cani non naſcantur, Cap. VIII.

FAcies autem ne cani exoriantur, ſi cucurbitam agre-
ſtem capias,eam pertundas,& interna diligenter pur
ges: tum oleo laurino impleas, addáſque hyoſcyamum
& auripigmentum non trita,& vnum diem ita dimittas:
deniq; ſemel in anno vtiliter vngas in pueris, & pulchros
denſóſque capillos gignent. Nucis cortex vſtus tritúſque
ex vino illinitur. loti arboris folia cum cameli ſtercore
miſce,& cum oleo obline:flauos enim crines faciet.lupi-
norum cortices cum nitro per dies decem macerato,tum
crines eo abſtergeto.decoctum ſcobis loti arboris ad idẽ
valet.Nigros capillos faciunt detergendo hæc: dilutum
gallarum,atramenti ſutorii & malicorii,ladanum cũ myr
teo vnguine.ſerius id facit oleum ex oliua agreſti quoti-
die illitum:& magis etiam myrtinum infuſum. Facit autẽ
vt ſerius pili in locis conſuetis naſcantur,lacryma vitis cũ
oleo inuncta:& humor emanans è viridi ſarmento, quod
comburatur:itémque fabacea farina illita.

De porrigine, Cap. IX.

POrrigo ex vitiatis oritur humoribus. noſtrum ergo
conſilium eſſe debet vt abſtergẽtibus digerentibúſ-
que medicamentis eos abſumamus:corpore tamen prius
expurgato, ſi mali ſucci ſit plenum. Sed quidam quum
caput roborare vellent,antedictis aliquid eorum quæ ad
ſtringunt,admiſcuerunt.

Ad porriginem, Cap. X.

FVrfurum ſextarium medium in duabus aquæ hemi-
nis macerato,deinde cõfricabis, per colum traiicies,
ſuccúmque coques cum aceti media hemina ad vini ſpiſ
ſitudinem,eóque caput illines:poſtea caput aqua lauabis
in qua beta,aut fœnumgræcum,aut lupini cocti ſint. Pro
vnguine autem, irini vnguenti fæcibus vtitor. Sed hoc
vt accommodatiore efficacioréque vtendum eſt quod
habet terræ Cimoliæ,ſulfuris ignem nõ experti pares por
tiones:quæ trita ex aceto,in balneo illinuntur:tum aqua
calida abluuntur. Sed hoc non ſolùm in balneo, ve-
rumetiam alibi vti poteris,quũ omnes habeat vires qui-
bus ad affectionem depellendam opus eſt: lithargyri,
rutæ, olei, aceti quartam partem heminæ tere, & caput
illine.id enim fuit nobis experimento ſatis comprobatũ.

De pediculis, Cap. XI.

SÆpenumero pediculorum copia in profunda capitis
cute generatur,quum ſuperuacanei modicéque calidi
humores ſubſiſtunt.ergo medicamenta ſiccãtia,quæque
vacuare & trahere apta ſunt,adhibere oportet.cedria pe-
diculos & lendes interimit. Idem facit hederæ lacryma,
& vuæ taminiæ partes duæ,ſandarachæ & nitri vtriuſque
pars vna,ex aceto.atque oleo caput vngito.aut oxylapathi
radices eodem modo in oleo,& veratrum album: aut ſta-
phide agria & nitro ad pares portiones in balneo vtitor:
aut marina,aut muria pura cum aceto caput perfundito.

Ad vlcera capitis manantia,quæ achores dicuntur,& ad fauos, Cap. XII.

QVI achor nominatur,in cute capitis conſiſtit, tenuiá
que habet foramina per quæ tenuis modicéque vi-
A ſcoſa ſanies effluit.Huic ſimilis affectio eſt ea quæ fauus
appellatur.maiora tamen habet foramina,quibus humor
melli ſimilis continetur. eò igitur dirigere conſilium o-
portet vt humores à quibus oritur euacuemus: qui-
que adhuc eò fluunt,capitis totiuſque corporis euacuatio
ne prohibeamus,vt in alopecia dictum eſt nobis. Quum
verò parua affectio eſt,ſæpe remedia foris adhibita ſuffi-
ciunt.huiuſmodi ſunt quæ craſſitiem humoris ſecant &
digerunt. Nonnulla autẽ medicamenta, quum nullum
excrementum in toto corpore eſt,achores incipientes cu
B rant:eáque adſtringendi & repellendi vim habẽt,vt myr-
tus eiúſque bacca,& pineus cortex:nonnulla verò iis auxi-
liantur quæ in ſuperficie ſunt & mediocres:eáque digerũt
abſtergéntque ſine calore qui ſenſum moueat: nec quic-
quam habẽt quod irritet. talis eſt beta & plumbũ vſtum.
Nonnulla verò ita vehementem vim habent vt valde
craſſos glutinoſóſque humores (à quibus originem du-
cunt achores) euacuare,&,quanuis iam obduruerint, diſ-
ſoluere poſſint.huius generis eſt chalcitis & vini fæx, &
calx viua. Acetum verò in omni tempore ad achoras vti-
C le eſt vel maximé: ſiquidem incidit, digerit, ac repel-
lit.debet autem iſtud eſſe exquiſitè acre,neque vllã habe
re vini qualitatem.Huic adiungens aliquid metallicum,
achores curabis.Sed initium ab imbecillioribus ducere
conuenit,ac maximè quum dolor eos comitatur.Hanc ad
rem vtile eſt Creticum,terra Samia,pompholyx,ſpodium
& lithargyrus.ſi hæc nõ agant, impone medicamentum
ſiccum ex charta aceto dilutum. Si id medicamẽtũ quod
ex charta conficitur,tibi non ſuppetat, chartam per ſe cõ-
bures, aceto imbues,& vteris in iis qui dura carne ſunt.
D Si achor inflammationis ſenſum inuehat, aut ei dolor ſit
coniunctus,planum eſt eum ſedandum in primis eſſe. id-
que concoquente,molliente,& liquido & morſus exper-
te medicamento:quale eſt id quod ad ſedis inflammatio
nem dolorémque pertinet.

De oculorum turbatione, Cap. XIII.

OCulorum turbationes ex fumo aut æſtu aut puluere
exortas,aut quòd defixis oculis ſplendorem aduer-
ſum quiſpiam intuitus ſit, facilè ſedabis,ſi iubebis vt à fu
mo æger diſcedat,capútque operiat,ne à ſole attingatur,
E atque in vmbram vadat.Cæterùm ab oculis puluerem ab
luat primùm quidem aqua tepida & dulci, deinde verò
etiam frigida.à ſplendore verò auertat oculos,tum oculis
valde conniueat:ita enim turba omnis ſedabitur, nec re
vlla erit præterea opus. ſed cibus erit parcior, potus verò
propter æſtũ largior.Si verò ſomnus arctior profundiór-
que irrepat,lippitudo quæ ſubeſſe videbatur,cõcoquetur.
quãobrẽ non erit à balneis abſtinendũ,ſed diligentior ui
ctus ratio inſtituenda erit.Si lippitudo aliqua incipiat,
quies imperanda eſt, palpebræque aliquo medicamento
F ex roſis aut croco inungendæ:plerique enim nõ ſunt ho-
rum remediorum indigentes.lemas verò in oculis & ag-
glutinationes quæ per noctem fiunt, purgat remittítque
rectè tum poſca,tum aqua frigida per ſe. & aliquid ſiccũ,
quod ex oculis leniter lacrymas excutiat. ſed ventris etiã
ſubductio eoſdem iuuat.

Ad inflammationem dolorémque oculorum, Cap. XIIII.

QVVM inflammatio & dolor oculos obſident, ſi
medicus adſit, facito vt ipſe medeatur: ſi non ſit,
G tu ea quæ poſſis facito, vſquedũ medicus accedat, nequid
difficilius contingat.Ergo à cibis ægrum abſtinebis, ei-
que quietem imperabis:dabíſque operam vt lucem vitet:
atque ne ſonis aut aliquo alio motu dolores intendantur.
tũ pedes contrectabis, & extremas partes quãdoque vin
culis excipies:hæc enim dolorem leniunt.Porrò ad inflã-
mationes faciunt violæ folia impoſita,& muliebre lac re-
cens cum ouo & roſaceo foris admotum.

Ad oculorum fluxionem, Cap. XV.

SI fluxio oculum infeſtum habeat, medicamentum ag-
H glutinans fronti ſuperdabitur.Ergo thus tritum & tri-
ticeam farinam oui candido excipies, atque adhibebis.
Prodeſt autẽ caput tenere in ſublime elatum, & quieſce-
re,& extrema deligare.At ſi fluxio ſalſa & acris ſit,erit red
denda dulcis infundẽdo lac & oui candidum.lenias autẽ

leniter, mollique spongia auferuntur. Si magnus defluxionis impetus sit cum dolore coniunctus, cataplasma hoc imponito quod habet rosarum siccarum drachmas quatuor, croci drachmam vnam. excipiuntur dulci meliloti decocto.

De senum hebetudine, Cap. XVI.

HEbetudines quibus senes corripi solent, frictionibus, gestationibus sedabis: itémque moderata victus ratione, vsúque acrium, & caput pectendo, & absinthii ante cibum, & thymi, origaníque, & aceti scillitici potione, & oculorum inunctione ex iis quæ oculorum afferre claritatem dicuntur. Conueniet etiam sternutamenta quotidie ciere, guttúrque inungere, & pituitam reiicere.

De hordeolo palpebrarum, Cap. XVII.

HOrdeolum verò quod in palpebris nascitur, fotu ceræ albæ discuties hoc modo: cera liquata afferenda est, & specillo calida loco admouenda. sed idem discutit galbanum quod ex modico nitro imponatur.

De nyctalope, Cap. XVIII.

NYctalopes curantur, si iecur hircinum assaueris, & interim dum assatur, saniem quæ liquitur collegeris, eáque oculos inunxeris, & ipsum iecur comedendum dederis. præterea asininum fimum exprime, eóque succo oculos vnge. Dicũtur autem nyctalopes qui per diem clarè vident, sed nocte appropinquante deterius cernunt.

Ad oculos ex plaga subcruentos, Cap. XIX.

SI oculus ex ictu subcruentus sit factus, in principio, quum adhuc inflammatio locum occupat, sanguis columbæ calidus aut turturis locum expurgat. & item si foueas spongia quæ modicum salis acceperit. modò tamen ne tunica oblæsa sit: si enim sit læsa, ex aqua sola fouẽdus oculus est. benefaciet quoque lana quæ ouo & rosaceo sit imbuta, quam leuem oculo admoueas. stœbes etiam folia viridia illita iuuãt, & brassicæ folia imposita. Si malũ inueterarit, hæmalops dicitur: ac tũ quidem hyssopi coma terenda est, & in linteo panno ligata in aquam feruentẽ coniicienda, & postea oculis admouenda: sanguis enim consequetur, vt ipsum ex linteo possis exprimere. Si verò ex plaga œdema constiterit, fouendus locus est spongia continenter, tum spongia noua aceto madens imponenda. Quum tumor inueterarit, sinapẽ tritam cum aqua appones assiduè & auferes.

Ad pilos palpebrarum oculos irritantes, Cap. XX.

QVidam pilos palpebrarum qui oculum infestant, vulsella euellunt, sed paulo pòst dolore ægrũ excruciãt, quum plures subnascantur, & pungant. ergo priusquam euellantur, præstat eos pilos naturalibus pilis agglutinare pice & gummi. Bene etiam erit habere paratum medicamentum quod habet mastichen, ceram, thus, & picem siccam. hæc autem in vnum redigenda sunt mandendo, vt diligenter ex omnibus vnum fiat: tum in pastillos conformanda sunt & reponẽda. vbi verò vsus postulabit, specillo igni candente medicamentum excipietur, ita vt liquefiat: atque ita pili agglutinabuntur.

Ad lippitudines ex niue, Cap. XXI.

SPecilli cuspidem in rosas coniice vt coloretur, eóque oculos inungito, triticum super ferro igni candente assatur, eóque cum vino palpebræ inunguntur.

Ad palpebras in quibus vel rari vel nulli pili sunt, Cap. XXII.

MVris fel, hirci stercus ad hanc rem faciunt: & defluuio quoque palpebrarũ prosunt, & pilos reducũt.

Ad vlcera oculorum, Cap. XXIII.

CRocum in muliebri lacte macerabis ac teres, tantúmque gummi albi addes quantum satis sit ad croci consistentiam. collyria confice, & vtere cum muliebri lacte instillando.

Ad albugines, obscuritatem, suffusionem, hebetudinem, caliginem, epicaumata, acutum aspectum, pterygia, & albugines tingẽdas, Cap. XXIIII.

ALbugines celeriter sanat nitrum cum oleo læuigatũ diligenter & inunctum: eas etiam attenuat omnis anemonæ succus. Obscuritatem verò omnem & suffusionem incipientem curant vulturis fellis partes duæ, succi marrubii, mellis Attici, singulorum pars vna. aut fel vrsinum cum duplo aquæ. Exacuit autem aspectũ capnii succus: siquidem non paucas lacrymas trahit. Libanotidis autem radicis & herbæ succus melli admixtus omnes hebetudines quæ ex crasso humore fiunt, curat. facit ad idẽ marrubii succus cum melle. lactucæ agrestis liquor, facit etiam ad sordidam oculorum exulcerationem, cui epicauma nomen est, cũ mulieris lacte subunctus. Medicamentum claritatem visui comparãs: Mali granati granorum succum exprime, & in vas Atticũ coniice, ac linteo circunda: & ad solem expone donec ad mellis spissitudinem redigatur: & pari portione mel adde, & extractum in vas picatum repone & serua. id enim inueteratum fit melius. Vbi dormitum iturus sis, eo leuiter oculos inunge: atq; hoc pictoribus, sculptoribus, aurificibus, senioribúsque conueniet. Aliud. Fel hyænæ Attico melli admisce, & vtere. hoc hebetudines cohibet; & incipientes suffusiones diffundit: sed si inueteratum sit, erit melius. Pterygium verò, si magnum sit ac durum iam effectum, medicina ex manuum opera petenda erit, & medicus adhibebitur: at si molle & paruum, curabis liquore ægiri cũ duplo mellis inungens. Sepiæ testa combusta & sali fossili mixta pterygium absumit. Albugines verò tinges, si mali granati dulcis carnem teras, paulatim aquæ modicum instillando, multúmque læuigando, & postea oculos illinẽdo: vel alterci succo dies quindecim inũge. hoc enim tingit, & intra annum abolet omnino.

Ad pulchras palpebras faciendas, Cap. XXV.

IN pueris autem & iis qui molles sunt carne, facit hoc quod capit stibii drachmas XVI. plumbi drachmas VIII. croci drachmam. florum rosarum, myrrhæ, nardi Indici, piperis albi, thuris masculi, singulorum drachmã vnam, ossa palmularum numero XXX. omnia in vas fictile coniiciuntur, diligenter assantur, deinde in mortario teruntur, tum opobalsami cochlearia duo induntur, simúlque conteruntur. ea denique siccabis, atque vteris.

Ad rupta in oculo, Cap. XXVI.

LApidem hæmatitem in cote deteres cum lacte muliebri, eóque per diem sæpe oculum inunge. Aut viticis folia cum aqua & polenta tere, atque impone.

Ad palpebras crassiores, subcruentas, & granorum milii plenas, Cap. XXVII.

PAlpebras inuerte, ac specillo calido læuigabis, aut foliis ficulnis & melle subũge: aut vinum austerum melli admixtum illine.

Ad scabiem oculorum, Cap. XXVIII.

PVnici dulcis acidíque succum coque donec mellis spissitudinem acquirat, eóque inunge.

Ad palpebras lepra affectas, Cap. XXIX.

PAlpebras verò quas lepra obsideat, sanabit ficulnus liquor illitus: vel vtitor salis spuma.

Ad palpebras duras, & quæ difficulter mouentur, Cap. XXX.

MEdullæ vitulinæ & ceræ pares portiones cum rosaceo liquabis, atque vteris: aut terebinthinæ partes septem, lithargyri partem vnam cum oleo & cera eliquato, & in pannum emplastri modo imposita admoueto.

Ad ea quæ in oculos cadunt, Cap. XXXI.

AQuam aut lac infunde & colline, vel melle oleóve inunge, ita vt lacryma excutiatur: aut iube vt in aquã aspiciat aut in vinum. Quæ autem in oculo incident, resina recenti contingens auferes, ídque capillo humano potissimùm, aut, si hoc non possis, suilla seta. Quæ verò infixa inhærent, & oculum lædunt, vulsella auferenda sunt. Quæ denique sub palpebra delitescunt, euelluntur inuersa palpebra: tum lacte locus colluitur.

Ad pediculos palpebrarum & ciliorum, Cap. XXXII.

PEdiculos palpebrarum & ciliorum curant cum melle aut vino sandaracha & vua taminia inunctæ.

Ad ægilopas & chalazia, Cap. XXXIII.

AEgilopes, in quibus in profundo non corruptum eſt os, curant chamæmeli folia commanducata & impoſita, vel ægilopis, qui in tritico naſcitur, ſuccus cum triticea farina illitus, plantaginis folia commanſa & illita. Vbi verò ruptus abſceſſus fuerit, regiæ nucis interna pars cõmanſa imponitur, aut etiam columbæ fimus læuigatus & thuri admixtus, vſquedum ad cicatricẽ perueniat, imponitur: in lapidem enim coit, ac permanet ibidem. Propolis verò & terebinthina cum alica teritur, & in ſplenio imponitur: aut alumen ſciſſile, quod plurima terebinthina exceptum ſit. Chalazia verò digerũt groſſi cocti illiti, itémque folia ficulna.

De affectionibus aurium, de difficili auditu, & de ſurdis, Cap. XXXIIII.

HVmor quidam in meatibus auditus conſtipatus in cauſa eſt vt difficulter homines & nihil audiant. ergo colluere plurimis diebus oportet paribus albi aceti & aquæ portionibus, iiſque cũ nitro læuigato feruefactis: deinde verò colluere aqua calida ſola. tum infundenda erunt ea quæ ad difficilem auditum valẽt, qualia ſunt hæc: Nigri ellebori radicem cum aceto ac melle tere, in aures inde, ac medicamentum ibi ſine dies quinque. aut cardami quod ſatis eſt, & nitri parum: eáque carne ficuum eiectis granis excipe, ac collyrium quod meatui auditus cõueniat, facito: idque triduum intus habe. id enim ſordes educet abundè: & ſtatim leuabitur.

De aurium dolore, Cap. XXXV.

AVrium dolores, ſi à frigore oriantur, calida ſtatim curant. Ergo cepa & allium quæ in oleo ferbuerunt, infundenda ſunt, atque ita dolores curantur. itémque pauciſſimum euphorbii plurimo oleo mixtum: aut piper diligenter tritum. amaracinum quoque iuuat, & nardum optimum eſt: aut rutaceum ex oleo tenuium partium & nõ adſtringente factum.

De aqua quæ auribus continetur, Cap. XXXVI.

SI aqua in meatu auditus contineatur, oleum continenter infundere conuenit: idque colluendo, & lana molli abſtergendo, & iterum infundendo. Lenit autem moleſtiam oui candidum & tenue, & lac muliebre: quæque adhibentur, calida ſint omnia. ita affectos iuuat adeps anſerinus. Siquis autem ei pedi innixus qui eius partis ſit quæ patitur, ſaliat, capútq; quodammodo decliue teneat, humor qui in aure eſt facilè excernetur: ad ſummã verò, ſi quis aurem affectã alteri præbeat vt ore exugat, ita quoque ſugendo humor educetur. At ſiqua inflammatio adſit, nardinum vnguentum cum exigua tetrapharmaci portione infundendum eſt. Si magnus ſit dolor, opus erit adhibere quæ ſenſibus ſtuporem afferãt: miſcebimus enim cum lacte muliebri & oui candido papaueris liquorem: ſed & caſtorium addemus. atque ad vehementiores quidem dolores, par pondus: ad leuiores verò, duplum. Decoctum autem eſto ſapa liquida: & quum vti volueris, in eodem decocto leniatur, ac remittatur. Sed præſtat hoc medicamentum longo antè tempore confectum ſeruare. Cæterùm quum dolor vrget, meatus ipſe audiendi tangẽdus nõ eſt, ſed ſpecillo cui lanæ molliſſimæ hapſus inhæreat, fouendus. atque eodem modo curabis vt medicamẽtum tepidum in aurem effluat, ita vt ad auris foramen ſpecillum medicamento intinctum admoueas: & quum id intrarit, lanam mollem ſuperimponas, qua initium meatus totáque auris contegatur: fouebiſque nardino quod parũ admodum tetrapharmachi acceperit. Si æſtas ſit, aut calor ægrum occupet, locus roſaceo foueatur. At ſi ſuſpiceris craſſum aut glutinoſum humorem, aut ſpiritum flatuoſum in aure eſſe, miſcebis aliquid eorum quæ obſtructionem tollunt. Hanc verò cauſam ſummo artificio ſubeſſe cognoſces, ſi quæ morbum præceſſerunt, quæque eo tempore adſint, animo diligenter voluas: nam ſi frigus anteceſſit, ſpiritus flatuoſus morbum gignit: ſi victus ratio ex rebus mali ſucci inſtituta fuerit, atque ex rebus conſtiterit quæ gignere flatum ſolent, capútque grauitate opprimatur, cauſa morbi in craſſos ſuccos referenda eſt. Vbi cauſa aliqua tibi nota fuerit, nitrum & aphronitrum medicamentis admiſce quæ ad aurium affectiones parãtur. addes etiam vtrunque veratrum, amygdalas amaras, ex ariſtolochiis eam quæ tibi ſit ad manus, cucumeris ſylueſtris & bryoniæ radices: itémque aſari & dracontii: caſiámque, & centaurium minus. hæc enim & meatus expurgant, & quæ intus compacta ſunt attenuant. Inflammationes verò quæ mites ſunt & pulſus expertes, facilè curantur. imponitur enim oxyrhodinum tepidum, & glauciũ cum aceto. ſed glaucium in cote medicinali fricandum eſt.

Ad inflammationes & laxos tumores qui in extremitate auris ſunt, Cap. VI.

INflammationes verò quæ in ſuperficie aurium, itémq; laxos tumores & rubores qui vel ex defluxu vel ex ictu facti ſint, curantur lenticula in aqua decocta atque cum melle trita, & impoſita. vel anſerinus adeps & butyrum & myrrha miſcentur, imponuntúrque.

Ad aures vulneratas & purulentas, Cap. XXXVIII.

VLceratas autem purulentáſque aures glaucio cum aceto curabis: ſi defluxio comitetur, paſtillis, qualis eſt is qui ad Andronem quique ad Polyidem authorem refertur. Si verò etiam citra vehementem dolorem pus procedat, nihilominus eiſdem vtitor. Si hæc remedia non efficient quod ſatis ſit, vehementibus vtemur: vt ferri recrementum in tenuem pollinem redigitur, atque in aceto acerrimo decoquitur ad ſtrigmenti aut mellis conſiſtentiam. Ad aures autem ex plaga vlceratas medullam calidi panis terimus, & myrrhæ dimidium miſcemus, atque imponimus. hæç neque alliganda ſunt, neque vbi impoſueris, aſſiduè auferenda.

Ad aures fractas & relaxatas, ad earum fluxum ſanguinis, ad tinnitum repentinum, & ad lapillos, aut fabas, aut quid tale, aut parua animalia quæ in aures inciderint, Cap. XXXIX.

AD aures fractas, myrrham, mannam, thus, terram nigram aut Samiam probè in vnum compone, & ad cerati craſſitudinem redige, atque impone, nullo modo locum irritans. aut ſulfur viuum, aut thus cum pice liquida in ſplenium indita impone. In quibus verò aures relaxatæ ſunt, cape terram figuralem, auréſque ea intrinſecus implebis, quum inaruerit: ſolano & ceruſſa illine donec reſideat. Si verò ſanguis ex auribus fluat, vt grumos non faciat, porri ſuccum & acetum miſcebis, atque infundes. aut mali granati aceto incocti ſuccum exprime, & infunde. Si ſanguinis fluxus perſeueret, rubi gallarúmque in aceto decoctarum ſuccum exprime, ac ſimul miſce, & inſtilla. Ad repentinos verò aurium ſonitus acetum cum roſaceo infunde. aut cuminum & oleum ad mellis ſpiſſitudinem redige, atque infunde, aut ſuccum radicis cucumeris agreſtis. Si tinnitus perſeueret, ægrum reclinabis, & nitrum crudum, tritum in aurem impones, & acetum acre tepidum infundes. Ad ſonitus verò qui ex morbo orti ſunt, vbi abſinthii decocto foueris, oxyrhodinum infundes, aut raphani ſuccum cum roſaceo, aut porri ſuccum cũ lacte mulieris, aut cum roſaceo. aut ſylueſtris cucumeris folia teres, ſuccúmque exprimes, eúmque infundes. At ſi lapillus, aut faba, aut aliud generis eiuſdem in aurem inciderit, alligabis ſpecillo carptum lanæ, eámque terebinthina intinges, aut aliqua re glutinoſa, & in aurem demittes, ac leuiter euelles. Si minus ſequatur, naribus indes quod ſternutamentum excitat. ſed os & nares obturabis: nam impetus ille qui ſit, efflabit rem quæ inciderit. id verò erit faciendum aſſiduè, donec res quæ in aure eſt, excidat: nam ſi maneat, & auris inflammatione tentetur, conuulſiones conſequentur. Si animal aliquod inciderit, ſcammoneam aceto dilues, aut ſuccum abſinthii, aut peucedanum, aut ſulfur & nitrum cum ſucco raphani, & inſtillabis.

Ad vermes qui in auribus ſunt, & cætera omnia quæ in aures ſunt ingreſſa. Cap. XL.

AD vermes autem aurium, & reliqua omnia quæ in meatum audiendi ſunt ingreſſa, acetum oleúmque

mixta

mixta instilla, aut capparis succum, aut nepetæ succũ, aut veratrum album cum vino infunde.

Ad aurium sordes, Cap. XLI.

NItrum tostum in aurem immittes, tum acetum instillabis,& lanam appones,itáque sines per totã noctem.die sequenti aqua & oleo calido collue.

Ad aures humidas, Cap. XLII.

MIsy cõbustum in panno læuigatum insufflabis. aut gallas eodem modo teres, combures, atque vteris: aut alumen assabis læuigabísque,& oleum infundens insufflabis.

Ad carnem quæ in auribus supercreuit, Cap. XLIII.

CArnem quæ nimium in auribus creuerit,celeriter aufert fæx cum calce viua & lixiuio stillatitio, ad strigmenti crassitudinem redacta,& ex lana & specillo imposita.

De parotidibus, Cap. XLIIII.

QVemadmodum in aliis partibus inflãmatis vtimur repellentibus,nõ ita in parotidibus facimus,sed cõtra,attrahentibus:quum demus operam vt humorem qui lædit,celeriter ab imis partibus ad cutim trahamus,& naturam adiuuemus quæ per abscessus febrim curat.In quo casu si natura satis idoneo impetu feratur,nos quiescim⁹, totúmque illi negotium permittimus. tantummodo autẽ lenimus & concoquimus humores ibi collectos : qui vbi in pus versi fuerint,in id incumbimus vt discutiantur. Si verò durities appareat,attrahentibus addimus molliẽtia. At moderatas parotidas in quibus neque plenitudo est quæ cõfluat,neque violentus dolor,neque suppurationis suspicio,facilè curabimus.idque faciemus fomẽtis ex muria & cataplasmatis,ac medicamentis in quibus maior sit vis digerendi:qualia sunt Mnasæi,& ex succis quod διὰ χυλῶν vocatur:& itẽ cerata molliora,& quæ ex butyro atque œsypo conficiuntur,buccinæque combustæ,& purpuræ,& ostrea quæ adhibentur iis parotidibus quæ iam duræ factæ sunt,atque inueterarunt:ex iis enim medicamẽtum fit quod nõ solùm dolorem morsúmque nullum affert,siquis eorum cinerem melle diluat,sed etiam multo magis erit tale si veterem suillum adipem salis expertem villis eiectis admisceat.ita enim citra omnem dolorem & molestiam omnes inueteratas inflammationes, quǽque ex affectione quam gignit defluxio oriuntur, discutiet. Iam verò ad eas quæ iam duræ factæ sunt,accommodatæ sũt caricæ in marina aut muria coctæ. Simili quoque modo amarorum lupinorũ farina cum melle cocta,cui parũ calcis viuæ accesserit:qua cataplasmatis modo est vtẽdũ.

De narium affectionibus:de ozæna & polypo, Cap. XLV.

COmmunis ozænarum polyporúmque curatio est vt primùm siccemus,caputque roboremus:eique imponamus aut medicamentum ex anemona,aut quod ex cochleis cõstat.cuius hic est apparatus: capit enim myrrhæ, thuris,singulorum vnciam vnam,cochleas integras ducẽtas,alba ouorum duo.omnia in mortario conteruntur ac miscentur,tum illinenda sunt linteo superimposito, ac sinenda per dies nouem.atque ita vtitor remediis quæ foris loco admouentur.In polypis verò vtimur eo medicamento quod ex punicis cõstat:est enim valde efficax. Ad quod conficiendum capienda sunt mala punica austera, acida & dulcia,pari numero & portione:totáque,quũ adhuc recentia sunt & matura,tundenda, frangendáque, & ex iis succus exprimendus,& in vas stanneum coniiciendus.prius autem est modicùm decoquendus, si liquidior quàm par est videatur. quod verò ex iis relictũ est, quod firmũ durúmque est,diligenter cõtundendum est, atque iterũ in pila læuigandum. ex eóque collyria cõficies quæ simili ratione naribus ægrotantis cõuenient:nã in meatu naris in quo polypus est,accõmodantur.hócque medicamentum,& sine mordicatione & sine vlla affectione,quæ per cõsensum afferatur,idẽ quod medicamenta acria, efficiet,ac lõgiore tẽporis spatio polypũ absumet. At si polypus humidior flaccidiórq; tibi videatur, maiorẽ punicorũ austerorum copiã in medicamẽto pones: si durior, dulciorum. Si collyrium molestiã cruciatúmque afferat,

A & omnino attendatur, præcidendus vsus erit.& quo tempore collyrium nõ adhibetur, succo expresso (vt diximus) vtemur,locúmque ipsum affectum, & internam oris partem qua foramen in palato naris habet,aut penna, aut lana quæ specillo obuoluta sit,illinemus.Diphrygesquoque longiore tẽpore polypũ cõsumit. Si cui autẽ propter mollitiẽ corporis hæc mordacia videãtur,tũc rosætritæ imponentur:ipsæ enim molliahu'midáque corpora mirificè iuuant. Est etiam planũ hæc assiduè admouenda esse:quandoquidem ab humore colluuntur atque humectantur.

B Ad vlcera quæ in narium meatibus insunt, Cap. XLV.

VLcera quæ narium meatus obsident,curantur pastillis Andronis & Polyidæ, quæ vino quandoque dulci,quandoque austero,& sæpe etiam aceto diluta imponũtur. Verùm si humor per meatus acrior effluat,vlcera quidem difficilia curatu sunt, cæterùm tetro odore vacant. At si acrimonia putredóque adiuncta fluenti humori sit, ozænæ exoriuntur.eas curabis nepetæ succum effundendo,aut mel in nares coniiciendo, naréque dilatando, ac sternutamentis ramenta vlceris educendo. Vel album ve-
C ratrum in puluerem rediges,faciésque vt æger naribus inspirãdo quàm plurimum eius possit attrahat. quod quum fecerit, amurca cum melle locum continges, meatúsque chalcitide,aut atramẽto sutorio cum melle. si vetusta vlcera sint,acre acetum adde.

De destillatione & grauedine, Cap. XLVII.

HVmores ex capite destillãtes,si negligantur, multorum esse malorum causæ solẽt:nam vel gurgulionẽ inflãmant & tonsillas:idque mediocre est malum.aut gi-
D gnitur raucitas, quæ in gutture diuturnam affectionẽ parit:idque nõ exiguum malũ putatur. Ac nonnulli etiã inuenti sunt qui ex destillatione sanguinem per sputum reiecerunt:púsque collegerunt,ex quo tabidi euasere,& vox læsa fuit. ergo destillatio omnino curanda est tũ pauciore cibo tum minore potu:& irini fæcibus sinciput illinẽdum est,& abstergendum decoctione rutæ,atque oleo laurino:siquidẽ hæc concoquũt,& crassum reddunt id quod destillat.Prodest etiam capite obuoluto esse, & nunquam supinum dormire:quippe quũ in iis qui ita dormiunt, humor in arteriam facilè cõportetur. Oportet autem assiduè
E gargarizare ex adstringentibus, vel rosas aqua decoquendo,aut rhun,aut lentiscum,aut id facere posca.Non pessimè autem feceris si destillationem in nares deriuaris:atque odoramentis quidem,vt melanthio & aniso: iis quæ infundantur,vt melanthio trito cum aceto,aut succo betæ & anagallidis:humor enim illuc confluens pulmonem periculo eximit.At grauedo, si parum molestiæ adferat, facilè sistetur irini laurinique vsu:& olei in quo lini semẽ & ruta cocta sint,& capitis obuolutione,paucioréque vi-
F ctus instituta ratione.

Ad frequentia sternutamenta & grauedinem, Cap. XLIII.

MElanthium aridum in linteo ligabis manibúsq; cõfricabis.puluerẽ,qui in linteo remanebit, plurimũ iube ab ægrotante per odoratum trahi.Vel thymum adipe inuolutum sub cinere tege.vbi assatum senties,tere,ac iube vt naribus odor attrahatur. aut myrrham in vino odorato dissolues,eáque crassissima nares illines.

Ad sugillata, Cap. XLIX.

G SVgillata fouenda sunt meliloti fœnigræcique decocto.tum resoluendũ est Nili collyrium ex rosis eodem decocto,& illinendum:his peractis, foliis fœnigræci decocto fouendum, & collyrium quod ex myrrha fit inungendum.Hac sanè ratione sugillata, nisi penitus inueterata sint,curabis.ad ea enim vtendum est iis quæ strenuè digerunt,quæ mox describemus.

Ad sugillata incipientia, Cap. L.

SVgillata quæ etiamnum incipiunt, sanat nouellus caseus impositus:aut fabacea farina cũ melle diluta: aut
H oui vitellus cum melle simili modo.Ea verò quæ iam inueterarunt nigráque sunt facta, curat raphanus impositus, qui tunc auferendus est quum morsum incipit excitare. aut radix ari imponi poterit,quæ etiam melli admixta superdatur. Sugillata autẽ quæ cũ inflãmatione sunt,foue-

bis aqua calida, tum cataplasma admouebis ex lentibus coctis tritisque cum melle. Si incisa cutis sit, in ipsam diuisionem pones aliquid eorum quæ ad crueta valent: extrinsecus verò pones ea quæ faciũt ad sugillata, in quibus præcisa cutis non est.

Ad varos, Cap. LI.

TVmor durus exiguúsque est qui varus nominatur. is in faciei cute exoritur: postulat autẽ auxilia quæ molliant quǽque digerant. Ergo mellis Attici cyathum aceto acerrimo paribus portionibus admisceto, ac diligenter varos inungito, digitis confricando. aut alumen accuratè læuigabis, terebinthináque excipies, & vbi emollieris impones. Ad eos autem qui inueterati sunt & in callũ declinarunt, cape saponis Gallici drachmas quatuor; ammoniaci drachmam vnam: aqua dissoluantur, & ad cerati crassitiem redigantur, tum illinantur, & vbi horæ spatium trãsactũ fuerit, tepida aqua abluantur. Aliud. Nitri, gummi albi par põdus aceto dissolue teréque diligenter, & pastillos cõfice, & in vmbra eos sicca. quum vti volueris eos aceto dissolue, & illine. vbi inaruerint, sapone eos absterge. Hoc etiam medicamẽtum facit ad eas affectiones in quibus tuber est: & item ad pruritus faciei.

Ad eos quibus in mento ficosæ eruptiones fiunt, Cap. LII.

LIthargyri, misyos par pondus tere & illine: aut gluten fabrile cum rubrica illine. Aliud valde strenuũ: Elaterii, salis fossilis, pares portiones misce, & impone liquidum specilli cuspide, ita vt medicamentum ingrediatur. vbi id indideris, vngendus locus est lini semine quod ex aqua sit læuigatum. Si vlcera perhumida sint vt ex eis aqua pura effluat, vtendum erit Andronis pastillo. Ad exanthemata verò quæ in mento erumpunt, cape ferrum igni candens, supérque eo lignũ paliuri pone, humorem qui inde emanat excipito atque illinito: aut myrti baccas tritas ex vino illine: aut atramentum sutorium cum aceto læuigatum impone.

Ad ephelidem, maculas, & lentigines.

VItis agrestis racemi curant ephelidas, & maculas, & quæcunque sunt generis eiusdẽ quæ in cutis extremitate exoriuntur. Amygdalæ autem amaræ ephelin auferunt, itémque amygdalæ arboris radices coctæ atque illitæ. costus quoque cum hydromelite ad ephelidas facit: brassica verò, & ad ephelida, & ad lentiginẽ, & ad cætera ad quæ mediocri abstersione opus est. sepiæ testa cremata ad ephelidem & lentiginem valet.

Quæ faciem splendentem tensámque reddant, quǽq; bene coloratam præstent, & vetent ne à sole exuratur: & quæ exustionem sanent, Cap. LIII.

CVcumis qui edendo est ac maturus, splendidum corpus reddit: præsertim verò si quis eius semen siccauerit, deinde contuderit & per cribrum traiecerit, & purgamento vtatur. Crocodili quoque terrestris fimus faciem illustrat, tensámque cutim reddit. eius similis est sturnorum, quum solùm oryzam comederũt. hæc abstergunt etiam ephelin. Iam verò cucumeris agrestis radices incidito ac torreto, & in aqua decoquito, terito deinde: hoc enim extentam & candidam faciem reddet. Simili quoque modo bryoniæ radices oleo incoctæ & illitæ faciem splendore perfundunt. itémque erui farina ex vino odorato læuigata & imposita. Vel similæ succum percolabis, humorémque effundes, & ei quod reliquum erit, veluti fæx, oui candidum admisce redigéque ad mellis spissitudinem: hócq; faciem inunge, si in sole sis moraturus. Si facies vsta à sole fuerit, multa aqua gelida perlue. Terra Chia illita conciliat ipsa quoque faciei venustatem & bonitatem coloris, & toti etiam corpori. Scrobs etiam cupressi & ilicis, quæ in eodem ramento ferueat, eáque totum corpus illinatur. Vt autem ne à sole quisquã vratur, &, si vstus sit, sanetur, facit bulbus albus cum melle tritus atque illitus.

Ad fœdos alarũ odores & hircos, Cap. LIIII.

VT axillarum tetros odores auferas, myrrham cum alumine inungas, aut crocomagma, aut ramẽta cum alumine & vino odorato. præterea cardui radicem decoctam potui dato.

Ad tetrum oris odorem, Cap. LV.

OS verò odoratum reddes si iridem vino antiquo odorato macerabis, eóque vino os assiduè collues atque in ore paululum tenebis. Fœdum verò oris odorem tollit vinum purum cum myrrha, quo os colluatur: & vini flos tritus. mãdunt nonnulli iridem, aut anisum, aut simile quippiam.

Ad labia fissa, Cap. LVI.

GAllam immaturam tere, atque excipe terebinthina, aut hyssopo, aut melle, atque illine. Si fissa altius fuerint, seuo caprino expurgato, aut medulla bubula, aut adipe anserino subunge.

De affectionibus dentium, & ad dentes mobiles, Cap. LVII.

QVVM dentes propter senectutem mobiles laxíque sunt, tum parum auxilii capiunt ex rebus adstringẽtibus, & gingiuas à quibus continentur, constringentib9. Si ex alia causa moueantur, coniectandum est vtrum propter nimiam humiditatem is neruus qui in eorum radices peruenit, sit relaxatus. quo in casu medicamentis vtẽdum est siccantibus. Ergo rotundum alumen cum duplo salis est dentibus aspergendum. Aut vlmi corticem in vino decoque, & iube vt in ore contineat. Sed dentiũ quoque foramina ex destillatione acrium humorum fiũt. ex quo patet ad hæc etiã opus esse malitiam humorũ exiccantibus. At si humiditas multa sit, capiti cõsulemus, vel etiam totius corporis habebimus rationem: si pauca sit, solis auxiliis contenti erimus quæ foris applicantur. Atq; in principio quidem vtemur repellentibus, vt id quod influit cohibeamus: quum sæpe euenerit vt ex horũ vsu ante inflãmationem æger ad bonã valetudinẽ sit redactus. Verùm si adsit inflammatio, adhibebimus ea quæ citra morsum calefaciunt & euacuant. Si dolor per hæc nõ sedetur, quæ vehementer calefaciunt admouebimus, quale est piper, & fæx combusta, & pyrethrum, & euphorbium: ex quibus aliquid in dentis foramen est coniiciendum. Quandoque etiam vsuuenit vt quum præ nimio dolore vigiliæ oriantur, iis vtendum sit quæ torporem inducũt.

Ad dentes corrosos, itémque molares, & ad eos qui liuidi sunt, ac dolent, Cap. LVIII.

AD dentes exesos cape gallam tritã, lycio aut terebinthina exceptam, atque illine. loco autem prius repurgato, piper aut cachry opio excipe, & in exesam partẽ impone: aut pyrethrum cum myrrha: aut liquoris Cyrenaici & piperis æqualem portionẽ cum galbano. Ad molares verò erosos, melanthium torrefacito contunditóque cum aceto acerrimo, & exesam partem asperge: & nõ amplius exedetur. veratrum nigrum ad erui magnitudinem cum melle cocto impone. Qui verò liuidi facti sint, si id ex defluxu humorum vitiatorum patiantur, siccantibus, sicut etiam erosos, curabis. Si dentes citra gingiuarum inflãmationem doleant, quandoque corpus ipsum dolorẽ continet, quandoque verò neruus qui corpori inseritur. ex quo fit vt vehementiora postulent remedia, siue repellere siue digerere quispiã doloris causam velit: eáq; siue succus, siue spiritus flatuosus esse videatur: quamobrem quãplurima ex iis remediis ex aceto acerrimo parantur.

Ad dolores dentium, & de iis quos frigus oblæsit, quíque mobiles sunt, Cap. LIX.

PLantaginis radices cõmansæ, & decoctæ ad os colluẽdum: aut myrti virgulæ cum aceto coctæ: aut pentaphylli radix vino cocta: aut galla in aceto multùm cocta: aut veratrum nigrũ cum aceto quo os colluatur: aut capparis radicis cortex. Ad dentes verò qui ex frigore dolẽt, pyrethri radix facit, & vini fæx, terebinthina, hyssopum, vua taminia, pulegium cum oxymelite, alterci semen & folia cum aceto, aut lacte asinino, vt os colluatur: quod etiam laxos dentes confirmat. Extrinsecus autem fouebis saccellis, in quibus sal, aut milium, aut panicum sit. ipsum verò dentem fouebis hoc modo: origani cymas oleo feruenti intinges, & super dolentem dentem pones.

Apophlegmatiſmi pituitam euocantes in dentium doloribus, Cap. LX.

PItuitam è capite educit vua taminia per ſe,& cum pulegio commanſa.aut allii ſpicas quinque,myrti nigræ pauca folia cum aceto agita rudicula tædina,& coque vſque ad medietatem, idque dato ad os colluendum & in ore continendum:deinde os latè aperiendum vt pituita poſſit effluere.

Quomodo dentes atque adeo ipſos molares ſine dolore eximas, Cap. LXI.

FArinæ triticeæ denarium vnum cape, & cum liquore tithymali temperabis,ac dentes ea circundabis: ſupra autem hederæ folia impones,& per horam ita ſines, tum auferes.nam dens per ſe ipſe comminuetur.

Ad dentes imbecillos,aut molares & cõtuſos,&ad eorum ſtuporem, Cap. LXII.

MEL & ceram pari pondere aqua calida in ſole emollies, picis dimidium admiſcebis, dabiſque ad maſticandum.Si aridum hoc medicamentum ſit, parũ olei addes.maſtiche etiam commanſa bene facit.Quibus autem dentes mutuò ſeſe contundunt,tanquam id ex mollitie patiantur,indurandi ſunt adſtringentibus medicamentis.Ad dentium verò ſtuporem facit portulaca,& itẽ eius ſuccus:aut oleum ore contentum.

Ad infantes dentientes, Cap. LXIII.

QVVM infantes dentes emittũt,& dolore vexãtur, eorum gingiuæ lacte canino illinẽdæ ſunt, aut leporis cerebro: quod valet etiam ſi eſui detur. Si ægrè dens exeat, cypero cũ butyro, & oleo ſuſino vbi exoritur dens illines.

Medicamentum quod à dolore dentes tuetur, eóſque roborat,facitque vt decori dentes ſint, Cap. LXIIII.

TIthymali radices in vino vſq; ad dimidias coquito, & bis in mẽſe os colluito:& nunquam dolorem ſenties. Optima quoque ad tuendos dentes à doloribus, ad eóſque confirmandos, & ad pulchritudinem eis comparandam ea quæ ſubſcribam, quibus dentes abſtergantur. Caput ergo leporis combure,in puluerem redige, eóque dentes deterge:itémque ſalẽ & mel læuiga vſquedum cerati ſpeciem acquirat,& puro linteo illigata cõbure: tum modicum iridis adde,& deterge.

Quæ dentes ſplendidos illuſtréſque faciunt, & flaccidas gingiuas ſiccant, Cap. LXV.

DEntes illuſtrat cinis nõ admodum læuigatus oſtreorum,buccinarum & purpurarum:pumex, teſta clibanorum eodem modo.Sed ſi cum ſale comburantur, dentes maiore efficacia detergent:& gingiuas humectas flaccidáſque ſiccant. Sepiæ teſta non combuſta,& trita ſimili modo dentes nitore perfundit:itémque ceruinũ & caprinum cornu dentes nitidos facit,& gingiuarum humiditatem exiccat.

De gingiuarum affectionibus,déque iis quæ ex inflãmatione dolent,quæ defluxione grauãtur,quæque exeſæ ſunt, & de caruncula quæ ex gingiuis inter dentes exoritur, quæ ἐπουλὶς dicitur, Cap. LXVI.

OPtimum remedium eſt ad gingiuas inflammatas & dolentes oleum lentiſcinum purum, quod calidum in ore teneatur.eſto autem oleum recens factũ,& in duplici vaſe calefiat: id enim ſine aſperitate reprimit,& ſine morſu digerit:quibus rebus opus eſt ad inflammationes vel maximé.huc faciunt etiam ea quæ ad dentium dolores ſuprà fuerunt à nobis deſcripta.ſed magis propriè valet ad hoc acetum in quo hyoſcyami radix cocta ſit. Ad gingiuas verò quæ defluxione infeſtantur,exeſæque ſunt cum tumore atque dolore,altéque morbus eas depaſcitur,valet hæc fomentatio: Specillo lanã alligabis,oleo feruenti intinges,& gingiuis admouebis vſque dũ adæquẽtur,& partes circulo adiacentes cãdidæ fiãt:ita enim cohibetur ne vlterius ſerpat quod depaſcitur, & quod ex ſana carne exeſum erat,nutritur.poſteà verò vteris dẽtifricio, quod cõſtat ex galla in tenuiſſimũ pollinẽ redacta, quantũ acetabuli magnitudo eſt, cũ myrrha quantũ fabæ im-

A plet magnitudinẽ:his tritis ſiccíſque vtitor.Ad carunculã verò è gingiuis enaſcentem adhibe atramenti ſutorii & myrrhæ pares portiones, quibus modicum aluminis ſciſſilis adiungatur.

Ad cruentas gingiuas, Cap. LXVII.

SVmmum cruentarum gingiuarum remedium eſt alumen liquidum cũ duplo aloës impoſitum:aut alumen & myrrham tenuiſſimè conterito,& ex melle illinito.

De oris affectionibus, déque inflammatione, & aphthis, Cap. LXVIII.

B QVVM oris inflammatio eſt,ſi totũ corpus plethoricum aut redundans malis humoribus videatur, tum venæ ſectione & purgationibus vtimur, clyſteréſque & cibi potioniſque abſtinentiã imperamus.ſi neutrum horũ ſubſit, ſtatim ad ea remedia cõfugimus quæ loco foris admouentur. Itaque in principio reprimimus iis quæ adſtringunt & refrigerant: quale eſt quod ex moris conficitur,cui omphacium acceſſerit:aut flos roſarũ,aut ipſæ roſæ ſiccæ,balauſtiũ,malicoriũ, gallæ immaturæ, alumẽ, rhus, glaucium, & decoctum myrti atque aluminis ſciſ-
C ſilis.deinde verò ſatis eſt confectio ex moris quæ crocũ & myrrham acceperit,vt inflãmatio cõcoquatur.Quum verò iam ipſa concocta fuerit,digerentibus opus erit.addemus igitur aphronitrum, & nitrũ,& ſulfur viuũ,id quod eſt omniũ validiſſimum.quandoque autem ſapam,quandoque verò mulſam ei admiſcebimus, in qua mulſa incoctum ſit origanum,aut hyſſopum, aut pulegium,aut thymum,aut ſatureia,aut nepeta.Inuenta enim medicamenta,quæ mediæ facultatis ſint,eò fuerũt vt,quũ vſus poſtu-
D laret,ea miſceremus quæ accõmodata eſſent. In ſtatu autem inflãmationum raró vtendũ eſt medicamentis quæ ad os pertinẽt.ſed tamen os colluendũ eſt ac gargarizandum iis quæ inflammationis vehementiã leniant: quale eſt decoctum caricarum,& decoctum furfurũ,& oleum lẽtiſcinum,quod in duplici vaſe ſit tepefactum. Sed ipſum medicamentum,quod, quia ad os pertinet,ſtomaticũ nominatur,in ſtatu poteſt colluendo ori adhiberi, ſi modò mulſæ dilutiori & defruto calido miſceatur; ſi verò hæc nõ adſint,aquæ calidæ. Quæ ego memoraui omnia,vt tu
E ex ea materia quæ tibi facilè ſuppetat, conficere medicamentum queas. Ex vlceribus autẽ quæ in ore ſunt, quæcunque flaccida ſunt,poſtulant egregiè ſiccantia medicamenta quale eſt diphryges, tum per ſe,tum cũ melle aut vino mulſo.Prodeſt etiam Muſæ paſtillus,& ſuccus rhu, & õphaciũ.Verùm vlcera oris ſimpliciora curari poſſunt iis medicamentis quæ ad oris aphthas inſcribũtur, vt quod ex moris eſt & rubis,& cætera.Quæ verò oris vlcera abũdè humida ſunt,& prope ad oſſa accedunt, periculum eſt ne ſyderentur.ideo fit vt vehementiſſima medicamenta
F exigant.Ergo aliquem ex prædictis paſtillis in puluerem redigimus,atque ita ſiccum imponimus.nam ex humore & calore earum partium quæ ore continentur putredo ſtatim fit: quamobrem validiſſimis medicamentis vti ad huiuſmodi vlcera plerunque cogimur.validiſſima autem ſunt quæ cruſtam excitare poſſunt æquè ac cauteria. Vlcerationes verò quæ in ſuperficie oris oriuntur, aphthas nominant:eæ plerunque in infantibus naſcuntur. quibus remedium vtplurimùm adhibetur iis quæ modicè adſtringunt.Quandoque etiam inueteraſcunt, aut temporis
G diuturnitate difficulter curantur,quum putredinẽ genuerint & affectionem excitarint quæ à ſerpendo & depaſcẽdo νομὴ vocatur. Ergo infantibus qui iã ciboscomedũt, lentem cum modico panis,& medulla vitulina, aut ceruina dare conuenit,cibíſque miſcenda erit portiuncula malorum cydoniorum, & aliorum quæ adſtringendi vim habent,vt pirorũ,ſorborum & meſpilorum. ſique aphthæ ignitæ ſint,lactuca erit cibis addẽda. At ſi infans nõdum poſſit comedere,nutrici hæc dabis. ſed conueniet etiam infantes medicamentis illinere. Si aphthæ ſubrubræ
H ſint, in principio imponentur ea quæ modicè refrigerant & adſtringunt:tum vtendum erit iis quæ citra morſum digerunt:ſi ſubflauæ ſint,iiſdem quidem opus eſt,ſed magis refrigerantibus: ſi ſubalbidæ & magis pituitoſæ, abſtergentibus: ſi nigræ, iis quæ ſtrenuè digerunt. In adultis autem,& quorum dura ſunt corpora,ſatis eſt miſy cum

vino adstringēti. Si vlceratio subsordida sit, cū vino mulso terendum misy est. Quæ verò validiora postulant remedia quàm misy sit, cum vino & vino mulso vtile est ea terere. hæc autem efficacia sunt: at mediocria, & præcipuè in principiis affectionum sunt, omphaciū cū vino mulso, & rhus eodē modo. in puerulis verò sufficit flos rosarum, & ipsæ itidem rosæ siccæ.

De columellæ affectionibus, Cap. LXIX.

QVVM inflāmata columella est, auxiliis reprimentibus vti oportet, eáque esse facultatis adstringētis opus est. sique mediocriter sit defluxio, mediocris adstringens esse facultas debet: si vehementer, acerba. ergo collutiones lenes, vt sunt quæ ex palmulis tum aqua sola decoctis fiunt, tum verò etiam melle adiecto: itémq; decoctum rosarum, capreolorum vitis, ruborum, lentisci, & terebinthi, & cyperi, & hypocistidos. Sed his agit vehementius decoctum myrti, & cydoniorum acerborum, & cymarum ilicis, & fagi, balanorum & mespilorū, & fructuum cornorum. Maximè autem strenuè hæc: gallarum, rhu, balaustiorum & malicorii decoctum. Hæc autem vel sigillatim vel coniunctè coquenda sunt, & ex aqua gargarizandum. eisdē quoque siccis in puluerem redactis gurgulionē attingere oportet, & paulatim attrahere tum suprà, tum foras linguam versus. Medicamenta verò sicca & in læuorem redacta cochleario inspergantur. his enim remediis gurgulio in suum statum est omni ratione adducendus, nec ad eum incidēdum properare debes. Quū verò gracilis cruentúsque fuerit quandoq; redditus (qualis fieri solet longo temporis spatio) tum præcidēdus est. postquam sectus fuerit, solo diphryge erit vtendum vsquedum cicatrice vulnus includatur: siquidem id cicatricē exquisitè arctam strictámque inducit, & in hac parte, & itē in cæteris omnibus quæ fuerint vlceratæ.

De tonsillarum inflammationibus, Cap. LXX.

TOnsillarum inflammationes durósque tumores quos αἰπιάδας vocant, exprimere oportet aliquo medicamento quod iuuare possit digitos illinendo. In glandulis autem vel maximè hæc curandi conuenit ratio: quum enim ea loca laxa sint & fistulosa, facilè suscipiunt humorē influentem, fiúntque eminentiora, atque inflantur. Quum verò tempore conuenienti inflāmatio concocta iam sit, glandulæque plenæ sint alicuius humoris glutinosi, medicamento stomatico admiscebimus nitrū, aut salem, aut aliquid tale, & pituitam vacuabimus. At si fauces ipsæ inflammatæ sint, neque hoc medicamento vtēdum est, neque propter carnis mollitiem exprimendum.

De angina, Cap. LXXI.

QVVM ab angina quispiam suffocatur, scire conuenit in periculo rem esse, maiúsque periculum immi nere si inflāmatio intus infixa sit vt nihil foris appareat: & multo etiam maius, si ambas tonsillas obsideat inflammatio, atque vnà gurgulio sit affectus: par enim est totū corpus quamprimùm sanguinis missione euacuare. Si æger non sit ad mittendum sanguinem aptus, scarificandæ erunt tibiæ, & permittendum vt quamplurimū sanguinis effluat. eritque acribus vtendum clysteribus, continendúsque æger in inedia. tum collo superdabis medicamentum quod vim attrahēdi habeat: si enim materia quæ in illis particulis est fixa extrahatur, vt tumor foras se proruat, omnino spes erit hominem seruatum iri. Præterea succus prisanæ ad gargarizandnm dari debet tenuis melli admixtus, itémque decoctum caricarū, & quod ex hyssopo, origano, & marrubio conficitur: ita enim humores illi glutinosi & crassi qui in eis partibus impacti sunt, digeruntur. Mirabiliter autem ad anginam facit stercus caninum album siccatum, & in puluerem redactum ac per cribrum traiectum, deinde melle dilutum atque illitum. ídque est huiusmodi vt nullum inueniri medicamētum præstantius aut efficacius ad anginas queat: sed oportet canes ossa solùm comedisse. Præterea si plura lina, præsertim verò quæ ex purpura marina colliguntur, viperæ collo imponas, eámque in linis suffoces, tum vnum ex illis collo appendas alicuius, magnum adiumentum afferet tonsillis, & reliquis omnibus malis quæ molestia collum afficiunt.

A Ad spinas, & ossa deuorata, Cap. LXXII.

OSsa autem quæ deuorata sint, itémque spinas quæ gulæ inhæserint, aufert spongia, aut caro incisa & lino appensa, quam vi adacta deuorare conabitur is qui malè affectus est. tum derepente extrahenda spongia est, aut caro eo lino per quod fuit demissa: ita enim quod infixum erat in gula, simul extrahi cōsueuit. danda est etiam panis teneri medulla ad deglutiendum, itémque ficus siccæ commansæ.

De medicamentis stomaticis, de tonsillis inflāmatis, déque vuæ aut alterius alicuius partis inflāmatione, Cap. LXXIII.

B MEdicamentum simplex ex moris fit hoc modo: Succi mororum heminæ quinque. decoquatur ad strigmenti crassitudinem. tum adde mellis libram vnam, & simul coque ad mellis consistentiam. Quum vti volueris, in principiis admisce (vt dictum est) repellentia: in statu, concoquentia & lenientia: in declinatione, digerentia. Eodem etiam modo ex succo corticū nucis medicamentum ad os accōmodatum conficies: & item ex musto vuarum austerarum & ex succo punicorum, & cæterorum
C fructuū austerorū, ex quibus exprimi succus potest. Si succus crassus videatur, mel aptè miscere conueniet: si liquidior, prius decoquēdus erit. Cæterùm pirorū pomorúmque succus, & aliorū etiā quamplurimorū fructuū autūnalium pares mellis portiones capit at eorum qui valde acerbi sunt, qualis est corni fructus, interdum duplū mellis, interdum triplum. Iis ergo qui medicamentosas qualitates ferre non queunt, si mediocribus inflāmationibus aut tonsillarum, aut vuæ, aut alterius partis corripiantur, sufficiunt succi eorum fructuū quos modò memoraui, &
D item rhus obsoniorū. Ad maiores verò inflāmationes opus est succo punicorum austerorum, aut malorum cydoniorum: aut vtroque inter se, melle (vt diximus) cōmixto, fitque moderatum medicamētum. sed præstantius erit si tota punica in frusta seces, & in musto decoquas: non solùm enim repellendi sed digerendi quoque vis inesse in medicamento debet, siquid durum appareat. quamobrē prædictis, quum ad mediū decoctionis peruenerint, iniicies pulegium, aut hyssopum, aut origanum, aut nepetam, aut thymum: deinde per colum traiicies: sic enim i-
E doneum medicamentum confeceris.

Ad putredines quæ in ore sunt, Cap. LXXIIII.

CHartæ combustæ partes tres, auripigmenti pars vna: his tritis vtitor. Supra autem linamēta rosaceo intinge, applica atque exprime. Aliud, quod ad magnas oris aliarúmque partium putredines valet. Chalcitidis pars vna, calcis viuæ tantundem, auripigmenti dimidium, trita misce, eísque vtere. Si os exarescat, & deglutiri saliua nō possit, ficus in vino austero mero coquito, datóque de-
F coctū calidū ad sorbendū: si nequeat, tū paulatim infūdito.

De vlceribus asperæ arteriæ, Cap. LXXV.

VLcera quibus aspera arteria obsidetur, vt interna ipsius tunica occupetur curabis, si foris aliquod siccans medicamentum imponas. sed æger supinus esse debet: tum ei dandum liquidum medicamen quod ad huiusmodi vlcera valeat, in ore continendum, & paulatim sumendum, vt in gulam influat, quo arteria aspergatur.

Ad vocem abscissam, Cap. LXXVI.

BRassicæ succum melli admixtū decoque ac lambendum præbe. Aliud, quod etiā ad tusses valet: Lini se-
G minis combusti & cribro traiecti, passularum pinguium eiectis acinis, pineorum nucleorū tostorū, auellanarū repurgatarum pares portiones læuigabis melléque excipies, & ex hoc dato cochleariū quod sub lingua teneatur, vbi vox abscissa sit. Glycyrrhizæ denarii octo, myrrhæ denarii vigintiquatuor, terebinthinæ denarii sex, tragacanthæ denarii duodequadraginta, quæ sicca sunt contunde singula separatim, & per cribrum traiice: resinam verò in mortarium impone, & contunde sicca effundendo, tum
H in vnū redige, ac catapotia confice ad fabæ Ægyptiæ magnitudinē, & in vmbra siccato. Quū vsus postulabit, vnū aut duo sub lingua tenēda dabis: idq; quod liquitur deglutiatur. Hoc autē medicamentū celerrimè cōficiēdum est, dū contunditur: quippe quod quāprimùm exiccescat,

De tuſsi & difficultate reſpirationis,& grauedine,& deſtillatione,& raucitate,déque ſputis quæ ex thorace & pulmone reiectantur, Cap. LXXVII.

TVſsis cauſa,eſt humor qui à capite fluit; vt in deſtillationibus fieri ſolet: vel is qui aſpera arteria continetur,vt in pleuriticis & peripneumonicis vſu venit.Fiũt etiam faucium arteriǽque aſperitates. atq; aſperitas quidem arteriæ eſt cauſa tuſsis, & item quæ bibentibus comedentibúſque nobis in eam incidunt,& intẽperies frigida inſtrumentorum ſpiritus.Sed qui ex intemperie tuſſiunt homines, id mediocriter faciunt,nihilque reiectãt: atque ita ſine vi vt non ſolùm continere ſe poſsint & ſpiritum cohibere, ſed ſæpe etiam ei affectioni remedium adhibere ſpiritus contentione,qua partes refrigeratas calefaciant.Huiuſce autem tuſsis ſigna ſunt, vt ad repentinas inſpirationes à refrigeratione quæ intenditur, irritentur. Quum igitur leniter inſpirent, & in calida domo inhabitent,tum vel nihil vel parum certè tuſsient.Tuſſes autem quæ cum titillatione coniunctæ ſunt, manifeſto ſunt indicio fluxionem à capite prouenire,atque in arteriam & pulmonem comportari.Si nihil expuatur,ſcire cõuenit,id quod effluit eſſe tenue: ſiquid reiectetur, contrarium.Itaque tuſsim ex tenui fluxu & ab aſperitate ortam curabimus, ſi incraſſabimus vſu eius medicamenti quod ex capitibus papaueris fit, aut alicuius eorum quæ à leuando dolore ἀνώδυνα vocãtur.Eam verò quæ ex craſſitudine & aſperitate,& glutinoſo humore inſidente orta eſt,tollemus attenuantibus.Ergo centaurii minoris radix difficultates reſpirationis & tuſſes inueteratas ſanat. melanthium curat deſtillationes ſi in linteo calidum detur ad perpetuò odorandum.Styrax tuſſes,deſtillationes, grauedines & raucitates iuuat.Medicamentum ad lingendum aptum facies hoc modo: Nuces pineas, quum maximè pingues ſunt(hoc eſt, quum circumcirca multũ habent ſuæ reſinæ ibidem adiacentis) coque in aqua cum marrubio recenti. huic decocto adde mel ad moderatã proportionem,& iterum decoque donec fiat tam ſpiſſum quàm mel:hócque ita confecto vtitor ad ea quæ ex thorace & pulmone expuuntur.

De ſanguinis reiectatione,& quum ſanguis in grumos coit, Cap. LXXVIII.

IN ſanguinis reiectatione primum periculum in nimia euacuatione eſt poſitum. ergo ſtatim ſubuenire ſanguinem reiectantibus poteris iis quæ ſubiungam. tota enim affectio medico qui eam curet,cõmittenda eſt.Portulaca eſui data iuuat: efficacior autem eſt eius ſuccus epotus:balauſtium,rubi fructus & flos.membranoſa quercus pars quæ inter corticem & truncum intercedit,quǽque ſub glãdis putamine eſt: qua præcipuè decocta vtuntur.Fagi quoque & ilicis eadem pars ad idem valet. Eſt autem efficacius radicis althææ decoctũ. Mentha ad recentes reiectationes facit. Centaureæ maioris drachmæ duæ dantur:ac febricitantibus quidem,cum aqua: iis qui febrim non habent,cum vino.punicorum,lentiſci foliorum ſuccus. Samius aſter ad omnes ſimili modo valet:itémque Lemniũ ſigillum.Ad ſanguinis verò grumos facit coagulum potui datum, & thymum, ac ſatureia cum aceto.

Ad aſthmaticos & purulentos, Cap. LXXIX.

ARiſtolochia rotunda cum aqua epota, aſthmaticis, *hoc eſt, anhelantibus cum ſpiritus difficultate*,auxiliatur. centaurii maioris radix, ſpondylii fructus & radix, nepeta, hyſſopum, iris, melanthium. Aſellorum qui ſub hydriis morantur, ſextariũ in vas fictile coniicito,& ad carbones torreto.vbi igni candens fit effectum, aſellos terito ac melle cocto excipito. dato autem ante cibũ myſtrũ vnum ad lingendum. Aliud. Scillæ crudæ ſuccum exprime,parémque eis mellis portionẽ miſce: ad carbones coque,& ante cibum da.

Ad pleuriticos & lateris dolores, Cap. LXXX.

IN pleuriticis ſi fomentis dolor non ſoluatur, totum corpus erit euacuandum, vtendúmque fomentatione minimè periculoſa, quæ morſus expers & humida ſit, qualis eſt quæ ex aqua dulci & oleo in veſicis conficitur. Ægrotis autem huiuſmodi medicamenta dabimus quorum vis modicè attenuãs ſit,quum loca affecta adhuc obſideat inflammatio.Quæ verò magis attenuent,vel etiam quæ plenè ipſas concoquant,in declinationibus inflammationum offeremus.Mediocria in his ſunt ptiſanæ ſuccus & mulſa:valentius verò vrticæ ſemen:& quum modicum mellis acribus herbis,vt origano,hyſſopo,& nepetæ & pulegio,& iridi miſceatur. Lateris verò dolores ſine febre,ſanat bdelliũ & coſtus:præterea caules braſſicæ in cinere vrimus,eiſque vetuſtum adipem miſcemus,& ad laterum dolorem vtimur, & aliud etiam adhibemus quod ſit generis eiuſdem,quum medicamentum ſit quod egregiè diſcutiat & digerat.

Ad diuturnos thoracis dolores, Cap. LXXXI.

QVVM diuturnis dolorib[9] thorax citra febrim detinetur, palmulæ pingues cũ fœnogræco decoquẽdæ ſunt,ſuccúſque exprimendus. tum melli copioſo admiſcebimus, poſtremò ad carbones iterum coquendus vſque ad craſſitudinem mediocrem,eóque multùm ante cibos vtendum.

Ad mammas,& lac quod eis continetur, Cap. LXXXII.

LVtum efficaci remedio eſt mammis inflammatis, ſi eis imponatur: ſed ſi ſiccius tibi videatur,ipſum Cyprino aut roſaceo oleo emollies. Quũ verò lac,poſt partũ ditum, in mãmis coagulatũ fuerit, perutile ad id extinguẽdũ erit totum ouum crudum,quod mixto roſaceo imponatur:idque non ſolùm in mãmis inflammatis,ſed etiã in aliis quãplurimis corporis particulis facit. Sordes verò ex palæſtra, eſt mãmarum medicamen. nam quod in eis igneũ eſt reſtinguit,& reprimit id quo influit,& diſcutit quod eis continetur.Fabarũ farina,cataplaſma eſt ad mãmas & ad teſticulos idoneum:ſiquidem hæ partes quum inflãmatione tentantur, modicè refrigerari deſiderant, præſertim verò quũ lac fuerit coagulatum.Naxiæ autem cotis ſcobs prohibet ne mammæ virginum ante tempus inflentur,& teſticulos emẽdat. Mammas autem ob lactis copiam intumeſcẽtes,lenticula in marina decocta atque illita,vel mẽtha cum polenta, aut muria in fotu adhibita curabis.Poſt hæc autem extinguunt quæ ſubiungam: farina fabacea tùm per ſe,tùm cum polenta illita, Cimolia cum aceto aut aqua inuncta, lac muliebre cum ſucco cicutæ:aut cicutæ folia illita, muria in fomento.eadem ſedat mãmas in quibus lac in grumos coiuit, ſed non in fomẽto.Mentha cum polenta impoſita,crocus cum lacte inunctus.itémque farina fabarum ſola vel cum polenta ſuperdata:cydonia cocta cum melle.non ſinit autem lac coagulari in iis quæ enixæ ſunt, ſi grana ceræ decẽ numero ad milii magnitudinem quotidie deglutiantur.

De oris ventriculi affectionibus, Cap. LXXXIII.

QVi canino appetitu tenentur,hoc eſt,qui fame iugiter ac ſine vlla intermiſſione torquentur, iis vinum copioſum de numero eorũ quæ abundè calefaciũt,vt magnum remedium, dandum eſt. huiuſmodi autem vinum eſt fuluum & rubrum,vacans adſtrictione:& hi appetitus ex fame excitati à ſtomachi frigiditate proueniũt,vt meritò à tali vino ſedẽtur. Iis qui ita affecti ſunt,quũ ad prãdium accedunt,primùm dandi ſunt cibi pingues & oleoſi, & item alia omnia ex oleo copioſiore parata,& in quibus nihil auſterũ aut acerbũ ſit: mox verò imperandũ eſt vt vinum eis,etiamſi non ſitiant,detur:hac enim ratione fames ſtatim lenietur, & tractu temporis ita vitam ducẽdo ſedabitur. Singultiẽtibus danda eſt ruta cum vino tenui,aut nitrum cum mulſa,aut apiũ,aut cyminum,aut acetum ſcilliticum,aut nepeta,aut aſarum, aut nardũ Celticum,hæcque vel ſingula per ſe, vel mixta. Caſtoreũ verò conuenit iis quibus multitudo, aut frigidi glutinoſiq; humores ſingultum excitarunt: dandum enim potui eſt cum poſca. atque etiã cuti cum ſicyonio aut vetere oleo impoſitum prodeſt.Quum verò ex repletione humorum oritur ſingultus(nam plerũque ex hac cauſa naſcitur)indiget violenta euacuatione, quæ ſternutamentis adfertur. Nauſea excitatur quũ ventriculus ad vomitũ propellitur,

nimirum vbi à multitudine prægrauetur,aut morſu infeſtetur,aut denique vitioſis ſuccis obſideatur.Quidam autem turbantur, ſed nihil vomunt, in quibus ſuccus is qui moleſtiam affert,neque multus eſt,neque in ſpatio vētriculi,ſed tunicis continetur: atque in aliquibus,vt aqua in ſpongia,in aliquibus verò ita eſt impactus vt vix diſſolui queat.Curatio tria potiſſimùm poſtulat,concoctionē, attenuationem,& euacuationem.ergo humores qui magis pituitoſi & crudi ſunt,quiete,inedia,& ſomno cōcoquuntur.ex aliis qui tenuiores ſunt & modicè infarcti, vomitibus eiiciuntur,qui tum ex ptiſanæ cremore, aut mulſa, tum ex aqua ſola prouocantur. At qui glutinoſi craſsique ſunt, & ita ventriculo infixi vt auelli difficulter poſſint, ad eos opus eſt medicamento quod humores attenuet. Quum autem humiditas vitioſa ventriculi tunicas occupat,eam picra ex aloē vtiliter purgat: adſtringentia verò egregiè lædunt:veluti etiam vbi copioſa humiditas ſine malitia humorū ſit, ac veluti mador quidam exiſtat,quique ſola quantitate affligat,adſtringentia vtiliſſima ſunt. medicamentū verò ex aloe confectum omnes qui eo vſi ſunt ad marcorem perduxit. In iis autem qui affectionē eſſe frigidam animaduerterint,addenda erunt calefaciētia adſtringentibus.Eſſe autem affectionem frigidiorem, ſatis magno argumēto erit ſi ſitim æger non ſentiat: quū enim æger non ſitiat, neque os ventriculi æſtu torqueatur,planè patet non eſſe affectionem calidam. Iam verò oris ventriculi inflammationes & item iecoris, adſtringentia miſceri poſtulant: nam ſi relaxantibus ſolùm vtamur,ægroti vitam in periculo cōſtituemus.Quamobrem ſiue oleū ſiue cataplaſma locis malè affectis imponatur, admiſcere oportebit aliquid cui facultas inſit adſtringendi,vt abſinthium,aut nardinum vnguētum, aut melinū, aut cydonium,quod ſimul incoquatur.

Ceratum quo aſsiduè vtimur, Cap. LXXXIIII.

CApit ceratum ad commemoratas affectiones accommodatum,ceræ albæ vnciam vnam, nardi hyberno tempore denarios octo,æſtiuo autem ſeptem,aloes, maſtiches vtriuſque denarium.Si maiore adſtrictione opus ſit,vt præ imbecillitate ventriculus continere cibum nō poſsit, adde parem omphacii portionem. Et vt omphacium ita etiam abſinthii ſuccum, & quandoque vtrūque admiſcemus:& tertio itidem loco hypociſtidos, œnāthēſque & rhois ſuccum. deinde cerati multitudo augenda eſt ita vt aliorū quantitati pro portione reſpondeat.Si verò inueteraſcit indureſcitque inflammatio, magis varia medicamenta, quæque aromata recipiant, & mollientiū & digerētium quippiam habeant(quale eſt quod ex meliloto conficitur)applicare oportebit. Viridis iaſpis ſtomachi os attingens,ſtomachum iuuat: huiúſque rei magnum ſanè experimentum dedit. conficiendus autē torques eſt, itáque collo aptandus vt iaſpis os ſtomachi attingat.In calida autem ſtomachi intemperie,vt ardeat cū diſſolutione,vel vt anima deficiat,vel quoddam cibi faſtidium vrgeat, ex quacunque occaſione præterquam à febri, aquam frigidam cum omphacii ſucco, aut cydoniorum decoctum,aut clauiculorum vitis,vel ſeminis cucumeris,vt octo ſemina trita cum aqua dabis:aut mēthæ ramulos tritos potui dato.extrinſecus verò veſicam aqua frigida plenam ſtomacho impone:aut niuem adhibe,aut ramenta cucurbitæ. Catapotiū ſitim æſtuātibus ſedans. Cucumeris ſatiui ſeminis drachmæ octo, tragacanthæ drachmæ ſex.ſoluitur tragacantha albo ouorum crudorū recentium:qúmque fuerit diſſoluta, diligentérque contrita, cæteris addatur. omnibúſque commixtis catapotia fiant,& in vmbra ſiccentur, & tenēda ſub lingua dentur: humor verò qui ex eis fiat,deglutiatur. Hoc verò,& aliud quod deinceps addam, cum refrigerat, tum verò etiam firmat ſtomachum humeſcentem,quum humida calidáque affectione obſidetur. Aliud.Foliorum roſarum viridium drachmæ ſex,dulcis radicis drachmæ quatuor, nardi Indici tantundem. excipe omnia vino dulci, catapotiáque confinge,& dato ſub lingua continenda. vel diſſolue ex aqua frigida,& catapotia ad ciceris magnitudinem confice.Iis autem qui refrigerati ſunt,& in quibus pituita propter craſſitudinem calefieri diſſecaríque poſtulat,

A conuenit hoc quod ſequitur: Corticis radicum fœniculi vnciæ ſex,aceti ſextarius,aloes vnciæ tres.radices in aceto coquūtur, qúmque coctæ fuerint & expreſſæ abiiciūtur,mel deinde affunditur & decoquitur, tum aloe commiſcetur, dantúrque huius cochlearia tria ex aqua.ídque nonnulli ſine aloe conficiunt. Quibus autem cibus aceſcit,hoc accōmodatū eſt:Piperis drachmæ quatuor,ſeminis anethi drachma vna, cumini quatuor. hæc terito, & dormituris cochlear vnum ex vino diluto dabis. Iis verò qui atram bilim gignunt,& ſtomachus flatu læditur,ſpōgias (B) aceto acerrimo imbutas, præſertim verò in acceſſionibus impones. Si dolor perſeuerarit, alumen liquidum cum ære trito,melle exceptum ſuperdabis. ei verò cuius ſtomachus diſtentus ac flatus plenus ſit,nepetæ decoctū, refrigeratum aqua ſub dio,addito modico mellis & piperis drachma vna,offeres.

Ad ſtomachi ſubuerſionem, Cap. LXXXV.

FAcit autem ad ſtomachi ſubuerſionem hoc medicamentum: Mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres,mēthæ ſucci pars vna.coniectas in vas fictile ſemper (C) mouendo coque: qúmque in vnum coiuerint, ab igni aufer,& quum vti velis,dato miſtum ante cibum.

De flatu ventriculi, Cap. LXXXVI.

GIgnuntur autem in ventriculo flatus ex humoribus, aut cibis qui à calore tepido in vapores diſſoluūtur: refrigeratio enim,quia attenuare diſſoluereq; ſuapte natura non poteſt,flatus nullos excitat. Calor autē vehementior nō ſolùm attenuat atque diſſoluit,ſed etiam digerit. ergo flatus procreationem impedit. At imbecillus calor (D) fundit & commutat quidem alimentū, ſed minus quàm oportet: itaque ex eo flatus gignūtur. Quocirca calefaciētibus medicamentis eos oportet attenuare, vt ſi oleo cuminum,aut apii,aut dauci,aut ſpondylii ſemen incoxerimus.Si cum affectione ſit coniuncta frigiditas,rutā,baccas lauri,melanthium fœniculúmque oleo incoquemus. tum bitumen & oleum laurinum admiſcebimus:ſed ſi inflammatio dolores comitetur,loco eorū quæ calefaciūt, relaxantibus vtemur:anethum enim incoquemus,& anſerinum adipem & gallinaceum addemus. Ad eos autem (E) qui flatu torquentur,facit polii faſciculus coctus,& in potu ſumptus: aut etiam nepetæ decoctum,mellis portiuncula,aut piperis adiecta. atque hæc quidem, quum dolor vehemens vrget,imponēda ſunt. At quum moderatus eſt dolor,ſufficiunt fomenta ex milio,aut pannis lineis. Cucurbitula quoque ampla, quæ vmbilicum ex omni parte comprehendat,ſæpenumero laborantes morbo liberat. Iam caſtoreum in potu ſumptum,vel ex poſca, & foris ex oleo ſicyonio impoſitum iuuat, etiam ſi flatus ſint tales vt circa vmbilicum inteſtina torqueātur. Rotūda autem (F) ariſtolochia dolores eos curat quos obſtructio aut craſſitudo ſpiritus gignit. eos verò qui excitantur à ventris obſtructione aut craſſitie,vinum meracius à cibo ſumptū ſanat: ſique ſomnus acceſſerit, eos perfectè ſedabit.

De colicis, Cap. LXXXVII.

QVibus in colo atque inteſtinis mordax humor inſidet,ii à calidis alimentis medicamentiſque læduntur:& à cibis abſtinentes exacerbantur.vſu autem temperatarum rerum in meliorem ſtatum rediguntur. Ergo in (G) primis clyſtere vtendum eſt ex mulſa, aut ſucco ptiſanæ, cibíque offerendi boni ſucci, quíque difficulter corrumpantur: fugienda verò quæ attenuant & calefaciunt. Cæterùm humores aut euacuandi ſunt aut temperandi. quū neutrum horum facere queas, ad vſum eorum quæ ſtuporem inducunt confugiendum eſt: in iis enim qui in hac affectione ſunt conſtituti,non ſolū dolor leuatur iis quæ ſenſibus ſtuporē afferunt,ſed etiā iidē magnopere iuuantur,ſi humorū tenuitas incraſſetur,& eorundē caliditas refrigeretur.Quū autē humores ex quibus dolor oritur,craſ(H)ſi glutinoſique ſint,nullo pacto offerenda erunt quæ ſtupefaciunt:vidētur enim releuari illi quidē interim dum obſtupefacientia adhibentur,quum ſolus ſenſus ſtupefiat, ſed tamen poſtea deterius afficiuntur, quū humores magis incraſſentur,& difficiles ad excernendū reddātur.Hos ergo curabimus,non vſu quidem eorū quæ vehementer

calefaciunt(ſiquidem ab iis dolores augentur, quum humores fundantur & flatu impleantur) ſed incidentibus citra vehementem calorẽ,& flatus expertibus: & quoniã allium eſt maximè omnium flatus expers,ſi febris non adſit,id dabimus,& theriacam.atque ita affectiones huiuſmodi egregiè iuuabimus.At ſi febris hominem occupet, fomenta ex milio adhibebimus,& in oleo tenuium partium aliquod ſemen incoquemus eorum quæ ſunt flatus expertia,tum per colum traiicientes & oleo adiicientes adipem anſerinum aut gallinaceum ad proportionẽ clyſteri iniiciemus. Si per hæc dolor nõ ſedetur,iterum imponemus oleóque miſcebimus caſtorei & opii vtriuſque non maiorem quantitatem quàm ad fabæ magnitudinẽ quam in olei heminam ponamus.Hoc autem medicamẽto poſſit quis floccos lanæ imbuere, & quamplurimum queat in anum indere.ſed flocci valde ſunt filo alligandi, vt quum oporteat facilè euellantur. Lupinum ſtercus datum,præcipuè autem quod candidum eſt, ex aqua aut vino tenuis conſiſtentiæ,colicos ſummopere iuuat: idquè non ſolùm in acceſſionibus,ſed etiam in interuallis: hoc enim vel perfectè morbum ſedat, vel mitiorem reddit, facitque vt in longius ſpatium tẽporis differatur. melius autem eſt ſi in terram ſtercus non cecidit,ſed in virgulto aliquo,aut herba reſidens comperiatur. atque etiam oſſa in eo inueniuntur quæ ab animali non fuerunt cõcocta: quæ trita & potui data ipſa quoque colicis proſunt.Quum purius & mundum reddiderimus,dandum eſt mixto ſale & pipere,aut aliqua re ſuaui.ac mirabile eſt quàm perſpicuè proſit,ſi lumbis apponatur. Sed ſtercus debet in licio quod ex lana alicuius animalis à lupo morſi factum ſit, extenſum cuti imponi.Si lanæ eorum quæ à lupis demorſa ſunt tibi non ſuppetant,poterit appendix ex loro ceruino confici,præterea verò corydis auis ius ſumptum eoſdem iuuat.

Ad dyſentericos & cœliacos, Cap. LXXXVIII.

DYſenteriam, *hoc eſt tormina inteſtinorum*, etiam depaſcentem, Lemnium ſigillum & epotum & infuſum curat:prius enim abluenda eſt vlceratio mulſa meraciore, deinde muria:tum Lemnia terra ex plantaginis ſucco infundenda.potui verò danda eſt poſca diluta, & lac caſeoſum,quod conficitur lapillis ignitis coniectis, donec concoquatur,& plurima ſeri pars abſumatur. éſtque præſtantiſſimum dyſentericorum,& omnium quibus defluxiones acres aluum exercent,remedium.Stercus caninum tritum lacti ſic parato miſce.facies enim medicamentum ad dyſentericos accõmodatiſſimum.ſed canis nihil præter oſſa debet comedere: ſic enim fœdum odorẽm non exhalat,& candidum ſtercus eſt. Alui quoque defluxiones exiccat ouum ex aceto coctum,& manducatum.ſi miſceri velis aliquid eorum quæ ad dyſentericos & cœliacos valent, in ſartagine ad ignem fumi expertẽ aſſatum dabis: magnopere enim homini laboranti proderis. Vtiliſſimũ verò eſt omphacium,rhus rubrum eiúſque ſuccus, cinis cochlearum,omnium aſſatarum,malicorium,galla,acini, meſpila,myrta,corna.cochlearum cum teſta combuſtarũ cineris partes quatuor,gallarũ partes duæ, piperis pars vna.in puluerem redigantur & inſpergãtur obſoniis, vel ex aqua aut vino albo diluto potui dentur.iuuat hoc mirificè dyſenterias in quibus vlcus putridum nondum eſt. Portulacæ ſuccus epotus dyſentericis cõuenit:& item plãtaginis ſuccus,rubique fructus & folia.Radicis althææ decoctum,& ad dyſenteriam & ad fluorem alui efficax eſt. Ad idem egregiè facit cauda equina ex aqua aut vino epota:ſimili quoque modo eius ſuccus.

Ad alui fluorem,ad cœliacos,ſtomachicos & nephriticos, Cap. LXXXIX.

DIarrhœam verò,*id eſt alui fluorem*,ſanat adiantum,paliuri folia, radix pinus,cortex piceæ,lenticula bis cocta,& priore aqua abiecta.acini autem cuicunque affectioni ventris & inteſtinorum ex defluxione ortæ valde proſunt.Spica nardi,oxyacanthæ fructus eſui datus,& epotus: ſpica alba cœliacos & ſtomachicos iuuat.mori fructus intempeſtiuus exiccatus medicamentum efficitur quod abũdè adſtringit:itaque valet ad dyſentericos, cœliacos,& omnes alias affectiones quæ ex defluxu naſcuntur: id enim contunditur,& obſoniis inſpergitur, quemadmodũ etiam ixiæ fructus.aut etiam ex aqua,aut vino ſiquis malit,potui dabitur:ſed per ſe magis idoneus eſt.Rubi quoque fructus exiccati & repoſiti conueniunt.

Ad lumbricos, Cap. XC.

LVmbricos rotundos ſatis interimit abſinthium, abrótonum,nepeta,cardamomum,braſſicæ ſemen, mentha,lupini amari,qui vel imponantur modo cataplaſmatis,vel ex melle deligantur, vel ex poſca in potu ſumantur.melanthium verò non ſolùm mãducatum ſed etiam foris aluo illitum lumbricos enecat. idem faciunt folia perſicæ ventri ſuperpoſita.Aſcaridas verò tollũt hæc quæ intra corpus infunduntur,vt nepetæ ſuccus & cedria. Latos verò occidit mori radicis cortex,filicis radicum drachmæ quaternæ in mulſa exceptæ.vel chamæleontis albi radix ad quantitatem quartæ partis heminæ cum vino auſtero.eoſdem quoque necat coſtus.

De morbo tenuioris inteſtini, quem εἰλεὸν, *hoc eſt uoluulum*, nominant, Cap. XCI.

VOluulus morbus cum difficilis eſt, tum verò ſiquis in eum incidat,rarò euaſit.Ac maximè mortiferum eſſe eum ſcire conuenit qui fœtidus nominatur, in quo vel ſtercus euomitur,vel fœtida eſt expiratio.quandoque autem huiuſmodi ructus fit,quandoque verò totius corporis odor teterrimus excitatur.Qui hoc morbo tenẽtur, mirificè iuuantur,quanuis etiam ſtercus iam vomant, ſi fruſta panis calida in oleo comedant. ſeruabuntur enim etiam ſi iam ſuffocentur.Ad eos autem qui frequenter vomunt,cibúmque non continent,rhus & cuminum in eodem tritum in ſenis oxymelitis cyathis ad pondus denarii vnius bibendum offeres. aut foliorum aut clauiculorum vitis ſuccum potui dato.

Ad ſedis affectiones,inflammationem,& quum procidit, Cap. XCII.

GAllam flauam decoque,& in puluerem redige, ac ſedis inflammationes anúmque procidentem illine. Si opus ſit valentiore remedio,in vino: ſi mitiore, in aqua decoquito.Succus quoque lentiſci ad ſedem & ad vterum procidentẽ valet. Aliud. Pini corticis drachmæ octo,cupreſſi globulorum ſiccorum drachmæ duæ,plumbi tantundem,vino auſtero deterge omnia, & tritis vtitor.

Ad ardentes ſedis dolores, Cap. XCIII.

AD ardentes autem ſedis dolores oui aſſati vitellum tritum vino albo & roſaceo cerato exceptum illine, & cataplaſma impone quod ex pane puro trito (cui aqua & roſaceum,& oui vitellus aſſatus adiungatur) factum ſit.

Aliud. Roſarum drachmæ tres,ouorum aſſatorum vitelli numero duo ex vino albo læuigentur,& cerato roſaceo excipiantur: eóque ita vtitor.

Ad pruritus ſedis, Cap. XCIIII.

SEdis verò pruritus tollit cimolia in puluerem redacta, ceratóque myrteo excepta,atque illita. ad idem etiam valet terra Cretica.

Ad ſedis pudendíque rimas,& de hæmorrhoidibus, Cap. XCV.

AD ani & pudendorum fiſſa & ad hæmorrhoidas ramenta cineris ſordidi linteorum combuſtorum, & amylum ad pares portiones terito, & ſuccum foliorum oliuæ admiſceto,& illinito.Hæmorrhoides verò nimias cohibet aloë impoſita,aut ſquama ferri,aut plumbum vſtum ex poſca perfuſum:& item perfuſio ſpiſſamentorum vnguenti. Aperit autem hæmorrhoides edulium ex allio & aliis pleriſque confectum, quod μυττωτὸν vocant, ſiquis eo veſcatur,& amaracinum atque irinum vnguentum illitum.cohibet verò confeſtim hoc quod habet acaciæ rufæ drachmas quatuor,plumbaginis tantundem, tragacanthæ tantundem.combuſta hæc læuigato ac miſceto,& aqua diluta in linteum inde,atque impone. tollit autem hæmorrhoidas mirabiliter hoc medicamentũ:Cicutæ aridæ drachmæ IIII.hyoſcyami expreſſionis drachmæ IIII. aluminis ſciſſilis drachma vna,cerato roſaceo excipiuntur.Præterea acidi punici cortex tritus,& ex aceto impoſitus,ad idem valet.Si verò hæmorrhoides interius deli-

tescant, medicamentum forma glandis impone. Mirabile est etiam hoc quod sequitur: Sandarachæ, auripigmenti, aluminis scissilis, singulorum drachmæ octo, his ægrũ aptè præparatum & locatum obline: ita enim hæmorrhoides arefactæ & de sede turbatæ, in semihora morientur ac decident. Iniicitur autem lixiuium stillatitium, & ceratum in orbem applicatur, fitque id vel sub sole vel ad ignem.

De iecoris affectionibus, Cap. XCVI.

QVVM inflammatio iecur obsidet, tum dolor & febris omnino comitatur. Ergo si corpus repletum sit, euacuetur: & quod in sanguine superfluit, venæ sectione in cubito dextri brachii, reuellatur. Pro cibo autẽ in principio ptisana danda est: vt medicamentum verò, oxymel dilutius temperatum, & apii decoctum. Vbi verò iam cõcocta fuerit inflammatio, asaro & nardo Gallico, & petroselino, & iunci odorati flore vti poteris, & item iis quæ aluum subducunt, vt vrtica, mercuriali, & epithymo: in declinationibus verò, etiam polypodio. Euacuatio etiam clysteribus peragenda: atque in principio, ex mulsa cum sale & nitro: quum adest declinatio, hyssopum, origanum aut colocynthida addere potes. nam ad hoc viscus quod facilè indurescit, opus est abstergentibus. Quum dolor sine febri vrget, scire conuenit obstructionem vehementẽ à crassis glutinosisque humoribus ortam in viscere factã esse. Scirrhũ autem incipientem possit quispiam sanare: inueteratum verò nullo modo. Si in aqua inter cutẽ scirrhus oriatur, longiore tempore interibunt. qui verò curari possunt ii medicamentis calefacientibus, & attenuantibus, quibus mollientia mixta sint, curantur. Iecur autem imbecillum reddunt intẽperies quæ & difficillimæ sunt, & satis varias ac difficiles symptomatum formas inducũt: & quæ eiusmodi sunt vt ne ab ipsis quidem medicis tractari facilẽ queant. Viticis autem semen iecur scirrho affectum iuuat. Obstructo verò iecori prosunt plantaginis siccæ radices, fructus, & folia, myacantha, & præcipuè semen ac radices. lauri radicis cortex trium obolorum põdere cum vino odorato epotus: eupatorium, quod etiam particulæ robur addit: lupinorum amarorum decoctum cum pipere & ruta epotum: idem facit eorum farina illita, & capnium post hæc impositum. spica nardi pota, & extrinsecus imposita: iris, pistacii fructus, marrubium, amygdalæ. dracontii radix expurgat viscera omnia. crassósque & glutinosos humores attenuat agaricum. anthemis aut chamæmelum est præcordiis propitium. Sed præstant omnibus cichorea & seris in calida iecoris intemperie, ac summopere prosunt, firmitatémque eidem addunt ipsúmque abstergunt. dabis ergo cichorii aut seridos succi cyathum vnum cum aquæ cyathis tribus, & vnum Attici mellis cochlear addes. Horum autem non solùm succus vtilis est, & recens & exiccatus, sed etiam folia sicca studiosè contusa, tũ potioni inspersa. quæ siquis etiam cocta bibat, ei valde proderunt. Quũ verò intemperies calida nõ est, sed iecur sola obstructione laborat, herbæ ex vino albo & tenui potæ mirum in modum iuuant. Iecur lupinum diligenter teritur, datúrque eius drachma vna ex vino dulci. quod sui magnum admodum experimentum dedit: conuenit enim omni intemperiei vt quod ex proprietate substantiæ, & non qualitate vlla agat. Quum verò non obscura febris est, melius est id ex aqua dare, & multo etiam melius cum aliquo ex succis antedictis, vt ex succo seridis. Philonis quoque medicamentum mirabile in hoc casu est: & quandoque semel datum calidam iecoris intemperiem curauit.

Compositum medicamentum quod aperiendi vim habet, Cap. XCVII.

HOC medicamentum capit amygdalarum amararũ denarios tres, cumini, seminis apii, singulorum denarium. dato cochlearium ex vino. Alius pastillus. Anisi seminis, apii, asari, amygdalarum amararum purgatarum, absinthii, singulorum drachmas quatuor excipe aqua: trochiscos conforma drachmæ vnius. nõ febricitantibus, cum vino diluto. febricitantibus verò ex hydromelite dabis.

A

De aqua inter cutem, Cap. XCVIII.

AQua inter cutem fit vel propter excedentem iecoris frigiditatem, vel ex frigidi sanguinis multitudine quæ in tota mole corporis redundet, vel ex quibusdam aliis partibus valde refrigeratis, quæ iecur non secus quàm ipsæ sunt afficere possunt. nisi enim refrigeratũ iecur sit, hydrops effici non potest. Simul autẽ iecur afficitur, quũ lien, ventriculus, & intestina, præsertim verò ieiunũm, itémque quum pulmo, renes & septum transuersum fuerint refrigerata. Fit etiam hydrops ex immoderata hæ- B morrhoidum euacuatione, & fluxu muliebri, atque etiam ex menstruis purgationibus suppressis. eius autem tres species sunt, quarũ vna ascites nominatur, in qua humor tenuis ea loca implet quæ infra thoracem sita sunt: altera, tympanias est, quæ eadem loca flatu implet: tertia dicitur hyposarca, in qua totum corpus intumescit, & cadaueri ferè simile redditur. Hydropicorum verò curatio non est omnino & cuique facilis, indigétque artificis præsentia. ego tamen quædam subiiciam ad curationem accommodata, quæ tu quoque possis efficere. Stercus igitur bouis C gregarii siccum diligenter tere, in posca coque modo farinæ hordeaceæ, sulfuris quartam partẽ insperge, & super totius ventris capacitatem impone. aut caprinum stercus in vrina pueri aut caprarum ad luti spissitudinem ventri applicata summè eos purgat. Dabis etiã potui decoctum radicis nepetæ, aut apii, aut corticis radicis ari, ex vino. aut cucumerem syluestrem vino austero triduũ macerato, & cyathum vnum dato: & ita progrediens ad tres vsque cyathos præbebis. vel squamæ drachmam vnam medulla panis excipe, catapotia confinge ac da. Vehementer au- D tem aquam educit hoc epithema: fœnigræci vnciæ quatuor, farinæ hordeaceæ vnciæ tres, stercoris columbini vnciæ quatuor, resinæ frictæ libra, axungiæ veteris libræ duæ: quæ liquari possunt liquantur, aliísque prius in aceto tritis affunduntur. his vtitor.

De morbo regio, Cap. XCIX.

SI quando per crisin arquati fiunt, facilè sanescunt vsu balneorum ex aqua dulci factorum, & frictionum, cũ oleo aliquo quod digerẽdi vim habeat, quale est chamæmelinum, anethinum, liliaceum, & amaracinum. Si verò E ex iecoris obstructione in morbum regium aut arquatum aliqui cadant, siquis prius obstructione iecur liberarit, deinde medicamento vtatur quo bilis euacuetur, is facilè & citò laborantem curabit. Conueniunt autem arquatis ex iecoris inflammatione omnia quæcunque inflammationes sanant. cæterùm semen atriplicis arquatis prodest: itémque nepeta, & cyclamini radix: siquidem viscus expurgat, & bilim quæ in toto corpore est, per sudores excernit. id verò quod potui datur, vsque ad drachmas F senas cum passo aut mulsa esse debet. sudores quoque adiuuandi sunt. Aliud. Cicerum sextarius in fasciculum adiãti, quantum manu capere possis, & asparagorum palustrium radicum manipulum, & aquæ heminam, coniiciatur, decoquatur, & humor percoletur. ac febricitãtibus detur cum aqua: non febricitantibus verò, cum vino. sed dato etiam potui lichenes in petris aut fictilibus nascentes, ex hydromelite. Marrubii succus per nares icterum expurgat: similique modo elaterium in naribus cum lacte infusum. Quum autem reliquæ partes corporis in suo sta- G tu sint, oculi verò pallidi maneant, dato aceti acerrimi cochlearium quod in balneo per nares attrahatur: ita enim magna vis biliosa effluet. Aut melanthium in aceto acri macerabis pridie, ac sequenti die iterum cum aceto læuigabis: & per nares in nasum infundito, facitóque vt æger exugat & absorbeat. quandoque etiam in oleo vetere melanthium læuigabis. Aliud experientia valde comprobatum. Raphanorũ viridium cum foliis succum cape, eiúsque dato ieiunis cyathum vnum aut duos in balneo caldarium ingressuris: videbis enim bilim effundi. A- H liud, cuius magnam experientiam accepimus. Aphronitri drachmas duas in vini Aminæi cyathis sex, per totam noctem sub dio contine: & da potui triduò aut quatriduò.

De lienis affectionibus, Cap. c.

QVVM lien inflammatione occupatur, ſcirrhum ſtatim contrahit, ſanguine qui in venis eſt propter craſſitiem impacto. Ergo opus eſt medicamentis attenuantibus quæ non manifeſtò calefaciant. quibus etiam aliquid adſtringentium admiſcendum eſt: vt particula firmata propriam actionem ſeruet. Hanc autem vim habere ſuapte natura videtur flos ſalis, qui in veſica appoſitus lienis ſcirrhos curat: poſt cuius vſum valẽtioribus vti remediis oportet. Compeſcit autem ſine moleſtia lienem cortex radicum cappareos: ſed nihilominus induratum lienem iuuat foris impoſitus quàm in potu ſumptus in aceto aut oxymelite, quum aridus in puluerem redigitur: ita enim epotus craſſos tenacéſque humores, & quandoque etiam cruentos, atque eos non modò per vrinam, ſed etiam per aluum euacuat. Idem facit minoris centaurii ſuccus extrinſecus poſitus & epotus, & cyclaminus viridis & areſcens, ſi illinatur. Violæ albæ radices cũ aceto, acorum, ammoniacum, caprinum ſtercus illitum ex poſca, cum farina hordeacea: albæ vitis radix potui data, & foris cum ficubus applicita. Lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere in potu acceptum: eorum quoque farina illita. aqua in qua ferrũ igni candens ſæpe extinctũ ſit: hanc febricitantibus per ſe dabis: non febricitantibus, cum vino. Cinerem cochlearum cum aceto illine, aut capparim aceto maceratam, tritam, & Cyprino cerato exceptam impone: aut fæcem ex acri aceto applica. Cataplaſma autem adhibe quod capit fœnigræci vncias quatuor, farinæ hordeaceæ vncias tres, ſeminis cardamomi vnciam vnam, ficuum pinguium libram vnam, verbenacæ vnciam. Ficus autem aceto acerrimo perfunde, & adactis viribus contũde in mortario, & cætera miſce: omnibúſque in vnum redactis vtitor.

De veſicæ & renum affectionibus, déque lapillo, Cap. c i.

SEroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixtum renes ſuapte natura in ſe trahunt. Vbi ergo meatus per quos tale excrementum attrahitur, magis quàm par eſt fuerint dilatati, veriſimile eſt cum tenui ſanguine craſſiorem quoque materiam in renes importari. Sique renes magis igneam acrémque temperaturam nacti ſint, neceſſe eſt craſſiorem illam materiam excalefactam & ſiccatam in arenæ formã lapillorúmque tofi ſpeciem referentium, concreſcere. Ex quo fit vt lapidem frangentibus & incidentibus citra perſpicuam caliditatem medicamentis vti oporteat: quum enim maior caliditas magis exiccet, calculorum aut arenæ concretionem adiuuabit. Accõmodata igitur ſunt hæc: regiorum aſparagorum radices, rubíque, vitrũ combuſtum, graminis radix, adiantum, bdellium, lauri radicum cortex, althææ ſemen, cicer arietinum, præſertim verò nigrum, ceraſi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fruct⁹, lapis ſpongiarum, acetum ſcilliticum, maluæ agreſtis radix. Apii autem radicem in vino coque, humorémque exprime, atque eius cyathos binos & aquæ tantundem potui dato. Cæterùm lapides qui in renibus ſunt, in declinante ætate: qui verò in veſica gignuntur, in puerili fieri conſueuerunt. Medicamentum verò quod calculoſis inſpergitur, fit hoc modo: Balſami fructus, lapidis ſpõgiarum, pulegii ſicci, maluæ agreſtis ſeminis pares portiones contundito, cribratóque, & cochlear vnum ex duobus vini diluti cyathis dato. At renum & veſicæ inflammatio præcipuã curationem poſtulat: quum enim ſeroſum excrementum per eas partes purgetur, ſequitur vt ſi id acre & bilioſum in toto ſit corpore, nullo eorum quæ vrinam cient vti debeamus: nocebunt enim, vtpote mordaces ſuccos partibus inducentia. Si verò nihil tale ſubſit, neque malitia humorum in toto corpore ſit, mulſa dilutior potui dabitur: ea enim inflammationes ſoluit, citra morſum humores impactos euacuans: nam & incîdit, & attenuat, & rarefacit. Atque id quidem quod de mulſa exempli gratia diximus, ad omnia quæ attenuant & incîdũt ſine mordicatione, tanſferri poteſt. & quemadmodum particulis omnibus inflammatis quies conuenit, ita has quoque in quiete eſſe melius eſt. Sed quum quieſcere nõ poſſint, quia ipſa vrinæ

A ſint inſtrumenta, perexiguam admodum portionem dare oportet, vt quo longiore tempore fieri poſſit cõquieſcãt. Id præterea videndum eſt, totúmne corpus acrium excrementorum ſit plenum, nécne: nam ſi ita ſit, quo plures humores ad renes & veſicam ferantur, eo conualeſcent, potúſque copioſior erit offerendus, acrimoniáque minus obtundenda, præſertim nobis quæ mordicationes obtundunt commiſcentibus. in tempore verò inflammationũ, cataplaſmata, & medicamenta, & irrigationes ex oleo, & B cætera omnia quæ inflammationes ſoluunt, adhibere oportet. Ad renum autem veſicæque affectionem inflammationis ſenſum inferentem, vtere hoc quod habet ſeminis lini drachmas duas, amyli drachmam vnam. dato cochlear moderatum ex aqua bibendum. Dolores verò circa ilia, horrores inæquales per interualla, febréſq; inordinatæ accidũt iis qui abſceſſum habent in renib⁹: quo abſceſſu concocto, pus per vrinam excretum adeſſe vlcus teſtatur quod celeri indiget auxilio. ſi enim ad cicatricẽ non citò perducatur, difficilem curationem reddit. Vl- C cera verò quæ in renibus, quæque in veſica ſunt, ex ſitu, actione, proprietate eorum ſubſtantiæ & facultate diſcernuntur. Ex ſitu, ad hunc modũ: quũ veſica patitur, in pube imóque ventre dolor ſentitur: at renibus affectis, lumbi poſterius dolent. Ex actione, difficultas vrinæ eiúſque ſuppreſſio fit, quum veſica morbo cauſam affert, ſed renibus laborantibus vrina ſine impedimento it. Ex corporis proprietate, carnes fibroſæ ex renibus excernuntur, ſquamæ verò membranoſæ ex veſica vlcerata. Ex ipſa denique facultate, quia in vlcerationibus veſica vehementi dolore D cruciatur, renes verò obſcurè dolent, & quaſi ponderis ſenſum in lumbis afferunt. in meatibus quoque vrinæ exulceratio quandoque oritur, púſque & ſanguis mingitur: ſunt enim hi inter renes & veſicam collocati. ſi verò exulceratum pudendum ſit, pus & ſanguis citra vrinam excernuntur. Ad abſceſſus renum & veſicæ, ſeminis lini, ſeminis cucumeris, ſeminis papaueris albi, tragacanthæ, ſingulorũ drachmæ duæ, amyli drachmæ quatuor. paſtillos confice & da. Ad vlcera veſicæ cum inflammatione, nuclei pinei numero viginti, cucumeris ſatiui ſeminis grana x l. amyli, nardi, ſingulorum drachma, ſeminis apii drachmæ v. E nardum & apium decoque, tum ex decocto duos cyathos præſcriptis admiſceto. Antidotus ad eos in quibus pus fluit: Amygdalarũ amararum drachmæ duæ, ſeminis cucumeris drachmæ quatuor, papaueris albi ſeminis tantũdem, tragacanthæ drachmæ duæ, ſeminis maluæ tantundem, baccarum myrti nigrarum drachmæ duæ, amomi drachmæ quatuor, nucleorum pineorum drachmæ quatuor, ouorum vitelli aſſati duo, mellis ſextarius. datur ex hoc cochlear cum vino diluto. Ad eos quibus ex veſica F ſanguis effluit: aluminis ſciſſilis drachma vna, tragacanthæ drachmæ duæ, gummi obolus vnus. dato ex paſſo.

Ad vlcerationes pudendi, ſedis, vteri, & veſicæ, Cap. c i i.

PVdendorum anique vlcera quæ ſine inflammatione ſunt, medicamenta valde exiccantia poſtulant: qualẽ eſt id quod ex charta combuſta fit, anethúmq; vſtũ, & arida cucurbita cremata. humoris verò expertib⁹ ac recẽtibus vlceribus, etiam aloë arida in puluerem redacta & applicata bonum medicamẽtum eſt: ſed omnium maximè dolorem lenit, & nihilo tamẽ minus efficax eſt pompholyx. ſi vlcera humida ſint, pini cortex per ſe & lapis hæ- G matites conueniet. Si verò etiam altè deſcendant, prædictis manna miſcebitur. Vteri autem veſicæque exulcerationes iiſdem remediis curantur: ſed opus eſt inſtrumentis quibus intromittantur. Atque ex medicamentis quæ inſperguntur, aptiora ſunt ea quæ ſicciora ſunt, vt crocus, & pompholyx, & aloë roſaceo mixta, tum plantaginis aut alio etiam ſimili ſucco excepta. Ad ſcroti & pudendi affectiones. ad dolores ſcroti pudendíque paribus butyri ac reſinæ portionibus vtitor: vel lini ſemen cum aqua de- H coque, additáque myrrhæ & reſinæ decima parte, illine. Ad pudendum verò intumeſcens facit hoc: vitis folia triginta, thuris drachma vna, ceruſſæ drachmæ quinque. tere omnia atque illine. Vtere etiam marinæ frigidæ perfuſione, & quiete, & colis deligatione. Si vlcera in ſcroto ex

ſudoribus gignantur,gallam tritam aut alumen inſperge. Ad excreſcentia verò,quæ thymia dicuntur,elaterium infunde,piri ſemen cõtritum impone, aut mænularum capita contere,& illine,& hircino felle obline. Rimis verò pudendorum prodeſt reſina fricta cum roſaceo, in pila plumbea cum oleo contuſa.

Ad inflammationem teſticulorum, Cap. CIII.

SI teſtes obſideat inflammatio,vuam paſſam eiectis granulis,& cuminum,trita imponito: aut hordei farinam aqua mulſa incoquito.aut vitis folia tenera trita cum polenta ſuperdato.aut cuminũ tritũ cum butyri & reſinæ pari portione eliquata adhibeto. Teſticulos verò vlcere aphthis ſimili correptos terra Cimolia ex aqua obline,ſinéque ſiccescere, & aqua calida ablue, tum myrto arida trita,& modico ſmyrnio trito inſperge. Carnem verò in teſtibus excreſcentem cinis ſarmentorum cum nitro & aqua ſubactus atque illitus curat.

De priapiſmo, Cap. CIIII.

PRiapiſmus eſt auctio pudendi ſtabilis in longitudinẽ & in orbem tumefacti,ſine rerum venerearum appetitu.eſt autem flatus ventoſus qui membrum tumefacit,ex humoribus glutinoſis & craſſis à magna caliditate genitus.Planum verò eſt non opus eſſe membra calefacere, ſed leniter refrigerare cerato roſaceo cum aqua conquaſſato,& ex chamæmelino pudendo & lumbis impoſito. Victus autem ratio medicamentáque adhibẽda ſunt quæ vim attenuandi citra manifeſtam caliditatẽ habeant.Vtẽdũ etiam eſt iis quæ ſuapte natura ad hoc valent,& experientia nobis commonſtrauit.Itaque nymphæa in potu danda eſt,itémque viticis ſemen,ac ruta viridis obſoniis miſcenda.ſed hæc quia abũdè calefacit,in principio dãda non eſt,ſed poſt aliorum extenuantium vſum.Qui euacuatione vti velit,id vomitibus faciet:euacuationes enim quæ per inferiores fiunt,ſæpe vicinas partes fluxione tentant.

Quæ res ad vſum rerum venerearum excitent,& tenſum priapum reddant, Cap. CV.

AD hoc facit ſemen vrticæ,bulbus,ſemen rapi, dauci radix & eius ſemen modicè,mentha. Coſtus vnà cũ vino mulſo ſtimulat,ſatyrium,eruca,cicer, faba, polypodes,nuclei pinei,orminum,ſemen aniſi,radix ari quæ cocta eſui datur.partes renibus ſcincorum adiectæ potui dãtur,vt quæ ad intendendum pudendum valeant.oua perdicis ad res venereas ſtimulant:porri ſemẽ in vino ſincero potum, vulpini teſtes epoti ad cochlearis quantitatem, ſine vlla noxa & non fallacem intentionem priapo parant.

Quæ res venereas cohibeant, Cap. CVI.

SVpprimere coeũdi appetitum viticis ſemen frictum & non frictum,& folia & flores crediderunt:ac non ſolùm eſui potuique data,ſed etiam in lecto ſubſtrata.cohibet ſimili modo ruta.Lenticularum verò decoctum ſedare impetus exiſtimatur, & item portulaca in cibo ſumpta,& lactucæ ſemen epotum.

De gonorrhœa & pollutione quæ in ſomnis fit, Cap. CVII.

LActucæ ſemen epotum ſeminis humani fluorem,qui gonorrhœa dicitur,cohibet. Quocirca datur etiam iis qui in ſomnis ſemen emittunt. Ad idem valet canabis agreſtis fructus,ſi largè potetur. Plumbi lamina lumbis impoſita iuuat eos quibus dormientibus pollutiones cõtingunt.Nymphææ radix & ſemen cohibet genituram,& pollutiones ſomniorum emendat: & item in vino nigro auſtero potum corrigit eos qui alioqui nimio impetu ad vſum rerum venerearum trahuntur.anethi quoque ſemen idem facit.

Ad vrinam non continentes, Cap. CVIII.

QVI continere vrinam non poſſunt, iis veſicam caprinã aut ouillam combuſtam potui dato ex poſca, idque veſperi quum ſiti vrgentur, & ſomnum imperato. Valet ad eandem rem aquilæ cerebrum ad ciceris magnitudinem cum pari anſerini adipis & gũmi portione,quæ

A omnia ſimul bibantur,vel concreta comedantur.Leporis teſticulos in vino odorato feruefacies,ac potui dabis: ita enim ſalutem ægroto cõparabis. præterea nepetã & myrrham in vino ante cibum bibendum da.Illinatur quoque pudendum creta Cimolia cum perdicii ſucco. atque ita hominem ſeruaris.

Ad affectiones vteri, Cap. CIX.

AD ſuffocationes quæ ex vtero fiunt, accommodatũ eſt agaricum ad drachmæ põdus cum vino datum, B & plantaginis fructus,& ſuccus ex vino: vnguis cochlearum epotus,acetum ſcilliticum quod abſorbeatur. Olfacta verò ſuffocatas excitant hæc:bitumen,caſtoreum,galbanum,pix liquida,cedria,accenſum & reſtinctum ex lucerna linamentum naribus admotum, capilli combuſti, ruta,ſilphium,cepa,& allium.Suffitus præterea fiunt ex lapide gagate,vngue purpurarum,bitumine,caſtoreo, galbano,ſilphio,cornu ceruino.ano autem ruta cum melle lana excepta imponitur.

De ciendis menſtruis purgationibus, Cap. CX.

C SI prouocare mẽſtruas purgationes velis,triduò aut quatriduò ante tẽpus ſtatutum in quo moueri per ſe deberent,venam ſecabis aut ſcarificabis: & ita ab vno pede parum ſanguinis detrahes,poſtridie verò eius diei ab altero pede ſanguinem mittes eodem modo: interim attenuante victus ratione inſtituta.Initium quoque curationis poteſt ante quinque aut ſex dies ſumi.Vbi verò à talo euacuaris,dato caſtoreum cum pulegio aut nepeta: hoc enim ſummè purgationes ipſas mouebit. Sed & pulegiũ & nepeta decocta in mulſa,& item arida & contuſa,atque D in puluerem redacta egregiè prouocant.idem facit nepeta mulſa perſperſa.huius autem potionis tempus accommodatum eſt poſt balneum, quum nondum quicquam comederunt.Sed efficacius & valentius his eſt dictamnũ & herba Sabina,quæ eodem modo dare conuenit. Vtiliter quoque datur hoc tempore picra, quæ capiat aloës drachmas centum,& aliarum rerum ſingularũ drachmas ſex.Ampeloprasa etiam mouent,quum à frigido craſſóque humore detinentur,& cicer,& lupinorum amarorum decoctum cum myrrha & melle adhibitum: & lupinorum farina cataplaſmatis modo impoſita:& thymum,& cappa E ris radicis cortex,& caſia.Quum à multitudine craſſitiéque ſimul excrementorum purgatio cohibetur,centaurii maioris radix,& minoris ſuccus appoſitus,fœniculum,melãthium eam prouocant.Quum verò ex tenacitate & craſſitie humorum ſuppreſſa eſt,valet petroſelinum,porrum,apium,allium,ſmyrnium,ſtyrax potui datus & appoſitus, raphanus in cibo,adiantum,amomum. Ad inſeſſus verò valent in aqua decocta actes folia,artemiſia,dictamnum, daphne,coniza:quã etiã ſecundæ illinuntur,& menſes ciẽtur.Artemiſia autem multa hypochondriis ſuperdata mi- F rum in modum purgationes educit, atque adeò vt etiam fœtum expellat.Irinum quoque vnguentum porri ſucco dilutum ad idem facit,& cyclamini ſuccus cum elaterio, & farina lolii,& medulla ceruina:galbanúmque, ammoniacúmque & oleum ad pares portiones:hiſque opopanacis obolum adde:fac collyrium & ſuppone.id enim periculo vacat, & vſu comprobatũ eſt,& trimeſtrem aut quadrimeſtrem fœtum expellit.Sabina autem & viuentes fœtus enecat & mortuos deiicit. ac magni quoque centaurii radix idem præſtat, & nepetæ ſuccus epotus & appoſi- G tus.myrrha & cedria applicita, & ſemen quod coeundo eiicitur,ſi pudẽdũ eo inungatur: ob eámque cauſam medicamentum eſt conceptum impediens, ſiquis eo ſic vtatur,nulli ſecundum. Deiicit etiam fœtum amarorum lupinorum decoctum cum myrrha,& melli adiũctum,& eorundem farina illita. deiicit & minoris centaurii ſuccus admotus. Idem facit cyclamini ſuccus quo venter imus illinatur. is enim valde corrumpit in peſſo cum melle appoſitus.elaterium verò dormientes fœtus perdit, ſi apponatur.Caſtoreum verò cum pulegio aut nepeta,pro- H batum eſt valere ad fœtum expellendum,ſi ſecundæ ſemper eo illinantur. idem efficit braſſicæ ſuccus cum lolii farina impoſitus.

De fluore muliebri, Cap. CXI.

FLuor qui muliebris nominatur, non est propria vteri affectio, sed totius corporis per vterum fit euacuatio: idque in iis plerunque contingit qui molli carne sunt, & pituitosiores, album autem à pituita euacuatur, pallidum verò quandoque quum amara bilis redūdat: & interdum etiam aqueum excernitur. Quamobrem sæpe satis fuit ad curationem, si quis humorem redundantem ex toto corpore vacuauit. Sed in tota curatione, consilium eò dirigitur, vt siccemus citra vehementem calorem totum corpus & loca vuluæ adiecta. quocirca per interualla vti etiā poterimus adstringentibus. ergo totum corpus expurgandum est & per aluum & per vrinas, & digerendum, vt per cutim excrementa educantur, adhibita totius extremitatis frictione, & inunctione ex iis quæ idonea iudicemus. Ad fluorem autem muliebrem facit portulaca esui data, & eius succus epotus, rubi fructus & flos, ea quercus pars quæ sub cortice trunci est membranosa, & quæ putamini glandis subest: iis enim decoctis vtuntur vel maximé. sed fagi ilicisque pars eadē efficacior est. cauda equina maximè rubrum fluorem ex aqua aut vino epota curat. lentisci fructus frict⁹ cū vino potus. Rubrū quoq; cohibet Samius aster, Lemnium sigillum, lētisci radicis decoctum, ceruinum cornu combustum cum posca, papaueris nigri semen cum vino, flos rosarum cum posca, caprinus fimus cum thure admotus: est enim is lanis excipiendus atque imponendus: lycium quoque cum lacte adhibitum: interna gallarum pars cum thure & aqua eodem modo. Præterea ad insessus & ad epithemata ventri inferiora applicanda conueniunt adstringentia.

Ad vuluæ inflammationem, dolores, vlcerationes, mordicationes, pruritus sinus muliebris, ad eādem procidentem, & item ad ea omnia quæ ad conceptiones & fœtus pertinēt, Cap. CXII.

AD vuluæ inflammationes & dolores, valent ad insessus faciēdos ambæ artemisiæ, daphne, iris, casia, maioris centaurii radix, albæ violæ flores sicci, præsertim in diuturnis: malua, melilotū, liliorum flores, ficus aridæ cū fœnogræco, aut ptisana, fœnumgræcum, lini semen. In suffitu verò valent hæc: viticis semen, casia, bdellium, ladanum, myrrha. admota verò hæc: althææ radix cocta in mulsa, mixta suillo adipi recenti ac terebinthinæ, fœnigræci succus mixtus adipi suillo aut butyro recenti, lilii radix tosta cum rosaceo, & eius etiam flores cum cerato, & medulla, & adipe, hyssopum cum butyro & mulsa. Ad vlcerationes autem vuluæ facit amurca cocta illita cum cerato, aut lycium eodem modo, aut succus acaciæ. Mordicationes verò, & sinuum pruritus sedat portulacæ succ⁹ infusus, lini semen in posca decoctum, itémque fœnumgræcum, tragacantha cum aqua. Vuluam autem procidētem comprimit acaciæ expressio, aut rubi succus, aut lentisci aut rhois rubri succus illitus, & violæ folia emplastri modo imposita. & aristolochia trita cum aliquo eorum quæ adstringunt: & ipsius decoctum vt in eo insideatur, & ne subuaporetur: aut decoctum gallarum, aut malicorii, aut lentisci, ad insessus faciendos. Conceptiones verò adiuuat pastinacæ semen epotum, eiúsque radix esui data, apposita verò iuuant, amylum cum medulla, ante coitum, leporis coagulum cum butyro, vulpinum stercus cum rosaceo in passo adhibitum: & vbi hoc illitum fuerit, mulier viro misceatur. iam verò artemisiam tritam admoue, & concipiet. perungatur anserino adipe & resina terebinthina duos dies: tertio verò in concubitu sit, & marem cō cipiet. Mercurialis semē, aut succus in pesso, & mercurialis masculæ semen post conceptionem statim appositum, aiunt efficere vt mas in lucem producatur: fœminæ verò mercurialis semen si admoueatur, fœminam partu edi. Scribunt etiam seruari id quod conceptum & coagulatū sit, admoto lapide qui in terra Samia inuenitur. idem fieri aiunt à lapide aëtite apposito, & agrestis maluæ radice. sed sideritis herba fœtum apposita seruat.

Ad partum difficilem, Cap. CXIII.

LApis iaspis fœminibus applicandus est, aut cyclamini radix arida eodem modo. adiantum tritum cum

A vino, oleóque, & aqua potui data: aut bulbos amaros terē cum passo. aut suillum lac in posca bibat quæ ægrè parit. pulegii fasciculum in aquam mitte, in eáque mulier insideat.

Ad mulieres ne concipiant, Cap. CXIIII.

VT ne mulier concipiat, facit filicis radix, aut thelypteris ex sapa potui data, salicis flores & folia, brassicæ flores post conceptionem. sed ante coitum, ne conceptus fiat, admouetur mentha læuigata, & virile pudendum eius succo illinitur. brassicæ flos contritus post conceptum

B in pesso impositum agglutinari congelarique geniturā non sinit. pelicini verò semen ante concubitum in vuluā infundatur.

Ad ventrem disruptum, & mammas, & femora, & coxendices, & vmbilicum promi nentem, Cap. CXV.

COchleā marinam sublongam cremato, ac terito, eiq; oui candidum appone, aut lac ouillum admisce & illine. Aliud. Specularem lapidem contunde, & tere ex aceto, quúmque in balneū ingreditur ægrotus, antequam

C se vngat, per viginti dies illinatur, & consanescet. Vt autē aluus rugas non contrahat propter partus & fœtus in lucē editos, Cimoliæ & mannæ pares partiones cape, oui candido excipe, & cum cyprino cerato illine.

Ad coxendicis excrescentia tumoribus similia, Cap. CXVI.

MEdullam panis & melanteriam compone, & admoue: & quod vitii inerit corriget.

Ad vmbilicum prominentem, Cap. CXVII.

D GAllam combure, tere cum aqua & appone. Vmbilicum verò magnum ex partu, pulchrū facies, si marsupium membranosum vitelli ouorum in linteo inuoluas, tum mannam oui candido excipias, atque illinas, & in vmbilicum imponas, & alliges, itáque diu teneatur.

De pedum articulorúmque doloribus, Cap. CXVIII.

IN podagricis cæterísque morbis qui ex defluxione hu morum fiunt, particulas imbecillas defluxionem reci pere necesse est. sed fieri etiam potest vt si totum corpus

E excremētis vacet, particulæ nullo modo à defluxione lædantur, quum nihil omnino superuacaneum insit quod in membra comportatum ægritudines parere consueuit. sique nihil tale defluat, nec etiam nasci inde morbos est planè perspicuum: ergo defluxio prohibenda est. id quod fiet corpus ita parando vt excrementis vacans reddatur tū moderatis exercitationibus, tum concoctionibus alimentorum, & otium fugiendo, & ne quis ad satietatem comessationib⁹ se potionibúsque expleat: præsertim verò ante cibum. hæc enim neruos lædunt non secus quàm

F res venereæ, quæ etiam non mediocri ad podagram gignendam sunt adiumento. quocirca antiquis temporibus pauci admodum in podagram inciderunt. Curatio igitur eorum qui morbo correpti sunt, ab euacuatione debet incipere: tum repellentia adhibenda, si manus pedésque defluxione tenentur: at si coxēdicis articulum defluxio obsideat, à repellentibus abstinendum: quum enim ipse satis profundus sit, facilè quoque intrò noxium excrementum detruditur. quo in casu opus est remediis ad ischiadicos accommodatis. Quum verò sanguinis copia solùm dolo-

G ris coxendicis causa sit, vena in talo aut malleolis incisa satis erit ad dolorem quamprimum sanandum: quemadmodum si quis ante totius corporis euacuationem acrib⁹ ad coxendicem medicamentis vtatur, multitudine ibi conculcata affectionem sanatu difficillimam reddet, intrassabitque, & materiam quodammodo superassabit. ergo in quibus hic error inculcationem huiusmodi fecit, maxima cucurbitula coxēdici admouēda est: purgatióque clysteribus ex colocynthide, & cæteris generis eiusdem tentanda. Ergo scire conuenit eos qui temperatam viam

H ducunt, quíque diæta vtuntur, neque in podagricis doloribus inueterarunt posse leuari, si ineunte vere aut per venæ sectionem aut purgationē euacuentur. at eos qui multo se vino ingurgitarunt, quíque comessationibus se explerunt, nihil ab euacuationibus præsidii esse capturos

rurſus enim breui temporis ſpatio intemperanter viuentes crudos humores coaceruabunt. In doloribus autem articulorum, in quibus iam toſi conſtiterint, artus ad priſtinum ſtatum redire nullo modo poſſunt. Ergo vulpes viuas, alii mortuas in oleo coquũt, alii hyænas, & diſcutiẽs oleum efficiunt, tum in peluim coniiciunt, iubéntque in id arthriticos totum corpus contectos ſe demittere, & in eo diu manere. qua ex re magnũ fructum ferũt, quũ materiem omnem ex qua morbi origo eſt, euacuent. ſed vitioſa viuendi ratio eos iterum eadem explet materia. Ad inflammationes verò, bene facit fabarum farina ex aqua decocta, cui ſuillus adeps accedat. albarum quoque violarum radices cum aceto curant inflammationes quæ in articulis obduruerunt. Caſeus acerrimus & vetuſtiſſimus de cocto carnis ſuillæ diſſolutus, & in pila probè in vnum conductus, toſos articulorum impoſitus diſſoluit: quum enim defluxio ſine vlla ſectione rupta ſit, ſingulis diebus partes in quibus toſus eſt, ſine moleſtia implet. Aliud. Platani folia viridia læuigata & impoſita eas inflammationes quæ in genibus ſunt, iuuant.

Epithema doloremſedans podagricis, & arthriticis, quo vtantur quum vrget acceſſio,

Cap. CXIX.

HOC epithema capit liquoris papaueris, croci ſingulorum drachmas quatuor. tere cum lacte bubulo aut caprino, addéque panis medullam, ac diligenter iterum tere, vt facilè tangi poſſit. & roſaceo affuſo emollias, atque imponas: & cataplaſmata tuendi cauſa foliis betæ aut lactucæ foris teges. quandoque etiam opium & crocũ læuigantes roſaceo cerato excipimus, & in linteum coniecta imponimus. Ad iſchiadicos verò faciunt cataplaſmata ex farina lupinorum amarorum, quam aceto, aut oxymelite aut poſca decoquũt: nonnulli verò nepetam imponũt vt ſtrenuum remedium. Capparis quoque radicis cortex coxendicis dolores iuuat, ſi idoneis cataplaſmatis mixtus foris apponatur: ſique intus aſſumatur. garum etiã & muria ex piſcibus ſale conditis, clyſteribus iniecta, humores iſchiadicos lædentes reuellit, & per inteſtina euacuat. Vtuntur autem ea potiſſimùm muria quæ ex ſiluris & mænulis ſale conditis fit. Semẽ thlaſpeos per ſedem infuſum cruenta euacuatione, quam molitur, iuuat. ſimili quoque modo centaurium tenue. ſed in his conſulendus medicus eſt. Hactenus ergo curationem adhibere poterit etiam is qui morbum ignorarit. ſed aliorum quoque habenda ratio eſt, & quæ contingunt medico indicanda ſunt priuſquam magnus aliquis & ſanatu difficilis, aut certè immedicabilis morbus fiat. multa enim antè nobis indicant quid futurum ſit, vt ſoni, vt ſtrepitus, vt conuulſiones quarundam partium, vt inferioris labri tremor, vt vox interclusa, vt obliuio, vt grauis halitus, vt ſomni profundiores quàm cõſueuerint, vel leues, & viſis pleni, & quũ ab incubo ſæpe ſuffocabũtur, & ad res venereas immoderata frequénſque cupiditas, & quum non ſemel aut bis cadunt, quandam fore apoplexiam, *hoc eſt morbum attonitum*, aut etiam morbum comitialem: aut quum fluxio in partem aliquam decumbit (quam paraplegiam vocant) aut melãcholiam aut inſaniam prænunciant, de quibus rebus oportet certiorem facere medicum, eúmque aduocare quã celerrimè, vt medicinam faciat. ipſe enim vel ſectione venæ, vel medicina purgante propinata, vel vtroque præſidio vtens, vel alia adhibẽs quæ opportuna iudicabit, ne morbus fiat impediet. Cæterùm ſuffuſiones, oculorum hebetudo præcedit: & quædam quaſi præcurrentia ante oculos ſeſe oſtendunt, vt culices, aut pili, & alia quædam, & capitis dolor. quæ ſunt etiam ſignificanda medico: ſiquidẽ is purgationem adhibebit, & victus inſtituet rationem accommodatam, aliiſque rebus quæ iuuare hominem poſſint, vtetur. laſſitudines etiam quæ per ſe hominib⁹ irrepunt, & ſomni profundi, aut imaginum pleni, aut vigiliæ, aut ſudores poſt ſomnum, & ſitis inſolita, & ciborum auerſio, febrium indicia ſunt omnia. Quæ quum nota & explorata habeat medicus, ea faciet quæ conuenient. quæ item in thorace eueniunt, niſi quis ad medicum perferat, periculum erit ne aut ad ſputum ſanguinis, aut ad ſuppurationem perueniat. Nigra itidem vrina quãdoque cal-

A culum eſſe renes obſeſſurum prænunciat: idque potiſſimùm in ſenibus. ſed ſi id reſciſcat medicus, quædam inueniet quæ ſenẽ illum ab hoc malo tuebũtur: nam & renes purgabit iis quæ vrinã ciẽt, & iubebit ne ſeſe extẽdat, néve exerceatur: ſed vtatur equitatione geſtationéque, iiſque nec multis nec diu. Qúmque aliquis dolor in aliquo articulo, exempli gratia, pedis, ſentiatur, negligendus nõ eſt. quãuis enim nobis ſegniter id trãſeũtibus ſedatus fuerit, mox tamen reuertetur, & diu hominem maiore malo afficiet, & ſanari difficulter poterit. Præſtat ergo in princi-

B pio dolorem curare, quum adhuc facilis curatio eſt. Sæpe etiam nobis ſuſpectæ eſſe debent cruditates, & alui fluores, & inflationes. medicíque earum admoneri: nam tacẽtibus nobis ſæpenumero grauia difficiliáque cõtingunt, qualis ea affectio eſt quæ flatuoſa nominatur, quǽque ex timore & nimio mœrore oritur, quam melancholiam vocant. Sed plurima ſunt, quæ propter negligentiam ad id mali progreſſa ſunt quod vinci nullo modo poſſit. quamobrem nihil, aut paruum, aut magnum quod præter conſuetudinem accidat, eſt ſilentio prætereundum. Verùm

C quia coniunctorum medicamentorum facta eſt à nobis mentio, deinceps eorum deſcriptiones coniungentur.

Quæ ceræ menſura ſit oleo adhibenda,

Cap. CXX.

SI vnguina quæ à laſſitudine leuanda nominantur à medicis ἄκοπα, velis conficere, oleum ceræ quadruplum impones: ſi liquidum ceratũ, vt in fracturis fieri ſolet, duplum: ſi medicamentum emplaſtri modo, vtriuſque par modus eſſe debet, ſi aër nos ambiens ſit moderatus: ſin autem cera vetus aut arida, aérque frigidus fuerit, paulo

D plus olei erit addendũ: ſicut contrà, ſi cera fuerit pinguis, aérque calidior, paulo minus olei debet eſſe. hæc verò paulo minor portio eſt duodecima pars medii exceſſus, qui inter vtramque partem ſit interiectus: nam vndecim & tredecim olei vnciis ceræ libra admiſceri poteſt.

Γάνυγρον, *hoc eſt liquidum medicamentum*,

Cap. CXXI.

ADipis ſuilli recentis, eiectis membranis, vnciæ quadragintaquatuor, ceræ vnciæ vigintiquatuor, lithargyri vnciæ ſex, ceruſſæ tantundem, eliquata aridis miſceã

E tur: tractu enim conſiſtent.

Tetrapharmacum baſilicum, Cap. CXXII.

CEræ, reſinæ frictæ, picis ſiccæ, ſæui taurini, ſingulorum libra vna. Vt autem celerius concoquat, & carnem creet, addimus thuris modò tres vncias, modò quatuor.

Medicamentum, διὰ χυλῶν, *hoc eſt ex ſuccis*,

Cap. CXXIII.

LIthargyri pondo duo, ceræ vnciæ octo, olei põdo ſex, fœnigræci, lini, ſeminis, ebiſci quæ etiã althæa dicitur

F (nam & agreſtis malua althæa nominatur) pſyllii, cucumeris agreſtis, omnium ptiſana decoctorũ ſucci põdo duo, coque vſquedum non inquinent: poſtea vtitor.

Malagma Mnaſæi, Cap. CXXIIII.

LIthargyri libræ duæ, ceræ libra, axungiæ veteris libra, reſinæ frictæ vnciæ ſex.

Emplaſtrum ex melle, Cap. CXXV.

CEræ libra vna, adipis anſerini vnciæ ſex, olei veteris libra vna, lithargyri tantundem, terebinthinæ vnciæ duæ, *alii habent vna*: mellis libra vna.

G Emplaſtrum ex chalcitide Galeni, quod Phœnicinum dicitur, Cap. CXXVI.

SVilli adipis vetuſti ſalis expertis pondo duo, olei vetuſtiſſimi pondo tria, lithargyri tantundem, chalcitidis vnciæ tres. Chalcitidem contunde, ac per tenuiſſimum cribrum traiicies, tum in pilam cum tribus olei libris pones, ac diligenter teres vſquedum optimè læuigentur. tũ lithargyrum per tenuiſſimum cribrum traiectam, & in alia pila in tenuiſſimum pollinem prius redactam adiicies. pſyllium verò, multo tẽpore poſt chalcitida: præſer-

H tim verò in ſole cõficies, vt oleum liquidum maneat: poſtremo loco adeps adiicitur. qúmque exquiſitè omnia læuigaris, in cacabum mitte, & coque, ſpatha ex ramo palmæ verſans: ex quo ramo cortex viridis exterior auferendus eſt, vt ſuam humiditatem medicamento poſſit impertiri

pertiri.& ad coctionem satis erit vnus palmæ ramus, vt A ex crassiore eius parte spatham faciamus: alteram verò quæ continua erat, cum ea ex qua spatha effecta est, poliamus & purgemus vt candida fiat, quámque in frusta dissectam & contusam, medicamento indamus. atque eo quidem tempore tenuia frusta iniiciētur, quum medicamentum ad moderati cerati consistentiam peruenerit. cæterùm pars spathæ aut rudiculæ quæ iam à medicamento fuerit arefacta, præcidenda & abiiciēda est, & reliqua vtendum, vt eius humiditatem medicamentum recipiat. idque bis & ter faciendum erit, si rudicu- B lam exiccatam intueberis. Est etiā perspicuum palmæ ramum debere esse recens ab arbore cæsum, & eodem die quo medicamētum cocturus sis, vt sit succi plenus: quúmque tandiu coxeris quandiu digitos non inquinet, ab igni auferes. & emplastro vteris ad vulnera cruēta, & quæ cicatricem ægrè ducunt: & cum oleo liquatū ad omnia inflammata adhibebis. sed medicamentum esto paulo plus quàm oleum, dum eliquatur.

Ex pompholyge, Cap. CXXVI.

POmpholygis, lithargyri, cerussæ, singulorum vnciæ C quatuor, ladani vncia, acaciæ denarii duo, olei myrtini vnc. octo, ceræ Tyrrhenicæ quod satis sit, & item oua abiectis vitellis.

Ex meliloto.

NArdi Gallici drach. n æ decē, cyperi, cardamomi, iridis, myrrhæ, ammoniaci thymiamatis, singul. drachmæ octo, meliloti drachmæ vigintiquinque, terebinthinæ drachmæ quinquaginta, ceræ nouæ drach. cētum, cyprini heminæ dimidium, aceti quod satis est. quidam guttæ ammoniaci ponunt drachmas centum. D

Musæ pastillus, Cap. CXXVII.

PAstillus Musæ: Aluminis scissilis, aloes, myrrhæ, atramenti sutorii, singulorum drachmæ duæ, thuris dr. octo, capitulorum Punici mali drachmæ decē, gallarū immaturarum drachmæ octo, passi quantum satis est.

Polyidis, Cap. CXXVIII.

CApitulorum mali Punici drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ octo, aloes drachmæ octo, aluminis scissi drachmæ quinque, thuris drachma vna, atramenti sutorii drachmæ tres, fellis taurini drachmæ sex: vi- E no dulci excipiuntur.

Ex charta, aridus ad nomas,
Cap. CXXIX.

CHartæ combustæ, æris vsti, plumbi vsti & loti, squamæ stomomatis vt omniū par modus sit, sulphuris ignem non experti dimidium: læuigato.

Rosacei confectio, Cap. CXXX.

ROsaceum sine vllo vasculo parare conuenit, rosis solùm in oleum omphacinum & omotribes coniectis. at sine sale conficitur: quoniam sal calfaciens, mi- F nus idoneum rosaceum reddit.

Acopon ex populi floribus, Cap. CXXXI.

EX populi floribus adhuc conniuentibus modius Italicus in quindecim aut viginti libras olei alicuius tenuium partium & non adstringentis, immittitur. accommodatiúsque fiet si florem modicè contusum in oleum coniicies, sique medicamentum quotidie dimouebis præsertim quum sol feruebit, ac in domo calida, celerius & magis populi qualitas atq; vis in oleum mi- G grabit. itaque post duos trésve menses potes expresso atque abiecto flore & oleo per linteū percolato, ipsum habere oleum quod citra morsum per halitum discutiat. quinetiam ceram & resinam licet iniicere. ergo satis erit ceræ quartam partem, resinæ verò duodecimā, addere. Si verò oleum quod expresseris crassius videbitur, satis erit vel quintam ceræ partem, vel quandoque sextam adiicere. Præstat autem id coquere in vase duplici aut certè igni lento, qualis prunarum est. Medica- H mentum hoc aptissimum est ad omnes lassitudines seu sponte ortas, seu alia quoque ratione contractas: & succos quicunque non admodum crassi nec lenti in cute carnéque resident, euaporant ac digerunt.

De aliis oleorum digerentium generibus, Cap. CXXXII.

OLeum quoque quod ex chamæmelino fit, digerit tum per se, tum multo magis iniecta cera & resina ad eandem mēsuram. sed digerit etiam anethinum: idque vel per se, vel si eo quispiam cum cera & resina vtatur. dāda quoq; est opera vt in vase duplici anethinum etiam incoquatur: vtiliúsq; fuerit si anethum viride sit. Si præterea betæ albæ radices in oleo coxeris, idque quod diximus feceris, medicamentum digerēs tibi pararis: quale etiam ex cucumeris agrestis radice, althææque ac bryoniæ conficitur.

Pastillus Andronis, Cap. CXXXIII.

ALuminis scissilis, myrrhæ, singul. drach. quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ, thuris drachmæ octo, cyperi drach. decem, aristolochiæ drachm. duodecim (aliqui drach. octo) gallarum omphacitidum drach. octo, passi quod satis est.

Confectio ex capitibus papaueris, quæ διὰ κωδύων dicitur, Galeni, Cap. CXXXIIII.

IN vnum aquæ sextarium capita papaueris decem immitte. Si capita humidiora sint, macerentur vnum diē, vnámque noctem, si duriora & sicciora, etiam diutius quàm vnum diem. ac melius quidem est neque iā indurata accipere, neque valde mollia: fugiendáq; sunt quæ ex perhumidis locis accipiuntur. iniice verò in aquam ea capita vt dixi quæ sint magnitudinis mediocris, quū & maiora & minora indi queāt: ita enim proportio seruabitur. coquendi terminus tibi erit quū tota capita flaccida fuerint reddita. quod vbi erit, exprimētur capita atque abiicientur. aquæ autem addetur mellis dimidium mēsuræ totius, & ad ignem fumi expertem ad Attici mellis cōsistentiam coquetur. decoctio verò in aqua pluuia aut fontana facienda est. vsus eius in iis est quibus somno est opus: quibus etiam sæpenumero confectionem ex opio dare cogimur. hoc autem medicamento potissimùm indigent quibus tenuis defluxio à capite ad asperam arteriā destillat, quæ propter insequentes tusses dormire non sinit. In hisce autem medicamentum est ex sapa parandum: quam ad rem satis coquitur quum capita papaueris fuerint ad aquæ medietatem decocta. huic etiam dum coquitur, radix glycyrrhizæ addenda est. Si verò copia defluxus à capite delati in pulmone consistat, confectio ea melle accommodatior erit. ergo ad id quod vrget, animum adhibens, vbi in somnum vertitur æger, id demū quod ex melle constat, aut quod sine melle cōfectum est, dabis: & aliquando vtrunque permiscebis. Datur hoc moderata mensura ad duorum satis magnorum cochlearium magnitudinem. Augebis autem aut minues habita ratione corporis magnitudinis, ætatis, anni, temporis, & regionis: in his enim omnibus, frigidioribus minimum dabis: calidioribus, plurimū. habita verò etiam ratione quātitatis qualitatisque difluxionis, te plus minúsque daturum est planè perspicuum.

Mysteriū dolorē sedans, Cap. CXXXV.

VAlet hoc medicamentum ad eos quos tussis exercet, ad tabidos, ad cœliacos, ad dysentericos, & ad alui fluorem. capit autē hæc, Croci, castorei, asari, alterci seminum, opii, styracis, sing. drach. quatuor: eásque melle excipito, atque vtitor. quidam verò habent alterci dimidium.

Philonis medicamentū, Cap. CXXXVI.

CRoci dr. quinque, pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, singulorum drach. vna, piperis albi, alterci, singul. drachmæ viginti, opii drachmæ decem.

Picra Galeni, Cap. CXXXVII.

ALoes drach. centum, cinnamomi, spicæ nardi, xylobalsami, masticheś, asari, croci, sing. drach. sex. Ego verò aloes dr. nonaginta: croci verò quinque, coniicio, itáque vtor. datur drachma ex aqua.

Catapotia purgātia ex aloe, Gal. Cap. CXXXVIII.

COlocynthidos pars vna, aloes & scammoniæ, sing. partes duæ, succi absinthii pars vna.

Hiera, Cap. CXXXIX.

INterioris colocynthidis drachmæ viginti, chamædryos, agarici, singulorum drachmæ decē, sagapeni,

opopanacis,ſingulorum drachmæ octo,petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſingulorum drach. tres, ſpicæ nardi, cinnamomi,croci,myrrhæ, polii, ſingulorum drachmæ quatuor. melle diluito,datóque ad ſummum drachmas quatuor.

Dioſpoliticum, Cap. CXL.

CVmini,piperis longi vel albi,rutæ,nitri, omnium par modus.atque ita magis ventrem ſoluit: quum verò pari aliorum ponderi dimidium nitri miſcetur, non ita ſubducit.Maceretur autem cuminum in aceto acerrimo,deinde continuò tundatur: aut etiam prius fricetur in vaſe fictili quod perfectè coctum ſit. Sunto verò &rutæ folia modicè ſiccata.His quatuor aliquãdo mel deſpumatum additur,aliquando nihil:ſed ſola arida reponuntur,ac ptiſanæ cremori & aliis quibus maximè conuenire videntur cibis iniiciuntur. Sumitur & medicamentum hoc & ante & poſt cibum:ad quem vſum id quod mel accepit eſt etiam iucundius.

Simplex ex tribus piperis generibus, Cap. CXLI.

AD cuiuſque trium piperum drachmas quinquaginta ſatis eſt addere aniſi, thymi, zingiberiſque, ſing.drach.octo.herbarum autem coma cum floribus, abiecto eo quod lignoſum ſit,imponenda eſt.deinde omnibus ſimul contuſis,& per tenue cribrum tranſmiſſis,mel optimum ac diligenter deſpumatum admiſceatur.Hócque medicamentum dari poterit ſemel aut ſæpius quotidie,& manè,& ante & poſt cibum, atque etiam dormitum euntibus.Datur autem cochlearis pleni menſura:ac paruis quidem corporibus,parui: maximis verò,maximi cochlearis.

Medicamentum ex calamintha, Cap. CXLII.

ACcipito calaminthes,pulegii,petroſelini, ſeſeleos, ſing.drach.duodecim,ſeminis apii,cacuminũ thymi,vtriuſque drachmas quatuor, libyſtici drach. ſedecim,piperis drach.duas de quinquaginta.atque herbarum quidem quicquid lignoſum durúmque eſt, id abiiciatur:capiantur autem extremitates herbarum cum virentiſſimis foliis & floribus.hæc omnia ſimul tundẽda ac tenuiſſimo cribranda ſunt cribro,mélque optimũ & accuratè deſpumatum admiſcendum.Vſus eius erit poſt matutinam frictionem,ante exercitationem & balneum. Licet etiam ſine melle admixto ſiccum medicamentum cõficere,& ſalis vice ad obſonia vti.poſſumus idem in ptiſanam conicere pro aceto,vel in eiuſmodi aliquid pro pipere.Sed poteſt etiã cum melle obſo- A niis admiſceri.poſt cibum tamen nunquam neque hoc medicamentum,neque aliud vllum quod ad validiorẽ diſtributionem faciat,erit aſſumendum.

Medicamentum ex ſucco malorum, Cap. CXLIII.

QVod ex ſucco malorum conficitur accommodatũ eſt iis qui non appetunt,quique non rectè concoquunt.eius autem confectio eſt hæc: Malorum cydoniorum quæ maiora dulcioráque ſint, ſucci ſextarios duos.his optimi mellis tantundem miſcebis,aceti ſextarium B vnum ac dimidium. Hæc vbi ad ardentes carbones modicè coxeris,ſpumámque detraxeris,zingiberis vncias tres,piperiſque albi vncias duas immittes:deinde ad carbones ignitos iterum coques vſquedum mellis fiat ſpiſſitudo.Hoc medicamentum non modò ſalutare eſt iis quibus ventriculus, ſed etiam quibus iecur inualidum eſt. Conſtat etiam inter omnes hoc ieiunis dandum eſſe ad myſtri magnitudinem: quanquam nihil etiam lædit,ſi à cibo ſumptum fuerit,commodè etiam dabitur,ſiquis pranſus ſit prius,& ante cœnam id C ſumpſerit.Maximè autẽ tempeſtiuè dederis ſi duabus aut tribus ante cibum horis obtuleris. At ſi cui venter intemperie calida laborat, aut bili quouis modo abundat,huic auferri piper ac zingiber debet, ac ſuccus malorum cum aceto ac melle tantùm coctus modo præſcripto dari.

De oxymelitis apparatu, Cap. CXLIIII.

OXymeli conficies hoc modo:Cum melli optimo ad carbones ardentes ſpumam abſtuleris,in ipſum immittes aceti tantum quantum ſatis ſit,ne guſtãti nimis D acidum nec dulce videatur:ac denuò ad prunas coques quoad amborum qualitates in vnum redactæ planè ſint,nec guſtãti acetum adhuc crudum appareat:inde ab igni auferes.quúmque vti voles,aquam ei miſcebis,ſic temperans vt vinum.ſed ſatius erit de modo ex ſumentium guſtu facere iudicium. Ipſa tamen prima eorum commixtio,quo plurimis idonea ſit, ita eſt facienda vt vni parti aceti, mellis à quo detracta ſpuma ſit,dimidium adiici oporteat. Cum aqua verò ſtatim E oxymeli conficies hoc modo:Melli quadruplũ optimæ aquæ miſcebis:deinde modico igni coques vſquedum ſpumare deſinat.Conficitur ſanè oxymeli etiam tribus ſtatim ab initio commixtis ad hunc modum: Aceti vni parti additur mellis duplũ & aquæ quadruplũ: hæcq; ad tertiam vel etiam quartam partem, ſpuma interim ablata, decoquuntur.

OBSERVATIONES IOAN. BAPTISTAE Raſarii in nouem Oribaſii libros ad Euſtathium.

IOAN. BAPTISTA RASARIVS IO. LAVRENtio Maſſatio medico S. P. D.

QVVM de nouem Oribaſii librorum ad Euſtathium editione mecum ageres, antequam in Cyprum ab iſta maxima nobiſſimâque inſula euocatus proficiſcereris,ea potiſſimùm ratione ad id mihi perſuadendũ utebaris,ne tardarem ſtudia multorum.Sed quum uterque noſtrum in magna ſpe eſſet,fore ut quum primùm mea interpretatio in lucem fuiſſet prolata,nonnulli fortaſſe apud quos iidem libri diligentius deſcripti delitеſcerent, de iis edendis cogitarent, noſtram tamen adhuc inanem fuiſſe coniecturam perſpicimus.quamobrem cum antea ſummo ſtudio huius opuſculi exemplum perquirebã,ut cũ meo accuratè cõferrem:tum uerò hoc tẽpore præſertim ad delẽdas multas,maculas,quas Oribaſius librariorũ culpa ſuſceperat,non eſſe cælandum diutius exiſtimaui nactus enim uetuſtum codicem ſum,ex quo ea ſumpta ſunt quæ mox ſe-

quentur. doleo ab eo uolumine tertium abesse librum, in quo sperabam me multa esse emendaturũ: scis enim quàm multa sint in eo deprauata, ut in conficiendis medicamentis uel liquida uel arida sæpe desiderentur. Nam quod Paulus AEgineta ita scripsisse Oribasium insimulat, id ego librariorum incuria factum puto. Verùm quod hactenus usu non uenit, forsitan aliquando consequemur. tu interim hisce locis emendatis fruere, atque idem de libris ad Iulianum propediem expecta. Cura ut ualeas, & me, ut facis, ama. Venetiis, Calend. Mart. M. D. LVI.

QVod legitur libro primo, capite tertio, *Aliæ verò citra robur*, &c. vetus codex ita habet τὰ δὲ ταχέα χωρὶς δυνάμιας, καὶ βίας ἐστί, i. Aliæ verò celeres, citra robur & violentiam peraguntur.

Cap. XI, *Quicunque etiam molles carnes habent*, &c. Vet. lib. καὶ ὅσα μαλάχια, id est, Quicunque etiam spinam non habent, qui μαλάχια nominantur. Paulo pòst, *Coire enim cum excrementis malum est*: In vetere libro sic legitur, κακὸν δὲ καὶ ἐπὶ περιττώμασι μίσγεσθαι, id est, Coire etiam cum excrementis malum est. vt hoc sit aliud tempus, non autem ratio reddita eorum quæ suprà sunt dicta. Et item paulo pòst, *Et alui fluxus recentes, siquidem diuturnos quandoque uenus siccat*. V. l. sic, καὶ διαρροίας ἐξαπιναίας. ἢ δὲ κεχρονισμένην ἔστιν ὅτε τὰ ἀφροδίσια ξηραίνει, hoc est, Et alui fluxus repẽtinos: siquidem inueteratos quandoque venus exiccat. Et ita etiam apud Aetium legitur.

Cap. XVII, vbi de aloe agitur, hæc sunt verba, *Pertransit enim, neque cibos corrumpit: præterea neque sitim, neque famem inducit*. Vet. cod. sic, διαχωρεῖ γὰρ, καὶ τὰ σιτία οὐκ ἀφανίζει. πρὸς δὲ, καὶ ἄδιψον ἐστὶ καὶ ἄσιτον, id est, Pertransit enim, neque ciborum vim hebetat. præterea sitim non inducit, & ad sumendũ cibũ nos reddit promptiores. Atque ita etiam legitur apud Orib. VII. Collect. cap. XXVII. Eodem capite, de scammonia, *Pituitam & bilem uehementer educit: datur eius puræ dr. una ad summum*. V. l. sic habet, ἄγει δὲ φλέγμα καὶ χολὴν ἰσχυρῶς ἄκρατον, ὅσον ἕως ἐπὶ τὸ πλεῖστον, id est, Pituitam & bilem puram valenter educit vna eius dr. ad summũ. itaque habet Orib. VII. Collect. XVII. Paulo infrà, *Purgatione cessante, utilius erit in lecto recũbere*. V. l. meli⁹ hoc modo, ἠκούσης δὲ τῆς καθάρσεως, i. purgatione procedẽte, & nõ ληγούσης, vt antea legebatur.

Cap. XXI, *Aut anethi radix excalefacta*. V. l. sic, ἢ ἀνήθου τῆς ῥίζης κεκαυμένης, id est, combusta anethi radix.

Cap. XXIII, *Succus Cyrenaicus*, Legendum est, Liquor: atque ita deinceps quũ Cyrenaici, aut Medici, aut papaueris, aut panacis succi fiet mẽtio: si ὀπὸς Græcè legatur, Liquor semper erit dicẽdũ: vt à nomine χυλὸς, qui exprimitur, & illinc manat, distinguatur.

Cap. XXVI, *Si uerò nitri parũ addas, abscessus rũpet*. In V. c. legitur, προσβαλὼν δὲ νίτρου ὀλίγον, ῥήσσει κόλπους. i. Sin⁹ rũpit.

Cap. XXXI, *Si pustulæ eruperint, lana rosaceo* &c. V. c. pro lana habet ὀθόνιον, id est, linteolum.

Cap. XXXIIII, *Cæterum qui affectiones cognoscere non possunt, sæpe quod conuenit perficiunt*, &c. ita legitur apud Galenũ II κατὰ τόπους: sed Or. habet aliter, hoc modo, πολλάκις δὲ οὐκ ἀνύουσι τὸ δέον οἱ μὴ διαγινώσκοντες τὰς διαθέσεις, id est, Sæpe enim quod par est non perficiunt ii qui affectiones non cognoscunt.

Cap. XXXV, *Helenii radix æquè ac fimus columbarum syluestrium, quo admodum frequenter utimur*. Vet. cod. sic distinguit, ἑλενίου ῥίζα ὁμοίως. Τῇ κόπρῳ τῶν νομάδων περιστερῶν πάνυ συνεχῶς χρώμεθα, id est, Helenii radix simili modo. Fimo autem columbarum syluestrium frequentissimè vtimur.

In librum secundum.

Cap. I, *Pinei nuclei, lentiscus*, &c. V. l. addit, στροβίλου τὸ ἐδώδιμον, id est pinei nuclei vesca pars, lentiscus &c.

Cap. II, *Atractylis, cnicus agrestis*. In V. l. melius legitur sic, ἀτρακτυλὶς, ἢ κνῆκος ἄγριος, id est vel cnicus agrestis. Paulo pòst, *Styrax, hydnon, piper*. V. l. στύραξ, ὑδροπέπερι, id est, styrax, hydropiper. Sed apud Aetium qui Oribasium autorem habet, vbi de eadem re agitur, legitur vt prius trãslatum fuit, ὕδνον, πέπερι, Id est, tubera, & piper. quanuis quum de calefacientibus agatur, ex omnium sententia videtur legendum esse hydropiper, quum id à Dioscoride lib. II, Galeno VIII Simpl. & item cæteris inter calefaciẽtia: ὕδνον verò (hoc est tuber) non item adnumeretur.

Cap. V, *Epithymum, mentha, satureia*. V. l. habet θύμα, hoc est thymum, nõ θύμβρα, hoc est satureia. quod etiã apud Aetium legitur: quanquam vtrunque retineri potest. Vel dicendum deesse verbum θύμα. Paulo pòst, *Caroum*, V. l. habet καρώφυλλον. Aetius tamen nihil variat: ac Galenus quoq; VII Simpl. carũ habet, cuius semen in tertio ordine calefacientium constituit. nihil ergo mutãdum hic puto. Sed paulo infrà quum legitur ῥάφανος, V. l. habet ῥαφανὶς, id est radicula, magis accommodatè. siquidem de ruta déque rododaphne fit mentio, quas in tertio gradu calefacientium vnà cum radicula Gal. collocat. Ita etiam legendum infrà, cap. XXXIX.

Cap. VII, *Conion uehementer*, Legendum est, Cicuta extremè. loquitur enim Oribasius de refrigerantibus.

Cap. VIII, *Acacia lota, plantago, beta*. V. l. ἀκακία πεπλυμένη, ἀρνόγλωσσον, βλίτον, id est blitum, non beta, quam & Orib. & cæteri τεῦτλον vocant.

Cap. XI, *Asiæ petræ flos marcescentes carnes arefacit*. V. l. ἀσίας πέτρας ἄνθος τὰς πλαδαρὰς σάρκας ἐκτήκει, id est, Asiæ petræ flos flaccidas carnes eliquat. Eodem cap. *Ouorum candidum & putamen*. V. l. ὠῶν τὸ λευκὸν, καὶ τὸ λεπτὸν, id est ouorũ candidum & tenue. prius tamen λέπος (id est putamen) legebatur.

Cap. XVI, *Abrotanũ & præcipuè ustũ*. V. l. ἀβρότονον ἢ μᾶλλον τὸ καυθὲν, id est abrotonũ, ac magis etiam quum vstũ est.

Cap. XXI, *Cicuta, picea arbor*. V. l. κώνειον, λεύκη, id est cicuta, leuce arbor.

Cap. XXII, *Oleum uetus, glycyrrhizæ radix*. V. l. ἔλαιον παλαιὸν, γλυκυσίδης ἡ ῥίζα, id est, oleum vetus, pæoniæ radix. Et ita esse legendum puto: nam tenuium esse partium pæoniam, & non glycyrrhizam, Galenus VI Simp. testatur. sed propter nominis similitudinem facilis fuit lapsus: qui etiam infrà, cap. XXXIX. cernitur.

Cap. XXVII, *Thus, pix AEgyptia, mastiche*. malè distinctum est. legendum enim est, Thus, pix, Ægyptia mastiche, vt dicatur mastiche Ægyptia, ad Chiæ differentiam.

Cap. XXVIII, *Folia maluæ syluestris, maluæ caules*. V. l. τῆς ἀγρίας μαλάχης τὰ φύλλα, ἀναδενδρομαλάχη. i. agrestis maluæ folia, & anadendromalache: quam Galenus VII. Simpl. althæam quoque appellari scribit.

Cap. XXXV, *Asparagus, oxymyrsinum*. Legendum, asparagus oxymyrsinus, sine vlla dictione. vt etiam cap. XL. Eodem capite legitur, allium, pastinaca, legendum ex V. l. scordium, vt etiam cap. sequenti, & cap. XLVII. Et paulo infrà, *Orobus qui sumptus*, Legendum, Eruum copiosius sumptum.

Cap. XXXVI, *Potus uini, in quo scorpius marinus suffocatus sit*. V. l. σκορπίου θαλασσίου πνιγέντος οἴνῳ τὸ ἀπόβρεγμα, id est Dilutum scorpii marini in vino suffocati.

Cap. XXXIX, vbi asteriscus est, *Catapotia attrahentia quæ dantur*. V. l. ἐκλικτὰ διδόμενα καταπότια, id est Catapotia quæ ad lingendum dantur.

Cap. XLIIII, *Cedria, auripigmentum*. V. l. addit μέλι, id est mel.

Cap. L, *Sambucus, ebulus*. V. l. ἀκτέα, ἀνθεμὶς, id est, actea & chamæmelum. Eodem cap. *Ibiscus, althæa*, Legendum Ibiscus, siue althæa. Eodem cap. legendum, Ex caricis pingues magis quæ ex caprificu existunt.

Cap. LII, pro smyrna, legendum est myrrha. Et item cap. sequenti. Paulo infrà Glaux, cerebrum. Diosc. lib. IIII, & Orib. XIIII. Coll. cap. LXIIII, herbam esse glauca, & animal quæ noctua dicitur, scribit: ac cerebrũ noctuæ ad lac gignendum accommodatum esse, ex Zopyri sententia commemorat.

Cap. LIX, Vbi de Lemnio sigillo fit mentio, habet alius codex drach. mediam. V. l. legit drach. octo.

In Librum quartum.

Cap. I,*Dauci, seseleos, trochisci*. V. l. δαύκου, σεσέλεος, τορδυλίου, id est, Dauci, seseleos, tordylii: quod tordylium Dioscorides lib. III, seseli Creticum ab aliquibus vocari scribit.

Cap. III,*Itémque saxatilium piscium & pelagiorum*, Legendum est, Itémque saxatiliũ piscium, littoraliũ ac pelag.

Cap. V,*Cetaceum genus in mari degentium animalium*, Legendum, Omne cetaceum genus, &c.

Cap. XII, *Paguri, cancri, locustæ*, Legendum paguri, cancri, loligines. Et eodem cap. *His minus nutrit album simul & crassum, & adstringens*, Legendum, Et austerum. Et paulo pòst, *Minus verò alit polenta*, Legendum, Æquè atque ii, nutrit polenta. Et item, *Corna, pruna syluestria, zizipha*: V. l. addit Rubi fructus, arbuti fructus.

Cap. XIII, Legendum est Buglossum, passer, & lacertus, medii quodammodo sunt inter eos qui teneram durámque carnem habent: alimentumque eorum est optimum iis qui se non exercent, quique imbecilli sunt: iis verò qui conualescunt, friabile & molle alimentum est ad bonã valetudinem accommodatissimum. quocirca optimum omnium succum creant carnes quadrupedum animalium, si probè cõcoquantur, &c. Ita enim etiam scriptũ est lib. III, Collect. apud Orib. cap. XV. Tum non ita multis versibus interiectis legendum, Et pituitæ plurimum faciunt, manna & iecur boni succi sunt, &c. Et, Meliores sunt pedes porcorum, quàm grunnus & aures.

Cap. XIIII, Legendum, Seniorũ verò carnes sunt pessimæ. Et paulo pòst, Aut pecudum: non minus quoque quàm eæ mali succi est ceruina caro, renes & testes nimis adultorum, &c. Paulo pòst, Quam alii horæi fructus. Et non ita multo pòst, legendum, Porrorum, alliorum, daucorum, & radicularum: & item, Vina quæ crassa sunt & fœtida, & austera.

Cap. XV, Legendum, Torpedo, turtur, omne genus volucrium. auium nanque caro terrestrium carni compar. Et paulo pòst, Ex bubulis & caprinis carnibus meliores ad concoctionem sunt bobus vituli, atque hœdi capris, omnes præterea carnes eorum, &c. Ad finem cap. Vinum dulce faciliùs quàm austerum concoquitur.

Cap. XVI, Legendum, Mulli, orphi, deinde oua tosta, elixa, fricta, triticum elixum.

Cap. XVII, Legendum, Oliuæ sale cõditæ, præstantiores autem sunt. Et pòst, Huius generis sunt carduus, attractylis, & attracte magis honorata quàm conueniat. Et, Regius asparagus, palustris, myrti siluestris &c.

Cap. XVIII, Legendum, Vinum nigrum & austerum, facilè acessit, & ad vomitum impellit: crassum quoque & nouum.

Cap. XXI, Legendum, Præcipuè verò si mellis portio ei fuerit indita. Zithus & succi omnes. Ita enim vetus liber habet.

Cap. XXII, Legendum, Ad quem vsum adhibenda est cum oxymelite, vel aceto & oleo ante alios cibos omnes. Paulo infrà, Quocirca & asparagum asphodeli ictericis, vt summum remedium præbent. Et infrà, Radicula attenuandi vim habet.

Cap. XXIIII, Legendum, Triticum elixum, oua elixa.

Cap. XXVII, Legendum, Serum lactis valde aluum mollit, eique tantum optimi mellis addendum, &c. Et, Carnes animalium quibus parum admodum ætatis accessit. Similiter etiam eorũ extremitates facilius per aluum transeunt. Et pòst, Vuæ dulces, præsertim quum humidæ fuerint, mora in purum ventriculum incidentia, &c. Et, Si rectè affectus sit venter ad infernam deiectionem, facilè deiiciuntur: si verò non, & ipsa supra cætera manent, & nihil, &c. Et, Parum ad alteram partem vergens, quum neque vẽtrem languidum ad excretionem, neque validum ad distributionem sortiatur.

Cap. XXIX, Legendum, Palmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, mora, rubi fructus. Et quæ dulci succo prædita sunt sine acrimonia, facilius descendunt.

Cap. XXX, Lege, Radicula, sinapis, nasturtium, pyrethrum.

Cap. XXXI, Lege, Allium, cepa, porrum.

Cap. XXXII, Lege, Cucurbita elixa, melopepones, cucumeres, pruna, sycomora, austeræ & acidæ vuæ passæ, vuæ, mala adstringentia frigidi & terrestris succi sunt: acida verò, frigidum ac tenuium partium succum habent: quæque perfectè, &c.

Cap. XXXIII, Lege, Contrà fit in radicula, rapis, sinape, nasturtio, pyrethro, atque omnibus quorum acer asparagus est. Polenta item siccat, viticis semen, eruum bis aut sæpe in aqua dulce redditum, edulium fit exiccans, &c. Paulo pòst, Siccius etiam est quàm id quod non habet. quæ verò minus horum, & defruti plus habent, &c.

Cap. XXXIIII, Legendum, Ptissana, cucurbitula elixa, pepones. Et, Humectat quoque lactuca intubúsque, sed debiliùs: portulaca autem, malua, & blitum, &c.

Cap. XXXV, Hoc caput mirum in modum in omnibus libris est deprauatum: nonnulla tamen sunt restituta: itaque legendum est, Iis verò qui sunt ad continendos cibos imbecilliores, neque sumere crassius alimentum quàm aqua sit, queunt, &c. Et, Hordeum verò, quod febricitantibus dandum est, non est confringendum, sed lauandum & in aqua coquendum: ac prima quidem aqua abiicienda est, tum alia adiecta coquendum. rectè autem coquetur, si decem aquæ heminas in vnam hordei heminam iniicias: coquitur autem donec hordeum crepet: deinde percolatur tenuissima aqua, & melle admixto, vel etiam per se sola potui datur: hoc enim & aluum probè soluit, & vrinam cit, & abundè nutrit. Datur item hordeum in polenta frictum, quod etiam κάχρυδα appellant: sed antequam tundatur, leuiter fricandum est, &c. Et, Posset autem simili quoque modo omne ferè alimentum subteri in potionibus. Et, Addimus cucumeris semen tostum, &c. Et, Hæc autem autem contusa in aqua sunt diluẽda.

Cap. XXXVI, Lege, Ptissanæ verò, ac, cæteris decoctis vel pinea nux, vel auellanæ, &c. Et, Pro oleo papauer album leuiter frictum cum putamine videtur. Iam ad fluxum, &c.

Cap. XXXVII, Lege, Parúmque olei & anethi addatur. prius verò lauanda simila est. panis antiquus aqua. &c. Et, Vsque autem coquitur dum quinta pars remaneat, eáque percolatur. itrium verò, &c.

Cap. XXXIX, Sic legendum, Febricitãtibus optima potio est mulsa, vel oxymel. aqua verò in febricitante, omni morsu vacans, diluta verò quæ adstringendi vim habent, in ventris turbationibus non sunt incommodæ: & ad vomitus cohibendos valent, quibus mellis aduersa exhibitio est. Et, Pira verò in aqua infunduntur: quæ acerba & dulcia sunt. Et, Acini quoque vuarum conscissi in aqua macerantur.

Cap. vlt. Ex pluuiis aquis æstiua, quæque ex tonitruo fit, præstantior est, & item quæ nimbis est demissa. Et, Bibendæ sunt vino mixtæ, vt acerbis dulcius vinum, aliis verò id quod sit acerbius, misceatur. Vtile etiam est limosas, salsas & bituminosas percolare, &c. sed hic locus fuit à me iandiu restitutus lib. primo Orib. ad Eunapium, cap. XIIII. idque beneficio vetusti codicis qui in bibliotheca D. Marci est. ex quo etiam sumpseram verbũ ἀσφαλτώδη, id est aquas bituminosas esse percolendas: vt non sit legendum, σὺν ἀλφίτοις, id est cum polenta: quod erat sanè ineptum, & ab loco alienum.

In librum sextum.

Cap. VII, Legendum, Magnũ verò ac notabilis cococtionis indicium in primis vrinis nunquam, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Fiunt etiam meliora, quum temperaturæ contraria immoderatio immoderationem corrigat. Et, Laboribus, cibo liberaliore, & potu parciore.

In librum ſeptimum.

Cap. XII, Sic legendum, Sed color earum humoris colori reſpondet.

Cap. XVIII, Sic legendum, Reduuias paruas, & incipientes galla cum melle reprimit, & prohibet cõfirmari: vbi verò factæ iam ſint, carnem quæ præter naturam excreuerit, conſilium eſt medicamentis morſus expertibus abſumere, &c.

Cap. XX, Legendum, Ita enim grumo compacto ſanguinis defluuium ſiſtetur: eo ita non ſuppreſſo &c. Et, Tertio verò die ſolues: ſique medicamentum tutò adhuc vlceri adhæret, &c. Et, Ad ſanguinis autem profuſiones quæ ex ore, aut thymis, aut formicis, aut verrucis, &c. Et, Aut acinorum aut lenticularum os colluendo. iis etiam vtendum, &c. Et, Huiuſmodi ſunt alica farináque pura decocta, cochlea, caſeus mollis. Et, Ouorum tenerorum vitelli, pira, achrades, mala Cydonia, &c.

Cap. XXI, Legendum, Cicatrices verò quæ fiunt ex impetigine, & aliis de cauſis, concolores reddit adeps aſininus, &c.

Cap. XXII, V.l. ſic habet, Vt in tetrapharmaci libram horum alicuius vncias duas coniicias. Et tamen apud Paulũ legitur, Vncia vna. Tum V.c. habet hæc, ποιεῖ γὰρ καλῶς πρὸς τοὺς νευροβρώτους, καὶ μάλιστα τοὺς νενυγμένους, id eſt, Egregiè enim ad neruos vulneratos, præſertim verò punctos facit. Paulo pòſt legendum, Quies imperetur, lectus mollis eſto, oleo calido liberaliore, &c. Et pòſt, Illinendum eſt cataplaſma quod ex ſemperuiuo, mali Punici cortice, in vino cocto, & rhoe & polenta adiunctis, conficitur. Paulus tamen & duo Oribaſii codices pro καὶ ῥοῦ & rhoe, habent κηροῦ, id eſt cera. Et pòſt legendum, Si ex horum vſu immutatio oriatur, & pus &c.

Cap. XXXIII, Legendum, Admiſcetur etiam opii parum, aut ſucci papaueris, cicutæque & mandragoræ. & compoſita medicamenta fiunt. Ceratum refrigerans: Cera quæ &c. Et pòſt, Itémque inflammationibus pudendorum incipientibus priuſquam depaſcens, &c.

Cap. LI, Legendum, Non tamen abſolutè in ſingulis hominibus &c.

In librum octauum.

Capite XXVII, Legendum eſt, Nonnulla autem medicamenta, quum excrementis totum corpus vacat, achores incipientes curant.

In librum nonum.

Capite X, Legendum, Et alia omnia ex oleo copioſiore parata, & in quibus nihil auſterum & acerbum inſit. Et multo pòſt, Aut clauiculorum vitis, vel ſeminis cucumeris, vt octo trita cum aqua frigida dabis. Item, hoc quod ſequitur, conuenit, Fœniculi radicis corticis vnciæ ſex (ita enim habet V.c. & Orib. IIII. ad Eunapium capite LXXXIIII.) Aceti ſextarius vnus, aloes vnciæ tres. Et paulo pòſt eadem varietas eſt: habet enim V.c. & ibidem Oribaſius hoc modo, Quibus autẽ cibus acceſſit, hoc eſt accommodatum, Piperis drach. quatuor, ſeminis anethi &c.

Cap. XV, Legendum, Cinis vniuerſarum cochlearum aſſatarum, malicorium &c

Cap. XVI, Legendum, Tenuioris inteſtini morbus cum difficilis eſt, tum verò &c. Et ſub finem capitis, In ſenis oxymelitis cyathis pondere drachmæ vnius bibendum dato.

Cap. XVII, Legẽdum, Succus quoque lentiſci ad ſedem &c. ita enim l.v. habet, & Orib. IIII. ad Eunapiũ XCII.

Cap. XVIII, Lege, Plumbũmque vſtum ſit, & ſpiſſamenta vnguentorum aperit &c.

Cap. XIX, V.l. ſic habet, Ergo quum repletum corpus eſt, ſimul euacuatur, & quod &c. Et, Cum vino odorato epotus: & eupatorium, quod etiam particulæ robur &c.

Cap. XXII, Lege, Aqua inter cutem fit propter nimiam iecoris refrigerationem, vel ex frigidi ſanguinis multitudine, &c.

Cap. XXIIII, Legendum, Ammoniacum, caprillum ſtercus illitum ex poſca & farina hordeacea, albæ vitis radix epota, & foris cum ficubus applicita.

Cap. XXV, Lege, Renibus natura comparatum eſt vt ſeroſum excrementum tenuiſſimo ſanguini in venis commixtum in ſe trahant. Et, Deinde ſi renes magis ignea acrioréque &c. Et, Lapillorúmque tofaceorum formam concreſcere. Et, Præſertim nigrum: ceraſi arboris & pruni gummi, cyperi radix, paliuri fructus, tribuli fructus &c.

Cap. XXVI, Lege, Quorum renes abſceſſus infeſtat, quo concocto pus per vrinas excretum &c.

Cap. XLIX, Lege, Roboris pars quæ ſub cortice trunci membranoſa eſt, quod &c.

Hæc ſunt, optime Maſſati, quæ vetuſti codicis ope adiutus adnotanda exiſtimaui: ſique vnquam alius melior ad manus meas peruenict, idem me facturum polliceor: ac Deus faxit vt quod cupio, præſtare cumulatè poſſim.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio Rauenſpurgenſi medico interprete.

NOBILI ATQVE PRAECLARO VIRO D. GEORgio Hermanno, Ferdinandi regis à conſilio, Gabriel Humelbergius, Rauenſpurgenſis medicus, S. D.

QVVM ſemper ſumma laude dignos iudicarim eos qui iuuandi mortales ſtudio in propagandis literis, & è tenebris eruendis atque à ſitu uindicandis uetuſtis ſcriptoribus uerſantur, uir ornatiſſime, hunc etiam laudis quid mihi acceſſurum putaui, ſi idem aliquando præſtare poſſem. Cuius ergò, quum mihi ſit antiquus autor, antehac (quod ſciã) nuſquam impreſſus, operæpretium duxi eum in lucem dare & omnium lectioni exponere: idque etiã eo potiſſimum animo, nequem animalium in medendo diutius lateret poteſtas. Eſt enim de animalium & eorundem partium membrorúmque contra uaria morborum humani corporis genera medicinis & curationibus liber humanæ ſaluti perquam utilis, & lectu non iniucundus, à Sexto philoſopho Platonico conſcriptus. Cuius ſententias & medicinas ſæpiuſcule citant uiri doctiſſimi, & in primis Petrus Hiſpanus, qui poſtea ad Chriſtianæ reipublicæ gubernacula euectus, ſub Ioannis XXI nomine ſummum geſſit pontificatum, idque in libello quem Theſaurum pauperum inſcripſit. Nec illum ſilẽtio præterijt in Chirurgia ſua, ſed frequentius teſtimonio eius utitur clariſſimus æui ſui chirurgus, Petrus Largilata, cuius autoritate Sextum Platonicum, ſcripſimus, non Placitum, uti perperam exemplar noſtrum habet. is enim ſemper ſub Platonici nomine ipſum citat, nec malé. Fuit nanque Platonicus philoſophus, Plutarchi ex ſorore nepos, qui in Adriani & M. Antonini impp. tempora incidit, ceu chronographi & hiſtorici teſtantur. Nam ut in Chronicis ait Euſebius, Plutarchus Chæroneus & Sextus philoſophi inſignes habentur Adriani principatu. Hũc etiam audiuit M. Antoninus, uti Iulius Capitolinus ſcribit his uerbis, Audiuit & Sextum philoſophum Chæronẽſem, Plutarchi nepotem. E quorum progenie originẽ trahere laudi ſibi ducit Apuleius ille Madaurẽſis in Aſino aureo, ubi ait, Fabulã Græcanicam incipimus, lector intende. Lætabaris Theſſaliam. Nam & illic originis maternæ noſtræ fundamenta à Plutarcho illo inclyto, ac mox Sexto philoſopho nepote eius prodita, gloriam nobis faciunt. Huius itaque Sexti de animalium medicina librum ab innumeris quibus ſcatebat mendis, non ſine labore repurgatum, adiunctis ſcholijs noſtris, quo magis ad ſe lectorem alliciat, tibi bonarum artium ſtudioſo, naturaliũmque rerum ac medicinæ diligentiſſimo, nominatim dedico, tum quo ſic meam in te obſeruantiam teſter, tum quo te patrono ab inuidorũ liuore tutior in publicum prodeat. Nec dubito quin tui nominis auſpicio felicius in hominum manus exiturus ſit. Quare ad te uenientem candido animo & libenter ſuſcipe, ac contra uitilitigatores, qui nihil non calumniari ſolent, in lucem prodeuntem tueare, ut pote tibi dicatum, iámque tuum nõ meum. Neque timeo ne hunc, quòd perpuſillus ſit mole, aſpernas, ſed quãtuluſcunque eſt, ſummopere tibi placere ſinas, ut qui aliâs etiã ob innatam humanitatem tuam cuncta boni conſulere ſoles. Bene uale uir clariſſime ac integerrime: atque me, quod facis, ſinceriter amato. Iſinæ, VI. calendas Aprilis. Anno ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti, M. D. XXXVIIII.

SEXTI PHILOSOPHI PLATONICI liber De medicina ex animalibus,

Gabriele Humelbergio, Rauenſpurgenſi medico, interprete.

DE CERVO. Cap. I.

Ad omnes humores.

CEruinum cornu habet vim omnes humores ſiccandi: & ideo ex eo in collyriis ocularibus vtuntur.

Ad dentes mobiles.

Cornu cerui combuſtum dentes qui mouentur confirmat, ſi eo pro dentifricio quis vtatur.

Ad capitis dolorem.

Cornu cerui in cinerem redactum: exinde drachmam vnam cum vini cyatho vno & aquæ cyathis duobus da: bibat.

Ad morbum regium.

Eodem modo vt ſuprà potui dabis: miraberis bonum effectum.

Ad ventris ſolutionem & dolorem.

Eodem modo vt ſuprà, fluxum omnem cohibet & dolorem ſedat.

Ad profluuium mulieris.

Cornu ceruinum combuſtum & molliſſimè contritum cum vino bibat: ſanabitur.

Ad lumbricos necandos.

Ceruinum cornu combuſtum datum in vino vel aqua calida: lumbricos necat & eiicit.

A

Ad ſerpentes effugandos.

Cornu ceruinum comburere vbi fuerint ſerpentes, & fugabuntur.

Ad ſuffocationem mulieris,

Mulier ſi ſuffocatur à vulua (*quod nequiſſimum uitium Græcè ὑστερικὴ πνῖξ dicitur*) puluerem ex ceruino cornu per triduũ cum vino bibat: ſi febricitat, in aqua calida. miraberis effectum.

Ad ſplenis dolorem.

B Cornu ceruinum combuſtum ex oxymelle detur potui, & ſplenem ſiccat, & dolorem tollit.

Ad impetigines ſanandas.

Cornu ceruinum combuſtum cum aceto tritum, mirificè ſanat.

Ad lentigines de facie tollendas.

Cornu ceruino combuſto in ſole faciem line: & deterſa ſubinde, renoua, & hoc in ortu ſolis facies: mirè ſanat.

Ad intertriginum dolores.

Cornu ceruinum combuſtum ad drachmas tres, adiecta ſpuma argẽti duarum drachmarum, & ceroto macerato

C mixtum, intertrigines dolentes mirè ſanat.

Ad inguina quæ exurgunt.

Patellam ceruinam, hoc eſt genuinum, ſi tecũ habeas,

non surgunt inguina,& quæ antè surrexerunt, eadem tacta redeunt.

Ad serpentium morsus.

Naturæ cerui siccatæ & corrasæ si drachmam vnam in sorbitione oui potaueris,omnis morsus serpentis apud te innocuus fiet,& idem potus viperarum morsus efficacissimè curat.

Ad aborsum.

Ex pilis ceruinis suffumigabis,& mulier sanabitur.

Ad idem.

Lapis qui in vulua aut ventriculo cerui inuenitur, phylacterium est prægnanti,& perficit vt partum perferat,eóque ratio colligit velocissimum esse illud animal, nec tamen aborsum facere.Simili ratione officula inueniuntur in corde cerui aut in vulua eius,quæ idem præstant.

Vt mulier non concipiat.

Eadem ossa in brachio suspensa efficiunt ne mulier concipiat.

Ad intestinorum dolorem,& si tormina fuerint.

Medulla ceruina in aqua calida potui data,mirè sanat.

Ad serpentes fugandos.

Medullam ceruinam incensam tecum habens cum eadem suffumiga locum in quo es,& effugat serpentes.

Ad perniones.

Sepum ceruinum combustum simul cum ostrea testa minuta commixta,& factum quasi malagma,impone:mirè sanat.

Ad concubitum excitandum.

Ceruini testiculi sicci aliquam partem potato: concubitum excitat,vt sit cum voluptate veneris.

Vt serpens non accedat ad hominem.

In ceruina pelle si iacueris,nullus ad hominem serpēs accedit.

DE LEPORE. Cap. II.

Ad tremores membrorum.

Leporis cerebrum ex vino potui detur:sanat.

Vt infantibus dentes sine dolore crescant.

Ex cerebro leporis cocto si gingiuas infantibus defricces,sanabuntur.

Ad oculorum dolores.

Pulmo leporis superpositus & alligatus,dolores oculorum mirificè sanat.

Ad perniones & pedes læsos à calciamentis.

Idem leporis pulmo contritus & illinitus,vel super pedes positus,mirè sanat.

Ad quartanas.

Leporis iuuenis cor sublatum & quartanariis collo vel brachio suspensum, liberat, si sub accessione eius pendeat.

Ad caducos.

Leporis cor siccum derasum cum parte tertia thuris mannæ trita ex vino albo,da bibere per dies septem. liberat.Iis verò qui sæpius cadunt, dabis diebus triginta.

Ad profluuium mulierum,& quæ sanguinem reiiciunt,& eas quæ post partū locis laborāt.

Leporis cor siccum rasum ex aqua calida, potui dato ieiunis cum Samia terra mulieribus profluuio laborantibus.sanabuntur. Remedium est eis etiam quæ sanguinem excreant,& locis laborant.

Ad caliginem oculorum.

Leporis fel cum melle mixtum & inunctum, oculos clarificat.

Ad eos qui vertiginem patiuntur.

Fel leporis simul & iecinora mustelæ commixta ad drachmas tres,castorei drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor ex aceto:drachmam vnam ex melle aut passo bibant:sanabuntur.

Ad calculosos.

Leporis renes siccos in sole coctos derasos in potio-

A ne dato mirè sanant.

Ad araneorum morsus.

Renes leporis & fulicæ eius bestiæ, qui ab araneis laborat,si crudos deglutiat,sanabitur: morsis etiam cocti dentur.

Ad capillos defluentes.

Leporis ventriculum coctum in sartagine admixto oleo myrtino impone capiti:capillos fluentes continet & cogit crescere.

B Vt mulier masculum concipiat & pariat.

Leporis vuluam siccam derasam in potione vini bibantvtrique & mulier & masculus. nā si mulier sola biberit,androgyne nascitur,hoc est nec masculus nec fœmina.Item leporis testiculum post purgationem suam mulier si cum vino contritum accipiat, masculum pariet.Leporis coagulum ad drachmas quatuor in potione datum vini,fœminæ de fœmineo,& masculo de masculino:& mox faciant coitum,& pòst abstineant se:statim concipit.Etiam pro cibo omnibus vtatur,& balneo

C vnctionibusque vtatur.mirè concipit.

Vt mulier concipiat fœminam.

Lepus incidatur & de sanguine qui à vulua fluxerit, illiniat sibi naturam,& de coagulo eius.

Ad aurium dolorem.

Leporis coagulum auriculæ infunditur.

Ad scorpionum & serpentium morsus.

Leporis coagulum cum vino potui datum, aduersus venena resistit & discutit.

D Ad infantium ventris fluxum.

Leporis coagulum illinitum in sumine mulieris: sed & puero dabitur bibere,si sine febricula fuerit cum vino:febricitanti verò,cum aqua calida.Idem facit & maioribus cum puluere gallæ.

Ad ventris dolorem.

Talum leporis tolle,& ligato ad ventrem.mirè sanat.

Ad cœliacos.

Iecur leporis coctum manducet:sanabitur.item si austero vino intingat,idem facit.

E Ad calculos expellendos.

Leporis sanguinem & pellem totam in olla cruda combures,vt in cinerem conuertatur: & in aqua calida potui dabis cochlearium vnum ieiuno, mox deliquescet lapis,& eiicietur foras. hoc experimentum nosipsi fecimus.ne dubites.Hoc facies experimentum: Mittes in aquam cochlearium pulueris, illuc pones lapidem qualem volueris. statim deliquescet, vt mireris virtutem.

Ad lentiginem in facie.

F Leporis sanguis lentigines de facie purgat perunctus.

DE VVLPE. Cap. III.

Mulieribus quæ à locis suffocationem patiuntur.

Articuli membri vulpis in oleo veteri vnà cum bitumine cocti & pro pesso suppositi,sanant.

Ad alopecias.

Simili modo vt suprà illinito capiti.sanat.

Ad aurium dolorem.

G Vt suprà instillato in aures. dolorem tollit mirificè.

Ad splenis dolorem.

Pulmo vulpis in cinere assatus & tritus in potione datus, splenem sanat.Item & iecur vt suprà, splenem tollit.

Ad suspirium.

Pulmo vulpis ex vino nigro vt suprà potui datus, mirè sanat.

Ad caducos.

Cerebrum vulpis infantibus sæpe datum,facit vt nūH quam sint caduci.

Ad parotidas.

Testiculo vulpis sæpius parotidas confricato, dissoluit eas.

Ad inguinum dolorem. A

Testiculo vulpis si sæpius inguina confricaueris, citò sanat.

Ad faucium tumorem.

Rene vulpis in melle sæpius fauces tumentes confrica.

Ad capitis dolorem.

Natura vulpis circumdata capiti, dolorem statim tollit.

Ad irritamentum concubitus.

Vulpis caudam summam ad brachium suspensam, irritamentum esse ad concubitum dicimus. B

Ad morbum articulorum.

Vulpis viua in amplo vase decocta donec ossa relinquat, mirè sanat, si sæpius in aquam in vase quis descenderit. Idem præstat oleũ vbi decocta fuerit: si quis hoc aut illo modo vult, vtatur.

Ad aurium dolorem.

Fel vulpis si in aurem cum oleo stillatur, sanat.

Ad caliginem oculorum.

Fel vulpis cum melle Attico commixtum & oculis inunctum, caliginem mirabiliter tollit. C

Ad aurium dolorem.

Adeps vulpis remissus & instillatus sanat.

Ad podagram.

De vulpina pelle interior pars calciamentorum fiat, & podagrici vtantur, leuiorem incessum habebunt.

DE CAPREA. Cap. IIII.

Ad oculorum dolorem.

Iecur capreæ contritum ex vino bibat cum aqua calida in feruore: sanabitur. D

Ad eos qui ab hora decima non vident.

Iecur capreæ in aqua calida salsa coquatur, & eius vaporem oculi excipiãt, & ex eadem aqua oculos foueat. sed & iecur edant, & ex liquefacto inungantur. Quidã iecur eius assant in craticula, & fluẽtem saporem colligunt, & ex eo inunguntur. Quidam coctum vel assum iecur capreæ cum pane edunt, & idem bibunt.

Ad sanguinem fluentem.

Capreæ iecur combustũ & aspersum, sanguinẽ sistit.

Ad sanguinem de naribus profluentem. E

Capreæ iecur contritum & ex aceto in naribus offultum, sanguinem mirè sistit.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ cum melle Attico mixtum inunges. caliginem potenter discutit, & claritatem præstat.

Ad faucium dolorem.

Simili modo vt suprà de eodem melle cum capreæ felle fauces tange: sanat miré.

Ad omnia vitia quæ in faucibus nascuntur. F

Capreæ fel cum melle Attico, adiecta myrrha, croco & pipere æquis ponderibus, coques in vino donec contrahatur, & ex eo fauces quotidie tanges, donec sanæ fiant.

Ad caliginem oculorum.

Fel capreæ drachma vna & modicum vini cum melle vt possit teri, inunges: sanantur. Idem facit & ad cicatricem, & argemata, & nephelion, & glaucomata, & pterygia, si ex eo felle inungantur. Item ex eo felle inũgãtur palpebræ cum oleris succo, extractos pilos non sinit renasci. Facit & ad ruptiones ex ictu tunicularum cum lacte mulieris tepido. Hoc autem fel quanto vetustius fuerit, tanto melius erit. G

Ad vstionem solis in facie.

Fel capreæ cum aqua mixtum, illitum in faciem à sole vstam, sanat.

Ad lentigines in facie.

Fel capreæ seruatum illitum lentigines de facie purgat, & omnes maculas extenuat. Item cum melle & nitro commixto & spongia combusta & sulphure viuo ad mellis crassitudinem redactum, & in faciem illitum, emendat. H

Ad tinnitum & sonum auricularum.

Fel capreæ cum rosaceo aut succo porri tere, & tepefactum auribus instillato: sanat.

Ad dentium dolorem.

Fel capreæ cum rosaceo vt suprà, dentiũ dolorẽ sanat.

Ad ventrem soluendum.

Fel capreæ suppositum ano cum succo cyclaminis herbæ, & alumine aliquantulum aut anetho combustũ induito: caue ne hæmorrhoidas habeat.

Ad veretri exulcerationem.

Fel capreæ mixtum cum melle aut succo rubi appositum, mirè sanat.

Ad maculas de facie tollendas.

Capreæ fel drachmã vnã, farinæ lupini & mellis drachmas quatuor commiscebis in vnum, & exinde faciẽ linies, & limpidam faciem efficiet.

Ne infans phantasma incurrat aut caducus fiat.

Capreæ cerebrum per annulum aureum traiectum si dederis infanti ad glutiendum antequam lac sugat, efficit vt nec caducus fiat nec phantasma incurrat.

Ad torminosas.

Splen capreæ potatum, mirè sanat.

Ad labiorum fissuras.

Sepum capreæ & adipem anserinum & medullam cerui, & cepe cum resina simul & calce viua, fac vt malagma: mirè sanant.

DE CAPRO ET CAPRA. Cap. V.

Ad sacrum ignem.

Cornu caprinum in flamma vstulato, & crustas quæ exurgunt excuties in vas nouum donec consumatur: deinde conteres cum aceto squillitico, & illinies sacrum ignem: mirificè sanabitur.

Ad somnum.

Cornu caprinum capiti infirmi qui non dormit suppositum vigilias in somnum conuertit.

Ad serpentis morsum.

Puluerem de cornu capræ & eius lac cum origano & cum vini cyathis tribus bibat: venenum excutit.

Ad ventris fluxum.

Cornu capræ rasum in mel mixtum & pisatum medicatum ventris fluxum reprimit.

Ad pediculosos.

Simili modo vt suprà & aqua quæ è capræ palato effunditur, & quicquid comedit, misceatur cum melle & sale, & ex eo caput & corpus serò fricetur.

Ad ventris dolorem & adstrictionem.

Idem & ad ventris dolorem. sed & ventrem strictum soluit: & si plus biberit, purgat.

Ad furfures & scabiem in capite.

Cornu capri combure, & mixta farina impositum, emendat.

Ad capillos fluentes.

Capræ cornu furfure mixto cum oleo myrtino, capillos fluentes retinet & crescere facit.

Ad inguinum dolorem.

Ex pilis capri fumigabis eum qui in inguine dolet: sanabitur.

Ad lethargicos.

Caprini pili vsti cum aceto in naribus appositi, lethargicos excitant, pice admixta.

Ad sanguinem de naribus profluentem.

Caprini pili vsti cum aceto mixti, sanguinem de naribus fluentem reprimunt.

Ad feruorem vel punctionem oculorum, capitis & pedum dolorem.

Caseus caprinus recens oculis superpositus mirè subuenit. Item simili modo capiti dolenti superpone. Sic & pedum dolorem medicare.

Ad humores.

Sanguis capræ potus remediat.

Ad ſanguinem de naribus profluentem.

Cui fluit ſanguis fricetur ſanguine capri:& reprimet.

Ad torminoſos.

Sanguis capri cum reſina & polline mixtus & ventri ſuperpoſitus, ſanat.

Ad vngues leproſos.

Ex ſepo caprino admixta ſandaracha cerotum ſuperpoſitum ſine tormento ſanat.

Ad hydropicos.

Capræ ſepum in ſorbitium miſſum : ſed ſuperbibat aquam frigidam. ſorbeat ſimul & lotium capræ: mirificè ſanat. Item hircinum lotium, ſi heminam biberit, & ſpica nardi & ebulum, quum aruerit. Melius eſt lotium, ſi idem paſti fuerint.

Ad aurium dolorem.

Lotium capræ miſſum in aures, dolorem ſedat : ſi cũ mulſo miſceatur: ſi pus habet, eiiciet.

Ad menſtrua prouocanda.

Lotium capræ mulier ſi bibat, menſtrua prouocat.

Ad ſtirpes corpori inhærentes.

Stercus capri ex vino conſperſum impoſitúmque, quod inhærebit, extrahet & ſanabit. Coagulum cuiuſlibet, oppoſitum eiiciet, vt poſſis comprehenſum eximere.

Ad parotidas & articulorum dolorem.

Capræ ſtercus cum melle commixtum mirè ſanat. Item articuli cum eodem perunƈti, ſanãtur.

Ad femorum dolorem.

Genuinum capræ ſi ſtercori commiſceas & faƈtum quaſi malagma, femora perunge: mirè ſanat.

Ad morbum articulorum.

Stercus capræ cum acerrimo aceto mixtum ſanat.

Ad canceroſos & luxos atque tumores.

Stercus capræ cum melle mixtum ſanat appoſitum. Item luxum & tumores diſcutit, & non patitur iterum conſurgere.

Ad neruorum contraƈtionem.

Stercus capræ mixtum cum aceto & ſuperlinitum ſanat & confirmat.

Ad carbunculos.

Stercus capræ cum melle commixtum & ſuperpoſitum, carbunculos qui in ventre naſcuntur, diſcutit.

Ad colicos.

Caprinum ſtercus pro fomento impoſitum colicis prodeſſe dicimus.

Ad tumores.

Caprinum ſtercus impoſitum non patitur conſurgere tumorem.

Ad ſecundas eiiciendas.

Capræ ſecunda ex vino pota mulierum ſecundas eiiciet.

Ad inteſtina inciſa.

Caprinum caput cum pilis decoƈtum & contritum inciſa inteſtina ſolidat.

Ad quartanas.

Capræ lac quod primùm mulgetur, leuiores facit acceſſiones, ſi illud editur aut ex dulci bibatur.

Ad motionem dentium.

Capræ lac mulgeat & dentes colluat. ſæpius faciat.

Si quis cantharides biberit.

Capræ lac bibat: liberabitur.

Ad eos quibus ſemen fluit, & non potentibus, & aquoſum eſt, vnde efficit vt fœmina nõ concipiat.

Caprinum lac cum melle potum, remedium eſt & valde optimum vt concipiat.

Ad hydropicos.

E caprino laƈte adieƈto coagulo, vt ſolet caſeus fieri, potus datus hydropicis: elabuntur.

Ad caducos.

Caprina caro quæ ſuper focum vel rogum hominis mortui aſſatur, ſumpta, caducis remedium eſt. At ſi ca-

A ducus verè caducus eſt, caprinum cornu aduſtum naribus ſi ſumpſerit, mox cadet.

DE ARIETE. Cap. VI.

Ad tertianas.

Arietis de capite lanam, à coxis & à teſticulis, paſſim ſuſpendas: perfeƈtè diſcutit tertianas.

Ad locorum dolorem.

Lana eiuſdẽ nigra inteƈta in aqua, deinde in oleo, & ſuppoſita locis, dolorem tollit, & ſuffumigata, antè pro lapſam vuluam reprimit.

B Ad clauiculos.

Liquoris arietis quem de pulmone concoque s, ſtilla ſuperpoſita clauiculos qui in manibus naſcuntur aut in veretro, illita tollit.

Ad liuores & ſuggillationes.

Pulmo arietis conciſus minutatim & impoſitus, ſtatim ſanat, & nigras cicatrices ad candorem perducit, & à calciamentis laſos pedes ſanat.

Ad ſcabiem.

Sepo arietis ſcabiẽ vnge admixta ſandaracha & ſubC inde rade. hoc & ad perniones facit, ſed cum alumine mixtum.

Ad morbum regium.

Arietis ſordes quas inter femora habet, cum ariſtolochia & myrrha a quis partibus potato. ad regiũ morbum optimè facit.

Ad caducos.

Arietis teſticuli oboli tres potati cum aqua medentur.

DE APRO. Cap. VII.

D Ad omnes dolores.

Cerebrum apri coƈtum & potatũ cum vino omnes dolores ſedat.

Ad carbunculos & dolores veretri.

Apri cerebrum coƈtum cõtritum ex melle & impoſitum: mirè ſanat.

Ad ſerpentium morſus.

Idem & ad ſerpentium morſum valet.

Ad pedes exulceratos à calciamentis.

Apri pulmonem cum melle commixtum vt malaE gma ſuperpone pedibus à calciamentis laſis & exulceratis: ſanabuntur.

Ad ventris fluxum.

Iecur apri recens ex vino potatum, mirè reſtringit.

Ad aures purulentas.

Idem & auribus purulentis inſtillatum proficit.

Ad caducos.

Teſticulos apri ex vino vel aqua potato, & curaberis.

Ad vomitum & ſomnum.

Spuma apri cum adipe in heminis tribus ad tertias F excoƈta: & data ſanabit.

Ad ſtranguriam & veſicæ dolorem.

Veſica apri cum lotio infuſo ſi ſuſpenſa & paſſa fuerit donec aquaticus humor effluat, & diſcoƈtam dederis manducare iis qui patiuntur, mirè ſanantur.

Ad vrinæ incontinentiam.

Veſicam apri aſſatam da ad manducandum, & curantur.

Ad caducos.

Lotium apri cum oxymelite bibat, & remedium caG piet.

Ad aures minus audientes.

Apri lotium in vitreo repoſitum tepefaƈtum auribus inſtillatum perfeƈtè medetur.

Ad coxendicos.

Stercus agreſtis apri & ſulphur colatum & hemina vini picati potata, coxendices emendat.

DE LVPO. Cap. VIII.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

Lupi carnem conditam & decoƈtam qui ediderit, à H dæmonibus vel vmbris quæ per phantaſmata apparent, non tantum inquietabitur. Item adeps eius cum ſuo felle non minorem efficaciam habet quàm caninus.

Ad ſomnum. A

Caput lupi ſupponito ſub puluino:& dormiet æger.

Ne lupus noceat.

Lupus cuius prior veſtigia proſpexeris, tibi nocere non poterit: ſed ſi ille te antè notauerit, caudæ ſummā partem ſi habueris tecum, ſine metu iter conficies.

Ad quotidianas febres.

Oculus dexter lupi alligatus febres diſcutit.

Ad glaucomata.

Hoc facies & ad glaucomata, Si dexter oculus laborat, ad dextrum oculum: ſi ſiniſter, ad ſiniſtrum confri- B catus & illitus glaucomata extenuat, & tollit ſtigma:& linitur ſi ante punctum fuerit.

DE CANE. Cap. IX.

Ad ſplenem.

Splen canis in vino potatus, ſanat. Quidam inciſum fiſſumque catulum ſupra ſplenem ponunt.

Ad contrarios pilos.

Lac caninum euulſos pilos non patitur recreſcere, ſi locum ſtatim linieris vnde ſublati ſunt. Ex canino lotio defluunt. C

Ad mulieres quæ mortuum in vtero habent.

Lac canis eiiciet mortuum ſi continuè biberit cum melle & vino pari menſura.

Ad dentes infantum.

Lacte canino ſi aſſiduè infantibus gingiuas tangas, dentes eis ſine dolore creſcunt.

Vt pili non creſcant & decidant.

Lac caninum & lacryma hederæ & lac tithymalli in vino mixtum, euulſos pilos non ſinit creſcere ſi mox D linieris locum.

Ad callos & verrucas tollendas.

Lotium caninum lutum factum in lana collectum, mirè ſanat, & callos & verrucas tollit.

Ad eos qui minus audiunt.

Adipem caninum cum abſinthii ſucco & oleo veteri moderatè inſtillato in aures: ſurdos emendat.

Ad morſus rabidi canis.

Vermes qui ſub lingua rabidi canis inueniuntur exciſos & circū arborem ſterilem ter latos & datos, qui ab F eo morſus fuerit, ſanabitur.

Ad caducos.

Stercus canis album potatum ex cineris lixiuio, caducos mirè ſanat.

Ad tineas infantum.

Stercus canis combuſtum & cum melle illitum tineas tollit.

Ad rhagades ani.

Stercus canis cum roſaceo tritum & impoſitum ſtatim ſanat.

Ad hydropicos.

Stercus canis ſiccum & in potionē aſperſum, hydropicos ſanat. Item vomitum canis hydropico ſuper ventrem pone, ſtatim incipit per ſeceſſum aquā emittere.

Ad omnem dolorem.

Adhuc non videntem catellum ſi edas, nullū ſenties dolorem.

Ad torminoſos.

Sanguinem canis bibant: mirè ſanantur.

Ad tumores teſticulorum.

Caluaria canis trita & impoſita, mirè ſanat.

Ad morbum regium.

Rabidi canis caput contuſum & commixtum cum vino potatum mirè ſanat.

Ad vulnera canceroſa.

Non rabidi canis caput combuſtum, & idem cinis in canceroſa vulnera aſperſus, ſanat.

Ad pterygia in digitis.

Idem cinis appoſitus pterygia quæ naſcuntur in digitis, vrit, & cicatrices tollit.

Ad ficum in ano & rhagades.

Idem cinis ficus qui in ano naſcuntur aſperſus ſanat, & rhagades & omnem ſpurcitiam.

Ad rabidi canis morſus.

Idem cinis eos qui à cane rabido morſi fuerint, perſanat.

Ad idem.

Caput rabidi canis & iecur coctum dato ei qui morſus fuerit, ſanat. Vermiculus canis mortui in collo ſuſpēſus facit vt ſuprà.

Ad fracturam.

Cerebrum canis illitum & in lana impoſitum:& ſubinde ſuffundatur fracturis: dieb[us] quatuordecim ſolidat. Fractura autem debet ſolida alligatione vti.

Ad glaucomata oculorum.

Caluaria canis findit. Et ſi dexter oculus glaucomate laborat, in dexteriorem partem ſpicella demittitur: ſin ſiniſter, ſiniſtram.

Ad dentium dolorem.

Dentem canis combure & cinerem eius in vini hemina decoque & ex eo gargarizet:& ſanabitur.

Ad tumores gingiuarum.

Dens canis combuſtus & tritus impoſitus gingiuas ſanat.

Vt dentes ſine dolore creſcant.

Dens canis combuſtus & cum melle tritus, gingiuas reprimit.

Ne canes ſint moleſti.

Cor canis ſiquis ſecum habuerit, canes ei moleſti nō erunt.

Ad hydropicos.

Canis rabidi id quod ſub lingua habet acceptum & potatum cum aqua calida vel ex vino, mirificè ſanat.

DE LEONE. Cap. X.

Ad eos qui phantaſma patiuntur.

Carnes leonis decoctas manducent, & phantaſma non patientur.

Ad aurium dolorem.

Leonis adipem remiſſum auribus inſtillato: à dolore liberat.

Ad omnem dolorem.

Adeps leonis remiſſus ſtatim inunctus omnem dolorem ſedat.

Ad neruorum & geniculorum dolorem.

Adipem leonis cum medulla ceruina & lactuca teres & commiſces: tum demū perunges corpus: ſanabitur.

Vt à beſtiis tutus ſis.

Leonis ſanguine ſiquis corpus ſuū lini erit, ab omnibus beſtiis erit tutus.

DE TAVRO. Cap. XI.

Ad ſerpentes fugandos.

Tauri cornu combures eo loco vbi ſerpētes fuerint, & ſtatim fugient.

Ad maculas de facie tollendas.

Sanguis tauri illitus, omnes maculas de facie tollit.

Ad ſuffuſionem vel caliginē oculorum.

Fel taurinum cum mulſo & melle Attico inunges: & ſanat.

Ad ventrem ſoluendum.

Fel taurinum in lana collectum & ſuppoſitum ano, ventrem ſoluit. Idem facit & infantibus ſuper vmbilicum poſitum, & lumbricos proiicit.

Ad aurium dolorem.

Fel taurinum mulſo infuſum & auribus inſtillatum, ſanat.

Ad lentigines in facie.

Fel tauri in faciem illitum, lentigines purgat.

Ad morſum ſimiæ.

Fel tauri illitum ſuper morſum, perſanat.

Ad omnem duritiam.

Sepum tauri cum reſina & creta Cimolia impone: omnem duritiam diſcutit.

Ad torminoſos.

Medulla tauri in vino trita & potata, emendat.

Ad omnes dolores.

Fimus tauri cum aqua calida potatus ſanat.

Ad alopecias.

Fimum tauri calidum imponito alopeciis.

Ad combuſtum.

Fimus tauri combuſtus & aſperſus vino aut aqua fe uente, combuſtum ſanat. A

Ad faciem ſplendidam faciendam.

Membrum tauri in aceto maceratum & illitū,ſplendidam facit faciem.

DE ELEPHANTE. Cap. XII.

Ad maculas tollendas.

EBur cum melle cōtritum & impoſitum,mirè ſanat.

Ad plagas de facie tollendas.

Mulier ſi quotidie de puluere eboris faciem ſuam fricauerit, plagas mundabit. B

DE VRSO. Cap. XIII.

Ad capillos fluentes, & vt creſcant.

VRſinus adeps cum ladano & vino vetere mixtus capillos fluentes continet & conſpiſſat.

Ad caducos.

Fel vrſinum cum aqua calida ſumptum,ſanat.

Ad ſuſpirioſos.

Vrſinū fel in aqua calida potatum,ſuſpirioſis prodeſt. C

DE ASINO. Cap. XIIII.

Ad concubitum.

ASini adeps & anſeris maſculi mixtus & ad anum appoſitus,concubitum præparat.

Ad mamillis lac prouocandum.

Aſini ſplen contritus & ex aqua impoſitus mamillis lac prouocat.

DE MVLA VEL BVRDONE. Cap. XV.

Vt mulier non concipiat.

DE mulæ auricula ſordes alligatæ in pellicula ceruina & brachio ſuſpēſæ poſt purgationem mulieris, efficiūt vt non concipiat. Quædam lana alba illigant, quædam ex aqua bibunt. D

Ad idem.

Burdonis teſticulum ſupra ſterilem arborem combuſtum,& extinctum de lotio ſpadonis, illigato pelli mulæ,& poſt menſtrua brachio ſuſpendas.

Ad idem.

Mulæ cor ſiccum & vino aſperſum datur bibere poſt purgationem triceſimariam. E

Ne capilli de capite defluant.

Burdonis iecur combuſtum cum oleo myrtino mixtum & illinitum capiti,capillos fluentes continet & facit creſcere.

DE EQVO. Cap. XVI.

Ad phthiſicos & qui malè tuſſiunt.

EQui ſaliuam ſi biberint,ſani efficiūtur.Expertiſſimū ſanè,equus morietur.

Ne puero inueſti pili exeant.

Equi ſpuma ſi puero inueſti pectinem linieris, pili eius non creſcunt nec generantur. F

Ad dentium dolorem.

Equi dentes qui primùm nati fuerint,ſi dentem qui dolet tetigerint,remedio erunt.Nam et ſi infans equi roſtrum baſiauerit,dentium dolorem non ſentit:& nec equus mordebit infantem.

Ad mortuum partum.

Equi axungia ſuffumigata eiicit mortuum partum foras:& ſecunda ſequitur. G

Ad ventrem fluentem.

Equi ſtercus aqua liquefactum & percolatum, ſi bibatur facit regreſſum.

DE PVERO VEL VIRGINE INVESTI. Cap. XVII.

Ad oculorum albuginem & aures purulentas.

PVeri vel virginis inueſtis lotio inūges eos:extenua leucomata, & lacrymatorium non inſanabile efficit, & aliquatenus claritatem & angulorum aſperitudinem ſedat. Et fæces lotii ſicci eadem aſperitudinem ſedant, & poſt inunctiones pelles eiiciunt. Infunduntur etiam auriculis quæ pus habent: & remediū eſt totius corporis. H

Si qui puncti ab ape aut veſpa vel crabrone fuerint.

Lotio infantis eum foueas locum vbi puncti ſunt.

Ad podagram.

Pueri primi capilli à natiuitate ſi pedibus dolētibus impoſiti fuerint, ſanabuntur.

Mulier vt non concipiat.

Pueri dens annorū ſeptem incluſus auro & argento & in brachio ſuſpenſus efficit ne mulier concipiat.

Ad lippitudinem oculorum.

Homo quicunque crura ſua lauerit,& deorſum vſq; ad pedes aquam deduxerit,& de vtraque manu oculos tetigerit, non lippiet.

Ad capitis & corporis exulcerationes & furfures.

Hominis lotium admixto nitro impoſitum omnia vitia ſuprà ſcripta ſanat & emendat.

Ad callum in veretro.

Idem callum in veretro extenuat, ſi illo ſæpius foueatur.

Ad maculas in facie.

Idem maculas in facie à ſole factas aut per ſe natas. In lotio item eruum maceratum & impoſitum frequēter,perfectè curat.

Ad canceromata.

Hominis ſtercus combuſtum & in vlcera canceroſa & inſanabilia aſperſum,eo pro magno remedio vtitor, quod melius appellatur botrys.

Mulier ſi poſt partum ſecundā ſenſerit.

De lotio ſubitò guſtet,ſine mora ſecūda foras exibit.

DE CATA. Cap. XVIII.

Ad capitis alopecias.

CAtæ ſtercus ſiccum cum ſinape æquis ponderibus cum aceto contritum & impoſitum,capitis alopecias ſanat.

Ad profluuium mulieris.

Catæ ſtercus cum reſina & roſaceo ſuppoſitum, reprimit.

Siquis ſpinam glutierit.

Catæ ſtercus contritum recens purum illinitū faucibus,ſine difficultate extrahit ſpinam.

Ad quartanam.

Catæ ſtercus cū vngula bubonis in collo vel brachio ſuſpenſum,poſt ſeptimam acceſſionem diſcutit quartanam.

DE GLIRE. Cap. XIX.

Ad eos qui paralyſi tentantur.

GLiris adeps remedium adferet ad eos qui paralyſi tentantur.

Ad claritatem oculorum.

Glires & ſorices cōbuſti,& cinis eorum melli admixtus,ſi inde quotidie manè guſtent,ſanabuntur.

Ad verrucas.

Glirem integram ſuperligabis:verrucas mox tollit.

DE MVSTELA. Cap. XX.

Ad elephantioſos.

MVſtelæ cinis & eiuſdem ſanguis liniatur:prodeſſe dicimus.

Ad faucium mala.

Muſtelæ ſanguis inungatur,& ſanat.

DE MVRIBVS. Cap. XXI.

Ad oculorum dolorem.

MVrium capitum cinis in melle mixtus & illinitus per decem dies,facit oculorum claritatem.

Mulier vt non concipiat.

Muri viuenti cor exemptum & brachio mulieris ſuſpenſum efficit vt non concipiat.

DE TALPA. Cap. XXII.

Ad dentes mobiles.

TAlpæ cinerem mixtum cum melle ſuperfricato: dentes confirmat.

Ad glandulas.

Talpam ſuper glandulas ligato:deſtruit.

SEQVITVR PARS ALTERA DE AVIBVS.

DE AQVILA. Cap. I.

Ad suffusionem oculorum.

AQuilæ felle mixto cum melle Attico inunges. Quidam illud magis prodesse credunt qui his medicamētū hellebori lib.I.aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici,obtemperatam faciunt inunctionem.

Mulier vt partum perferat.

Aquilæ lapis qui in ventre eius aut in nido inuentus fuerit, phylacterium est prægnantibus. Nomen habet aetites.

DE VVLTVRE. Cap. II.

Ad effugandos serpentes.

VVlturis pennas si comburas fugabis serpentes.

Ad capitis dolorem.

Vulturis ossa de capite,suspensa collo,capitis dolorem sanant.Idem facit cerebrum eius,si cōmisceas cum oleo cedrino & inde nares frequenter tangas.capitis dolorē aufert.

Ad caducos.

Vulturis iecur totum cum sanguine ipsius vulturis tritum & per dies septē potū,caducis prodesse dicimus.

Ad caliginem oculorum.

Vulturis fel mixtum cum succo marrubii omnem caliginē discutit, incipientē suffusionem pariter insistit.

Ad neruorum dolorem & articulorum.

Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus,omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat.

Aduersus mala medicamenta.

Cor vulturis ligatum in pelle lupina si circa brachiū habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, nec serpens,nec latro,nec vlla malitia, nec quidem phātasma senties.

Ad difficulter parientes.

Vulturis pennas si pedibus subieceris, efficit vt sine labore partum edat.

Ad pediculos & phthiriasin.

Vulturis viui excisam medullam contritā cum vino dabis bibere:prodesse dicimus.

DE ACCIPITRE. Cap. III.

Ad suffusionem & caliginem oculorum.

ACcipiter in oleo susino decoctus & inūctus,suffusionem & caliginem discutit.

DE GRVE. Cap. IIII.

Ad duritiam & concretiones locorum.

GRuis adeps cum adipe anserino remissus, locorum duritias & concretiones discutit.

DE PERDICE. Cap. V.

Ad morbum regium.

PErdicis cerebrum cum vino cyathis tribus potui dabis:liberabitur.

Ad caliginem,incipientem suffusionem & leucomata.

Hæc est cōpositio vera,vehemens, quam frequentius ipsi experti sumus. Perdicis fellis vesicula quicquid habuerit:ad hæc commiscens opobalsamum cyatho vno, cyprum Sidoniæ cyatho dimidio, in se commixtum contere diligenter, & repone in pyxide stannea siue argentea,& inde inunges:miraberis. Et licet quòd prorsus non vi deat,sed tamen si pupillā integrā habet,sine diffi cultate curabitur. Hoc nos ipsi frequenter tentauimus.

DE CORVO. Cap. VI.

Ad capillos denigrandos.

COrui ouo capillos hac ratione inficies.Defunditur in vasculo Cyprio,& tandiu mouetur donec mutet colorem:deinde raditur caput & illinitur donec ouum consumatur:debebit autem tandiu in ore oleum tenere donec deficcetur, ne dentes innigrentur. deinde caput ligabis,& post diem quartū solues.Et hoc efficit vt nec cani vnquam exeant.

De corui cerebro.

Cerebellum corui de pane collectum,scrofæ si dederis comedere,sequitur te quocunque ieris.

A Ad dentium dolorem.

Cauo denti fimum si imposueris,dentem rumpit & tollit dolorem.

DE PAVONE. Cap. VII.

Ad cadúcos.

PAuonis fimus potatus,caducos mirabiliter sanat.

DE GALLO. Cap. VIII.

Ad viperæ morsum.

GAlli cerebrum cum posca, adiecto pipere,iis qui à vipera percussi sunt vel morsi,potui dabis:auxilium

B maximum experieris.

Ad caducos.

Galli testiculos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere.abstineant autem à vino diebus decem.caducis remedium est.Debebunt autem testiculi sicci seruari, vt quum fuerint necessarii,continuò sumantur.

Ad concubitū excitandū & inhibendum.

Galli testiculi cum adipe anserino in arietis pelle brachio suspensi,concubitum excitant.Suppositi lecto cum ipsius sanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent.

C Ad furunculos.

Galli stercus ruffum impositum, furunculos rumpit, & dolorem tollit.

DE GALLINA. Cap. IX.

Ad oculorum punctiones.

GAllinæ ouum notissimū est omnibus habere vim ad omnium oculorū dolorem:cuius album fusum in oculos sedat punctiones.

Ac oculorum lacrymas stringendas.

Est & vnum de collyriis mixtum cum thuris manna,

D vt id lana colligas & circa tempora imponas:hoc fluentes lacrymas stringit,& facit somnum,si exiguum oleū adiicias.

Ad ignem sacrum.

Ouo crudo linies corpus vbi feruor fuerit:& de super folium betæ impones:miraberis sanitatem.

Ad profluuium mulieris.

Gallinæ ouum totum comburas & cōteras,& in vino mixtum illinies:restringit.

DE COLVMBA. Cap. X.

E Ad serpentium morsus.

COlumba incisa & imposita calida morsui,venena omnia rapit & sanare creditur.

Ad sanguinem in oculis ex ictu.

Columbæ sanguis recisus ,deinde infusus,optimè facit.Debebit autem vena aperiri quæ in ascella eius est: imponitur & sanguis in lanula & melle decocto mixto supra oculos:optimè facit.

Ad omnem duritiam.

Columbæ stercus habet vires has:Omnes duritias dis

F cutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum & super duritias ligatum.

DE ANSERE. Cap. XI.

Aqua si in aurem introierit & ad aures surdas.

ANserinus adeps cum cepæ succo mixtus bene auriculæ infunditur.prodest & surdis auditum reuocat.

Ad duritiam locorum.

Adeps anseris illitus duritias & concretiones locorū discutit.

DE HIRVNDINE. Cap. XII.

G Ad faucium dolorem.

HIrundinis pulli in cinerem combusti, fauciū morbis medentur.

Ad linguæ vulnera & labiorum.

Hirūdines in melle vel mulso decoctæ,optimè persanāt.

Ad caducos.

Hirundines comestæ caducos sanant. Item lapilli in vētriculis eorum reperti, & brachio alligati,perfectè sanant.

Ad oculorum dolores & lippitudines. & caligines.

H Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, aut hirundinis fel & sanguinē inūgito : mirè prodest.

AETII MEDICI GRAECI CONtractæ ex veteribus medicinæ tetrabiblos, hoc eſt quaternio, id eſt libri vniuerſales quatuor: ſinguli, quatuor ſermones complectentes: vt ſint in ſumma quatuor ſermonum quaterniones, id eſt ſermones XV.

Per Ianum Cornarium medicum phyſicum Latinè conſcripti.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE TETRABIBLI PRIMÆ, SERMO I, PER IANVM CORNARIUM MEDICUM PHYSICUM LATINÈ CONSCRIPTUS.

De ſimplicibus pharmacis ex plantis, iuxta ordinem literarum Græcarum. Item De multorum oleorum prẹparatione.

De ſimplicium medicamentorum viribus.

DIFFERENTIAE particularium actionum in ſingulis pharmacis fiunt, ex eo quòd ſingula ex ipſis ad tantã caliditatẽ, aut frigiditatẽ, aut ſiccitatẽ, aut humiditatem, aut partium tenuitatem, aut earũdem craſsitudinem accedant. At verò ad quantam tandẽ accedant ſingula, enarrari nõ poteſt iuxta exactã ſanè veritatẽ. Sed nos tamẽ etiã hoc ipſum manifeſtis & ad artis vſum ſufficientibus diſtinctionibus cõprehendere tentauimus, vnũ quidem genus eſſe demonſtrando quod ad ſimile corporibus noſtris temperamẽtum perueniat, vbi à caliditate quæ ipſis corporibus ineſt, tranſmutationis & alterationis principium quoddam aſſumpſit: alterũ verò calidius fieri quàm pro noſtro tẽperamento. Atque huius quatuor ordines facere mihi viſum eſt: primum, qui adhuc ad ſenſum obſcurus eſt, vt ratione deprehendere oporteat: alterũ ab eo ſecundũ, qui iam ad ſenſum manifeſtus eſt: tertium, qui fortiter calefaciat, nondum tamen vrat: poſt hunc quartũ & vltimũ, qui vſtorius ſit. Sic & frigefaciẽtium primũ ordinẽ, eorũ quæ ratione indigent ad demõſtrandũ quòd frigefaciãt: ſecundũ eorum quæ ſenſibiliter frigefaciunt: tertiũ fortiter frigefacientiũ, nondũ tamen mortificãtium: quartum mortificantiũ. Iuxta eandẽ proportionẽ etiã humectantiũ & ſiccantium. Fiat autẽ, clarioris doctrinæ gratia, harum diſtantiarum à temperamẽto ordo, ita vt frigidorum primus ſit, in quo quis locauerit roſaceũ oleum aut ipſam roſam: ſecundus ab eo ſequens proximè, in quo roſæ ſuccus: deinde terti⁹ & quartus, donec ad frigidiſsima perueniamus, cicutã, & papaueris ſuccũ, & mandragorã, & hyoſcyamũ. Rurſus in calidis anethum & fœnumgræcum primo ordine ponamus: in ſecundo, quæ ſecũda apparent: ita & tertia & quarta, donec ad vſtoria deueniamus. Iuxta eundem modũ in humectantibus ac ſiccantibus medicamẽtis, initio rurſus à temperatis ſumpto, ordines conſequẽter vſque ad ſumma faciemus. huiuſmodi enim cognitio nõ parũ ad medendi methodum confert. Conuenit porrò præexercitatũ eſſe in ſenſu guſtus, & proprietatẽ vniuſcuiuſque qualitatis ſaporũ in memoria habere, velut verbi cauſa, quum corpus aliquod linguæ admotũ vehemẽter ſiccat & conſtringit, ipſámque ad multam profunditatẽ exaſperat, velut pyra ſylueſtria immatura, & corna, ac ſimilia: omne tale, acerbũ nominatur, hoc eſt intenſè auſterum. Quæcũque verò in contactu linguæ, ipſam non conſtringunt neque cõtrahunt, velut adſtringentia ſolent, ſed cõtrarium facere videntur, extergeréq; & eluere, talia omnia ſalſa appellamus. Quæ autẽ his adhuc amplius extergent ſimúlque moleſtè exaſperant, amara vocantur. Quæ verò mordent & cum valida caliditate erodunt, acria. Quæ verò abſque caliditate mordent, acida dicuntur: habéntque præterea vim fermentandi terram, ſi ad ipſam effundantur. Quæcunque autem velut ſublinunt & replent & ſedant exaſperatas & quaſi eroſas linguæ partes, ipſas cum manifeſta iucunditate cõtingentia, dulcia nominantur: ſi verò ſine manifeſta iucunditate id faciant, pinguia appellantur. Si quidem igitur acrimoniã manifeſtè percipere velis, in allio & cæpis ac ſimilibus frequenter deguſtatis ac diu cõmanducatis diſces, ita vt affectus ex his ſenſum diligenter memoriæ cõmendes. Si verò adſtringendi vim palam percipere voles, in galla & rhoe ac ſimilibus aſſequere: ſi amaritudinem, nitri ac fellis guſtu: ſi dulcedinem, ſapæ ac mellis. Præterea ſiue qualitatis expers, ſiue medium qualitate ad guſtum cognoſcere velis, aquam accipe, eiúſque guſtum diligen-

A ter in memoria retine, & maximè puriſsimæ aquæ, & nullam prædictarum qualitatum reſipients, neque dulcedinem, neque acrimoniam, neque acorem, neque amaritudinem, inſupérque neque multùm calidæ, neque nimiùm frigidæ. Inde enim progreſſus, promptius ad obſcurorum ſaporum cognitionem peruenies, & eorum quos ego mediocriter dulces, alii aquoſos vocare malunt. qualis eſt arundinum viridiũ & graminis ſuccus: item tritici & ordei, & aliorũ multorũ moderatè dulcium. & qualis eſt aqua qualitatis penitus expers, inter caliditatẽ ac frigiditatem manifeſtam, mediam quantum eius fieri poteſt cõ- B ſtitutionem habens, aut etiam paululum ad frigiditatem declinans. Quòd ſiquid eiuſmodi ſapore præditum, non liquidam ſed ſiccam compagem habeat, id ipſum neceſſe eſt terreum eſſe, & citra mordacitatem ſiccare. Nominantur autem talia emplaſtica Græcis, hoc eſt meatus obducentia: velut eſt amylum, & plurima ex metallicis diligenter lota, pompholyx, ceruſſa, Cadmia, terra Cimolia, Samius aſter, & ſimilia. Quædam verò ex ipſis nõ ſolùm terrea, ſed etiam aquoſa natura ſunt: aliqua etiam aerẽ nõ modicum intra ſe habent. viſcoſa quidem hæc, & ob id C meatus oblinentia. Duplex eſt enim medicamentorum meatus obducentiũ natura: altera terrea exactè & ſicca: altera viſcoſa penitus, verùm mixta ex aqua & terra, & plerúnque etiam aere, velut oleum dulce. At verò candidum oui ſimile quidem quodammodo eſt, verùm magis terreum quàm oleum. Caſeoſum etiam in lacte meatus obducit, & pinguedo ſuis. Tauri equidem & hirci pinguedo ſiue adeps, acris & magis terrea quàm ſuis pinguedo eſt. Anſeris autem & galli calidior quidem & ſiccior quàm D ſuum eſt, ſed tenuium partium, & nequaquam terrea. Itaque pinguedines ſi non acrimoniam aliquã habent, meatus obducunt, & magis ſicciores & amplius terreæ. Talis eſt & cera probè lota. Et talia quidem ſunt medicamenta emplaſtica appellata. Quæ verò adſtringunt terrea ſunt & craſſarum partium, compagis ſuæ mole, frigida autem qualitate, at verò arida tenuium partium corporib⁹ ſunt, frigida autem ſimiliter vt adſtringentia. Quæcunque autem in ſapore terreas partes repræſentant, quæ colliquatæ & contrahunt & reſiccant humectiores ſenſiles linguæ E partes, ſi quidem aſperiora ſunt, acerba dicũtur: minus verò aſpera, auſtera. & rectè talium ſaporum temperamentũ frigidum dicemus. Quandoquidem autem inæqualiter reſiccãt (hoc eſt enim exaſperare) fuerint vtique omnino etiam terrea. Omne enim aquoſum æqualiter permeat corpora, & diuulſum rurſus facilè vnitur: terreum verò diuellitur quidem, non tamen facilè rurſum coit. Et ſanè ſi ſenſus proprietatem in vtraque affectione in memoriã reuocaueris, iiſdem teſtimonium præbebis: etenim acidorum ſaporum trãſitus, velox eſt in ſenſilibus partibus: F acerborum autem, tardus. Et acida per profundum corporum actionem ſuam magis oſtendunt: acerba verò in ſuperficie. Cæterùm vbi experiri voles ſinceræ acerbitatis actionem, ſi quidem ea res guſtanti tibi apparuerit acerba ſimúlque mordens, hanc ſpeciem me monente relinques, & acerbum abſque mordacitate requires: & quod neque acidum, neque dulce, neque amarum eſt, ſed quantum eius maximè fieri poteſt, nullam omnino qualitatẽ & vim adſtrictioni permixtam habens. Superuacuum enim & vanum eſt tale pharmacum experiri: incertũ nan- G que eſt an ob adſtrictionem, ſiue aliam quandam ei permixtam qualitatem, ſiue per vtraſque, circa corp⁹ cui admotũ eſt, efficax fuerit. Chalcitis igitur & miſy, atramẽtũ ſutoriũ, & ſquama æris, ſori, & Armeniacũ pictoriũ, ar-

gentum viuum,& innumera alia adſtringentia ſimúlque mordantia, iuxta vtraſque qualitates in ſingula corpora quibus adhibentur agunt. & tamen impoſſibile ſit docere palàm, num per adſtrictionē an per acrimoniā vrendi vim habeant: nam ſi intra corpus ſumantur talia craſſarū partium exiſtentia, & viribus magis calida, & propterea temporis progreſſu in permutatione intra animalis corpus igneſcentia, ad candefacti igne lapidis aut ferri ſimilitudinem exulcerant & vrunt ventris partes, & neque diſtribui in corpus poſſunt ob grauitatem. Præſtabilius igitur eſt plura alia conſequenter deguſtare, ac diligēter cōſiderare ſincerā adſtrictionē ſeorſim per ſe, quantum eius fieri poteſt: atque vbi talem repereris, iam tandem ad iudicandum illud medicamentum iuxta prædictā methodum progredere. velut ſi guſtanti tibi balauſtium, aut gallam, aut cytinum, aut hypocyſtidē, aut acaciam, aut rhoē, aut aliud quid eiuſmodi, appareat exactè acerbum eſſe, ita vt palàm ſit nullam aliam qualitatem habere, in eiuſmodi iam expendere ac explorare aſtrictionis actionem oportet. Acerbum itaque corpus terreum eſt & frigidum. Reſoluetur autem neceſſariò tripliciter, aut caleſcens, aut humeſcens, aut vtrunque ſimul perpetiens. Si igitur caleſcat ſolùm, nō euadet neque humidius neque mollius, ſed durius exiſtens dulcedinē acquiret: quēadmodum quercinæ glādes, præſertim quæ caſtaneæ nominātur. Si verò humeſcat ſolùm, & humiditas craſſarum partiū ac aquoſa exiſtat, auſterum euadet: nam acerbum exolutum, auſterum producit ſaporem. omnis enim ſaporis vim aquoſa humiditas hebetat. Si verò humiditas tenuium partiū & aerea accedat, acidū reddetur. frigiditas enim tenuiū partium exiſtens, acidam qualitatem efficit. At verò ſi humeſcat ſimúlque caleſcat, cum aquoſa quidē humiditate in dulcedinem trāſibit, cum aerea verò, in pinguitudinē. etenim arborum fructus qui natura iam facti dulces nobis apparent, acerbam primùm & ſiccam compagem habent, ſinguli iuxta arboris ſuæ naturā: progreſſu verò temporis fiunt quidem humidiores, verùm aliqui aciditatem inſuper ad acerbitatem aſſumunt, quam paulatim deponentes, rurſus dulces euadunt maturitatem adepti. Quidā neque in arborib⁹, ſed decerpti poſt tempus aliquod dulcedinē acquirunt: alii quidam neque media interueniēte aciditate, ſed ſtatim ab acerbitate in dulcedinem trāſeunt, quemadmodum oleæ fructus. Cæterùm calore maturi fiunt omnes, qui duplex natura exiſtit, alter proprius & ſingulis à natura inſitus: alter forinſecus à ſole allatus. atqui ſi ab initio quidem acerbiores ſunt, maturi autem dulces fiunt, ex caliditate vtique dulcedo, ex frigiditate aciditas & acerbitas ipſis adeſt. Et ſanè manifeſtum iam factum eſt quòd fructus ab initio acerbi exiſtentes, progreſſu temporis partim dulceſcunt, partim aceſcunt, partim auſteri fiunt: aliqui verò ſēper acerbi permanēt: quidam etiam redduntur pingues: quin & iuxta dictarū qualitatum mixturas, multiplicem habent varietatem. Acerbi itaque in finem vſque permanēt, ilicis, arbuti & corni fructus, & conſimiles. quoniam frigidi & ſicci, velut ab initio erant, permanent, nullam aliam alterationē pæterquam ſolius augmenti acquirētes. Acerbus autem ſimúlque dulcis eſt, myrti, & pyri ſylueſtris, & glandis fructus. Auſterus tantū, vitis amineæ vua, & vinū, & quæ his ſimilia. Auſterus ſimúlque dulcis, palmæ fruct⁹, & vinū Surrētinum, & quæcunque dulcedinē adſtrictione permixtam habent. Dulce autē ſolùm eſt Theræū, & Scybelites, & ſiræum, ſiue hepſema, *quod nos ſapam appellamus*, & quæcunque alia his ſimilia. Pinguis verò exactè tum fructus tum ſuccus oleæ eſt: imò etiam alii omnes ex quibus oleū paratur. Quemadmodum autē acerbus ſuccus progreſſu tēporis dulcior primùm, deinde etiā acrior & amarior euadit, & poſtremùm penitus amareſcit, eodem modo etiā frigidus ſuccus acidior ſtatim fit, &, ſi perfectè perfrigeſcat, citius adhuc aceſcit: fructus quoque ſtatim inter colligēdum multa humiditate repleti, item qui aliâs aquam aſſumpſerunt, promptè ex leuiſſima occaſione acidi fiunt. Si enim vua immatura acida eſt, matura verò dulcis, & maturum fieri fructibus omnibus ex ſolari caliditate contingit: manifeſtum eſt imperfectiorem ac frigi-

A diorem, acidum eſſe: perfectiorem verò & calidiorē, dulcem. Quum igitur vinum ex perfrigeratione aceſcat, conſpicuum eſt quòd ad eūdem rurſus redit ſaporem ex quo prodiit, vuæ immaturæ inquam. Diſtat tamen acetum ab vuæ immaturæ ſucco viribus, in eo quòd acetum acrimoniam quandam ex putredinoſa caliditate adeptum eſt: vuæ autem immaturæ ſuccus nō habet acquiſititiam caliditatem, & propterea neque aceti acredinem: vnde etiā magis tenuium partium eſt acetum quàm vuæ immaturæ ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur. At verò acrimonia B aceti frigiditatem aciditatis euincere non poteſt, verùm ad penetrādi celeritatem ipſi inſeruit. Quāto enim citius meatus penetrat calidum quàm frigidum, tāto promptius acris ſapor quàm acidus ſenſilium corporum meatus pertranſit, vt acris velut præuius iter ſtruat, frigidus verò non ita longè pòſt ſequatur. Et propterea ſanè ſenſus mixtus ac ægrè explicabilis non permittit pronuntiare acetum ſimpliciter frigidum eſſe: percipimus enim in ipſo igneam quandam acrimoniam. Verùm frigiditas ex ſequenti aciditate deſtruit & extinguit eueſtigio acrimoniam: quare C etiam multo maior ſenſus frigiditatis quàm caliditatis nobis contingit. Porrò quidam æſtatis tempore poſcam bibētes, palàm refrigerantur, & ſine ſiti permanēt. Quandoquidem verò ſitis dupliciter fit, altera ex humiditatis inopia, altera caliditatis redundantia: eam quæ ex ſiccitate oboritur, non ſanat acetum: eam verò quæ ex caliditate oborta eſt, ſanat. humectare enim non poteſt acetum per ſe, ſed non ingeneroſè perfrigerat. Igitur neque ſitim ex ſicca intemperie, neque ex calida & ſicca obortam, a- D cetum potatum vnquam ſanare poteſt. Si verò concurrat aliquando ſimul humiditas cum caliditate, eiuſmodi ſanè ſitis optima medela acetum erit. Aliter ſitientibus, tum in febribus ardentibus aliiſque omnibus adurentibus, tum in æſtate ac calore vehementi, compoſita affectio eſt ex caliditate ac ſiccitate, vt meritò cōpoſitam medelam requirant ex aceto & aqua: acetum quidem, vt non inſtrenuè refrigerans & partium tenuitate facilè penetrans: aquam verò, vt quæ ſupra id quòd refrigerat, & humidiſſima omnium exiſtat. nihil enim humidius a- E qua. Cæterùm in ardore præcordiorū potior aceto eſt vuæ immaturæ ſuccus forinſecus impoſitus, tum quòd nullam habeat violentam & offendentem frigiditatem, tum quòd neque permixtam mordacem caliditatē. Qui enim ita affecti ſunt, lenimēto inuiolēto opus habent, quod forinſecus nullā mordacem acrimoniā inducat. Vuæ itaque maturæ ſuccus non ſolùm acidus eſt, ſed etiam acerbus. Nam, vt dictum eſt, omnes ferè arborum fructus circa primam generationem guſtu acerbi ſunt. Non autem acidum ſolùm frigidum eſt, ſed etiam acerbum ac auſte- F rum. Et ſiquis aliquando guſtauit mala cydonia, aut myrti baccas, aut meſpila, is ſanè manifeſtè nouit alium eſſe ſenſum ab acidis in lingua noſtra productum, alium ab acerbis aut auſteris. acerba enim intus protudere particulam videntur, quam ex omni parte æqualiter contingunt, velut exprimentia conſtringentiáque ac contrahētia: auſtera verò in profundum ſubire videntur, & aſperum quendam ac inæqualem ſenſum inducere, ita vt reſiccando omnem ſenſilium partium humiditatem expellant. Quare alia eſt affectionum proprietas, nō ſatis clarè G explicabilis, & in acerbis & in auſteris ſaporibus: ſed non puto tamen hominem eſſe qui non ex iam relatis incitatus intelligat quid dicam. Omne igitur corpus acerbum & ab aliis qualitatibus purum, omni experimento facto frigidum inueni. Omne autem dulce calidum eſt, & non immodicè ſuperexcellit caliditatem quæ in nobis exiſtit. Sed quemadmodum calidæ aquæ contactu delectamur, & maximè vbi fuimus frigefacti, donec corporis partes à frigore cōgelatæ diffundantur: (excalfacit enim nos, & neque diſſoluens neque ſcindens partium continuitatē, H iucundiſſima eſt & vtiliſſima.) ſic etiam omne dulce edulium, calidum quidem omnino eſt, non tamen ad tantam caliditatem peruenit vt offendat, ſed intra terminos diffundēdi & æquandi demulcēdiq; ac molliēdi manet. Omnia enim alimēta iis quæ alūtur, natura cōuenientia & tota ſubſtātia familiaria exiſtunt. Statim autem oportet &

moderatè calida eſſe hæc, iuxta corporum quæ aluntur proportionem. Et propterea eduliorum ac medicamentorum non vna ſpecies omnibus hominibus conuenit. Vnuſquiſq; enim iuxta propriam ſubſtantiam ſimúlque affectionem, ab vtriſque tum vtilitatem tum voluptatem percipit. Verùm quum hæc ita habeant, edulium ſanè minus dulce, minus calidum eſt: magis dulce, tanto calidius eſt quanto dulcius. Si verò modum caliditatis excedat, neque dulce tale eſt, ſed iam amarum apparet: velut mel inueteratũ & quod diutius coctum eſt, & ſingula alia dulcia. Quæ enim temperamentis corporum quæ aluntur, ſimilia ſunt citra cocturã & præparationem, iam dulcia apparent: quæ verò diſſimilia, omnia iniucunda ſunt priuſquam præparentur. Opus eſt autem calida caſtigare frigiditate, frigida verò calfacientium condimentorum mixtura, & igne. Eodem modo per humiditatem emendantur quæ terrea ſunt & ſicca magis quàm conuenit: ſiccitate verò, quæ pl⁹ humida & aquoſa. Dulce igitur ſupra hoc quod calidum magis aut minus exiſtit, neceſſariò etiam humidum magis aut minus eſt. Quod verò velut ſuperaſſatum amarum euadit, ſimile calci & cineri, ſiccum & calidum neceſſariò redditur. Et ſanè ob id omnia amara extergere ſolent, ſcinderéque & diſſecare viſcoſos ac craſſos humores, quemadmodum cinis & nitrum. Quòd autem amarus ſapor ſicci ac terrei temperamenti eſt, tum ex eo quòd ægerrimè omnium amara putreſcunt, tum quòd nequaquam vermes & alia animalia gignant (qualia videlicet in radicibus & herbis, & fructibus putreſcentibus innaſci ſolent) colligere datur. Nam in humidis corporibus maximè vermes & putredines gigni videmus. Porro exactè amara (voco autem ſic quæ nulla alia ſenſibili qualitate participant) omnia ferme animalia, non homines modò, in cibis auerſantur, proptereaquod omne animal humidum magis aut minus exiſtat, amara autẽ ſicca ſint ad cineris ac calcis ſimilitudinem. Quemadmodum igitur exactè quidem dulce nutrit, exactè autem amarũ non alit: ſic quod inter hæc mediũ eſt, nutrit quidem, ſed minus quàm dulce. Propinquus autẽ amaro eſt ſapor ſalſus: nam & terrei vtrique ſunt & calidi. differunt tamen inter ſe non obſcura differentia, quòd amarus è caliditate & & ſiccitate magis ſit attenuatus & elaboratus, ac quaſi ſubactus. ſed & in ſalis generibus ſic habet. Quæ enim dura ſunt & denſiora & magis terrea (qualia fere, omnia foſſilia exiſtunt) minus calida ac tenuium partium ſunt: quæ verò friabilia ac laxa, magis tenuium partium & viribus calidiora ſunt, & aliqua ex ipſis ſubamara, medium quodammodo obtinentia inter ſalem & ſpumam nitri. Et ſanè quicquid ſalſum diuti⁹ calfeceris, ſtatim amarũ euadet. Atque ſic etiam Aſphaltitidis paludis aqua, quã mare mortuum appellant, in cauo & calido loco contenta & à ſole exaſſata, amara redditur: & ob id etiam æſtate magis quàm hyeme amara exiſtit. &, ſi hauſtam eam in vaſe cauo ad ſolem exponas tempore æſtiuo, confeſtim magis amara ſeipſa facta tibi apparebit. Quare in illa aqua neq; animal innaſcitur, neque plãta. Sed & quum flumina magna multúmque piſcoſa in ipſam influant, & præſertim id quod prope Hierichuntem eſt, quod Iordanem appellant, nullus piſcis oras fluminum ſuperegreditur: & ſi quis captos ſtagno immittat, ſtatim corrumpi ipſos videbit. & propterea ſtagnum mortuum ſiue mare mortuum appellant. Adeo exactè amarum omnibus plantis & animalibus inimicum eſt, ſqualidúmque ac ſiccum natura, velut fuligo ex aduſtione factum. De amarorum igitur ſaporum viribus ſatis dixiſſe videmur, diſſectorios & exterſorios ac attenuatorios ipſos eſſe declarantes, atque adeo calidos in tantum vt nondum vrant. Ad acres iã ſermonem conuertamus: eóſque primùm calidos exactè eſſe dicamus, deinde eroſiuos & vſtorios, cruſtámque inducẽtes, & colliquatorios forinſecus cuti impoſitos. Si verò intra corpus aſſumantur, qui tota ſubſtantia quibuſdam animalibus aduerſantur, eos omnes putrefactorios eſſe & infectorios illorum animalium, velut cantharis & bupreſtis hominis. Qui verò ſecundum ſolius caliditatis exceſſum, ſi quidem craſſiores ſint & terrei, velut auripigmẽtum & ſandaracha, ac ſimilia, eos exulceratorios internarũ partiũ

A pronunciamus: ſi verò tenuium partium ſint, (qualia familiaria nobis ſemina exiſtunt, daucus videlicet & aniſum, ac ſimilia) vrinam cientes & exudatorios, & ſimpliciter ac ſummatim loquendo, ſectorios ac diſcuſſorios. Conferunt etiam quidam reiectionibus ex thorace, & menſtruorum fluxionibus. Cæterùm acres ſapores, non ſolùm forti caliditate ab amaris differre vidẽtur, ſed etiã in eo quòd amari omnès non modò calidi ſunt ſed etiam ſicci ad cineris ſimilitudinem. At verò in acribus, quíque non ſunt

B amari, multa aliquando permixta eſt humiditas: & proptẽrea non pauca acria nobis in ciborũ vſum veniũt. Quãdo verò iam & de ſaporibus quæ dici par erat relata ſunt, reliquum vtique fuerit & de vaporibus dicere. Plerique certè vapores ſimiliter vt ſapores nos afficiunt. nam acida omnia ipſúmque etiam acetum, & olfactum & guſtum eodem modo excitant. Acria autem, velut allium & cæpa & cõſimilia, nõ mi n⁹ olfactũ quàm guſtũ ſtimulant & excitant. Eodem modo & in ſingulis aliis ſimilis ferme odoratus ac guſtus ſenſus eſt, adeo vt quorundam corporũ

C quæ nunquam guſtauimus, veluti ſtercoris, perſuaſum habeamus nos ſcire qualitatem: & ob id neque omnino talium rerum guſtum attentamus, quòd olfactui valde multum fidei habeamus. Quin & odorata edulia quæ computrefacta moleſtum odorem nobis afferunt, ſtatim abiicimus, ne tentato quidem guſtu. et ferme in omnibus mutuò conſpirant odoratus & guſtus. Ad duas autem appellationes pleraque odorabilia reducimus, odorata aut fœtida nominãtes: odorata quidem, iuxta proportionem dulcium ad linguam: fœtida verò, nõ dulcium. Videtur porro

D de corporibus non odoratis aut omnino parum quid vaporis defluere, aut multo minus quàm pro molis ſymmetria, velut in ſalſis & maximè acerbis. Craſſarum enim partium & frigida eſt ſubſtãtia acerborum: quare veriſimile eſt etiam quod defluit ab ipſis, modicũ eſſe & craſſum, & mole velut terreum, vt neque cerebrum ſua reſpiratione petere poſſit. Quare nihil certi ex odore coniectare licet de ipſorum temperamento, velut ex guſtu. Nam inodora craſſarum partium ſubſtantiam habent, ſed inde non manifeſtum eſt quantum caliditatis aut frigiditatis poſſideant. Odorata autem, tenuium partium aliquo mo-

E do ſunt & calida, quantitas tamen tenuitatis aut caliditatis non etiam ex odore indicatur, ſed ex guſtu. Quod verò nihil certi de temperamento indicent odorata, in cauſa eſt inæqualitas ſubſtantiæ ipſorum. Et propterea in roſa ex odore coniecturam facere non poſſumus de omnibus in ipſa qualitatibus. In guſtu verò omnes guſtabilium corporum partes æqualiter linguæ obueniunt, mouéntque ſingulæ ſenſum iuxta ſuam ipſarum naturam: nimirum acerbum in ipſa quod eſt terreum & craſſarum partium

F ac frigidum: item amarum quod tenuium partium eſt ac frigidum: & tertium inſuper aquoſum, neceſſariò frigidum. vt non ſit certum, velut dictum eſt, de ſimplicium pharmacorum viribus omnib⁹ ex odore cõiectare. Amplius verò nihilo magis ex coloribus coniicere poſſumus de iiſdem. In ſingulis enim coloribus inueniũtur & calida & frigida, & ſicca & humida. Poſſibile tamẽ eſt in ſingulis generibus aut ſeminum aut radicum, aut ſuccorum, etiam ex colore indicationem quandam ſumere temperamenti. Velut verbi cauſa, cæpa & ſcilla & vinum, quanto fuerint albiora, tanto minus ſunt calida: ſubflaua verò & fulua, calidiora. Quin & triticum & cicera, & pha-

G ſeoli ac cicer. iridis quoque radix & aſphodeli, & multorum aliorum, ſimile quiddam perpetiuntur. In ſingulis enim generibus in vniuerſum quæ fulua & ruffa & flaua ſunt, calidiora albis exiſtunt. Quare ſiquid etiam inde de medicamentorum viribus coniectare licet, etiam hoc auctarium habes. Optimum quidem igitur (vt dictum & ſæpe demonſtratum eſt) ſingulorum vires ab exacto experimento inuenire, neque enim in hoc falli potes. priuſquã tamen experimento vim cognoſcas, guſtus multum indi-

H cat, cui atteſtatur paululum etiam ipſe odor. Horum autẽ omnium (quemadmodum etiam aliorum quorundã vtiliſſimorum) in ſumma compendium contraham, poſtquã ſanè ſpeciatim, quantum poſſibile fuit, vniuerſales vires & vniuſcuiuſque actiones explicui. Quandoquidem verò

medicamenta partim ex animalibus sunt, partim plantæ aut fructus, aut horum ſucci ſiue liquores exiſtunt, partim verò ex metallicis ſumuntur: præſtabilius mihi viſum eſt de plantis primùm differere: non omnibus ſcilicet totius terrarum orbis, ſed de quibus compertum per experientiam habemus. nam & plurimum ipſarum genus prouenit, facultatéque potentiſſimum habetur: atque id iuxta ordinem literarum Græcarum. Deinde conſequenter etiam de metallicis dicere, atque ſic ad animalium partes peruenire.

Abrotonum.

Abrotonum calida & ſicca vi præditum eſt, in tertio ordine & diſceſſu à moderatis locatum, guſtu multùm amaro, qui ſapor indicatus eſt terreæ ſubſtantiæ eſſe, & à largo calore attenuatus eſſe, vt non inſtrenuè calfaciat & ſiccet. Quare coma huius herbæ vnà cum floribus in oleo coquitur: quo illito ante acceſſionem iis qui rigore per circuitum repetente apprehenduntur, minus rigebunt. Eiuſdem decoctū potū aut per clyſterem infuſum, lumbricos occidit amplius quàm abſinthium. Modica autem participat acerbitate abrotonum, & ob id ſtomacho incommodum eſt. Species habet duas, marem & fœminã.

Abrotonum vſtum.

Abrotonum vſtum, calidum & ſiccum viribus eſt, magis quàm cucurbita ſicca vſta, & anethi radix: illa enim vlceribus humidis & ſine inflammatione perfectis conueniunt, & propterea maximè vlceribus præputii pudendi apta videntur. Abrotoni autem vſti cinis omnibus vlceribus mordax eſt: quare alopeciis confert, oleo cicino aut raphanino, aut ſicyonio, aut lentiſcino, aut veteri dilutus.

Agnos, *id eſt uitex.*

Huius arbuſti folia, flores & ſemen tertio ordine calida & ſicca ſunt, & multùm tenuium partium. Fructus in cibo aſſumitur, calfacitque manifeſtè, ſimúlque capitis dolorem infert. Frictus minus caput tentat, ſed modicum alimentum corpori ſufficit, atque id ſiccans ac calfaciẽs, minimè verò flatuoſum. Et propterea etiam impetus venereos inhibet. Vnde non ſolùm in cibo ac potu acceptus ad caſtimoniam conferre creditus eſt, ſed etiam ſubſtratus. Et ad hepar ac ſplenem indurata: ac obturata, viticis ſemen magis conuenit quàm ruta.

Agroſtis, *id eſt Gramen.*

Graminis radix moderatè frigida eſt & ſicca, & ob id cruenta vulnera glutinat: ipſa herba impoſita cataplaſmatis vice non fortiter frigefacit, verùm in medio humiditatis ac ſiccitatis conſiſtit. Mordacitas & partium tenuitas in radice modica eſt, vt aliquando calculos conterere cognita ſit decoctum eius bibentibus. Semen vulgo naſcentis debile eſt, Parnaſſiæ autem, vrinam ciet, & fluxiones ventris ac ſtomachi ſiccat. Eſtque vis ipſius ſiccatoria, tenuium partium, & ſubacerba.

Anchuſæ quatuor.

Non eiuſdem facultatis omnes anchuſæ exiſtunt. Quæ enim onoclea appellatur, adſtringentem ſimúlque ſubamaram abundè radicem habet, vt etiam corpora denſare, & moderatè attenuare, extergeréque ac abluere bilioſos ſalſóſque humores poſſit: atque ſic & ictericis & ſpleniticis ac nephreticis vtilis exiſtit. Frigefacit etiam multùm: vnde cum polenta in cataplaſmate impoſita, eryſipelatis medetur. Exterget autem non ſolùm pota, ſed etiam foriſecus impoſita, & ob id vitiligines & lepras ſanat cum aceto. Folia huius herbæ debiliora radice ſunt, non tamẽ ſiccandi & adſtringendi vi carent: vnde & ventris profluuium ſanant cum vino pota. At verò lycopſos appellata ſimiliter eryſipelatis conducit, & radicem habet magis adſtringentem quàm onoclea. Onochilos autem (quæ etiam alcibiadium appellatur, vim habet magis medicatam) & morſis à vipera multùm conducit, in cataplaſmatis impoſita appenſaque, & in cibo ſumpta. Quarta, parua eſt, & ferè ſine nomine, conſimilis alcibiadio, verùm plus amara & magis medicata, & propterea ad lumbricos latos apta, acetabuli menſura cum hyſſopo & naſturtio pota.

A Agaricum.

Agaricum vim habet calfactoriam & diſcuſſoriam & diſſectoriam craſſorum humorum, & obturationes in viſceribus repurgat, & ob id arquatum morbum ſanat in iis qui ex hepatis obturatione eũ morbũ cõtraxerũt. Prodeſt & comitiali morbo laborãtib⁹ & rigorib⁹ per circuitũ repẽtib⁹, qui ex craſſis & viſcoſis humoribus ſunt oborti. Prodeſt & commorſis aut punctis à beſtiis quarum frigidum venenum exiſtit, foriſecus ad locum affectum

B impoſitum, itémque potum hexagii pondere, *hoc eſt drachmæ unius ex uino.* Eſt & purgatorium.

Ageraton.

Ageraton facultatis eſt diſcuſſoriæ, & leniter quodãmodo inflammationem arcentis.

Adianton.

Adianton ſiccat, attenuat, diſcutit. nam & alopecias denſat, & ſtrumas & abſceſſus diſcutit, & calculos frangit in potu ſumptum, & reiectionibus craſſorum ac viſcoſorum humorum ex pectore ac pulmone non parum confert, & fluxiones alui ſiſtit. Medii temperamenti inter caliditatem & frigiditatem exiſtit.

C Aeizoon, *id eſt Semperuiuum.*

Semperuiuum vtrunque & paruum & magnum modicè ſiccat, moderatè item adſtringit: verùm non moderatè frigefacit: eſt enim tertii ordinis frigefacientium. & propterea ad eryſipelata ac herpetas & inflammationes ex fluxionibus conducit.

Ægilops.

Ægilops diſcutiendi vim habet. Itaque inflammationes induratas & ægilopas ac alopecias mirabiliter ſanat.

D Aira, *id eſt Lolium.*

Lolium calfacit & ſiccat efficaciter, vt propè ad acriũ vim accedat, & magis quàm iris. Non eſt autem velut illa tenuium partium, ſed ab illa lõgè præuertitur, & propterea locauerit ipſam quis in principio tertii ordinis calfacientium, & in fine ſecundi ſiccantium.

Ægiros, *id eſt Populus nigra.*

Populi nigræ flores calida vi præditi ſunt, in tertio diſceſſus à temperatis ordine. In differentia autem ſiccandi & humectandi paululum à temperatis ad ſiccitatem populus ſeceſſit, & magis tenuium quàm craſſarum par-

E tium exiſtit. Folia ferè floribus ſimilem vim habent, ſed ad omnia debiliora & inefficaciora. Reſina etiam ſimilẽ floribus vim poſſidet, & eſt adhuc aliquanto calidior. Semẽ magis tenuiũ partium & ſiccatorium eſt quàm reſina & flores: calidum autem non adeo validè.

Acacia.

Acacia tertii ordinis ſiccantium eſt, & ſecundi frigefacientium, ſi quidem lota fuerit: illota enim, primi eſt. Nam quum non ſit ſimilarium partium, partes quaſdam diſperſas habet tenues & calidas, quæ ab ipſa per loturam

F decedunt.

Acalyphe ſiue Cnide, *id eſt Vrtica.*

Vrticæ folia & ſemen multum diſcuſſoriæ facultatis habent, citra vehementem calfactionem. Sanant itaque panos & parotidas: & craſſos ac viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educunt. Habent autem & flatuoſum quiddam, vt etiam impetũ ad venerem excitent, & præſertim ſemen, ſi cum paſſo bibatur. Aluum ſubducit moderatè, velut extergendo ac titillando, non purgãdo. Gangrænoſa item & cancroſa, & omnino quæ ſiccari opus eſt

G abſque mordacitate conuenienter ſanat.

Acanthus, vel Melamphyllon, aut Pæderos.

Acanthus (quem alii Melamphyllum, alii Pæderota appellant) folia habet diſcuſſoria vi moderatè prædita: radicem verò ſiccatoriam & tenuium partium.

Acantha leuce vel Leucacantha, *id eſt Spina alba.*

Spina alba (quam aliqui Leucacantham vocant) radicem habet ſiccantem moderatè & adſtringentem. Quare & cœliacis & ſtomachicis prodeſt, & ſanguis reiectionem cohibet, & tumores laxos in cataplaſmate impoſita

H coercet: item dentium doloribus conducit, ſi quis decocto eius colluat. Semen tenuium partium & calidum eſt,

vnde in potu sumptum conuulsis medetur.

Acantha Ægyptia, *id est Spina AEgyptia.*

Spina Ægyptia ex qua acacia præparatur, adstringen-
di ac siccandi vim habet. quare & fluxui muliebri pro-
dest, & vlcera sedis insufflata ad cicatricem perducit.

Acorum.

Acori radix tertii ordinis calfacientium ac siccan-
tium est, & tenuium partium compagem habet. ciet ita-
que vrinas, & splenes iuuat induratos. Succus eius deter-
get & depurgat crassitudinē corniformis oculorum tu-
nicæ.

Aconitum siue Pardalianches.

Aconitum siue Pardalianches, simile quidem seridi
syluestri, verùm putrefactoriam & venenatam vim ha-
bet. quare vitandum ne in cibo aut potu accipiatur. Atta-
men ad erodendum ac putrefaciendum externas corpo-
ris partes aut circa sedem, vtile est: & ad hāc rē cōmodior
est radix eius. Dicitur herbæ succus pilorum exortum in-
hibere.

Acte, *id est Sambucus*, Chamæacte, *id est Ebulus.*

Sambucus magna & arborea quæ Acte appellatur, i-
témque humilis & herbacea quæ ebulus & Chamæacte,
ambæ siccātis facultatis sunt, glutinatoriæque ac mode-
ratè discussoriæ. Decoctum radicis in potu hydropicis
potest.

Halimon siue Halmyris.

Halimi fruticis germina quidam comedunt, & recō-
dita asseruant. Vim habet lactis & seminis generatiuam.
In sapore salsum quid & adstringens habet, ex quo mani-
festum fit dissimilariū partium esse: plurima tamen eius
substantiæ pars temperatè calida existit, cum humiditate
imperfecta ac incocta, leniterq; flatuosa. Radicis drach.
vna ex aqua mulsa pota, conuulsa, rupta, ac tormina miti-
gat, & lac attrahit & auget.

Aloë.

Aloë tertii ordinis est medicamentorum siccātium,
primi autem intensi, aut secundi exoluti calefacientium.
In gustu mediocriter adstringit, & fortiter amarescit. Sub-
ducit ventrem, ex genere eorum medicamentorum exi-
stens quæ stercorum eductiua appellantur. Est autem me-
dicamentum stomacho cōmodum vt si quod aliud, & si-
nus glutinat. Sanat vlcera ægrè cicatricem recipientia, ma
ximè circa sedem & pudenda, propter vim siccandi citra
mordacitatem: prodest etiam inflammationibus earundē
partium aqua diluta, & vulnerata glutinat, iuxta eundem
modum. Simili modo conuenit & ad inflammationes in
ore, & naribus atque oculis, & omnino repellere ac discu-
tere solet, simúlq; exterget paululū, quantum sanè puris
vlceribus citra offensionem commodum existit. Oculis
propterea iugi humore madentibus, maximè puerorum,
præter opinionem medetur. Debet autem crassiore mo-
do dilui, & oculorum angulis adhiberi.

Alysson, Sideritis Heraclea.

Alysson aiunt esse Sideritin Heracleam appellatam
quæ iuxta vias nascitur vbique, purpureum florem habēs
& folia crassiora. Nomen inuenit ex eo quòd commorsis
à cane rabido mirabiliter succurrit. Vim habet modera-
tè siccātē & discussoriā. Habet etiā quiddā exterforiū quo
vitiligines & maculas faciei à sole prouocatas depurgat.

Alsine, Auricula muris.

Alsine siue auricula muris, herbula, similem habet
vim helxinæ frigefacientem ac humectantem. est enim
substantia eius aquosa frigida: quare etiam citra adstri-
ctionem frigefacit. Ideóque ad feruentes inflammatio-
nes conducit, & ad mediocria erysipelata.

Amaracum.

Amaracum calfacit non ingenerosè, siccat autem nō
vehementer. Verùm in caliditate est tertii ordinis, in sic-
cando secundi.

Ambrosia.

Ambrosia pro cataplasmate imposita, vim habet ad-
stringentem & repulsoriam.

Amnium, Ammi.

Amnii semen maximè in vsum venit, calfactoriæ &
siccantis facultatis in tertio ordine. Est & tenuium partiū

A & sapore subamarum ac acre, atque adeò vrinam ciet, &
discussorium est.

Amarantum.

Amarantum vim habet attenuandi ac dissecandi:
quare menses ducit coma eius ex vino pota. Grumos etiā
sanguinis liquare creditur, non in ventre modò, sed & in
vesica, si cum vino mulso bibatur. Omnes autem in vni-
uersum fluxiones resiccat in potu accepta: verùm stoma-
cho incommoda est.

Amurca.

B Amurca secundi ordinis est calfacientium, ac siccā-
tium intensi. Atque hinc sanè corporum temperamento
siccorum vlcera sanat, reliquorum omnium exacerbat.

Ampeloprason, *id est Porrum syluestre.*

Ampeloprason vim inter allium & porrum mediam
obtinet. Stomacho magis incommodat quàm satiuum.
viscosos quoque humores amplius eo dissecat, & organa
obturata ab obstructione liberat. Quapropter etiam vri-
nas & menses sæpe mouit, vbi viscosorum & crassorum
humorum culpa fuerunt suppressa.

C Ampelos leuce, siue Bryonia, aut Psilothrum:

Lat. Vitis alba.

Ampelos leuce, (quæ & Bryonia itémque Psilothrū
appellatur) & *Latinis uitis alba*, germina habet quæ recèns
producta omnibus familiorem cibum exhibent verno tē
pore, tanquam edulium stomacho commodum propter
vim adstringendi. Habent autem subamaram & acrem
leniter adstrictionem. quare etiam vrinam cient. Radix
verò extersoria & siccatoria tenuiúmque partium faculta-
te prædita est, & moderatè calida. vnde etiam lienes indu
D ratos eliquat, tum in potu accepta, tum forinsecus cum fi-
cubus imposita. Item scabiem & lepras sanat. Vitis porro
nigra, per omnia ei consimilis est, sed debilior.

Amygdala.

Amydala amara attenuatoriam vim palàm præ se fē
runt; vt etiam maculas solares depurgent, & ad reiectio-
nes ex pectore ac pulmone viscosorum & crassorum hu-
morum plurimùm conferant. Sed & obstructione liberāt
ac depurgant hepar, splenem, colum, & renes. laterum itē
dolorem sedant. Arbor quoque vniuersa similem vim ha
E bet, vt eius etiam radices coctas maculis solaribus in cata
plasmatis modum imponentes, eas depurgent. At verò
dulcia amygdala amaris debiliora sunt.

Ammoniacum.

Ammoniacum mollientis intensæ facultatis est, vt
etiam articulorum callosas duritias dissoluat, & lienes in-
duratos sanet, & strumas discutiat.

Amomum.

Amomum viribus acoro simile est, præterquā quòd
siccius est acorum, magis autē cōcoctorium est amomū.

F Anagallis.

Anagallis vtraque, & quæ cæruleū & quæ puniceū flo-
rem habet, abstersoriam vim abundè habet, & præterea
subcalidi ac attractorii quippiam, quo etiam aculeos è
corpore euellit. succus ipsarum caput per nares purgat ob
eandem causam, & in summa siccandi vim habent citra
mordacitatē: vnde & vulnera glutinant, & putrescentibus
vlceribus auxiliantur.

Andrachne, *id Portulaca.*

Portulaca in frigefaciendo tertii ordinis est, in hu-
G mectando secundi. modicam autem austeritatem com-
plectitur, quapropter fluxiones repellit maximè biliosas
& calidas; earum qualitatem transmutans, alterans, & mul
tùm frigefaciens. Atque ea gratia etiam æstuosis febrib9
vt siquid aliud commodat, super os ventris totáque præ-
cordia imposita. Sed et si probè teratur, adiecto ouo crudo
vnà cum vitello ac candido, admixtóque modico rosa-
ceo, acetique momento, e uestigio non vulgarem lenitu-
dinem inducit in ardentibus febribus, si corpus vniuer-
sum inde illinatur, imò penitus extinguit vt neque am-
H plius vlla exacerbatio contingat. Dentium quoque stupo
ris medela est. Succus eius similem vim habet: quare non
solùm forinsecus impositus, sed etiam in potu sumptus,
perfrigerat: quod ipsum contingit etiā, siquis totam her-
bā in cibo sumat. At verò propter vim subadstringendi

etiam dysentericis cõmodum edulium est, & fluxui muliebri & sanguinis reiectioni: verùm ad hæc omnia multo efficacior est ipsius herbæ succus.

Anemone.

Anemonæ omnes, acris & extersoriæ attractoriǽque ac venarum oscula aperientis facultatis sunt: vnde radix quoque commansa pituitam prouocat, & succus ex naribus purgat, & cicatrices in oculis attenuat. Quin & sordida vlcera anemonæ purgant, & lepras remouent, & appositæ menses prolectant, & lac attrahunt & augent.

Anethum.

Anethum calfacit in tantùm vt aut secundi ordinis intensi, aut tertii exoluti esse deprehendatur. Verùm secũdi ordinis principio est inter siccantia, aut primi fine. Si in oleo incoquatur, discussorium est, & dolores sedat, & somnum inuitat, & crudos ac incoctos tumores concoquit. Vstum, tertium ordinem calfacientium ac siccatium obtinet: & propterea vlceribus humidis inspersum prodest, & maximè in pudendo. nam in præputio etiam inueterata ad cicatricem perducit. Porro viride humidius est ac minus calidum, vtpote adhuc succulentum. quare magis concoctorium est ac somnificum quàm siccum: minus autem discussorium.

Anthemis siue Chamæmelum.

Anthemis (quæ & Chamæmelum appellatur) calfacit ac siccat in primo ordine. Est autem tenuium partium & propterea discussoria & rarefactiua ac laxatoria vi prædita. Si quidem igitur fuerit viridis, in oleo ipsam incoquere oportet, non præsente videlicet oleo chamæmelino, in quo maceratus flos insolatus est: si verò sicca fuerit, modico aceto præmadefacta, deinde in oleo cocta, commoda fit iis in quibus nõdum desiit materia ad caput afferri. Nam eam quæ iam adest discutit, & alteram non attrahit: quæ commoditas nulli alteri medicamento contigit. Nechepson autẽ Ægyptius ipsum chamæmeli florẽ purum in summo vigore colligere iubet, & in mortario tundere, ac probè cõterere, ac pastillos mediocres fingere, eósque in vmbra diligentissimè siccare ac reponere: vsus autem tempore vnum ex ipsis terere, oleo primario quod satis est affuso, indéque vniuersum corpus à capite vsque ad pedes illinere, in omnibus febrientibus, ac ægrum stragulis coopertum fouere. sudor enim, inquit, mouebitur bonus in iis qui euasuri sunt, & à febre liberabuntur. nã in plurimis experimento hoc cognitum est, & in peregrinationibus maximè congruum existit, ob circunferendi facilitatem. Præcipit etiam in potu pastillos exhibere febricitantibus fabæ quantitate ex aqua calida.

Anisum.

Anisi semen maximè in vsu est, acre & subamarum existens, vt propè accedat ad caliditatem vstoriorum. Est enim in tertio ordine calfacientium ac siccantium: ob id & vrinam ciet, & discussorium est, & inflationes circa ventrem sedat.

Aparine, siue Philanthropos, aut Omphacocarpos.

Aparine (quam alii Philãthropõ, alii Omphacocarpon vocant) moderatè tergit ac siccat. Habet etiam quid tenuium partium.

Apios, *id est Pirus.*

Piri folia & ramuli austeri sunt, fructus dulcedinẽ quandam aquosam habet, ex quibus manifestum fit temperamentum inæquale iuxta partes existens. Quapropter in cibo quidem, stomacho commodant, & sitim sedant: verùm in cataplasmatis imposita pira siccant, & mediocriter frigefaciunt, vt vulnus per ipsa conglutinatum esse sciam.

Achrades, *id est Pira syluestria.*

Quæ verò syluestria pira nominantur, magis adstringunt & siccãt, & ob id vulnera maiora glutinãt, & in cataplasmatis imposita fluxiones reprimunt: quemadmodum in malorum tractatu absolutissimè tradetur.

Aristolochia.

Aristolochiæ radix ad medicinam cõmodissima est, amara & subacris existens. Rotunda ex his maximè omnium tenuium est partium, & ad omnia efficacior: idcirco vbi crassus humor fortiter attenuandus est, rotun-

A dæ vsus expetitur, atq; inde adeo dolores ex obturatione aut crudorum crassitie obortos curat, & infixa extrahit, & putrefactionibus medetur, & sordida vlcera purgat, & dẽtes ac gingiuas illustrat. Auxiliatur etiam anhelatoribus & singultientibus, comitialibúsque morbis ac podagricis, ex aqua pota, ruptísque ac conuulsis medicamentum, vt siquod aliud, commodum est. Ex reliquis duabus clematitis odoratior est, vt etiam vnguentarii eam in vnguenta assumant, verùm ad medendum minus valet. Lon-
B ga autem aristolochia minus tenuium partium est quàm rotunda, non tamen inefficax, sed extersoriam ac calidã vim habet, & ob id vlcera incarnat, & ad vteri fotus commodior habetur.

Aracus.

Aracorum semen simile est cicerculis & vsu & viribus: verùm durius quàm cicerculæ, & propterea etiam ægrius concoqui potest.

Arceuthos, *id est Iuniperus.*

Iuniperus calida est & sicca, tertii ordinis in vtroque genere. Fructus eius calidus quidem similiter est, sed in
C primo ordine siccat.

Arnoglossum, *id est Plantago.*

Arnoglossum frigefacit ac siccat in secundo ordine. habet & austeri quippiam: quare fluxionibus & putrefactionibus vlceribúsque malignis conuenit, atque ea gratia etiam ad dysenterias. nam sanguinis eruptionem cõpescit, & siquid perustum est frigefacit, & sinus glutinat. Est præterea etiam aliorum vlcerum recentium ac veterũm curatrix. citra mordacitatem enim siccat, & frigiditatem possidet nondum stupefacientẽ. Semen eius itémque radix similem vim habent: verùm sicciorẽ & minus
D frigidam. Et semen quidem, tenuissimarum partium est: radices verò crassiorum. Ipsa autem folia siccata, tenuiorum partium vim, sed minus frigidam acquirunt. Propterea radicibus etiam ad dentium dolores vtimur, tum cõmanducantes, tum decocto ipsarum colluentes. Cæterùm ad hepatis ac renum obturamenta, & radicibus & foliis, & multo magis semine vtimur.

Aron.

Ari radix primi ordinis calfacientum ac siccantium est. habet & vim extersoriam, sed non adeo fortiter velut
E dracontion. Radices etiam in cibo acceptæ humorũ crassitiem moderatè diſsecant, vt etiam ad reiectiones sputorum ex pectore cõmodent. Verùm dracontion in hos vsus præstabilius est. aliâs præparatur ac editur eo quo dracontion modo feruefacta.

Artemisia.

Artemisiæ ambæ calfaciunt in secundo ordine: siccant autem vel in primo ordine intenso, vel secundi principio. Sunt autem moderatè quoque tenuium partiũ: quare ad renum lapides moderatè conueniunt, & ad vte-
F ri fotus.

Asarum

Asari radices in vsu sunt, acori radicibus viribus cõsimiles, verùm magis intẽsæ: quare ex his quæ de acoro diximus, etiam de asaro notionem sumere oportet.

Aspalathus.

Aspalathus ex dissimilaribus viribus constat, acribus & adstringentibus. Et acribus quidem partibus sui calfacit, austeris verò frigefacit, vtrisque siccat: & propterea ad putrefactiones & fluxiones vtilis existit. Ad putrescen-
G tes in ore gingiuas in vino cocta vtiliter colluitur.

Asparagus siue Aspharagus (iuxta Athenienses) aliâs Myacanthus.

Asparagus petreus siue Myacanthus, extersoriã vim habet, nec tamen validè calfacit nec frigefacit: idcirco renes & iecur obstructione liberat, maximè radices herbæ ac semen. Et sanè etiam dentium doloribus medetur siccando citra calfactionem.

After Atticus, vel bubonium.

H After Atticus (quem alii bubonium appellant, quòd non solùm in cataplasmate impositus, sed etiam adalligatus bubonas ac vnguium tumores sanare credatur) habet etiam quid discussorium, vt mixtarum virium sit, velut rosa: sed bubonium non ita adstringit.

A

Astaphis, *id est uua passa.* Caricæ.

Vua passa satiua concoctoriam simúlque adstringentem & moderatè discussoriam vim habet: eadem enim est ratio vuarum passarum ad vuas, quæ est caricarum ad ficus. Et dulciores quidem, calidiores sunt: austeriores verò, frigidiores, & adhuc magis acerbæ. Stomachum itaq; roborant austeræ, & aluū adstringunt, atque his amplius etiam acerbæ. Medium verò statum inter has tenent dulces, neque palàm exoluentes stomachum, neque aluū subducentes. Vim tamen contemperandi humores semper habent dulces, itémque moderatè extergendi: vnde paruos circa os ventriculi morsus obtundunt. nam maiores morsus generosioribus morsibus opus habent. Præstant vuæ passæ pinguissimæ & tenui cortice præditæ. Cæterùm vuæ passæ minus quàm caricæ aluum subducunt ac extergent: verùm stomacho commodiores quàm caricæ existunt.

B

Astaphis agria, siue Staphis agria.

Staphis agria valde acrem vim habet, vt fortiter pituitam de capite trahat ac extergeat. Quare & ad scabiem confert, & vstoria quadam vi participat.

Asphodelus.

Asphodeli radix in vsu est, veluti ari, & asari, ac dracontii. Vim habet exterforiam ac discussoriam. Vnde in vino albo vetere cocta, & vino calido meraco cyathi mēsura hausto, menses suppressos celerrimè ciet. Vstæ cinis calidior & siccantior, magisque tenuium partium ac discussorius euadit, & ob id etiam alopecias sanat.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, siue Androsæmon.

Atractylis, siue Cnicus syluestris, vel Androsæmon, (vt alii vocāt) ex spinosarum plantarum genere est, & siccantis ac moderatè calidæ facultatis existit.

D

Atraphaxis, *id est Atriplex.*

Atriplex secundi ordinis est humectantium, primi frigefacientium: adstrictionis nihil habet, sed aquosa est velut malua, & facilè ventrem permeat. Hortensiū genus humectius & frigidius syluestri est. quapropter inflammationibus ac furunculis incipientibus & augescentibus hortenses, vigentibus & declinantibus syluestres cōmodiores sunt. Semen exterforiam vim habet: vnde ad morbum regium ex iecoris obstructione obortum vtile existit.

Absinthium.

E

Absinthium, calidum est primo ordine, siccum tertio. Succus eius multo calidior quàm herba est. participat & adstringendi vi non obscura, maximè Ponticum: quare exterget, roborat, siccat. & propterea biliosos vētriculi humores ad infernam excretionē deducit & per vrinas euacuat. Magis autem biliosum intra venas humorem per vrinas expurgat. idcirco vbi pituita in ventre continetur, nihil conducit. Sic etiam si eadem circa pectus aut pulmonem hæreat. adstrictoria enim facultas in ipso fortior est quàm amara. Quoniam verò acrimoniam quandam possidet, calidum amplius quàm frigidum existit.

F

Balanos myrepsica, *id est Glans unguentaria*, vel Myrobalanum.

Glans vnguentaria (quæ myrepsica balanos & myrobalanon appellatur) exterforiā & incisoriam vim habet cum aliqua adstrictione, & propterea exterforiam ac adstringentem contrahentémque ac coactoriam habet actionem: quapropter & ad varos & lentigines, maculásque solares, pruritum, lepram, scabiem, achoras, & manantia capitis vlcera, vlcerosásque papularum eruptiones, & omnia crassi succi vitia, conueniens est, maximè cum aceto. cicatrices etiam illustrat. Facit quoque ad hepar induratum in cataplasmate imposita, & lienem consumit, præsertim si farina aliqua siccatoria ipsi commisceatur, velut est loliacea ac eruina. At verò cortex valde efficax est, vt eius vsus, vbi vehementi adstrictione opus est, requiratur. Si verò quis carnis eius drachmam vnam bibat cū aqua mulsa, facilè vomet. Sæpe & per inferna aluum largè subducit. vnde, si hepar aut splenē purgare voluerimus, per huius medicamenti vsum, in posca ipsum exhibemus: stomacho enim incommodat. verùm aceto gaudet tum forinsecus impositum, tum per os acceptum.

G

Balanos, *siue* Glans quercina.

De quercina glande, in quercus tractatu commodè dicemus.

Balsamum.

Balsamum calfacit & siccat secundo ordine, est & tenuium partium. Liquor eius adhuc magis tenuium partium vim habet: non tamen adeo calidus est velut quidā opinantur, per partium subtilitatem decepti. Fructus eius consimilem iuxta genus facultatem obtinet, sed partium tenuitate ab illis prævertitur.

H

Balaustium, Cytinus.

Balaustium, syluestris mali punicæ flos est, velut satiuæ Cytinus. gustum autem fortiter adstringit, & sanè siccantis ac frigefaciētis facultatis est: quare si intertriginibus ac aliis vlceribus ipsum aridum tenuissimè tritū inspersferis, citissimè videbis ipsa cicatricem recipere citra mordacitatem. Idcirco non est medicus quispiā qui non hoc pharmaco, & in his qui sanguinem reiectāt, ac dysentericis, ventrísque ac vteri fluxionibus, vtatur.

Batos, *id est Rubus.*

Rubi folia maximè tenera, itémque germina mediocriter adstringunt, vt commansa oris vlcera cum alia, tum quæ aphthæ appellātur, curent: imò & vulnera glutinent. Fructus maturus moderatam quandam caliditatem habet. immaturus frigidam terream substantiam possidet: & propterea acerbus & valde siccatorius est. Siccatus autē reponi solet, & humido magis siccatorius euadit. Flos eādem vim quam fructus immaturus habet. Itaque ad dysenterias & ventris fluxiones ac debilitatem, & sanguinis sputum commodus est. Radix supra vim adstringendi, etiam tenuium partium substantiam habet: quare renum lapides atterit.

Batrachion, *id est Ranunculus.*

Batrachium quatuor speciales differentias habet, omnes autem fortiter acrem vim possident, vt cum dolore exulcerent. quare si quis moderatè vtatur, scabies ac lepras excoriant, vngues item leprosos remouent, & stigmata siue notas inustas discutiunt, & verrucas, ac myrmecias ex earum gente dictas, auferunt. Quin & alopeciis prosunt modico tempore impositæ. nam si diutius sinantur, non solùm excoriant sed etiam crustam cuti inurunt: atque hæc quidem folia viridia vnà cum cauliculis imposita faciunt. Radix autem siccata sternutatorium est medicamentum, quo modo omnia alia fortiter siccātia: sed & dentium dolores mitigat, simúlque ipsos confringit.

Bdellium.

Bdellium Scythicum appellatum, quòd & nigrius & resinosius est, mollientem abundè & efficacem vim habet. Alterum Arabicum, quod etiam pellucidius est, magis siccat quàm mollit. Vtuntur aliqui his & maximè Arabico, ad ramices gutturis ac hernias aquosas (brōchocelas & hydrocelas Græci appellāt) ieiuni hominis saliua ad emplastri cōpagē redigētes. Arabicū etiā calculos renū atterere videtur, vrinásque ciere in potu acceptum: sed & crudorum flatuum insultus, & laterum dolores, ac rupta sanat.

Blitum.

Blitum olus est cibarium, temperamento humidū ac frigidum in secundo ordine locatum.

Bulbus.

Bulbus comestus frigidioris & crassioris viscosiorísque humoris genitor est: nam & ægrè concoquitur, & inflat, ac venerem stimulat: in cataplasmate impositus glutinat & siccat. At verò qui vomitorius Bulbus dicitur, multo calidius temperamentum quàm prædictus habet.

Buglossum.

Buglossum humidum & calidum temperamentum habet: vnde vino iniectum lætitiam facere potātibus videtur. Conducit & tussientibus propter gutturis asperitatem, in aqua mulsa decoctum.

Buphthalmon.

Buphthalmon appellatum videtur à floribus qui figuram oculi bouis similitudine referunt. nā colore chamæmeli floribus quamsimillimi existunt. Multo autem maiores ipsis sunt & acriores, & propterea magis discu-

ſorii ſunt,vſqueadeo vt etiam duritias ſanent ad ceratū permixti.

Bunion,ſiue Arction. Pſeudobunion.

Bunion(quod quidam Arction appellant) calfactorii generis in tantum eſt vt vrinam cieat,& menſes ducat.ſed & Pſeudobunion ſimiliter ipſi calidum eſt.

Brathy,*id eſt* Herba Sabina.

Herba Sabina calefacit & ſiccat tertio ordine:eſt autē tenuium partium,& propterea diſcuſſoria,& menſium ductrix,ſiquid aliud,& per vrinas ſanguinem trahit:& viuētes fœtus perimit,ac immortuos eiicit.Conuenit putrefactis,maximè malignis & inueteratis. nam quæ diu durauere,citra moleſtiam pharmaci vim tolerant. Quin & denigrata ac valde ſordida,cum melle expurgat,& carbunculos deſtruit: quidam etiam duplum ipſius pro cinnamomo coniiciunt.

Britannica.

Britannicæ folia adſtringunt, & vulnera glutinant, ſuntque ſimilia foliis ſylueſtris rumicis, præterquā quòd nigriora & hirſutiora exiſtunt.Succus foliorum ſimiliter adſtringit:quare quidam coctum ipſum reponūt vt pharmacum ad putredines oris efficaciſſimum.

Bromus,*id eſt Auena.*

Bromos paulo frigidiore temperamento præditus eſt,& adſtrictionis nonnihil habet,vt etiam ventris profluuiis commodet.

Bryon thalaſſion,*id eſt Muſcus marinus.*

Muſcus marinus adſtringit & frigefacit: vnde in cataplaſmatis vicem impoſitus,ea quæ calida ſunt, manifeſtè perfrigerat ac iuuat.

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum.*

Bryon ſiue Splanchnon aut Hipnon, *id eſt Muſcus arborum,* adſtringit & frigefacit moderatè,vt propè ad temperata accedat. quare & diſcutiēdi ac emolliendi facultatis particeps eſt,maximè qui in cedrinis lignis reperitur.

Bryonia.

Dictum eſt de Bryonia quū de Vite alba nobis ſermo eſſet.

Bubonium ſiue After Atticus.

De bubonio dictum eſt in ſecundæ appellationis elemento.

A littera Γ *incipientia.*

Gentiana.

Gentianæ radix efficax eſt vbi opus eſt attenuare & depurgare,extergereque,& ab obſtructionibus liberare.

Gigarta,*id eſt Vinacea.*

Vinacea,ſicca ſunt in ſecundo ordine,frigida in primo: acerba autem guſtu ſunt, proptereáque fluxidis vētris affectionibus plurimùm proſunt.

Gingidium.

Gingidium,vt guſtu amaritudinis & adſtrictionis particeps eſt,ita temperamento,caliditatis & frigiditatis. Iuxta vtranque autem qualitatem ſiccatorium eſt,imò etiam ſtomacho valde commodum,ob adſtrictionis non modicæ participationem.Euadit autem multo magis ſtomacho commodum, feruefactum & ex aceto comeſtum.Caliditatem itaque non valde manifeſtam obtinet, verùm in ſecundo ordine ſiccat.

Glaucium.

Glaucium adſtringit cum quadam iucunditate, ſed & frigefacit manifeſtè adeo vt eryſipelata non adeo fortia ſanet.

Glechon,*id eſt Pulegium.*

Pulegium calfacit & attenuat vehementer.vnde humoribus craſſis ac viſcoſis ex pectore ac pulmone reiectādis facilem viam facit.Menſes ciet cum vino albo coctū, ita vt vinū ipſum meracum bibatur. Forinſecus cataplaſmatis modo impoſitum,tum iſchiadicos tum alios perfrigeratos rubificat.

Glœos,*id eſt Sordes balnearum.*

Sordes balnearum moderatè emollit.

Glycyrrhizon,*id eſt Radix dulcis.*

Glycyrrhizi fruticis radicum ſuccus maximè in v- A ſum venit,dulcis exiſtens cum modica quadā adſtrictione: quapropter aſperitates lenit non ſolùm arteriæ ſed etiam ſcabioſæ veſicæ. Quandoquidem verò omne dulce moderatè,etiam humido temperamento præditum eſt, pro eius ſanè ratione ſitim quoque eximit.

Glycyſide,ſiue Pæonia,aut Pentorobos, aut Ephialtia.

Glycyſiden,etiam Pæoniam, & Pentorobon, & Ephialthian nominant.Radix eius tenuium partium & ſiccatoria ac mediocriter calida eſt:habet enim vim adſtrin- B gentem leniter cum aliqua dulcedine. Quòd ſiquis eam diutius mandet,etiam acrimoniam ſubamarā percipiet: idcirco ſanè & menſes mouet,magnitudine amygdali cōtuſa,cum aqua mulſa pota.Expurgat quoque iecur obturatū,lienémq; ac renes. Per adſtrictionē autē fluxiones vētris ſiſtit,in vino quopiam auſterorum generis cocta,& vino poto.In ſumma,reſiccandi vim fortiter poſſidet:vt nō improbauerim id quod à multis rationabiliter creditum eſt,eam videlicet etiam adalligatam puerorum morbum comitialem ſanare.Aliquando enim puerulo octimeſtri comitiali apprehenſo, magnam radicis recentis partem C de collo ſuſpendimus,iuſſione facta vt perpetuò eam cōtineret appenſam:& de cætero ex hoc facto puer perfectè ſanus euaſit,neque ampliꝰ apprehenſus aut conuulſus eſt.

Gnaphalium.

Gnaphalium adſtringentis moderatè facultatis eſt, & propterea dyſentericis ipſum cum vino aliquo auſtero potandum exhibent.

Gongylis,*id eſt Rapum.*

Rapi ſemen ad rem veneream ſtimulos addit, fla- D tuoſi ſpiritus generatiuum exiſtens:ſic & radix ægrè concoctilis,& flatuoſa,ac ſeminis gignitiua eſt, ſuccum autē in corpus diſtribuit craſſiorem.Quare ſiquis in nimio eius eſu perduret,& maximè ſi ipſam non probè in ventriculo concoquat,humorem crudum appellatum cōgregabit:ſi verò crudior in coctura maneat,ægrè concoctilis & flatuoſa & ſtomacho incommoda exiſtit. quandoque etiam morſus circa ventrem excitat, melior autem fit, ſi bis coquatur.multa enim coctura opus habet. Porrò ad ventris deiectionem neque conducit neque officit.

E

A littera Δ *incipientia.*

Damaſonium,ſiue Aliſma.

Damaſonium,etiam Aliſma appellatur. Eius radicē experti ſumus coctam in aqua,& aqua pota, calculos in renibus conſiſtentes ac coactos confringere.

Daucus ſiue Staphylinus,*id eſt Paſtinaca.*

Daucus(quem & Staphilynum *&* *Paſtinacam* appellāt) duorum generum eſt: alter ſylueſtris, minus comeſtilis quàm ſatiuus,verùm in omnibus vehementior: ſatiuus F autem in cibi vſum aptus eſt,ſed aliàs imbecillior exiſtit. Facultatem habent acrem & calfactoriam,& propterea etiam attenuatoriam.Radix itaque poſſidet etiam flatulentum quippiam,& ob id veneris ſtimulatiuum. Semen ſatiui quidem,habet item aliquid in ſe venerem ſtimulans, ſed ſylueſtris omnis flatus expers eſt:quare & vrinam ciet & menſes mouet.

Daphne,*id eſt Laurus.*

Lauri arboris folia & fructus ſiccāt & calfaciunt vehementer,& magis ipſe fructus.Cortex radicis minus qui- G dem acris & calidus eſt,magis verò amarus & aliquid adſtrictionis habens.idcirco & lapides atterit, & hepaticis conducit.Bibitur in vino odorato pondere obolorū triū.

Dictamnum & Pſeudodictamnum.

Dictamnū magis tenuiū partium eſt quàm pulegium, in cæteris ipſi conſimile : quod verò Pſeudodictamnum dicitur,debilius eſt.

Dipſacos,*id eſt Labrum veneris.*

Dipſaci radix ſecundi ordinis eſt ſiccantium: habet etiam quid exterſorium.

H Dorycnium.

Dorycnium temperamento ſimile eſt papaueri & mandragoræ,& aliis eodem modo frigefacientibus. parum itaque ex eo ſumptum ſoporem inducit: amplius, occidit.

Dolichi, siue Lobi.

Qui nunc ab omnibus Lobi nominantur, apud omnes veteres dolichi & phaseoli appellabantur, & ab aliquibus smilax hortēsis. nutriunt quidem non minus quàm pisa, consimiliterque flatus expertes sunt: verùm iucunditate & in alui deiectione illis cedunt. Appellantur autē Lobi, *hoc est siliquæ*, præ aliis præcipuè, quoniā ex omni siliquarū genere quæ indumento intectæ sunt, hæ solæ vnà cū siliquis siue tegumentis suis vtplurimum comeduntur.

Dracontion.

Dracontion acrius est quàm Aron, & amarius, & magis calorificum ac tenuium partium. Habet autem quandam breuem adstringendi vim, cum acrimonia & amaritudine permixtam, vt vel inde efficacissimū pharmacū existat. nam radix viscera & omnes crassos ac viscosos humores expurgat, & malignorum vlcerū optimum medicamentū est: depurgátque ac extergit generosè cum alia extersione indigentia, tum vitiligines cum aceto. folia autē vlceribus & vulneribus recentibus cōueniunt, quātóque minus fuerint sicca tanto magis glutinant. Quæ enim sicciora sunt, acriora quàm vulneribus conueniat existunt. Creditur etiā caseum à putredine asseruare forinsecus ipsi circumpositum. Semen autem radice fortius cācros & polypos cōsumere creditur. Succus seminis oculorū albugines deterit.

Drys, *id est Quercus.*

Vniuersæ quercus partes adstringentis qualitatis participes sunt: amplius autē omnibus membranula quæ sub cortice trunci reperitur, & quæ sub cortice glandis super fructus carnē inducta est: quare & ad fluxum muliebrē, supráque sanguinis ac dysenterias & vētris fluxiones diuturnas, vtilis esse creditur. vtuntur autē ipsa decocta. Vehementius adhuc adstringit phagus & ilex. Cæterùm folia ex omni quercus genere pro cataplasmate imposita, vulnera recentia glutinant: queādmodum ego ruri expertus sum. Glandes quercinæ comestæ alimētum quidem abundè corpori suppeditant, sed tardi transitus est idipsū; & crassum ac ægrè concoctile. Ex omni glandium genere optimæ sunt castaneæ, quæ & lopimæ appellantur. solæ enim ex syluestrium fructuū genere, memorabile alimentum corpori sufficiunt: sunt tamen etiā ipsæ capiti graues, vtpote dolorem eius inducentes, sed multo magis his supradictæ.

A litera E incipientia.

Ebiscus, Althæa, *id est Malua syluestris.*

Ebiscus malua syluestris est, discussoria, laxatoria, inflammationē arcens, mitigatoria & concoctoria crudorum panorum ac tuberculorum. Radix eius, itémque semen, reliqua similiter faciunt velut herba: verùm facultatem magis tenuium partium; ampliúsque siccatoriā & extersoriam ex se ostendunt, adeo vt etiā vitiligines deterant, & semen calculos renum confringat. Decoctum radicis & ad dysenteriam & alui profluuiū, & sanguinis reiectionē, vtile est, vt quæ vim quādam adstringentem habet.

Ebenus.

Ebenus lignum est ex eorum numero quæ in succum resoluuntur, vim habet calfactoriam, extersoriam, ac tenuium partium. vnde & ea, quæ pupillis tenebras offundunt vitia, extergere creditur, & in alias oculares compositiones admiscetur, quæ videlicet ad vlcera vetera, & fluxiones ac pustulas conueniunt.

Elæa, *id est Olea.*

Oleæ germina tantū frigiditatis quantū adstrictionis habēt: fructus exactè maturus moderatè calidus est, immaturus adstringentior est & frigidior. Oliuæ drupæ pinguem succum habēt, & modicum alimentū corpori præbent. Colymbades verò muriæ innatantes, adstringētem succū habent. & stomachū corroborant, appetentiámque cibi excitant, & ad hoc cōmodissimæ sunt quæ cum aceto sunt asseruatæ. Ex iis enim quæ ex æquo salubria sunt, id quod iucundius est facilius concoquitur.

Elæon, *id est Oleum.*

Oleum ex oleæ fructu expressum, (quod etiā propriissimè oleum appellatur) humectans & moderatè calidum est. Tale est dulcissimum ex oliua maxime drupa factum, quale est sabinum. Est autē calidum moderatè, me-

A dii temperamenti, & magis discussorium quàm quod ex crudis oliuis expressum est, quod omotribes & omphacinum appellatur. Nam hoc tanto frigidius est quāto plus adstrictionis habet. Oleum autem vetus, si quidem ex dulci oliua factum vetustatem contraxit, calidius est & magis discussorium: si verò ex cruda, quousque sanè aliquid adstrictionis seruauerit, mixtæ facultatis existit. Vbi verò adstrictionem penitus abiecerit, alteri assimilatur. Lucernarium autem, à medio ac temperato, dulci inquam, in tantum ad calidiorem qualitatem progreditur, quantum B omphacinum ad frigidiorem. Vtimur omphacino, calidiore facto. Dulci, sicciore facto & circumtenso. Lucernario, eodem frigefacto. Manifestum est autem quòd omphacinum aliquando etiam frigidum adhibere oportet, reliqua semper calida. Atque hic quidem vsus ad caput est. Cæterùm si vniuersum corpus præter naturam siccius reddatur, dulce oleum commodissimè illinitur. Sed & si densatum sit ex adstrictione, aut frigiditate, aut mordacitate, aut acribus pharmacis, aut humore, aut etiam pruritu, idem oleum omnium aptissimum est, maximè cum exercitationibus aut etiam post exercitia. At verò C stomacho & iecori inflammatis maximè congruit omphacinum irrigatum, ob adstringendi facultatem. Reliquis partibus dulce magis prodest.

Oleum Cicinon.

Oleum Cicinon in Ægypto paratur ex ricini arboris semine, quod croton appellatur, *sicut arbor ipsa, cici*, tuso & expresso, & oleo ex aqua calida electo. Est autem tenuium partium ac discussorium, velut oleum vetus. Exterit vitiligines, maculas solares, lētigines, assiduo illitu. Cō- D simile raphanino est: quo etiam vti licet, cicino aut vetere non præsente.

Oleum seminis Lini.

Sed & ex lini semine oleum præparatur, quomodo prædictum est. Et vsus eius iam est pro cicino. nam cicinon non amplius adfertur, sed hoc pro ipso adferunt.

Oleum Raphaninum.

Raphaninum oleum in reliquis simile cicino est: verum calidius.

Oleum populi nigræ.

Oleum ex nigra populo in æstate paratur, quum multa circa semen est resina. Sumunt itaque eius grana, E modicéque confringunt, & ad pondere expensum inde triētem, olei dulcis sextarium immittunt, & ad dies quadraginta insolant. atque ita excolatū reponunt. Est hoc oleū calfactoriū, tenuiū partiū, mollitoriū, cū odore iucūdo.

Oleum amygdalinum.

Amygdalinum oleū ex amygdalis amaris fit, éstque tenuium partium, & calidius dulci vno gradu. Conuenit maximè auribus à crassis flatibus obturatis, & ad auditus grauitatem, & sonitui ex frigiditate. Vermes quoque aurium enecat. Experientia enim nos docuit ipsum auribus F maximè prodesse, reliquarum partium comparatione.

Oleum nucum.

Nucis oleum similiter vt amygdalinum præparatur, nucibus aut tusis & expressis, aut post contusionem in aquam feruentem coniectis. commodum est in eosdem quoque vsus. Insupérque hoc priuatim habet, quòd inaurantibus aut inurentibus conducit. Siccat enim, & ad multum tempus inaurationes ac inustiones continet & adseruat.

Oleum Myrobalaninum.

Oleum ex myrobalanis vim habet depurgandi G maculas faciei, lentigines, varos, & omnem nigredinem: sed & aluum purgat, prodest & aurium dolori, & ad sonitus cum adipe anserino instillatum. præparatur vt amygdalinum, glande vnguentaria molita.

Oleum Laurinum.

Laurinum ex bacca lauri fit, quo modo iam dictum est. at verò mixtum hoc modo præparatur: Ad sextarios quinque oliuarū maturarū, baccarū lauri pinguium & recentium sextariū vnum adiicimus, atque ita omnia simul conteruntur ac exprimuntur, velut oleum aliàs ex oliuis H solet. Calidum valde est & mollitorium quod purum ex solis lauri baccis factum est: quare vehementer perfrigeratis quadam corporis parte conducit. Multùm quoque siccat, & propterea scabrosis, & asperæ cuti, impetiginibúsque asperis, in balneo illitum medetur. fugien-

dum est autem in impetigine inflammata, aut scabie inflammata, & in temperamentis calidis ac biliosis. humidis autẽ & pituitosis cõuenit, & omnibus articulis à frigore infestatis. est & ischiadicis ex coxendicibus laborantibus cõmodum. Occidit vermes & pediculos, tum feros tum mansuetos, itémque lendes ac furfures capitis, & ophiases ac alopecias. Vsus est in balneo ieiunis, ita vt postea cũ ouo ac melle & fœnigræci farina detergeatur. Cauendum ne capiti calido adhibeatur.

Oleum sesaminum.

Sesaminum oleum ex sesamo fit contrito & in aquam iniecto. Viribus non longè abest ab oleo dulci. caliditatẽ enim moderatam habet, & saporem omnino leuiter adstringẽtem. aptum est cibis: nam & saporis iucundi est, & facilè concoquitur, & aluum subducit. forinsecus illitum vim obstructoriam meatuum habet, propter crassitudinem. Cæterùm ad præparationem oleorum quæ odoris gratia fiunt, aptius est quàm oleum commune, propter durabilitatem, & quòd non facilè putrescat.

Oleum lentiscinum.

Et hoc ex lentisci fructu præparatur eo quo in aliis dictum est modo. Paratur etiam velut in laurino diximus, fructu lentisci oliuis permixto. Vtile est purũ & immixtũ ori ex fluxionibus infestato, & gingiuis inflammatis, calidum in ore detentum, tum in balneo, tum citra balneũ: repellit enim & roborat citra exasperationem. Mixtũ autẽ magis mitigat simúlque robur conseruat: quare in iecoris ac stomachi fotus ac rigationes cõmodè assumitur.

Oleum œnanthinum.

Œnanthinum eadem efficacia est cum melino & rosaceo, præterquam quòd aluum non mollit. cõponitur hoc modo: Œnanthen, *hoc est uitis syluestris fructum florentem*, accipe odoram, & marcescere sine, ac in nouum vas vnà cũ omphacino oleo mitte, & ad dies XL. quotidie agita, ac excolato vtere. Sit œnanthes sextans, olei sextar. vnus.

Oleum melinum.

Melinum paratur ex malis cydoniis: fit etiã ex aliis malis corium habentibus acerbius & odoratius, hoc modo: Adimitur pediculus ad exortum, & festuca ad fundum, & pars interior vnà cum seminis granis, deinde secantur mala vnà cum adhærente cuticula. nam & in ipsa & odoris gratia & adstringendi vis continetur. fiunt autem parua frusta quorum quadrans in olei omphacini sextarium iniicitur, & insolata ad dies XL. reponũtur. Vis melini olei magis ad frigiditatem nutat, nõ tamen valde, propter mali vinositatem: adstringit autem multum, velut lentiscinũ: magis verò stomacho familiare est, propterea quòd ex duplici materia nutritiua componatur, olei videlicet ac mali: quare cõsequens est ipsum stomacho inflãmato ac debili competere irrigatum, & in epithematis impositum ac potum. Commodius est rosaceo propter mali familiaritatem: nam stomacho robur addit, & insitos in vẽtriculo acres humores vehemẽtius propellit. Iniicitur etiã per sedẽ, quibus colũ & crassa intestina ab acri bile vexãtur. Cauẽdus est eius vsus in affectionib' frigidis. in his enim magis cõuenit, si absinthiũ habuerit simul incoctũ.

Oleum rosaceum.

Rosaceũ oleum sic præparatur: accipitur floris rosarũ rubrarũ exunguium, & per diem ac noctem siccatarum quadrans, olei omphacini sextarius vnus: rosis iniectis, os vasis occludere oportet, intrinsecus linteolo, forinsecus pellicula, propter imbres repentinos, & insolare ad dies XL. atque ita excolatum reponere, vasis super tabulas locatis in domo temperata. Quidam alia quædam rosis adiiciũt: verùm optima est præparatio ex solis rosis & oleo cõstans. Alii nõ insolant, sed vas in puteum aquæ frigidæ ad dies XL. suspendunt. Conducit capiti calfacto ex sole, aut febribus, aut alia quædam eiusmodi causa: humectat enim & mitigat, ac somnũ inducit. Et in febribus, excalfactis visceribus, conuenit ceratum ex ipso paratum, lotũ ex frigida aqua, in æstate sæpe alterata, ita vt ceratũ hoc visceribus imponatur. præparatur autẽ hoc modo: Accipitur ceræ vnc. vna, rosacei quadrãs: cera liquefit cũ modico rosaceo in duplici vase, & in aquã diffunditur, & manibus emollitur per aquam eluta, mox rursus ac tertiò liquatur, diffũditur, aquáque eluitur: deinde reliquũ rosa-

A cei additur, liquatur, tollitur, agitatur, frigesit, & in mortarium inditur ac teritur, & aquæ quantum expedierit instillatur: mox sublatũ medicamentũ, in frigidã subinde permutatã reponitur. Si verò pro aqua acetum instillaueris in mortario ad ceratum, optimum medicamẽtum efficies ad erysipelata, carbũculos & herpetas. Habetur etiã hoc ceratum Sermone V. capite nonagesimo primo: quin & potum optimũ rosaceum cum aqua calida aut frigida, magnã vtilitatem de se præbet iis quibus stomachus ex acri bile, aut lumbricis, aut ascaridibus infestatur: verùm
B ad lumbricos maximè puerorum, melius facit sapæ permixtum & potum, ita vt sapa ex vino coctura ad tertias redacto sit præparata: celerrimè enim ipsos expellit. Infunditur etiã colo vexato ex prædictis causis. Cauendus vsus eius est iis qui non multam caliditatem habent, & quorum corpus superfluis excrementis redundat.

Oleum chamæmelinum.

Chamæmelinũ oleum sic præparatur: Olei dulcis sextarius Italicus vnus, florum chamæmeli diem vnum præsiccatorum sextans, in vas mittuntur, cuius osculum raro
C linteolo integitur, quo perspirationem habeat oleum: & sic per dies XL. insolantur. Etenim si non perfletur ac trãspiret chamæmelinum oleum, odorem garo similem acquirit. Post insolationem seruare ipsum oportet excolatum, vase locato in tabulis in domo temperata. Vsus eius est ad caput mediocriter densatum ac dolens ex febribus non valde ardentibus. rarefacit enim meatus, & vapores discutit, ac acrimonias contẽperat, & in sũma, magis mitigatoriũ est quàm rosaceũ, in febribus non valde calidis.

D Oleum anethinum.

Anethinũ ex anethi coma fit adhuc virente, priusquã semẽ solidũ reddatur & acre. inutile enim ad vsum hunc fit floribus abiectis: resecare autem mollia tantùm germina, & vnciæ vnius pondere expensa, ad sextarium Italicũ vnum olei dulcis iniicere oportet, & osculum vasis probè obturare, & diebus XL. insolare. Calidius hoc est quàm chamæmelinum: itaque fatigatis in hyeme cõmodè adhibetur: mollit enim & humectat. Vtẽdum est eo & in febriẽtibus leniter à pituita: & omnino ægrotãtibus ex cau-
E sis frigidis, maximè circa tendines ac musculos cõuenit.

Oleũ liliorum, aut liliaceũ, siue susinũ, aut Lirinon.

Liliaceum siue Susinum, aut lirinon oleum, fit ex albis lilii foliis exunguibus: & solùm iniectis, citra ipsorũ croceum filamentum, ad sextariũ Italicum olei dulcissimi, pondere sextantis. Siccare autem etiã hæc oportet in vmbra per diem ac noctem: deinde vasi iniicere, & diligenter obturata insolare per triduum: deinde excolare, & aliũ sextantem foliorum immittere, prioribus videlicet velut inutilibus eiectis. ternis enim alterationibus folia iniii-
F cere expedit: quare vbi rursus per triduũ insolaueris, rursúsque excolaueris, tertium sextãtem liliorũ immittes, similitérque per triduũ insolabis, & sic excolatum in vmbra repones. siquis enim mox à principio sexuncẽ foliorum immittat, putrefacta oleum fœtidum reddẽt. Cõmodum est affectionibus muliebribus: soluit enim duritias & morsus ex acrimonia obtundit, & robur vtero addit. In Susis testimonium præbent ipsi, quòd prægnantibus facilem partum faciat: sed & aliis illitum, lassitudines eximit fatigatis, & mollientibus medicamẽtis adiectũ mol-
G litorium est: & in summa, tepefactorium est, & mitigatoriũ ac rarefactoriũ, odoratúmq; ac facilẽ partũ procurat.

Oleum telinum, siue ex fœnogræco.

Oleũ telinum, *id est ex fœnogræco*, vim habet mollificandi. cõmodum est ad furfures, & achoras, *id est ulcuscula capitis manantia*, depurgat & maculas solares, & faciẽ dealbat ac extergit & innouat. prodest & ad vteri duritias ac abscessus, & ægrè parientibus opitulatur. facit & ad sedis intestinorúmque inflãmationes. infusum soluit tenesmos: facit & ad perniones. præparatur hoc modo: Fœnigræci
H lib. V. olei sextarii octo, cyperi lib. II. calami odorati lib. I. macerantur hæc in oleo ad dies septem, ter quotidie agitata, deinde expressa ac excolata reponuntur.

Oleum narcissinum.

Ex albi narcisi floribus fit oleũ narcissinum, noctẽ ac diem præsiccatis, ita vt sextans ex ipsis in sextarium vnum Italicum olei dulcis coniiciatur, & vas diligenter

obturatum ad dies quatuor inſoletur. Oportet autem & nos alterare, quẽadmodum in lilio diximus, & reddetur oleum magis odoratum, præſertim ſi moderatè inſoletur: nam ſi diutius inſolaueris narciſsinũ aut etiam liliaceũ, vel violatum, aut aliud quoddam eorum quæ nõ fortem & permanentẽ odorẽ habent, inodoratũ euadet. Vim habet narciſſinũ calidiorẽ anethino. quare ad eadem cõducit in reliquo corpore, capite excepto: acris enim eſt narciſſini fragrãtia.

Oleum violatum.

Violatum oleum præparatur ex purpureis violæ floribus, itémque ex albis, quadrãte ex ipſis in olei ſextarium Italicum dulciſsimi coniecto, ac tertiùm alterato, veluti in lilio prædictũ eſt. Vis eius paulo calidior eſt quàm roſacei: quare ſiquis æſtate fatigatus & inſolatus roſaceo careat, violaceo vti poteſt, maximè ex purpureis florib9 præparato, ita vt in balneo ex eo illinatur: nã ſupra hoc quòd laſſitudini medetur, etiã ſqualorẽ ac ſitum animi odore ſuo in mãſuetudinẽ ac voluptatẽ trãſmutat, & ſomnũ impertubatũ inducit.

Iaſmelæum.

Oleum apud Perſas Iaſme appellatum præparatur hoc modo: Candidorum nimirum violæ florum ſextante in Italicum ſextarium vnũ olei ſeſamini iniecto ac alterato, quemadmodum in lilio dictum eſt. Vſus eius in epulationibus apud Perſas odoris gratia receptus eſt. Conducit vniuerſo corpori à balneis, in corporibus calore ac laxitate indigentibus. Grauiorem autem odorem habet, vt multi non libenter ipſum tolerent.

Oleum myrteum.

Fit & hoc foliis myrti viridibus pondere ſextantis in olei omphacini ſextarium Italicum vnũ iniectis, addita vini odorati adſtringentis quarta ſextarii parte. Coquuntur hæc ad lentam prunam, donec folia areſiant ac confringantur, & vinum conſumatur: deinde oleum purum excolatur, & vitreo vaſe excipitur, ac reponitur. Adſtringit & frigefacit hoc oleum amplius quàm lẽtiſcinum ac melinum, & propterea irrigationibus ſtomachi & hepatis non competit, ſed neque alia viſcera benignè tractat. Experientia plurima vſum eius reperit in ceratis ac emplaſtris, per quæ dẽſare ac repellẽdo adſtringere oportet. Cõmodat allabentibus fluxionibus, & humectis vlcerib9 cicatricem inducit. Cohibet pilos capitis mulierũ, & eſt odoratum.

Oleum maſtichinum.

Maſtichinum oleũ, fit maſtiches vncia I. in olei valde acerbi ſextariũ I. immiſſa. coquitur autẽ in duplici vaſe. calidum eſt moderatè, & denſandi ac obſtruendi meatus vi præditum: ſi quidẽ partibus moderatè firmari adſtringíque ac calfieri indigentibus adhibeatur.

Oleum ſtyracinum.

Styracinũ præparatur ſic: Olei dulcis optimi ſextarius vnus, ſtyracis pinguis ſextans, coquuntur in duplici vaſe, donec ſtyrax vim ſuam in oleum deponat. Paulo calidius hoc eſt quàm anethinum: verùm valde mollitorium, & propterea corpora indurata præclarè attenuat & emollit.

Oleum ſicyonium.

Sicyonium oleum ſic præparatur: Olei dulcis ſextarii decem, fœnigræci ſextarius vnus, libanotidis quadrans, polii quadrans, ſampſuchi quadrans, tædarum triens, ariſtolochiæ lib. I. meliloti ſemiſſis, cucumeris ſylueſtris radicis lib. II. aquæ quod ſatis eſt. coquuntur hæc velut oportet, & excolata in vſum vertuntur.

Oleum metopium.

In Ægypto præparatur oleum metopium appellatum, propter galbani lignũ. Fit autẽ ex oleo omphacino & amygdalis amaris, cardamomo, iũco rotũdo odorato, melle, vino, calamo odorato, carpobalſamo, galbano & reſina. eſt calfactoriũ: venarũ oſcula aperit, attrahit & purgat vlcera: facit ad muſculos ac neruos conciſos: facit ad hernias aquoſas, & in ſumma vim mollitoriam habet.

Oleum mendeſium.

Mendeſiũ oleũ maximè emollit, & corpora laxat, & pus facit. Cõponitur ex oleo myrobalanino & myrrha, caſiáq; ac reſina. Quidã ſpiſſãdi gratia etiã cinamomũ ĩſpergũt.

Oleum megaleum.

Quod megaleũ oleũ appellatur, quondã præparabatur, nunc autẽ in vſu nõ eſt. præparatur ſimiliter vt amaricinum, niſi quòd reſinam recipit. & ad eadem efficax eſt.

A

Oleum amaracinum.

Amaracinum oleum ſic præparatur: Herbæ Sabinæ, ligni balſami, calami aromatici, floris iunci odorati, nardi Celticæ, coſti, ſingulorum lib. V. amomi, caſiæ, carpobalſami ſingulorum lib. III. myrrhæ lib. I. vini odorati ſextarios V. Coquito velut nardinum. vis eius calfactoria, ſicut nardini, non autem adeò corroborat: verùm magis tenuium partium eſt magíſque mitigatorium ac lene, propterea quòd opobalſamum non recipit. Mulieribus in vteri ſinum iniectum menſes ducit. Eſtque omnino cali-
B dum, emollit ac aperit ora venarum. Commodat fiſtulis & ramici aquoſo poſt chirurgiam. facit ad cruſtas & vlcera efferata. facit ad vrinæ difficultatem circumlitũ ſedi. facit ad vteri inflãmationes ac duritias, & hæmorrhoidũ oſcula aperit.

Oleum cyprinum.

Cyprinum oleum recipit olei ſextar. X X V. cyperi, helenii, iridis, ſingulorum lib. I. ſampſuchi, hyſſopi vtriuſque quadrantem, ſeminis viticis quadrantem, ſaluiæ quadrantem, floris cypri ſiue liguſtri lib. I. & hoc duabus coc-
C turis coquitur. nam reliquæ omnes ſpecies vino odorato rigatæ pridie, poſtea oleo infarctæ, coquuntur ad horas ſex: ſequenti die oleum excolatur, & affuſa aqua pura tertia olei parte, flos cypri iniicitur, vnà cum tenerioribus ramulis non contuſis: ſi verò ſiccus ſit, contuſis. atque ita coquitur hora vna. Calfacit cyprinum non inſtrenuè, éſtque tenuium partium, & ad vteros amplius perfrigeratos valde commodum. nam craſſos in ipſis humores attenuat. Cæterùm vbi copia fuerit herbarum viridium, cyprinum ſic præparatur: Nimirum ex olei ſextariis XV. cyperi, helenii, iridis, ſingulorum ſemiſſe. ſampſuchi, hyſ-
D ſopi, ſaluiæ ſingulorum ſextante, viticis foliorum viridiũ ſextante, citri foliorum viridium quincũce, chamælibani viridis triente, lauri foliorum viridium quincunce, cypri florum dextante, opobalſami ſemiſſe.

Oleum irinum.

Irinum oleum recipit iridis, aſpalathi, cyperi, helenii, ſingulorũ lib. V. opopanacis ſemiſſem, (quidam verò quadrantem) anchuſæ ſextãtem. olei ſextarios X X X. aquæ ſextarios X V. Contunduntur omnia craſſius, & macerantur biduo: deinde coquõtur horis ſex, deinde iniicitur o-
E popanax vino præmaceratus ac tritus. Aliquando ad prædicta additur floris iũci odorati ſemiſſis, caſiæ quadrãs, ligni balſami, nardi Celticæ, vtriuſque ſemiſſis. vis huius calfactoria eſt, ſed nõ acris: propterea perfrigeratis partib9 cõmodat, roborandíq; ac molliẽdi vim quandã poſſidet.

Oleum nardinum Cyzicenum.

Nardinum Cyzicenum quod in Alexandria præparaui, valde commodum eſt, & recipit olei acerbi ſextar. Italicos X I I, aſpalathi, cyperi, iridis Illyricæ, ſeminis cardamomi, ariſtolochiæ, caſiæ ligneæ, ſingulorum ſexuncẽ,
F helenii, ligni balſami, floris iunci odorati, caſiæ, coſti, ſingulorum ſemiſſem, amomi, folii malabathri, ſpicæ nardi, ſtyracis, carpobalſami, ſingulorũ quadrãtem. opobalſami quadrãtẽ herbæ ſabinæ vnciã vnã. Præparatur hoc modo: Aſpalathũ, cyperũ, heleniũ, xylobalſamũ, iridem, ariſtolochiã, decorticato & craſſius cõtundito, ac triduo aqua calida macerato. Deinde affuſo oleo coquito aſsiduè agitãdo, & aquã paulatim inſtillando, prout prior cõſumitur: & vbi tres aut plures coxeris horas, contecta iam cocta pernoctare ſinito. Sequenti die extractis iis quæ cocta ſunt,
G & aqua ab oleo ſeparata, rurſus coquito alia aqua pura, ac modico vino affuſo, & vbi ebullierint primùm cardamomum adiicito, deinde florem iunci odorati & caſiam ligneam, contuſa, coquitóque ad horas duas, ac rurſus pernoctare ſinito. Tertia die ſimiliter extractis his, & alia aqua rurſus addita coquito, & quum efferbuerint, caſiam, coſtũ & reliqua ſingula ſeorſim contuſa ac trita, ſeorſim inſpergito: poſtremùm autem ſpicam nardi, & folium malabathri, & ſtyracem, in tenuiſſimas partes comminutum, & vbi eliquatum fuerit, ſtatim ab igne tollito, & opo-
H balſamum addito, diligentérque agitato, & operculo impoſito ac probè velatum ad biduum ſinito, atque ita conchula excipito. Porrò ſecundarium ſic præparatur: Iis quæ ex tertia coctura ſuperfuerunt olei ſextar. V I. adiicito, & duabus horis ebullire ſinito, deinde caſiæ tenuiſsimè tritæ ſextãtem, nardi Celticæ ſextãtem, herbæ Sabinæ

drachmas I I I. ſtyracis vnc.I.opobalſami ſextantem addito. Nardinũ vim habet calfactoriã, roboratoriã, ac mitigatoriam. quare ſtomacho perfrigerato, & inualido, itẽ ventriculo atque iecori eodem modo affectis cõmodiſſimũ eſt. Infunditur per ſedẽ quoq; in inteſtinis perfrigeratis. itẽ in vteros muliebres. Vſus eſt omnino præſtantis & eximii.

Præcoctura nardini.

Vini veteris lib.xv.foliorum dendrolibani lib.I. raſdi lib.I I I.calamocrini lib.III. brullocyperi lib.IIII. Hæc omnia in præcocturam mitte, ferueant horis x I I.& vbi euacuata fuerint in vas purum, & cacabus per ſpongiã deterſus, rurſus infundes vini lib.xv.& illud oleum deſuper.

Nardini præparatio alia.

Nardinum quod in Eccleſia præparatur. Tachis librã, cinamomi lib.caryophyllorum lib.amomi lib.florũ iunci odorati lib.calami aromatici librã. ligni aloes lib. nucum myriſticarum lib. cachrii lib.xanthocaryorũ, *hoc eſt nucum flauarum*, lib. maceris lib. galangæ lib. balſami lib. carpobalſami lib. xylobalſami lib. myrobalani lib. folii Indici lib.caſiæ lib.ligni caryophylli lib. piperis lõgi lib. piperis albi lib. piperis cõmunis lib. laſeris Chaldaici lib. nardi Celticæ lib.thymiamatis lib.myrrhæ troglodyticæ lib.coſti lib.muſci lib.ambræ lib. gõphiti lib. ladani lib. terebinthinæ lib.vini odorati quod ſatis eſt.

Nardini alia præparatio.

In præcoctura vini veteris lib. x v.foliorum dendrolibani lib.I.foliorum myrti lib.I.raſdi lib.I I I.calamocrini lib.I I I.brullocyperi lib.I I I I. Hæc omnia in præcocturã mitte vt ebulliat horis xII. & vbi euacuata fuerint in vas purum, & cacabus per ſpongiã deterſus, rurſus infundes vini lib.xv.& oleum illud deſuper. Sit autem intrita ſiue intrimentum, cinamomi lib.III.galangæ ſemiſſis, caryophyllorum triens, ſpicæ quadrans, nucum flauarum quadrans, ladani puri quadrãs, terebinthinæ vnc.xvIII. xyloaloes ſextans, coſti triens, laſeris Bucellarii libræ quatuor, thymiamatis regii quadrans. Hæc contuſa & cribrata ac cum oleo præcocturæ vnita coquito iuxta experimentũ, vt neque cõburantur, neq; rurſus defectuoſa coctura fiat.

Alia nardini præparatio Ioæ vnguentarii.

Olei ſextar.x I I.aſpalathi lib.I I I. xylobalſami lib.I I. coſti quadrantem.caſiæ ligneæ trientem.carpobalſami ſemiſſem, amomi trientem, ſtyracis calaminthæ ſextãtem, opobalſami ſextantem.

Alia præparatio nardini Ioæ vnguentarii.

Coſti ſextantem, foliorum Indicorum trientem, caſiæ ſemiſſem, myrrhæ ſemiſſem, ligni caryophylli ſemiſſem, carpobalſami trientem, ſpicæ nardi trientem, calami aromatici vnciã vnam, iridis ſextantem, ſtyracis pinguis dodrantem, croci drach.I I I I.olei ſextarios v I.

Oleum Salcæ.

Olei Salcæ præparatio quam in Alexandria paraui, optima eſt, & recipit aſpalathi ſemiſſem, xylobalſami dodrantem, cyperi trientem, helenii, iridis vtriuſque ſemiſſem, calami aromatici vnc. x v I I I. floris iunci odorati ſextantẽ & vnciæ dimidium, ſtyracis pinguis ſextantem, nuces Indicas duas, folii vnc.x v I I I.ſpicæ nardi vnciam I.caryophylli, arnabo, vtriuſque ſeſcunciam.amomi quadrantem, caſiæ ſextantẽ, coſti vnc.vnam, myrrhæ vnciam vnã.hypni, xylocaſiæ vtriuſque quadrantẽ, olei ſextar.x. Coquitur modo relato in nardino, ita vt in prima coctura iniiciatur xylobalſamum, iris, cyperus, helenium, xylocaſia decorticata & craſſiùs contuſa, & aqua ad biduũ aut triduum macerata. in ſecunda autem coctura iniicitur calamus, flos iunci odorati, hypnon, prærigata vino veteri odorato. in tertia, reliqua. Fit & ſecundarium hoc modo: Iis quæ à tertia coctura ſuperfuerunt adiiciuntur olei ſextarii ſex, & quantũ ſatis eſt coquũtur. deinde iniicitur myrrhæ ſtactæ bonæ albæ quadrans. ſiromatis, *hoc eſt aquæ opobalſami*, ſemiſſis, maſtiches ſemiſſis, ſtyracis boni vncia vna: Vtũtur oleo Salcæ & mulieres, caput ex eo vngentes. eſt autem relata præparatio longè optima.

Foliati ſiue Malabathrini præparatio optima.

Foliatum oleum recipit aſpalathi vnc.x v I I I.ligni balſami lib.I I.cyperi lib.v.helenii lib.v.foliorũ malabathri trientẽ, amomi ſemiſ.xylocaſiæ trientẽ, myrrhæ triẽtem, coſti dodrantẽ, ſtyracis primarii l.I.caſſ[a]mi ſiue carpobalſami ſemiſſem, calami aromat.lib.v.ſpicæ nardi ſextantẽ, caryophylli trientem, ſiromatis (quæ eſt aquoſa fæx ac reſidentia opobalſami) ſemiſſem. arnabo ſemiſſem, cardamomi ſemiſſem, iridis lib.I. olei ſextarios x x. vini odorati quod ſatis eſt. coquitur velut nardinum.

Vnguenta odorata quibus commodent.

Vnguẽta odorata frigidioribus capitibus magis cõueniũt quàm moderatè calidis, atque illis hyeme. nã calidioribus non ſunt apta. Si verò quis odoris gratia talibus vti velit, roſacei parem modum admiſcebit. ſic enim par pari admixtũ non amplius nociuum eſt. quandoquidẽ verò multæ mulieres tam calida capita habent, vt nullũ calidum oleum perferre queant, his cõſultũ eſt ſolo omphacino vti, quandoque verò etiam roſaceo. Quædam verò ex ipſis omnino nõ vtuntur oleo, propterea quòd capita ipſarum citò humectentur, & deſtillationibus obnoxiæ fiant, quas ſanè ad vnguẽtorum illitionem cogere non oportet. Nam hæ ſiccatione capitum opus habent, per cõmodas puluiſculorum aridorum inſperſiones, nõ humectatione per illinitionem oleorum.

Olei ſuffumigabilis præparatio.

Oleum quod ſuffumigabile appellatur, ſic præparatur: Vnguium aromaticorum magnorum quincuncem. thuris maſculi, ſtyracis primarii, bdellii puri, coſti, ſingulorũ quincuncem. olei boni dulcis ſextaria v. hypni quod ſatis eſt. Coſtum in craſſas partes ſecato, ſimilitérque ſtyracem ac bdellium, deinde ſimul permixta in vas nouum teſtaceum anſis carens immittito, & oſculum eius hypno integito, ac forinſecus ad hypnũ aſpalathi ligna, aut alicuius alterius odoratorum generis ſurculos addito, ac obturato vt nihil ex vaſe excidere queat. Deinde aliud teſtaceum vas anſis carens & longi colli oſculum habens accipito, ita vt oſculo eius congruat quod prædictas ſpecies in ſe continet: & in ipſum olei dulcis ſextarios v. mittito, & effoſſa terra vas quod oleum habet, vſque ad collum obruito, vt ne igneſcat. mox alterum vas in caput reſupinatum oſculo eius quod oleum continet adaptabis, forinſecúſq; totum circumcirca luto oblines, ſimilitérque oſcula vtriuſque coaptata: & ſiccari ſines. ſequenti die carbones multos circumpones, integéſque ex ipſis vndiquaque totum vas, ignémque accendes ac ventilabis. Ignem autem accenſum marceſcere ac extingui ſinito, vt paulatim candefactæ per oſculum vaſis ſpecies oleum ſuppoſitum ipſis ſuffumigent: qua gratia ſuffumigabile appellatur. deinde poſtera die aperito, oleúmque tollito ac ſeruato in vitreo vaſe, ac vtitor. Hoc vtuntur mulieres quibus menſes retinentur, illinentes ex eo pectinem & lumbos. Conuenit etiam iis quæ non pro ratione in partu purgantur, ſimiliter illitum. Vtile eſt etiam perfrigeratum pectus habentibus, & teneſmis infeſtantibus prodeſt, calidum lana cõuoluta exceptum, & pectini ac lumbis impoſitum.

De vnguentis reliquis.

Ex his iam facile eſt etiam de aliis oleis iudicare, quæ vnguẽtorum quoque cognominationem habẽt. Etenim iuxta naturam eorum quæ iniiciũtur, oleum alterabitur, quorum ſingulorum vim in hoc ſermone deinceps condiſces. Cæterùm de reliquis remittentibus ac laxantibus vnguentis, in ſermone de medicamẽtorum compoſitione poſt auxilia articularia dicetur, velut eſt gleucinum & conſimilia.

Elaphoboſcon.

Elaphoboſcon calidam & tenuium partiũ vim habet, ideóque ſecundo ordine ſiccat. Conuenit ad venenatarũ beſtiarum plagas, & in potu & in cibo.

Elenium.

Helenii radix maximè in vſu eſt: dici poteſt calida & ſicca, non tamen exactè velut piper, ſed cum humiditate ſuperflua, & propterea in linctus ac eclegmata, ad craſſos & viſcoſos humores ex pectore ac pulmone educendos, commodè miſcetur,

Elelíſphacos, *id eſt Saluia.*

Saluia calfactoriã vim euidenter habet, & leniter ſubadſtringentẽ. Quidam narrant ſuffitã ſuper prunas, mẽſes immodicè fluidos mulieribus ſiſtere: itémque muliebrẽ

fluxũ. Agrippa autẽ inquit, Saluiã herbã sacrã leænæ prægnãtes voratam vitalẽ cõceptũ continet. quare si succi eius heminã vnã cum modico sale mulier bibat quarta à puerperii purgamentis die, & viro cõdormiat, infallibiliter cõcipiet. Aiunt, quũ in Copto Ægypti pestis grassaretur, eos qui superfuerunt in ea regione coegisse mulieres & vxores suas ad huius succi potentẽ adeo vsum, & ad plurimã sobolẽ peruenisse. Orphe⁹ autẽ inquit, Sanguinẽ spuẽtibus succi saluiæ cyathos duos cũ mellis vncia vna dato ieiunis in potu, & statim sistetur. Verùm phthisicis ac tabidis (ait) catapotia præpara hoc modo, Spicæ nardi drach. II. seminis saluiæ tosti tusi ac cribati drach. XIIII. piperis drach. XII. excipe succo saluiæ, & redige in catapotia, ac exhibe drach. I. mane ieiunis, itémque in vesperam, & aquam puram insuper bibendam.

Elleborus, *id est Veratrum.*

Veratrum album & nigrum exterforiæ ac calidæ facultatis sunt: quapropter & ad vitiligines & impetigines psoråsque ac lepras cõueniunt. Et sanè virga etiam nigri in fistulã immissa callosam, in duobus aut tribus diebus callum cõsumit. ponãtur autẽ in tertio ordine calfaciẽtium ac siccantium. Purgat nigrum humorẽ atræ bilis, magisq; per ventrem inferné: album verò per eundem supernè, crassos ac viscosos humores per vomitũ expurgans: mouet autem & ventrem inferné.

Elxine, Muralium, Parthenium, vel Perdicium.

Hanc aliqui Partheniũ, alii Perdicium, alii Muralium siue herbã muralẽ appellant. vis eius est exterforia, & leniter adstringens cũ subfrigida humiditate: vnde omnes inflãmationes sanat in principio ac augmento vsque ad vigorẽ, & maximè calidas. sed & furunculis incipientib⁹ imponitur: & succus ipsius cũ rosaceo ad auriũ dolores modicè inflãmatos cõuenit. quidam succum gargarizãt ad tõsillas inflãmatas. quidam medici etiã in tussi inueterata exhibuerunt, propter manifestam vim extergẽdi. facit & ad alopecias ac impetigines ipsa herba per se assiduè affricta. Aperit & hæmorrhoidas sedis, & fistulas sanat, & sinus occludit, cũ modico sale trita, & cataplasmatis modo imposita.

Elymos, siue Meline, *id est Panicum.*

Elymos, *id est panicum*, meline etiã vocatur. Est autem simile milio forma ac facultate: parum nutrit & siccat, & sanè ventris fluxiones sistit, queadmodũ etiam miliũ: si verò forinsecus in cataplasmate imponatur, siccat & perfrigerat.

Empetrum siue Epipetrum, siue Prasoeides.

Empetron solis purgationibus cõmodum esse videtur, pituitam ac bilem ducens. Saporem habet salsum, vt etiã ad alia eo quis vti possit, ad quæ videlicet salsæ substantiæ vsus est. appellatur etiam Prasoeides.

Epithymum.

Epithymum per omnia fortiorem thymo facultatem habet, siccans ac calfaciens in tertio ordine sine distantia à temperatis. purgat humorem atræ bilis.

Erebinthus, *id est Cicer.*

Cicer, legumẽ est flatuosum, probè nutriens, ventri cõmodum, vrinã ciens, lac & semẽ generans, mensésque ducens. Decoctum ipsius etiã calculos in renibus atterit, maximè nigri: alterum ciceris genus orobiæum appellatũ, vim habet attractoriã, discussoriã, sectoriámq; ac exterforiã. quare & lienẽ & iecur & renes expurgat, scabiémque ac impetiginẽ exterit. Item parotidas ac testes induratos discutit: maligna quoque vlcera sanat cum melle.

Erpyllos, *id est Serpyllum.* Zygis.

Serpyllũ calfactoriã vim vsqueadeo habet vt mẽses & vrinas moueat: est autẽ & gustu satis acre. Duæ eius species sunt: altera hortẽsis sampsuchũ odore referens: altera syluestris, quæ & Zygis appellatur, nõ serpẽs, sed ramulos erectos, tenues, sarmẽtosos habẽs, folia ferme similia rutæ, subangusta & lõgiora, ac duriora, flores gustu acres, odoris iucundi: radix autẽ inutilis est. Nascitur in petris, efficacior & calidior quàm hortẽsis, itémq; ad vsum medicũ accõmodatior: menses enim & vrinas ciet pota. Prodest & ad tormina, cõuulsa, rupta, hepatis inflãmationes, & ad reptilia ac serpẽtes, tũ in potu accepta, tũ cataplasmatis modo imposita. Mitigat & capitis dolorẽ cũ aceto cocta, ca-

A pite ex ea irrigato, rosaceo ammixto. Maximè autẽ in lethargicis ac phreniticis inueteratis congruit: sedat & sanguinis sputum drach. vnius pondere cum aceto pota.

Erysimon, *id est Irio.*

Erysimi semen velut sapore nasturtio simile est, sic etiam facultate ipsi adsimilatur, feruens & calfactorium existens. Quando verò vsus eius in eclegmate expetitur, præstat ipsum aqua maceratum torrere. Cõmodat in eclegmatis ad crassorum ac viscosorum humorum in pectore ac pulmone eductionem ac per sputum expurgationem.

B Iuuat parotidas induratas, & duritias veteres mãmarum ac testium. Dioscorides ait in cataplasmate cũ aqua aut melle impositum, etiam occultis cancris mederi.

Erythrodanum, *id est Rubia tinctorum.*

Erythrodani radix rufa qua tinctores vtuntur, acerba est & subamari saporis: vnde & iecur & splenẽ purgat, & vrinas crassas ac multas, aliquando etiam cruentas euacuat. itémque menses propellit. moderatè quoque exterget ea quæ exterfione opus habent. itaque vitiligines albas exterit illita cum aceto. Quidam & in potu exhibent

C ipsam ischiadicis ac resolutis ex aqua mulsa.

Euzomon, *id est Eruca.*

Eruca olus palàm calfacit: sed & semẽ generare crèditur, & impetus ad venerem excitare. Capitis autem dolorem inducit, atque hoc magis siquis ipsam solam edat. quapropter cum lactucæ foliis ipsum edere oportet.

Eupatorium.

Eupatorium tenuium partium vim habet, exterforiámque ac sectoriam, citra manifestam caliditatẽ. quare

D obturationes iecoris expurgat. Est etiam modicæ adstrictionis particeps, per quam hepati firmitatem addit.

Euphorbium.

Euphorbium vstoriam & tenuium partium vim habet, similiter vt alii succi.

A litera Z incipientia.

Zea.

Zea media quodammodo est inter triticum & hordeum, vt ex illis cognobilis fiat.

Zingiberi.

E Radix Zingiberis fortiter quidem calfacit, sed nõ primo statim occursu velut piper, propterea quòd crassiorũ partium vim, aquosámque ac excrementitiam substantiã possidet: ob quam etiam facilè à teredinibus perforatur.

Zythus.

Zythus acrior est quàm hordeũ: ex quo fit, & mali succi, nimirum ex putrefractione factus. est autem & flatuosus.

Zyma, *id est Fermentum.*

Fermentum tenuium partiũ est, moderatè calidum, & propterea citra molestiam ac mordacitatẽ, ex alto ex-

F trahit simúlque discutit. Cõpositũ est autẽ ex cõtrariis facultatibus, aciditate frigida, & caliditate putredinosa, insupérque salis & farinæ, iuxta vtriusque naturam.

A litera H incipientia.

Edyosmon, *id est Mentha*, Minthe.

Hedyosmon, *id est mentham*, aliqui minthen odoratam appellant. vim habet calidam, vt propè attingat tertiũ ordinẽ: verùm ex hortensi cultu humiditatis superfluæ particeps est: quapropter & ad venerem moderatè stimulat, & ob hoc tẽperamentum etiã cum polẽta in cataplasma-

G ta venit. Cæterùm ob amaritudinem lumbricos necat, & decoctum eius per triduũ cõsequenter potũ, colicis valde prodest. Acerbitas porrò ipsius recẽs sanguinis sputũ cohibet, si cum posca bibatur. Tenuium partium vt siqua alia herba existit.

Edysarum, siue Pelecinus, siue Securidaca.

Hedysarum etiã Pelecinus dicitur, itémque Securidaca, & inuenitur fuluum aut pallidum colore semen, ancipiti acie ad similitudinem securis. Amarum autem & subacerbum apparet: vnde in potu stomacho cõmodum

H est. Expurgat viscerum obturationes: id quod & totius fruticis ramuli faciunt.

Emerocalles.

Emerocalles radicem habet similem lilii radici figura ac viribus: quare similiter vt illa ambustis prodest. Nã discussoriã leniter vim habet, simúlq; repulsoriũ quiddã possidet.

Erigeron, *id est Senecio.*

Senecio vim habet mixtā, frigidam, simúlque moderatè discussoriam. Et propterea medicamentis sedis commodè miscetur: cohibet & sanguinis sputū succus potus, & lumbricos occidit, & hepaticis prodest, & inflammatis efficax cataplasma est.

Eryngium.

Eryngium, caliditate aut parum quid à temperatis aut omnino nihil abscedit: siccitatis autē tenuium partium non modicæ particeps est. Radix eius aqua feruefacta, & ipsa aqua in potu sumpta, colicos sanat: cum aqua mulsa feruefacta, calculosos, vrinæ stillicidium, eiúsque emittēdæ difficultatem, & nephriticos curat. Bibēdum est autē hoc eius decoctum per dies XVI ieiunis, itémque ad noctem dormituris. Si verò lauer simul cum ipsa incoxeris, & potandum dederis, melius res procedet. Affirmauit mihi quispiā se ex assiduo eius vsu calculos per lotiū eiicere desiisse, quū antea frequentissimè eo vitio diuexaretur.

A litera Θ incipientia.

Thapsia.

Thapsia acris & fortiter calefactoriæ vnà cum humiditate facultatis est: itaque ex alto violēter attrahit, & attractum discutit: verùm longiore tempore opus suum perficit: propterea quòd superflua humiditate largiter redūdet, ob quam etiam facilè corrumpitur.

Thermus satiuus, *id est Lupinus satiuus.*

Lupinus edulcatus per cocturā, in cibo acceptus ægrè cōcoquitur, & alimentum corpori præbet crassi succi, & crudos humores generat. Aluum autē neque ducit neq; sistit. At verò vt pharmacum, edulcatus quidem vim obducendi meatus habet. qui verò insitam à natura amaritudinē habet, extersorius & discussorius existit. Occidit lumbricos cum melle delinctus, aut cum posca potus. Sed & decoctum ipsius lumbricos expellere solet potū, & per clysterē infusum. Farina quoque eius forinsecus cum bubulo felle vmbilico imposita idem præstat. Et sanè decocti fomētum foris admotum vitiliginibus prodest, & capitis vlcusculis manantibus, eruptionibus papularū, scabiei, gangrænis, vlceribus malignis, partim extergendo, partim discutiendo, & citra mordacitatem siccando. Expurgat etiā iecur & lienem cum ruta & pipere, iucunditatis gratia adiectis. Extrahit & menses & fœtus, cū myrrha ac melle appositus. Farina etiā lupinorum discussoria est. non enim liuida tantùm, sed & strumas & tubercula dura sanat: sed tunc in aceto, aut aceto mulso, aut posca eam coquere oportet, iuxta ægrorum videlicet temperamenta & affectus differentiam opportuno liquore inuento. Discutit & liuida farina ipsa, reliquáque omnia quæ prius in decocto relata sunt. quidam & ischiadicis in cataplasmatis imponunt.

Thermus syluestris, *id est Lupinus erraticus.*

Syluestris Lupinus amarior & fortior est ad omnia satiuo: aliâs in genere eandem vim posſidens.

Thlaspi.

Thlaspios semen vim acrē adeo posſidet vt etiam internos abscessus potum rumpat, & menses ducat, & fœtus perimat. Per sedem immissum coxendicum morbis prodest cruenta euacuādo, & aliâs quoque purgatoriam vim habet supernè ac infernè humorum biliosorum, acetabuli mensura potum.

Tridax, *id est Lactuca.*

Lactuca humidū ac frigidū olus est, non tamen externè sed iuxta fontanarū aquarum frigiditatē: quapropter ad inflāmationes conuenit, & ad parua ac leuia erysipelata. Edulium est sitim sedans & somnū cōcilians, maximè feruefacta cum posca diluta sola comesta. Sed neque incōctilis est velut alia olera, neque excretionē per aluū inhibet, neque promouet: & propterea neque mali succi sanguinē generat, nō tamē perfectè boni succi. Semen potū seminis effluxū cohibet: vnde & iis quib9 per somnū id effluit, datur. Cæterùm syluestris lactucæ succus cum muliebri lacte illitus, argemata & inustiones (quæ oculorum vlcera sunt) itémque caliginem depurgat.

Thymus.

Thymus incidit ac calefacit manifestè, vt tertii ordi-
A nis sit calefaciētium, & propterea vrinas ac menses ducit, ac fœtus detrahit, & viscera purgat potu, adiuuat pectoris ac pulmonis excretiones. atque hæc quidē Galenus. Verùm experimēto sequētia cōstant. Arthriticis thymi sicci minutissimè triti drach. III. cum aceti mulsi hemina dimidia dato ieiunis: purgat enim bilem, & acres serosos humores, & quæ circa vesicā hærent. Ventre autē eleuato, quū intumescere iam incipit, drach. I. cum aquæ mulsæ hemina exhibeto ieiunis. Ad lumborū ac coxēdicum dolorē laterísque ac pectoris, & præcordiorum eleuatio-
B nes ac inflationes, drach. III. cum aceti mulsi diluti hemina vna dato ieiunis. Similiter & melancholicis & mente perturbatis, & timore perculsis drach. III. dato cum aceti mulsi diluti hemina vna. Lippientibus & in vehemēti oculorū dolore similiter dabis ieiunis & ante cœnā. In podagricis doloribus ita auctis vt moueri non possint ægri, similiter dato cum vino diluto. In testib9 eleuatis similiter drach. III. ieiunis dato cum hemina vini vna. Veruntamē à nigro thymo elleboro appellato penitus abstinendum est. corruptoriā enim vim habet, & bilem generat.
C vtere autem eo qui florē purpureum habet ex natura, & album quid amplius complectitur.

Thymbra, *id est Satureia.*

Satureia hortensia consimilem thymo vim habēt, sed sunt multo debiliora.

A litera I incipientia.

Intybi.

Intybi, lactucis consimilem vim habent, sed tamen iucunditatè multùm inferiores existunt: item ad reliqua o-
D mnia de lactucis relata minus efficaces sunt.

Ἰξὸς, *id est Viscum.*

Viscum ex plurima aerea & aquea substātia calida, minima autem terrea, constituitur: itaque plus acrimoniæ in se habet quàm amaritudinis. quapropter humores ex alto fortiter trahit, non tenues solùm sed etiam crassiores, eósque diffundit ac discutit. Est autem ex medicamentis non statim calefacientibus post primam impositionem, sed quæ tempore indigent, velut etiam thapsia.

Ion, *hoc est Viola.*

E Violæ folia aquosam & subfrigidā substantiā prædominantē posſident: propterea & per se & cū polenta in cataplasmate imposita, inflāmationes calidas mitigant. Imponuntur & in ardore oris ventris, itémque oculorum.

Hippuris, *id est Equisetum.*

Hippuris adstringentē cum amaritudine qualitatē habet, & propterea siccatoriā fortiter simúlque citra mordacitatē. Vulnera igitur maxima in cataplasmate imposita glutinat, etiāsi nerui dissecti sint, itémque herniā intestinorum: sed & sanguinis sputū, & fluxum muliebrē, maxi-
F mè rufum. insupérque ad dysenterias aliásque ventris fluxiones generosum pharmacū existit herba ipsa cū aqua aut vino pota. Quidam de ea produnt vesicæ etiā aliquādo ac tenuiū intestinorū vulnera curasse. Succus eius sanguinis è naribus eruptiones iuuat, & fœda ventris vitia, cū vino aliquo austero potus, aut in febriētibus cū aqua.

Isatis satiua, *id est Glastum satiuum.*

Isatis satiua qua tinctores vtuntur, fortiter siccantis facultatis est, nondum mordentis, amaræque simul ac adstringētis. quapropter magna vulnera durorum corporū
G glutinat, etiamsi in musculorum capitibus existant. Sanguinis eruptionibus vtile cataplasma præbet, & tumores laxos mirabiliter discutit simul ac contrahit, & aduersus omnia maligna vlcera efficaciter resistit, siue computrescāt, siue erodātur. Quòd si pro ægri natura ac viribus fortior appareat, ad folia ipsius trita, aut panē, aut ordeaceam farinā, siue triticeā, aut etiā polētam admiscere oportet, iuxta prædominantē in vnoquoque dispositionē ac affectionem.

Isatis syluestris.

Syluestris Isatis acre quid habet manifestū iam in gu-
H stu & actione: & propterea magis siccatoria quàm satiua existens, aduersus humidas putrescentias fortius reluctatur. Verùm ad alia prædicta deterior est: immodicè enim & cum mordacitate hæc siccat, irritátque, & inflāmationes excitat. Cæterùm fortitudinis facultatis suæ gratia, etiam splenicis vtilis existit, quibus satiua non profuit.

A *Itea,id est Salix.*

Salicis foliis vti quis potest ad vulnerum cruentorũ glutinationem, imò & flore ipsius,quo omnes medici fermè vtũtur ad emplastri siccantis compositionẽ. Est enim vis ipsorũ siccatoria citra mordacitatẽ:habẽt autẽ & adstrictionis aliquid.Quidã succũ ex ipsis exprimũt,eúmq; pro pharmaco habẽt mordacitatis expertè ac siccante, ad multa vtili. Cortex quoque arboris consimilem floribus ac foliis vim habet,præterquam quòd ficciore temperamento præditus est,quemadmodum omnes ferè cortices. B Quidam hunc exurunt, & cinere vtuntur ad ea quæ forti resiccatione indigent. Itaque clauos ac callos, insupérque verrucas myrmecias appellatas,eo eximunt,aceto acri subacto.Aliqui tempore floris corticem incidunt,succúmque quendam inde colligũt,quo vtũtur ad vitia quæ pupillis tenebras obducunt:est enim medicamentum extersorium ac tenuium partium. quare etiam ad alia multa eius vsus assumi queat,quum tali facultate præstet.

A litera K incipientia.

Calaminthe.

Calaminthe tenuium partiũ substantiam habet, éstque C calida & sicca tertio ordine:sicca,per se ex aqua mulsa pota,manifestè calfacit, & sudores ciet ac discutit, & siccat totum corpus: quapropter aliqui ipsa vsi sunt & ad rigores per circuitum repetentes, cocta in oleo, & illito inde toto corpore cum frictione strenua:intra corpus verò assumunt velut dictum est.Quin & coxendicis cataplasma est in ischiadicis generoso omnino auxilio:trahit enim ex alto ad superficiem,& totum articulum calefacit, & cutem manifestè adurit.insuper & pota &apposita mẽses efficaciter prouocat.Bonum est & in elephantiasi medicamentum, D non solùm ob id quòd tenues humores discutiat,sed & quòd crassos attenuet & fortiter dissecet, qui sanè hoc morbi genus generant:sic & cicatrices nigras illustrat,& sugillata discutit.Præstat autem in talibus coctã in vino cataplasmatis vice imponere,viridẽ magis quàm arefactam:siccata enim fortior euadit & promptius inurit.est & cataplasma in morsibus animalium virus eiaculantium. At verò ob amaritudinem & ascaridas & lumbricos succus eius perimit tum potus tum per sedem infusus:imò & vermes qui in auribus itémque vlceribus nasci E solent.Prodest & anhelosis & ictericis, extergendo ac expurgando iecoris obturationes. cæterùm ad omnia prædicta efficacior est montana.Orpheus ait succum eius cũ pari rosaceo & cerussa tritum ad strigmentitiam crassitudinẽ,ac illitum,ambustis mederi,&(quod omnem opinionem superat) neque cicatricem apparere, & locum pilos producere. Si verò cum Cimolia terra & aloë parib⁹ portionibus acceptis succus teratur,indéque frons ac tempora illinantur,capitis dolores euestigio sanantur.

F Calamus aromaticus.

Calamus aromaticus modicã adstrictionem & quã minimam acrimoniam possidet,maxima autem pars eius substantiæ terreæ ac aëreæ est moderatæ caliditatis ac frigiditatis: vnde & vrinam moderatè ciet, & compositionibus stomachicis ac hepaticis quæ foris ipsis imponũtur,admiscetur, & in vteri fotus vtiliter assumitur,qui inflammationibus aut mensiũ irritationis gratia adhibẽtur.Ponatur itaque secundo ordine calfacientium ac siccantium,magis tamẽ siccantium quàm calfacientium.

G Calamus phragmites,*id est Arundo sepiaria.*

Calami phragmitæ radix extersoriam vim nõ modicam habet,minimè acrem:folia tamen viridia moderatè perfrigerant,itémque non modicam extersoriã vim possident.Cortex eius vstus tenuium partiũ ac discussoriã abũdè vim acquirit,& extersoriũ quid habet, vt calfaciat ac siccet tertio ordine, plus tamẽ siccans quàm calfaciẽs.

Cannabis.

Cannabis semen ægrè concoquitur, dolorem capitis H inducit,& malum succum gignit. Si verò torreatur, etiam sic caput tentat,multum calfaciendo,& vaporem calidum ac medicatum ad ipsum deligando. Ex eo verò quòd sicco temperamento præditum est & flatus expers, genitale semen extinguit.

Capnion,*id est Fumus terræ,siue Fumaria.*

Herba fumaria acrem simúlque amaram habet qualitatem,neque omnino expers est acerbæ. Quapropter vrinam multam biliosam promouet, & iecoris obturationes ac debilitates sanat. Succus eius visum exacuit, delacrymationem faciens:ipsa herba arida trita aquæ mulsæ inspersa ac pota ventrem mollit. Vino autem diluto similiter inspersa stomachum corroborat. Dato confidenter & decoctum ipsius quomodocunque febrientibus.

Capparis.

Capparis radicis cortex prædominantem habet amaram qualitatem,secundo loco acrem,& deinceps acerbam:ex quo palàm fit ex diuersis ac pugnantibus viribus ipsum compositum esse. Etenim extergere & expurgare ac incidere potest ob amaritudinem: calfacere autem & discutere ac attenuare per acrimoniam: contrahere verò ac cõstringere & cogere per acerbitatem.& propterea lienes induratos(siquod aliud medicamẽtum) curat,tum forinsecus cataplasmatis cõuenientibus admixtus, tũ intra corp⁹ acceptus,siue coquatur in aceto & aceto mulso ac similibus,siue aridus tritus iisdẽ inspersus:euacuat enim apertè viscosos ac crassos humores sic acceptus,non per vrinas solùm, sed etiam per ventrem.Sæpenumero verò & cruenta egerunt ii in quibus lien opem sentit,& coxendicum dolores minuuntur.Quin & menses ciet,& pituitam à capite per os detrahit,& malignis vlcerib⁹ inspersus minutissimè tritus cõmodum pharmacum est,vtpote extergere ipsa valens & fortiter resiccare. Sed & dentium doloribus prodest cum vino coctus aut aceto.Strumas quoque & tumores duros discutit,si aptis ad hæc medicamentis permisceatur.Folia porrò & caulis,itémque semẽ siue fructus,consimilem cortici vim habent, nisi quòd debiliora existunt.Et sanè ego memini me aliquando foliis solis strumosam duritiem intra paucos dies discussisse. Admiscetur autem ipsis aliquid quod vehementiam facultatis ipsorum obtundat. Nihil verò miri est si etiam aurium vermes succus enecat ob amaritudinem. At verò fructus in muria compositus,deinde lotus ac maceratus donec omnem salis vim deponat,medicamentum est ad excitãdum appetentiam prostratam,extergendúmque ac subducendum ventris pituitam,& ad expurgandum obturationes lienis ac iecoris. Vtendum est autem eo cum commodo liquore aceti mulsi aut aceti oleo permixti, præ omnibus aliis cibis.

Cardamum,*id est Nasturtium.*

Nasturtii semen vstoriam vim habet veluti sinapi,& propterea ischiadicos,& capitis dolores, & quicquid rubefactione opus habet idipsum calfacit, quemadmodum sinapi.Admiscetur cõmodè & medicamentis ad anhelosos destinatis,nimirum vt medicamentum crassos humores dissecare potens.Herba ipsa similem semini vim possidet:verùm imbecillior est.quare comesta valde calfacit. Capitis autem dolorem eadem inducit.

Cardamomum.

Cardamomum calidam facultatem abundè possidet, vt etiã exulceret in cataplasmate impositũ, minus tamen quàm nasturtium.Habet & amaritudinis quiddam in sese:ob quam etiam lumbricos enecat, & scabiem fortiter exterit cum aceto.

Caroum.

Caroi semen siccat & calefacit tertio ordine:acrem autem qualitatem moderatè possidet, & propterea flatus leuat discutitque, & vrinam ciet, non modò semen sed tota planta.

Casia.

Casia calfacit ac siccat tertio ordine, éstq; multùm tenuiũ partiũ: in gustu autẽ plurimũ acrimoniæ habet,paruámque quandam adstrictionem. quare propter hæc omnia siccat simúlque discutit corporis superfluitates, & præterea robur organis addit. Commodat & ad supressos mẽses, vbi præ copia simúlque crassitudine superfluitatum,sufficienter euacuari prohibentur.

Carya,*id est Nux arbor,Nux iuglans siue regia, Nux parua,Pontica,Auellana.*

Nux arbor habet quidem tum in germinibus, tum

in foliis aliquid adſtringens;verùm inſigniter & copioſè A
in ipſo nucis ſuæ cortice,& recenti & arido. Vtũtur itaq;
ipſo etiã tinctores.Nos autẽ eundẽ exprimẽtes,ſuccúmq;
ſimiliter vt mororum ac rubi mororum cum melle co-
quentes, ſtomaticum medicamẽtum, *id eſt oris uitiis commo
dum,* præparamus,quo etiã ad alia omnia vtimur ad quæ
prædicti ſucci commodi exiſtunt. Cæterùm ipſius nucis
nucleus qui in cibi vſum venit, oleoſus eſt & tenuium
partium: particeps eſt autem & adſtringentis qualitatis,
ſed modicæ & quæ temporis:progreſſu euaneſcit, tota i- B
pſius ſubſtantia in pinguem ſuccum tranſeunte,qui oleo
veteri ſimilis apparet, & propterea omnino tandem edi
non poteſt.At verò viridis adhuc & recẽs nucleus, neque
adſtringentem qualitatem manifeſtè poſſidet neque o-
leoſam. Vnde ad alui excretionem commodior eſt quàm
ſiccus,& maximè ſi cum garo,quemadmodum aliqui fa-
ciunt,accipiatur.Sed & ſiccarum nucum in aqua macera-
tarum,velut quidã facere ſolent,conſimilis vis eſt vt viri
dium. Concoquitur tamen melius nucis fructus,& ſtoma-
cho commodior eſt, ſi cum caricis edatur. Aiunt, ſiquis C
caricas cum nucibus ac ruta præ reliquis cibis comedat,
eũ non magnopere à lethalibus medicamẽtis lædi poſſe.
Porrò ex inueterata nuce oleum quoque exprimi poteſt,
quod abundè diſcuſſoriũ exiſtit, vt quidã eo etiã gangræ
nas & carbunculos ac ægilopas curent. At verò putamen
eius aridum vſtum, tenuium partium ſiccatoriúmque &
lene pharmacũ euadit. Cæterùm nux parua,quæ & Pon
tica & Auellana appellatur,frigidior eſt & auſterior,vtpo
te magis terrea exiſtens:in cæteris regiæ ſiue iuglandi ſi-
milis eſt. Capitis autem dolorem in cibo ſumpta indu- D
cit.

Caſtania.

De Caſtania eiúſque fructu dictum eſt in querci tra-
ctatione.

Cenchros,*id eſt Milium.*

Milium frigefacit primo ordine,ſiccat aut tertio ex
oluto,aut ſecundo intento.Eſt & modicè tenuium partiũ:
vnde comeſtum inſtar edulii,omnium fermè eduliorum
frumentacei generis minimi nutrimenti eſt:ſed & aluum
exiccat.Verùm forinſec⁹ impoſitum in marſupiis ſiue ſac
culis,fomentum eſt aptiſſimum iis qui leni reſiccatione E
opus habent.

Cedrus & Cedria.

Cedri ſpecies duæ ſunt, vtraque tertio ordine calfa-
cit ac ſiccat: cedria verò quæ ex ipſis fit, etiam iam quar
tum ordinem attingit. Eſt autem primi ordinis ſepticῶn
id eſt erodentium, multùm calida ac tenuium partium exi-
ſtens. teneras ſanè carnes promptè ſimúlque citra do-
lorem corrodit caliditas ipſius,per caliditatem quæ in cor
poribus eſt aucta:verùm in duris corporibus longiori tẽ-
pore & vix tandem efficaciam ſuam oſtendit. Vnde mor F
tuorum corpora incorrupta conſeruat,humiditates ipſo-
rum ſuperfluas depaſcens: ſolida autem corpora non at-
tingens,propterea quòd non tam fortem vim habet,velut
alia eroſiua appellata. Nihil verò miri eſt ſi eiuſmodi vi
pollet quòd etiam pediculos,& lendes,& aurium vermes
& aſcaridas in recto inteſtino enecare poteſt. Fœtus inſu-
per appoſita viuos quidem necat, mortuos autem eiicit:
quemadmodum etiam ipſum ſemen genitale, in coitu,
pudendo oblita. & propterea ſic vſurpata medicamentũ
conceptum impediens eſt nulli alteri poſthabẽdum. Sed
& dentium foraminibus inſtillata dolores quidem mi- G
nuit,ipſos autem dentes confringit. Attenuat & oculorũ
cicatrices,& hebetẽ viſum ob craſſitudinẽ humorũ,ſanat.
Quod verò pinguiſſimum eſt ex ipſa & exactè oleoſum,
quod ſuperextentis lanis,dum coquitur,colligitur,tenuio
rum quidem partium eſt quàm tota cedria,verùm minus
acre ac mordax: quanquam non minus ſed magis etiam
quàm cedria efficax ſit. Vnde & hoc idiotæ vtuntur ad
vulnera ouium in tonſura per forcipes illata: item ad ſca-
biem & ad ricinos. Cedri porrò baccæ & fructus cedri-
des Græcis appellati, moderatiorem vim habent,vt etiã H
in cibi vſum veniãt.Siquis tamen plures ex ipſis ingerat,
& caput dolet,& excalefacit, & oris ventris morſum per-
cipit.

Centaurea magna.

Centaureæ magnæ radix ex contrariis viribus com
poſita eſt.Itaque in guſtu acris ſimúlque adſtringens ap-
paret cum quadam dulcedine.In actione verò acrimonia
opera caliditatis exercet,mẽſes promouens,& fœtus mor
tuos trahẽs & viuẽtes corrũpẽs,ſimúlque eiiciens: adſtri-
ctio autem, frigiditatis craſſioris ac terreæ opera deſi-
gnat,tum vulnera glutinando, tum ſanguinem ſpuentes
iuuando.Dare autem oportet ex ea drach.ii,febrientibus
cum aqua,febre carentibus cum vino. At verò iuxta o
mnium qualitatum actionem & ruptis,& conuulſis,& ſpi
randi difficultatibus,& inueteratæ tuſſi conuenit:non e-
nim euacuare ſolùm in his oportet quod præter naturam
eſt,ſed roborare etiam ac firmare expurgata. Succus ad
eadẽ ad quæ radix,valet. quidam etiam eo pro lycio vtun
tur,illo non præſente.

Centaurea parua.

Centaureæ paruæ radix omnino inefficax eſt: ramu
li verò & magis folia,& ipſorum flores in vſum veniunt.
Dominatur in ipſis qualitas amara,parum quid adſtrictio
nis poſſidens,& propterea fortiter ſiccatorium eſt phar-
macum abſque mordacitate. Magna itaque & recentia
vulnera glutinat herba ipſa viridi in cataplaſmate impoſi
ta: vetera verò & ægrè cicatricem recipientia, ad cicatri-
cem perducit ſimili modo adhibita:quin & ſicca glutina
toriis ac ſiccatoriis compoſitionibus miſcetur, quæ ſinus
fiſtulas curare ſolent.Sed & veteres duritias mollire cre-
ditur,& maligna vlcera ſanare.miſcetur & eis quæ fluidas
affectiones ſanant.Decoctum herbæ quidã iſchiadicis in
fundunt per ſedem,velut quod bilioſum & craſſum hu-
morem ducat. Nam & purgat,& ſanè vbi vehementer o-
perationem ſuam exercebit, cruenta euacuat, & magis
prodeſt.Succ⁹ eius cõſimilẽ vim habet,hoc eſt ſiccatoriã
& exterſoriam, & tum alia prædicta probè efficere ſo-
let,tum cum melle oculis ſublinitur, & appoſitus menſes
ac fœtus educit. quidam ipſum bibendũ dant & in affe-
ctis neruis,velut euacuantem ac citra moleſtiam ſiccan-
tem infarcta. Cæterùm & ad hepatis obturationes bonũ
pharmacum eſt: bonum & lieni indurato, forinſecus im
poſitus, neque minus ſiquis bibere velit.Herba ipſa ex-
ſuccanda eſt circa ſummum vigorem, & flore prægnans.
Datur ſucci cochlearium vnum cum aqua calida, & ſale
modico,ac pauculo aceto, & purgat generoſè humorem
atræ bilis.Coma eius contuſa & cum melle cocto, aut ſa-
pa in collyria formata,fiſtulas circũſcarificat,& callos exi-
mit,collyriis in fiſtulas immiſſis.Corymbi eius tuſi ac cri
brati cochlearii menſura iſchiadicis dantur ieiunis cum
aqua calida,ad triduum aut plures etiam dies. Eius certè
pharmaci efficacia magno miraculo ſæpe fuit. Et ad po-
lypodas in naribus excreſcentes idem medicamentum
ſiccum inſpergitur.

Ceraſus.

Ceraſus fructum fert moderatè adſtringẽtem cum
dulcedine.matura itaque ceraſa & dulcia magis per inte-
ſtina ſubeunt:minus verò ſtomacho commodant imma-
tura & auſteriora vice verſa.Gummi arboris è vino potũ
calculoſis prodeſſe quidam tradiderunt.

Ceratonia,ſiue Ceratia *id eſt Siliquæ.*

Siliqua arbor ſiccatoriam & adſtrictoriam vim ha-
bet, quemadmodum etiam fructus eius, *ceratia Græcis,
nobis ſiliquæ* appellatus. particeps eſt autem & alicuius dul-
cedinis.Siliquæ aliquam cùm ceraſis ſimilitudinem ha-
bent: virides enim & humidæ aluum magis ſubducunt:
ſiccæ magis ſiſtunt.

Ceſtron,vel Betonica,vel Pſychotrophon.

Betonica, Ceſtron & Pſychotrophon appellatum,
vim habet ſectoriam,velut guſtus indicat:amara enim &
acris herba exiſtit, velut etiam particularis actio oſten-
dit.Nam & renum calculos confringit, & pulmonem ac
pectus & iecur purgat ac extergit, & menſes mouet, &
comitiali morbo prodeſt,& ruptis ac conuulſis medetur.
Acidum item ructum ſedat,& iſchiadicis conducit pota.

Cicis,*id eſt Galla.*

Galla quæ omphacitis vocatur,abundè acerbũ phar-
macum eſt,ſubſtantiæ terreæ frigidæ plurimæ particeps,

A ob quam & siccat & fluxiones repellit,& cogit ac adstringit laxas ac inualidas partes. omnibus etiam fluidis affectionibus resistit.Ponatur autem in tertio ordine siccantium,in secundo verò frigefacientium.Altera galla flaua laxa ac magna, siccat quidem, sed tanto minus quāto minus acerbæ qualitatis particeps est.Cocta itaque per se ac trita,& in cataplasmate adhibita inflammationum sedis ac prolapsus eiusdem insigne auxilium est. Coquere autē oportet,si moderata adstrictione opus est,in aqua:si vehementi,in vino maximè austero. Gallæ vim supprimendi sanguinis habent,& manifestum satis est quòd caliditatē B & acrimoniam ex vstura acquirunt,& magis tenuiū partium quàm nō vstæ euadunt,itémque siccatoriæ amplius. Oportet autē cādefactas super prunas, aceto aut vino extinguere.

Cera.

Cera in medio quodammodo est calfacientium,frigefacientium,humectantium ac siccantium.habet & crassarum partium quid,& meatus obturatoriū: quapropter non solùm siccat, sed & per accidens humectare videtur,perspirationes prohibendo. Vnde & materia est alio C rum pharmacorum: ipsa autem per se ex concoctoriorū debilium numero fuerit quæ forinsecus imponuntur. habet enim parum ex discussoria ac calida facultate, cuius quamplurimæ mel ipsum particeps existit.

Ciborium.

Viridem fabarum Ægyptiarum fructum ciborium appellant:quare in fabarum tractatione,etiam de hoc cōsiderandum est.

Cinara.

Cinara mali succi edulium est,maximè vbi durior e- D uaserit. nam & biliosum humorem in sese tunc vberiorem colligit,& totam substātiam lignosiorem habet.quare ex hac quidem humor atræ bilis generatur: ex succo verò ipsius tenuis & amaræ bilis humor producitur. Præstat igitur præcoctam ipsam in cibo assumere.

Cicis arboris fructus, Ricinus siue Croton.

Cicis arboris fructus quem aliqui crotonem ac ricinum appellant,quique purgandi vim habet,extersoria ac discussoria facultate præditus est:folia eius imbecilliora E sunt.Oleum quod ex fructu fit,calidius & magis tenuium partium est quàm commune, & propterea etiam discussorium.

Cisthos siue Cistharus.

Cisthos frutex adeo adstrictorius est vt & folia ipsius in cataplasmate imposita vulnera glutinent.Flores efficaciores sunt,vt cum vino poti dysenterias & ventris imbecillitatem,ac fluxiones,& humiditates sanent: in cataplasmate autem impositi putrefactis vlceribus conducunt, propter generosam siccandi vim,ferè in secundo ordine. F Ipsius fruticis frigiditas tepidæ quoque qualitatis particeps est.Cæterùm quæ hypocistis appellatur,multo magis quàm folia adstringit,éstque efficax pharmacū ad omnes fluidas affectiones, velut sanguinis reiectionem, fluxum muliebrem, cœliacas & dysentericas affectiones. Sed & corroborare partes solet,& à plurima humiditate exolutis firmitatē addit,atque sic sanè & stomachicis & hepaticis cōducit.Firmat enim ac roborat nō instrenuè, epithematis aut antidotis aptis admixta.

Cisthus siue Ladanum.

Cisthus hic in calidioribus regionibus nascitur,non genere alius ab his qui in aliis locis nascuntur:sed à regione præcipuam quandam propriam discussoriam qualitatem adeptus est, deposita frigiditate:in reliquis igitur cō similis est præcedenti. Verùm ex ipso fit ladanum medicamentum calidum primo ordine iam completo, vt etiā secundum attingat: particeps est autem & adstrictionis cuiusdam modicæ,& tenuium partium substantiam habet:& propterea moderatè emollit,& similiter discutit,itémque concoquit. Itaque non mirum est vteri affectib⁹ H hoc præcipuè conuenire,propterea quòd aliquid adstringens habet,per quod etiam defluos capillos retinet. nam & vitiatos humores iuxta pilorum radices attenuat, ac cōsumit,& meatus quibus impacti erant,adstringendi vi cogit & constringit.

Cissos,*id est Hedera.*

Ex contrariis facultatibus hedera componitur: habet enim quid substantiæ adstrictoriæ, quam frigidam ac terream dicimus: habet & quid acris,quam calidam esse gustus testatur:sed & aquosæ substantiæ tepidæ viridis particeps est. Viridia itaque folia cum vino cocta, etiam magna vulnera glutinant,& maligna vlcera sanant. Vlcerationes quoque ex igne cicatrice includunt. Cum aceto autem cocta folia splenicis opitulantur.Flores eius fortiores quodammodò sunt, vt cum cerato triti ambusta curent.Succus ipsius per nares purgat, & antiquas aurium fluxiones sanat, & vlcera vetera tum aurium tum narium ad cicatricem perducit. Si verò acrior appareat, rosaceo aut oleo dulci temperetur.Lacryma hederæ pediculos necat,& pilis nudat,in tantum calidā vim habēs vt etiā leniter vrat. Prodest etiā lacryma calculosis in potu.

Cnicus.

Cnici semine ad purgationes tantùm vtimur. Est autem tertii ordinis calefaciētium, si quis forinsecus admoto ipso vti velit.

Coccus Cnidus, *id est granum Gnidium.*

Cnidius coccus purgatoriam vim habet, éstque facultatis acris & vstoriæ.

Coccus tinctorius,*id est granum tinctorium.*

Coccus tinctorius adstringētem simulque amaram qualitatem habet:& per vtranque leniter siccat, & ob id ad magna vulnera conducit, & ad sauciatos neruos, cum aceto aut aceto mulso tritus.

Coccymelea,*id est prunus.*

Pruni fructus recens magis aluum subducit, siccatus,minus.Sunt autem damascena pruna magis adstringentia, Hispana dulciora, & propterea magis aluum ducunt.in foliis autem manifesta quædam adstrictio apparet:vnde decocta vtiliter gargarissantur in inflammationibus gurgulionis ac tonsillarum. Cæterùm syluestrium prunorum fructus adstrictorius est,& ventrem sistit. Et in Asia sanè hæc planta prunus nominatur. Gummi omnis pruni cum vino potum lapides frangere quidam produt: verùm cum aceto impetigines puerorum exterit.

Colocasium siue Manzizanium

Colocasii radicis similis vis est rapis ac cæpis, viscosum autem corpus ipsius est. vnde extersoriæ facultatis particeps est,& ventri in cibo sumpta commodat.

Colocynthe,*id est Cucurbita.*

Cucurbita humidi & frigidi temperamenti est:vtroque,secundo ordine:vnde & ramentorum eius succus auribus inflammatis & dolentibus conuenit cum rosaceo: sic & tota in cataplasmate imposita calidas inflammationes mediocriter refrigerat.In cibo accepta, nimia humectatione corpus implet,& sitim eximit, & alimentum humidum ac frigidum,& propterea etiā modicum corpori præbet. Concoquitur autem non malè, vbi non prius fuerit corrupta:id quod accidit ipsi propter malam præparationem,& vbi vitiosus humor in ventre fuerit coaceruatus.imò si etiam diutius in ventre moretur, quemadmodum reliqua quoque humida edulia. Gaudet origani cōditura propter aquosam in ipsa qualitatem. Omnia enim huius generis acribus aut acidis,aut austeris, aut salsis saporibus miscere oportet,si modò neque insuauiter sumi debeant, neque sumentes nauseabundos efficere.

Comarus *id est Arbutus.* Memæcylon,*id est Arbuti fructus.*

Arbuti fructus memæcylon appellatur,éstque stomacho incommodus,& capitis dolorem inducit. Arbor ipsa simul cum fructu acerbam qualitatem possidet.

Commi,*id est Gummi.*

Gummi vim habet siccatoriam,meatus obducit, & asperitates sanat.

Conia stacte,*id est Lixiuium.*

Quod velut ablutio est materierum ad cinerem redactarum,conia stacte Græcis,*nobis lixiuium*,vocatur. Ex omnibus autem maximè extersorium est & siccādi vi præditum, quod ex cinere ficulneo & tithymalis fit, vt ferè vim erosiuam sortiatur. Verùm ob substantiam tenuium partium citra dolorem vrit.

Conyza.

Conyzæ & maior & minor consimilis temperamenti ac facultatis existunt, gustui acres & amaræ apparentes. Calfaciunt & siccāt euidenter, vt vtriusque qualitatis tertio ordine locētur. Decoctæ itaque in oleo, rigoribus per circuitū repetentibus salutarem medelam præbent. Quidam flores ipsarum vnà cum foliis terentes cum vino bibendos exhibent, ad menses ciendos ac fœtus eiiciēdos. Est & tertium conyzæ genus, in humectioribus locis proueniens, magis fœtidum & imbecillius.

B ### Corianum siue Corion, *id est Coriandrum.*

Corianon, item Corion appellatur, & ex contrariis facultatibus cōpositum est, multum habens substantiæ amaræ, quæ tenuium partium est & terrea, nec parum aqueæ humiditatis tepida vi præditæ: habet & parū quid adstrictionis. ex quibus omnibus multifariam efficax est facere ea quæ Dioscorides prodidit: verùm non ob solam frigiditatem.

Colla, *id est Glutinum.*

Glutinum quod ex similagine aut polline ad libros conficiunt, facultatem habet meatus obducentem & con-
C coctoriam. At verò de taurino glutine ac similium in sermone de animalibus agetur.

Coronopodium, *id est Pes cornicis.*

Coronopodii radix in cibo accepta cœliacis opitulari creditur.

Costus.

Costus, modicæ amaritudinis, plurimæ verò acrimoniæ ac calidæ qualitatis particeps est, vt etiam exulceret. vnde ex ipso cum oleo perfricāt corpus ante accessionem in rigoribus per circuitum redeuntibus. Alii idem
D & in resolutis ac ischiadicis faciunt: & omnino in iis quibus aut partem aliquam calfacere volumus, aut humorē aliquem ex alto ad cutem adtrahere, vsus eius competit. Ob eandem causam & vrinam ciet, & menses ducit, & ruptis ac conuulsis, & laterum doloribus confert. Verùm ob amaritudinem, etiam latum lumbricum necare creditur: & ad solares maculas ipso vtuntur, cum aqua aut melle. Inest præterea ipsius temperamento flatuosa quædam humiditas, ob quam & venerem stimulat cum vino mulso potus.

Cotyledon, *id est Vmbilicus Veneris.*

E Cotyledon mixtam vim habet, humidam & frigidam, & quandam obscurè subadstringētē & modicè amaram. vnde frigefacit, & repellit, & extergit, & discutit. Inflammationes itaque erysipelatas & erysipelata inflammata sanat, & in stomachi ardore commodū cataplasma existit. Creduntur folia cum radice comesta lapides atterere & vrinam ciere.

Crambe, *id est Brassica.*

Brassica comestilis siccatoriam vim habet & in cibo accepta & forinsecus imposita, non tamen manifestè acrem, sed vt vulnera glutinet, & maligna vlcera sanet, &
F inflammationes curet iam induratas ac ægrè solubiles, eiusdémque generis erysipelata. Sed & epinyctidas ac herpetas sanat. Habet & quid extersorium, per quod etiam lepras exterit. Succus itaque ipsius quid purgatoriū habet, corpus autem eius alui excretionem cohibet: eáque gratia in quibus humectum ventrem siccare volumus, moderatè ipsam coquimus, & priore aqua diffusa, statim in alteram calidam præparatam immittimus ac feruefacimus. Non oportet enim neque aerem, neque frigidam aquam
G contingere quod bis coquitur. neque enim exactè flaccidum fit, etiamsi diutissimè coquas: itaque in aliam calidā immissam coquimus donec flaccida fiat. Nam si ventris subducendi gratia sumitur, non valde discoquitur. Siccat igitur brassica quemadmodum lenticula & propterea visum hebetat, & atræ bilis humorem generat. At verò asparagus brassicæ minus siccat & magis vrinam ciet. Semen autem potum lumbricos enecat, & maculas solares ac lentigines, & quæcunque alia moderata extersione opus habentia, exterit. Cauliculi eius vsti cinerem efficiunt forti-
H ter siccantem, vt & vstoriæ facultatis particeps sit. Quapropter eo cum veteri adipe admixto, quidam ad veteres laterum dolores, & sicubi eiusmodi alius dolor infestet, vtuntur. fortiter enim discussorium medicamentum efficitur. Brassica porrò syluestris siccior & calidior multo est quàm satiua, quemadmodum omnia alia ferme syluestria satiuis fortitudine præstant. Vnde neque citra offensionē intra corpus sumuntur. Discutit autem & extergit vehementius quàm satiua. Cæterùm marina brassica vltra hoc quòd ventrem emollit, subsalsum nimirum ac subamarū saporem habēs. commoda quoque fuerit ad externos corporis vsus, ad quos sanè eiusmodi qualitates conueniunt.

Crethmon.

Crethmon, salsum quodammodo in gustu est, vna cum modica amaritudine: propterea & vis ipsius extersoria simúlque siccatoria existit. vtraque tamen facultate amaris cedit.

Crithe, *id est Ordeum.*

Ordeum primi ordinis est siccantium ac frigefacientium: habet & modicum quid extersorium, & paulo magis siccat quàm fabarum farina à cortice depurgata. in reliquis omnibus forinseco vsu consimilia existunt. Verùm in cibo acceptum ordeum, hoc amplius fabis habet, quòd in coctura flatuositatem deponit: fabæ autem, quomodocunque coquatur, flatuositas permanet. crassioris enim substantiæ faba est quàm ordeum, & propterea etiam magis quàm ordeum nutrit. Ordeum verò succum generat tenuem & extersorium quid habentem. nihil igitur calfacit corpus, quomodocunque tandem præparetur. Verùm humectat & siccat diuersimodè præparatum. etenim polenta ex ordeo tosto facta, manifestè apparet siccare. Ptisana verò humectat, quum velut conuenit præparatur. Panes autē ordeacei omnes minus nutriūt quàm triticei, & magis ventrem subeunt quàm illi. Cæterùm polenta ex ordeo tosta facta magis quàm ordeum siccat, & modicum alimentum corpori sufficit quomodocunque coquatur. Eadem ex vino Aminæo austero pota aluum siccat. At verò maza (vocant autem sic polentam ordeaceā liquore aliquo subactam, velut sapa, aut melle, aut alio quopiam, quæ etiam cruda comeditur) quomodocūque præparetur, minus quàm panes ordeacei concoquitur, & ventrem magis flatu implet, & si diutius in ipso moretur, turbationem efficit. Quum enim ordeum ex natura nō parum furfuris habeat, torrefactum ordeum idipsum furfuraceum & siccius & magis difficulter confringi potens habet, imò & id quod vtile ex ipso in corporis alimētum cedit, siccius euadit. Quicquid igitur furfuraceum & durum in ipso est, quemadmodum forinsecus apparet quòd aqua non dissoluatur, eodem modo neque in ventre dissoluitur maceratum, sed permanet inconfectum velut est acceptum. Quum igitur neque concoquatur, neque in venas distribuatur, per ventrem secedit, & præsertim quum extergendi vim ex ordeo habeat: magis autem secedit infernè sæpius subacta ac trita. Si verò & mel assumpserit, adhuc citius subit. Porrò quod crimnō Græci vocant, crassiórque farina tum tritici, tum zeæ existit, magis alit quàm polenta, sed ægrius concoquitur. Vocatur ex ea sorbitio puls, & quæ ex zea fit ventrem lenius aliquanto sistit, magísque si torreatur.

Crinon, *id est Lilium.*

Lilii flos temperamentum mixtum habet ex substātia quadam tenuium partiū terrea, ex qua etiā in gustu amaritudinem offert, & quadam aquosa temperata: vnde & oleum ex ipso lenis, tum discussoriæ tum mollientis facultatis existit, & ad vteri duritias aptum. Radix etiam ac folia per se trita, siccant & extergunt ac moderatè discutiunt: est enim radix primi ordinis extersiuorū, qua gratia & ambustis cōducit. Radicē itaq; assatam, deinde rosaceo tritā ambustis imponūt vsq; ad cicatricis inductionē. Nā & aliàs omnia vlcera optimè cicatrice includit. Sed & vterum emollit & menses promouet. Folia quoque præcocta vsque ad cicatricem inductam imponunt, non ambustis solùm, sed etiam vlceribus. Reponimus aliquando & foliorum succum coctum cum aceto & melle ad liquidioris mellis compagem, ita vt succi partes quinque sumantur, mellis autem & aceti vtriusque pars vna. Fit commodum pharmacum ad omnia vehementi resiccatione indigentia citra mordacitatē, velut sunt vulnera magna, & maxi-

mè quæ circa capitis muſculos fiunt. item vlcera inueterata fluidáque, ac ægrè recipientia cicatricem.

Crocodilion.

Crocodilii ſemen acre eſt & aromaticum, vrinam ciens, & menſes ducens, vt & calidæ facultatis ſit diſcuſſoriæque ac ſiccatoriæ. Succus caulis & ſeminis conſimilem vim habet; & nephriticis prodeſt. Radix expuitiones è pectore fortiter adiuuat, éſtque minus acris quàm ſemen: verùm non minus amara. Sanguinem quoque per nares ducit.

Crocus.

Crocus habet quidem aliquid modicè adſtrictoriũ, quod terreum frigidum eſſe oſtenſum eſt: dominatur autem in ipſo calfactoria vis ac qualitas: vt ex tota ſubſtantia ſua ſecundi ordinis ſit calfacientium, primi ſiccantiũ: & propterea etiã concoctorium quid habet quod modica illa adſtrictione adiuuatur.

Crommyon, *id eſt Cæpa.*

Cæpa quarti ordinis calfacientium: ſubſtantia ipſius magis craſſarum partium exiſtit. Vnde & hæmorrhoidas aperit appoſita, & cum aceto illita in ſole vitiligines exterit, & alopeciis affricta citius quàm alcyonium pilos prouocat: comeſta calfacit corpus acrimonia ſua, & craſſos ac viſcoſos humores attenuat. Inflat autem ventrem propter craſſarum partium ſubſtantiam.

Cyamus, *id eſt Faba.*

Faba frigefaciendo ac calefaciendo ad mediũ temperamentum propinquiſſimè accedit, caro eius modicæ cuiuſdam exterſoriæ facultatis particeps eſt, quemadmodum cortex adſtrictoriæ. Quapropter aliqui medici fabã integram cum corio ſuo in poſca decoctam dyſentericis & cœliacis ac vomentibus exhibent. Eſt autẽ edulii ratione, ſiquod aliud, ægrè concoctile & flatuoſum, etiãſi quãdiutiſſimè coquatur, & quomodocunque præparetur: ad excreationes tamen pectoris ac pulmonis commodum. & viridis quidem faba comeſta magis aluũ ſubit, verùm minus quàm arida ingeſta nutrit. Torrefactæ tamen fabæ flatuoſitatẽ deponunt, ſed ægrius cõcoquuntur & tardius cõmeant, & craſſum ſuccum generant. Pharmaci autem loco faba forinſecꝰ impoſita, citra moleſtiã ſiccat: & ſanè ad podagricos ſæpe ea vſi ſumus cocta ex aqua, deinde adipe ſuillo admixto. Ad neruos verò contuſos & ad vlcera farinam eius impoſuimus, aceto mulſo aut vino mulſo coctam, roſaceo etiam addito, ſi inflammatio adeſſet: polenta verò addita, ad inflammatos iam ex plaga: eſt & teſtium ac mãmarum vtile cataplaſma. Solet enim has partes inflammatas modicè perfrigerare, maximè vbi lacte in ipſis in caſei ſpeciem coagulato vbera fuerint inflammata. Nam lac ab eiuſmodi cataplaſmate extinguitur: quẽadmodum etiam puerorum pubes, farina fabacea cataplaſmatis modo intecta, diutiſſimè impubis permanet.

Cyclaminus.

Cyclaminus variam vim habet: nam & extergit, & diſſecat, & venarum oſcula operit, & attrahit, & diſcutit: Succus enim ipſius hæmorrhoidas aperit, & aluũ irritat violenter, appoſitus. Sic & tubercula & ſtrumas & alias duritias diſcutit, compoſitionibus diſcuſſoriis admixtus. cõuenit & ſuffuſis oculis cum melle ſublitus, & præterea per nares purgat. Adeo autem forti vi præditus eſt vt etiam imo ventri illitus, aluum ſubducat, & fœtus corrumpat: ſed & in peſſi forma appoſitꝰ ſimiliter fœtũ perimit. Tota radix ſucco imbecillior eſt: eſt tamẽ etiã ipſa vehemẽs. nam & pota & appoſita menſes ciet, & ictericis cõfert, nõ viſcus ſolùm ipſum, *uidelicet iecur*, expurgans, ſed bilem in toto corpore per ſudores euacuans. quare ab eius potu adiuuare omnibus modis oportet ſudorum excretionẽ, corpore cõtecto ac vberius calfacto. Copiam eius drach. tres, aut ſummum quatuor excedere nõ oportet, ex paſſo aut aqua mulſa. Extergit & cutem: quapropter maculas ſolares & alopecias ac ſimilia ſanat. prodeſt & indurato lieni tum recens tum ſicca in cataplaſmate impoſita. quidã aridam radicem etiam anhelatoribus exhibent. Eadem arida tuſa & per tenuiſſimum cribrum excreta, vnà cum caryophyllis (ita vt radicis ſit vncia vna, caryophyllorum grana xxi) naribus inſufflata, craſſos & viſcoſos humores à capite purgat. vnde antiquos capitis dolores ſanat, & morbo comitiali magnopere opitulatur.

Cyminum.

Cymini ſemine præcipuè vtimur. Eſt autem facultatis calfactoriæ, vrinam ciet, & flatus diſſipat, tertii ordinis calfacientium exiſtens.

Cypariſſus, *id eſt Cupreſſus.*

Cupreſſi folia & germina pilulæque recentes ac teneræ magna vulnera in duris corporibus glutinant: ex quo manifeſtum eſt quòd ſiccatoriam vim habent, abſq; manifeſta acrimonia ac caliditate. Plurimam autem habet amaritudinem, & multo ampliorem acerbitatem vniuerſa planta. Tantum verò eſt in ipſa caliditatis quãtum ſatis eſt ad deducendam acerbitatem in altum, citra calfactionis aut mordacitatis inductionem: quapropter humiditates in profundo, in humectis putredinoſiſque affectionibus conſiſtentes, citra moleſtiam ſimúlque ſecurè depaſcitur, altera non amplius attracta: atque ſic hernioſis confert in cataplaſmate impoſita. ſiccat enim & robur addit corporibus ex humiditate laxis: mergente ſe nimirum in altum vi adſtringendi, quum deducatur per admixtam ipſi moderatam caliditatem. Vtuntur ipſa quidam & ad carbunculos ac herpetas polenta admixta.

Cyperus, *id eſt Iuncus quadratus.*

Cyperi radices maximè in vſum veniunt calfacientes ac ſiccantes citra mordacitatem: vnde & vlcera ob nimiam humiditatem ægrè recipientia cicatricem mirabiliter ſanant. Habent enim quid adſtrictorium, & propterea oris vlcerationibus commodant: habent & vim quãdam ſiccatoriam, qua & calculoſis proſunt, & vrinas ac menſes cient.

Cypros, *id eſt Liguſtrum.*

Liguſtri arboris folia & virgulta ac flores in vſum veniunt, mixtæ facultatis ac temperamenti exiſtentia. habent enim quid diſcuſſorium ex aquoſa ſubſtantia moderatè calida: habẽt & quid adſtrictorium, ex terrea frigida: vnde decoctum fotu ambuſtis prodeſt. Commodat & ignitis inflammationibus ac carbunculis, citra moleſtiã ac mordacitatem ſiccans. ſed & commanducata vlceribꝰ oris ſponte productis, & maximè ignitas aphthas referentibus, conducunt. Folia ſiccata in vmbra tuſáque ac cribrata, mox in aqua ad calidum cinerem cocta, modico rhoẽ culinario inſperſo, & aceti momento, bonum cataplaſma præbẽt in podagricis ac chiragricis, in ipſis maximis inflammationibus impoſitum. nam & inflammationes ſedat, & fluxiones repellit, & quod iam in locis continetur diſcutit per meatus occultos, quemadmodũ per ſudorẽ. Lædit tamẽ hoc cataplaſma colorem, & maximè vngues: quapropter prælinere locos oportet liquido roſaceo cerato. Ipſum autem cataplaſma integendum eſt ricini foliis, aut carpaſi ſi adſint.

Cytiſum.

Cytiſi folia diſcuſſoriæ ſunt facultatis admixta tepida aquoſa, quemadmodum folia maluæ.

Conion, *id eſt Cicuta.*

Quòd cicuta extremè frigidam vim habeat omnes norũt: & propterea ex ſumma illa frigefactione etiam enecat ac occidit.

Coni fructus, ſiue Nux pinea, ſiue Cocalus, ſiue Strobilus.

Coni fructus, quem & Cocalum & Strobilum *ac pineam nucem* appellant, integer quidem viridis, amaritudinem quandam & acrimoniam cum humiditate habet: & propterea pectore ſuppuratis cõmodus eſt, itémque aliis quibuſcunque ex pectore ac pulmone facilis ſcreatus ac per tuſſim reiectio, expetitur: at nucleus eius qui in cibũ vſum venit, alimentum præbet ægrè concoctile, validum ac multi ſucci propter oleoſitatem. Verùm medicamenti loco aſperitates læuigat, maximè vbi aqua maceratus omnem ſuam acrimoniam depoſuerit.

Cancani radix.

Cancani radix vim habet moderatè ſiccatoriam citra mordacitatem, ſubſtantiam autem craſſarum partium meatus obducentem: vndè vino macerata velut tragacãtha, & delincta arteriæ aſperitates ſanat. Nihilominus ſi-

quis ipsam manducet, succus præterfluens arteriæ prodest, similiter vt glycyrrhizes succus.

Caucalis siue Daucus syluestris.

Caucalin aliqui daucum syluestrem vocant. est autem similis ipsi & gustu & virib⁹: calfacit enim velut ille & siccat, & vrinam ciet, & muria condita reponitur.

Carpesium.

Carpesium simile est ei quod phu appellatur, & gustu & viribus: verùm magis tenuiū partium existit. quapropter & magis quàm illud exterget viscerum obturationes, & vrinas mouet, & renes expurgat calculosos. Non tamē in tātum tenuiū partiū est vt pro cinnamomo in vsum assumi possit, (si cinnamomum haberi nequeat) quēadmodum Quintus fecit. Præstat quidem igitur Ponticū Laertico, non tamen etiam hoc ipsum viribus cinnamomo par est. sed etiam ab optima casia non modico interuallo relinquitur. Vtraque appellatio à quibusdam Pamphyliæ montibus est, in quibus plurimum prouenit.

A litera Λ incipientia.

Lathyri, *id est Cicerculæ.*

Cicerculæ consimilem ochris & phaselis substantia habent, itémque similem succum, sed compage crassiorem, & propterea aliquo modo magis hæ quàm illi alunt.

Lathyris.

Lathyridem tithymali speciem esse quidam aiunt: semen eius purgatoriam vim habet.

Lapsana.

Lapsana in cibo accepta mali succi est: in cataplasmate imposita extersorium quid ac discussorium habet.

Lapathum, *id est Rumex.* Oxylapathum, Hippolapathum.

Lapathum moderatè discussoriam vim habet, & sanè caliditatis particeps est. Renum calculos radix eius cōfringit, & scabiem ac corporis asperitates sanat ex aceto cocta & affricta. At verò Oxylapathum mixtam vim possidet: habet enim repulsoriā vnà cū discussoria facultatē. Semen ipsorum manifestè adstringit: vnde & dysenterias & alui profluuia sanat, præsertim oxylapathi. Cæterùm Hippolapathum in paludibus nascitur, eadem vi præditū, verùm imbecilliore. Syluestris porrò lapathi radix, quā Mylen appellant, ex aceto cocta siue vino, dentes corroborat, eorumque dolores sedat, si eo decocto callido colluantur.

Limonium siue Cynoglosson.

Limonii semen austerum existens cum vino exhibent cœliacis, & dysentericis, & hæmoptoicis: cōducit & ad fluxum muliebrem.

Lichen siue Muscus petrarum.

Lichen petrarum extersoriæ simúlque frigefacientis moderatè facultatis est, & siccantis iuxta vtranque facultatem. Sanat lichenes, *Latinis impetiginem cognomine sibi apud Græcos morbum.*

Leontopodion siue Leontopetalon.

Leontopodii radice maximè vtimur, discussoria & calfactoria ac siccatoria in tertio ordine.

Lepidium.

Lepidium quarti ordinis est calfacientium.

Leucoion.

Leucoii vniuersus frutex extersoriam & tenuium partium vim habet, maximè tamen flores, præsertim sicciores: quare & cicatrices oculorum crassas attenuant, & decoctum ipsorum menses ac secundas promouet, & fœtus immortuos expellit. nam & viuum perimit fœtum in potu acceptum. Quòd siquis vehementiam facultatis ipsius multæ aquæ mixtura aut aliquo alio eiusmodi liquore mitiget, habebit & ad inflāmationes commodum medicamentum. Sic & decoctum ipsius, si non meracum fuerit, fomento veteri inflammationes sanat, & maximè diuturnitate induratas. Idem cum cerato vlcera ægrè cicatricem recipientia curat. Semen iisdem viribus prædictum commodissimum est potum duarum drachmarum pondere, aut appositum cum melle, ad ciendos menses, & fœtus vi-

A uos quidem corrumpit, mortuos autem elicit. Radices cū aceto in cataplasmate impositæ, lienes induratos sanant, itémque induratas inflammationes.

Leuce, *id est Populus alba.*

Populus alba arbor temperamentum mixtum habet ex substantia aquosa tepida, & terrea attenuata: vnde & extersoriam vim habet. gustu autem subamara existit.

Libanotus, *id est Thus.*

Thus calfacit ordine secundo, siccat primo: habet & B quid adstrictorium, quod in albo vix percipere est. Cortex ipsius vim adstringendi manifestè habet, ob quam etiam præclarè siccat, vt secundi ordinis siccantium compleri existat: est & crassarum partium & minimè acrimoniæ particeps. Ob has igitur qualitates ac vires, vsus eius frequēs est medicis, in hæmoptoicis ac stomachicis pro fluuiisque alui, cœliacisque ac dysentericis, nō solùm iis quæ extrinsecus imponuntur, sed & quæ intra corpus sumuntur, ipsum admiscentibus. Fit ex eo & fuligo hoc modo: Granum thuris singulatim forcipe apprehensum & à C lucerna accēsum, in vas fictile cauum nouum imponito: deinde æneum operculum concauum probè detersum superponito, suppositis tamen ad vtrunque operculi labrū lapillis quatuor digitorum altitudinis, vt locus sit alterū supponendi granum priusquam penitus extinguatur, donec sufficiens fuligo fuerit collecta. Cæterùm externa operculi ænei pars assiduè per spōgiā ex aqua frigida extergeatur: ita enim omnis fuligo adhærebit, operculo nimirūnō valde concalfacto. Derasa itaque priore fuligine: per pennam, idem facias, quousque collibuerit: sed & exusti D thuris cinerem priuatim colliges. melior est autē fuligo. Vim habet mitigatoriam inflammationum in oculis, sedat fluxiones, repurgat vlcera, replet concaua, sistit carcinomata. Eodem modo parantur fuligines & ex myrrha & ex styrace. Conueniunt ad eadem omnes: quin & aliarum lacrymarum fuliginem eodem modo colligere licebit.

Libanotides.

Libanotides omnes similem vim habent mollitoriam ac discussoriam. Succus autem & radicis & herbæ, melle admixto, hebetudinibus oculorum medetur ex humorum crassitudine obortis. Sunt enim libanotides parti E cipes extersoriæ ac incisoriæ facultatis.

Lignys, *id est Fuligo.*

Omnis fuligo siccat: quapropter substantiam terreā habet, & reliquias ignis à materia exusta, sed has tamen tēpore modico. Tota autem natura ipsius siccatoria est terrea & tenuium partium. Partiales eius differentiæ sunt iuxta materiam exustam, prout ea ipsa calidior aut frigidior, aut mordacitatis expers existit. Thuris porrò fuligine vtuntur ocularibus compositionibus admixta, maxi F mè iis quæ vlceribus conferunt: nam & hæc expurgat ipsáque carne explet. Terebinthinæ quoque ac myrrhæ fuligo similiter vt thuris nihil offendit. Verùm styracis his fortior est, atq; adhuc magis quæ ex pice liquida fit, quā superat adhuc cedriæ fuligo. Vtuntur autem & acrioribus, & in palpebris glabris, & angulis oculorum corrosis, oculisque humectis absque inflammatione.

Ligusticum.

Ligustici radix & semen ex calfacientium ordine sunt, in tantum vt & menses moueant, & vrinas propellant, flatúsque discutiant.

Lini semen.

G Semen lini comestum flatuosum est, etiamsi torrefactum: ita recremētosa humiditate plenum est. Est autem calidum in primo ordine, humiditatis ac frigiditatis in medio consistens. Stomacho incommodat, & ægrè concoquitur. particeps est tamen facultatis ciendi vrinam: & torrefactum ventrem aliquatenus sistit.

Lobi.

De lobis scriptum est à nobis est quum de dolichis ageremus.

H Linozostis, *id est Mercurialis.*

Mercuriali vtuntur omnes ad ventris purgationes, veruntamen siquis eius vsum in cataplasmatis experiri velit, reperiet eam multùm discussoriam. Et semen huius nondum siccatum experiētia docet tubercula & eminē-

tia

tias in corpore, vulgò Carphia dicta, dissipare, siquis ipsa diligentius semine eo confricet.

Lonchitis.

Lonchitidis, triangulare semen hastæ simile habentis, radix vrinam ciet. Eius verò quæ scolopendrio similis est folia viridia vulneribus glutinandis conducunt. Sicca eadem ex aceto pota, lienes induratos sanant.

Lycium siue Pyxacanthos.

Lyciū siue pyxacanthos spinosa est planta, ex qua quod Lycium appellant fit, quo ad sugillata vtimur, & ad sedis ac oris inflāmationes ac vlcerationes, herpetésque ac putrefactiones, & vlcera maligna, & intertrigenes ac parony chias, *qui sunt unguiū abscessus*. Habet enim vim siccandi ex secūdo ordine, aliàs ex diuersi generis substantiis cōpositum: altera, tenuium partium ac discussoria & calida: altera, terrea frigida, ex qua & moderatam adstrictionem habet. Quapropter & ad diuersos effectus hoc medicamento vtuntur, vt extersorio quidem, adsumentes ad ea quæ pupillis tenebras offundunt: vt adstrictorio verò, cœliacis & dysentericis ac fluxui muliebri exhibentes. Cæterùm Indicum Lycium ad omnia commodius existit.

Lysimachium.

Lysimachium prædominantem habet qualitatem adstrictoriam, per quam & vulnera glutinat, & eruptiones sanguinis nariū cōpescit inspersa: sed & alias sanguinis eruptiones supprimit tum ipsa, tū succus ipsius adhuc amplius: quare & potus & infusus dysenterias ac sanguinis reiectionem, & fluxum muliebrem sanat.

Lotus siue Trifolium.

Lotus satiuus (quem aliqui trifolium vocant) moderatè extergendi vim habet, itémque siccandi: verùm in coniugatione caliditatis ac frigiditatis temperatus est. at verò syluestris lotus in Aphrica plurimus prouenit. Semē eius secundi ordinis est calfacientiū. habet & quid extersoriū. Semen autē Ægyptii etiam ad panificiū accipitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor adstrictoriæ qualitatis non multæ particeps est. est autem tenuium partium ac siccatoria. Ramētum itaque lignorum eius, & ad fluxum muliebrem, & ad dysenterias ac cœliacas affectiones conducit. coquitur aliquando in aqua, aliquando in vino, prout vsus postulat. & non solùm infunditur, sed etiam bibitur. atqui & defluos pilos cohibet, moderatè adstringendo ac siccando.

A *litera* M *incipientia*.

Macer.

Macer cortex est qui ex India affertur, adstringens cū modica acrimonia: quapropter & siccat. est & tenuium partium propter odorem: & propterea cœliacis ac dysentericis compositionibus admiscetur, in tertio ordine siccantium locatus: iuxta caloris & frigiditatis differētiam nihil insigniter præstans.

Malabathri folium.

Folium malabathri spicæ nardi consimilē vim habet.

Malache, *id est malua*.

Malua syluestris leniter discussoriæ & paululum mollitoriæ facultatis particeps est. Satiua, pro eo quòd aquosa humiditate participat, etiam viribus debilior existit. Subit autem ventrem non solùm ob humiditatem, sed & ob viscositatem, maximè vbi cum oleo & garo accipiatur, vino modico cibi tempore irrorato. Semen ipsorum tanto fortius est quanto siccius. quin & dendromalache appellata huius generis est, sed magisquàm prædictæ discussoria. nominatur autem & Althæa.

Mandragoras.

Mandragoras prædominantem frigidam vim habet, vt tertii sit perfrigerantium ordinis: particeps est tamen & modicæ caliditatis ac humiditatis in malis suis: vnde & soporatoriam vim hæc possident. Radicis cortex fortissimus existens, non solùm frigefacit, sed etiam siccat. Reliquum interdum debile existit.

Marathrum, *id est fœniculum*.

Fœniculum fortiter calfacit, vt ex tertio ordine censeri possit. siccat ordine primo: & propterea etiam lac generat, & suffusis oculis iuxta eandem rationem opitula-

A tur. ciet & vrinas, & menses ducit.

Mastiche.

Mastiche alba & Chia, ex contrariis quodammodo facultatibus composita est, adstringente & molliente: quapropter & stomachi, & ventris, & intestinorum ac hepatis inflammationibus conuenit, secundo ordine calfaciens ac siccans. Nigra mastiche quæ Ægyptia appellatur, magis exsiccat quàm illa, & minus adstringit: vnde & commodior est quodammodo ad ea quæ fortiore discussione opus habent.

B Melanthium, *id est Nigella*.

Melanthium calfacit ac siccat tertio ordine. apparet & in eo partium tenuitas. sic itaque & destillationes sanat, calidum linteolo illigatum naribus admotum, vt assiduè odor eius nares percellat. Sic & potum flatus vel maximè discutit. Occidit & lumbricos non modò comestum, sed etiam foris ventri impositum, ob amaritudinem. Lepras & clauos ac verrucas myrmecias, *hoc est formicarias*, dictas abolet, & mēses promouet ob crassitudinem & viscositatem humorum suppressos. prodest & alopeciis vstum, &

C cum oleo tritum ac illitum: sic etiam recta ceruice spirantibus: & in summa vbi dissecare & extergere ac siccare calefaceréque opus est, commodissimum medicamentū existit.

Melilotum.

Melilotum mixtas vires habet: nam & adstringit, sed & discutit & concoquit. amplius enim de calida substantia quàm de frigida in se complectitur.

Mel.

D Mel calfacit ac siccat secundo ordine. est autem simplicis quammaximè tum facultatis, tum temperamenti, extersoriæ videlicet appellatæ. estque maximè tenuium partium, præsertim quod prouenit vbi thymus plurimus nascitur. Quum autem tenuium partium sit, necessariò etiam quid acre possidet, per quod vētrem ad excretionē impellit. Diximus autem quod exterget: hæc itaque extersoria vis si ipsi adimatur, magis ad vrinam ciēdam commodum reddetur, itémque ad alimenti distributionē ac nutritionē accōmodatius. Adimi autē optimè potest a-

E qua plurima admixta, & cocto melle, donec spumare desierit, ita vt spuma assiduè auferatur: aqua verò mulsa nō cocta ventrē subit antequā cōcoquatur. itaque senibus & frigidis corporis temperaturis mel cōmodum est: verùm in ætate vigente constitutis ac calidis, in bilē transit ante concoctionem. Mel porrò coctum per se, minus acre ac mordax euadit: vnde & magis nutrit, & ad sinus glutinandos commodissimum existit.

Melissophyllum.

Melissophyllum marrubio viribus simile est, sed multo

F tamen ipso inferius: & ob id neque vsus eius valde expetitur. quum enim vbique marrubium abundet, superuacaneum est melissophyllo vti. Si tamen non adsit marrubium, pro ipso succedere potest in eosdem vsus, vt tamen efficaciæ eius mancæ memores simus.

Mecon. *i. Papauer*, Mecō thylacites, Mecō rhœas.

Papauer omne perfrigerantem vim habet: sed hortensis thylacitidis *Græcis* appellatæ, semen moderatè somni-

G ferum est: verùm rhœadis semen fortius frigefacit: quare citra læsionem eo quis non vtitur: syluestris autem semen nigrum existens, medicatum iam est multùm frigefaciens, maximè Thebani: sed & succus fortiter perfrigerat vsque ad stuporem & mortificationem. est enim quarti & extremi ordinis perfrigerantium.

Mecon ceratites, *id est Papauer cornutum*, siue Mecon paralios.

Papauer cornutū *Græcis* etiam paralion vocatur, quoniam ferè circa mare nascitur. Vim habet sectoriā & extersoriam: quare radix eius cocta in aqua ad dimidias, hepaticis affectionibus prodest. folia & flores sordida valde

H & maligna vlcera iuuant: sed ab ipsorum vsu recedendū est, vbi vlcera fuerint depurata: nam vsqueadeo extergere solent vt & de pura carne aliquid eliquent ac consumant, & ob id etiam crustas vlcerum tollunt.

Mespilum.

Mespili arboris fructus acerbus est, & ventrem pluri-

mum supprimit.

Melea Persice, *id est Malus Persica.*

Malus Persica, & foliis & ramis amaram qualitatē prædominantē habet: quare & lumbricos occidit trita, vmbilico imposita, & aliâs discussoriū medicamentum existit. Fructus eius Persicum appellatum, humidioris & frigidioris est temperamēti. Caro eius comesta facilè corrumpitur & omnino vitiosa est: quare non oportet ipsa (velut aliqui faciunt) à reliquo cibo ingerere. corrumpūtur enim & ventri innatant. Porrò vniuersalis huius regulæ perpetuò memorem esse oportet. quòd quæcūque mali succi sunt, humida autem & lubrica, & quæ facilè aluo secedere possunt, ea priusquam alia comedere oportet. sic enim & ipsa citò subeunt, illisque viam præstruunt: quæ verò postrema sumuntur, etiam alia simul corrumpunt.

Melea Armeniace, *id est Malus Armeniaca.*

Armeniacæ mali fructum præcocia appellant. est autē humidus ac frigidus hic fructus secundo ordine, vbi sanè fuerit maturus. à Persico in hoc differt, ipsóque præstat, quòd non similiter in ventre corrumpitur, neque acescit: multis verò & iucundior apparet, & propterea stomacho accommodatior.

Malus medica siue citrea.

Mali medicæ fructus ab omnibus citrium appellatur. Id in semine acidam qualitatem & vim siccatoriam prædominantem habet, vt tertii ordinis sit siccantiū ac perfrigerantium. at verò in cortice habet quidem siccatoriā vim in secundo ordine, non tamen frigidam qualitatē, propter aromaticitatem. Caro ipsius crassi succi est & frigida, ob duritiem: semen autem penitus edi non potest, neque quod acidū esse diximus, neque eius nucleus, qui reuera semen existit, amaram qualitatem & discussoriā ac siccatoriam vim in secundo ordine habens. sed & folia siccandi ac discutiendi facultatem habent.

Mala omnia.

Cæterùm in aliis malis magna est differentia: quæcunque enim adstringunt, frigidum ac terreum succum habent: quæ verò acida apparent, frigidum quidem, sed tenuium partium habent: mediæ autem temperaturæ sunt dulcia ad caliditatem repentia. Austerorum igitur malorum vsus est, quum aut ob intemperiem calidam aut humiditatem multam venter debilis est: acerborum verò, vbi eadem multū fuerint aucta. nam adstringentia quantum in ipsis est, supprimunt infernas excretiones. acida autem cient. Quum igitur suspicio fuerit crassum humorem in ventre collectum esse, non valde frigidum, hæc exhibebis. nam & hunc dissecant & infernè subducunt, & propterea excrementa humectant: vbi verò purum reperierint ventriculum, ipsum amplius supprimunt.

Meon.

Mei radices in vsu sunt in tertio ordine calfacientes: siccant in secundo, humiditatem retrimenticiam in sese complexæ. vrinas itaque cient, & menses prouocant potu: amplius acceptæ capitis dolorem inducunt, & propter humiditatem, flatus.

Morus, Mora, Sycamina, Sycomora.

Mori arboris fructus, sycamina & sycomora frequenter à plerisque *Græcis* vocantur. siquidem igitur matura & ante reliquum cibum in ventriculum purum ingerantur, celerrimè per intestina secedunt, & aliis cibis viam præstruunt: verùm post cibum accepta, aut vitiatum humorem in ventre reperientia, celerrimè corrumpuntur, & peregrinam quandam, quæ dici commodè non possit, corruptionem inducunt, similiter vt cucurbitæ & pepones, vbi non fuerint concocti. Tempus vsus moris est itidem vt peponibus & cucumeribus, vbi siccum & calidū fuerit ventriculi corpus, & ex necessitate etiam hepatis. Tunc enim solummodo omnibus eiusmodi vtiliter quis vtetur, & vbi quis longo itinere aut multo ardore fuerit defatigatus. tunc enim prosunt squalorem corporis rigantia, & moderatè perfrigerantia. Mora immatura sole siccata diligēter, ac reposita, commodum adstrictorium medicamentum exhibent, vt etiam dysenterias sanent, & affectiones cœliacas & alias fluidas. Tunduntur autem, & obsoniis miscentur, quemadmodum rhois fructus.

A Bibuntur etiam cum aqua & vino. Cæterùm cortex radicis arboris purgatoriam vim habet cum quadam amaritudine: quare & latum lumbricum occidit feruefactus cum vino, eóque calido meraco poto cyathi mensura, & diu suppressos menses prouocat.

Mycetes, *id est fungi.*

Fungi frigidum ac humidum abundè edulium sunt: vnde & propè ad venenatricem vim accedunt: & sanè quidam ex ipsis occidunt.

B Myos otis, *id est Auricula muris.*

Muris auricula siccat ordine secundo, nullam manifestam qualitatem habens: succus eius cyathi mensura cum zytho potus, lumbricum latum efficaciter expellit.

Myrica, *id est Tamarix.*

Myrica incisoriam & extersoriam vim abundè possidet, citra manifestam siccationem. habet & quid adstrictorium, & ob has facultates lienibus induratis cōducit, radicibus aut ramulis aut foliis cum aceto & vino coctis. fructus & cortex non modicæ adstrictionis participes C sunt, simúlque extergent, & tenuium partium existunt. vstæ myricæ cinis siccandi vim acquirit.

Myrsine, Myrtus.

Ex contrariis hæc planta composita est substantiis: prædominatur tamen in ipsa terreū frigidum. habet & quid tenuium partium calidum: vnde fortiter siccat, & omnes partes ipsius restringendi vim habent, tū forinsecus corpori impositæ, tum intrà assumptæ.

Moly, siue Ruta syluestris, Harmala, Besasa.

Moly aliqui rutam syluestrem vocant, aliqui Harma- D la, Syri Besasa. Vis eius tenuium partium, & calida est tertio ordine: vnde & secat & discutit crassos & viscosos humores, & vrinam promouet. Qui ruri habitant vtuntur eo uturno capitis dolore, aqua coquentes, & caput inde rigan in di tes. similiter & ad reliquas corporis partes perfrigeratas.

A litera N incipientia.

Nardostache, *id est Nardi spica.*

Nardi spica primo ordine calfacit, siccat secundo completo. composita est ex substantia multùm adstringente, & acri calida non multa, & quadam modica subamara: E quare & ad iecur & ad stomachum meritò conducit, pota & forinsecus imposita. vrinas ciet quoque, & stomachi morsus sanat, & fluxiones ventris ac intestinorum resiccat, item capitis & pectoris. fortior est Indica, nigrior quàm Syriaca existens.

Nardus Celtica.

Celtica nardus consimilem in genere vim cum prædictis habet, sed ad omnia debilior est, præterquā ad vrinas ciēdas. est enim calidior illis, sed minus adstringit.

F Narthex, *id est Ferula.*

Ferulæ semē attenuat & calfacit. Interna eius pars, medulla appellata, adstringentis cuiusdam qualitatis particeps est, ob quam hæmoptoicis & cœliacis prodest.

Napy, *id est Sinapi.*

Sinapi calfacit ac siccat quarto ordine. Optimum est Ægyptium aut Syriacum, & quod móle minus est & minus cruentè coloratum.

Narcissus.

Narcissi radix siccatoriam in tantū vim habet vt vulnera magna glutinet, etiamsi tendines sint concisi. habet & quid extersorium ac attractorium.

G Nerium siue Rhododaphne.

Nerium aut Rhododaphne frutex est omnibus notus, qui si forinsecus corpori in cataplasmate imponatur, discussoriam vim habet: si verò intra corpus sumatur, perniciosus & venenatus non solùm hominibus, sed & plurimis pecoribus existit.

Nymphea.

Nympheæ radix & semē vim habēt siccatoriā leuē: itaque & vētris fluxiones, & seminis per somnū effluxū, aut si etiā aliâs immodicè feratur, sistūt. Prosūt & dysētericis. H Cæterū Nymphea quæ albā radicē habet, vehemētioris facultatis est, vt & muliebrē fluxū sanet. Bibitur & ipsa & quæ nigrā radicē habet, in vino nigro austero. Possident & quid extersoriæ facultatis: vnde & vitiligines sanant aqua rigatæ, & alopecias cum liquida pice. Præstat ad

hæc quæ nigram radicem habet, ad reliqua, quæ albam.

A *litera* Ξ *incipientia.*

Xanthium *id est Lappa*, siue Phasganion, aut Philanthropos, Chœradoletron.

Xanthium, quidam Phasganion, quidam Philanthropō, alii Chœradoletron appellant. Semen eius discussoriam vim habet. Decoctum corticis radicis potum lienes consumit, & dentes motos firmat eiusdem decoctum ex vino collutum.

Xiphion, *id est gladiolus.*

Gladioli radix, præsertim superior, vim attractoriam, discussoriam, atque adeo siccatoriam habet.

A *litera* O *incipientia.*

Œnos, *id est uinum*

Vinum ex secundo ordine est calefacientium. Antiquum valde, ex tertio: quemadmodum nouum mustū, ex primo. Eadem proportio est siccitatis ad caliditatem. Quandoquidem verò plurimas in vino differentias reperimus, distinguendum est de ipsis, quambreuissimis id fieri potest. Rufa itaque & crassa ex omnibus ad sanguinē generandum commodissima sunt, vt quæ parua egeant in sanguinem trasmutatione. Deinceps nigra simúlque dulcia ac crassa: deinde colore quidem rufa aut nigra, cōpage verò crassa, & habentia simul adstringentem qualitatem. His minus valent alba, simúlque crassa ac acerba, ad nutritionem. Minimè verò omnium alunt colore alba, compage tenuia, & quodammodo aquæ similia. Concoquuntur autem in ventriculo & magis distribuuntur dulcia quàm austera, vt pote calidiore vi prædita: sed & ventrem magis subducunt. Cæterùm valde crassa, & tardius concoquuntur & tardius in corpus distribuuntur: vbi autem ventriculum robustum nacta fuerint, vt probè concoquantur, amplius nutrimentum corpori præbent. Manifestum est autem quòd & aluum sistunt, & vrinæ ciendæ incommoda existunt, in quibusdam crassum succum generantia. Quædam ex ipsis etiam iecur & lienem ac renes obturant, atque inde aliqui in aquam intercutem incidunt, aliqui è calculo laborant ex nimio ipsorum vsu, & præsertim senes. Optimum vinum est & sanis, & ex morbo se recolligentibus commodissimum, quod colore rufum, compage tenue, & leniter subastringens existit.

Oxos, *id est acetum.*

Acetum mixtas substantias frigidam & calidam, vtramque tenuium partium habet. Prædominatur tamen in ipso frigida substantia, quemadmodum in principio huius libri prædiximus. Est autem medicamentum abundè siccatorium, vt tertii ordinis sit completi, vbi sanè forte extiterit.

Opos, laser siue succus Cyrenaicus.

Laser siue succus Cyrenaicus, omnibus aliis calidior & magis tenuium partium existit, & ob id etiam magis discussorius. Veruntamen & alii calidi sunt ac flatuosi, hoc est Medicus & Syriacus quem laser appellant.

Origanum, Tragoriganum.

Origani herbæ tres sunt species, omnes inciforiæ & attenuatoriæ, siccantisque ac calfacientis facultatis in tertio ordine. Tragoriganus autem aliquid adstrictorium assumpsit. Oxyschœnos, *id est iuncus acutus.*

De iūco acuto dicetur in schœni, *hoc est iūci*, mētione.

Orobus, *id est eruum.*

Eruum siccat secundo ordine intenso, calfacit primo. Quantum autem amaritudinis particeps est, tantum siccat & exterget & obstructione liberat. Amplius sumptū sanguinem per vrinam expellit.

Orobanche.

Orobanche frigidi ac sicci temperamenti in primo ordine est. Oryza.

Oryza habet quid astrictorium, quapropter ventrem supprimit. Et est edulium ægrè concoctile.

Orchis cynos, *id est testiculus canis.*

Orchis herba quæ cynos orchis, *hoc est canis testiculus*, dicitur, duplicē radicē bulbosam habet, humidā & calidā: quapropter etiā sapore dulcis est, & maior quidem radix ob multā humiditatem, ad venerē stimulat pota: mi-

A nor verò ad siccitatē repēs impetus venereos compescit.

Orchis altera siue Serapias.

Orchis altera, quam serapiada vocant, sicciorem priore vim habet: quare ad venerem non similiter comoda est: laxos autē tumores in cataplasmate discutit, & vlcera sordida purgat, & herpetas sanat. sicca verò, & putrefactis & malignis vlceribus medetur. nam & subastringēs quid habet, per quod aluum supprimit cum vino pota.

Osyris.

Osyridis herbæ ex qua scopæ fiunt, amara est qualitas:
B verùm vis obturatione liberans: vnde & malignas circa iecur obstructiones resoluit.

A *litera* Π *incipientia.*

Pancration.

Pancratii radix & sapore & viribus Scillæ similis est: quare aliqui etiā vtuntur ipsa, scilla non præsente: verùm multo debilior existit. Paliurus.

Paliuri folia & radix adstringentem non obscurè vim possident: quapropter & fluidum ventrem sistunt: discussoriam autem iñ tantum habent, vt & tubercula curent-
C quæ sanè non valde inflammata ac calida existunt: fructus inciforiæ facultatis eo vsque est particeps, vt vesicæ calculos & confringat & expurget, & reiectionibus ex pectore ac pulmone auxilietur.

Panax Herculeus. Opopanax.

Panaces Herculeum est, ex quo Opoponax appellatus, fit. qui succus calidus est & discussorius in tertio ordine, siccus in secundo. Cortex radicis siccat & calfacit, sed minus quàm succus, exterget tamen: & propterea ad ossa denudata & vlcera maligna conducit: exterget enim & sic-
D cat, & carne replet citra mordacitatem. Semen calidum existens menses ducit.

Pentaphyllon, *i. quinquefolium*, siue Mercurii herba.

Quinquefolium, quæ Mercurii herba dicitur, radicem habet siccantem in tertio ordine, minimè verò acrem: quapropter multi vsus est & tenuibus partibus præditū.

Peplion.

Peplii semen in vsu est: ducit bilem vnā cum pituita, flatus quoque discutit, velut Hippocrates scribit.

Pepon.

E Pepon maturus substantiæ tenuioris est, immaturus crassioris: absterforia autem & inciforia facultate participat. vnde & vrinā cient, & corpus illustrius reddunt, præsertim siquis semen siccet, deinde tuso & cribrato pro smegmate vtatur, ad maculas solares, & faciei lentigines ac vitiligines in superficie hærentes. dominatur in ipsis humida & frigida temperatura, súntque secundi ordinis in vtraque. semen & radix sicca secundi ordinis initio cō sistunt. vis exterforia amplior est in radice quàm carne. Caro comesta vnā cum extersione & vrinas ciet, & infer-
F nè secedit magis quàm cucurbitæ. at verò semen magis exterget, vt etiam calculosis renibus conducat. Cæterùm vitiosum succum in corpore gignit pepo, magísque si nō probè concoquatur. tunc enim cholericos quibus & supremè & infernè bilis prorumpit, efficere solet. nam & priusquā corrumpatur ad vomitum aptus est, si amplius edatur: & siquis nō ab eius esu boni succi edulium ingerat, omnino vomet. Piper.

Piper recens pullulans, longum est: quapropter & humidius existit. quod verò velut fructus immaturus est, al-
G bum piper est acrius nigro existens. nigrum enim velut superassatum iam & superresiccatum est. vtrúmque autē fortiter calfacit ac siccat.

Peristereon. *i. Verbenaca*, Veneris herba, Sacra herba.

Verbenaca, quam peristereona, & Veneris herbam, ac sacram herbam appellant, capitis dolorem egregiè tollit, inquit Archigenes, coronæ modo imposita, trita quoque cum aceto & rosaceo illita, & cocta cum oleo, indéq; rigato capite, omnem veterem capitis dolorem sanat, & defluos capillos cohibet. Decoctum radicis calidum ore re-
H tentum, dentium dolorē sedat, & motos dentes firmat, & oris vlcera sanat. Cæterùm ad colicos radicē crassius tusā ex aqua ad dimidias coquito, & ad dies quīque potui dato. constat hoc experimēto. At verò calculosis & incipiēti elephantiasi, decoctū similiter dato ex aqua mulsa, vtere

ſimiliter & ad comitialem morbũ,& ad febres quotidianas ac quartanas: verùm ad podagricos & iſchiadicos in vino decoctã exhibebis. Radice exſuccata fiſtulæ optimè colluũtur: maximè mori ſucco & melle admixto. Eadem radix vſta, itémq; ſicca inſperſa, fiſtulas ſanat: quin & melle cocto excepta, fiſtulæ collyrii modo inditur, & præter opinionem opitulatur.

Perſea.

Perſeæ folia adſtringentis facultatis moderatè participia ſunt, vt & partibus è quibus ſanguis erumpit, commodè imponi poſsint. eadem arida trita pruritus ſedant affricta.

Perdicias.

Perdicias relata eſt in quinto elemento, vbi helxinen ipſam appellauimus.

Pæonia.

Pæonia relata eſt in tertio elemento, vbi glycyſidem ipſam appellauimus.

Petroſelinum.

Petroſelini ſemen maximè in vſu eſt. Herba ipſa imbecillior exiſtit: ſemen calidum eſt & ſiccum tertio ordine, & incidendi vi præditum. itaque menſes ciet & vrinas vbertim, inſupérque flatus diſcutit.

Peucedanum.

Peucedani radice maximè vtuntur, liquoréque ac ſucco eius. Omnia eandem vim habent: fortior eſt autẽ ſuccus multũ calefaciens ac diſcutiens: vnde & neruorũ affectionib⁹ cõuenit, & morbis pulmonis ac pectoris ex craſſitudine aut viſcoſitate humorum obortis, tum intra corpus ſumptus, tum odoratu. quo modo & lienes induratos ſanat. Radicis vſus ad eadem cõpetit. ſed & oſſium ſquamas celerrimè diſparat. & ſicca malignis vlceribus inſperſa optimè medetur: purgat enim & incarnat, & vſque ad cicatricem perducit, calefaciẽs quidem ordine ſecundo, ſiccans autem tertii initio.

Peganum, *id eſt* Ruta.

Ruta ſylueſtris quarti ordinis eſt calfacientium ac ſiccantium, ſatiua tertii: éſtque non ſolùm acris, ſed & amara: vnde & vim ſecandi ac diſcutiendi craſſos & viſcoſos humores habet, & per vrinas euacuat: & ſanè tenuiũ quoque partium eſt, & flatus diſcutit, & ob id inflationibus conducit, & venereos impetus ſupprimit, ac præclarè ſiccat: nam inter medicamẽta fortiter ſiccantia cenſetur. Rufus hæc verba prodit: Sylueſtris rutæ vis ignea eſt & vlceratoria, maximè veſicæ: quapropter etiã qui podagricum pharmacum bibunt ex ruta ſylueſtri conſtans, malè affectam veſicam acquirunt: quicunque tamen hoc medicamentum ſuſtinuerint, manifeſtam opem ferunt. nam ad arthriticos præcipuè cõmodum eſt. Quòd ſi de ſatiua ruta quid admiſcueris, ſecurius erit: quanquã & ipſa ſatiua veſicæ incõmodet, ſed minus quàm ſylueſtris. Vtimur ſylueſtri in quibus perfrigeratum quid refouere voluimus. prodeſt & hydropi flatuoſo, & ei qui ſubtercus appellatur. prodeſt & morſis à vipera aut mure araneo, & magis ſi prægnans mus araneus momorderit, & præſertim animalia ſubiugalia. Eſt & forte medicamentum ad papaueris ſuccum potum, & ad aconitum cum vino. Satiua ruta rigores per circuitum repetentes mitigat pota ante acceſſiones. mitigat & colicos dolores potũ & infuſum, itémque vteri ſtrãgulatus. Viſum acuit in cibo ſumpta: & propterea pictores aſſiduè eam deguſtantes, acutius cernunt: quin & melle mixtus ſuccus ipſius, medicamentũ euadit viſum exacuens. Auxiliatur & vrinæ difficultati cocta ex oleo, indéque veſica fota, neque eſt aliud medicamentũ quod huic hac parte prætuleris. Cæterùm in lumborum dolore & ſpirandi difficultate, data ex aqua mulſa confeſtim opitulatur. In lethargicis pota & infuſa per clyſterẽ, valde cõmodat. ſed & tritã cum roſaceo & aceto capiti ipſorum illinire oportet. Soluit & coxendicũ dolores pota, & in cataplaſmate impoſita, & infuſa per ſedem. In cataplaſmate impoſita podagricis genua inflata habentib⁹ citò auxiliatur, & dolores mox lenit. Cruſtas etiam carbũculorũ citò diſparat, in cataplaſmate impoſita cum melle aut vuis paſſis.

Pix.

Pix arida ſiccat & calefacit ſecundo ordine: plus autem ſiccat quàm calfacit. liquida contrà plus calfacit quàm

A ſiccat. habet & quid tenuium partiũ, quo & anheloſis & ſuppuratis pectore opitulatur. ſatis eſt delinxiſſe cyathi vnius menſurã melle admixto. habet vtraque & exterſorium quiddam, & concoctorium, ac diſcuſſorium. quare & ſcabros vngues extrahunt addita cera, & impetigines exterunt. Cõcoquunt & duros ac crudos tumores omnes cataplaſmatis admixtæ. Ad omnia hæc præſtat liquida. ſicca ad hæc deterior eſt: ſed ad vulnera glutinanda accõmodatior. Fuligo ex liquida pice ſic paratur: In lucernam B nouam funiculo inſtructam ellychnio liquidam picem mittes, incenſámque ac fictili vaſe opertam, velut in thure dictum eſt, ſines: & priore conſumpto liquore, alium infundes, donec fuliginem ſufficientem collegeris. Vſus eſt ad palpebras ornãdas, & vbi pilos producere oportet, & ad oculos imbecillos ac lacrymoſos & vlceroſos.

Piſtacia.

Piſtacii fructus ſubſtantiã tenuium partium habet, quæ & ſubamarum quiddam & aromaticũ in ſe complectitur: quapropter obturata expedit & expurgat, præſer- C tim circa iecur: imò & pectus & pulmonem.

Pityides, *id eſt Nux pinea ſiue Nux picea.*

Pityides appellantur fructus pinorum: quidam etiam picearum ſic appellant. Sunt autẽ mixtæ facultatis, nimirum & adſtringentes, & acrimoniã quandam cum amaritudine poſſidentes: vnde & reiectionibus ex pectore ac pulmone conferunt.

Pini cortex.

Pini cortex prædominantẽ vim adſtrictoriã habet, in tantum vt intertrigines inſperſus optimè ſanet, & ambu- D ſta ad cicatricem perducat, & aluum fluidam ſupprimat, ſi potetur. Sed & piceæ cortex huic ſimilis eſt: verùm viribus debilior. Vtriuſque arboris folia vim glutinandi vulnera habent. Fuligo porrò ex his ad palpebrarum defluuia, & humectos ac eroſos oculorum angulos, itémq; lacrymoſos vtilis eſt.

Platanus.

Platanus humidiore ac frigidiore ſubſtantia non multùm à moderatis abſcedit: vnde & folia viridia trita in cataplaſmate impoſita, inflãmationibus quæ adhuc generantur non obſcurè opitulantur. Cortex eius & pilulæ ſic- E ciorẽ vim habent: quare cortex quidem aceto coctus ad dentiũ dolores adhibetur: pilulæ verò cum adipe, ad vlcera ambuſtorum. quidam corticẽ exurunt, & medicamentum exterſorium efficiunt, quod cum aqua quidẽ ſanat lepras: ipſo autem cinere per ſe inſperſo, vlcera vetera & ob nimiam humiditatem ſordida curantur.

Polygonum.

Polygonum habet quidem & adſtrictoriũ quiddã: dominatur autem in ipſo aquoſa frigiditas, vt ſecundi ordi- F nis ſit completi, aut tertii incipientis inter frigefaciẽtia: vnde & ſtomacho exuſto prodeſt foris in cataplaſmate impoſitũ, quẽadmodum & calidis inflãmationibus. fluxiones enim repellit: quare & herpetis cõmodũ pharmacum eſt, & vlcerũ omniũ, maximè inflãmatorum & fluidorum. item quæ in auribus ſunt: nam pus reſiccat. Siſtit & fluxum muliebrẽ, & dyſenterias, ac ſanguinis reiectionem: ad omnia verò maſculum validius eſt & præſtãtius.

Polemoniõ ſiue Philetærion, vel Chiliodynamò.

Polemonion alii philetærion, alii chiliodynamon vocant. tenuium partium & ſiccatoriam vim habet: quare quidam radicẽ ipſius cum vino iſchiadicis & dyſenteri- G cis, & ad induratum lienem bibendam præbent.

Polium.

Polium, amarũ eſt & mediocriter acre: itaque omnia viſcera obturatione liberat, & menſes ac vrinas ciet: & viride quidem glutinat vulnera, ſiccum autem maligna vlcera ſanat: præſertim minus polium, quo & ad antidotos vtimur: nam & amarius eſt, & acrius quàm maius, vt tertii ordinis ſit ſiccantium, ſecundi completi calfacientiũ.

Potamogeton.

H Potamogeton adſtringit & frigefacit ſimiliter vt polypodium: verùm craſſiorum partium ſubſtantiam quàm polygonum habet.

Polypodion.

Polypodion dulcẽ ſimúlque auſterã qualitatẽ prædo-

minantem habet,vt vim habeat multùm siccantem citra mordacitatem.

Prasion,*id est Marrubium.*

Marrubium calfacit secundo ordine completo, siccat tertio cōpleto.iecur & lienē obturatione liberat,pectúsq; ac pulmonem expurgat,& menses prouocat, & ictericos per nares purgat.facit & ad aurium dolores iam inueteratos.In cataplasmate impositum exterget & discutit.

Prasum, *id est Porrum.*

Porri acrem vim possident velut cæpæ, & iuxta proportionem calfaciunt corpus, & crassos in ipso humores attenuant,& viscosos secant. cient & vrinam & sanguinē expurgant.Optimus vsus est ipsorum bis coctorum: nam sic comesta acrimoniam exuunt, & succi vitium nō amplius habent.Abstinendum est autem à frequenti vsu omnium acrium,& præsertim si is qui accipiat natura biliosior existat : solis enim iis qui pituitosum humorem, aut crudum,aut crassum,aut viscosum coaceruarūt, hæc edulia commoda existunt.

Propolis.

Propolis extersoriam vim non validam habet : attractoriam autem satis valentem.est enim substātiæ tenuiū partium, & calfacit secundo ordine completo, aut tertii initio.

Ptelea,*id est Vlmus.*

Vlmi foliis aliquando vulnus recens glutinauimus: adstringunt enim & extergent. Cortex eius amarior est, & magis adstringit:quare & lepram sanat cum aceto. Radices eandem vim habent:vnde quidam decocto earum fracturas fouent ad callum recipiendum.

Pterix,*id est Filix.*

Filicis radix in vsum venit : occidit enim lumbricos latos quatuor drachmarum pondere in aqua mulsa pota. fœtus quoq; viuos quidem enecat, mortuos verò expellit:sed & vlcerib⁹ inspersa,ea citra mordacitatem siccat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix maximè in vsu est, vstoriā vim habēs, per quam dentium perfrigeratorum dolores lenit.affricatur & cum oleo in rigoribus per circuitū repetentib⁹, ante accessionem.Stupefactis etiam ac resolutis cōducit.

Pyri,*id est Triticum.*Amylum.

Triticum extra impositum primi ordinis est calfaciētium,& tamen neque siccare manifestè neque humectare potest.Quod ex ipso fit amylum,frigidius & siccius ipso euadit : amylum ideo dictum quòd sine mola fiat. Panis triticei cataplasma discussoriam vim habet:nimirum quum sal & fermentum panis assumpserit. habet enim fermentum vim attractoriam ex alto, simùlque discussoriam.

A litera P incipientia.

Rhamnus.

Rhamnus secundo ordine siccat, frigefacit primo cōpleto,aut secundi initio:vnde & herpetas sanat, & erysipelata non valde calida.

Rhaphanus.

Rhaphanus calfacit tertio ordine, siccat secundo. Discussoriam vim habet, adeo vt sugillata diuturna aliàque liuefacta sanet cataplasmatis modo imposit⁹: verùm vt obsoniū magis quàm alimentū attenuantis facultatis est,simùlque calfacit.Quare meritò mirari subit illos qui à cœna ipsos crudos edunt,bonæ concoctionis ergò. etenim ipsi magnū eius rei experimentū se fecisse iactāt: verùm nemo citra læsionem ipsos imitatus est.

Rheon Ponticum siue Rhaon.

Rheon Ponticū,aliqui rhaō appellāt,mixtā autem facultatē habet,adstringentē & calfacientē, & tenuiū partium:vnde & rupta,& conuulsa,& erecta ceruice spirationē emendat potū.Hæmoptoicis itē ac cœliacis & dysentericis prodest. impetigines quoque & liuefacta persanat,cum aceto illitum.

Resinæ omnes.

Omnes resinæ siccāt & calfaciunt:differunt inter se secundum quod magis aut minus habent acrimoniæ in sapore,& calidæ facultatis, & simili modo iuxta alias qualitates, quòd aliarum magis, aliarum minus participes existunt. Omnibus autem præfertur lentiscina, masti-

A che appellata, propterea quòd parum adstrictionis possidet,vt & stomachi & ventris ac hepatis debilitati conducat:insupérque & citra molestiam siccet. Est autē maximè tenuium partium,minimèque acris. Inter reliquas terebinthina principatum obtinet,non similiter vt mastiche adstringens,sed discutit magis quàm mastiche,& extergetin tātum vt & scabiem deterat, & ex alto attrahat: magis quàm cæteræ resinæ: quòd etiam magis tenuium partium existat. habet & quid mollitoriū amplius quàm mastiche.Aliæ porrò omnes resinæ acriores hac sunt, pro

B maioris ac minoris acrimoniæ ratione.Siccissima omniū resinarū est sicca pinus resina,quā priuatim pinus physemà appellant.

Resinæ quomodo vtantur.

Vritur omnis resina liquida in quadruplici vase, liquoris infundēdi respectu. Oportet enim resinæ quidem congium vnum,duos verò pluuialis aquæ in cacabū diffundere, & ad prunas leniter coquere, assiduè agitando, donec resina odorem perdat, friabilísque fiat, & penitus exarescat,vt etiam digitis confringi poſsit.quod vbi contigit,refrigeratam in fictili vase repones . Fit autem hoc

C modo excellenter alba.Oportet tamen vrendam resinam prius excolare,& sordes ab ipsa separare. Vruntur & citra aquam,primùm quidem eliquatæ ac colatæ: deinde coctæ ad prunas per totum diem, assiduè agitando: & vbi penitus exspirarint,tolluntur ac reponuntur velut dictum est.Excipitur ex resina etiā fuligo, veluti in thure prædictum est, & confert ad calliblephara,*id est quæ ornandis palpebris deseruiunt*,& ad lacrymosos oculos,& corrosos ipsorū angulos ,& glabras oculorū genas.Torrefacta verò resina

D vtilis est ad odorata malagmata,itémq; acopa appellata.

Rosæ.

Rosarum facultas ex aquosa calida,duabus aliis qualitatibus admixta, adstringenti videlicet & amaræ,composita est. Flos ipsarum adhuc magis quàm rosæ adstrictorius est,& propterea etiam siccandi vi præditus.

Rhododaphne.

De rhododaphne diximus vbi Nerion ipsam appellauimus.

Rhoa,*id est malum Punicum.*

E Omne malum punicum adstringentis facultatis particeps est,nō tamē vt ea omnino prædominetur:sunt enim aliqua ex ipsis acida,quædā dulcia,quædā austera. quare ex iis quæ in malorum tractatu diximus, etiā de his coniectare licet.Succum autē vberiorem habent quàm mala aut pyra, saporémque insuper iucundiorē quàm illa habent,& aliquando ad plures affectiones quàm illa cōmodant,cum aliàs,tum siquando stomachus ob vitiatorum humorum redundantiā morsum percipit:quo sanè tēpore succus ipsorum cum polēta exhiberi debet, velut Hip

F pocrates in fœmina cardialgusa faciendum præcipit, *quæ videlicet oris ventris morsum & dolorem percipiebat.* Acini punicorum magis adstringunt quàm succus, magis quoque siccant:his verò amplius adhuc cortices. Quibus consimilem vim etiam cytini poſsident.

Rhus.

Rhois folium adstringit & siccat. hoc coriarii tinctores vtuntur. Medicis,fructus & succus magis in vsum veniunt,multùm austeram qualitatem habentes. Siccant enim ordine tertio,perfrigerant secundo.

Rhypos siue Patos, *id est sordes.*

G Sordes à statuis gymnasiorum, discussoria est & mollitoria crudorum tuberculorum . quæ verò in palæstris colligitur,appellatúrque etiā patos *Græcis*,optimū medicamētum est inflammatarū mammarum. nam & feruorem extinguit,& influentia reprimit, & cōtentū discutit.

A litera Σ incipientia.

Sagapenum.

Sagapenum succus est calidus & tenuium partium, velut reliqui succi. Habet & quid extersorium, per quod

H cicatrices in oculis depurgat & attenuat.Quin & suffusionibus & hebetudini visus ex humorum craſsitudine obortis commodum pharmacum existit.

Sampsuchum.

Sampsuchum tenuium partium ac discussoriā vim habet:siccat enim & calfacit tertio ordine.

Saprotes xylon,*id est Caries lignorum.*

Caries ac putredo lignorum, maximè eórum quæ adstrictionis simúlque extersionis participia sunt, velut est vlmus, humida vlcera optimè purgat ac replet.

Sarcocolla.

Sarcocolla, lacryma est arboris Persicæ, mixtis virib⁹ prædita,ex substantia quadam meatus obducente,& modica quadã amara:vnde leuiter siccat, & sic vulnera glutinat.

Satyrion.

Satyrion(quidam etiam trifolium vocant)humidi est & calidi temperamenti,quapropter & gustantibus dulce apparet:superfluam tamen & flatuosam humiditatẽ possidet,& propterea ad venerem stimulat. quod etiam radix herbæ facere solet. Quidam tradunt etiam opisthotonum, *hoc est neruorum retrorsum distentionem*,per ipsam sanare è vino austero potam.

Selinon,*id est Apium.*

Apium in tantum calidum est vt & vrinas & menses cieat. Flatus quoque discutit,& magis ipso semine.

Seris,Cichorium,Picris,Chondrilla.

Seris siue cichorium,subamarum olus est: & magis vtique syluestre, quod propterea Picris Græcis appellatur. Est autem syluestris,frigidæ ac siccæ tẽperaturæ primo ordine. Satiua magis frigefacit quàm syluestris: verùm ob multæ humiditatis mixturam siccandi vim perdit. Vtraque autem adstringentis qualitatis particeps est,quẽ admodũ & chondrilla.nam & hæc seridis species existit.

Seseli.

Seselis & radix & semen,in tantum calefaciunt, vt vrinæ ciendæ sufficiant.est autem tenuium partium, vt & morbo comitiali & spirationi quæ recta ceruice fit,conducat.

Sesamum.

Sesamum non modicã viscositatem & pinguitudinẽ in se habet:vnde & meatus obducit & mollit, & moderatè calidum est.eandem vim habet & oleum ex ipso.

Sideritis.

Sideritis habet quidem quid extersorium , sed maior pars ipsius humida est,& moderatè frigida,éstque modicæ cuiusdam adstrictionis particeps:vnde & inflãmationes arcet,& glutinandi vim habet.

Sicya,*id est Cucumeres.*

Cucumeres satiui vrinam cient,velut etiam pepones: sed minus quàm illi,propterea quòd & substantia horum minus humida quàm illorum existat: & ob id neque ita facilè corrumpuntur in ventre, velut pepones. Quidam ipsos concoquunt familiaritate quadam naturæ ad ipsos, & vbi in hoc confisi securè eos ingesserint,ignorãt quòd temporis progressu vitiosum & moderatè crassum succũ ex ipsorum esu in venis coaceruarunt: qui sanè succus vbi putrescere inceperit,febres malignas inducit.quapropter ab omnibus mali succi eduliis abstinere consultum esset, etiamsi aliqui facilè ipsa concoquant.

Sicyos agrios,*id est Cucumis syluestris.* Elaterium.

Cucumeris syluestris seminis succus siue liquor, qui elaterium appellatur:imò etiam radicis & foliorũ succus, vtiles sunt ad medendum.Elaterium itaque menses ciet, & fœtus appositum perdit.summè enim amarum est , & modicè calidum,vt secundi ordinis sit calfacientium:& ob id etiam discussoriam vim habet. itaque & angina laborantes quidam ex ipso illinunt. Infunditur & ictericis in nares cum lacte muliebri, atque hoc modo etiam capitis dolores sanat. Cæterùm succus radicis & foliorum imbecillior est quàm seminis:sed & ipsa radix consimilem vim habet.nam & exterget, & discutit,& mollit:verùm cortex ipsius maiori siccatoria vi præditus est.

Silphium.

Silphii calidissimus quidem succus est , sed & folia, & caulis,& radix generosè calfaciunt.suntque omnia flatuosis & aereæ substantiæ,& propterea etiam ægrè côcoquuntur.Forinsecus tamen imposita efficaciora sunt , & maximè omnium succus adtractoriam vim habẽs : corporis item molem consumens ac colliquans.

Sinon.

Sinon calidi & subamari saporis est: vnde & vrinam

A ciet,& concoctorius existit,& menses prolicit,& obturationes viscerum expedit.

Sion.

Sion,in quantum aromaticum saporem habet,in tantum calfacientis & siccantis facultatis particeps est.Discutit autem,& vrinam ciet, & calculos renũ atterit,& menses ducit.

Sisymbrion.

Sisymbrion tenuium partium , & discussoriam calfactoriámque ac siccatoriam vim tertio ordine habet. Se-
B men quoque ipsius tenuium partium & calidum est.quare quidam id cum vino singultientibus & torminosis bibendum præbent.

Scandix.

Scandix,syluestre olus est consimile gingidio,subacre & subamarum, vt in siccando ac calfaciendo tertii ordinis sit exoluti. Vrinam etiam ciet,& viscera obturatione liberat.

Scilla.

Scilla incisoriam vim abundè possidet,nõ tamen for-
C titer calidam,sed in secundo ordine calfacientium.

Scolymus,*id est Carduus.*

Cardui radix multam vrinam fœtidam ducit, si vino decoctam quis bibat:& propterea alarum & totius corporis fœtores sanat.Calida est tertii ordinis initio, sicca secundo.

Scordion.

Scordion ex multiformi facultate constat: nam & amarum quid & acerbum & acre habet.Expurgat itaque simúlque calfacit viscera,& mẽses & vrinas mouet, & vul-
D sa & rupta ac laterũ dolores ex obturatione factos sanat potum. Viride cataplasmatis modo impositum vulnera magna glutinat.Aridum inspersum sordida repurgat, & maligna ad cicatricem perducit.

Scorodon,*id est Allium.*

Allium calfacit ac siccat quarto ordine. in cibo sumptum flatus dissipat, & sitim extinguit , & crassos viscosósque humores secando obturatione liberat. habet & quid medicatum & mali succi,quod abiicit aqua concoctum. Fugiendus est eius assiduus vsus, præsertim in ca-
E lidioribus habitudinibus.

Smyrna,*id est Myrrha.*

Myrrha secundi ordinis est calfacientium ac siccantium.Inspersa capitis vulnerib⁹,ea glutinare potest. Amaritudinis autem non modicæ particeps est , per quam & lumbricos & fœtus occidit ac eiicit.Habet & quid extersorium:vnde & ocularibus cõpositionibus additur, quæ ad vlcera & cicatrices crassas compositæ sunt. Miscetur & in anhelosorum ac tussientium auxilia,item in arteriacas compositiones:non enim exasperat arteriam.

F Smyrnion siue Hipposelinon.

Smyrnion(alii hipposelinon vocant)ex eodem genere est cum apio & petroselino : verùm semen nigrum & multo maius habet,& est apio valentius,petroselino imbecillius:calfacit ac siccat ordine tertio,menses ducit, & vrinas ciet.

Sonchus,*id est Cicerbita.*

Sonchus viridis adhuc & tener,velut alia syluestria olera,comeditur.Componitur ex aquosa & terrea substantia,vtrisque frigidis.& adstrictionis quid habet. Manife-
G stè itaque perfrigerat,tum stomacho cataplasmatis vice impositus,tum in cibo acceptus.

Spartum,*id est Genista.*

Sparti, quo vites apud nos ligant,& fructus & virgarũ succus attractoriam vim non instrenuam possident.

Stacte.

Stacte appellatur recentis myrrhæ pinguitudo,si cum aqua modica tondatur,& per organũ exprimatur. est autem valde odorata & pretiosa, & per se vnguentũ quod stacte appellatur.Probatur quæ nihil olei admixtum ha-
H bet, & modica sui parte multam vim calfactoriam possidet,ad proportionẽ myrrhæ & vnguẽtorũ calefacientiũ.

Staphylinus,*id est Pastinaca.*Daucus.

Pastinaca satiua imbecillior est: syluestris,quam & daucum appellant,ad omnia fortior , vrinas mouet & mẽses

prouocat. Habet & quid exterforium in fefe.

Stœchas.

Stœchas amaræ & adftringẽtis qualitatis particeps eft. eft & tenuium partium ex odoris argumento: itaque & obturatione liberare, attenuare, & roborare, tum vifcera omnia, tum totum corporis habitum poteft.

Struthium, *id eft Herba lanaria.*

Struthii radix in vfu eft, calida & ficca quarto ordine exiftens. Eft autem exterforia & irritatoria: proptereàq; fternutamenta mouet.

Styrax.

Styrax mollit, calfacit, concoquit: quapropter & tuffes, & deftillationes, & grauedines, ac raucedines fanat, menféfque promouet potus & appofitus. Fuligo ex ipfo fit velut ex thure, quæ eandem quoque vim habet.

Staphyle, *id eft Vua.*

Vua magis quàm omnes temporarii & fubcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, nutrit, & maximè vbi probè fuerit concocta. Minus autem nutriunt vuæ quàm ficus. &, quod in ipfis præcipuum eft, citò fecedunt: quare fi quando retineantur, fatis multùm offendunt. Neque enim concoquuntur retentæ, fed & iuxta diftributionem in hepar ac venas crudum fuccum generant, qui non facilè in fanguinem transmutatur, tum propter externam cuticulam, tum propter vinacea quorum fubftantia ficca & adftrictoria exiftit. Quapropter rectè faciunt qui hæc ipfa velut inutilia exfpuunt, & omnem internam carnem vnà cum fucco exugunt, & fanè venter his magis fubit. Reponuntur autem vuæ in hyemem variis modis: alii in olla componunt, olla videlicet diligenter operta, & operculo pice oblito vt nulla tenus perfpirent aut perflentur. Atque talis vua exolutum ventrem firmat, & ciborum appetentiam excitat. non tamen aluo fecedit, & vberius ingefta caput tentat: fed adhuc magis capitis dolorem inducit quæ in mufto feruatur. Penfilis autem caput nihil omnino lædit: ventrem verò neque fiftit neque promouet. fimiliter neque infirmam appetentiam excitat, neque firmam exfoluit. Vuæ quidem igitur dulces calidiorem fuccum habent. quapropter fitim inducunt & ventrem fubducunt, præfertim vbi humectiores fuerint. nam inter calfacientia ac perfrigerãtia medio modo habent. At verò acidæ & aufteræ, & quæ cuticulã craffiorẽ habẽt, nõ folùm prædicta vitia habẽt, fed & cõcoctionẽ in vẽtre & diftributionẽ ac nutritionẽ impediũt. Cæterùm in fũma de efcariis fructib⁹ id noffe oportet: humidos, humidũ & tenue alimẽtũ corpori præbere, & quod vniuerfũ corp⁹ trãfeat, ac citò penetret, faciléque & per vrinam & per cutem euacuetur. Contrà folidorum compage fructuum alimẽtum, quod corpori accedit, craffum eft, & tranfitus tardiores: præfertim vbi craffum aut vifcofum aut adftringentem fuccum in fe habuerint.

Syca, *id eft Ficus.*

Quod non folùm autumnales, fed etiam temporarii ac æftiui & fubcaniculares fructus, *horæi Græcis appellati*, commune habent, id & ficubus adeft: nam neque ipfæ fucci malitiam effugere potuerunt. Verùm hoc commodi ficubus ineft, quòd facilè per ventrem tranfeant & totum corpus penetrent. nam & vim exterforiam memorabilem habent, & nephritici ex ipfarum efu multa arenofa excernunt. Alimentum autem præbent corpori non folidum, fed laxum: & ipfum ventriculum flatu implent. Verùm ob tranfitus celeritatem, flatus illi non durant: & ea gratia minus quàm reliqui fructus nocent: & fanè ficus exactè matura ferè nihil noxii habet: ficus verò ficcæ calidiorem vim poffident fecundi ordinis initio. Habent & quid tenuium partium quod ad multa conducit. Illud tamen mali ex nimio ipfarum efu accedit, quòd non valde bonum fanguinem caricæ gignant: vnde & pediculorum copia earum efum confequitur. Si verò vitiofus fuccus iam tum in ventre contineatur, caricæ comeftæ extremè lædunt. augent autem humorum malitiam in ventre corruptæ, & infernè nõ fecedẽtes. Vim habent attenuantem & inciforiam, ob quam etiam ventrem ad excretionem incitant, & renes expurgant. Iecori & lieni inflammatis quidem noxiæ funt (quemadmodum etiam virides ficus) iuxta communem rationem omnium dulcium. Iifdem verò obturatis aut induratis, cum thymo aut pulegio, aut thymbra, aut calamintha, aut origano, aut pipere, aut gingibere, multo ante reliquum cibum tempore intercedente, medici præbent. Qui verò cum aliquo craffiore edulio ficus edunt, itémque caricas non paruam læfionem incurrunt. Ficus ficcæ duros tumores concoquũt ac difcutiunt, ob partium tenuitatem, fi in cataplafmate imponantur. Decoctum quoque ipfarum confimilem vim habent. Cæterùm vbi concoquere velis, triticeam farinam admifce-
B bis: vbi difcutere, ordeaceam. & pinguiores quidem caricæ, tumores concoquunt: acriori verò fapore præditæ extergent ac difcutiunt. At verò mellitum ex ipfarum in aqua coctura paratum, vim melli fimilem habet.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum ex contrariis facultatibus cõftat: habet enim quid inciforium, quo pus in pectore ac pulmone contentum expurgat. habet & quid adftrictoriũ quod ad fanguinis reiectiones auxiliatur. Verùm ob hu-
C miditatem, commanducatum fitim extinguit & arteriæ afperitates lenit. At verò ob omnes prædictas facultates, etiam inteftinorum herniis imponitur: & ad conuulfa ac rupta cum aceto mulfo bibitur.

Sycomora.

Sycomororum fructus forma ficubus fimilis eft, fed acrimoniam nullam poffidet, modicæ dulcedinis particeps, humectior & frigidior quodãmodo vi fua exiftẽs, velut mora. Et fanè in medio mororũ ac ficuum meritò locatur: vnde etiam nomen habet.

Schinus, *id eft Lentifcus.*

D Lentifcus arbuftum ex fubftantia aquea leniter calida, & terrea frigida non multa compofitum eft: propter quam etiam moderatè adftringit. Siccat igitur tertii ordinis initio: iuxta caliditatẽ verò & frigiditatem temperatum eft. Similem vim in omnibus fuis partibus poffidet: vnde & per fe, & cum aliis medicamentis bibitur ad cœliacas affectiones, & dyfenterias, & fanguinis fupra, & fanguinis ex vtero eruptiones. prolapfæ quoque fedi aut vtero præcipitato commodat, propemodum velut hypocyftis.

E Schœni, *id eft Iunci rotundi odorati*, flos.

Iunci odorati flos calfacit moderatè, & adftringit moderatius, particeps eft & tenuium partium facultatis: vnde & menfes ciet, & vrinas ducit, in fomentis, & potu, & cataplafmatis adhibitus. prodeft & hepatis & ventris & ftomachi inflammationibus.

Schœnos lia, *id eft Iuncus leuis.* Oxyfchœnus & Holofchœnus.

Iunci leuis altera fpecies oxyfchœnos, *id eft acutus iuncus*: altera holofchœnos, *hoc eft tota iuncea*, appellatur. Gracil-
F lior quidem & durior eft iuncus acutus: craffior autem holofchœnus & laxior. huius fructus fomnum inducit. Iunci acuti fpecies duæ funt: altera fterilis & medicinæ inutilis, altera fructifera, cuius item fructus fomnum conciliat, fed minus fuperiore. hæc & capitis dolorem inducit. Vtraque fpecies torrefacta ex vino pota, fluxiones vẽtris ficcat, & fluxum muliebrem rufum fiftit. Et propterea tẽperamentum ipfarum terreum leniter frigidum effe indicatur, & aqueum leniter calidum: quapropter inferna ficcat, & leniter ad caput decurrens perfrigerat, atque fic fomnolentos eos qui vtuntur facit.

A litera T incipientia.

Terebinthus.

Terebinthi folia, cortex & fructus, habent quid adftrictorium, fed & calfaciunt ordine fecundo. Fructus eft propinquus tertio ordine ficcantium: quapropter & vrinã ciet, & lieni prodeft.

Teutlon, *id eft Beta.*

H Beta nitrofam quandam vim poffidet, qua extergit & difcutit, & per nares expurgat. Cocta nitrofum & acre deponit, & ad difcufforiam leniter facultatem vis arcendi inflammationes ipfi accedit. Alba exterfioni ac difcuffioni efficacior. nam nigra adftrictionis particeps eft, &

magis in radice. Quum autem exterſorium ſuccum ha- A
beat,etiam vētrem ad excretionem excitat, & ſtomachū
quandoque mordet,præſertim illis quibus ſubtiliore ſen-
ſu præditus eſt.& propterea incommodum ſtomacho e-
dulium eſt,ſi vberius ingeratur. Præſtantior autem eſt
quàm malua ad hepatis obturationes,atque id magis vbi
cum ſinapi aut aceto editur: quo modo comeſta etiā ſple
nicis conducit.

Tephra omnis, *id eſt cinis omnis.*

Lignorum exuſtorum aut aliarum materierum reli
quiæ,cinis appellantur. Conſtat & ex contrariis ſubſtātiis B
& qualitatibus.habet enim in ſe quiddam terreū & quid
fuliginoſum. Fuliginoſæ itaque partes tenuium partium
ſunt,& vbi cinis aqua maceratur & excolatur,ſimul dece-
dunt: quod autem relinquitur terreum,debile ac lene e-
uadit, vt quod calidam vim in aquam depoſuit. Porrò
non omnis cinis eandem vim exactè habet, ſed iuxta v-
ſtæ materiæ differentiam variant.nam ex lignis acerbis,
velut quercinis & ſimilibus,non parum adſtrictionis ha-
bet in terrea ſui parte:vnde & ſanguinis eruptiones cohi-
bet.Cæterùm ficulneus cinis multum acrimoniæ ac vſto-
riæ facultatis in fuliginoſa ſui parte poſſidet: in terreſtri C
verò parte,vim exterſoriā.Cōſimilis huic eſt & cinis ex ti
thymalis. Eſt autē & titanus, *hoc eſt calx*,cineris ſpecies,
magis tenuiū partiū exiſtens quàm is qui ex lignis reli-
quus eſt.Calx itaque aqua exactè ter aut quater lota, & a-
qua diffuſa,medicamētum euadit ſiccatorium citra mor-
dacitatem.Quòd ſi eadem aqua marina lauetur,diſcuſſo-
riam vim acquirit.

Telis,*id eſt fœnumgræcum.*

Fœnumgræcum calidum eſt ex ſecundo ordine,ſic-
cum ex primo.participat & exterſoria facultate:& propte D
rea feruentes inflammationes exacerbat,minus calidas &
induratas diſcutit. In cibi vſum variis modis venit, ſed
caput tentat amplius ſumptum:præſertim abſque pane in
geſtum.quibuſdam etiam ſtomachum ſubuertit. Succus
decocti fœnigræci cum modico melle acceptus, omnes
vitioſos humores inteſtinorum commodè ſubducit. Sed
parum omnino mellis admiſceri debet,ne mordax exi-
ſtat.Cæterùm in vetuſtis pectoris doloribus citra febrem
palmulas pingues ſimul cum fœnogræco decoquere o-
portet,& expreſſum ſuccum admixto melle rurſus deco-
quere ad prunas donec moderatè craſſeſcat, atque ita eo E
vti,multo tempore ante reliquum cibum intercedente.
Vitandus tamen eius vſus eſt in iis qui caput læſioni ob-
noxium habēt:nam & palmulæ ipſæ caput tentant.

Tithymali ſiue Galactides.Characias.

Tithymali omnes,qui & galactides appellantur, a-
crem & calidam vim habent prædominantem: ineſt ipſis
& amaritudo.Fortiſſimus igitur eſt ſuccus: deinceps fru-
ctus & folia.particeps eſt & radix prædictarum facultatū,
ſed non ex æquo.Ipſa quidem igitur cum aceto cocta, dē
tium dolores,& maximè eroſorum,ſedat.ſuccus quarti or F
dinis eſt calfacientium,qui iam vſtorius exiſtit. quapro-
pter illiti ſucci pilos denudant: ſed vehemens ipſorū vis
oleo admixto mitigatur.& ſi frequenter id fiat, radices pi
lorum exuſtæ penitus extirpantur,& corpus glabrum red
ditur.Eodem modo & verrucas,ac thymos ex eadem ver-
rucarum gente appellatos tollunt. Impetiginem quoque
ac ſcabiē exterūt. Cortex autē radicis eius qui priuatim
Characias appellatur, in vmbra ſiccatus tuſus & cribratus
generoſè purgat potus. Oportet autē quatuor ſcrupulorū
pōdus à veſpera in vino dulci macerare,& manè excolatū G
vinū per panniculum tepefactum potandum exhibere.

Tragacanthus.

Tragacanthus ſuccus eſt plantæ ſpinoſæ, ſimilem
gummi vim habens,quæ & meatus obducit,& acrimoniā
obtundit:& ſanè ſiccat quoque ſimiliter illi.

Tribulus.

Tribulus ex moderata humida, & frigida ac ſicca
ſubſtantia conſtat. Cæterùm in terreſtri terrea frigiditas
prædominatur:ob quam & magis adſtringit: in aquatili
verò aquoſitas, & propterea feruentibus inflammationi-
bus conueniunt.Terreſtris fructus renum calculos atterit H
potus.

Thriphyllon ſiue Aſphaltion,*id eſt Trifolium.*

Trifolium Græci aſphaltion è bituminis odore ap-
pellant,eſtque calidæ ac ſiccæ facultatis in tertio ordine,
veluti bitumen:& propterea potum laterum dolores ex
obturatione obortos ſedat,& vrinam ac menſes ciet.

Trychnon ſiue Strychnon,*id eſt Solanum.*

Trychnon aliqui adiecto ad caput vocis litera σ ſtry
chnon appellant.& hortenſe quidem adſtringit & frige-
facit ordine ſecūdo: quod verò halicacabon appellatur,
in foliorum facultate ſimile eſt hortenſi. verùm fructus
eius vrinam ciet.At verò cortex ſomniferi appellati de ra-
dice detractus,frigefacit ſimiliter vt papaueris ſuccus, vt
tertii ſit ordinis perfrigerantium.Fructus etiam huius v-
rinam ciet,ſed ſi plures quàm duodecim corymbi ſumā-
tur,furorem inducit.

A litera Υ *incipientia.*

Υacynthus.

Hyacinthi radix bulbiformis primi ordinis eſt ſiccā
tium,ſecundi perfrigerātium. Creditur pueros diu impu
beres adſeruare,ſi cum vino in cataplaſmate imponatur.
Semen moderatè adſtringit,exterget:vnde ictericis datur
ex vino.Siccat ordine tertio:verùm caliditatis & frigidi-
tatis in medio conſiſtit.

Υdna,*id eſt Tubera.*

Tubera terream ſubſtantiam prædominantem poſ-
ſident,modica tenuium partium admixta.

Υdropiper.

Hydropiper herbula eſt in aqua naſcens, & foliis &
ramulis menthæ ſimilis:maior tamen. guſtu acris velut
piper.ſemina fert parua iuxta ſingula folia. herba calida
quidem eſt,ſed non quantùm piper. Viridis impoſita ſu-
gillata & duritias ſanat.Vtuntur quidam ipſa vnà cum ſe-
mine pro condimento piperis loco.

Υoſcyamus.

Hyoſcyamus commodiſſimus eſt ad medicinas qui
florem & ſemen album habet,tertii ordinis perfrigeran-
tium exiſtens.reliqui venenati ſunt.

Υpericon.

Hypericon calfacit ac ſiccat, ſubſtantiam tenuium
partium habens,vt & vrinas & menſes prouocet. Ad hæc
verò non modò ſemen,ſed etiam folium conducit. Viri-
de in cataplaſmate impoſitum, vlcera ad cicatricem per
ducere poteſt,præſertim ambuſtorum. Siccum tritum in-
ſperſum,humore flaccida & putredinoſa vlcera ſanat. Qui
dam etiam iſchiadicis ipſum bibendum præbent.

Υſſopus.

Hyſſopus calfacit ac ſiccat ordine tertio. Eſtque
tenuium partium ſubſtantiæ.

A litera Φ *incipientia.*

Phaci,*id eſt Lentes.*

Lentes non validè adſtringūt: in caliditatis autem
& frigiditatis medio conſiſtunt.ſiccant ordine ſecundo.
Itaque corpus ipſarum ſiccat ac ſiſtit ventrem. decoctum
autem promouet: quapropter vbi ſiſtendi ventris gratia
ſumuntur,prima aqua diffunditur.

Phacos paluſtris ſiue Lens ſtagnorum.

Paluſtris lens humidi & frigidi temperamenti eſt,
ex ſecundo ordine.

Phaſeli ſiue Ochri.

Phaſeli itémque ochri,media quodammodo edulia
ſunt inter ea quæ boni ſunt aut mali ſucci,faciléque con-
coquūtur aut ægrè, tardéque cōmeant aut citò,flatus ex-
pertia aut inflantia,parum nutrientia aut multùm.

Phlomos,*id eſt Verbaſcum.*

Verbaſcum tres ſpecies habet,quarum radix acerba
eſt:vnde & fluidis affectionibus auxiliatur.quidam deco-
cto eius dentes in dolore colluunt.Folia omnium diſcuſ-
ſoriam & exterſoriam vim habent. Tertiæ vſus eſt ad lu-
cernarum lumina,quæ propriè thryallis appellatur.

Phœnix,*id eſt Palma.*

Palma arbor adſtringentis qualitatis particeps eſt in

A omnibus suis partibus.at ramorũ succus austerus est.similiter quod cerebrum vocatur, quod in cibi vsum venit: fructus ipsius maximè dulcis,non modica caliditate participat, escarius & multi vsus, tum forinsecus adhibitus, tum intra corpus sumptus:vbi roborare, ac siccare,& constringere ac densare,& obturare opus est.Omnes palmulæ ægrè concoquuntur,& capitis dolorem inducũt amplius comestæ.quidam ab earum esu morsum percipiunt in ore ventris,qui sanè etiam magis capite dolent. succus qui ex ipsis in corpus distribuitur, crassus penitus est. habet
B & viscosum quiddam vbi pinguis palmula fuerit. Quando autem crasso & viscoso succo dulcedo permixta fuerit,iecur celerrimè ab ipsis obturatur.Si verò aut inflammatum fuerit iecur aut induratum,ab ipsarum esu extremè læditur. Consequenter autem cum iecinore etiam lien obturatur ac læditur. Cæterùm multo magis lædunt palmulæ virides,etiam paulo vberius ingestæ. nam & flatu ventrem implent,& crudis humoribus, & qui esitarunt rigoribus ægrè calescentibus corripiuntur. Porrò germẽ tenerum quod Elaten vocant, vim eandem cum cerebro habet. Quod velut tegmen & velamen ipsis est,adstricto-
C rium quidem est, verùm magis prædictis siccat. Est autẽ & radix arboris, siccatoriæ citra mordacitatẽ facultatis, & modicè adstrictoria.

Phu,*id est nardus Cretica.*

Phu radix nardo similem vim habet, debilior tamẽ ad alia est.verùm vrinam magis ciet.

Phycos,*id est Alga siue Fucus.*

Fucus siue alga,muscus est marinus,qui viridis exẽptus frigefacit & siccat ordine secundo:habet & quid adstringens moderatè.

A litera X incipientia.

D Chalbana,*id est Galbanum.*

Galbanum succus est ferulaceæ plantæ,mollitoriam & discussoriam vim habens.Calfacit ordine tertio,siccat secundo.

Chamædrys,*id est Trixago.*

Chamædrys amaram qualitatem prædominantem
E habet.est & aliquo modo acris:vnde & lienem colliquat, & vrinas & menses mouet, & crassos humores secat, & viscerum obturationes expurgat.Tertii ordinis est calfacientium ac siccantium.Decoctum ipsius diuti⁹ coctum & assiduè potum, febre quartana correptos liberat.

Chamelæa.

Chamelæa amaram qualitatem prædominãtem habet:quapropter & sordida valde vlcera, & quæ maximas crustas habent,cum melle repurgare potest. Est & pota ex purgantium numero.

Chamæleuce.

F Chamæleuce calidam vim habet ordine tertio,siccam primo: vnde suffita super carbones,manifestè opitulatur ægrè spirantibus,si per infundibulum fumum inde hauriant.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix venenosum quid habet, vnde eius vsus forinsecus receptus est ad scabiem & impetiginem,ac vitiliginem, & in summa ad ea quæ extersione op⁹ habẽt.Particeps est & mollitoriæ ac discussoriæ facultatis. Siccat autem ordine tertio, calfacit secundo completo.At verò alibi chamæleontis radix pota ex vino austero acetabuli mensura, latum lumbricum expellit: dant ipsam & hydropicis.

Chamæpitys.

Chamæpitys tertii ordinis est siccantium, secundi calfacientium.Quum autem plurimùm amara sit, extergit viscera magis quàm calfacit:vnde in regio morbo exhibetur:& omnino quibus iecur facilè obturatur, commodum medicamentum existit. Ducit & menses pota & cum melle apposita.ciet quoque vrinam. quidam ischiadicis ipsam præbent coctam in aqua mulsa. Herba ipsa viridis magna vulnera glutinare potest, & putredinosa vlcera sanare,& mammarum duritias discutere.

Chelidonium magnum.

Chelidonium magnum,extersoriam & calidam vim abundè possidet.succus eius visum exacuit, iis quib⁹ crassum quid quod discuti oporteat, circa pupillam colligitur.quidam radice vsi sunt in morbo regio ex iecinoris obstructione oborto,ex vino albo dantes cum aniso.

Chelidonium paruum.

Chelidonium paruum,maiore acrius est: vnde in cataplasmate impositum cutem exulcerat, & vngues leprosos exterit.succus eius per nares fortiter purgat. est enim quarti ordinis calfacientium:maius tertii in vtrisque.

Chondrilla.

De chondrilla diximus quum de seride ageremus: est enim seridis species.

A litera Ψ incipientia.

Psyllium.

Psyllii semen maximè in vsu est: secundi ordinis est frigefacientium:verùm in siccando & humectando medium locum occupat.

A litera Ω incipientia.

Ocymon basilicon, *id est Ocymon regale.*

Ocymon secundi ordinis est calfacientium. habet & humiditatem superfluam:vnde neque vtile est ipsum intra corpus sumere: verùm forinsecus in cataplasmate impositum ad discutiendum ac concoquendum commodat. Decoctum ipsius lippientibus ob crassioris materiæ copiam,calidum pro fomento adhibitum magnopere prodest,præsertim pueris.

INDEX

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

De terræ differentiis, Cap.I.
Quomodo rerram lauare oportet, Cap.II.
Quas medelas ægrorum terra præſtet, Cap.III.
De terra Lemnia,&c. Cap.IIII.
Miltos,Rubrica, Cap.V.
Terra Samia, Cap.VI.
Terra Selinuſia & Chia, Cap.VII.
Cimolia terra, Cap.VIII.
Terra Ampelitis,Pharmacitis, Cap.IX.
Terra Cretica,ſeu Creta, Cap.X.
De omni terra vſta, Cap.XI.
De bolo Armeniæ, Cap.XII.
Lapis hæmatites, Cap.XIII.
Lapis ſchiſtos,galactites,melitites, Cap.XIIII.
Cõmunis doctrina de omnib⁹ lapidibus, Cap.XV.
Leucographis aut moroxus, Cap.XVI.
Galactites, Cap.XVII.
Thyites lapis, Cap.XVIII.
Tecolithos,quem Syriacum appellant, Cap.XIX.
Pyrites, Cap.XX.
Lapis Phrygius, Cap.XXI.
Lagis Ageratus, Cap.XXII.
Lapis Aſſius,& flos ipſius, Cap.XXIII.
Gagates, Cap.XXIIII.
Magnetes lapis, Cap.XXV.
Smiris,pumex,teſtæ clibani & ſimilia, Cap.XXVI.
Lapides in ſpongiis, Cap.XXVII.
Oſtracites,Geodes,Naxiæ cotis retrimẽtũ, Cap.XXVIII.
Ophites lapis, Cap.XXIX.
Hieracites lapis & Indicus, Cap.XXX.
Vitrum, Cap.XXXI.
Lapis Aetites, Cap.XXXII.
Alabandicus lapis, Cap.XXXIII.
Electrum,ſiue ſuccinũ,ſeu lyncurium, Cap.XXXIIII.
Iaſpis viridis, Cap.XXXV.
Iaſpis ſubuiridis, Cap.XXXVI.
Iaſpachates, Cap.XXXVII.
Sapphirus lapis, Cap.XXXVIII.
Smaragdus lapis, Cap.XXXIX.
De metallicis & quæ ex aqua generãtur, Cap.XL.
Adarces, Cap.XLI.
Alcyonia, Cap.XLII.
Sal, Cap.XLIII.
Sal vſtus, Cap.XLIIII.
Salis flos, Cap.XLV.
Salis ſpuma, Cap.LXVI.
Armeniacum pictorum, Cap.LXVII.
Arſenicum,auripigmentum, Cap.XLVIII.
Aſphaltus bitumen, Cap.XLIX.
Aphronitrum,& litri ſpuma, Cap.L.
Gypſum, Cap.LI.
Diphryges, Cap.LII.
Diaphanes,Lapis ſpecularis, Cap.LIII.
Theion ſulphur, Cap.LIIII.
Ioxyſtos, ærugo raſa, Cap.LV.
Ærugo vermiculata, Cap.LVI.
Cadmia, Cap.LVII.
Cyanus, Cap.LVIII.
Lepis,ſquama æris ac ferri, Cap.LIX.
Lythargyros,argenti ſpuma, Cap.LX.
Litrum, Cap.LXI.
Melanteria, Cap.LXII.
Melan, atramentum ſcriptorium, Cap.LXIII.
Miſy, ſori,& chalcitis, Cap.LXIIII.
Molybdæna,plumbago, Cap.LXV.
Molybdos,plumbum, Cap.LXVI.
Pompholyx, Cap.LXVII.
Rhoidarii præparatio, Cap.LXVIII.
Sandaracha, Cap.LXIX.
Sandyx,quæ & Siricum, Cap.LXX.
Scoria, Cap.LXXI.
Stibium, Cap.LXXII.
Spongia, Cap.LXXIII.
Stypteria,alumen, Cap.LXXIIII.
Titanos,calx, Cap.LXXV.
Phycos, fucus, Cap.LXXVI.
Chalcanthus,atramẽtum ſutorium, Cap.LXXVII.
Chalcitis, Cap.LXXVIII.
Chalcos, æs vſtum, Cap.LXXIX.
Chalcẽ anthos,æris flos, Cap.LXXX.
Chryſocolla, Cap.LXXXI.
Pſymmithium, ceruſſa, Cap.LXXXII.
Pſoricum, Cap.LXXXIII.
De materia medica ex animalibus, Cap.LXXXIIII.
De ſanguine, Cap.LXXXV.
De lacte, Cap.LXXXVI.
De lactis differentia, Cap.LXXXVII.
De lactis differentia ab animaliũ habitu, Cap.LXXXVIII.
De lactis differentia à tẽporibus anni, Cap.LXXXIX.
De lactis differentia à pabulo, Cap.XC.
De lactis differentia ab ætate, Cap.XCI.
Quibus lac conueniat, Cap.XCII.
De modo,tẽpore,ac mẽſura vtẽdi lactis, Cap.XCIII.
Quibus lac noceat, Cap.XCIIII.
De lactis coctura, Cap.XCV.
De ſero lactis, Cap.XCVI.
De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte coquuntur, Cap.XCVII.
De lacte acido, Cap.XCVIII.
De primario lacte, Cap.XCIX.
De lacte concocto, Cap.C.
De caſeo, Cap.CI.
Pharmacum ex caſeo vetere ad calloſas concretiones podagricorum, Cap.CII.
De efficacia recentis caſei foris adhibiti, Cap.CIII.
De butyro, Cap.CIIII.
De coagulo, Cap.CV.
De felle, Cap.CVI.
De ſudore, Cap.CVII.
De vrinis, Cap.CVIII.
De ſaliua, Cap.CIX.
De ſtercore, Cap.CX.
De ſtercore canino, Cap.CXI.
De ſtercore humano, Cap.CXII.
De ſtercore lupino, Cap.CXIII.
De ſtercore caprino, Cap.CXIIII.
De ſtercore bubulo, Cap.CXV.
De ſtercore ouillo, Cap.CXVI.
De ſtercore columbino, Cap.CXVII.
De gallinaceo ſtercore, Cap.CXVIII.
De ſtercore anſeris,accipitris,ciconiæ & terreſtrium crocodilorum, Cap.CXIX.
Sordes ouium,ex qua œſypus, Cap.CXX.
De carnibus, Cap.CXXI.
De extremis terreſtriũ animaliũ partibus, Cap.CXXII.
De glandulis, Cap.CXXIII.
De teſtibus, Cap.CXXIIII.
De renibus, Cap.CXXV.
De cerebro, Cap.CXXVI.
De terreſtrium animalium viſceribus, Cap.CXXVII.
De aluo,inteſtinis,ac vtero terreſtrium animalium, Cap. CXXVIII.
De ſylueſtrium animalium carne, Cap.CXXIX.
De volucrium animalium carne, Cap.CXXX.
De anſeribus & ſtruthocamelis, Cap.CXXXI.
De gruibus, Cap.CXXXII.
De partium volucriũ animaliũ differẽtia, Cap.CXXXIII.
De ouis, Cap.CXXXIIII.
Ouorum vis medicamentaria, Cap.CXXXV.
De alimento ex animalibus aquaticis, Cap.CXXXVI.
De cephalo ſiue mugile, Cap.CXXXVII.
De lupo, Cap.CXXXVIII.
De trigla ſeu mulo, Cap.CXXXIX.
De piſcibus petroſis, Cap.CXL.

De gobio, Cap.cxli.
De piscibus mollis carnis, Cap.cxlii.
De piscibus duræ carnis, Cap.cxliii.
De piscibus testa intectis, Cap.cxliiii.
De crustatis,siue molli testa intectis, Cap.cxlv.
De piscibus mollibus, Cap.cxlvi.
De piscibus chartilagineis, Cap.cxlvii.
De echinis marinis, Cap.cxlviii.
De salsamẽtis omnium animalium pedestrium,volucriũ & aquaticorum, Cap.cxlix.
De garo, Cap.cl.
De muria, Cap.cli.
De adipe pinguedinéque ac seuo, Cap.clii.
De medulla, Cap.cliii.
De pulmone, Cap.cliiii.
De capitibus, Cap.clv.
De cornibus, Cap.clvi.
De vnguibus, Cap.clvii.
De impetigine in pedibus equorum, Cap.clviii.
De lanis succidis & puris & vstis, Cap.clix.
De pilis vstis, Cap.clx.
De ossibus vstis, Cap.clxi.
De pellibus & coriis, Cap.clxii.
De ventriculo mergi, Cap.clxiii.
De vulpibus, Cap.clxiiii.
De aranearum telis, Cap.clxv.
De ranis, Cap.clxvi.
De mustela, Cap.clxvii.
De terræ intestinis, Cap.clxviii.
De dracone marino, Cap.clxix.
De vipera, Cap.clxx.
De herinacio marino, Cap.clxxi.
De herinacio terrestri, Cap.clxxii.
De hippocampis marinis, Cap.clxxiii.
De cantharidibus, Cap.clxxiiii.
De cancris fluuialibus, Cap.clxxv.
De carabo siue locusta, Cap.clxxvi.
De testibus castoris, Cap.clxxvii.
De canis fluuiatilis testibus, Cap.clxxviii.
De canis terrestris catulo, Cap.clxxix.
De cygni pullo, Cap.clxxx.
De buccinorum testis vstis, Cap.clxxxi.
De galerita volucre, Cap.clxxxii.
De cochlea terestri, Cap.clxxxiii.
De mænulis, Cap.clxxxiiii.
De torpedine, Cap.clxxxv.
De asello marino, Cap.clxxxvi.
De ostreorum testis, Cap.clxxxvii.
De purpurarum testis, Cap.clxxxviii.
De squatina marina, Cap.clxxxix.
De sepia, Cap.cxc.
De scinco, Cap.cxci.
De tellinis, Cap.cxcii.
De cicada, Cap.cxciii.
De hyæna. Cap.cxciiii.
De hirundinibus, Cap.cxcv.
De electione optimorum medicamẽtorũ,Cap. cxcvi.
Ex Oribasio quæ sunt inter calfacientia ac frigefacientia, Cap.cxcvii.
Quæ moderatè calfaciunt, Cap.cxcviii.
Quæ calfaciunt primo ordine, Cap.cxcix.
Quæ calfaciunt secundo ordine, Cap.cc.
Calfactoria tertii ordinis, Cap.cci.
Calfactoria quarti ordinis, Cap.ccii.
Quæ frigefaciunt, Cap.cciii.
Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap.cciiii.
Quæ frigefaciunt secundo ordine, Cap.ccv.
Frigefactoria tertii ordinis, Cap.ccvi.
Frigefactoria quarti ordinis. Cap.ccvii.
Quæ siccant citra mordacitatem, Cap.ccviii.
Quæ simpliciter siccant, Cap.ccix.
Quæ primo ordine siccant, Cap.ccx.
Quæ secundo ordine siccant, Cap.ccxi
Quæ tertio ordine siccant, Cap.ccxii.
Quæ quarto ordine siccant, Cap.ccxiii.
Quæ media sunt inter siccantia ac humectantia, Cap.ccxiiii.
Quæ primo ordine humectant, Cap.ccxv.
Quæ secundo ordine humectant, Cap.ccxvi.
Quæ aquosam frigiditatem habent. Cap.ccxvii.
Quæ tenuium partium sint, Cap.ccxviii.
Quæ crassarum partium sint, Cap.ccxix.
Corroborantia, Cap.ccxx.
Concoctoria, Cap.ccxxi.
Suppuratoria, Cap.ccxxii.
Mollientia, Cap.ccxxiii.
Quæ indurant, Cap. ccxxiiii.
Extersoria, Cap.ccxxv.
Quæ vasorum oscula aperiant, Cap.ccxxvi.
Rarefacientia cutem, Cap.ccxxvii.
Densantia cutem, Cap.ccxxviii.
Corrodentia, Cap.ccxxix.
Reprimentia eminentias, Cap.ccxxx.
Cicatricem inducentia, Cap.ccxxxi.
Exulcerantia in superficie, Cap.ccxxxii.
Vstoria, Cap.ccxxxiii.
Attractoria, Cap. ccxxxiiii.
Discussoria, Cap.ccxxxv.
Adstringentia, Cap.ccxxxvi.
Quæ semen generant ac prouocãt in cibis ac medicamẽtis,& medicamentis cibariis, Cap. ccxxxvii.
Quæ semen inhibeant, Cap.ccxxxviii.
De alimentorum viribus, Cap.ccxxxix.
Attenuatoria alimenta, Cap.ccxl.
Crassi succi alimenta. Cap.ccxli.
Media inter attenuatoria & crassefaciẽtia,Cap.ccxlii.
Quæ viscosum sanguinẽ generant, Cap.ccxliii.
Quæ crudum humorem generant, Cap.ccxliiii.
Quæ frigidum humorem generant, Cap.ccxlv.
Quæ atrabiliarium succum generant, Cap.ccxlvi.
Quæ biliosum humorem generant, Cap.ccxlvii.
Quæ superfluitatibus redundant, Cap.ccxlviii.
Quæ superfluitatibus careant, Cap. ccxlix.
Multum nutrientia, Cap.ccl.
Quæ parum nutriunt, Cap.ccli.
Quæ boni succi sunt, Cap.cclii.
Quæ mali succi sunt, Cap.ccliii.
Quæ facilia concoctu sunt, Cap.ccliiii.
Quæ ægrè concoquuntur, Cap.cclv.
Quæ stomacho commodant eúmque corroborant, Cap.cclvi.
Quæ stomacho incommoda sunt, Cap.cclvii.
Flatus expertia, Cap.cclviii.
Flatuosa, Cap.cclix.
Quæ extergent, secãt,obturatione liberãt,Cap.cclx.
Quæ obturent, Cap.cclxi.
Quæ tardi transitus sunt, Cap.cclxii.
Quæ facilè corrumpuntur, Cap.cclxiii.
Quæ difficulter corrumpuntur. Cap. cclxiiii.
Quæ ventrem subducunt, Cap.cclxv.
Quæ ventrem supprimunt, Cap.cclxvi.
Quæ calfaciunt, Cap.cclxvii.
Quæ frigefaciunt, Cap.cclxviii.
Quæ siccant, Cap. cclxix.
Quæ humectant. Cap.cclxx.
Quæ caput lædunt, Cap.cclxxi.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, tetrabibli primæ, Sermo ſecundus.

Quæcunque ſunt plantarum partes,& fructus,& ſucci,& liquores,ſuperiore ſermone relatum eſt.nunc verò de reliquis medicamentis,terræ videlicet ſpeciebus & metallicis iuxta propoſitum agemus:deinceps etiam de animalibus.

De terræ differentiis, Cap. I.

TERRAM omnes homines familiari vſurpatione illam ſubſtantiam ſolùm nominant, quæ liquore ſubacta lutum euadit. Nam quæ inter metalla reperitur, non liqueſcit. dico autem liquefieri,per totam ſubſtantiam in humorem reſolui. madefieri autem,in ſuperficie rigari tantùm,humore ad corporum profunditatem non penetrante. Omnis terra iam vim ſiccādi habet,quoniam corpus ipſius natura durum exiſtit:& vbi penitus nullam igneæ ſubſtātiæ mixturam habuerit,leuiſſimè citra omnem mordacitatem ſiccat:conducit ipſi ad hoc præſtandum lotura.Itaque quædam lotura non habent opus,quædam iterum atque iterum lauari expetunt. Quòd ſi circa ſenſum guſtus fueris exercitatus,ipſe iudex eſſe potes num lauare oporteat,ſiue non.id quod ex acrimonia aut adſtrictione deprehendes. Quandoquidem verò impoſſibile eſt inuenire ſubſtantiam penitus immixtam ac ſimplicem,amplius conſiderare ipſam mixturam oportet ex his quæ accidunt ipſi,iuxta leuitatis ac grauitatis,itémque ſaporis differentias.Si quidem enim adſtringens apparuerit,tanto magis particeps eſt frigiditatis,quanto plus habuerit adſtrictionis: ſi verò acrimoniam præ ſe tulerit,tantum habet caliditatis quantum acrimoniæ.Et leuis quidem terra fit,quū per omnem ſuam temperaturam aëreæ ſubſtantiæ multæ particeps eſt: contrà grauis, quanto fuerit grauior tanto magis ſincera terra exiſtit.Calida quidem igitur terra calfacit, frigida & adſtringens perfrigerat & repellit: quæ verò extérſorium quid poſſidet citra manifeſtam caliditatem,leniter ſiccat.Quæ autem glutinoſitatem ampliorē habet,non exterget,ſed glutinoſitas ſubſtantiam meatib⁹ obducendis aptiorem efficit,vt extergere non poſſit, vbi nulla alia acrimonia viſcoſitati affuerit, velut in ouo videre eſt.Porrò neceſſarium eſt neque hoc ignorare,ſed eius per omnem materiam quæ in medicum vſum venit meminiſſe. etenim plurimi opinantur, omnia vſta frigidiora ſeipſis euadere: quidam vice verſa calorem in vſtis augeri putant.vtrique autem errant.Acria quidem igitur omnia vſta multum de calore ſuo perdunt: quæ verò talia non ſunt,vſta caliditatem acquirunt.Nullum autem vſtum penitus frigidum euadit. relinquitur enim in ipſis velut igniculus quidam tenuium partium. atque hoc eſt quod per loturam vſta deponunt,quo per aquam decedēte,quod reliquū eſt vſti,ſubſtantia terrea frigida fit,quæ citra mordacitatē ſiccare poteſt.Aqua verò in qua medicamentum lotum eſt,calidam vim tenuium partium acquiſiuit.His itaque declaratis,tempeſtiuum iam eſt dicere, quomodo omnem terram nō vſtam lauare oporteat, ſi quidem lotura indigeat.nam quædam, velut dictū eſt, lotura non egent.

Quomodo terram lauare oportet, Cap. II.

OMnis terra hoc modo lauatur.Aqua primùm ſubigitur quæ nullam medicamentariam qualitatem præ ſe ferat,deinde vbi lutum decedit,aqua ſuperſtans diffunditur:poſtea reliquum à ſubſidentibus infernè calculoſis ac arenoſis repurgatur.

Quas medelas agrorum terra præſtet, Cap. III.

AGrorum terra quæ colitur,omnis quæ pinguis eſt,vtilis eſt ad curationem omnium partium reſiccatione indigentium:quare & in Alexandria & Ægypto ipſa vtuntur.In Alexandria itaque vidi hydropicos & lienoſos aliquos terræ Ægyptiacæ luto vti.Multi verò etiam ſuras & femora,& cubitos, & brachia, dorſúmque ac latera & pectus,eius terræ luto illinentes,opem ſenſerunt: quin & veteres inflammationes & laxos tumores hoc lutum ſanat.Et ſanè noui quoſdam toto corporis habitu aquoſos ex immodica hæmorrhoidum euacuatione redditos, inde manifeſtum auxilium ſenſiſſe. quidam etiam diuturnos dolores iuxta partem aliquam firmatos,hoc luto perfectè ſanarunt:atque hæc quidem Galenus. verùm Strato de terra ſic ſcribit, Ad vetuſtum capitis dolorem,ſordes balnearum,aut aquæ calidæ cum terra nigra lota miſceto,ac vtitor: aut terram cum decocto capitum roſarum ſubigito,ac vtitor: aut teſtam amphoræ acetariæ tritam terræ addito,cū lauri decocto:aut clibani teſtā cū nigra terra cōmittito affuſo ſampſuchi decocto.Cæterùm ad puſtulas ex corpore erumpentes ſcabioſas ac impetiginoſas, terram nigram cum amygdalarum aut lupinorum amarorū decocto ſubigito, ac vtitor: aut amphorā aceti cū rutæ decocto eluito, eóq; terrā ſubigito,ac vtitor ſimiliter: aut glebulas ſalis quæ in fundo amphorarum gari reperiuntur terito,ac terræ admiſceto,& vtere velut efficaci: aut columbinum fimum terræ miſceto,&cum halicacabi decocto ſubigito,ac vtitor.At verò ad tuſſim vetuſtam vnà cum vitiato corporis habitu,terram oſſium vitulinorum decocto ſubigito,& pectus illinito: aut amphoram mellariam eluito,& terram ſubigito,ac vtitor.Potes & cumini, & nigellæ,ac ſampſuchi decocto ſimiliter terram ſubigere ac vti. Porrò ad lienoſos,cinerem ſarmentitiā & grumos fæcis vini cum terra ſubigito,ac vtitor: aut foliorum capparis decocto ſubigito: aut recrementum argēti leuiſſimè tritum, cum luto permiſce,ac vtere:aut decocto herbæ ſerapiadis triteſticularis ſubigito ac vtitor. Ad hydropicos autem teſtas amphoræ muriariæ inueteratas terito,ac terræ admixtis vtitor: aut ſuillæ carnis ſiue vitulinæ garum admiſceto,ac ſimiliter vtitor:aut ſampſuchū aqua marina coquito, eóque terram ſubigito, ac vtitor: aut ſalſamentum cum lupinorum amarorum decocto cōterito,terræque admiſceto,ac vtitor: aut alumē vſtum,& pulegii vſti cinerem,cum luto committito,& cum aceto mulſo ſubigito,ac vtitor:aut bubulum fimum ſiccum tritum terræ admiſceto,& aceto mulſo ſubactis vtitor. Ad iſchiadicos,& omnes neruoſarum partium perfrictiones, ſampſuchum vitulinorum oſſium decocto coquito,eóq; terram albam ſubigito,ac vtitor: aut anguillam cum ſale & nitro coquito,& decocto terram ſubigito, ac vtitor: aut ſordes ſtrigmentitias cum calce viua terræ admiſceto,ac vtitor: aut porri ſiue allii decocto terram ſubigito,ac vtitor: aut coſtum,caſiam,iuncum odoratum, aſpalathum, xylobalſamum, & ſampſuchum contuſa, in aqua & oleo coquito,lutóque permiſceto,ac vtitor: aut caprarum fimum ac bubulum,ſimul cū ſorde cerati raphanini terito, ac ad terram admixtis vtitor. Ad podagram, à capite vſque ad inguina ex prædictis æger integatur, ab inguine autem infrà vſque ad digitos pedum & vngues ex ſubſcriptis.Vituli pedes poſteriores vnà cum vngulis exurito,terito ac terræ miſceto,& vtitor:aut lapidem leucographidem cum aqua in qua ferrum ſæpius extinctum eſt terito,& aluminis vnciā I. addito,ac cum terra ſubigito,& vtitor:aut decocto foliorum cypri,*id eſt liguſtri*,terram ſubige,ac vtere: aut gallas donec flacceſcant coquito,& terram eo decocto ſubigito,ac vtitor. Aliud. Aluminis liquidi vnciam vnam,aluminis ſciſſi vnciam vnam, gūmi ſexuncem,ceruſſæ dodrantem, melantheriæ quincuncem,miſyos ſexuncem,foliorum ſalicis dodrantem, olei myrtei aut ſicini vncias XXIIII.aceti ſexuncem. terito ſimul,ac tum terra ſubactis vtitor. Aliud. Acaciæ, atramenti ſutorii vtriuſque drach.II.aceto trita ſiccato, & ad terram admixtis vtitor. Aliud. Aluminis, ſpumæ argenti,miſyos aſſati,ſingulorum drach.IIII.excipe cerato myrteo liquido,& cum terra ſubi,ge ac vtere. Aliud. Ceruſſæ,ſpumæ argēti,vtriuſque drach.XXIIII. olei myrtei drach.XXXIIII. aquæ quod ſatis eſt,ſubigito cum

myrtei drachmas XXIIII. aquæ quod ſatis eſt. ſubigito cũ terra, ac vtitor. Aliud, quo curatus eſt præſes Philin⁹. Succi mororum, aluminis ſciſſi, liguſtri, viticis, gallarum, croci, fructus myricæ, thuris, ſingulorum ſexuncem. Omnia ſimul tenuiſſimè trita reponito: vſu expetẽte neceſſariò aqua dilutis ac cum terra ſubactis vtitor. Cæterùm lauari non oportet, ſed perſicorum immaturorum decocto perfundi ac foueri. Atque hæc quidem de agrorum terra ſufficiunt.

Terra Lemnia, ſiue Sigillum Lemnium, & Sphragis Lemnia, Cap. IIII.

LEmniam terram, quam & Lemniam ſphragidem vocãt, *id eſt Lemniũ ſigillum*, præparatã accipere eſt, ſemel lotam in patrio loco, vt altera lotura non habeat opus. verùm aliàs alio liquore diſſoluta, diuerſimodè operatur. Et ſanè in malignis ac putredinoſis vlceribus ſemper feliciter & magno fructu Lemnia terra vſus ſum. Vſus eſt pro magnitudine maliciei vlceris. Quod enim valde fœtidũ eſt humectũmque ac ſordidum & inueteratum, Lemniã requirit acerrimo aceto diſſolutam ad lutoſam cõpagem. Vino autẽ diluta, recentia vulnera glutinat. pota ad ſanguinis reiectiones cõducit, & ad lethalia medicamẽta, & ad morſus venenatorũ animalium. Infuſa quoque per clyſterẽ cum plantaginis ſucco, dyſentericis magnopere auxiliatur, præablutis videlicet vlceribus, muria infuſa. Datur iiſdem, & ſanguinem ſpuentibus, in potu cũ poſca.

Miltos, *id eſt Rubrica*, Cap. V.

RVbrica ſiue miltos vim habet adſtringendi, meatus obducendi, reſiccandi: quapropter etiã emplaſtris admiſcetur ac paſtillis ſiue trochiſcis ſiccantibus ac adſtringentibus. Siſtit aluum cum ouis in ſartagine frictis accepta, itémque infuſa. Lumbricos etiam pota detrahit. primas omniũ habet Sinopica appellata: verùm in Cappadocia naſcens, denſa exiſtens & grauis, & colore iocinoris vnicolor, & quæ diluta in multũ ſuccũ diffũditur.

Terra Samia, Cap. VI.

SAmia terra nõ lauatur. Vtimur autem altera eius ſpecie frequentius, quã ſanè Samiũ Aſterẽ, *id eſt Samiã ſtellam* vocant: quæ ad ſanguinis ſputum facit pota, & vndecũque feratur, idem & pota & appoſita. Vtimur & ad exulcerationes dyſentericas, & nomas ſerpendo depaſcentes, infundentes eam cum plantaginis ſucco, maximè in vlceribus quæ inflãmatio præoccupauit, & acriora pharmaca nõ ſuſtinent, & in corporibus molli carne præditis. mitigat enim humectiores præſertim & laxiores partes. vnde in mãmarum ac teſtiũ inflãmationibus adhibetur, trita cum aqua, roſaceo tanto adiecto vt pharmacum exareſcere non ſinat. Bonum eſt hoc modo præparatum medicamentum etiã ad alias inflãmationes calidas, & ad inguinũ abſceſſus incipiẽtes, ac fluxiones podagricas, & in ſumma, vbi moderatè frigefacere vnáque mitigare volumus: vt ex hoc adeo manifeſtè appareat Samiæ terræ vim moderatè frigefactoriã eſſe. eſt enim aerea & glutinoſa. præſtat autẽ ſtella Samia terræ Samiæ, eo quòd glutinoſitatem & vim obducendi meatus ampliorem poſſidet.

Terra Selinuſia & Chia, Cap. VII.

SElinuſia & Chia terra exterſoriã vim valde moderatè habent: quapropter aliquæ fœminæ ad faciem iis vtuntur: verùm cum leui ſiccatione ac exterſione, neque caliditatis neque frigiditatis manifeſtè participes ſunt. & propterea ad vlcera in ſuperficie corporum cõmodæ exiſtunt, qualia ſunt ambuſtorum. Cæterùm quæ ſubſtantiã meatuum valde obductoriã habent, non extergent: prohibet enim hoc ipſum glutinoſitas.

Cimolia terra, Cap. VIII.

CImolia terra mixtæ facultatis eſt: habet enim vim frigefactoriam & repulſoriã, habet & modicam diſcuſſoriam. Lota diſcuſſoriã deponit: verùm iuxta naturam eorum quæ ipſi admiſcentur, manifeſtè vtram que vim demonſtrat. nã repulſoriis ac frigefacientibus permixta, lutum quod inde fit, perfrigerans ac repulſorium efficit: diſcuſſoriis, diſcuſſorium. atque ita ambuſtis conducit aceto ſubacta & illita. memineris tamen cõmune hoc in omni leui terra eſſe. Omnes enim ambuſtis proſunt

A euestigio ex poſca illitæ, bullas exurgere prohibentes.

Terra Ampelitis ſiue Pharmacitis, Cap. IX.

AMpelitis terra etiã pharmacitis appellatur, eo quòd efficaciorem aliis vim poſſidet, & quòd agricolæ vere appetente ipſam diluant, ex eáque radices vitium quæ germen emiſerunt, illinant, vt animalcula vitibus noxia eos non contingant. Ex eo verò quòd cnipas vermiculos perimat, ſatis indicat quantum medicamentariæ facultatis poſſideat. At verò lenitatem & vim mitigatoriam nõ habet, ſed magis ſiccat. quapropter & mixtam his medi-
B camentis reperies ipſam, quorum ſcopus eſt ſiccare quippiam ac diſcutere.

Terra Cretica ſiue Creta, Cap. X.

CRetica terra ſimilis quodammodo eſt Samiæ & conſimilibus: ſed valdè debilis eſt, multum aeroſitatis habens: quapropter etiã vim extergendi citra mordacitatẽ magis habet, per quã etiam argentum exterit ac depurat.

De omni terra vſta, Cap. XI.

QVandoquidem verò quidam medici terram vrunt, neque id malè excogitatum in vſum vlcerum quæ
C leniter reſiccari oportet: noſſe expedit quòd vſtu terra tenuiorum partium & acrior euadit, vt ad diſcuſſoriam facultatem delabatur: ſi verò vſta lauetur, acrimoniam quidem in aquam deponit: verùm partium tenuitatem ex vſtura conſeruans, magis ſiccatoria fit. Quapropter quum omnis terra non vſta vlceribus commoda ſit, ea quæ poſt vſturam lota eſt, magis adhuc ad vlcera ægrè carnem ac cicatricem recipientia conducit.

De bolo Armeniæ, Cap. XII.

DAta nobis eſt in hac magna peſte etiam alia quædam
D terra ex Armenia Cappadociæ contermina, maximè ſiccatoriam vim habens, colore pallida. Qui dabat ipſam, lapidem appellabat. Eſt autem friabilis, velut calx & ſtella Samia, non tamẽ ſimiliter ſtellæ leuis. Nam & magis dẽſa eſt, minus aerea. quapropter iis qui negligẽtius inſpiciũt, imagine lapidis offertur. Valde autem ſiccat, tum in dyſentericis, tum in fluxionibus ventris. Inſupérque ſanguinis ſputo, & deſtillationi, & putredinoſis oris vlceribus conducit. maximè autem defluxionibus à capite ad pectus prodeſt: quare etiam iis qui ob eam cauſſam ægrè ſpirant, validè auxiliatur, nec non iis qui tabe laborant.
E ſic enim reſiccat vlcus, vt ne tuſſiant quidẽ amplius. Cæterum ſi fortè quis à malo liberatus, per licentiorem diætam recidiuam ſentiat, is itidem ex Armeniæ bolo opem ſentiet, præſertim difficili anhelitu iam diuturno. Porrò in magna hac peſte omnes qui de hoc pharmaco biberunt, celerrimè ſanati ſunt: quibus verò nihil profuit omnes mortui ſunt, neque ab alio quopiã opem ſenſerũt. ex quo palàm conſtat quòd ſolis his qui incurabiles erãt, non profuit. Bibitur cum vino ſubſtantia tenui, medio-
F criter diluto, ſi febre penitus careat homo, aut parum febricitet: ſin valdè, cum aquato penitus. ſed neque ſunt adeò vehementer feruidæ peſtilentes febres. At verò quid attinet dicere quantam vim habeat hæc Armeniaca bolus *ſiue gleba*, in vlceribus ſiccatione indigentibus? Appellatur autẽ illorũ lingua vernacula, zarinacha: Syrorũ verò zarnacha. mõs in quo naſcitur, iuxta vrbem eſt appellatã Bagana. Ager in quo mons eſt nominatur Agaraces.

Lapis Hæmatites, Cap. XIII.

HÆmatites à coloris ſimilitudine nominatus eſt. affri-
G ctus enim ad cotem, vel in pila tritus, ſanguinolentum ſuccum remittit. tantæ autem frigiditatis particeps eſt, quantæ adſtrictionis. meritò itaque auſi ſunt medici hæmatiten lapidem ocularibus compoſitionibus addere. Ego verò etiã ſolo per ſe vſus ſum ad aſpritudines palpebrarum, ſi vnà cum inflammatione eſſent oborta, per oui cãdidum diluto, aut potius per fœnigræci decoctum. ſi verò citra inflammationẽ, per aquam. Initium ſemper faciendum eſt à moderatè liquido per ſpecillum infuſo. deinde vbi æger ferre vim eius poteſt, craſſitudinem au-
H gere oportet, & poſtremùm ita craſſum facere medicamẽtũ, vt ſpecilli nucleo ſubdito palpebræ illinere poſſis, aut euerſæ applicare. Idẽ lapis ad cotẽ tritus ac potus, ſanguinis ſputo omnibúſq; vlceribus cõducit. Aridus autem tritus, & ad puluillũ redactus, reprimit carnẽ excreſcẽtẽ.

nemo autem ipſo per ſe vtitur. ego verò ad ea quæ dixi vſus ſum, viribus ipſius ex ſaporis qualitate cognitis. quin & ipſa vlcera oculorum ad cicatricem perducit per ſe ſolus tritus, velut paulo antè dixi, ſiue infundatur ſiue ſublinatur. nam & hoc ipſum experimento cognoui.

Lapis ſchiſtos, Galactites, Melitites, Cap. XIIII.

CONſimilem hæmatitæ, ſed debiliorem vim ſchiſtos, *hoc eſt ſciſſilis*, appellatus lapis, habet. Ad cotẽ tritus colorem pallidum reddit. Ab eo conſequens eſt Galactites, lactis colorem dilutus reddens. Melitites autem caliditatis cuiuſdã particeps eſt. nam à ſimilitudine ſaporis mellis nomen inuenit. Singuli itaque hi paululum ab hæmatite viribus deſciuerunt, & ad oculos ſimiliter in vſum veniunt, ſed leniores exiſtunt. Leniora autem medicamenta ſemper ſunt inflammatis partibus accommodatiora: verùm debiliora quàm vt depulſa inflãmatione ad perfectam ſanitatem perducere queant.

Communis doctrina de omnibus lapidibus, Cap. XV.

QVVM cõmunis ſit omnibus lapidibus vis ſiccandi, quicunque ex ipſis aut in ſuccum reſoluti, aut aliàs triti, nullam manifeſtam guſtui qualitatem exhibent, eos putandum eſt debiliſsimos eſſe & leuiſſimos, & mordacitatis penitus expertes. Qui verò manifeſtam qualitatẽ guſtantibus offerunt, iuxta qualitatis proportionem etiam vim habent. ſi quidem enim adſtrinxerint, ad reprimendum & conſtringendum, ſpiſſandúmque ac cogendum commodi erunt: ſi verò momorderint, ad calfaciendum & diſcutiendum ac colliquãdum valebunt. Inter hos medii ſunt qui ſolummodo extergent, citra adſtrictionem ac mordacitatem.

Leucographis aut Moroxus, Cap. XVI.

EX lapidum qui in ſuccum reſoluuntur numero eſt & qui in Ægypto naſcitur, quo vtuntur ad lintea illuſtranda, quem alii Moroxum, alii Leucographidem vocant: nam quum ſubuiridis appareat hic, ſi ad cotem affricetur aut aſperius pallium, locum inalbat. Expers eſt autem omniũ qualitatum magis quàm prædicti, nõ adſtrictionem, neque exterſionem, neque mordacitatem in guſtu exhibens. Vnde hoc tantùm ipſi adeſt quòd citra mordacitatẽ ſiccat. & propterea cerato ipſum admiſcent, & ad vlcera cicatrice includenda vtuntur in corporibus mollibus. miſcent eundem & ocularibus compoſitionibus. quanto verò mollior eſt & qualitatum magis expers, tanto moderatior & mitior exiſtit.

Galactites, Cap. XVII.

GAlactites quoque conſimilem prædicto colorẽ ſubuiridem habens, lacteum ſuccum remittit. eſt autem albior leucographide. Mulieres lacte multo implet, ſi à balneo tritum lapidem cum aqua aut vino dulci bibant. miſcetur & ocularibus compoſitionibus. Tradunt, eundẽ dentientium puerorum collo adalligatum, facilem dentium exortum efficere.

Thyites lapis, Cap. XVIII.

OMnibus relatis lapidibus fortiorem vim habet lapis qui ex Æthiopia apportatur, ſubuiridis aliquo modo velut iaſpis, nominatus Thyites. Dilutus hic ſuccum reddit lactei coloris, ſaporis mordacis, & propterea ſolùm ad repurganda & extergenda ea quæ pupillis tenebras citra inflãmationem offundunt, cõducit. ex quo numero ſunt & recentes oculorum cicatrices, quas attenuare ſolet. extergет & pterygium, oculorum vitium, *Vnguem latinis appellatum*, ſi non valde durum exiſtat.

Tecolithos quem Syriacum appellant, Iudaicus lapis, Cap. XIX.

EST & alius lapis fortis facultatis in Syria Palæſtinæ naſcens, colore albus, figura concinnus, lineas habẽs velut à torno exſculptas. appellatur Iudaic⁹ & Tecolithos. Confringit calculos in renibus natos, dilutus in cote & ex aqua calida potus: verùm in veſicæ lapidibus nihil eximii præſtat. Nechepſus tradit hæc verba: Tecolithũ lapidem cum aqua terito ad ſordium ſtrigmẽtitiorum tenuium craſsitudinem, & deraſis circa veſicam ac pubem pilis illinito, & confringet ac liquefaciet calculos in veſica. Vnde & cantilena orta eſt:

[A] Salue pelagus Arabiæ,
Cladum medelam proferens Inſigniter, tecolithũ.

Idem oleo myrtæo dilutus podagricis cõmodè illinitur.

Pyrites, Cap. XX.

EST & pyrites ex lapidum numero qui fortem vim habent, colore argento ſimilis, cuius vſus eſt diſcuſſorio emplaſtro admixti, adiicitur ipſi etiã ſchiſtus. hoc pharmacum ſæpe pus, ſæpe & grumoſas concretiones in mediis muſculorum regionibus cõſiſtentes diſcuſsit. Oportet autem lapides qui in vſum vertuntur, omnes læuiſsi- [B] mos facere, ac conterere ſimiliter vt eos qui in oculares compoſitiones miſcentur.

Lapis Phrygius, Cap. XXI.

PHrygius lapis fortiter ſiccat, habens quid adſtrictionis ſimulque mordacitatis: vnde & repellit ac diſcutit. ego autem vſto ſemper vſus ſum, ad putredinoſa quidem vlcera aut per ſe, aut cum aceto, aut poſca aut vino mulſo. Ad oculos verò ſiccum ex ipſo facio medicamentum, de quo in opere vbi de compoſitione medicamentorum dicetur, agam.

[C] Lapis Ageratus, Cap. XXII.

LApis Ageratus quo coriarii vtuntur, gurgulionem inflammatum euidenter ſanat.

Lapis Aſius & flos ipſius, Cap. XXIII.

EST & lapis Aſius in Aſo naſcens, vnde & nomen inuenit: tofacei coloris ac compagis, friabiliſque ac laxus. innutritur autem in ipſo quippiam ſimile tenuiſſimo pollini qui parietibus molendinorum inhæret & petræ Aſiæ florem appellant: eſt autem tenuium partium, [D] vt humore flaccidas carnes eliquet ac reſiccet, citra fortem mordacitatem. habet & quid ſalſum in ſapore, vt cõiectare liceat generationem ipſius ſalſam eſſe, rore quodã ex mari petræ inſidente, qui poſtea à ſole ſiccetur & obareſcat. Similem flori vim habet & petra in qua naſcitur, ſed efficacia debiliorem.

Gagates, Cap. XXIIII.

ESTque alius quidam lapis colore niger, qui igni admotus, bituminis odorem de ſe præbet. Hunc tradunt reperiri in Lycia circa fluuium Gagen, vnde etiã Ga- [E] gates appellatur. Cæterùm ego cruſtaceos & planos lapides nigros, debilem flãmam generantes igni admotos, ex caua Syria attuli propè Hierichũtem, qui nati erant in vertice mortuum mare ambiente, ad partem eius orientalem, vbi & bitumen prouenit, vnde & odorẽ huiuſmodi acquiſierunt. Vſus ſum autẽ his ad inflationes genuũ diuturnas & ægrè ſanabiles, compoſitionibus ad hoc accidens experimẽto cognitis ipſos admiſcens: & ſanè viſi ſunt mihi vim illarum longè efficaciſsimam reddidiſſe. Admiſcui eoſdem & emplaſtro Barbaro appellato, & eua- [F] ſit pharmacum manifeſtè amplius ſiccatoriũ, vt & ſinus cõmitteret ac contraheret, nõ ſolùm cruẽta vulnera glutinaret, ad quæ barbarũ emplaſtrum maximè cõmodum eſſe creditur. Aiunt gagaten aqua coctum & cum aqua potum, lumbricos expellere: adalligatum autem capitis dolores inueteratos ſedare. Accelerat partum mulieribus ægrè parientibus, ſi parturientis manu contineatur. Admiranda vis gagatæ igni admoti & accenſi, deinde vino extincti exiſtit. nam vinum hoc cardiacis in potu datum, ſtatim ipſos leuat, & ſudore compreſſo & pulſu excitato. [G] Alii in puluillum conterunt gagatẽ lapidem, & per dies ſeptẽ cũ vino colicis exhibent, & penitus malum tollunt. datur in diẽ drach. vna. quin & poculum ex ipſo ſuffumigant, ex quo cum vino bibendus datur. Idem præſtat efficaciter bitumen quoque potum. fugat ſerpentes ac reptiles beſtias ſuffitus gagates, & menſes ac ſecundas detrahit. deprehendit item ac arguit comitiales morbos. ſtrumas quoque diſſoluit tritus, cõmodis ad ipſas medicamẽtis admixtus. ſanat & ſedis affectiones, quamleuiſſimè tritus, & vuarum acerbarum ſucco ad tertias decoctus. Quo- [H] modo etiam alias omnes corporis fluxiones compeſcere poteſt.

Magnes lapis, ſiue Heraclius, Cap. XXV.

MAgnes lapis, qui & Heracli⁹ appellatur, cõſimilẽ hæmatitæ vim habet. participat & attractoria facultate. Tradũt detentũ manu chiragricorũ ac podagrico-

rum, dolores ipsorũ sedare, æquè & conuulsis opitulatur.

Smiris, pumex, testæ clibani, Cap. XXVI.

SMiris extersoriam vim habet: dentes itaque mundos facit, si ex ea confricentur, velut experientia cognouimus. Et pumex extersoriam vim habet velut smiris. Et figulina testa eadem vi præstat, maximè clibanorum. Cæterùm smiris etiam acre quippiam habet, & propterea vstoriis ac siccatoriis compositionibus miscetur: item eis quæ curant humore flaccidas gingiuas. Sed & pumex affrictus dentes illustrat, non solùm extergendo, sed etiam per asperitatem. Vstus autem pumex nihilo inferior est smiride ad eosdem vsus. lotus idem post vsturam, caua vlcera optimè carne replet. At verò clibanorum testa, vnà cum extergendi facultate & siccatoriam possidet. quapropter emplastra, hephæstias & magos, ex hac testa composita, optimè cicatricem vlceribus inducunt.

Lapides in spongiis, Cap. XXVII.

LApides etiã qui in spõgiis reperiũtur, vim atterẽdi habent, non tamen adeo validam vt vesicæ lapides confringere possint: verùm renum calculos comminuunt.

Ostracites lapis & Geodes. Naxiæ cotis retrimentum, Cap. XXVIII.

OStracitem lapidẽ quosdam laudare audio, velut qui multam siccatoriam vim habeat ex adstrictione & acrimonia permixtam: quemadmodum & eum qui Geodes appellatur: ita vt dupillas depurget, & mammarũ ac testium inflammationes sanet aqua dilutus. Naxiæ tamen cotis retrimentum frigefactoriam vim habet, vt etiam podagricis opituletur, cum cerato rosaceo adhibitum.

Ophites lapis, Cap. XXIX.

OPhites lapis vstus extergendi ac atterendi & cõfringẽdi vim habet. quare potus ex vino albo ac tenui, lapides vesicæ confringit. Adalligatus ad viperæ morsus conducit.

Hieracites lapis & Indicus, Cap. XXX.

HIeracites & Indicus lapis hæmorrhoidas reficcẽt dextro femori adalligati, cuius rei & nos periculum fecimus. Diogenes autem de lapidibus libro sic ait, Lapis hieracites subuiridis est ad nigredinem vergens, & aliis coloribus respersus, vt varius existat. Vim autẽ habet hæmorrhoidas reficcantem dextro ægri femori adalligatus. Probatio veri hæc est: vbi habueris ipsum in manibus, melle manus inunge, & muscæ non appropinquabũt tibi lapidem ferenti. At verò Indicus colore subfuluus est, tritus autem purpureum colore succum remittit, & neque densus neque rarus est, & cum vino potus hæmoptoicis prodest. Qui verò exalbidi coloris est, & cineris imaginem repræsentat, etiam alias sanguinis eruptiones sistit.

Vitrum, Cap. XXXI.

VItrum tenuissimè tritum, ex vino albo tenui potum, vesicæ calculos potenter confringit.

Lapis AEtites, Cap. XXXII.

AEtites lapis agitatus sonitum edit, velut ex altero lapide prægnans. fœtus vuluarum lubricarum retinet sinistro brachio adalligatus: verùm tempore partus adimendus est de brachio & femori adalligandus, pariétque prægnans citra dolorem. Fures deprehendit, si quis ipsum in panem qui comedit imponat: nam qui furtũ fecit, commãsa deuorare nequibit. Tradunt etiam simul cum eduliis coctum fures arguere: neque enim poterit fur deuorare quæ cum ipso cocta sunt. Tritus autem & cerato Cyprino aut gleucino exceptus, aut alio quopiã calfaciente, magnopere prodest arthriticis ac paralyticis.

Alabandicus siue Alabandinus lapis, Cap. XXXIII.

ALabandicus coloris subnigrantis est fuluo admixto, pellucet quasi segmentis quibusdam aut fissuris discriminatus. Tritus hic superficiem pilorum alborum nigram efficit.

Electrum siue succinum, seu lyncurium, Chryselectrum, Cap. XXXIIII.

ELectrum, quod & succinum & lyncurium appellant, potum dysenterias sanat, & stomachicis opitulatur. Chryselectrum quoque cum mastiche potum doloribus stomachi medetur.

Iaspis viridis, Cap. XXXV.

VIridis iaspis proprietate quadam, velut alia quædam, auxiliatur stomacho & ori ventris pro amuleto appensus. Quidam & anulis ipsum includũt, & draconem radios habentem in ipso sculpunt, quemadmodum Nechepsus rex scripsit. Huius itaque lapidis etiam ego experimentum ingens habeo, & sanè catenulam ex talibus lapidibus concinnatam de collo suspendi, ea commensuratione ac modo vt lapides os ventris contingant. Cognoui autem nihil minus valere ac prodesse eos qui sculpturam nõ haberent quam Nechepsus tradidit.

Iaspis subuiridis, Cap. XXXVI.

IAspis subuiridis adalligatus stomachi dolores sedat, & paralyticas resolutiones ac dolores mitigat. Qui verò capnias appellatur, *hoc est fumosus*, turbulentum valde habens colorem, magna tutela ægre parientes mulieres asseruat. Sed & hydropicis adalligatus commodat, & maxima vulnera ab inflammationibus asseruat, eósque qui vulnerantur dolore liberat itidem adalligatus.

Iaspachates, Cap. XXXVII.

IAspachates ex iaspide smaragdeo, & achate compositus est. Vim habet leniendæ sitis, & hydropicis auxiliatur, hepaticísque ac peripneumonicis & pleuriticis potus. corpus quoque floridum ac speciosum facit.

Sapphirus lapis, Cap. XXXVIII.

SApphirus cum lacte tritus potus, omnes internas vlcerationes sanat, & sudores sedat. Externas vlcerationes omnes idem cum lacte illitus curat. fissuras quoque linguæ aridus tritus inspersus sanat. In summa siccatoriam vim habet.

Smaragdus lapis, Cap. XXXIX.

SMaragdus assatus & tritus cum melle Attico permixtus oculorum hebetudines sanat: cum melle verò & gummi illitus, elephantiasi laborantibus vtilissimus est. idem quoque potus ab eo malo in totum liberat. sistit & sanguinem vndecunque feratur.

De metallicis, & quæ ex aqua generantur, Cap. XL.

MEtallica appellare mos est medicis ea quorum generatio in metallis est, siue sponte naturæ, siue per fornacem producantur. insupérque tertii generis quæ rursus ex illis ipsis homines suo ingenio faciunt, velut est cerussa, ærugo, sandyx, & similia. Itaque consequẽter de omnibus iuxta literarum Græcarum ordinem tractemus.

Adarces, Cap. XLI.

ADarces acerrimus ac calidissimus est. quapropter hebetantibus vim ipsius miscetur, & sic multi vsus fit, affectionibus calfieri indigẽtibus forinsecus admot⁹.

Alcyonia, Cap. XLII.

ALcyonia omnia abstergent ac discutiunt, habéntque acrem qualitatem, aliqua magis, aliqua minus. Quod ex hoc genere Asperum appellatur, externam superficiem læuem habet, & internam substantiam asperam: éstque calidissimum omnium Alcyoniorum, vt etiam pilos exurere possit. quapropter ad lepras, vitiligines, scabies ac impetigines, aliis mitioribus medicamentis vtimur. Nam asperum alcyonium non solùm exterget ac repurgat cutem, sed etiam excoriat ac vlcerat. Quod verò Milesium vocatur, figura vermi simile, purpurei coloris, & compage substantiæ molli omnium tenuissimum est. quare vstum alopecias sanat, cum vino fuluo ac tenui illitum.

Ales, *id est sal*, Cap. XLIII.

SAL omnis, & fossilis & marinus, eandem in genere vim habet: differentia in eo est, quòd ex terra effossi substantia magis sit coacta: quapropter crassitudo pariũ & vis adstringendi, in hoc maior existit. Fossilis generis optimus est Ammoniacus & Cappadocicus. At verò marino specie similis est qui in quibusdam stagnis generatur. Omnis tamen sal in cõmuni calfacit, discutit, adstringit, siccat, cogit ac dẽsat substantiã corporũ quibus adhibetur. Nã quicquid est in corporib⁹ humiditatis idipsum

depaſcitur,& quod reliquum eſt ſolidæ ſubſtantiæ, vi adſtrictoria ſpiſſat. vnde & ſiccant, & incorrupta adſeruant, quæ ob ſuperfluam humiditatem putreſcere ſolent.

Sal vſtus, Cap. XLIIII.

SAL vſtus diſcuſſoriā vim magis habet quàm non vſtus,quanto ſanè tenuius corpus ex vſtura acquirit.non tamen ſimiliter vt non vſta cogere ac denſare ſolidā ſubſtantiam valet.

Salis flos, Cap. XLV.

SAlis flos cōpage quidem liquidus eſt,colore verò croceus:partium tenuitate vſtum ſalem ſuperat, & acrem qualitatem ac vim multùm diſcuſſoriam habet. Colligitur ſub æſtum caniculæ. eſt enim velut flos quidam talibus aquis ſuperſtans.

Salis ſpuma, Cap. XLVI.

SAlis ſpuma,ſpumoſus quidam floſculus ſalis eſt, vicinis petris adhærens.multo autem tenuiorum partium naturam habet quàm ipſe ſal:quare & attenuare & diſcutere multo magis poteſt. verùm quod reliquum eſt ſubſtantiæ denſare velut ſal non poteſt.

Armeniacum pictorum, Cap. XLVII.

ARmeniacum quo pictores vtuntur, ex Armenia apportatur:vnde quoque bolus Armeniæ, de quo dictum eſt,affertur. Vim habet Armeniacum exterſoriam cum modica acrimonia & pauciſſima adſtrictione.Itaq; quum tale ſit,ocularibus medicamētis admiſcetur. quin & ipſū per ſe terunt in tenuiſsimū puluillum, vtunturq; ſicco ad augmentū pilorum in ſuperciliis, vbi ob quandam humorum acrimoniam aliqui ipſorum excidunt:aliqui verò non augeſcunt,ſed ob alimenti inopiam marceſcunt.nam acrimonia conſumpta, particulam ad naturalem habitum reducit: etenim vitioſo humore cōſumpto,natura ad proprias actiones redit, quum nihil ſit amplius quod ei impedimento ſit. Nechepſus de eo ſic tradit: Armenium quo pictores vtuntur,duodecima drach. parte melancholicis & craſſum ſanguinem habentibus dato.Datur & pueris pectoris morbo infeſtatis. reuomūt enim:nam vomitorium exiſtit. Datur & morbo ſacro obnoxiis ac furioſis,hoc modo:Centaurii faſciculos manipulares tres in aquæ marinæ heminis tribus coquito,donec vna ſuperſit, & cum excolato decocto Armuthei lapidis, quem *Græci* Armenium vocant, tertiam drachmæ partem terito,ac confidenter exhibeto. nihil enim periculi eſt.Itaque noſſe operæpretium eſt quòd Armenium penitus reuomitur,nihil memorabile ſurſum efferēs, ſed & infernè modicum quid paulatim, & in pluribus ſeceſſibus effert.

Arſenicum,*id eſt auripigmentum*, Cap. XLVIII.

ARſenicum vſtoriam vim habet tum vſtum,tum non vſtum:manifeſtum eſt autem quòd vſtum tenuiorū partium euadit.

Aſphaltus,*i. bitumen*, Cap. XLIX.

BItumē ex numero eorum eſt quæ in aqua marina aut conſimili generantur. optimum eſt quod in mortuo mari iuxta Hierichūtem prouenit.Vis eſt omni bitumini ſiccatoria ac calfactoria ordine ſecūdo. meritò itaque ad cruēta vulnera glutinanda adhibetur, itémq; ad alia quæ ſiccari expetunt cum moderata calfactione. quapropter in teneſmi ad egerendum irritamentis, in quibus pituita craſſa infarta eſt vt ægrè auelli queat,ipſius vtimur ſuffitu.Similiter & ad dyſentericos ex tali cauſa inteſtinis vlceratis.Potum bitumen nucis Ponticæ aut fabæ magnitudine,cum vino tritum,cardiacis qui animo linquuntur magnopere eueſtigio prodeſt: maximè autem fœminis & pueris & corporibus mollibus conducit. eodem modo datum & quartana citius liberat.Experimento conſtat vis eius poti ex aqua, in iis qui à rabioſo cane morſi ſunt. præſeruat enim eos ne in timorē aquæ delabantur,& eos qui iam inciderunt conſeruat.

Aphronitrum,& litri ſpuma, Cap. L.

APhronitrum,*hoc eſt nitri ſpuma*, & litri ſpuma inter ſe differunt,quòd litri ſpuma medicamentū eſt magis ſiccatoriū,aſpectu farinæ triticeæ ſimile. nam alba quoque exiſtit. aphronitrū autē non farinoſum neque diſſolutum,ſed cōpactum eſt.Differt autē à ſale aphronitrum,

A inquantū vnū ſolum prædominantē ſaporem manifeſtè in ipſo videre eſt,amarum videlicet,qui diſcuſſoriā vim habet,denſatoriā verò non habet, quēadmodum ſal poſſidet.Aphronitrum itaque exterſoriam vim habet, vt nō ſolùm ſordes depurget,ſed pruritum quoque ſanet: at verò litri ſpuma eandem vim quā litrum habet,ſed tenuiorum partium exiſtit.

Gypſum, Cap. LI.

GYpſum vnà cum ſiccatoria facultate vim quoq; obducēdi meatus aſſumpſit. lapideſcit enim aqua ma- B ceratum : quapropter puluillo farinæ triticeæ molendini parietibus adhærenti mixtum,& oui cādido ſubactū, ac pilis leporinis exceptum ſanguinis eruptiones præclarè ſiſtit.

Diphryges, Cap. LII.

DIphryges mixtam facultatem adſtringentē cum acrimonia habet: quapropter & malignorum vlcerum bonum medicamentum eſt, & ad putredinoſa oris vlcera,tum per ſe,tum cum melle deſpumato. Item ad anginam, maximè vbi iam per adſtringentia humorum influ- C xus fuerit repreſſus. quin & gurgulione reſecto, ipſo ſolo mox vſque ad cicatricē inductam ſæpe vſus ſum, vtpote pharmaco omnia vlcera exactè cicatrice includente.

Diaphanes,*id eſt lapis ſpecularis*, Cap. LIII.

DIaphanes ſiue lapis ſpecularis appellatus, vſtus tritus fiſtuloſis vlceribus inſperſus celerrimè incarnat.

Theion,*id eſt ſulphur*, Cap. LIIII.

SVlphur omne vim attractoriam habet, temperamēto calidum,ſubſtantia tenuium partium exiſtens,vt & ad multa venenum eiaculantia animalia reſiſtat. ego autem D & ad paſtinacæ marinæ & draconis morſus ac ictus eo ſæpe vſus ſum,arido vulneri inſperſo, aliquando etiam ſaliua admixta,aliquando oleo vetere aut melle aut terebinthina.ſed & ſcabies ac lepras & impetigines ſæpe cum eo curaui addita terebinthina. deterit enim tales affectus, nec materiam in altū repellit,quēadmodum multa medicamenta faciunt.

Ios xyſtos,*id eſt ærugo raſa*, Cap. LV.

AErugo raſa acrem qualitatem habet, diſcutitque ac conſumit & liquefacit omnem carnem. quòd ſi ad multam ceram admiſceatur, exterſorium & cicatricem E inducens pharmacum euadit.

Ærugo vermiculata, Cap. LVI.

AEruginem vermiculatam ita facies: In pilam Cyprii æris, quæ & piſtillum æreum habeat,aceti albi acris dimidiam heminā infundito,& in ſole terito donec ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem acquirat: deinde aluminis rotundi drach. I. & ſalis foſſilis pellucidi albique ac ſolidi drach. I. addito, aut ſi hoc non adſit, nitri tantundem, & poſtea ad ſolem ſub caniculæ æſtum terito,donec colore F æruginoſum,compage verò ſtrigmētoſum euadat: atque ſic ad vermicularem figuram effingito,ac reponito.Efficacior fit ærugo:ſi aceti partem vnam,vrinæ veteris duas contriueris.

Cadmia, Cap. LVII.

CAdmia optima eſt botryitis. Vim habet omnis cadmia ſiccatoriam,participans & exterſoria.In caliditatis ac frigiditatis differentia moderata eſt. Vſta verò & lota medicamentum ſiccans & extergens citra mordacitatem euadit,ad vlcera explēda tum oculorum: tum totius G corporis commodum.

Cyanus, Cap. LVIII.

CYanus acrem & diſcuſſoriam ac demolientem conſumentémque carnem vim habet, participat & adſtrictoria.

Lepis(*i. ſquama*) æris ac ferri, Cap. LIX.

SQuama alia æris eſt(quæ ſanè helitis vocatur)alia ferri. Helitis itaque in ſiccando primas habet, vtpote tenuiorum partium, & quæ aliquid æruginis aſſumpſit: verùm ferri ſquama maiore adſtringendi vi participat, H atque ea adhuc amplius ferri ſtomomatis appellati, *hoc eſt chalybis, ſiue in aciem efformati*. quapropter hæ ambæ ad maligna vlcera meliores quàm ſquama æris exiſtunt. Æris autem ſquama conſumit & eliquat carnes.Omnes verò ſquamæ multùm mordaces ſunt.

Lithargyros, *id est argenti spuma,* Cap. LX.

ARgēti spuma moderatè siccat, quemadmodū alia omnia consimilia. calfacit quoque partímque perfrigerat, ac extergit: atque hæc omnia moderatè facit. Qua propter velut materia sæpe ipsa vtimur, eámque aliis admiscemus, quemadmodum etiam cara velut materia quadam vtimur.

Litrum, Cap. LXI.

LItrum inter aphronitrum & salem mediam vim habet: vstum autem ad spumæ litri substātiam propè accedit. Siccat itaque & discutit, & si quidem intra corpus sumatur, secat & attenuat crassos ac viscosos humores, multo magis quàm sal. Aphronitrum autem nisi magna vrgente necessitate, nemo deuorarit, vt quod stomacho incommodum existat. Et tamen ruralis quidam in strangulatu fungorum ipso vtebatur magno successu.

Melanteria, Cap. LXII.

MElanteria medicamentum adstringens est, simúlque tenuium partium ferè omnium maximè pharmacorum quæ adstringunt.

Melan, *id est atramentum scriptorium,* Cap. LXIII.

ATramentum scriptorium abundè siccat aqua dilutū aut potius posca, & ambustis euestigio illitū potest.

Misy, Sori, & Chalcitis, Cap. LXIIII.

IVxta Cypri metallum in Solorum montibus, magna quædam domus erat in monte effossa, iuxta cuius dextrum parietem, ad ingredientes verò sinistrum, introitus erat ad ipsum metallum, in quo quasdam vidi plurimùm extentas velut zonas alternatim positas tres numero, infimam quidem soreos, suprà ipsum chalcitidis, deinde misyos. Et progressu sanè temporis chalcitis paulatim transmutatur in misy, & diutiore adhuc tempore potest etiam sori in chalcitidem permutari. quare nihil miri est tria hæc eiusdem generis vim habere, & tenuitate ac crassitudine partium tantùm differre. Crassissimarum enim partium inter ipsa est sori, tenuissimarum misy, mediam verò inter ambo vim chalcitis possidet. Vsta hæc tenuiorum partium fiunt, sed minus adstringunt.

Molibdæna, *id est plumbago,* Cap. LXV.

MOlibdæna siue plumbago similem argenti spumæ vim habet ad frigiditatem vergentem, sed neque extersoriæ facultatis particeps est.

Molibdos, *id est plumbum,* Cap. LXVI.

PLumbum vim habet frigefactoriam. nam liquidam substantiam possidet à frigiditate coactam: vnde & mole & pondere augescit plumbum, in domibus subterraneis turbidum aerem habentibus repositum. Itaque si pilam plumbeam vnà cum pistillo plumbeo paraueris, & in ipsam vinum tenui, & oleum rosaceum, aut myrteū, aut melinum infuderis, & ad solem siue ignem triueris, vt succum quendam plumbum remittat, optimum pharmacum habebis, si eo succo ad sedis inflammationes vlceratas, aut pudendorum, aut testium, aut mammarum veteris. Item ad omnes influxiones quæ inguinibus, aut pedibus, aut aliis articulis incumbunt. Est & mirabile medicamentum ad maligna & cancrosa vlcera. Ad multos vsus idem commodum erit, si ex adstringentibus ac perfrigerantibus succum aliquem addideris, velut est seridis, cotyledonis, semperuiui, portulacæ, psyllii, vuæ acerbæ. Quæ cunque verò ex his succum nō facilè remittūt, velut portulaca, his aliorum succum admiscere oportet, velut vuæ acerbæ. Lamina porrò ex plumbo facta & lumbis imposita veneris impet⁹ cohibet in iis qui exercitare se volūt. At verò vstum & lotum plumbum, ad maligna vlcera, & chironia & cancerosa optimum pharmacum est cicatricem inducens tum per se, tum aliis admixtum.

Pompholyx, Cap. LXVII.

POmpholyx lota ferè omnium primas obtinet quæ citra mordacitatē siccant. Vnde ad cācrosa vlcera cōmoda est, & alia omnia maligna, & corrosas dentium gingiuas.

Rhoidarii præparatio, Cap. LXVIII.

RHoidarium variè præparatur. Optimus modus hic est: Rhun olus accipito, & in aqua macerato, & lapi-

A dem cupholithō appellatum terito, rhois cremore affuso siccari finito: deinde anchusæ radicem cum oleo coquito donec oleum russescat, & ex oleo parum addito ac terito, & ad dies quindecim siccari finito, & tunc rursus ex cremore rhois affundito ac siccari finito. deinde in vas testaceum mittito, obturato ac afflato, & erit bonū rhoidarium. cæterùm cupholithos à Cæsarea Palæstinæ affertur. Qui cupholitho carent, calce viua ad medicamētum præparandum vtuntur.

Sandaracha, Cap. LXIX.

B SAndaracha vstoriam vim habet velut arsenicum: vnde in compositiones discussorias & extersorias ipsam admiscent.

Sandyx quæ & Syricum, Cap. LXX.

DE Sandyce siue Syrico, vbi de cerussa agemus, dicetur.

Scoria, Cap. LXXI.

SCoria omnis multùm siccat. Si itaque ferri scoriam siue recrementum quamleuissimè contriueris in acerrimo aceto, & postea coxeris, pharmacum maximè siccatorium ad inueteratas aurium purulentias habebis. at
C verò argenti scoria appellatur helcysma, itidem siccandi vim habens.

Stibium, Cap. LXXII.

STibium vltra siccatoriam vim omnibus metallicis cōmunē, habet & adstrictoriam facultatem: quapropter & ocularibus medicamentis admiscetur.

Spongia, Cap. LXXIII.

SPongia pice liquida ac bitumine imbuta & vsta, acrē & discussoriam vim habet, sanguinémque sistit. spon-
D gia noua aqua frigida aut posca aut vino madefacta, pro corporum videlicet differentia, vulnera cruēta glutinat, velut alia ad hanc rem idonea medicamenta.

Stypteria, *id est alumen,* Cap. LXXIIII.

ALumen omne vehementissimam adstringendi vim habet. Scissile omnium maximè subtilium partium est: deinde rotundum. crassarum partium est liquidum, itémque crustaceum ac laterarium. placitin & plinthitin *Græci* appellant.

Titanos, *id est Calx,* Cap. LXXV.

E CAlx viua vehementer vrit vt crustam inducat. extincta, euestigio quidem & ipsa crustam infligit: verùm post vnam aut alteram diem, & minus vrit, & minus crustam inducit, & progressu temporis penitus crustam non infligit. calfacit tamen adhuc & carnes consumit. si verò lauetur, mordacitatem deponit, & lixiuium facit: ipsa verò citra mordacitatē siccat. & si bis aut ter aut pluries lauetur, penitus lenis euadit, & generosè citra mordacitatē siccat.

Phycos, *id est Fucus,* Cap. LXXVI.

F DE fuco referam vbi de cerussa tractabo.

Chalcanthus, *i. atramentum sutorium,* Cap. LXXVII.

DE hoc pharmaco meritò mirari licet, quomodo fortissimæ adstrictioni caliditas non ignaua in ipso mixta sit: quare manifestum est quòd omnium maximè humidas carnes siccare potest, humiditatē calore consumens, adstrictione verò densans ac spissans substantiā. Fit & hoc in Cypro prope locum vbi misy, chalcitis ac sori reperiuntur, vt ex his intelligi possit aquam pluuialem
G per collem illum excolatam, omnem illam terrā circumluere ac abluere. Vidi autē hanc paulatim coaceruari quotidie in lacu quodam, & erat sanè tepida ac viridis, chalcitidem & æruginē odore repræsentans. Quidam autem ipsam exhaurientes aquam, in vrnas quadrangulares fictiles trāffundunt, in quibus plurimis diebus coacta ac densata chalcanthus fit: verùm temporis progressu etiā chalcanthus in chalcitidem transit.

Chalcitis, Cap. LXXVIII.

DE chalcitide iā dixim⁹ vbi de misy egimus: nūc satis
H est illud tātùm dicere, quòd adstrictoriā & acrē vim mixtam habet. Prædominatur autem acris, vehemens adeo existens vt & carnem inurat, & crustam inducat. Vsta chalcitis mordet quidem minus, sed nō minus siccat: deponit & adstrictionis nonnihil: quare penitus melior est vsta chalcitis quàm non vsta, tenuiorum partium velut

alia vſta euadens,acrimoniam autem nō aſſumens: nam quæ natura acria ſunt,vſta mitiora fiunt: reliqua acriora. Lota inſuper chalcitis adhuc lenior euadit.

Chalcos, AEs vſtum, Cap. LXXIX.

AES vſtum habet quiddam acre in ſe, ſed & adſtrictionis particeps eſt. & propterea ſi lauetur optimū pharmacum eſt ad vlcera cicatrice includenda. verùm ante vſturam,in his qui duras carnes habent vſus eius aſſumitur.

Chalcu anthos, *id eſt AEris flos*, Cap. LXXX.

AEris flos tenuiorum partium vim habet quàm æs vſtum, & ſquama æris. participat exterſoria vi: vnde ad magnas aſperitudines palpebrarum conducit: ſycoſes *Græci* appellant.

Chryſocolla, Cap. LXXXI.

CHryſocolla ex eorum numero eſt quæ carnes eliquāt, non tamen fortiter mordet, diſcuſſoria vtique ſatis eſt & ſiccatoria. quidam eam ſolam ita appellant quæ inter metalla reperitur: verùm præſtat arte parata, in pila ænea æris rubri, piſtillo quoque ſimiliter æreo, vrina pueri impubis addita, ita vt diutius in ſole calido teratur. nam quod inter terendū reſoluitur, id ſiccatum cōmodiſsimū medicamentum fit vlceribus malignis, tum per ſe, tum idoneis ad eandem rem pharmacis admixtum.

Pſimmythium, *id eſt Ceruſſa*, Syricum, Sandyx, Fucus, Cap. LXXXII.

CEruſſa ex plumbo acri aceto diſſoluto paratur, & tamen neque acris neque mordax eſt, neque diſcuſſoria: ſed & meatus obducit & perfrigerat. Vſta autem pura ceruſſa in id quod Syricum appellatur tranſit, (medici ſandycem nominant) & vſta quidem ceruſſa tenuiorum partium euadit, non tamen calfactoria. at verò fucus frigiditatem ceruſſæ ſeruans, partium ſubtilitatem inſuper aſſumpſit, vt per ipſam in altū corporū penetrare queat.

Pſoricum, Cap. LXXXIII.

PSoricum fit dupla chalcitide ad argenti ſpumam admixta, ita vt hæc primùm acerrimo aceto terantur: deinde in ollam nouam indantur, quæ media æſtate per dies quadraginta in ſterquilinio defoditur. Hoc medicamentum magis ſiccatorium, & minus mordax fit quàm chalcitis. palam eſt autē quòd & tenuiorū partiū euadit.

De materia medica ex animalibus, Cap. LXXXIIII.

PLantarū materia explicata, non omni videlicet per totum terrarū orbem, ſed quantæ nos experientiā habemus: imò & terrea & lapidea materia medica enumerata, ſupereſt adhuc materiā ex animalibus perſequi, ſiue ea in aqua ſiue in terra vitam degant. Quēadmodum autem in plantarū materia, etiā de ſuccis qui ex ipſis fiunt mentionē fecimus, ſic etiā nunc nō ſolùm ſolidarū in animātib⁹ partiū vim trademus, ſed etiā in ipſis contentorū, velut ſanguinis, bilis, vrinæ, ſtercoris, & ſimiliū: relictis tamen abominandis ac deteſtandis, & quibuſdam lege prohibitis, de quibus cū alii quidā, tum Xenocrates ſcripſit, velut eſt, homines comedere, vrinas bibere, ac menſes muliebres, & ſimilia. imò relictis quoque medicamētis certa morborum genera inducentibus, itémque cōpoſitionibus venenoſorū pharmacorū. Qui enim talia ſcribunt, non minori ſed maiori odio digni ſunt quàm qui perpetrant, quanto maior iniuria eſt cū multis malū aliquod, quàm vnū ſolum perpetrare. & cum actore quidē flagitioſarū ſpeculationū experientia cōmoritur: ſcribētium verò malefactum immortale eſt, arma malitiæ improbis ſuppeditans. Dicemus itaque nos de cōmodis hominibus rebus, quarū experientiam habemus, & ſanè primùm humorum in animalibus mentionem faciemus.

De ſanguine, Cap. LXXXV.

COlumbinum ſanguinem ſolent ii qui oſſa capitis fracta perforant, craſſæ mēbranæ infundere, quòd ſi colūbinus nō adſit, palūbi aut turturis ſanguine vti licebit. Quidam & ad ſugillatos oculos eodem vtuntur calido inſtillato de recens mactato animali, aut de venis alarum diſſectis. Ego verò ſexcentos vidi oſſibus capitis perforatos, & nihil læſos ex roſacei vſu, citra ſanguinem columbinum. Sunt autem & ſugillatorum oculorum medicamina multa ex collyriorum genere & ma-

A ximè Damocratis ex myrrha. item quod ex thure cōſtat, & quod ex croco. Sed & fænigræci ſuccus in hunc vſum potior eſt ſanguine columbino. At verò caprinum ſanguinem quidam hydropicis pharmaci loco dederunt, & ad ventris fluxiones aut dyſenterias eodem aſſato vſi ſunt. Hircinum quoque ſanguinem aliqui ſiccatum & aliis ad hanc rem commodis admixtum, calculoſis exhibent. Itaque licebit ruri degenti & aliis auxiliis carenti, etiam in hunc vſum vertere. nam expetientia periculo vacat. Quin & hœdinus ſanguis in vſum venit, de quo Xeno-

B crates ſic ſcripſit: Hœdinus ſanguis ſpuentibus ſanguinem valdè commodus eſt. Oportet autem nondum congelato dimidiæ heminæ menſura, aceti acerrimi tantundem admiſcere: deinde feruefactum in tres partes diuidere, & ſingulis diebus partem vnam abſorbendam præbere. Veſpertilionum porrò & ranarum ac ricinorum ſanguine pilos extirpare falſum reperi, quum experientia id explorarem. Quemadmodum etiam aliorum animalium ſanguinis vanas promiſſiones comperi, & partim experiri ne tentaui quidem, quum pharmaca haberem aptiora & pa-

C rabiliora ad ſingulos affectus. cauebam autem ſimul ne præſtigiatoris opinionem incurrerem.

De lacte, ex Rufo & Galeno, Cap. LXXXVI.

DVplex lactis vtilitas eſt, altera vt alimenti, altera vt medicamenti. Saluberrimum eſt lac purum ac ſyncerū, neque amaritudinis, neque aciditatis, neque ſalſedinis, neq; acrimoniæ, neque graueolētiæ particeps, ſed, vt ita dixerim, odoratū, aut odoris expers: aut, ſi quidē modicè doratū fuerit, palàm eſt quòd & guſtātibus dulce erit, vt-

D pote modicæ dulcedinis particeps. primùm autem differētias ipſius conſiderare oportet.

De lactis differentia, Cap. LXXXVII.

QVantum natura inter ſe diſtant vacca & equa ac alia animalia, tantum & lac ipſorum inter ſe differt. Bubulum enim craſſiſſimum eſt ac pinguiſſimum, commodéque nutrit ac partes ſubit. Liquidiſſimum autem & tenuiſſimum ac minimè pingue camelinum eſt. & ventrem minus ſubit, quanuis multum ſeri habeat. Sed vice verſa equinum magis aluo ſecedit, ſimiliter & aſininum,

E quod minimum pinguis ſucci poſſidet. quapropter etiam rarò in ventre in caſeum mutatur. Caprinum moderatam compagem habet, & ad purgandum debilius bubulo eſt. de cætero æquè commodum & multum nutriēs. Ouillum hoc craſſius eſt, verùm vitiligines albas ſub cute inducere ſolet ſiquis aſſiduè ipſo vtatur. Suillū craſſiſſimum eſt, vt neque coagulo opus ſit ad id coagulādū, & ſerum modicum ſecernat, & in coctura celerrimè coeat. Quare nec ad alui excretionem commodum eſt, & vētriculo nauſeam mouet.

F De lactis differentia ab animalium habitu, Cap. LXXXVIII.

MAnifeſtum eſt autem quòd omne ſanum animal melius lac quàm morbidum præbet. At verò morbos animalium ex tenuitate cutis deprehendere licet, & pili raritate, tuberculis, impetigine, ſcabie & inedia. Nigriora quoque in brutis ferè in totum fortiora ſunt: quod & carnes ipſorum teſtantur, vtpote iucundiores: alba cōtrà, imbecilliora.

De lactis differentia à temporibus anni,

G Cap. LXXXIX.

IVxta anni tempora liquidiſſimū & tenuiſſimum eſt lac vernum, hoc eſt poſt partum. ſpiſſatur autem temporis progreſſu, vt media æſtate ſiccius ac craſſius reddatur. Laudatur æſtiuum vt cōcoctu facilius, & iucundi odoris.

De lactis differentia à pabulo, Cap. XC.

QVIN & circa pabulum plurima differentia in lacte reperitur. Nam alias aliam herbam animalia depaſcuntur. & viridis quidem herba, & iuxta aquas naſcens, liquidius & modicum lac ſuggerit. Durior verò & monta-

H tana, apta eſt ad boni ac multi lactis generationē. Omnia pabula adſtringentia, acerbum & aluum ſiſtens lac præbent. Acria verò & præſertim purgantia, velut eſt ſcammonium, & veratrum, & tithymali, ventrem turbans lac exhibent. cytiſus autem pingue ac dulce.

De lactis differentia ab ætate, Cap. XCI.

ANimalium in vigore ætatis conſiſtentium lac optimum eſt. iuniorum liquidius, ſeniorum ſiccius.

Quibus lac conueniat, Cap. XCII.

EX omnibus ferè eduliis optimum lac optimi ſucci eſt ac alimenti ex contrariis ſubſtantiis ac facultatibus compoſitum, ſubducente ac ſiſtente aluum, obturante ac attenuante. Et ſanè vbi qualitas ipſius nihil contrarium vtentis naturæ habuerit, & viſcerum ipſius exitus ob vaſorum amplitudinem ſpatioſi fuerint, vtilitas ex lacte cõſequetur, & nihil mali ille ex eo experietur. Vtilitates autẽ lactis etiam veteres medici recenſuerunt: ventris moderatam ſubductionem, ſucci bonitatem, & alimoniã, & quod concoctum probè carnem meliorem reddit, & mordaces ſuccos expurgat. Vnde in vrinæ difficultate, & acri egeſtione alui, non ſolùm bibere conducit, ſed etiam infernè per clyſterem infundere. Ad acres enim & mordaces fluxiones commodiſſimum eſt, non ſolùm abluẽs ipſas de partibus infeſtatis, atque hoc per exterſoriam humiditatem, quam in ſeroſa ſui parte complectitur, ſed etiam craſſitie ac pinguedine ſua corporibus oblitum ac inductum, non ſinit fluxum acrem nudis ipſis allabi. Ad pulmonis itaque ac inteſtinorum vlcera, item renũ, veſicæ ac vteri, & ad papularum eruptiones, ac furunculos, & alias cutis aſperitudines, conuenientiſſimum eſt in potu. Item ad eos qui cantharidas hauſerunt, aut bupreſtin, & in ſumma ad medicamenta erodentia ac exulcerantia, & ad hyoſcyamum velut peculiare remedium eſt: nam ſtatim reſipiſcere affectos facit. Cæterùm in gutturis exulcerationibus, quæ cum ob alias multas cauſas, tum ex anginis fiũt & iis qui ephemerum ſumpſerunt, lac gargariſſare conducit. Idem potum magnopere prodeſt alimentum non ſentientibus, & ſiccioribus, ac qui ægrè vires recolligunt. Cõmodum eſt & ad oculorum fluxiones acres, & ad oculos ſugillatos: quin & forinſecus palpebris impoſitum lippiẽtium, vbi dormire volent, cum roſaceo & oui candido inflammationes ipſorum concoquit. Eodem modo vtimur & vbi ſedis vlcera mitigare volumus, propter acres ſeroſos humores ac inflammationes dolore affecta, ſimilitérque ad pudendorum vlcera, & in ſumma ad omnia lenimento opus habentia, ob inflammationem, aut mordacitatem, aut vlceris malignitatem. Quapropter & canceroſis adhibetur vlceribus in medicamenta dolorem eximẽtia admixtum: qualia maximè ſunt quæ ex pompholyge fiunt. In vniuerſum igitur mitigatorium eſt lac, leuem naturam habens, atque multo magis, vbi ſeroſi humoris maior pars per coctturã, aut aliam artẽ fuerit conſumpta.

De modo, tempore, ac menſura vtendi lactis, Cap. XCIII.

OMnis qui lac bibere volet, à reliquis cibis ac potibus abſtineat, donec concoctum ſit ac ſeceſſerit: ſi enim ante eius concoctionem alium cibum quis ſumat, neceſſe eſt & ipſum lac corrumpi, ſimúlque corrumpi & cibum qui ſuperingeſtus eſt. Præſtat autem manè bibere recèns mulctum, & tunc plures labores detrahere, quietè ac ſenſim ambulare, & interim ceſſare citra ſomni admiſſionẽ. Qui enim hoc modo ſe geſſerit, potum lac excernet, idque inutilia ſecum educet. Opus eſt enim ſiquid aliud, primũ acceptum ſecedere, quo facto aliud bibere. principiò igitur ſecedit aluo commodè purgans, non totam corporis molẽ, ſed quæ in aluo & inteſtinis ſunt partibúſq; vicinis. Poſt hæc iam in venas defertur optiméque nutrit, & nõ amplius ſecedit, ſed ventrem ſiſtit. Menſuram ſumendi definire omnibus impoſſibile eſt, quemadmodum in aliis quoque eduliis, ſatis eſt igitur quantum facilè quiſque ferat. Cæterùm ad mordaces humores & maximè infartos, cum modico melle bibere conducit. nam ſic & vtilius & magis exterſorium eſt, & citius aluo ſecedit. admiſcenda eſt & ſapa & vinum dulce. Ita enim commodius ſtomacho euadit. quòd ſi ſalem accipiat, magis etiam aluo ſecedit, ſed iniucundius exiſtit.

Quibus lac noceat, Cap. XCIIII.

LAC quod plurimum ſeri habet, periculo maximè vacat, etiam ſiquis ſemper ipſo vtatur. quod verò modicum ſeroſi humoris, non parum autem caſeoſæ craſſitudinis habet, non ſecuri vſus omnibus eſt, qui frequenter id ſumunt. Renes enim lædit qui apti ſunt ad calculorum generationem. obturationes quoque & affectiones circa hepar efficit, in his qui promptè affici poſſunt. Eiuſmodi ſunt quibus anguſti fines ſunt vaſorum tranſſumentium alimẽtum ex ſima hepatis parte in gibboſam. Sed neque capiti commodum eſt, niſi quis ipſum valde validum habeat. Quemadmodum neque præcordiis quæ facile inflãtur, pleriſque omnibus enim in ventre inflatur, vt pauciſſimi ſint qui non hoc perpetiantur. Aſſiduus quoque eius vſus dentes lædit, vnà cum circunſita carne gingiuarum. hanc enim humore flaccidam efficit: dentes verò putredini & eroſioni obnoxios facit, id quod craſſiori lacti maximè ineſt. Nam aſininum lac propterea quòd valde tenue exiſtit, non ſolùm non lædit dentes, ſed etiam ipſis commodat, propter vim extergendi. Oportet itaque ab eſu lactis, vino mulſo aqua diluto dentes colluere: ita enim omne caſeoſum dentibus ac gingiuis infartum extergetur. Cæterùm qui caput non facilè læſioni expoſitum habent, commodius eſt vino mulſo meraco citra aquæ mixturã os colluere.

De lactis coctura, Cap. XCV.

SIquis præcocto lacte ſerum conſumpſerit, omnino vẽtrem non ſubducit. dant autem hoc ipſum iis quibus venter ac inteſtina ab acribus ſuperfluitatibus mordentur, & qui ieiunum inteſtinum bilioſis fluxionibus infeſtatum habent, & dyſentericis. Modus præparandi duplex: aut enim diutius cocto lacte ſerum inſumitur, aut ſilicibus iniectis: ſed quod per ſilices iniectos fit, craſſius præparatur, & propterea vitioſius euadit, cum aliâs, tum quòd cinis ex ignitis lapidibus lacti commiſcetur. Habet autem tale lac aliquid commoditatis in putredinoſis vlceribus: quare his exhibere oportet lac per ſilices præparatum, reliquis coctum. Coctura fit ad ignem aſſiduè agitando nẽ dirimatur, & ſiquid ollæ labro adhæſerit, etiam id ſpongia munda auferre oportet. nam ſæpe hoc ipſum lacti admixtum totum corrupit. Porrò per ſilices ſic præparatur: Lac præcoquitur donec plurima humiditas cõſumatur, deinde lapides ſilices igniti in lac mittũtur, quot omnino ſuffecerint ad ſerum conſumendũ. Nec minus, imò magis idem efficiunt laminæ ferri ignitæ lacti immerſæ: eſt enim ferrum adſtrictoriæ facultatis particeps: & proinde plures cylindros ferreos paraui, qui veru ad finem additum habent, vt hac quaſi anſa facilè quis ferrum ignitum tollere queat panniculis detentum, velut in cauteriis facere ſolemus. Lac tamen hoc modo præparatum, facilè in ventre caſei figuram accipit: quapropter ſecurius eſt aquam affundere, quemadmodum medici non pauci faciunt, vbi ſerum primum conſumptum eſt, rurſus aquã puram affundentes. non enim humiditatem ſeri fugiunt, ſed acrimoniam per quam ventrem ſubducit.

De ſero lactis, ex Galeno, Cap. XCVI.

SErum lactis exterſoriam velut vim habens, ſubducẽdi ventris gratia aſſumitur, tum in potu, tum per clyſterem immiſſum. nam acrimoniam inteſtinorum citra mordacitatem abluit & exterget. Poteſt & pro aqua commodiſſimè aſſumi ad vlcera acri ſanie infeſtata eluẽda. Quin & medicamenta diſcuſſoria aut ſugillata liuoréſque ac nigredines ex corpore melius eluuntur per ſerum quàm per aquam. Sic quoque eodem ad contuſa, ſuffuſa ac liuefacta vtimur, commodis ad hæc pharmacis ipſum admiſcentes. Serum autem ſic præparare oportet: Lac in ollam funditur, ſed non ouillum neque ſuillum, (vtrũque enim ineptum eſt ad ſerum detrahendum) coquitúrque igne concitatiore, & aſſiduè ac æqualiter mouetur, & vbi efferbuerit, à motu ceſſatur: & vbi amplius efferbuerit, aqua frigida in promptu ſit in profundiore quodam vaſculo ſita, in quam olla in qua lac coquitur immittitur. ſtatim enim ſedatur. Sedato autem feruore, rurſus coquitur, & vbi efferueſcit, acetum mulſum aut aqua mulſa bis aut ter irroratur: quo facto caſeus ſtatim à ſero diſparatur. ſerum itaque mox per panniculum excolatur. Vbi igitur craſſas & pituitoſas ſuperfluitates abundare ſuſpicatus fueris, acetum mulſum irrorabis: vbi acres & bilioſas, aquam

mulsam.Quin & immisso in ollam, postquam lac bis aut A
ter efferbuerit,vase frigidissimam aquam habente,fissurã
ac secretionem facimus. Vtendum est sero ad debiles &
cibos auersantes.Oportet autem sero quod primùm bibi-
tur salem admiscere:vbi verò purgare cœperit;citra salem
dato;atque hoc per interualla quædam facito,donec satis
æger purgatus fuerit. Copiam iuxta vires expendere o-
portet,neque tamen magnopere deliqueris etiamsi quid
amplius præbueris.In summa autem copia sit seri potus
heminarum quinque.& modus quidem parandi seri talis B
est. Cares autem sic præparant: Cnici semen cõtũdũt,eó-
que lac coagulant,& validum serum efficiunt.Deinde ex
colant & salem aut aquam marinam addunt,rursúsque co
quunt ac exhibent. fortiter itaque hoc purgat,sed omniũ
iucũdissimè bibitur.Omnino autem longæ coctura me-
dicatius serum efficiunt. Et iis quidem qui forti euacua-
tione indigent,thymi drach.tres aut quatuor vnà cum se
ro dabis in prima potione:si verò adhuc amplius purgare
velis,epithymi tusi ac cribrati drach.tres dabis.vitare ta-
men medicamenta oportet in quibus non magnum est
id quod molestat.Cæterùm simplicius præparato sero vti C
oportet in corporibus mollibus,& in quibus euacuare &
eluere solùm ea quæ in ventre ac intestinis hærent volu-
mus,& in quibus intestinum exulceratur à quibuscunque
vulgaribus purgatoriis medicamentis, & in quibus bilis
pura ventrem infestat,& in quibus inanes ventrem ad e-
gerendum stimulant cupiditates, & in quibus periculum
est renes aut vesicam aut vterum exulcerari:& in macilen
tis ac tenuibus,purgatione tamen egentibus. Maximè o-
mnium autem sero vti oportet in iis qui imbecillum sto
machum habent,& tamen purgatione indigẽt. His omni
bus exhibendum est serum,neque sale neque alio quopiã D
medicato admixto. Sed & puero & mulieri & seni hoc
serum citra omne periculum exhibetur,& in caniculæ æ-
stibus intrepidè datur:quanquam tunc temporis alia me-
dicamenta suspecta sint. At verò fortiori sero vti quis po-
test & ad corpora & ad vitia vehementioribus medica-
mentis egentia:præsertim ad inueteratas papulas, & va-
ros liuidos,& vitiatos sub cute humores,velut lepras & si-
milia.Item ad vlcera vetera & efferata,& ad vlcera capitis
manantia,ac similia.Ad oculos quoque assidua fluxione
vexatos,& ad scabiem palpebrarum,& maculas solares in E
facie.Potest & quis eo in longis febrium circuitibus vti,
& in quibus periculũ est vt ex morbis in aquã inter cutẽ
delabantur.Atque hæc quidem de sero sufficiunt.

De iis quæ iucunditatis gratia cum lacte co-
quuntur,ex Galeno, Cap. XCVII.

LAC cum aliquo crassi succi edulio diutius coctum,fla
tuositatem deponit, & magis nutrit, & alui fluxioni-
bus,& tenuibus ex capite in pectus destillationibus coue
nit:sed & in hoc considerandum est ne clam nobis alia
quædam viscera lædat. quorundam enim natura ab hoc F
abhorret, & aliâs periculo eiusmodi edulia non vacant.
nam & iecur obturãt,& calculos in renibus generãt. Quæ
autem cum lacte coquuntur hæc sunt: amylum,similago,
alica,tragus,oryza,lagana,placentæque, & panes quidam
neque probè assati,neque probè præparati,neque fermen
ti neque salis participes.

De lacte acido ex Galeno, Cap. XCVIII.

LAC acidum oxygala appellatum,dentes quidem nõ
lædit qui naturali modo habent:qui verò frigidiores
aut debiliores sunt,velut ab aliis frigidis,sic etiam ab hoc G
læduntur. aliquando autem & dentium stupor inde ob-
oritur.Et venter quidem frigidus non probè concoquit
lac acidum:qui verò moderatè habet,ægrè quidem sed ta
men concoquit. Qui verò calidiores æquo sunt ventres,
supra hoc quòd nihil læduntur, etiam cõmodi nonnihil
ex eiusmodi eduliis percipiunt.Atque tales ventres etiam
per niuem circundatam perfrigeratum oxygala citra mo
lestiam ferunt,nisi pectus frigidum fuerit,aut caput aut a
lia particula. Neque enim calidam & acrem seri qualita- H
tem oxygala habet, neque pinguem & calidam butyri:
sed solùm in ipso reliquum est caseosum: vnde frigidum
est & crassi succi,& crudos humores generat, & in frigi-
dioribus ventriculis etiam calculos in renibus gignit.

A De primario lacte, Cap. XCIX.

PRimarium lac appellatur quod statim à partu mul-
ctum est:id calido cinere modicè calfactum, citra coa
gulum statim coagulatur. veteres pyriaton hoc vocabãt,
alii pyriephthon. Comeditur hoc ipsum cum melle:mel-
le enim non addito,ægrius concoquitur,& crassioris suc-
ci est,& tardius transit.

De lacte concreto ex Galeno, Cap. C.

QVidam lac etiam concretum exhibent, per coagulũ
B videlicet coactum,& sero ablato, melléque addito:
quidam verò etiam seri plurimam partem absorbent, &
contingit sanè his ventrem magis aut minus subduci,
pro absorpti serosi humoris quantitate.

De caseo Galeni, Cap. CI.

CAsei omnes mali sunt, excepto oxygalactino qui ex
acido lacte fit.nullum enim laudare possum: omnes
ægrè concoquuntur,acidum ructum generant,& flatu vẽ
trem implent,improbè aluo secedunt, pituitam & æstum
ventri inducentes.Nam in præparatione ab amisso coagu
lo acrimoniam assumunt,& omnem humorem deponũt,
C præsertim inueterati,qui & acriores fiunt, & seipsis cali-
diores & æstuosiores,sitimque amplius inducentes, & æ-
grius concoctiles,& peioris succi euadunt.Quapropter il-
lud commodi quod crassi succi edulia attenuantibus me-
dicamentis admixta attrahunt & acquirunt,neque caseus
obtinet citra detrimentum. Maius enim ex succi malitia
& æstuosa humiditate damnum accedit, quàm vtilitas
ex crassitudine attenuata emergat.Itaque fugiendus ma-
ximè talis caseus qui penitus nihil boni in se habet:at ve
rò recens caseus appellatus oxygalactinus,omnium opti-
mus cẽsendus est.nam & in cibo iucundissimus est,& sto-
D macho innoxius præ omnibus aliis caseis existit: minus
ægrè concoquitur,& minus ægrè transit.neque verò val-
de crassi succi est:quo crimine in commune omnes casei
sunt infames.Inter reliquos porrò caseus recẽs melior ve-
tere est,& mollis duriore,& rarus ac laxus valde denso &
coacto,& qui præcellentem dulcedinem habet salso præ-
stat,& qui moderatè salsus est,potior est eo qui plurimum
salis,aut penitus nullum salem accepit:iucundus iniucun
do,assatus crudo præfertur.Caseus coctus multo solidior
est.sunt tamen omnes mali.

E Pharmacum ex caseo vetere ad callosas con-
cretiones podagricorum,Galeni,
Cap. CII.

QVVM arthriticus in sella ad me delatus esset qui
callosas duritias in articulis haberet,statim in mentẽ
venit mihi vt pernam suillam veterem salsam coquerem,
eiúsque decocto caseum vetustissimum rigarem, subige-
rémque ac in pila probè vnirem, & duritiebus callosis im
ponerem. quo facto sponte rupta cute citra sectionem,
quotidie callorum particulæ emergebant.& quum com-
F moditatem homo ille experiretur, talem de cætero sibi
parans caseum adseruabat, & inueterato vtebatur, atque
sic in eius vsu perseuerabat.quin & alios similiter affectos
ex amicis suis medicamenti eius vim edocebat.

De efficacia recentis casei foris adhibiti,
Galeni, Cap. CIII.

REcens & humidus caseus magnopere auxiliari vide-
tur iis qui spumam argenti hauserunt, siquis ipsum
in cibo accipiat.Potest & vulnera cruẽta simpliciora glu-
tinare in cataplasmate impositus, superimpositis foliis vi
G tis,aut lactucæ,aut betæ. Caseus autem oxygalactinus e-
tiam magna vulnera glutinat:nam & discussoria vi parti-
cipat.

De butyro, Galeni, Cap. CIIII.

BVtyrũ ex pinguissima lactis, præsertim bubuli, partẽ
fit:cõcoctoriã autem vim habet,modica quoque dis-
cussoria participans.Has vires tamen in mediis inter mol
litiem ac duritiem corporibus exercet. nam vbi hæc fue-
rint inflammata concoquit ac facilè discutit: quare paro-
H tidas aurium, & bubonas inguinum abscessus ipso solo
sæpe perfectè sanauimus,puerilibus corporibus ac mulie
bribus affectis. Durorum enim penitus corporum tumo-
res præternaturales butyrum discutere non valet. Idem
reiectionibus ex pulmone,in pulmonis ac lateris affectio

nibus magnificè confert cum melle datum,eásque concoquit.Si itaque solùm delingatur per se,magis concoquit, minus educit:si verò vnà cum melle & amygdalis amaris, magis rursum educit,minus concoquit.

De coagulo,Galeni, Cap. cv.

COagulum omne acrem & attenuatoriam vim discussoriamque & siccatoriam habet. Optimum coagulū est leporinum.dissoluit omne coagulū cum aptis ad hāc rem medicamentis potum, sanguinem in ventre in grumos concretum.Cætera quæ de coagulo à multis prodita sunt,superuacaneum adscribere existimo.

De felle,Galeni, Cap. cvi.

HVmorem qui in vesica bilis susceptrice coaceruatur nunc fel ac bilem nomino,nonquā atram,sed quam flauam appellant.Et est sanè humor hic omnium animantis humorum calidissimus.Differentiæ sunt in ipso plurimæ, tum iuxta naturam animalium, tum iuxta victum: nam pallidior colore bilis,moderatè calida est: subalbida verò, inquantum colorem exolutum habet,tanto calidita te inferior est. Flaua autem tanto calidior quàm pallida est,quāto crassior & flauior existit.Etenim flaua fit ex pallida amplius calfacta.Si verò adhuc amplius super incalescat,ad atriorem colorem transmutatur. qui aliquando æruginosus fit, aliquando cæruleus,interdum etiam ad isatidis colorē transit.Itaque & tu colorem bilis expendes, vbipharmacum præparas in quod fel recipitur.Fit & bilis differentia circa corpus vtentium ipsa, prout subtili aut hebete sensu præditum est.Et suillum quidem fel omniū aquosissimum est,& propterea debilissimū, exceptis agrestibus suibus. Vtuntur autem felle suis domesticæ ad vlcera aurium non contemnendo pharmaco, quo & tu vti poteris,si non aliud compositum adfuerit. Fel ouillum paulo acrius suillo est, atque eo adhuc magis caprinum. Consimile huic et vrsinum & bubulum: taurorum his fortius est,sed inferius hyænarum felle.Callionymi piscis & scorpii marini ac testudinis fel hoc etiam superant. Est & volucrium animalium fel omne acrius ac siccius quàm in quadrupedibus:ex volucribus,gallinarum ac perdicum fel in vsum medicum præstat. accipitrum & aquilarum fel multùm acre est & corrosiuum.Has itaque vbi noueris fellis differentias, sciuerísque quæ affectiones magis, quæ minus siccatione opus habent,vix contingere potest vt circa curationem aberres.

De sudore, Cap. cvii.

DE sudoribus aliqui superuacanea cōscripserunt, quæ per aliam materiam parabiliorem fieri possunt. Ad miscetur autem sudor eorum qui in palæstris exercentur, substrato pulueri, atque hoc paton *Græci* vocant: éstque pharmacum discussorium. Itaque inflammatis mammis auxilium efficacius est solus is patos impositus. Si verò aridior est,Cyprino,aut (eo nō præsente)rosaceo emolliri ipsum oportet. Hoc pharmacum illitum,lac in vberibus redundans extinguit.Et ego sanè aliquādo ipso in inguinum abscessu vsus sum, & breui tumorem sedatum vidi.

De vrinis, Cap. cviii.

VRina hominis ferè omnium aliarū debilissima est, excepta suilla porcorum domesticorum castratorū. Vim habet extergendi,hominis vrina, siquod aliud vrinæ genus:quod satis indicant fullones.vnde & medici ad scabies ac lepras adhibent, vlceráque multa humiditate sordéque ac spurcitia plena,ea perfundunt, idque multo magis siquid putredinosum habuerint.Manātia item capitis vlcera & porriginem eadem fouentes curant. Nos autem abominati sumus talia facere, quū alia pharmaca sint ad manum.Cæterùm vlcera in digitis pedum,præsertim ex offensione,vbi non fuerint inflammata, etiam ego sæpe vrina curaui:& sanè iter facientibus ac peregrè proficiscentibus linamentum vrina tinctum in vlcus imposui,deinde forinsecus linamentum circundedi,& quoties meiere vellent,vrinam ad digitum demittere præcepi,& non soluere priusquam exactè curati essent.Permisi & ruri degentibus,non præsente medico,vlcera vrina per fundere,vbi in partibus infernis essent à pectore vsque ad summos pedes. At verò bibere vrinam in difficili spi-

A ratione quæ erecta ceruice contingit,quemadmodum aliqui prodiderunt,non est necesse,quum sint plurima alia pharmaca quæ huic malo opitulantur. Et sanè quidam etiam pota vrina ab affectu non conualuit.

De saliua, Cap. cix.

SAliuæ vires diuersas esse nosse oportet,tum iuxta animalium species,tum prout singula ex his sana sunt aut morbida,prout comederunt aut ieiuna sunt,potarúntque aut non potauerunt.quemadmodum enim vrinæ & fel & sudores,sic & saliuæ debiles quidem sunt eorum quæ ci-
B bum & potum sumpserunt:fortes autem & acres eorum quæ sitim nimiam itémque famem tolerarūt:medium locum occupant eorum quæ probè quidem concoxerunt; nōdum autem cibum aut potum ingesserunt. Hac itaque saliua postremùm relata nutrices infantium impetigines curant,madefacto ex ea paruo digito,deinde loco perfricto:atque hoc assiduè faciunt.Sed & triticum quidam rurales manducant,& furunculis imponunt, qui sic ex saliuæ viribus discutiuntur & citò concoquuntur. At verò iuxta omnem suam substantiam saliua, *siue sputum*, hominis reptilium venenatorum generi maximè contraria est.
C Ego enim citra omnem incantationē ex solo ieiuni sputo scorpium pereuntem vidi.

De stercore, Cap. cx.

STercus summam discutiendi vim habet. Humanum ob fœtorem abominamur: verùm boum,caprarum,ac canum (vbi ossa comederint)neque fœtidū est, & magna experientia commendatum non nobis solùm,sed multis veteribus medicis existit.Ego itaque mirandam vim humani itémque canini stercoris experimento cognoui.

De stercore canino, Cap. cxi.

D DIcendum autem primùm de canino stercore quo frequenter quidam ex præceptoribus nostris vtebatur. dabat autem cani ossa tantùm,biduò comedere,tertia die excretum stercus accipiebat,siccabat ac reponebat, & vsus tempore terebat. Vtebatur autē ad anginas,aliis huic malo commodis pharmacis id admiscendo.Dysentericis idem aridum tritum in lac per silices coctum insperge-bat,& præbebat,multos ita fallens.Hos itaque duos canini stercoris vsus multa experientia,velut mirabilis medicamenti,didicerat.Sed & in malignissimis vlcerib⁹ parum de eo stercore addebat in pharmaca aliàs ad eiusmodi
E vlcera commoda,& palàm fortius seipso redditum pharmacū videbatur. Quin & siquid discuti ac siccari opus esset,etiam illis medicamentis admiscebat.

De stercore humano, Cap. cxii.

STercoris humani eiusmodi experimētum habeo:Quidam faucibus assiduè inflammatis vehementer vexabatur,vt periculum suffocationis ipsi immineret: & sanè venam secare propter periculum cogebatur. huic quidā obuiam factus promisit se pharmacum daturum experimento constans,& vocari se iubebat ante venæ sectionē,
F si rursus fauces essent inflammatæ. itaque accersitus,& illito pharmaco quodam celeriter hominem sanauit, Erat autē pharmacū stercus pueri aridū,quod cum melle Attico illinebat. Nutriebat autem puerum cuius stercus acceptures erat,velut idem ille medicus docebat, lupinorum esu,eorum videlicet qui in frequenti cibi vsu sunt, cum optimo pane. dabat & vinum bibendum vetus. omnia hæc moderata mole,vt probè cōcoquere puer posset.Tertia die excretum pueri stercus sumebat,siccabat,ac vtebatur velut de canino stercore prædictum est.

G De stercore lupino, Cap. cxiii.

LVpinum stercus quidam colicis bibendum dabat, nō solùm in exacerbationibus,sed etiam in interuallis,si quidem citra inflammationem affecti erāt.vidique quosdam nō amplius morbo hoc correptos, & correptos etiā, non ita fortiter afflictos,neque frequenter.Sumebat autē & ille albius luporum stercus, quod ab ossium esu excreuerant. Sumebat autē quod nondū in terrā cecidisset. nā in fruticibus ac floridis herbis hoc stercus sæpe reperitur. Miratus sum porrò de ipso quòd etiam adalligatum sæpe
H prodesset.Inuenitur & in ipso quid ex ossibus deuorati animalis, quod manducationem effugit itémque concoctionem:quod ipsum etiam tundens ac conterens, colicis

bibendum dabat,salem & piper aut tale quippiam admiscens odoris commẽdandi gratia. Dabat autem cum vino substantia tenui,aliquando cum aqua.Quod verò lumbis ægri ex stercore adalligaretur, id ligamentum habere iubebat ex lana agni à lupo discerpti,aut si id haberi non posset,ex corio ceruino,& sanè tum lorum quod lumbis circundaretur,tum id in quo stercus inuolueretur ac contineretur,ex eo parare iubebat. Nos autem in ollulam argenteam stercoris lupini fabæ magnitudinem iniecimus & quibusdam experimenti gratia appendimus: & admirati sumus quum videremus manifestam opem inde eos consequi.

De stercore caprino, Cap. cxiiii.

Stercoris caprini vsus frequentissimus est,acrem & discussoriam vim habet, induratis tumoribus conuenit, non lienis tantùm sed & aliarum partium. Itaque ego in genuũ tumore inueterato & ægrè solubili, ipso vsus sum ex posca,cataplasmate parato ex ordeacea farina stercore admixto.& qui curabatur homo mirificè sanatus est: erat autem ruralis.nam mollibus corporibus pharmacum acrius est. Equidem vstum tenuiorum partium redditur. quare ad alopecias competit,& omnia quæ extergẽtibus indigent medicamentis:velut lepras,impetigines,& similia. quin & cataplasmatis ad parotidas & inguinũ abscessus admixtum,discussorium existit. Medicus certè quidã ruralis ipso ad viperarum morsus, multóque magis aliarũ bestiarum,vtebatur cum aceto, & valde multos seruauit. Idem ille etiam eiusdem stercoris pilulas ictericis ex vino bibendas dabat,& ad muliebrem fluxum cum thure apponebat.

De stercore bubulo, Cap. cxv.

Boum stercora exiguam habent inter se pro pabuli ratione differentiam.nam & ipsa siccandi vim habẽt: possident & attractoriam. Medicus quidam rei medicamentariæ expertus hydropicos stercore bubulo oblitos ad solem exponebat,& multis opitulatus est. Accipiebat autem humidum adhuc vere quum boues herbam depascunt,& exiccatum reponebat. Vtebatur eodem & ad strumas:& ad omnes induratos tumores cataplasmatis modo imponebat.

De stercore ouillo, Cap. cxvi.

Idem medicus & ouillo stercore vtebatur ad verrucas, & specialiter myrmecias appellatas,thymos item vocatos,& clauos:aceto autẽ id diluebat.Sed & ambustorum vlcera ad cicatricem eodem perducebat, rosaceo cerato admixto.

De stercore columbino, Cap. cxvii.

Columbarum foris victum quærentium stercore,velut calfactorio pharmaco, ego ipse sæpe ad multa vtor cum nasturtii semine, quod leuissimè tritum pro sinapi admisceo,in veteribus affectionibus rubificatione opus habentibus,qualis est coxẽdicũ morbus,hemicrania,cephalæa, vertigo,& inueterati dolores iuxta spurias costas aut scapulas,aut tendines,aut lumbos.Item renum, pedũ, & articulorum,vbi callosæ concretiones nondum fuerint coactæ.

De gallinaceo stercore, Cap. cxviii.

Gallinarum stercore vsus etiam ipse ad eos quibus strangulationis periculum ex esu fungorum imminebat: inspergebam autem ipsum tritum cyathis tribus aut quatuor poscæ aut aceti mulsi,& breui conspicuam opem senserũt. Paulo pòst enim pituitosum crassissimum humorem euomebant,à quo perfectè suffocationis accidens conquieuit.Medicus qui me hoc remedii docebat, etiam inueterato colico dolori id ipsum stercus ex vino mulso dabat. quidam & in angina bibendum præbent. est autem gallinaceum stercus debilius columbino:sed & hoc ex gallinis in agris victum quærentibus,& non inclusis,accipere oportet.

De stercore anseris,accipitris,ciconiæ,& terrestrium crocodilorum, Cap. cxix.

Stercus anseris,accipitris, ciconiarum, & reliquorum de quibus quidam delirantes scripserunt, ipso experimento cognitum est inutile esse: terrestrium verò crocodilorum etiam ægrè parabile est.

Sordes ouium ex qua œsypus, Cap. cxx.

Sordes quæ ouium lanis i n nutritur, ex qua œsypus fit, concoctoriam vim similiter vt butyrum habet, & parum quid de discussoria. Œsypus,velut Dioscorides tradit,sic præparatur:Sumito lanas sordidas ex alis ouiũ tortas,crispas,& molles,& calida aqua eluito, omni sordeipsarum expressa:deinde ipsam loturam in craterẽ amplioris mittito,& alia feruente aqua affusa conturbato,ita vt poculo vel alio simili vase haurias,& ex alto violenter illidas donec spumescat:deinde aquam marinam, vel frigidam,illa non præsente,irrorato,& desidere finito: atque vbi perfrigeratum fuerit id quod superstat conchula tollito,& in aliud vas mittito: & affusa modica frigida aqua, manibus subigito.Deinde diffusa aqua,aliam calidam affundito,& similiter vt prius conturbato, & aquam maris vel frigidam irrorato,& desidere finito:atque vbi perfrigeratum fuerit,rursus id quod superstat conchula tollito, & similiter manib⁹ subigito.Rursúsq; tertiò calidã aquã affundito,& idem velut prædictum est facito, donec candidus & pinguis œsypus reddatur, & nihil impurum habeat,atque ita fictili inditum per dies aliquot in solem exponito & adseruato.Sed & omnia prædicta ad solem æstiuum facito.Sic enim commodior reddetur & albus,nihil que duri ac contorti habens, quemadmodum qui cerato aut adipe adulteratur. Facit ad vlcera sedis & vuluarum cum meliloto ac butyro,item ad plurima alia. Œsypus vstus fuliginem ex se reddit commodissimam ad erosos ac scabros oculorum angulos, & ad palpebras callosas & pilorum defluuio laborantes. Vritur autem in testa noua, donec in cinerem redactus omnem pinguitudinẽ deposuerit. Testa ipsa carbonibus imponitur, deinde exustum colligitur,teritur,& ad prædictos vsus adhibetur.

De carnibus,ex Galeno, Cap. cxxi.

NON omnes animalium carnes hominem alunt, sed aliquæ etiam sunt lethales:quædam verò non solùm vt cibus, sed etiam vt auxiliare medicamen assumuntur. & ex iis quæ alunt, non omnes eandem vim habent. Omnium quidem igitur eduliorum caro suilla maximè alit,boni succi est,& melius omnibus concoquitur,cum aliàs,tum ob similitudinem ad homines. Carnes bubulæ non modicum & ipsæ alimentum præbent, neque facilè transpirans,sanguinem tamen crassiorem quàm conuenit generant,& siquis natura atrabiliarium habuerit temperamentum,affectu quopiam melancholico corripietur, ex frequenti bubulæ carnis esu.Tales affectus sunt,cancer,elephas,impetigo,scabies, febris quartana, & quæ priuatim vocatur melancholia. Sed & lien quibusdam ex eius succo intumuit: vnde deprauatus corporis habitus & hydropisis sæpe insequuntur.Siccioris enim & multo calidioris temperamenti est bos quàm porcus. Cæterùm vituli carnes concoctu faciliores habẽt quàm perfecti boues: sunt enim temperamenti humidioris. sic etiam hœdi capris præstant. Et capra quidem minus sicco temperamento prædita est quàm bos,sed homini ac sui cõparata, multùm euariat.Humidissimam autem & pituitosam carnem agni habent. verùm ouilla caro magis superfluitatibus redundat,& peioris succi est.Mali succi est caprina cum acrimonia, hircina autem pessima est & ad boni succi generationem,& ad concoctionem.Deinceps est arietina, deinde taurina.In omnibus autem his castratorum melior est. Vetustorum pessima est concoctu succo & alimento. quare & sues quãuis humidum temperamentum habeãt, senescentes fibrosam & duram ac aridam & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Leporina quoque caro crassiorem sanguinem generat,sed melioris succi quàm bubula aut ouilla.Mali succi est & ceruina, duráque ac ægrè concoctilis. At verò asinorum syluestrium caro (nam & hanc quidam comedunt, velut domesticorum asinorũ in Alexandria)crassissimi succi est,& ægerrimè concoquitur,& stomacho incommodat.insuperque esu iniucunda est,quemadmodum etiam equina & camelina. nam & horum animalium carne, homines tum anima, tũ corpore, asinini ac camelini vescũtur. Quidam etiam vrsinas car

nes edũt,& quæ his adhuc deteriores ſunt,leoninas ac pãtherinas.quid verò attinet dicere de canibus, quorum catulos pingues pleríque homines edunt? Horum omnium animalium carnes ſicciſſimæ natura ſunt,& acre alimentum corpori apponunt,& pro modo præparationum etiã magis aut minus nutriunt,& magis aut minus concoquũtur.nam quæ aſſatæ aut in ſartagine frictæ comeduntur, ſiccius alimentum corpori ſufficiunt: quæ coctæ, humidius;quæ verò conditæ ſumuntur,medium inter vtraque locum obtinent.Sed & harum ipſarũ nõ parua differẽtia eſt iuxta conditurę modũ. quapropter vbi ſiccare corpus voles,ſicciorum temperatura animalium carnem dabis: vbi calfacere,calidiorum:frigidiorum item & humectiorum ſimiliter conuenienti proportione exhibebis.

De extremis terreſtrium animalium partibus, Cap. cxxii.

HÆC itaque in ſumma de terreſtrium animaliũ carne dixiſſe ſatis eſt.Verùm de aliis partibus conſequẽter quam vim habeant diſce. Extremas partes appellant in familiari vſu homines,roſtra,pedes,& aures: nam hæc minimè pinguedinem habent, minimè item carnoſam naturam.prædominatur autem in his neruoſa & coriacea ſpecies.Suntque hæ partes multo motu magis exercitatæ & propterea etiam viſcoſiores.Meritò itaque paucius nutrimentum corpori præbent, & ob viſcoſitatem facilius aluo ſecedunt.Præſtant autem pedes ſuilli roſtro, quemadmodum hoc auribus.Lingua laxioris & exãguioris carnis ſubſtantiam habet: venter verò adhuc laxior & exanguior eſt quàm lingua, & propterea etiam friabilior & concoctu facilior citra adiacentium inteſtinorum admixtionem.

De glandulis, Cap. cxxiii.

OMnes glandulæ hoc commune habent,quòd iucũdæ & teneræ edentibus appareant. Mammarũ verò glãdulæ quũ lac habuerint,etiã illius dulcedinis nobis quid repræſentant,maximè in ſuibus.Alimentum ex ipſis probè concoctis,ad carnium naturam propè accedit. Si verò defectuoſè concoquantur, crudum ſiue pituitoſum humorem generant:& humidæ quidem glandulæ pituitoſum,ſiccæ crudum producent.

De teſtibus, Cap. cxxiiii.

EX glanduloſis corporibus ſunt etiam teſtes. Suilli itaque & ouilli & hircini comeſti ægrè concoquuntur,& malum ſuccum gignunt, propter viroſitatem quæ in ipſis exiſtit.Quanto autem ſuilla caro aliis melior eſt,tanto teſtes probè concocti magis alunt. De cætero ſoli gallorum teſtes per omnia optimi & iucũdiſſimi ſunt,& bonũ alimẽtum corpori ſufficiunt,præſertim ſaginatorum.

De renibus, Cap. cxxv.

REnes palàm eſt mali ſucci eſſe ac ægrè cõcoqui,quãdo etiam in guſtu vrinæ qualitatem nobis repræſentant.

De cerebro, Cap. cxxvi.

PItuitoſius edulium cerebrũ eſt, craſſique ſucci,ac tardi tranſitus,& ægrè concoquitur.maximè verò ſtomacho incommodum eſt omne cerebrum. Quidam autem mollitie eius decepti infirmis ipſum exhibent, quum ſit præter alia etiã nauſeoſum. itaq; poti⁹ vbi vomere aliquẽ volueris ab accepto cibo,cerebrum ipſi pinguius conditum poſtremum exhibebis. Verùm vitabis ne cibum auerſantibus præbeas. At verò cum calefacientibus ac inciſiuis medicamentis præparatum, melius ſeipſo euadit.

De terreſtrium animalium viſceribus, Cap. cxxvii.

IEcur omnium animalium craſſi ſucci eſt,difficilis concoctionis,ac tardi tranſitus, præſtat ex ipſis non ſolùm ad voluptatem ſed ad alia quoque,porcinum,eorum videlicet porcorum qui ficubus aridis ſunt ſaginati, quod iecur propterea Græcis ſycoton, *hoc eſt ficatum*, appellatur. Lien mali ſucci eſſe creditur,vt qui atrabiliarium ſanguinem generet.Pulmo vtroque facilius concoquitur, quanto etiam rarior eſt:verùm multo minus quàm iecur alit. Alimentum igitur quod corpori inde accedit pituitoſius eſt,propter cartilagineum aſperæ arteriæ corpus in ipſo ſitum.At verò cor ægrè concoquitur ac tardi tranſitus eſt:

A ſi verò concoquatur probè,alimentum non modicum neque mali ſucci corpori exhibet.

De aluo,inteſtinis,ac vtero terreſtrium animalium, Cap. cxxviii.

ALuus & vterus & inteſtina in terreſtribus animalibus duriora carnibus ſunt: propterea etiamſi probè concoquantur,non exquiſitum & inculpatum, ſed frigidiorẽ ac crudiorem ſanguinem gignunt.

De ſylueſtrium animalium carne, Cap. cxxix.

B OMnium animalium per montes ac ſyluas victũ quærentiũ caro durior eſt,& pauciſſimæ pinguitudinis particeps: quapropter alimentum minus excrementitiũ ex ipſis quàm ex domeſticis animalibus corpori accedit.

De volucrium animalium carne, Cap. cxxx.

OMne volucrium animantium genus minus alimenti corpori ſuppeditat,ſi terreſtribus & maximè ſuib⁹, comparetur. facilior tamẽ concoctu volucrium caro eſt, maximè perdicis, & attagenæ, columbæ, gallinǽque ac
C galli. Verùm turdorum & merularum,& paruorum paſſerculorum, item eorũ qui in turrib⁹ degũt,durior eſt:atque his amplius adhuc turturis & palumbi & anatis. Gallinarum carni ſimilis eſt phaſianorum, quãtum ad concoctionem & alimentum attinet,ſed iucunditate cibi præcellit. His durior eſt & magis ægrè concoctilis, ac fibroſior pauonis.In commune autem in omnibus volucribus animantibus, velut etiam in quadrupedibus id noſſe oportet:quòd caro creſcentium adhuc multo melior,eſt quàm decreſcentium;in vigore conſiſtentium medium locum
D obtinet.Mala item eſt caro vetuſtorum & infantium adhuc ſiue paruulorum;nam hæc mucoſa & humida & excrementis redundans eſt,& facilè aluo ſecedit: vetuſtorũ autem dura & ſicca,& neruoſa eſt,& propterea cõcoctioni reſiſtit. Atque huius memineris in vniuerſum de omnibus animalibus. Neque verò parua differentia eſt eorum quæ in ſtagnis aut paludibus ſiue paluſtribus locis degũt, ad ea quæ per montes ac ſiccos locos victum quærunt.Et enim iuxta locorum proportionem, carnes animaliũ aut ſiccæ & ſuperfluitatibus carentes,& concoctu faciles, aut
E contrà humidæ & ſuperfluo excremento refertæ & ægrè concoctiles redduntur.

De anſeribus & ſtruthocamelis, Cap. cxxxi.

HArum caro excrementitia eſt, & difficilius cõcoquitur quàm prædictarum volucrium: non tamen alas prædictis peiores habent.

De gruibus, Cap. cxxxii.

GRuum caro tota dura eſt & fibroſa, alæ verò adhuc carne ipſarum duriores exiſtunt.

De partium volucrium animalium diffe-
F rentia, Cap. cxxxiii.

VIſcera in auibus eandem proportionem habent ad carnes,quam in pedeſtribus habere dictum eſt.Inteſtina verò omnium fermè ad eſum inepta ſunt: ventres verò eſiles ſunt & bene nutriunt:quidam ipſorum etiam in cibo iucundi ſunt, velut anſerinus, deinde gallinaceus.Aliqui falſò collaudant ſtruthocameli ventriculum,velut pharmacum concoctorium: alii multo magis prædicant præferúntque huic mergi vẽtrem. Verùm neque ipſi facilè cõcoquũtur,neque aliorũ ciborum conco-
G ctionem,velut pharmacum,adiuuant. Alæ in iuuenibus ac pinguibus volucribus optimæ:in macilentis contrà ac vetuſtis peſſimæ exiſtunt.Teſtes optimi gallorum præſertim ſaginatorum,atque adhuc magis eorum qui ex feroſo lacte cibos ſumunt.ſunt enim boni ſucci,probéque nutriunt,ac facilè cõcoquuntur.cæterùm alui excretionem neque proritant neque inhibent.Cerebrum porrò in volucrium genere lõgè præſtantius eſt quàm in pedeſtrib⁹, quanto ſanè etiam ſiccius eſt,præſertim auicularum mõtanarum.

H De ouis, Cap. cxxxiiii.

OVA gallinarum & phaſianorum meliora ſunt, deteriora anſerũ & ſtruthocamelorũ.Optima ad corporis alimoniã ſũt tremula appellata.Sorbilia min⁹ nutriũt, ſed facilius aluo ſecedunt.læuigant autem faucium aſpri-

tudines ex clamore, aut humoris acrimonia obortas. nam A
affectis partibus oblinuntur & adhærẽt velut cataplasma
quoddam, & substantiæ totius lenitate asperitatem curãt.
Eadem ratione etiam stomachi ac ventris & vesicæ aspe-
ritates sanant. Ouum in aceto coctum & comestum, ven-
tris fluxiones resiccat. quòd si admiscueris ipsi quid ex me
dicamentis ad dysenteriam vel cœliacam affectionem
commodis, deinde ad prunas in sartagine frixeris, & in ci
bo præbueris, nõ parum ægris opitulaberis. Cõmoda ad
hanc rem medicamenta sunt, vuæ acerbæ succus, & rhus B
inspersus, & cinis cochlearum integrè vstarum, vinaceáq;
vuarum, & myrti baccæ, ac similia. Oua cocta ægrè conco
quuntur, tardi transitus sunt, & alimentum crassum cor-
pori præbent. His autem adhuc magis tardi transitus sunt
crassiorisq; succi, in calido cinere assata. Fricta pessimum
ad omne alimentum præbent. nam in concoctione in ni
dorem transeunt, & crassum humorem gignunt, vitiosum
que ac excrementitium. coctis & assatis meliora sunt quæ
densata, vel (vt alii malunt) suffocata appellantur, cum oleo
& garo, & vino modico subacta, & in duplici vase ad mo
deratè densam compagem cocta. quæ enim amplius spis- C
santur, coctis & assatis similia euadunt. Idem facere opor-
tet & in ouis quæ patinis infunduntur. nam dum adhuc
succulenta sunt, patinam ab igne tolles.

Ouorum vis medicamentaria,
Cap. CXXXV.

IN cœliacis ac dysenteriacis affectionibus ouum prædi
cto modo datum, commodum pharmacum existit. Cã-
didum & tenue in recentibus ouis leuissimum & omnis
mordacitatis expers medicamentum est, non solùm ocu-
lis adhibitum, sed etiam aliis omnibus partibus leuibus
pharmacis indigentibus, velut sunt sedis & pudendorum D
vlcera, omniáque maligna, si ad ea quæ citra mordacita-
tem siccare illa solent, admisceatur, qualis est pompholyx
& similia. Vitellus eandem facultatem habet, & propte-
rea lenibus ceratis additur, ouis præcoctis aut assatis. quã
to autem sicciora fiunt, tantum de leniendi vi perdunt.
Testæ ouorum vstæ medicamentum sanguinem sistens
euadunt.

De alimento ex animalibus aquaticis,
Cap. CXXXVI.

ANimalium in aqua degentium & genera multa, & E
species differentiæque plurimæ existunt. Hoc loco
referẽtur, velut in superioribus fecimus, ea saltem quæ ad
vsum medicum & ad sanitatem conseruandam assumun
tur. In vniuersum igitur illud scire oportet, quòd optima
caro est piscium in puro mari degentium, magísque v-
bi locus is ventorum procellis agitetur, & neque terrea,
neque læuia littora aquam ambiant, sed arenosa aut aspe-
ra & lapidea. Si verò etiam ad aquilonares ventos loci cõ
uersi sint, multo melius est. manifestum est autem mare
mari præstare, in eo quòd aliud perfectè purum est, aliud F
magnos & multos fluctus excipit. nam pisces qui in eius
modi mari degunt, quanto meliores sunt palustribus, tan
to deteriores sunt iis qui purum mare incolunt. nam &
ii qui in protecto & tranquillo mari degunt, peiorem car
nem habent. At verò in stagnanti mari viuentium pisciũ
caro medium inter fluuiatiles & marinos locum obtinet.
Recrementitia verè & multùm mucosa est caro eorum
qui in limosa ac sordida aqua degũt. hac adhuc deterior
est caro in stagnis degẽtiũ. Si verò & parua sint stagna, ne-
que magnos fluuios suscipiant, neque fontes habeant, ne- G
que effluxum largum, multo sanè deteriores piscium car-
nes sunt. Si verò in totum nihil aquæ defluat, sed stagnum
perpetuò stans sit, omnino deterrimæ. Cæterùm in paludi
bus & cœnosis locis degentium extremè vitiosa caro est.
Porrò ex fluuiatilibus meliores sunt qui eiusmodi flumi-
na incolunt, quorum velox est & multus fluxus. nam sta-
gnantium fluminum pisces carnem habent concoctu dif
ficilem, & bonum alimentum quampaucissimum habẽt.
pessimi autem sunt qui in ostiis fluminum degunt, quæ H
sterquilinia, aut balineas, aut culinas, & vestium ac linteo-
rum sordes expurgant, & siquæ alia sunt retrimenta vrbis
quam præterlabũtur, & quæ in ipsa flumina expurgantur,
maximè si populosa vrbs existat. Cæterùm & iuxta nutri-
mentum pisces meliores & deteriores fiũt. quidam enim
herba & optimis radicibus abundant, & propterea melio
res sunt: quidam & limosam herbam & radices mali succi
edunt: & aliqui in fluminibus magnam vrbem præterla-
bentibus degentes, stercora hominum & quosdam consi-
miles cibos vorant, atque hi omnium pessimi, velut dixi,
existunt: &, si paulo ampliori tempore mortui permanse-
rint, e uestigio computrescunt ac pessimè olẽt. Suntque hi
omnes esu iniucundi, & ægrè concoquuntur, & bonum a-
limentum paucissimum habent, sed non modicam recre-
mentitiam superfluitatem, & vitiosum succum in corpo-
ribus eorum coaceruant qui ipsis quotidie vescuntur.

De cephalo, *id est mugile*, Cap. CXXXVII.

CEphalus maximè omnium piscium vtrisque aquis vti
tur, fluuialibus & marinis. Qui igitur in mari versatur
paruas & multas spinas non habet, iucũdiórque est, & pin-
guedine carens ipsius caro. Verùm in fluminibus degen-
tes cephali, spinis referti sunt, & pinguẽ saporem habẽt,
esúque & concoctu deteriores sunt, stomacho incommo
dant, mali succi & virosi existunt. At verò sale inueteratus
cephalus melior seipso euadit.

De lupo, Cap. CXXXVIII.

LVpus ex pelagiorum piscium numero est, *hoc est eo-
rum qui in profundo mari degunt.* huius itaque caro velut
reliquorum pelagiorum piscium, tenuiorem sangui-
nem generat: si verò ad flumina ascendat, cephalo similis
euadit.

De trigla, *id est mulo*, Cap. CXXXIX.

EX pelagiis piscibus est & mulus qui existimationẽ a-
pud homines reperit tanquã excellenter iucundus in
cibo sit, habet autem duriorem omnibus pelagii gene
ris carnem, non pinguẽ & friabilem: & propterea magis
quàm alii pisces nutrit, vbi probè cõcoquatur. quidã ie-
cur eius & caput voluptatis gratia magni faciunt. At verò
muli qui carcinadas (*animalcula sunt hæc, valde minutis cancris
similia colore fulua*) vorant, fœtidi sunt, & iniucundi, æ-
gréque concoctiles, ac mali succi. Cognoscuntur hi ex o-
dore & sapore. sed & siquis ventrem ipsorum discerpat,
carcinadas in ipso inueniet. Quòd siquis in frequẽti mu-
lorum marinorum esu perseueret, hebetudinem visus in-
curret.

De piscibus petrosis, Cap. CXL.

PEtrosos & saxatiles appellant pisces, degentes vbi pe-
træ sunt & littora saxosa. In hoc genere optimus cen-
setur voluptatis gratia scarus, deinde merulæ & turdi, &
postea iulides, phocǽque ac percæ. Alimentum ex his nõ
modò concoctu facile est, sed & saluberrimum sanguinẽ
generans, compage mediocrem.

De gobio, Cap. CXLI.

GObius, littoralis piscis est semper paruus manens, sicut
etiam alii plures. optimus est & ad voluptatem & cõ-
coctionem, distributionémque in corpus, ac humoris bo-
ni generationẽ, qui circa arenosa ac petrosa littora capi-
tur: qui verò in fluuiorum ostiis aut stagnis degit, neque
similiter iucũdus est, neque boni succi, neque cõcoctu fa
cilis: si verò aqua vitiosa sit, etiam in ipsa pessimus gobius
euadit. Si iure albo decoctus sit donec flaccidus fiat, ius i-
psius potum aluum subducit: assatus citra salem comestus,
promptitudinem egerendi inanem sanat.

De piscibus mollis carnis, Cap. CXLII.

EX piscium mollis carnis numero sunt aselli, murænæ,
buglossæ ac passeres: & ex his aliqui in fluminibus &
stagnis degunt, aliqui in mari. Et propterea aliquando iu-
cundi & probè nutrientes reperiuntur, aliquando vitiosi
& mali succi.

De piscibus duræ carnis, Cap. CXLIII.

EX duræ carnis piscibus sunt dracones, cuculi, scorpii,
orphi, glauci, cõgri, phagri, amiæ, & parui thunni ac
pelamides: qui ægrius concoquũtur quàm pisces mollis
carnis, & crassum humorem generãt, & propterea fortio-
re ventre indigent ad concoctionem.

De piscibus testa intectis, Cap. CXLIIII.

BVccina & purpuræ & reliqua ostrea ac chamæ, ostra-
coderma, *hoc est testa intecta*, appellãtur. his omnibus
commune est salsum saporem & qui vẽtrem nostrũ mol-

liat,

liat, in propria carne habere: verùm in vnoquoque genere magis aut minus talis actio ineſt. Nam oſtrea ſiue conchæ inter alia molliſſimam carnem habent, & magis vẽtrem ſubducunt. & quidam ipſa citra coctur am edunt. At verò paruæ chamæ, & purpuræ, buccináque ac murices & ſimilia duram & ægrius concoctilem carnem habent, & minus quàm illa vẽtrem ſubeunt. quemadmodum autem ægrè concoctilem carnẽ habent oſtracoderma duræ carnis, ſic etiam ægrè corruptilem habent: quapropter ex hiberi ipſa ſolent ſæpe iis qui ex humorum prauitate cibum in ventre corrumpunt. coquunt autẽ ipſa, & aqua iterum atque iterum diffuſa, donec ſalſa qualitas deponatur. ſic præparata etiam ventrem ſiſtunt. Si verò coquas, & primam aquam diffundas, deinde ſale aut magis garo condias, & ius bibendũ præbeas, aluus bibentis multùm ſubducetur.

De cruſtatis *ſiue molli teſta intectis*, Cap. CXLV.

GAmmari, paguri, cancri, locuſtæ & ſquillæ, & quæcũ que alia cruſta intecta, tenuem quidem habent ambiẽtem teſtam, verùm duram, minus ſuperioribus ſalſum ſaporem habent, habent tamen, eúmque non modicum. Omnia autẽ carnis duræ ſunt, ægrè concoquuntur, ſuntq; multi alimẽti, præcocta videlicet. Horũ caro velut etiã oſtreorũ, ventrẽ ſiſtit, vbi præcocta ſalſum humorẽ in aquã depoſuerit. Sed & hæc ægrè corruptilem carnem habẽt, ſimiliter vt duræ carnis oſtracoderma.

De piſcibus mollibus, Cap. CXLVI.

MOlles appellantur piſces, neque ſquamas habentes, neque cutẽ aſperã aut teſtaceã, ſed mollẽ. ſuntque tales, polypi, ſepiæ, loligines, & qui his ſimiles ſunt. Habẽt autem carnẽ duram, ægrè concoquũtur, & ſalſum humorem modicũ in ſe continent. Si tamen concoquantur, alimentum non modicum corpori præbent: plurimùm autem crudum humorem hi ipſi gignunt.

De piſcibus cartilagineis, Cap. CXLVII.

ASperam & nocte ſplendidam cutem hoc genus piſcium habet: quapropter aliqui à Græcis ſelachia appellata volunt quòd ſelas, *hoc eſt ſplendorem*, emittãt. Mollem in ſe carnem habent torpedo & paſtinaca, aluo moderatè ſubeuntem, & non ægrè concoquuntur, & moderatè quoque alunt.

De Echinis marinis, Cap. CXLVIII.

ECHinos *ſiue herinaceos* marinos quidam ex vino mulſo præſumunt & garo, ſubducendi ventris gratia, ſed & patinas ex ipſis præparant. Referuntur autem inter edulia modici alimenti, & quæ mediam facultatẽ inter ſpiſſantia & attenuantia humores habent.

De ſalſamentis omnium animalium, pedeſtrium, volucrium, & aquaticorum,

Cap. CXLIX.

NON modica differẽtia ſalſarum carnium eſt, prout quædam ex ipſis ſaliuntur. nam adeo immutantur vt ſæpè animalis temperamento humidi caro, ſalita longè ſiccior euadat quàm caro animalis natura ſicci nõ ſalſa. Apta itaque ad ſalſuram ſunt animalium corpora quæ duras ſimúlque ſuperfluitate redundantes carnes habẽt. quæ verò aut valde mollem, aut valde durum, aut ſiccũ & ſuperfluitatum expertem corporis habitum habẽt, ad ſalſuram inepta ſunt. Quẽadmodum enim ſicca corpora ſalita coriis ſimilia euadunt: ſic valde humida diffluunt, & ſalis familiaritate colliqueſcunt. Itaque manifeſtũ eſt quòd dura & neruoſa & velut pelliculoſa ac coriacea omnia, ſalita ægrè concoquuntur: quæ verò ad ſalſuram idonea ſunt, tenuium partium fiunt, & comeſta craſſos ac glutinoſos humores attenuant. Cæterùm vetera ſalſamẽta omnia vitioſa ſunt.

De garo, Cap. CL.

GArum vim habet multùm calidam & ſiccam: & propterea quidam medici vſi ſunt ipſo ad putredinoſa vlcera. quin & dyſentericis & iſchiadicis per clyſterem infundunt.

De muria, Cap. CLI.

MVria ſalſorum piſcium, ſimiliter vt garum, putredinoſis vlceribus conuenit, & ad iſchiadas ac dyſenterias per clyſterem infuſum. Acrimonia enim ſua humores coxendicem infeſtantes attrahit, & per inteſtina euacuat. In dyſentericis autem putredinoſa vlcera abluit & ſiccat. maximè verò ſilurorum ſalitorum & mænularum muria ad talia medici vſi ſunt, & nos ad putredinoſa oris vlcera adhibuimus. At verò oliuarum colymbadum muria frequenter in dyſentericis vtimur, præmittimúſque eam hora vna antea quàm cruſtifica infuſa immittamus, ad vlcera videlicet præmundanda.

De adipe pinguedinéque ac ſeuo,

Cap. CLII.

OMnis pinguedinis vis eſt humana corpora humectã di ac calfaciendi: verùm ſingulæ inter ſe differunt, prout magis aut minus eas vires habent. Differt pinguedo à ſeuo craſſitudine: quapropter animalia tota natura magis terrea, ſeuũm habent, velut humectiora pinguedinem. Et propterea adeps ſiue pinguedo facilè liqueſcit ab igne, non facilè autem congelatur: ſuum contrà non liqueſcit facilè, & liquefactum celerrimè congelatur, & multo durius adipe apparet. Humidiſſima omnium ferè animalium pinguedo eſt ſuilla, magis molliens ac concoquens oleo: quare cataplaſmatis inflammationum admiſcetur. Cæterùm iis qui in recto inteſtino aut colo morſum percipiunt, item in dyſentericis & egerendi cupiditate inani, caprinum ſeuum magis iniicimus, non quòd acrimoniam obtundat, ſed quòd congeletur ob craſſitiẽ: nam ſuillus adeps defluit velut oleum. At verò anſerinus adeps ſuillo quidem calidior eſt, & valde tenuiũ partiũ, & propterea infundimus ipſum iis qui in alto corporum morſum ſentiunt. nam partium tenuitate tota corpora penetrat, & omnibus mordentibus ſeroſis humoribus admiſcetur, & mordacitatem hebetat. Mediũ inter ſuillum & anſerinum locum obtinet gallinaceum ac gallorum. Porrò taurorum ſeuum multo calidiùs & ſiccius eſt pinguedine ſuilla. Vitulinum inferius taurino eſt caliditate & ſiccitate. ſimiliter hœdinum inferius eſt caprino ac hircino. rurſus hircinum inferius eſt leonino. maximè enim diſcuſſorium eſt leoninum, & tenuiſſimarum partium, fermè præ omnium quadrupedum ſeuo. vnde tumoribus inueteratis induratis, & contractis articulis adhibitum, validiſſimam vim diſcutiendi habet. Taurinũ medium locum obtinet inter ſuillum ac leoninum, & propterea vtrique medicamentorum generi miſcetur, tum iis quæ induratis medentur, tum quæ inflammata concoquunt: quale eſt tetrapharmacum & regium appellatum. quidam viperarum adipem in principio ſuffuſionum cõuenire tradunt. Verùm vrſinum alopeciis prodeſſe verè ſcripſerunt. Quidam piſcium pinguedinem collaudãt ad ſuffuſiones & aurium dolores, aiúntque omnium piſcium adipem ad hæc pollere. Omnis adeps veteraſcens calidior ac tenuiorum partium euadit, ob id etiam magis diſcuſſorius. id quod omnibus veteraſcentibus contingit quæ nõ putredo præoccuparit. Summa autem huius ſermonis in cõmune hæc eſt, cuius meminiſſe oportet. nẽpe iuxta animalium temperaturã, ſemper differentias adipis ac ſeui in ipſis fieri. item iuxta differentiã generis. nam maſculum ſemper ſiccius & calidius eſt fœminino: mas autẽ caſtratus ſimilis eſt fœminæ. ita etiã omne iuuenile animal fœminæ aſſimilatur. Sic autem & ſylueſtre calidius eſt & ſiccius domeſtico.

De medulla, Cap. CLIII.

OMnis medulla vim dura & indurata corpora emolliendi habet, ſiue muſculi, ſiue tendines, ſiue ligamenta, ſiue viſcera hoc modo ſint affecta. Optimã autẽ ſemper expertus ſum eſſẽ ceruinam, deinde vitulinam. taurorum & hircorũ acrior eſt magíſque ſiccatoria, & propterea duritias in ſcirrhum induratas diſſoluere nequit. Cæterùm methodum reliquarũ differentiarum, ex iis quæ de adipe relata ſunt, coniectare potes.

De pulmone, Cap. CLIIII.

PVlmo agninus & porcinus vſti ac triti impoſiti, attritus calciamentorũ ſanant. Vulpis pulmo ſiccatus & tritus paulatim potus, anheloſos ſanare creditur.

De capitibus, Cap. CLV.

CApita mænularũ ſalſarũ vrebat quidam, vtebatúrque ad rimas ſedis, & putreſcentes gingiuas, & ad gurgulionem induratum. Vis ipſorum ſiccatoria eſt non valde

A acris. alius quidam caput integrum leporis vrebat,& vtebatur ad alopecias cum adipe vrsino. Viperarum capita vsta in olla ad cinerem, deinde trita cum decocto lupinorum amarorum crassissimo,& temporibus illita, fluxum oculorum diuturnum sistunt. Cinis ipsorum per se læuissimè tritus,& vt aridum collyrium adhibitus, hebetem visum magnopere corrigit.

De cornibus, Cap. CLVI.

Cornibus cerui ac capræ vstis sæpe vsi sumus ad illustrandos dentes. gingiuas quoque flaccidas adstringunt. Aiunt cerui cornu, si post vsturam lauetur, dysente- B riam ac sanguinis sputum,& cœliacas affectiones sanare. Ictericis quoque vtiliter præbetur: datur omnibus duorũ cochleariorum mensura. Vstum & lotum collyriis ocularibus ad fluxiones oculorum destinatis admiscetur. Est autem horũ collyriorũ vis siccatoria. Capræ cornu ad pruritus facere aiunt, itémque ad scabiem, vlcera, affrictum.

De vnguibus, Cap. CLVII.

Qvidam vngues caprarum vrunt, deinde cinerẽ aceto subigunt,& alopeciis illinũt. Sunt autẽ attenuatoriæ facultatis: C alii suum vngues vrunt, & cinerem colicis in potu præbent: aliqui asinorum vngulas vstas comitialem morbum sanare aiunt, si assiduè bibantur. Easdem oleo subactas, strumas discutere. Cinerem quoque earundẽ cum muliebri lacte probè tritum,& in collyria redactũ, oculorũ cicatrices detergere, si cum lacte item illinatur.

De impetigine in pedibus equorum, Cap. CLVIII.

Impetiginem equorum aceto tritam ac potam, comitialem morbum curare aiunt: aliqui & ad omnis reptilis bestiæ morsum eadem vti iubent.

D De lanis succidis,& puris,& vstis, Cap. CLIX.

Lanæ sordidæ ac succidæ appellatæ, vtiliter adhibẽtur ad contusas aut quomodocũque percussas partes, fomẽtis excipiẽdis aptæ: quanquã non desit & ipsis sua vtilitas ob sordium efficaciam. Quomodo autem ex iis œsypum parare oporteat, iam dictum est in hoc sermone secundo, vbi de ouiũ sorde tractauimus. Lanæ lotæ ad suscipiendas fomentorum humiditates materia apta existũt. Eædem vstæ vim habent acrem & calidam, cum quadam partium tenuitate, vt etiam humectas in vlceribus carnes E celerrimè consumant. Cõiiciuntur & in pharmaca siccatoria. vruntur in fictile nouum missæ, operculo addito multa foramina habente.

De pilis vstis, Cap. CLX.

Pili vsti consimilem lanis vstis calfactoriam ac siccatoriam vim habent.

De ossibus vstis, Cap. CLXI.

Ossa vsta omnia discussoriam & siccatoriam vim habent: quidam tamen de hominum ossibus id maximè prædicant. Talum vtique suillum vstum deinde potũ F inflationes ac tormina sanare prodiderũt. Et noui sanè ego quendam nostrorum hominum, qui ossa vsta potanda dabat, ignorantibus bibentibus quid potarent, ne abominarentur: atque sic in multis & morbum comitialem ac articularem curabat.

De pellibus & coriis, Cap. CLXII.

Pellis ouilla recens excoriata, flagris cæsis circundata, manifestè auxiliatur præ omnibus aliis auxiliis, vt in vna die ac nocte ipsos curet. concoquit enim & discutit subcruenta. Hyænæ pellem quidam domi repositam ad- G seruant,& vsu expetente ipsam à rabioso cane commorsis circundant. nam proprietate quadam prohibet ne cõmorsus in aquæ timorem delabatur, sed & iam elapsis auxiliatur. Coria vetera, maximè solearum, vsta, cinere ipsorum trito insperso, attritus calceamentorum non inflammatos sanant. nam inflammatos exacerbant.

De ventriculo mergi, Cap. CLXIII.

Mergi ventrem torrefactum & sali modico admixtũ crudis bonam concoctionem facere tradunt.

De vulpibus, Cap. CLXIIII.

H Qvidam vulpes viuas in oleo coquunt, eóque articulares morbos sanant. Solia enim oleo calido replent, atque sic arthriticos totos insidere faciunt,& diutius immorari iubent. Maximè autem discussorium fit hoc oleũ, vt ad superficiẽ trahat in alto corporũ cõtenta, isticque dolores faciẽtia, aut ob substantiæ crassitudinem, aut ob frigiditatem, aut vehementem acrimoniam, aut ob flatuosum spiritum egressum non habentem. Ex hoc enim non solùm tumores in articulis ipsorum, sed etiam totũ corpus repletione affectum euacuari contingit, & propterea maxima vtilitas inde cõsequitur: nimirum quum causæ in articulis contentæ discutiantur,& nihil amplius affectis partibus influat, toto corpore à superfluitatibus liberato. At verò siquis improba diæta vtatur, affectio redire solet: non tamen ita vehementer velut antea. nam & antea, quũ illæsum ab eo affectu esset corpus, vitiosa diæta malum id induxit. Idem facit & hyæna tota oleo velut vulpes cocta.

De aranearum telis, Cap. CLXV.

Ranearum telas quidam scripserũt vlcera in superficie ab inflammatione asseruare.

De ranis, Cap. CLXVI.

Ranæ palustres coctæ, & modico sale ac oleo modico conditæ, magnam medelam afferunt à reptilibus venenatis commorsis, si ius ipsum in potu sumatur. Aliud. Rana in oleo cocta,& oleo pro fomento admoto, diuturni tendinum dolores sedantur. Idem oleum articularem morbum mitigat, & duritias emollit. Ranæ vstæ cinis membranæ cerebri sauciatæ, aut venæ ruptæ inspersus, sanguinis eruptionem sistit.

De Mustela, Cap. CLXVII.

Mvstelam arefactã & potam, morbũ sacrum curare aiunt. Si tota viua vratur in olla, cinis eius strumas sanat cum melle, aut terebinthina, aut butyro impositus.

De terræ intestinis, Cap. CLXVIII.

Terræ intestina trita & neruis dissectis imposita, e uestigio mirabiliter auxiliantur, omnem quoq; ferri aut lapidis, aut alterius rei plagam glutinant, præsertim in neruosis & ægrè glutinum admittẽtibus partibus, aut naribus, aut auribus,& similibus. Oportet autem ea læuigare cum terra in qua reperiuntur, si non acrem aut salsam habeat qualitatẽ. Terræ intestina pota numero quinque aut septem, cum passo vrinam cient, & omne genus lumbricorum eiiciunt eodem modo pota, aut quocunq; velis. Verùm latum lumbricũ expellunt cum aceto mulso pota. Sed & morbum regium ægrè curabilem per vrinas expurgant, similiter cum passo septem numero pota, aut etiam per se, & cum myrrha troglodytide magnitudine ciceris. vtere confidenter. At verò in rosaceo cocta, aurium dolores sanant, oleo calido infuso. oportet autẽ terræ intestinorum drach. VI. esse, & rosacei lib. I. Dentium quoque dolores idem oleũ sedat, propinquo dolenti denti auri calidum instillatum. Eadem super prunas suffita dentium dolores sedant, ægro per infundibulum fumũ suscipiente ad dolentem dentem. Molares quoque quos tollere oportet, citra forcipem tollunt vsta trita, circũ dolentem dentem inspersa: prius tamen dentem exactè circumscarificare conuenit. Cinis eorundem in testa exustorum læuissimè tritus,& vt collyrium aridum admotus, incipientibus suffusionibus magnificè opitulatur. Auxiliatur idem palpebris in pilos eluxuriantibus, præeuulsis antea superfluis pilis, deinde insperso cinere in loca ipsorũ per specillum. prohibet enim pilorũ præter naturã regenerationẽ. Septem autẽ terræ intestina trita, ex vino mulso ad plures dies pota, calculos in vesica confringunt, & paulatim emingere faciunt. Rumpunt & internos abscessus,& ad excretionẽ deducunt septẽ aut nouẽ pota pro viribus, trita in aquæ cyathis tribus. Si verò quis ipsa trita in melle reposita asseruet, optimũ auxiliũ ad percussos à scorpio habebit. Neruorũ nodos, quos ganglia vocamus, eadem per se trita in cataplasmate imposita dissoluũt: itẽ mãmarum abscessus, per se cataplasmatis vice imposita: suppurant enim attrahúntque,& rumpunt,& ad cicatricẽ perducunt. Prosunt & erysipelatis vsta trita cum aceto illita. Podagrarum inflammationes soluunt trita cum melle, ad cerati crassitudinem, locis illita & tertia die soluta, locis rosaceo antea sublitis. sed & rosaceo cerato trita excepta, optimè pedum dolores mitigant. Cæterùm in capite non sinunt leucas, *id est uitiligines albas*, altius insidentes nasci, si fuerint consuetis medicamentis præadstrictæ,

& pili postea ex ipsis tritis cum vrina pueri illinantur. A oportet autē in testa prius exurere ipsa,& sic in vrina vti. dato & hydropicis septem cum vino mulso: verùm exulceratæ vesicæ aut renibus, septem item dato trita cum sapa diluta. Strumas porrò paulatim minuunt viua locis adalligata, tot numero in paniculum illigata quot strumæ existunt. Sedant omnem capitis dolorem & hemicraniā trita temporibus illita. Subterranea autem sunt hæc terræ intestina: prodeuntia igitur & ad solem conspicua, tēpestates ac pluuias significant. B

De dracone marino, Cap. CLXIX.

Draconis marini squamas vrito, & tenerrimè tritum cinerem sublinito,& turbatos ac hebetes oculos sanabis: item eos quibus animalcula velut culices, præ oculis volitare videntur.

De vipera, Cap. CLXX.

Viperæ caro comesta palàm calfacit ac siccat. Oportet autem capite & cauda amputatis ipsam excoriare,& omnia interanea eximere, aquáque triplici carnem eluere: deinde in aqua velut anguillam coquere, addito marrubio, C & anetho modico, paucóque oleo. atque vbi iam cocta fuerit, moderato sale condire,& edendam præbere, itémque ius absorbēdum. Quòd autem viperæ carnes sic comestæ purgent per cutem totum corpus, ex iis cognoscere licet quæ quum adhuc iuuenis essem expertus sum. Homo quidam elephantiasi correptus abominabilis erat & graueolens: itaque casa prope vicum extructa in ipsa degebat. Metebant autem in vicino messores quibus vinum in amphora apportabatur: vbi ergo tempus bibendi adesset, messores vinum in craterē effundebant, atque D sic mortua vipera simul excidebat. Itaque plenum humanitatis opus se facturos rati, vinum ægrotanti elephantiaco largiuntur: melius enim esse iudicabant ipsum mori, quàm talem viuere vitam. verùm is epoto vino mirabili modo sanatus est: etenim vniuersa eius tumescens cuticula, velut ostreorum tectorium decedebat, & quantū eius reliqui fieret, satis molle apparebat, velut in locustis ac cācris videre est, vbi testam exuerunt. Quin & in aliis plurimis consimiliter accidisse, veteres memoriæ prodiderūt. Et nos multos ex viperis curatos vidimus: vnde etiā theriacæ ipsas miscemus. E

De herinaceo marino, Cap. CLXXI.

Herinaceus marinus comestus superiori ventriculo conducit,& cibos auersantibus appetētiam excitat. Vrinam laxat idem vesicam expurgans, vnáque aluum leniter emollit.

De herinaceo terrestri, Cap. CLXXII.

Herinacei terrestris caro siccata & paulatim pota, elephātiacis auxiliatur,& vitiato corporis habitu prædictis, conuulsisque ac nephriticis, insupérque aqua sub- F ter cutem laborantibus: habet enim vim discussoriam ac siccatoriam. sed & iecur ipsius sole siccatum ac potum elephātiacis opitulatur. Cæterùm vtriusque herinacei, terrestris ac marini vstorum cinis exterforius est ac discussorius,& carnem consumit: quapropter & vlcerum superexcrescentem carnem demolitur ac compescit,& sordida vlcera expurgat. verùm herinacei terrestris vsti cinis pice liquida exceptus alopecias sanat: eiusdem cinis potus cū vino mulso calculosos renes sanat,& aquam inter cutem. Bibitur cineris cochlearii dimidii mēsura. Omnem vrinæ difficultatem ex quacunque causa obortam soluit herinaceus, si intestina ac interanea ipsius suffiantur, ægro G vndiquaque cooperto: celerrimè enim sic malū soluitur. Ad hanc rem interanea inueterata esse oportet, & sicca asseruata: quibus non præsentibus caro aut pellis sicca suffienda est. Multam vrinam cient interanea sicca trita pota, quantum tribus digitis apprehendi potest, ex vino. Eiusdem caput vstum & cum adipe vrsino illitum, nō modò alopecias persanat, sed etiam pilos ex cicatricibus producit. Corium autem vstum itidem cum adipe maximè vrsino illitum, similiter alopecias sanat. Totus porrò terrestris herinaceus viuus in oleo ad mollem ac lentum i- H gnem coctus diutiusculè, oleum ex ipso coxendicum dolores veteres illitū sanare facit. Fit ex ipso & psilothrum pilis denudādis hoc modo: Herinaceum viuum in ollam densissimum operculum habentem,& duodecim sextarios capientem mittito,& ad ipsum olei sextarios sex tantùm affundito,& ollæ osculum diligenter gypso oblinito, vt nullatenus transpirare possit: deinde ad dies quadraginta ad solem sub caniculæ æstibus exponito: postea apertam rudicula noua diligenter agitato, & mox excolato per panniculū vtitor. Illinatur ex eo locus in sole,& diu confricetur donec exsudet, postea aqua dulci affusa prolue. Cauendum autem ne alios locos contingat, quos depilare nolis.

De Hippocampis marinis, Cap. CLXXIII.

Hippocampi marini & assati comesti, & morsui impositi, à carne rabioso commorsos sanant: verùm cum aceto mulso & melle ipsos conterere oportet.

De Cantharidibus, Cap. CLXXIIII.

Cantharidum magnificum experimentum habemus ad scabros vngues. extrahunt enim ipsos commodis medicamentis admixtæ: miscentur autem aliis erodentibus cōpositionibus,& excoriatoriis leprosorum. Quidā ex præceptoribus nostris in pharmacū vrinam ciens parum de cātharidibus addebat, reiectis alis ac pedibus. Ad hos vsus cōmodiores sunt (velut ego expertus sum) quæ in tritico reperiuntur,& virgulas transuersales melini coloris in alis habent. Magis autem adhuc idoneæ fient, si viuas ipsas in vas fictile mittas: deinde osculo vasis rarū linteolum obducas, deinde acetum in olla feruefacias, & vas cantharidum inuersum supra ollam detineas, ita vt vaporem ab aceto elatum, per linteolum cantharides excipiant, donec emoriantur.

De cancris fluuialibus, Cap. CLXXV.

Cancros fluuiatiles crudos tritos & lacti mixtos in potu præbe,& omnis reptilis morsum curabis,& præsertim scorpii plagæ medeberis. & eum qui poto lepore marino iam perit, statim restitues. Manifestum autem est quòd internam eius carnem cum lacte terere oporteat. Similiter exhibiti auxiliantur etiam phthisicis contabescētibus: itémque iure albo cocti & comesti, absorpto insuper iusculo. Cæterùm cinis cremati cancri similiter vt alia vsta, siccat: verùm quadam totius substantiæ proprietate, ad rabiosi canis morsum efficax est, tum solus, tum multò amplius gentiana & thure additis: ita vt sit thuris pars vna, gentianæ quinque, cineris cancrorū partes decem. Vsi sumus autem vstis aliquando quidem alio modo, ferè tamen quomodo præceptor noster vtebatur. Patinam habebat is ex ære rubro, in quā viuos cācros missos vrebat, lignis vitis maximè subiectis, donec ad cinerē redigerentur, vt cōmodè teri possent. atque sic habebat semper præparatum domi suæ pharmacum. Vrebat autē ipsos cancros mense Augusto sub caniculæ æstibus lunæ decimaoctaua. Ex eo verò quotidie à rabido cane cōmorsis dabat vsque ad quadragesimum diem cochlearium satis amplum in aquam inspergens. Si autem non à principio, sed post aliquot dies à morsu cōmorsi curam suscipiebat, bina cochlearia quotidie dabat, vt quadraginta dierum exhibitio expleretur. Vtebatur verò & ad vulnus ipsum medicamento ex brutia pice, in quod recipiebat picis lib. I. aceti acerrimi sextarium I. opopanacis quadrātem. Porrò cinere cancri fluuiatilis vsti melle addito, plātas pedum à frigore ruptas, & digitorum rimas sanabis. Eodem etiam maligna & cancerosa vlcera curabis.

De carabo *siue locusta*, Cap. CLXXVI.

Locustæ testam vstam ac tritam cum meraco bibendam dato, & alui infernum fluxum compesces. Expurgat eadem & calculosos renes, multam arenosam vrinam deducens.

De testibus castoris, Cap. CLXXVII.

Castoris testes castorium appellant, celebre & multi vsus medicamentum. hic in vniuersum vim eius referemus, ad quam siquis respiciat, particulares vsus sibi ipsi exquirere poterit. Calfacit itaq; & siccat, éstque multùm tenuiū partium medicamentum, siue quis humido corpori adhibeat egenti siccatione, siue frigido indigo caliditatis, siue iis qui ex repletione conuelluntur: vbi ea quæ præter naturam in neruis cōtinentur euacuare oportet, magnam quidem vtilitatem ex se ostendit, & nullā

parti vllum aliquod detrimentum affricat; præsertim si homo non vehementi aliqua febre laboret. Eadem ratione & tremulis ob crassorum ac viscosorum humorũ multitudinem, commodissimum est potum. vtile est & singultui, ex humorum frigidorum ac viscosorum copia osculo ventris infarta oborto. Si verò ex siccitate, aut immodica euacuatione, aut acrium humorum mordacitate, singultus aut conuulsio oriantur, castorii vsum velut infestissimum fugere oportet. Sed & febrientibus non adeò calida febri, sed, vt ita dixerim, tepida (velut in altiore sopore ac lethargo fieri solet) valde multis castorium exhibuimus cum pipere, vtriusque cochlearium ex aqua mulsa: & nemo ex ipsis vlla parte læsus est. At verò in lethargicis ac alti soporis febribus, castorium rosaceo dilutum capiti imposuimus ac ceruici. Ad suppressos autem menses ob copiam ac crassitiem sanguinis, sanguine à talo moderatè detracto, cochlearium castorei cum pulegio aut calamintha exhibui, cognouique medicamentum ipsum purgationẽ menstruam ciere. Eiicit & secundas detentas & morantes, similiter cum aqua mulsa potum. Inflatos ventres & torminosos propter crassum ac flatuosum spiritum conclusum, ex posca potum sanat. Datur & orthopnoicis, *id est recta ceruice spirãtibus*, cum aceto mulso aut posca. Suffitur & in carbonibus, hiante ægro & vaporem excipiente.

De canis fluuiatilis testibus, Cap. CLXXVIII.

Canis fluuiatilis testes ad eadem commodi ad quæ castoris testiculi existunt, sunt tamen debiliores. eiusdẽ canis pellis ad calceamentum redacta, pedum ac neruorũ morbum egregiè mitigat.

De canis terrestris catulo, Cap. CLXXIX.

Catulus canis terrestris probè saginatus iuxta ægrum acclinatus, siue stomacho, siue alia interna parte ægrotet, morbum eximit ac sanat, affectu in ipsum transeunte. Aiunt eundem mortuum diligenter sepeliri oportere.

De cygni pullo, Cap. CLXXX.

Cygni pullus tener in oleo coctus, neruis affectis præter omnem opinionem medetur.

De buccinorum testis vstis, Cap. CLXXXI.

Buccinorum testæ vstæ vim multùm siccatoriam habent: vnde commodis medicamentis admixtæ inflãmationes induratas discutiunt. Consimilem vim habent purpurarum ac ostreorum testæ.

De galerita volucre, Cap. CLXXXII.

Corydalus *Græcis* appellatur, *& Latinis galerita*, volucre animal paruũ, quod sæpe iuxta vias videmus. id simplici iure coctum ac comestum colicis prodest. Oportet autem assiduè & frequenter id edere, vnà cum iure. nam vtilitatem ex ipso sæpe expertus sum. Habet autem eminẽtiam quandam in capite velut cristam, ex pinnis spõte naturæ productam.

De cochlea terrestri, Cap. CLXXXIII.

Cochlea terrestris duram carnẽ habet, & propterea comesta ægrè concoquitur: verùm iusculum ipsius coctæ ex aqua & anetho, oleóque ac garo, aluo secedit, si potetur. Si verò prima & secunda aqua in qua coquitur diffusa, in tertia coxeris donec exactè flaccescat, & in fluxione ventris exhibebis, ventrem sistet. At verò cochlearum humiditas sola per se citra carnem accepta, (vocant autem eam ipsam cochleæ mucũ) & thuri admixta, aut aloæ, aut myrrhæ, aut aliquibus ex his aut omnibus, donec cerati crassitudinem habeat, pharmacum euadit glutinatorium, & submuscosos aurium tumores probè siccat. Glutinat item ac siccat oculorum fluxiones fronti impositum. Quum itaque multum eius muci colligere voles, carnem ipsarum stilo perforato: non modicam enim humiditatem emittunt, præsertim si nõ ante multos dies captæ fuerint. Hæc autem humiditas palpebrarum pilos reglutinat. Ego autẽ aliquando in agro cuidam neruos sauciato vnà cum tendinis contusione, carnem cochlearum imposui cum farinæ polline qui molendinis adhæret, tritam, & citra inflãmationẽ vulnus glutinatũ est. Erat autem homo duræ carnis. Quòd si ad manum sint, præstat admiscere in talibus myrrham, aut thus, aut resinam frictam leuissimè tritam. Cæterùm caro ipsa in pila prius contusa, dein-

A de trita & imposita; omnes partes superfluam humiditatem habentes siccat, vt etiam hydropicis prosit. Sed & vnà cum testis suis tritæ cochleæ ventri vniuerso hydropicorum imponuntur, & super articulorum tumores in arthriticis. & appositio quidem ipsarum difficulter auferri potest, verùm multùm siccat, & sanè sinendæ sunt donec sua sponte decidant. Idem facere expedit & in tumoribus ægrè solubilibus, ex plaga aut contusione factis in auribus. nam omnes hos exsiccat, etiãsi viscosum & crassum in alto contineatur. Integræ porrò cochleæ vnà cum
B testis vstæ, galla omphacitide ac pipere admixtis, magnopere prosunt dysenteriis in quibus vlcera nondum sunt putredinosa. Oportet autem esse piperis partẽ vnam, gallæ duas, quatuor cineris cochlearum. quæ omnia exactè læuigata ac mixta, reposita seruabis, & vsu expetente cochlearii pleni mensuram obsoniis insperges, aut cum aqua calida aut vino bibendam dabis. Citra verò vllam admixtionem ipse cinis cochlearũ vstarum siccãdi vim habet, cui & quiddam caliditatis propter vsturam inest.

De mænulis, Cap. CLXXXIIII.

C Mænulæ salsæ caput vstum, excrescentes in vlceribus carnes, maximè in dentium gingiuis reprimit inspersum, & callos eximit quos clauos vocãt, & extuberãtes sedis eminentias tabefacit ac consumit.

De torpedine, Cap. CLXXXV.

Torpedo viua apposita diuturnum capitis dolorẽ depellit, & prolabentem sedem intrò pellit. mortua verò, aut omnino non, aut modicè hæc facit.

De asello marino, CLXXXVI.

Asellus marinus aqua coctus cum anetho & modico
D sale conditus oleóque pauco, omnem interaneorum morbum sanat, maximè alui ab acribus humoribus infestatæ.

De ostreorum testis, Cap. CLXXXVII.

Ostreorum testæ omnes læuisimè tritæ & ad puluillũ redactæ, vlceribus malignis conueniunt, & præsertim in vlceribus corrodẽtibus labiorum optimum pharmacum sunt, citra mordacitatem ad cicatricem perducentes: participes enim sunt facultatis adstrictoriæ, per quam duræ ac terreæ existunt: eam autem per vsturam amittũt.
E Eædem cum aceto aut posca aut vino mulso tritæ, putredinosis cõmodæ fiunt, pro habitu videlicet ægroti, conueniente humore admixto. quòd si vratur ostreorum testa, tenuiorum partium euadit quàm buccinorum testa: nam & minus durum est ipsarum corpus. Si verò lauetur hic cinis, commodus fit ad humectiora vlcera explenda, & ad cicatricẽ perducenda. Atq; ego sanè ostreorum testa hoc modo præparata semper vtor, ad cauitates ac fluxiones diuturnas & ægrè carnem recipientes, etiamsi fistulosæ essent ac profundæ. Circumpono autem eam forinse-
F cus cum adipe suillo vetere, & in ipsum sinum quid indo ex iis quæ talia carne replere solent: quale est pellucidus lapis, specularis appellatus. quin & dentes ostreorum testa illustrat, velut etiam buccinorum, & purpurarum, non solùm vi extersoria, sed etiam substantiæ aspritudine. quapropter nõ est necesse ad hanc rem ipsas valde læuigare. eædem lotæ ac tenuissimè tritæ humore flaccida vlcera exsiccant.

De purpurarum testis, Cap. CLXXXVIII.

Purpurarum testæ cum aceto potæ lienes tumentes sanant: suffitæ verò vteri strangulatus curant, & secũdas
G morãtes detrahunt. Vstarum cinis ad eadem facit ad quæ buccinorum adhibetur.

De squatina marina, Cap. CLXXXIX.

Squatinam marinam vstam crassioribus corporibus in balineo inspergito.

De sepia, Cap. CXC.

Sepia suffocata in aceto, si cum oleo acetum bibendũ dederis, eum qui hippocampi marini venenũ sumpsit seruabis. Testa sepiæ extersoriam & siccatoriam vim ha-
H bet, estque tenuiũ partium. quapropter vsta vtimur ad vitiligines, maculas solares, ac lentigines, & scabiem. sed & sale ammoniaco admixto, oculorum vngues exterit. Eadem non vsta, dentes illustrat, & affricta oculorum

cicatrices deterit,& vlcera in ipsis siccat.Magnas quoque
palpebrarum aspritudines, sycoses *Græcis* dictas, cōsumit.

De Scinco, Cap. cxci.

SCinci circa renes partes, ad tentiginem pudendorū
ciendam bibuntur.Neque aliud magis contrariū huic
facultati destruendæ videtur quàm lactucæ semen ex a-
qua potum.Quidam etiam lenticulæ decoctum cum mel
le potum tentiginem sedare tradunt.

De Tellinis, Cap. cxcii.

TEllinarum salsarum vstarum cinis cum cedria adhi-
bitus,superfluos palpebrarū pilos renasci prohibet.

De cicada, Cap. cxciii.

CIcadis siccis quidam vtuntur in colicis affectionibus,
cum pari numero granorum piperis,exhibéntque aut
tres,aut quinque,aut septem,tum in interuallis,tum in ex-
acerbationib⁹. Alii tostas in vesicæ dolore,ac calculosis,
edendas præbent.

De hyæna, Cap. cxciiii.

HYæna viua in oleo cocta, velut de vulpe dictum est,
oleum discussorium efficit arthriticis vtilissimum.
Vsus fiat velut de vulpe indicauimus.

De hirundinibus, Cap. cxcv.

HIrundinum vstarum cinis cum melle illitus, anginā
sanat, & omnino omnes affectiones quæ in fauci-
bus ac gurgulione cum tumoribus fiūt. Quidam & ad a-
cuendum visum cinere vtuntur, collyrii sicci modo ad-
hibentes.

De electione optimorum medicamentorum, Cap. cxcvi.

AGaricum præstat quod strias rectas habet.
Acaciam eligito fuluam & odoratam.
Aloem elige puram,non lapidosam,valde splendidam,
densam, subflauam,friabilem,hepatis colore,facilè lique
scentem, odoratam, amaritudinis intensæ. Nigra verò &
valdè dura reprobatur.
Amomum elige recens & album aut subruffum, non
coactum,sed solutum & diffusum,semine plenum simili
racemulis,valde graue & odoratum,non cariosum,acre &
gustu mordax, colore simplex,non varium. Adulterant
quidā id amomide simili existēte. Sēper autem fragmen-
ta reprobanda sunt,electis ramis perfectis ab vna radice.
Ammomiacum thymiama eligendum est non ligno-
sum,granis thus referens,purum,densum,nihil sordium
habens,castorei odorem præ se ferens,gustu amarum.
Aspalathus,bonus est grauis,& post decorticationem
subruber,aut purpuram referens,densus,odoratus, sapo-
ris amari.
Absinthium,melius est quod in Ponto & Cappadocia
nascitur.
Bitumen,optimum est purpurei coloris, splendidum,
intenti ac grauis odoris.Nigrum autem vitiosum est. nā
pice admixta adulteratur.
Bdellium præstat gustu amarum, colore glutinis,pin-
gue in altum, & facilè molliri potens,non lignosum,non
sordidum,iucundi odoris in suffitu, & vngui simile aro-
matico,onychi appellato.
Elleborum nigrum eligito probè coaltum,tenuem ha-
bentem medullam,acrem gustu ac feruidum. talis est qui
in Helicone prouenit ac Parnaso & Anticyra.
Elleborum album elige moderatè extentum,& album
fragilémque ac carnosum,non acuminatum & iunceum,
aut puluerulentam lanuginem remittentem dum frangi-
tur,quique medullam tenuem habeat,gustu feruido non
valde neque aceruatim saliuam attrahentem: qui enim
talis nō est,suffocatori⁹ existit.primas obtinet Cyrenaic⁹.
Euphorbium elige pellucidum & acre.
Viscū,optimū est recēs,coloris prassini intrinsecus,fo
ris subflauum,nihil asperum aut furfuraceū habēs. colo-
ligitur ex quercu,malóque ac piro, & aliis arboribus.
Gluten piscium bonum est non glaucum, subcrassum,
non scabrum facilè liquescens.
Calamus aromaticus bonus est fuluus,dēsis geniculis,
& qui in multas scissuras & segmenta assulosè frangitur,fi-
stula telis aranearum repleta,subalbidus,in manducando
viscosus,adstringens,& subacris.

A Cardamomum,optimum est quod ex Armenia affer-
tur.elige quod ægrè frangitur,plenum & conclusum.
Casiam elige fuluam,boni coloris, corallium referen-
tem,arctam valde,longam,crassam,fistulis plenam, gustu
mordacem, & adstringentem cum quodam aromatico
feruore,vinum redolentem: verùm purpurea & crassa,zi-
gir appellata,rosam odore referens, ad medicū vsum ma
xime apta est.
Cera,optima est subpinguis,odorata,pura,Pontica.
Glutinum quod aliqui xylocollam vocant,optimū est
B Rhodianum, estque albū & pellucidum. nigrū verò de-
terius est.
Gummi elige vermiculatum,vitriforme, pellucidum,
non lignosum.ab eo proximum est album: resinosum ve
rò ac sordidum,inutile est.
Costus, optimus est Arabicus, albus existens ac leuis,
plurimum habens & iucundum odorem.secundum locū
obtinet Indicus,densus existens ac leuis & niger velut fe
rula.Tertius est Syriacus,coloris buxei, odore nares per-
cellens.Optimus est recens, albus,plenus ex toto, densus,
C siccus,teredinem nō sentiens,gustu mordax ac feruidus.
Quidam adulterant ipsum helenii radicem admiscentes.
facilis est cognitio: nam helenium linguam non ferue-
facit,neque odorem intentū & nares percellentē exhibet.
Crocus optimus Corycius est, recens ac boni coloris,
parum albedinis in capreolo habens, oblongus, integer,
probè coaltus,plenus,non friabilis,non pinguis, & tamē
in attritu digitos facilè tingens, non cariosus, impetuosi
odoris,& acris.qui enim talis non est,aut vetustus est,aut
D maceratus.Quò verò facilè teri possit,in sole ac fictili no
uo siccare oportet.
Crocomagma sic præparatur:Croci drach.centum,ro-
sarum siccarum drach.L. amyli drach.L. myrrhæ troglo-
dyticæ,gummi vtriusque drach. L. vino odorato terito,
& pastillos formato,eisque in vmbra siccatis vtitor.
Cyperi radix optima est quæ grauissima & densa ac ple
na,ægrè friabilis,aspera,odorata, cum quadā acrimonia.
Thus primas obtinet masculum,rotundum, nō sectū,
album,& vbi incisum est,intus pingue. Adulteratur resi-
E na pinus aut gummi.facilis est cognitio.
Thuris cortex præstat crassus ac pinguis,odoratus, nō
scaber aut pelliculis refertus: adulteratur cortice strobili
aut pini admixto.deprehenditur id igne: alii enim corti-
ces suffiti fumum edunt,verùm hic ardet odore iucundo
velut thus.
Malabathri folium bonum est recens, in nigrore sub-
albidum,non friabile,integrum,odore nares percellens,
& dum diluitur odoratum,nardum sapore non salsuginē
referens.quod verò in tenues partes contusum cariosum
F odorem repræsentat,vitiosum est.
Medulla optima est ceruina, deinde vitulina, pòst
taurina. Bona est quæ æstate accedente ad autumnum
colligitur: aliis enim temporibus cruenta vestigia in ipsa
reperiuntur. curatur ad repositionem, recens mollitur
aqua affusa,deinde per linteum excolatur. rursúsque laua-
tur,donec aqua pura fiat, postea in duplici vase liquatur,
sordibus innatantibus penna ablatis: postquam autē con
gelata fuerit,in fictili nouo reponitur, derasa diligenter
fæce quæ post liquefactionem & excolationem subsidet.
G Panacis radices meliores sunt siccæ & albæ extentæ, &
incorrosæ,gustu feruidæ,& aromaticæ.Succus panacis cō
modus est gustu amarissimus, forinsecus viridis, intrin-
secus albus,pinguis,citò solubilis,grauis odoris, & gustu
calfaciens.
Myrrha,primaria est Troglodytica, subuiridis & pellu
cida,odorata,acris:quæ verò colore picea est,inutilis exi-
stit.
Stacte,*i.myrrha*,bona est odorata, læuis, oleū admixtū
non habens.
H Styrax præfertur flauus & pinguis,resinosus,grumos ha
bens subalbidos,valde odoratus, & dum mollitur humi-
ditatem melleam remittens.
Tragacantha, optima est pellucida & læuis, tenuissima
& pura,subalbida.
Hyoscyamo vtendum est eo qui albos flores producit.

Galbanum, optimum eſt thuriforme, grumoſum, purum,non lignoſum,quod ex & ſemine quid admixtũ habet,odore graue,& neque ſummè liquidum,neque valde ſiccum.

Gagates lapis præfertur qui facilè accenditur,& odorẽ bitumnoſum repræſentat.

Melanteria,optima eſt ſulphurei coloris, leuis,æqualis, pura,& contactu aquæ citò nigreſcens.

Põpholyx optima eſt Cypria,& quæ aceto ſubacta æris odorem refert,colorem autem picis. Eſt autem & cœnoſi ſaporis,& carbonibus ignitis impoſita,ardet colorem aereum repræſentans.

Ex Oribaſii libris ad Euſtathium & Eunapium, De ſimplicium pharmacorum facultatibus.

Quæ media ſunt inter calfacientia ac frigefacientia, Cap. cxcvii.

Adiantum,aſparagus myacãthinos,muſcus,qui & ſplãchnon dicitur, glycyrrhizæ ſuccus, oleum dulciſsimum,cera,faba,lycium,lotus ſiue trifolium,cytrii cortex filicis radix, nuclei nucis pineæ,lentiſcus,lens,terra Chia & Samia,cadmia,ſpuma argenti.

Quæ moderatè calfaciunt, Cap. cxcviii.

Viticis folia & ſemen,vrticæ fruct⁹ & folia,amygdala dulcia,anagallides ambæ,atractilis,glycyrhizæ radix oleæ radix & fructus maturus,fermẽtũ,eryngiũ,reſinæ omnes, cicerbita ſicca, iunci odorati flos,palmæ fructus, cochlearum cinis,cynocrambe, batrachii herba & radix, pulegium,lauri folia,& magis baccæ: minus autẽ radicis cortex.dictamnũ,pſeudodictamnũ,ſaluia, eryſimũ,lanæ vſtæ,bryoniæ radix, ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix, daucus,chamædaphne,dracũculi radix, oleũ raphaninũ, cicerũ ſpecies tres,viſcũ,caucalis,liguſticũ,ferulæ ſemen, ſagapenum,ſatyriõ, apion, ſion,ſinon,ſtyrax,hydropiper, hypericum,ſal,ſanguis,fel,vrina, ſaliua,ſulphur,viperarũ carnes,adeps,ſalſorum piſcium muria.

Quæ calfaciunt primo ordine, Cap. cxcix.

Aloe,chamæmelon, agaricum,abſinthium, ladanum, lini ſemen, malabathri folium,ſpica nardi, nardus Celtica,vinum nouum,ſerum lactis, caſeus, ficus ſiccæ.

Quæ calfaciunt ſecundo ordine, Cap. cc.

Amurca, anethum ſiccũ,ſed viride minus,artemiſia, balſamum,elaphoboſcum,calamus aromaticus, crocus,thus,maſtiche Chia,mel,vinum,pix,meliſſophyllum, marubium,propolis,cucumeris ſylueſtris ſuccus,ſcandix, ſcilla,cardui radix, myrrha, terebinthi cortex foliáque ac fructus,fœnumgræcum, chamæleontis vtriuſque radix, chamæpitys,ocimum.

Calfactoria tertii ordinis, Cap. cci.

Abrotonũ,præſertim vſtum,lolium, populi nigræ flores & reſina,acorus,amomum,amaracum,ammiũ,anethũ vſtum,aniſum,iuniperus,aſari radix, ſabina herba, veratrum vtrũque,epithymũ,mẽtha,calaminthe, thymbra,arundinis vallatoriæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus vtraque, cnici ſemen,conizæ,cuminum, thuris fuligo, fœniculum, melanthium,mei radices,moly ſiue ruta ſylueſtris,aut beſaſa,rhododaphne,vinum vetus, origanũ omne,opopanax,petroſelinum, ruta, ſmyrniũ, hyſſopus, galbanum,chamædrys,raphanus,ſampſuchus.

Calfactoria quarti ordinis, Cap. ccii.

Adarce,ampelopraſon,euphorbium, oleum cedrinũ, coſtus,cæpa,lepidium,ſinapi,allium,ſthruthii radix, tithymalorum ſucci, & omnia vſtoria vi prædita.

Quæ frigefaciunt, Cap. cciii.

Gramen moderatè,auricula muris citra adſtrictionem: pira in cataplaſmata impoſita moderatè frigefaciunt, balauſtium, rubi folia & germina,& fructus viridis ac flos ipſe. Auena moderatè,muſcus marinus,glaucum moderatè, dorycnium valde frigefacit, arundinis ſepiariæ folia moderatè, cicuta ſummè, lichen in petris naſcens, papauer omne, mali fructus, oleæ fructus & folia, oleum myrteum, ſeſaminum, balaninum: helxine ſiue perdicias moderatè, panicum, violæ folia & ſuccus, mali perſici & citrii caro, fungi multùm frigefaciunt,item omphacii ſuccus, amylum moderatè, roſaceum mediocriter, ſordes ex palæſtra, cicerbita non ſicca, tribu-

A lus vterque,ramorum palmæ ſuccus, Samia terra moderatè,Cimolia terra, Naxiæ cotis detritũ ſiue retrimentũ, plumbago mediocriter,plumbum,ceruſſa,ſandyx,caſeus mollis recèns coactus moderatè perfrigerat.

Quæ frigefaciunt primo ordine, Cap. cciiii.

ACacia illota,atriplex citra adſtrictionẽ, vinacea, milium,ordeum,platanus,rhamnus,ſeris.

Quæ frigefaciunt ſecundo ordine, Cap. ccv.

ACacia lota.plantago,blitũ,galla omphacitis, cucurbita,cucumis,pepo,ſolanum hortenſe, lens paluſtris, B alga viridis circa prærupta maris littora collecta, pſyllii ſemen.

Frigefactoria tertii ordinis, Cap. ccvi.

SEmperuiuum vtrunque,portulaca, mandragoras, citrii pars acida, polygonum, potamogeton, hyoſcyamus qui & florem & ſemen album habet.

Frigefactoria quarti ordinis, Cap. ccvii.

SVccus papaueris,cicuta.

Quæ ſiccant citra mordacitatem, Cap. ccviii.

C VRticæ ſemen & folia,amurca,anagallis vtraque,auena,plantago, oleum dulce inſulſum lotum. fermentum attrahit ex alto ac diſcutit. Lupinus amarus, hippuris fortiter,iſatis,ſalicis flos & folia cum quadam adſtrictione. Quidam & ſuccum ex ipſis faciunt, & pharmacũ habent citra mordacitatem ſiccans ad multa cõmodum: verùm multo amplioris vſus eſt pharmacũ ſiccãs & adſtringens,nucis cortex vſtus,ſimúlque tenuiũ partium exiſtit: milium,centaurium tenue fortiter ſiccat, ceraſi gummi, liliũ, faba forinſecus impoſita, cupreſsi folia ac reliquæ D partes, cyperi radix, nucis pineæ nuclei aqua macerati, nymphææ radix,ſiræum ſiue ſapa,quinquefolii radix, polypodium,myrrha,ſarcocolla,ſtœbe,tragacantha,terra omnis,cadmia,aſiæ petræ flos humore flaccidas carnes cõſumit, pompholyx ſæpe vſta,calx ſtrenuè, oui candidum ac tenue: eadem vis & vitellorum eſt.

Quæ ſimpliciter ſiccant, Cap. ccix.

VIticis folia & ſemẽ,graminis radix moderatè, adiantum,ſemperuiuum vtrunque, amarantum fluxiones ſiſtit potum,bryoniæ radix,anagiri folia ſicca, pira in cataplaſmate impoſita moderatè, ariſtolochia, aſparagus E myacanthinus,aſphodeli radix, & magis cinis, balauſtiũ valde,ruborũ fructus immaturus, quercus partes omnes, phagi ſimiliter,bulbus in cataplaſmate, eryngium, iſatis, ſalicis corticis cinis vehementer,cannabis ſemẽ,pæoniæ radix,lauri folia vehementer,& magis baccæ, oleum Cyprinum,laurinum,panicum in cataplaſmate impoſitum, naſturtium,caucalis,paſtinaca ſylueſtris ſiue daucus,lixiuium,præſertim ex cinere ficulneo,braſſica: caules autẽ eiuſdem cinerem fortiter ſiccantem faciunt,crethmum, F lilii folia & radix,omphacium, platani cortex & pilulæ moderatè,polypodium,amylum,ſal,nitrũ, gypſum,præcipuè vſtum: cadmia omnis,omnia metallica, & lapidea ac terrea,teſta clibanorũ,coagulum omne,ſtercus: anſerũ tamen & accipitrum inutile eſt propter multam acrimoniam. ſordes ſiue ſtrigmenta,carnes viperarũ,capita mænularum ſalſarum,cornu cerui ac capræ,caſtoriũ, oſſa vſta fortiter, capilli vſti,ſepiæ teſta,lanæ vſtæ,cancrorũ cinis,garum abundè,muria.

Quæ primo ordine ſiccant, Cap. ccx.

CHamæmelum,iuniperi baccæ,caroum,ordeum,polenta, crocus,thus, fœniculum, rododaphne,vinum G nouum,cucumeris & peponis ſemen, & radix ſicca, fœnumgræcum.

Quæ ſecundo ordine ſiccant, Cap. ccxi.

LOlium,amaracus,bitumen,anethum, balſamũ, vinacea,gingidium,elaphoboſcum,calamus aromaticus, thuris cortex & folia arboris,itémque ſemen: meon, maſtiche,mel,ſpica nardi,nardus Celtica,vinum,eruum,opopanax,pix,rhamnus,raphanus,ſcandix,cardui radix,myrrha,lentiſcus,terebinthi fructus & folia, lentes, alga hu- H mida & viridis,malabathri folium,galbanum.

Quæ tertio ordine ſiccant, Cap. ccxii.

ABrotonum præſertim vſtum,acacia,acorus,aloe,ammium,anethũ vſtũ,aniſi ſemen,iuniperus, aſarũ,abſinthium,herba ſabina,veratrum, epithymum,thymbra,

calamintha,arundinis ſepiariæ cortex vſtus, caroum, caſia, cedrus,conyza,thuris fuligo,nigella,citrii ſemen,vinum ſatis vetuſtum,acetum,origanum, quinquefolii radix,petroſelinum,ſmyrnium,ruta hortenſis,marrubium,thus,ſampſuchus,ſeriphium, hyſſopus, chamædrys, chamæleontis vtriuſque radix,chamæpitys.

Quæ quarto ordine ſiccant, Cap. CCXIII.

AMpeloprasſon,oleum cedrinum,ſinapi,ruta ſylueſtris, allium.

Quæ media ſunt inter ſiccantia & humectantia, Cap. CCXIIII.

GRaminis radices in cataplaſmate impoſitæ, oleum dulciſſimum.

Quæ primo ordine humectant, Cap. CCXV.

AVricula muris,bugloſſum,ſuccus glycyrrhizæ,lactuca moderatè,violæ folia moderatè,mali Perſicæ fructus,fungi,roſaceum,ſatyrium,ſtratiotes fluuiatilis.

Quæ ſecundo ordine humectent, Cap. CCXVI.

POrtulaca,atriplex,blitum,cucurbita,mali Armeniacæ fructus,cucumis,pepo,lens paluſtris.

Quæ aquoſam frigiditatem habent, Cap. CCXVII.

ACacia,auricula muris,portulaca, plantago, atriplex, rubi folia,blitum,muſcus marinus,glaucium, dorycnium,viſcum,ſalix,cucurbita, cotyledon, cicuta, picea arbor,malua ſatiua,papauer,mala præcocia, fungi, platanus,polygonum,potamogeton, ſideritis, cucumis cibarius,holoſchœnus,cicerbita,tribulus, lenticula paluſtris, pſyllii ſemen,plumbum.

Quæ tenuium partium ſint, Cap. CCXVIII.

ABrotonum vſtum,vitex,ſcandix,populi nigræ flores & folia,vrticæ ſemen & folia,amomum,acorus,aſari radix,bryoniæ radix,chamæmelon,aparine,ariſtolochia, plantago ſicca,aſphodeli radix, præſertim vſta: balſamũ, herba ſabina,ſinapi,rubi radix,glycyrrhizæ radix,oleũ vetus,oleũ cicinũ, elaphoboſcũ,euphorbiũ,fermẽtũ,ſalicis ſuccus,calamintha,calamus aromatic⁹, arũdinis ſepiariæ cortex vſtus, caſia, carpeſion,miliũ,oleũ cedrinum,pruni gummi,maſtiche,nigella, ſuccus Cyrenaicus, opobalſamum,ruta,piſtacii fructus,propolis, terebinthus, roſaceũ oleum,ſagapenum,ſampſuchus,ſeſelis,cucumeris ſemen, ficus aridæ moderatè, flos iunci odorati,cinis, calx, ſalis flos,hyſſopum,ſal,alcyonium Mileſium, nitrum, auripigmentum vſtum,gypſum vſtum,ſulphur,cadmia, pumex vſtus,lixiuium,aſiæ petræ flos,melanteria,miſy,æs vſtum, chryſocolla,ſandyx,fucus,adeps leonis ac pardi, itémque hyænæ valde,caſtorium,ſepiæ teſta vſta,lanæ vſtæ.

Quæ craſſarum partium ſint, Cap. CCXIX.

PLantaginis radix,balauſtium, vinacea,zingiber,cucumis,cæpe,ſquamæ omnes,ſori,alumen.

Corroborantia, Cap. CCXX.

CAſia,galla omphacitis,ſtœchas,palmæ fructus,abſinthium,maſtiche.

Concoctoria, Cap. CCXXI.

AMomum,vua paſſa,cera,ladanum, glutinum librarium,crocus,thus,pix,maſtiche Ægyptia, roſaceum oleum,myrrha,ſtyrax,galbanum,alica,adeps ſuillus & vitulinus,butyrum,œſypus.

Suppuratoria, Cap. CCXXII.

AQuæ temperatæ affuſæ fomentum,aqua & oleum tẽperata,farina triticea,panis,alica, adeps porcinus & vitulinus,butyrum,thus,pix,reſina.

Mollientia, Cap. CCXXIII.

QVæcunque calfaciunt non tamẽ vehementer, ſimúl que non vehementer ſiccant:ſunt autem talia,ſeuum caprinum,adeps gallinaceus,& porcinus.ſeuum taurinum & hircinum,medulla ceruina,vitulina,ammoniacũ,thymiama,ſtyrax, galbanum, bdellium, oleum ſicyonium, oleum liliorum,oleum dulciſſimum,chamæmelinum,althææ radix, cucumeris ſylueſtris radix, maluæ ſylueſtris folia,maſtiche Chia & Ægyptia,terebinthina,reſina Colophonia,opopanax,ſordes ſtatuarum in gymnaſiis, ſordes palæſtrarum,butyrum,œſypus.

Quæ indurant, Cap. CCXXIIII.

SEmperuiuum,portulaca,pſyllium, lens paluſtris, ſolanum.Indurantur autem corpora & partes aut ob ſiccitatem,aut ob plenitudinem,aut ob cõgelationem. Si quidem igitur ob ſiccitatem pars dura fiat, humectare omni modo ipſam oportet: ſi verò ob plenitudinem,euacuare ipſam oportet:ſi verò ob congelationem fuerit indurata, congelationem moderatè calfacientibus diſſoluere oportet.nam congelatio ex frigore eſt,quæ autem vehementer calfaciunt,magis congelant.

Exterſoria, Cap. CCXXV.

STercus caprinum vſtum & non vſtum,omnes teſtæ teſta inte ctorum,ſepiæ teſta,herinacei terreſtris ac marini cinis,ſerum lactis, ac bryoniæ radix, mel, amygdala dulcia eſui apta,& ipſorum arbor,anagallis vtraque,anemonæ omnes,plantaginis folia,maximè arida: ariſtolochia,aron,aſparagus myacanthinus, ſtaphis agreſtis, aſphodeli radix,atriplicis ſemen, abſinthii ſuccus, bulbus impoſitus,veratrum vtrunque,helxine ſiue perdicias,ſalicis ſemen,calami ſepiarii radix trita moderatè,fabæ caro, lapſana in cataplaſmate impoſita,lichen petrarũ, leucoii partes omnes,platani radicis cortex,marrubiũ, meõ,propolis moderatè,vlmi folia & cortex ac radix,ptiſana,terebinthina ampli⁹ quàm maſtiche, ſagapenũ moderatè,cucumeres,peponis partes omnes,cucumeris ſylueſtris radix, beta,tithymalus,phu,chamæpitys.halcyonia omnia,terra Chia & Samia moderatè,ſmiris abundè,cornu cerui & capræ vſtum:& quæcunque inueneris nitroſa & amara, ea omnia meatus expurgare poſſunt.Quæ verò tenuium partium ſunt dulcia,extergent moderatè vlcerum ſordes & totius cuticulæ,velut ſunt fabæ,eruum,ordeum, lupinus, & ſimilia.

Quæ vaſorum oſcula aperiant, Cap. CCXXVI.

QVÆ oſcula vaſorum aperiunt,calida ſunt nõ valde, & craſſarum partium: quæ enim vehementer calfaciunt,vrunt & cruſtam inducunt;anemonæ omnes,cæpa, allium,fel taurinum,irini & amaracini olei ſiue vnguenti fæx.

Rarefacientia cutem, Cap. CCXXVII.

RArefactoria ſunt quæ moderatè & citra moleſtiam calfaciunt,nequaquam verò ſiccant: Chamæmelon, althæa,cucumeris ſylueſtris radix,coſtus,libanotides, nitrum,abrotonum,oleum vetus.

Denſantia cutem, Cap. CCXXVIII.

AQua frigida,ſemperuiuum,portulaca, tribulus viridis,pſyllium,lenticula paluſtris, mandragoræ mala, & ſummatim omnia quæ frigefaciunt non ſiccantia.

Corrodentia, Cap. CCXXIX.

AVripigmentum,ſandaracha,chryſocolla,cãtharides, erucæ pinus,cedria,veratrum nigrum.

Reprimentia eminentias, Cap. CCXXX.

ELaterium,cucumeris ſylueſtris radix,ochra, mandragoras,aſiæ petræ flos,oſtreorum teſtæ, herinaceus vterque vſtus vnà cum teſtis ſuis, hæmatites lapis ſiccus tritus & ad puluillum redactus,faba, ſquama æris,chryſocolla.

Cicatricem inducentia, Cap. CCXXXI.

QVæcunque adſtringunt & ſiccant,alumen,galla omphacitis,æs vſtum,præſertim lotum, malicorium aridum,recrementum plumbi, ſpuma argenti, helcyſma, *id eſt argenti recremẽtum*,plumbum vſtum, teſta intectorum omnium teſtæ,vitrum,pumex præſertim vſtus,& vino extinctus,ſpecularis lapis vſtus,ceruſſa,pompholyx, ſpodiũ lotum,chryſocolla,ſtibium vſtum,diphryges,ſarcocolla. omnia prædicta ſi vlceribus inſperſeris, ipſa cicatrice includes.Verùm cum mordacitate cicatricem inducit atramentum ſutorium vſtum, cadmia, ſquama æris ac ferri, præſertim ſtomomatis,ærugo,calx vſta & lota.

Exulcerantia in ſuperficie, Cap. CCXXXII.

RVbi canini folia,betæ radix,allium,pulegium,hyſſopum,origanum,ſepiæ teſtæ, aſphodeli radix, ſemen lini:& ſalſa,& acria,& amara.

Vſtoria, Cap. CCXXXIII.

CAntharis,diphryges, fæx aceti vſta, anemona puniceum florem habens,allium,cinis, præſertim ficulnᵉ

nitrum aſſatum,æs vſtum,alumen; buccinorum teſtæ vſtæ, mænularum capita,auripigmentum, ſtaphis agreſtis, granum cnidium,ſinapi,pyrethrum. calx non extincta vrit,extincta cruſtam inducit.

Attractoria, Cap. CCXXXIIII.

ANemonæ omnes,anagallis vtraq;,dictamnus; cicer; thapſia,cyclaminos,narciſſi radix,propolis fortiter, fermentum,ſtercus omne,ſagapenum,ſuccus Cyrenaicus & Medicus,ſilphii ſuccus & radix,ſparti quo aucupes vtũtur,& ſemen & virgarum ſuccus generoſè, terebinthina magis quàm aliæ reſinæ,ſulphur,ſtercus bubulum, præſertim ſi eruo boues paſcantur; calaminthe in cataplaſmate impoſita,coſtus contritus cum oleo: fortiter autem attrahit viſcum.

Diſcuſſoria, Cap. CCXXXV.

ABrotonum,agaricum,adiantum,ægilops, vrticæ ſemen & folia,ſambucus,ebulus, chamæmelon; aniſi ſemẽ,ariſtolochiæ radix,aſphodeli radix, præſertim vſta: atriplex,bulbus,herba Sabina, muſcus qui ſplanchnon & hypnon *Græcis* appellatur,daucus,althæa,oleum dulce, oleum vetus,oleum raphaninum & cicinum, thapſia, calami ſepiarii cortex vſtus abundè diſcutit, braſſicæ folia, lilii folia & radix,ladanum,mercurialis,malua ſylueſtris, mel,mali Perſicæ folia & germina,rhododapne,groſſi ficus,ficus ſylueſtris,maſtiche Chia, opobalſamum, ſuccus Cyrenaicus vehementiſſimè,paliuri folia & radix, ruta; pix,marrubium,terebinthina,roſaceum oleum moderatè,ſordes à ſtatuis,ſordes palæſtrarum quæ patos *Græcis* dicitur,ſampſuchũ, cucumeris ſylueſtris radix;myrrha; caricæ acriores amplius quàm groſſi,beta citra calfactionem, fortior eſt autem alba:galbanum,ſal,præſertim vſtus: ſalis flos,nitrũ,halcyonia omnia,terra Samia,hyoſcyamus,caſeus tener ex acido lacte moderatè, butyrum, coagulum omne,ſtercus omne valde,œſypus moderatè,carnes viperarum fortiter,adeps,præſertim leoninus:oſſa vſta eorundem leonum,& omnium aliorum cinis.

Adſtringentia, Cap. CCXXXVI.

OLeaſter,piraſter,lentiſcus,apium,ſemperuiuum, papauer,cytiſus,aloe,vrtica,vinacea, pira,crocus, althæa, terebinthus,glans,hyoſcyamus, hedera, nymphæa, palmæ,oui vitellus aſſatus,paliurus,hippuris,ſanguis concretus,liguſtrum,œnanthe,braſſica bis cocta,coagulum leporinum,ſpongia vſta,rhamnus.Sunt & multa alia adſtringentia,quæ omnibus nota exiſtunt.

Quæ ſemen generant ac prouocant in cibis ac medicamentis,& cibis medicamentariis, Cap. CCXXXVII.

EX eduliis omnia quæ amplius nutriunt & inflant, itẽ medicamẽta omnia flatuoſa & calida.Itaque bulbi,& cicer,& nuces pineæ,fabæque ac ficus, edulia ſunt multũ ſemen generantia.Scincus autem, & ſatyrion, ac ſimilia medicamenta ſunt.Edulia autem ſimúlque medicamenta ſunt,lini ſemen,eruca,& horminum.

Quæ ſemen inhibeant, Cap. CCXXXVIII.

SEmen inhibent omnia quæ frigefaciunt edulia ac medicamenta,itémque quæ craſſefaciunt & condenſant, velut lactucæ,cucurbitæ,blitum,atriplex,cucurbita, mora,melopepones. Quæ verò ſiccant,ne ab initio quidem generari ſemen permittunt,etiamſi calfactoriam naturã habeant,velut eſt ruta.Si verò calida non fuerint, multo magis ſiccant,& ſemen generari non ſinunt; velut nymphææ radix.

De alimentorum viribus, Cap. CCXXXIX.

SAnitatis ſtudioſum,ſiquid aliud,alimentorũ vires noſſe oportet.itaque ea quæ attenuatoriam vim habent, anguſtos tranſitus obturatione liberant,& viſcoſa infarta expurgant ac craſſa ſecant.Verùm qui in ipſorum eſu perſeuerant,ſeroſas & bilioſas ſuperfluitates congregant,&,ſi quis adhuc amplius perſeueret,atrabiliarium ſanguinem reddet. quare ab aſſiduo ipſorum vſu abſtinere oportet, præſertim eorum quæ temperamentum bilioſum habẽt. Solis enim iis qui pituitam & crudum humorem viſcoſúmque ac craſſum coaceruarunt, talia conueniunt. At verò craſſefaciente vi prædita, multùm alunt,& ſi in ventre ac iecore probè concoquantur, ſanguinem boni ſucci generant,lienem autem & iecur obturãt. Ex his verò quædam craſſi tantùm ſucci ſunt,velut lenticula: quædam verò viſcoſi,vt malua:quædam craſſum ſimúlque viſcoſum ſuccũ poſſidẽt,velut eſt caro teſta intectorũ. Securior itaque eſt diæta & victus attenuatorius ad ſanitatis conſeruationem, præ craſſefaciente:verùm quùm modicè alat, firmitatem non addit corporibus neque robur:& oportet aliquando etiam multùm nutrientia moderatè aſſumere, vbi firmitatem acquirere voles. Cæterùm citra periculũ craſſa diæta vti poſſunt,qui exercitiis dediti ſunt; & qui dormiunt quantum volunt.Omnes autem qui ante acceptionem exerceri nõ poſſunt; alimenta craſſi ſucci vitẽt: maximũ enim ad ſanitatis conſeruationẽ malũ,perpetuũ ocium exiſtit, quemadmodum contrà moderatus motus maximum bonum. Omnium porrò eduliorum optima ſunt quæ inter attenuantia ac craſſefacientia medium locum obtinent,& ſanguinem ſubſtantia ac compage moderatum generant.Itaque tale alimentum corporibus noſtris conueniens eſt:nociuum verò craſſi ſucci, & propterea ſemper fugiendum.quin & alimentorum varietatem fugere oportet,præſertim ſi ex contrariis viribus ac facultatibus conſtiterint:ita enim aſſumpta probè concoquuntur.

Attenuatoria alimenta, Cap. CCXL.

ALlium,cæpe,naſturtium,porrum,ſinapi,piper, ſmyrnium,pyrethrum, origanum, calamintha, hyſſopus, ſiſymbrium,pulegium,thymus, ſatureia viridis accepta: ſicca enim medicamentum eſt. Ab his proxima ſunt eruca,ſion,apium,petroſelinum, ocimum,raphanus, braſſica,beta,fœniculum,coriãdrum,ruta,anethum, liguſticũ, cuminum,capparis,& terebinthi fructus,caroi ſemen,aniſi,dauci,& omnium odoratorum & acrium ac palàm calidorum ſemina, verùm fortiter attenuat rutæ ſemen ac cannabis,vt medicamenta de cætero exiſtãt. Ex cerealibus ſeminibus attenuanti diætæ ſolum ordeum conuenit,deinde panes clibano cocti triticei:à reliquis abſtinendum. præterquam ſiquis per longius interuallũ piſum,aut lentẽ guſtare velit.plurimùm autem eduliorum vſum pro attenuantis victus ratione ſuppeditant piſces petroſi & montanæ volucres paruæ. in vniuerſum enim omnia exercitata meliora ſunt inexercitatis,& ſicciore victu vtentia, & purum ac tenuem aërem inſpirantia, & ex piſcibus qui mollem ſimúlque friabilem carnem habent reliquis præſtant.nam qui duram aut viſcoſam habent, ab iis penitus abſtinendum eſt.Habes autem notas carnis omnis animalis,friabilitatem ac mollitiem,&quibus ſanè vtraque adfuerit,ad ſatietatem edere licet:quibus altera tantùm,edere quidem expedierit aliquando,ſed vitanda ſatietas eſt. Neque gallinas prohibeo ſiquis exercitio vtatur, neque columbas,neque turtures,maximè ſi in agro degant, ac montanis locis.Oportet autem non recèns mactatas, ſed vnam minimum diem ſeruatas à mactatione edere, non ſolùm turtures & gallinas; ſed etiam perdices, & omnia quæ moderatè duram carnem habent. Sed & ſalſi piſces abundè attenuant,& craſſos ac viſcoſos humores ſecant. eligendi ſunt autem & ex his qui mollem carnem habẽt. nam cetacei generis vitandi ſunt. Præſtat & plurima edulia aceto & aceto mulſo præparata accipere, & ſale prius condire quantum eius fieri poteſt.neque læſionem incurret,qui fructus pomorum aluum mollientes acceperit:verùm tardè trãſeuntes deteriores ſunt:& magis ſi duri fuerint.quare ex his ne guſtare quidẽ oportet, præter eos qui repoſitioni apti ſunt,velut pira & mala,& vuarũ nõ pauca genera:molliores autem magis edere expedierit:qui verò valde auſteri & acerbi ſunt, ad hanc diætam inepti exiſtunt.Omnium maximè autem aptæ ſunt caricæ,& nuces & piſtacia,& amygdalæ ſubamaræ. Cæterùm oliuas neq; laudo neque vitupero.Verùm ex dulcibus non ſolùm eduliis,ſed etiam potionibus,mel ferè ſolum exactè tenuẽ ſuccum generat. Vina quoque tenuia & alba craſſos humores ſecant,& per vrinas expurgant. Vtiliſſimum verò ad extenuantem victum eſt acetum mulſum.

Craſſi ſucci alimenta, CCXLI.

PAnes furnacei,& ſiliginei,& non probè præparati, placentæ ex muſto & ſimilagine,itémquæ liba,& omnis placen-

placenta non fermentata ex tritico,& quæcunque eius generis inde parantur.Sũt enim ſimilago ac alica ſatis craſſi ſucci:amylum vero moderatè.Sunt & dolichi craſſi ſucci & lupini,& interna lentis caro : nam cortex exterſoriũ quid poſſidet.itémque fabæ frictæ,& piſces molles appellati loligines,ſepiæ,polypodes, & cetacei generis, ex quo ſunt & thunni: moderatiores autem ipſis ſunt pelamides. Multùm craſſi ſucci ſunt oſtrea,& buccina,purpuræque & chamæ,patellæ,pectines,pinnæ,& omnia teſta intecta,anguillæ item ac cochleæ. bubulæ carnes,caprinæ,ceruinæ, leporinæ.ſuillum hepar, renes, teſtes moderatè,lac coctũ, caſei omnes,verùm recentes & ex acido lacte minus:oxygala,protogala,quod & pyriephthō vocatur:oua ad perfectam cõcretionem cocta,& magis adhuc,aſſata,atque amplius etiamnũ,fricta in ſartagine: palmæ, caſtaneæ,bulbi, rapa,fungi,tubera,nuces pineæ , coni ac ſtrobili appellati, ficus non probè maturæ,citrii caro,cucumeres,præſertim vberius ingeſti : mala nondum matura . vina dulcia quoque ſanguinem craſſum generant, & his amplius ſapa, & vinum nouum,vináque craſſa ac nigra.

Media inter attenuatoria & craſſe facientia, Cap. CCXLII.

PAnes optimè præparati,carnes gallinarũ, phaſianorũ, perdicum, columbarum,attagenarum,& paruarum auicularum omnium, optima edulia ſunt.Inſuper piſcium petras ac littora & altum pelagus incolentium,gobiorum, murænarum, bugloſſorum & omnium conſimilium, qui neque viſcoſitatem neque graueolentiam in cibo repræſentant.Item ficus,pepones,& ex ſylueſtribus oleribus ſeris:id quod commune pluribus genus exiſtit.ſingulorum autem ſpeciales appellationes ſunt apud Atticos, velut lactuca,chondrile, gingidium, & alia infinita ſylueſtria olera quæ ſeridis nomine veniunt . Eius generis eſt & aſparagus paluſtris,itémque myacanthinus , & chamædaphnes, ac bryoniæ. Vinum item fuluum ſimúlque dulce ac pellucidum, quale eſt auriuſium, & Lesbiũ,& dulce Falernum, acTmolites. hæc enim bonũ & moderatè craſſum ſanguinem generant.

Quæ viſcoſum ſanguinem generant, Cap. CCXLIII.

TRiticum graue,denſum, & in alto flauum , viſcoſum ſuccum generat : leue autẽ & rarum & vtrinſecus album,minus viſcoſum humorem generat. Eſt & ſimilago itémque halica ſatis viſcoſa . Item tendines, præſertim in muſculorum extremitatibus, aponeuroſes *Græcis* appellati &partes circa labra,& lingua,ſuilla quoque caro,& agnina. ſeſami item ſemen,& palmulæ pinguiores.

Quæ crudum humorem generant, Cap. CCXLIIII.

PAlmulæ virides veſcentes crudis humoribus implent, & rapa,& teſta intectorum caro,ſi diutius cocta ſalſum humorem depoſuerit:& piſces molles appellati , velut ſepiæ,polypi, & alia huius generis:item cetaceum genus in mari.quapropter antea ſalſa hæc in vſum cibi veniãt.Talia ſunt & inteſtina,& ventres,& vuluæ quadrupedum, & acidum lac,lupini, vua in ventre retenta.

Quæ frigidum humorem generant, Cap. CCXLV.

QVI ſe cucumeribus valde explent , frigidũ humorẽ coaceruant.Inſuper & qui ventres ac inteſtina & vuluas quadrupedum animalium ingerunt , & lac acidum,& mala nondum matura.

Quæ atrabiliarium ſuccum generent, Cap. CCXLVI.

CArnes bubulæ,caprinæ , & magis taurorũ ac hircorũ, & adhuc amplius ouium ac leporum , ac ſuum ſylueſtrium : carnes item ſalſæ quadrupedum animalium . Ex marinis piſcibus thunni, balænæ, & omnia cetacei generis,cochleæ , braſſicæ , arborum germina , muria & acida muria condita,velut lentiſci & terebinthi.Item cinaræ caro,& lens edulium eſt maximè atram bilem gignẽs:& poſt hanc furfuracei panes , & qui ex thypa ac aliis vitioſis ſeminibus fiunt, & caſei antiqui,& vina craſſa ac nigra.

Quæ bilioſum humorem generant, Cap. CCXLVII.

A SIliquæ, item cinaræ ſuccus amarum bilem gignit: præſtat itaque ipſam feruefactã in cibo ſumere . Mel quoque facilè in bilem tranſit. Omnes quoque dulcis ſaporis ſucci materiam flauæ bili præbent, itémque dulcia vina.

Quæ ſuperfluitatibus redundant, Cap. CCXLVIII.

PAlumbes,anſeres,piſces,exceptis petroſis, viſcera omnia,medulla,ſpinæ dorſi, cerebrum, auiculæ paluſtres & ſtagnorũ,cicer,fabæ virides,faba Ægyptia, porcelli recèns nati,ouilla caro,& omnium iuniorum animalium &
B ocioſè viuentium: piſces fluuiatiles & paluſtres, & qui in limoſa aqua degunt,item omnia cetacei generis in mari.

Quæ ſuperfluitatibus careant, Cap. CCXLIX.

COlla animalium, caudæ , alæ:ſylueſtrium animalium caro,& eorum quæ ſiccis locis degunt.

Multùm nutrientia, Cap. CCL.

SVum domeſticorum carnes ex omnib⁹ eduliis optimè alunt:cerebrum bubulum,teſtes,cor,medulla ſpinalis,itémque reliquæ: anſerum alæ,&magis gallinarum,omniũ volucrium ventres , cochleæ,præſertim ter coctæ. Ex teſta
C intectis quæ duras carnes habent,velut purpuræ,buccina, & ſimilia,gammari,paguri,cancri,locuſtæ,ſquillæ,& conſimilia.Item molles appellati piſces,velut polypi,ſepiæ, loligines,& conſimiles.ex cartilagineis,torpedo & paſtinaca moderatè, ſquatina verò magis , mulli & gobii minus. Lac craſſius quidem,magis , liquidius,minus. Ex panibus ſiligineus maximè alit , deinde ſimilagineus , tertio loco eſt cui furfures non deceſſerunt.triticum coctum , ſiligo, alica,fabæ,carnis habitum non adſtrictum & denſum faciũt,ſed laxiorẽ.cicer magis nutrit,phaſeli & ochri magis
D quàm fœnũgræcũ. dolichi quos lobos vocãt *Græci*,nõ piſis minus nutriunt.caſtaneæ,lens,palmulæ dulces,vuæ paſſæ dulces ac pingues, rapa.bulbi maximè alunt & præſertim bis cocti . Mel deſpumatum & ad diſtributionem & ad nutritionem aptum eſt.vinum omne nutrit quod craſſum eſt. Rubra itaque & craſſa ac adſtringentia , magis alunt:minus verò his alba ſimúlque craſſa & auſtera:omniũ minimè alba & tenuia . Omnia item craſſi ſucci, ſi probè concoquantur, valde alunt.

Quæ parum nutriunt, Cap. CCLI.

E EXtremæ animalium partes, vulua,vẽter,inteſtina,caudæ,aures , pinguedo , adeps, omne volucrium genus minus alit,tereſtrium generi comparatum . caro quoque animalium annoſorum minus alit quàm augeſcentium. Piſcium eſus ſanguinem tenuiorem generat.Ex teſta intectis quæ mollem carnem habent,velut oſtrea, minus alũt: panes ordeacei,polẽta ordeacea,panes furfuracei & ſordidi omnes ac loti,amylum,maza ex polẽta ordeacea, auena, milium,eóque magis panicum.oryza , fabæ virides,ſemẽ papaueris , mora,amygdala,piſtacia, pruna,perſica,arme-
F niaca,præcocia,oliuæ,maximè drupæ:nuces auellanæ, & magis adhuc regiæ:ſerica,corna,pruna ſylueſtria,mora rũbi,capparis,& magis ſale condita:terebinthi ſummitates, braſsicæ,betæ,raphan⁹,ſinapi,aſparagi omnes, paſtinaca, daucus,carus,cæpa,allium . porrum,crudum quidem nullum penitus alimentum præbet, bis verò aut ter coctum, pauciſsimum:punica mala,pira,cucurbitæ, vuæ paſſæ auſteræ & non pingues.

Porrò media quodam modo ſunt inter parum nutrientia,phaſeli,ochri, cicerculæ. ficus autem non ſimiliter vt
G reliqui fructus parum nutriunt, verùm laxam carnem faciunt.Vuæ verò minus quàm ficus laxam & humectam carnem alunt.

Quæ boni ſucci ſunt, Cap. CCLII.

OPtimi ſucci eſt optimũ lac ferè inter omnia quæ in cibo accipimus. optimum autem lac eſt animalium bonæ habitudinis, ſtatim vbi mulctum fuerit calidum adhuc potum . Oua trementia & ſorbilia gallinarum ac phaſianorum.Volucres & piſces fermè omnes boni ſucci ſunt, exceptis iis qui in paludibus ac ſtagnis & fluminibus
H limoſis ac turbidis degunt: verùm odore & guſtu cognobiles ſiunt: nam fœtidi & inſuaues ac mucoſi ſunt,propterea quòd in vitioſa aqua degunt. Carnes autem quadrupedum animalium ſi probè concoquantur , optimum ſanguinem generant, maximè ſi bono ſucco prædita ſint, ve

lut eſt ſuillum genus: at verò omnes circa labia partes, A aliæque extremitates,& alæ volucriũ, inteſtináque & vuluæ ac caudæ,minus boni ſucci ſunt quàm carnes:glandulæ autem probè cócoctæ ſimiliter vt caro boni ſucci ſunt, cornũ eſt mali ſucci.pedes ſuilli meliores ſũt quàm roſtrũ & aures.Sylueſtriũ quoque animaliũ carnes meliorẽ ſuccũ quàm domeſticorũ habent.panis purus probè præparatus boni ſucci eſt:alica itẽ & ptiſana probè præparata,fabæ,caſtaneæ non habent malum ſuccum: ficus maturæ & vua matura,itémque penſilis reprehendi non merentur. cari- B cæ ſtatim quidem in corpus digeſtæ,ac diſtributæ, boni ſucci ſunt: verùm ſi in ventriculo morentur, mali ſucci fiunt,& pediculos generant:ſi verò cum nucibus edantur, bonum edulium exiſtunt. Cæterùm ſiquis ficus & caricas aſſiduè in cibo ſumat,non parum lædetur.Lactuca vt olus ſanguinem bonum gignit,& ab ea intubi. Vina odorata boni ſucci ſunt, ſed omnium optimi ſucci eſt Falernum dulce & Tmolites.

Quæ mali ſucci ſunt, Cap. CCLIII.

AB omnibus mali ſucci eduliis abſtinendum cenſeo, etiamſi facilè concoquantur: latenter enim diutiori C tempore vitioſus humor in venis ex ipſis congregatur, qui leuiſſima putrefactionis occaſione arrepta, malignas febres gignit. Eſt autem maximè vitioſi ſucci caro ouilla ac caprina, peſſima verò hircina, deinde arietina, poſtea taurina.In omnibus his præſtant caſtratorum carnes. ſeniorum autem animalium peſſimæ ſunt.Caro leporina craſſiorem quidem ſanguinem generat, verùm meliorem ad ſucci bonitatem,quàm bubula & ouilla. nihilominus tamen & ipſa mali ſucci eſt, itémque ceruina. renes & teſtes perfectorum animalium mali ſucci ſunt,exceptis gallis.Item cerebrum & medulla ſpinalis,exceptis gallis:lien,oua D in ſartagine fricta,caſei veteres,boleti amanitæ,fœnũ græcum,lens,auena,cicer non eſt boni ſucci.olyra verò tanto deterior eſt tritico,quãto melior eſt quàm tipha & auena, panicum,milium,& ſimilia nõ ſunt boni ſucci.dracones, callionymi,ſcorpii,trachuri,mulli,orphi,glauci, zygænæ, congri,phagri,& quæcunque alia cetacei generis in mari animalia,omnia mali ſucci ſunt.Item omnes fructus ſubcaniculares mali ſucci ſunt, mala nondum matura, pira priuſquam concoquantur, perſica, mala punica, meſpila, E corna,pruna ſylueſtria,ſiliquæ,& terebinthi fructus,cinara,præſertim vbi dura fuerit:cucumeres, pepones, cucurbita his quidem melior eſt, ſed & ipſe in ventre corrupta ſatis mali ſucci euadit: ficus & caricæ minus quàm alii ſubcaniculares fructus malum ſuccum habent: verùm iis qui in ipſarum eſu perſeurrant,non valde bonum ſanguinẽ gignũt.vnde & pediculorũ copia ex ipſis cõſequitur.Ex oleribus nullũ boni ſucci eſt:in medio boni ac mali ſucci ſunt lactuca,intubi,malua,blitũ,atriplex.radices plantarũ olerũ generis mali ſucci ſunt,quæcunque acres, velut cæparum,porrorum,alliorum,raphanorum,& dauci.Medio F loco ſunt raporum & cari appellati radices. Ocimũ peſſimi ſucci eſt,rapum crudum, braſſica, bulbi non probè cocti. At verò allium & cæpæ ac porrum bis cocta humoris malignitatem deponunt.Cæterùm extremè mali ſucci ſunt olera quæ ſylueſtria appellant. Vina craſſa ſimúlque fœtida & iniucunda ac auſtera mali ſucci ſunt, quale eſt Bityhinum quod in magis doliis apportatur. nam quod in paruis affertur,neque boni ſucci neque mali exiſtit.

Quæ facilia concoctu ſunt, Cap. CLIIII.

PAnes bene præparati.piſces petroſi omnes,gobio,tor- G pedo,paſtinaca,ſi volucrum generi comparentur. volucrum caro terreſtrium generi comparata concoctu facilior eſt,præſertim perdicis, attagenæ, columbæ & phaſianorum, alæ anſerum,magiſque gallinarum,& in ſumma præſtant alæ ſaginatorum & iuniorum: peſsimæ autem ſunt gracilium & ſeniorum.iecur anſerum ſero lactis ſaginatorum, itémque teſtes gallorum ſimiliter nutritorum facillimè concoquuntur. Carnes ſuillæ concoctu idoneæ ſunt,in vigore ætatis conſiſtentibus,& laborãtibus H porcorum vigoroſorũ,reliquis eorum qui adhuc creſcũt. Vituli meliores concoctu ſunt quàm boues perfecti, & hœdi quàm capræ.In vniuerſum autem, omnium adhuc augeſcentium caro facilior concoctu eſt quàm decreſcentium,& animalium in ſiccis locis degentium facilius concoquitur quàm aliorum. Nux regia magis concoquitur quàm auellana, bulbi bis cocti melius concoquũtur, oua trementia & ſorbilia,lactucæ,intubi,malua,cucurbita cocta,ſi non corrumpantur.vina dulcia facilius quàm auſtera:Facilius autem concoctu eſt quicquid vnicuique iucũdum eſt.

Quæ ægrè concoquuntur, Cap. CCLV.

CAro caprina,bubula, ceruina: peſſimè autẽ cõcoquitur hircina,deinde arietina,poſtea taurina.peſſima eſt & ſeniorum animalium caro. ſues quæ ſenes fibroſam & ſiccam, & propterea ægrè concoctilem carnem habent. Ventriculus ægrè concoquitur,item inteſtina,vulua, cor, iecur,aures,caudæ,renes, cerebrũ,medulla ſpinalis, & perfectorum animalium teſtes,anſeres, exceptis alis, palũborum & ſturnorum ac merularum & paruarum volucrium caro durior eſt,atque his magis turturis antiqui, & anatis. ægrius tamen adhuc concoquitur & fibroſior his eſt pauonis & otidum caro. ventriculi quoque volucrum omnium ægrè concoquuntur, propter ſubſtantiæ duritiam. falſò enim quidam laudant vẽtrum ſtruthocameli ac mergi.Cochleæ item, & lac acidum,caſeus vetus, recens autẽ & maximè ex acido lacte melior eſt: purpurarum caro ac buccinorum, aliorúmque teſta intectorum duram carnẽ habentium,gammari,locuſtæ,cancri,paguri,ſquillæ,& omnia huiuſmodi.polypi, ſepiæ, loligines, & omnia molli cute prædita,raia,leuiraia,ſquatina,dracones,cuculi,callionymi,ſcorpii,trachuri,oua cocta,fricta, triticum coctũ, polẽta, tipha,auena,fabæ,dolichi,phaſeli,cicercula,cicer, oryza,lupini,panicum,milium, & quæcũque huiuſmodi. lens,ſeſamum,caſtaneæ,mala, pira nondum matura, ficus nõ maturæ,vuæ acidæ & auſteræ,palmulæ omnes,ſiliquæ, ocimum, rapum crudius,bulbi crudiores,paſtinaca,daucus,carus, & omnes olerum radices,ipſáque olera vniuerſa,excepta lactuca & intubis. vina craſſa & noua ægrè cõcoquuntur: verùm multo magis concoctioni reſiſtit aqua.

Quæ ſtomacho commodant eúmque roborant, Cap. CCLVI.

PAlmulæ auſteræ, mala cydonia, oliuæ muria conditæ: aptiores tamen ſunt aceto compoſitæ. vuæ paſſæ auſteræ. vua in vinaceis repoſita.nux regia hac parte auellanæ præſtat,multóque magis ſi cum caricis ſumatur.gingidium ſcandici ſimile,eſt valde ſtomacho commodum,tũ crudum,tum coctum comeſtum: longiorem autem cocturam non ſuſtinet: cinara, ſinapi,raphanus,rapum,naſturtium,aſparagus paluſtris,chamædaphnes, oxyacãthæ & bryoniæ.bulbus appetentiam cibi excitat, itémque cap paris ſale condita. citrii pars externa corroborat ſtomachum medicamenti loco ſumpta. Vinum auſterum os vẽtris roborat,itémque ventrem ipſum,præſertim calida intemperie affectum.

Quæ ſtomacho incommoda ſunt, Cap. CCLVII.

BEta ſtomacho incommoda eſt,adeò vt & morſum inducat ſi vberius comedatur,ocimum,rapum crudius, blitum,atriplex,ſi nõ cum aceto ac oleo & garo ſumantur, fœnumgræcum ſtomachum ſubuertit,itémque ſeſamum. Lac,frigidum habentibus ventrem aceſcit, calidum habentibus in nidorem trãſit.Meritò itaque nociuum eſt febricitantibus,& ſi quis amplius cum melle ſumat,vomitũ ciet. pepon non probè concoctus cholericos, *id eſt bilem supernè ac infernè eiicientes*, facere ſolet. ſimiliter & melopepon.omne cerebrum ſtomacho incommodum eſt, & nauſeoſum,velut etiam oſſium medulla. Vinum nigrum & auſterum facilè aceſcit,& vomitum concitat.Item craſſum & nouum.

Flatus expertia, Cap. CCLVIII.

CVminum,liguſticum,viticis ſemen,cannabis ſemen, fabæ frictæ,bulbi diutius atque iterum cocti & ex oleo & aceto comeſti, mel quod in coctura omnem ſpumam depoſuit. flatus diſcindunt panes ordeacei. Media porrò inter flatus expertia ac flatuoſa, ſunt piſa, ochri & cicerculæ.

Flatuosa, Cap. CCLIX.

CIcer, lupini, panicum, milium, & huiusmodi: fabæ, lobi siue dolichi, minus tamen fabis: maza ex polenta, succi omnes, præcipuè Cyrenaicus, silphii succus ac radix. ficuum flatus modico tempore durat, propterea quòd facilè aluũ subeant: quæ verò exactè maturæ sunt, propemodum nihil offendunt, similiter vt caricæ. palmulæ virides flatuosæ sunt, rapum crudius. lac facilè in ventre inflatur, bulbi crudiores, mel non perfectè coctum. vina dulcia flatum tardè transeuntem generant, item dulcia simúlque austera. mustum, *hoc est uinum nouum* itidem.

Quæ extergent, secant, obturatione liberant, Cap. CCLX.

PTisana exterget, itémque fœnũgræcum, melopepon, vuæ passæ dulces, fabæ, cicer, magísque nigrum. capparis satis tenuium partium est, & exterget, & expurgat ac obturatione liberat, maximè ex aceto mulso aut ex oleo & aceto, præ reliquis omnibus cibis comesta. betæ succ⁹ exterget, & magis vbi cum sinapi & aceto comedatur. bulbi attenuatoriã vim habent & obturationes aperientẽ, cepæ, allia & porri attenuant & secant crassos ac viscosos humores. serum quoque lactis humorum crassitiem attenuat. ficus extergent, quapropter multa arenosa de renibus expurgant. Caricæ attenuant ac secant & renes expurgant. amygdalæ extergent & attenuant purgántque viscera, & humorum per sputum reiectiones ex pectore ac pulmone expeditiores faciunt. pistacia robori ac sanitati iocineris conducunt, & ad purgationem humorum id obturantiũ iuxta exitus ipsius. raphanus attenuatoriam vim habet. Mel tenuissimarum partium est, maximè quod ex calidis ac siccis plantis natum est: quapropter etiam aqua mulsa ad sputorum eductionem commodat. Acetum mulsum non penitus viscosa ac crassa facilè educit, & viscera citra molestiã expurgat. valde autem cõmodat iis qui crassum humorẽ in pectore ac pulmone coaceruarũt. Vina tenuia a c vetera cũ acrimonia ad idem conferunt. At verò aquosum, hoc est album & tenuissimum, aptum est ad humorum ex pulmone eductionem. roborat enim, & humores humectiores reddit ac moderatè scindit. Vinum dulce in morbis acutis, reficiendis viribus accomodatum est, velut in peripneumonia & pleuritide, concoctione morbi iã facta.

Quæ obturant, Cap. CCLXI.

LAC modicum seri habens, & multum de caseo, non satis tuti vsus est, siquis in eius esu perseueret. nam lædit renes, qui aliàs ad calculorum generationem aptitudinem habent, & iocineris obturationes facit iis qui eas pati aliàs solent. Caricæ hepati ac spleni inflammato nocuæ, velut etiam ficus. omnia quoque dulcia splenem ac iecur lædũt. Aqua mulsa incommoda est iis quibus viscera indurata, aut laxo tumore occupata, aut inflammata in tumorem eleuata sunt. Palmulæ pingues obturant, & præsertim crudæ, omnia item liborum genera, & ex similagine præparata, obturant, & splenem augent, & calculos in renibus generant. Similiter & triticea farina cum lacte. Alica quoque inepta iis qui iecur obturationi obnoxiũ habent & renes calculo generando aptos. Vinũ dulce obturat, & viscera auget siue inflat.

Quæ tardè transitus sunt, Cap. CCLXII.

OMnia liborum ac placẽtarum genera ex similagine facta, trãsitus tardi sunt, fabæ frictæ, panes puri, lens cortice detracto, cerebrum, medulla spinalis, iecur, cor, triticum coctum, oua assata, fricta, lupini, phaseli, pisa, sesamum, mala, pira nondum matura, siliquæ, vina dulcia, & magis austerũ & nigrum, citra dulcorem. item omne crassum ac nouum. Aqua autem adhuc tardius transit.

Quæ facilè corrumpuntur, Cap. CCLXIII.

PErsica, armeniaca, præcocia, & omnes subcaniculares fructus, qui humidum temperamentum habent, in ventriculo corrumpi solent, vbi non probè & citò aluum subierint. Omnia porra mali succi, humida autem & lubrica, ac facilè subire potẽtia, præ aliis edere oportet. sic enim & ipsa citò subeunt, & alia deducũt: si verò postremũm accipiantur, etiam alia simul corrumpunt.

A Quæ difficulter corrumpuntur, Cap. CCLXIIII.

CHamulæ paruæ, purpuræ, buccina, & quæcunque testa intecta durã carnem habent, dãtur corrũpentibus cibũ præ humorũ vitiatione, ita vt bis aut ter aqua optima coquantur, semper in aliam purã feruentem translata, vbi prior salsa reddita fuerit. Sed & gammari ac paguri cãcrique ac locustæ, & squillæ, & quæcunque eius generis, carnem habent ægrè corruptilem, similiter vt testa intecta duræ carnis.

Quæ ventrem subducunt, Cap. CCLXV.

B LEnticula, brassica, ex marinis testa intecta, & cochleæ compositam naturam habent ex contrariis facultatibus. Ipsum enim solidum vniuscuiusque corpus transitus tardi est, & ventrem sistit: verùm humiditas ad excretionem irritat. Siquis igitur lenticulam aut brassicam aut aliud quid ex prædictis coquat, deinde decoctum ipsum oleo & garo ac pipere condiat, & postea cui velit bibendũ præbeat, palàm conspiciet ex ea potione ventrem subduci. Sed & herinaceorum marinorum ac conchularum omnium, itémque gallorum veterum iuscula, ventrem subducunt. At verò si brassicam aluum subducere velimus, cacabo in quo cocta fuerit propè posito statim extractam in oleum ac garum mittimus. neque enim valde ipsam coquere oportet. Panes furfuracei ventrem subducunt. fœnigræci succus coctus cum melle acceptus, commodus est ad subducendum omnes vitiosos humores in intestinis contentos: sed modicum esse oportet mel quod admiscetur, ne morsũ stomacho infligat. Oliuæ salsæ subducũt præ reliquis cibis comestæ. Lac quo liquidius est eo magis subducit: crassum, minus. serũ verò lactis valde emollit ventrem. Iniiciendum est ad ipsum mellis optimi tantum quantum satis est ad condiendum solummodo, ne stomachus subuertatur: iuxta eandẽ rationẽ & salẽ indere oportet, ne gustus offendatur. Animalium valde iuuenum carnes aluo facilius secedunt: similiter & cartilaginei piscium generis torpedo & pastinaca moderatè secedũt. beta quoque moderatè subit, & recens caseus cum melle, atriplex, cucurbita, pepones, melopepones, ficus, caricæ, vuæ passæ dulces, præsertim humidæ, mora ante reliquum cibum sumpta. nux adhuc viridis ad excretionem cõmoda est: imò etiam sicca, aqua præmacerata. & pruna sicca similiter aqua, aut aqua mulsa præmacerata edantur. etenim plus mellis habentia ventrem multùm emolliunt, etiam siquis sola ipsa comedat. sed multo amplius si aquam mulsam insuper sorbeat, ventri subductioni conferẽt. Cæterùm à sumptione talium, vinum dulce bibere oportet, & pauco tempore interiecto prandere. Porrò mora, cerasa, præcocia, persica, & omnia humecta & aquosa, & in totum quæcunque nullam fortem qualitatem gustui aut olfactui offerunt, ea mediæ quodammodo facultatis inter subducentia ac supprimentia aluum existunt. Mel solum non coctum siquis delingit, probè aluum ducit. aqua mulsa item parum aut omnino nihil cocta aluũ subit. vinum dulce confert ad ventris excretionem. Mustum aluum emollit ac subducit.

Quæ ventrem supprimũt, Cap. CCLXVI.

PAlmulæ austeræ, vuæ passæ austeræ, mora rubi, pruna syluestria, poma adstringendi vi prædita, pira, mala punica, similiter gãmari, paguri, cancri, locustæ, squillæ, & quæcunque alia eiusce modi molli testa intectorum, minus quidẽ quàm testa intecta vẽtrẽ supprimũt: verũ habẽt etiã hæc ipsa salsum in se humorẽ, quem vbi in aqua deposuerint, vẽtrẽ sistũt, velut ostreorũ & testa intectorũ caro. Lenticula itẽ & brassica bis coctæ ventrẽ sistũt. &, vbi humectã aluum siccare velimus, quum iam moderatè cocta esse videtur brassica, prima aqua diffusa, aliam calidam statim affundimus, deinde rursus in illa ipsa coquimus donec flaccida fiat. Oportet autem neque acrem neque aquam frigidam attingere quod bis coquitur. non enim amplius exactè flaccescit, etiamsi diutissimè postea coquatur. Cæterùm lenticula decorticata fortem adstrictoriam vim perdit, & non similiter siccat ventris humiditates. Si tamen ipsam bis coquas, priorémque aquam diffundas, deinde parũ salis aut gari addas, & aliquid ex

sistentibus ventrem immittas ; ita vt gustus non lædatur, iucūdissimū simúlque vtilissimū pharmacū simúlque edu lium efficies. Poléta ex vino austero pota ventrem siccat, oryza sistit, panicum item & milium, carnes leporinæ, vinum austerum & nigrum citra dulcedinem, & album ac austerum, & fuluum ac austerum.

Quæ calfaciunt, Cap. CCLXVII.

TRiticum coctum, & panes ex illis, tipha, auena, fœnūgræcum, palmulæ dulces, mala dulcia, moderatè, sesamum, vuæ dulces, quapropter & sitim inducunt: vuæ passæ dulces, magis mediocriter, apium, smyrnium, eruca raphanus, rapum, sinapi, nasturtiū, pyrethrum, pastinaca, caros, allium, cæpa, porrum, caseus vetus. Vinū dulce moderatè calidum est, & propterea sitim inducit. fuluum verò calidius est nigro: flauum calidissimum est extremè, deinde fuluum, deinde ruffum, postea dulce, postremò album omnium minimè calfacit. Vinum vetustissimum, multùm calidum existit.

Quæ frigefaciunt, Cap. CCLXVIII.

ORdeū iuxta omnes vtēdi modos, milium, panicū, tubera, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucumeres, pruna, mora, vuæ austeræ & acidæ, vuæ passæ austeræ, mala adstringētia, & acida ac teneriora, & pira eiusmodi, & mala punica adstringētia, palmulæ frigidū succū habēt, lactuca, intuba mediocriꝰ. portulaca, papaueris semē, aqua. Vinū aquosum nō manifestè calfacit, ideo etiā febrictibus citra periculum datur, vinum albū simúlque austerū, minimè vt vinum calfacit: vinum verò album austerū & crassum ac nouum sensibiliter frigefacit. Frigefacit autem & acetum. nam tenuiūm partium existit: quapropter neruos amplius quàm alia frgefacientia lædit. Media porrò quodammodo inter calfecientia ac frigefacientia sunt, panes loti, amylū, vuæ vinosæ.

Quæ siccant, Cap. CCLXIX.

LEnticula, brassica, polenta, viticis semen, eruum bis coctum & aqua sæpius edulcatum, præstat autē album: sed & assatum aut frictum siccius alimentum corpori præbet. item quod simpliciter garum & vinum habet, siccius est non habente. maxima autem est differentia & seminū, & olerum, & plantarum omnium plus aut minus siccantium, iuxta eorum quæ ipsis adiiciuntur vires.

Quæ humectant, Cap. CCLXX.

PTisana, cucurbita cocta, pepones, melopepones, cucurbitæ, nuces virides, pruna, mora, sycomora, lactucæ, intuba. malua verò & blitum ac atriplex aquosissima olera sunt. fabæ virides humectant, & cicer. aqua calida humectat & calfacit: frigida humectat & frigefacit.

Quæ caput lædunt, Cap. CCLXXI.

PAlmulæ omnes, eruca, fœnumgræcum, mora rubi. Vinum quoque fuluum capitis dolorem inducit, & mentem tentat magis quàm nigrum. austerum etiam & odorum caput tentat. aquosum verò neque capitis dolorem inducit, neque neruos lædit. Vinum autem modicum aquæ mixturam ferens, capitis dolorem ex humoribus in ventre ortum sedat. Lac non est commodum capiti, nisi quis valde forte ipsum habeat. Cremor vuarum quem fæcem dicunt, dolorem capitis inducit. item vua ipsa in vinaceis reposita.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TEtrabibli primæ Aetii continentur.

DE frictione præparatiua, Cap. I.
De exercitationibus, Cap. II.
De exercitationum speciebus, Cap. III.
De frictionum speciebus, Cap. IIII.
De vociferatione, Cap. V.
De gestatione, Cap. VI.
De equitatione, Cap. VII.
De re venerea, Cap. VIII.
De insolatione, Cap. IX.
De venæ sectione, Cap. X.
De euacuationis mensura, Cap. XI.
Quales venæ secandæ, Cap. XII.
Quomodo vena secanda est, Cap. XIII.
De magnitudine sectionis, Cap. XIIII.
De figura sectionis, Cap. XV.
Quod sit opportunū venæ secandæ tēpus, Cap. XVI.
De repetita detractione, Cap. XVII.
De arteriarum sectione, Cap. XVIII.
Medicamentum sistens sanguinem arteriarum, Cap. XIX.
De cucurbitarum vsu, Cap. XX.
De scarificatione, Cap. XXI.
De sanguisugis, Cap. XXII.
De purgatione, Cap. XXIII.
Bilem flauam purgantia. Cap. XXIIII.
Scammonia, Cap. XXV.
Peplium, Cap. XXVI.
Veratrum nigrum, Cap. XXVII.
Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.
Epithymum, Cap. XXIX.
Polypodium, Cap. XXX.
Pulegium, tragoriganum, leucanthemon, alysson, Cap. XXXI.
Armenium, Cap. XXXII.
Centaurium minus, Cap. XXXIII.
Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.
Colocynthis, Cap. XXXV.
Tithymalus, Cap. XXXVI.
Isium, Cap. XXXVII.
Elaterium, Cap. XXXVIII.
Granum Cnidium, Cap. XXXIX.
Agaricum, Cap. XL.
Cnici semen, Cap. XLI.
Lathyris, Cap. XLII.
Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.
Mercurialis, Cap. XLIIII.
Cucumis syluestris, Cap. XLV.
Styrax, Cap. XLVI.
Thymus, Cap. XLVII.
Cyclaminus, Cap. XLVIII.
Scordium, Cap. XLIX.
Chamæpitys, Cap. L.
Bdellium, Cap. LI.
Aquam ducentia, Cap. LII.
Squama æris, Cap. LIII.
Euphorbium, Cap. LIIII.
Chamelæa, Cap. LV.
Sanguinem purgantia, Cap. LVI.
Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.
Vini purgantis bilem præparatio, Cap. LVIII.
Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.
Vinum melāchólicis commodum, Cap. LX.
Vinum polypodites, Cap. LXI.
Vinum mulsum stercus exigens, Cap. LXII.
Vinum mulsū flauā bilem ducens, Cap. LXIII.
Vinum mulsum pituitam ducens, Cap. LXIIII.
Vinum mulsum atram bilē euacuans, Cap. LXV.
Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.
Conditum pituitosis, Cap. LXVII.
Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.
Absinthati præparatio flatus & stercora euacuans, Cap. LXIX.
Absinthatum flauam bilē ducens, Cap. LXX.
Absinthatum ad pituitosos, Cap. LXXI.
Rosatum flauam bilem ducens, Cap. LXXII.
Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.
Mellis rosacei purgatorii præparatio, Cap. LXXIIII.
Aceti purgatorii præparatio, Cap. LXXV.
Aceti mulsi purgatorii præparatio, Cap. LXXVI.
Acetum mulsum purgans omnes vitiatos humores,

infunditur. Cap. LXXVIII.
Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.
Posca ventrem molliens, Cap. LXXX.
Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.
Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.
Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.
Garum aquosum, Cap. LXXXIIII.
Garum vinosum purgatorium, Cap. LXXXV.
Garum acetosum purgatorium, Cap. LXXXVI.
Iuscula emollientia, Cap. LXXXVII.
Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.
Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.
Oxyporia purgatoria, Cap. XC.
Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.
Purgatorium ex cotoneis malis, Cap. XCII.
Purgatorium ex citrio, Cap. XCIII.
Purgatorium ex fœniculo, Cap. XCIIII.
Aliud valde stomacho gratum, Cap. XCV.
Purgatorium ex fœniculo, quod parari solet ad atram bilem, Cap. XCVI.
Purgatorium atræ bilis, Cap. XCVII.
Aliud purgans atram ac flauam bilem, Cap. XCVIII.
Pastillus flauam bilem purgans, Cap. XCIX.
Buccella purgatoria, Cap. C.
Aloedaria citra molestiam purgantia, Cap. CI.
Pharmacum pituitam ducens, Cap. CII.
Purgatorium atræ bilis, Cap. CIII.
Bilis & pituitæ, & atræ bilis ac reliquorum humorũ commune purgatorium, Cap. CIIII.
Aloedaria emollientia ex rosaceo melle, Cap. CV.
Aloedarium ex Philagrio, Cap. CVI.
Aloedarium Oribasii, Cap. CVII.
Sal purgatorius, Cap. CVIII.
Purgatorium pituitam ducens, Cap. CIX.
Purgatorium aquam ducens, Cap. CX.
De hieris, Cap. CXI.
Purgatorium citra molestiam purgans, Cap. CXII.
Hiera Galeni, Cap. CXIII.
Hiera Archigenis, Cap. CXIIII.
Hiera Rufi, Cap. XV.
Hiera Iusti, Cap. XVI.
Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacũ biberũt, & non purgantur, Cap. CXVII.
Cura excessus purgationis, Cap. CXVIII.
De vomitu, Cap. CXIX.
Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. CXX.
Quibus dandum sit veratrum, Cap. CXXI.
Quid veratrum facere possit, Cap. CXXII.
Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt, nihil tamen minus quàm purgati vtilitatem perceperunt, Cap. CXXIII.
Qui sint apti ad veratrum, Cap. CXXIIII.
Tempora vniuersalia ac particularia ad sumendum veratrum apta, Cap. CXXV.
Veratri probati notæ, Cap. CXXVI.
Victus ratio veratro purgandorum, Cap. CXXVII.
Differentiæ exhibitionis veratri, Cap. CXXVIII.
De cremore veratri, Cap. CXXIX.
De veratri decocto, Cap. CXXX.
De ramentis veratri, item de contuso ac cribrato, Cap. CXXXI.
Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. CXXXII.
Quomodo post potum curandi sint, Cap. CXXXIII.
De purgationis excessu, Cap. CXXXIIII.
Epithemata purgatoria, Cap. CXXXV.
Cõpositio olei siue vnguenti purgatorii, Cap. CXXXVI.
De localibus euacuationibus, Cap. CXXXVII.
Quæ oculos purgant & lacrymas prouocant, Cap. CXXXVIII.
Quæ aures purgant, Cap. CXXXIX.
Quæ per nares purgant, Cap. CXL.
Quæ humiditatem ex ore trahunt, Cap. CXLI.
Quæ lac generant ac mouent, Cap. CXLII.
Pulmonem ac pectus purgantia, Cap. CXLIII.
De suffitionibus, Cap. CXLIIII.
Quæ tenuia intestina euacuant, Cap. CXLV.
Quæ sima hepatis purgant, Cap. CXLVI.
Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.
Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.
Renes purgantia, Cap. CXLIX.
Vesicam purgantia, Cap. CL.
Quæ glandi induntur ad vrinas prolectandas, Cap. CLI.
Lapides in renibus ac vesica euacuantia, Cap. CLII.
Vterum euacuantia, Cap. CLIII.
Quæ in potu sumpta menses ducunt, Cap. CLIIII.
Quæ stercora euacuant, Cap. CLV.
Lumbricos educentia, Cap. CLVI.
Sudores excludentia, Cap. CLVII.
Quæ euacuant ac corrumpunt pediculos omnis generis circa superficiem corporis, Cap. CLVIII.
De infusionibus sedis, Cap. CLIX.
De glandibus, Cap. CLX.
De tomentis siue floccis, Cap. CLXI.
De aere, Cap. CLXII.
De ventis, Cap. CLXIII.
De accessione ac significatione stellarũ, Cap. CLXIIII.
De aquis, Cap. CLXV.
De balneis, Cap. CLXVI.
De balneis naturalibus, Cap. CLXVII.
De frigidæ lotione, Cap. CLXVIII.
De insessu solii ex oleo, Cap. CLXIX.
De spongiæ vsu, Cap. CLXX.
De aspersionibus, Cap. CLXXI.
De irrigationibus, Cap. CLXXII.
De insessionibus, Cap. CLXXIII.
De humectationibus, Cap. CLXXIIII.
De fomentis, perfusione, cataplasmatis, ac cucurbitis, Cap. CLXXV.
De cataplasmate ex fermento, Cap. CLXXVI.
De cataplasmate ex pane, Cap. LXXVII.
De cataplasmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.
De cataplasmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.
De dropace ac picatione, Cap. CLXXX.
De sinapismo, Cap. CLXXXI.
Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impositæ, priuatim coxendicũ morbo cõueniunt, Cap. CLXXXII.
Quæ sint alia rubrificantia, Cap. CLXXXIII.
De iberide, siue cardamine, quæ etiam lepidium vocatur, Cap. CLXXXIIII.
De euocantibus ex alto auxiliis, Cap. CLXXXV.

De iis quæ per clyſterem infunduntur, euacuantur, & exhibentur. Et de aere, ventis,locis, aquis,rubificationibus,ſinapiſmis,ac ſimilibus.

De frictione præparatiua, Cap. I.

ANTE exercitationem corpus calfacere oportet,frictionis tum per lintea tum per oleum vſu:fricandúmque eſt corpus nudis manibus donec probè caleſcat, & molliatur, rubórque floridus efflore ſcat, & confrictá particula in molẽ eleuetur.

De exercitationibus, Cap. II.

EXercitatio,eſt motus vehemens. vehementiæ autem terminus eſt reſpirationis alteratio ad celeritatem ac denſitatem. Exercitatio ipſa partes inſtrumentales præparat,vt non facilè affectionibus impetantur,& ad actiones obeundas robuſtiores reddit,& alimenti attractionẽ fortiorẽ,& nutritionem meliorẽ, propter excitatũ calorẽ facit:ſed &ſenſibiles itémque obſcuros meat⁹ propter fortẽ ſpiritus motũ expurgat.Quandoquidẽ igitur diſtributioni alimenti opitulatur,oportet ſanè neque humorum crudorum,neque ciborum inconcoctorum copiam neque in ventre, neque inteſtinis contineri: periculum eſt enim ne ad omnes animalis partes deducantur antequam probè concoquantur.manifeſtum igitur eſt etiam ante cibos exercitari corpora oportere.Opportunitatis nota ex bonitate coloris vrinarum ſumitur. aquoſa enim vrina,humorem ex ventre in corpus digeſtum ac diſtributũ,incoctũ eſſe ſignificat: fulua verò & bilioſa iamdudum perfectam concoctionem notat. At verò moderatè pallida ſignum eſt concoctionis nuper factæ. Tunc itaq; ad exercitia prodeundum eſt,ventris ac veſicæ excremẽto prius depoſito.

De exercitationum ſpeciebus, Cap. III.

COmmune eſt omnibus exercitationibus,caloris innati corporibus augmentum. Cæterùm ſingulatim robuſta exercitatio,hoc eſt violẽta,muſculos ac neruos validiores reddit.tales ſunt,fodere,onus maximum leuare, & aut in loco permanere,aut paululum progredi & velut deambulare. huius generis eſt & per funem manibus apprehenſum repere ac aſcendere, & plurima alia eiuſcemodi. At verò veloces exercitationes, citra contentionem & violentiam,curſus ſunt,& ſummarum manuũ luctæ ac exercitia,& parua pila. Cæterùm robuſtis exercitationibus velut vehementibus vti quis poteſt, ſi celeres motus addat.Inſuper exercitiorum aliqua lumbos aut manus aut crura magis exercent,aliqua ſpinam,aut pect⁹ aut pulmonem ſolùm. Exercẽdum eſt autem donec corpus in molem eleuetur,& floridum euadat,motúſque expediti ac æquales & validi exiſtant.In hoc autem corpore etiã ſudorẽ cõſpicies calidũ vapore permixtũ.Ceſſandũ verò tũc primũ vbi quid ex prædictis fuerit alteratũ. velut ſi corporis moles contrahi videatur,ſtatim quieſcẽdũ eſt: ſimiliter etiam ſi coloris floriditas contabeſcat. Quin & ſi motuum vigor remitti videatur, ſtatim ceſſandũ eſt, & ſi circa ſudorẽ mutatio aliqua apparuerit iuxta multitudinem ſiue qualitatem.Si enim paucior aut frigidior prodeat,eueſtigio deſinendum eſt,oleúmque affundendum, indéque corpus recurandum,móxque frictione recuratoria, quæ poſt excercitationem adhiberi ſolet, vtendum,quemadmodum pædotribæ in vſu habent.

De frictionum ſpeciebus, Cap. IIII.

FRictio dura, corpora conſtringit,mollis ſoluit. quare quæ ſupramodũ exoluta ſunt corpora,frictione dura: quæ cõtrà adſtricta,molli fricanda ſunt.ſi verò æqualiter habeant,palàm eſt q neq; molliter neq; durè,ſed quantũ eius fieri poteſt,vtroque exceſſu vitato. Frictio multa gracilitatem inducit: pauca,vice verſa:media,mediocritatẽ.

De vociferatione, Cap. V.

VOciferatio,exercitatio eſt pectoris & vocaliũ inſtrumẽtorum,inſupérque caloris naturalis,purgans, attenuãs ac roborans, & corporis partes ſolidas & robuſtas
A reddens,vt non facilè affectionibus impetantur. Vtendum eſt vociferatione in anheloſis, & recta ceruice ſpirãtibus,tabidiſque ac doloribus diutinis pectoris ac dorſi, & in pectoris abſceſſibus poſt rupturam, & ad raucã vocem ex plurima humiditate factam, & in febribus quartanis.nam concretum humorem conuenientiſſimè excutit, & ſtomachi humiditatem quam priuatim quartana febris inducere ſolet, expellit. Conuenit etiam ſtomachicis, præſertim aſſiduè vomentibus, & acidum ructantibus.at verò capitis affectionibus incommodiſſima voci-
B feratio exiſtit.Cæterùm qui vociferatione vſurus eſt, aluo prius exonerata,& infernis partibus ſenſim cõfrictis, lotáque facie placidè perfuſa, & vbi mox à ſomno ſe moderatè loquendo & deambulando præparauerit, ita tandem ad vociferationem debet progredi. In ipſa autem vociferatione concinnitas, & vocis bonitas ac iucunditas nihil contulerint ad ſanitatem: verùm grauiorum vocum ſonus vtilis exiſtit. quare in hoc ſe exercere oportet. Sic enim plurimus aer in reſpiratione attractus pectus diſtendit,& aluum ac totius corporis meatus dila-
C tat ac diſparat.vnde in vociferationibus & concitatis lectionibus redundantium humorum excretiones contingunt:& in iis quidem qui concitatius legunt,magis & per ſudores:qui verò mitius vocem intendunt,per occultam tranſpirationem. nam tota corporis moles in lectionib⁹ ac vociferationibus intenditur. Contingit item propter attenuationẽ ex motu factam,multa ſputa reſoluta, mucúmque ac pituitam excerni. Porrò iis qui propter frigiditatem caliditate opus habent, quódnam commodius auxilium afferri queat quàm actio per reſpirationem? O-
D portet itaque ſæpe legere,& vniuerſum corpus relaxare, fuſáque carne ad corporis rarefactionem, aſperam arteriam,& alios ſpiritus exitus commodè diſtendere,& grauiſſimas voces concinnè ſonare. Vtendum autem vocis actionibus neque temerè,neque incõſideratè, ſed neque prauis ac corruptis humoribus corpore repleto.neque in magnis ac manifeſtis cruditatibus ad vocis exercitium progrediendum,ne amplior diſtributio corruptorũ humorum aut vaporum in corpus fiat.

De geſtatione, Cap. VI.

E RElíquæ quidem exercitationes in motu corporis ſitæ ſunt,geſtatio verò mixta eſt ex motu & diſpoſitione quieti ſimili,quum plurimæ corporis partes quieſcere videantur,vniuerſum verò geſtationis tractu moueatur. Atque hinc adeò vtiliſſima ſimúlque leniſſima exercitatio eſt geſtatio, vt quæ neque laſſitudinem corporibus inducat,ipſáque conſimiliter velut magna exercitia moueat.Omnis autem geſtatio inſitum calorem ventilare & excitare poteſt,& materiæ multitudinem diſpergere,habitúmq; corroborare,& actiones ſtupidas ſuſcitare. Dif-
F ferentiæ geſtationis multæ ſunt: verùm peculiares hæ ſunt. prima quidem in lecto,eóque aut penſili, aut fulcra mobilia iuxta angulares pedes habente:altera in lectica, quæ & ipſa duplex eſt,ita vt qui geſtantur vel deſideant vel decumbant. tertia in curru. quarta in nauigio. ponenda etiam equitatio eſt inter geſtationis partes.Itaque geſtatione in lecto vtendum in febricitantibus,aut diuturno morbo decumbentibus, in quo corpora conſumpta ſe erigere non ita valent.item in iis qui vires recolligere à febrili actione iam incipiunt,& in iis qui veratrũ
G ſumpſerunt. Vtendũ & in phreniticis. nam ſpiritus perturbationem placidè lenit,& ad ſomnum illicit. Vtendũ & in lethargicis,& appetentia ciborum deiecta. At verò in lectica ſiue ferculo decumbentes geſtamus, febri lethargica aut ſemitertiana aut quotidiana correptos. Itẽ hydropicos,ſtupore attonito percuſſos,reſolutos, nephriticos,podagricos. deſidentes autem in lectica geſtamus eos in quibus febris exactè remiſit. Cæterùm geſtatio in curru, concuſſorium quiddam habet, & diutur-

nos morbos cōmouet. Est autem & in hac alia vehementior, alia mitior. Mitiore itaque vtendum in capitis affectionibus, & iis quibus intestina fluxione laborāt: vehementiore, in affectionibus pectoris ac stomachi, & in tumoribus laxis, hydropicisque, ac stupore attonito perculsis. Verùm vertiginosos & dimidia capitis parte affectos, auersos ab itinere retrorsum desidere in curru oportet, eósque leniter mouere. Etenim multos nouimus hoc modo curatos, qui nullo alio auxilio indiguerūt. sed tamēsedē aliquāto supinior ē ipsis esse oportet. Porrò gestatio in nauigio si iuxta terram fiat, & in mari tranquillo, hydropicis conuenit, & elephantiasi laborantibus, syderatis, tumidis. & stomachum quidem ab initio subuertit, paulo autem postea in assuetudinem venit. Verùm gestatio per pelagus vehementissima est, & mutationes plurimas ac maximas facit. nimirū quum anima mixtos affectus habeat ex tristitia & spe, timoréque ac periculo, modò gaudentibus & lætis, modò in agone existentibus nauigantibus. Omnia autem hæc composita sufficientē vim habent omnem veterem morbum exigendi & è corpore excludendi. quin & mixtura ex quiete ac motu corporis, siquid aliud, probè corpus nutrit.

De equitatione, Cap. VII.

Equitationis vsus modicus est in ægrotis: neque enim multam vtilitatem opus ipsum præbet. nam si leniter impellatur equus, nihil aliud quàm lassitudinē facit, maximè inguinum, iuxta crurum explicationem ac dependentiam: si verò agitetur equus, vniuersum corpus dolorosè concutitur. & tamen etiam hic modus aliquid vtilitatis habet in valentibus. Supra enim alia exercitia & spiritum, & corpus, & maximè stomachum firmat, sensusque purgat & acutiores reddit. verùm pectori pessimū est hoc exercitiū. Cæterùm in omni gestatione omníque exercitatione, curandum est maximè vt in salubri loco fiant, & in aere puro: nec solùm de aliis exercitiis hoc accipiendum est, sed etiam de nauigatione.

De re venerea, ex Rufo, Cap. VIII.

Naturale opus coitus est. nullum autem ex naturalibus operibus nociuum est: verùm iuxta immodicū & assiduum vsum, itémque iuxta tempus non conueniens assumptus, noxius euadit. Multo autē magis nociuus fit assiduus vsus iis qui neruos, aut pectus, aut renes, aut lumbos, coxēdicésque ac pedes imbecilles habent. Cuius rei cōiecturam hinc facere licet, quòd omne hominis robur in coitus vsu debilius redditur. robur autem, est insitus in nobis calor. Vnde sanè concoctiones coeuntibus non integræ cōtingunt, & pallidi fiunt, & neque exactè vidēt, neque vt oportet audiūt, neque alios sensus integros possident. quin & obliuiosi tales & tremuli existunt, & articulis, maximè coxendicum, dolent, & alii ex ipsis renum, alii vesicæ morbos incurrunt. quibusdam etiam oris graueolentia, & dentium dolores, & gurgulionum inflāmationes oboriuntur. Et visi sunt iam viri multi qui ex multa venere sanguinem expuerunt, partim ob violentā spiritus compressionem ac intensionem, partim ob venarū ac arteriarum quæ ex pulmone ad testiculos deferuntur cōmunionem. Cæterùm fœmina ex coitu sanguinem nō spuit, cum propter reliquam corporis humiditatē, tum quòd in mixtione minus laboris perfert: imò etiam propter cōsuetas infernas purgationes: quare si contingat etiam fœminam spuere sanguinem, magnam ex purgationibus medelam acquirit. Itaque propter iam relatas causas medici boni iubent venere abstinere, siue adsit quis ex prædictis morbis, siue timeatur, ob naturalem corporis debilitatem. atque hactenus quidem offensiones & cōsensus coitus, quantum vires nostræ tulerunt, paucis retulimus. Restat vt etiam vtilitates recēseamus: neque enim penitus inutiles & omnibus nociuæ res venereæ existūt, si & vsus tempus, & modum, & sanam vtentis cōstitutionem inspicere velis. Vtilitates ex coitu hæ sunt: repletionē euacuare, & leuius reddere vniuersum corpus, idémq; ad augmētum promouere, & virilius efficere. Duris habitudinibus ex longioribus interuallis vsus eius commodat: mollit enim organa, & meatus dilatat, & pituitā expurgat, & impeditam rationis vim explicat, & maximas iras remittit. quapropter & atra bile percitis, subtristibúsque & hominū consortia fugientibus, velut magna quædam medela, commodissimus existit: sed & iuxta aliumi modum furiosos ad saniorem mentem reducit, & quosdam comitiali morbo prehensos sanat, & capitis grauitatem ac dolorem ad vigorem ac integritatem permutat. Hippocrates summatim morbis à pituita rem veneream optimam esse pronuntiauit. multi quoque ex morbis alimentum non sentientes, ex vsu ipsius refecti sunt: alii benè spirantes ex ægrè spirantibus euaserunt: alii cibos auersantes appetentiam edendi assequuti sunt: quidam à frequentibus seminis per somnum effusionibus liberati sunt. Naturæ ad venerem appositæ sunt calidiores & humidiores. nam eius vsum plusquam aliæ ferre possunt: minimè autem siccæ & frigidæ. Est & vigentium natura ad eam accommoda, senum verò nequaquam. Ex temporibus ver aptum est, ineptus autumnus & æstas, sed neque hyems commoda est propter frigiditatem. & sanè diæta quoque calidior & humidior ad coitum idonea est, contrà siccans & frigefaciens, inutilis. humidæ enim diætæ etiam impotenti ad coeundum commodant. Oportet igitur humidum & calidum esse victum, cui accedere debet labor moderatus, & cibus boni succi. Vinum itaque sit colore fuluum, substātia tenue, panes puri furnacei recentes, carnes hœdorum, agnorum, & porcorum. Ex volucribus gallinæ, attagenæ, perdices, anseres, anates. Ex piscibus polypi, & molli carne prædici. Olerum, horminum, irio, eruca, rapum bis coctum & flaccidum factum: hæc enim medicamenti loco exhibentur. Leguminum, fabæ, cicer, ochri, phaseli, pisa, dolichi. nam & flatu corpus implent, & luculenter alunt. Magnopere etiam optimam vuam laudo, quod ad hanc victus rationem attinet: humectat enim & sanguine ac spiritu corpus replet. Cæterùm qui venere vti volet, recentes repletiones vitabit, cruditates item ac ebrietates, similitérque famem. malum est enim repleto corpore coire, item à gymnasiis & à balneis. Vitandæ lassitudines, & prægressi vomitus, & alui profluuia recentia. nam inueterata aliquando per venerem resiccantur. Commodissimum coeundi tempus est à cibo non nimium ingesto: nam & ad robur conducit, & frigiditates euenire solitæ minus fiunt. Et si quidem à prādio quis ad vētrem incitetur, quiescere oportet donec cibus desideat: si verò à cœna, necesse est paululum antea dormire. Porrò vehementes impetus ac cupiditates ad venerem non probo, sed eis resistere suadeo, præsertim sicui morbus sit qui ex venere facilè offensionem perceptet.

De insolatione, & arenæ aggestione, ac aliis vaporatoriis fomentis, ex Antyllo, Cap. IX.

Quidam se ad solem exponunt, partim non vncti, alii etiam vncti, & alii desidentes aut decumbentes, alii stantes & deambulantes aut currentes. Ex decumbentibus aliqui in strato, aliqui super corio, alii in arena aut sale decumbunt. Solaris itaque inustio citra vnctionē moderatè adhibita, perspirationem occultam auget, & sudores elicit, aluum autem sistit, & carnem conseruat: pinguitudinem verò abolet, & tumores laxos cum alios, tum maximè hydropicorum deprimit. Spiritum autem densiorem ac velociorē reddit, & propterea anhelos & recta ceruice spirantes exacerbat. verùm capiti diuturna frigiditate laboranti cōmodat: nam & firmum & ægritudinibus minus obnoxium efficit. oportet tamen in his aluum præeuacuare. Inimica est enim insolatio capiti, euacuatione infernè non præmissa. At verò insolatio cum vnctione, eadem similiter potest. verùm corpus magis siccat, velut vnguine assatum: quapropter & superficiē magis denigrat. Cæterùm per occultam transpirationem hæc minus discutit. nimirum ad cauterii similitudinem densans carnem. Qui verò desidentes aut stantes insolantur, vehementius quàm deambulantes & magis quàm currentes inuruntur. Decumbentes autem in strato, non magnopere iuuantur, sed capite magis replentur. Qui super corio se soli exponunt, magnam vtilitatem consequuntur, præsertim hydropici & ischiadici,

nephritici,resoluti,elephantiasi laborantes,intumescen-
tes circa refectionem,cœliaci,& qui circa vesicam veterẽ
morbum habent:itémque syderati,fœminæ quoque quæ
ab vtero strangulantur,& adhuc amplius quæ alba vteri
fluxione infestantur.Oportet autem magnum esse coriũ,
& oleo perunctum,& super tenuem arenam cribratã ex-
tentum,& vbi præcalfactum est corium, tum demum æ-
grum super id decumbere, capite cum crudo linteo ve-
lato.Permanendum est autem diutius in eadem decubi-
tus figura,& postquam corpus multùm fuerit feruefactũ,
vertere iubendum ac deuoluendum , & postea rursus in
alterum latus reuoluendum,ac quiescendum : atque hoc
ipsum sæpius facere oportet. Idem modus etiam in are-
na adhibetur,loco assiduè permutato.oportet autem mi-
nistrum adesse,qui calẽtissimam arenam colligat,& cor-
pori defossi ac obruti superingerat.Si quidem igitur ma
re affuerit,vtendum est eius arena.nam & lenior & magis
resiccans huius arenæ fomentatio ac feruor est quàm e-
ius quæ per corium contingit.si verò fluuialis arena fue-
rit,præstat corio vti.nam & arena fluuiatilis,& aer hume
ctior est ex euaporationibus. Quòd si salis copia adsit,
multo præstabilius est tenui sale substrato hominem de-
cumbere. oportet autem altitudinem esse non minorem
tribus palmis paruis: si enim non fuerit altus sal, caliditas
ipsius facilè difflatur,vtpote quæ ex alto emersum ac pro-
gressum non habeat.

De venæ sectione,ex Galeno,
Cap. x.

A Similaribus corporis partibus primas actiones per-
fici,alibi demonstratum est, itémque per instrumẽ-
tales,secundas.Itaque humores in corpore contenti con-
siderandi sunt,quam tandem vtilitatem aut cladem par-
tibus afferant per quas corpus actiones suas facit. At ve-
rò plenitudo colligi dupliciter dicitur : aut enim virium
respectu plenitudinem dicimus, aut respectu capacitatis
vasorum humores continentium.quemadmodum enim
is qui onus gestat,non statim vt grauatur & laborat , iam
etiam concidit & vincitur ab ipso onere: iuxta eundem
modum vbi vires à plenitudine grauantur, possibile est
ipsas diu resistere, & nondum hominem ægrotare : vbi
verò quis diutius negligatur,vires concidunt.His itaque
magnopere prodest venæ sectio priusquã vires vincãtur.
Sed & plenitudine ac copia sanguinis in corpore non e-
xistente,venæ sectio vtilis fit,inflãmatione incipiente ob
prægressam plagam,aut ob particulæ debilitatem,humo
ribus ex corpore aceruatim in ipsam congregatis. Ali-
quando enim sanguis aceruatim ad particulam quãdam
irruens,aut stupefacit eam,vt actio ipsius corrũpatur:aut
memorabilem cladem inducit, velut in syderationibus
cõtingere videmus:quandoque verò etiã ipsum vas per-
rumpit,velut in sanguinis sputo contingit. Conandum
itaque est vt redũdantem sanguinem euacuemus quam-
citissimè,priusquã magnũ aliquod malum circa aliquam
corporis partẽ operetur.quin & magni alicuius morbi ti-
more venã secamus. atque ego sanè multos podagricos
annis tribus aut quatuor infestatos ex interuallis,aut pur-
gato redundante humore in principio veris, aut sangui-
ne detracto curaui.nam & podagricis & arthriticis, comi
tialibúsque ac atrabiliariis morbis,itẽ sanguinẽ spuenti-
bus,vertiginosis,& iis qui frequenter angina arripiũtur,
peripneumoniis,pleuriticis, lippitudinibus vehementi-
bus,& in summa iis qui in magnos morbos frequẽter in-
cidunt,venæ sectionẽ omnibus auxiliis potiorẽ pronun-
tio.Consideranda porrò veniunt in omni venæ sectione,
plenitudinis quantitas ac qualitas,morbi magnitudo,si-
ue præsens sit,siue timeatur,ætas vigorosa, & præ his o-
mnibus virium robur aut debilitas: deinde naturalis ha-
bitus totius corporis,hora ac tempus anni,regio,præsens
ambientis constitutio , prægressus victus & diæta, copia
ciborũ & potus: & maximè,an multùm nutrientes cibos
homo ingesserit,& an consueta exercitia reliquerit,& an
consuetæ excretiones suppressæ sint. At verò aggrauante
& infestante plenitudine, non omnino sanguis de-
trahendus est : aliquando enim crudus quidam hu-
mor in corporibus coaceruatus est. quapropter diligen-
A ti animaduersione opus est , quantopere vires validæ
sint,& quantopere humor ipse perfrigeratus est. quod i-
psum ex vrinis & aliis signis cognosces.Nam in eiusmodi
affectionibus præexolutæ vires, in venæ sectione extre-
mè concidere solent , vt refocillari amplius non possint.
quod vbi contingit, periculum non paruum consequitur,
præsertim incidente febre, in constitutione æstiua,sto-
macho malè affecto, aut corpore vniuerso molli & tem-
peramenti humidi ex natura existente.Exoluuntur enim
tales,& celerrimè in animi deliquium collabuntur,etiãsi
B non magna febris in ipsos irruat. Sed & si hyems fuerit,
aut regio frigida, & natura hominis frigidior, minimè
venæ incisionem admittemus: tales enim hoc modo dis
positos moderatis frictionibus, & vnctionib9 moderatè
calfaciẽtibus,& potionibus incisoria vi præditis sanam9.

De euacuationis mensura, Cap. xi.

MAgnitudo morbi & virium robur principales sco-
pi sunt incidendæ venæ, qui vbi aucti fuerint, ma-
iorem euacuationem fieri oportere indicant : sicut con-
trà vbi nõ fuerint aucti, euacuationis quantitatem immi
C nuere oportet, inquantum vires imminutæ sunt, itémq;
morbi magnitudo.Consequenter autem simul considerã
da est hominis natura. nã eos qui moderatè graciles sunt
& magnas venas habent multúmque sanguinis , largius
euacuabis: qui verò venas angustiores habent , & corpo-
re albi & carne teneri sunt,parcè. sanguinem enim modi
cum hi habent,& facilè humores ipsis transpirant. Iuxta
eandem rationem neque pueris venam secabis, vsque ad
quatuor & decem annorum ætatem: imò neque senibus,
præsertim viribus debilibus existentibus. Quòd si vires
D fuerint fortes , & necessitas vrgeat, etiam septuagenariis
venam secabis.

Quales venæ secandæ, Cap. xii.

REuulsionis gratia semper venas in directum secabis
in iis à quibus sanguis erumpit. nimirum vt sangui-
ne è dextro nare fluente,venam dextræ manus seces:è si-
nistro verò, sinistræ. Quòd si splen patiatur, venam inter
anularem & paruum digitum manus seca , aut in cubito
internam. sed & in pleuriticis venam è directo affecti la-
teris seca. Grauissimos item oculorũ dolores mirabiliter
mitigat vena è directo affecti oculi secta in cubito , quæ
E humeralis appellatur.Nam interiores venæ sectæ vtilita-
tem præbent in partibus infra collum affectis : externæ
verò,faciei & capiti:mediæ,vtrisque.Si autem in venæ se
ctione error contingat,in media quidẽ vena neruus sub-
iacens diducitur: in interna verò,arteria substrata. Et vi-
tandum est ne hanc secemus citra magnam necessitatẽ.
nam minoris periculi est humeralem secare. Et sæpe fa-
cta in hac fissura magna, neque inflammationes sequutæ
sunt neque dolores. quare hanc confidenter secare licet:
F internam verò,cum multo metu. vitandum item vt ne
tentemus mediam,Quemadmodum autẽ prædictæ par-
tes ex venarum cubiti sectione opem sentiunt,ita inferio
res his,hoc est coxa,& vterus ac vesica,ex venarũ,poplitis
ac talorum sectione.Renes autem vtrinque opem ferunt
& ex cubiti & ex infernarum venarum sectione. Scio au-
tem coxendicum affectionem in vna die sanatam per e-
uacuationem à cruribus,quæ sanè non propter frigidita-
tem sed vasis coxæ sanguine impletis facta erat . Oportet
autẽ in omnibus quidẽ inflãmationibus incipiẽtibus,re-
G uulsoriè facere venæ sectionem,velut pede inflammato
ex manu: verùm in affectibus diuturnis , maximè quidẽ
ex ipsis affectis partibus:sin minus,ex propinquis.

Quomodo vena secanda est, ex Antyllo,
Cap. xiii.

PVnctim quidem venæ incisionem facimus, vbi vasa
fuerint obscura:cæsim verò,vbi fuerint manifesta,ita
vt firmemus manum in obscurioribus, & iis qui ad ictũ
flectere solẽt cubitum.Oportet autem non totum vas di-
ducere. nam dum labia ipsius euertuntur , fluxus non fit
H cum eiaculatione. Neque verò infernam vasis partem ad
radium diuidere oportet, sed supernam ad brachii exor-
tum tendentem. superna enim secta, speciosa sanguinis
eiaculatio contingit.Et ad hæc commoda est supernæ par
tis venæ sectio,quoniam è vase quis aberrare non potest.

De magnitudine ſectionis, ex Antyllo, Cap. XIIII.

IN iis qui aſſeruata euacuatione opus habent, magna fiſſura facienda eſt: itémque in quibus craſſitiem ſanguinis contineri coniectabimus. In quibus verò reuellelere & auertere volumus lationem ſanguinis, velut in reiectantibus ſanguinē, aut quibus de naribus aut alia quadam parte ſanguis erumpit, parua vulnuſcula incutimus. non enim indigent euacuatione, (quum euacuentur ab affectione) ſed retractione ac reuulſione. Oportet igitur in iis permittere vt ſanguis fluat multo tempore per venā. Paruis item fiſſuris vtendum eſt in phreniticis aut mente motis, aut aliàs delirātibus, quò cita cōglutinatio vulnuſculi fiat: contingit enim vt deliri ſæpe latenter vinculum manus ſoluant. & ſi quidem contigerit magnam eſſe fiſſuram, ſequitur periculum ex ſanguinis eruptione. In parua verò, etiam grumus vulneris oſculo inſidens, ſanguinis eruptionem prohibere poterit. Inſuper & paruis fiſſuris vtēdum eſt in paruis vaſis, magnis verò in maioribus. nam ſi in magnis vaſis paruum vulnuſculum fiat, neceſſariò grumi collecti fluxum ſanguinis impedient.

De figuræ ſectionis, Antylli, Cap. XV.

SEctionis figuræ tres ſunt: tranſuerſa, recta, non pungens ſed findens venam in directum, & inter has media quæ appellatur obliqua. Tranſuerſa igitur vtendum eſt in quibus detractionem omnino non repetere volumus. curuato enim cubito oſculá fiſſuræ componuntur. & commoda eſt hæc figura, vbi magnam fiſſurā facere voluerimus. Obliqua verò figura vtilis eſt in quibus detractio repetenda eſt: & eo quòd à vaſe non aberramus dum ſic ſecamus. Sed & ſanguinis eiaculatio ex obliqua fiſſura pulchrior aſpectu eſt vidētibus, dum velut obtorquetur & obuoluitur ſanguis in ſaltu. Oblonga verò in directum figura cōmoda eſt in iis quibus non ſolùm eadem die ſectionem reiteramus, ſed etiam poſt vnam aut duos dies. Incuruato enim cubito diſparantur oſcula fiſſuræ. Commoda eſt item in directum fiſſura iis in quibus præuaricatio labiorum fiſſuræ fieri ſolet. at in hac figura minus ſpecioſa ſanguinis eiaculatio contingit.

Quod ſit opportunum venæ ſecandæ tempus, Galeni, Cap. XVI.

IN omni diei ac noctis hora, neceſſitate vrgente, venā ſecabis, ita vt ſcopū habeas in iis qui febriunt, exacerbationis declinationem: in iis verò qui aut propter lippitudinem, aut aliud quid eiuſmodi, abſque febre, venæ ſectione indigēt, magnitudinē doloris aut inflammationis. qua enim hora videris dolorem mitigari, venam ſecabis: at verò ſi nihil tale vrgeat, melius eſt manè venam ſecare, nō ſtatim vbi à ſomno ſurrexeris, ſed vbi vigilaueris ad horam vnā. ſed & quoſdam prælauare præſtat & prædeambulare. In quibus verò præſeruationis gratia venam ſecamus, licet etiam ab actu cōſuetarum operationum venam incidere.

De repetita detractione, Galeni, Cap. XVII.

IN quibus ſimpliciter euacuare volumus, eadem die iterata detractio fiat. in quibus autē reuellere, præſtat vt poſt duos dies fiat. Et in quibus quidem opus eſt multa euacuatione, vires autem nō ſunt fortes, in iis euacuationem reſeruare oportet, & prima detractione defectuoſiore facta, rurſus iteratò detrahere, aut ſi voles tertiùm. Quum verò feruentis ſanguinis multitudo febrem acutiſſimam incenderit, velut in ſynochis *id eſt continentibus*, ibi aceruata euacuatione opus eſt: & oportet tentare vt euacuemus vſque ad animi deliquium, virium robore ex pulſibus cōſiderato. in aliquibus enim noui VI. lib. ſtatim eſſe detractas. Fluente itaque ſanguine attendere oportet ſemper pulſuū tactui, vt ne citra animaduerſionem pro deliquio animi mortem inducas.

De arteriarum ſectione, Galeni. Cap. XVIII.

ARterias ſecant medici in temporibus quidem ob oculorum fluxiones, quū calidæ & flatuoſæ fuerint: eas verò quæ ſunt retro aures, in vertiginoſis, & iis maximè qui ex diuturnis morbis capitis calidis ac flatuoſis laborāt. Iā verò & ob alias plurimas affectiones circa caput cōſiſtentes diuturnas, quidam ſecant arterias retro aures. Verùm aliqui arteriarum ſectiones verentur, propter

A ſanguinis retinendi difficultatem, & quòd dum fiſſura in cicatricē abit, aneuryſma in quibuſdam fit, *id eſt vaſis ipſius arteriæ dilatatio, quæ inter tumorum genera recenſetur.*

Medicamentum ſiſtens ſanguinem arteriarum, Cap. XIX.

QVVM igitur ſanguinis eruptio ex inciſa arteria cōſequatur, oportet hanc hamulis attractam totam tranſuerſim diſſecare, deinde aloem & mannam thuris terere, & ouorum albumine ſubigere, & tenellis pilis leporinis medicamentum excipere, & fiſſuræ imponere. B Dicetur autem de hoc amplius in loco De ſanguinis eruptione, inter vulneraria medicamenta.

De cucurbitularum vſu, Ex Antyllo. Cap. XX.

NEque in morborum principiis, neque in corporibus repletis, cucurbitis vtemur, ſed quum euacuatum fuerit totum, & non amplius influxerit parti cui cucurbitæ ſunt adhibendæ, & opus fuerit mouere ac excutere & attrahere relictam in parte inutilem fluxionem. Cauēdum eſt autem ne cucurbitam prope mām̄as affigamus. nam illabentes in cucurbitas mām̄æ & tumeſcentes, nō C facilè ſinunt illas tolli. Tunc verò ſpongiis ex calida expreſſis cucurbitas circundare oportet: ſic enim remittere ſolent. ſi verò non ſic remiſerint, cucurbitæ perforandæ ſunt. Illud porrò noſſe expedit, quòd nō ſolùm localis venæ ſectio detrimento eſt antequam vniuerſum corpus euacuetur, per affectas partes ſanguinem detrahens, ſed etiam cucurbita. Et venæ quidem ſectio minus eſt periculoſa: pro ratione enim allationis materiæ, etiam ſanguinis excretionē facit: cucurbita verò tum impetu affixionis violenter materiam attrahens, tum multum locum occuD pans, & tamen neque vaſis ſenſibilem fiſſurā faciens, attrahit quidem memorabilem materiā, non euacuat autē pro ratione attractæ. Et præcordiis quidem intempeſtiuè affixa, præſertim in continentibus febribus aut ſemitertianis, & maximè ſi etiam mens ægri fuerit turbata, & ſenſus ſit obtuſus, ſtrangulatus & mortē eadem die inducit: capiti verò intempeſtiuè admota, lethargos, & corporis ac mentis ſtuporem, & oculos prociduos facit, quibus autem contigerit vt hæc effugiant, hi omnino in diuturnū capitis affectum hinc incidunt.

E De ſcarificatione, Ex Galeno. Cap. XXI.

VEnam ſecare ſæpe in anno non arbitror cōmodum eſſe: ſimul enim cum ſanguine multus vitalis ſpiritus excernitur. Quum autem hic frequentius conſumitur, & tota corporis moles perfrigeratur, & omnia naturalia opera deteriora fiunt. Probo igitur vt ab ignobilioribus partibus, velut ſunt crura, per ſcarificationē detractio fiat. Optimum autem eſt hoc auxilium ad conſeruationē ſanitatis, & ad eandem recuperādam, ſi fuerit præuaricata. Prodeſt autem ſcarificatio etiam oculis diuturF na fluxione affectis, & aliis capitis affectionibus, itémque thoracis, & anginis. Oportet autē in vnoquoque mēbro factas ſanguinis inſpiſſationes, poſt vniuerſalem corporis euacuationem, ſoluere per localem ſcarificationem.

De ſanguiſugis, Galeni, Cap. XXII.

SAnguiſugas captas vna die ſeruare oportet, eáſque pauco ſanguine alere. vſus autem tempore pars cui admouendæ ſunt nitro præparetur, & aqua dulciſſima exactè abluatur, poſtea è fomento ſanguis illinatur. Atque ſic accipiātur ſanguiſugæ ac mittantur in aquam paruam, & fuG ligine ipſarum per ſpongiam deterſa ſic admouebis. inhærentes enim non ceſſant trahere, donec ſalem aut nitrum aut cinerem ori ipſarum inſpergamus. poſtquam verò exciderint fouendi, ſunt loci per ſpongiam. & ſi ſanguis erumpat, gallam vſtam, aut linteum vſtum, aut ſpōgiam liquida pice imbutam ac vſtam inſperge, & ſupernè chartam aceto madidam impone.

De purgatione, ex Antyllo. Cap. XXIII.

EOS qui ſana habent corpora purgare difficile eſt, nam & vertiginoſi ac voluuloſi fiunt ac torquentur, H purgatióque difficulter ipſis procedit: & ad hæc citò exoluuntur tales dum purgantur. Quum igitur purgare volueris, præattenuare oportet ac ſecare craſſos ac viſcoſos humores, & meatus aperire, per quos humores trāſferūtur ac trahuntur à purgatoriis medicamētis. Et feroſos quidē

ac tenues humores in principio morborum euacuare oportet: in crassis verò ac viscosis concoctio expectāda est, qualis est pituita & bilis atra. Sed & in omnibus diuturnis morbis semper concoctionem expectare cōuenit. In acutis verò quum cōmotæ fuerint materiæ, etiam in principio pharmacum exhibe, & tamē cum multa cautione. Nam quum humores sunt in motu, lationéque ac fluxu, timor est nequod ex visceribus natura debile existens materiam cōmotam excipiat, & præsertim thorax. At in vna aliqua parte firmatos humores, velut in viscerum inflammatione contingit, medicamentis aggredi non oportet priusquam concoquantur. quicunque enim inflāmata in principiis per medicamenta soluere conantur (inquit Hippocrates) à distento quidem & inflammato non auferunt quicquam, (nihil enim remittit cruda affectio) verùm sana & morbo resistentia consumunt: dum enim debile fit corpus, morbus dominatur: quum autem morbus dominatur, pernicies adest. Proinde materiæ remouendæ gratia vtimur purgatoriis medicamentis in cephalæa, vertigine, hemicrania, comitiali, anhelatione, erectæ ceruicis spiratione, coxendice, arthritide, podagra, nephritide, & in affectionibus vesicæ ac vteri diuturnis. Similiter autem etiam vbi fluxus assiduè infestauerit aures, aut nares, aut oculos, aut os, aut stomachū, aut totam superficiem: & neque reficcetur ab aliis auxiliis, neque aliter sisti possit. solet enim purgatio per aluū fluxiones cohibere. Et in hoc ordine locari potest etiam humoris atræ bilis purgatio, quæ hæmorrhoidum suppressarum gratia assumitur post venæ sectionem. At antiquæ affectionis emouendæ ac expurgandæ gratia vtimur purgatoriis in resolutione, sideratione, alimentum non sentientibus, torpore, sopore, grauitate perseuerante in quacunque corporis parte. Cæterùm ob corporis temperamentū transmutandum, vtimur purgatoriis in diuturnis febribus, nimirum quotidianis ac quartanis, insania, atra bile, mentis excessu, malo habitu corporis, iis qui alimentum non sentiunt propter vitiosum humorem: insupérque in elephantiasi, scabie, lepra, pustulis, morbo pediculari, & in vlceribus spōtaneis ac grauibus, & affectionibus fluidis. At verò quò circumsitus & infestās humor educatur, vtimur purgatoriis, in aqua inter cutem, & regio morbo. Et hoc loco ponendæ sunt etiam vetris fluxiones, in quibus purgatoria assumimus: aliquando enim acris & inutilis humor, ventris tunicis insidens aut intestinorum, similiter velut acres glandulæ aut infusiones per anum, irritat intestina, & simul ipsa stimulat, & promptitudinem efficit ad excretionem, simúlque per acredinem suam ex circumferētia corporis ac totius molis humorem attrahit. In his igitur consentaneum est purgatoriis vti, quò talis humor ex corpore expellatur, & venter ac intestina pura fiant. In summa vtendum est purgatoriis medicamentis, in iis quibus vires validæ sunt, & voluntas prōpta est, & qui stomachum robustum habent, & multam inutilem materiam in corpore colligunt. At pingues & prægraciles ad purgationem inepti sunt: insuper & qui multo sanguine abundant, & qui assiduè animo linquūtur, & ægrè reuocantur, & qui citò vomunt ex omni occasione. Pueri item ac senes, & mulieres quibus menses validè purgantur. & qui valde purum habent corpus: & qui certam habent victus rationē, & quibus aluus est natura adstricta, & qui dysenteria & cœliaca affectione facilè corripiuntur. omnes hi ad purgationem inepti sunt. Incipiendum est autem à bilem purgantibus.

Bilem flauam purgantia. Aloe, Cap. XXIIII.

Aloe totum quidem corpus non purgat, verùm sitam in stomacho & ventre ac intestinis bilem, citra molestiam educit ac placidè vnà cum subiectis excremētis. Datur itaque iis quibus caput affligitur propter assiduas fientes ad ipsum de stomacho euaporationes. excindit enim inutilium vaporum allationē. Danda est & lippientibus, propter eandem causam, & iis qui ob bilis augmētum sitiunt, quibus lingua & os facilè reficcatur: & qui circa stomachum ardorem, aut nauseam, aut molestiam aliquam euersoriam percipiunt. Præbetur & iis qui præter rationem pallidiores facti sunt, & in quibus superfluitates eductione indigent, & clyster adhiberi non po-

A test ob aliquam causam. Dantur autē aloes drach. II. cum aqua mulsa. Cōmoda est etiam siquis ipsam quotidie sumat, aut à cœna aut manè ante cibum potius. Tritam itaque aloen corticis citrii succo excipe, aut si is desit, succo brassicæ vtere. habeant autem hinc formatæ pilulæ ciceris magnitudinem. & dato tria aut quinque quotidie ei qui opus habet. potes & cum terebinthina ipsam efformare, & cum melle cocto. Oportet autem in deglutiendo aut postea absorbere aquam mulsam. Purgatoria equidē medicamenta omnem causam ex corpore extrahunt, in-
B star cucurbitæ, principalibus partibus inhærentia, ipsáque per ventrem euacuantia.

Scammonia, Cap. XXV.

Scammonia flauam bilem maximè educit. Inducit autem stomachi dolorem, & graue olet, ac iniucunda est & valde siticulosa. Quum enim omnia purgatoria stomachū infestēt, aloe excepta, scāmonia plus omnib⁹ illi molesta est. Vitanda igitur est iis qui debilem stomachum habent & febricitantibus: quum enim leuissima sit, facilè abripitur in corpus, & omnem in ipso immunditiam
C commouet: prohibetur autem à febrili calore, vt ne superfluitates ad excretionem ducat. Danda igitur est iis qui bonum stomachum habent, & non febriunt, atque non facilè vomunt, & non facilè animo linquuntur. Dantur ex ea scrupuli duo, plus minus, pro virium ratione. Admisceatur ipsi sal, & thymi coma, aut pulegium. In iis verò qui ferre possunt, præstat aloen miscere. Datur & per se cum melle, aut ptisanæ succo, si clanculum exhibere volumus.

Peplium, Cap. XXVI.

Peplii semen, aliquando verò & ramulos simul, in vm-
D bra siccata, tusa ac cribrata dato, scrup. IIII. pōdere, in aqua mulsa, adstillato modico aceto. Nam post flauam bilem, etiam nigram & pituitam ducit. & flatus dissipat, quemadmodum etiam Hippocrates alicubi dicit. Maximè igitur conuenit flatuosis affectionibus, quæ sanè atrā bilem lacessunt & auspicantur. Cōuenit etiam splenis inflammationibus diuturnis, vteri item ac coli, & laxis abdominis tumoribus.

Veratrum nigrum, Cap. XXVII.

Veratrum nigrum atram & flauam bilem ex toto cor-
E pore trahens, infernè expurgat, non tamen cum vlla difficultate. quapropter etiam febrientibus per circuitū & diu ipsū exhibemus. Datur & furiosis, & hemicranicis, ac diuturno capitis dolore afflictis. Maximè verò idoneū est visceribus, & vtero & vesicæ, si purgatorio medicamēto opus habent. Maxima verò ipsius vis est, priuatim educere siquid corruptorium sanguini fuerit admixtum. Vnde etiam in diuturno regio morbo commodum est, & ad asperitates cutis, velut sunt lepræ, impetigines, & similia. est & elephantiasi vtile. Dantur ex eo scrup. II.
F plus minus, ita vt tenuia circa radices lignula paululum in aqua madefiant, deinde auferatur cortex, & siccetur in vmbra, tundatúrque ac cribretur. datur cum passo aut aceto mulso. Condimenti porrò gratia addere oportet ipsi petroselini & dauci parum. Si verò efficacius purgare volueris misce & de scammonia parum.

Bilem atram purgantia, Cap. XXVIII.

Atram bilem ducētibus vtendū est præcipuè in melancholicis, *id est atra bile uexatis*, stomachicis, iis quæ facilè irritantur, iracundis, homines auersantibus, secessū
G quærentibus, & iis qui in refectione virium purgationē opus habent, & in habitibus obaridis & parum musculosis, & præsertim in autumno feruente.

Epithymum, Cap. XXIX.

Epithymum atram bilem infernè purgat. Dantur ex ipso contuso ac cribrato perfectis scrup. XII. cum passo & aceto mulso ac modico sale. Confert affectionibus flatuosis & hypochondriacis præcordiorum, & quibus iecur grauatur, & difficulter spirantibus. Similiter autem velut epithymum purgat flos in stœbe enascens, & flos qui in
H thymbra nascitur, atque epithymbrō appellatur. verùm vterque viribus debilior est.

Polypodium, Cap. XXX.

Polypodium bilem maximè nigram ducit & pituitā. dantur radicis purgatæ scrup. VI. affusa aquamulsa diluta. Potest & super salsamentum deradi ac comedi ante

prandium. Purgat etiam mediocriter ac citra molestiam radix cocta in iure gallinaceo,& in ptisana.

Pulegium,Tragoriganum,Leucanthemum, Alysson, Cap. XXXI.

PVlegium ducit atram bilem acetabuli mensura potũ in aqua mulsa: similiter & tragoriganum, & parthenium, quod & leucanthemum vocatur. Dantur singulorum scrup.VI.sed & alysson similiter purgatiuum est,dantúrq; etiã ipsius scrup. VI. Præstat autem hæc dare cum aceto,& modico sale,ex aqua,ita vt arida trita potui inspergantur.

Armenium, Cap. XXXII.

ARmenium quo pictores vtũtur,purgat atram bilem & quicquid crassi ac viscosi sanguini admixtum est. datur melancholicis, & elephantiasi laborantibus,ac cõsimilibus,& in renum affectionibus, & anhelosis: dantur ex eo scrupuli plus minus IIII.

Centaurium minus, Cap. XXXIII.

CEntaurium minus crassissimam bilem purgat & mucum:quare conuenienter datur splenicis & coxendicũm morbo affectis.Bibitur eius decoctum, vbi coctum fuerit in aqua.Sint autem centaurii scrup.sex,aquæ mensura heminæ.coquatur ad medietatem.

Pituitam ducentia, Cap. XXXIIII.

PItuitam ducentium vsus est in habitibus frigidiorib⁹, ætatibus item ac morbis frigidioribus: velut sunt resoluti, siderati, & qui laxis tumoribus tumẽt. & in iis qui multa & crassa emungunt,& qui ex coxendicum morbo à pituita infestantur,& in aqua inter cutem.

Colocynthis, Cap. XXXV.

COlocynthis purgat pituitam & bilem & mucosa: vnde neruorum neruosorúmque corporum purgatiua est.Datur igitur cõuenienter in omnibus capitis affectionibus, & in erecta ceruice spirantibus ac similibus. & in coxendicum morbo,& arthriticis,& ad diuturnas renum ac vesicæ affectiones.Est & aliis morbis commoda, qui ægrè excuti possunt, & induratam affectionem habent. Dãtur ex medulla ei⁹ scrup.II.in aquæ mulsæ cyathis duobus,in debilioribus scrupulus vnus. Eligenda est alba & tenera medulla.nam aridior & nigra mala est. Tundatur autem & teratur diligenter,& cribretur sæpe. & vsus tempore læuigetur valde bene in mortario cum aqua mulsa. solet enim tale quiddam pati:nam tusa priusquam madefiat,tenuissima apparet: vbi verò in aquã mulsam iniecta fuerit ac macerata,intumescit adeo vt vix cribratam esse credas.Itaque tumidæ ipsius partes aliquando inhærent vẽtri aut stomacho, & præsertim inuolucris intestinorũ, propter mollitiem: & quũ acres sint natura ac mordaces, adhærentes vlcerãt intestina,& affectiones neruorum per consensum inferunt,tormináque ac contractiones.quare multa animaduersione opus est,vt læuissimam ipsam faciam⁹ cum aqua mulsa.Quòd si mitius purgare volueris, sumito colocynthidem iustæ magnitudinis, eámque aperito supernè,& semen totum eximito: deinde quicquid tomenti speciem præ se fert in ipsa,rursus citra semen in ipsam indito,& repletam ipsam sapa,aut vino dulci veteri, per diem & noctem macerari finito: deinde excolatum per pannum vinum calfactum bibendum dato. Purgat optimè & morbum regium,& eos qui pustulas liuidas circa cutem habent.

Tithymalus, Cap. XXXVI.

TIthymalus pituitam & bilem ducit.dantur ipsius ramuli virides accepti,& in testaceo quopiam vase parum fricti,deinde triti. Miscentur autem ex ipsis scrupuli IIII.aut III.cum polenta in aqua,& bibuntur. nam aridiores ramuli impotentiores sunt.At verò tithymali characitæ radicem accipe,& siccato in vmbra, deinde vsus tempore corticem detrahito,tundito ac cribrato,& IIII. scrupulorum põdus in vinum dulce vetus mittito, & per diẽ ac noctem macerari finito: excolatum per pannum vinũ calfactum bibendum dato. purgat maximè, vt aliqui in omnibus ipso vtantur velut quopiam arcano. Bene & citra molestiam purgat etiam succus tithymali circa aquas in humidis locis ac syluis nascentis,exceptus sale, aut pane arido trito,ita vt ex hoc nucis auellanæ magnitudo detur cum frigida aqua. At succus tithymali à quibusdam datur,aut cum caricis,aut cum polenta, guttæ IIII. aut V. Verùm valde exulcerat linguam & partes circumcirca sitas,& potus multum calorem in ventre facit.

Isium, Cap. XXXVII.

ISii corticem siccato,tundito,ac cribrato:& ex eo scrup. V.aut VI. dato,macerans velut dictum est in passo,& excolans, ac passum ipsum exhibens. Purgat autem magis pituitam.quandiu verò volueris ferri ventrem,ne abluas anum aqua,sed linteo deterge.Quum autem satis purgatum te putaueris,laua anum aqua frigida, & manuum ac pedum extremitates aquæ impone, & sistetur fluxus.

Elaterium, Cap. XXXVIII.

ELaterium purgat pituitam & bilem. Dato obolos tres cum lacte recẽs mutcto heminæ vnius mẽsura. At obolus habet siliquas tres.

Granum cnidium, Cap. XXXIX.

GRanum cnidium purgat magis aquosa ac serosa: purgat etiam pituitam & bilem moderaté.Est autem feruens & acutissimum.dantur ex eo grana XXX. si verò mitius purgare voles,dato grana XX,aut XV.Dato autem internam granorum partem tritam cum polenta, & vino immissam bibere iubeto. A potu verò parum olei rosacei aut melini absorbere oportet,ne fauces exurantur. Præstat autem terere & efformare catapotia cum cocto melle.

Agaricum, Cap. XL.

AGaricum purgat pituitam & bilem,sed nõ acuté.dãtur drach.II.cum aqua mulsa aut aceto mulso.Est autem stomacho incommodum, eo quòd leue sit,& in ipso supernatet.

Cnici semen, Cap. XLI.

CNici semen purgat pituitam,non tamen fortiter. Huius seminis drach.V.tritas mitte in ius gallinæ aut ptisanæ,& excolatum bibendum præbe. Quidam internam cnici partem drachmæ pondere accipiunt, & terunt cum amygdalis & aniso,& cum melle cocto catapotia formãt, ac exhibent arquato affectis. Et conueniens quidem, sed leuius est hoc.

Lathyris, Cap. XLII.

LAthyris pituitam magis ducit. danda sunt eius grana XV maiora,aut viginti de minoribus. Et qui quidem efficacius purgari debent, iis præcipiendum est vt manducent:qui verò non valida neque multa euacuatione opus habent,integra deuorent, maximè si vitiosum stomachum habet is qui accipit.

Aristolochiæ clematidis semen, Cap. XLIII.

ARistolochiæ clematidis semen siccum tritum II.drachmarũ pondere bibitur,& purgat pituitam ac bilẽ. Est autem stomacho gratum.

Mercurialis, Cap. XLIIII.

SI mercurialis tenera folia cocta comederis,abundè stercus expellunt:si verò decoctum vino mixtum biberis, moderatè stercus educit.

Cucumis syluestris, Cap. XLV.

CVcumeris syluestris radicis cortex,II.obolorũ, hoc est siliquarũ VI. pondere,potus cum aqua mulsa,ducit pituitam multam citra molestiam,ita vt neque stomachum lædat.

Styrax, Cap. XLVI.

STyrax pinguis flauus datur drach.II. pondere, cum æquo pondere terebinthinæ in pilulas coactus. Ducit pituitam multam citra molestiam.

Thymus, Cap. XLVII.

THymi cacumina tusa trita dato cũ posca & modico sale,ad drach.IIII. aut III.põdus:purgat enim citra molestiam & abundè pituitam ac bilem.

Cyclaminos, Cap. XLVIII.

CYclamini radicis læuissimè tritæ drach. IIII.aut III. pro viribus cum aqua mulsa potæ, purgant pituitam & bilem:maximè verò per sudorem purgant.quare qui bibit reclinari debet,& corpus in tegumentis ponere,& sudorum exclusionem iuuare.

Scordium, Cap. XLIX.

SCordium tenuiſſimè tritum duarum drachmarum pō dere ex aqua mulſa potum, ducit pituitam.

Chamæpitys, Cap. L.

CHamæpityos drach.II.tritæ, & cum ficubus aut coꝿo melle in catapotia coaꝿæ & exhibitæ, multam pituitam ducunt.

Bdellium, Cap. LI.

BDellium Arabicum pellucidum & flauum, drach. II. pondere tritum potum cum aqua mulſa, purgat pituitam.

Aquam ducentia, Cap. LII.

AQuam ducentibus vtendum eſt & in hydropicis qui ex aſcite intercute aqua laborant, & in fœminis quæ diuturno albo fluxu vexantur, & ad fluida vlcera.

Squama æris, Cap. LIII.

SQuama æris aquam purgat: datur drach.I. & dimidia cum aqua mulſa. Non ſolùm autem aquam ducit, ſed etiam pituitam. Ducunt porrò aquam etiā aliqua ex relatis, velut granum cnidium & cnicus. At cucumeris ſylueſtris radix conuenientiſſima eſt hydropicis, miniméque moleſtiam affert.

Euphorbium, Cap. LIIII.

EVphorbium ducit quidem pituitam, magis verò aquam. Eſt autem acutiſſimum inter ea quæ ego noui & feruentiſſimum: vnde & colicis datur & iis qui frigidiores ventres habent. reliquos fortiter turbat, & validam ſitim inducit. Miſcebis cum ipſo aliqua odorata ſemina, dans ex eo obolos tres cum aqua mulſa. Præſtat autem cum melle coꝿo in catapotia ipſum efformare.

Chamelæa, Cap. LV.

CHamelæa coꝿa in aqua mulſa & pota, aquoſa magis ducit. purgat autem etiam pituitam & bilem: Immittantur ex ea drach.V. in duas heminas aquæ, & fiat coꝿura ad dimidias. In fine coꝿuræ mellis moderata portio addatur, & modica faꝿa coꝿura, coletur ac bibendum præbeatur. Aliqui contuſæ tritæ chamelææ drach.II. cum duplo comæ abſinthii committunt, & cum melle formata catapotia præbent.

Sanguinem purgantia, Cap. LVI.

SAnguinem purgat porri capitati ſuccus, mercurialis, viola alba, malua ſylueſtris, ſaluia.

Methodus componendi purgantia pharmaca, Cap. LVII.

QVÆ quidē per ſe purgare poſſunt ſimplicia pharmaca, talia ſunt velut iā expreſſimꝰ ac præſcripſimꝰ. Nō fuerit autē difficile etiā mixturas ipſorum facere iis qui ex iam prædiꝿis ſingulorū vires didicerunt. Siquis enim ex relatis duo miſcere velit, dimidium pondus de doſi ſingulorum accipere oportet: ſi verò tria, tertiam iuſti pōderis partem: ſi verò plura, iuxta eandem proportionem. Facimus autem ipſorum mixturas, vbi nō fuerit vnus humor qui infeſtat, velut pituita, aut bilis, aut aqua, ſed omnia ſimul. Et, ſi quidem putauerimus æqualiter redundare humores, æqualiter ipſa miſcemus in compoſitione: vbi verò vnus plus aliis redundarit, amplius admiſcemus de his quæ talem humorem euacuare poſſunt. Primùm igitur volo ea mollientia pharmaca aluum ſubducentia ſubiungere quæ in cibo ſumuntur. in cibo enim medicamentum optimum eſt, (inquit Hippocrates) quò etiam ſanis naturaliter adſtriꝿam aluum habentibus, hæc ſpeculatio vtilis fiat. Fortaſſis autem & iis qui ſe ex morbo recolligunt, inſupérque iis qui ex diuturno morbo ægrotant, hæc pharmaca auxiliaria fient, ſi vnum aut alterum ſimplex pharmacum iucundis eduliis fuerit admixtum, aut ad ventrem molliendum, aut ſi etiam redundantem humorem paulatim & latenter euacuare volumus. Incipiamus igitur à potionibus propomatis appellatis.

Vini purgantis bilem præparatio, ex Theone, Cap. LVIII.

CAſiæ vnc.I. ſcammoniæ vnc.I. vini ſextar.V. Hæc tenuiſſimè trita linteolo illigentur, & hoc exaꝿè conſtriꝿum in vinū ſuſpendatur, ac ſinatur ad dies quinque: deinde ex hoc vino dato ante cibum potionem perfeꝿā, cum aqua calida. creditur bilem purgare.

Vinum pituitam ducens, Cap. LIX.

LAthyridum purgatorum vnc.I. ſpicæ nardi drach. III. vini ſextar.V. præpara velut prædiꝿum eſt; & vtere. creditur pituitam leuare.

Vinum melancholicis commodum, Cap. LX.

POlypodii vnc.I. tuſam, cribratam, & linteo illigatam in vini ſextarios V. ſuſpendito, & ad dies ſeptem ſinito macerari: & dato potionem velut diꝿum eſt.

Aliud vinum polypodites, Cap. LXI.

VIni dulciſſimi ſextar.VI. maſtiches ſextantem, epithymi drach.IIII. radicum polypodii non veterum deraſarum lib.II. radices polypodii purgatas tūde in craſſiores partes & coque cum paſſo, immiſſo etiam epithymo ac maſtiche. Quum autem ad tertias redaꝿum fuerit, aufer ab igne, & frigefieri ſine, & ad excolatū ſpicæ nardi contuſæ ac cribratæ ſcrup.III. inſperge. præſtat autē hāc in mortario counire, deinde fiꝿilibus paruis picatis excipere, & oſculo vaſorum oblito adſeruare. Dabis autem in prādio potionem magnam inter medios cibos, aqua calida temperatam: eſt hoc iucūdiſſimum & efficax. Præparatur hoc in Babylone Phœnices, laudatúrque ac quoquouerſus nauibus aduehitur.

Vinum mulſum ſtercus exigens, Cap. LXII.

VIni ſextar.V. mellis ſextar.I. maſtiches quadrantem. maſtichen tritam & linteo illigatam in vino mulſo ſuſpende, & ad dies ſeptem macerari ſine: & dato ante cibum potionem vnam calida aqua temperatā. Optimè hoc ſtercus educit, & ſtomacho commodum eſt. euacuat etiam pituitam.

Vinum mulſum flauam bilem ducens, Cap. LXIII.

SCammoniæ drach.I. ſpicæ nardi drach.I. tuſa, cribrata, & linteo illigata, in vini ſextar.V. macerato, & mellis ſextar.I. & vtitor.

Vinum mulſum pituitam ducens, Cap. LXIIII.

CNici ſeminis purgati drach.IIII, & vini ſextar.V. & mellis ſextar.I. accipito. Et cnicū in craſſas partes cōtuſum ac linteo illigatum, macerato, vtitórque velut diꝿum eſt.

Vinum mulſum atram bilem euacuans, Cap. LXV.

POlypodii drach.III. vini ſextar.V. mellis ſextar.I. tūde, cribra, macera, & vtere.

Conditum ad flauam bilem, Cap. LXVI.

PIperis drach.III. ſcammoniæ vnc.I. ſeminis apii drach.I. vini ſextar.V. mellis ſextar.I. terito ſpecies per ſe primùm, deinde etiam cum melle. & poſtea vinum adde, & ſine ad dies quinque, & vtere.

Conditum pituitoſis, Cap. LXVII.

LAthyridum vnc.I. piperis vnc.I. ſeminis aniſi, apii, ſingulorum vnc.I. vini ſextar. quinque, mellis ſextar.I. præpara velut diꝿum eſt, & vtere.

Conditum melancholicis, Cap. LXVIII.

POlypodii vnc.I. piperis vnc.I. ſeminis apii, drachmam vnam, vini ſextarios quinque, mellis ſextar.I. præpara velut prædiꝿum eſt, & vtere.

Abſinthati præparatio flatus & ſtercora euacuans, Cap. LXIX.

LIguſtici drach.I.S. cumini drach.I. ſpicæ nardi ſcrup.II. floris iūci odorati ſcrup.VI. maſtiches ſcrup.VI. vini ſextar.V. mellis ſextar.I. tuſa ac cribrata terito cum melle, & vinum admiſce. excipe & vtere poſt dies quinque ante prandium.

Abſinthatum flauam bilem ducens, Cap. LXX.

COſti drach.I. maſtiches drach.IIII. roſarum ſiccarum drach.II. ſpicæ nardi drach.II. floris iūci odorati drachmā I. aloes vnc.I. ſcammoniæ vnc.I. mellis ſextar.I. vini ſextar.V. præpara & vtere velut diꝿum eſt.

Abſinthatum ad pituitoſos, Cap. LXXI.

MAſtiches drach. quatuor. coſti drach. quatuor, folii Indici drach.I. ſpicæ nardi drach.I. floris iunci odora-

ti drach.I.casiæ drach.I.polypodii vnc. I.mellis sextar.I. lathyridum purgatarũ vnc.I.vini sextar.v.præpara,& vtere velut dictum est.

Rosatum flauam bilem ducens, Cap. LXXII.

ROsarum exunguium recentium libra vna,vini veteris sextarii sex,mellis sextarius vnus. Rosæ ad diem vnam præsiccatæ mittuntur in vinum, & macerantur per dies nouem: deinde vinum excolatur,& adiicitur melli prius trito cum scammoniæ vncia vna.oportet autem tũdere ac cribrare scammoniam,ac sic læuigare cum melle. Postea verò condatur in vasa,quæ exactè cooperta suspendes in puteum aquæ frigidæ,& fines per dies septem aut nouẽ.deinde extrahe & alios triginta dies fine,& sic propomate vtere.

Rosatum pituitam & serosum ac atræ bilis humorem euacuans, Cap. LXXIII.

SI præcedens descriptio acceperit grani cnidii vnciam vnam absque scammonia, euacuat serosum humorem & pituitam:si lathyrida solùm, pituitam euacuat:si epithymum solùm,atræ bilis humorem expurgat.

Mellis rosacei purgatorii præparatio, Cap. LXXIIII.

MEllis librã vnã, succi rosarum librã vnã, mastiches drach.IIII. piperis drach. duas,zingiberis drach. II. scammoniæ scrup.octo,coquito mel cum rosarum succo ad compagem mellis liquidioris,deinde inspergе scammoniam & mastichen læuissime trita,& parum coque,& ablata ab igne cum reliquis in mortario vnito & seponito,& dato cochlearium:euacuat flauam bilem. Quidam verò simpliciorem præparationem facere volentes, præmacerant modica aqua scammoniam, deinde seruefaciunt,& detracto superstante ipsius concremento excolãt & læuigatam ad mel rosaceum adiiciunt,& simul coquũt, velut dictum est.Si verò lathyridum vnciam vnam acceperit prædicta præparatio mellis rosacei,absque scammonia,purgat pituitam: si verò polypodii acceperit vnciam vnam,atræ bilis humorẽ euacuat. Verùm efficacior fit si pro polypodio epithymum acceperit.

Aceti purgatorii præparatio, Cap. LXXV.

SCammoniæ vnciam vnam,aceti sextarios quinque te-rito simul,& finito ad dies quinque, & dato ad intinct⁹ cum cibo cochleariũ vnum aut duos.purgat flauam bilẽ. Si verò pro scammonia inieceris lathyridum vnciam vnam,purgat pituitam:si verò epithymi vnciam vnam inieceris,euacuat atræ bilis humorem.

Aceti mulsi purgatorii præparatio, Cap. LXXVI.

MEllis despumati sextar.I.aceti acerrimi sextar.I. coquito simul vsque ad mellis compagem,deinde adiice epipetri triti ac cribrati vnciam vnam.vtere ad intinctus.aut cum aqua dato bibere cochlearia duo circa horã tertiam ieiunis:euacuat bilem.si verò non affuerit epipetrum,scammoniæ iniice vnciam vnam. Aliud acetum mulsum. Mellis despumati sextar.I.aceti sextar.I.coquito simul ad compagem,deinde iniice cnici internam partem purgatam & tritã,pondere vnc.I. & fine ad dies quinque,& vtere vt voles:purgat pituitam. Aliud. Mellis & aceti singulorum sextarium vnum coquito,& thymi læuissimè triti vnciam vnam addito,& finito per diem, ac vtitor:euacuat atræ bilis humorem.Omnia verò quæ prædictis aceti mulsi præparationibus iniiciuntur, linteolo alligata macerentur.

Acetum mulsum purgans omnes vitiatos humores, Cap. LXXVII.

COmæ hyssopi sesquiunciam, origani vnciam vnam, pulegii sesquiunciam,marrubii vnciam vnam, epithymi,seminis cnici,cacuminum thymi,agarici,singulorum vnc.I.polypodii sextantem, scammoniæ vnciam I. & scrupulos VI. aceti sesquisextariũ, aquæ sextariũ vnum mellis libras duas,sapæ sexuncem. Herbas præmaceratas aceto & aqua ad tertias decoquito & excolato, & mel addito,ac rursus coquito ad bonam compagem,& scammoniam, epithymum, agaricum,trita ac tenuissimo cribro

A excreta,in mortario admisceto.Et vbi moderatè purgare volueris,scrupulos quindecim exhibeto:medio verò modo scrupulos viginti. At verò fortibus perfectam dosin exhibere potes vnciam vnam: quidam etiam alypiadis vnciam vnam addunt. Aliud flatus euacuans. Aceti sextar.I.mellis sextar.I.baccarum iuniperi drach. quatuor, piperis vnc.I.zingiberis vnc.I.petroselini drach.quatuor, seminis apii,ammii,ligustici,anisi,epithymi,singulorum drach.quatuor,cumini drach.duas,seminis anethi drach. duas,polypodii vnciam vnam.præpara & vtere velut præ

B dictum est. conuenit colicis.

Acetum mulsum quod colicis ac nephriticis per sedem infunditur, Cap. LXXVIII.

CEntaurii vnciam vnam,alypiadis recentis sextantem, rutæ viridis sextantem,marrubii,agarici, casiæ, iridis,hyssopi,pulegii,singulorum drachmas quatuor, scillæ vnciam vnam,aceti sextarios tres,mellis sextarium vnũ: omnia aceto macerata ad tertias coquito & colato, & adiecto melle ad mellis liquidioris compagem coquito. de-

C inde scammoniæ tenuissimè tritæ vnciam vnam, spicæ nardi vnciam vnam,purgatorii medicamenti ex fœniculo vnciam vnam inspergito,& vnitis vtitor hoc modo. vbi præeuacuaris colicum per clysterem stercora educentem,accipe aceti mulsi cochlearium, & dissolue cum succo ptisanæ,& infunde. vtere similiter & in nephriticis pituitosioribus.euacuat pituitam citra molestiam & sanat.

Acetum mulsum amarum, Cap. LXXIX.

FŒniculi viridis vnã cum radicib⁹ fasciculum vnum, apii cum radicibus, rutæ viridis, singulorũ fasciculũ

D vnum,aceti sextarios II. & S.hoc est libras quinque,mellis sesquilibram.Coquito herbas cum aceto ad tertias,& excolato,& mel ad acetum indito, & coquito donec mellis liquidioris compagem habuerit: deinde aloës primariæ vnciã vnã in mortario terito ac cribrato,& ad ipsam paulatim acetũ mulsum addito,vnito, excipito,ac vtitor:exhibetur ex eo cochleariũ I.ita vt ab ipso absorbeatur aqua calida.caput egregiè purgat.est autẽ & stomacho gratum.

Acetũ mulsum vẽtrẽ emolliẽs,Prosomiletæ. Pulegii, origani,thymbræ syluestris,polypodii,singulorũ vnc. v-

E nam,radicum apii drachmas quatuor,radicũ anethi scrupulos sex,agarici,epithymi, scammoniæ, singulorum vnciam vnam,mellis sextarium vnum,aceti sextarium vnũ, macerato species & coquito velut acetum mulsum. Vbi verò deuenerit ad bonam compagem,tollito ab igne, & adiice scammoniam,epithymum,& agaricũ.& dato quadrantem cum aqua calida.

Posca aluum emolliens, Cap. LXXX.

CYmini quadrãtem,hyssopi sesquiunciam,ammii ses-quiunciam,pulegii sesquunciã,petroselini drachmas

F quatuor,cacuminum thymi drachmas quatuor, zingiberis vnciam vnam,seminis cnici vnciam vnã, piperis drachmas quatuor,epithymi drachmas quatuor,salis Cappadocici dodrantem:tundito & cribrato,& aridum seruato; vsus tempore dato cochlearium vnum ex posca.

Alia posca valde clara, Cap. LXXXI.

CYmini quadrantem, pulegii sesquiunciam, fœniculi sextantem,seminis apii sextãtem,anisi sextãtem,scrupulos octo,scammoniæ trientem,epithymi quadrantem, salis communis bessem aut libram vnam:tundito, cribra-

G to, & dato cochlearium vnum ex posca. purgat imperfertè.

Gari purgatorii præparatio, Cap. LXXXII.

SCammoniæ drachmas quatuor,piperis grana quinquaginta,gari nigri quadrantem,misce ac vtere ad intinctus,aut quomodo volueris.purgat bilem. Aliud. Cnici grana viginti,piperis grana L.gari quadrantem.Internã cnici partem tritã vnito ac vtitor.purgat pituitam. si verò pro cnico adieceris lathyridas,efficacius facies. si verò polypodii drachmas quatuor inieceris, atræ bilis humo-

H rem euacuat. Efficacius autem euadit si pro polypodio epithymi drachmas quatuor aut tres inieceris.

Mellis emollientis præparatio, Cap. LXXXIII.

FŒniculi viridis manipulum vnũ, aquæ sextarios tres, coquito ad tertias, colato, & adiicito mellis libram

vnam,& coquito ad compagem mellis,& dato ex eo cochlearia tria:purgat bilem flauam. Si verò pro fœniculo, ſeminis cnici interiorem partem adieceris vnc.I. pondere,purgat pituitam: ſi verò polypodium aut epithymum eodem pondere ſimul coques: purgat atræ bilis humorem.

Garum aquoſum, Cap. LXXXIIII.

GAri vnciam vnam,piperis grana L.ſeminis apii obolum vnum,hoc eſt ſiliquas tres.mellis cochl.I. aquæ quadrantem,ſcammoniæ ſcrup.I.S.aut II. Reliquis coctis & ab igne ablatis admiſceto ſcammoniam, & dato ante cibum. Si verò pro ſcammonia,ſeminis cnici granorum XX. internam partem adieceris, purgat pituitam: ſi verò polypodii drachmas quatuor adieceris, purgat atræ bilis humorem.

Garum vinoſum purgatorium, Cap. LXXXV.

GAri conchulas duas,vini conchulam I. piperis grana XX. liguſtici ſcrupulum vnum,ſcammoniæ ſcrupulũ vnum,mellis parum,vtere:purgat bilem. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris pro ſcammonia, purgat pituitam. ſi polypodii drachmas quatuor, atram bilem.

Garum acetoſum purgatorium, Cap. LXXXVI.

SEminis apii drachmam vnam,piperis grana L. cumini obolum vnum,ſucci Cyrenaici ſiue laſeris tantũdem, ſcammoniæ ſcrupulum vnum, gari vnciam vnam, aceti quadrantem, vtere: purgat bilem. Si verò pro ſcammonia, cnici granorum viginti internam partem adieceris,purgat pituitam:ſi verò polypodii drachmas quatuor, atræ bilis humorem euacuat.

Iuſcula emollientia, Cap. LXXXVII.

AQuæ ſextarium vnum, olei conchulam vnam,gari parum, ſalis pauxillum,anethi modicum: omnia donec ſucculenta fiant coquito, deinde granorum cnici XX. internam partem indito & dato:euacuat pituitam. Si verò polypodii drachmas quatuor contuſas ac cribratas inſperſeris iuſculo perdicis aut phaſiani, purgat atræ bilis humorem. At verò ſcammoniam nõ probo in iuſcula coiectam, eo quòd experimento compererim inidoneam eſſe.

Lac purgatorium, Cap. LXXXVIII.

LActis aſinini aut caprini heminam vnam, ſcammoniæ ſcrupulos duos,miſceto ac exhibeto: purgat bilẽ. Si verò cnici granorum XX. internam partem inieceris,euacuat pituitam. At verò polypodiũ aut epithymum non probo vt lacti miſceantur,eo quòd tingant lac,& non poteſt hoc latere accipientem. plerique enim ob timiditatẽ purgari non volunt.

Oliuæ purgatoriæ, Cap. LXXXIX.

PIperis drachmam vnam, epithymi drachmas duas, ſilphii drachmam vnam, menthæ viridis drachmam vnam,comæ pulegii drachmam vnam, cymini drachmã vnam,rutæ drachmam vnam, ſcammoniæ vnciam I. palmularum pinguium ſextantem, mellis ſextarium vnum, aceti ſextarii dimidium,oliuas muria conditas CXX. numero.omnia prædicta per ſe tenuiſſimè terito, & deinde cum aceto mulſo,poſtea oliuas ſingulas ter lancinatas iniicito,& finito ad paucos dies,ac vtitor. dato in cibo oliuas tres,& iuſculi cochlearium vnum aut duo,pro viribus.

Oxyporia purgatoria, Cap. XC.

SI ad concoctorium medicamentum quod ex malis cotoneis parari ſolet,cochlearii vnius mẽſura acceptum, admiſcueris ſcammoniæ ſcrupulos duos,flauam bilem citra moleſtiam euacuabis. Si verò lathyridum grana viginti addideris, purgat pituitam. Si polypodii aut epithymi drachmas quatuor addideris,purgat atram bilem. Similiter autem ſi Dioſpolitico quoque cõcoctorio pharmacho vteris,idem efficies,& maximè in quibus pituita in thorace reſidet. Si verò ad concoctorium ex calamintha pharmacum admiſcueris medicamenta purgantia, euacuabis omnem circa cutem corporis vitioſum humorem,lepras,impetigines,& ſimilia.

A Oxyporium ex palmulis, Cap. XCI.

ZIngiberis,piperis, cumini, petroſelini, ſingulorum vnciam vnam,ſcammoniæ in fermento aſſatæ ac tenuiſſimè tritæ vnc.II. S. palmularum pinguium carnis trientem,foliorum rutæ vnciam vnam,mellis libram vnam,aceti ſextarium vnum. Coquito mel & acetum & palmulas,donec reliqua fiat tertia aceti pars. Deinde rutã cum palmulis terito,& arida læuiſſimè trita inſpergito ac vnito,& paulatim acetum mulſum coctum addito,vnito B ac vtitor velut admirando & multa experientia cognito pharmaco. Perfecta doſis ſunt coch.II. ad aſtrictam aluum,dum adhuc in vigore eſt medicamentum. Si verò non valde fuerit aluus adſtricta, pro menſura illius adſtrictionis exhibẽdũ eſt pharmacum,aliquando cochleariũ I.S.aliquando vnum ſolum:ſubducit egregiè flauam bilẽ. quapropter & in morbo regio vtiliter exhibetur, & tertianariis,vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. purgat etiam pituitam moderatè. Vtere confidenter in omni tẽpore velut imperuerſo ac minimè curioſo. Ego verò etiã C iis qui abſque rigore febricitant dedi,poſtquam apparuit concoctio in vrinis:& confeſtim ſanati ſunt. In quibus autem atram bilem purgare volueris, adde ad prædictam doſin,epithymi ſcrupulum vnum,aut pro viribus. Si verò pituita multa inſidet, adiice agarici aut iſii ſcrupulum I. purgat enim moderatè pituitam.

Purgatorium ex cotoneis malis, Cap. XCII.

MAlorum cotoneorum maturorum,magnorum, odoratorum,fermento oblitorum & aſſatorum, carnis D purgatæ trientem,mellis deſpumati quincuncem,piperis drachmas duas,ſcammoniæ drachmas ſex,ſingula per ſe terito & vnito,ac exhibeto cochlearium vnum.

Purgatorium ex citrio,Oribaſii, Cap. XCIII.

PVrgat hoc caput,facit ad ſtomachicos,cœliacos,& qui non poſſunt forte purgatorium ferre propter imbecillitatem. vnde etiam pueris citra noxam datur: eſt enim ſtomacho commodum. Citrii corticis ac carnis libram vnã, aquæ ſextar.I.S. mellis ſextarii dimidium,piperis vnciam vnam,ſcammoniæ vnciam vnam. Citrum in tenues par- E tes ſecato,& cum aqua ad tertias coquito, deinde colato, & mel ad decoctum adiicito,ac coquito ad bonam compagem,& reliquias coctorum citriorum terito,ipſiſque arida tenuiſſimè trita inſpergito, & vbi ſimul triueris, coctam aquam illam mulſam adiicito, & vnitis vtitor cochlearium vnum exhibens.

Purgatorium ex fœniculo valde bonum, Cap. XCIIII.

EPithymi, zingiberis,piperis,ſcammoniæ,ſingulorum vnciam vnam,fœniculi viridis,rutæ viridis,apii radi- F cum viridium,ſingulorum quadrantem, aquæ ſextarios tres,mellis libras tres: decocto ad tertias redacto adiice mel,& coque ad bonam compagem. deinde inſperge arida,& exhibe cochlearium vnum magnum.

Aliud valde ſtomacho gratum, Cap. XCV.

FŒniculi,cumini,pulegii,apii, ſingulorũ manipulum, aquæ ſextarios tres,coquito ad tertias,& colato,& tantundem mellis addito, & coquito ad mellis compagem: & inſpergito in mortario ſcammoniæ læuiſſimè tritæ vnciam vnam,piperis vnciam vnam,maſtiches tritæ drach. G quatuor, vnito, datóque cochleariũ vnum. conuenit flatuoſis.

Purgatorium ex fœniculo quod parari ſolet ad atram bilem, Cap. XCVI.

SCammoniæ ſextantem,zingiberis,piperis, ſingulorũ vnciam vnam,petroſelini ſcrupulos duodecim, corticis veratri nigri ſcrupulos ſex, epithymi vnciam vnam, mellis libras tres,ſucci fœniculi libras tres. Coquito ſuccum cum melle ad mellis compagem, & affundito paula- H tim ad arida tuſa ac cribrata in mortario,& vnitis vtitor. datur ex eo cochlearium vnum.

Purgatorium atræ bilis,Oribaſii, Cap. XCVII.

AQuæ ſextarios tres,mellis dodrantem,epithymi vnciam vnam. Epithymum tuſum ac cribratum inſper

gito, vbi illa simul ad tertias decoxeris dato bibendum pro viribus. Mihi verò videtur quarta pars exhibēda esse: iis autem qui bono habitu præditi sunt, dimidium.

Aliud purgans atram ac flauam bilem, Cap. XCVIII.

SCammoniæ, epithymi, singulorum sesquiunciam, petroselini, zingiberis, menthæ, singulorum drachmas duas, excipe melle, & exhibe nucis Pōticæ magnitudine.

Pastillus flauam bilem purgans, Cap. XCIX.

PIperis, mastiches, nucum pinearum, passularum enucleatarum, singulorum grana X. cumini grana XV. scāmoniæ scrupulos duos, plus minus, mellis parum, trita simul da to velut pastillum. huius dosis vna est: purgat citra molestiam.

Buccella purgatoria, Cap. C.

FErmenti ex similagine libras duas, scammoniæ vnciā vnam, seminis fœniculi, cumini, folii malabathri, singulorum siliquas tres, piperis grana XXXII. salis commu nis parum, olei & gari coch. II. arida cōtundito ac cribrato, & cum fermento mollito, & facias panes paruos duplam latitudinem miliaresii habentes. Torreto in clibano & exhibeto perfectam dosin sextantem ex hoc pane edēdam quocunque quis voluerit modo, saltem vt ieiunus vtatur. est enim maximè alienum ab omni molestia. purgat bilem.

Aloedaria citra molestiam purgantia, Cap. CI.

ALoës quadrātem, agarici vnc. II. S. scammoniæ vnciā vnam, bdellii drachmas quatuor, gummi vermiculati sextantem, excipe succo brassicæ: in iis verò qui humore flaccidum stomachum habent, succo carnis citrii: & forma pilulas ciceris magni magnitudine. & dato perfectis septem ieiunis. Si verò voles, etiam ante cœnā & post cœnam: si autem mollire volueris, tria dabis ex his catapotia. Aliud sine molestia purgans. Scammoniæ sextantem, bdellii vnciam vnam, aloes drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, & cum succo brassicæ fac cata potia ciceris magnitudine: & exhibe post cœnam. si mollire volueris, tria: si verò purgare, septem vt plurimum, aut quinque.

Pharmacum pituitam ducens, Oribasii, Cap. CII.

BAccarum lauri recentium sextantem, euphorbii vnciā vnam, mellis quod satis est, vt eclegmatis formam habeat. datur cochlearii dimidium. Redundantibus humoribus plus datum plus profuit. vtere velut optimo. Aliud pituitam euacuans. Seminis anisi, piperis, casiæ, medullæ colocynthidis, singulorum drachmas quatuor, grani cnidii, seminis cnici, singulorum drachmas quatuor, mel lis quod satis est vt eclegma fiat. dato perfectis coch. I. S. Aliud. Anisi, apii, ammii, piperis, grani cnidii, seminis cnici, lathyridum, singulorum drachmas quatuor, casiæ drachmas duas, mellis despumati quod satis est. perfecta dosis sunt coch. II.

Purgatorium atræ bilis, Philagrii, Cap. CIII.

ZIngiberis drachmam vnam, seminis apii drachmas duas, succi Cyrenaici, piperis, ligustici, singulorū drachmam vnā, epithymi drachmas quatuor, excipe melle, vt eclegma fiat, & exhibe cochlearia duo. Aliud. Epithymi, agarici, aloes, singulorum drachmas quatuor, corti cis veratri nigri drachmam vnā, hyssopi, iridis, absinthii succi, singulorum drachmas quatuor, bdellii, gummi, vtriusque drachmam vnam. Si verò non affuerit absinthii succus, adiice comæ tantūdem, & excipe melle, & dato pro viribus. euacuat atræ bilis humorem, itémque pituitæ.

Bilis & pituitæ, & atræ bilis, ac reliquorum humorum commune purgatorium, Cap. CIIII.

LAthyridum, medullæ colocynthidis, foliorum chamelææ siccorum, scammoniæ, epithymi, polypodii, anisi, singulorum drachmas decem, cacuminum thymi, pi-

A peris, mastiches, carpobalsami, casiæ, seminis apii, chamæpityos siccæ, singulorum drachmas quinque, absinthii succi aut comæ drachmas quinque, mellis quod satis est ad eclegma. dato coch. I. aut plus pro viribus. Vtere autem hoc non in omnibus, sed in quibus coniectaueris omnes humores æqualiter in corpore redundare.

Aloedaria emollientia ex rosaceo melle, Philagrii, Cap. CV.

ALoes sexuncem, costi, spicæ nardi, carpobalsami, floris iunci odorati, singulorum vnciam vnam, casiæ
B vnciam vnā, agarici drachmas quatuor, croci drachmas III. S. comæ centaurii scrupulos quatuor, mellis sextantē, succi rosarum trientem, epithymi vnciā vnam, rhei scrupulos octo, asari scrupulos quatuor, ligni balsami scrupulos sex, mastiches scrupulos octo, excipe melle rosaceo, & da pro viribus. Aliud ex rosaceo melle, molliens ventrē sine omni molestia. Vtere verò ipso ad articulorum, & maximè coxendicum dolores, itémque lumborum. aperit etiam iecoris obstructiones. Isii scrupulos octo, agarici drachmas quatuor, aloes sextantem, spicæ nardi scrupulos
C octo, floris iunci odorati scrupulos octo, croci scrupulos quatuor, casiæ scrupulos sedecim, costi scrupulos octo, car pobalsami scrupulos octo, mellis rosacei quadrantem & scrupulos octo, terito & formato catapotia cum melle rosaceo, & quinque exhibeto post cœnam quotidie si voles, aut alternis diebus, aut prout visum fuerit. Exterget enim stomachum & articulos: præcipuè verò purgat pituitam. est autem consueto more prandendum ac cœnandum. Aliud bilem & pituitam ducens. Absinthii co
D mæ tusæ ac cribratæ, aloes tenuissimè tritæ, vtriusque vnciam vnam, excipe succo tithymali, maximè myrsinitæ, & efformato catapotia phaseli magnitudine, & dato III. tantùm.

Aloedarium, ex Philagrio, Cap. CVI.

PVrgat hoc bilem & pituitam. Colocynthidis medullæ, aloes, scāmoniæ, singulorum drachmas quinque succi aut comæ absinthii drachmas quinque, excipe succo brassicæ, & fac catapotia ciceris magnitudine, & exhibe perfectis XXI. Aliud, & ipsum multo experimento
E cognitum. euacuat autem tres humores. Aloes, epithymi, scammoniæ, singulorum drachmas duas, colocynthidis, agarici, vtriusque drachmam vnam, excipe succo brassicæ, & dato catapotia quindecim. Aliud quod in Tyro præparatur. Scammoniæ sextantem, aloes drachmam vnam, mastiches, bdellii, piperis, absinthii, singulorum drachmam vnam, excipe succo medii citrii ac corticis, & fac catapotia: & dato VII. aut IX. Si verò voles probè purgare, habeant catapotia exhibenda pondere scrup. IIII. S. & amplius.

F Aloedarium, Oribasii, Cap. CVII.

COnuenit hoc maximè lippientibus. euacuat autem magis bilem flauam & atram. Scammoniæ vnciam vnam, corticis veratri nigri vnciam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, radicis panacis drachmas tres, piperis, pulegii, vtriusque drachmam vnam, efformato cū aqua pilulas fabis græcis similes. & dato ex eis septē mediam dosin, ita vt habeant septem drachmam vnam & obolos duos. Aliud, Oribasii. Aloes sextantem, spicæ nardi, asari, mastiches, croci, xylobalsami, singulorum dra
G chmas sex, casiæ drachmas duodecim, epithymi drach. duodecim, formato catapotia erui magnitudine, cum de cocto pulegii: & dato XXI. hoc quartanarios sanat. Possunt etiam cum melle cocto efformari.

Sal purgatorius, Cap. CVIII.

SAlis ammoniaci sexuncem, silphii drachmas duas, seminis apii drachmas duas, zingiberis drachmam vnā, piperis drachmas tres, folii Indici, spicæ nardi, pulegii, singulorum drachmam vnam, scammoniæ vnciam vnā, datur coch. I. euacuat bilem. Aliud. Salis ammoniaci
H sexuncem, seminis apii drachmam vnam, zingiberis drachmas duas, piperis drachmas tres, spicæ nardi drachmā vnam, pulegii scrup. III. S. folii scrupulum vnū, lathyridū vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat pituitam. Aliud. Salis ammoniaci sexuncem, zingiberis drachmas quatuor, piperis drachmas duas, anisi, seminis apii, vtri-

usque drach.mas duas, folii ſcrupulũ vnum, epithymi vnciam vnam. dato cochlearium. euacuat atræ bilis humorem. Sal ſubducens & euacuans circumſitam in ventre ac inteſtinis pituitam, & reliquos humores. purgat moderatè etiam bilem. Conuenientiſſimum eſt arthriticis, vertiginoſis. hoc vſus eſt quidam ſtomachicus & frequẽter ex comitiali morbo cadere ſolitus, & ingentes gratias egit. A morbis verò præſeruat familiariter ipſo vtentes. Petroſelini drachmas tres, maſtiches ſcrupulos tres, zingiberis drachmas tres, piperis, euphorbii, vtriuſque ſcrupulos VI. ſalis ammoniaci drachmas quindecim. ſcammoniæ drachmas ſex. Datur cochlearii dimidium in prandio, cum carnibus volucris aut gallinæ, aut piſcis, ad intinctus. Sit autem pondus ſcrup. IIII.S. ſi verò efficacius purgare voles, dato ieiuno manè cum ſucco ptiſanæ, aut cum aqua mulſa, ſcrupulos ſex: fortioribus etiam ſeptem dare poteſt debilioribus verò ſcrupulos tres, aut IIII.S. Aliud purgatorium purgans citra periculum, non euertens ſtomachũ. datur in omni tempore, & omni ætati, & pueris. Educit ſtercus & omnem materiam corruptam à capite vſque ad vngues. Remouet furfures & reliquas circa caput naſcentes puſtulas. facit ad vertiginẽ, & ad lippiẽtes. medetur omnibus circa cutem puſtulis. Sanat tertianam, quartanam, quotidianam, in interuallis exacerbationum datum, vbi concoctio bona in vrinis apparuerit. Bilem autem præcipuè euacuat. habet hoc modo: Zingiberis, petroſelini, epithymi, ſilphii, ammii, ſeminis apii, cumini, liguſtici, piperis, ſingulorum drachmas quatuor, ſcammoniæ quadrantem & vnciæ dimidium, ſalis ammoniaci toſti ſeptuncẽ. torreto ſalem ac tũdito cum reliquis. Scammoniam verò tritam cribratam vnito in mortario, & dato ſcrupulos nouem cum ſucco ptiſanæ aut aqua mulſa meraciore.

Aliud conſimile acutius experimento conſtans, imperuerſum. euacuat magis bilem. Ammii ſcrupulos ſex, ſeminis apii ſcrupulos tres, piperis, petroſelini, epithymi, cumini, ſingulorum ſcrup. IIII.S. ſcammoniæ vnciam vnam, ſalis communis quincuncem, ſalis ammoniaci trientem, datur cochlearium cum ptiſana. Aliud experimento conſtans valde bonum. Epithymi ſcrupulos XVIII. cacuminum thymi ſcrupulos octo, ſalis ammoniaci ſcrupulos octo, piperis ſcrupulos duos, cumini Æthiopici, aniſi, vtriuſque ſcrupulos duos, maſtiches ſcrupulos XII. contuſa trita adſeruato. Vſus autem tempore ſcãmoniæ ſcrupulos duos ſumito ac terito cum modico melle, & adiicito aridi triti adſeruati medicamenti ſcrupulos II. tantùm, & vnito ac dato cum ptiſanæ ſucco aut aqua mulſa.

Purgatorium pituitam ducẽs, Diogenis, Cap. CIX.

EVphorbii, piperis, ſalis ammoniaci, ſingulorum vnciam vnam, terito & redigito in puluillum, & dato in ouo ſorbili cochlearii dimidium. hoc purgat pituitã ſolùm. doſis perfecta ſunt ſcrup. IIII.S. Aliud flauam bilem purgans. Scammoniæ vnciam vnam, coſti, ſpicæ nardi, vtriuſque ſcrupulos IIII.S. radicis rubiæ læuiſſimè tritæ ſcrupulos duos. perfecta doſis ſunt ſcrupuli tres: media, duo: minima, vnus. Aliud atram bilem euacuans.

Scammoniæ in malo aſſatæ drachmas quinque, coſti, ſpicæ nardi, vtriuſque ſcrup. IIII.S. caryophylli ſcrup. I.S. radicis rubiæ ſcrupulos duos, epithymi ſcrupulos duos. perfecta doſis ſcrup. VI. media, IIII. minima, III.

Purgatorium aquam ducens, Oribaſii, Cap. CX.

DVcit hoc item pituitam: Piperis, ſeminis rutæ, ſcobis ſiue ramentorum eboris, euphorbii, æquales partes. dantur ſcrupuli tres cum aqua mulſa aut condito. facit & ad colicos & hydropicos. Aliud aquã ducens. Petroſelini, aniſi, cacuminũ thymi, ſingulorum drach. tres, foliorum chamelææ ſiccorũ drachmas decem, mellis quod ſatis eſt vt eclegma fiat. Dato perfectam doſin cochlearia IIII.S. Si verò efficacius facere voles, admiſce prædictis ſquamæ æris drachmas ſex, & dato perfectam doſin cochlear. III.

De Hieris, Hiera Logadii, Cap. CXI.

MEdullæ colocynthidis ſextantem & vnciæ dimidiũ, ſcillæ aſſatæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, thymi, ſcammoniæ, ſingulorum drachmas viginti, corticis veratri nigri, hyperici, vtriuſque drachmas decem, epithymi, bdellii, polypodii ſicci, aloes, chamædryos, marrubii, caſiæ, ſingul. vnc. I. myrrhæ troglodyticæ, piperis albi, longi, nigri: cinnamomi, croci, opopanacis, ſagapeni, caſtorii, petroſelini, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum drach. quatuor: excipe melle. Doſis perfecta ſunt drachmæ quatuor, media tres, minima duæ. adiice ad doſin dum exhibiturus es, ſalis tenuiſſimè triti cochlearii dimidium.

Purgatorium citra moleſtiam purgans, Cap. CXII.

FAcit ad iſchiadicos, & qui per circuitum diuturnè vexãtur. Medullæ colocynthidis vnciã vnam, nitri ſextantem, terito probè & dato robuſtis drachmam vnam, cum aquæ mulſæ potione magna ieiunis: debilibus verò ſiliquas nouem. vtere confidenter. Aliud eximium. Ad principia inſaniæ, melancholicis, paralyticis, iſchiadicis, vertiginoſis, comitiali morbo laborantibus, alopeciis, capitis doloribus. Veratri nigri, ſcammoniæ, vtriuſque drachmas octo, ſalis ammoniaci drachmas quatuor, gummi drachmam vnam, efformato catapotia ciceris magnitudine cum ſucco braſſicæ, & dato perfectis ſcrup. V. media doſis ſunt ſcrup. IIII, minimá III. iis qui valde debiles ſunt. Eſt hæc deſcriptio Oribaſii, Cap. LXXVII. deſunt autem huic ſpecies tres. Purgatoriũ medicamentum Proſomiletæ. Epithymi quadrantem, iſii vnciam vnam, agarici drachmas quatuor, euphorbii drachmas ſex, ſpicæ nardi, folii, coſti, piperis, ſingulorum drachmas triginta, caryophylli ſcrupulos ſex. Dantur ex hoc ſcrupuli ſex cum aqua mulſa. Si verò bilem flauam repereris cum aliis duobus humoribus redundantem, adde ad hanc doſin vſus tempore etiam ſcammoniam, quantum ſatis eſſe iudicaueris pro viribus. Habet autem hæc doſis, iſii ſiliquas quinque, epithymi ſcrupulum I.S. agarici ſiliquas duas, S. euphorbii ſiliquas tres.

Hiera Galeni, Cap. CXIII.

MEdullæ colocynthidis ſextantem & vnciæ dimidium, chamædryos, agarici, ſcillæ aſſatæ, ammoniaci thymiamatis, ſcãmoniæ, corticis veratri nigri, ſtœchadis, hyperici, ſingulorum ſextantem, epithymi, euphorbii, vtriuſque drachmas octo, polypodii ſicci, bdellii, aloes, marrubii, caſiæ, ſingulorum ſextantem. myrrhæ troglodyticæ, ſagapeni, croci, ariſtolochiæ longæ, piperis albi, longi, communis: cinnamomi, opopanacis, caſtorii, petroſelini, ſingulorũ drachmas quatuor, mellis quod ſatis eſt. Dato perfectã doſin drach. IIII. mediã III, minimã, II, cũ aqua mulſa & ſalis tenuiſſimè triti cochleario dimidio. Maxima porrò eſt huius vtilitas: purgat enim ex profundo varios humores excellenter, ita vt neque exolutionem, neque tribulationem, neque debilitatem, neque inappetentiam, neque aliam anguſtiam ægro accipienti exhibeat: ſed potius facilè ſperantes & hilares & robuſtos efficit, vt mirabilis ſit ipſius excellentia. Sanat itaque hemicranicas affectiones, vertigines, comitialem morbum, inſaniam, melancholiam, lethargum & ſimilia, hebetudinem viſus, grauitatem auditus, vocem interceptam, anheloſos, ſtomachicos, affectiones antiquas, ſplenicos, nephriticos, colicos, iſchiadicos, arthriticos, podagricos. ducit menſes. Conuenit tremulis & reſolutis: impetiginem feram, & omnes circa cutem corporis naſcentes puſtulas, & elephantiaſin, & febres diuturnas per circuitum repetentes ſanat, & omnia maligna vlcera.

Hiera Archigenis, ex epiſtola ad Marſum de atra bile, Cap. CXIIII.

MEdullæ colocynthidis ſextãtem & vnciæ dimidiũ, chamædryos, agarici, marrubii, ſtœchadis, ſingulorũ drachmas decẽ, opopanacis vnciã vnam, ſagapeni vnciam vnam, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drachmas quinque: cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, polii, croci, ſingulorum drach. quatuor, excipe melle deſpumato vt habeat ſtrigmentitiam craſſitudinem, & repone in vitreo vaſe. perfecta doſis ſunt drach. quatuor (in alio exemplari adduntur ſcrupuli III) cum aqua mulſa adiecto ſalis cochleario paruo. Quũ enim ſordibus inquinatus & malè affectus fuerit æger, ſtrenuam conſtitutionem inducit, non ſolùm ob multitudinem eorum quæ per aluum ſubducuntur, ſed etiã quòd

priuatim

priuatim bilem atram imminuit.Pleuritidi itaque pri-
mùm præparata eſt,& flatuoſis affectionibus conuenien
tiſſima eſt,& facilem ſpirationem facit, & impedimẽtis
nutrimenti aduerſatur,& colorẽ cutis depurgat, ſangui-
nem quidem defæcans,malè verò ardẽtem ſpiritũ luci-
dius accendens.ſed non eſt propoſitum nobis encomiũ
dicere eiꝰ quæ nõ fruſtra hiera,*id eſt ſacra*,appellata eſt:lõ
gum enim ſermonẽ res ea requirat. Ad melancholicas
autem affectiones non eſt aliud pharmacum quod huic
comparari mereatur:& noui multos per aſſiduum eius
vſum nullo alio opus habuiſſe,etiãſi nullam omnino bi-
lem excreuiſſent. nõ enim qui nigrã excernunt bilem ſo
li melancholici vocantur, ſed qui etiã habent in ſolidis
membris talis cõſtitutionis ſtructurã. Sed & pãniculorũ
ſiue mẽbranarum cerebri malos habitus valde bene ex-
terit:vnde morbũ comitialem & inſanias inde orientes
mirabiliter remouere videtur. Ego reperi hanc deſcri-
ptionem in medicamentario libro Roma mihi allato,
valde laudatam ad inſanos, melancholicos, iſchiadicos,
paralyticos,vertiginoſos,comitialẽ morbum, alopecias.
non habebat autem opopanaca,neque piper,neque pulé
gium. Hiera Antiochi. Chamædryos, agarici, me-
dullæ colocynthidis,ſtœchadis,ſing.drach.x.opopanacis
ſagapeni,petroſelini,ariſtolochiæ,piperis albi,ſingulorũ
drach.v.cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis,
ci,folii,ſingulorum drach.iiii.mellis quod ſatis eſt. facit
ad melancholias,inſanias,morbũ comitialem, & omnes
fæculentum ſanguinem habentes.

Hiera Rufi, ad melancholias, Cap. cxv.

MEdullæ colocynthidis ſextãtem & vnciæ dimidiũ,
chamæpityos drach.x.chamædryos drach.x.caſiæ
drach.v.agarici,marrubii,vtriuſque drach.x.opopanacis
vnc.i.ſagapeni,petroſelini , ariſtolochiæ rotundæ , pipe-
ris albi,ſing.drach.v.cinnamomi,ſpicæ nardi,croci, myr
rhæ troglodytidis,polii,ſing.drach.iiii.excipe melle , &
excipe drach. iiii . perfectam doſin cum aqua mulſa &
ſale.Habet aliquid ad intelligentiam vtile,eo quòd à ca-
pite plurima ducit.Vnde vertiginoſis, & capitis grauitati
& glaucomatis fieri minantibus,comitiali morbo,paraly-
ticis affectionibus , hoc pharmacum priuatim adhibere
ſoleo:& ſi opus fuerit memoriã reuocare. At melancholi
co non parua nec vulgaris vtilitas ex ipſo contingit. qua-
re ſæpe per ipſum purgandus eſt.Etenim alia medicamẽ-
ta alibi aliter præparantur, & ad alios quoſdam morbos
magis apta ſunt.Si verò quis ad atram bilem vti voluerit,
hoc vtile exiſtit.vtatur autem ſingulis diebus ex hac an-
tidoto fabæ magnitudine, non purgationis gratia : ma-
gnopere enim confert ad concoctiones,& flatus diſcutit.
Videtur porrò mihi conducibile eſſe vt ob ſtrenuas pur-
gationes maluæ ſeminis drachmæ duæ bibantur.

Hiera Iuſti,faciens ad eadem velut relatæ,
Cap. cxvi.

EPithymi trientem & vnciæ dimidium,marrubii,ſtœ-
chadis,chamædryos,corticis veratri nigri,ſcammo-
niæ,agarici,piperis albi,cõmunis,lõgi:ſquillæ aſſatæ,ſin-
gulorum ſextãtem,medullæ colocynthidis,euphorbii,a-
loes,croci,gẽtianæ,ſeminis petroſelini, ammoniaci thy-
miamatis,ſagapeni,ſing.vnc.i.opopanacis,polii,cinamo
mi,caſiæ,myrrhæ troglodyticæ,ſpicæ nardi, floris iunci
odorati,pulegii,ſing.drach.iiii.ariſtolochiæ longæ & ro
tũdæ,vtriuſque drach.ii.mellis deſpumati quod ſatis eſt.
Perfecta doſis drach.iiii.s.cũ aqua mulſa & ſalis tenuiſ-
ſimè triti cochleario vno.

Quomodo auxiliari oportet iis qui pharmacum bi-
berunt,& non purgantur, Cap. cxvii.

SI verò quis poto pharmaco non purgetur,aquam mul-
ſam meraciorem aſſiduè abſorbendam dato, & nitri
parum in aqua liquefacti.Optimum autẽ cognoui mul-
to experimẽto maſtichen.vt dentur eius ſcrup.xii.læuiſſi
mè tritæ cũ aqua tepidiore.optimũ eſt & glãdem ano in
dere ex ſale,nitro ac melle.Et malũ aliquãdo manducatũ
effecit quod debuit: corroboratum enim os ventris,
ſuperfluitates infernè protrudit. Ob quot cauſas non ex-
cernit venter purgatorio dato? Ob quinque cauſas. Aut
propter naturæ ægri proprietatem,aut ob dati pharmaci

A paucitatem,aut propter ſtercus durum impactũ in qui-
buſdam inteſtinis,aut quòd natura impetum per vrinas
fecit,aut propter errorem, pars quidem purgãtis, ad hoc
vt nihil lædat corpus, alimentum fit animalis : pars verò
in pharmacum venenoſum vertitur. At verò Hippocra
tes de purgationis exceſſu ſic dicit : Quum purgationis
exceſſus hominem arripuerit,ſtatim in balneum ipſum
inducito,vinúmque bibendum & ante balneum & poſt
dato,fuluum colore & album ſubſtantia.Et mea expe-
B rientia comperit hoc præſtantiſſimum omnium. quare
ne contempſeris.

Cura exceſſus purgationis,Oribaſii,
Cap. cxviii.

IN iis qui nimium purgãtur,potum contrahere opor-
tet,& ſomnum procurare:dandum eſt autem vinum
auſterum paulatim cum aqua fontana . Bonũ eſt & craſ-
ſiorem polentam torrere ac potui inſpergere, aut parum
de capite papaueris & gallæ parum . Facit etiam probè
lentis decorticatæ farina cum aceto & beta nigra cocta,
C rhoe adiecto aut parum de capite papaueris. Conducunt
& pira ſicca expreſſa,& mala cotonea.Si verò adhuc per-
ſeuerat lationis impetus,vtendum eſt efficacioribus ad
cœliacos deſcriptis.In iis verò qui facilè vomunt,aquam
tepidam multam bibendam dato,& vomere iubeto, di-
gito aut penna immiſſa . atque hoc facies bis & ter con-
ſequenter.Deinde oleum melinum & vinum calefacito,
& in hoc linteum tinctum ventri admoueto, & poſt mo
dicũ interſtitium antidoti theriaces,ad fabæ magnitudi-
nem cum vino bibendam dato.

D De vomitu,Rufi, Cap. cxix.

QVandoquidem in violentis vomitibus ſæpe abſur-
da quædam ſequi ſolẽt,operæpretium fuerit prius
modos referre quomodo quis facilè vomat.Nam pituitã
mouet vomitus,& caput leuat: & eũ qui auidius cibum
ingeſsit aut plus vini hauſit,lædi prohibet.Auxiliatur au
tem purgatio per vomitus nimiæ corporis moli . Opitu-
latur item excellenter gracilibus.Omnes autẽ fluidas af-
fectiones vomitus ſanare ſolet, velut vlcerationem re-
num,veſicæ,& ani,& aliarum partium,elephantiaſin, cã
cros,malos corporis habitus, articulorũ affectiones. Cõ-
E uenit & hydropicis,maximè aqua inter cutem laborãti-
bus.regio item morbo,& comitiali in iis quibus à ſtoma
cho initium affectionis incepit. Nam iis qui in capite af
fecti ſunt comitiali morbo,incongruus eſt vomitus.Cõ-
ducit item tremulis,reſolutis, ſiderationibus, ſpirationi-
bus erecta ceruice,melãcholicis, impetiginoſis. Contra-
rii verò ſunt vomitus ſanguinis reiectioni , ſtrangulati-
bus vteri,naturis nauſeabundis,animi deliquiis,iis qui à
ſuffocatione aſsiduè vexantur,& qui ex qualibet occaſio-
F ne caput dolent, & qui ſuffuſionem ſuſpectam habent,
& in ſumma omnibus oculorum affectionibus.Sint autẽ
vomitoria non acerba & arida , ſed partim dulciora,par-
tim acriora.Videtur autem inter hæc raphanus probari,
& eruca,& ſalſamentum vetus, origanum viride,cæpe &
porrum. Coadiuuat vomitus etiam ptiſana adiecto mo-
dico melle,& pingues carnes.Attamen non oportet præ-
dicta aut huiuſmodi decoquere, & ſuccos ipſorum ſolos
accipere, verùm totam molem deuorare.neque verò cir-
ca manducationem diu immorari oportet, ſi quis vome
re velit.ſint tamen omnia ex coctura emollita.Manifeſtũ
eſt autẽ,ex vinis quoque dulciora eſſe eligenda:hæc enim
G magis in ventre ſupernatant. & calidæ potu vtẽdum eſt.
Oportet & amygdalas melle tinctas edere, & placẽtas gu
ſtare,& cucumeris ſemen maceratum cum melle offer-
re.Sed & cucumeris ſatiui ac peponis radix trita cum
melle vomitum mouet,& Celticæ radix trita vii.drach.
pondere in aqua mulſa.ac pota fortiter ſurſum purgat,vt
aliquando etiam exceſſus purgationis conſequatur . Qui
verò fortioribus vti volunt,narciſsi bulbum in aqua co-
quunt , & cum decocto quidem temperant vinum . I-
H pſum autem bulbum,edunt coctum , cum oleo & mo-
dico ſale.Mouet etiam vomitum vnguentum irinum, &
plus adhuc Cyprinum , ſiquis illitis ex his digitis irritet.
Citra moleſtiam mouet vomitum etiam hyſſopi deco-
ctũ,& thymi,& cnici ſemẽ tritum cũ ſeſamo,ac cũ aqua

mulſa plurima potum.& naſturtii ſemen : ſimiliter oleũ ſeſaminum,raphaninum,narciſſinum:daphnoidis folia viridia tria comeſta.Optimũ eſt & hoc:Raphani decoctũ & caricarum cremorem ſimul miſceto,tepefacito, & bibẽdum dato.Pleraque igitur & curioſiora vomitoria reprobanda ſunt.Dandi verò ſunt raphani ieiunis qui inediam tulerunt,& à cœna prius vomuerunt. ſint autem raphani valde acres, & ſecentur in tenues laminas : macerentur autem hæc fruſtula à veſpera in aceto & melle. Edat autem vomiturus ex iis magnam copiam, & aſſiduè ſuperingerat acetũ mulſum. Deinde ad horas duas lentè obambulet,& plurima aqua tepida hauſta vomat,per digiti aut pennæ irritamentum.

Præparatio raphanorum cum veratro albo, Cap. cxx.

PRæparantur etiã alio modo raphani ad diuturnas affectiones,& fortiore exagitatione indigentes. Veratri enim albi & optimi feſtucarum drach.vi.in raphanos figuntur,ita vt raphani prius arundine compungantur,& deinde feſtucæ veratri in foramina immittantur. hæ feſtucæ vbi totam noctem in raphanis manſerint, ſequenti die eximuntur,vi ipſarum in raphanis relicta. Poſtea verò raphanos conſcindere oportet, & in aceto mulſo macerare,& ſimiliter edendos exhibere. Diligenter autem conſiderandum eſt nequid ex cortice veratri in raphanis permaneat.

Quibus dãdum ſit veratrum,& quibus non,ex Antyllo ac Poſidonio, Cap. cxxi.

IPſum veratrum dandum eſt iis qui diuturno ac forti morbo laborant,& qui in aliis auxiliis ſpem non habent.Dandũ eſt & hydropicis, elephãtiacis,malo habitu præditis,reſolutis multo tempore,comitialibus & melancholicis,arthriticiſque ac podagricis. At enumerare in quibus affectionibus probetur veratrum , non facile eſt propter multitudinem. præſtat itaque dicere qui morbi à veratro lædantur.Incõmodum eſt itaque veratrum ſanguinis reiectioni, ſpirationi erecta ceruice ſtrangulationem minanti,& in ſuffuſione imminente,capitiſque affectibus qui ex interuallis violentos dolores inducunt, cum rubore faciei & vaſorum diſtentione:& in vteri ſtrãgulationibus,& iis qui aſſiduè animo linquuntur.

Quid veratrum facere poſſit, Cap. cxxii.

VEratrum poteſt corpora tranſmutare ac permutare, temperaturam ipſorum recentiorem ac robuſtiorẽ efficiens.

Quòd multi accepto veratro nihil quidem vomuerunt,nihil tamen minus quàm purgati vtilitatẽ perceperũt, Cap.cxxiii.

MVlti accepto veratro , ipſóque concocto , omnino quidem non ſunt purgati,vtilitatem verò non minorem perceperunt quàm ii qui purgati fuerant.

Qui ſint magis apti ad veratrum, Cap. cxxiiii.

VIRI aptiores ſunt ad veratrum mulieribus, & ex ipſis viris ii qui fortiorẽ habitum poſſident.At mulieroſi,& habitu valde pingues, aut graciles , aut thoracẽ non carnoſum habentes,& longam ac anguſtam ceruicẽ habentes,inepti ſunt.Pueri quoque ac ſenes inepti ſunt: & qui valde frigidam temperaturam habent, & qui ſana corpora habent,& multo ſanguine abundant,inepti ſunt. Item difficulter vomentes & puſillanimes.

Tempora vniuerſalia ac particularia ad veratrũ ſumendum apta, Cap. cxxv.

TEmpus vernum aptiſſimũ eſt ad ſumẽdum veratrũ: deinde autũnus : æſtas incongrua eſt,& nimirũ hyẽs quoq;,niſi valde magna vrgeat neceſſitas. & tunc hyeme quidẽ qui valde calidum temperamentũ habẽt aptiores ſunt:æſtate verò,ſenes.Cõſtitutio idonea eſt ſerena & calida &inſolata. At in morbis in quibus interualla ſunt,dandũ eſt in interuallis. in aliis,quãdocunque contigerit.in quartanis verò & inteſtinis fluxione vexatis , in ipſis acceſſionibus.

Veratri probati notæ, Cap. cxxvi.

OPrimũ eſt veratrũ quod ab vna radice plures feſtucas ſiue ſurculos habet,eóſque paruos ac extẽtos , & non rugoſos,&non in acutũ deſinentes,neque caudã mu-

A ris referentes:intus verò valde albos , foris autẽ pallidiores,profundã medullam habẽtes,friabiles,qui nõ flectuntur ob mollitiẽ,ſed franguntur trãſuerſim inſtar caulis,& qui in fractura fumoſum quid continent ac remittũt , atque hoc purum.nam ſi puluerulentũ id fuerit, vetuſtatẽ veratri indicat.Bonũ verò veratrũ manſum primùm dulcedinis indicationẽ de ſe præbet, deinde modicæ acrimoniæ,poſtea feruorẽ fortem inducit in ore , & ſaliuam multã ducit,& ſtomachum euertit. Oportet autem vere colligere veratrum radice adhuc prægnante.

B Victus ratio veratro purgandorum, Cap. cxxvii.

VIctus ratio accuratiſſima conſtituenda eſt iis qui veratro purgandi ſunt.attenuatis enim corporibus nõ citra periculum exhibetur.Diebus tribus antea abſtineãt à carnibus aut reliquis craſſi ſucci eduliis ac potibus. Aſſuefaciãt autẽ ſeipſos ad vomitum, & ter aut quater prius vomãt à cœna,& aluus ſubducatur. Oportet autem declarata antea domeſticis anxietate certaminis futura, ſic ad hoc auxilium procedere.

Differentiæ exhibitionis veratri, Cap.cxxviii.

C DAtur diuerſimodè veratrum : alii enim decoctum veratri dant,alii cremorem,alii ipſam eius ſubſtantiam. & alii forcipe in ramenta confectum exhibent: alii tuſum & cribratũ.In ramenta igitur confectum citò incipit purgare,poſt horas in totum duas, bilem & pituitã educens citra multã lancinationem.& ipſum ſimul vomitu reiectum , in quatuor aut quinque horis purgationem ſedat.At in puluillum redactum valde tardè operatur , vt poſt quatuor aut quinque horas ſæpe incipiat. verùm omnes ſpecies bilis & pituitæ educit,& ad periculum con-
D tractionis & nimiæ purgationis deducit. Ad lõgum etiã tempus producit purgationem,ſed vtilitatem multiplicẽ exhibet.

De cremore veratri, Cap. cxxix.

CRemor in quo maceratũ eſt veratrum datur ſenibus & pueris,& iis quibus habitus defluxit , & qui morbum facilè ſolubilem habent. datur & iis qui elephantiaſin futuram timent.Oportet autem drac. v.ramentorum in aquæ pluuialis hemina dimidia macerare ad triduum,deinde colare & calfacere,atque exhibere totum
E cremorem.

De veratri decocto, Cap. cxxx.

DEcoctum veratri dandum eſt tum prædictis , & qui illis adhuc ſunt robuſtiores , inſaniẽtibúſque ac atra bile percitis.Præparatur hoc modo: Veratri lib. i. conciſam in aquæ pluuialis ſextar.ii.macerato ad triduum: deinde ad prunas mitiores coquito ad tertias:poſtea colato, & adiicito ad decoctum,mellis deſpumati primarii lib. ii.& coquito vſque ad mellis cõpagem, & cochleariũ ma-
F gnum delingẽdum dato.Licet etiam aqua calida miſcere,& dare cum ſorbitione quadam. hoc neque cõuulſiones,neque contractiones,neque nimiã purgationem facit.Exercitium autem eſt volenti ad ipſum veratrũ tranſire,vt etiam confidenter ramenta eius confecta accipiat.

De ramentis veratri,item de contuſo ac cribrato, Cap. cxxxi.

CÆterùm iis qui maiori molimine ac exagitatione opus habent,fortioribúſque ac confidentioribus, & facilè vomentibus,ramenta conciſa danda ſunt: at verò
G iis qui adhuc audentiores ſunt,aut etiam conſuetudinem habent,contuſum & tenuiſſimo cribro excretum dabis. Ramenta verò ſic exhibe:Accipe feſtucas,conſcinde forcipe ad polentæ aut furfurum magnitudinẽ: deinde puluillum linteo exterge,& detractis omnibus tenuibus particulis,vt ne ſtrangulet, dato timidioribus quidem,cum ptiſanæ aut alicæ ſucco,vbi parum decoxeris:fortioribus verò, cum aqua calida aut aqua mulſa, ita vt cogas ipſos inſuper ſorbere aquam mulſam puram aut aquam , vt ne relinquatur quid in faucibus aut ſtomacho. Doſis perfe-
H ctiſſima fortibus,de ramentis conciſis ſunt drach.ii.s.de puluere craſſiore drach.i.&obol.ii.de puluillo drach.i.& oboli ii.Cõtundimus autẽ craſſiorẽ eius farinam in mortario,& per anguſtiſſimũ cribrũ excernimus, & quod eſt tenuiſſimum auferentes, id quod craſſius eſt exhibemus

cum ſucco alicæ, aut mazæ ex polenta factæ. Tenuẽ verò puluillum tundimus & exactè cribramus: & poſtea cũ cocto melle ſolidiſſimo in catapotia coactum ac efformatum exhibemus.

Quæ præparare oportet exhibitionis tempore, Cap. CXXXII.

PRæparantur porrò ad opem ferendam ipſis lancinationibus, animi deliquiis, & conuulſionibus, hæc: Aqua calida & frigida, decoctum hyſſopi, mel, ruta, pulegium, acetum, mala, panis calidus, vinum, pullus gallinaceus coctus, oleum cõmune & ſicyonium, ſal, galbanum, caſtorium, cremor veratri, oleum Cyprinum aut irinũ aut narciſſinũ, pennæ, ſternutatoriũ, cucurbitulæ diuerſæ, lectica ſiue ferculũ, lectus ſtratũ molle habẽs, clyſter.

Quomodo poſt potũ curandi ſint, Cap. CXXXIII.

SI quidem facile purgentur, poſtquã biberunt medicamentum, dabimus ipſis aquam frigidam abſorbendam aut colluendam, deinde odoramentum quoddam corroborans: & iubebimus ipſos ſedere aut reclinari, & in quiete manere ad horas duas, vt ne citius quàm oportet pharmacum reuomatur: poſtea iubebimus ipſos moueri. Prima perceptio caloris circa ſtomachum & fauces cõtingit: deinde ſaliua multa in os colligitur: poſtea partem alimenti & pharmaci cum pituita vomunt: deinde pituitam & bilem cum pharmaco: mox puram bilem. ſæpe verò etiam venter infernè ſubducitur, quãdo ſanè etiam tolerabilior purgatio contingit. Singultiunt leuiter, & facies rubicunda eſt. Si verò facilè procedit purgatio, & facies bonum colorem habebit, & ſingultus ceſſabit. Iis verò qui circa mediam purgationem ſingultiũt, aquã mulſam dabimus, aut decoctum rutæ, & aquam tepidam in potu: deinde purgatos lauabimus, & alimentum ſtomacho gratum exhibebimus. Perſeuerante verò purgatione, oportet dare aquam mulſam calidam abſorbendam in qua decocta eſt ruta, aut aquam cum oleo. penna quoque Cyprino aut irino oleo aut aliquo ſimili tincta irritẽtur, & lecto penſili reclinati cõmoueantur. Si verò valde vexentur à ſtrangulatione, cremoris veratri cyathos tres offeremus. nam ex qualitate adiuuat purgationẽ. Quòd ſi neque ſic ſtrangulationis periculũ leniatur, acerrima infuſione per clyſterẽ euacuabimus. Dabimus ipſis etiã galbani obolos tres deuorandos, non vt vomitũ cõciremus, ſed vt ſtrangulationẽ ſedemus. Aut ſternutatorium forte admouebimus, aſſiduè per lectum penſilem agitantes, & pennarum immiſſione irritantes. Vbi verò incipiũt purgari, mitigandus eſt ſingultus, velut antea dictũ eſt. Si verò violentus fuerit ſingultus, ſternutatorio vtemur, & cucurbitis per totam ſpinam, & maximè circa magna ſcapularum verticula, detrahẽtes ipſas ad ſpinam. perſeuerãtes enim cucurbitæ ſæpe corrigunt ſtomachũ cõtractum & velut cõtortũ à ſingultu. Ligabimus etiã extremas partes, & fouebimus immiſſas in aquam calidam. At verò ſuccedentes in quibuſdam contractiones, crurum maximè & manuum, (ſolẽt enim pleriſque hæc accidere) leniemus fortiter illinendo, fouendóque ac calfaciendo & fricando extrema & muſculos in ſuris. ſit autẽ oleum ſicyoniũ, aut quoddã ex mollientibus & laſſitudinẽ ac dolorẽ eximentibus, acopis appellatis: ſed & caſtorium vnguento admiſcebimus, & in potu exhibebimus. Maximè verò prodeſt contractis balneũ, ſi adfuerit. ſinminus, in ſcapham aut in ſoliũ immittemus, ita vt oleo multo dulci totũ corpus, maximè verò cõtractas partes illinamus. Sit autem aqua probè temperata, vt in ipſa diutius manere poſſit. Porrò vbi ceſſauit conuulſio ac purgatio, ſtatim nutrire oportet, panem exhibendo vino diluto madefáctum, aut in omphacomelite, iis qui valde ſunt euacuati. Si verò caloris ſenſus circa ſtomachum poſt cibum contigerit, ipſum omphacomeli aqua calida temperatum bibẽdum dabimus. aliquando verò etiã cum frigida mixtum ſecũda die dabis. Cibi verò poſtea boni ſucci omnes ſint, & vinum tenue valde ac vetus.

De purgationis exceſſu, Cap. CXXXIIII.

NImias purgationes ſiſtemus aquæ calidæ potu, & extremarũ partium ligatura, & frictione vehemẽti, & cucurbitis ad præcordia & dorſum affixis. At abſinthii potus egregiè ſupprimit vomitũ. Si verò adhuc perſeuerarit, vtemur ſomniferis dolorẽ ſedãtibus. nã talia reſiccandi vi prædita purgationes ſiſtunt: & ſomnus excretiones ſiſtendi vim habet. Succedit tamen ſomnus ſua ſpõte probè purgatis per veratrum, multus & profundus, ſi non periculum imminet: quibus ſanè intantum concedere oportet, quantum ſomno tenentur. Si verò ſudores immodici conſequantur, ſedabimus ipſos corporis ventilatione, & ſpongiæ ex frigida aqua aut poſca expreſſæ deterſione. Vtemur etiam puluillorum adſtringentium & meatus obducentium inſperſione, & reliqua cura in cardiacis referenda.

Epithemata purgatoria, Cap. CXXXV.

MEdullæ colocynthidis, ſeminis erucæ, rutæ ſylueſtris, elaterii, grani cnidii, lathyridum purgatarum, galbani, ceræ, nitri rubri, ſing. drach. IIII. opopanacis drach. II. terebinthinæ drac. VI. Tunditur hoc pharmacum adiecto paulatim felle taurino quantum ſatis eſt. Et ſi quidem ſuper vmbilicum poſitum fuerit vſque ad pubem, inferiorem aluum mouet: ſi verò ſuper ventrem, ſuperiorem purgat per vomitum. Aliud. Nitri rubri, ſeminis ſecuridacæ, medullæ colocynthidis, fellis taurini, ſtaphidis ſylueſtris, ſtercoris columbini, radicis cucumeris ſylueſtris, ſquillæ, mercurialis, ſing. æquales portiones, tundito, cribrato, & felle excipito ac melle ſufficienti, & vbi ad malagmatis formam redegeris vtitor. Aliud quod pollicetur ſanguinis per nares eductionem, ſi fronti imponatur. Vbi verò ſiſtere volueris, inquit, ſanguinẽ, ablato ipſo locum diligenter deterges per ſpongiam ex poſca aut frigida aqua expreſſam: ſi verò imo ventri impoſitum fuerit quadrangulari nouem digitorum figura, ciet menſes & fœtus corrumpit. Imponitur & renibus in exacerbationibus. Compoſitio hæc eſt: Ceræ, galbani, euphorbii, radicis lanariæ herbæ, ſing. vnc. I. talorũ ceruinorum vſtorũ drach. IIII. ſucci abſinthii drach. IIII. terebinthinæ liquidæ drach. IIII. Sicca trita cribrata, rurſus terito cum felle vitulino ad ſtrigmentitiam craſſitiem, & liquida ac eliquata affundito & vnito: ac vtitor, inquit, velut admirando. Aliud emplaſtrum purgatorium quo vtor, Chezanance appellatum. Hoc impoſitum vmbilico mouet inferiorem ventrem: thoraci verò & ſtomacho impoſitum vomitum ciet, donec ſplenium cui illitum eſt tollatur. Menſes autem fœminarum ducit, & fœtus corrumpit imo ventri & lumbis impoſitum. Compoſitio hæc eſt: Grani cnidii drach. II. lapidis aſſi drach. X. veratri albi drach. IIII. adipis caprini drach. V. elaterii drach. IIII. ſucci tithymali drach. IIII. amurcæ drac. XII. fellis taurini drach. II. ſpumæ nitri drach. V. farinæ lupinorum amarorum ſextãtem, comæ abſinthii drach. II. reliqua tundito ac cribrato: deinde fel tritum adiicito, mox amurcam, & poſtea adipem liquefactum affundito, & vnitis vtitor. Aliud vmbilicarium. Et hoc vomitum ciet ventri impoſitum & menſes ducit non ob vaſorum concluſionem ſuppreſſos, fœtúſque corrumpit imo ventri ac lumbis impoſitum. Abſinthii, ſucci radicis cyclamini, artemiſiæ, elaterii, ſing. drach. VI. medullæ colocynthidis drach. X. radicis cucumeris ſylueſtris, farinæ lupinorum, chelidonii, ſeminis violæ albæ, ſing. drach. VI. opopanacis drach. II. ceræ drach. C. terebinthinæ drach. L. cyprini drac. L. aut quantum ſatis eſt. Impoſitum autem vbi aluum commouit, mox ipſum tollere oportet. Aliud. facit & ad colicos. Nitri ſcrup. IX. terebinthinæ ſcrup. VI. elaterii ſcrup. III. ſtaphidis ſylueſtris ſcrup. I. S. caſtorii, ſeminis roſmarini, ſampſuchi, baccarum lauri, grani cnidii, lupinorum ſiccorum, medullæ colocynthidis, ſing. ſeſquiũciam, ſcammoniæ vnc. I. fellis taurini vnc. I. ceræ ſextantem, adipis anſerini quadrantem. Aliud. Cucumeris ſylueſtris ſuccum, & cyclamini ſuccum, paribus portionibus cum melle miſceto, & hæc exactè vnito in ſole aut calido cinere, & vtitor illinens ab vmbilico vſque ad pubem. Aliud. Elaterii drach. III. colocynthidis drach. I. ſcammoniæ, ſquamæ æris, radicis cucumeris ſylueſtris, ſing. drachm. I. lathyridum drach. I. aut pro ipſis ſucci tithymali tantundem. Tundito, cribrato ac terito cum oleo plurimum

ſalis habente,& hapſum lanæ magnum facito,ipſúmque pharmaco imbutum imponito vbi volueris, vmbilico inquam,aut ventri,aut imo ventri & lũbis. Aliud. Meſpilorum exemptis nucleis ſcrup.xviii.ſcãmoniæ ſcrup. xii.atramenti ſutorii ſcrup.xvi.ſagapeni ſcrup.xxxii. lathyridum ſcrup.xii. colocynthidis ſeminis ſcrup.xii.trita excipe oleo & vtere.

Compoſitio olei ſiue vnguenti purgatorii, Cap. CXXXVI.

FEllis taurini ſextantem,elaterii vnciã i. grani cnidii viridis trientem,lupinorum viridium ſucci ſextantẽ, euphorbii vnciam i.medullæ colocynthidis vnc. i. adipis vulpini recentis ſextantem, adipis viperæ ſeſquiunciam,ſtercoris muris drach.iiii.ſucci pæoniæ drachmas iiii.caſtorii drach.iiii.olei Cyprini ſeſcuncem,olei veteris lib. i.arida tundito ac cribrato per tenuiſſimũ cribellum. Adipes autem præmollito in mortario, præſertim vulpinum: fibris enim refertum eſt. deinde ad lentas prunas liquefacito cum oleo, & ipſis reliqua omnia inſpergito,& parũ ad prunas coquito ac ſeponito in ſtanneo vaſe diligenter operto,vt ne tranſpiret: & deponito in domo ſuperiore non humecta ad dies xxx. Et poſtea vtere in omnibus & ad omnem affectionem: citra moleſtiam enim purgat. Sanat autem cum reliquis etiam mentis perculſionem. Menſura quæ in vſum aſſumitur, vtplurimum eſt cochleariorum duorum, in quibuſdam etiam vnum ſolum. inuncto enim vmbilico perfectam feci euacuationem. Si verò immodice feratur venter,& voles ſupprimere,ſpongiam vino tepido imbutam ac expreſſam adhibe,& ſiſtetur. Aliud epithema. hoc vmbilico imponitur,& ſplenem purgat: Veratri nigri quadrantem, veratri albi trientem, ammoniaci thymiamatis,nitri,vtriuſque trientem:ſcammoniæ ſextantem, piperis grana xxx.contuſa cribrata excipe terebinthina,vt malagmatis formam induant. & vbi præfricueris locũ ac fomento præparaueris,formato quadrangulare quinque digitorum figura ſplenium, & imponito. at pectini impoſitum fœtus corrũpit. Epithema ſanguinẽ ducens,vt hæmorrhoidas irritet & menſes muliebres. Elaterii,myrrhæ,galbani, farinæ ordeaceæ, ſingul. drach. iiii.foliorum rutæ viridis drach. ii.fellis taurini quod ſatis eſt. Singula ſeorſim tenuiſſimè terito,deinde vnito, & fellis quod ſatis eſt affundito. Vſus verò tempore locũ ſub vmbilico & partes circũcirca ſitas illinito: aliquando etiam lumbos. Ducit menſes & hæmorrhoidas.

De localibus euacuationibus, Cap. CXXXVII.

ET de iis quidem quæ ſuperfluitates quæ in toto corpore ſunt purgare poſſunt,ſufficiunt relata: tempus eſt autem tranſeundi ad locales euacuationes. Verùm illud meminiſſe te volo per totam tractationem,vt primũ totum corpus purges,& à ſuperfluitatibus liberes per prædicta purgatoria medicamenta,& poſtea per localia euacues. Si enim ante totius corporis euacuationem aut purgationem,per localia auxilia volueris partium affectiones curare,in magna mala immiſeris ægrotum. ampliorem enim materiam ad debiles locos attrahes.

Quæ oculos purgant, & lacrymas prouocant, Cap. CXXXVIII.

LAcrymas prouocantibus vtimur ad oculos diu reſiccatos,& palpebras ſcabras ac pruriginoſas: extergentibus verò & repurgantibus ad hebetem viſum & ſuffuſionis principium. Prouocant autem lacrymas & extergent omnia hæc: Mel,oleum vetus,ricininum,amygdalinum,ex nucibus regiis,è fœnogræco,lentiſcinum, laurinum,anethinum,ſuſinum,nardinum,opobalſamum. Ex ſuccis autem oculos purgant,ſuccus vuæ acerbæ,lactucæ ſylueſtris,lyciũ,radicis acori ſuccus. Item chamædryos, centaurii,chelidonii,ocymi,cæparum, rutæ hortenſis ac ſylueſtris,quæ etiam beſaſa appellatur: item mali punici ſuccus,fœniculi,vtriuſque anagallidis,marrhubii, trifolii,veratri albi,& anemones. Ex liquoribus verò ſpiſſis, myrrha,ſagapenum, opopanax Cyrenaicus & Medicus, ammoniacum thymiama,galbanum,thus. Ex animantibus,teſtudinis terreſtris ſanguis,hepatis caprini cruor, itémque ſiluri. ſed & ſiluri fel, & hyænæ, capræ, gallinæ, perdicis,vulturis,vrſi,ſcari,callionymi,& coracini. Ex adipibus,viperæ adeps,gallinarum,piſcium fluuiatilium: caſtoris teſtes. Ex cineribus,hirundinum pulli exuſti, lacertæ vſtæ,cornu cerui vſtum. Ex metallicis, lapis hæmatites,& ſciſſilis,æs vſtum,atramentum ſutorium,chalcitis,miſy,alumen omne,ſquama æris,rubrica, lapis Phrygius,iaſpis,magnes, moroxus,qui & leucographis appellatur,lapis galactites. Ex plantis,cortex thuris, ericæ fructus,& quæ eiuſdem generis ſunt.

Quæ aures purgant, Cap. CXXXIX.

MEL,vinum mulſum,vinum dulce,oleum nucũ regiarum,amygdalinum per ſe & cum anſerino adipe: irinum cum aceto,myrrha cum alumine acetóque ac aqua: ſpuma nitri cum melle & aceto, alumen cum aceto,ſenecta ſerpentis cum aceto, fel bubulum, ſuillum, & omne fel piſcium,betæ ſuccus,foliorum capparis ſuccus,corticis raphani ſuccus,mercurialis ſuccus,bdellium, galbanum, caſtorium,caſia, veratrum album & nigrum, herba lanaria,capparis folia cum oleo cocta, acetũ mulſum,nitrum cum aqua calida infuſum. Cæterùm ex prædictis quædam ad pruritus,quædam ad vlcera, quædam ad ea quæ in meatum inciderunt,aliqua ad ſordis duritiem,item ad ſonitus & grauẽ auditum ac ſurditates cõmoda ſunt. Capitis itẽ doloribus antiquis & morbo comitiali hæc proſunt.

Quæ per nares purgant, Cap. CXL.

PER nares purgat caput,radicis betæ ſuccus, elateriũ, anagallidis cæruleum florem habentis ſuccus,oleum irinum,amygdalinum,cyclamini radicis ſuccus, & ipſa arida trita inſufflata,piper, nitrum, atramentum ſutoriũ, mel,thlaſpi,veratrum album, euphorbium, herba lanaria,caſtorium,calamintha,melanthium,iris,marrubium, anemone. hæc verò naribus admouentur, propter diuturnas capitis affectiones,& ad morbum comitialem, & oculos arquato morbo infeſtatos. Item ad obtuſum auditum ac viſum,& ad nariũ obſtructiones antiquas,& in læſo olfactu,& ad eos qui caninã conuulſionẽ paſſi ſunt.

Quæ humiditatem ex ore trahunt, Cap. CXLI.

LEntiſcus & ipſius folia, & quod ab ipſa reſinaceũ defluit maſtiche appellatum,cum ſtaphide ſylueſtri, piper,granum cnidium. Sinapi cum aceto mulſo ac nitro gargarizatum multam pituitam euacuat: rumicis radix cum aceto cocta,pyrethrum,capparis cortex, tæda, mel, origanum,thymus,pulegium,hyſſopum, thus cum melle,alumen, chalcitis, miſy,myricæ fructus, terebinthina cum melle,omphacii ſuccus cum ſilphio,Cyrenaicus ſuccus,caſia, & omnia quæ ori illini ſolent. Cæterùm quæ valde efficacia ſunt, in diutinis affectionibus aſſumenda ſunt,ore prius ex oleo colluto,vt ne acrimonia impediat vſum. Adhibenda verò ſunt hæc omnibus diuturnis capitis affectionibus, & hebetudini viſus, & graui auditui citra dolorem. Ad linguæ item ac guſtus reſolutiones,ad parotidas,anginas,puſtulas capitis aut faciei, ad caninã cõuulſionem. At verò recurationis gratia adhibenda eſt poſtea aqua calida,ſapa, aqua mulſa,lac, micarum panis cremor,aut ptiſanæ ſuccus.

Quæ lac generant ac mouent, Cap. CXLII.

GEnerant ac mouent lac in potu accepta, ptiſana cum fœniculo cocta,præſertim viridi: ſinminus, cum ſemine. Sed & ipſum fœniculum per ſe comeſtum, & anethum,ſeſamum,aniſum,ſemen lini,cuminum, milii farina cocta,tritici decoctum,eruca viridis, cucumeris ſemen. Foris autem illita vberibus prouocant & mouẽt lac, inteſtina terræ, nigella, fel tauri, ordei macerati ſuccus, portulacæ ſuccus,adeps anſerinus,cera,ſulphur,recremẽtum ferri. hæc adhibentur in iis quibus lac deficit.

Pulmonẽ ac pectus purgantia, Cap. CXLIII.

SEmen vrticæ,dauci,apii,thymus, ſemen raphani, in potu ac cibo accepta,itẽ ſinapi,ſeſamũ,naſturtiũ,eryſimum,cardamomũ,cucumeris ſemen,nigella,piper, ruta,poliũ,marrubiũ,baccæ lauri,caſia,aron, dracunculus, bulbus,cæpe,allium,coſtus,amomũ,ſpica nardi,ſulphur, ſtyrax,galbanũ,terebinthina, myrrha, opopanax, ſcilla, origanum, pulegium, hyſſopum, abrotonum, bryoniæ radix, amygdalæ amaræ, caricæ, vuæ paſſæ, nuces pineæ,maximè recentes:mel,ſapa,vinum dulce,caſtorium,

farina erui, picearum nuclei, ammoniacum, bdellium, thus,ſilphium,& ſuccus æris,ariſtolochia,baccæ iunipe-ri,ſtœchas,porrum capitatum cum ptiſana coctum in ci-bo acceptum,ouum recens abſorptum,butyrum per ſe & cum melle,glycyrrhizæ ſuccus & ipſa radix. His vtẽdum eſt ad anheloſos & erecta ceruice ſpirantes,& ad veterem tuſſim. Pleraque verò ex ipſis,etiã phthiſicis & ſuppura-tum pectus habentibus conueniunt,propter eductionem eorum quæ in thorace collecta ſunt,& ad vlcerum repur-gationem.

De ſuffitionibus, Cap. CXLIIII.

SVffitus non cõmodi ſunt omnibus affectionibus cir-ca thoracem conſiſtentibus.neque enim in ſanguinis ſputo idonei ſunt, quum per acrimoniam eorum quæ ſuffiuntur,vaſa rurſus aperiantur:neque iis qui ſiccũ mor bum circa thoracem habent: verùm ſolis anheloſis & e-recta ceruice ſpirantibus,& quibus thorax ob copiam fri gidorum humorum infeſtatur. Vtendum autem eſt ſuffi-tionibus toto corpore euacuato.Collocãdus autem eſt ho mo,& vbi veſtibus cõtectus fuerit,iubẽdus eſt crura diſ-parare, & deorſum nuere, vt facies prope genua exiſtat, atque ita os aperire,quò ſuffimento inter crura poſito,fu mũ ore ſuſcipiat.Præſtat tamẽ per infundibulum fumũ ſuſcipere. ſunt autem ſuffimenta hæc: Caſtorium ſuffitũ humidam & frigidam affectionem pulmonis ac cerebri ſanat. ſimiliter ariſtolochia, bitumen, ſandaracha, lada-num, lolium, paleæ antiquæ, funiculus vetus marina a-qua maceratus, terebinthina, chamæleuce, calaminthe, ſtyrax,maſtiche,thus,eryſimũ,leporis ſtercus ac pili,dor-cadis ſtercus,cucumeris ſylueſtris radix,centaurium, fœ-niculi ſemen.At nos habemus ſuffumigium per experiẽ-tiam cognitum,quatuor ſpecierum:nimirum ſtyracis,te-rebinthinæ,ſandarachæ,maſtiches, æqualibus portioni-bus commixtis.Hoc fidem reperit quòd anheloſas & ſup puratas & pleuriticas affectiones ſanet, itémque tuſſim, quemadmodum & quæ prædicta ſunt.

Quæ tenuia inteſtina euacuant, Cap. CXLV.

TEnuia inteſtina purgat fructus tithymali, & ſemen ipſius quantum guttæ quinque caricis aut palmulis exceptæ,atriplicis ſemen,braſſicæ ſuccus,cicerum deco-ctum,thymbræ & polypodii decoctum,pulegii decoctũ, viticis folia,thymi decoctum,chamæpitys, butyrum re-cens aſſiduè delinctum,chamæ valde coctæ ac comeſtæ, iuſculo inſuper abſorpto,oleum omphacinum potatum, roſaceum item ac ricininum. agaricum cum aqua mul-ſa.ſed hoc cum moleſtia purgat. eſt enim ſtomacho in-commodum,eo quòd leue ſit, & ſtomacho innatet. aloe cum aqua frigida, aut aqua mulſa, aut lactoſa, *ſiue lactei reporis*, pota, itémque cocto melle excepta ac deuorata, citra moleſtiam purgat, ſtyrax terebinthina exceptus ac deuoratus,abſinthium & abrotonum ſimiliter. At verò tenuium inteſtinorum purgatio recentes obturationes,& crudorum humorum generationes, & lumbricos rotun-dos curat.His vero purgatis,etiã veſicæ bilem ſuſcipien-tis meatus,qui ieiuno inteſtino inſeritur, propriã actio-nem minimè impedite perficit.quin & inflationes & tor mina vertiginoſa ac voluuloſa horum purgatio perſanat.

Quæ ſima hepatis purgant, Cap. CXLVI.

POlypodium,mercurialis cocta comeſta,lathyrides cũ aceto mulſo,chamelæa cum abſinthio & aqua mulſa pota,braſſicæ ſuccus,cyclamini radix,lactis ſerum,helio tropii ſcorpiuri appellati ſuccus, galli veteris iuſculum. Hæc auxiliantur diuturnis inflammationibus circa ſima hepatis.nam incipientibus proſunt mitiora.

Quæ gibba hepatis purgant, Cap. CXLVII.

AMomi decoctum,flos iunci odorati,acori radix,gẽ tiana cum aqua,agaricum cum vino mulſo:eſt autẽ ſtomacho incommodum. radicis lauri cortex cum vi-no,rheon Ponticum, glycyrrhizæ ſuccus, amygdalæ a-maræ præſertim,abſinthii coma,aniſum,fœniculi ſemẽ, ſpica nardi,radicis quinquefolii ſuccus,viticis ſemẽ,dau-ci ſemen,petroſelinum,centaurii decoctum,pæoniæ fru ctus, ſeſamũ torrefactum, lauri,palmularũ oſſa vſta,ſym-phyton,polygonum, erigeron, ſmyrnium, hippoſelinũ, anagallis cæruleum habens florem,fumaria ſiue chelido

A nia quæ in ſepibus naſcitur,ſecuridacæ ſemen,cornu cer ui vſtum, mẽthæ ſuccus & decoctũ, calamintha, coſtus fœnumgræcum modicè frictum,bacanum,opobalſamõ, radicis myrti ſylueſtris cortex,ordei cremor,lupini,phu, aſarum,meon,pix. Hæc ſanant diuturnos circa gibba he patis morbos,ſiue cum tumore aliquo ſint,ſiue ſola intẽ-peratura adſit cum dolore,ſiue obturatio.

Splenem euacuantia, Cap. CXLVIII.

B VEratrum nigrum,epithymum, polypodium,ſcolopẽ drium,pæoniæ radix,chamædryos decoctum,item chamæpityos,centaurii præſertim minoris, pulegii de-coctum, capparis cortex, colocynthidis cremor potus, mercurialis comeſta,& decoctum ipſius potum,lathyri-des cum aceto mulſo potæ,chamelæa,aqua marina cali-da pota, ericæ fructus cum petroſelino, viticis ſemen. Hæc omnia ſplenem purgantiã,etiam hepar ab obtu-ratione liberant,& malos habitus, & hepaticas ac ſple-nicas morbique regii & aquæ inter cutem affectiones generari prohibent.

Renes purgantia, Cap. CXLIX.

C OMnia inciſoria vi prædita, plantaginis radix & folia & ſemen,arida trita pota,aſparagus myacanthinus, pæoniæ radix,cicerum nigrorum decoctum,amygdalæ præſertim amaræ,eryngii radicis decoctum,damaſoniũ, adiantum,apii ſemen, fœniculi, dauci,petroſelini, am-mii,aniſi,liguſtici,aſari decoctum, meon,phu,flos iunci odorati,ſeſeli,acori radix, gramen, vitis lacryma & cor-tex,ſanguis hirci aridus.Auxiliãtur autem hæc pota poſt remiſſum inflãmationũ vigorẽ. diſſoluunt enim duros tumores qui fieri parãt,& lapides generari prohibent.

Veſicam purgantia, Cap. CL.

D VRinas à veſica ducit acori decoctum potum,itém-que aſari,oleum amaracinum,amygdalæ amaræ cũ paſſo potæ,radicis althææ decoctum,adianti decoctum, hæmatites lapis tritus cum vino potus, gallinarum ſter-cus ſiccum, anchuſæ decoctum, abrotoni, aniſi ſemen, ſanguis hirci aridus,atriplicis ſemen,artemiſiæ decoctũ, ariſtolochiæ decoctũ, ſabinæ læuiſsimè tritæ drachma vna cum aqua mulſa(in non febriẽtibus cum vino) bal-ſami ſemen,glãdis decoctum,bdellium,apii ſemẽ,bryo E niæ radix, glycyrrhizæ ſuccus,pulegiũ, pæoniæ fructus, dictamnum,dracunculus,abietis decoctum, rubiæ deco ctum,ſerpyllum,eryngii radix,heliotropiũ, ſenecio,mẽ-tha,ſaluia,foliorum oleæ decoctum. Hæc non ſinunt la-pidum generationem in veſica fieri: & craſsities ac fæ-culentas ſubſidentias, inſupérque ſcabioſas & vlceroſas affectiones ſanare ſolent.

Quæ glandi indantur ad prolectandas vrinas, Cap. CLI.

POſtquam verò repleta fuerit veſica vrina,& contrahi F non poterit,neque vrinam exprimere, in glandem hæc indere ſolemus,nitrum aqua dilutum,muriam, fel, cyclaminum.

Lapides in renibus ac veſica euacuantia, Cap. CLII.

HÆc lapides frangunt, cardamomum cũ cortice ra-dicis lauri potum, cyperus, oleum amygdalinum, paliuri ſemen,bdellium,fœniculi radix, libanotis, myr-ti ſylueſtris folia,ceraſorum fructus,prunorum ſuccus,a-mygdalæ amaræ,rumicis radicis decoctum, ſeminis al-G thææ decoctum,triboli viridis decoctum,adianti deco-ctum, vitis lacryma, apri veſica ſicca, lithoſpermon, te-colithos,betonica, ſaxifraga,lapides in ſpongiis, electrũ.

Vterum euacuantia, Cap. CLIII.

SAnguinem ab vtero ducunt iniecta & appoſita hæc: caſia cum myrrha,calami aromatici decoctum, oleũ amaracinum, viola alba, thymi ac thymbræ decoctum, centaurii radix & ipſum centauriũ,opopanax, viticis ſe-men,amygdalæ amaræ,nucum regiarum nuclei vſti cũ vino appoſiti,decoctum abſinthii, itémque ſuccus,ſam-H pſuchus,ſeſeli, galbanũ,lilii radix, chamæpitys, artemi-ſiæ decoctũ,dictamnum, conyza fœmina,rubiæ radix, vrticæ ſemẽ cum myrrha,elaterium,veratrum nigrum, lupinorum decoctum, raphani cortex, herba lanaria, adeps cerui recens, adeps anſeris, reſina terebinthina,

fel taurinum cum maſtiche, muſcus qui & ſplanchnon & hypnon dicitur, cyperus, vnguentum irinũ, ſuccus cyclamini, anchuſa, quinquefolium, cuminum, ſiſymbriũ, helenium, ſaluia, heliotropium, mercurialis, gran umcnidium, vua exemptis granis, fœnumgræcum, ſeſamum, nucleus baccarum lauri, amygdali amaræ radix, cochleæ paruæ, lanæ ſuccidæ, œſypus, lactucæ ſylueſtris ſuccus, porrum, cæparum ſuccus, calaminthæ folia. Tot quidem ũt quæ in peſſos, *hoc eſt talorum formas*, excipiũtur, iniiciũtúrque ac apponuntur. Vitandus tamen eſt aſsiduus vſus eorum quæ inter ipſa ſunt acriora: ſolẽt enim vlcerationes inducere.

Quæ in potu ſumpta menſes ducunt, Cap. CLIIII.

AT verò in potu accepta ſanguinem ab vtero ducũt pleraque quidem ex prædictis, & omnia quoque vrinam cientia. ſed & eryſimum & aſarum cum aqua mulſa, calamus aromaticus, alumen, caſtorium, cicerum decoctum cum pipere & ruta. radicis aſphodeli decoctum in vino elixatæ, item pulegii in vino cocti, radicis eryngii decoctum, abrotoni ſemen, origani, thymi, thymbræ, rutæ decoctum, fœniculi decoctum, crethmon, cuminum, ſinapi, marrubii ſemen & ſuccus & decoctum, ſmyrniũ, ſion, oreoſelinon, dauci ſemẽ thlaſpi, nigella, violæ albæ ſemen, carpobalſamum, pæoniæ ſemen, baccæ lauri, myrrha, cardamomum, cyclaminus, ſagapenum, galbanum, ſemen fœniculi, ſpica nardi, mercurialis, coſtus, ſtyrax, centaurii magni radix, ſabina, iris, ariſtolochia, bryoniarum flos & ſuccus, radicis rumicis decoctum, artemiſia, dicta mnum. Singula ex iis cocta cum vino, aut trita & pota, ſanguinem ducere creduntur. Conueniunt autem hæc iis in quibus purgationes impediuntur, vel guttatim purgantur, aut occluſio vteri adeſt. Auxiliantur autẽ & declinationibus, & in recurſibus ſurſum verſus & ſtrãgulationibus vteri.

Quæ ſtercora euacuant, Cap. CLV.

STercora euacuant ſtyrax deuoratus, maſtiche cum aqua frigida trita pota, ſcrup. XII. pondere, aloes drach. I. terebinthinæ cochlearium, ſinapi, alliũ cum oleo & garo feruefactum, ficus cũ nitro, & cnici ſeminis medulla. Omnia verò prædicta ad tenuia inteſtina commoda, etiã magna inteſtina purgant.

Lumbricos educentia, Cap. CLVI.

LVmbricos rotundos & latos & aſcaridas expurgant ea quæ de tenuibus relata ſunt, in potu accepta. Propriè verò expellit ipſos auriculæ muris ſuccus cum melle potus, aut cum zytho, vtriuſque cyathi menſura. Senecio in cibo acceptus, ſantonicum cum fico comeſtum, abrotoni decoctum, inteſtina terræ trita cocta cum paſſo pota.

Sudores excludentia, Cap. CLVII.

IN potu accepta ſudores excludunt, cuminum, baccæ lauri, aniſum, vitex, ſerpyllum, calamintha, polium, raphani cortex comeſtus, coſtus, ſiſymbrium, dictamnum, artemiſia, cardamomum, linabotis, mel, lac bubulum, caſia, iunci odorati decoctum, ſuccus Cyrenaicus ciceris magnitudine deuoratus in frigidioribus morbis, chamædrys, caſtorium cum aqua mulſa, centaurii magni radix, radicis capparis cortex, liguſticum, petroſelinum, nigella. Hæc aliquando cum vino, aliquando cum vino mulſo bibuntur, & ſudores mouere creduntur. ſed & piſtacia comeſta ſudores citra moleſtiam cient. At verò forinſecus illita ſudores mouent, nitrum cum oleo, vnguentum irinum, anethinum, chamæmelinum, laurinũ, raphaninũ, ſicyonium, myrobalaninum, althæa, coſtus, balſamum, ariſtolochia, caſia, calamus aromaticus, libanotis, ſingula cum oleo cocta. Suffita verò ſudores mouent, caſtorium cum pulegio, ſemen balſami, bdelliũ, viticis ſemen. Vtendum eſt his ad morbum regium, & ad eos qui ob frigiditatem aut cutis adſtrictionem non ſudant.

Quæ euacuant & corrumpunt pediculos omnis generis circa corporis ſuperficiem, Cap. CLVIII.

SAndaracha, ariſtolochia, ſtaphis ſylueſtris, ſulphur viuũ cinamomũ, calamus aromaticus, caſia, pyrethrũ, cinis quercinus, cucumeris ſylueſtris radix.

De infuſionibus ſedis, Cap. CLIX.

PLurima mala quæ in perniciem animalis generantur propinat ventris ſuppreſsio. Sequitur enim ad ipſam ventris adſtrictionem, capitis grauitas & vertigo, euerſio ſtomachi, lancinatio vomitoria, nauſeǽque ac proſtratus appetitus, oris ſiccitas & amaritudo, ructus iniucundi ac viroſi, ſpiritus graueolẽs, ſomni ſuſpenſi ac iniucundi, inflationes, tormina, voluuli. Generat item plenitudines, & articulares podagricóſque ac coxendicum morbos, omniáque auget, & maligniora ac diuturniora mala efficit, aliquando verò etiam pernicioſa ac lethalia. Cõtingit autem infuſionum per ſedem vſus etiã in aliis affectionibus, quarum ex parte mentionem faciam. Ex infuſionibus igitur quæ iniiciuntur, aliæ ſimplices ſunt & teneræ, aliæ acres, aliæ verò alium vſum ac vim habent. Ex ſimplicibus igitur, aqua calida ipſa per ſeipſam facit, eliciendorũ ſtercorũ gratia, in continuis febribus, malignisque ac æſtuoſis, & in iis qui ex longa imbecillitate vires recolligunt, in quibus difficiles ſeceſſus fiũt. calidiorem autẽ immittimus. inflat enim tepida. Verùm aqua & oleo vtimur in detentione duriorũ ſtercorũ, & in iis qui vlceroſum ac mordacem ſenſum circa inteſtina habent. Vitare tamen aquam & oleum oportet, vbi capitis grauitas fuerit, aut ſtomachus ſubuertitur, aut proſtratus appetitus obtinuerit. Roſaceũ autem pro oleo cum aqua iniectum, aptum eſt in æſtuoſis febribus, & feruoribus excellentibus circa media, & maximè circa colum. Caput autem complet, & minus lubricum eſt quàm aqua & oleũ. immittẽdum eſt autẽ roſaceũ cũ quarta aquæ parte. At verò cum ouo & ptiſanæ ſucco iniicimus roſaceum in æſtuoſiſsimis febribus, aut vbi mordacitas circa inteſtina adeſt. Chamæmelinũ verò oleum, & oui luteum ac candidum, cum ptiſanæ ſucco infundimus ad noctem, in ardentibus febribus, iubentes ipſum continere per totam noctem: nam & ſomnum iucundum inducit, & cauſas febris ſequenti die ſecum educit. Butyrũ verò cum aqua iniectum morſum & tormina mitigat. modicum autem eſſe oportet in iis butyrum. Facit & ad eos in quibus propter inflammationem inteſtini recti detinentur ſtercora, & in ſordidis vlcerationibus circa inteſtinum. At fœnigræci decoctum ex aqua citra pinguedinem infundatur in febribus ex pituita accenſis, & in mollibus ac mulieroſis corporibus, & in inteſtinorum morſu. caput autẽ abundè complet: quapropter non vtendum eſt eo niſi caput à læſione fuerit alienum. Maluæ autem decoctum cõuenit in torminibus ac morſibus, & præſertim ſi durum ſubeſt ſtercus. Seminis lini verò decoctum in corporibus ac morbis ſiccis conuenit. vtile eſt & morſibus, & nauſeabundis, & valde ſitientibus. Caput autem cõplet quidem, non ſimiliter autem velut fænumgræcum. Ptiſanæ verò ſuccus ſtercora dura diſſoluere poteſt, & inteſtina extergere, & morſus mitigare. Alicæ ſuccus morſus quidẽ mitigat, maximè verò conuenit cardiacis, & qui ex animi deliquio exoluuntur. nam ad hoc quod nutrit, etiam vires reficit infuſus: inſupérque lubricitatem ſubiectis ſtercoribus exhibet. Furfurũ ſuccus febribus ſiccis, & doloribus colicis, & inteſtinorum vlcerationibus cõmodus eſt. exterget enim abſque morſu. Portulacæ ſuccus febribus accommodatiſsimus eſt, in morſibus ac feruoribus tum aliis, tum in quibus propter durorum ac acrium ſtercorum excretionem, anus aut inteſtinum rectum læſum, ignis ſacri affectionem incurrit. verùm in iis miſcere ad ſuccum oportet & ouum & roſaceum. Sed & per ſe ſuccus portulacæ cõmodus eſt, vbi ſacri ignis ardor in profundo circa inteſtina conſiſtit. Lac iniicitur, vlceratione & inflammatione circa inteſtina conſiſtente, itémque in renibus & veſica atque vtero. Serum lactis infuſum, egregiè ſtercus educit, & omnes ſuperfluitates in inteſtinis repertas expellit. Exterget etiã ſordidiora inteſtinorũ vlcera: verùm citra coagulũ paretur. Oleũ per ſe immiſſum calidum, commodum eſt inflammatis inteſtinis. Idoneũ eſt etiam in extremè ſenibus, in quibus ſtercus induratur. Aqua mulſa conuenit infuſa in mitioribus febribus, & in mulieroſis corporibus, & in decrepitis, quibus

intestinū rectum, aut colū perfrigefactum est. Rutæ decoctum,item anethi,& cumini cum oleo, dissoluit flatus: quapropter colicis immittitur. oportet autem in his esse duas partes decocti,& vnā olei. Fœnigræci succus,butyro & terebinthina admixtis,ita vt sit de vtrisque quarta pars succi,maximè mitigat tormina siue concussiones circa intestina. nā & diu intus manet citra mordacitatē, & superfluitates educit citra turbationem. vtilissimus est etiā ad veteri morsus. At prisanæ succo miscetur butyrum & mellis valde parum,& fit commodus in detentis stercoribus propter intestinorum vlcerationem,& in sordidis intestinorum vlceribus. Rutaceū oleum cum butyro & terebinthina,vtiliter infunditur.in colicis doloribus.Aliquando verò picis liquidæ drachmas tres, aut bituminis drachmas quatuor,cum rutaceo oleo terentes infundimus,& sedat dolores & pituitam euacuat citra molestiam.Aliquando verò lanas sordidas in vino dulci coquimus & excolamus,atque hoc ipsum oleo rutaceo admixtum infundimus,& coli dolores sedat,ita vt sint vini mensuræ tres,olei verò duæ. Si verò neruorum ex quibus testes pendent,aut vesicæ dolor affuerit,etiam petroselinum læuissimè tritum rutaceo oleo inspergatur.In dolorib⁹ verò abscessuum,aut doloribus vlcerosis in intestinis,butyrum cum manna thuris immittimus,aut medullam cerui aut vituli cum oleo. Vbi verò frigidi fuerint morbi & dolores lenti,galbanum iniicimus,vt sit galbani drachma vna, butyri sescū x. aut styracis oboli tres cū butyro. Cæterùm acribus infusis vtimur in ischiadicis, lethargicis,erecta ceruice spirantibus,& frigidis morbis,& ad eos qui lethale pharmacū acceperunt,& in iis quæ propter frigiditatem aut concretionem in grumos,occidūt. Proinde in frigefactis toto corpore,syderatis,ischiadicisque ac nephriticis,castorii obolos IIII.tritos cum oleo immittimus,addito modico sale. verùm pro sale nitrum addimus,quū bis aut ter promptitudinem ad excernēdum facere volumus.Sal etenim aceruatim quidē mordet,nō perseuerat autem diu ipse morsus. at nitrum caput malè afficit ac replet,& stomachum euertit, quale nihil sali adest.Efficacia autem sunt ad paulo antè relatos, garum à siluro,marina aqua,muria:decoctum centaureæ,colocynthidis,aristolochiæ,cucumeris syluestris radicis, agarici, thymi,chamæpityos , seminis rosmarini. Hæc enim & sanguinem ducunt,& hoc ipso affectiones leuant.

De glandibus, Cap. CLX.

GLandibus subditiciis vtimur aliquando ob ægrorum imbecillitatem,qui infusis vti non possunt: aliquando propterea quòd stercora sint apud intestinū rectum, & infuso non habeant opus:præsertim in febribus vehemētibus ac ardētibus,& materiam sursum repentem habentibus,in quibus nociuus est infusionum vsus.Nam in his absque omni molestia educuntur superfluitates infitæ per glandes subditas. Commodæ sunt etiam omnibus frigidis capitis affectionibus,altiore somno pressis ac deliris.Contingit etiam ipsorum vsus sæpe in iis quibus nō excernitur id quod per clysterem immissum est.Præparantur autem diuersimodè glādulæ ipsæ.nam & ex melle cocto,& sale tosto,& nitro præparantur: & ex cumino & ruta nitróque ac melle cocto,in quibus inflatio magis infestat.Sed & thymus tritus cocto melle excipitur:& cyclaminus trita cum melle:& absinthium aut abrotonum aut lupinorum farina cum melle.hæc autem glandula ad lumbricos commoda est:aut hyssopum & tragoriganum & epithymum cum melle. hæc in stomachi subuersione vtilis est:aut granum cnidium cum resina sicca siue melle cocto,aut pyrethrum cum resina sicca, aut sinapi cum sicca resina, aut centaurium cum pice & cera.hæ cōmodæ sunt in partium resolutione:aut bitumen , radicis panacis parum,hyssopum,galbanum & resina sicca . Vtilis est hæc glans ad resolutos toto corpore,& propterea facultatem excernendi debilem habentes. facit & in resolutione intestini recti,facit & ad ascaridas. Potest autē pro melle resina sicca in vsum assumi,aut pix, aut ficus pinguissima trita aut vua passa exemptis granis,aut sapo.Optima verò glandula fit ex foliis mercurialis viridibus tritis ac efformatis & siccatis.In infantibus autem etiam gru-

A mus salis inditur,cæpáque ac porrum capitatum.

De tomentis siue floccis, Cap. CLXI.

SÆpe etiam opus est aliquid subdere in iis qui scissuras aut condylomata in ano habent. dilaniātur autem hæc à gladium duriciei: vnde cogimur tomentis pro illis vti. Materia verò horum sunt omnia antè relata,quæ trita cum melle, & tomento siue flocco excepta ano induntur.

De aëre,Galeni, Cap. CLXII.

B BOnus est aer in omni tempore qui exactè purus est. Talis autem fuerit is qui non ex stagnorum aut palustrium locorum euaporatione turbatur, neque ex barathro quopiam venenosam auram concipit. velut verbi gratia,si ex quibusdam cloacis magnam ciuitatem expurgantibus conturbatur,malus est.At verò & qui nebulosus est,non est bonus.Quemadmodum etiam qui in regione caua vndique altis montibus includitur, malus est & æstuosus ac strangulatorius: qui verò in montibus altisque regionib⁹ est & nullam auram suscipit, salubrior est, C commodus erecta ceruice spirantibus & tabidis,& omnibus thoracis ac capitis affectionibus.At qui in humilibus regionibus purus est,commodus est animo delinquētibus ac senibus. Marinus verò, hydropicis & fluidis affectionibus,& præsertim frigidioribus vtilis est, & neruis per consensum affectis,& prostratæ appetentiæ.Qui verò in petrosis locis est,hyeme quidem grauis est,frigidus enim est:æstate verò æstuosus est. malus est etiam qui ex metallis exhalat. qui verò ex argillosis,stomachum exoluit.At ex locis terræ fuluæ,magis priore siccat. Optimus D autem est ex terra nigra.sed & circa anni tempora mutationes aëris fiunt.Et verno quidem tempore humidus & calidus est aër:æstate verò siccus & calidus:autumno frigidus & siccus,hyeme frigidus & humidus. Rursus autem in singulis temporibus tres differentiæ fiunt,prima,media,& vltima.Media itaque sincerissimū temporis temperamentum habent:prima verò & vltima à vicino tempore imminuuntur. Sed & luna secundum mensem quatuor differentias in aëre operatur.Primus igitur septenarius à nouilunio vsque ad septimam diem,similis est ve- E ri,humidus & calidus existens: secundus verò septenarius vsque ad plenilunium, æstati similis est: tertius sextenarius decrescente luna,autumno: quartus & vltimus,hyemi.Sed & singulis diebus differentiæ aeris fiunt: matutinum enim tempus humidum est & calidum, velut ver: quapropter etiam corpora tum sanorum, tum ægrotorū remittūtur, vt etiam febrientibus hoc tempus facillimè toleretur. at medium diei,æstati assimilatur. crepusculū autumno,vespera hyemi.Quin & noctis prima pars veri assimilatur,media æstati,& reliqua consequenter.

F De ventis,Adamantii Sophistæ, Cap. CLXIII.

QVandoquidem verò ex terræ exhalationibus venti generantur, etiam de iis,paucis tractandum est. Vētos quidem parturit terra, parit autem fuliginosas exhalationes. nam caliditas humiditati inuoluta sicciores exhalationes,& velut fuliginosas faciens,ventos generat. siccam autem exhalationē nunc accipe ad comparationem aliorum,velut si vinum siccius dicamus. Vniuersales vēti duodecim sunt numero: orientales tres,eurus,subsola- G nus,cæcias: occidētales tres,africus,fauonius,thrascias. vnus autem meridionalis appellatus auster,& vnus septentrionalis boreas:vt sint relati octo.Alii verò quatuor inter relatos medii sunt,& ab angulis mundi excitantur. inter orientē & meridiem, euro auster:inter meridiem & occidentem, africoauster:inter orientem & septētrionem, aquilo: inter septentrionem & occidētem, argestes siue circius: vt sint omnes vniuersales duodecim. Alii verò qui vernaculi sunt singulis regionibus,spurii existunt. At verò aliæ exhalationes ex terra fientes, humidiores iis H sunt quæ ventos generant.Si quidem igitur modica & tenuis fuerit exhalatio,vapor nubilosus generatur: si verò amplior & crassior,caliginosus:si verò adhuc crassior, tenebricosus. plurima verò ac crassissima humiditate exhalante,vapor diffunditur in ambientem roscidus. Ex his

quatuor exhalationibus concretis rores & imbres fiũt ac deferuntur:congelatis verò pruinæ & niues & grãdines, pro frigoris qualitate ac quantitate.nulla vero harum vẽtum generare solet, quum segnes sint & impetu careant. Et humida quidem exhalatio quæ vapor appellatur,rores & imbres facit,siccior autẽ facit ventos,& est sicca humidæ contraria. Quomodo verò sæpe simul imber & vẽtus fit? Dicimus quia ex alio atque alio loco afferũtur. Quũ enim ex diuersis latitudine locis contrariæ exhalationes fiunt,tunc & pluit & flatus fit. Cur autem aliquando post pluuiam venti fiunt, aliquando post ventos pluuia sequitur? Dicimus quoniam caliditas in terra non habet in illo tempore humorem quem accendat, & propterea manet otiosa. vbi verò arripit pluuialem humiditatem,efflorescit,& per materiæ incensionem fuliginem excitans vẽtos efficit, qui iam sanè consumpta pluuia nube manent in serenitate spirantes, aut impellunt id quod ipsos genuit.pluuia itaque hoc modo ventos generat. Ventus autem pluuias hoc modo generat:Ostendimus quòd communis est caliditas vtrisque exhalationibus,verùm humiditas quantitate diuersa est.Quum igitur multa fuerit caliditas,larga verò humiditas,tunc appropinquantem humiditatem in superficie exurit,& fuliginem simul ac vapores facit. Transpirans autem caliditas ex multa humiditate paulatim imminuitur, & non amplius humiditatem exurit,sed diffundit & vapores pro fuligine facit, atque sic succedit imber pòst.Et sæpe ad multos dies obtinet pluuia calido exoluto, & non amplius materiam exurere potente.Cur autem multi & assidui boreales ac anniuersarii venti in æstate fiunt? quoniam sol sub boreali polo plurimam reperiens humiditatem,partim in niue,partim in aquis congelatis,& hanc paulatim eliquans, diuidit quidem in fluuiorum ac stagnorum generationem, effundit autem & fontes in terra:& propterea multas exhalationes efficit,quas in flammam exurens vna cum caliditatibus multo tempore in terra occultatis,fuliginosas ipsas reddit,& quod exuritur ad venti diuturni fluxum paulatim redigit. In communi igitur omnis vẽtus longiorem aeris fruitionem exhibet corporibus, violento motu aerem inducens. Porrò locales venti similes sunt locis ex quibus spirant,à salubribus locis,salubres:à morbosis,morbosi.quare ex relatis de aere etiam de his coniectare oportet.Quo verò in summa dicamus, omnes locales venti vniuersalibus morbosiores sunt. nam corpora inæqualiter afficiunt,neque totum aerem commouentes,neque per totum diem spirantes.Maximè enim locales venti circa matutinũ solum tempus spirãt,quos nautæ Apogeos, *uelut è terra eleuatos*, appellant. At ex vniuersalibus vẽtis ii qui in meridie spirãt,austri appellati, calidum temperamentum habẽtes semper,ferme etiam humidi sunt. Transmutantur autem ad tẽpora anni, & fiunt calidi & sicci:& propterea varios morbos generant. Boreales verò frigido sunt temperamento,& ideo omnium ventorum saluberrimi, & præsertim in calidioribus ac carnosis corporibus. At venti orientales vehementissimi sunt,& morbos à siccitate contingentes efficiunt.Occidẽtales autem humidi sunt ac lenes, & corporibus nostris magis familiares.

De accessione ac significatione stellarum, Cap. CLXIIII.

QVandoquidem etiam stellæ in cælo orientes iuxta tempora à Deo ipsis ordinata, & similiter occidentes aera mutant,vt contingat ex hoc etiam ventos aliàs aliter spirare:necessarium duxi hic tempora indicare, in quibus earum quæ palàm aerem alterant, ortus & occasus fiunt.nam sanorum corpora,& multo magis ægrotorum,iuxta aeris statum alterantur. Mense martio qui distros *Græcis* est,equus manè oritur decimanona die. Mense martio die XXIII.æquinoctium vernum est, & maxima aeris turbatio. Mense aprili, hoc est xanthico, prima die intempesta nocte pleiades apparent. Mensis aprilis XIX.pleiades vesperi occultãtur.Mensis april.XXI.pleiades, cum solis ortu oriuntur,& est maxima circa aerem turbatio.Mensis april.XXVIII.orion vesperi occultatur. Mense artemisio, hoc est maio, prima die hyades simul cum solis ortu oriuntur.Mensis maii quarta, lyra vesperi oritur,& aer multùm alteratur. Mensis maii sexta, capra manè oritur,& valde alteratur aer. Mensis maii septima, pleiades manè apparent,& aer sedari incipit. Mẽsis maii XIX.hyades manè apparẽt,& aer valde alteratur pridie aut nudiustertius eius diei. Mensis maii XXIIII. capra vesperi occultatur,& nudiustertius eius diei aer mouetur. Mensis iunii secunda,aquila vesperi oritur,eiusdem sexta actur[9] occidit,nona,delphin oritur. Vicesimaquinta orion manè oriri incipit. Sunt autem solstitia æstiua,& aer tribus diebus antea valde alteratur. Mẽsis iulii III.orion totus oritur, decimaquarta,procyon *siue canicula* manè oritur.decimanona canis oritur,& contingit maxima aeris turbatio: aliquando etiam nudiustertius eius die: vicesimaquinta, aquila manè occidit. Mensis augusti XV. lyra manè occidit:decima nona delphin manè occidit,& est mutatio æstatis ad frigiditatem: vicesima octaua vindemiator manè oritur: & malus nauis occidit. & est finis dierum post exortũ canis.Mẽsis septẽbris septima capra vesperi oritur: decimaseptima arcturus oritur, & alterat sequenti die aerem, decimanona spica manè oritur. alteratur aer duob[9] dieb[9] antea: vicesimaquinta æquinoctiũ fit autumnale,& est maxima aeris turbatio trib[9] antea dieb[9].quare est cauẽdu ne venã secemus, neque purgem[9], neq; aliàs corpus vehemẽti motu moueam[9],à decimaquinta septẽbris vsque ad vicesimamquartam eiusdem mensis.Mensis octobris sexta, corona manè oritur, & est vehemens aeris mutatio:septima hœdi vesperi oriuntur: decimaseptima hyades vesperè oriũtur,& magna fit aeris turbatio: vicesimatertia, vnà cum solis ortu pleiades occidunt, & contingit pridie maxima aeris turbatio. Mensis nouembris sexta pleiades manè occidunt, & incipit aer sedari. vndecima,lyra manè oritur: vicesimaprima hyades manè occidunt,& sequenti die turbatio fit circa aerem: vicesimaseptima orion oritur,& corona occidit.Mensis decẽbris prima,canis manè occidit. Obseruatum est autem à multis quòd si tẽpestuosa fuerit hæc dies, perseuerat plerunque turbatio aeris ad dies XXXVII.si vero serena fuerit,per tot dies serenitatẽ fore significat. Decima,hœdi manè occidũt:vndecima,capra manè occidit, & perturbatio aeris fit postridie. vicesimatertia,solstitiũ est hybernum. Mensis ianuarii quarta,delphin oritur:quinta, aquila vesperi occidit,& fit turbatio vehemẽs post duos dies: vicesimaquinta,illustris stella in leone occidit. Mensis februarii sexta fauonius spirat:vicesimasecunda,malus nauis vesperi occidit,& est turbatio aeris magna: vicesima quinta,arcturus vesperi oritur. vicesima sexta,hirũdines volant & apparent.

De aquis,ex Rufo, Cap. CLXV.

AQuarum potabilium quinque sunt vniuersales differentiæ,pluuia,fontana,puteana, fluuialis, stagnina. Ex his apparet aqua pluuia leuissima & facillimè mutabilis,& in aliis affectionibus potu optima,si statim excipiatur ac coletur. Verùm febribus, & iis qui bilem supernè ac infernè reddunt,& regio morbo incommoda est. Mutatur enim facilè & in bilem transit. Idonea verò est ocularlariis medicamentis ad fluxus aut vlcera destinatis. at iis quæ visum acutiorem reddũt inepta est, itémque ad metallicorum pharmacorum loturam. adstringit enim amplius quàm fontana:quare neque exterget,neque concoquit,neq; madefacit,& excretiones impedit. Diuturnior autem acerbior fit,& difficilius transit, & ægrius secernitur,tardius item cõcoquitur ac digeritur. Generat autem destillationes,præsertim si frigida bibatur. Fontanæ verò aquæ, quarum fontes ad septentrionem erumpunt ex petris stillantes. solem auersum habẽt,incoctiles ac tardi transitus sunt,& tardè calefiunt ac frigefiunt. Quarum verò fontes ad orientẽ erumpunt, & per meatum quẽdam aut terram puram excolantur,calefiúntque ac frigefiunt citissimè,hæ optimæ sunt, nisi ex cloacis quibusdam vitium ipsis accedat. At puteana frigida est,terrea,difficulter excernitur,ægrè digeritur:& propterea æstuoso stomacho aut ventri commodior est quàm fontana. Fluuiales autem aquæ & stagninæ omnes malæ sunt, Nili aqua excepta:hæc enim omnibus virtutib[9] exornata est. nam & in

potu iucunda est,& moderato tempore in aluo moratur,
sitimque extinguit:& siquis frigidam bibat,minimè mo
lesta & ad concoctionem ac digestionem vtilis est.vnde
concinnum & robustum & bene coloratum corpus fa-
cit.At aliorum fluuiorum aqua ægrè concoquitur, siccat
& siticulosa est, & præsertim si vitiosas aliquas regiones
pertransit.Meliores autem sunt fluuii qui per fontes perpe
tuos fluunt,& aliis fluuiis non miscentur. Stagnina verò
aqua,propter cœnosam circumferentiam limosa & gra-
uis est,& propter stationem ac immobilitatē velut mor-
tua & putrefacta.quare nunquam alia præsente aqua ex-
hibenda est hæc debilibus.Porrò iuxta terram quoque ac
regiones,plurimæ aquarum differentiæ fiunt. Verùm vt
in summa dicam,quæ gustui congrua est,& cui inhabita
torum experientia testimonium præbet, optima censen-
da est.nam quæ citò calescit ac frigescit, & facilè carnes
ac alia omnia coquit, ea etiam cibos in ventre conco-
quit.Quæcunque verò aquæ adstrictionem,aut salsedinē,
aut nitrositatem, aut crassitiem, aut aliud quid in gustu
detegunt,malæ sunt.Item quæ graue olent,& quæ cōcre-
tionem superstantem habent, & subsidentiam fœtidam
ac solidam,& quæ instar lapillorum æreis vasis adhærent
& quæ hirudines nutriūt,aut talia quædam praua anima-
lia:& stantes, & palustres, & quæ sunt in metallis auri &
argenti,aut aluminis,aut sulphuris,aut similibus. Et qui-
bus radices insitæ sunt,incommodæ sunt.& quibus vici-
næ sunt calidæ aquæ siue spontaneæ erumpentes, omnes
tales malæ sunt.Optimum igitur fuerit talem aquam præ
coquere in fictilibus vasis, & frigefacere & rursus calfa-
ctam bibere.Cæterùm in peregrinationibus aut exercitu
fossæ consequenter faciendæ sunt, ab altissimis locis ad
decliues,& per has ducenda est aqua,ita vt in totas fossas
terra dulcis ac pinguis mittatur,ex qua fictilia fiunt. sem-
per enim in fossis relinquitur aquæ malitia.In summa o-
mnis aqua tardè transit,ægrè concoquitur, & flatuosa est,
& præsertim frigida destillationem facit. Si verò ab acce
ptis in cibo oleribus quis aquam bibat,maius est pericu-
lum ne homo tenuia capitis vlcuscula,& scabiem, & le-
pras,& pustulas,impetigines,furfures,putrida vlcera,her-
petas,satyriases, aut ex iis aliqua incurrat,& ad hoc vrinas
mordaces, talésque etiā egestiones habeat, & præsertim
si nitrosa fuerit aqua.Incōmoda est etiam thoraci,& arte
riæ vlceratæ nitrosa aqua,renibus itē ac vesicæ, & omni-
bus vlcerib⁹.Emēdāt autē nitrosam aquā cibi hebetātes,
ac vinum:crassam verò,siccantes & attenuates,velut sunt
allia& similia: aluminosam,vinum tenuissimum,omnia
vrinam cientia,& omnia excretionem impellentia. Vi-
detur porrò aqua conuenire capitis doloribus,hebeti vi-
sui,comitiali morbo,articulari morbotremulis resolutis,
per se & cum melle pota.Commodior est autem iis quæ
ab vtero strangulantur,& qui bilem generant nigram si-
ue flauā,à quibus os vētris roditur,& robusto ventri,ac in
testino ieiuno,& iuuenibus exudātibus carnosis,& omni
bus pinguibus,& nimiū purgatis,& ex vulnere sanguinē
fundētibus, aut ex naribus,aut alio loco.Cōmodat & æ-
stuosæ febri tempestiuè data. Cōuenit etiā iis qui assiduè
in somnis semen effundunt, & qui aliâs seminis proflu-
uio laborant,in potu accepta: quanquam prosit etiam in
ipsa natare,exeáque perfundi conueniat mulieribus è flu
xu aut pica laboratibus.Cōuenit item singultiētibus & o-
ris graueolentiam habentibus frigida pota: tepida verò
conuenit morbo comitiali,capitis doloribus,lippiētibus,
gingiuis dentium corrosis,dentibus perforatis, gingiua-
rum abscessui,& gingiuis cruentis,faucibus vlceratis,ton
sillarum morbis,fluxioni capitis, atræ bilis feruori, bili
supernè ac infernè erumpenti in principio, & vomenti-
bus in febri biliosa. Conuenit etiam tepida aqua quum
frigidæ impedimentum fuerit, & iis qui vlcera habent
circa septum transuersum,& sanguinem spuentibus,& ru
pturis in succingente costas membrana. At verò calida
aqua conuenit vbi oportet excretionem præparare,& v-
bi quid attenuare,& vbi diffundere,aut liquefacere, aut
mollire,aut eluere, aut concoquere, aut discutere volu-
mus.in vniuersum igitur calida pota hæc potest. Particu-
latim verò,mucum educit,& screatum adiuuat, & dolo-
A rem omnem mitigat,& præsertim in præcordiis ac in-
testinis ructum mouet,& flatum prouocat, vrinam acse
cessum ducit.bona est etiam ad concoctionem, ac dige-
stionem,& nutritionem,atque augmentum. Menses du-
cit,neruis & cōuulsionibus idonea est: pleuritidini item
ac peripneumoniæ & anginæ.An verò nutriat,aut nō nu-
triat,& an sit alimenti vehiculum,nō est propositum hîc
quærere.Quod verò dicere necessarium est, hoc est,quòd
sine aqua alimentum concoqui non potest:sicut neque ci
tra aquam quicquam commodè coqui potest. Cæterùm
B aqua lixiuii pota splenicis prodest. & siquis panem cum
tali aqua præparatum ipsis præbeat,multùm prodest.

De balneis,ex Galeno, Cap. CLXVI.

BAlnea quædam sunt dulcia,quædam qualitatis exor-
tia,quædam qualitatem aliquam habent. & quæ aliā
quandam qualitatem habēt,partim ex nostro studio vim
habent,partim naturalem vim per se possident. Primùm
igitur de dulcibus dicendum est,quandoquidem horum
vsus frequentior existit.Dulcium itaque aquarum vis hu
mida & calida est,si quidem fuerint temperatæ: si verò
C tepidæ fuerint, humida & frigida: si verò calidiores æ-
quo factæ fuerint,calida quidem ipsarum vis est,non au
tem similiter humida.inhorrescere enim cogunt corpo-
ra,& meatus ipsorum densari,vt neque extrinseca humi-
ditate fruantur, neque ex internis superfluitatibus quid
euacuetur.At enim à temperatis incipiendum est. tem-
peratæ itaque semper humectant per seipsas ac calefa-
ciunt.Contingit autem ipsas aliquando aut discutere hu
miditates ex corporis quibusdam partibus, aut mollire,
D aut concoquere,aut corroborare virtutem,aut dissolue-
re.Ad hæc tamē etiam quantitas ipsarum non parum cō
fert.Commoda verò sunt talia balnea,dulcia inquam,&
temperata,in febribus siccis & humoris exortib⁹,& præ-
sertim in immodicè sitientibus, & in forti insolatione,
& in pustulis scabiosis. Oportet autem & aerem balnei
humidum efficere pauimento & parietibus aqua con-
spersis.At verò calida ex nostra industria parantur balnea
quum frigiditatem infestantem sedare volumus,aut las-
situdinis affectum,aut conuulsionem,aut dolorem miti
E gare.Fiunt autem calida calfactoriis quibusdam aquæ
immixtis,velut pulegio,origano,hyssopo,thymo,thym-
bra,saluia,foliis lauri,pyrethro,chamæpity,panacis radi-
ce,rosmarini semine,& similibus. balneis autē discusso-
riis vtimur,aut habitū corporis graciliorē reddere volē-
tes velut in pinguibus,& ex affectione tumefactis aut to
to corpore,aut aliqua parte,velut abdomine,testib⁹,pedi
bus:velut in hydropicis cōtingit. Vtimur etiā in fluidis
vlceribus,propter subiectam in toto corpore multitudi-
nem,aut varicibus vlceri subiectis.Fiunt autem discusso-
F ria balnea,iniectis aquæ talibus quibusdam qualia sunt
sal,nitrum,aqua marina calefacta,& mel aquæ admixtū,
aut staphis syluestris cocta cum aqua ex cinere ficulneo
aut vitis percolata:item baccæ iunipericum eadem aqua
coctæ,& sulphur eadem aqua elutum, adarce & alumen
cum eadem coctum.At verò mollibus & lenibus balneis
vtimur in inflammatione ac duritie quadam partium.
talia autem fiunt malua in aqua cocta, tum hortēsi tum
syluestri,& semine lini,& fœnigræci,& meliloti. In flui-
dis autem inflammationibus, plantago aut polygonum
G aquæ incoquitur,aut malicorium,aut rubi folia. In con-
uulsionibus autem inflammationem minātibus,vtimur
iis quæ iam relata sunt in inflammationibus absque flu-
xionibus.Maximè verò prodest iis aqua & oleum in qui
bus malua,fœnumgræcum ac semen lini sunt incocta.Si
verò duritia est citra inflammationem, prædictis discus-
soriis vtemur.

De balneis naturalibus,Archigenis, Cap. CLXVII.

EX balneis naturalibus quædam sunt nitrosa,quædam
salsa,quædam aluminosa,aliqua bituminosa, aliqua
H sulphurulenta:aliqua ferri,aliqua æris qualitatem habēt:
quædam verò ex iis composita sunt. horū autē omniū
vis est siccare.Aliqua verò vnà cum hoc quòd siccant, e-
tiam strenuè calfaciunt: quædam vnà cum siccando etiā
adstringūt,velut aluminosa: ex parte verò, & quæ salsa,&
quæ æris qualitatē habent.Omnia autem sunt commoda

A humidis & frigidis præter naturam corporibus,& talibus morbis diuturnis.Quapropter conueniunt morbo articulari,podagræ,resolutionibus,nephritidi,anhelosis,fracturis calli inductione egentibus,vlceribus fluidis, inflammationibus diuturnis & iam induratis. Et nitrosa quidē ac salsa capiti conueniunt,& thoraci fluxionibus vexato, & stomacho humido,& hydropicis,& tumoribus omnibus: aluminosa verò,sanguinis reiectioni, stomacho vomenti,& in iis qui immodicè ab hæmorrhoidibus euacuantur,& fœminis quæ inordinatè purgātur, aut nimiū B purgantur, & quæ citra manifestam causam frequenter abortiunt.Prosunt & iis qui immodicè exudant, & tardè concoquunt, & tumoribus surarum. commodant etiam varicibus. At sulphurulenta & neruos molliunt & tenesmi dolores mitigant:verùm stomachum exoluūt ac subuertunt. Purgant autem cutem. & propterea conferunt vitiligini albæ ac nigræ,lepræ,scabiei,impetigini, & vlceribus antiquis,articulorum fluxionibus,spleni indurato,hepatique ac vtero,resolutis, coxendicum morbo, & pruritui.bituminosa verò caput replēt,& sensuum instrumenta lædunt. perseueranter autem calfaciūt,& cum tē- C pore molliunt, & præsertim partes circa vterum & vesicam ac colum.Quæ verò æris qualitatem habent, ori & tonsillis,& vuæ,atque oculis excellenter commodant. Ferri verò qualitate prædita,stomacho & spleni conuenientissima sunt. Porrò quæ mixtam qualitatem habent, iuxta dominium mixtorum operantur.Oportet autem ingressos ad naturalia calida balnea citra turbationem facere,quò vis ipsorum remisso corpori allabens immergatur.nam qui perturbati ingrediuntur, eorum corpus horrescens densatur,& non suscipit ab aqua qualitatē.Cæ- D terùm bituminosis & sulphurulentis aquis salientibus caput supponere non oportet:facilè enim inde læditur.

De frigidæ lotione,ex Galeno,
Cap. CLXVIII.

FRigida balnea conueniunt inculpatè sanis: corroborant enim totum corpus & cutem duram ac densam efficiunt.optimum est autem hoc præsidium contra læsionem ab externis.Non autem dico conferre frigidæ lotionem iis qui vulgari victu temerè vtuntur, sed solùm iis qui exactè viuunt,& laboribus ac cibis conuenientibus vtuntur. Sint autem neque ex venere neque aliâs las- E sati,neque crudi: neque prius vomuisse debent,neque vētre malè affecti esse, neque vigilasse. alioqui periculosus fuerit eius vsus.Oportet autem insuetos ad frigidæ lotionem paulatim assuefacere.Et primùm quidem in æstate ipsius vsum auspicari,& primùm nō in sincerā frigidā ingredi,sed quæ superficiem habet exolutam: deinde vbi paulatim per totam hyemem assueuit quis, ita ad frigidam accedere.Sit autem dies in qua auspicatur,à ventis tranquilla,& quammaximè pro illo tempore calida, & in meridie initium faciat.Qui verò frigida vsurus est, sit F ætate circum quintum & vicesimum annum, sit animi alacris& valde virilis.& primùm fricet corpus linteis diutius frictione duriore:deinde per oleum fricetur consuetum,postea exerceatur,atque ita in frigidam descendat, non lentè sed confertim insiliens, quò in vno tempore omnibus corporis partibus aqua circumfundatur. nam quæ paulatim appropinquat horrorem inducit.sit autem aqua,velut dictum est,neque tepida neque purè frigida. Postquam autem egressus fuerit ex aqua à pluribus per o- G leum fricetur,donec cutis incalescat. Et postea cibos plures quàm solet ingerat.nam plures appetunt à frigidæ lotione,& melius concoquunt,& minus sitiūt: quare etiam paucior potus ipsis dandus est.

De insessu in solium ex oleo,Galeni,
Cap. CLXIX.

INsessus in solium ex oleo conueniunt diuturnis cum frigore febribus, & lassatis, & dolentibus neruos ossibus incumbentes,& conuulsis, & vrinæ suppressæ.Oportet autem quintam olei partem ad ignem calfacere:reli- H quum verò in solium immittere. satis autem calidum fit quod in parua solia balneorum immittitur. quinta verò pars ad reliquum calfacta adiiciatur,atque sic æger inducatur.

A

De spongiæ vsu, Archigenis,
Cap. CLXX.

SPongiæ vsum assumimus in aliis quidē partibus, aut ad sordes incumbentes detergēdas,aut ad saniem, aut sanguinem aut pus,aut ipsa medicamenta,aut vt corpora à mordacitate aut pruritu vexata mitigemus. Verùm in facie vt spiritum reuocemus ac resuscitemus, velut in iis qui animo linquuntur aquam adhibemus: æstate quidem frigidam, hyeme verò lactosam *siue lactei teporis*. In ægro- B tis autem cautè hoc faciendum est,non in principio neque in augmēto exacerbationis, sed in vigore ac declinatione.in principiis enim impetuum refocillamus per odoramenta. Vult autem Archigenes in febris ardentis excessu iuxta ipsum vigorem,vt nō solùm faciei spongiam adhibeamus,sed etiam pectori.

De aspersionibus, Cap. CLXXI.

SED & aspersiones faciei assumimus in ægrotis ob prædictas causas. Et æstate quidem in ardentissimis febribus frigidam adhibemus,hyeme verò calidiorem.verùm in simplicioribus febribus & in stomachi subuersione e- C tiam poscam aspergimus. Cauendum autem ne diutius immoremur,& præsertim in iis qui caput quod facilè læditur habent.nam delationis in soporem grauiorem ac periculosæ frigiditatis initium præbet. Vtimur etiā aspersionibus in oculis fluxione infestatis, ocymi decoctū velut efficacissimum adhibentes, & ramulorum pinastrorum contusorum decoctum. Subiiciatur autem mento spongia sicca, vt ne defluat aqua ad pectus.

De irrigationibus, Cap. CLXXII.

IRrigationibus vtimur vbi ob aliquam circunstantiam balneū adhibere prohibemur.Et in vigiliis & in febri- D bus,& ad delirantes ipsis vtimur, velut est decoctum chamæmeli:aliquando etiam capitum papaueris.quin & decoctis in oleo capitibus papaueris caput irrigamus, & statim iucundus somnus sequitur. Archigenes autem præceptorem suum Agathinum ex vigiliis delirantem, confestim à dilirio ac vigiliis liberauit,capite eius multo calido oleo irrigato.At in conuulsionibus caninis oleo sicyonio calido aut aliquo cōsimili caput perfundendum est. item in iis quibus nerui fortiter sunt afflicti.Si verò frigiditas & tremor ad afflictionem neruorum consequatur, E etiam castorium ad sicyonium admiscendum est. Podagricos verò marrubio in aqua aut vino cocto irrigamus.

De insessionibus, Cap. CLXXIII.

INsessiones assumimus in partibus inflammatis, aut ob balnei penuriam, aut propter virium debilitatem, aut ob aliud quoddam impedimentum. In inflammatis igitur renibus,vtimur decocto fœnigræci, maluæ hortensis ac syluestris,seminis lini.In calculosis verò, iisdem propter inflammationem,& artemisiæ decocto, ac rosmarini,& petroselini,ac spicæ nardi.iisdem etiam vtendū est F in vesica,adiecta etiam ruta.Ad vterum verò, artemisiæ decocto,saluiæque & lauri,ac similium.Ad colum autem, sinonis & panacis decocto, & lauri ac similium. ad sedē, meliloti, capitum papaueris & rosarum decocto. Ad fluxiones autem vteri & hæmorrhoidas ani,plātaginis decoctum conuenit,& polygonii,malicorii,rosarum,roborū, ac similium.ad vulnera verò conuulsionem denūtiantia, aqua & oleum.Omnes igitur illinendi sunt, & inducendi vsque ad imum vmbilicum. Oportet autem & partes G quæ madefiunt,prius inungere,& præsertim caput: & tegere vt ne repleatur.

De humectationibus, Cap. CLXXIIII.

HVmectatio differt ab irrigatione, eo quòd perseuerantem ex adhibito auxilio habet vtilitatem: nam aut lanam aut linteum humectātes,imponimus partibus affectis post perfusionem siue humectationem. Habēt igitur minorem vim quàm cataplasmata. Vtimur autē ipsis ad caput quod nō probè ad cataplasmata dispositum est,& ad eos qui ob debilitatem ferre non possunt cata- H plasmatum grauitatem,& ad præcordia inflammata, circa morborum principia,quum intempestiuus sit tunc cataplasmatum vsus. Vtimur etiam ad fracturas ac contusiones necessitate expetente, quando emplastica pharmaca assumere non possumus.

De fomentis,perfusione,cataplasmatis,ac cucurbitis,ex Galeno, Cap. CLXXV.

FOmenta cutem rarefacere solent, & facilè transpirabilem efficere,& sanguinem in inflammationib⁹ attenuare ac discutere,toto nimirum corpore tunc superfluitatibus carente. nam superfluitas quæ redundat in quibusdam per omnem cutem,plus ad calefientem partem trahetur quàm discutietur. quapropter ante fomenta totum corpus euacuare oportet.Humida itaque fomenta inflammationibus conueniunt à biliosioribus humoribus factis:sicca verò iis quæ à tenui & aquoso sanguine productæ sunt.Et lenia quidem fomenta in mordacibus humoribus conueniunt:mordacia verò & attenuantia,crassis ac viscosis.At verò calfacere præcordia cataplasmatis aut irrigationibus,non semper tutum est: sed in illis solùm ægrotis in quibus nulla superfluitas in toto corpore oberrat:aliis omnibus extremum malum est. Contingit autē in plenitudinis morbis, vt diuites magis quàm pauperes malè curentur. Plerique enim ipsorum præ deliciis non sustinent venæ sectionem,& quidem quum magis quàm pauperes plenitudinis affectionibus corripiantur, vt qui etiam magis impleantur & ociosius viuant.At qui curant ipsos medici,eo quòd relictum est maximum auxilium, arbitrantur se aliorum vsu expleturos esse quantum deest.Et sanè ipsi etiam ægri putantes quietum victum negligentiam esse,at quodcunque tandem facere,curationē esse,cogunt medicos quotidie aliquid præcordiis adhibere,consentientibus sanè etiam medicis in hoc ipsum, vt semper aliquid facere videantur. hinc enim sperant se plus lucri facturos esse. Atque sic ipsi efficiunt inflammationes per ea quæ faciunt,semper aliquid præcordiis adhibentes.Proinde contingit in illo tempore inflammationes incipere in diuitibus, in quo iam in pauperibus morbus est prope solutionem. Vena enim secta in principio præsertim continentis febris,& pauperes,& serui diuitum plerique in quinta die iudicati sunt:aliqui verò in septima. at verò diuites, plenitudinem & superfluitates plures quàm serui & pauperes habentes,& venæ sectionis auxilium transgressi,& postea quotidie per calidum oleū foti,& laxatoriis cataplasmatis intecti,inflammationem quandam cōflatam habent aut circa hepar,aut ventrem, aut alia viscera,aliqui in quarta die, aliqui in quinta, aut omnino in sexta. Vidisti autem etiam tu qui eodem tempore dum fomentum adhiberetur,difficulter spirauit, omni superfluitate ad præcordia attracta à caliditate, Hic itaque mortuus est:& alii innumeri quotidie moriuntur, quum cataplasmata instar cucurbitæ attrahant ad viscera superfluitates ex toto corpore.Quidam verò etiam ipsa cucurbita vsi sunt in præcordiis,hoc vnum etiam illi cogitantes vt viderentur aliquid semper facere circa ægrotum.In principiis igitur,dum adhuc ferūtur fluxiones ad affectum locum,melius est repellere ac reprimere, non attrahere ad ipsum.Commoda autem sunt in principiis adstringētia cū oleo adhibita:quæ simul & firmitatē addūt partib⁹ affectis,vt ne facilè affluētes superfluitates suscipiat, & simul iā in ipsis cōtentarū tenuitatē intus reprimunt. Postquam verò latio quieuerit per repulsoria auxilia,& densitas ex adstrictione inducta partibus affectis cōtinet superfluitates,tunc iam tempus est laxare,quò contentæ superfluitates euacuentur:præsertim verò vbi ad hepar aut ventrem impetum fecerint superfluitates,moderatè adstringentibus vti conuenit in principio. valde enim principales sunt hæ partes. Imò vbi etiam tempus iam fuerit discutiēdi firmatas,tunc quoque partes hæ adstrictione opus habent:quare decocto in oleo absinthio irrigabimus.In quib⁹ autē fortiore adstrictione opus est omphacinum fit oleum,in quo decoquitur absinthium. In penuria verò absinthii, melinum aut mastichinū aut lentiscinū ad hoc sufficiet. Si verò minor fuerit febris, etiam nardinum vnguentum addatur. si verò declinatio febris non valde mitis fuerit, à nardo cauere oportet, vti verò melino: quo nō præsente,rosaceum ad nardinum miscendum est.similiter etiam cataplasmata compositā vim habeant ex laxatoria ac tenui,& ex amara & adstringente.Quòd si colum fuerit affectum, aut alia intestina

A tenuia,aut musculi præcordiorū,aut pellicula aluum & intestina amplectens,nequaquam miscenda sunt adstringētia,queādmodū neque si vesica aut vterus, quū velut dictū est,neq; influxerit quid amplius,neq; superfluitas fuerit in toto corpore. At verò renes & thorax in medio relatorum sunt:neque enim multa adstrictione in his opus est,neque tamen exoluere conducit.Splene verò inflammato,in principiis adstringentia miscenda sunt: euacuato verò corpore,etiam discutientia. quin & si cucurbitis opus fuerit,præeuacuato toto corpore vtemur ipsis,nū in
B principio affectionum.

De cataplasmate ex fermento, Cap. CLXXVI.

HOC cataplasma diffundere ac eliquare compacta valde potest,& aculeos infixos extrahere, & tumores induratos mollire.Oportet autem fermentum dissoluere in oleo sufficienti,atque sic imponere.quòd si vehementius efficere volueris,nitrum modicum admisce: si verò etiam aceto dissolueris fermentum, & rursus coctū per cocturam spissaueris, conuenientissimum erit ad in-
C duratos tumores in splene ac hepate. Si verò thymum & pulegium,aut absinthium,aut abrotonum fermento miscueris,optimum efficies pharmacum.

De cataplasmate ex pane, Cap. CLXXVII.

CAtaplasma ex pane efficacissimum est ad omnes inflammationes.multis autem modis paratur.Nam frigida aqua madefactis & tritis,& adiecto modico rosaceo & coriādri succo,commodum fit cataplasma inflammationibus ignis sacri.aut pro aqua,ex aceto paratur:atq; sic magis conducit igni sacro. verùm si pro oleo butyrum
D addatur,commodum fit cataplasma ad inflammationes ægrè concoctiles. Paratur etiam sic: Panis multa aqua dissoluitur, vt succi spissitudinem habeat:& huic miscetur oleum aut butyrum,deinde coquitur ad compagem. hoc præstantissimum omnium est ad vulnerum inflammationes,& vt citius suppurentur.hoc vtimur vbi neruus aut neruosum quid intus contusum fuerit. Ego verò etiā picis liquidæ parum admisceo,& vtile cataplasma expertus sum.hoc & podagricis inflāmationibus idoneū est. Alia præparatio panis cū melle. Pridiani panis medullā
E manibus conterimus,& vbi velut similago dispersa fuerit,mel in olla calefacimus,& sic tritum panem inspergimus ac coquimus ad moderatam compagem, deinde oleum moderatum adiicimus, & vnita imponimus.hoc cataplasma commodum est inflammationibus præcordiorum. præstat autem parum aquæ melli admiscere. sic enim in coctura diffunditur. Farinæ quoque triticeæ cataplasma eadem ferme facere potest,& eodem modo præparatur.

De cataplasmate ex furfuribus, Cap. CLXXVIII.

F FVrfures in mortario tundimus ac cribramus, vt tenuissimi fiant,& vtimur ipsis ad tumorem induratū in omni corporis loco consistentem,& præsertim in hepate aut splene. Oportet autem ipsos præparare cum aceto mulso, aut ammoniacum thymiama cum aceto mulso terimus & furfures admiscemus, & cataplasma imponimus, atque adhibemus lenticulata vasa vaporatoria aqua calida plena, vt ne frigefiat cataplasma. Aliquando verò ad testes inflammatos vtilissimum est hoc cataplasma:verùm ad hos sine aceto paratur,cum aqua mulsa vi-
G delicet.Commodum est hoc cataplasma etiam furunculis,& aliis duris tumoribus ac tuberculis. verùm ad venenum iaculantes bestias,furfures aceto imbuti commodius cataplasma efficiunt.

De cataplasmate ex ficubus, Cap. CLXXIX.

FIcus pingues exactissimè contunduntur,vt nihil inalteratum in ipsis appareat,deinde vnguenti irini parū additur,& cataplasma imponitur.Facit autem ad duritias neruorum,& ad articulos contractos, aut plus iusto laxatos:& ad duros tumores,præsertim hepatis ac splenis.Vbi
H verò ad relatum cataplasma nitri parum additum fuerit, rumpit abscessus & aculeos extrahit:si verò ad ficus ita paratas admiscueris pulegium,aut origanum,aut thymum, aut absinthii comam tenuissimè cribratam, hydropicis confert.Sed & si coquantur ficus probè,& deinde cum de

coćto terantur,& ordeacea aut triticea farina admiſcea-
tur,& rurſus coćtura fiat ad compagem, commodum fit
cataplaſma abſceſſibus qui non facilè maturi fiunt. ſi ve-
rò voles pinguedinem adiicere, aut butyrum admiſcere,
aut rutæ folia trita, dolores inteſtinorum à flatu factos
ſedabis. Miſceatur autem ſimiliter & cuminum & oleum.

De dropace & picatione, Archigenis,
Cap. CLXXX.

DRopax à quibuſdam etiam picatio appellatur:diutur
nis autem maximè morbis conuenit. Omnino autē
& ante ſinapiſmum aſſumitur vt corpus ad ſinapi præpa-
retur,& poſt ſinapiſmum, vt reliquiæ affectionis excindā
tur. ſimpliciſſimus itaque dropax eſt qui picatio voca-
tur. Pix arida cum valde modico oleo liquatur,deinde ca-
lida adhuc cuti illinitur,& præraſis locis agglutinatur, &
priuſquam perfectè frigeſcat auellitur. Ea rurſus calefacto
emplaſmate ad ignem agglutinatur, & ſimiliter priuſquā
frigefiat auellitur: atque hoc ſæpe repetitur. Vtiliſſimus
eſt aſſiduè vomentibus,& crudis ac non concoquentibus,
& cœliacis affectionibus,& reliquis partibus alimentum
non ſentientibus. At verò ad hunc communem dropacē,
calfaciendi gratia adiicitur piper, pyrethrum, ſemen roſ-
marini, bitumen:ſi verò ſiccare opus fuerit,ſulphur viuū,
ſal,cinis ſarmentorum:ſin lancinare,limneſtis(quæ adar-
ce vocatur)adiicitur,aut euphorbium. ſingula autem hæc
trita liquefactis inſpergūtur. Eſt autem dropax qui à mul-
tis in vſum aſſumitur,& Gallas appellatur,hic: Colopho-
niæ thus redolentis,& reſinæ ſordidæ lignoſæ quæ in do
liis affertur,reſinæ à nauibus deraſæ,quam Græci aliqui
apochyma vocāt,picis ſiccæ,ſingulorum libram vnam,S.
picis liquidæ brutiæ libras duas,ceræ libras quatuor, ni-
tri librā I. bituminis, galbani,adarces,pyrethri,veratri al-
bi,piperis,ſingulorum trientem, ſulphuris viui quadran-
tem,caſtorii,ammoniaci thymiamatis,ſtaphidis ſylueſtris
ſingulorum ſextantem, olei ſicyonii libram vnam, opo-
balſami ſeſcūcem. Alius dropax optimus & probatus.
Picis,ceræ,colophoniæ,ſingulorum lib. vnam,nitri ſeſcū-
cem,bituminis quadrantem, ſulphuris viui ſeſquiunciā.
piperis,euphorbii,adarces,ſingulorum vnciam vnam,cā-
tharidum drachmas quatuor,olei Cyprini triētem,vtere.
Oportet autem,velut prædictum eſt, dropacem calidum
illinire,craſſitudinem habentem pro ratione virium æ-
gri,præraſis pilis in locis quibus adhibetur. Eos verò qui
robuſti dropace vtuntur, etiam lauare conuenit incum-
bente dropace:&,ſi fieri poteſt,etiam exerceri. At dropax
confertim auulſus,remiſſum ſpiritum firmare poteſt, &
ad ſuperficiem reuocare,& propriorum operum commo
nefacere.

De ſinapiſmo, Archigenis, Cap. CLXXXI.

CAtaplaſmata ex ſinapi,ſinapiſmum vocare omnes ſo
lent. Eſt autem efficaciſſimum auxilium. verùm in a-
cutis morbis non valde probatur, paucis exceptis: nam
in ſolis ſegnioribus ac prigrioribus,& in acutis affectioni
bus immerſis,ſinapi vtimur. At in diuturnis ferme omni
bus,poſtquā reliqua auxilia nihil profuerunt, ſinapiſmus
efficaciſſimus reperitur. Quandoquidem igitur in omni-
bus fere diuturnis conuenit,præſtat vt dicamus in quib⁹
non vtendum eſt ipſo. Itaque in vlceratione pulmonis ſi-
napiſm⁹ nō aſſumitur,neq; in alia in profundo exulcera-
tione. Efferantur enim vlcera & exacerbantur ob acrimo-
niam. ſed neque in exulcerata cutis ſuperficie, neque in
cartilaginoſis partib⁹,velut ſunt aures aut naſus ſummus.
Exuruntur enim ab ipſo & nigreſcunt partes quæ valde
ſunt excarnes. At reliquæ partes corporis itémque affe-
ctiones hoc auxilio gaudent,præcipuè verò caput,in diu-
turnis capitis totius,itémque alterius partis doloribus, &
in vertiginibus, comitialique morbo ac inſania. Sed &
thoraci commodus eſt in erectæ ceruicis ſpiratione,
anhelationibus,tuſſi diuturna. In deſtillatione verò caput
vnà cum thorace ſinapiſmo integendum eſt. Stomachus
autem & inteſtina in omnibus diuturnis affectionibus &
maximè poſtrato appetitu, & in renum affectionibus ac
lumborum,& in ſpinæ coliſque ac veſicæ reſolutionibus.
quin & omnes reſolutæ ac frigefactæ partes hoc auxilio
gaudent. Commodum eſt & arthriticis & iſchiadicis ac
A podagricis. Inditur & in inteſtinū rectum glans ex ſinapi,
vbi illud fuerit reſolutum,& poſt morſum ablata glāde,
infunditur aqua mulſa. modus autem præparādi hic eſt.

Sinapiſmi præparatio.

Caricas pingues in aqua tepida pridie macerare o-
portet,ſequenti autem die fortiter expreſſas probè conte
rere,deinde acre ſinapi acceptum per ſe terere,& inter te
rendum paulatim de caricarum cremore affundere, quò
facili⁹ teri poſſit,nō tamē aquoſū fiat. deinde vtrūq; per
ſe in maſſas redige, & inter ſe miſce prout vſus poſtulat.
B Si quidē fortiter ſinapiſſare voles,duas ſinapi partes ad v-
nā caricarū:ſi verò mediocriter,vtriuſque parē portionē:
ſin mitius,tertiā partem ſinapis,& duas caricarum. Cæte-
rùm in corporibus molli ſenſu præditis,& in quibus circa
ſuperficiem eſt affectio,panem pro caricis ad ſinapi ad-
miſcere oportet. Sed & hoc noſcēdum eſt,ſi in aceto ma-
ceratur ſinapi,inefficacius redditur:acetum enim ſinapis
vim diſcutit. at vbi tenue factū eſt cataplaſma,in omni-
bus prædictis infarciatur in linteum,& locis adhibeatur.
Tēporis porrò lōgitudinē in omnibus decernere impoſ-
C ſibile eſt. quare frequenter leuandum eſt cataplaſma, &
caro conſideranda an exactè rubefacta eſt. Et hoc maxi-
mè facere oportet in partibus hebetiore ſenſu præditis.
In quib⁹ verò celeriter operari ipſum volumus, locus ſpō
giis ex calida expreſſis fouēdus eſt,incūbēte adhuc cata
plaſmate. hoc eſt,ſuper linteū ſpōgiæ adhibēdæ ſunt. Poſt
ſufficientem vſum,in balneum ducendus eſt æger, & in
calidum ſolium ponendus,& pars iterum perfundenda
citra inunctionem. poſt balneum verò roſaceo illinimus
locum. At in vehementi dolore aut etiam vlceratione,ha
D pſo lanæ aqua & roſaceo imbuto integendus eſt,& impo-
nenda eſt malua cocta trita cum pane. Poſt ſedatum dolo
rem vtēdum eſt cerato roſaceo cum ceruſſa:in quibus ve
rò balneum adhiberi non poteſt, in iis per reliquum cor
pus ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum fomento v-
tendum eſt. verùm in capitis & præſertim frigidis affe-
ctionibus,olei calidi perfuſione locus mitigandus eſt.

Quòd caprarum fimi pilulæ cum aceto impo-
ſitæ priuatim coxendicum morbo con-
ueniunt, Cap. CLXXXII.

E CAprarum fimi pilulæ in aceto tritæ, ſinapiſmi vſum
exhibent. Priuatim verò iſchiadicis, *hoc eſt coxendicum
affectione laborantibus*, conuenit hoc cataplaſma, vt quod
longè efficacius ſinapiſmo in ipſis compertū eſt.

Quæ ſint alia rubificantia, Cap. CLXXXIII.

RVbificat naſturtii ſemen,& calefacit velut ſinapi. ſi-
militer helenii radix, & ſylueſtrium columbarum
fimus,quo valde frequenter vtor. Sed & cum naſturtii ſe-
mine contuſo ac cribrato,pro ſinapi illo vtor in iſchiade
hemicrania,vertigine,capitis dolore antiquo,in dolori-
F bus diuturnis laterum,humerorū, tendinum, lumborū.
Et ad hæc in nephriticis ac colicis affectionibus,& arthri
ticis ac podagricis,quum nondum pori ac duricies callo-
ſæ fuerint coactæ. quin & ſquilla cōtuſa in mortario. Con
ſimilem ſinapi vim habet in cataplaſmate impoſita. ve-
rùm ad modicum tempus imponatur: nam diutius im-
morans locum exulcerat. Vtendum eſt ipſa priuatim ad
erecta ceruice ſpirantes thoraci impoſita. item in reſolu-
tione,quando non ſolùm motus, ſed & ſenſus tactus de-
fecit. Poſt hæc autem mitigandæ ſunt partes,velut in ſi-
G napiſmo prædictū eſt. priuatim verò ſquillæ morſus mi-
tigat perfuſio olei,præſertim roſacei.

De Iberide ſiue cardamine quæ & lepidum
vocatur, Cap. CLXXXIIII.

EX iis verò quæ valde vtiliter rubificant, eſt & iberis,
quæ etiam cardamine vocatur:de qua Galenus in tra
ctatione de iſchiade plurima ſcripſit. Sed & Archigenes
ipſa vſus eſt in ſplenicis ac coxendicibus. verùm in epiſto
la ad Ariſtonem Archigenes ſic ſcripſit de ipſa: vellem
autē te vti etiā radice eius herbæ quæ nūc hîc Iberis ap-
H latur. Habet autem folia velut naſturtium,vere floridio-
ra,caulem longitudine cubitali,ampliorem aut minorē,
Et naſcitur quidem in incultis locis:æſtate verò lacteum
florem producit:túncque efficaciſſima eſt. radices naſtur
tium odore referūt. Radices igitur accipe prædicto tem-
pore

pore, ipsásque diligenter tunde: ægrè enim conteri possunt. & adipis suilli inueterati tantùm adiice quo emplastri formæ cataplasma fiat, quod non minus horis quatuor impositum habe: deinde in calidum balneum citra inúnctionem ingressus, post modicam corporis exudationem, in solio mordaciore morare. Egressus autem, vino & oleo multo perfusus ac detersus, coxendicem lanis puris intege. Atque hic quidem est sinapismi modus: verùm vtilitates spe maiores habet, eo quòd medicatiorem vim possideat, & cum minore mordacitate curet.

De euocãtib⁹ ex alto auxiliis, Galeni, Cap. CLXXXV.

IN omnibus diuturnis affectionibus, quum nihil profecerint vlla auxilia, euocantem ex alto curationem, metasyncriticam à methodicis appellatam, *hoc est, quæ meatuũ miscellæ corporis statum præter naturam habentem transmutat*, facere plerique solent. Ego verò, vbi intemperies quædam humida & frigida in affectis partibus est, aut obtusus aut stupidus sensus, adhibeo ipsis pharmaca ex sinapi, aut thapsia, & similibus, confecta: at siccis & calidis affectionibus ea non adhibeo.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO AETII SERmone continentur.

DE sanitate tuenda, Cap. I.
Quomodo infans recens natus sanus cognoscitur, Cap. II.
De infantis educatione, Cap. III.
De nutricis electione, Cap. IIII.
Probatio lactis, Cap. V.
Victus nutricis, Cap. VI.
Ad sternentes infantes, Cap. VII.
Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.
De dentitione, Cap. IX.
Ad inflammationes oculorum, Cap. X.
Ad albugines puerorum, Cap. XI.
Ad inflãmationes & humiditates auriũ, Cap. XII.
De inflãmatione, siriasi Græcis appellata, Cap. XIII.
Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.
De aphtha vlcere oris ardente, Cap. XV.
Ad deuoratas spinas aut festucas eximẽdas, Cap. XVI.
Ad assiduas sternutationes infantium & ad grauedines, Cap. XVII.
Ad tusses puerorum, Cap. XVIII.
Ad alui infantium profluuium, Cap. XIX.
Ad aluum suppressam, Cap. XX.
De pustulis puerorum, Cap. XXI.
Ad capitis vlcera, & achores tenuia capitis vlcuscula, Cap. XXII.
Ad vlcus melicerida, à mellei humoris similitudine dictum, quod & dulce appellatur, & Syriacè sanalia, Cap. XXIII.
Ad sedem infantium procidentem, Cap. XXIIII.
Ad femorum interrigines, Cap. XXV.
Ad procidentes puerorum vmbilicos, Cap. XXVI.
Ad hispidos pueros, Cap. XXVII.
Qu and ablactandi sunt infantes, Cap. XXVIII.
Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum, Cap. XXIX.
Victus senum ratio, Cap. XXX.
Victus ratio eorum qui in otio degunt, Cap. XXXI.
De carnium subuersione, Cap. XXXII.
Quomodo graciles renutrire oportet, Cap. XXXIII.
Quomodo quis partes tenuatas sanarit, Cap. XXXIIII.
De lassitudinibus à gymnasiis aut ex itinere obortis, Cap. XXXV.
De lassitudine vlcerosa, Cap. XXXVI.
De lassitudine tensiua, Cap. XXXVII.
De lassitudine inflammatiua, & ad ossa pertingente, Cap. XXXVIII.
De lassitudine ob siccitatem ac gracilitatẽ, Cap. XXXIX.
De lassatis ex venere, Cap. XL.
De lassitudinibus spontaneis, Cap. XLI.
De lassitudine vlcerosa spontanea, Cap. XLII.
De lassitudine tensiua spontanea, Cap. XLIII.
De lassitudine inflammata spontanea, Cap. XLIIII.
Quali curatione ad frigiditates vtendũ est, Cap. XLV.
Cutis densatæ curatio, Cap. XLVI.
Quomodo curandus æstuosus ardor, Cap. XLVII.
De matutina frictione, Cap. XLVIII.
De vespertina frictione, Cap. XLIX.
De cruditate, Cap. L.
De crapula, Cap. LI.
De æqualibus intemperaturis, Cap. LII.
Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.
Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.
Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.
Siccioris temperamenti notæ, Cap. LVI.
Humidioris temperamenti signa, Cap. LVII.
Calidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LVIII.
Calidi & sicci temperamenti notæ, Cap. LIX.
Frigidi & humidi temperamenti notæ, Cap. LX.
Frigidi ac sicci temperamenti notæ, Cap. LXI.
De capitis dignotione, Cap. LXII.
Cerebri temperamenti notæ, Cap. LXIII.
Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.
Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.
Sicciorís cerebri signa, Cap. LXVI.
Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.
Calidioris & humidioris cerebri signa, Cap. LXVIII.
Calidi ac sicci cerebri notæ, Cap. LXIX.
Frigidi ac sicci cerebri signa, Cap. LXX.
Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.
Ventris siccioris signa, Cap. LXXII.
Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.
Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.
Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.
Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.
Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.
Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.
Siccioris cordis notæ, Cap. LXXIX.
Humidioris cordis signa, Cap. LXXX.
Calidi ac sicci cordis signa, Cap. LXXXI.
Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.
Frigidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXIII.
Frigidi ac sicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.
Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.
Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.
Siccioris hepatis signa, Cap. LXXXVII.
Humidioris hepatis signa, Cap. LXXXVIII.
Calidi ac sicci hepatis signa, Cap. LXXXIX.
Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.
Frigidi & humidi hepatis notæ, Cap. XCI.
Frigidi ac sicci hepatis notæ, Cap. XCII.
Testium temperamenti signa, Cap. XCIII.
Calidorum temperamentorum correctio, Cap. XCIIII.
Frigidi intemperamenti medela, Cap. XCV.
Humidi intemperamenti correctio, Cap. XCVI.
Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.
Calidi ac sicci intemperamenti curatio, Cap. XCVIII.
Humidi ac calidi intẽperamenti medela, Cap. XCIX.
Humidi ac frigidi intẽperamenti sanatio, Cap. C.
Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

De ſanitate tuenda, Galeni præfatio, Cap. I.

QVVM vna ſit ars quæ circa humanum corpus verſatur, duæ ſunt ipſi⁹ primæ ac maximæ partes, prior, quæ ſanitatem tuetur, altera, quæ morbos curat. Quandoquidem verò & dignitate & tempore prior eſt ſanitas morbo, oportet ſanè etiam nos prius conſiderare quomodo quis hanc cuſtodiat, deinceps verò etiam quomodo quis quamoptimè morbos curet. Dicitur autẽ ſanitas dupliciter: altera, exacta, & optima, & perfecta, & ſumma: altera, deficiens quidem ab hac, non tamen intantum vt animal ægrotet. & huius graduũ non parua eſt in corporibus differentia, circa magis ac minus. Prius autem recenſere conuenit quomodo quis optimæ ac inculpabilis naturæ ſanitatem cõſeruet, & adhuc ante hoc mentionem facere quænam ſit optima corporis ſtructura. Eſt autem, ſiquis iuxta ipſam eſſentiam rei exponet, temperatiſſima, & quæ formationem partium actionibus ipſarum exactè conuenientem habet: & ad hæc numerum omnem, & magnitudines, & compoſitionem omnium ipſarum inter ſe actionibus cõmodum exhibet. Si verò quis iuxta notas deſignare volet corpus exactè bene carnoſum, tale eſt: quod medium eſt inter gracile & multa carne obeſum, & neque hirſutum eſt, neque pilis nudum: neque moderato mollius, neque durius, neque album aut nigrum, aut venis occultis aut amplis, aut animoſum, aut deiecti animi: aut ſomnolentum, aut vigilans, aut hebeti mente præditum, aut vafrum: aut veneri deditum, aut vice verſa. Si verò etiam omnibus partibus fuerit exactè inter omnes exceſſus medium, erit profectò etiã pulcherrimum aſpectu tale corpus, vt quod ſit moderatum & ad omnes labores idoneũ. Habebit autem & alia omnia ſigna temperamenti boni per ſingulas partes, de quibus pro viribus pauca indicabimus circa finem huius ſermonis. Multa enim corpora tẽperata quidem ſunt (ſi ita contingat) capitibus, verùm intemperata pectoribus, aut ventre, aut genitalibus. In quorundam verò artubus eſt intemperies, & pleriſque in vno viſcere, aut alia quadam parte. ſed & de his in prauis corporum ſtructuris poſtea dicetur in hoc ſermone. Cæterùm de optima ſtructura iam dicamus, cuius ſingulæ partes vniuerſam habent inculpabilem eſſentiam. Dicetur autem primùm quomodo quis ab initio ſuſceptũ eiuſmodi hominem, per omnem vitam ſanum conſeruarit, niſi ſiquid extrinſecus violentum ipſi accidat.

Quomodo infans recèns natus ſanus cognoſcitur, Cap. II.

INdicabitur autem ſanus infans ſtatim ex natiuitate, primùm quidem ex eo quòd genitrix per totum geſtationis in vtero tempus ſana vixit: deinde ex eo quòd vbi natus eſt & in terram poſitus infans, ipſe eiulatum edit cum conueniente firmitate: & ex eo quòd omnibus partibus ac ſenſibus integer eſt, & naturales meatus omnes expeditos habet, velut ſunt aures, nares, fauces, vrinæ meatus, podex: & quòd vniuſcuiuſque membri naturales motus non ſegnes neq; exolutos habet, & iũcturarũ flexuras ac extẽſiones, magnitudinéſq; ac figuras, & ſẽſum exactũ.

De infantis educatione, Cap. III.

PRoinde recèns natus infans, hic nimirum per omnẽ ſtructuram inculpabilis, primùm ita tractetur, vt ipſi vmbilicus quatuor à ventre digitis acuto ſcalpro reſecetur (reprobamus enim aliam materiam arundinũ ac vitrorum, vt ne quid atteratur) deinde cõtentus in ipſo ſanguis grumoſus exprimatur, & ſpongia detergeatur, ac lana carpta obturetur. poſtea moderato ſale per ſe tenuiſſimo conſpergimus. Aliquando verò etiam in delicatioribus totum corp⁹ ſucco ptiſanæ aut fœnigræci depurgare oportet: & aqua tepida viſcoſitatem corpori obſitam abluere, & ſordes naribus inſitas digitis exprimere, & os atque aurium meatus purgare, palpebras diducere, & oculos detergere, ac oleum ipſis inſtillare. digitis item diſparare ipſum anum. Confeſtim itaque excernit per ſedẽ id quod *Græcis* meconium vocari ſolet. Porrò ſupra vmbilicum hapſus lanæ madefactus imponatur, ad vmbilici figurã formatus. At cuminum ipſi inſpergere reprobamus, propter acrimoniam: etiamſi quidam id vſurpare ſoleant. Deinde duplicatus vmbilicus, & lanæ inuolutus, leniter in medio componatur: & poſtea infans de more faſciis inuoluatur. Eyhibendum eſt autem ipſi mel præ omni alimẽto, quod optimè eſt deſpumatum, vt delingat: reprobato butyro velut ſtomacho incommodo. deinde inſtillanda eſt aqua mulſa tepida. Poſtea verò mater, vbi prius craſſum ex vberibus emulxit, & ipſa aqua calida fouit, lac præbeat infanti. præſtat enim non accipere matris lac vſque ad quartam diem. Lauare verò oportet puerum bis in die, horarum aliquot interſtitio poſt cibum. Poſtquã verò exciderit vmbilicus poſt tertiam aut quartam diem, cochleæ teſtam vſtam tritã loco inſperge, aut talum ſuillum vſtum, aut plumbum vſtum cum vino illine, & obliga.

De nutricis electione, Cap. IIII.

PRÆ omnibus his eligenda eſt nutrix neque iunior viginti annis, neq; ſenior quadraginta, quæ bis aut ter peperit, non morbida, boni habitus, iuſtæ magnitudinis, ampli pectoris, vbera habens moderata, nõ rugoſas papillas neque magnas, neque paruas, neque anguſtiores, neq; valde latas aut cauernoſas. Magna enim vbera pluſquam opus eſt lactis præparant, & hoc manens in ipſis corrumpitur, & infantẽ lædit, ſimúlque etiã matrem grauat: parua verò parum lactis exhibent. Et magnæ quidem papillæ offendunt gingiuas, & impediunt linguam ne iuuet deglutionem: paruæ verò apprehẽdi nõ poſſunt, & propterea fligunt maxillas. Sed & eiaculatum lac per anguſtos meatus ſublinentem os pelliculam ferit, & aphtham *Græcè* appellatum vlcus igneæ caliditatis generat. At latiores & cauernoſæ papillæ, aceruatim remittentes lac, ſuffocationis cauſa fiunt. Præterea conuenit eſſe nutricem caſtam, ſobriam, manſuetam, mundam, hilarem, nõ triſtem. Ego, inquit Galen⁹, quũ puer aliquãdo ploraret per totã diẽ & indignaretur, vbi vidiſſem ſtratum ipſius & veſtimenta ſordida, & ipſum puerum ſordidum, iuſſi & ipſum & ſtratum ipſius lauari, & veſtimenta mutare: quo facto ab eiulatu & indignatione ceſſauit & obdormiuit.

Probatio lactis, Cap. V.

PRobandum eſt lac guſtu, viſu, olfactu. nam & guſtantibus & olfacientibus iucundum, & videntibus album ac æquale, & inter liquiditatem ac ſpiſſitudinem mediũ habens, ipſum eſſe oportet. At vitioſum lac, aut craſſum eſt & caſeoſum, aut liquidum & ſeroſum, aut liuidum, aut ſtrias floridas habens, aut ſpumoſum, aut graueolens, aut fœtidum, aut citò aceſcens, aut guſtanti, amaritudinis, aut muriæ, aut alterius cuiuſdam peregrinæ qualitatis ſignificationem exhibens. Hæ igitur ſint notæ vitioſi itémque boni lactis, ex quibus coniecturã facies mulierẽ morboſam eſſe, & ad aliam tranſibis. Cæterùm opulentis plures nutrices eſſe oportet.

Victus nutricis, Cap. VI.

EXercere oportet nutricẽ moderatis exercitiis, & maximè ſupernis partibus. Cibos autem exhibere boni ſucci, & qui facilè digeruntur, & tempore conuenienti, & menſura congrua: atque ita etiam potus. Abſtineat à porro, cæpis, allio, ſalſamentis, & omnibus fœtidis & graueolentibus: & à pleriſque bellariis, præſertim nucleis pineis. ſunt enim oleoſi, & propterea bilẽ faciunt, & ventriculo innatant; itémque venerem ſtimulant. Itaque penitus ab his nutricem abſtinere oportet. Irritantur enim in coitu lunares purgationes, & propterea lac corrumpitur, & vitioſum ac pauciſſimum fit. quædam verò etiam concipiunt. quo nihil nocentius fieri infanti qui ex ipſa alitur, poſſit. Vbi autem imminuitur lac, aut corrumpitur,

aut etiam omnino extinguitur, aut spissatur, aut attenuatur, praestat quidem alterius nutricis lac praebere: sin id non permittat res aliqua instans, victu nutrix curanda est, vt ne in morbum incidat infans. Extincto itaque lacte, considerandum est an totum corpus, aut vna pars ægrotet, & lædentem affectionem corrigere oportet. Si verò ob penuriam extinctum est lac, alimentum augere, & melioris succi cibos dare, & plures auferre. aluúmque, si plus iusto feratur, adstringere, & exercitiis supernarū partium vti, & vberum frictione, & fomentis per spongias, ceratis item liquidioribꝰ ad vbera ex oleo irino aut gleucino. Lini verò semen delingere cum melle aut passo: aut sesamum crudum cum palmula passa, *quam pateton Græci uocant*, æquis portionibus edēdum præbe, & bibat zythū, & eadem die vbera lacte replebuntur. Putabit autem mulier, simul vt acceperit potum, omnia sua membra resoluta esse, donec lac in vberibus factum fuerit. Aut lumbricos piscatorum, qui in limo fluminis reperiuntur & intestina terræ appellantur, quinque aut septem terito, & palmulas passas addito, & simul terito, ac dato in zytho bibēdos prælotæ mulieri ieiunæ ad dies decem: & de multitudine ac bonitate lactis miraberis. Præstat autem etiā præcedens pharmacum similiter cum zytho conterere, & bibendum præbere. Vinum verò exhibendum est dulcius. & fœniculum aut anethum viride cum ptisana coctum, sorbendum dato. Si verò tenue fuerit lac, balnea reprobāda sunt, velut quæ humores aquosos reddant. In cibo vtendum est alica, ouis sorbilibus, pane similagineo, pedibus ac extremitatibus porcinis, volucribus teneriori bus, carnibus hœdinis, & vino dulci. sin crassius fuerit lac mulieris, attenuante alimento vtendum est, ac minus nutriente, & balneis frequentibus. Crassius enim lac abscessus & furunculos circa infantis corpus generat, & venter ipsius cohibetur. Sed neque vrinæ pro ratione prodeunt, & vomitus pituitosi infestant. & ægrè mobilis ac difficulter spirans puer euadit, & appetitum perdit, ac decolor fit, & sordes oculorum habebit crassas, & mucos. similiter & flatus multi ab eo prodeunt. Si verò acrius fiat lac, excretiones per vētrē plures fiunt cū mordacitate, & appetitus deficit, & pustulæ acerrimæ in corpore fiunt, & præsertim circa supernas partes, imò etiā infernas, & infans paulatim gracilescit. Quare omni modo temperandum est corpus nutricis balneis dulcibus, & boni succi alimēto. Si verò lac quod multum fertur imminuere voles, cibos minus alentes & paucissimos dato. vbera verò lenticula cocta integito, aut cuminum cum aceto illinito: aut lapidem album simplicem, quo ad ædificia vtimur, similiter cum aceto, aut hyoscyamum cum aceto: aut linteum aceto imbutum imponito, & assiduè humectato. perfundito autem aqua marina, aut muria calida, aut myrti decocto.

Ad stertentes infantes, Cap. VII.

QVandoquidem pleræque nutrices ineptis, velut dictum est, vtentes cibis, vitiosum lac suum efficiunt, & ex hoc diuersis morbis infantes, qui etiam optimam structuram adepti sunt, obiiciunt: aliquando verò etiam ex forinsecus corpori accidentibus morbi accedunt: necessarium est etiam de diuersis affectionibus pueros infestantibus, pro viribus breui tractare. Siquidem igitur infans crassiore alimento nutritus, pituitam in ventre colligat, & propterea stertat, lini semen cū melle delingendū dandū est, aut cumini parū cum melle. & aqua mulsa instillanda est ori assiduè calida. Si verò hæc pressura perseueret, oleo medium digitum tingito, & tonsillas illinito, & depressa linguæ radice ad vomitum irritato: vbi enim vomuerit, ab omnibus vexationibus confestim liberatur.

Ad vocem infantium interceptam, Cap. VIII.

AD interceptam in infantibus vocem, ob quamcūque causam præcedentem: (contingit autem hoc maximè suppressa aluo) brassicæ succum cum modico sale bibendum dato aut instillato. statim enim soluit aluum, & vocem restituit. sed & glans ano indenda est.

A
De dentitione, Cap. IX.

CIrca septimum mensem incipiunt infantes proferre
dentes, & dum punguntur ac stimulantur, velut ab a-
culeo, dente gingiuas disparante, inflammationes succe-
dunt ipsarum gingiuarum ac maxillarum & tendinum:
ad quas etiam febres omnino consequuntur. accedit &
pruritus auditoriorum meatuum, & aures humectantur.
aliqui verò etiam lippitudinibus capiuntur, & sanguis ex
oculorum angulis fluit. Plerisque verò etiam exturbatur
venter, propter stomachi inflammationem, & ventris exo
B lutionem. Itaque lenire ac pinguescere oportet tendinem
& maxillas, mollium lanarum ac mūdarum circumiectu
circa collum & ipsius neruum per oleum dulce ac calidū:
instillare quoque auditoriis meatibus oleum calidum:
perseuerante verò inflammatione, etiam ceratum rosa-
ceum liquidum locis imponere. In cibo offerendum est
puero cerebellum, maximè quidem leporis coctum aut
assatum: sin minus, ouiculæ. naturaliter enim opitulatur.
Sed & melle moderatè cocto illinendæ sunt gingiuæ. ef-
ficit enim minimè molestum dentium exortum. Nihil
C verò duri dandum est ipsis ad mandendum, vt ne gingi-
uæ callosiores redditæ impedimento sint dentium exor
tui. Balneo autem vtendum est febribus remittentibus.
Neque studio habendum est vt venter adstringatur, vt ne
materia sursum repēs, supernas partes (præsertim oculos)
lædat, & febres vehementiores efficiat. Sed & nutrix co-
gēda est vt aquā bibat, & cibos leuissimos ac sorbiles ac-
cipiat. Aiunt autem naturaliter auxiliari dentiētibus pue
ris colocynthidis syluestris radicem, in aureo aut argen-
teo canali gestatam. itémque rubi radicem. Sed & viperæ,
D præsertim masculæ, dentem in argento pro amuleto ap-
pende. At circa stomachum gestent semper viridem ia-
spidem de collo suspensum, ita vt stomachum contingat.

Ad inflammationes oculorum, Cap. X.

LYcium, Indicum præsertim: sin minus, Pataricum cū
lacte diluito, & supernas palpebras cum superciliis il-
linito. Aliquando etiam ipsis oculis instillato, multo la-
cte dilutum. Mirabiliter etiam facit Nili ex rosis collyriū
illitum. ipsos verò oculos ocymi decocto abluito.

Ad albugines puerorum, Cap. XI.

E AD albugines puerorum ab eiulatu factas, solani nigri
succum illine.

Ad inflammationes & humiditates aurium, Cap. XII.

AD inflammationes & dolores aurium, oui candidum
cum lacte muliebri instilla: aut intestina terræ cum
rosaceo cocta. Ad humiditates verò aurium, alumen vi-
no dilue, & lanam puram ac mollem in ipso imbue, & in
sole assicca: & rursus imbue ac sicca: & vbi ter hoc feceris,
lanam siccam asserua. Vsu verò expetente, de ipsa accipe,
F & in aurem inde. Ad vlcera verò in auribus, pastillo Mu-
sæ vtere, diluto cum sapa ac modico aceto. Si verò caro
superexcreuerit, primùm reprime per pastillum Bithy-
num dilutum cum vino: deinde vtere Musæ pastillo, ve-
lut dictum est.

De inflammatione, siriasi Græcis appellata, Cap. XIII.

EX affectionibus quæ cum febre accidunt, est & siria-
sis in infantibus appellata, quæ est inflammatio par-
tium cerebri & membranarum, adeò vt sincipitis & ocu
G lorum cauitas consequatur, cum febre ardente, & pallo-
re, & corporis siccitate, ac prostrato appetitu. Siriasis autē
appellata est à sincipitis cauitate. Siros enim apud Græcos
dicitur fossa ac corpus cauum in quo semina seruantur.
Quare omnia velut ad inflāmationes facere oportet, ita
vt leniamus & mediocriter frigefaciamus caput, corian-
dri succo cum rosaceo humectantes. sed & totum corpus
ex hoc illinatur: aut cucurbitæ tamēta sincipiti impone,
aut vitis folia, aut portulacam cum rosaceo tusam, sincipi
ti illine: aut heliotropii scorpiuri succo sinciput illine: aut
H oui luteum cum rosaceo concutito, & sincipiti illinito, &
assiduè permutato.

Vt exudet puer in febre, Cap. XIIII.

ARūdinis viridis medullā terito, & ex ea sinciput ac
pedes illinito, ipsúmq; puerū vestimētis cōtegito.

De aphtha vlcere oris ardente, Cap. XV.

DE aphthis vlceribus & inflammationibus tonsillarũ, dicetur absolutissimè in sermone de affectionibus quæ perfectis accidũt circa has partes,in octauo nimirũ.

Ad deuoratas spinas aut festucas eximendas, Cap. XVI.

ALumen quo ad coria vtũtur,cum oleo terito,& gulæ illinito,radicem linguæ digito valde comprimens: & facilè ipsas sursum effert.

Ad assiduas sternutationes infantium & grauedines, Cap. XVII.

OCymum siccum tusum ac cribratum naribus admoue,vt per respirationem attrahatur:aut insuffla.Idem etiam ad grauedinem facit.

Ad tusses puerorum, Cap. XVIII.

NVcleorum nucũ pinearum modicè tostorũ drach. IIII.seminis cucumeris parum tosti drach.I. tragacãthi drach.III.mellis despumati dodrantem,præpara & præbe delingendum.Tragacanthum autem in vino veteri dulcissimo macerato. Aliud Hippocraticum. Vitellũ oui assatum,& sesami duplum,& salis granum vnũ moderatum terito sufficienter, & cum melle delingendum dato. Aliud. Nucleos pineos tostos XXX.amygdalas decorticatas XXX. seminis lini tosti,succi glycyrrhizæ,vtriusque sextantem.mellis quod satis est,dato delingẽdũ. Probè etiam facit cuminum cum melle.item ammium.

Ad alui infantium profluuium, Cap. XIX.

SI aluus infantis fluxione laboret,balneum & gestatione reprobam[9]. Vtimur autẽ humectatione stomachi ex vino & oleo melino. Si verò fluxio extẽdatur, œnanthen læuissimè tritam,& acaciã,ac mastichẽ, æquis portionibus singulis tritis, oui luteo quantum satis est excipe,& ex emollito stomachũ illine & dorsum,& hapsum lanæ purpureæ impone,ac deliga.facit enim citra molestiam.Præ omnibus verò nutricem alimentis boni succi vti oportet,& potibus adstringentibus. Si verò aluus infantis farinæ similia excernat,mentham tritam cum vino nigro,aluo impone ac obliga.

Ad aluum suppressam, Cap. XX.

SI verò supprimatur aluus,glande irritanda est,aut ex sola aqua mulsa infusum immittẽdum est,& mel alimẽtis admiscendum. Cæterùm florem artemisiæ cum oleo tere,& circa vmbilicum affrica,& fluet aluus. At de lumbricis dicetur in vniuersalibus auxiliis in nono sermone.

De pustulis puerorum, Cap. XXI.

IAm antea dictum est quòd infantes vitioso alimẽto vtentes,in varios incidũt morbos, vt cũ aliis, & pustulæ & papulæ instar bullarum efferuentes, & humida vlcera in cute fiant,quæ bubastica vocant,& alia consimilia. Itaque muriam & vrinam & alia quæ aliqui adhibent,reprobamus ob acrimoniam: lauamus autem ipsos rosarum decocto aut lentis.& si ampliori adstrictione opus habemus,myrti aut malicorii. Magis verò vlceratis cataplasma ex plantagine imponimus, aut ex seride siue intubo cum pane:aut ex flore polẽtæ cum portulaca,aut sempervivo,aut veneris vmbilico, aut hyoscyamo: aut rosas virides aut siccas coctas cum meliloto & palmulis adhibemus:aut spumam argenti,melilotum, alumen cum aceto terito,& myrteum oleum siue rosaceum adiicito,atque illinito. Aliud ad bubastica vlcera. Recrementum plumbi & amylum æquis portionibus cum solani succo terito,& adiecto rosaceo illinito. Aliud pulcherrimum. Cadmiam tritam cum aqua illinito,aut cimoliã cum vino. Aliud. Spumæ argenti,cerussæ, vtriusque trientem,malicorii sicci læuissimè triti sextantem,succi stratiotæ fluuialis quod satis est, vtere. Quòd si non adsit stratiotes,lentis palustris succũ accipe,& vtere, aut herbæ viridis quæ in aquis inuenitur,& stratiotæ similis est,succum admisce.Probè etiam facit serapiadis tritesticularis succus. Aliud. Retrimentum ferri terito cum vino ac illinito.valde enim bonũ est hoc.Probè facit & emplastrum ex ladano,& emplastrum ex hordeo,oui candido, & rosaceo aut myrteo oleo diluta. Aliud,ad infantiũ pustulas ac papulas feruidas post rupturam. Cadmiæ

A drach. LXXX. æris vsti drach. LXXX. acaciæ,croci, vtriusque vnc.I.tragacãthi sextantem.Tragacanthum aqua macerato ac terito,& cum ipso reliqua excipito, ac pastillos formato.Et vsus tempore cum succo senecionis, aut intubi, aut solani,diluito,& addito rosaceo illinito.Ego, inquit, succo senecionis aut intubi excipio tragacanthum, ac reliqua,& pastillos effingo.

Ad capitis vlcera,& achores,tenuia capitis vlcuscula, Cap. XXII.

B PHarmacũ ex cuius vsu ego nomẽ assequutus sum:Spumæ argenti,cerussæ,vtriusq; bessẽ:seminis ericæ, thuris,vtriusque drach.IIII.vino & oleo raphanino terito,ac vtitor. Aliud. Acaciæ fuluæ vnc.I.ladani trientem, myrrhæ sextantem,opii vnc.I.aqua palustri excipe & forma pastillos, & vtere assiduè. Aliud. Cochleas albas vnà cum testa exustas insperge. Aliud. Aloen læuissimè tritam cum plantagine arida trita insperge. Aliud. Balaustium aridum tritum insperge, aut cum aqua tritum impone,& illine. Aliud. Herbam quam in Alexandria liparonem vocant, aliqui verò cnestrum appel-

C lant,vrito,& cinerem cum vino tritum illinito. Vtere etiam reliquis,cum discriminationibus referendis in sexto sermone, de vniuersalibus auxiliis ad achoras.

Ad vlcus melicerida à mellei humoris similitudine dictum,quod & dulce appellatur,& Syriacè sanalia, Cap. XXIII.

SPumæ argenti,baccarum lauri æquales portiones terito cum aceto & oleo,& illinito. Sæpenumero eius experimentum fecimus.

Ad sedem infantium procidentem,

D Cap. XXIIII.

SPongitide herba podicem assiduè deterge.Acaciã cũ sapa & vino nigro tritã podici illine. Aliud. Cochleã vstã tritã,quũ egreditur,prælotæ sedi insperge,& sanabis. Ostreorum testas crudas tusas ac tenuissimo cribro excretas insperge. myrti baccas virides cum vino tritas impone.Vtere autẽ perfusione aquæ fabrorũ,in qua ferrũ tingunt.Ego verò semper vtor muria tepida,& valde probè facit:similiter autem & aqua marina,Vtere etiam dicendis in vniuersalibus auxiliis,quæ suo loco referentur.

E Ad femorum intertrigines, Cap. XXV.

MYrtum siccam tritam inspergẽ, aut cyprinum cum rosis.

Ad procidentes puerorum vmbilicos, Cap. XXVI.

PRocidunt pueris vmbilici dum aut in eiulatu diu & multùm distenduntur,aut ex plaga,aut ex casu.Talib[9] igitur ammium cum muria tritum vmbilico illine,& rasuram lintei impone,ac ad triduum obliga. Et rursus eo soluto,idem facito:aut lupinos amaros, & vngulam asini

F vstam,& laterem vstum simul terito,ac imponito,& obligato.Si verò efficacioribus opus fuerit, iis quæ ad herniam inguinum referuntur vtere. Critonis ad pueros exumbilicares ob quancunque causam.Resinæ pinus vnc.XV.aluminis scissi dextantem, mellis dextãtes duos. Alumen tritum cum melle ad prunas coquito,& vbi bonam compagẽ habuerit,resinã addito,assiduéque moueto,& vbi dissoluta fuerit,laminã de hoc pharmaco accipito,& vmbilico imponito,ac quotidie alterato. Verùm supra laminam plantaginis folia aut hederæ imponito.

G Aliud. Aluminis scissi vnc.XV.fæcis vini austeri dextantem, gallarum drach. II. vino dilue vt spissitudinem habeant,& vmbilicum illine,& forinsecus spongiam imponepostea imbutam ac expressam.

Ad hispidos pueros, Cap. XXVII.

CRassioribus & plurib[9] fuliginosis superfluitatibus sub cute collectis,ex quibus pili generantur, hispidiores infantes fiunt.Itaque caricas vrito ac terito, & cum hoc cinere pilis obsitos locos confricato. Ex alio exemplari. Resinam coquito in aqua,& puerum lauato, ac leui-

H ter detergito,ac cum caricarum vstarum cinere & fabarũ cremore confricato. Aliud smegma corroborans ipsos. Farinæ fabarum,cimoliæ,spumæ nitri, candidi ouorum & testarum, æquales portiones pro smegmate adhibe.

Quando ablactandi sunt infantes, Cap. XXVIII.

DOnec firmetur infans, lacte nutriatur: postquam verò solidus factus fuerit, micis panis ex vino mulso, aut vino dulci, aut lacte. deinde etiam oua sorbilia sumat: nam quæ mandere oportet, saliua in ipsis replentur. potus dandus est vinum dilutum. Vbi verò iam intrepidè frumentaceum alimentum infans sumit (quod plerunq; circa vicesimum mensem contingit) tunc latenter & paulatim ab vbere desuescat. Si verò ablactatus in morbũ inciderit, rursus ad lac trãsferatur: & vbi cessauit morbus, refocilletur corpusculum, atque sic ablectatur.

Victus ratio post ablactationem puerorum, & aliarum ætatum, Cap. XXIX.

ABlactati infantes in remissione ac hilaritate exercitiorũ versentur, dentúrque ipsis cibi leues ac boni succi. verùm à multo vino abstinere oportet eum qui bonũ corporis temperamentum habet. nam in humidis ac calidis corporibus vinum replet caput vaporibus. neque verò à frigidæ aquæ potu penit⁹ arcere iubeo tales pueros, sed inter cibos plerunque & in calidiorib⁹ horis optima aqua vti permitto. A septimo anno ad literas veniant, & mitibus ac humanis magistris tradantur. At à decimo quarto anno vsque ad vicesimum primum conuenit exercitatio in disciplinis philosophicæ doctrinæ. prohibendi sunt à veneris vsu. Contrahendum est & vberius vinum: & plura exercitia iam sunt assumenda. Iis verò qui iam in vigore ætatis degunt, victus ratio remissa conuenit, tum animi, tum corporis. Et corporis exercitia qualiacunque fuerint, pro ratione his detrahenda sunt, & alimenta sensim cõtrahenda: quum habitus ipsorum frigiditatis principium sumat. Maximam autem optimè constructi corporis notam esse statuo ipsius naturæ promptitudinem, quicquid tandem fuerit agendum, ipsa suiipsius mensurã excogitante in optimis constitutionibus. Nam & dũ exercentur ac fricantur, aut quiduis aliud agunt, tunc primùm pigrescunt, quum sufficienter fuerint exercitati. & sanè etiam à cibis ac potibus tunc abstinent, quum sufficienter fuerint impleti: neque plus iusto appetentes, neque minus ingerentes. Quare nullus timor est de optimæ constitutionis homine, ne vel nimium labore fatigetur, aut cibis nimium expleatur. Ipsum enim sanum corpus omnia sibiipsi excogitat, naturæ motibus impulsum, præsertim si animus ipsius à puero probè fuerit institutus. Plerique enim in improbis moribus educati, dum licentiore aut negligentiore victu vtuntur, bonas naturas corrumpunt: quemadmodum aliqui vice versa vitioso corpore à natura producti, moderato victu & tempestiuis exercitiis, multa naturæ vitia ac delicta correxerunt. At de exercitiorum mensura & vtendi modo dictum est in præcedenti sermone.

Victus senum ratio, Cap. XXX.

NAturalis senecta, est sicca & frigida corporum temperatura. ex longæuitate proueniens. quum enim corporum essentia vnà cum insita caliditate paulatim defluat, & instrumenta iam vlterius quàm conueniens erat sicca fiant, tum actiones deteriores redduntur, tum animal ipsum excarne & seipso gracilius euadit. Postquam verò adhuc amplius fuerint resiccata, non solùm excarne sed etiam rugosum efficitur, & membrorum impotẽs, & in motibus ambiguum. Qui itaque affectionem exsciẽtia nouit, quòd videlicet siccitas est cum frigiditate, is bonus fuerit senum medicus. Cognoscet enim quòd horum correctio per humectantia ac calfacientia cõtingit. talia autem sunt, aquarum dulcium balnea calida, & vini boni potus, & cibi qui humectant simúlque calfaciunt, & frictiones per oleum manè moderatè fientes: deinde deambulationes & gestationes citra delassationem, virium senis coniectatione facta. non enim parua est etiam in ipsis senibus differentia. Dandus autem est cibus modicus quidem, verùm sæpe. nam si paululum iustam mensurã senes excesserint, non parum læduntur. Securius itaque est debilibus senibus parũ cibi offerre, verùm ter in die. Circa tertiam quidem horam panem probè paratum recentem, cum optimo melle despumato: circa septimam verò, præfrictis, & conuenientibus senibus exercitiis exer-
A citatis, ac lotis, prandium exhibendũ est: & primùm quidem dãda quæ ventrem molliunt, velut sunt olera ex beta ac malua: deinde pisces petrosos ac pelagios præbere conuenit: postea verò paululũ in lecto quiescere: deinde moderato motu vti. ad vesperam autem cœnantes à piscium esu abstineant. Accipiant autem cibos boni succi & ægrè corruptiles, velut est gallina aut volucris aliqua ex simplici iure. Vinum verò senibus vtilissimum est. Sit autem ex calidioribus natura, quale est quod substantia
B quidem tenue est, colore autem fuluum aut flauum. Atque vnum quidem hoc maximum bonum senibus ex vino accedit, quòd calfiunt omnes ipsorum partes: deinde quòd serum sanguinis per vrinas purgatur. Quæcunque verò vina pallida sunt aut flaua, & simul crassa, ea sanguinem generant, & corpus nutriunt. quapropter etiam ipsa aliquando commoda fuerint senibus, quo videlicet tempore neque serosum humorem in venis habẽt, & ampliore nutrimento indigent. Vtplurimum enim vino vrinam ciente senes opus habent, eo quòd aquosa superfluitas in ipsis redundat. At verò à nigris & acerbis ac crassis
C et similibus vinis abstinere ipsos oportet. diutius enim in ventre manent, & propterea incommoda sunt. Dulci verò si senex vti velit, post balneum sumat dulce simúlque pallidum colore. Non prohibeo etiam vinorum ex melle paratorum vsum, & præsertim iis senibus qui suspecti sunt de calculi in renibus generatione, aut quos podagra aut articularis morbus infestat. Et tunc in vinum iniiciendum est petroselinum solum. sufficit enim hoc arthriticis. Ad calculosos verò betonica admiscetur, quæ & cestrum appellatur, & saxifraga. Abstinere autem oportet senes ab eduliis & potibus viscosum & crassum humorem
D gignentibus, qualia sunt alica, caseus, oua cocta, cochleæ, bulbi, fungi, lenticula, & ostreorum caro, & reliqua supra relata in alimentorum crassi succi mentione, sermone secundo. Si verò ex necessitate aliquando contigerit aliquo ex talibus vti, statim exhibendum est pharmacum ex calamintha, aut ex tribus piperis generibus. Si verò non sit ad manum quid ex his, piper tundendum est, & exactè cribrandum, & tum cum obsoniis edendum, tum potui inspergendum. & allium tunc gustare conducit. Postquam autem soluta est obturatio, & aluus subducta, etiam the-
E riacam antidotum, & mithridaticam, aut aliam quandam ex iis quæ ex aromatibus constant exhibere conuenit: à talium vero vsu, transire statim ad humectantem ac calfacientem victus rationem suprà relatam. Dandæ sunt ipsis etiã maturæ & dulcissimæ virides fic⁹ ante aliũ cibũ. Sed & in hyeme caricæ, nisi accidẽs aliquod circa dextrã præsertim præcordiorũ partẽ adsit. Quãdoquidẽ verò serosæ ac pituitosæ superfluitates in senũ corporib⁹, velut dictũ est, colliguntur, vrinã quotidie propellere oportet: nõ per medicatas res, sed apii decocto cũ melle, & vinis vri-
F nam cientibus vti. Vẽter quoque per oleum bonum subducendus est, præsertim absorptum ante cibos. Manifestum est autem quòd & oleracea omnia præ aliis cibis edere oportet, ex oleo & garo. Emolliunt autem ventrem & pruna sicca, præsertim quæ ab Hispania afferuntur. Damascena verò in aqua mulsa meraciore præmacerentur, aut in ipsa decoquantur. Sed & oliuæ muria conditæ, si fieri potest albæ, præsumendæ sunt. Ventre verò amplius suppresso, etiam mercurialis cocta detur, & cnicus cum ptisana. sed & resina terebinthina. De hac verò accipien-
G dum est aliquando ad nucis regiæ magnitudinem, aliquando ad duarum aut trium. Non enim solùm citra molestiam mollire solet, sed etiam viscera extergere, & pulmonem & renes. At perfecta dosis eius est vnc. vna. Idoneum est ipsis & hoc. Caricas pingues accipe, & corium forinsecus ipsis obsitũ detrahe, deinde in mortario tunde, & cnici medullam ipsis adiice, decima plus minus caricarum parte: deinde ambo tusa misce, ex hoc duarum aut trium caricarum magnitudinem præbe. At verò ex
H relatis pharmacis nullum vnquam largius accipiendum est. Quidam enim gaudent quòd confestim vehementer sunt purgati: verùm quanto magis fuerint euacuati, tanto amplius venter sistitur per sequentes dies. Suppressa autem aluo ipsorum, infundere oportet oleum solum cali-

dūm. nam & dura ſtercora hinc educuntur,& lubricitas
quædam fit in tranſitu,& ipſum ſenum corpus molleſcit,
inſtar aridarum pellium induratum.

Victus ratio eorum qui in otio degunt,
Cap. XXXI.

QVI vitam in otio degit,cõſiderare debet an in prio-
re vita exerceri conſueuit, aut citra exercitationem
lauari.nam quidam hunc morem moderatè ferunt,vt a-
liqui ex ipſis non aſſiduè ægrotent,vbi corpore facilè trāſ
ſpirante præditi fuerint.Atque talem ſanè corporis natu-
ram ad aliam conſuetudinem transferre minimè opor-
tet:quemadmodum neque illam aliam eorū qui per mul
tum temporis interuallum ægrotant.Si verò aſſiduè quis
ægrotet,conſideranda eſt in ipſo cauſa , an ob plenitudi-
nem,aut propter humorum vitiationē ægrotet.Et ſi qui-
dē è morbis ex plenitudine ægrotare videatur,ſcopꝰ tibi
erit propoſitus,vt omnino ſalubrem ipſius diætā conſer-
ues,quò ſemper moderatos habeat humores : ſi verò pro-
pter vitiatos humores ægrotare ſolet,optimos facere hu-
mores.Quidam igitur plenitudinem coaceruant, quum
ea quæ per corpus tranſpirant pauciora fuerint iis quæ ac
cipiuntur.in his itaque ſeruanda eſt ſymmetria ac pro-
portio eduliorum ac potuū ad ea quæ euacuātur.Symme
tria autem eſt vt in vtriſque conſideremus nos quantita-
tem tum eorum quæ ingeruntur , tum eorum quæ eua-
cuantur.Nā qui in priore vita ſtatim priuſquam exercerē-
tur in balneum ingreſſi ſunt,in his nunc frictione mode-
rata vtendum eſt,& breui motu:qui verò exercitabantur
ante balneum,his conſulo vt nunc paululum augeant con
ſuetudinem.Detrahere verò oportet etiam aliquid de ci-
bis,& quantitate ac qualitate moderatos exhibere. quali-
tatem autem dico velut in carnibus porcinis : celerrimè
enim plenitudinem & copiam boni humoris congre-
gant.Itaque ad olera ducendi ſunt , & ad piſces ſimiliter
ac volucres,qui non multùm nutriunt . At verò in iis qui
vitioſos humores colligunt,non vnus eſt ſcopus: quoniā
neque vna eſt vitioſi humoris ſpecies.Quidam enim fri-
gidiorem ac pituitoſiorem vitioſum humorem congre-
gant:aliqui verò calidiorem & bilioſiorem:ſicut alii atra-
biliarium.Fugiendi itaque ſunt ſinguli cibi ac potus , qui
promptè generare ſolent humorem qui in ipſis congre-
gatur.Dictum eſt autem de ipſis abundè,in boni ſucci &
mali ſucci eduliorum mentione in ſecundo ſermone hu
ius operis,in quo ſanè de attenuātibus eduliis dictum eſt
quæ commoda ſunt iis qui crudum appellatum humorē
coaceruant:qui ſemper quidem craſſus eſt,nō tamē ſem-
per viſcoſus. Porrò in omnibus his commune auxilium
eſt moderata ventris ſubductio,& maximè quibus vene-
ter eſt natura durior. Commune auxilium eſt etiam ven-
ris vſus moderatus.

De carnium ſubuerſione, Cap. XXXII.

QVVM ad immodicam carnium multitudinem de
uenerit corpus,liquare ipſum ac ſubuertere oportet.
Oſtenſum eſt autem quòd calidius & ſiccius temperamē
tum gracile corpus efficit. huiuſmodi igitur faciendum
eſt carnoſorum hominum temperamentum , ſi modera-
tum fieri debet. Didiciſti autē iam quòd velocia exerci-
tia atque acuta,& diæta attenuās,itémque eiuſmodi me
dicamenta,ſed & animæ curæ,totum temperamentum
calidius & ſiccius reddunt,& ipſum corpus tenuius. atte-
nuās itaque diæta manifeſta eſt. Pharmaca verò vehemē
tiora ſunt,rutæ ſemen,& præſertim ſylueſtris,cum cacu-
minibus:ariſtolochia rotunda,centaurea tenuis, gentia-
na,& polium,& quæcunque fortiter vrinam cient, velut
petroſelinum. ſingula enim hæc & per ſe & inter ſe vni-
uerſa mixta,attenuare & euacuare humores poſſunt . Sed
& ſal ex viperis vſtis multùm attenuat:quin & ipſa theria
ca antidotus attenuat & diſcutit. Illinatur autem oleo in
quo cocta eſt cucumeris ſylueſtris radix,& althæa,& gen
tiana,& panacis radix,& ariſtolochia rotūda, poliúmque
ac centaurea. Cibi verò non ſtatim à balneis dandi ſunt,
ſed permittendum eſt vt prius quieſcant,aut quid cõſue-
tarum actionum obeant,& rurſus ad ſecundum balneum
ducantur.Præſtat autem & balnei aquam diſcuſſoriam eſ
ſe,ſi naturalem habere poſſent:ſin minus,flos ſalis marinæ

A aquæ admiſceatur:deinde verò edulia magna quidē mo-
le,pauci verò nutrimenti danda ſunt vt impleatur quidē,
modicum verò alimētum ex ipſis in corpus diſtribuatur:
talia verò ſunt olera,& panes ſordidiores , & ſimilia quæ
iam in ſecundo ſermone relata ſunt. Vino autem vtē-
dum eſt albo colore & tenui ſubſtantia . neque verò ante
cibos potus permittendus eſt,neque copioſus potus in-
dulgendus.Sed & ſemel in die cibum capere melius eſt,
& pro exercitiorum ratione pauciores cibos exhibere.
Quin & frictio ſicca ex mappis craſſioribus ſufficiens eſt
B ad attenuandum.ſed & nitro ac aſperiore ſale frictionē
facere conuenit. Multum itaque nitrum in balneis atte-
nuat:modicum verò, irritamentum eſt ad carnoſitatem
vberiorem & ad meliorem nutritionem . prodeſt etiam
inſolatio carnoſis. Probè attenuat etiam potū hoc phar-
macum:Petroſelini trientem,piperis ſextantem,aniſi, a-
ſari,vtriuſque vnc.vnam.hoc & lotium ciet & aluum pro
mouet.

Quomodo graciles renutrire oportet,
Cap. XXXIII.

C GRacilitas corporibus accedit ,quibuſdam ex totius
corporis intemperatura frigidiore ac ſicciore,quibuſ
dam verò, digerendi facultate aut nutriendi,aut vtriſque
imbecillioribus natura exiſtentibus. Omnes autem ſic ha
bentes iuuant edulia boni ſucci,& exercitia tarda ac mo
derata,& frictio conſimilis:& in ſumma omnia contra-
ria relatis ad carnoſos . Commodum eſt etiam ipſis pi-
cari per dies tres aut quatuor . nam & digeſtioni con-
fert & nutritioni. Et multos videre eſt craſſefactos ex hoc
D picationis auxilio,& præſertim eos quibus facultas dige-
rendi debilis eſt.Nutriendi verò facultas non debilis qui-
dem eſt,ſed ob idoneæ materiæ penuriam nutrire non
poteſt.Si verò ieiuni lauentur , ante balneum corpus lin-
teis confricare oportet donec rubefiat , deinde frictione
non valde dura vti,vt ne conſtringentes, cutem denſam
ac duram efficiamus.Oportet autem decoloribus & ali-
mentum non ſentientibus iracundiam inducere, & com
motiones animales.

Quomodo quis partes attenuatas ſanare
E poſſit, Cap. XXXIIII.

EX iis qui in quibuſdam partibus graciles fiunt, pleri-
que aut ob diuturnam ipſarum quietem,aut ob deli-
gationis fracturæ modum,ad hāc affectionem deueniūt.
Oportet igitur vires quidem in membro corroborare,
largum verò ſanguinem attrahere, tum per moderatarū
frictionum vſum poſt cibum,tum per commodos parti
motus,& per moderatas aquæ calidæ affuſiones. hæc au-
tem poſt cibum facere oportet,donec pars rubicunda fa-
cta eleuetur : & tunc ſtatim à perfuſione ceſſandum eſt.
F Oportet etiam picatorum medicamento vti , de quo di-
ctū eſt in præcedenti ſermone.vbi verò frigiditatis ſen-
ſus circa attenuatam partem fuerit,linteis ipſa perfrican-
da eſt,& quodam pharmaco calefaciēte.Sed & thapſia il-
linenda eſt,aliquando cum melle,aliquando cum cerato.

De laſſitudinibus à gymnaſiis,aut ex itinere
obortis, Cap. XXXV.

LAſſitudinū primæ ac ſimplices tres ſunt differentiæ.
quæ vlceroſa appellatur,& quæ tēſiua,& quæ inflam-
matiua.Et ad has inſuper ea quæ ob multam muſculorum
G ſiccitatem generatur, quam laſſitudinem vocāt abuſiuè,
quum non ſit laſſitudo,ſed ſiccitas.

De laſſitudine vlceroſa, Cap. XXXVI.

VLceroſa itaque laſſitudo in ſuperfluitatibus tenuibus
ſimulque acribus ac mordacibus generatur.Nō enim
in his plenitudinis copia eſt quæ affligit , ſed humorum
acrimonia, qui exercitiorum tempore,aut aliorum vehe
mentium motuum,ex duplici cauſa generantur:aut craſ-
ſioribus ſuperfluitatibus diffuſis quidē ac attenuatis , non
autem omnibus excretis : aut colliquata aliqua pingue
H dine,vel carne tenera,in vehementibus motibus.neceſſe
eſt enim à talibus tenuibus humoribus & acribus pungi
ac velut ſauciari cutem & carnes , vt & horror aliquando
fiat,& rigor,quum fortiter fuerint acres & multi .Tumor
autem non eſt oculis expoſitus in partibus dolentibus.
Accidit hæc laſſitudo præcipuè corporibus vitioſis hu-

moribus ac ſuperfluitatibus refertis. Conſequitur & ad recētes cruditates, quum aut immodeſtius ſe exercuerint aliqui, aut in ſole diutius verſati fuerint. Sed & citra cruditatem in boni ſucci corpore conflatur, propter immodici exercitii exceſſum. Denſa autem & horrida apparet his cutis, & dolent velut qui vlcus habent, alii cute tantũ, alii etiam carnibus ſub ipſa. Sanatio porrò cōtingit ex eo quod contrarium eſt affectioni. oportet enim ſuperfluitates diſcutere, & ſedabitur affectio. Diſcutientur autem frictione multa, & molli cum oleo dulciſſimo nulla adſtrictione prædito, quale eſt dulciſſimum ſabinũ. maximè enim aduerſatur his omphacinũ. In prima igitur die largo oleo cum multa frictione vtendum eſt, quò omnino nullus percipiatur futuræ laſſitudinis ſenſus: in ſecunda verò, quò ea quæ facta iam eſt ſoluatur. ſoluit autem ipſam exercitium moderatum & frictio multa, pluribus miniſtris ſimul contrectantibus, quò pars ipſa non frigefiat & ſuperfluitates celerrimè diſcutiantur. Hæc autem laſſitudo plerunque extendi ſolet vſque ad quartã diem. itaque quarta die lauentur & conſueto cibo nutriantur. primis tamen diebus pauciores ſint ac humidiores cibi, & nihil viſcoſi habentes. ſit autem & balneum non moderato calidius: laxare enim & diſcutere volumus ipſum corpus.

De laſſitudine tenſiua, Cap. XXXVII.

LAſsitudo tenſiua nullam memorabilem ſuperfluitatem in corporibus ſitam habet: verùm in muſculis ac neruis affectio eſt ob vehemētes diſtentiones facta, quas per exercitia fecerunt. cōtingit enim in his rectas in muſculis fibras laborare ac tēdi, vt proximæ ſint diuulſioni. Fit autem hæc laſſitudo viris maximè boni ſucci, qui nō acuta & velocia exercitia faciunt ſed magis robuſta. & efficit ſanè laſſatos valde pigros & ad motum ægros: non tamen horridi fiunt, velut qui vlceroſam laſſitudinē inciderunt. at verò corpus in his nihil minus quàm in vlceroſa laſſitudine, & in muſculorum ſqualore contractum videtur. & calidiores quàm pro natura contingentibus eſſe videntur. ſanatio autem in his eſt tēſarum partium laxatio. Frictio igitur his conueniens eſt modica ſimúlq; mollis, per oleum dulciſſimum tepidum fiens: & otium ac quies, & balnea maximè temperata moderato non calidiora, & mora in calida aqua diutius facta. quare etiã ſi bis talem laueris, magnopere profueris. Hi etiam poſt balneum vnctione opus habent, antequam induantur: & ſi quidem poſtea ſudauerint, deterſos rurſus inungere conuenit. quin & ſequenti die vbi ſurrexerunt de ſtrato, poſt defrictas ſuperfluitates & ſubductam aluũ, vnctione opus habent, ita vt neque extremè frigido oleo neq; dura frictione cōfricētur. Cibus dandus eſt his modicus quantitate, verùm boni ſucci & nihil viſcoſum habens.

De laſſitudine inflãmatiua, & ad oſſa pertingente, Cap. XXXVIII.

TErtia laſſitudo eſt, in qua velut contuſas ac inflãmatas ſentiunt partes. hæc tunc accidere ſolet quum ob vehementiſſimos motus calefacti muſculi attraxerint quid de circunfuſis ipſis ſuperfluitatibus. & ſola hæc eleuat muſculos præter naturam, vt inflammationi ſimilis ſit affectio. Et propterea ex contactu dolent, & calidiores apparent: dolent autem magis quũ moueri volunt. Si vero circa tendines aut neruos in profundo eandem affectionem fieri contingit, oſſium laſſitudinem affectionē eam appellant, ob ſenſus profunditatem. Hæc laſſitudo accidit vtplurimùm hominibus ad exercitia non aſſuetis. Sanatio ſcopos tres habet, quemadmodum omnia inflammata: ſuperflui euacuationem, diſtentæ partis remiſſionem, & inflammatæ refrigerationem. Oleum itaque multum dulce tepidum, & fricationes molliores, & in tēperatiſſimis aquis mora diutiſſima, tales laſſitudines ſanant. Si verò etiam paulo tepidior fuerit aqua, magis his prodeſt. ita verò & quies multa & aſſiduæ inunctiones. Cibi dandi ſunt his boni ſucci, verùm pauciores, & nihil omnino viſcoſi habentes.

De laſſitudine ob ſiccitatem & gracilitatem, Cap. XXXIX.

ALia præterea eſt quarta affectio, ſimilis quidem laſ-
A ſitudini, ſed non eſt laſſitudo, eo quòd neque vlceroſam neque tenſiuam, neque inflammatiuam affectionem habet, imò neque horrorem aliquem, neque dolorem, neque ad motus pigritiam ſimilem laſſitudinibus infert: verùm ſolam gracilitatem cum ſiccitate. Contingit igitur in boni ſucci & exercitatione vtentibus corporibus, quum immodeſtius exercitata non probè recurata fuerint. diſcutiuntur enim ſic ſuperfluitates, & laxantur diſtenta corpora, & nihil reliquum fit in corpore præter ſiccitatem quam ex immodica euacuatione habet. Quare
B etiam correctio huius affectionis in appoſitione ac repletione euacuati conſiſtit. non poteſt autem hæc fieri dum cutis rarefacta eſt. proinde cutem contrahere oportet, ac denſare & adſtringere. Contrahit autem & adſtringit, tũ frigida aqua, tum feruens. At à frigida periculum eſt ne homo lædatur, qui iam rarus ſimul ac vacuus ob exercitiorum copiam factus eſt. A feruenti vero nulla læſio, ſed ſecura denſitas cuti accedit, ita vt etiam relictus in ipſa calor reuocetur ex feruentis aquæ ſolio: vnde feruentius calidæ ſolium parandum eſt. Exiliant autem ex ipſo ſta-
C tim in frigidum, quò in ipſis maneat firmitas in cute vnà cum caliditate. nam & in ſequenti tempore minus diſcutiuntur, & alimentum facilè in carnes & in cutem ſuſcipiunt, quo bono nullum maius ipſis excogitare poſſis. Vitanda eſt autem longior in frigidæ ſolio mora. exoluit enim frigidæ lotio calidæ lotionis vtilitatem. Prima itaque die lotus, velut dictum eſt, cibum accipiat boni ſucci & humidiorem: ſecũda verò recuretur modicæ ſimul ac mollis & lentæ frictionis vſu, & ſolio calido: atque hoc faciat conſequenter per multos dies.

D De laſſatis ex venere, Cap. XL.

DEbilitas virium ſequitur ad immodicum veneris vſum, præſertim in corporibus natura debilibus. Refrit autem ipſis & cutis ex vehementi motu, & plurima fit per trãſpirationem diſcuſſio ac exhalatio, & propterea ſiccitas. Aliquando verò etiam frigiditas conſequitur, tum propter raritatem, tum propter caloris tranſpirationem ac ſudores. Correctio igitur horum eſt per cōſtringentia ſpiſſantiáque ac corroborantia cutem: de quorum numero eſt & moderatum exercitium, & feruentius ca-
E lidæ aquæ ſolium: quies item ac ſomnus multus. Edulia verò ſint multitudine quidem pauciora, qualitate verò humidiora & moderatè calidiora, quò & concoctio bona fiat, & ſiccitas ex laſſitudine corrigatur.

De laſſitudinibus ſpontaneis, Cap. XLI.

QVVM de laſſitudinibus ex gymnaſiis aut ex itinere obortis dixerimus, nunc de iis quæ ſine vehementi motu ſponte fiunt docebimus: tales enim morboſæ ſunt, velut etiã Hippocrati videtur. Laſſitudines enim, inquit, ſpontaneæ denuntiãt morbos. ſunt autem & harum tres
F differentiæ, vlceroſa, tenſiua, inflammatiua.

De laſſitudine vlceroſa ſpontanea, Cap. XLII.

SPontanea igitur vlceroſa laſſitudo, ob vitioſos humores clandeſtinè coaltos fit, qui acres & tenues ac calidi ſunt, vt corrodant & ſtimulent ac pungãt corpuſcula ſenſu prædita. Et quãdiu quidem ipſi in venis admixti ſunt ſanguini, latet ipſorum vis à ſanguinis bonitate ſuperata: vbi verò in carnes & cutem trãſſumpti fuerint, & per mãſionem confirmati, tunc vlceroſam affectionē ac ſenſum inducunt: & tunc maximè in talibus augentur quũ
G moueri volunt. Conſiderandum eſt autem in his, vtrum in cute & carne ſola vitioſi humores contineantur, aut etiam cum ſanguine intra venarum vaſa. Horum autem ſigna habes ex vrinis, & morſu circa cutem, & ſudoribus. Quando enim vnà cum hoc quòd etiam in vrinis apparent vitioſi humores, ſenſus quoque ipſorũ mordax circa cutem contingit, & ſudores alieni tum colore tum ſapore apparent, manifeſtum eſt quòd & in venis cum ſanguine vitioſi humores continentur, & quòd in cute ſunt ac carne. Si quidem igitur modicus ſenſus vitioſorũ humo-
H rum contingat, ieiunum hominem per totum diem ſeruabimus, quieſcere ac dormire iuſſum: deinde veſperi multùm & pinguius illito, atque temperatiſſima calida loto, pauciſſimum boni ſucci ac ſorbilem cibum dabimus. Neque verò vinum prohibebimus: concoquit enim

vinum semicrudos humores, si quicquam aliud hoc facit,& sudores ac vrinas prolicit,& ad somnum conducit. Si quidem igitur à prædictis quieuerit hoc symptoma, paulatim ad consueta reducere hominem oportet. Si verò sequenti nocte ac postera die adhuc permanserit, aut auctum fuerit, videndum est de auxilio fortiore. nam tales, vbi vires robustæ sunt, alterum ex duobus facere oportet, vt aut venam secent, aut purgatione vtantur. ita tamen vt decernas vtro auxilio magis opus habeant, velut consequenter dicam. sin verò debiles fuerint vires, minimè secanda est vena: purgandum verò moderatè, aut omnino non. Si quidem enim cum multitudine sanguinis robustæ fuerint vires, vena secãda est, aut cõsuetæ excretiones suppressæ mouẽdæ, velut sũt hæmorrhoides in sede,&in mulieribus lunares purgationes. at vbi soli vitiosi cõgregati sunt humores, citra sanguinis multitudinẽ, ad conuenientem redundanti humori purgationem veniẽdum est. Affligit autem quandoque bilis amaræ humor aut atræ, quandoque pituita salsa aut acida, aut serosi humores. Si quidem igitur otiosiorem vitam habuerit homo,& cibis crassi succi vsus fuerit, & præsertim in hyeme, pituitosus humor colligitur. Verùm in pluribus laboribus & cibis acrioribus,& in æstate, amara bilis coaceruatur: in autumno verò & eduliis eiusmodi, ac laboribus diuturnis, atra bilis. Horum verò notas sumere oportet & ex colore,& ex hominis motibus,& ex vrinis ac sudoribus,& ex siti ac ciborum appetentia. Proinde sanguine prædominante reliquis humoribus, vnà cum viribus robustis, venam secabis: si verò vitiosi humores prædominantur,& vires robustæ sunt, purgatione conuenienti vtemur. At post venæ sectionem aut purgationem, nutrire oportet hominem eduliis boni succi quæ extersoriũ quid habent, velut est ptisana:& quæ nulla viscositate prædita sunt, neque crassi succi sunt, neque multùm nutriũt. Vtendum est & balneis temperatissimis, & vnctione ac frictione moderata. sed & reliqua diæta ac cura sic faciẽda est velut relatum est in lassitudine ex gymnasiis generata. Si verò bonus sanguis paucus fuerit, crudi verò humores omnino multi, vires autem debiles, neque vena secanda est, neque purgatione, neque exercitio vtẽdum: imò neque omnino motu vtendum est, neque lauandũ. Nam venæ sectio bonum sanguinem euacuat: vitiosum autem, qui sanè in magnis venis circa hepar & mesaræũ congregatur, ad totum corpus trahit. At purgatio in his tormina ac morsus efficit, & animi deliquia intentat, ad hoc quòd nihil memorabile euacuat. Crudi enim humores omnes pigri sunt ac ægrè mobiles, ob crassitudinem ac frigiditatem. Itaque obturant omnes arctas vias, per quas oportet id quod in purgationibus euacuatur ad ventrem accedere ac inferri.& ob hanc causam, neque ipsi euacuantur,& alios impediunt. Ob eandem verò causam neque exerceri, neque omnino moueri neque lauari hos conuenit. omnes enim tales motus humores in totũ corpus ducunt,& angustos transitus obturant. Seruandi igitur sunt in omni quiete,& danda edulia potúsque ac pharmaca attenuantia ac secantia, & crassitudinem humorũ conficientia, citra manifestam calfactionem. nam humores quomodocunque fortiter calfacti, vndique per corpus meant. Vtantur igitur in victu aceto mulso præsertim, aliquando & ptisana: aliquando verò danda est & aqua mulsa. possunt enim ferre tenuem diætam, siqui alii idem possunt, propter subiectam crudorum humorũ multitudinem. Quandoquidem verò præcordia omnibus talibus eleuata sunt ac inflata, & facilè sanè inflantur, quicquid tandem ingesserint, præstiterit ipsis dare cum cibo modicũ piperis, præsertim longi. Melius fuerit & Diospolitico vti medicamẽto. Cõmodissimum est autem ipsis acetum mulsum, ex solo optimo melle & aceto præparatum: vt sint mellis quidem despumati partes duæ, aceti verò pars vna, plus minus. Præstat enim ex accipientium sensu modum iudicare, non nostris commoditatibus. nam quod naturæ iucundum est, hoc commodum est: quod verò iniucundissimum est, id maximè aduersarium est. Prodest talibus etiam apomeli, & præsertim acidum factum. At vbi iam attenuati

A aliquantulùm fuerint humores, etiam vinum dandum est moderatum, album ac tenue. Sed & in apomelite ac aceto mulso coquendum est aliquando hyssopum & pulegium. Eduliis verò vtendum attenuantibus, citra vehemẽtem calfactionem: qualis est capparis ex aceto mulso, aut ex aceto & oleo. Postquam verò omnia perfectè bona tibi apparuerint, tunc ad familiarem victum paulatim reducere conare, ita vt moderatis exercitiis vtãtur, & balneis, & vnctionibus. Idoneum est autem ipsis vnguẽtum lassitudinem eximens ex abiete paratum, itémque quod ex populo nigra fit: quorum præparandi modum B inter acopa vocata referemus. Congruum est ipsis & oleum chamæmelinum,& anethinum: item sampsuchinum tempore hyberno. Sampsuchinũ verò oleum sic præparatur: Coquitur sampsuchus in duplici vase cum oleo, similiter coquitur & rosmarinus herba: si verò hæc nõ habeas, radicem cucumeris sylueſtris, aut althææ, aut bryoniæ, aut betæ albæ accipe, & cum oleo coque. multùm enim discutiunt.

De lassitudiue tensiua spontanea, Cap. XLIII.

C Tensiua spontanea lassitudo, si sine exercitiis aut alio quodam motu excitata fuerit, multitudinem nimirum humorum indicat,, qui nimia copia solidas animãtis partes distendunt,& præsertim musculorum fibras. vlcerosus sensus nõ est in hac lassitudine, sed neque tumor alicuius partis sub tactum aut visum cadens, verũ solùm grauitatem & distentionem percipiunt. Manifestum est autem quòd sanguine redundante optimum auxilium est venæ sectio in cubito. possunt & venæ in talis secari. At verò post totius corporis euacuationem, ad distentarum partium laxationem procedendum est per vnctio- D nes ac frictiones molles, otiúmque ac quietem. Et vtendum est balneis temperatis, & cibis citra mordacitatem extersorium quiddam habentibus, qualis est ptisana, & apomeli,& consimilia. Et, vt in summa dicam, post venæ sectionem eadem cura vti oportet quæ relata est antea ad tensiuam lassitudinem ex gymnasiorum exercitiis obortam.

De lassitudine inflammatiua spontanea, Cap. XLIIII.

E Inflammatiua lassitudo quum sponte citra aliquem motum oborta fuerit, tum propter doloris magnitudinem, tum propterea quòd cum manifesta inflammatarum partium caliditate consistit, coeleuans musculos in tumorem, neque paucarum horarum, nedum dierum duorum aut trium, moram ac dilationem tolerat, sed statim febrem vehementissimam inducit: nisi quis sanguinem detrahẽdo præueniat. Calidissimus est enim talium sanguis,& plurima opus habẽt ipsius euacuatione omnes ferme ab hoc malo apprehẽsi: & plerique ipsorum etiam F post venæ sectionem febriunt. Quare neque cunctari, neque parum detrahere conuenit: sed & citò euacuare, & vsque ad animi deliquium ducere, si nihil aliud amplius impedierit. Præstat autem & detractionem repetere in eadem die, ita vt in priore euacuatione homo nõ animo linquatur. In posteriore neque ferendum est animi deliquium. At quibus hoc modo affectis vena secta non fuerit, aut sponte aliunde sanguis eruperit, hi bona fortuna opus habent vt seruentur:& neque seruantur. Si quidem igitur in capite & collo dolores magis hæserint, humeralem G appellatam venam secare oportet. Si verò thoracem & dorsum & lumbos doleant, internam venam secabis: sin æqualiter totũ corpus, mediam: si quidem igitur à venæ sectione febris permanserit, curationem facere oportet, quam in febrium tractatione referemus. Si verò sine febre maneant, in prima quidem die à venæ sectione, ptisanæ succus aut alicæ solum dandus est: similiter autẽ & secunda. Si autem &in tertia die sine febre manet, etiã lauato, & largo oleo inungito. Etiamsi autem laueris, moderatum tamen victum exhibebis, ex lactuca aut, si H ea non adsit, cucurbita:& alicam coctam. velut ptisanam Sed & beta,& malua,& atriplice vtẽdum est, si non adsit lactuca. Ex piscibus dandi sunt petrosi, & asellus ex albo iure probè coctus. Vtatur aquæ potu. Aquæ potum dico, non frigidæ aquæ potionem, sed calidæ. Post tertiam si

tolerabilis manet æger, inſpergere oportet in potum vini parum albi ac tenuis, & de cætero pro ratione reficere,per boni ſucci & neutiquam calfacientis diætæ vſum.

Quali curatione ad frigiditates vtendum eſt,ex Herodoto, Cap. XLV.

DVplex eſt frigiditatis curandæ modus:nam & futuram frigiditatē præcauere oportet, & corrigere iam factam.Quò igitur non capiatur frigiditate is qui in frigido aere verſaturus eſt,neque famem tuliſſe, neq; præuomuiſſe oportet,neque cruditatem pertuliſſe , aut fatigatum eſſe,aut crapula impletum eſſe. Frigiditas enim conſequens ad ciborum cruditatē,morborum cauſa eſt. Iis verò qui famem pertulerunt, frigiditas ad ipſos neruos penetrat,qui nudi quodammodo ſunt,& propria materia priuati:quapropter qui in frigido aere verſabitur, totum corpus nardino aut gleucino oleo præinungere debet:plantas autem pedum,cerato ex laurino parato illinere.Aut ipſas lauri baccas cerato excipe,ac vtere. Verùm ex veteribus quidam ſuccū Cyrenaicum milii magnitudine,in talibus neceſſitatibus deuorandum dederunt,cera oblitum. At verò à conuerſatione in frigido aere,deſidere nō oportet,ſed ambulare prius in tepidiore loco:& poſtea ad balneum ingredi, & in calida aqua diutius morari.Non præſente verò balneo, ad ignē corpus illinendum eſt, ac cōfricandum diligentius tum per ſeipſum,tum per alios:deinde accipiendus eſt cibus calidus potentia & actu. Vinum verò neque valde acerbum, neque nimis vetus dandum eſt.tale enim neruoſas partes offendit iam à frigore vexatas, & præſertim veſicam ac renes.Si verò ſequenti die frigiditas perſeueret, curatio per balneum aut inunctionem conuenit, & diæta conſimilis, & acopa ex oleo gleucino & amaracino ac ſimilibus præparata.

Cutis denſatæ curatio,Galeni, Cap. XLVI.

DEnſatur aliquando cutis tum per vehemens frigus, tum per balnea aluminoſarum aquarū, aut aliquid huiuſcemodi. Fieri poteſt autem vt & poſt balneum , & poſt ſudores,aut alio quodam modo rarefacta ac frigefacta cutis denſetur.Cognoſcitur affectio colore albidiore quàm pro natura,& cutis ariditate ac denſitate,& quòd ſic affecti in exercitiis ægrè calefiant. neque enim ſudant neque bonum colorem habent.Si verò etiam à plurimis exercitiis coacti ſudauerint,modicum ac frigidum ſudorem excludunt.Sanatio horum eſt calfactio, & cutis rarefactio. Vtendum igitur eſt exercitiis,& balneis calidioribus. præſtat autem in prima balnei domo ſuper læui lapide ſedentem perfundere. Vngantur etiam oleo quopiam laxatorio,velut eſt quod dulciſſimum eſt, verùm duorum aut trium annorum.Vtantur & lauacro natationi apto,calido temperato diutius.in frigido verò ne immorentur.neque verò aqua ſit valde frigida.Vbi verò induere ſe volunt,inungantur aliquo moderatè calfaciēte, quale eſt anethinum aut cicinū: ex vnguentis verò gleucinum,aut ſuſinum,aut irinum,aut amaracinum. Cibis porrò vtantur moderatis,nihil viſcoſi habentibus.

Quomodo curandus ſit æſtuoſus ardor, Herodoti, Cap. XLVII.

QVemadmodū frigiditas famelicos magis lædit, ſic ardor repletos. quare qui in æſtiuo ſole verſari volet,repletionem & acrium eſum vitet, vinoſitatem item ac cruditatem:præhumectet autem corpus balneis potabilium aquarum,& cibis humectantibus. proſpiciēdum eſt &in mora ipſa ſub ſole,vt caput tegatur leuiore aliquo veſtimento,aut foliis vitis,aut myrti,aut polygoni. Si verò ſitis vehemens oriatur,non acervatim ingerendus eſt frigidæ potus.Plurimis enim hinc præterfuſio aquæ inter cutem contingit. aliis verò ad ardentem pulmonem aquæ frigiditas illapſa,tuſſes & grauedines excitat:aliquibus etiam tabem.Præſtat igitur prius faciem frigida proluere,manúſque ac pedes,deinde colluto ore paulatim ex interuallis abſorbere.Poſtquā autem diſceſſit à ſole,temperata calida ſe lauet,& in frigida natet. Si verò non adſit balneum,aqua & oleo, aut aqua & roſaceo totum corpus humectetur,& mollibus manibus præfricetur,& tūc in frigidam inſiliat,præſertim ſi aſſuetus fuerit. Si verò A nihil tale adeſt,aqua perfundatur. poſtea potus quidem ſit aqua: edulia verò,lactuca, intuba, cucumis, cucurbita. vinum quoque dilutius ſolito ſit. obſonium, piſces delicati,domeſtica gallina ex iure albo. A coitu verò abſtineat.At vbi caput vehementer calfactum eſt, aut ſtomachus adhuc exardet, vt alba & glutinoſa ſit ſaliua & vix ſputo reiici poſſit, & reliquum corpus pigrum apparuerit ac velut exolutum, caput roſaceo irrigandum eſt, aut roſarum ſucco cum oleo omphacino , aut polygoni B ſucco,aut pampinorum vitis,aut intubi, aut alicuius ſimilis ſucco. Totum verò corpus humectandum eſt aqua & oleo,aut aqua & roſaceo. Super ſtomachum autem molle linteolum imponendum vino &oleo imbutum,aut cerātum roſaceum,aut melinum quod abſinthium habet aut portulacam.Optimum eſt autem & abſinthii cremorem bibere,ad detergendas millioſas & acres in ventre congregatas ſuperfluitates. Conducit & roſaceum abſorbēdum dare ad cyathi vnius menſuram.

De matutina frictione,Galeni, Cap. XLVIII.

C MAtutinam frictionem aſſumimus poſt ſuperfluitatum excretionem, excellenter quidem mollem in plus iuſto reſiccatis , & in iis qui in vehementi frigore verſari volent,& quibus propoſitum eſt frigida lauari, & qui laſſitudinis ſenſum habent, & in quibus cutis denſitatem corrigere volumus cum largo oleo.At verò denſitatem ex frigore obortam ſanamus,primùm quidem ſiccarum & aſperarum frictionum vſu: deinde frictionibus ex oleo calido. Ad raritatem verò cutis obortam ex balneis,aut frictionibus, aut ob veneris vſum, paucis quidē D ſiccis frictionibus vtimur,paucis verò etiam poſt ipſas, ex oleo frictionibus,& eo quopiam ex adſtringentibus. Cæterùm humiditates ex multo potu obortas ſolæ ſiccæ frictiones curant per lintea factæ citra pinguitudinē, aut cum aliquo ex diſcuſſoria vi præditis.

De veſpertina frictione, Cap. XLIX.

VEſpertina frictio laſſatis,aut reſiccatis,aut alimentū non ſentientibus commoda eſt. Prandium in his parcius fiat, & amplius tēpus intercedat vſque ad cœnā; & plerunque in quiete,deinde etiam paululùm deambulent: melius enim eſt ſi ſubductis cibis etiam ventrē E exonerauerint. his ita factis,citra periculum frictio aſſumitur.Frictio fiat cum oleo dulci, ventre penitus non contacto.Periculum eſt enim & ipſos cibos prius concoqui, & ſemicoctum aliquem humorem digeri, & caput perturbari,& ſtomachum ſubuerti:quare nardino vnguēto venter perfundendus eſt abſque defrictione.

De cruditate, Cap. L.

QVOT modis cruditas fiat,&quomodo variè reſiſtere oporteat oboriētibus ex hac corpori detrimētis, F in loco de alui affectionibus poſtea declarabitur : nunc verò neceſſarium eſt dicere quomodo ad vrgentia accidentia inſtare oportet. Ructu itaque accedente ac irritante,& grauitate circa præcordia exiſtente, & ex hac moleſtia quadam in totum corpus ſe diffundente,non cunctādum eſt ad vomitum deuenire,ſed aqua plurima tepida hauſta cogendus eſt,vt cibi penitus excernantur. vbi enim permanſerint,& torminum,& dolorum,& grauitatis capitis,& deſtillationis,aliquando verò etiam febris cauſa fiunt.Si verò quis natura difficulter vomat,aut ob aliā quandam cauſam vomere impediatur, elaborandum eſt omni modo vt cibus ſubducatur, & ex præcordiis ſece- G dat. Ad hæc erectior decubitus paretur: adiuuat enim, ſi quicquam aliud,concoctionem. Et ſi vigilans quis fuerit, propter nimiam expletionem ſomnum aſſequi non potens,is immotus permaneat, & eandem decubitus figurā conſeruet.nam aſſiduæ cōuerſiones flatus pariunt : flatus autem materiam ſurſum vergere faciunt. Si verò perſeuerarit hoc accidens,etiam pharmaci concoctorii ex malis cydoniis præparati,cochlearii mēſura danda eſt. Si verò quis aſſuetus ſit ad frigidæ potum,& multam ſitim per- H cipit,non incongruum fuerit ſinceræ frigidæ heminam exhaurire. celerrimè enim corroboratum os vētris, quæ in aluo ſunt expellit. At ventrem nardino vnguento illinire oportet,& partes circa præcordia fouere,& extremarū partium frictione vti. Exonerata aluo ad deambulationē

procedendum eſt,tardè progrediendo,ne vapores ex cruditate ad caput allati concutiantur. Poſtea verò ad conſueta vitæ munia pergendum eſt: deinde ſuccedat balneum,& inunctio ex oleo dulci. vtilis eſt & abſinthii potus. Cibo verò vtendum eſt facilè concoctili ac moderato,& cui addita ſunt quæ aluo commodant,velut ſunt erinacei &cancri:deinde olera,beta,malua. modicè vtēdū eſt vino,verùm calidiore. A reliquis verò abſtineat,velut ſunt acrium eſus,& bellaria,ac placentæ ex melle, & fructus dulces. talia enim omnia ægrè concoqui ac digeri poſſunt. Hinc autem ſomnus imperturbatus ſuccedat.

De crapula, Philumeni, Cap. LI.

SED & cruditates ex vino obortas, quas crapulas vocant, ferè eodem modo tractare oportet, ita vt cogamus ipſos vomere à tepida aqua,aut ſola immiſſione digitorum aut pennarum, & in lecto quieſcere iubeamus, & turbationē ſomno ſedemus. & ſiquis ſanè ad frigidæ potum aſſuetus ſit,& ſtomachi ac ventris vexationem ſiue morſum perceptet,dandi ſunt ipſi cyathi duo aut tres ſinceræ puræ frigidæ aquæ ex interuallis. Sedata verò turbatione,cibos exhibebimus boni ſucci, & magis frigefaciētes. Potus autem ſit modicus,vinum album & tenue,dilutius temperatū. Optimus verò in his eſt vini abſinthitæ potus à balneo.

De æqualibus intemperaturis, Galeni,
Cap. LII.

QVVM tractauerimus quomodo quis à prima ætate vſque ad ſenectutem conſeruet hominem optimè conſtructum: tranſibimus nunc ad eos qui ſtatim ab initio morboſam corporum conſtructionem adepti ſunt. Duplices autem ſunt ſecundum genus vitioſæ corporum ſtructuræ: quædam enim æqualiter habent temperatas vniuerſas corporis primas partes,quæ ſimilares appellantur: quædam verò inæqualiter. dico autē æqualiter, quū ad aliquam intemperaturam immutatæ fuerint omnes ſimul corporis partes,frigidiores quàm conuenit,aut calidiores, aut ſicciores,aut humidiores factæ: & per coniugationem quædam calidiores & ſicciores,quædam humidiores & frigidiores,quædam calidiores & humidiores,quædam frigidiores & ſicciores. Et ſanè iuxta inſtrumentalium partium compoſitionem, aliquæ æqualiter, aliquæ inæqualiter cōpoſitæ ſunt. Vidi enim iam quoſdam habere ventrem quidem frigidum,caput autem calidum: alios verò caput frigidum,ventrem verò calidum. Vidi autem & ventrem per accidens aſſiduè bile vexatum,qui non eſſet natura calidus: quemadmodum etiam alium frigeſientem,qui non eſſet frigidus. Sic & caput,& hepar,& ſplen,& omnes aliæ partes fruuntur aliquando alterius intemperatura, quum ipſæ ex natura nihil læſæ ſint in proprium temperamentum,neque contrario modo diſpoſitæ. Proinde de primis optimū temperamentū adeptis à me dicetur, quò hoc exemplum habeas quod temperatum eſt: deinde de iis qui æqualem intemperaturam habent. Demonſtratū eſt à me ſæpe, impoſſibile eſſe vnam aliquam intemperaturam diutius perſeuerare: ipſa enim ſibiipſi neceſſariò aliam quandam aſciſcit. Illud porrò noſſe expedit,quòd quæcūque corpora morboſam ſtructuram in prima natiuitate habuerunt,ea omnino non perueniunt ad ſenectutem: ſi verò etiā peruenerint,vnum quendam morbum diuturnum habent. Propoſuimus autem in hac tractatione de vitioſam ſtructuram habentibus agere, conſiderantes quomodo quis ipſa conſeruet vtplurimùm ſana. Prius verò referendæ ſunt temperamentorum notæ,poſtea cōſequenter etiam intemperaturarum correctiones.

Optimi temperamenti dignotio, Cap. LIII.

OPtimè temperatus eſt homo quum corpore apparet exactè medius inter omnia extremè diſpoſita corpora,in gracilitate ac craſſitudine,mollicie ac duritie, caliditate ac humiditate,ſiccitate ac frigiditate:&, vt in ſumma dicam,ſi animales ac naturales actiones inculpabiles habuerit: medio itē modo ſe habuerit inter hirſuta corpora ac glabra,& inter nigra colore ac alba: habuerit autem capillos, dum quidem puer eſt,fuluiores, in vigore verò ætatis flauiores.

Temperamenti calidi notæ, Cap. LIIII.

CAlidius quàm conuenit temperamētum totius corporis,nunc dico illud quod proportionem ſecundū humiditatem ac ſiccitatem inculpabilem habet. Qui igitur ab initio talem corporis naturam adepti ſunt, ſaniores aliis apparent,& articulata voce loquuntur,& canunt, & citius gradiuntur. Augebitur autem ipſis caliditas pro annorum proportione. Iuxta vigorem autem ætatis palàm calidiores apparent. quare morbis & accidentibus à flaua bile facilè capiūtur. Nam multa caliditas paulatim conſumens humiditatem, ſiccius temperamentum efficit. Hi colore rubicundi ſunt, & nigros capillos habent: progreſſu verò temporis etiam moderatè dēſos. habéntque venas amplas. ſunt enim & graciles. Nam pingues & venas amplas habentes,non natura pingues ſunt, ſed acquiſitum temperamentum habent.

Temperamenti frigidi notæ, Cap. LV.

FRigidum ad contactum eſt iis corpus, depile & pingue. Color autē vnà cum capillis,fuluior his eſt. Si verò multa eſt frigiditas, liuidi ſunt & plumbei coloris, & anguſtas venas habent. Si verò quis anguſtas habet venas, & gracilis eſt,is neceſſariò acquiſitum temperamentum habet,& non ex natura gracilis eſt.

Siccicioris temperamenti notæ, Cap. LVI.

AEgrè mobile, & ſiccum, & ſqualidum in iis ſit corpus facilimè ab omnibus ſiccantibus. nam & natura excarnes ſunt ac graciles. At quum hoc quòd ii graciles ſunt & excarnes,amplius etiam durum & aſperum apparet tangentibus horum corpus. Gracilitas autem non ſolùm ad naturales conſequitur temperaturas,ſed etiā ad acquiſitas ex longa conſuetudine ſuccedit.

Humidioris temperamenti ſigna, Cap. LVII.

HVmidius temperamentum in reliquis cōſimile eſt temperato,verùm mollius & carnoſius. nam mollities ab humida temperatura ſeparari non poteſt. Quēadmodum ſanè & craſsities non ſolùm ad naturalem ſequitur temperaturam, ſed etiam ad eam quæ ex longa conſuetudine facta eſt,ſuccedit. Proprium autem eſt humiditatis etiā grauari corpus ab omnibus humectātibus

Calidi & humidi temperamenti notæ,
Cap. LVIII.

MOllius & carnoſius eſt hoc optimo temperamēto: vbi verò plurimùm fuerit auctum, putredinoſis facilè capitur morbis. Si verò paulò humidius,multo verò calidius fuerit,tales molliores ſunt moderatis, & carnoſiores,& non paulò calidiores. nigri autem ſunt ipſis capilli, & caro non pinguis. Si verò paulo calidius, multo autem humidius fuerit,mollis his & multa eſt caro, & color mixtus ex rubro ac albo: & ad contactum paulo ſunt calidiores. Quò verò in ſumma dicam,in coniugatis temperaturis ſemper prædominantis qualitatis notæ præualent.

Calidi & ſicci temperamenti notæ,
Cap. LIX.

CAlidum & ſiccum temperamentum,hiſpidius ac calidius eſt & gracile. Capitis autem pilos boni habitus & nigros ac multos habet in iuuentute: temporis verò progreſſu etiam caluities ſequitur. At venæ ipſius amplæ ſunt, & arteriæ magnæ ac vehementiſsimè pulſantes. Et ſanè & firmum, & articulatum, & muſculoſum, & minimè pingue totum eſt corpus,& cutis ipſa durior ac nigrior.

Frigidi & humidi temperamenti notæ,
Cap. LX.

THorax iis anguſtus eſt,& pilis nudus,quemadmodū etiam totum corpus: cutis autem tenera & alba: capilli ſubfului,præſertim in iuuentute. & ſeneſcentes non calueſcūt. Sunt item timidi,& minimè audaces,ac pigri, & obſcuras habent venas. Et craſſi ſunt ac pingues, & femoribus ac muſculis infirmi & inarticulati,& fiūt blæſi. Quòd ſi frigiditas ac humiditas amplius augeſcant, color vnà cum capillis fuluus euadit: ſi verò plurimùm augeſcant, liuidus. At ſi inæquale fuerit qualitatum augmentum, eius quæ magis aucta fuerit propriæ notæ prædominabuntur.

A Frigidi ac ſicci temperamenti notæ, Cap. LXI.

SI verò frigiditas ac ſiccitas ex æquo fuerint auctæ, natura durum & gracile habent tales corpus, albúmque ac non muſculoſum,& inarticulatum,ac depile,& ad tactum frigidum.pinguitudo tamen ipſis etiamſi graciles ſint, per carnē diſſeminata eſt. Pili & calor corporis pro menſuræ frigiditatis portione ſe habent. Porrò quum calida & ſicca temperatura in tempore inclinatæ ætatis ſæpe tranſeat in ſiccam ac frigidam,habitus talium gracilis ac durus ſimiliter fit: verùm melancholicus eſt, & propterea colore nigriores ac hiſpidiores fiunt. Prædominabuntur autē ſemper prædominantis temperamenti notæ,obſcuræ verò alterius notæ erunt.

De capitis dignotione, Cap. LXII.

CAput paruum quidem vitioſæ cerebri ſtructuræ proprium ſignum eſt:magnum verò,non neceſſariò bonæ.Si quidem enim propter robur inſitæ virtutis materiam multam ac bonam creantis factum eſt,bonum eſt: ſi verò propter ſolius materiæ multitudinē, nō bonum. Diſtinguendum verò de ipſo tum ex figura , tum ex iis quæ ab ipſo ortum habent.Ex figura quidem,ſi fuerit cōcinna.ſemper enim hoc ſignum bonum eſt. Ex iis verò quæ ab ipſo ortum habent,ſi validam ceruicem habet,& aliis oſſibus optimè diſpoſitum eſt: & ſi vniuerſum ipſorum neruoſum genus bene nutritur,ac robuſtum eſt: & ſi oculi acri viſu fuerint præditi. At verò acuminata capita defectuoſam circa occiput aut frontem eminentiā habent,aut vltra iuſtum modum auctam. Proinde vtplurimum ſicut magna,ita etiam hæc capita vitioſa cōperimus.Rarò autem & ex his aliqua ſunt bona,efformatrice ipſorum virtute forti exiſtente, & multitudinem materiæ bonam adepta.Nam qui acuminata capita habent,& ceruice valida præditi ſunt,hi tum aliis partibus omnibus,tum oſſibus robuſti ſunt,ait Hippocrates.

Cerebri temperati notæ, Cap. LXIII.

TEmperatum cerebrum naturales actiones moderatas habet,itémque ſuperfluitates quæ per palatū, aut aures,aut nares purgantur:miniméque læditur ab omnibus extrinſecis quæ calfaciunt,& frigefaciunt,& ſiccant, & humectant.Talibus pili capitis,dum infantes ſunt,ſub fului ſunt, pueris verò ſubflaui : perfectis autē flaui fiunt, medium quodammodo tenentes inter exactè criſpos ac ſimplices.Nec verò facilè caluefcunt.

Cerebri calidioris notæ, Cap. LXIIII.

SI verò moderato calidius fuerit, vniuerſa circa caput rubicundiora ac calidiora erunt, & oculorum venæ conſpicuæ.Pili his genitis citò in capite oriuntur, vbi multo ſunt calidiores temperatis,nigri & multi,& criſpi ac robuſti:vbi verò nōn multo,ſubflaui primùm,deinde nigreſcunt,& progreſſu ætatis caluefcunt. Superfluitates in palato,& naribus,oculiſque ac auribus,paucæ his ſunt ac maturæ,quum inculpate ſani fuerint. Replentur autē capite maximè,quum incauta diæta vtuntur, & grauātur à calfacientibus eduliis,potibus,& odoribus,atque omnibus forinſecus accidentibus.Et hoc magis adhuc , ſi non ſolùm calida ex natura fuerint talia, ſed etiam humida.

Frigidioris cerebri notæ, Cap. LXV.

SVperfluitates plures circa proprios meatus hi habent. Capilli verò ipſis recti ſunt & fului ac ſtabiles , & multo tempore à natiuitate oriētes,tenues ac macri primùm. Et citò à frigidis cauſis læduntur,& iuxta ipſum læſionis tempus deſtillationibus ac grauedine corripiuntur.Neqꝫ verò capitis partes ad tactum calidæ ſunt,neque rubicundæ apparent.Et oculorum venæ inconſpicuæ ſunt: & ipſi quodammodo ſomnolentiores.

Siccioris cerebri ſigna, Cap. LXVI.

MEatuum à ſuperfluitatibus puritas & ſenſuum ſinceritas ſignum ſunt talis temperamenti. Vigilantiſſimi verò ſunt,& pilos robuſtos celerrimè vbinati ſunt producunt,criſpos magis quàm rectos.citò verò caneſcunt.

Humidioris cerebri notæ, Cap. LXVII.

PILI ſimplices,& omnino non caluefcunt:& ſenſus caliginoſi ſunt,& ſuperfluitatum copia adeſt, & ſomni multi ac profundi.

Calidioris & humidioris cerebri ſigna, Cap. LXVIII.

SI verò caliditati affuerit humiditas, vtriſque parum excedentibus modum bonus color adeſt & calor, & venæ oculorum magnæ ſunt,& ſuperfluitates plures moderatè maturæ:& capilli recti ac ſubflaui, & nō facilè calueſcunt.Replentur autem & grauantur capite à calefacientibus ac humectantibus. quum autem ad plurimam humiditatem ac caliditatem veniunt,morboſum fit his caput & ſuperfluitatibus redundans,& quod facilè ab humectantibus ac calfacientibus læditur. Auſter his valde

B aduerſatur, optimè autem in aquilonariis locis degunt. Neque verò vigilare poſſunt diutius : & vbi ad ſomnum ſeipſos conuerterint,ſimul ſopore premuntur altiore , & vigiliis , & in ſomnis varias imaginationes obuerſantes habent. Viſum item habent caliginoſum , & ſenſus non exactos.Si verò vna ex tēperaturis fuerit intenta,notæ ipſius magis prædominabuntur.

Calidi ac ſicci cerebri notæ, Cap. LXIX.

ASuperfluitatibus puri ſunt hi,& ſenſibus ſinceri, ac vigilantiſſimi, & citò caluefcunt: prima capillorū

C generatio ipſis celerrima eſt,& probè nutritur.Sunt autē nigro ac criſpo capillo præditi,& calidi ad capitis contactum,rubicundique vſque ad vigoris tempus.

Frigidi ac ſicci cerebri ſigna, Cap. LXX.

FRigidum ac decolor caput efficit hoc temperamentum,quantum in ſe eſt.alterantur enim aliquādo partes ipſius ex humorum in toto corpore temperamento. Tales temperaturæ venas oculorum latentes habent,& à frigidis cauſis promptè læduntur.quare etiam inæqualiter ſani ſunt iſti,aliquando quidem capite leuiſſimi , &

D meatibus ſuperfluitatibus puri: aliquando verò deſtillationibus ac grauedine ob paruas cauſas corripiuntur.Senſus ipſis ſunt in iuuentute quidem ſinceri , & per omnia inculpabiles, verùm progreſſu temporis citò contabeſcunt: &, vt in ſumma dicam, omnibus capitis partibus citò ſeneſcunt. quare etiam citò caluefcunt. Capilli ipſis genitis prodeunt quidem vix,verùm macri ac fului.Progreſſu temporis frigiditate prædominante ſiccitati,non caluefcunt: ſi verò ſiccitas obtinuerit dominium,parum hi caluefcunt.

E Frigidi ac humidi cerebri notæ, Cap. LXXI.

HVmidæ ac frigidæ cerebri tēperaturæ ſoporoſos faciūt & ſomnolētos, & ſenſib⁹ vitioſos, ac ſuperfluitatibus redundātes, & quibus caput facilè frigefiat ac repleatur,& qui deſtillationibus ac grauedine facilè corripiantur.tales tamen non caluefcunt.

Ventris ſiccioris ſigna, Cap. LXXII.

SI citò ſiticuloſi fiant, & modicus ipſis ſufficiat potus, & vberiore grauentur, & fluctuationes habeant ſu-

F perfluitate ipſis innatante,& eduliis ſiccioribus gaudeāt.

Ventris calidioris notæ, Cap. LXXIII.

CAlidior venter concoquit melius quàm appetit, & multo magis quæ dura ſunt & difficulter alterantur. quæ enim facilè alterantur, in ipſo corrumpuntur. Gaudet autem eduliis ac potibus calidis: & neque à frigidis læditur,ſi moderatus contigerit ipſorum vſus.at verò calidorum forinſecus allabentium diuturnam cōuerſationem ferre non poteſt.

Humidioris ventris notæ, Cap. LXXIIII.

G HI neque ſiticuloſi fiunt, & ampliorem humorē citra moleſtiam ferunt, eduliiſque humidioribus gaudent.

Frigidioris ventris notæ, Cap. LXXV.

FRigidior natura venter bene quidem appetit,non autem bene concoquit,& præſertim edulia quæ ægrè alterantur & frigida ſunt.Facilè itaque in ipſo aceſcunt,& propterea ructum acidum habet: & gaudet quidem frigidis,læditur autem facilè immodico eorum vſu:atque ita etiam extrinſecus allabentium ipſi frigidorum diu-

H turnam cōuerſationem ferre nequit.Cæterùm ex morbo cōflatæ in ventre intēperaturæ in hoc differunt à naturalibus, quòd contraria concupiſcunt, non ſimilia, velut naturales. Si quidem igitur concoquit probè , temperatus eſt venter. ſi verò non concoquit , non omnino

A intemperatus est.sed si quidem nidorosos ac fumosos efficit ructus,immodicus est ipsi ac feruens calor: si verò acidos,viceuersa. Sic etiam ventres qui ægrè concoctilia probè concoquunt,immodicum calorem habent: si verò ipsa non concoxerint,debilis est ipsorum calor.Considerandum est autem an ob aliquem humorem aliunde in ventrem confluentem,hoc ipsis contingat. Nam ad pituitosos humores,acidi ructus consequuntur : ad biliosos verò,nidorosi aut virosi,aut aliæ quædã peregrinæ qualitates.Communia autem accidẽtia omnium redundantium B in ventre humorum sunt nauseæ. verùm si quidem in vẽtris amplitudine humores innatarint, supernatabũt in iis quæ per vomitum reiiciuntur : si verò in ipsis ventris tunicis impacti fuerint, frustra lancinabunt per inanes nauseas,ita vt nihil vomitu reiiciatur.

Pulmonis notæ, Cap. LXXVI.

NON solùm venter siticulosos & nõ siticulosos facit, & frigidi ac calidi potus appetentes: sed etiam thorax,cor,& pulmo. verùm qui propter horum caliditatẽ sitiunt,plus inspirãt,& amplius ac diutius efflant. Percipiunt C autem æstum in thorace, non circa hypochondria, *Latinis præcordia appellata*, quemadmodum qui propter ventrem siti vexantur.Et sanè vbi bibunt, non statim quiescunt:& frigidus potus magis ipsorum sitim sedat quàm multus calidus. Refrigerat autem ipsos & frigidus aer inspiratus,qui ne alleuiat quidem propter ventrem siticulosos.Sic verò etiam frigefactum thoracẽ habentes,à frigida inspiratione sensibiliter læduntur.& maxima est hæc frigidi pulmonis nota.Quemadmodum autem frigidum aerem inspirantes,palàm sentiunt molestiam ac frigiditatem: sic calidus ipsis est gratus. Sed & D pituitosas superfluitates hi cum tussi reiiciũt.At pulmonis siccitates superfluitatibus carent,& vocem putam habent.quemadmodum humiditates obscuram & raucam vocem efficiũt,& vbi amplius aut acutius loqui volunt, superfluitates ipsis incurrunt.

Cordis calidioris notæ, Cap. LXXVII.

MAgnitudo respirationis,& pulsus velocitas ac dẽsitas,calidioris cordis notæ sunt,audaciáque ac velocitas ad actiones obeundas impigra: si verò amplior fuerit caliditas,excandescentia & furiosa temeritas. Est & E thorax ipsis hirsutus,& maximè pectus,& præcordiorum partes thoraci viciniores. Vt plurimùm verò & totũ corpus calidius fit ex calido corde,nisi hepar magnopere reluctetur.Sed & thoracis amplitudo, caliditatis signũ est, nisi etiam hîc magnopere cerebrum resistat.

Frigidioris cordis notæ, Cap. LXXVIII.

PVlsus sunt moderatis minores, non tamen tardiores necessariò,aut rariores. Timidi verò ex natura sunt tales,& socordes,ac minimè audaces.& pectus pilis nudum F habent.

Sicciotis cordis notæ, Cap. LXXIX.

PVlsus sunt duri,& animi concitationem non facilem, sed feram & ægrè sedabilem tales habent.& fermè totum corpus his siccius est,nisi hepar reluctetur.

Humidioris cordis signa, Cap. LXXX.

PVlsus molles,& mores ad iram procliues, ac facilè sedabiles,& totũ corpus humidius, nisi hepar restiterit.

Calidi ac sicci cordis signa, Cap. LXXXI.

PVlsus duri & magni,& veloces ac densi,& respirationes magnæ ac veloces & densæ. & sanè multo magis G velocitas ac densitas ipsarum augescit, si thorax ad proportionem cordis responderit. Hi omnium maximè pectore hirsuti sunt, & circa præcordia. Ad actiones verò expediti,& animosi,& tyrannicis moribus præditi,& celeres ad iram,ac pertinaces in ipsa.

Calidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXII.

SI verò humiditas vnà cum caliditate dominetur,minus quidẽ prædictis hi hirsuti sunt,nihilo verò minus ad actiones expediti.verùm non adeò ferus est ipsis animus, H sed ad iram solùm sunt procliues. Pulsus verò molles sunt & magni,& veloces ac densi.

Frigidi & humidi cordis notæ, Cap. LXXXIII.

PVlsus molles sunt, mores minimè audaces,ac timidi, & pigri. sunt autem ii pectore pilis nudo, & minimè furiosi fiunt. nam neque ad iram procliues sunt. De thorace ac toto corpore similiter velut in superioribus distinguendum est.

Frigidi ac sicci cordis notæ, Cap. LXXXIIII.

PVlsus duri & puri: hi omnium maximè ab ira alieni sunt : coacti tamen ad irascendum,in ira perseuerant. Sunt autem pectore omnino depiles.

Hepatis calidioris notæ, Cap. LXXXV.

VEnæ amplæ, flaua bilis copiosior, tempore vigoris etiam nigra. Calidior est ipsis sanguis, & propterea etiam totum corpus,nisi cor resistat.Præcordia & venter hirsuta sunt.

Frigidioris hepatis notæ, Cap. LXXXVI.

ANgustia venarum,pituita copiosior,& sanguis frigidior, & totius corporis habitus frigidior , nisi à corde calfiat . Præcordia & venter iis pilis nuda sunt.

Siccioris hepatis signa, Cap. LXXXVII.

SAnguis crassus & paucus,venæ duræ,& vniuersus corporis habitus siccior.

Humidioris hepatis signa, Cap. LXXXVIII.

SAnguis copiosior & humidior : venæ molliores. sic & totum corpus,nisi cor reluctetur.

Calidi ac sicci hepatis signa, Cap. LXXXIX.

PRæcordia hirsutissima : sanguis crassior ac paucior, amara bilis plurima, iuxta vigorem etiam atra. venarum amplitudo ac durities.Sic & totum corpus calidũ ac siccum. nam caliditas ex corde proficiscens, frigiditatem ex hepate proficiscentem superare potest : quemadmodum etiam frigiditas cordis, caliditatem hepatis superare potest. At siccitatem hepatis,cor humidius ad cõtrarium transmutare non potest. Quare manifestum est quòd vbi amborum temperaturæ in idem concurrerint, totum corpus exactè iuxta illas afficitur.

Calidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XC.

MInus quidem quàm calidum ac siccum præcordia hirsuta facit: verùm plurimum sanguinem & venas magnas habent tales :& habitum humidum ac calidum,nisi cor resistat. Si verò amplius vtrisque qualitatibus naturalem modum excesserit, facilè capitur morbis putredinosis ac mali succi,atque hoc adhuc magis si amplius aucta fuerit humiditas,paululum verò caliditas. Si verò vice versa, modicè aucta fuerit humiditas, plurimũ verò caliditas, vitiosi humores minimè gignuntur.

Frigidi ac humidi hepatis notæ, Cap. XCI.

DEpile habet præcordium, sanguinem verò operatur pituitosiorem,vnà cum venarum angustia. & corpus totum frigidius ac humidius, si non à corde ad contrarium transferatur.

Frigidi ac sicci hepatis notæ, Cap. XCII.

FRigidum ac simul siccum hepar, corpus modici sanguinis,& angustarum venarum facit,atque frigidius. Præcordia verò pilis nuda talibus sunt, nisi & hîc cor superarit.

Testium temperamenti signa, Cap. XCIII.

CAlidum testium temperamentum venereum est,fœcundúmque ac masculorum generatiuum : & citò hirsutas facit genitales partes, & circumsitas moderatè. frigidum verò,vice versa. Humidum autem multo & liquido semine abundat: siccum verò pauco & moderatè crasso. At calidum & siccum, crassissimi seminis est ac fœcundissimum, & celerrimè ad coitum stimulat animal statim ab initio.Tales etiam celerrimè hirsuti fiunt circa genitales partes & omnes circumcirca sitas,sursum vsque ad vmbilicum,deorsum vsque ad media femora. Concitatum quidem igitur est tale temperamentum ad venerem,verùm citissimè satiatur: & si cogatur,læditur. Si verò humiditas ad caliditatem accedat, minus quidem hirsuti sunt hi,sed plus seminis habent. non tamen magis aliis appetunt,sed multæ veneri minore detrimẽto sufficiunt. Si verò & humiditas & caliditas multùm fuerint simul auctæ,ex veneris abstinentia magis lædũtur. At si testes humidi ac frigidi temperamento fuerint, partes circumcirca pilis nudæ sunt, & tardè rem veneream agere incipiunt, & neque ad actionem procliues sunt.

sunt. Aquosum autem & tenue est ipsis semen & infœ- A
cundum ac fœminarum generatiuum. Siccum autem & frigidum temperamentum, prædicto quidem in reliquis simile est: crassius est autem ipsis semen, & omnino modicum. Porrò quicunque totum scrotum cum testiculis laxatum habent & velut exolutum, ii viribus vtplurimũ sunt debiliores. Qui verò contractum habent scrotũ vnà cum testibus, & velut adstrictum, robustioribus viribus ferme præditi sunt. & huius rei signa sumi possunt ex omnibus quadrupedibus animantibus.

Calidorum intemperamentorum correctio, B
Cap. XCIIII.

QVandoquidem in calidis intemperaturis biliosa superfluitas redundat, considerare in eis oportet vtrũ subit ipsis bilis cum secessibus ac excremẽtis alui, aut ad supernũ ventrẽ procedit. si enim subit, nihil moliri oportet: si verò ad supernũ ventrẽ fertur, per vomitus euacuare à tepidæ aquæ potu. At si ægrè vomat, vinũ dulce tepidæ aquæ permixtum bibendũ dato: atque sic voment. Exercendi autem sunt exercitio non veloci ac concitato, sed tardiore ac molliore. Quidam verò ex vehementer C
calidis omnino non opus habent exercitiis, sed sufficit ipsis deambulatio & balneum, inunctis oleo cum mollibus manibus. Hi etiam post cibum balneis gaudent, & aliqui ipsorum crassefacti sunt ob talem diætam. Vinum his conuenit aquosum tenue & album. nam fulua, calida sunt, item valde vetusta: quare his valde aduersantur. Attendendum est autem in omnibus qui post cibum lauãtur, ne hepar affectum sit: extremè enim læduntur tales si post cibũ lauẽtur. Qui verò cũ siccitate calidi sunt, circa ætatis vigorem maximè, opus habent humida diæta ex D
eduliis ac balneis, & concitatorum ac multorum exercitiorum abstinentia: quare æstatis tempore citius lauentur, & post cibum rursus, nisi aliquod ex visceribus affectum fuerit. proderit iis & frigidæ potus, si nihil impedierit. At sicciorbus temperamentis valde aduersatur venus. Abstineant item ab ardore, lassitudinibus, vigiliis, curis, & omnibus motibus acutis. Biliosi verò ira perciti exardescunt, & in acutas febres incidunt. Verùm excessus quantitatem considerare oportet, & pro portione aucti caloris augere etiam frigefacientem ac hum ectan- E
tem victus rationem.

Frigidi intemperamenti medela,
Cap. XCV.

QVicunque frigidiores natura sunt, circa siccum verò temperamentum ac humidum moderatè se habẽt, minus vitiosi sunt ad corporis robur ac sanitatem. Excitare igitur oportet ac corroborare ipsorum caliditatem, in humiditate verò ac siccitate totius diætæ medium eligere.

Humidi intemperamenti correctio, F
Cap. XCVI.

HVmidæ naturæ in puerili ætate fluidis & plenitudinis morbis corripiuntur, & insuper putredinosis: opus igitur habent pluribus exercitiis, & exacta in ventre concoctione. Nam cibi qui in hoc corrumpuntur, putredinosorum morborum materia fiunt toti corpori. Quapropter ante cibum hi loti & naturalibus calidis aquis vtẽtes, magnam opem sentiunt. Scopus enim in ipsis est ipsas corporis partes humidas seruare. atque hoc cõmune est omni temperamẽto. Nam contrarium, ipsa inquã siccitas, omnium animalium corpora citius ad senectam perducit. Quare si quidem possibile esset semper conseruare humidum temperamentum corporis, verus profectò esset sophistæ Philippi sermo, qui obedientem ipsi, immortalem fore promisit. proinde diutissimè vixerit qui minimè resiccatur. Quum autem humida diæta superfluitates & humorum multitudinem generet, difficile est congruam tenere proportionem, vt neque morbis corripiantur neque citò senescant. Quantum igitur ad temperamentum attinet, qui humidissimi sunt diutissimè viuunt. Et sanè etiam plus aliis sani sunt, vbi corpus fuerit corroboratum: quemadmodum etiam robustissimi sunt omnium eandem ætatem habentium, vsque ad extremam senectutem. Et propterea laudatur hoc temperamentum ab omibus ferè medicis ac philosophis, qui corporis elementa exactè cognouerũt. & quidam solum hoc naturale esse putauerunt. Melius enim aliis progressu temporis euadit, quũ ab initio sit deterius. Quare qui tali corpori corrigendo præfectus est, ea quæ desunt ipsi prouidere debet per exercitia ante cibum fictia, & balnea ac cibos idoneos, & per plures excretiones tum per vrinas, tum per ventrem contingentes. Nihil autem vetat & apophlegmatismis pituitam à capite trahentibus vti, & purgationibus tempestiuis: & præ omnibus, eduliis boni succi, & vini vrinam proritantis potu.

Sicci intemperamenti medela, Cap. XCVII.

BAlneum siccis corporis temperaturis omnibus commodissimum est. temperata autem sit & dulcissima aqua. & si bis aut ter in die lauentur, magis conferet. Sed & vniuersa diæta humectans sit. A lassitudine verò & cũ ris ac vigiliis abstinendum est.

Calidi ac sicci intemperamenti curatio,
Cap. XCVIII.

CAlidum ac siccum intemperamẽtum variis curationibus subiacet. non tamen iniucundus est similiter frigefacientium vsus. Nam iuxta siccas dispositiones necessarium est, non solùm vicinas ventri partes sed etiam totum corpus gracilius fieri.

Humidi ac calidi intemperamenti medela,
Cap. XCIX.

QVòd si humida intemperatura est cũ caliditate, adstringentium eduliorum vsus vtilis est. sunt autem hæc austera citra caliditatem. Et sanè etiam frigidus potus ipsis commodus est.

Humidi ac frigidi intemperamenti sanatio,
Cap. C.

HVmidi verò cum frigiditate intemperamenti optimæ medelæ sunt omnia acria ac calida. misceantur autem ipsis etiam acerba, citra manifestam frigiditatem. Optima item medela est iis modicus potus. sit autem vinum calidum fortiter & adstringens, ac valde vetustum. Iis verò etiam ea quæ forinsecus adhibentur, proportione respondeant.

Frigidi ac humidi intemperamenti curatio, frigiditate prædominante, Cap. CI.

AT si frigiditas humiditatem superauerit, vitiosæ fiũt tales tẽperaturæ, & hæ maximè fluidis morbis corripiuntur. Prodest autem ipsis illuuies, & exercitia pura, & ratio victus attenuãs, & vnguenta moderatè calfacientia.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

QVòd oportet medicum naturæ operum gnarũ esse, Cap.I.
Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap.II.
Quæ sint bona signa, Cap.III.
Quæ sint mala signa, Cap.IIII.
Quæ prima dies totius morbi dicenda sit, Cap.V.
Principium morborum trifariam dici, Cap.VI.
Quid sit febris, Cap.VII.
Quid sit exacerbatio, Cap.VIII.
Quid sit remissio, Cap.IX.
Remissionem dupliciter dici, Cap.X.
Quod sit principium febrilis accessionis, Cap.XI.
Augmenti particularis exacerbationis signa, Cap.XII.
Vigoris particularis exacerbationis signa, Cap.XIII.
Declinationis particularis exacerbationis signa, Cap.XIIII.
Quod sit principium totius morbi, Cap.XV.
Quod sit augmentum totius morbi, Cap.XVI.
Vigoris totius morbi cognitio, Cap.XVII.
Declinationis totius morbi cognitio, Cap.XVIII.
Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fictibus, sensum nostrum aufugiat, Cap.XIX.
Quòd seruandus æger quatuor tempora totius morbi pertranseat, Cap.XX.
Vtrũ tardius aut citius morbus iudicetur, Cap.XXI.
Quomodo prænoscere oporteat an iudicabitur morbus, aut non, & quando, Cap.XXII.
Futuræ iam iudicationis signa, Cap.XXIII.
Quomodo prænoscere oporteat bonáne an mala iudicatio futura sit, Cap.XXIIII.
Qui sint boni iudicatorii dies & qui mali, Cap.XXV.
In quibus ambigua est dies principii morbi, & nulla præiudicatiua facta, derepente contigit iudicatio, quomodo ambigua inuenire oporteat, Cap.XXVI.
De notis ex pulsibus, Cap.XXVII.
De vrinarum notis, & primùm quæ sit naturalis, Cap.XXVIII.
Qualis vrina optima in ægrotis, Cap.XXIX.
Quòd non omnis alba subsidentia bonum significet, Cap.XXX.
Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap.XXXI.
Quid indicet tenuis & fulua vrina, Cap.XXXII.
Quid indicet rufa vrina, Cap.XXXIII.
Quid indicet vrina tenuis mista, & postea turbata, Cap.XXXIIII.
Quid indicet vrina crassa mista, & crassa manens, Cap.XXXV.
Quid indicet vrina crassa, & postea desidẽs, Cap.XXXVI.
Differentiæ vrinarum oleosarum, & quid significent, Cap.XXXVII.
Quid indicet vrina tenuis mista, & talis manens, Cap.XXXVIII.
Quid significent eruinæ subsidentiæ, Cap.XXXIX.
Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ, Cap.XL.
Quid indicent lamineæ subsidentiæ, Cap.XLI.
Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap.XLII.
Quid indicet graueolens vrina, Cap.XLIII.
Vrina nigra quid significet, Cap.XLIIII.
De egestionum notis, Cap.XLV.
De egestionibus iudicatoriis, Cap.XLVI.
De vomitus prænotione ac significatione, Cap.XLVII.
De eruptionis sanguinis ex naribus prænotione ac significatione, Cap.XLVIII.
Quòd & per hæmorrhoidas, & muliebres purgationes sæpe soluatur morbus, Cap.XLIX.
De significatione ex sudoribus, Cap.L.
Abscessuum signa iudicatoria, Cap.LI.
De sputorum significatione, Cap.LII.
Signa perfectè ac fideliter soluti morbi, Cap.LIII.
Signa morbi non perfectè soluti, Cap.LIIII.
Prænotio diei qua moritur æger, Cap.LV.
Quòd etiam horam mortis ægri prænoscere possit doctus medicus, Cap.LVI.
In acutis morbis mortem non esse prædicendam, Cap.LVII.
Febrium diuisio, & de diariis febribus, Cap.LVIII.
De diariis ex lassitudine febribus, Cap.LIX.
De febrientibus ex vigiliis, & cura, aut tristitia, aut ira, Cap.LX.
De febrientibus ex ardore, Cap.LXI.
De febrientibus ex frigore, Cap.LXII.
De febrientibus ex grauedine & destillatione, Cap.LXIII.
De febrientibus ex cutis densitate, Cap.LXIIII.
De febribus ex fame, Cap.LXV.
Diæta communis omnium diariarum febrium, Cap.LXVI.
De febrientibus ex inguinis inflammatione, Cap.LXVII.
De diariis febribus ex cruditate, Cap.LXVIII.
Curatio diariarum febrium multarum dierum, quarum aliquæ ex mutatione diariarũ generãtur & ob cutis obturationem, Cap.LXIX.
De febribus synochis, *id est continentibus*, Cap.LXX.
De venæ sectione, Cap.LXXI.
De frigidæ aquæ exhibitione, Cap.LXXII.
Diæta in febribus continentibus, Cap.LXXIII.
Vniuersalis doctrina de febribus putredinosis, Cap.LXXIIII.
De febribus putridis, Cap.LXXV.
Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap.LXXVI.
De febribus continuis, Cap.LXXVII.
Cura febris ardentis, Philumeni, Cap.LXXVIII.
Tertianæ exquisitæ dignotio, Cap.LXXIX.
Tertianæ exquisitæ curatio, Cap.LXXX.
Tertianæ spuriæ curatio, Cap.LXXXI.
De hemitritæo, *hoc est semitertiana*, Cap.LXXXII.
Quartanæ exquisitæ dignotio, Cap.LXXXIII.
Quartanæ curatio, Cap.LXXXIIII.
Quotidianæ febris dignotio, Cap.LXXXV.
Quotidianæ febris curatio, Cap.LXXXVI.
De epialis febribus, Cap.LXXXVII.
Communia auxilia febrium per circuitum repetẽtium, Cap.LXXXVIII.
De ignis sacri circa viscera affectionibꝰ, Cap.LXXXIX.
De colliquatione, Cap.XC.
De febribus quæ in calidis ac siccis temperaturis fiunt citra inflammationẽ ac putrefactionem, Cap.XCI.
De febribus hecticis ac tabidis, Cap.XCII.
Hecticarum febrium curatio, Cap.XCIII.
De popularibus passim vagantibus, & pestilentibus morbis, Cap.XCIIII.
De peste, Rufi, Cap.XCV.
De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap.XCVI.
De iis qui animo concidunt ob flauam bilem os ventris lædentem, Cap.XCVII.
De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap.XCVIII.
De aliis animi deliquii causis, Cap.XCIX.
De dolore animi deliquium inducente, Cap.C.
De animi deliquio propriè dicto, Cap.CI.
De iis qui ob ventris profluuium, aut sanguinis eruptionem, aut immodici sudoris euacuationem animo linquuntur, Cap.CII.
De iis qui ob humorũ copiã animo linquũtur, Cap.CIII.
De iis qui ob quandam vteri affectionem animo linquũtur, Cap.CIIII.

Ad eos qui ob stomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. c v.
De iis qui ob vitiosos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. c v i.
De iis qui ob pituitam in stomacho collectam animo linquuntur, Cap. c v i i.
De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. c v i i i.
De animi deliquio ob multam caliditatem, Cap. c i x.
De animi deliquio ob inflammationem aut malignam febrem, Cap. c x.
De animi deliquio ob siccitatem, Cap. c x i.
De animi deliquio ob principalis membri obturationem, Cap. c x i i.
De animi deliquio ob repentinam euacuationem, Cap. c x i i i.
De animi deliquio propter affectus, Cap. c x i i i i.
De capitis dolore in febribus, Cap. c x v.
De vigiliis in febribus, Cap. c x v i.
De graui sopore, Cap. c x v i i.
Quomodo linguæ asperitas in febribus curanda sit, Cap. c x v i i i.
Quomodo sitis curanda sit, Cap. c x i x.
De aurium dolore in febribus, Cap. c x x.
Auris suppuratæ curatio, Cap. c x x i.
De lippitudine in febribus, Cap. c x x i i.
De oculorum obscuratione, Cap. c x x i i i.
Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. c x x i i i i.
Vesicæ & vrinæ difficultatis in febribus curatio, Cap. c x x v.
Lumborum doloris curatio, Cap. c x x v i.
Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Cap. x x v i i.
Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Cap. c x x v i i i.
Pustularum in febribus curatio, Cap. c x x i x.
De tremoribus in febribus, Cap. c x x x.
De conuulsionibus in febribus, Cap. c x x x i.
De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Cap. c x x x i i.
De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Cap. c x x x i i i.
Omphacomelitis præparatio, Cap. c x x x i i i i.
Mellis rosacei præparatio, Cap. c x x x v.
Hydrorosati præparatio, Cap. c x x x v i.
Apomelitis præparatio, Cap. c x x x v i i.
Hydromeli & crustuminati præparatio, Cap. c x x x v i i i.
Cydonati præparatio, Cap. c x x x i x.
Aceti mulsi præparatio, Cap. c x l.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo primus,

Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latinè conscriptus.

De febrium cognitione ac curatione.

SALVBRIS diætæ præcepta ad conseruandam sanitatem commoda ac necessaria iam antea præscripta sunt. Didicisti itaque ex ipsis, qualis & cuiusmodi diætæ vsu, tum ipse, quantum eius fieri posset, maximè sanus esses, tum tuæ curæ cõmissis singulis conuenientem sanitatem conseruares. Quandoquidem verò clàm nobisipsis sæpe contingit vt negligentiore diæta vtamur, aut vt propter aliquas actionum circumstantias, aut ob ambientis nos aeris violen- B tiam læsi, aliquando morbosis structuris acutarum aut diuturnarum affectionum corripiamur: præstat etiam de ipsis morbis tractare, & ab vniuersalibus febrilium morborum notis auspicari, tum quòd hi magis abundant omnibus ætatibus communes, tum quòd non periculo vacant, turbántque ac tumultum repentinum inducunt ob symptomatum accidentium copiam.

Quòd oportet medicum naturæ operum gnarum esse, Cap. I.

QVare circa prognosticon Hippocratis & alios eiusdem libros medicum exercitatum esse oportet, & naturæ opera nosse. Naturæ enim sunt morborum medici. adiuuare igitur naturam oportet ad salutem decertãti aduersus morbum. Sic enim natura, vbi medicum ea quæ oportet facientẽ auxiliariũ accepit, & ipsum ægrotum obedientem & nihil in diæta delinquentem, morbum facilè superarit. Oportet autem cooperari etiam ministros & extrinseca, quò nihil iis quæ rectè fiunt resistat.

Quòd citra prænotionem morbi fieri nequit vt probè cures, Cap. II.

PRopositum est autem nobis partem eam quæ de si- D gnis ac notis morborum tractat, prius exponere. Nam citra hoc vt prænoscas in quid definet morbus, fieri non potest vt modus diætæ tibi probè suppetat: & præsertim in acutis & citum periculum inducentibus morbis.

Quæ sint bona signa, Cap. III.

FAcies bonis signis prædita. poteris enim vel ex sola facie cõstantem ac firmam prænotionẽ sumere, priusquam ægrum contingas: dico autem ex sensibus in ipsa, visu, auditu, olfactu. & ad hæc ex respiratione, sine qua viuere non datur, & quæ indicat nobis dispositionem cordis. Adest autem & loquendi instrumẽtum in facie, ipsa

A lingua, quæ ostendit nobis rationalis animæ partis robur ac debilitatem. Bonum signum est & decubitus decorus, prout maximè consueuit etiam in sanitate se facilè conuertere. Bonum signum est & totum corpus ad portandũ facile esse, & æqualiter ac leniter calidũ, & sitis quãtum eius fieri potest exors: item sanam esse mẽtem, & bene se habere ad ea quæ offeruntur. Bonũ signum est & facilis spiratio & ordinatus pulsuũ motus. Ex his enim & iis quæ adhuc referentur, cognoscemus tum robur, tum debilitatem trium animæ actionum. Nam sanam esse mentem & nõ defluere corpus in decubitu ad pedes, cerebrum per omnia sanum esse indicat. Faciei verò floriditas, & facilis spiratio, & pulsus ordinatus, cor sanum esse arguũt. quãdoque enim florida fit facies cum difficili spiratione, velut in peripneumonicis fieri solet. At sitis exortem esse, & bene se habere ad ea quæ offeruntur, naturalem facultatem in hepate & toto corpore sanam esse indicat. Bonũ signum sunt & somni boni, & sudores per totum corpus temperati & æquales ac moderati, & opportuno tempore apparentes. Bonum item signum est præcordia dolo- C ris expertia ac mollia esse. Et ad hæc secessus alui & vrinarũ ac sputorũ expeditos esse, & bona concoctionis signa.

Quæ sint mala signa, Cap. IIII.

TOtius faciei ac temporum collapsio, oculi fixi ac caui, lacrymæ inuoluntariæ, & alba oculorũ in somnis apparentia, si nõ adsuetus fuit sic dormire, & defluere corpus ad pedes, & præter morem pronum iacere, dentibus frendere, totum corpus inæqualiter calfieri ac frigefieri, & ad portandum difficile esse. Item sitis intolerabilis, & ardor internarum partium exernis frigidis existentibus, excessus mẽtis & velut deliriũ quoddã, aut stupiditas, sopor profundior, auersio totius appetitus. Frigiditas oboriens ex inflãmatione thoracis ac costarũ, difficulter spirare, & frigidũ respirare, & foras multũ expirare, intra verò parũ inspirare: hoc enim iã futurã cordis mortificationẽ indicat: queãdmodũ etiã pulsum interceptum esse, aut malè ferire. Facilẽ enim spirationẽ, inquit Hippocra- E tes, putare oportet valde magnã vim habere ad salutẽ in omnibus acutis morbis qui cũ febre fiũt, & in quatuordecim diebus iudicantur. Malũ signum sunt & vigiliæ cõ comitãtes, aut etiã somni fientes quidem, verùm turbati. Sudores frigidi & inæquales, & non per totum corpus, &

aliquando milii figuram præ se ferentes ac viscosi. frigiditatem enim fortem hæc indicant. Et non in debito tẽpore apparere sudores malum est,& sudores statim febrim sequi: item suppressio retrimentorum alui, & maximè vesicæ,& aliarum excretionum. Imò etiam si hæc procedant, ne alicuius perniciosi notas ferant,& præsertim vrinæ graueolentes & crassæ & nigræ: tales enim in acutis ac malignis morbis omnino periculum significãt. Præcordiorũ distentio, & principalium partiũ inflãmationes, maximè cerebri inquã ac cordis & pulmonis, & membranæ costas succingentis, hepatisque ac ventris: vbi enim aliquis ex talibus morbis adest, valde mala signa apparentia periculosa sunt. Oportet autem vniuscuiusq; signi vim perdiscere: vnum enim aliquando signũ forte ac fidum plura signa infida ac debilia vincit.

Quæ prima dies totius morbi dicenda sit, Cap. v.

PRincipium totius morbi dicere oportet illud tẽpus quando homo febrire incepit adeò manifestè vt continuitatem corporis sibi solutã esse putet, & non amplius in publicũ prodire valeat, & cõsueta vitæ munia obire, & propterea decubitu opus habeat. Non enim idem est displicẽtiam habere,& febrire. qui enim caput dolet, aut displicentiam habet,& corpore grauatus est, potest ferè in principiis consueta facere, donec præualens ipsi morbus vires eius deiiciat.

Principium morborũ trifariam dici, Cap. v i.

PRincipium propriè dicitur impartibilis illa ac indiuisibilis primi morbi impetus inuasio, in qua victus homo decubuit. Principium etiam dicitur quod per dilatationem nominant, quod vsque ad tertium diem extenditur. Principium quoque dicitur proprium ac necessarium, quod, velut partem totius morbi, principium nominamus. quod sanè non dierum numero cognoscitur, sed exacerbationũ qualitate,& concomitantiũ accidentium lenitate. Nam in augmento & morborũ & symptomatum accidentium incrementum fit: exacerbationes enim anticipant,& longius extenduntur in augmento,& symptomata grauiora fiunt. Principium igitur totius morbi dicitur, donec apparuerint manifesta & bona cõcoctionis signa. Si quidem igitur principium breuis temporis fuerit, morbũ velociter soluendum ostendit, velut etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur morbus ipse videlicet. Qua igitur die apparuerint in superfluitatibus quæ excernuntur manifestè concoctionis signa, in ea dicimus principium totius morbi cessasse,& incipere ipsum augmẽtum. Concoctionis enim signa nũquam malè apparent.

Quid sit febris, Cap. v i i.

FEbris est calor præter naturam cordis & arteriarum, vitalem firmitatem lædens, ex profundo emergens, & acris ac mordax, ad tactum allabens, præsertim circa thoracem,& vbi arteriæ magnæ sitæ sunt: verùm ad talẽ calorem inæqualitas quædam & inordinatus motus pulsibus accedit, iuxta ipsam febris speciem.

Quid sit exacerbatio, Cap. v i i i.

PAroxysmus, *quem Latini exacerbationem* vocant, est motus morbi particularis à remissione ad deterius. Particularis autem motus dictus est, ad discretionem vniuersalis morborum augmenti.

Quid sit remissio, Cap. i x.

REmissio est particularis exacerbationis temporaria quies symptomatum corpori coincidentium.

Remissionẽ dupliciter dici: comprehenditur enim & interuallum, Cap. x.

EX remissionibus ea quæ sincera est, cognoscitur ex quiete concomitantiũ ad exacerbationem symptomatum circumscripta.& propterea dicitur Interuallum, quemadmodum in iis qui per circuitum quendam exacerbant, velut tertiana, quartana, quotidiana, capitis dolor, morbus comitialis, podagra,& consimiles. Quæ verò insincera est & non pura, deprehẽditur ex symptomatum diminutione, quemadmodum in cõtinuis maximè febribus cõtingit. nam in his ante absolutam morbi solutionem non contingit pura remissio: declinationem enim prioris, posterior exacerbatio excipit.

A Quod sit principium febrilis accessionis, Cap. x i.

PRincipium febrilis exacerbationis, fermè est contractio extremarum partium omnium, & maximè nasi: & quandoque etiam frigiditas totius corporis: & aliquando tussicula parum irritans, vnà cum frigiditate irruens. Item oscitatio,& partium corporis extensio, aut nausea,
B aut vomitus, aut animi deliquium, & capitis dolor aut alterius cuiusdam partis,& in profundum somnum delatio. Pulsus insuper paruus & contractus, tardè feriens ac residens: & symptomatum ad præsentem morbum concomitantium irritatio.

Augmenti particularis exacerbationis signa, Cap. x i i.

IVxta augmentum exacerbationis, aliorũ quidem accidentium incrementum & vnio accedit: contractio verò & frigiditas cessant, & pulsus inæqualis emicat, & corpus calefit quidem, verùm non exactè.

C Vigoris particularis exacerbationis signa, Cap. x i i i.

IVxta vigorem exacerbationis, calor æqualiter diffunditur, & particulatim distribuitur per totum corpus, & pulsus totam augmenti magnitudinem accipientes, ad subiectæ materiæ proportionem extenduntur, itémque reliqua exacerbationis accidentia. tunc verò iam tempus est ægroto potum dare.

Declinationis particularis exacerbationis signa, Cap. x i i i i.

D DEclinatio est vbi incipiunt aliqua aut omnia prædicta accidentia minui, & pulsus ad ordinatum quodammodo motum deueniunt: aliquando verò & humores exudant, & calor nimirum contabescit: quandoque etiam somni boni concurrunt, si longum tempus inter accessiones futurum est, velut in puris remissionibus fieri solet. Contingit enim in quibusdam morbis vt exacerbatio posterior prioris declinationem excipiat, velut in febribus continuis apparet.

Quod sit principium totius morbi, Cap. x v.

E IAM antea dictum est quòd principium totius morbi illud tempus dicimus, quando per morbi violentiam vires hominis victæ principium decubitus factæ sunt.

Quod sit augmẽtum totius morbi, Cap. x v i.

AVgmentum totius morbi est, quum exacerbationes consuetam horam anteuerterint,& lõgiores ac maligniores & cum pluribus ac grauioribus accidentibus factæ fuerint.

Vigoris totius morbi cognitio, Cap. x v i i.

F QV V M exacerbationes statũ acceperint,& similiter per omnia consequenter contigerint, & concomitãtia symptomata neque detraxerint neque addiderint, tunciam in vigore esse morbus dicatur. Vigor enim, vehementior morbi totius pars est, quando etiam bonæ iudicationes vel maximè fieri solent.

Declinationis totius morbi dignotio, Cap. x v i i i.

G IN declinatione totius morbi, cõtraria augmẽto fiunt. remoratur enim exacerbatio consuetæ horæ impetum,& modico tempore occupat: & symptomata leniora ac simpliciora fiunt,& bona tolerantia ac remissio adest per omnia.

Quòd declinatio totius morbi in iudicationibus confertim fientibus sensum nostrũ effugit, Cap. x i x.

QVicunque morbi in vigore confertim iudicãtur, & perfectam solutionem recipiunt, eorum declinatio difficulter comprehendi potest, vt neque sensui manifesta fiat. imò neque commodum est de ipsa inquirere: satis enim est cognoscere quòd morbus fideliter, securè, ac
H perfectè solutus est.

Quòd seruandus æger quatuor totius morbi tempora pertransit, Cap. x x.

SI quidẽ igitur sine periculo fuerit morbus, acutéque moueatur,& ad hæc bona & cõmoda signa affuerint

ægroto,quatuor morbi tempora citò pertranſit,& manifeſtum eſt quòd etiam ſeruabitur. Si verò his contraria affuerint,ante vigorem plerunque morietur.

Vtrum tardius aut citius morbus iudicatur, Cap. XXI.

TArdiúſne an citius iudicabitur morbus, ex morbi magnitudine & motus vehementia manifeſtũ fit: nam magni morbi citò mouentur: quod verò citò mouetur,etiam citò iudicatur.

Quomodo prænoſcere oportet an iudicabitur morbus,aut non,& quando, Cap. XXII.

MAgni morbi qui & citò & vehementer mouentur, omnino iudicātur: parui verò & obſcuriores,& qui debiliter mouentur, ſi diuturni ſunt, ſoluuntur tantùm paulatim citra iudicationem, rarò verò & ad abſceſſum tales procedunt.Tertiana enim etiamſi intermittat,tamē quia citò & vehementer mouetur, iudicatur: quartana verò,quia diuturna eſt,paulatim ferè ſoluitur. itē omnes qui pigrius mouentur. Naturam itaque morbi inſpicere oportet,an bilioſus ſit,aut pituitoſus,aut atrabiliari⁹:deinde anni tēpus,& ægroti ætatem & temperamentũ ac ſtudium,& prægreſſam victus rationem,imò & regionem, & ſtatum ambiētis nos aeris.Poſtea verò cōſiderare exacerbationũ circuitus,velut antea dictum eſt:& an intermittant,ſiue non,velut in continuis ac continentibus febribus videre datur.Si enim feſtinauerint,& ſemper anticipauerint conuenientē horam , & vehementiores facti fuerint,& per tertiã occurrerint,breui iudicationem futuram indicant: ſi verò pigrè moueantur,& eadem hora irruerint,& quotidie contigerint,tardam fore iudicationem ſignificant.Conſiderandæ inſuper ſunt & ſuperfluitatũ concoctiones,an bonæ ſint,& an in diebus indicatiuis fiant,viribus robuſtis. Si enim morbus ſtatim ab initio oſtenderit omnia ſigna extra periculum,in primo quaternario iudicationem promittit: ſi verò in quarta præſignificarit,ſeptimã non tranſgreditur. Leuiſſimæ enim febres & in ſignis ſecuriſſimis fientes,quarta die quieſcũt,aut citius,inquit Hippocrates: maligniores verò & in ſignis grauiſſimis fientes,quarta die occidunt,aut etiã citius.

Futuræ iam iudicationis ſigna, Cap. XXIII.

VBI iam affutura eſt iudicatio,non parua turbatio in ægri corpore præcedit,& præſertim in nocte iudicatoriam exacerbationem præcedente.Quibus enim iudicatio futura eſt, iis nox grauis eſt ante exacerbationem, inquit Hippocrates. Grauitates enim & vigiliæ , & deliria,& graues ſopores,& ſpirandi difficultates , & vertigines,& ſenſus obtuſi,& dolores capitis,colli, ſtomachi, ac multarum aliarum partium adſunt: in quibuſdam verò, aurium ſonitus:& ſplendores oculis obuerſantur:& lacrymæ inuitæ fluunt:& vrina ſupprimitur:& labium concutitur,& alia quæcunque pars tremula efficitur: & contingit obliuio ac ignorantia præſentiũ, & vehemens rigor aliquando incidit,aut ardor antea non factus,& in ſumma exacerbatio ante ſolitam horam irrumpit : & multus ſopor ac ſitis intolerabilis ſequitur,& vociferantur ac exiliunt velut conſternati:& decubitus figuram ſeruare non poſſunt & timor impēdet videntibus. At imperitus medicus videns ſymptomatum accidentium tempeſtatem perturbatur,& cum familiaribus ægri calamitatē deplorat,& per cōdolentiam occultat imperitiã. Verùm generoſi medici eſt non turbari,neq; ignorare quod euenturũ eſt:ſed ex præſentibus prænoſcere non ſolùm quòd iudicatio futura eſt,ſed etiam qualis futura eſt.

Quomodo prænoſcere oportet bonáne an mala iudicatio futura ſit, Cap. XXIIII.

OPtimam iudicationē(quam etiã ſolam ſimpliciter iudicationem nominamus)non per coniecturam, velut alias,ſed cōſtanter quis prænoſcere poterit. Omnia enim ſigna in talibus morbis ſtatim à principio citra periculum apparent. quēadmodum rurſus in morituris vt plurimũ ab initiò omnia mala apparēt. Primùm omniũ igitur conſiderare oportet ægri vires: Deinde cōcoctiones ex vrinis ac ſeceſsibus & ſputis.nullum enim, inquã, perire vidimus,ex iis qui ob præoſtenſam bonam conco-

A ctionem iudicati ſunt. Tertiò,quòd in vigore & totius morbi & particularis exacerbationis, & in die teſtabili iudicatio cōtingit.Conſequenter autem, & ſpeciem,morbi & mores.Speciem dico,tertianam,aut quartanam,aut quotidianam, aut aliquam aliam: Mores autem, an ſint moderati & leues, aut mali ac maligni. & mores præcipuè indicabunt tibi,an ſeruabitur, aut morietur.Et in affectionibus quidem thoracis ac pulmonis attēdere oportet ſputis.Neque verò vrinarum inſpectio negligēda eſt. Conſiderãdæ verò ſunt etiam egeſtiones. At in febrientibus B abſque inflammatione alicuius viſceris,vrinis maximè mentem attendere oportet. Cæterùm in pernicioſis morbis primum ac maximũ ſignum eſt futuræ mortis citra iudicationem extrema virium debilitas. non enim excitantur ad pugnam.Secundum,ſi nullum omnino fuerit ac ne minimũ quidem concoctionis ſignum. imò etiamſi præmanifeſta fuerit indicatiua dies, futurã iudicationem ſimul præmanifeſtat, & malam fore indicat. Ad hæc videndũ eſt an magnus ſit ac malignus morbus, non tamen citò moueatur. Magnum autem dico; C peripneumoniam *pulmonis abſceſſum*, ſemitertianam, febrem ardentem, & conſimiles . Velut(verbi cauſa)contingat vt videatur in quarta die primùm in vrinis nubecula nigra,aut ſimile quiddam in medio ipſarum pendens, aut ſubſidentia nigra: ſint autem & omnia accidentia pernicioſa: morietur quidem talis homo: verùm ſi quidem celeriter moueatur morbus, in ſexta: ſi verò tardè, in ſeptima.

Qui ſint boni iudicatorii dies,& qui mali, Cap. XXV.

SEptima ab initio morbi dies omniũ maximè ſemper D perfectè ſoluit ac fideliter, & bene ac citra periculum, & manifeſtè ac ſignanter.Septimæ verò fidem decimaquarta maximè imitatur. Propinqua autē ipſis eſt nona & vndecima. Et huic propinqua eſt decimaſeptima , & quinta.Poſt has quarta.Et poſt hãc tertia & viceſima.Sexta verò ſæpe quidem iudicat, verùm plures iudicationes malas aut etiam lethales inducit,aut certè non perfectas neque fideles. reuertuntur enim morbi qui in ſexta die iudicantur,etiamſi ſoluti eſſe putentur.Si verò etiã perfecta iudicatio(id quod rarum eſt)in ſexta contingat,tamē E cum periculoſis ac grauibus accidentibus contingit.Proinde ſextæ naturam nulla alia dies imitata eſt. Si verò aliquando in octauam diem aut decimam ſolutio morbi aceruata exciderit , aſsimilatur quodammodo ei quæ fit in ſexta . rarò enim in iis morbus ſoluitur,& neque fideliter,neque bene,neque perfectè:ſed & obſcurè ac minimè ſignanter. At medio quodammodo inter primas bonas relatas,& inter poſtea malas, tertiadecima locata eſt, neque ſimiliter reprobanda velut malæ, neque tamen ſimilis bonis exiſtens . Quòd ſi bona iudicatio futura eſt, F oportet omnia prius iudicata eſſe , in vrinis præſertim: imò etiã in aliis ſignis. Tertia igitur & quarta ac quinta dies ſtatim ab initio præiudicantur: quarta verò ſeptimã præiudicat,& ſeptima vndecimam , vndecima verò decimamquartam, decimaquarta decimamſeptimam, decimaſeptima vigeſimam. Terminus porrò acutorũ morborum eſt decimaquarta. quare ſi hanc tranſgreſſus fuerit morbus,ab acutis excidit.

In quibus ambigua eſt dies principii morbi,& nulla præiudicatiua facta derepente contigit iudicatio,quomodo ambigua inuenire oportet, Cap. XXVI.

G IN quibus autē nulla præiudicatiua die facta, derepētē cōtingit iudicatio, & in quibus nō exactè cognoſcim⁹ principium morbi,in his reſpicienda ſunt ſigna,& ambiguum reperietur, ſi ad exacerbationum proportionem, & ad dierum naturam mentem aduerterimus. Si enim imparibus diebus facta fuerit exacerbatio in intermittentibus aut ſeipſa vehementior facta fuerit in continuis febribus, æſtima præſentē iudicationē imparis diei propriam eſſe : H ſi verò in paribus exacerbetur , illarũ propriè iudicatio erit. Nã ad vehemētiores exacerbationes omnino ſequũtur iudicationes. Cæterùm ad ipſam dierũ naturã ſic animum aduertere oportet,ſi ambiguum ſit vtrum nonæ aut decimæ diei iudicatio ſit. Si enim accidentia

omnia mitiora fuerint, & citra periculum, ac bona facta fuerit iudicatio, & conſequuta fuerit ad iudicationem bona tolerantia, nonam potius eſſe iudicatoriam diem dicere oportet. Si verò periculoſa & mala facta fuerit iudicatio, & cum grauibus accidentibus, & grauis tolerantia poſt iudicationem ſequatur, decimam diem magis iudicatoriam fuiſſe dicendum eſt.

De notis ex pulſibus, Cap. XXVII.

QVVM iam expectatur iudicatio, ante omnia pulſus tangere oportet. nam altus pulſus, quemadmodum etiam vehemens, omnis bonæ iudicationis nota eſt, & conſtans ſignum iam adeſſe morbi iudicationem. Si verò vehementer ac fortiter ferit digitos, & cum hoc etiã magnus fuerit, & ad diſtẽtionem magis quàm ad cõtractionem feſtinarit, motus externi potius ſignum eſt. Externum autem motum dico, ſanguinis eruptionem ac ſudores: internum verò, ventris exturbationẽ ac vomitus. Si quidem igitur magnus fuerit pulſus & vndoſus, & ſimul molleſcat, vnà cum hoc quòd etiam ipſum arteriæ corpus humectum eſt, & ad diſtentionem magis feſtinat: per ſudorem futurã iudicationem ſperare oportet. Si verò magnus ſimpliciter fuerit ac vehemens, & magis ad diſtentionem quàm ad cõtractionem feſtinarit, ſanguinis eruptionem per nares fore ſignificat, vbi videlicet ſimul teſtimoniũ præbuerint ſigna in ſanguinis eruptione referenda. Si verò vehemens quidem fuerit, non autẽ magnus, & durior ſeipſo factus fuerit ac inæqualis, & ad contractionem magis feſtinarit, inclinatione iam ad inteſtina facta, per ventrem iudicationem futuram expectare oportet.

De vrinarum notis, & primò quæ ſit naturalis, Cap. XXVIII.

IN febrilibus maximè morbis notæ ex vrinis commodiſſimæ ſunt. quandoquidem verò quicquid eſt præter naturam, ex naturalibus inuenitur, à naturalibus initium faciamus. Vrina igitur optima eſt in ſanis ac optimo habitu præditis hominibus, ſubfulua aut ſubflaua, & moderatè craſſa, & talis manens colore qualis micta fuit, & leuem ac albam & æqualem ſubſidentiam habens omni tẽpore: copiã verò, potus ratione. At in fœminis naturalem vrinam colore albiorẽ virili eſſe conuenit, & ſubſidentiam habere ampliorem. In puerili verò ætate, multũ craſſam ſubſidentiam habere oportet, propter puerorum voracitatem, & inordinatos ac intempeſtiuos motus. Leuem autem ſubſidentiam Hippocrates vocat, cohærentẽ ac indiuulſam indicare volẽs: æqualem verò dicit, vt per totum ſemper ſimilis mingatur, & non hodie quidem cõcocta, cras verò cruda: & vt neque ſubſidentiam aut totã diffuſionem inæqualem habeat. Proinde in naturali vrina quærimus colorem, & diffuſionis compagem, & quæ in ipſa diffuſione obiter feruntur, velut eſt nubecula, aut ſimile quiddam in medio pendens, & ſubſidentia ſiue reſidentia quæ fundum occupat. Manifeſtum igitur eſt quòd vrina in aliquo ex iſtis mutata cruditatem in venis indicat.

Qualis vrina optima ſit in ægrotis, Cap. XXIX.

OPtima igitur eſt vrina in ægrotis quæ ſimillima eſt ſanis, ſuppallida aut ſubflaua, albam ac leuem & æqualem ſubſidentiam habens. Defectuoſior eſt quæ id quod in medio pendet, album ac læue & æquale habet. Crudior autem adhuc hac eſt, quæ nubeculam talem habet. In qua enim flatus eſt in profundo craſſus ac crudus, ſi quidem paucus fuerit, permittit materiã ad fundum vaſis deferri, diuidens autem ipſam, vniri non permittit. ſi verò redundauerit crudus in profundo flatus, eleuat ſubſidentiam ad medium diffuſionis vrinæ, & facit id quod in medio pendet. Si verò adhuc amplior fuerit crudus in profundo ſtatus, eleuat ſubſidentiam, & ad ſupernam ſuperficiem diffuſi vrinæ liquoris attollit. Inquantum igitur flatus diuidere ac eleuare valet ipſam ſubſidentiam, intantum crudiorem vrinam putes. Si verò neque ſubſidentiam, neque quid in medio pendens, neque nubeculam habuerit vrina, noſſe oportet quòd natura nondum humorem concoxit: ſi verò aliquando habet ſubſidentiam, aut illud in medio pendens, aut nubem, aliquando verò non, pugnam indicat naturæ aduerſus morbum: atque hinc modò cruda eſt, modò non. At verò in tertianis exquiſitis & in diariis febribus, nubecula ſola aut illud in medio pendens ad morbi ſolutionem ſuffecit: aliquando verò etiam vrinam ſolùm boni coloris factam eſſe.

Quòd non omnis alba ſubſidentia bonum ſignificat, Cap. XXX.

SÆpe verò albus color eius quod in vrinæ fuſura ſiue diffuſione fertur, idiotas decipit, vt ſubſidentiam bonam putent quæ bona non eſt. Contingit enim crudum ac album humorem vnà cum vrina excretum ſubſidere, & bonæ ſubſidentiæ imaginationem exhibere. Quandoque verò hepate aut renibus affectis pus excernitur cũ vrina, & ſubſidens decipit artificem. Verùm primùm diſtinguendum eſt an homo antea affectos habuerit renes, aut hepar, aut aliam quandam partem per vrinam expurgari ſolitam: deinde etiam graueolẽs reperitur vrina pus habens. Crudus verò humor à bona ſubſidentia diſtinguitur per inæqualem ſubſidentis ſubſtantiam ſiue compagem. Non enim cohærens ſibiipſi manet, ſed in paruas velut arenulas diuiditur: & omnino non leuis eſt, quemadmodum vera ſubſidentia. In bonis igitur vrinis primùm ſupernè apparet nubes: deinde ſubdeſcendens facit id quod in medio pendet: in fine verò ſubſidens in fundo vaſis, nimirum vbi perfectè fuerit concocta. In crudis verò humoribus, ſtatim ab initio ad fundũ vaſis multa copia ſecedit, vnà cum hoc quòd mali coloris eſt tota fuſura: poſtea verò etiam paulatim concoctus ac attenuatus, circa medium fuſuræ vrinæ conſpicitur, & facit id quod in medio pendet: quum autem amplius attenuatus fuerit ac concoctus, in ſuperficie diffuſionis vrinæ conſiſtit, & nubeculã facit, decipitque idiotas vt putent morbum ad deterius procedere.

Quid indicet tenuis & pallida vrina, Cap. XXXI.

TEnuis & pallida vrina, cruda quidẽ eſt ſubſtantiæ cõpage, cõcocta autẽ mediocriter colore. Debilitatem autem indicat etiam hæc naturæ, quòd colore quidem concoxit, velut quæ res facilis ſit: non autem etiam compage, propter difficultatem. Si verò per multum tempus hæc fertur, periculum eſt ne ſufficere poſſit homo donec concoquatur morbus. nam quæ valde tenuis eſt, mala eſt. Indicat enim cruditatem, inquantum calorem id quod tenuius eſt depaſcere oportet.

Quid indicet tenuis & fulua, Cap. XXXII.

AT tenuis in ſubſtantiæ compage vrina, & fulua colore, melior eſt quàm pallida, & tamen reprehenſione non caret propter ſubſtantiam.

Quid indicet rufa vrina, Cap. XXXIII.

RVfa vrina cruditatem indicat, non mortem: verùm tempore opus habet ad concoctionem. eſt enim ex ſanguine ſeroſo, nondum valde concoctionem adepto, neque proprium colorem, & propterea diuturniorẽ morbum ſignificat. At in febribus continentibus, ob ſanguinis multitudinem conſiſtentibus, excernitur vrina rufa & craſſa, & ſubſidentia rufa, & colore, & fuſuræ compage, & ſubſidentia, cruda.

Quid indicet vrina tenuis micta, & poſtea turbata, Cap. XXXIIII.

VRina quæ tenuis mingitur, & poſtea foris turbatur, cruda eſt propter flatus craſſi redundantiam. Indicat autem naturam incipere concoquere.

Quid indicet vrina craſſa micta, & craſſa manens, Cap. XXXV.

VRina quæ craſſa mingitur, & craſſa manet, & non deſidet, qualis eſt iumẽtorum, ſignificat vigere craſſorum flatuum ac humorum velut fermentationem. In his capitis dolores aut adſunt, aut aderũt, propter humorum turbationem ac euaporationes.

Quid indicet vrina craſſa micta, & poſtea deſidens, Cap. XXXVI.

QVÆ craſſa mingitur vrina, & poſtea deſidet, indicat humorum fermentationem quieſcere, & quodammodo attenuari, & ſeparationem ac ſecretionem incipere.

Vrina

Quid indicet vrina tenuis micta,& postea desidens, Cap. XXXVII. A

EXtremam cruditatem tenuis & alba vrina significat. non enim aggressa est in his natura concoctionem. Contingit autem hoc aut ob virium debilitatem,aut pro p ter obturationem,aut ob morbi lõgitudinem. Nam in quartanis diuturnissimis, in principio ob crassitudinẽ& n itractabilitatẽ materiæ, vrina excolata tenuis vocatur. Mingitur autem tenuis,etiam ob hepatis obturationem aut renum:verùm cognoscitur ex locali dolore. mingitur B etiam aliquando tenue & album in febribus ardentibus. Febris enim ardens bilis multitudinẽ indicat, atque hæc vrina phrenitidem imminere significat.Non tingitur autem vrina quia non manet in vasis ipsa bilis, sed leuitate sua ad cerebrum decurrit.Siquidem igitur non adest in his phrenitis,scito ipsam iam affore: si verò adest, & vrina tenuis ac alba mingitur in ardentissima febre, vt plurimùm mortem prænunciat.Non enim tolerare possunt vires cerebri iam prostratæ ab ardente febre, acrimoniã ac mordacitatem bilis iam putrefactæ.

Differentiæ vrinarum oleosarum,& quid significent, Cap. XXXVIII. C

SOlet febris primùm pinguedinem eliquare,postea carnem,postremùm etiam ipsa solida corpora inuadit. pinguedine igitur liquefacta oleosæ vrinæ excernuntur. Paulatim autem liquatur pinguedo: vnde & principium habet,& augmentum,& vigorem.In principio igitur colliquationis,,ita oleosi coloris facit vrinas vt ambiguum sit aquosæ sint an oleosæ:in augmento verò oleosæ fiunt, ita vt notabiliorem oleosi mixturam habeant. In vigore autem colliquationis totæ vrinæ per totum,tum in colore,tum in substantiæ compage,velut oleum sunt.Ad hæc D pinguedo eliquata,aut renum solùm est aut totius corporis.Si igitur renum solùm fuerit,confertim excernitur talis copia,imò & caloris sensus amplior circa renes contingit:si verò totius corporis fuerit,paulatim additamẽtum facit.

Quid significent eruinæ substantiæ, Cap. XXXIX.

QVando cõsumpta est pinguedo,deinceps caro liquescit,& eruinæ substantiæ in vrinis fiũt:sed & hæ aut renum solùm sunt,aut totius corporis.Siquidem igitur in E febribus apparuerit talis vrina,totius corporis affectionẽ esse indicat:si verò non,in renibus solùm.Et rursus si crudæ sunt vrinæ,totius corporis est malum : si verò cõcocta est vrina,eruinæ autem sunt subsidentiæ,renum affectionem indicant.

Quid indicent furfuraceæ subsidentiæ, Cap. XL.

QVVM febris pinguedinem consumpserit,& maiorem carnis partem,& in profunditatem vasorum irruerit,furfuraceæ subsidentiæ fiunt, angustiores quidem lamineis,verùm crassiores ipsis.Et hæ similiter aut ex to- F to corpore, aut ex vesica excernũtur. at si quidem febris affuerit,ex toto corpore:si non,ex vesica.&,si quidem cruda fuerit vrina,corporis est affectio:si verò concocta, solius vesicæ.sed & localis adest dolor.

Quid indicent laminæ subsidentiæ, Cap. XLI.

QVVM ipsæ solidæ partes affectæ fuerint, primùm in superficie deraduntur,& quæ in vrinis subsident, laminea fiunt.sed & ex vesica sola talia excernũtur.Si quidem igitur fuerit febris,totum corpus afflictum est:si nõ, G vesicæ affectio est.

Quid indicet polentaceum in vrinis, Cap. XLII.

QVVM febris post occupatam profunditatem,& maiorem & longiorem profunditatem inuaserit, fiunt talia furfuribus crassiora, & vocãtur polentacea.At duo significant hæc polentacea:aut enim sanguinis assationẽ indicant,aut fortem solidorũ colliquationẽ. Si quidẽ igitur alba fuerint polẽtacea illa,solidorum corporum affectio H est:si rufa,sanguinis.

Quid indicet graueolens vrina, Cap. XLIII.

GRaueolẽs vrina putrefactionem indicat, & futuram naturæ mortificationem.

Vrina nigra quid significet, Cap. XLIIII.

OMnes nigræ vrinæ,statim etiam crassæ,omnino perniciosæ sunt. rarò enim aut nunquam inuenitur tenuis & nigra. Nam niger color accidit vrinis,dum expurgatur atræ bilis humor,aut ipsa atra bilis, tum quæ ob frigiditatem, tum quæ propter nimiam assationem facta est. Et viris quidẽ ac fœminis nigræ vrinæ pessimæ sunt: pueris verò,aquosæ.Minus autem perniciosæ fiunt nigræ vrinæ iis qui debilem habent splenem, quibus non ex adustione neque ex perfrigeratione nigrescit ac liuescit sanguis,quemadmodum in aliis quibusdam contingit: sed ex melancholici humoris diffusione. At hæ tres differẽtiæ crassitudinem substantiæ habent. necessariò igitur etiam crassæ reperiuntur nigræ vrinæ. Proinde in acutis morbis perniciosissima est omnis vrina denigrata,& præsertim quum & graueolens fuerit & crassa,& nigram subsidentiã habuerit.Fieri enim non potest vt seruetur æger ex acuto morbo,qui talem vrinam minxit : & si quidem subsidentia fuerit nigra, perniciosissimum est: si verò id quod in medio pendet nigrum fuerit, minus malum, aut non similiter malum:si autem nubecula fuerit nigra, adhuc mitius,& non similiter malum. Nigra porrò vrina aliquando indicat frigiditatem, aliquando caliditatem siue superassationẽ. Si quidem igitur prius micta fuerit liuida vrina,deinde sic nigra fiat,frigiditatem causam habet:si verò flaua præcesserit,& postea nigra inuenta fuerit,ab ampliore nimirum caliditate superassata,nigra facta est. Scire tamẽ operæpretiũ est quòd & in febris quartanæ declinatione, & in melancholici delirii solutione, vrinæ apparent nigræ ac crassæ.Splenicis autem vt plurimùm talis vrina mingitur quando debilis fuerit splen: nullam enim concoctionem ac distributionem melancholicæ superfluitatis facit.

De egestionum notis, Cap. XLV.

QVOD de vrinis antea dictum est,hoc etiam in egestionibus cognoscere oportet. Dico autem qualis sit naturalis egestio. nam ab hac euariatio in aliqua parte cruditatem indicat. Optima igitur est egestio mollis & compacta,& leuis,& iuxta consuetam horam quammaximè prodiens,& ad proportionem comestorum: colorata quidem moderatèললbilioso humore,hoc est subfulua,& nõ valde graueolens.quæ enim talis est,naturalis est : & manifestum est quòd significat sana esse omnia circa ventrẽ ac intestina.Si verò aliqua parte à relatis euariauerit,præter naturam iam dicitur: velut est valde graueolens, aut crassa,aut sicca,aut durã,aut distorta, & non humori admixta,& quæ cum stridore & velut strepitu quodam præter rationem excernitur.Tales enim omnes concoctoriæ actionis debilitatem indicant.His adhuc deterior est exactè fulua:est enim bilis intemperatæ ac puræ signum.Nigra verò egestio,atræ bilis signum est aut sanguinis adusti.Liuida verò,intestinorum frigiditatis ac mortificationis.Pinguis autem & oleosa, pinguedinis colliquationẽ significat.Viscosa verò ipsorum solidorum corporũ colliquationem indicat.Quæ autem varia est colore,& valde graueolens, variorum humorum excellẽtem putrefactionem significat.Cæterùm in omnibus his considerare conuenit an edulia talia fuerint,aut intestinum ex more fluxione laboret,quum debile sit.

De egestionibus iudicatoriis, Cap. XLVI.

SI porrò iudicatio alicuius morbi per ventrem futura est,nihil quidem præiudicãs,velut in aliis,neque quicquam proprium ac firmũ præsignificãs habet: verùm ex eo quòd adsunt quidem iudicationis signa, non autem adsunt signa vomitus, aut eruptionis sanguinis narium, aut sudoris,colligere datur.Considerare tamen oportet ex aluo egesta,an plura prodierint quàm prius ante iudicationem.indicant enim inclinationem hac magis fore: & præsertim vbi imminutæ fuerint vrinæ.Insuper autem & grauitas notabilis, & dolor & tensio circa præcordia & lumbos,ventris excretiones præcedunt.Quandoquidem verò,& per hæmorrhoidas & per locos muliebres iudicationem fieri possibile est, communia etiam amborũ sunt signa quæ nunc sunt relata.verùm considerandum est an horum quid ex more expectetur. si quidẽ igitur in prin-

A cipio morbi aut augmento venter perseueranter liquidio ra egerit, aut velut biliosa quædam pura, & febris perseuerat & bilis magis augescit: tunc & ardentior & periculosior vtplurimum est morbus. Si verò in vigore multùm exturbetur aluus sua sponte, ferè morbi solutionem efficit. At circa vigorem aliquando in morbis diuturnioribus venter exturbatus omnem materiam morbum facientē deterit. Verùm in acutis morbis, & nigra pura & graueolentiam inducentia, præsertim in principio pessima sunt. quibuscunque enim morbis inchoantibus bilis atra sursum aut deorsum prodierit, mortale est. Et rursus quibuscunque ex morbis acutis, aut diuturnis, aut ex vulneribus attenuatis, bilis atra subierit, postridie eius diei moriuntur. Non autem simpliciter siquid nigrum excernitur, iam etiam hoc atra bilis est. potest enim & sanguis è propriis locis excidens, & tempore aliquo manēs, frigefactos in grumos congelari. Atram itaque bilem cognoscemus ex eo quòd ad terram fusa, ipsam radat ac fermentet, velut acerrimum acetum.

De vomitus prænotione ac significatione, Cap. XLVII.

INstante iam iudicatione, vomitum fore expectare oportet, si pulsus fuerit vehemens & ad contractionem magis festinarit, & durissimus existens ac inæqualis. Cordis item punctura & vehemens oris ventris morsus adest vnà cum capitis dolore, & vertigines oculorū, tenebris simul obuersantibus. Et labium concutitur, & saliua multa ac tenuis defluit, & nauseæ infestāt, & infernæ præcordiorum partes frigidæ tangentibus apparent. Omnia enim hæc coincidunt, bilioso ac mordaci humore in vētre ac stomacho coaceruato, mordentéque ac simul contrahente totum stomachum infernè. vnde & labium cōcutitur, & saliua defluit. Si verò cum his etiam rigor accesserit, citissimè vomūt: quòd si etiam cibos recēns ingesserint, & maximè potū, citò vomūt. Vtilissimus est vomitus pituitæ ac bilis quàmaximè mixtorū. vomatur autē non crassus: nam sinceriores, hoc est nō mixti, reprobandi sunt. Tales enim & cum violentia & lācinationibus ac molestia vomuntur, vnà cū hoc quòd signū sunt solā bilem prædominari. Quin & varii reprehēdi merentur, velut sunt liuidi & nigri ac porr. cei. mali enim sunt hi, inquit Hippocrates. Si verò omnes hos colores idem homo vomuerit, perniciosum est. deteriores tamen sunt liuidi ac nigri, in acutis & ardentibus morbis fientes: & præsertim si fuerint graueolentes. Attendere verò oportet & in his num sanguis confluxerit in ventrem, & tempore quo dam in ipso moram traxerit, & grumosus excernatur. In plurimis enim tale quiddam cōtingit ex circuitibus quibusdam: & non solùm nihil molesti infert, sed etiam tolerātiores seipsis fiūt, vbi hic per vomitū fuerit reiectus.

De eruptionis sanguinis ex naribus prænotione ac significatione, Cap. XLVIII.

SI sanguinis ex naribus eruptio futura est, propria signa præcedunt hæc: Splēdores oculis obuersatur, eo quòd flauus est humor. Obtusus autem est visus propter multitudinis sursum versus lationem. quapropter etiam lacrymantur oculi: facies rubicunda est, & præsertim malæ. præcordia distenduntur citra dolorem: difficultas spirandi adest, propter transitum sanguinis per thoracem: capitis item dolor, & temporum pulsus irruens simul cum iudicatoria exacerbatione, & non in principio morbi existens: collum dolet, & deliria sæpe ac exultationes fiunt. Pulsus autem alti sunt & magni & ad distentionem magis festinant. Si verò cum his omnibus etiam nares scalpat, iam adest tempus vt sanguis erumpat, & præsertim quum dolor fortiter circa frontem ac tempora incumbit. Quòd si etiam sano sanguis erumpere consueuit, augebit sanè etiam hoc valde spem tuam: atque hæc sunt signa iam futuræ sanguinis eruptionis. In principio verò apparētia crudo existente morbo, periculum significant, & tales plerunque moriūtur. Si verò facta iam concoctione, præsertim in vrinis, hæc signa appareant, circa vigorē morbi commodè conspiciuntur. Soluūt autem tales sanguinis eruptiones etiam viscerum inflammationes in febribus, quādo maximè ex directo fiunt, velut inflamma-

to hepate, ex dextra nare: inflammato splēne, ex sinistra. Vnde facillimum iam fuerit etiam medicum prædicere vtra naris sanguinem emissura sit, occasione ex dolentē parte accepta. Soluunt etiam sæpe sanguinis ex naribus eruptiones phrenitidem, non tamen lethargum aut peripneumoniam.

Quòd & per hæmorrhoidas & muliebres purgationes sæpe soluitur morbus, Cap. XLIX.

B VIdimus in multis etiam per hæmorrhoidas prius existentes in sede apertas, morbum solutum: similiter & in fœminis menstrua purgatione facta. Oportet autem & in his prægressa concoctione in morbi vigore excretionem fieri, quò bona & tuta iudicatio fiat. Præcedit & in his notabilis grauitas, & dolor lumborum, imò etiam imi ventris dolor ac distentio.

De significatione ex sudoribus, Cap. L.

C FEbrem per sudores soluendam cognoscemus ex eo quòd ardentissima est, qualis est quam inde causon *Græci* vocant. Biliosus est enim hic morbus, & vbi fortiter motus fuerit, rigorem efficit. Si quidem igitur pro ratione suppressa fuerit aluus aut vrina, iudicatione propinqua existente, rigorem expectare oportet: si verò amborum suppressio facta est, & non adsunt signa vomitus aut eruptionis sanguinis, sudor necessariò erit multus. & hoc magis fiet vbi augescente exacerbatione ægri mēte moti fuerint, & forinsecus calidiores facti, & vapor quidam calidus ex corpore ascenderit, qualis antea non contigit, velut videre est in recēns lotis. Pulsus item hi sunt ma-

D gni & alti, & veloces, & ad distentionē magis festinantes, ac velut vndosi: & arteriæ tunica mollis ac humecta appa ret: superficies autem totius corporis pruriginosa & mollis, & quibusdam horis rubicunda. Hæc in exacerbatione iudicatoria fientia, concoctione prægressa, & iudicatoria die bona existente, salutares & solutorios sudores significant. Manifestum est autem quòd moderatè calidum esse oportet solutorium sudorem, & per totū corpus fieri, & pro ratione leuare, ac tolerātiorem facere ægrotum. At frigidi sudores cum acuta quidē febre, mortales sunt: cum mitiore verò, longitudinem morbi significant.

E Abscessuum signa iudicatoria, Cap. LI.

SI ad abscessum conuertatur morbus, salutariter se habē te ægro, ad hoc maximè animum aduertere oportet. Durante quidem febre & continua existente, & vrinis tenuibus ac crudis semper existentibus, & subsidentiam nō habentibus, si postea apparuerit in aliqua inferiori parte, velut in cruribus aut circa iuncturā aliquam, aut grauitas, aut tensio, aut ardor, aut dolor, absque manifesta causa, in ea parte abscessum fore expecta. Si verò æger derepente

F difficulter spirans, citò quidem à difficili spiratione liberatus fuerit, successerit autem dolor aut grauitas capitis, & altus sopor ac surditas, huic in glādulis circa aures abscessum fieri necesse est. Fiunt autem abscessus magis in hyeme, & senioribus qui trigesimum annum excesserūt.

De sputorum significatione, Cap. LII.

IN peripneumonicis ac pleuriticis affectionibus sputa propriè appellata subsidentiis in vrinis similia sunt. At nihil omnino expuere, sed solùm siccè tussire, est velutī in vrinis quum extremè crudæ sunt. Si verò incipiat æger humida & perfectè cruda educere, obscura est & incerta talis transmutatio, & definit primum morbi tempus, hoc est principium. Vbi verò inceperit spuere pauca & matura, & semper plura ac facilius educit, tunc augmentum esse dicimus. Quum autem exactè fuerint concocta ac mollia, & non ægrè educuntur, tunc instat vigoris tempus. Vbi verò concocta fuerint, ac citra molestiam educātur, & imminuta est copia, & dolor non amplius fuerit, & homo facilè spirat, ac bene tolerat, vigorē cessasse putādū est, & morbum iam declinare. Cæterùm ante alia animū aduertere oportet vtrum citius aut tardius sputa extussire

H incipiat, quemadmodum etiam Hippocrati videtur. In pleuriticis, inquit, si sputum statim appareat, in principio quidem breuis fit: si verò posterius appareat, prolongatur, morbus ipse videlicet. Quæcunque igitur sputa subflaua sunt & subfulua & subspumosa ac tenuia, solius cruditatis

notæ ſunt,& nihil notabilis mali indicant.Quæ verò purè flaua & fulua & viridia ac ſpumoſa ſunt ac viſcoſa,inſupérque nigra,mala ſunt.Nam,excepto ſanguine,quicunq; alius humor purus fuerit,malam affectionem indicat ex calore generatam.Sanguinea igitur & pituitoſa ſputa,moderata ſunt:flaua verò ac nigra,mala.Conſiderare verò oportet & eductionis ipſorum modum.ſi enim facilè expuūtur,indiciū eſt quòd talia bona ſunt:ſi verò ægrè educuntur,mala.& præſertim ſi nigra,aut liuida,aut æruginoſa fuerint,aut valde graueolentia, vt prunis iniecta graue oleant.

Signa perfectè ac fideliter ſoluti morbi, Cap. LIII.

PErfectè ac fideliter ſolutum eſſe morbum putare oportet,quum in idem ſimul conuenerint omnia ſolutoria ſigna.Siue igitur in vigore ſtatim & conſertim ac conſtanter iudicatus eſt morbus,ſiue paulatim declinando fideliter ſolutus eſt,ex his ſanè cognoſcere poteris: Primum enim & maximum ſignum bonæ ac fidelis iudicationis, ſunt concoctiones ſuperfluitatum apparentes in dieb⁹ indicatiuis,cū viriū fortitudine:Deinde ſi in impari die iudicatio facta eſt,& ad hæc inſuper ſi febris ſoluatur ægro iudicato, & ipſe æger ab omnibus accidentibus liberetur, & coloratior fiat tum in facie tū in reliquo corpore,pro euacuationis ratione: & ſubtiliore pulſu præditus,ac fortior dum aſſurgit,& bene tolerās per omnia,& maximè circa concoctiones ciborum ac digeſtiones:& ſi omnes naturales actionesinculpatè facit, & corp⁹ pro refectionis ratione roboratur,& color ex nō naturali in naturalē tranſmutatur.Hæc eſt optima iudicatio,& oportet ipſos cōfidenter renutrire, cōuenienti victu ac balneis videlicet:ſi verò defectuoſa facta fuerit iudicatio, morbus recidiuare ſolet.

Signa morbi non perfectè ſoluti, Cap. LIIII.

SVſpectos de recidiua cognoſcemus ex eo quòd putatur quidem ſolutus eſſe morbus,perſeuerāt autem cōſimiles prioribus vrinæ ac pulſus: & quòd adhuc pallidus eſt æger,& difficulter tolerat,& reliqua contraria omnibus prædictis bonis fiunt.Et in ſumma,quoties præter rationem ſolutus eſt morbus,bis ipſum reuerti timor eſt.

Prænotio diei qua moriturus eſt æger, Cap. LV.

IN pernicioſis morbis conſiderare oportet exacerbationes per ſingulos inſultus, an quotidie, aut alternis,aut alio modo fiāt.ſi verò febris eſt nō intermittētiū generis, vide an in imparibus diebus, aut paribus,æger magis intolerās ſeipſo fit.Noſſe enim clarè oportet quòd in illa die aut nocte,in qua magis intolerans ſeipſo fit æger,morietur:&,ſi morbus multo plus vires excedit, citò morietur:ſi verò vires parum reſiſtunt,differri poterit ad vnam atque alteram diem.Fieri autem non poteſt vt moriturus ad declinationis morbi tempus deueniat. Rarò verò in declinatione morbi aliquem mori cōtingit, niſi alius morbus priori ſuccedat. neque verò neceſſariò ad vigoris tempus peruenit moriturus: ſed vt plurimùm in principio aut augmento ægroti moriuntur.

Quòd etiam horam mortis ægri prænoſcere poſſit doctus medicus, Cap. LVI.

QVVM quatuor ſint particularis exacerbationis tempora,obſeruare oportet qua hora diei aut noctis grauior exacerbatio irruere ſolet:inſupérque in qua parte exacerbationis æger ſeipſo grauior factus eſt, nimirum an circa acceſſionem,aut augmentum, aut vigorem ipſius exacerbationis. In illa enim hora in qua languidior aut præter ſolitum magis pulſu deſtitutus factus fuerit,morietur.Et in acceſſione quidem exacerbationum moriuntur,ob inflammationes magnas in partib⁹ principalibus, aut propter multitudinē craſſorū ac viſcoſorū humorū aceruatim intrò lapſorū,vt trāſitus ſpiritus perfectè obturetur:ita vt ſuffocetur ac velut extingatur natura,quemadmodum ſiquis viridium lignorum copiam accumulet in flammam: In vigore verò exacerbationum moriuntur, emota natura per violentiam ac vehementiam morbi. Eodem modo contingit ipſos etiam in exacerbationis

A augmento mori.In declinationibus autem exacerbationum moriuntur,exoluta ipſis per violentiā vitali firmitate.Obſcurior enim & collabēs ſēper fit pulſus in pernicioſis exacerbationis declinationibus.Diffluit enim tūc vnà cum aliis in corpore, etiā febrilis calor.atq; hinc idiotæ meli⁹ rē habere imaginātur. Ægri verò aut ad exonerandū aluū ſurgētes,aut alio motu facto,animo linquuntur aliqui verò pauco ac viſcoſo ſudore excluſo moriūtur.

In acutis morbis mortem non eſſe prædicendam, Cap. LVII.

B IN acutis morbis coniectatione vti non oportet,in quibus maximè repentina mors aut periculum ingruit. In his enim facilè trāſfluit & ardētior eſt humor,& vehemētiſſima febris violentia. Et de his morbis Hippocrates pronūtiauit, Acutorū morborum nō omnino tutæ ſunt prædictiones neque ſanitatis neque mortis.

Febrium diuiſio,& de diariis febribus, Galeni, Cap. LVIII.

EX morbis ob intemperiem orientibus vnus eſt & febris ipſa,calore præternaturali ad tantam immode-

C ſtiam euecto vt angat hominem & actionem lædat.Differentiæ huius caloris,maioris ac minoris ratione diſtinguūtur,& iuxta ſubiectū ſiue materiā, aut ipſū cordis corpus calore occupante,aut humores,aut aeream eſſentiam. Incipit igitur hæc præternaturalis caliditas aliàs ex alio de prædictis: & niſi ſoluta fuerit, temporis progreſſu ſimiliter reliqua duo genera afficit. & ſiquidem in ſpiritibus permanſerit hic calor, diariam febrem efficit: ſi verò humores occuparit, febrem putridam incendit: ſi verò ipſum cordis corpus iniuria affecerit, hecticam

D ac habitualem febrem facit.Nam aliqui febricitantes facilè ſolubilem affectionem habent, velut calefactum in ſole lignum:aliqui verò ægrè ſolubilem, velut accenſum ab igne lignum,vt etiam fumum edat: quidam verò planè exuruntur,velut lignum ad carbonis naturam adactū. Tria igitur ſunt genera,diariæ, putridæ, & hecticæ. primùm itaque de diariis tractabimus.Fiunt hæ febres, velut dictum eſt,citra humorum putrefactionem, ſolo ſpiritu feruefacto,& propterea diariæ appellantur. nam vbi loti ſunt ægri in prima huius febris declinatione, & cibū

E boni ſucci ac humectum acceperint,non amplius ſecundariò febricitant.Proprium autem & inſeparabile ſignū diariarum febrium eſt vrinarum cōcoctio in prima die, & caloris iucunditas.verùm poſt exacerbationem ſedatā certiorem habebis cognitionem.nam arteriarum motus per omnia aſſimilatur motui ſanorum,quod nulli alii febri adeſt.& ipſa bona ægri tolerantia maximū liberationis ſignum eſt.Et vrinæ multo meliores poſt exacerbationem quàm in febris principio tibi apparebunt. Et ſi ipſis, dum lauantur,neque horror aliquis inſuetus acciderit,ne

F que alia aliqua iniucunditas,& poſt balneū conſequenter bona tolerantia manſerit,cōfidenter nutrire potes ipſum, & vinum exhibere intrepidè bibendum,quātum in præſens moderatum eſt.Facilè verò à talibus febribus capiūtur ii in quibus defluxiones corporis nō vaporoſum ſed acre quid ac fumoſum habent. quare ſiquando ſuppreſſus fuerit coaceruatus in ipſis calor,febrilis efficitur. Auſpicantes verò ac externè laceſſentes harum febrium cauſæ ſunt,laſſitudines, frigiditates, vigiliæ, curæ, triſtitiæ, iracundiæ,rigor,ardor ac exuſtio cutis,vt difficulter trāſ

G pirationem admittat.

De diariis ex laſſitudine febribus, Cap. LIX.

QVI ex laſſitudine febricitant, cutem ſicciorē quàm qui ex alia quadam diaria febre laborant, habent.Et hoc maximè contingit iis qui ſimul frigefacti ſunt ex multa laſſitudine, vt etiam poſt febris vigorem permaneat ipſis ſiccitas:& pulſus his parui fiunt.qui verò nō nimiū fatigati ſunt,his humiditates quædā, aut vapor calidus ex profundo effertur.magni autem ſunt & his pulſus. Oportet autem ipſos ſtatim poſt exacerbationis declina-

H tionem in balneum ducere, & accuratè ſimul ac molliter modico oleo dulci tepido perfrictos, aquarum dulcium lauacris lauare. Sed neque ſi in aere balnei ipſos morari iuſſeris,quicquā læſeris propter frigiditatem. Poſtea quietis ſtudium prodeſt.

De febrientibus ex vigiliis,& cura,& tristitia, aut ira, Cap. LX.

EOS qui ex vigiliis febricitant,distinguit etiam coloris species: est enim subtumida.Sed & oculorum motus manifesti sunt: vix enim attollunt supercilia. & caui fiunt ipsis oculi:imò etiam sicci. Pulsus autem densiores fiunt omnibus ob vigilias,curam,ac tristitiam febrientibus.Qui verò ex ira febriunt,his neque cauitas oculorum adest,neque color ille:& calor his est amplior,& velut ex profundo emergens:& magni sunt his pulsus.Omnes igitur relati neque frictionibus, neque balneis multis opus habent:sed multi olei perfusione omnino non adstringẽtis.atque vbi parum defricti sunt,pro more lauentur.

De febrientibus ex ardore, Cap. LXI.

FEbrientes ex ardore, statim ab initio perfrigerantibus sanare oportet,& balneis pluribus dulcissimarum ac temperatissimarum aquarum.Oleum autem modicũ adhibendum est,& omnino non affricãdum.Sint autem quæ adhibentur capiti frigefacientia, omphacinum & rosaceum ex ipso præparatum sine sale. Facere autẽ hæc possimus frigida, vas in quo continentur suspendentes in puteum vt aquam contingat. Sed adhuc magis saliens aquæ frigidæ oleum frigefacit:& magis adhuc nix forinsecus vasi circumposita. Perfundendum est autem sinciput ex oleo sic frigefacto,lana moderatè excepto, ita vt manum in sublime leuemus, & hoc indesinenter faciamus vsque ad febris declinationem: atque ita in balneũ dulcium ac temperatarum aquarum ducamus,accessu solo aeris balnei per transitum concesso.

De febrientibus ex frigore, Cap. LXII.

SI quis frigefactus febricitarit,suppressis videlicet fumosis transpirationibus,quæ per cutem fiunt,& hic in balneum ducendus est in febris declinatione. Caput autem calfaciendum est & ante balneum & post balneum, in declinatione,ex vnguento amaracino & nardino.

De febrientibus ex grauedine ac destillatione, Cap. LXIII.

QVI ob grauedinem febriunt lauare non oportet priusquam ea concoquatur,si ex frigiditate aut cruditate destillatio facta est. Caput autem humectandum est irino vnguento aut amaracino aut nardino: si verò ex ardore facta est destillatio capite calfacto, & instar cucurbitæ attrahẽte materiã ex locis subiectis, hunc statim in balneũ dulciũ ac tẽperatarũ aquarũ ducere oportet,& in frigidam immergere,& sub salientem locare:in balneis autem frigefacientibus caput humectare. sunt autem ea moderata propter balneum.

De febribus ex cutis densitate, Cap. LXIIII.

DEnsatur cutis aut ex frigore,aut acerba qualitate ipsi præter assuetudinem allapsa:quale quid accidit etiam iis qui in aluminosa aqua lauantur. Arctissima est iis cutis,vt etiam tactu cognoscatur. Imò & caloris motus, leuis quidem iuxta primam manus admotionem apparẽs, acris efficitur si diutius tactus perseueret: vrinæ autem nõ velut aliis fuluæ sunt. quare non accusamus in iis quòd alimentum non sentiant,vnde corporis moles contrahitur. Neque verò oculi caui ac sicci fiunt. verùm sunt quibus humidiores & prominentiores esse videntur naturalibus,eo quòd non contigit transpiratio in ipsis,sed materiæ magis intus concluduntur. Vnde neque pulsus parui sunt,velut in tristitia aut cura,aut vigiliis,& valde immoderatis exercitiis. Curare porrò eos oportet aquarum dulcissimarũ ac tẽperatissimarũ balneis,post exacerbationis declinationẽ,& præcipere ipsis vt aliquãdiu in balnei aere morẽtur: affundẽdumque est ipsis oleũ dulce tepidũ, & fricatio mollis ac moderata adhibenda. Tenuis autem victus præscribendus est,& vinum dandum tenue & album.

De febribus ex fame, Cap. LXV.

SI ob famem fiat febris, exacerbatione declinante in balneum ducantur,& plurimo oleo tepido dulcissimo perfusi leuissimè fricentur,& plurimo tempore in calido solio morentur. Egressi deinde ac viribus refecti rursus in balneum ducãtur,& in calidum solium locẽtur.Postea A egressis post balnei turbationem sedatam,danda est aqua calida potanda,deinde ptisanæ succus: aliquando etiam pisces petrosi in iure albo parati.

Diæta communis omnium diariarum febrium, Cap. LXVI.

DIæta in febrib⁹ diariis omnibus communem scopũ habet,vt sit ex eduliis boni succi & quæ omnino cõcoquuntur,& nusquam circa meatus detinentur: iis quidem qui ex ardore aut ira febriunt,quæ simul frigefaciũt ac humectant: frigefactis verò,minus alentia & moderatè calfacientia. Iis autem qui vigilarunt,aut tristes fuerũt B aut curis vexati, humidus & somnificus cibus congruus est.fatigatis autem,plurimus & maximè nutriens. At in quibus intẽperatura corporis calidior ac siccior facta est, eos oportet aliquãdo circa primũ exacerbationis impetũ nutrire. Vinum autem dandum est omnibus qui ex diaria febre laborant,aquosum,tenue ac album,quod & concoctionem adiuuat& vrinas ac sudores propellit. Iis verò qui vigilarunt aut tristes fuerunt,aut curis vexati, magis intrepidè vinum datur.sed & fatigatis nimium,dandum est quantum superare possunt. Iratis autem,priusquam ab C affectu omnino liberati fuerint, minimè tutum est vinum dare.

De febrientibus ex inguinum inflammatione, Cap. LXVII.

SI quidem citra lacessentem externam causam, inguinis glandularum inflãmatio fiat, multitudinẽ sanguinis plerunque in vniuerso corpore indicat. nam & calor in his amplior est quàm in prædictis,& facies rubicunda ac tumida apparet. Oportet igitur celerrimè venam secare priusquam materia in inflammato putrescat, ac febrẽ D putridã accẽdat:post venæ sectionẽ vtẽdum est tenui diæta,vsque ad perfectam liberationem. At inflammato inguini ante venæ sectionem adstringentia ac repellentia imponenda sunt:post venam sectam,laxantia ac moderatè discutientia. Cæterùm quibus propter offensionem digitorum pedis,aut aliud quid tale, inguinis inflammatio facta est,& ea de causa febris diaria consequuta, tales ne interrogant quidem medicum quid facere oporteat, sed vlceri ex quo inguinis inflammatio facta est prospicien- E tes,lauantur circa exacerbationis declinationem. Prohibendum autem vinum omnibus ex inguinis inflammatione febrientibus, donec inflammatio fuerit soluta. & victus ratio tenuior ipsis constituenda est.

De diariis febribus ex cruditate obortis, Cap. LXVIII.

IN corporibus ex malis humoribus vitiatis cruditates orientes citissimè febrem accendunt. minus autem fit malum si ob cruditatem aluus infrà erumpat:nũ paruum autem malum est si fuerit suppressa. Febriunt autem ali- F qui etiam in quibus profluuium vẽtris ob cruditatem fit. Si quidem igitur sola corrupta euacuata esse apparuerint, lauandi sunt ac nutriendi in febris declinatione: si verò plus iusto euacuatio fiat,melius est nutrire citra balneum prospiciendo ventri ipsi. Cura verò vẽtris dupliciter fiat: Si enim non amplius feratur ipsa aluus, absinthium modicum aqua macerans coquito cum oleo in duplici vasculo,& ex hoc locos circa ventrem humectato: deinde hapsum lanæ purpureæ oleo imbutum ventri imponito: Si verò debilius est os ventris,masticen cum vnguento G nardino ad strigmentitiam crassitudinem redige, & puram ex eo imbutam impone. Sint autem ea quæ imponuntur, ad tactum calida. tepida enim robur ventris exoluunt. At si adhuc feratur aluus,melius est optimo melino vti pro nardino,cum modico vino. commodum est ad hæc & masticinum. Si verò etiam vẽter exuratur post euacuationem,melino similiter vtaris,aut cerato ex ipso parato. Nutriendi porrò sunt adhuc fluente aluo ex polẽta & panibus qui oxylipes vocantur, *ex eo quòd paucissimum acetum habeant*. Inspergenda ,est autem polenta suc- H co malorum punicorum,aut pirorum,aut malorum,præsertim cotoneorum: vel in ipsorum decoctum,aut myrto rũ. Si verò fluxus cessarit,alica detur, & gallorum testes,& pisces petrosi in iure albo parati,& fructus adstringentes. Si verò inappetentes fuerint,vt auersentur cibos, ex con-

coctorio medicamento ex malorum cotoneorum succo ac melle composito, cochlearium vnum aut duo danda sunt. Si autem non affuerit id quod ex succo compositum est, detur id quod ex carnibus cotoneorum paratur, cui nihil omnino piperis additum est, aut valde exiguum quiddam. Si verò supprimatur aluus in iis qui ob cruditatem ex diaria febri febricitant, si quidem cibi adhuc in ventre continentur, plurima tepida pota, digitis aut pennis immissis, per vomitum iubebimus id quod molestū est reiicere: deinde præcordia fouere & quietem agere. Si verò cibi iam descenderunt ad intestina, reclinatis ipsis ita vt partes circa caput & stomachum sursum vergentes habeant, foueatur venter, & somnus cōcilietur. Post somnū autem glandula subdatur, ad superfluitates quæ descenderūt educēdas: aut per mitiorē clysterē (quale est furfurū decoctum) euacuatio fiat. diæta sit tenuissima, quæ plurimā exterforiam vim in se habeat. Quòd si inflatio accesserit, incoquere oportet in oleo cuminum ac rutam, & infundere per sedem. Euacuata verò aluo, statim nutriantur: si verò etiam citra molestiā dormierint, postridie lauētur, adhibentes ventri vnguentum nardinum cum modico vino, & post balneum similiter tenui victu vtantur: si verò etiam tertia dies febrem aliquam induxerit, neque sic timendum est: sed similiter lauandum, ac moderatè nutriendum. Dare autem oportet talibus ante cibū aliquod concoctorium, oxyporium *à cita penetratione appellatum* medicamentum, & præsertim quod ex cotoneis malis fit, cochlearii mensura.

Curatio diariarum febriū multarum dierum, quarū aliquæ ex mutatione diariarum generantur ob cutis obturationem,

Cap. LXIX.

Quædam febres propter obturationem vasorum circa cutem fiunt, ex diariarum mutatione, quum non probè curatæ fuerint statim ab initio. Cōtingit hoc maximè in corporib⁹ vitiosis humoribus præditis, quū mul tùm fuerint voraces. Nam in talibus circa primam ac secundam diē aliquantisper non est in pulsu, putredinis signum: sicut neque in vrinis, cruditatis. dum enim prolongatur quidem declinatio, & nō amplius iuxta proportionem remittit, suspecta est affectio. si enim non transpirauerint perfectè, necesse est putrefactos esse vitiosos humores. Si quidem igitur puer aut senex fuerit ægrotus, venā secare nō expedit: in mediis autem ætatibus, robore præsente ægroto, vena secetur, si sanè etiā plenitudinis signa affuerint in corpore. Detrahendum est autem pro virib⁹ & obturationis magnitudine. maior enim febris ob vehementiores obturationes incidit: minor autem ob minores. Euacuata verò multitudine, & rarefactis meatibus, fumosæ ac fuliginosæ superfluitates transpirantes paucio res fieri poterunt. Periculosum enim est aperire potētibus obstructiones vti ante euacuationē. Quæ enim vim extersoria habent, exhibita dum exhalant, simul attrahūt quid ex crassis ac viscosis humoribus in vasis, & duplicant in angustis meatibus obturationes: si verò etiam extrinsecus cuti admoueantur extersoria, periculū est ne attrahant etiam aliud quid ad meatus obstructos. Quò igitur securè & intrinsecis exhalatio & extrinsecis attractio contingat, vtilissimum est euacuare pro viribus corpus: post euacuationem verò non longa facta dilatione, aliqua extersoria edulia aut pharmaca dare: eduliorum quidem loco ptisanam & aquam mulsam, pro pharmacis autem, acetū mulsum ex solo aceto ac melle paratum. Quæ enim in aceto mulso coquuntur aliàs, velut calamintha, & similia calida, febres accendunt: velut etiam vinum. At post tertiam diem, neque putredinis humorū signo in pulsibus præsente, neque in vrinis cruditatis, & vbi hora suspecta in qua febris accessit in prima die, transiit, confidenter iam hominem lauare oportet: si verò etiam circa decimā horam suspectus tibi fuerit paroxysmus *siue exacerbatio*, lauare oportet ante horam sextam. In balneo verò corpore præcalefacto illinire oportet dulci tepido, & moderatius confricare, postea depurgare & abluere forinsecus corpus. Eligenda ad hoc quædam moderatè extergentia, qualis est ordeacea farina & fabacea: deinde immittēda in solium calidæ temperatæ, deinde etiam in frigidam. Si verò circa decimam horam (vt ita demus) turbatio quædam suspecta sit, nihil exhibendum est præter aquam cui incocta est hyssopus, & parum apii: deinde si nihil mali intulerit hora, nutriantur. Si verò etiam quid attulerit, omnino moderatum apparebit: quare & lauare poteris postridie ac nutrire. At vbi magna facta est obturatio, necessariò putrefactio contingit: vnde curatio in putredinosa febre referenda, etiam his congrua est.

De febribus *id est continentibus* synochis,

Cap. LXX.

Continens febris nominatur cuius ab initio vsque ad finem vna est exacerbatio, nullam alterius exacerbationis principii significationem faciens. Corporibus bono habitu præditis, & multo sanguine refertis, & ætati calidæ peculiaris est continens febris. conflatur enim ob calidi sanguinis copiam nondum putrefacti, &, eo quod non transpirat, feruore solùm caliditatem excitantis: quēadmodum nouum vinum solet in doliis. Tempus autem taliū febriū maximè vernū est. Sunt autem differētiæ febris continentis tres. nam aut æqualis permanet magnitudo ab initio vsque ad solutionem, aut additamentum facit, aut detractionem. hoc autem contingit prout maiores aut minores fiūt trāspirationes, ex eo quòd dēsior aut rarior est habitus corporis affecti. Est autem multa copia quæ in talibus affligit, & feruorem sanguinis ebulliētem consequenter febris accendit: aliquando verò etiam crassitudo. Scopus igitur curationis in ipsis est euacuare copiam, & extinguere calorem præternaturalem, & crassitudinem secare: si quidem affuerit. deinde veterem bonā temperaturam debilitatis partibus reparare.

De venæ sectione, Cap. LXXI.

Si validæ sunt vires, & ætas permittit, & nihil aliud fortiter resistit, sanguinis tantum auferre oportet quantū vires tolerant. præstat autem, si vires adsunt, vsque ad animi deliquium ducere. Quibus verò nō sic vena secta est, hi ad extremum periculum deueniunt, vt aut suffocentur aut animo linquantur: nisi virium robur, aut larga sanguinis eruptio, aut multus sudor ex manifesta pernicie ipsos eripiat. Nā multitudo in his non amplius à venis contineri potens obturat ac distendit corporis molem, & propterea ipsum aliquando dirumpit, & vasa maximè in naribus aperit. Ea gratia festinare oportet ad sanguinis detractionem quantum vires ferunt, quò vasorum natura ex transpiratione ac ventilatione naturale tēperamentū cōseruans, iuxta morē ab initio humorib⁹ dominetur. verùm animaduertendum est & ad ipsius venæ sectionis scopos. Præcedente enim ciborum cruditate, eousque venæ sectionem differre conuenit, donec tibi satis esse videbitur concoctio ipsorum in ventre peracta, itémque secessus superfluitatum in intestinis: si verò suspectum habes post venæ sectionem, aliam fore sanguinis euacuationē, velut muliebrem purgationem, aut hæmorrhoidum in sede fluxum, relinquere oportet in venæ sectione tantum sanguinis quantum per alios locos euacuandum putas. Quare siue menses fuerint moti siue hæmorrhois aperta, totum negotium naturæ permittito: si verò non tantum quantum oportebat euacuatum fuerit, tunc venam secato, quò ex vtrisque compositis perficiatur quod conuenit. Aptus est ad venæ sectionem habitus corporis durus, multi sanguinis, densus, & ægrè transpirans, status aeris hū midior. Resistit venæ sectioni puerilis ac senilis ætas, temperamentum calidum ac siccum valde, & tempus ac regio consimilis, & qui natura humidiores sunt, & præsertim cum caliditate: & qui raro habitu præditi sunt. Insuper quibus os ventris aut amara bile valde vexatur, aut debile est, aut vltra iustū subtili sensu præditū. hi enim omnes facilè transpirant, & in venæ sectione animi deliquiis corripiuntur, ex quibus ægrè reuocari possunt. Similiter autem etiamsi triginta annorum fuerit is cui vena secanda est, verùm humidus & mollis & pinguis ac albus corpore, & paruas venas habuerit, huic aut omnino non venam secabis, aut parum detrahēs: omnino quidem nō, æstatis tempore & in reliquis eiusdem ordinis: parum verò, aliis temporibus ac reliquis constitutionibus. Proinde

aliqui in animi deliquium collapſi in ipſis medicorū ma- A nibus,non ſunt reuocati. quare ſiquis euacuaſſet citra virium diſſolutionem,nō periiſſent: Aliqui verò per omnē deinceps vitam totū corporis temperamentum frigidi⁹ habuerūt,propter immodicam euacuationem, vt qui in malo corpore ac habitu vitam degerint.Quidam verò ex hoc ipſo perniciofis morbis correpti ſunt, ab aqua inter cútem,& erectæ ceruicis ſpiratione,hepatiſque ac ventris debilitate,& ſemiſideratione. Optimum igitur eſt,quem admodum nos ſemper facere vidiſti, non dierum nume- B ro animum aduertere,neque ſoli multitudini, ſed viriū robori: in omnibus quidem, verùm maximè in continentibus febribus. ſi enim vires conſeruentur, nō ſolùm ſexta ac ſeptima,ſed etiam ſequentibus diebus venam ſecabis.

De frigidæ aquæ exhibitione, Cap. LXXII.

SI aliquando coactus fueris curare ægrotum qui non ſolùm antea venæ ſecandæ auxilium omiſit,ſed etiam nunc aut propter timiditatem ægroti, aut cognatorum, C ſanguinem detrahere prohibearis, ad frigidæ exhibitionem deueniendum eſt,exacta præſcriptione facta, quātū ex ipſa fieri poſſit detrimentum.Nam ſi hoc paruum vel omnino nullum futurum eſt, danda eſt in potu frigida ſincera quantum æger eius voluerit. Tunc autem danda eſt frigida quum in vrinis videris concoctionis ſigna.neque autem in principio,neque in augmento dāda eſt frigida,ſed in ipſo vigore totius morbi ac particularis exacerbationis.Opportuno enim tempore data frigida corroborat ſolidarum partium naturam. Corroborata verò D natura præattenuatos humores aggreditur,vt bonos quidem detineat,inutiles verò eiiciat,aut per ventrem, aut per vomitus,aut ſudores. Si verò frigidæ potor fuerit æger tēpore ſanitatis, valde cōfidēter frigidā dato,ipſa experientia doctus omnia viſcera frigidæ familiaritatē ſuſtinere.Si enim omnino aliqua pars adeo frigida eſſet vt ab ipſa læderetur, ſanitatis vtique tempore euidens detrimentum oſtendiſſet: quum autem nulla pars in ſanitate læſa ſit,ne in febre quidem lædi poterit, quum maximum propugnaculum habeat in profundo ardentis caloris multitudinem. Quapropter iis qui modicum ſangui- E nem & minimum carnis habent,frigidæ potus periculoſior eſt. citò enim ad ſolidas animalis partes penetrat carnibus nudatas. Quapropter etiam habituales febres neque ſincera neque multa frigida opus habent: tenuia enim ſunt in ipſis ac modici ſanguinis corpora. Vnde quū magni detrimenti timor immineat in ineptis, à frigidæ exhibitione abſtinere oportet,& vti aliis auxiliis,quæ obturationes reſerant,& multitudinem euacuant, & feruorem febris mitigant. At verò detrimenta ex intempeſti- F uo frigidæ potu orientia hæc ſunt: viſcoſos ac craſſos humores attenuari ac trāſpirare frigida impedit. Quare ſiue inflammatio fuerit in aliquo viſcere,ſiue ignis ſacer, ſiue indurata,ſiuè mollis ac laxa affectio, frigidæ potus ad huius ſanationem nihil confert: ſed eueſtigio quidem non modicam affert lenitatem, eo quòd febrem iam factam extinguit: manente autem intus cauſa,quum ex frigida denſatum fuerit corpus, aliam febrem accendit priore grauiorem.Atque hæc quidem detrimenti ſpecies contemni poterat: verùm plerique debilia habentes viſcera, citius ac facilius à frigidæ exhibitione læduntur.Quibuſdam enim ſtomachus ſiue gula adeo fortiter affectus eſt, G vt perdiderit actionem,& vix potuerit deglutire: aliis vēter læſus eſt, vt vix concoquere potuerit: aliis hepar, vt ex hoc in aquam inter cutem inciderint: aliis colum, aut pulmo,aut renes & veſica: aut aliud quid à frigida læſum, debile ad propriam actionē factū eſt. Quidam ipſorum ſtatim erectæ ceruicis ſpiratione, aut alto ſopore, aut lethargo,aut aurium abſceſſu,aut conuulſionibus, aut tremoribus,aut ſiderationibus corripiūtur. Et,vt in ſumma dicam,omne neruorum genus & caput ipſis affligitur.Noui quòd formidinē tibi induxerim per ea quæ retuli,ad frigidæ exhibitionem: verùm vidiſti me ſæpe ipſa opportunè vſum eſſe,& in quibus dare oportet,& ſemper vtilitatem aſſequutum eſſe citra ægri læſionem.

Diæta in febribus continentibus, Cap. LXXIII.

QVibus vena ſecta eſt,his ego poſt duas venæ ſectæ A horas ſemper do modicum ptiſanæ ſuccū, & iubeo quieſcere.Et poſtquā ex ſomnis ſurrexerint, rurſus ſimiliter ptiſanæ ſuccū exhibeo,& hoc perſeuero vſq; ad tertiā diem: quarta ferè ſemper in balneum duco. Tales enim opportunè vena ſecta viribus robuſtis, & ad animi deliquium euacuati,neceſſariò ſequitur non longè poſtea vētris ſeceſſus, attenuatis videlicet humoribus, & leuatis B ac corroboratis viribus: aliquando verò etiam bilis vomitus. Ad quæ ſtatim etiam humiditates per totum corpus aut ſudores ſuccedunt.quare confidenter hos lauato quarta die.At verò tempus exhibendi cibi in febribus continentibus,tum iis quæ iam relatæ ſunt, tum iis quæ poſtea referentur: quæ ſanè vnā ſolùm ab initio vſq; ad finē exacerbationē habēt (eſt bona ægri tolerātia & conſuetudo. tūc enim ipſis cibi dandi ſunt) quādo tolerātiſſimi ſibiipſis eſſe videntur: & illo præſertim tempore diei in quo etiam prius morem accipiendi cibi habuerunt. maximè C enim toleranter pertulerint cibos iſto tempore acceptos. Robuſtis igitur viribus,& dum vigor morbi breui expectatur,tenuiſſimo victu vti licet: vbi verò vires ægræ ſunt,nòn licet tenui victu vti citra magnum detrimentum.quare alimentis tantum apponendum eſt quantum roboris viribus detractum eſt.

Vniuerſalis doctrina de febribus putredinoſis, Cap. LXXIIII.

TRanſpirationis anguſtia ac impedimentum meatuum obſcurorum totius corporis obturationem fa- D cit,per quos fumoſæ & fuliginoſæ ſuperfluitates quotidie tranſpirant. At obturationis affectio quum parua fuerit & probè tractata, diariam febrem effecit: Quum autē ſiue propter magnitudinem, ſiue imperitiam medicorū conſuetum diariarum tempus exceſſerit,aut continentem aut aliam quandam, ob humorum putrefactionem, accendit febrem.At verò tranſpiratio multiformiter impeditur,& dum denſantur meatus propter ſiccitatem aut adſtrictionem cutis,& dum obturantur propter multitudinem & craſſitudinem ac viſcoſitatem humorum. Dū itaque quotidie fumoſarum ac fuliginoſarum ſuperflui- E tatum tranſpiratio impeditur,naturalis in nobis calor affligitur.Alius verò præter naturam corporibus accedens, primùm humores propter humiditatem putrefacit ac corrumpit: progreſſu verò tēporis etiam pinguedinē ac carnē & ipſa ſolida corpora inuadit. Eſt autē putrefactio, eſſentiæ putreſcentis corporis ad corruptionē tranſmutatio à calore præter naturā fiēs.Putreſcentes igitur humores,aut intra vaſa arctati,continuas & nunquam intermittentes vſque ad perfectam morbi ſolutionem febres F efficiunt: aut per totum corpus delati & extra vaſa elapſi, quandam febrem per circuitum accedentem & interualla habentem accendunt,velut tertianam,quartanam,quotidianam,aut aliam conſimilem. Cauſa verò cur non excidant extra vaſa humores in febribus continuis, eſt aut multitudo,aut craſſitudo,aut viſcoſitas ipſorum. Quemadmodum igitur dum inanimata corpora putreſcunt, primùm abiicimus ex ipſis quæ iam putruerunt, deinde reliquum in aere frigido ſuſpendimus, & perſpirationes perfrigerantes molimur: eodem modo ſanabimus in humanis corporibus putrefactionem,quod quidē iam corruptum eſt,omni modo euacuantes,reliquum verò geſta- G tionibus moderatis & tranſpirationibus perfrigerātibus ad exactam ac naturalem proportionem reducentes. Proinde vbi prius de non intermittentibus febribus tractauerimus, mentionem faciemus deinceps & reliquarum.

De febribus putridis, Cap. LXXV.

QV V M in omnibus vaſis,& præſertim maximis,circa alas ac inguina,ac conſimilibus, ſanguis calidior æqualiter redundans putruerit, febrem putridam continentem efficit.Plerunque verò in corporibus multi ſan- H guinis ac carnoſis & denſo habitu præditis,& ſuperfluitatibus calidis refertis hæc generatur. Proinde his iam febrientibus pulſus maximus & æqualis ac vehemens eſt, & qui compagem arteriæ neque duriorem neque molliorem habet.Ad tantam verò velocitatem ac denſitatem

venit

venit,ad quantam magnitudinem ipsa febris venit. Atque hæc quidem ambabus communia sunt, huic videlicet,& prædictæ continenti citra putrefactionem febri. verùm huic præcipua putrefactionis signa in vrinis, & pulsibus, & caloris specie adsunt. Curatio verò harum febrium, in vtroque genere communicat, tum in eo quòd cum putrefactione,tum eo quòd sine hac est:at essẽtia quidem & vniuersa ipsarum natura ex genere putridarum est. Verùm quatenus vna est tota ipsarum exacerbatio,ab initio vsque ad totius morbi solutionem,eatenus communicat cum continenti absque putrefactione. Oportet itaque etiam curationem ipsis in hoc solùm cum illis continentibus communem esse:per alia verò omnia bifariam secari, ita vt quosdam medendi scopos ex genere putridarum accipiamus,quosdam verò ex propria ipsarum essentia.sanguis enim est qui in hac febre putrefactionem suscepit. Sic verò etiam alias differentias putrefactorum humorum sanare conuenit, iudicationem partim à putrefactione sumẽdo,partim à propria vniuscuiusque differentia,velut pituita,aut vtraque bile.Quandoquidem igitur putridarum febrium septem subiecta sunt præter naturam ,à quibus iudicationes sumuntur,nẽpe copia humorum,& crassitudo,& viscositas,& obturatio, & transpirantium suppressio,& putrefactio,& febris nõ habens interuallum: vnamquanque sanè ex relatis affectionem sanare oportet per contraria, copiam per euacuationem,crassitudinem per secantia, viscositatem per extergentia,obturationem aperientibus transpirantium suppressionem: si quidem propter constrictionem cutis facta est,per diffundentia:si verò propter densitatem,per rarefacientia. Deinde putrefactionem, extergentibus & alterantibus ac transmutantibus.febrem autem,per frigefacientia.Quum igitur vires fuerint fortes, vena & iis secanda est, nisi cruditas ventris aut alterius cuiuscam partis prohibeat,velut antea dictum est. nam ex iis quæ de illis diximus,considerare oportet conuenientia etiã de his. Quandoquidem verò neque obturatio neque putrefactio curari potest per solam venæ sectionem, quum aliis auxilis opus habeant, reseruare aliquid sanguinis oportet ad curationis tempus, vt ne necessitas aliqua ingruat ob inopiam intempestiuè nutriendi. Quantum enim ad talem febrem attinet,omnino non nutrire oportet: quantum verò ad sanguiuis euacuationem,nutrire opus erit. Quare ex duobus alterum necessariũ,erit vt aut nutrientes,febrem augeamus :aut non nutrientes , vires dissoluamus. Melius igitur, velut dictum est, relinquere sanguinis proprium alimentum animalis partibus : & ipsum contentum esse modicis sorbitionum exhibitionibus,velut sunt ptisana & aqua mulsa, quibus vt medicamentis magis quàm alimentis opus habemus. Si verò ob aliquam causam relictum fuerit venæ sectionis auxilium,homini per tenuem victum connutrito, quum iam concocti fuerint humores,&crassitudo ipsorum fuerit præattenuata,febre in vigore existẽte, dabimus frigidã aquam,velut in superioribus continentibus febribus,nisi quid ex illic relatis prohibeat exhibitionem. Quòd si verò etiam frigidæ potionis auxilium fuerit relictum,aliis auxiliis vtendum est, quæ obturationes aperiunt & multitudinem euacuant, & feruorem mitigant, velut antea dictũ est,& deinceps consequenter referetur.

Communis diæta omnium febrium putridarum, Cap. LXXVI.

IN omnibus putridis febribus in communi putrefactos humores expurgare oportet, per vrinam & ventrem ac sudores. hoc enim commune est omni putredini.Si verò aliquando sua sponte ad os ventris impetum fecerint,per vomitus euacuentur. Alioqui non oportet ægrè vomentes præter naturam irritare, vt ne vires oris ventris exoluantur, quibus maximè in morbis opus habemus. Eligenda verò sunt quæ citra calefactionem ac resiccationem prædictas euacuationes perficere possunt:velut est ptisanæ succus,& aqua mulsa, acetum mulsum simplicissimum, & apomeli,*id est fauorum mellis elutorum cremor*, & radicis apii decoctum. Aqua itaque mulsa ad secandos crassos humores, & detergẽdos viscosos, &

A promouendas excretiones,optima fuerit, in febribus ex coarctatione ac putrefactione obortis,& præsertim continentibus putridis: attamen febrilem calorem auget. Quare si immodica fuerit caliditas,ab aqua mulsa abstinendum est,& vtendum ptisanæ succo.Si verò obturationes ægrè solubiles esse iudicauerimus, acetum mulsum dandum est: quanquam & hoc si quis immodicè vtatur, intestina radit,& tussim mouet, & neruosas partes lædit, vt difficile sit reperire tale auxilium quod nihil lædens multùm profit.atque hoc contingit propter complexũ

B affectionum præter naturam in corpore. Quapropter iis qui facilè à quacunque re exhibita læduntur, melius est vt ptisanæ succo vtantur, donec validius alimentum accipere possint. At si aluus non egerat, aqua mulsa cum solo oleo infusa eluatur. totum verò corpus forinsecus ante euacuationem discussoriis difflare non oportet: post euacuationem verò discussoriis vti licet. Pharmacis autem vtendum est tepidam caliditatem habentibus, veluteft oleum chamæmelinum. & in hoc tempore, inter discutiendum inquam,etiam vinum aquosum po-

C tum omnes excretiones mouet. Concoctione veròmanifesta in vrinis apparente, etiam lauare licet dulcis & potabilis aquæ balneo.

De febribus continuis, Cap. LXXVII.

FEbres cõtinuæ eiusdẽ generis sunt cũ intermittentibus siue interpolatis. Eiusdem autẽ generis dico cum tertiana exquisita causon , *id est febrem ardentem*, exquisitam,& cum quotidiana eam quæ quotidie exacerbatur, & tamen non intermittit. nam & febris ardens omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruat, & in hoc solũ ab illa

D differt,quòd cũ rigore nõ irruit neq; intermittit. Et quæ quotidie exacerbatur, similiter omnes notas habet cum quotidiana:in eo verò quòd nõ intermittit,eiusdẽ cũ illa generis est. Eodẽ modo etiã quæ per quartanã exacerbatur,nõ autẽ intermittit,eiusdem generis est cũ quartanis. Et manifestũ est quòd neque rigor exacerbationes præcedit,neq; sudor cõsequitur in hac febre, queadmodũ neq; in febre ardẽte rigor superueniens soluit ægritudinem. Differt autẽ febris ardens à continente putrida, eo quòd

E hæc ex sanguine putrefacto cõflatur,& à principio vsque in finẽ vnam habet exacerbationẽ. Febris autẽ ardens ex flaua bile putrescẽte incẽditur,& alternis dieb⁹ exacerbatur,& quadã habet febris imminutionẽ ac velut remissionẽ.Cõtinẽs verò putrida,similis manet vsq; ad solutionẽ.

Cura febris ardentis,Philumeni, Cap.LXXVIII.

ESt igitur febris ex flaua bile putrefacta incensa, continua ardentissima,& neque medicis neque ægris bonum ordinem exhibet. lingua enim in iis arida est & nigra ac aspera.Morsus item ventris,ac sitis intolerabilis,

F & vigiliæ:aliquando etiam delirium. Primùm itaque leniter ac blandè hanc febrem aggredi oportet. Vbi verò concoctionis signa apparuerint in vrinis, & morbus iam vigúerit,acrius instare,&ad frigidæ potum accedere:nisi & hic aliquid prohibeat ex iis quæ de continentibus febribus relata sunt. Prima verò auxilia in febre ardenti sunt decubitus in locis frigidis, qui ad purum aerem patent ac perflantur: stratum molle & sæpius renouatum: amicula assiduè permutata, & satis gracilia & non sordida.Lectus sit abundè amplus, quò possint membra cale-

G facta subinde ad alias atque alias eius partes transferri. & per flabellum aer ignauior cõcitetur . Epithemata conueniunt pectori ac stomacho imposita:palmulæ cum vino & rosaceo,aut melino tritæ.Sunt & frigefacientia cõmoda:velut sunt pampini vitis triti, seris, polygonum, plantago,ramenta cucurbitæ,lactuca, rumex acutus. Singulis autem admisceantur micæ panis præmadefactæ, aut polentæ.Oportet tamen assiduos horum vsus deuitare. At verò panniculi linei complicati moderatè graciles, aqua & oleo calido imbuti, & pectori ac stomacho impositi,

H ardentem febrem mirificè mitigãt.Sed & aqua & oleum calidum , aut aqua & oleum rosaceum , ex alto in pectus delata per lanæ manipulum, vehemẽtiam ardoris facilè obtundunt. Oportet autem abundè calida esse aquam & oleum,aut aquam & rosaceum.tepida enim partium firmitatem exoluunt. Si verò parũ nitri iis admixtũ fuerit,

A ſudores excludere poterint. In ardentiſſimis autem febribus etiā aceti parum admiſcendū eſt. nā & hoc quod debet, facit. Cibi porrò offerendi ſunt humidiſſimi, & nihil acre habentes, velut ſunt lactucæ, caules cum poſca aquoſa ferueſacti, & cucurbitæ ſimiliter cum poſca. Sed & ptiſanæ ſuccus tenuior dandus eſt abſque ſale, aut alio additamento. Et aliquando poſt cibum aquam frigidam cochlearii vnius aut duorum menſura abſorbeant: aut ſit potius ipſorum potus in totum lactei teporis. ſed & aqua frigida fracta colluēda ac gargariſſanda præbeatur. Et roſarum ſucci cochlearium abſorptum ſtoma B chum refrigerat. quin & alia animi oblectamenta procurentur. Folia vitis viridia, item myrti ac roſarum per pauimentum ſpargantur, & aqua frigida frequenter irroretur. & aquæ ſalientes in vicinia ſonum edant. Tempus autem frigefacientium epithematum ac ſimilium, eſt vigor exacerbationis. Nam in principiis ac augmentis exacerbationum, dum adhuc inæqualiter affectum eſt, & caliditas circa viſcera reſidet, ſi hæc adhibeantur, diffundunt quidem ſenſum, verùm repellentia caliditatē in profundū, maius detrimentū inducūt, incluſo in- C tus feruido calore, & rurſus febrem ardentiorem efficiente. At in vigore exacerbationum, expaſſa caliditate per totum corpus, facilè extingui poterit ea quæ adhuc reliqua eſt circa viſcera. nam & melius ſpirantes, & minus ſiticuloſi fiunt, his in tempore adhibitis: & ipſorum roſcido vapore excluſo, ad ſomnum conuertuntur. Cæterùm inſtante iam vigore totius morbi, & nullo prohibente ex iis quæ in continenti febre relata ſunt, tempus iā eſt frigidæ exhibēdæ. In quibus igitur cōfidimus D nullū ex viſceribus, neque caput (velut dictum eſt) læſionem incurſurum, ſinceram ſanè frigidam exhibemus: in quibus verò metus eſt, atque is vel minimus impedimento eſt, pro prima vice fractum exhibebimus potum ſiue frigidam. Frangitur autem, ſiquis temperatæ aquæ calidæ cyathum vnum ad quinque frigidæ puræ, ſinceræ admiſcuerit. atque talis potio ſuſpectis corporibus exhibetur. Quidam verò olei roſacei cyathum frigidæ exhibēdæ affundūt: & ſic exhibēt. ipſum enim roſaceū nō valde frigefacit, & oleoſitas eius corporibus in- E tus oblita nō permittit ipſa à frigida aqua lædi: & ſimul firmitatē quandam exhibet ventri roſaceum, & lubricitatem, propter oleoſitatem. quidam pro roſaceo melinum exhibent. Galeni. Porrò balneum illis ſolùm conuenit in ardenti febri, qui citra tumorem aliquem inflammatum, aut eryſipelatum ægrotant, vbi concoctionis ſigna apparuerint in vrinis. Quòd ſiquis iuuenis ſit carnoſus, tempore æſtatis, & conſtitutione calida ac ſicca, febre in vigore exiſtente, & concoctione in vrinis F apparente, citra viſceris alicuius inflammationem, & in lauacrum frigidæ natatorium ſeipſum iniiciat atque natet, ſudores vtique commouerit: ſi verò etiam ad frigidæ balneum aſſuetus fuerit, valde confidenter hoc auxilio vtatur. quibuſdam enim ſtatim venter bilioſa egeſſit. At ſi moderata eſt febris, & vires robuſtæ, vnà cum concoctionis ſignis proſunt ipſis balnea dulcium ac temperatarum aquarum, & ex vnguentis chamæmelinum: præſertim ſi aer ambiens frigidus fuerit. Nam ſi aliquando contigerit vt frigido exiſtente ambiente æger fortiter G à febre exuratur, modicam ſalutis ſpem de ipſo habere oportet: ſi verò neque concoctionis ſigna affuerint in tali aeris ſtatu, neque vires fortes habere apparuerit, talem ſeruari impoſſibile eſt. quare neque lauabis ipſum, neque inunges rarefacientibus medicamentis: neque vinum dabis neque frigidam. In quibus enim deſperata eſt ſalus, vanum eſt auxilia multos ſeruantia imperitorum calumniæ exponere. Proinde ego ſanè medicos quoſdā noui methodi ignaros, qui imitati ſunt ea quæ à nobis fieri ſolent, & vſi ſunt his auxiliis in iis qui penitus mor- H tui fuerunt, & neque quicquam profeciſſe, & opportunum ipſorum vſum ſuſpectum ac horrēdum feciſſe. At nos & temporum occaſiones & auxilia deſcribimus, in iis qui ſeruari poſſunt. nam qui incurabiles ſunt ægri, iis neque occaſio neque auxilia commodant.

Tertianæ exquiſitæ dignotio, Cap. LXXIX.

Febris tertiana exquiſita in corporibus natura bilioſioribus omnino cōſiſtit, & in ætate vigoris, & maximè tempore æſtiuo, & in locis calidis ac ſiccis temperamento, & in tali ambientis nos aeris ſtatu. Sed & vita in laboribus, & curis, ac vigiliis, ardoribúſque, & pauco alimento, eóque calido & ſicco: & immodicus calefacientium ac ſiccantium potionum ac medicamentorum vſus, apta ſunt ad febrem tertianam. Quum igitur gignatur tertiana ex flaua bile putrefacta, ac mota, & extra vaſa lata, ſtatim à principio rigorem inſignem inducit, qui à quartanæ febris rigore in hoc differt, quòd in tertianis pungi ac vulnerari corpus videatur. Nam in quartanis inuaſio vehementem perfrigerationem habet, & magis in profundo: quotidianam verò neque rigor omnino præcedit, ſed magis circumfrigeſiunt. Eſt etiam in tertianis febribus ordo pulſuum exquiſitus, & æqualitas. excitatur autem in progreſſibus exacerbationum pulſus ipſe ad vehementiam ac magnitudinem & denſitatem. Sitim etiā inducit tertiana, maximè in vigore, & hominem exurit vt ſe denudet & abiiciat veſtitum, & magnum ac dēſum ſpiritum ducat, & velut flammam quandam efflet, & frigidam bibere expetat. & paulo pòſt calor æqualiter per totum corpus extenditur. Quòd ſi etiam manum inieceris corpori, iuxta primum contactum calor multus & acris occurrit, qui velut cum vapore quodam affertur: vincitur autem paulo pòſt à manu. & ſanè iam etiam bibere tempus eſt ægro: atque vbi bibit, ſtatim multitudinem calidi vaporis per cutem remittit prænuntiam ſudoris: & vomitus bilis apparet, & aliquando etiam vēter egerit. Vrinæ verò iis ſunt bilioſæ & ſubfuluæ ac ſubflauæ, & moderatè craſſæ, & paulo pòſt aut nubeculam albam, aut quiddam in medio dependens bonum efficiunt: at ſi fuluiores fuerint vrinæ, & neque quid in medio pendens, neque nubecula in primo circuitu apparuerit, ad ſeptē circuitus extendetur morbus. Verùm exquiſita tertiana quæ in prima die oſtendit in vrinis ſubſidentiam albam ac læuem & æqualem, tertium circuitum non tranſgredietur. Hæc febris in integram febris quietem deſinit poſt exacerbationem, vniuerſum exacerbationis tempus duodecim horarum ad ſummum faciens, & non pluriū. atque hanc exquiſitam tertianam nominamus: quæ verò diuturniorem habuerit exacerbationem, eam appellamus extentam: ſi verò quotidie exacerbauerit cum rigore irruens vehementi, habuerit autem omnes prædictas notas in pulſibus & vrinis & reliquo corpore, hanc duplam tertianam nominamus. Et hoc contingit propter multitudinem & craſſitudinem & bilis inæqualitatem.

Tertianæ exquiſitæ curatio, Cap. LXXX.

Tertianam igitur exquiſitam, velut à flaua bile commota fientem, humectare ac frigefacere quantum eius fieri poteſt conuenit. Et quæ quidem in ſupernum vētrem confluunt euacuare per vomitus: quæ verò infernū ſubeunt, ſimiliter per infernam excretionem. Sed & vrinis ac ſudoribus via aperienda eſt. & venter quidem mollibus infuſis euacuandus eſt: vrinæ autem propellendæ ſunt apio & anetho in potionib⁹ maceratis. Et ſi cōcoctionis ſigna apparuerint, cōfidenter iā etiā abſinthii comā aqua mulſa maceratā ac excolatā dabis. Balnea verò ipſis cōueniūt, ex aqua calida potabili tēperata, & neq; nitrū neq; aliud quiddā tale in balneis adhibere, ſed aquā & oleū præcalfacto corpori circūfundere, & in calidæ ſoliū locare, ac hortari vt in ipſo morētur quantum eius fieri poteſt. eos verò qui balneum amant etiamſi bis laueris, non peccaueris. A vino verò abſtinendum eſt penitus, priuſquam concoquatur morbus, vbi verò concoqui incipit, tenue & aquoſum ac modicum, primùm dandum eſt: prope ſolutionē verò, vberius. Cibi qui humectant & frigefaciūt, omnes commodāt tertianis exquiſitis. quātitas verò in ipſis tāta ſit, quātū probè cōcoquere poſſūt. Et ex oleribus quidē cōueniūt atriplex, blitū, malua, lactuca, & cucurbita. Ex reliquis autē ptiſanæ ſuccus, & ſorbitiones ex alica, & piſces petroſi: & ex volucrib⁹ quæ mollē carnē habēt. Ex aliis alas, & gallorū teſtes, & ſuillos pedes, ac

cerebella,& paruorum porcellorum extremas partes dare conuenit.Sorbendi funt etiam ouorum vitelli, & fructus guftandi nō ægrè concoctiles. Abftinendum verò ab omnibus dulcibus & acribus,& falfis,nidorofifque ac virofis eduliis ac potibus:& à veteribus ac natura calidis vinis.

Tertianæ fpuriæ curatio, Cap. LXXXI.

IN non exquifitis tertianis neque lauare ftatim ab initio bonum eft,fed quando iam apparuerint figna concoctionis: neque quotidie nutrire,fed fatis eft alternis. Quies autem & calfactio præcordiorum ipfis conducit, & forbitiones concoctu faciliores:infufa item inferni vētris nō valde mollia. Et fi fanguinis detractione opus habuerint,neque hæc relinquatur , fed ftatim ab initio diftinctione facta,velut in fermone De venæ fectione dictū eft,moderatus fanguis auferatur,quantum in præfens fatis eft.Totus verò diætæ ftatus non frigefaciens & humectās fit in totū,velut in tertianis exquifitis , fed etiā quid de inciforio ac calfactorio modo affumat: nimirum velut craffiore bile fubiecta,& nō valde calidiore.Maximè verò contulerit ipfis ptifanæ fuccus iniecto pipere & hyffopo aut origano. fed & nardi fpicā, cum aqua mulfa cocta bibēdā dato: & alia quoque quæ vrinā cient,prætérquā extremè calfacientia ac ficcātia.Maximè quoque abfinthii cremor affiduè dādus eft poft feptimā diē. Sed & acetum mulfum multis profuit potū: & aliquod lene purgatoriū,bona concoctione in vrinis apparēte.At verò vomitus ab accepto cibo vfque adeo cōmodus eft iis qui in hac febre perfeuerānt , vt multos nouerim ftatim perfectè liberatos ex huius vfu.

De hemitritæo,*hoc eft femitertiana*, Cap. LXXXII.

FEbris femitertiana appellata,fit pituita putrefacta ad putrefactum amaræ bilis humorem admixta: & eft ex duabus febribus cōpofita.Quotidiana enim cum circumfrigefactione irruente,tertiana verò cum rigore,febris ex ambabus mixta,horrorem inducit : & de rigore quidem minus,plus autem de frigefactione.id quod extremitatibus permixtis contingit. Itaque neque abfonū nomen huic febri impofuerunt qui hemitritæam dixerunt.Duplex eft autem modus generationis eius:aut dua bus exacerbationibus vno tempore coincidentibus, aut ftatim ab initio vtrifque inter fe permixtis. Quum igitur tertiana prædominatur,horridior febris fit,& iuxta acceffionem etiam aliquid rigoris affumit:ftatimverò talis etiam calidior eft &æftuofior,& quendam bilis vomitum aut egeftionem,aut fudorem inducit. Vbi verò altera pituitofior febris præualet,prædominatur quidem frigiditas extremitatum, verùm modici funt horrores, & non funt fiticulofi neque æftuofi. At vbi æquales magnitudine fuerint,& tertiana interpellata, & quotidiana continua, inuafio quidem exacerbationis cum horrore contingit.Et quum pituitofa febris dominatur, contractiones fiunt ac horrores:quum autem biliofa febris præualuerit,aceruatim incalefcunt. Atque hæc quidem eft femitertiana exquifita,ex tertiana intermittēte & quotidiana continua compofita, ambarum febrium temperatura æquali exiftente. Cæterùm femitertiana non exquifita,aut biliofum humorem habet aut pituitofum.Quum igitur ex vtrifque relatis humoribus femitertiana febris conflетur,etiam curationem mixtam effe conuenit.Quare ex iis quæ de tertiana relata funt,& ex iis quæ de quotidiana dicentur,curationem componere oportet.

Quartanæ exquifitæ dignotio, Cap. LXXXIII.

QVartana exquifita omnem ætatē inuadit, præcipuè tamen inclinatam. Hippocrates autem in libro De feptenario,vigoris ætatem dixit.Idem afferere videtur, eundē hominem non bis in quartanam febrem incidere. verba eius funt:Primùm quidem quartana febre idē homo bis neque capitur neque vnquam captus eft,neque de cætero corripietur,fi femel fanus fiat.& hoc propterea: Iuxta propriam vniufcuiufque hominis naturam & ætatem vigoris cōtingit.Neceffe enim eft,vigentem hominis naturam in hoc tempore quartana febre corripi:prætérito autem vigore exolutam effe & à quartana & ab inuafione. At verò naturæ corporum magis atrabiliariæ hanc febrem perferunt, & ex temporibus autumnus , & præfertim vbi ipfe feipfo fuerit frigidior ac ficcior , & inæqualis. Edulia item ac potiones, & totus vitæ victus ficcus & frigidus tempore exiftens , quartanarū febrium fignum eft:& lienes aucti.Hæc autem febris non ftatim à prima die omnino irruit cum rigore,fed aliquando ex aliis in hanc fit tranfmutatio, ex iis quæ erroneæ ac inordinatæ vocantur,verùm in progreffu rigor accedit,& cum augefcente etiam rigor augetur.Senfus autem ægrotis cōtingit,non velut fi pungatur & ftimuletur cutis,veluti in tertianis cōtingit,fed & perfrigerātur vehemēter,&velut franguntur vfque ad offa.proinde audire eft ægros dicentes quòd ofsium lafsitudine tenentur,& carnem cōfringi imaginantur.Pulfus porrò funt parui,obfcuri, ac tardi & rari in principiis accefsionū , velut in nulla alia affectione.Etenim iuxta inuafiones quartanarum, arteria tibi ligata effe videbitur, & introrfum retrahi, ac prohiberi à regreffu.quare etiamfi iuuenis fuerit æger,tamen fenilis extremæ ætatis motum arteria imitatur.Si enim ægrotātis naturalem pulfum noueris,aut in principio exacerbationis alterius morbi adfueris, nihil aliud expectaueris quo minus pronunties irruentem à principio febrem, quartanam effe.adeo immenfa quædam mutatio pulfus ad raritatem ac tarditatem fit. Vrinæ verò his in principio quidem albæ ac tenues & aquofæ, nimirum propter materiæ crafsitudinē percolatæ:progrediente verò morbo,pro ratione coloratiores fiunt & fubfidentiam habent craffam.Sequitur autē fudorum copia circa exacerbationis declinationem. Ex Rufo. Quartanæ igitur à fplene initium fumentes,diuturniores funt.Fiunt autem manifeftæ ex colore & cruditatibus,& quòd venter non facilè egerit,& ex fplenis tumore,& quòd ad finiftrā magis fe reclinent. Eft autem periculum ne progreffu temporis etiam in aquam inter cutem incidant. At verò propter hepar inflammatum , quartanarii coloris funt albicantis & toto corpore tumidi, & vrinæ iis funt valde rubræ,fandaracham referentes: & ad contactum tumor dextri præcordii occurrit.Et ii etiam magis difficulter fpirant quàm fplenici,& fubtuffiunt, & poftremùm in hydropem ineuitabilem delabuntur.

Quartanæ curatio, Cap. LXXXIIII.

IN principio igitur moderatè ac leniter tractandi qui ex quartana febri laborant, ita vt neque medicamentum aliquod forte adhibeamus neque euacuationem, nifi fanè fanguis valde abundare videatur: tūc enim moderatè fanguinem auferre oportet.Et fi diducta vena fanguis fluens niger ac craffus fuerit,confidenter euacua:talis autem in fplenicis maximè reperitur: vbi verò flauus ac tenuis apparuerit,ftatim cohibe. Secāda eft autem vena aut interna,aut media in finiftro cubito, fi fplenicus fuerit homo:aut in dextro, fi circa hepar fuerit affectio. Diæta verò fit flatus expers,& bona: venter autem molliatur quantum eius fieri poteft per confuetos cibos.Si verò ii nihil profecerint,infufis per clyfterem vtendum eft,primùm quidem mollibus,poftea acribus. Prohibendæ funt carnes porcinæ,& omnes vifcofæ ac tardi tranfitus.item frigida ac humida edulia omnia. Vino vtendum eft pauco albo & tenui,ac moderatè calido.Volucribus autem montanis,& pifcibus mollis carnis ac facilis concoctionis,& nihil vifcofum habentibus.Vtendum eft etiam falfamentis ac finapi. Et per dies aliquot accipiendum eft pharmacum ex tribus piperis generibus, & diofpoliticum appellatum. & fi piper folum tritum quotidie acceperint,rectè vtique fecerint.A frictionibus autem & deambulationibus & aliis confuetis nōn penitus arceātur.A balneis verò abftineant,frictionibus cōtenti quæ valde profunt. Et fi breuis fuerit ac non valde violenta quartana,non malū fuerit in intermediis diebus confueta exercitia cōtingere.Atque hæc quidem in principio ac augmento facienda funt.In vigore verò morbi,tenuiore victu vtendum eft,& iubendi funt ægri diu quiefcere,& vifceribus profpiciendum eft,adhibitis fomētis ac catapl afmatis mollire ac laxare potentibus,& flatus diffoluere.Talia verò funt,farina ordeacea, & femen lini, iris,cuminum,chamæpitys, & ruta in aqua mulfa cocta, oleum

quoque à fomento cataplaſmati miſcẽdum eſt. Oportet autem primùm olei fotu per paucos dies irrigare, atque ita cataplaſmatis vti, in die videlicet adhibitis, ſi æger ferat. Epithematis autẽ vtẽdum eſt, polyarchio, & eo quod ex ſtyrace paratur, & ſimilibus. conſequenter autem etiã vrinam cientibus vtendum eſt. Et aqua mulſa in potu exhibenda, in qua cocta eſt ruta & anethum. Quòd ſi concoctionis morbi ſigna euidenter apparuerint, confidendum eſt ſtatim pharmacis humores nigros euacuantibus, & non ſemel ſed ſæpius, ſi opus fuerit. Conuenit autem epithymum quartanis potum. & veratrum nigrum maximè prodeſt, eo quòd citra moleſtiam euacuat ea quæ moleſtant: & vinum dulce in vacuũ colocynthidis caput infuſum. Omnibus tamen miſcendum eſt apiũ, aut aniſum, aut dauci ſemen, iucunditatis gratia. Aſſiduè etiam betæ ac oſtreorum decoctum bibant. Conueniunt his quoque aloedaria Oribaſii quæ ſic habent: Aloes drach. c. ſpicæ nardi, aſari, maſtiches, croci, xylobalſami, ſingul. drach. VI. caſſiæ drach. XII. epithymi drach. XVI. veratri nigri exempta medulla drach. VIII. forma pilulas magnitudine erui cum pulegii decocto, & exhibe pro viribus. poſſunt & cum melle cocto pilulæ formari. Ego verò etiam veratrum interdum adieci. Vtendum eſt & vomitibus à cibo & à raphanis, ſi nihil impedierit. plerique enim ipſis aſſiduè vſi, partim perfectè à morbo liberati ſunt, partim facilè pertulerunt. Nam vnà cum hoc quòd euacuant ea quæ ſtomachum infeſtant, etiam facilius concoquunt tales. Vbi verò nihil iam prohibet, etiam album veratrum dandum eſt, primùm quidem raphanis infixum, velut in Sermone De purgatoriis dictum eſt, poſtea verò etiam ipſum per ſe. Qui verò vomere nõ poſſunt, iis vehementius infernè purgatis dandum eſt medicamentum ex viperis, theriaca appellatum, & reliqua quæ ad tales febres laudantur. Inter quæ eſt & familiare illud nobis omnium probatiſſimum, quod recipit ſucci Cyrenaici, & piperis, & myrrhæ troglodyticæ, & foliorum rutæ viridium, ſingul. æquales partes. Singula ſeorſim læuiſſimè terũtur, & ruta cum melle trita excipiũtur: fiúntque pilulæ, de quibus aliquibus obolus vnus, aliis duo exhibentur. Aliud Aſclepiadæ. hoc etiam ſomnũ facit, quo etiam ipſe vtor. Piperis longi, myrrhæ troglodyticæ, ſucci papaueris, caſtorii, ſingulorum pares portiones: efforma & vtere, obolum vnum aut dimidium exhibens cum aceto mulſo, duabus horis ante acceſſionẽ. Aliud ad quartanã. quod facit & ad arthriticos. hoc in quartanis dato prælotis duabus horis ante acceſſionẽ drach. vnius pondere cum aceto mulſo: arthriticis verò cum aqua mulſa. Bituminis vnc. I. myrrhæ troglodyticæ drach. II. foliis menthæ viridibus læuiſſimè tritis excipe, ac vtere velut prædictum eſt. Cæterùm qui in principiis, talium pharmacorum aliquod exhibuerũt, aut omnino ante vigorem, hi ſæpe ſimplicem quartanam duplicem fecerunt, aut omnino maiorem aut difficiliorem effecerunt: aut duplicem antea, triplicem reddiderũt, aut omnino duas difficiliores ac maiores effecerunt. Noui ego quendam medicum qui auſus fuit tribus quartanis correpto dare theriacam ante morbi vigorem: deinde auctis omnibus accidentibus, quum febris continua ſucceſſiſſet, hominem peremit. Archigenis. Quartana febre laborantibus, inquit Archigenes, trifolii bitumẽ olentis ſeminis drach. I. in trib⁹ aquæ mulſæ cyathis exhibere ſoleo. Mirificè etiã ipſis prodeſt bitumẽ ipſum Iudaicum tritum potum cum vino diluto drachmæ pondere. Verùm pharmacum minimè moleſtum, & ſæpe ſucceſſum ſortitum expertus ſum ego hoc, maximè in quibus ſplenes tument, & hydrops initium capit: Hederæ corymbiferæ folia quinque cum myrrha troglodytica magnitudine fabæ trita, in aquæ mulſeæ dulcioris hemina exhibentur. Sed & caſtorium potum rigores mitigat & morboſam carnem conſumit, & concoctionibus in venis opitulatur, & ſegnitiem admotum eximit. Rufi. Abſinthii cremor humores ventrem infeſtantes deterget, & concoctioni auxiliatur. vnde neque ſaliuam colligunt qui abſinthium bibunt. Mitigat etiam inflammationes hepatis ac ſplenis, & vrinas impellit, & menſes muliebres. At ſi æger adſuetus fuerit, & habitus ventris euacuatione gaudeat, & mordaces humores ſecedant, lac recens mulctum aſininum aut equinum quibuſdam dedi, quos magis purgare volui: aliis verò caprinum, propter familiaritatem & parabilitatem. Exhibui autem ab initio heminas tres, & progreſſus ſum vſque ad ſex: deinde intermiſſo vno circuitu, ſimiliter à trib⁹ heminis incepi, & addita quotidie hemina, ad ſex progreſſus ſum: & poſtea detracta quotidie hemina vna, rurſus per duos circuitus quieui. & ſimul morbus diſſoluebatur, & corpus nutriebatur. oportet autem animal boni ſucci eſſe, cuius lac exhibemus. Si verò alicui non aceſcit, neque nidoroſum fit, neque per vẽtrem erumpit, etiam in ſuſpecta die, ſorbitionis loco moderatè dandum eſt, multo tempore ante acceſſionem, & buccellæ panis modicæ ſuperingerendæ. At verò morbo in vigore conſtituto, apparente manifeſtiſſima concoctione, nullo viſcere læſo, adſuetis tempore ſanitatis, etiam aquam frigidam exhibui, duarum heminarum menſura, inſtante iam propè inuaſione: & re vera à multis rigorem prohibui: non parum ſæpe etiam febribus exemptis. Melius eſt autẽ etiã forinſecus calfacere corpus cyprino aut ſicyonio: ante exacerbationes quidem, vt ne rigeant: ſedatis autem exacerbationibus, vt ne ab extrà allabentibus perfrigerentur. Dioſcorides porrò dicit prodeſſe iis qui quartana tenentur febre, hæc in potu accepta etiam ante acceſſionem: Plãtaginis radices III. ſiccæ tritæ in vino bibuntur. Verbenacæ rectæ quartus à terra geniculus tritus cum vino potatur: in tertiana verò, tertius. Radicis item libanotidis drach. I. in vino exhibetur. Quòd ſi oleo illeueris totum corpus, extremitates autem ex vnguento aliquo ad rigores deſtinato inunxeris, & ægrum contectum quieſcere ſiueris, non experietur rigorem.

Quotidianæ febris dignotio, Cap. LXXXV.

QVotidiana febris in pituitoſioribus naturis conſiſtit, & tẽpore hyemis & in humidioribus ac frigidioribus conſtitutionibus. Et ſenes quoque magis infeſtat & pueros, propter edacitatem: & præſertim eos qui in humidis ac frigidis regionibus degunt, & vitam otioſam agunt cum repletione: atque hoc magis vbi poſt cibos aſſiduè balneis vtuntur, & adhuc multo magis vbi ipſi cibi natura ſunt pituitoſiores, & inordinatus eſt ipſorum vſus. Hæc igitur febris neque cũ rigore irruit ſtatim in prima die, ſed temporis progreſſu non rigor, ſed circumfrigefactio ægrè concaleſcens ipſis accedit. In pulſibus autem manifeſta ordinis confuſio & inæqualitas adeſt, tẽpore irruptionis exacerbationis præſertim: & velocitas ac vehementia motus ipſis non adeſt. Non autem exurit febris hæc ægrotos, neque denſam reſpirationem facit, neque crebras efflationes, neque frigidæ expetentiam excitat. ſed hæ febres minimè ſiticuloſæ ſunt. Vomunt autem pituitoſa, & quæ per ventrem infernè ipſis euacuantur, frigidiora, pallidiora, crudiora, & aquoſiora omnino ſunt. Exudant autem nequaquam in primis diebus, neq; ad perfectam febris quietem deueniunt. albus eſt ipſorũ color. Vrinæ albæ & tenues in primis diebus minguntur, poſtea verò craſſæ ac cõturbatæ. Hic humor quotidie exacerbatur, deſinit autem in quietem febris non integram, vniuerſum tempus faciens horarum plerunque octo & decẽ. Quapropter etiam amphemerina febris *Græcis* vocatur: de ambabus enim participat die ac nocte.

Quotidianæ febris curatio, Cap. LXXXVI.

IN quotidianæ febris curatione aceto mulſo vtimur in primis diebus, & iis quæ vrinas probè impellere poſſunt. & tota diætæ forma ſecandi vim habeat. Circa vigorem verò ventri proſpicere oportet, & præſertim ori ipſius: & poſtea vomere à cibis & raphanis & purgatoriis pituitam euacuantibus vti. Reliquam diætam ad communes ſcopos reſpectu facto comperies, vt ſcilicet attenuante diæta & pharmacis inciſoriis ac attenuantibus vtaris.

De epialis febribus, Cap. LXXXVII.

PRædicti generis, pituitoſi inquam, eſt & febris quæ priuatim à leni afflictione epiala appellatur, quum ſimul & febricitant & rigent & vtrunque percipiunt, eodẽ tempore in omni corporis parte. Pituita enim acida & vitrea appellata, citra febrem quidem rigorẽ inducit: ſi verò putredo aliqua moderata ipſis accedat, febrẽ epialam

efficit. Si verò amplius putrefcat, præcedit quidem rigor, fequitur autem febris, exuperata frigiditate à multitudine caloris; vt omnino non appareat iuxta augmenta & vigores exacerbationum. fortaffis autem & pituita vitrea acidam qualitatem habet. Curatio porrò confimilis eft iis qui quotidiana febre laborant; inciforio curationis modo amplius aucto.

Communia auxilia febrium per circuitum repetentium, Diofcoridis, Cap. LXXXVIII.

IN communi ad omnem circuitum ac rigores vtiliter exhibentur ea quæ fudores mouere poffunt, & funt hæc: feminis fmyrnii drachma vna datur potanda ex vino duabus horis ante acceffionem. Item ariftolochiæ drachma vna, & iridis drach. duæ, & calaminthes decoctũ cum caftorii drach. vna, in quartanis & quotidianis. Chamædryos item decoctum, affiduè potatum, quartanam & quotidianam foluere folet. Caroi quoque femen, ferulæ femen, verbafci radix aut fuccus cũ vino. Aliud quod ad omnem circuitum, & maximè ad quartanas datur, duabus horis ante acceffionem. Facit & ad calculofos, ac dyfentericos, & ftomachicos. Eft etiam anxiofis ac defperatis & lippientibus commodum: Seminis hyofcyami albi, feminis apii, feminis anifi, ftyracis, fing. drach. IIII. croci drach. x. opii drach. III. caftorii drach. II. myrrhæ drach. II. cum aqua ad fabæ Ægyptiæ magnitudinẽ formato, & cũ duobus aquæ cyathis exhibeto. Aliud ad omnẽ circuitũ, Aphrodæ: Seminis hyofcyami, myrrhæ troglodyticæ, opii, ftyracis, fing. drach. I. croci, zingiberis, aloes, fingul. drach. x. & obolos tres; excipe melle, & exhibe nucis põticæ magnitudine, cum aquæ cyathis tribus, præillitis extremitatibus ac cruribus: & fine vt dormiãt. Ego verò etiã caftorii drach. I. adieci, & mirificè vim fuã declarauit. Vtere etiam confidenter antidoto pæonia, & ea quæ ex fulphure conftat. miram enim efficaciam habent aduerfus omnem circuitum, præfertim quartanas ac quotidianas febres. Cæterùm quæ trita cum oleo illinuntur, profunt omnibus qui per circuitum exacerbantur cum rigore: fouent enim corpus & fudores mouent. funt autem hæc: Chamæmeli flos tritus, & in paftillos efformatus, ac in vmbra ficcatus, & vfu expetente cum oleo tritus ac illitus. Semẽ viticis cum oleo, femen libanotidis, flos falis, nitrum, fpuma nitri, baccæ lauri, pyrethrum, fmyrnii femen, hypericũ, calamintha, canchryõ, caftorium, conyza, coftus, granum cnidium, cũ nitro & oleo & aceto, oleum amygdalinum, cyprinum, irinum, gleucinũ, chamædrys, ftaphis agreftis. Afclepiadæ vnguentum ad acceffiones cum rigore. Hoc fæpe tertianas depuli, inquit. Spumæ nitri drach. II. myrrhæ drach. II. piperis grana xx. ceræ drach. IIII. olei cyprini, aut irini, aut gleucini, aut amygdalini fefcuncem. liquefacta aridis admifceantur. vfus eft hora ante acceffionem. Magis autem confricandi funt pedes, vnde horrores initium fumere videntur. Aliud ad tertianas: Grani cnidii, fpumæ nitri, piperis, æquales portiones excipe irino, & ad ftrigmẽtitiam craffitudinem redige, & vtere extremitates leniter confricans. Hoc medicamentum fudores ciet, & per duos aut tres circuitus fanitatem reducit. Aliud ad quartanas, tertianas, ac reliquos circuitus. Myrrhæ drach. VIII. cafiæ drach. x. piperis drach. XII. ftaphidis agreftis drach. III. nitri drach. III. ceræ fefcuncem, cyprini aut alterius talis lib. I. Myrrham vino dilue, & ftaphidẽ & reliqua contunde ac cribra, & cum myrrha tere, ac cerato affufo excipe. vfus autem tempore pharmacum cũ pari cyprini portione illine.

De ignis facri circa vifcera affectionibus, Cap. LXXXIX.

FIunt aliquando ignis facri affectiones circa aliqua vifcera, febrem ardentem ac habitualem inducentes. Et fi quidem circa ventrem fuerit eryfipelas; *id eft ignis facer*, febrem in iis accenfam lipyriam nominant: fi verò circa hepar, vrentem fiue fumofam: fi circa pulmonẽ, algidam. Talis autem febris frigefacientibus ac humectantibus opus habet eduliis ac potibus, & iis quæ extrinfecus imponuntur. Quum igitur febris habitualis alium morbũ admixtũ non habet, balneo indiget: quẽadmodum etiam aliæ omnes caliditates ac ficcitates. Si verò affectio fuerit circa vifcera ignis facri, à balneo quidẽ abftinere oportet in totum: frigida verò in vigore morbi vtendum eft contentiofé. fic autẽ appellare folemus, quum femel frigidiffimã & multam damus. Ante vigorem autẽ frigida non eft danda, nifi ab ægroto cogamur; cui mos fit frigidam bibere, & qui fitim non ferat. Ac forinfecus imponenda funt frigefaciẽtia, & fi nihil profecerint, tunc etiam frigidæ potus exhibeatur; aut edulia potius frigefacientia. Conueniunt autem maximè lactucæ humidæ ac dulces pura frigida elotæ: atq; fic quidem acceptæ optimæ funt. Si verò opus fuerit aliquãdo ad preces ægrotorum, infuauitatem ipfarum mitigare, acetum multæ aquæ frigidæ admixtum ad intinctum concedemus. fit autem acetum exactè feparatum ab omni vinofa qualitate. Forinfecus autem etiam ipfe lactucæ fuccus aptus eft: imò etiam femperuiui, & intybi, portulacæ, atriplicis, folaníque ac plantaginis, cum pane ficco trito, & modico bono rofaceo: & iis quæ fimiliter reficcãt. Optimum verò eft id quo nos vtimur iuxta vuarum acerbarum tempus. Expreffum enim ipfarum liquorem in mortarium coniicimus, cum portulacis viridibus tundimus, & vtrunque liquorem in vas mittimus, ofculumque eius diligenter obturamus, atque fic vas in aquam immittimus. melius autem eft etiam niue vas obruere. Vfus autem tempore polentam tenuifsimam admifceo, & poftea fubigo, vt liquidius euadat medicamentum: idque duplici linteolo infarctum præcordiis impono: non immorari fino, fed vbi tepidum factum fuerit tollo, ac alterum impono. Atque hoc femper confequenter facio, donec æger fentiat profunditatem quodammodo perfrigeratam, & à fiti liberetur. Admifcemus autem aliquando etiam oleum omphacinum, aut rofaceum, vbi circa præcordia fuerit ignis facer, inflammationis naturam habens. Vidi mulierem fupinam decumbentem in terra, & voce deftitutam, habentémque pulfum formicantẽ, vnã cum manuum ac pedum perfrigeratione. putabam autem calidam effe affectionem. nam fimul cum relatis peffimis fignis, denfiorem videbam refpirationem factam. hoc autem fignum eft magni doloris, ac calidi morbi in præcordiis ac thoracis partibus exiftentis. Dixit autẽ quidam ex aftantibus, fe audiuiffe mulierem dicere quòd arderet eius ftomachus, & frigidæ potionis magnam cupiditatem haberet. quapropter etiam in pauimento iacet, inquit, venans frigiditatẽ. Itaque cõfifus dedi ipfi per cochleariũ aquam frigidã, iterũ atq; iterũ immittẽs ipfam ori eius violẽter. Videbam autẽ labia ipfius placidè aquã intus attrahere. & ratiocinatus ipfam expetere frigidæ potum, propter infitam ventri feruidam affectionem, rurfus amplius exhibui. poft hoc autẽ oculis quoq; annuere incepit, indicans fic me facere debere. Accepto itaque cõfectione ex papaueris capitibus conftante, dia codyõn appellata, parum de ea cum vino cnidio & aqua frigida per cochlearium ori infudi. & ex hoc nimirum paulo pòft fenfim loqui cepit. Quare rurfus amplius de hac potione dedi; vino emmeleo pro cnidio accepto, cum modica aqua. Ori item ventris femperuiuum & lactucam cũ pane trito & rofaceo impofui. Frigida autem hæc adhibui propter affectionis caliditatem & tempus æftatis, donec frigiditatem abundè fentiret.

De colliquatione, Philagrii, Cap. XC.

COlliquatio nominatur quũ excernitur quid per vẽtrẽ, nõ ex comeftis aut cõcoctis, fed ex humoribus ex toto corpore in ipfũ cõfluentibus, quod fimile quidẽ eft bili quæ afsiduè per vomitũ reiicitur, ac per vẽtrẽ fecedit: differt autẽ ab ipfa fœtoris graueolentia, & quòd egeftio fuluior apparet, & crafsitudinẽ habet ftrigmẽtitiã, aliquãdo etiã oleofam aut adipofam. Colliquatio autẽ appellatur hic morbus, quoniã recẽs cõpacta effẽtia pinguedinis ac carnis, ab ardẽtifsima febre diffoluitur ac colliquefcit. Et vbi iam diuturnũ eft malũ, etiã ipfarũ folidarũ partiũ effentia ex parte eliquatur. quapropter grauifsima omniũ eft hæc febris. Satis autẽ clarum eft quòd extinctoriis medelis vtimur, ita vt valde frigidã aquã potandã exhibeamus, & cataplafmata & epithemata frigefaciẽtia thoraci

ac præcordiis imponamꝰ,&cibos humectātes ac frigefa-
ciētes demus. Dictū est autem de his in tractatione de fe
bribus ardētibus.dicetur itē cōsequēter in sequēti capite.

De febribus quæ in calidis ac siccis tempera- turis fiunt,citra inflammationem ac putrefactionem, Cap. XCI.

QVicunque temperatura biliosi, & habitu graciles,&
natura aridi, & stomachum subtili sensu præditum
habentes, & qui facilè in bilem efferuescūt,hi vbi famē
aut vigilias pertulerunt,aut nimium delassati sunt,& præ
sertim in profectione ac æstiuo sole, aut tristitia affecti
sunt,aut grauibus curis pressi,proptè ab horroribus ac fe-
bribus corripiuntur. nam habitus in biliosis naturis, ob
famem ac omnia relata,facilè in bilem efferuescit.Et pri-
mùm quidem inæqualitatem percipiunt, postea etiam
horrorem.Et si quidem in motibus perseuerarint aut ci-
bum non acceperint,statim febricitant. mordaces enim
humores ac vapores per sensitiua corpora delati, horro-
res ac rigores generant.Et propterea horrente ac densata
cute,velut quæ ex natura in his aridior est,cohibentur fu
liginosæ ac fumosæ superfluitates antea trāspirare solitæ,
& sic febrem accendunt,nisi talis cibum accipiendo, ve-
lut dixi,præuerterit. Ostendi autem tibi aliquos qui sic
febricitarunt, & maximè qui ex longo morbo se recolli-
gebant.Ex quibus vni in foro obuiam factus horrore in-
cipiente, introducto ipsi in officinam quandam,panem
ex vino diluto exhibui, & euestigio horrorem sedaui &
febrem prohibui.Alios verò in suas domos abire festinā-
tes,in principio horroris aut paulopòst nutriui.Et in sum-
ma, quibus adhuc sunt principii exacerbationum acci-
dentia in talibus temperaturis,his omnibus panem ex vi
no diluto citò exhibui,& horrorem statim sedaui & fe-
brem prohibui. quanto enim citius ipsos nutries, tanto
magis febrem impedies.Si verò aliquando paulo tardius
ipsos nutriui, febris quidem facta non est, calor autem
modicus ipsis accedebat:vt,si diutius moreris nutrire,tali
liditate excalescat, ambiguum vt sit an febrem appellare
ipsam oporteat.Si verò duæ horæ post horroris initiū fa-
ctæ fuerint, manēte adhuc horrore,etiā tūc nutrire opor
tet: verùm prædicere quòd febricitabunt hi febre non
molesta,ad quam exudationes consequentur. & hoc fa-
cto & lauare oportet & rursus nutrire. At postquam seda
tus est horror, incepitque febris cum contractione, non
amplius nutriendi sunt illo tempore:declinante verò ex-
acerbatione,statim alantur,& ne expectetur donec febris
integrè quiescat. detur etiam potus aqua calida in vigore
amplior:in omnibus enim squalentibus affectionibus nō
cessant exacerbationes priusquā aut balneis aut alimentis
humectantibus rigētur.Quosdā verò etiam declinatione
incipiente,allos autē vigore exacerbationis instante nu-
trio. Fames enim in his temperaturis maximè febrienti-
bus,non simpliciter nociua est,sed siquid aliud, pernicio
sa: aut enim ex fame in ardentes febres incidunt,ex quī
bus si nō morte præuēti fuerint in habituales delabūtur,
& ex his rursus in tabē: aut statim ab initio habitualis fe-
bris ipsis coincidit.Proinde à principio sic nutrire opor
tet eos qui talē tēperaturā habēt.Quū verò aut ex lassitu-
dinibus, aut ira, aut curis pluribꝰ,aut vigilia,aut tristitia,
aut ex omnibus simul cōmissis,corpore vehemēter resic-
cato,febris inuaserit, squalidam quidem habens cutem,
ardentem autem caliditatem, timor profectò est talem
hominem habituali febre corripiendum esse, & præ-
sertim in æstate,& sicca ac calida constitutione. Opus i-
gitur habent tales humectantibus ac frigefacientibus e-
duliis ac potibus. Qui enim temperatura calidi ac sic-
ci sunt,hi etiam necessariò vires debiles habent. non e-
nim fieri potest vt corpus calidum ac siccum, vbi febrici
tet,vires validas habeat. Conuenit igitur quamcelerrimè
per ptisanæ succum aut sorbitiones ex alica nutrire, &
paululum panis insuper exhibere, atque sic per frigidæ
potum ægrum curare. Extinguitur enim statim ac seda-
tur febris perfectè, si non inflammatio aliqua ipsi adest,
neque humorum putrefactio. Si tamen magnum detri-
mentum futurum coniectaris, exhibitionem eius inhi-

A be,& per ea quæ extrinsecus corpori adueniunt ac adhi-
bētur,curationem molire. Forinsecus autem adueniunt,
aer nos ambiens,& quæcunque humectare ac frigeface-
re solent medicamenta, & ad hæc aquarum dulcium bal
nea.Si itaque ambiens nos aer temperatus fuerit, vtendū
est eo velut habet, nihil amplius moliendo. si verò aut
multùm calidus est aut frigidus,calido quidem vice ver-
sa excogitandæ sunt subterraneæ domus, frigidæque, ac
quæ ventis perflantur ad septentrionem conuersæ. Au-
ras quoque ipsis quasdam proprias excogitabimus: ali-
B quando ex euripis in quos plures aquæ salientes se præ-
cipitant, aliquando aqua frigida ex vasis in vasa trans-
fluente. Hæc verò statim etiam somnum conciliant. Re-
spergenda est etiam domus assiduè frigida aqua pura:&
rosæ multæ, aut vitium pampini, aut myrtus per terram
sternantur,aut aliæ quædam plantæ frigefacientes. Ar-
cenda etiā est ab ingressu hominū copia:nam & hoc do-
mum calfacit.Si verò frigidissimus est aer,velut in hye-
me maximè,per tegumenta corpus foueatur. Frigus e-
nim densat ac constringit cutem, & humorum qui intus
C aduruntur defluxiones transpirare prohibet. Maiorem e-
nim ex frigida inspiratione vtilitatem fore noscendum
est,quàm ea est quæ ex cutis perfrigeratione contingit.
Similiter autem & in iis quæ forinsecus imponuntur,
eligenda sunt frigefacientia citra fortem adstrictionem
dēsationémq; ipsius cutis. Et nō solùm quæ frigefaciūt,
sed etiā quæ cōpage corporis fuerint partiū tenuiū,quā-
tū eius reperire est in frigefaciētibus,aut citra admixtio-
nē alterius vehemētis qualitatis.Est autem simplicissimū
D medicamentum ex humectantibus ac perfrigerantibus,
quo & ad ignem sacrum vtor,& ad pudendorum inflam
mationes in principio:Ceram albissimam in duplici va-
se liquato,& in aquam frigidam diffundito, ac manibus
emollito,diu eam eluens: deinde similiter ipsam liqua-
tam in aliam aquam diffundito, & rursus tertiò idem fa
cito.Ad hanc autē ceram sic lotam,rosaceum ex optimo
oleo omphacino præparatū adiicito,vt sit quidē ceræ vn
cia vna, rosacei verò triens. Hæc similiter in duplici vase
liquato,& ab igne ablata moueto, donec aliquantulùm
E frigefiant.Postea in mortarium diffunde, & pistillo for-
titer tere, aqua potabili ac frigidissima paulatim instil-
lata quantum satis est. & tandem fictili puram aquam
habente excipe: & aquam quotidie permuta. Hoc phar-
macum tenui linteo inductum impone, non super to-
tum pectus,velut quidam faciunt, neque super tota præ
cordia, sed illo maximè loco in quo multæ caliditatis
sensus percipitur. permutetur autem pharmacum sem-
per priusquam manifestè calefiat. Aliud epithema opti
mum: Rumicis acuti succus polenta tenui admixta,du
F plicato linteo detrito excipiatur,& frigidus imponatur.
Facit & portulacæ succus & semperuiui, cum vuæ acer-
bæ succo & polenta. Item tribuli viridis succus, & po-
lygoni, ac seridis & lactucæ cum polenta: sed & ipsa ho-
rum folia trita imponito. Bonum pharmacum etiam
hoc est: Palmarum pinguium carnem exemptis mem-
branis cum posca meraciore ad flacciditatem vsque co-
ctam, & cum tenuissima polenta tritam impone. Si ve-
rò aridius hoc videbitur, ex prædicto cerato parum,
aut rosacei optimi minimum quiddam admisce. Bo-
G num etiam pharmacum est rosarum succus cum tenui
polenta: & ipsæ rosæ tritæ impositæ. & hæc quidem
assumimus multùm frigefacere volentes. Si verò mo-
deratè hoc facere voluerimus, non modica est copia
emplastrorum leniter perfrigerare potentium.Ego enim
noui,imposito aliquando frigido medicamento præcor
diis,hominem euestigio difficulter spirasse: alium autē
statim tussiuisse: & paulo pòst amborum accidens quie-
uisse,frigido pharmaco sublato. Balnea porrò dulcium
ac calidarum aquarum,aut potius temperatarum, vtilissi
H ma sunt omnibus siccam ac calidam temperaturam ha-
bentibus.Lauādi autē sunt quēadmodū hectici,in secū-
da balnei domo,corpore ex aqua & oleo calido perfuso,
& ipsis statim in tēperatæ aquæ soliū locatis:deinde etiā
in frigidæ soliū. In frigida tamen morā diutius trahere
nō oportet. Si verò inflāmatio alicuius visceris accedat,

balneum recusare oportet. Illud tamẽ nosse expedit, quòd si quando inflammatio principalis partis in talibus febribus ac corporibus coinciderit, omnino morientur: & præsertim si pulmonis, aut membranæ costas succingentis, aut ventris, aut hepatis inflammatio fuerit. Nam quantũ ad inflammationes harum partium attinet, minimè nutrire oportet: quantum verò ad virium debilitatem, sæpe nutrire oportet. Quare necessarium est vt aut dum non nutrimus, vires exoluamus: aut dum nutrimus, inflammationes augeamus.

De febribus hecticis ac tabidis, Cap. XCII.

Hectica febris dicitur, *id est habitualis*, quũ ad tanta immodestiam venerit caliditas præter naturã, vt in habitu sit ipsius solidæ essentiæ similaris corporis cordis: & propterea ægrè solubilem habeat structurã. Primùm igitur calor præternaturalis eliquat & reficcat ac consumit essentiam in partibus velut ex humore concretam, qualis est pinguedo & caro: deinde verò propriam humiditatem consumit, ex qua corpora nutriuntur: quæ sane circũfusa est ac instar roris dispersa circa omnes animalis partes. Hinc autẽ trãsit ad carnosum gen⁹, quod fibris & membranosis partibus solidorum corporum insitum est, quod sanè discindentes coci tollunt, fibras verò abiiciunt. Exactum autem eius complementum in hoc est: si ipsa solida similarium partium essentia siccior facta est, quando & tabida febris vocatur. Duplex est autem genus hecticarum febrium: quædam enim ex ipsis post febres ardentes plerunque fiunt, aut vsqueadeo in longum extentas vt temporis progressu humorem corporis cordis consumpserint: aut manente adhuc humiditate fientes, & cordis corpus occupantes, hinc incenduntur: quemadmodum lucernarũ flamma ex funiculo, superstite adhuc in lucernis oleo. & hæc quidem vna est ipsarum generatio. Altera verò quum ab initio statim irruerint, primam generationem diariis similem facientes, ob tristitiam, & iram, & lassitudinem ampliorem simul cum ardore factam. has igitur non difficile est curare: Eas verò quæ in tabem procedunt, sanare impossibile est. natura enim ipsarum calida est & sicca, simile quiddam patiente corde quale quid patitur funiculus in lucernis, vbi plurimùm fuerit exustus. Qui enim exustus est comminuitur, vt neque si largũ oleum affuderis, luculentam flammam excitare possis. Proinde parua hæc & infirma flãma circumcirca tremit, semper amplius minor euadens, donec fuerit extincta. Facilis autem cognitu est hæc febris: priusquam enim cõtigeris pulsus ac caliditatem, oculos immodicè cauos videbis, velut in foueis quibusdam sitos, & gramas in ipsis reperies siccas, & squalidam quandam affectionem, qualis iis fieri solet qui per totum diem in sole æstiuo multum puluerem percurrũt. Periit autem & ipsorum coloris vitalis flos: & cutis circa frontem sicca est ac circũtẽsa: & plerunque palpebris nictant, velut somno grauati. Est autẽ hæc affectio non somnus, sed impotẽtia vigilandi. & tempora sunt collapsa, vt loci caui appareant. & quid aliud quàm ossa & cutis sunt in totum? vt etiam, si denudatum consideraueris vẽtrem, neque aliquod intestinum, neque viscus aliquod saluum esse putes, & præcordia vehementer retracta esse ad thoracem, & cutem totam siccam ac obaridam: &, si distenderis digitis apprehensam, velut corium quoddam producitur. Febris itaque exactè tabida incurabilis est, velut dixi. Tabescit enim in ipsis totũ corpus instar arboris extremè arefactæ, aut ob flammæ viciniam, aut ob vehementem ac immodicam siccitatem. atque hæc est quam senectam ex morbo vocant. Tale enim corpus fit in iis qui secundum naturam ad extremam senectam perueniunt citra febrem, paulatim extincto in ipsis insito calore. Verùm eorum qui secundum naturam consenuerunt, mors sine molestia contingit, ob frigiditatem ac siccitatem imminẽs. Tabida verò febris non solùm sicca, sed calida affectio est. hæc igitur velut dixi, incurabilis est. Illud porrò omnibus febribus hecticis commune est, vt debiles sint & æquales semper, à prima die vsque ad extremam respirationem. Maximum autem & minimè ambiguũ naturæ ipsius signum habe-

A bis, si cibum homini præbueris. Alimento enim accepto accenditur calor, & pulsus augetur ad magnitudinem ac velocitatem. & quod in ipsis contingit, simile est ei quod accidit in calce ac lapidibus calefactis. Si enim frigidissimam aquam ipsis affuderis, multo calidiores apparent, vã porosa in ipsis caliditate ab humida essentia irrigata. Donec igitur aliquid humidæ essentiæ seruatur, hectica solùm febris est: quum verò in periculum venerit vt non amplius superſit aliquid humiditatis, exactus iam marasmus, *id est exacta tabes*, cõsistit. Nos autem earum solùm

B curationem aggredimur quæ sanari possunt.

Hecticarum febrium curatio, Cap. XCIII.

Hecticas febres omni modo statim refrigeramus, priusquam progressæ in tabem desinant. Caput autẽ curationis ipsarum in humectantibus ac frigefacientib⁹ consistit, tum iis quæ foris adhibentur, tum quæ intra corpus accipiuntur, in quibus est & aer qui inspiratur. Omnes igitur hecticos, etiamsi iam principium tabescendi acceperint, absque hoc vt alia febris ipsis sit implicata,

C aut propter humorum putrefactionem, aut cum principalis partis inflammatione, confidenter lauato, citra omnẽ tamen laborem: vt ne vires exoluantur. Deferatur itaque æger in lecto ad balneum. præparata autẽ ipsi sindone calida, in ipsa ad primam balnei domum gestetur. Sint autẽ quatuor qui sindonem teneant, in singulis angulis vnus: deinde in prima domo nudatus, ad secundam portetur, in qua toto corpore ex oleo tepido dulcissimo perfusus, ad tertiam domum feratur, & in solium locetur. Sit autẽ aer balnei temperatus, & humidus præparetur, parietibus

D aqua calida resperſis. In ipsa verò solii aqua tẽperata abũdè quiescat, moderatè in sindone vectus, nulla corporis perfusione fiente, neque item capitis perfusione. Hinc autem extractus à quatuor adolescentibus sindonem gestãtibus, in frigidam aquam confertim mergatur, ne minimum quidem moræ in ipsa trahens. Statim autem alius paratam habens sindonem aliam, ipsi iniiciat, & alius aliã simili modo. Demissus autem in lectum, mollibus linteis lenissimè detergatur: postea verò vnctus & vestibus contectus ad domum in lecto referatur. fit autem & domus balneo vicina. Eos quidem igitur qui iam tabescunt

E lauare oportet velut dictũ est: qui verò in hecticis febribus sunt nondum tabescentes, hi etiam citra sindonem lauari possunt. Deferendi tamen & hi sunt ad domum siue in lecto, siue vehiculo quopiam, aut lectica: deinde oleum ipsis infundendum, velut dictum est: & postea ad calidam aquam ducantur, vt in illa immorentur: deinde ad frigidam prodeant, vt nullam omnino moram in ipsa trahant. atque ita detersi ac inuncti ad domum reducantur. De balneis igitur satis dictum est. consequens est vt

F de alimentorum viribus addamus. Quòd quidem igitur frigidos & humidos conuenit esse cibos hecticis febribus profuturos, omnibus manifestum est. Tales autẽ sunt, ptisanæ succus frigid⁹ acceptus, & alica velut ptisana præparata: conuenit etiam panis aqua frigida madefactus. Verùm nullius horum frigiditas sincera sit, veluti potus. nã quæ bibuntur, & citò calescunt, & meatus penetrant: quæ verò eduntur aut sorbentur, diutius in ventre perseuerantia, perfrigerant ipsum, si immodicè fuerint frigida. At vbi iam diuturna est febris, lac asininum dandum est, dili

G genti animaduersione habita ne in ventre in caseum coagaletur. Hoc verò aliquando etiam ipse æger nos docebit, vt qui suæ naturæ habet experimentum: quandoque autem nosipsos deprehẽdere oportebit, paulatim ad eius vsum progrediendo. Fugienda est autem, quãtum eius fieri potest, mellis mixtura in omnibus hecticis febribus. Dãdum verò est primùm lac asinæ in cubiculum adductæ, quò calidum adhuc lac potetur. Si quidem igitur probè fuerit concoctum & non corruptum, copia eius augeri potest, vt in exhibitione cyathus dimidius addatur: reli-

H qua verò diæta facienda est velut in siccis ventris intẽperaturis, velut in proprio loco dicetur. Quanto autem hecticarum febrium caliditas maior illis est, tanto frigidioribus auxiliis opus habet, & diligentia ampliore, vt ne damnũ aliquod consequatur ex fortiorũ auxiliorũ vsu.

De popularibus passim vagantibus ac pestilentibus morbis, Cap. xciiii.

POpulares & communes morbos vocāt eos qui ſimul multis hominibus coincidunt: quorum velut generatio,ita & cauſa communis eſt. Cōmunia itaque edulia praua morbos cōmunes pariūt:itē vitioſæ aquæ potus,& ærumnæ immodicæ,& labores conſueti relicti:fames & repletio,præſertim vbi poſt magnam indigentiam abūdantia ſuccedit. Sed & regionis natura ſæpe communes morbos inuexit, aere quem inſpiramus à putredinoſa euaporatione inquinato: cauſa verò talis putredinoſæ euaporationis,aut mortuorum multitudo eſt, velut in bellis contingere ſolet:aut paludes quædam,aut ſtagna, aut barathrum aliquod profundum in propinquo, venenoſam ac prauam exhalationem remittunt. hæc igitur aſſiduè contingere ſolent.Sed & ambiens nos aer temperamenta aſſiduè peruertit,dum aut immodicè calidior,aut ſiccior, aut frigidior,aut humidior euadit. Nam reliquis cauſis non omnes ſimul obnoxii ſumus,neque per totum diem occurſamus: aër autem nos ambiens forinſecus omnibus circumfuſus eſt,& per inſpirationem trahitur. Neceſſe igitur eſt vt ad mutationes eius iuxta temperamentum ipſius coafficiantur etiam animalium corpora. Aliquando verò ambiens nos aer humidior ac calidior factus,pestilentem conſtitutionem inducit: & quia ſunt in corpore humores ex vitioſo victu ad putrefactionem idonei, principium fit peſtilentis febris. Quare ſiquis moderatis laboribus & victu modeſto ac caſtigato vtatur,in totum illæſus manet per omnes eiuſmodi affectiones. Et nos ſanè hoc prænoſcentes,ſtatim incipiente tali conſtitutione quæcunque corpora humida videmus,omni modo ſiccare conamur:in iis autem quæ natura ſicciora ſunt, priſtinam naturam conſeruamus:quæ verò ſuperfluitatibus redundant purgationibus ſanamus. Obturationes autem meatuum aperimus ac extergemus: & in ſumma ſanitatē corporibus cuſtodiuimus contraria adhibentes.& quandoque refrigerationibus vſi ſumus,ſi ita opus eſſet: quandoque verò calfactoriis. Sed & rogo ingenti extructo & incenſo,aerem ad caliditatem ac ſiccitatem tranſmutare quis poteſt,humidum & frigidum factum. quemadmodum Hippocratē Athenis feciſſe dicunt, itémque Acronem Agrigentinum.

De peſte,Rufi, Cap. xcv.

OMnia horrendiſſima in peſte fieri poſſunt,& nihil occultatur velut in ſingulis morbis. Plurima enim & varia fiunt:deliria varia,bilis vomitus,præcordiorum diſtentiones, dolores,ſudores multi, extremitarum frigiditas,profluuia bilioſa,tenuia,flatuoſa:vrinæ aliis aquoſæ ac tenues,aliis bilioſæ,aliis nigræ, malas ſubſidentias habētes,& peſſima ea quæ in medio vaſis dependent: ſanguinis narium deſtillationes,æſtus in thorace, linguæ torrefactæ,vigiliæ,conuulſiones violentæ. Sed & vlcera praua & carbunculoſa & pernicioſa in peſte fieri poſſunt, & in reliquo corpore,& in facie,ac tonſillis. Si verò ſolerti ingenio quis præditus ſit,futurā peſtem prænoſcet,attendēs anni temporibus,quæ & mala ſunt,& in bruta animantia impetū faciūt. ſi enim ambiēs nos aer peſtis cauſa fuerit,volucriū generis prior interit⁹ erit:ſi verò ex prauis de terra exhalationibus hoc contigerit, quadrupedium animantium prior corruptio fiet. Quum autem hæc tecum expēderis,ampli⁹ etiā illud cogita,quale eſt præſens anni tempus,qualis totus annus: hinc enim comperies quomodo victus rationem optimè conſtituas. Verbi cauſa: debebat eſſe,ſi rectè res fieret,tempus ſiccum, nunc verò humidum factum eſt: at ſi quidem humidum factum eſt,neceſſe eſt etiam victum reſiccantem cōſtituere, quo excedens humiditas conſumatur. Reſpicienda ſunt etiam ſtudia hominum an non ad ſanitatem conducant, & ea prohibēda. Ventris quoque cura habenda eſt:ſi verò ſuperior venter pituitam habuerit,vomitu euacuetur. Quibus autem ſanguis abundat,iis vena ſecetur. Bona eſt & per vrinas purgatio,& quæcunque aliæ. Si verò æſtuoſus fuerit æger,& flamma vſque ad pectus aſcenderit, non fuerit alienum frigefaciētia pectori adhibere, & frigidæ potum dare,non paulatim exhibendo:vincitur enim ab amplio-

[A] ri in ventre caliditate,& plus nocet,ac amplius exurit:ſed & multa & aceruatim frigida danda eſt,vt copia eius flāmæ extiguatur. Si verò ardor occuparit interiores partes, extremitates autem & ſuperficies frigidæ fuerint,& præcordia diſtēdantur,& vēter colliquamēta partim ſurſum, partim deorſum mittit, vigiliæque affuerint ac deliriū, & linguæ aſperitates,his calfactoria fomēta adhibere oportet,vt calor ad ſuperficiem corporis trahatur. & quibuſcunque id fieri poteſt modis, conandum eſt vt calor ex profundo ad externa educatur.

[B] De iis qui ob crudorum humorum multitudinem animo linquuntur, Cap. xcvi.

QVidam febricitare incipiunt ex magna crudorum humorum copia collecta,vnà cum hoc quòd os vētris malè affectum eſt,aut ex cruditatibus,aut aliâs. His inflata ſunt præcordia, & totum corpus maiorem naturali molem habet. Et color aliis quidem albidior & aquoſior fit naturali:aliis autē nigrior ac liuidior euadit,quos plūbicolores aliqui appellant. Pulſus verò omnium minores ſunt quàm pro caliditatis ratione, obſcurioréſque ac omnino inæquales. Si quidem igitur hi humores copia [C] ſua vires grauarint,& craſſitudine ac multitudine meatus animalis obturarint,multis de cauſis pernicioſa eſt affectio, & animi deliquium inducens, tum quòd animal non nutritur,tum quòd ſuffocatur: & quòd temperamenti ſymmetria alteratur ac corrumpitur. etenim crudi humores nutrire non poſſunt priuſquā concoquantur. Multi verò grauant aut obturant tranſpirationes,& calorem extingunt. Si verò neque obturarint, neque grauarint, hi ſyncopas, *id eſt animi deliquia* non inducunt, ſed omnino animo exoluuntur tales, ſi non frequentius alantur. [D] Danda eſt autem iis copia, non pro vna vice, neque cibi craſſi aut viribus frigidi, ſed ex genere attenuantium & calefacientium: ſic etiam medicamenta ipſis danda ſunt quæ homo febricitans accipere poteſt, attenuantia ac calefacientia. His commodum eſt vinum aquoſum album ac tenue, niſi valde febricitarint. quod tamen non adeo contingit in relata affectione. debiles enim ſunt iis febres,& adhuc magis ſi fuerint ſenes. Vinum autem dādum eſt ipſis ad ſingulos cibos,& potius ad veſperam & noctē,nō manè & vſque ad meridiem. iuuenibus verò nō [E] ſtatim ab initio vinum detur. Nulli porrò talium ſanguinis ablatio citra maximum detrimentum fieri ſolet,etiā ſi euacuatione indigent. Imò neque venæ ſectionem neque purgationem ferunt,qui ſanè etiam citra hæc derepente animo concidunt. Quomodo igitur hos ſanare oportet qui egent quidem euacuatione, euacuantia verò non ferunt? nullum equidem inueni in his euacuationis modum præter confrictionem. Incipere verò ſtatim ab initio morbi conuenit,primùm à cruribus ſupernè deorſum per lintea moderatè aſpera: deinde etiam totæ [F] manus confricentur ſupernè deorſum. Poſtquam autem artus ſatis calidi apparēt,& timor fuerit laſſitudinis ſenſum ipſis acceſſurum ob multitudinem frictionis, oleo laxāte vtēdū eſt,quale eſt quod dulciſſimum eſt:abſtinēdum autem ab omphacino & omnibus adſtringentibus. Hyemis autem tempore,etiam diſcuſſorio vtendum eſt,quale eſt oleum ſicyonium,& chamæmelinum, aut aliud ſimile,velut anethinum. Poſtea verò oleum detergeatur,& progreſſus ad totam ſpinam fiat:& hæc ſimiliter fricetur: [G] primùm per lintea, deinde oleo. Poſtea rurſus ad crura progreſſus fiat,& rurſus ad manus,deinde rurſus ad ſpinā, ita vt per totam diem hoc agamus in domo lucem habēte puram,& minimè humecta:ſit autem & caliditate moderata domus. Commodiſſima eſt iis aqua mulſa, in qua coctum eſt hyſſopum: verùm neque cibi,neque ſorbitio, neque aqua ipſis danda eſt. neque permittendum vt largè bibant,ſed aqua mulſa ſola vtātur per primos tres dies, ita vt per ſucceſſionem fricemus,& illud ſolùm tempus remittamus in quo ſomnus ipſos occuparit. ad hūc au- [H] tem conducit maximè amplior frictio. ſed neque amplior ſomnus talibus commodus eſt: neque enim humores diſcuti permittit,& viſcera grauat. Vtriſque igitur moderatis natura opus habet ſomno & vigiliis. Si quidem igitur pulſus ipſis valde paruus & fortiter inæqualis eſt,

extremum periculum imminet,& facere oportet quæ di-
cta sunt,nihil aliud curiosius conādo. si verò firmitatem
&magnitudinem moderatam habuerit,& non fractus ne
que mollis fuerit ac æqualis,ventrem considera,& clyste-
rem adhibe confidenter,si non probè egestionem faciat.
Contingit enim ex aquæ mulsæ potu vt probè euacuetur
omnis superfluitas quæ in primis venis congregari solet
iuxta simas hepatis partes & mesenterium.Si verò super-
fluitatum impetus amplius quàm oportet in vētrem fiat,
primùm amplius ipsam decoquito:(talis enim minus al-
uum subit) si verò etiam postea superfluitas humorū am-
plius feratur,neque sic sistere oportet, sed pro aqua mulsa
ptisanæ succum dare:si verò ferri adhuc perseueret,sorbi
tionem ex alica d ato,pulsus nimirum in hoc sequens. Ali
quando enim derepente mutātur ad debilitatem, aut in-
æqualitatem,aut paruitatem:quo tempore conuenit exhi
bere panem ex vino diluto,neque ventre videlicet neq;
hepate inflammato.nam si inflammatæ fuerint hæ partes,
corpore crudis humoribus repleto, desperatus est æger,
pulsibus ita mutatis.In talibus igitur ægrotis si mortem
prædixeris,& nullum strenuum auxilium adhibueris,te-
ipsum inculpatum seruabis.In quibus autem spes est salu-
tis (est autem in omnibus citra inflammationem ita æ-
grotantibus)quum à principio susceperimus ipsos,turpis-
simum mihi videtur vt animo cōcidat æger.Si verò per-
ceperis aliquando crassos esse humores, semper acetum
mulsum dabis pro aqua mulsa.Et si quidem æstas fuerit,
& æger frigidæ potor, huic frigidū acetum mulsum da-
bis:hyeme verò omnibus calidum.Aduersissima sunt iis
balnea,& aer nos ambiens multùm calidus aut frigidus
factus.quare neque lauare conuenit, & reclinare tempo-
re æstatis in domo frigida:hyeme verò,calida. læduntur
enim valde ex vtroque excessu.Nam in balneis,& æstate,
& omni caliditatis incremento,crudi humores diffundū
tur,& per totum corpus diffluunt,vt periculum sit etiam
ad pulmonem & cor peruenturos esse, & quandoque etiā
ad cerebrum recursuros esse.melius igitur est circa hepar
& venas ipsos permanere. At verò in domib⁹ immodicè
frigidis,& hyeme,& omnino in frigido ambiente, hu-
mores crudi incocti permanent, & obturationes hepatis
augent & exacerbant,si paruæ fuerint:si verò nō fuerint,
generant propter crassitiem detenti ac impacti. A cata-
plasmatis autem & perfusionibus abstinere oportet, do-
nec multitudo partim euacuetur, partim concoquatur.
qui enim hæc in talibus affectionibus adhibent, ipsi in-
flammationes per ea quæ faciunt efficiunt,non animad-
uertentes præcordia lædi.Hæc igitur facienda sunt à pri-
ma die,vbi ipse inceperis curationem.Si verò vbi iam a-
nimo concidunt vocatus fueris, præcordiis nō inflam-
matis,dabis ipsis panem non multùm vino fuluo made-
factum.Et si quidem fuerit æstas,aut regio natura calida,
aut constitutio calida,cum aqua frigida:sin contrà, cum
calida vinum dabis.Postquam autem sedatum fuerit eius
modi animi concisi accidens,experiendum est vt calidæ
potum exhibeas. nam ad totam curationem melior est
calida, crudorum humorum concoctionem adiuuans.
Statim verò & in iis ad frictionem deuenies eo quo di-
ctum est modo.

De iis qui animo concidunt ob flauam bilem ōs ventris lædentem, Cap. XCVII.

IN quibus ob flauam bilem os ventris lædentem animi
deliquium cōtingit, iis exhibendus est frigidus potus:
sit tamen hîc vinum calidum natura, fuluum tenue &
vetus.

De iis qui ob tenues humores animo concidunt, Cap. XCVIII.

QVI ob tenues valde humores animo concidunt, vt
citissimè tū per sudores tū per obscurā transpiratio-
nem exoluantur,contrario modo curentur iis qui ob cru
dos humores animo linquūtur. Nos enim paulatim eua-
cuamus,eo quòd vires aceruatam euacuationē nō ferant:
qui verò ob tenues humores animo concidunt, paulatim
assiduè nutrimus:si verò à principio hos exceperim⁹, viri-
bus adhuc robustis, non paulatim alimus. possunt enim
hi amplius alimētum semel exhibitum superare. Quem-
A admodum autem diximus priores perniciosè affectos es-
se,vbi viscus quoddam inflammatum fuerit,eodem mo
do etiam hos incurabiliter habere putandum est, si ali-
quod viscus fuerit inflammatum, viribus iam languenti-
bus.Neque enim possibile est ipsos assiduè nutrire, sed in
declinationibus solùm.neque si non nutriuerimus,possi-
bile est ipsos seruare.In talibus affectionibus lethalis con-
stitutio celerrimè fit in facie:nasus acutus,oculi caui,tem
pora collapsa,& quæ deinceps recēsentur.Et siue amplius
B excreuerint,siue vigilauerint,aut tristitia affecti fuerint,si
nō citius alantur,statim talē faciē habēt.Si igitur propter
vigilias, aut tristitiā,aut ampliorē excretionē, tale factū
fuerit,parum mali esse puta:si verò citra hæc, pernitio-
sum:atque hoc magis,si statim à morbi initio sic habue-
rint.non enim durabunt ad ipsius concoctionem. Nutri-
re igitur ipsos tunc necessarium est,& cutem ipsorum dē
sare,& aerem domus frigidum præparare, velut dictum
est de iis qui ex sicca intemperie febricitant. Vngendi
quoque sunt adstringentibus vnguentis:& cibi exhiben-
di,non valde promptè defluentes.Et neque aqua mulsa,ne
C que ptisanæ succus eis exhibendus est,sed panes,& sorbi-
tiones ex alica,& fructus austeri ac ægrè corruptiles, tum
per seipsos,tum cum pane & alica ex aqua cocta. Dentur
etiam ipsis ouorum sorbilium vitelli soli, & gallorum
testes,& cerebella suilla probè assata,aut benè cocta. nam
crudiora extremè lædunt. Et in summa, omnia facienda
quò crassior materia fiat,& cutis densetur, & trāspiratio-
nes impediantur. Prodest his vinum aquosum ab initio
post cibos acceptum.

De aliis animi deliquii causis, Cap. XCIX.

D SVnt & aliæ quatuor causæ ob quas homines animo cō
cidūnt:dolor vehemens, vigiliæ,euacuatio immodica,
& in delirantibus ipse motus:his quintam,si libet, adde
principiorum intemperiem. Celerrima igitur pernicies
instat corde affecto:consequenter autem cerebro.

De dolore animi deliquium inducente, Cap. C.

DOlor est repentina temperamenti mutatio, & futura
continuitatis solutio:non enim quæ paulatim fit alte
ratio animal dolore afficere potest. Apparet enim corpo-
ra non solùm dum aceruatim ad non naturalem habitum
E ducuntur,molestam habere mutationem,sed etiam dum
ad naturalem habitum reducuntur(nisi paulatim id con-
tingat)dolore affici. Proinde eos qui in vehementissimo
frigore iter fecerunt, aceruatim calefactos dolore affici
scimus circa vnguium radices, adeo vt ferre nō possint.
Quærimus igitur quomodo ægrotantes doleāt, nullo fo-
rinsecus accedente ipsis dolorem inducente. Necessariū
est in corpore talem quandam causam quærere,quæ calfa
ciens vehementer,aut perfrigerans, aut essentiam alicu-
ius sensitiui corporis diuidens, angorem nobis inducat.
F Et primùm sanè considerabimus cuius naturæ esse opor-
tet id quod corporum diuisionem facere poterit. Neces-
sarium igitur est,aut rupturam,aut contusionem, aut ero-
sionem esse affectionem in qua continuitas diuiditur.At
ruptura fit ex tensione,cōtusio ex grauitate,erosio ex mor
daci qualitate.Quum igitur foris nihil fuerit quod dolo-
rem inducat,aut tendens,aut grauans, aut mordens, sed
ex seipso aliquid horum patitur corpus, omnibus nimi-
rum manifestum est quòd ab aliquo intrinsecus fit. Ac tē
G sio quidem ab essentia distendente corpus ipsam conti-
nens fieri potest,aut ab immodica siccitate: contusio ve-
rò ab aliquo tumore duro adiacente: morsus autem ab a-
cri humore. Considerandum igitur est in doloribus, an
sit humor multus,aut flatus transitum non habens, velut
in colicis: aut grauis moles, velut in inflammationibus
& tumorib⁹ induratis:aut tumor mordax,aut affectio sic-
ca,velut in cōuulsis:aut frigiditas vehemēs,aut caliditas.
& horum singulorum correctio ritè facienda est. Stupid⁹
itaque dolor ex frigida fit affectione:pulsatiuus autem do
H lor proprius est magnæ inflammationi. Si verò velut
ab aculeo infixo, aut velut à terebro perforari quis si-
bi videatur,crassi intestini quod colum nominamus,hæc
doloris species existit. At verò in renibus cum grauitate
quadam dolor est in vno loco firmatus,circum lumbum

dextrum aut finiſtrum,retrorſum magis:in colo verò dolor ex loco ad locũ trãſit. Pungitiuus autẽ dolor circa mẽbranas conſiſtit:qui verò proſiliens dolor appellatur,contingit in vehementibus hemicraniis,dimidia capitis parte affecta. Cognoſcitur ex hoc quòd velut à radice quadã, à primariò affecta parte dolor initium ſumens,celerrimè ad adiacentes vtrinque partes fertur. Quapropter ad ambas extremitates contingentibus diſtentionibus, etiam nerui ad vtranque partem diſtenduntur: minimè ad latitudinem diſtentos dolores nerui ipſi habent. At verò mẽbrana ſubter omnem cutem diſtenta tenſiuos & ſtupidos dolores inducit: quæ verò inter carnem ſunt mẽbranæ, dolores velut diuellentes faciunt. ſunt enim multæ & inæqualiter inſitæ,& forinſecus ipſam carnem ambientes. Cæterùm circumſitarum oſſibus membranarum dolores profundi ſunt,& ipſorum oſſium dolentium imaginationem inducunt. Quum igitur nulla externa cauſa doloris apparet, prægreſſam cauſam & diætam conſidera. Si enim fuerit præter conſuetudinem otioſior, aut cibis pluribus homo vſus ſit, aut multùm nutrientibus,aut cõſueta excretio ſuppreſſa ſit: ſi quicquam horũ, aut omnia apparuerint,multitudo eſt doloris cauſa:& propterea quã celerrimè homo euacuetur. Sic enim cum omni ſecuritate tibi licebit iis quæ fluxiones repellũt vti in partibus dolore affectis. Si quidem igitur multitudo fuerit quæ diſtendit, viribus fortibus exiſtentibus,vena ſecetur, & ex magna vena inflammatæ aut dolẽti parti propinqua ſanguis auferatur:ſi verò debiles fuerint vires, reuulſio fiat & deriuatio ſurſum,aut deorſum,aut vtrinque,aut per frictiones. vitioſis autem humoribus ſolis infeſtantibus,purgatio fiat: ambobus autem concurrentibus, vtriſque euacuationibus vtendum eſt,primùm venæ ſectione, poſtea purgatione:ſi verò his factis dolor remanet, manifeſtum ſanè eſt circa partem affectam impactum eſſe id quod moleſtat. Manifeſta eſt etiam curatio, per diſcuſſoria fiẽs medicamenta. Eodem verò modo etiam propter ſpiritũ flatuoſum aut pituitam viſcoſam fiente dolore, velut in colicis,per fomenta & irrigationes medemur:ſi verò tumor grauans aut cõtundens dolorem effecerit, tumor ipſe curãdus eſt per attenuantia ac rarefacientia: at ſi ob mordacem humorem dolor fiat,aduerſiſſima his ſunt attenuantia ac calefacientia. Anethum autem viride in oleo coctum,dolorem eximit,& ſomnum inducit ſi affecta pars oleo calido irrigetur.

De animi deliquio propriè dicto, Cap. CI.

HActen⁹ de ſyncope dictũ eſt,*id eſt animi deliquio.q.d.animi conciſione*. Tale verò quiddam eſt & quod propriè lipothymia,*id eſt animi deliquium*, vocatur,itémq; eclyſis,*id eſt exolutio*. Et nomen quidem lipothymiæ vnum eſt, cauſæ verò ipſius plures:& curationes iuxta ſingulas ſpecies. In tantum autem de ipſis nunc dicemus, in quãtum quis his ſatis cognitis, reſiſtere poſſit exacerbationibus derepente incidentibus. Differt autem lipothymia à ſyncopa,quòd lipothymia derepente incidit, ſenſu & motu hominem priuans:& omnino nõ ſudant:ſyncope verò & vigilantes & dormientes inuadit,& omnino cum ſudoribus qui ſyncoptici appellari ſolent.

De iis qui ob ventris profluuium,aut ſanguinis eruptionẽ,aut immodici ſudoris euacuationem animo linquuntur, Cap. CII.

QVI ex bilis ſupernè ac infernè excretione & alui fluxionibus,& aliis immodicis euacuationibus animo linquuntur,his aqua aſpergenda eſt,& naſus apprehendẽdus,& os ventris confricandum,& digitis aut pennis immiſſis lancinandum,& ad vomitum cogendum. Manus & crura pluribus & vehementioribus vinculis deligẽtur. manus in euacuationibus infernè fientibus,crura verò in ſupernè fientibus. Auxiliatur etiam in talibus euacuationibus vinum aquoſum vetus frigida dilutum. Balnea verò fluxionibus in ventrem commoda ſunt:verùm iis qui ob ſanguinis eruptionem, aut ſudorum immodicorum euacuationem animo linquuntur,aduerſiſſima ſunt. Adſtrictione enim hi indigent,& frigiditate,non laxatione.

A Vinum verò frigida dilutum,velut dictum eſt,etiam his commodum eſt. neque verò extremitates ligare conducit,neque vomere,neque omnino moueri: ſed dẽſari his conuenit ac frigefieri. Quapropter aerem domus frigidũ paramus,frigidos ventorum flatus inducentes, & pauimenta adſtringente qualitate ſternentes,velut myrto,roſis,pampinis vitis.

De iis qui ob humorum copiam animo linquuntur, Cap. CIII.

B QVI ob humorum copiam animo linquuntur,plurimùm fricentur & calefiant,& manuum iũcturæ ac malleoli ipſis deligentur: à cibo verò & vino, ac balneis omnino arceantur,ſi febricitarint. in potu autem detur acetum mulſum.

De eis quæ ob quandam vteri affectionem animo linquuntur, Cap. CIIII.

SImiliter etiam eæ quæ ab vtero affecto exoluuntur,ex aceto mulſo curandæ ſunt. Et crura fricanda ac ligãda, maximè eis quæ ab vtero ſtrangulantur,& in quibus retra
C ctus aut loco motus eſt vterus. cucurbitas quoque inguinibus à femoribus affigemus. Et naribus quidem odoramenta graueolentia adhibebimus:vtero verò beneolentia,& laxare ac calefacere potentia medicamenta admouebimus. At verò eis quæ ob immodicam menſium euacuationem animo linquuntur, manus magis deligabimus,& fricabimus,& cucurbitam pectori affigemus.

Ad eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, Cap. CV.

D AD eos qui ob ſtomachi debilitatem animo linquuntur, cataplaſmatis vtemur ſtomachum roborantibus,ex palmulis,vino,polenta,croco,aloe,maſtiche: & irrigationibus ex abſinthio,& oleo melino & maſtichino ac nardino, & vino. Et,ſi ſtomachus exuratur, admiſcenda ſunt etiam frigefacientia,velut eſt ramentorum cucurbitæ ſuccus,aut lactucæ,aut portulacæ,aut ſolani, aut intybi,aut rumicis acuti,aut vuæ acerbæ. hic autem non ſolùm frigefacit,ſed etiã adſtringit. Prodeſt etiam generoſè ipſis extremarum partium frictio. Si verò ex horum vſu melius habuerint,eos quidem qui ſtomacho exurũtur,
E ſtatim ad balneum ducere oportet: Iis autem qui quendã frigiditatis ſenſum habent,parum dandum eſt de medicamento ex tribus piperis generibus conſtante,aut ipſum piper album.

De iis qui ob vitioſos humores os ventris rodentes animo linquuntur, Cap. CVI.

QVicunque vitioſis humoribus os ventris mordentibus exoluuntur, iis aqua calida data vomere iubeto. Si verò ægrè vomant, ſtomachus & pedes ac manus prius foueantur, deinde digitis aut pennis immiſſis vo-
F mant:ſi verò vomitus non contingat,ventris excretionẽ adiuuare oportet glandulis ſubditis. Si verò ex his melius habuerint,comam abſinthii in aqua mulſa coctam bibẽdam dato,& omnibus modis ſtomachum corroborato, tum per ea quæ foris imponũtur,tũ per ea quæ intra corpus ſumuntur. Non tamen à principio hoc facere conuenit, neque abſinthium præbere: ſed poſt vitioſorum humorum euacuationem, vbi iam pura facta fuerit aluus.

De iis qui ob pituitam in ſtomacho collectam animo linquuntur, Cap. CVII.

SI pituita multa & frigida in ſtomacho collecta exolu-
G tiones fieri contingit,ſtomachum oleo calido in quo abſinthium coctum eſt,plurimum rigabimus: deinde aquam mulſam dabimus,in qua hyſſopus aut ſimile quid commaduit. Item acetum mulſum,& piper, & pharmacum ex tribus piperis generibus cõſtans, & id quod dioſpoliticum appellatur. Et tota rationis victus ſumma ad inciſorium ductum ſit deſtinata.

De animi deliquio ob fortem frigiditatem, Cap. CVIII.

H EXolutiones ob fortes frigiditates, ſimiliter vt correpti bulimo,*hoc eſt magna fame ex frigore oborta*,curentur, ita vt omni modo ipſos calefaciamus. Vinum igitur dandum eſt ipſis calida dilutum,& cibi calefacientes. fricandi ſunt etiam ac fouendi iuxta ignem.

De animi deliquio ob multam calidita-
tem, Cap. CIX.

QVI ob multam caliditatem animo linquuntur, aut
in aere suffocante versati sunt, aut in balneo diutius
moram traxerunt, eos roborare oportet, confestim quidē
frigida aqua aspersa, & ventilatione facta, & ægro ad ven-
tum conuerso. Fricandum est etiam ac lancinandum os
ventris: & consequenter vinum, & cibi dandi.

De animi deliquio ob inflammationem, aut
malignam febrem, Cap. CX.

QVI ob inflammationum magnitudinem, aut vehe
mentis febris malignitatem animo linquuntur in
ipsis accessionibus, & artus perfrigeratos habent, eos for-
titer fricare oportet ac fouere, & crura ac manus ipsorum
deligare, & iubere vt vigilent, & ab omni cibo ac potu
abstineant. Optimum est autem in iis prænosse quod fu
turum est, & ipsum ante exacerbationem lenire ac mi-
tigare.

De animi deliquio ob siccitatem,
Cap. CXI.

SED & eos qui ob siccitatem animo linquuntur in ex-
acerbationum principiis optimum est prænoscere. Si
enim duab9 aut tribus horis ante accessionē, nutriueris, &
manus ac pedes ligari iusseris, non interibunt. oportet au
tem cibos esse cōcoctu faciles & stomacho commodos.
Si verò etiam vehemens periculum fore suspicaberis, pa-
nem ex vino dabis, aut alicam coctam vino infuso exhi-
bebis: si verò modicam syncopam fore speras, vinum ne
dederis, sed mala punica, aut alia poma, & adstringentes
fructus cibis admiscebis. at post exacerbationem nō est
necessarium fructibus vti. Iis verò qui derepente in peri-
culum incidunt, vinum calidum dandum est, & panis, &
alica omnino modica: si enim aut amplius dabis, aut ci-
bos concoctioni resistentes, ii qui sic affecti sunt suffoca-
buntur.

De animi deliquio ob principalis membri
obturationem, Cap. CXII.

QVI ob principalis partis obturationem animo lin-
quuntur, iis acetum mulsum dandum est, & potio-
nes ex hyssopo, origano, pulegio & melle, & cibi inciso-
ria vi præditi. Crassi enim & viscosi magno iis detrimē-
to sunt. quare ab ipsis abstinendum est. Fricandi sunt ar-
tus & ligandi: & potionibus vrinam cientibus vtendum,
ex apio, petroselino, dauco, & similibus. Vbi verò manife
sta consequitur vtilitas, etiam vino aquoso veteri vten-
dum est.

De animi deliquio ob repentinam euacua-
tionem, Cap. CXIII.

SI ob repentinam & aceruatim factam abscessus ruptu-
ram, aut sectionem, aut euacuationem (velut in hydro-
picis) animi deliquium cōtigerit, statim quidem odora-
mentis reuocentur, postea verò sorbitionibus probè con-
coctilibus nutriantur.

De animi deliquio propter affectus,
Cap. CXIIII.

SI propter tristitiam, aut gaudium, aut timorem, aut i-
ram, aut terrorem, exolutio fiat, per odoramenta, & na
rium ac oris apprehensiones reuocatos ad vomitum co-
gito. De cardiacis & bulimo dicetur suo loco in stoma-
chi affectionum tractatu.

De capitis dolore in febribus,
Cap. CXV.

IN iis quibus in febribus caput dolet, vitanda est multa
lux: lædit enim visum, & membranas ad motum du-
cit. Vtendum est autem frictione pedum, & extremitatū
deligatione ac constrictione. Vitanda est etiam caliditas
à carbonibus, aut lucernis, aut sole & fumo: itē iniucundi
& humiditate referti odores, & clamores, & iræ, & fre-
quens potus, ac collutio oris. Nam aut statim ab ore aut
humecto stomacho, vaporum multitudo ad caput defer-
tur, quod aliâs iam ignitum est. Maximè verò irrigationi-
bus largioribus vtendum est, ex oleo omphacino aut o-
ptimo rosaceo, lanæ manipulo excepto, & digitis ex alto
expresso, & instar salientis cum ictu quodam delabente.
Quòd si non resistat aer ambiens, frigida sit irrigatio, aut
A per se, aut ex nostro studio. Aucto autem dolore, etiam in
aurem rosaceum fundatur. Si verò tempus permittat, &
dolor cum ardore quodam innitatur, ocymi succus aut
polygoni, aut menthæ, ex tertia aut quarta parte rosaceo
admisceatur. Et tunc etiam parum aceti ipsis diligenter
admisceatur, maximè in quo serpyllū fuerit coctum. Per-
seuerante verò dolore, ad venæ sectionem deueniendum
est, si nihil aliud fuerit quod prohibeat. Odoramēta quo-
que non incommodè assumuntur, myrtus, rosa, pulegiū.
Cataplasmata verò conueniunt in sincipite ac fronte, po-
B lygonum tritum cum flore polētæ, & foliis seridis ac plā-
taginis: si verò dolor vehemēter incumbat, hyoscyami fo
lia viridia aut papaueris cum micis panis. Præstant autē
amygdalæ amaræ made factæ ac decorticatæ, & cum mi-
cis impositæ temporibus ac fronti. Optima verò est aloe
fronti illita cum aceto: aut crocomagma. & intestina ter-
ræ trita illinuntur: & celerrimè mirificè opitulantur. Ven
ter porrò in ipsis facilè solubilis præparetur. Consideran-
dum tamen ne stomachus vehementer infestatus, caput
ad cōsensum perducat. & conandum vt quæ molesta sunt
C per vomitus euacuentur.

De vigiliis in febribus, Galeni,
Cap. CXVI.

SI vigiliæ nimium infestauerint, manus & crura deliga
ri iubebimus eo tempore quo ad somnum conuerti
solent, & hortamur vt assiduè aperiant ac claudant palpe-
bras, donec satis fatigati fuerint. Deinde repēte soluimus
ligamenta, & tollimus lucernam, & multam quietem esse
iubemus. Ex Herodoto & Philumeno. Puluinaribus vi-
gilantium subdantur capita papaueris, aut radices papaue-
D ris nigri, aut mala mandragoræ, aut hyoscyamus. Odora-
mentis autem vtendum est, papauere viridi, & lactucis
quæ meconitides appellantur, & mentha, & coriandro ac
rosis. Nos autem minus horrenda faciei prolutione vti-
mur, incoctis in aqua capitibus papaueris nigri, & melilo
to, aut calamintha, aut pulegio: & meli9 facit. Odoramētū
verò optimum hoc est: Papaueris albi capitum tostorum,
corticis radicis mandragoræ, æquales portiones terito, &
vino ac pauco rosaceo subactas olfaciendas exhibeto. Suf
fumigio autem somnifico vtendum est tali: Styracis, a-
E momi, ammoniaci thymiamatis, bdellii Scythici, corti-
cis radicis mandragoræ, opii, singulorum æquas partes
præparato, & suffito in lignis cupressinis. Mirificè facit e-
tiam Berenices suffumigium, similiter suffitum: ducit e-
nim ad somnum. descriptum autem habetur in tractatu
de theriacis, Sermone inquam decimo tertio. Vnguento
verò somnifero vtere hoc: Styracis sextantem, rosarum
siccarum vnciam vnam, seminis hyoscyami nigri vnciam
vnam, baccarum myrti nigrarum vnciam vnam, olei ro-
sacei libram vnam, vini veteris odorati quātum satis est.
F Contusa & cribrata terito cum vino, & adiicito oleum, &
vnitis vtitor, illitis ex eo naribus intrinsecus ac extrinse-
cus, & fronte. Imponendum est etiam fronti serpyllum
cum meliloto in passo coctum: item semā ocymi, & atra-
ctylidis semen, hyoscyami semen & folia: similiter & so-
lani halicacabi, itidem faciunt. Illine etiam frontem ex
cyphi cum vino, & crocomagmate. Si verò perseuerarit
vigiliarum symptoma, frontem & tempora aliquo pastil-
lo dolorem eximente illine: & si nihil profecerit, prædi-
cta rei difficultate, ad dolorem eximentia, in potu exhi-
G benda procede. Est autem minus molestum, & sapore iu-
cundius omnibus pharmacis somnificis, id quod ex capi-
tum papaueris decocto ac melle componitur, cuius com-
positionē paulo pòst in hoc Sermone referemus. Vtere &
cataplasmate optimè ex palmulis maceratis aut coctis in
vino, & cum polenta tritis, adiecto modico rosaceo, aut
melino. Pectori enim impositum quodammodo præpa-
rat ad somnum.

De graui sopore, Herodoti, Cap. CXVII.

PErfectā curationē eorū qui in grauem soporem dela-
H psi sunt, in sequenti Sermone de capitis affectionibus
trademus, in quo etiam de phrenitide docebimus: nunc
autem dicere necessarium est quomodo quis vrgentibus
symptomatis resistere possit. Proinde spongia posca im-
buta, non valde frigida, faciem detergere oportet, & ex

tremitates fortiter deligare. Odoramenta verò adhibeātur incisoriam vim habētia & excitatoriam: & maximè castorium. Et in exacerbationū remissionibus cucurbitæ dorso ac spinæ efficaciter affigantur. Perseuerante verò morbo, etiam sternutatoria in exacerbationū remissione adhibeantur. Cauendum autem est à lucernarum vsu: caput enim inde repletur. sit autem & ciborum materia incisoria vi prædita. Habēt autē vim excitādi etiam in ipsis ea quæ sequenti Sermone ad lethargicos describentur, tū per se, tum cum aceto naribus admota.

Quomodo linguæ asperitas in febribus curanda sit, Cap. CXVIII.

Lingua in febribus aliquando siccatur, & opus habet humectatione: aliquando verò exasperatur magis aut minus, & diffringitur, aut nigrescit, aut carbonis speciem induit: quod à viscerum inflammatione contingere solet. Si vero ipsa quidem lingua, velut dictum est, affecta fuerit, præcordia verò mollia reperiūtur, periculosum signū est. Humectare autem ipsam oportet, seminis lini decocto in ore detento. efficacius id erit si myxæ cum semine lini fuerint coctæ. Sed & digito in hoc succo madefacto linguam confricabimus, simul detrahentes etiam sordes dentibus adhærentes: deinde colluant os aqua pura, aut spongia pura detergeant: deinde rosaceo diligenter illinantur. sed & ipsum rosaceum melli admixtum egregiè efficax est. Et portulacæ succus in ore detentus, locos humectat: & rhus culinarius, aquæ aut aquæ mulsæ admixtus: & prunorum damascenorum aut myxarum ossa in ore detenta mitigant. Sæpe etiam lactucæ caulem ad oliuæ magnitudinē defectū, aut de symphyti radice in ore tenendum dedimus, & quod oportuit fecit. Sint autem cibi mordacitatis exortes: & omnino non adstringentes, leuésque ac sorbiles: si verò etiam præcordia inflammata fuerint, horum curationem facere oportet. Principium enim & finis interaneorum lingua est: si verò diutius durauerit linguæ asperitas, adipem anserinum si affuerit: sin minus, gallinaceum aut qui adhuc præstātior est, phasianicū duplici vasculo liquato, & digito in ipso intincto, linguam abundè fricato. Si verò adhuc perseuerarit asperitas, butyro recenti similiter vtere: facit optimè, sed in principio eo vti non conuenit.

Quomodo sitis curanda sit, Philumeni, Cap. CXIX.

Sitis duplex est, altera ob humiditatis inopiā: altera ob caliditatis redundantiam. In febrientibus itaque ambæ affligunt. nam caliditas in his multa est, & siccitas succedit, multa humiditate per violentiam febris consumpta. Si quidem igitur sine detrimēto bibere possent quādo vellent, hanc sanè sitis medelam statim amplecteremur. Quandoquidem verò & mensuram & tempora potus discernere oportet, lenimenta quædam sitis excogitāda sunt. nam intempestiuè sumptus potus, nō solùm sitim non extinguit, sed etiam vice versa auget. In principiis enim exacerbationum omnes materiæ febres accēdentes ad profundum declinant, & propterea sitim intendunt. Datus autem in illo tempore potus à materiæ multitudine superatur, & simul vitiatus accessio fit mali. Quare in principiis & augmentis potus exhibitionem prohibere oportet. In vigoribus autem primùm per gargarismos & per collutiones oris, squalorem corporis mitigare oportet: deinde declinatione incipiente potum dare. In remissione verò etiam nolentes aliquando cogantur potum assumere, vt ne humore indigi ad exacerbationis accessionem delati resiccentur ac exurantur. Mitigare autem aliquo modo sitim oportet olei frigidissimi irrigatione, aut rosacei instar salientis delabentis. sed & auxilia ad febres ardentes relata, & ea quæ ad linguæ asperitatē dicta sunt in ore retinenda, sitim mitigant. Omnibus autem præstat lactucæ semen commansum, & radix dulcis appellata, & cucumeris semen. Oportet autem post horum commanducationem collutionibus ac gargarismis vti. sint autem & cibi omnes humectantes. Catapotion sitim eximēs, ex Dioscoride: Seminis cucumeris drachmas octo, tragacāthæ drachmas quatuor, tragacantham tusam ac cribratam ouorum crudorum recentium candido dilue, &

A ex contritis simul catapotia efforma, eáque in vmbra sicca, & vnum sub lingua tenendum præbe, ita vt dissolutus liquor absorbeatur. Dato etiam cremorem malorum cydoniorum absorbendum, aut pirorum, aut omphacii succum, aut hydrorosatum, aut mel rosaceum cum aqua calida. at verò in sanis, sitis ob siccitatem factæ, medela est somnus. concoquit enim humores. Sitis autem ob caliditatem medela, sunt vigiliæ. Caliditas enim in vigiliis circa superficiem expanditur: sitis verò ob caliditatem eduliorum factæ, aut ob multum vini potum, medela est frigidæ potus. B

De aurium dolore in febribus, Philumeni, Cap. CXX.

Aurium dolor in febribus fit, & aut ipse febrem auspicatur, aut succedit, & periculosiores febres efficit. Succedunt dolori atque inflammationi etiam vigiliæ: si verò perseuerarit, etiam mentis emotiones. Hippocrates autē lethales fieri dicit in his dolores. Si igitur moderatus est dolor, & in principio rosaceum tepidum auribus instilletur: aut candidum & aquosum oui, cum lacte muliebri. forinsecus autem hapso lanæ oleo imbuto, in C quo anethum coctum est, aures obturentur & integantur. Caput etiam rosaceo irrigetur, aut oleo omphacino: si verò dolor amplius intendatur etiam venæ sectio assumatur, & aluus irritetur. Postea quoque forinsecus per ambitum aurium cataplasma ex pane aut semine lini imponatur, hyoscyami aut papaueris viridibus foliis simul contritis: butyrum autem pro oleo in cataplasma misceatur. At in dolorum exacerbationibus, fouendi sunt loci spongiis aqua & oleo calido imbutis, donec dolor sistatur: vehementer enim hæc mitigant: & rursus prædictum empla- D strum imponatur. Instillandum est etiam auribus oleum amygdalinum: aut rosaceum, in capite papaueris ad calidum cinerem calfactum: aut intestina terræ in rosaceo cocta instilla: aut asellos sub hydriis stabulantes, aut araneos.

Auris suppuratæ curatio, Cap. CXXI.

Suppurata inflammatione & eruptione per meatum facta, vbi lana specillo obuoluta pus eduxerimus, primùm aqua mulsa eluimus: deinde vino mulso: postea aceto mulso: deinde modica nitri spuma aceto mulso admixta. In meatum verò indemus nostrum medicamentum E lana exceptum, quod egregiè facit. Est autem alumen liquidum, mel, & rosaceum, æquis portionibus singula modicè cocta. Optimè facit & Musæ pastillus, optima sapa & modico aceto dilutus. Cæterùm de sonitu & audiēdi difficultate, inter cōmunia auxilia dicetur. Nosse tamē oportet, pessimū signū esse in acutis febribus auditus difficultatem. nam aut lethargum, aut mentis apprehensionem, aut parotidas perniciosas, aut aliud quoddam periculum minatur. Raro autem permanet audiendi difficultas in a- F liquo qui morbum superauit, sed simul cum morbo intercidit. Etenim aliquādo per circuitū repetit in exacerbationibus augescēs, in remissionib⁹ verò simul discedēs. Quo cōtingente auditoriū meatum vexare non oportet: sed solùm caput irrigare cum iis quæ in febribus ad capitis dolorem conueniunt.

De lippitudine in febribus, Cap. CXXII.

Si lippitudo in febribus fiat, abstinere oportet ab omni medicatione. Infundēdum est autem oui tenue & cā- G didum cum lacte. & foris illinendum glaucium, aut Nili collyrium ex rosis, aut aliud quoddā ex croco, ex iis quæ fluxiones repellunt cum refrigeratione. Si verò dolor vehementer vexet, fomentum fiat per spongias, & hapsus lanæ ouo imbutus pro more imponatur: si verò augeatur dolor, etiam panis imponatur in capitum papaueris ac meliloti decocto madefactus, cum oui assati vitello, aut etiam cocti, addito modico rosaceo: aut psyllium feruenti aqua madefactum imponito. Suppurata inflammatione collyriis dolorem eximentibus vtendum est.

H De oculorum obscuratione, Philumeni, Cap. CXXIII.

Fieri solet circa morborum solutiones, aut etiam vbi vires recolligunt ægri, circa vtrunque oculum aut circa alterum obscuratio, vt vix videre possint, velut per cali-

per caliginem quandam: & vt aliquando quædam ante oculos videantur pilis similia, at dum oculi considerantur puri apparent. Rarissimè verò in talibus circumstantiis, circulus pupillæ aut minor aut amplior reperitur. Ipsum porrò obscurationis oculorum accidens, vtplurimùm seminis in somno effusione prægressa, iuxta morbi solutionem, aut refectionem euestigio incidit. Et est signum debilitatis spiritus visiui ac neruosæ partis. Itaque in perfecta corporis conualescentia, etiam visus actio integrè restituitur. Quapropter à localibus auxiliis abstinere oportet, & neque fomenta, neque illitiones adhibere: verùm refectorii totius corporis ductus vsu, hoc ipsum accidens corrigere.

Fluxus sanguinis narium in febribus curatio, Cap. cxxiiii.

FLuxum sanguinis è naribus in quarta die in febribus fientem, pessimum signum Hippocrates dicit. multitudinem enim significat in toto corpore aut in capite. Destillat enim sanguis, aut ob cōpressionē, aut ob dēsationē meatuū: at verò vberior excretio eius multitudinē & laxare & minuere potest. paulatim igitur euacuationē facere oportet inde vnde natura impetū habet. Hac ratiocinatione facta, ausus fui in destillationibus in quarta die fientibus, per graminis cauliculum, velut mos est, vasa narium sauciare. Non autem oportet modico fluxu contentum esse, sed pro viribus detrahere: sufficiente autem facta euacuatione, consueto more eundem supprimere.

Vesicæ & vrinæ difficultatis curatio in febribus, Philumeni, Cap. cxxv.

IN principio pessimarum febrium etiam hoc accidit vt vesica doleat, & paulatim ac cum dolore vrinam emittat. Et hoc non solùm molestum est, sed etiam signū quòd tota pars neruosa doleat. est enim totum corpus crudioribus humoribus refertum. Confluit autem ex ipso aceruata multitudo in vesicam, quæ amplius distenta ad actiones suas inefficax fit, & periculum suppressæ vrinæ inducit. Proinde imo ventri, pectini, ac inguinibus, lana pura oleo dulci calido aut sicyonio imbuta imponatur. Præstat autem rutam, & anethum, & apii semen in oleo cocta esse, aut cuminū tritū lanæ inspergere. Si verò dolor augeatur, etiā cataplasmata post irrigationes adhibeantur. Et in intestinū rectū oleū & butyrū cū fœnigræci decocto infundātur: in mulieribus verò, & in vterū & in intestinū rectū. Si verò inflammatio vrgeat, & rubor multa caliditate in summo ventre appareat, etiam venæ sectio assumatur. Diæta autem sit tenuis & exquisita. Vtantùrque prisana, aut alica lota ex aqua mulsa, aut ouis sorbilibus. Post hæc etiam micæ panis probè lotæ exhibeantur. deinde malua friabilis assumatur, & porrum capitatum pluribus aquis coctum: & pisces tenerrimi. Insessio quoque apparetur vsque ad vmbilicum & totos lumbos, ex artemisiæ, fœnigræci, pulegii decocto, & oleo admixto. progressu verò temporis, castorium lanæ inspergatur. Cæterùm potus ita affectis commodissimus est, post augmentum quietum, cucumeris satiui semen, quod præmaceratum decorticatur, & tritum datur cochlear. ii. mensura cum aceti cyathis tribus. Et mouet quidem vrinam citra molestiam, dolores autem euestigio soluit. A reliquis autem vrinam cientibus, quamdiu febres perseuerarint, in totum abstinendum est, vt ne vrinæ copia ad vesicam delata, ipsam distendat & malum augeat.

Lumborum doloris curatio, Cap. cxxvi.

LVmborum dolores fiunt plerunque in febribus prauis statim ab initio, & permanentes maximas vexationes inducunt, & repētè dissipati, periculosiorem fore morbum indicant. Circa primos igitur dies irrigatione ex vino & oleo vtendum est. deinde spuma nitri, & vinum dulce mari mixtum, & oleum, simul vnita & lana sordida excepta locis adhibeātur. Tales autē irrigationes vehementiā quidē doloris mitigant, dolorem autem nō omnino tollunt. Progressu verò temporis venæ sectione vtendū est: deinde cucurbitæ adhibēdæ postea: cataplasmata parabimus ex semine lini & fœnograæco, & hoc in sacculum coniectum lumbis supponemus, vt super

[A] ipso decubitus fiat. deinde irrigatio ex oleo rutaceo fiat, & cerata ex cyprino facta adhibeantur. Venter autem à principio facilè solubilis per cibos paretur. Vehementer autem prodest ipsis clyster, ex decocto cucumeris syluestris & melle solo iniectus. euacuat enim pituitam, & citissimè alleuat, nisi vehemens fuerit febris.

Vlcerationis circa os sacrum in febribus curatio, Philumeni, Cap. cxxvii.

IN diuturnis & aliàs habitum eliquantibus febribus, consumpta carne, super nudis ossibus decubitus fit, & [B] eminentes maximè ipsorum partes, dolorosas & ægrè cūrabiles vlcerationes habent, eo quòd per stratum trahantur. Nō solùm autem ob curationis difficultatem graues sunt vlcerationes: (dilatantur enim & profundæ fiunt, & crassa labia habēt, proserpúntque, & vsque ad nuditatem procedunt) sed etiam notatæ sunt à veteribus, velut hæc affectio perniciem portendat. Quapropter antequam immedicabilis fiat, curationem eius aggredi oportet. Primùm itaque vbi locus rubicundus & dolorosus fieri incepit, circulum lanæ iustæ magnitudinis loco subdemus, [C] quò affecta pars per vacuum firmata, à compressione liberetur, & decubitus minimè ærumnosus fiat. Postea verò ceratum ex rosaceo aut myrteo oleo paratum, quod recipit spumam argenti, cerussam, ordeum vstum, imponemus: subiecto videlicet ex lana circulo. Idem faciunt etiam omnia sedis cerata: & adhuc magis id quod residet in æreis vasis in quibus aqua coquitur: quod velut testa adhæret fundis ipsorum, si cerato rosaceo admisceatur: reperitur autem eius copia in æneis balneorum vasis. Item ceratum ex melle, quod quatuor hæc æqualiter re- [D] cipit, spumam argēti, oleum, ceram, mel. diluitur autem rosaceo, & mirificè facit. Adhibeatur etiam fomentum per spongias. Si verò inflammatio fiat, panis cataplasma locis imponatur, cum solano, aut polygono, aut plantagine, aut brassicæ foliis. Si verò pascendo proserpat vlceratio, lenticula cocta cum malicorio imponatur. Vtendum est & medicamentis ad nomas paratis, cum rosaceo dilutis. Item emplastro viridi Epigonii: & pastillo qui Corax appellatur: & Andronis aut Musæ pastillo cum sapa. Contracta autem & repressa noma, mitioribus commu- [E] nibus auxiliis vtendum est.

Vlcerationis circa scrotum & anum in febribus curatio, Philumeni, Cap. cxxviii.

SÆpe in ægrotantibus exulcerantur partes hæ, quandoque ob solam negligentiam: aliquando verò etiam à prauis & acribus humoribus, & malignis febribus. Itaque reperire est ita affectos, etiam mente læsos, & non percipientes dolorem, neque animaduertētes feruorem, nisi is qui curam ipsorum gerit, ex odore cognoscat. Primùm itaque per spongiam fouendus est locus ex aqua le- [F] niter calida: deinde illinendus myrteo aut rosaceo oleo. & postea scrotum myrto sicca læuissimè trita conspergatur: deinde ex candido oui, cum cerussa & modico rosaceo aut myrteo illinatur, vt ne exarescat. Si verò illitionū inquinamenta non ferant, ceratum molle præparetur ex rosaceo quod cerussam & argenti spumam habeat, & vitellos ouorum coctos. Conuenit, etiam ceratum butyrinū & quod ex anseris aut gallinaceo adipe paratur: & emplastrum siue ceratum ex ordeo: & omnia ad sedem parari solita. Si verò nome succedat, vtendum est curatione in [G] ossis sacri vlceratione relata. Cibi verò exhibeantur ipsis dulciores, pro facta de febribus coniectatione. Ventris quoque cura habeatur, maximè locis circa sedem alleuatis.

Pustularum in febribus curatio, Herodoti, Cap. cxxix.

IN febrientibus assiduè fiunt pustulæ circa labia & nasum, iuxta febrium solutionem. Verùm in principiis febrium non simpliciorum, sed à prauis humoribus ortarum, circa totum corpus exoriuntur vibices similes culi- [H] cum morsibus: in malignis autem & pestilentibus febribus exulcerantur, & quædam ad carbunculorum speciē accedunt. Omnes autem multitudinis corrupti & habitū erodentis humoris signa sunt. Quæ verò in facie oriūtur, omnium malignissimæ sunt, deteriores autē sunt plures

quàm pauciores, & maiores quàm minores, & quæ citò delentur quàm quæ multo tempore durant. Deteriores item feruentes quàm quæ pruritus inducunt. Et quæ quidem succedunt aluo suppressa, aut moderatas egestiones faciente, bonæ sunt: quæ verò fluente aluo & vomitibus vexantibus fiunt, malæ: si verò succedentes aluum resiccent, bonæ. Sequuntur ad pustulas, febrium malignitas, & plerunque etiam animi deliquia. Eas igitur quæ circa febrium simpliciorum solutiones fiunt circa labia & nasum, rosaceo illinere oportet per se, aut cum cerussa & spuma argenti. Confert etiam pastillus ex croco, myrrha, & alumine, quem iridem vocant. & niger pastillus qui recipit crocomagmatis, balaustii, atramenti sutorii, myrrhæ & aloes, singulorum partes æquales. Teruntur hæc cum vino velut collyrium, & in pastillos efformantur, & vsus tempore cum aqua aut lacte illinuntur: aut cũ vino, vbi adstrictionem augere voluerimus. Agglutinãtur autem hæc post illitionem: aut sine hac, pellicula pal mulæ ossi adhærente, aut membrana oui. At verò pustulæ vibices referentes curentur venæ sectione in principio, si nihil impedierit. solent enim reuersæ intra corpus periculũ afferre, si non per vomitus aut per aluum acrimonia secedat. Quapropter etiam aluus per ptisanæ succum, & oua, & oleum chamæmelinum molliatur. detineant autem vesperi infusum per totam noctem. Sed & ciborum contractione vtendum est, quò vndique multitudo tollatur. At in accessionibus propter succedentes circa stomachum vehementissimos morsus, aqua tepida data vomere iubemus, digitis aut pennis immissis. Cibi verò exhibeantur contemperandi vim habentes: velut est ptisanæ succus, aut alica cum aqua mulsa. Si verò febris ardens infestet, illinatur corpus aqua & oleo, nitro modico admixto. Pustulas enim circa superficiem retinet & materiam in profundo attrahit, & profunditatem refrigerat, & sæpe sudores excludit, qui acrium humorũ multitudinem in vaporem diffiare possunt. Cæterùm in pestilentibus & carbũculosis, venæ quidẽ sectionẽ adhibemus statim in principio, nõ autem cibi cõtractionem. Fames enim peiorem materiam facit, & vires in his con scindit, quas integras seruare volumus in omnibus febribus, maximè pestilentibus. Si quidem igitur admiserint loci, illinendæ sunt pustulæ pharmaco crasso, ex rosaceo & cerussa, & thure ac vino dulcissimo. aut ex spuma argenti & manna thuris cum rosaceo. reliquæ verò partes cerato integantur ex eadem materia parato. Conueniunt etiam ipsis omnia cerata & emplastra quæ ambustis adhibentur. & pustulas quidem circa faciem, calidæ prolutione mitigabimus. Quæ verò in reliquo corpore sunt, per spongias diutius foueantur, maximè prurientes. si verò serpentia fuerint vlcera etiam calcis viuæ parum admisceatur: mirificè enim reficcat, & serpiginem ipsarum sistit. Quæ verò iam depascunt, lenticula cocta cum malicorio ac melle, aut plantagine, aut polygono, aut rosis cũ pane integantur. Bonum est etiam his caprinum lac, ad humorum prauitatem cõtemperandam. Oportet autem quartam partem lactis aquæ admiscere, & simul coquere assiduè versando donec dimidum de toto supersit, quò neque in casei naturam transiens exacescat, neque feruefactum nidorosum fiat, propter febrem detinentem. Declinatione verò facta, per medicamentum purgatorium idoneum materiæ euacuentur. Postea autem antidotus theriaca detur aut mitridatica, aut alia quædam ad lethalia venena & virus eiaculantia facta. Nam humorum fortis mutatio per corruptionem facta, venenoso pharmaco similis est. Fiunt porrò aliquando pustulæ magnæ colore albæ, modicum pruritum inducentes, redundantes in femoribus, natibus, lateribus, & summa ventris plerunque parte: originem autem ex multa lenta & alba materia habent. hæ verò cum toto corpore curantur. Neque enim grauem morbum minantur, si saltem modico victu quis vtatur. Quòd si febres in his vrentes fiant, commodum fuerit frigidam dare in exacerbationũ vigoribus, morbo in vigore existẽte, nisi viscera habeãt quæ facile lædũtur. Fiũt etiã aliquãdo pustulæ rotũdæ, inæquales, subalbidæ aut subrubræ cũ eleuatione carnis, aut varis similes, qui in facie oriri solent, & duræ sunt, ac multum pruritum inducunt, vt vigiliarum causa fiant, dum indefinens adest cupiditas ad scalpendum. Consequuntur autem hæ plerunque ad febres intermittẽtes, & minimè grauem indicant morbum. quapropter conuenienti tempore æger in solium calidum intentè insideat. Vtendum est & iis quæ foris illinuntur, velut est oleum myrteum aut lentiscinum cum myrto, manna thuris, aut cimolia torrefacta, aut alumine liquido, aut farina fabarũ. aut sesamũ trĩ tum cum modico aceto illinito. Si verò pruritus vrgeant linteis crudis aut per spongias ex aqua feruente foueto: si autem exulceratæ fuerint, vtendum est ceratis ad ambusta destinatis, præsertim eo quod ex ordeo paratur. Porrò quæ valdè rubræ sunt, pessimæ existunt. His autem deteriores sunt liuidæ, nigræ, & tumidæ, similes existentes carnibus compunctis: redundant autem in facie & pectore, & ventre, lateribúsque ac dorso. Tales à principio aggredi non oportet, sed differre. si enim non successerit, in eum qui curationem aggressus aut pollicitus est, culpa recidit: si verò permanserint hæ vsque ad vigorem, & non progrediantur in peius, non omnino negligere oportet, etiamsi rarò, attamen aliquando opem ferre, & opportuno tempore medicamẽta adhibere, atque magna animaduersione curare. Quæ enim post mortificationem superficiei ex alto emergũt, quid aliud significarint, quàm vitam aliquo modo ab internis efferri?

De tremoribus in febribus, Herodoti, Cap. cxxx.

IN malignis febribus fiunt tremores. cõflãtur enim ex vitiato victu, & frigidæ potu, & poscæ ac multi vini, & ex immodico rei venereæ vsu, ac similib⁹. Abstinẽdũ ita q; est ab iis quæ nocuerũt, & exhibẽda quæ prodesse pos sunt. necesse est autem omnino affectam esse in omnibus spinalem medullam. Quapropter tota spina contegenda est, & affectæ partes, lanis sicyonio aut potius gleucino imbutis: aut cerato liquidiore aliquo talium parato: aut ex oleo rutaceo. rigandum est etiam caput in primis diebus oleo dulci: si verò protrahatur morbus, anethino in accessionum interuallis. Deinde adhibeantur cucurbitæ à primo verticulo vsque ad lumbos, impositis cataplasmatis iisdem partibus vnà cum præcordiis, ex cruda ordeacea farina oleo & aqua diluta ac cocta. Integantur autem hæc lanis oleo veteri aut sicyonio imbutis. cibi exhibeantur sorbiles calidi. Prouideri dum etiam vt facilè solubilem faciamus aluum, permanendúmque in hoc ductu donec febres minuantur aut soluantur. Progressu verò temporis si peruaserint tremores, communis auxiliorum modus velut in aliis tremoribus adhibeatur, ita vt alternis in olei calidi solium locemus, & ante solii insessum, & postea sicyonio aut antiquo oleo illinamus. aliquando etiam castorium vnguento admiscendum est. Si verò perseuerarint dolores, etiam in potu exhibeatur castorium. & ceratum: impona tur ex ipso paratum: & communia vnguenta ad resolutiones in vsum assumantur.

De conuulsionibus in febribus, Galeni, Cap. cxxxi.

COnuulsiones plerunque fiũt propter repletionem neruosarum partium, qua ratione etiam fortiter inflammatis accidere solent: insupérque ob mordacem tenuem humorem neruosas partes erodentem: & propter fortem frigiditatem congelato simile quiddam afficientem. fit etiam conuulsio ob excellentem siccitatem. Sequitur autem maximè ad perniciosas phrenitidas, & tum propter febris vehementiam, tum intentos & agrestiores motus. Et ex iis qui sic conuulsi sunt neminem seruatum esse, ipse vidi, neque qui vidisset audiui. proinde prædictæ tres conuulsionis species curantur. Incurabilis est autem ea quæ ob neruosarum partium fit siccitatem. Aliquando verò in ore ventris humor tenuis, & acris, ac maximè æruginosus, conuulsiones fortes & syncopam inducentes efficit, vt frigidæ exudatioues fiant. In iis aqua tepida in potu oblata, digitorum aut pennarum immissione, vomitum mouemus. Si verò circa intestina morsus sensus contingat, ptisanæ succum per clysterem iniicimus. Da-

mus autem cibos ægrè corruptibiles,velut est alica cũ mali punici granis,& similia.Si verò nihil tale fiat,cõuulsiones per totum corpus fientes similiter vt tetanicos,qui antrorsum ac retrorsum cõuellũtur,curabimus.In partialibus verò primùm partes contractas blandè contrectabimus,& dolores ipsarum mitigabimus,molliterque fricabimus oleo sicyonio antiquo calefacto. Si verò adhuc perseuerent, etiam castorium admisceatur,& reliqua relaxantia vnguenta adhibeantur. Qui verò ob siccitatem conuelluntur,propter febris violentiam, & præsertim de lirio præsente,iis lauandum est caput multa calida dulci ac temperata aqua. Manus quoque ac pedes multa calida perfundantur: deinde oleo dulci calefacto caput irrigetur,& manus ac pedes illinantur, & amiculis foueantur; & quies ind ucatur.Quòd si sanguinis multitudo adsit,& conuulsionẽ inducat,vena secanda est, deinde cucurbitæ affigendæ cum scarificatione.Et si quidem crura fuerint contracta, postremo verticulo cucurbita affigatur: Manibus verò conuulsis,septimo verticulo, & ei quod humeri articulo subiectum est,cucurbitas affigemus. Si verò toto corpore ab affectione immuni labium contrahatur aut palpebra,graue hoc accidens ducendum est. Detractiones autem sanguinis per cucurbitas in his fiant à ceruice & primis duobus verticulis.caput verò oleo anethino calido irrigetur. Vbi autẽ tempus balnei opportunum apparuerit, lauentur,& in aquæ potu adhuc seruentur. si verò vinum exhibere opus fuerit, modicum & aquosum præbeatur.

De iucundis ac commodis potionibus in febribus, Philumeni, Cap. cxxxii.

DVplex robur & admirandum simul auxilium exhibet id quod etiam naturæ ob iucunditatem gratum existit. Venter enim vbi quod blandum est susceperit & in se complexus est, tenet & probè concoquit pro viribus, maximè si fuerit quantitate moderatum. Excitatur enim natura, & actiones sæpe ab affectionum feritate miserè afflictas suscitat, ac morbo repugnat iuxta duplicem modum: Ipsum quidem malum palàm contrarietatis natura castigans: vires autem animal gubernantes consolans, & excitans,ac fortificans ad superandum morbum.Omnes igitur homines vtplurimum dulcibus gaudent potibus, & præsertim si adstrictionem & caliditatem, & quasdam eiusdem generis qualitates habuerint admixtas: quale est vinum dulce, & vinum mulsum. verùm hos potus non tutum est in febribus exhibere. At eos quos nunc referemus, etiamsi magna animaduersione opus habeant, tutius tamen quàm prædictos exhibere possumus.

De potione pharmaci ex capitibus papaueris, Galeni, Cap. cxxxiii.

SVmatur autem in manus medicamentum ex papaueris capitibus,quod optimum potũ est iucunditatis gratia;& optimum ad calidas ac magnas affectiones circa viscera consistentes, & totum corpus apprehendentes. Item febricitantibus & cholericis in quibus bilis infernè ac supernè erumpit, affectionibus. & iis qui deliriis in febribus ac vigiliis affliguntur. Prodest & tussi frequenti ex tenui fluxione factæ, quæ ex capite calidiore in pectus destillat. Præparatur autem hoc modo: Capita papaueris moderatæ magnitudinis decem numero vnà cum ipso semine,recentia,neque valde mollia, neque durá,in aquæ pluuiæ optimæ sextario vno per diem ac noctem macerare oportet: deinde ad ignem non fumantẽ coquere,donec flaccida appareant:& expresso liquore,& per pãniculum rariorem excolato, mellis optimi despumati dimidiam aquæ mensurã admisce,& agitando coque ad compagem mellis Attici. Præstat autem per passum Creticum,aut per sapam,mellis loco præparare, vbi fluxus fuerit valdè tenuis. Admisceo etiam aliquando ad hoc pharmacum glycyrrhizæ radicem, vt vnà cum papaueris capitibus coquatur: si verò hæc non affuerit, succũ ipsius siccum inicio. Si verò continetur in pulmone humor delapsus eductione indigens, melius est per mel ipsum parare. datur moderata mensura duorum cochleariorum. Augebis autem & minues copiam, pro corporis

A magnitudine cui id exhibes, & pro ætate, anuique tempore ac regione. In omnibus enim his ad frigiditatẽ declinantibus,minimũ dabis:ad caliditatem verò,plus. Sed & destillationis quãtitatis ac qualitatis respectu, plus aut minus dabis. Certè ex eo quod ex capitib⁹ papaueris Thebaici præparatur,datur ad summũ vncia vna. talis est descriptio Galeni huius pharmaci. Ego verò semper in vsu eius quod ex passo præparatur perseuero, aliquando mel admiscẽs ad eius exhibitionẽ, aliquãdo acetũ mulsũ,aut mel rosaceũ,aut omphacomeli,aut aliud quoddã pharma-
B cũ hepaticũ,aut splenicũ,aut stomachicũ,& vires eius ad præsentẽ sẽper affectionẽ transmutãs. Exhibeo autẽ ipsũ non solùm somno indigentibus,ad vesperã,& ad tussim: sed etiam insania laborantibus post venæ sectionẽ,& febrientibus vehemẽter, & quibus os vẽtris intolerabiliter perustũ est,& in igne sacro atque aliàs calida affectione thoracis & pulmonis: hepatis itẽ ac intestinorum & mesenterii: Et non solùm semel,sed iterum: & non solùm in febrium vigore,sed etiam ante vigorem,& ante manifestam concoctionẽ, in quibus vigiliæ, aut caliditas a-
C cris & magna hominem affligunt. Præstat autem ea quæ sexcenties feci, in huius pharmaci exhibitione recensere: Etenim in febribus putridis ante morbi vigorem, & in iis qui ex hepatis, aut splenis,aut pulmonis affectionibus ægrotant,acetum mulsum simplex exhibitioni eius admisceo. In vigore verò febriũ, omphacomeli, aut mel rosaceum adiicio. In rarioribus quidẽ corporibus, & qui os ventris debilius & non appetens habent,omphacomeli: iis verò qui dulci potu gaudent,& qui medicatum ali-
D quem humorẽ,aut biliosum in ventre habent,mel rosaceum. atque hæc quidẽ in febrilibus affectionibus. Vrinæ autem stillicidium ex vrinarum acrimonia obortum, magnificè sedat,maximè in balneo,& ante balnei ingressum largè datum. in quibus etiam victus rationem pleniorem & melioris succi esse iubemus. Sed & in nephriticis ac lumbis calidioribus medendi vim habet. At verò iis qui vrinæ profluuio laborant,& quibus bilis supernè & infernè erũpit,exhibeo frigida admixta,præsertim in calidioribus tẽperamentis. Oportet autem in bilis
E supernè ac infernè effusione, habitum corroborare foris secus per adstringentes irrigationes, & similia: atque sic pharmacum exhibere, cum omphacomelite calido temperatũ. Si verò thoracẽ humoribus repletum per tussim euacuare volueris, acetum mulsum variè ad eius exhibitionem admisceto, & calidum exhibeto.

Omphacomelitis præparatio, Cap. cxxxiiii.

BOtri vuæ acerbæ accipiantur qui iam maturescere incipiũt. Deinde in domo tẽperie moderata ad biduũ
F vel triduum expandãtur,& resiccati exprimãtur,& liquor vase vitreo excipiatur, & optimi mellis despumati pars vna ad tres succi partes admisceatur,& ad dies aliquot ad solem exponatur hoc pharmacum, donec feruere desierit ac quieuerit. deinde in domo superiore seruetur ne putrescat. Hæc autẽ proportio tibi pro regula sit in optimo melle & optimo vuarũ acerbarũ succo. Augebis autẽ & minues quantitatẽ mellis, pro tenuitate aut crassitie succi. Vtendũ est ipso in tenuibus ac diuturnis vẽtris fluxionibus ob calidas affectiones factis: & in iis quibus os vẽtris appetentiã nullã habet,propter caliditatẽ: & in his q
G humectũ stomachũ habent, post vẽtris per vomitus euacuationẽ. Et in prægnãtibus mulieribus, & quæ terrã aut carbones, aut alia quædã aliena edũt, vbi per picrã ex aloe purgationẽ feci, omphacomeli exhibeo. Bonũ est & iis qui ob excedentẽ vẽtris euacuationẽ, animo liquũtur.

Mellis rosacei præparatio, Cap. cxxxv.

MEl rosaceum tres partes succi rosarum exunguium excolati accipit,& mellis partem vnã. Coquitur autem ad solem calidum expositum ad plures dies, eodem modo quo omphacomeli. & postea adseruatur. Si verò tur-
H bulentus fuerit aer, aut frigidior, quando mel rosaceum paras, admixto optimo melle ad rosarũ succũ, & per rarũ panniculum siue linteum excolato, simulque ad lentum ignẽ coquito, donec quartã aut tertiã succi partẽ cõsumpseris, atque sic exceptum medicamentum velut dictum

A eſt adſeruato: & vbi calidiorem viderit aerem, velut om phacomeli inſolato. Adſtringit equidem leniter, & propterea frigefacere poteſt. habet & vim exterſoriam ex melle. Habet & ſubamarum quiddã & leniter acre: vnde ori cõmodũ eſt calidã quandã inflãmationẽ habẽti, propter calidi fluoris influxũ, itémque in acrib⁹ ac bilioſis fluxionibus in vẽtre: vbi videlicet affecti prius vomuerint. Exhibem⁹ etiã ipſũ iis qui vẽtre exurũtur citra humorũ ſuperfluitatẽ, atque hoc abſque vomitu. Itẽ febricitantibus, vigore iã totius morbi inſtãte, & particularis exacerbationis. Sæpe enim in febrilibus morbis etiã vnica potio larga ſufficit in cõueniẽti tempore data, ad affectionis ſolutionem, tum per ſudorum eruptionem, tum per ventris ſubductionem. Inter reliquos enim potus, mel roſaceum conuenientiſſimum eſt iis quibus acres humores per ventrem ſubire velis. B

Hydroroſati præparatio, Cap. CXXXVI.

ROſarum recentium exũguium, & per diem ac noctẽ præſiccatarum libram vnam, mellis ſextar. I. aquæ pluuiæ ad tertias decoctæ ſextar. III. commiſceto hoc modo. Aquæ pluuiæ ſextar. IX. coquito donec tres reliqui fiant, & ad ablatam ab igne aquam feruentem præſiccatas roſas iniice, & vas pluribus operimentis probè contectum aſſerua. Sequenti verò die aquam excola, & roſas non expreſſas abiice, vt ne aſpera aqua fiat, & coniecto melle in mortarium, ac probè trito, aquam cum ipſo vnito, & fictilibus vaſis præſertim recentibus ac crudioribus excepta, ad paucos dies inſolato, & in domo in qua vinum repoſitum eſt adſeruato. Hoc multo magis quàm mel roſaceum frigefacit. C

Apomelitis præparatio, Cap. CXXXVII.

APomeli ſic præparare oportet. Fauos accipe melle plenos, colore quidem albos, verùm mel pellucidũ continentes, & mel ipſum manibus exprime, & ad aquã fontanam optimam admiſce. Et ſi quidem craſſius fuerit mel, quatuor aquæ partes ad vnã mellis admiſcem⁹: ſi verò liquidiſſimũ fuerit mel, tres aquæ ad vnã mellis adiicimus: ſi verò ſicciores tibi videbũtur faui, ipſos in tenues partes cõminutos in menſuratã aquã mitte, & manibus ſufficienter tere, exprime, excola, & metire, & cognoſces quantum mellis addere oporteat. Deinde in ollam nouã mittimus, in qua prius aqua fuerit feruefacta, propter terream qualitatem, & ad ignem non fumantem coquimus, detrahentes ſemper inter ebulliẽdum inſidentem ſpumam, aut ceroſam partem. Poſtquam autem neque ſpuma, neque quicquam fæcis ſuperſtiterit, & octaua aut ſeptima pars de tota menſura deceſſerit, ollam ab igne tollimus ac frigefieri ſinimus. Et poſt perfectam perfrigerationem, ſequenti die id quod ſupernè fluitat detrahimus, & in vaſa fictilia recentia ac crudiora transfundimus, & in vinaria cella adſeruamus. Eſt autem apomeli exterſoria ac inciſoria vi præditum, & bilioſa per aluum ducit, & ad vrinam ciendam conducit, & febres putridas ad ſolutionem præparat. calidis tamen & ſiccis naturis aduerſatur. Et in morbis calidis, & præcordiis inflammatis nociuum eſt. & neque ſitim ſedat, imò etiam auget. Dandum eſt autem ante ſorbitiones. nam poſt cibum datum, nociuum eſt. D E F

Hydromeli & cruſtuminati præparatio, Cap. CXXXVIII.

HYdromelum ſic præparatur: Succi malorum lib. VI. mellis lib. XII. aquæ ad tertias decoctæ lib. XVIII.

Alia præparatio. Malorum dulciſſimorum & odoratiſſimorum, ac friabilem carnem habentium, corticem & interna grana detrahito, deinde contuſa exſuccato, & ſuccum per pãniculum purum ac denſiorem excolato. Summito autem ſucci ſextar. I. mellis ſextar. II. aquæ pluuialis in coctura ad tertias redactæ ſextar. III. Poſtquam igitur præcoxeris aquam ad tertias, adiice ad ipſam mel, & vbi efferbuerint ſimul, ab igne ablata quodammodo frigefieri ſinito, & ſic omni ſpuma detracta, malorum ſuccum adiicito, & vaſis fictilibus excipito, oblinito, & in cella vinaria repoſito. Vtimur autem eo poſt dies quadraginta. Quum autem roſas exungues ad hydromelum admiſcere volueris, vnciam roſarum per diem ac noctem in ipſo macerato, deinde excolatum adſeruato. bonum enim colorem inde acquirit, & non aceſcit. Eodem verò modo etiam ex cruſtuminis, & aliis pirorum generibus præparare potes. G

Cydonati præparatio, Cap. CXXXIX.

PRæparatur etiam ex malis cydoniis magnis, cortice & internis granis exemptis, deinde contuſis & exſuccatis, & ſucco per pãniculum excolato. Sumantur autem ſucci ſextar. III. mellis ſextar. VII. aquæ pluuialis ad tertias decoctæ ſextar. XII. Primùm itaque aquæ ſextar. XXXVI. coquimus, & vbi reliqui fuerint ſextar. XII. mel adiicimus, & quum ebullierint, ablatã ab igne ollam aliquatenus frigefieri ſinimus: poſtea detracta, ſuperſtante ſpuma, ſuccum cydoniorum adiicimus, & vnita excipimus, ac velut hydromelum aſſeruamus. Aliquando verò vt ne præparata potio corrumpatur in hyeme propter frigus, mel prius deſpumamus, & ſuccum excolatum ad ipſum iniicimus, & in fictili oblito per totam hyemem ſeruamus. Poſtea in vere aquam ad tertias decoctam, velut dictum eſt, accipimus, & mel cum ſucco ipſi admiſcemus, atque ſic vtimur. Idem faciemus etiam in malis, & cruſtuminis, ac aliis piris. Quomodocunque verò præparauerimus cydonatum & hydromelum, & ante hyemem & poſt hyemem, inſolamus ipſum per dies quadraginta, cauentes ab imbribus ac ventis, & ſic in vinaria cella reponimus. melius igitur eſt præparare id quod cum melle ſeruatur ſub caniculæ æſtu. Poteſt etiam roſarum exunguium, & per diem vnam ſiccatarum vnc. I. ad ſextariũ mellis deſpumati adiici, & aqua, velut dictum eſt, ſub canis æſtu coqui, & vniri & ſic excolari, ac per dies quadraginta inſolari. Conuenit hoc quod ex ſucco malorum cydoniorum præparatur, morbis qui adſtrictione & exterſione opus habẽt, qui internis partibus exulceratis ſiunt, ore, ſtomacho, ventre, & inteſtinis. Auxiliatur etiam ſcabiei in venis, & renibus ac veſicæ in quibus furfuraceæ ac ſquamoſæ & capilliformes vrinarum ſunt ſubſidẽtiæ.

Aceti mulſi præparatio, Cap. CXL.

ACetum mulſum componitur ex optimo melle, & pellucidiſſimo aceto, ita vt ſint mellis partes duæ, aceti pars vna. Hæc proportio pluribus corporibus conuenit. variari tamẽ poteſt ſemper pro guſtus & temperamẽti ægroti ratione, vt habeat quod blandum ac gratum eſt naturæ. coquitur ad mellis compagem, & exhibetur calida temperatum. Potatum exterget viſcoſos humores, & craſſos attenuat: quapropter viſcera omnia ab obturatione liberat, hepar, ſplenem, ventrem, meſenterium, & renes. commodum eſt enim iis, ſiue in febribus, ſiue citra febres detur. Aquæ verò multæ admixtione, vehementia virium ipſius exoluitur. Tuſſim autem mouere quæ non eſt, & inteſtina radere acetum mulſum, Hippocrates & Galenus dixit: non in corporibus craſſis & glutinoſis humoribus refertis, ſed puris & non redundantibus ſuperfluitatibus: aut iis quæ ex tenui & acri fluxione laborant, & quæ neruoſas partes valde ſubtili ſenſu præditas habent.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE TETRABIbli secundæ Aetii continentur.

De hydrocephala affectione, Cap. I.
De phrenitide, Cap. II.
De lethargo, Cap. III.
De catocha & catalepsi, Cap. IIII.
De caro, Cap. V.
De comate, Cap. VI.
De vertiginosis, Cap. VII.
De insania, Cap. VIII.
De melancholia, Cap. IX.
Curatio melancholiæ, Cap. X.
De insania lupina aut canina appellata, Cap. XI.
De incubo, Cap. XII.
De morbo comitiali, Cap. XIII.
Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.
Quæ collabentes comitiales excitant, Cap. XV.
Auxilia ad comitiales, Cap. XVI.
De iis qui ex stomacho primariò affecto, comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVII.
De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam, Cap. XVIII.
Curatio senum ac puerorum comitiali morbo correptorum, Cap. XIX.
Curatio valde senum comitialium, Cap. XX.
Curatio puerorũ recens natorũ comitialiũ, Cap. XXI.
De fatuitate, Cap. XXII.
De memoria amissa, Cap. XXIII.
De commorsis à cane rabioso, aut iis qui aquam timent, Cap. XXIIII.
De cerebri inflammatione, Cap. XXV.
De erysipelate cerebri, Cap. XXVI.
De syderatione, Cap. XXVII.
De resolutione, Cap. XXVIII.
De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap. XXIX.
De conuulsione canina, Cap. XXX.
Linguæ resolutæ curatio, Cap. XXXI.
De instrumenti vocalis resolutione, Cap. XXXII.
Deglutionis resolutæ curatio, Cap. XXXIII.
Vesicæ resolutæ curatio, Cap. XXXIIII.
Colis resoluti curatio, Cap. XXXV.
Intestini recti resoluti curatio, Cap. XXXVI.
Cruris aut alterius cuiusdam membri resoluti curatio, Cap. XXXVII.
De conuulsionibus aut distentionibus, Cap. XXXVIII.
De tetano siue distentione & conuulsione, Cap. XXXIX.
De capitis dolore distinctiones, Cap. XL.
De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.
De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.
Ad capitis dolorẽ ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.
Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.
De capitis dolore à stomacho, Cap. XLV.
Quæ ex natura capitis dolorem inducunt, Cap. XLVI.
Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.
De cephalæa, Cap. XLVIII.
De hemicrania, Cap. XLIX.
Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, Cap. L.
Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.
Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.
Apophlegmatismi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.
Smegmata & puluilli inspersiles, caput densantes, Cap. LIIII.
De alopecia, Cap. LV.
De defluuio capillorum, Cap. LVI.
Ad supercilia pilis denudata, Cap. LVII.
Tingentia ac nigrefacientia pilos, Cap. LVIII.
Vt fului pili fiant, Cap. LIX.
Vt albi pili fiant, Cap. LX.
Vt crispi pili fiant, Cap. LXI.
De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.
Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.
Psilothra pilorum, Cap. LXIIII.
Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.
De furfuribus siue porrigine, Cap. LXVI.
De morbo pediculari, Cap. LXVII.
De achoribus & reliquis pustulis capitis, Cap. LXVIII.
Ad capitis scabritiem, Cap. LXIX.
Ad parua & dẽsa ac rubicũda capitis vlcuscula, Cap. LXX.
Resiccãtia ac cicatricẽ inducẽtia achoribus, Cap. LXXI.
Smegmata ad achoras, furfures, asperitatẽ, & scabritiem, Cap. LXXII.
De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.
Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.
Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.
Ad dolores ob humorum crassitudinẽ, Cap. LXXVI.
Ad aurium sordes, Cap. LXXVII.
De sonitu aurium, Cap. LXXVIII.
Ad auditus difficultatem ac surditatem, Cap. LXXIX.
Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.
Ad aures absque vlceratione humectas, quæ velut exundant, & seorsum humorem excludũt, Cap. LXXXI.
Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.
Ad corruptiones ac fœtores aurium, Cap. LXXXIII.
Ad superexcrescentes in aurium vlceribus carnes, Cap. LXXXIIII.
Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.
Ad sanguinis ex auribus eruptiones, Cap. LXXXVI.
De calculis aut aliis corpusculis in aurem illapsis, Cap. LXXXVII.
Ad affectiones aurium extra meatum, Cap. LXXXVIII.
De parotidibus, Cap. LXXXIX.
De narium affectionibus, Cap. XC.
Ozænarum curatio, Cap. XCI.
Polyporum curatio, Cap. XCII.
Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.
Ad sanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.
Quomodo sanguis è naribus eliciatur, Cap. XCV.
De narium obturatione & odoratus oblæsione, Cap. XCVI.
De sternutatoriis, Cap. XCVII.
Ad sedãdas redũdantes sternutationes, Cap. XCVIII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis secundi, Sermo secundus.

De cerebri, capitis & neruorum affectionibus, aurium item ac nariũm.

De hydrocephala aquosa capitis affectione, Leonidæ, Cap. I.

Hydrocephala affectio appellata est ab aquoso humore in capite collecto. Plerunque igitur aquosus humor colligitur: aliquando autẽ fæculentus aut cruentus. Sẽper verò lentus cõsistit, aut ex obscura aut ex manifesta causa. Ex obscura quidem, localibus vasis sua spõte rarefactis, & aquosa in ipsis essentia quæ cũ sanguine permixta est, & depulsa, & in vnũ locũ cõgregata, atq; ex huiusmodi causa aquosus humor colligitur: at verò ex manifesta causa fit, vasis localibus ex plaga aut cõtusione ruptis, & sanguine in ipsis prætereffuso, & deinde rarefacto, ac in essentiã fæculẽtã aut cruẽtã dissoluto. Frequẽtissimè verò fit hæc affectio ex tali causa in infantibus, quũ obstetrix fũctionis suæ inexperta, & duriore manũ rẽ tractãs, corpora aliqua in capite infantis attriuerit. Colligitur autẽ hic humor in hydrocephalis, aut

inter cutẽ & mẽbranã caluã ambientẽ, siue musculũ temporũ: aut sub mẽbrana caluã ambiente, inter ipsam & os capitis: aut sub calua, inter os & cerebri mẽbranã. Maiores autẽ nostri dicũt, etiã inter cerebri membranã & ipsum cerebrum colligi id quod perniciosum existit. Si quidem igitur lentus humor fuerit collectus sub cute extra membranam caluam ambientem, aut inter hanc membranam & os capitis, tumor adest iuxta capitis partem vbi collectio facta est concolor, citra dolorem, mollis ad tactum, cedens ac transiens ad digitorum contactum. Et si quidem sua sponte fiat, ab initio doloris exors & concolor est locus: si verò ex plaga, aut contusione, primùm quidem rubicundus & dolorosus fit tumor, postea verò lentescente humore & in tenuem essentiam transeunte, tumor concolor citra dolorem euadit. At vbi collectio sub calua facta est inter os & membranam cerebri, ab initio dum modicus est humor, caput grauatur, & vertigines assiduè fiunt, & sensus hebetantur, visus inquam, auditus, & reliqui. Quum autem redundarit humor, suturæ capitis ob multitudinem disparantur, & propterea caput magnum fit, & locus collectionis apparet. humor enim ad digitum cedit. In communi igitur in collectione sub cute, & in ea quæ inter membranam caluam ambientem & ipsum caluæ os fit, iisdem aggressionibus vtimur ad humoris excretionem. Et si quidem paruus est tumor, apex ipsius vnica sectione diuiditur: si verò maior, duæ aut tres sectiones fiunt, aut plures iuxta magnitudinis proportionem, in locis ad effluxionem commodis. Non oportet autem velut in abscessibus, post chirurgiam limniscos transmittere, sed ipsas solas sectiones linamentis disparare. Nam post humoris excretionem corpora in his facilè agglutinantur: quapropter linamentorum vsu in ipsis contenti sumus. Post indita linamenta, si infans fuerit cui chirurgia adhibetur, deligationẽ propter grauitatem recusamus, verùm lana ouo imbuta imponatur, & caput pileo contegatur. In robustioribus autẽ linamenta forinsecus custodiantur, & deligatio fiat. Poterit autem à tertia die conglutinatio adiuuari per emplastrum quoddam glutinatorium. Quòd si sub temporum musculo collectio fiat, expectare oportet donec humor redundet, vt ne musculus incidatur: & postea à lateribus musculi sectionem facere. Et si quidem humor in profundo sub musculo contineatur, duæ sectiones fiant vtrinque à lateribus musculi ipsius: deinde corpuscula securè per scalpelli manubrium excoriẽtur. post totius autem humoris excretionem, curatio fiat, velut dictum est. At si sub calua collectio facta fuerit, itidem expectare oportet, & quum redũdauerit humor & suturæ fuerint disparatæ, fastigiatum locum dissecare, & consequenter facere velut in capitis suturis disparatis.

De phrenitide, ex Posidonio. Cap. II.

PHrenitis, inflammatio est membranarum cerebri cũ febre acuta, delirium & mentis perculsionem inducens. Raro autem ab initio phrenitis cum febre irruit: plurimis verò à quarta aut quinta aut sexta incipit, & adhuc serius, cum ipso ferme periculo incidens, vt iam aliqui septima, aliqui nona delirare inceperint. Differentiæ autem phrenitidis plures sunt, sed tres principalissimæ: Aut enim imaginatiua facultas solùm læsa est, seruatur autem ipsis ratiocinatiua & memoria: aut ratiocinatiua solùm læsa est, seruatur autem imaginatiua & memoria: aut etiam imaginatiua læsa est, seruatur autem memoria. At verò vbi memoria deperdita in febrilibus morbis, simul perit omnino & ratio & imaginatio. Proinde anteriore cerebri parte læsa, imaginatio solùm læditur: medio verò cerebri ventriculo læso, ratio peruertitur. Posteriore autem circa occipitium parte læsa, perit memoria, & cum ipsa omnino etiã reliquæ duæ facultates. Quibus igitur imaginatio læsa est, hi iudicant quidem rectè, imaginantur autem peruersè: quibus verò ratio solùm læsa est, imaginantur quidem rectè, iudicant autem non rectè: quibus autem memoria læsa est, nullius antea factorum meminerunt, imò neque omnino rectè imaginantur, neque iudicant. Conuenit itaque parti magis læsæ auxilia adhibere, & tamen neque alias negligere. De memoria itaque perdita priuatim paulo pòst dicemus: nũc verò quomodo phreniticos curare oporteat dicendum est. Æger igitur decumbat hyeme quidem in domo tepida: æstate verò, frigida. quies autem imperanda est & ipsi ægroto, & omnibus in domo & vicinis. Et qui quidem ad lucem efferãtur, in tenebricosa domo decumbant: qui verò ad lucis splendorem resipiscunt, in lucida domo degant. Si quidem igitur phrenitis cum febre ab initio in prima die, aut secunda, vsque ad quartam irruat, & non ex transmutatione alterius morbi succedat, & vrinæ fuerint subcruentæ, & facies rubicunda, & ætás vigoris, & bona corporis habitudo adest, & omnia signa simul indicant sanguinis multitudinem: vena cubiti secetur, ea quæ media est, & pro viribus detrahatur, & non vsque ad animi deliquium. Minus autem quàm oportet auferatur, ob plurimam quæ in ipsis ex vehementi motu contingit discussionem ac exhalationem, & propter lassitudinem. Sed & sectio moderata fiat, vt ne æger clanculum brachii vinculum exoluat. consequitur enim periculum sanguinis eruptionis. Quòd si ob aliquam causam, venæ sectionis auxilium relinquatur, per clysteres ventrem euacuare oportet, cum furfurum aut ptisanæ succo, modicáque nitri spuma ac pauco melle. Caput autem rosaceo magis tepido irrigetur. nam cerebri membrana inflammata, frigiditas rosacei non est tuta: imò neque caliditas. Frigidum enim densat meatus, & superfluitates in capite discuti non permittit. quod verò valde calidum est, feruorẽ duplicat. Quare æstate exactè tepidũ rosaceũ adhibendũ est, cũ modico aceto: hyeme verò moderatè calidum. Commodum est & chamæmelinum ex æquo ipsi admixtum, si ambiens frigidior fuerit. Si verò vehementius fuerit delirium post factam euacuationem, velut dictum est, per venæ sectionem aut clysteres, capitibus papaueris in oleo coctis caput rigato, & faciem assiduè prolui præcipito ex aqua in qua papaueris capita sunt cocta. frontem verò somnifero aliquo pastillo illine. Olfaciant etiam assiduè somnifica, in præcedenti sermone conscripta ad vigilias. Et sub ceruical capita papaueris subdantur, aut mandragoræ mala. At verò auctis malis, dandum est etiam somniferum ex capitibus papaueris pharmacum, cochlearii mensura plus aut minus, pro viribus. Dandum est autem id quod ex melle præparatur, non quod ex passo, propter vinositatem. detur autem hoc pharmacum in exacerbationis declinatione. Si enim datum fuerit in vigore, trahit quidem ad somnum, febris autem excitatur, & æger ad ambo partitus grauius fert quod contingit. dato verò pharmaco quiescere iube. Præstat autem mel rosaceum ad pharmacum ex capitibus papaueris adiicere: contemperat enim acrimoniam, & aluum subducit. Quapropter etiam aquæ quæ bibitur, mel rosaceum irrorare bonum est, in exacerbationis vigore. Cæterùm assiduũ vsum stupefacientium pharmacorum, potionum, irrigationum ac illitionum, vitare oportet. Facilè enim in iis qui immodicè perfrigerantur, transitus fit à phrenitide in lethargum, quando etiam perniciosus fit morbus. Quare vbi delirium moram traxerit, serpyllum aut spondylium in oleo coquatur; crassos enim vapores transpirare faciunt. Quum autem manserit facies etiam post venæ sectionem incontracta & rubicunda, cucurbitas occipitio affige, & moderatis vulnusculis impactis cutem scarifica, & ad libræ mensuram sanguinem detrahe. In cibo porrò dandus est ptisanæ aut alicæ succus, aut micæ panis sæpe lotæ cum rosaceo melle. Mitigata verò febri, dentur oua sorbilia & lactucæ feruefactæ, & quæcũque moderatè humectant ac frigefaciũt, vnáque nutriunt, propter virium debilitatem.

De lethargo, Archigenis & Posidonii, Cap. III.

LEthargi principia duo sunt: Quibusdam enim septũ transuersum & viscera primariò affecta, cerebrum ad consensum ducunt: in quibusdam verò cerebrum affectionem auspicatur. Et quibusdam statim ab initio affectio incidit, quibusdam autem ex mutatione alicuius acuti morbi. Nã à phrenitide maximè, in iis qui per stupefacientia pharmaca perfrigerati sunt, transitio ad lethar-

gũ fit. Quin & à cõtinẽte febre mutatio in lethargũ fit sæpissime, itémque ex aliis plurimis morbis, præsertim in quibus plures euacuationes subsequutæ sunt. Aliquando etiam in diuturnis febribus per circuitum contingit ægrotos somno immergi, velut in quotidianis fit & semitertianis, quandoque etiam quartanis. Et alii quidem cũ conuulsione & contractione neruorum in soporem deferuntur, alii pedetẽtim facta accessione: & alii quidem vnã immersionem sustinent, in quo extremè periclitantur: alii in circuitibus in somnum deferuntur, & rursus reuocantur. Proinde considerare oportet speciem delationis in soporem. qui enim per circuitum somno immerguntur, manifestiorẽ pulsum habẽt: qui verò semper affecti sunt, minutissimum & ægrè mobilem. Hi verò, etiam dum excitantur, aliena loquuntur, & obliuiosi sunt: qui verò per circuitum afficiuntur, nihil tale patiuntur. Et alii quidem cum grauitate & elata respiratione in somnum deferuntur, vt & stertant, & singultus ac suspiria edant dolorem indicantia, quem reuocati neque eloqui possunt, propter rationis læsionem: alii verò quietissimè dormire videntur. Et aliis quidem perfrigerantur artus, & rugosi ac pallidi sunt, & corporis miscella ferè congelatur: aliis verò diffunditur, & velut rorem effundit circa exacerbationem declinationis. Qui igitur hac affectione occupati sunt, his hæc adsunt: Præcordia reuelluntur, venter contrahitur, & violenter ab assidentibus excitati, rursus in somnum deferũtur, & obliuio illis accidit. nam dum sæpe ad mictionem vrgentur, porrecta ipsis matula, se in manibus ipsam tenere obliuiscuntur. Aucto verò malo, totum corpus segne redditur, ac velut mortificatur. Supini autem decumbentes, ad pedes defluunt, distentis manibus ac cruribus. nasus quibusdam destillat: os ipsis hiat, & fortior eius hiatus succedit. inferna mandibula velut resoluta ac laxata videtur. atque hæc quidem adsunt lethargicæ affectioni. At verò curationem ipsorum aggredientes, in domo lucida ad splendorem ipsos locamus. sit autem domus tepida: pedes & manus confricentur. Odoramenta excitatoria exhibeantur: velut est castorium, funiculus lucernari⁹ extinctus, pix liquida, bitumẽ, galbanum. Suffita quoque lethargicos excitant, lapis gagates, bitumen, castorium, peucedanum, sulphur, galbanum, sagapenum, cornu ceruinum, hirci sordes, abrotonum, silphium. Sternutatoria quoque naribus admoueantur. Si verò multitudo humorum in corpore est, si quidem sanguis fuerit redundans, vena secetur secunda die, & pro viribus euacuetur: si verò pituitosa & lentior materia fuerit, velut in lethargicis redundare solet, attenuãtia exhibere oportet, & quæ crassitiem secare possunt: ita vt iis quibus neruosa pars læsa non est, acetum mulsum exhibeamus: quibus verò læsa est, decoctum apii, fœniculi, adianti, & similium. Sed & aluus efficaciore infuso eluatur, & glandes subdantur ex ruta, nitro, cumino, & melle cocto. Caput autem rigetur in principio quidem serpyllo in aceto & oleo cocto: verùm in intentis affectionibus peucedani radicem pro serpyllo in aceto coquito, & cum oleo capiti adhibeto. bonum est ipsis & oleũ irinũ. Tremorib⁹ autẽ & cõtractionib⁹ succedentibus, castoriũ cũ modico aceto terimus, & oleo addito caput irrigam⁹: si verò præcordia sint inflãmata, in principio cataplasmata adhibeãtur, ex polline aut pane, & malo cotoneo cocto, aut pãpinis vitis: in progressu verò semẽlini ad pollinẽ aut panẽ admisceatur, & absinthiũ & althææ folia cocta: postea verò ex ordei farina, & fœno græco, & althææ radice cataplasmata fiãt. omnib⁹ autẽ absinthium admisceatur. sit autem latum linteum, vt vtrinque latera & pectora sub mammis amplecti possit. Post cataplasma verò partes nudas sinere non oportet, sed cerato nardino aut cyprino contegere: retrò autem dorso ceratum ex sicyonio factum imponere, quod terebinthinã & baccas lauri tritas infartas habet. Et si quidem inflatio adsit, admisceantur cataplasmatis ea quæ flatus discutiũt: velut sunt cuminum, baccæ lauri, ruta & similia: si verò quid induratum fuerit, & libanotis addatur & farina fabarum. At verò in diuturnis iam lethargicis, viribus præsentibus dãda est hiera ex colocynthide: & sternutatoria adhibenda, ex veratro albo, struthio, pipere, castorio, & na-

A ribus infundendum elaterium cum lacte, aut cyclamini succus: aut ipsa radix sicca trita insufflanda, & ori ac palato sinapi cum melle illinendum. Deinde occipitio cucurbitæ affigendæ cum multa flamma, item circa primum & secundum verticulum: sanguísque detrahendus ex posteriore capitis parte. Postea derasis capillis capitis sinapismus adhibẽdus ex caricis cum sinapi aceto macerato. In trementibus verò etiam castorium sæpe potandum detur. Affectione autem declinante æger ad balneum ducatur, B & smegmate mordaciore vtatur, velut est fæx vsta, sinapi, pyrethrum, piper, baccæ lauri, calx viua: nitri verò duplũ adiiciatur. Cibi porrò sint tenues & incisorii ac resiccantes, & cum condimentis parati, apii, anisi, cumini, pipere & baccis lauri. Et ex volucribus conueniunt, gallina domestica, columba, auiculæ montanæ, & perdix: ex piscibus, petrosi: ex oleribus, porri, asparagus, petroselinũ, chamædaphne. vinum aquosum, tenue, album, subastringens. Sed & reliqua curatio iuxta eundem modum fiat.

De catocha & catelepsi, Cap. IIII.

MEdiam inter phrenitidem & lethargum affectionẽ C reperies, quæ species est delirii siue amẽtiæ. Medici autem catochã, *id est mentis occupationem*, & catalepsin, *id est apprehensionem*, vocare solent, ex humore atræ bilis magis contingẽte. Periculosior est autem hæc affectio quàm lethargus. verùm in febrib⁹ lethargo similibus cõsistit, & aliquãdo vidẽtur dormire, aliquãdo verò palpebras apertas habẽt, aut nictãt, aut intentè vidẽt, & velut fixos oculos ac palpebras habẽt & penitus immobiles: adeo vt neq; siquis manũ oculis ipsorũ obtendat, eos claudãt. voce insuper ac sensu priuantur, neque audientes neque respõdẽtes. Admouent autem manus suas aliquando ad caput & D oculos ac nares, velut qui vellicentur, atque hoc non sentiunt. pulsus sunt parui, languidi, ferme deficientes. Spiritus aliquando densus, aliquando rarus, & per interualla quædam magnum spiritum ducunt. Aluus & vrinæ supprimuntur, non præ siccitate, (habent enim multum humorem) sed propter sensuum stupiditatem. Gramæ his subaridæ in angulis oculorum fixæ sunt, & aliquando vicinos parietes attingunt: Et in summa, neq; phreniticis omnino similes sunt, neque lethargicis. Quandoque etiam ob sanguinis multitudinem confertim caput occupantis E & ipsum semper implentis fit hæc affectio: quemadmodum vidimus in adolescente quodam multo sanguine referto, qui quum triduum exegisset neque claudens palpebras, neque ad vehementes vociferationes transmouens oculos, neque respondens, quarta die sanguinis eruptione larga per nares facta, ab omnibus molestiis cõfestim liberat⁹ est. Quare si æger multo sanguine refert⁹ appareat, citra dilationem venam supernam in cubito seca, & pro viribus detrahe. In aliis autem primùm ventrem per clysterem eluere oportet, simpliciore infuso immisso, velut F est furfurum succus cum spuma nitri & melle: postea verò etiam polypodii radix cum furfurib⁹ coquatur. Caput autem primùm irrigetur oleo dulci tepido, deinde si caput calidius apparuerit, caput papaueris in oleo coquatur: si verò frigidius, serpyllum. Et si quidem facilè solubilis fiat aluus ex prædictis infusis, in ipsis perseuerandum est: si verò sistatur, veratri nigri radix cum furfuribus coquatur. Potus ipsis conuenit apomeli, aut aqua mulsa pro tẽpore diutius cocta: quòd si vrinæ crassæ fuerint, etiam anethi & apii decoctum detur. Cibi sint ptisanæ succus & G similia. Aqua iis aduersatur: auget enim inflammationẽ & fluctuationes facit, & splenes excitat, & sitim sedat. Totum autem corpus oleo anethino inũgatur, maximè hyeme: in quibus verò etiam tremor succedit, castorii drach. vna cum aqua mulsa ori infundatur.

De caro, Posidonii, Cap. V.

QVVM frigidi & humidi humores cerebrum occupant, caros, *hoc est capitis percussio*, succedit cum debili febre: consequitur sensuum stupor, & totius corporis im- H mobilitas, cum principalium actionum læsione. oculi verò ipsorum semper sunt clausi. Differt autẽ caros à lethargo, quòd lethargici interrogati respõdeant, & non omnino sine voce decumbant: verùm qui in carõ collapsi sunt, somno profundissimo detinentur, vt dum pũguntur sen-

tiant quidem,non tamẽ loquantur, neque oculos aperiãt.
Curãdi verò ſunt & hi ſimiliter velut lethargici,ita vt ma
gis inciſorium & attenuatoriũ curationis ductum facia-
mus.Stomachi quoque cataplaſmata,vnà cum hoc calefa
ciant,etiam corroborandi vim habere oportet.

De comate, Poſidonii, Cap. VI.

SOli vapores calidi & humidi è ſubiectis partibus ad ca
put in febribus delati,& ipſum implentes , affectionẽ
faciunt quam medici coma nominant. Cognoſcitur, ſi
ſomnus amplior naturali fiat,& in ſomnis peregrina lo-
quantur,& corpore inæqualiter habeãt,& infernam man
dibulam inter dormiendum laxatam:& ſæpe excitati cõ
fertim rurſus in ſomnum deferantur: & caput humidius
habeãt. Curantur ex irrigatione roſacei,aut chamæmeli-
ni cum aceto.ſit autem acetum acerrimum: ſi verò frigi-
dius appareat caput,anethinum cum oleo dulci ex æquo
permixtum ac calefactum adhibe.Et in ſumma,in quan-
tum intenta eſt frigiditas in tantum calfactoria augean-
tur,vt etiam pulegium aliquando & rutam in oleo coqua
mus.glandes quoque ſedi ſubdantur,quæ multùm irrita-
re poſſunt.nutriantur autem ptiſanæ ſucco, & apomelite.

De vertiginoſis, Archigenis & Poſidonii, Cap. VII.

VAporibus calidis & acribus ad caput delatis , & ani-
malem in cerebro ſpiritum euertentibus , primùm
hebetudines quædam in oculis fiunt : poſtea etiam auriũ
ſonitus aſſidui , & auditus grauitates. atque hæc maximè
contingunt circa ciborum coctionem . & vbi ex ſomno
exurgunt,augeſcente affectione,vertigines & obtenebra-
tiones oboriuntur,vt putent ſe videre omnia circumuer-
ti. contingit hoc etiam vbi confertim ex ſellis ſurrexe-
rint , cruditate quadam prægreſſa . Perſeuerãte verò diu
tius malo,ex facili occaſione vertigine afficiuntur,vt e-
tiam concidant aliquando,maximè vbi in circulum cir-
cumuertãtur.nam quod aliis ob multas circuitiones con-
tingit,hoc illis ex vna: ſed & ſi alium quendam circum-
uerti viderint,vertigine afficiuntur:aut ſi trochum aut ta
le quid circumuerti conſpiciant,idem perpetiuntur.Spiri
tus enim viſiuus ad trochum qui circumuolutatur alla-
bens mouetur,& ſimul cum illo circumfertur : atque ſic
inæqualem & turbulentum ac inordinatum humorem,
ac ſpiritus motum efficit.Facilè verò corripiuntur hac af
fectione quibus conſuetæ excretiones ſunt ſuppreſſæ : ſed
& cruditates,& ardores aſſidui,& ebrietates,affectionem
hanc afficiunt.Conſequitur & alui ſuppreſſio:& propter-
ea multa inflatio,& vrinarum tenuium ac paucarum ex-
cretio,materia ad caput accurrente:graciles autem in to-
tum ferme fiũt,& pigri ad omnem aggreſſionem.Si qui-
dem igitur ea quæ oculis obuerſantur ſanguinolentiora
ſe videre putant,ad inſaniã magis apti ſunt: qui purpurea
vident,ad morbum comitialem.Si igitur vires robuſtæ
fuerint,& nihil aliud aduerſetur , vena ſecanda eſt , ſiue
principium affectionis fuerit,ſiue tempus iam progreſ-
ſum fecerit. In venæ autem ſectione vitandum eſt ne a-
ceruatim euacuemus,eo quòd ex qualibet occaſione con
cidant.Quare pluribus detractionibus ex quibuſdam in-
teruallis vtentes,congruam menſuram explebimus. Irri-
getur autem caput tempore ſectionis venæ,aceto & roſa-
ceo,polygoni aut hederæ ſucco admixto. Et lana cõuolu
ta roſaceo aut œnanthino,madefacta eodem tempore vẽ
tri imponatur.Si verò quid ſanguinis detractionem im-
pediat,velut gracilitas,aut aliud quid ex ſæpe relatis,ſub-
ducatur aluus,primùm per clyſterẽ ex furfurũ ſucco,ſpu-
ma nitri & melle : poſtea verò picra ex aloe compoſitio
aſſiduè detur.Si verò accidentia perſeuerarint, etiam ve-
hemẽtioribus purgatoriis vtẽdum erit,ita vt ad redundã
tem humorem pharmacum adaptes. Ex efficacioribus
autem purgatoriis commodant iis quæ fœniculum in a-
ceto mulſo coctum habent,& quod ex palmulis, ruta , &
ſcammonia præparatur : quorum compoſitiones relatæ
ſunt in purgatoriorum Sermone.Sed & pituitam à capite
per os detrahentibus,& gargariſmis vtendũ eſt,ex origa-
no,pulegio,& aceto mulſo.Poſtea verò etiam anagallidis
ſuccus naribus infundatur,aut cyclamini, aut radicis be-
tæ,aut elaterium cum lacte:ſed & nitrum cum nigella tri

A tum,& oleo veteri admixtum,generoſam per nares pur-
gationem facit. poſt hæc autem ad balneum ducantur.
Tale verò frictorium caput corroborans ipſis conuenit:
Lapidis aſii vnc.I.ſpumæ nitri albæ vnc.I. iridis vnc.I.flo
ris iũci odorati ſextãs.Ex hoc quod ſatis eſt accipe,& ſin
cipiti inſperge,modicã aquã calidam irrorans: deinde v-
bi lauiſti,& caput calida aqua nõ madefeciſti, ſed ſolùm
abluiſti,egreſſus de ſolio frigida ter aut ſæpius madefaci
to.Iis verò qui valde calidum caput habent , etiam roſa-
B ceũ cũ aceto ſæpe adhibeas,& ipſum ex ſaliẽtib[9] aquæ in
balneo frigefacias . Et ſi quidem ex his ceſſerit affectio,
ceſſandum eſt à medicationis moleſtia: ſi verò perſeue-
rarit,arteriæ in capite iuxta tempora ſupra aures incidan-
tur,ventre prius euacuato aut per hieram aut per clyſte-
rẽ.poſtea verò confrictoriis fortioribus vtẽdũ eſt,quæ ad
inſanos referẽtur.Cibi ſint boni ſucci,facilè concoctiles,
flatus exortes,omnino ſtomacho cõmodi, ventri cõmo-
di,vrinam cientes:vinum modicum ſit,album & tenuiſ-
ſimum,& non valde vetus . Conueniunt iis balnea natu-
C ralia aluminoſa:maxima verò & prima ac vltima in iis,
præſeruatio ac curatio eſt, vt ſuppreſſæ excretiones com-
moueantur,& officii ſui commoneantur, maximè in mu
lieribus.

De inſania,Archigenis & Poſidonii, Cap. VIII.

INſania fit citra febrem, multo ſanguine non putrefa-
cto ad cerebrum confluente , qui aliquando purus eſt,
& multitudine ſolùm affligit, velut in ebriis : aliquando
verò flaua bile admixta.Præcedit inſaniam capitis debili
D tas,velut in podagra debilitas pedum ſemper adeſt : tunc
autem dolent quum materia locis influxerit.Si itaque ob
ſolum ſanguinem inſania fiat , hæc conſequuntur : Riſus
immodicus ipſis commouetur videntibus ,ſæpe ob ocu-
los imagunculas quaſdã riſu dignas, & hilaris eſt ipſis fa-
cies,& aſſiduè canunt. Aliquando etiam ex contingenti-
bus euaporationibus ſonitus circa aures adſunt,vt putent
ſe tibicines quoſdam audire. Seruatur in ipſis memoria,
velut ex cantilenis quas familiares habent coniectare li-
cet. læſa eſt autem imaginatio & ratio. Si verò flaua bilis
ad ſanguinem fuerit admixta,& mordacem ipſum effe-
E cerit,velut ſi ex ipſa ſtimuletur ac pũgatur cerebrũ & mẽ
branæ eius,iracundi & temerarii & percuſſores ac iniu-
rioſi ſunt.in quantum enim bilis ſanguini mixta eſt , in
tantum mutat iucunditatem,& auget triſtitiam ac iram:
ſi verò amplius fuerit bilis ſuperaſſata & craſſefacta, & i-
pſi corpori cerebri ac mẽbranarum inſtar viſci agglutina
ta pungátque ac diuellat,ferina deliria efficit.Quidam e-
nim iam propriam carnem guſtarunt, & domeſticos ve-
lut inſidiatores tractarunt,occiderunt,percuſſerunt , vul-
F nerauerunt. contingit autem eundem hominem aliquã-
do riſu immodico teneri,aliquando ira & indignatione.
Nã in fame ac inedia tolerata, & ex acrioribus ac ſalſiori
bus alimẽtis,& in plurib[9] motib[9] ac turbationib[9],ſanguis
ſeipſo acrior efficitur: in cõtrario verò ſtatu,mitior.Sæpe
autem etiam nullo auxilio adhibito, per modicum cibũ
& cõmoda alimẽta,progreſſu tẽporis id quod lædit cõ-
ſumitur,& cerebrum à ſuperfluitatibus intactum manet,
& purũ mentis emotionis interuallum ac defectus, & in
termiſſio conſequitur.Quibuſdam per circuitum quendã
irruit affectio,aliis ſemel in anno,aliis bis,aut ſæpius coa
ceruato videlicet paulatim eo quod moleſtum eſt. Corri-
G piuntur hac affectione pauci ante vigorem ætatis : pluri-
mi in ipſo vigore,& poſt ipſum:viri magis quàm mulie-
res: &ex illis magis qui animalibus affectionibus diuexã
tur,velut ſunt irriſores,riſu multo & intempeſtiuo vten-
tes,intractabiles,iracundi,curioſi , auari, potores item &
aſſidua cruditate laborãtes, & in quibus cõſuetæ excretio
nes ſuppreſſæ ſunt.& propterea etiam mulieres aliquan-
do inſaniunt,quibus menſes ſuppreſſi ſunt . Infinitæ verò
ſunt inſaniæ ſpecies,quas exponere ſuperfluum eſt.In de-
H lapſuris igitur in hanc affectionem , prædictorum proœ-
mia quædam præcedunt, velut riſus præter rationem nõ
aſſuetis id facere:& facili occaſione iraſcuntur,& aurium
ſonitus adeſt.& ſplendores oculis obuerſantur, & vigiliæ
adſunt intentæ,& curæ per vices repetentes ac peregrinæ,

grauitas,item & vibratio capitis. In progressu verò temporis omnia hæc intenduntur, & appetentiæ ipsis putridiores fiunt,& ad venerem prompti sunt: & ideo assiduè seminis in somno effusiones ipsis fiunt,& oculi cauantur, simulque intenti ac fixi consistunt.atque hæc consequuntur vsque ad perfectam mentis emotionem. Oportet igitur doctum medicum ægri curam gerentem,his apparētibus,aut quibusdam ex ipsis,facere quæ oportet. Si itaq; tales notas affectio præmiserit,aut etiam iam institerit,victum tenuem exhibere conuenit,sorbilem,liquidum nō præcellentem,ventri commodum,& qui neutiquam sanguinem generare potest.à vino abstinendum est penitus. Vbi verò per triduum hominem eo victu curasti, aliquā cubiti venam secato,præcipuè quidem supernam:si verò non appareat, mediam: aut si hæ non appareant,venas circa talos perquirito: maximè in mulieribus: eo enim momento etiam menses impelluntur. Quòd si neque hæ appareant,ad eas quæ in summis manibus ac pedib⁹ sunt transeundum est. Studendum enim est vt prius per venæ sectionem generosa euacuatio fiat, atque sic affectarum partium curatio sequatur. In venæ autem sectione pro viribus euacuationem facere oportet: extincto enim seruore,euestigio quidē considerantes fiunt: simul autem & locus aliis auxiliis datur. Quandoquidem verò aliqui in prima detractione generosè ferunt euacuationem,in repetitis autem detractionibus animi deliquia incidunt,conuenit hos in prima detractione euacuare quātum opus est: sic enim multum de flatuosa & vaporosa superfluitate coeuacuatur. Itaque pulsus assiduè tangere oportet,dum sanguis fluit:& si conciderint,reseruare ad repetendam detractionem. sæpe enim recuperatis viribus postera die detractionem repetimus,aliquando etiam tertiam sectionē seruantes apposito sale. Caput verò irrigare oportet rosaceo cum aceto,aut polygoni succo, aut oleo œnanthino aut melino. Lana autem sordida oleo imbuta sincipiti imponatur,& frequentius renouetur. Post euacuationem omni modo procurandus est somnus: sanguine enim euacuato si successerint vigiliæ,acriores & magis feros ipsos faciūt. Quapropter considēter pharmacū ex papaueris capitibus dabimus quod somnum inducit, cum ptisanæ aut alicæ succo,aut cum aqua.iucundum enim fuerit, & postea somnus succedet. Plerique enim ipsorum omnia somnifica contemnunt:quapropter etiamsi prima die eo accepto dormierunt,intermissa die vna, rursus dandum est de eo cochlearium vnum: solet enim vel solum post venæ sectionem perfectè liberare ab affectione,vnà cum conueniente diæta.cauendum tamen est ne consequēter ipsum exhibeamus: stupefacit enim sensus. Studendum etiam est vt ventrem facilè solubilem faciamus,tum per cibos,tum per clysteres. His autem factis, à localibus auxiliis incipere oportet hoc modo: Sanguinem à vena in fronte eleuata media detrahere cōuenit,ita vt per phlebotomum instrumentum ipsam diuidamus,non facta impulsione,velut quidam facere solēt,propter maximas inflammationes membranæ caluam ambientis, quæ sæpe sauciata ipsa succedere solent.detrahēda est autē sanguinis libra ferme vna. Post hanc euacuationem in iis qui sanguinem habent biliosiorem,intermissis quinque diebus,detur picra ex aloe,cochlearii magni mensura cum aqua mulsa:deinde etiam per nares caput purgetur, radicum betæ succo infuso,aut elaterio, aut atramento sutorio cum lacte. Sternutatorium quoque adhibeatur ex veratro albo & herba lanaria:sed & per os pituita detrahatur,per mastichen & staphidem agriam,& per gargarissationem aceti mulsi in quo coctum est pulegium & hyssopum. Subducatur etiam aluus purgatoriis ex centaurea,& ex gentiana.sed & ipsa per seipsam radix gentiana commoda est pota drachmæ vnius pondere cum aqua mulsa. datur & aristolochia eodem modo. Prodest autem maximè ipsis fœniculi magni syluestris radix & semen,ex aqua quotidie pota, & radicis bryoniæ drachma vna. Postea verò sanguisugæ toti capiti circumcirca affigātur, & præsertim sincipiti. At in mulieribus studendum est vt menses moueamus: deinde viribus reparatis per dies septem Galeni hieram dato,quæ maximè ob stœchadis copiam

A euacuat. Dato autem drachmas quatuor ex aqua mulsa:deinde rursus narifusoria adhibeātur. declinante verò affectione ad balneum ducantur. Frictorium autem commodum ipsis in balneo hoc est. Iridis Illyricæ,lapidis asii,mānæ,thuris,spumæ nitri albæ,pumicis, buccinorum vstorum,floris iūci odorati,apii,cassiæ,rosarum siccarum,singulorum vnc.i.tundito & cribrato,ac vtitor in prima balnei domo,inspergēs sincipiti quātū satis est,& aquam tepidam irrorans,ita vt satis longam moram in domo trahat,quò vires pharmaci vsque in profundum distribuan-
B tur. Deinde capite leniter deterso & abluto, vbi lotus est ita vt caput non madefecerit calida,ex solio exeat, & frigida iterum atque iterum irriget: si verò valde calidum caput habuerit, etiam sæpius frigida perfundatur. Post hæc per rubificatorium ex sinapi & caricis caput corroboretur,& per interualla quædam pituita per os detrahatur,& narifusoria adhibeantur. Diæta verò statuatur tenuior,concoctu facilis,ventri cōmoda,flatus exors, vim contemperandi habens. vini vsus his rarus sit. Si verò reliquiæ affectionis superfuerint,ad veratrum album deue-
C niendum est. modus autem vtendi, relatus est in Sermone de purgantibus medicamentis. De cætero verò admonendi sunt vt ab omnibus eduliis & potibus bilem gignētibus abstineant. In vere autem quotannis venam secent gratia præseruationis:deinde etiam purgentur,& præsertim si bilis magis redundarit. Mulieribus verò menses consueto tempore prouocentur,vt fluant citra impedimētum. sed & in aliis consuetæ excretiones procurentur.

De melancholia,ex Galeno & Rufo,
Cap. IX.

D QVemadmodum in apparentibus corporis partibus, aliquando omnibus eadem temperatura apparet, velut in malo corporis habitu,elephantiasi & hydropisi:aliquando verò vna quædam pars,aut amaræ bilis, aut pituitæ,aut atræ bilis humore suscepto,ipsa solùm temperaturam mutat: Sic etiam circa cerebrum fieri potest, vt aliquando tota in venis sanguine atrabiliario facto,ex cōmunis detrimēti ratione etiam cerebrum lædatur:& rursus vt alio tempore,sanguine in toto homine illæso permanente,is qui iuxta solum cerebrum est alteretur. Et cōtingit hoc dupliciter,aut aliunde cōfluente in ipsum, aut
E generato in loco atræ bilis humore. Generatur autem à caliditate multa indigena,aut flauam bilem aut crassiorē & atriorem sanguinem adassante. Plerunque verò partes circa præcordia primariò affectæ,caput ad cōsensum perducunt,& delirium efficiunt,aut ipsa bile cerebrum occupante,aut aliqua vaporis melācholici exhalatione,quēadmodum in morbo flatuoso & præcordiali appellato. Nil enim rationi nostræ obstat aliunde & ex alia parte principium & generationem affectionis esse. nam os ven-
F tris quomodocunque affectum,facilè ad consensum ducit cerebrum ob cognationem,per maximos duos neruos qui ex supernis ad ipsum deferuntur. Perducit etiam ad consensum cor ipsum ob vicinitatem:similiter quoq; septum transuersum,quod etiam ipsi inseritur. Cōmunitas est etiam stomacho ad spinalem medullam, qua parte & incumbit & colligatur verticulis colli. Principium itaque eiusmodi melancholiæ plerunque ex cruditatibus: flatus enim ipsis succedunt multi,qui facilè euelantur,& circa præcordia diutius morantur,& ructus ipsis acidi con-
G sequuntur,nullo eiusmodi cibo accepto. Ventres plerunque ipsis sicci sunt,somni parui diuulsi,insomnia turbulēta & peregrina,vibrationes corporis aliæ aliās,vertigines capitis,& flatuum sonitus circa aures. Et aliis quidem caput plenum & graue esse videtur:aliis verò leue & vacuū: aliis siccum. Quidam neque omnino caput se habere putauit,ad quē excogitasse dicitur Philotimus supra reliquā curationem plumbeum pileum, à quo grauatus caput se habere intelligeret. Fiunt etiam mente capti,& timidi, & misericordes,& lacrymantur,ac deserta persequūtur:qui-
H dam etiam dæmones ab inimicorū præstigiis sibi immissos esse putant:alii venenosum pharmacū accepisse suspicantur,& suspicionem ipsorum confirmant virosi ac peregrini ructus qui ipsis adsunt. Et est morbus hic omnifarius & non facilè enumerabilis. Velut verbi causa circa

timores:alius amiciſſimos timet, alius omnes homines.
& alius ad lucẽ prodire timet, & tenebras perſequitur: a-
lius fugit caliginoſos locos. Plerique tamen in tenebro-
ſis locis degere cupiunt,& in monumentis ac ſolitudini-
bus.quidam verò etiam aquam timent,& vinum,& oleũ
& omnem liquorem:velut qui morſi ſunt à rabioſo ca-
ne.Et in ſumma,melancholica deliria multiformia qui-
dem ſunt ob particulares corruptas imaginationes,vnum
vero omnibus ipſis commune eſt, timor & triſtitia. Tri-
ſtantur enim omnes præter rationem, & neque ſi interro
ges habent quod dicãt cur triſtẽtur.Non pauci verò ipſo
rum mortem timẽt,& alia quædam nullo timore digna.
ſunt etiam qui mortem vehementer exoptant. Galeni.
Quod igitur ob atram bilem rationalis animæ princi-
pia occupantem,timor fit & triſtitia, & mortis formido,
nihil miri eſt.videmus enim etiã extra corpus nihil no-
bis ita horrendum,velut ſunt tenebræ. Quum igitur ve-
lut caligo quædam rationali animæ parti circumfuſa fue
rit,neceſſe eſt timere hominem, vt qui cauſam timoris
ſecum in corpore circũferat. Sicut enim in profundis te
nebris pueri timent,itémque adulti imperiti: ita etiam
atræ bilis color, velut tenebræ,rationis locum obumbrãs
timores efficit. Rufi. Quapropter omnium ſympto-
matum ſingulis accidentium cauſas enarrare impoſſibi-
le eſt. Pleraque enim multam difficultatem habẽt,velut
verbi gratia:cur fugiunt velut horrenda,quæ nõ ſunt hor
renda? alia verò perſequuntur velut bona, quæ non ſunt
bona?& cur alius domeſticos timet,alius verò omnes ho
mines,& huiuſcemodi? Plurimorum verò ſymptomatũ
cauſas medicum dicere non eſt difficile. velut qui ſibi vi
detur vas fictile eſſe,propter ſiccitatem hoc patitur:frigi-
dus enim & ſiccus eſt melancholicus humor. ſimiliter e-
tiam qui cutem ſuam ſiccis pellibus ſimilem eſſe putat.
Qui verò putabat ſe caput non habere,fortaſſis ob leuita-
tem hoc paſſus eſt,quam flatus ventoſus ſurſum latus, ipſi
exhibuit. Cur verò appetunt melancholici plures cibos?
num quia frigeſcit ipſis os ventris? Cur autem aliqui ipſo
rum vini potores ſunt? num quòd frigiditas calfactione
opus habet? cur autem occidunt ſeipſos? num quia à ma-
ioribus malis liberari ſe putant? niſi fortaſſis talem opi-
nionem induũt quòd bonũ eſt mori: quod barbaris qui-
buſdam videtur. Cur autem cruditates aſſiduæ ipſis fiũt?
num quia turbatum & ſuperfluitatibus plenum eſt ipſorũ
corpus,& propterea etiam venter intemperatus, vt qui
ſemper ex atræ bilis humore perfrigeratur? Cur autem al-
ui plerunque ipſis ſiccantur? num quia flatus supernè cir
ca præcordia conſiſtunt,& non valde infrà ſecedunt. Ne-
ceſſe itaque eſt ob hoc ipſum etiam ventres ſiccos eſſe:
ex multa verò retentione,aliquando coaceruata colliqua
ta egerunt.Oculis autem plerunque nictant, & oculi ipſis
procidunt,& craſſa labia habent, propter craſſum fla-
tũ.atri verò ſunt coloris,propter humoris diffuſionẽ.hir-
ſuti verò plerique ipſorum ſunt, propter multitudinem
craſſarum ſuperfluitatum. Veloci verò plerunque lingua
ſunt,& balbi & gracili voce præditi,ob linguæ incontinẽ
tiam.motus enim concitationes à flatu fiunt. quicquid
autem concitatè mouetur,citò defluit. Et procliue ſanè
fuerit etiam aliorum ſymptomatum cauſas reddere, ſi-
quis ex his progreſſum facere volet. Porrò nigreſcit ali-
quando hic humor ſupercalefactus,aliquando ſuperfrige
factus.Nam quale quiddam patiuntur carbones,dum v-
runtur luicidiſſimi ob flammam exiſtentes,extincta autẽ
flamma nigreſcentes:tale quiddam circa clarum ſangui-
nis colorem frigiditas facit. Videmus enim etiam in ex-
ternis,quædam corpora liuida fieri ac denigrari à frigidi
tate.Et rurſus exceſſus caloris reſiccans ac conſumens hu-
miditates à quib⁹ calor nutritur,humores nigrefacit,quẽ
admodum etiam ſol fructus,& hominum corpora. Hæc
igitur ſunt quæ ante curationem medicum cognoſcere
oportet: quæ verò diſcenda ſunt vt quis ita ægrotantibus
opem ferre poſſit,iam tempus eſt ſubiungere. non parũ
autem refert ad curationẽ, noſſe vnde morbus initium
habuit.Cognoſcere itaque oportet quòd duplex eſt melã
choliæ ſpecies: quidam enim ex natura & temperatura
ab initio atram bilem habent:quidã verò ex mala diæta

A poſtea id temperamentum acquiſiuerunt,& eſt hæc ſpe-
cies ſegnis ſemper & triſtis. qui verò ex flauæ bilis ſuper-
aſſatione in delirium incidunt,audaciores & iracundio-
res aliis ſunt,& percuſſores & omnia horrenda facientes,
& maximè tempore quo bilis ſuperaſſatur.quo verò tem
pore ipſa extincta fuerit,triſtes,mœſti ac timidi fiũt.Quũ
igitur totum corpus melancholicum ſanguinem habue-
rit,à venæ ſectione principiũ curationis facere cõuenit:
quum autem ſolum cerebrum, æger venæ ſectione non
habet opus,niſi multo ſanguine redundarit, & præſerua-
B tionis gratia, detractionẽ faciamus.Cognitio verò an to
tum corpus melãcholicum ſanguinem habeat, aut iuxta
ſolum cerebrum talis ſit,ex his à te fiat.Nigriores & hirſu
ti,& qui venas amplas habent,aptiſſimi ſunt ad atræ bilis
generationem:aliquando etiam homines colore rubicũ-
di, confertim in melancholicam temperaturam tranſ-
eunt. Conſequenter autem ab ipſis flaui,& præſertim vbi
vigiliis,& laboribus pluribus,& curis, & tenui victu, aut
melancholicis eduliis fuerint vſi. Ad hæc ſi ſuppreſſa eſt
hæmorrhois in ſede,aut alia excretio conſueta, aut mu-
lieribus menſes. Nec parum confert anni tempus,& aeris
C ſtatus & regio,& ægri ætas ac ſtudiũ.His omnib⁹ præcõ-
ſideratis,vbi ſperaueris in totius corporis venis melãcho
licum ſanguinem contineri,certiſſimum experimentum
adhibeto, ex venæ cubiti mediæ præſertim ſectione. Si
enim effluens ſanguis nõ videbitur atrabiliarius eſſe, ſta-
tim cohibeto: ſi verò talis apparuerit, quantum pro ægri
corporis habitu ſatis fore putaris,euacuato. At verò tertia
melancholiæ differentia,cuius principium à ventre hæ-
rere diximus,& quæ affectio præcordialis appellatur, ſæ-
pe ex relatis cognoſcitur. Primùm enim incipiunt ven-
D tris ſymptomata, velut ſunt inflationes,rugitus,ructus aci
di ac viroſi,& quòd venter reſiccatur, & quòd in ſeceſſi-
bus ac vomitibus & ructibus alleuantur,& quòd ipſi ægri
percipiunt omnes vexationes circa præcordia conſiſtere.
Quemadmodum igitur dum quibuſdam ſæpe ex ventre
fuliginoſa quædam aut fumoſa, aut omnino craſſorũ va-
porum exhalatio ſurſum fertur, velut in ſuffuſos oculos
habentibus,aliqua ob oculos verſantur: eodem modo e-
tiam nunc dum melancholica exhalatio ad cerebrum,
velut fuligo aut fumus,fertur,melãcholica quoque ſym-
E ptomata circa mentem contingent.Quum igitur melan-
cholici delirii propria ſymptomata apparuerint magna:
circa ventrem verò aut nihil moleſti,aut minimum fue-
rit: in iis cerebrum primariò affectum eſſe putãdum eſt,
velut prædictum eſt.

Curatio melancholiæ, Galeni, Cap. x.

Melancholiam ex cerebro primariò affecto obortam,
per balnea aſſidua, & diætam boni ſucci humidam
F ac flatus exortem curare oportet, citra aliud efficax auxi-
lium,niſi ob temporis longitudinem humor affligẽs æ-
grè euacuetur: tum ſanè magis varias ac fortiores curatio
nes adhibere oportet. Incipientem autem affectionem
curare conuenit.nã inueterata ac aucta, ægrè tractabilis
euadit. Rufi. Siue autem cerebrum primariò affectũ
fuerit,ſiue præcordia,communia ſunt ſubducentia ven-
trem auxilia. Primùm igitur bonæ concoctionis curam
habere oportet: poſtea verò purgare primùm epithymo
& aloe. horum enim etiamſi parum quotidie acceperit,
G prodeſt tamen moderatè & paulatim ſubducendo. Po-
ſidonii. In quibus ſanguis redundare apparuerit,ſtatim
ab initio vena ſecetur in cubito, & præſertim in quibus
conſuetæ ſanguinis excretiones ſunt ſuppreſſæ. Verùm in
mulieribus,quibus menſes defecerunt,venã in talo ſeca-
re oportet,& in ſingulis pro viribus ſanguinem euacua-
re.In quibus autem vitiati humores magis redundant,
præparatum per victum ægrum purgabis per hieram.
Rufi,aut Archigenis,aut Iuſti. Si verò vtrique redun
dant,facta prius venæ ſectione purgato: poſtea interpoſi-
H tis aliquot diebus,aluum per clyſteres euacuato, primùm
cum furfurum ſucco,ſpumáque nitri ac melle: deinde e-
tiam polypodii radices cõtuſas,aut epithymum cum fur-
furibus coquito. Poſt triduum à clyſteris vſu, detur ipſis
picra ex aloe compoſitio,quæ ſupra reliqua omnia,etiam

epithymum accepit. Præparanda eſt autem velut Themiſon iubet, ita vt aloes accipiat drach. c. maſtiches, croci, ſpicæ nardi, cinnamomi, aut caſſiæ duplum, aſari, carpobalſami, ſingulorum vnc. I. his verò etiam epithymi ſextans addatur. detur autem cochlearii magni copia cum aqua mulſa, detúrque ipſis ex modicis interuallis iterum atque iterum: deinde rurſus per victum reparatis viribus rurſus datò hieram Rufi, aut Archigenis, aut Iuſti. Sit autē pondus drach. IIII. cum aqua mulſa, & ſalis cochleario paruo. melius eſt autem per euacuantia quotidie leniter vētrem ſubducere. Atram verò bilem ducit amaracus, & cunila appellata, drach. II. pondere aquæ mulſæ inſperſa & pota. Conducit & lactis ſero aluum ſubducere, ſed non de caſeis dandum eſt ſerum. præſtat enim quod à lacte per cocturam ſeparatur. Sit autem lac equinum, aut ſi nō poſſit haberi, bubulum: lac ipſum in ollam nouam mittatur & fici ramulo agitetur. Poſtquam autem ter aut quater ebullierit, acetum mulſum irroretur: deinde percolatum in potu detur. Et primùm quidem admiſcēdum eſt mel: quum autem venter ſubire inceperit, non amplius addatur mel. Accipiat autem æger hoc ſerum per heminas, non infra quinque heminarum menſuram. Ab omni verò euacuatione vtendum eſt maluæ ſemine læuiſſimè trito, duarum drachmarum pondere, cum aquæ cyathis tribus. egregiè enim facit: quare ſæpe ipſo vtendum eſt. Optimum eſt & pulegii decoctum ſæpe bibere, & ante purgatoria, & poſt ipſa: & ſimiliter centaurii parui. Abſinthii autem decoctū & aſſiduè & conſequenter præbe. ſtomacho enim & ventri in his cōmodum eſt: & neque flatum multum in ventre fieri permittit, neque ſeceſſum penitus reſiccari: & vrinam ciet, & concoctionem probè adiuuat, adeo vt ego ex huius ſolius vſu nouerim quoſdam à morbo liberatos. Danda ſunt etiam vrinam mouētia, aniſum, daucus, petroſelinum, aſarum, nardus: & his adhuc amplius fœniculi magni ſylueſtris ſemē & radix. Chamæpitys autem & chamædrys promptius accipienda ſunt, ita vt ſingula hæc cum aqua coquantur, aut arida trita potioni inſpergantur. Commodæ ſunt etiam euacuationes per ſudorem, & labores, & balnea fientes, & per illitiones in ſole, qualis eſt quæ cum oleo chamæmelino fit, & cum oleo ac nitro. quòd ſi habitus permiſerit, rurſus per hierā purgato. Conuenit autem neque præcordia negligere: & maximè vbi acceſſerit medicus, curationis ipſorum coniecturam faciet. Fomenta igitur cōueniunt ex oleo, in quo cocta ſunt ruta, anethū, ſerpyllum, abſinthium, artemiſia, pulegiū, viticis ſemen, baccæ lauri, aut folia tenera. hæc enim dolores mitigant, & flatus minuunt. at verò in inflationibus ſtomachi cum morſu, cuminum & pulegium in aceto coquere oportet, & per ſpongias ſtomachum fouere: aliquando etiam alumen aceto inſpergimus. Cataplaſmata autem, habeant aut aniſum, aut apium, aut cuminū in oleo præcoctum: & cyperus læuiſſimè trita, & iris, & libanotis cataplaſmati addatur. permittantur autem diutius, & ante & poſt cibum. Ablato autē cataplaſmate, præcordia contegantur, aut lana ampliſſima, aut læuiſſima & pura pelle agnina, præillitis locis ex nardino. Vtendum eſt etiam cucurbitarum adhibitione, ad flatus quidē inanium, ad inflammationes verò ac duritias, cum ſcarificatione. Poſtea verò ceratis ex cyprino vtendum eſt, & polyarchio, & quod ex ſtyrace paratur, & quod ex ſeminibus fit, & ſimilibus. In progreſſu autem curationis, etiam rubificatione ex caricis ac ſinapi vti, valde proderit: & cōcoctiones reuocat. nam & ventri robur addit: &, ſiquis dolor in præcordio reſtat, eum eximit. Vtendum eſt etiā acribus ſmegmatis ad præcordia, & picatorum medicamento, hóc eſt pice ſicca per ſeipſam liquefacta, aut cum modico oleo: calida autem imponitur cuti, & ventri ac dorſo adhibetur, ac ſinitur donec ſua ſponte decidat. quare licet cum ipſa lauari, & quod paulatim diſparatur, forfice auferre. Valde verò prodeſt eis ſtercus bubulum aridū aceto infarctum ac impoſitum. proſunt etiam bulbi cum nitro aut alumine triti ac impoſiti: ſed & iis ad bubulū ſtercus admixtis vtile fit cataplaſma, & præſertim vbi morſus ab ipſis circa ſtomachum percipitur. Cæterùm in

A quibus conuulſiones aſſiduæ corpori adſunt, confert etiā
caſtorii potus, & illitio corporis ex caſtorio cum oleo ſicyonio. conuenit & moueri & exerceri ipſos pro viribus ante cibos. Balnea verò probè concoquenti non ſunt valde neceſſaria, niſi laſſitudini alicui mederi velis. Qui verò non bonum ventrem habet ad concoquendum, huic conducit frequentius lauari, aut ieiuno, aut poſt perfectā concoctionem. Poſt balnea cibos damus concoctu faciles, flatus exortes, ex aluo ſecedentes, exacta conſideratio-
B ne facta quomodo ex ſingulis homo afficitur. non enim omnes ad omnes cibos ſimiliter diſpoſiti ſunt. Plerunque tamen conueniunt panes clibano cocti probè præparati: volucres non pingues, non viroſæ, montanæ: oua gallinarum mollia: piſces petroſi & molles carne. Herinacei verò marini plurimum præſtant ad iucunditatem & vtilitatē. vitanda ſunt omnia in ſtagnis degentia, & in paludibus. Ex carnibus conueniunt hœdinæ, & lactentium animalium, & ex his magis extremæ partes probè coctæ. nō inutiles ſunt etiam vuluæ, & ventriculi, & pedes ſuilli. Ex oleribus ad communem victum conferunt dulcia. acriora
C verò aliquando danda ſunt pharmaci loco, velut eſt aſparagus paluſtris, petroſelinū, & ſimilia: moderata verò copia omnia accipiātur. Vinū ſit tenue & albū & nō valde vetus. non autem aceruatim detur potus inter cibum, neque magna copia potus exhibeatur, vt ne cibi in ventre fluitent. Acetum quoque acerrimum cochlearii mēſura poſt omnem cibum abſorbeatur vbi iam vult dormire: ſed & pleraque obſonia in aceto tincta edere conuenit. præſtat autem aceto admiſcere parū de ſquilla, & ruta, & ariſtolochia tenui. Poſidonii. Commodum eſt autem ad inflationes tale oxyporium præparare: Liguſtici, ſeminis a-
D pii, zingiberis, thymi, ſingulorum vnc. I. mellis deſpumati quantum ſatis eſt. dato cochlearii dimidium manè, & veſperi ſimiliter. Quòd ſi mellis dulcedinem auerſentur, ſalem concoctoriū eiuſmodi ipſis præparato: Squillæ aſſatæ vnciam vnam, ſalis ammoniaci quincuncem, ſeminis apii, fœniculi, thymi, petroſelini, aniſi, ſinonis, zingiberis, ſingulorū drach. quatuor, panis puri ſicci quincuncem, piperis ſeſquiunciam. ex hoc cochlearii menſuram edendam dato cum cibo, prout voluerit. Detur etiam ipſis antidotus theriaca ex quibuſdam interuallis, & præ-
E ſertim hyeme, & inchoante vere. Rufi. Vomant ex longioribus interuallis etiam à cibis, verùm à raphanis, aut origano, aut thymo ieiuni. non tamen fortioribus vomitoriis vtendum eſt. Sunt enim talia nociua in his, ærumnam ventri ac ſtomacho addentia iam antea ex morbo afflicto. videntur enim aliqui ex efficacioribus vomitoriis melancholia correpti. Proinde operæpretium eſt noſſe, quòd multi ſic ægrotantes, in tempore curationis nihil commodi perceperunt: demiſſa verò curatione reſtituti ſunt, natura ante curationem præua-
F lente contra morbos debiles ex medela factos. quapropter naturæ remiſſionem dare oportet. videtur enim vnà cum curationibus affligi: in quiete verò inualeſcere, & ſuperare morbos iam antea attenuatos.

De inſania lupina aut canina appellata, ex Marcello, Cap. XI.

QVI morbo lupino ſiue canino appellato corripiuntur, in februario menſe noctu exeunt, per omnia i-
G mitantes lupos aut canes, & vſque ad diem monumenta maximè aperiunt. Cognoſces autem ita affectos ex his ſignis: pallidi ſunt, & viſu imbecilli, & oculos ſiccos habent & non lacrymantur. Videbis etiam ipſos cauos oculos habere, & linguam ſiccam. & ſaliuam omnino non profundunt. Sunt quoque ſiticuloſi, & tibias habent exulceratas immedicabiliter, propter aſſiduos caſus, & canum morſus. ac talia quidem, ſunt ſigna. Noſſe verò oportet melancholiæ ſpeciem eſſe hunc morbum: quem curabis tempo-
H re acceſſionis venam ſecando, & ſanguinem vſque ad animi deliquium euacuando, & ægrum boni ſucci cibis nutriendo. Vtatur autem balneis dulcibus: deinde ſero lactis per triduum vſus, hiera verò ex colocynthide Rufi,

aut Archigenis, aut Iusti purgetur, iterum atque iterum ipsam sumens ex interuallis. Post purgationes etiam theriaca ex viperis vtendum est, & alia adhibenda in melancholia iam antea relata. Ad vesperam verò inuadente iam morbo, irrigationibus capitis somnum inducere solitis vtendum est, & talibus quoque odoramentis. nares item opio illinantur. quandoque verò etiam somnifica in potu exhibeantur.

De incubo, Posidonii, Cap. XII.

QVI incubus appellatur, non est dæmon, sed magis præludium & proœmium morbi comitialis, aut insaniæ, aut syderationis. nam cruditates ex voracitate affectionem præcedunt. Dum enim ventriculi cerebri vaporibus crassis ac frigidis implentur, prohibent hi facultates per neruos transire, & morbum ægrè excitabilem efficiunt, & qui vix ad rectam actionem perducitur. Vnde etiā immobiles penitus tales permanent. Præcedit enim incubum suffocatio, vocis priuatio, grauitas, & immobilitas. Per multam verò anxietatem attenuato ac discusso spiritu, & apertis meatibus, derepentè excitantur. Cauendum igitur est à malo dum in principio est: inueteratum enim & assiduè incidens, quosdam ex relatis morbis inducit, dum paulatim in ventriculis cerebri crassus humor coaceruatur. Quæcunque enim patiuntur comitiali morbo correpti in exacerbationibus, eadem perpetiuntur incubo pressi dum dormiunt. Si quidem igitur sanguis redundat, venam in cubito secare oportet: si verò vitiosi humores magis prædominantur, purgatio facienda est per hieram Archigenis. Maximè autem opitulatur ipsis hoc. Corticis veratri nigri drach. I. scammoniæ obol. III. anisi, aut dauci, aut petroselini parum. Diæta verò sit tenuis, & penitus flatus exors. Auxiliatur etiam ipsis niger pæoniæ fructus, si quindecim grana trita cum aqua in potu exhibeantur. Rigare verò oportet etiam caput oleo anethino calido, & pileo contegere vbi cubitum vadit æger.

De morbo comitiali, Galeni, Cap. XIII.

TRes sunt morbi comitialis differentiæ. Omnibus autem commune est cerebrum affectum esse: aut primariò consistente in ipso affectione, aut per consensum oris ventris. Rarò autem fit etiam tertia species ex parte quadam, in qua incepit affectio, & deinde sensibiliter ægroto ad caput ascendit. Atque hanc speciē in puero quodam vidi, qui principium affectionis in crure habebat, & postea per tempus quoddam per femur & lumbos ac spinam ad collum & vsque ad caput ascendebat. Vbi verò caput pertigisset, non amplius sui compos erat. Tale quiddam contingit etiam in iis qui à scorpio, aut aliqua alia venenum eiaculante bestia icti sunt. Quidam enim ictus à scorpione, grandine se impeti putare dixit: & erat totus subfrigidus, & frigidum sudorem excludebat, & medicamentis adhibitis vix seruatus est. Non igitur impossibile est circa aliquas non principales partes eiusmodi essentiā generari, citra externā causam, & hanc ipsam vbi in neruosa parte constiterit, vim suam per cōtinuitatem ad neruorum principium transmittere. Posidonii. Conuulsio sequitur ad morbum comitialem, eo quòd principium neruorum affligitur ab infestantibus ac molestiam exhibētibus. Quemadmodum enim stomachus, dum aut alimenti copia grauatur, aut ab acri humore mordetur, non solùm singultum, sed etiam conuulsionem inducit: sic etiam principium neruorū ad talē motū perducitur, dū reiicere conatur quicquid tādē fuerit id quod ex primariò affecta parte ad ipsum affertur. Cæterùm ordinati aut inordinati circuitus ipsis fiunt iuxta diætæ modum: aut enim per omnia æqualiter diætam habent ægri, aut inæqualiter & inordinatè. Irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, conuulsas & obtortas partes deligare oportet, inungereque ac dirigere: deinde disparato ore pēnam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut irino aut narcissino, & vomitum irritare, quò incumbentes stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramentis sensum irritare, velut peucedano aut succo Cyrenaico. Perseuerante verò exacerbatione, medicus confidenter cogens, ac mandibulas diducens castorium ori infundat, & succum Cyrenaicum cum aceto mulso. Reuocatis autē ipsis, per sedem infundatur cētaurii ac calaminthæ decoctum aut aristolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram Galeni ex colocynthide purgentur. Eiusmodi sanè est recētis & acuti comitialis morbi curatio: deinceps autem quæ ad inueterati demolitionem pertinēt trademus. Oportet itaque ægros in longo aquæ potu continere, & in curationis aggressione si nihil impedierit, venam secare, & intermissis diebus quatuor aut quinque corpus reficere, ac sic infrà euacuare, maximè per veratrum nigrum aut colocynthidem. Veratri autem corticem siccum tundere ac cribrare oportet, & eius drach. I. cum aqua mulsa præbere: aut modico pipere addito melle excipere, & catapotia deuoranda dare. In colocynthide verò, eiecto semine, & relicta medulla, vinū dulce infundito, ac per noctem finito: manè verò vinum excolatum ac tepefactum bibendum dato. Post sufficientem purgationem lauare ipsos oportet. tertia deinde die cucurbitas affigere præcordiis ac dorso cum scarificatione: deinde intermissis aliquot diebus ac refecto corpore, purgare per hieram Galeni ex colocynthide. postea verò etiam capiti cucurbitas affigere. & sequenti die cataplasma capiti adhibere, ex pane cocto cum aqua mulsa, amygdalis amaris simul cōtritis, aut serpyllo, aut calamintha, aut mentha, aut ruta. & hoc faciendum est per triduum. Postea radendum est caput, & illinendum peucedani succo in aceto diluto: aut spondylium, aut serpyllum, aut iris in aceto coquatur, & facta intermissione, rursus ex hiera drach. III. solùm dato: deinde sternutatoriis vtendum est, & pituitam per os ducentibus, & narifusoriis, ita vt cyclamini succum naribus infundamus, aut ipsam radicem siccam tritam insufflemus, aut elaterium cum lacte. Et rursus facto interstitio, clystere ex centaurio & colocynthide vtere: deinde sinapismum capiti adhibe, & eduliorum acrium esu per interualla vtere.

Quæ arguunt morbum comitialem, Cap. XIIII.

ARguunt comitialem morbum, & eo affectos collabi faciunt suffita, bitumen, lapis gagates, cornu ceruinū, odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar dū editur.

Quæ collabentes comitiales excitant, Didymi, Cap. XV.

SI magnum pedis ægri digitum diuiseris ex quacunque parte, & destillante sanguine labia ipsius collapsi illeueris, statim excitabitur. Asclepiadæ odoramentum excitans comitiales. Sagapeni, piperis, castorii, amygdalarū amararum, radicis peucedani, spondylii, galbani, singul. drach. II. silphii drach. I. opobalsami drach. I. aceto dilue ac pastillos efforma. vsu verò expetente aceto dilue ac naribus subline. Vtendum est hoc in exacerbationibus. facit & ad vteri strāgulationes. Pharmacum hoc repositum seruetur in ærea pyxide, quam naribus ægri admouebis.

Aliud. Galbani, spondylii aut serpylli, æruginis rasæ, castorii, acori, sing. drach. IIII. succi peucedani drach. II. aut radicis drach. III. succi Cyrenaici drach. I. opobalsami drachmam vnam, piperis grana XXIIII. amygdalas amaras decorticatas XXX. picis liquidæ quantum satis est, aceti tātundem. Excipe & vtere.

Auxilia ad comitiales, Dioscoridis, Cap. XVI.

AD comitiales facit rutæ syluestris semē cum aqua potum, & spōdylium eodem modo. Item radicis bryoniæ drach. I. seminis siue fructus balsami drach. III. cardamomi drach. I. Ramentorum loti arboris cremor. Foliorum quinquefolii drach. I. quotidie pota. testudo terrestris cocta ac delincta, laser cum cibo acceptum. Summè verò prodest castorium post aliquam purgationem acceptum ad dies quinque aut plures, drach. I. pōdere cum aqua mulsa. Et eboris ramenta magnopere profuisse cognouimus, ad dies quinque aut plures, duorum cochleariorum mensura quotidie pota cum aqua mulsa. Ex Asclepiade. Oxalidē, siue rumicē acutū, viridē præsertim, quotidie dato à prima luna vsq; ad tricesimā. Eadē oxalis herba viridis data cū vino delyrātibus, in naturalē statū eos resti-

eos restituit. Aliud vt ne assiduè cadant, inquit Archigenes: Eryngii montani appellati, cuius folia angusta & parua, & flores auricolores, & oculorum speciē præ se ferentes. huius radicē contundito, ac diligenter cribratam reponito: & ex hac mystra duo ad dies quinque dato, sufficienti melle adiecto vt eclegmatis crassitudinem habeat: & hoc facito ex interuallis, vt trecentos sexagintaquinque dies expleas. Qui enim hoc pharmacum per anni spatium, hoc est trecentos sexagintaquinque dies sumit, ab hac affectione nō corripietur. Aliud. Squillæ assatæ internæ partis tritæ, anethi, sing. acetabulum, apii acetabula tria. excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine exhibe cum aceto mulso: & qui bibit, si potest, currat: sin minus, concitatè deambulet. Aliud Asclepiadæ. Foliis oleæ xxv. & castorio cum aceto mulso, vsus est Themison. facit ad comitialem morbum & elephantiasin. Est & hæc theriaca bona: Seselis drach. v. scord ii, castorii. cinnamomi, seminis trifolii, singul. drach. vi. staphidis syluestris drach. iii. gētianæ drach. viii. aristolochiæ drach. vi. pyrethri drach. viii. euphorbii drach. v. piperis albi drach. x. opobalsami drachmas iii. succi Cyrenaici drach. iii. excipe aceto mulso simplici, & dato comitialibus cum aqua mulsa drach. tres: elephantiasi verò affectis sesquidrachmam præbe.

Aliud, quo Serenus vtebatur ad comitiales, cui nullum comparari potest. idem concoquit & euacuat. Castorii, veratri nigri, scammoniæ, sing. drach. ii. opopanacis, cumini Thebaici, centaurii, nitri, sulphuris viui, abrotoni, ammoniaci thymiamatis, seminis rutæ syluestris, absinthii. sing. drach. i. cōtusa & cribrata excipe aqua, & efforma pilulas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & vnā quotidie præbe cum aceti mulsi cyathis iii. diuina hui⁹ cōpositionis vis est. Recipit autē simplicia xii. & habet drach. xv. Aliud. Coagulū leporis quotidie ieiunus bibat erui magnitudine, aqua dissolutum: si nō adest leporinum, hœdino vtatur. Aliud Archigenis, ad comitiales & qui per circuitū conuelluntur, & à volvulo vexātur, & ex diuturno capitis dolore laborāt. Castorii, abrotoni, radicis panacis: pyrethri, croci, sing. drachm. 8 seminis rutæ syluestris, myrrhæ, piperis, singul. drach. iiii. terito in aceto mulso squillitico, & pastillos dr. formato, & vnū exhibeto nō febriētibus cum aceto mulso: febrientibus in remissione ac interuallo cum aqua mulsa per triduū: deinde interposito triduo, rursus per aliud triduū dato. facit etiā ad arthriticos. Ducit mulieribus mēses, si nouies per interualla (velut dixim⁹) bibatur. Aliud cōsimilis vsus: Castorii, piperis, radicis panacis, sing. drach. 8. pyrethri, staphidis syluestris, abrotoni, seminis rutæ, zingiberis, acori, dauci, sing. drach. 4. croci, iridis, cardamomi, sing. drach. 2. Dato ex hoc arido cochlearium cum aqua mulsa. facit ad comitiales, resolutos & tremulos.

De iis qui ex stomacho primariò affecto comitialis morbi morbo exacerbantur, Galeni, Cap. xvii.

QVando stomacho primariò affecto fit morbus comitialis, oportet ægro præcipere vt bonæ concoctionis studiosus sit, & circa horam tertiam panem accipiat probè præparatum, ex vino veteri albo & tenui diluto ac leniter adstringente. Dato autem ipsis etiam amarum ex aloe pharmacum sæpe in anno. Dicetur autē amplius de iis qui ex stomacho comitialis morbi modo affliguntur, in sermone De stomachicis. Multū verò prodest ipsis seseli, & spondylii radix ac semē, & aristolochia cum aqua trita pota. Auxiliatur iis magnificè & venæ sectio à talis & poplite, si assiduè fiat. Noui etiā puerū qui omnino non corripiebatur comitiali, ex quo pæoniæ radicem gestabat magnam & recentem de collo suspensam, vt indesinenter stomachum contingeret.

De iis qui ex parte aliqua habent morbi comitialis causam, Posidonii, Cap. xviii.

QVibuscunque verò ex alia manifesta parte morbus comitialis principiū habet, velut in prædicto puero ex crure: post totius corporis euacuationem, vnguentis locum prius excalfacere oportet: deinde epithema ex

A seminibus imponere, & ex emplastris quæ rarefaciunt & intemperiem transmutant: quale est quod ebrietas appellatur, & quod ex althæa paratur, & Mnaseæ inscriptum: postea verò Phœnicinum appellatum. Post temporis autem interstitium dropaces ac sinapismi loco adhibeantur. & sic quidem adolescentes ac iuuenes, & inclinatæ ætatis homines fortiter curare oportet.

Curatio senum ac puerorum comitiali correptorum, Cap. xix.

B SEnes autem & pueri affecti hoc modo curentur: corporis equidem euacuationes in iis vitare oportet per purgantia medicamenta: imbecille est enim & senibus & pueris corpus ad resistendum fortitudini purgatiuorum. Per clysterem verò euacuādi sunt, præsertim senes, ex centaurea, aristolochia, polypodio ac anetho. Sed & manducationum vsus senibus conuenit, & gargarismatum, ac eorum quæ naribus induntur: at verò pueris simplicissima infusa immittatur. Frictoriorū quoque ac sinapismorum simpliciorum vsus pueris adhibeatur: senibus autem efficaciorum. sed & antidoti præscriptæ senibus sunt exhibendæ.

C Curatio valde senum comitialium, Posidonii, Cap. xx.

VAlde senibus consulendum est vt victu solùm calidiore vtantur, & vt bonæ concoctionis rationem habeant. Impossibile est enim eos qui cum hac affectione cōsenuerūt, humana ope curari, ac à morbo liberari. Quibus autem temporaria est affectio, ab aliquibus occasionibus allapsa, etiamsi valde senes fuerint, ab ipsorū curatione desperandum non est.

D Curatio puerorum recēns natorum comitialium, Posidonii, Cap. xxi.

AFficiuntur etiam recēns nati pueruli à morbo comitiali, & difficilem curationem habent, non tamen desperatam. Possunt enim ipsorum matres aut nutrices calidis cibis ac potibus nutriri, quò lac semper calidius ac tenuius fiat. possunt etiam capita infantium puluisculis calidioribus conspergi, velut est cyperus, adianthum, iris: oleo item anethino assiduè illini & irino, E ac amaracino calidis. Lauari quoque possunt ita vt caput nō rigetur neque calida neque frigida: nisi vbi opus fuerit sordes detergere per spumam nitri ac mel, & sic caput solùm calida abluere, non autem immergere. Dandum est etiam ipsis mel despumatum ad delingendum: & collo alliganda est pæoniæ radix recēns, vt semper stomachum contingat.

De fatuitate, Cap. xxii.

F FAtuitatis quoque ac delirii curationem aggredi oportet à principio generationis ipsorū, si partes corporis vniuersæ & præsertim capitis moderatè se habuerunt, & si rationem antea moderatam ac integram habuerunt, postea verò dementes apparuerunt. Oriūtur ambæ affectiones frigidiore cerebro facto, aliquando ex sola qualitate, velut fieri solet in profectionibus dum pluuia caput frigefacit, aut etiam vehemens ventus: aliquando verò etiam modica pituita ad cerebrum illapsa. Differt autem fatuitas à delirio, quòd fatuitas quidem cōsequentia & dicit & facit: delirium autem transgressionem inconsequētem habet, & sermonem alium alii cōG nectit, ita vt posterior nihil commune habeat cum priore. Deliriū itē senibus plerūq; accidit: fatuitas autē & in pueris & adolescētibus ac reliquis ætatib⁹, ex prægressis quibusdam morbis consequitur. Cæterùm curatio amborum morborum consimilis est ei quæ ad comitiales relata est, per calefactoria auxilia similiter fiens, non tamen similiter siccantia.

De memoria amissa, ex Rufo ac Galeno, Cap. xxiii.

H MEmoriæ detrimentum sæpe in quibusdam morbis factum esse compertum est, læsa simul etiam ratione: ita vt affectio quidem vtraque, eadem sit, intendatur autem quando vnà cum memoria etiam ratio perit: quod sanè fatuitas appellatur. Pereunt autem ambo hæc in lethargo, & omnibus affectionibus soporiferis. Vnde etiam curatio ad prædictas affectiones descripta

adhibetur iuſtantibus iam morbis. Contingit autem A hoc etiam ex peſte, quemadmodum accidit in peſte Athenis facta. Si verò irruerit aliquando ex aliquo prædictorum morborum, ſoluto iam in totum, & in obliuionẽ tranſeunte, conſiderare oportet qualitatẽ magis prædominantem, hoc modo, Sola quidem humiditas redundans profundos ac longos ſomnos facit: ſola verò ſiccitas, vigilias. Si verò frigiditas fuerit cum humiditate, ſoporiferæ ac ſtupidæ affectiones fiũt: ſi verò humiditas fuerit cum modica frigiditate, memoriæ detrimentum & fatuitates ſuccedunt. Quum autem multa B ſit differentia temperaturarũ, pro maioris ac minoris ratione, multiformis fit varietas cauſarum animales actiones lædentium. Obſeruare igitur oportet ſomnos eorum qui memoriam perdiderunt, aut intelligẽtiam, (intelligentiæ enim amiſſio fatuitas eſt) vtrum ſomnolenti ſint valde, an moderatus ipſis ſit ſomnus. ita enim reperies intemperaturam prædominantem. Inſuper autem conſiderandum eſt vtrum multa excernantur per os & nares de humoribus ex capite delabentibus, aut ſiccæ appareant partes hæ. Si quidem igitur frigiditas ſola C eſt, calefacere ſolũ conuenit, non item ſiccare: ſi verò cũ ſiccitate fuerit frigiditas, calefacere ac humectare. Atque ego ſanè noui quendam qui ferme memoriam amiſerat, & ratione læſus erat ob ſtudium & vigilias circa diſciplinas: alium item vinitorem ob vineæ labores ſimiliter affectum: & vterque ipſorum palàm à calefacientibus ac ſiccantibus lædebatur: ab humectantibus verò ſimúlque calefacientibus opem ſentiebat. his autem prædiſtinctis curationem annectamus. Si igitur ob D purgationes quaſdã, aut alias immodicas euacuationes, aut animi deliquia, fractis viribus, memoriæ detrimẽtũ ſuccedat, refectoria diæta vti conuenit, nihil aliud curioſius moliendo. roboratis enim corporibus & collectis viribus, reſtituitur etiam memoria. Eodẽ verò modo ſi propter extremam ſenectutem acceſſerit memoriæ detrimentum, non oportet curioſè quid moliri, ſed ſola conueniente diæta contentum eſſe. Quibus autem derepentè deficit memoria, alia verò ſana eſſe videtur, in his comitialem ſucceſſurum timere oportet, aut reſolutionem, aut etiam ſyderationem. & in ſumma magnum E quoddam malum in ipſis comperies. his igitur ſufficiũt aliquando præſeruationes à morbis imminẽtibus. dum enim morbi aduentum prohibemus, ex hoc etiam memoria conſeruatur. Prohibẽt autem prædictos morbos primùm attenuans & inciſoria diæta: deinde etiam purgationes conueniunt & ſimilia. Si verò ex morbis, velut dictum eſt, irruerit, velut lethargo aut peſte, horum curationem contentioſius aggredi oportet. Summa verò medelæ eſt in calefaciendo vniuerſum ipſorum corpus intrinſecus ac extrinſecus, iuxta menſuram euariationis F habitus naturalis. Calefactoria quæ ferme talibus conueniunt, æſtate quidem oleum per ſe calidum: hyeme verò irinũ cum aceto acriori, aliquando ſerpyllo, aut ſpondylio, aut calamintha in ipſo cocto: aliquãdo etiam nitro iniecto & pipere, aut baccis lauri. cõmodum eſt etiam caſtorium cum oleo occipiti adhibitum. Auxiliatur autem iis maiorem in modum hieræ Rufi purgatio. Quandoque enim, inquit, huius ſolius purgatione vſus, multùm profeci in purgando, quum nihil boni ſecum detrahat. incipit enim ſupernè à capite detrahere, & poſtea e- G tiam alias partes pertranſit, nullam violentiam, nullum dolorem inferens, non ardorem, non ſtomachi dolorẽ, non ſitim: verùm ſemper pro euacuationis ratione alleuat. vnde etiam ſtomachum corroborat per purgationẽ, vt ciborum quoque appetẽtiam augeat. Creditur etiam poſt purgationem per hieram, eboris ramentum memoriæ opitulari, drachmæ pondere potum cum aqua mulſa, & ſimiliter cerui cornu. Quin & caſtorium ſimiliter drachmæ pondere potum, poſt purgationem cum aqua mulſa magnopere prodeſt. Maximum auxilium eſt & ve- H ratri albi potio, non (velut quidam putant) poſtremum, ſed ab ipſa rectè etiam quis incipere poſſit. Quid enim opus eſt diu & multùm laboribus fatigari, quum ex maximo auxilio maximam medelam conſequi liceat? Quare citra omnem formidinem veratrum dandũ eſt priuſquam æger per morbum excoletur, & vires auxilii exiles fiant. Commoda ſunt quoque ſternutatoria ex veratro albo & caſtorio, naribus admota poſt euacuationes, & quæ naribus induntur ac infunduntur, & quæ pituitam per os detrahunt. Alimentum verò conuenit friabile, & aliquo modo calefactorium ac attenuatorium. Ab oleribus autem omnibus frigefacientibus abſtinendum eſt, & à fructibus ac bellariis, caſeóque ac lacte, & à cibis craſſefacientibus ac inflantibus. alia enim ex ipſis ſpiritum conturbant, alia denſant. Acriora verò ex interuallis exhibeantur, velut ſunt allia, thymbra, origanum, pulegium & raphani. ſed & horum copia vitanda eſt. Semper autem cruditas cauenda: nã cruditates omni re magis mentem vitiant. Vinum his conuenit tenue, album, & non valde vetus: per moderatam enim caliditatem tum alia non pauca poteſt, tum animam manſuefacit, & ad tripudia aptam facit, motum ei præbens concinnum ac ſedatum. Multus autem aquæ potus, & adhuc magis vini, peſſimus eſt; caput enim valde humectat. multa autem humiditas obliuioſiſſima eſt. Somnus ſit moderatꝰ, & à repletione ne fiat. Veneris verò vſus ſit rariſſimus: neque enim ad totam ſanitatem conducit, neque ad animæ ratiocinationes: imò & triſtitiam inducit, & lancinatio illa in coitu contingens, conuulſioni quodammodo cognata eſt: & perfrigeratio quæ ſuccedit, congelat quodammodo ac ſtupefacit intelligentiam. Cæterùm poſt purgationes vniuerſales ac locales, etiam ſinapiſmus occipitis commodus eſt, & poſt ſinapiſmũ, balneum. Cruditas autem & laſſitudo penitus vitentur, tum aliarum corporis partium, tum maximè capitis ac ipſius mentis. Vitandi quoque ſunt vehementes ardores ac frigora: ambo enim caput replent. vitanda & edulia craſſefacientia & inflãtia ac humectantia. At verò quis ex iis progreſſum faciat, etiam in ſanis qui humidius caput habent, victus rationem commodam præſcribere poterit, vt quis optima memoria præſtet.

De commorſis à cane rabioſo, aut iis qui aquam timent, ex Rufo & Poſidonio, Cap. XXIIII.

QVVM canes natura calidi ac ſicci ſint, per æſtatem ex ambiente nos aere aliam caliditatem ac ſiccitatem acquirunt, & ob immoderatam intemperaturam inſaniunt, & hæc inſania rabies vocatur. Patiuntur autem hoc magis in illis regionibus in quibus maximæ & inæquales ambientis mutationes inordinatæ fiunt, in quibus & hyemes vehementes fiunt, & æſtus excellentes. Inſanientes autem canes, & ſiti vehementi correpti, potum non admittunt, eo quòd inſaniunt: vnde etiam magis intenditur ipſis veneni malignitas. Signa canum rabioſorum hæc ſunt, Muti ſunt, & adeo deliri vt ne familiariſſimos quidem cognoſcant, ſed hos primùm attingant. Cibum auerſantur, & ſiticuloſi quidem ſunt, non tamen bibunt, & plerunque anhelant. Ore autem hiant, & linguam exerunt, ac ſaliuam largam & ſpumoſam profundunt. aures item inclinant, & caudam laxatam habent, ſegniúſque incedunt, & velut ſomnolentiores exiſtunt. ſi verò etiã cucurrerint, velociùs ſolito currunt intempeſtiuè ac inordinaté. huiuſmodi canes fugere oportet. Omnes enim qui à rabioſo cane morſi ſunt, ſi neglecti fuerint, aut malè curati, in affectionẽ timoris aquæ incidũt. & hoc maximè patiũtur qui vitioſis humoribus repleti ſunt. Vnde quidã ſtatim vbi cõmorſi ſunt, aquã & alios liquores timẽt: alii poſt quadraginta dies, alii poſt lõgius tẽpus. Contingit autẽ ipſis grauior perturbatio, quũ aquã aut aliud quoddam pellucidũ ſpeculũ viderint. aſpiciũt enim faciẽ ſuã rubicundam, ac toruè tuentem atque ira plenam. Fieri autem poteſt vt (quemadmodum aliqui dicunt) etiã canis à quo morſi ſunt, imaginem in aquis apparere imaginentur. Recordati autem formæ canis, confertim ab immodico timore corripiuntur. hoc verò patiuntur ob immodicam ſiccitatem. Nam philoſophus quidam morſus à rabioſo cane, & generoſo animo affectioni reſiſtens,

&inconſequens ratus canem in balneo apparere:(apparebat enim ipſi quemadmodum etiam aliis hoc modo affectis)ratiocinatus igitur & ſic ſecum loquutus: quid cani & balneo commune eſt? ſuperauit affectionem, & ſanatus eſt ab affectione, vbi citra timorem bibiſſet. Quum igitur aliquis à rabioſo cane commorſus eſt, ei quamcelerrimè per receptam curationem auxiliari oportet, etiã ſi paruus & in ſuperficie conſiſtens fuerit morſus, de hac re certi quòd nullus ex iis qui non probè curati ſunt, effugit. Primùm itaque vulnus maius facere oportet, oſculo ipſius per ſcalpellum diuiſo ac dilatato: deinde etiam fiſſuris incuſſis omnem circumcirca locum vellicare, eo ſtudio vt effluxum ſanguinis multũ per locum efficiamus. Vlcus verò cauteriis ignitis amplioribus inurere: deinde porrum imponere, aut panem cum ſale trito, aut cæpas, aut allium. Et vbi cruſtæ exciderint, vlcera ad dies quadraginta aut ſexaginta à cicatrice arcere. & ſi ad cicatricem peruenerint, rurſus per cinerem vitis aut ficulneum, & ſimilia, vlcera reſoluere. Hac de cauſa bonum eſt etiam folia marrubii, & anagallidem imponere. hæc verò etiam à ceraſte ſerpente morſis magnopere auxiliatur. Vlcus autem perfundendum eſt, chamæmeli, & oxalidis, *id eſt radicis ramicis acuti*, decocto. Noui ego quendam ſenem, qui vbi quis morſus eſſet à rabioſo cane ſola oxalide curabat. nam & vlcus decocto perfundebat, & herba integebat, & de ipſa bibendum dabat: & hoc pharmacum velut robuſtum valde laudabat. Mingunt autem homines qui ipſam acceperunt, multa & intemperata: & propterea morbum regium hæc expurgat. Nos verò etiam impetiginem ex ipſa cum aceto confrictam depellimus, & pruritui auxiliamur per eãdem radicem. vtimúrque etiã ipſa ad morſus canis rabioſi cum aliis auxiliis. Similiter facit etiam ſylueſtris rumex aculeatus, radicem habens oblongam, velut raphanus paruus. Commodum eſt etiam ipſis pharmacum Galeni ex pice brutia. Eſt autem hoc: Picis brutiæ lib. I. opopanacis quadrãtem, aceti heminas II. Opopanacem cum parte aceti terito, reſiduum verò aceti ad picem adiice, & coque donec acetum conſumatur, atque ita ad tritum in mortario opopanacem diffunde, & vnita excipe, ac impone, & hoc pharmaco per dies quadraginta aut ſexaginta vtere, & non permittet vlcus cicatrice includi. Bonum eſt & theriacam antidotum ex viperis oleo roſaceo dilutam vulneri imponere. Sed & aridum hoc ipſis conuenientiſſimum eſt. Salis foſſilis drachmas VIII. chalcitidis drach. XVI. ſquillæ drach. XVI. rutæ viridis drach. IIII. æruginis raſæ drach. IIII. ſeminis marrubii drach. I. Reponitur ſiccatum in ſole in ærea pyxide. Vtere primùm ſicco donec cruſta inducatur: deinde cum roſaceo, donec cruſtæ excidant. Sed & potamogetõ cum ſale impoſitus non permittit incidere in affectionẽ timoris aquæ. vtere autem hac herba, & humida & ſicca. Danda eſt etiam antidotus theriaca in potu primos tres dies, nucis auellanæ magnitudine. Neque enim aliquem noui qui eam accepit, aquæ timore correptum. Nec verò ab aliis auxiliis abſtinendum eſt, ſed danda maximè eſt antidotus celebris ex cancris fluuialibus. Eſt autem compoſitio eius hæc: Cancrorum fluuialium magnorum viuorum, in vaſe æris rubri vſtorum cineris dextantem, gẽtianæ quincuncẽ, thuris vnc. I. præparãdũ eſt hoc pharmacum menſe Auguſto luna decima octaua. Si verò non affuerit quod ſic præparatum eſt, nihil de hoc curioſus ſis, ſed quocunque tempore paratum exhibe, velut dictum eſt. præſtat tamen lignis vitis exuſtionem ipſorum facere. Dato cochlearii menſuram cum aqua calida ad dies quadraginta, ſi ab initio hac potione vſus fuerit: ſi verò nõ ab initio, ſed poſt aliquot dies, dato quotidie cochlearia duo donec impleueris quadraginta dies. Facit quoque per ſeipſum cinis cancrorum potus, & cum melle vulneri impoſitus. Præparatur quoque antidotus ex nucibus, etiã febricitantibus iam conueniens. nam ſupra hoc quòd affectioni reſiſtit, etiam ſomnum cõciliat. Cõpoſitio eius hæc eſt: Sagapeni drachmas duas, opii Thebaici drach. duas, croci ſeſquiſcrupulum, lycii Indici ſcrupulos vndecim, & dimidium, carnis nucum iuglandium non valde

A veterum drach. XL. excipe & exhibe drach. I. cum aqua
pluuiali calida ad noctem, poſt vigorem febris, ita vt manè quidem antidotum ex cãcris, veſperi verò ex nucibus
præbeas. Quòd ſi hæ antidoti non adſint, dato confectionem cyphi appellatam, ſiue eam quæ ex rebus XXXVI.
conſtat, ſiue eam quæ ex XXXVIII. paratur, habueris. commodus eſt etiam ſuccus Cyrenaicus aut Parthicus, fabæ
magnitudine deuoratus. Quidam hepar ipſius canis qui
momordit coctum præbent commorſo. Mergi quoque
iecur aſſatum datum cum oleo ac modico ſale commo-
B dum eſt. Aiunt enim ita efficax ipſum eſſe vt æger eueſtigio aquam petat. Sed & hippocampus marinus aſſatus cõmeſtus prodeſt. ſanguinem enim ipſius amorem aquæ inducere dicunt, & formidini aquæ reſiſtere. vnde iterum
atque iterum hippocampum edere iubent. & ipſos hippocampos cum acri aceto tritos vlceri imponunt, & hoc
pharmaco ſæpe rabiem ſuperarunt. Quin & catuli coagulum cum aqua datum, vtiliſſimè ab ipſis bibitur. & vbi
ſemel ipſum acceperint, aſſiduè commouet ipſis potus cupiditatem, & bibũt etiam alios liquores intrepidé. Opor-
C tet autem catulum non multorum dierum eſſe, ſed recèns
natum & adhuc lactentem. prodeſt ipſis etiam leucãthemum herba pota. Tantam autem eius vim eſſe aiunt, vt
ſi ex ea fundum poculi ſublinatur ac exhibeatur, ipſi libẽter potum accipiãt. idem etiam de chamæmelino traditur. Vtiliſſimum autem eſt ipſis bitumen Iudaicum potũ
cum aquæ cyathis tribus. datur ex ipſo perfectis ſcrupulus
vnus, aut(velut aliud exemplar habet)drachma vna. vtiliter etiam datur ſylueſtris fici virgultorum cortex ſiccatus
ac tuſus, & cum aqua potus: & lycium Indicum, & abſin-
D thium, & ſcordium, & centaurea parua, ariſtolochia, artemiſia, chamædrys, bryoniæ radix, polium, laſer, cancrorũ
fluuialium decoctũ multo anetho cum ipſo cocto. Subſternitur autem commodè & inſternitur ipſis, vrſæ pellis, & phocæ. Sed & hyænæ pellis efficaciſſima eſt, vt ipſis
intecta velociter mentem in integrum reſtituat. quin &
pellis hyænæ exuſta, ita vt cinis in potu detur, affectionẽ
formidinis aquæ ſedat. Cognitionem autem an homo à
periculo liberatus ſit, ex his ſumito. Vlcus nucibus regiis
læuiſſimè tritis intege: ſequenti verò die ſolue, & cataplaſma gallo aut gallinæ edendum obiice. Si enim ex eius e-
E ſu non mortui fuerint, tunc vlcus ad cicatricem perducito: nimirum velut liberato ægro à periculo. vtere autem
eodem etiam ab initio ad dignotionem. ſi autẽ gallina
ex eſu cataplaſmatis prima die impoſiti vlceri non moritur, ſcito nõ à rabioſo cane hominẽ morſum eſſe: ſi verò
mortua fuerit, vice verſa. Primùm enim ne attinget quidem: ſi verò à fame coacta ederit, morietur, ſi rabioſus canis fuerit. Hoc igitur quotidie alterare oportet, donec ex
eius eſu gallina nõ moriatur. Cæterùm vlcus ipſum optimè
F ac tutiſſimè ad cicatricem perducit antidotus theriaca,
cum roſaceo diluta. Vlceribus autem ad cicatricem perductis, veratrum album præbeatur ad totius affectionis
deſtructionem. nam & rabioſi canes hoc cum polenta accepto vomunt, & ſtatim reſipiſcunt à rabie liberati. Fieri
etiam poterit quod opus eſt, ſi per Rufi hieram infrà purgaris, vbi quid prohibuerit veratri acceptionem. Danda
eſt etiam quotidie hiera, non ad purgationem, ſed tanquam auxiliare medicamentum, nucis auellanæ magnitudine, cum cyatho decocti ſaluiæ, aut herbæ ſideritidis,
G quam heracleam appellant. Quidam etiam ſola ipſa vtuntur, & multùm prodeſſe dicunt, & propterea etiam alyſſum ab eo quòd rabiem eximat, ipſam nominant. In victu, indigentia & repletio vitanda ſunt: & magis indigentia. nam indigentiæ humorum malignitates augẽt: quod
nequaquam commodum eſt vlceri maligno. Quapropter alimentum moderari oportet, quò & probè concoquat corpus & ſucculentiſſimum ex bono ſucco fiat: quin
& egeſtionum quotidianarum & mictionum cura habẽda eſt. Ad hoc autem faciunt & prædictæ radices, & ſcan-
H dix comeſta, & fœniculum. Crethmum autem tum ventrem tũ vrinã mouet. cichoriũ verò ſylueſtre etiam ſtomacho commodum eſt, crudum comeſtum. appellant
ipſum aliqui ſerin, aut picridem. Commodus eſt & braſ-

ficæ asparagus,& asparagus palustris, & rumex hortensis, & agrestis,& acutus. Et ex piscibus qui teneram carnem habent,gammari & cancri,& herinacei recentes cum vino mulso.ex carnibus extremæ partes:& volucres omnes mõtanæ,cõcoctu faciles ac boni succi.vinũ tenue & albũ, nõ valde vetus.At verò præseruationis gratia,singulis annis appropinquante eo tempore,per hieram præpurgari oportet:& instante iam die theriacam antidotum accipe reper triduum.

De cerebri inflammatione, Cap. XXV.

Cerebrum inflammatum sæpe ita intumescit vt etiam suturæ capitis disparentur,& dolorem maximum ac exurentem compressis membranis inducit.Consequitur nausea stomachi multa,& bilis vomitus, & rubor multus in facie consistit,& oculi prominẽt,& facies intumescit, itémque totum caput:iis ergo vena secanda est à cubito. Oportet quoque à naribus & venis sub lingua sanguinem euacuare. Vtere etiam irrigationibus capitis, quarum vsus aliâs ad inflammationes adhibetur, & cataplasmatis humectantibus & concoquere ac maturare potentibus.

De erysipelate cerebri, Cap. XXVI.

Fit & erysipelas,*id est ignis sacer*, in cerebro: & patitur æger hæc.Dolet totum caput, & videtur sibi flammam in ipso habere:& facies ipsius frigida est,itémque præcordia,& os siccatur.Iis igitur vena secetur, & præsertim venæ sub lingua incidantur.Forinsecus autem adhibe capiti frigefacientia vnguenta,& pastillos quibus ad erysipelata vtimur.

De apoplexia,id est syderatione, ex Galeno, Cap. XXVII.

Syderatio,propter repentinum exortum indicat humorem crassum,aut frigidum,aut viscosum implere principaliores cerebri ventriculos, & non propter intemperiẽ totius essentiæ eius fieri. Magnitudinem itaque periculi ex magnitudine læsionis respirationis coniecta.Quum enim respirationem multùm impediri & vix fieri videris, non paruam morbosam affectionem conijce in cerebro factam esse.Est autem apoplexia,*id est syderatio*,priuatio sensus & motus totius corporis, vnà cum læsione principalium actionum derepentè incidens. Ex Archigene. Syderationis affectio ex natura magna est, & vehementer ácuta.Cõtingitque vt qui periculum effugerunt,in diuturnum morbum incidant resolutionis aliquarum partium, aut etiam totius corporis, aut etiã violatæ rationis. Senibus autem magis accidit affectio, & magis in hyeme & constitutione frigida,& ex vehementibus cruditatibus, & ardoribus vehementibus, & immodico vini potu ac ebrietate.talia enim habitum perfrigerant.Et in summa, qui in hanc affectionem collapsi sunt,viuentes sunt cum mortificatione,aut cum tota sensus priuatione. Primùm igitur corpus oleo calido inungendum est: caput autem rigandum rosaceo cum aceto.Coquendum est autem in aceto serpyllum,aut spondylium.odoramẽta quoque adhibenda sunt,castorium,opopanax,& galbanum: & aperto ore instillandum est acetum mulsum. Et pennæ oleo cyprino, aut irino aut narcissino imbutæ immittendæ sunt,& vomitus prouocandus, & sedes assiduè illinenda cum ruta & cumino,addito nitro ac melle, ad flatus prouocandos.Si verò hæc nihil profecerint, clysteribus vtẽdum est ex decocto furfurum & cucumeris syluestris radice,& centaureo, nitróque ac melle: aut ex muria cum melle ac oleo rutaceo.Enitendum autem est vt quod infusum est emittatur per lumborum ac ventris frictionẽ: & si opus fuerit,etiam digiti in sedem immittãtur,& obturamenta educantur.His peractis,venam secare oportet periculo prædicto.Detractio autem fiat è dextra manu,& copia eius qui detrahitur diuidatur. Commouere enim oportet tantùm non exoluere vires & calorem extinguere.Inspiciantur etiam pulsus in euacuatione, & faciei color ac respiratio:&,si nihil mali consequitur, etiam repetenda est detractio.Post venæ sectionem adhibeantur odoramenta excitatoria, & vociferationes: & corpus totũ inungatur.Et siqua pars resoluta fuerit insigniter, hapso lanæ integatur sicyonio aut pingui veteri oleo imbuto. Qui verò ad venæ sectionem inepti sunt,primùm ad vomitum,velut dictum est,commoueantur, & sedes ipsorum illinatur iis quæ flatus educunt. Deinde post illitiones, cucurbitis concutere conamur magnis & fortibus, retrorsum iuxta lumbos affixis.& vbi per tempus aliquod attraximus,transferimus ipsas vtrunque ad pectinem ac imum ventrem. sæpe enim expresserunt ea quæ in ventre sunt,& simul cum expressione reuocarunt morbo occupatos.His verò nihil efficientibus, aliquando ipsi ausi fuimus ori hieram infundere:& quum suscipere non possent,quantum oportet per clysterem infudimus.Et priusquam quicquam egereretur,accidentia concurrentia reuocarũt me ad ampliorem aggressionem. & sanè permittit hæc affectio ac cogit vel temerè omnia tentare. Hæc igitur in necessitate fiunt.vbi verò tolerare possunt,etiam reliqua auxilia annecte.Febris tamẽ occupat hominem: alios prima,alios secũda die,& exhibet spem salutis ipsa calamitas febris.sed neq; negligenda est:verùm siqua resident in intestinis, ea educere oportet: si deorsum repant,per clysterem:si sublimia sint, per purgatorium infernè pharmacum,& maximè per hierã Archigenis.Post purgationem cucurbitæ præcordiis ac capiti affigantur cum scarificatione.Si verò aliqua compunctio etiam inferius fiat,illic quoque scarificatio adhibeatur,præsertim in mulieribus,iuxta vteri regionem:quòd si ad aliã quandam affectionem transitus fiat, curatio ad illam adaptetur.In summa verò prouidendum est in syderatis vt facilis fiat per aluum ac vrinas excretio.Curandum est autẽ vt accipiant cibos,quotidie quidem,verùm paucos & leues ac calidos,& extersória vi præditos, plerũnque cum melle edulcatos.

De resolutione, ex Archigene, Cap. XXVIII.

QVVM omnes nerui sensum simul ac motum amiserunt, syderatio appellatur affectio:si verò iuxta alteram partem siue dextram siue sinistram hoc contigerit, resolutio vocatur,illius partis videlicet iuxta quam facta est.Conflatur hæc affectio,humoribus multis viscosis ac crassis neruos obturantibus, per quos motus voluntarii perficiuntur. Manifestum igitur est quòd redundantem humorem euacuare oportet:nec verò aptius principium in his reperire datur quam à venæ sectione, si quidẽ permiserit ætas,habitus,tempus,studium,prægressus victus, & reliqua quæ prohibere solent venæ sectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, vt ne perfrigerentur.Frigiditas enim cum siccitate,velut dictum est, affectionem inducit.quapropter solùm imminuenda est materia paulùlum per venæ sectionem, & præsertim in prouectiori ætate:detractio verò fiat à sanioribus partibus.In hoc autem tempore contecta esse oportet membra hapso lanæ oleo sicyonio aut gleucino imbuto. in prouectioribus ætate,etiam castorium inspergendum est irrigationi.At in iis qui derepẽtè resoluti sunt,velut ex ardore,præstat irrigatio ex lanis succidis, & oleo ac aceto: aliquando etiam nitro. sæpe verò irrigationem renouare oportet.Cibus conuenit his modicus.sint autem sorbitiones alicæ lotæ,& succi ptisanæ.Interpositis dieb' quibusdam à venæ sectione,aluus subducatur, primùm clysteribus:deinde etiam per aloes & polypodii ac colocynthidis cremorem purgetur.conuenit etiam hiera Archigenis pro viribus accepta. Post purgationem cucurbitæ affectis partibus adhibeantur: si verò hæ ineptæ fuerint, vicinis affigantur.Post cucurbitas vtendum est cataplasmatis ex semine lini,& fœnograco,ac ordei farina,cum oleo veteri coctis, & pulueribus inspersilibus admixtis: aut etiã emplastris quæ acceperunt picem,resinã, mannã thuris,aliquando etiam bitumen.Egregiè facit & artemisia coincocta,& calamintha ac ruta,& conyza. Postea verò etiam nitrum admiscemus,& in muria cataplasmata coquim'.Modicã autẽ aquã esse oportet,quæ & ipsa in coctura cõsumatur.postea autẽ pro lini seminefarinã loliaceã & fabaceã adhibere cõuenit.Optimũ est & erysimũ. Deinde cerata & vnguẽta adhibeãtur:alu' autẽ semper facilè solubilis sit. Catapotia ad resolutiones,tremores, & opisthotonicos:Succi Cyrenaici,piperis,galbani,sing.dra. passo dissoluito,ac facito catapotia, & dato ex eis obollos II.& his acceptis absorbeant aquæ mulsæ cochlearia

duo aut tria. Aliud ad tremulos resolutos & opisthotonicos. Myrrhæ,castorii, styracis,piperis, æqualibus partibus vtere. Aliud. Opopanacis,sagapeni,castorii, myrrhæ,succi Cyrenaici,piperis,virgultorũ rutæ,singulorũ drach.I.præpara catapotia,& exhibe:& insuper absorbeant aquam mulsam. Vnguenta verò idonea sunt huiusmodi:In aliquo ex prædictis oleo squillam macerare oportet in sole ad dies quadraginta:si verò tale oleũ non affuerit præsens, squillæ sextantem in olei sextario coquere oportet. similiter etiam canchry, *hoc est libanotidis semine* vtendum est. Admiscendum est & ceræ parum, & galbani, & propolis: aliquando etiam castorii vncia I.& adarces ac euphorbii, singulorum drach.IIII. & nitri drach.IIII. Commoda est quoque ranunculus herba similiter præparata.manifestum est autem quòd à lenioribus incipere cõuenit.Sed & cerata ex iis parari possũt, adiecto pyrethro,baccis lauri,nitro,sinapi. Malagmata verò conueniunt ex baccis lauri,& quod viride appellatur.sæpe verò sufficit ceratum Cyprinum,largo sinapi admixto, quod malagmatis vsum exhibet. Conueniũt etiam smegmata ex fæce vini & aceto,& combusta adarce,euphorbióque ac calce viua parata.sed & dropaces ipsis commodissimi sunt. sint autẽ leuia omnia quæ imponuntur,propter corporum debilitatem.Reuocat autem sensus etiam thapsia cum aqua illita aut cum aceto post dropaces:item illitio ex cantharidibus.Verùm vlcerationes ex talibus fientes,cicatrice citius includere oportet : quin & sinapismi ipsis commodi sunt, & postea balneum. vtendum est post purgationem etiam potionibus ipsis conuenientibus.Castorium itaque assiduè ipsis detur drach. II.pondere cum aqua mulsa : & opopanax magnitudine fabæ, cum castorio & sagapeno erui magnitudine,ab ipsis deuoretur: item succus Cyrenaicus eadem magnitudine.sed & sarmentorum vitis viridium decoctum,à ieiunis assiduè potum, valde prodest partibus corporis resolutis. Vtilissima est etiã post purgationes & alias euacuationes, theriaca ex viperis antidotus,& mithridatica.Est & simplicius pharmacum valde celebre ad huiusmodi affectiones,hoc:Castorii,seminis rutæ syluestris,oppanacis,sing.obol.II. pyrethri obol.I. acori tantundem, piperis grana X.cum aquæ mulsæ cyathis duobus,dimidiũ huius totius primùm dato: robusto verò,totum. Vniuersa verò curatio à capite initium sumat:hoc enim radix est & principium totius affectionis.Quapropter illitiones ipsius sint castoriũ,peucedanum, baccæ lauri & mẽtha. Hæc modico acri aceto excipiantur, addito irino vnguento,vt liquidioris cerati crassitudo fiat : & illinatur ex hoc totum caput vsque ad frontem. sed & odoramenta eiusdem generis adhibeantur.Postquam autem aluus efficaciore clystere præeuacuata est,& totum corpus iam minus superfluitatum habet,cucurbitæ capiti adhibeãtur cum scarificatione: primùm quidem tali quæ multum sanguinem extrahere potest:deinde verò moderatiore. Hoc autem auxiliũ sæpe adhibendum est,leuibus & inanibus cucurbitis primùm capiti circumpositis, & deinde locis agglutinatis. sic enim affixæ nihil minus quàm repetita sanguinis detractio possunt.Tonsura verò, non solùm cucurbitarum gratia,sed etiam per seipsam assiduè fiat.si verò ambiens nos aer non fuerit frigidus, etiam rasura commoda est. statim autem prædictis illitionibus caput modicè confricãdum est. Postquam autem detracta fuerit materia, etiam sternutatoriis & pituitam per os ducentibus vtẽdum est.Ego verò etiã crustas inurere nõ dubitarim per ignem,aut per medicamentum:vnam quidem circa occipitis cauitatem,quo loco spinalis medulla initium habet:duas autem ab vtraque ipsius parte: tres aut quatuor in vertice,vnã ex his in medio capitis, tres circũ ipsam. Vlceribus enim diutius fluidis permanentibus,non despero perfectam restitutionem. Reliqua diæta sit attenuatoria,ventri cõmoda, nihil viscosi aut virosi habẽs. & quæ vrinam cient alimentis admisceantur. Vtendum etiam potionibus relatis ad morbum comitialem,& vnguentis ad arthriticos referendis.Quum enim communia sint hæc, superfluum est eorum etiam hic meminis-

A se.si verò fuerit æstas,etiam in totum detegantur loci, & denudati aeri exponantur. quibusdã enim hoc tempore principium recuperationis actionum contigit.

De supercilii aut palpebræ resolutione, Cap. XXIX.

Si superciliũ aut palpebra fuerit resoluta, curabuntur vnguentis calidioribus & acrioribus frõti illitis.Palpebra verò collyrio ex sandice & germinum oleæ succo illinatur.Optimum autem in ipsis,& maximè in supercilio relaxato,hoc: Mastichen cum succo brassicæ non lotæ terito, & distenta frontis cute,fronti crassius illine. B perseuerante verò affectione,palpebram quidẽ futura curat:supercilium verò fasciolæ de fronte ablatio.

De conuulsione canina, Cap. XXX.

Caninam conuulsionẽ vocant mandibularium musculorum resolutionem.distorquetur igitur in obliquum os,& nasus & oculus, & in summa dimidia faciei pars.auxilia itaque resolutæ parti adhibeantur nõ opposita.Decipiuntur enim aliqui qui mãdibulam ab opposita parte distrahi putant.In communi igitur ipsis commodãt omnia in resolutione relata.Nã & sanguinis de- C tractio,si nihil prohibuerit,& purgatio,& clyster,& cataplasmata,& vnguenta, & malagmata, & sinapismi, & thapsiæ vsus cõducũt. Priuatim verò deligatura quæ ad opposita reducit: & sanguinis detractio à venis sub lingua:& cucurbitæ duobus verticulis impositæ: & quæ pituitã per os detrahunt, itémque quæ per nares.Iam verò etiã acrib⁹ illitionib⁹ vtẽdũ est ad oculũ affectũ,præsertim collyrio ex sandice & germinum oleæ succo.

Linguæ resolutæ curatio, Cap. XXXI.

D Si lingua fuerit resoluta,venæ sub ipsa secentur,corpore vniuerso prius euacuato,& cucurbita sub mentum ponatur:& quæ pituitam per os detrahunt, & collutiones ex sinapi,& linguæ exercitia adhibeantur. Reliqua item occipitio ac collo vniuerso admoueantur, velut sunt illitiones acres,& epithemata,& sinapismi.

De instrumenti vocalis resolutione, Cap. XXXII.

Resoluitur & vocale instrumentum,faucium inquã musculi,& extremitatis asperæ arteriæ, imò etiam thoracis superiores.spiritus itaque in ipsis supprimitur. E Quidam etiam gracilem vocem acquirunt: alii vix loqui possunt: & aliis aliter vox impeditur.Proinde post vniuersalia auxilia,etiam thoraci adhibeãtur ea quæ antea enumerauimus. & gargarismi acres ipsis exhibeantur. Priuatim verò ad ipsos vtendum est spiritus detentione & coacervata expiratione, & concinna vociferatione. Post hæc autẽ per victum ac exercitia vniuersum corpus corroboretur.

Deglutitionis resolutæ curatio, Cap. XXXIII.

F Si deglutitio resoluta fuerit, hoc est, delatrix ciborũ promptitudo: nam si stomachus, *hoc est gula*, resolut⁹ fuerit, perniciẽ inducit: calida omnia adhibẽda sunt. priuatim verò conandum est vt cibi indantur quampenitissimè,vt ne ad asperam arteriam dilabantur.Cucurbitæ quoque mento affigantur:& vnguenta vsurpentur ad partes iuxta tonsillas acria, ex castorio, sagapeno,succo Cyrenaico præparata. gargarismi item ex sinapi: & quæ commansa pituitam ducunt.forinsecus quoque adhibẽdæ sunt illitiones communes prædictæ ipsi mento.

G Vesicæ resolutæ curatio, Cap. XXXIIII.

Vesicæ resolutio siue detinuerit vrinas, siue inuoluntariè excreuerit, iisdem cõmunibus auxiliis curabitur,circa pectinẽ,&maximè circa intercapedinẽ inter anũ ac scrotũ adhibitis qua parte sitũ est vesicæ collum,quẽ locũ quidam siran, *id est catenulam* appellant. Vtendum est autem supra prædicta, irrigationibus pectinis ex vnguẽto nardino,& malabathrino susinóq; ac sicyonio,in qua cocta est eryngii radix,cyperus,cardamo- H mũ,ruta.sed & sedes iis illinẽda est. Post cõmunia verò auxilia,etiã per infusa in anum conandũ est reuocare vesicæ actiones. sũt autẽ hæc,à principio quidem castoriũ cum oleo sicyonio,aut ruta, aut cumino, aut anetho in oleo cocto.deinde centaurii & colocynthidis decoctũ,

ita vt modò cum aqua, modò cum ptisanæ succo simul coquantur. Optimè facit & anagallidis succus, & origani ac thymi decoctum. Omnibus autem admiscendū est oleum sicyonium & castorium. aliquando etiam opopanaca & galbanum in ipsis eliquamus, si frigoris sensus ipsis adfuerit. Infundimus etiam per colē oleum sicyonium cum castorio aut opopanace. Quandoque etiā silphium in oleo coquimus: priuatim verò in iis qui vrinas detinent, cathetere instrumento immisso, ad vrinas prolectadas vtimur. Et post vrinæ euacuationem, cathetere adhuc infixo, aliquod ex prædictis infundimus, angustissima fistula ad vtrē parata, quæ catheteri adaptari possit. & mirum est quanta inde vtilitas emergit, ex infuso videlicet post vrinas excretas. Vtendum est autem in vtrisque etiam vrinam cientibus per interualla, velut est sion, & iunci odorati flos ac similia. vtendum & aceto ac vino squillino. Dicetur autē de his amplius in sermone De affectionibus vesicæ.

Colis resoluti curatio, Cap. XXXV.

IN colis resolutione vrinæ excretiones non impediuntur: seminis autem excretio & coitus impeditur. Oportet igitur auxiliis ad vesicam relatis vti: priuatim verò nunc etiam coxendicibus calefactoria adhibere: & iam quoque tentiginem cientia, de quibus suo loco dicetur exhibere. Facit autem cum reliquis pudendum cerui femori velut zona alligatum, & carnes ipsius comestæ: & polypi marini & herinacei: & ex volucribus sturni. Castorium autem in omni resolutione commodum est: cauenda verò sunt in ipsis omnia frigida edulia ac potiones.

Intestini recti resoluti curatio, Cap. XXXVI.

INtestino recto resoluto omnino inuoluntariè stercora excernuntur. aliquando verò etiam sistūtur. Itaque etiam auxilia eadem sunt quæ in vesica sunt relata, coxēdicibus adhibita. Priuatim verò in his, nunc adstringentia & corroborantia, nunc pinguia & leuia per clysterē infundimus, & rursus mordacia ac lancinantia. proinde cupressi ac rubi decoctū adstringit, maximè vbi immodicè egerit. Suillus autem & anserinus adeps, & oleum maluæ maximè pinguefacit ac lenit, vbi stercora supprimuntur aut acria existunt. Muria verò & colocynthidis decoctum, itémque centaurii, artemisiæ, conyzæ ac thymi lancinant ac mordent. egregiè facit & trifolii bitumen olentis decoctum. Quum autem frigiditatis sensus affuerit, commodum est silphium, & gentiana, & bryoniæ radix in omnibus infusis sedis. Ego verò aliquando etiam acopon lassitudinem eximens ex euphorbio paratum dilutum, per clysterem cum fœnigræci decocto immisi, & bene successit.

Cruris aut alterius cuiusdam membri resoluti curatio, Cap. XXXVII.

SI crus aut manus aliud membrum resolutum fuerit, communia auxilia in resolutione relata adhibeātur, & exercitia moderata vnicuique parti congrua. Vtendū est etiam in omni resolutione vnguētis quæ ad arthriticos referētur: cibi verò sint in omnibus faciles cōcoctu, attenuatorii, ventri commodi, nihil viscosi aut mali succi habentes. vinum sit album, tenue, & non valde vetus. In summa, vitāda est corruptio, frigiditas, ardor, otium, lassitudo, coitus, vini multi potus. Ex epistola Archigenis ad Marsum, potio resolutis conueniens, de qua sic ait, Optimum est hoc pharmacum, & ad eiusmodi affectiones valde à me probatum: Castorii, seminis rutæ syluestris, opopanacis, singulorū obolos II. pyrethri, acori, singulorū obolum vnum, piperis grana decem. Cum aquæ mulsæ cyathis duobus, dimidium ex hoc primùm dato: robusto verò, totum. Indicat autem obolum habere siliquas tres.

De conuulsionibus aut distentionibus, Cap. XXXVIII.

QVVM statim à principio, aut non multo post principiū morbi fiunt conuulsiones, & permanserint, ex repletione originem ducunt. Quum autem multis sudoribus prægressis, aut vomitibus, aut ventris excretionibus, aut sanguinis eruptione, aut post vigilias, aut fa-
A mem, aut motus multos & vehementes cōflatæ fuerint, ad euacuationem consequuntur. Et vbi etiam in sanis cōtigerit aliquas partes repentè conuelli, ob repletionem fieri necesse est. Si verò ex febribus ardentibus succedit conuulsio, ob vehementem nimirum totius corporis & maximè neruosarum partium siccitatem contingit, & est huiusmodi malum maximum ac ferè incurabile. Quum igitur corporis partes antrorsum distenduntur, emprosthotonus appellatur: quum retrorsum, opisthotonus: quum verò æqualiter in vtranque partem tenduntur, te-
B tanus vocatur. conuulsiones itaque ob vehementem siccitatem nemo curauerit. Eas autem quæ ob plenitudinē aut inflammationem fiūt curaueris, plenitudinem quidem, euacuando, inflammationem verò, propriis ipsius auxiliis adhibitis. Fit etiam conuulsio in iis qui vehementer ob vomitus lancinantur, & sedatur vbi quæ molesta sunt per vomitum fuerint reiecta. Auxiliatur conuulsis succus centaurii tenuis potus, & seseli cum aceto mulso aut posca. castorium autem non solùm potū, sed etiam foris illitum commodat. Atque hæc exhibemus
C iis qui ob plenitudinem conuelluntur.

De tetano siue distentione & conuulsione, ex Archigene, Cap. XXXIX.

QVID significet tetani nomē, iam antè dictum est. Corripiuntur autem hac affectione cū ob alias causas, (velut dictum est) tum ex vulneribus, & in fœminis ex aborsu. Verùm tetani ex vulnere fientes non ita sanātur. neque autem pueris, neque senibus conuulsio fit tetanica: infantes enim magis infestat morbus comitialis. Quare negligendum non est, sed vena secanda, si disten-
D tio ex vulnere cōsequitur: copia verò detrahēda est multa quidem, sed tamen non vsque ad animi deliquium. Et paulo pòst exhibeatur alica cum aqua mulsa. sit autē modicum quod exhibetur. Et ex aqua & oleo tepido ægri illinātur, & in solio desideant infra vmbilicum. Oportet autem & partes quæ non madefiunt præillinere, & præsertim caput, & probè contegere vt ne impleatur. Vnguenta autem & illitiones adhibeātur ex oleo sicyonio & gleucino, aut irino, aut oleo veteri. Conueniunt &
E vnguenta lassitudinem eximentia, moderatè calefacientia, velut est quod fœtidum appellatur, & quod ex sampsucho fit, & quod ex populo nigra, & similia. quorum compositiones in Sermone de arthriticis referentur. Si verò nō à vulneribus, sed ex repletione fiat tetanus, post venæ sectionem vnguētis magis lancinantibus vtēdum est, quæ adarcen habent, & similibus: deinde etiam cataplasmata locis affectis adhibeantur, quæ laxare ac discutere possunt, simúlque lenire. Et hæc maximè musculis circa collum & maxillas ac spinam adhibeantur. Horū
F autem materia fit fœnumgræcum, & semen lini, & farina ordeacea ac loliacea. His addatur terebinthina resina, & galbanum, & mel, ac oleum multum in quo decocta sunt ruta, conyza, aut artemisia, aut libanotis. infarciatur etiam aliquando ammoniacum thymiama. Sint autem mollissima ac lenia cataplasmata. Sed & fomentum adhibeatur incumbente cataplasmate, ex vesica magna & oleo calido semiplena, aut ex sale fricto, aut ex milio in sacculis. Sed & cataplasmata in saccos cōiecta imponātur, vt fomentum citra inquinamētum fiat, & præsertim
G si capiti id imponere oportet. Vitandæ autem sunt assiduæ irrigationes capitis: caput enim inde repletur. Occupet cataplasma & irrigatio ceruicem & maxillas ac totam spinā vsque ad lumbos. Inspergatur irrigationibus castorium: & cucurbitæ cum scarificatione locis affectis omnibus affigantur. Temporis autem successu etiam folia ex oleo assumantur moderatè bis aut ter in die, ita vt quinta olei pars ad ignem calefiat, reliquū in soliū mittatur: domus autem calida apparetur. In potu conueniūt optimū apomeli & radicis silphii decoctum, & ipsa tri-
H ta, & hyssopi decoctum. & succi Cyrenaici magnitudo erui deuorata, & myrrha troglodytica magnitudine fabæ. Ex omnibus autem minimè offendit & maximè efficax est castoriū tritum datum cochlearii mensura. Post hæc commodant sedis illitiones ex ruta & opopanace. auxiliatur & olei infusum rutacei cū terebinthina. Dan-

A da est ipsis & Archigenis hiera drach.II.pondere cū pari castorio,cum ptisanæ succo ac melle:deinde quædam ex aliis dentur,& ipsum castorium per se.

De capitis dolore distinctiones, ex Galeno, Cap. XL.

QVI citra distinctionem doloris capitis auxilia descripserunt,maius detrimentum quàm emolumētum iis qui eis fidem habuerūt, attulerunt. Neque enim omnes ob vnam affectionem caput dolent,sed tum ipsæ affectiones plures sunt,tum curatio ipsarum singularum propria existit. Vna enim affectio est iuxta intemperiē B simplicem citra humorum complexū,alia iuxta humorum qualitatem:tertia verò multitudinem tantùm ipsorum humorum contingit: quarta quum multitudo hæc transitus humorum ac vaporum obturarit.Et ad has adhuc alia,quū ob imbecillitatem in aliquibus capitis partibus spiritus flatuosus innascitur. Vehementissimi igitur capitis dolores fiunt iuxta caliditatem ac frigiditatē:moderati verò iuxta siccitatem . ad humiditates autē nullus consequitur dolor. Eodem modo quum ob redū- C dantes humores,siue iuxta omnes capitis partes,siue iuxta vnam quamcunque tandem dolor contigerit,vehementior quidem ob calidos ac frigidos:moderatior autem ob resiccantes citra caliditatem aut frigiditatē manifestam oboritur. Humectantes autem penitus nullum dolorem inducunt,quantum ad qualitatem ipsorum attinet.Nam ob multitudinem, citra quidem obturationem,grauant caput:cum obturatione verò dolores inducūt:si verò multitudo mordacem qualitatem habuerit, dolorē augebit : at verò spiritus flatuosus & vaporosus distentionem efficit citra mordacitatem. D

De dolore capitis ex ardore aut caliditate oborto, Cap. XLI.

CApitis dolores ex ardore solis aut caliditate obortos sanant quæ frigefaciendi vim habent, citra manifestam adstrictionem. Optima verò ex ipsis sunt quæ essentiam tenuiorem habent: quapropter nihil melius est ab initio,quàm optimum rosaceum frigidissimū factum,& sincipiti affusum. Sit autem rosaceum eo anno factum ex oleo omphacino,citra salis admixtionē.Proximum à rosaceo locum habet chamæmelinum,vbi mo- E deratam frigiditatem inducere volumus. Quum enim vehemēter frigefacere voluerimus, semperuiui succum admiscere conuenit, aut polygoni, aut lactucæ,aut vuæ acerbæ,aut portulacæ,aut pampinorum vitis, aut psillii, aut intybi.Papaueris autem & mandragoræ succus vehemēter frigefacit:quapropter nociuus est. Cæterùm Erasistratus maximum præseruatiuum in calidioribus habitibus esse dicit, vbi quis in sole versaturus sit, si spongiā latam,densam,aqua imbutam & probè expressam capiti imponat.At si dolorosa caliditas in capite inualescat,v- F nà cum spiritu flatuoso,ab initio quidem curatione per repulsoria vtendum est,quæ ex adstringentibus ac frigefaciētibus contingit : postea verò ex mitigatoriis ac cōcoctoriis medicamentis aliquid ad repulsoria admiscere oportet:deinde etiam ex discussoriis quippiam addēdum,paulatim detractis pharmacis quæ repellunt.

De dolore capitis in febribus, Cap. XLII.

IN capitis doloribus in febribus concidentibus,vena secanda est in prima aut secunda remissione , si nihil G impedierit:&præsertim in bono habitu præditis ac multo sanguine refertis. Animaduertēdum est autem ne ob exhalationes ex ventre fiant,aut propter aluum suppressam.si verò posterius post septimam irruant,præuacuata memorabiliter per clysterem aluo , cucurbitæ occipitio aut ceruici affigātur. & caput ex olei irrigationibus mitigetur , rosacei quidem in calidioribus , & hora æstatis cum modico aceto:chamæmelini verò in non valde calidis. anethini autē in frigidioribus habitibꝰ,& in hyeme,quinta aceti parte addita.Frons verò illinenda est ex H cypheos cōfectione in frigidioribus: crocomagmate autem in calidioribus.Porro medelæ doloris capitis ex febrium magnitudine oborti , in febrium tractatione suprà descriptæ sunt.

Ad capitis dolorem ex ebrietate & meri potu, Cap. XLIII.

VIna temperie calida maximè generant capitis dolorem,vt quæ omnino quidem vaporibus caput replent:aliquando verò etiam humoribus calidis. proinde opus est multitudinem quidem euacuare , caliditatē verò frigefacere. Rosaceum igitur aut tale quoddam nō valde frigidum,satis est capiti adhibere: somnum item ac quietem.Et vbi talia per totum diem fuerint adhibita,in vesperam lauare oportet,& boni succi cibis nutrire:non tamen calefacientibus, qualis est ptisanæ aut alicæ succus, & panis ex aqua , & oua sorbilia sine garo, & lactucæ feruefactæ. in potu omnino vtendum est aqua. Post omnem verò cibum,parum dandū est de malo Punico,aut piro,aut pomo,aut vua passa. Sequenti verò die lauetur,& boni succi cibo nutriatur : & vinum tenue album modicum detur. Cæterùm præsumpta ebrietatem arcent hæc: Amygdalæ amaræ quinque aut septem à ieiuno comestæ. vinū absinthites aut myrteum præsumptum:& ipsæ myrti baccæ præsumptæ. brassicæ cauliculi præcomesti. Ebrietatem autem extinguūt postea ingesta,cētaurii tenuis decoctum,ceruinum cornu, verbenacæ rectæ semen cum aqua.

Perfrigerati capitis medelæ, Cap. XLIIII.

IN capite recèns frigefacto,rutaceo oleo calido sinciput irrigare oportet: si vehementiore caliditate opus habuerit,parum euphorbii oleo iniiciatur,aut vnguentum irinum illinatur, aut amaracinum,aut laurinū , aut serpillinum,aut nardinum. Frons quoque talibus inungatur,& aurium ac narium meatus illinantur.

De capitis dolore à stomacho, Cap. XLV.

QVidam etiam si modicus in vētre, & maximè circa os ipsius humor acris fuerit collectus,statim caput dolet:humoribus in vētre prauos vapores ad caput mittentibꝰ,vt aliquibus ipsorū suffusis similia symptomata accidant ex exhalationibus si non cibum ingesserint. & propterea famem ferentes lædūtur. augescit enim ipsis huiusmodi humorum malignitas propter inediā. Oportet itaque sic vexatos sanare ita vt nihil capiti adhibeamus, verùm quamcitissimè molestos ventris humores euacuemus,aqua tepida exhibita in potu,& immissis pēnis vomitu prouocato.deinde verò post modicum interstitium cibus boni succi & stomacho commodus detur si fieri potest,lotis post vomitū:sin minus, ante balneū. atque hic tantus sit vt ne lædantur dum lauantur. A cœna verò parum bibant , & sequenti die manè absinthio & eadem diæta vtantur.& de cætero quotidie circa horam tertiam aut quartam modicum panem accipiāt cū oliuis albis,aut cum vua passa , aut aliquo huiuscemodi per experientiā reperto,eo quod singulis optimum est. Aliud enim alii optimum est iuxta naturæ proprietatē. interpositis autem horis duabus balneum petāt. Pessima porrò affectio est vbi vitiosis humoribus in ventris tunicis absorptis,aut ineluibiliter infarctis,nauseæ ac lancinationes inducūtur. quibus optimum auxiliū est aloe pharmacum: quod aloes quidem habet drachmas cētū, reliquorum verò quæ recipit,singulorum drach.VI.croci verò drach.IIII.aut minus. crocus enim caput percellit.Datur ipsis ex hoc pharmaco drach.I.cum aquæ cyathis duobus.Cauenda autem sunt in omnibus,& præsertim his edulia natura capitis dolorem inducentia.

Quæ ex natura capitis dolorē inducāt, Cap.XLVI.

NON solùm in his qui caput per stomachi consensum dolent,sed etiam in omnibus capitis affectionibus vitanda sunt quæ natura capitis dolorē inducunt. Sunt autem hæc:viticis semē,absinthii succus,lactis potus,glandes quercinæ comestæ,oliuæ nigræ,memecyla, eruum. hoc etiam articulos exoluit. Amplius autem lædunt myrrha,thus,hederæ corymbi. Mentē verò perturbant lentisci fructus,crocus, peucedanum , cyclaminos sicca cum vino pota, styrax modicus quidē potus, tristitiam discutit:multus autem, turbulentos somnos facit.

Ad dolorem capitis ob plagam, Cap. XLVII.

SI vulnus ob plagam facta fuerit , glutinatoriis & inflammationibus arcentibus pharmacis vtendum est,

postquã vlceris labia fibulis impositis cõstrinxerimus. si verò vsque ad pelliculam os caluæ ambientem plagã penetret, diducta pellicula caluariam ambiente, osséque conscalpto, iuxta concarnationis modum curare oportet. Contingit autem non parum sæpe, in casu præsertim ex sublimi facto, vt quædam partes circa cerebrum aut membranas eius abrumpantur: quando sanè etiam periculum vehementius & acutius imminet. Optimum itaque fuerit in iis, nisi ætas prohibeat & nisi vitalis facultas debilis appareat, à venæ sectione curationis initiũ facere. Quòd si aliquid venæ sectionem impediat, aluum per clysterem euacuabimus, reuulsionis simul ac euacuationis gratia: deinde auxiliis ad inflãmationes commodis vtemur. At verò membranam cerebri sauciatam, inquit Archigenes, probè glutinat calaminthæ succus infusus, & farina milii arida inspersa: deinde butyrũ & rosaceum, & adeps suillus insulsus vetus, simul mixta & tepefacta infusa.

De cephalæa, Galeni, Cap. XLVIII.

CEphalæa inueteratus & ægrè cedẽs capitis dolor appellatur, qui ex facili occasione maximas exacerbationes habet, adeo vt neque strepitus neque vocem vehementiorem, neque lumen splendidum, neque vini potũ, neque odoramenta caput replentia tolerare possint, neque item motum: sed in quiete ac tenebris ob dolorum magnitudinem decumbere velint. nam velut à malleo sibi pertundi videntur. Quidam verò velut cõtundãtur aut distendantur ea quæ circa caput sunt, sentiunt. non paucis autem vsque ad oculorum radices dolor progreditur. Habet autem hæc affectio aliquando continuos dolores, aliquando exacerbationes & interualla, siue ordinata siue inordinata. Intermittunt enim aliquando eiusmodi exacerbationes, velut in comitiali morbo correptis, interceditque tempus aliquod quod omnino accusari non potest. Manifestum igitur est, hanc affectionẽ consimilem aptitudinem capitis vt facilè lædatur, velut in cephalalgicis, habere. Verùm ad maiorem debilitatẽ deueniunt in hac affectæ capitis partes: & quidam ex eis cerebri membranas dolitant: quidam verò membranam tantùm caluariam ambientem. Dolores igitur cum grauitate, humorum multitudinem indicant: cum mordacitate verò, aut humorũ aut vaporũ acredinẽ: cum pulsu autẽ, inflãmationẽ: cũ tẽsione verò, si quidẽ citra grauitatẽ ac pulsum fiat, flatus tenuis & vẽtosi multitudinem demõstrant: si verò cum pulsu, mẽbranosi corporis inflãmationẽ: si verò cum grauitate distentio fiat, humorũ multitudinẽ intra mẽbranas cõtentã. Et dolores quidem in superficie hærentes, mẽbranæ os caluæ ambiẽtis affectionẽ significant: qui verò in profundo sunt, cerebri mẽbranarum. Quibus enim affectio inter caluariã est, iis dolores vsq; ad oculorũ radices procedũt, eo ꝙ oculorũ tunicæ ex cerebri mẽbranis ortũ habeãt. Si quidem igitur humorum aut vaporũ multitudinem repereris causã, si quidẽ propter totius corporis repletionẽ facta est, vniuerso corpore euacuato capitis dolorem sanabis: si verò velut debile existens caput, ad se sublatos humores ac vapores susceptet, materiam reuellere oportet in totum corpus: atque ita particulæ mederi. Per clysteres itaque reuulsio fit, & ligaturis extremitatum, & pluribꝰ infernarum partiũ cõfrictionibus. interdum etiã sanguinis detractione. Caput autem curabis, quandoquidẽ reuulsoriis vti oportet, per repulsorias irrigationes. Post totius verò corporis euacuationem iam caput euacuantibus ac discussoriis vteris: deinde iis quæ corroborare possunt. Repellit igitur oleum omphacinum, & rosaceũ per se & cum aceto, & quod ex papaueris capitibus, & oleæ teneris germinibus, & hederæ cacuminibus, ac mentha viridi apparatur. Adhibeãtur autem remedia tepida quidem, vbi frigidior & crudior fuerit humorum multitudo: frigida verò, vbi calidior & biliosior extiterit. Discutit autem oleum dulcissimum calidũ, & hoc magis inueteratũ: itẽ sicyoniũ. Si verò crassior fuerit humorũ multitudo, spõdyliũ aut serpyllũ, aut pulegii comã, aut calaminthã, aut mẽthã oleo incoquẽs, multitudinẽ euacuabis. Eadem hæc etiã robur parti addunt. quapropter vsque ad perfectã curationẽ eis vti cõuenit. Omniũ porrò maximè discutit & mirificè corroborat verbenaca recta, præsertim viridis: imò etia arida cũ radicibꝰ, & simul cũ serpyllo oleo incocta. Cõiiciẽda etiã ad ea crocodiliadis maximæ circa aquas nascẽtis radix: quin & ipsam per se verbenacam si oleo incoxeris, caputque inde rigaueris, omni capitis dolori antiquo ex frigiditate aut ex crassis humoribus oborto medeberis. Maximè etiam prosunt sub aquario vase nascentes aselli, *millepedæ appellati*, si cum oleo coquantur.

De hemicrania, ex Galeno, Cap. XLIX.

AFfectio dolorosa iuxta dimidiam capitis partẽ cõtingit, quam hemicraniam appellant, & vtplurimũ per circuitum exacerbatur. Fit autem propter influxum vaporũ aut humorũ, siue multorũ, siue calidorũ siue frigidorũ. & aliquibus contingit vt extra caluariã doloris sensum perceptẽt: quibusdã autem in capitis profunditatem penetrat: aliqui verò temporum musculos vehemẽter dolẽt. dignotiones autem ex iis quæ de cephalæa dicta sunt fiãt. Proinde purgare ipsos oportet, aut prius venam secare, atque sic localibus auxiliis vti, ita vt quis tum per digitos suæ manus, tum per lintea, dimidiã frõtis partem, & maximè circa temporum musculum cõfricando excalfaciat, ante exacerbationis tẽpus hoc faciẽs. Post exacerbationẽ verò, hemicranicis appellatis pharmacis vtẽdum est. si quidem multa caliditas in doloribus percipiatur, iis quæ refrigerans quippiã habent: nõ præsente verò caliditate, iis quæ multùm calefaciũt. vtrisque verò aliquid ex iis quæ robur addunt misceatur, quod adstringentem habeat facultatem. Optimũ porrò est vnguentũ quod habet euphorbii vnc. I. ceræ quadrãtẽ, olei dulcissimi lib. I. ex hoc dimidiã frontis partem vnà cum temporũ musculo illine. Cõmodissimũ est ad frigidas affectiones, vt sæpe ex vnico eiꝰ vsu ante balneũ dolor cessarit. Sic autem affectis prodest etiã in aurẽ infusum oleũ tepidũ modico euphorbio adiecto. satis est enim si ad librã olei drach. IIII. euphorbii addãtur. Cæterùm naturali quadam ratione aut potentia euphorbiũ ad hemicrãicos facit, sic adhibitum: Terito ipsum cum aceto, & si quidem dextrum tempus dolet, illinito sinistrum: si verò sinistrum dolet, illinito dextrum: & celerrimè sanat dolorem. Item intestina terræ terito, & dolẽs tempus illinito: mirificè faciunt. similiter vtere carne cochlearum. Vtere etiã paulo pòst describendis communibus omnis doloris capitis auxiliis.

Communis curatio cephalææ & hemicraniæ, ex Archigene & Galeno, Cap. L.

INueterata & ægrè solubili cephalæa aut hemicrania existẽte, principiũ curationis à venæ sectione aut purgatione facere conuenit, aluo prius per clysterem euacuata. Manifestum est autẽ quòd multo sanguine refertis venam secare oportet: vitiatis autem humoribus referti, purgandi sunt. & deinde irrigationibus cõmodis vtendũ est: & à naribus sanguis detrahẽdus: deinde pituitã per os ducentibus, & iis quæ naribus induntur vtẽdũ. Postea raso capiti illinendum est id quod ex scammonia & peucedano ac aloe constat. Epithema verò cõuenit ex amygdalis amaris, & thure ac myrrha. emplastra verò ex agarico & quod ex squilla cõstat, & nigrũ ex cucumere syluestri, conueniunt, pustulas locis inducẽtia, & quæ in profundo sunt ad superficiem transferentia. non incongruum est etiam malagma ex baccis lauri. Nos autem vtimur cataplasmate ex cantharidibus: & mirificè facit, dum per longum tempus vlcuscula ab hoc pharmaco fiẽtia, sanie manant. Oportet autem munitam esse vesicã per lactis potum ac irrigationes, eo quòd facilè ab vnguentis ex cãtharide lædatur. Perseuerãte verò affectione, secandæ sunt arteriæ circa aures, & præsertim quæ in temporibus sunt. Quidam etiam vstione profunda vsi sunt in cephalæa: qui hoc solùm cauerunt nequis musculus sub cauterium caderet. Adhibentur autem cauteria nucleoformia, vbi magis dolor hæret: & licet vsque ad os vrere, quò squamæ discedãt. Barbari verò luniformẽ diuisionem faciunt circa anteriorẽ capitis partem, supra frontem, à sinistra aure vsque ad dexteram, pelliculam

caluam ambientem exoluentes,& os capitis deradentes, caput tamen munientes.Et non poteſt temerè aſſumpta eſſe videri iis qui mali difficilem tractationem nouerũt, propter quam neque talia auxilia maiora quàm opus eſt exiſtunt. Veratrum autem non minus cauteriis prodeſt, imò etiam magis. Inducendi igitur ſunt prius per vomitum à raphanis: deinde dandum eſt veratrum. Ego verò tum his, tum comitialibus, veratri albi bulbũ tritũ & in puluerem redactum exhibui drach. vnius pondere, velut in ſermone De purgatoriis dictum eſt. purgantur enim hinc efficaciter cum valde multa excretione. Deinde interpoſitis quibuſdam diebus, de ſurculis exhibeo drach. II. (amplius enim hinc lancinantur quàm excernunt)& rurſus tertiò ſimiliter præbeo. Nam ad affectionem iam firmatam,& in ipſis,vt ita dicam, oſſibus fixã, non eſt alius efficacior modus.Poſt hæc reparatis viribus infrà purgamus,per interualla quædam per noſtram hieram, quò illuc repere cogamus materiam ſurſum vergentem. Vitare autem oportet frigiditatem,ardorem,laſſitudinem tum reliqui corporis, tum ipſius capitis, per viſum,auditum, olfactum & guſtum: & præcipuè tactum. Vitanda ſunt etiam acriora edulia,velut cæparum,alliorum,& ſimilium:item ea quæ inflant, & quæ difficulter tranſeunt,velut ſunt caſei, lac, fungi, tubera, bulbi, rapa. Eligantur autem ventri commoda,& quæ facilè concoquuntur,friabilia,non pinguia,non viroſa, ſtomacho grata,vrinã ciẽtia.fugiendũ eſt etiã mel & omnia dulcia.Vinũ verò albũ & tenue ſit,& nõ valde vet⁹,neq; valde odorum,& copia moderatum. At verò ſtœchadem herbam coctam cum aqua,aut aqua mulſa,in omni capitis dolore velut ſolum & maximum remedium exhibeto. Aliud ad omnem capitis dolorem. Os cerui vſtum & tritum cum roſaceo dolenti loco illinito. Aut ocimum tritum imponito: aut mentham cum aceto tritam bis in die illinito. Aut rumicem ſylueſtrem & gallas ſimul tritas tẽporibus ac fronti illinito:& eueſtigio ſanabis. Aliud. Stercus hirundinum antequam in terram cadat,vnà cum luto quod in nido reperitur,aceto in ligneo vaſe madefacito,ac illinito. Aliud. Pilulas caprini ſtercoris tritas illinito ac alligato.atque hoc manè ac veſperi facito: & ſanabis. Aut naſturtium torrefactum cum aceto & roſaceo terito, & cerati craſſitudine imponito: & citiſſimè medeberis. Aut inteſtina terræ trita illine. Aut cohlearum carnis cinerem, ſtercus bubulum, thus, æqualibus portionibus cum aceto trita illine. Quidam verò ex noſtris præceptoribus,inquit Galenus,hoc vtebantur ad hemicranias: Piperis drach. II. crocomagmatis drach. II. euphorbii recentis drachmæ dimidium: ſi verò vetus fuerit,drach.vnam,ſtercoris columbarum in agris degẽtium drachmæ dimidium, atramenti ſcriptorii boni drachmæ dimidium. Terito cum acerrimo aceto, & illinito temporis muſculum & dimidium frontis, ac totã affectam partem. Crocomagmatis præparatio: Croci drach. C. myrrhæ troglodyticæ drach. L. roſarum ſiccarũ drach. L. amyli recentis drach. L. gummi drach. L. terantur cum vino. Ad capitis dolorem temporibus illinitur. Miſcetur etiam in præparationes aliorum pharmacorum. Aliud quod non ſolùm hemicranicis commodat,ſed etiam omni inueterato capitis dolori, illitum. In dolore quidem capitis, à tempore ad tempus per totam frontem: in hemicranicis verò dimidiæ parti affectæ. Croci drach. XV. atramenti ſutorii drach. X. aluminis drach. III. myrrhæ drach. III. opii,omphacii ſicci,chalcitidis crudæ,ſingul.drach. II. gummi drach. XV. Cum vino falerno velut collyrium terito,& paſtillos formato. & vſus tẽpore cũ poſca,aut aceto merato illine. Aliud.

Scammoniæ drach. VI. croci drach. II. comæ hederæ drachmas ſex,ſulphuris viui drachmas quatuor aniſi drã chmas octo, ſeminis apii drachmas octo,diligenter terito, & cum ocimi ſucco paſtillos efformato. Hoc multo roſaceo dilutum,irrigatio fit capitis lethargicis commoda. verùm in capitis dolore cum aceto adhibetur. Aliud pharmacum non ſolùm in his commodum,ſed etiã ad vertiginoſos faciens. Radicis peucedani drachmas quatuor, iridis Illyricæ drachmas duas, æruginis, acori,

A ſingulorum drachmam vnam, ſpondylii drachmas quatuor, piperis nigri drachmas duas & dimidiam, ſerpylli drachmas quatuor, myrrhæ drachmas duas, caſtorii drachmas duas & dimidiam, baccas lauri trigintaquinque, rutæ viridis drachmas octo, menthæ viridis drachmas quatuor,opii drachmam vnam:vino excipe & forma paſtillos. vſus autem tempore,aceto & roſaceo dilutos illine.Sed & cerato roſaceo excepti fronti imponuntur, velut malagma. Paſtillus qui non ſolùm hemicranicis prodeſt,ſed etiam iſchiadicis. Thapſiæ drachmas tres,euB phorbii drach. IIII. ſucci Medici drac. III. myrrhæ drach. I. opopanacis drach. vnã. contuſa ſimul ac trita cum vino efforma,& vtere cum aceto. Alius. Radicis peucedani drachmas quatuor,croci drachmam vnam,myrrhæ drachmas quatuor opii drachmã vnam, cum aceto formato paſtillos,& vtere cum aceto in irritationibus. eueſtigio ſoluit dolores. Alius ad omnem capitis dolorem & hemicraniam,per multam experientiam cognitus. Succi abſinthii, ſucci hederæ, ſtercoris caprini, cochlearum vnà cum teſtis exuſtarum, chartæ vſtæ, baccarum C lauri,bulborum,thuris,euphorbii, atramenti ſcriptorii, crocomagmatis,gallarum,foliorum raphani,vitellorum oui,ſucci maluæ, æquales portiones terito cum aceto,ac formato paſtillos,ac vtere cum aceto.

Epithemata ad capitis dolorem, Cap. LI.

AMygdalarum amararum, floris viticis, radicis peucedani, menthæ viridis, virgultorum rutæ, baccarum lauri,ſerpylli,ſpondylii,caſtorii,ſing.vnciam vnam, roſarum ſiccarum ſextantem. Diſſoluito cum aceto, & excipe cerato roſaceo:deinde in linteum infarcta, deraſis D capillis, toti capiti imponito, & per faſciam deligata vſque in ſequẽtem diem ſeruato, & ruſus exoluito,ac renouata imponito. Aliud malagma,ad omnem capitis dolorem. Æruginis drach. quatuor, æris vſti drachmas quatuor, ſquamæ ferri ſtomomatis appellati,drachmas duas, terræ cimoliæ drach. quatuor chalcitidis crudæ drachmas quatuor,pumicis crudi drachmas tres,terebinthinæ vnciam vnam,ceræ ſeptuncem, olei veteris quinquũcem.Aridis læuiſſimè tritis liquabilia liquefacta affunde,& emollito,ac vtitor.Si verò durius eſſe videatur, E oleo amygdalino emolli,& vtere velut dictum eſt. facit, etiam fronti ac temporibus impoſitum. Facit quoque mirificè emplaſtrum nigrum Archigenis corio inductũ, & dolenti tempori impoſitum: eueſtigio enim ſoluit dolores. Habetur autem inter auxilia ad orthopnoicos deſcripta Sermonis octaui, capite quinquageſimoſeptimo.

Quæ naribus indita caput purgant, Cap. LII.

QVòd ſi neceſſitas poſtularit, etiam per nares caput purgare oportet poſt totius corporis euacuationem, F anagallidis ſucco naribus infuſo, aut cyclamini, aut ipſa cyclamini radice inſufflata, aut elaterio cũ lacte infuſo. Cæterùm pharmaco parabili ſæpe vſus ſum, nigella pridie in acri aceto macerata, & deinde cum aceto trita, ac naribus infuſa. facit etiam ad narium obturationẽ. Aliud. Hederæ ſuccus aut calaminthæ per narifuſorium inſtrumentum naribus infuſus, multum mucum ducit. Aliud Nucleum ſpecilli in aquam tingito, & eo atramẽtum ſutorium læuiſſimè tritũ excipito,& in nares penitiſſimè indito.hoc multùm purgat,& dolores eueſtigio G leuat Aut atramentum ſutorium lacte tritum infundito. purgat maximè ictericos. Aliud. Nigellæ tritæ drachmas VIII. ſpumæ nitri drach. I. ſalis ammoniaci drach. I. oleo veteri aut irino,aut cyprino dilue, & tomentum ſpecillo obuolutum medicamento immerge, & ex eo nares aſſiduè illine:,& defluet quicquid caput infeſtat. Habeat autem pharmacũ compagẽ cerati liquidioris,& ſeruetur in cornea pixide. Aliquãdo pro ſpuma nitri elateriũ adiicio:& facit ad diuturnas lippitudines, ac morbũ comitialem. ducit enim multam humiditatem. Aliud H citra moleſtiã purgans,& confeſtim dolorẽ eximẽs. Cyclamini ſiccæ drach. VIII. iridis ſiccæ drach. II. nitri rubri drach. I. Ego verò elateriũ pro nitro adieci, & probè trita per ſtipulam inſufflaui,ſurſùmque attrahere iuſſi,& poſteà deorſùm inclinari vt collectus humor deflueret,

Sed & per ſternutatoria caput concutere oportet, quæ deſcribentur in Sermone hoc inferius, vbi de narium affectionibus agemus.

Apophlegmatiſmi pituitam per os à capite detrahentes, Cap. LIII.

NItri ſemiſſem, ſtaphidis ſylueſtris quadrantem, aniſi trientem, foliorum lauri viridium ſextantem, vuarum paſſarum, vinaceis exemptis, quantum ſatis his excipiendis. Ex hoc commanducandum præbe pro vna vice quadrantem, & commanſa expuere iube. Aliud quod commanſum, caput purgat. Pyrethri, piperis, hyſſopi, ſtaphidis ſylueſtris, ſing. æquales portiones vuarum paſſarum carne excipe, & manducanda præbe. verùm poſt horum vſum, ſale ac melle recurentur. Aliud caput purgans, quod neque caput dolere permittit, neque oculorum caliginem fieri. prodeſt & auribus & dentibus. & qui per tẽpus ipſo vtitur, in nullam ex his affectionibus incidit. eſt autem optimum: Sampſuchi ſicci, iridis Illyricæ, pyrethri, hyſſopi, nitri, piperis, ſeminis apii, radicis panacis, ſtaphidis ſylueſtris, ſing. drachm. quatuor. Si verò vim eius intendere voles, adiice etiam myrrhæ drach. IIII. Singula primùm ſeorſim, deinde ſimul terito cum aqua, & formato paſtillos, paulo melle admixto. Vſus autem tempore, melle & aqua diluito, ac pro gargariſmate vtitor. aut oleo cyprino aut irino, aut veteri admixto naribus infundito.

Smegmata & puluilli inſperſiles caput denſantes, Cap. LIIII.

SMegma denſans caput. Nitri Bernicarii ſemiſſem, baccarum lauri, ſinapis, ſampſuchi, ſing. ſextantem, cyperi vnc. I. fæcis vini vſtæ vnc. I. Hoc ſmegmate in balneo illito defricetur. Oculis autẽ linteũ multiplex aut ſpongia prætẽdatur. Aliud. Nitri aſſati lib. I. baccarũ lauri lib. II. ſtaphidis ſylueſtris, ſinapis, ſing. lib. I. radicis cucumeris ſylueſtris ſemiſſem. Vtere, velut dictum eſt, in inueteratis affectionibus. Smegma capitis, faciens ad deſtillationes & aquoſam capitis affectionẽ, experimento conſtans: Nitri aſſati vino extincti ſemiſſem, iridis, ariſtolochiæ, helenii, ſing. vnc. I. aceti mulſi quantum ſatis. Contuſa ac cribrata aceto mulſo permiſceto, & præraſo ſincipiti ante balneum illinito, & breui tempore ſinito, ac affricato. Smegma ad omnem capitis dolorem & oculorum fluxionem, experimento conſtans: Helenii, myrrhæ, calami aromatici, farinæ lupinorũ, farinæ erui, ſulphuris viui, ſpumæ nitri, æquales portiones ptiſanæ ſucco excipe, & paſtillos forma. vſu verò poſtulante, ptiſanæ ſucco dilutis vtere. Hoc ſmegma in balneo ſincipiti inſpergere oportet, capillis antea inter ſe diſparatis, vt corpori auxiliũ adhæreat: præcipereque vt os claudatur, quò per nares calidum aerem vehementer attrahentes, ſubiectam materiam citius tranſmittant. Sapo Conſtantini reſiccans fluxiones: Balauſtiorum ſextantem, myrrhæ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſextantem, coſti, aloes, gallarum, thuris, mali corii, foliorum roſarum, ſarcocollæ, ſingulorum quadrantem, ſaponis Gallici lib. I. decocti lupinorum amarorum ſextarium I. Arida contundito ac cribrato, & cum liquidis conterito, ſapone adiecto, & paſtillos formato, ac vtitor vbi opus fuerit, diluens quantum ſatis eſt cum vino, & illinens ante balneum ſincipiti præraſo: deinde paulo pòſt affricans & abluens. Sapo Andreæ comitis valde celebris: Floris iunci odorati, caſiæ, cyperi, amomi, folii, malabathri, coſti, ſingulorum vnc. I. gallarum ſeſquiunciam, nardi Celticæ, aluminis, iridis, fæcis vini antiqui vſtæ, gypſi vſti, nitri, ſing. ſcrup. XII. roſarum ſiccarum ſcrup. VIII. ſalis ſcrup. VIII. teſtarum purpurarum vſtarum quadrantem, ſaponis Gallici lib. I. lupinorum decocto trita accipe ac vtere. Xeromyron, *id eſt unguentum ſiccum* ad capitis fluxione laborantis curationem minimè vanum. Iridis, helenii, floris iunci odorati, ſing. lib. I. roſarum ſiccarum quadrantem, amomi, coſti, folii, gallarum, ſing. ſemiſſem. Vtere poſt balneũ, præillito capite ex vino auſtero, & tunc inſperge. Aliud optimum. Iridis quadrantem, gallarum vnc. I. caſiæ, coſti folii, ſpicæ nardi, balauſtiorum, roſarum ſiccarum, carpobalſami, ſing. ſextantem, myrrhæ drach. IIII. Contũdito

A ac cribrato, & præillito capite ex vino auſtero inſpergito, maximè poſt balneum. Alius puluis inſperſilis Theodoſii, caput reſiccans. Gallarum, balauſtiorum, ſingul. trientem, cyperi ſextantem, ſpicæ nardi folii, corticis thuris, corticis pinus, nardi Celticæ, ſing. vnc. I. iridis ſeſquiunciam. contuſis ac cribratis vtere. Alius valde bonus. Iridis quadrantẽ, gallarũ roſarũ ſiccarũ, ſingul. ſextãtẽ, aluminis vnc. I. vtere, velut dictũ eſt, in capite calidiore. Alius puluis, ad caput humidum à quo tum oculi, tum aliæ partes fluxione infeſtantur: Radicis pæoniæ
B vnc. I. aluminis ſciſſi vnc. I. baccarum lauri drach. IIII. cyperi ſextantem, nardi Celticæ ſemiſſem, contuſa cribrata inſperge. hoc ego ſæpe expertus ſum. Puluis caput corroborãs. facit & ad eos qui oculos aſſidua fluxione laborantes habent. Florum mali punici ſatiui vnc. I. gallarum vnc. I. cyperi, iridis, helenii, ſing. triẽtem, ſeminis rutæ ſylueſtris quod Hermala & Beſaſa vocant, ſextantem, radicis chamæleontis nigri ſextãtem, carpobalſami vnc. I. floris iũci odorati ſextãtem, ariſtolochiæ roſarum ſiccarum, myrti ſiccæ, nardi Celticæ, ſingulorum vnc. I xylo-
C balſami ſextantem, amomi, malicorii, ſtaphidis ſylueſtris ſing. vnc. I. contuſis cribratis vtere. Aliud ſmegma reſiccãs omnigenas fluxiones, & præſertim acres, & ſubcraſſas, multo experimento comprobatum: Milii quadrantem, ladani ſextãtem, floris iunci odorati ſeſquiunciam, ſeminis roſarum ſicci ſeſquiũciam, aluminis liquidi ſextantem, ſpicæ nardi vnc. I. ſinapis ſextãtem, iridis, acaciæ, piperis, ſtaphidis ſylueſtris, ſing. ſextantem, coſti folii, pyrethri, ſing. vnc. I. calami, muſci, quem ſphagnum ſiue hy-
D pnõ vocãt, ſing. ſeſquiunciã, nitri rubri lib. II. Nitrũ vrito, & aceto mulſo extinguito, & ad reliqua trita admiſceto, ac vtitor ita vt ſincipiti inſpergas, & paulatim affrices.

De alopecia, Cap. LV.

QVemadmodum plãtæ aliquæ ob humoris inopiam reſiccatæ corrumpũtur, aliquæ verò ob humoris alieni ab ipſarum natura attractionem: eodem modo & capilli, aut propter humorum ex quibus nutriri conſueuerũt inopiam, aut propter eorundem vitiationem corrumpi ſolent. Et propter inopiam quidem humorum,
E caluities contingit: propter vitiatos verò humores alopecia & ophiaſis, vnum quidem ambæ ſecundũ morboſam affectionem malum: nomina verò iuxta figuram habentes diuerſa. Serpenti enim ſimilis læſa capitis pars in ophiaſi apparet: Alopecia autem ſic appellata eſt, quoniam vulpibus frequenter accidit hæc affectio, velut tradunt. Humorum igitur prauorum redundantia, cauſa eſt affectionis. quales autem ſint hi, ex colore cutis capitis cognoſces. Si enim albidior eſt, pituitam: ſi nigrior, bilem atram: ſi pallidior, bilem flauam ſignificat. Et ſanè re-
F dundantes vitiatos humores euacuare oportet, aut per pilulas ex aloe & colocynthide, aut per Galeni hieram ex colocynthide. Si quidem atræ bilis humor redundauerit, veratro nigro ad ipſam admixto: ſi verò amara bilis, ſcammonia: ſi pituita, ipſa per ſeipſam detur. Poſt totius corporis purgationem, pituitam per os ducere melius eſt: atque ita localibus auxiliis vti. Hæc autem, diſcuſſoria vitiati humoris eſſe oportet, & eſſentiæ tenuium partium. Si verò ſupra hoc quòd diſcutit vitioſos humores, aptum fuerit pharmacum ad bonum ſanguinem attrahendum,
G optimum ſanè tale fuerit. Porrò præraſo capite, locum linteo confricare oportet, ac conſiderare. ſi enim poſt modicam frictionem pars rubeſcit, affectionem ſanatu facilem putato: ſi verò poſt multam frictionem rubeſcit, ſanatu difficilem. deinde thapſiã recentem tritam, viribus ipſius larga aquæ admixtione exolutis, illinire. Conſiderare autem oportet poſt thapſiæ illitionem, num ob vehementiam vltrà quàm conuenit, cutem rubefecerit. Hoc manifeſtum erit, ſi flauior colore euaſerit. periculum eſt enim ne exuratur cutis, ſi nos ſæpe ipſa vtamur.
H Proinde aut ad aliud mollius trãſire oportet: aut ſi ipſa vti velimus, vim ipſius exoluere, per cerati aut adipis admixtionem. Animaduertas autẽ ne alopecia vlceretur: quod ſi fiat, anſerino adipe aut alio quodã tenuiũ partiũ illine. Adhibeantur autem hæc auxilia in aere calido, citra aurã frigidã in ſole: hyeme verò in balneo. Ex reliquis por-

rò pharmacis huiuſcemodi affectionibus conuenientibus calidiſſimum eſt euphorbium: minus autem ipſo calida eſt thapſia: poſt thapſiam verò ſinapi & naſturtiū. Iuxta alium autem modum, adarce, deinde nitrum Bernicarium & ſulphur, & ſpuma nitri, & vtrunque veratrū, & erucæ ſemen, & oleum laurinum, & alcyoniū vtrunq;, vſtum & nō vſtū, & pix, & cedria, & radices calami ſepiæ & cortex, ambo vſta. & murinum ſtercus, & anſerinus adeps, & maximè vrſinus ac hyænæ. Et amygdalæ amaræ totæ vſtæ, & viperæ pellis ac caput vſtū. Et fortibus quidem ex iis ceratū liquidū admiſce: imbecilliora verò oleo laurino aut pice liquida excipe. Et diuturnas ac ægrè curabiles affectiones per fortia curato: incipiētes verò & curatu faciles per debiliora. Critonis medicamēta ad alopecias. Pilorū vrſi vſtorum, radicum calami vſtarum, adiāti vſti, foliorū fici vſtorū, pāniculi Cilicii vſti, ſing. æquales portiones adipe vrſino & cedria excipe. Vſus autē tēpore, loco foto & per fici folia cōfricto, ac per nitrum deterſo, pharmacū illine. Archigenis ad alopecias. Verbenacā rectā in ſole cū aceto tritā, loco prius per nitrū præparato illine, & rarū linteū ſuperimpone, hoc præmadefacto loco tollēdū eſt. Aliud. Alcyoniū clarius ad lucernā exurito, & opobalſamo nō adulterato extinguito, & cum eodē tritū illinito. adhæret enim in totū, & non diſcedit donec pili fuerint exorti. Aliud. Equinos dentes exure ac vtere cum aceto. Ad diuturnas autem alopecias egregiè facit thapſiæ ſuccus cerato exceptus ac loco impoſitus, vt nihil aliud facere ſatagas. decedit enim ſumma ſuperficies & ſanies effluit, & pili ſua ſponte enaſcuntur. Aliud. Squamam ferri ſtomomatis diu cum aceto in ſole tere, & modico oleo addito illine. Aliud, ad alopecias & pilorū defluuiū ac vitiligines inueteratas. Buccina vſta cum oleo veteri terito ad ſtrigmentitiam craſſitudinē, & præraſo ac confricto loco illine. inſigne hoc eſt. Aliud Aſclepiadis. Spumæ nitri partes II. ſalis ammoniaci partē I. hæc vſta & cum acerrimo aceto ad ſtrigmentitiā craſſitudinē trita, illine & affrica donec pharmacum in profundū penetret, alopecia prius leuiter conſcalpta vt locus pilis commodè dēſetur: & hoc bis per diē faciamus. Aliud. Marrubium viride tritū illine. Aliud. Perdicii herbæ viridis foliis locū aſſiduè confrica. Aliud. Sphæritidis, *hoc eſt capreſſi* folia trita cum aceto adhibe. Aliud. Herinaceorum marinorum teſtas vſtas cum melle illine. Aliud. Herinacei terreſtris pellem aut caput vſtum adhibe cum melle. Aliud. Alcyonii drachmas duas, ſulphuris viui drachmam vnam, muſcarū toſtarum, vt reficcentur, cyathos duos. Muſcas per ſe terito: alcyonium verò vrito, & ſulphur vſtum & cōtuſum ac cribratum cum aqua contere, & fel ſuillum & acetum paulatim ſiccis affunde, donec ſtrigmentoſum fiat: deinde axungiam à rotis curruum deraſam & in manu emollitam, vt emplaſtri forma fiat admiſceto, & præraſis ac confrictis, cōfidenter, velut optimum, illine. Aliud. Herinacei terreſtris vſti cinis pice liquida acceptus, alopecias remouet. Aliud. Sorani, quo etiā Archigenes vſus eſt, & id vehementer laudat. Alopeciam præſcalptam & confrictam, deinde in ſuperficie ſcarificatam, cæparum aut raphanorum cortice trito intege, addito melle: aut cum his confrica, & naſturtii ſemen, & muſcerdas, & piper, & veratrum album, æquis portionibus cum aceto illine: eſt enim valde inſigne. Aliud Archigenis. Rhois culinarii drachmas quatuor, ſinapis drachmas duas cum aceto illine. Aliud. Cantharidas vſtas & tritas cum melle affrica. Aliud. Corii noui partem lanuginoſam, in æreo vaſe vſtam, cum oleo antiquo, aut melle, aut aceto tere ac illine. citò pilos producit. Aliud. Cyclamini radicē viridem tritā illine, aut ſiccam vſtam adhibe. Aliud. Felis ſtercorecum ſinapi ac pipere, addito aceto, vtere. Aliud. Allium vſtum cum roſaceo illine, aut betæ radicem eodem modo. Aliud. Vngulas aſini vſtas, aſphodeli radicem vſtam, alcyonium, nitrum, æquis portionibus oleo veteri excipe ac vtere. Aliud. Herinaceorum marinorum cum teſtis exuſtorum drachmas duas, muſcerdæ drachmam vnam aceto dilue ac illine loco præfricto. Aliud. Alcyonii vſti, cornu ceruini vſti, cypeři vſti ex toto, æquis portionibus vtere cum aceto: aut abrotonum vſtum cum oleo vetuſtiſſimo adhibe. Ad alopecias & caluitiem ac pilorum raritatem ægrè curabilem in capite, in mento & in ſuperciliis: Pilorum vrſi vnciam vnam, radicis calami quadrantem, filicis cum radice quadrantem, caſtanearum hiſpidi corticis quadrantem, lanarum ſuccidarum pinguiſſimarum ſeſcuncem, capita muſcarum triginta, muſcas quinque ſine capitibus: omnia in nouam ollam cōiecta, in furnum ponito vt exurantur: deinde cinerem terito. Habeas autem in vino Aminæo prius trita, ladani vnciam vnam, folii malabathri vnciam I. myrrhæ ſextātem: & adiiciatur iis olei veteris ſextans, olei cedrini vncia vna, atque ita aridis inſperſis excipe: deinde vbi linteolo alopeciam perfricueris, & leui ſcarificatione vſus fueris: aut cæpa, aut ſquilla, aut fici foliis exſcalpſeris, pharmacum ipſum illitum affrica. De cætero verò locum rigido ac aſpero linteo confricato, & hoc modo illinendo vſque duos menſes progreditor: quòd ſi amplius in hac curatione perſeueraris, etiam caluitiem perſanabis. Aliud Oribaſii. Muſcerdarum vnciam vnam, ſtercoris cameli exuſti, ordei vſti, ſing. pugillum vnum, foliorum lauri vſtorum manipulum I. excipe ſorde ab axibus deraſa, hoc eſt quæ à rotis curruum deraditur.

De defluuio capillorum, Cap. LVI.

EST & alia capillorum affectio quæ ex raritate cutis & penuria eſſentiæ pilos generantis, cōſequitur. quapropter etiam curatio hoc modo læſorum, non eundem ſcopum cum alopeciis habet. In alopeciis enim ſcopus eſt vt vitiatus humor conſumatur: in his verò, vt habitus corporis corroboretur, & boni ſucci allatio procuretur, & cutis denſitas ac raritas moderata reuocetur. Solet autem hæc circa pilos affectio plerunque iis qui ægrotarunt accidere: rarò verò etiam citra morbum: & plurimi ægrotantes citra pharmacū per reficientē corpus victum breui ſanati ſunt. Quare pharmaca in ipſis ſint quæ moderatè cutē denſant, vnà cum hoc vt nō perfrigerent ipſam. quæ enim valde adſtringunt, omnino etiam frigefaciunt, & alimenti affluxum repellunt: vnde etiam amplius pili defluunt. Quapropter moderatè adſtringentia admiſcere oportet humectantibus pharmacis, quale eſt ladanum, & oleum lentiſcinum, quæ ex natura ſua adſtringunt & moderatè calefaciunt. itaque neque expertus ſum, neque mente cōcipere poſſum, aliud præſtantius fore medicamentum ad defluos pilos, eo quod ex ladano & lentiſcino oleo paratur: ſi verò non affuerit lentiſcinum, crudo & immaturo oleo vtendum eſt. Illud autē manifeſtum eſt, quòd raſo capiti pharmacum craſſius adhibere oportet: verùm ad cutem detonſo, liquidius. Quòd ſi magnū fuerit pilorum defluuiū, & coniectes magnam cutis capitis raritatem factam eſſe, oleum myrteum pro lentiſcino, ad ladanum admiſcebis. potes & vnguentum nardinum admiſcere in ætate frigida, & tempore hyemali. Commodum eſt etiam ad hæc pharmacum, vnguentum illud diuitum fœminarum, ſpicatum appellatum, & quod ſalca appellatur. quare his vel ſolis diuites vti iubeto. Cleopatra porrò inquit, ad defluos pilos vtere hoc: Terram cimoliam ſolidiſſimam in vino auſtero macerato, addito mororum ſucco tanto quantum combibere poteſt, & ſemen hyoſcyami tenuiſſimè ſufficiente menſura adiicito, terito ac paſtillos formato, eóſque in vmbra ſiccatos, in fictili nouo reponito. Vſu verò expetente, aqua dilutos affricari iubeto: deinde reficcatos eluito, & per dies quinque rurſus illinito. Vtere hoc in capitibus calidioribus. facit etiam ad faciei ac colli impetigines. Aliud ad defluos pilos. Verbenacam rectā viridem vnà cum radicibus in oleum omphacinum cōiectam per plures dies inſolato, & oleo excolato vtitor quotidie pro communi: ſi verò non adfuerit viridis herba, ſiccam vnà cum radicibus contuſam ac cribratam oleo admiſce vt ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem accipiat, & vbi per aliquot dies ſiueris, vtere: & minimè vanum

medicamentum comperies. Aliud ad pilos ex morbo defluentes. Chamæleontis nigri radices vino coctas craſſius capiti illine. Aliud. Sābucū vſtū & cerato liquidiſſimo exceptū illine. auget hoc pilos & cutē denſat, & defluere non permittit. Sed & narciſſinum vnguentū illitum pilos defluere non ſinit. Aliud. Ladanum & roſas in vino veteri terito ac illinito. conſeruat enim pilos, eoſdémque nigros facit. Aliud conſeruans pilos: idem etiam nigrefacit. Myrti baccarum nigrarum ſextarium I. virgultorum myrti ſextarium I. ſeminis apii ſextar. I. adianti ſextarii dimidium, ladani tantundem, vini nigri ſextarios V. coquito ad perfectam diſſolutionē. Et vbi tertia pars reſtat, adiicito olei omphacini aut alicuius vnguenti ſextar. II. ac rurſus coquito. Poſtquā autem bis aut ter ebullierit, expreſſum ac excolatū humorem diligenter reponito: vſu verò expetente, in præraſis omnino vtitor, bis per diem illiniens ex eo capillos. Cæterùm in pueris pulchros ac denſos pilos facit, nucis teſta vſta ac vino trita & illita. Aliud. Loti arboris folia trita illinito.

Ad ſupercilia pili denudata, Cap. LVII.

VT ne defluant pili neque à ſuperciliis, neque alia corporis parte, melanthiū & vſtum & cum aqua tritum impone vbi pilos emergere volueris: præſertim verò in ſuperciliis. Aliud. Apes plurimas vſtas, ac oleo admixtas illine, animaduerſione habita ne alium locum contingas vbi pilos enaſci non oportet. Aliud. Adamantem lapidem cum aqua tritum illine. quòd ſi albos producere voles pilos, cum aceto eundem terito.

Tingentia ac nigrefacientia capillos, Cap. LVIII.

MEdicamenta quæ albos pilos tingunt ac nigrefaciunt, ex auſteris ac acerbis compoſita, magnopere lædunt. non enim ſolùm in ſuperficie, ſed etiam in profundo cutem alterant vſque ad locum radicum pilorū. Detrimentum verò fœminis vtentibus illis accidit, aliquando ad morbum comitialem, aut ſyderationem, aut veternum, aut ſoporem profundiorem: aliquando verò etiam deſtillationibus ægrè ſolubilibus corripiūtur, vt tabes conſequatur. Et ſcio multas fœminas mortuas eſſe ex perfrigeratione à talibus pharmacis inducta. magis autem læduntur quæ frigidius temperamētum habent. Cæterùm quæ citra læſionem adſtringentium pilos nigrefacere volunt, cedria illinantur. Illinantur autem tribus vel quatuor horis ante balneum: deinde lotæ confricentur. Oportet autem ipſam citra olei admixtionem adhibere, in capitibus vehementi reſiccatione ac calefactione indigentibus. in aliis verò oleum admiſcendum eſt. Nam vnà cum hoc quòd conſumit humiditates, etiam pilos nigrefacit & defluos corrigit, & non defluos habitiores efficit. idem facit & pix liquida cum oleo adhibita. At verò Archigenes pilos nigrefacientia ſic deſcribit: Radicis capparis corticem cum lacte aſinino ad tertias coquito, & trita in noctem imponito, pilis antea confrictis. Aliud. Radicis ilicis corticem aqua coquito donec mollis euadat, & imponito. aquam verò cocturæ affricato. Aliud. Quod intrinſecus in anemona nigrum eſt, cum oleo myrteo tritum illinito. Aliud. Corticis ſalicis ſuccum cum oleo affrica. ſummè denigrat. Aliud. Lapis alabandicus ſiue alabandinus vocatus, colore ſubnigricans cum fuluedine ac pelluciditate, quo mulieres ad ornatum vtuntur: tritus & cum vino nigro ac oleo omphacino affrictus ſuperficiem pilorum nigrefacit. Aliud. Malum Punicum viride immaturum accipe, & collum eius diligenter reſera, quò id quod amputatum eſt, congruum operculum fiat: deinde eiectis granis, & tenuibus membranis intus relictis, in vacuum mali caput ſeſami illoti drach. IIII. iniice, & thuris tantundē, vtriſque viciſſim locatis donec impleatur: & tunc proprium operculū impone, & luto aut fermento triticeo obline, & in clibano torre. Poſtea verò lutū aut fermentum adime, ipſum verò malum Punicum læuiſſimè tere, & in vitreo vaſe repone: deinde præfricto ac reſiccato capite modicum de pharmaco ad paucum oleum admiſce, ac pilos illine: & hoc quinquies repete. hoc etiā criſpos ipſos facit. Quidā pro ſeſamo ac thure, nigellæ ac gallarum contuſarum, ſing. drach. IIII. in mali Punici caput coniiciunt. Aliud quod pilos denigrat ac criſpos facit. oportet autē per terrā cimoliam confricare, & tunc tingere. Præſtat quoque caput præraſum eſſe, & craſſiore medicamento illinire, vitata frōte & omnibus vicinis partibus: in multis celebre factum eſt: & eſt valde neceſſarium. Sulphuris fullonici, atramenti ſutorii, gallarū, calcis viuæ, ſpumæ argenti, ſingulorum ſextantē, ferruginis vnc. I. Singula ſeorſim terito, & cum aqua ad vnguenti formā reducito, ac confidenter vtitor nihil veritus calcem. non enim vrit, eo quòd vis ipſius à reliquis eſt oppreſſa. Hoc & ligna & cornua & lanas tingit. Aliud efficax experimento cognitum: denigrat pilos ad miraculum vſque. Foliorum fici nigræ, foliorum vitis nigræ, foliorum mori, ſingulorum libr. I. Omnia in aqua pluuiali per diem vnum macera, deinde diligēter coque, & præraſis pilis impone: aut ſi hoc nolueris, radicib⁹ pilorum liquidius illine. Aliud quod pilos nigrefacit. Ladani, gallarum, amygdalarum amararum depurgatarum, fæcis vini, foliorum adianti, ſingulorum ſeſcūcem, vini è vinaceis expreſſi (quod loram vocāt) ſextar. III. Omnia in vas æreum ſtanno obductum coniice, & ad tertias coque: deinde excola, & in alio vaſe paruo ad mellis conſiſtentiam coque, & ad hæc vnguenti Mēdeſii aut alterius huiuſcemodi, parem mēſuram adde, & conquaſſata repone, & hoc quotidie vtere. ſit autem plumbum potius quàm ſtannū, id metallum quo æneum vas obducitur.

Aliud quod à canis præſeruat. Colocynthidē ſylueſtrē perforato, & interna probè repurgato. Deinde ipſam oleo repleto, & integrum hyoſcyami albi ſemen adiicito, & per diem vnam ſinito: & hoc per annum ſemel commodè illinito. Aliud barbam nigrefaciens. Recrementū ferri & plūbū in aceto coquito donec tertia pars reſtiterit, & illinito, atque ab oleo penitus abſtineto.

Vt fului pili fiant, Cap. LIX.

FVluos pilos faciunt lupini crudi & nitrum cum aqua illitū: loti arboris ramentorum decoctum. Liguſtri folia trita cū herbæ lanariæ ſucco impoſita. Fæx vini veteris vſta, & cum oleo balanino trita vt iuſtā ſpiſſitudinem habeat. hoc vbi dormitum ire voles illine, & manè flaui erunt.

Vt albi pili fiant, Cap. LX.

HIrundinis fimum cum felle taurino tritum illine: & albi euadent. Aliud. Verbaſci albi florem vrito & aceto extinguito, & ad ſmegma admixto vtitor.

Vt criſpi pili fiant, Cap. LXI.

SPumam ſalis cum myrrha affricandam præbe. Aliud. Carpaſi ſuccum illine: & manebunt criſpi ac nigri. Aliud. Aſphodeli radices vrito, & tritis cum vino vtitor. Aliud. Semen lini vino maceratū modicè coquito ac excolato, & ad ſuccum oui cādidū admiſceto, & ex eo veſperi pilos confricato ac caput obligato. poſtera verò die in balneo abluito, & hoc ſæpe facito: verùm in iis qui caput habent quod facilè perfrigeratur, in balneo illinito, & illa die non abluito. Aliud celebre. Nucē pineā integram viridē bonā I. iridis ſcrupul. XII. myrti vnc. I. baccarū myrti vnc. I. polytrichi ſeſquunciā, ladani ſextātē, gallarū vnc. I. maſtiches Æthiopicæ vnc. I. pampinorū vitis ſextantē, lacrymæ palmæ arboris ſcrupul. XII. adipis vrſini ſcrupul. XII. ſeminis betæ ſcrupul. XII. rhois coriarii ſcrupul. VI. aluminis ſciſſi ſcrupul. VI. olei omphacini ſextar. III. ſucci artemiſiæ, ſucci ſerapiadis tritæ teſticularis, ſucci polytrichi, ſucci aſphodeli, ſucci anagallidos, ſingulorum quadrantem: miſce ac vtere.

De iis quæ pilos corrumpunt, Cap. LXII.

EOrum quæ pilos corrūpunt tres ſunt differentiæ: nā quædā propriè pſilothra appellātur, quædā attenuatoria, quædā omnino ipſos extirpātia. Quæ igitur ipſos penitus extirpant, periculoſi vſus ſunt. aliquando enim non ſolùm illitas partes corporis, de cætero penitus depiles reddūt, ſed & vſque ad caput & mentū, ſuperciliáque ac palpebras, nuditas pilorū procedit. At verò attenuatoria

nuatoria & pſilothra, minimè periculoſum vſum habẽt.

Quæ pilos extirpant, Cap. LXIII.

Pilos penitus extirpare dicitur thynni hepar putrefactũ, ranarum in arundinetis degentium ſanies, teſtudinis marinæ ſanguis, vitis albæ lacryma, lacrymæ hederæ, itémque bryonia, ſcolopendra marina, ſtellæ marinæ. His admiſcetur nitrum, amurca & cedria, & oleum quod inſulſum appellatur: item alcyonia & ſandaracha, & his ſimilia. Aliud. Vrticæ ſylueſtris ſemen cum oleo tritũ fortiter affrica, & defluent pili. Tardius autem circa pubem puerorum pilos enaſci facit, aliquando verò etiam B eos qui ſunt extirpat vitis lacryma cum oleo illita, & humor qui ex viridi ſarmento dum vritur exudat. Aliud. Succi tithymali characitæ cyathum I. vini & olei, ſing. cyathum I. miſce, & illine in balneo: & vbi modicum ſudaueris, & deinde per ſtrigilem confricueris, reperies pilos in ſtrigile. Qui verò poſt dies quadraginta exorientur, lanuginoſi erunt. Aliud. Aſellorum ſub hydriis ſtabulantiũ drach. XII. ſandarachæ drach. IIII. calcis viuæ drac. VIII. auripigmenti drach. VIII. lixiuii ex ligni ficulnei cinere excolati heminas II. aceti cochlearium I. Omnia v- C nita in olla coquito, donec experimentum tibi facienti, illita pilos tollant: & vtere in balneo velut dictum eſt. Aliud. Bugloſſi & ſemperuiui ſuccum æquis portionibus cum ſtercore hircino terito, & vitrea tabella excepta denſari ſinito, ac vtitor in balneo. Aliud. Bulbum hyacinthi purpureos flores habentis cum thure & amygdalis amaris terito, & oleo affuſo vnito, & in balneo vngito ex hoc: itémque citra balneum quotidie, & paulatim pili corrumpuntur.

D Pſilothra pilorum, Cap. LXIIII.

Ex iis quæ pilis denudant, & pſilothra appellantur, vtile eſt lixiuium, & auripigmentum, & ſandaracha, & calx viua. Manifeſtum eſt autem vehementiam ipſorum frangi debiliorum & liquidorum admixtione: ptiſanæ, inquam, aut oryzæ ſucci. Crito itaque tale pſilothrum in libris De ornatu deſcribit, Calcis viuæ partes II. auripigmenti partem I. Hæc in mortarium plumbeum coniecta, aqua calida aut ptiſanæ ſucco affuſo terito, & vbi nigra facta fuerĩt, in balneo illini iubeto. Hoc ſtatim cor- E pus glabrum facit, & pilus enaſcens tenuis emergit. Aliud. Oryzam, fabas, cicer, ptiſanam, ſimul in aqua coquito, & ad hoc decoctum primùm calcem admiſceto ſufficiẽtem, & prout moris eſt agitato: & vbi diſſoluta fuerit, auripigmenti vnc. I. inſpergito, vnito & myrrhæ tenuiſſimè tritæ vnc. I. maſtiches vnc. I. pumicis torrefacti drach. IIII. opobalſami cochlearia II. adiicito. Aliud. Sandaracham cum hyoſcyami ſucco tritam illine. Aliud. Fructus fici ſylueſtris ſeſcuncem, & foliorum eius ſeſcuncem, herinaceum terreſtrem integrum viuum, F ſucci aconiti, *id eſt iridis ſylueſtris* lib. I. veratri nigri lib. I. fæcis vini vſtæ lib. I. caricarum pinguium nigrarum lib. I. auripigmenti auri coloris trientem, coſti trientem, caſiæ trientem, carpobalſami triẽtem, olei ſextarium I. Omnia contuſa cum herinaceo terreſtri viuo, in duplici vaſe cum aqua coquito. ſint autẽ aquæ marinæ lib. V. donec aqua fuerit conſumpta. & ab igne ablata per triduum ſinito, & vbi ſedata fuerint excolato, ac vtere oleo in prima balnei domo antequam ſudare incipiunt.

Quæ pilos attenuant, Cap. LXV.

G Is quæ pilos attenuant vti poterit medicus, in his qui duros ac magnos pilos habent. ſunt autem talia exterſoriæ & attenuatoriæ facultatis. Quemadmodum autem in omnibus aliis medicamentis differentia ſecundũ exceſſum & defectum, ita etiã in exterſoriis. Ordei itaque farina & fabarũ, & erui, ſpumáque nitri ac nitrum, moderatiorem vim habent. Quæ verò his fortiora ſunt, in iis qui duros ac magnos pilos habẽt cõueniũt: quale eſt nitrum vſtum, & nitri ſpuma, & aphronitrum, & teſtæ calainæ, itẽ ſepiæ teſta vſta & non vſta, & fictiliũ ac clibani teſtæ, & pumex vſtus ac non vſtus, & muricũ ac purpu- H rarum ac reliquorũ oſtreorum teſtæ, alcyoniáque ac herbæ lanariæ radix. veratrum item vtrunque, & bryoniæ radix ac dracunculi, ariſtolochiáque ac panacis radix, & canchry, ac huiuſcemodi. Quòd ſi odorata hæc facere

A volueris, cyperum & melilotum, & roſas ſiccas, & iunci odorati florem, & iridẽ, & meliſſophyllum admiſcebis: diuitibus verò nardum Celticam & Indicam, amomum, folium malabathri, myrrham & coſtum. Attenuat etiam pilos cinis ſarmentorum vitis & ficulneus, & ex tithymalis tritus & in balneo affrictus. & ab exuſtis vinaceis cinis, & alumen ſciſſum, & ſtercus caninum ſiccum. Aliud ſmegma illuſtrans cutem, & pilos lanuginoſos faciens, valde bonum. Mora crudiſſima cum terra cimolia ac nitro, æquis portionibus trita adſeruato, ac vtitor.

Puluillus attenuans pilos in balneo, multo experimen- B to conſtans: Pumicis toſti, teſtarum ſepiæ vſtarum, nitri, cimoliæ, æquis portionibus vtere confidenter. Alius. Teſtarũ purpurarũ vſtarũ ſextantẽ, alcyonii ſextãtẽ, nitri beſſem, cimoliæ beſſẽ, pumicis vnc. I. omnia toſta terito, & vtitor in balneo, ac miraberis. Alius, quo vſi ſumus in cubicularia. Calcis viuæ ex marmore factæ lib. I. auripigmenti vnc. I. ſtaphidis ſylueſtris, cimoliæ, teſtarum ſepiæ, radicis bryoniæ ſiccæ, aluminis ſciſſi, ſing. drach. IIII. ceruſſæ vnc. I. ſampſuchi, aloes, veratri nigri, ſing. ſcrup. VI. Contuſis ac cribratis vtere, iniiciens ex eo in fa- C miliare pſilothrum drach. IIII. & ouorum candida III. Deinde pſilothrum ablue, & rurſus ſiccum affrica, & quotidie in balneo hoc vtãtur. Aliud ſmegma attenuatorium, & lanuginem producẽs. Farinæ fabarum, pumicis, ſimilaginis, ſpumæ nitri albæ, ſing. chœnices Atticas II. fœniculi cum ptiſana cocti, & poſtea aceto mulſo eloti ac ſiccati, tuſique ac cribrati chœnices II. ſaponis gallici lib. II. Saponem reliquis antea tritis admiſce, ac manibus ſubige, & vtere.

D De furfuribus ſiue porrigine, Cap. LXVI.

Quibuſdam ſe ſcalpentibus, furfuribus ſimilia ſæpe ex capitis cute decidunt. Contingit autem hæc affectio à vitioſis ſeroſis humoribus, quos conſumere ſcopus eſt in eius curatione. Itaque diſcuſſoria ac exterſoria adhibenda ſunt pharmaca vbi per purgatorium medicamẽtum prius totũ corpus euacuauerimus, ſi vitiatis humoribus fuerit refertum. Quidam etiam aliqua adſtringentia ad diſcuſſoria admiſcuerunt, quò per ipſa affecta pars corroboretur, vt ne facilè in ſeipſam ſuſcipiat influẽ- E tes ſeroſos humores, ſed reſiſtat eóſque repellat: veluti eſt ſutorium atramentum, & ſimilia. Deterge itaque furfures in capite, Cimolia cum betæ ſucco aut fœnigræci, aut vtriſque ſimul admixtis. Aliud. Fabam vnà cũ cortice molito, & cũ betæ ſucco vtitor. Aliud. Furfurũ dimidiã chœnicẽ in aquæ ſext. I. macerato, deinde diu manibus terito, & ſuccũ excolato, & ad ipſum aceti heminã dimidiã addito, & ad ſpiſſitudinẽ coquito, & ſic affricato. Deinde betæ, aut fœnigræci, aut lupinorum decocto abluito. Aliud. Terræ cimoliæ, ſulphuris viui, æquales F portiones terito cum aceto, & affrica in balneo, & calida aqua ablue, & illine non ſolùm in balneo, ſed etiam citra balneũ. Aliud. Spumæ argenti, olei rutacei, aceti, pares portiones terito & illinito. hoc multo experimento conſtat. Aliud. Cucumeris ſylueſtris radicem coquito, & decocto vtitor. Archigenes de medicamento ex bryonia dicit, Præ omnibus, inquit, hoc tibi paretur. Si igitur iuxta pondus præparare voles, ſic facito: Cimoliæ ſeſcuncem, nitri quincuncẽ, farinæ fabaceæ quadrantem, corticis aridi radicis cucumeris ſylueſtris ſextan- G tem, bryoniæ ſextantem farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſing. vnc. I. Aliud. Cimoliæ lib. II. nitri, brioniæ, corticis radicis cucumeris ſylueſtris ſicci, farinæ fabarum, ſing. lib. I. farinæ ordeaceæ ac lupinorum, ſing. ſextarii dimidium. Singula ſeorſim læuiſſimè terito, menſurato, ac vnitis vtitor in balneo. Archigenes dicit, Ad furfures farinam fœnigræci, & nitrum, & cimoliam cum betæ ſucco affrica, & fel bubulum aut ſuillum addito aceto illine: deinde poſt horam ablue, & atramento ſutorio ac nitro cum modico oleo tritis illine: aut cuminum, & myrobalanum & fabaceam farinam, æquis portioni- H bus cum aqua lixiuii terito, & affricato. Aut amygdalas amaras decorticatas, cum aqua aut aceto tritas affrica. poſtquam verò reſiccati fuerint pili, calida aqua ablue. Aut maluam ſylueſtrem in aqua marina donec

decima pars ſuperſit, terito & affricato. Aut nitrum & pumicem, & fæcem vini, pari portione cum aqua calida affrica. Aut ſpumam nitri, & atramentum ſutorium æquis partibus cum vino adhibe, ter aut quater in menſe. Hoc adeo efficax eſt vt nihil reliquum faciat. Aliud. Thus tritum cum aceto illine. Aut ſcorpiuri ſuccum illine. Aut ſquillã aſſato, & vbi mollis facta fuerit, expreſſum ſuccũ oleo admixto illine. Victus ſit flatus exors, nihil ex craſſo humore præditis habens: velut ſunt tubera, fungi, bulbi, legumina, & carnes bubulæ ac ſimiles. Sint autẽ quæ ingeruntur ventri commoda, concoctu facilia, & mel cibis addatur. Ad intinctus confert acetum cum ſapa. Condimentum ſit cuminum, apium, fœniculum. aliorum parcus ſit vſus. Et maximè ab omnibus bellariis abſtinendum eſt. Vinũ vtile eſt tenue & albũ: iucunditatis tamen gratia etiam vinum dulce & vinum mulſum permittitur. Ex fructibus vua arefacta optima eſt, deinde ficus ante cibum. poſtea malum Punicum poſt omnem cibum. Et amygdalæ virides commodæ ſunt ante cibum. Et bonæ concoctionis potiſſima ratio habenda eſt. Deambulationes lenes plurimæ manè ac veſperi optimæ ſunt. Frigidæ lotio balneis præſtat. verùm in calida ſe lauanti incommoda eſt multa in aere conuerſatio. Et capitis perfuſio ſoliis melior eſt. & poſt hæc largè per frigidã refrigera. Dormire ad ſatietatem commodum eſt. Ab ira & indignatione, inſolationéque ac vehementi frigore abſtineant. itémque ab omnibus quæ caput replent.

De morbo pediculari, Cap. LXVII.

PEdiculorum generatio quibuſdam aceruatim in capite contingit, multis humoribus moderatè calidis in profundo cutis collectis, vbi etiam pediculos generari contingit, non in ſuperficie cutis, in qua furfures conſiſtunt. Itaque pharmaca ipſorum neceſſarium eſt ſiccantia eſſe, & quæ magis ex profundo attrahere ac euacuare poſſunt. Lupinos igitur in aqua coquito, & decoctum ipſorum affricare iubeto. Aut myricæ decocto, aut aqua marina, aut muria meraca cum aceto perfundito. Aut hederæ ſuccum melle mixtum illinito. Aut perdicii ſuccũ dormitum eunti illinito. Aliud ad pediculos capitis ac totius corporis. Liguſtri florem cum vino tritum capiti ac toti corpori affricà, vbi dormitum ire volet. Aut ſtaphidis ſylueſtris partes II. ſãdarachæ & nitri, vtriuſq; partem I. adhibe cum aceto. Aut rhoem culinarium cum oleo tritum illine. Aut alumine cum oleo trito vtere. Aut veratrum album, & ſtaphidem ſylueſtrem, ac nitrũ, æquis portionibus cum oleo trita in balneo adhibe. Aut rumicis ſylueſtris radice cum oleo in balneo vtere. Aut modico pipere cum multo oleo vtere. Aut oleum laurinũ aut raphaninum illine. Si verò pili denudati ſint, ſtaphide ſylueſtri cum aceto & oleo vtere. aut alumine liquido cum oleo. Prodeſt item ipſis potus allii drach. II. cum origani triti drach. I. ex aqua mulſa.

De achoribus & reliquis puſtulis capitis, Cap. LXVIII.

VLcuſculũ quod achor *Græcis* appellatur, in capitis cute cõſiſtit, tenuia foramina habẽs, per quæ tenuis ſanies effluit mediocriter viſcoſa. Similis autẽ eſt ipſi alia affectio, quæ cerio, *id eſt fauus* appellatur. Quæ quia foramina maiora habet, humores melli ſimiles cõtinẽtia, meliceris vocatur, *id eſt fauus mellis.* Proinde ſcop⁹ in his eſt vt humores affectionẽ faciẽtes euacuem⁹. Si verò adhuc influxerint, vt pri⁹ influxionẽ impediam⁹, euacuato primũ corpore per purgatoriũ medicamẽtũ, initio ſumpto à venæ ſectione (ſi æger ferre poteſt:) deinde purgatorio vtimur ſero lactis præparato ex aqua mulſa, admixtis ad ipſum epithymi drach. III. Relata eſt autẽ ſeri præparatio Sermonis ſecũdi capite nonageſimo ſexto. Si verò intẽpeſtiuus eſt lactis vſus, colocynthidem perfectam accipe, & ſemẽ eiice, & in ipſam tomẽtũ ſiue pulpã adhuc habẽtẽ, ſapam aut vinũ mulſum infunde, & per diem ac noctẽ macerari ſine: & poſtea calefactum exhibe. Deinde verò etiam caput purgandum eſt per ea quæ naribus induntur, & quæ per os pituitam extrahunt. Conueniunt autem ipſis ſecantia & diſcuſſoria medicamenta, eo quòd viſcoſus eſt humor qui affectionem generat. At verò incipientes achoras vbi totum corpus ſuperfluitatibus caruerit, per adſtringẽtia ac repellentia curabis. Talia autẽ ſunt myrti, & pini cortex, & rubi folia impoſita, plãtago impoſita, oleæ ſylueſtris ſuccus affrictus, ſalicis folia & flos impoſita: ſimiliter polygonũ. Quædã verò prohibẽt ne achores augeſcãt, ſimul reprimẽtia quod influit, ſimúlque concoquentia ac diſcutientia quod iam continetur, vt quæ mixtas vires habent: quibus ſanè poſt principium vti oportet. Tale eſt oleũ myrteũ & roſaceũ & lẽtiſcinũ, rubi ſuccus cũ oleo, portulacæ ſuccus cũ oleo, ladanũ cũ vino illitũ, liguſtrum & lentes. Quædam verò antiquis & moderatis auxiliantur, diſcutientia & extergentia citra ſenſibilem caliditatem, non tamen aliquid irritans habentia. Quibus vtendum eſt maximè vbi dolor aliquis cum achoribus affuerit. ſed & in his à debilioribus initium facere conuenit. Cimolia igitur ad hanc rem apta eſt, & Cretica ac Samia terra, pompholyx item ac ſpodium, & ſpuma argenti, & Cadmia tenera, & adiantum cum roſaceo illitum, & fœnigræci decoctum affrictum, & malua trita cum loliacea farina impoſita. aut melilotum cum farina fœnigræci ex vino impoſitum. Item cicerum decoctum, & ipſum cicer coctum impoſitum, nuces rancidæ commanſæ ac illitæ. Quòd ſi his nihil effeceris, ſiccũ ex charta pharmacum illine cum aceto: ſi verò acrius tibi videatur, ſpumam argenti pari portione adde. Si verò non affuerit ſiccum pharmacum ex charta, chartam vre, & cinerẽ eius aceto ſubige, ac vtere in iis qui duram carnem habent. Quædã porrò vehementẽ adeo vim habẽt, vt valde craſſos ac viſcoſos humores euacuare poſſint, ipſóſque diſſoluere achoras, etiamſi iam in ſcirrhum indurati fuerint. Talia ſunt chalcitis, fæx vini vſta, ſandaracha, & calx. Acetum autem fortiſſimum eſt omni tempore ad achoras, & diſcutiens & repellens. ſit autem acerrimum. Diſcutit etiam optimè lilii radix affricta, & thus cum aqua & nitro, & lupinorum amarorum decoctum affrictum, & cucumeris ſylueſtris radix cocta, & fici folia cum aceto trita, bulbi cũ nitro affricti, rutæ folia impoſita, farina fœnigræci cũ nitro affricta, thus cũ aceto illitũ, malicoriũ cũ laurino oleo illitũ, alliũ cũ cauliculo vſtũ ac cinere cũ oleo illito. hoc valde bonũ eſt. Aliud. Mulier quædã nuces regias mandebat, & puero achoras habenti imponebat, & ſanatus eſt. Aliud. Radices anchuſæ vſtas, ac cum oleo ad ſtrigmenti ſpiſſitudinem tritas illine cum penna, & ſanabis. Aliud. Thymum vrito, & cinerẽ cũ vino & oleo ſubactum illinito. Aliud. Cneſtrum quã in Alexãdria liparona vocãt vrito, & cinerẽ cũ vino tritũ illinito. Aliud. Buccinarũ vſtarũ cinerem cum aqua adhibeto. Eſt hoc ſalutare pharmacum non ſolùm ad achoras, ſed etiam ad omnem papularum eruptionem. Quòd ſi incideris in achoras inflammatos & dolẽtes, dolorem prius liquido medicamento concoctorio mollientéque ac leni mitigabis, quale eſt parhygrũ & omnia ad ſedem parata, & quæ ad carcinomata deſcripta ſunt. Farinam itaque fabaceam vino madefactam ac tritam, vt emplaſtri formam acquirat imponito. Facit & ad feruentiora & agreſtia in capite puſtularum genera. Aliud, ad maximos & inflammatos dolores, leniẽs, dolorem eximẽs ac percurans. Collyriũ quod aſter appellatur, aut aliquod ex Libyanis appellatis, aut cõſimile quoddã cũ modico hyoſcyami ſucco terito, & adiecta ſapa ac roſaceo illinito. Alia pinguis cõpoſitio, ad achoras, puſtulas, papulas feruidas intertrigines. Eſt & ad ſedẽ bona. Spumæ argẽti drach. octo, foliorũ rutæ tenerorũ drach. XXV.

Aceto dilue, & roſaceo aut myrteo excepta pẽnis illine. hoc magno experimento nobis conſtat. Alia ſimilis. Spumæ argenti drach. quatuor, ceruſſæ drach. VI. ſulphuris viui drach. IIII. ceræ drach. IIII. roſacei aut myrtei quãtum ſatis eſt, vt liquidi cerati ſpiſſitudinem accipiat. Liquida ſiccis affunde & vnitis vtere. hæc ad totius corporis puſtulas commoda eſt. Alia ad humidos achoras.

Ladani drach. octo, ceruſſæ tantundem, ſulphuris viui drachmas octo: vtere cum vino & myrteo oleo. Aliud pharmacum. Ladani, baccarum myrti nigrarum

ſpumæ argenti, ſulphuris viui, ſeminis hyoſcyami,malicorii,æquas portiones terito,& vino,ac myrteo aut roſaceo oleo affuſo,vtitor. Aliud ad feruidas,ſanioſas & impetiginoſas papulas. Verbenacæ ſupinæ drach.VIII. acaciæ drach.VIII.myrrhæ drach.II. vino auſtero trita illine. Aliud: facit & ad eas quæ in mento ſunt. Baccarum myrti,malicorii,atramenti ſutorii,ſpumæ argenti,æquales partes tritas cum vino & oleo myrteo adhibe. Emplaſtrum ad achoras vetuſtiſſimos. Reſinæ pinus ſiccæ, ceræ, adipis ſuilli aut bubuli, æquas portiones ſimul liquatas in aquam excolato & diutius manibus emollitis vtitor. Aliud, quo vſus eſt Ægyptius in Palladio Magiſtriano in Alexandria, vbi medicorum auxilia fruſtra tentaſſet. Colophoniæ ſemiſſem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,galbani ſcrup.IIII.opopanacis ſcrup.III. olei drach.IIII.maſtiches.ceræ,ſing.vnc.I.reſinæ pinus lignoſæ drach.IIII.æruginis ſcrup. IIII. quòd ſi magna affuerit acrimonia, æruginem ne adiicias. Hoc abſceſſus diſcutit,& iam ruptos euacuat ac ſanat.

Ad capitis ſcabritiem, Cap. LXIX.

RVtam & alumen terito cum melle,& præraſis pilis illine. Aliud. Sulphur viuum & ſtaphidem ſylueſtrem terito,& picis ſero admixto illinito.

Ad parua & denſa ac rubicunda capitis vlcuſcula, Cap. LXX.

IN paruis ac denſis & rubicundis capitis vlcuſculis mãmarum papillis ſimilib⁹,à quibus etiam ſanies effluit, caput radito,& ſemen lini tritum ac melle ſubactum imponito.Aut conchylium vrito, & cum aqua tritum imponito. Aut emplaſtrum è lolio imponito: & vbi euacuati fuerint humores,hoc ſublato,myrſinatum appellatũ imponito.Cæterùm ad rubicundas papulas in capite, ceruſſam cum laurino illine: aut pini corticem cum cerato: aut teſtam clibani cum aceto aut vino.Aut betam coctam impone: aut betæ ſuccum ad ceratum roſaceum quantum eius admittit,adiice & impone.

Reſiccantia & cicatricem inducentia achoribus, Cap. LXXI.

SPumæ argenti drach.XXI.calcis viuæ tantundem,aceti vnc.I.roſacei tantundem,vtere. Aliud valde bonũ quod humida vlcera reſiccat,& cicatrice includit. Spumæ argenti, ceruſſæ,ordei vſti, æquales partes cum roſaceo aut myrteo illine. Emplaſtrum melinum, reſiccãs omnem fluxionem,& cicatricem inducens,præſertim in antiquis vlceribus: Spumæ argenti, ceruſſæ,ſalis foſſilis,ſing.lib.I.aluminis ſciſſi ſemiſſem, atramenti ſutorii ſemiſſem,olei lib.II.aceti ſextar.I.Oleum,ſpumam argenti,& ſalem ac ceruſſam coquito,ſingula per ſe & ſimul læuiſſimè trita. Vbi verò non amplius inquinauerint, alumen & atramẽtum aceto diluta, ad pharmacum ab igne ablatum & aliquo modo frigefactum paulatim adiicito, vnito,& in mortariũ diffundito,& probè mollito vtitor.

Smegmata ad achoras, furfures, aſperitates, ac ſcabritiem, Cap. LXXII.

QVòd ſi in declinatione fuerit affectio,& omnino ad cicatricem vergat, ad totam affectionem eradicandam huiuſmodi ſmegmatis in balneo vtẽdum eſt. Terræ Cimoliæ lib.II.nitri rubri tantũdem, myrobalani lib. I.myrrhæ,iridis,piperis,ſing.vnc.I.nardi Celticæ,coſti,caſiæ ſing.vnc.I.contundito, cribrato,ac vtitor in balneo.

De aurium affectionibus, Cap. LXXIII.

AVrium dolores fiunt, tum ob frigiditatem à ventis inductam, aut à frigidis aquis,aut iiſdem medicatis,in quibus homines ſe lauant: tum ob inflammationem cutis in meatu, aut nerui auditorii in profundo. Fit etiam dolor propter ſpiritum flatuoſum qui tranſitum non habet.

Ad dolores ex frigiditate, Cap. LXXIIII.

DOlores itaque à ſola frigiditate obortos, calefaciẽtia quamcelerrimè curant.Cæpa igitur aut alliũ in oleo feruefactum frigiditates omnes ſanat. Ego verò euphorbio modico ad multum oleum admixto vtor: aut pipere exactiſſimè trito cum vino & oleo.Prodeſt & amaracinũ, & optimum nardinum, & laurinum. Sed & ruta in oleo dulciſſimo cocta magnificè facit.

A Ad dolores ex aqua medicata, Cap. LXXV.

QVum medicata aqua circa auditorium meatum continetur, oleum aſſiduè infundere conuenit, ita vt aurem eluamus,& per mollem lanã detergamus,& deinde rurſus infundamus.Magnopere verò ipſos mitigat oui candidum cum lacte muliebri tepidum infuſum.omnia enim quæ adhibẽtur, moderatè calida ſint. Prodeſt ipſis & anſerinus adeps. Sed & exuctio per os aquam attrahit: aut per arundinem, velut per aquæfuſorium inſtrumẽtum(ſiphonem *Græci* dicunt)exuctione facta,cæ- B parum ſuccum cum anſerino adipe inſtilla: valdè enim mitigat.Si verò quis vno pede auri affectæ proximo exiliat,inclinans quodammodo ſeipſũ,aquã facilè excernit.

Ad dolores aurium ob humorum craſſitudinem, Cap. LXXVI.

SI dolor auris cum capitis grauitate obortus fuerit, craſſi & pituitoſi humores cauſa doloris exiſtunt. dignotio autem ex prægreſſa diæta tibi continget. Nitrum igitur ac ſpumam nitri, auricularibus pharmacis miſcebis. Veratrum item album ac nigrum,& amygdalas ama- C ras,& ex ariſtolochiis eam quæ ad manum eſt,& cucumeris ſylueſtris ac bryoniæ radicem, & centaurii magni radicem,& parui comam,& iridem, & caſſiam. Et in ſumma, omnia amara citra mordacitatem ac moleſtiã meat⁹ purgãt,& extergẽt,& craſſos humores impactos ſecãt.

Ad aurium ſordes, Cap. LXXVII.

AD aurium ſordes,vnguentum nardinum tepidũ inſtilla,& ſequenti die per ſpecilli concauum eas quæ expoſitæ magis ſunt expurga, & rurſus nardinum infunde.Si verò locus durus fuerit, aut etiam ſordes duræ, ni- D trum torrefactum ac læuiſſimè tritũ in aurem inſperge, & acetum calidum inſtilla,& appoſita lana pernoctare ſine, poſtera verò die,aqua & oleo calefactis elue.

De ſonitu aurium, Cap. LXXVIII.

SOnitus in auribus plerũque ex flatuoſo ſpiritu generãtur.fiũt etiã aliquãdo ob ſenſus auditus ſubtilitatẽ, ex euaporationibus.Dignotio contingit tibi primùm ex tẽperatura & habitu hominis:deinde etiam ex omni prægreſſa diæta.Sed & ex eo quòd aut paulatim, aut aceruatim E fit ſonitus,inuenire datur affectionem. Quin & ex eo quòd hoc ſonitus accidens aut per interualla redit, aut perpetuò permanet,affectio cognoſcitur. Exacta verò dignotio hæc à te fiat.Si enim quis putet à ſpirituoſo exitũ non habente ſonitum fieri,& ſecantia ac attenuantia adhibeat,& nihil proficiat vnà cum hoc quòd etiã iis quæ pituitam per os ducunt vtatur,tunc ſanè ob auditus ſubtilitatem,ſonitum fieri coniectet.Ego verò in talibus admiſceo ex iis quæ ſenſum ſtupefaciunt, velut eſt mandragoræ ſuccus,& opium pauciſſimum. Aut oleum in quo F inteſtina terræ cocta ſunt,infundo. At verò ad ſonitus ob flatuoſum ſpiritum generatos,talia commoda ſunt. Apollonii,ad ſonitus ac bombos & ſibilos derepentè fientes: Acetum acerrimum calefactum inſtilla. Aut acetum cum roſaceo calefactum inſtilla. Si verò perſeuerarat, cuminum,rutam, anethum, & nigellam, cum aceto coquito,& roſaceo adiecto vtitor. Aut colocynthidis medullam in oleo coquito,& oleum infundito. Si verò adhuc remanet ampliori tempore, omnibus amaris & acribus,& attenuatoriis ac diſcuſſoriis vtere,quæ paulo antea G deſcripta ſunt ad eos qui ob humorum craſſitudinem aures dolent,ita vt ſingula cum aceto coquas,& mel addas. Facit autẽ ad inueteratos ſonitus,caſtoriũ & ſpica nardi, æquis portionibus cũ aceto & roſaceo. Aliud ad ſonitus diuturnos:Herbæ lanariæ,croci,caſtorii, veratri albi, æquales partes tere cũ aceto,& informa paſtillos,& vtere cũ vino. Cæterùm ad ſonitus ex morbo,fomẽto per abſinthii decoctũ adhibito acetũ cũ roſaceo infunde,aut raphani ſuccũ cũ roſaceo,aut aloẽ optimã cũ vino mulſo.ſi adhuc perſeuerarint, veratro nigro cũ aceto cocto vtere.

H Ad auditus difficultatem ac ſurditates, Cap. LXXIX.

QVI difficulter audiunt, per hieram ex aloe, aut per catapotia ex colocynthide purgandi ſunt, & pituita per os detrahenda eſt, & caput omni modo reſiccandum ac corroborandũ.Vtendũ eſt & attenuatoria diæta.

In ipſam verò aurem immittēda ſunt pharmaca quæ findunt ac ſecant,& attenuant viſcoſos ac craſſos humores, quorum ſylua iam antea relata eſt in iis qui ob humorum craſſitudinem aures dolent. Fomenta ad grauem auditum, Apollonii. Ad audiendi difficultatem derepentè obortam,& ex capitis dolore, abſinthium cum aqua in olla coctum per arundinem pro fomento adhibe, ita vt alterā arundinis partē cauitati auris adaptes, alteram verò foramini operculi ollæ inſeras, quò vapor qui exhalat, ad auditoriū meatū allabatur. Aliud. Baccas lauri aut folia in aqua coquito & ſimiliter vtere, aut origanum, aut hyſſopum eodem modo, aut aquam marinam cum aceto ſimiliter. Eſt & hoc optimum: vrinā tauri aut bouis, tertia aceti parte addita, pro fomento adhibeto. Item myrtum contuſam ſimiliter coctam adhibeto. At verò circulum ex lana auri circūdare oportet, vt ne loci vicini amburantur. Elotiones porrò his conueniunt, acetū acre album, cum pari aquæ mēſura, & nitro læuiſſimè trito calfactum infunde per multos dies: & poſtea aqua calida elue, atque ſic ſubſcripta infunde. Quæ auribus in auditus grauitate infundatur. Porri ſuccum irino vnguento admixto infunde. Veratri nigri radicem cum aceto tritam,& melle exceptam in aurem inde,& per dies quinque ſine. Capræ recēns mactatæ cornu vrina eiuſdē exple, eā maximè quæ in veſica ipſius reperitur, aut aliā aſſeruata, & cornu in fumum ad dies nouem ſuſpende, ac vtere. Clauos caligarum veterum numero centum, in vino Aminæo ad dies ſeptem macerato,& donec ſepties ebulliant coquito, excolato,& adſeruato,& vſus tempore quātum ſatis eſt calefactum infundito. Hoc vſus ego ſurdum curaui. Aliud. Aſphodeli radicem in oleo coctā adhibe. hoc etiā inueteratā audiendi difficultatē ſanat. Optimus eſt etiam cucumeris ſylueſtris radicū aut foliorum ſuccus cum aceto infuſus. Aut capræ vrinam & fel eiuſdē ſimul calfacta infunde: Aut caſtorium cū baccis lauri & aceto. Aut veratrum nigrum cum aceto terito,& melle diutius cocto excipito,& collyria ad glandis figuram formato,& in meatum indita per triduum ſinito.

Aliud. Naſturtii ſeminis quantum ſatis eſt,& nitri parū, ficus pinguis carne, granulis exemptis, excipe, & collyria meatui auris congrua efforma ac inde,& per triduū ſine. hoc ſordes multas ducit, & ſtatim alleuat. Aliquando verò pro naſturtio ſinapi coniicimus. Vtere hoc etiā ad aurium ſordes. Multùm quoque opitulatur ad auditus grauitatē ſpongia in tenues partes conciſa ac intorta,& melle imbuta meatui indita. Idem cōmodū eſt ad enaſcētē in auditorio meatu ſuperfluam carnē. Aliud. Omnis piſcis fel infuſum prodeſt. item perdicis & capræ. Aliud. Fel tauri cum anguis ſenecta tritiſſima aceto exceptum, & meatui inditum, grauem auditum ſoluit. quidam cum roſaceo indunt. aquæ verò fomentum adhibere oportet.

Aliud. Saluiæ ſuccū cū oleo omphacino in aurē inſtilla: vtere: eſt valde commodum. Aliud. Herinacei terreſtris fel cum oleo infunde. Aliud. Veratri albi drach. IIII. caſtorii drach. I. ſpumæ nitri drach. I. infunde cum aceto,& vtere velut optimo. Vtere etiam paſtillo ex amygdalis amaris cum aceto mulſo. deſcriptus eſt ad aures purulentas.

Ad aurium inflammationes, Cap. LXXX.

Moderatas & non pulſantes inflammationes ſanat roſaceum cum aceto tepefactum. & glaucium in cote medica tritum cum vino dulci ac modico aceto. Si verò vehemētior fuerit inflāmatio, dolores quidem mitigat, tenue ac candidum oui cum lacte muliebri tepidū infuſum. Optimum verò ad ipſos pharmacum eſt nardinum vnguentum, cum modico medicamento Baſilico appellato, aut cum adipe anſerino aut phaſianino. Vbi verò magnus eſt dolor, neceſſe eſt ſtupefacientibus ſenſum vti, ita vt ad lac muliebre & oui candidum, modicum opii admiſceamus. Admiſcendum eſt caſtoriū ad vehemētiores dolores pari mēſura, ad leuiores dupla proportione. Nos autē opiū & caſtoriū cū ſapa probè conterimus: & tepefacta infundimus. Oportet autem omnino nō contingere auditorium meatum tempore doloris: & fomētū adhibere per auricularium ſpecillum lana molliſſima circumdatum, ita vt lanam tepido Baſilico medicamento, cum nardino aut alio ex iis quæ infunduntur tingamus,& ad principium auditorii meat⁹ indamus,& pharmacum in profundum deſtillare ſinamus.& hoc aſſiduè facere oportet. Poſtquam verò repletus eſt meatus, lanā ſupernè obdito. Quòd ſi æſtas fuerit, & multæ caliditatis ſenſus ægrum circa inflāmatam aurem vexarit, fomentū per roſaceum bonum fiat. Mitigat porrò feruentes inflāmationes tepida cum roſaceo inſtillata, auriculæ muris ſuccus,& polygoni, & portulacæ,& ramētorū cucurbitæ ſuccus: Itē aranei cū roſaceo cocti,& aſelli ſub hydriis ſtabulātes, ſimiliter & inteſtina terræ eodē modo: Et blattæ domeſtic interanea cum roſaceo,& oleum amygdalinū ac hyoſcyaminum. Medicamentū auriculare è ſuccis ad inflammationes quæ ægrè tranſmutantur: citò enim ipſas ſuppurat. Succi ramentorum cucurbitæ, ſucci calami, ſucci perdicii, ſucci braſſicæ, ſing. cyathum vnum, nitri toſti, myrrhæ, croci, ſing. drach. IIII. vnguenti nardini vnc. I. aluminis liquidi. vnc. I. aceti ſquillitici ſextātē, mellis optimi lib. I. excipe & repone in vitreo vaſe. Et vſu poſtulāte, cum nardino & roſaceo diluto vtere. Aliud, ad diuturnas & ægrè trāſmutabiles inflāmationes. Galbani drach. VII. ſeui taurini drach. IIII. ceræ, colophoniæ, ſaponis ſing. drach. III. picis drach. I. Colophoniā, picē, ſeuū liquefacito,& galbanū cū cera præmollitū adiicito,& deinde etiam ſaponem,& excolatis vtitor, ita vt in cote cum aqua aut oleo aliquo diluas. Ad maximos dolores. Aloem optimam vino mulſo dilutam inſtilla: aut lanas ſuccidas aceto feruefacto,& inſtillato, inſuperque ipſam lanam in aurem indito. Quòd ſi mitius facere velis, cum aceto aut ſapa coquito.

Ad aures abſque vlceratione humectas, quæ velut exudant & ſeroſum humorem excludunt, Cap. LXXXI.

Misy in linteolum illigatum & prunis obrutū exurito,& vnà cum exuſto linteolo terito, & per arundinē inſufflato. Aut gallas terito & linteolo illigatas exurito, ac ſimiliter vtitor. Aut alumen in teſta exuſtum, & oleo præaffuſo tritum inſufflato. Porrò poſtquam penitus ſedata fuerit inflammatio, caſtorium cum oleo infundatur, quò detrimentum ex afflictione ſoluatur.

Ad vlcera in meatu auris, Cap. LXXXII.

Recentia quidem vlcera glaucium curat ſolum cum aceto tritum, & omnia ex ipſo collyria, & quæ ex croco itémque ex roſis fiūt & appellationē habent. Curat etiā eadem collyriū Damocratis ex myrrha. Quæ verò pure manant citra dolorem & moderatè hoc patiuntur, per eadem curantur. Quæ verò fortiter pure manant, per paſtillos, qualis eſt Andronis,& præſertim Muſæ cum ſapa & modico aceto infuſus. Quòd ſi etiam hæc ſuperentur, recrementum ferri cum acerrimo aceto in caniculari æſtu ad ſolem terito, & paſtillos efformato, & vtere cum aceto. Si verò non eſt canicularis æſtus, recrementum ferri læuiſſimè tritum cum aceto ad prunas coquito donec reſiccetur: & vtere cum aceto. Aurium elotiones. Cæterùm Apollonius ad aurium vlcerationes talia ſcribit, Vino mulſo calido frequenter ipſas elue. Aut myrtū cum vino coquito, ac vtitor. Si verò fœtidum quod prodit, malicorium & lentem cum vino coquito, & tepidum infundito. Poſt elotiones autem conueniunt ad infundendum, fel bubulum: & maximè porcinum in malicorio tepefactum inſtilla. Idem facit & caprinū fel,& omnis piſcis fel roſaceo admixto. Aliud optimū. Alumen ſciſſum tritum, cum ſapa & aceto in feruenti cinere coquito ad mellis ſpiſſitudinem, ac vtitor. Facit etiam omne alumen cum polygoni ſucco,& Eraſiſtrati panchreſtos *appellata ab omnimoda utilitate*, liquida. habetur autem inter ocularia medicamenta. Aliud. Aluminis ſciſſi, croci, gallarum, æquis portionibus vtere cum vino.

Auricularis compoſitio ad dolores magnos, & pus album. Amygdalas amaras decorticatas octo, ſpumæ nitri albæ drach. II. thuris drach. III. opii drach. II. croci drach. IIII. galbani drach. II. myrrhæ drac. I. aceto trita excipe,& forma paſtillos ac vtere, ſi dolor adeſt cū roſaceo:

ſi purè manant,cum vino mulſo,aut aceto,aut ſapa: ſi verò auditus grauitas affuerit,cum aceto. Ad diuturnas vlcerationes.Aloes,thuris,myrrhæ ſing.drach.IIII. miſyos drach.II.efforma cum aceto & vtere reſolutis cum aceto aut roſaceo.

Ad corruptiones ac fœtores aurium,
Cap.LXXXIII.

MAlicorii & lentis decocto elue, velut prædictũ eſt, & vtere ſubſcriptis.Aluminis ſciſſi lib. I. atramenti ſutorii drach.VIII.myrrhæ drach.VIII. crocomagmatis drach. VIII. vini dulcis myrtei ſextar.II. Alumen cum vino coquito,& vbi ad compagem redactumfuerit, reliqua prius trita cum aceto adiicito, & vnitis vtitor cũ ſapa & aceto. Aliud,ad purulentas & graueolentes aures. Vrſi fel inſtilla:ſi verò aridum fuerit,cum aceto & ſapa diluto vtere. ſummè enim prodeſt. Ægyptiũ pharmacum ad omnes relatas affectiones,etiamſi fuerint cõgenitæ. Amygdalarum amararum drach.II.piperis albi drach.II.fabarum Ægyptiarum internã partem drach. II.põdere,croci,myrrhæ,opii,thuris,caſtorii,ſing.drach. II. omphacii drach. IIII. atramenti ſutorii drach. IIII. ſpumæ nitri drach.II.Terito cum aceto in quo malicorium coctum eſt, & excipe ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem.Vſus autem tempore quantum ſatis eſt de hoc pharmaco accipe,& nardino vnguento dilutum inſtilla.

Ad ſuperexcreſcentes in aurium vlceribus carnes,
Heraclidæ Tarentini, Cap.LXXXIIII.

AEruginis drach.VIII.ſquamæ æris drach.IIII.mellis heminæ dimidium,hoc eſt dodrantẽ.Arida trita melle excipe,ac coque vt rubicundum pharmacum euadat,& vtere ſuper eminentem locum imponens. Aliud. Æruginis drach.IIII.atramenti ſutorii drach. IIII.ſucci marrubii cyathos III mellis quantum ſatis eſt,præpara & vtere velut dictum eſt. Aliud Apollonii Memphitæ. deprimit omnem ſuperexcreſcentem carnem citra dolorem. Aluminis ſciſſi drach.IIII. miſyos vſti drach. IIII. æruginis drach.II.Lemnii ſigilli drach. II.gummi drach. II.*alii tot uncias pro drachmis habent*.Terito cum aceto, & formato paſtillos , ac vtitor cum vino aut aqua. Deprimit, & cicatricme inducit.facit & ad nares exulceratas.

Ad vermes in auribus, Cap. LXXXV.

VErmes in auribus aut generatos aut extrinſecus illapſos,amara & acria in ſumma occidunt: velut ſunt, capparis folium aut ſuccus,cedria, vrina humana vetus, ſingula cum melle:aut ariſtolochiam tritam inſuffla : aut calaminthæ ſuccum infunde : aut veratrum album cum vino: aut colocynthidis decoctum,aut centaurii, aut abſinthii,aut polii cum vino:aut ſcordii,aut marrubii ſuccum, aut elaterium cum aceto. Facit & maluæ hortenſis aut ſylueſtris ſuccus:maximè in iis quæ ſunt inflammatæ.

Ad ſanguinis ex auribus eruptiones,
Cap. LXXXVI.

AD ſanguinis ex auribus eruptiones,vt ne in grumos coeat,porri ſuccum & acetum mixta infunde,& ſanguinem ſiſtet,& grumos diſſoluit.Aut malum Punicum in aceto coctum infunde. Aut gallam in aceto coquito & excolato,& rubi ſuccum miſceto,ac infundito. Aut polygoni ſuccum cum modico aceto, aut acaciam, aut amurcam,aut lycium cum aceto inſtillato.

De calculis aut aliis corpuſculis in aurem
illapſis, Cap.LXXXVII.

SI calculus,aut faba,aut conſimile quid in meatum auris illapſum fuerit,elue.aut ſpecillum lana obuolutum reſina tinge,& extrahe. Aut per glutinoſum aliquod pharmacum aut dropacem idem facito.Quòd ſi non ſucceſſerit,ſternutatorium naribus inde,& os obtura ac nares. nã iuxta contingentem ſpiritus extenſionem,id quod incidit efflatur. hoc autem aſſiduè fiat donec exciderit. Si verò intus manſerit, auris inflammata conuulſiones inducit. Optimè verò eorum quæ illapſa ſunt eiectionem adiuuat concuſſio : ita vt ſi puer fuerit,pede teneatur , & cum concuſſione in caput eleuetur: ſi verò perfectæ ætatis quiſpiam ita fuerit affectus, ipſum in tabulam ſecundum affectam aurem reclinatum caput ad tabulam firmare iubeto : deinde leuata tabulæ circa ca-
A put parte deferri ſinito, idque ſæpe repetito: mouebitur enim quod incidit,& ad expeditiores meatus partes progredietur:atque ita anguſta & concaua ſpecilli parte immiſſa ſcitè extrahito.Si verò faba aut cõſimile quid in aurem illapſum in ea maneat,madefactũmq; ac tumefactũ dolores inducat,impoſſibile eſt ipſum integrum eximere. quare per ſpecilli concauũ induſtriè partiri ac diuidere ipſum oportet,aque ſic particulatim extrahere.Deinde ſapam aut vinum dulce calidũ infundere ac lenire meatum ex lancinatione offenſum.

B

Ad affectiones aurium extra meatum,
Cap LXXXVIII.

FOramina in pulpis aurium in pueris inflãmata , oleo quod in ærea lucerna æruginem contraxit , aſſiduè illine:& ſanabis.Ad contuſas autem aures,myrrham, mannam thuris,terram nigram , qua quidam pro ſmegmate vtuntur,cum aceto ad cerati ſpiſſitudinem vnita imponito.& nequaquam amplius irritato. Aliud. Sulphur viuum, myrrham, thus cum pice liquida in ſplenio imponito. Philagrii ad contuſas aures. Mannã thuris, aut ipſum thus,& aloẽ,cum vino & roſaceo terito,& imponito.his etiam cochleas paruas integras tritas, ſi haberi poſſunt addito. Aliud. Inteſtina terræ cum modica terra ex qua excepta ſunt,tere & impone. In quibus verò fractæ ſunt aures, intrinſecam expeditiorẽ concauitatẽ cartilagineam figulina terra expleto,& reſiccari ſinito,ac ſolanum cum ceruſſa illinito donec in integrum reſtituantur. Si verò inflammatio ad contuſionẽ acceſſerit,meatui quidem butyrum tepidum,aut adipem anſerinũ, aut gallinaceum inſtilla : aut etiam ocimi ſuccum cum aliquo ex relatis adipe. Forinſecus verò ceruſſam cũ ſolani aut polygoni,aut coriandri ſucco illine. aut putamẽ mali Punici dulcis in vino coctum ac tritum obline : aut glaucio vtere. Emplaſtrum autem hoc adhibeto: ſandycis lib.I.olei lib.I.aquæ ſemiſſem. Coquito ſimul donec non amplius inquinent,& vtere.

De parotidibus, Cap. LXXXIX.

PArotides ex genere ſunt inflammationum . fiunt autem glandulis circa aures affectis . Non tamen vtimur in ipſis,velut in aliis partibus inflammatis,in principio repellentibus.imò vice verſa attractoriis vtimur,affligentem humorem ex profundo ad cutem attrahere conantes,& naturæ opem ferre, quæ per humorum ex loco in locum,impetuoſum illapſum febres curat.At verò quũ vehementi impetu fluxus illabitur, nihil nos curioſius agentes,omnia naturæ permittimus . Si enim aut cucurbitam , aut pharmacum quoddam humores ex profundo ad cutem attrahens adhibuerimus, vehemens dolor hominem occupat, vt ex ipſo & vigiliæ ſuccedant, & febres intendantur,ac vires exoluantur . Mitigare igitur tunc potius conuenit,& non humorum influxui opitulari,per cataplaſmatum maximè lenientium vſum,quæ ad hoc quòd moderatè humectã habẽt caliditatẽ, per quam mitigare dolores valent,etiam influentes humores concoquere poſſunt ac ſuppurare.vbi verò ſuppurati fuerint, diſcutere ipſos aggrediemur . ſi verò duritia cum dolore apparuerit,emolliẽtia ad attractoria miſcebimus.Proinde vbi vehemens dolor obtinet , & humores adhuc influunt,butyro vtemur,locum aſſiduè illinentes,aut adipe ſuillo:aut butyrum & adipem ſimul & liquefaciemus, &, modica cera adiecta vt mollius ceratum fiat, imponemus.At verò moderatas parotidas,in quibus neque multa copia influit,neque dolor vehemens adeſt , neque ſuppuratio expectatur,facilè curabimus per fomenta ex muria , & cataplaſmata ac pharmaca diſcuſſoria : quale eſt Mnaſææ emplaſtrum,& emplaſtrum ex ſuccis : & his adhuc magis ea quæ molliora ſunt & ceratiformia,ex butyro & œſipo parata,quæ aſſumunt oſtrea vſta,aut buccina,aut purpuras , Quale eſt & hoc : Adipis anſerini veteris inſulſi ſeſcuncem, butyri vnciam vnam , ceræ ſextantem,oſtreorum vſtorum tritorum ſextãtem.Liquabilibus liquatis oſtrea inſperge , & vnitis vtere confidenter.eſt enim efficaciſſimum hoc. Aliud valde bonum, Apochymatis ſeſcuncem,picis beſſem, ceræ quadrãtem, colophoniæ ſextantem , adipis vitulini ſeſquiunciam

bituminis sextantem. reliqua liquato ac excolato. Bitumen verò cum modico aceto terito, & liquata ad ipsum affundito:& emollitis vtitor.Quin & in induratis iam ac diuturnis parotidibus,buccina vsta & omnia ostrea, adipi veteri porcino liquato admixta, velut dictum est,citra omnem molestiam discutiunt omnes diuturnas ac induratas inflammationes.Quapropter vtendum est in durioribus parotidibus albo emplastro ex buccinis,quod Ariobarzanium appellatur, & eo quod Dionysia appellatur,& ex misy paratur. describentur ea in Sermone de emplastris. Ego verò soleo parotidas puerorum & mulierum solo butyro curare.

De narium affectionibus, Cap. xc.

EX genere tumorum præter naturam,polypi in naribus generantur: è genere verò vlcerum ozænæ: de excretionibus autem præter naturam,sunt sanguinis eruptiones. Ozænæ itaque ex acrium & putredinosorum humorum influxu fiunt: nam si solùm acres fuerint,incurabilia vlcera facere solent, non tamen graueolentia. At polypus appellatus,polypi marini carni iuxta essentiæ proprietatem & colore & compage similis, ex crassis & viscosis humoribus generatur. Cæterùm curatio vtrisque communis est, ozænæ & polypo, vt primùm caput resiccetur ac corroboretur. manifestum est enim quòd vitiosorum humorum redundantia naribus ex capite influit.Quomodo verò caput roborare oporteat,iam dictũ est, vbi de capitis dolore egimus,vbi diuersa smegmata & epithemata descripsimus, quæ sincipiti ac toti capiti prærase imponuntur. Verùm ad iam præscripta,optimè ad ipsos facit emplastrum ex anemona capiti impositũ. Itémque hoc: Myrrhæ vnc.i. thuris vnc. i. cochleas integras v.ouorum candida ii. Omnia in mortario contusa ac mixta illinito,linteo capiti superimposito:& sinito per dies ix. atque ita postea localibus auxiliis vtere.

Ozænarum curatio, Cap. xci.

POstquam itaque per prædicta caput corroboratum præparaueris,ad nasi curationem procedes, scopum propositum habens in ozænis,vt affectam partem per pharmaca mixtam vim habentia resicces,repellentia videlicet ac discussoria. Repellunt igitur austera & acerba, quæ in communi adstringentia appellantur. discutiunt autem siccam & calidam vim habentia. Archigenes autem ad dolores in naribus & ozænas talia describit. Calaminthæ succum infunde: aut ipsam siccam tritam insuffla per arundinem. aut erucæ succum assiduè infunde. aut mel in nasum stillato, & per sternutatoriũ cõcussione facta,tectoria vlceri obducta excutito.Deinde veratrum album cum multo nasturtii semine naribus attrahere iubeto,& postea amurcam cũ melle illinito.Aut ranunculi succum cum alumine liquido in nasum instillato,& attrahere iubeto:atque hoc facito donec persanaueris. Si verò antiqua fuerit affectio,etiam acetum acerrimum admisceto. Meatus autem nasi ex hoc illinito: Spicam nardi & misy,æquis portionibus trita cum vino austero ad strigmentitiam spissitudinem illine & lana obtura. Optimè verò facit ad ozænas atramentum sutoriũ melle cocto exceptum,& chalcitis eodem modo,& ærugo,& squama æris,& floridum medicamentum ori destinatum. Et hoc: Chalcitidis crudæ drach.xii. cadmiæ drach.viii.terito cum aceto ad multos dies sub caniculæ feruore:& exsiccato vtere cum vino ipsum diluens, aut siccum insufflans. Aliud. Misyos,chalcitidis,myrrhæ, atramẽti sutorii singul. drach.iiii. aluminis scissi,gallarum,squamæ æris,singul. drach.iiii.aluminis rotundi drach.ii.thuris drach.i.aceti lib.i. Omnia trita simul coquito in æneo vase:& vbi ad mellis compagem redacta fuerint, ablatis vtere, linamento intincto & naribus penitissimè indito. Siccus puluillus ad ozænas: Fructus ericæ,myrrhæ,nitri,malicorii,singul.drach. iiii. croci,costi,singulorum drach.ii.trita insuffla. Alius. Aluminis scissi, myrrhæ sing. drach. iiii. sandarachæ, rhois culinarii,salis ammoniaci,croci,costi, sing. drach. ii.trita insuffla,naribus prius vino mulso collutis. Aliud Theodori ad graueolentiam narium: Amomi,myrrhæ, casiæ,rosarum siccarum,æquales partes tritas cum vnguẽto nardino dilue ac vtere. Aliud. Myrrhæ,casiæ, rosarum, sing. æquales portiones contusas ac cribratas melle excipe,& mane ac vesperi illine donec malum cesset. Aliud. Hedychroo cũ vino mulso trito vtere. Aliud, iucundum appellatum. Myrrhæ drach.iii.casiæ drachmas quatuor, floris iunci odorati drach.iii. rosarum siccarũ drachmã vnã, terito cum vino mulso veteri, reponito ac vtitor illinens ex eo nares. Aliud. Cyperi quadrantem,sandarachæ,aluminis scissi,myrrhæ, croci, sing. vnc.i. aridum insuffla. Aliud Apollonii ad polypos: Veratrum & origanum trita insuffla. Aliud. Veratrum nigrum & sandaracham,æquis portionibus cum oleo terito,& lana excepta naribus indito. Aliud. Atramentum sutorium, æruginem, laser, æquis portionibus,cum oleo illine naribus per specillum lana obuolutum ad dies nouem. deinde volsella trahe ac exime. Aliud ad ozænas quo assiduè vtor: Ad pastillum Musæ adiice chalcitidis drach.vi. aliquando etiam xii. & veratri albi drach.ii. vteréque cum vino mulso. Aliud. Auripigmentum tritum per specillum largè admoue. Vbi verò intumuerit & eminuerit, veratro nigro arido trito moderato vtere:& in septem diebus vtplurimũ nasus vacu⁹ redditur. deinde diphryge trito cũ melle expurga. Aut auripigmentũ,calcem, & veratrũ album trita cum melle adhibe. Aliud celebre. Myrrhæ drach. iii.chalcitidis drach.iiii. casiæ drach. iii. spicæ nardi drach.ii.misyos drach.ii. veratri albi drach.i. vtere sicco,& cum vino mulso. Aliud bonum. Misyos torrefacti drach.viii.iridis drach.iii.croci drach.i. excipe melle ac illine. Aliud. Aluminis scissi vnc.i. myrrhæ vnc. i.thuris sesquiunciam,muscii herbæ quæ & dorcadias appellatur,drach.iiii.æruginis drach. ii. salis ammoniaci scrup. iiii.terebinthinæ vnc.i.mellis trientem,aceti quantum satis est. Aliud facit & ad polypos: Æris vsti,squamæ ferri stomomatis,aluminis scissi,sing.vnc.i.myrrhæ vnc.i. thuris sesquiunciam, aristolochiæ, verbenacæ rectæ,squamæ æris,æruginis,sing.vnc.i.aut omniũ æquas portiones adhibe aliquando vino diluta,& per linamentum inde: aliquando verò cum compositione ex moris,aliquando cum melle. Aliquando etiam siccum insuffla, aquam in ore continere iubens. Aliud,cuius vtilitatem ne contempseris. Centaurii tenuis vsti, polii vsti,chamæmeli vsti,sing.drach viii.æruginis, squamæ æris vstæ,radicis cyclamini siccæ,myrrhæ,aloes,malicorii,sing. drach.iiii. tritis vtere prout voles. Aliud ad ozænas,& erosiones,& nomas, & crassitudinẽ, & omnia narium vitia: Succi foliorum vitis albæ quadrantem,mãnæ thuris, atramenti sutorii, chalcitidis, aristolochiæ, sing.drach.iii.terito & siccato ac insufflato. Pastillus ad ozænas Cyri archiatri Edessæ: Cadmiæ ter vstæ ac vino extinctæ,plumbaginis,plumbi vsti,spumæ argenti, spicæ nardi,thuris,foliorum cupressi,herbæ Sabinæ,gallarum, lycii Indici,gummi,sing.drach. iiii.cerussæ,glaucii,folii balaustiorum, floris iunci odorati, malicorii, aloes,acaciæ,sing.scrup.viii.florum rosarum & foliorũ, sing.scrup.vi.contusa & cribrata terito cum aceto,& formato pastillos,ac vtere cum vino aut sapa.

Polyporum curatio, Cap. xcii.

IAM antea dictum est quòd ex crassis ac viscosis humoribus polypus generatur,& propterea mixta materia opus habet,adstringẽte & secante, discutiẽte ac siccãte: quorum sylua talis est: Aluminis scissi,myrrhæ,sandarachæ,sing.drach.iii.atramẽti sutorii vsti drach. i. gallarũ drach.i. tritis vtere,vbi prius nares vino odorato elueris,ita vt postea per specilli nucleũ illinas. Vtere etiã iis quæ ad ozænas præscripta sunt. Aliud. Soreos drac. ii.chalcitidis tostæ drach.ii.fructus myricæ drac.i. croci drach.i.myrrhæ drach.i. trita insufflato velut dictũ est. Aliud. Chalcitidis tostæ drac.ii.misyos drac.ii.atramẽti sutorii vsti drac.ii.amomi drac.ii. myrrhæ drach. iiii. croci drac.i.terito,& vtitor siccis. Aliud mirabile. Soreos quadrãtẽ,aluminis scissi quadrãtẽ,gallarũ sextãtẽ,myrrhæ sextãtẽ.vtere sicco. Aliud ad polypos,ozænas,ægilopas, & quæ citra sectionem ac vstionẽ remouere voles.

dispar at etiam ossa corrupta. Ramentorum æris rubri vnciam vnam, salis ammoniaci sextantem, aluminis rotũdi quadrãtẽ, aceti acerrimi hẽ.sex. Arida trita, ad iecto aceto, æris rubri vase excipe, & ad solẽ expone, ac pistillo æneo sub caniculari æstu agita, donec resiccẽtur: deinde trita vase fictili reconde. Vsus autẽ tempore, aquã in ore teneri iube, & per arundinem naribus insuffla. Ad polypos & ozænas: Sinapi tritum aquæ misceto, ac subigito: & collyria glandiformia formato: deinde gracile linteolum sinapi obducito, quò ipsum extrahere possis vbi voles. & naribus indito, principio lintei foris relicto, totam diem finito: & excidet polypus. Aliud ad polypos & ozænas ac superexcrescentẽ carnem. Aluminis scissi scrupulos nouem, aluminis rotundi scrupulos sex, atramenti sutorii scrupulos sex, chalcitidis scrupulos XVIII. myrrhæ scrupulos XVIII. squamæ æris scrupulos IX. thuris scrupulos quatuor, gallarũ scrupulos XII. contusa cribrata terito cum aceto velut collyrium, & formato pastillos. Vsu vero postulante, quantum satis est cum melle contere, & linamentum intinge, ac naribus inde, & ad diem vnam sine, altera verò extrahe: & sequetur polypus, quod plerunque fieri solet. Aliud Oribasii. Squamæ æris drach. octo, sandarachæ drach. quatuor, æris drach. sex, veratri nigri drach. II. Siccum hoc insufflato, & velut optimo vtitor. nam in diebus decem manifestam vtilitatem declarat. Nechepsus rex ad carnẽ in naribus enatã: Squamã æris, & squamam ferri, ac alumen scissum, æquis portionibus terito ac insufflato, aut per specillum adhibeto, aut in linamento vtitor. Asclepiadæ ad polypos: Atramẽti sutorii drachmã vnam, diphrygis vsti drachmas duas, calcis viuæ drachmas duas, sandarachæ drachmas duas, sicca adhibe: aut linamentum intortum aqua madefactum ac pharmaco imbutum inde. Aliud quo Antipater vsus est: Atramẽti sutorii, sandarachæ, æquales partes tritas insuffla, & per specillum admoue. Aliud. Atramẽti sutorii vsti drachmas quatuor, rubricæ sinopicæ drach. vnam. trita insuffla. Naturale Apollonii ad polypos:

Nycticoracem iugulato, & calido ipsius sanguine polypum illinito: reliquum verò in sole siccato ac reponito, & aridum tritum inspergito. Aliud eiusdem ad exulceratos polypos, & ad ozænas: Dracunculi radicẽ aridã tritã insperge. facit & succus ipsius illitus, aut cupressi folia, aut pilulæ ficus carne exceptæ. Facit & saluia imposita: & laser cum atramenti sutorii aut æruginis pari portione. Galenus autem ad polypos, inquit, & ozænas comperi egregiè facere subscripta. Primùm quidem id quod ex malis punicis paratur. sint autem æquali numero ac magnitudine ex tribus generibus accepta, de austeris, de dulcibus, & de acidis. Oportet autem ipsa recentia matura contundere ipsáque tota confringere exactè, quò succus ex ipsis exprimi possit: quem modicè coctum reponimus in stanneo vase. Quod verò restat solidum & crassum, diligenter in mortario tundito, & valde bene in pila terito, ac collyria formato oblonga, & crassitudine & longitudine differentia: eáque siccato. Et vsus tempore congruum ex his collyrium in nasi meatum inde, in quo polypus existit. nam citra mordacitatem & consensum tollit polypum lõgiori tempore. Si verò humidior & mollior polypus tibi videatur, amplius accipies de austeris punicis malis: si verò durior, de acidis. Quãdoquidem autem molestum est semper collyrium ferre, conuenit ab eius vsu interquiescere, & interim dum collyrium non adhibetur, succo ex presso vti, & ex ipso internas oris partes illinire, hiante ægro, eo maximè loco quo nasus ad palatũ perforatus est, atque hoc per pennam, aut lanam specillo obuolutam. Cæterùm ex siccis pharmacis noui aliquando diphryge polypum consumptum. Conuenit in ipsis quoque prædictum collyrium ex malis punicis siccum, læuissimè tritũ ac insufflatum, aut per specilli nucleum naribus inditum. Omnia autem hæc assiduè facere oportet, vt nunquam desit medicamentum loco affecto. facilè enim ab influente humiditate eluitur. Philagrii. At in eunuchis & molle corpus habẽtibus, & propterea nullam mordacitatem ferentibus, rosas siccas læuissimè tritas adhibe. mirificè enim prosunt mollibus & humidis corporibus. Nam pleraque quæ efficaciter polypos eximunt, exacerbant quodammodo vbi scopum non contigerint. At verò in diuite quodam qui odoratum pharmacum expetebat ad ozænæ curationem, pastillo hedychroo vsus sum, subegiq; ipsum cum vino veteri odorato. & mirum est quàm breui affectio curata est. Relata est autem huius præparatio in theriaces descriptione.

Ad vlcera in naribus, Cap. XCIII.

VLcera in meatib9 nasi simpliciora semper curaui per pastillos Andronii, & Pasionis, & Polyidæ, & Musæ, & per bithynũ appellatũ: aliquãdo vino dulci ipsos exoluens aliquando austero: & quandoque per acetum vinosum & acre, ita vt ab affectionum symptomatis, pharmacorum vsum inueniamus. Archigenes autem pinguibus emplastris eiusmodi ad ipsa vsus est: Plumbi recrementũ tritum, cum vino veteri ac myrteo oleo æquis partibus in fictili vase coquito ad prunas, semperque agitato. & vbi strigmentosum factum fuerit pharmacum, ablatum in pyxide plumbea seruato. Oribasii ad narium vlcera:

Spumæ argenti drach. VI. cerussæ drach. VI. plumbi vsti & loti drach. IIII. myrrhæ, aloes, singulorum drachmas duas, gallarum drachmam vnam, vino & myrteo oleo dilutis vtere. facit etiam ad sedis vitia. Aliud Oribasii.

Atramenti sutorii drachmas septem, aluminis scissi drachmas sex, gallarum drachmas tres, malicorii drach. tres, ex vino aut aceto terito. Aliud eiusdem, ad simpliciora in meatibus nasi vlcera: Spumæ argenti drach. sex, cerussæ drachmas octo, malicorii drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas quatuor: terito cum vino & affuso oleo myrteo, in plumbeo vase seruato ac vtitor. Optimè faciunt ad eadem, Asteris collyria, & Libyana appellata, & præsertim Cleonis ac similia, cum vino & oleo myrteo diluta.

Ad sanguinis è naribus eruptionem, Cap. XCIIII.

SAnguinis è naribus eruptionem sistit foliorum vrticæ succus per linamentum inditus: & ipsa folia trita fronti imposita: item chalcitis arida trita linamento excepta ac indita. oportet autẽ linamentum lucernarium frigida aqua tinctum in chalcitide obuoluere. Sistit & lysimachii herbæ succus, & anthyllidis, & ferulæ pars lanuginosa cũ aceto indita: thus cum polygoni aut porri succo. Asinini stercoris recẽtis succus, cum porri succo, & aceto per linamentum inditus: aut stercus idem vstum insuffla: aut spongiam nouam pice liquida imbutam inde: aut hippureos succum, aut ipsam tritam inde, & fronti impone: aut saluiæ folia trita adhibe: aut ouorũ testas vrito ac terito, & de his duas partes sumito, & de galla omphacitide partem vnam, & linamẽto aqua aut aceto tincto excepta indito. Frontem verò bulbis tritis cum porri succo aut aceto integito: aut gypsum oui candido subactum fronti ac naribus imponito. magis autem facit lapis specularis trãslucidus cum aceto. Aliud. Cochlearum carnes cum aceto tritas adhibeto: aut cochleas vstas ac tritas, frõti ac naso cum aceto imponito. Apollonius autẽ inquit, Cochlearum carnes cum thure tritas naribus indito: & sanguis sistetur. Iisdem etiam frontem intege: aut siccum ex anemona pharmacum emplastri forma fronti impone: aut emplastrum ex salicibus. Optimum autem est hoc ex cuius vsu sæpe laudem assequutus sum: Lapidẽ molarem feruefactum ac ignitum acerrimo aceto extingue, & vaporem naribus admoue: ac sistetur. Commodum est & per spongias frontem frigefacere, & caput in sublime leuare, & manuum iuncturas inguináque ac genua deligare. Apollonius porrò ait, pedis è directo naris vnde sanguis erumpit, magnum digitum ligato, & multùm ac ægrè sisti se sinentem sanguinis lationem sedabis. Cõmodum est etiam cera aures obturare, & in ore aquam pluuiam frigidam continere. Sed & cucurbitam occipiti affige cum scarificatione: & circa viscera magnam cucurbitam adhibe, si dextra pars sanguine manarit ad hepar: si sinistra, ad splenem: aliquando etiam venam secare cogimur. Summè verò facit hoc: Rhoidarii & ochræ æquales partes cum aceto in oppositam nari aurem instilla. nimirum si dexter nasi meatus sanguinem fundit, in sinistram

aurem: si sinister, in dextrã. Sed & quæ ad sanguinem spuẽtes describentur, potanda præbe.

Quomodo sanguis è naribus eliciatur, Cap. xcv.

MEntham tritam melle exceptam ad collyrii formam redige, ac naribus inde: aut rubiæ radicem læuissimè tritam oleo subige, & naribus penitissimè illine: aut graminis florem, aut summam eius asperiorem partem naribus inde, & obtorque donec sanguis erumpat.

De narium obturatione, & odoratus oblæsione, Galeni, Cap. xcvi.

OCulis & linguæ ac vniuerso corpori sensum ac motum suppeditat cerebrum per neruos. Verùm odoratus sensus intra caluariam est in anterioribus cerebri ventriculis vaporosum quendam spiritum habentibus. Cæterùm necessarium est prius nosse quomodo nasus constructus est, & quæ corpora meatibus ipsius cohærẽt. Quũ itaque nasus habeat medium interseptum, & duos memorabiles meatus qui sanè apparẽt, vnus in singulis narib⁹, nosse oportet supra nasi partes vtrunque ipsorum dextrũ ac sinistrum bifariam findi. & altera quidem pars ad internam oris partem circa palatũ vergit: altera verò rectà, velut ab initio ferebatur, ad ipsum cerebrũ ascẽdit. Sunt autem in cerebro duæ propagines oblongæ ac cauæ, principium quidem ex anteriorib⁹ ventriculis habentes, progredientes autem ad illam caluariæ partem, vnde nasus initium habet. Iuxta hanc verò partem etiam ossa coliformia sita sunt, per quæ inspiratio & expiratio iuxta cerebrum contingit, & superfluitates in ipso expurgantur. Sed & crassa cerebri membrana, qua parte coliformia ossa cõtingit, tenuibus cauernis perforata est. & per hanc sanè primam excolantur crassiores cerebri superfluitates quas mucum appellamus. Et hæ dum deferuntur, primùm quidem ipsam membranam penetrant: postea verò per coliformia ossa excolantur, atque sic in nasi meatus incidunt. At in transgressu per hos meatus, aliquãdo pars aliqua ex iis quæ deferuntur, præterfluit in os, per prædicta foramina ex naso in palatum, & præsertim vbi fuerit mucus ille viscosus ac crassus: reliquum autem quod defertur per nares euacuatur. Adiuuamus autem excretiones per os ex palato, per screatum: excretionẽ autem ex naso, per violentioris efflationis ac sternutatoriorũ vsum. Respirationis equidem ac olfactus gratia, facta sunt foramina cerebri in nares: vtitur autem ipsis natura ad retrimentorum cerebri purgationem. Proinde odoratus læsio non in meatibus nasi est, sed aut anterioribus cerebri ventriculis ad intemperiem perductis, aut meatibus in ossibus colatoriis obturatis, muco ac destillatione vtplurimum prægressis, aut his partibus perfrigeratis vel humectatis. Nam & aer qui palàm per inspirationes attrahitur, tum nares aliquando perfrigerat, tum vicinas ac cõtiguas partes, & hoc maximè vbi ambiens nos aer frigidus factus est. Archigenis. Primùm igitur cõuenit eos qui olfaciendi facultatem læsam habent, aut colatorios meatus obturatos, in siccioribus locis diuersari, quales maximè sunt maritimi: & gymnasiis pro viribus vti, itémque vnctionibus singulis diebus, ita vt erectum habeant collum, & per alios confricentur. Caput quoque pectine perfricare oportet, & nitro detergere in balneo, & aqua marina calida abluere, ac caput perfundere marina calida affusa: deinde etiam aquæ frigidæ modicè immergere in egressu. optimum est & in marina aqua assiduè natare. Vtendum est & medicamentis quæ naribus indita caput purgant. Cæterùm tota victus ratio attenuatoriæ sit facultatis. quare etiam acrium rerum esus ex interuallis adhibeantur. Domus in qua degunt, moderatè calida sit, pro temporis anni ratione. somnus diuturnus incommodus est ipsis. Dum autem dormiunt, ceruicalia sublimia habeant, & in latus reclinentur, & non secundum affectam partem, velut si contingat vnum ex colatoriis meatibus esse obturatum. quotidiana itaque victus ratio talis sit. Claro autem instante aere, primùm ventrem expurgare tẽtet, per Archigenis ex colocynthide hieram: deinde hirudines sublimiori nasi parti adhibe, & multum sanguinem trahere sine. Post tertium autem diem, splenio ab

A intermedio superciliorum vsque ad malã, obturatam nasi partem intege. sit autem factum ex emplastris discussoriam vim habentibus: quale est melinum Serapionis, & emplastrum Icesii, & nigrum Archigenis, & quod ex tithymali succo paratur, & quod ex squilla, ac consimilia. horum autem vsus non fiat infra quindecim dies. Post hæc picra ex aloe assiduè venter subducatur. commodus est enim frequentior ipsius vsus. Postea pituitam per os ducentibus vtendum est ex staphide syluestri ac masti-
B che. Postquam autem sufficiẽs euacuatio per os facta est, emplastro ex agarico, aut ex cãcry, aut malagmate ex baccis lauri, aut aliquo consimili nasus integatur, & frons vsque cutis rubificationem. solent enim talia mucosam humiditatẽ per cutem attrahere. Postea verò sternutatorio vtendum est, primùm simpliciore, deinde efficaciore: quale est veratrum album læuissimè tritum. Tertia deinde, aut quarta die à sternutatorii vsu, radẽdum est caput, & sinapismus adhibendus vsque ad frontem: deinde lauẽtur. Et post multos rursus dies, si opus fuerit, rursus caput
C per nasifusorium instrumentum purgetur. Sit autem efficax medicamentum quod adhibetur: quale est elaterium cum lacte, aut cyclamini succus: aut ipsam cyclaminum siccam tritam insuffla: aut cucumeris syluestris radicem: aut nigellam tusam ac cribratam & oleo vetustissimo addito probè tritam, per nares infunde, & pharmacum per respirationem vehemẽtius attrahere iube: aquam autem ægro in ore tenendam exhibe. Hoc ego vsus sum in quodam adolescente, qui ex muco ac destillatione diuturna olfactus sensum læsum habuit: & vbi consequenter per
D triduum hoc auxilio vsus esset, magnopere auxilium percipiebat: quarta verò die attracto vehementius per inspirationem pharmaco, fortem mordacitatem in profundo capitis sentiebat, & quum hæc paulatim imminueretur, postera die penitus conualuit. vtiliter etiam nigella assumitur cum aceto. Cõuenit autem post horum vsum, post triduum videlicet, sinapismum fronti adhibere, facieique ac naso: & postea lauare. Sed & odoramenta assiduè adhibeantur. odorata hæc: Narcissus, sisymbriũ, serpyllũ, lilii folia, violæ, mẽtha, poliũ, ruta syluestris, & thymbra. Omnium verò vtilissimum est castorium aceto dilu-
E tum. quin & potum castorium tritum cum aquæ mulsæ cyathis tribus, præ multis auxiliis proderit. efficacius autem redditur, aceti squillitici cyatho dimidio addito. At verò acetum squillinũ quotidie à ieiunis trium cochleariorum mensura acceptum, vtilissimum ipsis existit. Cæterùm post has omnes lancinationes, si adhuc affectio aliquo auxilio opus habet, adhibendus est etiam à raphanis vomitus, ita vt ipsi concisi aceto mulso aut garo madescant. Sequenti verò à vomitu die, æger absinthii deco-
F ctum bibat, aut pulegii. Et post hoc imponendum est naso emplastrum ex squilla, cuius experientiam feci, relinquendúmque aliquo tempore, vt varos in loco excitet, & strigmentosam humiditatem extrahat. habetur autẽ hoc emplastrũ in sermonis De emplastris tractatu. Atque hæc omnia etiam bis ac ter & sæpius adhibènda sunt ad pertinaciores affectiones.

De sternutatoriis, Hippocratis, Cap. xcvii.

STernutatio fit calefacto cerebro, aut humectato eo quod in capite vacuum est. Aër itaque intus existens erumpit: sonitus autem fit, quoniam per vacuum & angustum spiritus transit. Consideremus autem quomodo ster-
G nutationes capitis grauitatem sanant. Fiunt equidem sternutationes, maximis inspirationibus prægressis, & efflatione celerrimè sequente. appello autem efflationem, aceruatam expirationem. Habet enim cerebrum duas has facultates, per quarum alteram superfluitates in anterioribus ventriculis excernit, ad seipsum contractas: per alterã verò alas nasi expandit, & spiritum attrahit. Quum itaque à spiritu grauatur, tunc ipsum excernit per cõtractionem sui: si verò obturatis in narib⁹ viis impeditur excernere
H grauantem spiritum aut mucum, tunc violento motu ad sternutationem procedit, depellere conans ea quæ meatus obturant. Vnde sternutationes capitis grauitatem, velut dictum est, sanant. imò etiam affectiones quasdam circa cerebrum consistentes: quales maximè sunt, lethargus,

& profundi ſopores,ac conſimiles.tales enim per ſternutatoria maximè curantur. Sed & ad ſolem reſpicientes,ad ſternutationẽ irritamur,diffuſis,velut arbitror,à caliditate craſſis cerebri ſpiritibus. Extrudũt autẽ ſternutationes etiam mucos ex cerebro craſſos ac viſcoſos,per vehementem ſpiritus impetum etiam hos foras coeiicientes.Porrò ſternutationem mouet veratrum album , herba lanaria,piper,caſtorium,cyclaminum,euphorbium , nitrum, herba ptarmica,*id eſt ſternutatoria*,cuminum,ſingula ſeorſim ac ſimul læuiſſimè trita & admota . Non autem hæc inſufflare oportet,ſed motam pyxidem naribus admoue B re,aut per ſpecilli nucleum naribus penitiſſimè indere. & ſimplicia quidem ſunt hæc.Sunt & compoſita ex ipſis ideo conflata, quale eſt hoc, Sternutatorium Heracleæ Tarentini: Cumini Æthiopici,piperis,herbæ lanariæ,caſtorii,ſingulorum æquas portiones,contuſas ac cribratas in æream pyxidem repone.Vſus autem tempore agitatã pyxidem aperi & naribus adhibe:aut per ſpecillum penitiſſimè inde. Aliud. Piperis,veratri albi,herbæ lanariæ,euphorbii,caſtorii,ſucci cyclamini ſicci,æquis partibus vtere,velut dictum eſt. Aliud ad diuturnos capitis C dolores,vertiginem,capitis grauitatem,& comitialem:

A Veratri albi drachmas quatuor,nitri rubri,herbæ lanariæ caſtorii,piperis,ſingulorum drachmam vnam , vtere velut dictum eſt.

Ad ſedandas redundantes ſternutationes,

Cap. XCVIII.

Redundantes ſternutationes ſedant ea quæ etiam grauedinem ſanant,oleum roſaceum naribus infuſum, & oleum dulce, & vnguentum nardinum . Olfactu verò ſedãt ſternutationem:Aniſum,ocimi feſtucæ ſiccæ tuſæ, nigella ſicca trita:aut thymum fermento oblitum,& cinere obrutum,& vbi toſtus eſt,tritũ adhibe. ſingula verò hæc raro linteo alligata olfaciẽda dato.Sedat ſternutationes & grauedinem etiam myrrha per ſe , vel cum thure & vino odorato trita,illitis hinc naribus.Facit & mentha & hedychroon,& cyphi: ſed & aqua tepida fronti aſperſa ſternutationes ſedat.Quin & ſi ab vtraque naſi parte,iuxta magnos oculorum angulos venas ſitas digitis compreſſeris,ſternutationẽ ſedabis.At verò Apollonius naturale auxilium prodit ad hoc vt pueri non ſternutent : Ciconiæ, inquit,pennæ in domo habeantur , & impoſſibile eſt vt ſternutent.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE TETRABIbli ſecundæ Aetii continentur.

DE natura oculorum, Cap.I.
Quot & quæ affectiones circa ſingulas oculi partes fiunt, Cap.II.
Perturbationis oculorum curatio, Cap.III.
Inflammationis oculorũ ſuperficialis curatio, Cap.IIII.
De inflammatione ob plenitudinem,& de chemoſi oculorum, Cap.V.
De balneis, Cap.VI.
De vini potu, Cap.VII.
De venæ ſectione, Cap.VIII.
De purgatione, Cap.IX.
De fomento, Cap.X.
De frigida oculorum intemperie, Cap.XI.
De oculorum inflatione, Cap.XII.
De tumore oculorum, Cap.XIII.
De tumore indurato, Cap.XIIII.
Vlcerum in oculis communis curatio, Cap.XV.
De illabentibus in oculum animalculis aut paleis,aut arena, Cap.XVI.
De calce viua in oculum illapſa, Cap.XVII.
De vlcerationibus ab igne, Cap.XVIII.
De iis quæ oculo infiguntur, Cap.XIX.
De ſuggillatione, Cap.XX.
De puncturis oculorum, Cap.XXI.
De vulneribus profundioribus, Cap.XXII.
De vuiformis humoris excretione, Cap.XXIII.
De oculi prolapſu, Cap.XXIIII.
De vlcerationibus ſuperficialibus ex humorum influxu obortis,nubecula,caligine,epicaumate,encaumate, Cap.XXV.
De argemo, Cap.XXVI.
De foſſulis , & concauis vlcerum generibus, Cap.XXVII.
De ſuppuratione aut vngue, Cap.XXVIII.
De puſtulis, Cap.XXIX.
De carbunculis in palpebris, Cap.XXX.
De canceratis oculorum vlceribus, Cap.XXXI.
De malignis oculorum vlceribus, Cap.XXXII.
De myocephalis, Cap.XXXIII.
De ſtaphylomatis, Cap.XXXIIII.
Staphylomatum chirurgia, Cap.XXXV.
De vlceribus cicatrice indigentibus, Cap.XXXVI.
De cicatricibus & albuginibus, Cap.XXXVII.
Materia attenuãs cicatrices & albugines,Cap.XXXVIII.
Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap.XXXIX.
Albuginum tinctura, Cap.XL.
Ad glaucos oculos,vt nigras habeant pupillas, Cap.XLI.
De puerorum curatione, Cap.XLII.
De aſpritudinibus,ac denſitatibus,ſycoſique ac callis, Cap.XLIII.
De oculorum debilitate, Cap.XLIIII.
De myopia, Cap.XLV.
De nyctalope, Cap.XLVI.
De hebetudine oculorum, Cap.XLVII.
De obfuſcatione oculorum, Cap.XLVIII.
De reſolutione oculorum, Cap.XLIX.
De glaucedine, Cap.L.
De ſuffuſione, Cap.LI.
De mydriaſi,*id eſt pupillæ dilatatione*, Cap.LII.
De tabe pupillæ, Cap.LIII.
De macie oculi, Cap.LIIII.
De expreſſione oculorum, Cap.LV.
De confuſione, Cap.LVI.
De iis quæ in albo oculi naſcuntur, Cap.LVII.
De pterygiis, Cap.LVIII.
Pharmaca ad pterygia, Cap.LIX.
Chirurgia pterygiorum, Cap.LX.
De carnis in angulo magno incremẽto,Cap.LXI.
Chirurgia incrementi carnis in angulo,Cap.LXII.
De ſanguinis ex angulis eruptione, Cap.LXIII.
De concretione palpebrarum ac contractione, Cap.LXIIII.
De pediculis palpebrarum, Cap.LXV.
De pilis pungentibus palpebrarum,& de duplici pilorum ordine,itémque multiplici,quam phalangoſin vocãt, Cap.LXVI.
Pharmaca vt euulſi pili non renaſcãtur,Cap.LXVII.
Agglutinatoria pilorum, Cap.LXVIII.
De ſutura palpebrarum ſurſum verſus, Cap.LXIX.
De ſutura palpebrarũ deorſum verſus, Cap.LXX.
De euerſione palpebræ, Cap.LXXI.
Chirurgia euerſionis palpebrarum, Cap.LXXII.
De lagophthalmis, Cap.LXXIII.
De lippitudine dura, Cap.LXXIIII.
De lippitudine ſicca, Cap.LXXV.
De lippitudine ſcabra, Cap.LXXVI.
Curatio lippitudinis duræ,ſiccæ,ſcabræ,Cap.LXXVII.
De madaroſi,ptiloſi,milphoſi , *id eſt defluuio pilorum palpebrarum*, Cap.LXXVIII.
De abſceſſu in palpebris, Cap.LXXIX.
De calculo palpebrarum, Cap.LXXX.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.
De ordeolo siue præputiola, Cap. LXXXII.
De gangliis, atheromatis, steatomatis & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.
De varicibus palpebrarum & malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.
De ægilope, Cap. LXXXV.
De vstione ægilopis, Cap. LXXXVI.
De anchilope, Cap. LXXXVII.
De carnis in angulo magno decremēto, Cap. LXXXVIII.
De iis qui tempora inurunt, Cap. LXXXIX.
De arteriarum sectione, Cap. XC.
De caluariæ circumcisione, Cap. XCI.
De frontis per submissum scalpellum excoriatione, Cap. XCII.
De vasorum sectione, Cap. XCIII.
De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Cap. XCIIII.
Totius capitis illitiones, Cap. XCV.
Cataplasmata oculorum lippientium, Cap. XCVI.
Illitiones oculorum, Cap. XCVII.
De aridis collyriis, Cap. XCVIII.
De liquidis collyriis, Cap. XCIX.
Collyria ex croco & ex succis diuersa, Cap. C.
Collyria monohemera, *id est unius diei*, Cap. CI.
De collyriis sistentibus, Cap. CII.
De lenibus collyriis, Cap. CIII.
De lenibus & albis collyriis, Cap. CIIII.
Collyria libyana, & tephra, ac spodiaca, Cap. CV.
Collyria ex thure, Cap. CVI.
Collyrium Cleonis, Cap. CVII.
Collyria ex rosis viridia ac alba, Cap. CVIII.
Collyria diasmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.
Collyria ad aspretudines, & exter soria, Cap. CX.
Collyria enstacta, *id est instillatiua*, Cap. CXI.
Collyria ex cornu ceruino, Cap. CXII.
Collyria nardina & Theodotia, Cap. CXIII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo tertius.

De morbis oculorum.

De natura oculorum, Cap. I.

CVRATIO circa oculos varia est & diuersa. nam & ipsa particula, oculus inquam, nō simplex est, sed compositionem sortitus est ad suam essentiam constituendam, tunicis nimirum & humoribus, insuperque palpebris ornatus. Natura enim neruos à cerebro ad oculorū regiones descēdētes, visiuos videlicet, & partem duarum membranarum cerebrum cōplectentium, quæ cum ipsis neruis excurrit, augens & velut dilatans, tunicis oculorum originem essentiæ largita est, vt quæ omnium intimam tunicam retiformē appellatam, ex neruo visiuo construxerit: acinoformem verò tunicam huic præpositam, ex tenui mēbrana produxerit. Similis est enim acino vuæ, & figura, & colore, & rotūditate foramine perforata est iuxta pupillam. At verò tunica quæ ambabus his forinsecus prætēditur, corniformis vocata, ex crassa membrana originem habet: quæ verò his omnibus foris obducta est, alba illa quam agnatam appellamus, ex pellicula forinsecus ossi capitis circumsita, quæ circumossalis & circumcalualis appellatur, generationem habet ex propaginibus corporum oculo circumdatorum. Cæterùm humores in oculo tres sunt: Intimus omnium est qui in cauitate retiformis tunicæ continetur, vitriformis dictus: similis est enim & colore & substantia vitro fuso. Exterius autem ab hoc situs est ad finē retiformis tunicæ, humor glacialis siue crystallinus, qui etiā discoformis & lentiformis appellatur: similis est enim colore quidem glaciei, figura verò lenti aut disco. Forinsecus autem circumfusus est, ouat⁹ siue ouiformis humor: similis est enim colore & substantia humori albo ac tenui in ouis. Omnium igitur intimus humor vitriformis, ad hoc vt glacialem alat constructus est: qui verò forinsecus ipsi circūfusus est ouiformis, ad hoc vt hūc humectet factus est, & ad hoc vt ipsum à solis splendore iniuria affici non permittat. Palpebras porrò constituit tunica agnata. Ex his autem singula è naturali statu emota, oculum ægrotare faciunt.

Quot & quæ affectiones circa singulas oculi partes fiunt, Cap. II.

QVÆ propriè dicuntur lippitudines, & chemoses, & perturbationes, & tumores, & suffusiones ex plaga, & pterygia, affectiones sunt tunicæ agnatæ. Eadem etiam vlceratur & carbunculo infestatur, & cancerosam affectionem habet. At lippitudo dura & lippitudo sicca, communes affectiones sunt palpebrarum, & ipsius oculi. Cæterùm circa externam palpebrarum superficiem, pustulæ aquosæ, meliceride & steatomata. Verùm ex iis quæ circa internam palpebrarum consistunt, est densitas, aspretu-
A dines, sycoses, grandines, calculi, concretio, conclusio. Et lagophthalmi appellantur, quibus superna palpebra reuulsa est, vt oculum contegere non possit: ectropii verò quibus inferna palpebra euersa est. Sed & mutilationes & corrosiones & vlcerationes in palpebris consistunt. Circa palpebræ verò extremitatem fit trichiasis, *hoc est pili pungentes*, & madarosis, quæ & ptilosis vocatur, *id est defluuium pilorum*. Fit & morbus pedicularis, ac porrigo, & paruus instar ordei abscessus. Sed & milphosis, *id est pilorum nuditas*, affectio est extremitatis palpebræ. rubicūda enim his est pal-
B pebræ ala, colore miltū, *id est minium* referens, vnde etiā miltosis vitium appellatur. At verò anguli afficiūtur quidem etiam in ægilopis, sed non soli. Carunculæ autem naturalis supra iustum modum incremētum, & eiusdem decremētum, solorum angulorum affectiones sunt. Porrò circa tunicam corniformem cōsistit caligo, nubecula, argemō, epicauma, cœloma, bothrium, ruptio, prolapsio, vnguis, pus, pustulæ, carbunculi, canceratæ affectiones. At circa acinoformem tunicam fiunt, prolapsio, myocephala, staphylomata, & mydriasis, quæ & platycoria vocatur, *id est pupillæ dilatatio*, tabes, confusio, pupillæ distractiones.
C Suffusio verò circa ipsum foramen acinoformis siue vuiformis tunicæ consistit, hoc est iuxta pupillā. Sed & ouiformis humor amplior seipso factus, aut crassior, exactum visum impedit. quin & imminut⁹ idē humorē crystallinum resiccat. Quæ verò glaucedo appellatur, siccitas est vehemēs humoris crystallini. Obscuratio autem obturatio est nerui visiui, vt omnino non videat qui sic affectus est, pura tamen apparente pupilla. Læsos etiam oculos habent, citra hoc vt aliquid mali appareat circa oculos, qui
D nyctilopes appellātur. Totorum verò oculorum manifesta læsio est, quæ expressio vocatur. est autem prominentia oculi velut extrà positi. Cæterùm curationis tractationem à simplicioribus & superficialibus morbis in oculis incipiendam putamus.

Perturbationis oculorum curatio, Cap. III.

PErturbationes oculorum à fumo factas, & ardore, aut puluere, aut alio consimili, facilè curabis si iusseris ægrū à lædente causa discedere, velut sole, aut fumo, aut alio simili: deinde oculos lauare, primùm aqua tepida dul-
E ci, postea etiam frigida. iubendus est etiam splendorem auersari, & oculos claudere. Ex his enim sedatur malum, nulla alia re adhibita, sed solùm indigentiore victu: si verò ex ardore obortæ sunt perturbationes, ampliore potu vtendum est. Si enim somnus successerit profundior, etiā lippitudo formidata concoquetur. quare neque à balneis abstinendum, verùm diæta exquisitiore vtendum. Perseuerante verò affectione, quiescere oportet, & palpebras illinire collyriis ex croco aut rosis, & maximè collyrio Ni-

li ex rosis. Gramas autem, & glutinationes noctu circa oculos fiētes expurgat & probè iuuat posca aquosissima, & ipsa aqua per se frigida affusa. Et aliquod ex ipsis siccis de lacrymatiuis appellatis, præsertim quod croceum procalepticū, *id est præoccupatiuum siue perseueratiuum* appellatur.

Inflammationis oculorum superficialis curatio, Cap. IIII.

QVòd si inflammatio superficialis fiat in tunica agnata, & dolor vehemens non adsit, repulsoria in ipsis adhibēda sunt collyria, ita vt vehementiā mordacitatis ipsorum per oui admixtionem mitigemus. Plerunque enim tenuis oui liquor cum collyriis monohemeris, *id est diariis* appellatis, sufficit ad curandas superficiales & incipientes lippitudines, citra magnam inflammationem & vehemētem dolorem. Sæpe enim ita inflammationes mitigauit vt homo ad vesperam balneo vsus sit, & postridie collyrio nardino ad restitutionem in integrū & corroborationem se illeuerit. Admiscetur autem ad collyrium nardinum circa primam illitionem, minimum quiddam ex repulsoriis: circa secundam adhuc minus. In quibus igitur collyriis dominantur adstringentia, plurimum liquorem oui esse oportet, modicum verò collyrii: in quibus autem præualent concoctoria, velut est nardinum, ea crassius adhibenda sunt. Fomentum adhibendum est his per spongiam, si moderatus est dolor, semel aut bis: si vehementior, melius est vel quinque vicibus eo vti, animaduersione tamen habita ad oculi qui curatur sensus subtilitatem aut hebetudinem. Quicūque enim oculi secundum naturam venas amplas habēt, & sanguine plenas, itémque qui glauci sunt, omnino non ferūt collyriorum adstrictionem. quare aquosiora in his collyria adhibere oportet.

De inflammatione ob plenitudinem, & chemosi oculorum, Cap. V.

SI plenitudo in toto corpore subiecta est, & inflammatio in oculis magna fit, & dolor vehemens adest, non amplius sufficit collyriorum vsus ad talem affectionem. Vario itaque opus habemus in his medicationis ductu: & oportet prima ac maxima auxilia adhibere, quorum etiam Hippocrates in Aphorismis meminit, vbi ait, Dolores oculorum soluit meri potus, aut balneum, aut fomentum, aut medicamentum purgatorium, aut venæ sectio. At non eidem homini omnia auxilia hæc adhiberi iubet, sed alii venæ sectionem, alii purgatorium pharmacum, alii fomentum, alii balneum, alii vini potum. itaque à balneo initium faciamus.

De balneis, Cap. VI.

BAlneum conuenit iis quibus inflammatio tumida in oculis est. Est autem tumor mole quidem laxus, sed ad tactum frigidior, & colore albus: & qui influit fluxus, minus mordax est, & minus calidus. imò neque chemosis in ipso oculo subrubra est, neque distenta. Hæc autem affectio magis in senili ætate contingit, & plerunque hyemis tempore, & magis fœminis pinguibus: & (vt compendio dicam) omnibus frigidum ac pituitosum cerebrum habentibus, inflammatio tumida contingit. Quum itaque omnia relata signa videris, confidenter balneum assumito: adeo enim ægrum leuat vt alio auxilio nō habeat opus. Oportet autē magis in aere morā trahere, & oculos plurimùm fouere Siciore fomēto per spōgias multùm expressas. Quod vbi feceris, palàm percipies tumorē in calido aere dispartuisse, & interim ægros penitus ab affectione liberatos: si verò quid ad perfectam curationem defuerit, nardinum collyrium in balneum ituro instillato. At si moderatus apparuerit dolor, etiam crassius collyrium adhibebis præcalefactum videlicet in cote: ita vt loto velut dictum est, & è balneo egresso, humiditatem diligenter per spongiam detergeas, & sic idem collyrium illinas, obseruans nequid ex ipso in oculum præterlabatur: solet enim magnum damnum excitare. quare neque sudantibus illinendum est. Fit enim in balneo humorū diffusio, & præterla psum collyrium mordacitate quadam inducta, materias facilè ad oculum trahit, & duplicat inflammationes. Si verò relata affectio durabilior fiat, & fluxionis essentia ad frigiditatē magis ducatur, tunc smegmata capitis in bal-

A neo adhibenda sunt, & pulueres inspersiles post balneum. & primùm quidē simplicibus vti oportebit: si verò causa perseuerarit, etiam ad composita transeundum est, quorum sylua talis est, Baccæ lauri, nitrū tostū vino extinctū, sampsuchus, fæx vini vsta, & similia. Puluisculi verò mulieribus, præsertim consueti, adhibendi sunt, quales sunt ex iride, & apii semine, & cupressi pilulis, & vnguētis siccis appellatis. Oportet autem non immodicè calida esse neque acria quæ adhibentur, sed leniter calida, & habere adstrictionem admixtam. horum verò cōpositiones iam B relatæ sunt in præcedenti Sermone. Smegmata igitur in balneo iniicere oportet sincipiti, pilis prius inter se disparatis, quò auxiliū corpus inter se cōtingat, præcipiēdúmque vt in balneo os claudant, quò calido aere vehemēter per nares attracto, subiectam materiam citius trāsmutēt. Post balneum autem detersis capillis puluisculi inspergātur, velut dictum est. & de balneis quidem hactenus. Consequenter etiam de vini potu.

De vini potu, Cap. VII.

VInum attenuat, & incrassatos humores transmutat, & C sæpe per accidēs aliquod horum euacuationem facit. Conuenit autem esse vinum colore fuluum, & substātia tenue, & non vetus, neque vehementer adstringēs. Dādum est autem vinum iis maximè qui ipsi assueti sunt, & qui siccam ac frigidam intemperiē magis prædominantem habent. videtur enim societatem quandam ad balneum habere vinum ipsum. Quum igitur euacuatione ac transmutatione humorum opus fuerit, balneum assumēdum est: quum autem transmutatione, & renutritione, ac humectatione & calefactione, moderatáq; euacuatione, D vino opus habemus. Miscere igitur vinum oportet aqua calida non multa. fit etiam meracius quàm pro consueta tēperatura. Sit & aqua quæ adiicitur purissima, & fumi ac odoris exors, & valde feruida, quò etiā seipsa tenuior euadat, & sufficiat ad amplioris vini temperaturam. Sit & poculum in quo exhibetur amplius, & conetur æger oculos inter potandum aperire: sic enim exoluta obstructione, & multa naturali ac saluberrima lacryma influente, à dolore liberabitur. Statim enim laxantur palpebræ, & seipsis magis mobiles fiunt ac leuiores. Illud verò considerare oportet, ànne caput hominis facilè lædatur: taliū enim caput E facilè læditur ex vini potu. Cæterùm ad reliquias affectionis oculi, collyrio vti oportet, primùm leni ac dulci instillato, ad accessoriam perturbationem curandam. Et vbi oculi in quieto statu fuerint, & à feruore inflāmationis liberati, tunc repulsorium collyrium adhibeatur, quale est quod Hermolaū appellatur: & consimilia sistentia appellata. Dum enim rubor adest & inflammatio adstringētibus collyriis vti nō oportet. Cōclusis enim per adstrictionem materiæ reliquiis, dolorem maiorem faciunt. & de F vini potu hactenus. Dicendum & de venæ sectione.

De venæ sectione, Cap. VIII.

ADhibenda est venæ sectio, si nihil ex sæpe relatis impedierit, in dolore oculorum, in iis quibus oculorum distentio est, & multus rubor, & ad contactum resultus, & ardor, & lacryma multa ac calida, & chemosis iuxta corniformem & agnatam tunicam, vt à vehementi inflammatione palpebræ euertātur, vt vix oculos aperiāt, & subrubra apparet tunica agnata, & maiori tumore prædita est, & totum corpus sanguine repletū. Secanda est autē po G tius superna in cubito vena, humeralis appellata, faciēdáque maior sectio, ad hoc vt crassior sanguis euacuetur, velóxque animi deliquium succedat, quò dolor eximatur & inflammationis feruor extinguatur. Euacuato autem toto corpore collyriis & reliqua curatione, reliquiæ affectionis percurentur. Vtendum est autē collyriis, qualia sunt cygnaria & Libyana, ita vt aquosiora calida instillemus. Fomenta in his non valde adhibenda sunt, sed per spongiam ex aqua tepida leniter detersio fiat. Alimenta danda sunt lenia, facilia concoctu & ad digerendum ventri cō- H moda, vrinam cientia, nihil acre & salsum habentia, aut crassi humoris aut ægrè concoctile. Post inflammationis depulsionem, nardinum aquosius instillandum est vsque ad perfectam sanitatem. & venæ quidem sectionis hactenus mētio facta sit. Trāseundum est hinc ad purgationē

De purgatione, Cap. IX.

SI neque ætas,neque anni tempus, stomachi imprimis debilitas,aut alterius cuiusdam visceris, neque aliud quoddam maximum impedimẽtum fuerit,purgatio assumenda est in iis quibus tenuis & multa lacryma defertur,aut salsa,aut acris,aut frigida.& vniuersum corpus vitiatis humoribus refertũ,& caput superfluitatibus redundans, & aluus assiduè suppressa,& copiam ex hoc malarũ superfluitatum congregans:& ad hæc vehemens doloris vexatio adest. Nã in venæ sectione plenitudinem totius corporis suspectam habemus: in purgatione verò,vitiosos humores auersamur. Purgatoriorũ autem natura non vna est,sed plures.iuxta redundantem enim & affligentẽ humorẽ,pharmacorũ materia euariat. Si quidem igitur aluus assiduè fuerit suppressa,aloe ipsis exhibẽda est cum brassicæ succo trita,& in catapotia redacta.Si verò pituita magis redundarit aquosa,exhibe pharmacũ ex euphorbio,pipere,& sale ammoniaco præparatũ: si verò bilis abundarit,picram ex aloe dato, scammoniæ læuissimè tritæ duobus scrupulis aut minus additis, pro virium ratione.Si autem atræ bilis humor dominatur, addantur ad picræ dosin,epithymi scrup.VI.& scamoniæ obol.III.Cæterùm post sufficientẽ per purgatorium euacuationem,si quidem simplex & sine vulnere fuerit affectio,adstringẽtibus collyriis vtendum est:quale est Hermolaus, & similia. & hæc per instillationem adhibẽda sunt. Si verò vulneratus fuerit oculus,teneris vtendum est:qualia sunt cygnaria,& Libyana. Iã igitur Aphorismi Hippocratis scopus,quãtum in præsens opus est,relatus est, hoc est Quomodo ad maximos dolores ac inflammationes citò instare ac reniti oporteat.Quãdoquidem verò in multis maxima auxilia relinquũtur,venæ sectio maximè & purgatio: considerãdum sanè est quomodo tales tractare oporteat. Proinde cum vniuersalibus iam relatis signis,etiam peculiaria quædam circa oculum signa videre est, totum morbum redarguentia ac indicantia. Gramæ itaque & lacrymæ apparent,aliquando glutinosæ ac crassæ,aliquãdo tenues & citò destillantes.& aliâs salsæ, aliâs acres, aliâs mordaces:& quandoque calidæ quandoque frigidæ.Grama itaque statim in principio lippitudinis apparens,magis cruditatis signum est,& diuturnam lippitudinem fore significat.Oportet itaque in talibus leniter curationem facere per dulcia collyria instillata,& reliquum consimilem ductum,quò temporis progressu concoctio verè fiat. Nam repulsoria collyria,quum sint ferè viribus frigidiora,obstructionem & corporum condensationem faciunt, & dum humorũ materias concludunt,maximas inflammationes ac graues dolores inducunt: aliquando etiã ruptionem tunicæ corniformis faciunt,propter humorum distentionem,& maximè vbi rubor adest,& inflammmatio & materiæ multitudo in oculis subiecta est.talia verò collyria sunt quæ ex vberiore opio & acacia præparantur: quale est quod Antoninus,& quod Hermolaus appellatur, & quæ Pelaria appellantur,& his similia. Quidam enim collyrio Antonino amplius vsi, vnà cum dolorum augmẽto etiam vim visiuam iniuria affecerunt: nam per immodicam perfrigerationem particulæ mortificationem magis induxerunt.

De fomento, Cap. X.

FOmento vtendum est multo,maximè si in principio crassissimæ gramæ apparuerint,quò ipsæ extenuẽtur. A balneis autem penitus abstinendum est: aliquãdo etiã à vino.Cibi exhibendi sunt modici,ventri commodi, ac attenuantes.Quòd si duriorem aluum habuerint,per betarum ac furfurum decoctum eluatur cum melle ac sale.Os autem per pharmacum ex moris illinatur, ad materiæ euacuationem:aut per collutionem aliquam pituita per os detrahatur. Plerique enim maxillares musculos læsioni obnoxios habentes,manducationem ægrè ferunt.Postea verò,velut dictum est,simplicia collyria infundantur:& si quidem calida fuerit affectio,Libyanis collyriis vtẽdum est.Quale est quod à nobis ad huiusmodi affectiones experientia cognitum est,& in Heræ tomis reperitur, & ab ipso tephrum appellatum est, pompholygémque non habet:vnde etiam nos descriptionem ipsius delegimus.nam

A pompholyx rara inuenitur,& facilè adulteratur. Optima est autẽ põpholyx colore nõ alba, sed magis ad liuedinẽ vergens:signum optimæ est,si in prunas inspersa,auricolorem ignis speciem efficit.Vtendum est igitur collyrio tephro appellato,ad lippitudinem à calido humore obortam:si verò non affuerit hoc,alio quodam ex Libyanis appellatis vtendum est,aut cygnario. At si inflammatio affuerit cum lacrymæ calidæ influxu, Hecatontarchium collyrium aquosius instillare conducit, si non vlceratus
B fuerit oculus. Et si quidem inflammatio prædominatur, addenda sunt ad Hecatontarchium quædam non adstringẽtia collyria:si verò influxus magis præualet, ipsum per seipsum aquosius infundatur.Omnibus autem præstat in quibus gramæ sunt crassæ ac viscosæ, id quod ex vino paratur,& isotheum inscribitur, cum albumine oui infusum,atque hoc aquosius,vt coloretur solum ouum ex collyrio. citissimam enim opem affert citra aliud auxilium, Post collyriorũ vsum si puncturam aliquam aut mordacitatem aut caliditatẽ perceperit,solum albumen oui calefactum infundatur.nã lacryma ex supernis partibus delata,
C apud palpebram colligitur,& arenæ imaginationẽ exhibet.Et quidam medici fidem habentes iis quæ ab ægro dicuntur,velut sit aliquid sub palpebra arenæ, inuersam palpebram spongia detergent.Et videntur sibi in præsens quidem ægrum ab omni suspicione liberare, verùm maximum detrimentum in posterum ipsi inducunt.Dum enim exasperant palpebram,pungitiuum dolorem conduplicant. Proinde iis quæ ab ægris dicũtur non valde attẽdere oportet. doloribus enim perturbati, ignorãt id quod ipsos lædit.Conuenit igitur post collyrii vsum, largo fomento vti:hinc enim lacrymæ influxus dissoluetur: deinde
D solum oui cãdidum præcalefactum infundere.statim enim à punctura liberantur. Rarefacit enim albumen oui meatus & per viscositatem facilè euacuat lacrymam & meatus obducit,ac humorum acrimoniam cõtemperat, & ipsorum tenuitatem ad iustam spissitudinem transmutat.Et in summa,siue punctura infestarit,siue non,infundendũ est oui candidũ per seipsum post collyriorũ vsum. omnem enim morbosam putredinem deterget.Nam collyriorum essentia quomodocunque tenuis fuerit,tunicis tamen oculorum palpebris insidens,aspretudinem quan-
E dam inducit,quæ vbi oculum contigerit, minimè bona censenda est. Quidam porrò dolorem obtundere volentes,& caliditatem & acrimoniam edulcare, lac pro ouo infundunt.Decipiunt autem seipsos ex ignorãtia, pro paruo solatio diuturnam affectionem ægro propinantes.Idẽ enim faciunt quod ii qui vulneri pinguia adhibent, & carnem superexcrescentem augent.Sed & quum lac facilè alteretur,à caliditate in oculo præter naturam acrius euadit.& de calida quidem lippitudine hactenus. Consequenter etiam de frigida dicendum est.

F

De frigida oculorum intemperie, Cap. XI.

IN frigida oculorum intemperie minus quàm in calida dolores fiunt: tardius autẽ curantur,& si successerit in his inflammatio,tumida fit,& colore velut plumbea. Plerunque autẽ oculus his non valde perturbatus est,neque rubicundus. Lacryma verò ipsis destillat per paruum angulum,aliquando etiam per magnum modica ac frigidissima.Progressu verò temporis etiam palpebræ inflam-
G mantur, & puncturæ consequuntur. Conflatur hæc affectio humoribus pituitosis ac frigidis in capite redundãtibus:aliquando etiam ex mora in aere frigido,& maximè post balneum.His igitur tempestiuè præeuacuatis per clysterem,balneum adhibeatur.Sed & vinum dandum est, velut paulo antè in Aphorismo Hippocratis dictum est. Infundendum est autem ipsis incipiente lippitudine collyrium nardinum Zoili,ad aquosiorem compagem dilutum.Et quantùm lacrymæ imminuuntur, tantùm colly-
H rii compages inspissetur.Sitque tibi vniuersalis scopus curationis oculorum, vt pro decremento influentium humorum,crassefacias compagem collyriorum quæ adhibentur.Declinãte verò lippitudine, nardinum collyrium aqua dilutum per specilli nucleum palpebræ sublinatur.

De oculorũ inflatione, ex Demosthene, Cap. xII.

INflari oculum dicunt, quum absque manifesta causa intumescens, decoloratior & pituitosior ac fortiter pruriginosus fit cum fluxione. Contingit autem hoc plerunque senioribus, pruritu ab angulo ad nasum incipiẽte, velut si quis à musca aut culice sit cõmorsus. frequens est hæc affectio in æstate. Curatur spongiæ fotu: deinde palpebram intrinsecus subline melle per se, & cum croco trito. Commodat & liquida Erasistrati panchrestos. Illinendæ sunt & palpebræ forinsecus cum melle. Conducit & euacuare aluum: deinde etiam lauare, & temperata calida aqua caput perfundere: & post balneum dare vinũ. At si pruritus vehemens est, & ætas reliqua permiserint, & nihil aliud obstiterit, vena secanda est in cubito, aut aluus purganda. Prodest & aqua marina affusa, præsertim hyeme.

De tumore oculorum, Cap. xIII.

TVmere oculum dicunt vbi palpebram forinsecus eleuari cõtigit, decoloratiorémque esse ac grauiorẽ, & ægrè mobile: itémque dum pallidior apparet. aliquãdo etiã albũ palpebræ aliquantulũ excedit nigrũ. Est autẽ tumor laxus forinsecus circa palpebrã obortus, qui digito compressus citò cedit, & citò rursus repletur. Est & vtplurimùm citra dolorẽ, & concolor naturali habitui. fit autẽ plerunque à fluxione aquosa. Curãdi porrò sunt tumores qui circa solas palpebras forinsecus sunt citra oculi cõsensum, præeuacuata per clysterẽ aluo, solis illitionibus, præmissis fomẽtis per spõgiã. Laxi verò tumores & cõcolores, præeuacuata similiter aluo, & præmissis fomentis, melle illinãtur intrinsecus palpebræ sublito. Prodest & Erasistrati liquida illita. Vtendũ etiã ad ipsos apophlegmatismis ex melle cocto, vua passa, thymo & pulegio. acriora verò vitanda sunt, velut est staphis syluestris & similia. In quibus autem oculus condolet palpebræ, præeuacuato aluo, & inedia imperata, spongiæ fomentum adhibeatur. Aliquãdo etiam faciei perfusione vtendum est, & præsertim vbi pruritus cõsequitur. deinde absinthiũ aut hyssopũ tritũ supernè illinatur cũ melle. Si verò corpus debile fuerit, lentẽ coquito, & per colũ culinariũ, aut cribrũ, aut rarũ panniculũ seu linteũ excolato, & admixto melle expressum liquorẽ illinito. Quòd si æstas fuerit, crocum cum vino mulso illine, aut cũ coriandri, aut solani, aut intubi succo. facit & glauciũ. Oculus verò, Erasistrati liquida sublinatur, aut aliquo alio medicamento quod plurimam humiditatem ex oculis ducere potest.

De tumore indurato, Cap. xIIII.

FIunt etiam indurati tumores forinsecus circa oculũ, plerũque renitentes ad cõtactũ ac duri, progrediẽtes vsque ad malas & supercilia. Hoc autem maximè contingit ex carbunculosis affectionibus, & diuturnis lippitudinibus, præcipuè in mulieribus. Oportet igitur vbi palpebræ simul intrinsecus fuerint crassefactæ, ipsas euertere, & collyriis exasperationi destinatis cõfricare. Si verò forinsecus solùm fuerit affectio, nequaquã oculus sublinatur: sed frictio totius corporis & induratæ partis adhibeatur. Post hæc imperãdũ est vt oculos claudat, quò interim diutius confricentur: deinde subscriptũ collyriũ oculis illinatur, Thuris drach. v I. gũmi dr. v I. aluminis scissi dr. I. malicorii drach. I. trita ex aqua illine, & siccari permitte. ad vesperam autem linteũ molle & lana superligetur: imò etiã interdiu, si ferunt. Deãbulatione vtendum est multa & lenta. Vitãda sunt balnea, sol & reliqua calefactoria. legumina item & bellaria. Ira etiã, & detentio spiritus, & vomitus, & coitus tollatur.

Vlcerum in oculis communis curatio, Seueri, Cap. xv.

EXulceratur oculus aliquãdo extrinsecus aliqua re illabente: aliquando ex humorũ influxu, aut erosione tunicæ agnatæ, siue corniformis, aut palpebrarũ, aut angulorum. Curanda autem sunt in communi omnia in oculis quomodocunque sientia vlcera, vniuerso corpori præ omnibus prouidentia adhibita: quò id quod redundat in habitu tollatur per venæ sectionem aut pur- A gationem, aut clysterem: si verò rei circunstantia omnibus his opus habuerit, omnibus vtẽdum est. Diæta verò constituenda est contraria afflictioni, ita vt tenuem humorem inspissemus: crassum autẽ attenuemus, & viscosum secemus, corruptorum & acrium temperamentum inducentes, & vndique naturale temperamentum ægro exquirentes. Aluus autem facilè solubilis semper per cibos reddatur: & fricatio multa infernarum partium fiat. Vtendum & deambulationibus pluribus lentis & aquæ potu: & balneum rarissimè adhibẽdum. Collyria verò te- B nera vlcerato oculo infundantur: quale est quod aster appellatur, commodissimum ad vlcera medicamentũ. Sed & alba cygnaria à colore appellata, & præsertim quæ ex fœnigræci succo parãtur. Si verò sordidũ fuerit vlcus, cũ fœnigræci succo collyria diluere oportet: & sic infundere. viscositas enim ipsius facilè remouet sordes. Possidet autem cum viscositate etiã laxatoriam facultatem: quare sæpe in vlceribus ipso solo fœnigræci succo vsi perfecimus quod opus fuit: si verò multa fuerit sordes, ad fœnigræci succum parum mellis addere conuenit. Oportet C autem fœnumgræcum exactissimè purgare, & sæpe abluere, ac pura dulci aqua madefacere in fictili vase probè torrefacto: (vitare enim conuenit æneum vas ad eius coctũram) postera verò die diffusa aqua, aliam puram adiicere, & ad lentum ignem fumum non edẽtem coquere. Reiiciatur autem primum & secundum decoctum, quò omnis amaritudo excludatur: deinde purissima aqua affusa, & olla probè operta, coquito ad compagem mellis liquidioris. postea per linteum excolato, fœnogræco nõ expresso, sed succo spontè defluente contentus: vtere, ve- D lut dictum est. Cæterùm decoctum hoc vsque ad secundam, aut ad summum tertiam diẽ seruare oportet. inueteratum enim acrius euadit. Postquã autem pura facta sunt vlcera, à fœnigræci succo abstinẽdum est. & si profundiora fuerint vlcera, Libyano vtendũ, aut potius collyrio ex thure. Vbi verò incarnata fuerint vlcera & explanata, aut etiam adhuc paulò profundiora, adhibẽda sunt collyria quæ cicatricẽ inducere possunt, quale est Cleonis. Et de communi quidem vlcerũ curatione sufficiunt relata. Consequens est vt dicamus quomodo ad singulas E affectiones instare oportet: & primùm dicendum est de vlceribus ab extrinsecus illabentibus obortis.

De illabentibus in oculum animalculis aut paleis, aut arena, Demosthenis, Cap. xvI.

SI in oculum inciderit culex, aut aliud quoddam animalculum, altero oculo clauso, & affecto aperto, animalculum sua sponte prodibit: si verò palea, aut arena, aut tale quid inciderit, tunc etiam idem facere tẽta: si verò permanserit, digito exime, aut potius aquam, aut lac, aut aquam mulsam instilla: si autẽ amplius oculo adhæ- F serit, per pharmacum quoddam non inquinans, & non acre eripe, quale est quod ex melle paratur.

De calce viua in oculũ illapsa, Cap. xvII.

SI calx viua in oculum inciderit, aqua quidem & lac infusa attrahunt & exurunt. Verùm albumen oui infusum, vim vstoriam calcis obtundit: & eo adhuc magis oleum rosaceum.

De vlcerationibus ab igne, Cap. xvIII.

QVAE ab igne fiunt vlcera, duriores crustas faciũt: quapropter frequentius humectentur lacte infuso, G cum albumine oui. Collyriis autem vtendum est ex stibio, & quod Cleoni inscribitur.

De iis quæ oculo infiguntur, Cap. xIx.

SI in oculum infixus fuerit aculeus, aut ossiculum, forcipe extrahatur, atque hoc attentè in directũ ne frangatur: si verò nihil eminuerit, sed æquale corpori fuerit, specilla duo accipito, & nucleis ipsorũ vtrinque admotis, oculum comprimito, vt quod infixum est in medio consistat: vbi verò prominuerit, volsella extrahatur: H deinde turturis aut columbæ sanguis infundatur, aut albumen oui. Si verò statim eximi non poterit, oculus infusis & cataplasmatis ad inflammationes congruis curetur. nam post dies aliquot suppurata pũctura, id quod infixum est emerget.

De sugillatione, Cap. xx.

SVgillatio dicitur quum ex plaga quadam ruptis aut contusis vasis in oculorum tunicis sanguis sub tunicam subierit,& statim quidem cruentus color oculi fuerit, postea verò liuidus.Sic affectos curare oportet communi prædicta vlcerum curatione,per venæ sectionem, aut purgationem,& quæ consequuntur,infuso candido oui tepido,aut sanguine turturis vel columbæ. Supernè verò imponenda est lana vino & rosaceo ac ouo imbuta, & deligatio leuis adhibēda. postera die oculus sæpe foueatur per spōgiam cum absinthii aut hyssopi decocto: forinsecus autem lana imponatur. Quum verò oculus ab inflammatione liber factus fuerit, melle aut Erasistrati liquida illinatur,aut collyrio aromatico.Bene facit & solani succus cum melle infusus : & thus suffitum cū pari bitumine. Cæterùm ad inueteratas sugillationes probè facit hoc:In æris rubri vas pueri incorrupti vrinam mittito,& æreo pistillo in sole ad multos dies terito vt multū succum remittat : & siccatum melle excipito,ac vtitor. Apollonius autem Memphites ad sugillationes ac vibices tale collyrium prodit: Lapidis hæmatitæ,sanguinis asinini de corde siccati in sole, æquales portiones cum vrina pueri incorrupti tere, & cardamidis Iberidis appellatæ succum adiice,ac simul tere,& infunde:aut collyria ex his efforma, & vsus tempore cū muria instilla. Aliud. Lapidis hæmatitæ drach.IIII. sanguinis columbæ sicci dr.IIII. sāguinis asinini drach. IIII. gummi dr.II.terito ac vtitor,velut dictum est.

De puncturis oculorum, Cap. xxi.

OMnes pūcturæ in oculo, quales à stylo aut aliqua cō simili re fiunt, post communē prædictā curationē, sanguine turturis aut columbæ statim ab initio irrigato,aut oui candido. Et ab initio quidem vitanda sunt fomenta & cataplasmata calida:post quartam verò aut tertiam diem,toto corpore præeuacuato, spongiis foueto, & cataplasmata ad inflammationes destinata imponito. Collyria verò adhibeātur læuissima, etiā si impura appareant vlcera. vtendum igitur est spodiaco, & tephro,& astere,ac similibus . Facit & collyriū Nili ex rosis aquosum cum ouo instillatum.

De vulneribus profundioribus, Cap. xxii.

QVVM profundius & maius factū fuerit in oculo vulnus,vt periculū sit ne effluāt ex oculo humores, animaduertēdū est ne inflāmatio succedat,& febris subsequatur. Præ omnibus igitur venæ sectione vtendū est, si vires sustineāt. nullū est enim efficacius auxiliū ab initio : si verò venæ sectio relinquatur, purgatorio idoneo vtamur:sin minus,clysteribus aluū subducētib⁹ euacuatio fiat.In oculo verò candidū oui instilletur:& cataplasma adhibeatur ex ouo simul cōtuso vitello cū rosaceo & vino,ita vt leuiter tepefactū & lana exceptū imponatur.sequētibus diebus fomētū fiat ex decocto rosarū aut meliloti,& infundatur lac muliebre cū ouo tepidū.Cataplasmata adhibeātur ad inflāmationes descripta, & maximè id quod ex capitibus papaueris, meliloto , croco, & pane paratur.Illinenda est etiā frōs ac tēpora modico apio cū croco.sint aūt leuia cataplasmata, & superna palpebra sola ex his ītegatur,quò aperiri possit oculus,&lacrymas influētes excernere.oculus quoq; leuiter deligetur. Si verò aliqui cataplasmata ferre nō possint,iis palpebræ ac tēpora,& frōs collyrio Nili ex rosis illinātur.Siverò vehemētiores fiūt dolores,caput pilis denudetur,& cucurbita occipiti ac vertici affigatur: & in noctē quædā dolorē eximētia in potu exhibeantur. Circa quartā verò aut septimā diē, Nili collyriū ex rosis instilletur aquosissimū vsq; ad perfectā curationē. Cibus dādus est sorbilis,boni succi,ventri commodus:oportet enim ventrem semper probè solubilem esse. A vino verò abstinendum est vsque ad declinationem . cauenda sunt autem & quæ caput replent,& fluxionem irritant.

De vuiformis humoris excretione, Cap. xxiii.

SI pūcto oculo vuiformis humor excernatur , vt etiā oculus aliquātulū cōtrahatur,reliqua quidē similiter (velut dictum est) fiāt,vt ne inflāmatio succedat.Verùm post inflāmationis ac vulnerationis declinationem,balneum conducet,& vinū tenue moderatū: & cibus boni succi,quò humor probè renutriatur ac rursus expleatur.

De oculi prolapsu, Cap. xxiiii.

PRolapsus totius oculi , ex violēta quadā capitis plaga contingit,aut ex vlceribus carbunculosis, aut internis vasis ac pelliculis quib⁹ adhæret oculus,ruptis aut laxatis. Procidit enim quibusdā totus oculus foras,vt à palpebris contegi nō possit: aliquādo etiā vsque ad malas & supercilia procidit. atque hoc maximè cōtingit ex casu ab alto loco,aut ex plagis capitis violētis.periculosa est aūt affectio. Itaque curatio statim adhibēda est per venæ sectionē,aut purgationē:sed& reliqua adhibeātur, quæ relata sunt in cōmuni vlcerū curatione. Cōtrahēd⁹ est cib⁹,& postea in ouo & rosaceo ac vino simul cōtusis lanā imbue & impone: deinde verò cataplasma ex meliloto & papaueris capitibus adhibe,cui addita sunt hyoscyami folia cū pane aut psyllio modicè madefacto. Assiduè verò alterentur cataplasmata,vt ne calefactæ partes suppurentur .Sequentibus diebus remittēte inflāmatione,cucurbita occipiti cū scarificatione affigatur. præsente verò inflāmatione,cucurbitæ sūt ineptæ. Assiduè autē ouum & lac tepida instillētur : remittēte verò inflāmatione,collyrio Nili ex rosis cum ouo vtendū est:aut etiā mellis fumi exortis parum ipsi admiscendū ad saniē excernendam.simul autē sub palpebrā subiiciēdus est specilli nucleus,vt ne concretio aliqua fiat. Quòd si prolapsus magnus factus fuerit,& nulla spes est vt visus restituatur,cataplasmatis suppuratoriis vtēdū est,qualia sunt quæ ex polline fiūt. sed & lētē cū melle imponere oportet,& inflammatione declinante,balneū petendum est.

De vlcerationibus superficialibus ex humorū influxu obortis,nubecula,caligine,epicaumate & encaumate, Cap. xxv.

QVAE ex humorum influxu fiunt superficiales vlcerationes,diuersimodè nominantur .Caligo enim est vlcus superficiale in nigro oculi factum , consimile caliginoso aeri,colore cæruleo, quod multū locum nigri occupat : quum verò in pupilla factum fuerit,nō facilè ægri vident.Nubecula autem vocatur profundius ac minus caligine vlcus in nigro.& est colore albius. Epicauma verò dicitur,quū nigrum oculi in superficie exasperatum inustum fuerit , & colorem cinereum præ se tulerit.Encauma verò est vlcus vtplurimùm ex febre fiens,cum crusta impura in nigro aut albo.Et in nigro dū fit in profundo,plerunque in purgatione,maiore tunicarum corrosione contingente , humores paulatim foras effunduntur, & totus oculus effluit. Has igitur superficialissimas vlcerationes cum febre aut sine febre fientes sanare oportet , aluo per clysterem præeuacuata, ita vt collyrium Nili ex rosis aquosius instillemus , & in ipsis interuallis infusionis collyrii,lac infundamus. Præteritis deinde aliquot diebus , admiscendum est ad Nili collyrium , chiacum appellatum Apollonii, aut aromaticum : deinde verò etiam meracis his vtendum.citò enim cicatrices , eásque tenues & ferè non apparentes inducunt.

De argemo, Cap. xxvi.

ARgemum est vlcusculum circa iridis circulum factum,partem albi,& partem nigri occupans , & album apparens.Quum igitur profundius & sordidum factum fuerit circa iridis circulum,& citiùs repurgatum, aliquando procidit tunica vuiformis : quapropter meatus obducentibus pharmacis in ipsis à principio vtendum est,quò vlcera ab inflammatione liberentur, & tunica oculi subnutrita crustam reiiciat.

De fossulis & concauis vlcerum generibus, Cap. xxvii.

FOssulæ appellantur quum in nigro fiunt caua, angusta,& pura vlcera , puncturis similia : concaua verò vocantur, rotunda & ampliora fossulis vlcera, & minus profunda.Non igitur ipsa purgare oportet per acria collyria ,sed potius per mitia renutrire , & maximè ea quæ fossulæ appellantur. Concaua verò diuturna primùm leniter detergētibus curabimus, & deinde ad renutriētia transibimus,qualia sunt quæ ex thure fiunt. Vbi verò

explanata fuerint,aut etiam adhuc cauiora sunt, Cleonis
collyrio vtendum est:si verò sordes multæ vlceribus insi-
tæ fuerint,aqua mulsa infundatur. Nos autem ad fœni-
græci decoctum paratum velut antea dictum est, modi-
cum mellis admiscuimus, & citius rem quæsitam asse-
quuti sumus. Vtimur etiam in cauis ac sordidis vlceribus
collyrio Theodotii Seueri aquosiore cum ouo:& citra o-
mnem dolorem repurgat,& celerrimè ad cicatricem per-
ducit. Meminisse verò etiam in his oportet prædictæ cō-
munis vlcerum curationis.

De suppuratione aut vngue, Cap. XXVIII.

SVppurationes in vlceribus fientes diuersas appellatio-
nes habent. Vnguis enim dicitur quum à profundio-
re vlcere pus defluens,& inter tunicas illapsum, & in cir-
culo iridis figuratum, similem vngui resecto imaginem
præ se fert. Ampliore verò pure collecto, & dimidium
nigri occupante,aut per totam corneam tunicam pellucē
te, suppuratum esse oculum dicimus. Fiunt autem hæc
etiam citra exulcerationem, dolore capitis aut lippitudi
ne prægressa. Cōtingūt etiam inflammatione prægressa,
propter ampliorem humorum repletionem diruptis qui
busdam vasis,& sanguine ex ipsis profuso suppurato. Con
sequitur autem ad suppurationem dolor vehemens pul-
satorius,& rubor circa oculum totum,& temporum do-
lor. Curatio facienda est ab initio reiectis fomentis, per
alui per clysterē euacuationē: deinde per venæ supernæ
in cubito sectionem,ita vt postea etiam venam circa ma
gnum oculi angulum secemus, citra colli ligationem a-
liàs fieri solitam. sed & cucurbitam occipiti affigemus,
aut hirudines temporibus. Deinde collyriis ad inflamma
tiones destinatis vtendum est, & maximè Nili ex rosis,
cum ouo aut lacte aquosius instillato. Post tertiam verò
diem fomentum per spongiā adhibendum est,modera-
tè primùm,deinde paulatim semper facta maiore acces-
sione. Et collyria quidem meatus obstruētia vitāda sunt:
vtendum autem discussoriis ac lenientibus, maximè
chiaco Apollonii, & similibus ex myrrha paratis, quæ
diasmyrna appellantur. quæ enim vehementer discutiūt
ac resiccant,statim quidem multam tenuioris euacuatio
nem faciunt: quod verò reliquum est, & crassius condē-
sat,&,vt ægrè dissolui possit,resiccat. Galeni. Medicus
quidā apud nos expertissimus ophthalmicus,etiam capi-
tis concussione multos sanauit. Et locabat quidem ipsos
in sella erectos,& vtrunque à lateribus caput apprehende
bat, atque ita concutiebat, vt nos manifestè videremus
pus deorsum ferri & infrà manere, propter grauitatem
videlicet. Quum igitur in superficie fuerit pus,& vlceri
contiguum, dum purgatur vlcus,omnino etiam in vapo
rē exhalat pus: quū verò vlcus superficiarium fuerit & su-
perius,pus autē amplius,& in profundo inferius vlcere,&
à pharmacis nō excoletur, oculum sub pure perpungere
oportet,acu obliquè circa iridem & coronam appellatam
immisso,& pus excernere. Atque hanc chirurgiam locis
non inflāmatis adhibere oportet. Suppurationes autē in
albo tunicæ agnatæ fiētes, scalpro venæ sectorio ex infer
na parte diuidito, & tunicam agnatam leniter subexcori
ato. Cæterùm post humoris euacuationem,in vtrisque o-
ui candidum instillato: deinde integrum ouum cum vi-
no mulso conquassato, & molli lana exceptam oculo su-
perponito ac deligato. Postera verò die, fomento ex a-
qua calida per spongiam adhibito, & ouo infuso, rursus
prædictū lanæ hapsum imponito, & post triduum colly-
rio Dionis illinito,aut quopiam ex iis quæ ad perpunctio
nes adhibentur. Est autē Dionis collyrium hoc: Spodii
drach. III. thuris, squamæ æris,myrrhæ,acaciæ,spicæ nar-
di,opii,sing. drach. I. gūmi drach. VI. excipe aqua pluuia-
li. Vsu verò expetente,infunde cum candido oui, & præ-
dictum lanæ hapsum superpone. Si verò postquam in-
flammatio cessauit, caro ex diuisione prominuerit, præ-
dictum collyrium cum lacte dilutum illine. Probè etiam
deprimit & repurgat chiacum Apollonii.

De pustulis, Cap. XXIX.

PVstulæ fiunt & in albo, & in palpebris: plerunque ve
rò circa corniformē tunicā. Et aliæ in superficie fiūt
aliæ in profundo: constat enim tunica corniformis ex
A quatuor velut mēbranosis corpusculis, dēsissimis ac for-
tissimis. Aliquādo igitur sub prima mēbrana pustulam
fieri contingit,quando etiā colorem nigriorē præ se fert:
aliquādo sub secūda aut tertia cōsistit,quādo sanè etiam
albidior pustulæ color fit, eo quòd in profundo tunicæ
corniformis occultatur. naturalis enim pustulæ color,ni-
ger est: tunica verò corniformis alba est,& cornibus si-
millima. In quantū igitur in profundo corniformis tuni
cæ pustula occultatur,in tantū colorem adsimilat, & ma-
iorem dolorē inducit, & molestior est. Nam siue ob ple-
B nitudinē rupta fuerit pustula, siue ab acrimonia corrosa,
vt tunica vlceretur, facilis curatu est superficiaria vlcera-
tio: difficilis autē profunda. Periculum est enim ne reli-
quum corniformis in profundo tenue existens rūpatur,
& vuiformis procidat, ac effluant oculi humores: præser-
tim si iuxta pupillā ruptio fiat. Facta enim iuxta pupillam
ruptione,etiamsi pro more ægri, tamē aliud quid graue
consequitur. Nā inducta vlceribus cicatrice, homo nō vi
debit,propter inductas cicatrices. Quādoquidem verò a-
liquando etiā ob corniformis corrosionē vuiformis tu-
C nica procidit,& superficialis pustulæ imaginationem fa-
cit,operæpretium est de iis exactius distinguere. Pustula
itaque superficialis,similiter vndique nigra est,nō tamen
nigredine exactè saturata. At in vuiformi tunica pars quæ
procidit,aut nigra est aut cærulea. Quod verò maximum
signū est,fundū prolapsæ vuiformis per circulū reperies
albū. Alba est enim colore corniformis tunica,qua rupta,
vuiformis procidit. Sed & pupillæ magnitudo imminui-
tur in vuiformis prolapsu,aut sanè omnino euariat secū-
dum figurā: non enim pupilla exactè cōseruat rotūdam
D figurā in prolapsu,sed iuxta partē quandā velut diuulsa ap
paret. Proinde relatis signis diligēter intendere oportet,
& affectiones inter se distinguere. Nā iuxta affectionum
differētias,etiā curationem variare oportet. In prolapsu
enim vuiformis,magis adstringētibus ac repulsoriis vti-
mur: in pustulis verò,iis quæ leniter discutiūt. Curādæ igi
tur sunt pustulæ ita vt caueamus primū multiloquiū, ster
nutationes,iras,spiritus detentiones,clarū splendorē: de-
inde cōtrahēdus est etiā potus ac cibus,& ad alui euacua-
tionem acri clystere vtendū est. Tentandum quoque vt la
E cte aluus soluatur,in quibus id neque acescit,neque in ni-
dorē vertitur,neque vomitu reiicitur. In talibus enim vi-
tandū est lac, & vtendū gallinæ iure, aut cnici succo, aut
aloe,aut per simplicius quoddam aluus soluenda. Vitāda
sunt etiā vehemētiora purgatiua,& maximè quæ stoma-
cho sunt magis infesta. Deligationes autē & multos lanæ
hapsos in iis reprobamus. valde enim nocēt nō solùm in
his,sed etiā in omni lippitudine ex humorū acrimonia
facta. Cataplasmata igitur adhibere oportet vbi inflam-
matio adfuerit, maximè in principio: leuia quidem, sed
F lata. sunt enim cataplasmata tenuibus ac mollibus linteo-
lis illinenda, & super totum oculum imponenda, super-
cilio ac mala & tempore simul comprehensis: & sinenda
quamdiu fuerint madida: postquā verò siccata fuerint,
tollenda & alia imponenda. Ad inflammationem.

Adhibeantur ea quæ ad inflammationes congruunt,
velut est tenue ouorum,& vitelli ouorum triti cum croco
ac modico opio,moderatóque passo ac pane. Conueniūt
etiā adstringentia,velut sunt mala cydonia cocta, aut ma
licorium in aqua coctum. Verùm vitandum est,velut di-
G xi,ne oculus in his diutius deligetur. est enim nocentissi-
mum hoc. Mitigata verò inflammatione,etiam ab empla-
stris abstinendum est,propter grauitatem. Collyria verò
in principio conueniunt, Nili ex rosis cum lacte dilu-
tum & infusum. Proficiente autem curatione,adhibendū
est id quod ex thure, myrrha, ac croco paratur. postea
etiam nardina. Forinsecus autem illinendæ sunt palpe-
bræ collyrio Nili ex rosis, frons verò acacia & hypocisti-
de, cū croco & modico opio. Fomenta ab initio tepida
adhibeantur, nam intenta à principio, inflammationes
exacerbant: postea verò caliditatem intendere oportet.
H Deambulationes & alii motus ab initio non conueniūt.
Balnea verò & reliqua vaporatoria fomenta post princi-
piū. A vino abstinere oportet per omnē curationē,& aqua
calida in potu vti, & cibos molles ac facilè concoctiles

accipere.Fugiēda eſt in his ſanguinis ex fronte aut venis A angularibus detractio: procidit enim oculus,& maximè ſi inflãmatio ſimul affuerit, aut profundior exulceratio.

De carbunculis in palpebris, Seueri, Cap. xxx.

QVandoquidē & carbunculi ſunt ex genere puſtularum,& fiunt hi quoque aliquando in palpebris,oculúmque ad maximū conſenſum perducunt,age & ad hos pauca auxilia proferamus, dignotiones ipſorū primùm exponentes,quū ſint etiam alii quidam abſceſſus palpebrarum qui imperitis carbunculi videri poſſint. Nam & ordeolum tuberculum,& pani,& vari circa palpebras fiūt, B ſed cū tumore quodā hæc , & ferè citra inflãmationem, & non cum vehementi dolore : carbunculi verò ruborē ab initio habent,vt oculum ſibi peruri putent: tumorem verò aut eminentiam non ſtatim inducunt.Nam ob immodicam caliditatem, velut ruptionem quandam carbunculus ſuſtinet,& quod effluit ex ipſo,quum ſit acre ac mordax, ſuperficiem quidem carbunculi reſiccat,& cruſtam inducit:vicinis verò locis morbum inſerit. Conſequitur igitur ad ipſos fortis inflammatio,tum ipſius oculi,tum partium circumſitarum,& maximè glandularum C circa aures , vt quandoque magnarum vlcerationum, & ruptionum oculi cauſa fiant, inſupérque prolapſuum, & nuditatis palpebrarum. & cicatrices à carbunculis craſſæ fiunt,& aſſiduè vlcerantur.& in reliquo quidem corpore ſanguis qui effluit ex carbunculis niger reperitur,propter ſuperaſſationem.in oculis autem ſanguis non omnino ex carbunculis manat,eo quòd neque redundet in oculo ſanguis : vnde plerunque etiam albi colore ſunt carbunculi in palpebris.Et ſi quidem emotio affectionis cita contigerit per conuenientem curationem, carbunculus D penitus diſparet: ſi verò durauerit & ægrè diſcuti poterit, neceſſariò locus nigreſcit. Proinde incipientibus carbunculis non ſtatim ad cataplaſmata & illitiones progredi oportet, ſed per clyſterem primùm aluum euacuare : deinde lacte moderatè cocto purgare. In ſanguineis corporibus etiam vena ſecanda eſt. poſtea per ſpongias fomentum adhibendum , primùm ex ſimplicioribus. adſtringentibus enim & frigefacientibus, & aliquando etiam reſiccantibus pharmacis vſi,hos ſanabimus.In prin E cipio igitur quum feruor adeſt, humorem extinguere conantes,coriandro trito ruborem oculi illinimus.Et ſolanum cum paſſo tritum & carbunculo adhibitum , ſtatim ipſum abolet. atque hic ductus in principiis magnopere prodeſt.At frigefacientia cataplaſmata oculo in carbunculis adhibita, repellunt quidem id quod influit carbunculo,& externas inflammationes ſedant:verùm periculum eſt ne in ipſum oculum impetū faciat . hoc enim ſolanum aliquando perpetrauit . adhibitum enim cum paſſo,ſtatim quidem tumorem aboleuit: oculus autem F hinc repletus eſt.Cæterùm carbunculos iam depaſcentes variè curare oportet. Nam quod defluit acre ac mordax exiſtit , vt etiam vicinos locos depaſcatur, & periculum ſit ne ocul' lædatur:ſolet enim eroſio his contingere.Cōuenit igitur ſpongia detergere,&oculum moderatè perfundere roſarum,aut rubi, aut pampinorum vitis decocto. ſit autem tepidius decoctum,aut potius lactei teporis.Quòd ſi etiam ſordidi fiāt loci, ex eo quòd nome depaſcens præualuit, (ſæpè enim etiam palpebræ excidūt) G ad huiuſmodi fluxiones etiam hypociſtidis ſuccum aquæ admiſcemus,& myrtum & acaciam paſſo diluta locis illinimus . oportet enim pro corporis curandi ratione, etiam materias eligere, maximè medias. valde enim efficacia pharmaca loci non ſuſtinent, qualis eſt ærugo, & ſimilia: per mordacitatem enim etiamſi ſalutis ſpem habeat oculus,hac quoque priuatur:neruoſæ enim partes, & præſertim carnibus denudatæ, à vehementer mordacibus læduntur, vt etiam cariem inducant. Malicorium itaque ex malis Punicis acidis cum lenticula feruefacimus,& deraſa interna parte, cum modico melle terimus H & ex eius vſu magnopere profecimus: celerem enim purgationem facit, & humores qui oculis inferuntur, quodammodo ſupprimit.nā pinguia nomas augēt.Aucta verò noma,in vino malicoriū coquere oportet,& per ſe citra lenticulam imponere. Cruſtas autem magis malicorium coctum tritum cum melle impoſitum reſoluit.Sunt & compoſita pharmaca carbunculis conuenientiſſima. In principiis enim feruorum, paſtillus ex halicacabis illitus excellēter extinguit. frigefacit enim & reſiccat moderatè.Si verò contrahere oportet carnem ſuperexcreſcētem,Muſæ paſtillum aridum tritum adhibemus: ſi verò incarnatione opus eſt, ipſum Muſæ paſtillum cum ſapa diſſolutum illinimus. At ſi cicatricem inducere intendimus,rurſus paſtillū ex halicacabis aſſumimus. Apolloni' autem ait,Ad carbunculos oculorum hoc pharmaco vtimur , Spodii drach.IIII. lapidis ſciſſilis drach. II.croci obol.III.myrrhæ paulułum torrefactæ obol.III. Terito cū vino odorato donec areſcāt,& paſſi Cretici, aut alterius non acris heminā admiſce,contere,excipe ac ſubline.Diſparat cruſtas , & purgat vlcera , ſiue extra palpebras affectio fuerit,ſiue intrinſecus in profundo.facit & ad fluxionem ac inflãmationes.Si verò dolor oculū vexarit, hoc collyriū illine, & eueſtigio ſiſtet nomē. Recremēti plūbi triti loti & exſiccati drach.IIII.ſpicæ nardi drach.I.gūmi drach.II. foliorum oleæ centum viginti ſuccū. Succum aquæ hemina ad folia adiecta exprimito,excolatóque,& ad reliqua conterenda vtitor. Facit & collyrium Nili ex roſis cum ouo infuſum:maximè verò nardinum Candido inſcriptum,per ſubmiſſionem palpebræ ſublitum,vſque ad perfectam curationem. Oportet enim,vbi pura facta ſunt vlcera,fomento præmiſſo, ſpecilli nucleū lacte tingere,& palpebris ſubmittere,atque angulos inter ſe diſparare,ne diſtorta concretio fiat.Et ob hoc neque oculum deligare oportet,maximè poſt vlcerum purgationem. Nam circa principia ſi inflammationes maximæ & diſtentiones fuerint,lenticulæ coctæ cataplaſma cum pane imponere cogimur. Sed & pſyllium impoſitum inflammationes mitigat:in doloribus enim aliarum oculi inflammationum adhibitum, ſomnum inducit. ſint autem leuiſſima cataplaſmata.Sed neque diu in cataplaſmatum,vſu perſeuerare oportet: augent enim putrefactionem & oculum magnopere lædunt, velut etiam in puſtulis prædictum eſt.Poſtquam igitur aliquātulum mitigauimus inflammationes, ſtatim à cataplaſmatis , tum in carbūculis tum in puſtulis abſtinebimus.At verò in locis circa aures per cōſenſum inflãmatis,ſpleniū ex cerato butyrino imponito.

De canceratis oculorum vlceribus, Cap. xxxi.

VLcuſcula in nigro oculi fientia,cicatricem non recipientia,parua,doloroſa,parua vaſa habentia, varicoſa, cancerata dicuntur . & aliquando quum cicatricem accepiſſe putantur,reſoluūtur citra manifeſtam cauſam. Fiunt autem in his punctorii diſcurſus vſque ad tempora,& conſequitur in ipſis fluxio humoris moderatè acris ac tenuis.Et album in oculo itémque nigrum, ſemper rubicundum eſt.& auerſantur cibum.Augentur autem ipſis vehementer dolores,illitis acrioribus medicamentis. Contigit hæc affectio maximè ſenioribus, ex diuturnis lippitudinibus: & fœminis quibus menſes defecerunt. Curatio porrò adhibēda eſt , habita totius corporis cura, cum prædictione quòd fieri nō poſſit vt perfectè ſanētur, ſed fieri poſſe vt mitigentur,primùm per conuenientem diætā , deinde etiā per pharmaca dolores lenire potētia. Diæta igitur huiuſmodi ſit: Poſtquā à lecto ſurrexerunt, corpus moderatè illinant oleo dulci : caput autē modico roſaceo aut omphacino.Et viridi ſindone oculo prætēta, deābulare iubeto in tenebroſo ac nō ventoſo loco, cum ſilētio & abſque alia diſtētione , ita vt neq; caput agitēt, quātū eius fieri poteſt. Poſtquā autē ampliore & lēta deābulatione vſi fuerint,ad domiciliū tenebroſum & nō valde lucidū ſe recipiant: & rurſus ab alio corpus ipſorum illinatur, excepto capite,confrictis maximè lūbis ac infernis partibus. Poſtea verò lactis moderatè cocti, remota concretione ſuperſtante, heminæ menſuram accipiant. Nam acrimonias quæ affluunt hebetat,& aluum facilè ſolubilem facit. Si verò ineptus eſt ad lactis potū,pollinem polentæ paſſo moderatè calido diluto inſpergito,& ſorbendum dato. Poſtea ſi fame vexentur, duobus ouis ſorbilibus vtantur,& ſomnum diurnum vitent. Circa decimā autem horam confricti aſſumāt panem purum, cum

obſonio quodam viſcoſum quippiā habente, velut ſunt oua ſorbilia, cerebellum porcinum duabus aquis coctū. ex piſcibus muræna, torpedo, glauciſcus. ex oleribus malua, atriplex, lactuca. Aſſumenda etiam alica ac oryza, & laganum in gallinæ iuſculo coctum, & pedes ſuilli ac tali probè cocti. omnia verò ſint moderata. Vinum bibant & tenue ſubadſtringens & ipſum moderatum. Ab omnibus autem ſalſamētis & leguminibus penitus abſtineant. item à balneo, niſi neceſſarium hoc fuerit aut laſſitudinis gratia aut tardæ concoctionis: at tunc non tardādum in ipſo eſt, ſed citò exeundum. Dolore verò à fluxione oborta illinantur pharmaca lenia ad pura vlcera conuenientia, velut eſt ſpodiacum & collyrium Cleonis, & ſimilia. In oculum autem aſſiduè infundendū eſt ouum, aut lac muliebre tepidum. Mitigat etiā lentis decoctum infuſum, aut plantaginis, aut portulaca. Verùm ad temporum dolores vtendum eſt collyrio Nili ex roſis: ſi verò ad vehementes inflammationes cataplaſmatis vti cogamur, cataplaſmate ex papaueris capitibus vtēdum eſt leuiſſimo. antea enim dictum eſt quòd fugere oportet cataplaſmata in oculis calidas affectionem habentibus. admiſcendum eſt autem cataplaſmati ex papaueris capitibus in his, & crocus, & lac muliebre.

De malignis oculorum vlceribus, Cap. XXXII.

Fiūt & alia maligna vlcera, partim à magno angulo initium ſumentia, partim à nigro, partim ab albo: & oculum citò corrodūt, & præſertim in corporibus vitioſis humoribus refertis, & quæ acrium rerum eſu vſta ſunt. Sanies etiam ab vlcere manat multa ac graueolens, & ſequuntur dolores vehementes ac febres: ſæpe etiam alui fluxus. depaſcuntur etiam aliquando vlcera vicinos oculis locos. Curādæ verò ſunt etiam huiuſmodi nomæ per prædictæ diætæ vſum. Veruntamen eiuſmodi exhibenda ſunt quæ aluum non ſoluunt: vnde in iis magis volucrium genere vtendum eſt, maximè montanarum. In oculum verò infundendum eſt lac aut ouum, & prædicta collyria. Si verò nome tranſgreſſa fuerit oculos, curatio ita fiat: Pompholygem optimè lotam, ex muliebri lacte illinire oportet, & ſuperimponere, ſanie prius per aquam elota, deinde per lac. Facit ſimiliter & ceruſſa lota ac ſiccata, & cum lacte adhibita. & plumbi lotura ſicca, quæ confricto plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo colligitur. Facit & plumbi recrementum lotum & amylum, ſingula cum lacte muliebri. Cataplaſmata verò ſi coacti fuerimus adhibere, mala Cydonia cocta adhibeantur, aut roſæ virides, aut ſiccæ vino maceratæ. polygonum item ac ſolanum, & ſemperuiuum, & ſeris cū polentæ polline. Si verò vaſa in fronte ac temporibus fuerint eleuata, etiam ſectionis vaſorum rationē habere oportet.

De myocephalis, Cap. XXXIII.

QVVM vlcera quæ propter eroſionem aut ruptionem corniformis tunicæ fiunt, profunda euadunt, pars acinoformis tunicæ procidit, & quod prolapſum eſt, nigrum aut cæruleum apparet. In circuitu verò circa fūdū eius partis quæ procidit, labia corroſæ corniformis tunicæ alba apparēt: & ſi adhuc magis pars prolapſa durauerit, labia ruptionis tunicæ corniformis callolſiora facta adhuc magis alba apparēt. Diuulſa eſt aūt omnino in vuiformis ſiue acinoformis tunicæ prolapſu pupilla ipſa, vt ōnino nō appareat, aut & ſitu & figura immutata. & per hæc diſcriminatur myocephalō à puſtula. dicitur autē myocephalon, quoniam figura ſimile eſt capiti muſcæ. Repulſoriis autem & adſtringentibus opus habet pharmacis, qualia ſunt maximè quæ ex vino fiunt. Eſt autem & hoc celebre ad ipſum: Cadmiæ, æris, chalcitidis crudæ, ſing. vnc. I. æruginis drach. IIII. myrrhæ troglodyticæ drach. II. & dimidiam, croci drach. III. ſalis ammoniaci drach. IIII. gummi drach. IIII. excipe vino veteri adſtringente. Aliud ad pterygia, carnis incrementū iuxta magnum oculi angulum, aſpritudines. exterit etiā cicatrices. in alio exemplari reperi, etiam ad ſtaphylomata facere: Miſyos crudi drachmas duodecim cum aquæ cochleario terito, deinde croci læuiſſimè triti dr. viginti adiicito, ac rurſus terito, & additis myrrhæ drachmis quatuor, excipito, ac vtitor. Poſt illitionem verò ex ipſo factam, ſpongiam teneram imponito, ac deligato. Aliud bonum. facit & ad ſtaphylomata. Miſyos crudi ſextantem, croci vnciam vnam, gummi vnciam vnam: tere cum vino, & vtere. Mirificè etiam facit in ipſis Theodotium Seueri. & ſi quidē inflammatio non affuerit, craſſius illine: ſi verò affuerit, cum ouo infunde. Adhibeatur ipſis quoque conueniens deligatio, & inflammatis cataplaſma ex papaueris capitibus impones: aut pſyllium aqua calida madefactum. Collyrium Hori faciens ad myocephala cum Theodotio. f. cit & ad diuturnas tenues fluxiones: Cadmiæ, ſquamæ æris, croci, ſing. drach. octo, opii drach. XII. miſyos vſti, myrrhæ, acaciæ, gummi, ſing. drach. IIII. excipe aqua.

De ſtaphylomate, Cap. XXXIIII.

DIfferentiæ ſtaphylomatum plures ſunt: nam & cauſæ affectionis variæ ſunt. plerunque tamen quomodocunque factum fuerit ſtaphyloma, viſum deſtruit. Appellatur autem ſtaphyloma, quum corniformis tunica fuerit eleuata, & eminentiam acino vuæ ſimilem fecerit. Fit autem aliquando humoribus ſub aliquam corniformis tunicæ ſtriam collectis, à quibus humoribus coactam corniformem tunicam ſuſtineri contingit ac eleuari ac incuruari, faceréque ſtaphyloma citra ruptionem. Fit hoc etiam ex puſtula quadam inter ſtrias corniformis tunicæ ſatis profundè conſiſtente, quæ tunicam eleuauit, non tamen rupit. Appellant etiā ſtaphyloma quum ob corniformis tunicæ rupturam, magnus vuiformis tunicæ prolapſus factus fuerit. Differt hoc à primo, quoniam in illo eleuatio ſola eſt tunicæ corniformis: vnde etiam tota moles albidior apparet: in hoc verò ruptura quoq; facta eſt tunicæ corniformis, & quod prolapſum eſt, cæruleum aut nigrum apparet. Quum autem maximum factum fuerit ſtaphyloma, vt extra palpebras tranſgrediatur & induretur, ita vt ipſa corniformis circumcirca calloſa facta ſit, & talem affectionem conſtringat, clauus appellatur: quoniam per omnia claui capiti ſimilis exiſtit. Hæc igitur affectio quomodocunque fiat, duobus malis ſubiacet, viſus videlicet detrimento, & figuræ deformitati. Et ſic quidem affectum oculum ad naturalem ſtatum reducere, impoſſibile eſt arti: figuræ verò deformitati conſilium contingere poteſt, maximè per chirurgiam. Quæcunque igitur ſtaphylomata recentia ſunt, & propter inflammationem eleuatæ ſunt tunicæ, curanda ſunt cataplaſmatū ad inflammationes deſcriptorum vſu, & ſimili quoque diæta. In quibus autem ſub corniformis ſtrias humores aliqui collecti eleuationem fecerunt (ſi dolor adfuerit) ſemen lini cum fœnograco ex aqua mulſa cocta imponemus: declinantibus verò doloribus, farinam fabaceam cum roſis aut ſemine lini ex aqua impone: aut rubi folia, aut bryoniæ botros immaturos, cum butyro & terebinthina, æqualibus portionibus impone & deliga. ad dolores verò cōuēnit etiā ſolani ſuccus cum lacte muliebri infuſus. Collyrium autem ad non inflammata ſtaphylomata commodū hoc eſt: Alcyonii drachmas quatuor: ſalis ammoniaci vnc. I. ſpumæ nitri drach. I. lacrymæ oleæ ſylueſtris drachmam I. gummi ſextantem: excipe aqua. At Theodotium Seueri braſſicæ ſucco dilutum, & craſſius oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione molē diſſipat, ſi non diuturna fuerit affectio. Cæterùm ægrè curantur ſtaphylomata quæ ampliorem fundum habent, & quæ venas ſanguine plenas habent: incurabilia autem ſunt eminentia, & colore varia, & temporum dolores inducentia. Iis ſanè nihil aliud adhibendum eſt quàm ea quæ dolores mitigare poſſunt, quæ in malignis vlceribus iam antè relata ſunt.

Staphylomatum chirurgia, Cap. XXXV.

IN ſtaphylomatis quæ anguſtum fundum habent, & non maligna ſunt, cōmoda eſt actio ſecundum cōſtrictionem appellata. cuius hic eſt modus. Duas acus accipere oportet filum duplex intortum habentes, æquali prorſus lōgitudine: deinde hominē ad pedes tuos collocato, capite ipſius reflexo, ita vt occiput ipſius genibus tuis innitatur: & deinde diſparatis palpebris, per mediū

ſtaphylomatis fundum,ex ſupernis deorſum acum trāſmittito.ſit autem non valde craſſa neque oblonga.Deinde dum detinetur oculus ab acu trāſmiſſa,alteram acum duplex filum habentem ſimiliter tranſmittito à paruo angulo ad magnum, per medium itidem ſtaphylomatis fundum:quò figura duarum acuum tranſmiſſarum cruciformis fiat,aut literæ *Græcæ* X ſimilis. Nam quū paulo obliquior facta fuerit tranſmiſſio,facilius acus extrahūtur.Deinde inciſis duplicatorum filorum principiis, ſuperna duo principia, ſuperno acus principio ſubiicientes,inferna verò inferno,ſtrenuè conſtringimus. ſimiliter autem & obliquæ acus principia conſtringimus. Optima verò conſtrictio fit, rectis principiis ad obliqua ductis,& hoc modo colligatis. Deinde apicem ſtaphylomatis reſecamus, ſolo fundo ipſius relicto gratia filorū, vt ne elapſis ipſis,humores oculi effundantur, & oculus cauior fiat.Cur autem ſtaphylomata excindimus:primùm quidem compendiariæ curationis gratia. citius enim fila excidunt,& vlceratio curatur:deinde etiā minori dolore æger affligitur per totum curationis tempus, quum & corpora tranſpirent, & neque magna inflammatio cō ſequatur. Poſt reſectionem verò apicis ſtaphylomatis,acus extrahere oportet,filis(velut dictum eſt) conſtrictis: & tūc lac infundere aut oui candidum. Supernè verò oculo imponatur ouū cum roſaceo ac modico vino concuſſum,& molli lana exceptum. Imponatur etiam tempori alius lanæ hapſus iiſdem imbutus: & facta deligatione,æger in quiete ſeruetur. Poſtera die fomentū fiat per ſpōgias probè expreſſas,& lacte infuſo,lana ouo imbuta imponatur & deligetur. atque hoc faciendum eſt per plures dies donec fila excidāt. Elapſis autem filis illinantur collyria tenera ad vlcera deſcripta,vt pura exulceratio fiat: deinde cicatricem inducentibus vtendum eſt.

De vlceribus cicatrice indigētibus, Cap. XXXVI.

PVrgatis oculorum vlceribus & expletione indigentibus, animaduertere oportet vt ne carne redūdent, ſed aliquanto cauius ad cicatricē perueniāt:præſertim ſi in pupilla fuerit vlcus. nam ſupereminentes cicatrices viſum impediunt, & deformitatem afferunt: & dum ex palpebris punguntur,fluxiones inducunt.Quæ verò aliquantulum cauæ ſunt,melius apparent,ac ſplendorē excipiunt,& decoræ ſunt ſi fuerint parti concolores. tales autem conſequuntur ſi à mollibus & meatus obſtruentibus pharmacis, compendio ad cicatricem inducentia tranſeamus.Præſtat autem ſi aliquando clandeſtinè caro ſuperexcreuit citò reprimere,ac eminētias attenuare, & ſic cicatricem inducere. Vitanda autem ſunt tingentia cicatrices pharmaca, & maximè ſi iuxta pupillam fuerit vlcus:dum enim denigrantur,impediūt viſum.ſed & deligationes oculorum in vlcerationibus vitandæ ſunt, quibus aliqui vtuntur volētes humiliare cicatrices. Deligatus enim exulceratus oculus & immobilis factus,ſæpe palpebris agnaſcitur. Porrò vlcera ad cicatricem perducta diligenter notare oportet. Quidam enim decipiūtur,& cauiores factas cicatrices caua vlcera eſſe putātes, mollia & replentia collyria illinūt: deinde cōtingit locos quidem non impleri, verùm tunicas ex hoc craſſas fieri.Quum itaque ſuperficiem vlceris claram factam videris, & albam ac læuem,& album oculi naturalem colorem recepiſſe,& totum oculum à fluxione liberatum, ſcito ceſſiſſe iam vlcus,& cicatricem inductam eſſe. Eſt autem optimum collyrium quo vſi ſumus in puris vlceribus & cicatrice indigentibus,quod Cleoni inſcribitur.

De cicatricibus & albuginibus,
Cap. XXXVII.

OMnes cicatrices in nigro oculi albæ apparent. Denſata enim corniformi tunica,ſubiectus ipſi cæruleus color non tranſlucet:maximè tamen ſupereminentes albeſcunt: æquales autem minus ſunt albæ: cauiores verò quodammodo concolores ſunt nigro. Quæ verò adſtringentibus pharmacis vſque ad inductam cicatricem curantur,magis obſcurantur,eo quòd pelliculæ per adſtrictionem multùm dēſantur.At verò calloſas ac diuturnas & craſſas cicatrices curare non oportet.neceſſe eſt enim A in talibus collyriis valde acribus vti, & à vehemēti mordacitate aliæ oculi partes vlcerabuntur:ſi verò etiam ſuffuſio aut glaucedo affuerit, vanum eſt cicatrices extergere. Oportet autem eum qui cicatricem extergere velit, per victum corpus accommodare, quò moderata materia & boni ſucci,in toto corpore adſit. Itaque ab omnibus acribus abſtinere oportet,ſalſiſque ac craſſi ſucci cibis,& à multo vino:& bonæ concoctionis maximè curā gerere,& moderatè boni ſucci eduliis vti. à balneo verò curationis tempore B vtendum eſt.Illitio autem facienda eſt ante cibum vbi probè concoxit,& capite ac toto corpore leuis eſt, ventris onere prius depoſito,& nō ſtatim à lecto ad illitionem tranſeundum, neque ante cœnam. Vitanda ſunt excoriantia cicatrices pharmaca. Quidam enim illinentes ipſa acribus medicamentis, & excoriantes, ac candida ramenta per ſpongias detrahentes, ea in coticulis nigris circūferentes oſtentant: deinde illinunt aliquod medicamentū quod tingere poteſt.Verùm fluxionibus ſuccedentibus ex pharmacorum acrimonia,iC témque inflammationibus, & aliquando reſolutis cicatricibus,vlcera magis profunda fiunt: deinde coguntur rurſus adſtringentibus ac meatus obſtruentibus collyriis vti,& cicatrices magis craſſas faciunt.

Materia attenuans cicatrices & albugines,
Galeni, Cap. XXXVIII.

PRoinde in iis quæ attenuare poſſunt, vtēdū eſt pharmacis moderatè extergentibus. Exterſoria autem nō minima facultate participat æs vſtum, & ſquama æris, & flos eiuſdem,& chalcitis vſta. Si verò lota fuerint talia,exterſoria quidem adhuc manent: tanto verò imbeD cilliora actionibus fiunt,quanto etiam leuiora.ſecurius eſt autem leuioribus vti. At fortiora iis ſunt, miſy & ærugo:quare etiam ad ſycoſes & callos cōueniunt ſi admiſcentur. Quidam iis adiiciunt etiam gallas pharmacum vehementer adſtringens:ſed vehemētius eſt adſtrictione ſimúlque acrimonia atramentum ſutoriū:multo verò moderatius euadit vſtum ac lotum. eiuſdem materiæ eſt & ſquama ferri ſtomomatis. Quæcunque igitur ex adſtringentibus multùm terream compagem habēt, aſpritudines ſycoſéſque ac callos eliquant,velut ſunt miE ſy,& ærugo, & ſimilia. Quæ verò ex ſuccorum genere ſunt, velut omphacium & hypociſtis, glauciúmque & acacia, in ſublitionibus facilè cum lacryma eluuntur. Citra mordacitatem autem extergent, cornu cerui vſtū, & cornua caprarum. at thus tardiſſimè particeps eſt extergendi facultatis, eximítque dolorem ac concoquit. Prædictorum verò animalium cornua, exterſoria quidē ſunt,ſed neque vim eximendi dolorem,neque cōcoctoriam habent, quum frigidæ ac ſiccæ ſint temperaturæ. Thuris autem cortex adſtringit quidem & ipſe non inF ſtrenuè, ſed multùm omnibus prædictis inferior eſt: thuris verò inter onera confracti pollen (quod mannā dicunt)differt à thure eo quòd modicam adſtrictionem aſſumpſit.parua enim quædam corticis ſegmēta ipſi admixta reperiuntur. Habet & armenium appellatum vim extergendi:quo videlicet vtuntur pictores.Item atramētum Indicum, & propterea vlceribus non inflammatis citra moleſtiam adhibetur.At aloe mixtæ facultatis eſt: velut etiam roſa. habet enim amarum quiddam quod G extergit:habet & adſtringens quiddā quo contrahit vlcerā, & ad cicatricē ducit. Sal verò ammoniacus,& lapis Aſius,& flos ipſius fortiſſima ſunt pharmaca:quare etiā ad ſcabras oculorum affectiones conueniunt. Cæterùm ex aromaticis commodè iis admiſcentur, caſia & malabathrum ac amomum: diſcuſſoria quidē facultate prædita,verùm etiam adſtrictione participantia.Nam in cō muni de omnibus exterſoriis medicamentis noſſe oportet,quæ moderata ſunt, & quæ ſycoſes ac callos conſumunt,ea omnia etiam ad cicatrices craſſas conueniunt.

H Auxilia ad cicatrices & albugines, Cap. XXXIX.

AD albugines,dracunculi ſemen habentis occultatū in terra ſimile piperi,idipſum ſemen accipe, & tritū cum melle illine. Aliud ad cicatrices & hebetudinem viſus.Seminis rutæ ſcrup.II. Armeniaci ſcrup.VIII.ſalis ammoniaci ſcrup.III.ammoniaci thymiamatis ſcrup.III.

vtere ficco. Aliud. Cicatrices recentes exterit citra omnem moleftiam: Lac equinum cum modico melle affiduè illitum:aut anethi florem purpurafcentem cum modica aqua terito,& per linteum excolato, ac fuccum oculo bis in die inftillato: & poftea cucumeris hortenfis femen commande, & expreffum per linteolum fuccũ in oculum inftilla,& hoc affiduè facito. Aliud ad albugines. Sideritidis herbæ fructum læuiffimè tritũ infuffla:deinde comprehenfum manu oculum, frigida aqua paululum prolue. Exterget etiam generofè, alcyonium Milefium cum melle, ammoniacum thymiama tritum cum vino & melle. Quòd fi puero paruo albugo facta fuerit in oculo,mater pueri ammoniacum commandat,& in pueri oculum fufflet. Facit & anemones radix bulbiformis læuiffimè trita illita.& anagallidis cæruleum florem habentis fuccus cum melle. Aliud. Capnii chelidonii appellati fuccus cum melle. Nitrum cum oleo veteri.menthæ fuccus mirificè facit. Columbæ fimus in cote cum aqua dilutus, præter opinionem facit. Item felis fel illitum. Aliud ad albugines certum. Butyrum liquefactũ folũ illine, (fummè prodeft)& vtere.de hoc plura promittere nõ oportet:omnẽ enim promiffionem vincit. Aliud optimũ. Lac muliebre, melanteriam ex clauis vetuftis ac aceto paratam, mel bonum: hæc tria æquis portionibus fimul mixta & excolata adhibe velut diuinum pharmacum. Aliud. Rumicis hortenfis & plantaginis femen in tefta exurito, & cinerem exactè terito,ac vtitor. Aliud. Crocum, piper,æquali pondere læuiffimè trita, cum felis felle in collyria redigito ac vtitor. Aliud. Pullorum hirũdinum capita detracta in olla exurito ac terito,& in corneo vafe reponito,ac vtitor. eft enim vtiliffimum auxilium etiam ad percuffos oculos illitum. Aliud. Lapidem farcophagum appellatum,ex quo loculos defunctorum magnos faciunt,tundito,cribrato,& cum fputo ipfius ægri,præfertim ieiuni,terito ac confidenter illinito. Aliud. Vitulæ fel heminæ menfura ad ignẽ modicè coquito,& optimi mellis parem menfuram adiicito,&myrrhæ drach.II.croci drach.II.fimul terito,ac rurfus in æneo vafe fufficienter coquito, & in pyxidem æream reponito,ac vtitor. Aliud. Lapidis magnetis viui,lapidis ophitæ,ftibii,æquas portiones tufas,cribratas,ac rurfus probè tritas,nycteridis herbæ fucco ac optimo melle addito,illine per fpecillũ ex lapide farcophago factũ. Aliud. Galbanũ cum melle liquefactũ ac fimul tritum adhibeto. Aliud collyrium.tollit albugines mirificè ac citò. Squamæ ferri ftomomatis dr. duas,aluminis fciffi drach.II. gũmi vermiculati drach. III.terito ex aqua, & formatis collyriis vtitor. Aliud. Rhamni fuccum,fi fieri poteft,de femine:fin minus,de foliis,fextãtem, ammoniaci thymiamatis vnc.I.teftarũ fepiæ vnc.I.mellis Attici fextantem. trita excipe,ac vtere.Quidam folum ammoniacum cum rhamni fucco terentes illinunt. ipfe verò fuccus per fe illitus cicatrices tingit. Archigenis collyrium ad albugines,quod ex vna illitione plurimam albuginis partem tollit: fummè etiam facit ad omnem periculofam ac diuturnam lippitudinem.Cochlearum vftarum drach.III. æris vfti dr. IIII.fquamæ æris drachm. VI.fquamæ ferri ftomomatis dr.XII.æruginis drach.VI.lapidis fciffi dr. I.aloes dr.I. omphacii ficci dr.II. lycii Indici dr.IIII. chalcitidis dr. III.myrrhæ dr.III. thuris dr.III. corticis thuris drach.II. croci dr.II. crocomagmatis dr.II.fpicæ nardi dr.III. cytinorum dr.II.gummi dr.VIII.terito cũ aqua,& formato collyria,ac vtere cum aqua.Quòd fi aridum facere volles,trito collyrio vtere ficco. Facit & harmatium collyrium, & præfcriptum ad myocephala ex vino, & his fimilia. Probè etiam facit ad cicatrices (inquit Apollonius) collyrium pepiefmenon,*id eft preffum* appellatũ,quæ omnia in tractatu De multi vfus collyriorum compofitione defcribentur. At verò Theodotium Seueri cum aqua craffum illitum,ad tantam tenuitatem perducit cicatrices vt fenfu cognofci nõ poffint. Optimum autem in ipfis eft ficcum collyrium Alexandro regi infcriptũ, ex croco, fpica Celtica,& terra ampelitide paratum. ha-

A betur autem inter ficca multi vfus collyria.

Albuginum tincturæ, Cap. XL.

IAM antè dictum eft quòd abftinere oportet à pharmacis cicatrices tingentibus: verùm vt ne ignorẽtur ea quæ hoc facere poffunt, etiam horum mentio facienda eft.Gallam, inquit, tritã repofitam habe, & vfus tempore nucleum fpecilli calefacito, & eo de pharmaco excipito,ac albugini admoueto. Poftea verò atramentum futorium aqua dilutum adhibeto. Aliud. Malicorium tritum admoueto,& poftea atramentum futorium
B cum aqua tritum. Aliud. Mali Punici dulcis carnem tritam modica aqua adftillato, & læuiffimam factam reponito:& vfus tẽpore,vbi hanc fæpe affricueris, & præadftrinxeris, hyofcyami fuccum illinito ad dies quindecim.hoc & tingit albugines & diffipat multoties illitũ. Aliud.facit & ad glaucos oculos. Mify cum aqua tritum in collyria redigito. fimiliter autem aliud collyriũ ex galla formato. Vfus autem tempore,vbi per collyriũ ex galla præadftrinxeris,collyrium ex mify illinito. Aliud ficcum. Gallæ drach.I.acaciæ drach. I.atramẽti fu-
C torii drach.II.vtere. Aliud collyrium. Florum mali Punicæ,atramenti futorii, acaciæ, gummi, fing. drach. IIII. ftibii drach. IIII.galbanum dr.II.aqua excipe: fi verò flores Punicæ non affuerint,id quod in ipfis malis inter grana membranæ fpeciem præferr,inijce.

Ad glaucos oculos,vt nigras habeant pupillas, Cap. XLI.

MAlicorii Punici dulcis fuccũ infunde: deinde interftitio facto hyofcyami cæruleum florem cum vino tritum inftilla aut hyofcyami fuccum.oportet autẽ
D debito tempore flores colligere ac reponere. Aliud. Acaciæ fructum,& parum gallarum diligenter tere,& anemones fucco excipe vt mellis craffitudo fiat. deinde liquorem per linteum diligenter exprime ac repone, & vtere velut dictum eft. Aliud. Cucumeris fylueftris fuccum illine. hic mulieres glaucoculas oculis nigricãtibus facit. Aliud. Hyofcyami cæruleum florem in vmbra ficcato ac reponito. Vfus autem tempore florem vino auftero dilutum præillinito: & poftea ipfum
E florem læuiter tritum per fe illinito. Hoc vim fuam ftatim declarat.

De puerorum curatione, Seueri, Cap. XLII.

INgens gramarum copia in oculis puerorum reperitur,& inflantur plerunque horum palpebræ à materiæ multitudine.funt enim pueri natura humidiores ac calidiores. Itaque horũ collyria perfrigeratoria funt, & aliquo modo reficcatoria: participantia etiam non modica adftrictione, quò fordium copiam influentem re-
F pellere poffint. Ad tantam enim adftringẽdi facultatem progreffa funt puerilia collyria,vt etiam afpritudines tollant. Hebetatur enim in pueris collyriorum acrimonia à locali humiditate,& gramarum multitudine. Sed & per allabentium humorum copiam, propter ploratũ fientem, collyria eluuntur. Eft autem nobis experientia cognitum in ipfis primariũ& mirabile collyrium,quod recipit lapidis fciffi drach.viginti,lapidis hæmatitæ dr. viginti,æruginis dr.IIII.chalcitidis crudæ drach.IIII.
G æris vfti dr.IIII.opii dr.VI. myrrhæ dr.VI. gũmi drach. XVI.Hæc eft collyrii compofitio ratione approbata,& experientia vtilis cognita: teritur ex aqua. Sed & aliud collyrium ad ipfos vtile experientia conftat,quod recipit lapidis fciffi dr. XXIIII.lapidis hæmatitæ dr. viginti quatuor,æris vfti dr.VIII.ammoniaci thymiamatis dr. VIII.mifyos vfti dr.octo,opii dr.III.feminis hyofcyami dr.quatuor,gummi dr.octo excipe aqua. Oportet autem & in his à principio admifcere lenia collyria, atque fic paulatim ad efficacem auxiliorum facultatẽ progredi. Mirificè etiam ad ipfos facit Theophilium collyriũ,
H & quod Mono infcriptum eft, quæ inter multi vfus collyria habentur.

De afpritudinibus & denfitatibus,fycofifque ac callis, Seueri, Cap. XLIII.

QVandoquidem ratio auxiliorum cognationem refpicit, & velut inter fe condependentes facultates

reperit,admonet ſanè eadem vt nihil aliud ab ipſis in-
terponamus. Proinde aſperitates,quæ etiam ab aliquib⁹
denſitates vocantur, ex mala curatione ſæpe fiunt, dum
medici diutius collyria inſtillant. Quemadmodũ enim
in externis vulneribus pinguium adhibitio, carnium
quarundam inutilium cauſa eſt: ſic etiam in præſenti fie
ri cogitare oportet. Fiunt autem & ex fluxione diu-
turna minimè mordaci: ſi enim acris eſſet, citiùs ocu-
lis damnum induceret quàm palpebris affectionem in-
ſeminaret.Fit etiam aliquando non prægreſſis fluxioni-
b⁹,neque manifeſta cauſa præſente. & ſut huiuſmodi nõ
ſimiles iis quæ ex fluxionibus fiũt.In illis enim denſio-
res& aſperiores ac cruentiores euerſæ palpebræ apparẽt:
in his verò,velut milii grana aut erui parua ſemina, vide
re eſt intra palpebras exurgentia.éſtque hæc ſpecies reli-
quis curatu difficilior. Differunt tamen hæc inter ſe.
nam denſitas in ſuperficie eſt,& cum rubore: aſpritudo
verò maiorem inæqualitatem ac eminentiam habet, cũ
dolore ſimul ac grauitate. ambæ autem oculos hume-
ctant. Quæ verò ſycoſis dicitur,altiores eminentias ha-
bet & velut inciſas:& cui alii rei quàm ficui hianti ſimi
lis eſt:Calloſitas verò aſpritudo eſt diuturna, induratas
& calloſas inæqualitates habens.Quidam igitur aſpritu
dines radere conantur, partim ferro, partim foliis fici.
eſt autem hic conatus nociuus. amplius enim ipſas au-
gent,& duras cicatrices inducunt,& aſſiduarum fluxio-
num authores fiunt,dum ſemper oculi ex ſuccedentib⁹
durioribus cicatricibus punguntur. Curare verò opor-
tet aſpritudines,nullo vlcere circa oculum exiſtẽte,col-
lyriis ad pueros relatis,ita vt euerſis palpebris,ſi non in-
flammatæ fuerint,illinãtur,& per ſpecilli nucleum diu
affricentur:(qui enim citò ab affrictione deſiſtunt,den-
ſant magis,& oculis fluxionem inducũt.)ſi verò permã
ſerit cauſa,efficacioribus vti conuenit:quale hoc eſt,Te-
ſtæ ſepiæ drach.octo, pumicis drachmas octo, rubricæ
ſinopicæ, ammoniaci thymiamatis, ſingulorũ drach.
decem,gũmi drach.octo:excipe aqua.Ex huius vſu ma-
gnam laudem reperies: ſtatim enim ab illitione cuticu-
læ quædam in ſpongiæ admotione excidunt. oportet au
tem poſt collyrii illitione, aquam frigidam per ſpon-
giã adhibere. Eſt & aliud collyrium ad huiuſmodi affe
ctiones, quod recipit cadmiæ drach. quatuor, ſquamæ
æris drach.quatuor,ſalis ammoniaci drach. quatuor, o-
pii drach.duas,gummi drach. duodecim: excipe aqua.
Ego verò Seueriano ſicco collyrio vſus profeci, cuius &
tu experientiam magiſtram habebis.Apollonius autem
dicit, Ad exaſperatas palpebras vtẽdũ eſt pharmacis qui-
bus etiam craſſiſſimas cicatrices depurgamus: quale eſt
hoc,Æris vſti drach.octo, myrrhæ dr.i. ſquamæ æris dr.
i. acaciæ drach.ii. cadmiæ drach.ii. ſpicæ nardi drach.i.
cinnamomi drach.i.croci dr.i.piperis grana XVI,hype-
rici drach.iii.ammoniaci thymiamatis dr.II.æruginis
obol.ii.gummi dr.i.terito cũ vino veteri auſtero, & col
lyria formato,ac vtitor. Aliud ad fluxiones antiquas
& palpebras dẽſas. Cadmiæ dr.XVI.æris vſti drach.iiii.
ſeminis hyoſcyami dr.i.opii dr.ii.myrrhæ, fruct⁹ ericæ,
acaciæ,ſing.dr.iiii.gummi dr.VIII.Omnia ſicca læuiſſi
mè terito,& lac muliebre adiicito,ac ſimul trita in col-
lyria efformato: & ea ſimiliter lacte trita craſſè illinito,
adhibito prius fomento. Liquida compoſitio ad aſpri-
tudines. facit & ad oculos ſuppuratos. Chalcitidis vſtæ
drachmas tres,croci drach.octo,mellis drach.nouẽ. Ari
da cum aqua terito,& vbi probè ſiccata fuerint,mel ad-
miſceto,ac vtitor. Theophili liquida ad omnes fico-
ſas eminentias,& omnẽ carnis extuberãtiam: Æris vſti
drachmas duas, miſyos vſti drachmam vnam, myrrhæ,
croci,omphacii,ſingulorum drachmam vnã, vini Chii
aut alius adſtringẽtis veteris odorati,vncias ſexdecim,
mellis Attici dextãtem. Sunt & alia collyria facientia ad
aſpritudines, quale eſt Phœnix & Dionyſius, & ſimilia,
quæ inter multi vſus collyria deſcribentur. Cæterùm in
quibus cum palpebrarum aſpritudine etiam tunicæ ocu
lorum inflammatæ dolore vexantur, admiſcere oportet
aliquid de exterſoriis ad propria inflammationi medi-
camenta,qualia ſunt collyria ex vino parata. ſedata verò
oculorum inflãmatione, aſpritudines exterere oportet.

A Verùm in iis qui vlcus habent cum fluxione mordaci,
fieri non poteſt vt huiuſmodi medicamento vtamur.
Corniformis enim amplius corrodetur, & vuiformis
prolapſus maior fiet, & vehemens dolor hominem ap-
prehendet.augebitur autẽ & malignus fluxus. In his igi
tur collyrium huiuſmodi parare oportet, Pumicem læ-
uiſſimè tritum tragacantho aut gummi madefacto ex-
cipimus,& parua collyria formamus: deinde euerſis le-
uiter palpebris diutius affricamus: & poſtea lac infundi-
mus,& collyriis ad puſtulas ac vlcera deſtinatis vtimur.
B Ceſſante verò in temporis progreſſu fluxione, ad acrio-
ra collyria tranſimus,ac cum ipſis palpebras (velut di-
ctum eſt) confricamus.Miſcemus etiam ad ea quæ vlce-
ribus conueniunt,collyria ex vino,paulatim augentes i-
pſorum mixturam,quò neque palpebræ vexent tunicas
oculorum, & vlcera pura facta impleantur ac cicatricẽ
recipiant.

De oculorum debilitate, Demoſthenis,
Cap. XLIIII.

C DEbiles oculi dicuntur qui neque albũ, neque ſplẽ-
didum, neque igneum videre ſuſtinent,ſed ex qua-
uis occaſione viſum continent & lacrymantur, præſer-
tim inter legendum.Differunt autem ii à fluentibus pro
pter carunculæ naturalis circa magnum angulum decre
mentum.fluentes enim hoc modo, etiam citra aliquam
externam cauſam lacrymantur:hi verò occaſione aliqua
oblata.Curandi verò ſunt deambulationibus, curſibus,
exercitiis ſupernarum partium cum frictione & ſpiritus
detentione,capitiſque raſura, ac leui oculorum frictio-
ne poſt exercitia,& frigidæ in caput perfuſione. Vten-
D dum eſt & aquæ potu,& victus ratione media.conducit
& legere cum clamore,itémq; ſic ſcribere.Si verò phar-
macis opus fuerit, adſtringentibus & perfrigerantibus
ac meatus obſtruentibus vtemur.

De myopia, Cap. XLV.

MYopes dicuntur qui ex natiuitate parua quidem
propè vident,magna verò procul videre non poſ-
ſunt: & qui ſcripta admotis oculis legunt. & alii quidẽ
inæquales,alii æquales oculos habent. Incurabilis eſt au
tem talis affectio.

E De nyctalope, Cap. XLVI.

NYctalopas vocant qui die quidem vident,occidẽ-
te verò ſole,obſcurius: deinde noctu penitus nihil
cernunt. Hoc autem magis fieri videtur propter aliquã
capitis debilitatem, & maximè viſiui ſpiritus craſſitudi-
nem, itémque reliquorum oculi humorum ac tunica-
rum. Quibuſdam verò contingit, vt noctu quidem me-
lius videant,interdiu autem deterius: & ſi noctu luna ap
pareat,nihil cernunt. ſed hoc rarum eſt,illud autẽ prius
plurimis contingit. Curandi porrò ſunt qui in nocte nõ
F vident (ſi bono habitu præditi fuerint) venæ cubiti ſe-
ctione,itémque ab angulis oculorum: qui verò vitioſis
humoribus redundãt,cõuenienti pharmaco purgentur.
Poſtea poſt vniuerſalem euacuationem vtendum eſt iis
quæ pituitam per os ducũt, & quæ per nares purgant: &
ſternutationes ciendæ. Narifuſorium autem pharmacũ
ipſis cõmodum hoc fuerit:Piperis,ſtaphidis ſylueſtris,
ſing.ſcrup.ii.ſinapis ſcr.i. tundito ac cribrato, & radicũ
betæ ſuccum adiicito, vt mellis liquidi compages fiat,
& contrita naribus infunde, ac attrahere iube. atq; hoc
G ad dies V.aut VII. facito. Vtere etiã aliis quæ in nares
mittuntur,in ſermone De narium affectionibus præſcri
ptis.Ante cibum verò bibant hyſſopum, origanum,ru-
tam. diæta autẽ attenuatoria ſit ex toto. Si verò per hæc
non ſucceſſerit,rurſus purgatorium dãdum eſt,quale eſt
hoc, Scammoniæ obolos tres,caſtorii obolos duos,ſalis
obolos tres. In debilioribus autem ſcammoniæ obolos
duos iniice.Talis enim purgatio ſæpe eueſtigio ab affe-
ctione liberauit, aut multo meliorẽ diſpoſitionẽ indu-
xit.Poſt paucos autẽ dies dandũ eſt purgatoriũ pituitã
H & bilẽ ducens,quale eſt hoc: Colocynthidis obolos ii.
ſcãmoniæ obolos quatuor,ſalis obol.quatuor:excipe in
catapotia ſex, & mediis habitibus tria præbe: fortibus
autem,omnia. Oculi verò illinantur melle cocto,& ad
continendũ liquorem immiſſum claudãtur:aut oleo ve
tuſtiſſimo ſimiliter illinantur:aut aluminis ſciſſi in teſta

exusti drachmas duas, salis ammoniaci aut Cappadocici drachmam vnam, terito & cum melle illinito, aut cum lacte muliebri: aut hyænæ fel cum melle. Vitandus tamē est frequentior acriorum pharmacorum vsus: assiduè verò vtendum oleo vetustissimo. Putatur ipsis prodesse hepar hirci assatum, cum sale citra oleum calidissimū comestum. Quidam etiam destillante ex hepate, dum assatur, sanie ipsos illinunt: aliqui hepar coquunt, & oculos super elatum vaporem detinentes, hoc fomento vtuntur. Auxiliatur etiam elaterium ex interuallis cum melle illitum. & perdicis fel aut capræ syluestris, aut hirci. buglossi etiam piscis fel illitum valde prodest. At verò diæta tota attenuatoria sit: & ab initio etiā à vino abstinēdū est: & vitanda omnia crassefacientia. Cæterùm in iis qui noctu melius vident, interdiu autem deterius, non cōiectamus spiritum multùm attenuari, aut tunicas rarefieri, atque ex hoc spiritū dissipari, ac visum obscurari: noctu verò crassefieri colligique, ac sensum mouere. & oportet in iis robur oculis addere. Herophilus tamen vice versa in libro De oculis dicit, Ad eos qui in die non vident, gummi, crocodili terrestris stercus, misy, hyænæ fel, trita cum melle illinito bis in die, & ieiunis hirci hepar edendum præbe. Ego verò coniecto hoc magis facere ad eos qui noctu nō vident.

De hebetudine oculorum, Galeni,
Cap. XLVII.

HEbetudo oculorum est obscuritas videndi, ob plurimas causas contingēs: aut dū visiuus spiritus incrassatur: aut dū tunicæ densantur ac crassefiunt, aut dū humores in oculo crassi ac viscosi fiunt. Contingit etiam his hebetudo qui diuturno morbo detenti fuerunt, & tristitia ingenti. At in senibus cum hoc quòd crassi facti sunt humores, & tunicæ spiritus visiuus, etiam debilitas adest spiritus visiui, & imminutio multa, ac collapsio, & velut corrugatio nerui visiui ac tunicarum in oculo densatarum ac crassefactarum. Nam dum imminuuntur humores in oculo senibus ipsis, & minus de spiritu ex supernis ad pupillam defertur, vsqueadeo rugosa fit sæpe corniformis tunica, vt senes partim omnino non videant, partim malè & vix adhuc cernāt. Corrugationes enim mutuò inter se incidunt, & tunica velut conduplicatur, & aliam crassitudinem aduētitiam assumit. Porrò auxilia in communi ad hebetudinem, ex eadem materia componuntur ex qua etiam in incipiētibus suffusionibus, & partim in collyriorum formas effinguntur: partim liquida sunt: (quæ etiam induratis inflammationibus tunicarum conueniunt) partim sicca. Horum compositiones in fine huius Sermonis habentur.

De obfuscatione oculorum, Demosthenis
& Galeni, Cap. XLVIII.

OBfuscatio est perfectum vtplurimum videndi impedimentum, citra manifestam circa oculum affectionem, pura videlicet apparente pupilla. Et quibusdam paulatim affectio conflatur: aliis confertim incidit, vt minimum aut semel in totum non videant. Et obfuscationis quidem paulatim conflatæ plures causæ sunt, de hebetudine iam relatæ. eius verò quæ confertim incidit, causa est obturatio nerui visiui, crassis ac viscosis humoribus confertim ipsi illapsis, aut eiusdem nerui resolutio. Præcedunt affectionem assiduæ cruditates, & meri potus, insolatio, capitis inustio ac ardor, aut perfrigeratio: aut assidua lectio post cibum, aut balnea similiter assidua post cibum, & vomitus intempestiui, coitus immodicus ac intēpestiuus, spiritus detentio violenta, quemadmodum in tubicinibus contingit. Hæc enim & his similia, cum modicè fiunt, visus hebetudinem efficiunt: dum verò immodicè, obfuscationem. Fit etiam aliquando obfuscatio ob fortes capitis plagas, aut casus ex alto, resoluto quandoque neruo visiuo, aut rupto, aut (quod omnium mitissimum est) humorum copia per vehementem concussionem illata & visiuum neruum obturāte. In resolutionibus igitur nerui, tardè mouetur oculus, aut omnino non. Quum verò ex violenta plaga in caput facta, aut ex casu, à cerebri connexu ruptus fuerit neruus, primùm quidē oculus prominentior fit: deinde cauatur & alimentum non sentit. Quū autē ob humorū crassorū ac viscosorum copiā neruus cōfertim obstructionem sustinuerit absque alia causa, necesse est capitis grauitatem consequi, maximè in profundo iuxta radices oculorum. Eos igitur quibus oculi cōfertim obfuscantur, curare oportet vena cubiti incisa, si plenitudine grauatus fuerit æger. validissimum enim auxiliū in ipsis est venæ sectio. Deinde interpositis aliquot diebus, fasciam collo circumdabimus ac constringemus: & postquam frontis venæ eleuatæ fuerint, rursus exoluemus, & hoc iterum atque iterum faciemus, quo per spiritus motum humores obturati violenter concutiantur. Postea eleuatas angulares venas, ab vtraque nasi parte siccare oportet, & fortem euacuationem facere. Ego enim ad tres heminas ex angularibus venis aliquando euacuaui. Post hæc confestim cucurbita occipitio affigenda est cum scarificatione. Contingit enim plerunque statim incumbente adhuc cucurbita hominem respicere. sed non oportet hoc auxilio cōtentum esse: verùm reparatis viribus post tertiam diem purgare, deinde ad diætam deducere. At verò in iis quibus paulatim per multum tempus oculi obfuscantur, præmissa recta victus ratione, à venis angularibus euacuationem, velut dictum est, faciemus. & in iis qui non multo sanguine abundant, statim ab initio ab angulis auferatur: deinde cucurbita occipitio affigatur: & postea purgatio fiat. Per diætam verò, maximè aluum facilè solubilē facito per cibos, bonæ concoctionis, præ omnibus ratione habita. Per aliquot dies autē dāda est aloe deuoranda, terebinthina excepta in catapotia. facit & cnici succus cum melle. Vtendum est & exercitiis infernarum partium, & deambulationibus pluribus in vmbrosis locis. Vitandus est vini potus, & aquæ potio viriliter toleranda. Vitandus est etiam omnis cibus crassefaciens, & assiduus coitus, & capitis insolatio. Neque verò balneum conuenit, neque somnus diurnus, neque vehementior à cibo motus, neque legere aut scribere. Vitādæ sunt iræ, indignationes, & curæ pertinaces, & vehemētes perturbationes, ac timores, præsertim post cibum, & assidui vomitus. Quotidie autem proluenda est facies aqua frigida, præsertim pluuiali, & illinendum corpus per alios. Perseuerante verò affectione, etiā per narisusoria caput purgetur, ita vt narib⁹ infundamus quæ ad capitis dolorem dicta sunt. Vtendum est & pituitam per os detrahentibus ibidem relatis. At verò illitio oculorum, diuturna iam existente affectione, primùm per simplicia fiat veluti per mel non fumosum, aut oleum vetus: postea etiam compositis vtendum est. Nos autem laudem assequuti sumus in ipsis ex Diacēteti collyrii vsu, & liquida Aglaidæ compositione ad suffusiones destinata. Commune verò ad omnē obfuscationem ac hebetudinem hoc est: videtur autem & ad membranarum crassitudines facere: Croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, piperis grana XV. spicæ nardi obolos duos, succi fœniculi drach. XVI. ammoniaci thymiamatis drachmam vnā, mellis quincuncem. Ad omnia læuissimè trita fœniculi succum affunde, deinde tere ac resicca, & admixto melle ænea pyxide excipe, ac vtere. Ante illitionem verò fomētum per spongiam in aqua calida marina tinctam oculis adhibendum est: aliquando etiam tota facies in marinā tepidam immittenda est. atque hæc quidem communia in omni obfuscatione. Cæterùm iis quibus ob coarctationem multorum aut crassorum humorum ad neruum delatorum, visus impeditur, post venæ sectionem & cucurbitæ admotionem & purgationem caput sinapismo integendum est: & postea etiam caustico pharmaco occiput exulcerandum: & capitis ex aqua calida perfusione vtendum. præstat autē salsuginosam aut nitrosam esse aquam.

De resolutione oculorum, Cap. XLIX.

NON solùm neruus visiuus, velut prædictum est, sed etiam totus oculus aliquando resoluitur, aliquando cum reliqui corporis dextris aut sinistris partibus resolutis: aliquando verò priuatim circa solam palpebram fit resolutio: aliquando verò etiam totus oculus resoluitur. Et si quidem palpebra fuerit resoluta, oculus semper conclusus est, & palpebra non sentit: si verò totus oculus resolutus fuerit, motus ad dextram ac sinistram, sursum-

que ac deorſum perficere non poteſt:& ſiquis acrius pharmacum ſublinat,nõ percipit morſum.Si igitur palpebræ ſolius fuerit reſolutio,præpurgato per aloedaria vniuerſo corpore,& poſt aquæ potus & frequentioris deambulationis ac multæ infernarum partium frictionis vſum,palpebra aſſiduè alumine ſciſſo cum acri aceto illinatur, & collyriis calidioribus, aut eo quod ex ſandyce cõſtat.quòd ſi hinc non reſtituatur, ſurſum ſuere ipſam oportet. Totius autem oculi reſolutiones ægrè curabiles ſunt, maximè in ætate prouectis. Si verò ex natiuitate cõtigerit reſolutio, impoſſibile eſt hãc corrigere.In quibus igitur ſalutis ſpes eſt,talis curatio facienda eſt præ omnibus:Si bono habitu præditꝰ fuerit, vena cubiti ſecetur,deinde anus per clyſterem eluatur,poſtea purgatorio corpus euacuetur: deinde pituitam per os ducentibus vtendum : deinde per ea quæ naribus induntur purgandum.Poſtea cucurbita occipitio affigenda cum ſcarificatione.& hirudines temporibus admouendæ.Propinandum etiam caſtorium per ſe, & cum abſinthio.Dandum & pulegium, hyſſopum,ruta, cum aceto mulſo ac ſale:poſtea caput caſtorio illinatur,cũ roſaceo & aceto.Et ex eodem vnguento,mollis lana imbuta,oculo clauſo imponatur,cauendo ne in oculum inſtillet:atque hæc curatio bis in die fiat.Palpebræ verò forinſecus & frons,caſtorio cum croco ex aceto illinantur. Mihi verò videntur liquidæ ex caſtorio ac melle ad affectionem commodæ,quæ compoſitiones & ſublinendæ & ſuperlinendæ ſunt.A vino verò,& carnoſo multùmque nutriente ac craſſi ſucci cibo omni abſtinendum eſt, & aſſumendi qui excretiones facilè ſolubiles faciunt,ac humores attenuant. In primis temporibus vitanda ſunt etiam balnea & vaporatoria &inſolationes. Vomitibus autem ex interuallis vtẽdum ieiunis,à raphanis, deligato oculo, & citra multam lancinationem.

De glaucedine, Cap. L.

GLaucedo duobus modis dicitur.Glaucedo enim propriè mutatio eſt cryſtallini humoris ad glaucum humorem,ſiccitáſque ac concretio: altera autem glaucedinis ſpecies,ex prægreſſa ſuffuſione fit, humore iuxta pupillam vehementiſſimè congelato ac reſiccato.& hæc ſpecies incurabilis eſt. At propriè dictam glaucedinẽ incipiẽtem aliquando ſanare datur, ex deambulatione pro viribus,& totius corporis frictione,ac lauacris,maximè capitis. Æſtate verò etiam frigidæ lauacrum conuenit,& tonſura capitis ad cutem : oculi verò ſolo oleo antiquo ſublinantur.

De ſuffuſione, ex Demoſthene, Cap. LI.

SVffuſio eſt præterfuſio humorum circa pupillam congelatorum,vt,vbi perfecta fuerit,viſum impediat. Incipiente verò ſuffuſione,talia ægris accidũt:Velut culices parui caliginoſa quædam oculis ſæpe obuerſari videntur. & quidam ex ipſis piliformia vident, alii velut lanarum filamenta,aut araneorum texturas: quibuſdam circa lucernas circuli apparent. Hæc autem vbi apparuerint,aliquando pura pupilla apparet iis qui negligentius conſiderant:aliquando verò colorem maris refert. Augeſcente deinde affectione, augeſcunt etiam accidentia : perfecta verò eadem,homo non videbit,pupilláque colorem ad albedinem mutat,& omnino non tranſlucet. Plures autem ſunt coloris ſpecies:quædam enim ſuffuſiones aerem aſſimilant, aliquæ vitrum referunt,aliæ albicantes ſunt,aliæ ad cæruleum colorem magis mutãtur, aliæ glauceſcunt: quæ etiam incurabiles ſunt.Curandi autem ſunt qui ſuffuſione tentantur,in principio ſanguinis de cubito detractione:& ſi nihil impedit, etiam clyſteribus acrioribus,& purgationibꝰ:deinde quoq; cucurbita occipitio affigenda eſt cum ſcarificatione:& pituitam per os detrahentibꝰ ac nariſuſoriis,ex interuallis vtendum. A vino verò abſtinendum eſt per totam curationem,& ab omnibus replẽtibus caput:itémque à balneo,niſi quis laſſitudinis ac tardæ concoctionis gratia ad ſe lauandum cogatur . Et tunc omnino non in aere balnei moretur, neque in ſolio moram trahat:ſed paululum inſcendat , & citò exeat . Diæta verò omnis ſit attenuatoria. Medicamentis autem vtendum eſt,primùm ſimplicibus,velut melle,& oleo veteri, ac fœniculi ſucco: deinde etiam compoſitis liquidis ac

A ſiccis collyriis,quæ paulo pòſt deſcribẽtur inter communia auxilia.

De midryaſi,*id eſt pupillæ dilatatione*, Cap. LII.

PVpillæ dilatatio appellatur,quum pupilla colore quidem nihil abalienatur, multo verò latior quàm pro naturali modo euadit,vt aliquando ad iridis circulum accedat,& quandoque in totum viſum impediat : aliquando tamen vident,verùm obſcurè,& quæ videntur ab ipſis omnia minora putantur, diffuſo videlicet ſpiritu viſiuo. B Fit hæc affectio propter humorum allapſum,qui aut acervatim aut paulatim ferũtur,à quibus citra ſenſum vuiformis tunica diſtenditur,& pupilla amplius dilatatur Eſt autem affectio valde ægrè curabilis. quum enim membranoſa ſit tunica vuiformis, vbi ſemel diſtenta fuerit,induratur,neque facilè amplius contrahi poteſt . Accidit autẽ affectio hæc magis pueris,propter tunicarũ debilitatem. Sed & qui ex natura nigros oculos habẽt,magnas etiã pupillas habẽt: quapropter facilè in hanc affectionẽ delabũtur.Curanda eſt autem affectio,ſi nihil impedierit, venæ C ſectione in cubito,aut purgatione:ſi verò hoc fieri nõ poterit,angulares venæ ſoluãtur:deinde cucurbita occipitio affigatur. Vtendum eſt & deambulationibus lentis ac pluribus,in locis vmbroſis:& omni modo conandum vt materia ad infernas partes detrahatur.Quapropter in principio etiam clyſteri vtendum eſt, & internarum partium frictione per alios. Poſt deambulationem & inunctionẽ facies aqua marina proluatur,hyeme tepida, æſtate frigida.Tota etiam facies in aquam mittatur oculis per tempus quoddam apertis.quòd ſi marina non adſit, parum ſa D lis aquæ miſceatur, aut poſca aquoſa aſſumatur . A vino abſtinendum eſt donec affectio fuerit ſoluta.& tota diæta tenuior ſit & ventri commoda.Balnei vſus rarior ſit, & tunc caput non valde perfundatur . Pharmacis vtendum eſt ſubadſtringentibus,velut roſa,croco,nardo,thuris cortice,pompholyge,ſpodio,& acacia.nam valde acres pharmacorũ facultates humorũ copiã attrahentes,diſtendunt membranas,& latiorem pupillã efficiunt . Quapropter & quæ vehementer adſtringunt,velut eſt chalcitis, miſy ,& quæ amplius frigefaciunt,velut cicuta,membranas indurant.Sed & amplius contrahere ac coarctare pupillam in- E commodum eſt.nam hæc res pupillam ad tabem perducit.

De tabe pupillæ, Cap. LIII.

TAbes pupillæ dicitur quum anguſtior & hebetior facta fuerit.Hoc autem pleriſque contingit ex periculoſis debilitatibus,aut ingenti capitis dolore . His autẽ maiora apparent quàm pro naturali modo , quæ ab ipſis videntur,propter pupillæ anguſtiã. Curationem porrò in his contrariam midryaſi facere oportet,ita vt exercea- F mus ſupernas partes,humeros ac manus cum ſpiritus detentione.& caput ac faciem diligenter confricemus : deinde oculos ſummis digitis.facies etiam aqua calida proluatur:& caput vnguento quodam moderatè calefacere potente illinatur,quale eſt irinum.Et modico facto interſtitio,oculi rarefaciẽte,& acriore,ac humiditatem attrahente pharmaco ſublinãtur,quale eſt hoc collyrium:Ammoniaci thymiamatis drachmam vnam, crocomagmatis drachmas quatuor,croci drachmas duas,æruginis drachmas quatuor:trita cum aqua efforma,& vtere . facit & G Eraſiſtrati liquida compoſitio . Victus ſit optimi ſucci & ſorbilis,vinum fuluum & odorum.ſomnus excipiat cibũ. Sed & balnea cõueniũt,& capitis ex aqua calida perfuſio.

De macie oculi, Cap. LIIII.

OCulus macer eſſe & alimentum non ſentire dicitur, quum ex vehementi capitis dolore, aut in febribus acutis,paulatim humiliatur & cauatur , & in totũ minor fit,& aliquanto obſcurior, & viſum impedit.Contingit autem hoc ſæpe ex caluæ inciſione & perforatione:quando ſanè etiam ægrè curatur.Differt autẽ macies à tabe , quòd H tabes pupillam ſolam minorem facit:macies autem totũ oculum minorem & humiliorem efficit. Curandi porrò ſunt ſic affecti , ſpongiarum ex calida aqua expreſſarum circa oculos fomento.Lac quoque tepidum ipſis infundendum,& ab omni collyrii adhibitione abſtinendum.

cibi dentur ipsis multùm nutrientes & optimi ſucci. vinum ſit fuluum & tenue. Vtendum eſt balneis,& capitis ex calida aqua perfuſione. exercitiis item partium ſuperiorum,& ſpiritus detentione.

De expreſſione oculorum, Cap. LV.

EXprimuntur oculi aliquando vt prominẽtes permaneant. & hoc contingit iis qui ſtrangulantur,& in athleticis certaminibus, & fœminis quæ in partus doloribus amplius diſtendũtur: aut ex fluxionibus plurimis quæ aceruatim à capite defluxerunt. Qui igitur ex ſtrangulatione in hoc inciderunt, iis vena cubiti ſecetur: ſi verò aliàs craſſi humores influentes oculos impetiuerũt, purgentur veratro nigro aut ſcammonia. At expreſſiones oculorũ, in fœminis ex partus doloribus ſæpe contingentes, purgationes per locos muliebres ſoluũt: quare has procurare oportet. In viris autem poſt venæ ſectionem, aut purgationem, ſi permanſerit affectio, cucurbita occipitio affigatur,& aquæ potus exhibeatur,& cibi cõtrahantur. Oculo verò imponatur lana melle imbuta cũ modico croco,& hapſus lanæ ſuperimponatur,& placida cõpreſſione deligetur. Cõducit his etiam poſt principium, aqua marina frigida faciei affuſa, & intubi ſuccus ac polygoni,& pſyllii cum opio illitus:& quæcunque alia comprimere ac contrahere poſſunt.

De confuſione, Cap. LVI.

COnfuſio oculi plerunque ad vehementes plagas cõſequitur. ſed & ex vuiformis tunicæ inflammatione cõtingit, ruptis in ipſa vaſis. Pupilla verò colore turbida fit,&aut maior aut minor ſeipſa euadit. curãdæ igitur ſũt cõfuſiones ex plaga pervenæ in cubito ſectionẽ. & totus oculus ſãguine recens mactati turturis, aut in illius penuria, colũbæ expleatur,& mollis lana in ouo cũ vino & roſaceo cõquaſſato madefacta imponatur ac deligetur:& poſtera die idẽ fiat. Tertia verò fomẽtũ adhibeatur,& lac inſtilletur: poſtea ouorũ aſſatorũ vitelli imponantur, cũ melle & croco trito, linteolo illiti. Quum autem pupilla iã purgata fuerit, collyria ad antiquas affectiones deſtinata ſublinantur, quale eſt aromaticum & chiacum Apollonii,& ſimilia. Facilior autem curatu eſt confuſio in iis quibus pupilla ſola ampliatur: colore verò & figura ſimili permanet. difficulter autem curatur in iis quibus pupilla diuulſa eſt.

De iis quæ in albo oculi naſcũtur, Cap. LVII.

OMnia quæ præter naturam in albo oculi naſcuntur, quæ quidem doloris exortia ſunt, in quibus pili ſæpe exoriuntur, & quæ non valde à naturali colore euariant, curabis hamo apprehendens ac extendens, & poſtea ſcalpro pterygiis deſtinato reſecans: deinde ſalem tenuem inſpergens, & lanæ hapſum imponens ac deligans,& reliquam curam adhibens velut in pterygiorum reſectione. Quæ verò ſubrubra & tumida ac varicoſa ſũt, dolorificáque & aſpera, & tempora per conſenſum afficiunt, ea omnia fugere oportet velut maligna,& periculi ac oculorum prolapſus inducentia in chirurgia.

De pterygiis, Cap. LVIII.

PTerygium, *unguis Latinis quibuſdam vocatus*, dicitur quum album in oculo amplius augeſcit, aut caro ſuperexcreſcit, ex ſcabra quadam lippitudine, aut aſſiduis fluxionibus. Incipit autem huius augmentum, ſæpe quidem ab angulo magno appellato iuxta naſum, rarius autem à paruo:& adhuc rarius generatur à ſuperna aut inferna palpebra, extenditúrque vſque ad nigrum. Quum verò maius factum fuerit, etiam pupillam contingit, & viſum impedit. Facilia verò curatu ſunt pterygia albicãtia,& anguſtum fundum habentia: his verò contraria ægrè curantur. nam ſubrubra poſt curationem chirurgicam, cariem ac dolores dimidiæ capitis partis inducũt. attamen poſt ſymptomatum ſublationem oculus, libera tur. At pterygia in quibus etiam principia ſunt ſuffuſionis, curare non oportet. his enim ſublatis, citiùs ſuffuſio conflatur. Sed neque craſſa pterygia curãda ſunt,& euerſa,& eminentia ac indurata, & quæ tempora per conſenſum afficiũt. ſunt enim maligna & cancerata. Quæ verò vſque ad pupillam pertingunt, & propterea viſum impediunt, ſi tollantur, liberant quidem oculum à fluxionibus, cicatrix autem quæ ex chirurgia iuxta pupillam

A ſuccedit, nihilominus viſum impedit. Cæterùm ex pterygiis ea manu curare oportet, quæ aucta ad nigrum ſe extendunt: quæ verò parua & in albo ſunt, ea conandum eſt vt pharmacis comprimamus.

Pharmaca ad pterygia, Cap. LIX.

PTerygia probè deprimit ſiccum ad ſcabiem deſtinatum, ex chalcitide & cadmia compoſitum, quod ad ſcabros angulos deſcriptum eſt: & Theodotium collyrium Seueri tritum ac ſiccum: & omnia exter
B ſoria collyria, ad aſpritudines & ſycoſes deſcripta,& quæ ad myocephala & ſtaphylomata cõueniunt, maximè ex vino parata. Archigenes autẽ, Ad pterygia, inquit, atramẽti ſutorii drach. II. ſalis ammoniaci drach. II. gummi drach. I. terito ex aceto,& collyria formato ac vtitor. Aliud celebre, quod celerrimè ipſa conſumit. Chalcitidis vſtæ, vt fulua euadat, drach. IIII. croci drach. I. tritis vtere ſiccis. Aliud experientia cognitum. Chalcitidis vſtæ drach. XX. cadmiæ drach. X. ſquamæ æris rubri dr. I. piperis drach. I. vtere. Aliud, ex fundo tollens ptery-
C gia. Atramenti ſutorii torrefacti drach. II. æris vſti dr. I. ſiccum adhibe:& poſt detractionem, collyrio ex roſis cura, aut ex croco collyrio. Aliud. Magnetem lapidẽ viuum diligenter terito,& ſemel in die vtitor. Aliud. Populi nigræ ſuccum cũ duplici melle illine. Aliud. Atramentum ſutorium cum felle ſuillo, æquali pondere trita illine. Aliud. Sepiæ teſtas cum ſale ammonia co, æquis portionibus tere ac vtere. Aliud. facit & ad ſugillationes & hebetudines: Lapidis magnetis viui drach. quatuor, æruginis drach. vnam, minii ſinopici drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas qua-
D tuor, croci drachmas duas, mellis quincuncem. hoc etiam ad albugines facit. Aliud. Glaucium tundito, cribrato,& modica aqua terito, & ſufficiente pompholygis cinere addito, collyria formato:& vtere cum aqua bis per diem. Aliud. Æs vſtum cum pueri incorrupti vrina terito, ac vtitor. Aliud. Squamæ æris rubri, nitri rubri, pumicis, cimoliæ, ſing. drach. IIII. terito ex aceto donec ſiccentur,& vtere. reponito autem in teſtaceo vaſe puro.

Chirurgia pterygiorum, Cap. LX.

E AD pterygii verò ſublationem ita chirurgiam aggredimur. Palpebras inter ſe diſparamus,& hamulo circa medium pterygii tranſfixo, leuiter diſtendimus vt ne cuticula corniformis tunicæ eleuetur. ſimul enim ſublata, maximas inflãmationes inducit. deinde acum accipimus, quæ filum & pilum equinum tranſmiſſum habet,& hanc diſtẽto per hamulum pterygio ſubiicimus. deinde deligatum per ſubiectum filum pterygium diſtẽdimus, filum leuiter ſurſum trahentes, & fili principiũ miniſtro induſtriè tenendum præbentes. Nos autem v-
F traque manu pilum tenentes, ſurſum ac deorſum ipſum commouemus,& pterygium ſubexcoriamus, initio à nigro facto vſque ad angulum: deinde continuitate ipſius ad nigrum exoluta per pilum,& diſtenta per filum, ſcalpro ad pterygia deſtinato funditus auferimus pterygii partem iuxta angulum, palpebras & angulum cauentes. quibus enim palpebræ ſimul inciduntur, iis concretiones fiunt: quibus autem funditus angulus reſecatur, iis naturalis eius loci carnis decrementum ſuccedit. Si verò fundum pterygii fuerit relictum, regeneratur, ſi non
G pharmaco aliquo ex prædictis fuerit conſumptum. Congruentis igitur modi coniecturam facere oportet. Quòd ſi ægri formidoloſi oculos aperire non fuerint auſi, hamulo ſupernæ palpebræ ſubmiſſo, leniter ipſam extrà diſtendimus, atque ſic (velut dictũ eſt) operamur. Poſt detractionẽ verò, muriã acriorẽ oculo infũdimus: deinde lanam ouo imbutam imponimus,& oculũ deligamus: ſequenti deinde die ſoluimus, & moderato fomento adhibito, album ac tenerum Seueri collyrium infundimus: quarta verò, collyriis ad affectiones commodis v-
H timur, de cætero vitantes tenera & incarnantia collyria. Sunt autem ad affectiones commoda, nardina & Theodotia,& omnia ex vino fientia collyria.

De carnis in angulo magno incremẽto, Cap. LXI.

ENcanthidem vocant, quum magnus oculi angulus ad naſum, auctus carne ſuperexcreuit, id quod

maximè in canibus contingit: verùm in hominibus redundat qui in mari versantur. Proinde si benignum fuerit hoc carnis incrementum, dolore vacat, & tenerū est ac laxum: si verò malignum, durum erit & inæquale, & dolores punctorios inducet. Oportet autem benignum curare ac paruum pharmacis siccis, tum eo quod ex cadmia & chalcitide ad scabros angulos paratur, tum hoc ipso quod optimum est: Aluminis scissi, misyos torrefacti, atramenti sutorii, partes æquales. hoc egregiè cōsumit omne carnis angulorum incrementum. Vtere etiā Theodotio Seueri collyrio sicco trito adhibito: & eo quod ad myocephala ex vino paratur.

Chirurgia incremēti carnis in angulo, Cap. LXII.

At verò maius & malignum carnis in angulo incrementum, volsella apprehensum resecare oportet: si verò maior fuerit eminentia, acum duplex filum habentem transmittere ad fundum oportet, deinde filum constringere, & paruo interstitio facto donec caro liuescat, scalpro auferre, & siccum scabiei destinatum adhibere: & hapsum lanæ aut conduplicatum linteum superimponere: postera verò die fomentum adhibere: & post tertiā mellis vsu curam absoluere. Cauendum est autem ne vnà cum carne præter naturam aucta, etiam ipsum angulum funditus tollamus, alioqui rhœas, *hoc est naturalis carnis in angulo decrementum* succedet.

De sanguinis ex angulis eruptione, Cap. LXIII.

Fit & sanguinis ab angulis eruptio, maximè pueris, ob assiduos eiulatus ac distentiones, apertis circa palpebras vasis. Curādi autem sunt poscæ frigidæ aut aquæ frigidæ perfusione tum super angulos, tum super caput facta. Infundendum etiam oui candidum per se, & cum aliquo collyrio ad tenues fluxiones conueniente. Vtendum & infernarum partium deligatura & cibo crassefaciente. in perfectis autē ætatibus cucurbita occipiti affigenda est cum scarificatione.

De concretione palpebrarum ac contractione, Cap. LXIIII.

Concrescunt & agglutinātur palpebræ ad albū aut nigrū in oculo, aut iter se, vlceratione prægressa. Quū igitur ad albū cōcretio palpebrarū facta fuerit, & oculi motus impeditur, affectionē hāc ancylosin vocant, *hoc est contractionem*. Quæcūque igitur cōcretiones iuxta angulum factæ sunt vtriusque palpebræ, eas hamulis distentas dissecare oportet, & linamēto indito disparare, & postea velut cōmunia vlcera curare. Quæcūque verò concretiones factæ fuerint extremitatis palpebrarū ad oculi tunicas, eas cæco hamulo distendere oportet, & scalpro pterygiis destinato concretionem exoluere, deinde carnis incrementum sicco aliquo deprimere, & ære læuissimè trito palpebras sublinire, & oculum vsque ad perfectam curationem indeligatum sinere.

De pediculis palpebrarum, Cap. LXV.

Pediculi generantur in palpebris lati, parui, multi, ex igluuie & illuuie ac mala diæta ortū habētes. Curatio igitur adhibēda est primùm, vt pediculi diligēter expurgētur: deinde aqua marina tepida affūdatur: & postea subscriptū pharmacū loco adhibeatur: Aluminis scissi dr. II. staphidis syluestris obol. I. piperis obol. II. æris vsti dr. I. myrrhæ obol. II. lapidis scissi obol. III. misyos torrefacti drach. I. terito, ac vtere sicco. Adhibēda præterea sunt balnea, & caput discutientibus ac corroborantibus cōfricandum: & exercendæ infernæ partes, & victu boni succi vtendum. Similis autem curatio lendibus quoque palpebrarum adhibeatur.

De pilis pungētibus palpebrarū, & de duplici pilorū ordine, itē que multiplici, quā phalangosin dicunt, Cap. LXVI.

Pilorum pungentium in palpebris exortum, trichiasin *Græci* vocant, quum sanè sub pilis naturalibus in palpebris alii exorti & intrò nutātes, tunicas pungunt, & oculorum fluxiones concitant. Dicitur etiam trichiasis, quum ipsæ palpebræ laxatæ sunt: aut ipsarum extremitas intrò nutat, vt pili non facilè appareant nisi quis distendat ac disparet palpebras. Vocant autē medici palpebræ laxationem, phalangosin aut casum: pilorum verò subcretionē, distichiasin, *id est duplicem pilorum ordinem*. fiunt autem hæ affectiones, & præsertim duplex ordo, ex multa humiditate. Quemadmodū enim in terra largitas aquarum plurimas herbas profert, sic etiam in palpebris: maximè vbi influentes humores minimè mordaces fuerint. Si enim id quod influit salsum fuerit, etiam naturales pilos reiiciet. Perfecta igitur pilorum pungētium curatio, est consutio palpebrarum sursum versus. quandoquidem verò aliqui ob mollitiem non audent seipsos chirurgiæ submittere, auxilium ferendum est ipsis quantum eius fieri potest. veteres itaque huiusmodi auxilia ad ipsos conscripserunt.

Pharmaca vt euulsi pili non renascantur, Cap. LXVII.

Pungentes pilos euellito, & euersa palpebra, sanguinē ranarum recentem illinito, & frigefieri finito: aut cimicum sanguine similiter vtitor: aut chamæleontem album vrito, & cinerem sanguine ranarum excipito: & vsus tempore saliua diluito, & præeuulsis pilis loco illinito. Aliud. Succum Chelidonii herbæ quæ etiam capniū dicitur, sufficiente gummi excipito, siccato, ac parua collyria formato: & vtitor, velut prædictum est. Aliud. Cochlearum carnes cum viridium ranarum in harundinibus degentium sanguine, aut herinacei terrestris cruore terito, & atramento scriptorio moderato adiecto siccari finito: & vtere (velut dictum est) vitata pupilla. Aliud. Hirudines vrito, ac terito, & vtitor assiduè pilis præeuulsis. Aliud. Intestina terræ in testa ad cinerem exusta, ac læuissimè trita, præeuulsis pilis inspergito. Aliud. Lacertam in olla exurito, & ad cinerem tritum par pondus sandarachæ adiicito, ac vtitor. Aliud bonū minimè molestū. Siliquas siccas non antiquas diffringito, & humorē qui in ipsarū cauitatibus viscosior modicus ac melleus reperitur, specilli nucleo exceptū, præeuulsis pilis loco illinito: atque hoc assiduè facito. Summè autem facit (inquit Archigenes) herinacei terrestris fel, & sanguis pari mensura, cum modico castorio. Castorium itaque læuissimè tritum sanguine ac felle excipito, & velut piscium squamas formato. Vtere autem ita vt pilos radicitus euellas, deinde squamam vnam saliua ex ore ieiuni dilutam euersæ palpebræ illinas, & ad dimidium horæ in loco detineas donec siccetur. dolore quidem afficiuntur ægri, sed pili non amplius enascuntur. Aliud. Psyllium & cicutæ semen, ac cedriam, pari portione vespertilionis sanguine excipe, ac vtere (velut dictum est) ne oculum contingas. Aliud. Linteum ex naui vetus accipe, & in lucernam pro funiculo lucernario inde, & lucerna ex oleo Cyprino impleta, fuliginē in æreo vase collige, ac vtere, pilos euellens & locum assiduè illinens: & si renati fuerint, idē repetito. Aliud. Potamogitonis succum & artemisiæ succum, æquis partibus adhibeto. Aliud. Fel vituli, & castorium & gūmi, æquis portionibus citra aquam conterito, efformato ac vtitor, præeuulsis pilis illinens ter in die. & comperies successum. Aliud. Porci masculi fel & adipem eiusdem, in fictile vas nouum densissimum ac læuissimū mittito, & aceti acerrimi heminæ quartam partem, & olei aleni tantundem affundito, & denso linteo obligatū ad dies septem finito, & postea diffusa in mortarium terito, & velut vnguentum excipito. Idem etiam in toto corpore probè facit. at verò alenum oleum, amygdalinū oleum esse dicitur.

Agglutinatoria pilorum, Cap. LXVIII.

Pilos in palpebris præter naturā introrsum refractos, glutinat mastiche per specillum calidum admota, & sic pilis ad proprium ordinem refractis. Bitumen eodē modo, glutinū similiter. Cochleæ glutinositas acu excepta. Hierachii succus. Medicamentorum agglutinatoriorum appellatorum liquor. Ammoniacum thymiama. Compositum autem hoc, Resinæ siccæ, picis siccæ, sulphuris viui, bituminis: singulorum drachmam vnā, ceræ drachmæ dimidium. Liquata reponito: & vsus tempore specillum igne feruefacito, & pharmacum contingito, ac eo pilos reglutinato.

specillum igne ferue facito,& pharmacum contingito,ac eo pilos reglutinato.

De sutura palpebrarum sursum versus,

Cap. LXIX.

AD suturam palpebrarum sursum versus faciendam, æger desideat ad sinistram chirurgi partem, humilior ipso, ad splendidam lucem. Sint autem ministri duo probè periti adstantes, alter retrorsum, alter à latere. Et chirurgus primùm per collyrium aut superficiarias scarificationes notet sufficienter quantum in palpebra redũdat,& corrugatæ cutis resectionem, vt neque plus neque minus quàm oportet rescindatur. Si enim latius resecta fuerit, æger lagophthalmus euadit: si verò angustius, rursus palpebra laxatur,& pili similiter pungunt. Notetur etiam circa medium palpebræ iuxta extremitatem locus superficiaria cæsura. Post factam vero notationem, euersa palpebra, subsectionem intrinsecus faciamus, vltra pilos præter naturam exortos, quò ipsi adnaturales foras tendant. Aliquando verò in ipsos pilos præternaturales, si penitus insiti fuerint, subsectionem facimus, vt succedens cicatrix ipsos rursus enasci prohibeat. Nihil autem vetat etiam duas subsectiones facere, vnam vltra pilos præter naturam exortos, quò extremitatis palpebræ fiat resiccatio: alteram super ipsos præternaturales pilos. Sit autem profundior subsectio. {adiuuat enim refractionem & palpebræ læuiutatem: & ab altero extremitatis siue marginis palpebræ termino vsque ad alterum procedat. Deinde linteola parua duplicata, figura triangulari imponantur, vnum iuxta magnum angulũ, alterum prope paruum. Super hæc autem lintea minister qui retrò adstat, apices magnorum digitorum firmet, & vno impetu palpebram distendat, imprimens digitum sub supercilio, quò æqualis palpebræ tensio fiat. Signum autẽ sit tibi optimæ tensionis palpebræ, quum media nota proprium seruarit locum, hoc est circa medium fuerit reperta. Post distentionem verò primùm facienda est obliqua,& ad veru similitudinem sectio superficiaria infernè, vt ne ex superna influens sanguis chirurgiam impediat, sitque hæc sectio propinqua palpebræ extremitati: deinde supernè luniformis sectio fiat. Initium autem & ipsa sumat ex infernis à magni anguli loco, & delata ad notam, rursus deorsum vergat ad paruum angulum. sitque etiam ipsa superficialior, vt ne musculi sauciẽtur. Deinde minister qui à latere stat, palpebram distẽdat. Postea hamulus in circumscriptæ fasciolæ principium transfigatur, in sinistro oculo ad paruum angulum: in dextro, ad magnum. Distento autem hamulo per sinistram manum, fasciola scalpro ad hanc rem destinato subexcorietur, animaduersione habita ne, si profundior excoriatio fiat, musculi vulnerentur, & incurabilem habeant palpebræ laxitatem. Post cutis autem excisionem, ad suturam sursum versus veniendum est. & prima sutura media fiat: deinde vtrinque aliæ duæ, vt in totum quinque fiãt suturæ. Post suturam, distenta palpebra propter vulnera, moderatum splenium glutinosum suturis sub supercilio impone: super ipsas verò sectiones spleniola parua glutinatoriam & inflammationem arcentem vim habentia imponantur. Postea lana ouo imbuta toti oculo imponatur, ac deligetur. Quandoquidem verò augescens & acris ac salsa fluxio illata, pilos naturales reiicit,& palpebræ marginem duram efficit: pilis autem præter naturam subenatis etiam augmentum præbet, dif ficilisque sit in his palpebræ euersio, conuenit acum robustum filum habentem, per mediam marginem palpebræ transmittere, & filum sursum trahere, atque sic per specillum palpebram, prout moris, euertere,& sectionem, velut dictum est, facere.

De sutura palpebrarum deorsum versus,

Cap. LXX.

QVòd si inferna palpebra pilos pungentes produxerit, sutura deorsum versus probatur. Et prius quoque in iis sufficiens laxatæ superfluæ cutis resectio notetur. nam & hic latiore fasciola excisa, euersio contingit: angustiore verò, inutilis est chirurgia. Post factam notationem, lintea complicata, velut dictum est, angulis

A imponantur, & palpebra distendatur. Postea minister digito malæ impresso, ipsam detrahat. Fiat autem prima sectio luniformis inferior: deinde ad veru similitudinem & obliqua appellata circa palpebræ marginem. Facienda est autem excoriatio & sutura, velut antea dictũ, & reliqua eodem modo. Cæterùm sola deorsum versus sutura contenti sumus in inferna palpebra, vitata subiectione, vt ne palpebræ euersio contingat.

De euersione palpebræ, Demosthenis,

Cap. LXXI.

B PAlpebræ amplius euerti solẽt, vlceratione prægressa, & carni ipsarum superaucta. Aliquando etiam à duriore cicatrice palpebra contrahitur ac euertitur. contingit autem hoc magis circa infernas palpebras. Curanda verò sunt moderata carnis incrementa, arido subiecto. Æris vsti drachmam vnam, atramenti sutorii, misyos tosti, chalcitidis tostæ, singulorum drachmã vnam. Aliud. Æris vsti drachmas VIII. misyos torrefacti drachmas II. chalcitidis tostæ drach. I. atramenti sutorii drach. I. Aliud, ad inueteratas iam euersiones: Æruginem in testa torrefactam terito,& per se adhibeto. aut plumbi vsti

C parem portionem admisceto.

Chirurgia euersionis palpebrarum, Antylli,

Cap. LXXII.

MAiora verò carnis incrementa scalpro auferre oportet: deinde ære vsto trito contingere, aut aloe cum manna thuris: & sequenti die fomento adhibito similiter curare. tertia verò die post fomentũ, melle vtendũ est vsq; ad perfectam curationem. Si verò maior fuerit euersio, sic chirurgia facienda est: Ex interna palpebræ parte

D duæ sectiones fiant, literæ *Græcæ* Λ figuram habentes, ita vt angusta literæ Λ pars infernè sit ad malam: lata verò ad palpebræ marginem. deinde fasciola illa literæ Λ figuram referens excindatur, resecta simul etiam subiecta carne. non est enim cartilaginosa inferna palpebra (cutis tamen indiuisa seruanda est) deinde labia excisionis sutura contrahenda. sufficiet enim vna sutura iuxta partes marginis palpebrarum facta. Sic enim incuruata & eleuata palpebra, ad internas partes reuertetur. Si verò cicatrix ex aliqua causa extra palpebram

E facta, palpebram euerterit, tollenda quidem est, velut dictum est, ex internis partibus palpebræ fasciola illa literæ Λ figuram referens, non profunda sectione facta, & labia sectionis, velut dictum est, per suturam contrahenda. Postea cicatrice forinsecus per hamum distenta, acum duplex filum habentem, sub totius cicatricis carnosam molem trãsmittimus, à paruo angulo initium facientes, & ad magnum ipsam acum ducentes: deinde acu sic posita, filum vtriusque ipsius partibus subiicimus, & per ipsum totã carnosam cicatricis molem distẽdimus. & sic

F ipsius exsectionem facimus, tollentes simul cum carnosa mole, etiam infixam acum. Post chirurgiam autem, externam sectionem linamentis disparamus,& conduplicato linteo ex frigida aqua imposito, deligatione vtimur vsque ad tertiam, frigidam irrorantes, & linteum complicatum incumbere sinentes. Tertia verò die soluimus, & spongias ex aqua tepida adhibemus. fomentum enim in his non cõducit. Cauere enim oportet ne fortè glutinatio intrinsecus non succedat. Postquam verò exciderint suturæ corporibus glutinatis, de cætero impauidè fomen-

G tum adhibeatur, ad hoc vt etiam cicatrix tenuior fiat, & oculus mitigetur: deinde repressiua collyria palpebræ intrinsecus sublinantur. Externa verò sectio disparata seruetur, per omnem curationem mollioribus pharmacis adhibitis. Cõtinget enim ex intrinseco cutis incremẽto auxilium quoddam vt palpebra intrò vertatur. Si verò propter carnis in angulo magno incrementum facta fuerit palpebræ euersio, exciso eo incremento, palpebra ad naturalẽ habitũ reuertetur. Cæterùm illud nosse cõuenit, quòd supernæ palpebræ euersio incurabilis est. Sed & illa quæ ob infernæ palpebræ resolutionem contingit, sanari

H non potest: similiter & ea quæ propter resectionem latioris fasciolæ in suturis deorsum versus contingit:& quæ ob latam cicatricem fit, vlceratione videlicet prægressa, quẽ admodum in carbunculis contingit.

De lagophthalmis, Demoſthenis, Cap. LXXIII.

LAgophthalmi appellantur, in quibus ſuperna palpebra reuulſa eſt, & apertus eſt oculus inter dormiendum, velut in leporibus fieri ſolet. Contingit autem affectio aliquando ex ſutura ſurſum verſus, palpebra plus iuſto reuulſa, vt oculum contegere non poſſit. aliquando vlceratione ſpontanea prægreſſa, velut in carbunculis. Curandi verò ſunt hi luniformi ſectione in totam cicatricem facta, vt ſuperior ſectionis circumferentia ſurſum tendat: apices autem deorſum ad margines palpebrarum ſpectent. Poſtea ramentis linteolorũ ſectio diſparetur, & palpebra deorſum detrahatur, & æqualis naturali figuræ fiat. At verò in cõuulſis palpebris qua parte cõtrahũtur, iſtic ſectio fiat, & palpebra ſimiliter laxetur. Verùm in curatione fugere oportet reſiccãtia medicamẽta, & aquam mulſam. Adhibendum eſt autẽ emplaſtrũ tetrapharmacum, & ſucco fœnigræci perfundatur. Et in ſumma totus curationis ductus laxatorius ac impinguans in his aſſumatur.

De lippitudine dura, Demoſthenis, Cap. LXXIIII.

LIppitudo dura eſt, quum palpebræ duriores fuerint, & ipſe oculus durior & ad motum pigrior fuerit, doléſque ac rubicũdus, & præſertim quum poſt ſurrectionem ex ſomno palpebræ difficulter aperiri poſſunt, & nulla humiditas euacuatur, gramæ verò in angulis cõſiſtunt paruæ, contortæ, ſubaridæ: & quum ipſas palpebras euertere volumus, non facilè à nobis verti poſſunt ob duritiam.

De lippitudine ſicca, Cap. LXXV.

LIppitudo ſicca eſt, quum ſubaridus factus fuerit oculus, & pruriginoſus, & leniter dolens, citra duritiam palpebrarum.

De lippitudine ſcabra, Cap. LXXVI.

LIppitudo ſcabra eſt, quũ anguli vlceroſi ſunt ac rubicũdi, & valde pruriginoſi, & palpebræ rubicũdæ, & lacrymæ ſalſæ ac nitroſæ deſtillant.

Curatio lippitudinis duræ, ſiccæ, ſcabræ, Cap. LXXVII.

PRædictarum affectionum diligens cura habenda eſt. neglectæ enim, ſuffuſionum, glaucedinis, & lippitudinis diuturnæ, vlcerationúmque ac ſtaphylomatũ cauſa fiunt. Curanda itaque eſt lippitudo ſicca, cum reliqua corporis cura, etiam per ea quæ humiditatem ad oculos prouocant, qualia ſunt ſicca pharmaca poſtea deſcribenda, ſtratiotica appellata, & collyrium diacentetum, ac ſimilia. Dura verò lippitudo ſimiliter curãda eſt per pharmaca humiditatem excernere potentia, ſublita Eraſiſtrati liquida compoſitione, ac ſimilibus. Ad hæc etiam mollientibus ac humectantibus vtendum eſt, velut calidæ leniter temperatæ prolutione: & fomentum per ſpongias aſſiduè adhibendum. Vitanda verò ſunt pharmaca frigefacientia, meatus obſtruentia, & agglutinatoria, & aquæ frigidæ affuſio. ex his enim oculus magis induratur. Si verò ſimul fuerit ſcabra ac dura lippitudo, (ex humorum enim acrimonia palpebræ indurari ſolent, vt anguli quidem erodantur & vlceroſi ſint: oculus autem & palpebræ ægrè moueantur & indurentur) in talibus præmiſſo ſpõgiæ fomento, primùm per ſiccum ad ſcabritiem paratum medicamentum, anguli contingantur, & moderato tempore interpoſito, rurſus ſpongia fomentum adhibeatur, & pharmacum humiditatem detrahere potens ſublinatur: quale eſt Eraſiſtrati liquidum, & collyrium ſtratioticum, & diacentetum. Eſt autem compoſitio ſicci ad ſcabros angulos medicamenti hæc: Chalcitidis crudæ dr. v. cadmiæ drach. v. hæc trita in ollam induntur, quæ addito operculo, gypſo oblinitur, & in vas acetum dilutum habens imponitur, vt olla forinſecus quidem madefiat, non diffluat autem in ipſam humor: & ſinitur ad dies ſeptem: deinde ſiccatur in ſole, ac teritur. Aliud. Philoxeni ſiccum, Achariſton appellatum, *eo quòd digna ipſi gratia referri non poſſit* ad corroſos angulos & ſcabras affectiones: & lippitudines ſiccat: Cadmiæ dr. II. chalcitidis crudæ drach. I. aloes obol. II. æruginis obol. II. piperis gra- A na X. florũ roſarũ dr. IIII. tritis vtere. Aliud ad ſcabrã lippitudinem: Cadmiæ drach. I. æris vſti drach. I. ſpicæ nardi drach. I. piperis torrefacti obol. II. terito cum aceto in ſole, & ſiccato vtere velut probato. Aliud Meneclis, ad corroſos angulos. facit ad delacrymationem. Spodii drach. IIII. omphacii ſicci drach. II. ſpicæ nardi obol. III. piperis torrefacti grana XV. tritis vtere. Aliud. Cadmiæ ſextantem, ſalis ammoniaci ſextantem, folii malabathri ſextantem, piperis vnc. I. vtere. Aliud. facit & ad carnis in angulo decrementum: Coſti quadrantem, æris B ſextãtem, fuliginis cedriæ vnc. I. miſce, ac vtere. Aliud, ad ſcabras lippitudines, ſycoſes, putredines, & carnem ſuperexcreſcentem: Cadmiæ drach. III. chalcitidis drach. octo, piperis grana quinquaginta, ſpicæ nardi drach. I. cadmiam & chalcitidem terito cum vino, & vbi ſiccata fuerint, nardũ & piper læuiſſimè trita adiicito, & in puluillũ redactis vtitor. Aliud Capitonis, ad lippitudinem ſiccam, & corroſos angulos, ac oculos humectos, & palpebras ficoſas: Cadmiam ad polentæ magnitudinem confringimus, deinde melle Attico ſubactam in fictile C vas mittimus & operculo foramen habente impoſito, eóque luto oblito, vas rectum inter prunas locamus, ac ventilamus. Quum autem albidior factus fuerit vapor exhalans, ſublatam ollam aperimus, & cadmiam vino vetere extinguimus: deinde eius accipimus drachmas octo æris vſti drach. octo, ſtibii dr. quatuor. & armenii, ſi affuerit, drach. VIII. & hæc cõtuſa ac cribrata, cũ vino velut collyrium terimus, & reſiccatum tollimus ac vtimur, per ſpecilli nucleum ſublinentes palpebras manè ac veſperi. Nos autem cadmiam, & reliqua omnia ſimul adipe vi- D peræ ſubacta torrefacimus, & poſtea vino extinctis ſiccatíſq; ac tritis vtimur. Aliud: Tomẽti purpuræ veræ dr. octo, cadmiæ drach. XX. æris vſti drach. X. lapidis hæmatitæ drach. X. Omnia trita ac melle ſubacta, velut prædictũ eſt, torreto: & extinctis vino, ac tritis & arefactis vtitor. Aliud Archigenis, ad omnia prædicta: Amurcam coctam terito cum melle, & vtere. Vtendum etiam collyriis & & ſiccis medicamentis infrà inter multi vſus pharmaca deſcribendis.

De madaroſi, ptiloſi, milphoſi, *id eſt defluuio pilorum palpebrarum,* Cap. LXXVIII.

E MAdaroſis & ptiloſis, extremitatis ſiue marginis palpebrarum affectiones ſunt. Et madaroſis quidem, ipſum ſolum pilorũ defluuium eſt, ex acri fluxione obortum. In ptiloſi verò & craſſeſcunt & calleſcunt hæ partes, vt compoſita ſit affectio ex madaroſi & lippitudine dura. quare etiam auxilia in hac ſimilia ſunt relatis ad illam. Optimũ autẽ eſt ad ipſos pilos, ſiccum Philoxeni ad pruriginoſos ac corroſos angulos. facit & ad viſus hebetudinẽ: Cadmiæ drach. VIII. ſalis ammoniaci drach. II. croci F dr. II. ſpicæ nardi dr. II. piperis albi dr. I. vtere. Aliud ſtibiũ muliebre. facit ad corroſos angulos, ac ptilos: Stibii vſti & lacte muliebri extincti drach. XIII. aloes, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſing. drach. II. ordei vſti læuiſſimè triti drach. IIII. vtere ſicco. Aliud: ad ptilos & corroſas palpebras. Medullam bubulam ex anteriore dextro pede, cum fuligine terito ac vtitor. fuliginem autem ſic facito: Papyrũ pro funiculo lucernario in lucernam inde, & oleo ſeſamino repletum accende, & ſupra lucernam læue teſtaceum aut æneum vaſculũ pone, eóque fuliginem excipe, & pau- G latim per prunã collige, ipſáq; cũ medulla trita vtere. facit etiã egregiè vituli coagulum. Aliud Soſandri, ad milphoſes, & inueteratas affectiones. facit etiã ad carnis in angulo incrementum: Cadmiæ, ſtibii, chalcitidis crudæ, miſyos crudi, ſing. drach. VIII. Hæc contuſa & melle ſubacta torre, velut dictum eſt, deinde vino extinctis ac tritis adiice ſpicæ nardi drach. II. croci torrefacti drach. II. piperis drach. I. & ſimul contritis vtere. Cæterùm ſimplicia ad ptilos, & corroſas palpebras facientia hæc ſunt: Amurca cocta, lycium Indicum, armenium quo pictores vtũtur: H nam cum aqua illitum conſumit vitioſos humores, & pilos naturales auget: rubigo ferri ad multos dies in ſole trita & cum vino ac myrrha in collyria redacta: ſpodiũ cæparum ſucco exceptum.

De abſceſſu in palpebris, Demoſthenis, Cap. LXXIX.

A bſceſſus in palpebris internos,apice ipſorum inciſo & humoris expreſſione curare o portet:deinde muria infundatur , & lana ouo imbuta impoſita deligetur. Poſtera die fomentum adhibeatur, & mel ſublinatur, & de cætero collyriũ repreſſum inſtilletur. Externos verò, poſt ſectionem & humoris euacuationem ; impoſitis linteorum ramẽtis,ex melle, & addita lana deligabimus. Quicunque verò abſceſſus palpebræ cartilaginem corruperint , ſi quidem extrinſecus fuerint, eos poſſibile eſt ouo ac melle purgatos , capitali ſicco medicamento incarnare : ſi verò intrinſecus fuerint, euerſa palpebra, & nudata cartilaginis parte deraſa ; æs læuiſſime tritum adhibeatur,& ſupra palpebram ouum cum vino & roſaceo conquaſſatum imponatur. Poſtera die fomento adhibito,æs læuiſſimè tritum inſpergatur,& rurſus ſupra palpebram ouum ponatur.Tertia verò die mel palpebræ ſublinatur. & poſtea collyrium repreſſiuum adhibeatur.

De calculo palpebrarum, Cap. LXXX.

C Alculum in palpebris dicunt,quum euerſis palpebris, tofis ſimilia circa ipſas extiterint alba ac aſpera,varorum ſpeciem præ ſe ferentia. Eorum curam facere oportet euerſis palpebris , & cute iuxta apicem tenui ſcalpro diſſecta, ita vt per ſpecilli concauitatem tumorem mollis collectæ exſcalpamus: deinde æs vſtum tritum adhibeamus: & ouum cum vino & roſaceo in lana exceptum imponamus ac deligemus: poſtera verò die,eadem curatio repetatur : tertia mel ſublinatur. At verò in tofis forinſecus palpebris innaſcentibus , poſt diſſectionem & ſcalpturam,ſplenium emplaſtri tetrapharmaci imponito.

De grandine oculi, Cap. LXXXI.

G Randine affici dicunt palpebras, quum euerſis ipſis, rotundæ quædam eminentiæ pellucidæ grandini ſimiles apparent,quibus diſſectis humor euacuatur ſimilis candido oui. Curatio autem facienda eſt euerſis palpebris, & inciſione per ſcalprum facta, ita vt humore excreto ſubiectum aridum pharmacum affricetur: Æris vſti drachmas duas,ſquamæ æris drachmã I.ſandarachæ drach.I.æruginis, ſalis ammoniaci, croci, ſing.dr. III.myrrhæ obolos duos:vtere tritis. Fiunt etiam aliquando extra palpebras grandines ſubduræ,fabis ſimiles. Has ſiquis violentius contingat, dolores intentos inducit: & quandoque animi exolutionem. Has autem curare oportet cute iuxta apicem inciſa,& ſcalptura per ſpecillum cõcauum facta. Sanatur facilè mellis & ramentorum ex linteis impoſitione & fomentis.Si verò pharmacis ad grandines vti velis,his vtaris:Fici ſylueſtris groſſos coctos impone, aut fici folia. Alia illitio optima: Pollinis tritici quadrantem, ſulphuris viui vnc. I. terito cum aqua, & formato paſtillos, ac vtitor . faciunt & ea quæ ad ordeola deſcripta ſunt.

De ordeolo ſiue præputiolo, Cap. LXXXII.

O Rdeolum aut præputiolum vocant,quum in palpebris forinſecus,iuxta pilos maximè,ſuppuratũ quoddam tuberculum factum fuerit, figura ordeo ſimile. Facilè verò curatur nuclei ſpecilli calefacti fomento. Sed & ceræ albæ calidæ fomento id diſcuties. aut de muſca capite abiecto,reliquo corpore ordeolum confrica.aut galbanũ mollitum,modico nitro addito, impone. aut cum cera emollita parum miſyos crudi commollito,ac imponito.Faciunt & ficus ſiccæ cum vino mulſo coctæ,& cum modico galbano tritæ. aut ſagapenum cum aceto tritum illine. facit etiam ad grandines.Fomentum verò loco adhibeatur per ſpongiam, & per panem calidum. Poſt humoris excretionem mel illinatur: deinde collyria vlceribus commoda.

De gangliis, atheromatis, ſteatomatis, & meliceridibus palpebrarum, Cap. LXXXIII.

F Iunt aliquibus extra palpebras etiam hæ affectiones. Curantur autem ganglia ceratis & malagmatis ad ganglia deſcribendis,& aquæ calidæ affuſione.eſt enim nerui contortio ganglium.Melicerides autem,& parua ſteatomata, ac atheromata, curantur aliquando vſtorio medicamento apici ipſorum impoſito, donec incumbens A cutis in profundum cruſtam accipiat : deinde poſt cruſtæ caſum , exſcalpta tunica humorem continente, per ſpecilli concauitatem: ſi verò tunica eximi non poſsit, per ſubiectum pharmacum eroſiuum conſumatur: Sandarachæ drach.II.arſenici drach.I. ſquamæ æris drach.I. veratri nigri drach. I.elaterii drach.II. chartæ in cinerem exuſtæ drach.II. vtere cum roſaceo. Magna verò chirurgia curantur , quemadmodum in reliquo corpore ex fundo ablata,vnà cum tunica humorem continente.Deinde labia cutis per ſuturam contracta curentur, velut ſu- B tura palpebrarum ſurſum verſus fieri ſolet. Cauendum autem ne lata faſciola cutis in chirurgia auferatur,vt ne lagophthalmi fiant.

De varicibus palpebrarum,& malignis agnatis eminentiis, Cap. LXXXIIII.

V Arices in palpebris ne cures:ſunt enim maligni.Neque etiam agnatas eminentias in palpebris tumidas, dolentes & ſubrubras, & ad digitorum compreſsionem in ſeipſas ſe contrahentes . ſunt enim etiam hæ malignæ ac incurabiles.

C De ægilope, Seueri, Cap. LXXXV.

A Egilops abſceſſus eſt iuxta magnũ angulum. eſt autem affectio ægrè curabilis, propter corporũ tenuitatem ſubiecto oſſe corrupto. Ob ſitus autem vicinitatẽ etiam ipſi oculo damnum infert aliquando, per naturale paruum iuxta angulum foramen.Incipiente itaque inflãmatione,ſtatim in prima die conandum eſt vt repellatur, ipſo ſolo inflammato loco illito ex collyrio Antonino, aut alio quodam vehementer repellente ac ſtupefaciẽte. ſolet enim hæc illitio id quod confluxit diſsipare.Si verò D perſeuerarit inflammatio,tentandum eſt vt ſimiliter velut aliæ inflammationes curentur per diſcuſſoria medicamenta , quæ citra mordacitatem agunt. coafficitur enim oculus ex acribus , & in ipſa affecta parte inflammatio augeſcit.Nos autem in inflammationibus nondũ tranſmutatis,ex emplaſtri Barbari,aut Leænæ, aut Athenæ,aut ex ſalicibus,aut ex aceto & oleo parati vſu,abſceſſum diſcutimus ac reſiccamus. Aſclepiades autem ad ægilopas pharmaca talia cõſcripſit: Succi illecebræ,quam quidam portulacam ſylueſtrem vocant,aut ſemperuiuum E paruum,ſucci ſolani, ſing.ſeſcuncem, thuris drach.VIII. galbani ſeſcuncem, maſtiches quadrantem : thus tritum cum ſuccis coquito , & vbi diſſolutum fuerit, galbanum præmollitum adiicito . maſtichen enim improbamus.

Aliud. Thuris drach.VIII.myrrhæ drach.VIII. ladani drach.I.ceræ drach.VIII.aluminis ſciſsi drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII.coaguli leporis drach.IIII.Tundito hoc pharmacum, & cum fæce vnguẽti irini emollito. Si verò victis diſcuſſoriis medicamentis inflãmatio ſuppurabitur, quamcelerrimè ſecare oportet, & humorem F euacuare,ac ſubſcriptis vti: Bdellii,myrrhæ,ladani,ſpumæ nitri, colophoniæ, ſingul. drach.IIII. ceræ drach.X. vnguẽti irini quantũ ſatis eſt.Alii pro colophonia,oleæ folia trita habẽt,&cũ axũgia ægilopi imponũt.& ſordes ſubalares ouiũ cũ axungia eodẽ modo. Aut veratri nigri radicẽ madefactã impone.Aut perdiciũ herbã pro cataplaſmate adhibe. Aut farinam erui cum melle. Aut cinerem lignorum vitis aceto ſubactum impone. Aut ſtaphidem ſylueſtrem & ammoniacum thymiama cum melle impone.Aut alumẽ ſciſſum cum terebinthina velut ſpleniũ G impone.Si verò ad angulum repſerit, ad ſuperficiem autem omnino non proceſſerit,tũc ſcalpro ad venæ ſectionem, aut pterygiis deſtinato , medium anguli corpus diducere oportet,& bonam carnem ex profundo producere: deinde ipſam enatam carnem reſiccare. id quod continget ſi penitus non pinguia loco adhibuerimus. Quare ſane in principio poſt apertionem,lenticula cocta,aut malicorio cum melle vtemur.Repurgato verò loco,& naſcẽte iam carne, vitrum læuiſsimè tritum ſiccum inſpergimus,& in eius vſu perſeueramus vſque ad abſolutam curationem. eſt enim admirandum auxilium, cuius effica- H cia ſatis expendi non poteſt.Sed & alumen ſciſſum læuiſſimè tritũ, & modica terebinthina exceptũ ad emplaſtri formã,purgat & incarnat ac cicatricẽ tutò inducit. Oportet autem & in vlceris cauitatem de pharmaco indere,

& forinſecùs paruum ſpleniũ ex ipſo imponere. Profectò nos hoc curationis ductu vſi, alio auxilio ad recentes ægilópas non indiguimus. At verò quæ ab antiquis ad hãc affectionem deſcripta ſunt auxilia, huiuſmodi ſunt. Ægilopa curant, ſi non per profundum corruptum fuerit os, chamæmeli folia commanſa impoſita. aut maluæ folia commanſa cum ſale impone. Poſt apertionem verò, ipſa malua trita vtere vſque ad cicatricem inductam. Aut ſolanum, maximè halicacabum, aut myrtum commanſam impone, aut œnanthes, aut auriculæ muris folia. Facit & ægilopis frumentacei ſuccus cum farina frumenti impoſitus, & plantaginis folia mãducata ac impoſita. Thus item & columbinum ſtercus commiſcentur ac imponuntur, & lapideſcunt ac inhærent vſque ad inductã cicatricem. Aliud. Propolin, terebinthinam & thus paribus portionibus ſplenio illita adhibe. facit & ſiccum pharmacum ex eruo cum melle. Aliud. Fel porci fumo reſiccatum terito, ac exulcerato ægilopi imponito. Aliud. Thus tritum pice liquida excipe, & emplaſtri forma impone. incipientes enim ægilopas hoc pharmacum diſſipat: iam verò ruptos ſanat vlceri inditum & ſuperimpoſitum. Aliud ad ægilopas experientia cognitum, itémque ad ſtrumas. Radicem lilii recentem ad emplaſtri formam terito, & imponito. rumpit enim, & repurgat, & vſque ad perfectam curationem cicatrice includit.

De vſtione ægilopis, Cap. LXXXVI.

AT in quibus affectio diuturna os corrupit, aut ad angulum in fibulam abiit, cicatrice ſuperficiei inducta, in his triangulari incumbentis carnis detractione facta, & anguſta ſectionis parte ad angulum adaptata, & deinde ſpongia oculo impoſita, cauteria ignita ipſi ſectioni adhibemus vſque ad os, ad ſquamæ remotionẽ inurẽtes, ita vt etiam obliquas in vlceris cauitate partes, & maximè ſupernas inuramus. Si enim poſt primi cauterii admotionem ſpectaueris, apparebit tibi anguſtiſſima cauernula, quæ ſupernè ex obliquis humorem vlceri tranſmittit, velut lacrymam. Quare oportet cauterium cauernulæ fortiter apprimere. & vbi ſufficiens facta fuerit vſtio, lenticulam coctam cum melle adhibere. Elapſa verò cruſta, & vlcere aliquo modo purgato, alumen ſciſſum tritum, terebinthina liquida acceptum modica, vt emplaſtri forma fiat, cauitati vlceris indimus, & ſpleniũ ex eodem factum ſupra vlceris cauitatem imponimus. Celerrimè enim repurgat, incarnat, & cicatricem inducit. probè etiam incarnat vitrum læuiſſimè tritum inſperſum. Vtere, & probabis.

De anchilope, Cap. LXXXVII.

CIrca prædictum locum vbi ægilops fit, colligitur etiam lentus humor melleus ac pultaceus, plerunque in tunica contentus, dolorem non inducens, paulatímque augeſcens. Curatur autem chirurgia, quemadmodum etiam reliqua circa corpus atheromata, ita vt ſuperficies diſſecetur, & ſubexcorietur, & tunica humorẽ continens, funditus tollatur. Poſt ſublationem autem ipſius, quò ſecura curatio fiat, & affectio non regeneretur, cauteriis ignitis cruſtas loco inurimus: & deinde lenticula cũ melle curamus: elapſa verò cruſta, alumine cum terebinthina, velut antea dictum eſt, vſque ad cicatricem inductã.

De carnis in angulo magno decremento,
Cap. LXXXVIII.

CArnis in angulo oculi magno imminutio ac decrementum fit, quum exulceratione aut pterygii aut incrementi carnis ablatione, totus angulus funditus fuerit ſublatus, & allabentem lacrymam continere nõ potuerit, ſed ad malas defluit. Contingit hoc etiam aliquando ex malè curato ægilope. & vocatur hoc vitiũ *Græcis* Rhœas: dicuntur autem etiam rhœades, qui ob aſſiduas fluxiones oculorum, ſemper lacrymantur. Curandi verò ſunt illi quibus angulus funditus ſublatus eſt, adhibito pharmaco locos denſare potente ac conſolidare, quale eſt quod tephrum dicitur. Si verò callus fuerit, præirritare oportet per aliquod acrius medicamẽtũ. Sed & chirurgia vtendum eſt. collum enim faſcia circumdata cõſtringitur, & vas circa naſum notatur: deinde vas illud ſcalpro biangulari diſſecatur: deinde ſpongia oculo impoſita, cauterium loco apprimitur, non vſque ad os, ſed vt cutis & ſectio ſolùm flammam ſentiat. fit autem cauterium triangulare. poſtea lẽticula cũ melle adhibetur. Vbi verò pura facta ſunt vlcera, oculus diſparatus ſeruatur, donec angulus carne pura fuerit repletus, vt ne concretio fiat. Probè facit in ipſis etiam alumen cum terebinthina. At verò oculos præ diuturna lippitudine flentes aut humectos, cu rare oportet præ omnibus aquæ potu, & parco cibo, exercitiiſque ac deambulationibus, & capitis frictione ac raſura, & frigidæ perfuſione. Eſt & diæta optimi ſucci ac craſſante vtendum, & oculi ſublinendi ex medicamentis meatus obſtruentibus, frigefacientibúſque ac adſtringentibus. poſt aggreſſionem verò, frigida aqua & poſca oculi proluantur. Optimum autem pharmacum ad hoc experimento conſtans hoc eſt: Plantaginis folia exſuccato & excolato, ipſúmque ſuccum in fictili nouo ad ſolem exponito, & linteo tenui puro velato, quotidiéque agitato, & reſiccatum tritum reponito, & pro collyrio ſicco vtitor. Stibium ad anguli magni decrementum Alexandri regis valde bonum. facit etiam ad ptiloſin palpebrarum. Terræ ampelitidis, croci, nardi Celticæ, æquales portiones tuſas melle ſubigito, & in ollam miſſa, addito operculo foramen habẽte, eóque oblito, prunis imponito, & non ventilato. Quum autem non amplius caliginoſus vapor per foramina exhalarit, ab igne tollito, ac frigefieri ſinito. Deinde tuſa, cribrata, ac trita in tenuiſſimũ puluillum pro ſtibio adhibeto. Aliud ſtibium ad rhœadas: Æris vſti ſeſquiunciam, ſtibii ſeſquiunciam, croci vnc. I. ſpicæ nardi vnc. I. folii malabathri trietem, roſarũ viridium ſeſquiunciam. reliqua læuiſſimè terito. Deinde roſas per ſe benè læuigatas aridis vnito, & ſimul tritis donec ſiccentur vtitor. Aliud ſtibium, multa experientia cognitum: Æris, cadmiæ, ſtibii, ſing. ſextantem, piperis grana XIIII. caryophylli vnc. I. ſpongiarum nouarum quadrantem, mellis quantum ſatis eſt. Æs, cadmiam, ſtibium, tuſa ſufficiente melle ſubigito: deinde ipſa ſpõgia excepta in ollam mittito, oblinito, vrito. Et ad cinerem exactiſſimè tritum piper & caryophyllum adiice, & tuſis, cribratis, rurſus exactiſſimè tritis vtere.

De iis qui tempora inurunt,
Cap. LXXXIX.

QVidam barbaris legibus ſeruientes, in diuturnis oculorum fluxionibus, tempora inurunt aut per pharmacum, aut per medullam lignorum nucis iuglandis, quod hyſcas appellãt. Quidã etiam ferrum candefaciũt, & vſtionẽ perficiunt. Ego itaque eiuſmodi affectionẽ ex tẽporum vſtione conflatam vidi. Hi enim immodeſtè pharmaco vſi, & vſtione vſque ad profundum facta, vnà cum alienis humoribus, etiam naturales conſumpſerunt, & ad extremam ſiccitatem oculum deduxerunt, & non intelligebant ſe morbum incurabilem præparare. Quid enim aliud contingere poterat, quàm quod hîc cõtigit? Primùm dolor moleſtus, & immodicus ardor. Quũ igitur tentaſſemus per collyria obtundere dolores, amplius ægrum grauauimus. Liquidum enim collyrium oculo illitum, velut arenulas quaſdam producit, ab immodica caliditate torrefactum. Et quum rurſus per ouum mitigare vellemus, rurſus per caliditatem etiam ipſum craſſefactum eſt, & velut ad membranas quaſdam redactum, quæ ægrè ab oculis ſecedebant. Sed & lacte vſi ſumus, & ipſum ſimiliter inſpiſſabatur: & in ſumma, velut ab igne humores coacti inſpiſſabantur. Proinde multo labore inſumpto, quũ fœnigræci ſuccũ inſtillaſſemus, moderatè dolorem mitigauimus. nam & hic à morbo ſuperabatur. Poſtea verò rationem ducem ſequuti, ad roſacei vſum deuenimus, tepefacientes hoc, ac infundentes, vt etiam æger nobis abſentibus, ipſius ſolius vſu ab accidentibus alleuaretur. Quin & ad alia multa vtile nobis viſum eſt roſaceum ad oculos. Si enim ex natura ſiccitas affuerit vt ægrè mobilis & penitus lacrymarum exors ſit oculus, etiam his commodum eſt pro collyrio ſublitum.

De arteriarum sectione, Seueri, Cap. xc.

IN chirurgiis circa caput & frontem, vnus generalissimus nobis scopus est vt ægrum à fluxionis affectione liberemꝰ. Verùm priuatas & velut particulares aggressiones facimus, propter vires, propter accidētia, propter locos, propter materiæ fluxionū qualitatem. Quū igitur arteriarū genus vnū sit, loci verò diuersi, nūc de posterioribus expēdemus. Hæ enim velut principia quædā earum sunt, quæ circa superficiem capitis existunt. Cōuenit igitur in magnis doloribus, carie, staphylomatis & prolapsibus, arterias in posterioribus capitis partibꝰ secare. statim enim vtilitatē inde percipiūt ægri. Præradendi autē sunt loci, & sic pulsus exactè per tactum notandus, & spatium dimetiendum ab auribus trium digitorum ad caluam posteriorem appellatam. Conuenit autem secare non obliquè, sed transuersim vsque ad os, & membranam caluam ambientē exactissime radere, & sanguinis excretionem vsque ad animi deliquium expectare, in quibus videlicet vires robustæ sunt, & dolor vehemens. sic enim sopies accidens symptoma. Deinde cuneolū sectioni patem indimus, & linamēta conuulsa plurimo cuneolo imponimus, & lanæ hapso posca imbuto pro linamentorū custode vtimur. Deinde ligamento vtimur sufficienter adstringentes, & ad frontem ambo principia ducentes ac deligātes. Postera die vino & oleo ligamentū rigamꝰ, & non soluimus. Tertia die soluimꝰ, & vibices moderatè proluimus & os deradimus. Et postea quoque ossis rasura vtimur: & hoc facimꝰ vsque ad quatuor aut quinque dies, donec os sanguinem emiserit. hoc enim signum est sufficientis rasuræ. Cæterùm medicamentis quæ linamentis illinuntur vtendum est in his, ex pumice & cera ac oleo paratis. & postea cephalico sicco appellato ex eruo vtendum est. Sed & id quod à nobis præparatur, vnicè ad hos facit: statim enim post ossis rasuram impositum, carnem producit. Accipit autem farinæ triticeæ tenuissimæ partes .ii. colophoniæ liquidissimæ partem vnam. Hoc vbi siccum inspersum est linamentis & splenio, custos linamenti adhibendus est ex aliquo pharmaco è cerussa parato. nam & ad cicatricem inducendam confert.

De caluariæ circumcisione, Cap. xci.

SED & periscyphismon, *id est caluariæ circumcisionem, Græcis* dictū assumimus, in quibus diuturna & tenuis oculorum fluxio existit, & multa vasa fluxionem delegantia. Oportet igitur rasos locos notare, vt ne in coronalem suturam aut temporum musculos sectio fiat. Facienda autem est sectio paululùm supra frontem transuersa, initio à tempore ad tempus facto, ita vt membrana caluam ambiens simul dissecetur, vt diligenter radatur. Deinde cuneolis sectioni inditis linamēta adhibemus, & reliqua consequenter facimus, velut prædictum est in arteriarum sectione, assumpta ex vino & oleo irrigatione. A tertio die curatio suppuratoria fiat: deinde ea quæ resiccationē promittit. Si quidem igitur à solo sincipite oculi fluxione infestantur, prædicta sectione contenti sumus: si verò vnà cum supernis vasis, etiam ex temporibus fluxio feratur post factam relatam supernam sectionem, alias duas luniformes assumimus, vnam ab vtraque parte. Habeat autem principium, tum ea quæ à dextris fit, tum quæ à sinistris, à principiis transuersæ sectionis supernè factæ, ita vt ex supernis ad tempora deferantur vsque ad medium frontis. Procedant autem luniformiter ad supercilia conuersæ vt ne temporum musculos iniuria afficiant. Sit autem figura trium harum sectionum similis literæ *Græcæ* π. ita tamen vt apices ad internas partes incuruatos habeat hoc modo)(. Oportebit autem & hic cuneolos sectionis indere, & consequētia facere, velut antea dictum est. Porrò dicunt Æthiopas à natiuitate frontem circūcidere, vt ne oculorum fluxione infestentur.

De frontis per submissum scalpellum excoriatione, Cap. xcii.

HYpospathismō, *id est per submissum scalpellū excoriationem frontis*, assumunt qui deformitatem, cicatricis, maximè per circulum fientis, in frontis circumcisione denitant. Verùm hæc curatio imperfectior illa est: vndè magis frontis circūcisione periscyphismo appellato vtendum est, ita vt rei magis necessariæ curam habeamus.

De vasorum sectione, Cap. xciii.

VAsorum sectionem assumimus vno oculo affecto, & in oculorum perpetuis lacrymis, & in hemicrania. Assumimus autem in iis quibus manifesta & eleuata sunt in fronte vasa. Vas verò atramento notamus, & summis vtriusque manus digitis, frontis cutem ab vtraque notæ parte eleuamus, & superficiariam sectionē in ipsam notam ex directo vasis facimus. Et rursus paulatim subiacentes cuti membranas dissecamus, donec nudum vas apparuerit. Atque sic hamulis duobus transfixis labia sectionis eleuamus, & paulatim per scalprum subradentes, vas à circumsitis membranis liberamus. Et cæco hamulo subiecto, vas ex profūdo attollimus, & ita eleuato acū duplex filum habentem submittimus, & mox ablata acu filum dimittimus. Idem etiam in altero vasis termino faciamus. Et postea vas perpungimus, & euacuationem fieri sinimus. Sufficienti verò sanguine euacuato, vtrosq; terminos vasis per subiecta iam fila deligamus, & mediū ipsius resecamus. atque ita linamentis inditis, & hapso lanæ ex aqua frigida imposito, deligatione vtimur. Postera die vino & oleo irrigamus. tertia verò exoluimus, & moderata perfusione facta, linamenta ex aqua mulsa indimus, donec exciderint fila. Et vsque ad perfectam incarnationem eadem vtimur. est enim bonum auxilium. At verò cicatricis inductionem per emplastrum melinum facimus, aut per id quod ex cadmia paratur. Leonides porrò, Soleo, inquit, vbi mixta est fluxio, & à fronte, & à musculis temporum, iuxta paruos oculorum angulos tēporibus vicinos, supra fines superciliorum, crustas inurere per cauteres nucleoformes, id vehementer cauens vt ne temporum musculos contingam. At in fluxionibus à sincipite, constringo collum, & vasa in fronte magis eleuata noto, & hæc ipsa prærasis pilis inuro. Illitio valde celebris ad diuturnas fluxiones: Viperarum capita in olla probè exurito, & cinerem cum lupinorum amarorum decocto tritum temporibus illinito, & miraberis de medicamenti efficacia.

De musculorum temporum cataplasmatis, agglutinatoriis, ac illitionibus, Seueri, Cap. xciiii.

QVandoquidem fluxiones ad oculos ex superincumbentibus locis suppeditantur: (nam hemicraniæ, & caries, & fluxiones capitis, dolores oculorum augent:) operæpretium esse puto etiam ad hos pauca auxilia referre. Vtendum igitur est agglutinatoriis & illitionibus, velut dictum est, in iis quibus oculi fluxione infestantur, & in quibus vasa circa frontem ac tempora eleuata distenduntur. Nam si influxio non ex vasis circa frontem & tempora ac palpebras contingit, sed ex profundius sitis, agglutinationes & illitiones magis lædunt. Insuper autem si citra inflammationem fluxiones oculorum fiunt, agglutinatoria ipsas cohibent. si verò inflammatio adfuerit, humores ex circumsitis locis ad inflammatos impulsos, per compresionem magis distendunt. Itaque agglutinatoria ex similagine & ouis ac thure composita vitanda sunt. resiccata enim distendunt vasa, & fluxiones augent. Quæ verò mollia permanent, aut distentionem non efficiunt, & tum frigiditate, tū adstrictione vasa deprimunt, his vtendum est. Si igitur calida fuerit intemperies quæ lædit, crocum, opium, myrrham, thus, ex aqua trita & ad strigmentitiā spissitudinem redacta illinimus: & statim inducto somno, dolorem depellimus. Idem præstant & fluuiatiles stratiotæ cum aloe contriti. Sed & polygonum cum mastiche tritum ac illitum, dolorem mitigat. & mandragoræ cortex cum thure mirificè facit. Et mastiche cū succo brassicæ illotæ trita mirificè resiccat. Item fabrorum fuligo, quam vulcaniam appellant, leniter cum ouo subacta. Et calx viua cum ouo in frigidis intemperiebus. Et hirundinum stercus cum mastiche & oui candido.

Totius capitis illitiones, Seueri, Cap. xcv.

TOtum caput intemperie calida affectum, acacia cũ vino trita illinendum est. nam acetum in huiusmodi capitis illitionibus vitare oportet. Facit & Samia terra, cũ plantaginis aut solani succo trita. Si verò frigidior fuerit causa, vt æger clarè frigiditatẽ in capite sentiat, & lacrymas frigidas deferri, contraria calidæ affectioni auxilia adhibenda sunt. Nasturtio enim cum ouo trito multùm profecimus. & per erucæ semen cum aceto tritum idem effecimus. Sed & thapsia cum sinapi aceto trita, magnopere prodest. Et cochleæ Aphricanæ cum thure ex aceto tritæ, multam fluxionis illitionem relidũt ac excindunt. Et hirundinum nidus cum stercore in ipso reperto, aceto subactus graues dimidii capitis dolores sanat. Et euphorbium cum aceto tritum. Vtere etiam smegmatis & puluillis inspersilibus, suprà ad diuturnum capitis dolorem descriptis.

Cataplasmata oculorum lippientium, Dioscoridis, Cap. xcvi.

CAtaplasmatis vice imposita mitigant oculorum inflammationes, folia rubi, aut auriculæ muris, aut tribuli viridis, aut portulacæ, aut semperuiui, aut polygoni, aut intubi, aut coriandri, aut cupressi. aut hyoscyami folia trita. aut cucurbitæ ramenta. aut peponis caro. aut capitum papaueris decoctum affusum, aut ipsa capita cocta trita imposita. Commodus est etiam panis aqua madidus tritus cum modico rosaceo impositus. Et ouum cũ rosaceo ac vino conquassatum, & hapso lanæ exceptum ac impositum. Aut ouorum assatorum vel coctorum vitellos, cum modico croco & opio, phaseli magnitudine, ex sapa tere ac impone. Aliud Asclepiadæ ad maximos humorum influxus ac dolores. Rosarum siccarũ drach. i. opii drach. i. croci drach. i. efforma in pastillos cũ passo, in quo melilotum coctum est. Et vsus tempore, ex ipsis terito cum passo, & admixto pane imponito. Aliud ad maximos dolores ac vigilias. Psyllii semen in feruẽtẽ aquam cõiectum paululum sinito: & vbi dissolutum fuerit, conquassato vt emplastri formã acquirat, & ex eo oculum integito. suauẽ enim somnum inducit. Aliud Demosthenis. ad dolores & prolapsus oculorum, egregiè facit. Capita papaueris in aqua mulsa coquito, & ipsa quidem expressa abiicito, aquam mulsam autem triticeo, aut ordeaceo polline admixto imponito, modico etiam rosaceo adiecto. aut polentæ florem, pro polline, aut panem purum accipito. Cæterùm cataplasmata omnino tempora comprehendant, & supercilia cum fronte. Solã autem supernam palpebram cataplasmate integimus, inferuam non comprimentes, quò aperiri oculus possit, & lacrymam illatam excernere. Assiduè verò permutentur, & maximè æstate, vt ne feruefacta exacerbent. Ad contactum autem summè tepida apponantur: hyeme verò leniter calida.

Illitiones oculorum, Cap. xcvii.

IN vehementibus doloribus palpebras forinsecus illinire oportet, maximè quidem collyrio Nili ex rosis, aut aliquo dolorem eximente ex croco parato, aut croco trito cum modico papaueris succo, affuso lacte aut hyoscyami succo. Alia illitio Asclepiadæ, ad doloris vexationes: Aloes, lycii Indici, rosarum viridium, croci, opii, myrrhæ, sing. æquales portiones terito cum vino, & formato pastillos, ac siccato in vmbra. Vsu verò expetente, passo dilue, & oculos ac tempora illine. Alia illitio repulsoria optima: Foliorum mali succorum tusorum ac cribratorum lib. i. myrrhæ sextantem, glaucii sextantẽ, gummi sescũcem. excipe aqua. Illitio Asclepiadæ mordax, euestigio fluxionem compescẽs. facit & ad lippitudines scabras: Æris vsti drach. iii. croci drach. iiii. piperis drach. ii. opii drach. ii. gũmi drach. iii. excipe. Hæc forinsecus illita, maximos humorum illapsus relidit: verùm vitare oportet nequid de pharmaco in oculum præterlabatur. Aliud phloginum inscriptum linimentum. Æris vsti ac loti drach. xii. croci drach. vi. piperis dr. iiii. myrrhæ drach. iii. opii drach. iii. gũmi drach. xii. Terito cum vino veteri odorato adstringente. Alia illitio ex sandyce, ad perfrigerationes & resolutiones palpebrarum, quales

A contingunt & in iis qui canino more conuelluntur. facit etiam ad acuendum visum ante balneum illita: Sandycis drach. xiii. crocomagmatis drach. vi. piperis drach. iiii. gũmi drach. vi. excipe aqua. Aliqui adiiciunt etiam opobalsami drach. iiii. & illinunt ad hebetudinem visus.

De aridis collyriis, Galeni, Cap. xcviii.

EX aridis pharmacis quædam affectionem in oculis congregari prohibent, humorum videlicet influxiones impedientia, ex quibus oculi affligi solent. Præstantissimum autem ex his apparuit & experientia iudicatũ B est quod ego composui, inquit Galenus: & ob id apud multos in vsu est, ac ferè per omnes gentes quibus Romani imperant. Ac primùm sanè ipsius compositionem scribam, quum præstantius esse putem nullis omnino affectionibus corripi, quàm eas quæ iam præoccuparunt sanare. Vtilissimum autem est sanis oculis pharmacum. Vritur lapis Phrygius in fabaceas magnitudines cõfract⁹. Eum verò in ollam nouam missum, deinde forinsecus luto oblita olla, addito operculo foramen habente, eóque oblito, ollam prunis imponimus. Quum autẽ lapis igni- C tus factus fuerit, tunc iam ollam in aliud vas purum euacuare oportet, & recenti butyro extinguere. Facta autem extinctione, rursus in eandem ollam missum, prunis adhibemus, ac ventilamus. Ignito verò lapide, vbi purum vaporem efferri viderimus, rursus euacuatum extinguimus vino veteri fuluo odorato: deinde rursus missum in ollam lapidem tertiò vrimus & rursus extinguimus melle Attico non multo. Postremùm autem melle extinguitur, vt mellis qualitas in lapide permaneat. Cæterùm pluribus diebus trita ac prælæuigata in promptu habe- D re oportet, ita vt in tenuissimum puluerem redacta sint subscripta: Æris vsti vnc. i. piperis albi vnc. i. folii malabathri vnc. i. stibii drach. xii. His admisce lapidis vsti, tusi, cribrati ac triti lib. i. Et postquã omnia simul probè fuerint vnita, & reponere medicamentum voles, adiice opobalsami primarii drach. xii. Sit autem opobalsamum tenue, & pellucenti compage, non crassum. impedit enim crassitudo, ne siccum pharmacum euadat. Vtendum autem est ipso ad palpebras solas, inducto specillo citra tunicarum oculi contactum. Iubendúsque est homo cui hoc sublinitur palpebras apertas habere. Hoc itaque à me cõ- E positũ est, non permittẽs hominẽ qui ipso rectè vtatur, oculorum lippitudine apprehẽdi. Stibium ornandis palpebris præseruatiuum, pueris maximè commodum. Stibii drach. xvi. plumbi vsti ac loti drach. viii. squamæ æris drach. i. croci drach. i. florum rosarum, myrrhæ, spicæ nardi, thuris, piperis, sing. drach. i palmularũ ossa decem. Omnia in fictile vas coniecta diligenter torrefacito, deinde tusis ac tritis opobalsami primarii compage tenuioris cochlearia duo adiicito: & tritis ac siccatis vtitor. Aliud F Seueri. facit ad oculorum & palpebrarum pulchritudinẽ: Stibii quadrantem, purpuræ veræ vstæ sextantem, spicæ nardi vnc. i. Vtere. Stibium ornans palpebras. Stibii vsti & loti drach. viii. ossium palmularum vstorum drach. viii. atramenti sutorii drach. ii. nardi Celticæ drach. ii. Vtere. constat experimento. Aliud, faciens ad decorem, angulos rarefactos ac humectos moderatè resiccans: Cornu ceruini vsti, purpuræ vstæ, sing. drach. iii. folii scylmatis vnc. i. vtere. Stibium optimum ad tenuem fluxum, & corrosos angulos. Nutrit hoc etiam oculos de- G bilitatos, in multis affectionibus comprobatum, & mirificè omnibus se opponens. Facit etiam ad ornatum. inductum enim multo tempore in angulis permanet. Habet autem hoc modo, Carnis purpuræ torrefactæ drach. iiii. succi anemones dr. vi. stibii vsti & vino extincti drach. iii. succi baccarum sambuci drach. iii. spinæ Ægyptiæ drach. ii. ordei vsti drach. ii. gallarum nigrarum drach. ii. acaciæ drach. ii. mororum rubi aridorum tusorũ drach. iii. costi tusi drach. iii. folii tusi drach. iii. Singula seorsim terito, & simul in vase plumbeo reponito ac vtitor.

H Aridum Danai, quod velut res sacra in regia vrbe venditum est numismatis centumviginti & cum multo labore ab eo impetratum. Præseruat ab omni lippitudine, palpebris inductum. Æris vsti vnciam vnam, onychas, *id est ungues*, aromaticos vstos magnos tres, piperis grana vigintivnũ ordei vsti grana vigintivnum, palmularum,

oſſa vſta nouem,aereas muſcas xxi.folii ſcrupulos nouẽ, ſanguinis dracontii ſcrupulos quatuor. Æs accipe quod ab æreis vaſis deraditur,& in fictile vas miſſum ac prunis impoſitum,ad triduum vre,ita vt quotidie ter ipſum vrina pueri incorrupti extinguas,& poſtremùm aqua dulci. Æreas autem muſcas accipe ex locis vbi boues degunt, aut ſi ibi non reperias, ex mortuis animalibus. Aliud palpebras ornans pharmacum,quod proſperè accommodatur. Facit & ad diuturnas lippitudines: Stibii vſti & vino extincti drach. tres, plumbi vſti ac loti drach. octo, fuliginis thuris, ſpicæ nardi, myrrhæ toſtæ, croci toſti, ſquamæ æris,ſingulorum drachmam vnam: tritis vtere.

Aridum ad angulos calidiores & rubicundos ac exaſperatos, Seueri: Croci drachmas quatuor, cadmiæ lotæ drachmas duas,ceruſſæ drachmam vnam. Aliud Seueriani: Ceruſſæ beſſem,cadmiæ trientem, ſalis ammoniaci ſextantem,piperis ſextantem,folii trientem. Aliud palpebras ornans. facit & ad lippitudinem ſiccam. ſanat etiam omnem lippitudinem,poſt mitigatos dolores illitum: Æris vſti læuiſſimè triti vnciam vnam, cedriæ puræ trientẽ.æs cum cedria ad ſtrigmẽtitiã ſpiſſitudinem terito, & in arundinem mittito, & hanc obturatam forinſecus totam luto oblinito, & in clibano prunis obruito,& per diem ac noctem ſinito,& exemptam terito,& collyrii Pelarii drach.xxiiii.adiicito, & croci drachmas duas,& folii ſcrupulos duos:& vtitor. Aliud ſiccum collyrium celebre,reſiccans multas fluxiones,& viſum acuens:optimè quoque attenuat cicatrices: Æruginis vnciam vnam,cadmiæ vnciam vnam,chalcitidis vnciam vnam,ſtibii vnciam vnam,mellis menſuram congruam.Omnia læuiſſimè trita & melle ſubacta, in ollam mittito,& addito operculo foramen habente, oblinito, ac vrito donec tenuis vapor progrediatur:deinde exempto ac trito vtere.Quòd ſi ipſum paululùm mordax facere volueris, poſt vſtionem adiice piperis grana xxv.

Aliud aridum valde bonum: Cadmiæ ſextantẽ, mellis ſextantem, æris vſti drachmas quatuor, ſalis ammoniaci drachmas duas,piperis drachmas iiii.ſpicæ nardi drachmas duas. Cadmiam læuiſſimè tritam melle ſubige,vre,& vino auſtero extingue, & cum reliquis tere ac vtere:eſt delacrymatiuum.facit & ad aſperas palpebras.

Aliud ſiccum ad lacrymãtes oculos, & eos qui à longa lippitudine nõ probè ſanati ſunt. eſt etiã præoccupatiuũ: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drachmas octo, ſtibii drachmas quatuor. cadmiam cum ære in fruſta craſſiora contuſam,& melle ſubactam,in olla exurito, velut antea dictũ eſt, & vino veteri odorato extinguito,ac ſiccato.Et deinde ſtibium per ſe vſtum in olla admiſceto, & tuſis,cribratis, ac tenuiſſimè tritis vtitor:quidam etiã armeniaci drachmas duas admiſcent.Hoc ſiccum pharmacum ſæpe cum vino,velut collyrium contriui, & ſiccato vſus ſum,inducens ipſum palpebris manè & veſperi:aliquando autem etiam ſtibii drachmas octo inieci. Aliud ſiccum croceum,procatalepticon,*id eſt præſeruatiuum.*

Aloes,croci,glaucii,ſarcocollæ,ſingulorum vnciam vnam;læuiſſimè tritis vtere. Aliud quo vtor,& affectiones illino. ſiſtit fluxionem in vna die,ſi denſè ac ſæpe illinatur. facit etiam ad ægilopas, & palpebras corroſas, & pilos pungentes in palpebris poſt euulſos pilos, pilorum locis illitum. Sarcocollæ,croci,glaucii flaui,aloes,chelidoniæ,ſingulorum vnciã i.myrrhæ troglodyticæ drach. quatuor.Chelidoniam tuſam cribratam reliquis adiice,& contritis vtere.Ego cum aqua velut collyrium contero, & ſicco vtor. Aliud ſiccum collyrium celebre,viſum acuens,inoffenſos conſeruans oculos: Stibii ſcrup.iiii.fuliginis purpuræ veræ,roſarum ſiccarum,ſingulorũ ſcrup. ii.croci ſcrup.iii.folii ſcrup.iii.ſpicæ nardi ſcrup.iii.tritis vtere. Fuliginem autem ſic facito: Lanã purpuræ cedria tinctam incende,& pelui læuiſſima aut æreo vaſe contege,& conflatam fuliginem penna collige, ac vtere. Aridum album,viſum acuens.Facit ad pruritus,& vſtiones ex ſole,& lippitudines incipientes ex frigiditate, ante & poſt cibum. Cadmiæ drach.ii.ſalis ammoniaci drach. i.piperis drach.ii.aluminis ſciſſi drach. ii. folii drach. ii. ceruſſæ oboli dimidium:terito cum vino albo, & ſiccato

A vtitor. Aliud ſiccum acre. Cadmiæ drach. xxiiii. ſalis ammoniaci drach.ii.ſpicæ nardi drach.i.piperis albi drachmam vnam:tritis vtere. Aliud optimum: Cadmiæ drachmas octo, croci drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmas duas,ſpicæ nardi drachmam vnam,piperis albi drachmas ſex:tritis vtere. Aridum Seueriani: Cadmiæ vſtæ & lotæ drachmas octo,ſalis ammoniaci drach. duas,piperis albi drachmas duas,folii drachmam vnam: contuſis, cribratis ac probè tritis vtere. Aliud aridum acre: Cadmiæ drachmas octo,teſtarum ſepiæ ſextãtem,

B ſalis ammoniaci vnciam vnam,piperis vnciam vnam,folii vnciam vnam: vtere.conſtat experientia. Aliud aridum,viſum acuens,Oribaſii: Radicis chelidoniæ ſextantem,aloes ſextantem,folii vnciam vnam, piperis decorticati drachmas quatuor,veratri albi drachmam vnã: vtere. Aridum Apollonii ad viſus hebetudinem: Cadmiæ drach. octo, fæcis vini veteris ſiccæ vſtæ drach. v. piperis albi drachmas quinque,ſalis ammoniaci drach. x. ſandarachæ drachmas duas,folii drachmas duas,nitri vſti drachmas tres. Aliud aridum ad ſuffuſiones & hebetu-

C dines: Viperam maſculam totam viuam in ollam mittito,& ſucci fœniculi cyathum vnum adiicito, & thuris nõ ſecti granum magnum addito: deinde totam ollam forinſecus luto oblitam,vrito donec in cinerem redigantur indita,teritóque,ac vtitor hoc arido medicamẽto velut celebri.faciunt & viperæ capita vſta,trita,& inducta.

Aliud incomparabile: Veratri albi & piperis æquas portiones tuſas ac tritas adhibe per triduum, purgatione prius per ventrem facta, & per os ac nares. Aridum

D ad incipientes ſuffuſiones, glaucedines, & pelliculariun craſſitiem: Cadmiæ drach. xxiiii. ſalis ammoniaci drachmas decem,ſandarachæ drachmas quatuor, veratri albi drach.ii.folii drach.ii.vtere.Ego ſi aliquando opus habeo arido collyrio ad præſentes affectiones commodo, hoc trito & in læuiſſimum puluillum redacto vtor. Aliud ſiccum acuens viſum, experientia cognitum: Cadmiæ drach. octo,folii drach.octo, ſpicæ nardi drach. duas,piperis,croci,auripigmẽti,ſalis ammoniaci,chelidoniæ,ſingulorum drach.duas,artemiſiæ,folii,malabathri,

E ſingulorum drachmam vnam: vtere.

De liquidis collyriis, Galeni, Cap. xcix.

Liquida ocularia medicamenta componuntur ex ſuccis & liquoribus, felléque ac melle, & ammoniaco thymiamate,ita vt admiſceantur ipſis etiam moderatiora quædam,verùm viribus non repugnantia, myrrha inquam,& thus,& crocus,& galbanum, & quæcunque alia huiuſcemodi,quæ tunicas rarefacere,& craſſitudinem humorum ac ſpiritus attenuare poſſunt,& humiditatẽ præternaturalem diſcutere,& tunicis oculorum per ſuum tẽ-

F peramentum,robur præbere. Liquidum,acuens viſum: Succum ex malis punicis expreſſum,in vas fictile Atticum læuiſſimum ac denſiſſimum mittito,& tenui linteo obligatum ad ſolem exponito,donec mellis craſſitudinẽ acquirat,& parem menſuram mellis ad ſuccum adiicito, & fictili vaſe exceptum reponito.inueteratũ enim meli⁹ euadit.Quũ autẽ dormire volueris, ex hoc leuiter oculos ſublinito.hoc pictoribus,& ſcriptoribus,& aurifuſoribus ac ſenibus conuenit. Aliud. Ampullam vitream oleo expleto,& iniectis fœniculi foliis teneris in ſolem expo-

G nito ad dies quadraginta:& expreſſo fœniculo, oleo vtitor. Aliud viſum acuens: Adipem viperæ in vitream ampullam mittito,& vbi liquatus fuerit, ſpecillum in eo tingito,ac illinito.hoc valde commodum eſt. Aliud viſum acuens: Colocynthidis ſemen tuſum,cribratum ac læuiſſimè tritum cum melle adhibeto. experimento cõſtat. Aliud ad viſum acuendum, & ad ſuffuſiones ac cicatrices oculorum: Chamæleontis nigri radicem vſtam, ac læuiſſimè tritam illinito. Aliud. Inteſtina terræ in

H teſta ad cinerem exure,& cinere trito cum melle vtere. ego hoc arido vſus ſum ad albugines. Aliud ad inchoãtes ſuffuſiones: Mel,oleum vetus,& fœniculi ſuccum, æquis portionibus miſce ac vtere. Aliud: Sagapeni drachmas duas,ſpumæ nitri drachmas quinque,mellis libras duas. Aliud Demoſthenis.ego verò ſubſcripto vtor:

Caucalidis ſuccum,coronopodis ſuccum, chamædryos

succum, æquis portionibus excolato, siccato, collyria formato: ac vtitor: si verò liquido vti voles, cum melle tritis vtere. Aglaidæ liquidum ad principium suffusionis, Floris æris obolos quinque, piperis obolos quinque, croci drachmas duas, castorii drachmas duas, fellis galli drach. vnam, omphacii drachmas tres & dimidiam, spicæ nardi obolum vnum, lapidis hæmatitæ obolos duos, spumæ nitri obolos duos, floris salis drachmas XXXII. opobalsami drachmas XXXII. mellis quincuncem. omnia trita in argēteo vase reponito. Erasistrati panchrestos liquida compositio ad inflammationes pruriginosas, & lippitudinē scabram, aures purulentas, vlcera ægrè recipientia cicatricem, cynanchen, *id est anginam*, & ad nomas in ore ac pudēdis: Æris vsti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, misyos tosti drachmas tres, piperis drachmam vnam, croci sesquidrachmā, vini austeri veteris cochlearia tria, passi Cretici cochlearia duo, trita rursus terito cum vino, & vbi id combiberint, passum adiicito, & vnita in æreo vase ad mollem ignem coquito vsque ad mellis spissitudinē, & in ænea pyxide reponito. Alia liquida ex succo verbenacæ: Facit ad hebetudinem visus, pupillæ debilitatem & obfuscationem. facit & ad corrosos angulos, ad tenuem fluxum, & inchoantes suffusiones: Fellis capræ drachmas octo, mellis Attici sescūcem, lycii Indici drachmas tres, piperis drachmas quatuor, succi verbenacæ rectæ deuncē, & sicci succi drachmas octo, piper tusum ac angustissimo cribro excretum, postea diu in mortario terito, & sicco succo adiecto, simul terito: deinde etiam liquidum succum, & mox lycium addito. Et vbi læuigata fuerint, mel adiicito, & mox fel ipsum, & vnita excipe ac vtere. Quidam ipsam herbam, verbenacam dico, tundunt ac cribrant, & drachmas octo adiiciūt: si verò siccius medicamentum euadat, collyrium efformato, ac vtitor. Siccū Cassii, ad visum acuendum & ad glaucedines, antiquas lippitudines, visus hebetudines, ac obscurationes: Fel taurinum totum in æneam pyxidem euacuatum ad dies decem sinito: deinde trita adiicito, croci, myrrhæ, opobalsami, singulorum drachmā I. piperis grana XX. mellis Attici, duplum fellis. Et omnia simul trita in vas æneum iniicito, & ad mollem cinerem ad mellis spissitudinem coquito, & in ænea pyxide reponito, ac vtitor velut bono. simul enim vt illitum est, efficaciam suam declarabit.

Alia liquida Bolæ inscripta ad suffusiones: Fellis felis partem vnam, mellis Attici duplum, succi hieracii parē mellis mensuram misce, & vtere. Alia ad suffusiones celebris: Fellis coruorū recentium trientem, sagapeni persici drachmam vnam, succi Cyrenaici vnciam vnam, opobalsami vnciam vnam, mellis dodrantem. Alia valde celebris ex cuius vsu successum habui: Fellis capræ drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, croci drach. duas, spicæ nardi, cassiæ, lacrymæ oleæ Æthiopicæ, aluminis scissi, medullæ struthocameli, myrrhæ, singulorum drachmam vnam, mellis vncias octodecim, præparato diligenter, & reponito in pyxide æris Cyprii, ac vtere.

Alia. Theriaces Andromachi drachmas quatuor, succi Cyrenaici drachmas sex, opobalsami drachmas duas, mellis non fumosi drachmas quinque. Theriacā primùm vino veteri dulci dissolue, & opobalsamum ac mel adiice, & vtere. Alia liquida Apollonii, valida compositio ad suffusiones: Sagapeni drachmas duas, succi Cyrenaici obolos duos, veratri albi drachmas nouem, rutæ syluestris drachmā I. spumæ nitri obolos quatuor, mellis quadrantem. Alia: Omphacii drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, salis ammoniaci drachmam vnam, opobalsami, lacrymæ oleæ Æthiopicæ, ammoniaci thymiamatis, singulorum drachmam vnam, fellis hyænæ drachmas duas. excipe melle, & vtere. Alia: Fellis hyænæ, adipis viperæ, singulorum sesquidrachmā, croci drachmam vnam, omphacii drachmam vnam, opobalsami drachmam vnam, myrrhæ drachmas tres & dimidiam, mellis quantū satis est. Alia ad suffusiones, etiāsi fuerint diuturnæ: Lapidem Scythicum cum felle aspidis tritum illine: breui liberat. Sit autem aspis quæ acontias appellatur. fel eius reperitur ad dorsum hepati annexum.

Alia, ad omnem visus hebetudinem ac suffusiones, facit etiam ad palpebras pungentes pilos producētes: Mellis sextantem, opobalsami drachmas duas, myrrhæ drachmas duas, succi Cyrenaici drachmam vnam, opopanacis drachmā vnā: vtere. Alia ad suffusiones, vt æger intra quinque dies visum recipiat. adeo magnū ac admirādum auxiliū est. Facit etiam ad asperitates palpebrarum, & rarò quis tale habere potest: Adipis viperæ, fellis galli albi, floris æris, succi rutæ syluestris, lactis canini, opobalsami, æquis portionibus tritis vtere: aliquando verò pro æris flore atramentum sutorium cōiicio. Alia liquida nigra, ad hebetudines, & fluxiones, ac affectiones: Clauorum caligarum veterum prælotorum ac probè siccatorum libram vnam, in sextar. I. aceti acerrimi mittito, & per dies quinque sinito: deinde in olla fictili aut ferrea, lēto igne donec ter ebulliat, coquito & excolato, & mellis despumati & colati libram vnam adiicito, & ad mollē ignem vsque ad strigmentitiam spissitudinem coquito, ramulis fortibus absinthii tribus simul colligatis agitando: deinde vbi coactum fuerit medicamentum, atramenti sutorii læuissimè triti vnciam vnam inspergito, ac vtitor per specilli nucleum angulos inde contingens. Alia repellens fluxiones, & detergens oculorum tunicas. attenuat etiam cicatrices, & forinsecus supernæ palpebræ illita repellit fluxiones, si statim ab initio illita fuerit. Melāteriæ, velut iam diximus, de clauis præparatæ, & mellis parem mensuram, & succi fœnigræci tantundem, simul mixta & excolata, ad lētum ignem coquito, assiduè agitādo, donec mellis compagem acceperint, & repositis vtere. Cæterùm fœnigræci succum præpara, velut dictum est in vlcerum oculorum tractatu. Sed & dum excolas fœnigræci succum, ne exprimas ipsum, sed spontè defluentem iniice. Si verò vbi paratum fuerit pharmacum & frigefactū grumi in ipso fuerint, totum paulatim in mortariū trāsfundito, & dissolutis grumis reponito ac vtitor. Alia liquida, ad ficosas eminētias, & omnē carnis extuberātiā, & ad carnis in angulis incrementū, & ad incipiētes lippitudines: Misyos tosti drachmas octo, myrrhæ drach. II. mellis quod satis est. Alia. Misyos tosti drachmas sex, atramenti sutorii drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor, mellis quod satis est. Oribasii liquida ad suppuratos ex vlceratione: Atramenti sutorii drach. octo, croci drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, mellis libram vnam. Alia liquida eiusdem: Mellis sextantem, opobalsami drachmas duas, succi Cyrenaici sesquidrachmam, opopanacis sesquidrachmam. Ex eodem liquida Bassi ad suppuratos oculos: Croci, aloes, myrrhæ, singulorum sesquiunciam, vini quadrantem, mellis sescūcem: Crocus teritur cum modico vino: deinde aloe & myrrha, & vbi ad cōpagē redacta fuerint, inspissata melli adiiciuntur, & vnita reponuntur in vitreo vase. Vtere hoc bis illinens in die: aut si res vrgeat, etiam ter, & oculum deliga. Repurgat, incarnat, cicatricem inducit, vsque ad finem illita. In plerisque verò post repurgationem, ad collyria transimus, & maximè id quod inscriptum est Scutulare, capræ faciem præferens. Alia liquida experimēto constans: Succi verbenacæ rectæ, lycii Indici, æquales partes, hoc est singulorum vnciam vnam, mellis tantundem. Alia liquida ex adipe viperæ. mirificè facit ad incipientes suffusiones, & hebetudines oculorū sanat: Succi rutæ, opobalsami, succi fœniculi, succi chelidoniæ circa sepes nascentis, adipis viperæ in duplici vase eliquati, mellis non fumosi, singulorum æquas portiones simul mixtas per purum linteum excolato, & vtere confidenter, ita vt aliquando mellis sesquiunciam, & reliquorum vnciam vnam coniicias.

Collyria ex croco, & ex succis diuersa, Cap. C.

COllyrium ex croco ad initium lippitudinum: Glaucii drach. XXIIII. sarcocollæ drachmas sedecim, croci drachmas octo, gummi drachmas octo, tragacanthæ drachmas quatuor. arida omnia trita ac læuissima facta, tragacantha madefacta excipe. Aut sic præpara, Sarcocollam aqua terito, deinde glaucium cribratum adiicito, ac rursus terito: deinde crocum siccum læuissimè tritum, & tragacantham siccam in tenuissimum puluillum redactam

& gummi similiter insperge, quò eadem die aut postera in collyria redigantur. nam collyria diu in mortario manentia nigrescunt, & vires immutant. Vtere autem ipso, aquosum infundens per ouum, lippitudine incipiēte: incipiente verò declinatione, crassum instilla: constante autē declinatione fiēte, cum aqua illine. Aliud ex myrrha: Glaucii drach. XLVIII. sarcocollæ drach. XLVIII. croci drachmas vigintiquatuor, opii drachmas sex, myrrhæ drachmas sex, tragacanthæ drach. XLVIII. lapidis hæmatitæ drachmas sex, gummi drachmas sedecim, excipe aqua. vsus est per ouum. Aliud Phosphorus appellatum, ad dolorem & omnem inflammationem, & intentos humorum influxus: Glaucii drachmas vigintiquatuor, sarcocollæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. octo, myrrhæ drachmas octo, misyos vsti drachmas octo, gummi drachmas duodecim, excipe aqua. Aliud Euchrum à colore bono dictum. facit ad ea quæ Phosphorus: commodat & asperis palpebris: est & pueris commodum: Glaucii drachmas LXIIII. sarcocollæ drachmas trigintaduas, croci drachmas vigintiquatuor, opii drach. sex, myrrhæ drachmas sex, hæmatitæ drachmas sex, tragacanthæ drachmas sedecim, gūmi drachmas sedecim. excipe aqua, & instilla in principio per ouum. Aliud dolorem eximens ex succis ad omnem doloris vexationem. somnum inducit confestim: Glaucii drachmas XLVIII. sarcocollæ drach. sedecim, croci drach. octo, opii drach. quatuor, lycii Indici drach. quatuor, succi rosarū drach. quatuor, succi mandragoræ drach. quatuor, succi hyoscyami drach. quatuor, succi cicutæ drach. quatuor, tragacanthæ drach. sedecim, gummi drach. XLVIII. excipe decocto meliloti. Componitur autem hoc modo: Accipe meliloti libram vnam aquæ pluuialis sextarios sex, coquito ad tertias, & excola liquorē ad pharmaci præparationem. Collyrium ex succo polygoni: Succi polygoni sescuncē, lycii Indici drach. sex, aloes drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. tres, acaciæ nigræ primariæ drach. duodecim, vini veteris odorati quantum satis est. Facit ad omnes in oculis affectiones, reprimit fluxiones, & sedat dolores: amat autem balneum. quare vbi illeuisti, lauari iube. facit & ad vlcera.

Collyrium ex succo rhamni, ad chemoses & dolores, de quo quidam magnopere gloriantur: Æris sextantē, cadmiæ sextantem, opii sextantem, aloes scrupulos duodecim, croci scrupulos duodecim, acaciæ bessem, gummi bessem, succi fructus rhamni libram vnam, aquæ quantū satis est: si verò abundas, succum fructus totum iniice, & gummi aqua macera. Collyrium è succo verbenacæ, quod maximas humorum influxiones intra secundam illitionem exoluit: Croci drachmas tres, meliloti drach. sex, glaucii drach. duodecim, opii scrupulos tres, amyli drach. quatuor, gummi drachmam vnam, terito, & succū verbenacæ rectæ affundito, efformatóque ac vtitor. Est & alia efficax compositio, vt vix credi possit. facit ad lippitudinem, tumores laxos, & inflationes, omnémque humorum influxionem. & desperatas in oculis affectiones intra triduum remouet: Croci drach. quatuordecim, amyli drach. duodecim, glauci drach. sedecim, albuminis oui drachmas tres, tragacanthæ drachmas quatuor. tere, & succum verbenacæ rectæ affunde, efformáque, ac vtere.

Collyrium ex succo fœniculi: Cadmiæ dodrantem, stibii bessem, misyos crudi sescuncem, omphacii sesquiunciam, chalcitidis vnciam vnam, croci sesquidrachmā, folii vnciam vnam, succi fœniculi bessem. Et rursus aliud fœniculum cum aqua pluuiali decoquito, & cum eo decocto prædicta terito ac efformato. hoc multi præparatum habent.

Collyria monohemera, *id est unius diei,* Galeni, Cap. CI.

Collyria vnius diei cum candido oui illita, plerunque statim ab initio lippitudines absque humorum multitudine factas curant. Reuera enim non parum sæpe hæc magnas inflammationes mitigauerunt, vt in vesperā quidem homo balneo vsus, postera vero die collyrio nardino illitus fuerit ad instaurationem ac corroborationem. Admiscetur autem ad nardinum in prima illi-

A tione, parum quiddam de acribus ac sistentibus appellatis collyriis: in secunda verò illitione, paulò amplius quiddā de iisdem. Sufficiūt enim duæ pharmaci adhibitiones, & deambulatiuncula aliqua non multa ante balneum, ad perfectam restitutionem. Collyria igitur vnius diei, quæ priuatim fæculenta nominantur, multam habent acaciā: quædam verò aut omnino modicam, aut omnino non habēt. Complectuntur autem in se, alia æris squamam, alia æs vstum modicum, cum multis aliis quæ moderatè adstringunt, & concoquunt ac discutiunt. Talia autem
B sunt crocus, myrrha, lycium Indicum: sed & castorium, ac thus citra adstrictionem concoquunt simúlque discutiunt. In quibus igitur adstringentia prædominantur, plurimum oui liquorem & parum de pharmaco esse oportet, & præsertim si quid ex metallicis pharmacum in se cō plectatur. In quibus verò crocus, & myrrha castoriumque ac thus, & lycium præualent, paulo crassiore pharmaco vtendum est. Fomentum præterea omnino adhibendum est ipsis per spongiam, si quidem mediocris sit dolor, semel aut bis in die: si verò vehementior dolor vrgeat, præ
C stat ter aut quater, & sæpius vti: in longis præsertim diebus. fiat autem fomentum per meliloti ac fœnigræci decoctum. Oportet tamen horum collyriorum vsum vitare, in quibus humorū multitudo in toto corpore adest. nam monohemera quum sint facultate frigida, obstructionē corporum, & densationem meatuum faciunt: si verò materiæ multitudo in oculis fuerit, ruptionis corniformis tunicæ causa fiunt. Nos autem in recentibus lippitudinibus, Theodotio Seueri illito ex aqua, & spongia forinsecus oculo imposita ægrum ab affectione liberauimus. &
D plerunque balneo vti iubemus statim post primam illitionem. Cæterùm monohemera collyria hæc sunt, Collyrium monomelum appellatum, eo quòd ex vnica specilli inductione, inquit, curat. est autem multi vsus. Facit ad diuturnas ac ægrè solubiles affectiones, & maximè in quibus etiam palpebræ exasperatæ sunt, per subiectionē illitum, oportet autem post illitionem diu claudere oculum. Facit etiam ad confusiones oculorum, & ad staphylomata: est etiam pueris commodū. Vtere cum aqua diluto in iis qui mordacitatem ferre possunt: in aliis cum
E ouo. In omnibus autem per subiectionem palpebræ sublime: si verò vehemens fuerit inflammatio, cum ouo infunde. Habet hoc modo: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. duodecim, chalcitidis tostæ drach. duodecim opii drach. vndecim, piperis grana vigintiquatuor, mellis sesquiunciā, gūmi drach. vigintiquatuor, excipe aqua. mel postremum adiicitur. Pelarium quod in principiis aquosum cum aqua dilutum adhibetur: in vigore verò aquosum cum ouo. ad diuturnas autem affectiones, crassius cum ouo, deinde sensim progressu facto, etiam aqua
F ad ouum admiscetur: ad finem verò ex sola diluitur. in vlcerationibus tamen minus efficax est: Cadmiæ drach. sedecim, cerussæ drach. XLVIII. acaciæ drach. vigintiquatuor, opii drach. IIII. amyli, tragacanthæ, gummi, singulorum drach: duodecim, æris vsti sesquidrachmā, myrrhæ drach. tres, croci sesquidrach. excipe aqua. Aliud pelarium Antoninus appellatum: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, cerussæ drach. vigintiquatuor, acaciæ, opii, singulorum drach. octodecim, gummi, tragacanthæ, amyli, singulorum drach. nouem, myrrhæ drach. tres, æris vsti se-
G squidr. excipe aqua. hoc magis facit ad exulcerationes.

Aliud pelarium, quod comitem vitæ vocant: Cadmiæ quadrantem, cerussæ quincuncem, pompholygis quadrantem, opii sesquiunciā, acaciæ, myrrhæ, gummi, singulorū drachmas octo, tragacanthæ quadrantem, amyli sescuncem, æris vsti drachmas quatuor. croci drach. quatuor: excipe aqua. Est autem optimū ad chemoses & reliquas lippitudines etiam in vigore, & ad omnes vlcerationes in quibus densæ factæ sunt palpebræ. repurgat enim & re-
H plet ac cicatricem inducit. Maximè verò hoc vtor, si pro pompholyge, cadmia ter vsta admixta fuerit. Pelarium Edessenum: Tragacanthæ, gummi, acaciæ, amyli, sarcocollæ, singulorū drachmas duas, opii drachmas quatuor, cerussæ drachmas octo, cadmiæ drachmas sedecim: excipe aqua.

De collyriis ſiſtentibus, Seueri, Cap. CII.

COllyria quoque quæ ſiſtentia appellantur, repulſoria ſunt. ſiſtunt enim inordinatum fluxionis impetum. Et quædam ex ipſis Hermolai vocātur, quædam vero hexacontarchia, ex eo (velut puto) quòd vniuerſus ipſorum apparatus ſit ſexaginta drach. quædam autem hecatontarchia. multæ verò ſunt etiam horum materiæ, ob quorum copiam medicus indignatus, velut in pelago vertigine affectus, à ſcopo aberrat. Oportet igitur omnium facultates diſcernere, & ad vnum finem horum efficacias adaptare. Noſſe enim oportet quòd omnia ſiſtentia collyria trigefaciunt & adſtringunt, alia magis, alia minus: ſed & reſiccat aliquo modo. Proinde ad calidiores lippitudines talia cōmodant, non tamen ſtatim à principio priuſquā cōcoctio apparuerit. Optimū verò & admirandū nobis viſum eſt album Seueri collyrium, quod ex fœnigræci ſucco præparatur, & cadmia, & ceruſſa, ac tragacantha: & quod poſt ipſum ſcriptum habetur. At vbi ad cōcoctionem perducta eſt affectio, rurſus ex multis ſiſtētibus commodum reperimus hecatontarchiū & adhuc magis ipſo id quod poſt ipſum ſcriptum habetur. Recipit autem hecatontarchium æris drachmas duodecim, cadmiæ drachmas quindecim, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas XXXII. opii drach. quatuor, gūmi drach. XXXII. quidā etiā croci drachmam vnam: excipe aqua. Hoc collyrium aquoſum ad illitionem aſſumptū, ad complicatas affectiones commodum compertum eſt, in quibus eſt inflammatio, & diſtentio, & fluoris influxio. Attenuat enim palpebras, & ipſarum dēſitates ac aſpritudines exæquat cum aqua illitum. Sed & viſus hebetudines ſiſtit, adſtringens ac velut exprimens incūbētes oculo humores. In iis tamē qui ſubtili oculorum ſenſu præditi ſunt, cum oui candido collyrium diluere oportet: ſi verò oui candidum deſit, panem purum non aridum, neq; multi ſalis participem aqua maceramus, & aquam excolatam ad illitionem accipimus: ſin minus, farinam puram madefacimus excolamuſque, ac cremore vtimur. Conuenit autem vt ne aceruatim auxiliorum mutationes faciamus, neque aliud illinamus, & aliud ſuperillinamus. Oculus enim à peregrina innouatione magis perturbatus iniuria afficitur. Itaque hecatontarchio, velut dictum eſt, vtēdū eſt ad cōplicatas affectiones, ita vt aquoſum ipſum faciamus in vſu. hic enim eſt admirandus ipſius ductus. Eſt & aliud collyrium ſiſtens, ex eadem materia conſtans, ſed diſſonantiam ſolùm in apponderatione habens. excedit autem præcedens in ſua actione. Vidimus enim operum ipſius euētum. ſed & hoc à vulgo medicorum ignoratur. Accipit autem æris vſti quadrantem, cadmiæ quadrātem, opii, myrrhæ, ſingulorum drach. quatuor, acaciæ, gummi, ſingulorum ſeptūcē, & vnciæ dimidium: excipe aqua. Hoc collyrium inenarrabilem quandam vim habet, & tēpeſtiuè adhibitum deſperatas affectiones ſanat, & graues dolores mitigat ac ſedat. Tempus autem adhibitionis eius, eſt lippitudinis vigor, quando concoctio facta fuerit, & gramæ in oculo cōſpectæ, & velut ſubcruentum quiddam in oculo apparuerit. ſiue enim chemoſis fuerit id quod affligit, ſiue palpebrarum inflammatio, congruum eſt ipſis hoc auxilium. Tantam enim quietem ex eius vſu ægri conſequuntur, vt quum antea diu vigilias tolerarint, ſtatim ad illitione ſomnum aſſequantur. Confidenter igitur ad pharmacum accurre, conſiderans num tenuis lacryma poſt collyrii illitionem defluat. Habebis enim & in hoc ſucceſſus ſignū, ſi omnino non poſt illitionem lacryma defluat. In quibus enim ex prima illitione lacryma ſiſtitur, ſed inadſtricti permanēt, & velut ſomnus ſuccedit, in his ſtatim ſanitas expectanda eſt, vt non opus ſit ſecunda illitione: ſi verò adſtrictio fiat in prima illitione, infundendum eſt ipſis oui candidū per ſe moderatè calefactū. verùm in ſecūda illitione aut tertia, ab eo ſymptomatis accidēte liberabūtur. Primùm enim oculus velut re peregrina offenſus, mordetur: deinde velut aſſuetus, magis delectatur. Pruritus enim modicus ipſis oboritur cum quadam voluptate. atque hoc eſt ſignum ſucceſſus. nam corpora in profundo liberata, cauſas ad ſuperficiem propellunt. Præcipiendum

[A] eſt autem vt quibus illitum eſt pharmacum, oculos ne aperiant ante collyrii concoctionem. Cōmoti enim meatus rarefiunt, & collyrium ad profundum condeſcendēs, mordacitatem inducit. Poſt concoctionem autem collyrii, ſpongias adhibere oportet non magno facto fomento, & ipſum collyrium aquoſius illinire. diſtenditur enim palpebra in craſſioribus illitionibus vt ægrè ferat æger, & palpebræ grauētur. In principio igitur cum ouo illinatur aquoſius dilutum. At verò coactio eius fiat in feruida cote: (calefactū enim craſſius ſeipſo euadit) nam ſic adhibi- [B] tum in dolore admirandum collyrium compertum eſt. Etenim ex hoc ductu etiam paruam in ipſo apparentem adſtrictionem penitùs excludimus. In vigore verò itidē cum aqua adhibeatur: in declinatione autem cum aqua, & ſub palpebram illinatur. etiamſi enim denſitas relicta fuerit, & hanc itidem ſanat. Magnopere quoque pueris cōfert. curat enim etiam horum ardores. Poſſemus porrò plura auxilia recenſendo, maiorem legentibus difficultatem parere: verùm quum paruo labore ſuſceperimus, imò potius experientia inuenerimus præſcripta collyria, effica- [C] cias ipſorum ſimul cū præparationis modo candidè expoſuimus. Collyrium ſiſtens ex oleo, Oribaſii: Cadmiæ vſtæ & lotæ drach. XL. æris vſti & loti drach. octo, opii, myrrhæ, ſingulorum drach. decem, acaciæ drach. centum, gummi drach. centum viginti: terito ex aqua, & ad excipiendū adiice olei omphacini quadrātē & drach. tres. adhibetur in principio aquoſum cum ouo. Aliud ex oleo, velut expertus ſum. facit ad principia lippitudinis, & fluxiones, & veteres affectiones, & ad corroſas palpebras: Cadmiæ drach. vigintiquatuor, æris drach. vi- [D] gintiquatuor, myrrhæ drach. ſex, opii drach. I. acaciæ, gūmi, ſingulorum drach. XLVIII. olei omphacini ſextantē: terito cum aqua. Collyrium ſcutulare appellatum, capræ faciem præferens, & ſiſtendi vim habens, in principio quidem cum ouo craſſum: & ad declinationes ſimiliter: ad vigores autem aquoſum. Facit mirificè ad ſuppuratos oculos, & ſordida vlcera paulatim repurgat, & dolorem eueſtigio eximit: Cadmiæ ſeſquiunciam, æris ſeſquiunciam, croci drach. quatuor, aloes beſſem, lycii Indici ſextantem, acaciæ ſeſcuncem, opii ſeſquiunciam, myrrhæ drach. quatuor, tragacanthæ vnciam vnam, gummi [E] ſeſcuncem. Hermolaus paruus: Cadmiæ vnciam vnā, croci drach. quatuor, myrrhæ drach. quatuor, aloes drach. octo, acaciæ drach. octo, gummi drach. XX. excipe aqua. Vtere hoc admixto aliis collyriis lenibus, & infunde in principio cum ouo. Hermolaus magnus. facit ad prædicta multo melius: Cadmiæ beſſem, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, æris ſeſquiunciam, croci trientem, aloes beſſem, lycii Indici ſextantem, acaciæ ſeſcuncem, opii trientem, myrrhæ trientem, tragacanthæ vnciam vnam, gum- [F] mi ſeſcuncem: excipe aqua. Collyrium Olympionici. facit ad maximas doloris vexationes, & chemoſes. & in ſummum, eſt ex collyriis proſperi ſucceſſus. ſtatim enim liberat: Cadmiæ lotæ drach. octo, ſtibii loti drachmas octo, aloes drachmas octo, myrrhæ drach. quatuor, croci drach. quatuor, opii drach. quatuor, gummi drach. octo: excipe aqua. vſus eſt cum ouo: temperatura verò craſſior ſit. Ego pompholygis drach. quatuor, & thuris drach. quatuor adiicio. Collyrium Ericerum Achariſton appellatum, ab erica & dignæ gratiæ deſperatione. facit ad [G] maximas humorum influxiones. Ex huius vſu in Ægypto ſucceſſum ſentiunt, præſertim in agreſtioribus corporibus: Cadmiæ drachmas ſedecim, æris vſti ac loti drachmas octo, opii drachmas quatuor, ſeminis ericæ drach. quatuor, acaciæ drachmas octo, myrrhæ drachmas quatuor, gummi drach. ſedecim: terito cum aqua & excipe. vſus eſt cum lacte muliebri. temperatura ſit media. Vbi verò circa oculos affectio eſt, à collyrio abſtinere oportet. Ego porrò hoc vſus ſum: Cadmiæ drachmas ſedecim, æris vſti loti drachmas quatuor, ſeminis ericæ dra- [H] chmas duas, opii drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam. acaciæ drachmam vnam, gummi drachmas octo: excipe aqua. vſus in principiis ſit aquoſus, & lauato: in declinationibus autem craſſum cum ouo illine. Aliud Ericerum, quod cum magno labore accepi velut magnum

donum facit ad prædicta multo melius:& ad asperas pal-
pebras: & ad ipsorum debilitatem. Si non prius merce-
dem acceperis, ne illinas. Cadmiæ drach. octo, æris v-
sti drach. IIII. chalcitidis crudæ drach. octo, aloes drach.
sex, opii drach. IIII. croci drach. IIII. seminis ericæ drach.
IIII. acaciæ drach. XII. gummi drach. XII. excipe aqua.

Aliud Ericerum celebre, quod appellatur fissum Acha-
riston, *eo quòd digna gratia ipsi rependi non potest*. facit ad
fluxiones antiquas, & dolores maximos qui sunt citra
vlcerationem: ab initio vsque ad finem cum aqua cohi-
bet diuturnos fluxus in vlcerationibus aquosum cum o-
uo. Aspritudines autem attenuat cum aqua, & albugines
deterit, & diuturnas visus turbationes sanat: & post sublata
pterygia commodum est. attenuat enim pelliculas, & ci-
catrices planas efficit. Valde vtile est in suffusis post per-
punctionē: per lenem enim adstrictionem robur oculo ad
dit. est etiam pueris commodum: Cadmiæ drach. XVI.
æris drach. IIII. seminis ericæ, opii, myrrhæ, singul. drach.
octo, acaciæ drach. IIII. gummi drach. octo. huius equidē
periculum ego non feci: quæ verò de ipso dicta sunt, præ-
stat id quod ipsum præcedit.

De lenibus collyriis, Galeni, Cap. CIII.

EX collyriis lenibus appellatis quædam terream essen-
tiam habent citra frigiditatem aut caliditatem mani-
festam in medio quodammodo horum consistentia. &
ex his ipsis aliqua modica frigiditate aut caliditate parti-
cipant: aliqua verò omnino nullā talē vim præ se ferunt.
Totum itaque genus ipsorum, obstruendi vim habet, cō-
trariam iis quæ ab obturatione liberant: qualis est Samius
aster appellatus: qui tenuiorū partiū est quàm terra sim-
pliciter Samia nominata: & pompholyx lota, & cinis ipsi⁹
lotus: & cadmia vsta ac lota. Huic autem parum quiddā
facultatis extersoriæ adest, siue post vstionē, siue sine hac
lauetur. Pompholyx autem & spodium modicam adstrin
gendi vim habent, quemadmodum etiam vstum ac lotū
plumbum: est enim mordacitatis exors: habet autem &
adstrictionis quippiam. Est & amylum lene. & cerussa lo-
ta, vicina est facultati plumbi vsti ac loti: lene est item fœ
nigræci decoctum: & quod in ouis est album ac tenue. &
lac boni succi in horum genere esse putandum est, itém-
que gummi ac tragacantham. At stibium non lotum qui
dem, fortem adstringendi vim ostendit: lotum autē exol
uitur, vt propè mordacitatis exors euadat. Alterum porrò
genus est eorum quæ paruam habent mordacitatem, ex
eo quòd admixta sunt ipsis quædam ex modicè adstrin-
gentibus: qualia sunt rosæ & thus, quum modicam quidē
astrictionem habeant rosæ, & parum de extersoria facul-
tate ipsum thus. quum autem moderatè calidum sit thus,
ob id quandam concoquendi ac dolores eximendi vim
habet. Ex eodē verò genere cum ipso in concoquendo ac
moderatè discutiendo, putādus est crocus & myrrha: quæ
inter se differunt, eo quòd crocus moderatè adstringit,
myrrha verò citra astrictionem discutit, & humiditates
non instrenuè reficcat. Adhibentur igitur à medicis lenis
sima ad affectiones ægrius curabiles, in quibus vlcus est
aut solum, aut cū tunicæ corniformis corrosione, & vui
formis prolapsu, sanie mordacissima effluēte. in his enim
nullum aliud pharmacum conuenire videtur: quum ad-
stringentia quidem effluentem saniem detineant, &
propter hoc ex mordacitate dolorem augeant: acria ve-
rò affectionem intendant. Laxatoriorū autem ac discusso
riorū pharmacorum facultas euacuare quidem potest
quod generatur, neque autem vlceratum renutrire, aut ci
catricem inducere, neque quod prolapsum est reprimere
ac concludere: quemadmodum neque concoctoriorum
facultas, etiamsi concoquere affectiones non parum pos-
sit. Quid verò dicere amplius opus est de pharmacis aci-
das aut amaras vires habentibus, quòd huiusmodi affe-
ctiones mordent ac exacerbant? Ad maiorem autem ma
lignitatem procedūt, quæ nitrosam ac salsam vim habēt.
Ad has igitur affectiones conuenire videtur relatorum
lenium pharmacorum genus, quod citra mordacitatem
curare potest vlcera cum acri fluxione, per multum tem-
pus vitiatos humores in affecta parte consumens ac refic

A cans, qui sanè vitiati humores bonum sanguinem locis
influentem corrumpunt. Vocantur autem talia collyria à
medicis, Libyana & Cygni, adhibéntque ipsa oculis trita
cum lacte mulieris boni succi, eo quòd vitare cupiūt ob-
structoriam vim ouorum. quum enim serosa quædam ex-
tersoria pars in lacte contineatur, vsus ipsius congruus sit
ad propositam curationem. vlcera enim quæ impletio-
ne indigent, extersoriis citra mordacitatem opus habēt.
si verò non affuerit tale lac, per fœnigræci decoctum ta-
lia collyria terere præstat, quum etiam ipsum aliquam ex-
B tersoriam vim habeat. Proinde quæ spodiaca ac tephrica
collyria, à cinere & spodio appellantur, communem ha-
bent vim leniendi ac frigefaciendi, & moderatè morda-
citatis exortem.

De lenibus ac albis collyriis, Cap. CIIII.

ALiud porrò est album collyrium quod multos latet
ob præparationis vilitatem, putatúmque est à pleris-
que hoc nihil posse. magnam verò ex hoc vtilitatem per-
cepi ad propositam affectionem. Egregiè itaque facit ad
omnem calidam lippitudinem. efficax est etiam ad pruri
C ginosas ac corrosas palpebras. Nos enim sæpe multis per-
petratis in tali intemperie, nullum successum habuimus:
serò autem aliquādo huius copiam adepti, magnam vim
comperimus in ipso, in ægrè curabili ac ferè incurabili
affectione. Intantum enim mitigatus est æger, vt ex deo
esse collyrium diceret. Sed & ad suppuratos oculos exi-
miè facit. reficcat enim humorem ipsorum citra morda
citatem in breui tempore, & oculum imperturbatum cō
seruat. Curat etiam compendio rubores sub paruis angulis
D in albo oculi fientes. Adest autem ipsis iuxta medium ve
lut pustula quædam, à qua etiam totus rubor contingit. In
prædictis igitur affectionibus, inter quas etiam vlceratio-
nem posuimus, eximiè facit, vt neque fœnogræco opus
habeamus. nam & hoc in collyrii compositionem recipi-
tur. Vtimur autem ipso aliâs aliter, in doloris vexatione,
cum oui candido: sic enim ipsum statim mitigat. in qui-
bus autem dolor non præualet, palpebræ verò crassefactæ
sunt, etiam cum aqua infundimus: aliquādo etiam illini-
mus. Et in summa, ad omne lippitudinis principium, reli
E quam collyriorum materiam superfluam ducimus: exce-
dit enim vi sua omnia eiusdem generis. est enim lenius
ac doloris magis mitigatiuū quàm alia. Alia enim opiū
recipiētia, & amylum, & quandoque etiam myrrham, ad-
strictionem aliquam inducunt: hoc autem collyrium ab
his liberum est. Nam crocum excedit in efficacia, & ad
feruores ac ardores palpebrarum facit: & ad solis æstus.
Sed & tenues ac acres fluxiones obtundit cum aqua illi-
tum, aliquando & cum rosarum decocto. Et glaucos ocu-
los habentes, & eos qui prominentem habent crystallini
F humoris sitū, bene illustrat aquosum infusum. Et in qui-
bus oculorum natura non fert adstrictionem, his omni-
bus optimum est auxilium. Compositio autem collyrii
hæc est: Cerussæ libram vnam, cadmiæ semissem, tra-
gacanthæ quadrantem. Præparatur hoc modo: Cadmiā
racemosam prunis ignitis obruimus, & flammam venti-
lando excitamus. & vbi ignita fuerit cadmia, ablatam la-
cte asinino extinguimus: deinde rursus prunis ipsam ob-
ruimus, & ignitam rursus lacte extinguimus: & tertiò idē
facimus: deinde tundimus, & angusto cribro excernim⁹,
G & in profundum quoddam mortarium coniectam, aqua
fontana pura affusa terimus: & postea desidere sinentes,
per aquæfusorium instrumētum aquam vnà cum super-
stāte cōcretione extrahimus, & rursus aliā purā aquā in-
fundimus: & vbi satis contriuimus, & rursus desidere siui
mus, rursus aquam per idem instrumentum extrahimus.
& hoc sæpe facimus, donec non amplius concretio aquæ
superstet. Postea verò cadmiam exactè siccamus, & semis
sem siue sescuncem apponderamus, ipsámque in morta-
rium collyriacum coniectam, aqua pluuiali purissima af-
H fusa, exactissimè terimus, vt nulla asperitas linguæ occur-
rat: atque sic ad cerussam prædicto modo ablutam, ca-
dmiam adiicimus: & ipsa ad dies XV. cum aqua pluuiali
conterimus. Et tunc tragacātham albam ac lucidissimam
accipimus eámque lotam, & reiecto quod in ipsa est are-

noſo,in fœnigræci decocto maceramus, & per diem ac noctem ſolùm macerari ſinimus. Plurimum autem iniicere oportet de fœnigræci ſucco, præparato velut dictũ eſt in principio huius Sermonis capite decimoquinto. nã à tragacantha velut à ſpongia abſorbetur. Poſtera igitur die in mortario puro paulatim tragacãthã læuigamus,& alia prius trita in mortariũ adiicimus, & probè permixta patinis vitreis excipimus,& tenui linteo contecta in locũ humiditatis exortem,vbi ventus ſpirat,reponimus. Dehiſcit enim collyrium, & efformationem moratur, ſi in humido depoſitum fuerit loco. non enim tantum temporis poſtulat ad contritionem quantum ad efformationẽ. Eſt itaque hæc collyrii præparatio: & poteris ex hac methodo,ad eiuſdem generis materias tranſire. Talia autem ſunt libyana,& tephra,ac ſpodiaca appellata, itémque cygnaria,& alba quæ ex roſis & quæ ex coriandri ſucco præparantur. Quibus omnibus præferendum cõpertũ eſt propoſitum collyrium. Optimum verò experientia iudicatũ eſt & hoc: Cadmiæ vſtæ ac lotæ, velut dictum eſt,trientẽ,ceruſſæ ſimiliter lotæ vncias ſedecim, amyli recentis vncias ſedecim,opii drachmas quatuor,tragacanthæ triẽtem:reliqua cum aqua terito: Tragacantham autem fœnigræci ſucco diligenter velut dictum eſt,præparatam macerato: amylum verò neque acidum ſit,neque graueolẽs.

Aliud Nilammon appellatum,tenerum,dolorem eximens,ſtupefactiuum,ex genere cygnariorum. Facit & ad vlcerationes,poſt primum vigorẽ, dolore præſente,craſſum illitum: Ceruſſæ lotæ ſeſcuncem,cadmiæ vſtæ & lotæ trientem, pompholygis per linteum lotæ ſextantem, opii ſextantem,tragacanthæ ſextantem, gummi ſextantem:excipe aqua. Aliud collyrium Aſclepiadæ, dolorẽ eximens:facit ad fluxionem omnis generis,vlcera, doloris vexationes,puſtulas, prolapſus, chemoſes, affectiones omnis generis: Ceruſſæ lotæ drachmas octo, terræ Samiæ drachmas octo, cineris pompholygis lotæ drach. II. tragacanthæ drachmas duas,opii drachmas duas, gummi drachmas quatuor:excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud Athanaſia appellatum: Cadmiæ vſtæ & lacte aſinino extinctæ ac lotæ lib. I. opii quadrantem,ceruſſæ lib. I. ſucci mandragoræ lib. I. amyli ordeacei lib. I. tere cum aqua, & ad efformationem adiice ouorum recentium albumina, quantum ſatis eſt. Collyrium Cygnus reginæ,ad maximos dolores ac affectiones: Cadmiæ lotæ drach. XVI. ceruſſæ lotæ drach. octo,acaciæ flauæ drach. II. opii flaui drachmas II. tragacanthæ drach. duas,gummi albi drach. II. amyli drach. duas,terito cum aqua:& amylum poſtremũ inſperge. nam ſi moram traxerit in mortario,aceſcit, & collyrium acre facit. ad excipiendum verò adiice ouorũ recentium quatuor candidum. Collyrium Bolæ mitigat & concoquit omnem inflammationem: Ceruſſæ toſtæ drach. XXXII. croci drachmas tres,opii drach. quatuor amyli recẽtis drach. octo,gũmi drach. XXXII. excipe aqua.

Aliud collyrium ex ſpuma argenti quod Auguſtum vocant: Spumæ argenti vſtæ ac lotæ ſextãtem, pompholygis lotæ vnciam vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantem,amyli ſextantem, gummi ſextantem, tragacanthæ vnciam vnam:excipe aqua. Hoc maximè & dolores eximit,& fluxiones intercipit, & oculum imperturbatum ſeruat.

Collyria libyana & tephra ac ſpodiaca, Cap. CV.

COllyriũ libyanũ Aſclepiadæ,ad puſtulas, epicaumata, ruptiones,cœlomata,oculos ſuppuratos,chemoſes,ſtaphylomata,doloris vexationes & affectiones. deterit etiã cicatrices: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. ſedecim,ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. XVI. ſtibii vſti ac loti drach. duodecim amyli drachmas duodecim,cineris pompholygis drach. octo,plumbi vſti ac loti drachmas octo,tragacanthæ drachmas octo,opii drach. duas,gummi drach. ſex:& ad excipiendum ouorum candida VIII. Oribaſii inexuperabile collyrium Philumeni,inquit, tenerum libyanum ad ſuppuratos oculos,in vigore vlcera,dolores,chemoſes:

Cadmiæ, ceruſſæ, pompholygis, ſingulorum drach. ſedecim,ſtibii drach. duodecim,amyli drach. XII. plumbi vſti,terræ Samiæ,tragacanthæ,ſingulorum drach. octo, gummi drach. ſex,myrrhæ drach. II. opii drach. II. excipe aqua. vſus eſt cum lacte muliebri aut cum ouo. Aliud libyanum Oribaſii,ad principia & vlcerationes: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XII. amyli drach. XII. plumbi vſti & loti drach. octo,ceruſſæ lotæ drach. octo, tragacanthæ drach. XVI. gũmi drach. XIIII. ſtibii vſti ac loti drach. XII. terræ Samiæ, pompholygis lotæ, ſing. drach. octo, myrrhæ drach. duas,opii drach. II. excipe aqua. Aliud collyrium, After magni, quod præparari ſolet: Cadmiæ lotæ drach. XXXII. plumbi vſti ac loti drach. XXXVI. ceruſſæ lotæ drach. XXXII, ſtibii vſti ac loti drach. XXIIII. pompholygis lotæ drach. XXXII. thuris drach. octo. terræ quæ aſter appellatur drach. octo,myrrhæ,opii,ſingulorum drach. IIII. tragacanthæ,gummi,ſing. drach. XVI. amyli drach. XXXVI. excipe aqua. Aſclepiadæ aſter inexuperabilis,dolorem eximens. facit ad doloris vexationes,puſtulas,ſtaphylomata, vlcera ſordida & ſerpentia. facit ad inueteratas affectiones, & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drachmas XVI. ſtibii vſti drach. XII. cineris pompholygis lotæ drach. octo,myrrhæ drach. II. opii drach. II. tragacanthæ drach. octo,gummi drach. VI. excipe aqua. Aliud collyrium vranium, velut Oribaſius habet,ad vlcera, puſtulas, ruptiones,inuſtiones,prolapſus,ſtaphylomata,oculos ſuppuratos,corroſiones, nomas, carbunculos, & ad omnes magnas affectiones. Maximè conuenit ad ruborem ac glaucedinem oculorum. in principiis aquoſius infunditur. Quum autem tenuis fuerit & mordax & feruida fluxio,vtere cum lacte: vbi verò craſſam fluxionem diſſoluere volueris,cum aqua. Cadmiæ vſtæ ac lotæ ſextantẽ, ſquamæ æris lotæ trientem,terræ Samiæ vſtæ ac lotæ ſextantem,cineris pompholygis lotæ vnc. vnam,opii drach. VI. gummi trientem ſtibii loti ſextantem: excipe aqua,& vtere confidenter. Collyrium ſpodiacum Demoſthenis. facit ad inflammationes & fluxiones: Cadmiæ drach. XXIIII. ſtibii loti drach. VII. ceruſſæ lotæ drach. XXIIII. terræ aſteris drach. ſex,thuris drach. quatuor,opii drach. VI. gummi drach. V. terito cum ſucco foliorum oleæ. ſuccum autem ſic facito: Tenera oleæ folia lauato, deinde in pila tundito moderata aqua affuſa,vt ſufficientem ſuccum remittant:deinde exprimito,& per linteum purum excolato,ac vtitor. Aliud ſpodiacum admirandum, tenerum, faciens ad fluxiones & epiphoras humorum impetuoſas, vlcera,inuſtiones,puſtulas: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. octo,ſtibii vſti ac loti drach. duas,terræ aſteris drach. IIII. opii drach. duas,gummi drach. duas:excipe aqua. Collyrium tephron. inſpiſſat ac agglutinat tenues fluxiones velut præcedens. Optimum verò eſt hoc ad calidas fluxiones: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drach. XXV. ſtibii loti drachmas octo,terræ Samiæ drachmas ſex,ceruſſæ drach. VI. opii drachmas quinque,gummi drachmas octo,ouorum recentium albumina ſex:excipe aqua. Collyrium Philagrii penitus lene: obfuſcat enim fluxionum mordacitatem: quapropter confidenter ipſo vtendum eſt in acrib9 ac tenuibus fluxionibus. Obtundit enim has & reſiccat. hoc ſyricum aut ſandycem appellant: Pompholygis lotæ drachmas vigintiquinque,ceruſſæ vſtæ ac lotæ drach. vigintiquinque, terræ aſteris,plumbi vſti ac loti, ſingulorum drachmas vigintiquinque, gummi albi drachmas XL. aquæ pluuialis puriſſimæ,non olentis,quod ſatis eſt. ſingula ſeorſim vſta,lota,ſiccata,põderata,adiicito ac terito:& in fine gummi addito:deinde amylum. Aliud eiuſdem,ad vlcerum repletionem,præſertim malignorũ. Cadmiæ vſtæ ac lotæ,drach. XXV. põpholygis lotæ drach. XXV. tragacanthæ drach. X. excipe aqua.

Collyria ex thure, Cap. CVI.

COllyrium ex thure ad fluxiones,& chemoſes, & caua vlcera: Cadmiæ drachmas octo, thuris drachmas VIII. ceruſſæ drachmas quadraginta, opii drachmas ſex, terræ aſteris drachmas ſex,gummi drachmas ſex:excipe aqua. vſus eſt cum ouo. Aliud delicatum inſcriptum, ad inuſtiones,puſtulas,chemoſes,præſertim in iis qui nullam omnino mordacitatem ferre poſſunt: Cadmiæ lotæ drachmas octo,ceruſſæ lotæ drach. XLVIII. thuris drach.

drachmas octo, opii drachmas ſex, amyli drachmas octo, gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. vſus eſt cum ouo.

Collyrium Cleonis, Cap. CVII.

COllyrium Cleonis, velut Demoſthenes habet: ad vlcera pura & iam cicatrice indigentia, ex cuius vſu nos valde laudati ſumus. nam profundiſſima vlcera & pura celerrimè replet, & compendio ad cicatricem perducit, tenuibus & obſcuris cicatricibus relictis, & vlcera abſque inflammatione conſeruat. habet hoc modo: Spodii loti drachmas quatuor, plumbi vſti ac loti drachmas quatuor, ſquamæ ferri ſtomomatis lotæ drachmam vnam, gummi drachmas duas, excipe aqua. & vtere cum lacte aut ouo. Vtimur autem ipſo (inquit Apollonius) in profundiore vlceratione, cum cremore tragacanthæ aquoſo. Quidam croci ſeſquidrachmam iniiciunt, & pro ſpodio pompholygis, cadmiam ter vſtam accipiunt. Eſt autem lene quidem & mordacitatis exors, verùm graue. quare nunquam craſſo ipſo vtendū eſt, ſed aquoſo.

Collyria ex roſis viridia ac alba, Cap. CVIII.

COllyrium Nili ex roſis, ad dolores, fluxionem tenuem ac multam, puſtulas, prolapſus, & vlcera ſordida, & palpebras aſperas: Roſarum viridium, reſectis vnguibus, drachmas vigintiquatuor, croci Corycii drachmas duodecim, opii drachmam vnam, ſpicæ nardi drachmam vnam, gummi drachmas ſex, excipe aqua. Vſus eſt cum ouo. temperatura ſit liquidiſſima. Quidam etiam ad confuſiones & pupillæ dilationem ipſo vtūtur.

Collyriū ex roſis, Diagoræ, quod magnum appellatur, aut viride, ex ſeptuaginta duabus roſarum drachmis. Ad chemoſes, & doloris vexationes, puſtulas, epicaumata ſiue inuſtiones, ſtaphylomata, prolapſus, oculos ſuppuratos, fluxiones antiquas, lippitudines inueteratas, & affectiones ægrè curabiles: Roſarum viridium exunguium drachmas ſeptuagintaduas, cadmiæ lotæ drachmas vigintiquatuor, croci drachmas VI. ſtibii drachmas ſex, æruginis drachmas duas, ſpicæ nardi drachmas II. opii drachmas tres, myrrhæ drachmas tres, gummi drachmas vigintiquatuor, ſquamæ æris drachmas duas, excipe aqua. Collyrium quo vſus eſt Florus in Druſi matre, quæ parum abfuit vt ab aliis medicis excæcata fuiſſet: Acaciæ drachmas quadragintaocto, roſarum ſiccarum drachmas quadragintaocto, meliloti drachmas quadragintaocto, ſpodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, croci drachmas vigintiquatuor, malorum mandragoræ drachmas duodecim, ſeminis hyoſcyami drachmas ſex, opii drachmas ſex, myrrhæ drach. IIII. æris vſti drachmas quatuor, gummi drachmas quadraginta, vini Falerni heminas tres, aquæ pluuiæ heminas tres. Aquam & vinum miſceto: & in hæc roſas, melilotum, hyoſcyami ſemē, & mādragoræ mala: aut, ſi hæc non adſint, corticē iniicito, & ad triduum macerari ſinito: deinde expreſſo liquore ad pharmaci compoſitionem vtitor. Vtere hoc velut probatiſſimo. Aliud Philagrii ex roſis, ad inflāmationes cōgruū, ſi ſuprà relato leni Philagrii collyrio fuerit admixtum: Roſarum viridium exunguium drachmas octuaginta, æris vſti drachmas trigintaduas, tere cum vino odorato veteri adſtringente, & vtere. Collyrium album ex roſis, noſtrum (inquit Oribaſius) ad vigores & vlcera, & oculos ſuppuratos, inuſtiones, cruſtas & vlcerum ſordes: Cadmiæ vſtæ ac lotæ, ſtibii vſti ac loti, roſarum recentium exunguium, ſingulorum drachmas ſedecim, ceruſſæ lotæ drachmas octo, croci drachmas octo, opii drach. quatuor, gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. vſus eſt cum ouo aut lacte: in declinatione cum aqua. Aliud eiuſdem. facit ad vigores: Cadmiæ vſtæ ac lotæ drachmas ſedecim, roſarum recētium exunguiū drachmas octo, opii drachmas quatuor, lactis drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, tragacanthæ drach. tres, amyli drach. quatuor. aliqui etiam Samii aſteris drachmas duas. Collyrium ex roſis albū, quod cum hyoſcyami ſucco præparatur. Ceruſſæ vncias vigintiquinque, croci quincuncem, opii libram vnam, myrrhæ quincuncem, roſarum viridium exunguium librā vnam, cadmiæ vſtæ ac lotæ beſſem, gummi libram vnam. Cadmiā, crocum, roſas cum aqua terito: deinde ceruſſam adiicito. ſuccos autem & gummi, in hyoſcyami ſucco macerato & efformato. Vtere ad tenuiſſimas ac acres fluxiones, & in his quæ ſunt cum vlceratione. generoſè repellit.

Collyrium viride ex galbano, ad doloris vexationes & affectiones veteres: Cadmiæ lotæ drachmas octo, ſpodii loti drach. octo, æris vſti ac loti drach. octo, opii drach. octo, galbani drach. octo, myrrhæ drachmas octo, gummi drachmas octo, excipe aqua. quidam ſpodium non adiiciunt.

Collyria diaſmyrna, & chiaca appellata ex vino, Cap. CIX.

COllyrium diaſmyrnum odoratū Synerotis, pharmacum accommodatum ad inueteratas affectiones. facit & ad rhœadas, *hoc eſt angulos antroſos, ſiue carnis in angulo magno decrementum*, & ad ægilopas. Cadmiæ lotæ drachmas vigintiocto, lapidis hæmatitæ loti drachmas vigintiocto, ſpodii pōpholygis drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas quadragintaocto, croci drachmas quatuordecim, opii drachmas octo, piperis grana triginta, gummi drachmas ſex. terito cum vino veteri adſtringente. Vſus eſt cum ouo in recentibus affectionibus. temperatura ſit aquoſa. Aliud Aſclepiadeum Paccii, ad doloris vexationes, fluxum tenuem & multum, inuſtiones, puſtulas, pelliculorum eminentias, aſpritudines, diuturnas affectiones: & iis qui à multis illitionibus læſi ſunt, confeſtim opitulans: Cadmiæ lotæ drachmas duodecim, æris vſti drachmas duodecim, croci drachmas duodecim, ſquamæ æris lotæ drachmas duodecim, myrrhæ drachmas quatuor, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas quatuor, piperis grana vigintiquatuor, roſarum ſiccarum drachmas quatuor, opii drachmas quatuor, gummi drachmas duodecim. terito cum vino veteri odorato adſtringente. Vſus eſt cum ouo: temperatura verò aquoſa. Collyrium iſophoton, *hoc eſt uiro par*, ab aliquibus autem iſotheō, *hoc eſt Deo par* appellatū. Facit ad oculos ſuppuratos, & vlcera impura ac caua, & fluxionum principia, præſertim in corporibus repletis, in quibus gramarum copia craſſiſſimarum in oculis reperitur. eſt & pueris commodum, & ad aſpritudines bonum: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drachmas quatuor, roſarum ſiccarū drachmas quatuor, croci drachmam vnam, folii drachmam vnam, lapidis ſciſſi drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, gummi drachmas ſex. tere cum vino vetere odorato adſtringente, & vtere in omnibus prædictis cum ouo, aquoſius per ſe infundens. poſt perfectam verò reſtitutionem cum ouo dilutum illine per ſubiectionem, & lauato. ſi verò adſtringantur poſt illitionem, candidum oui infunde. verùm ad attenuandas cicatrices, cum ouo aquoſius illine. Quidam etiam piperis grana nouē ſcripturæ adiiciunt. nos autem in his piper reiicimus. Collyrium Dionyſius. Facit ad myocephala, aſpritudines, fluxiones, hebetudines. maximè autem facit ad fluxiones inueteratas: Cadmiæ drachmas tredecim, æris drachmas quinque, lapidis ſciſſi drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, caſiæ drachmam vnam, aloes drachmas duas, croci drachmas duas, ſpicæ nardi drachmas tres, folii drachmas duas, lycii drachmam vnam, piperis grana vigintivnū, opii drachmam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, acaciæ drachmas duas, gūmi drachmas ſex. tere cum vino Chio, aut alio auſtero veteri, & vtere velut efficaciſſimo, etiā ad oculos purulentos, & aſpritudines: in principiis cum ouo, deinde cum aqua. efficacia eius ſuperat omnem pollicitationem. Collyrium chiacum, ex Demoſthene (inquit Apollonius) & ad vlcera pura, & proſerpētia, & eminentias, & veteres affectiones, aſperas palpebras, ſycoſes, euerſiones, clauos, ſtaphylomata, o-

mnes doloris vexationes,lippitudines ſcabras.Facit etiã cicatrices obſcuras, & recentes ac craſſas cicatrices attenuat.oportet autem modò craſſum,modò medium,modò aquoſiſſimum ſublinere: & quãdoque ex interuallis, quandoque aſſiduè. Facit ad carbunculos & ſuppurationes:pus enim percolat. & in ſumma, ad omnia oculorum vitia optimum eſt: Spodii drachmas tres, æris vſti drachmas duas, croci drachmam vnam, myrrhæ obolos quatuor, opii tantundem, piperis grana duodecim,gummi drachmam vnam. terito cum vino Chio, aut alio auſtero vetere. Aliud chiacum Oribaſii, ad ſtaphylomata & oculos purulẽtos,vlcera pura & ſordida,& ad antiquas affectiones: Cadmiæ, rubricæ ſinopicæ, gallæ omphacitidis, croci,roſarum recentium exunguium, gummi, ſingulorum quadrantem, opii vnciam vnã.tere cum vino Chio, aut alio auſtero vetere maris exorte. In principiis ad cygnarium aut pelarium quoddam miſcetur. Cicatricem quoque optimè inducit cum aliquo horum,& per ſe. Fuſcum noſtrum, inquit Oribaſius, ad oculos purulentos,& magnas affectiones,& omnem vlcerationem,præſertim diuturnam:

Roſarum exunguium ſextantem, cadmiæ teneræ drachmas vigintiquatuor, ceruſſæ drachmas ſedecim, opii drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duodecim, æris drachmam vnam,ſeminis ericæ drachmas duodecim, ſtibii drachmas octo,myrrhæ drachmas ſex, ſpicæ nardi drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, acaciæ dr.quatuor,nitri dr.IIII, lycii drachmas quatuor, aluminis ſciſſi drachmas tres,chalcitidis vſtæ drachmas tres,caſtorii drach.tres,omphacii drachmas duas,gummi drachmas trigintaquatuor, terito cum vino auſtero veteri odorato, & vtere aquoſo, per fœnigræci ſuccum aut ouum diluto: in progreſſu verò craſſius adhibe. Collyrium aromaticum, ex Demoſthene, ad inflammationes ex humorum craſſorum multitudine obortas. attenuat breui ac diffundit,& diſcutit humores. Facit & ad impura vlcera: Pompholygis drachmam vnam,æris vſti drachmas duas, myrrhæ drachmas tres, lapidis hæmatitæ drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,piperis grana octodecim, croci drachmas duas, gummi drachmas tres. tere cum vino Chio, aut alio auſtero. Collyrium ſcylacium inſcriptum, ex ſemine hyoſcyami. Facit ad chemoſes, & affectiones fluidas diuturnas omnigenas. Facit etiam ad ſtaphylomata,& repellit fluxiones,primùm cum ouo aquoſum, deinde etiam ſolidum illitum cum ouo: Cadmiæ, æris vſti,lapidis hæmatitæ, chalcitidis vſtæ,ſingulorum quadrantem,miſyos ſeſquiunciã,ammoniaci thymiamatis ſeſquiunciam, myrrhæ ſeſquiunciam, opii ſeſquiunciam, hyoſcyami ſeminis vnciam vnam, aloes ſeſcuncem,gummi ſeſcuncem. tere cum vino auſtero. Aliud collyrium mirificè faciens ad myocephala. conſumit etiam pterygia, & carnis in angulo magno incrementum deterit, itémque cicatrices. Eſt & ad aſpritudines commodum: Cadmiæ vnciam vnam, æris vſti vnciam vnam,chalcitidis crudæ vnciam vnam,æruginis raſæ drachmas quatuor, myrrhæ ſeſquidrachmã, croci drachmas duas, ſalis ammoniaci drachmam vnam, gummi drachmas quatuor,terito cum vino auſtero. Collyrium Philagrii, de quo ita ſcribit, Tertium ab his eſt meum collyrium,quod appellamus præſeruatiuum,repellens in principio fluxiones,& roborare potens debiles & læſioni obnoxios oculos. Quare non ſolùm in principiis lippitudinis, ſed etiam ſanis, præſeruationis gratia ipſum adhibere oportet. Cytinorum, *hoc eſt florum mali Punicæ*, qui floribus anemones ſimiles ſunt,drachmas vigintiquinque, acaciæ flauæ drachmas trigintaquinque, glaucii drachmas ſedecim, aloes drachmas quinque, myrrhæ troglodytidis drachmas tres, atramenti Indici drachmas ſeptem, folii malabathri drachmam vnam,omphacii ſicci drachmas tres,gummi drachmas quinque, opobalſami ad excipiendum drachmas quinque, terito cum vino vetere auſtero. Collyrium ex bdellio & ſtyrace concoctorium, Philagrii.cuius multam experientiam habeo,non ſolùm probè concoquentis, ſed etiam læſiones ex frigore obortas citra inflammationem ſanantis. Bdellii drachmas ſex,thuris maſculi drachmas decem, myrrhæ drachmas decem,ſarcocollæ drachmas quinque,caſtorii drachmas duas,galbani drachmas quinque,ſtyracis drachmas quinque, croci drach.quinque, lycii drachmas duas, ammoniaci thymiamatis drachmas II. gũmi drachmas duas,excipe aqua.

Collyria ad aſpritudines,& exterſoria, Cap. CX.

Collyrium ad aſpritudines,phœnix appellatus. Facit & ad milphos,& diuturnas affectiones,& ad eos qui palpebras & angulos exacerbatos habent: Lapidis hæmatitæ vſti ac loti drachmas trigintaduas,æris vſti ac loti drachmas ſedecim, lapidis ſciſſi vſti ac loti drachmas ſedecim,æruginis drachmas ſedecim, cadmiæ racemoſæ drachmas quatuor, opii drachmas ſex,chalcitidis toſtæ drachmas quatuor,gummi drachmas ſedecim, excipe aqua. Collyrium ad aſpritudines Mono inſcriptum.Lapidis hæmatitæ ſeſcuncem,lapidis ſciſſi ſeſcuncem,æris vſti quadrantem, cadmiæ libram vnam, æruginis raſæ quadrantem,chalcitidis toſtæ vnciam vnam, opii ſextantem, gummi ſextantem, excipe aqua. Eſt & pueris commodiſſimum. Collyrium Theophilium, ad pueros mirificum,& aſpritudinibus commodum:

Cadmiæ libram vnam, æris vncias quatuordecim, æruginis quadrantem,opii libram vnam, gummi libram vnam,excipe aqua. Vſus eſt cum ouo in principio aquoſi:in declinatione verò cum ouo craſſius illinito. Aliud collyrium, xyſter *à deradendo* appellatum. Facit ad ad albugines, cicatrices attenuat, & oculum imperturbatum conſeruat. Ammoniaci thymiamatis, minii ſinopici,ſingulorum quadrantem,ceruſſæ,gummi,ſingulorum ſextantem,pumicis toſti vnciam vnam,excipe aqua. Collyrium aliud ad aſpritudines.Facit ad milphoſes,vlcera,foſſulas, valde vetuſta vulnera,ſtaphylomata,myocephala. Lapidis hæmatitæ trientem, lapidis ſciſſi trientem,æris vſti trientem,cadmiæ ſextantem, æruginis ſextantem,chalcitidis vſtæ vnciam vnam, opii trientem. Roſas virides, ſi adfuerint: ſinminus,ſiccas, per diem ac noctem aqua macerato, & cum expreſſo ac excolato cremore terito. Aliud collyrium xyſter appellatum,celebre ad aſpritudines: Pumicis vſti,oſtreorum vſtorum,miſyos vſti, gummi æquales portiones aqua excipe. Collyrium ad aſpritudines,eutonum *ab efficaciæ pertinacia* vocatum, ex Oribaſio: Æris vſti drachmas vigintiquatuor, cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æruginis drachmas duas, croci drachmas tres, opii drachmas tres,myrrhæ drachmas tres,gummi drachmas nouem,excipe aqua.Egregiè facit ad aſperas palpebras ac calloſas, lippitudines ſcabras, euerſiones,fluxus diuturnos citra exulcerationem, admixto cygnario aut collyrio ex croco.facit ad vigores. Sit autem quod admiſcetur,decima ipſius pars.In ſumma,palpebras euertere nõ eſt opus,ſed ſimpliciter illinire.Hoc alii harmation,*id eſt currum*, alii opiſthobares *à grauitate*, nos autem eutonum vocamus. Aliud eiuſdem, collyrium exterſorium inquit,Gryali,ad aſpritudines ex duobus lapidibus: Hæmatitæ lapidis drachmas octodecim,ſciſſi lapidis drachmas octodecim,æris vſti drachmas nouem,cadmiæ drachmas nouem,æruginis drachmas nouẽ,chalcitidis vſtæ drachmas tres, opii drachmas ſex, gummi drachmas nouem. tere cum aqua & illine,donec tolerarit æger,non confricans palpebras,neque ſubiiciens ſpecillum,ſed per ſpecilli nucleum explens oculum. Aliud eiuſdem, ad multas affectiones: Chalcitidis drachmas vigintiſeptem, cadmiæ drachmas vigintiduas, æris vſti drachmas ſedecim,lapidis hæmatitæ drachmas tredecim,croci drachmas ſedecim,miſyos drachmas ſedecim,myrrhæ drachmas ſedecim,opii drachmas tredecim,gummi drachmas quatuordecim,tere cum vino vetere. Collyriũ ex oleæ foliis. Facit ad diuturnas fluxiones. Deprimit etiam aſpritudines,& oculum cor-

roborat,fyrici fefcuncem ; æris quadrantem ; opii trientem,gummi drachmas octo, foliorum oleæ tenerorum à fibris depuratorum drachmas octo. Cum vino fpathite terũtur folia exactè fibris exemptis,ita vt per fe in mortario biduum probè teras , vinum paulatim irrorans. Quum autem læuiffima facta fuerint,æs adiicito,&fimul diu terito,& fic vinum affundito: fi enim ab initio infufum fuerit vinum, folia innatantia incontrita permanēt. Contrito autem ære,fyricum adiice,deinde opiũ, poftea gummi , & efforma , ac vtere ab initio infundens : in declinatione verò etiam illinens.Ego verò,velut Demofthenes iubet,folia in mortarium mitto ac contundo,vino fufficiente paulatim inftillato,exprimóque ac excolo, & cum vino excolato reliqua tero, retrimento foliorum reiecto. Collyrium harmation, *id eft currus* infcriptum: quo vfus eft Ptolemæus rex. Exterit cicatrices, acuit vifum ,&ad afpritudines commodum eft: Æris vfti ac loti drachmas octo,ammoniaci thymiamatis drachmas octo,corticis thuris drachmas octo, gummi drachmas octo,excipe aqua. vfus eft cum aqua. Quædam defcriptiones habent etiam æruginis drachmas duas. Alius ex lapide hæmatite, ad vifum acuendum: cicatrices & callos exterit. Ammoniaci thymiamatis drachmas vigintiquatuor, æris vfti ac loti drachmas vigintiquatuor lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,æruginis drachmas octo,gummi drachmas vigintiquatuor,excipe aqua. Exterforium Oribafii. Facit in principiis & ad chemofes, aquofum cum ouo infufum. Cadmiæ drachmas octo, æris drachmas duodecim, croci drachmas tres, myrrhæ drachmas tres,opii drachmas fex,lapidis hæmatitæ drachmas octodecim , lapidis fciffi drachmas octodecim, chalcitidis toftæ drachmas fex,æruginis drachmas duodecim,gummi drachmas nouem,terito cum vino, & vtere cum ouo. Collyrium exterforium Philagrii per fe adhibitum, & cum collyrio fuprafcripto Philagrii ex rofis: Æruginis drachmas fex,pumicis drachmas fedecim, teftarum fepiæ drachmas fedecim,gummi drachmas triginta duas.His ego, inquit, adiicio, fquamæ æris drach. fedecim,vbi fortius ipfum efficere voluero. Collyriũ rhinema,*hoc eft lima*,infcriptum.Facit ad callofas affectiones,& cicatrices exterit: facit etiam ad fuffufiones: Cadmiæ drachmas quadragintaocto,ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, opii drachmas fedecim, lapidis hæmatitæ drachmas vigintiquatuor,galbani drachmas fedecim,aloes drachmas fedecim, opopanacis drachmas octo, fellis taurini drachmas octo,falis ammoniaci drachmas quatuor, æruginis drachmas fedecim , myrrhæ drachmas fedecim, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. temperatura fit aquofa. Collyrium exterforium albuginum,per vnam illitionem multam efficaciam oftendens Facit ad pterygia,& carnis in angulo magno incrementum.Eft autem collyrium lene & mordacitatis exors. Conchylii purpuræ carnis vftæ drachmas decem,æris vfti drachmam vnam , fquamæ æris drach. duas,æruginis drachmas fex, atramenti futorii drach.III. aluminis fciffi obol.I.lapidis fciffi drach.I.lapidis hæmatitæ drachm.I. ftercoris crocodili drach.I.lycii drachm. vnam,fucci omphacii ficci drachmas quinque, chalcitidis obolos duos,myrrhæ drachmas tres,thuris mafculi obolos duos,corticis thuris drachmam vnam, florum mali Punici drachmam vnam,excipe aqua. Collyrium heliadæ, albugines tollens valdè citò, vt mireris. Lapidis armenii quo pictores vtuntur,gypfi,atramenti futorii,floris æris , æruginis, teftarum fepiæ vftarum, ammoniaci thymiamatis,lapidis magnetis trahentis,lithofpermi,gũmi,æqualibus portionibus vtere,& excipe aqua. Aliud quod præparat Petrus archiatros, & ipfi bonum teftimonium præbet. Salis ammoniaci fcrupulos fex, lapidis armeniaci fcrupulos duodecim, feminis raphani fcrupulũ vnum,feminis violæ albæ fcrupulos fex, ammoniaci thymiamatis fcrupulos nouem , gummi fcrupulos duodecim,excipe fucco rutæ.Facit & ad fuffufiones incipientes. Collyrium preffum, de quo Apollonius dicit optimũ effe pharmacum ad cicatrices, & fuperexcrefcentem carnem, & ad afperas palpebras, & fycofes , & euerfiones

A palpebrarum : calculos item ac grandines, & induratas affectiones,& pterygia,& carnis in angulo magno incrementa,& lippitudines fcabras, & pellicularum craffitudines, & multæ ac craffæ fluxionis depurgationem . fed & aquofum ac multum fluxum cohibet. confumit autem & depurgat fecurè, attenuátque ac exterit,fufficienter mordens . verùm oculum imperturbatum feruat,iucundifsimũmque ac leniffimum eft, & quod debet facit. eft autem hoc: Æris vfti ac loti obolos B quinque, croci drach. II. myrrhæ troglodytidis obolos III. fpicæ nardi obol. II. cafiæ obolos tres , cinnamomi obol.II.opii obol. II. piperis grana quindecim , gummi drachmam vnam,vini Chii aut alterius aufteri odorati; quod fatis eft. Quòd fi ad hanc defcriptionem fpodii drach.IIII.addere volueris,ad omnem fluxionem ac lippitudinem optimum euadit. Collyrium Ifidori Memphitæ ad acuendum vifum : Inungebam ,inquit, non videntes, & incipiebant videre. Appellatur rhinarium, *id eft limula*. Ego hoc præparaui : Ammoniaci thymia- C matis drachm.XVI.æruginis vermiculatæ drach.XII.teftarũ fepiæ quod molle eft,drach. VIII.fagapeni dr.VIII. opopanacis drach.II.fucci Cyrenaici drach.I.gummi drachmam vnam .Omnibus aqua prætritis, fucci fœniculi drach.duodecim adiice,& mellis Attici drachm.duodecim. & efforma collyrium, ac vtere. At verò quidam amicus ipfum nunc fic præparat: Ammoniaci thymiamatis vnc.quindecim,æruginis rafæ deuncem & drach. II.teftarum fepiæ trientem & vnciæ dimidium, fagapeni quadrantem & drachmas fex, opopanacis fextantem, D fucci Cyrenaici fextantem,excipe aqua. gummi autem non recipit. Aliud,ad vifus hebetudinem , albugines, fuffufiones , harmation, *id eft currus* appellatum. Fellis hyænæ drachmas quatuor, fpumæ nitri drachmas tres, gummi drachmas duas, æruginis drachmas tres , fagapeni drachmas tres , galbani drachmas duas , ammoniaci thymiamatis drachmas duas, baccarum lauri decorticatarum drachmas feptuaginta, ariftolochiæ rotundæ drachmam vnam . excipe aqua . Collyrium ad incipientes fuffufiones,vt aqua etiam ex auribus fluat: vo- E catur aureum. Sagapeni Perfici puri drachmas octo, æruginis drachmas fex, ammoniaci thymiamatis drachmas duas,gummi drachmas duas, excipe aqua . Tere & vtere aquofum illinens , & intra quinque dies efficaciam fuam tibi comprobabit : fplendidam enim reddet pupillam,ac claram. Collyrium Martiani , quo inquit,in meipfo vfus fum ad imminentem mihi fuffufionem. Chelidonii capnitidis circa fepes nafcentis, rutæ, fœniculi,coriandri , herbas fingulas per fe exfuccato & excolato,& de fucco vniufcuiufque quadrantem conici- F to , & opobalfami drachmas quatuor , mellis Attici drachmas quatuor adiicito,ac terito, donec ftrigmētitiam habuerint fpiffitudinem,& tunc fucci conyzæ tenuia folia habentis vnciam vnam addito,ac terito. & vbi probè habuerint ad excipiendum , gummi puri tufi ac cribrati quantum fatis eft pro tua,velut medici,coniectura, adde quo collyrium fiat,efforma ac vtere ad incipientes fuffufiones cum vino: ad hebetudines vifus, cum aqua. illitum autem ad folem locato. Collyrium Proteus, cui nullum fimile eft ad initia fuffufionis, & ad omnem G vifus hebetudinem. cicatrices , etiam ac callos exterit: Cadmiæ drachmas quadraginta,ceruffæ drachmas quadraginta,piperis albi drachmam vnam,fucci Cyrenaici drachmas octo, croci drachmas fex , opii drachmas decem, fagapeni drachmas duodecim, lacrymæ oleæ AEthiopicæ drachmas duodecim, auripigmenti drachmas octo,myrrhæ drachmas duodecim, ammoniaci thymiamatis drachmas octo,gummi drachmas octo,opopanacis drachmas fedecim , opobalfami drachmas duodecim, excipe aqua pluuiali. vfus eft cum aqua. Collyrium Hermophili thalafferum,*id eft marinum*, ad omnem hebe- H tudinem accommodatum, & ad omnem incipientem fuffufionem. eftque odoratiffimum: Cadmiæ drachmas fedecim, æruginis drachmas quatuor,atramenti Indici drachmas fedecim,piperis albi drachmas octo,fucci Medi drachmas quatuor,opobalfami drachm.quatuor, gummi

drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Tēperatura diuerſa eſt iuxta affectiones. Collyrium Indicum regium inſcriptum . facit ad principia ſuffuſionum, & omnem viſus hebetudinem. & cicatrices exterit: Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam,& trientem,atramenti Indici ſeſcuncem, ceruſſæ trientem, piperis albi ſeſcuncem,fel hyænæ integrum quantum eſt, fel ſcarorum piſcium x.fel perdicum quatuor,opii vnciam I.opobalſami ſextantē,opopanacis ſext.ſagapeni ſextantē,gūmi libram vnam,excipe ſucco fœniculi. Collyrium fuluum panchreſton, ab omnimoda vtilitate,inſcriptum, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos,& intentos pruritus, & palpebras ficoſas: Cadmiæ drachmas octuaginta, chalcitidis vſtæ drachmas quadraginta, piperis albi drachmas quadraginta,gummi drachmas quadraginta,excipe aqua.Quidam adiiciunt his etiam croci dr. XII.myrrhæ drach.XII. Collyrium pſoricum Ptolemæi, accommodatum ad ſcabros ac corroſos angulos, & intentos pruritus, milphoſes,hebetudines. Pſorici dr.XL. ſandarachæ drach. XXX.chalcitidis vſtæ drachmas XXVIII. croci drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim opii drachmas nouē , caſiæ drachmas duodecim, piperis albi drachmas, quadraginta piperis nigri drachmas ſeptemdecim,omphacii drachmas ſedecim , miſyos vſti drachmas tres,folii drachmam I. gummi drach. triginta ſex,excipe aqua. Collyriū Hygieni aureum,ad corroſos angulos, & ſcabras affectiones. Sandarachæ drachmas vigintiquatuor,piperis albi grana duodecim, myrrhæ drachmas ſex, croci drachmas ſex, gummi drachmas duodecim,excipe aqua,& vtere cum aqua. Collyrium diacēteton,ex Demoſthene. Æruginis obolos tres, miſyos tantundem, ſucci papaueris tantundem, gummi drach.quatuor, excipe aqua. facit ad prædictas affectiones,& ad viſus hebetudinem, & incipientes ſuffuſiones. attenuat etiam cicatrices. fit autem calidum. Collyrii Stratiotæ compoſitio hæc eſt: Cadmiæ drachmas octo, ceruſſæ drachmas ſedecim,piperis albi drachmas duas, æruginis, opii, omphacii , ſingulorum drachmas duas, gummi drachmas quatuor. Facit etiam ad aſperas palpebras. Collyrium exterſorium: Æris vſti,croci, ammoniaci thymiamatis,ſingu.ſext.gummi vnc.I.excipe aqua. Facit ad oculos purulentos,argema,nubeculas,caligines: ad aſpritudines verò,cum melle. Collyrium celebre,priuatim ad cicatrices in oculis faciens. Facit etiam ad viſus hebetudines, aſpritudines & pterygia: Teſtarum ſepiæ, pumicis, ſquamæ æris,ammoniaci thymiamatis, æruginis, cornu ceruini vſti, ſingulorum libram I. myrrhæ ſextantem,thuris ſext.opii quadr.gummi beſſem,oſſium palmularum vſtorum dextantem, mellis ſextantem,excipe aqua. Hoc præparabat Afer , & valdè ipſi confidebat. nominabat autem ipſum phœnicem nigrū,eo quòd oſſium vſtorum phœnicum, *id eſt palmularum*, dextantem recipit.

Collyria enſtacta,*id eſt inſtillatitia*,
Cap. CXI.

COllyrium enſtactum,*id eſt inſtillatitium*,Paccianum appellatum: Cadmiæ drach. ſexaginta quatuor,miſyos drachmas XXXII.ſtibii drachmas XXXII.atramenti ſutorii drachmas triginta duas,piperis albi drachmas triginta duas, æruginis drachmas ſedecim , opii drachmas ſedecim, opobalſami drachmas XVI. gummi drachmas ſexagintaquatuor,excipe aqua pluuiali. Facit ad acuendum viſum, & callos exterit. Collyrium aromaticum inſcriptum : Æris vſti drachmas ſedecim, æruginis drachmas quatuor,myrrhæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas duas , piperis albi drachmas quatuor, opii drachmas quatuor,croci drachmas quatuor, opobalſami drachmas duas,gummi drachmas quatuor , excipe aqua.

Aliud inſtillatitium non perturbans , Oribaſii. Cadmiæ drachmas ſedecim , ceruſſæ drachmas octo, opii drachmas tres, opobalſami drachmas tres, æruginis drachmas duas,omphacii drachmas duas,piperis albi drach. duas, gummi drachmas quinque. Aliud inſtillatitium, viſum acuens. Cadmiæ vſtæ & vrina pueri extinctæ drachmas decem,ſtibii drachmas ſex , atramenti ſutorii ſeſquidrach. æruginis ſeſquidrach. piperis drachmas II. miſyos dr.II.opii drachmam vnā, opobalſami drachmā vnam,gummi drachmas ſex,excipe aqua. Aliud nigrum, viſum acuens. facit & ad corroſos angulos. Stibii vſti ac loti drach. quadraginta , acaciæ drach. quadraginta, gummi drachmas quadraginta,cadmiæ drachmas ſedecim,nardi Celticæ drachmas octo,myrrhæ drachmas octo,croci drachmas octo,omphacii drachmas VI.opii drachmas ſex,excipe aqua.

Collyria ex cornu ceruino,
Cap. CXII.

COllyrium Aſclepiadæ ex cornu ceruino, ad vlcera,& puſtulas.& cicatrices exterit. Cornu ceruini vſti ac loti drachmas quatuor,plumbi vſti ac loti drach.IIII.ſquamæ æris lotæ drachmas duas, thuris drachmas quatuor, opii drachmam vnam,gummi drachmas quatuor, excipe aqua. Aliud, ad calidiores affectiones , & acerrimas fluxiones cum vlceratione: Cornu ceruini vſti ac loti drachmas ſedecim , ſpodii pompholygis lotæ drachmas octo,ſquamæ æris drachmas duas, croci drachmas duas, acaciæ drachmas octo,thuris drachmas octo, opii drach. duas myrrhæ drachmam vnam,gummi drachmas octo, tragacāthæ drachmam vnam,amyli drachmas quatuor, terito cum hyoſcyami cremore. Collyrium ex cornu ceruino,velut Oribaſius habet,maximè quidem ad vlcerationes in vigore,clauóſque ac ſtaphylomata,&huiuſmodi omnia,vt non ſimul ſint palpebræ denſatæ : & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem & reſolutas cicatrices. Cadmiæ drachmas ſex,acaciæ drachmas quadraginta,ſtibii drachmas triginta duas,plumbi vſti ac loti drachmas octo,cornu ceruini vſti ac loti drachmas octo, gummi drachmas octo, æris drachmas ſedecim, opii drachmas ſedecim, myrrhæ drachmas quatuor , thuris drachmas quatuor,excipe aqua. Vtere verò ad caua vlcera cum lacte, ad ſordida cum ſucco fœnigræci. Aliud collyrium è cornu cerui.efficaciſſimè exterit cicatrices in oculis, cū aqua illitum. Vtere etiam ad exulceratos oculos, cum ouo inſtillans. Æris vſti ac loti deuncem & ſcrup.VI. cornu ceruini vſti ac loti tantundem,ſtibii loti ſext.& vnciæ dimidium,teſtarum ſepiæ trientem & vnciæ dimidiū, æruginis ſextantem, ammoniaci thymiamatis ſextantem,& vnciæ dimidium, myrrhæ ſext. & vnc. dimidiū, thuris ſext.& vnc.dimidium,opii ſextantem & vnciæ dimidium,acaciæ quincūcem & ſcrupulos quindecim, gūmi deuncem,excipe aqua.

Collyria Nardina & Theodotia,
Cap. CXIII.

COllyrium nardinum Zoili, ad veteres lippitudines, & myocephala, & vlcera vetera ac ſtaphylomata: Cadmiæ drachmas octo, æris vſti drach.octo,ſtibii drachmas octo,ceruſſæ drachmas quatuor,caſtorii drachm. quatuor, ſpicæ nardi ſeſquidrachmam, aloes ſeſquidrachmam,folii,croci, chalcitidis toſtæ, atramenti ſutorii, lycii Indici,opii,ſingulorum drachmam vnam, myrrhæ drachmas duas , acaciæ drachmas viginti, gummi drachmas viginti,excipe aqua. Collyrium nardinum Candidi leuiſſimum ac validiſſimè reſiccans. Facit ad myocephala & ſtaphylomata mirificè, & maximè glaucis oculis conuenit. Vtere etiam in iis qui nullam omnino collyrii mordacitatem ſuſtinere poſſunt. Cadmiæ vſtæ & lotæ libram vnam, ceruſſæ ſeptuncem, ſtibii loti ſextantem, croci trientem, myrrhæ troglodyticæ trientem, aloes vnciam vnam,acaciæ vnciam vnam, opii ſextātem, ſpicæ nardi vnciam vnam , gummi beſſem , excipe aqua. Theodotium nardinum,cuius multam experientiam habemus in myocephalis,& diuturnis vlceribus oculorum,& confuſionibus. maximum exterſorium eſt,& vehementer corroborat debiles oculos: Cadmiæ lotæ, ſtibii loti, acaciæ,gummi,ſingulorum drachmas viginti quinque , roſarum ſiccarum depurgatarum drachmas duodecim , æris vſti loti drachmas octo,myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, caſtorii,lycii Indici, croci, folii, ſpicæ nardi,chalcitidis toſtæ,ceruſſæ,glaucii,ſeminis ericæ,opii,gallarum omphacinarū,ſing.dr.II. excipe aqua.

vtere in principiis cum ouo instillatis: in declinationibus cum aqua. Collyriū Nicarium Zoili, ex lacte nardinum. Ad affectiones & fluxiones diuturnas, vlcera, fossulas, myocephala, staphylomata, veteres lippitudines. tingit etiam cicatrices, & ipsas inconspicuas facit. Cadmiæ ter vstæ & muliebri lacte extinctæ ac lotæ drachmas centum octo, stibii vsti ac muliebri lacte extincti ac loti drachmas decem, æris vsti & extincti ac loti drachmas trigintasex, cerussæ lotæ drachmas vigintiquatuor, myrrhæ drachmas duodecim, opii drachmas duodecim, spicæ nardi drachmas tres, aloes drachmas tres, acaciæ drachmas centum octo, gummi drach. centum octo, excipe aqua. Collyrium Hygidium, quod quidā Ammonii dixerunt. facit ad incipientes suffusiones & inustiones. & ad omne vlcus, & oculos purulentos, confusiones, chemoses, prolapsus, & ad diuturna myocephala, staphylomata, vngues vlceris genus. repurgat, replet, & ad cicatricem perducit. eos verò qui ob aliquam causam, aut propter capitis aut oculi dolorem dormire non possunt, præclarè ad somnum perducit, velut somniferum medicamentum. Vtere cum ouo, aut lacte, aut aqua. temperatura sit media aut crassior, pro sensus ægrorum subtilitate. habet autem hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas sedecim, cerussæ lotæ drachmas sedecim, castorii drachmas sex, nardi Indicæ drachmas quatuor, stibii loti drachmas quadraginta, æris vsti loti drachmas quindecim, rosarum drachmas viginti, squamæ æris vstæ drachmas quinque, aloes drachmas sex, casiæ drachmas quatuor, myrrhæ drachmas sex, lycii Indici drachmas tres, lapidis scissi loti drachmas quatuor & dimidiam: croci drachmas sex, plumbi vsti ac loti drachmas octo & dimidiā, opii drachmas tres, acaciæ drachmas quadraginta, gummi drachmas quadraginta, excipe aqua. est ex valde celebribus. Collyrium Indarium. Piperis drachmas duas, cadmiæ drachmas quatuor, costi drachmam vnam, stibii drachmas octo, gallarum drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, nardi drachmas quatuor, acaciæ drachmas quatuor, gummi drachmas quatuor, opobalsami drachmas duas, excipe aqua. facit ad visus hebetudinem. exterit etiam cicatrices. Collyrium Theodotium Placianum, facit ad maximos humorum illapsus, & doloris molestias. liberat citra venæ sectionem. Cadmiæ vstæ ac lotæ drachmas octo, æris vsti ac loti drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, croci drachmas tres, castorii drachmas quatuor, æruginis drachmam vnam, aloes drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas tres, lycii Indici drachmas duas, opii drachmas duas, acaciæ dr. XXIIII. gūmi dr. XXIIII. excipe aqua. vsus est cū ouo. temperatura sit crassior. Collyrium quod tumorem laxum palpebris inducit, appellatur Testamentum Aurifabri. reliquit hoc moriens templo Ephesio dicatū, quò ii qui à medicis relicti essent, in templo sanitatem consequerentur. inuentum est autem ab Adriano Cæsare. Facit ad humorum illapsus, & aspritudines, & ad omnes desperatas affectiones. pustulas sanat, caua vlcera explanat, cicatrices inconspicuas facit, oculum imperturbatū conseruat. Instillatur cum ouo aut lacte, prout necessitas expetit. sit autem in omnibus dilutum aquosum. Optimum est insuper ad acuendum visum. habet hoc modo: Cadmiæ lotæ drachmas octo, stibii loti drachmas sedecim, spicæ nardi drachmas quatuor, myrrhæ troglodyticæ drachmas duas, costi drachmam vnam, castorii drachmas duas, squamæ ferri stomomatis drachmas quatuor, æris vsti ac loti drachmas duodecim, æruginis drachmas duas, cerussæ drachmas tres, piperis, lycii Indici, opii, thuris, opobalsami, casiæ, singulorum drachmas duas, lapidis scissi drachmas quatuor, æruginis vermiculatæ drachmas tres, atramēti sutorii drachmas duas, succi fœniculi drachmas quatuor, fellis capræ drachmas quatuor, gummi drachmas octo: terito cum vino Aminæo aut Falerno, aut alio austero veteri odorato. Collyrium Testamentum, velut habetur apud Asteriū. Cadmiæ drachmas septuaginta, stibii drachmas quinquagintaquatuor, myrrhæ drachmas quinque & dimidiam,

A spicæ nardi drachmas decem, croci drachmas decem, castorii drachmas septem, squamæ ferri stomomatis drachmas tredecim, folii drachmas quatuordecim, æris vsti drachmas quinque & dimidiā, piperis drachmas septē, cerussæ drach. quatuordecim, lycii, thuris, casiæ, opobalsami, singulorum drachmas quatuordecim, opii drachmas septem, lapidis scissi drachmas quatuordecim, æruginis vermiculatæ drachmas octo, atramenti sutorii drachmas quatuordecim, gūmi drachmas septuaginta, succi fœniculi drach. XIIII. fellis caprini drach. quatuor-
B decim, terito cum vino Aminæo. Collyrium Theodotium magnum. Cadmiæ lotæ bessem, æris loti bessem, stibii loti vncias vigintiquinque, rosarum siccarum, cerussæ, chalcitidis, gallarum, æruginis, lycii Indici, croci, aloes, spicæ nardi, myrrhæ troglodyticæ, ramentorum ebeni, castorii,, atramenti Indici, thuris, opii, sarcocollæ, pompholygis, singulorum vnciam vnam, cornu ceruini vsti ac loti vnciam vnam, acaciæ vncias vigintiquinque, gummi vncias vigintiquinque, excipe aqua. Quidā verò etiam folii vnciam vnam adiiciunt, & amomi vn-
C ciam vnam, rosarum verò quadrantem: gummi verò & acaciæ, singulorum vncias vigintiquatuor. reliqua autē eodem modo. Facit ad incipientes lippitudines, & exulcerationes omnes, & fluxum recentem ac veterem, inflāmationes, carbunculos, oculos purulentos, nomas puncturas, prolapsus, myocephala, staphylomata, palpebras asperas, & ad desperatas affectiones, & ad ardores solis, aut calcis, aut pulueris, aut similis rei. Tollit etiam pterygia inflammata cum butyro. Ad vlcera verò cum ouo adhibetur: ad maligna autem cum lacte muliebri. Theo-
D dotium Seueri. Aliud quoddā collyrium etiam apud nos reperitur (inquit Seuerus) à veteri quodam descriptum: & hoc quidem compositam materiam habet, verùm efficaciam diuersam. nam omnibus simul relatis collyriis commodius compertum est: quare etiā ipsius præparationem referre necessarium puto, quum neque omnibus hoc sit notum: recipit autem, Cadmiæ drachmas vigintiquatuor, æris vsti drachmas duodecim, stibii drachmas quadraginta, cerussæ drachmas octo, chalcitidis tostæ drachmas quatuor, misyos tosti drachmas
E quatuor, ramentorum ebeni drachmas duas, nardi Celticæ drachmas quatuor, folii drachmas quatuor, spicæ nardi drachmas quatuor, croci drachmas quatuor, castorii dr. sex, aloes dr. octo, lycii Indici dr. IIII. rosarū siccarū dr. IIII. gallarū dr. II. opii dr. II. myrrhæ dr. VIII. acaciæ drach. XL. gummi vermiculati drach. quadraginta, Cadmiam prunis obruimus & ventilamus, & vbi ignita facta fuerit, ablatam lacte asinino extinguimus. stibium verò in fictile vas coniectum, addito operculo foramen habente vrimus, & similiter lacte extinguimus.
F vsta verò singula per se tusa ac cribrata lauamus, & diligenter siccamus, & deinde ponderata ad præparationē adiicimus. cæterùm gummi non cōtusum inspergimus siccū, sed madefacimus: sic enim neque lignosum quiddam, neque arenosum cum ipso penetrabit dum excolatur: & optima coactio collyrii fiet. Quidam ad relatam præparationem adiiciunt etiam costi drachmas octo. & magis ita cicatrices exterit (inquit) & pterygia ac carnis in angulo incrementum consumit. verùm ad inflammationes & vlcera incommodus est costus. Huius igitur
G auxilii actiones ac efficaciam dicere non est facile. audientes enim vix crediderint. nam desperatas affectiones ad naturalē statum reuocat: &, vt in summa dicam, omnia quæ Theodotiis appellatis ac nardinis, & iis quæ ex cornu ceruino parantur adsunt, multo plus in hoc cōperiuntur. In recentibus enim affectionibus eo illito, & spongia oculo imposita, ægrum ab affectione liberauimus: in diuturnis autē ac desperatis, partim instillantes partim illinentes, scopum attigimus. Nam in facilè solubilibus oculi affectionibus ipsum illinimus: in
H cauis autem & sordidis vlceribus, diluto ipso vtimur, cū ouo aut fœnigræci succo: quandoque etiā cū aqua mulsa. in myocephalis autē, crassius cū aqua sublinimus per subiectionē. Sed & cicatrices similiter attenuamus. ad tātam autem tenuitatem perducit cicatrices vt penitus nō

cognoſcantur per ſenſum : & in ſumma, inenarrabilem A quandã vim poſſidet. Etenim in ſtaphylomatis, braſſicæ ſucco dilutũ collyriũ, & craſſa copia oculo adhibitum, vnà cum ſpongiæ deligatione, molem inconſpicuam facit: quin & carnis in angulo magno incrementum cõſumere poteſt hoc collyrium tenuiter tritum, & in ſiccũ puluillum redactum: itémque pterygia attenuare: ſed & ad alia mirificũ compertum eſt collyrium. Et nos quoq; permittimus poſteris per experientiam deductis, vt auxilio teſtimonium præbeant. iam enim quidam ad diuturna vlcera ac fiſtulas ſedis ipſo vſi, ſcopum attigerũt. B vnde non abſurdum fuerit etiam ad polypos ac ozænas narium ipſum adhibere. Collyrium ex ſucco fœniculi: Cadmiæ dodrantẽ, ſtibii beſſem, miſyos crudi ſeſcuncẽ, æruginis ſeſcuncem, piperis quincuncẽ, atramenti ſutorii ſeſquiunciam, chalcitidis vnc. I. croci ſeſquiunciam, folii vnc. I. omphacii ſeſquiunciam, ſpicæ nardi triẽtem & vnciæ dimidium, opii quincũcem & vnciæ dimidiũ, opobalſami trientem, gummi ſextantem, ſucci fœniculi beſſem. Et rurſus aliud fœniculum in aqua pluuiali decoquito, & cũ decocto illa terito ac efformato. hoc à multis præparatur.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE TETRABIbli ſecundæ Aetii continentur.

AD ſuperciliorum ornatum, Cap. I.
De hypopiis, *hoc eſt, eis quæ ſub oculis fiunt ſugillationibus,* Cap. II.
Vnguenta præſeruantia faciem ne à ſole aut vento exuratur, Cap. III.
Vt ne rugoſa fiat facies, Cap. IIII.
Ad faciei nigredines, Cap. V.
Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.
Cataplaſmata æſtiua odorum corpus reddentia, Cap. VII.
Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.
Ad mentis ſcabritiem, Cap. IX.
Ad faciei lentigines remedia : quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas & ad varos vti licet, Cap. X.
De maculis à ſole prouocatis, quas *Græci* ἐφηλίδας appellant, Cap. XI.
De ſtigmatis ſiue notis ex plaga illatis, Cap. XII.
De varis faciei, qui tum ionthi, tum acnæ *Græcis* vocantur, Cap. XIII.
De ficoſis faciei tumoribus, Cap. XIIII.
Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone, Cap. XV.
De impetiginoſis tum menti tum reliqui corporis tumoribus, Cap. XVI.
Ad moleſtum oris odorem, Cap. XVII.
Ad labiorum fiſſuras, Cap. XVIII.
De dentium affectionibus, Cap. XIX.
Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.
Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.
Ad excreſcentes gingiuas, putreſcentéſque ac tumẽtes, Cap. XXII.
Ad corroſas & ab vlcere ſerpente infeſtatas gingiuas, Cap. XXIII.
Ad parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflammationes,* Cap. XXIIII.
De epulide, *hoc eſt excreſcenti gingiuarum carne,* Cap. XXV.
De gingiuarum fiſtulis, Cap. XXVI.
Cura dentium à calido morbo doloroſo affectorum, ex Adamantio ſophiſta, Cap. XXVII.
Cura eorũ quibus ex frigiditate dentes dolore afficiuntur, Cap. XXVIII.
Cura dentium ab humiditate dolore affectorum & laxatorum, Cap. XXIX.
De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.
Cura dentium à ſiccitate dolore affectorum, Cap. XXXI.
Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.
Curatio eroſorum dentium, Cap. XXXIII.
Vt dens citra dolorem & abſque ferro tollatur, Cap. XXXIIII.
Smegmata varia ad denigratos liuẽtéſque ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.
De ancyloglosſis, & qui vix loqui poſſunt, Cap. XXXVI.
Ad ranunculum ſub lingua, Cap. XXXVII.
Ad linguam inflammatam, deſquamatã ac tumore inflammatam, Cap. XXXVIII.
Ad aphthas, *hoc eſt oris vlcera,* Cap. XXXIX.
De gurgulionis affectionibus, Cap. XL.
De ablatione columellæ, Cap. XLI.
De oris inflammationibus, Cap. XLII.
Illitiones ori commodæ, Cap. XLIII.
Summaria doctrina de vſu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.
De tonſillarum inflammationibus, Cap. XLV.
De cruſtoſis & peſtilentibus tonſillarum vlceribus, Cap. XLVI.
De angina & eius ſpeciebus, Cap. XLVII.
De glandulis, Cap. XLVIII.
De ſuffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.
De deuoratis in tonſillas ſpinis, atque iis quæ in aſperã arteriam delabuntur, Cap. L.
De arteriarum pharmacis, Cap. LI.
Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ, Cap. LII.
De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, Cap. LIII.
De tuſſi, Cap. LIIII.
De pharmacis dolorẽ leuantibus & conferentibus tuſſi, Cap. LV.
De ſuffitionibus, Cap. LVI.
De orthopnoicis, anheloſis, & ægrè ſpiritum ducentibus, Cap. LVII.
De cordis tremoribus, Cap. LVIII.
De ſanguinis reiectatione, Cap. LIX.
Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, Cap. LX.
De iis qui ob frigiditatem organorum reſpirationis ſanguinem expuunt, Cap. LXI.
Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modum ſanguinem ex pulmone reiectant, Cap. LXII.
Communes methodi exhibendorum auxiliorum in ſingulis reiectationis ſanguinis ſpeciebus poſt ſanguinis inhibitionem, Cap. LXIII.
De aſperæ arteriæ vlceribus, Cap. LXIIII.
De pectore ſuppuratis, Cap. LXV.
De peripneumonicis, Cap. LXVI.
De phthiſicis ſeu tabidis. Cap. LXVII.
De pleuritide ſeu laterum morbo, Cap. LXVIII.
De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit, Cap. LXIX.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli siue quaternionis secundi, Sermo quartus.

De faciei,oris,& tonsillarum affectionibus:cui annexum est,De destillatione,& tussi:asperæ arteriæ,pulmonis,ac thoracis affectionibus.

Ad superciliorum ornatum, Cap. I.

QVanquam quod ad hanc rem attinet, iã antè à nobis dictum sit, vbi de defluuio capillorum capitis,Sermone sexto,mentionem fecimus,dicemus tamen & hîc, nõ importunè,sed vt habet,paucis. Illitio augens superciliorum capillos, atque etiam aliarum corporis partium:eadem etiam eosdẽ nigros reddit.Nucum Põticarum interiora in vase figulino torre facta contere , & pinguedine capræ syluestris excipe,atque cum hoc ipso partes inungi præcipe. Aliud. Adianti vnciam vnam,ladani sextantem,passi Cretici heminã I.cõtunde ac subige cum passo:deinde torre,vt dictum est : ac rursus cum pingui capræ syluestris aut vrsi contere,& vtere.Potes & huc accommodare ea quorum meminimus Sermone sexto : item ex Armeniaco lapide,de quo Sermone secundo,capite XII.diximus, sicco trito supercilia insperge.

De hypopiis, *hoc est, iis quæ sub oculis fiunt sugillationibus*, Cap. II.

QVOD hypopia sub oculis fiant, ipsum nomen indicat : siquidem hypopion *Græcis* hypophthalmiõ significat,*quod Latinis sub oculis sonat*. Sunt autem hypopia ex genere suffusionum sanguinis in locum contusum: fiúntque ex plaga,quum tenuibus sub cute venulis cõtusis,sanguis per fissuras sub ipsam cutem affatim effunditur,neque id vno loco.In grumos enim coit statim,& liuet locus,progressũ que temporis nigrescit. quare medela occurrendum est antequam nigrescat,cura potissimùm ad hoc adhibita vt concretus sanguis discutiatur. Quòd si tunicula quoque rumpatur venularum ex quibus effunditur sanguis,miscendum est iis quæ discutiẽdi vim obtinent, parum quiddam ex constringentibus. Nam si in principio sola discutientia exhibeantur, non tantùm id quod effusum est discutient,sed per ipsas venarum contusarum fissuras amplius quiddam elicient ex sanguine in ipsis venis contento.Quum verò in naturam suam redierint venulæ, etiam citra admixtionẽ cõstringentium,ad discussoria transeundum.Atque ego sanè in principio vtor Nili ex rosis collyrio,ex eo in aqua dissoluto locum sugillatum illinens. Vtor autẽ pro momento,decocto meliloti & fœnigræci : deinde collyriũ quoque in eodem decocto dissoluo , aut etiam in solo fœnigræci decocto.Quòd si reliquiæ quædã restiterint ipsius affectionis , dissolutis ex myrrha collyriis in fœnigræci decocto,illino bis in die:prius tamen cum spongia in decocto madefacta loco foto. Idẽ præstat in principio,non præsente ex rosis collyrio,glaucium illitum, & fæx olei coquendo condensata.Inueteratum autem iã malum ex sandyce collyria tollunt,& quæcũque præclarè omnino discutiunt , qualia Dioscorides inter facilè parabilia enumerauit.Ea enim quæ sub oculis fiũt,sugillata,inquit , & liuores iam inueteratos tollunt, raphani cortex cum melle illitus, bryoniæ radix vino aut cerato excepta , bulbus cum vitello oui impositus, aqua marina calida pro fomento , aut muria vel salsugo, caseus antiquus cum decocto hyssopi impositus.Statim autem tollit sepiæ testa cum aceto illita, sinapi cerato exceptum, cucumeris syluestris radix contrita cum melle , lini semen contritum cum lacte. Critonis compositio ad liuores altè infixos, & ea quæ sub oculis fiunt sugillata: Seminis viticis albi drachmas tres,radicis herbæ lanariæ siue radiculæ drachmas tres,nitri rubri, corticis raphani,hyssopi,farinæ fabarũ,vniuscuiusque drachmas tres, myrobalani dr. quadraginta , cineris pulmonis agni vsti drachmas quadraginta,bulborũ rubrorũ dr.LX.radicis thapsiæ aut succi dr. LX.corticis thuris drachmam vnam,excipe cerato ex oleo rosaceo apparato, ac linteolo infartum impone.Oportet autem assiduè amouere, cum cautione ne locus exulceretur.Ego autem expertus sum nucem pinguem,vetustate rancidam,certissimum ad liuores remediũ. Porrò reclinato ac supino remedia adhibere conuenit , vt adhæreant spatio horarũ triũ quã optimè contrita.

Circumlitiones præseruantes faciem ne à sole aut vento exuratur, Cap. III.

CIrcumlitio faciei, quæ aurea appellatur: Lupinorum siccorum sextarios tres , aquæ pluuialis sextarios quatuordecim.iniice in vas æreum stãno obductũ, sinásque madefieri per triduum:quarta autem die decoque ad prunas vsquequo dissoluantur lupini:deinde per colum exprime liquorem, ac eum seorsim decoque: atque vbi condensatus fuerit,in vas vitreum repone. Vbi verò vti velis,quantum satis videbitur accipe,& cum eo in modica aqua dissoluto faciem illine. Alia valde laudata. Similaginem lotam & per pannum percolatã sinas desidere,aquámque abiice: fæcem autẽ cum albumine oui permisce,donec mellis crassitiem accipiat , & cum hoc faciem obline versaturus in sole : quum verò à sole recesseris,frigida multa ablue. Alia. Boni coloris faciem hæc reddit,atque item vniuersum corpus:Mastiche cum oleo omphacino dissolutam circumline: aliquando autem & olei loco medullam ceruinam aut vitulinam accipimus,aliquando ceratum liquidum. Alia. Cupressi ac ilicis scobem in oleo decoctam oblini. Alia. Solani succum cum oleo illine. Alia. Nuces pineas cum modico aceto contere,adiecto melle sufficienti,ac oui crudi vitellis,atque hoc ipso faciem oblini.neque refert etiam si citra acetum eo vtaris. Alia. Hæc in æstate cõuenit,faciem præseruans: Tragacãthæ, ammoniaci thymiamatis,costi contusi,cuiusque sextantem,aluminis liquidi drachmas quatuor,thuris sextãtẽ, amyli sescũcem, oua cruda recentia tredecim,mellis libras tres,mulsi sextarios tres.Tragacantham, ammoniacum & thus in mulso madefieri per noctem vnam in vase vitreo finito: oua autem integra in acetum vetus & acre proiecta,per triduum macerato: alumẽ verò optimè lauato:deinde omnia simul in mortarium fictile coniecta ac diligenter commixta,melle cocto excipito, atque vtere,faciem ex eis oblinendo.Ante ingressum verò balinei,medicamentum hoc tollatur. atque id particulatim auellere conuenit leni tractu ex facie,induratum deinde aqua tepida abluere, & spongia abstergere. quod vbi factum est,manna thuris in albumine oui dissoluta faciem illinito.

Vt ne rugosa fiat facies, Cap. IIII.

FAciem corrugatam extendit medicamentum hoc: Cornu cerui non antiquum in aqua decoque, donec succulẽtum quid remittat:percola deinde ipsam aquam, & cum ea farinam fabaceam subige , ac pastillos informa,eósque in vmbra exsicca.Vbi autem vsus postulauerit,quantum opus fuerit in aqua dulci dissolue,vt cerati liquidi crassitiem accipiat:& cum eo faciem oblinere iube:atque quum agglutinatum fuerit, faciem aqua tepida abluere præcipe.

Ad faciei nigredines, Cap. V.

AD faciei nigredines his vtendum est:Iridis cõtritæ, farinæ ptisanæ, farinæ fabaceæ,cuiusque sextarium vnum & dimidium,salis ammoniaci,cornu ceruini vsti, ammoniaci thymiamatis , cuiusque sextantem, in aqua dissolue, & pastillos informa,quos in vmbra exsiccatos adserua,atque vsus tempore,in aqua resolutos ante balineum faciei illini. Aliud. Farinæ ptisanæ, thuris,iridis,farinæ fabarum, farinæ erui, spumæ nitri, costi,cuiusque chœnicis partem quartam,amygdalas amaras xx.

informa cum candido ouorum & lacte aſinino, exſicca in vmbra, ac vtere, vt dictum eſt.

Smegmata & medicamenta faciem nitidam reddentia, Cap. VI.

QVandoquidem poſt vnguentorum ablationem plerique faciem extergere conantur, vtendum ad hãc rem cõpoſitionibus infrà ſcriptis. Smegma illuſtriorẽ reddens faciẽ. Amygdalas decorticatas XL. thuris, ſpumæ nitri, gummi, cuiuſque dr. I. farinæ fabaceæ dr. XII. excipe oui candido, & in paſtillos digere: quib⁹ cũ aqua ſolutis, paſſim tum in balineo, tum citra balineũ vtaris. Aliud ſmegma faciei celebre & admirandum, quod & faciem illuſtriorem reddit, & rugas expolit, aſperitates pellit, incipiẽtem elephantiaſin arcet, ſi quidem cum aliis remediis adhibeatur. vſus eius etiam reliquo corpori cõueniens eſt. Maſtiches, thuris, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiuſque vnciam vnam, tragacanthæ ſeſquiunciam, ſucci vuæ acerbæ immaturæ dodrantem, ſeminis peponis vnà cum concluſo in ipſo humore dextantem, candidũ ouorum XXI. ſimilaginis ſextarios quinque: cõtunde omnia, ac cum candido ouorum, & humore peponis, ſuccóque vuæ acerbæ commiſce, & in paſtillos redige, ac exſicca: pòſt verò cõtuſos ac attritos, in vaſe vitreo ad vſum adſerua. Smegma faciei, quod ſimul & ipſam rubicundam reddit. Farinæ erui, fabarum, lupini, ptiſanæ, ciceris, bulborum narciſſi, cuiuſque ſextarii Italici dimidium, ſimilaginis ſextarium vnum, contunde ac cribro tenuiſſimo excute: deinde oui candido commixta, in paſtillos digere, & in vmbra deſicca. Vſu verò expetente, quantum libet accipe, & in aqua diſſolue, atque à balineo vtere. Aliud, faciem illuſtrans, & vniuerſum corpus. diſſipat autem & rugas, & cutem depurgat. Vitis albæ radicẽ delibra, ac in ſole æſtiuo exſicca: deinde contuſæ ac cribratæ Italici chœnicis dimidium accipe, iridis contuſæ tantundem, myrobalani ſiccæ decorticatæ tantundem, farinæ fabaceæ chœnicem vnum: hæc in vino veteri odorato ſubacta, in paſtillos digere, quos in vmbra exſiccatos adſerua: & vſu expetente, contuſis & cribratis cum aqua vtere. Aliud Cleopatræ reginæ, odoratum & pretioſum. Coſti, myrrhæ troglodyticæ, iridis, ſpicæ nardi, amomi, folii malabathri, caſiæ, floris iunci odorati, cuiuſque vnciam vnam, myrobalani lib. IIII. ſpumæ nitri lib. I. contundito, cribrato, vtitor. confert vniuerſo corpori. Aliud efficax & odoriferum. Floris iunci odorati, iridis, cuiuſque dr. duas maſtiches dr. vnã, contere, & cum ſucco ptiſanæ craſſiſſimo paſtillos forma, & in vmbra deſicca. Vbi verò vſus expetit, in aqua diſſolutos illinito, & poſt horæ ſpatiũ frigida abluito. Aliud, ſplendidam & erugatam reddens faciem, ac totum corpus. Farinæ fabaceæ Italicum modium I. ſimilaginis Italicos ſextarios III. trifolii cõtuſi ſextarios quatuor, myrobalani tantundem, iridis cõtuſæ tantundem, ammoniaci thymiamatis lib. I. coſti tãtundem, candidum ouorum recentium crudorum ſexaginta, ſeminis peponis vnà cum humore chœnicem vnum, ſucci vuæ acerbæ tantundẽ, ſubige & informa paſtillos, quos ſufficiẽter in vmbra exſiccatos à balneo illine. Præclarè facit & ad eas quæ in collo ſunt & reliquo item corpore nigredines. Aliud, ad faciei nigredines, multo vſu exploratum. Thuris ſeſquiunciã, ceruſſæ probè lotæ, ſpumæ argenti in decocto cicerum alborum ad ſolem frequenter ablutæ, amyli recentis, ſcobis marmoris albiſſimi, maſtiches puræ, ſpumæ nitri albentis, teſtarum ſepiæ, ſing. vnc. I. ſaponis Gallici vnc. XII. candidum ouorum decem appara, & vtere vt dictum eſt. Aliud mirabile faciem depurgans & illuſtrans. Farinæ fœnigræci trientem, terræ Samiæ quæ aſter appellatur, quadrantem, amyli trientem, maſtiches ſeſcuncem, medullæ ceruinæ recentis ſeſcuncem, tragacanthæ trientẽ. Tragacantham in lacte muliebri aut aſinino macerato, ac cum eo diſſoluto, reliqua tenuiſſimè trita in paſtillos digerito: quibus in vmbra deſiccatis (vt prædictum eſt) vtitor. Aliud ſmegma. Ricini ſeminis interioris drachmas octo, bulborum narciſſi ſiccorũ ac decorticatorũ drach. octo, ſimilaginis drach. quatuor, thuris drach. II. candidũ ouorũ octo, appara vt dictũ eſt, & vtere. Sapo quo vſa eſt Pelagia patricia, ad faciẽ illuſtrandã. Saponis Gallici ſeſcuncẽ, ceruſſæ ſextantẽ, maſtiches vnciæ dimidiũ, medullæ cerui vnc. I. ſpumæ nitri albæ trientem, ceræ albæ quadrantem. Præmacera ſaponẽ in aqua in vitreo vaſe ad dies quinque, aqua pluuiali quotidie permutata, & ſapone excolato. poſtea in ollam nouã immitte ſaponem, & ſexta diẽ rurſus affuſa pluuiali aqua ad lentas prunas decoque, donec ſapo diſſoluatur: deinde cerã & medullã adde, & ad diſſoluta maſtichẽ & ſpumã nitri inſperge, olla amota, & aſſiduè per ſpathã commota: deinde etiam ceruſſam modica aqua tritam adde, & medicamentum in teſtam miſſum cõtentè manu ſubige, & repoſito in vitreo vaſe, vtere velut dictum eſt.

Smegma ex Rufi libris, ad totius corporis erugationem. Ficus pinguiſſimas, vitis albæ radicem ſiccam delibratam, ſepiæ teſtam vſtam, farinam erui: vnumquodque ſeorſim contunde: deinde etiam ſimul, & modico adſtillato melle vtere. Aliud ſmegma, quod vniuerſum corpus odore imbuit. Terræ cimoliæ beſſem, iridis, tenuiſſimè tritæ drachmas vigintiquatuor, nardi Celticæ drachmas vigintiquatuor, cyperi, cardamomi, ſtyracis flaui & pinguis, cuiuſque dr. duodecim, ſtyracem in vino veteri odorato diſſolue, & in promptu habe: terram verò cimoliam in fictile vas coniectam carbonibus impone, atque vbi ſatis canduerit ab igne, eam ad diſſolutum ſtyracem iniice, deinde reliqua ſicca tenuiſſimè trita inſperge, ac ſimul ſufficienter vnita in paſtillos digere, quibus in vmbra exſiccatis, pòſt verò tritis & cribratis vtere.

Cataplaſmata æſtiua, odorum corpus reddentia, ex Critone, Cap. VII.

QVVM ſudores corpus vexant, magna oboritur ex eis moleſtia, præſertim in æſtate. nã & ſordes multas inuehunt, & tetrum odorem de ſe præbent. Quare ſubſcriptis remediis vti conuenit, non ad mulieres tantùm, ſed ad ipſos etiam viros. Non importunum enim eſſe puto & in hoc ſmegmatum tractatu harum rerum mentionem facere. Cataplaſma, *hoc eſt inſperſio*, totius corporis odorem bonum efficiens, æſtiuum. Roſarum ſiccarum quadrantem, caſiæ quadrantem, amomi, coſti, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas duas, aluminis liquidi ſextantem, diſſolue in vino veteri odorato, & in paſtillos digere, quos in vmbra exſiccatos vſu expetente contundito ac cribrato, atque in balneo inſpergendos exhibeto, ita vt diligenter perfricent, & cum frigida aqua abluant. Aliud. Spumæ argenti in decocto cicerum ad ſolem inalbatæ, amomi, caſiæ, folii malabathri, coſti, ſpicæ nardi, aluminis liquidi, iridis, omnium par pondus appara, & vtere vt dictum eſt. Potes autem præſcriptis cataplaſmatis vti quocunque tempore velis. Aliud, odorum & lene. Roſarum viridium & tamen ſiccarũ drachmas quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachmas octo, iridis Illyricæ, ſpicæ nardi, caſiæ, cuiuſque drachmas octo, vino odorato ſubige, & paſtillos informa: quibus vbi vti velis, contritis & cribratis corpus inſperge, maximè à balneo. Aliud. Amomi, caſiæ, ſpicæ nardi, coſti, folii, myrrhæ, ſingulorum æquales portiones, vini quod ſatis eſt, para, ac vtere velut dictum eſt. Aliud. Caſiæ, iridis, myrrhæ, aluminis optimi, pares portiones vino ſubige, & paſtillos forma, ac vtere. Aliud. Iridis, ſpicæ nardi, floris iunci odorati, cuiuſque dr. IIII. amomi drachmas II. myrrhæ dr. duas, meliloti dr. V. appara & vtere ſimiliter. Archigenes autẽ inquit, Ad omnes corporis tetros odores, atque eos qui graſſoniæ à *Græcis* appellãtur, ante omnia conducunt exercitia, inunctiones, ſiccæ fricationes, alui frequens ſubductio. Sunt etiam cibi ad deſtruẽdum hoc malum commodi, itémque illitiones. Conueniunt itaque oleum roſaceum, melinum, myrteum, iris ſicca per ſe in puluerem redacta & intrita: aut alumen liquidum in aqua vel vino dilue, & myrrham tenuiſſimè tritam admiſce, ac ad mellis craſſitudinem redige, & ex eo collum, locos ſub alis, inguina, & reliquos exſudantes locos inunge. Aliud. Aluminis liquidi drach. IIII.

myrrhæ drachmas quatuor, ſpumæ argenti lotæ drach. duas,caſſiæ drachmam vnam,contere,& cum eis ſub alis locos,intermedia coxarum,& inguina confrica: tollit enim eueſtigio eorũ fœtorẽ. Aliud. Caſiæ drach.quatuor,aluminis ſciſſilis drach.II.vtere cum vino per ſe.

Aliud. Maſtiches quadrantem,aluminis ſciſſilis vnciam vnam.vtere cum vino. Aliud. Myrrhæ troglodyticæ,iridis Illyricæ, florum roſarum ſiccarum æquales partes contunde,& cribra, ac forma paſtillos cum vino, eóſque in vmbra ſicca vbi ventus non ſpirat:deinde contuſos ac cribratos in pyxide repone coopertos vt ne tranſpirẽt, & vtere à balneo,inſpergens ac defricans locos leniter,atque ita imbibi ſine,& poſtea frigida ablue,& manet odor de quo meritò mireris. Probe facit & alumen cum vino,& crocomagma cum myrrha,& cupreſſi ramẽta,ac alumen cum vino.

Potiones ad eos qui tetrum habent corporis odorem, Cap. VIII.

IIS verò qui fœtentem habent corporis odorem, eiuſmodi potiones exhibere conuenit: Cardui radicem in vino albo decoctam propina, & eiicient vrinam craſſam & fœtentem. Aliud. Reſinam terebinthinam oliuæ magnitudine cũ pari melle decoque, & quotidie deglutiendam exhibe, & vinum inſuper abſorbendum.

Aliud. Myrrham & ſerpyllum paribus partibus terito, & in pilulas formato,quarum duas deuorandas dato,& vinum inſuper abſorbendum.hæc etiam ad oris graueolẽtiam faciunt.

Ad menti ſcabritiem, ex Galeno, Cap. IX.

FIunt & in mẽto aſpredines vtplurimùm ſeroſo humore à capite deſtillante, & præcedentibus furfuraceis in collo ac vicinis partibus ſquamis, aliquando autem vſque ad auditorios pertingit ac perreptat meatus.eſtque omnino hæc affectio doloroſa,pruritus inferens,ac diſtẽdens corpus:quare ſubſcriptis remediis eſt ſubueniendũ. Critonis. Amurcam ex oliua priuſquam exprimatur deſtillantem decoque quouſque cogatur,eáque aſſiduè locos iniunge. Aliud. Myrrhæ vnc.I.ouorum crudorum vitellos quinque:myrrham cum lacte dilue,deinde adiice ei oua,eáque ſimul paſſo excipe,ac aſſiduè illini,& miraberis effectum. Aliud pharmacum efficax,quo multos hac affectione detentos liberauimus: Glaucii drach. ſedecim,gummi drachmas quatuor,lacrymæ oleæ tãtũdem,diſſolue & ad ſtrigmentitiã craſſitudinem cum paſſo redige,atque aſſiduè illine. Exulcerata autem cute & circumdolente,ſequentibus vtendum. Pinguis compoſitio ad faciei manentes & ſquamoſas affectiones,ac aſperitates .vtilis etiam exiſtit ſedi, conuenítque ambuſtis ab igne: Spumæ argenti vnciam vnam, ceræ tyrrhenicæ trientem,ouorum aſſatorum vitellos tres,adipis anſerini bene ſubacti trientem:Spumam argenti in farinam redige,ac adiice ei oua:deinde his ſimul vnitis infunde quantum ſufficit lactis,vt ad ſtrigmentitiam craſſitiem redigantur,poſtea ceram liquefactam vnà cum pingui,refrigeratámq; ac eraſam coniice, ac ſimul cõmiſce atque in pyxide reconde. Vſu verò exigente,de eo quantum ſatis eſſe videbitur accipe,ac cum roſaceo dilutum impone. Potes autem & ſedis remediis,& quæ ad ambuſtos ab igne deſcripta ſunt,conſimiliter in hac affectione vti.

Ad faciei lentigines remedia,quibus etiam ad maculas à ſole prouocatas,& ad varos vti licet, Cap. X.

VItis albæ itémque nigræ radices cum oleo decoque, donec ſucculentæ reddantur.tollit etiam tum lentigines tum varos,oleum amygdalarum cum cera,radix lilii cum melle.Maximè omnium autem lentigines delet gummi & nitrum æquali pondere, melle permixta. Aliud. Braſſicæ ſemen aqua contritum illini,abſterſo tamen & confricato prius loco. Vbi verò exaruit, atque cutis attollitur,prolue aqua multa frigida,& illinito pingui anſerino,aut medulla cerui, aut etiam cerato ex aliquo huiuſmodi apparato. Cauendum autem eſt, nequis poſt excoriationem incidat in ea quæ faciem offendere poſſunt,qualis eſt aër frigidus,aut ventus aut prolutio faciei. Aliud. Sandaracham attere cum melle ad ſtrigmẽ-

A ti denſitatem,& per dies ſex illinito. areſacta autem cute atque eleuata,vtere galbano cum modico nitro & aceto diſſoluto. Aliud,ad vibices ac lentigines:Columbæ ſtercus cum acri aceto tere, ac vtere:& miraberis.Ad diuturnas autem lẽtigines his vtere: Radicis cucumeris ſylueſtris ſextãtem,cimoliæ vnciam vnam,in puluerẽ redige ac repone.Vſu verò expetente, quantum ſuffecerit in aqua dilutum illini. Aliud. Bulborum depuratorum vnciam vnam,thuris vnciam vnam,contere,adiecto cochlearum terreſtrium magnarum cruore. oportet autem
B ipſas adhuc viuas ſtylo pũgere, atque id quod effluit mucoſum, pharmaco iniicere:quòd vbi vſus tempore diſſolueris,melle exceptum inunge.Eundem effectum præſtat ari radix ſicca cum melle, & vmbilici veneris radix cerato liquido excepta atque illita. Smegmata ad lentigines in calli modum obduratas. Quandoquidem contingit aliquando ſublatis lentiginibus calloſam reddi cutem, ac vix curabilem fieri affectionem, vtendum eſt poſt lentiginum excoriationem huiuſmodi ſmegmatis.Farina erui chœnicis Italici dimidium,farinæ ordeaceæ tantundem,ſquillæ aſſatæ ſextantem,omnia in pul-
C uerem redacta,candido oui excipe,& in paſtillos redige, quos in vmbra deſiccatos adſerua:vſu verò expetente cũ aqua diſſolutos illinito,& poſt modicam temporis intercapedinem frigida abluere iubeto: aut cremore in quo furfur maceratus eſt,maximè ſi adeſt inflammatio. Aliud. Spumæ nitri drachmas octo, alcyonii drachmas octo,galbani drachmas octo, amygdalarum amararum delibratarum drachmas tres, melle excipe, ac illitũ ſinas areſieri:deinde iube faba dentibus contrita extergi, ac
D ablui aqua moderatè frigida:cautóſque eſſe præcipe, ne aut à vento,aut à ſole lædantur.

De maculis à ſole prouocatis,quas Græci ἐφηλίδας vocant,ex Critone, Cap. XI.

FIunt etiam in facie maculæ, quas Græci ἐφηλίδας vocant,eo quòd à ſole prouocentur, maximè circa malas & naſum:& apparent ſanè non in alto fixæ, ſed inſtar floſculorum productæ,quare leniter eas confrictas attollere oportet,ac ſinere areſieri,commoneréque vt vno aliquo ex ſmegmatum genere extergantur: diſcutiuntur e-
E nim ab illis,aut certè abſcedunt,vt digitis auelli queant. Verùm non violenter id facere conuenit, ſed leniter & paulatim.Quòd ſi adhuc inhæreãt,nihilo leniores redditæ,ſubſcriptis vtendum eſt:Braſſica contrita & illita, ad maculas à ſole productas,& lẽtigines,atq; omnia alia quæ mediocri exterſione ac repurgatione indigent, vtilis eſt. Similiter autẽ & ſepiæ teſtæ vſtæ aũt teſtæ purpurarum ac buccinorũ cũ melle illitæ. oportet autẽ has teſtas in crudam ollam coniectas in fornacem immittere ac aſſare. Oribaſii ad maculas à ſole prouocatas,varóſque & vitiligi-
F nes: Farinæ erui libras duas,ſeminis erucæ libram vnã, amygdalarum amararum,cucumeris ſylueſtris radicis cuiuſque libram vnam, in vino mulſo diſſoluta & contrita illini,ac poſt horæ ſpatium ſpongia abſterge. Aliud valde admirabile: Ceræ Tyrrhenicæ drachmas quindecim, olei roſacei drachmas ſeptem & dimidiam,pinguis anſerini vnciam vnam,ſpumæ argenti lotæ & dealbatæ vnciam vnam,ceruſſæ vnciam vnam,gũmi drachmas quatuor,mellis Attici vnciam vnam,diſſolutis illini faciem: & poſt ſpatium horarum ſex ſpongia deterge,ac laua cũ
G ſapone. Aliud Oribaſii: Lupinos in lixiuio per triduũ maceratos contere,& cum eis lentigines illini, donec auelli poſſint. Aliud. Saponem Gallicum aqua tritum modicè adiecto melle inunge & per horas tres inhærere ſine: aut ſtercus colũbinum linteolo acceptum ac in puluerem exuſtum cum oleo contere,ac illine confidenter. Idem probè efficit myrobalanos contrita illita: itémque bulbus crudus per ſe vel cum oui luteo &aceto aut melle. Exuſti autem bulbi vnà cum alcyonio illiti depurgant lẽ-
H tigines:quod facit elaterium quoque illitum, & caſia cũ melle,braſſicæ ſemen cum aceto,hederæ folia vino decocta,radix vmbilici veneris cum cerato liquido illita: aut cucumeris ſylueſtris radix. Aut fici virgulta in aceto decoque,ac contuſis vtere:quod idem & vitiligines ſanat: aut rubeã oleo contritam,aut coſtum aqua contuſum,aut ni-

tri ſpumam cerato liquidiore exceptam,aut lupinos crudos cum lixiuio cochleariorum decoctos & contuſos, cũ melle illini. Aliud. Radices narciſſi delibratas in aceto decoque ac tere, iniecta farina erui ſufficiẽte,& paſtillos informa. quos in vmbra exſiccatos in vſũ adſerua, qui vbi poſtulauerit,contritos cum melle, ad veſperam illine:manè autem rurſus ablui præcipe. Aliud. Lilii bulbos quinque,cõtere & coniice ſpumæ nitri libram vnam,deinde melle quantum ſuffecerit commiſtum illini,vſquequo integrè curentur, vt iam antea dictum eſt.

Aliud. Amygdalarum amararum partes duas,melanthii torrefacti partem vnam, vnumquodque ſeorſim contere,& cum melle commiſce:illinito autem ad veſperam manéque abluito cum aqua dulci. Vtere autem vno aliquo ex ſmegmatis,ſuperius ad faciei nigredines præſcriptis:itémque iis quæ ſunt illis vicina ac ſimilia. Vtile autẽ eſt & hoc,(præſertim ſi fuerint diuturnæ) buccina exure & cum melle cõtere,& ad veſperam illine:manè ablui cum aqua dulci præcipe. Aliud ad ſolares maculas, valde pulchrum: Oua integra in aceto macerato,donec teſta quamtenerrima fiat, deinde ſuperius perforato, ac extrahe ab eis candidum:pòſt verò iridis Illyricæ tuſæ ac cribratæ,& melanthii in tenuiſſimum puluerem redacti, & thuris æquas partes cum eis conterito,adiectóque melle ſufficienti,vt dictum eſt,vtitor.Quòd ſi adhuc perſeuerauerit affectio, huiuſmodi excoriatoriis vtendum erit. Excoriatoriũ macularũ à ſole prouocatarũ & lentiginũ: Melãthii quadrantẽ,ſeminis ocymi quadr.radicis ari quadrãtem, aqua ſubigito,& imponito,ac ſinito agglutinari: poſt aliquantũ verò interſtitiũ detrahito,atq; aqua calida quamplurima proluito. Aliud, quod ad calloſam faciem conducit,ſiue per ætatem,ſiue per continuam pharmacorum acriorum excoriationem, calli ſint contracti. Seminis erucæ ſeſcũcẽ,ammii,cardamomi,radicis ari,coſti,cuiuſque quadrantẽ contũdito,cribrato, ac reponito. Vbi verò neceſſitas exigit,quantum ſatis videbitur accipito, acetóque ſubactum imponito ſatis condenſatum: quum verò agglutinatum fuerit,acetum aut aquam per ſpongiam inſtillato.Facta autem excoriatione,multam aquam calidam affundito:à prolutione verò, ſubiectam mixturam panniculo laneo exceptam imponito: Ceruſſæ drachmas octo,ſpumæ argẽti lotæ drachmas quatuor, adipis anſerini ſeſcuncem,medullæ ceruinæ ſeſcuncem, œſypi medicamenti quadrantem,adipis ſuilli recẽtis quadrantem,olei ſeſamini quantum ſufficit. oportet autem fomentum adhibere bis in die.Eleuata autem cute,ſequens ceratum eſt imponendum: Adipis caprini à fibris depurati & loti libras duas,olei ſuſini ſeſcuncem,olei roſacei & amygdalini,ceræ,maſtiches,cornu ceruini vſti, ſalis ammoniaci,cuiuſque vnciam vnam, terræ Cimoliæ trientem. Et quæ eliquari poſſunt liquefacito & percolato:deinde rurſus ad carbones lentè decoquito, & ad ea quæ ſicca ſunt in mortarium adfundito, ac probè vnitis vtitor.

De exulcerata menti ſcabritie.

Vtendum eſt ad eam iis quæ paulo pòſt in capite videlicet decimoquinto deſcripta ſunt,ad manantes menti papularum eruptiones.

De ſtigmatis ſiue notis à verbere illatis, Cap. XII.

STigmata apppellant quæ in facie,aut alia quapiam corporis parte infliguntur,notas,quales videmus in manibus eorum qui militiam exercent. Atramento autem vtuntur illi tali:lignorũ ſpinæ Ægyptiacæ & maximè corticis librã vnam,æris vſti ſextantem,gallarũ ſextantem, atramenti ſutorii vnciam vnam,contundito ac cribrato, primúmque æs vſtum cum aceto terito:deinde & reliqua contrita coniicito,affuſiſque aquæ quidem partibus duab⁹,ſucci verò porri parte vna,& probè vnitis vtitor. Oportet autem locis prius cum acubus punctis ſanguinem extrahere,& primùm porri ſucco illinire,poſtea verò ipſum adhibere pharmacum.Porrò quibus eiuſmodi ſtigmata extirpare penitus volumus, illis ſubſcriptas mixturas adhibebimus. Calcis partem vnam, nitri aſſati partem vnam cum lixiuio coactiliariorum terito,& nitro adſperſo locum prius præparato & extergito:deinde illinito continenter.idem quoque ad verrucas myrmecias dictas,efficax exiſtit. Aliud,quod ſtigmata tollit:Piperis drach.II. rutæ drach.quatuor,auripigmenti drach.quatuor,contere & adiecto melle in pyxide figulina repone. Vbi verò vſus expetit,ſupra ſtigmata prius nitro confricta, reſinã terebinthinã impone,vinculo adhibito in dies v. poſtera autem die VI. ſolue atque acu ſtigmata penetra, & cũ ſpõgia ſanguinem exterge, ſalémque tenuiſſimum in ipſas puncturas inſperge:quem tãdiu inhærere ſinas,donec ſtadia decẽ quis curſu confecerit: deinde prædictũ pharmacũ linteo exceptum impone,neque ſoluas per dies v.ſequẽti verò VI.ſolue,& ſtigmata ſcalpendo expoli,atq; vbi quod nigrum fuerit detraxeris,rurſus pharmacum ipſum illinito cum penna.eruit enim in viginti diebus citra magnã exulcerationem,nõ relicto etiam veſtigio cicatricis. Idem efficiunt mordendo erodentia medicamenta in vulnerum tractatu deſcripta.

De varis faciei,qui *Græcis* ionthoi & acmæ vocantur, Cap. XIII.

SOlet circa faciei cuticulã tuberculum oboriri, paruũ quidem ſed durũ,quod vari nomine appellatur. id ſanè à craſſo humore producitur.Quare cura ei⁹ per ea quæ duritiem emolliunt & tumorem diſcutiunt, medicamina perficitur:quorum ſyluam eiuſmodi tibi parabis: Lilii radicem tritam cum melle illinito, aut cyclãmini radicem cum melle, aut narciſſi radicem cum melle, aut caſiam cum myrrha & melle,aut plumbaginem cum aceto aut pulegium tenuiſſimè tritum ac cerato exceptum impone. Aliud. Mellis & aceti acerrimi, cuiuſque æquales partes permixtas illini,ac digito circumtere. Aliud.

Sepiæ teſtæ vſtæ ſextantem,coſti ſextantem, myrobalani vnc. vnã contere cum aqua & illini, areſactum verò rurſus humecta. Aliud. Coſtum contunde,& cribratũ in tenuiſſimum puluiſculum redige,deinde cum felle caprino commixtum in cerati modum effinge, & cum eo varos ad veſperam illini:manè verò à ſomno,lacte,qualecunque adfuerit, faciem abluere iube. Aliud. Alumen ſciſſile quamtenuiſſimè contere, & reſina terebinthina exceptum impone.Quum autem diu perſtiterint vari,his vtendum erit:Saponis Gallici drachmas quatuor,ammoniaci thymiamatis drachmam vnam,thuris drachmam vnam,diſſoluito in aqua & ad cerati dẽſitatẽ reducito,ſicque illinito,ac poſt horæ ſpatium ablui cum calida præcipito. Aliud. Rhois culinarii,hyſſopi,pulegii,ſalis foſſilis,ſeminis ocymi,cuiuſque æquales partes cerato roſaceo excipe,ac vtere. Aliud,quod ad eminentiores faciei affectiones,itémq; pruritus efficax eſt,necnon ad principiũ elephãtiaſis. Gũmi albi & nitri æquas portiones,acri aceto dilue & illini. Vbi verò exaruerint,ſubſcripta mixtura depurga: Saponis Gallici lib.I.ammoniaci,ſpumæ nitri,thuris,maſtiches,cuiuſque quadrãtẽ.ſaponẽ & ammoniacũ in vaſe fictili cũ aquæ chœnice vnà decoquito: vbi verò diſſoluta fuerint,ſicca cõtrita ac anguſtiſſimo cribro excuſſa iniicito:deinde transfer in pilam,probéq; contuſum vitreo vaſe recondito.Neceſſitate verò expetente,faciem illinito, & poſt paruum interſtitiũ multa aqua abluito,prius leniter facie cõfricta. hoc pharmaco ſemper ad varos vtere. Aliud, ad varos celebre. Nitri rubri ſextantem,cimoliæ vnc.I.thuris drach.IIII.farinæ erui vnc. I.vtere autẽ hoc modo: accipe halcyonium, ac per ſe optimè contere:deinde iniecto oleo ſimul tere,& ex eo faciẽ ad veſperã illini,manè verò à ſomno præſcripta compoſitione exterge. Aliud ſmegma,quo per omnẽ curã varorum vti conuenit: Farinæ fabarum, farinæ ſeſami, medullæ peponis ſiccæ,cuiuſque drach.quatuor contere, & cum his exterge. Aliud. Nitrum cum myrrha tritum aqua permixtum exhibe,eóque extergatur.

De ficoſis faciei tumoribus, ex Galeno, Cap. XIIII.

EST & hæc vna aliqua ex menti affectionibus, in hoc differens à varis,quòd nõ ſolùm craſſus exiſtit humor à quo producitur,ſed ſeroſa etiã tenuitate participat, ob quam & citius exulceratur,ſi quidem non vt conuenit cures:& ſiccioribus etiamnum indiget remediis, quàm ea ſunt quæ varis adhibẽtur. Oribaſius ad Euſtathiũ: Ficos

A appellant germina vlcerosa, rotunda, subdura, rubicūda, quæ consequitur etiam dolor. Nascuntur autem vtplurimùm in capite, atque etiam reliquo corpore: de quibus Crito sic scripsit, Ad ficosas menti eminētias, Critonis: Spumæ argēti drachmas quatuor, thuris drachmas duas, salis fossilis drachmas duas, sandarachæ drachmam vnā, contrita simul impone. Aliud valde præclarum: Elaterii drachmas duas, salis fossilis tantundem, chalcanthi drachmas duas, sandarachæ drachmam vnam, misce: & cum specilli instrumenti (quod melā *Græci* appellant) extremo, admota impone, B præhumectato prius loco, quò pharmacum melius insideat: post impositionem verò, cataplasmate seminis lini aqua dissoluti supernè contege.

Aliud Archigenis, ad capitis & menti ficos: Calchāthi assati, aluminis scissilis, glutinis, cuiusq; æquales partes, squamæ æris duplum. glutinum in aceto maceratū dilue, & cum eo reliqua trita committe. Vbi verò vti voles, in aceto rursus dilue, ac ex eo ficosas eminentias inunge, & rasura tenuis linteoli contege. Inhæret autem pertinaciter, atque citra cicatricem ficos depurgat. Vtor C autem & hoc ipso pharmaco ad callos fistularum leniendos in collyria informato. Quòd si humidi sint tumores, nimirū aqua effluente ex eis, velut à fonte, pura, subscriptis remediis vtēdū erit. Pastillus ad ficosas mēti eminentias. Reprimit autē omnes tumores qui accidūt illis qui malè cicatricem obduxerunt: quemadmodū vidimus in iis quibus palpebræ aut labia sunt consuta: Squamæ æris sextantem, misyos assati sextantem, auripigmēti sextantē, diphrygis dr. III. chalcitidis vstæ dr. IIII. æris vsti dr. IIII. glutinis fabrilis dr. IIII. cōpone, & vtere D vt dictum est in priore. nam & ob eius vsum, magnū nomen adeptus sum.

Ad manantes menti papularum eruptiones, ex Critone, Cap. XV.

COnferunt quidem & his plurima eorū quæ antea ad capitis vlera manantia præscripta sunt: propriè autem prosunt hæc: Spumæ argenti, chalcāthi, malicorii, baccarum myrti sing. æquales partes cum vino & oleo myrteo tritas illinito. Aliud. præclarū est hoc: Verbenacæ supinæ drac. octo, acaciæ drach. octo, myrrhæ drach. II. cum vino tritis vtere. Aliud. Myrrhæ vnc. I. thuris E sextantem, acaciæ trientem. vtere cū vino. Aliud. Spumæ argenti, ladani, baccarum myrti nigrarum, seminis hyoscyami, malicorii, æqualibus partib⁹ cum vino & oleo myrteo aut rosaceo permixtis vtere. Aliud, quod & ad ea quæ instar faui, melle manant vlcera melicerides *Græcis* appellata, conducit, siue ea in mento, seu in capite existant, quæ à Syris appellantur sanalia: Spumæ argēti & baccarum lauri æquales partes cum aceto ac oleo myrteo illinito. experimentum enim bonum de se præbuit F sæpe.

De impetiginosis tum menti tum reliqui corporis tumoribus, ex Galeno, Cap. XVI.

PRæterea & hæc affectio ex mixto quopiam generatur humore, nimirum serosis & tenuibus acribúsque humoribus vnà cum crassioribus permixtis: quapropter etiam facilè in psorā & leprā transit. Indiget itaque hæc affectio pharmacis fortiter desiccantibus. Quòd si verò in psorā aut leprā transierit, ad hoc quòd desiccātia remedia adhibenda sunt, necesse erit & repurgantibus vti. Itaque Crito ita scripsit, ad eas quæ in mento prodeūt G impetigines, lichenas appellatas. Affectio (inquit) est insuauissima, & pruritum inferens, & circumtensionem, & periculum non minus. Proserpit enim aliquādo per vniuersam faciem, & oculos ipsos contingit: quare diligentiori cura vtendum erit, vbi ea quæ iam longo tēpore perseuerarunt, ab iis quæ recèns prodierunt discreuerimus. Ad recentes igitur impetigines conueniunt hæc:

Perdicii herbæ folia continenter in loco confrica, aut thus, aut ammoniacum cum aceto terito, aut etiam cum H perdicii succo, ac illinito. Aliud. Liquorem qui ex humidis oleæ lignis, dum comburuntur effluit, illini. Idem facit quod ex brassicæ caule dū aduritur, destillat illitum. Aliud. Maluæ agrestis semen depuratum colA lige, contere, ac expressum inde succum repone, eúmq; assiduè illine. Aliud. Portulacæ succum continenter illinito. Aliud. Lacrymam syluestris oleæ cum aqua diluito, & adiecto modico styrace, vnito ac imponito. Vbi verò iam diu durauerint impetigines, viticis folia cum aceto trita illini, aut hastulæ regiæ radicem in aceto decoctam & tritam adfrica. Aliud, ad diuturnas impetigines: Chamæleontis nigri radicem in aceto decoque, contere, & illine. Verùm quum ad impetigines multa & varia excogitata sint remedia, B particulatim de singulis dicam, initium sumens à pastillis.

Pastilli. Pastillus ad impetigines. in quacunque corporis parte consistant: Alcyonii vsti drachmas duas, sulphuris viui, thuris, pyrethri, spumæ nitri, cuiusque dr. duas, chamæleontis nigri radicis drach. quatuor, hastulæ regiæ radicis dr. quatuor, glutinis drachmas quatuor. glutinum in aceto dilue, & cum eo reliqua excipe, desicca, & vtere cum aceto. Pastillus valde celebris: Foliorum fici siccorum drachmas duodecim, chalcitidis crudæ drachmas decem, calcis viuæ drachmas octo, misyos C crudi drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris viui drachmas octo, aceto subige, & cum aceto vtere. Pastillus ad impetigines, qui & callos extirpat, & cicatrices supra opinionem: Thuris, testarum buccinorum vstorum, fimi columbini, alcyonii, gummi, singulorum æquales partes contere cum lacte, & informa pastillos, ac vtere cum aceto. Pastillus alius. Lacrymæ oleæ syluestris drachmas quatuor, thuris drachmas quatuor, sulphuris viui, alcyonii, spumæ nitri, halicæ contusæ & cribro excussæ, cuiusque dr. octo, halicam in acetū D multum atque acerrimū coniectā tādiu decoque, donec viscosa reddatur: reliqua verò cum ea ipsa commissa in pastillos informa, ac cum aceto vtere. Circumlitiones ad impetiginem. Ad impetigines maximè feras: Nitri, chalcitidis assatæ, ammoniaci thymiamatis, succi serapiadis tres testiculos habentis æquales partes contunde, & cū aceto illini. Efficax est & ad humentes impetigines: atque ego sanè vsus sum, & ex animi sententia successit. Aliud. Stercoris dorcadis vnc. I. thuris vnc. I. cōtusis vtere cū aceto, ita vt cū nitri spuma impetiginē pri⁹ confrices: & miraberis. Aliud, quod & ad impetigines E & vitiligines ac lepras valde commodum existit: Stercoris muris, chalcāthi, sulphuris viui, cuiusque bessem, farinæ fabarum vncias XIIII. aceti sextarios quatuor. Muscerdam contunde, & cum aceto decoque. atque vbi bis aut ter efferbuerit, sulphur insperge & chalcanthum, animaduersione habita ne efferueant & effundantur: deinde vbi parum saltem concocta fuerint, etiam farinam fabaceam iniice, & simul ad strigmenti crassitiem decocta redige, & ablatis ac recōditis vtere. Ad lepras F quidem linteolo exceptum impone, ac post quintum tādem diem abstrahe: ad impetigines verò aceto dissolutum continenter inunge. Illitio cocta, ad diuturnas impetigines, quæ citra exulcerationem eas summouet: Halicæ mola tritæ ac cribro quamarctissimo excussæ vncias quatuordecim, chalcitidis, cimoliæ, sulphuris viui, misyos, cuiusque sextantem: spumæ nitri, aluminis scissilis, alcyonii, radicis hastulæ regiæ, thuris, lacrymæ oleæ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque vnciam vnam, aceti chœnicas tres. Alcyonium, hastulam regiam G cum aceto decoquito, atque vbi ad medietatem redactū fuerit, percolato. In colamēto verò ammoniacum, thus, & reliqua sicca dissoluito: halicam verò in aceto quod superest decoquito: deinde reliquis adiicito, ac simul commissis vtitor. Aliud valde præclarum: Aceti acerrimi sextarios octo, farinæ hordeaceæ vncias viginti-quatuor, mannæ thuris vncias quatuordecim, radicis rumicis syluestris drach. octo, radicis albuci drachmas octo, veratri albi drachmas X. alcyonii drach. X. cardamomi drachmam vnam, terræ cimoliæ dr. octodecim, glu-H tinis drachmas XVI. spumæ nitri drachmas sedecim, virgultorum halicacabi viridium fasciculum quantū manu cōprehendere potes: appara, & vtere vt dictū est. Quòd si hæc affectio diutius producatur extēdatúrq;, & in callos

transseat, nihilominus his quæ dicta iam sunt vtendum est. maximè verò congruum est quod sequitur: Misyos, myrrhæ, thuris, aluminis scissilis cuiusque drach. octo, aloes, sulphuris viui, cuiusque drachmas quatuor. hæc cum passo ad strigmenti crassitudinem redige, & bis ac ter in die loco prius confricto illine: foris autem cōseruandi pharmaci gratia, pelliculam vesicæ, aut ex ouo suprapone. Oribasii lichenicum pharmacum. facit idem etiam ad pruritus: Chalcanthi, sulphuris viui, nitri, thuris, æqualibus portionibus vtere: ad impetigines quidē cum aceto, ad pruritus verò cum vino. Aliud, quod impetigines in paucis arcet diebus, valde commodum: quare præexigendam suadeo mercedem: Sulphuris dr. octo, calcis dr. octo, chalcitidis crudæ dr. octo. thuris drachmas quatuor, misyos drachmas quatuor, foliorum capparis viridium depuratorum drachmas duodecim, cum aceto tere ac in forma pastillos, & vtere. Emplastrum liquidum, multi ad impetigines experimenti, cuius rei nuper adeo periculum feci: Picis siccæ, ceræ, resinæ, colophoniæ, veratri triti, olei, æquales partes. Per experientiam commendatum hoc tibi habe, propterea & mercedem præexige. Quādoquidem verò plurimi sunt qui illitionum vsum auersantur, malúntque adhibere emplastra, vtpote quæ neque per sudores obortos defluant, neque arefacta etiam cutem circumtendant, annectā & horum aliquot apparatus. Emplastrum ad impetigines, quod citra exulcerationem eas submouet: Ceræ, picis liquidæ, thuris, resinæ terebinthinæ, sulphuris viui, cuiusque sescūcē. quæ liquefieri possunt, liquefacito, siccáque cum eis committito. Aliud quod similiter citra exulcerationem opitulatur: Picis liquidæ libram vnam, mannæ, sulphuris viui, farinæ lupinorum, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem. Picem calefacito, & galbanū præmollitum adiicito: liquefactis verò, ac ab igne ablatis reliqua inspergito ac vnito. vtere autē hoc vt vehementer commodo. Aliud, quod citra exulcerationem auxiliatur: Chrysocollæ siccæ qua aurifabri vtuntur, chalcitidis assatæ, misyos assati, squamæ æris, diphrygis, salis ammoniaci, terræ cimoliæ, cuiusque drachmas quatuor, æruginis drachmas duodecim, chalcanthi drachmas sex, lapidis asii, æris vsti, vtriusque drach. sex, soreos drachmas quinque, aluminis liquidi drach. quatuor, contunde omnia diligenter, & adiecto aceto sedulò in sole sub feruentis caniculæ æstu contere, donec ipsū pharmacū æruginē cōtrahat. Apparetur aūt in alio quopiā mortario, thuris sextās, myrrhæ sextās, aloes vncia vna, ladani vnc. I. opopanacis vncia vna: hæc in aceto diluta & ad strigmentitiam crassitiem redacta, illis quæ antea in æruginem commutata sunt iniice, ac rursus contere: atque his omnibus aristolochiæ contusæ & cribratæ vnciam vnam adiice, & rursus tere. Quū verò omnia in formam emplastri redacta fuerint, liquescibilia liquefacito ac affundito. Sunt autem liquescibilia hæc: Ceræ drachmas centum, terebinthinæ drachmas ducentas, galbani drachmas nouem, olei libram vnam, emollita in vsum adseruato simul omnia. hoc ipsum pharmacum duplici aspectu se vidētibus offert. Aliud, quod similiter ad dictas impetigines efficax est, vt etiā ea quæ intus relinquūtur reprimere possit: Picis, bituminis, resinæ pinus, ceræ, sulphuris viui, mannæ, æquas portiones, olei Cyprini quantum sat fuerit. Liquescibilia liquefacito, & inspergito sicca: in tenui autem pellicula excepta imponito. Emplastrum aliud ad impetigines: Picis siccæ quadrantem, picis liquidæ vnciam vnam, salis vnciam vnam, resinæ colophoniæ, ceræ, sulphuris viui, cuiusque vnciam vnam, nitri fului vnciam vnam, chalcitidis vnciam vnam, olei sextantem: vtere. Excoriatoria impetiginum. Verùm vbi iam affectio stabilis facta fuerit, & pharmacorum adhibitioni & molimini resistit, vtendum erit excoriatoriis. ea enim ex facili superficiem auellunt. Excoriatorium impetiginum, quo Pamphilus vsus est Romæ, & plurimùm sanè profecit, quum in vrbe mētagra grassaretur, quæ impetigo fera existit. Squamæ æris drachmas octo, auripigmenti drach. quatuor, sandarachæ drachmas quatuor, æris vsti, veratri albi, cantharidum, relectis alis & pedibus, singulorum drachmā vnam & dimidiam: vnumquodque per se contere deinde simul contusa cedria excipe, ac in densitatem strigmētitiam redacta, in pyxidem æris Cyprii repone. Vbi verò necessitas exigat, nitro ac modico aceto impetigine confricta, pharmacum hoc cum spathomele, *id est specillo lato*, illine: atque vbi iam affricueris, modicúmque temporis spatium intercesserit, cum specillo derade, ac rursus aliud illine: bísque ac ter eodē repetito, locos illitos cum pellicula vesicæ bouillæ, aut alterius cuiusdam animantis contege. Post pelliculæ verò impositionem, fasciola leuiter colligato, ac finito pernoctescere, si quidem tandiu sustineat: si verò non, ad horas aliquot donec bullas exsuscitet sanie crassa & glutinosa repletas: quibus productis lauari iubebimus, atque remorari aliquandiu in balneo: etenim hoc ipsum curam adiuuare solet. sit autem calidius ipsum balneum. Quòd si prohibeat quid balneo vti, fomento vtendum est calida aqua multa, quæ vbi iam ad molestiam vsque affusa fuerit, extergere conuenit, ac panem cum aqua mulsa subactum imponere. At vbi sordibus vlcera scatuerint, emplastrum viride spleniolo exceptum adhibeto, modico itidem de excoriatorio præscripto admixto. Exclusa autem sanie, & nullo amplius tectorio vlceri incumbente, ex emplastro albo linteolum paruū illitū imponimus, eóque vtimur, donec omnino ad cicatricem perducatur: quotidie fomēto adhibito, ac nouo spleniolo ex emplastro albo illinito. Porrò ante admotionem excoriatoriorum, vicinas impetigini partes munire oportet pharmaco quopiam ex iis quæ ab inflammatione locos tuētur, atque ita excoriatorium ad impetiginem solam adhibere. Excoriatorium ad mentagras, vt citra cicatricis vestigium ad sanitatem perducantur. Efficax est & ad alopecias ad solē vel ad ignem illitum. Vbi verò bulla producta fuerit, eam acu penetrare oportet, excluso autem humore, ceratis curare: cicatrice enim inducta, enascuntur pili. atque ita quidem ad alopecias adhibetur. Ad impetigines verò vtendum est eo modo qui prædictus est in excoriatorio primo. Pharmacum verò ipsum huiusmodi est: Sandarachæ, auripigmenti, squamæ æris, veratri nigri, cuiusque drachmas duas, elaterii drachmas quatuor, ventrium cantharidum drach. I. excipe cedria. vsus autē iam antè ostensus est. Emplastra viridia post excoriatoria adhibenda. Post ipsum excoriatoriorum vsum, subacta viridia emplastra adhibenda sunt: nimirum ad vlcerum ipsorum repurgationem. Viride emplastrum, quo Pamphilus vsus est ad mentagram, post eruptionem scilicet bullarum: Ceræ libram vnā, resinæ pinus siccæ libras duas, æruginis quadrantem, olei veteris bessem, aceti acerrimi quantum suffecerit. Æruginē ad solem cum aceto conterito: liquescibilia liquefacito, & frigefacta ac in mortarium coniecta simul vnito. Aliud. Æruginis drach. II. mannæ drach. IIII. galbani dr. III. adipis vitulini drach. XII. ceræ drach. octo, resinæ pinus drach. octo, aceti quantum satis videbitur, committe. Aliud, quod euchrun, *hoc est boni coloris*, appellatur.

Æris vsti quadrantem, aluminis rotundi, æruginis, salis ammoniaci, mannæ, cuiusque sextantem, ceræ libras duas, resinæ pinus siccæ libras duas, olei dextantem, aceti quantum ad sicca conterenda suffecerit. Emplastra alba ad cicatricem perducentia. Verùm vbi iam per perscripta emplastra viridia, vlcera ipsa repurgata videris, vtendum erit emplastris albis, quò absque cicatricis vestigio ad sanitatem perducantur. quare neutiquam hæc relinquenda censeo, vt quæ ea multa ad tactum lenitate committunt. Emplastrum album, quod aquosum appellatur. hoc emplastro magnus medicus vsus est, post impetiginum excoriationem: Cerussæ, spumæ argēti, ceræ Tyrrhenicæ, aquæ puræ, singulorum libram vnam, olei omphacini libras duas. Spumam argenti, cerussam, & aquam simul contere, atque vbi tenuissima facta fuerint, oleum guttatim instillatum simul contere, donec sufficienter fuerint counita: deinde in fictili vase ad ignem adhibe, ac continenter agita. quum verò aqua consumpta fuerit, iniice ceram: atque hoc modo in

mortarium

mortarium infusa emollito, ac vtere. Aliud. Ceruſſæ libras duas, miſyos crudi ſextantem, terebinthinæ vnciã vnam, ceræ ſeſcũcem, olei libras tres, aquæ chœnicas duas compone vt prædictum eſt, ac vtere. Licebit etiã vti cetatis ſedis, & quæ ad ambuſtos deſcripta ſunt tenerioribus.

Ad moleſtum oris odorem, Cap. XVII.

AD grauem oris odorem, qui citra exulcerationem accidit, irin in vino veteri odorato maceratam, ad colluendum continuè exhibe, atque etiam in ore retinendam aliquandiu: aut myrrham in vino meraco dilutam colluendam præbe: aut acre acetum colluat quotidie, veſpere dormitum iturus: manè verò ſpicæ nardi decoctum ore colluat, aut ipſam ſub dentibus conterat: aut potamogetonis folia quotidie dentibus contrita expuat: aut roſarum floribus continuè confricato: aut fici ſylueſtris radicem vrito, & cinerem eius cum melle illinito: aut parum cyperi, aut floris iunci odorati contundito, & gingiuas continuè confricato: aut cimoliam cum ſale terito & affricato. Aut ordeum cum ſale, melle ſubactum & linteolo illigatum vrito, & contritis vtere: aut ſimilaginem melle ſubactam ac exuſtam adhibe. Aliud. Salis albi, pumicis, origani, cuiuſque vnciam vnam, iridis ſextantem, floris iunci odorati ſextantem: his ſimul contritis dentes fricato & vniuerſum corpus. Bonum enim odorem facit & dentes dealbat. Aliud ad fœtorem oris. Chalcitidis crudæ drachmas XII. veratri albi drachmas octo, trita illine. Aliud. Chalcitidis drachmas duodecim, cadmiæ drachmas octo, in aceto tere, & per aliquot dies ad ſolem æſtiuum expone; deſiccatóque vtere. Vtile eſt & ad ſanguinolentas gingiuas, itémque putreſcentes. Bibant autem & ipſi ea quæ præſcripta ſunt illis à quibus per totum corpus teter odor tranſpirat, in hoc ipſo Sermone, capite octauo. Aliud, ad craſſitiem labiorum. Prominet in pleriſque ſuperius labrum, aliquando etiam inferius, ex defluxu vehementi à capite delato, vt præ denſitate labrum intumeſcat, & ad ſermonis prolationem præpediatur: vltra hoc quòd aliâs indecentia quadam faciem dehoneſtet. Quare curabis hos aut inciſa vena, aut purgatos per conſuetas excretiones. Poſt hæc autẽ adhibebis illinitiones ac apophlegmatiſmos, quibus defluxus pituitæ à capite tollitur ac ſedatur: deinde illitionibus ad os deſcriptis illines palatum. Quibus præmiſſis, porri ſuccum cum oleo vetuſtiſſimo ad interna labiorum illini, aut foliorum braſſicæ ſuccum vnà cum oleo ad affectum labrum continuè admoue: aut glaucium cum vino, aut cimoliam, aut Muſæ paſtillum, aut paſtillum ex halicacabis cum vino.

Ad labiorum fiſſuras, Cap. XVIII.

QVI internam pelliculam fiſſuris labiorũ agglutina, aut quod pelliculæ ſimilitudine, circa palmarum oſſicula adhæret, aut araneorum à trabibus dependentiũ texturam, maximè albam. Eas verò quæ in altum magis ſe extendunt fiſſuras, cum adipe anſerino, aut caprino curabis, aut cum medulla bouilla aut ceruina, ita vt cum ſemperuiuo atque terebinthina vnita, illinas. aut gallam omphacinã tritam, terebinthina, aut œſypo liquido, aut melle excipe & impone. Aliud. Gallam & maſtichen quamtenuiſſimè trita, œſypo, *id eſt lana ſuccidæ ſordibus* in formam cerati redacto, excipe ac vtere. Aliud. Gallarum vnciam vnam, cadmiæ vnciam vnam, ceruſſæ quadrantem, contere cum roſaceo, & illine. Aliud. Cyperi ſextantem, gallarum vnciam vnam, aluminis ſciſſilis drachmam vnam, contere ac ſiccum inſperge. Aliud. Maſtichen cum vino tritam & dilutam illine. Aliud. Fæcem aceti vſtam, myrteo aut roſaceo cerato exceptam impone. Idem etiam ad magnas in extremis ac ſummis corporis partibus inflammationes conducit. Aliud. Teſtarũ ouorũ vſtarum, gallæ, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ æquales partes lanæ ſuccidæ ſordibus exceptas impone. Ad omnia labiorum vlcera, & ad ea quoque quæ cacoethe appellant: Oſtrea vſta tenuiſſimè trita inſperge. Ego autem & non vſta cõtriui, eiſque vſus ſum: neq; malè ceſſit. Aliud, ad fiſſuras labiorũ. Muſæ paſtillum cũ ſapa aut vino dilutũ, ſatis craſſum illinito. Optimè prodeſt & id quod ex amurca, ad vlcera oris quæ aphthas appellant, apparatur: idémque ſimilia remedia efficiunt, quæ ad fiſſuras ſunt deſcripta, atque etiam paſtillus ex halicacabis cum vino. Ad tubercula in labris. Vtendum eſt & ad hæc præſcriptis ceratorum formis, atque etiã hoc ipſo quod ſubieci: Radicis rumicis vſtæ, nitri vſti, terebinthinæ vſtæ, ſingulorũ æquas portiones cõtritas cerato excipe, & illine. Aliud. Adipem anſerinum, melle ac ſolani ſucco mixto adhibe. Confrictis autem prius vlceribus, cũ pẽna ſæpe illini. repurgat enim tubercula in internis labris oborta. Colluat autẽ ea & ante illinitionem & poſt eam, cum lacte.

De dentium affectionibus, Cap. XIX.

PArs quædam ex tertia coniugatione neruorum à cerebro vtrinque delatorum, diſtribuitur quidem in pelliculam quæ ipſum os, & linguam, ac gingiuas complectitur ac ambit, ſenſum eis ſuppeditans: ingenerat autem ſeipſam tum ſuperiori, tum inferiori maxillæ inuoluens, ac omnibus dentibus ad eorum radices ſubſtrata, vt ob hanc cauſam inter oſſa ſoli dentes dolore afficiantur. Illi ipſi ſanè nerui delatum ad ſe nutrimentum ſuſcipientes, quod in ipſo liquidius exiſtit, ſibi lucrifaciunt: quod autẽ ſiccius quàm conueniat exiſtit, tanquã alienum à ſe abiiciunt. Ea ipſa verò à neruis redundans ſuperfluitas in cõcauitatibus locellorum in quibus ipſi dentes ſunt infixi, aggregatur, paulatimque tenacior ac denſior ſeipſa facta, ob diuturnam iſtic conuerſationem, in oſſium formam tranſmutatur. atque hoc modo nutrimentũ dentibus accidit. Itaque dentes hac nutricatione ſuſcepta, vſque in ſenectutem augeſcunt. Vnde ſanè in ſenibus ob defectũ connutrientis materiæ, attenuantur dentes, mobileſque fiunt, ac excidunt. Cæterùm quantum augeſcunt ipſi dẽtes, tantum ex attritione ciborum conſumuntur. impoſſibile eſt autem citra nutricationem augeri. In vniuerſum itaque duabus affectionibus dentes ſunt obnoxii, & iis quidem contrariis: indigentiæ videlicet, & abundantiæ eius quod defertur ad eos alimenti. Indigentia ergo ſicciores & alimentum non ſentientes, atque ob id tenuiores eos efficit: abundantia verò conſimilem in eis diſpoſitionem facit ei quæ contingit in carnoſis partibus inflammationi. Huius igitur affectionis cura iuxta eundem ſcopum fiet, quem propoſitũ habent ii qui inflammationibus medentur: nimirum vt abundantia partim diſcutiendo, partim repellendo euacuetur. Eius verò quæ indigẽtia alimenti contingit, tenuitatis dentium, nullũ remedium exiſtit. Neceſſarium eſt enim laxari ac cõmoueri dentes, vbi cõpages eorum flaccidiores reddantur, quum non ſolùm ipſi dentes, ſed & loculi eos cõtinẽtes graciles fiant. Hæc igitur affectio neceſſariò accidit ſenibus, quibuſdam citius, aliis ſerius. Auxilio autem eis erunt pharmaca adſtringentia, quæ gingiuas confirment, & ad arctius complectendum dentes adiuuent. Qui verò facilè exteruntur dentes, eos, ſi quidem id ex mollitie eorum contingat, duriores reddere conuenit & affectionibus minus obnoxios, per auſtera videlicet & acerba adhibita remedia.

Ad inflammatas gingiuas, Cap. XX.

GIngiuis autem ob inflammationem dolore affectis, optimum remedium exiſtit oleum lentiſcinum, cõduplicato vaſculo calefactum, ac in ore retentum. Sit autem recens oleum. nociuum enim exiſtit inueteratum. Repellit autem oleum lentiſcinum citra aſperitatem, & diſcutit abſque mordacitate quibus maximè indigẽt inflammata. Atqui aſininum lac in ore retẽtum, vbi maximè infeſtauerint dolores, eos mitigat ac ex tempore ſedat. Et hoc quod ex vino ad tertiam vſque menſuræ partem decocto, apparatur, quod ſapam dicimus itémq; hepſema, & palmularum ſtillamentum ſimiliter ore retentum calidum vehementer lenit. oportet autem aquam calidam ad palmarum ſtillamentum affundere, quò craſſities eius diluatur. Valet etiã ſemperuiui minoris decoctũ per ſe, aut cum roſaceo melle: aut cum ſapa, aut palmarum ſtillamento in ore retentũ. Conuenit etiam inflammatis gingiuis hyoſcyami ſuccus aut decoctũ per ſe calidum

aut cum ſapa ore retentum. Supra opinionem autem lenit ſuccus portulacæ. Infenſiſſimũ verò inflammatis gingiuis eſt acetum, omniáque acerba, & acria, & ſalſa.

Ad cruentas gingiuas, Cap. XXI.

CRuentis verò ob bilis acredinem gingiuis, præter opinionem vtilis eſt foliorum hyoſcyami ſuccus, aut decoctum cum ſapa; aut cum palmarum ſtillamento calidum ore retentum. foliis autem ad manum non exiſtẽtibus, radicem eius decoque cum paſſo, & retinendum exhibe decoctum. Vtile eſt & alumen ſciſſile cum myrto, ſi quamtenuiſſimè trita adhibeantur. Vbi verò adſtrictas iam cognoueris gingiuas, colluendam ſapam calidã lexhibeto. Aliud Aſclepiadæ, ad cruentas gingiuas: Balauſtiorum, florum roſarum, ramorum myrti, ſing. æquaes partes, cùm poſca dilutiore decoquito, & liquorem inde percolato, ac eum in ore retinendum exhibeto. Aliud. Ramorum lentiſci, balauſtiorum, radicis mali cotoneæ, ſingulorum æquale pondus in poſca decoctum exhibeto. Epithema ad ſanguinem ex ginguis erumpentem: Polentæ partem vnam, vinaceorum vuæ tantundem, ſucci ſanguinariæ quãtum ſatis eſt, contere, & ad cerati craſſitiem redacta impone ad ſanguinolẽtum locũ, aut ſimul cũ ſucco tãdiu tere donec areſiat, atq; hoc modo trita inſperge. Aliud. Spongiam nouam ſiccam in ſanguine taurino madefactam in vaſe fictili exure, contere ac repone. Vbi verò vti velis, cineris ipſius dr. IIII. accipe, thuris dr. II. chalcitidis crudæ dr. II. & ſimul trita inſperge. Aliud. Terebinthinæ aceto torrefactæ dr. IIII. æris dr. II. tritis vtere. Calidas verò in ore inflãmationes & gingiuas corroſas, in quibus ſalſæ cuiuſdã aut mordacis humiditatis ſenſus percipitur, magnopere iuuant dulciũ aquarum balnea, quæ ſuperfluitatem quidem per ſudores euacuant, ſanguinis verò acredinem obtundunt. Quare ſi nihil prohibuerit, bis aut ter lauans, non lædes. Illinendũ eſt autem caput oleo roſaceo cum aceto.

Ad excreſcentes gingiuas, putreſcentéſque ac tumentes, Cap. XXII.

AD gingiuarum tumores, eaſdémque excreſcentes & putreſcentes, conueniunt tum colluta, tum ore retenta, oleum ex immaturis oliuis expreſſum, oliuarũ colymbadum muria, cedria cum aceto, gallarum decoctum, pruni folia ex aceto decocta, cytinorum decoctum, corticis mori aut etiam foliorum eius decoctum. Arida verò & trita, gingiuis admoueri commodè poſſunt hæc, radix ariſtolochiæ, plantaginis ſemen tritum, bitumen tritum, fœniculi radix vſta, pulegium vſtum, diphryges, rubigo ferri, chalcanthum aſſatum, gallæ, cytini, malicorium, balauſtia. Optimè autẽ prodeſt gingiuis à fluore affectis: aceti & mellis, cuiuſque libram vnam, aluminis ſextantem. Decoque ad conſumptionem aceti, & vtere. Aliud. Aluminis ſciſſilis, myrrhæ & thuris æquales partes cũ melle illine, ac poſtea vino collue. Medetur autẽ exeſis gingiuis, & humore prægnantibus, lac aſininum calidum collutum, foliorum oliuæ decoctum, aſpalathi decoctũ, platani folia in aceto aut vino decocta. Sicca autem adhiberi poſſunt, rubigo ferri, balauſtia, & cytini. Aliud ſiccum, quod ad putredines oris gingiuáſque depaſtas ac cruentas efficax eſt: ad tonſillas etiam, ac glandulas & columellam ſiccum admouetur: ad quaſſatos verò dentes, aceto dilutum detinetur in ore: Gallarum quæ omphacitides appellãtur, aluminis ſciſſilis. æquales partes accipe, ac vt valde efficaci vtere. Siccũ quod antheron appellatur, *id eſt floridum.* Cyperi drach. VIII. crocomagmatis, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. croci drach. I. ſandarachæ drach. III permixtis vtere. Alius ſiccus puluis floridus, Oribaſii. Cyperi, croci, vtriuſque dr. II. aluminis ſciſſi, ſandarachæ, iridis, gallæ, cytinorum, ſingulorum drachmas quatuor, floris roſarum drachm. ſex, miſce ac vtere. Ad putredines in ore. Foliorum oleæ vſtorum, radicis lactucæ, malicorii, ſingulorum drachmam vnam, coſti parum. vtere.

Ad corroſas & ab vlcere ſerpente infeſtatas gingiuas, Cap. XXIII.

A IIs qui corroſas gingiuas habent cum tumore atque etiam dolore, atque etiam quibus à ſerpente vlcere depaſcuntur, ſummè auxiliatur fomentum hoc: Specillo auriculario lanam innecte, ac in feruens oleum intinge, eámque donec exæquentur gingiuis adhibe, & quouſque vndiquaque appareant albæ. Ita enim vlcus ſerpẽs ſiſtitur, atque ex ſana carne, id quod corroſum eſt cõnutritur. Poſt hæc autẽ vtere aſtrictoriis ad gingiuas deſcriptis. Propriè autem conuenit galla tenuiſſimè trita acetabuli menſura, cum myrtha magnitudine fabæ, quibus tritis, B vtere ſiccis. Præter opinionem autem ad corroſas, & quæ ſerpente vlcere infeſtantur gingiuas, prodeſt id quod ex chalcitide & cadmia conſtat ſiccum. ſint autem chalcitidis crudæ drachmæ duæ, cadmiæ vnc. vna. Cadmia in aceto ad ſolem æſtiuum aliquot diebus ſufficienter conteratur: deinde adiiciatur quoque chalcitis & ſimiliter cum ea conteratur, affuſo ſæpe aceto: pòſt verò ambobus exſiccatis, tritis & cribratis, vtere ſiccis: ſed cũ cautione nequid ex pharmaco hoc deglutiatur. Præclarè facit etiã in ſerpente gingiuarũ vlcere, id quod heliocaes C *hoc eſt ſole uſtum* appellatur ſiccum, conſtans ex calcis partibus duabus, auripigmenti vna & dimidia. Verùm conterere oportet & hoc ipſum in aqua ſub exoriẽtis caniculæ ardoribus, ita vt ter aqua diffũdatur, & poſtea pharmacũ deſiccetur. cauendum etiam ne ex hoc quicquam deglutiatur. Admirandam etiam opem corroſis gingiuis affert id quod ex charta vſta conſtat ſiccum, ſiue per ſe ſolum ſiue cum melle adhibeatur. Aliud, ad vlcera ſerpentia gingiuarum: Aluminis ſciſſilis, florum roſarum, D cuiuſque drach. II. ſalis foſſilis drach. IIII. croci drach. I. vtere ſicco aut cum melle cocto. Floridũ ad gingiuarum abſceſſus, ac vlcera oris profunda ac cruſtoſa: Aluminis ſciſſilis, cyperi, cuiuſque drach. III. myrrhæ drachm. VIII. ſandarachæ drach. IIII. iridis drach. III. croci drach. I. Aliud. Cyperi drach. III. ſandarachæ drach. III. myrrhæ, croci, aluminis ſciſſilis, iridis, cuiuſque drach. II. vtere ſicco, & cum melle. Denudatas autem gingiuas carne implet pharmacum hoc: Seminis roſarum non antiqui partes II. calami odorati Indici partem vnam, ſiccum tritum adhibe. Aliud. Florum roſarum drach. IIII. calami drach. E III. malicorii drach. II. aluminis ſciſſi drach. I. Optimè autem carnem gignit & hoc quod ex eruo conſtat, ſiccum capitale. Relatum eſt autem in iis quæ vulneribus adhibentur remediis.

Ad parulidas, hoc eſt gingiuarum inflammationes, Cap. XXIIII.

PArulis eſt inflãmatio partis alicuius gingiuarum cũ tumore, quæ vbi non diſſoluitur, ſuppuratur. Quare in principio adiuuare oportet, quò ſubmittatur per diſſol F uentes videlicet collutiones, quales ſunt ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini, aqua mulſa calida, aut mulſum: deinde ſiccis deprimenda eſt eminentia carnis. Conuenit autem eis hoc: Sulphuris viui, piperis, aluminis ſciſſilis, partes æquales. Deprimit autem parulidas alumen omne vſtum, aut etiam ſori, ſi trita adhibeantur. Quòd ſi ſuppuretur, ferro venæinciſorio diſtractam & exciſam linamento impoſito diſparato, aut cum linteoli raſura. Amant autem magis exciſionem gingiuarum abſceſſus. ſimpliciter enim inciſi in fiſtulam proficiunt. poſt exci G ſionem, medicandum eſt ipſum vlcus per collutiones: & cauum quidem eius, eo quod ex eruo conſtat ſicco capitali impleto: vbi verò ad æqualitatẽ peruenerit, eo quod floridum appellatur vtitor.

De epulide, id eſt excreſcente gingiuarum carne, Cap. XXV.

EPulis eſt excreſcentia carnis ab inflammatione conſequuta, iuxta interiorem dentem molarem, aliquando cum febre, & vehementi dolore internarum mandibu H larum, vt neque os ægro aperire liceat, contingens. Primùm itaque inflammationem ſoluere oportet per collutiones eam ſubmittentes, qualis eſt aqua mulſa, ſuccus ptiſanæ, decoctum ſeminis lini. Proderit autẽ & totã maxillam cataplaſmate ex ſemine lini & aqua mulſa integere. Vbi verò inflammatio ſoluta fuerit, & hiare iã poterit,

infirmus,medicari oportet epulidem ficco deprimente:
maximè eo quod iam in parulide dictum eſt, atque etiã
eo quod ad ſerpentia gingiuarum vlcera deſcripum eſt,
ex chalcitide & cadmia. imponenda eſt etiam raſura lin-
teolorum . Vbi autem ſerius caro conſumeretur, ſiccum
quod carnem exedit apponatur : velut eſt ærugo per ſe,
aut cũ æqualis põderis galla,aut ſiccũ quod appellatur fla-
uum:deinde rurſus raſurã lintei impone. Quòd ſi adhuc
moram traxerit epulis ; forcipe arrepta excindatur cum
tenui ſcalpello,aut,ſi mauis,enſiculo paruo.Sequẽtibus ve-
rò diebus curetur vlcus per collutionem aquæ mulſæ, &
per capitale ſiccum , raſura linteoli adimpoſita . poſtre-
mùm florido ſicco tota cura compleatur. Deprimit autẽ
epulidas,galla per ſe,chalcitis cruda & vſta,ſori vſtum,a-
lumen omne vſtum, balauſtia, ſquama æris in aceto ad
ſolem aliquot diebus expoſita, cõtrita & rurſus exiccata.
Probè facit & hoc:aluminis ſciſſilis drachm.II.gallarum
drach.IIII.ſalis torrefacti drachma vna. vtere ſicco.

De gingiuarum fiſtulis, Cap. XXVI.

GIngiuarum fiſtulas diſſecare ac explanare cõuenit , at-
que poſt inciſionem curare vlcus eo modo quem pau
lo antè diximus. Vbi verò vſque ad radices propinqui
dentis fiſtula ipſa extenderetur , conandum eſt vt quan-
tum poſſibile ſit, per fiſtularia collyria explanetur : &
per ſiccum quod flauum appellatur , melle exceptum
curetur, & conſimili modo id quod conſtat ex eruo,
poſtea adhibeatur. Quòd ſi confuſio & perturbatio ægri
non comitetur aut potius libenter hoc ferat,priuabis eum
dente affecto. Hócque modo eruetur & fiſtula, & conci-
det gingiua : atque omnino facilis erit ea quæ deinceps
requiritur cura.

Cura dentium à calido morbo doloroſo affectorum,
ex Adamantio ſophiſta, Cap.XXVII.

GIngiuis dolore affectis propter inflammationem aut
corroſionem,conuenientia ad hanc rem remedia lo
cis affectis nudis adhibenda ſunt, quæ ſanè aut omnis
mordacitatis expertia ſint,aut mediocriter acerba,& ter-
rei temperamenti.Vbi verò dentes ſolùm patiuntur, aut
cum eis ſimul concreti nerui & pelliculæ : tum ipſis cu-
ratiuis pharmacis ea quæ tenuium partium in ſua ſub-
ſtantia exiſtunt adiicimus , quò vis ipſorum in profun-
dum perferatur.Et ſi quidem frigidus ſit morbus, calida
tenuium partium adnectimus: ſi verò calidus,ea quæ re-
frigerare poſſunt,& ſimul tenuium partium exiſtunt,cõ-
miſcemus. Calida itaque exiſtente affectione, & vigente
ætate, & temperamento calido, & regione, & aëris ſtatu
conſimili,ad collutionem oris præparabimus,in aceto al
bo decoctam radicem halicacabi, ſemperuiuum minus,
portulacam,perdicium,glycyrrhizam. Quòd ſi intolera-
bilis exiſtat caloris ſenſus,vtendum eſt hyoſcyami foliis,
aut ſemine papaueris hortenſis,& ſemine lactucæ, deco-
ctis in aceto albo. Si verò vnà cum dentibus gingiuæ i-
pſæ doluerint & inflammatæ fuerint,acetum vt acutum
& hoſtilem gladium deuita:ſuo enim acore gingiuas cor-
rodit.maximè itaque conſolatorium eis exiſtit,lac aſini-
num.Ego autem aliquando cuidam huiuſmodi tempera
menti exiſtenti,& in hanc affectionem delapſo, oleum ro
ſaceum & myrteum in ore detinendũ exhibui.& ſanè v-
ri ſibi videbatur hic homo, tanquam à face accendere-
tur. niuem itaque cum melle roſaceo miſcui,& modera-
tè tepefeci, quò frigoris vehementia frangeretur: & ore
detinendam exhibui, & à dolore liberaui. Maximum e-
tiam auxilium affert, ea quæ ex papaueris capitibus appa
ratur antidotus ſoporifera,ſi tepida ore retineatur. Simili
ter & lac aſininũ aſſiduè collutum,& ſapa quoque ore re-
tenta.Optimum etiam remedium eis exiſtit,paſtillus qui
ex ſeminibus conſtat ſoporifer, & cõſimiles,ſapa ſubacti,
& affecto loco obducti. Oportet autẽ & caput madeface-
re ex roſaceo cum modico aceto diluto:idémque auribus
inſtillare cum aceto.Aut terrenos vermes oleo decoctos
in propinquã aurem inſtilla.Aut millepedes ſub aquario
vaſe ſtabulantes,qui aſelli à *Græcis* appellantur, eodẽ mo-
do.Similiter & araneos,& blattæ interranea oleo decocta
in aurẽ infunde.Nutriantur autẽ ex ptiſana,alica, ouis,la-
ctucis & cucurbita,& quæcũque tandẽ his poteſtate ſunt

A propinqua. A vino autem abſtineãt. Ad cõmanducãdum
verò exhibe ſub dolentem maximè dentem, herbæ per-
dicii radicem,aut hyoſcyamum:præſertim in balneo,ita
vt contineat in ore ſuccum ex eo,donec inde egrediatur.
Suffire etiam conuenit ægro hyoſcyami ſemen,aut canis
mortui dentem. inde enim ſtatim dolor ſedatur.Eodem
modo etiam terrenos vermes ſuffito.

Cura eorum quibus ex frigiditate dentes do-
lore afficiuntur, Cap.XXVIII.

B FRigidus dentium morbus cognoſcitur ex figura tum
capitis tum reliqui corporis , & ex ea quæ præceſsit
diæta, itémque exercitio, ac reliquis quæ ad hunc ordi-
nem referuntur. Medeberis autem diæta omni ad calidi-
tatem ornata.Sint itaque cibi,ptiſana cum pulegio de-
cocta aut cum ruta,aut cui poſt cocturam additum eſt pi-
per:ſimiliter & alica , olera , petroſelinum , & ſimilia. In
potu exhibendum eſt vinũ,modicum tamẽ, & mulſum,
atque etiam quod appellant conditum . Serò verò vbi
dormire voluerit,confectionem ex calamintha citò pe-
C netrantem,aut potũ aut linctũ deuorandam exhibe. Ad
oris collutionem,in aceto decoquito origanũ, calamin-
thã, hyſſopum,pulegium,dictamnum,ſatureiã,tithyma-
li radicem,chamæleontis nigri radicẽ, verbenacæ rectæ
radicem,eryngii radicẽ , verbaſci radicem, veratri nigri
& capparis radicem. vnumquodque enim eorum aceto
decoctum ac ore collutum,dolores dentium ſedat , qui à
frigiditate ſunt oborti. Ad eos verò quorum ſenſus citius
afficitur,hæc cum poſca decoquantur . Porrò ex vino ſi
decoquas prædicta ac colluas ter aut quater in mẽſe,præ-
D muniunt ac conſeruant eos qui frigidiore temperatura
ſunt, ne dolore dentium afficiantur . Obſeruatum eſt &
pinguium lignorum, veluti tædarum ac picearum deco-
ctũ ipſis prodeſſe:contunduntur autẽ hæc ac cum caricis
decoquuntur affuſo vino. collutum enim hoc ipſum dẽ-
tium dolores mitigat. At verò & ipſas tædas contuſas in
oleo decoquere licebit,oleúmque calidum in ore conti-
nere.Qninetiam ipſas tædas conquaſſatas ſolas ore deti-
nere commodum exiſtit,circa affectum maximè dẽtem.
Succus etiam balſami in ore retentus, non paruam de ſe
E præbet commoditatem . itémque caſtoreum cum nardo
auribus infuſum. Quòd ſi omnes ex æquo doleãt dentes,
in ingreſſu balnei cedriam in os coniectã vſquequo egre
diatur contineat,& dolore liber erit. Commodum etiam
erit manducandas & loco dolenti admouendas exhibere,
radicem pyrethri,radicem tithymali, & ricini.Similiter
autem & theriacen,aut Eſdræ antidotum ſapa dilutũ ore
detinendum exhibe . Præclarè facit & Philonis antido-
tus illita,& quæ appellatur Sotira.Suffito autẽ canis mor-
tui dente, ita vt fumus inde progreſſus ore excipiatur.
F pòſt verò,ipſum dentem vſtum & modico aceto tritum,
calidũ ore retinendũ præbe: & dolore liber erit. Poteris
alcyonium ſuffire.Capitis verò cura imprimis habenda
eſt.Ad id ergo huiuſmodi inſperſione vtaris:helenii qua-
drantẽ,iridis ſextantẽ,ariſtolochiæ longæ vnc.I.Quòd ſi
fortiter infeſtauerint dolores,fomentũ adhibe ex milio,
aut eruo,aut tritico torrefacto cum baccis lauri,modico
adiecto ſale. Vt ne putreſcant molares immobiléſque
conſeruentur: Succi racemorum vitis albæ lib.I.& di-
midiã,corticis radicis mori ſeſcuncẽ,decoque ad dimi-
G dium,calidúmq; ore retinendũ per ſeptẽ continuos dies
exhibe. qui enim hoc vtitur,nunquã dentis dolore affi-
cietur.Collutio propriè ad dẽtes valens:Corticis radicis
hyoſcyami drach. VIII. pyrethri dr.IIII. ſpicæ nardi dr.I.
mellis dodrantem,aceti lib.III.decoque cum aceto in fi-
ctili nouo,& percola:deinde adiecto melle vtere.

Cura dentium ab humiditate dolore affecto-
rum & laxatorum, Cap.XXIX.

ASſumamus autem mox aliũ ægrotũ, qui vniuerſam
corporis mixturã,imprimis verò capitis,habeat hu-
midiorem,viuátque delicatius,& domum habeat in hu-
H miliore loco ſitam:inſtet autem tempeſtas humida,& ho
ra verna,quum afficitur.Quiſnam ſanã mentem habens,
his viſis,non dixerit à ſuperabundante humore in hoc
morbum eſſe productum ? Etenim quum nerui qui ſe
ad dentes inſerunt , permadeſcunt, laxioréſque fiunt vnà

cum circumadhærentibus corporibus, necessariò dentes mobiles fiunt: verùm multis hoc citra doloris sensum accidit. sæpe enim iam diximus, humiditatem per se nõ solere dolores inferre. Et dictum quoque antea est, ob ætatem senilem quibusdam dentes laxari, & quòd pharmacis adstringẽtibus gingiuas, ac dẽsantibus easdẽ, senes queant iuuari. Porrò percussis etiam dentes laxantur. Iis maximopere prodest alumen scissile, cum myrrha troglodytica tritum, ac inspersum ad dolentem dentem ratque id vbertim & continuè facere oportet. nam ipsum cõfirmat. Eos verò quibus ab humiditate vacillant, curare cõuenit per diætam ad siccitatem ordinatam, & cum diuturniore abstinentia ciborum. Cibi itaque eis conuenientes sunt sorbiles, halica, panis ex iure madidus, aut oryza, aut polenta cum aqua mulsa. Neque malè conuenit eis milium & lẽticula, pisces muria conditi, volucres mõtanæ & sicciores. Ex oleribus, brassica, & similia. In potu aqua exhibenda est, sed non multa. Quòd si concoctioni non officeret, aqua mulsa danda esset: itaque si hanc ferre nequeunt, ad aquam modicum vini addatur. Tempore autem afflictionis, fouere conuenit locum cum milio & sale. Collutiones exhibendæ adstringentes, & desiccantes, aut salsæ, nisi gingiuæ simul sint affectæ. Quare gallas, quas omphacitidas appellant, ex acri aceto decoctas, & alumen aceto permixtum exhibebimus: itémque spinæ Ægyptiæ semen, malicorium, myrti baccas, cytinos, balaustia, oliuæ folia, platani folia, cupressi pilulas, rumicis syluestris radicẽ, lappæ radicẽ, folia rubi, & quæcũque alia acerbã in se qualitatẽ cõplectuntur: ita vt his cũ aceto puro, aut etiam aqua mixto, aut vino, decoctis, os colluere præcipiamus, & in eo detinere adhibitum liquorem, sensui videlicet ægri maximè gratum & conuenientem: iudicata etiam & perpensa eorum quæ offerimus potentia: nimirũ plúsne an minus exhibere oporteat, iuxta exuperantis humoris multitudinem. Ego autem optimam ad collutionem oris expertus sum oliuarum muria conditarum aquã, in quam videlicet condiuntur. Etenim omnẽ oris humiditatem muria ipsa extergit: corporum verò hiatum & laxitatem, oliuarum spissamentum coercens corroborat & firmat. Aliquando etiam oliuarum albarum cõtusarum & expressarum accepimus succum, eóque cum rutæ succo & melle permixto, cõfricauimus dentes: postea verò inspersimus Indicam nardum cum pari pondere aluminis rotundi, & salis duplo adiecto. Optimè quoque faciunt ad hanc rem illitiones acerbæ: velut est confectio de moris ori valde cõducens, maximè si alumen scissile habeat adiectum, & ea quæ ex nucum succo apparatur eodem modo. Aut alumen scissile & misy pari pondere cedria excepta, in cerati liquidi densitatem redige, & cum eis dentes illine, ac pituitã defluere permitte: deinde lacte asinino calido mordacitatem eluant, aut vino dulci. aut alumen, & myrrham troglodyticen inspergito, aut cũ aceto aut melle illinito. Siccæ autem inspersiones semper eis sunt conuenientes. Vltra hoc enim quòd dentes commotos firmant, etiam ex humiditate hiantes gingiuas cõmittunt. Itaque spodiũ cypriũ lotum & exsiccatum inspergens, os collui præcipe ex aqua myrti aut rubi, aut alicuius consimilis decocti. Postea rursus spodio insperso, quiescere iube. aut etiam rubiginem ferri siccam tritam admoue, aut sori vstum. Aliud ad laxatos dentes & gingiuas humectas: Aluminis scissilis in fictili vsti drach. VII. myrrhæ drach. IIII. gallarum, florum rosarum, iridis, sing. drach. II. croci drach. I. vtere. Aliud. Cornu cerui vsti drach. VIII. rhois culinarii drach. IIII. omphacii sicci drach. II. balaustiorum drach. IIII. corticis pinus, myrrhæ, croci, sing. drach. I. Aliud. Alumen rotundum cũ duplo salis pondere tritum, dentibus ob humiditatem labãtibus inspergito. Aliud. Myrrhæ, aluminis scissilis, amyli, pompholygis, æquales portiones siccæ tritæ inspersæ, labãtes dẽtes firmãt. Aliud remediũ, quod laxatis ac dolentibus dentibus præsentem fert opem: Aluminis scissilis sextantem, radicis struthii siccæ tritæ vnc. I. contritis simul affectum dentem asperge: teneátque donec saliua os impleatur: & tunc sanè ipsam expuat & effundat:-

A móxque dolore liberabitur. Aliud, quod & dentes dealbat: Aluminis scissilis trientem, mastiches vnc. I. thuris drach. IIII. folii drach. IIII. Aliud, quod & firmat & corroborat dentes: Æruginis, aluminis scissilis, aut magis quod appellatur phorimõ, minii, sing. æquales partes: vtere sicco aut cum passo. Aliud. Florum rosarum, balaustiorum, myrrhæ, mastiches, cuiusque vnciã vnam, chalcitidis assæ, thuris masculi, corticis pinus, cuiusque drach. IIII. salis ammoniaci vnciã I. vtere sicco. Aliud quod & ad exulcerationes oris commodum est vsurpare: Rubiginem ferri, aut ipsum ferrum multa rubigine opB pletum, igni candefacito, & in aceto puro, aut cum aqua diluto, aut vino, in iis quibus sensus facilè læditur, extinguito, ac liquorẽ ipsum in quo extinctio facta est ore cõtinẽdũ exhibeto. Dẽtes enim firmat, & vlcera curat: præclarè etiam facit siccum, quod floridum appellatur. Aliud Galeni: quo ego vtor, inquit Galenus: Polytrichi palearũ vstarum sextariũ I. (cõtinet autem sextarius harũ vncias XXVIII) aluminis scissilis quadrãtẽ, aluminis rotũdi quadr. spicæ nardi sext. folii vnciã I. piperis vnc. I. pyrethri dr. V. cõtusa & cribrata gingiuis vsque ad dentiũ radices adhiC beto. Vtile etiã existit iis thuscũ pipere mãducatũ, itémq; rub⁹ cõmãducata ac ricini radix. Prodest etiã Esdræ antidotus sapa diluta ac ore retẽta, eodémq; modo theriace Andromachi. quinetiam in vesperam potu accepta theriace magnificè auxiliatur. Scribit Archigenes vt verum & naturali modo ad labentes dentes accommodatũ. Dẽtem, inquit, canis mortui in nomine eius qui ægrè habet acceptũ, super prunas pone, vaporémq; inde prodeũtẽ æger aperto ore admittat, & firmabuntur ei dentes. SimiliD ter autem & exustum canis dẽtem cum aceto calido tritum ore retinendum exhibe. In iis verò qui facilè ab aceti sensu offenduntur, præbe cum vino.

De dentibus lima atterendis, Cap. XXX.

SOlent ferè dentes moti ac labantes reliquis esse prominentiores, maximè quum ex verbere hanc affectionẽ incurrerint. Quare visum est mihi eos lima atterendos esse, in quantum scilicet præ aliis prominent, ne in loquendo vel etiam manducando, eos qui obiiciuntur, offendant. Attestatur autem & experimentum ipsum, quantũ E sanè ego eius rei periculum feci. Ferream nanque limulã ad hãc rem apparaui, quò citius ac efficacius res procederet. Nam multæ aggressiones cõcutiunt dentem, quiete opus habentem, si modò aliqua spes est moti dentis firmandi. Sit autem caput ipsius limæ obtusum, forma nuclei, & quamlæuissimum. Itaque aliquando quidem inæquales quædam dentium eminentiæ apparent, in quibus partes tantùm aliquas lima atterere opus est. Aliquando autem æquali planicie extremitates prominent, quare æquali etiam ac plana per limam attritione indigent. OF portet autem molle quoddam linteolum gingiuis ipsis vsque ad dentium radicem adhibere: deinde leniter sinistræ manus digitis apprehendere, cautéque ac citra offensionẽ limã affricare: ne, dum limã tolerat dens, ipse cõcutiatur. Quòd si omnino dolorem percipiat æger dum lima adhibetur, aut ob id quòd vehementius digitis dentes apprehendantur, quiescere statim conuenit, interímq; collutiones, dolorem mitigantes, offerre: deinde rursus, vt dictum est, rem aggredi, & paulatim lima deterere. Atque hoc nõ prima saltem die bis aut ter conari, verùm G & secunda repetere: ita vt ægro imperes vt neque sermone nimiùm vtatur, neque vllũ aliquem duriorem cibum assumat. Vtatur autẽ cibis sorbilibus, aut pane madefacto. Quòd si citra laxitatem, quibusdam dentes præter morem augescant, eos similiter lima atterere oportet, ac collutiones eos cohibentes ac densantes offerre.

Cura dentium à siccitate dolore affectorum, ex Adamanto Sophista, Cap. XXXI.

QVartus iam ex ordine subiiciendus ægrotus, qui videlicet à sicca intemperie afficitur. Eam autem efficiunt, autumnalis tempestatis constitutio imprimis, & vita H ærumnosa, tenui accedente diæta. Præterea regio sicca, & ambientis nos aẽris status consimilis. Ad hæc accedit id quod nunc adest corporis ipsius tẽperamentum siccũ,

& maximè ſi caput eiuſmodi ſicca intemperie eſt affe-ctum. Sitis autem inſidet ſemper, niſi adſit frigiditas vnà cum ſiccitate. Minimum etiam ſputi eiiciunt ſic affecti. Et ob ſiccitatem dolor intolerabilis ferè eos cõcomitatur. Auſterorum & acerborum vſus maximè contrarius eis exiſtit: quare cõfectio ex moris ſæpe his vehementem dolorem induxit. Itaque collutiones minimũ adſtringentes, & mediocriter humectantes apparare oportet: aquam calidam per ſe, aut furfurum decoctum, aut radicis dulcis aut ptiſanæ ſuccum, aut amylum cum ſapa aqua calida diluta: lac per ſe, maximè aſininum, maluæ decoctum, & alia quæcunque his ſunt ſimilia. Cibus autem his conueniens eſt ſuccus ptiſanæ; micæ madefactæ, cucurbitæ, maluæ, oua ſorbilia, & quæcunque his proſunt qui humectatione indigent. Atque hactenus quidem ſimplicium intemperierum curam oſtendimus: Manifeſta verò & hinc fit ea, quam compoſitæ requirũt nimirum ex dictorum mixtura cognobiles, & ex temperatura oſtenſorum auxiliorum curam accipientes. Verùm propter eos qui ſe nuper ad hanc diſciplinam contulerunt, & inexpertos adhuc, age paucis vnius tantum cõpoſitæ intemperiei mentionem faciamus, quæ vt manifeſtum exemplum ad reliquas cognoſcendas ſtatuetur.

Cura dentium ob caliditatem & humiditatem dolore affectorum, Cap. XXXII.

SIT ſanè regio calida & humida, tempus autem anni vernum, & aëris quoque ſtatus calidus & humidus, qualis eſt auſtrinus. Contingat itaque æger qui caput habeat quod facilè eiuſmodi humiditate impleatur, cuius coma plurima ſit & ſubrufa, & totius corporis temperamentum calidum & humectum, & conſimili quoque vtatur diæta. Quis autem, qui ſaltem probatus medicus haberi velit, in hoc calidum & humidum eſſe morbum non imaginetur? Medeberis igitur ita affecto, bifariam: ſi enim exceſſus naturæ contigerit iuxta qualitates tantùm, ſcopus curationis dirigendus eſt ad alterationem ſolam: ſi verò vnà cum qualitatum exceſſu, & humorum multitudo adfuerit, palàm eſt primùm oportere corpus euacuare, deinde ad temperiem reducere: cuius rei in omni corporis intemperie memorem eſſe conducit. Eum verò qui à calido & humido morbo affectus eſt (de quo nunc dicere inſtituimus) per venæ inciſionem euacuare conueniens eſt, vtpote à ſanguinis multitudine exagitatum. calidus enim & humidus ſanguis ipſe exiſtit. Incidere autem oportet venam cubiti ſuperiorem, quæ humeralis appellatur: quæ ſi non contingat, eam quæ media exiſtit. Quòd ſi quid prohibeat venæ inciſionem facere, modico & tenui victu ſuperfluum & nõ neceſſarium detrahito humorem. Atque hoc modo etiam circa reliquas compoſitas intemperies operaberis: ita vt eas quæ iuxta qualitatem tantùm conſtiterint, alteres & contrariis qualitatibus permutes. Eas verò quæ cum ſubſtantia quadam conſiſtunt, humore per conuenientes purgationes detracto euacues: niſi quid & in his purgationem fieri præpediat. Reliqua autẽ quæ afferre oportet auxilia, veluti ſunt collutiones, & victus conſtitutio, facilè ex prædictis inuenire licet. Qui enim formam tractandi ſimplices morbos cognouerit, in promptu habebit & circa mixtos conuenientia remedia inuenire. Cognoſcitur autem affligens humor cum ex reliquis circa corpus ſignis, tum ex conſequenti dolore. Flauæ nanque bili dolor pungitiuus comes exiſtit: pituitam verò ſequitur vnà cum frigiditate diſtentio locorum: & fæce quidem ſanguinis ſiue atra bile affligẽte, ſenſus adeſt, velut corpuſcula quædam in profundo confringantur: vbi verò æqualiter omnes augeſcunt multitudine eorum, in corpore coaceruata, grauitas cõcomitatur. Verumenimuero & ſapor ipſe influentis humoris ægro ſpecimen ſui oſtendit. aut enim amaritudinem aut ſalſedinem, aut acedinem ſenſu perceptat.

Curatio eroſorum dentium, ex Galeno, Cap. XXXIII.

EROſiones & cauernæ dentium ex influxu acrium & erodentis maximè naturæ humorum generantur: quẽadmodum etiam vlcera in cute, citra aliquam externam cauſam. Manifeſtum igitur hinc erit, quomodo ſa-

A nandi ſint eroſi dentes: nimirum per exſiccationem influẽtis vitioſi humoris: qui ſi paucus fuerit, localia remedia ex deſiccãtibus pharmacis conflata ſuffecerint: ſi verò multus fuerit influens humor, totius capitis reſpectum habere conuenit. Contingit autem aliquando caput affici, ob reliquum corpus affectum. quare in his vniuerſis corporis curam nos gerere oportet. Archigenes itaque ad hos hæc remedia deſcripſit: Sori reſina terebinthina exceptum, denti circũlinito, atque in cauernã indito. Præclarè facit & hoc: Sulphur viuum lycio exceptum cauernæ B impone, & prius depurgatum dentem per orbem ex eo intege: aut gallam tritã lycio aut reſina terebinthina exceptam ad cauum intrude, ſimiliterque depurgato denti appone. In maximis verò dentiũ doloribus ſummè prodeſt hoc: Senectam anguium vſtam ac tritam cum oleo in mellis craſsitudinem redige, eodémque modo (vt dictum eſt) vtere. Aut ſenectam ipſam non vſtam dentibus adfrica: inde enim excidẽt. Aut melãthium torrefactum ac tritum cum oleo ſimiliter adhibeto: aut melanthium torrefactum & acri aceto adfuſo tritum cauo denti indito ac circumlinito: ſiſtetur enim eroſio, neque quicquã C addet vltrà. Aliud. Melanthii partem vnam, allii dimidiam, & ſalis parum quiddam, ſimul contrita circumponito. à dolore enim liberat. Proderit autem & ad eroſiones dentium vti ea quæ ſuprà ad motos dentes deſcripta eſt collutione, ex ſucco videlicet bryoniæ & cortice mori. Aliud. Veratrum nigrum tritum & melle cocto exceptum in cauernam impone, & præmundatum ſimiliter ex eo integito dentem. Aliud. Thuris partem vnam, atramenti ſutorii partes duas, contere cum paſſo, D donec cerati craſſitudo fiat: vtere vt dictum eſt, & citò ſedabis dolorem. Aliud. Galbani partes duas, thuris partem vnam, contere cum paſſo ad cerati craſsitudinẽ, vtere vt dixi, & eo ipſo die ſedabitur dolor. Aliud. Alumen ſciſſile in caua intrude, & à dolore liberabit. Aliud. Fel vrſi indito, & ab eroſione liberabis. Aliud. Rhododaphnes virgultũ exuſtum & tritum inſperge cauernis: & medeberis. Andromachi compoſitio, ad dentes molares: quæ eadem hora dolores ſedat: Piperis, pyre- E thri, ſucci tithymali, galbani, ſing. æquales partes galbano exceptas, cauernis impone. Aliud Aſclepiadæ. Eo, inquit, vſus, adſeruaui caua dentium citra dolorem: Gingiber in aceto mulſo decoctum, & probè tritũ, in caua imponito, ſimiliterque extrinſecus ad dentem admoueto. Præclarè etiam facit ex duobus piperis generibus cõpoſita antidotus, cauis indita, atque etiam oleo amygdalino aut nardino aut roſaceo diluta, & in vicinam affecto dẽti auriculam inſtillata. Aliud. Ego autem ad caua dentiũ cum dolore affecta, Eſdræ antidoto vtor, quam ſapa di- F lutam & calefactam ore retinendam exhibeo. mirum enim quàm dolores ea mitiget. Verum ſi ad manum non adſit, theriaca Andromachi eodem vtor modo. Fomentũ etiam affecto denti adhibere conuenit huiuſmodi: Origani ſicci ramulos feruente oleo imbutos ægro denti apprime. Aut ricini virgulto ſimiliter vtere: aut ſtaphida ſylueſtrem ſcalpello probè adaptatam ac affixam, itémque pyrethrũ adhibe ſimiliter: aut ceram ſuper affectum dẽtem pone, eámq; cũ ſpecilli extremo ignito apprime. id enim continuè facere non ab re eſt. Eſt autẽ & hæc quæ- G dam fomenti ſpecies: primùm optimè præmundato dẽte, hyoſcyami ſemen ſuffito. exurgentémque hinc fumũ æger admittat infundibulo adhibito, ad affectũ dentem. Mirum in modum etiam eroſiones dentium mitigat canis mortui dens, quemadmodum & antè dixi, eodem modo ſuffitus & exuſtus in aceto tritus oréque retentus. Probè etiam auxiliantur vermes terreni ſuffiti. oleũ quoque in quo vermes terreni decocti ſunt, in vicinam affecto denti aurẽ, tepidum infuſum, dolorẽ vehementer lenit. Idẽ præſtat blattæ domeſticæ capite detracto adeps, cum roſaceo liquefactus ac auri inſtillatus. Eodem modo & hederæ albæ acinos quinque cum roſaceo tritos & in H punici cortice calfactos in aurem aſſiduè inſtilla. Auxiliatur etiam radicis haſtulæ regiæ ſuccus, itémque naſturtii ſimiliter inſtillatus. Prodeſt quoque in vicinam affecto denti narem infundere anagallidis ceruleæ ſuccum,

aut radicis betæ ſuccum,aut atramentum ſutorium cum lacte. Apollonii. Cumini quantum tribus digitis ap prehendere potes,myrrhæ magnitudinem fabæ,interio ris cucumeris ſylueſtris duplum, cum lacte muliebri in collyria redige, eáque in vtramque narem immitte: atque vbi tandiu hæſerint,donec quinque ſtadia quis curſu conficere poſſit,extrahere iube fortitérq; ipſum pharmacum emungere. Idem etiam ad aurium dolores eodē modo ſumptum prodeſt.

Vt dens citra dolorem & abſque ferro extrahatur, Cap. XXXIIII.

QVòd ſi dentem tollere animus ſit citra dolorē, hocce pharmaco auferendus erit vehemēter ad hanc rē cōgruente: Pyrethrum acerrimo aceto in dies quadraginta conditum,deinde tritum,in vſum adſerua: qui vbi po ſtulauerit,reliquos dentes cera præmunitos cuſtodito: ipſum verò qui dolet circumcirca purgatum hoc pharmaco integito, & poſt horæ interſtitium digitis extrahito, aut ſcalpello exigito. Aliud. Sori acerrimo aceto, ad dies decem,in ſole æſtiuo contritum ac exſiccatum,præmundato denti impoſito:& excidet. Aliud. Sandaracham eodem modo apparatam impoſito. Aliud. Sori & tithymali ſuccum galbano excepta, depurgato prius denti appoſito. aut cucumeris ſylueſtris radicem: vt pyrethrum apparatā, eodem adhibe modo. Aliud. Grana cnidia trita ac galbano excepta circumponito, & excidet. Aliud. Præclare facit lappæ herbæ radix feruenti cinere calfacta & denti aſſiduè appoſita. pauca enim mora dentes tollit. Aliud. Cucurbitæ ſylueſtris radicem cauo impone,& dentem eruet,aut ipſam cucurbitam tuſam & cribratam per aliquot dies in aceto macerato,donec ad mellis ſpiſſitudinem redigatur:deinde in eo ipſo pharmaco ſcalpro imbuto frequenter dentem cir cumradito,atque os claudere parumper iubeto: deinde dentem digitis apprehenſum trahe,& ſequetur. Aliud. Vermes terrenos in teſta exuſtos,in cinerémque redactos contere,& circumraſo prius denti vbertim adſperge, & per diem ac noctem excidet ſua ſponte. Itaque eo confidenter vtere: vt myſterium enim celebratum eſt iā ſæpe. Poteris autem & citra ſcalpelli raſionem inſpergere, idémque opus patrabit. Aliud. Corticem radicis mori teneriorem tritum, ad dētem quem erutum cupis, ſolum impone,& excidet. Aliud. Sori, gallam, ſtaphida ſylueſtrem,alumen ſciſſum,ſulphur viuum,piper longum in puluerem redige,& adiecta cedria ſubige:deinde ceram modicam liquefactam affunde,ſimúlque commit te.Vbi verò vti velis ex hoc,quantum opus fuerit emolli to ac depurgato prius denti circumponito. Aliud. Erucam ēbraſſica natam,frequentius ad ipſum dentem adhi be,cadétque ſua ſponte.Eiicit etiam dentem ſylueſtris oleæ lacryma cauo eius indita. Itémque rhus qua coria inſi ciuntur,& lacryma & ſuccus ſylueſtris fici,itémque tithymali. Cauernam autē ſuperne galbano aut cera obturato.

Smegmata varia ad denigratos liuentéſque ac rarefactos dentes, Cap. XXXV.

LIuent aliquando dentes per vniuerſam ipſorum ſubſtantiam,non diſsimile quiddam inflammationi patientes,ob influxum videlicet vitioſorum humorū. Quare conſimili cum iis qui eroſionem paſsi ſunt, indigent curatione,nimirū per deſiccātia pharmaca:ſúntque ſmegmata eis cōuenientia. Apollonius itaque ad denigratos dentes hæc præſcribit: Sal foſſile melle ſubactum in fictili vaſe torreto, ac tritum modica myrrha miſceto, eóque dentes confricato. Aliud. Pulegii ac ſalis æquales partes melle ſubige,ac aceto acerrimo ad fuſo exure, Aliud,quod gingiuas adſtringit: Polentam aceto acerrimo ſubactam in olla exure, ac contere, cúmque ea dētes confrica:hoc enim & gingiuas ipſas coercet. Aliud. Communiter autem ad omnes , eiuſmodi dentifriciis vtimur,radice ariſtolochiæ exuſta, aut oſſe ceruino vſto & trito , vtere : nam & dentium doloribus medetur. Aliud. Cornu cerui vre, modicáque maſtiche admixta vtere. Aliud. Talos ouillos exure, ac contritis vtere. Ad eadem pollent etiam buccina ſale expleta & vſta.pumex afflatus & vino extinctus, ſepiæ teſta vſta, conchæ

A vſtæ,cochlea terreſtris vſta cum melle: his autem ſingulis odoris commendandi gratia parum iridis Illyricæ miſcetur,aut floris iunci odorati , aut calami Indici, aut ſpicæ nardi.Optimè autem facit,inquit Archigenes, tum ad dentes à dolore præſeruandos, tum ad gingiuarum eroſionem, atque etiam decorem dentium , pharmacum hoc:Lanas ſuccidas linteolo illigatas vre, & ſalis torrefacti tertia earum parte admixta contere,& pro dentifricio vtere. Aliud. Mel & ſalem in cerati formam contrita,linteolóque ligata exure, deinde parum iridis Illyricæ

B admiſce,& dentes ex eo confrica. Aliud dentifricium. Sulphur viuum tritum dentibus adfricato. Smegma Oribaſii. Salis ammoniaci,cyperorum, iridis,ſingulorum æquales partes aliquandiu adfricato , poſtea verò gingiuas ex vino odorato colluito. Aliud ſmegma optimum. Pumicis trientem,teſtarum ſepiæ quadrantem, maſtiches,aluminis ſciſſi,foliorum malabathri,cuiuſque vnc.I. Aliud. Pumicis vſti quadrantem, teſtarum ſepiæ quadrātem,cornu cerui vſti ſextātem,ſalis aſſati ſextantem, ſpicæ nardi trientem,cyperorum vnciam.I.coſti

C ſcrup.IIII. Smegma pulchrum. Marmoris drach.IIII. foliorum malabathri vnc.I.amomi vnc.I. cornu cerui vſti ſextantem,balauſtiorum vnc.I.iridis ſeſquiunciā,maſtiches drach. IIII.myrrhæ drach.VI. coſti drach.III. Bouis etiam talus vſtus, optimè dentes extergit, motos firmat,affectos à dolore liberat. Aliud dentifricium,quod oris odorem commendat,dentes dealbat,& ab eroſione ac labefactatione cuſtodit: Nitri, teſtarum ſepiæ,myrrhæ troglodyticæ,æquales partes committe,ac vtere. Aliud optimum. Aluminis ſciſſi ſeſquiunciam, ma-

D ſtiches vnc.I. iridis vnciam vnam,roſarum capitum vnciam vnam,contritis vtere,& aqua calida inde os collue. Aliud dentifricium. Buccinorum vſtorum,ſalis torrefacti,teſtarum ſepiæ vſtarum,ſcobis marmoris Proeconeſii ſing. vnc. I.coſti ſcrup. VIII. contuſis vtere. Aliud Timocratis,quod ad gingiuas humore prægnantes& cru entas,ad putredines,parulidas, *hoc eſt gingiuarum inflammationes*, motos dentes, dolentéſque, omnia item oris vitia prodeſt: Accipe perdicii herbæ foliorum teneriorum modium Italicum , ſalis albi & tenuis ſextarium vnum,

E mellis ſextarium vnū, contunde ſimul ac in maſſam mol liorem redige, quam in ollam coniectam luto obtura:ita vt circa os operculi foramen relinquas, per quod cum virga agitetur.tandiu autem ſuper prunas poſitam torreto,quouſque fumus inde procedens purus videatur. tum ſanè ab igne ablatā frigefieri ſinito:atque piperis lōgi dr. IIII.accipito,piperis albi dr.V.piperis nigri dr.VI.pyrethri dr.ſex,aluminis ſciſſilis vſti & cum vino auſtero extincti drach.II.pumicis vſti,myrrhæ, hyſſopi, pulegii, ſeminis apii,ſingulorum drach.II.menthæ ſiccæ drach. III. iridis

F drach.III. hæc omnia in ſole prius exſiccata contundito ac cribrato,iiſque quæ in olla vſta ſunt admiſceto ac vtitor.In aliquibus verò vtpote in frigidis dentium affectio nibus,hæc magis conueniunt, ſiue ex potu frigidæ, aut pomorum frigidorum comeſtione ſint obortæ. Conueniunt etiam iis qui à frigido humore afficiūtur,vbi pri' per collutiones ac manducationes pituita ſufficiēter fuerit detracta.

De ancyloglossis, & qui vix loqui poſſunt, Cap. XXXVI.

G ANcyloglossi quidam fiunt ex natiuitate, quidam verò ex aliqua affectione. Ex natiuitate fiunt, quum mēbranæ inferiores,quibus lingua innititur,duriores & mutilæ è natura ſunt productæ: ex affectione autem ancyloſis , *id eſt incuruatio* linguæ contingit,præcedente vlcere & cicatrice dura ſub lingua relicta.Qui hoc modo af fecti ſunt,difficulter loquūtur,quare etiā mogilali à *Græcis* ſunt appellati.qui verò ex natura ancyloglossi exiſtūt, principiò quidem tardè in ſermonem prorumpunt, vbi verò loqui cœperint,citra obſtaculum & ſatis feſtinanter

H loquuntur : impediuntur tamen in prolatione nominum aut verborum quorum aliàs difficilis pronuntiatio exiſtit,veluti in quibus R,aut L,aut K literæ,frequenter occurrunt.Hos ſanè adhibita manu per ſolam chirurgiam curare oportet. Ad eam itaque perficiendam , ægrum

desidere oportet,eiúsque linguam sursum ad palatum attollere:& si quidem membranæ ipsæ curuitatis causa existãt,incuruo vncino eas apprehensas & extẽsas exscindere,animaduersione habita ne simul subiacentes venas dissecemus.Si verò cicatrix curuitatis causa fuerit, similiter vncino apprehensa extẽdatur, & quidquid durum adest, & quod cum naturali carne non consentit exscindatur. Ab opere autem patrato aqua frigida aut posca os colluant:postea inspergatur manna thuris, imponantúrque linamenta conuulsa:sequentibus verò diebus curetur vlcus collutione aquæ mulsæ,aut illitione vnguenti Ægyptii,linamentis conuulsis impositis, vt per eorum interstitium cicatrix diducta coalescat, neque rursus eadem cicatrix relinquatur.

Ad ranunculum sub lingua, Cap. XXXVII.

AD ranunculum sub lingua (est autem tumor earum quæ sub lingua sunt partiũ, præcipuè venarum) vtẽdũ sanè iisdem remediis quæ ad aphthas oris vlcera describemus,maximè tamẽ iis quæ sunt ex eis fortiora. Propriè autem eis prosunt etiam hæc:Æruginis rasæ,chalcitidis,gallæ,æquales partes insperge.cum passo potes etiam pro collutione vsurpare. Aliud. Farinã erui cum melle,præfrictis locis illine:aut etiam gallam tritam cum melle,aut rosarum semen eodem modo. In corporibus autẽ molliori sensu præditis, rhoem rubrum cum melle; aut rhois drachmas octo,florum rosarum drachmas quatuor, croci drachmas duas,costi drachmas duas,misyos,æruginis,æquales partes commisce,& cum his locos sub lingua confrica.decoctum verò foliorum oleæ colluant assiduè. Aliud. Nuces iuglandes veteres integras vnà cũ cortice exustas cõtere:deinde piperis grana duodecim adiice,thuris grana mediocria tria,hæc cum melle sufficienti mixta illinito: & miraberis. Aliud. In inueteratis verò & perfectæ ætatis,eas quæ sub lingua sunt venas dissecato: extrinsecus verò mento adhibẽdum ex ouis pharmacum. magis autem cõuenit *id quod Græci uocant* Sphærion. Aliud. Artemisiam maximè viridem cum sale tritam ad locos sub lingua adfricato.

Ad linguam inflammatam,desquamatam,ac tumentem,& ad palatum ac gingiuas, Cap. XXXVIII.

GLaucium in cote cum aqua dilue,eóque locos illine, & eodem die sedabitur. Aliud,valẽs etiam ad linguæ exulcerationem: Paliuri folia manducent & expuant. Vbi verò lingua infletur, doloréque afficiantur eius partes vicinæ, similiter & mandibula, ita vt loquela præpediatur,folia oleæ tenera trita & oleo perfusa illinito:egregiè enim auxiliãtur. Aut origanum passo decoctũ colluendum exhibeto:aut pruni foliis cum melle tritis vtere. Ad linguam verò,cui superficies instar squamarum aut corticis decedit,optimè facit amurca æreo vase, donec cogatur, decocta & illita. Ad linguam putrescentem & fere demortuam: Succum foliorum vitis albæ cum misy permixtum illinito: depurgat enim, & carne replet.quidam etiam hîc mel adiiciunt. Vt verò ad cicatricem perducatur,radicem vitis albæ contritam & cribratam insperge. melius autẽ erit eam melle permiscere,ne dissipetur. Ad linguæ abscessus. Quòd si abscessus in lingua fiat,furfures in aqua decoctos donec liquor lubricus fiat,percolato,& huic succo mel adiicito: simúlq; calidum ore detinendum exhibeto.Hoc autem sæpe facere oportet:aut enim abscessum discutiet, aut rumpet. à ruptura verò,florido sicco vtendum est.

Ad aphthas,*hoc est oris ulcera*, ex Galeno, Cap. XXXIX.

QVÆ in superficie oris fiunt vlcerationes, *Græci* aphthas appellant,habentes in se quiddã igneæ caliditatis.fiũt autem vtplurimùm infantibus,quum vitiosum existit lac nutricis,aut aliâs puer non probè cõcoquit.Facilè autem medelam recipiunt,vtpote quæ ex eis quæ mediocriter adstringunt,vtplurimùm contingãt. Aliquãdo tamen diuturniores existunt, ob temporis videlicet tractum,indissolubili quodam marcore emergente,aut etiã ea quæ appellatur nome, malo nimirum semper vlterius serpẽte. Fiunt etiam aliquando in iis qui ad perfectam

A ætatem peruenerunt, tum propter vitiosorum humorum ad os defluxum,tum propter acredinem eorum quæ bibuntur ac comeduntur.Cognitio omnium facilis est, vtpote visui ac tactui subiecta.ad tactum quidem; calidiores quàm conuenit loci fiunt,tumorésque excitantur:visu vero cognoscuntur ob colorem. Quæ enim rubicundiores existunt,sanguinei humoris dominium indicant. flauiores,bilis amarulentæ:albidiores,pituitæ:liuentes verò & nigrefactæ,bilis atræ.Etenim qui ista probe discreuerit,singulorúmque simplicium virtutem cognouerit,faci-

B lè constituet modum vtendi tum simplicibus tum compositis pharmacis:consideratione simul super corporum naturis habita, númne molles sint & humectæ? an duræ & siccæ? Siquidem fortioribus corporibus, fortiora etiã remedia sunt adhibenda:imbecillioribus autem molliora.Infantibus itaque conuenientia sunt ea quæ in cibis eis offerunt mulieres,velut est lens cum modico pane, & medulla ceruina aut vitulina.Oportet autem miscere cibis aliquid ex malis acerbis,pirísque ac mespilis:aliquando etiam lactucæ quiddam,& intubi ac portulacæ cibo admi-

C scendum est,inflammata videlicet vlceratione existente. Quòd si infans ipse cibum capere non possit,nutricem eius huiusmodi victu curare oportet:necnon ora infantiũ pharmacis conuenientibus illinire.Si quidem enim subrubræ infantium vlcerationes fuerint, à principio cum iis quæ mediocriter adstringunt & refrigerant: consequenter verò iis quæ citra mordacitatem discutiunt:si verò subflauæ vlcerationes fuerint,iisdem similiter est vtẽdum,verùm magis frigidis:si verò subalbæ & pituitosio-

D res fuerint,extergentibus vtendum est:si autem nigræ,iis quæ generosè discutiunt.Ad maiores verò pueros, pharmacis eiusdem generis facultate præditis vtaris, viribus tantùm ipsorum auctis ac extensis.Ad eos autem qui iam perfectæ ætatis existunt,durioráque corpora habent,efficacioribus remediis vtimur. Moderata itaque remedia ad oris vlcerationes recentes hæc sunt: Omphacinum in vino dissolutũ aut mulso, rhus culinarius eodem modo. Pro infantibus,in principio sufficit flos rosarum,ipsæque

E rosæ siccæ cũ mulso,aut melle rosaceo.Inueterato autem iam malo,in minoribus quidem admirandam opem cõtulit hoc,inquit Asclepiades: Remedium Asclepiadæ: Gallas contusas aqua decoque,& cum decocto percolato parem mensuram mellis permisce:rursúsque decoque,donec ad mellis crassioris spissitudinem redigatur:eóque vt maximo remedio vtere,ita vt locis illitum satis diu digitis affrices,aut tomento lanæ purpureæ digito circumuoluto locis apprimas.In iis verò qui perfectioris ætatis sunt durioráque corpora habent,in vniuersum satis mihi fuit crudo misy vti, cum vino adstringente: quod sanè tum

F intendit,tum remittit vires suas, iuxta vini vim aut magis aut minus adstrictoriam,atque etiam secũdum quod dẽsior aut liquidior vini & misyos mixtura apparatur. Si verò sordidum apparuerit vlcus, misy cum vino mulso tero.Aliis autem & qui adhuc fortioribus indigent remediis,ærugo & cum vino & cum mulso vtilis existit.neque verò malum pharmacum his chalcitis existit cruda cum oleo trita.Illiniuntur autem ex his pharmacis,solæ particulæ oris affectæ. Quòd si collutiones obtulerimus, siue mediocriter,siue intensè adstringentes,ea cautione vte-

G mur vt fortiorib⁹ corporibus fortiores:mollioribus imbecilliores exhibeamus. Porrò si in putredinem aphtha vertatur,non conuenit amplius aphtham, eam affectionem appellare. neque enim ea quæ aphthas sanant pharmaca,his adhibemus,sed fortiora:qualia quædam in capite De crustis oris,paulo pòst dicentur. Atqui si putrescere incipiant,maximè in infantibus, præclare facit præscripta ex decocto gallarum & melle illitio, & anthera stomatica cum melle illita,& id quod ex rosarum floribus constat,rhoe,croco,& costo,quod ad columellas inflam-

H matas describetur,siccum pharmacum.oportet autem id illinire cum melle. Nec minus egregiè facit centaureæ minoris exustæ cinis illinitus cum melle,& sphæritis,*id est cupressus*,pilulas ferens,exusta eodem modo.Propriè autem,inquit Archigenes,facit cornu ceruinum vstum tritum & affrictum.Ad aphthas autem quæ proserpunt sum

mè efficax est,fœniculi radix vsta,per se & cum melle illita.itémque amurca in æreo vase,donec in mellis crassitudinem cogatur, decocta ac illita. Aliud, quod & ad aphthas & ad reliqua oris vlcera conducit: Aluminis scissilis sextantem,gallarum vnciam vnam conterito, ac oleo subigito,aut digito in oleo madefacto siccum excipito,eóque exulceratos locos quamplurimùm extergito.detrahit enim cutem,asperitates tollit,vlceráque ad cicatricem perducit.

De gurgulionis affectionibus,ex Galeno,

Cap. XL.

Gurgulionem quidam etiam columellam appellant: vuæ verò nomine accipienda est quædam in eo affectio,quum scilicet vuæ acino simile summum gurgulionis apparet.Lorum verò vocant aliam quandam eius affectionem,quum ex suffitu nimiùm ignitus gracilescit, & loro similis propendet.Verùm hæ affectiones raro circa gurgulionem accidunt:inflammatur autem frequentissimè.Euenit etiam aliquando vt citra inflammationem nimium humectus laxior fiat:velut in destillationibus continuis contingit: itaque inflammatione incipiente,repellentibus pharmacis opus erit,quæ adstringentis facultatis esse oportet.Et si quidem moderatus fuerit humorum influxus,ea quæ moderatè adstringunt sunt assumẽda:vbi verò fortius inualuerit,acerba etiam sunt adiungẽda.Collutiones igitur moderatæ sunt ex palmis decoctis, aliquãdo in sola aqua,aliquando etiam adiecto modico melle. Similiter autem & ex rosis,radice dulci, pampinis vitis, rubis,iunco rotundo odorato, terebintho, rhamno,cypero,& siliquis:itémque ex radice mori, hypocistidéque & malis cotoneis, ac piris austeris. .His autem fortiores existunt,myrti & baccarum eius decoctum, & virgultorũ mollium ilicis, & vniuersi quercini generis, simpliciterque & glandium:itémque decoctum mespilorum & cornorum. Præclarissimè autem omnium facit decoctum gallarum ,rhois culinarii,eiúsque quo coriorum infectores vtuntur,spinæ Ægyptiæ,myricæ,aut ericæ seminis siue fructus,vtriusque mali punici floris & putaminis.Horum vnumquodque & singulatim & cum aliis decoctum in aqua,gargarizandum exhibere oportet.Mirũ verò quã tùm eorum mixturæ,simplicium & immixtorum vsum excedunt.Vtilis est etiam affrictus cochlearii frigidissima aqua repleti,& posca frigida in balneo colluta. Conuenit quoque arida trita gurgulioni admouere: ita vt submisse & paulatim ad superiorem & extrinsecam regionẽ adferantur,& per cochleare aut specilli concauum supra linguam immittantur.Itaque ex aridis moderata sunt,rosæ siccæ,& flos earum,& prædictarum plantarum germina exsiccata,hypocistis, rheon Ponticum, lapis coriariorum, quo calceamenta vt resplendeant expoliunt,à *Græcis* ageratos,*id est non senescens*,appellatus : & is quoque qui Samius aster appellatur,& omphacium siccum.His imbecilliora sunt minorísque acrimoniæ, gummi, tragacãtha, sarcocolla,& amylum:quibus vtendum erit vbi gurgulio à nimiùm adstringẽtibus remediis fuerit compressus,aut à mordentibus ac discussoriis irritatus. Fortiora prædictis sunt,lapis hæmatites,necnon Phrygius vstus, miniũ sinopicum,& terra Lemnia quæ appellatur sphragis, diphryges,fructus Ægyptiæ spinæ,rhus culinarius. adstringunt enim hæc euidenter, citra tamen exasperationem. Acerba autem sunt balaustia,& cytini, & malicorium,ac galla.Adstringunt etiam sufficiẽter omnia aluminis genera. Atque hæc quidem simplicia sunt huic loco cõueniẽtia: ex quibus & composita fieri possunt,quum vehementi molle & lene quoddam adiungimus, aut discussorio quiddam adstringens admiscemus, iuxta temperaturam corporis cui medemur. Diuturnæ autem affectioni impossibile est per repellentia perfectum auxilium adferre, maximè vbi ægroti corpus plurimo humore repletum, aut affecta particula natura debilior extiterit. Itaque sæpe in principio statim aut paulo pòst omnino aliquid ex discutientibus ad adstringentia adiicere cogimur. Si verò vehemens affuerit dolor,etiam ea quæ eum mitigant,adnectemus:atque quum multa omnino sint quæ discussoriam vim obtinent,à mollioribus est incipiendum. ab acribus enim inflammata exacerbãtur.Ob eam igitur rem composita in vsum venerunt,tum ad reliquorum membrorum inflammationes,tum ad eas quæ fiunt in gurgulione,veluti quum alumen miscemus cum iride Illyrica, aut thure,aut myrrha.Tu verò perspecta caloris in ipsa inflammatione magnitudine, consideratáque influxus ad eam multitudine,atque amplius in toto corpore humorum quantitate ac copia perpensa,vel eorum quæ adstringunt, vel quæ discutiunt augebis mixturam. Optimum autem pharmacum ad inflammatos gurguliones,tum in principio tum in vigore adhibitum existit hoc:rhois culinarii drachmas octo, florum rosarum drachmas quatuor,croci drachmas duas,costi drachmam vnam.contusa & cribrata in vitro repone.Vsu verò expetente dimidium cochleare in duobus aquæ mulsæ aquosioris cyathis dissolutum ad gargarisandum assumatur. Vtilis est etiam eis pastillus ex croco,qui iris à quibusdam appellatur. Complectitur autem myrrhæ drachmas octo, aluminis liquidi drachmas duas,croci drachmas octo,dissoluitur in vino.quidam etiam aloen adiiciũt, quam nos reprobamus.Hic itaque pastillus fluidioribus,& magis humectis inflãmationib⁹ summè cõuenit,dilut⁹ in vino ac illitus.miscetur etiã gargarismis.In corporibus durioribus prodest quoq; pastillus Musæ. prodest etiã efficacissimè pastillus Andronis.Facit & id quod Asclepiades descripsit: Lapidis agerati drachmas quatuor,floris lapidis asii drachmas quatuor,terræ Samiæ drachmas quatuor, aluminis scissi drachmas duas,croci torrefacti drachmas duas, gallarum drachmas duas, contritis vtere. Hoc etiam nos vsi sumus,inquit Galenus,optimúmque sæpe sumus experti:præterquam quòd statim à principio,& quum rubicũdus & calidus existit inflammationis tumor, minimè adhibẽdum videtur.Vbi verò diutinum adest malũ,& corpus prius est euacuatum, semel tantùm in vsum assumptum,magnam statim ostendit vtilitatem. Ad laxatã columellam: Gallarum drachmas triginta duas, diphrygis drachmas duodecim,illini cum melle. Aliud philosophi: Apparatur temporis necessitate instante.inueteratum enim vires amittit.Nuces virides accipe & exiccato, & palmarum ossa, atque de ipsis vbi velis sufficienter exurito,& amborum æquales partes misceto,ac siccis tritis vtitor. sufficienter enim discussoria existunt. At verò cũ in aliis affectionibus,tum ad columellas citra inflammationem laxatas, gallæ omphacinæ,salis ammoniaci, amborum æquales partes per cochleare admotæ,præter opinionem auxiliantur.Præclarè facit & in his Cyrenaicus succus tritus adhibitus: qui si non adsit,ipsum laser. Aliud ad columellas laxatas: Mellis libram vnam,florum rosarum sescuncem,aluminis liquidi bessem,succi hypocistidos quadrantem. Alumẽ & mel simul decoquito,deinde reliqua trita adiicito,ac rursus,paululùm decoquito, eóque vtere aliquando aqua calida dissoluto, aliquando aqua mulsa ad gargarisandum,aliquando quoque eius illitu ipsam columellam reprimes ac eleuabis.Bonum hoc remedium esse adstruit Galenus,eóque vti iubet. Aliud quod & columellas iam excidendas sanat: facit idem & ad vlcera gingiuas depascentia, omnéque oris vlcus serpens: Fructus spinæ Ægyptiæ,gallarum,fructus myricæ, balaustiorũ,foliorũ malabathri,aluminis scissi,casiæ,singulorum æquales partes: vtere sicco. Aliud Asclepiadæ: Rosarum siccarum nõ madefactarum sextarium Italicum vnum,nardi Celticæ cum radicibus ac circumfita ipsis terra,fasciculum manipularem vnum,fimi columbini agrestis sicci ex ipsis nidis detracti drachmas tres,myrrhæ drachmas octo,gallarũ omphacitidũ numero XLV. contusa & cribrata per arundinem insufflato, & per specilli cauum adhibeto. Aliud siccum, ad valde laxatas columellas,itémque tumentes: Piperis drachmam vnã, myrrhæ drachmam vnam, aluminis scissi drachmas II. gallarum drachmas duas,contritis vtere:euestigio enim eas firmant,ac resiccant. Aliud parabile,quod & ad laxatam & suffocantem columellam valet. Nitrum tritum digito excipe & affrica.destillabit enim inde plurima pituita,eáque cruenta:& sanabitur. Aliud naturale, Philumeni: Picem liquidam accipe,eáque extremum polli-

cis tui infice, alteráque manu sincipitis capillos distende, ac picem illine. recurret enim statim vua. Quòd siquis omnino ab afflictione vuæ & tonsillarum securus esse velit, quotidie per morborũ interualla quum lauatur, & à calido lauacro egreditur, modicam frigidam aquam sorbẽdo deglutiat. Quod ipsum & ad tussim, & lateris dolorem humidísque stomachi vitiis multis vtile fuit. Per ea itaq; quæ dicta sunt, in naturam suã reducere gurgulionẽ oportet, omni conatu & molimine adhibito, neque festinandum ad eius excisionem.

De ablatione columellæ, ex Galeno, Cap. XLI.

QVòd si continuè affligat columella, periculúmque sitne suffocatio aut tabes inde inferatur: aut quũ gracilis & loro similis fit, propterea quòd alimẽtum nõ sentit, (quod sanè aliquando accidere solet) aut quum resolutionem patitur, (fit enim & hoc in aliquibus) tũc sanè refert vtrum excidatur an non. Optima eius auferendæ opportunitas existit, quum suffocatio vrget, vt tum imminente periculo, ægroto auxilium feramus. itaque quò manum commodius afferas, æger in splendenti & claro loco collocetur: & tunc quidem os eius diducatur: mox verò immisso forcipe producatur, ita vt volsellam huic rei idoneam, iuxta medium ipsius columellæ, aut magis adhuc inferius adhibeamus: atque ita producta obtorqueatur. obtorta enim velut stupida efficitur, & velut illaqueata curuatur ac liuescit, citra magnam sanguinis eruptionem. Quapropter immorari oportet aliquãdiu, ac eam detinere quousque æger tolerare possit: túncque auferre non supra forcipem incisione facta, sed ad eius fundum. quum enim pelliculis referta sit ipsa columella, & ob productionem cedat, prolixa sanè inspiciẽtibus apparet. vnde multi inexperti medici, siue per errorem, siue per ignorantiã altius incidentes, eam funditus auferunt, maximíque incõmodi authores existunt. quare relinquere oportet fundum eius circa palatum. Ab excisione autem, ægro offerenda est posca diluta, qua leniter os colluat. vehemens enim ipsius allabentis plaga, sanguinis eruptionem excitat. Quum autem hinc morsum perceptat, aquam frigidã colluat: atque hæc vicissim fiant, donec sanguis sistatur. Sequentibus deinde diebus ex radicis dulcis & palmarum decocto gargarismus exhibeatur. similiter & illitiones ad tonsillarum inflammationes descriptæ. Porrò Galenus ait, Ab excisione semper diphryge vtor, donec cicatrix obducatur. cicatricem enim tum huius membri, tum reliquorum omnium exulceratorum probè constringit ac committit.

De oris inflammationibus, Cap. XLII.

QVVM vniuersum corpus multitudine humorum redundat, aut vnius tantùm alicuius noxii humoris multitudo in corpore augescit, conuenienter vtimur incisione venæ, aut purgatione, aut clysteri, aut abstinentia ciborum. Quòd si neutrum horum affuerit, ad localium auxiliorum opem statim confugimus: in principio quidem reprimendo per ea quæ adstringunt & frigefaciunt: ex adstringentium sylua est atramentum sutorium, & similia. verùm adeò fortibus & quæ simul vim venenosam complectuntur ac nociuam, minimè conuenit vti ad oris affectiones sanandas, nisi magna cogente necessitate. plurimùm enim nocumentum infert, si quid ex iis ad stomachum ac ventriculum fuerit delapsum, aut ad asperæ arteriæ extremum & pulmonem. Inest autem huiuscemodi remediis & circa gustũ insuauitas quædã quæ quidẽ vsus tẽpore molestiã infert, & permanet etiam totam diem. De fœminis quid attinet dicere maximè opulentis, quæ ob delicias intotum pharmacorum ad os descriptorum affrictum ægrè ferunt? Iam & viros quosdam videas, qui non ob delicias solùm, sed ex natura fastidientẽ stomachum habent, atque huiusmodi pharmaca non ferunt. Itaque ea quæ ex stomaticis appellatis pharmacis, *hoc est quæ ori conueniunt*, mitiora existunt, crocum complectuntur, & myrrham, & alumen. Cæterùm confectio ex moris, & malis punicis, & similes quædam, cum solo melle medẽtur, habéntque gustum amplius suauem. Quin & confectio ex succo nucum cum solo melle apparata, suauẽ exhibet saporem. At verò succus mororum pro debiliore habendus est pharmaco. Fortius verò, & quod nullo inferius existit, est succus corticis nucum. Inter hæc medium tenet, quod ad vim adstrictoriam attinet, succus mororũ nascentium in rubo. His singulis admiscere potes, si quidem vehementius efficere velis pharmacum, succum vuæ acerbæ nondum maturæ, pari pondere: aut, si id non videatur, eius dimidium. Andromachus coniicit, croci, myrrhæ, succi vuæ acerbæ immaturæ, aluminis scissi, singulorum drachmam vnam.

Illitiones stomaticæ ori commodæ. Confectio ex moris, Cap. XLIII.

COnfectio ex moris sic apparatur, quemadmodum docet Eras: Succi mororum heminas quinque, vini austeri heminam vnam, mellis heminam vnam. Succum vnà cum vino decoquito, donec ad strigmentitiã crassitudinẽ redigatur: deĩde adiecto melle rursus decoque, donec probè cogatur: deinde in pila eis admisce croci sesquidrachmam, myrrhæ sesquidrachmam, omphacii sicci sesquidrachmam. Optimum autem est omnibus oris illitionibus simul incoquere radicis dulcis drachmas octo, ad eiusmodi sanè mensuram qualem præscripsi. Est enim radix dulcis natura mitis, & ob id asperitatem ex adstringentibus illatam lenire potens. Facit, inquit Eras, hæc cõfectio tum ad tonsillas, tum ad inflammationes oris, illita & gargarismi modo colluta. Poteris autem succum mororum cum solo melle apparatum, in vsum recondere, ob dulcedinem ori commendandam. Confectio ex malis punicis, Galeni: Accipe mala punica in vigore perfecta, matura & recentia, ita vt ex triplici eorum differentia, dulcium acidorum & austerorum, æquales partes vnà cum corticibus in mortarium coniectas, contundas, & ab eis succum exprimas: deinde confectionem appares hoc modo, Coniice succi heminas quinque, mellis heminam vnam, radicis dulcis drachmas octo. primùm verò succũ cum radice dulci decoquito, ac percolato: deinde adiecto melle simul coagmentato, & vtitor. Hæc confectio commodius exhibetur iis qui oris inflammationem patiuntur, habéntque simul stomachum fractum & qui cibum auersatur. vtilis est etiam bibita ad alui affectiones. Expedit autẽ ei (veluti reliquis oris remediis) adiicere: in principio quidem ea quæ adstringunt: circa vigorẽ, ea quæ concoquunt, iuxta inclinationem, ea quæ discutiunt. Facit etiã ad oris vlcera, & quæ appellantur aphthæ.

Confectio ex malis punicis, Asclepiadæ: Pharmacum ad os prosperè accommodatum, quod etiam ad vlcera serpentia conducit: Succi mali punici Italicos sextarios sex, mellis libram vnam, croci drachmas quatuor, myrrhæ drachmas quatuor. Succum per se satis diu decoquito: deinde adiecto melle rursus donec probè coagmentetur, decoquito: postea in mortario crocum & myrrham simul committito: atque hoc, vt maximo remedio, vtitor. Remedium oris ex musto Andromachi: quo inquit, vt pulcherrimo vtor: Gallas numero triginta, rhois quo coria inficiuntur chœnicem vnum, musti optimi ex vua aminæa alba sextarios sex, gallas contusas vnà cum rhoe per diem & noctem in musto macerato: deinde ad quartas decoquito, & per linteolum percolato, rursúmque succum, donec mellis speciem accipiat, decoquito, & adiecta croci drachma vna, aluminis scissi drachma I. myrrhæ drachma vna, probè misceto & in vsum recondito. facit enim & ad aurium & sedis quoque exulcerationes.

Confectio ex succo vuæ acerbæ, ex ferula medicamẽtario libro Sorani: Illitio ad os apparata ex succo vuæ acerbæ, incipientibus inflammationibus accommodata. Valet etiam ad humore prægnãtes gingiuas, & vlcera pura tonsillarum: Succi vuæ acerbæ ad coagmentationem decocti sextarium vnum, florum rosarũ drachmas duodecim, croci drachmas quatuor, mellis heminam vnam: appara vt prædictum est. Eodem modo etiam apparatur confectio ex succo malorum cotoneorum & pirorum, pirastrorúmque & mespilorum, ac mororum rubi: similitérque ex aliorum pomorum succo, atque item cornorũ: nisi quòd plus mellis iniicitur ad ea quæ magis adstringunt. succus enim pirorum & reliquorum pomorum ac

fructuum aliquando æqualem portionem mellis admittit: eorum verò quæ plurimùm adſtringunt,veluti eſt ſuccus corni,aliquãdo duplũ mellis ſuſcipit. Cõfectio ex nucibus,Galeni: Fit etiam ex ſucco viridiũ nucum pharmacum ori commodum hoc modo:Extrinſecum corticem nucis viridem quo tinctores vtuntur, in pilam coniectũ contunde,ſuccũmque expreſſum per linteolum excola,eiúſque heminas quinque,mellis heminam vnam,& radicis dulcis drachmas octo,hoc modo committe: Succum vnà cum radice dulci vſquequo cogatur decoque,& per cola:deinde adiecto melle ſimul decoque rurſus,ac vtere iuxta eam quam deſcribemus methodũ. Eſt itaque pharmacum ex nucibus omnium efficaciſſimum. verùm ſtomacho vtiliſſimum exiſtit id quod ex malis punicis eſt confectum.

Summaria doctrina de vſu omnium illitionum ad os apparatarum, Cap. XLIIII.

IN principio inflammationum,omnibus oris remediis vtiliter quiddam admiſcetur ex iis quæ reſtrictoriæ facultatis exiſtunt ac repellunt.Quapropter commodum eſt ſolùm ſuccum cum melle apparare ac reponere.Sunt autem reſtringentia parabilia quæ in principio miſcere cõuenit,roſæ,flos earum,baccæ myrti,myrtus ipſa,lētiſcus, rubus,omphacium.Poſt hæc cytini & balauſtia,mali punici cortices,gallæ,fructus ſpinæ Ægyptiæ,omnia aluminis genera,rhus tum culinarius tum quo coria inficiuntur:horum vnumquodque aqua decoquitur donec probè cogatur,atque ita percolatum decoctum illitionibus cõmiſcetur.optimus eſt etiam mali punici ſuccus in principio admiſtus.Frangenda autem ſunt ipſa mala ac contundenda in mortario vnà cum corticibus ſuis:deinde exprimenda ac percolanda decoquendáque donec in totum cogantur:atque ſic in præſentes illitiones ex eis admiſcẽdum eſt.Quòd ſi ſumptuoſius apparare velis pharmacum nempe diuitibus vtendum,adiicies corticem caſiæ,Indicam nardum aut Celticam,aut folium malabathri. Poſt principium autem vbi conſtiterit influxus,ſufficit confectio ex moris,croco modico ac myrrha adiecto,ad inflãmationis concoctionem.Quum verò ad vigorem peruenerint inflammationes,parum vtendum eſt illitionibus oris. Verùm collutionibus & gargariſmis mitioribus inflammationem concoquere oportet, velut eſt ea quæ ex furfuribus fit,& radice dulci. Aliquando etiam remediũ oris ipſum decoctum ex caricis cõſtans gargariſſandum exhibere cõuenit cũ aqua mulſa permixtũ,aut ſapa calefacta,aut cum ſola aqua calida,non præſente melle aut ſapa.Optimum cenſetur circa inflammationum vigorem oleum lentiſcinum conduplicato vaſculo calefactum & ore retentum:verùm cauendum ne ſit inueteratum . Vbi verò iam concocta fuerit inflammatio, & dolorum vehementia quieuerit:tum ſanè & diſcuſſoria ad oris remedia admiſcemus,cuius generis ſunt,hyſſopũ,pulegium , thymus,calamintha,thymbra,mentha,in ſapa aut aqua mulſa decocta & percolata,ita vt ex decocto cuiuſcunque tãdem iſtorum oris remedium permiſceatur.Ex parabilibus diſcuſſoriis eſt decoctum caricarum ad mellis ſpiſſitudinem redactũ. nam ſingula prædicta efficaciora fiunt, ſi diutius coquantur.Fortius autem prædictis exiſtit ſpuma nitri, & nitrũ ipſum, maximè Bernicarium vſtum.atque nitro adhuc potentius eſt ſulphur viuum. Porrò ad diuturnas & obturatas inflammationes adhibenda ſunt ea quæ præclarius diſcutere poſſunt:contuſa videlicet ac cribrata,de quorum numero hæc ſunt : ſi diuites exiſtant ægri, coſtus & amomum, & quod appellatur macer,perquàm calidum & adſtringens:& ſuccus ſanè Cyrenaicus ad diſcuſſionem obduratarum inflammationum aptiſſimus,aut aliquis eorum qui ei ſucceſſerunt, velut eſt laſer. pauperibus autem pro ſumptuoſis illis pharmacis adiicere conuenit dictamnum,aut meon,aut pyrethrũ, aut parum cardamomi aut ſinapis. Sit autem pondus ſingulorum quæ adiiciuntur, iuxta eam quam in principio diximus apponderationem: nimirum vt ad libras quinque ſucci,vna mellis adiiciatur,& annexorum ſint drachmæ quatuor vel quinque.

De tonſillarum inflammationibus,ex libris Philumeni, Cap. XLV.

A TOnſillæ frequentiſſimè inflãmationem incurrunt: calidi enim & humidi ſunt earum loci . Verùm hac affectione magis arripiuntur ii qui plurimo ſanguine abundant : & pueri ; vtpote mixturam habentes teneram, & multo cibo ſe explentes:& infantes adhuc lactentes ex hauſtu lactis id malum contrahentes.Infertur autem hæc affectio plerunque à nimia meri potione,& à multa ac auidiore deuoratione ciborum,maximè acrium & aſperorum:acciditque ita affectis difficultas tranſglutiendi, & dolor aliquando etiam febris.Incipiente itaque inflammatione,cibum ſubtrahere oportet,& aquæ potum exhibere:præſertim febre ſimul irruente.Exhibẽdi etiam gargariſmi adſtringentes,& repellentes, velut eſt lenticulæ decoctũ,cũ roſis,myxis,& palmis:reliquáque quæ in principio inflammati gurgulionis aſſumuntur.Cauendum autem ne mel in principio ad gargariſmos coniiciamus, ne per acrimoniam malum irritemus.Verùm quum vehementius affectio ipſa inualeſcit, & periculum ſuffocationis ſuſpectum eſt, vena cubiti incidenda eſt , repetita ſanguinis detractione:maximè ſi iuuenis ſit æger,& multo ſanguine abundet . cibi autem offerendi ſunt ſorbiles & ventri commodi. Quòd ſi venter nõ probè egerat,iniiciendus eſt clyſter:infantium verò ven tres glande immiſſa,& ſedis illitionibus irritare oportet . Poſt euacuationẽ, gargariſſent decoctionem furfurum calidam, aut ptiſanæ ſuccum in quo decoctæ ſunt vuæ paſſæ,aut ſapam tepefactam,aut decoctum radicis dulcis,aut paſſum cum decocto ficuum & hyſſopi.Hæc omnia tepida exhibenda ſunt:frigus enim non tolerant inflammata , ſicut neque plurimum calorem.multùm autem proderit oleum amygdalinum auribus infuſum. Extrinſecus leniter fouere conuenit ſpongiis expreſſis:& cataplaſmata quoque imponenda ſunt ex farina ordei,aut ſemine lini , aut fœnigræci,aut his ſimul mixtis.Remittẽte autem iam inflammatione & decreſcente, mel in gargariſmos admiſcere conuenit:quod in principio & in augmento minimè facere oportebat.quo tempore etiam calidiores gargariſmi proſunt. Extrinſecus autem lana mollis oleo tincta collo circumponenda.Quòd ſi ex vſu acriorum collutionum aut illitionum inflammatio exaſperetur, & mordacitas inde accidat,leniores gargariſmi colluendi ſunt:qua les ſunt ſuccus ptiſanæ , aut alicæ, & micarum ſiligineorum cremores,qui tepidiſſimi offerantur:lac etiam tepidum gargariſſandum.Remittente autem inflammatione & dolore,prædicta oris remedia ſunt illinenda,immiſſo digito medio,ita vt cum leni adhibita illitione partes tonſillarum,quæ intumuerunt,comprimantur, quò contentam in ſe materiam excludant.Verumtamen non violenter comprimere oportet,quemadmodum quidam faciunt,qui authores ob id ſiunt, quò inflammatio amplius augeatur.Si tamen obtigerit aliquis ab eiuſmodi curatione læſus,contenti erimus exhibitione gargariſmatum lenientium nihil illinentes.Permanente verò ac immorante diutius inflãmatione,atque vbi tonſillæ ipſæ ſubrubri coloris fuerint,neque melius à prædictorum remediorũ admotione habuerint,permutationem in pus expectare oportet.citò enim tonſillæ abſcedunt. Abſceſſu autem facto,inflammationis ſigna augeſcunt , & exacerbationes ad veſperam ſiunt fortiores,cum horrore & inæqualitate: aliquando etiam cum febre.Quare vbi ſuppurationem futuram ſperamus,coadiuuare oportet vt quãcitiſſimè fiat. Sint autem gargariſmi eis exhibendi calidiores , velut aqua mulſa calida,& decoctũ caricarum ac hyſſopi.Verùm ad molliendos & maturãdos tonſillarũ abſceſſus, maximopere auxiliatur vnguentum quod appellatur Ægyptiacum, quod ex reſina terebinthina ,& melle, & oleo dulciſſimo apparatur:& extrinſecus cataplaſma impoſitũ ex ordeacea farina & fœnogræco cum decocto caricarũ & althææ ac melle.Quũ autẽ pus perfectũ fuerit,dolores minuuntur,& inflãmationis tumor mollior redditus digito cedit:tũ ſanè acriores collutiones exhibendæ ſunt,atque prædictæ quoque oris illitiones. In cibo accipiant fruſta panis aqua macerata quãmaxima,& reliqua ſimiliter quæ

eis pro cibo offeruntur aceruatim ingerant. Vehemen-
tiore enim ex his circa tonsillas obuolutione facta, consi
mili modo tumores afficiuntur, veluti sectionẽ sustinerẽt.
A ruptura autem, aqua mulsa gargarissanda per se: postea
etiam admixta lenticula & rosis: atque his sanè immoran
dum est, donec penitus ad cicatricem perducatur. neque
vetat sæpe adiicere quiddam ex prædictis oris remediis.
Quòd si ruptura eis seriùs contingat, ob soliditatem vide-
licet corpusculorum incumbẽtium, inferátque inflãma-
tio ipsa dolorem, diducere abscessum conuenit ad proli-
ciendam puris excretionem. Leonidæ. Itaque si perfe-
ctæ ætatis sit æger, eũ desidere facito, postea diducto ore
linguam cum specillo lato, aut instrumento linguæ de-
primendæ apto, deprimito, ipsúmque abscessum cũ scal-
pello aut acicula penetrãte diducito. Si verò puer sit æger,
caput eius intra genua eius qui manum admolitur, conti
neatur: deinde facta abscessus dissectione, caput eius incli
netur ad humoris commodiorem exclusionem. Ab ope-
re autem patrato, aquam lactei teporis frequenter col-
luant. Post multam autem intercapedinem ab opere pa-
trato, & insequentibus deinde diebus aquam mulsam gar
garissent: adhibeatúrque eis vnguẽtum ad exulceratas tõ
sillas conueniẽs: quale est quod Ægyptium croceũ appel-
latur, & quæ ei similia existunt. Est autem Ægyptiũ hoc.
Vnguentum Ægyptium croceũ: Croci drach. III. mel-
lis sesquilibr. olei rosacei sextãtẽ, succi fœnigræci & semi
nis lini decocti quadrãtem. crocum in succo dissolue: de-
inde oleo adiecto, ea simul commisce, & mel prius despu
matum coniice, & permixtis vtere.

De crustosis & pestilentibus tonsillarum vlceribus, Cap. XLVI.

CRustosa & pestilentia tõsillarum vlcera vtplurimùm
nullo præcedente tonsillarũ fluxu incipiunt, aliquan
do autem à consuetis fieri inflammationibus, maximè
efferatis, perficiuntur. Fiunt autem frequentissimè pueris
atque etiam ætate iam perfectis, maximè iis qui vitiosis
humorib[9] abũdãt, in iis quæ vere cõtingere solent pesti-
lentibus cõstitutionibus. In pueris verò oris, vlcere quod
aphtham vocant, præcedente omnino perficiuntur. Sunt
autem partim alba, maculis similia, partim cineteo colo-
re, aut similia crustis, quæ ferro inuruntur. accidit autem
ægris siccitas in transglutiendo: & suffocatio coaceruа-
tim incidit, maximè quum rubor subeat mẽtum: aut vbi
hæc acrimonia præterierit, nome quæ depascitur, locos
excipit, succeditque vnà putrefactio. Archigenis. Festi
nanter itaque auxilium afferre oportet iis qui sunt ætatis
perfectæ, atque confidenter venam brachii incidere, si
quidem nihil sit quod id fieri prohibeat. Multæ enim vir-
gines circa vigoris ætatem mensium purgationem appe-
tentes, hac affectione apprehenduntur, quæ præcipuè ve-
næ incisione opus habent. Incidendæ autem sunt in eis
tali venæ, & vnica sanguinis detractione facta euacuãdæ,
non autem ad vsque animi defectionem. deinde glandu
lis & sedis illitionibus ac clysteribus vtendum erit: itém-
que cucurbitulis iuxta lumbos, ac colligationibus extre-
mitatum. atque omnibus modis conandum est, vt diuer-
sio ab affectis partibus fiat. Postea etiam gargarismis vti
conuenit: velut est lenticulæ decoctum, & myxarum ac
palmarum cum melle & ptisanæ succo: deinde furfurum
decoctum in decoquendo viscosum factum, adiecto mel
le. Potest etiam remedium oris ex moris, & maximè id
quod ex malis punicis constat, colluendum exhiberi, hy-
dromelite permixtũ. Philumeni. Infarcitur autẽ hydro
meliti & cost[9] & iris, ac aristolochia, & similia post prin-
cipium. Probè autem facit id quod ad columellas præ-
scriptum est, siccum pharmacum ex rhoe, flore rosarum,
crocóque & costo. Foliorum etiam glaucii siccorum de-
coctum optimè facit, quanquam gustus vehementer ama
ri existat. Ego autem & glaucii succo, cuius ad collyria v-
sus existit, in aqua mellis meraciore diluto, pro gargari-
smate vtor, aut etiam cum iridis decocto. At verò fruti-
cis ipsius sicci, glaucii inquam, cõtusi & cribrati optimus
vsus existit, si insuffletur. Conandum autem est in vniuer
sum, ne digitum quidem locis admoueamus, aut leni sal-
tem tactu manum admoliamur. Etenim inscii, ad quos

A maximè in rebus dubiis homines confugiunt, vehemen-
tius illinunt, simúlque inflammatum locum comprimũt
simúlque crustam detrahunt: quod minimè facere conue-
nit priusquam eleuatam & vix innitentem crustam con-
spiciamus. Quòd si enim adhærentem adhuc crustã auel-
lere aggrediamur, vlcerationes magis in profundũ pro-
cedunt, & inflammationes consequuntur, augentúrque
dolores, & in vlcera serpentia proficiunt. Itaque sicca qui-
dem remedia insufflare conuenit: liquida verò cum pin-
nula illinire, ita vt quantum licuerit quãpenitissimè pin-
B nulam immittamus. Vtendum est etiam compositione
ex semine rutæ syluestris ad anginam descripta, & ea quæ
ex vstis hirundinibus constat, ita vt cũ melle liquefactas
illinamus, & cum hydromelite permixtas colluendas ex-
hibeamus. Profuit etiam aliquibus aristolochia, & iris, &
chalcitis adhibita cum melle. aliquando etiam Andronis
& Musæ pastilli. Mirabiliter autẽ crustas aufert caninum
recrementum melle illitum, & vstarum hirundinum ci-
nis, & centaureæ minoris vstæ cinis cũ melle, & cochlea-
rum terrestrium, maximè nudarũ vstarum cinis cũ mel-
C le. His verò de quibus medici desperarunt, fel crocodili
exiccatum & tritum ad crustã insperge, aut illine cũ mel-
le. Oportet autem post irritationes à pharmacis eiusmo-
di factas, lenire cum radicis dulcis decocto, & qui ex vi-
no scybelite, mastiche Chia, myrrha & croco constat gar
garismo, deinde cum amylo & tragacãtha. Cohibito au-
tem iam vlcere pascente, lac gargarissandum, Samia terra
permixtum. Et febrium quoque curam habere cõuenit.
(vehementes enim incidere solent) atque in repurgandis
D explanandisque vlceribus maximè sollicitum esse: cõuul-
sionem enim infantes plurimi passi sunt in vlcerum re-
purgatione: aliqui verò via transglutiendi exiccata, sunt
strangulati. Sunt etiam quibus corroduntur gurguliones,
atque vbi diutius perstiterit vlcerationes, & in profundũ
proserpserint, cicatrice iam inducta, adstrictiorem vocẽ
edunt, reflectitúrque ipsis potus in ipsas nares. nam & ego
puellam noui quæ post quadragesimum tandem diem
consumpta est, quum se iã à morbo recolligeret. Verùm
ad septimum vsque diem plurimi periclitantur. Vbi verò
E inflammationes & vlcera serpentia semper amplius ex-
tendantur, forinsecus fomentum adhibere oportet, & ca-
taplasmatis cõmunibus vti, cum cautione ne refrigere-
mus. Feliciter enim res procederet si intrinsecus detentã
materiam extrà queant transferre. Contegantur itaque
semper post cataplasmata, partes circa mentum, cum nar-
dino & cyprino cerato, cum circumpositione lanarũ mol
lium. Vbi autem crustæ solutæ fuerint, & vlcera ipsa mũ-
data, antheris, *hoc est floridis* remediis vtendum est. Sa-
nant enim in totum vlcerationes ipsas, tum siccæ adhibi-
F tæ, tum illitæ cum melle. Sunt autem crustarum tum o-
ris, tum tonsillarum, composita pharmaca huiuscemodi.
Asclepiadæ illitio ad exulceratas inflammationes: Florũ
rosarum drach. octo, croci drach. IIII. balaustiorũ drach.
I. myrrhæ drach. I. nucum pinearum repurgatarũ drach.
tres, subactis melle ad illitionem vtere. Asclepiadæ, ad o-
ris putredines: Rhois culinarii drach. IIII. acaciæ drach.
I. omphacii drach. I. medullæ ceruinæ aut vitulinæ drach.
IIII. in vino dulci diluta, melle despumato excipe, & ad il-
litionẽ vtere. Andromachi remedium oris odoratum ac
G tenerum ad inflãmationes ac crustas optimum. Nucũ pi-
nearũ depuratarũ drach. III. amyli drach. II. aluminis scis-
silis drach. I. florũ rosarum drach. I. croci drach. I. mellis
quantum suffecerit. Aliud ad omnes tum oris tum ton-
sillarum affectiones: Rhois culinarii drach. IIII. florũ ro-
sarum drach. I. croci drach. I. costi drach. I. illine cum mel-
le, aut cũ aqua mellis gargarissandũ exhibe. Critonis ad
crustas: Misy assatũ aut crudũ illine cũ melle: statim e-
nim eas tollit. Sint autẽ misyos drach. III. & lib. I. mellis,
quo modo etiam vti poteris chalcitide. Archigenes autẽ
H inquit, Ad crustas optimè conuenit stercus caninum cum
melle: quod tum optimum erit, quũ ossibus canes fuerint
nutriti. magnopere enim auxiliatur neq; odiũ sui indu-
cit, in cibo oblatũ. Licebit etiã vti plurimis eorũ quæ ad
anginã descripta sunt auxiliorũ. Aliud Archigenis, ad
crustas in ore: Hirũdinũ vstarũ & stercoris humani æqua

le põdus cũ melle illine. Accipiendũ eſt ſtercus nõ quod-
cunque obtigerit, verùm puerũ biduo prænutrire opor-
tet pane & lupinis ac vino modico, atque deinde tertia
die ſtercus eius accipere & exiccare, atque repoſitum ſer-
uare. vſu verò expetente, contrito vti. efficax enim & ad
anginas exiſtit. Experti etiã ſumus, inquit Galen⁹, pharma
ca à Sorano deſcripta præclarè facere, quæ ſanè ille iuxta
dictionum ſeriem deſcripſit. Remediũ ad cruſtas oris
conferens & ad gingiuas humore prægnantes & graueo-
lentes: Miſyos vſti drach. octo, iridis Illyricæ drach. IIII.
croci drach. I. in puluerẽ redige, ac pyxide lignea repone.
vtere autẽ per ſe cũ melle. Florida cõpoſitio ad prædi-
cta ſimiliter efficax: Iridis Illyricæ drach. IIII. ſandarachæ
drach. IIII. cyperi drach. IIII. aluminis ſciſſi drach. II. myr-
rhæ drach. II. crocomagmatis drach. II. in puluerem redi-
ge ac vtere. Quidam etiam flores roſarum, & gallas adii-
ciunt, ſing. drach. II. Vtere autẽ ad putrefacta, & ad abſceſ-
ſus gingiuarum ſicco: ad cruſtas verò cum melle. Phila-
grii, ad oris eroſiones: Seminis lentiſci nõdum denigra-
ti drach. IIII. gallarum drach. IIII. coſti drach. I. folii drach.
I. vtere. Theodori, ad tonſillarũ vlcera, gingiuarúmque
& pudendorum, ad putrefacta & carbunculos: Aluminis
ſciſſilis, ſãdarachæ, myrrhæ troglodyticæ, ſing. æquale põ
dus accipe, ac vtere ſicco. Hermi, ad omnes oris affectio
nes ab vlcere, quod aphtha appellatur vſque ad cruſtas &
carcinomata: Ericæ ſemen tritum, ſucco hyoſcyami exci
pe, & vtere cum melle. Aliud, ad vlcera quæ ſerpunt in
ore, gingiuis, ac lingua: Miſy cum ſucco foliorum vitis al-
bæ, quam bryoniam appellant, dilue, & coniecto ſimul
melle tere, ac ad illitionem vtere. diuinitus extergit ac re-
purgat. Vbi verò repurgata fuerint & carne expleta, bryo-
niæ radicem cõtuſam & in puluerem redactam adhibe.
ea enim ad cicatricem perducit. Aliud eiuſdem, ad o-
ris putrefactiones, vlcerationes, & vlcera quæ ſerpunt: Fo
liorum vitis albæ quadrantẽ, aluminis ſciſſilis trientẽ, mi
ſyos crudi drach. IIII. atramenti ſutorii drach. II. contere
quouſque arida fiant, & in puluerem redactis, vtere ſiccis.
Repurgat, explet, reprimit illatum fluxum. Ego verò præ-
cedens expertus ſum. Collutione autem vtendum eſt ad
omnia oris vlcera, & ea quæ ſerpunt, putrefactionéſque, &
gingiuas denigratas. Verbenacæ rectæ decocto & vino,
quod calidũ ore retinendũ exhibe. Aliud diuinũ reme-
dium: Oleæ viridis folia aqua decocta colluẽda exhibe.

De angina & eius ſpeciebus, ex Galeno,
Cap. XLVII.

ANginæ quatuor differentiæ exiſtũt. Vna, quum fau-
ces fuerint inflammatæ: fauces autem, pharynga *Græ-
cis* appellatam, voco intra os locum, vbi tum ſtomachi, tũ
aſperæ arteriæ extrema conueniunt. Altera quum neque
circa oris regionem, neque iuxta fauces, imò nec forinſe-
cus, quicquam apparet inflammatum: & tamen ſuffoca-
tionis ſenſus infeſtat ægrum iuxta aſperæ arteriæ extre-
mum. Tertia, quũ exterior gutturis regio vnà cum inter-
na fuerit inflammata iuxta mentum. Adhæc autem &
circa ceruicem quædam affectio oboriri ſolet, ex luxatio
ne & diſceſſu cuiuſdam in collo verticuli in anteriorẽ
regionem. vnde cauus apparet locus: & quum extrà attin-
gitur, dolore afficitur, quod contingit ob diſtracta intrò
verticula, & conſiſtentem circa muſculos faucium aut ex-
tremitatis arteriæ inflammationẽ. Hæc autẽ ſpecies pro-
priè cynanche à veteribus eſt appellata. Lingua enim à lu-
xato verticulo, iuxta radicem ſuam impulſa, ex propriis
locis excedit, & difficultas magis circa reſpirationem in-
feſtat: vnde coguntur aperto ore ſemper hiare, atque aerẽ
attrahere. Omnes autem prædictæ affectiones communẽ
habent difficultatem tranſglutiendi: ita tamen vt in alia
plus, in alia minus hoc malum augeſcat. Accidit etiam eis
potum aſſumptũ ad nares reflecti. atque hæ ſanè ſunt af-
fectiones: curatio autem earũ in paucis variat. Aretæus
autem inquit, Anginæ cauſæ multæ exiſtũt, maximè au-
tem frigiditas magis quàm ardores, & plagæ, & oſſa ex
piſcibus ad tonſillas impacta, & potus frigidæ ebrietas,
nimia ſatietas, & quæ ſpiratione attrahuntur mala. Ar-
chigenes autem ait, occultæ anginæ cauſam eſſe in qui-
buſdam, neruos qui ad ſtomachum deferuntur, dum ma

A lè afficiuntur, & pòſt inferioribus membris, pulmoni in-
quam & cordi reſpirandi, principium inflammant: arte-
riis verò quæ carotides appellantur, itémque aliis adiacẽ-
tibus, inde inflammationem tranſmittunt. At verò quòd
hi qui ſic afficiuntur, non fiant attoniti, inde eſt quòd hu
ius affectionis cauſa intemperies ſola exiſtit, non etiam
coarctatio locorum. Cõueniũt igitur, inquit Archigenes,
eis ea quæ vomitoriam vim obtinent, velut eſt elaterium
& ſquama æris illita cum melle. Ego autem, inquit, ab oc-
B culta angina prehenſos ex ſinapis gargariſmo releuo,
móxque in balneum induco: atque ita multos à periculo
liberaui, quibus affecta particula obliuioni tradita fuit,
per diſtributionem videlicet in vniuerſum corpus ſana-
tos. Aretæus autẽ inquit, Cucurbita accipiatur, primúm-
que infra vmbilicũ adhibeatur, mox ad latera dorſúm-
que & ſcapulas, ita vt aſſiduè à loco vno ad alterum trã-
feratur, & in admolitione ex ſupernis locis deorſum tra-
hatur. Quòd ſi vehementer vrgeat ſuffocatio, ſinapi aqua
tritum & vili panniculo exceptum pectori impone. Ad
delingẽdum verò conueniunt eis, ſinapi, nitrum, hyſſopũ
C ſquilla aſſa, ſulphur viuum. omnia paribus portionibus cũ
mellis cochleario permixta delingenda exhibe. Archi-
genes. In principio igitur, compendiarium & præceps
auxilium omnis angina requirit. Quandoquidem autẽ
ferè iuuenibus accidit, eueſtigio cubiti venã eis incidere
oportet, niſi quiddam maioris periculi impediat: auferre
autem ſanguinem parcè, non vſquequo animi defectio ſe
quatur: citius enim hi animo linquuntur, & aliâs ſanè ex
refrigerationibus & animi defectione perfacilè materia
à faucibus ad pulmonem defertur, & ineuitabile pericu-
lum infert. Curandum etiam vt modica fiat deductio ve-
D næ. nam cum in aliis tum in magnis venæ diductioni-
bus aceruatim animi defectus irruit. neque tamen angu-
ſtiorem facere venæ inciſionem conuenit, ne ſanguis ve-
lut percoletur, & craſſior eius pars intus remaneat, quæ
cauſa huius affectionis exiſtit. Vtilis eſt autem eis repeti
ta detractio in ſequenti die, niſi præpediat ægri timor
aut animi deliquium. Quòd ſiquid venæ inciſionem fie-
ri prohibeat, per clyſterem infundendum eſt centaureæ,
abſinthii, calaminthæ, & ariſtolochiæ decoctum, admi-
xto melle & plurimo nitro: poſtea etiam purgatiua dan-
E da, quæ magis pituitam ducunt. conuenientiſſimum au-
tem aliquando in angina eſſe videtur, elaterium: verùm
non oportet niſi cum ſero lactis & cnico in ſero cocto i-
pſum propinare. Conuenirent etiam eis ex aloe & colo-
cynthide catapotia, ſi modò queant deglutire. ſi verò con
fidentior contingat medicus. bonum eſt & hieræ Archige
nis ex colocynthide drach. tres cum aliqua ex prædictis
decoctione per clyſterem infundere, vbi prius aliquo ſter
corum eductiuo euacuauerit. Poſt vniuerſales autem eua
cuationes, cucurbitas apponere oportet: & ſi quidem tu-
F mor circa maxillas, aut ſub mento perſiſtat, in ipſum tu-
morem, & cum ſcarificatione plurimum ſanguinem ex-
trahere, ſaléque reſpergere ſciſſuras & confricare. Quòd ſi
nullus extrinſecus tumor appareat (veluti fieri ſolet in ea
quæ occulta appellatur cynãche) retrò ſub colli neruo in-
figenda erit cucurbita iuxta primũ verticulum, & cõſtan-
ti attractione vtendum, & frequentius cucurbita auellẽ-
da. Ea enim inſtantia factis vertebrarum diſceſſibus ac lu
xationibus probè ſe opponit: deinde vbi pauliſper à reli-
G quorum remediorum adhibitione quieueris, cataplaſma
tis vtendum, tum eadem die, tum etiam in ſequenti. Ma-
iorem verò ſpem in ſequentibus diebus in illitionibus &
gargariſmis reponere conuenit. Itaque vbi initium ſit cũ
multa inflammatione, ea quæ leniter adſtringunt offerẽ-
da ſunt primùm, velut eſt roſarum, lentium, palmarúmq;
decoctum, flos roſarum ex hydromelite, rhus cum hydro
melite decoctus, & decoctum myxarum. Quòd ſi excoria
tio contingat corpuſculorum, panis cremor exhibendus
eſt calidus, aut furfurum decoctum colluant, aut etiã lac
H ſolum. Ego autem, inquit Archigenes, ſiccum pharmacũ
in promptu habeo, Ex rhois culinarii drachmis octo, flo-
rum roſarũ drachmis IIII. coſti autem & croci cuiuſque
drachmis II. Ex quo ſanè in aquã mulſam inſpergo, & in
gargariſmate vtor, atque inflammationes & vlceration

entllaſſ

tonsillarum facillimè sano, etiamsi contingant quibus illæ ad summum,progressum minentur:quin & illitiones mansuetiores inflammatis commodæ sunt,velut est ea quæ ex moris constat,& rhois culinarii cremor in hydromelite coctus donec cogatur. oportet autem præmacerare sufficienter rhoen ipsum donec abundè aqua mulsa ex eo colorem accipiat,& in sapore vim eius repræsentet. Probè etiam facit mali Punici integri vnà cum corticibus fracti ac contusi succus melle permixtus,ita vt ad succi partes tres vna mellis coniiciatur, & donec cogatur decoquatur ac illinatur.Quòd si ad nullum dictorum remediorum,malum cedat, sed semper multitudo humorum augescat, venæ sub lingua incidendæ sunt,aut quæ sunt in fronte, aut etiam circa magnos angulos oculorum: forinsecus autem assiduè lanæ circum collum ponantur oleo calido madefactæ,aut ceratum ex oleo Cyprino apparatum adhibeatur,aut si malis, ex gleucino siue musteo. Quòd si diutius moram traxerit, abscessum expectare oportet, & tum sanè conuenientius erit ficuum decoctum ad colluendum: multóque magis,si hyssopum ei coniiciatur. Neque verò incommodus fuerit in iis qui aliquo modo sunt exulcerati,crocus cum aqua mulsa, & decoctum radicis dulcis. In vigore autem, omnium vtilissimus existit succus ptisanæ aut alicæ ore collutus: nam & à multis minis liberat,& abscessus metum eximit confestim. qui si non adsit, furfures probè cocti ei succedere possunt. atque hæc quidem iis conueniunt. At in angina siue inflammatione ac vlcere,vbi sola multitudine ægri obturati periclitantur, iis quæ acriora sunt periculum est faciendum: sunt enim tunc etiam in principio conuenientiora, post vniuersales tamen euacuationes. Itaque hydromeli meracius profuerit,si cum eo hyssopum aut origanum decoquatur.Si verò in superioribus partibus, aut iuxta fauces malum persistet, sinapi tritum cum aqua mulsa &percolatum gargarissandum exhibebimus. Conuenit etiam casiæ decoctum,& iridis,& radicis panacis,gentianæ,centaureæ,aristolochiæ,agarici,& radicis cucumeris agrestis. vnumquodque autem cum hydromelite satis diu decoquatur donec succulentum reddatur. Vsus sum etiam in occulta angina ex sinapi gargarismo, & sæpe à periculo ægros liberaui. Illitio autem iis valde conueniens, iis inquam qui citra exulcerationem, anginam patiuntur, est ea quæ ex semine rutæ syluestris apparatur:& quæ ex vstis hirundinibus constat: quarum apparatum paulo pòst vnà cum aliis remediis describam. Iuuantur etiam fotu vaporis intra os accepto,hoc modo: Origanum,hyssopum,satureiam, fœniculi semen,cum aceto plurimo & nitro feruefacito in olla diligenter operta, operculo foramen habente in medio:deinde arundine ori ægri & foramini adaptata, sinas foueri. si verò ex feruore arundinis os aduratur, ouum vacuum paruum vtrinque perforatum ore contineant, & per ipsum arundo immittatur. mollius autem fomentum fuerit, si pro aceto poscam affuderis aut aquam. Cæterùm magis lancinātia offerre illis oportet, quò rursus insurgat caro, & transmutare queat eam quam in profundo pertulit coarctationem. in dubium enim sæpe venit & ferè desperationem præ feritate morbus, vt & odiosa exhibere quibusdam necessarium fuerit: siquidem humano stercore quosdam vsos esse constat pro illitione, & magnum sanè commodum repererunt. Alii autem recenti vsi sunt, alii verò exsiccato & trito, ita vt cum nardo vel myrrha id permiscentes,fœtorem celarent. Ab acrioribus autem,& iis quæ dilaniantem vim obtinent, ad mediocria est transeundum: velut est Andronis pastillus, & similia. Vtilia etiam iis sunt ea quæ vomitoriam vim obtinent, maximè illis quibus grauitatis sensus circa ventrem hæret. Archigenis remedium,quo vtor (inquit) ad occultas anginas: mirabiliter etiam conducit anhelosis: Elaterii oboli dimidium, spumæ nitri obolos tres, sinapis drachmam vnam, contere cum aqua & informa. Mouet autem vomitum elaterium cum oleo aut melle tritum & penitissimè illitum. multo autem

A efficacius id præstat, si squama æris ei commisceatur,aut ipsum æs vstum, oleo Cyprino tritum illitum. Probè etiam facit fel tauri illitum,& nitrum cum aceto mulso potatum, & centaureæ succus cum melle, aselli sub aquario stabulantes vase cum melle delincti. Quidam nasturtii semen tritum bibendum exhibuerunt quantum cochleario accipi potest,cum aqua mulsa. nec ita longè pòst pituitam vomuerunt illi crassissimam & tenacem,statimque à plurimis molestiis sunt liberati.

Aliud. Stercoris gallinacei albi & colore cerussam B referentis,bonam copiam exsiccatam & repositam alter ua.vbi verò vsus postulat, quantū cochleario accipi potest,in aqua,aut aqua mulsa dilutum propina.etenim desperatos etiam sanat. quòd si bibere nequeant, tritum melle quampenitissimè illini. Aliud ad idem: Centaureæ drachmas octo,nitri drachmas octo, salis communis drachmas octo, contere & repone siccum. vsu verò exigente,melle imbue, & cum pinnula illine, aut quomodo videbitur.vtere confidenter. nam periculum eius factum est. Aliud. Absinthium contusum & C cribratum,adiecto nitro trito,illine cum melle. Aliud. Elaterium cum felle taurino & melle contritum illine. Compositio ex semine rutæ syluestris ori commoda,Andromachi. Ad anginas & desperatos(inquit)hac vtor. summè etiam prodest stomachicis,& ad tormina intestinorum, fabæ magnitudine exhibita ex frigida: Seminis anisi,seminis apii, floris iunci odorati,ammii,aluminis scissi,iridis Illyricæ,seminis rutæ syluestris,quod quidam harmala, alii besasa appellant:cinnamomi,myrrhæ troglodyticæ,aristolochiæ longæ,sin D gulorum vnciam vnam,casiæ,crocomagmatis,rosarum siccarum,cuiusque vnciam vnam, costi quadrantem, cineris hirundinum recèns vstarum quadrantem, croci sesquiunciam, spicæ nardi drachmas quatuor, amomi drachmas quatuor, gallas omphacitidas numero octo, contere,& melle excipe, ac vtere. In principio quidem pharmacū hoc cum decoctione aliqua mediocriter adstringente,quales sæpe diximus,dilue:iuxta vigorem verò cum ptisanæ succo:iuxta remissionem autem & declinationem,melle aut hydromelite,aut vino mulso:inue E terata autē & velut indurata inflammatione,aceto mulso. Philagrius autem inquit, Aliquando post prædictas vniuersi corporis euacuationes,& adhibitiones cucurbitularum, & incisionem venarum sub lingua, miscemus etiam alia quædam ad præscriptum pharmacū, quæ partim quidem irruentem fluxum restringunt, partim autem omnia quæ iam insident discutiunt. Coniiciuntur autem ex rutæ compositione drachmæ octo,gallæ omphacitidis drachmæ octo, & stercoris canini albi, ac humani stercoris sicci, cuiusque drachmæ octo. verùm (quemadmodum & antè dictum est)stercus canum F accipere oportet eorum qui antea per biduum ossibus sunt nutriti: humanum verò ex puero biduo pane & lupinis nutrito. Vomitorium Marciani, quod & ad opertas & manifestas anginas prodest. præexige (inquit) mercedem: Æris vsti drachmas duodecim, atramenti sutorii drachmas duodecim,myrrhæ drachmam vnam, elaterii drachmam vnam,spumæ nitri drachmam vnam, fellis taurini drachmas quatuor, excipe melle, & cum pinnula quampenitissimè illine. Archigenes autem G inquit, Stercus humanum quale prædiximus,accipe & exsicca,ac in vili panniculo ligatum exure,atque cum aqua mulsa dilutum propina. est enim remedium eorum qui iam suffocantur. Antonius verò Musa inquit, Stercus caninum quale prædiximus accipe & exsicca, contusóque & cribrato vtere ad anginas, cum melle quampenitissimè illinens, vt transglutire possint. Eo enim nullum potentius pharmacum noui (inquit Galenus) neque ex angina laborantibus,neque ad magnas tonsillarum inflammationes, neque ad glandularum tuber- H culorūmq; gutturis suffocationes iā periculum minantes. Probè facit etiam cum aceto mulso & pice liquida illitum caninum stercus. Summè etiam auxiliantur ad anginas, confectio ex vstis hirundinibus, cuius compositio hæc est. Compositio ex hirundinibus

vstis: Cineris hirundinum syluestrium vstarum drachmas octo, croci drachmas duas, spicæ nardi drachmā vnā, excipe melle & permisce hoc modo, vbi iam incubuerint affectiones. Oportet autem exurere hirundines hoc modo: Pullos hirundinum viuos non deplumes, addito congruentis modi sale, in fictile vas conjicimus, idque obturatum super prunas ponimus, donec puluis & cinis fiat, quo contrito vtimur. Aliud ex hirundinibus, itidem valens ad anginas: Hirundinum vstarum pullos numero vndecim, succi myrti viridis cyath. duodecim, myrrhæ obolos tres, mellis cyathos duos. hirundinum pullos exure & contere: deinde omnibus simul mixtis vtere. Aliud cuius experimentum constat: Folii, costi, caryophylli, piperis, cuiusque vnciam vnam, sandarachæ trientem, excipe melle despumato, & illine. Aliud. Cochleas nudas citra testam in hortis repertas, in ollula exure ac contere, cineréque melle excepto vtere. est etenim eiusmodi remedium quod præsentem opem affert. Simili modo etiam cancrorum vstorum cinere vtendum est cum melle: & decoctum quoque cācrorum ore collutum vtile existit. Ego autem cancrum in aquæ hemina tritum percolo, ipsamque aquam calefactam gargarissandam exhibeo: crassa enim educit multa, & releuatur confestim æger. Aliud. Centauream minorem siccatam exure, cinerémque illine cum melle. Aliud. Maxillæ porcelli vstæ vnciam vnam, stercoris canini albi drachmas quatuor, malicorii vnciam vnam, gallarum vnciam vnam, costi drachmas quatuor, piperis torrefacti scrupulos sex, misce cum melle, ac vtere. Valde autē magna solicitudine ac contentione opus est etiam tum quum malum remittere videtur: etenim ea quæ iam ex profundo corporū circa fauces attracta sunt, ex improuiso in pulmonem transferuntur, si negligantur: atque ita repentina mors ægro infertur.

De glandulis, Cap. XLVIII.

OMnibus hominibus carunculæ quædam exiguæ naturales iuxta vtrasque tonsillas extant, antiades *Græcis, Latinis glandulæ* appellatæ, quæ quum naturalem modum seruant, nihil molesti inferunt: verùm vbi iuxta affectionis proprietatem augescāt, & modi maioris quàm secundum naturam suam fiant, tunc sanè & transglutitionis & spirationis difficilis causæ existunt. Consistunt autem ferè intotum citra inflammationem, & paulatim etiam augescunt. aliquando autem & inflammationem patiuntur. Diducto itaque ore, manifestè apparent glandularum tumores maiores, citra quidem inflammationem, tonsillarum corpusculis concolores: inflammatæ verò, rubicundæ & inferentes dolorem. Quare quum inflammatio affuerit, gargarismis & illitionibus ad tonsillas inflammatas descriptis est vtendum. Quum verò citra inflammationem consistunt, conari oportet vt per commoda pharmaca paulatim deprimantur, & per admoti digiti compressionē. Remedia autem ad glandulas absque inflammatione auctas, talia conueniunt: Gallæ omphacitidis, salis ammoniaci, aluminis scissi, cuiusque vnciam vnam. adhibe siccum. Aliud. Myrrhæ sextantem, gallarum drachmas octo, misyos drachmas duas, salis torrefacti drachmas duas. vtere sicco. Aliud. Gallarum, misyos, myrrhæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe, & siccis vtere, vel cum melle. Aliud Asclepiadæ. Remedium ad glandulas accommodatum: Gallarum omphacinarum drachmas quatuor, diphrygis drachmam vnam, myrrhæ drachmas tres, croci drachmas tres, mellis quantum suffecerit. hoc pharmacum citra vlcerationem glandulas reprimit.

Aliud Apolloniadæ: Diphrygis drachmas duas, chalcitidis assatæ drachmas duas, gallarum drachmam vnam, croci drachmam vnam, myrrhæ drachmam vnam, excipe melle, & vtere. Chirurgia. Verùm si pharmaca vincantur, excindere glandulas oportet. quod vt commodius fiat, æger in claro & splendido loco collocetur: & diducto ore vnaquæque glandula vncino producatur, & excindatur. excinditur autem ex ea id quod supereminet, iuxta medium eius quod præter naturam excre-

A uit. qui enim dū omnē quæ præter naturā accreuit carnem excindunt, etiā naturalē carnē ex fundo auferunt, periculosæ sanguinis eruptionis authores fiunt. Post excisionē autē posca frigida colluenda detur, ad sanguinis videlicet inhibitionem, & post eā frigidissima aqua. Postquā autē sanguinis eruptio cōstiterit, satis lōga intercapedine tēporis facta, aqua mulsa tepida exhibeatur: sequētibus verò diebus, etiā cū ea illitiones afferantur, quales sunt ad vlceratas tonsillas descriptæ. Rarò autē, quando videlicet vlcera eminentiora apparēt, florido sicco ipsas
B tonsillas attingimus. per hoc enim eminentiæ deprimūtur, & cicatricis inductio perficitur.

De suffocatorum reuocatione, Cap. XLIX.

REuocantur aliquando suffocati ac strangulati, aceto ori infuso cū pipere, & semine vrticæ. verū difficulter tractari possunt vt admittāt: cogere itaque oportet ac ori infundere, ad vomitionémque irritare. Rubore autē circa collum dissoluto, statim respiciunt ac relaxantur. quare oleo multo calido, & lana, aut cerato, col-
C lum assiduè circum circa est amplectendum. Similiter etiā naufragos reuocare oportet, si quidē respiratio adhuc in eis seruetur. Prius autem in caput ipsos suspendere conuenit, ac cogere quò absorptam aquam euomant, siue pinnularum seu digitorum irritatione: forinsecus verò manuum impositione iuuare oportet ventris firmitatem.

De deuoratis ac fixis in tōsillas spinis, atque iis quæ in asperā arteriā delabuntur, Cap. L.

SI in asperæ arteriæ extremum, atque ipsam adeo asperam arteriam, aliquid eorum quæ deglutiuntur præ-
D terlapsum fuerit, tussis prouocanda est, per acetosam aliquam qualitatē: & sternutatorium quoque naribus admouendū. Ex vehementi enim agitatione, & instantia, & spiritu simul cum violentia quadā expulsionē adiuuante, eiusmodi cōsueuerunt excerni. Si verò iuxta tōsillas, aut iuxta principium stomachi seu gulæ, spinæ aut ossa fuerint infixa, ita vt oculis subiaceant, atque plurima sui parte extra tonsillas promineant, volsella apprehēsa ex-
E trahere oportet. Quum verò in inferioribus gulæ locis quid adhæserit, hoc modo: Spongiā paruā resina terebinthina madefactā, aut carunculā crudam recentem incisam, vnà cum filo valido ipsi alligato, deglutire coge, & mox comprehēsam per alligatum filum rursus extrahe: hoc enim modo sæpe etiā id quod infixū fuit, simul extrahi cōsueuit. Conuenit etiam panis recentis interioris buccellas deglutiēdas exhibere citra commanducationem, aut caricam aliquantisper circummanducatam, nō tamen penitus dissolutam. Quum autē ad fundum vs-
F que ipsorum corporum penetrarit, neque extrahi potuerit, aqua mulsa gargarissāda exhibeatur, & cibi sorbiles, velut ptisana cum melle, aut alica similiter: aut micæ aqua mulsa calida maceratæ offerantur. Forinsecus verò ceruici atque vniuerso collo lanam oleo calido imbutā imponere oportet, similitérque cataplasmate calido laxante ac deprimente collum contegere conuenit: velut est id quod ex semine lini cū aqua mulsa apparatur. Hoc enim ductu tum locus ipse suppuratur, tum spina cōmoda, simul cum his quæ deglutiuntur, deducitur. Aliud.
G ad eductionem eorū quæ in tonsillas deuorata sunt. Statim te ad ægrū desidentem conuerte, ipsúmque tibi attendere iube, ac dic, Egredere os, si tamē os, aut quicquid tandem ex istis: quemadmodum Iesus Christus ex sepulchro Lazarum eduxit, & queadmodum Ionam ex ceto. Atque apprehenso ægri gutture dic, Blasius martyr & seruus Christi dicit, Ascende aut descende.

De arteriarum pharmacis, Cap. LI.

ASperæ arteriæ extremū & subiacentem ipsi asperam arteriam, cū suis propriis musculis, pellicula quæ-
H dam fortiter complectitur & ambit. Quando igitur affectio aliqua, siue iuxta eam ipsam pelliculam, aut circa extremi ipsius arteriæ musculos contingit, remedia quæ vim medendi eam obtinent, arteriaca communiter appellātur. Afficitur autem pellicula hæc, aut ob nimiā humectationem, aut asperitatem, aut vlcerationem. Vo-

cis enim nocumenta, videlicet eius interceptio, hoc eſt nō poſſe loqui,& raucitas in loquēdo,ad plures cauſas cōſequūtur: aliquando quidem propter diuturnos ex capite defluxus,aliquando verò propter ſuppurationem thoracis & tabem. ex vociferatione etiam magna & plurima,raucedo vocis oboritur,& ob frigidi & inſueti flatus inſpirationem, & ob plurimam ac inſuetam potionem vini meraciorem. Verùm hæ affectiones magnitudine inuicem diſtant. etenim vehementius humectis vocis inſtrumentis,vocis interceptio contingit:mediocrius autem rigatis,vox raucoſa perficitur. Itaque qui ex vehementi clamore, amplius voce vexantur, conſimile quiddam patiuntur iis qui reliquis corporis particulis fatigatis & ex labore afflictis afficiuntur.Nam & pellicula quæ arteriæ extremum atque ipſam aſperam arteriam ambit, per magnas vociferationes extrà prolato ſpiritu perculſa,inflammatur. Et iuxtà arteriæ extremum, vltra hanc plagam, muſculorum ipſum mouentium actio offenſa, maiorem affectionem operatur.Muſculi enim illi vocem operantes, ob magnas vociferationes, non ſolùm ab erumpente ſpiritu perculſi læduntur: verumetiam ſuperextenſi vehementer, maximam ſuſtinent laſſitudinem. Curatio autem horum coincidit cum iis qui alias particulas corporis habent fatigatas. Balneum enim dulcium &bene temperatarum aquarum,magnopere iuuat omnes phonaſcos *Græcis* appellatos, qui vocis exercitio magno vtuntur: citharœdos inquam, & præcones,& tragœdos, quum cōtendendo oblæſerint vocem. Quemadmodum autem oleum forinſecus illitum,omne corpus à fatigatione refocillat:ſic & cibi mordacitate carentes & deprimentes ac laxantes,tum affectam arteriæ pelliculam,tum ipſos muſculos, & pharmaca arteriaca vim obſtruendi meatus habentia,iuuant.Quum igitur afflictiones ac laſſitudines velut diſtendentes circa extremi ipſius arteriæ muſculos, & ipſam pelliculam generantur, in principio quidem leniſſima edulia conueniunt: pharmaca verò obſtructoriam meatuum vim habentia. Sedata autem inflammatione aliquod ex modicè repurgantibus eſt adhibendum:deinde rurſum aliud, ſed priore præſtantius, vt paulatim ad medium repurgantium perueniatur: deinde ab hoc adhuc fortius diſcuſſorium adhibeatur, vt hoc modo ſemper ad vehementius progreſſus fiat,quando videlicet diutius veluti indurata affectio in vocalibus organis perſtiterit. Primi itaque ordinis erit tragacantha, & gummi,& aſter Samius, amylúmque, & ex alica ac trago probè decoctis ſorbitio. lac etiam conueniens eſt,& dulciarii panes, oua ſorbilia, & nuces pineæ madefactæ,ſeſama, & ſapa quæ ſireon quoque & hepſema appellatur.Hæc itaque inflammatis affectionibus circa arteriam arteriæque extremum,conueniunt: quibus vtendum donec moderatior inflammatio fiat. A vini autem potu abſtineant hoc tempore intotum. Poſtquam autem inflammatio moderatior reddita eſt, paſſum theræum exhibendum eſt, & ſapa. butyrum quoque conueniens eſt, & amygdalæ vnà cū ſorbitionibus decoctæ: lac item ac mel diutius cocta, amylo ipſis iniecto: quòd ſi non adſit,panis ſiligineus ſiccus contuſus & cribro excuſſus, lacti dum coquitur infarciendus eſt. Manifeſtum itaque eſt,quòd per huiuſmodi victum, tum pellicularum,tum muſculorum circa arteriæ extremum atque ipſam arteriam, inflammatio ſedatur. Relinquitur autem humiditas multa, propter quam impoſsibile eſt vocem eſſe claram,niſi rurſus eduliis vtantur & pharmacis mordacitate carentibus & repurgantibus, velut eſt faba elixata, & ptiſana, & ſemen lini torrefactum. Hæc enim medium obtinent inter ea quæ mediocri vi prædita ſunt, & ea quæ meatus obſtruunt pharmaca. His autem amplius repurgat reſina terebinthina,& thus cum deſpumato melle,amygdalæ amaræ,braſsicáque & probè decocti porri. Iis verò adhuc fortiora ſunt,farina erui,hormini ſemen, iridis radix & panacis. Omnibus autem prædictis,maximè mollibus, paſſum Creticum, deinde theræum & ſcybelites conuenienter miſcentur:ſapa quoque quam ſireon & hepſema vocant, ex muſto ad tertiam partem menſuræ decocto apparata, omnium maximè meatus obſtruit,citra etiam mordacitatem meatus lenit. Quod verò ex caricis apparatur decoctum ad mellis ſpiſſitudinē,magis diſcutit ac repurgat.Omnium itaque ſimplicium pharmacorum vires noſſe oportet, eum qui aliquod compoſitum eſt facturus. Qui enim eas nouerit,etiam eis quæ ab aliis compoſita ſunt rectè vtetur, maximè quū indefinitè fuerint deſcripta.His igitur præexplicatis,arteriacas cōpoſitiones à veteribus deſcriptas ſubnectem⁹. Arteriaca ad vocis aſperitates,in principiis exhibita leniſſima:Gummi drachmas duas, tragacanthæ drachmam vnam, ſapæ ſextarium vnum. Gummi & tragacantham contuſa & cribrata, cum ſapa contere donec diſſoluantur:deinde ſuper prunas fumum non emittentes decoque, donec non inquinent teſtæ inſtillata. exhibe autem ex ea ſub lingua tenendum. Alia arteriaca. Gummi quincuncem, paſſi ſextarium vnum, mellis libram vnam. Gummi modica aqua dilue & ad reliqua coniectum ſuper prunas non fumantes decoque, vt prædictum eſt. Ante ſomnum verò delingendum exhibe. Antonii Muſæ, ad vocis interceptiones. Braſſicæ viridis cauliculos depurgatos manducandos exhibe, & quod inſtar palearum exſuccum eſt expuere iube: ſuccum autem ipſum deglutire. Aliud. Succi eryngii aqua decocti heminā vnam, ſucci ficuum aqua decoctarum tantundem, gummi læuiſſimè triti drachmas octo, decoque ſimul diligenter, donec ad arteriacæ craſſitudinem redigatur,& delingēdum exhibe ex eo ante ſomnum vſque ad cyathi menſurā. Alia arteriaca,ad aſperitates,raucitates,tuſſéſque, & ſputū ſanguinolētum: Amygdalarum amararum decorticatarum numero vigintiquinque, ſeminis lini torrefacti drachm. quatuor,tragacanthæ drachmas duas,oui in fermento aſſati vitellum.tragacantham in modica aqua maceratam, vnà cum reliquis omnibus paſſo excipe.Si verò ſonus vocis ſit fract⁹, mel pro paſſo admiſce,maximè ſi ex pectore aliquid educi oportet. Aliud. Braſſicæ ſuccum cum melle decoctum delingendum præbe, & confeſtim auxiliabitur.

Ad inueteratas affectiones variæ arteriacæ, Cap. LII.

ORibaſii,ad aſperitates & ſuperfluam vocem: Croci drachmas ſeptem,radicis dulcis,ſpinæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, myrrhæ drachmas tres, thuris drachmas tres, ſeminis hyoſcyami drachmam vnam, mellis deſpumati vncias ſex,piperis albi grana quinquaginta.exhibe ſub lingua tenendam magnitudine fabæ. Alia arteriaca ſub lingua tenenda, ad ſuppreſſam vocem, raucoſos & cruenta reiectantes. Tragacanthæ drach.ſex, gummi drachmas ſex, myrrhæ drachmas duas, obolos duos,thuris ſeſquidrachmam,piperis albi grana viginti, croci drach. vnam, ſucci radicis dulcis drach.ſex, carnes phœnicobalanorum numero trium, paſſi Cretici quantum ſatis eſt. Gummi & tragacantha contuſa & cribrata paſſo macerantur cum radicis dulcis ſucco: quòd ſi non adſit ſuccus, radicem tuſam & donec cogatur decoctam coniicimus quadruplici pondere. Alia arteriaca, quæ etiam ad tuſſim prodeſt: Seminis lini contuſi & cribrati,vuarum paſſarum pinguium ſine vinaceis, nucum pinearum toſtarum,nucum auellanarum mundatarum, æquales partes in farinam redactas,melle cocto ſufficienti excipe,& cochleariū exhibe ante ſomnū. Eclegma quo vtimur:Vini ſcybelitæ ſextarium vnum,gummi ſeſcuncem,mellis dodrantem. Gummi pauca aqua præmacera, deinde omnia ſimul contrita in diplomate decoque, ac vtere. Aliud,Charixeni. Succi radicis dulcis drachmas ſex, tragacanthæ drachmas ſex, croci drachmas duas,myrrhæ, thuris, cuiuſque drachmam vnam, ſpicæ nardi drachmam vnam, paſſi protropi chœnices tres: decoque donec in mellis modum cogantur, ſiccis probè commixtis,ac vtere. Eadem enim poteſtate valet qua & ſequens. Aliud, ſub lingua tenendum ad ſuppreſſam vocem, ac reliquas circa arteriam affectiones:Tragacanthæ drachmas duodecim. gummi drachmas duodecim, myrrhæ drachmas tres,thuris drachmas tres,carnē phœnicobalanorum numero ſex, radicis dulcis drachma.

A vi.paſsi protropi aut theræi quantum excipiẽdis his ſatis eſt. ſit autem paſſum ipſum præcoctum ad mellis craſsitudinem. Exhibe fabæ Ægyptiæ magnitudine ſub lingua detinendum,& diſſolutum deglutiendum. Alia arteriaca,faciẽs ad vocem fractã, raucoſam,& ſuppreſſam, inflammationes tonſillarum.vtilis eſt phonaſcis & ante & poſt certamen exhibita.iuuat refrigeratos. prodeſt veteri & recenti tuſsi, ſpuentibus ſanguinem, & ſurſum reiectantibus,& cœliacis. conducit etiam ad anhelitus fœtorem. B Croci drach.III.myrrhæ drach.I.ſucci radicis dulcis drach.I.paſsi Cretici ſextarios III.paſſum ad tertias decoque & cum eo prædicta excipe ac vtere. Aliud, ad vlceratam arteriam, Charixeni. conuenit etiam phonaſcis, *hoc eſt qui uocis exercitio utuntur*, ante certamen & poſt exhibita.facit & ad circumdolentes oculos, extrà impoſita lana ex eo madefacta, & ad interaneorum affectiones delincta. Gummi drach.XII.tragacanthæ drach.XII.thuris drach.III.myrrhæ drach.III.croci drach.II.ſucci hypociſtidis drach.II.paſsi ſcybelitæ ſextarium vnum. Gummi & tragacantham contundito & cribrato vnumquodque ſeorſim,& cum modico paſſo diluito,reliqua verò fracta & præmacerata ſimiliter cum modico paſſo cõterito. C Crocum verò in raro laneo panno ligatum, in ollam appendito, in qua reliqua coniecta ac aſsiduè agitata decoquuntur:deinde extracto croco, & probè contrito, reliqua omnia in pilam coniiciantur, & vt cocta ſunt, cum croco vniantur,& vtitor. Alia arteriaca,ex cuius vſu ſæpe magnam laudem aſſequutus ſum.Nuces pineas ſexaginta,amygdalas amaras delibratas quadraginta, carnem phœnicobalanorum ſex, ſucci radicis dulcis ſcrupulos D duodecim,croci ſcrupulum I.myrrhæ ſcrup.I. tragacanthæ ſcrupulos VI.paſsi Cretici quãtum ſufficit.Quibus verò eductione ex pectore opus fuerit,mel & ſapam adde.

Alia, Andromachi. Pinguedinis gallinæ recentis quadrantem, mellis heminam I.decoque ſimul,& cum rutæ ramulis agita donec cogatur.exhibe eam ieiunis, & poſt cibum,& ad noctem. Sorbitio ad ſuppreſſum ſonum, maximè ab humore. conuenit etiam phonaſcis: Porros in aqua ad tertias decoque, atque ipſos quidem abiice, aquæ verò alicæ ſuccum admiſce, & mel & ouorum E lutea III.quæ vbi commiſcueris,ad tertias decoque,& excola:deinde affuſo ſapæ optimæ ſextario I.rurſus donec cogantur decoque,ac ramulis anethi circumagita. da ex ea manè & veſperi cochleare vnum. Arteriaca neceſſaria,phonaſcis commoda: expertus ſum etiam eius valorem ad rauceſcentes ob humiditatem plurimam: Coſti,folii,ſpicæ nardi,amomi, piperis, caſiæ, maſtiches, cuiuſque drachmas quinque,opii drach.II.mellis & ſucci mororum æqualiter mixtorum quantum ſatis fuerit. excipe pharmacum cum eis,quò viſcoſa coactio reddatur, F & vtere.Exhibe ſub lingua tenendum magnitudine nucis auellanæ.caueto ne nimis ſolidum facias, vt facilius ſub lingua liqueſcat. Alia arteriaca,ad affectiones aſperæ arteriæ, & pulmonis, ad reiectantes ſanguinem, & omnia vitia manifeſta: maximè verò prodeſt crebrum & rectum anhelitum ducentibus: Squillæ depurgatæ coctæ drachmas ſex, ſeminis lini drachmas duas,ſeminis vrticæ drachmas duas, ſucci verbenacæ exiccati drachmas duas,thymi drachmam vnam, farinæ erui drachmas II. pulegii, iridis, betonicæ, aniſi,naſturtii,apii,ſeminis fœ- G niculi, ſeminis anethi,piperis, fœnigræci, cuiuſque drachmam vnam,excipe melle Attico:exhibe manè & veſperi quantum cochleari accipi poteſt. Alia,ad arteriæ affectiones,& pulmonis vlcera,reiectiones puris & ſanguinis,deſtillationes ad pectus,&ad eductionem eorum quæ in pulmone coaceruata ſunt valde efficax. Reſinæ terebinthinæ,croci, thuris,myrrhæ troglodyticæ,terræ quæ aſter appellatur, cinnamomi,nucum pinearum purgatarum, radicis dulcis,ſingulorum drachmas quatuor, amomi, tragacanthæ, carnis palmarum pinguium,cuiuſque drachmas tres, ſpicæ nardi drachmas duas, caſiæ dra- H chmas duas, coſti drachmam vnam, galbani depurati obolos quatuor,mellis Attici libras ſex. Mel & terebinthinam in diplomate decoque,atque vbi condenſari cœperint, galbanum præmollitum admiſce, ac donec non inquinarint amplius decoque, deinde agitando frigefacito, & cum reliquis contuſis in pila permiſceto. vſus eius eſt ſub lingua detentæ. Alia quæ ſimiliter ad omnia prædicta efficax eſt: Spicæ nardi drachmas quatuor,croci drachmam vnam, piperis grana triginta, radicis dulcis drachmam vnam, nucum pinearum depurgatarum numero centum, ſtyracis drachmas duas, balauſtiorum drachmas tres,tragacanthæ drachmã vnam,cinnamomi drachmam vnam,amomi drachmam vnam, thuris drachmã vnam, mellis ſeſquilibram,aut paſſi Cretici heminas octo. paſſum in duplici vaſculo ſiue diplomate coquitur ad mellis ſpiſſitudinem, & ad reliqua arida in pila trita affunditur. Tragacantha autem tunditur,cribratur,& diluitur vnà cum ſtyrace in vino modico dulci,atque ita admiſcetur.exhibe ex eo cochleariũ vnum: expertus enim ſum ambo hæc adſcripta magna celebritate probari. Compoſitio ex capitibus papaueris varia: Capita papaueris centum & viginti in aquæ ſextarios tres coniecta,ad dies quinque macerato, deinde ad tertias decoquito, & abiectis capitibus ad aquam mellis ſextarium vnum admiſceto. quibus ſimul ad ſpiſſitudinem mellis ita vt nõdiffluãt,croci,myrrhæ,acaciæ, ſucci hypociſthidis ſing.drachmam vnam infarcito,& ante ſomnum delingendum exhibeto. prodeſt reiectantibus ſanguinem, cœliacis ac dyſentericis. Ego autem ad huiuſmodi ex capitibus papaueris compoſitionem,quando ſcilicet ad libram vnam aquæ decem papaueris capita iniiciuntur, prædicta commiſceo,& pro pharmaco fluxiones ſiſtente ac repreſſiuo vtor. Alia ex libris Aſclepiadæ, panacea Mithridatis. Iis qui vocis exercitio vtuntur, ante & poſt certamen vtilis. facit ad glandularum inflammationes, columellam laxatam, & ad gingiuas humore turgentes & vlcera ſerpentia oris, ad motos dentes, & deſtillationem, tuſſim veterem & recentem, ſanguinem ſpuentes ac rurſum reiectantes. Vtor ea aliquando citra admixtionem,aliquãdo autem paſſo aut ſcybelite vino, aut aqua calida diluta.Etenim ad tonſillarum inflãmationes aque conſimiles affectiones vtendum eſt pharmaco hoc diluto:ad eas verò quæ in profundo hærent, immixto &puro.Verùm compoſitio ipſa hoc modo habet:Radices filicis quamcraſſiſſimæ diligenter lauãtur, donec terrenæ ſordes intotum diſcedant:deinde refrigerantur, in fruſta digitali magnitudine diſſectæ: ex quibus libras tres accipimus,& capita papaueris agreſtis mediocria cẽtum & quinquaginta,radicis ſymphyti depuratæ,corticis radicis mandragoræ, rhei Pontici,roſarum ſiccarum,iridis Illyricæ,radicis dulcis,balauſtiorum,ſingulorum quadrantem, caſiæ trientem,nardi Celticæ ſeſquiunciam, aquæ pluuialis ſextarios quindecim.Omnia prædicta craſſo modo contunduntur,& per triduum madeſcunt:deinde ſequenti die in diplomate ad tertias decoquuntur,exprimuntur &percolantur. In huius autem decocti parte, ſubſcripta per diem & noctem maceramus: ſunt autem gummi puri libra vna, tragacanthæ pellucidæ libra vna, myrrhæ troglodyticæ ſextans, ſucci radicis dulcis ſextãs,croci ſextans,ſucci hypociſthidis ſextãs,maſtiches vncia vna. ſequenti deinde die diligenter & paulatim hæc trita diluimus,& quod ſupereſt ex ipſo decocto ac expreſſo liquore paulatim adiicimus. & poſtea vinum ſcybelites aut theræum,aut aliud dulciſſimum ſextariorum vigintiquatuor menſura, in vas fictile diffuſum decoquimus, donec ad mellis craſſitudinẽ redigatur:deinde adiectis etiam tritis omnibus, rurſus ad coactionem decoquimus,& ablatis vtimur. Datur ex hac quantum cochleari excipi poteſt. Compoſitio ex capitibus papaueris,ad tuſſes humidas,dolore affectam arteriã, & fauces, & ad deſtillationes à capite ad pectus. vtilis eſt etiam ad vigilias: Capita papaueris Thebaici mediocria vnà cum ipſo ſemine, decem,aquæ pluuialis ſextarium vnum, radicis dulcis parum quiddam:per diem vnum præmacerato,donec flaccida tactu fiant capita, decoquito, exprimito & percolato, ac ad decoctum dimidium eius mellis adiicito, & rurſus ſuper prunas ad mellis craſ

ſitudinem decoquito ac vtitor. Accuratior huius antidoti apparatus, atque etiam partim vſus, prædictus eſt Sermone quinto, De propriis ægrorũ potionib⁹ loco. Quòd ſi magis adſtringens alui profluuiorum facere velis, & ſanguinem ſpuentibus commodum, ſucci rhois rubri drachmas duas adiice, & acaciæ drachmas duas. hæc autẽ in paſſo diluta, tum demum quum ab igne ablaturus es pharmacum, in ollam conîce, & parumper feruefieri ſine, ac vtere, cochlearium exhibens ante ſomnum.

De deſtillatione ſiue catarrho, & narium muco, ex Galeno, Cap. LIII.

DEſtillationis & muci cauſa eſt cerebrum, quod quidem à frigore ad frigidam intemperiem deducitur: ab æſtu verò calefit & repletur. Vinum quoque vltra modum potatum, caput replet, & balnea calidiora, & largior perfuſio capitis ex aqua calida, maximè ſi alias calidius caput exiſtat: & cibus ſanè qui in ventre incoctus perſeuerat neque infrà excernitur, in caput impetũ facit. Repletum itaque caput rurſus ad ſubiecta membra humores demittit: & ſi quidem ad nares hoc ipſum excrementum defluat, coryzam, *id eſt mucum* appellare conſueuerunt, *& Latini amplius grauedinem*: ſi verò ad gurgulionem, morbum vuam appellatum generat. Eſt autem affectio circa gurgulionem conſiſtens aut aliàs ipſum gurgulionem tumidum facit. Promptiſſima itaque eſt ad nares & ad os defluxus delatio, quanuis aliquibus etiam ad oculos, aliquando & ad aures deferatur. Atqui delationem ad os, etiam ſtomachus ſiue gula excipit, & aſpera arteria, atque ipſum adeo arteriæ extremum: quod ſanè extremum, ob ipſum ad ſe delatum à capite defluxum ſuperhumectatum, in principio raucoſam vocem producit, & progreſſu temporis etiam paruam. quòd ſi amplius augeſcat malum, vox ipſa in totum perditur. nam ipſa aſpera arteria vnà cum ſuo extremo permadeſcit. At ſi acrior fluxus ipſe exiſtat, non tantùm vocis damnum prædictæ particulæ patiuntur, ſed grauiſſima etiam eroſio accedit, talis naturæ quales circa cutem accidere ſæpe videmus citra vllam externã cauſam, eóque modo etiam pulmo ipſis exulceratur, vocatúrque hæc affectio tabes. Quòd ſi ad gulam & in ventriculum fluxus deferatur, ſi quidem frigidus exiſtat, in frigidam intemperiem corpora perducit: calidus verò in intemperiem calidam. exulcerat etiam ea temporis progreſſu: in principio verò appetitioni nocet & concoctioni. Si itaque frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates ac ructus acidos efficit: ſi verò calidus fuerit, in corruptionem adiget cibos: vnde nidoroſæ aut fœtentes aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius penetrarit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit, atque ad meſenterii venarum vaſa, per quæ ad hepar diſtributio atque digeſtio alimenti contingit. Aliquibus itaque deiectio appetitus accidit: aliquib⁹ verò appetitiones præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam vitioſorum ciborum concupiſcentia, qualis mulieribus prægnantibus pica morbo infeſtatis contingere conſueuit. Manifeſtum autem eſt & gurgulionem & tonſillas affici: quin & parulides & glandulæ, & dentium eroſiones, vlcerationéſque & putredines oris, ad ſeroſas ex capite in ipſum os deſtillationes ſequuntur. Cæterùm vulgus medicorum, aut gurgulionem reſecat, aut pharmaca exhibet quæ per aſperam arteriam ſputi eiectione in pulmonem dilapſa educant: alii verò ventris curam gerunt, quemadmodum alii dentium & oris, aut etiam affectionum in naribus aut oculis aut auribus curam moliuntur. Principium inuentionis Galeni. Melius autem erat (mea quidem opinione) velut fontem malorum excindere, ſanato videlicet capite: quòd ſi impoſſibile ſit facere, ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura ipſius ac-

A cepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim mox, veluti aliqui medici omnibus capitibus ſemper ex thapſia & ſinapi cataplaſmata adhibent, ſic & te facere volo. Etenim ſi à calida intemperie caput vexatur, omnia calida pharmaca nociua exiſtunt. Oportet itaque ipſos balneis multis calidis potabilium & dulcium aquarum conſolari, ſimúlque generatos in capite vapores calidos diſcutere, & temperaturam omnem in melius mutare. Nociuus autem eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæcunque enim ſulphurulentæ ſunt, & bitumen olent

B ob caliditatem ſuam contrariæ ſunt capitibus natura calidis. quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. verùm calidas dulces non appellamus ſua natura calidas. neque enim inuenire eſt quæ ſuapte natura calidæ exiſtant, ac non aliqua medicamentaria qualitate participent. Qui verò caput vehementer calidum & peruſtum habẽt, & ob id aſſiduè à deſtillationibus vexantur, his melius eſt hora æſtiua ex roſaceo vngi, ex ſoliis roſis & omphacino oleo citra ſpiſſamentorum adiectionem apparato. Quædam autem capita propter calidio-

C rem arteriarum temperaturam, tum vertigine tũ dolore apprehenduntur: in quibus etiam arteriarum inciſione vtimur. Quare conſiderare oportet præcedentem deſtillationis cauſam, & præhabitam diætam: atque ita remedia contraria afferre. In vniuerſũ autem pauco cibo & quiete vtendum eſt, vitato etiam frigore & calore: ſi verò cibi incocti amplius in ventre innatent, ad vomitum æger eſt inhortandus. Philumeni. Valde vtile eſt iis qui deſtillationem patiuntur, ſi eorum plan-

D tæ pedis cum pice in oleo plurimo diſſoluta conſtanter fricentur, ex eadémque inguina & ſedes perungantur: nares verò ex thure & myrrha cum vino & oleo con tritis, ac ad mellis craſſitudinem redactis illinantur, & vnguentum irinum ſimul naribus inſtilletur. Melanthium etiam torrefactum linteolo illigatum odorent, aut hedychroon manibus teneant & aſſiduè odorent, aut cyphi eodem modo. Conuenit etiam inflammationem arcentia emplaſtra fronti imponere, velut eſt iceſiæ, & emplaſtrum oxerum appellatum, itémque barbarum cruẽtis vulneribus deſtinatum, & athena. Gargariſſent autem

E aſſiduè paſſum ſcybelites, aut ſapam calidam. Sorbitionibus verò vtantur decocto hyſſopi, ficuum & nucum pinearum, atque iridis: item alica ex paſſo decocta. Si verò ab his nihil leniatur deſtillatio, neque tamen amplius augeſcat, ſed eodem modo ad plures dies perſiſtat, præſentiſſimum auxilium capitis irroratio exiſtit, maximè in æſtate, & capitis temperatura calidiore. Oportet autem in balneis ex alto frigida aqua delabente caput ſubdere, vt violentum inde ſuſtineat inſultum: eueſtigio enim denſitatem diſſoluit. Animaduerſionem ta-

F men habere oportet, an thorax inde facilè offendi poſſit: conſueuit enim promptè à capite frigiditatem tranſſumere ac fortiſſimas vexationes perferre. Porrò diuturnas deſtillationes fortis clyſter ſanat, aut vomitus à raphanis ieiunis factus, aut purgatio exuberantis humoris, & irrigatio capitis ex vnguento irino aut optimo nardino. Iis verò qui continua & inueterata iam deſtillatione afficiuntur, caput radere oportet, & factis ſcarificationibus, bituminoſa emplaſtra imponere: pharmacis autem deglutitiis vtendum huiuſcemodi. Eclegma

G ad deſtillationem: Mellis ſextantem, butyri recentis vnciam vnam decoque, & in duas partes diuiſum delingendum exhibe, iis qui eductione opus habent.

Manducatio ad eandem: Semen hormini, ſemen papaueris nigri, ſemen lini torrefactum, æquis portionib⁹ contunde, & cribro excute, melléque cocto excepta cõmanducanda manè exhibe. Probè etiam ad deſtillationes facit antidotus ex capitibus papaueris ſoporifera, ante ſomnum exhibita: etenim ſomnum dulcem infert, & reprimit influxum. Eius apparatus paulo

H antè inter arteriacas compoſitiones dictus eſt, & in quinto ſimiliter Sermone de propriis ægrorũ potionib⁹ loco.

Catapotium valde celebre ac dolorem leuans: Styracis drachmas ſex, myrrhæ drachmam vnam & dimidiã,

terebinthinæ drachmas duas, opopanacis drachmas II. iridis drachmas duas, piperis albi, ſpicæ nardi, nitri, ſeminis hyoſcyami, opii, cuiuſque drachmam vnam. arida contundito ac cribrato: reliqua verò in pila citra liquoris admixtionem contuſa ſimul committito, & grana in erui magnitudinem informata ante ſomnum degluticẽda exhibeto, neque quicquam vltra ſorbitionis admittito. dantur ad ſummum grana quatuor, medium tria, minimum duo. Aliud, quod etiam dolorem leuans, tum tuſſi, tum deſtillationi opitulatur: Styracis drachmas quatuor, myrrhæ drachmam vnam, opii drachmã vnã, galbani drachmam vnam, contunde in pila, & ſapa affuſa ſubige, & catapotia erui magnitudine informa, quorum ſimiliter ad ſummũ quatuor exhibe, medium tria, minimum duo. abſorbeant etiam inſuper paſſi calidi diluti cyathos duos. Aſclepiadæ remedium: Pyrethri, coſti, vtriuſque drachmas duas, piperis albi drachmam vnam, contuſa & cribrata repone. Vſu verò expetente, apprehenſis naribus pharmacum attrahere præcipe. Aliud: Piperis drach. duas, ſeminis vrticæ drach. duas, croci, myrrhæ, coſti, cuiuſque drach. I. vtere vt dictum eſt. Caſeus autem tener & recens, comeſtus vtilis eſt, & cauliculi braſſicæ crudi à ieiunis comeſti, ſimiliter & braſſica delicatior cocta & comeſta. Qui verò calidiori præditi ſunt temperatura, lactucæ cauliculos parumper ferueſactos comedant: in poſca verò ipſos intingant.

De tuſſi, Cap. LIIII.

TVſſis cauſæ variæ ſunt. nam & humor à capite ad aſperam arteriam deſtillans tuſſim efficit, & aſperitas ſola pelliculæ aſperam arteriam intrinſecus ambientis tuſſim irritat. Qui præterlabuntur etiã cibi ac potus, tuſſim mouent: & lumbrici ſtomachum infeſtãtes, tuſſiculas paruas excitant. Et acris humor ſtomachum perturbans, ac irritatiuam aliquam qualitatem ad fauces demittens, imaginariam tuſſim producit, quemadmodum etiã in iis qui ſtomachi morſum ſentiunt, & ſaliuæ ad eũ influxu vexantur, euenire ſolet, quum nihil moleſti iuxta aſperam arteriam obuerſetur. Intemperies quoque frigida reſpirationis inſtrumentorum, tuſſis cauſa exiſtit: verùm hi moderatè ac minimè violenter tuſſiunt, adeo vt non ſolùm per ſpiritus compreſſionem, retinere queãt & impedire tuſſim, ſed ſanare etiam ſæpiſſimè, per reſpirationis inhibitionem frigefactas particulas calefaciẽdo. Signum autem ob ſolam intemperiem frigidã tuſſientium eſt, ſi per inſpirationes irritentur, frigiditate videlicet exinde intenſiore facta & aucta. quãdo igitur hi leniter inſpirãt ac aerem attrahunt, & in calida domo verſantur, parum vel omnino nihil tuſſiunt. Quæ verò cum titillatione partium, ab vtraque palati parte contingunt tuſſes, palàm oſtendunt defluxum à capite ad aſperam arteriam afferri, itémque ad pulmonem. Quòd ſi nihil expuant ſic affecti, tenuem eſſe defluxum indicat, qui expulſione ſpiritus diſſectus, præ tenuitate ſua rurſus fluxum reflectit: id verò ex humore per ſputum reiecto manifeſtè apparet. craſſiorem enim priore habet cõpagẽ, etiãſi ſit à ſpiritus impulſione reiectũ. Manifeſtũ autem eſt quòd humor in pulmone & thorace detẽtus in morbo laterali, inflammatione pulmonis & tabe, maxima tuſſis cauſa exiſtit. Medemur autem tuſſi à tenui defluxu factæ, per antidotum ex papaueris capitib⁹ inſpiſſantes, aut per alterius cuiuſdam pharmaci dolorẽ leuantis vſum, & per cibos boni ſucci. Si verò craſſus aut viſcoſus fuerit affligens humor, per ea quæ extenuant & diſcindunt medebimur. Inſtrumentorum autem reſpirãdi frigiditatẽ per calefacientia emendamus: quæ verò ab aſperitate fit, per lenientia & mordacitatem arcentia ſanatur, qualia ſunt ex arteriacis compoſitionibus ſimpliciora. His itaque præexplicatis, ea quæ à veteribus deſcripta ſunt ad tuſſim remedia ſubnectemus. Nos verò ad præſcriptam methodum animum conuertẽtes, atque vniuſcuiuſque ſimplicium pharmacorum vires edocti, facilè ad quamcunque affectionem conuenientia remedia afferemus, etiam ſi à priſcis indefinitè ſint deſcripta. Remedia autem hæc ſunt: Styrax nucis auellanæ magnitudine deuoratus, tuſſes ſedat, ac deſtillationes. vtilis eſt etiam ad raucedinem. Aliud: Ficus ſiccas pingues in vino dulci meraco madefactas, vnà cũ vino deuorandas exhibe. hoc tuſſes mitigat. Terebinthinam & mel coctum delingenda præbe, & vinum dulce dilutum inſuper abſorbendum: hoc enim attenuat & educit. Aliud: Filicem contuſam & cribratã paſſo inſtar polentæ inſperge, & abſorbendum exhibe. prodeſt etiam ſanguinem reiectantibus. Aliud, quod ad tuſſes noctu moleſtiã exhibentes conducit: Mẽthæ ramulos tres tritos, affuſo aceti cochleario ante ſomnum abſorbendos præbe. adiuuat concoctionem, ſtomacho vtile eſt, & craſſitiem diſcindit. Aliud: Nucum pinearum torrefactarum, amyli, radicis dulcis, ſeminis vrticæ, ſeminis lini, cuiuſque ſextantem, iridis, piperis, hyſſopi, ſeminis naſturtii, amygdalarum amararum, ſingulorum vnciam vnam: excipe melle probè deſpumato, & præbe ex eo cochlearium mediocre. Compoſitio ex marrubio ad tuſſim: Marrubii ſextantem, hyſſopi vnciam vnam, iridis drachmas quatuor, pulegii drach. quatuor, calaminthæ montanæ drach. quatuor, bulborum ſcillæ ſcrup. ſex, nucem vnam pineam bonam & integram, caricas pingues quinque, aquæ ſextarium vnum & dimidium, mellis heminam vnam. vtere. Eclegma tuſſientibus aptum: Nucum pinearum repurgatarum drach. duodecim, palmarum pinguium drach. octodecim, iridis drach. duodecim, ſeminis lini torrefacti drach. octo, tragacanthæ drach. duodecim, amygdalarum dulcium delibratarum drach. ſedecim, mellis deſpumati quantum ſufficit. Tragacantham in vino dulci modico maceratam & dilutã, primùm cum deſpumato melle decoquito, atque vbi ſ mel ebullierit, reliquis in mortario probè contritis affundito, & vtitor, cochlearium exhibens manè & veſperè de digito delingendum. mellis enim tantum adiicere oportet, vt delinguibile pharmacum fiat. Aliud eclegma ad tuſſes recentes: Vini dulcis veteris ſextariũ vnum, mellis Attici libram vnã decoque, cum rutæ ramulis aſſiduè agitando, exhibe ex eo myſtri I. menſura. eſt etiam vtile ſtomacho. Alia remedia ad tuſſim conducentia. Coptarium *hoc eſt placentula*, tuſſi accõmodatũ. Seminis lini contuſi & cribrati, vuæ paſſæ pinguis & exacinatæ, cuiuſque ſextarium Italicum vnum, nucum pinearum torrefactarum, nucum auellanarum repurgatarum, ſingulorum ſextariũ dimidium, piperis ſextantẽ, myrrhæ vnc. I. croci vnc. I. mellis ſextarios quatuor. Semen lini contuſum cum melle decoquito, atque vbi coactum fuerit & inſpiſſatum, reliqua optimè contrita admiſceto, & ſimul vnito. exhibe ex eo magnitudine nucis auellanæ. Ad tuſſim inueteratam remedium optimum: Cumini, piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque vnciã vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. contrita cum melle ſubigito, ac parumper feruefacito, reponito, ac vtitor ex eo præbens cochleariũ delingendũ. Aliud admirabile: Piperis, pulegii, hyſſopi, calaminthæ, cuiuſque ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum: da cochlearium. Aliud ſimplicius bonum: Mellis quadrantem, butyri recentis quadrantem, cumini quamtenuiſſimè triti drach. quatuor. melli prius deſpumato butyrum admiſce, & ſimul calefactis cuminum inſperge, & paulatim delingendum cochlearium vnum exhibe. Aliud ad tuſſes, pituitam repurgans: Hyſſopi vnciam vnam, pulegii ſextantẽ, iridis, ſinapis, ſeminis naſturtii, aniſi, piperis, ſingulorũ vnciam vnam, tuſa ac cribrata, melle deſpumato ſufficienti excipe, & cochlearium exhibe. Hyemis autem tempore, & febre non infeſtante accepturus, piperis ſextantem adiice, & pro aniſo, fœniculum aut cuminum, & pro naſturtio ſinapi, vt ſit ſinapis ſextans ſiue vnc. II. Aliud ad diuturnas tuſſes: Comæ hyſſopi, pulegii de ſuperiore anno, ammii, piperis, erui rufi decorticati, iridis, cuiuſque ſeſcuncem, ſpicæ nardi drach. quatuor, terebinthinæ trientem, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſextarios duos. Butyrum & terebinthinam cum melle liquefacito, ac reliquis vnito: vtere exhibito cochleari paruo. Aliud, thoracis affectionibus commodum:

Lomenti fabacei fricti ac tenuiſſimè triti ſeptuncem,

ſeminis lini ſeptuncem, iridis contritæ quadrantem, nucum pinearum torrefactarum drachmas duas, pulegii triti drachmas duas, ſeminis vrticæ drachmam vnam, piperis drachmas quatuor, mellis deſpumati chœnicem vnum. Melli deſpumato lomentum inſperge, ac parũper decoque: deinde reliquis in mortario admixtis vtere. Aliud Acholii: Hyſſopi, pulegii, ammii, piperis, erui rufi, iridis, cuiuſque drachmas ſex, terebinthinæ drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas tres, butyri recentis ſextantem, mellis deſpumati ſeſquilibram. vtere. Aliud, ad tuſſim ex ſtyrace: Amomi ſextantem, caſiæ ſextantem, ſtyracis ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci vnciam vnam, piperis vnciam vnam, mellis deſpumati ſextarium vnum. exhibe cochleariũ.

Ad tuſſim ſiccam: Siccam tuſſim ſanãt etiam paulo antè præſcripta pharmaca: aliquando autem & aquæ feruefactæ ſorbitio. Qui enim ob pituitæ craſſitudinẽ nihil educere poſſunt, ab humectantibus plus emolumẽti ſentiunt: maximè eo quòd quodammodo ſimul extenuatoria participent facultate.

De pharmacis dolorem leuantibus & ſimul conferentibus tuſſi, Cap. LV.

HOcce pharmacorum dolorem leuigantium genus, ii qui ante ætatem noſtram fuerunt, compoſuerũt, tuſſientibus & ſanguinem reiectantibus præcipuè conducẽs, atque etiã iis qui vltra has affectiones tabeſcunt: itémque ad alios dolores & affectiones quæcunque circa pulmonem & pectus, ac aſperam arteriam, reliquáque interiora membra conſiſtunt, præterquam quæ propriè colicæ appellantur. Differunt enim hæc à colicis, ſimiliter anodynis, *hoc eſt dolorem leuantibus*, appellatis, tum aromatũ & odoratorũ ſeminum, tum eorum quæ vrinam cient admixtione. Colicæ autem facultates ac compoſitiones iis vehementiores ſunt, excellẽtem vim ſtupefactoriam complexæ, ob multitudinem videlicet eorum quæ refrigerantis naturæ exiſtunt, velut eſt hyoſcyami ſemen, & cicutæ, papaueris ſuccus, & mandragoræ cortex: quibus ſanè ad colicos neceſſariò ob doloris magnitudinem vtimur. Atqui in thoracis affectionibus aliqui ſtyracem & crocum admiſcuerunt: aliqui autem calefacientia: alii etiam aromatica, & cum pauca vi adſtrictoria exſiccantia: quidam etiam nobis familiaria, velut aniſum, apiũ, fœniculum, daucum, & ſeſeli, quæ vehementium pharmacorum vires & iniucunditatem obtundunt, ampliúſque vrinam expellunt: quidam etiam quæ aſperitates leniunt addidere, velut eſt tragacantha & radix dulcis, ac vinum dulce. Quæcunque autem ex eis de pharmacis ſtuporem inducentibus minus participant, ea etiam tabidis exhibemus. Sunt autem à veteribus compoſita doloris leuamenta huiuſcemodi. Catapotium. Pharmacum ad tuſſim accommodatum, inueterata maximè exiſtente affectione. Efficax eſt ad diuturnam deſtillationẽ, dolorẽ capitis, difficulter ſpirantes, & inflammationes pulmonis, ad veſicæ quoque ac vuluæ affectiones: inſcribitur Panacea, ab aliis etiam Stichus. Myrrhæ, opii, piperis, ſtyracis, caſtorei, galbani, æquales partes cum ſapa dulci ſubige, & in catapotii figurã redige, ac ciceris magnitudine exhibe: abſorbeat autem à ſumptione aquæ mulſæ cyathos duos. Harmonia. Aliud pharmacũ vehementer efficax quod harmoniæ appellatione inſcribitur. valet ad deſtillationes, & inexuperabilem defluxum: Styracis, caſtorei, piperis, cardamomi, cuiuſque drach. tres, opii, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſque drach. quatuor, paſſo probè cocto excipe, & catapotia ciceris magnitudine informa, & ante ſomnum præbe deuoranda. Alia confectio, ad tuſſes diuturnas egregiè & concinnè valens: itémque ad humentes & ob humoris craſſitudinem diu durantes, quæ Symphonos appellatur, & febrem optimè ſedat. Ea omnes veteres celebres vſi ſunt: Piperis, opii, cardamomi, cuiuſque drachmam vnam, croci, ſulphuris viui, myrrhæ, ſeminis hyoſcyami albi, cuiuſque drachmas quatuor, mellis cocti cochlearia tria. hoc enim modo nos apparamus: verùm ſunt qui gentianæ, & daucii, cuiuſque drachmas duas admiſcent.

Alia ad tuſſim & tabem iſoſtathmos appellata: Fo- A lii, petroſelini, hyſſopi, roſarum ſiccarum, aniſi, opii, croci, coſti, ſeminis hyoſcyami, myrrhæ troglodyticæ, ſpicæ nardi, iridis æquales partes cum melle ſufficienti ſubige. datur fabæ magnitudine ad noctem. Alia iſotheos appellata, ad tuſſim, tabem, omnes morbos internos, & certo circuitu affligentes affectiones: Spicæ nardi drachmas duas, myrrhæ drachmam vnam, croci, coſti, piperis albi, cuiuſque drachmam vnam, galbani drachmam vnam, opobalſami, cinnamomi, mandragoræ ſucci ſicci, caſtorei, cuiuſque drachmas duas, ſeminis dauci ſe- B ſquidrachmam, caſiæ ſeſquidrachmam, mellis deſpumati quantum ſatis erit. Facit ad dolores ſtomachi, iecinoris, pulmonis, oculorũ, ſanguinis reiectationem, abſceſſus dyſentericos, voluulum, renum ac coxendicũ affectiones, difficulter ſpirantes, dolorem laterum, vnicè tamen iliorum ac præcordiorum, profluuium muliebre, & muliebres ſuffocationes. prodeſt contra lethalia venena ante & poſt cibum ſumpta, & ad omnem ſanguinis eruptionem cum frigida, ad viperæ & phalangii morſus in vini cyathis trib⁹: quartanariis, ante febris acceſſionẽ. C dantur ex ea oboli duo cũ vini cyathis duobus: ſed præloto tamen antea ægro. Sanat ægrè ſpirantes, & qui niſi erecti ſpiritum ducere non poſſunt, & anheloſos, etiamſi iã ad multos annos affectio durauerit. Sanat quoque antiquas à capite ad pectus defluxiones.

De ſuffitionibus, Cap. LVI.

QVanquam antea ſufficiẽtiſſimè de ſuffitionibus dictum ſit, in ſermone De clyſteribus & euacuantibus, ac aliis quæ ægris offeruntur, (qui ſanè tertius huius operis fuit) dicetur tamen nunc quoque, ſed paucis. Pa- D ſtillus ſuffumigabilis tuſſientibus & orthopnoicis commodus: Abrotoni, ſandarachæ, ſinapis, cardamomi, æquales partes contundito & cribrato, & cum aqua in paſtillos redigito ac ſuffito, ita vt æger ore fumum ſuſcipiat. Alius paſtillus: Sandarachæ ſextantem, terebinthinæ ſextantem, coſti ſcrupulos ſex, folii ſcrupulos ſex, maſtiches ſcrupulos ſex, laſeris ſcrup. tres, piperis grana quadraginta, redige in paſtillos, ac vtere eodem modo.

E Alius: Caſtorei, ſandarachæ, galbani, ſulphuris viui, colophoniæ, propolis, terebinthinæ, maſtiches, croci, chamæleuces, æquales portiones cum aqua in collyria redige, & ipſa per infũdibulũ ſuffito: ſi verò nõ adſit chamæleuce, his conyzã paruã aut capparis corticẽ adiice. Aliud bonũ ſuffumigiũ, per experientiã à nobis inuẽtũ, quatuor ſpeciebus cõſtãs: Styracis, terebinthinæ, ſandarachæ, maſtiches æquales partes excipe, ac ſimiliter vtere. Creditur anheloſos & purulentos ſanare: itémque tuſſim & laterum affectiones: quemadmodum etiã ea quæ paulo antè hîc ſunt præſcripta, atque ea quoque quæ tra- F didimus in tertio Sermone. Epithema ad tuſſim optimu, ex ſertula Campana: Sampſuchi, ſertulæ Campanæ, praſii, iridis, cuiuſque ſextantem, myrrhæ vnc. I. thuris quadrantem, reſinæ pinus libram I. olei irini libram I. vtere.

De orthopnoicis, anheloſis, ac ægrè ſpiritum ducẽtibus, ex Galeno, Cap. LVII.

QVI frequenter reſpirant citra febrem, quemadmodum ſolent à vehementi curſu fatigati, eos aſthmaticos, *hoc eſt anheloſos*, medici vocare conſueuerunt, ab ac- G cidente videlicet, hoc eſt anhelando: eoſdem etiam ab altero accidente orthopnoicos appellant: deſident enim ac pectus erectum habere videntur, ob timorem ne ſuffocentur, & ſtratũ quoque iuxta ſuperiores partes, ad quas pectus ipſum reclinatur, erectius ſibi apparant, ne dormientes ſtrangulentur. Inſpiratio enim minor ipſis contingit quàm reſpirationis frequentia expoſtulat, quãuis pectus plurimùm ipſis diducatur. Ex quo manifeſtum fit, coarctationẽ locorũ præter naturã intrinſecus adeſſe: cuius etiã manifeſtè ægri ſenſum perceptant. Fit autẽ H coarctatio locorum inſpirationis, quum aut craſſorum & tenacium humorum multitudo pulmonis bronchia obſtruxit, aut tumor quiſpiam abſceſſui ſimilis in ipſo conſiſtit. Similiter autem difficulter ſpirant qui aſperã arteriã à multa deſtillatione habent repletam, aut quadã defluxione ex vicinis locis aceruatim in ipſas arterias

delabente. Diſtinguuntur autem inter ſe hæ affectiones: nempe quòd deſtillatio etiam ſanis ex manifeſta cauſa repentè accidit, intotum fere citra febrem, concomitantibus etiam propriis deſtillationis ſignis. Si verò tumor abſceſſui ſimilis in pulmone fiat, neceſſariò febris conſequitur, neque ita diu pòſt, inflammatione in pus tranſmutata, pus reiicitur cum tuſſi. Si autem crudum tuberculum gignatur, velut Antipatro medico cõtigit, iuxta leues pulmonis arterias, hi neque grauitatem magnam ſentiunt, neque ab orthopnœa intantum infeſtantur. Qui verò propriè orthopnoici & difficulter ſpirantes appellantur, intotum febrem non habent: grauitatis autem ſenſus eis contingit, neque quippiam purulentum per ſputum reiectãt. Porrò curatio prædictarum affectionum quiddam commune habet, quiddam etiam cuique proprium. Commune quidem vt ſuperflua ſubſtantia humoris has affectiones generantis conſumatur & expẽdatur: proprium verò, vt ſi à craſſis & tenacibus humoribus fiant, per extenuantia & inciſiua pharmaca conſumptio fiat: ſi verò à tumoribus abſceſſui ſimilibus affectiones fiant, per extenuantia & deſiccantia conſumátur. quæ curatio omnibus in profundo corporis abſceſſibus communis exiſtit. Vini autem potio ambabus cõuenit, tenuis ſaltem temperaturæ. In vniuerſum autem, paucus potus conuenit, quibus abſceſſus alicubi adeſt: multus verò, quibus bronchia tenacibus & craſſis humoribus ſunt obſtructa. Etenim repurgantia hos humores pharmaca, neceſſariò tuſſes commouent, verùm non facilè per ſputum reiicitur, ob craſſitudinem, id quod repurgatum eſt: humectatione igitur multa indiget, quò facilius efferatur. & ob id ſanè largior potus anheloſis eſt exhibendus. Pharmaca verò eis conueniunt incidẽtia citra vehementem calefactionem. craſſi enim & tenaces humores, à vehementi calore viſcoſiores redduntur, glutinoſique, vt & difficulter auelli poſſint: quapropter maximè prodeſt eis acetum ſquillinũ, & ipſa quoque ſquilla aſſa cũ melle trita & delincta, & acetũ mulſum ex ea apparatum. Maximum autem remedium (inquit Archigenes) purgatio frequentior exiſtit per pharmaca fortiora: & vomitus à radicibus per interualla ſuſcepti, Cataplaſmata verò ex ficubus & hordeacea farina: magis verò ex loliacea habente reſinam & mel ac ceram admixta. infarciri poteſt etiam ei iris & manna. Malagmata autem conueniunt, quæcunque exulcerant cutem & attrahunt ſaniem, quale eſt Ciſſophontis, & quod cõſtat ex baccis lauri, & quod ex ſemine roſmarini conſtat, & emplaſtrum ex herbis, & quod iceſium appellatur, itémque quod vocatur Thraſeæ. Quòd verò Cyzicenum emplaſtrum dicitur, ſi irini cerati æqualem ſibi portionem aſſumat & vniuerſo pectori imponatur, humiditates conſumit & habitum corroborat. Omnium autem conuenientiſſimum huic affectioni hocce eſt, inquit Archigenes: Emplaſtrum nigrum Archigenis: Ceræ libram vnam, reſinæ pinus ſiccæ libram vnam, iridis ſeſquilibram, bituminis libram vnam, picis libram vnam, æruginis vnciam vnam, myrrhæ ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, radicis cucumeris ſylueſtris, centaureæ, lapidis aſii, ſtyracis, cuiuſque ſextantem, miſyos crudi ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ ſeſquiũc. ſalis ãmoniaci vnc. I. galbani, terræ cimoliæ, terræ ampelitidis, cuiuſq; vnc. I. olei lib. II. aceti libram vnã, aut (vt ego ſoleo) lib. duas, ſtyracem cum modico oleo liquefactum in mortario probè cõtere, metallica verò cum aceto diſſolue: herbas autem contunde & cribro excute: liquefactis verò quæ eliquari poſſunt, & percolatis, ac ab igne ablatis, cõtrita adiice, atque herbas inſperge. omnib[9] autem ſimul vnitis & emollitis vtere. Hoc ſanè multos occultos abſceſſus diſcutit, & in vaporem reſoluit, alios autem aperit. Quicunque autem iam rupti ſunt, & fluidi tamen adhuc permanent, eos mirabiliter exſiccat: eiuſmodi enim pharmacis vix aliud præſtantius reperiri poſſit. Conueniens eſt etiam prædictis affectionibus, Amythaonis epithema, atque eo adhuc magis polyarchion, maximè tẽpore coarctationis locorum. Pectus verò cum vrticis cõfricetur ac cædatur, ac ſquilla decorticata fricetur, deĩde

A lauacro ac oleo calido loci rubefacti curẽtur. Aſſiduè aũt
lenioribus ſolutiuis aluum emollire oportet, quale eſt,
cnici acetabula duo optimè contuſa, & cum ſero lactis
decocta, ita vt percolatum ſerum & modico melle per-
mixtum bibatur. Vtendum eſt etiam ex thymo, laſere, &
pipere, ſalis confectionibus, quibus addita ſit ſcammo-
nia, aut etiam iis quæ fiunt ex roſmarino. Ego verò etiã
herbæ ſabinæ optimũ vſum expertus ſum, ſi per ſeipſam
drachmæ põdere trita ſumatur, & ſequenti die, duarum
drachmarum pondere, tertia trium. in aliquibus autẽ &
B quarta die vſque ad quartam drachmam pondus auxi.
Quòd ſi bene procedat purgatio, ſimúlque cruenta edu
cat, non eſt quem non melius ſpirantem in poſterũ red-
dat. Porrò interiectis duobus aut tribus diebus, abſin-
thiũ potandum exhibui, maximè ſi ſtomacho æger lan-
gueat. Quòd ſi non contingat ſtomachum languefieri,
irin bibendam dedi, aut abrotonum, aut caſtoreum ex
aceto mulſo. Mirum in modum autem efficax eſt quod
ex elaterio conſtat, & octaobolon appellatur. Elaterii æ-
reolos I I. ſpumæ nitri obolos tres, ſinapis drachmam I.
C hæc in aqua diluta in octo catapotia informo: manéq; II.
tantundẽmque veſperi exhibeo. Purgat enim citra mo-
leſtiam ſupernè, aliquandiu quidẽ permanens & ſoluẽs,
Iis verò qui robuſtiores ſunt, poſt trium dierum ſpatiũ
rurſus exhibeo. Atqui quæ ex colocynthide conſtat hie-
ra noſtra, hoc eſt Archigenis, aſſiduè præbita, mitiorem
ſpirandi difficultatem correxit ſæpiſſime, atque id bre-
ui & perfectè. Verùm ſi magis in profundo hæſerit, auxi
liatur cũ aceto mulſo ſquillitico potat[illegible]. Aliud ad dif-
ficulter ſpirantes, qui etiam aſthmatici appellantur: A-
D riſtolochiæ clematitidis, abrotoni, ſulphuris viui, ſemi-
nis rutæ agreſtis, cacuminũ thymi, ammoniaci thymia-
matis, æquales partes cum aceto tritas in paſtillos redi-
ge, & ex eis obolos tres exhibe cum aceto mulſo ad tri-
duum. Alia remedia aſthmaticis commoda, ex Aſcle-
piade & Dioſcoride: Ariſtolochia rotunda cum aqua
bibita, anheloſis auxiliatur: item centaureæ maioris ra-
dix, & minoris ſuccus, & ſtœchas trita ac cum aqua pota
tã, & ſpondylii ſemen, & calaminthæ montanæ coma, &
hyſſopum, & iris ac melanthium, & radicula, & vitis al-
E ba. Item aſellos, qui & millepedæ appellantur, ſub aqua-
rio vaſe ſtabulantes, ſextarii menſura in fictile vas conie
ctos, ad carbones ignitos torrefacito, atque vbi inalbue-
rint terito, ac melle exceptos cocto, ante & poſt cibum
duorum cochleariorum menſura delingendos exhibe-
to. Aliud. Squillæ crudæ ſuccũ exprime, & cum eiuſ-
dem menſuræ melle permixtũ ad prunas decoque, eiúſ-
que cochlearia duo delingenda præbe ante & poſt cibũ.
Summè autem hoc prodeſt, euidénſque eius rei pericu-
lum feci, inquit Archigenes. Aliud Archigenis: Ra-
F dicis cẽtaureæ maioris drach. ſex, petroſelini drach. ſex,
ammoniaci thymiamatis drachmas tres, ſulphuris viui,
bituminis, cardamomi, radicis panacis, ſeminis vrticæ,
iridis Illyricæ, cuiuſque drachmas duas, thuris, myrrhæ,
caſtorei, nitri, ſagapeni, abrotoni, polii, chamæpytios,
ſaluiæ, cuiuſque drachmam vnam, piperis albi drach-
mas tres. Hæc omnia trita cum melle miſcentur deſpu-
mato: dantur ex hoc oboli quatuor. Etenim aſſiduè pota
tum hoc, quibuſdam perfectè medetur: citra moleſtiam
autem efficax exiſtit. dato hoc cum hydromelitis calidi
G cyathis quatuor. Aliud, quo etiam ego vtor, ad mul
tos vſus commodum: Squillã fuluam manum magni-
tudine ſua implentẽm, fermento obductam, in furnum
coniicio vt quamoptimè aſſetur, deinde vbi molliſſima
facta fuerit, ſuperficie eius exuſta reiecta, reliquum opti
mè contero, atque ei quãtum, trimembri ſectione facta,
duæ aſſatæ ſquillæ partes põderant, tantum farinæ erui
albi adiicio, & ammoniaci thymiamatis drach. I I I I ra-
dicis panacis drachmas I I I I. iridis, & abrotoni, & acori,
cuiuſque drachmas duas, piperis grana viginti. hæc o-
H mnia ſimul trita & vnita, in orbiculos digero pondere
ſeſquiobolares: ex eis autem drachmã vnam, aut etiam
obol. III. aut II. cũ III. cyath. lactis aſinini recèns mulcti,
aut aquæ mulſæ, exhibeo: pueris verò tãtùm vnum orbi-
culum præbeo. Aluum hæc menſura mouet: quòd ſi hac

amplius quiddam exhibeas, & vrinã ciebis & compactã ac instantem mali irritationem dissolues: etenim & comitiales sanat; & vuluam strangulatam, & lumborum lãguidos dolores, & febres debiles ac per circuitum repetẽtes. Cum aceto menses ducit per crassitudinem suppressos, ad quos consequuntur vertigines, interceptiones vocis, contractiones, dolores articulorum, pigrities, & spirandi difficultas. Euestigio enim sanguinẽ euellit, & ab omnibus molestiis liberat. Quare tenuitatem huius pharmaci ne contemnas, sed abundantem virium eius supellectilem, quasi per manus à maioribus traditam assumas. Alia potio ad suspiriosos: Polii, abrotoni, castorii, chamæpityos, ammoniaci thymiamatis, æquales partes melle excipe, & fabæ magnitudine exhibe. quidam spumæ nitri albi cochleare in aquæ mulsæ cyathis tribus exhibuerũt. Aut hoc modo: Spumæ nitri drachmas nouẽ, piperis drachmam vnam, laseris drachmam vnam. da cochleare cũ aqua calida. Alia. Castorii drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas octo, piperis grana XL. excipe passo, & fabæ magnitudine præbe in aqua mulsa. Alia.

Abrotoni drachmas duas, radicis bryoniæ drachmas octo. rutæ hortensis drachmas octo, castorii drach. quatuor, artemisiæ drachmas quatuor, epithymi drachmas quatuor. datur ex ea scrupulus vnus & dimidius cum aceti mulsi cyatho vno. Alia. Iridis drachmas octo, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor. datur drachma vna cum hydromelitis cyathis tribus. Alia. Herbæ sabinæ, iis qui integra ætate consistunt, scrupulos sex, aliis verò scrupulos tres: butyri scrupul. duodecim, mellis sextantem. præbe delingendam ad dies tres, & intermissione per triduum facta, rursus præbe. Pastillus doloris leuamentum orthopnoicis & ægrè spirantibus præbẽs: Opii drachmam vnã, sulphuris viui, plantaginis, seminis hyoscyami, succi radicis dulcis, styracis, myrrhæ, thuris, terebinthinæ, cuiusque drachmas duas, croci drachmam vnam, cum vino maris experte contere, ac in pastillos triũ scrupulorum digere, quos bibendos exhibe. Porrò si radicis dulcis succus non adsit, ipsam radicem fractam ac tusam satis diu decoquito, atque hoc totum cum decocto eius committito. Alius Andromachi, ad idem: Squillæ assatæ, sulphuris viui, bituminis, æquales partes, melanthii drachmas duas, castorei drachmas duas, anisi obolos quatuor, cũ aqua pastillos informa trium aut quatuor scrupulorum: exhibe ante somnum, cum aquæ calidæ cyathis duobus. Catapotium, suspiriosis dolorem leuans. Rutæ viridis sextantem, styracis sextantem, terebinthinæ sextantem, opii drachmas quatuor: ex his catapotia siliquæ pondere singula informa, triáque ante somnum exhibe deuoranda: à sumptione autem ebibant aquæ calidæ cyathos duos. Remedium pulchrum Philagrii, ad anhelosos: Radicum symphyti in petris nascẽtis, radicis centaureæ maioris, iridis Illyricæ, singulorum sextantem, aquæ sextarium vnum: radices fractas per biduum in aqua macerato, deinde ad tertias decoquito, & percolato, & tantundem mellis decocto adiicito, rursúmque donec cogatur decoquito: deinde rhei Pontici contusi ac cribrati vnciam vnam inspergito, ac vnito. exhibe circa primam horam diei cochlearia duo, quòd si nõ adsit rheon, centaureæ maioris radicem contusam & cribratam vnciæ pondere iniice, aut eodem modo radicẽ symphyti. Hocce pharmacum pulmoni & thoraci firmitatem & robur præbet, simúlq; humores ad eum delatos repurgat, deficcat, & expellit. Aliud ad orthopnoicos: Boli Armeniæ drachmam vnã cũ vino dilutã bibẽdã præbe. Ad tusses autem inde sequentes, antidotum, isotheon appellatam, paulo antè inter tussis remedia descriptam, exhibe ante somnum, nucis auellanæ magnitudine, cum aqua mulsa. Assiduus enim huius antidoti vsus in totum ab hac affectione liberat, etiamsi fuerit inueterata: confidenter itaque ea vtaris. Quòd si non adsit, pæoniæ antidotũ præbe: quæ ipsa quoque si haberi non possit, eam quæ zopyrios appellatur: quarum descriptiones in sermone De colicis habentur. Suffitiones etiam ei sunt commodissimæ: de his in tertio Sermone plenissimè dictum est, & paulo antè inter remedia tussis. In earum autem vsu vndiqua-

A que stragulis contegantur, atque ore sedulò hiantes fumũ fortiter admittant, mucus enim & lacrymæ multæ, sputúmque vbertim ducuntur, & per vehementem tussim pituita viscosa ex profundo effertur. Verùm quod latere te nolim, antequam ad eiusmodi rerum ac lancinationum adhibitionem perueniatur, ventrem subducere oportet vel per clysterem, vel pharmacum solutiuum. Prosunt etiam suspiriosis fricationes pectoris ex pumice cum nitro, fæce vini vsta, cum flore iunci odorati. Cuius generis & hoc est: Auripigmenti, pumicis, spumæ nitri, cuiusque

B vnciam vnam, alcyonii sextantem, hæc contusa & cribrata cum vnguento aliquo calorifico commisceto, pectúsque & dorsum donec ignescant confricato. ex frequenti enim huiusmodi perfrictionis adhibitione spirandi difficultatem, & tussim, omnémque purulentã pectoris affectionẽ propulsabis. Cæterùm inueterato malo, & medicina omni frustra adhibita, ad vstionem confugiendum erit. Itaque iuxta medium commissuræ clauicularum, vtrinque vna crusta inuratur, cum cautione tamen admotis manib⁹ & distenta cute, ne aspera arteria oblædatur: deinde aliæ duæ paruæ iuxta carotidas colli arterias infligẽdæ

C paululùm sub mento, vtrinque vna, incumbentis cutis tãtùm perustione facta. Infligendæ autẽ adhuc aliæ duæ sub mamillas, inter tertiã ac quartã costã: rursúmq; aliæ duæ retrorsum versùs inter quintam & sextam costas. In medio etiam pectore vnam inurere oportet: & iuxta principium ossis pectoris, quod *à capitis gladii similitudine* xiphoides *Græcis* appellatur, supra os ipsius ventris, vnam, simili modo, & adhuc alias duas inter octauam & nonam costam, vtrinque vnam. Tres etiam retrò inurendæ sunt

D crustæ, vna iuxta medium dorsi, reliquæ duæ ab vtraque vertebrarum parte, paululùm infra mediam crustam. Omnes autem infra collum inustas mediocriter latas esse conuenit, neque valde in superficie consistentes, neque rursus nimiùm profundas. vlcera autem crustarum satis multo tempore fluida permittere oportet.

De cordis tremoribus, ex Galeno, Cap. LVIII.

Cordis tremor, siue palpitatio, multis tum adolescen-

E tibus, tum senibus inculpatè sanis accidisse visus est. Dolent autem caput ita affecti, citra aliquam alteram externam causam: atque omnes hi ex venæ incisione opem senserunt: aliqui etiam ex eis in totum ab hac accessione sunt liberati, per extenuatoriam diætam & pharmaca cõsimilia, post venæ incisionem adhibita. Noui autem & ego quendam qui singulis annis, veris tempore, tremoris accessione afficiebatur. Hunc vbi expertus essem per triẽnium ex venæ sectionæ iuuari, in quarto per venæ sectionem euasit, antequam hoc malo apprehenderetur: atque

F hoc modo pluribus deinceps is agebat annis, cõsentanea simul vtens diæta. veruntamen & is quoque ante senectutem fato functus est, quemadmodum alii omnes. Aliqui quidem in febribus acutis comprehensim animo destituti, similiter mortui sunt: aliqui verò etiam citra animi deliquium, stuporis attoniti modo affecti, repentè vitam cũ morte commutarunt. Plures autem hac affectione laborantes ad ætatem peruenerunt, minorem quidem annis quinquaginta, quadragesimum tamen ætatis annum excesserunt.

G

De sanguinis reiectatione, ex Galeno, Cap. LIX.

Sanguis qui ex pectore & pulmone aut aspera arteria educitur, omnino cum tussi reiicitur. Si verò ex locis circa fauces aut gurgulionem sanguis feratur, per excreationes excernitur: si verò ex aliquo loco oris aut gingiuarum, simpliciter expuitur. Aliquando autem à capite aut partibus gurgulionis delatus sanguis ad asperæ arteriæ extremum incidit, & tussim cõmouet, imaginationémque

H facit velut ex pectore educatur. Itaque siquis pluribus ex ordine diebus sanguinẽ excreet & emungat, neq; capitis dolore aut grauitate aliqua quæ etiamnum adsit, antegressis, neque plaga istic illata: considerare oportet diligenter omnem narium meatum, atque etiam oris locum illum vbi nares ad palatum sunt perforatæ. Contingit e-

nim aliquãdo hæc acceſſio,hirudine ad hunc locũ affixa. Cæterum aliqui per vomitũ citra tuſſim ſanguinem ex ventre reiectant,aut ex venis adiacentibus in ipſum delatum,aut hirudine deuorata. Verùm ſanguis venarum ex hepate aut ſplene in ventrem delatus,grumoſus eſt,nigérque euomitur:qui verò ex hirudinis præſentia procedit, tenuis eſt & ſanioſus,ſiue ex ventre,ſiue ex naribus,ſiue ex ſtomacho proferatur.Atqui & localis dolor qui concomitatur,affectam particulam oſtendet.Si enim ex ſtomacho eductio fiet,non magna ſanguinis eruptio continget:graciles enim ſunt ſtomachi venæ.Sed & cum nauſea ac vomitu ſanguis effertur,& in deglutiendo mordacitas percipietur,maximè ſi adſtringentia aut acria deglutiantur. ſi verò ex ventre educatur , nauſeæ plurimæ comitantur & vomitus,& ſi à cibo ſumpto eductio contingat , ſanguis cibis permixtus efferetur. Aliquando etiam pituita ac bilis ſimul euomentur.ſi verò ex hepate & ſplene ſanguis in ventrem deferatur,aderit tumor:ſi verò ex pectore & pulmone,aut aſpera arteria ſanguis expuatur,impoſſibile eſt eum citra tuſſim per ſputum reiici . Fit autem ſanguinis eductio ex pectore,aut ob venæ rupturam , aut oris venarum apertionem,aut ob corroſionem . Venarũ itaque pulmonis rupturæ cognoſcuntur ex eo , quòd poſt aliquam præcedentem cauſam manifeſtam , ſtatim ſanguinis eductio conſequitur.Præcedentem autem cauſam dico,delapſionem ex alto,aut ſi grauius aliquod corpus pectori inciderit.Aliquibus autem ob clamorem magnũ quomodocũque editum vaſis venarum ruptura accidit, & citra manifeſtam externam cauſam copia ſanguinis cũ crudo ac flatuoſo ſpiritu,diſtendens pulmonis vaſa,rupturam efficit.Cæterùm ob ſanguinis multitudinem factæ rupturæ cognitionem,exhibet ſanguinis effuſio repentè & coaceruatim facta.Magna enim pulmonis vaſa exiſtũt ac arteriarum ſpeciem habentia:ſanguis autem eis tenuis & calidus eſt,pérque ſaltum ſpiritus vi ac impetu excernitur.

De venarum apertione.

Venarum autem ora aperiuntur,ſi quidem diſpoſitiones præceſſerint calidæ: veluti ſi calidis balneis plurimis vſus ſit homo , habitétque in calida regione,conſimili exiſtente maximè anni tempore,cibis quoque & potionibus calidis vtatur. Etenim multitudo ſanguinis exiſtens , venarum pulmoni incumbẽtium ora aperit & dilatat,atque hoc modo coaceruata effuſio contingit.

De venarũ corroſione.

Quibus verò ex corroſione venarum pulmonis,ſanguinis euacuatio contingit,his per interualla modica ſigillatim cũ tuſſi expuitur . Ipſa autem vaſorum corroſio,ex acribus contingit humoribus,ſiue à capite in pulmonem delabẽtibus,ſeu in ipſo pulmone generatis . Poſſibile eſt etiam propter corroſionem,coaceruatam ſanguinis eductionẽ cum tuſſi fieri. Quum enim præcedenti tempore per modica interualla ſigillatim,vt dictum eſt,& cum tuſſi ſanguinem expuerit quiſpiam: & pòſt ſequentibus diebus neque caſus,neque alia quædam externa violenta cauſa acciderit , & tamen ſanguinis eruptio multa prodierit, magnam corroſionem factam eſſe oſtendit.Multi autem hoc modo affecti,particulas pulmonis ſimul cum ſanguine extulerunt,aut tectoria vlceribus obducta.Impoſſibile itaque eſt latere eductionem propter corroſionem venarum factam.Quare diligentem animaduerſionem habere conuenit,númne ſpumoſus ſit ſanguis: nam & hoc firmiſſimum ſignum eductionis ex pulmone exiſtit : deinde númne bronchii particula quædam,aut tunicula arteriæ ſeu venæ ſimul efferatur.Horum enim nihil apparet in iis qui ex ſuccingente thoracem membrana ſanguinem ſpuendo educunt .Maximum etiam ſignum elationis ex pulmone eſt, ſi omnino citra dolorem effertur.

De eductione ſanguinis ex aliis pectoris partibus.

Sanguis autem qui ex aliis pectoris partibus educitur, nigrior eſt,& iam in grumos coactus,cum tuſſi etiam & dolore reiicitur particulæ affectæ , ac fœtidum odorem de ſe præbet : aliquando & pure admixto effertur.verùm hoc ſignum commune eſt.Si verò iuxta aſperam arteriã vlceratio fiat, pauciſſimus ſanguis expuitur , pauciſſimo omnino pure permixto:doloris autem ſenſum iuxta exulceratam arteriæ partem æger perceptat.

De ſanguinis à capite eductione.

A Si verò à capite ſanguis deferatur,ſi quidem plurimus ſit,plurima adeſt capitis grauitas aut dolor:ſi paucus,pauca: aurium ſonitus iuxta proportionem affectionis,rubor faciei:venæ frontis emicant,& vertigines accedunt.cauſa autem iſta præcedens manifeſta eſt,nimirum plaga,aut frigiditas, aut calor,aut ebrietas.Vini enim potatio larga cumulatim caput replet,& cumulatim etiam ex rupto venæ vaſe effundit.in parua autẽ ebrietate,modicum adeſt ſanguinis ſputum , & conſueta fieri per nares ſanguinis excretio cohibetur:aliquando e-

B tiam ad palatum conuerſa,imaginationem exhibet veluti ex pectore ſanguis ipſe educatur . Si itaque à capite ſanguis deferatur,titillatio palati accidit,& frequens excretio,atque hoc modo expuunt:irritantur enim ad tuſſim,& tamen non valde tuſſiunt. Si autem à palato ad aſperam arteriam deſtillat,tum tuſſiunt,& quod delapſum eſt educunt:& ob id quidam decepti,ex pectore eductionem fieri autumant.Defluit autem aliquando à capite per gulam ſeu ſtomachum in ventrem,vómitúque reiicitur, atque ob id putatur à ſtomacho prodire. habet autem &

C ſuã figurã ſanguis à capite delapſus.Eſt enim nõ adeo craſſus,colore nigro,leuis,æqualis,immixtus,altero videlicet aliquo,pure vel pituita,& cũ excreatione ſtatim ſe in linguam infert rotundus,faciléque reiicitur per ſputũ.Si verò palatum conſideraueris, denſius atque velut exulceratum ipſum inuenies,& vtplurimùm ſanguinolẽtum,propter deſtillãtẽ ad ipſũ à capite ſanguinẽ.Curatio autẽ iis qui ſanguinem à capite educunt,ſufficit ſimplicior & exigua. Adſtringentia enim per collutiones palato adhibita frigida ſufficiunt:nam à calidis & rarefacientibus collu-

D tionibus plus ſanguinis erumpit: quare ſignũ id eſt adeo à capite prodeuntis eductionis . Si itaque à capite feratur,multúmque ſit quod defertur,euacuatione opus erit. Quare citius per nares aut per venæ alicuius inciſionem euacuare oportet , ne per negligentiam conſuetudo fiat ſanguini in hos locos delabendi.

Curatio eorum qui ob deſtillationem ſanguinem expuunt, Cap. LX.

QVI ob deſtillationem ſanguinem expuunt,his venã incidere oportet ſtatim in principio, acri ſimul cly-

E ſtere adhibito & euacuata aluo:deinde confrictis quamplurimùm manibus,brachiiſque ac cruribus per pharmacum calefactorium ac extenuatorium,extremæ eorũ partes colligentur:poſtea verò capiti raſo pharmacum ex ſtercore ſylueſtriũ colũbarum impone , & poſt horarum triũ interſtitium in balneũ deducito, citráque capitis cũ pinguedine contactũ lauato : pòſt verò capite mediocri pileo contecto,ſorbitione multa ex ſolis auſteris pomis connutrito:deinde dormire volenti,theriacen Andromachi ex viperis recèns apparatam exhibeto. Sequentĩ autẽ

F die omnibus corporis partibus,capite tantùm excepto,cõfrictis,in quiete adſeruato,rurſúſque in veſperam theriacen exhibeto.Quòd ſi ex his deſtillatio ſiſtatur, tertia die manè mel parum coctum præbeto , quieſceréque ſinito, ac totum corpus defricato.In cibo exhibe ptiſanæ ſuccũ modicúmque panem madefactũ.Quarta autem die manè poſt acceptum ex viperis pharmacũ, rurſus plurimum mellis præbeto,capiti ſimul pharmaco ex ſtercore columbino impoſito.Deinde lotis & mediocriter nutritis,quin-

G ta die ea quæ humores qui in pulmonem defluxerunt, vehementer purgare queant,exhibeto . Pòſt verò per interualla ad caput cerato ex thapſia apparato vtaris. Vniuerſam autem curationem renutriendo ac refocillando corpori deſtinatam impendito.

De iis qui ob frigiditatem organorum reſpirationis,ſanguinem expuunt,ex Galeno, Cap. LXI.

QVI verò ob frigiditatem membrorum reſpirationis,ruptis pulmonis venis,ſanguinem expuunt , his

H e veſtigio venã ſecare conuenit,ſecũdaria facta detractione eadem die,& poſtridie ſimiliter,videlicet vt paulatim euacuationem faciamus,& vt ad cõtrarium diuerſio fiat, quam antiſpaſin *Græci* appellant. Eius enim gratia venæ ſectio adhibetur:deinde fricatione extremarum partium,

& vt dictum est, ligatione facta, in vesperam ex seminibus pastillum exhibeto. Sequenti verò die post repetitã sanguinis detractionem, vniuerso pectori ceratũ ex thapsia imponito: quòd in vesperã rursus, ne vlterius quàm côuenit calefaciat, detrahito, atque iterum pastillos ex seminibus dato: tertia autem die ex thapsia ceratum ad horas circiter tres rursus imponito, hominémque lauato. Cibum autem præbe. primis diebus sorbitionem, tertia autẽ ad succum ptisanæ, pisces qui facilè concoquũtur, probéque conditi sunt, adde. ante somnum etiã rursus pastillum ex seminibus exhibe. nam & somnum conciliat, & dolores leuat, & exsiccat. Inflammatione autem rupturarum venarum sedata, & particulis ad bonam temperiem redactis, ea quæ thoracem repurgant præbe, adhibito simul vsu theriaces ex viperis apparatæ: deinde etiã lactis potu aliisque cibis vtaris. Hoc modo sanè, eos qui se mox eodem die medicandos exhibent, poteris curare: non tamen similiter qui post duos aut tres obueniunt dies. aliqui enim eorum immedicabile vlcus habent, maximè qui per vitiosos humores erosionem sunt passi: quorum aliquibus sputũ ipsum salsuginis aut muriæ saporem exhibere referunt.

Curatio eorum qui iuxta alium quemcunque tandem modũ ex pulmone sanguinem reiectant, Cap. LXII.

Difficiliorem autem curam vlcera in pulmone cõsistentia habent. conari itaque oportet, quemadmodum nos fecimus, ita vt ægro præcipiamus ne respiret valde, & vt sileat semper. Incidere autem statim venam oportet in cubito internam, ac sanguinis detractionem reiterare, bis aut etiam ter, paulatim, gratia diuertendi. non enim euacuatione indigent tales, nimirum ab affectione ipsa euacuati. quapropter etiã frictionibus vtantur, aut etiã totius corporis mẽbrorum cum latis linteolis cõstrictione. Postquam verò hæc exacta fuerint, primùm quidem poscam dilutam tepidam bibendam exhibere conuenit: vt si quis sanguinis grumus in viscere hæreat, inde dissolutus eiiciatur: neq; quicquã obstat bis & ter in tribus horis hac potionem iterare. Post hæc autẽ, pharmaca inductoria & obstruẽdi meatus vim habẽtia, simulque adstringẽtia exhibeãtur, aut ex posca diluta, in prima sanè die, aut ex decocto malorũ, aut baccarũ myrti, aut alterius cuiusdam adstringentis. In vesperam verò rursus exhibendum est pharmacum: abstineátque æger ab omni cibo, si virium robur adsit: sin minus, satis erit sorbitionem præbere. Optimum autem est & secũda die rursus parũ sanguinis detrahere ex eadem quæ prius incisa est cubiti vena, si modò vires ad id tolerãdum sufficiãt. Cibis etiã & pharmacis similiter vtẽdũ vsq; ad diẽ quartum, pectore in orbem madefacto, æstate quidem ex vino, oleóque melino & rosaceo: hyeme verò ex vnguento nardino. Si verò emplastris vti velis, optimum pharmacum nostrum barbarum appellatum habebis. Conducunt etiam reliqua ex bitumine, aceto & pice apparata, & maximè quod ex salicibus, & quod ex loliis constat. Maximum enim hoc est, cui diligenter attendere animum oportet, ac mox facta vasorum ruptura, inde remedium offerre incipere, quò cruentum adhuc vulnus cõcrẽscat, priusquam inflammatio apprehendat. Etenim si inflammatio præuenerit, parum spei est ad huiusmodi vulneris conglutinationẽ, quippe quæ se in multum tẽpus extendit. Eluere enim oportet, tum pus tũ serosum sanguinem ipsius vlceris, posteaquã inflammatio fuerit soluta: reliquam autem curam, quemadmodum ad tabidos fieri solet, ordinare. Ex Archigene. Porrò si à stomacho aut ventre, sanguinis reiectiones cum vomitu procedant, vena incidenda est in cubito superior, humeralis appellata, etiamsi ex hepate in ipsum ventrem feratur. Si verò à splene sanguis feratur, quod ex tumore circa splenem cõsidente cognosces, incisa vena quæ inter paruum & annularem digitum in sinistra manu est, probè ac propriè auxiliaberis. Cæterùm & cibos & potus magis adstringentes dare conuenit iis qui ex ventre per vomitum, citra tussim sanguinem reiectant, non ta-

A men vehementer & actu frigidos: ex vehemẽti enim frigiditate, plagæ inferuntur. Quare suffecerit, si non calidi existant, neque nimiam humectationem inferant. Fontana igitur aqua non valde frigida, neque multa, in potu exhibeatur: & cibi pauci similiter mediocriter frigidi, ac naturæ quoque adstringentis.

Communes methodi exhibendorum auxiliorum, in singulis reiectationis sanguinis speciebus, post sanguinis inhibitionem, Cap. LXIII.

B EX Galeno. Primum periculum in reiectatione sanguinis, est ne vltra modum eius euacuatio fiat. Curatio autem post eius cohibitionem eiusmodi existit. Reiectatio quidem sanguinis quæ ob apertionem fit venarum, per obturationem occlusionémque dilatati oris ipsius venæ curatur: quæ verò ob venæ rupturam fit, per conglutinationem sanatur: quæ ob corrosionem, per renutricationem, & ea quæ carne implent corrosa. Obturatur quidem dilatatum & apertum os venæ ab adstrin-

C gentibus: conglutinatur autem rupta vena ab iisdem, & quæcunque in compositione eis admixta citra mordacitatem desiccant, ac glutinosum quiddam in se complectuntur, velut est Lemnia terra, & quæ Samius aster appellatur, & iis similia. Renutritur autem corrosum à cibis boni succi, & pharmacis sarcoticis, *id est carne explentibus*, appellatis. Conueniunt igitur adstringentia eis qui non tussiunt, qui corpus boni succi habent, & qui ob apertionem oris venarum, aut rupturam, sanguinem reiectant. Adstringit autem optimè acetum, & por

D tulaca comesta: succus autem eius bibitus efficacior existit: plantaginis succus cyathis tribus, aut sanguinariæ succus eodem modo. Succus vuæ acerbæ in sole probè desiccatus, drachma vna, rhois aut gallæ decoctum cyathi mensura, cortex glandis, maximè castaneæ, drachma vna, radicis rubi decoctum mensura cyathorum trium, mora rubi & flos, balaustiorum drachma vna, acacia & hypocisthis eodem modo: Vinacea cochlearii mensura, similiter lapathi acuti semen. Efficacius autem operatur radicis althææ decoctum, radicis symphy-

E ti decoctũm, atque ipsa quoque sicca trita potui inspersa. centaureæ radicis drachmas duas, quas febricitantib[9] cum aqua, febre carentibus cum vino exhibebis. lapidis hæmatitæ drachma vna, cum mali Punici succo, aut corallii lapidis, eodem modo, radix equiseti, mora valde cruda & immatura. Forinsecus autem pectori irrigatio adhibenda ex vino adstringente cum oleo rosaceo aut myrteo. Si verò multa sanguinis eruptio fiat, maximè in æstate, & citra tussim eius reiectiones contingãt, neque debilis sit æger, sed robustus & carnosus, acetum pro vi-

F no adhibendum est, non in sordidis amplius lanis, sed spongiis exceptum: fasciáque lata æger conuinciendus. Aliquando autem acaciam, aloen, aut omphacium aceto permiscere conuenit, & cutẽ ex oleo myrteo praillinire, ne mordacitas ex irrigatione succedat. aut etiam emplastrum barbarum, aut ex salicibus, aut aliud simile impone. Quòd si æger ferre nequeat ex irrigatione prouenientem iniucunditatem & molestiam, neque toleret item emplastrorum incommoditatem, huiusmodi cataplasma est admouendum: ex palmis videlicet & acacia,

G alumine, malicorio in puluerem redacto, symphyto, polenta aut lentium farina apparatum. Si verò neque cataplasmatum grauitatem ferre queat, neque calefieri sustineat, illitionibus vtendum. Loti itaque aut mespili corticem, & rhoen culinarium, paucáque rhamni, aut sanguinariæ folia in aceto decoquito: deinde in eo decocto aloes succum, aut acaciæ, aut omphacii, paucúmque gũmi diluito, & pectus ac dorsum ex eo illinito: atque vbi exsiccatum fuerit, rursus inungito, quò crassitudinẽ accipiat illitio seu vnguẽtũ, & ne denudati frigore circũue-

H niãtur. Illa verò hora qua arescit illitũ, ab ægro multus aer est arcendus. Quòd si inflammationes succedentes febres inferant (solent enim vehementer acutæ irruere & periculosæ, aliquando etiã lenes & obtusæ, quũ videlicet in tabẽ sunt trãsituræ) tũ omnis veluti in febribus,

est ordinanda diæta: non tamen aceruatim, sed quietè & paulatim, vt ne rursus rumpantur conglutinata. Abstinēdum à vino, & sorbitionibus admiscēda quæ leniter adstringunt, velut sunt palmæ & similia. Cataplasmate vtēdum pane calido, deinde semine lini. Vbi verò perseueraret malum, omnia vt ad tabidos facienda. Exsiccatoriā porrò, citra mordacitatem, vim obtinet succus ocymi: qui si aceto commisceatur, conueniētior fiet: & est quoque nobis in vsu familiaris, citráque formidinem eum porrexeris. Adstringit autem & desiccat simul rheon Ponticum. assumere autem oportet hanc ipsam Ponticam radicem ad recentes ac inueteratas sanguinis reiectationes, & ad pectoris fluxiones, in principio quidem ex posca decoctam: si verò per circuitus redierit reiectatio, omnino parum quiddam bibendum præbe cum aqua: quum verò asperitas & tussis molestiam intulerint, passo Cretico decoctam, deinde contritam præbe. magis autem desiccat arefacta in potum inspersa. Exsiccat etiam citra mordacitatem Samius aster, & minium sinopicū, & terra Lēnia bis in die data drachmæ pondere ex aqua. Citra mordacitatem etiam & præclarè omnino desiccat obolus Armeniacus, vt nihil eo hac parte præstet. eius itaque drachmam vnam exhibere potes cum aqua confidenter. Exsiccat etiam coagulum hœdi: cerui verò magis inspissat. Quòd si stomachus æger sit, semel excipit quod adstringit, & semel quod desiccat. Aliquando autem manè adstrictorium damus: circa sextam autem horam desiccatorium: in vesperam verò quod inspissat. Quando verò inspissantibus opus fuerit, amylum detur, & gummi ac tragacantha, quodlibet per se, atque etiam inuicem permixta. Simplicia ad sanguinem reiicientes, pharmaca. Huius generis, inspissantium videlicet, est & gluten piscium & symphyton māducatum ac deuoratum. Cibos etiam eiusdem cum prædictis pharmacis facultatis exhibere oportet, tum iis qui propter apertionem venarum, tum qui ex stomacho sanguinem reiiciunt: nimirū adstringentes, velut est alica ex posca, aut micæ panis eodē modo: aut oryza, aut oua mollia, rhoen culinarium tenuissimè tritum infarctum habentia, plantago cocta, intubum, lens cum prædictis condita, aut lapathum acutum. In quibus verò inspissante materia magis opus est, lac coctum refrigeratur, datúrque tum ob corrosionem, tum à stomacho sanguinem educentibus. hi enim adstringente materia & carnis expletione opus habent. Aliquando autē lacti cocto amylum infarcitur, ac modicum omnino coaguli. cauere enim oportet immodicum eius vsum: neque statim post eius admixtionē lac ipsum exhibere, sed post aliquantulam dilationem. valde enim in ventre concretum, mortem inferre cōsueuit. Conducit etiā palmas cum alica decoquere, aut cum similagine. Inspissant autem simúlque adstringunt, oua crassiore rhoe infarcta, maximè si sint assata, lens cū ptisana decocta, miliū coctum. Fugienda autem in omnib⁹ vehementer adstringētia, & excellenter inspissantia: eligēda verò simpliciora & minus molesta ex vniuerso genere eorum quæ sunt prædicta. De compositis ad sanguinem reiicientes pharmacis, Galeni. Iuxta primā quidem rationem ex adstringentibus & desiccantibus ac inspissantibus, pharmaca componuntur ad curationem reiectionis sanguinis conuenientia. Quum verò adstrictoria, & tenacia ac desiccātia vias præcludant, & difficulter per corpora digeratur, vi quadā opus habēt præparāte ac aperiente ei vias ipsas: & ob hoc ipsū calida & tenuiū partium, eiusmodi pharmacis miscentur, quæ iuxta omnē ipsorum considerationem contraria sunt sanguinis sistendæ reiectioni. Miscentur etiam eis stuporem inducentia, quò profundiorem somnum inducant: quæ sanè commodissima sunt iis qui à tusse lācinantur omnibus, maximè tamē qui simul sanguinem reiectant. Hi igitur scopi sunt compositionis pharmacorum ad sanguinis reiectionem conuenientium. Quæ verò per experientiā cognita sunt à priscis medicis composita pharmaca, deinceps dicentur. Potio hæmoptoicis commoda: Lapidis corallii, terræ Samiæ quæ aster appellatur, succini,

A mastiches, cuiusque drachmas sex, amyli, thuris, gūmis, cuiusque drachmas quatuor, excipe cochlearium vnum siccum cum posca, aut cum aliqua prædictarum decoctionum. Alia potio: Terræ Samiæ asteris, lapidis agerati, terræ Lēniæ, æquales omnium partes accipe, & ex eis cochleariū vnum præbe cum cyathis duob⁹ decoctionis plantaginis. Alia. Terræ Lemniæ drachmas sedecim, terræ asteris drachmas octo, sarcocollæ drach. quatuor, gummis drach. duas, præbe cochlearium cum decocti palmarum cyathis duobus. fit autem decoctum B ipsum crassum. Alia Andromachi: Corallii torrefacti drachmam vnam, thuris obolos quatuor, acaciæ drachmam I balaustiorum obolos quinque, gummi obolos duos, candidum ouorum duorum. huius quartam partem cum aquæ cyatho vno & dimidio exhibe. Alia Asclepiadæ: Radicis sanguinariæ manipulum, radicis symphyti tantundem, rhois rubri acetabulum, aquæ sextarios tres: decoque ad tertias, & expressi ac percolati liquoris cyathū vnum præbe, & ad singulas exhibitiones, gummis triti drachmam vnam coniice. Alia C valde præstans, cui testimonium præbeo: Thuris, terræ asteris, cuiusque drachmas octo, croci drachmam vnam, amyli drachmam vnam, succi plantaginis sicci drachmam vnam, contusorum & cribratorum cochleare vnum dato cum posca. Alia per experientiam: Corallii drachmas octo, thuris drachmas octo, dato cochlearium cum vino myrtite diluto. eadem etiam ad fluxum muliebrem efficax est. Pastillus ex electro. Præclarè facit ad hæmoptoicos vndecunque sanguis efferatur, ad tussim veterem & recentem, tabidos, cruenta reiectanD tes, suppurationem pectoris, tormina intestinorum, vesicæ fluxiones, & ad inflatos: est etiam aurium affectionibus commodus: Psyllii drachmas quadragintaquinque, ramentorum electri, iridis, mastiches, croci, cuiusque drachmas quatuor, opii drachmas quindecim. Psyllium in aquæ calidæ sextarios tres coniectum, parumper macerato: atque vbi viscosum ac lubricum factum fuerit, liquorem inde exprimito, eóque præscripta diluito, terito, ac pastillos informato. ex iis obolos tres cubitum ituris exhibeto. Pastillus Dosithei valde celeber.

E Virgultorum rubi sextantem, radicis symphyti, fructus spinæ Ægyptiæ, succi hypocisthidis, lycii, opii, thuris, rhei Pontici, terræ asteris, singulorum sextantem, rhois culinarii quadrātem, rosarum siccarum drachmas quatuor, baccarum myrti quincuncem, croci, terræ Lemniæ, corticis qui macer appellatur, cuiusque drachmas duas, excipe succo plantaginis aut vino scybelite, & informa pastillos. eos cum decocto symphyti aut sanguinariæ exhibeto. Alius pastillus, ex cuius vsu magnam nominis famam sum adeptus: Terræ asteris quadranF tem, amyli recentis quincūcē, tragacanthæ sesquiunciā, gummis quadrantem, glutinis piscium vnciam vnā, aceti quantum suffecerit. Gluten more eorum qui arcus faciunt dissoluito, per triduum in sufficiēti aceto maceratum: quarta deinde die, exemptis ex eo pelliculis, repurgatum paulatim tolle, & in mortario cum pastillo contunde, & quamdiligentissimè dissolue, aut super calidum cinerem pone. difficulter enim solubile existit. Vbi verò solutū fuerit, rursus in ære, aut ferro, aut (vt dictum est) cinere calido cum aceto decoque, & sufficiēti G tempore assiduè agita, vt quamcrassissimum fiat: deinde in mortarium coniectum satis diu tere. atque vnumquodque prædictorum per se contusum ac cribratum in promptu habens (maximè tamen tragacantham) in mortarium ad dissolutum gluten insperge, omniáque diligenter vnita, vitreis lancibus solidis excipe & exsicca, pastillósque informa mediocres. durant autem aliquandiu donec formentur. eos cum posca exhibe, & vtere valde confidenter. Pastillus ex corallio, qui nunc celebris & in vsu apud omnes empiricos existit: Terræ asteris, H balaustiorum, corallii, succi hypocisthidis, acaciæ, myrrhæ, rhei Pontici, daucii, omphacii, tragacanthæ, cuiusque vnciam vnam, thuris sextantem, opii drachmas quatuor, amyli scrupulos sex, aluminis scissi scrup. XII. terræ

Lemniæ

Lemniæ ſcrup.vi.rhois rubri quadrantem, radicis dulcis A
ſeſcuncem, ſymphyti radicis trientem, gummis ſcrupul. xviii.croci ſcrup.vi.fructus ſpinæ Ægyptiæ drach.iiii.Di gere in paſtillos cum ſucco plantaginis, aut vino auſtero vetere,& exhibe ante ſomnum obol.iii.cum poſca. Facit etiam ad tormina inteſtinorum. Paſtillus ex Ægyptia ſpina,quo plurimùm vtor. Pharmacum clidion appellatum, quod proſperè omnibus ſanguinem reiicientibus conducit:itémque cœliacis,inteſtinorum torminibus, & ſtomachi fluxionibus:Cytinorum,fructus ſpinæ Ægyptiæ, balauſtiorum,acaciæ,ſucci hypociſthidis,ſing. drahc. vi. lycii,rhei Pôtici,opii,cuiuſque drach.iiii.myrrhæ drach. B
iii. Côtuſa & cribrata diligenter,baccarum myrti aut roſarum decocto excipito, aut vino myrtite, & in paſtillos redigito,& iuxta cuiuſque vires cum roſarum,aut baccarum myrti, aut pampinorum vitis, aut palmarum decocto exhibeto,aut cum frigida aqua. Quòd ſi lycio nô abundes, hoc modo apparare potes: Rhus, qua coriorum tinctores vtuntur,in quadrupla aquæ portione ad triduũ maceratur,virga frequenter agitata:quarta autem die decoquitur vſquequo aqua ipſa rhois comam exæquet. Et C
tunc quidem rhus expreſſa abiicitur: aqua verò percolata,donec in mellis ſpiſſitudinem cogatur,decoquitur,atque ita pharmacis adiicitur.Quum verò bibendum præbes hoc prædictum pharmacum,ſpongias poſca madefactas ſtomacho aut pectori impone: atque vbi reſtiterit ſanguis,pectus aut locos fluxione laborantes ex omphacio in aceto diluto & aliquantulum tepefacto inunge. Conuenit etiam ſanguinem reiicientibus paſtillus Philippi,qui in tractatu De inteſtinorum torminibus deſcribetur. Potio ad ſanguinem reiectantes: Succi ſaluiæ cya- D
thos ii.mellis vnciam vnam,exhibe ieiunis in potu, & e-ueſtigio ſanguinem ſiſtes. Quæ grumos ſanguinis concretos diſſoluant. Sanguinem in grumos concretum, lixiuium ex cinere fici,& vitis, & quercinum diſſoluit: ſimiliter etiam thymus & ſatureia cum aceto. Coagulum leporis aut hœdi, ciceris magnitudine ex aceto. Itaque mox vbi quis ex alto ceciderit ac ſanguinem reiecerit,lixiuium per ſe bibendum exhibeto, aut cum modico aceto. E

De aſperæ arteriæ vlceribus,
Cap. LXIIII.

Quæcunque in aſpera arteria vlcera fiunt,iuxta pelliculam eam intus ambientem, maximè prope eius extremum,aut in ipſa adeò arteriæ extremitate,ſanabilia omnino exiſtunt: & nos non paucos hoc modo affectos curauimus. Reiiciunt autẽ hi per ſputum purulenta pauca ac cruenta, aliquando etiam tectoria quædam vlceri obducta, ſenſúſque doloris ab eis manifeſtè percipitur iuxta exulceratum locum. Hos itaque in quiete afferuare F
oportet ſupinos reclinatos,atque iis quæ capiti ſubiiciuntur,ſublimius inſtratis:admonere etiam vt quantum poſſibile ſit renitantur,& ne tuſſiant:deinde forinſecus loco affecto deſiccãtia imponere,veluti ſunt emplaſtra,barbarum,ex ſalicibus,& ex loliis,appellata,ac eis ſimilia.Pharmaca autem eis exhibenda ſunt,quæ ſuprà ad vlcera inter arteriaca & ad pectore ſuppuratos ſunt deſcripta: quæ etiã ſub lingua detinere conuenit,vt paulatim liquefacta, in aſperam arteriam delabantur: tum verò maximè obniti & non tuſſire.In potu autem exhibendum eſt lac quo G
tidie recens mulctum ab adſtante adhuc animali: adiiciendum etiam mellis quiddam iis qui lac difficulter cô coquunt,& quibus in caſei modum in ventre concreſcit.

De pectore ſuppuratis,ex Archigene,
Cap. LXV.

Empyici, *id eſt pectore ſuppurati* vocãtur, quibus abſceſſus in ſuccingente coſtas intrinſecus membrana aut in aliqua alia pectoris pellicula factus, aceruatim ruptus eſt,& in vacuum pectoris locum effuſus,inter pulmonem & membranam coſtas ſuccingentem. Qui ſi non quamcitiſſimè per ſputũ reiiciatur, tabidi fiunt. Febricitant au- H
tem pectore ſuppurati indeſinenter hecticen, *id eſt habitualem febrem*. Rumpuntur autem ſuppurationes, aliquæ quidem ſurſum verſus, aliquæ verò deorſum. Quæ deorſum rumpuntur, in aluum & inteſtina ac veſicam

tranſfunduntur, per vaſa quædam tranſmiſsione ad ea membra facta. Quæcunque verò ſurſum rumpuntur, in vacuum videlicet thoracis locum,periculoſiores exiſtũt. Cognoſces autem ſuppuratos hoc modo: Quum lateris dolor præceſſerit,deinde vehementes febres quieuerint, & ex magna parte quoque dolor, grauitatis autem ſenſus remãſerit intus in lateribus in profũdo thoracis,ſimúlq; tranſfluere aliquid appareat,iuxta multiplices reclinationis permutationes,& maximè quum ab vno latere in alterum decumbunt:tunc ſanè multitudo puris manifeſtatur,& fluctuationis cuiuſdam ſonitus ſæpe ſenſibiliter in reclinationibus ipſorum auditur. Cognoſcitur itaque ſuppuratio facta,tum ex prædictis,tum quòd nihil relatu dignum per ſputum reiectarunt in eo qui præceſsit vehementi lateris dolore.Nouimus autem quoſdam citra febrem ſuppuratos, ex ſeroſo aut pituitoſo humore ex reliquo corpore in vacuum thoracis delapſo iſticque putrefacto.Itaque quibus ex gymnaſiorum exercitiis,aut ex caſu aliquo ſæpe ſenſibilis conuulſio facta eſt,quæ dolorẽ circa profundum thoracis intulit: Nitrũ,acetum,& oleũ cyprinum coniiciantur, iis addatur roſmarini ſemen cãchry appellatum, largè probéque côtritum, aut pyrethrũ eius loco,ſeu ſtaphis ſylueſtris:hæc ſimul calefiãt:deinde excolata ipſis locis ex lana ſuccida repletis irrorentur,aut cum lana imponantur. vtilis enim hæc irrigatio exiſtit, ſæpéq; ſola malũ omne diſcuſſit. In quibus autẽ inflãmatio præceſſit, vltrò venã cubiti incidere oportet,ſi nihil prohibeat, & mediocriter euacuare, vt alleuatio tantùm aliqua contingat. Nutrire verò ex ptiſanæ ſucco & aqua mulſa, excretioni conſulendo, & in quiete diligenter cuſtodiendo. Ac primùm quidem ex oleo pingui irrigationes lana conuoluta exceptæ ac impoſitæ conducunt.Quòd ſi febris abſit,paſſum etiam moderatum cum multo oleo commiſceatur, lanáque ſuccida excipiatur. Hæc enim irrigatio,in iis qui febre carent,vſque ad tertiam ſufficiet diem. Si verò febres ſimul adſint,& rupturã conſequatur ipſius puris: Rutaceo aut anethino oleo fœniculum aut flos cypri madeſcant: aut quod magis ad hanc rem conueniet, ipſi oleo incoquantur, cum radice maluæ.Conuenientius eſt autem oleum cyprinum, cum ſpiſſamẽtis apparatum. Hæc autem calefacta & lana molli excepta imponantur. Poſt hæc autem,cataplaſmata adhibere conuenit,ad febres quidem ſedandas, ex pane in aqua mulſa decocto, viridi apio,aut fœniculo, ſimul decoctioni iniecto, aut apii aut fœniculi ſemine inſperſo. cômodius autem ad hæc butyrum pro oleo adiicitur. Deinde cataplaſma quoque ex ſemine lini adhibeatur: quòd ſi maius malum ſit,etiam fœnumgræcum addatur. Quòd ſi frigiditas ſuppurationis cauſam præbuit, irionis etiam ſemen cataplaſmatis indatur.Tardantibus autẽ ſuppurationib[9],ordeaceæ farinæ caricas coctas addere oportet,& althææ radicem,terebinthinámque reſinam ac ſtercus columbinum.Fit etiã ad tardantes rupturas vtile cataplaſma ex ſolo ſtercore caprino,quod & collectionẽ maturat & diſcutit. Optimum etiam diſcuſſorium eſt ex loliis cataplaſma,ſi bitumine permiſceatur.Ablatis autẽ cataplaſmatis,ceratis affectæ partes contegantur ex butyro apparatis,& habentibus quoque admixtã irin, parum de baccis lauri,& rutam.etenim ad hoc quòd à frigore tutãtur,adiuuant etiam reiectationem.Tempore reiectionis, congruit emplaſtrũ ex ſuccis conſtans,& Mnaſeæ,& ſimpliciora melina,poſtea verò Iceſii & quod ex loliis apparatur. Si verò fluxus timor immineat, id quod Thraſiæ appellatur erit aptum.Ego verò aſſiduè eo quod ſylueſtri cucumere conſtat vtor: omnium enim efficaciſſimum exiſtit.præſcriptum autem hoc eſt in anheloſorum tractatu. Adiuuare igitur oportet puris excretionem quôcunque repere cognoſcatur.Quòd ſi ad aluum propepter, magis emollientia ſint ea quæ offeruntur: ſi verò ad veſicam ſerpat, ea quæ vrinam magis cient, adhibenda. Si verò per tuſsim puris repurgatio fiat, nihil conuenientius aut familiarius exhiberi poteſt quàm ptiſana optimo melle permixta. Cæterùm ea quæ vrinam cient, cibis commodè admiſcentur, vndecunque tandem puris excretio contingat. Commoda eſt etiam faba cocta, in

omni ſuppuratorum differentia exhibita;ſi ei parum ex ſeminibus erui maceratis, & duplici ex aqua decoctione dulcoratis adiiciatur. Allii comeſtio quoque vtilis ad repurgationem exiſtit. Inter potionum genera, ſimpliciſſima eſt aqua mulſa cum iride & plurima radice dulci decocta: vtilis eſt & radicis dulcis ſuccus commanducatus & cum admixto ſeſamo temperatus. Conuenit etiam hyſſopum aqua mulſa decoctum. Eclegma autem prodeſt hoc: Nucum pinearum tum quæ pityides, tum quæ ſtrobili appellantur, amygdalarum amararum, ſeminis lini, amyli recentis, æquales partes, mellis quantum ſuffecerit. Optimum autē eſt & piperis parū ac ſeminis iridis addere. Quòd ſi tuſſis infeſtet, butyrum recens tepidum cum melle tepefactum delingendum præbe. Aliud eclegma, inter abſceſſus repurgans, vt etiam pelliculas maximas educat. Cardamomi dr. VIII. ſagapeni dr. IIII. myrrhæ dr. IIII. opii dr. II. caſtorei dr. II. piperis drach. I. cum aqua in paſtillos duorum obolorum pondere redige, & cum aqua calida paſtillum vnum pro vna vice exhibe. Theſpiana ad internos abſceſſus: Seminis apii drach. tres, opii drach. III. melanthii drach. III. caſtorei drach. II. ſeminis dauci, iridis, ſinapis, cuiuſque drach. VII. excipe melle cocto, & præbe nucis auellanæ magnitudine ex aqua. Eclegma ex eruo, ſuppuratis commodum: Erui madefacti & indè torrefacti decorticatique & in farinam redacti drach. VIII. nucum pinearum drach. VIII. amyli drach. VI. piperis drach. V. ſucci rutæ drach. I. mellis cocti quantum ſuffecerit. Eclegma magnum ex marrubio: Spicæ nardi, piperis. ſucci marrubii, cuiuſque vnc. I. mellis libras III. vini veteris dulcis libras duas. Succum cum vino & melle decoque, atque vbi ea coacta fuerint, ſicca contuſa & cribrata inſperge, ac ſimul vnitis vtere. Aliud. Amomi ſextantem, caſiæ quadrantem, ſtyracis calamitæ ſeſquiunciam, ſpicæ nardi ſeſquiunciam, croci vnc. I. piperis vnc. I. naſturtii dr. IIII. thuris dr. IIII. mellis lib. III. vtere vt optimo. Antidotus panchreſtus *ab omnimoda utilitate* appellata. conducit tuſſi antiquæ, ſuppuratis, orthopnoicis, tabidis, præcordiorum diſtentionibus, & omni inflationi. mouet menſes fœminarum, & quæ ex abortu aut partu relinquuntur. ſecundas etiam ac partus educit. & veſicæ abolet affectiones. Terebinthinæ drach. octo, ſtyracis drach. VI. myrrhæ drach. V. croci, iridis, galbani, cuiuſque drach. IIII. ſeminis hyoſcyami, corticis mandragoræ, irionis torrefacti, opopanacis, cuiuſque drach. II. piperis drach. vnam, ſpumæ nitri drach. I. cum paſſo coge in paſtillos, ex quibus obolos duos cum aquæ mulſæ cyathis tribus præbe. Alia antidotus Ariſtarchi, Paulina appellata. vim habet admirandam. prodeſt tuſſientibus, reiectantibus ſanguinem, tabidis, ſuppuratis, pulmonis abſceſſib⁹, cōuulſionibus, & rupturis: ad ſtomachi ſubuerſiones, bilis per vomitum ac ſeceſſum eruptionem, cœliacos, dyſentericos, veſicæ affectiones, vteri ſtrangulationes, & ad febres per circuitum repetentes, vna hora ante exacerbationem exhibita. facit & ad malum habitum corporis, & ad eos qui alimentum non ſentiunt, ad exitialia pharmaca & venenatorum morſus. Habet autem hoc modo: Cinnamomi, coſti, galbani, caſtorei, opii, piperis nigri & longi, ſtyracis, ſingul. vnc. I. mellis ſextarium I. Sicca contundito ac cribrato: galbanum autem cum modico melle decoquito ac excolato: deinde omnia ſimul vnita in vaſe vitreo reponito, ac fabæ Ægyptiæ magnitudine exhibeto cum aquæ mulſæ cyathis duobus, irrorato de pollice modico aceto. Vtere etiam iis quæ ad tabidos deſcribemus. Exhibe quoque confidenter antidotum iſotheon appellatam ad tuſſientes ſuprà præſcriptam. Licebit & pæonia appellata antidoto vti, quæ in Sermone tertio & decimo cum aliis multi vſus antidotis deſcribetur. Farinas quoque apparare conuenit ex eruis albis madefactis primùm, deinde reſiccatis ac decorticatis & mola tritis. hæc enim farina & lacti dum decoquitur adiicitur, admixto etiam melle, & vehementer cōmoda redditur. admiſcetur etiā aliis ſorbitionibus: & eclegmata ad difficulter purulenta reiicientes apparata, ex hac conficiunt. Commodum eſt autem & amygdalas amaras delibratas ſorbitionibus infarcire. Facilem autem puris reiectionem facit porrum capitatum ceu ſorbitionibus decoctum, atque etiam per ſe aquæ incoctum, & in cibo acceptū. In potu aqua offeratur probè cocta: ſi verò vino opus habeat, theræum detur aut aliud dulce paucum. Ab aceto autem & omni alio vinoſo genere, & ab aqua quoque frigida abſtineant. Tempore verò quo cicatrix obducitur, vinum ſquillinū vtile eſt præpotatum, aut abſinthites & œnanthinum in vomentibus & purgatis per veſicam: hyſſopites verò & ſquillinū, iis qui per tuſſim: pulegiatum qui per aluum purgantur: maximè ſi nigricantia ſubeant vnà cum purulentis, aut grumoſæ quædam coactiones. Quoniam autem per interualla colligi ſolent & rumpi quoque ſuppurationes, curam adhibere conuenit ne poſt factam earum curationem recurrant. Id fieri poteſt per lactis potationem, & hieræ ex colocynthide conſtantis purgationem. Pòſt etiam dropaces locis adhibeātur, & ſmegmata ſeu exterſoria acriora cutem rubefacere potentia, & epithemata eius vſus, velut eſt id quod ex euphorbio fit: item quod ex baccis lauri. Aſſumendæ etiam arenæ ingeſtiones: & acrium ciborum comeſtio vtilis eis exiſtit per interſtitia adhibita, maximè verò alliorum coctorum. Multos autem ſuppuratos poſt cicatricis obductionem illæſos conſeruauimus per ſalſamentorum comeſtionem. Aſſiduè etiam acetum mulſum præbēdum eſt. ſit autem ex ſquilla apparatum. Pectus quoque aſſiduè ex abrotoni decocto repurgandum: item ex centaureæ & hyſſopi aliiſque conſimilibus decoctionibus frequenter potatis. Quòd ſi ſæpe puris collectio cōtingat, ſecurius eſt cruſtas per cauteria pectori in orbem inurere, quemadmodum in anheloſis eſt prædictum.

De peripneumoniacis, Cap. LXVI.

PEripneumonia, inflammatio eſt pulmonis cum febre acuta. Conſequitur autem affectos thoracis grauitas abſque dolore. Quòd ſi pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum longitudinem ipſius ſunt connexæ, ſint inflāmatæ, etiam dolorem percipiunt, & ſpirandi difficultas ſimul irruit, & ſurrecti ſedere volunt. pulmo enim cordi incūbēs ſuffocationē infert. rubicūda eis eſt facies, & maximè malæ. naſus in ſummo fit ſimus, venæ temporum eleuantur, proſtratus eſt appetitus, reſpiratio calida, linguæ ſiccitas, aquæ frigidæ, magis autem aëris frigidi cōcupiſcentia, tuſſis ſicca. Si verò quid efferatur, ſpumoſum eſt ac bilioſum, & aliquando cruentum & floridum vehementer, quod etiam peſſimæ ſignificationis exiſtit. & ſi quidem mortale malum fuerit, vigiliæ amplius aderunt, aut ſomni breues ſtuporem ac delyrium inducentes: & imaginatione mentem viciſſim perturbante non ſentiūt valde præſentia mala: extremitates frigidæ, vngues liuidi incuruantur: quarta aut ſummum ſeptima die hi moriuntur. Verùm ſi ad ſalutem permutetur morbus, ſanguinis eruptio ex naribus abundanter ſequitur, aut alui exturbatio multis exeuntibus bilioſis & ſpumoſis humoribus. Aliquando autem inflammatione in pus commutata, per ventrem aut vrinam pus excernitur, ſtatimque ab omni moleſtia liberantur. Quòd ſi in pulmonem irruperit aceruatim, aut ſuffocat, aut cum grauibus acceſſionibus in tabem permutatur. Itaque ſi nihil obſtiterit, ſtatim vena ſecanda eſt in cubito, &, ſi ſuſtinuerint vires, ex vtroq; brachio ſanguis extrahendus. primùm quidem modicus & non vſque animi defectionem: vt videlicet aſſeruetur ad repetendam detractionem. ſi verò quid prohibeat fieri venæ inciſionem, acri clyſtere ſoluere oportet ex decocto hyſſopi, & colocynthide, & ruta melléque ac oleo plurimo, iniecto etiam nitro ac ſale. Eorum verò quibus vena inciſa eſt, ſedem illinire oportet iis quæ flatus educunt & ſeceſſum irritant: veluti eſt mel cū cumino & ruta, ac modico nitro. Poſt vniuerſales autē euacuationes, peripneumonicis aqua mulſa in potu exhibenda eſt in qua decoctū ſit hyſſopū, aut iris ſicca trita, mēſura duorū cochleariū aquæ mulſæ inſpergenda. Quòd ſi ſuffocatio vrgeat, etiam nitrum inſpergere conuenit ad decoctionem hyſſopi. Cibus ſit extenuatorius, ptiſana cum origano aut hyſſopo decocta, aut modico pipere trito ad ei⁹ ſuccū inſperſo. Aliquādo autē ſal pro nitro cōiiciēd⁹ eſt, prout expedierit, & ſuſtinuerint vires. Porrū etiā capitatū bis coctū

præbeatur,& alica cocta ex aqua mulſa,quæ omnia inflationis ſint expertia. Potus exiguus ſit quãtitate. humiditas enim noxia pulmoni exiſtit. Sub lingua autem detinendum præbe mel in paſtillos redactum, cui in decoquendo inſperſa ſint hyſſopum & calamintha quamtenuiſſimè trita. Vti quoque conueniet eclegmatis quæ in pleuriticis deſcribẽtur. Atque vniuerſa diæta eorum qui à peripneumonia cõualeſcunt,eadem ſit quæ pleuriticorum & ſuppuratorum. Pectus verò lanis cooperiatur cum oleo & nitro. Conueniet etiam cerato contegere tum pectus tum latera,ex oleo rutaceo aut cyprino apparato,quod habeat ſimul iridem ſiccam tritam inſperſam, aut epithema ex cera,& terebinthina,medulla ceruina,œſypo liquido,butyro,& iride tenuiſſimè trita imponatur. ſint autem horum partes æquales.

De phthiſicis ſeu tabidis,ex Galeno, Cap. LXVII.

PHthiſis propriè eſt exulceratio pulmonis, ad ſanguinis ſpuitiones conſequens,quum videlicet ſanguinis eruptione ſuppreſſa,vlcus non fuerit conglutinatum,neque cicatrix inducta. Cõſequitur etiam phthiſis in ſuppuratis & peripneumonicis. aliquando etiam in affectionibus pleuriticis. Difficillimè autem curatur vlcera pulmonis,propterea quòd citra tuſſim non repurgantur: tuſſientibus autem mutuò vlcus dirumpitur, ipſiſque quaſi per circulum reuoluuntur mala. Lãcinatis nanque à tuſſi inflammatis, altera rurſus maturatione inflammatio opus habet, rurſúſque periculoſè per tuſſim pus repurgare neceſſe erit. Quare ex omnibus difficilis curatio ipſis ſub ornatur, quòd neque pharmacorum vires vlcus pertingere valeant priuſquam in ventre permutentur, & quòd iuxta reſpirationes pulmo ſemper mouetur, & tuſſiendo lancinatur. Progreſſu verò temporis cartilagines quoque aſperæ in pulmone arteriæ aduruntur, quemadmodum in externis vlceribus oſſa quæ ſcalpturam ad ſquammularum diſceſſum ac detractionem non admittunt. Diuturna autem pulmonis vlcera etiamſi aliquando curentur, calloſas tamen & fiſtuloſas reliquias poſt ſe in ipſo pulmone relinquunt,quæ temporis progreſſu ex leui occaſione facilè refricantur: vnde contingit aliquando & tectorium vlceri obductum, & modicas ſanguinis guttas vnà cum aliis quæ inde per ſputum reiiciuntur efferri: vt alio planè principio opus ſit ad vlceris curationem. Notæ autem quæ ex ſputo ſumuntur,in tractatu De febribus ſunt præſcriptæ, nimirum quinto huius operis Sermone: vnde ſuperfluum exiſtimo hic de eis verba facere. Medicari itaque pulmonis vlceribus oportet, eo apparatu quo facilè ſurſum efferãtur humores,cura ſimul adhibita ne alii cõgregentur. Itaque cataplaſmata in principio aſſumenda ſunt,ex ſemine lini & tenuiſſimo polline,cum decoctione fœnigræci & althææ,oleóque & melle,admiſceri poſſunt etiam ipſis althææ folia trita. Adhibeantur autem hæc omnia ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem. Poſt temporis deinde intercapedinem, ad cerata tranſeũdum ex butyro & oleo laurino ac cera apparata. Repurgationis autem tempore,epithemate vtẽdum eſt ex terebinthina & oleo cyprino,& butyro, & ex medulla ceruina, ac adipe taurino,iridiſque farina,& œſypo, *hoc eſt lanæ ſuccidæ ſordibus*,æqualibus omnium partibus commiſtis. Pòſt etiam emplaſtro Mnaſeæ, aut aliquo ex ſimplicioribus melinis vtendum. Locis autem fluxione laborantibus, id quod ex ſalicibus cõnſtat,adhibendum: quod etiam exſiccationis tempore cõueniens exiſtit: ſicut & hoc quod ex ſylueſtri cucumere apparatur, ſuprà ad anheloſos deſcriptum,& quod ex loliis fit eodem modo. Ne autem cutis ipſa diſtẽdatur, primùm locum ipſum inungito,atque ita glutinoſa pharmaca imponito: ſic enim facilius auelluntur. Optimũ autẽ ad eos malagma tẽpore quo cicatrix obducitur, hoc eſt: Ceræ lib.I. picis lib.I. viſci quercini vnc.I. ammoniaci thymiamatis trientem,gallæ,hypociſthidis,aluminis ſciſſilis,acaciæ,malicorii,ſeminis apii,rhois culinarii, cuiuſque vnciam vnam,olei myrtini aut roſacei trientẽ: in hyeme autem paulo plus. Sicca cum ſuccis in aceto cõtere,liquefactíſque quæ eliquari poſſunt & ab igne ablatis viſcum iniice: ad quod deinde liquefactum in caca-

A bo etiam reliqua trita coniice, ac ſimul vnita in pilam tranſfunde,& emollitis vtere. Inter pharmaca verò potabilia,ſimpliciſſimũ eſt aqua mulſa per ſe, & cum amylo, aut iride & radice dulci in ea decoctis. Omniũ autem cõuenientiſsimum phthiſicis eſt lac aſininũ potatum: quod ſi non adſit,bubulum aut caprinum: & cancri crudi triti cum lacte potati,aut cocti in cibo ſumpti, aſsiduè iure eorum inſuper abſorpto. Conuenit etiã eis adeps ceruinus recens in ſorbitionibus eliquatus. Quòd ſi moleſta
B tuſſis incubuerit,thymus tritus & hyſſopum melle cocto excipiuntur & ſub lingua tenenda exhibentur. Congruit etiam butyrum recens cum mellis & terebinthinæ æqualibus partibus decoctis. in iis verò qui tolerare poſſunt, plus butyri accipiatur: ſi tamẽ recens exiſtat. optimè enim repurgat. De hac itaque mixtura cochleariũ vnum ieiunis detur. Bonum eſt & amygdalas amaras,maximè cum ptiſana decoquere: & porrum capitatũm cum ptiſana aut altera ſorbitione decoctum,aut etiam per ſe bis coctũ accipere. Vinum autem theræum & ſcybelites præbeatur,
C mediocri tamen valde menſura. Eclegma verò phthiſicis congruum tale eſt: Mellis optimi lib.I. vuarum paſſarum pinguium exacinatarum ſextantem,croci,iridis,ſeminis hyoſcyami, tragacanthæ,cuiuſq; drach. IIII. ſtyracis flaui vnc.I. nucum pinearum drach.VI. amyli vnc.I. Exhibe ex eo cochlearium ieiunis. Tragacantha in vino dulci modico teritur: ſtyrax verò in pila diſſoluitur,reliquis coniectis ac permixtis. Aliud. Fœniculi ſuccũ cũ pari melle decoquito,& ad ſextarii menſuram croci drach.I. rhei põtici drach.II. aliquãdo etiã hypociſthidis drach.I. adiici-
D to. quòd ſi iuxta aſperæ arteriæ extremũ aſperitas adſit, coniice & radicis dulcis tritæ drach.II. detur cochlearis mẽſura à cibo. Aliud. Squillam optimè aſſato,eiúſque medium ſiue medullam terito, & ad vnam ſquillæ ſex mellis partes coniicito,& ieiunis inde cochleariũ exhibeto. Aliud eclegma celebre. Marrubii, hyſſopi,iridis, radicis dulcis,pulegii,dictamni,ſaluiæ,caricarum,palmularum paſſarum, ſing. vnc.I. craſſius contundito, ac in aquæ ſextariis tribus ad triduum madefacito: deinde ad tertias decoquito ac percolato, melliſque libra vna adiecta,rurſus donec cogatur decoquito,& pòſt farinæ orobi
E ſcrup.XII. terebinthinæ vnciam vnam,amyli drach.IIII. maſtiches tritæ drach.IIII. tragacãthæ vnc.I. adiicito. Tragacantham primùm in modico decocti madefactam cõ terito: deinde adiectis ei reliquis ſiccis, etiam ea quæ decocta ſunt affundito,ſimúlque coactis vtitor. exhibeto ieiunis cochleare. Licebit & ante ſomnum exhibere. experimento,eius vtilitas cognita eſt. Aliud,ad phthiſicos fluxionéque thoracis laborantes: Seminis cucumeris ſatiui deſquamati drach.VIII. amygdalarum delibratarum
F drach.IIII. ſeminis lini drach.II. ſeminis papaueris albi drach.II. Contuſa ac cribrata cũ tragacanthæ cremore cogito,& in paſtillos digerito. Iuxta virium autem tolerantiam aliis drach.I. aliis obolos II. præbeto: eis qui febre carent, cum vino dulci & myrti cremore: febricitantibus verò, cum cremore ſolo. Aliud, quod & ad phthiſicos & ſuppuratos præclarè facit. Farinam erui albi ſucco ſquillæ ſubactã exiccato: aut ſquillã aſſatam ac tritam,farináque erui ſubactam eodem modo exareſcere ſinito. Vſu autem experente,paſtillos ipſos exiccatos contundi-
G to ac cribrato,melléque permixtos cochlearii mẽſura ieiunis dato. optimè enim repurgat. Aliud,multo vſu cognitũ, citra moleſtiam repurgans. Farinæ erui vnc.I. hyſſopi quadrantem, ſeminis vrticæ quadrantem, iridis vnciam I. mellis quantum ſuffecerit, exhibe ieiunis cochleare, ac confidenter vtere. Aliud, experimento cognitum,quod ad phthiſicos & ſuppuratos facit. magis tamen frigidis temperaturis conducit. Iridis Illyricæ ſextãtem, farinæ erui albi ſextantem,hyſſopi,pulegii fumo nõ ſiccati,ſeminis vrticæ,cuiuſque drach.VIII. piperis drach.
H XII. Excipe melle,ac præbe cochlearia duo: manè vnum,al terum ad veſperam. Potes & catapotia inde formare,atque alternis diebus exhibere. Aliud, phthiſicis & tuſſi veteri aptum. Cardamomi torrefacti drach.XVI. thuris,galbani,iridis,piperis,cuiuſque drachmas quatuor,caſiæ,croci,myrrhæ,cuiuſque drach.tres,opii drach.vnam,

contundito,ac cribrato:& cum aquæ cyathis tribus ac passi duobus,cochleare vnum,aliquando etiã duo præbeto. Licebit etiam pastillos inde formare cum passo. Aliud coptariũ,*id est placenta*,ad phthisin,ex eclegmatũ materia apparatũ: ex amygdalis videlicet amaris decorticatis,nucibus pineis recẽtibus,propter oleaginosum in eis saporẽ aqua præmaceratis, semine lini,amylo recenti: hoc modo: Nucum pinearum quæ pityides appellantur sextariũ vnum,seminis lini sextarii quartam partem,amyli quincuncem,piperis drach. I. mellis boni cocti & despumati quãtũ satis erit.In iis qui caput quod facilè oblæditur habẽt,pityadas variare oportet, próq; eis semẽ vrticæ cõiicere. Eclegma ex orobis apparatum Dionysio prætori:

Erui albi torrefacti & desquamati ac triti vnc. I. costi trientem,croci sextantem,iridis vnciam I.nucum pinearum vnc.I.piperis grana L. seminis lini, vuarum passarũ à vinaceis depuratarũ, terebinthinæ, sing. vnc.I. butyri drach.IIII.mellis quantum his cogendis satis erit. Summè hoc phthisicis auxiliatur. Antidotus ex orobo, valde celebris,ad phthisicos,suppuratos, & inueteratam tussim.optimè repurgat & cicatricẽ obducit: Amygdalarũ amararũ delibratarũ sext.farinæ erui trientẽ,hyssopi triẽtẽ, iridis triẽtẽ,amyli sext.piperis, panacis radicis, croci, cuiusque scrup.VI.succi omphacii, exiccati drach.IIII.nucum pinearum torrefactarum sextantem, mellis despumati libram vnam, aceti vnciam. Farina erui in aceto per diem vnum maceretur,postea simul coactis omnib⁹, ex eis cochleare vnum ieiunis præbeatur. Alia antidotus ad phthisicos,quæ etiam ad omnem tussim inueteratam conducit. Amygdalarum amararum decorticatarum sextantem,seminis vrticæ torrefacti drachmas quatuor,succi radicis dulcis sicci,radicis symphyti,cuiusque sextantem,terræ asteris,nucum pinearum torrefactarum, seminis lini torrefacti,sesami, vuarum passarum à vinaceis depuratarum,sing.sesquiunciam,farinæ erui albi sextãtẽ,iridis vnc.I.terræ Lemniæ vnc.I.sapæ & mellis quãtum suffecerit ad eorum coactionem.Exhibe ieiunis cochlearii mensura:aliquando etiam ante somnum. Vtere & varia ex capitibus papaueris cõpositione,suprà ad destillationes descripta,exhibens ex ea ante somnum. Vtere & iis quæ ad suppuratos sunt descripta, item arteriacis remediis suprà præscriptis. Conueniẽtissima etiam eis est confectio isotheos appellata,ad tussim descripta: & antidotus pæonia,quæ in Sermone XIII.cum aliis multæ vtilitatis antidotis est relata:ea confidenter vtaris. Prodest & Mithridatis cõfectio, & quæ Esdræ inscribitur,miro modo:itẽ ex viperis theriace Andromachi per interualla exhibita:quæ omnes in tertio & decimo Sermone sunt descriptæ.Vltra opinionẽ autẽ efficax est bolus Armeniac⁹ dr.põdere ex vino tenui albo:Catapotiõ phthisicis valdè commodum & bonum,cui nullum comparari potest:faciens ad omnem tussim inueteratam,& purulentas reiectationes: quod in tribus diebus vtilitatẽ suã demõstrat. Styracis flaui,piperis albi,myrrhæ troglodyticæ,castorei, galbani puri, opii Achaici aut Asiani, omnium æquales partes,cum galbano & styrace subige, ac catapotia informa erui magnitudine,quorum tria aut quinque ante somnum exhibe deuoranda: calida aqua insuper ad sorbendum data:& admirandam vim videbis. Porrò diuti⁹ perseuerante malo,ac iam inueterato,cauteria admouere oportet, pectore in orbem inusto,quemadmodum in suspiriosorum prædiximus curatione.

De pleuritide,siue laterum morbo, Cap. LXVIII.

PLeuritis exquisita & propria,inflammatio est mẽbranæ intrinsecus latera succingentis, dolorem pungitiuum vehementer inferens cum acutissima febre. Consequitur hac affectos spirandi difficultas, & tussis,aliquando quidem sicca,aliquando verò cum reiectatione,ac primùm quidem cruentorum:inflãmatione verò matura facta,purulentorum. Pulsus adest durus,& siccantis quippiã modo habẽs.Si itaque dolor circa mãmas innitiur ac vsque ad clauiculam se extendit,citra dilationem confidenter vena secanda est'. si verò deorsum ad præcordia vergat dolor, corpus purgandum.Quòd si mediocris infestet dolor & nòn pungitiuus,neque adsit tussis, neque febris acuta,non opus est magna remedia adhibere. Clyster enim efficacior eis primùm infunditur:deinde euacuatione aliquod operæpretium faciẽte. Adhibetur etiam irrigatio ac fomentatio lateris affecti.item sacculi ex furfuribus & pulegio ac mẽtha impleti:& diæta extenuatoriam vim habens. Archigenes. In iis verò qui acuto morbo, vt diximus,infestantur:siquidem circa mammas ac clauiculam hæreat dolor,venam incidere oportet (vt dictum est) in brachio, non eo quod rectà ab inflammato latere procedit,sed opposito.Sanguinis autẽ multitudo extrahatur non vsque ad animi deliquiũ: periculũ enim,ne in peripneumoniam morbus permutetur : siquidem refrigerato valde corpore,pulmo rarus &calidus existens laterique vicinus,promptè & facillimè morbum susceptat. Itaque modicum extrahere oportet, & post sufficientem temporis intercapedinem, rursus repetita incisione modicum auferre. Quòd si animi defectionem timeamus, vsque in sequentem diem eius repetita ablatio differẽda erit.Deinde clyster aluo adhibeatur, si non vt conuenit feratur. Clystere autem confidenter vti oportet ex oleo rutaceo, eliquatis in eo terebinthina & butyro : deinde forinsecus latus ex oleo calido fouere in quo ruta, anethum,flos cyperi decocta sunt.Lanam item sulphuratam, aut ipsum sulphur inspersum habentem adhibe calido oleo imbutam, ita vt insperso modico thymo trito imponatur, leniterque ac prouidè colligetur.Atque hac sanè irrigatione vtendum est ad tertiam vsque diem : quarta deinde, cataplasma adhibeatur ex polline ac lini semine, melleque ac oleo rutaceo:sitque vehementer læue ipsum cataplasma. Quòd si liquidior reiectio existat, farina etiam lolii,& seminis irionis admiscenda, aut fœnumgræcum ac nitrum inspergendum.Si verò repurgamento liquido prodeunte,adhuc perseueret dolor , suppuratum fieri hominem spes est.Quare sinapi etiam in cataplasmata commiscendum,& nasturtii semen,ac rosmarini semen canchry appellatum,itémque pyrethrũ:aut farinam lolii,ceræ,& bitumini cum oleo eliquatis permixtam impone. Cura etiam adhibenda est vt calida permaneant cataplasmata:quod hoc modo fieri potest: Oleo calido vesicam bubulam semiplenam redde, eámque frequẽter cataplasmati admoue. Post septimum autem diem, si eodẽ modo dolor persistat, cucurbita lateri affigenda est, & cutis scarificanda . Manifestissima enim in pleuriticis vtilitas ex cucurbitulæ appositione apparet. Vulnuscula autẽ scarificati loci,sale aut nitro inspergenda,si quidem sustinere queant:in aliis verò linteolum oleo madefactum ac sale consperſum imponatur.Sequenti deinde à scarificationi die,optimũ est rursus cucurbitã affigere, quò sanguis saniosus ex impactis vulnusculis extrahatur. Hæc enim detractio priore commodior existit : non enim sanguis sed sanies in secunda detractione aufertur. Tertia verò die post sanguinis detractionem, ceratum cyprinum aut rutaceum,tum pertusæ cuti,tum vniuerso lateri imponendum: neque vnquã affectus locus nudus relinquend⁹. Quòd si permutati in pus humoris signa appareant, & nõ per exhalationem discutiatur, coadiuuare permutationẽ oportet, althæa & caricis in complexum cataplasmatum coniectis. Pòst verò etiam epithematis vtendum:reiectionis maximè tempore,huiusmodi mixtura apparatis: Butyri,terebinthinæ,œsypi, *id est ex lanæ succida sordibus pharmaci*, ceræ, medullæ ceruinæ, iridis, omnium æquales partes coniice, modico oleo cyprino aut rutaceo admisto. Optimum est etiam sulphur tenuissimè tritum cerato liquefacto inspergere.Admirabiliter quoque eis auxiliatur brassicæ radix sicca vnà cum cauliculis exusta, cinere eius axungia veteri suilla sufficiente excepto,ita vt ne perfluat in corpus,ipsúmque inquinet. præclarè enim discutit,& mitigat dolores. Probè etiam auxiliantur brassicæ itémque cupressi folia tenera trita & cum axungia imposita : aut marrubium eodem modo, aut cinis sarmentorum,aut ficus pingues cum pari axungia commixtæ. Eundem vsum præstat stercus caprinum cum axungia impositum. Aliud epithema, pleuriticis valde commodum: Opopanacis vnciam vnam, foliorum

rutæ ſextantem,olei cyprini lib.i.ceræ ſeſcuncẽ,terebinthinæ ſeſcuncem , galbani ſeſquiunciam . Opopanax in oleo cyprino diſſoluitur:galbanum autẽ cum rutæ foliis cõteritur.quæ verò eliquari poſſunt, liqueſiunt, & refrigerata tritis admiſcentur. Aliud experimento cognitũ: Rutæ ſextantẽ,ſulphuris viui vnc.i.nitri ſeſquiunciã,adipis ſuilli trientẽ,ceræ ſeſcuncẽ,olei cyprini ſeſcuncẽ,butyri,œſypi liquidi, vtriuſque ſextantẽ, terebinthinæ vnc.i.

Aliud epithema ad pleuriticos, in quibus dolor diu perſeuerat : Ceræ, reſinæ pini, picis, baccarum lauri decorticatarum,ſing.libram vnã,ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem,galbani trientem,pyrethri ſextãtem,æruginis vnc.i.nitri ſextantem,euphorbii vnc.i. (alii tãtùm dimidiam accipiunt)olei laurini aut cõmunis antiqui trientẽ, appara,& vtere. Rubefacit cutem, & grauitatem leuiorẽ facit. Epithema fœtidum , pleuriticis commodum.

Reſinæ pini lib.i.ceræ ſeſcuncem , rutæ viridis trientem,olei cyprini ſeſcuncem, ſulphuris viui, opopanacis, ſagapeni,galbani,cuiuſque drach.iii. De potionibus pleuriticorum. Potionibus iuuantur pleuritici,in principio quidem aquæ mulſæ , in qua ruta eſt decocta : pòſt etiam hyſſopum,aut calaminthe, aut origanum, aut iris, aut radix ariſtolochiæ. Alia.e veſtigio auxiliatur. Radicis phu faſciculum in tribus aquæ ſextariis decoquito, & expreſſo liquore,ad ſextarium vnum, mellis trientem coniicito,rurſúſque decoquito, ac cyathos tres ante cibũ exhibeto. Alia, Chamæpityos manipulũ in tribus aquæ ſextariis appara, & vtere vt dictum eſt. Alia.Stœchadis tenuiſſimè tritæ drach.i.exhibe ex aqua mulſa:aut ſimili modo chamædryn,aut chamæpityos modo apparatam præbe in potu.Prodeſt & dracunculi radix cocta in cibo ſumpta,aut ari radix eodẽ modo. Sub lingua verò teſſellas ex melle cocto eliquantes deuorent . Eclegma autem eis conueniens hoc eſt. Eclegma ad pleuriticos: Seminis vrticæ,ſeminis lini,nucum pinearum, amyli,ſing. cyathum vnum,amygdala amara decorticata xxv.piperis grana quinquaginta.Nuces pineas ac lini ſemen parũper torreto:deinde alia trita ac cribrata ſimul cũ iis melle deſpumato ſufficiẽti excipito,& ieiunis cochleare vnũ exhibeto. Aliud. Butyrum recens cum pari mellis mẽſura decoquito, ac inde cochleare præbeto. In pleuritide verò diuturna, exhibe ſeminis balſami drach.i. ex aqua mulſa: aut etiam gentianæ drach.i.radicis centaureæ maioris drach.ii.ex vino:aut radicis ſymphyti ex aqua mulſa.Quòd ſi liquida & cruda reiectet,cõuenit hoc:Myrrhæ troglodyticæ dr.ii.croci dr.i.piperis grana xv.mellis deſpumati lib.i.cogito ſimul,ac inde cochleare dimidium præbeto.Oribaſii antidotus ad pleuriticos & omnes pectoris fluxiones.Seminis roſmarini,opopanacis, ſagapeni,caſtorii,aniſi,ſeſelis,cuiuſque drach.viii.myrrhæ,opii, cuiuſque drach.iii.bituminis drach.iii. & dimidiã, piperis drach.ii.thuris ſeſquidrach. Vtere, araci magnitudine exhibens cum hydromelitis cyathis tribus. Antidotus alia pleuriticis valde commoda. Baccarum lauri drach.viii.ſeminis rutæ ſylueſtris drach. viii. ariſtolochiæ lõgæ drach.vi.myrrhæ drach.iiii. gẽtianæ drach. iiii.mellis deſpumati lib.i.Datur nucis Ponticæ magnitudine,aut fabæ,aut araci.Prodeſt ſuppuratis, conuulſis, itémq; ruptis. Cæterùm & antidotus quæ ex quatuor rebus appellatur præclarè facit.habet autem hoc modo: Gẽtianæ,myrrhæ, ariſtolochiæ,baccarũ lauri , æquales partes melle cocto excipe , & fabæ magnitudine præbe: iis qui febre carẽt,ex vini cyathis iii.febricitantibus verò, cum aqua mulſa.Efficax eſt ad conuulſiones,rupturas,orthopnœam,tormina interaneorum,& morbum regium, & eos qui venenum hauſerunt:reſiſtit etiam ſerpentium venenis potata:præſtat idem & ad morſus locum impoſita. quidam eam myſterium appellant. Alia antidotus,ad pleuriticos pharmacum accommodatum.Extrahit menſes & partus, & quæ à partu relinquuntur, ſecundas:

Dictamni,ſagapeni, opopanacis, triſaginis, cuiuſque drach. quatuor, myrrhæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, herbæ ſabinæ,comæ cẽtaureæ minoris,piperis,cuiuſque drach. octo,radicis gentianæ drachm. ſex, baccarum lauri drachmas ſedecim,ariſtolochiæ rotundæ drach.duas,mellis

[A] deſpumati quantum cogendis his ſatis.Datur nucis auellanæ magnitudine cum hydromelitis cyatho vno. Cibi porrò pleuriticis exhibendi ſunt ſorbiles qui in principio ventrem ſubducãt: velut eſt ptiſanæ ſuccus cum melle citra ſalem aut alterius rei admixtionem. Poſt hæc etiam, non colata integra ptiſana exhibẽda: deinde micæ quoq; ex aqua mulſa.Quòd ſi à melle abhorreat æger, oleum optimũ in principio ptiſanæ affundes, decoquéſque ſimul capitatũ porrũ:deinde modico ſale cõdies, & exhibebis. Remittente verò ac declinãte iam malo,in petroſis aquis [B] degentes piſces exhibendi, & columbæ:omniſque diæta tenuis conſtituenda. Aluus autem aſſiduè ſubducatur, in maximis præſertim doloribus: ſed tamen cauendum ne fortiora ſolutiua exhibeantur. Maſtichen itaque tenuiſſimè conterito,eiúſque ſcrup. ix. cum aqua tepida, aut lactei teporis aqua præbeto. ſoluitur enim à calida aluus. Vbi verò hanc potionẽ obtuleris, amygdalas amaras decorticatas viginti in promptu habe:eáſque tritas cum pauco melle delingendas præbe:aquam etiam calidam modicam inſuper bibendã.Profectu autẽ ex his cõſequente, etiã cũ ſubſcripta Aſclepiadæ hiera purgabis,quò omnes morbi reliquiæ extergãtur:quæ enim relinquũtur à morbo,recidiuas facere cõſueuerunt:& nõ pura corpora quo plus nutries,eo amplius lædes. Hiera Aſclepiadæ, quæ omnes abſceſſus in profunda corporis parte conſiſtentes, vnà cum tuniculis ipſorum educit, phthiſicis ac pleuriticis commoda: facit & ad eos qui aſſiduè reuomunt cibũ. Colocynthidis medullæ drach. xxxii. marrubii, ſtœchadis,triſaginis,cuiuſque drach.xiiii.myrrhæ, ſpicæ nardi, piperis longi,floris iunci odorati,caſiæ, cinnamomi, cu- [D] iuſque drach.iii.croci drach.iiii.radicis centaureæ maioris drach.iii.galbani dr.iiii. excipe melle cocto & pleuriticis duarum nucum Ponticarum magnitudine exhibe ex aquæ mulſæ cyatho i.phthiſicis verò & ſuppuratis,vnius tantùm nucis magnitudine,itidem ex aqua mulſa.

De ea quæ pleuritis eſſe putatur, quum tamen non ſit, Cap. LXVIII.

EX cruditatibus plurimis,& cibis humoris craſſi ac pituitoſis,(veluti ſunt bulbi ac fungi,& conſimiles) cru- [E] di humores viſcoſique & tenaces in corpore generantur: qui aliquando repente ſe in vacuũ thoracis locũ ingerũt, aut in ipſum etiã pulmonẽ. Multitudine itaque ſua ſuccingentem latera intrinſecus pelliculam diſtendentes, inferunt dolores:vt imaginatio factæ inflammationis, inexpertis exhibeatur. quinetiam vias ſpiritus intercipientes, vehementem ſpirandi difficultatem inducũt. Vnde quidam medici errore ſeducti,vena cubiti inciſa, multóque ſanguine euacuato, mortis cauſam ægris præbuerunt. Quare interrogare oportet,num eo cuius mentionem fe- [F] ci, vſi ſint cibo, diligentérque perdiſcere formam ipſius reſpirationis,contingere etiam pulſus, & tactu explorare caloris qualitatem.Etenim in his non ob dolorem reſpiratio vtplurimùm intercipitur, ſed quod viæ ſpiritus ſunt obturatæ,& reſpirationis forma velut laqueo collo circũdato contingit.Supini autem ferè intotum decumbunt ſemper,præ impotentia etiam,neque probè loqui valentes. Vtplurimùm verò non febricitant hi: aliquando & frigidius ſolito corpus eorum inuenitur. quòd ſi febre afficiantur aliquando,debiliſſima ipſis febricula exiſtit, miniméque ſunt ſiticuloſi : & quod ad hæc vel maximum ſignum eſt,pulſus difficulter mouetur,minimus & tardiſſimus præter ſolitum morem exiſtens. Horum itaque curatione ſuſcepta,calefacientia,inciſiua,& repurgantia,intrinſecus & extrinſecus offeremus : & primùm quidem à ſimplicioribus incipiemus. Clyſteri ergo conſueto aluũ à ſtercoribus repurgabimus:deinde etiam efficaciori vtemur ex decoctione calaminthæ, aliquando centaureæ, melléque plurimo ac nitro & oleo. Colocynthis autem in his,quòd valde ſtomacho aduerſetur, deuitanda. Poſt alui euacuationem,rutam & anethum in oleo decoque- [H] mus, & ex eis quamplurimum fouebimus affectos locos:lanas etiam oleo madefactas imponemus. In potu dabimus aquam mulſam,in qua hyſſopum,aut pulegium, iris, caricæ plurimæ ſint decocta. Succum etiam ptiſanæ

tenuissimum exhibebimus cũ melle, quò inde venter leniter subducatur. Eclegma autem ipsis commodum huiusmodi est: Seminis vrticæ, hyssopi, iridis, nucum pinearum, amygdalarum amararum, singulorum æquales partes, modico pipere adiecto, optimo melle despumato excipe, ac indè, ad summũ, cochleariũ vnum ieiunis præbe: deinde interstitio facto, exhibe aquã mulsam, vt dictum est: ac post horas duas succum ptisanæ. tertia deinde die ex farina ordei, ac semine lini, multóque fænogræco cataplasma imponatur. adiiciamus etiam sinapi tritũ, & lauri baccas, ac parum nitri, & ex liquidis oleum rutaceum, aut cyprinum, aut anethinum. Apparandum autẽ est eo modo, vt thoracem & costas comprehendat. Ablato autem cataplasmate, thorax cerato ex butyro & terebinthina, œsypóque liquido, & cera, taurino adipe, ac iride, æqualibus portionibus acceptis cõtegatur. aliquando etiam ex medulla ceruina & oleo cyprino. sulphur quoque viuum cerato liquefacto infarciendum. Stomacho verò lanam conuolutam, vnguento nardino ac modico vino madefactam imponemus, eique incumbere semper sinemus. In iis verò quibus suffocationis periculũ imminet, vomitoriis ad anginam descriptis cõfidenter vtemur: & maximè eo quod ex elaterio, sinapi ac nitro constat, primùm quidem ipsum cum oleo & pauco melle quampenitissime illinẽdo: deinde etiã bibendũ, quemadmodũ illic diximus exhibebim⁹. assiduè etaim aquã mulsam absorbẽdã præbebimus, in qua hyssopũ est decoctum. Porrò humoribus dissolutis, reiectare eos incipiunt, & tussis in eis augescet. quare antidotũ isotheon appellatam tunc eis ante somnum exhibebimus, nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulsa. somnũ enim dulcem infert, & humores quò facilè sursum efferantur præparat, ac tussim sedat, doloresque dispergit. est autem suprà ad tussim descripta. Quãdo verò etiã vẽter eis nõ bene excernit, mastiche tenuissimè trita scrupulorum nouem pondere, cum aqua tepida aut lactei teporis bibenda offeratur. deinde amygdalæ amaræ decorticatæ tritæ, ex melle præbeantur delingendæ, & aqua calida post eorum sumptionem absorbenda. Feliciter autem procedente curatione, & columbarum pullos in cibo offeremus, cũ porro capitato cocto, anethóque & oleo, modico sale & pipere adiecto. Vinum bibant fuluum, vetus, mediocri mensura. Atque eclegma prædictum, ex semine videlicet vrticæ, quotidie ieiunis præbebimus. Ante somnum verò isotheon antidotum alternis aut singulis diebus, donec ab omnibus molestiis ægri liberentur. Ceratum autẽ quod pectori adhibetur, singulis diebus renouetur: & si quidẽ veter adstrictus sit. mastiche cũ amygdalis & melle præbeatur. Eclegma Galeni, ad diuturnũ pectoris dolorẽ citra febrẽ. Fœnũgræcũ aqua macerato, deinde decoquito, & prima aqua diffusa, & palmarum pinguiũ carne adiecta, rursus coquito, ac exprimito succum: quem deinde melle largius permixtum, rursus ad prunas decoquito, donec ad mediocrẽ spissitudinem redigatur: & ex hoc multo ante reliquum cibũ tempore delingendum exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE TETRABIbli tertiæ Aetii continentur.

DE cardiacis, Cap. I.
De iis quibus atra bile stomachus infestatur, Cap. II.
Ad eos qui flauam bilem euomunt, Cap. III.
Ad eos qui stomacho exuruntur, & siticulosi sunt, Cap. IIII.
De singultu, Cap. V.
De bulimo, hoc est ingenti fame, Cap. VI.
De animi deliquio, ex Philumeno, Cap. VII.
De iis qui in balineo animo linquuntur, Cap. VIII.
De stomachi imbecillitate, & supinitate, ac subuersione, ex Galeno, Cap. IX.
De nausea, ex Galeno, Cap. X.
Cataplasmata & epithemata ad nauseas & vomitus, Cap. XI.
De cholera seu bilis effusione, Cap. XII.
De stomachi adstrictione, Cap. XIII.
De humoribus à capite in ventrem destillantibus, Cap. XIIII.
Diæta conueniens iis qui stomachum habent dissolutũ, aluum autem adstrictam, Cap. XV.
De stomachi inflammatione, Cap. XVI.
De stomacho exulcerato, Cap. XVII.
De iis qui à stomacho, comitialis morbi modo conuellũtur, Cap. XVIII.
Viridis iaspidis vsus, Cap. XIX.
De appetitus perditione, Cap. XX.
De appetitu canino, Cap. XXI.
De appetitu canino, qui ex immodica transpiratione ac cutis exolutione contingit, Cap. XXII.
De vitioso appetitu, Cap. XXIII.
De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.
De crapula, Philumeni, Cap. XXV.
Quæ cura aluo adstrictæ exhibenda, ex Galeno, Cap. XXVI.
De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.
De voluulo, Archigenis, Cap. XXVIII.
De iis qui ab acri humore coli, dolore infestãtur, Galeni, Cap. XXIX.
De iis qui à frigidis & pituitosis humoribus, coli dolore infestantur, Cap. XXX.
Pharmaca ad colicos, Cap. XXXI.
De antidotis dolorem leuantibus, infusisque colicis accõmodatis, Cap. XXXII.
Quæ colicis infundantur, & per anum subdantur, Cap. XXXIII.
Cataplasma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIIII.
Quomodo aluum fluxione laborantem curare oporteat, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.
Cura eorum qui ex debilitate, alui fluxione laborant, ex Galeno, Cap. XXXVI.
De cœliaca affectione, Archigenis, Cap. XXXVII.
De colliquatione, Cap. XXXVIII.
De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.
De lato lumbrico, Cap. XL.
De ascaridibus, Cap. XLI.
De abscessu in intestinis, Cap. XLII.
De dysenteria, hoc est torminibus intestinorum, Cap. XLIII.
De tenasmi cura, Cap. XLIIII.
Cura dysentericorum, Cap. XLV.
Cura eorum qui aurum, aut æs, aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.
Communia remedia dysentericorum, quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.
Composita pharmaca, quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.
Quæ infernè dysentericis infundantur, Cap. XLIX.
Epithemata dysenterica, Cap. L.
De lienteria, Cap. LI.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ TETRABIBLI TERTIÆ SERMO PRIMVS, PER IANVM Cornarium medicum physicum Latinè conscriptus.

De stomachi, alui, ac interaneorum affectionibus.

De cardiacis, Cap. I.

QVOMODO eos qui cardiaci appellantur curare oportet, aut eos etiam qui aliter ob stomachi afflictionem animo linquuntur, iam absolutissimè prædictum est in quinto huius tractationis sermone, vbi ad febrium curã hæc annexuimus. Nunc verò quum affectionum stomachi ac alui remedia opportunè ex ordine describemus, necessariũ visum est & hic paucis eorum mentionem facere. Cognoscemus igitur eos qui cardiaci dicuntur, quum acuta febri, & maximè æstuosa, affliguntur hoc modo. Pulsum si inuenero dẽsum & obscurum, & extremarum partium frigiditatem, sudores circa faciem & ad pectus vsq; glutinosos, & odorem corporis terrestrem nares percellẽtem, & pulsus circa ipsum cor vehementiores & magnos: & ad hæc accedãt desperatio, angor animi, & corporis iactatio, hoc modo affectum cardiacum esse dico. Os verò ventris, primum est quod ipsis afficitur, per consensum vehementer oblædens cor ipsum, propter vicinitatem. Porrò veteres, os ventris cordis appellatione cardian vocarunt, ab accessionibus nimirum quæ ex eo accidunt & inferuntur. Aeris itaque frigidi admissione & ventilatione eis auxiliari oportet. Spongia igitur ex posca frigida imbuta, facies permadescat, & aqua lactei teporis paulatim absorbenda præbeatur. Odoramenta autem varia offerantur, malum cotoneum, pulegium, cucumer, & similia. Stragula eis incũbentia tollantur: operimenta verò quibus cõteguntur, mollia sint, & vsu priore detrita. pauimentum irroretur, ac foliis consternatur myrti, platani ac quercus: maximè verò vitis atque ipsis etiam rosis. Solem autem domus in qua decumbit non admittat, sitque minimè alta, sed depressior, & non valde lucida. Exudantibus verò partibus, myrtus sicca trita inspergatur, aut cimolia, aut œnanthe, aut ordeum: imprimis verò collo & thoraci, & locis sub alis ac inguinibus ea sunt adhibenda. Eodẽ modo auxiliatur malicorium cum manna inspersum: aut galla per se, & cum sulphure viuo: aut Samia terra admixtum habẽs gũmi. Illinuntur etiam ad coercendos sudores, oleum myrteum, œnanthinum, rosaceum, melinum, & lentiscinum. Circumlita autem sudores cohibent, manna & amylum candido oui excepta, aut bulbus albus, & piper, ac vrticæ semen, & gummi, modico cerato myrteo excepta aut oui cãdido subacta, quæ sanè crassius inungere conuenit. adglutinantur enim & exarescunt, & potissima eis spes consistit naturalis caloris reexsuscitandi. Neque verò pinguefactæ cuti huiusmodi inũctiones sunt adhibendæ: verùm linteolo probè prius extersæ inungantur. neque mox vbi calor apparere incipit auferantur, sed postquam sufficienter extremæ corporis partes fuerint concalefactæ. Quod vbi contigerit, statim tollantur, & thorax cooperiatur: atque sicubi varosum quippiam aut vlcerosum ex inunctionis adustione circa thoracem appareat, blandè tractetur, ac aliquo ex iis quæ ad ambustos ab igne descripta sunt, pharmaco locus curetur. maximè verò conueniet id quod ex ordeo constat. Extremæ verò corporis partes, siue ad genua vsque & cubitos, siue vsque ad locum sub alis & inguina sint refrigeratæ, fæce vsta & sulphure viuo cõspergendæ, aut pyrethro, aut piperide, aut bulbis tritis cum pipere illinendæ à brachiis vsque ad digitos & à femore vsque ad extremos pedes, gracilibus linteolis simul circumpositis. idem præstat sinapi & pyrethrum, ac adarce. Porrò mollibus corporibus sufficit aliquando oleũ sicyoniũ aut gleucinũ illitũ, cũ multa fricatione ac cõcalefactione partium extremarum: quanquam nihil vetet piperis ac ceræ modicum his admiscere, quò spissiora fiãt & melius adhærescãt. Fasciculus quoque ex lana pura in oleo calido madefactus, incumbat semper circa vesicæ

A regionem. Capitis fomenta frigida sint, qualia ad phreniticos sunt descripta: frons spongia ne madefiat, sed ex acacia, galla, terra Samia, ac syluestris punici flore illinatur. Optimè facit etiam omphacinũ, & gummi: verùm vnumquodque eorum ex rosarum decocto aut succo, aut aliquo cõsimili diluatur pri⁹: & deinde illinatur. Quòd siquis sanitatis tempore nimiùm repletus existat, & stercora antiqua recto intestino insideant, tunc sanè clystere simpliciore euacuare oportet: ex succo ptisanæ, & modico melle, paucissimóque sale & oleo quoque modico adiecto. Illinenda est B etiam singulis diebus sedes ipsa ex cumino, ruta & nitro, cum modico melle commixtis, ob inflationum videlicet eductionem. Si verò nulla stercora in intestino recto subsideant, neque aliàs etiam excrementorũ multitudo insit intestinis: ægri autem cibum nõ sentiãt & tabescant, ptisanæ succum aut alicæ per clysterem infundere oportet tepefactum, conquassato cũ eo ouo crudo. vltra hoc enim quòd ea quæ stomachũ infernè molestia afficiunt euocat & educit, etiam alimentum optimè corpori sufficit ex languore ob non acceptum cibum C miserè affecto. Auxiliãtur itẽ cardiacis, cataplasmatis modo, stomacho ac sinistræ mãmæ imposita: Folia rubi cũ pane, aut myrti folia, ipsæque myrti baccæ, aut pampini vitis, aut plantago cum pane, aut mala cotonea, & palmæ, aut intubus cerato exceptus. Imbecillioribus polẽtam cũ palmis imponere sufficiet: aut palmas vino madefactas vnc. vnius mensura contere: deinde adiectis aloes drach. quatuor, mastiches drachmas quatuor simul tere, & affuso eliquatæ ceræ sextãte, & olei, si quidem hyems sit ne- D que multus caloris sensus ægrum contingat, nardini: in æstate verò, rosacei aut melini triente, simul misce ac vtere eodem modo. Quòd si ex visceribus quoddam inflammatum sit, panem cum modico vino & melle decoctum impone: admixtis in iis qui imbecilliores sunt malis repurgatis, aut œnanthe. Reprimit autem sudores stomachúmque & cor ipsum firmitatis authorem placat ac cohibet cataplasma ex palmis, & œnanthe, & acacia, rosis, alumine, hypocisthide & rhoe rubro: ita impositum vt sinistram mammam atque ipsum ventrem complecta- E tur: sit etiam tactu molle & læue, ac assiduè permutetur. Reuocato autem ex accessione ægro, si loci quidam circa præcordia sint inflammati, prouidere oportet vt per communia cataplasmata ab inflammatione liberentur. Cibi offerendi, panis ex aqua frigida, aut ex vino albo & tenui frigidóque ac diluto: pedes suilli, talique & rostra: ex volucribus macræ & non fœtidæ, in ptisanæ decoctione eliquatæ, aut etiam per se. frigida autem hæc exhibeãtur, si caloris sensus circa stomachum sit, & æger inflammatione non vexetur: aliis calida exhibenda: similiter autem F & potus calidus dandus, vinum tenue, album, dilutum. immodicã autẽ vini exhibiti multitudinẽ pulsus ægroti ostendet. eousque enim exhibendum est vinum, donec pulsus subtremulus esse desinat, & robustior fiat.

De iis quibus atra bile stomachus infestatur, Cap. II.

EX Herodoto. Quibus stomachus ab atra bile in febribus vexatur, similes accessiones cardiacis patiuntur. Accedunt autem ad hæc, fortis stomachi morsus cum eius exolutione, & capitis vertigine, ac frigido sudore, par- G uúsque & obscurus adest pulsus. progressu verò temporis augetur morsus, atque hinc in dolorem qui difficulter leniri potest, transit. Cæterùm manifestè apparens flauæ bilis vomitus, has accessiones leuiores reddit: atræ autem bilis, soluit. Vomunt autem ferè in totum hoc modo affecti pituitam acidam in ventre coaceruatam ex assidua cruditate, propter ventris ipsius debilitatem. Qui verò citra febrem ab atra bile stomacho infestantur, his accidit tempore quo humor ipse generatur & producitur

tristitia,& somnus cum accessione imaginationum alienarum,contractióque & dolor poplitum ac surarum. Acutius quàm antè consueuerũt,cernunt, & deiectum habent appetitum: ructus autem & excreationes fœtidas,& pisces olentes. Coaceruata verò bile, cum multa desperatione intolerabiliter ignescunt,vt omnia eis membra ardere videantur:in primis autem stomachus, velut à palis igne candefactis pungatur,afficitur. Sudores animi deliquium inducentes per omne corpus destillãt:& ferè semper sputi influẽtis reiectione vexãtur,quũ morsum sẽtiũt, multámque habent vomendi cupiditatem. Et aliquãdo quidem frustra lancinantur,quandoque autẽ pauca quædam biliosa aut acidam pituitam,quæ in ventrem defluxerunt euomunt,modicóque tempore à malo leuati,rursus idem patiuntur,atque in vniuersum iis qui veratrum sumpserunt,similes existunt. Pulsus autem aliquando dẽsiores,aliquando etiã rariores & minores fiunt,plurimùm vigiles permanent,& si quidem dormierint cum perturbatione æstuosiores exurgũt,ebulliẽte,vt verisimile est, delato in ventrem humore. Sæpe etiam acceptum cibũ vnà cum atræ bilis humore euomũt: ferè intotum enim post duas ab accepto cibo horas,accessione apprehendũtur,maximè quum acrem aliquem aut salsum cibum aut potum ingesserunt. Excrementa alui retinentur, aut præter naturam incocta excernuntur. Effertur autem aliquãdo & bilis infernè per aluum, atque adiuuat affectionis declinationem. Aliqui autem ob retentam bilem, etiam atræ bilis affectionibus,& delyriis mentem alienantibus sunt apprehensi. Quod si contingat, siue febris adsit siue non,si quidem iuuenes sint sanguinéque abundent,& reliqui numeri ad venæ incisionem requisiti adsint: vena secãda est,repetita sanguinis detractione: & hoc tamen per infusum clysteris,corpore pri⁹ euacuato. Atqui ad animi vsq; deliquiũ id facere nõ oportet,propter stomachi imbecillitatem. Colligendæ autem adstrictæ extremæ corporis partes,& ad paucũ cibum ægri cogendi: stomachus verò lanis succidis fouendus est ex aceto plurimo,modicóque rosaceo,aut melino,aut lentiscino. Quòd si amplius permaneat stomachi imbecillitas, ex rosarum succo foueantur,siue intubi aut portulacæ cum rosaceo. adstringentia etiam & lenientia cataplasmata imponantur. Qui verò vnà cum morsu circa ventrem ac intestina inflãtur, iis conuenientissimum est acre acetum,in quo pulegium est decoctum,& cuminum calidum forinsecus ventri per spongiam impositum. Dolore verò perseuerante, alumen liquidum cum atramento sutorio trito,& aloe,melle excepta imponito,& alumine in acetum coniecto & calefacto, stomachum per spongias foueto:aluminis ac aloes æquales partes cerato myrteo exceptas ad os ventris apponito, aut hederæ foliis in vino decoctis ventrem integito, aut plantagine cum sale trita,aut marrubio cum pane & rosaceo subacto:aut bulbis rufis cum pari pondere aluminis cooperito. optimum enim hoc est inueterato malo remedium. quin & bulbi ipsi cum nitro triti & impositi,celerem curationem præstant. Optimè etiam conducit eis gregarii bouis stercus aridum vino decoctum & impositum. Epithema quoque ex seminibus adhibendum. item bulbi cum stercore bouis ac nitro,permixti. Ex Dioscoride. Conueniẽtissimum omnium iis qui atram bilem generant,inflatísque & morsum sentientibus, pulegii decoctum existit potatum,aut aqua in qua ferrum est extinctum. item intubi succus potatus. Bibant autem aquam, eámque calidam. Si verò plurimi caloris sensum percipiant,frigida dãda,sed modica, & maximè tempore exacerbationum. Æstuantibus enim & in anxietate existẽtibus,omníque miseria afflictis,frigida ad absorbendum concedenda:per interualla tamen,& non vltra cyathi mẽsuram. Non enim humectatione opus habent, sed refrigerationis tantùm gratia,frigida permittitur,& vt melior intrinsecus temperatura fiat. Vtilis est ipsis & mẽthæ succus cum succo mali punici dulcis. Quòd si aquam bibere non possint, parum vini aquosi concedendum est inter cibos,calida aqua probè diluti. Cibus maxima ex parte sit frumentaceus & optimi succi in omnibus: simplicior autem & qui facilius cõcoqui ac commutari possit in fe-

A bricitantibus. Iis verò qui febre carẽt,adiici possunt ex olerib⁹,lactucæ cauliculi ac maluæ,pisces in petrosis aquis degentes,& ex volucrum genere,non graueolentes, macræ & montanæ:ex ostreis quæ testa integuntur, herinacei recentes. A salsis verò & acribus intotum abstineant. Molestas autem mordacitates & nauseas, hausta plurima tepida aqua,per vomitum soluant. Si verò id non bene tolerent,quiescere iubeto,& extẽsæ manus palma stomachum foueto: quò delatum ad ipsum, biliosum infernè B per aluum excernatur. Quòd si venæ incisionem non faciamus,secunda ac tertia die per clysterem euacuandum est,& modico cibo æger connutriendus: deinde in potu exhibendum pulegii decoctum ieiunis,reliquáque suprà dicta. Fomentum etiam ex aceto adhibendum,& cataplasma ex stercore bubulo, admixtis bulbis & nitro. Porrò postquam febris cessauerit, aut vbi etiam intotum non febricitauerint:& tamen diutius malum molestia afflixerit,& irritationes per longa interualla repetiuerint,purgãdum est corpus ex hiera Archigenis, aut Rufi. Qui verò sputi multitudine stomacho vexantur; his conyza arida C maximè tenuis manducanda, aut pulegium, & mastiche Chia ex aqua potanda. Exhibendum est etiam lac in potu iisdem,quemadmodum in proprio Capite de ipsis ex professo est ostensum. Iis verò qui stomachum valde exolutum habent,serum lactis per acetum mulsum fissi exhibeatur,ita vt ad primum seri haustum,epithymi tenuissimè triti scrup. IX. & scammoniæ obolũ I. aut II. iuxta virium tolerantiam inspergamus: deinde serum ipsum per interualla paulatim bibant,sitque eius potati mensura ad minimum quinque cyathorũ. Bonum est & cucurbitulã ad dorsum affigere,aliquando etiam ad stomachi regio- D nem:& scarificatione facta; sufficientem sanguinem ex fissuris extrahere. Quò verò penitus affectio hæc destruatur, quotidie horam vnam ante ciborum sumptionem exerceantur,ac frigida lauentur,maximè in mari, & arena sub caniculæ ardoribus obruantur. Abstineant autem ab omnibus atram bilem generantibus,maximè carnib⁹ bubulis,vino nigro, brassicáque & lente. Diligentissimè autem de ipsorum diæta in sexto Sermone, vbi de atra bile affectis egimus,est prædictum. Quòd si inflatio eis augescat,rutam & cuminum in oleo decoquemus:indé- E que ventrem quamplurimùm irrigabimus,ex eodémque oleo quincuncem per clysterem infundemus: si tamen clystere stercorum eductiuo priùs ipsos euacuauerimus, in quo decocta sint ruta & cuminum: deinde splenium magnum aluo ac visceribus imponẽdum ex epithemate quod ex seminib⁹ cõstat. In cibo verò succus ptisanæ detur,qui ex aceto,melle,cumino,& aniso sit conditus. pòst etiam gallina iisdem condimentis apparata exhibeatur: potus verò sit vinum rufum mediocri mensura.

Ad eos qui flauam bilem euomunt,

F Cap. III.

Ex libris Philumeni. Qui flauam bilem euomunt, siue in febribus, siue citra febres id contingat,eis conueniunt ea quæ ad nauseam,ac nimiam stomachi humectationem describentur. Quare omnibus ad illos descriptis odoramentis,manducatoriísque & fomentis vtantur. Decubitus autem eorum,à cibo præsertim & potu, supinus adornetur,& spongia ex posca imbuta ad os ventris imponatur,maximè si non vilis & cõtemptilis sit dolor. Fri- G catio etiam & confrictio iuncturarum manuum vbi pulsum exploramus,adhibeatur, & reliquarũ similiter extremarum corporis partium. Cataplasmata autẽ ex palmis, malicorio,& similibus accipiantur, quæ ex vino quidem aut posca sint decocta,cũ pane autẽ & acacia, & hypocisthide permixta ac cõtrita:quin & rhus & sylueſtris punici mali flores commodè cataplasmati admiscẽtur. Atque vniuersi corporis curatio ex oleo fiat,modico nitro admixto,quò sudorem ex cute eliciamus, & fluores transferamus:& ob id etiã alui per inferna excretio plusquam o- H portet facta,vomitus desiccat. quare ex absinthio & aloe potionem conuenienter exhibebis. At verò affectione diutius perseuerante,si ægri vires non repugnent, etiam hieræ catapotia ex colocynthide ab Archigene descripta apparabimus,déque eis minimum drach. I. summum III.

dabimus.Et ſi nihil obſtet,cataplaſmate ex ſinapi præcordia rubefaciemus.præclarè enim ſenſum ipſum ad cutem tranſfert . verùm hæc diuturnæ affectioni remedia cõueniũt.Tẽpore autẽ exacerbationis,& circa acceſſionis acumen, cucurbitula plurimùm auxiliatur cum multa flamma ori vẽtris affixa,fortitérque abſtracta, rurſúſque ſecũdò ac tertiò agglutinata . Cibos quales vomentibus ſolemus,exhibebimus,ſæpe & paulatim ſumẽdos:& quotieſcunque reuomuerint acceptos,toties alios poſt modicũ interuallum offeremus.Ante cibum aquam tepidam dabimus,& vomere cogemus.Bilioſo enim humore circũcirca adhærente vnà cum aqua reiecto,ſtomachus elotus ac leuior redditus,ſtatim retinet oblatum ſibi cibum.Mitigat autem dolores& ſtomachi morſus,portulacæ ſuccus tum per ſe , tũ cũ vnguento nardino aut melino mixtus. Qui verò ſtomachum habent vehementer exuſtum , eis vtile eſt lapathi acuti ſemen,trium obolorum pondere ex aqua:aut maſtiches tenuiſſimè tritæ cochleare bibẽdum præbe ieiunis ex aqua. Maximè omnium autem, morſus ſedat lac aſininũ:aut,ſi hoc non adſit,bubulũ recens mulctum potatum.abſque dilatione enim auxiliatur. Si verò neque hoc adſit calidũ , quartam ei⁹ partem aquæ addere oportet,& feruefactum bibendum præbere.In balneũ quoque & ad vini potationem celerius ducendi ſunt qui bilem vomunt,quò videlicet ad cutem materiam tranſferamus.Cæterùm & vinum ſubadſtringens firmitatẽ corporibus addit,ac cibos retinere cogit.Vtendum eſt etiam aliquando ceratis ex lentiſcino aut œnanthino oleo , admixtis abſinthio,aut aloe,aut œnanthe.

Ad eos qui ſtomacho exuruntur,& ſiticuloſi ſunt, Cap. IIII.

SItis fit aut ob penuriã humiditatis,aut abũdantiã caliditatis:ſiccitatis remediũ eſt ſomn⁹,caliditatis vigiliæ. verùm iis qui ob multi vini potũ ſitiunt,frigida aqua potata auxiliatur.Quibus autem longo iam tempore ſtomachus æſtuat,eis auxiliatur , ſimúlque ſitim ſedat , radicis dulcis ſuccus potatus,atque ipſa etiam radix ex aqua , pãpinorum vitis cremor,& portulacæ ſuccus.Ab imbecillitate autem vires recolligentibus ſitim ſedant ficus ſiccæ cibo acceptæ, & ſymphyton in petris naſcens commanducatum.In cataplaſmatis verò ad ſtomachi ardores conducunt,ſanguinaria,intubum,ſonchus, apium hortenſe, pampini vitis,portulaca , vnũquodque cum polenta aut pane.Qui in ſuperficie vruntur, his ramentorum cucurbitæ ſuccus opitulatur cum roſaceo,aut omphacii ſucco.Sitim autem quæ in febribus oboritur , lenire ſolet capitis irrigatio ex frigidiſſimo oleo aut roſaceo,ex alto nimirũ ſincipite irrorato. Sitim etiam adimit ſtomacho exuſtis, cucumeris ſemen commanducatum: decorticatum verò & tritum,ex aqua potatum valde iiſdem auxiliatur . Eodẽ modo prodeſt lactucæ ſemen manducatum & potatum. item ſemẽ portulacæ. Aliud adipſon,ſitim optimè tollens: Cucumeris ſatiui ſeminis decorticati drach . octo, tragacanthæ drachmas quatuor.tragacantham contundito & cribrato:ſemen verò conterito,eiſque ouorum crudorum recentium candida adiicito ; & ſimul omnibus contritis catapotia informato,ac in vmbra exiccato . Ex his deinde vnum ſub lingua detinẽdum præbeto, vt paulatim diſſolutum deglutiatur. Aliud adipſon,ad ſtomachi nimiam humectationem commodum, in iis præſertim quibus humida & calida diſpoſitio adeſt: Roſarum viridium,vnguibus earum reſectis,drachmas ſex, radicis dulcis drachmas quatuor,ſpicæ nardi drachmas quatuor, excipe vino dulci,& redige in catapotiorũ formam, indéque ciceris magnitudine ſub lingua detinendum præbe. refrigerat & firmitatem addit. Aliud: Seminis cucumeris,ſeminis portulacæ viridis,tragacanthæ,cuiuſque drachmas quatuor,radicis dulcis drachmas duas . Excipe portulacæ ſucco , & in catapotia redige magnitudine fabæ,& vtere vno pro vice ſub linguam exhibito . Abſorbeant etiam malorum cotoneorum cremorem, aut pirorum,aut omphacii ſuccum cum aqua. Aliud adipſon:

Seminis portulacæ viridis,ſeminis peponis, ſucci radicis dulcis,tragacanthæ, ſingulorum æquales partes aqua ſubigito,& ad fabæ magnitudinem reducito,ac vtitor.

A De ſingultu, Cap. V.

SIngultus acceſſio ſtomacho accidere ſolet ob repletionem,aut euacuationem, aut frigiditatem : aliquando etiam ob humorum acrium & medicata qualitate præditorum mordacitatem:quos vbi vomitu reiecerint, ſtatim à plurimo ſingultu liberantur.Quin & ii qui pharmacum ex tribus piperis generibus biberunt,aut ipſum adeo piper,ſi ſtatim vinum à ſumptione eorum ingeſſerint, omnino ſingultiunt. Cibus quoque in mordacẽ qualitatẽ corruptus aliquos ſingultire facit,& oris ventris frigiditas B ſingultum inducit:maximè verò omniũ, pueris frequentes ſingultus accidunt ob ſtomachi frigiditatem , & alimenti corruptionem.Fit etiã in febribus ſingultus,ſtomacho præſertim aut aliquo alio viſcere inflammato.Frigiditate itaque ſingultum præcedente,oleum lana exceptum ſtomacho imponendum,in quo ruta, cuminum & abſinthium ſint decocta.In potu etiam ruta cum vino exhibenda,aut apium in aqua mulſa decoctum, aut cuminum tritum,aut calaminthe , aut aſarum , aut pulegium, aut dictãnũ,aut Celtica nardus,quodlibet eorũ per ſe aut ſimul mixta.vtile eſt & acetum ſquillinum ſorbillãdo ac- C ceptum.Caſtorium autem eis qui integræ ſunt ætatis , tũ ob frigiditatem ſingultientibus,tum ob humorum multitudinem ſimiliter affectis,drachmæ pondere ex poſca dandum:quin & ſtomacho forinſecus impoſitum vtriſque commodum exiſtit cum oleo ſicyonio aut antiquo. Quando verò ex repletione ſingultus oboritur,quomodo intotum frequentiſſimè conſiſtit , violento motu opus habet.Vomitus itaque remedio fuerit,& extremarũ partium adſtrictio,compreſſio ſpiritus,vociferatio concin- D na,cum plurimo clamore, deambulatio longa & concitata,geſtatio atque adhuc magis equitatio, cucurbitulæ cũ plurima flamma pectori,ſtomacho,& dorſo affixæ. Sternutatio etiã conuenienter prouocatur eis qui ob humorum multitudinem ſingultiunt.Singultui autem ex euacuatione oborto maximè contraria ſternutatio exiſtit.Sanantur autem hi per alimenti conuenientis aſſumptionẽ & per ea quæ defectum explent.Singultus in altiore ſopore,aut animi deliquio,aut tetanis, obortus , mortem non longè abeſſe præſagit.Cæterùm & his aquam mulſam aſ- E ſiduè bibendam exhibere conuenit , aut aquam puram mediocriter feruefactam.Conducit & caſtorium ex aqua mulſa potum pondere trium obolorum: in iis verò qui à malo victi ſunt,præclata remedia recuſanda ſunt . Porrò mordacitate ſingultum producente , primùm ſufficiens remedium vomitum ipſum reperiemus : deinde etiam ſenſus ſtupefactionem,& morſum inferentium alterationem ac diſcuſſionem. Stupefiunt itaque ſenſus per refrigerãtia:alteratur autem mordacitas per obtũdentia. Eiuſmodi mixtæ facultatis ſubiectum pharmacum exiſtit, & F quæ ei aſſimilari poſſunt.Habet autem hoc modo, Aſclepiadæ pharmacum ad eos qui ſtomacho exuruntur, & ad vehementes ſingultus, voluuloſáſque ſtomachi affectiones: Coſti,ſpicæ nardi,chryſobalani,croci , roſarum viridium,maſtiches,cuiuſque drachmas quatuor,aſari, aloes, cuiuſque drachmas duas, opii drachmam vnam , ſubige cum pſyllii cremore,& digere in paſtillos, quorũ tres pro vice dato.Ego verò chryſobalano reprobata , paſtillo qui aſter appellatur ad hos vtor, qui paulo mox ad ſtomachi ſubuerſiones deſcribetur . Obtundit autem mordacitatẽ G & ex ea obortum ſingultum ſedat intubi ſuccus potatus, cucumeris ſemen decorticatum tritúmque bibitum , lactucæ ſemen eodem modo, item portulacæ ſuccus potatus,ipſáque portulaca in cibo ſumpta : myxarũ decoctum in potu acceptum. maximè omnium tamen præſtat lac recens mulctum potatum.

De bulimo,id eſt ingenti fame, Cap. VI.

BVlimos ex ſtomachi frigiditate oboritur,indigentiãque ac virium imbecillitate:& ab externo frigore ferè intotum initium capit. *Vox ipſa Græca eſt, & Latinis* H *magna fames interpretatur*. Fames enim in principio multa adeſt , quæ tamen non vſquequaque perdurat . Nam poſtea repentè animo linquuntur,cum extremarum partium refrigeratione,& ſpiritus defectione. Et ſanè quidã in locis deſertis, aut in balneo in malum iſtud collapſi,ex

inſtanti perierūt,auxilii faculeate deſtituti.Peregrinationes autem & itinera lōga,maximè per niuem facta, affectionem hanc inducunt.Eos itaque qui in itinere, aut aliâs fame magna citra febrem infeſtantur, refouebimus ac reuocabimus aceto aut pulegio ad odorandum exhibito.aut terra,quæcunque tandem obrigerit,aceto conſperſa:item pomis ac aliis qui inueniri poſſunt fructibus. Auxiliatur & panis recens naribus admotus, & caſeus boni odoris,caro ſuilla aſſata aut cocta: & in vniuerſum omne quod valde nutrit:maximè verò quod nidoroſum ac probè cōditū habet odorē. his enim vtplurimùm multi refocillantur.Cæterùm & extremæ eorū partes faſciis conſtringendæ ſunt,manuúmque ac pedum ſummitates calidæ aquæ feruentiori imponendæ, & ipſi quoque ſtimulatis eorum maxillis, crinibúſque ac auribus vellicatis excitandi. Reuocatis autem ab exolutióne panem ex vino diluto offeremus,aut aliud quiddam eórum quæ aceruatim vires reparare poſſunt, velut ſunt oua ſorbilia, alica cum vino.Compendioſiſſimum enim auxilium ex cibo ſperare poſſunt: quem etiam ſi oblatum acceptare non poſſint,ori indere oportet violenter; cogeréque vt ipſum tranſglutiant. Eueſtigio enim & à fame & ab animi deliquio liberantur,& celeriter excitantur. Accedit etiam n febribus(rarò tamen,neque citò)verùm circa vigorē ac declinationē. Si itaq; circa remiſſionis exacerbationum febrilium tempus, eius acceſſio irruat, aut circa exacerbationis declinationem,intrepidè eis cibi ſunt offerendi: ſi verò in principio acceſſionis febrilis, aut in vigore apparuerit,per prædicta odoramēta conabimur eos primùm reuocare,maximè per ea quæ frumentacei generis exiſtunt:velut eſt polenta aqua madefacta, aut poſca, aut panis calidus vaporem adhuc emittens. Fricatio etiā extremarum partium adhibeatur,& cataplaſmata ex palmis,aut malis coroneis,aut polenta, in vino diluto decoctis: atque hæc vſque ad remiſſionem facere oportet, vt opportunè cibum offeramus.Quòd ſi ex his nihilo melius habeant,audendum eſt per ciborum ingeſtionem auxilium afferre.Farinæ itaque craſſioris cochleare vnum, ex aqua mulſa quæ lactis ſpeciem ac teporem in tactu de ſe præbet.exhibeto:buccellas item vnā atque alterā vino madefactas.His enim refocillati ac reſpicientes ex improuiſo,deinceps vſque ad remiſſionis tempus perueniūt, in quo tum corporis curationem,tum ſufficientem ordinabimus cibum. Vitabimus autem omnino in iis qui hac affectione ſunt apprehenſi, longiorem cibi dilationem ac inediam.& ne alternis tantùm diebus cibum offeramus: verùm ſolerti ratiocinatione facta, ſingulis horis ſimpliciſſimū modicúmque cibum dabimus. Aſſidui enim bulimi & exoluunt & in animi deliquia inducunt, quibus ægrè auxilium reperitur.

De animi deliquio, ex Philumeno,
Cap. VII.

ANimi deliquium, ſiue in febribus, ſiue citra febres contingat ex præmanifeſta cauſa, velut eſt plurima ſanguinis aut vētris excretio,aut aſſidua ſurrectio,aut motus,aut dolor,aut timor: auxiliū ferto ex cauſarum ablatione,de quibus abſolutiſſimè in febrium tractatu à nobis prædictum eſt,quinto videlicet Sermone.]dicetur autem ſummatim & paucis etiam hoc loco de iiſdem. Frequentes igitur ſurrectiones eis prohibendæ ſunt, & aceruatim facta euacuatio cohibenda;doloréſque mitigandi: cauſæ etiam quæ timorem inducūt ſoluendæ,ſiue forinſecus accedant,ſiue ex humoribus in corpore oboriātur. Extremæ corporis partes,animi deliquiis irruentibus,cōſtringantur:cucurbitæ etiam aliquando tum poſterioribus,tum anterioribus ſtomachi partibus affigantur, & in latus etiam apponantur. Caput autem agitatum leui manus impoſitione cum coarctatione etiam comprimatur. Odoramenta quoque offerantur,& aperto ori digitus,aut pēna immittatur,facies verò ac ſtomachus vehementiſſimè fricetur. Hoc enim modo præoccupati refocillantur,viréſque recolligunt,neq; in periculū animi deliquii incurrunt.Reuocatis autē,ſi quidem febre careant,cyathi III.aut IIII. frigidæ aquæ in potu exhibēdi: quā tamen paulatim & per interualla abſorbeant.aut cremorem pal-

A marum,vuarum paſſarum,malorum cotoneorum, roſarū aut pampinorum,aut alicuius conſimilis,aut vuæ acerbæ nondum maturæ ſuccum cum frigida aqua, aut mēthæ ramulos tres tritos cum mali Punici dulcis ſiue acidi ſucco,præbeto abſorbendos:aut polentam cum Punici ſucco. Forinſecus autē ſtomacho ea imponēda ſunt quæ ſuprà ad cardiacos & bilem vomentes ſunt deſcripta.

De iis qui in balneo animo linquuntur,
Cap. VIII.

QVI in balneo animo linquuntur, aut magis animo
B linqui incipiūt,eos celeriter educere oportet, neque
multa aquæ infuſione humectare. qui autem iam incide
runt,celerrimè exportandi ſunt.Et reliquum quidem cor-
pus leui quopiam velamine cooperiendum: facies verò
ſpongia frigida imbuta madefiat, aut frigida aſpergatur.
Fricāda etiam facies,ſtomachúſque & pedes.Os quoque
aperiendū pēnarū aut digitorū immiſſione:omniq; mo-
do conādū,quò humor ipſius animi deliquii autor euo-
matur,aqua tepida ori inſtillata. etſi enim nihil inde euo-
mant,ſtomachus tamen irritatione firmatur quæ animi
C deliquiū ſoluit. Auxiliatur etiam ad oris apertionem au-
ditoriorum meatuum compreſſio,ſimilitérque oſſium
quæ à petræ duritia lithoeidea, *hoc eſt petroſa*, appellātur.Qui
verò vilioris ſunt conditionis,etiam alapis ſunt cædendi,
capillorum quoque facta euulſione. Et vociferatio quidē
vnius,vtilis eſt:multorum,aut & ſimul edita,nocet. Cæte
rùm à vehementi animi deliquio conualeſcentibus,tum
in calidam,tum in frigidā aquā demiſſiones,velut mor-
tis cauſæ,timendæ.aut enim laxatis corporibus,calore diſ
cuſſo & reſoluto,pereunt: aut à frigiditate adſtrictis,ex-
D tinguuntur.

De ſtomachi imbecillitate,& ſupinitate,ac ſubuerſione,ex Galeno, Cap. IX.

QVÆ ſupinitas ſtomachi appellatur, ex intemperie
quacunque tandem oboritur,nullis humoribus vi-
tiatis.Oboritur etiā ex multitudine humorū, nulla tamē
maligna qualitate accedēte.Stomachus enim à largo hu-
more fortiter madefactus,ad ſimilitudinem amplitudi-
nis totius vētris laxatur,adeo vt cibis obuolui, eóſq; con-
tegere non poſſit: & propterea circa ipſum humores ſu-
E pernatant:quos vbi ventriculus abrumpere omni impe-
tu annititur,anxietatis acceſſionē perfert, ac prius quàm
cibus præbeatur,extremæ imbecillitatis. Facillimè autē
hæc affectio curatur,inter reliquas ſtomachi affectiones
longo tempore perſeuerantes.Opus verò habet pharma-
cis humorem deſiccare valētibus, cohiberéque ac adſtrin
gere laxatum corpus.Itaque ſi in profundum vſque hu-
miditas extundatur,& craſſa tenáxque exiſtat, pharmacū
miſcere oportet extenuatorium & veluti conſumptiuum,
quale eſt acetum & acetum mulſum.Si verò eiuſmodi hu
F miditas non exiſtat,neque in profundum vſque corporū
extendatur,adſtringentia ſola ad curationem ſufficiunt.
Magnum autem ſignum ad cognoſcendum frigidáne ſit
an calida ſit hæc affectio,ſenſus ægri præbet:ſi quidem aut
nullam aut aliquā ſitim perceptet. Supinitates igitur ſto
machi ex vitiatis humoribus obortæ picra,curantur,quē
admodū paulo pòſt dicetur, vtpote quæ celerrimè vitia-
tum humorem repurgat.Subuerſiones verò & nauſeæ ex
imbecillitate ſtomachi factæ,per intemperiei correctio-
nem ſanantur,& per incumbentis humiditatis deſiccatio
G nem.Si quidem autem calida affectio exiſtat, catapotia
adipſa & ſitim tollentia exhibeantur,]quæ ad eos qui ſto-
macho exuruntur,ſunt deſcripta, & maximè quod ex ro-
ſis,ſpica nardi & radice dulci conſtat. Ad frigidiores ve-
rò & humectiores affectiones,conueniunt ſubſcripta. A-
ſclepiadæ,ad ſtomachi ſubuerſiones: Succi acinorum ma
li punici acidi ſextarios III.ſucci menthæ ſextarium vnū,
coniice in vas fictile,& decoque aſſiduè agitando, & vbi
coacti fuerint,ablatos recondito,& ante cibum,myſtrum
vnum aut duo exhibeto. Aliud. Vuam acerbam im-
H maturam arefactam,contuſámque & cribratam in prom
ptu habe;& cochlearii menſura ex aquæ frigidæ cyathis
duobus præbe. Aliud, quod calidioribus diſpoſitioni-
bus magis commodum eſt,ſicut etiam præcedens: Ma-
la punica matura, & in vigore perfecta quinque aut ſex

numero,integra vnà cum putaminibus contunde, & infusis aquæ pluuialis sextariis tribus vsquequo ad tertias omnis liquor redactus fuerit,decoque,exprime,ac percola,liquorémque expressum rursus per se decoque, donec ad mellis spissitudinem redigatur:ac inde cochleare vnũ aut duo exhibe: iis qui febre carẽt cum vino,febricitantibus verò ex aqua. Aliud valde bonum. Succo mali Punici acidi,ac intubi,æqualibus portionibus permixtis, menthæ siccæ tenuissimè tritæ,parum quiddam insperge,& cyathi mensura bibẽdũ præbe.Idẽ facit oxylapathi semen tritum ex aqua potatum:similiter & semen portulacæ. Vtere etiam confidenter ad stomachi subuersiones, Amazonum pastillo, & eo qui aster appellatur, quorum compositionem paulo pòst in nauseæ tractatu describo. Vtere quoq; cataplasmatis & epithematis, quæ mox post sermonem De nausea describentur.

De nausea, ex Galeno, Cap. x.

Nauseæ,ex vitioso humore tum calido tum frigido gignuntur: qui in ventre continetur, aut in concauitate ipsius innatat, aut in tuniculis eius infartus instar visci adhæret,atque ægrè auelli potest:aut serosior & medicatior existens in ipsis ventriculi tuniculis,velut aqua in spongia imbibitur.Atqui eiusmodi humores ex ventris intemperie cum calida tum frigida aliquando generantur. aliquando autem ex aliis partibus prius affectis, in ipsum ventrem, velut excrementa illarum confluunt, vtpote ex hepate, aut splene, aut capite, aut ex vniuerso corpore.Quando igitur aliæ partes prius afficiũtur,omni modo vniuscuiusque propriæ accessionesc'oncomitatur: & ipse æger primùm affecti membri læsionem sentit. aut enim caloris sensus iuxta affectum membrum ipsi cõtingit,aut frigoris,aut grauitatis,aut etiam tactui nostro durum,succumbit.Si verò vniuersum corpus vitiosis humoribus repletum est,idipsum ex calore & eruptionibus papularum circa cutem cognoscitur,atque ex ipsa adeo vrina.Quòd si nihil horum adsit,certum est ventrem ipsum aliquo modo ægrotare.Si itaque cibi in ventre nidorosi fiunt,nullo huiusmodi cibo assumpto, velut sunt pisces, aut oua in sartagine fricta,aut alii consimiles , necesse est ratiocinari causam calidam esse,quæ hoc in ventre operatur.Si verò acescunt in ventre cibi,nullo huiusmodi cibo sumpto,velut sunt pisces,aut oua in sartagine fricta, aut alii consimiles,necesse est considerare frigidam causam esse,aut atræ bilis humorem ventrem infestantem. Manifesta autem erit cognitio & scientia causæ, quam habes suspectam. Frigidis enim pharmacis cibisq; ac potibus statim adiutum hominem videbis, si quidem calida dispositio extiterit:si verò frigida,calidis cibis & pharmacis iuuabitur,à frigidis verò lædetur.Cæterùm & sitis ad calidã affectionem cõcomitatur: siti autem ferè in totum carent,qui frigidam intẽperiem habent,nisi salsa sit pituita.Atqui ex diligenti vomitus inspectione,eiusmodi quoque cognoscuntur affectiones.Si enim intẽperie quadam venter afficitur,assumptos cibos ad intemperiei naturã permutat,vt appareant vomitu redditi cibi,citra alicuius humoris complexum,in nidorem aut acorem permutationem suscepisse.Si verò humor quispiam vitiosus amplitudini innatet,& cibum corrumpat,ipsi cibi manifestè eiusmodi humore madefacti apparent , & in illius naturam permutati.Quum verò cibi amplitudini ventris innatent,humorem ipsum affligentem producunt,qui vbi infartus,aut imbibitus,vt dictum est,in ventris tuniculis fuerit,si quidem calidus sit,siticulosos facit,& ciborũ inappetentiam inducit: si verò frigidus sit, ciborum appetentiam excitat, & sitim extinguit. Nauseæ autem vtrisque accedunt,& inanes vomendi irritationes, quæ lancinant tantùm & nullum humorem educunt. Prædictum autem & antea est,quòd,si tenues humores & venenosi existant,quos etiam *Græci* ἰχῶρας,*hoc est serosos*, appellant,per profundum solidorum ventris corpusculorũ procedunt,& velut aqua in spongia imbibuntur. si verò tenaces sint,circa internam ventris superficiem visci modo adhærent.Serosi itaque humores vtpote tenuium partium existentes,non solùm ante cibos,sed & post acceptũ cibum,vomitum inducũt,perpetuò nimirum motu ver-

A sati:qui verò superficiei ventris infarti adhærent, ante cibum magis inanes vomitiones mouent. Diligenter itaq; considerare oportet,num ventris tãtùm affectio hæc sit, aut alicuius alterius membri:deinde qualis affectio existat,an calida,aut frigida,humidáve aut sicca. Et si quidẽ ex alia quadam parte aut ex vniuerso corpore humores in ventrem confluant,priorem curam membri prius affecti habere oportet:ita tamen vt neque ventrem ipsum negligamus. qui enim primùm affectã particulã curat, velut fontem omnium in ventrem influxionum excindit.Ven-
B tre autem solo affecto,dispositionis in ipso qualitate cognita medebimur.Calidam itaque intemperiem semper refrigerare oportet,in quocunque tandem membro existat,frigidam autem calefacere:eodémque modo humidam desiccare,& siccam humectare:innatantes autẽ amplitudini ventris humores euacuare, siue per vomitum, siue infernè per aluum commodius id fiat. Qui verò in tuniculis vẽtris infartus adhæret, aut imbibitus est vitiosus humor, per repurgantia ipsúmque incidentia ac euacuantia pharmaca est curãdus.Intẽperaturæ enim in hu-
C moribus consistentes, pharmacis humores euacuantibus opus habent.Qui verò absque vitiato humore,ab intẽperie sola quacunque tandem,maximè tamen calida & sicca infestantur,in tabem omnino perueniunt, pharmaco euacuante purgati,etiamsi exhibitum pharmacum imbecillius existat:quale est ex aloe picrum appellatum. Quomodo igitur vnamquanque intemperiem,siue simplicẽ, siue mixtam curare oportet,iam prædictum est in quarto huius tractationis Sermone:dicetur tamen opportunè &
D hic de eadẽ re,sed paucis. De intemperie frigida. Iis itaque qui ex frigida intemperie afficiuntur, pharmacum ex tribus piperis generibus commodum existit,aut quod ex calamintha constat,aut aliud quoddam consimile, ex vino tenui aut aqua potatum.Forinsecus autem stomacho mastichen Chiam,vnguento nardino dilutam & tritam,purpureáque exceptam lana imponito. Vinum verò exhibendum est rufum subadstringens & vetustius,& cõ similes etiam cibi. De intẽperatura calida. Iis verò qui
E à calida intemperatura afficiuntur,cum mediocriter adstringentibus & refrigerantibus forinsecùs stomacho ac ventri adhibitis,medeberis,ita vt quanto magis calor excellat,eo amplius refrigerantia adaugeas. Cibum autem exhibebis,alicam ex vino albo & tenui,& subadstringente:ex volucribus,macras & non fœtidas,ac quæ his consimiles existunt.Si autem humor tenuis biliosus aut serosus in ventris amplitudine contineatur, tenuissimo ptisanæ succo exhibito vomere cogimus,digitis aut pinnis immissis:aut aloes drach.I.cum aqua tritam potãdam damus.calidorum enim in ventre humorum optimũ phar-
F macum est aloe,vt in vna sæpe die stomachicos sanet. Si verò pituitosi aut viscosi & crassi humores amplitudini ventris innatent,aceto mulso vtendum est,in quo ex incidentibus,ac repurgãtibus mediocritérque calefacientib⁹ quædã sunt decocta:iis verò quibus vitiosus humor intrinsecus circa superficiem vẽtris infartus adhæret, vt ægrè auelli possit,ex aloe picra appellata compositio vtilis existit,quæ viscosum humorem repurgare consueuit,crassúmque extenuare per vires eorum quæ cũ aloe sunt cõmixta:quòd si serosa humiditas tuniculis ventris sit imbi-
G bita,quæ (vt prædictum est) nũ solùm ante cibũ,sed post acceptum etiam vomitus mouet,primùm Amazonũ pastillus conuenienter exhibetur,qui picræ est subscriptus. Mediocriter enim per hunc vomitibus prohibitis, deinde ex aloe picra appellata vtimur. Cuius compositio hæc est:Aloes drach. c.xylobalsami,mastiches,croci,spicæ nardi,asari,cinnamomi,cuiusque drach.sex.contere & repone arida,& exhibe perfecto pondere scrup.XII. ex aquæ frigidæ aut calidæ cyathis XII. Andromachus ad prædicta etiam floris iunci odorati drach.sex,adiicit:& aloẽ lo-
H tam coniicere iubet.Verùm quod cognoscere operæpretium est,ad ventris subductionem illota aloe conueniẽtior existit:quæ enim lota est, multùm à medicamentaria facultate deponit: quam confidentius etiam exhibere quis possit eis qui non valde febricitant, & quibus firmitatem ventris addere volumus.Quare scire oportet ex vi-

tiatis humoribus affectiones circa stomachum & ventrẽ, per pharmaca ex aloe vtiliter subduci & euacuari posse: quæ in maximam perniciem perueniunt per adstringentium eduliorum, potionum, ac pharmacorum exhibitionem. Asclepiades autem picram eodem quo Themison modo apparare iubet: habet autẽ hoc modo: Aloes drach. c. mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, cuiusque vnc. I. & pro xylobalsamo carpobalsami vnc. I. contũdito ac per angustissimum cribrum excutito, siccúmque, ne in aerem transpiret, asseruato, & drach. I. tãtùm ex frigida præbeto: nisi menses ciere velis. nam tũ præstat præbere ex vino. Educit mẽstrua fœminarũ: facit & ad vuluæ affectiones: propriè autem ad stomachi subuersiones. cõducit hepaticis, affectionibus renum, atque omnino admirandam potentiam habet. Ad refrigeratos autem & qui pituitam crassam & viscosam in ventre habent, subiectum pharmacum commodum existit. Calefacit enim & extenuat ac dissecat crassitiẽ, viscositatémque repurgat. Habet autem hoc modo: Corticis radicis fœniculi viridis sescuncem, aceti sesquisextarium, aloes quadrantem. Cortex cum aceto ad tertias decoquitur: deinde percolato aceto, mellis Attici vnc. XV. adiicimus, & ad mellis crassitudinem coquendo redigimus, & contritæ in mortario aloæ paulatim hoc ipsum acetum mulsum coctum affundimus: postea verò simul vnita tollimus, ac vtimur. Datur ad summum mensura cochleariorum trium. Alia compositio quæ dulcis appellatur. Aloes septuncem, iridis sextantẽ, mastiches sesquiũciã, nardi Celticæ vnc. I. piperis drach. IIII. myrrhæ drach. IIII. aceti chœnices septẽ, cyathos septẽ, mellis lib. III. sextariũ I. corticis radicũ fœniculi lib. III. Corticem fœniculi in aceto præmaceratum, ad tertias decoque & percola, residuóque aceto mel adiice, ac rursus decoque vsquequo probè cogatur: deinde sicca in mortario simul admisce, & cochlearium vnũ exhibe. Conducit frigidioribus temperaturis, & aluum pituitosiorem mediocriter soluit, & caput leuius reddit.

Amazonũ pastillus: Facit ad voluulosas stomachi subuersiones. Voluulos autem fortes stomachi subuersiones appello. Quemadmodum enim in voluulis vomitus cum vehementi contentione fiunt, & stercora reuomunt: ita etiam alios vomitus concitatos voluulosos appellare possumus. Consequũtur autem huiusmodi vomitus, vbi magna molestia affectis membris, à serosis medicatísque ac venenosis humoribus est illata: & si aliquo modo imbecillior fuerit venter, geminatur malum ex mordacitate. Quapropter ita instruenda curatio est, vt simul odoras qualitates affectis membris offeramus: quales sunt aromatum quorundam & seminum in ciborum vsum veniẽtium: velut est anisum, & apium, & similia. quemadmodũ enim graueolentia omnia stomachum subuertere consueuerunt: sic odora corroborãt, maximè quæ nobis sunt familiaria & in cibo accipiuntur. In quibus itaque coniectamus serosos humores in ventris tuniculas imbibitos esse, iis hoc pharmacũ magis conueniet. quibus verò circa superficiem ventris tunicularum infarti adhærent, eis picra vtilius exhibetur. Quòd si exhibitam picram reuomant, coniectare oportet mixtam esse affectionem, & tũ tuniculis imbibitos, tum superficiei infartos humores, in ventre abundare. Quare vtile fuerit pastillum præbibendum exhibere, vt mediocriter vomitum prohibeat: deinde autem pharmaco picro vti. Est autem pastilli compositio hæc: Seminis apii drach. VI. anisi drach. VI. comæ absinthii drach. IIII. myrrhæ drach. II. piperis drach. II. opii drach. II. castorei drach. II. cinnamomi drach. VI. in pastillos redigito, & ad summum drach. I. exhibeto. Ego verò, inquit Galenus, præscriptum pharmacum citra myrrhæ admixtionem apparare consueui, ob medicamentariam eius vim, piperis pro eo coniiciens drach. II. ita vt in vniuersum piperis drach. IIII. accipiantur. Datur stomachicis ex vini diluti cyathis III. Cholericis autem siue bilem effundentibus ex aqua frigida. iis autẽ qui cibum reuomunt, si quidem siticulosi fuerint, & caloris sensus eos circa os ventris infestet, & sanitatis tempore frigidam bibere sint assueti, similiter ex frigida præbe: si verò nõ ita habeat, ex calida. cœliacis, & ad intestinorũ tormina ex decocto myrti: splenicis cum aceti mulsi cyathis tribus.

Asclepiadæ pastillus inexuperabilis, aster appellatus.

Pharmacum quod prosperè accommodatur, dolorem leuans, somnum inducens, multæ omnino vtilitatis. Etenim morbos circa stomachum mirabiliter sanat, acidos ructus & difficilem concoctionem aufert, intestinorum tormina, & voluulos, inflationésque curat. Prodest hic pastillus ad capitis dolores potatus, & aceto dilutus forinsecus fronti illitus. Ad dolores aurium facit perdicii succo liquefactus: facit & ad dentium dolorem tritus & galbano exceptus, aut fici succo, & cauernæ inditus. Ad oculorum affectiones & fluxionum impressiones passo diluitur, & lana ex eo irrigata imponitur. In tonsillarum affectionibus, tepefactus ac dilutus ex aqua mulsa præbetur gargarissandus. Vtilis est ad omnem sanguinis fluxum vino myrtite dissolutus. Ad destillationem inueteratásque & recentes tussis affectiones, vino scybelite aut theræo eliquatus. Prodest suppuratis & phthisicis, marrubii decocto liquefactus. prodest dysẽtericis, cholericis, & sanguinẽ reiectãtib[9], sanguinariæ succo dilutus. prodest ad omniũ reptilium plagas ex rutæ decocto potatus. Soluit per circuitum repetẽtes febriles accessiones, si duabus horis ante aduentantem febrem ex vini diluti cyathis III. exhibeatur. Fœminarum menses ciet, artemisiæ succo dilutus ac potatus. facit & ad vesicæ affectiones vino mulso solutus: quo modo & ad vuluæ strangulationes prodest potatus. facit ad articulorum dolores & podagram, gentianæ decocto dissolutus ac potatus. Compositio autem eius hoc modo habet: Castorei, opii, myrrhæ, cuiusque drach. IIII. spicæ nardi, casiæ, terræ Lemniæ, corticis mandragoræ, cuiusque drach. IIII. croci drach. sex, dauci, styracis, anisi, seseleos, seminis hyoscyami, cuiusque drach. octo. myrrhã styracem & opium in vino odorato dissolue: reliqua autẽ contusa & cribrata insperge, ac simul vnita in pastillos redige, ciceris magnitudinem æquantes, quibus in vmbra desiccatis vtere. Et de pharmacis quidem quæ in potum sumuntur, hactenus. Decubitus autem sursum vergens, in omnibus quomodocunque nauseantibus & vomentibus adornetur, in conuenienti & affectioni contraria domo. Quæ frigida quidem sit, affectione existente calida: contrà verò calida, vbi frigida affectio existat. Extremæ corporis partes fricentur, manibúsque calefactis palpentur. quin & violentius adstringantur: deinde pedes & manus in aquam solito calidiorem demittantur. Odoramenta autem admoueantur naribus olfacienda boni odoris: velut rosæ, mala cotonea, pulegium, mẽtha, malabathrũ, spica nardi. Caput verò fomento olei dulcis frequentius irrigetur: in calidioribus verò ex rosaceo. Stomachus absinthii cremore irrigetur, rosaceo in calidioribus admixto: nardino autem frigidioribus, apio insuper aut cumino, aut petroselino adiũcto. Ex quibus si nullum commodum sentiatur, ad cataplasmata ex palmis transeundum quæ paulo pòst dicentur. Conueniunt etiam ea quæ aloen, absinthium, & mala cotonea accipiunt, & aliquando quoque alumen. Idem præstant & cerata ex his apparata. Si verò inflammatio circa præcordia existat, communia cataplasmata adhibeãtur. Iis qui in stomacho exuruntur, frigida, etiã aqua quãplurimùm decocta: deinde rursus refrigerata, absorbenda præbeatur, ita vt cyathi vnius mensura, aut duorum, aut etiam trium, paulatim tamen absorbeatur. Colluta etiam & in ore retenta, nauseas tollit, iis quibus propter obstaculũ aliquod potus eius negatur. Eodem modo assumitur posca diluta. Portulaca etiam commanducata, & offa myxarũ, & cucumeris semen cochlearii mensura mirabiliter prodest. Porrò affectione diutius permanente, & cibis præ morbo non retentis, cucurbita ad os ventris cum plurima flamma affigatur, donec locus rubefiat, atque ipsa adhuc affixa cibus præbeatur. Ad quotidianas autem nauseas, & acescentem cibum, ac vomitus: coriãdri semẽ tenuissimè tritũ, cochlearii mẽsura, veluti farinã aquæ inspersũ bibẽdũ præbe, aut mastiches cochleare ex frigida aqua, aut lactucæ albæ semẽ cochlearii mensura ex aqua, præbe iis qui stomacho exuruntur.

Catapla-

Cataplaſmata & epithemata ad nauſeas & vomitus, Cap. XI.

CAtaplaſmata ad eos qui cibum nō retinent, quos veteres propriè ſtomachicos appellauerunt. Farina fœnigræci, & maluæ ſemen aridum tritum, melli commiſceatur. Si verò præ duritie contundi non poſſit maluæ ſemen, ipſum decoctum & tritum modico oleo adiecto in malagmatis formam reducito, & vtitor. Aliud. Lolii & irionis farinam ſubige cum melle, & pro oleo liquidam picē admiſce. Ceratum autem conuenit ex olei irini fæce, ceráque ac modico caſtoreo. Aliud ceratum. Ceræ quadrantem, olei irini ſeſcuncem, galbani vnciam vnam, opopanacis drachmas quatuor, caſtorei drachmas quatuor. opopanax aceto teritur. Manifeſtum eſt autem talia in frigidis diſpoſitionibus adhiberi. Cæterùm epithemata hæc ad prædictas affectiones per experientiam (vt Galenus inquit) conducunt: non modò eorum qui ea deſcripſerūt, verùm noſtro quoque indicio comprobata. Aſclepiadæ epithema ad ſtomachi ſubuerſiones & choleras, ſiue bilis effuſiones:

Œnanthes, croci, florum roſarum, ſertulæ Campanæ, maſtiches, ſingulorum drachmas octo. cum paſſis palmis ſubige, modico roſaceo affuſo, & veſtis detritæ panniculo excipe, ſtomachóque ac ventri impone. Aliud. Œnanthes, omphacii, florum roſarum, maſtiches, ſingulorum drachmas quatuor, aloes, aluminis ſciſſi, vtriuſque drachmas quatuor, vini dulcis myrtei quod ſatis eſt. trita excipe palmis paſſis, & vtere. Aliud epithema ad ſtomachi imbecillitatem & dolorem, & ad eos qui cibum retinere non poſſunt: Palmarum paſſarum ſeſcuncem, œnanthes vnciam vnam, thuris vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ libram vnam, vnguenti nardini, aromatis ſpiſſati libras duas, vini quantum ſufficit. palmas in vino veteri maceratas optimè cōtere: deinde maſtichen & thus, vnumquodque per ſe optimè tritum adiice, ac rurſus ſimul tere. Liquefactæ autem cum vnguento nardino ceræ, œnanthen tenuiſſimè tritam inſperge, ſimúlque vnita & refrigerata ad reliqua in mortarium coniice, & probè remollitis vtere.

Aliud epithema ad ſtomachi ſubuerſiones, & circa ipſum vexationes. facit & ad particulares inflāmationes. Œnanthes beſſem, croci, roſarum ſiccarum, ſertulæ Cāpanæ, maſtiches, ramentorum electri, ſing. drach. IIII. carnis phœnicobalanorū quadrantem, vini myrtitæ quātū ſufficit. arida contunde & per anguſtiſſimū cribrum excute, & vino myrtite diluta, in cerati craſſitudinē redige: deinde palmarū carnē adiice, ſimúlque cōtunde, & cerato ex oleo roſaceo apparato excipe. pòſt verò linteolo infartum, ad os ventris impone. Prodeſt etiam oculorum inflammationi.

De cholera ſeu bilis effuſione, Cap. XII.

CHolera appellatur, quū ob multas cruditates vomitus bilioſus & nidoroſus & acid⁹ oboritur, ad plures horas continuè perſeuerans, & venter infernè eadem excernit: ſequitúrq; ſitis, & exudatio, & impeditus pulſus, muſculorúmque manuū ac pedū, maximè verò ſurarum contractio & tenſio. Siquis igitur mox in principio aut coaceruatim, ea quæ efferuntur cohibere aggrediatur, is maioris mali author erit: inutilia enim quū ſint, euacuatione opus habēt. Quare cōuenit, ſi nō ſpōte ferātur, opportunè irritare, aqua tepida exhibita, ac ægro vomere iuſſo. aqua enim mulſa mordacitatē operatur, torſionéſque auget: aqua verò oleo mixta, auget fluxiones. quare aqua tepida potata vomant, quotieſcunque quidē cibis nimiùm fuerint expleti, priuſquā illi corrumpātur. Adiuuare etiā oportet per ſedē excretionē: alienū enim velut venenū inſidēs, & ventrē ac inteſtina rodit, & humores ex vniuerſo corpore attrahit. Per vomitus itaque opportunā prouocationē, vomitus ipſe ſoluitur & ceſſat. Quū verò humorū excretio quieuerit, colliquamēti autē & tabefactionis ſigna in excremētis ipſis appareāt, velùti ſi ſint raſuræ ſimilia, ſtrigmētitiáque & mucoſa, & gracilitas per ambitū corporis fiat, & maximè ſi venter cōſidat & adſtringatur, pulſúſque imminuatur ac præter modū cōdenſetur, tūc ſanè vētrē cooperire & fouere o-

A portet, mēbráque & artus ac muſculoſos ſimiliter locos,
oleo multo calido impinguare, & vinculis adſtringere
extremas corporis partes. Cataplaſma quoque vētri imponendū ex palmis & œnanthe, quibus hypociſthis, & acacia, & rhus ruber, & malicorium ſint admixta. In potu verò frigida aqua cyathi menſura præbeatur abſorbēda: cauendū tamē ne nimiùm frigida exiſtat. aceruatim enim exhibita reuomitur: & quæ valde frigida eſt, aliquādo innatū calorē ſtupore ſuo extremè oſtendit, aut inflāmationē ſtomachi aut viſceris alicuius efficit. Inſpergā-
B tur autē aliquādo aquæ ſorbendæ pāpini vitis, aut mali Punici ſuccus modicus inſtilletur. Si verò & hoc reuomat, craſſa etiā ſorbitio ipſa faciēda eſt per micarū intritionē, & per cochleare exhibenda. etenim ſi aceruatim deuoretur, aut reuomitur, aut infrà detrahitur. Annitēdū eſt etiā vt priore ſorbitione vomitu reiecta, rurſus altera exhibeatur. Dandus itē mali Punici ſuccus cū menthæ ſucco abſorbēdus, micis minutiſſimè tritis adiectis: ſit autē acidi mali Punici ſuccus, & multa quātitate mēthæ ſuccū excedat. Quòd ſi acriora ſint ea quæ excernū-
C tur, cucumeris ſemē maceratū, deſquamatū & tritū ex aquæ cyathis III. præbeatur. datur etiā vtiliter cū amylo. Pòſt verò, ſomnus procurādus & quies omni modo. At verò vbi intolerabilis effuſio exiſtat, & pulſus emolliatur, apprehēdátque frigiditas & exudatio, aliquādo etiā ſingultus, ad vinū tranſeūdū eſt mediocriter adſtringēs, neque viribus validū, & quod dulce quidē ſit, non autē odorū. Interant autē in ipſum micas, aut alicā iniiciāt, ſi fieri poſſit, calidū: ſi verò nō, frigidū. atque ita paulatim & per interualla cochleare abſorbeāt. Sitim verò ar-
D cet polēta tenuis ſine ſale vino diluto inſperſa & abſorpta. Vini multitudo vitanda eſt, ac omni arte conandū vt ipſos ſopiamus, ex roſis ac myrto domus pauimento cōſtrato. Odoramenta quoque naribus admoueātur, mala cotonea & ſimilia. reliqua autem omnia eo modo adhibeantur, quo ſuprà in æſtuantibus febribus eſt prædictum. Illitiones etiā ſoporiferæ circa frontē aſſumantur. Aluo autē adhuc egerente, amylū cū decoctione capitū papaueris per clyſterē infundatur: ſimul enim & cohibet & refrigerat, & ſomnū inducit. Ad vomitus verò coercē-
E dos cōmanducare conuenit ſuccúmque deuorare meſpilorū, malorū cotoneorū, pirorū cruſtuminorū, & vuæ, maximè quæ vinaceis interpoſitis ſeruatur, & penſilem quoque vnà cū vinaceis expedit māducare. Ad contractiones autē in muſculis factas, veſtis detritæ panniculi oleo calido madefacti conueniunt, contractis muſculis impoſiti: & cerata humida aliquando caſtoreū accipientia, & ex ſicyonio aut irino oleo facta. Quibuſdā eorū etiam maxillares muſculi dolent: quos quū lana operire non ſit facile, (eſt enim iniucundū, & ſudor quoque inde
F elicitur) illitionibus leniter factis, molliores reddere oportet. In cibo exhibēdi ſunt pedes ſuilli cocti, pulli columbini & gallinarum, perdices, palumbi, turdi, & conſimiles his exiſtentes. Aſclepiades autem cholericis eiuſmodi electum planè remedium deſcribit: inutilibus tamen omnibus prius ſufficienter euacuatis. Baccarum myrti nigrarum exacinatarum Italicum ſextarium vnū, florum roſarum tantundem, carnes palmarum numero viginti, aquæ potabilis ſextarios ſex. decoque ad tertias, & expreſſum ac percolatum liquorem rurſus per ſe deco-
G que, donec ad ſextarium vnum redigatur: cui deinde paſſi myrtitæ ſextarium vnum affunde, rurſúſque decoque donec ad mellis craſſitudinem cogatur, & vtere. Datur ante & poſt cibum cochlearii menſura. vtere etiā ad hos potionibus & epithematibus ad ſtomachi ſubuerſiones præſcriptis.

De ſtomachi adſtrictione, Cap. XIII.

OBoritur aliquibus poſt cibum acceptum, circa concoctionis & digeſtionis tempus, ſtomachi adſtri-
H ctio, itémque alui. Æſtuat autem vniuerſum corpus, maximè verò manuū ac pedū extremitates: & facies ipſa rubeſcit: pulſus autem in denſitatem permutatur. Hos multi etiā febricitare exiſtimant. Nocumentū autem omne circa digerendi alimenti difficultatē cōtingit: conſiſtit

enim vtplurimùm in aridis & condenſatam habentibus carnem, ſpiritu circa vias concluſo & coarctato: vtpote qui per vapores ab alimento prodeuntes inſpiſſatur, & ob id quòd non effletur, immodicè concaleſcit. Curantur autem hi in principio quidem cõſtrictione & colligatione extremarum corporis partium, fricationéque brachiorum crurúmque ac coxarum: ſæpe etiam extremitatum compreſſione, ita vt præcipiamus ipſis vt deſideant, & decubitus quoque formam erectiorem faciãt. quoſdam & lectica geſtare expedit, donec alimentum omnino ſubductum digeratur. Ante augmenti tempus diligentiore totius corporis curatione vtendum eſt, ſtudio adhibito vt carnem mollem & humectã reddamus. Vtilis itaque eis tunc ex oleo inunctio exiſtit parum nitri habens admixtum. Inclinante autem morbo & vigore præterito, aquæ infuſio ad manus pedéſque lauandos commoda eſt, quo tempore aliquando & calidæ plurimum potum non improbo: nos enim remittente morbo, & paulo longioribus exiſtentibus interuallis, plurimos ante cibum lauimus, & vehementer iuuimus. Perfectiore autem declinatione apparente, etiam vinum exhibendum eſt, quò tota affectio corrigatur. cibi autem ſint facilè digeſtibiles, & quibus concoquendis corpus ſufficit: quos diuidere etiam conuenit, maximè ſi bis cibum ſumere ſint aſſueti. Quòd ſi in viſceris inflammatione, adſtrictionis ſtomachi acceſſio contingat, illam ipſam prius curatione aggredi ac demoliri oportet, per fomentorum & cataplaſmatum adhibitionem. Cæterùm hæc ipſa adſtrictionis ſtomachi acceſſio, frequentius in eis apparet qui hepar præter naturam diſpoſitum habent.

De humoribus à capite in ventrem deſtillantibus, ex Galeno, Cap. XIIII.

CApite ex intemperie affecto, (vt multa generat ſuperuacanea recrementa) omnibus ſubiectis organis inde nocumentum infertur, recrementis videlicet ad ipſa delatis: & promptiſſima quidem ad os & ad nares delatio exiſtit. deferuntur autem & ad thoracem, aliquibus etiã ad aures. delationem autem ad os, ſtomachus excipit, atque aſpera arteria. De aliorũ ſanè membrorum nocumẽto, iam prædictum eſt. Quum verò ad ſtomachum fluxus deferatur & frigidus exiſtat, ad frigidam intemperiem corpora perducit, calidus cõtrà in calidam: hic exulcerat quoque temporis progreſſu: in principio verò appetitui nocet & cõcoctioni. Si igitur frigidus fuerit defluxus, tardas concoctiones & cruditates efficit: ſi verò corruptus, in corruptionem adiget cibos, vnde nidoroſæ, aut fœtidæ, aut acidæ eructationes producentur, aut etiam alterius cuiuſdam quæ nominari non poteſt, aut etiam nomen habentis qualitatis. Vbi verò altius deſcenderit nocumentum, etiam inteſtinum ieiunum afficit, & ad colum vſque pertingit: atque ad venarum meſenterii vaſa, per quæ ad hepar ipſum alimenti diſtributio contingit. & quibuſdam quidem deiectio appetitionis accedit: aliquibus verò appetitiones rerum præter naturam, quas appellant caninas, aut etiam ciborum vitioſorum concupiſcẽtiæ. Optimum itaque eſt in his velut fontem malorum excindere, capitis videlicet ſanitati proſpiciẽdo: aut, ſi hoc impoſſibile ſit facere ob vehementiam naturalis intemperiei, omnino tamen eius ſaluti conſulere oportet, indicatione ex figura eius accepta quomodo ei ſubueniri poſſit: non enim quemadmodum aliqui medici, (qui ad omnes diuturnas capitis affectiones ſẽper ex thapſia & ſinapi cataplaſma imponunt) ſic & te facere volo. Lauacris itaque multis calidis potabilium & dulciũ aquarum conſolari eos oportet, diſcuſſis ſimul calidis in capite vaporibus, & omni temperamento melius permutato. Nociuus autẽ eſt eis vſus aquarum natura ſua calidarum. quæcunque enim ex eis ſulphurulẽtæ ſunt ac bituminoſæ, ob caliditatem ſuam capitibus natura calidis aduerſãtur: quæ verò aluminoſæ, coarctatione ſua caput offendunt. ſolis itaque dulcibus aquis citra læſionem vti poterunt. Quicunque verò valde calidũ ac peruſtũ habẽt caput, iis melius eſt vt æſtatis tẽpore vngantur optimo roſaceo, ex ſolis roſis ac oleo omphacino præparato. Aliquando verò caput euaporationes calidas ex vẽtre ſuſ

A cipiens, dolore ac intemperie afficitur: & propterea ven-
tris curam habere oportet, ipſiq; robur indere, vt bilio-
ſus humor aut omnino non confluat in ipſum, aut quã-
celerrimè euacuetur, atq; hoc per abſinthii, & picræ ex a-
loe compoſitionis potum. At verò quæ forinſecus adhi-
bentur ventri in his vnguenta, moderatè ſint adſtringen
tia. tale autem eſt æſtate melinum, hyeme verò nardinũ:
aut mulierum vnguenta quæ foliata & ſpicata appellãt.
nam & ipſa calefaciunt ac roborant ventrem. vere autẽ
idoneum eſt maſtichinum. Quòd ſi non ſolùm caput ca-
B lidos ſeroſos humores ad ventris locos demittat, ſed etiã
ipſe venter propriam intemperiem calidam habeat, refri
gerantibus eduliis ac potibus & illitionibus ſemper vti
conuenit, ita vt plus aut minus permutatio ſaltem in his
fiat. Similiter autem etiam vbi ambæ partes, vẽter vide-
licet ac caput, frigidam habuerint intemperiem, calidis
quidem eduliis ac potibus & illitionibus vti oportet: ve
rùm vires ipſorum permutare, iuxta anni tempora tem-
peramento ipſorum aucto aut remiſſo. Cæterùm grauis
mixtura eſt, quum aut in ventrem calidum defluxerunt
C ex capite frigidi ac pituitoſi humores, aut in frigidũ ca-
lidi. Intractabilior eſt autem ea in qua in calidum ven-
trem pituitoſi ac frigidi humores deferũtur: peſſima ve
rò, vbi cum his etiam venter ſupprimitur. Corrumpun-
tur enim humores in ventre moram trahentes, vt & mor
deant ipſum, & vitioſos vapores ad caput remittant. Ete-
nim pituita in ventrem defluens, calefacientibus ac atte-
nuantibus opus habet: os autem ventris, vbi natura cali-
dum fuerit, calefacientibus. Quare conari oportet in
his, vt pituitam in ventrem defluentem, per ea quæ non
D valde calefaciunt ſecemus. quale eſt acetũ mulſum ſim-
plex, cuius præparationem inter concoctoria referemus.
Quum verò pituitoſus humor à capite in frigidum natu
ra ventrem defluxerit, huius affectionis medela facilis
eſt, ſi manè ſimplex pharmacum ex tribus piperis gene-
ribus cõſtans ſumatur. ſed & ſolum piper exactè tritum,
aquæ admixtum bibere licet. At verò abſinthii potus ita
affectis valde aduerſatur. pituitoſum enim humorem i-
pſorum ventri infarcit. Sed neque aloe ſola per ſeipſam
E his prodeſt. bilioſi enim humoris attractoriam vim ha-
bet, non pituitoſi: & propterea bene inuenta eſt cõpoſi-
tio picra appellata, quæ propter aliorũ acriũ ac calidorũ
admixtionẽ, craſſos ac viſcoſos humores ſecat. Verũ fie-
ri nõ poteſt vt quis hac aſſiduè vtatur, quẽadmodum ea
quæ ex tribus piperis generibus cõſtat, & ſimiliter quæ
ex calamintha. Etenim ſi omni hora etiã his vtatur qui
frigida ventris intemperie laborat, nullum amplius no-
cumentum experietur.

F

Diæta cõueniẽs iis qui ſtomachũ habẽt diſſolutũ, aluum autem adſtrictam, Cap. XV.

GRauis & ægrè tractabilis cõplexus, huiuſmodi cor-
poris apparatus ac diſpoſitio exiſtit, in quo diſſolu-
tum & nauſeabundũ eſt os ventris, quod ſtomachi quo-
que appellatione venit: aluus verò eſt adſtricta. Quæcun-
que enim ipſam ad egerendum impellunt, ea omnia ſto-
machum ſubuertunt, vtque & in eo cibi innatent, & nau
ſeabundus ſit, efficiunt. ad quæ neceſſariò cõſequitur, ci-
bũ quoque nõ probè cõcoqui. Si verò rurſus ea quæ ſto-
G macho grata ſunt edulia eis exhibueris ad tres aut qua-
tuor dies, aluus inde adſtringitur. His igitur in tempore
diæta cõſtituenda eſt: ac in principio quidẽ exhibẽda ſũt
olera ex oleo & garo cõdita, & alia quæ ventrẽ emollire
conſueuerunt. poſtquam verò ſufficiẽs nutrimentum in-
geſſerint, ad extremum aliquid eorum quæ ſtomachum
corroborant, accipiãt: velut ſunt poma & pira, & aliqua
mali Punici genera, quæ citra acorẽ adſtringunt. Ipſe au
tem homo affectus, omnibus his partim experimẽto co
gnitis, quodcunque tandem minimè nociuum & iucun
H diſſimum repererit, eo deinde vtatur: neque tamen mul-
tum ex ſingulis horum generibus acceptandum eſt, ſed
quantũ imbecillitati ſtomachi curãdæ ſuffecerit. facilè
enim ſolubilis aluus ita affectis ſit, quãdo (vt dictũ eſt) à
cæteris cibis aliquid eorũ quæ ſtomachum adſtringunt
comederint. his enim os ſtomachi corroboratũ, ea quæ

ventri innatant, deorsum propellit.

De stomachi inflammatione, Cap. XVI.

OS ventris, quemadmodũ & ipsum hepar, eorum quæ adstringunt complexu semper quidem opus habent: multo maximè verò vbi fuerint inflammata. Si enim per laxantem diætam ac ductum, citra eorum quæ corroborant admixtionem curentur, periculum vitæ incurrunt. Medici nanque qui laxante diæta in eis vtuntur, velut est oleum dulce per se, animi deliquii ipsis authores existunt: neque enim vllum noui stomachicum aut hepaticum, qui in eiusmodi medicum inciderit, seruatum. Oportet itaque siue oleum sit, quo inflammationem patiẽtes fouentur, siue cataplasma ipsis imponatur, semper aliquid ex adstringentibus admiscere: velut est vnguentum nardinum, aut melinum: aut ipsum malum cotoneum in oleo decoquere, mastiche simul admixta. Ceratum autem quo assiduè in stomachi inflammatione vtor, hoc est: Ceræ Tyrrhenicæ vnciam vnam, vnguenti nardini tantundem, vel quantum sufficit, aloes drachmam vnam, mastiches drachmam vnam. Quòd si maiori adstrictione indigeant, tanta nimirum imbecillitate & dissolutione existente, vt neque cibos continere possint, omphacii succi sicci drachmam vnam, aut succi absinthii tantundem est admiscendum: aliquando etiam ambos addere oportet, & tertium quod ipsis conuenit, hypocisthidis succus existit, & œnanthes & rhois rubri succus, iuxta eam quæ adest videlicet dispositionem. Cerati autem amplitudinem augere oportet iuxta proportionem & mensuram reliquorum pharmacorum: veluti, si quatuor drachmæ aliarum rerum congregentur, cerati nardini vncias quatuor esse cõuenit: duas quidem ceræ, duas reliquas vnguenti nardini. Quòd si durius adhuc pharmacum ipsum appareat, apponẽdum est vnguenti nardini quantum omnino satis erit. Aliud ceratum: Ceræ trientem, rosacei vncias decem, gallarum, aluminis scissi, aloes, florũ rosarum, mastiches, singulorum drachmam vnam. vtere in iis qui vehementi adstrictione opus habent. Cataplasmata autem inflãmatis conuenientia, fiunt ex hordeo & semine lini, melléque & vnguento nardino, modicóque vino, adiecta mastiche & absinthii coma. Ad diuturnas autem inflammationes & iam induratas, magis varia pharmaca adhibere oportet: quæ & emollientium generis & discussoriorum existunt: veluti est quod fit ex sertula Campana, seu meliloto. Compositio autem eius multorum modorum est, propterea quòd omnibus iuxta præcordia inflammatis conducat, magnáque differentia eius sub alia atque alia forma apparati existat: alius enim apparatus circa stomachum inflammationibus, alius inflammato hepati aut spleni vtilior extat. Epithema stomachi, quod Philagrius composuit, & frequẽter apparatur: Ceræ quadrantem, œnanthes vnciam vnam, aloes sextantem, mastiches sextantem, ammoniaci thymiamatis, bdellii, cuiusque vnciam vnam, adipis anserini trientem, styracis vnciam vnam, œsypi bessem, olei rosacei libras duas, vini quantum sufficit. Stomachicum contusum, Andreæ comitis: Cypheos, styracis, terebinthinæ, cuiusque quadrantem, bdellii, aloes, mastiches, cardamomi, cuiusque sextantem, comæ absinthii vnciam vnam, propolis trientẽ, ammoniaci thymiamatis sescuncem, ceræ vncias decem, contunde, & vtere. Ceratum emolliens & relaxans, ad induratas inflammationes: Olei sextarium vnum, aquæ cyathum vnum, adipis suilli recentis sescuncem, ceræ trientem, chamæmeli quadrantem, squillæ quadrantem, anchusæ sesquiunciam. Epithema ex meliloto, Oribasii: Meliloti bessem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, bdellii quadrãtem, myrobalanorum sextãtem, œnanthes sextãtem, cardamomi vnciam vnam, croci, cyperi, iridis, myrrhæ, zingiberis, aloes, amomi, spicæ Celticæ, casiæ, cuiusque vnciam vnam, ceræ libram vnam, terebinthinæ vncias XVI. melini, aut nardini, aut rosacei lib. I. aliquando & succi balsami sextantem, thuris vnc. I. Arida contusa & cribrata cum modico vino in pila conterito: reliqua verò in vino diluito, & liquefactis quæ liquescere possunt, affusisque, omnia simul vnito ac vtitor. Aliud ex meliloto, ad omnem præcordiorum induratam inflammationem, & ad colicos ac dysentericos, quod & in Alexãdria apparare consueuerunt, quo vti soleo, hoc est: Meliloti, cyperorum, myrrhæ, nardi Celticæ, cuiusque vnc. vnam, croci drachmas octo, cardamomi drachmas octo, cypheos drachmas sedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas XL. terebinthinæ drachmas octuaginta, ceræ drachmas CLX. olei Cyprini drachmas cẽtum viginti, vini quantum sufficit. Epithema ex mastiche: Terebinthinæ dodrantem, ceræ vncias octodecim, mastiches dodrantem, adipis taurini dodrantem, mellis libras duas, rosacei lib. II. Epithema aliud ad induratas stomachi inflammationes, & ad omnem duritiem, ac diuturnam in ipso affectionem: in senibus præsertim, & qui vergentis sunt ætatis, experimento clarum: Colophoniæ pellucidæ sextantem, ceræ puræ vnciam vnam, mastiches puræ vnciam vnam, olei communis cochleare vnum tantùm. Omnia depurata in ollam coniecta super carbones liquefacito, assiduè agitando, donec exploratum habueris quòd in frigidam aquam destillata in pastilli modũm emollire ac cogere possis. vtere, non cõtempta ipsius vtilitate. Epithema stomachicum valde celebre, ad stomachi inflammationes & duritias, itémque debilitatem: Micarum siliginearum quadrantem, carnis palmarum pinguium vnc. vnam, meliloti vnciam vnam, comæ absinthii drachmas quatuor, mastiches vnciam vnam, aloes drachmas IIII. adipis anserini recentis sextantem, ceræ quincuncem, olei amari præ immaturitate acerbi sescuncem, styracis vnc. I. pilularũ chamæmeli vnc. I. Palmas, melilotum, chamæmela, ad vesperam in sapam maceranda coniicito, & sequẽti die lento igni decoquito, exprimito & percolato, atque in decocto micas maceratas rursus percoquito ac conterito: styracem verò per se cum pauco oleo liquefacito, atque ita solutũ micis tritis admisceto, & ceratũ affundito: pòst verò, liquefactis quæ liquefieri possũt, aridisque inspersis, simul omnia in mortarium diffundito, ac subactis & simul vnitis vtitor. Ante pharmaci impositionem stomachũ ex oleo & modico vino irrigato, in quibus absinthium sit decoctum. Emplastrũ ex micis, emolliens, relaxãs ac diffundens. facit ad inflammationes in quocunque tandem loco induratas, emolliens, & discutiens, ac firmitatem addens: Radicis althææ lib. II. phœnicobalanorũ lib. II. fœnigræci lib. I. seminis lini lib. I. chamæmelorũ, melilotorũ, singulorum sescuncem, vini veteris odorati adstringentis sextarios octo, spumæ argenti, cerussæ, colophoniæ, cuiusque lib. II, ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. olei veteris lib. II. aquæ lib. II. panis siliginei aridi contusi & cribrati lib. V.. Herbæ verò præmaceratæ, deinde decoctæ, exsiccantur: in succo verò, panis contusus & cribratus maceratur. Sequenti deinde die spuma argenti & cerussa in aqua teruntur, & adiecto eis oleo, donec nõ amplius manus inquinent, decoquuntur, eísque liquefacta iniiciuntur: atque ab igne ablatis, fermentata panis farina emollita paulatim admiscetur: assiduè tamen omnibus cum spathula agitatis, & pòst in mortarium coniectis, ibíque primùm pistillo, pòst etiam manibus fortiter emollitis, vtitor. Epithema Nilei, ad induratas tũ stomachi tum hepatis inflammationes: Ceræ lib. I. croci drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis sextantem, rosacei aut nardini lib. I. Crocum & ammoniacum aceto trita diluito: ceratum autem liquefactum & refrigeratũ, eis affundito, ac counitis vtitor.

De stomacho exulcerato, Cap. XVII.

VLcere in stomacho aut ventre existente, omnium acrium rerũ comestione abstinere oportet: succo autem ptisanæ, aut alicæ vti modico admixto melle, quò per ipsum vlcera repurgẽtur & extergãtur. In cibis enim exhibere oportet, aliquãdo q̃dẽ ea quæ vlcera repurgãt, aliquãdo autem & quæ dolores mitigant, & mordacitatem obtundunt. post repurgationẽ verò, quæ carne explẽt: deinde quæ ad cicatricem perducunt, velut sunt

ea quæ adſtringunt. Forinſecus autem epithemata his conueniunt ex palmis,& malis cotoneis,ac polenta. Ceratum verò imponendum ex melino aut roſaceo,ammoniaco thymiamate & thure admixto. Epithema autem eis conuenit Nilei,& tempore inductionis cicatricis,emplaſtrum ex ſalicibus, & quod Iceſium appellatur.

De iis qui à ſtomacho,comitialis morbi modo conuelluntur, Cap. XVIII.

QVidam homines vbi diutius ieiuni permanſerint, præſertim quum triſtitia interim affecti,aut ira concitati,aut curis anxiè torti fuerint, comitialis morbi acceſſione comprehenduntur,& concidunt conuulſi. Plures autem eorum qui hoc modo afficiuntur,gracilis habitus ſunt,& aſſiduè bilis in ſtomacho ipſis efferueſcit. His ſanè ſtomachus ſubtiliore ſenſu præditus exiſtens, & cerebrum per conſenſum affectum,vniuerſum corpus conuulſionis modo lancinat. Commune autem conſilium omnibus hominibus medicinæ quidem ignaris, ratiocinatione autem non inexercitatis ſubiiciam : ne, quemadmodum plerique è vulgo homines, rationis expertium animalium more viuant, eorúmque modo ſe habeant:verùm per experientiam iudicent qui cibi ac potus eis noceant:item quales ac quanti officiant motus. ſimiliter autem & circa rei venereæ vſum obſeruent,num innocuus eis exiſtat, an contrà nociuus. multos enim noui,qui ex rei venereæ vſu maximum periculum incurrerunt. Oportet itaque hos ipſos bonam & exquiſitam concoctionem ſibi prouidere , & tertia aut quarta diei hora panem diligenter apparatum accipere. ſolum quidem,ſi non ſiticuloſi exiſtant:ſiti verò vrgente , ex vino diluto mediocriter adſtringente & albo . hæc enim ventrem corroborant,& caput non percellunt , quemadmodum fortia facere conſueuerunt. Exhibere etiam eis oportet ex aloe pharmacū,bis aut ter in anno. à ſuperfluis enim recrementis totum ventrem repurgat,& ad propria munia obeunda efficaciter corroborat. Vidi autem & alios in ore ventris comitialis morbi modo conuulſos,quum vehementi cruditate laboraſſent, aut vino multo meraciore ſe ingurgitaſſent , aut intempeſtiuius re venerea fuiſſent vſi. Quoſdam etiam in febribus vidi repentè cō uulſos:qui bilioſo vomitu ſuccedente,eueſtigio ab omnibus afflictionibus ſunt liberati. Quidam autem ex ita affectis,fuſca vomuerunt,quidamverò porri ſucco conſimilia . quidam à multitudine vitioſorum ciborum aggrauati,ſenſus ac motus priuati munere,à ſopore grauiſſimo ſunt apprehenſi ac detenſi,quouſque ea quæ os vētris compreſſerant omnia euomuerunt. Multis verò non inſomnia modò , ſed & ſomni perturbantes , & deliria, ob vitioſum humorem in ore ventris congregatum,acceſſerunt. De inflatiuo autem & præcordiali appellato morbo,nulluseſt qui non verba fecerit,quomodo videlicet triſtes, & deſperantes , & mœſto aſpectu reddat, & (vt in vniuerſum dicam)nulla re ab iis qui atra bile afficiuntur differentes aut inferiores. Apparet autem & hos vehementius poſt cruditates prædictis acceſſionibus apprehendi:plerique autem ex ipſis ſplenetici ſunt,quæ res facit vt æſtimemus & quendam ex ſplene confluere in ventrem vitioſum ac ſeroſum humorem. Curatio verò iis conuenit eadem quæ ad affectos ab atræ bilis deliriis eſt prædicta , in eo quo de capitis affectionibus egimus Sermone. itē ea quæ paulo antè eſt deſcripta,de iis quibus atra bile ſtomachus infeſtatur, & qui ventrem habent inflatum.

Viridis iaſpidis vſus, Galeni, Cap. XIX.

VIridis iaſpis lapis,ſtomacho,qui & os ventris appellatur,vtilis exiſtit pro amuleto appenſus , cuius rei multum experimentum fecimus. Oportet autem filo innexos ex collo ſuſpendere, eo modo vt lapides os vētris contingant.

De appetitus perditione, Cap. XX.

VEntrem natura promptuarium creauit, veluti terrā plantis : dedit & indigentiæ ſenſum , cuius impetu A animalia ad cibum ac potum concitata,iis ſe expleant:& vocatur quidem eiuſmodi expletionis deſiderium,appetitus. Contingit autem ob indigentiæ ſenſum,quum venæ ex cibis in ventre ad ſe attrahunt , velut emulgentes & exugentes: quam exuctionem quum venter ferre non poſſit,ſed inde veluti diuellatur,huius angoris remediū cibum exquirit. Itaque exuctionis ſenſus, ipſa fames exiſtit,& appetitus appellatur,naturale opus , non animale exiſtens. Huiuſmodi autem appetitum euacuatio præcedit , & contingunt ſanè quinque acceſſiones ordine B mutuo ſeipſas conſequentes : quarum prima, euacuatio eſt:ſecunda , appetitus naturalis membrorum euacuatorum:deinde,per venas ex vētre exuctio: pòſt, exuctionis ſenſus:& quinta,appetitus animalis,qui omnium poſtremus exiſtit. Itaque appetitus perditio contingit, aut ob ſenſus exuctionis venarum perditionem,aut quòd exuctio non fiat,aut quòd corpus non euacuetur. Contingit autem ſæpe etiam ob immoderatam ventris & inteſtinorum fluxionem , & ob bilioſi humoris in ventrem delationem,tenaciſque & acris,ac porri ſpeciem habentis:& C ob pharmaci potionem:& ob ſanguinis immoderatam detractionem:& in continuis ac vehemētibus febribus, ſtomachique & ventris inflammatione,item hepatis,veſicæ & vuluæ. Contingit etiam in colica & voluuloſa affectione. Maxima autem quòd quis non eſuriat, cauſa,caliditas exiſtit,quæ ſolida corpora laxando exoluit, & ad attractionem imbecilliora reddit:humida autem diffundit,atque amplius extendit. A plurimis etiam aliis cauſis appetitus perditio contingit. Itaque ſi iuxta principium morborum acceſſerit,aut iuxta vigorem,quum vires adhuc ſuſtinere poſſunt,nihil moleſtiarum infert. modico D enim alimento ægri opus habent . ſi verò in declinatione totius morbi appetitus perditio accedat , aut in diuturna imbecillitate, aut viribus debilitatis,aut ex immodica euacuatione,periculo non vacat. Augetur autem affectio hæc & ab ætate. incommodè enim hoc malo pueri afficiuntur,vtpote qui natura voraces ſunt , & aſſiduo fomite opus habent. Quare magnus præter naturam exceſſus ſignificatur , ſi pueri appetitus perditione fuerint E affecti. Si quidem igitur ex vitiatorum humorum præſentia,appetitus perditio contingat,antequam aliam curam adhibeamus,delatos in ventrem humores , vomitu reiiciendos præordinabimus. Quòd ſi ægrè vomant,ſorbitiones exhibere oportet , quæ eiuſmodi humores inſernè expellere conſueuerunt:deinde per ea quæ ad hāc rem commoda ſunt,corpora ad bonum perducemus tēperamentum. Si verò ex virium imbecillitate appetitus perditio accedat,cōſiderare oportet qualis intemperies vires exoluit,& per contraria eam ipſam corrigere. Si ve- F rò ob inflammationem,aut obturationem alicuius alterius membri,appetitus perditio concomitetur,tum & illius habere curam conuenit. Conandum eſt etiam vt per odoramenta appetitum reuocemus:per polentam videlicet poſca madefactam,aut vino odoro diluto,aut malorum cotoneorum decocto , aut pirorum , aut cucumerū viridium maturorum cremore. Inunctione item leni & non nimiùm ſedula idem conabimur,ac moderata corporis fricatione, atque etiam pedum ac manuum palpitatione ac contrectatione accuratiore. Inſeſſus etiam lūbos ac pectinem amplectentes,adhibendi ſunt & aquæ G affuſiones,ac gargariſſationes: abſorbitiones quoque aquæ frigidæ modicæ & dulcis. ab iſtis enim moliminibus ſæpe ad accipiendos cibos profecerunt. Quin & digitorum in os immiſſione ſtomachus lancinatus,ſæpe ad accipiendos cibos eſt cōuerſus:quare hoc ipſum tum ante curationem tum poſt eam eſt faciendum. euomuntur enim aliquando bilioſa aut pituitoſa quædam, quæ perditi appetitus in quibuſdā ſunt cauſa. atque ita ab hac acceſſione eos liberabis. Cibi apparentur plures& H varii ac optimo apparatu , & vltra dulcedinem etiam illicientes & appetitum irritantes : frumentacei imprimis generis , ac multi alimenti , velut eſt alica ex decocto palmarum,aut prunorū Damaſcenorū lota,aut ex aqua mulſa diluta præparata,oua ſorbilia,panis ex calida

aqua lotus,aut si ita assueti fuerint,frigida.diuitibus autem,gallorum testes exhibēdi sunt, & ex volucribus nō graueolentes,& macræ ac montanæ:pedes suilli in decoctione plurimùm eliquati.eiusmodi enim cibos si gustauerint tantùm,sufficiens alimentum deinde corpori offerendum est. Omnia autem quæ exhibentur,eiusmodi esse conuenit vt facilè deuorari possint. quæ enim multa commanducatione indigent, iniucunditatem quandam afferunt,& appetitum auertunt.In iis verò qui iam prompti sunt, cupidique cibum accipiendi, coniectare oportet ne sufficientem mensuram excedamus. considerare enim oportet num ob naturalem infirmitatem, an consuetorum ciborum cupiditatem,simulent appetitus perditionem.quod si ita contigerit,quantum in nobis est, grauiter obiurgatos admonebimus ne vtilibus negligant obtemperare. quòd si non obtemperent, sed præ alimenti negligentia contabescant, vicissim contemnere ac negligere eos oportet, ac cibum parum deteriorem exhibere: pôstque primos affectionis dies, cataplasma ex palmis,malis,œnanthe,absinthio,& aloe,stomacho imponere. licebit & ceratis vti ex eadē materia apparatis.

De appetitu canino, Cap. XXI.

CONtraria appetitus perditioni affectio est,quæ caninus appetitus appellatur. Plures enim cibos appetunt,atque quum appetitum cohibere nequeant,in ingerendis nimiis cibis modum excedunt: deinde multitudine eorum aggrauati, & assumptos citra nocumentum ferre non potētes,ad vomitum diuertunt: deinde rursus cibo se explentes,rursus ad vomitum reuertuntur: quēadmodum canes:ex hoc autem aliquando & ad vomendi consuetudinem delabuntur: sæpéque etiam aliis affectionibus obnoxii fiunt,cœliacis videlicet & dysentericis,atque aquæ inter cutem: propterea quòd priusquam priores cibi sint concocti, alios ingerant. Quòd si huius accessionis causa,humor quispiam vitiatus,& acidus extiterit,qui os ventri mordeat & irritet, appetitūmq; excitet:frigidus enim humor vitiatus,exuctioni cōsimilem mordacitatem infert,ciborúmque appetitionem exsuscitat, & affectionis naturalis,quæ fames appellatur,modo corpora ipsa vacua reddit,tuniculis eorum coactis & adstrictis:quapropter & egestiones multæ ex ipsorū vētribus procedūt: crudis existentibus nimirum cibis, aut semicoctis: Itaque vbi cognouerimus ab humoribus pituitosis & acidis fieri hanc affectionem,qui in ipsum os ventris impacti,ac velut aqua in spongiam imbibiti,cogántque & irritent,& ad appetitum exuscitent,picrū appellatum pharmacum cōuenienter exhibebimus, quòd non tantùm calefacere potest,sed dissecare ac repurgare, extraheréque ex profundo oris ventris imbibitum humorem,& per aluum infernè euacuare:quin & robur vētri addit,vt ne facilè nociuum humorem suscipiat. Exhibeatur autem pondere drachmarū quatuor,ex vino cū aqua calida diluto. si verò puer hac affectione laborat,& ob amaritudinem bibere nequeat, si quidem possibile fuerit, in catapotia drachmas duas huius pharmaci digeremus,melléque forinsecus oblinentes deuoranda dabimus cum ouis sorbilibus aut ptisanæ succo: quòd si neque sic tolerare queant,ea quæ dissecare & repurgare, calefaceréque possunt, in cibis annectemus,veluti sunt allia,porri,thymus,satureia,origanum,pulegium, & quæ his similia existunt. Potum autem præbebimus ante cibum,multum ac aceruatim bibendum,calidum sanè aut certè tepidiorem: sorbitiones item appetitum destruentes,veluti sunt pultes cum melle multo &oleo plurimo, aut adipe anserino,gallinaceo aut suillo. ex oleribus cōuenit malua: cerebella item & pinguiores volucriū partes,pisciūmque eodem modo, & omnino quæ appetitū auertunt,ac satietatem inducunt, & quæ magno cumulo accepta,modicè alunt. Admiscere etiam conuenit panibus dum fermentantur,acriora & vrinam cientia: similiter & vino quod in potu sumunt,velut est cuminum, anisum,petroselinum,& quæ eius generis existūt:ad vinum etiam piper, & mel, & spica nardi vltra ea quæ dicta sunt,coniiciantur. Panis verò non sit recens, neque

A valde bene fermentatus. vinum verò quod bibunt,colore fuluum,substantia tenue,odorúmque & non valde vetustū: quod tū ieiunis tū à sūpto cibo plurimū præbeatur, quantum videlicet bibere possunt. ventrem enim excalefacit,& humorum destruit acorem, vt sæpe solum suffecerit cum pinguibus & oleosis cibis ad perfectam curationem. Abstinere autem oportet ab omnibus acidis ac adstringentibus cibis ac potibus, maximè verò à fructibus.Bellaria eorum sint pistacia,amygdalæ, nuces pineæ,colymbades etiam oliuæ exhibendæ ex melle. B Conandum est etiam, vt lac ipsis exhibeamus, tum per se tum cum passo aut melle:ita tamen vt obseruemus ac vitemus in eis quibus in stomacho acescere consueuit: in his enim maius nocumentum quàm vtilitas consequetur:probè verò concoctum,non solùm appetitum obtūdit, sed & aluum obturatam emollit, fluxionésque eius sistit. Apparādæ etiam ex ipso lacte potiones & placentæ, veluti sunt dulciaria & oryza. Viscera verò cataplasmate hordeaceæ farinæ contegere vtilissimum existit. Lauare autē per interualla oportet, cuticulámque ipso- C rum largè pinguefacere.

De canino appetitu,qui ex immodica trāspiratione,ac cutis exolutione cōtingit, Cap. XXII.

EST & alia canini appetitus species, quū vniuersum corpus rarius existens, & per obscuram respirationē exhaustum,præter modum in assidua alimēti indigētia constituitur.Contingit autem id aut ex facultatis retentiuæ in toto corpore imbecillitate, quæ cibis dominari non potest:aut ob plurimi caloris fortitudinem,qui instar ignis cibos cōsumit,& cutem rarefacit, ac exhalatio- D nem efficit. His sanè ventris egestiones longè pauciores procedunt, quàm pro eorum quæ ingeruntur modo ac proportione: & stercora quæ egerunt,existunt sicciora. Itaque pharmacum ex aloe eis infensissimum existit:itē extenuatorii generis & discindentes tum potiones,tum cibi. cutem enim magis rarefaciunt,exhalationem mouent,ac appetitum augent. Quare eorum qui hoc modo affecti sunt,cutem condensare ac spissiorem reddere melius est,cum oleo quopiam ex immaturis oliuis expresso,in quo myrtus,aut rosæ,aut eius generis quippiam ad E lentum ignem sint decocta,admixto etiā alumine scisso in aceto acerrimo prius trito,intantū vt ad strigmētitiā formā vnguētū reduci possit.Abstineāt aūt à balneis calidis,cōsimilique aere,ac vini potu,& ab omnibus quæ tum extrinsecus tum intrinsecus calefacere possunt.Ducantur ad lauacra frigida, si quidem nihil id fieri prohibeat:vtpote corporis gracilitas, aut membrum aliquod refrigeratum,thorax nimirum,aut aliud quoddam. Cibi eis exhibendi sunt stabiles,&ægrè corruptibiles.Eius generis cochleæ existūt, & tostum ostreorum quæ testis integuntur genus,si ex duarum aquarum reiterata deco- F ctione apparentur, & polypi eodem modo. carnes suillæ in vigore existentes, maximè verò ventres & vuluæ, bubulæ quoque pinguiores, & omnia simpliciter pinguia,& quæ ventri innatant,tardéque concoquuntur, ac digeruntur. Ex ouis,ea quæ coquendo sunt indurata,aut sartagine fricta. Et similago absque melle ex pinguibus iusculis apparata. similiter & dulciarii panes, & oryza,& panes non fermentati. Iuxta proportionem autem quantùm accessio imminuitur, tantùm ex crassi humoris ci- G bis est detrahendum,& ex adstringētibus forinsecus admotis imminuendum. Aliquando enim sedata vehemētis appetitus accessione,in aliud grauius malum transitio contingit:nimirum quum corpus ex crudis & crassis humoribus repletur.

De vitioso appetitu, ex Galeno, Cap. XXIII.

VItiosas ciborum qualitates concupiscunt, qui in tuniculis ventris superfluum vitiosum recrementum imbibitū habēt: id autē maximè mulierculis vitioso hu- H more repletis euenire solet, quū vterū ferunt, & vocatur hæc affectio pica. Concupiscunt autē in ea maximè quidem acida &acerba,aliquando etiā acria,quādoque etiā terram,aut testas,aut extinctos carbones,aut alios quosdā absurdos cibos:atque hoc affectu plures ex ipsis infestantur vsque ad secundum aut tertiū mēsem cōpletū:in

quatto verò quiescere incipit malum: partim quidem vitioso humore per vomitum euacuato, partim verò concocto & per tempus consumpto. vtpote quū mulier modico cibo vsa sit, propter appetitus ab eduliis nutrientibus auersionem. Quin & fœtus in vtero auctus plurimū alimenti ad se trahit, adducto simul cum sanguine & viciato humore. Porrò idem affectus viros quoque infestat, quum & ipsis viciatus humor quispiam ad os ventris fuerit delapsus. Conueniens autem eis remedium, Amazonum pastillus potatus existit: pòst verò etiam ex aloe confectio picra appellata. Euacuato autem plurimo vitioso humore, exhibendus est eis mali Punici dulcis succus, mētha sicca insperſa, aut aliud quippiam eius generis, quod est ad stomachi subuersiones ac nauseas præscriptum. Conueniunt etiam muria conditæ oliuæ albæ, & quæ colymbades appellantur: item amygdalæ amaræ à ieiunis acceptæ, & antidoti ad lethalia pharmaca aptæ. Quomodo verò à pica appellato morbo mulieres infestatas curare oporteat, in muliebribus remediis dicetur.

De cruditate, Galeni, Cap. XXIIII.

Concoctio est iuxta qualitatē permutatio, quæ nutrire potest. contingit autem à ventre sibiipsi cibos assimilate. Quapropter manifestum est quòd citra permutationem, offensæ concoctionis accessio cōtinget. Si itaque cibi intotum non permutentur, cruditas ea accessio appellatur, & est perditio & perfecta priuatio actionis: si verò permutentur quidem cibi, verùm non vt oportebat, viciatam significat concoctionem, non autem vt antea eius priuationem. Aut enim tardat, & nunquam propriam trasmutationem suscipit, & difficilis cōcoctio appellatur: aut cibos omnino corrumpit, ac transmutat in alienam qualitatem. Atque hæ quidem concoctionis offensiones existunt. Causæ autem ipsarum sunt intemperies ventris, inflammationes, scirrhi, abscessus, & quæcūque eius generis existunt. Aliquando autem vētre nihil malè affecto cibi crudi permanent, aut propter immoderatam ciborū ac potuum ingestionem, aut ob vitiosam ipsorū ciborū qualitatem, aut ex intempestiua, aut etiā inordinata sumptione, aut ob recrementum vitiosum, aut ob vigilias. Cæterùm ex vitiosis ciborum qualitatibus, & recrementis quæ iuxta ventrē consistunt, cū corruptione cruditas oboritur: aliquando & ex inordinata sūptione, siquidem poma, aut mala Punica, aut aliquid aliud tale primum comederint: deinde olera assumant ex oleo & garo, aut etiam alia quæ ventrem emollire consueuerunt. Intempestiuam autem acceptionem appello, si prius quàm prior probè subierit cibus, prandeant, aut etiā præter cōsuetā horā. Corruptiones aūt fiūt, nidorosæ quidē in calidiorib⁹ & biliosioribus: acidæ verò in frigidioribus natura, & magis pituitosis. Eodem modo & de excrementis quæ in ventre præexistunt iudicandum erit. quæcunque enim ex eis pituitosa & frigida sunt, acidas corruptiones efficiunt: quæ verò calida & amara bile mixta, nidorosas. Ipse quoque ventriculus aliquo modo affectus: si quidē frigidus morbus existat, acidas permutationes facit: calidus verò, nidorosas. Tardas autem concoctiones, cibi difficulter corruptibiles faciunt, & si vltrà quàm vires tolerant sumuntur: itémque vigiliæ. Quum verò citra corruptionem perfecta cruditas oboritur, vt quales accepti sunt cibi, tales permaneant iuxta omnem suam qualitatem, ex hoc cognoscere datur victū esse ventriculum, aut ab immoderata ciborum multitudine, aut per vehemētem refrigerationem insiti caloris. Vt nequis igitur in cruditatem incidat, cautione in omnibus prædictis est vtendū, vt neque in multitudine, neque in qualitate eorū quæ in cibo accipiuntur, neque in acceptionis opportunitate, neq; in ordine delinquat: & vt quæcunque concoquere valeat, ea tantùm ingerat, & non quæ appetitus expostulat: mensuræ enim maximè omnium diligentem respectum habere oportet, appetitúmque refrenare: & neque plus quàm vires tolerāt accipere, neque quæ natura difficulter concoquuntur, veluti sunt carnes natura duræ. natura autem dico, velut carnes bubulæ, & cōsimiles: ætate verò, si mactata animalia seniora existant. Cauendum est etiam à partibus carniū

A multi nutrimenti existentibus, & pinguibus salísque cōdimēto seruatis, ac vetustis. Ex oleribus, quæ igneæ sunt naturæ, valdéque frigida: item quæ inflatione pariunt, incommoda existunt. Ex piscibus, qui duras carnes habent, & repositione arefacti. Abstineant quoque à cibis corruptis & fœtidis ac graueolentibus. Vitent fructus dulces aut flatus generantes & immaturos: bellaria quæ difficulter concoquuntur & oleaginosa, & quæ ægrè diuidi possunt, velut est sesamum, quod commanducationem ob paruitatem suam effugit. Non minus aūt vitādi B cibi peregrini & inconsueti, ac medicamentariā vim habentes, quales frequenter placentis ac panibus immiscētur. Iuxta tempus autem accipiendi cibi neque impetuosè, neque aceruatim: neque solidis partibus, aut absque commaducatione eos ingerere oportet: neque etiam potus cibum interpellet. id enim vnitionem ciborum impedit, singulósque ventri innatare facit. Ex condimētis verò oxyporon quoddam quod citò penetrat, assumere non incommodum neque iniucundum existit, maximè verò huiuscemodi: Caroi drachmas sedecim, fœni- C culi drach. VI. seminis apii drachmas octo, ligustici drachmas octo, ammii drachmas octo, piperis drachmas decem. aliqui autem & zingiberis drachmas tres. In frigidiorib⁹ tēperaturis, ōnia melle excipiātur, & cū carnib⁹ ac piscib⁹ exhibeātur. Melius aūt est, cum cibo & piper, maximè longum, exhibere, in iis qui magis pituita abūdant: ventosi enim flatus crassitudinem dissoluit, & quæ circa præcordia consistunt, infernè ad aluum propellit. concoctionem etiam omnium maximè piper adiuuat: quòd si fortè non adsit, albo vtendum erit: quòd si neq; D hoc adsit, nigro. Vtendum etiam aliis concoctionem iuuantibus pharmacis, quæ ad finē huius capitis sunt subiecta. Post acceptum cibum vexationes inæquales ac cōturbantes vitandæ, item æstus & refrigeratio. hæc enim concoctioni ciborum resistunt. Adiuuant autem eandē fricatio pedum, calidius contuberniū, & calefactio præcordiorum. Quòd si grauitas adsit circa ventrem, & ex ea molestia quædam in vniuersum corpus diffundatur, ex passa manu os ventris apprehendendum est, aut puerulus E carnosus admouendus. ex his enim sæpe alimentum corruptioni proximum est conseruatum. Cæterùm quū ructus iniucundus proueniens, manifestè corruptionem factam indicat, citra cunctationem ad vomitum veniendum est, atque aqua tepida ingesta, omnia corrupta ad excretionem cogenda. si enim in ventre permanserint, & torsionum, & dolorū, & grauitatis capitis causa existunt: aliquando autem bilis supernè ac infernè effusionē, aut profluuium ventris, aut etiam febres inducūt. Quare eos qui difficili concoctione apprehendi solent, longo antè F tempore assuefaciemus vt facilè euomant. commodissimus enim in plurimis periculis vomitus existit. Quòd si quis natura difficulter vomat, aut ob aliquam aliam incommoditatem vomere impediatur, omni modo conādum est vt cibus subeat, & ex præcordiis deducatur. Ad hæc erectior decubitus apparetur, vt ea quæ capiti subiiciuntur, sublimius insternantur, & reclinatio ipsa in sinistrum latus fiat: atque siquis vigiliis infestetur, citra corporis vexationē permaneat, eadémque decubitus formā obseruet. Frequentes enim agitationes cibos perturbāt, G intestináque inflata reddunt. flatus autem cibum sursum vergere facit. Si verò quis ob nullam causam malè dispositus sit ad frigidæ potum, non inconueniens erit cyathum vnum aquæ frigidæ puræ absorbere: corroboratus enim inde venter celerrimè quæ in ipso hærēt extrudit, & ad subiectas partes demittit. Sequenti deinde die in quiete æger asseruetur, fricationéque pedum vtatur, & præcordiorum concalefactione, donec murmura & flatus circa intestinum rectum eruperint, eructationésque cum qualitate mansuetiori recurrerint. & tunc H sanè exurgere cōuenit, primúmque aluus ea quæ corrupta sunt egerat, deinde ad deambulationem moderatam æger procedat, atque otium agat, propter commotos vapores ex corruptione in caput delatos. Post hæc autē ad quotidianas actiones mens applicanda est citra perturbationem ac indignationem: deinde rursus venter cogē-

dus est ad eorum quæ reliqua sunt excretionem. postea quiescere iubemus, atque aqua calidiore pedes perfundere ac fouere. frigida vero pura facie proluta, in lecto quiescere, omnibus conatibus somnum illiciendo. post quem modica deambulatio, deinde balneum suscipiatur, quod calidius solito existat. cæterùm refectis prius viribus lauetur, corporéque nitro consperso exudet, atque hoc modo in calidius solium descendat: deinde etiã in frigidum insiliens, largiore oleo vniuersum corpus pinguefaciat. Commodissimũ est etiam aqua calida in balneo hausta vomere, velut abluendo ea quæ in stomacho desident biliosa aut pituitosa. Absinthii quoque prælibatio à balneo quod conuenit facit, & aliena ventri adhærentia extergit. A lauacro cibum capere conuenit moderatum, & cui concoquendo corpus sufficit. Dabimus itaque herinaceos marinos recentes, aut cancros fluuiatiles, ita vt ab eorum acceptione, malüam aut oua sorbilia, aut pisces in petrosis aquis degentes assumant, & ex volucribus non graueolentes & macras. A reliquis autem carnibus abstineant, & à leguminibus ac cæpis, salsamentisque, & quæ eius generis existunt. A bellariis item, & omnis generis placentis, & à fructibus dulcib⁹ ac facilè acescentibus in ventre. his enim omnibus concoquendis ægrè sufficit venter, ampliùsque inflantis naturæ ea ipsa existũt. Non solùm autem qualitates eorum quæ in cibo exhibentur permutatas esse conuenit, sed etiam multitudinis adhibere modum. ea enim quæ facilè concoquuntur, iis quæ non concoquuntur paria fiũt, si præter modum ingerantur. Deinde verò somnus imperturbatus & æqualis procuretur, illito vẽtre ex vnguẽto nardino. Pharmacum concoctionem adiuuans ex malis cotoneis, Galeni. Pharmacum ex malis cotoneis, conueniens est apparando appetitui in iis qui eum perdiderunt: conuenit & concoctioni, in iis qui nõ probè concoquunt cibum, &, vt summatim dicam, ventrem robustiorem reddit: eisque qui debile habent hepar, vtile existit. Manifestum autem esse arbitror, quòd ieiunis exhibere hoc oporteat, mystri mediocris mensura: quanquam nihil offendat, etiam si quis à cibo ipsum acceptet. rectè etiam exhibetur, si pranso atque inde exonare volenti præsumendum detur. opportunè verò duabus ante cibum horis datur. Apparatur autẽ hoc modo: Ex malis cotoneis maiora iucundioráque & minus acerba, quæ videlicet struthia appellantur, eligito, expressique eorum succi sextarios Romanos duos accipito, ac mellis quamoptimi parem mensuram admisceto: aceti verò sesquisextarium affundito: hisque simul ad prunas ardentes moderatè decoctis ac despumatis, zingiberis quadrantem, piperis sextantem adiicito: atque hoc modo rursus ad ardentes prunas, donec ad mellis crassitudinem perueniant decoquito. Quòd si magis adstringens ipsum facere velis, etiam ex carne malorum cotoneorũ, appara. Iis verò qui intemperie ventris calida afficiũtur, & qui quomodocunque tandem bile sunt referti, magis conuenit zingibere & pipere detractis, succum malorũ cum aceto ac melle solo decoctum præscripta commensuratione exhibere. Quando verò mediæ temperaturæ fuerit venter, vt neque biliosa neque pituitosa in eo aggregentur recrementa, dimidium prædictæ commensurationis tum piperis, tum zingiberis radicis iniicere expediet; ita vt piperis quidem vncia vna: zingiberis verò sesquiuncia coniiciatur. Si verò frigidioris temperamenti fuerit venter, zingiberis triens, piperis quadrans, aut vnc.II.S. admisceatur. Licebit etiam iuxta mediam commensurationem apparare, atque vbi opus fuerit, vsus tempore reliquum adiicere. Pharmacum concoctionem adiuuans, diospoliticum appellatum. Conuenientior autem diospolitici pharmaci vsus erit, in iis præsertim qui assiduè inflantur. Duplex autem compositio eius existit. Aliquãdo quidem æqualibus omniũ partibus coniectis, cumini videlicet & piperis rutæque & nitri: hoc enim modo magis aluũ subducit. aliquãdo aũt reliqua singula inter se pari pondere miscentur: nitri verò dimidium aut quarta pars adiicitur. Præstat cuminũ coniectum Æthiopicum esse, piper autem longũ aut album. Cuminũ in acerrimo aceto maceretur: deinde mo-

A deratè torreatur. sint & rutæ folia præarefacta. Recentia enim superfluo humore abundant. His autem omnibus tenuissimè tritis, mel despumatũ sufficienti mensura admisceatur. Aliquando tamen sola hæc citra mellis admixtionem trita & exsiccata, repositáque adseruantur, ac ptisanæ succo insperguntur, aut aliis etiam cibariis, quibuscunque tandem maximè conuenire videntur. Admisceatur etiam ipsum mel vsus tempore, exhibetúrque inde cochlearii mediocris mensura ante cibum. Porrò peregrinationis tempore, præstat ipsum pharmacum aceto

B subactum in pastillos redigere, atque vsu experente, similiter cum melle exhibere. Crasso autem modo contundere oportet ea quæ ad huiusmodi pharmacorum compositionem coniiciuntur, ea gratia vt ita venter melius inde subducatur: tenuissimè enim trita & in puluerẽ redacta, ad emolliendam aluum inepta redduntur. Cæterùm vrinam non modicam ciẽt. Crassiora verò iuxta vẽtrem persistunt, quum angusta venarũ ora penetrare non possint. Pharmacum ex tribus piperis generibus,

C Galeni. Hoc autem modo dispositis, frigidum videlicet & pituitosum habitum nactis, ac inflatis, ex tribus piperis generibus pharmacũ conueniens existit, si quidem non nimis medicato ac vario modo apparetur, quemadmodum multi cõficere solent, vt satis operosum sit eis qui hoc accipiunt, ea quæ ad eius compositionem ingrediuntur concoquere, velut est ammium, & seseli, & ligusticũ, & quæ eius generis existũt. Talia itaque ex pharmaco hoc sũt adimeda, ampliùsque & heleniũ, spicáque nardi, & casia. In promptu autem duplicem eius apparatum habere conuenit, quemadmodũ nos sumus consueti. Alterum quidem simplicem, iis qui non concoquũt

D conuenientem, & qui recenti circa ventrem frigore, aut pituitoso humore affliguntur: alterum medicamentariũ quo maximè in defluxionibus à capite ad thoracem vtimur. Simplex igitur, quo etiam ad crudos humores circa primas & magnas venas consistentes vtimur, hoc modo habet: Ad quinquaginta drachmas vniuscuiusque trium piperis specierum sufficit admiscere anisi, cacuminum thymi, zingiberis, singulorum drachmas octo, atque hoc sanè simplicius existit pharmacum: quanquam

E adhuc simplicius apparari possit, si citra zingiberis admixtionem paretur. Alterum autẽ ex iisdem constat: verùm ad quinquaginta vniuscuiusque trium piperis specierum drachmas, singulorum ex his tribus, aniso videlicet, cacuminibus thymi, & zingibere drachmas sedecim coniicimus. Pharmacum ex calamintha oxyporon, *hoc est citò penetrans*, quod polyetes, *id est annosum*, appellatur. Prædictorum quidem igitur pharmacorum caliditas circa primas venas extinguitur, minimè per vniuersum corpus se diffundens quemadmodum id quod ex

F calamintha cõstat, solet, & ei similia. Neque enim volumus ea quæ cum cibo concoctionis gratia exhibemus, in vniuersum corpus diffundi, sed tantùm concoctionẽ ciborum in ventre adiuuare, itémque humorum crudorum in primis ac magnis venis cõtentorum. Quare quẽadmodum in diospolitico pharmaco dictum est, non nimis in puluerẽ redigere oportet ea quæ ad concoctionem solam adiuuandam apparantur. Hoc verò pharmacum in vniuersum corpus vsque ad cutem ipsam digeritur ac distribuitur: quare iis ipsum exhibere cõuenit, qui-

G bus crudorum humorum multitudo in solidis animalis partibus consistit. In talibus enim, omnium quæ ego noui optimum, id quod ex calamintha constat, existit. Attenuat enim crassa & viscosa, discutítque ea similiter, vrinámque & menses ciet. Compositio autem eius talis est: Calaminthæ montanæ, seminis petroselini, pulegii, seselis, cuiusque drachmas duodecim, seminis apii, cacuminum thymi, singulorum drachmas quatuor, ligustici drachmas sedecim, piperis drachmas quadragintaocto, mellis despumati quantum suffecerit. Aliqui & zingibe-

H ris vnc.I. adiiciunt. Iucundissimum autem est quod plurimum mellis admixtum habet. Iis verò qui dulciora auersantur, & à mellis vsu abhorrent, parum in compositione admisceatur. Quidam tamen mellis lib. quatuor, & dimidiam admiscent. Potest & absque melle siccũ adseruari, eodémque vt reliqua modo salibus commisceri,

eduliiſque ac liquamentis inſpergi. A cibo verò nunquã neque hoc, neque aliud quoddam pharmacum quod vehementem penetrationem facit, accipiatur: diſtribuitur enim ac digeritur ſimul cum ipſo aliquid crudorum ciborum, & obturationem operatur. Vſus eius conuenit poſt matutinam fricationem, duabus ante exercitiũ balneúmque horis. Aceti mulſi apparatus ac vſus, Galeni. Pituitoſis in ventre humoribus etiam acetum mulſum cõuenit, quod hoc modo apparare oportet: Melle optimo ad prunas decocto ac deſpumato, dimidia ei⁹ mẽſura acetum affunditur, atque ita rurſus ad prunas decoquitur, quò ipſorum qualitates optimè permiſceantur, & ne appareat guſtantibus aceti acor. Ad eos verò qui aceti multitudinẽ auerſantur, hoc modo apparato: Aceti pars vna accipiatur, deſpumati mellis duæ, & aquæ partes quatuor. Quòd ſi fortius facere velis, tantum aceti quantũ mellis coniicies, & abſque aqua apparabis. Præſtat autẽ iuxta ſenſum eorum qui accepturi ſunt. mixturæ congruentem modum iudicare, non verò ſecundum quod noſtri ſenſus perceptant. quod enim naturæ accipientis familiariſſimum eſt, id iucundiſſimum exiſtit, & ob id etiam vtile & accommodatum. nocentiſſimum autem contrà eſt, quod minimè iucundum. Cæterùm vſus tempore, aqua calida mixtum, velut vinum exhibendũ eſt, prout ægro iucundius viſum fuerit. Pharmacum ex malo citrio, tardè concoquentibus commodum: Carnis mali citrii libram vnam, hyſſopi, rutæ, origani, cuiuſque faſciculum exiguũ, aceti heminas tres, per quinque dies ac noctes aceto maceratas, ad tertias decoquito, & expreſſa reiicito: ad acetum verò mellis ſextarium vnum admiſceto, rurſúmque ad mellis craſſitudinem decoquito: deinde aſari, mei, piperis, cuiuſque ſextantem inſpergito. manè & veſperi exhibetur. Pharmacum ex vino ſcybelite, Archigenis: Vini ſcybelitæ ſextarios quatuor, ſucci rutæ ſextarium vnum, ſiſonis, piperis, cuiuſque vnciam vnam, zingiberis ſextantem, petroſelini vnciam vnam, mellis ſextarium vnum. Liquida ad compagem craſſam decoquito, aridáque inſpergito, ac cochlearium vnũ aut alterum exhibeto. Efficax eſt ad tardas concoctiones, ac inflationes, itémque colicos. Vinum autem ſcybelites eſt, quod ſua ſponte ex paſſis vuis deſtillat, vtpote vinũ vltrò effundentibus vuis. Sales Iamblichi: Salis ammoniaci libram vnam, ſalis Cappadocici ſeſcuncem, piperis quadrantem, zingiberis quadrantem, ſeminis cnici ſcrupulos octodecim, ſeminis erucæ ſcrupulos ſedecim, ammii ſcrupulos octodecim, hyſſopi ſcrup. octodecim, ſilphii ſcrupulum vnum, cacuminũ thymi, phylli, ſeminis apii, petroſelini, cuiuſque ſcrupulos octodecim, origani vnciam vnam. Contundito ac cribrato, indéque dimidium cochlearium, cum ouis ſorbilibus, aut cum ptiſana ieiunis exhibeto. potes & cum carnium aut piſciũ liquamento exhibere, aut quomodocunque tandem velis. Huius medicamẽti auxiliarem facultatem nemo pro dignitate laudare poteſt. Quare, vt breuiter dicam, ad frigidiores temperaturas non reperias aliud pharmacum quod conuenientius crudos humores concoquat: vnde & colicis prodeſt, ventrem citra moleſtiam mediocriter mouens. Sales Poletis, aluum emollientes, pituitam à capite diſſoluentes, per palatum tranſpirantes, reliquáſque diſtentiones attenuantes. Salis torrefacti ſplendidiſſimi drachmas centum quadragintaquatuor, floris chamæmeli aridi & contuſi trientem, conyzæ tenuis triẽtẽ, calaminthæ mõtanæ triẽtem, radicis eryngii mõtani, origani, cuiuſque trientẽ, ſilphii trientẽ, piperis triẽtem. contuſis & cribratis vtere. Sal dodecatæos, *hoc eſt duodecumanus, ſeu duodenarius.* Hyſſopi trientem, pulegii quadrantem, cumini ſextantem, ammii vnciam vnam, ſalis torrefacti vncias triginta, contundito & cribrato, próque quotidiano ſale, vtcunque placet, vtitor. Qui enim eo aſſiduè vtitur, nullis morbis per omne vitæ tempus infeſtatur. præcipuè tamen caput alleuat, & viſum acuit, pituitámque in thorace congregari non ſinit: concoctionem bonã operatur, & meſaraicas maximè venas ab obturatione liberat, & renes repurgat. Quidam & origani ſextantẽ adiiciunt. Ego verò ſemper ſpicæ nardi vnciam vnam annecto. in hyeme amplius piperis vnciã vnam addo. Ad eos quibus alimentum in ventre aceſcit, vtiliter hoc remedium adhibetur: Piperis drachmas quatuor, ſeminis anethi drachmam vnam, cumini drachmas quatuor, contere ac exhibe cochlearium ante ſomnum ex vino diluto. Embamma optimum ad intinctus, concoctionem adiuuans: Cumini, piperis, foliorum rutæ, menthæ viridis, anethi viridis, cuiuſque drachmas quatuor, pulegii ſeſquidrachmam, ſalis vnciam vnam, gari albi cochleare vnũ, mellis cochleare vnum. Vtere: valde enim commodiſſimum exiſtit.

Poſca, concoctioni valde commoda, Cyrilli Archiepiſcopi: Pulegii, ſeminis fœniculi, ſeminis apii, cuiuſque ſcrupulos ſex, caroi ſeſquiſcrupulum, ſeminis coriandri ſeſquiſcrupulum, baccam lauri vnam, cyperi, folii malabathri, coſti, cuiuſque ſcrupulum vnum, ſalis ſeſcuncem, aceti ſextarium vnum. Sicca contundito & cribrato, acetóq; admixta ad paucas horas macerato, ac vtitor.

De crapula, Philumeni, Cap. xxv.

CRuditates ex vino multo obortas, crapulas appellamus, eáſque conſimili methodo tractamus, quali ad difficultatem concoctionis præſcripta vti ſolemus. Itaque iis qui ad frigidæ potum aſſueuerunt, aliâſque ſtomachum habent æſtuoſum ac exuſtum: aquæ frigidæ puræ cyathi duo aut tres per interualla ad abſorbendũ exhibẽdi ſunt. Pòſt verò, per ſomnum meridianum turbationibus depulſis, confeſtim eos in balneum inducemus. prolixioréq; exudatione procurata, ab aquæ tepidæ hauſtu ipſos vomitum facere cogemus, aut digitorum tantùm immiſſione eundem laceſſemus: deinde prædictos cibos exhibebimus, dilutiore ac pauciore addito potu, donec caput à grauitate liberetur. Statim verò à principio caput ex olei omphacini fomento irrigetur. ſequenti autem die bonæ concoctioni conſulatur. Optimum autem fuerit, ſiquis vinum abſinthites ad plures dies à balneo præbibat, itémque poſt matutinas deambulationes. Prodeſt & acetum ſquillinum abſorbere, I. myſtri menſura: deinde in quiete, breui ſanè tempore degere, atque ita ad reliqua facienda procedere, quemadmodũ in capite De cruditate eſt prædictum.

Quæ cura aluo adſtrictæ adhibenda, Galeni, Cap. xxvi.

REcrementorum iuxta ventrem retentio, aut propter cibos ac potus contingit, aut propter ventrem ac inteſtina. Et propter cibos quidẽ, aut ob ciborum ac potuum acceptorum tum qualitatem, tum quantitatem, aut propter ordinem, & vtendi modum contingit. Ob qualitatem quidem, ſi acerba & auſtera ac ſicca temperatura & commixtione conſtent ea quæ accipiuntur. ob quantitatem verò, ſi plura aut pauciora, & citra conuenientem exhibeantur menſuram. Circa ordinem autem retentio excremẽtorũ contingit, ſi arida & acerba prius: humentia verò pinguiáque & dulcia poſtea ingerantur. Circa modum verò vtendi, ſi bis cibum accipere conueniat, & ſemel omnem aſſumat. Quæ verò circa ventrem ac inteſtina conſiſtit recrementorum retentionis cauſa, ea & ex natura ipſorum, & ob acquiſititiam contingit diſpoſitionem. Cauſæ itaque circa naturam ipſorum ſunt vitioſæ corporum conſtitutiones. Octo autem exiſtunt ventris acquiſititiæ intemperaturæ: quatuor quidem ſimplices, caliditas, frigiditas, humiditas, ſiccitas: reliquæ quatuor commixtæ, caliditas ſimul cum humiditate, caliditas cum ſiccitate, frigiditas mixta humiditate, frigiditas mixta ſiccitate. Oportet autem vnamquãque intemperiem in eam magnitudinem excedere, vt euidenter excretiuam facultatem imbecilliorem reddat, aut in ventre ſolo, aut in gracilibus inteſtinis, aut etiam craſſis, aut ſimul in omnibus prædictis, quemadmodum in voluulis fieri conſueuit. Ad hæc amplius, & in febribus aliquando aluus adſtringitur, ob acrimoniam videlicet reſiccantibus & conſumentibus humores: aliquando autem materia ad alios locos diuerſa, pérque illos

ipsos exclusa. Sudoribus enim multis per cutem exclusis aluus coarctatur, & stomacho ex fluxione affecto, stercus cohiberi contingit: propter inflammationem item intestino recto vicinam, ipsumque deprimentem, velut est vesicæ, aut vuluæ, & propter vlcerationem aut dolorem circa eas partes obortam, excrementa recurrunt. In iis verò qui à morbo vires recolligunt, venter cohibetur, propterea quòd plurima digestio ciborum in corpus fiat, & ob id exiguum & aridum, & quod difficulter excerni potest, stercus relinquitur. Ad hæc etiam venter adstringitur ob flauæ bilis cohibitionem, quæ ad intestina delabi cõsueuit: ea ipsa enim in animali quod secũdum naturã habet, confluens, intestina mordet & irritat, & ad excretionem excitat recrementorum. quapropter etiam semper cibo vacuum ieiunum intestinum reperitur, in quod procedit meat[9] qui ex bilis susceptrice vesica bilem ad intestina deducit. atque ob has sanè causas venter adstringitur. Commune autem in omnibus præceptum est, vt causæ noxam inferenti contrariam curationem opponamus: proprium verò, vt secundum singulas causas cuique quotidie contraria remedia exhibeamus. Et si quidem ex pauciorum ciborum acceptione homo aluum habeat adstrictam, plures simulque humidiores ei offerantur: si verò siccioribus sit vsus, humidiores quidem dentur, non autem multi. Si verò austeri & acerbi cibi retentionis fuerint causæ, dulces & pingues exhibeantur. Si verò ob permutatum ordinem adstrictio fiat, in eum qui conuenit reducatur. Si verò semel cibum accipiendo, quum bis id facere oportuerit, venter cohibeatur, non solùm bis, sed & sæpius conuenientes cibi dentur. Eodem etiam modo recentes intemperaturæ per contraria curentur: ita vt exsiccata corpora humectemus, humecta verò reficcemus: & calefacta quidem refrigeremus, refrigerata verò calefaciamus, atque in coniugatis siue mixtis qualitatibus eadem iuxta proportionem faciamus. Cohibita autem quæ ad intestina defluere consueuit bile, aut ob crassitudinem, aut ob biliosorum meatuum obturationem: extenuatoria diæta vtendum est. Similiter autem omni conatu instare & reniti oportet, ad reliquas alui adstrictæ causas tollẽdas. Atque viscerum quidem inflammationem soluemus, vbi per ipsam cohibitio contingat: materias verò ad intestina conuersas deducemus, si quidem aliò proreptant. qua autem medicinali materia id fieri possit, in simplicium pharmacorum Sermone est prædictum in principio huius tractationis, atque in eo qui hunc sequitur De purgãtibus pharmacis inscripto. Communis autem, omnis quomodocunque euenerit, adstrictionis alui curatio talis est. Ex decubitus figuris, erectior eis conuenit, & ad sinistrum latus reclinatio: & silentium quidem ac quies ventrem cohibent, motus autem & deambulatio impellunt. Paucus potus, & non præpotare, neque inter medios cibos potum accipere, ventrem reficcant: præpotatio verò & multa potio, stercora humectant. Somnus concoquit, & recrementa fluida facit: vigiliæ verò materias distrahunt, & suspensas tenent. Plurimùm autem ciborum qualitates possunt: quare eas quæ ventri gratæ sunt, exhibere oportet: quanquam omnino melius fuerit absinthii succum dare, aut ex aloe catapotia deuoranda. Quibus si nihil proficimus, durisque adhuc stercoribus insidentibus, & lumbis aggrauatis, circumtensóque & inflato ventre superiore, humectantibus immorari cibis absurdum. sæpe enim lapidis modo recrementa indurantur, & in intestino recto condensantur. quare accepti cibi stomachum quidẽ & ventrem humectant & effœminant: ad intestinum verò rectum peruenire nõ possunt, vt inde aliæ quædã molestiæ consequãtur. Melius igitur in istis fuerit, aluo ptisanæ succum per clysterem infundere, admixto oleo & melle: aut maluæ aut fœnigræci, vel furfurum decoctum similiter cum oleo & melle. Vtendum etiam glandibus ac illitionibus sedis. Alumen autem liquidum melle tritum donec indurescat decoquitur, ex eóque sedes illinitur, & facilè quidem plurima stercora prolectat: quanquam inde aliquandiu dolore afficiantur. Optimè autem facit & cy-

A clamini succus cum melle illitus, & in tomento quoque appositus. Mercurialis etiam viridis contrita, & ad glandis modum redacta, exsiccatur & supponitur: valdeque commoda existit. Alia glans purgatoriam vim habens. Comæ absinthii contusæ ac cribratæ drachmas quatuor, nitri drachmas quatuor, elaterii drachmam vnam, melle cocto excipito, glandésque informato ac subindito: fomento tamen prius ad locum adhibito. De his autem absolutissimè in tertio huius tractationis Sermone est prædictum, vbi etiam pharmaca purgantia

B quæ circa vmbilicum illinuntur, descripsimus, eorũmque etiam quæ per os exhibentur ac ventrem emolliunt, tum simplicium tum mixtorum remediorum, mentionem fecimus: quare superfluum existimo hic de eis producere sermonem. Absinthati emollientis vtilis apparatus: Costi vnciam vnam, spicæ nardi scrupulos quatuor, folii scrupulos quatuor, mastiches scrupulos duos, mellis sextarios duos, vini sextarios decem.

Absinthatum bonum, emolliens & dulce: Sisonos vnciam vnam, floris iunci odorati scrupulos sex, mastiches scrupulos duodecim, folii scrupulos II. spicæ nardi scrupulos duos, mellis sextariũ vnum, vini sextarios

C quinque. Absinthatum amarum pituitosis magis conueniens: Agarici, folii, amomi, spicæ nardi, casiæ, cuiusque scrupulos tres, costi scrupulos duos, rosarum siccarum scrupulos duos, aloes scrupulos septem, mastiches scrupulos duodecim, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud atra bile abundantibus, & pituitosis similiter commodum: Folii scrupulos sex, spicæ nardi scrupulos sex, agarici scrupulos quatuor, epi

D thymi scrupulos duodecim, mastiches scrupulos duodecim, aloes scrupulos quinque, mellis sextarium vnum, vini sextarios quinque. Aliud optimum: Folii, spicæ nardi, casiæ, amomi, cuiusque scrupulos quatuor, costi scrupulos quatuor, agarici scrupulos quatuor, mastiches scrupulos nouem, aloes scr. duodecim, mellis sextarium I. vini sextarios quinque.

De inflatione, Galeni, Cap. XXVII.

INflationis principium cibus malè concoctus existit. Contingit autem flatuum generatio in ventre, ex hu-

E moribus in ipso pituitosis, aut ex cibis in vapores per mediocrem caliditatem resolutis. Perfecta enim frigiditas nullum omnino vaporem efficit, propterea quòd neque omnino attenuat, neque consumit, neque dissoluit etiam ipsum cibum. Vehemens autem caliditas cibum attenuat, si flatuosa natura existat: & tunc sanè nebulosus flatus generatur, verùm paucus: adeo vt per vnum aut alterum ructum euacuetur. Mediocris verò caliditas minoris efficaciæ existens, cibos quidem dissoluit, non autem perfectè consumit: vnde sanè flatus genera-

F tio contingit. Vna autem eadémque ratione quemadmodum extrinsecus frigidissimæ & aquilonares in hyeme constitutiones, & calidissimæ æstatis tempore consistentes, purum aerem reddunt: quæ verò inter has mediæ existunt, nebulas gignunt: sic eodem planè modo, in animalium corporib[9], neque in extrema caloris debilitate, neque quum vehementer calor inualescit, sed quum inter hos excessus medio modo habet, flatuosum recremẽtum generatur, atque hoc ipsum vbi per stomachum excluditur, ructus operatur: per sedem verò aut strepentẽ,

G aut absque strepitu flatũ. Quũ verò neque per os, neque per sedẽ excernitur, inflationẽ appellatã producit. Archigenis. Accedit affectis stomachi grauitas & distẽtio, multósq; fallit tãquã in ipsum solũ dolor innitatur. etenim malũ aliquãdo quidẽ iuxta totũ pectus, aliquando verò retrò iuxta collũ ac dorsum, atq; ipsa vertibula irruit: sæpe autem & vtrinque occupatos tenet: aliquando autem & tumorem circa os ventris efficit, ructũsque inanes fiunt modicè alleuantes, inhibitióque flatuum qui per aluum excerni consueuerunt. Succumbit autem &

H tumor ipse iuxta vẽtrem, ad manuum impositiones sublaxus cedens. Quibusdam eorum & dolores accidunt, & appetitus perditiones, ac capitis dolor: si verò ante perfectam restitutionem cibum accipiant, amplius mẽbra ipsa inflantur, & cum dolore amplius distenduntur, qui

ſæpe ad clauiculam vſque differtur, ipſáſque ſcapulas ac vniuerſam ſpinam, vltra hoc quòd & ructus cohibentur: vt aliqui iam non diſſimile quiddam ſuffocationi ſe perpeti æſtimarint. Leuantur autem alimento infernè ſubeunte, & flatibus ſiue per ructus ſiue per inteſtina excluſis. Eos igitur qui non ita diu ante cibum ſumpſerũt, primùm vomere præcipe: deinde verò fouere oportet cum lana in faſciculum conuoluta, & leuiter calido oleo madefacta. Si verò dolor vrgeat, fomentum fiat per veſicam bubulam aqua & oleo calidis ſemiplenam. Glandes quoque confidenter & citra dilationem ſupponendæ ſunt, ex rebus flatus prolectantibus informatæ, velut eſt rutæ ſemen & cuminum æquali pondere cum melle cocto, ac modico nitro coacta. inedia etiam affectioni neceſſaria exiſtit. Per vnam quoque atque alteram horam, tempore irritationis, irrigationes ex oleo conueniunt, in quo abſinthium, ruta & anethum ſunt decocta. Lanæ verò cõuolutæ, cuminum tritum, aut apii ſemen, aut ſiſonis magis inſpergatur: deinde & cucurbitæ aſſumantur inanes multæ, & cum multa etiam flamma admotæ. Perſeuerante autẽ diutius affectione, cataplaſmata ex ſemine lini, hordeaceáque & loliacea farina imponantur: ex cumino etiam trito, ſeminéque anethi, aut apii, aut fœniculi, aut chamælææ, aut tragorigani, aut centaureæ coma, aut eryngii ſemine vel radice: ex hydromelite etiam & oleo in quo ruta, baccæ lauri, & melathium ſint decocta. admiſcendum eſt & bitumen oleúmque laurinum. Si verò inflammatio vnà cum inflatione adeſt, pro calefacientibus ea quæ relaxant admiſcere oportet, velut eſt anethum oleo incoctum, admixto adipe gallinaceo aut anſerino. Cibus verò, frumentacei generis ſit, & paucus: poſt multum etiam aſſumpti cibi tempus, potus tãdem præbeatur: à cibo fricationes extremarum corporis partium adhibeantur. aluus verò tum per cibos tum per aloen ſubducatur. Cerata etiam imponantur ex oleo apparata, in quo cucumeris ſylueſtris radix ſit incocta. Ad finem verò, malagmatis vtendum, quæ ex ſeminibus aut lauri baccis conſtant. Marciani irrigatio ſiue fomentum ad eos qui ex morbo circa ſeptum tranſuerſum inflationem habent, & murmura circa interiora, aut quibus viſcera inflammata ſunt aut inflantur: Rutæ viridis trientem, fœnigræci ſeſcuncem, meliloti triẽtem, abſinthii trientem, fœnumgræcum in pauca aqua diem vnum præmacerato: deinde reliquis ei adiectis, atque olei ſextariis tribus affuſis, ad non fumantem ignẽ decoquito, percolatóque, & in eo lanam conuolutam quamplurimùm madefacito. Si verò dolor intendatur, in ſolium ex oleo apparatum eos imponemus: ſi tamen nihil id fieri præpediat. Althææ itaque radicem, lauri folia, fœnumgræcum, pulegium, rutã in aqua decoquemus, & oleo ad decoctum affuſo, eos inſcendere faciemus. Quod vbi feliciter proceſſerit, cibum accipiant, panem ex aqua, & piſces teneras carnes habentes. Qui verò ſe iam recolligunt, diæta reſtituendis viribus apta vtantur: ſinapiſmiſque & cucurbitulis cum multa flamma poſt exercitia admotis vomant. Si verò fixa perſeuerauerit acceſſio ipſa, tempore exacerbationis cataplaſma ex ſinapi imponendum eſt, & paulo pòſt aloes drachma vna propinanda, aut ſmyrnii ſemẽ ex vino. Ariſtolochia autem longa ſiue rotunda drachmæ pondere potata, flatum diſſoluit, & tardè concoquentes iuuat: quod & calaminthæ decoctum, aut etiam polium decoctum cum melle modico, & pauciſſimo pipere tenuiſſimè trito, facit. Ouillus autem talus vſtus & potatus, torminibus ac inflationibus medetur. Aut rhamni folia viridia trita in paſtillos redige, eóſque in vmbra exſiccatos drachmæ pondere exhibe non febrientibus cum vino diluto: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluuloſas affectiones, omnéſque inflatiuos dolores miro modo: per ructus enim ac flatus infernè prodeuntes, diſcuſſo & reſoluto malo, ſani fiunt, inquit Dioſcorides. Vtile etiam eis caſtoreum ex poſca bibitum exiſtit, drachmæ pondere acceptum. Idem quoque forinſecus cum oleo ſicyonio impoſitum, etiamſi cum torminibus &

A inflationibus prædictæ affectiones contigerint, eas ſanat. Acetum verò ſquillinum tum ante tum poſt cibum abſorbeant, aut ante ſomnum. Apparatur autem ſimpliciſſimè hoc modo: Squillæ repurgatæ & diſſolutæ libras quinque, aceti ſextarios quadragintaocto, ſub caniculæ ardoribus ad dies quadraginta inſolato, ac vtitor. Oxyporion etiam quod citò penetrat, eis conueniens eſt huiuſcemodi: Foliorum rutæ drachmas trigintaduas, cumini drachmas tredecim, liguſtici, caroi, ſeminis apii, piperis, zingiberis, helenii, nitri, cuiuſque drachmas B octo, exhibe cochlearium quomodocunque velis congruenter. Exhiberi etiam poteſt ad noctem ex tribus piperis generibus pharmacum, erui magnitudine: robuſtioribus verò, Ægyptiæ fabæ. Aluo autem adſtricta, citra dilationem clyſter infundendus: balneo verò ex interuallis vtendum eſt tempore remiſſionis. Præfricent autem iſtis tum dorſum tum ſtomachum, conſpergántque nitro aſſato. Soliis etiam calidioribus vtantur, & à balneo cibus detur, minimè inflans. & poſt omnem cibum vinum meracius exhibendum. Cibus autem ipſo- C rum diuidatur, ita vt in prandio tertiam, in cœna verò reliquas duas accipiant partes. Fructuum verò atque olerum humidiorum eſum, ſemper habeant ſuſpectum. multum autem potum tanquam infeſtiſſimum hoſtem deuitent.

De voluulo Archigenis, Cap. XXVIII.

Voluulus affectio eſt inteſtinorum, lethalem dolorẽ inferens. Cauſa affectionis, continua ciborum corruptio exiſtit: præſertim ſi multi accipiantur variique, & ad quos non aſſueuimus, & maximè ex pinguibus car- D nibus. Oboritur etiam ex plagis quibuſdam, & frigore vehementi, & ex aceruata frigidæ potione, maximè ſi ab exudantibus accipiatur. Contingit & iis quibus inteſtinum in ſcrotum vnà cum ſtercore delapſum eſt, indéque violenter retruſum, ex eóque inflammatum exiſtit. Fit etiam ob veneni potionem, & ob induratum ſtercus circa tenuia inteſtina impactum, in vno loco dolore innitente, circa tenuia videlicet inteſtina, vt admota manu durities tactui ſuccumbat, quam affectionẽ chordapſũ veteres vocarunt, hoc eſt inteſtinorũ emollitionẽ. E Et multi ſanè ex dolore ſtatim intereunt. aliis verò inflammatio ſuppuratur, rurſúmque inteſtinum ipſum denigratum ac putrefactum excidit, eóque modo deficiunt. Familiaris autem hæc affectio ætati puerili eſt. euadunt tamen naturalis beneficio humiditatis. Senibus verò non valde familiaris eſt: ſi tamẽ ipſi in hanc affectionem incidant, ferè nunquam conualeſcunt. Accedit ægris dolor circumuolutus, ſtomachi nimia humectatio, exolutio, ructus inanes nihil alleuantes, murmura inteſtinorum, cohibitio perfecta ſtercoris & flatuum. Si verò F intendatur affectio, omnia ſurſum feruntur, ob idque & vomitus pituitæ ac bilis accedunt, frigiditas totius corporis dolórque: plurimis etiam ſpirãdi difficultas: morituris autem amplius ſudor frigidus, vrinæ difficultas, podex ita adſtrictus vt neque ſpecilli extremum ſuſcipere poſſit: aliquando & ſtercus vomitu reiicitur. Si quidem igitur cibus crudus ventri inſidere videatur, aqua mulſa cum nitro exhibita vomere cogemus: deinde rurſum aquã calidã puram dabimus, vt mordacitas obtundatur. Si verò nihil crudorum ciborum in ventre conti- G neatur, omni conatu enitendum eſt, quò tum flatus tum ſtercora infrà trahantur: idque per glandes illitionéſque & clyſteres, magna diligentia in ſingulis adhibita perficiendũ. Glãdes itaque coueniũt ex ſemine rutæ & nitro, cuminóque ac melle. Valent etiã quæ ex ex braſſicæ cauliculis apparantur, cum melle cocto: ex profundo enim attrahunt. Cæterùm glãdulas longiuſculas facere oportet, quæ adſtrictiorem internã ani partem, ſphincterem *Græcis* appellatam, tranſire queant: quibus appoſitis, podex per ſpongias calidas foueatur, quibus ſanè cyclami- H ni ſuccus vtiliſſimè excipitur. quanquam cum melle etiam ac nitro idem illitus efficaciter opitulatur. Idem facit centaurea cum melle & nitro: verùm in his conandum vt quampenitiſſimè illinãtur. Per clyſterem autem

oleum infundatur, in quo cuminum, ruta, althææ radix aut folia, fœnumgræcum, cẽtaurea, cucumeris syluestris radix, sint decocta. adiiciatur autem & butyrum, & resina terebinthina, vt inde crassitudo infuso ipsi accedat: per ampliorem etiam fistulam largius infundatur, iuxta corporum rationem, aliquãdo vsque ad duarum hemina rum mensuram. quin & clysteres ex prædictis apparentur. Probè facit & syluestris cucumeris radix contusa, & in aqua satis diu decocta absinthio adiecto: si quidem ad decoctum ipsum, mel & nitrum oleũmque admisceantur. Si verò stercus durius intestinis insidere coniectamus, aut inflammationis obstructio adsit, althæam ac fœnumgræcum cum caricis decoquemus, butyróque & anethino oleo plurimo ad decoctum adiecto, per clysterem iniiciemus, & quandiu quidem queãt, retinere præcipiemus. Optimum autem infusum hocce est: Bituminis drachmas quatuor, nitri drachmam vnam, aloes vnciam vnam, olei rutacei dodrantem. Commodum est etiam, cuminum, rutam aut absinthium cum oleo coquere: deinde percolato modicum salis iniicere, aut opopanacis drachmam vnam, aut galbani drachmas quatuor. Prosunt & caricæ ac ruta in oleo decocta. Eiusmodi autem infusa, ante cibum infundere oportet, & maximè quod ex asphalto apparatur: vrgente verò malo, etiã à cibo. In solium etiam aqua & oleo refertum desidere eos conuenit: in aqua verò, althæa, ruta, & conyza decoquantur. Fomenta quoque adhibenda sunt ex furfuribus, & per pyriateria phacota, *id est uaporatoria uasa lenticulata*, & per vesicas bubulas ex oleo semiplenas. Conueniunt etiam fomenta ex lanis oleo madefactis, in quo cuminum, anethum, ruta, conyza, maximè parua, & nasturtium sint decocta. Cuminum quoque per se tritum ventri inspergendum est, deinde lana imponenda: conuenit enim ab irrigationibus incipere, ipsisq; etiã inter cataplasmata vti. Cataplasmata verò ex melle sint apparata, aut hydromelite meraciore: assumant autem semen lini, fœnumgræcum, polinem hordeaceum, loliaceam farinam, & fabarum. Infarciendum est etiam ipsis plurimùm rutæ & cumini, anethíque semẽ aut apii, aut rutæ semẽ siccum. inspergantur autem hæc crassa, & post impositionem calefiant, posteáque assiduè permutentur. Post hæc cucurbitæ affigãtur: primùm quidem ad remotos locos, inanes, deinde ad ipsos etiam dolore affectos: scarificationésque profundiores fiant: sale impacta vulnuscula conspergãtur, quibus postquam cicatrix fuerit obducta, malagmate ex seminibus vtendum, aut eo quod ex lauri baccis constat. Potus eis conueniens est anethi decoctũ. est enim vsitatum & accommodum. A potu, panem in aquam feruentẽ coniice, eiúsque frusta calida confestim edenda præbe. hoc enim modo seruabitur, etiamsi iam instet ei suffocationis periculum. Oribasius autem inquit, Anethum in aqua & oleo decoquatur, atque ita bibatur: deinde frusta panis ex aqua feruenti præbeãtur. Mirum in modum enim inde iuuantur, inquit, etiamsi iam stercus vomant. Ruta etiam ac cuminum trita & potui inspersa commoda existunt, & sinapis arida trita inspersa. Cõmodum est etiam maluæ semen tritum ac potui inspersum. Balsamum quoque non adulteratum, in potu vtile existit. Alius potus. Bituminis drachmas quatuor, cum modico nitri contere, & ex aqua bibenda confidenter præbe. Alius. Radicis panacis drachmas duas, nitri drachmam vnam, cumini drachmas duas, excipe melle, & nucis Ponticæ magnitudine ex aqua calida præbe. Alius. Castorei, anisi, piperis, cuiusque æquales partes commisce, atque inde sesquidrachmam ex aceto mulso præbe. Asclepiadæ potus, qui & recrementa multa soluit: Elaterium sufficienti terebinthina exceptum, in catapotiáque redactum, deglutiendum præbe, aquámque insuper bibendam. Aliud ad voluulum remedium, quod ventrem soluit. confert etiam anhelosis, splenicis, aquæ inter cutem, ex lapide laborantibus, vrinæ difficultati, paralyticis, tremoribus, comitialibus, vuluæ strãgulationi, mensésque ducit: Medullæ squillæ crudæ, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque drachmas quinquaginta, galbani drachmas vigintiquinque, opopana-

A cis drachmas duodecim. Squillam seorsim contere, deinde ammoniacum cum acerrimo aceto tere: postea etiã galbanũ & opopanaca, simúlque mixta omnia in catapotia redige: ex quibus drachmam vnam deuorandam præbe, & vinum dilutum insuper bibendum, aut aquam mulsam, aut acetum mulsum. sit autem liquoris mensura cyathorum quatuor. Concoctionem adiuuat, si ante cibum deuoretur, vltra hoc quòd aluum facillimè soluit. Feliciter vsi sumus, inquit Archigenes, ad voluulos absque inflammatione, hiera nostra ex colocynthi-
B de pondere drachmarum duarum, aliquando etiam trium in catapotia redacto. aut enim vomitu reiicitur ipsum pharmacum cum multa bile ac pituita, aut infrà ad intestinum progressum, omnes causas affectionem operantes secum subducit. Doloribus verò perseuerantibus, & maximè quibus infusi clysteres non infrà rursus prodeunt, etiam ea quæ dolorem leuant exhibẽda, itémque conuenientes antidoti ante somnum. Communissima igitur & optima ea quæ ex piperibus constat, & An dromachi ex viperis, theriaca existit: post eam verò quæ
C Mithridati nomen debet. Propriè autem in his colicæ antidoti faciunt, qualis est vel imprimis quæ zopyrios, & quæ Pæonia appellatur, quarum descriptiones in decimotertio Sermone continentur. Si verò à venenoso pharmaco quis in voluulum incidat, aquam tepidam multam bibendam dabimus, vomeréque cogemus: deinde oleum calidum in potu dandum, aut pinguia iuscula, vt rursum vomant, ex moderato eorum potu: deinde ita parumper quiescant, & statim postea theriacen accipiant cum vino dissolutam. Cibi eis exhibeantur bo
D ni succi: aluus verò lacte scisso euacuanda. In eo autem voluuli genere, quod chordapsum appellari diximus, in quo in vno loco dolor innititur, vt admota manu durities & tumor tactui succumbat, circa tenuia videlicet intestina, subitum periculum instat, vt plurimùm tertiam aut quartam horam non excedens. quando verò ad suppurationem inflammatio vergit, aut longior remoratio contingit, neque ea ferè citra periculum existit: quanquã sint qui ex eis sint seruati. Venæ igitur sectio ante localia remedia assumẽda est, deinde cucurbita, & reliqua
E cura, queadmodum in inflãmatione, fiat. Danda verò & his assiduè ex viperis theriaca ciceris parui magnitudine ex aqua calida. infusum etiam immittendum ex eis quæ inflammationibus conducunt, velut est fœnigræci & maluæ decoctum, cum oleo & butyro. In potu exhibeatur rosmarini decoctũ, florisque iunci odorati, mei, fœniculi, & maximè omnium anethi. Probè etiam ad eos facit, foliorum rhamni viridium tritorum, & in pastillos redactorum, exsiccatorũmque drachma vna ex calida aqua exhibita. Porrò ex conuulsione aut ruptura ob-
F ortos voluulos, venæ sectione curare oportet, locósque vbi dolor insignitur, profundioribus fissuris impactis scarificare & diducere, lanísque succidis irrigare: antidotos etiam dolorem leuantes bibendas præbere: verùm clysteres omnino deuitare. Si verò voluulus propter intẽstini in scrotum delapsionem contingit, confestim tentandum est vt decubitu sursum versus vergente adornato, delapsum intestinum ad inguinum partes retrudatur, atque pòst leuiter citra violentiam ac compressionẽ, ligamento adhibito contineatur. Si verò iam ex com-
G pressione inflammatio oborta sit, torminàque ac inflationes accedant, etiam hos ipsos venæ sectione curandos censeo, in inediáque ad tertium vsque diem seruandos: in principio verò, lanis succidis ex vino & oleo madefactis irrigandos: adhibito postea etiam cataplasmate crudæ hordeaceæ farinæ. Aliquando autem & inflammatæ partes commodè per ambitum scarificantur, per althææ quoque ac fœnigræci decoctum & oleum vtiliter irrorantur ac asperguntur.

H

De iis qui ab acri humore coli dolore infestantur, Galeni, Cap. XXIX.

Quibus in colo & intestinis acris & mordax insidet humor, hi à calidis cibis ac pharmacis itémque infusis læduntur, & à cibis abstinentes magis irritantur. Melius autem habent ex temperamentum inducentium,

& mordacitate carentium vſu. Tenues enim & acres humores vehementiſſimum inferunt dolorem, aliquando verò & conuulſiones, maximè vbi circa os ventris fuerint aggregati. Accedunt quandoque & animi deliquia, & humiditates ſudoris frigidæ. Hoc itaque modo affecti, calida potata ac vomitu reiecta, bilioſum humorem excernunt, quique etiam ærugini aliquando in colore ſimilis exiſtit. hic quidem igitur humor vbi in ventre conſtiterit mordens, & animi deliquia inferens, per vomitum expurgare ipſum oportet. Vbi verò in inteſtinis aggregetur, per ſedem infundere conuenit ea quæ humores eluere atque citra mordacitatē repurgare poſſunt, cuiuſmodi eſt ptiſanæ ſuccus. Cibi verò boni ſucci & qui non facilè corrumpantur, eis exhibendi, attenuātibus & calefacientibus vitatis. oportet enim infeſtantem humorem aut euacuare, aut temperare. Exempli verò gratia mentionem faciam quorundam à nobis curatorum. Quidam etenim quadraginta annorum, qui colicus eſſe putabatur, à perfuſionibus & fomentis, cataplaſmatíſque & acrioribus infuſis non modò non iuuabatur, verùm & magis exacerbabatur: & vbi mel cum pipere accepiſſet, extremum dolorem incurrit, & vbi fœnigræci ſuccum cum melle ſumpſiſſet, plurimùm fuit irritatus. Coniectationem igitur feci, mordaces in ipſis inteſtinorum tunicis imbibitos eſſe humores. non facilè corruptibiles ei exhibui cibos. Deinde vbi vidiſſem eum minus à dolore infeſtari, vitiati humoris purgatione ei opus eſſe cognoui. Cæterùm pharmaco ex aloe amaro, hominem aceruatim purgare minimè auſus fui: nimirum ob dolorem ac indigentiam, temporíſque diuturnitatem viribus attenuatis. per interualla itaque mediocria paulatim purgatione per picram ex aloe facta, in paucis diebus ipſum perfectè ſanaui, nullo altero remedio admoto. Alter quidam adoleſcens non paululùm antea à colicis doloribus vexatus, accepta ſcammonia purgatus eſt: quúmque pro ratione accepti ſatis multùm fuiſſet euacuatus, illa maximè membra quæ prius habuit imbecillia, morſu infeſtari ſenſit, vt inde quaſi fluidam quandam & doloroſam circa inteſtina haberet affectionem. Itaque & hunc curaui, colica remedia reiicere iuſſum, & ex alica cum aqua calida decocta nutriri, granis mali Punici ſimul incoctis. Quúmque totam noctem abſque dolore dormiiſſet, manè exhibuimus ei rhois ſuccum dilutiorem bibēdum: vt ſiqua vlceroſa affectio circa inteſtinum eſſet oborta, eam adſtringeret, ſiue quippiam ex ſuperioribus partibus ad affectam influeret, idipſum repelleret. In prandio etiam alica ſimiliter cum mali Punici acinis & aqua decocta, vti iuſſimus: in veſperam verò panem ex vino quopiam auſtero ac veteri madefactum dedimus. Conceſſimus etiam vt ex auſteris fructibus pro libitu, modicè tamen, caperet. Tertia autem die quum eodē modo fuiſſet refectus, in quarta, hauſta theriaca perfectè ſanus euaſit. Alium autem quendam ſimiliter affectum, æſtatis tempore quum plurimùm ſitiret, eodem victu curauimus, ampliúſque frigidum potum ei indulſimus. Cæterùm euacuato humore, & remanente adhuc dolore, ad ſtupefacientium vſum confugere oportet. In huiuſmodi enim affectionibus non ſolùm quod ſenſum ſtupefacit, ſed & quæ humores tenues inſpiſſant, calorémque refrigerāt maximè opitulantur.

De iis qui à frigidis & pituitoſis humoribus coli dolore infeſtantur, Cap. XXX.

QVVM verò craſſi & lenti fuerint humores, qui doloris cauſa exiſtunt, nequaquam ſtupefacientia erunt offerenda. etenim alleuantur quidem ex eorum vſu, ob ſenſus videlicet ſtupefactionem: verùm rurſus peius inde habent, quòd amplius per ipſa humores inſpiſſentur, & difficulter omnino excerni poſſint. Atqui nauſeæ vnà cū vomitib[9] magnæq; & frequētiores illis oboriūtur. Vomūtur autē pituitoſa & corrupta, retinētur excremēta, adeo vt ne flat[9] quidē excernatur, neq; ructus etiā procedat. Sæpe enim veluti ſurſū reuoluitur dolor, ac plurimum occupat locum: aliquando verò ex loco ad locum digreſſus vehementius augetur. Manifeſta verò cognitio coli affecti eſt, quando aliquando quidem altius dolor infeſtat quàm pro renum ſitu: aliquando autem longè inferius. Si enim iuxta renum ſitum dolor innitatur, atque id in vno loco cum dolore & grauitate, renum affectionem eam eſſe cenſendum eſt. Conſiderandæ autem ad hæc vrinæ: aquoſæ enim & puræ in principio à nephriticis minguntur, quemadmodum in ſequenti tempore ſubſidentiam habentes aſperam, deinde exquiſitè arenoſam. In colicis verò etiamſi egerat aliquando venter, tamen flatuoſiora excernit: ſæpéque ſtercora aquæ inuehuntur boum ſtercoribus compage non abſimilia. Contingit etiam quandoque humorem aliquem frigidum cum ipſis excerni: quo facto confeſtim melius habent. Per fomenta autem & cataplaſmata nephritici quidem doloris mitigationem accipiunt, laxatis videlicet iuxta obſtructum lapidem corporibus: colici verò parumper quidem videntur mitiores redditi: paulo pòſt verò vehementius intenduntur eis dolores, diffuſis videlicet per adhibitarum fomentationum calorem humoribus, generatíſque flatibus qui plurimam diſtentionem operantur. Quomodo igitur oportet dolores ex frigidis in inteſtinis humoribus obortos curare, ita vt neque vehementibus irrigationibus neque cataplaſmatis calefiant: à calefacientibus enim diffunduntur & inflantur omnes frigidi ac craſſi humores, qui, inteſtina diſtendendo, augent dolores. Conuenit itaque ipſos diſſecare & concoquere citra vehementem calorem, & per minimè inflantium vſum. In exacerbationibus igitur, conſimilis colicorum cura fieri debet qualis ad voluuloſos eſt prædicta, irrigationes videlicet ex oleo rutaceo & ſicyonio & anethino, inediæque & fomenta ac cataplaſmata, infuſa item & glandium admotiones, illitionéſque ſedis. Vomitus verò ante cœnam, ſiquis facilè vomat, præ omnibus auxiliatur. Vbi verò malum ipſum producitur ad plures dies, inſeſſio in ſolium ex oleo repletum aſſumenda eſt: aut, ſi hoc fieri nō poteſt, ex aqua & oleo repleatur, in quibus althæa, pulegium, ac lauri folia, ſimiliáque ſint decocta. Fomētum verò ſiue vaporatorium adhibeatur ex furfuribus & milio, & cataplaſmata quoque ad voluuloſos prædicta. Poſt dies verò ſeptem purgatio & hiera Archigenis ſuſcipiatur. Licebit tamen & non purgare, verùm ab acrium ciborum eſu inchoare. quando verò allium ipſum omnium minimè inflat, niſi febris adſit, confidenter ipſum afferemus. Sitis autem ſequitur acrium rerum comeſtionem. præalleuetur itaque præcedēte victu æger, vbi ad acrium rerum eſum procedere volet: aquæque potu vtatur. Flatu autem ventoſo infeſtante, egregium remedium cucurbita ſæpius affixa cum largiore flamma exiſtit: vt incantationi ſimilem affectum præſtare videatur, & in quacunque corporis parte apponatur, confeſtim à dolore liberare ac perfectè ſanare cognoſcatur. Quòd ſi humor quoque vnà cum flatu affuerit, e veſtigio quidem à dolore leuantur: mox verò rurſus redeunt dolores, maximè vbi quippiam peccati circa diætam fuerit admiſſum: aut ſi plus quàm oportuit calefecerint ipſa membra. maximum autem ſignum & hoc tibi fuerit ad affectionis cognitionē. Ne calefacito itaq; manifeſtè, ſed diæta attenuatoria vtaris. Oportet autem & ante infuſorum vſum, cucurbitam dolentibus locis adhibere: indéque oleo rutaceo, & huiuſmodi cūctis infuſis vti. Multi verò accepto clyſtere vehementer dolent, & vitreo humore excreto ſtatim liberantur. Febre autē vtplurimùm carent, ſitique intotùm non infeſtantur. Naſcuntur & in colo lapides, ſed raro: quare oportet eos vrinam cientibus, & ſtomacho gratis vti, ſanitatíſque tempore etiam venam ſecare, & catapotiis ex aloe gratia præſeruandi vti. Quandoquidem autem colum ipſum in quibuſdā debilitatum ex leui occaſione & per interualla quædā dolores inferre cōſueuit: melius vtique fuerit exquiſitiore diæta vti, & curam quoque affectioni conuenientē ſubornare. Qua de cauſa vbi à ſomno ſurrexerit æger, ventrem exonerare tentet: deinde ad deambulationem procedat. Deambulet aut & hyemis tempore, niſi frigidior ſit aer, aut ipſius debilitas hoc nō permittat: ídque faciat in loco ſub dio aeri expoſito, & patēti: primùm quidem

lentius

lentius,pòst verò concitatius. quiescat vbi crura incalue
rint fuerintque delassata. Deinde domum reuersus, bibat
aliquod pharmacum affectioni conueniens, modicéque
quiescat.Et vbi quotidianæ alicui ac consuetæ actioni vā
cauerit,per horā equo vehatur,assiduè ei insidendo:quod
si facere non possit,in curru: si autem imbecillior sit,per
nauigiū.iacens enim vectari poterit,quum omne corpus
vnà cum nauigio commoueatur. Pòst verò,vbi molestiā
ex vectatione obortam modica deambulatiuncula exclu
serit,leniter exclamet, aut concinnè cum vociferatione
procedendo legat:deinde rursus modicè quiescens ad in-
unctionem ac fricationem exuatur. Exercitatione itaque
facta,& cura admota,cibum accipiat circa sextam horā,
vt & ad cœnam sufficiens interstitium fiat. Partiatur autē
cibos,maiorémq; eorū partē in cœna assumat.vtilissima
enim colicis ciborū partitio existit.præpotato igitur absin
thite vino,panem in clibano coctum recentem probè ap
paratum accipiat cum oliuis colymbadibus muria cōdi-
tis,aut paucis vuæ pensilis acinis,aut ficis viridibus tribus
aut quatuor.deinde à potu, nisi valdè vrgeatur,abstineat:
si verò siticulosus sit,modico potu vehementiæ sitis me-
deatur: otióque & iucunda animi voluptate fruatur.De-
inde per circuitum affectione repetente,deambulet: ci-
bóque probè disposito,ad cœnam accedat.In cœna si siti-
culosus sit, modicum præbibat, & post paruum intersti-
tium cœnet:ex variis quidem pauca, & commoditatibus
abundè referta.Potus medium cibum non dirimat, sed
post ipsum referuetur. qui sufficit etiam potus exhibea-
tur: multa enim potatio inconueniens affectioni existit.
Non longo deinde à cœna interuallo facto,ad somnū di-
uertat.& si quidem noctu sitis vrgeat,ei parcè medeatur,
aqua paulatim absorpta.Atque de quotidiana quidem di-
ætæ ordinatione hactenus. Cæterùm paucis subnectam
etiam commodos affectioni cibos, potionésque & phar-
maca.In vniuersum igitur omnia quæ colicis exhibētur,
attenuatoriæ sunt diætæ. Panis itaque neque sit aridus,
neq; calidus,in clibano coctus,aut si is nō adsit, in furno,
Olera autem cruda quidem non sunt danda , cocta verò
conueniunt,cichorium,intubūm:rarius autem cauliculi
lactucæ,cucurbita in calido cinere assata,(cocta enim sto
machū lædit)malua cocta.verùm nihil horū absq; pane
exhibendum.Dandæ etiam colymbades oliuæ cum ace-
to mulso ac ruta præparatæ: ab aliis verò abstinendum.
Legumina omnia per se quidem affectioni incommoda
sunt. verùm varietatis gratia aliquantùm assumatur len-
ticula cum beta colliquata optiméque contrita, aut cum
ptisana:aut faba cum ptisana diligenter subacta. Cæte-
rùm rarum leguminum vsum probo,ptisana excepta: cō-
moda enim hæc est,lapatho cum ea colliquato.Conuenit
etiam salsamentum piscium petrosis locis degentium:
itémque limaria non inueterata, nec muria condita : pi-
pere autē & ruta cū aceto mulso cōdita exhibeantur. Ex
carnibus conueniunt imprimis volucrium, secundo loco
pisciū numerātur,tertiū ordinē terrestriū carnes habent.
In vnoquoque genere omnia inconsueta reprobanda. In
ter ea verò quæ pro consuetudine in cibum nostrū acci-
pimus,vitanda sunt dura,siue natura siue ætate talia exi-
stāt: item quæ neruosam ac fibris refertam habēt carnē,
graueolentiáque ac fœtida, & quæ aliàs mali sunt succi,
aut grauioris qualitatis,& pinguia,atque ea etiam quæ o-
mnino macra sunt & infirma,& quæcūque præ humidi-
tatis multitudine diffluunt. Quapropter ex piscibus, ii
qui in fluminibus & stagnis degunt,vitandi sunt: ex ma-
rinis autem,qui in petris degunt, iis qui intra pelagi pro-
fundum versantur sunt præferendi:qui tamē in profun-
do maris degunt,littoreis præstant:& littorei rursum po-
tiores sunt iis qui in marinis paludibus nutriūtur,etiám-
que iis qui in magnarum vrbium stagnis victū quærunt.
Eligendi autem sunt maximè lupi & aselli mediocri
magnitudine: scari autem & turdi ac gobii tenerrimi
quidem sunt, & facillimè secedunt: alimentum autem
paucum robúrque corpori addunt. Scaros autem hic nō
magnos intelligere oportet. Mulli autem & scorpii &
passeres, nutrimenti quidem ac roboris gratia omnium
gratissimi existunt, grauiorem autem omnem habitum

A reddunt,vt ob eam causam frequentiorem eorum vsum
vitare oporteat. Muræenas autem & loligines,sepiásque &
polypodas,omniáque simpliciter mollia, vt quæ difficul-
ter cōcoquantur,inflationes pariāt, noxiósque humores
generēt,cēseo reprobanda.Ex iis verò quæ testa integū-
tur,squilla omnium minimè noxia existit. cancer turba-
tionem inducit.gāmaro autem siue astaco pro voluptate
fruatur.Ex ostreorum porrò genere, purpuræ & buccina
reliquis præferenda:deinde pelorides præstant:postea he
rinacei recentes: deinde quæ propriè ostrea appellantur:
reliqua verò relinquenda. Ex volucrium genere, gallinæ
B omnibus præstantiores. sint autem feræ, & in montanis
altæ:deinde perdices,& palumbi, debilis nutrimenti gra
tia exhibendi,turturésque feri ac per agros nutriti & co-
lumbæ.Fugienda omnia volucrium genera quæ in aquis
degunt, tanquam graueolentia , & quæ superfluitatibus
multis abundent . Ex quadrupedum animantium ge-
nere præstant carnes suillæ, tum concoctionis & alimen-
ti roborisque quod inde corpori accedit , gratia , tum
quòd facilè secernantur : secundo loco hœdinæ haben-
C dæ:reliquæ verò domesticæ fugiendæ. Ex syluestribus &
feris paucæ, varietatis tantùm gratia dentur. Omnes au-
tem carnes quas exhibere velis, ad duas dies promptas &
paratas habere oportet,in hyeme præsertim, vt friabiles
reddantur. Ex aqua etiam omnes coquantur. quæ enim in
sartagine fricta sunt, quantū fieri potest vitētur. Cauen-
dum etiam à visceribus omnibus. sunt enim frigida , &
turbationem mouēt,difficulter concoquuntur, grauiáq;
sunt & saniosa ac fœtida, nimiásque humectationes ac
nauseas producunt: maximè tamen omnium cerebrum.
D Pulmo sanè hœdinus bis assatus , ac in cibo acceptus, su-
perabundans alimentum subtrahere videtur. qui verò
eum lacte replent, deindéque coquūt aut assant, volupta-
tis gratia non vtilitatis respectu id faciunt : multóque
magis qui eum frustatim concisum in sartagine torrent.
Sale conditi arietis pulmo maximè vetusti, difficulter &
grauiter à ventre exuperatur. Cochleæ autem terrestres
succulentæ in cibo sumptæ, obluctari & sese opponere
colicæ affectioni videntur. In liquamentis & condimen-
E tis conueniūnt, cuminum, mentha, ruta, sison, fœnicu-
lum , origanum , ammium , thymum , piper , zingiber,
daucus , succus silphii, acetum , mel , garum , vinum. Py-
rethrum verò & ligusticum , ac helenium, similiáque,
magis medicamentaria vi prædita sunt: & ob id in quo-
tidiano vsu ac diæta vitanda . In vniuersum autem, vt
summatim dicam , vnius coniectationem facere opor-
tet,vt scilicet accepti cibi optimè concoquantur. Particu-
latim verò, vt ne siccitas excrementa apprehendat,neque
fatigetur venter in multis cibis conficiendis : ne venter
F ciborum qualitatibus obluctetur, veluti si ægrè eas con-
ficiat,& nimiam humectationē ei inferant,ne noxii hu-
mores generentur, neque in ventre neque in vniuerso
corpore. Omnia enim inutilia recremēta ex leui occasio-
ne ad affectum ac infirmum membrū detruduntur. Qua-
re vitare cōuenit omnia dulciaria & placētas.plurima etiā
ex bellariis ac fructibus : iucunditatis tamen & gratificā-
di stomacho gratia, vua alba dulcis præ ariditate corru-
gata cū pane præbeatur,ficúsque maturæ cuticula auulsa:
vua etiā vinaceis exemptis. reliqua verò omnino sunt fu
G gienda. Vinum sit subadstringens,album,tenue, pelluci-
dum,medioeri ætate,temperatura dilutiore, modicéque
bibatur. Quòd si sitis à cibo accedat, aqua calida præbea-
tur.infensissima enim ipsis frigida existit. Dulces autem
prælibationes ex vino & melle apparatæ , propomata
Græcis appellatæ, eo quòd ante cibos biberentur, omnes
deuitandæ. Atque hoc sanè modo ea quæ ad colicorum
diætam pertinent,diiudicantur . Colicum remedium
ex stœchade,nephriticis cōmodum. hoc omnes vete-
res interiorum membrorum affectiones curauimus. da-
tur autem ex ordine diebus x x x.& perfectè ab omnibus
affectionibus liberat. Stœchadis drach.xviii.radicis pa
H nacis drach.v.agarici drach.ii. cinnamomi,myrrhæ, se-
minis brassicæ syluestris,iridis,mandragoræ, hyoscyami
albi seminis,costi,nardi Cretici quod phu appellant, spi-
cæ nardi, piperis,opii, cuiusque drach.xii. Accipio autē

A Piper longum, mei drach. xviii. ſeminis cicutæ drachm. xiii. dauci drach. viii. Contuſa excipe melle deſpumato, ac exhibe robuſtis ſcrup. ii. reliquis, obol. iii. febre carentibus, ex vino mulſo: febrientibus, ex aqua. Infuſum quoque nucis Pōticæ magnitudine cum oleo in quo fœnūgræcum & ruta cocta ſunt, colicorum dolores ſedat.

Pharmaca ad colicos,

Cap. xxxi.

Conuenientiſſimum ad colicos pharmacum, vinum abſinthites exiſtit, ſi prælibatione à balneo aut exercitio opus habent: éſtque etiam non ſitientibus valde com- **B** modum, ſi laxiore ac debiliore apprehendente aluo, cyathi tēperati mēſura ante aridorū ciborū comeſtionē accipiatur. Apparatur autem vinum abſinthites & pro occaſione, virgis recentis & pleni abſinthii quindecim numero, per diem ac noctem in fictili vaſe vini tenuis & adſtringentis mediocriter vetuſti maceratis. menſura autē vini ſit ſextariorum trium. Decoctum etiam herbæ ipſius vbi ſemel tantùm ebullierit, pari modo ad vinum quod aliàs pro conſuetudine bibunt, admixtum, vtiliter à bal- **C** neo ac exercitio præbetur. Melius autem eſt quod vbi otium ſit, ſic præparatur: Selibra abſinthii in amphoram vini optimi recentis, quod muſtum appellamus, coniicitur, oblinitur, in eáque permittitur, donec muſtum ceſſauerit feruere: deinde abſinthium quidem abiicitur, vinum verò reponitur ac inueteraſcit. habet autem omnino amphora ſextarios octo quadraginta. Vinum abſinthites aluum corroborat potenter, & quicquid lubricum infernè in aluo ac inteſtinis hæret, citra animaduerſionem detergit, bilis generationem præpedit, flatúſq; alios **D** quidem depellit, alios verò auertit, quodámq; modo ſpiritum diſpenſationi præfectum defæcat. Aloe etiam optima, trium drachmarum pondere deuorata, aptiſſima eſt, vbi non pro ratione ciborum egeſtio excrementorum fiat. Quemadmodum autem optima aloe etiam ſola ſanitati reſtituere poteſt: ita vitioſa medicamentaria ſuperfluitate ventrem replet. Intercidentes verò obiter inflationes, ſylueſtre cuminum, quod & Æthiopicum appellant, cochleari menſura ex aquæ calidæ cyathis duobus aut tribus potatum diſſoluit: aut ſiſon ſimili modo, aut rutæ **E** ramuli in aqua ipſa feruefacti. Caſtoreum etiam aſſiduè potatum, totius affectionis apparatum demolitur, omnibúſque medicamentis præſtare repertum eſt. datur eius drach. i. in tribus cyathis optimæ aquæ mulſæ. Lupi autē ſtercus, maximè albū, ex aqua aut vino albo & tenui, ſummè colicis auxiliatur, inquit Galenus: non ſolùm in acceſſionibus & irritationibus, ſed tempore etiam interualli. aut enim perfectè morbum ſedat, aut ita præparat, vt ad tempus aliquanto mitius affligat. melius autem ſtercus cenſetur, quod non in terrā delapſum reperimus, verùm **F** in fruticem aut herbam excretum. oſſa quoque in ipſo ſtercore inueniuntur, quæ ipſius animalis concoctionem effugerunt, quæ ſi trita bibantur, magnopere colicis auxiliantur: quare mundioribus hominibus repurgatiora exhibenda ſunt cum ſale ac modico pipere mixta, aut alio quopiam ad commendationem odoris. Mirum in modū etiam manifeſtè colicos iuuat inſtar amuleti alligatum iliis ægroti, idem lupi ſtercus. oportet autem filum quo amuletum colligatur ex oue à lupo diſcerpta ſumere, cum ſtercoréque ipſo in pelle ceruina excepto, ac filo colliga- **G** to ilia præcingere. Si verò non ſuppetet lana ex ouicula à lupo diſcerpta, ligamentum ex ceruina itidem pelle accipere oportet. Corydus idem paſſerculus qui & corydalus *hoc eſt galerita*, appellatur, ſimplici iure coctus, aſſiduéque vnà cum iure acceptus, ſummopere colicis prodeſt. Vtilitatem enim ex eo expertus ſum, inquit Galenus. Cæterùm paſſerculis, quos pyrgitas à turribus, & troglitas ab antris & cauernis appellant, ſimilis eſt, qui ſanè circa vrbium muros verſantur ac degunt: verùm his maior eſt corydalus ipſe, habétque in capite veluti criſtam ſiue galeam ex pennis ſponte naturæ enatam: & circa vias reperitur, hye- **H** mis præſertim tempore. Aliud. Talum ſuillum vſtum & tritum, totum ex aqua bibendum præbe. Aliud. Thymi cacumina in aqua ad tertias decoquito, & ad percolatum decoctum mel deſpumatum adiicito, biben-

A dúmque præbeto. Aliud. Radices verbenacæ rectæ tenuiter conciſas in aqua ad tertias decoquito, ieiuniſque per quinque dies bibendum decoctum hoc præbeto: & colicis medeberis. Vtere: eſt enim experimēto cognitū.

Aliud. Hoc itidem experimento conſtat, eóque ipſe liberatus ſum: Mētham viridem aliquandiu decoquito, decoctúmq; bibendū ad dies tres exhibeto, & nunquā dolore afficietur. cauendum autem ne olla in qua menthā decoquis, per tres dies terram contingat. remedium verò hoc eiuſmodi eſt, vt præſentem opem ferat, éſtque **B** multo vſu cognitum. Lauri etiam teneriora virgulta arefacta, comedenda præbe per tres dies quibus mēthæ decoctum potant. Aliud mirabile. Marrubiū in vino mulſo decoctum bibendū præbe: liberabitúrque æger à dolore, neque vnquam poſtea incidet in affectionem.

Rhamni folia viridia trita in paſtillos informa, & exſicca, drachmámque vnam inde exhibe, febre carentibus, cum vino: febrientibus verò, cum hydromelite. Facit & ad voluuloſos, omnémque dolorem flatuoſum miro modo: per ructus enim ac flatus exoluti à malo, ſani fiunt.

C Aliud. Rhamni ſuccum poculi mediocris menſura, tantundémque paſſi Cretici miſceto: dum in ſolium in balneo deſcendit, bibendum præbeto, plurimúmque tolerare id iubeto: in frigidæ autem aquæ ſolium nequaquam conſcendat. experimento cognitum eſt. Ex apparatis verò pharmacis hocce nobis familiare eſt, inquit Archigenes. Caſtoreum & ammium tenuiſſimè trita, duorum cochlearium menſura præbe ex aqua mulſa. Secundum verò locum hoc habet: Caſtorei drach. iii. ammii, ſeminis apii, fœniculi, cuiuſque drach. i. exhibe eo modo **D** quo præcedens. Aliquādo autē pro apio, panacis radicē adiiciēs præbeo, aſſequórque ritè quod volo. Præſtabile eſt & hoc: Aniſi, caſtorei, æquales partes miſceto, indéque drachm. vnam ex vino mulſo exhibeto. Aliud. Gladiolum vnà cum radice exſiccatam, contuſam, & cribratam, cum piperis granis vndecim bibendam præbe. diuturno malo hoc medetur. Cæterùm duo efficaciſſima ex multis omnino coli pharmacis, vſus approbatione præſtātia, inquit Archigenes, vnicuique communi- **E** cabo. Sagapeni, piperis, galbani, pyrethri, croci, ſpondylii, myrrhæ, cuiuſque drachm. i. radicis panacis drachmas viii. excipe melle, & ad cerati craſſitudinem redige. Vbi verò vſus expetat, manipulum vnū chamæleuces aut chamæpityos in vino optimo, leui, anniculo, heminarum quindecim mēſura, vſque ad tertias decoque. In hemina deinde decocti vna, ex pharmaco ad fabæ magnitudinē diſſolue: idque ſemel primo menſe bibendum præbe: ſecūdo deinde menſe bis, & tertio ter: atque hoc modo vſquequo quinquies exhibueris, ſecundum menſes auctione facta, procedes: niſi alui ramenta inde ſuccedant. ea e- **F** nim leniter detrahere hoc pharmacum conſueuit. Alterum verò ad diſſoluendas acceſſiones valde efficax exiſtit: Myrrhæ ſtactæ, opopanacis, ſucci Cyrenaici, croci, pyrethri, galbani, ſagapeni, cuiuſque drach. viii. olei picini drach. i. mellis deſpumati quantum ſuffecerit vt ad cerati ſpiſſitudinem redigatur. Ex hoc pharmaco drachma i. in tribus cyathis paſſi Cretici diluti calidi liquefacta exhibetur. Neque vereor hæc etiam in acceſſionibus, niſi ex cruditate laboret æger, præbere: atque etiam in interſtitiis per aliquos dies ex his affectionem expugna- **G** re, valdéque mihi ex ſententia res procedit. Theriace porrò Andromachi ex viperis conſtans, interualli tempore aſſiduè accepta, prohibuit ne facilè ab acceſſionis irritatione rurſus impeterentur. Antidotus Zopyrios appellata, præſens auxilium in debilibus doloribus exiſtit. facit ad colicos & alui inflationes, & incipientes aquæ inter cutem ſuffuſiones, maximè eam quæ tympanites appellatur: valet etiam ad iocinoris affectiones: prodéſtque iis qui venenum hauſerunt. Myrrhæ troglodyticæ dr. v. ſpicæ nardi drach. v. croci drach. iiii. floris iunci odorati drach. iiii. & dimidiam, caſiæ drach. iiii. cinnamomi **H** drachm. iii. thuris drach. vnam, piperis albi ſeſquidrach. coſti drachm. vnam, excipe melle deſpumato: aut nucis Ponticæ magnitudine præbe ex vini mulſi, aut paſſi veteris cyathis duobus, aut ex aqua. Exhibeatur in colica

diuturna,habita tamen prius corporis cura,paululùm an te horam cibi sumendi ad dies ex ordine quindecim:deinde vbi ab ei⁹ exhibitione per quinque dies quieueris, rursus exhibe ad dies decem: iterúmque post multorum dierum intercapedinem, parum præbe, donec ea amplius opus non habeat æger. atqui propria sua efficacia corpus se melius repræsentaturum promittit,tum carne, tum colore,tum sensu, tum firmitate. Archigenes porrò Zopyrium antidotum hoc parare iubet: Spicæ nardi drach.vi.floris iunci odorati drach. v. myrrhæ drach.v. B croci drach.IIII.casiæ drach.IIII.cinnamomi drach. III. piperis drach. VI.costi obolum,thuris obolum.Cæterùm præter opinionem colicis conueniens antidotus est quæ pæonia appellatur. in ipsis enim vehementibus accessionū irritationibus ante somnum exhibita,compescuit dolores,somnúmque dulcem simul produxit, ac morbum dissoluit. Quidam etiā ipsam cum oleo infundentes,scopum attigerunt. Descripta autem habetur in tertiodecimo De theriacis sermone,huius videlicet tractatus:quare ea ipsa censeo confidenter esse vtendum. Aliud valde C bonum oxyporium,citò penetrans, cùm colicis tum inflatis cōmodū: Cumini trientem,piperis albi,cacuminū thymi,foliorū rutæ,nitri,sing.vnc.I. contere cū aceto,ac redige in pastillos pondere vnius aut duarum drachmarum.exhibe iuxta cuiusque vires cum aqua calida.Aliud: Sisonis,casiæ,foliorum lauri in vmbra exiccatorū, sing. drach.VIII.petroselini drach.IIII.spumæ nitri albæ drach. v.excipe melle,ac vtere. Aut cochleare eius sicci ex aqua mulsa in qua ruta decocta est,præbe. Aliud. Cumini D syluestris cochlearia tria,seminis coriandri,fœniculi,anisi,apii,seminis rutæ,cuiusque cochleare vnū,piperis grana IX.vini sextarium I.Hæc tenuissimè contrita vino permisce,& quotidie cyathum vnum bibendum cum aquæ cyathis tribus præbe.A potu autem æger deambulet,& probè concoctionem iuuabit. poteris & ipsum vinum calefactum præbere. Aliud Asclepiadæ, quod ab omni affectione penitus liberat: Corticis salicis viridis drachmas v.zingiberis drach.IIII.piperis drach.II.palmas passas III. rutæ viridis ramulos v.aquæ pluuialis sextar. III. Omnia simul ad tertias decoquito,atque ad horas siue dies tres, E pro qualibet vice cyathos duos exhibeto: & post triginta dierum spatium,idem rursus facito:quò per anni spatium vnius,triginta & sex potiones contingant. hoc enim pharmacum potatum hoc modo,totam affectionem aufert. Aliud. Cornu cerui recēns enati adhuc capillis obsiti,tenerrimíque ac vsti,cochlearia maioris modi III. piperis albi grana nouem, myrrhæ parum quid ad commendandum odorem. Contere omnia, eisque cochlearū terrestrium magnarū vnà cū testis suis tritarum,quātum visum fuerit adiice: omniáque simul trita,& vino faler- F no mari mixto triū cyathorū mēsura permixta,& ad mites prunas in vase fictili calefacta,ac sedulò,nequid in fundo resideat,agitata, præbe bibēda,ita vt nihil reliqui maneat,atque id maximè tempore accessionis, & ieiuno adhuc ægro fiat.Deinde verò cibum qui facilè conficitur præbe,atque hoc ex ordine ad dies tres exhibe. Iis verò qui cochleas sumere non possunt, reliqua præbe ficca cum vino. Potio ad colicos,quæ etiam inflatis,& difficulter concoquentibus, voluulosisque est accommodata. Absinthii,pulegii,piperis albi, cumini syluestris, bacca- G rum lauri decorticatarum, omnium æquales partes exsiccatas ac tritas,cochleari mensura præbe ex aqua calida.vteréque eo confidenter. Aliud colicum remedium per experientiam receptum: Baccas lauri IX. piperis grana VII.opopanaca magnitudine ciceris.cōiice in aquæ cyathos III.totúmque simul feruefactum bibendum præbe: quiescátque inde æger, & perfectè sanitati restituetur. Oportet autem,inquit Galenus,ad viros masculi, ad fœminas muliebris sexus herinacei internam membranam accipere, exsiccaréque ac contundere, eiúsque partes tres H prædictis admiscere. Aliud ad colicos præclarum. Colocynthida maximam non solùm ferro perforatam, sed & semine eiecto euacuatam, ita tamen vt id quod instar tomenti in ea est relinquas,vino veteri dulci quantū eius capere potest exple, eámq; per noctē integrā repone:

A manè verò vinum ipsum per panniculum diligenter exprime ac percola, vt nihil ex medulla eius in ipso potu residuum maneat: vinúmque ipsum calefactum bibendum præbe:quo facto æger deambulet,& liberabitur.

De antidotis dolorem leuantibus,infusisque colicis accommodatis, Galeni, Cap. XXXII.

PHarmacis dolorem leuantibus medici vti consueuerunt,vbi magnus adest dolor, aut vigiliæ, aut ne ob violentam tussim lancinentur ægri, velut in sanguinis re B iectatione & destillationibus à capite contingere solet. Verùm in illis mediocria exhibere solemus: quales sunt ex seminibus constantes tussi accommodatæ facultates, quæ & ipsæ omnino aliquid ex soporem inducentibus pharmacis admixtum habent: verùm modicum id est: inter multa adeo semina,quæ & boni odoris sunt, tenuiúmque partium,& vrinam cient: cuminum dico, daucúmque & anisum, & quæ his similia existunt. Cæterùm quæ ad colicos apparantur pharmaca dolorem leuantia, eiusdem quidem generis cum illis sunt,verùm longè ma C iori facultate prædita, atque id ob magnitudinem in eis doloris.Opium igitur fortissimum est stupefactiuū: admiscere autem ei oportet ea quæ aut dolorosam affectionem concoquere possunt,aut humores ab ipso factos discutere, aut secare & attenuare,aut secundum totam ipsorum substantiā permutare. Scopus enim nobis in his est, primùm quidem vt sensum stupidum reddamus:deinde vt nihil in posterum ex stupefactiuo pharmaco relinquamus quod membro nocumentum inferre possit: amplius autem,vt(quod maximū est)affectioni opitulemur. D Ad hæc itaque respectu habito,videtur mihi debito modo & iuxta rationem propositum componere pharmacum,ex hyoscyami quidem & opii permixtione, quicunque altiorem somnum ac soporem,sensitiuǽque facultatis stuporem inducere velit. Quò verò citius digeratur, omnémque profunditatem affectorum corporum penetret,calefacientia admiscere oportet, piper videlicet ac euphorbium & pyrethrum,quæ nociuos humores discutere possunt,& repurgare viscosos secaréque crassos,& flatus ventosos attenuare,concoquere que & euacuare. Ne- E que verò parum concoctoriæ facultatis, frigidorum præsertim humorū,in Indica nardo existit. Quemadmodū autem ex aromaticis nardum coniecit Philo,sic & ii qui ei successerunt,alii aliud adiecerunt.florem iunci odorati,casiam, amomum ac costum. Quemadmodum autem rursus crocum coniicit Philo concoctorium pharmacū ad humorem & affectionem crudā,ita alii myrrhámque & castoreum admiscuerūt: plurimíque ex ipsis, neque id malè,etiam familiaria nobis semina,apii videlicet & cumini,anisíque ac dauci & petroselini & quæcunque eius F generis existunt,adiecerunt:quò videlicet amarorū pharmacorum iniucunditatem lenirent, ad digestionémque & vrinæ expulsionem totum pharmacum impellerent atque inhortarentur.Si verò vaporum aut humorum crassitudinem attenuare oporteat,& hoc ipsum per ea cōtingit. Prima itaque,vt apparet,ex omnibus vetustioribus præclara Philonis antidot⁹ existit,de qua ipse hæc scribit.

Philonis antidotus. Philonis Tarsensis medici magnū mortalibus inuentū ad multarum affectionū dolores,siue colum quis doleat,semel datum,siue iecur:siue etiam G vrinæ difficultas,aut calcularis morbus, aut orthopnœa, aut tabes infestet.Sanat & conuulsionem & pleuritidē,ac sanguinis reiectationē,aduersúsque mortē se opponit,omnes viscerū dolores sedat,tussimque & suffocationē,singultúmque & destillationē. Hanc etiā Andromachus in suos cōmentarios retulit,hoc modo de ea scribens:Colica antidotus admirabilis,qua vtor & ad voluulosos, & ad eos qui stercora per vomitum reiiciunt, in maximis doloribus: datur magnitudine fabæ ex cyathis tribus aut quatuor aquæ frigidæ.Cōpositio autem hoc modo habet: H Piperis albi drach.XL.opii drach.XX.croci drach.X.seminis hyoscyami albi drachm. XL. spicæ nardi,euphorbii, pyrethri, cuiusque drachmas duas. excipe melle cocto, ac vtere. Alia antidotus colica, Nicostrati isotheos appellata,duobus talentis empta, faciēs ad stomachicos qui cibum continere non possunt, oculorum affectiones, &

magnas vexationes,& dolores vuluæ, ex hydromelite in quo ruta fit incocta. Croci ſeſquidrach.myrrhæ drach.II. ſpicæ nardi drach.II.coſti,piperis albi, piperis longi, galbani,cuiuſque drach.I. cinnamomi, ſucci mandragoræ, caſtorei,cuiuſque drach.II. ſeminis dauci ſeſquidrachm. (alii drachm. III & dimidiam eius coniiciũt) opobalſami drach.IIII.ſagapeni drach.III.caſiæ drach.IIII.excipe melle deſpumato,& fabæ magnitudine præbe.

Quæ colicis infundantur,& per anum ſubdantur, Cap. XXXIII.

HVius generis ſunt etiam quæ ſedi applicãtur, quæque ad leuandum dolorem per anum, tum ſubduntur, tum infunduntur. Opium itaque ex genere eorum eſt quæ fortiter ſenſum ſtupidum reddunt, ac ſomnum ſoporiferum inducunt. atque hæc facit tum per ſe ſolum,tum cum pari caſtoreo in ſapa aut oleo rutaceo imbutũ,tomẽtóq; exceptũ & ano inditũ. Miſcere enim hæc pharmaca oportet quopiã vires ipſius opii mitigante,nocumentúmque quod inde mẽbris infertur impediente, ampliúſque affectionem iuuante. Aliud,quod ſubditur colicis:ad dolorem leuãdũ. Caſtorei,croci,opii,myrrhæ, ſtyracis æquales partes in collyria lõga redige cum aqua, & vtere. Infuſum ad colicos mirabile: Cedriæ quadrãtem, picis liquidæ ſemiſſem, caſtorei ſeſquiunciam, opii ſeſquiunciam, piperis grana L X. vnito cum digito medio vel eo qui index appellatur,vſque ad primam flexuram vncto,& ſimul cum olei rutacei cyatho vno inquinato,admixtáque butyri vncia I. terebinthinæ ſeſquiuncia,tepefactum per fiſtulam ampliorem infundito:ſubſidet enim & dehiſcit,ac ab vnione diſcedit. Aliud infuſum, quod ante ſomnũ acceptũ,ſomnum cõciliat, dolorẽ lenit, concoctionémque probè iuuat: Succi abſinthii dr.IIII.opii.dr.IIII.aloes dr.XII.picis liquidæ vnc.I.cedriæ vnc.I.myrrhæ vnc.I.cẽtaureæ dr.IIII. caſtorei dr. X. coſti dr.VI.maſtiches vnc.I. foliorũ rutæ vnc. I. ſtyracis vnc.I. mellis & terebinthinæ liquidæ quantum ad coactionem ſufficit,quò ad mellis craſſitudinem redigatur. Vſu verò expetente,ex pharmaco hoc drach. plus minus quatuor, iuxta ægri vires ac ætatem,in diplomate cum oleo cyprino,gleucino, anethino,telino,in quibus cuminum contuſum coctum eſt,diſſolue,modicúmque butyrum admiſce.Et vbi aluum per clyſterem ſtercoris eductiuum prius euacuaueris,deindéque laueris, & cibum exhibueris, ac caput ex anethino aut omphacino illeueris,ante ſomnum infunde. vtere. experimẽto enim cõſtat. Aliud,quod infernè infunditur,quo ego vſus magnum nomen aſſequutus ſum. Caſtorei drach.IIII.croci ſextantem (alii tamen drach.II.tantùm habẽt)opii trientem,myrrhæ drach.IIII. ſucci rutæ drach.II.nitri rubri drach.II(quidam verò pro nitro ſpicam nardi ſcribunt)excipe melle deſpumato cocto. Vſus verò tempore,nucis auellanæ paruæ magnitudine, aut fabæ tantùm accipe, ac in vini menſura vna, diſſolue, affuſáque olei rutacei menſura vna,vt videlicet duæ mẽſuræ ſint in totum,permiſce, ac præloto ægro ante ſomnum infunde.Cæterùm præſcriptas ad dolorem leuãdum antidotos & infuſiones vitare oportet,ne in nimis aſſiduum vſum conuertamus:ſedant enim confeſtim dolores,cauſas verò intus reſeruant: & aut paulo pòſt animi deliquium inferunt,& mortem,aut diuturnas & indiſſolubiles affectiones reddunt. Aliud infuſum mirabile: Butyri quincuncem,adipis anſerini,adipis gallinacei,medullæ ceruinæ, terebinthinæ, cuiuſque ſextantem, adipis vrſini vnc.I.cumini,foliorum rutæ,caſtorei,cuiuſque quadrantem,euphorbii recentis drach.VI.opobalſami ſeptũcem, nardi Celticæ trientem,vnguenti nardini lib.II.olei rutacei ſextarios IIII. Vtere hoc ipſo in vehementibus doloribus:euacuatione tamen prius per clyſterem facta,& poſt horæ ſpatium menſuram vnam mediocris poculi tepefactam infunde,quieſceréque iube, ac aliquandiu pharmacum retinere:atque ita diuinam eius videbis facultatem. Aliud infuſum, quod etiam cauſas euacuat,ac dolorem leuat. facit & ad diuturnam renum affectionem,& ad calculoſos, eóſque qui inuoluntariè vrinam eiiciunt: Allĩi capita magna tria,rutæ viridis manipulares faſciculos duos,olei dulcis libras quatuor. Allia decorticato,& cum ruta ac oleo donec torrefiant coquito,atque id ad prunas fumum non emittentes facito, ac deinde percolato,ad oleúmque butyri librã I. affundito, picis liquidæ ſextarii Italici quartam partem, cedriæ tantundem:vnito, ac in vitreo vaſe recõdito. Vſu autem expetente,ſextantem inde, aut minus iuxta ægri vires accipito,oleóque & vino pari menſura acceptis,ita vt totum hemina vna fiat,cõmiſceto,tepefactúmq; infundito. Aliud infuſum: Olei cyprini lib. V.caſtorei ſeſcũcem,antidoti regiæ,quæ etiam tetrapharmacũ appellatur,ſeſcũcẽ: emplaſtri ex ſuccis ſeſcuncẽ,terebinthinæ ſeſcuncem, butyri ſeſcuncem,baccas lauri centum & vnam,baccas allii magnas quinquaginta vnam,cumini lati vnc.I.rutæ manipulum I. Baccas lauri & allia mundato:latũ verò cuminum & rutam in pila tundito,& in hemina vna vini veteris dulcis macerato.Sequenti verò die affuſo oleo & butyro,in diplomate decoquito,percolato,ac reliqua admiſceto,paritérque caſtoreum cum oleo tritum. vtitor. Vbi verò vſus poſtulauerit,pharmaci huius ſextantem accipito,& adipis anſerini liquefacti itidem ſextantem admiſceto,tepefactúmque iniicito. Infuſum colicum admirandum: Fœnigræci ac lini ſeminis æquales partes,quãtum ſatis videbitur accipito, & in aqua præmacerata decoquito,atque vbi ſuccus inde prodierit, quantum ad vſum ſatis videbitur percolato,ac in eo ipſo quod percolaueris,lanas ſuccidas eluito, expreſſiſque lanis, ad aquam ſalem & oleum moderatè adiicito,ſimúlque vnito, ac tepefacta infundito.

Cataplaſma colicum, ex libris Seueri, Cap. XXXIIII.

FArinæ cicerum nigrorum,ſeminis braſſicæ,farinæ fœnigræci, ſingulorum æquales partes decoque cũ melle oleóque cyprino, modico vino affuſo. Eſt & alterum admirabile remedium, cuius efficaciam experimentum ipſum approbauit. Accipit autem fœnigræci partes II. baccarum lauri contuſarum,maſtiches Chiæ, & terebinthinæ,ſingulorum partem vnam. Coquitur cum vino & melle. Epithema colicis,inflatis: Silphium plurimum cerato cyprino excipe,& impone.Ego verò,inquit Archigenes,etiam caſtorei paululum admiſceo, efficaciúſque redditur ad ſtomachi præſertim inflationes. Aliud epithema ad colicos,inflatos,coxendicum dolores,pleuriticos,ac ſtomachicos,& diuturnum vomitum cibi: attrahit etiã ac duritias emollit: Ceræ,picis,reſinæ pinus,adipis taurini, baccarum lauri, ſingulorum quincuncem, ammoniaci thymiamatis trientem,galbani quadrantem, piperis ſeſquiunciam. aliqui etiam canchryos quadrantem,ammiique tantundem coniiciunt. Aliud. Ceræ libras II.Celticæ nardi, floris iunci odorati,caſiæ, cyperi, cuiuſque ſextantem,colophoniæ lib.II. terebinthinæ ſeſquilibram, thuris,pyrethri, cuiuſque ſeſquiunciam,euphorbii vnc.I.coſti drach.X X X. vnguenti irini quantum ſuffecerit.Arida in vino rigata ac exſiccata contundito & cribrato,atque ita liquefactis inſpergito. Ad finem etiam opobalſami ſextantem aut quadrãtem admiſceto. Facit quæcunque etiam polyarchion:maximè tamen inflatis conducit. Vtendũ quoque ad colicos paulo mox ſubſcripto polyarchio appellato,atque eo quod ex baccis lauri cõſtat,quod ad hydropicos deſcribetur, & ſiqua his ſimilia exiſtũt.Propriè autem colicis conuenit,inflãmatíſque & inflatis,quod in epiſtolis Archigenis refertur,ex ſeminibus cõſtans: Ceræ drach.centum, terebinthinæ drachm. L.ammoniaci thymiamatis drachmas quinquaginta, opopanacis, iridis Illyricæ, aniſi, meliloti, nitri adipis taurini, fœnigræci,ſeminis apii, cuiuſque drach. XXV.mellis ſeſcuncem,aceti cyathos duos.Arida contundito & cribrato:ammoniacum autem in aceto mulſo per noctem vnam maceratum reponito.poſtera die liqueſcibilia ferueſacito, in mortarióque cum piſtillo tuſa commiſceto.Hoc epithema hoc modo purum citra aliarum rerum admixtionem impoſitum,cutem exaſperat,eiſque qui vitioſis humoribus amplius abundant,ſerpiginoſum pruritum excitat:quare in iis qui tenuiores carnes habẽt, ex cerato roſaceo quantum tibi ſatis videbitur pro curandi corporis ratione, admiſceto. Dropax etiam aſſiduè

super omnem ventris amplitudinem iniiciatur, atque etiam super dorsum. Componatur autem is ex pice & resina, modica cera, sulphure, bitumine, manna, nitro, adarce. Intenditur autem vsus eius, si calidiori & non pinguefactæ cuticulæ admoueatur, atque etiam inter exercitia incumbere sinatur. Aliquando etiam balneum suscipiatur, ex nitro affato toto corpore largè conspersо. Huiusmodi enim dropacis vsus violentius affectionem destruit: sicut & sinapismus & thapsiæ vsus; multis qui antea exquisita diæta sunt vsi, & per aluum, si quidem adstricta fuerit, sunt euacuati, affectionem omnem excidit. Porrò dropacum & sinapismorum apparatus in tertio Sermone sunt descripti. Aliud Archigenis, vile quidem, verùm ob efficacem ipsius lenitatem in pretio habendum.

Picis liquidæ lib. II. ceræ sescuncem, sulphuris viui, nitri, aluminis scissilis, cuiusque quadrantem. Ad picem liquidam præcoctam vsquequo non amplius inquinet manus, ceram iniicito, qua liquefacta ab igne tollito, aridáque tenuissimè trita inspergito, vnito, emollito, ac vtitor. Flatus infernè educit, cutem vellicando iucundè afficit, ac per omnia colicis auxiliatur. Prodest etiam coxendicum doloribus, & articulis refrigeratis, lienique indurato. Epithema ex baccis lauri ad colicos. Ceræ, colophoniæ, picis siccæ, spumæ nitri albi, ammoniaci, cuiusque dextantem, baccarum lauri decorticatarum sesquilibram, piperis sextantem & vnciæ dimidium, ammii, cāchryos, iridis, cuiusque sesquiunciam, galbani sesquiunciam, vnguenti irini lib. vnam. Quòd si canchrys non adsit, pyrethrum coniice: & liquefacta cum siccis permisce. Hoc etiā approbat Oribasius. Polyarchion, quod in Alexandria præparatur. Casiæ, amomi, rosarum, cyperi, cardamomi, spicæ nardi, nardi Celticæ, folii, iridis, œnāthes, cōpositionis hedychroi, mastiches, croci, meliloti, succi absinthii, ammoniaci thymiamatis, aloes, bdellii, myrrhæ, cuiusq; vn. I. xylocinnamomi, piperis cōmunis, helenii, styracis, cypheos, thuris, cuiusq; sesquiunciā. Succos cum aridis committito, admisceto que xylobalsami scrup. XII. floris iunci odorati scrupulos XII. terebinthinæ sescuncem, vnguenti nardini bessem, rosacei lib. I. hederæ vnc. XVI. opobalsami sextantem. succulenta vino diluta terito. Polyarchion quod dialemma, *id est intermissio*, appellatur: quod & ipsum in Alexandria præparatur. Castorei vnc. I. piperis longi sesquiunciam, myrrhæ, opobalsami, hedychroi, foliorū malabathri, radicis panacis, spicæ nardi, cuiusque quadrantem, costi sextantem, amomi sextantem, cinnamomi sesquiunciam, aut pro eo casiæ quadrantem, floris iunci odorati trientem, croci sextantem, cyperi, cardamomi, iridis, aristolochiæ longæ, aristolochiæ rotundæ, cuiusque sextantem, pyrethri trientem, ammoniaci thymiamatis quadrātē, aloes quadrātē, ceræ libras IIII. terebinthinæ lib. IIII. resinæ trientem, vnguenti nardini lib. III. quidam etiam styracis sextantem addunt. vini verò quantum omnino sufficit. Polyarchion multo experimento cognitum, quo confidenter ad omnes diuturnos frigidiores, præsertim circa viscera, morbos vtaris: ego sanè eius vsu semper clarus euasi. Styracis pinguis dextantem, foliorū malabathri sextantem vnciámque dimidiam, malorum cotoneorum repurgatorum vnc. XV. masnaphii vnc. duas & dimidiam, spicæ nardi, croci, cuiusque sextantem dimidiámque vnciam, micarum purarum dextantem, cypheos dextantem, œnanthes quincuncem, carpobalsami sesquiunciam, comæ absinthii vnc. II. & dimidiā, mastiches vnc. II. & dimidiam, caryophylli vnc. I. scrupul. VI. ammoniaci thymiamatis vnc. XX. colophoniæ vncias XVI. opobalsami vncias XII. & dimidiam, olei gleucini deuncem, nardini dextantem, melini vnc. XX. propolis dextantem, rosacei sextantem vnciámque dimidiam, mellis cochlearia viginti, terebinthinæ Chiæ vnc. XX. ceræ vnc. XV. vini spathitæ quantum sufficit ad reliqua cum eo conterenda, & ad rigandas micas. Arida quidem omnia contundito & cribrato: mala verò cotonea concisa cum vino spathite coquito, ac per se terito: deinde ammoniacum & masticheň cum vino conterito. Styracē verò cū opobalsamo in altero mortario dissoluito, atq; omnia trita ac dissoluta simul vnito:

A liquefactisque quæ liquefieri possunt, & ab igne ablatis arida infarcito, ac donec refrigerentur agitato: deindéque ad ea quæ in mortario trita sunt adiicito, ac vnito: adiecto etiam simul melle. pòst verò emollito ac optime subacto, tanquam valdè probato, vtitor. Aliud epithema præter opinionem efficax ad omnes præcordiorum vetustissimas etiam affectiones, præsertim in stomacho ac ventre. Quibusdam etiam quibus aqua inter cutem iam suffundi incepit, profuit. Duritias enim in stomacho vnicè dissoluit, supra hoc'q; visceribus robur & firmitatē

B addit. Compositio hoc modo habet: Resinæ pinus libras XX. ceræ lib. quinque, terebinthinæ deunces duas, olei lētiscini vncias X VI. gleucini vnc. X VI. thuris quincuncē, ladani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, succi absinthii, mastiches, bdellii, casiæ, cuiusque quincuncem, cardamomi, floris iunci odorati, iridis, balaustiorum, singulorum trientem, carpobalsami quadrantem, caryophylli quadrantem, herbæ sabinæ quadrantem, stactæ albæ quadrantem, piperis sextan-

C tem, suffimentorum subscriptorum lib. quatuor, œnantharii quantum sufficit. Suffimentorum verò quæ ad huius epithematis compositionem coniiciuntur, apparatus hic est: Liliorum alborum depuratorum lib. II. styracis pinguis lib. II. & dimidam, folii lib. I. caryophylli trientem, costi trientem, spicæ nardi trientem, mastiches quincuncem, amomi sescuncem, onychum aromaticorum vstorum & extinctorum, opobalsami, singulorū bessem, carpobalsami sescuncem. Apparato ac redigito in pastillos, eisque ad præscriptam compositionem vtaris.

D Quomodo aluum fluxione laborantem curare oportear, ex libris Philumeni, Cap. XXXV.

Aluus tum in febribus tum citra febres fluxione laborat: maiori verò difficultate eorum qui febricitāt cura perficitur, coniecturáque exquisitiore opus habet. In principio enim aliena à natura salubriter euacuare cō sueuit: ipsa videlicet natura vndiquaque ad superfluum & incommodum reiiciendum cogente, quemadmodum in febrilibus morbis frequenter fieri videmus. Conuenit itaque rebus sic stantibus, aut vsquequo natura omnem curam suam impenderit expectare, aut ipsius etiam mo-

E tus adiuuare. Etenim obluctari & excretionis cohibitionem moliri, maiorem morbum facit: siquidem quæ cohibentur sursum perlata dolores capitis, aut phrenitidas, aut lethargos, aut parotidas inferunt planè perniciosas. Quare in principio ea quæ in corporis cōmoditatē vtiliter excernuntur, minimè inhibere oportet. Postquam verò iam diutius perseuerauerint fluxiones, non solùm superflua euacuantes, verùm habitum, veluti colliquantes, viresque consumentes: tunc sanè resistere eis oportet, tum per ea quæ per os sumuntur, tum quæ per anum infundū-

F tur, atque ea quæ forinsecus imponuntur. Si itaque biliosa pura recrementa prodierint, in magis salubria permutare ipsa oportet, non tamen per cohibitionem eos curare. Biliosum enim tum in ventre, tum in ieiuno intestino aggregatum, atque post coaceruationem retentum, maximopere lædet. nam & stomachum subuertit, & visceribus inflammationes infert, & sitim accendit, & febres instaurat, omnésq; prædictas affectiones in capite efficit, atque in totum grauiorem affectionē reddit. Lac igitur in tali incommoditate bubulum aut caprinum tepidū,

G recēs mulctum ac potatum auxiliatur, aut ad ignem decoctum, assiduéque agitatū, donec ad tertias sit reductū: quod ipsum & per fluuiales silices, ferrique laminas ignī candefactas ac in lacte extinctas fieri potest. Cæterùm in decoquendo superstantem concretionem siue spumam mystro aut pinna auferre oportet. hoc enim nullum compendiosius remedium ad fluxiones biliosas reperire possis. Quandoquidem autem febricitantibus lac ipsum in nidorem aut etiam acorem conuerti consueuit, maiúsque nocumentū quàm commoditatem inferre, tunc sanè in præsens ipsum exhibere vitabimus: aquæ verò quarta

H parte ad lac ipsū affusa, decoctionē faciemus, donec dimidiū totius cōsumatur, atq; hoc modo exhibebimus. Et hæc quidē ad biliosas fluxiones sufficiāt: ad alias verò vbi sufficiens iā euacuatio sit facta, fluxióq; ipsa adhuc perseueret,

irrigationes adhibeãtur ex oleo omphacino,aut rosaceo,
aut melino cum vino:efficacius autem his myrteum est,
si vehementiori indigeat adstrictione, tertia aut quarta
vini parte ei admixta. Quòd si robustiora corpora con-
tingant,gallæ,malicorium, cupressi pilulæ in ipsa irriga-
tione incoquantur.Cuminum etiam tritum lanæ conuo
lutæ infarciatur, & apii similiter semen pari pondere:vri-
nam enim irritat,fluxionésque ad intestina eò diuertit.
Cæterùm & sedes ipsa ex decocto quopiam prædictorũ
adstringẽtiũ foueatur. Perseuerãte autẽ adhuc fluxione,
etiam cataplasmatis ex palmis & acacia & alumine erit v-
tendum:ceratis item ex oleo myrteo apparatis.Cõueniũt
quoque emplastra ex eadem materia apparata. Parabile
verò & efficax hocce est: Mora præ immaturitate adhuc
acerbiora & albicantia septẽ accipe, probéque contere:
deinde ceratum ex oleo omphacino apparatum, ita vt ce
ræ in eo vncia sit,olei verò sextans,adiice:vni,& vtere.I-
dem faciunt cruda mora exsiccata cum ouo trita ac illita.
Porrò inueteratæ iam affectioni epithema ex œnãthe cõ-
uenit: & ex micis emplastrum in stomachicis descriptũ,
quod spumam argenti & cerussam admixtam habet: itẽ
reliqua quæ in Sermone de cœliaca affectione describen
tur.In potu verò accepta.ventris fluxus, post sufficientem
inutilium euacuationem,sanant:Capilli veneris decoctũ,
paliuri folia,vinacei vuæ triti,spica nardi, spinæ albæ ra-
dix. quin & cœliacis & stomachicis eadem opitulantur.
Mora etiam immatura & adhuc acerba ad solem pluri-
bus diebus desiccata,deinde trita & reposita, vsúque ex-
petente bibita, magnum pharmacum alui restrictiuum
fiunt,vt ad diuturnas etiam cœliacas affectiones commo
dè exhibeantur,aliásque omnes quæ fluidæ existunt, at-
que etiam dysenterias.cõtunduntur quoque, & obsoniis
admiscentur, quemadmodum rhus culinarius consue-
uit.Magis tamen aluum cohibent, rubi mora immatura
& acerba eodem modo exsiccata,& in potu exhibita.Illi-
tione autem optima ad fluidam aluum eiusmodi vtaris:
Acaciæ,mastiches,œnanthes,cuiusque æquales partes ac-
cipe,ac vnumquodque per se contere,deindéque permi-
sce,ac sicca asserua. necessitate verò exigente ouo suba-
cta aluo illinito, fasciculúmque lanæ purpureæ imponi-
to & obligato.Malo verò adhuc perdurante,etiã dorsum
inde illinito.

Cura eorum qui ex debilitate,alui,fluxione laborant,
ex libris Galeni, Cap. XXXVI.

VNumquodque membrum propria actione persun-
gitur,quum temperamentum suum iuxta naturã as-
seruat.Seruabitur autem temperamentum, si refrigere-
mus vbi ad caliditatem fuerit diuersum: contráque ca-
lefaciamus refrigeratum: humectemus verò exsicca-
tum,& rursus desiccemus humectum. Iuxtáque eandem
proportionem etiam tractemus eos qui ex harum in-
temperierum complexu & coniugatione afficiuntur.
Oportet enim semper excessui contrarium opponere, vs-
quequo ad moderationem,& in id quod iuxta naturam
habet,membrum ipsum reducatur. Ratione igitur edo-
ctus sum,etiam octo differentias curationis imbecilli vẽ
tris esse. Calidæ intemperiei cura. Vidisti nanque &
tuipse aliquos quidem per diem vnam, quosdam autem
ampliori spatio,frigidæ potu curatos: quorum aliquibus
non solùm recentem frigidam fontanam exhibui,sed e-
tiam coctam & postea niue adobrutam & refrigeratam.
Edulia etiam hoc modo refrigerata eos accipere, vidisti
me concedentem:maximè si à plurima caliditate vexarẽ
tur. Dedi autem & lactis spumam similiter refrigeratam,
& frigida iuxta ipsorum vires poma eodem modo refri-
gerata:ptisanam quoque citra salis aut alterius rei admi-
xtionem probè coctã, aliáque eius generis infinita: vni-
cum scopum refrigerandi propositum habens. Prohibui
autem ne absinthium aut aliqua adstringentia continge-
rent. Frigidæ intemperiei cura. Alios autem ex frigi-
da intemperie laborantes,similiter ab adstringentium v-
su prohibui,omnibus verò modis calefeci, vino veteri
facultatis plurimùm calidæ exhibito:itémque cibis cale-
facientibus cum pipere. Humidæ intemperiei curatio.
Quibusdam verò humidam ventris intemperiem haben-

A tibus,medicationis scopum in exsiccando feci, dedíque
eis edulia ex natura sicca: carnes probè assatas,& paucum
potum.omniúmque adstringentium vsus his conuenien-
tissimus existit.in quibus enim humiditas multa ac velu-
ti mador circa affectum membrum adest, citra tamen
humorum vitiationem, ita vt quantitatis tantùm exces-
su affligant,ac veluti perstillantem ipsum ventrem red-
dant,in his commodissimus existit ciborum ac potuum,
itémque pharmacorum adstringentium vsus: exoluto ni
B mirũ ac languido tũc facto ægroto mẽbro. Cura ven-
tris ob siccitatem immodicè fluidi. Alium autem sicci
simum iam factum, vt tabidis simillimam figuram ha-
beret,in contrarium omnino habitum deductum cura-
ui.Huic, quum in principio exigua intemperie vexare-
tur,à siccitate videlicet humectatione indigente,medici
qui eum curandum susceperant,absinthium bibendum
dederunt, maláque cotonea, ac similia in cibo: extrinse-
cúsque similiter adstringentia adhibuerunt, atque hoc
modo totum aridum hominem reddiderunt. Hunc i-
C psum nos curauimus vniuerso corpore eius omnibus mo
dis humectato. Qualis autem est senectus in sanis, talis
est sicca intẽperies in ægris: vt etiam incurabilis existat,
vbi perfectè compleatur. Perfectum autem complemen-
tum in hoc est, si solida substantia similarium corporũ,
aridior fiat. Est autem & altera quædam siccitas eorum
corporum,quæ ex substantia humore compacta constat,
velut est caro & pinguedo. Alia etiam tertia siccitas est,
quum humiditas ex qua membra connutriuntur,est de-
perdita. Circunfunditur autem ea ipsa humiditas circa
D omnes animantis partes instar roris in ipsis dispersa,
quam impossibile est ipsis membris apponere citra nu-
trimentum:quare difficillima omnium huius affectionis
cura existit. Alia autem siccitas est, quæ circa paruas ar-
terias ac venas cuique membro proprias consistit: hæc i-
psa ob sanguinis penuriã cõtingit. Omnes verò has sicci
tatis species extremè offendũt austerorũ ciborũ ac potuũ
pharmacorúmque exhibitiones. consumunt enim e-
tiam siquid in ipsis innati ac insiti humoris relinquatur,
partim quidem exhaurientes, partim verò exprimentes
E per meatus in interiorem latitudinem alui,partim etiam
ad alia membra depellentes. Curare igitur has siccitates
conuenit,tum conclusos meatus laxando, tum quod ad
circumiacentes partes depulsum est, attrahendo, per hu-
mectantémque cibum vnumquodque similare mem-
brum propria humiditate replendo:quemadmodum nos
arefactum penitus à medicis hominem curauimus. Bal-
neum itaque temperatissimum his conuenit: ita vt æger
aliquandiu in temperata aqua moretur. Præstat autem
prope exteriores balnei fores calidæ solium locari:neque
F enim aere omnino ad ipsos indigemus. Oportet etiam
gestando ipsum in balneũ inducere atque inde educere:
deinde ex oleo antequã induatur inungere. A balneo ve
rò statim lac asininum recèns mulctum exhibendũ,asina
in domum in qua decumbit æger deducta: paucissimo
enim tempore in ambiente aëre lac ipsum morari opor-
tet. Parum etiam mellis optimi tepidi lacti admiscen-
dum: atque ita vsque ad secundum balneum quiescen-
dum. Postea verò mediocriter & accuratè fricatum, secũ
dò lauabimus,diligenti coniectura tum ex ructibus tum
G ex ventris tumore facta,an exhibitus cibus sit ritè confe
ctus. modicum verò tempus à primo balneo vsque ad se
cundum intercedat,horarum IIII.aut V.puto, maximè si
tertiò etiam ipsum lauare velis:id si non velis,non refert
etiam plurium.Lauabis autem tertiò,si assuetus sit balneis
plurimis vti:& hoc sanè minimè negligamus, quò à sin-
gulis balneis priusquam induatur,oleo eum inungamus.
Cæterùm si lactis vsu delectetur,etiam à secundo balneo
ipsum propinabimus:si verò non, ptisanam probè deco-
ctam,aut alicam instar ptisanæ decoctam dabimus,indé-
que statim rursus quiescere iussum,postea in tertium bal-
H neum ducemus:aut contrà, ad cœnam,si lauare non ve-
lit.Panis ei præparetur clibanites, purus, recens, probè
assatus, fermentum & salem mediocriter admixta ha-
bens. Pro obsonio sit piscium quispiam petrosis aquis
degentiũ,aut asellus ex iure albo. Atqui & alæ & testiculi

gallinaceorum lacte nutritorum conueniunt: perdices itẽ ac passeres montani ac molles carnes habentes. Verùm quæ in palustribus ac fluminibus degunt, vitanda: omniáque duras habentia carnes, & graueolentia, pinguiáque & fibris referta: &, vt summatim dicam, caput cibi sit vt bene nutriat, & facilè concoquatur, miniméque viscosus sit, neque superfluitatibus abundet. In potu sumat vinum album colore, tenuéque substantia, & modicè omnino adstringens, purúmque & parum aquæ ferens: quo nomine accipi volo id quod quũ temperatur, modicã omnino aquæ admixtionem perferre potest. Scopus autẽ quantitatis potus, in hoc sit propositus vt nunquam ventriculo innatet, neque fluctuationis aliquem sensum faciat. In cibis verò spectetur, vt, quantum possibile sit, ventrem nõ grauent, celeriter concoquantur, & inflationem non pariant. atque hoc sanè modo maxima corporis siccitas curatur. Quum verò mediocris siccitas existit, vtpote quum vires non extremè sunt collapsæ, pleniorem diætam sufficere expedit. Proponatur autem siccitas similis quidem prædictæ, cum qua tamen frigiditas sit coniugata. Intantum igitur prædictis ex calefacientiũ sylua miscebimus, quãtum membra fuerint refrigerata. Ponatur autẽ primùm, mediocriter ipsa esse refrigerata: apponemus itaque paulo antedictis, in lactis quidẽ vsu plus mellis: in vini verò vsu, idẽ quidẽ genere dabim⁹, min⁹ autẽ priore aquosũ, & pluriũ annorum. Cæterùm & edulia omnia calidiora exhibenda, non solùm ex naturali temperatura, sed à recenti etiam qualitate. Ex vnguento etiam nardino assiduè vẽtrem inũgemus vt nũquam aridus fiat: si verò nardinum non adsit, mastichino erit vtendum. Sed & ipsam mastichen cum nardino vnguẽto terere licebit, lanámque purpuream ex eis imbutã ad vẽtrem adhibere. Si verò frigiditas multa intemperiei siccæ copuletur, vt cogat ferè ad vberius calefaciendum, primùm quidem affectionem grauissimam esse scito, & quæ difficulter corrigi potest, multáque diligẽtia opus habet. vbi verò iisdem vsi fuerimus quæ ad mediocrem frigiditatem sunt descripta, speramus sanè (quãquam longiori temporis tractu) nos affectionem sanaturos: ita tamen vt vehementer calefaciẽtibus abstineamus. Demus autem amplius quiddam ex melle despumato vnà cum lacte, atque etiam ipsum per se ampliori modo: itémque decoctum ac in pastillos redactum. vinum verò vetustius eis eligendum. Optimum autem pharmacum in omnibus his, quo frequenter picatores vtuntur, existit. Eo itaque vniuersum ventrem illinire oportet, atque mox priusquam refrigescat auellere: verùm hoc non sæpe in die, quorundam more, facere oportet. discutit enim hoc modo, nõ verò bono sanguine mẽbrum ipsum replet: nos autem non discutiẽdi gratia, sed ob sanguinem bonum ex vicinis partibus attrahendum, eius vsum approbamus. Auxiliatur etiam omnibus his puellus carnosus dormientibus acclinatus, ita vt superiorẽ ventrem semper contingat. Quòd si ex ordine multæ siccitati caliditas non valde multa misceatur: in hac primam victus rationem seruabimus, ita vt mel prorsum nõ gustent: vinum verò minimè vetus accipiant, quod sit album & tenue, & ætate annum non excedat. Edulia etiam tepida exhibebimus quæ lactosa, *hoc est lactei teporis* appellantur, si hyems adsit: in æstate verò, velut aquæ fontanæ conueniunt edulia, quæ non summè frigida sunt. ventrẽ quoque omphacino aut melino oleo illinemus. Si verò maior caliditas adsit, etiam dilutiorem vini temperaturam faciemus, frigidúmque dabimus, quemadmodum fontana aqua in medio vere esse solet. Nosse tamen operæpretium est, febrium similem hanc affectionem esse, atque si quis contentiosius eos refrigeret, periculo non vacare.

De cœliaca affectione, Archigenis,
Cap. XXXVII.

NON omnis ventris fluxus cœliaca affectio propriè appellatur: neq; enim si cibi crudi & incocti infernè prodeunt, neque si corrupti ac in peregrinum habitum mutati sunt, cœliaca affectio vocatur: verùm tunc solùm quũ læuia & humecta excremẽta egeruntur: vẽtre præ imbecillitate ea digerere nequeunte. Sequitur autem ipsos

A assidua egestio, aliquãdo fœtida cum animi deliquii sensu: aliquando verò etiam sanguis flauus ac tenuis vnà cum iis quæ egeruntur destillat: & ob eam causam cibum auersantur, decoloréisque & vehementer graciles fiunt, corrugata insuper eorum vniuersa cute: & venæ sanè quæ in ventrem deferũtur, liuescunt: & ad magnam omnino desperationem res deuenit, si morbus diutius duret, ægris ad conuenientem diætam pigrescentibus. Si itaque morbus autumno incipiẽs ad hyemem vsque se extendat, difficilius omnino curatur. Causæ autem affectionis sunt, as-
B siduæ cibi corruptiones, & peregrinorum eduliorũ ingestiones: amplius autem si frigiditas aut vehemẽs ardor insistat. similiter etiam plagæ ventrem lædunt: & in morbis quoque longis, venter malè affectus affectioni huic obnoxius fit. A medicinæ quoque purgãtis potione quidã in cœliacam affectionem inciderunt. Nosse tamen oportet, quòd aliquãdo quidẽ per circuit⁹ malũ hoc affligit, tẽporibus quibusdã aluo restitãte: quibusdã verò ordinatè per certas horas fluẽte: aliquãdo verò incessãter apparet. Quin & hoc nosse oportet, quòd sæpe nõ solùm permanet appe-
C titus, verumetiam amplius augescit: & ob id corruptionibus aceruatim pérque vices factis, omnia mala augescũt. Recente igitur morbo, diligenter inuestigandæ sunt ipsi⁹ causæ, vt ab eis maximè nos asseruemus. Siue igitur corruptiones præcesserint, cauendum ne amplius fiant, simúlque vitiosi humores ex eis generati euacuandi: siue peregrinorum eduliorum ingestio causa existat, ea ipsa auferre oportet: siue labor, aut fatigatio, aut aliud quippiã ex prædictis, ab eis similiter abstinendum est, ægrique in quiete adseruandi: atque si ferre queant, in inedia, aut
D certè omnino modico cibi vsu. Aliquando autem etiam larga potione vtendum, ægérque ad reuomendum cogẽdus: maximè si humores in vẽtre collectos perceptemus. Deinde attentè exquisitæ diætæ insistendum, donec affectio intotum tollatur. Consistit autem exquisita diæta in electione qualitatis ciborum. Quòd si tamen in principio difficilis appareat morbus, etiam reliquis præsidiis vtendum. Primùm igitur media inspicienda sunt, atque si inflammatio aut similis inflammationi dispositio circa ventrem reperiatur, cataplasmatis vtendum est quæ ex
E professo inflammationem soluũt, ac fluxus retrahunt: qua in re, palmæ commodè semini lini admiscentur. Cæterùm cataplasmata ipsa minimè calida apponere oportet: sed tepida saltem. atque si intendere eorum vim velis, acaciæ quippiam & hypocisthidis, aut malorum cotoneorum, aut aluminis rectè admiscueris. Magnificè autem prosunt lentiscus & rubus simul cocta. acetũ quoque mulsum appositè in cataplasmatum cocturã assumitur. Summè verò commodam vtrique affectioni nouimus loliaceam farinam simul cum eis incoctam. Inflatione autem
F plurima infestante, cuminum aceto mulso inspergimus, rutámque & anethum. Manifestum est autem quòd ad cataplasmatum retentionem, quò contentius inhæreant, etiam rosaceum adhibemus, ac parum vini: ampliúsque lentiscinum, aut œnanthinum, aut myrsininum. oportet autem lana excepta ipsa imponere. Cæterùm optimum ad ipsos tale cataplasma existit: Malis maximè cotoneis, & palmis, absinthiíque coma in vino decoctis, vinũ ipsum percolatur, ac sapæ Creticæ tertia pars ei affunditur: deinde simul calefactis polenta tenuis inspergitur, & absque
G óleo decoquitur. oleum verò quo venter illinitur sit melinum. Post cataplasmata conuenient cerata ex myrsinino aut lentiscino oleo apparata: quæ tamen ex adstringẽtibus quædam habeant admixta, ex acacia dico, & quæ eius generis existunt. Aptissimum etiam his ceratum est ex oleo myrsinino apparatum, quod mora immatura ac acerba trita, parúmque sanguinariæ, habet admixta. Porrò vbi diuturnum fuerit malum, etiam ad malagmata transeundum est. summopere verò concinnum eis videtur, quod ex seminibus constat, & ad colicos est præscri-
H ptum: itémque quod ex lauri baccis, quod ad aquam inter cutem describetur. postea etiam adhibenda ea quæ vehemẽter rubefaciunt cutem. Quòd si affectio adhuc intẽdatur, etiam dropaces adhibẽdi medicamẽta ria vi præcellentes, bituménque habentes & adarcen: post dropacẽ

XXXXx.iiii.

verò,morsum balneo secundum caliditatem mordaciore curare oportet:duabúsq; post dropacis amotionē horis sinapismi adhibendi ex sinapi & caricis: ita vt modico tēpore impositos sinamus,oleóque inde ad locum circumfuso,ad balneum ducamus. Atque id semel facere non sufficit,sed bis ac ter: neque enim hoc ipso aliud efficacius remedium in prædicta corporis cōstitutione apparari potest:& ob hoc nō multo tēpore inhærere id oportet; ne loco nimiū exusto,secūda & tertia huiꝰ præsidii admotio prohibeatur. Mirabiliter etiā vomitꝰ efficaces sunt, tū à cœna,tū à ieiunio facti:nimirū quæ corrupta sunt euacuātes,& quæ ad intestina dilapsa sunt attrahētes & cōuerrētes,ac proprias vētris actiones reuocātes. Si verò liceret ab his ad eos qui à raphanis fiunt transire, maiore compendio affectio ipsa expugnaretur. Quidam etiam veratri albi purgatione vsi sunt:& si subiectæ vires eius auxilii sint capaces, præ omnibus huius vsus eligatur. Ego verò ad cœliacos priusquam vires extremè deficiant, purgatione humori conuenienti vtor. Aliquando autē medicati quidam & acres,aut etiam serosi humores tuniculis ventris aut magis intestinorum infarti aut imbibiti,rodunt & irritant,atque ex omni corpore humores ad locos circa vētrem & intestina aduocant,diuturnarúmque fluxionum causa fiunt. Cæterùm ex egestis recrementis & ex consequentibus accessionibus,affligentis humoris speciem cōiectare oportet,atque ita conuenientem exhibere purgationem. Præstabilius tamen est picræ ex aloe compositioni,scammoniæ scrup.i.aut amplius,si vires tolerēt,admiscere,& cum aqua mulsa præbere. quòd si ex atra bile sit humor infestans, epithymum adiicere oportet, & post affligentis humoris euacuationem, eis vti quæ affectis membris firmitatem addere possunt:cuius generis sunt ex malo Punico eclegmata,ad stomachi subuersiones descripta. Illud etiam notatu dignū, quòd aliquibus fluxiones ex adstringentium vsu oboriuntur: ventre nimirum ab ipsis læso propter imbecillitatem aut mollitiem sensus. Vtimur autem,inquit Archigenes, ad alui fluxiones hiera mea,drach.ii.ex ea exhibitis ad eorum quæ in ventre ac intestinis incident detersionem:vt nullum enim aliud,hæc ipsa quam rectissimè emendat & corrigit: deinde theriaca vtor. Vtor etiam,inquit,zopyrio mea ad colicos descripta,ad fabæ magnitudinem ex ea præbens cum duobus cyathis passi veteris, aut aceti mulsi boni paulo ante horam cibi sumendi,ad dies ex ordine xv. deinde vbi ab eius exhibitione per v. dies quieuero, rursus exhibeo ad dies x. atque hoc tandiu facio donec non amplius opus habeat æger. Præstat etiam exhibere quæ ex duobus piperis generibus constat,compositionem. Omnino igitur simplicia pharmaca & facilè digestibiles cibos exhibere oportet debili existente aluo:si verò febricitēt etiā, eo magis astringentium sylua erit vitanda. Quòd si tamē prædicta remedia circa affectionis solutionem nihil efficiant,vstio assumatur. Perurere autem superiorem ventrē oportet,interuallis duorum digitorū mensura aut amplioribus etiam factis,vlcerationésque seruare ad multū tempus,ad fluxionum in ventre transitum ac deriuationem. Licet autem & per pharmacum crustas infligere, si quis ignis admotionem formidet. Postremum quidem igitur locum inter prædicta remedia vstio habet,propter nimiam seueritatem: siquis tamen virili animo præditus sit, priusquam concidant vires, post præsidiorum firmitatem addentium vsum, quodam modo vstione vti potest,quæ sola se affectionis difficultati opponere consueuit. Atque huiusmodi quidem est quæ forinsecus cœliacis adhibetur cura. Operæpretium est autem & per adstringentes potus auxilium ferre,vbi humiditas imbecillitatis causa existat ac fluxionum. Plātaginis itaque semē siccum tritum ac potatum præclarè facit,tum per se tum aliis etiam admixtis. Quidam etiam gallinarum ventriculis vtuntur exiccatis ac tritis potui inspersis. Eandem efficaciam & struthocamelorum ventriculi habere creduntur. Proderit & lapathi semen tritum, maximè verò oxylapathi. Cornu item cerui tenerrimum vstum,cū modica galla præbe bibendum:aut nucum iuglandium corticem quo tinctores vtuntur,siccum tritū,cochlearii mē-

A sura ex aqua præbe:aut quercinam glandem contusam ac cribratam cochlearii mensura,instar farinæ vino austero insperge,ac exhibe:aut cancri marini vel fluuiatilis testā vstam cochlearii mensura præbe cum aqua: aut thuris granum fabæ magnitudine in vini nigri cyatho vno dissolutum,sanguinariæ succo pari mensura admixto præbe:aut gummis albi vermiculati vnc.i.tritam ex vini nigri cyathis tribus præbe:aut vuarum passarum vinaceos, siue etiam vuarum torrefactos, exhibe cum polenta:aut canis stercus siccum,cum quodam odorato:aut plantaginem B siccam contusam & cribratam dato: aut bituminis quantum satis esse existimas,deglutiendum præbeto. Bonum est etiam corticis quercinæ glādis decoctum:itémque pelliculæ decoctū,quæ sub cortice quercus reperitur Castaneæ corticis decoctū, aspalathi decoctum, radicis pæoniæ decoctum,atque ipsa etiam radix sicca trita potui inspersa:corticis loti arboris decoctum. Capitum itē papaueris torrefactorum drach.i.ante somnum cum vino diluto potata:quin & semen capitum papaueris tritū exhibitum egregiè auxiliatur. Mirabiliter autem acerba C & immatura mora prosunt sicca trita in potu exhibita: quemadmodum de alui fluxione est prædictum. eodem modo & rubi mora immatura & acerba exhibēda. Vtendum & simplicioribus ad dysentericos descriptis medicamentis,maximè iis quæ ex pomis sunt apparata. Commoda sunt quoque ea quæ vrinam cient,fluxionem sæpe transferentia:velut est apium,fœniculum,anisum,adiantum,acorus,damasonii foliorum drach.i.& quæ eis potestate assimilantur. Ex compositis prodest pastillus Thrasiandri,& qui ex seminibus constat, ad dysentericos scripti. D pastillus item ex spina & ex electro, ad sanguinē per sputum reiicientes descripti. Omnium verò maximè antidotus theriace ex viperis constans prodest: multóque adhuc magis quæ Esdræ inscribitur:efficaciter enim auxiliatur. Mirificè quoque cœliacis conducit antidotus desposynos appellata,cuius compositio hæc est: Spicæ nardi,cinnamomi,piperis,costi,hyoscyami,croci,seminis papaueris,opii,omnia æquali pondere accipito,contundito & cribrato,ac cum melle vnito. Datur ex ea duorum scrupulorum pondus ex vino. Oribasii,ad cœliacos. E Baccarum myrti nigrarum cochleare vnum & dimidium,rosarum siccarum,œnanthes,singulorum cochlearium dimidium,palmarum carne sufficienti excipe,& pastillos informa,ac exhibe drach.i.cum aqua aut vino dilutius tēperato iis qui febribus carent. Aliud,ad cœliacos. Lauri virgulta iii. piperis grana vigintiquatuor, cumini grana quinquagintavnum:contere,ac præbe febre carētibus cum vino, febricitantibus cum aqua:pro vna autem vice hæc in potu sumuntur. Cæterùm simplicia & antidoti opportunè ante cibum exhibentur:pastillus autem F dolorē leuans,ante somnū. Malagmate verò concoctorio,in alui fluore per omnia huiusmodi vtaris: Bdellii,ammoniaci thymiamatis,canchryos,cuiusque sesquiunciam,opopanacis drach.vi.styracis drach.vi.myrrhæ sesquidrachmam,piperis grana centum & triginta,galbani drach. septem,terebinthinæ drach.septem,ceræ drachmas tredecim & dimidiam,adipis suilli drachmas sedecim. Siccissima conterito & cribrato:molliora verò in pila tundito, ac sicca inspergito:pila itémque pistillo ex vnguento irino illitis,vt molle ad tactū & glutinosum reddatur. G Vermes autem terreni in testa ad cinerem exusti, & ieiunis cum vino exhibiti,ventris fluxiones sistunt: eorū itaque tres aut quinque exhibeto. Porrò cognitu dignissimū & hoc est:infinita scilicet remedia hoc nomine prædicata esse quòd aluum sistere possint: verùm seri profectus est omnium meminisse:& cauendum etiam ne nimium largus fiat eorum vsus: quanquam plurimi omnino morbi ab aceruata pharmacorum vicissitudine delentur, qui aliâs non facilè hominem relinquant, si diæta solùm exquisita vtatur. Vna autem tutissima & compēdiosissima H via,ad affectionis extirpationem diæta existit. Diæta cœliacorum. Cœliacum oportet mox vbi à somno surrexerit faciémque proluerit,ad deambulationem prodire, ita vt pro viribus progrediatur. Deinde fricationem simpliciorem adhibere,parce videlicet & minimè contentè

fricando,maximè ventrem: oleo verò quo confricatur, canchry & pyrethrum incoquantur, quo poſtea deterſo, corpus ex oleo dulci impinguetur.Balneo autem vtplurimùm renuntiamus: aliquando tamen ad laſſitudinis vel alicuius alterius rei medelam ipſo vtimur.In balneo verò ſmegmate quopiam vtatur,quod cutem lancinare ac pertundere poteſt,velut eſt nitrum aſſatum,fæx vini vſta, & quæ eius generis exiſtunt. Ab inunctionibus & balneo prandendum eſt:perſpiciendum verò,ſi quicquam aliud, vt cibum diuidamus.Duas itaque tertias partes cibi,in cœnam reſeruet,atque ipſum etiam qui in prandio exhibetur panem dimidiatum per ſe ſumat: reliquum verò cum obſonio ſimplici.Frumentaceum enim alimentum,naturæ homini maximè conuenientis,exiſtit.Oleribus autem raró veſcatur:inflationes enim pariunt. Minimè apti ſunt etiam omnes arborũ fructus,inſuauibus humoribus ventrem & ſtomachum replentes. Cæterùm à prandio deambulationibus indulgendum, & animi aliqua laxamenta adhibenda.ſomni enim diuturni, nocentiſſimi ſunt, niſi laſſationis ſenſus adſit,aut nox vigilata præceſſit: veſperi autem à cœna dormiat.Ex frumentaceis igitur cõueniũt panis clibanites,alica,oryza:verùm ſorbitiones ex milio non probo,quum concoctu difficiles & vitioſos humores milium producat. Ex leguminibus non inepta eſt lẽticula aſſata, & cum plantagine cocta: vtile eſt & palmas ſorbitionibus incoquere,maláque cotonea,eiſque ſimili vi prædita.Ex oleribus braſſica eligatur duabus aquis decocta,cum oleo ac modico garo, pauciſſimóque aceto: intubus item coctus & cichorium,paſtinacáque valde excocta cum ſimplici liquamento. Varietatis autem gratia eis etiam carnes exhibẽdæ,ex gallinis,columbis,aut paſſerculis montanis,ex pedeſtribus etiam tenerrimæ & friabiliores,coctæ omnes,concoctis ſimul quibuſdam fructibus,aut pomis,aut myrti baccis.Bellaria modicè præbẽda,velut ſunt amygdalæ,palmæ,nuces, atque ea voluptatis gratia tãtùm ac dulcoris deguſtãda.Fructus ſint minimè inflantes:vua modica penſilis:in pomis ac piris ſimilibúſque mediocritas ſeruanda,atque hi ipſi cum pane exhibendi. Vinum conuenit ſubadſtringens. Omnis autem liquor qui in potu exhibetur,paucus ſit, & poſt omnem cibum præbeatur.Multus enim potus,ventris fluxionibus infenſiſſimus exiſtit. Noſſe tamen oportet quòd in iis qui cum mordacitate fluxionibus infeſtantur,optimè facit lactis potus:ita vt in principio calidum ac recens mulctum detur:poſtea verò ad medietatem decoctum aut etiam ad tertias quemadmodũ in alui profluuio eſt prædictum.hoc enim modo exhibitum ſimul ſiſtit ac temperat fluxiones.Cæterùm in quibus lac ipſum in nidoroſam aut acidam qualitatem permutatur,quartã partem aquæ affundito,prædictóq; modo decoquito ac exhibeto.

De colliquatione, Cap. XXXVIII.

QVVM verò per vẽtrẽ quiddam excernitur quod nõ ab accepto cibo aut potu prodit,ſed ab humoribus ex corpore in ventrem defluẽtibus,aſſimilatúrque ei quæ tum per vomitum reiicitur,tum infernè procedit, flauæ bili:differt autem ab ea tum graueolentia,tum quòd flauius quodammodo excrementum apparet, ſtrigmentitiámque craſſitudinem habet:aliquando verò & oleoſum aut adipoſum exiſtit: colliquatio morbus is & ſyntexis vocatur.Recens enim compacta ſubſtantia pinguedinis ac carnis,ab ardenti febre reſoluitur & colliquatur. Diutiꝰ verò perſeuerãte malo,ex ipſis etiã ſolidis partibus aliquid colliqueſcit:in qua peſſima febricula frigidæ puriſſimæ frequens potus remedio exiſtit:eiuſdem etiam qualitatis cataplaſmata & epithemata ad pectus & præcordia adhibere oportet.Cibi quoque refrigerantes exhibendi: reliquáque quemadmodum in æſtuantibus,ac in habitũ conuerſis febribus dictum eſt,facienda. Quòd ſi in viſcerum inflammatione hoc contingat,valde periculoſa affectio eſt,& cum prædictione remediis prædictis vti oportet.Porrò ſi acre ſit ac mordax quod excernitur,inteſtináque inde igneſcant,mordacitatem lenire oportet per infuſiones,vbi vrgeat malum,nullo exacerbationum reſpectu habito,præterquam circa initium acceſſionis.Infundatur autem ſuccus oryzæ ad tactum tepidioris,itémque

A lac tepens.Si verò mordacitas cum tormine contingat,
ptiſanæ ſuccus infundendus eſt cum ouis crudis ac conquaſſatis,admixto roſaceo:aliquando verò bituminis etiam drach.i.admiſcenda. Quòd ſi dolor adhuc perſeueret, bis ac ter etiam prædicta infundantur.Cõuenit quoque his lac potatum,ad quod quarta aquæ pars eſt affuſa, quemadmodum dictum eſt, decoctione ad tertias facta.

De lumbricis, ex Herodoto, Cap. XXXIX.

LVmbrici & in febribus,& citra febres naſcũtur, tum multitudine,tum magnitudine,tum colore, tum tẽ-
B poribus etiam differentes.Circa initia enim morborum generati,ſubſtantiam ſuam ex ſubiacente corruptione capiunt:circa vigorem verò,ex malitia morbi: circa declinationem autẽ,ex permutatione omnium in melius, qui ſanè citius ſeparantur:natura enim ipſos, reliquorum recrementorum inſtar,foras propellit. Cẽſentur autem peiores ex ipſis maiores minoribus,paucis multi,& albis rubri,viuentes etiam mortuis deteriores.In infantibus autem & pueris,atque iis qui ad pubertatem accedunt,maximè abundant.Cæterùm hoc malo affectos,incredibilis
C morſus ſtomachi ac ventris concomitatur, tuſſiculǽque tenuiſſimæ ac frequenter irritantes, quum tamen nihil reiiciatur.In ſomno tremunt & præter rationem exurgunt.Quidam verò & linguam foras protrudunt, oculóſque claudunt,ac taciturni ſunt,excitantéſque moleſtè ferunt,ob imbecillitatem vigilare nequeuntes.Quidam autem oculos ſanguine ſuffuſos habent,& pulſum inæqualẽ, obſcurum,deficientem & recurrentem. Quibuſdam etiã appetitus perditio accedit.Pueris inſuper dum dormiũt
D manducatio linguæ,cum exertione,cui accedit cõformatio oris in modum lactentium aut accipientium cibum. verùm hæc pauco tempore & per interualla fiunt. Aliqui verò infantes cum clamore præter rationem exurgunt, citóque rurſus collabuntur. Aliqui etiam dentibus frendent:quod contingere veriſimile eſt,animalculis attrahẽtibus cibum,mordentibúſque ventrem ac inteſtina. Iam verò & ad ſtomachum quoſdam proceſſiſſe conſtat,nauſearúmque & morſuum fuiſſe cauſas. Sæpe etiam per ſe ſurſum reiectantur:aliquando verò cum pituitoſo quopiã
E humore. Quidam etiam infantes neglecti, motu pulſus deſtituuntur,ac refrigerantur,atque eorum inſtar qui animo linquuntur,tenuem quendam ac frigidum ſudorem exudant,& vtplurimùm liueſcunt. Contingit autem aliquando faciem fieri rubicũdam,maximè circa malas: verùm color hic rurſus in pallorem ſolito maiorẽ tranſit. Alii autem inſtar delirantium peregrina in ſomnis loquũtur: alii decubitum tranſmutant continuè dormientes, angoréque vexantur, ex locóque ad locum ſeſe viciſſim proiectant.Verùm paucos omnino ex ipſis morſum con-
F fiteri conſtat. plerique enim in mentis inopia ac taciturnitate degunt.Porrò qui à rotundis lumbricis infeſtantur etiam cibum auerſantur,& ſiquid acceperint, reuomunt, aut nauſeabũdi vix deglutire poſſunt. Febres in eos cum vehementi extremarum partium refrigeratione irruũt. Quibuſdã autẽ venter ad tympani modũ inflatur. Ex Hippocrate. Lũbrici circa aluũ his ſignis deprehendũtur: ſi ſomnolẽti ſint nõ permittente morbo,& extremæ partes frigidæ,& cordis ſiue oris ventriculi dolor, vrinæ cõturbatæ,& lingua humectetur.Item qui animalculis in
G ventriculo abundant,ſputo replentur: & ſi tenuis quiſpiã prodierit lumbriculus,amplius non ſpuunt. Quicunque igitur in ore ventriculi lumbricos habent, ferè in totum ipſos vomitu reiectant.Quibus verò in inteſtinis inſunt, ipſos infernè excernunt.Omnes autem nauſeabũdi ſunt, vomúntque quæcunque acceperunt.Iis qui punguntur, ſimiles ſunt:totóq; corpore cõtrahuntur,& repentè aceruatimque mouẽtur,ac tormina accuſant, interaneorúmque dolores.Euaporationes quoque ad caput delatæ, vertigines inducunt.Quin & diæta quæ præceſſit, oſtendet tibi
H lumbricorum generationem:ex craſſioribus nimirum & quæ difficulter conficiuntur,& largius ingeſtis, & maximè frumentaceis contingentem:quos item balneis à cibo vſos fuiſſe comperies. Cæterùm cura ipſorum,alia cõmunis eſt & cum ea quæ febricitantibus conuenit coincidens:alia verò eis propriè conducit. Quum igitur am-

bigua adhuc affectio exiſtit,&rationabilis quædam ſuſpicio adeſt,incerta tamen neque planè comperta, mitioribus ſanè remediis vti oportet: ab acrioribus enim febres magis exacuuntur,ſi affectionem falſo habuerimus ſuſpectam. Vbi verò conſtans ac euidẽs cognitio contigerit,ad tempora morbi animum intendere oportet. Ad eos enim qui circa primas horas naſcuntur,acrioribus remediis eſt vtendum:& magis vtique,ſi iuxta declinationem totius morbi apparuerint. Eos verò qui vigẽte morbo apparent,mitius curabimus:atque id eo magis,ſi inflammationes & tenſiones viſcerum concomitentur. His igitur cataplaſmata adhibeantur ex ſemine lini,craſſiore lupini farina pari menſura admixta. In potu,pueris ante cibum myxarum decoctum admixta mentha præbeatur: eis autem qui ad integram ætatem peruenerunt, abſinthii aut abrotoni cremor. Vtriſque verò etiamſi febricitent,etſi trimeſtres tantùm infantes exiſtant,vermes terreni cum ſapa confidenter,exhibeantur: ſi verò ſapam nõ admittant,cum hydromelite,aut vt libet præbeto, nihil veritus, neque vtilitate contempta,ſeptem numero dato. Quòd ſi non nuda ſit ſuſpicio,ſed certa deprehenſio lũbricorum,cataplaſma ex lupinorum farina in hydromelite decocta imponendum:cui aliquando etiam bryoniæ radix adiiciatur. Vmbilicus autem felle taurino expleatur,aut melanthio cum lacte muliebri trito, aut abſinthio,aut abrotono,aut bryonia,pinguib⁹ ficub⁹ admixtis. Spina verò vniuerſa,ex medulla ceruina inungatur. in potu etiam his vermes terreni ſeptem cocti ac triti cum ſapa præbeantur,aut,vt libet,aliàs tenuiſſimè triti. Efficax eſt & abrotonum,& ſantonicum,& abſinthium decoctũ, vnumquodque aut cum ficubus aut palmis exhibitum. Aliquando autem hæc contuſa & cribrata, & cum melle in catapotia redacta, deglutienda præbemus. Dari poteſt etiam chamæmelorum decoctum cum modico roſaceo:vehementer enim efficax exiſtit. Egregiè quoque facit Cretica ſapa cum roſaceo potata. Aliud. Nuces pineas in aqua calida macerato,teritóque ac roſacei cyathũ vnum affundito,& cum vino optimè temperato tribus horis bibendas præbeto:inde enim enecati,tum vomitu tum ſeceſſu eiicientur. Commodè quoque in cibo ſumitur ſenecio viridis ac barba hircina. Eoſdem etiam auriculæ muris ſuccus,& calaminthæ ac menthæ decoctum, citra moleſtiam educit,quod & braſſicæ ſemen ac petroſelini facere perhibentur. Superior autem venter cerato integatur ex abſinthio oleóque cyprino apparato:aluo autem adſtrictæ glans immittenda,præſertim pueris:quæ ſi nihil profecerit,clyſter adhibendus morbi vigore remittente,ex abſinthii & abrotoni, aut cẽtaureæ decocto, cũ melle ac nitro. Cæterùm lumbricos qui circa vigores febriles naſcuntur,quóſque malignos appellamus, per ſimpliciora remedia ſubducere conabimur. In cataplaſmata igitur abſinthium,abrotonum, ac ſantonicum miſcebimus:aliquando etiam lupinum. Olei autem omphacini propinabimus eis qui facilè id ferunt, cyathum vnum. In ſorbitiones verò mellis plurimum coniiciendum:& ptiſanæ quoque oleum plurimum omphacinum incoquẽdũ. alicam itẽ in myxarũ decocto præbebimus tum per ſe,tũ cũ aqua mulſa. Præbitiones verò ex oleo ſemper augebimus:multæ enim commoditatis exiſtunt, In vniuerſum enim omnia quæ lumbricos educunt aut per acredinem occidendo,aut per amaritiem ſubducendo, aut ad excretionem irritando,aut per conſequentem ad ea quæ exhibentur lubricitatem,efficacia cognoſcuntur. Extrahuntur enim ſimul,vt veriſimile eſt, per ſorbitiones lubricas vias reddentes,aut etiam per innominatam aliquã efficacem qualitatem. Viuentes equidem vicinas inteſtinorum partes apprehendunt:mortuæ verò vnà cum ſtercore euacuantur. Prodeunt autem quædam adhuc viuæ, verùm vertigine affectæ, &,ſi ita dicere libeat,ſemineca tæ. proſunt autẽ & his vermes terreni. Porrò per pharmacorum potiones enecatos lumbricos, citra dilationem per glandulas extrahere oportet:vitioſa enim ex ipſis exhalatio procedit,quæ & appetitum & digeſtionem lædit. Atqui ad nauſeas ex lumbricis obortas, lancinationéſque ſtomachi,ſalis granum in ore detineant, deglutiántque liqueſactũ. acredo enim, vt apparet,eos ſtatim infrà ſubſidere cogit. Oboriuntur autem & in alui fluxione lũbrici. eos fluorem inſpiſſando,& concoctionem tum per cibos tum per cataplaſmata in melius permutando, curare oportet. Inquantum enim fluxiones inualeſcunt, tantùm etiam lumbricorum generatio augetur: viciſſimque fluxu ceſſante,lumbrici interquieſcunt:quare diligenter conabimur vt aluum adſtringamus, firmitatémque ei adiiciamus. Coniicienda itaque in cataplaſmata aliàs ad fluxiones ſiſtendas concinnata,ea quæ ad lũbricos ſunt prædicta,& quæ fluores non exacerbant, velut eſt abſinthiũ, abrotonum,ſantonicum:iámque etiam malicorium,acacia,& balauſtia,eiſque ſimilia,cum cruda hordeacea farina. Cerata quoque imponenda ex his apparata. Vtẽdum & præpotationibus,inter quas reliquis omnibus plãtaginis ſuccus eſt præferendus: ad vtranque enim affectionẽ,veluti dixi,efficax exiſtit. Licebit autẽ & in hoc caſu, vermibus terrenis,quemadmodum antea dictum eſt,vti.

Ceratum ad lumbricos: Farinæ lupinorum,abſinthii, farinæ hordeaceæ tenuiſſimæ, cuiuſque drach. ſeptem, fellis taurini vnciam vnam,ſcobis cornu ceruini drach. quatuor,ceræ quadrantem vnciæque dimidium, olei ſextarii ſeſcuncem.

De lato lumbrico, Cap. XL.

Lumbricus qui latus appellatur,in iis qui febre carent abundat,& in longis ac diuturnis enaſcitur morbis. Eſt autem latus lumbricus,ſi ita dicere libeat, permutatio pelliculæ intrinſecus tenuia inteſtina ambientis, in corpus quoddam viuum,quod continuos ſtomachi morſus infert,& ad cibos incorrigibilem appetitum:cæterùm ea quæ accipiuntur,non ſuccenturiata digeruntur, ſed citò excernũtur. Cõſequitur affectos corporis gracilitas & imbecillitas cũ tarditate,aſſiduúſque famis ſẽſus. quod enim viuificatũ eſt in inteſtinis,vbi recẽs exhibitũ cibũ cõſumpſit,poſtea ipſa ſolida corpora arrodit. Minimè verò fallax ſignũ erit,ſi cũ recremẽtis quædã cucurbitæ ſemini ſimilia excernãtur. Porrò cura penitùs cũ præcedenti concor dat:præpotationes enim conueniunt amaræ & acres:allii item comeſtiones. Aut enim integræ excernuntur,vt incredibilem magnitudinis de ſe præbeant aſpectum: aut etiam prodeunt in partes conciſæ, & ſemel ſanè exolutæ non amplius ſecundariò congregantur. In potu igitur etiam his vermes terrenos, vt dictum eſt, exhibebimus. Propriè autem ad ipſas auriculæ muris ſuccus facit, duorum cyathorum menſura,cum vno zythi cyatho potatus:celerrimè nanque ipſos educit. Aliud ad latos lumbricos quos *cerrias,id eſt inſitas*,vernacula voce appellant. Nitri,cardamomi ſeminis,piperis, ſingulorum æquales partes commiſceto,& cochlearii menſuram inde præbeto:confeſtim enim educit. Aliud. Corticis radicis mali Punicæ acidæ in ſuprema parte delibrati,piperis,cis iuſque drachmas quatuor,cardamomi drachmas ſex,marrubii drachmas duas,mellis deſpumati quantum ſufficit, præbe ex eo cochlearium poſt allii comeſtionem.

De aſcaridibus, Cap. XLI.

Aſcarides etiam lumbricorum ſpecies ſunt, circa extremas inteſtini recti,ac primam internã adſtrictionem ani partem,ſphincterem *Græcis* appellatam,conſiſtẽtes,vehementémque pruritum his locis inferẽtes. Et pueri quidem aſſiduè ad egerendum irritantur:à cõtraria verò inſtantia,& aduerſus eas contentione,ac vtplurimùm ab excretione melius habent. Qui verò ad integram ætatem peruenerunt,cauſarum moleſtiam inferentium animaduerſionem habentes,digitos in anum immittunt,ac procidentes educunt. quin & ignitis lapidibus, aut littoreis calculis à ſole peruſtis fouendo,mordaces pruritus leniunt. Cæterùm,quum quidam præ puſillanimitate nihil horum auxiliorum admittant,minimè malum ipſum negligere oportet,ſed citra dilationem curare,atque iis quĩ falſi diuerſum ſentiũt, cauſas indicare, ac curandi viam demonſtrare. Porrò cauſæ huius acceſſorii mali,cibi ſunt & frigiditates, alimentique corruptiones, quas præſtat prius vitare Huius verò ſigna,potiſſimũ ex recremẽtorũ graueolentia ſumuntur. Poſtea pueri quidem acri muria infuſa ſunt euacuandi,aut abſinthii decocto oleo admi-

xto.Calidiorem quoque ſublutionem eſſe cōuenit:à qua vbi prodierint recrementa,affecti loci illinendi, ex ſimplicibus quidem,acacia & hypociſthidis ſucco, rhoiſque ſucco cum alumine liquido: compoſitis verò,Andronii paſtillo,& ſphragide Polyidæ inſcripta, & lanæ ſuccidæ paſtillo,ac quæ his ſimilia exiſtunt. Coacta enim ab adſtringentibus caro,corroboratur,aptitudinémque ad ani malculorum generationem amittit,atque aſcaridas ipſas excludit. Perfectiores etiam ætate,ſimiliter euacuandi acrioribus ac calidioribus infuſis,velut eſt muria & centaureæ decoctum:deinde cedria eis infundenda: ad quā rem corneam fiſtulam vndiquaque perforatam apparare oportet,circa fundum amplam,ac magnitudine locis cōuenientem, quam vltra adſtrictiorem ani partem inditā cedria explemus,ita vt cedriæ immiſſio palàm tum per amplitudinem,tum per tranſuerſa vndiquaque cōtingat: pòſt verò quieſcere iubemus,ſæpe eūdem curationis mo dum repetentes. Aliud,quod & pueris & qui perfectæ ſunt ætatis,conuenientiſſimum & efficaciſſimum exiſtit. Carnem veterem ſalitam, pinguedine deraſa, ſublongā & rotūdam formabimus,atque ita adaptatam, podici atque adſtrictiori ani parti intrudemus,ligamentóque adhi bito,quàm diu ſuſtinere poſſint,inditam ſinemus: deinde ſoluemus,prædictáque infundemus ac illinemus. idē etiam remedium ſæpe repetemus. Cibi verò frumentacei generis,boni ſucci, ac qui facilè concoquuntur præbeantur.

De abſceſſu in inteſtinis, Cap. XLII.

OBoritur aliquando abſceſſus in inteſtinis, ad cuius eruptionem eliquationes aquoſi puris cōſequuntur: quare ignari ac inexperti hoc viſo decipiuntur,dyſenteriam hanc affectionem eſſe putantes.& ſanè,vt verum fatear,ſi poſt eruptionem diuturna ſit exulceratio & perſeueret,eo modo quo dyſenteria curatur:verùm in principio neutiquam conſimili curatione ſubducitur: vnde etiam quoſdam ægrotos periclitatos eſſe cōſtat,malè ab in doctis medicis tractatos,qui ſtatim in principio dyſentericas infuſiones adhibuerunt.Pro viribus itaque affectiones hæ inter ſe diſtinguantur:iudicatu enim faciles exiſtunt.In abſceſſu enim ſemper dolor pulſatilis,præcedit, iuxta affectum locum innitens,neque morſus,neque decurſus adſunt,quales in dyſentericis præcedere conſueuerunt. deinde mutatione in ſuppurationem incipiente,rigores inæquales conſequuntur,febréſque,circa veſperam maximè,irruentes: poſtea vbi perfecta humidi mutatio fuerit facta,omnes moleſtiæ minores fiunt,vehementéſque dolores remittunt:deinceps eruptionis tempore accedente,rurſus dolores intenduntur. aliquando autem perfecta ventris adſtrictio adeſt.Poſt eruptionē verò humor qualem prædiximus,excernitur: quum nihil tale in dyſentericis oboriatur. Cataplaſmatis igitur ad eos vti opor tet ex ſemine lini,adſtringētibus aliquot ſimul admixtis, veluti ſunt palmæ,mala cotonea,& ſimilia. Atque ne fluxus augeſcat,infuſis vtendum erit, ex ptiſanæ ſucco aut aliceæ cum quodam mediocriter adſtringente: vehemen tem enim adſtrictionem in his facere veremur. A cataplaſmatis verò ac prædictis infuſis,inflammationem mitigamus.Etſi quidem eruptionem ſuſpectam habeamus, epithematis vtimur quæ eam adiuuant,althæam nimirū ac caricas,ſimúmque columbinum admiſcentes.Si verò diſcuti poſſe ac euaneſcere inflammationem ſperamus, ea quæ diſcutere ac digerere prædicātur epithemata adhibemus.Qua in re egregiè facit emplaſtrum anicetum, *hoc eſt inſuperabile*,appellatum.Si verò eruptio obuiam veniat,infuſis vtēdum,primùm quidem ptiſanæ ſucco: cui deinde modicum mellis ad vlcerum repurgationem, eſt admiſcendum. Quòd ſi ſordidiora recrementa appareāt, etiam lenticulæ decoctum ac malicorii ad ptiſanæ ſuccum & mel affundatur. Repurgatis deinde vlceribus, à melle abſtinendum:parum verò quiddam ex paſtillo de halicacabo ad infuſum conîiciendum,quò vlcera ad cica tricem peráueantur. Poſt hæc autem proſpiciendum vt corpore inſtauratione ſuſcepta,ſubſidant ac molliora red dantur:ſæpe enim identidem humoris collectiones fieri conſueuerunt. Quòd ſi verò ſinus quiſpiam relinquatur,

A rurſus eadem quæ prædicta ſunt adhibeantur: ſi verò ea quæ ex vlceribus promanant,ſerpendo depaſcant, ad ea quæ ad dyſentericos in principio cōueniūt, tranſeundū.

De dyſenteria,hoc eſt torminibus inteſtinorum, ex Archigene, Cap. XLIII.

DYſenteria propriè exulceratio eſt inteſtinorum ſerpendo depaſcens,ab externis cauſis producta, veluti frigiditate,ardore,venenatorū pharmacorū potu,& quæ his ſimilia exiſtunt.Iam verò & à cruditatibus,peregrinorúmque & acrium ciborum acceptione:ab aliqua item a- B crium humorum impreſſione,ei conſimili quæ circa externam cutis ſuperficiem contingit,à qua papulæ quædā feruidæ ac exulcerationes perficiuntur. Primùm verò egeſtio malum auſpicatur cum rugitibus ſubpinguibus ac bilioſis,pingui nimirum quod intrinſecus inteſtinis adhæret,paulatim circumliquefacto:& quibuſdam quidem cum torminibus,quibuſdam abſque his excretiones con tingunt. Quum verò ſuperficies inteſtinorum perfectè fuerit denudata,exulceratióque ſupernè conſiſtit,fæculēta ac cruēta bilioſáque excernūtur.Vbi autē altiùs penetrarit vlceratio,etiā ſordes pelliculas admixtas habentes ex- C pelluntur:& ſi non celeriter cohibeatur,compendio vicinos locos depaſcitur:ſanioſa verò quædam excernuntur, qualia ab occiſorum corporibus defluere conſueuerunt. atque hæc ſanè eſt quodammodo acuta dyſenteria. Si igitur ab acribus cibis,aut à flaua bile dyſenteria oboriatur,ferè intotum ipſam curamus:ſi verò ab atra bile initium ſumat,ſi quidem ratione iudicationis febriliū morborum atra bilis excernatur tranſitúque ſuo inteſtinum diſtendat,etiam hanc curare non deſperamus.Si verò ſua D ſponte,nullo præcedente febrili morbo,neque cōcoctione bona apparente, atra bilis excernatur, immedicabilis dyſenteria ex ea oborta exiſtit,nihilque à cancro exulcerato differt:eſtque omnino lethalis. Conſueuerunt etiam exulcerationes aliquæ diutius perſeuerare, ſerpendo nequaquam depaſcentes,verùm cauis vlceribus forinſecus conſiſtentibus ſimiles,quibus cicatrix tardè inducitur,labris nimirum vlceris in callum induratis: in huiuſmodi etiam,infuſa infeliciter adhibentur. Atqui in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedere videtur. Eſt autem te- E neſmus egerendi promptitudo quæ differri ac deuitari non poteſt.Noſſe tamen oportet quòd aliquando quidē aliqua ſui parte inteſtinum rectum in dyſentericis exulceratur:aliquando verò totum,& cum ipſo etiam ſuperiora.Si quidem igitur circa colū,hoc eſt circa inteſtina craſſa,vlceratio cōtingat,ſtercora quæ egeruntur, multa ſunt & coaceruata,& cum flatibus prodeunt,aliquando etiam fumoſa.Pinguia quoque & cruenta recrementis admixta apparent,inexplebiliſque edendi appetitus oboritur. Tenuibus autem inteſtinis exulceratis,dolores circa vm- F bilicum conſiſtunt,bilioſáque & porri colorem habentia,atque omnino variegata; ſtercori cōmixta plurimùm excernuntur,citra tamen ramentorum complexum,cùm torminibus & mordacitate, deſperationéq; ac exolutione,vt non procul ab animi deliquio ægri abſint:à ſitique infeſtantur,& febricitant:ſtercus quoque crudius ab his prodit.Exulceratur autem,verùm rarò, & ieiunum inteſtinum:quod ſi contingat,egeſtiones crudiores apparent, ſanguinem nigriorem vehementer implicatum habentes,bilémque abundè flauam:ſitis multa itémque nauſeæ G affligunt:vomunt etiam aliquando, ac cibos auerſantur. Dolor quoque vehemēs ſupra vmbilicum conſidet,quādoque & febres malignæ oboriuntur. Atque ita affecti decolores fiunt, & ad animi deliquium vſque exudant. vires etiam ipſorum citò deficiūt,neque procul ab interitu abſunt.Antyllus autem ſcribit,Tunc equidem ieiunū inteſtinum exulceratum eſſe putamus, quum ſanguis qui cum recrementis egeritur,niger ac vetuſtus apparet: neceſſe eſt enim huiuſmodi,in omnibus infra ieiunum ſi- H tis inteſtinis,decoctum excerni. Pituitoſa etiam ac ſubpinguia ſimul excernuntur:pituita enim,inquit, in ieiuno abūdat,ipſúmque etiam adipoſum exiſtit. Bilioſa itē abundanter in his excernuntur, ſitiſque infeſtat, vtpote ventriculo ob vicinitatem ex affectione inteſtini ieiuni cōcalefacto:quapropter & febriunt & dolent. Cæterùm

tenui inteſtino exulcerato, egeſtiones minus quidem bilioſæ ac pituitoſæ ſunt:neque enim pituita,nec pinguedo in hoc velut in ieiuno abundat:ſubcruenta autem magis & raſuræ ſimilia excernũt. Quæ enim deferuntur, pelliculas inteſtini in ſuperficie radunt:quamobrem ſanguis etiam eis minus niger apparet. Si verò circa colum exulceratio fiat,recrementa multa erunt,& flatu comitante coaceruata,& aliquando ſpumoſa.quod verò cruentum in ipſis prodit,flauum erit:cibum plurimum expetẽt,crudioráque egerent:minus etiam à ſiti infeſtabuntur,& nõ multùm febriunt,niſi magnum ſit vlcus,aut malignum. & ſi febricitare eos cõtingat, difficilius aliis febrem ſubmouent & excludunt.magnam autem cauſam ſubeſſe oportet,ſi febris ex colo accendatur.Quòd ſi rectum inteſtinum ſit exulceratum;concocta erunt recremẽta & ſanguis floridus,& ſordes plurimæ excrementis admixtæ. teneſmi etiam aderunt violenti, ſæpiúſque ad excretionẽ incitantur,quum tamen nihil excernant:neque valde eſuriunt,neque ſitiunt,neque febriunt, niſi vlcus ſit canceroſum. Porrò primum periculum ex vlcere ſerpente ac depaſcente dyſentericis impendet: ſecundum verò ex ſanguinis eruptione,tertium autem ex fluxu à locis ab imbecillitate affectis conſequenti. Cæterùm ab vlcere ſerpente ac depaſcente pueros magis opprimi apparet, vſque ad ætatis vigorem.calidum nanque & humidũ huic ætati corpus eſt,quare ad putreſcentes morbos perferendos magis ſunt parati.A ſanguinis autem eruptione, magis ii qui in ætatis vigore conſiſtunt,infeſtantur,& qui à natura multo ſanguine abundant.à fluxionibus autem ſeniores amplius lædũtur,& qui malo corporis habitu ſunt præditi.At verò vbi vlcus proſerpturum eſt,dolor concomitatur.Acria enim & liquida cum torminibus recremẽta egerentur:deinde & odoribus & coloribus variata,vnà cum mordacitate. Febres verò quoque prauæ accedunt, inediæque ac corporis iactationes conſequuntur: æſtus item continuus ac ſitis.Iam verò vlcere ſerpendo ac depaſcendo in peius procedente,ramẽta excernuntur:fæculẽta multa ac nigra efferentur, & ſordes magnæ inteſtina ambientium pellicularum,ſi in craſſis inteſtinis exulceratio conſiſtat.Quum autem ſanguinis eruptio futura eſt, exolutio totius corporis,animi deliquio ſimilis præcedit ac grauitas loci: ea verò quæ egeruntur,lenta ſunt ac viſcoſa,deinde cruenta.Poſtremùm etiam grumi multi excernuntur,primùm quidem flaui, ad finem verò nigri & graueolentes. Manifeſtum autem eſt quòd vires quoque eorum ſubuertentur,ſudoréſque effundentur: aliquando autem & conuulſiones ad plurimam euacuationem conſequuntur. Atqui fluxione laborantes,curationis tempore compacta ſtercora excernent, deinde non longè pòſt, vlceris tectorium ſplendidum vnà cum ſtercore effertur. modicè nanque ab infuſis fluxus ſiſtitur: deinde paulo pòſt vlceratio excoriatur. Cæterùm ſi alicubi,certè in inteſtino recto ac colo conſiſtens dyſenteria facilè curabilis exiſtit:quæ verò in tenuibus inteſtinis hæret,difficulter curatur,maximè verò in ieiuno. Iã verò & hæ quæ poſt abſceſſuum eruptiones fiũt dyſẽteriæ,graues ſunt,propterea quòd vires deiectæ iã ſint per coincidẽtes inflãmationibus febres ac dolores. Graues ſunt quoque quæ cum vehementi inflammatione oboriuntur, quǽque cum febri ac perditione appetitus.Peſſimæ verò dyſenteriæ ſunt in quibus quæ excernuntur,porri aſpectum habent,ſúntque nigra,plurima,varia, graueolentia, & quæ vnà cum excrementis ſordes pelliculis magnis commiſtis excernunt.Verumtamen & mulieres,quàm viri,ſenes & pueri, quàm iuuenes & in ætatis vigore conſiſtentes, difficilius curam accipiunt. His prædefinitis, à teneſmi affectione curam dyſenteriæ incipiemus,quum pleriſque in dyſenteria initium ſumat.

De teneſmi cura, Cap. XLIIII.

QVemadmodum iam prædictum eſt,in pleriſque dyſentericis teneſmus præcedit.Eſt autem affectio hæc ad excernendum promptitudo,quæ differri ac deuitari non poteſt:nihil tamen præterquam pauca cruentũ aſpectũ habentia propellens,& poſt ea quædam mucoſa. vbi verò ſtercus fuerit excretum,ægri alleuantur.Iam verò &
A inflammationem cum laxo tumore,ex continuis diſten-
tionibus circa locum obortam eſſe conſtat,quæ ſtercoris
inſidentis ſuſpicionem præbet quod exitum quærat.Cæ-
terùm recrementa in ipſis concocta & compacta,ferè in-
totum excernuntur,pauco ſanguine poſt recrementa de-
ſtillante,ſtercori minimè admixto. In principio igitur,ſi
grauis diſtẽtionis ſenſus circa imum ventrem fiat,& ma-
ximè circa dextram partem,coniectare oportet ſtercorũ
multitudinem in cæco inteſtino inſitam eſſe, quam fur-
furum ac fœnigræci decocto infuſo eluere oportet,mel-
B le oleóque ac modico nitro admixto. Quòd ſi huiuſmo-
di nihil apparuerit, ſtatim in principio oleo myrſinino
aut roſaceo,cũ vino & cumino,pectinem inguináque, ac
inter anum & ſcrotum intercapedinem, perinæon *Græ-
cis* appellatam fouere ac irrigare oportet.Deinde lac capri
num recẽs mulctum heminæ menſura & nequaquam
minus præbendum:verùm non aceruatim,ſed ſigillatim
partitum.Sequẽti deinde die, lac ipſum ad dimidium de
coquatur:ablato eo quod in decoctione cõcretum ſuper-
ſtat:atque ita exhibeatur.Si verò pituita ſit quæ ægrum in
C feſtet,aut præceſſerit frigus,rutam in vino albo decoqui
to,atq; vinũ ipſum calidũ meracũ bibẽdũ dato, ac aſſi-
duè bitumẽ,picẽ ſiccã,coriãdri ſemẽ,& cyperum ſuffito:
vndiquaque autẽ ægro cõtecto ſuffimẽtũ ſupponatur.Eſt
autẽ & paſtill9 ſuffumigabilis ad teneſmos ac inteſtinorũ
dolores approbatus,hic: Picis ſiccæ ſextantem, bituminis
vnciam vnam,ſulphuris viui vnciam vnam: bitumen ac
picem cum modico aceto liquato:ſulphur autem viuum
tenuiſſimè tritum adiicito,híſque ſimul vnitis paſtillos
informato.vſu verò expetente,in calidum cinerem conie
D ctos ſuffito.bitumen autem in refrigeratis, etiam cum
ptiſanæ ſucco infundito. Glande quoque ſuppoſititia in
eis huiuſcemodi vtendum eſt:Oleo raphanino,ſi adſit,aut
communi,ſi non illud haberi queat,allia decoquito ac cõ
formato,deinde ladanũ & ceram paulatim adiicito: qui-
bus liquefactis & ab igne ablatis,modicum lycii addito,
vnito,ac tomento excipito,ſedique quampenitiſſimè in-
dito.Ad imum verò ventrem ac lumbos hoc adhibeto:
Ladanum & ſtyracem vnguento nardino oleóque ſuffu-
migabili appellato diſſoluito,ac lana exceptum imponi-
E to ac colligato.Efficaciſſima autem ſunt in teneſmi affe-
ctione fomenta ſedi admota.Gallas igitur in aceto deco-
ctas cum ſpongia adhibeto,aut glomis texturæ gynæcio
rum per ſucceſſionem foueto.Efficax eſt & malicorium
ſimiliter decoctum,myrtique baccæ, ac rubus, quǽque
his ſimilia exiſtunt.Furfures quoque in aceto decocti, ac
feruenti ligamento excepti,commodè ſedi adhibentur.
inſeſſiones etiam ex prædictis vtiliter ſuſcipiuntur. Ve-
rùm cui per noſtram experiẽtiam cognito teſtimonium
meritò præbemus,tale eſt.Later perquam vetuſtus & à fu
F mo denigratus,vnà cum contentis in eo paleis tunditur:
deinde feruenti aceto ſubactus linteolóque illigatus,ſedi
ſubditur.Hæc autem ſtatim ab excretione admoueantur,
&maximè,ſi dolor infeſtet.iuuantur etiã per ſpõgitidem
herbam ſede exterſa. Si verò exulcerationis principium
oboriatur,inflammatióque adſit,ptiſanæ ſuccus infunda
tur,paucis roſis ſimul cum eo decoctis.quòd ſi acria ſint
quæ efferuntur,lac tepidum infundatur. Vehementiori
autem inflammatione infeſtante, oleum roſaceum leni-
ter calidum infuſum ac pluribus horis detentum,doloris
G vexationem diſſoluit. Si verò laxius inteſtinum rectum
fiat,lentium ac malicorii decoctum infundatur.ſimiliter
autem,& ſi exulcerationis principium adſit. Si verò vigi-
liæ vnà cum dolore conſequantur,ſedi collyrium ſopori-
ferum ſubdetur,quod ad dyſenterias eſt deſcriptum. In
eis autem quibus iam vlcus ſerpendo depaſcitur, ſubie-
cta ad dyſentericos cura vtemur. Epithema dyſenteri-
cis: Croci,myrrhæ troglodyticæ,cyphii,maſtiches, ſuc-
ci abſinthii,aloes,palmarum,acaciæ,maſucha,ladani, ma
lorum cotoneorũ,cumini torrefacti, cãdidi ouorũ aſſati,
H panis vſti & in vino macerati, olei melini aut roſacei.

Cura dyſentericorum, Cap. XLV.

PRincipiũ curationis dyſentericorũ à quiete & modico cibo fiat,vndecũq; tãdẽ fluor procedat: & mediæ corporis partes lana oleo modico dulci imbuta cõtegantur:vehe-

tur: vehemēti autē mordacitate infeſtante, rutaceū ſit o-
leū,& cuminū tritū lanæ cōuolutæ inſpergatur, maximè
vbi inflationes & tormina affligāt.Quòd ſi hæc augeſcāt
& intendantur, ad cataplaſmata confugiendū erit:& hoc
maximè,ſi inflāmationis ſenſus percipiatur. Multis enim
non dolorum tantùm, verùm etiam totius mali oblitera
tionem,cataplaſmatum commoditas induxit. Apparen-
tur autē hæc ex polline in poſca,vſquequo cogatur deco-
cto : quem deinde linteolo complicato illigatum totis
iliis impones.fluorem enim ipſum concoquit.Quandoq;
autem & palmas,malàque cotonea, ac malicorium cum
aceto cocta admiſcemus : quòd ſi ardor adſit, ſymphyti
radicem tritam,aut ſolanum,aut perdicium,aut plantagi
nem adiicimus.Stomacho verò imbecilli & exoluto,po-
lentam cum œnāthe, aloéque & omphacio annectemus:
inflatione autem ſimul infeſtante,aniſi, fœniculi, apii, ac
irionis ſemen addimus. & ſi lumbrici ſimul cum recremē
tis excernantur,melanthiū, aut cornu ceruini ramenta,
aut adeps ceruinus,aut coriandri ſemē non incommodè
admiſcentur. Quòd ſi dolor vehemens adſit,prædicta cū
lini ſemine commiſceantur,&aceto mulſo decoquantur.
Si verò ſanguis multus efferatur, acacia, hypociſthis, &
alumen cum palmis ac malicorio decoctis & tritis aptè
concinnantur. ſi autem liquida & cruda prodeant, quod
eis qui vires debilitatas habent euenire ſolet,mel coctum
per ſe aut polenta admixta, pelle exceptum imponitur.
Aliquando autem & opii parum, aut hyoſcyami ſemen,
hypociſtidémque & acaciam ac myrrham,apiique ſemē
ſatis largum,itémque fœniculi & aniſi inſpergitur. Quòd
ſi frigoris ſenſus adſit, pellem agninam leuem, liquida
pice imbuito, calefactámque aluo imponito. Ego verò,
inquit Archigenes, ſuperioribus quidem inteſtinis affe-
ctis, paſtillum aliquem ex eorum genere qui supernè per
os exhibentur diſſoluo,ac melle probè cocto, aut palma-
rum pinguiū carne exceptum impono. neque enim im-
penſæ parcendum eſt in iis qui de vita periclitantur. In-
ferioribus autem inteſtinis affectis, ac mucoſis multis
infernè prodeuntibus,& eiuſmodi etiam occupante ma-
dore:ex paſtillis qui infernè per anum infunduntur, tres
aut quatuor palmarum carne exceptos impono, ſemper-
que mihi iuxta votum res acta ſuccedit. Mirificè etiam
emplaſtra quæ cruentis vulneribus adaptata ſunt,condu-
cunt,poſtquam quieuerint inflammationes, ventri ac lū-
bis totis vſque ad dorſum impoſita : qualia ſunt Barbara
appellata, & quæ ad fracturas apparantur, velut eſt quod
Iſis vocatur. Atque de his quidem quæ forinſecus impo-
nūtur hactenus. Dicendum autem deinceps de iis quæ
intra corpus aſſumuntur.In principio igitur poſt tertiam
diem permittentibus febribus, lacte recèns mulcto ad-
huc calido vtendum eſt,melle tepido ei admixto, atque
in eius vſu ad tres dies perſeuerādum,quantum nutrien-
do corpori ſuffecerit exhibendo : ſequentibus dein-
de diebus melle adempto, & modica aqua (quartæ
nimirum lactis partis menſura) affuſa, paulùm deco-
quimus, ac exhibemus : deinde poſt alias tres ad di-
midium decoquimus, & poſt alias tres, ad tertias, ſimi-
liter per tres dies, atque ita eis præbemus. Primum e-
nim lac depurgat, ſimul ea quæ in corpore ſunt con-
temperando : poſtremum verò aluum ſiſtit. Non ſcio
enim an aliunde grauior moleſtia dyſentericis oboria-
tur, quàm ex eorum quæ egeruntur acredine contingit.
Oportet autem inſuper & panem madefactum à lactis ac-
ceptione offerre.Pultes etiam ex lacte apparatæ,tum phar
macum tum nutrimentum optimum præbent: velut eſt
oryza cum lacte,dulciarii panes,amylum, & oua lacti cō-
miſta .Quòd ſi adhuc fluxus perſeuerat :inde ad eorum
quæ aluum ſiſtunt, ſyluam tranſeundum eſt. ex quorum
genere,alia quidem influentes humores obducunt & in-
ſpiſſant: alia verò, corpora plus iuſto rarefacta & laxata
adſtringunt,alia autem reſiccant. Pultes igitur ex alica
apparentur:nam & hæ probè nutriūt,&aliquo modo ob-
ducunt.Condiantur autem pauciſſimo ſale,ac modico o-
leo & anetho,aut pro oleo magis adipe gallinaceo,aut an
ſerino recenti. Quæ verò ex oryza eodem planè mo-
do parantur,præcedentibus magis reſiccant : his autem

A adhuc amplius quæ ex milio fiūt. Quæ autē ex rhoe appa
rantur pultes,magis adſtringunt.Ego verò, inquit Archi-
genes,eas hoc modo adorno:Rhoem culinarium in aqua
pluuia per noctem macero:deinde diligenter expreſſum
aquæ cōmitto. Farris apparatus,ex Archigene. Quod
verò Latinè in regionibus Romæ vicinis far appellant,
hoc modo apparatur:Frumentum modico tempore aqua
madefacito,indéque extractum ac in pilam coniectum,
veluti ptiſanam à cortice repurgato. Vbi verò corticem
exuerit, tollito atque in ſole ſiccato : deinde manibus
tritum donec penitus à cortice fuerit mundatum, craſ-
B ſiſsimè molito,ita vt granum vnum in quatuor aut quin
que partes redigatur, & ſiccum adſeruato. Vſus autem
tempore,alicæ modo coquitur, & à ſanis in cibo ſumi-
tur: pro ægris verò variè apparatur, & epithematis quo-
que admiſcetur. Quidam ſpicas frumenti adhuc virides
tollunt,ex ipſiſque far cōcinnant, quo modo & ſuauius &
iucundius redditur.Far quod Cluſinum appellatur:Porrò
frumentum ipſum rurſus madefactum, manibus ſedulò
cōfrico,atque ita percolatum ipſius ſuccum coquo, ane-
C thi ramulis aſsiduè agitando:coit autem celerrimè velut
glutinum quo ad librorum compactionem vtimur: quo
facto,ipſum ſale, ac pauciſsimo oleo ſiue adipe condio,
fitque hoc modo non ſolùm cōmodum, ſed etiam iucū-
dum.Apparatur autem puls ex ſiccis item panibus, quos
aliquando quidem poſca, aliquando verò palmarum,aut
malorum cotoneorum,aut pirorum, aut ſiliquarum, aut
rhois,vt dixi,cremore contuſos coquo, eiſque aliquando
ex fauo albo ac optimi mellis pleno aliquid admiſceo.Ex
adſtringentium numero lenticula quoque proditur,quæ
D probè aſſata cum plantagine aut malis Punicis contuſis,
decoquatur,acetóque ac modico oleo condiatur. vtiliter
etiam lenticulæ far Cluſinum admiſcetur. Olera quidem
non valde probo:decētem tamen eorum deguſtationem
non prohibeo,velut ſeridis coctæ,plātaginis,braſsicæ bis
coctæ,ad quam poſt primam atque item ſecundam deco
ctionem aqua diffuſa,poſcam feruētem affundimus,rur-
ſúſque donec liqueſcat decoquimus.Intubum quoque ac
ſiſarum cum liquamento ſimplici exhibemus. Damus &
E ouorum aſſatorum lutea tantùm cum modico aceto ac
rhoe,pauciſsimo oleo admixto.Carnes autem dyſenteri-
cis non valde commodæ exiſtunt, dandæ tamen eis qui
diuturno malo vexantur. Ex his volucrium eligēdæ,de-
inde ſylueſtrium ferarum: verùm ex his omnibus facilè
ſolubiles & non graueolentes, tenerámque carnem ha-
bentes ac adſtringentem,reliquis præferendæ : velut eſt
inter volucres perdix,palumbes,& ſimiles. Ex pedeſtrib⁹
verò carnes dorcadis,capreæ,ac leporis: ex marinis, aſel-
li,percæ,loliginis ac mulli:ſingulæ verò in poſca ebulliāt,
F myrti baccis cum eis incoctis: deinde aſſatæ cum fami-
liaribus eduliis præbeantur.Fructibus quoque parcè vtā-
tur:ſi tamen ſtomachus langueat, pirum coctum, aut co-
toneum malum cōcedemus, aut vuam quæ in cado ſiue
olla,aut etiam interpoſitis vinaceis adſeruatur: meſpila
item ac Punicum malum.In potu,à principio quidem a-
qua pluuia quæ non ſit ex domibus plumbo intectis de-
lapſa, vtendum eſt : talis enim aqua potata etiam ſanis
dyſenteriam propinat. quòd ſi pluuia optima non adſit,
fontana vtemur:puteorum aqua ſemper deuitata, vtpote
G quæ ſubſalſa eſt,ac ventrem perturbat. Cum aqua autem
fructus adſtringentes coquere oportet, maximè verò a-
cinos.Pòſt verò vbi vires fuerint deiectæ, etiam vinum
præbendum,quò ſtomachi ſanitas firmetur. ſit autem vi-
num adſtringens,& non valde vetuſtum.Ante cibum ve-
rò corpus inunctionibus,& faciei prolutione, ſimilibúſ-
que curetur, quæ in febrium tractatu ſunt relata. Atque
hactenus quidem de diæta. Iā verò ad remedia quæ in-
fernè adhibentur tranſeundum. Magnis igitur inteſtinis
affectis,etiam infuſa adhibeantur:& ſi quidem teneſmus
infeſtet,ptiſanæ ſuccus infundatur,adipe caprino aut hir
cino admixto.Vbi verò corpora excoriationē incurrant,
H alicæ aut oryzæ ſuccus magis appoſitus erit: triticea etiā
ptiſana ad teneſmos ac excoriationes accōmodata cenſe-
tur. Aliquando in vehementi teneſmi ad egerendum prō
ptitudine,muriæ vſu ægrū ab omni dolore liberauimus.

ſufficiunt autem ex ea drachmæ ſex,heminæ vni calidæ aquæ illiquatæ: ſi verò ſucco alicui eam admiſcueris,dr. octo iniicito.Præſtantius tamen oliuarum albarum muria conditarum liquamen cenſetur,tepidum heminæ mẽſura infuſum,& ſanè per aſſiduum eius in teneſmi cura vſum optimè ſucceſſit.Si verò ex veteri chirurgiæ perpeſſione, aut aliàs ſubtiliore ſenſu prædita exiſtant circa ſedẽ ægroti loca, anus aſſiduè,& maximè ante acrium aut adſtringentium pharmacorum infuſionem, adipe anſerino aut ſuillo perungatur, & fiſtula quoque clyſteris craſſius illita immittatur.Cæterùm poſt diſtentionum exolutionem,aſperitates quæ circa inteſtinum ſunt,quæ quidem mediocriores, per muriam reſiccantur: quæ verò relinquuntur,ſuccis magis adſtringentibus curantur:veluti gallæ in vino decoctæ, aut tritæ & vino inſperſæ: malicorii item ac corticis pinus, & baccarum myrti nigrarum. Quòd ſi ardor conſequatur,oua cruda duo cum vino modico,ac largo roſaceo conquaſſata infunduntur.Qui verò caput quod facilè afficitur habent, in his ſeminis lini ſuccum reſiccamus, vtpote caput replentem.Portulacam autem cum ptiſana (ſi poſſibile eſt) decoctam,aut cum aqua,ſi id fieri non queat,ſucco eius cum roſaceo & ouis crudis permixto infundimus, in iis præſertim qui ardoris affectionem circa inteſtina habent, aut qui aliàs à calidorum infuſorum ardore ſunt læſi:ex roſaceo verò quarta ipſius ſucci pars ſumatur. Mirificè etiam ſeminis lini ſuccus facit,cum cãdidis ouorum,& lacte aſinino ſeſquicochlearii menſura, permixtus: pro quo, ſi non adſit, bubulum accipere non incommodum erit. Porrò inflãmationibus eryſipelatis,ciborum ac potuum citra mordacitatem adſtringentium vſus conueniens exiſtit. Infuſa verò eis conueniunt,plantaginis ſuccus, malicorii,perdicii,portulacæ,ſemperuiui: verùm ſingulis acaciæ aut hypociſthidis ſuccum admiſcere oportet. Efficacius autem in eryſipelatis glaucium infunditur cum aliquo ex prædictis ſuccis,aut Andronis paſtillus,aut Muſæ inſcript⁹. Quòd ſi ſanguis deſtillet,ſanguinariæ ſucco vtendum aut plantaginis cum acacia,hypociſthide,aut balauſtio. Si verò ſanguinis impetus vehementer vrgeat,quemadmodũ etiam ſi maxima inflammatio ſubeſt,præſertim in iis qui plurimo ſanguine abundant,vena incidenda,ſi vires non reſiſtant:& maximè in quibus cõſueta ſanguinis excretio cohibetur. Auferre autem oportet neque multum neque coaceruatũ:ab vtroque enim venter conturbatur.Omniũ verò maximè cauebimus ne animi deliquium fiat. quare deſidenti etiam dyſenterico venam ſecabimus:hac enim deſidentes forma,dum ſecatur vena,minus reliquis animo linquũtur.Secare autem oportet in dextro cubito venam humeralem appellatam : neque enim ſimiliter hac vena inciſa,vires labefactantur, & inſenſibiliter quodam modo furtimque ſanguis aufertur . quòd ſi hæc non appareat, neceſſariò mediam ſecamus. Inferiorem autem incidere,ob ſubiacentem arteriam,vitandum. cæterùm fiſſuram omnino tenuiſſimam infligemus:nõ enim ob multitudinem ſanguinis euacuandam,ſectionem facimus,ſed vt materiam quaſi per riuos transferamus.Paucus autem ſanguis etiã multo tempore emiſſus, inflãmationẽ mitigat,& ſanguinis ad inteſtina delationem reuellit,innatúmque calorem ſenſim refrigerans,ſomnum magis quàm animi deliquium inducit. eſt autem optimum dyſentericis remedium ſomnus. Si verò quid venæ inciſionem fieri prohibeat,ex eorum quæ ſanguinẽ ſiſtunt admixtione infuſionem facio. qua in re lanarum ſuccidarũ cinis optimè facit,aut ex ſpõgia noua vſta.Spõgiã autẽ ipſam liquida pice imbuere oportet,aut ſanguine taurino, cinerémque eius in olla exuſtæ in aliquẽ ex prædictis ſuccis inſpergere,atque hoc modo infundere. Succi autẽ in his ad infuſiones apti ſunt,ex plãtagine,ſanguinaria,ac ſimilibus.Quin & linteolum alumine liquido imbutum, deinde vſtum,præclarè ſanguinis eruptiones ſiſtit. Summè autem conducẽtem cognouimus aſinini ſtercoris ſuccum,maximè ſi à paſtura prodeat animal montana & adſtringente:quòd ſi non ſufficit ipſe ſuccus, ſtercus plantaginis ſucco madefacito,exprimito ac infundito.Adhibeantur autem ſimul & epithemata, & quæ per os accepta, ſanguinem ſiſtunt,& qui ſanguinem ſpuentibus commodi ſunt paſtilli.Præter opinionem verò eis proſunt,maceris cortex,& mali Punici flores, æquali pondere contuſa & cribrata,ſi inde ſcrupuli duo cũ vino adſtringẽte propinentur.In his etiam frigida,citra offenſionem tamen, infuſa apparentur.in reliquis verò dyſentericis tepidiora, aut leniter calida. vlceribus enim frigidum infeſtum eſt, niſi ſanguinis eruptio ſimul adſit. Si verò exulceratio abſque fluxione relinquatur, plura ne infundantur quàm lac bubulum aut caprinum, cui lycii drachmæ tres ſint admixtæ.Optimè faciunt & terræ Samiæ drachmæ IIII. aut amyli drachm.IIII.cum plumbi vſti drachmis II. triticeæ ptiſanæ admixtæ ac infuſæ: aut ceruſſæ drachm.II. cum ſucco iniicio, ægerque ſanatur. Vbi verò fluxione afficiatur & nimiùm humecta ſit exulceratio, charta vſta aut lentiſcus vſta,aut cinis pompholygis, aut aridum ex charta conſtans pharmacum, ſimiliáque cum ſucco plãtaginis infuſa, aut etiam cum altero conſimili ſucco ægrũ à malo aſſeruant.Quòd ſi vehementior ſit fluxus,& humectatio exulcerationis,ea quæ à callis indurata corpora læuigare ac à callis liberare poſſunt aſſumantur : itémque ea quæ humecta reſiccare & exurere,exolutáque adſtringere poſſunt: velut eſt ſabinæ herbæ decoctum, item ſaluiæ,polii, ac pilularum cupreſſi: ex paſtillis verò Muſæ inſcriptus,& qui ex lanis ſuccidis vſtis conſtat,& cõſimiles.In potu verò,Thraſyandri paſtillus,& qui croceus appellatur ,conſimiléſque qui supernè per os ſumuntur, præbeantur. cibi etiam magis reſiccantes eis exhibendi. Si verò ſerpendo depaſcant vlcera ipſa,ſi quidem in inteſtino ieiuno cõſiſtant, paruam omnino ſalutis ſpem promittunt.Si verò circa tenuia inteſtina fiant, minus graue malum eſt,attamen periculo non vacat: ſi autem in colo fiant,vtplurimùm ſanabilia exiſtunt. Verùm quemadmodum in externis vlceribus depaſcentibus:ita & in his ſtatim in principio,vbi depaſtio apparuerit,cruſtas inducentia & exurere valentia adhibere oportet. ſi enim ad magnitudinem peruenerit exulceratio,inutilis horum vſus fuerit. Cæterùm vlcera circa ieiunũ ac tenuia inteſtina, per potiones curantur: ea verò quæ cruſtas inducunt in potu accipi non poſſunt: quare ſorbitiones & eclegmata extergere ac repurgare potentia,his ſunt exhibenda . éſtq; ptiſanæ ſuccus cũ melle abſorptus his aptus,atq; ipſum adeo mel, per ſe induratũ & in decoquendo in paſtillum coactũ,quod comeſtũ vlcera potenter repurgat. Sorbitiones item ex eruo apparatæ, conuenientiſſimæ ſunt eis qui in ſuperioribus partibus vlcus depaſcens habent.Apparantur autem hoc modo: Eruum in aqua calida ſæpe permutata ad horas octo madeſcere ſinitur:deinde donec teſtam omnem abiecerit,manibus in aqua confricatur: pòſt verò coquitur,& prima itémque ſecunda, tertiáque & quarta aqua diffuſa, ſemper vbi prius decoctum diffunditur, rurſus alia aqua feruens affunditur : quæ vbi poſt quartam tandem decoctionem fuerit diffuſa, acetum mulſum ad ipſum ſufficienter infundatur, & cum quintæ aquæ affuſione ad compagem ſucci ptiſanæ decoquendo reducatur, atque hoc modo abſorbeatur. alica etiam cum lacte bubulo decocta non incommoda efficitur. Maximè verò omnium prodeſt eis lac bubulum recèns mulctum ac potatum. quicquid verò tandem eis datur, valde modicum ſit. hi enim præ aliis dyſentericis pauco cibo indigent, ſitique vexantur. Pharmaci autem loco exhibeantur quæcunque ariſtolochia rotunda participant, radicéque panacis,ac iridis, alumine ſciſſili,moris, & mali Punici flore. A vino verò abſtineant: depaſtionem enim dilatat. Quòd ſi circa inteſtina craſſa vlcus ſerpendo depaſcens conſiſtat, ea quæ per ſedẽ infuſa cruſtas inducunt,adhibeantur: cuius generis ſunt paſtilli Fauſtini,& conſimiles,& maximè qui Nymphodoto eſt inſcriptus,quo etiã nos vtimur: item qui ex thallia,*id eſt oleæ ramulis* conſtat:quorũ omnium compoſitiones paulo pòſt dicemus.Cæterùm cum attentione cruſtã inducentibus vti oportet, excellentem ipſorum facultatem reuerendo. Porrò canceroſa & maligna quæ cacoethe *Græci* appellant, inteſtinorum vlcera,ferè in totum incurabilia exiſtunt, neque tamen citra auxilium

relinquere oportet,sed vehemẽtes dolores mitigare: optimum autem & his est asininum lac recens mulctum pota tum: si quis enim eius vsum sustinere possit, nullúmque aliud nutrimentum accipiat,plurimam salutis recuperandæ spem habebit. bonum est & bubulum ac caprinum recens mulctum: si illud non adsit, bonum est & scissile lac cum amylo.Præbeantur autem eis & oua cruda,aciuscula gallinarum & perdicum.Succi etiam præbeantur omnes qui facultate obtundendi dolores præstant: infusa quoque eiusdem generis sint. pharmaca item his conueniunt omnia quæ ad dysentericos à venenatorum acceptione factos, conducunt.Cæterùm irrigationibus & cataplasmatis neque curantur cancerosa & maligna vlcera, neque mitiora fiunt.Vtere autem & ad eos infusis ad cancerosam vuluam describendis, & pharmaco ad cancros mãmarum, ex vino Adriano & rhoe qua coria tingũtur, apparato.Porrò si à venenati pharmaci potione,vbi mortis periculum fuerit deuitatum,dysenteria oboriretur,iis quæ à venenorum potu cõueniunt erit vtendum.Triplicis autem modi remediis in iis qui venenum biberũt vtimur,vomitoriis videlicet,& obtũdentibus atque extinguentibus: in quorum numero etiam acria comprehenduntur. Vomitoria itaque remedia mox à veneni potu sunt accepta : extinguentia verò quæ acria sunt, tanquam vlceribus minimè conuenientia,recusamus. Alterum igitur tantùm genus extinguentium,hoc est aromatica assumemus:itémque ea quæ obtundendi vim habent. Ex cibis itaque cõueniunt ptisanæ succus,aut alicæ succus,cum anetho decoctus,aut palmis,aut mali Punici acinis: item radicis dulcis succus: cum his etiã tum gallinæ tum perdices decoqui possunt donec liquescant:cerebella item ac pedes eliquata præbeantur,& sorbitiones ex amylo & lacte,quibus anserinus aut gallinaceus adeps est admixtus. Ex pharmacis autem eis conducunt quæ de veneris referentur in tertiodecimo Sermone. In potu, vinum nõ inconueniens est tenue & album,nisi febris aut inflammatio adsit. Cæterùm cataplasmata & fomenta in eis quib⁹ ex bilis acredine dysenteria oborta est, vitabimus. Quod enim læue & bene succulentum in intestinis est,id distrahunt ac diripiunt:quod verò nulli vsui est & mordax , in ipsis relinquunt.

Cura eorum qui aurum,aut æs,aut tale quippiam deglutiuerunt, Cap. XLVI.

SIquis auro, aut ære,aut ferro,aut aliquo alio huius generis deglutito,sanguinẽ per vẽtrẽ egerat, maluæ aut seminis lini succo multo, in potu exhibito,lapsum facies deglutiti, supra hoc quòd & in intestinis obortam lenies asperitatẽ. Ego verò, inquit Antyllus,quum quidam per iocum anulum aureum deuorasset,& ramentosa ac cruenta infernè egereret, ob sculpturæ videlicet asperitatem: in ipso enim auro capitellum inerat asperè cõcinnatum, non sum immoratus iis quæ lubricas vias reddunt, sed confidenti animo ad ea quæ fortiter purgant pharmaca sum progressus.quare contigit vnã cum recrementis anulum excidere:quo facto, homo ipse ex ptisanæ succo, ac sorbilibus ouis nutritus,tertia die sanus euasit.

Communia remedia dysentericorum quæ supernè exhibentur, Cap. XLVII.

POrrò vbi memor fueris remediorum iam antè in vnaquaque dysenteriæ specie dictorum,expeditè inuenies iuxta eundem planè modum, quomodo & communibus remediis,quæ nunc dicenda supersunt,vtaris.Commixta enim reperies hic remedia omnia simpliciter scripta quæ dysentericis conueniunt : nimirum adstringentia,obtundentia & reficcantia. Et simplicia quidem quæ tũ dysentericis, tũ cœliacis in potu dantur : alia quidem adstringendo & firmitatem addendo, humorésque inspissando,ventrem cohibent:alia autem obtundendo,alia etiam vrinam ciendo,ac fluxionem transferendo. Quæ itaque vrinam cient, omnibus sunt manifesta,& sæpe in hoc opere descripta, quibus etiam hic vti oportet. Quæ verò adstringũt,commoda eis hæc sunt: lapathi syluestris maximè semen, alterius autem lapathi tùm semen tum radix,trita aquæ inspersa ac potata,siliquæ aridæ comestæ,

A rhus culinarius,gallæ,spinæ Ægyptiæ semẽ,malicoriũ aridum tritum,rubi radix,vnumquodque eorum cum aqua ad tertias decoctum,aut tritũ potui inspersum: ladanum cum vino austero,acaciæ succus,hypocisthidis succus,lysimachia,balaustium,sideritidis,heracleæ folia & radix, salicis folia,symphyti radix & folia & semen,rheon Ponticum,althææ radix,gnaphalium cum vino austero, hippuridis succus cum passo, loti arboris baccæ, & ligni lotini scobs,potui inspersa & potata præclarè faciunt: cor-
B tex thuris tritus potatus, Lemnia terra quæ sphragis appellatur, minium sinopicum, œnanthe, polentæ modo potata,holoschœni iunci fructus torrefactus,verbasci radicis drach. II. mora acerba in sole desiccata ac trita liquori potando atque obsoniis inspersa, mora rubi acerba similiter exhibita,acini vuæ ac vuarum passarum tum aridi triti,tum in cinerem exusti,plantaginis semen aridum tritum,similiter folia & radix,maceris cortex.Ex eorum autem numero quæ aliquo modo adstringunt, verùm magis obtundunt, est aster Samius,& amylum.
C Obtundit autem tragacantha & gummi. Reficcat coagulum leporis ex aqua, cornu ceruinum vstum, herinaceorum testæ vstæ,itémque ostreorum,& cancrorũ maximè fluuialium, atque etiam marinorum testæ vstæ ac tritæ.egregiè facit & saluiæ decoctum.

Composita pharmaca quæ supernè exhibentur, Cap. XLVIII.

VInum vetus adstringens ad tertias decoquito,mellisque optimi æquale pondus adiicito, rursúsq; donec in compagem cogatur coquito,& ante cibum mystri mẽ
D sura exhibeto. Aliud Asclepiadæ. Ouum recens in vas quoddam euacuamus , putaminéque eius mel optimum ac vinum vetus adstringens , malicoriúmque tenuissimè tritum demetimur, piperísque granis decẽ adiectis,hæc simul in sartagine torremus, atque tertiã inde partem ieiunis cum pane præbemus. Summè etiam prodesse quod sequitur scimus:Corticis thuris,seminis plãtaginis,æquales partes tritas vino diluto ad triũ cochleariorũ mensurã insperge,ac ante cibum exhibe.Caninum etiã stercus album,tritũ,lacti scissili & per silices decocto
E inspersum,summè dysentericis auxiliatur, si lac ipsum in cibo sumatur. cæterùm canem ipsum per præcedens triduum,nullo alio cibo quàm ossium comestione nutrire oportet. Aliud valde approbatum,cuius vsu scimus multos à morbo liberatos. Gallarum tenuissimè tritarũ, piperis,rhois culinarii, malicorii tenuissimè triti, sing. æquales partes misce,ac cum vitellis oui subige,& in mali Punici vacuam testã coniice,ex eodémque sumpto putamine os testæ contege : deinde totam mali testam fermento forinsecus oblini, & ad prunas assa : pòst verò ex
F hac ipsa mali Punici testa repurgata cochlearium ante cibum edendum præbe. Aliud,quod & cœliacis prodest. Baccarum myrti nigrarum cochlearia tria,anisi,rosarum siccarum,œnanthes, acaciæ, singulorum cochleare vnũ. Palmarum carne subige, ac drachmam vnam præbe . si œnanthe haberi non potest, vuas immaturas siccatas cõiice. Aliud Marciani,ad eos qui neque potum,neque cibum accipiunt,sed pro desperatis habentur. Baccarum myrti albarum quincuncem,malorum cotoneorum me-
G diocrium ac pulchrorum numero duo, aquæ sextarios tres,scobis corticis arboris loti sextantem & vnciæ dimidium . Decoquito simul donec sextarii duo reliqui supersint,ac quantum possint bibendum præbe, idémque etiam per clysterem infundito.Eiusdem facultatis est loti scobes potatus,atque amplius adhuc eò præstat eius decoctũ. quòd si lotus nõ sit,cortice pini vtaris. Aliud Marciani. Aloes ad carbonũ formã exustæ vnciam vnã,malicorii vsti vnc. I. seminis lini vsti vnc. I. contere & præbe cochlearia duo , iis qui febre carent cum vino antiquo. Egoverò,inquit Marcianus, quotiescunque hoc exhibeo,
H duorum terrestrium herinaceorum membranam internam , quæ cibum complectitur, desquamatam adiicio. Quare hanc membranam illotam accipito ,siccato , ac adseruato . per se enim huiusmodi pelliculæ potatæ ventris fluxiones sistunt. Aliud Marciani , cuius vtilitatem ne contemnas: Seminis anethi , apii , fœniculi

mõtani,piperis,ſing.vnc.I.in teſtaceam pilam coniicito, atque vbi probè contriueris, herinaceorum terreſtrium internam membranam illotam ac per ſe contuſam & cribratam vnc.I.pondere immiſceto.Deinde vinum purum vetus quantum ſatis videbitur, in nouum vaſculum infundito, & laminam ignitam ex ferro quod ſtomoma vocant, non minorem libra, in vino extinguito, & adiectis aridorum drachmis duabus,bibendum præbeto. tantum enim ad ſummum datur, atque hoc medicamine multos ille deſperatos ſeruauit. Aliud multa experientia cognitum: Cochlearum terreſtrium maximè montanarum vſtarum carnem trium drachmarum pondere accipito, piperis ſcrupulos VIII. ſimul cum æreo piſtillo in puluerem redigito, & vini veteris ſeſcuncem, tantundémque gari affundito, ac ſimul vnita omnia in tres partes diuidito,& per tres horas exhibeto. Oribaſius autem ſic:Cochlearum vnà cum teſtis vſtarum vnciã I.(alii trientem habent)gallæ ſextantem,piperis vnciam I.in puluillum redige,ac obſoniis inſperge,aut cum aqua, aut vino albo tenui præbe.Præclarè auxiliatur hoc dyſentericis quibus vlcus nondum eſt putrefactum. Aliud Marciani,quod Phemus appellatur. Myrrhæ, opii, balauſtii,rhois rubri , cuiuſque vnciam vnam, aniſi ſeſquiunciam,ſpinæ Ægyptiæ quadrantem, lentiſci quadrantem. cum decocto corticis lotini ligni ſubigito,& nucis Ponticæ magnitudine præbeto, cum lotini corticis decocto: quòd ſi lotinus non adſit, meſpilino pro eo vtaris.

Catapotium dyſentericum valde pulchrum, Aſclepiadæ. Radicis ſymphyti, ſeminis ericæ,malicorii,gallarum æquales partes ſubige,& in catapotia digere, ex quibus obolos tres cum vino aut aqua deuorandos præbe. Alia eiuſdem: Gallarum drachmas quatuor, opii Aſiani drachmas duas,petroſelini drachmam vnam, aqua ſubigito & catapotia formato,éxque eis ad ciceris magnitudinem præbeto:aut quantũ vires tolerare poſſint. Aliud.

Thuris,acaciæ,opii, gallæ, æquale pondus ſingulatim cum ſucco intuborum ſubige:indéque ad ciceris magnitudinem aut pro virium tolerantia præbe. Aliud. Florum roſarũ,opii,acaciæ,gummi,ſucci hypociſthidis, cuiuſque trientem , ſeminis & ſucci plantaginis, cuiuſque ſextantem,ſucci roſarum vnc.I. In catapotia redigito, ex quibus obolos tres dato. Paſtillus ex ſeminibus, qui in Alexandria præparatur: Aniſi vnc.vnam,fœniculi vnc. I.ſeminis hyoſcyami quadrantem,ſeminis apii quadrantem,(alii tantùm drachmas tres habent)opii vnc.I.dauci vnc.I. aqua ſubigito. Oribaſius autem hoc modo: Aniſi,ammii,fœniculi ſeminis,apii ſeminis, cuiuſque drachmas tres,petroſelini drachmas duas,opii drachmas II. valet cœliacis,dyſentericis, cholericis, & tuſſientibus. Paſtillus trigonus, *hoc eſt triangularis* appellatus. Seminis apii ſextantem, ſeminis hyoſcyami vnciam I. opii vnciã vnam,aniſi vnciam I.aqua ſubigito. Aliud Andromachi,ad cœliacos & dyſentericos. Rhois culinarii drach. IIII.piperis drach.IIII.myrrhæ,croci,acaciæ,ſcobis corticis loti,ammii,cuiuſque drach.II.ſpicæ nardi,lycii,gallarum,ſucci hypociſthidis,apii,aloes,aniſi,cuiuſque drach. I.cum rubi ſucco ſubigito, & ante ſomnum,III.obolorum pondus ex aqua præbeto:non febrientibus ex vino frigido. Paſtillus Philippi,ad diuturnas dyſentericorum affectiones,leuans dolorem,& bibitur & infunditur,& forinſecus quoque imponitur, melle cocto aut palmis paſſis ſubactus. Acaciæ,balauſtiorum,hypociſthidis,rhois rubri, opii, thuris, myrrhæ, croci, gallarum, lycii, aloes, rhei Pontici,baccarum myrti nigrarum, malicorii, ſing. drach.IIII.vino veteri adſtringente ſubacta in paſtillos digere,& non febrientibus obolos III.ex vino præbe, febricitantibus verò ex hydromelite.Ego autem hoc paſtillo vtor & feliciter mihi ſuccedit,omnibus quidem prædictis ad eius compoſitionẽ adiectis,præter thus& rhoẽ, ad hæc autẽ,omphacii,floris mali Punici,caſiæ, caſtorei, aluminis ſciſſilis,roſarum repurgatarum & ſiccarum, ſingulorum æquale põdus addo. Catapotium bonum. Abrotoni ſextantem,ſarcocollæ vnc.I. gummi parum, vt ex eo cogi ac formari poſſint.Catapotia ciceris magnitudine formato,& ieiunis vnum deuorandum præbeto,ſimiliter vnum ante ſomnum. Alius Oribaſii,ad dyſentericos & hæmoptoicos,fluxúmque muliebrem. Succi hypociſthidis, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ ruffæ, cuiuſque drach.VIII.cum aqua pluuiali ſubige, & paſtillos forma,ac vtere, ad dyſentericos quidem in potu exhibitis,ac per clyſterem cum ſucco oryzæ aut lentis,aut aliquo conſimili infuſis: ad hæmoptoicos verò,cum aquæ frigidæ ſeſquicyatho,eius drach.I. Ad fluxum autem muliebrem,cum ſucco ſolani,aut ſanguinariæ,aut plantaginis,lana exceptos ſubde. Aliud parabile. Alumen liquidum tritum cum ouo abſorbendum præbe, & rurſus aqua calida dilutum bibendum exhibe, & admiraberis. ſedat diuturnas dyſenterias, & in quibus cruenta excernuntur. Aliud. Pumicem in tenuiſſimum puluerem redactum,cum ouis ſorbilibus,cochlearii mẽſura præbe, & miraberis. Aliud exquiſitum. Fici folia arida contuſa cochlearii menſura cum vino auſtero dato. Aliud, Macer , Mali Punici florem , æquali pondere contunde, & ex eis ſcrupulos duos cum vino adſtringente præbe. valde commodum hoc eſt in iis qui cruenta egerunt. Paſtillus ad dyſentericos & cœliacos. Aniſi, ſeminis apii, ammii,balauſtiorum,ſucci hypociſthidis,ſeminis hyoſcyami albi,ſingulorum drach.VIII.opii drach. IIII.exhibe iis qui integræ ſunt ætatis drach. I. cum aquæ calidæ cyathis tribus. Polyidæ ſphragis,cœliacis,dyſentericis, quartanariis,& oculorum fluxionibus conducens. dolorem enim adimit & reſiccat.Hyoſcyami albi ſeminis dr. IIII.ſeminis apii drach.IIII.aniſi drach.II.opii drachm.I. cõtere cum aqua,& informa paſtillos obolares:ex quibus vnum cum aqua frigida præbeto.

Quæ infernè dyſentericis infundantur, Cap. XLIX.

Paſtillus Nymphodori,ad dyſentericos,& vlcera depaſcendo ſerpentia omnibus præſtantior, quemadmodum experti ſumus,inquit Archigenes: compoſitus quidem vt Fauſtinus, diſſonans autem in auripigmenti apponderatione:opere verò longè efficacior eo cognitus. Cuius compoſitio hæc eſt: Chartæ vſtæ drach.XXX.auripigmenti drach.VIII.calcis viuæ drachmas decem, ſandarachæ drachmas ſex, vini auſteri ſextarios III. Vinum ipſum per ſe coquitur donec tertia pars reliqua fiat, cum qua,arida in mortario teruntur donec in compagem terendo redigantur. ex quibus deinde paſtilli drachm.IIII. aut trium ſiue duarum etiam formantur, quorum vſus iuxta ægri vires adhibetur:cum vino autem & aqua infũduntur,ita vt cum aqua,lenticula,roſæ ſiccæ,ac cortex loti decoquantur, cum vino verò,baccæ myrti,vt ex vtriſque heminæ menſura ſuperſit.In vniuerſum autem,non ſolùm in huius paſtilli,verùm omnium qui cruſtas inducunt vſu,ſtomachum hora vna ante eorũ exhibitionem, ex oleo myrteo ac vino veteri irrigare oportet: itémque caput ex oleo largo. quæ enim cruſtas inducunt,ſi infundãtur, & ſtomachum & caput offendere conſueuerunt. Ante infuſionẽ autẽ fruſta panis duo aut tria ægro adhibenda,ex aqua frigida aut lactei teporis,ſi vehemẽs adſit febris:aut vino diluto,ſi parua fuerit febris & nullius pẽſi, pane madefacto. Quòd ſi ab infuſione ſtomachus exuratur aut ſubuertatur,aquæ frigidæ cyathi tres confidenter in potu præbeantur.exhibẽdus eſt lactucæ caulis cum pane & aceto:oliuæ item albæ ex aceto.Cæterùm iis qui ſtatim vbi infunditur pharmacum,rurſus reiiciunt,imò penitus infuſum retinere nequeunt,muriam præinfundere oportet:aliquãdo etiam ſalis ammoniaci cochleare vnũ, aut amplius tritum, pharmaco eſt admiſcendum, nullo habito mordacitatis reſpectu. vtilitas enim omnẽ dolorem exuperans inde procedet. Vtimur autem frequenter oliuarum albarum muria cõditarum liquamine,hemina nimirum vna ex eo infuſa,ſemihoræque interſtitio facto aut paululo diutiore, paſtillum ipſum conſequenter infundentes, quo modo facilè ipſum continent. & pharmacum ſanè magis efficax fit,vbi nuda vlcera contigerit: ſi verò neque ſic continuerit , iterum atque iterum infundito.munitum eſt enim pharmacum ne cruſtas inurat. Porrò vbi efficacius fuerit pharmacum & vicerit affectionem, multa cum ipſo mucoſa ramenta prodibunt,

& à multis molestiis, egerendique promptitudine distentionibúsq; liberabit. Infusum autẽ ipsum non vltra duas horas retinendum est, neque infra vnius horæ spatium. Atque hic canon vniuersalis tibi in omni crustas inducẽte infuso proponatur, vnà cum hoc quòd & stomachus & caput sit præmunitum. Ante infusionem, etiam anus ex oleo dulci illinatur, maximè verò adipe quopiam ipsa fistula crassius perlinatur: post infusionẽ cũ spógiis aut glomis quopiã abstringẽti imbutis, sedes foueatur: adiuuat enim hoc ipsum infusi retentionẽ. Mirabiliter etiã prodest Andronis pastillus duarũ aut vnius drach. pódere infusus. Pastillus ad dysentericos, cuius multam experientiam habemus: admirabilis enim in vlceribus serpendo depascentibus existit, non solùm dysentericis, sed oris etiam gingiuarum, & ad omnem nomen serpentem. Calcis auripigmenti, chartæ vstæ, squamæ æris, æquales omnium partes ramulorum oleæ decocto seu succo subigito, ac vtitor cum oryzæ succo. Exuccatur autem olea hoc modo: Ramulos oleæ cõtundito, eisque cõgruentis mensuræ aquam affundito, atque donec quater efferbuerit decoquito, expressóque succo vtitor. Faustini insignes pastilli, quorum alter constat ex chartæ vstæ drachmis triginta, calcis drachm. xxv. auripigmenti drachm. duodecim, sandarachæ drach. vi. infunditur duarum drachmarum pondere cum rhois & baccarum myrti decocto. si verò diuturna fit affectio, salis etiam drachm. ii. adiiciuntur. Alter verò constat ex calcis drachmis decem, sandarachæ drachm. vi. auripigmenti drachmis octo, chartæ vstæ drachmis triginta. in pastillos redigito, ac vtitor, quemadmodum in Nymphodoti pastillo est prædictum. Alter adhuc pastillus Faustinus, qui in Alexandria præparatur: Auripigmenti trientem, sandarachæ trientem, calcis vncias duodecim, acaciæ vncias xii. subige cum vino. Pastillus Philadelphus, ad dysenterias & sanguinis eruptiones & omnes nomas: Sandarachæ, auripigmenti, cuiusque quadrantem, calcis sescuncem, acaciæ sescuncem, excipe plantaginis succo aut vino austero, & pastillos drachmarum quatuor, aut trium, aut duarum informa, atque pro ægri viribus infunde cum vino myrtite. Eras autem hoc modo ipsum præparat: Auripigmenti bessem, acaciæ trientem, calcis trientem. Pastillus alius, dysentericis cõmodus, qui e uestigio aluum sistit, quod multo experimento constat: Bituminis, auripigmenti, sandarachæ, aluminis scissilis, squamæ æris, cuiusque drachmas quatuor, chartæ vstæ drachmas decem, calcis drachmas octo, succi hypocisthidis drachmas tres, balaustiorum drachmas tres, opii drach. ii. Cum vino myrtite subige, ac vtere veluti in Nymphodoti pastillo prædixi. Pastillus ex subere appellatus, quo veluti præter opinionem admirando vtor: Gallæ vstæ, chartæ vstæ, suberis ex vase vini veteri accepti ac vsti, panis aridi vsti, singulorum dra. quindecim, auripigmenti drachm. xx. sandarachæ drach. decẽ, calcis viuæ drach. x. acaciæ drach. v. cerussæ drach. v. spumæ argenti drach. iii. omphacii drach. iii. fæcis vini vstæ drach. v. Cum vino adstringente subige & informa pastillos drach. iiii. iii. ii. In principio autem hos cum plãtaginis aut sanguinariæ, aut perdicii succo infundito, aut cum aqua tepida, si hæc non adsint. si verò morbus fortis sit & in vigore consistat, cum fœnigræci aut lini seminis decocto infundito: in declinatione autem, cũ myrti & rubi decocto ex vino. & in pueris quidem cyathorum duorum mensura: in fœminis trium: in viris verò qui ad perfectam ætatem accesserunt, quatuor infundatur. Pastillus Asclepiadæ dolorem submouens, somnũque inducens: diuturnis dysentericis affectionibus e uestigio auxiliatur, si absit febris: Chartæ vstæ drach. iii. auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, aluminis scissi, omphacii, lycii, acaciæ, succi hypocisthidis, calcis viuæ, cuiusque drach. v. opii drach. ii. croci drach. ii. Vino myrtite excipe & in pastillos redige, quatuor & trium & duarum etiam drachmarum, iuxta ægri vires: cum passi Cretici cyathis sex, iis qui integræ sunt ætatis, infundito. Pastillus alius dysentericus. Auripigmenti sextantem, sandarachæ quadrantem, squamæ æris vnciam vnam, calcis trientem, aluminis scissilis sextantem, chartæ vstæ

A quincuncem, omphacii sextantem, acaciæ sextãtem, succi hypocisthidis sextantem, thuris vnc. i. opii quadrãtem. Vino myrtite aut aliquo alio austero excepta subigito. Quòd si quis infusum non contineat, sed statim ipsum reiectet, omnino morti propinquum iudicato, quemadmodum sæpe iam sum expertus. Infundito autem ex eo velut ex præcedente, drach. i. tantùm. Pastillus thronus Marcellius appellatus. Auripigmenti quadrantem, sandarachæ trientem, lentisci triẽtem, balaustiorum quadrãtem, (alii dextantem habent) opii sextantẽ, calcis bessem,
B omphacii sextantem, succi hypocisthidis quadrantem. Vino austero subige, & vtere vt pastillo Nymphodoti. Pastillus, Lycos appellatus, ad dysentericos. Sandarachæ drachmas sex, auripigmenti drach. xii. calcis viuæ drach. x. æris vsti drach. xx. acaciæ drach. vi. cadmiæ drach. xii. chalcitidis crudæ drach. xii. rhois culinarii aut quo coriarii vtũtur dra. iii. succi hypocisthidis drach. iii. baccarum myrti nigrarum recentium drach. vi. soreos drach. i. misyos crudi drach. i. gallæ drach. octo, ompha-
C cii drachmã vnam, lycii drach. octo. Vino myrtite subigito, affuso etiã plantaginis succo, & pastillos drach. iiii. & iii. & ii. formato: cum vino verò adstringenti infundito, ægri habita cura, velut in Nymphodoti pastillo est prædictum. Pastillus magnus, dysentericos præclarè & feliciter iuuans, etiam si extremè sint affecti ac desperati, vtpote in quibus carnosæ & fæculentæ prodeunt egestiones. Infunditur autem cum succo oryzæ, ita vt adeps hircinus & myrtus cum ipso decoquantur. Cæterùm in iis qui retinere non possunt, muria oliuarum albarum præmittenda, & post horæ interstitium pastillus infun-
D dendus, stomacho & capite præmunitis, velut in Nymphodoti pastillo est prædictum. anus item ab infusione fomentis integatur. Prodest etiam ad caua ac profunda crustosáque vlcera, itémque nomas pudẽdorum. Verùm in dysentericis præstat vt cũ reliquis prædictis remediis, manus ægri latis & lõgioribus fasciis constringantur, supernè ex humeris exordio facto, & in summos vsque digitos ligamento protẽso: non parum enim hoc ipsum ad fluxus repressionem facit. Porrò ipsius pastilli cõpositio hoc modo habet: Balaustiorum recentium, malicorii,
E rhois quo coria tinguntur, phyllorum, singulorum drachmas quatuor, isatidis tinctoriæ dra. iii. (alii drach. vi. habent) spinæ Ægyptiæ drach. iii. seminis hyoscyami dr. iii. farinæ lentium drach. viii. suberis ex vase vini veteri accepti ac vsti drach. iii. gallæ omphacinæ à teredinibus non corrosæ drach. iiii. rosarum siccarum drachmas sex, floris recentis rosarum drach. sex. croci drach. quatuor, myrrhæ drach. octo, lycii drach. octo, bituminis dr. sex, picis siccæ drach. sex, acaciæ drach. octo, hypocisthidis dr. octo, gummi drach. trigintaduas, thuris masculi drachm.
F octo, omphacii succi sicci drachmas quatuor, opii drach. duas, amyli drach. duas, solearum veterum vstarũ drach. quatuor, cornu cerui vsti drach. quatuor, officulorũ oliuarum vstorum, officulorũ palmarũ vstorũ, fæcis vini vstæ, spongiarum nouarum liquida pice & cedria imbutarum ac vstarum, ostreorum vstorum, æris vsti, squamæ æris, sing. drac. tres, lapidis gagatæ, corallii, rubiginis ferri, aut scoriæ, cuiusque drach. quatuor, aluminis scissilis in testa exusti drach. ii. aluminis quo tinctores coriorum vtuntur drach. duas, auripigmẽti drach. tres, chalcitidis crudæ dr.
G tres, sandarachæ drach. tres, gypsi loti drach. tres, calcis viuæ drach. tres, minii sinopici sesquidrachmam, atramenti communis drach. duas, diphrygis drach. duas & dimidiã, spumæ argenti drach. ii. & dimidiam, ochræ drach. ii. & dimidiam, atramenti Indici drach. ii. & dimidiam, plumbi drach. tres, cerussæ sesquidrachmã, terræ Samiæ drach. tres, terræ cimoliæ drach. ii. põpholygis drach. duas, succi mandragoræ & plantaginis quantum ad hæc suffecerit. Compositio quidem igitur pastilli hæc est, in qua totus ille simplicium pharmacorum cumulus, ex quinquaginta quinque rebus constat, præter herbarum ex
H aqua decoctionem, quæ ad huius pastilli subactionem accõmodatur. Cæterùm apparãdi modus huiusmodi est: In pilam Thebaicã primùm æs, & æris squamã, & spumã argenti, calcẽ, lapidem gagaten, corallium, rubiginẽ ferri

coniicito. Oſtrea etiam contuſa & cribrata probè & contentè terantur, donec in puluillum redigātur: deinde adiecta chalcitide, ſandaracha, auripigmēto, cornu ceruini oliuarúmque ac palmarum oſſiculis, ſpongiáque & alumine, rurſus terito, affuſis etiam ſpiſſamentis, quæ ſtymmata *Græci* appellant. Alumen autem hoc modo vritur: Alumen in ollulam nouam coniectum, ſuper prunas ponito, & vbi diffunditur ac liqueſcit tollito, & frigefieri ſinito, & hoc modo tritū adiicito. His deinde tritis, minium, diphryges, atramentum Indicum & commune, ochran, plumbum, terram Samiam, cimoliam, ceruſſam, pompholygem, reliquáque omnia metallica addito, & contentiſſimè ſub caniculæ æſtu conterito, donec ex ſpiſſamētis quartam aut quintam addideris partem. Poſtquam verò quodammodo ad collyrii formam fuerit redactum, arida contuſa & arctiſſimo cribro excuſſa adiicito, veteribus ſoleis ſimul cūm aridis contuſis: deinde additis ſpiſſamentis, rurſus ſimiliter vt priora terito, ſæpe inſtillatis ſpiſſamentis. Vbi autem trita inaruerint, in altero mortario primùm crocum cum duobus ſuccis, mandragoræ videlicet & plantaginis, terito: atque vbi tritum fuerit, reliqua adiicito, myrrham ſcilicet & thus, omphacium, acaciam, hypociſthidem, gummi, lycium, opium, picem, bitumen, & lentium farinam: quodlibet eorum prius per ſe aridum in tenuiſſimum puluerem redactum. Cæterùm vbi optimè in mortario fuerint trita, duobus ſuccis largè affuſis, quò etiam ad aliorum exceptionem ſufficiant, de cætero, iam antè trita metallica ſic arida terito ac admiſceto: omnibúſq; probè permixtis ac ſubactis, paſtillos ad duarū magnarū fabarū magnitudinē formato: & vtitor, aliquando quidē cū oryzæ ſucco, aliquando verò cum vino, aut aliquo conueniente liquore. Ego verò ob mandragoræ viridis ſucci inopiā, aridi ſucci drachmas quatuor addo. Porrò ſpiſſamenta cum quibus paſtillum conteris, hoc modo apparato: Rubi, myrti, florū mali Punici, radicis ſymphyti, radicis capparis, foliorum ſalicis, comæ cupreſſi, omniū æquales partes cum aqua coquito, & vtitor. In his ipſis verò ſpiſſamētis, aut etiā aliis, ſpōgiā aut glomos rigato, cúmque eis ſedem foueto: aſſiduè quidem, maximè verò à paſtilli infuſione. Siccum dyſentericum. Terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, terræ aſteris, amyli, gummi, thuris, æquales partes omnium in puluillum redactas, cochlearii menſura infundito, ſpiſſamētis etiam quibuſdam adiectis. Indus autem medicus hoc vtitur: Terræ Lemniæ quæ ſphragis, buccinorum vſtorum, thuris, ſingulorum æquales partes commiſce, indéque cochlearia duo cum lotini corticis decocto, aut pinus aut meſpili, infundito. Quæ dyſentericis ſubdantur. Glans quæ dyſentericis ſubditur, Theoſebii: Opii drachmas x I. myrrhæ, caſtorei, croci, thuris, hypociſthidis, cuiuſque drachm. ſex, ſtyracis drachmas tres vino excipito. Alia glans ſiue collyrium. Opii, croci, myrrhæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum æquale pondus cum vino veteri ſubige, & collyria drachmæ vnius pondere informa, ex quorum vſu & ſubditione diuinam efficaciam admiraberis. Optimè facit & ad dyſentericos opobalſamum tomento exceptum & ſubditum. Spiſſamēta, quæ dyſentericis cataplaſmatis vice imponuntur. Florum mali Punici, gallarum, malicorii, myrti ſiccæ, lentiſci, mannæ, acaciæ ſiccæ, æquales omnium partes in puluerem redigito: quem ſiccum aſſeruato ac vtitor, ita vt vſu expetente cum vino decoctum imponas. magis verò mitigatorium fiet, ſi ſapa pro vino accipiatur. Illitio ad cœliacos & dyſentericos: Acaciæ quadrantē, gallæ, œnanthes, malicorii, balauſtiorum, aloes, ſucci hypociſthidis, maſtiches, aluminis rotundi, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, cum vino ſubigito, informato paſtillos, quibus cum vino aut ſucco aliquo conuenienti vtaris.

Epithemata dyſenterica, Cap. L.

EPithema dyſentericis commodum, Marciani. Mala cotonea repurgata decem in vino decoquito, diligentérque terito, ac tritis aloes vnciam vnam, mannæ ſextantem, myrrhæ ſiccæ tritæ quadrātem infarcito: deinde ceræ ſeſcūcem, vnguenti nardini libram vnam addito. Ceratū ipſum liquefacito & refrigerato, tritíſque adiicito, ac vtitor. Epithema ex œnanthe, Philumeni, ſtomachicis & cœliacis dyſentericíſque in principiis cōmodū: Œnāthæ ſiccæ drach. vigintiocto, gallæ, acaciæ, roſarum ſiccarum, omphacii, ſingulorum vnciam vnam, aluminis rotundi ſextantem, aloes ſextantem, rhois Syriaci trientē, olei myrtei libram I. ceræ lib. I. picis lib. I. quidam verò ſingulorum libras duas accipiunt. Arida vino veteri adſtringente rigato, deinde liqueſcibilia adiicito, ac ſimul emollita excipito. Efficaciter auxiliatur ad interaneorum fluxiones, & ſtomachi faſtidia ac exolutiones, & ardores. Aliud, per multam experientiam. Roſarū, œnanthes, acaciæ, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum quadrantem, aloes ſeſcuncem, rhois culinarii libram vnam, ceræ, picis, olei myrtei, cuiuſque libram vnam, vini quantum ſufficit. Epithema ex lixiuio. Ammoniaci thymiamatis, nardi Celticæ, croci, cardamomi, bdellii, cyperorum, ſingulorum vnciam vnam, lixiuii ex cinere lignorum vitis ſeſquiunciam, ceræ quadrantem, vnguenti nardini ſeſcuncem, vini quantum ſuffecerit. Apparatur autem & hoc modo: Croci vnciam vnam, aloes quadrantem, ſtyracis quadrantem, ceræ ſextātem, lixiuii ex cinere lignorum vitis, vnguenti nardini, cuiuſque vncias duodecim, vini quod ſatis. Illud ſuperius apparaui, & præ œnanthes inopia, folia vitis conieci: in æſtate quidem viridia, in hyeme verò eiuſdem virgulta, reliquis ſiccis contuſis & cribratis. Epithema clidion appellatum, Cyrilli: Acaciæ, gallarum, thuris, aluminis ſciſſilis, aloes, rhois culinarii, hypociſthidis, myrrhæ, balauſtiorum, œnanthes, roſarum ſiccarum, ſing. vnc. I. ceræ dodrantem, picis, olei myrtei, cuiuſque dodrantem, vini ſpathitæ quātum ſatis eſt. Ex libris Philumeni, epithema Mnaſeæ clidion appellatum, ad cœliacos & dyſentericos: Gallæ omphacinæ, ſucci hypociſthidis, aluminis rotundi, acaciæ, rhois rubri, malicorii aridi, ſeminis apii, ſingulorum vnciam I. viſci quercini drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis dra. IIII. picis ſiccæ drach. XX. ceræ dr. VIII. olei myrtei aut lentiſcini drach. XX. gallas & malicorium contuſa ac cribrata in vini cyathis nouem decoquito, aſſiduè agitādo, donec tertia pars relinquatur: deīde in mortarium coniecta terito, ac reliqua ſimiliter in puluerem redacta inſpergito: ammoniacum verò aceto diluito, & viſcū cū modico oleo emollito: pici verò ac ceræ liquefactis cum reſiduo oleo, & ab igne ablatis, viſcum adiicito, ac vnito, & ſimul tritis affundito, fortitérque cōtundito: ac vtitor. Andromachi epithema ad dyſentericos & cœliacos: Seminis hyoſcyami albi, ſeminis apii, cuiuſque drach. IIII. aniſi, floris roſarum, ſucci hypociſthidis, balauſtii, rhois rubri, cuiuſque drach. II. opii drachmam vnam, croci drachmam vnam contere: ac vino myrtite excipe, informáque paſtillos, quos in vmbra ſiccabis: vſus verò tempore, ex eis quantum ſuffecerit contundes ac cribrabis & ſubiges, linteolóque infartum ventri impones. Dropaces. Dropax ex tertio libro placitorum Sorani: Reſinæ libram I. picis ſiccæ lib. I. nitri, bituminis, ſulphuris viui, cuiuſque libras II. pyrethri libras II. veratri ſextātem, olei heminam vnam. Si verò efficacius reddere velis, adiice & piperis trientem, adarcæ ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris ſextantem. Alius dropax. Picis ſeſcūcem, reſinæ pinus torrefactæ ſeſcūcem, myrrhæ, ſulphuris viui, nitri, cuiuſque vnciam vnam, pyrethri quadrantem, adarcæ vnciam vnam, euphorbii ſextantem, (alii drachmas duas tantùm habent) adipis taurini ſeſcūcem. Vtendum & ad hæc rubefacientibus cutem, phænigmis à *Græcis* appellatis, itémque ſinapiſmis, in tertio Sermone deſcriptis: in declinatione præſertim dyſenteriæ, quò totum malū penitus deſtruatur.

De lienteria, ſeu inteſtinorum læuore. Cap. LI.

LIenteria, quemadmodum ipſum nomen indicat, læuor quiſpiam inteſtinorum eſt, qualis etiam forinſecus in corporis cuticula ex cicatrice cōtingere ſolet. Oboritur autem frequenter, dyſenteria magna præcedente, & ex profunda vlceratione, cicatrice denſa & læui ſuccedente quæ deinde ob denſitatem quidem ſuam, ciborum per corpus digeſtionem fieri non permittit. quum ſanè

venarum ora sint veluti obturata: venarum, inquam, quæ alimentum ex intestinis ad se auellunt. Ob læuorem verò cibum statim priusquam permutationem & perfectam concoctionem admittat, dilabi sinit. Cæterùm lienteria ipsa propriè ex permutantis cibos ac digerentis facultatis debilitate contingit, cuius signum est quòd cibi crudi & nihil immutati excernuntur. quæ ratio & ex hoc amplius corroboratur, quòd non solùm à dysenteria hæc affectio oboritur, sed & post frequentia voluulosa tormina, & post longum profluuium ventris, aliquando etiam aqua inter cutem per ventrem euacuata, lienteria consequi solet. Ex quacunque igitur causa lienteria orta sit, ægri cibum non sentiunt, & malum corporis habitum acquirunt, quod vtrũque malum incorrigibile existit. Succedit enim ægris assidua excretio cruda, colore subalbida, inæqualis, & aquosissima, citra sanguinis ac bilis complexum. Adest autem simul & ardor per tota præcordia se dilatans, quem cibi fastidium concomitatur. Videtur autem bonum & amicum signum in eis ructus acidus esse. indicat enim iucundi quippiam factum esse, & vẽtrem ac intestina nõ velut inanima cibum sinere pertransire. Itaque quum eiusmodi sit affectio, facile est intelligere, quòd vim retẽtiuam, ac concoctoriam facultatem tum ventris, tum intestinorũ, omni modo refocillare oportet, quod sanè per

A ciborum conuenientium exhibitionem fieri potest, pérque diætam restituendis ac refocillandis viribus aptam &, vt simpliciter loquar, eodem medicationis ductu vtẽdum est, quem ad cœliacos & dysentericos habes præscriptum. Cæterùm quod dignum indicatione hîc visum est nobis, acrium rerum comestiones frequentiores eis aptæ existunt, & maximè quibus cicatricem factam esse cõiectamus: acrium enim rerum comestio, velut refricationẽ quandam cicatricum operatur: quin & insitum calorem reuiuificat, & concoquẽdi facultatem quodammodo re-
B focillat. Porrò vomitus à cœna ventrem etiam in melius transmutant, & actionis suæ commonefaciunt: frequentes quoque dropacum admotiones ad manus ac crura, thoracémque & ventrẽ, itémque rubefacientia ex malagmatis & ex sinapi, eis commoda existunt. Potiones etiam quasdam ad dysentericos & cœliacos præscriptas, liẽtericis præpotandas exhibere conuenit, quale & hoc catapotiũ existit. Catapotium dysentericum, maximè verò lientericis conueniens: Malicorii, myrrhæ, cuiusque drachmas octo, aluminis scissilis drachmas quatuor, succi hy-
C pocisthidis drachmas quatuor, cum aqua catapotia ad erui magnitudinem ex his formato, indéque quinque aut septem iuxta ægri vires exhibeto.

INDEX EORVM QVÆ IN DECIMO AETII SERMONE habentur.

DE debilitate iocinoris, & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Cap. I.
De oppilatione hepatis, Cap. II.
De hepatis inflammatione, Cap. III.
De hepatis abscessu, Cap. IIII.
Cura hepatis exulcerati, Cap. V.
De hepate in scirrhum indurato, Cap. VI.
De lienis affectionibus cognoscendis ex libris Philagrii, Cap. VII.
Intemperiei splenis cura, Cap. VIII.
De inflatione splenis, Cap. IX.
De splenis inflammatione, Cap. X.
Cura splenis in scirrhum indurati, Cap. XI.
De splenicorum vstione, Cap. XII.
Splenicorum diæta, Cap. XIII.
Cura eorum in quibus splen frigida, venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.
Cura splenicorum quos tussis infestat, Cap. XV.
Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simulque durus est, Cap. XVI.
De ictero seu morbo arquato, Cap. XVII.
Cura arquati, Cap. XVIII.
De malo corporis habitu, Cap. XIX.
De hydrope siue aqua inter cutem, Cap. XX.
Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura, Cap. XXI.
Epithemata hydropica, Cap. XXII.
Malagmata quæ euacuant humorem, Cap. XXIII.
Epithemata quæ post euacuatos humores adhibita, pro glutino sunt, Cap. XXIIII.
Aquam ducentia remedia, hydropicis valde commoda, Cap. XXV.
Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.
Cura post euacuationes, Cap. XXVII.
Cura hydropis qui propriè subtercus appellatur, Cap. XXVIII.
Cataplasmata ex lib. Asclepiadæ, Cap. XXIX.
Chirurgia hydropis subter cutem, Cap. XXX.
Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.
Cõmunis diæta omniũ hydropicorũ, Cap. XXXII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINAE, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo secundus.

De dispositionibus iocinoris ac lienis, eorundémque affectionibus.

De debilitate iocinoris & iis quibus sanguis per ventrem defertur, Galeni, Cap. I.

INTEMPERIES quidem causæ sunt ex quibus iocinoris debilitas producitur: dispositiones autem diuersas in ipso faciunt. Quũ enim citra inflammationem aut scirrhum circa hepar, propter solam debilitatem, sanguinis effluxio contingit, tunc sanè propriè hepaticos ipsos ægros appellant: quemadmodum cœliacos & stomachicos vocare consueuerũt eos qui neque inflammationem, neque aliquem alium præter naturam tumorem in visceribus habent. Calidæ itaque intemperies, tum eos qui prius adsunt humores, tũ etiam eos qui per venas mesenterii ad ipsum hepar defe-
A runtur, adassant ac comburunt: frigidæ verò intemperies humorem qui iam in ipso continetur, crassum & lentũ ægréque mobilem reddũt: eum verò qui defertur, pituitosum ac crudum & semicoctum. Cæterùm sicca intemperies, ficciores & densiores humores facit: humida autẽ tenuiores & magis aquosos. Itaque vbi calida intemperies circa hepar constiterit, colliquationes fiunt, primùm quidem humorum, deinde etiam carnosæ ipsius hepatis substantiæ: bilisque per ventrem euacuatur fœtens ac crassa, abundéque colorata, velut in pestilentibus febribus
B fieri solet. Vbi verò frigida intemperies affuerit, neque assiduæ excretiones, neque multæ fiũt: diuturnũ autẽ fit malum, & per dies aliquot aceruatim eis profluet venter: cæterùm egesta, nõ similẽ putorẽ habẽt iis quæ per calorẽ sunt colliquata, neque colorem etiam, neque compagem,

ſed ſpeciem præ ſe ferunt ſanguinis putrefacti & in gru-
mos congelati:& ſiquis diligẽter inſpiciat, velut limus &
fæx ſunt ſanguinis craſſioris:cõſimilia enim atræ bili colo
re apparent.quin & plures & iudicatu difficiles colores
iuxta eandem diſpoſitionem in excrementis apparent.In
ſicciore autem intemperie,recrementa adhuc ſicciora vi
debuntur,ægrique magis ſitient:in humida verò,humi-
diora & plura erunt recrementa, ſitíſque minus infeſtat.
Quandocunque igitur egeſta videris loturæ carnis recèns
mactati animalis ſimilia, veluti ſiquis cum aqua ſanguinẽ
confudiſſet,certiſſimum ſignum debilitatis ipſius hepa-
tis habebis.eodem modo ſi velut fæcem ſanguinis con-
ſpexeris per ſedem excretam, hepaticum & hocce ſignũ
eſſe ſcito.Si igitur ſanguis tenuis & ſeroſus deſtillat; ægri
viſceris ſignum iudicato:ſin verò velut fæx fuerit, ſuper-
calefacti & ſanguinem ſuperaſſantis. Incipit enim aliquã
do etiam citra febrem in frigida ſcilicet intemperie ipſa
affectio,quo tẽpore tenue ſanguinis ſerum primùm ex-
cernitur:temporis autem progreſſu,corrupto citra viſcus
ſanguine,leues febres accedunt:quarum quum inexperti
medici negligentes ſint,atque ægrum omnino febri care
re putent,quum nihil per vẽtrẽ excretum ſit,ipſum ægrũ
lauant,concedúntque negligentiori diæta vti: atque ita
venter rurſus corruptum ſanguinem excernit. In huiuſ-
modi igitur affectionibus primus curationis ſcopus ſit
vt intemperiem ad contrarium deducamus. Calidam e-
nim diſpoſitionem ſemper refrigerare oportet,frigidam
verò calefacere,ſimilitérq; humidã reſiccare, & ſiccã hu-
mectare.Cæterùm omnib⁹ hepaticis remediis,tũ quæ per
os ſumũtur,tũ quæ forinſecus imponũtur,aliquid ex ad-
ſtringentibus admiſcere oportet, quò firmitas viſcerum
conſeruetur.Atqui in ſtomachicis idem facere non ſimi-
liter cõducit,quum in ipſis adſtrictoria qualitas aliâs do-
minetur.Fomenta igitur in hepatis debilitate cõuenien-
tia ex oleo fiunt,in calida quidem affectione, ex chamæ-
melino,roſaceo,& lentiſcino,abſinthio,aut palmis,aut a-
liquo alio conſimili in oleo decoctis:in frigida verò diſ-
poſitione, ex vnguento nardino,cui thus & ſampſuchus
ſint infarta.In humida autem intemperie, iiſdem oleis
magis diſcutientia ac reſiccantia incoquenda: velut eſt
iris,cuminum,ac ruta.In ſicca demum intemperie, bal-
nea ſufficiunt dulcium aquarum,& humectãs diæta com
moda erit.cerata etiam atque epithemata fomentis ſimi-
lia ſint,ex palmis ſcilicet, malis cotoneis, ſtyrace, maſti-
che,ac aloe:in frigidioribus etiam poliarchia conducũt,
ſimilitérque in humidioribus.Porrò in potu vti conue-
niet pleriſque eorum quæ in hepatis inflammatione ſunt
relata,ſi quidem calida intemperies fuerit:velut eſt ſeri-
dis ac intybi ſuccus,ſenecionis ſuccus aut decoctum,per-
dicii ſuccus, mel roſarum,& quæ his ſimilia exiſtũt:quin
& Philonis antidotus ſemel tantùm exhibita, omnem a-
liquando calidam hepatis intemperiẽ mirabiliter ſana-
uit.quod etiam Philo de ea teſtatum reliquit. Vbi verò fri
gida in hepate intemperies fuerit, calefacientibus ac fir-
mitatem addentibus vtendum eſt: velut eſt nardi ſpica,
capnium,quæ & chelidonia herba circa ſepes enata,ſemẽ
pelecini,& quæ his ſimilia exiſtunt. Vtiliſſimum & his
nardinum vnguentum,quotidie manè cochlearii menſu
ra ieiunis potatum,& à cœna ante ſomnum eodem mo-
do.In humida autem intemperie,ſimpliciora ex eis quæ
ab oppilatione liberant,exhibenda, & quæ à proprietate
totius ſubſtantiæ efficacia exiſtunt,velut eſt lupinum he-
par,quod ſanè diligenter tritum drachmæ vnius pondere
cum vino dulci aqua calida diluto præbetur. Hoc enim
multiplici experimento cognitum omnibus hepatis in-
temperiebus commodum exiſtit: vtpote proprietate to-
tius ſubſtantiæ hanc efficaciam habens,non calfaciendo,
aut refrigerando.

De oppilatione hepatis:in quibus plurima remedia, Cap. 11.

A flatibus nebuloſis & concoctu difficilibus, aliquan-
do autem & à craſſis humoribus viſcoſiſque,in fini-
bus venarum ex ſima hepatis parte enatarum(per quas ex
ventre ac inteſtinis alimenti digeſtio ad hepar contingit)
oppilationes fiunt.Conſequitur autem ad ipſas, grauitatis
A circa dextrum ilium cum dolore ſenſus,aliquando quidẽ
obtuſæ,aliquando verò vehementis:& quandoque quidẽ
abſque febre,quãdoque cum febre.Craſſa enim & viſco-
ſa hæc multa,omnino amplius reliquis oppilant, & maxi-
mè ſi ægri à cibo vehementiori motu vtantur: ſi verò a-
cria ſint & multa quæ in cibo ſumuntur,dolor ex oppila-
tione vehementior fit, quum obturata corpora ſimul &
tenſionem perferant,ſimúlque pungantur. Cæterùm quũ
vaporoſi & craſſi flatus multitudo coaceruetur quæ exi-
tum non habet,non grauitatis ſolùm, ſed & diſtentionis
B ſenſus oboritur.Quare attenuantium & oppilationem diſ
ſoluentium quamcelerrimus requiritur vſus: oppilatio e-
nim inueterata,non tantùm in hepate,ſed in omni mem
bro putrefactionem operatur,febrémque accendit. Præ-
clarè autem & citra moleſtiam ab oppilatione liberat, ſi-
múlque firmitatem tum hepati tum ſtomacho addit,pe-
lecini qui in frumentis naſcitur ſemen,tritum cochlearii
menſura,cum vino aut aqua mulſa in potu acceptum:ca-
pnium item,quod & chelidoniæ nomẽ inuenit,ſucco e-
ius expreſſo & deſiccato: reponitur autem is in paſtillos
C redactus,& ſemel quidem exhibitus dolorem omnem
adimit:iter autem præbitus, intotum ab affectione libe-
rat,vltra hoc quòd & firmitatem viſceribus addit: deco-
ctum quoque huius herbæ potatum,ſimilem efficaciam
habet,etiamſi valde febricitent ægri:aliquando autẽ her
ba ipſa exiccatur,contuſáque & cribrata cochlearii men
ſura exhibetur. Aliud. Lupi hepar ſiccum drachmæ põ
dere,cum piperis granis nouẽ,ac myrrhæ magnitudine
fabæ,in paſſo calido datum,confeſtim auxiliatur. Æſta-
D tis autem tempore,alternis diebus ter potandum præbe-
to.Liberat ab oppilatione etiam eupatorium, ſimúlque
firmitatem addit,ſimiliter quoque ſtœchas,tum cocta,tũ
ſicca tritáque data:plantaginis item radix,& ſemen, foliá
que ſicca trita,ſiue per ſe vnumquodque, ſiue ſimul exhi
beantur.Lauri cortex tritus potatus,ſpica nardi,fructus pi
ſtacii,amygdalæ amaræ,anthemis ſiue chamæmelum, a-
nagallidis quæ cæruleũ florem habet,ſuccus,radicis aco-
ri,eryngii,radicis dulcis decoctum vrinam ciet,& aluum
emollit. Radix dracunculi viſcera omnia repurgat,craſ-
E ſóſque & inſtar viſci tenaces attenuat humores.Filicis ſuc
cus cochlearii menſura ex aqua mulſa potatus, hepar re-
purgat,oráque meatuum ac venarum aperit, citra mani-
feſtam calefactionem.Præſcriptum autem iam antè eſt
de iis quæ tum ſimas,tum gibboſas hepatis partes ab op-
pilatione vindicant, in tertio nimirum Sermone. Cata
potium hepatis oppilationem remouens. Radicis cha-
mæpityos drachmas quatuor,radicis cichorii drachmas
quatuor,contundito ac melle cocto excipito,nucíſque Põ
ticæ magnitudine præbeto:aquæ etiam calidæ cyathos
F tres ab eius exhibitione abſorbendos dato. Cæterùm
non modò radices horum hepaticis opitulantur, ſed &
ſuccus & decoctum. Paſtillus hepaticus,ex amygdalis
amaris: Seminis aniſi,apii,aſari,amygdalarum amararũ
decorticatarũ,comæ abſinthii,ſing.drach.quatuor,appa-
rato,& cum aqua paſtillos formato,ex quibus drach. i. fe-
bre carentibus cum vini diluti cyathis iii. præbeto:febri-
citantibus autem,cum aqua mulſa.Vrinam ciet, & placi-
dè calefacit. Aliud hepaticum valde commodum: Se-
minis pelecini,capnii,coſti,cuiuſque drachmas quinque.
G contundito ac cribrato,& cochleare vnum ex aqua mulſa
dato. præclarè enim ſubmouet oppilationem. Aliud
hepaticum pulchrum,cuius vtilitatem ne contemnas.

Lenticulam torrefactam ac probè tritam cochlearii mẽ
ſura ex vino bibendam præbe. Commodum eſt hoc &
lieni,ex poſca,aut aceto mulſo. Aliud experimento cõ-
ſtans: Comæ abſinthii,piperis,coſti,caſiæ,radicis gẽtia-
næ,amygdalarum amararum,ſing.vnc. i. fœnigræci ſe-
xtãtem,ſeminis pelecini ſextantem,exhibeto cochleariũ
quomodocunque velis. Aliud ad hepatis oppilationẽ.
H Cacani ſcrupulos duos,(alii octo habent)coſti ſcrupulos
ſex,ſpicæ nardi,iridis,phylli,lupinorum ſiccorum,bacca-
rum lauri,fœnigræci,rhei Pontici,ſingulorum ſcrupulos
ſex,piperis,phu,aſari, cuiuſque drachmas quatuor. quòd
ſi picis ſiccæ ſcrupulos tres admiſcueris,efficacius opera-
tur. Aliud ſimplicius,quo aſſiduè vtimur,valde admi-

randum: Cacani sextantem, fœnigræci sesquiunciam, piperis vnciam vnam, cyperi vnciam vnam, costi vnciam vnam: contundito ac cribrato & cochlearium vnum cum condito præbeto. decumbat autem æger super affectam partem. Aliud. Potamogetonis sicci drach. duas, comæ absinthii drachmam vnam, croci, costi, spicæ nardi, cuiusq; drachmas duas, amomi drachmam vnam. datur cochlearii mensura aridum. Aliud. Piperis drachmas quatuor, dorcadiadis herbæ quæ & muscii appellationem habet, vnciam vnam, costi trientem (alii drachmas quatuor) contundito, cribrato, & cochlearium in potu exhibeto. Aliud Philagrii. Rhei Pontici vnciam vnam, castorei scrupulos tres, farinæ lupini scrupulos tres, piperis grana septem: contundito, cribrato & manè cochlearium vnum præbeto ex condito.

De hepatis inflammatione, & cognoscendo vtrũ hepar an musculi eius sint inflammati, Cap. III.

GAleni. Hepar consimiliter vt splen & inflammatur & abscessu suppuratur, verùm raro scirrho, *hoc est abscessu duro* afficitur. Inflammato itaque hepate, dextri ilii tumor cõsequitur: & maximè si gibbosa parte inflammatum fuerit, faciliùs per tactum cognoscitur tumor, grauitásque coincidit ilium totum distrahens, & dolor in dextram vsque clauiculam ac scapulam pertingit, vt conuelli penitus æger videatur. Linguæ color in prĩcipio quidẽ rubicundior fit, postea verò denigrescit, appetitus deiectio fastidiúmque cibi vehemens, & implacabilis sitis: vomitus quibusdam contingit, bilis puræ atque etiam vitellinæ, pòst autẽ & æruginosæ. Aluus autẽ ipsis est adstricta, si sanè cum visceris debilitate inflammatio est oborta. febris adest acuta inæqualis, quæ plerunque ad vesperam & noctem exacerbatur: sequitur & spirandi difficultas, tussiculæque paruæ, vtplurimùm siccæ, per quas nihil omnino reiectatur. Aliquando autem per vomitus biliosa pauca quædam reiectantur, quæ res plerosque decepit, qui ex pleuritide hanc eductionem fieri putauerunt. Cæterùm & costæ nothæ vtplurimùm condolitant, & color corporis subuertitur in arquati morbi speciem permutatus: singultus quoque consequuntur. Accessionis autem tẽpore quidam delirio apprehenduntur, & acre lotium excernunt: & sanè inflammationes quæ iuxta simam hepatis partem contingunt, plus fastidii & nauseæ, & vomitus biliosos, ac vehementem sitim inducũt: quæ verò in gibba parte fiunt, dolores circa respirationem intendunt, tussiculásque irritant, clauiculámque magis cum dolore cõuellunt. Quandoquidem autem musculis hepati incumbentibus inflammatis, quidam decepti, hepatis eam inflãmationem esse suspicantur, necessarium fuerit distinguere inter se has affectiones. Hepate etenim inflammato, tumor secundum lineamenta rotundus, figura videlicet ipsius hepatis, succumbit, quíque ad corporis decubitum simul conformatur. Maior enim apparet corpore ad sinistrum latus reclinato: minor autem rursus ad dextrũ deuoluto: nimirũ hepate sub nothas costas cedẽte, neq; visui neq; tactui similiter succũbẽte. Ampli⁹ autẽ in hepatis inflammatione incumbẽs cuticula, naturali modo habere conspicitur: musculis autem inflammatis, cutis circum tenditur, vt siquis digitis apprehensam attrahere velit, ea minimè sequatur. Propriissimè autem tactus discernet siue in alto, siue in superficie inflammatio ipsa consistat. Porrò hepate inflammato, sanguinis detractionem experiri oportet à cubito, si nihil id fieri præpediat. Incidenda autem in dextro cubito vena interna, ita vt substratam arteriam obseruemus: quæ si non appareat, media: si verò neque ipsa appareat, superior. Multitudinem autem extrahendi sanguinis, ex corporis reperies qualitate, ætatéque & natura, horáque temporis, ac regione, ampliúsque ex viribus ægri: quæ si id ferre queant, semel quantum satis est detrahendum si verò non, per vices partitum. Cæterùm incisio ipsa opportunè in prima & secunda die contingit: si verò vrgeant dolores & adsint vires, etiã septima venæ incisionem facimus: qua facta, post modicum interuallũ simplici clystere euacuamus, maximè si non sponte egerat aluus. Sequenti à venæ sectione die, cucurbitæ cum

A scarificatione affigendæ, rursúmque post vnam diem cucurbita apponenda. non pauci enim à secunda earum adhibitione opem senserunt magis quàm à priore. At verò ante venæ incisionem & post eam, fomentis vtendum est ex lanis succidis oleo imbutis & impositis: conuenit & ex passo Cretico fomentum cum rosaceo aut lentiscino aut melino aut œnanthino. Optimum autem fomentum hocce est: Chamæmeli, anethi humidi, si adest, rutæ viridis, seminis lini, cuiusque vnc. I. capitum papaueris numero X. olei sextarium vnum, semen lini contusum in linteolo colligato, & cum aliis in cacabum coniectum ad
B prunas decoquito donec vires suas distribuat: deinde olla in feruenti cinere collocata, ex ea multo tempore confidenter foueto. Post fomentorũ irrigationes, cataplasmatis vti oportet, ex semine lini & fœnigræci, farináque hordeacea aut triticea, his vel omnibus vel vno aliquo ex eis aut quibusdam in aqua mulsa decoctis. admiscendum etiam absinthium & m[illegible]che ac melilotũ. quòd si vehementior sit ardor, etiam ea quæ adstringunt sunt admiscenda, velut sunt mala cotonea. oleum verò quod additur, rosaceum sit, aut melinum aut lentiscinum. Si verò
C feruor adhuc perseueret, cotonea mala cum polenta imponenda. Remittente autem vehementi calore, ficus optimas & althææ radicem decoquito, & decocto eorum semen lini, farinásque hordei, fœnigræci, ac lolii infarcito: quòd si durior inflammatio succumbat, etiam chamæleontem aut chamæpityn, aut polium, aut asarum, aut daucum, eryngiíque tum semen, tum radicem admiscere oportet, aliquãdo autem & ficus cum althæa decoctæ ac tritæ cataplasmati connectuntur. Cæterùm calidius & ma-
D gis emolliens reddideris cataplasma, si terebinthinæ, aut resinæ pinus, aut picis quadrantem addas. Brassicæ autem crudæ folia cum melle trita ac imposita, omnes induratas inflammationes dissoluunt. Hinc ad cerata transeundum ex oleo cyprino aut gleucino apparata, althææ radicibus simul admixtis. Vtendum etiam ex palmis cerato, hepatis inflãmationibus summè accommodato, maximè si stomachus per cõsensum simul sit affectus, & costæ coafflictæ. Habet autem hoc modo: Palmas interiore medulla exempta, diligenter contundito, ac cum pari cerato
E rosaceo in mortario probè committito, ac vnito, affusóq; modico oleo rosaceo imponito. Aut myrrham in vino veteri adstringente maceratam, palmis admisceto, & panniculo vestis detritæ excepta imponito. A ceratis ad epithemata ex styrace, & ex meliloto, & ea quæ polyarchia appellantur, & iã antè ad colicos & stomachicos descripta sunt, transeundum. Compositio autem epithematis ex styrace hæc est: Styracis pinguis, carnis palmarum, costi, mastiches, casiæ, singulorum triẽtem, sampsuchi sextãtem, croci semiunciam, vuæ passæ semiunciam, ceræ se-
F scuncem, vnguenti nardini bessem. Porrò in inflammatione hepatis vbi magni circunstent dolores, etiam pharmaca dolorem leuantia in potu eis exhibere conuenit, ita tamen vt assiduum eorum vsum deuitemus. simplicibus autem potionibus frequentius vtendum. Senecionis itaque decoctum tanquam maximè commodum, aut succi radicis dulcis obolos duos, cum aqua calida exhibeto.
Aliud. Picridis seridis, aut intubi succi cyathum vnũ cum aquæ calidæ cyathis tribus præbeto, mellis etiam cochleariis duobus affusis. Ad hoc enim quòd refrigerat, ac
G firmitatem visceri addit, etiam ora venarum hepatis repurgat, neque tamen frigidas intemperies magnopere lædit. Potest autem seridum ac intuborum substantia hepati commodare, tum si sine humorum aut serosi ac vitiati sanguinis complexu, intemperies in ipso fiat, tum si humiditatis cuiuscunque tandem, adsit cum intemperie complexus: mellis verò admixtio humiditatem per vrinam excludit. Quapropter etiam exiccata ac contusa vtiliter potui insperguntur, eorum quoque decoctum potatum magnam commoditatem præbet. Quòd si non infe-
H stet calida aliqua intẽperies, sed obturatione tantùm viscus ipsum vexetur, ex vino albo tenui ac vetusto, cum aliquo vrinas ciente pharmaco, potata magnificè auxiliãtur. Magni etiam pretii in hepatis inflammatione capnii herbæ, quæ etiam chelidonia appellatur, succus habetur,

aut eius decoctū. Auxiliatur & præſcriptus ex amygdalis amaris paſtillus, niſi penitus magna caliditas adſit. Aliud. Cochlearū terreſtriū carnem optimè conterito, & vini nigri cyathos tres affundito, calefacito, ac bibendum præbeto. Cæterùm hæc iuxta omnem ſuam ſubſtantiam efficacia exiſtunt, quale eſt hepar lupinum, cuius rei magnum periculum fecimus, inquit Galenus. vſus autem eiꝰ idem qui cochlearum exiſtit: optimè enim conteritur, & drachma vna cum vino aliquo dulci præbetur. Hæc enim pharmaca omnibus hepatis intemperiebus conuenire videntur, quum neque calidas neque frigidas intemperies lædant: febrientibus tamen lupi hepar melius ex aqua, aut ſeridis ſucco, aut aliquo conſimili exhibetur.

Epithema ex ſtyrace: Coſti vnciam vnam, croci, thuris, aloes, ammoniaci thymiamatis, maſtiches, ſtyracis flaui, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ vnciam vnam, opobalſami drachmas quatuor, ceræ trientem: vtere.

De hepatis abſceſſu, Archigenis, Cap. IIII.

QVòd ſi inflammatio ad permutationem aptè ſe habeat, hoc eſt, principium permutationis ad ſuppurationem iam ſuſcepit, omnes prædictæ de inflammatione acceſſiones augebuntur: dolores (inquam) & febres, & delirium, anxietas, deſperatio, cibi faſtidium, & diſplicentia: maximè ab eius acceptione. A rigoribus autem ferè in totum febriles acceſſiones initium ſumunt, præſertim ſi ad veſperam exacerbationes fiant. Adiuuare igitur permutationem ac puris eruptionem oportet, vt quamcelerrimè fiat, ne maiora inde corpora corrumpātur: per vſum videlicet cataplaſmatum ex ſemine lini, aut hordeacea & fœnigræci farina apparatorum, admixtis etiam reſina, manna, pice, althææ radice, ſtercore columbino, ſtercore caprino, caricis, & quæ his ſimilia exiſtunt. fomentis autē vtendum ex cruda hordeacea farina, & ſpongiis decocto abſinthii, abrotoni, centaureæ, ſimilibúſque imbutis ac expreſſis, neque verò inconueniēter emplaſtra quæ puris permutationem iuuare queunt, adhibentur. Quum autē perfecta ſuppuratio fuerit, dolores remittent, omnéſque acceſſiones mitiores apparebunt. Cæterùm rupturæ tempore, dolor rurſum magis augeſcet: quare etiam tunc rupturā adiuuare oportet per cataplaſmatum ad ſuperficiē attrahentium ac ſubadſtringentium vſum, & per potiones calorificas: quales ſunt quæ ex pipere & zingibere ac myrrha apparantur. Porrò poſt eruptionem, aliquando quidem per aluum, aliquando per vrinas, puris tranſſumptio cōtingit. Quidā etiam per os, puris eductionem factā tradiderunt: verùm periculoſior aliis per os tranſmiſſio exiſtit: id verò quod excernitur, nigrum eſt, quanquam & album reperiatur, quod ſanè ſalutare iudicatur. Aliquando autem humor qui ex abſceſſu promanat, inter pelliculam ventrē ac inteſtina amplectentem, peritonæō *Græcis* dictam, atque ipſa inteſtina, colligitur: facilè ſanè curatur, ſiquis diducta citiſſimè cuticula humorem ipſum excludat, ea maximè parte qua tumor attollitur: aliquando autem rurſus poſt factam iſtic collectionem, tranſſumptio per inteſtina contingit. Cæterùm in iis quibus tumor foras prominet, ſectionem obliquam ſupra inguen infligere oportet, ac per eā ipſam humorem euacuare, atque etiā vlcus ipſum eluere, & pharmaca liquefacta iniicere, donec perfectè curetur. Neque verò negligendum quò & hepati poſt factam abſceſſus rupturam remedia auxiliaria adhibeantur. Primùm quidem igitur emplaſtra emollientia imponantur: deinde etiam reſiccantia, quale eſt quod Iceſium appellatur, quódque ex ſalicibus conſtat, & quæ his ſimilia exiſtunt. Si itaque per vrinas puris aſſumptio fiat, conſimilibus epithematibus vtendum eſt circa totum iſe, & iuxta pubem, & tum per cibos, tum per pharmaca vrinam cientia, repurgatio eius adiuuanda. Pepones igitur in cibo eis conueniunt, & cucumeres cocti, paſtinacáque, & ſion. ex pharmacis verò, meon & aſarum, ſpica, caſia, cinnamomū. ſunt & compoſita quæ huc pertinent, quorum compoſitiones paulo pòſt dicemus. Per internalla autem, etiam humores ipſos dulcorare oportet vini ſcybelitæ, theræi, ac protropi, ſimiliúmque potu. Cō-

A moda eſt etiam ipſis potatio lactis. Si verò per ſedem humoris tranſmiſſio contingat, epithemata quidem eiuſdē materiæ approbamus, verùm proſpiciendum eſt ne aluus cohibeatur, néque etiā ampliꝰ humectetur: nā hoc ipſum tum per cibos, tum per pharmaca, ac epithemata fieri poteſt. Vtimur autem & ad hos infuſis per clyſteres, quò inteſtina illæſa conſeruemus: ad quam rem ptiſanæ, ac tragi & oryzæ ſucci appoſiti exiſtunt. Quòd ſi tamen per os puris eductio fiat, maximam ad hoc curam adhibere oportet vt humores prius euacuentur: deinde cibus præbēdus B adſtringens & ſtomacho gratus. vtendum & vino tenui & odoro. Vētri verò epithemata ex palmis apparata, atq; ex œnāthe, ac eis ſimilia imponēda, de quibꝰ in ſtomachicorū ac dyſētericorū tractatu eſt prædictū. Ad hepaticos:

Folii malabathri, caryophylli, ſpicæ nardi, coſti, piperis, lupinorum ſiccorum, ſingulorum vnciam vnam contundito, cribrato, ac ſcrupulos quatuor præbeto cum vino.

Aliud Philoſophi. Hepatis, inquit, abſceſſus diſcutit Radicis graminis decoctum bis in die potatum, ſimiliter & fœniculi radicum decoctum, & dauci. Myrrham item & C picem ſiccam contundito ac cribrato, præillitóque hepati ex oleo cyprino, inſpergito, & lanam puram oleo cyprino calido imbutam ſuperponito. vehemēter prodeſt hoc: vtere confidenter.

Cura hepatis exulcerati, Archigenis, Cap. V.

SI exulceratio ex abſceſſu circa hepar relinquatur, aut illic ex acribus humoribus ac erodentibus fiat, colliquatio hæc affectio appellata eſt. In his ſanè venter cruenta, & putrefacta, ac ſanioſa excernit: atque omnino conſimilia ex hepatis vlceribus promanare ſolent, iis quæ à mortuo- D rum corporibus diſtillāt: quare quidam inexperti decepti, dyſenteriam hanc affectionem eſſe putauerunt. Ructus autem fœtidi conſequuntur, & à ciborum acceptione grauitas præcordiorum: & pulſus eis eſt depreſſus ac denſus, fiúntque ægri amarulenti & iracundi. dolor circa locum fit vlceroſus, vſque ad clauiculam ipſam pertingens. Multis autem vnà cum ventris recrementis, etiam lotium excernitur ſanioſum ſandarachæ colore: nō parum verò frequenter ea quæ in vrinis continentur, aquæ inter cutem ſignificationem portendunt. Cæterùm omnium periculoſiſſima eſt hæc affectio, & modica omnino ægris eſt E ſpes ſalutis: & tamen nihilominus aggredienda eſt eorū cura, conſimilibus remediis eis quæ paulo antè dicta ſunt etiam his adhibitis, epithematibúſque ex materia leniter adſtringente, ſimilibúſque fomentis. Liquoribus autem, tum qui ad fomenta, tū qui in cataplaſmata aſſumuntur, cortex pinus, palmǽque ac cyperi, ſimiliáque ſunt incoquenda. propriè autem vlcera repurgat lac ſciſſile ſæpe acceptum: cui aliquando parum mellis addere nō ab re eſt. Poſt repurgationem citiſſimè ad ea quæ carne replent fe- F ſtinandum. præſtāt autem id cibi moderati & boni ſucci, ac geſtationes: quòd ſi moleſtiæ id fieri permittant, etiam exercitamenta conueniunt, & vinū. Poſt cataplaſmata verò, cerata & emplaſtra apta erunt, quorum ſæpe in præcedentibus fecimus mentionem. Plurima præterea pharmaca quæ vlceribus conueniunt: in potu ſumuntur, quale & hoc eſt. Andromachi ad hepaticos compoſitio, cyphoeides appellata, quæ etiam ad omnia thoracis vitia conducit: Vuarum paſſarum carnis drach. XXV. croci drach. I. calami Indici drach. II. bdellii drach. II. & dimidiam, cinna- G momi drach. X. caſiæ drach. X. floris iunci odorati drach. II. & dimidiā, myrrhæ drach. IIII. terebinthinæ drach. IIII. ſcobis aſpalathi drach. II. ſpicæ nardi drach. III. mellis drach. XVI. vini dulcis quātum ſufficit. Adſtringit mediocriter & reſiccat ac diſcutit ſeroſos ac vitiatos humores, inquit Galenus, corrigit malitiā humorum, & putrefactioni ſe opponit, intemperies ſanat, extergit, ac mundos facit, aperitque meatus, cit vrinam, atq; eapropter internas vlcerationes curare cōſueuit, & eos qui hepatici appellantur. Sunt autem hepatici propriè, qui ob hepatis debilita- H tem per ſedem cruenta liquidiora excernunt, quales ſunt loturæ carniū animaliū recèns mactatorū, quos ipſos ignarū vulgus dyſentericos eſſe putat. Alia cyphoeides Andromachi: facit & ad tuſſes, & ad liquidorū per os reiectationes: Croci, cinnamomi, myrrhæ, cuiuſq; drach. I. bdel-

lii drach.iiii.aspalathi obol.iiii.floris iũci odorati drach. iii.calami Indici drach.ii.casiæ drach.i. spicæ nardi drachmam vnam,terebinthinæ drachmas xvi,mellis heminam dimidiam, vuarum passarum pinguium numero clx.carne earũ optimè mundata,vini veteris adstringẽtis,quãtũ ad vuas passas bdelliũ ac myrrhã maceranda ac conterenda satis est.Mel autẽ prius despumato, in eóque resinam liquefacito: & cum reliquis cõmittito,ac vtitor. aliquando quidem instar eclegmatis ad nucis Ponticæ magnitudinem aut amplius exhibeto: aliquando verò aqua mulsa dilutum bibendum præbeto.Inuenies & inter arteriaca remedia,ad tussientes itẽ & phthisicos pharmaca plurima his similia, quibus ipsis & ad vlceratum hepar vti oportet:proderũt etiã ea quæ ad renum ac vesicæ vlcera sunt descripta. Alia cyphoeides,qua vsus est comes Andreas,& Menas chirurgus:Croci drach.iiii.calami drachmas vi.bdellii drach.ii.& dimidiã,casiæ scrup.iiii.spicæ nardi sesquidrach.floris iunci odorati scrup.i.& dimidiũ,myrrhæ drach.iiii.terebinthinæ drach.iiii.aspalathi scrup.i.mellis sextantem,carnis vuarum passarum quadrãtem,vini quantum ad hæc satis erit.

De hepate in scirrhum indurato, Galeni, Cap. vi.

NON solùm autem à prædictis affectionibus apprehenditur hepar,sed & in scirrhum induratur,inflammatione videlicet præcedente. Manifestiorem autem cognitionem hepar induratũ ex hoc habet, quòd tumor circa ipsum scirrhum multò durior quàm in inflammatione existit.multo etiã minore dolore vexatur. In huiusmodi quoque dispositionibus corpuscula hepati insita attenuantur.Cæterùm temporis progressu,maiore tumore circa scirrhum facto,difficulter eius cognitio per tactum cognoscitur,propterea quòd iam aquæ inter cutem suffusio fit cõsequuta:vnde iis qui negligentius notas perscrutantur,tumor ad tactum laxus succumbit:color autem vniuersi corporis in nigredinem pallore permistam commutatur,venter & pedes intumescunt, supernæ corporis partes gracilescũt,& corp⁹ ipsum tepescit: aliquãdo autẽ alu⁹ multa & tenuia excernit:vrinæ verò à principio quidem multæ,verùm vbi iam ad aquam inter cutem dilapsi sunt,omnino paucæ.Porrò incipientem hepatis scirrhum sæpe curauimus ipsi: eum verò qui temporis diuturnitate est extensus, neq; ipse curaui, neque alium quẽpiam qui curare eum posset,vidi.intotum enim sic affectis aqua inter cutem accedit,& in longiori tempore corrumpuntur.Itaque ad prædicta de inflammatione cataplasmata & fomẽta,fortiora quædam(inquit Arhigenes)sunt annectẽda.Constant autem ea quæ inflammatis adhibentur,ex absinthii coma,nardóque tum Indica, tũ Celtica, croco,œnanthe,vnguento nardino, lentiscino, & mastichino.His igitur althææ radicem admiscere oportet, & stercus caprinum, ammoniacum thymiama, bdellium, medullásque & adipes:hæc enim incipientem in hepate scirrhum,conuenienti simul adhibita diæta,sæpe curauerunt.Post fomenta autem & cataplasmata, cucurbitæ hepati affigendæ cum scarificatione: & emplastra adhibenda,primùm quidẽ simpliciora,velut est Mnaseæ, & quod ex succis constat:deinde etiam fortiora,velut est melinũ Serapionis,& quæ huic similia existunt. Post emplastra, malagmatis vtendum ex baccis lauri,aut eo quod polyarchion appellatur,& similibus.quorũ aliqua in colicis præscripta sunt:aliqua verò in splenicis & arthriticis referentur.Quòd si neque sic proficias, hirudines admouendæ. plurimùm enim momẽti habet ad curationem, sanguis earum suctu extractus.commodus est eis & dropax & sinapismus.Si verò neque hoc modo res succedat,vstio per frequentia interualla adhibeatur: ita vt aut per ferrum, aut per pharmacum crustæ infligantur, & post earum casum,vlcera multo tempore fluere sinamus. conferunt etiam potiones conuenientium pharmacorum: velut est zopyrios ad colicos præscripta,& quæ eupatorium habẽt admixtum.Complectuntur & vrinam cientes antidoti aliquam in se cõmoditatẽ:velut est quæ Bestiana vocatur. Scirrho enim induratæ particulæ ob crassos & viscosos humores in solidis corporibus imbibitos,necessariò frigi-

A dam habent dispositionem. quare & calefacientibus simul & tenuiũ partium pharmacis opus habẽt: verùm his, quemadmodum dictum est,emollientia sunt præmittenda.Si enim vehementer calida,antequam scirrho indurata corpora præmollescant, exhibeantur, statim quidem manifestam diminutionẽ fecisse apparent,verùm immedicabile fit quod relinquitur, vtpote nimiùm resiccatũ. Quapropter facilè est coniectare in hepatis scirrho necessariam esse emolliẽtium admixtionem. Simplicia igitur quæ ad hepar induratum bibuntur,sunt: anagallidis quæ B cæruleum florem habet,succus exiccatus, itémque liquidus ex aqua mulsa:in moderatis autem febribus,ex aceto mulso,& squillæ assatæ medullæ oboli tres,seminis viticis torrefacti drach.i.radix eupatorii, radix dracunculi, cortex radicis lauri. Aliud, quo Ægyptius curatus est, quum iam in aquã inter cutem incidere promptus esset:

Herbæ Sabinæ, picis siccæ, quæ in fundo doliorum vini reperitur,(eorum præsertim in quibus vinũ dulce vetustatem est adeptum) vtriusque æquales partes singulatim contundito & cribrato,atque ex ambobus pariter co- C chlearii mensuram cum vino diluto præbeto. Aliud.

Croci,spicæ nardi,casiæ,cuiusque drach.ii.costi, floris iunci odorati,cinnamomi,myrrhæ stactes,cuiusque drachmã i.mellis despumati drach.xxv.Ex hoc drach. i.cum vino mulso præbe.Optimum est pharmacum in incipiẽtibus duris scirrhi dispositionibus. cuius rei plurimum periculum feci. Aliud ad omnes inueteratas hepatis affectiones,atque ipsum etiam scirrhum: Picis siccæ,costi, piperis, æquales partes contundito & cribrato, & ex eis cochlearium præbeto. Aliud. Myrrham troglodyticẽ D optimam,& piper,pari pondere tundito:indéque scrupulum vnũ cum vino meraco veteri calefacto, ad dies tres aut quinque exhibeto. Oribasii ad hepaticos. Glaucii drach.iiii.aloes drach.ii.hæc arida cõterito:& cochlearii mensura statim à balineo exhibeto: febre carentibus, cum vino diluto:febrientibus autem,cum aqua mulsa.

Aliud Oribasii,ad diuturnas hepatis affectiones,& circa sima ipsius dispositiones,in quibus tum stomachus tũ venter simul affecti sunt: Comæ pinus viridis decoctũ ad tertias redactum,cyathorum trium aut quatuor men- E sura præbe.Quin & siccæ comæ drach.i.in potu exhibita simili efficacia præstat.Verùm ad multos hæc exhibenda sunt dies. Aliud,Oribasii: Chamæpityos,petroselini,cuiusque drach.octo,baccarum lauri,piperis,costi,singulorum drach.iiii.cyperi,fœnigræci,cuiusque drach.ii. præbe cochlearium ex aqua mulsa. Aliud. Anisi,gentianæ,amygdalarum amararum,absinthii,æquas portiones permisce:indéque cochlearium ex calida præbe. Aliud. Thuris vnciam vnam,ammii,acori,cuiusque drachmas quatuor:præbe cochlearium ex aqua mulsa. Ori- F basii antidotus hepatica: Casiæ drachmas octo,aloes,costi,corticis pinus,cuiusq; drachmas quatuor, glycyrrhizæ siccæ drachmas octo,spicæ nardi,croci,anisi,hyssopi, rhei Pontici,cuiusque drachmas duas,mellis sesquilibr. mel decoque ac reliqua eo excipe, & nucis auellanæ magnitudine præbe. Aliud Oribasii,ad hepaticos, ictericos, splenicos, & præcordia eleuata: Croci drach.decem,floris iũci odorati drachmas quatuor,casiæ drachmas duas, spicæ nardi drachmas octo,myrrhæ,cinnamomi,costi,cuiusque drachmam vnam,mellis cocti quantum his exci- G piendis sufficit.Præbe ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem cum vini mulsi cyathis tribus.Facit & ad thoracis dolores,atque eos qui plumbeum colorem habẽt. Aliud hepaticum pulchrum: Seminis pelecini, capnii herbæ, costi,æquale pondus contundito ac cribrato,& drachmam vnam ex aqua mulsa præbeto. Aliud. Fœnigræci vnciam vnam,trixaginis sextantem & vnciam dimidiam, costi albi quincuncem,petroselini quincuncem, eupatorii quincuncem,mellis despumati quantum satis est. Datur sesquidrachmæ pondere.ei⁹ vtilitas experimẽto con- H stat. Aliud. Castorei,costi,cyperi, amomi, cuiusque drachmas octo,piperis drach. quatuor,petroselini drach. quatuor.datur cochlearii mensura. Aliud, ad diuturnã vexationem & duritiem: Costi,fœnigræci,piperis, foliorum rutæ viridis,picis siccæ æquales partes commisce,

indéque cochleariuṁ cum aqua mulſa aut vino præbe.

Aliud. Ammoniaci thymiamatis drachmas triginta duas, croci drachmas quatuor. crocum tundito, cribrato & cum aqua diluito: deinde ammoniacū adiicito, ſimúlque terito, ac in paſtillos redigito, ex quibus, aliis drach. vnam, aliis duas præbeto. Aliud. Ammoniaci thymiamatis, coſti, polii, fœnigræci, æquale pōdus miſceto: indéque cochleariū ſiccū cū aqua mulſa dato. Aliud. Ammoniaci in tenuiſſimū puluerē redacti cochlearium I. maſtiches grana decem, præbe ex aqua mulſa, & admiraberis. efficax eſt ad hepaticos iam deſperatos. Aliud, Aſclepiadæ: quo vtimur, inquit Philagrius: quod ad hepar ſcirrho induratum, atque etiam oppilatione obturatū, proſpero ſucceſſu accommodatur, ad aquæ inter cutem quoque ſuffuſiones incipientes, & ad alias internas affectiones citra tuſſim contingentes, optimè facit. Habet autē hoc modo: Radicis gentianæ, chamæpityos, marrubii, petroſelini, radicis ſcolopendriæ, radicis panacis, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, ſiſonis, rubiæ, ſeminis braſſicæ, radicis eryngii, baccarum iuniperi, ſeminis fraxini, trixaginis, ſeminis dauci, dictamni, ceſtri ſiue betonicæ, ſingulorum drachmas octo, fellis vrſi ſicci, ſinapis, ſeminis cucumeris, ariſtolochiæ, piperis, ſpicæ nardi, coſti, ſeminis erucæ, ſingulorū drach. octo, hoc eſt omniū æquale pondus, echii, eupatorii, polii, cuiuſque ſimiliter drach. octo. Quidam etiam lupini hepatis, ac helenii tātundem adiecerunt: quod & nos facere ſolemus. Oribaſi[9] autem neque fraxini ſemen, neque betonicam, neque trixaginem, neque dictamnum, neque daucum adſcripſit. Mellis quantum his omnibus excipiendis ſufficit. datur ad nucis auellanæ magnitudinem, cum paſſi cyathis duobus. pharmacum hoc, experimento cognitum eſt. Semen autē fraxini arboris eſt, ex qua fraxinea ligna quocunque in opere apta ac operæ obedientiſſima cæduntur. Epithema ex melilotis ad hepaticos: Meliloti ſextantem, croci vnciam vnam, ammoniaci thymiamatis libram I. ceræ libram vnam, terebinthinæ triētem, cyprini aut nardini, aut gleucini vnguenti plus minus quincūcem. ammoniacum & crocum in aceto diſſolue. Porrò in diæta totum ſitum eſſe exiſtimādum eſt, ſiquidem omnis diuturnus morbus maiorem ex diæta opem ſentit. Quare cibi qui facilè concoquuntur, eis exhibendi ſunt, quíque & inciſoriam vim & repurgantem complectuntur. Neque verò ineptæ eis acrium rerum comeſtiones ſunt, ſi per interualla, & poſt exercitia ac geſtationes, ſumuntur. Cæterùm pro ratione motuum & exercitiorum, tum quantitatem tum qualitatem ciborū augere oportet. Vinum eis conuenit tenue, odorum, moderata quantitate acceptū. dulcia enim omnia nocētiſſima ſunt hepati affecto. Vitandum & vinum mulſum, fructúſque ac bellaria omnia, præter amygdalas & piſtacia: ex his enim moderatè à reliquis cibis accipiendum. Vitanda etiam craſſa ac viſcoſa edulia, atque ea, quæ difficulter concoquuntur.

De lienis affectionibus cognoſcendis, ex libris Philagrii, Cap. VII.

QVibuſcunque ſub ſiniſtro ilio dolor, aut diſtētio, aut grauitas, aut tumor ſubiacet, & dum conuertuntur, velut aliquid ex illis locis conuellatur, imaginatio contingit, his lien affectus eſt. Quemadmodum autem reliqua corporis membra iuxta octo intemperierum genera affliguntur, ita & ſplen afficitur: verùm frequentiſſimè frigidam & humidam ſuſtinet intemperiem, ex conſimili maximè diæta, atque ex iis quæ voluptatis gratia accipiuntur: veluti ſunt craſſi ſucci placentæ, itémque potiones. In his igitur omnibus calor tempore debilitatur. Subſtantia enim ſplenis laxa & rara eſt, promptiſſimáque ad ſuſcipiendum craſſiorem humorem: etenim fæcem ac velut limum ſanguinis ex hepate ad ſeſe trahit, hoc modo ſanguinem repurgans, ex qua fæce confecta & attenuata per maximas in ipſo arterias ſeipſum nutrit. Signum autem certum & compendioſum intemperiei in ſplene, ea quæ eduntur ac bibuntur exhibent, & quæ forinſecus cuticulæ iuxta ſiniſtrum ilium accedunt. Si enim frigida intemperies iuxta ipſum fuerit oborta, omnis cibus & potus qui efficaciter refrigerare poteſt, facilè & manifeſtè ſplenem lædit: pallium item frigidum extrinſecus admotum, maximè ſi in frigida aeris conſtitutione amiciantur. ventus etiam, & aqua frigida tum in lauando, tum aliàs quoque adhibita, frigidam arguit ſplenis intemperiem. eam verò ipſam intemperiem omnia calida conſolantur. Quòd ſi calida fuerit ſplenis intemperies, à nullis quæ in cibo aut potu exhibētur, aut etiam forinſecus accedunt, dolorem perfert: & ſi quidem caliditas augeſcat, non ſolùm nihil tumori apponitur, ſed & cōtractionem amplius ſuſtinet, præſertim ſi exurens ſimul adſit febris. Cæterùm & cibi & potus calefacientes, & quæ extrinſecus corpori calorem addunt, calidas etiam intemperies augent & exacerbant. ſolatio autem ſunt eis omnia refrigerantia. Si enim ii qui calidam habent diſpoſitionem per interualla frigidæ potu vtantur, ſtatim ſplen corroboratur & minuitur, ægrúmque melius ſpirantem reddit: & venter aliquādo ex frigidæ potu flauam bilem profundit. Atqui triſtitia affectis, aut ira concitatis, ſplen dolet, ſi calidam habeant intemperiem. Similiter etiam ſiccæ intemperiei in ſplene ſigna colligere oportet, maximè quum pro magnitudine propriæ naturæ non eminet. Ea item quæ forinſecus corpori aduenīūt, atque intra ipſum deuorantur, ſi arefaciēdi facultate prædita ſunt, ſplenem exiccant, quemadmodum etiam reliqua animalis membra deſiccare conſueuerūt. Qui enim laborioſam vitam degit, aſſiduéque circa marinas aquas verſatur, aut bituminoſas, aut aluminoſas, aut ſulphurulentas, quíque pharmaca aſſumit hanc habentia naturam, facillimè exiccatur. Porrò vbi humida affectione ſplen fuerit detentus, atque ea amplius inualuerit, intantum eius incrementum facit, vt etiam ventrem pertingat ac hepar. Conſueuit autē humida diſpoſitio circa ipſum, conſiſtere ab immodicè humectantibus, diæta & exercitio, aëréque & locis. Oboriri ſolet & iis qui circa paluſtres regiones frequenter cōuerſantur. Amplius autem & humidus morbus præcedēs hanc affectionem producit: aquæ item largior potus, & holera humectandi vi prædita. Species quoque doloris vnà cum prædictis ſignis, infeſtantem intemperiem demōſtrabit. In calida enim & frigida intēperie dolēt: minus verò, aut nihil omnino, in humida: minimū verò in ſicca. At verò ex prædictis coniecturā facere licet cōpoſitarū in ipſo ſplene intēperierū. Ferè enim intotū vbi candida intēperies fuerit intēſa, ſicca eā cōſequitur: & ad frigidā inueteratā humida cōcomitatur. Quādoquidē autē & humores in ſplenem cōfluentes, tumores producūt: eorum quoque diligentem conſiderationē facere oportet qualéſnā ſint tandē, atque id nō ſolùm ex prædictis iam diſpoſitionibus eſt faciendum, ſed ex iis quæ iam dicentur. Bilioſo enim fluore exiſtente, vniuerſum corpus calidius apparebit, etiam ſi nō adſit febris, oculíque & vrinæ per bilem coloratæ. ſiccitatem ſemper accuſabit æger: & de ſiti conqueretur ac bile os infeſtante. cibum faſtidit, & vigiliis infeſtatur, & frigidam deſiderat, vnà cū hoc quòd linguā ſubflauam habet. exacerbationes tertianæ fient: ſuntque ipſi ægri moribus iracundi, & qui præcipitanter excandeſcant. Si verò atræ bilis ſit fluor, materiæ ipſius atræ bilis ſcilicet color, tum in lingua, tum in reliquo toto corpore apparebit: & appetētia aderit ciborum: moleſtíque ac ſubtriſtes ægri ſunt, reliquáque atræ bilis ſigna eis adſunt: exacerbationes verò quarto quoque die affligent. At verò vbi pituitoſus humor in ſplenem deferatur, conſimilis pituitoſis aderit color, ægríque minimè ſitient & cibum appetent, niſi ſalſa fuerit pituita: tunc enim cibum faſtidiunt ægri,[9] poculorúmque magis ſunt appetentes: quin & coloris cutis nitentis ſpecies demonſtrabit tibi pituitoſum eſſe humorem, & quòd ſingulis diebus exacerbatur. vrinæ quoque pituitoſæ ſunt: ipſi verò ægri ſecundum mores pigri ſunt & ſegnes. Quidam verò ex eis qui frigidam affectionem habēt, magnum & durum ſplenem acquirunt, atque vbi parum ſaltem conſuetam edendi horam fuerint tranſgreſſi, & impaſti manſerint, dolore afficiuntur, propterea quòd neque plenum, neque firmantē, neque ſuſtentantē ipſum habeāt vētrē, quiq; amplius ob

inediam

inediam refrigeratur, & concalefactione opus habet. Quòd si sanguineus existat in splenem cõfluens humor, possibile est ipsum colorem tum iuxta linguam tum circa cutem permutari. Inter appetentiam autem ciborum & fastidium, medio quodã modo habent ægri, reliquisque magis languent, etiamsi non parem visceris tumorẽ habeant. Venæ autem vniuersi corporis, sanguine plenæ apparent, & vrinæ subfuluæ.

Intemperierum splenis cura, Cap. VIII.

IN vniuersum quidem igitur splenis intemperies ferè citra tumorem fiunt: eas autem tum per cibos ac potus, tum per simplicissima pharmaca ac fomentorum irrigationes, quæ intemperiei cõtraria sint, corrigere oportet. Calidæ intẽperiei cura: Calidã itaque intẽperiẽ curabis per irrigationis vsum ex rosaceo, aut melino, & per simplicia ex his composita cerata. Amplius autẽ & per vuæ acerbæ immaturæ succum, & portulacam, & pampinos vitis, ac consimilia. Cibis verò & potibus vtendum quibus calida intemperies castigatior reddatur: lauacris etiam temperatarum aquarum. Quòd si pharmacorum vsu opus sit, rumicis acuti semẽ in potu exhibeatur, aut radicum aut foliorum eius decoctum: aut plantaginis, similitérque limonii, quod cynoglossum appellatur, decoctum. sunt autem hæc in posca diluta coquẽda. Frigidæ intemperiei cura: Frigidas in splene intẽperies sanant irrigationes: & vnguenta, ac cerata, itémque epithemata, quæ moderata calefaciendi facultate prædita existunt: velut est vnguentum nardinum & Cyprinum ac gleucinum, & cerata ex eis conflata. Poteris & epithema pentamœron appellatum, cum modica cera liquefactum adhibere. A balneis in principio abstinendum, nisi quid obstet. cibi & potus moderatè calefacientes exhibendi. Quòd si medicamentis opus sit, conuenit eis calaminthæ, pulegii, scordii, trifolii, viticis ac similium decoctum. exhibẽda etiam rumicis acuti radix aut semen. Humidæ intemperiei medela: In humida splenis intemperie optimum pharmacum habebis salis florem, siue per se solum, siue cum aliquo simplici cerato imponere velis. solus enim calefactus, & aliqua vesica exceptus, spleni adhibetur. In epithemata quoque admiscetur, quemadmodum est prædictum. Quin & salsugo & spuma salis, cum cerato aliquo ac modico aceto permixta, commodum pharmacum erunt ad humecti splenis affectionem. Proderit & quinquefoli radix, & plantago sicca, & alumen scissile in testa exustum. Poteris etiam ex plantaginis foliis, radicibúsque quinquefolii, & spuma ac flore salis, pari vel impari modo permixtis, sufficienti affuso aceto, & pice sicca in posca liquefacta, exceptis: cera itẽ alba, ammoniacóque thymiamate, ac modico rosaceo admixtis, pharmacũ vsui reseruare. Melius autẽ cõpositionẽ facies, si & salicis succũ addas: hic enim cũ vino aut altero ex prædictis permixtus, efficacius pharmacũ reddet. eius autẽ collectio facilè cõtingit: lacrymã enim arbor incisa emittit. Cõuenietissimæ autẽ his sunt fricationes, quæ discutiendi facultatem habent. Siccæ intẽperiei remedia: Siccã splenis intẽperiẽ, balineũ dulciũ & calidarũ aquarũ curat: inunctio itẽ ex oleo dulci: cibi citra refrigerationem humectantes, velut est ptisanæ succus, & post eũ qui ex alica est acceptus. Irrigationes forinsecus prosunt ex rosaceo, & cerata itidem ex eo apparata.

De splenis inflatione, Cap. IX.

QVVM inflatio circa splenem est, tumor loci consequitur, qui imposita manu ad tactum cedit, & distẽtionem loci infert. Verùm inflatio ipsa aut in vẽtre oborta ad splenem transfertur, aut in ipso adeo splene generatur. ventosa igitur flatus generatio, ex frigiditate mẽbrorum ipsum producentium contingit: quare tum ventrem tum splenem concalefacere oportet, præsertim iis quibus vtrunque membrum est affectum: atque id tum iis quæ forinsecus imponuntur, tum cibis ac pharmacis quæ intra corpus deuorantur, perficiendum est. Ventri itaque auxiliabimur, si quidem per consensum sit affectus, diospoliticam confectionem exhibendo, atque etiã alias quæ huic similes existunt. Panis verò ac edulia, vi-

A númque quod in potu sumit, ex petroselino, aniso, cumino ac sisone, similibúsque conspergenda sunt. Foris autem epithema ex seminibus quod paulo pòst referetur, imponendum. hæc enim pariter vtrique visceri auxiliãtur. Propriè autem inflationes splenis dissoluere solent, tum ea quæ iam dicta sunt, tum viticis semen torrefactum, & melanthium, serpyllúmque & thymus, pulegium, origanum, rutæ semen. Pelecini autem semen & stomacho gratissimum, & omnibus visceribus aptissimum est: similiter & rheon Ponticum, & scordium. hæc e-
B nim vnà cum hoc quòd stomachum repurgant, etiam hepati prosunt, neque stomacho molestiam inferunt. Cæterùm vnumquodque horum & per se, & aliis commixtum exhiberi potest in posca decoctum: aliquando autem & mel eis adiiciendum. Porrò quæ his fortiora sunt, ea vitare oportet in iis in quibus venter per consensum cum splene est affectus, maximè si inflatio sola infestet: quæ enim his præstantiora sunt, spleni in scirrhum indurato conueniunt. Vbi verò solus splen infletur præter ventris læsionem, epithema ex seminibus in
C principio est imponendum. Postquam autem flatus crassities fuerit attenuata, admiscenda sunt ei ea quæ noxam depellere possunt, qualia sunt epithemata ex alumine & sulphure apparata, quorum compositiones paulo pòst dicentur, vbi de splenis in scirrhum indurati tractabimus cura. Epithema ex seminibus Asclepiadæ: Epithema quod Asclepiades ex seminibus composuit, hoc est, quod ad aquam inter cutem prosperè accommodatum pharmacum existit, & ad omnem inflationem conducit. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarũ lauri,
D nardi Celticæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi, nitri, casiæ, fœnigræci, seminis apii, anisi, thuris, singulorum drachmas vigintiquinque, styracis quadrãtem, myrrhæ quadrantem, terebinthinæ libras duas, ceræ libras duas, ammoniaci thymiamatis libram vnam, mellis optimi libram vnam, olei Cyprini lib. I. vini quãtum satis est. Facit & ad stomachi & splenis inflationes: itémque hepatis. éstque omnino pharmacum magni fa-
E ciendum.

De splenis inflammatione, Cap. X.

IN splenis inflammatione venæ incisio adhibeatur, si nihil id fieri vetet. venter etiam per clysterem assiduè eluatur, & maximè si venæ incidendæ medela relinquatur. Quocunque autem tempore siue per venam incisam siue per clysterem euacuamus, semper aliquid adstringẽdi facultate præditum spleni imponemus, in principio præsertim, quum differimus euacuationem, quò id quod influit reprimatur, & quod influxione sua præuenit, à lo-
F co depellatur. Atqui & ad splenis firmitatem conseruãdam vtilis adstringentium sylua existit: quæ quidem robusta sint, vbi fluoris impetus fortis contingit: moderata verò, vbi mediocris. Cognosces autem irruentis humoris magnitudinem, ex magnitudine & velocitate generationis ipsius inflãmationis. Itaque si moderata fuerit inflãmatio splenis, vinum vetus ac austerum tenuiúmque partium oleo dulci permixtum, & lana succida exceptum imponemus. Si verò maior sit caliditas, rosaceum sit oleum, aut lentiscinum: quæ si nõ adsint, oliuæ folia, aut rubi, aut mali arboris in oleo decoquantur, atque i-
G psa etiã mala: in decoctione etiam quædam tenuiũ partium addantur velut est absinthium & pulegium. Quòd si forti impetu fluxus feratur, acetum pro vino affundẽdum est. Post irrigationes ad cataplasmata transeundũ: in quorum compositionem hordeacea & loliacea farina assumantur, cum posca & mellis ac olei paucissima omnino mensura, in quibus absinthium ac pulegium sint decocta: aliquando & myrobalani infarciendi. Optimũ & hoc est: Hordeaceam farinam & salicis folia cum ace-
H to imponito, adipe caprino in aceto colliquato: verùm melius redditur cataplasma, si caricæ adiiciantur. Optimum autẽ est & ex lini semine cataplasma, maximè vbi affuerit dolor. Accipitur autem seminis lini pars vna, farinæ loliaceæ pars vna, adipis taurini in aceto & sapa liquefacti, cuique deinde oleum Cyprinum sit affusum, quantum his subigendis satis est. Cæterùm cauendum

ne loc' poſt irrigationes & cataplaſmata denudetur:ſed
vbi hæc fuerint ablata,mox ceratũ ex Cyprino aut nardi
no vnguẽto imponatur.Cõmodũ eſt autẽ feruẽtibus in-
flammationibus Nilei aut Nili epithema, cum cerato
chamæmelino & aceto emollitum. idoneum eſt etiam
Philagrii ſtomachicum epithema.ſunt autem ea integra
ad ſtomachicos deſcripta. Vtimur autem aliquando,ob
cataplaſmatum penuriam,ad ſplenem inflammatũ,fur-
furibus in vino,aut poſca &oleo decoctis: quibus etiam
abſinthium & pulegium,aut thymum, aut origanũ, aut
lauri folia,aut artemiſiã,& reliqua incidendi ac attenuã
di vi prædita adiicimus:nõ feruẽte videlicet inflãmatio-
ne,& corpore præeuacuato.Si enim corpore non euacua
to quis calidioribus vtatur,ipſe ſibi ſcirrhi author fiet.
Quod ſi ad permutationẽ in ſuppurationem ipſa ſplenis
inflãmatio repat,(quod tamen raro cõtingit)adiuuare eã
oportet,ne plura corpora putrefiãt, per cataplaſmata vi-
delicet quæ pus producũt:de quibus in hepatis abſceſſu
manifeſtè eſt prædictũ.hepar enim frequẽtiſſimè abſceſ
ſum perfert ac exulceratur. Quare ex iis quæ de hepate
diximus,ad ſplenis curationem exempla trãſſumes.

Cura ſplenis in ſcirrhũ indurati, Galeni,
Cap. XI.

IAM antea prædictum eſt ſplenem quamcelerrimè ſo
lere in ſcirrhũ indurari, ſanguine circa ſplenitides in
ipſo venas obturato, vt neque excerni neque digeri ob
craſſitiem facilè poſſit. Quare attenuãtium pharmacorũ
vſu opus habet,citra tamen manifeſtam caliditatẽ,ne ve
hemẽtius inſpiſſetur craſſus humor in eo obturatus.Ad-
miſcendum eſt autẽ eis quippiã ex adſtringẽtibus & au-
ſteris,quò ipſius actio & robur conſeruetur.Si enim præ
debilitate fæculentũ & atræ bilis humorem, ex hepate,
quẽadmodum cõſueuit,nõ attraxerit, vitioſum humorẽ
vniuerſo corpori affricabit. Immedicabilia enim vlcera
hoc modo affecti habebunt,& maximè circa crura,& co
lorem corporis vitiatũ ad nigredinẽ vergentẽ. diutius
autẽ durante malo,etiã aquã inter cutẽ incurrunt. Ob id
igitur in ipſo ſplene naturalẽ firmitatem cuſtodire opor
tet,quò conueniens ſibi alimentum attrahat, & ſangui-
nem repurget,ſuperfluáque in ipſo generata retrimenta
ad ventrem demittere queat,quæ poſtea cum ciborũ re-
crementis excernuntur. Ad hanc itaque rem amara ipſi
ſpleni offerimus, quibus aliquando ex auſteris quippiã
admiſcemus. amara quidem,vt humoris craſſitiẽ ſecent
ac repurgent:auſtera autẽ,vt robur & firmitatem eius cõ
ſeruent. Quale verò pharmacũ hepati eſt abſinthiũ,tale
exiſtit ſpleni capparis cortex:& quale eſt hepati eupato-
rium,tale ſpleni eſt ſcolopendrium. ſimilibus enim ſe-
cundum genus pharmacis,vtraque viſcera opus habent.
verùm ſplen tanto fortioribus indiget, quanto craſſiore
vtitur alimento.Cæterùm à veteribus plurima potabilia
pharmaca ad induratum lienem ſunt deſcripta. In curã-
do autẽ animaduerſionẽ habere oportet, nũ curãdi æ-
gri vniuerſum corpus frigidius ſit an calidius,nũ humi-
dius an ſiccius. Eis igitur qui corpora natura habent ca-
lidiora, citra moleſtiã myricæ folia dãtur, virgultáque
& radix:ſcolopendriũ itẽ,& rumicis ſylueſtris, maximè
verò acuti ſemen,foliáque & radix: optimè autẽ facit ra
dicis viridis contuſæ ſuccus cyathi vnius menſura pota-
tus. Probè facit & lycapſos, quæ & anchuſa appellatur.
danda autẽ eſt radicis eius drachma vna, aut cacumina
hederæ tria,aut folia eius,vel etiã radix: itẽ polytrichõ,
& capnii, quod chelidonium vocatur, decoctum ad ter-
tias redactũ.folia ſalicis & cortex, itémque radix limo-
nii,quod & cynogloſſum vocatur:folia & radix,& ſemẽ
quoque pelecini. hæc enim neque vehementẽ in ſe ha-
bent caliditatem,neque ſi calidior temperatura adſit,ei
moleſtiam inferre ſolent:quapropter his tum ad prædi-
ctos,tum ad reliquos vtendum in principio affectionis.
à mitioribus enim auſpicari oportet.His autem efficacio
ra ſunt quæ inueteratis ſcirrhis cõducunt,& corporibus
agreſtioribus,& qui omnem corporis habitum habent
frigidiorem:trixago, gentianæ radix,calamintha, pule-
gium,& cyclamini radix,ſcordiũ,trifolii bitumẽ olẽtis
ſemẽ, hyperici coma,acori,aſari & eryngii radix, viticis
ſemẽ torrefactũ,centaureæ maximè minoris ſucc' etiãſi
ſit exſiccatus,chamæpitys,polium,lonchitidis radix:ana
gallidis quæ cæruleum habet florem ſuccus, glycyſides
aut pæoniæ, itémque dracunculi radix tum viridis tum
ſicca. Aliud. Caroi ex terra ſuſcepti,radicis rubiæ,
bryoniæ,ammoniaci thymiamatis,cuiuſque drachmam
vnam: horum vnumquodque aliquando tritum ex po-
ſca datur, aliquando autem decoctum eorum præbetur.
quòd ſi ſicca dare velis,ſufficit drach.plus minus vnam
exhibere. conducit item hoc, Ammoniaci thymiamatis
ſextantem,caſtorei vnciam vnam, conterito, & drach.I
ex poſca aut aceto mulſo præbeto. Aliud. Squil-
læ aſſatæ drachmam vnam, corticis radicis capparis dra-
chmam vnam,præbe ex poſca vel aceto mulſo. Mouet
enim craſſos & viſcoſos humores,inquit Archigenes,a-
liquando & cruenta non per vrinas tantùm,ſed & per vẽ
trem educit. Aliud. Thuris obolos duos,ſeminis
fœniculi cochlearium vnum,præbe ex vino. Aliud.
Marciani,præſens remedium:quod etiãſi ſit induratus,
citra dolorem ipſum laxiorem reddit, vt neque ſignifi-
cationẽ, neque etiam ſuſpicionem ſuffuſionis aquæ in-
ter cutẽ relinquat.Seminis viticis contuſi & cribrati per
anguſtiſſimũ cribellũ drach. v. iis qui perfectæ ſunt æta-
tis ex poſca bibendas præbe. Aliud eiuſdem ad ſplenẽ
& hepar indurata,& principium aquæ inter cutem,& ad
alui,& inteſtinorum,ac ſtomachi inflationem, ſimplex
& periculo vacans: Bryoniæ radicem contuſam & cri-
bratam,repoſitam, ab aere & vẽto intactam, nequid in-
de trãſpiret, aſſerua, & pro viribus ægri præbe. Perfecta
menſura exhibitionis eſt cochlearium vnum, hydropi-
cis quidem & ſplenicis ex poſca: hepaticis ex hydrome-
lite aut vini dulcis cyathis tribus. Paſtillus ad ſpleni-
cos, Aſclepiadæ.liquefacit ſplenem,vt multo experimẽ-
to conſtat: Seminis ericæ drachmas octo, piperis albi
drachmas quatuor, ſpicæ nardi drachmas quatuor, am-
moniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſcolopendrii
drachmas duas,coſti drachmas duas, cum aceto ſquilli-
tico ſubigito,& drachmam vnam cum aceto mulſo aut
poſca præbeto.Conuenientiſſimum autem ſpleni in ſcir
rhum indurato remedium exiſtit ferrum aqua, aut vi-
no,aut poſca extinctum. Ea ipſa enim aqua,aut vinum,
aut poſca in principio exhibita iucũda & vtiliſſima ex-
iſtunt,& per plures ex ordine dies dantur.Itaque febriẽ-
tibus aquam,aut poſcam dilutam præbeto: eis verò qui
teneram carnem habent ac febre carent,vinum. Sit autẽ
ferrum quod in ipſis extinguitur ſtomoma:ipſius autem
ſtomomatis ferri ſquama, (quam in fabrilibus officinis
ferrum dum ignitur & malleo tunditur, abiicit) poſtea
agreſtioribus hominibus vtiliter exhibetur.Præclarè e-
nim hæc ſplenem liquefacit, vtpote quæ conſumendi fa
cultatem præſtat: quare aliarum rerum complexu opus
habet,ne inde ſtomachus malè afficiatur. In calidiori-
bus igitur temperaturis, pelecini ſemen ei admiſcere
conuenit:aut, ſi id nõ adſit,ſcolopendrium:aut,ſi neque
hoc haberi poſſit,abſinthii comam,aut rumicis acuti ra
dicem aut ſemẽ.In frigidioribus autem temperaturis,ad
ſquamam ipſam,caſiam,aut amomum, coſtum,aniſum,
aut ſerpyllum montanum, & ſimilia addere oportet.
quanquam tum in his, tum in omnibus pelecini ſemen
maximè conueniat. Omnia autẽ nunc dicta, itémque ea
quæ paulo antè ſunt relata ſimplicia pharmaca, in prin-
cipio cum poſca diluta coquantur: poſtea verò etiam
meraciore. Progreſſu verò temporis,etiam ipſa contuſa
& cribrata cum aceto aut aceto mulſo exhibentur. Ve-
rùm certam vniuſcuiuſque horum menſuram definire
difficile & periculoſum eſt, quum diuerſæ eorum qui
ea accipiũt ſint naturæ: quare in principio parũ quid ex
vnoquoque exhibendum,& pro ratione deinde exhibi-
tionis menſura augenda,iuxta ipſius pharmaci, atque e-
tiam ægri vires. Omnia igitur prædicta quomodocun-
que tãdem potata,aut ſemel ſaltem deglutita,permanere
ſolent:verùm glãs vnguentariorum, quã myrobalanum
appellant,niſi cum poſca bibatur, facilè vomitu reiici-
tur. Licet igitur ſingulis prædictis ſimplicib' pharmacis

per ſe vti,&duo itē vel tria aut quatuor,permixta æquali-
ter vel inæqualiter præbere.Ex cōpoſitis autē ferè pulcher
rimū eſt id quod ex oſſibus cōſtat, ad podagricos deſcri-
ptū Philagrii pharmacū.Efficax enim reperies ipſum,in-
quit Philagrius,& conuenientiſſimum ad omnia ſplenis
vitia, præſertim cum tumore magno & duritia oborta.
Senſibiliter enim huiuſmodi affectionibus auxiliatur:
vtpote quod vi ſua emollit & cōcoquit, ampliúſque dif-
fundit & purgat, vltra hoc quòd paulatim diſcutit & re-
ſiccat.Eſt autem tum guſtui,tum odoratui ſuauiſſimum,
maximè ſi plurimo deſpumato melle mixtum delingen-
dum præbeatur. Secūdo autem loco inter ea quæ ego no
ui eſt & hoc, inquit Philagrius, ipſo ſanè vſu probatum.
Corticis radicis capparis drachm. ſex, foliorum myricæ
drach.vi.ſquamæ ſtomomatis ferri drach.vi.myrobala-
ni drach.x.aut ſex,ammoniaci thymiamatis drach. viii.
ſeminis pelecini drach.v.ſtœchadis drach.iii. comæ a-
bſinthii drach. iii. ſcolopēdrii dr. x. excipe aceto & in-
forma paſtillos, ac exhibe drach.i.ex poſca aut aceto mul
ſo aut vino.Hoc itaque robuſtum eſt pharmacum,vt etiā
ad duriora corpora quadret. Aliud eo imbecillius ta-
le eſt. Pulegii drach. xii. radicis rumicis acuti drach.
vi.ſeminis eiuſdem drach.vi. capnii iuxta ſepes naſcen-
tis ſicci drach.vi.pelecini drach.iii.ſcolopēdrii drach.iii.
ſpicæ nardi drach.ii.rhei Pontici drach.i.corticis cappa
ris drach.ii.excipe aceto ac redige in paſtillos,exhibéque
drach.i.quemadmodum in præcedenti dictum eſt. Pa-
ſtillus ad ſplenicos,ſplenem liquefaciens, Aſclepiadæ.
Seminis ericæ dr. iiii. piperis,ammoniaci thymiamatis,
ſpicæ nardi,cuiuſque drach.ii.quidam etiam coſti drach.
ii.& ſcolopendrii drach.ii. Arida contundito & cribrato.
ammoniacum in aceto diſſoluito,ac ſimul in paſtillos di
gerito:ex quibus drachmam vnam cum aceti mulſi cya-
this iii.propinato.Qui huius pharmaci compoſitionem
docuit, per triduum hoc ſuis catulo ſe exhibuiſſe dixit:
poſtea vbi catulū diſſecuiſſet, ipſum ſine ſplene repertū.

Aliud ad ſpleneticos & hydropicos,quod optimè vri-
nam ciet,& ventrem emollit, Archigenis: Squillā ma-
gnam luto oblitam aſſato:deinde repurgatæ internæ lib.
duas accipito,dauci vnc.i.aniſi,ſeſelis,radicis panacis,iri-
dis,cuiuſque vnc.i.ſeminis vrticæ ſextantem,cedridum,
hoc eſt fructuum cedri ſextantem,myrrhæ drach.iiii.farinæ
erui vnc.xvi.cum vino informa paſtillos, & præbe drach.
i.cum aceti mulſi cyathis iii. Aliud. Radicis panacis,
ammoniaci thymiamatis,corticis radicis capparis, radi-
culæ,ſquillæ aſſatæ internæ,æquales omnium partes cō-
mitte,& obolos tres aut quatuor præbe.conducit anhelo
ſis & hydropicis. Paſtillus ſummæ vtilitatis.Cacuminū
hederæ nigræ drach.ix.ſpicæ nardi drach.v.ſeminis rutæ
ſylueſtris drach.iiii.caſtorei drach.i.iridis drach.vi. Cum
ſucco verbenacæ rectæ,paſtillos informato,& per quinq;
dies manè drachmam vnam ieiunis ex vino veteri præ-
beto.mouet vrinas cruentas. Atque hactenus quidem de
pharmacis potabilibus.Cæterū ad ſplenē in ſcirrhū indu
ratū etiam ſanguinis detractionem commodam eſſe ſci-
mus,quæ inter paruum ſiniſtræ manus digitum & eum
qui medio proximus eſt,ſit facta.Quidam autem venam
retro ſiniſtram auriculam ſitam diducunt, inquit Archi-
genes,& ex profluente inde ſanguine ſplenem illinunt,ac
magnum commodum ſentiunt. Idem etiam hepate affe-
cto faciunt, incidentes retro auriculam dexterā venam.
Quare neque abſurdum fuerit etiam his auxiliis vti:ani-
maduerſione tamen habita ne arteriam pro vena diſſe-
cemus. Nos autem in iis qui multo ſanguine abundant,
inferiorem in ſiniſtro cubito venam ſecare conſueui-
mus. verùm & hîc cauendum ne ſubiacentem arteriam
ſimul diſſecemus.A venæ inciſione, etiam cucurbitulæ
ſpleni affigendæ ſæpe & cum ſcarificatione, extrahendúſ
que per ipſas plurimus ſanguis. quin & hirudines ſumma
commoditate in ipſum ſplenis locum affiguntur. Loci e-
tiam amplius per ſpongiam acida muria imbutam fo-
uendi, furfuribus quoque in aceto decoctis, abſinthii
coma, ac pulagio, & lauri foliis, ſimilibúſque adiectis.
Quidam autem lapidem molarem aut gagatem longitu

A dine octo digitorum,& latitudine ſex digitorum, ſecun
dum craſſitudinem læuem igniunt & aceto adſpergunt,
panniculóque in aceto calido madefacto circumpoſi-
to, locis imponunt, & quandiu calidus ſit incumbere
ſinunt: atque huic fomento teſtimonium præbent, in-
quit Archigenes, tanquam quod inſenſibiliter depri-
mat tumorem. Poſt fomenta ad cataplaſmata tranſ-
eundum,ex farina ordei ac lolii, abſinthii coma, myro-
balano & althææ radice,cum aceto mulſo. Aut panem a-
B ridum cum capparis cortice, & myrobalano contuſum,
cribratum,& cum aceto mulſo decoctum imponito. O-
ptimè facit & ſtercus caprinum cum farina ordeacea
ex poſca, cataplaſmate impoſitum. Lupinorum item
farina ex poſca, & fabarum eodem modo. Cinis quo-
que ex officina fabrili,& bryoniæ radix cum caricis,ace-
to & cyclamino,eodem modo. Braſſica etiam ſylueſtris
cum melle impoſita,auxiliatur. ſimiliter & folia iſatidis,
& marrubium cum ordeacea farina ex poſca. Cardamo-
mum cum caricis. cyclaminus cum caricis ex aceto de-
C cocta. Cataplaſma optimum. Fœnigræci trientem, fa
rinæ ordeaceæ quadrantē, cardamom[illegible] vnc.i. caricarum
pinguiū lib.i.verbenacæ herbæ vnc.i.ficus in aceto acer-
rimo macerato,fortitérque in mortario contūdito, reli-
quiſque adiectis ac ſimul vnitis vtitor. Optimū catapla-
ſma & hoc eſt:Seminis raphani partes ii.foliorum ſalicis
partem vnā,farinæ araci partes ii.ſeminis paſtinacæ par-
tes ii.in aceto cum pari ſapæ menſura decoquātur.Aliud,
ad inueteratū malum,& corpora dura. Corticis radicis
capparis,radicis ſtruthii,ſinapis recentis, omniū æquales
D partes,farinæ tritici duplum ad omnium trium menſu-
ram. vtere veluti prædictis. Aliud præclarum ad duri-
tias: Stercus gallinarum albū,ſiccum,cōtuſum,ac cribra-
tum,cum aceto mulſo decoquito,confidentérque impo-
nito. Vnguentum optimum. Ammoniaci thymiama-
tis,thuris, foliorū rutæ viridium, ſing. æquales partes cū
aceto contere, & quam craſſiſſimè illita exiccari permit-
te. Aliud,quod anteaquam medeatur non abſcedit.
Ammoniaci ſtaterem i. thuris ſtaterē i. piperis ſtaterē i.
ammoniacum cum aceto cōtere, eodémque etiam reli-
E qua modo. Aliud. Ammoniaci ſtaterem i. acaciæ ſta-
teres ii.aloes ſtaterem i.thuris ſtateres ii. Apparatur autē
hoc modo:Ammoniacum & aloen ac thus in aceto ma-
cerato, acaciam autem contundito. cribrata ac prædicta
contrita omnia admiſceto. Crocomagma etiam vtiliter
cum aceto illinitur: ſæpe enim non abſcedit priuſquam
medeatur. Cæterùm epithematum medelæ magis fidē-
dum. pleraque enim eorum quæ in medicamentariis li-
bris referūtur ex alumine &ſulphure cōpoſita,prædomi-
nantem habent adſtrictoriam facultatem. Quare in eis
F animaduerſionem habere oportet, non modò ſimplici-
ter facultatis eorum pharmacorum quæ admiſcentur:ve
rùm etiam quantitatis ipſius mixturæ. Etenim in plagis
quæ flatuoſum habēt tumorem, & maximè in quibus tu-
mor laxus eſt, nihil peccaris etiāſi plurimū ex aluminoſis
adieceris:in tumoribus verò in ſcirrhū induratis,emolliē
tē & diſcuſſoriā facultatē præcellere oportet, quibus pa-
rū quiddā ex adſtringēte ſit admixtū. Vnū igitur ex ſim
plicibus & naturalibus ac nulla arte apparatis,diſcuſſoriæ
G & adſtringētis ſimul eſt facultatis,ipſe videlicet ſalis flos,
qui ſplenē in ſcirrhū in duratū ſanat,inquit Galenus,cali-
dus in veſicā bubulam cōiectus,& forinſecus impoſitus.
Oportet igitur medicū ad affectionem reſpicere,& pro e-
ius ratione tū addere,tum adimere ex eis quæ in epithe-
matum compoſitionē cōiiciuntur: Veluti exēpli gratia,
ſi duritiem emollire velit, ammoniacū & bdellium pin-
gue,ac ſtyracem optimū æqualiter vniuſcuiuſque drach.
iii.admiſcere debet: ſi verò craſſos humores diſſecare ve
lit,opopanacis & coſti tantundem addet. Quum autē hu
mores diffunduntur,etiā diſcuſſoria ac digerētia ſunt ad-
H miſcenda:aut ſtercus caprinū in aceto dilutū addendum.
hoc enim & craſſitudinem diſſecat,& ſimul diſcutiendi
vim habet. Quòd ſi diſcutere tantùm velit, humoribus
videlicet antea ſufficiēter attenuatis,nitrum pro ſtercore
caprino admiſcebit.Capparis autē cortex admixtus,vltra

hoc quod diſſecat & repurgat,etiā ſplenē corroborat. Ha A
bito igitur ad ea quæ vbilibet accidunt reſpectu,aut e-
mollientia augebis,aut attenuantia, aut etiam ea quæ diſ
cutiunt & robur addūt.Optimū autē epithema emolliēs
&diſcuſſoriū hocce eſt:Ceræ quadrantem,propolis ſextā
tem,galbani drach.IIII.opopanacis dr.IIII. vtere. contun
ditur hoc pharmacum : & ſtrumas recentes, omnémque
duriciē recēns obortā diſſoluit. Aliud malagma Aſcle-
piadæ,quod articulos incuruatos relaxat:Bdellii pinguis,
adipis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis,cuiuſque
drach.XVI. opopanacis,galbani,thuris, canchryos, ſtyra- B
cis,cuiuſque dr. VIII. piperis grana CLX.ceræ dr. XLVIII.
fæcis olei irini ſextantem ac vnciæ dimidiū,vini quan-
tum ſatis eſt. Arida cōtundito,& cribrato. ammoniacū,
opopanaca,thus,bdelliū in vino diſſoluito: liqueſcibili-
bus autē liquefactis affuſis ac ſimul emollitis vtitor. Ex-
tremè emolliendi facultate præſtat hoc, inquit Galenus:
neque enim aliud magis eo emolliēs repereris.quòd ſi iri
ni olei inopia ſit,cyprino aut ſicyonio eius loco vtor.
Aliud malagma Amythaonis,ad præcordiorum diſten-
tiones:conducit & articulis qui difficulter mouentur, o- C
mnémq; duritiem diſſoluit,&priore quidem minus e-
mollit,magis autē digerit ac diſcutit. Compoſitio ſic ha
bet: Ammoniaci thymiamatis drach.XXXVI.ceræ drach.
XXXVI.terebinthinæ dr.VIII.bdellii drach. VIII. myrrhæ
drach.IIII.thuris dr.IIII.galbani drachm.VIII.olei cyprini
ſeſcuncem.myrrham, bdellium,thus, vino præmacerata
cōterito: ammoniacum in aceto diſſoluito:liqueſcibilia
autem liquefacito,affundito,ac vtitor. Aliud prædicto
longè efficacius,& fortius, inquit Philagrius : diſcindit
enim & attenuat inſpiſſatos humores , & viſcoſos repur- D
gat. Habet autem hoc modo: Malagma Aſclepiadæ.
Ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, galbani, myrrhæ,
cuiuſque ſextantem, ceræ ſequilibram , thuris quadran-
tē,opopanacis quadrantē,radicis panacis ſeſcūcē, propo-
lis quadrātē, aceti ſextarios II.ſtercoris capræ quadrantē.
ammoniacum cum aceto terito,deinde etiam thus , gal
banum, opopanaca, & myrrham: Propolin autem cum
modica cera in mortario tundito: ceram verò cum olei
triente liquefacito,paulatim,donec cogatur decoquēdo, E
& deīde propoli adiecta,ab igne tollito,percolato, ac fri-
gefieri ſinito,perpolitáque tritis adiicito,vnito,ac vtitor.
Cæterùm epithema quod ego compoſui,inquit Phila-
grius,optimū ad diuturnas &frigidiores affectiones exi-
ſtit: Myrobalani drach. XLVIII.ammoniaci thymiama-
tis dr.XLVIII.bdellii drach.XLVIII.ſcythicū verò bdel
lium maximè probo, corticis radicis capparis dr.XLVIII.
mānæ drachm.XXIIII.opopanacis drach.octo,ſtyracis dr.
IIII.viſci drach.XII.ceræ drach.XXIIII.floris ſalis drachm.
XLVIII. Ammoniacum cum ſalis flore diſſolue: capparin F
verò,myrobalanum ac mannam cum aceto:reliqua autē
iuxta ignem emollito,& in mortario tundito,& trita eis
adiicito,vnito,ac vtitor.hoc pharmacum ſplenem conſu
mit. Aliud. Verbenacam viridem cum manna teri-
to,atq; axūgia ſuilla veteri excepta imponito.Dura enim
corpora & diuturno malo affecta quammaximè inde iu-
uantur:reliqua verò integrè ſanat. Prodeſt etiā verbenaca
per ſe impoſita,itémq; trixago. Aliud epithema Aſcle
piadæ, ad ſplenicos.cōſumit tumores. Foliorum ſam-
buci tenerorū lib.III.aloes pinguis lib.I.cum aceto terito G
ac lenito,linteolóq; excepta imponito.verùm ſi malū re-
cens eſt, cuiuſque par pōdus coniicito. Aliud. Semi-
nis ericæ lib.I.galbani lib.I.ſemen cōtuſum & cribro ex-
cuſſum galbano excipito, rurſúmq; tundito,olei irini fæ-
ce addita,quò malagmatis formā acquirat,& linteolo in-
ditum imponito. Vniuerſo autem viſcere,recrementiſ-
que eius atque meatibus opportunis,per emollientia, re-
purgantia , diſſecantia attenuantiáque & diffundentia
humores, ampliúſque etiam per ea quæ vias dilatant,
tum in potu accepta, tum foris impoſita, præparatis,
efficacius euacuare potentibus eſt vtendum.ac primùm H
quidem ſimplicioribus, poſtea verò etiam fortiori-
bus, veluti exempli gratia: primùm quidem epithymi
drach.IIII.cum ſeri lactis heminis V.præbeto. dato autem

A eas epithymi drachmas IIII. tenuiſſimè tritas cum mo-
dico ſero.atque vbi venter operari inceperit, ſerum per
ſe paulatim abſorbendum exhibeto.Cæterū poſt aliquot
dierum interſtitium,vbi vires recollegerint, hieram Ar-
chigenis ex colocynthide præbeto,aut quæ Iuſti appella-
tur. Poſt horum autem omnium vſum,farinæ tenuiſſimæ
radicis cyclamini ſiccæ drach.III.aut IIII. ex aqua mulſa
dato, atque quò ſudorum excluſionem iuues, ægrum
velamentis contegito & in lecto concalefacito. Epithe
mata diſcuſſoria & reſiccantia. Poſtquam corpus fue-
B rit repurgatum,epithematis quæ digerere ſiue diſcutere
& reſiccare poſſunt,vtendum:qualia ſunt quæ ex auripi-
gmento & alumine componuntur. ex quorum numero
eſt etiam id quo ego,inquit Philagrius,vtor. Ceræ Tyr-
rhenicæ drach.XCII.reſinæ pinus ſiccæ drach.XCVI. reſi-
næ pinus liquidæ drachmas XCVI. auripigmenti drachm.
XVI.aluminis ſciſſilis drachmas XII.metallica terito & li-
queſcibilia cum modico oleo liquefacito, ac refrigeratis
ſicca adiicito, vnito,& vtitor. Aliud aurei coloris, A-
ſclepiadæ,valde pulchrum:Ceræ libras duas,reſinæ pinus
C ſiccæ libras duas, auripigmenti ſextantem, aluminis ſciſ
ſilis ſextantem , calcis viuæ vnciam vnam, olei cyprini
vncias ſedecim, aceti vncias ſedecim. Aliud ad ſpleni-
cos & hepaticos: Aluminis liquidi , ſulphuris viui,ni-
tri, ammoniaci thymiamatis , mannæ , radicis cappa-
ris corticis , ſingulorum ſeſcuncem, picis libram vnam,
reſinæ pinus ſiccæ libram vnam,olei cyprini ſeſcuncem,
aceti quantum ſufficit. Aliud epithema hepaticum, i-
pnoterium appellatum: Reſinæ pinus ſiccæ libram v-
nam,ceræ libras duas,picis libras duas, aluminis liquidi,
D nitri,ſulphuris viui,mannæ, cuiuſque libram vnam,aloes
ſeſcuncē,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,bdellii,ammonia-
ci thymiamatis,amomi,viſci, cardamomi, olei,cuiuſque
quadrantem,aceti ſeſquiſextarium. Ammoniacum , alu-
men,ſulphur,nitrum, cum aceto diluta terito:reliqua ve-
rò arida quidem contundito, ac tritis admiſceto : lique-
ſcibilia autem liquefacito , atque reliqua cum eis exci-
pito. Optimè faciunt & ex caprino ſtercore apparata : i-
tem plurima eorum quæ ad hydropicos ſunt deſcripta:&
E Machærionis emplaſtrū, & emplaſtrū ex rumice quæ in
decimoquinto Sermone referentur. Phœnigmi, cutē
rubefacientes. Efficaciter autē in ipſis phœnigmi auxi-
liantur,tum qui ex ſinapi apparātur,tum qui eis conſimi
les exiſtunt. cæterùm corpore prius à ſuperfluis humo-
ribus euacuato, eos adhibere oportet. Pulcherrimus au-
tem phœnigmus talis eſt. Phœnigmus Aſclepiadæ au-
themeros, quaſi eodem die auxilians,inſcriptus: qui ſanè
ab vniuerſa affectione liberat. Pyrethri drachmas octo,
myrobalani,cardamomi,ſeminis vrticæ,piperis,cuiuſque
F drach.octo, ſinapis trientem. omnia conterito, & aceto
ſubigito,& tepefacta ex interuallo per horas tres imponi-
to,ſi ſaltem tamdiu ſuſtinere poſſit: deinde ablato phar-
maco lauari præcipito , in feruentioris ſolii deſeſſu . à
balineo autem cerato ex roſaceo apparato vtendum.
Alius. Lepidii folia trita cataplaſmatis modo imponi-
to:atque vbi morſum ſentiunt, in balneum inducito, &
ablato pharmaco , in feruentem aquam immittito &
perfundito. difficulter enim ferunt nimiam morda-
citatem. Sani autem exeunt, inquit Archigenes. Idem
G remedium & ad coxendicum dolores efficaciſſimum
reperitur . ſummè etiam auxiliantur myrobalani corti-
ces,& nitrum. nitrum per ſe terito, & parum aceti ad-
miſceto : deinde reſinam ac ceram cum pauco oleo li-
quefacito,affundito,emollito, ac vtitor. Cæterùm quod
operæpretium eſt cognoſce,fortia pharmaca nonniſi cor
pore prius à ſuperfluis humoribus repurgato,& probè cō
coquente,adhibere oportet. Smegmata,ſiue repurga-
toria.Oportet autem locum ipſum ſenſim ad phœnigmo
rum rubefacientium tolerantiam irritare,quod per repur
gatoria ſmegmata cōmodè fieri poteſt. Cōponantur autē
H ſmegmata ex ſtaphide ſylueſtri,pyrethro,pipere,ac alcyo
nio, pari vel impari modo,prout videbitur , coniectis.
Quòd ſi teneram carnem habeat æger,iridis,& cyperi, &
herbæ ſabinæ aliquid his admiſcebis, aut farinam aliquā

veluti erui,aut fabarum,aut cicerum.Quòd si etiam odoratum reddere velis pharmacum,casiæ quippiam & phylli ac amomi adde : si verò durius contingat curandum corpus, ex pumice addes atque adarce. Postremùm autem phœnigmis ex sinapi consimilibúsque vteris,corpore prius vniuerso à superfluis humoribus repurgato : ne videlicet vehementia caloris alia attrahat recrementa, duriorémque reddat ipsum locum.

De splenicorum vstione, Cap. XII.

QVòd si prædicta auxilia irrita sint, inefficacitérque adhibeantur,ad vstionis patrocinium confugere oportet,ita vt vel per cauteria vel pharmaca crustas inuramus,& multo tempore saniem effluere sinamus: corpore tamen prius per venæ incisionem & purgationem euacuato. Etenim quum ferè in totum vitiatis humoribus splenici sint referti,& non præeuacuetur vniuersum corpus,maligna vlcera ex crustis fieri consueuerunt.

Diæta splenicorum, Cap. XIII.

POrrò diæta ipsorum splenicorum,tempore inflammationis simplex sit,& quæ facilè concoquatur:velut est alica lota, & ptisanæ succus, panis madefactus. si verò inflammatio diutius remoretur, etiam auicularum carnes eis concedendæ,& pisces petrosis aquis degentes. Vbi verò scirrhus sit perfectus,diæta attenuatoria exhibeatur, & acrium rerum comestiones per interualla. propriè autē splenicicis cōuenit capparis comesta ex aceto mulso. Vinū sit nō valde vetus,quod aqua permisceatur, in qua ferrum sæpe ignitū sit extinctū. Plurimum autē fiduciæ in exercitamentis ponendū,quibus ante cibum vti cōuenit,corpore superfluitatibus non abundante. Ex eorū autem genere ex superabundanti faciunt deambulationes & cursus.& noui sanè aliquos,qui ex his solis ab omni affectione sint liberati. Gestationes etiā omnes cōueniūt: propriè autem quæ fit in equo. Manifestum autē est quòd vociferationes quoque opportunæ &in tēpore assumptæ eis summè opitulantur.

Cura eorum in quibus splen frigida:venter verò calida affectione laborat, Cap. XIIII.

COgnitu verò necessariū est; quòd in aliquibus splen frigidam intemperiem habet,& ob id calefacientibus opus habet:venter autē bile agitatur,& contrariā spleni sustinet intemperiem:aut etiam citra priuatā affectionem,ex meatu qui bilem susceptat, flauā bilem assumit: & absque hoc etiam, sæpè ob ægram concoctionem & ciborum in ventre corruptionē splen afficitur.Etenim aliquando quum frigiditatis sensus cum grauitate circa splenē percipitur,venter biliosum vomitū reiectat:tūc equidem difficilis cura nobis instat,& quæ difficulter procedit:nimirū splene caloris fotū expetente:ventre autē atq; etiam vniuerso corpore refrigeratione indigente, atque id vno &eodem tēpore.Quò igitur quantum possibile est vtriusque membri affecti effugiāt læsionē, pro virib' conabimur vt eos à tristitia & cura,iráq; &vehemētibus motibus, multa item inedia ac cibi auersatione auocemus, simúlq; per ea quæ citra molestiam purgant pharmaca, biliosum humorem euacuemus : os verò ventris firmemus ac corroboremus,nequid eorum quæ ex reliquo corpore ad ipsum influunt, susceptet. Cæterùm corroboratio ipsius per ea quæ difficulter corrūpuntur cōtingit,de quibus in secūdo mētionē fecimus Sermone. Suffecerit autem ipsis exhibitio modici panis cū oliuis albis aut colymbadibus appellatis, citra potum,. si balneum & prandium differant,ne bilis efferatur. melius autem est si priusquam bilis efferatur,ieiuni lauent. In prandio cibi eis præbeantur tum quantitatis tum qualitatis moderatæ: verùm vt splen illæsus permaneat,conuenit primùm boni succi & actu calidos præbere, ac deinde postremùm tum actu tū potentia frigida porrigere,veluti lactucam & frigidum potum,ac similia·non frigida enim frigidis præsubstrata,splenem illæsum ab iis quæ postea ingeruntur frigidis, conseruant, ex quibus os ventris corroboratur, & calida ipsius intemperies corrigitur. Optimum igitur fuerit postremùm omnium mala Punica, aut etiam alia,aut pira,aut quædam quæ stomacho grata sunt

A acceptare:atque eodem omnino modo etiam cœnam instituere.Conuenit etiam per ea quæ forinsecus imponūtur hoc modo affectis opitulari. Refrigerant autem ventrem citra nocumentum forinsecus imposita,oleum melinum & rosaceum:cerata item ex iisdem apparata, modica mastiche admixta, aliquando etiā oleo addito omphacino. calidus itaque venter per prædicta lenitur. Ad splenem autem calefacientia adhibēda sunt, qualia sunt épithemata polyarchia appellata.

B Cura splenicorum quos tussis infestat, Cap. XV.

QVòd si tussicula splenicū infestet, sintque eiusdem generis affectiones circa vtraque viscera : veluti si contingat & splenem & pulmonem eodem tēpore crassis acviscosis humoribus,aut aliquo alio frigido morbo detineri,tunc sanè podagricum pharmacum ex ossibus cōstans,vehementer vtile tum spleni,tum eo modo tussientibus existit, & antidoti quæ ei similes habētur. Si quidē igitur similes cōtigerint affectiones,similia remedia adhibere oportet:vbi verò diuersæ erunt affectiones,diuer
C sis pharmacis vtendum est.vtpote si splen à crassis & viscosis humoribus & frigidis liquoribus afficiatur : tussis autem à tenui & acri destillatione contingat,si modò possibile fuerit & destillatio non vrgeat vehementer,à pharmacis fluxum condensantibus abstinere conducit,veluti est quod ex papaueris capitibus constat,itémque ex seminibus pastillus,& quæ his similia existunt. Vehementiore autem & acriore existente destillatione, & quæ periculum exulcerationis pulmonis minetur,vtēdum quidem ex papaueris capitibus confectione. verùm spleni
D epithemata attenuatoria imponantur. Atqui nisi magna impēdeat necessitas,ea quæ stupefaciunt vitanda: capiti autem aliquis ex seminibus pastillus, cum aceto rosaceo ad strigmentitiam crassitudinem redactus imponatur. præstant autem ex ipsis in hoc præsertim vsu,hi qui crocei appellantur. cum aceto enim & rosaceo oleo triti, & ad strigmenti spissitudinem redacti, lanáque conuoluta excepti, ac sincipiti impositi,tenuitatē destillationis inspissant,simúlque exurentem & acrem in capite qualitatem refrigerant,tusses sedant,& somnum suauem indu-
E cunt.Post hæc autem theriace per opium recēs apparata in potu accepta, tussientibus quibus simul splen affectus est,auxiliatur.

Cura eorum quibus splen in magnitudinem excreuit, simúlque durus existit, Cap. XVI.

QVidā ex splenicis immodicè auctū splenem habēt, vt nō solùm hepar & inguina cōtingat,sed & ob soliditatē attollatur, vitalésq; cordis vires maximopere lædat,ac imbecillitatē inducat, vtq; ex eo vniuersum refrigeretur corpus, ipsúmq; adeò hepar tenuissimū & aquo-
F sissimū in ipsis fiat,& eiusmodi quoq; sanguis. Horū sanè qui hoc modo sunt affecti,curā recusare oportet. quòd si cogamur tamē,à dubiis & hebetibus remediis auspicabimur,periculo eis incūbente prædicto.verùm neque intra corpus sumendū,neque forinsecus adhibendū vllū aliquod vehemēs pharmacū offeremus:neque euacuationē etiā coaceruatim faciemus,sed paulatim & per simpliciorum medicaminū vsum. Cæterùm tū per os exhibitis, tum foris admotis,& quantū posibile fuerit cōuenienti diæta,virium imbecillitate refocillata,si in melius profi-
G cere ipsos videmus, fortioribus omnino remediis vtemur,ita tamen vt sensim aucta ipsa apponamus.

De ictero,seu morbo arquato,ex libris Ruffi & Galeni, Cap. XVII.

ICterus à similitudine ad animalculum,quod ictis,*id est uiuerra* appellatur,nominatus est:est autem mustella syluestris,quæ auricolores oculos habet. Verùm icterus morbus biliosi humoris circum corpus effusio est, ob secernentis eum facultatis debilitatē,quæ eum segregare & ad proprios excretionis locos demittere non valet.Errare autem eos credendum est qui hepatis affectionem in omni-
H bus ictericis adesse putauerunt. conspicitur enim sæpe, quum hepar nihil malè est affectum,flauæ bilis ad cutem effusio facta in iudicationibus morborum. Conspicitur etiam citra febrem aliquando sanguis in bilem exagitatus,per corruptionem videlicet aliquam peregrinā:qualis

quoque à venenatarum bestiarum morsibus contingere cõsueuit. Etenim quum quispiam à vipera morsus esset, vniuersum corpus prasini siue porracei coloris habuit, & quum assiduè theriacen bibisset, celerrimè sanatus est: quare nihil mirum est, talem aliquando contingere humorũ in corpore permutationem, vt vniuersum corpus ictericum colorem assumat. Quin & fieri potest vt propter naturalis temperiei ipsius hepatis mutationem, eiusmodi humorum corruptio contingat, vt aliquando herbis pallore albicantibus totum corpus manifestè assimiletur: aliquando etiam plumbi colorem induat. quemadmodum etiam eiusmodi colores nigricantiores fiunt, si ob splenem quàm si ob hepar affectum contingant: splene scilicet ad attrahendum ad se ex hepate atræ bilis humorem, & ad repurgandum sanguinem pro more suo, debilitato. Fit autem aliquando icterus ob imbecillitatem vesicæ bilis susceptricis, quæ biliosum humorem, veluti cõsueuit, in sese ex hepate non attrahit, & ob id impurum sanguinem relinquit: possibile est etiam eam nimis repleri, aut repletam, propter repletionis multitudinem non posse euacuari. Aliquando autem & propter obturationem aut debilitatem venarum, quarum ora ex ipsa ad hepar deferuntur, biliosum humorem non attrahit. Quare in ictericis affectionibus, recrementorum figura necessariò consideratur, quum in aliquibus multùm colorata per flauam bilem appareant recrementa, quemadmodum etiam in aliis vrinæ. In quibus enim ratione iudicationis bonæ, in febribus biliosus humor ad cutem prorumpit, his & recrementa & vrinæ naturali modo se habere videbuntur. Quibuscunque verò citra febrem, vnà cum grauitatis alicuius aut doloris sensu circa dextrum ilium, arquatus contigit, in his vesicæ bilis susceptricis obturationem factam esse putandum est. Quibus autem neque grauitatis neque doloris sensus circa ilium adest, in his splenem vitiati humoris causam esse iudicabimus. Si autem neque dolor neque grauitas circa ilia infestet, neque febris præcessit, & tamen sanguis in vniuerso corpore in bilem mutetur, atque ita arquatus contingat, his pruriginosior cutis fiet & magis etiam arescet. In quibus verò atræ bilis humor vnà cum sanguine ad cutem est delatus, hi omnino grauius afficiuntur. Cõsequitur enim ipsos tristitia præter rationem, & mordacitas eorum quæ circa ventrem sunt, difficultásque spirandi: & cibos auersantur, & nigra lotia excernunt. aliquando autem & per interualla quædam corpora ipsorum tepescunt: stercora verò chalcanthi colorem referunt, & aluus magis his reficcatur. Cæterùm eos qui ex pallida bile arquatum contrahunt: nulla mordacitas eorum quæ circa ventrem sunt consequitur, neque etiam intantum auersantur cibos: sed obtusior tamen aliquando fit in eis ciborum appetitus, & stercora quidem albida egeruntur: vrinæ autem crocei coloris, turbatæ tamen & tenebras referentes permanent. Communiter autem omnibus ictericis pigrities & tumor grauans ad motũ corporis cõtingit, & ad dulces cibos animum habent alienatum: amaros verò non admodum auersantur, & variis imaginationibus vexantur. pruritus etiam vniuersi corporis comitatur & difficulter exudant. Porrò alba oculorum & partes faciei temporibus propinquæ, itémque malæ, pallorem ostendunt: venæ etiam sub lingua repletæ reperiuntur, & abundantem humorem significant.

Cura arquati, Cap. XVIII.

Arquati igitur qui ratione bonæ iudicationis, febribus perfectè solutis fiunt, facillimè sedantur, si ægri lauacris aquarum dulcium vtãtur, ac olei discussorii perfrictione, omnibúsque quæ rarefaciũt cutẽ: qualia sunt oleum chamæmelinũ, anethinũ, irinũ, gleucinũ, amaracinum: & rosmarinus herba oleo incocta, ipsum plurimùm discussoriũ facit. Diætam quoque vniuersam humectiorẽ in his constituere oportet, & vt mediocriter humorũ crassitudinẽ attenuare possit. In reliqs autẽ ictericis duo maxima remedia principatum obtinent, sectio venæ, & purgatio. In quibus igitur multitudo sanguinis vnà cũ bile in toto corpore abundat, & quos circa hepar aut splenẽ dolor aut distentio infestat, nihil venæ incisione cõmo-

A dius fieri potest, si nulla alia re id facere præpediaris. Particulatim autẽ & per vices sanguis est detrahẽdus, ne per coaceruatam euacuationem vires ægri prosternantur. neq; verò ineptè clyster adhibetur, si venæ sectio impediatur. A venæ autẽ incisione etiam commodè clyster assumitur, qui propter stercorum euacuationem spirandi facilitatem inducit, intestináque irritando ac mordendo, humores ad cutis superficiem delatos, ad ipsa retrahit & reuellit. Purgationes autẽ magis propriæ & familiares huic
B morbo existunt, inquit Rufus. Cæterùm eduliis ac potionibus itémque pharmacis, humores prius attenuare oportet, obturationésq; deoppilare: atq; deinde pharmacũ exhibere quod flauã aut nigram bilem ducit. Sint autẽ purgationes ictericis exhibendæ fortiores: ob ventris enim siccitatem, imbecilliores inefficaces in ipsis cognoscuntur. Quare in principio purgare non oportet, priúsquam per deoppilãtia bilis attenuetur, & quodam modo ad intestina reducatur: maximi nanque mali causam, purgationes in principio datæ præbuerunt. Itaque conuenit
C primùm deoppilantibus mox dicendis vti, atque vbi attenuatio humorum ac deoppilatio fuerit facta, tum demum conueniens & forte (vt dixi) pharmacum purgatiuum est exhibẽdum. Quòd si primo purgatiuo pharmaco nihil proficias, rursus forte aliquod deoppilatoriũ pharmacum bibendum præbe, & post triduum rursus violentiùs pro secunda vice purgato, inquit Rufus: vt etiam ad finem purgationis vnà cum vehementissima mordacitate bilis excernatur, quæ cærulea magis sit quàm flaua. Ego itaque euphorbium, epithymum, aloen, petroseli-
D num, & dauci semen misceo, ac ictericos purgo. Optimè etiam ipsos purgat hoc: Piperis longi scrupulos nouem, piperis nigri scrupulos quinque, scammoniæ scrupulos sex, ammii scrupulos quatuor, seminis fœniculi sesquiscrupulum, seminis apii scrup. II. & dimidium, caroi scrup. IIII. anisi scrup. III. mellis quantum satis est, quò ad strigmentitiam crassitudinem redigatur. datur nucis Põticæ magnitudine cum cochleario aceti albi, & aquæ calidæ tantundem. in melancholicis autem ad prædictum dimensum farinæ epithymi scrup. III. addere oportet. Ve-
E hementer commodum & hoc est: Colocynthidem magnam supernè perforato, eiectóq; semine, id quod instar tomenti in ea est, finito, ac vinum vetus dulce infundito, & pernoctare in ea permittito: manè verò per pãniculum detritæ vestis diligenter percolato, & vinũ calefactum iis qui flaua bile abundant bibendum præbeto. ad melancholicos autem epithymi scrupuli sex in vino dulci præcoquantur, idipsúmque vinum colocynthidi infundatur, ac, vt dictum est, bibendum præbeatur. Cyclamini quoq; radix trita potata, post deoppilantia remedia, aptissima
F est ad viscera repurganda, & ad bilem in vniuersa cute excludendam per sudorem: quare post eius potionem, sudorum exclusionem per velamenta ac concalefactionẽ in lecto iuuare oportet. dantur autem ad summum ex ea drachmæ quatuor ex aqua mulsa. Quòd si inflammatio circa partem aliquam viscerũ subiaceat, primùm irrigationibus & cataplasmatis vtendum est, & post ea ceratis & epithematis ad viscerum inflammationem præscriptis. Præstat autem farinæ admiscere rosmarinum herbam,
G florem iunci odorati, absinthium, artemisiam, abrotonũ, rutam, cardamomum, chamæpityn, scordium, polium, ac chamædryn. hæc enim singula admixta vrinam cient, quod morbo maximè conducit, & visceribus inflãmatis prodest. Cucurbitulis etiam vtendum, hepate quidẽ affecto, inanibus, & aliquando cum scarificatione: splene autẽ affecto, omnino cum scarificatione. inanes enim splenem nihil iuuãt. Pharmaca autem quæ in potu accepta ab obturatione ictericos liberant, maxima ex parte vrinam cient, velut est apii decoctum, & adianti, ac similia. Vtilis est & absinthii cremor & per se & cum nardo Indica ac
H iũci rotundi odorati flore. item pulegii decoctum, & calaminthes & verbenacæ rectæ, & oxalidis. est autem oxalis rumex acri sapore, fuluis ramulis & foliis, caule quadrangulari, eóque semine referto, pallida radice. hæc sanè per se comesta, & radicis decoctum ad tertias redactum ac potatum, celerrimè auxiliatur. Prodest etiam rumex

ſatiuus & anchuſæ radix, rubiæ radix, chamæpityos, roſmarini, & ariſtolochiæ. mirificè etiam prodeſt ſerpyllum, hypericum, & eius generis plurima alia. Singula hæc in aqua ad tertias decocta cum vino dulci bibenda præbeto, aut contundito & cribrato, ac ſingulorum drach. I. dato. Præclarè quoq; facit corticis raphani ſuccus, vino meraco dulci permixtus aut vino mulſo: ita vt ſucci cyathi duo, vni vini cyatho cōtemperentur. Datur itē valde cōmodè cichorii & ſeridis ſuccus, febrientibus quidem per ſe: febre carentibus cum vino. braſſicæ item ſuccus eodē modo, & cornu ceruini ramenta cochlearii menſura, petroſelinum, aniſum, aſarum, rheon. commodiſſimum autem eſt chamæmelon quæ & leucanthemos appellatur, itémque buphthalmum. Aliud multi experimenti:

Spumæ nitri albæ drachmas duas, in vino veteri dulci macerato trium cyathorum menſura. & per totam noctē ſub diuo ponito, & ad triduum aut quatriduum bibendū præbeto. Aliud præter opinionem: Vermes terrenos coctos ac cum myrrha troglodytica tritos, in fabæ magnitudinem ex paſſo aut vino mulſo dato: & poſtera die icterum per lotium eiicient. idem faciunt & abſque myrrha dati. exhibeto hoc ad triduum, ac vtere confidenter.

Paſtillus ictericus, qui ictericis & hepaticis mirabiliter conducit: Amygdalarum amararum repurgatarū drachmas quatuor, aniſi, comæ abſinthii, cuiuſque drach. II. ſpicæ nardi drach. I. aſari drach. I. contundito & cribrato reliqua: amygdalas autem cum aqua terito, & paſtillos informato: ex quibus drach. I. febre carentibus ex vini mulſi cyath. III. præbeto. Cæterùm pharmaca quæ in potu accipiuntur, omnia, ſi fieri poteſt, in balneo exhibeantur, vbi ægri in calidum lauacrum conſcendere parant. Plurimùm autem diætæ virium refocillatrici intentum eſſe oportet, per quam vis diſcretiua reparatur, & ſi quod mēbrum læſum ſit, corroboratur, ac præſens coloris corruptio repurgatur. Quapropter cōueniunt exercitamenta, & geſtationes, & inunctiones ac exudationes, ita vt ad pyriateria, *hoc eſt uaporatoria ſicca*, & ad ſolem, & in balneis quoque, corpus nitri puluere vſti, ac vini fæce arida vſtáque ac tenuiſſimè trita, defricemus. Optimum autem & ſerpyllū & th⁹ pari modo cū oleo illita. roſmarin⁹ itē herba in oleo decocta, ſi oleum illinatur, prodeſt. Cibi autem omnes inciſorii ſint & attenuatorii, & quicunque inter attenuatoria edulia prædicti ſunt in ſecundo Sermone. Ex volucrum quidem genere, montanæ: ex piſcibus verò, qui petroſis aquis degunt: ex oſtreis, herinacei recentes. Olera verò ſint quæ magis vrinam ciēt, præſertim ſeris, intuba, aſparagi paluſtres, ſmyrnium, carduus, eryngium: ex ſatiuis autem conuenit braſſica & aſparagus eius, raphani, allia cruda & cocta. Carnes autem ferinæ, manſuetis magis ſunt aptæ: pro liquamine ſeu embammate, valet acetum in quo ſquilla & ariſtolochia ſint macerata. à fructib⁹ abſtinendum. Bellaria ſint amygdalæ: ſed modicè ſumātur. & cicer modicum torrefactum. Ex leguminibus cicer aſſatum, & maximè decoctum ipſorum aſſiduè potatum. ieiuni autem citrium comedant repurgatum. Vinum conuenit album & ſubadſtringens, neque valde vetuſtum. vbique autem mediocritas optima cenſetur. Quòd ſi quippiam ex ictero circa faciem & oculos relinquatur, vrinæ autem appareant puræ, aluúſque conſueto more egerat, & appetitus in nulla re obſtet, neque infeſtet ſitis, &, vt compēdio dicam, quum omnes prædictæ acceſſiones fuerint ſedatæ, & tamen circa oculos vitiatus color relinquatur, narium infuſis vtendum. Fortiſſimum autem omnium eſt elaterium cum lacte muliebri infuſum. facit & cyclamini ſuccus, & melanthium cum aceto. debilior his eſt anagallidis ſuccus, & ſuccus radicis betæ. Depurgat autem cyclaminus craſſiſſimum mucum: elaterium autem pituitam & bilem. Omnium autem efficaciſſimum ad eos reperi atramentum ſutorium lacte muliebri diſſolutum ac naribus infuſum: inde enim bilem largè ex naribus deſtillantem videbis. Oportet autem poſcam probè dilutam in ore detinere dum infunditur hocce pharmacum. Præſtat tamen primùm cyclaminum infundi, quò craſſa per eam euacuentur, & poſtea ipſum ſutorium atramentum.

A De malo corporis habitu, Archigenis, Cap. XIX.

QVVM corporis habitus in aquoſitatem diffunditur, cachexia, *id eſt malus habitus à Græcis* appellatur, in quo vniuerſa corporis miſcella laxior fit ac emolleſcit, quod maximè ex ſomno inæqualiter contingēte fit manifeſtum: corpúſque ipſum totum cum virore albicans redditur ac inualidum, ita vt crura inter eundum vacillent. & in principio quidem concoctiones impediūtur, manente etiamdum appetitu: poſtea verò & faſtidiū B accedit, & reſpiratio ipſis fit rara ac debilis, quæ motibus & actionibus condenſatur. aluus etiam inæqualia recrementa excernit. Hæc affectio vtplurimùm ex longo morbo congregatur: iam verò & ex viſcere quopiam in ſcirrhum indurato conſequitur, maximè hepate & ſplene: neque raro in dyſenteria diuturna & affectionibus cœliacis contingit, ob conſuetam item aliquam cohibitam excretionem. Capiuntur autem hac affectione maximè ſenes, qui etiam maximè liberātur. imò & pueri qui facilè pereunt, propter vitalis firmitatis debilitatem, & quòd ob cutis raritatem ſucci in eis facilè tranſpirant. at verò qui C in vigore ſunt, raro incidunt, & facilè ſe inde extricant. quòd ſi diutius adſit malum in aquam inter cutem trāſit. Quod verò ad curam attinet, ſi quidem ex conſuetæ excretionis cohibitione affectio contingat, admonere ac irritare eam ipſam excretionem oportet: aut venam incidere in cubito, ſi nihil ſit quod id fieri præpediat, paulatim ac partitis vicibus per triduum ſanguinem detrahēdo. Si verò venæ inciſio impediatur cōuenienti medicina depurgante ipſos purgare oportet, & maximè ex hiera D Archigenis ex colocynthide apparata. Quòd ſi hepar ſit affectum aut aliquod aliud ex viſceribus, medelam adhibere his ipſis conuenit, per auxilia ad ſingula ipſorum ſuprà præſcripta. A localibus autem remediis, ad diætam viribus reparandis aptam tranſeundum, per quam ſpes eſt eos qui huic malo ſunt impliciti, ad reſtitutionem in integrum peruenturos. Diæta autem qua vires refocillantur, in moderatis deambulationibus conſiſtit, geſtationibus, vociferationibus, & defricationibus ſiccis per linteola ex lino crudo, deinde per inunctionem ex oleo, cui quædā E quæ humorem reſiccant ſint infarta: veluti ſunt nitrum & ſales. poſtea verò & exercitamēta moderata cōducunt. Ad laſſitudinis autē curationē, balneū per interualla quædā adhibeatur: quòd ſi quis ad frigidæ lauacrū aſſuefieri poſſit, compendio ad omnem mali curationem peruenerit. Aquæ itē quædā naturales calidæ, robori ac viribus reparandis conduxerint, quales ſunt aluminoſæ, ſulphurulentæ, ac nitroſæ. Mirabiliter autem ipſos iuuat aſſidua abſinthii præparatio & adhibiti dropaces. Cibi eorum ſint ſimplices, & qui facilè concoqui poſſint, parum conditi, F olerum videlicet gratia: ſi quidem opus ſit per ipſa vrinā ciere, & aluum ſubmollire. Vinum conuenit eis album, tenue, odorū. Bellaria omnia vitent. omnia item nidoroſa, & graueolentia, humoris craſſi, & viſcoſa, & quæ difficulter concoquuntur, à cibis eorum ſint aliena.

De hydrope, ſiue aqua inter cutem, Cap. XX.

HYdropis differentiæ tres ſunt: alius enim aſcites, ab aſco, *id eſt utre*, appellatur: ali⁹ tympanites, à tympano: & tertius ſarcites, aut iuxta carnem, *hoc eſt ſubtercus*, *à Græcis* etiam leucophlegmatias nominatus. Aſcites igitur fit, G quum inter pelliculam peritonæon appellatam, & inteſtina, plurima aquoſi humoris collectio contingit, vt verè vtris modo pellicula ipſa repleta eſſe videatur: aliquando verò vbi peius habent ægri, vſque ad femora tumor producitur, quando ſanè aſcitæ & ſarcitæ hydropis complexus factus apparet: vnde aliquando quidem pedes inflantur, aliquando naturali modo habent. Tympanites verò, flatus aere repleti ac ſuperflui plurimam collectionem in iiſdem ventri incumbentibus locis facit, vt in principio H ſola inflatio eſſe videatur. poſtea tamen flatus inſpiſſatur, & veluti nubilus redditur, atque ita vnà cum flatu, quaſi nebuloſus humor conſiſtit ac congregatur. Infert autem tympanites multam circumtenſionem, atque in ipſo etiā vſque ad femora & pedes tumor procedit. Porrò ſarcites per omnem corporis coagmētationē ac miſcellā humo-

rem disseminat, vt instar spongiarum aut papyri vniuersa caro permadefacta appareat: atque ob id totũ corpus similiter vt ilia intumescit, ac mortuo simile euadit. Cõmuniter autem omnis hydrops spirãdi difficultatẽ, & tũ morẽ & grauitatẽ, & vitiatũ colorẽ inducit: ex virore nimirum albicantibus ægris. fastidiunt etiam cibum. potũ autem largiorem plurimi appetunt, maximè qui ex ascite laborãt. Etenim humor qui in locis detinetur, salsus est & putrefactus. quare & sitis & febris augescit: ferè enim in totum plurimi ex hydropicis febriunt. Consequitur autem aqua intercus omnes morbos qui habitum corrumpunt: vna est enim ad hydropem aptitudo, coagmentatæ corporis miscellæ demolitio & ruina. Contingit autem hæc aut ob superexcellentem hepatis frigiditatẽ, aut ob aliqua alia membra vehementer refrigerata, quæ hepar in eandem dispositionem deducere valent: citra enim hepatis refrigerationem, impossibile est aquam cõgelari, & aliquem in hydropem incidere. Coafficitur autem hepar spleni refrigerato, aluóque & intestinis, maximè iis quæ iuxta ieiunum intestinum sunt, pulmonique & renibus, ac septo transuerso. Congregatur etiam ex immodica hæmorrhoidum euacuatione, aut ex fluxu muliebri, aut ob menstruorum retentionem, aut ob aliam quandã magnam vuluæ affectionem. In his enim omnibus nullum præter naturam tumorem hepar habere cõspicitur, & tamen aquæ inter cutem morbo corpus apprehenditur, ex sola refrigeratione hepate in his in principio affecto: pòst verò aliquando & durum fit, quod palàm in illis videre est, qui ex intẽpestiua frigidæ aquæ potione, hepar aceruatim refrigeratum habent, vt statim aquæ suffusionẽ operetur, priusquam ipsum in scirrhosum tumorẽ eleuetur. Iis autem qui ex frigidæ potu aquam inter cutẽ incurrerunt, vehementes ciborum appetitiones fiunt, propter oris ipsius ventris frigiditatem. Multi autem & à podagra & coxendicum dolore vexati, in aquã inter cutem inciderunt. Frequentissimè autem eos qui cibum nõ sentiunt, & malo corporis habitu præditi sunt, itémque ab ar quato infestatos, hydrops consequitur, cœliacam item affectionem & dysenteriam. Nouimus etiam quosdam qui ex recta spiratione quam orthopnœan vocant, in aquam inter cutem sunt deducti. Cæterùm huic affectioni non minus fœminæ quàm viri fiunt obnoxii: pueri verò vt plurimùm ab hydrope sarcite apprehẽdũtur. Est autẽ tympanites omnino periculosus, minus eo ascites: adhibetur enim in eo pertusio siue pũctio, quam paracentesin *Græci* appellant, & reliquis quoque remediis promptius quàm ille obedit. Sarcites quoque aliquando curabilis fit per ea quæ cuti adhibentur, humorem detrahentia ac reficcantia pharmaca. Omnes autem inueterati hydropes & qui iam habitum corrumpunt, sunt periculosi. Fiunt etiam aliquando bullæ inter peritonæon pelliculam & intestina, figura vesicæ similes & serosum humorem continentes: hæ ipsæ sanè per fluctuationes quasdam inæquales deprehenduntur: nimirum proprium locum secundum lineamenta quædam distributum, ac velut circumscriptum, ipso humore tenente.

Ascitæ ac tympanitæ hydropis cura,
Cap. XXI.

QVVM itaque difficilis fit, quemadmodum prædictum est, aquosæ affectionis cura, plurimo artis auxilio opus habet. In iis igitur qui febricitant hydropicis, febre intermittente, curam faciemus: itaque cataplasmata ex farina ordeacea, althæáq; ac caricis, ipsis adhibebimus: ita vt in tympanite quidem, magis ex seminib⁹ flatus discutientibus commiscеamus: in ascite verò, magis ea quæ euacuant humorem. Cæterùm post principium efficaciora sunt cataplasmata quæ pro ordeacea fabaceam farinã suscipiunt, itémque eruinam, cuiusque parem mẽsuram. coquuntur autem cum muria aut aceto mulso. Præstat etiam loliacea farina cũ caricis, & absinthio, hyssopóque & origano ex aceto mulso: item bulbi cum melle: aut armentariæ bouis stercus ex posca siue aceto mulso: habeat autem quartam partem sulphuris viui inspersam. admirandum hoc est, ac minimè prætereundum. Valet & caprinum stercus in pueri incorrupti & venerem nõdum ex-

A perti vrina impositum: humorem enim per vẽtrem euacuat. Valet & lupini farina, aut hederæ folia trita & vino decocta: aut ficuum partes duæ cum cupressi coma, & nitro: aut lens palustris in figulino vase desiccata, trita & impositа: aut cochleæ crudæ cum carne sua tritæ impositæ: non enim priusquam humor desiccetur discedunt: aut alumen plurimum seuo caprino exceptum impone: aut caricas, nitrum, castoreum, marrubium, aut filicem in pila contundito, & raphanos donec colliquescant coquito: deinde simul terito, & farina ordeacea adiecta, catapla-
B smatis modo imponito. Cataplasma optimum ad asciten: Lathyridum partes tres, squamæ æris partẽ I. radicis chamæleontis partes tres, coquantur in aceto mulso in quo adeps taurinus sit præliquatus. Aliud optimum ad asciten: Stercoris columbini partem I. stercoris caprini tantundem, buphthalmi herbæ tantundem, aut leucanthemi. hæc tusa in acerrimo aceto ac melle coquantur.

Aliud. Salis fossilis partem I. salis Cappadocici partẽ vnam, lathyridum contusarum partes tres, coquantur simul aqua marina aut sulphurulenta. optimum est hoc
C pharmacum: sensibiliter enim videbis materiam euacuatam, & tumorem discussum. Aliud. Rhois quo tin ctores coriorum vtuntur, sextarium I. pollinis frumentacei aut loliacei, aut farinæ fabaceæ sextarium I. thuris quadrantẽ, aluminis scissi quadrãtẽ, imponito cũ aceto mulso hydropicis, splenicis, dysentericis, ac cœliacis. Aliud.

Radicis cucumeris agrestis vnc. XVI. ficuum pinguium vnc. XVI. radicis althææ vnc. XVI. Radicem vnamquanque per se tundito ac cribrato: ficus verò cum vino coquito, ac probè terito, siccáque trita inspergito: vtitor. per aluum e-
D nim humorem educit. Aliud. Elaterii, staphidis syluestris, succi hyssopi, fellis taurini, ficuum. omnia in mortario tũdito, subigito, ac vtitor. Poteris & prædicta in secundo Sermone cura vti, de diuersis videlicet terræ differentiis. Cataplasmata quæ magis ad tympaniten faciũt.

Farinæ fœnigræci, farinæ ordeaceæ, virgultorum rubi, comæ absinthii, foliorum rutæ, seminis apii, cumini, sisonis aut ligustici, mellis & vini & olei. Aliud, ad hydropicos inflatos: Panis contusi sextarium vnum, cumini sextarii quartam partem, sampsuchi quadrantẽ, pyrethri
E sextantem, euphorbii vnc. I. Cum vino mulso vniuersam spinam & aluum vsque ad mamillas & pudenda contegito, alternisque diebus soluito, atque id quinquies aut sexies facito. ego pro euphorbio struthion conieci. Vnguentum Apollonii: Stercus accipitris cum syluestris brassicæ succo assiduè illinito. mirificè facit: verùm meli⁹ fuerit si aquilæ stercus admiscueris. Aliud. Laterem diligentissimè instar vasis figulini assatum, cum hyoscyami aut plantaginis succo terito, & quamcrassissimè ad solem frequenter illinito. Vnguentum ad hydropicos:
F Radicis cucumeris syluestris, radicis bryoniæ, vtriusq; libras duas, staphidis syluestris sescuncem, nitri sescuncẽ, olei lib. I. aquæ marinæ sextarium vnum. Quòd si nõ adsit aqua marina, pro ea muriam conicito, resinæ à nauibus vnà cum cera derasæ (apochyma *Græci* appellant) libr. tres. Radices tenuiter contundito. nitrum & staphidem terito, & per triduum madefacito: deinde vsque ad aquæ cõsumptionem coquito, percolato, & apochyma adiicito, quo liquefacto vtitor, ex eo sæpe illinens tumorem.

G Epithemata hydropica, Cap. XXII.

ASclepiadæ. Epithema hydropicis valde commodum quod adiacẽtem humorem absorbet: quo etiam priuatim, inquit Archigenes, vtor. Farris Clusini appellati mola triti sextarios duos, floris lapidis asii sextariũ I. (alii autem duos habent) mannæ sextarium vnum, diligenter terito, & adipe suillo veteri probè subacto, & per noctem in vino macerato, excipito. Eius autem quantitas tanta sit quãta sufficit ad hoc vt ad tactum molle reddatur pharmacum, suffecerit. Aliud. Seminis rutæ syluestris quod besasa
H & harmala quidam appellant, contusi & cribrati sextariũ vnum, mãnæ sextarii dimidium, adipis suilli veteris quãtum sufficit, vt prædictum est apparato. Aliud, cui testimonium præbet Oribasius. Fœnigræci trientem, farinæ ordeaceæ quadrantem, stercoris columbini trientẽ,

resinæ pinus siccæ libram vnam,picis libram vnam,ceræ
libram vnam, axungiæ veteris libras duas : quæ eliquari
possunt eliquato,& ad alia in mortario contusa & cum a-
ceto trita affundito. Aliud ex farinis epithema: Picis
siccæ libras duas,resinæ pinus libras quatuor , ceræ libras
tres,olei veteris libram vnam,farinæ tritici,ordei, fœni-
græci,baccarū lauri,anisi,salis, farinæ radicis chamæleō-
tis nigræ, singulorum bessem, vini austeri sextarium v-
num,apparato vt prædictum est,ac vtitor.Facit & ad he-
paticas dispositiones.Ego autem , inquit Asclepiades , &
chamelææ quadrantem adieci,& pro triticea farina,irinā
admiscui. Pharmacum quod omnem tumorem gene-
rosè resiccat: Cimoliæ quadrantem, ceræ quadrantem,
olei quadrantem , salis vnc.I.resinæ à nauibus cum cera
derasæ drach.centum & sexaginta,farinæ fœnigræci dra
chmas viginti,foliorum brassicæ viridium quincuncem.
liquefacta reliquis tritis in mortario affunde. Aliud e-
pithema valde pulchrum: Stercoris caprini sextantem,
stercoris bubuli sextantem,stercoris columbini sextantē,
farinæ fabaceæ sescuncem,calaminthæ,salis nitri, semi-
nis apii,seminis dauci,seminis fœniculi,cumini , cuiusq;
vnciam vnam,panis aridi quadrantem,mellis sescūcem,
terebinthinæ quadrātē.vtitor. Epithema ex stercore ca-
prino ad hydropicos,qui hepar induratū habent,appara-
tum: Olei cyprini,aut si hoc non adsit,vetustissimi libr.
tres,ceræ libras duas & dimidiam,stercoris caprini bes-
sem,baccarum lauri decorticatarum bessem , iridis bes-
sem,terebinthinæ libram vnam,sinapis,nitri,cyperi, py-
rethri, seminis raphani , corticis radicis capparis, cuius-
que quadrantem,medullæ colocynthidis vnciam vnam,
fœnigræci vnciam vnam. Aliquādo quidem arida lique-
factis insperguntur:aliquando verò aceto prius subigun-
tur. Ego autem,inquit Asclepiades,colocynthidis sextan-
tem adiicio. Quòd si aluus fluat,omnino colocynthidem
amoueto:stercus autem caprinum,si quidem aridum sit,
tunditur & cribratur:molle autem & recens aceto dilu-
tum teritur. Malagma,quo Eras vsus est:quod imponē-
dum est,neque prius amouendum quàm sua sponte deci-
dat: Visci libr.I.lapidis asii sescuncē,calcis viuæ quadrā-
tem,olei cedrini libram vnā.viscum & oleum ad calidū
ac feruentem cinerem coquito,inspersisque aridis tritis,
remollito,ac vtitor. Aliud. Caricarum pinguium li-
bras sex aut tres,spumæ nitri libram vnam, origani librā
vnam,sulphuris viui quadrātem , cochlearū Aphricana-
rum libram vnam. Arida contundito & cribrato,ac ficis
cum carne cochlearum contusis excipito , & melle cocto
sufficienti adiecto,vtitor in linteolum infartis. Aliud.

Radicum brassicæ tenuissimè tritarum libram vnam,
calcis viuæ lotæ libram vnam,elaterii quadrantem, axū-
giæ veteris libras tres,ad formam malagmatis reducito,
& in linteolum infarcito,ac per omnem aluum imponi-
to,alternísque diebus soluito. vrinam prolicit. Malagma
ipoterium inscriptum.Pharmacum accommodatum, ac
prosperi successus,cuius periculū feci , inquit Philagri[9],
in hydropicis,splenicis,& affectionibus inueteratis:depri
mit enim tumorem. Resinæ pinus torrefactæ lib . IIII.
ceræ lib.II.picis lib.II.aluminis liquidi,nitri rubri,sulphu
ris viui,mannæ,cuiusque libram vnam,aloes sescuncem,
pyrethri,aristolochiæ,ammoniaci,bdellii,amomi,carda-
momi,visci probè subacti,myrrhæ,radicis cucumeris syl
uestris,succi sycomororum,cuiusque quadrantem,olei li-
bras tres,aceti sesqui sextarium : quemadmodū moris est
apparato.arida aceto diluuntur. Malagma ex baccis lau
ri aridis,ad hydropicos & splenicos.omnem duritiā dis-
soluit,abscessus in profundo sitos absorbet: Ceræ, resinæ
pin[9],picis brutiæ siccæ, nitri rubri,baccarū lauri aridarū,
ammoniaci thymiamatis , adipis vitulini probè subacti,
singulorum lib.I. Arida contundito, ac per tenuissimum
cribrum excutito:quæ verò eliquari possunt liquefacito,
eísque arida inspergito ac vnito,deindéque ammoniaco
cum aceto dissoluto affundito.ego etiam nitrum cum a-
ceto dissoluo. Emplastrum tonsoris appellatum,ad sple-
nicos & hydropicos.hoc tonsor ex Bithynia vsus, multos
à coxendicū dolore in totū liberauit. Picis siccæ lib.IIII.
ceræ lib.II.resinæ pinus lib.I.farinæ fœnigræci,pollinis ra

A dicis herbæ chamæleōtis nigræ, cuiusque bessem, cumi-
ni tenuissimè triti trientē.apparato,& vt dictū est, vtitor.

Emplastrum pardalis appellatū ;Andreæ. Pharmacū in-
ueteratis hydropicis prosperè accōmodatum: Grani cni-
dii depurati,rhois rubri,spumæ nitri,salis ammoniaci,a-
ristolochiæ tenuis, maximè corticis : radicis cucumeris
syluestris ,terebinthinæ,cuiusque drach.III.piperis cōmu
nis,piperis longi,ammoniaci thymiamatis,iridis , bdel-
lii,thuris,cardamomi,xylobalsami,casiæ, myrrhæ, amo-
mi ,adipis taurini,adipis caprini,resinæ pinus siccæ,cuius
B que drach.x.ceræ sesquilibr.visci probè subacti sextantē,
vnguēti irini aut potius fæcis sescuncē, succi sycomoro-
rum sextātē,si haberi possit.Cerā,resinā,adipē caprinū, li
quefacito,refrigerato,& cerati modo læuigata ac conte-
cta asseruato: bdelliū autē & ammoniacū & succi syco-
mororū sextantem,præcedenti die in vini quincūce ma
cerato, sequentíque in sole terito, & cōiecto in mortariū
cerato,bdelliū & reliqua cū eo adiicito,& diligēter tundi
to:deinde arida trita paulatim addito , & per biduū tusa
in dēsā pellē recōdito,nequid inde trāspiret.Quidā autē
C hyssopi dr.IIII.addūt,& irinū largi[9] affūdūt,quo modo v-
sus est Eras Cappadox & Asclepiades.Facit ad multas & va
rias affectiones.facit ad hepaticos,splenicos,suppuratos,&
arthriticos,podagricos,qui à calefactoriis iuuantur, è co-
xendicum dolore laborantes,pleuriticos , præcordiorum
affectiones,& omnia quæ concalefactione opus habent.
Vtere & ad strumosos,emplastro ad strumæ magnitudi-
nē facto & imposito:suppurat enim,perforat,rumpit , ea-
démque attrahit,& cicatricem inducit. Conducit & ad
ossa contrita.educit spinas,& omnia in profundo fixa. fa-
D cit & ad suppuratos præclarè,& ad omnes duritias inter-
nas:inflammationes autem internas eadem die soluit.vti
tor & ad tubercula. Dissoluit & cācerata & panos.prodest
conuulsis & à scorpio percussis:summè autem hydropicis
confert.Quòd si & ad lassitudinem neruorum ádque do-
lorem leniendum vti velis,ad vnam emplastri partem,i-
rinum,nardinum,cyprinum, susinum,butyrum , lentisci-
num,adipem,œsypum , mel , singulorum æquales partes
misceto,& ad solidi strigmenti crassitudinem redigito,
ac vtitor.Epithema hydropicis,splenicis.abscessus & furū
E culos sanat.humores in profundo & in articulis resiccat.
hydrocephalis,*hoc est,quibus aquosus humor in capite consistit*,
itémq; quæ hydrocele,*id est herniæ*,appellatur, pro glutino
existit.prodest & hemicraniæ.tubercula quoque athero-
mata ac steatomata *Græcis* à spicarū (siue vt alii volūt)pulti
culæ,itémq; pinguitudinis in se cōplexu appellata curat.

Nitri,chalcanthi,salis,spumæ nitri,cuiusque quadrantē,
cerussæ septūcē,ceræ septūcē,olei lib.I.in æstate autē dex-
tātē.Oleū cū cerussa donec non inquinet amplius,coqui-
to,cerámque eis adiicito:qua liquefacta,reliqua in morta
F rio terito,ac ad mellis compagem redigito, eísque cocta
infundito,ac vtitor. est enim experimento cognitum.

Malagmata quæ euacuant humorem,ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIII.

GRani cnidii repurgati drach.x.medullæ colocynthi-
dis drach. octo,succi cyclamini sicci drach.XVI. scā-
moniæ,elaterii,piperis albi,myrrhæ,cuiusque drachmas
quatuor,polypodii drachmas octo , absinthii drach. XVI.
amurcæ drach.XVI. fellis taurini drachmas XVI . sagapeni
drachmas octo,cerati cyprini quantum his excipiēdis sa-
G tis est. sufficiunt autem ceræ dextans,olei cyprini vnciæ
XVIII.hæc in linteolo infarta pectini ac lumbis imponito,
ita vt os ventris custodias illæsum.Summè prodest,inquit
Archigenes,adeo vt quidam hoc solo se hydropicos sana
turos confidant. Aliud,quod largè cit vrinam , totíque
affectioni opitulatur: Radicis cucumeris syluestris , ra-
dicis chamæleontis,aristolochiæ longæ , corticis radicis
rubi sicci,singulorum libram vnam,æruginis vermicula-
tæ,recremēti plumbi,aluminis scissi,seminis apii, sulphu
ris,acori,asari,petroselini,nardi Celticæ,cardamomi, sin
H gulorum trientem,ceræ libras duas , terebinthinæ liqui-
dæ,picis brutiæ,adipis taurini,cuiusque libram vnam ap
parato,& imponito vt prædictum est. Aliud. Vera-
tri nigri,piperis,fellis taurini,singulorum æquale pōdus
melle cocto excipe,& vtere vt dictum est.

Epithemata quæ poſt euacuatos humores adhibita pro glutino ſunt, Cap. XXIIII.

MEllis libras duas, myrrhæ ſextantem, thuris vnciam vnam. mel vſquequo viſcoſum fiat, decoquito: eique myrrham ac thus tenuiſſimè trita adiicito, ſimúlque ſubigito, & ſpongiæ nouæ infarta per omnem aluum imponito colligatóque, cute quodammodo conſtricta, & tertio die ſoluito. Aliud. Thuris drach. octo, gummi drachmas octo, roſmarini herbæ exiccatæ drach. x. mellis lib. II. apparato vt dictum eſt: ſimilitérque vtitor poſt euacuatos humores. Aliud epithema, quód poſt humorum euacuationem, toti affectioni ſe opponit: Lapidis aſii ſextãtem, farris mola triti vnciam vnam, thuris trientem, chamelææ contuſæ & cribratæ drachmas quatuor, adipis ſuilli veteris quantum ſufficit: vtere vt dictum eſt. Emplaſtrum Magus appellatum: quod quidam etiam Hepheſtiadis nomine inſigniunt. facit ad ſinus, & fiſtulas cõglutinat, ac reſiccat præter opinionem. Egregium cenſetur & ad hydropicos & ad herniam, hydrocelen appellatam:

Spumæ argenti ſeſcũcem, lateris furno aſſati ſeſquilibr. ſcoriæ argenti, quæ helcyſma *Græcis* appellatur, libram vnam, olei libras tres, ceræ ſeſquilibram, ſucci coriãdri ſeſquiſextariũ. alii ſextarii dimidiũ accipiunt. Oleum, ſpumam argẽti, helcyſma & laterem tenuiſſimè tritum, itémque ſuccum, donec amplius non inquinet decoquito, deinde ceram liquefacito, & percolatam adiicito, ac vnitis vtitor. quæ difficulter aliàs ſanantur, ad cicatricem perducit. Præſtat autem arida prius contundi, & cum ſucco in mortario teri, ac deinde decoqui. Quidam autem pro cera pentatheton pharmacum coniecerunt, & ad hydropicos vſi humorem reſiccarunt. Epithematis igitur perſeuerantius & promptius vtimur, ſi abſit febris: quòd ſi febres ſint coniunctæ, per interualla quædam aſſumuntur. Cæterùm ad tumores crurium hydropicorum, panẽ madefacere oportet, tereréque ac ſale tenuiſſimè trito admixto, illinire ac quatuor horis ſinere. Quòd ſi aquoſus humor defluat, ſpongia mundare, ac panniculo veſtis detritæ extergere, oleóque myrteo, aut melino, aut lentiſcino inungere.

Aquam ducentia remedia, hydropicis valde commoda, Cap. XXV.

SMilacis quæ iuxta aquas in ſepibus reperitur, ac ſiliquas producit, quemadmodum hortenſis ſmilax quæ lobia appellatur, huius foliorum ſuccũ ſextarii vnius mẽſura accipe, & ad tertias decoque, indéque cyathum vnũ bibendum præbe. Aliud. Smilacem accipe, & donec flacceſcat, in aqua decoque: deinde vnà cum decocto folia ipſa tere vſquequo ſuccus inde exprimatur: & ex eo cyathum quotidie bibendum præbe donec ſanetur: in iis autem qui perfectæ ſunt ætatis, plus omnino exhibẽdum eſt. Aliud quod aquam ducit: Seminis cnici drach. IIII. aloes vnciam vnam, grani cnidii ſcrupulos ſex, ſcammoniæ ſcrup. tres, cum ſucco ſcorpiuri cæruleum colorem habentis catapotia informato, & ex eis iis qui iam primùm inciderunt ſcrup. tres exhibeto: quibus autem in tumorem malum proceſſit, ſcrup. ſex, ieiunis.

Quæ ad ciendam vrinam hydropicis bibuntur, Cap. XXVI.

POrrò toto curationis tempore, aliquo iſtorum potuũ vtendum erit: Cancri fluuialis decorticati interioris exiccati, manibus ac pedibus auulſis, lib. I. aſari libram vnam. In aqua permiſce ex ipſo flumine vnde cancri ſunt extracti, ac bibendum præbe: aliquando pro aſaro, opobalſami par pondus coniicitur. Aliud. Corallii drach. vnam, aluminis ſciſſi drachmam vnam, cum calaminthæ ſucco aut decocto in paſtillos digerito, & ex ipſis obolum vnum cum calaminthæ decocto bibendum præbeto. Summè, inquit Archigenes, & nephriticis conducit. Laueris item decoctum exhibeto, idémque lauer edendum dato, aut trifolii bitumẽ olentis drachmam vnam ex vino, aut iunci odorati, aut nardi, aut aſari, aut phu, aut mei decoctum, aut corticis radicis ari, aut ipſius radicis drachmam vnam ex vino, aut ſeminis viticis drachmam vnam ex vino, aut radicis bryoniæ conciſæ decoctum, aut anagallidis cæruleæ ſuccum per ſe, aut arnogloſſum ab aridorum ciborum comeſtione quotidie paucũ comedendum præbe, ita vt inde reliquo cibo vtatur: aut ſeminis hyperici drachmam vnam ex vino, aut cicerum decoctum, aut ſquillinum acetum aſſiduè ſorbeant. Etenim ex eorum numero quæ citra grauitatem vrinã ciẽt, eſt ſquilla aſſata delincta ex melle: aut ſquillam aſſatam terito, eique farinæ erui albi par põdus admiſceto, ſiccato, ac drach. vnã dato: aut ex vino polium, aut ſampſuchum ex vino decocta bibenda præbe. Egregiè etiam commodam myurum herbam perhibent, quæ folia alimo ſimilia habet, verùm per terram ſtrata eſt, ac velut corymbos in ſummo oblõgos habet: hanc itaque decoctã aſſiduè bibendam præbeto. experimento conſtat. Aut herinaceum terreſtrem excoriato, eiúſque carnem in ſole exiccato, ac drach. vnã ex vino tritã præbeto. Præter opinionem etiam faciunt vermes terreni cocti triti ex vino potati. Eſt & compoſitum pharmacum quod vrinam ciet ipſis conuenientiſſimum, hocce: Carpobalſami, ſpicæ nardi, caſiæ, cumini, radicis dulcis, hyperici, floris iunci odorati, aſari, amomi, dauci, ſmyrnii, petroſelini, calami aromatici, piperis, ſeſelis, ſpõdylii, omnium æquale pondus. conducit etiam vnumquodque per ſe. Oribaſii pharmacum aquam ducens: Salis ammoniaci drachmam vnam, maſtiches drachmas duas, euphorbii drachmam vnam. hæc pro vna vice dantur: eſt autem ex fortiſſimis remediis.

Potiones aquam ducentes, ex Aſclepiade. Cæterùm per interualla longiora vti conuenit pharmacis aquam ducentibus. nam incommodus eſt aſſiduus eorum vſus: vtpote qui vires ipſas diſſoluit. Similiter autem & iis quæ vrinam cient, per modica interſtitia vtendum eſt. Ducũt autem aquam, quemadmodũ conuenit inter Eran, Dioſcoridem, Aſclepiadem, & Archigenẽ, hæc: Radicis ſtruthii decoctum, polypodii decoctum, corticem radicis tithymalli characitæ appellati, contuſum & cribratum ſcrupulorum quatuor pondere in vino per integram noctem macerato, ac manè vinum ipſum bibendum præbeto. e veſtigio enim aquam educit. Aliud. Radicis cucumeris ſylueſtris contuſæ & cribratæ obolos duos in vino adſtringente per triduum macerato, ac per dies tres ex ordine præbeto, factóque interſtitio rurſus eodem modo, dato quouſque tumor demittatur. inde enim aquoſitas leniter ſecedit: neque ſtomachum hoc lædit, & vires conſeruat. Aliud, quod multam aquam per aluum ducit. Ex ſolano hortenſi ſuccum exprimito, & quotidie donec perfectè curentur, cyathum vnum bibendum præbeto. Aliud. Salis foſſilis melle ſubacti & aſſati drachmas duas, piperis longi drach. II. conterito, & cum ſucco ptiſanæ totum præbeto. hæc enim eſt perfectum dimenſum.

Aliud. Radicis vmbilici Veneris drachmam vnam, ſquillæ repurgatæ drachmam vnam. contere, & cum vini mulſi cyathis duobus per horam pro vna vice ieiunis bibendum præbe. Aliud. Euphorbii drachmam vnam, ſalis communis drachmas tres, caſtorei drach. quatuor (alii drachmam vnam habent) contundito & cribrato, dimidiúmque ex aqua calida exhibeto. Aliud. Chamelææ, petroſelini, piperis, æquales partes omnium contundito, & cochlearium ex aqua calida dato. Eclegma ad hydropicos: Seminis ricini ex herba quæ cici appellatur depurati numero grana trigintaquinque, ſpumæ nitri cochlearia duo. probè contrita melle excipito, atque id totum delingendum præbeto, & aquæ mulſæ calidæ cyathos tres, ab eius ſumptione bibendos porrigito. Euacuat adhærentẽ humorem citra læſionem: & purgat aliquando vſque ad dies aliquot. oportet autem ante eius ſumptionem commoda diæta vti. Aliud inexuperabile:

Grani cnidii repurgati drachmas quatuor, lathyridum mundatarum drachmas quatuor, euphorbii drachmas II. aloes drachmas duas, gummi drachmas tres, aqua ſubigito, & catapotia erui magnitudine formato, ac perfectis ætate ſeptem præbeto, & vini meri immixti cyathos quatuor inde bibendos dato: reliquis autem iuxta virium tolerantiam exhibendum. Aliud Xyſtici ſiue Spiculatoris, ex cuius ſolius vſu ſanabatur: Grani cnidii repurgati

drachmas octo probè conterito,squamæ æris drachmas A
sex, lapidis magnetis drachmas sex, seminis ricini dra-
chmas quatuor, succi squillæ mundatæ cyathos duos,
mellis cyathos duos. Succum & mel vsquequo cogatur
coquito,ac reliquis adiectis catapotia ciceris magnitudi
ne formato,eáque pro viribus exhibeto: ita vt aqua mul
sa ab eorum sumptione bibatur. Pueris autem vnicum
tantùm præbitum sufficit. Aliud. Æris vsti drachmã
vnam,foliorum rutæ drachmam vnam,stercoris colum
bini drachmam vnam,salis communis parum. hoc to-
tum cum dimidia hemina vini tenuis præbeto. A- B
liud potabile, lagenium appellatum, commodum iis
quibus venter plurimùm tumet,& reliquũ corpus mol-
le est & laxum. Radicis bryoniæ repurgatæ drachmas
viginti,myrrhæ drachmas octo,cumini Æthiopici dra-
chmas sex, anisi drach. sex, seminis capparis drach.sex,
vini adstringentis sextarios duos, passi Cretici sextarios
quatuor. Radicem bryoniæ cum reliquis in mortarium
coniicito,atque citra myrrhæ admixtionem tundito,o-
mniáque in vas vitreum recondita affusis liquoribus
macerato, & post septimum diem percolato, ac myr- C
rham simul dissoluito: indéque cyathos quatuor ante ci
bum exhibeto,&rursum interiecta die cyathos quinque
præbeto: ac rursus interposita die, cyathos sex offerito:
atque deinde rursus carnem ferinam assatam edendam
dato,& vinum austerum meracius in potu. Aliud
pharmacum, quod prosperè accommodatur, & aquam
multam per sedem educit. optimè etiam cit vrinam:

Grani cnidii depurati drachmas quatuor, radicis bryo-
niæ drachmas quatuor, squillæ crudæ mundatæ dra-
chmas decem, cumini Æthiopici drachmas tres, lathy D
ridum drachmas duas, myrrhæ drachmas quatuor,vini
adstringentis sextarios tres. Arida tusa per dies septem
macerato, ita vt quotidie bene circũagites: deinde per-
colato, ac dissoluta myrrha, prima die cyathos tres præ-
beto,secũda duos,tertia vnum. Facta autem purgatione,
virium refocillatrice diæta vtitor. Aliud vrinam
ciens,aromaticum: Crunion,à torrentis similitudine
appellatum,quo vsus est Eras & Asclepiades. Oportet au
tem purgatiuo quod ei præscriptũ est præpurgare, atque
ita ipsum quod vrinam ciet pharmacum exhibere.Pur- E
gatiuum autem quod præexhibetur,hoc est:Succi tithy-
mali recentis cyathos duos, aloes drachmas quatuor.
aloen in succo dissoluito, & in catapotia magnitudine
ciceris redigito,indéque duo,aut pro viribus,dato.Por-
rò vbi probè purgaris, ipsam vrinam ciens pharmacum
propinabis, cibo bis aut ter per diem exhibito. cum a-
nimaduersione autem vtaris, & vbi vrinam profluam
videris,ne amplius dederis: quod si non feceris,vrinam
cohibere nequibis. Compositio ipsa hæc est: Seminis
apii drachmas vndecim,myrrhæ drachmas septem, dau F
ci drachmas septem,croci drachmas septem, mei drach.
septem, phu drachmas septem,acori drachmas quatuor,
floris iunci odorati drachmas quatuor,seminis fœnicu-
li drachmas quatuor aut sex, asari drachmas sex, spicæ
nardi,casiæ,cinnamomi,seselis,sabinæ, singulorum se-
squidrachmam,excipe vino odorato, & pastillos quos-
dam triobolares,quosdam diobolares,alios etiam vnius
oboli pondere formato, eósque pro viribus præbeto.
Facit & ad calculo laborantes cum vini diluti cyathis tri
bus. Aliud vrinam ciens: Seminis fœniculi, car- G
damomi,radicis eryngii,corticis radicis capparis, cuius-
que drachmam vnam, stercoris columbini cochlearia
duo,contere, & cum aqua catapotia ciceris magnitudi-
ne informa,& quinque ex eis quotidie præbe. Po-
tus hydropicis commodus experimento constans,qui
tum per vrinas, tum per ventrem euacuat: Caroi scru-
pulos vigintiseptem,fœniculi vncias tredecim & dimi-
diam,anisi scrupulos tredecim & dimidium,cumini la-
ti scrupulos quinque, mei sesquiscrupulum, iridis sili-
quas tres,mellis sesquilibram,vini libras sex,exhibe mẽ- H
suram mediocrem ieiunis in insessu solii balnei præca-
lefactam.est & suaue gustui. Alius potus ciens vrinam,
ex cuius vsu insignem virum tympanite detentum, ser-
uatum vidimus, etiamsi à multis medicis iam esset de-

tritus: Ammoniaci thymiamatis sextantẽ,radicis her-
bæ lonchitidis sextantem, petroselini sesquiunciam,ca-
lami Indici,costi, cinnamomi, spicæ nardi, piperis lon-
gi,myrrhæ stactes, singulorum vnciam vnam, seminis
rutæ quadrantem, phu drachmas quatuor, styracis dra-
chmas quatuor, phylli quadrantem, mellis despumati
quantum sufficit. Excipe melle, & fabæ Ægyptiæ ma-
gnitudine præbe,cum calidæ aquæ cyathis tribus. A-
liud valde commodum.ducit vrinam multam,& ad lũ-
borum dolores facit,itémque eos quibus pituita in vni-
uerso corpore abundat, ad pleuriticos,peripneumonia-
cos, quartanarios, articulorum morbum, ac tetanicos:
quibusdam cum vino, aliquibus cum aceto mulso, aliis
verò cum aqua mulsa.habet autem hoc modo: Aristo-
lochiæ,myrrhæ,absinthii,abrotoni maximè seminis, i-
ridis,cãchryos,singulorum drach.quatuor,anisi, cedri-
dũ,radicis panacis, pyrethri,ammoniaci thymiamatis,
cardamomi,singul.drach.I.cumini drach.II. & obolum
vnum. digerito in pastillos, quorum aliqui tres, aliqui
duos,aliqui vnum obolum habeant: eósque pro viribus
exhibeto. Oribasii ad hydropicos: Amara ex aceto
mulso confectio:paulatim euacuat,nihil ex viribus sub-
uertens.est autem in stomachicis relata. Aliud vri-
nam ciens,Oribasii: Aluminis liquidi ad fabæ magni-
tudinem in aqua dissolue,& per linteum excolatum bi-
bendũ præbe. Aliud. Opobalsami,spicæ nardi,carpo-
balsami,casiæ,cumini,radicis dulcis,hyperici,floris iũ-
ci odorati,asari,amomi,dauci,seminis smyrnii,petrose-
lini,calami aromatici,piperis,seselis, spondylii aut vm-
bilici Veneris,omnium æquale pondus,præbe cochlea-
rium cum vino mulso. conducit etiam vnumquodque
per se. Pessus siuè talus ad hydropicas mulieres:
Anisi,cumini, cardamomi,nitri, aristolochiæ, pulegii,
fœnigræci,medullæ ficus, omnium æquales partes cum
vino subige ac vtere.

Cura post euacuationes, Cap. XXVII.

POST auxilia quæ humores euacuant, ligamentis æ-
grum amplecti & constringere oportet. Ab extremis
autem partibus incipiamus, ac ligamentorum distribu-
tionem ad supernas partes faciamus,ita vt sæpe super ipsa
ligamenta spongias posca imbutas imponamus,iuxta
tumefactas maximè partes. Ventri verò vniuerso quæ-
dam ex præscriptis epithematis imponantur, quæ post
euacuatum humorem adhibentur. Reliquum,diætæ cõ-
credendum: quæ sanè in moderatis deambulationibus
sita est,exercitationibúsque ac fricationibus.Adhibean
tur autem & inunctiones & exercitamenta,si sol adsit,in
sole:capite tamen velato: sin frigus sit, in domibus per
subiectum ignem concalefactis,aut iuxta ignem. obuol
uendi etiam ægri in pellibus sole vstis, aut in arenam
defodiendi.Post exercitia extergantur,aliquando etiam
lauẽtur propter fatigationem:in balneo autem, siue in-
spersione,siue confricatione huiusmodi vtantur. Sam-
psuchi,nitri,cumini,melanthii,seminis rutæ syluestris,
singulorum vnciam vnam, foliorũ rhododaphnes sic-
corum sextantem. Vtẽdum quoque in sole luti oblitio-
ne,quemadmodum prædictum est in secundo De terra-
rum differentiis sermone.Porrò quum res feliciter pro-
cesserit,& tumor fuerit imminutus, & vires aliquantu-
lum in integrum restitutæ, præ omnibus ex frigida la-
uatio fiat.Neque verò balneæ sponte naturæ calidæ,ine-
ptè hoc tempore ipsis exhibentur.Ab extersione autem
cibi offerendi: qui sanè communes sint cum iis qui post
hydropis subter cutem curam describentur.

Cura hydropis qui propriè subtercus appel-
latur, Cap. XXVIII.

HYdrops subtercus, qui aliquibus etiã leucophlegma
tias appellatur,maximã curandi rationẽ in insolatio
nibus habet.Itaque tumefactæ partes ad solem exponan-
tur,capite saltẽ velato:cauendo etiã ne tumor vehemen-
tius supercalefiat. Si enim corpus supercalescat, febres
accedunt,vnáque cum ipsarum febrium generatione,tu-
mores duplicantur:atque id multo magis quũ febres re-
mittant,ac tumor refrigerationem capiat. Vtẽdũ igitur

fricatione,prima quidem die per modicum oleum moderatè ac molliter facta: in progressu autem,& sicca & multa & cum intensione magis appressa:deinde etiã per lintea asperiora. Oleum autem quod ad inunctionem apparatur,squillam mediocri magnitudine ad tres olei sextarios habeat incoctam,aut canchryos vncia vna ad heminam olei addatur,& facta percolatione vtitor. Ab inunctione autẽ exercitiis vtantur,ac pro viribus currant, indéque sudorem per lintea asperiora extergant, & post hoc oleo dulci vngãtur. Cæterùm post dies aliquot nitro tenuissimè trito,per vniuersum corpus largè cõspergantur,sustineántque ex eius morsu exudationem:deinde rursum sudore extergant ac oleo dulci vngantur. Optimè autem facit & fricatio ex sale in aqua aut oleo trito donec viscosum reddatur, si cum eo in sole aut iuxta ignem fricentur. valde enim celeriter & sudores elicit plurimos,& carnem cogit,siue in sole siue iuxta ignem defricentur:modò caput habeant probè contectum. Vtendum & in puluere volutationibus, si aut cimolia tenuissimè trita substernatur,aut super asium lapidem deuoluantur. Aliquando autẽ & arena probè à sole ignita, aut pellibus similiter à sole feruefactis ægrum occulere oportet:capite tantùm velato, & facie cum spongia assiduè extersa.post hæc autem aqua marina, aut etiam aluminosa,aut sulphurulenta lauetur. Aliquibus enim qui ad huiusmodi lauacra assueuerunt, ea ipsa tum ad deterendum morbum,tum ad habitum valentiorem reddẽdum suffecerunt. Adhibenda etiam his oblitio ex luto, veluti prædictum est in secundo De terrarum differentiis sermone.

Cataplasmata ex libris Asclepiadæ, Cap. XXIX.

OPtimè conuenit & his cataplasmatum admolitio, eorum præsertim quæ resiccare simul & visceribus firmitatem addere possunt, pueris maximè ac aliis qui mollem carnẽ habent,qualia sunt ex malis cotoneis,myrti baccis,pampinis vitis,malicorio,ac lẽticula decocta: aliquando quidem per se, aliquando inuicẽ permixtis. Efficacissima sunt etiam corna exacinata tenuiter trita: item rhus culinarius cum polentæ flore, & quæ eis similia existunt, & alumen sanè cum duabus adipis caprini partibus subactum. Neque verò inconueniens ruta ipsa censetur si per interualla adhibeatur, neque bulbi cum melle triti. Plurimùm etiam cohibent ac adstringũt tumorem, origanũ,aut thyma,aut absinthium, aut hyssopum,aut nitrum, cum caricis diligenter trita:aliquando hæc ipsa loliaceæ farinæ in posca decoctæ permixta adhibentur. Stercus item bubulum conuenienter resiccatũ, non ineptè cum posca aut aceto mulso imponitur,infarcta sulphuris quarta parte. Caseus quoque recens multũ coaguli habens,optimè ad omnes tumentes partes impositus facit. Similiter & cochleæ crudæ tritæ & impositæ. agglutinantur enim,neque discedunt priusquam vniuersus humor resiccetur. Fermẽtum etiam sale multo permixtum commodè locis adhibetur, aut panis cũ puluere hyssopi:aut fabacea farina aqua marina & melle cocta,pari absinthii modo adiecto: aut farinam alicæ fermentato,&cum raphani emollito cortice imponito:aut lentem palustrem in figulino vase siccato,ac terito,& cũ prædictis,cataplasmatis vice,imponito. Porrò ex eorum quæ tumores cohibent numero, est & id quod byne appellatur:(est autem hordeum madefactũ,quod germen emisit,& deinde vnà cum enatis ligulis tostum est)si tritũ pro cataplasmate imponatur. In principio igitur adstringentibus cataplasmatis vtendum est: deinde paulatim ad resiccantia transeundum: postremùm etiam quæ firmitatem addunt adiicienda. Cæterùm omnia impinguantia & resinosa cerata ac malagmata, similiáque vitanda sunt,veluti quæ inflent & tumores distendant. Assiduè autem & crura, & manus, aliæque tumefactæ partes in sole aut iuxta ignem,ex his inungantur: Sulphuris viui,thuris,aluminis scissi,æquales singulorum partes aceto contere,ac vtere. Experiri etiam Herodoti remedium conuenit:neque enim minus quàm ipsa fricatio auxiliari potest.vesicis itaque bubulis aut etiam aliis magnis omnino, ac probè inflatis, & vacuis, tumentes

A locos pulsato, atque id authoritate tum Archigenis, tum Herodoti facito: inde enim citra molestiam caro condensatur,neque dolore,neque repercussione duriore resultante.

Chirurgia hydropis subter cutem, Cap. XXX.

OMnibus prædictis efficacius auxilium in hac hydropis specie chirurgia præstat, Asclepiade authore. Fissuras autem circa internum talum infligere oportet in loco quatuor digitorum spatio supra talum eminente,
B ea profunditate qua quis in venæ sectione vtatur. Pauco enim sanguine in principio euacuato, per reliquum tẽpus indesinenter aquositatis excretio procedit, citra omnem inflammationem, vt neque claudi fissura possit, nisi humore omni antè expenso, & homine gracili redditó:atque id citò contingit,nulla inflammatione scissuram occupante,sed ipsa in quadam congruenti temperie permanente,quò omne alienum per ipsam excolatur, & vt nullo opus sit extrinseco pharmaco. Præterea pericu-
C lum hic nullum verendum est, velut in hydropis ascitæ pertusione: non enim coaceruatim quemadmodum illi euacuantur. At verò si quis velit, excretione plurima facta,eam cohibere, nihil vetuerit ipsas in talis fissuras linamentis obturare, ligamentisque constringere, atque vbi rursus prodire quid velimus,laxatis ligamẽtis,& ablatis linamentis,gestatóque ac moto ægro, excretionem irritare. Leonides autem inquit, Quòd si excretio fissuræ supra talos tardius prodeat, necesse est etiam alias corporis partes findendo diducere: veluti scrotum tume-
D factum, femora,pudenda,locos supra manuum iuncturas. Quidam enim vulnusculis pluribus ac altioribus incisis,plurimam aquosam substantiam exhauserunt. Et Hippocrates sanè non supra talos adhibet chirurgiam, sed iuxta scrotum & femora vulnuscula infligere iubet, eáque sale maximè confricare: hic enim modus paulatim & incessanter humorem educit, & valde celerem cõpressionem tumores ipsos recipere,ipse tradit. Porrò si aliquibus excretionem amplius mouere velimus, post impacta vulnuscula,& talorum lancinationes, eos ipsos pro deambulatione, ferculo gestamus, aut lectica sub-
E limes circumuectamus. Cæterùm Archigenes ita prodit:Non sunt audiendi,inquit,qui per huiusmodi lancinationes nihil excerni dicunt: quin potius cum fiducia hæ ipsæ incutiendæ. Nam & nos,inquit,his cutis fissuris sumus vsi, & per ipsas quamplurimùm exclusimus humorem,vt & femora,& suræ, & superior venter euidenter sint demissa ac compressa.

Reliqua prædictorum cura, Cap. XXXI.

MAximum hydropis subter cutem auxilium vomitus præstant, quod ipsum difficile est in ætate pue-
F rili adhibere,propterea quòd non facilè vt id admittant persuaderi possũt:quare varias excogitabimus artes quibus vomitum concitemus: tonsillas videlicet pinnulis aut digitis oleo illitis irritando.aut ficus assata oleo imbuta,& piperis puluere conspersa, post deambulationes à somno exhibeatur. Butyrum etiam cum melle gustandum præbeatur: aut raphanus coctus adiposè conditus detur,aut salsamentum pingue cum oleo multo offeratur:aliquando etiam aceto admixto. Sunt & alia plurima quæ vomitum mouent,relata in tertio Sermone. Ampliùs
G autem tum ventrem, tum intestina ligamentis adstringant,itidémque omnem cutis coerceant tumorem. fiãt autem ligationes ab extremis partibus incipiendo,& ad supernas procedendo. Vinciendæ etiam partes,manus videlicet & pedes,oleo Cyprino prius illinantur: spongiæ item imponantur latæ ab acida muria optimè expressæ. Potest & iuncus odoratus, aut rosmarinus, aut pulegiũ, aut calaminthæ, & maximè omnium absinthiũ in ipso aceto decoqui. pòst verò,ligamenta ipsis spongiis circũdentur. A vomitu prospiciendum vt inferior aluus in-
H clinationem ad vomendum permutet: veteri salsamento crudo ante cibum reliquum accepto. mercurialis item cocta,saléque ac oleo cõdita in vino tincta sumatur: aut decocti ipsius sesquicyathum cum sale dato: quædam etiam in ascite dicta his exhibeto. Præbenda & quæ vrinam cient,velut est daucus,seseli,cardamomum, radicẽ

asparagi

ex vini cyathis III. radix eryngii sicca cum vino. item decoctum eius in potu acceptum, seminis viticis drachma vna. Commodè etiam seminis hyacinthi bulbi drachma vna cum vini cyathis tribus potatur: vrinā enim ducit. quidam autē hyacinthi flore coria tingunt. Inter omnia autem pharmaca quæ omnibus hydropicis, maximè tamen eis qui subtercutaneo dicto laborant, exhibentur, præstantissimi sales theriaci cēsentur tum cibis admixti, tum in liquamenta additi eorum qui ad perfectam ætatē peruenerūt. Eorū autē apparatū in XIII. reperies Sermone.

Communis diæta omnium hydropicorum, Archigenis, Cap. XXXII.

POST quotidiana exercitia communis omnibus hydropicis diæta hæc sit. Ab aridarū rerum comestione initium faciemus: quòd si tamen intēsa sitis instet, parum quid delibandum dabimus, solatii tantùm gratia & leniendæ sitis. Sit autem vniuersus cibus facilis concoctu & sufficienter coactus: exolutus enim aptus est vt in aquositatem commutetur. Sit itaque panis optimus clibanites qui salem, ammium, & fœniculum habeat admixtum. cōueniunt etiam cochleæ assatæ, oua assata, & auiculæ ficciores, velut perdices, coturnices, turtures. Ex terrestribus, lepus, capra syluestris, dorcades. ex mansuetis, extremæ suū partes. ex aquatilibus, cancri, locustæ, herinacei recentes,

A squillæ. Olerum rarus sit vsus: quæ verò ex eis exhibētur, acriora sint & magis syluestria, velut est coronopus, eryngium, pastinaca, porri capitati, allia cocta. à leguminibus verò abstineant intotum. Pro liquamine vtantur aceto cum pipere & lasere, aut quibusdam ex oxyporis citò penetrantibus ad colicos descriptis. Sales sint ex rosmarino, fœniculo, hyssopo, silphio, ligustico, & apii semine compositi. In potu tantum præbendum quantum ad infringendam aliquo modo sitim sufficit: incōmodus est enim eis plurimus potus. Porrò maximam ciborum partem

B in cœna accipiant: omnes autem placentas ex similagine & passo apparatas vitent, plurimos itidem fructus & secūdas mensas. Concedendæ tamen palmulæ, nuces, amygdalæ, vua pensilis, mala Punica, pira cocta, ac caricæ. omnia moderatè, neque omnia quotidie. Vinum autem sit tenue, & quod ciet vrinam. dulcia verò vina & vinum mulsum vitanda. Lectus non valde mollis sit, præsertim iis qui hydrope subter cutem laborant: substernantur autem arundinum folia, & herbæ reficcantes, velut est vitex, pulegium, calaminthe, & similia. Mirum est enim quantum

C huiusmodi per somnum reficcent, vt constet iam quosdam frumenti aceruis obuolutos & abscōditos, à somno surrexisse firmos ac reficcatos. opercula etiam ipsa quibus teguntur, apparentur duriora. Moderata autem sit & probè temperata ipsa domus secundum anni tempus.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO ERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

DE diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.
De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, Cap. II.
De iis qui per circuitum quendam sanguinem mingunt Cap. III.
De calculosis renibus, Cap. IIII.
Cura renum calculosorum, Cap. V.
Diæta præseruans ne lapides renascantur, Cap. VI.
Vnguentum renale, Oribasii, Cap. VII.
Diæta eorum quibus renes è lapide laborant, reliqui verò totius corporis habitus gracilis est, Cap. VIII.
De calculosa vesica, Cap. IX.
Pharmaca lapides vesicæ atterentia & vrinam ducentia, Cap. X.
Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. XI.
De hircino sanguine, Cap. XII.
Antidoti variæ ad calculosos, Cap. XIII.
Cura eorum in quibus lapis atteri non potest, neque item per lotium excerni, Cap. XIIII.
Diæta post exactos lapides, asseruans ne alii renascantur: & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.
De renum inflammatione, Cap. XVI.
De duritie renum, Cap. XVII.
De suppuratis renibus, Cap. XVIII.
De dysuria, id est emittendi vrinam difficultate, & stranguria, id est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.
De difficultate emittēdi vrinā in febribus, Cap. XX.
De ischuria, id est vrinæ suppressione, Cap. XXI.
De scabiosa vesica, Cap. XXII.
Simplicia remedia ad suppressam ac ægrè prodeuntem vrinam, si aut eius multitudo aut crassities in causa sit, Cap. XXIII.
De resoluta per paralysin vesica, Cap. XXIIII.
Ad eos qui se in somno permingunt, Cap. XXV.
De inflammatione vesicæ, Cap. XXVI.
De sanguinis ex vesica eruptione, & de grumis eiusdem, Cap. XXVII.
Quæ tubercula in vesica cōcoctione indigēt, Cap. XXVIII.
De vesicæ vlceribus, Cap. XXIX.
Diæta ex libris Archigenis, Cap. XXX.
De vesicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina, Cap. XXXI.
De priapismo & satyriasi, Galeni, Cap. XXXII.
De seminis profluuio, Galeni, Cap. XXXIII.
De seminis in somnis profluuio, Cap. XXXIIII.
De iis qui venere vti non possunt, Cap. XXXV.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo tertius,

De renum & vesicæ affectionibus, & de priapismo, ac seminis profluuio, rebúsque venereis.

De diabete, hoc est profluuio vrinæ, Cap. I.

DIABETES diuturna est affectio circa renes consistēs, multum potum inducēs, vnà cum hoc quòd quicquid bibitur, simul vt acceptum est per vrinā reiicitur. Quidam autem affectionem hanc hydropem, siue hyderum, & siphonem à fusorii instrumenti similitudine appellant, alii vrinæ leuitatem vocant, alii dipsacon ab inexplebili siti appellauere.

A Cōcomitatur ægros pertinax sitis, neque vlla satietas ex alicuius liquoris exhibitione cōtingit. Aliquando & sitis supra sitim inexplebiliter ægros vrget, hoc est vt assiduè potū assumere cogātur, neque tamen satiātur, propterea quòd citissimè per lotium expellitur potatum. Cæterùm proprius renū affectus diabetes existit, qui videlicet immoderatè humorē appetunt, ipsúmque propter debilitatem retentiuæ in eis facultatis cōtinere nō possunt. Quēadmodū enim in appetitionibus caninis & in quibusdam lienteriis, vehementissimæ quidem appetentiæ obo

A riũtur, quæ multos cibos, eósque affatim accipere cogũt. verùm nihil ferè ex acceptis retinetur: sed in caninis quidem appetitionibus ob grauitatem reuomũtur: in lienteriis verò tum ob grauitatem, tum ob præsentem retentiuæ facultatis infirmitatem, infernè cruda excernuntur. Eodem modo etiam in renibus vehemẽtissima serosi humoris appetentia contingit: propter debilitatem autem retentiuæ in eis potentiæ, eum ipsum humorem aceruatim in vesicam excernunt. Aretæus etiam hæc addit, Viscera ipsis vri videntur, anxii sunt ac animo dubii, & non longè pòst moriuntur: igne amplius ardere se putãt, B accedítque sitis & mictio festina: sed quanuis aliquando parumper vrinam retineant, intumescunt lumbi, testes, & coxæ. quòd si adhuc amplius mordens caliditas in visceribus augeatur, superior venter corrugatur, & venæ in ipso eleuantur, vniuersum habitum gracilem habent, & tabes totius corporis grauis accedit. Porrò alii sunt qui non mingãt, neque ex eis aliàs potatũ transpirat: quare ob potus insatietatem, & humoris inundationem, & vesicæ circumtensionem, aceruatim vẽtre rumpuntur. Cæterùm humores vitiosi in ipso renum corpore imbibiti, affe- C ctionem ipsam inducunt. Scopus igitur in curationibus nobis sit, vt humorum acredinem deleamus, sanguinémque ac cum eo permixtum serosum humorem ad motũ tardiorem reddamus, & renum intemperiem reuocemus.

Archigenis. Itaque mox vbi occeperit malum, nondum ad perfectionẽ progressum, optimũ est cubiti secare venam & moderatè sanguinem auferre. Vtendum etiã mediocriter vrinam cientibus, quæ vitiatum in renes imbibitum humorem repurgare possunt. Quòd si verò inueteratum sit malum, neque venæ sectio assumatur, neque D quicquam quod vrinam cit exhibeatur. concidunt enim in inueteratis vires, & ex venæ incisione totum corpus acrius redditur, & vrinam cientia in ipsis multiplicant malum. Maximum autem remedium huic affectioni, vt statim potatum reuomatur. fit autem perquàm frigidus ipse potus. Reliqua item diæta cõuenit vti frigidiore: quare olera refrigerantia miniméque vrinam cientia in cibo prosunt. pro sorbitione autem, ptisanæ succus frigidus probatur. Materia etiam ipsa ad exudationem diuertenda. Optima verò, inquit Aretæus, est in dolio facta euaporatio E ad exudandum, eo modo vt caput extra dolium promineat, frigidúmque aerem attrahat, reliquum verò corpus omne calefiat. De cætero velut æstuantem febrem (causon Græci appellãt) curare oportet, quò celerrimè sitis extinguatur. polentæ itaque florẽ aceto & rosaceo subactum cataplasmatis modo præcordiis imponito, vitis item folia tenera trita, aut vmbilici Veneris, aut portulacæ, aut seridis, & quæcunque alia consimilia: præbibendum etiam sanguinariæ succum ex vino nigro assiduè præbeto. Symphyton item & palmarum cremorem baccarúm F que myrti & pirorum. Vermes quoq; terrenos coctos ex aliquo prædictorum succorum. Cibi exhibeãtur boni succi, mordacitate carentes, & qui acredinem obtundere possunt, velunt sunt oua sorbilia, & similago, et alica ad sorbitionis formam apparata, carnes porcinæ macræ probè coctæ. Vinum sit rufum, crassius, frigida amplius dilutũ ad salsuginosorum humorum prolutionem qui sitim inducunt. vinum enim corporis miscellam ad dulcorẽ permutat. neque verò incommodè exhibetur eis caseus recens compactus citra salem, & lac per silices aut ferrum i- G gnitum scissum, seroso humore adempto. Porrò si prædicta auxilia frustra adhibeantur, affectióque ipsa augescat: non absurdum fuerit etiam stuporem inducentibus vti, ita vt soporiferam antidotum ex papauerum capitib⁹ apparatã exhibeamus, aut aliquem ex dolores leuantibus pastillis. infuso etiam soporifero vtendum, velut est opium erui magnitudine cum pari modo castorei, aut etiam maiore. hæc in passo Cretico dissoluantur: non, vt in colicis fieri solet, cum oleo rutaceo: refrigerare enim in his præsumimus. Infunditur etiam vtiliter oleum in quo vermes H terreni sunt decocti. Forinsecus autem retrò ad lumbos & ad pectinem illitiones & cataplasmata refrigerantia adhibenda. qualia sunt quæ ex lactuca, vmbilico Veneris, lẽticula palustri, perdicio, & similibus apparantur. Cerata e-

A tiam his locis ex rosaceo adornata imponenda, aut ex chamæmelino, quibusdam ex prædictis succis admixtis. In quibus autẽ vehemẽter stupefacere sensum intendimus, etiam mãdragoræ succum in cerata admiscemus, foliorum item papaueris succum, & similia. Per interualla autẽ quædam, etiam antidoti ad lethalia venena destinatæ exhibeantur, & maximè theriace ex viperis constans Andromachi inuẽto, recẽs apparata, & ea quæ Esdræ inscribitur.

De renum cruentam vrinam excernentium debilitate, ex libris Rufi, Cap. II.

B RENUM porrò & alia affectio est, in qua tenue sanguinis serum mingitur, quod ipsum itidem propter renum debilitatem contingit, quemadmodum in hepate fieri solere diximus, atque propter amplitudinem osculorum ex vena caua vrinam ad renes excolantium. Quum enim ampliores meatus sint, quiddam etiam ex sanguine venæ laxatũ emittũt, aliáque itidem crassa: adeo vt postquam ea quæ micta sunt constiterint, subsidentia quædam in vase reperiantur, & supernè quædam cõcreta, marinum maximè pulmonem similitudine referentia. Con C cocto igitur cibo & in venas distributo, qualia dicta sunt mingũtur: recèns autem ingesto & crudo adhuc cibo, pura & aquosa, quæ nihil subsidẽs habẽt per lotiũ eiiciũtur. nihil verò dolitant, aut omnino parum, & eiecto lotio leuati melius habent. Extenuantur autem & emaciantur tẽporis progressu omnes, & magis adhuc ii qui plus sanguinis mictu excernunt. A principio itaque conuenit his quies, & cibi adstringentes, & vinum nigrum in potu. Ab iis quæ vrinam cient, & à coitu, omnino abstinendum. In potu autem hæmoptoica pharmaca exhibenda, maximè verò sanguinariæ succus, & radicis symphyti decoctum, D & tragacantha in vino nigro macerata. Sistit verò sanguinis ex renibus eruptiones stratiotæ aquis innatantis succus potatus, & radicis magnæ crocodiliadis iuxta aquas nascentis, quam Syri orophen appellant, decoctum, pæoniæ siue glycysides grana fulua XII. ex vino. cornu ceruini vsti drachma ex vino, folia salicis trita cum vino, lysimachii succus, lapidis hæmatitæ drachma vna, ramentorum loti arboris cremor, radicis spinæ albæ decoctum, & similia, quæ in sermone de hæmoptoicis sunt prædicta. Forinsecus autem renibus & lumbis imponuntur ea E quæ ad muliebrem fluxum describentur epithemata, itẽ quæ ad sanguinis per sputum reiectiones sunt descripta: & quæcunque vnà cum eo quòd adstringunt & resiccant, etiam robur addere possunt: qualia sunt rubi folia & glãdes & myrti ac quercus folia, itémque myrti baccæ, malicorium & balaustia, & perdicii folia, & similia, palmis passis excepta & imposita. Post hæc habitus cibariis, lacte ac auicularum carnibus, suillis etiam ac macris reficiendus est, quò vniuersum corpus ad pristinas vires reduca- F tur, & renes corroborati proprium obeant munus. Est autẽ proprium renũ munus, serosum humorem à sanguine secernere & excolare.

De iis qui per circuitum quendam sanguinem mingunt, Archigenis, Cap. III.

QVIDAM per circuitus quosdam sanguinem è renibus excernũt, simili modo vt ex hæmorrhoidibus in sede fieri consueuit. & in principio quidem propterea quòd citra vllum aliquem dolorem excernitur, nihil intotum mali formidant ægri: vbi verò diuturnior fuerit affectio, G & aliquando cohibeatur quod pro more excerni consueuit, grauitatem inducit, aliorúmque pessimorum morborum causa existit, sanguine nimirum ad alias particulas dilabente. articulares enim affectiones in aliquibus ex cohibitione accidunt, aut vertigines, aut deliria ex atra bile, & insaniæ, aut oculorum cæcitates: qualia etiam mala hæmorrhoidibus cohibitis cõtingunt. vtplurimùm verò in malũ habitum corporis & hydropẽ delabẽdi aptitudo inde oboritur. Manifestum autem fit sanguinem è renibus excerni, quòd ipsi ægri excreti sanguinis transi- H tum iuxta renum locum sæpe sensu percipiunt, & maximè quum admixtus sanguis reperitur. Contingit affectio hæc magis in ætate vigoris, præsertim iuuenibus qui licentius rebus venereis vtuntur. Quidam autem

sanguinem ex renibus excernunt, propter venæ rupturã in renibus factam. quemadmodum contingit iis qui graue onus leuarunt, aut valde saltarunt, aut ex alto ceciderunt, aut aliud quippiam tale violentum pertulerunt. Aliquando autem & ob acres ex supernis defluentes humores, erosio venarum cõtingit. Conãdum igitur statim in principio vt sanguinis impetus cohibeatur, præsertim in iis qui cum secundum circuitum excernunt. Si enim ab exercitatione, vt dictũ est, excretio contingat, nõ tutò cohibetur: itaque venæ sectio in cubito cõmoda fuerit iis qui per circuitũ sanguinem excernunt, paulo ante circuitum adhibita. eis verò quibus ob ruptam venam promanat, statim in principio. Cæterùm sanguinis derractionẽ partiri melius erit, vt paulatim eius reuulsio ac diuersio fiat. Loci autem circa renes spongiis posca imbutis cooperiãtur, aut lanis succidis cum rosaceo & aceto. Posthæc & emplastra imponenda cruentis vulneribus glutinandis apta. Commodè etiam cucurbita adhibebitur, præsertim si suspicio sit inflammationem adesse in iis qui ob venæ rupturam sanguinem mingunt. conueniunt item potiones hæmoptoicis aptæ. Porrò vbi sanguinis excretio cessauerit, diæta vtendum est vnde non multus sanguis gignatur, maximè in iis qui per circuitum excreuerunt, & supernæ corporis partes assiduè exercendæ. In iis verò qui ob venam ruptam sanguinem mingunt, si exulceratio in locis relinquatur, ipsam post sanguinis suppressionem, curabimus per ea quæ in loco de exulceratione dicentur.

Emplastrum renale. Ceræ sesquiunciam, croci staterem vnum, vitellorum ouorum numero duo, palmarum numero decem, aceti & rosacei quantum satis est.

De calculosis renibus, Archigenis & Philagrii, Cap. IIII.

Renum calculis homines prouectæ ætatis magis quàm pueri apprehenduntur: quemadmodum vesicæ calculis pueri frequentius quàm ætate prouecti. Causæ autem generationis horum calculorum, assiduæ existunt cruditates, vnde materiæ incoctæ ac crudæ multitudo cõgregatur, & ardor circa renes & vesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit, & in lapidem indurat, ad modum toforum qui in aquis reperiũtur, quæ in æreis præsertim balneorum vasis coquũtur. Consistunt autem lapides in renibus iuxta ventriculos ipsorum aut parui aut maiores: & aliquando quidem pauci ores, aliquando autẽ plures: & magnitudine, & forma, & colore, & asperitate, & multitudine, inter se differentes. nigri enim & subalbidi & pallidi reperiũtur. Ex eorum numero rotundi & læues facilè excernuntur: non item qui alia quacunque forma præditi sunt. maximè tamen oblongi & asperi difficulter excernũtur. Accedit ægris loci dolor, tumore nusquam foris apparente, nisi inflammatio per lapillos producatur. spina ægrè flecti potest, & totum corpus ad motum pigrum est. crura torpent, & maximè crus reni affecto propinquum. Vrinæ circa obturationis principium paucæ, aquosæ minguntur: postea verò, perfecta earum suppressio contingit, aluúsque nihil excernit, verùm promptitudines multas ad egerendum facit. Excernitur autem aliquando sanguis propter violentiam calculorum, præsertim asperiorum. Cæterùm vbi lapis ex renibus fuerit emotus, & ad vesicam delatus, vrinæ multæ prodeunt arenosam subsidentiam habentes, & aluus similiter largè egerit. sensum autem æger percipit, veluti calculo à renibus ad vesicam transeunte.

Cura renum calculosorum, Cap. V.

Qvvm lapis in renibus fuerit obturatus, & vehementissimos intulerit dolores, sanguinis etiam multitudo periculum minitantis materias ad tensione affectam partem aduocat, ob acutos videlicet dolores. Vena igitur cubiti propinquæ manus in corpore ex repletione affecto secanda est: verùm multo minus euacuandum est quàm ipsa repletionis copia expostulat. neque enim futurum speramus vt omnino citò è renibus excidat lapis, præsertim si magnus existat. quare seruare oportet sanguinem in eam quæ cum tẽpore futura est in corpore expẽsam. Itaque qui sanguinis multitudinẽ cõgregarũt, eis venæ se-

[A] ctio cõmoda existit: qui verò vitioso humore abũdãt, eis purgatio apta est, quæ abundãti humori conueniens erit: neque omittẽda hæc est, nisi aliud quippiam id fieri prohibeat. Post sanguinem euacuatum aut expurgatum humorem, communis ad omnes calculosos curatio quam infrà subiecimus adhibenda. Doloribus igitur repentè aut paulatim irruentibus, & per arenularum cum vrinis excretionem auctis: deindéque aquosis vrinis excretis, & prædictis signis consequentibus, ægri aluo per clysterem infundere oportet surfurum decoctum caricarúmque ac

[B] fœnigræci & aristolochia: & si quidem decenter euacuetur, finere: si verò non, etiam bis aut tertiùm infundere, atque id maximè, si venæ sectæ aut purgationis auxiliũ sit relictũ. Cæterùm vbi sufficienter excreuerit venter, quædam infundere oportet, quæ corpusculorum circum lapidem sitorum inflammationes lenire & laxare possunt: id ipsum verò oleum anethinum facere poterit, adipe gallinaceo recenti in eo eliquato, & maximè anserino, & phasiani, aut etiam butyro: quæ si non adsint, etiam fœnumgræcum & althææ radicem oleo decocta infundemus.

[C] Insessiones item in balneis assumendæ, ex decocto fœnigræci, althææ, anethi, artemisiæ, caricarum, & oleo. Maximè verò assumendæ sunt insessiones in balneis, & post hoc statim ægri in solium tepidius demittendi, atque id assiduè facere non ab re est. Fomenta quoque locis admota commodant ex surfuribus, præsertim in prædictis decoctionibus incoctis. Post fomenta conueniunt cataplasmata ex farina tritici, cũ semine lini & fœnigræci, melléque & oleo anethino aut gleucino, ita vt in decoquendo etiam althææ radicem contusam & cribratam catapla-

[D] smati infarciamus: in fine autem coctura, terebinthina quoque iniiciatur. Optimum etiam cataplasma fit ex lupinorum farina in passo cocta, peucedani radice quamtenuissimè trita, & chamæmelo in puluerem redacto ad farinam lupinorum admixtis. Bonum est & panem passo decoctum circa lumbos & ventrem imponere. neque tamen absurdum foret eadem cataplasmata vesicæ ac pectini adhibere. Oportet autem coaceruatim alia super alia cataplasmata adferre, priusquam primum frigescat: aut si id non libeat, calefactorio alio extrà contegere ne re-

[E] frigerentur: id quod commodè fieri potest per saccellos, aut alia vaporatoria cataplasmati imposita. Multis enim ad lapidis per vrinam eiectionem hæc sola suffecerunt. verùm tu etiam ea quæ vrinam cient præbibenda dato. Vrinam autem multam ducit, mei athamantici, phu Pontici, acori, graminis & nardi decoctum, calami aromatici, ammii, dauci, oreoselini, hyperici, rosmarini, asari, radicis asphodeli, radicis bryoniæ decoctum, coccus item tinctorius. Ex iis singula eisque similia, tum per se, tum inuicem permixta data, vrinam manifestè mouent. Crassa autem lotia ducit, radicis cardui decoctum, radicis rubiæ fa-

[F] rina potata, radicis capparis cortex, & similia. Exuscitat autem facultates ad excretionem irritando, allium, camædaphne, asparagi vitis albæ, asparagus, tertiũ squillæ decoctum, primo ac secundo diffuso. Deducunt autem ad renes ea quæ calculos cõfringũt, peucedani radix, bryonia, apium, radicula. Cæterùm lapides ipsos in renibus cõfringunt ac atterunt, sion, adiantũ, bdellium, viticis semen, oxymyrsines radix, radicis lauri cortex, paliuri semen, tribuli decoctũ, sarxiphagi, betonicæ, radicis graminis, da-

[G] masonii radicis, ciceris iusculũ, radix cyperi, lithospermon, tecolithon à liquefaciendo lapidem dictum, lappæ quæ philanthropos & xanthiũ dicitur, semen, quod in spinosis pilulis reperitur, & lithospermo assimilatur: asparagi palustris radices, vitrum cõbustum tritum, althææ semen & radix, rumicis domestici radix, pruni arboris gũmi, ex spongiis marinis lapilli, vermes terreni cocti. horum singula partim decocta, partim tenuissimè trita, præbeto bibenda. Sunt & cõposita plurima lapidem frangẽtia, ex quorum numero vtiliora in cura calculosæ vesicæ

[H] subiungã. Porrò ea quæ vrinam cient ac lapidẽ frangunt, tunc exhibere conuenit quum vehementes dolores remittunt. trãsmoto enim lapide & ex sede agitato, dolores quiescũt. Quòd si obfirmati sint lapides, plurimus potus vitãdus, itémq; ea quæ vrinã ducũt. fomentis autẽ &

cataplasmatis ac insessionibus membra relaxanda,& venter per infusa ac insessus euacuandus, ne vreteres meatus vrinam ex renibus ad vesicam transmittentes comprimātur. Post hæc autem doloribus aliquantulùm lenitis, etiā cucurbitæ vtiliter ipsis adhibentur,& præsertim pressius affixæ, inflammatione videlicet id non impediente. Adeo enim coaceruatim transmouent sæpe cucurbitæ ipsos lapides, vt repentè dolores supprimant, lapide nimirum in vesicæ amplitudinem transuecto:quapropter in principio supernè à rene cucurbitæ sunt affigendæ,& ad inguina attrahendæ obliquè secundum meatuum qui vreteres appellantur,situm. Cæterùm si calidius sit ægri corpus, sitísque vehementer infestet: sit autem vniuersum corpus iam per venæ sectionem,aut purgationem,& efficacissimos clysteres præeuacuatum,ac nulla superfluitate abundet,si quidem consueti fuerint ad frigidæ potum,& nullum ex visceribus debile existat,frigidam aquam frequēter & aceruatim ægro bibendam exhibuimus, & confestim corroboratis renibus, obturatū in ipsis lapidem expulerunt. In repletis autem corporibus,& abundantibus superfluitatibus,& in iis qui viscera debilia habent,vitare oportet frigidæ potum.Sæpe autem delati ex renibus in vesicam lapides, & præ magnitudine circa collū vesicæ detenti,in extremum periculum ægrum deducunt, tum propter dolorum acumen, tum quòd vrinam excernere non permittunt. Decubitus igitur formam in talibus moliri oportet,ita vt supini situentur,& longè altiores coxarum vertebras habeant: deinde multiformiter eos cōmouere,quò omnibus machinamentis adhibitis, lapidē ex ipso vesicæ meatu excidere faciamus: pòst verò ægros iubere vt alacriter vrinam eiiciant,&eiecto lotio sinere. at verò vbi lapis non fuerit euacuatus,rursus mouere,atq; hoc ipsum sæpe repetere. Quòd si non euacuetur, catheter instrumentum prolectandæ vrinæ aptum immittatur,quod pro ægri ætate congruenter sit moderatum:eóque humor educatur. pòst verò per potiones lapidem in amplitudine vesicæ existentem confringere valentes,lapis ipse atteratur.Si verò ex vesica quidem excidat calculus,iuxta medium autem meatuum ipsius pudendi obfirmetur,&vulnerādo exulcerationis periculum inducat, decoctum quoddam ex prædictis vrinam ducentibus plurimum exhibendum est, iubendúsque æger vt multam vrinam congreget,eámque postea emingat ac diligenti⁹ expellat.ita enim detractus lapis celeriter excidere consueuit. Noui autem, inquit Philagrius, quendam in quo quidem aliàs lapis fuit progressus, non penitius autem quàm in summo pudendo fortiter obturatus, & parum abfuit quin homo periret, propter vrinæ suppressionem & maximum dolorem. Angusta igitur volsella ipsum lapidem extrahere non potuimus: quare sensim & quietè agitauimus perquam tenui auriculario specillo. quum verò neque hoc modo eum extrahere possemus, secare statuimus, vulnusculo supernè iuxta glandis magnitudinem incusso. infernè enim secare non expedit: quandoquidem ferè semper in fistulam proficit, ac postea per ipsam fissuram vrina excernitur.Porrò vbi per vrinam prodierit lapis, lac asininum melle modico mixtum præbeatur,& reliqua etiam diæta commodior,velut ad vlcera fieri consueuit,constituatur,ob vexationem videlicet in locis ex lapide factam. Inde verò præseruare hominem oportet ne rursus renes lapide infestentur. Smegma Archigenis,ad vesicam & renes affectos vt arenam per lotium excernant, quo in balneis sudans vtaris. Piperis,calcis viuæ,sinapis,fæcis vini vstæ, staphidis syluestris,nitri,adarces,pumicis,aluminis scissi,sulphuris viui,æqualibus partibus vtere,ex oleo præillitis locis.

Diæta præseruans ne lapides renascantur, Cap. VI.

MAximi ad lapidis generationem præcauendā momenti,moderatus cibus & bonæ concoctiones existunt:satietates enim & cruditates non solùm exasperant morbum,sed etiam quum non sit generant:quare ægros admonere oportet, vt à cœna sæpe vomant, & absinthiū assiduè bibant,& per tempus certum conuenienti temperaturæ ipsorum purgatiuo pharmaco se per ventrē purgēt. Cibos autē deligant è quibus neque satietates neque cruditates contingant: vrinam etiam cientibus vtātur,pastinacā indies edentes valde percoctā,& fœniculū,sion,carduū,pulegiū,calaminthen.& ex marinis, herinaceos recentes, strōbos, locustas, gammaros, & cancros fluuiatiles. atque hæc quidem quotidiana sint. Per plures autem dies radicis eryngii decoctum bibant:similitérque trixaginis,& dictamni,ac radicis tribuli, reliquáque pharmaca lapidem atterentia partim iam prædicta, partim dicenda. Oportet autem ipsam etiam aquam per omnem victum purissimam esse & percolatam: vinum item tenue,album,vrinam ciens, Exercitamentis verò vtendum est mediocribus, & fricationibus in balneis ex nitro assato,& fæce vini vsta,ac pumice. psilothris itē assiduè vtantur,ac reliqua asseruante diæta,quæ in calculosæ vesicæ loco dicetur.

Vnguentum renale, Oribasii, Cap. VII.

CYprini lib.III.ceræ lib.II.terebinthinæ lib. I.vnguenti amaracini & laurini,cuiusque lib.I.centaureæ,castorei,satyrii,myrrhæ,piperis, euphorbii,cuiusque quadrantem,cyperi,pyrethri,pulegii,cuiusque vnc.I.subige, & in fine etiam opobalsami trientem admisce. quidā euphorbii sesquiunciam tantùm adiiciūt. Aliud malagma.Hoc exquisitum est ad eos quibus renes aut vesica lapide laborant,inquit Archigenes:neque reperias aliud his affectionibus conuenientius. Picis liquidæ Italicas heminas II. & dimidiam,ceræ,resinæ pinus,sulphuris viui, cuiusque sesquilibram,nitri sesquilibram, pyrethri sescuncem, fæcis vini vstæ lib.II.nasturtii Italicum sextarium I.staphidis syluestris sextarium vnum,galbani sescuncem. Liquescibilibus liquefactis arida trita infarcito. Emplastrum renale:facit ad colicos & coxendices: est autem Asclepiadæ.

Ceræ trientem,styracis sesquiunciam,aloes sesquiūciā, croci,pyrethri,opopanacis,galbani,thuris, cuiusque vnc. I.ammoniaci thymiamatis sextantem,olei veteris trientem. Apparatum ac pro more subactum confidenter vsurpato,& miraberis,inquit Asclepiades. aliquando verò olei tantùm sextantem coniicimus.

Diæta eorum quibus renes è lapide laborant,reliqui verò totius corporis habitus gracilis est, Philagrii, Cap. VIII.

MAligna corporis constitutio est in qua renes quidem lapidem generant:vniuersi verò corporis natura gracilis existit. Etenim quum lapide laborantes pharmacis & victu indigeant attenuatoriis,hæc ipsa gracilibus corporibus maximè contraria existunt. Noui enim quendā qui ob renum ex lapide affectionem huiusmodi diæta vsus, proprios digitos ægrè mobiles, obtusique sensus & veluti strepentes ac exarefactos sensit. Medici autem ipsi familiares, refrigeratos digitos ipsius rati, &resolutionē quam paralysin *Græci* vocant,meditati pharmaca ex euphorbio & adarce adhibuerunt:quorum vsu affectio multo peior reddita est, & accessiones semper ad superiores partes progressæ sunt,vnáque vehementissimos dolores intulerunt.Pòst verò,vbi æger me accessisset, inquit Philagrius, & quæ contigerant circa ipsum declarasset,auxilium meum implorabat.quare diætam ei inueni per quā citra omnem renum læsionem vniuersam corporis siccitatem sanauit. Ptisanæ igitur succum excogitaui, & ex piscibus in petrosis aquis degentes, itémque maritimos, & quæcunque alia nihil viscosum habentia: simili modo & ex volucrum genere quæcunque consimilem habent carnem, veluti sunt perdices montanæ, attagenæ, sturni, turdi, & merulæ, & deinceps columbæ in turribus habitantes,& passerculi itidem in turribus nidos struentes ac habitantes: deinde etiam gallinæ in altioribus locis connutritæ.A lacte autem reliquorum quidem animalium abstinere iussim⁹,solo verò asinino vti indulsimus; & vt compendio dicam,media inter ea quæ impinguant & attenuāt,esse oportet quæ his ciborum loco exhibētur.

De calculosa vesica, Cap. IX.

GEnerantur etiam in vesica lapides,pueris frequentius quàm ætate prouectis. voraces enim pueri sunt, & perpetui motus, & cibis vtcunque oblatis & nociuis vtūtur, & neque horā cibum capiendi seruant ordinatā:

quinetiam priusquam prior assumptus cibus concoquatur, alium ingerunt: & quum vehementius à cibo moueãtur, crudus & incoctus in venas cibus distribuitur. Mollia autem sunt ipsorum corpora, & quæ facilè cedant, eiúsq; rei gratia obturationem circa renes non perferunt: quum verò crassissima lotia in vesicæ amplitudinem perferantur, ibidẽ veluti vini fæx, & limus aquæ subsistunt, ac post ea ex loci caliditate desiccata lapidescunt. Cæterùm aquæ impuræ & multo limo refertæ, itémque duriores & vehementer frigidæ, lapidum generationem adiuuant. Lapides igitur in vesica obortos, in principio subiectis pharmacis subducere conabimur.

Pharmaca lapides vesicæ atterentia, itémque vrinam ducentia, Cap. x.

SVnt & pharmaca quæ lapides in vesica atterunt: porri semen, fœniculi syluestris radix, artemisia, chamæmelum, amaracus, althææ radix & semen, carpobalsamum, sion quod circa aquas nascitur, graminis radix, adiãtum, phileterii radix, smyrnii semen, oxymyrsines radix & semen, rumicis radix, pæoniæ grana fulua comesta, vmbilici Veneris radix, leucanthemum, lapides spongiarum, amomũ, tecolithon, lithospermon, scolopendra herba, lapis q ab ægris per lotiũ eiectus est, tritus ac potatus: lappæ herbæ quæ xãthiõ & philãthropos dicitur, semẽ, vermes terreni recentes cocti triti cũ vino, aut cõdito, aut alio quopiã potu ex vino & melle, propomatis nomine *Græcis* appellato: paliuri semẽ, amomũ, quod ipsum & aquas lapidẽ gignẽtes depurgat, si cum ipso amygdalæ amaræ gũmi coquatur: vitis lacryma, pruni arboris lacryma, hoc est gũmi, radiculæ radix cũ panacis radice & capparis cortice, similiter lapidẽ per vrinã eiicere facit: thuris granũ cum vino mulso, abrotoni semen cum piperis pari modo ex vino. Horum vnumquodque cum vino albo datur decoctum, aut siccum inspersum, aut cum melle, aut cum quopiã ex vino & melle potu. Dãda etiam in potu ea quæ vrinam cient: eis quidẽ qui calidiore habitu præditi sunt, cucumeris semen, apii, petroselini, hyacinthi bulbi semẽ, violæ albæ semen, croci radix, & similia quæ ad calculosos renes sunt prædicta: eis verò qui tẽperiẽ corporis frigidiorẽ habẽt, his calidiora præbeto: quale est meũ, phu, acorus, carpobalsamũ, iris, & similia in renũ affectionibus prædicta. Oribasii ad calculosos renes & vesicã. Herbæ prosopidis quãscordiãappellãt, & Romana lingua personatã: est autẽ folio lato, similis symphyto: hui9 vnc. I. piperis dr. I. iridis vnc. I. tritã in vitro reponito. Datur inde cochleari pleni mẽsura cũ hydromelite: datur autẽ quarto quoque die. Aliud Oribasii. Corticis radicis verbasci decoctum, largè per dies quinque bibendum ex ordine præbe, & interiectis decẽ diebus, rursus per quinque præbe.

Communia remedia vesicæ & renum calculosorum, Cap. XI.

ACetum mulsum aqua temperatum, omnibus è calculo siue renum siue vesicæ laborantibus, exhibendũ est, qualicunque tãdem temperie præditi sint, & qualemcũque sagguinẽ gignãt: acetũ item squillinum. carduus etiam frequenter eis exhibendus est. Oportet autem radices eius recens è terra extractas, si tempus ita ferat, aut aridas iuxta aliud anni tempus, in vino albo substantia tenui decoquere, & largius eam potionem offerre. crassæ enim vrinæ copiosam multitudinem ducit, tũ ex omnibus venis, tum ex calculosis partibus detractam. Carduus igitur secundum totius substantiæ suæ proprietatem, & pro priuati temperamenti facultate, vim crassos humores detrahendi habet. Oribasii. Commodæ sunt etiam calculosis cicadæ aridæ tritæ potu, inspersæ tum per se, tum cum nardi spica. congruenter autem miscetur ad cicadas duas & dimidiam, nardi drach. I. Dato ex eis per dies nouem: primùm, cochlearium vnum, deinde II. postea III. deide rursus II. & pòst I. hoc modo progrediẽdo donec nouẽ ex ordine potiones fiãt, I. II. III. II. I. II. III. II. I. De passerculo. Sunt & alia quæ aliã naturã habẽt, & per hãc ipsam prædicta efficacia prædita sunt, quali sanè præstat passer troglodytes appellatus. Est autẽ passerculus mi-

A nimus iuxta sepes & muros victũ quæritãs: éstque hoc animalculũ omnium auicularum minimum, ea excepta quæ regulus appellatur: similis est autem regulo in multis, præterquam quòd in fronte auricolores pennas non habet. est etiam troglodytes passer regulo paulo maior & nigrior, caudámque semper subrectam & albo colore retrò interpunctam habet: magis item garrulus quàm regulus est, & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris. breues item volatus facit: naturalem autem vim omnino admiratione dignam habet.
B Itaque sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeo quosdam, ob eius vsum nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autẽ optimè pẽnis euulsis, atque inde largo sale adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est etiam aliter ipsos edere, si plures contigerint: coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemem vbique apparet. exhibetur autem & alio modo: Passerculus non deplumis in ollulam coniicitur: ac deinde operculo addito vritur, animaduersione
C assidua habita ne fallaris quum in cinerem fit redactus, & in aerem exhalans, per exustionem totus consumatur. cõsueuit enim hoc contingere tum ipsi, tum aliis quæ vruntur: quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto, vstionis modum intueamur. Exhibendus est autẽ semel omnis vnius passerculi vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto, quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaque passerculus peregrè proficiscentibus commodus est, licétque melle cocto exceptum in promptu ha-
D bere. Melior autem mihi videtur condiendi modus, atque adhuc dictis præstantior, siquis præeuulsis pennis viuum passerculum sale adobruat, quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se cõplecti quod minimè vulgariter prosit: cui amplius stercoris efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiã eis qui abũdant, assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abiiciant. Atque hæc quidem sunt quæ secundũ pro-
E prietatem totius substantiæ efficacia existunt. Cæterùm non minus generosè etiam compositæ facultates, calculi affectionẽ in renibus & vesica deterũt. prius autẽ quàm ad eas progrediar, vnius simplicis pharmaci mentionem faciam valde celebris, quod perfectam affectionis destructionem promittit, & quodammodo ad ea quæ ex proprietate totius substantiæ operationem faciunt, accedere videtur. habet autem hoc modo. Pharmacum simplex ad calculosos, cui Marcianus testimonium præbet, medicus Apher. Leporis pellem in ollulam coniice, & in fur-
F num demitte, atque vbi vsta fuerit vt probè conteri possit, acceptam tere, & ex ipsa cochlearium vnum cum vino ieiunis in folii calidæ aquæ infcensu præbe. Si verò velis experimentum pharmaci ipsius accipere, ex eo in vinum coniice, & in vinum item lapidem ex flumine acceptum iniice, & contectum per paucas horas sine, & in grumos lapis dissoluetur. Presbyteri Indi pharmacum ad calculosos, quod itidem externum lapidem in grumos resoluere posse quidam aiunt, quemadmodum id quod præcedit. Acori, phu, hyperici, cuiusque drachmas sex, se-
G minis porri drach. XII. spicæ nardi drach. X. casiæ, lithospermi, cyperi, cuiusque drach. XXV. excipe melle. datur magnitudine fabæ. Aliud, quod lapidem celerrimè per vrinam expellit. Alliorum vnguiculos siue nucleos septem, piperis grana nouẽ, contere simul quamtenuissimè, & cum vino albo veteri adstringente, pro vna vice in balneo bibendũ præbe, vbi ad calidum eius locũ fuerit ingressus. A dolore quidem hoc ægrum liberat. aliquando autem & lapidem post vnicã potionem exigit.
Oribasii nephriticis. Acori, mei, phu, asari, sarxiphagi, piperis nigri, seminis rutæ, betonicæ, spicæ nardi, piperis
H albi, singulorũ æquales partes accipe: & ex eis siccis cochlearium cum vino adstringente aut aqua præbe. Aliud. Oribasii, ad affectionẽ renum, quod & somnum inducit. Anisi, apii, petroselini, spicæ nardi, piperis albi

nigri & longi,ſingulorum drach.x.cinnamomi drachm.
VIII.myrrhæ dr.IIII.opii drach.IIII.caſtorei,ſiſonis,dauci,
cuiuſque dr.II.ſeminis hyoſcyami ſeſquidrachmam, ſar-
xiphagi,rhei,betonicæ,caſiæ,cumini, ſeminis cucume-
ris decorticati,cuiuſque drach.I.excipe melle, & nucis Pō
ticæ magnitudine præbe ex aqua calida. facit & ad vlce-
ra. Aliud eiuſdem celebre. Piperis nigri albi longi,
ſarxiphagi,betonicæ,petroſelini,aſari,nardi Celticæ,ſpi-
cæ nardi,omniū æquales partes miſce. Dato drach.I. cum
condito calido temperatam.

De hircino ſanguine, Cap. XII.

SAnguis hircinus, tum ad nephriticos,tum ad calculo-
ſos præſens remedium: nam & præexiſtentes lapides
ſoluit,atque ita per lotium excerni eos facit,vt etiam alii
amplius non gignantur: præterea & dolorem ſedat. Col-
ligitur autem hircinus ſanguis hoc modo:Quum vua ma
tureſcere cœperit,ollam nouam accipito,& infuſa in ipſá
aqua,donec terreum depoſuerit, olla coquito: & accepto
è grege hirco ætate matura,plus minus quatuor annorū,
eum mactato,eiúſque ſanguinem medium olla excipito,
ita vt eum qui primùm effluxit,itémque poſtremum pe-
nitus relinquas:medium autem inſpiſſari ſinito,& in olla
ſitum per acutam arundinem in multa fruſta diſſecato:
indéque reticulo denſo,aut linteolo raro , aut cribro ar-
ctiore contectum ſub dio exponito,vt inſoletur & roſci-
dus fiat,cauendo ne imbre commadeſcat.porrò vbi exſic
catus fuerit,eum diligēter terito & in pixide aſſeruato, &
remittente malo,cochlearium plenum cum paſſo Cretico
exhibeto. Cognominatur autem pharmacum hoc Theu
chir,*hoc eſt manus Dei*. Huius & nos, inquit Philagrius,in
breui tempore non aſpernandum periculum fecimus.
Aliquando autem odoris commendandi gratia, parum
folii,aut amomi, aut ſimilium admiſcemus. Ego,inquit,
hoc pharmacum cum troglodyte paſſerculo permixtum,
cuidam penitus nihil lotii eiicienti,poſt magnos dolores
exhibui, & permagnum lapidem attritum ab eo expuli.

Antidotus Iuliani diaconi , cuius frequens periculum
meo tempore fecit:calculos enim & in renibus & in veſi
ca cōfringit,& paulatim per lotiū expellit.facit ad comi-
tiales probè:ducit menſes ob denſitatē,aut frigiditatē re-
ſtrictos. Oſſiū ceruinorū vſtorum quadrantem,caſtorei,
piperis albi,agarici,acori,ammii,caſiæ,amomi,ſarxipha-
gi,corticis capparis,radicis panacis, calaminthæ, coaguli
leporini,ſerpylli,petroſelini,ſingulorū vnc.I. mellis quā-
tum ſufficit. Datur nucis Ponticæ magnitudine, ad renū
affectionem & menſtrua purgamenta, cum vino mulſo:
ad comitiales,cum frigida aqua:ad beſtias viſus eiectan-
tes,cum vino. Antidotus ex hircino ſanguine. Com-
ponitur ex hircino ſanguine antidotus huiuſmodi. Siſo
nis ſcrupul. XII.ſpicæ nardi ſcrup.XII. piperis communis
ſcrup.XII.piperis longi ſcrup.XII.cumini Æthiopici ſcrup.
VI.petroſelini,dauci, rhei Pontici, croci, caroi, liguſtici,
myrrhæ,acori, cuiuſque ſcrup.XII.ſanguinis hircini exſic
cati veluti prædictū eſt,ſcrupul. XXXVI. mellis deſpumati
quantum ſatis eſt. Datur auellanæ nucis magnitudine,cō
dito calido temperata. datur autem in balneo in calidi
ſolii inſeſſu. Alia Archigenis: Celebre & clarum eſt, in-
quit, ad calculoſos & hoc quo vtor: Hac antidoto in-
quit,vſus eſt etiam Philotimus & Iuſtinus: Spicæ nardi
dr. X. croci drach.VIII.myrrhæ drachm.V.caſtorei dr.IIII.
& obolos totidē,caſiæ,floris iūci odorati,cinnamomi,cu
iuſq; dr.IIII. (alii dr.I.tantùm habent)coſti dr.II.ſcordii,
polii,cuiuſq; dr.III.aſari dr.& obol.IIII.mei dr.I.piperis al
bi & lōgi,dauci,petroſelini,opobalſami,roſarū ſiccarum,
ſing. dr.I. carpobalſami obol.IIII.quidā etiā ſanguinis a-
natis fœminæ drach.duas,& ſucci radicis dulcis drachm.
II.addunt. Excipe melle deſpumato,& fabæ magnitudine
præbe cum vini mulſi diluti cyathis duobus,aut aqua ca-
lida.hanc etiam Oribaſius commendat.

Antidoti variæ ad calculoſos, Cap.XIII.

ARchigenis. Spicæ nardi,ſeminis apii,dauci,cuiuſ
que drachmas quatuor,aluminis ſciſſi drachmam I.
cinnamomi,caſiæ,floris iunci odorati, cuiuſque drach. I.
croci obol.tres,myrrhæ tantundem. Trita cum vino œnā
thite ſubige, & cum vino mulſo obolum vnum præbe.

A Præclarum,inquit,huius pharmaci experimentum feci,
neque præſtantius aliud reperias,neque ad eiuſmodi af-
fectionem deſtruendam , neque ad lapidis coactionem
prohibendam,neque ad iam compacti attritionem,neq;
ad defæcationem,neque ad eductionem & repurgationē
limoſæ in vrinis fæcis:coadiuuāte præſertim diæta, quæ
potiſſima præſeruatiuæ facultatis pars eſt exiſtimanda.
Philagrii pharmacum ex damaſonio cōſtans,quod ſecū-
di ordinis eſſe dicit: Damaſonii drach.x.ſeminis dauci
drach.ſex,radicis dauci drach.ſex,radicis herbæ lanariæ,
corticis radicis capparis,cinnamomi, cuiuſque drach.VI.
B caſiæ drach. VIII. betonicæ, piperis,cuiuſque dr.VIII.nar-
di Celticæ,iridis,acori,aſari, ſeminis fœniculi, petroſeli-
ni,cardamomi,ſpicæ nardi,cyperi,coſti,ſarxiphagi, ſemi
nis apii,myrrhæ,ſeſelis,radicis panacis, zingiberis, pipe-
ris albi,cuiuſque dr.IIII.lapidis Syrici maſculi drach.XVI.
lapidis fœminæ dr. XVI. ſeminis ſmyrnii, lyncurii quod
ſuccinum itémq; electrū appellant,cuiuſque drach.XVI.ſe
minis erucæ drach. XVI. mellis quantum ſufficit.datur
nucis Ponticæ magnitudine cum radicis aſparagi palu-
ſtris decocto,aut floris iunci odorati,aut radicis dulcis. da
C tur à balneo. Aliud Philagrii,ex damaſonio pharmacū,
quod tertii ordinis eſſe ait in lapide atterendo. facit & ad
renum affectiones. Damaſonii drach.XXIIII.ſeminis dau
ci,radicis herbæ lanariæ,corticis radicis capparis, caſiæ,
nardi Celticæ,cuiuſque drach.VI.(alii drach. XVI. habent)
iridis,mei,aſari,fœniculi,cardamomi,cyperi,petroſelini,
coſti,ſeminis apii,myrrhæ, croci,cuiuſque drach.II. ſeſe-
lis drach.IIII.radicis panacis drach.IIII. (quidam & zingi
beris drach.IIII.& piperis item drach.IIII.addunt)mellis
Attici quantum ſatis eſt.excipe & vtere quemadmodum
D prædictum eſt. Oribaſii,ex libris ad Euſtathium,antido
tus Xenophili.Facit ad veſicam & renes calculoſos & exul
ceratos. atterit enim lapillos & vlcera ſanat. Caſiæ vnc.
I.ſarxiphagi trientem,betonicæ,cyperi,petroſelini,coſti,
tribuli,ſeminis viticis,lithoſpermi torrefacti,cuiuſque ſe
xtantem,ſeminis apii ſeſquiunciam,phylli,ſpicæ nardi,a
ſari,dictamni,baccarum lauri,ſeminis ocymi.ſing.vnc.I.
zingiberis drach.IIII.nucum pinearum,quas ſtrobilos *Græ
ci* vocant,ſeſcuncem,mellis lib.II.in balneo exhibeto, aut
ante balneum ex vino mulſo aut paſſo chryſatico,magni-
E tudine fabæ. Andromachi antidotus ad calculoſos,quæ
paulatim confringit & extrudit lapides, donec veſicam
perpurget,& pellucidum lotium procedat: &,quod maxi
mum eſt,ita perſanat vt nec in poſterum gignantur. Ha
bet autem hoc modo: Seminis dauci,aniſi,ſeminis cucu-
meris decorticati,ſeminis apii,petroſelini,myrrhæ,cuiuſ
que ſeſquidrachmam,caſiæ,cinnamomi, nardi Celticæ,
cuiuſque drach.I.trita aqua ſubigito,& ad paruorum lupi
norum formam redigito:ieiunis autem quotidie per dies
triginta cum aquæ cyathis tribus exhibeto.Cæterùm ad
F huius pharmaci apparatum, religioſè,inquit,accedēdum
eſt.In lignea enim pila,& piſtillo item ligneo hæc cōtun-
denda ſunt: oportétque amplius eum qui hæc cōtundat,
neque annulum ferreum geſtare,neque calceamenta cla-
uis ferreis tranſfixa.atque id vt myſterium habe. Aſcle-
piadæ ad calculoſos compoſitio: Carpobalſami,lapidis
qui in ſpongiis reperitur , pulegii ſicci, ſeminis maluæ
ſylueſtris ſicci,ſing.æquales partes cōtuſas & cribratas re-
ponito,indéque cochl.I. cū vini diluti cyathis III. præbe-
to. Alia cōpoſitio celebris. Electri ſiue ſuccini vnc.I.lapi
G dū q in ſpōgiis reperiūtur vnc.I. ſarxiphagi vnc. I. dantur
ex ea ſcrup.II quomodocūque velis. Pharmacū ex carda
mino ligno valde celebre:Spicæ nardi,piperis,hyſſopi,te
colithi,cuiuſq; vnc.I.piperis albi ſcr.XVIII.caſiæ ſcrup. IX.
helenii ſiue inulæ ſcrup. V. ſcobis eboris ſcrup. XII. ligni
cardamini ſcrup.XII.mellis quātū ſufficit. dantur ex eo o-
bol.III.cū cōdito aut aqua mulſa. Aliud laudatū. Semi-
nis braſſicæ drachmas ſex, cyperorum, petroſelini , ele-
ctri,piperis,ſing.vnc.I.mellis quantū ſatis eſt. datur nucis
Ponticæ magnitudine cū cōdito febre carētibus, aut cū
H aqua mulſa. Aliud. Cucurbitam aridam exure, & ci-
neris cochlearium I.vt velis,bibendum præbe : aut cata-
potia ex cinere formato ac exhibeto, & celerrimè per lo-
tium calculum extrudet. Aliud , quod calidioribus

præcipuè conducit. Ex portulaca ſuccum exprimito, cúm que reſiccatum in catapotia redigito, & drachmam vnà exhibeto. ad miraculum vſque lapidem per vrinam expellit. Aliud. Cancros tres aut quinque aut ſeptē impari ſolùm numero, ſub teſta viuos exure, & contriti eorum ci neris cochlearium vnum cum condito præbe: eóque calculoſos renes ſanabis. Aliud. Phu aqua feruefactū bibēdum præbe, omnéſque lapides educet. Quòd ſi Mithridatis compoſitione abundes, eam quæ ſcincos admixtos habet, vnà cum decocto præbe. experimento conſtat: vtere. Conditum Oribaſii: Vini ſextarios duodecim, mellis ſextarios duos, piperis ſeſquiunciam, ſarxiphagi, betonicæ, mei, phu, ſpicæ nardi, petroſelini, caſiæ, cuiuſque ſextantem. Aliud conditū, ad veſicæ lapides accommodatum: Sarxiphagi, ſpicæ nardi, cuiuſque drachmas quatuor, piperis vnc. I. carpeſiæ, zingiberis, mei, aſari, caſiæ, ſiſonis, petroſelini, acori, dauci, ſingulorum drachmas quatuor, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quatuor aut quinque. Aliud renale: Spicæ nardi, phu, ſarxiphagi, betonicæ, aſari, lithoſpermi, petroſelini, cuiuſque vnciā I. coſti vnciæ dimidium. Ex hoc arido cochlearium vnum in conditum mitte, idque æger hora ante prandium bibat. lapides atterit; & per vrinam expellit, neque amplius cogi lapidem permittit. Aliud Oribaſii conditum renale: facit enim ad inueteratos renum dolores, & ad difficultatem emittendi vrinam ex veſica, ad ſtrangulationē item ac vrinæ ſuppreſſionem, ad eorundem etiam membrorum frigiditatem. calloſas duritíes extrudit, lapides confringit, & ad alias affectiones eodem modo probè facit: Sarxiphagi drachmas duas, betonicæ drachmam vnam, petroſelini ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrupulos tres, phylli ſcrupulos tres, rhei ſcrupulos tres, irionis ſcrupulos ſex, piperis ſcrupulos duodecim, mellis ſextarium vnum, vini boni ſextar. quatuor. Aliud pharmacum renale: Zador, *id eſt zedoariæ*, galangæ, liguſtici, ſeſelis, cardamomi, piperis longi, piperis albi, cinnamomi, zingiberis, ſeminis ſmyrnii, caryophylli, phylli, ſtachyos, myrobalani, phu, coſti, ſcordii, ſilphii ſiue laſerpitii, rhei barbarici, pæoniæ: alii etiam arboris nucis viſcum, & paliuri ſemē, itémque ſarxiphagum ac caſiam addunt. ex his ſingulis ſtateres duos commiſceto. Datur cum condito aut vino vetere ad balneum ituris, & ſine balneo veſperi ſimiliterque manè. Abſinthaton renale valde bonum: Petroſelini vnciam vnam, ſarxiphagi ſcrupulos duodecim, betonicæ ſcrupulos duodecim, ſeminis irionis ſeſquiunciā, ſpicæ nardi ſcrupulos ſex, phylli ſcrupulos ſex, rhei Pontici ſcrupulos ſex, calami aromatici ſcrupulos quinque, dictamni ſcrupulos tres, mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque. præbe mediocris poculi menſura ieiunis.

Pharmacum lapides in renibus atterens, adeo vt in vna die commoditatem ſuam oſtendat: Abrotoni drach. octo, croci drachmas octo, herbæ anthyllidis drach. XVI. foliorum rutæ viridium drach. XXXII. Probè contrita in paſtillos digerito, & ex eis drachmā I. cum aceto mulſo præbeto. Vtere ipſo, inquit, aſſiduè: mirum enim quanta vtilitate præſtet.

Cura eorum in quibus lapis atteri non poteſt, neque item per lotium excerni, Cap. XIIII.

Qvòd ſi veſicæ lapides per lotium excerni nō queāt, ſed in meatu ſint obturati, & vrinæ ſuppreſſionem inducāt: ægrum ſupinum decumbere, veluti dictū eſt, oportet, ita vt coxarum partes magis ſurſum vergant: indéque huc atque illuc multiformiter commouere, quò ex meatu excidat: pòſt verò, ita adhuc ſupinum & poſitu ſurſum vergentem mingere iubere. ſi verò neque ſic excernere poſſit, per catheterem inſtrumentum vrinam prolectare. Quòd ſi ob lapidis aſperitatē veſica incidatur, & ex hoc ſubcruēta mingāt, aliquādo verò purulēta, & ſubmucida, illis ipſis, ſiue mingant ſiue nō mingāt, plus quā aliis dolorū adeſt. Cæterū in potu exhibēda ſūt eis pharmaca quæ lapidē atterere prædicātur, & vlcera ipſa ſanāt. Quib⁹ verò vlcera nondum ſunt oborta, lapides autem in veſica detinētur, hi pellucida & tenuia ac aquoſa mingāt: quin & arenam ſubſidentem vrinæ habent, & in lotii eiectione

A dolores augeſcunt. Quòd ſi neque per hæc adhibita pharmaca, lapis in veſica atteri poſſit, ad ſectionem tranſeundum, quæ pro more infernè fiat: atque ita lapis ſubtrahatur & fiſſura quamdiligentiſſimè carne repleatur, cicatrix inducatur, ne fiſtula per ſucceſſum oboriatur.

Diæta poſt exectos lapides, aſſeruans ne alii renaſcantur, & de affligentis humoris cognitione ex lapidis colore, Cap. XV.

POſt exectum lapidem, & cicatricem vlceri obductam, diæta conſtituenda eſt, ne eos renaſci contingat. Con-
B iectura etiam facienda tum ex aliis tum execti lapidis colore, cuius humoris materia in corpore abundet, ex qua adeo lapides cogantur. Alii nanque ſubalbidi apparent, atque hi pituitoſiorē humorē oſtendunt: alii verò pallidi ſunt, & bilē abundare demonſtrant: alii autem coloris teſtacei ſunt, ob ſuperaſſatam videlicet à plurimo calore bilem: alii nigri, qui atræ bilis humorem exuperantem declarant. Omnes igitur quomodocunque calculoſi, à cœna aſſiduè vomāt, neq; quicquā feruēs in cibo ſumāt quod renes & veſicam excalefacere poſſit. Cauere autem conue
C nit cibaria ſubſtātiæ duræ, & quæ ægrè mādcatione atteruntur: itémque ea quæ multam ſubſtantiam habent, plurimúmque ſimiliter nutriunt, & quæ aceruatim digeruntur antequam perfectè concoquantur: grauis item qua litatis, & quæ difficulter commutantur ac ſupernatant, & ægrè per aluum ſubeunt, ac inflant: item quæ meatus obſtruunt, aut aliâs diutius in corporibus inſident. Ex huiuſmodi enim cibis venter labore fatigatus, ipſos aut crudos aut ſemicoctos ad hepar & renes digerit, atque ita quod crudum cumulatim allatum eſt, ineptè præterque
D naturam excolatur, & cum tumultu ad renes progreſſum, ſtatim coactum inſpiſſatur ac reſtitat. Quare omne lac, præter aſininum, eis incommodum exiſtit: hoc enim, inquit Archigenes, & ſubſtantia tenuiſſimum eſt, & facultatis facillimè diſſoluentis. igitur mirabiliter articulorum tumores & nodos (quos ad calloſæ duritiei modum ex vitioſi lactis vſu, pueri ſuſtinere coguntur) læuigat & delet. vnde admonendum duxi, vt ipſum calculoſis aſſiduè heminæ mēſura exhibeatur, poſt matutinas deambulationes: atque id aſſeruandi à lapidis generatione gratia, præ
E omnibus aliis fiat. Potus aliâs ſit aqua calida, fontana, pura, defæcata, leuis: vinum autem tenue, vrinam ciens, nō valde vetus. dulcia enim vina calculoſis ſunt nociua. Porrò, vt compendio dicam, omnis diæta in frigidiore temperatura præditis, exquiſitè attenuatoria ſit: in calidiorib⁹ verò, inter attenuatoria & impinguantia media. Satietatē verò præ omnibus aliis vitare oportet, dulcium præſertim & ex caſeo conflatorum ciborum: vnde & cruditatē infeſtiſſimam eis cenſere oportet: in quam ſiquādo incidant, impaſtos & abſque cibo manere decet. Frigora qui
F dem magis quàm æſtus cauenda. in temperatis verò locis degant, in quibus anni tempora & horæ nimio feruore non infeſtent. Aſſumātur etiam otioſæ deambulationes, & exercitia moderata: ſegnities enim & otium eis nocent. Cæterùm ventrem ſemper probè laxum habere oportet: hic enim ſi bene ſubierit, puriora lotia prodibunt. Vnguentis vtantur quæ locos defendere queant, ne facilè grauius oblædantur. Epithemata etiam cutem rubefacientia, itémque lancinantia, dropacéſque & ſinapiſmi adhibeantur. Malagma autem exquiſitum hoc eſt,
G neque facilè reperias aliud, inquit Archigenes, ad huiuſmodi affectiones magis accommodatum: Picis liquidæ heminas duas & dimidiam, ceræ ſeſquilibram, reſinæ pinus ſeſquilibram, ſulphuris viui ſeſquilibram, ſtaphidis agreſtis beſſem, galbani ſeſcuncem. liqueſcibilia eliquantur, & inſperſis aridis tritis, ſimul optimè ſubacta & vnita imponuntur. Varoſa aſperitas ex hoc inducta, mucum plurimum ducit, & pruritum non malum facit, adeo etiam vt volupe ſit, ſi per reſolutionem refrigeretur. Quòd ſi ali-
H quando leuis moleſtia inde oboriatur, cerato eam lenire oportet per vnā diem, ac deinde rurſus eadem imponere. Conuenientiſſimum etiam renibus eſt, ſi ſuper ventris locum idem malagma imponatur. Sinapiſmi item calculoſis apti ſunt, & naturalium aquarum vſus. lauent autem non ſæpe, vngātur autem frequenter. Curioſè autem tem-

poris opportunitas dispicienda est, vt venam secemus, si quidem sanguis abundare videatur, aut vt purgationibus conueniētibus vtamur in eis quibus vitiosi humores coaceruantur. Bibant autem & ea quæ vrinam cient per interualla quædam tum simplicia, tum composita præscripta: in huiusmodi enim omnibus quicquid modicè relictum est, facilè ad debitam commutationem deuenit. Aiūt autem quidam terram ex latere veteri tritam cum vermibus terrenis, & pectini crassius illitā, præparare vt lapis in vesica aut renibus per lotium eiiciatur.

De renum inflammatione, Rufi, Cap. XVI.

OB plurimas causas renes inflammantur. nam & humores corrupti, & plagæ, & attritiones, & pharmacorum potiones inflammationem generant, & præsertim equitationes continuæ & vehementes. Accedit ægris dolor pulsatilis retrò iuxta primum dorsi verticulum, paululùm supra spurias costas. distendit autem dolor sursum vsque ad hepar, præsertim dextro rene affecto, deorsum verò vsque ad vesicam & pudendum, lumbósque & coxēdices, pectinem item ac femora. consequitur etiam stupor propinqui cruris, & neque rectà erigi possunt, neque pedibus ingredi, & siue sternutatio, siue aliqua alia concussio irruat, vehementi dolore lancinantur. frigent eorū extrema, & magis suræ ac pedes. adest vrinæ emittendæ difficultas, mingúntque assiduè ac laboriosè, in principio quidem tenuia & aquosa, in quibus nihil subsidet: inflammatione verò in peius proficiente, rubicundiora: deinde etiam crassa & mucosa, adsúntque febres vehementes. Quòd si adhuc amplius inflāmatio augescat, hæc omnia itidem fiunt vehementiora. his accedit nausea, & stomachi morsus, & vomitus bilis. Quidam autem ipsorum vsque ad animi deliquium angūtur & exudant. Sistitur ipsis venter, adeo vt inflentur & assiduè ructus emittant. Sequitur fastidium vehemens, & quibusdam cōtinuæ fiunt exacerbationes: quibusdam verò per interualla. in vniuersum autem, ventris egestio & vrinæ multa excretio dolores ipsos præcedunt. Noui autem ego quendam qui post vehementem vexationem animo linquebatur, multúmque exudabat: vbi autem restitutus sibi animum recepisset, simul ab omnibus molestiis liber euasit. Renes igitur inflammatos, hoc modo curare oportet. Ægrum in lecto mollissimo decumbere oportet, ac primo die à cibo abstinere, non tamen in multos dies inediam extendere. vrinæ enim puriores & acriores per inediam redditæ, vehementissimos morsus infligunt. Itaque in principio sorbitionibus tenuibus morsus lenientibus connutrire oportet, & aquæ calidæ potu. Aquam verò mulsam in principio non laudo, priusquam concoctæ & consumptæ fuerint inflammationes: neque item eorum quæ vrinā cient vsum: oblædunt enim, mordaces humores inflammatis partibus inducendo. neque etiam purgatiuum pharmacū exhibendum, veluti quidam consueuerunt. Per clysterem autem, maluæ decoctum, aut seminis lini & fœnigræci, cum oleo infundendum, admixto etiam melle: aut ptisanæ succus cum oleo & melle. Cæterùm copia non multa infundatur, ne repleta intestina comprimant renes. Vbi verò stercora prodierint, & intestinum fuerit euacuatū, oleum adiiciatur anethinum aut gleucinum cum butyro, eliquatis in his adipibus quibusdam: anserino videlicet aut gallinaceo, aut medulla ceruina. Subeunte autem ventre, incumbentem lanam ex oleo calido assiduè rigare oportet: meliustamen fuerit, si anethum, ruta, althæa, & artemisia, oleo sint incocta. Porrò si adhuc maiori acumine renes affligantur, & vehementior exurgat dolor, venam cubiti secare conuenit: sanguinis detractione repetita. & si post id auxilii, aliquid ex inflammatione relinquatur, ad cataplasmata procedendum, primùm quidem ex farina in aqua mulsa cocta, aut ex semine lini, postea etiam ex chamæpity, polio, abrotono, trixagine, asaro, iunci odorati flore admiscendum. atque tū non amplius in aqua mulsa cataplasmata coquenda sunt, sed in passo. mixturæ autē modus sit, vt ad farinæ partes IIII. quorundā ex prædictis pharmacis partes duæ commisceantur. Bonum est & hoc cataplasma: Galbani, terebinthinæ, farinæ erui, cuiusque

A drach. quinquaginta, iridis drach. quatuor, cerati ex gleucino, aut amaracino, aut irino, aut cyprino, aut aliquo cōsimili oleo apparati libram vnam, farinæ triticeæ sextantē, passi Cretici quantum satis est. apparato, ac supra ilia ac lumbos imponito. Facit idem ad vesicam inflammatam si pectini imponatur. Quòd si per cataplasmata dolor nō lenietur, cucurbita lumbis ac iliis est adhibenda, & fissuris impactis plurimus sanguis attrahendus, deinde spongiarum fotu vtendum, & in calidam aquam desidēdum, in qua calamus aromaticus, chamæmelum, flos iunci odo-
B rati, semen lini, anethum, maluæ syluestris radices sint incocta. Prius autem & vesica ingens, aqua & oleo semiplena, ipsis locis imponatur, fomentis etiam pinguioribus admotis, póstque etiam ceratis. quin & malagmata amplius imponenda. Cerata quidem conueniunt ex cyprino aut irino apparata: malagmata autem odoratissima sint, qualia sunt hepatica ex styrace conflata. Cæterùm dolore affligente, bibenda sunt pharmaca quæ dolorem leuant: eiusmodi sané: Capitis papaueris tosti oboli dimidium, styracis tantundem, thuris obolum vnum, seminis cucu-
C meris grana viginti, seminis apii quantum tribus digitis comprehendi potest, opii ad erui magnitudinem. Hæc omnia quamtenuissimè terito, ac cum aqua dulci permixta pro vice vna exhibeto: statim enim quiescet dolor, & obdormiet æger. conferunt item consimiles pastilli dolorem leuantes. At verò vbi perfectè concoctæ fuerint inflammationes, & quieuerint dolores, tunc etiam per vrinam cientia purgandum: veluti sunt acorum, meon, phu, petroselinum, gramen, casia, chamæpitys, polium. horum vnumquodque ex aqua coquendum est, & cum vino &
D melle bibendum. Cibi autem post concoctas & consumptas inflammationes exhibendi sunt, panis optimus, maximè clibanites: ex volucribus, montanæ: ex marinis, herinacei recentes: ex oleribus, fœniculum, apium, daucus, & syluestria omnia, & cucumis coctus. Hæc enim optimè vrinam prolectāt: maximè verò id præstāt pastinacæ probè percoctæ, & crithma, & scandix, & gingidia. A concoctis inflammationibus, vrinæ his prodeunt multæ & crassæ, & in quibus bonum est quod subsidet, atque hæ ipsæ maximè iudicant ac secernunt morbum: aquosæ autem
E mictiones & puræ ac pellucentes, ægrè morbum secerni indicant.

De duritie renum, Cap. XVII.

QVæcunque durities circa renes oboriantur, dolores quidem non amplius inferunt: ægris autem ex vacuo ventris loco veluti quippiam pendere videtur, & stupor adest coxēdicum, & impotentia crurium, mingúntque pauca, & reliquo corporis habitu, aqua inter cutem laborantibus, maximè similes existunt. quidam etiam temporis progressu manifestè hydropem incurrunt, veluti e-
F tiam ab aliis visceribus induratis contingit. Hos itaque ceratis & malagmatis, itémque fricationibus ac pinguibus fomentis remollire oportet, & vrinā ducentia eis exhibere: vētrem item ex althææ, fœnigræci, & caricarum decocto subluere, melle & nitro ac oleo iisdem adiectis. Ad noctem item infusa per clysterem conueniunt, oleum anethinum cum butyro & adipe anserino.

De suppuratis renibus, Rufi, Cap. XVIII.

QVibuscunque renum inflammationes ad puris permutationem vertuntur, his omnes in renibus in-
G flammatis prædictæ accessiones extendentur, & febres cū horrore irruent, atque id maximè circa vesperam. Iam verò & tumor quodammodo circa ilia apparet, & vehemētis caloris sensus ipsos circa renes affligit: mingúntq; russa & pura. Vbi verò suppuratio fuerit perfecta, tunc & febrium & dolorum accessiones minores contingent: & grauitatis sensus magis circa affectum renem infestat: tempore rupturæ magis exacerbantur, ad quā etiam humorum excretio cum ipsis vrinis consequitur, inuehuntur & sordes quædam ex substantia renum elotæ. vtpluri-
H mùm enim ad vesicam ex renibus erumpēs pus defertur: quod sanè conducibile putandum est. aliquando autem & ad intestina eruptio deuoluitur, & per sedem pus euacuatur. Quibusdam verò neque in totum suppurata erūpunt, sed circa renes per multum tempus consistunt, do-

nec cautere adhibito aut alio modo forinsecus apertionẽ & eductionem moliaris. Igitur postquam abscessus signa apparuerint, quamcelerrimè adiuuare oportet tum suppurationem, tum puris eruptionem. Qua in re spongiæ aqua & oleo, itémque furfuribus imbutæ assiduè proderunt fotus gratia admotæ. eundem vsum etiam cataplasmata præbent, ex farina ordeacea cum ficuum & althææ ex aqua mulsa decocto, aut ex Cretico passo. Bonũ est & ipsas ficus admiscere tritas, & absinthii comam contusam, aut chamelæam, aut irin, & bryoniam. addatur & terebinthina, pix, manna thuris, thus ipsum, columbæ stercus, poliũ, & quæ similia his existunt: & simpliciter omnia adhibeãtur quæ in hepatis abscessu suprà approbauimus. In malignis & putrescentibus humoribus, quos ex febrium acrimonia cognosces, etiam rosæ in cataplasmata cõmiscendæ, & myrti baccæ, eruique ac lentis farinæ. hæc enim eisque similia, humorum putrefactionem sistũt. Post hæc emplastris vtendum quæ pus permutare possunt, quemadmodum in hepaticis est prædictum. Quòd si ruptura moretur, acriori infuso aluus est subluenda, veluti veratri nigri cremore: raphani item & alliorum ac cucumeris syluestris radicis cremore. Macerare autem hæc in aqua maris aut salsugine vel muria oportet, parúmque olei admiscere, quò infusa lubrica reddantur. Hæc sanè per clysterem infundenda, iubẽdique ægri quò plurimo tempore apud se detineant: consueuerunt enim sæpe ipsam suppurationem disrumpere, vnà cum hoc quòd vẽtrem emollire solent. Si verò vehementiores sunt dolores, ptisanæ succus infundatur & lac recẽs mulctum. insessus quoque in aquã & oleum apparetur. In potu leniora vrinam ducentia exhibeantur, veluti cucumeris semẽ decorticatum ex aqua mulsa, palmulis in ipsa incoctis. Danda etiã iris cum melle despumato delingenda, aut ipsum mel in decoquendo in pastillum redactum. Remorantem item rupturam iuuat cuminum cum passo, ruta cum vino mulso. Si verò ex habitu corporis & doloribus languidioribus cõiecturã facias ob crassitiem pus ipsum non excerni, fœniculi decoctum in potu dato, & chamæpityos, pulegiique & origani. Post rupturam autem, carunculæ paruæ oblongæ cũ vrina excernuntur: & si quidem maligna fuerint vlcera, humores fœtidi liuidi & mucosi: si verò benigna fuerint, etiam pus ipsum album, & æquale, & leue, absque odore graui, & pacum reperietur. Lac itaq; cum melle post puris eruptionem eis præbendum: & primùm quidem asininũ aut equinum: ad vlcera enim repurganda conducit. quũ verò repurgatione amplius opus non habent, & morsus fiunt obtusiores, indigétque æger nutrimẽto, tunc etiam bubulũ lac eis exhibẽdum II. & III. heminarum mensura. Amplius autem omne lac recens mulctum calidum præbẽdum est, animali in domum vbi æger decumbit deducto. hoc & aliorum internorum vlcerum optimum est pharmacum, & graui puri maximè amicũ, & corpus probè nutrit. Porrò ad vires refocillandas ac restituendas, ægrum decumbẽtem molliter fricare singulis diebus manè conuenit, & primùm bubulo lacte nutrire: postquam verò concoxerit lac, sorbitionem ex ptisana apparatã præbere, aut amylum, aut similaginem lotam cum lacte coctam. dandum & lac ouis permixtum, & iusculum gallinæ pingue. Ex oleribus conueniunt, malua, seris, rumex, portulaca, asparagus palustris, cucumis, lactuca, omnia cocta, neque quicquam crudum vorẽt. hæc sanè morsus obtundunt. Cæterùm succedentes repletiones vomitu euacuare oportet. vt verò facilè vomãt, cucumeris semen tritum ex passo eis præbeatur: aut ptisanæ succus cum passo. oleo autem cyprino præsertim illinantur pennæ, quibus item ad vomitum irritentur. Non solùm autẽ ad repletiones vomitus laudo, verùm siquis omni mense audenter vomat, fortè & renum vlcus, & quicquid inde mali accedere possit, dissoluat. reliqua diæta eadem sit cum ea quæ postea ad vesicæ vlcera dicetur. Ex iis verò quæ vrinã ducũt, simpliciora iã sæpe dicta itémque dicenda, ad repurganda renum vlcera bibantur. Quum verò munda fuerint vlcera, quod inde tibi palàm fiet, si neq; tectoriũ etiã vlceri obductum cum vrinis excretum appareat, neque etiam pus excretum sit fæculentum, sed subalbum, &

A leue, & æquale & paucum: tunc sanè pro emplastris malagmata assumenda sunt: id quod ex seminibus constat: itẽ quod ex baccis lauri: & quod Apollophaniũ inscribitur: & omnia quæ cutẽ rubefacere possunt, quale est id quod ad calculi affectionem est præscriptum. Pro iis verò quæ vrinam cient, reficcantia adhibeantur: quare cibus ipse adstringens sit, & pharmaca quæ corpora cogant. Conferũt etiam dropaces, & sinapismi, & naturalium aquarum calidarum & frigidarum vsus. Porrò ad inueterata renũ vlcera, pharmaca sunt assumenda quæ ad exulceratam ve- B sicam describentur. Atqui nosse oportet omnem exulcerationem, & vesicæ & renum, ægrè curabilem esse: præsertim quæ ex erosione sit oborta, adeóque paucos nouimus qui ab ea perfectè sint liberati: si verò extrà suppuratio vertatur, inflammatio magis tumescit, & ad manum & ad oculum magis euidenter exposita est. His meritò medici manum admoliuntur vbi maximè tumor attollitur, curámque adhibent quæ ad communia & caua vlcera requiritur. non ignorandum tamen ea in fistulam abire solere: quare diligentiori omnino indigẽt tractatione.

C De dysuria, id est emittendi vrinã difficultate, & stranguria, hoc est stillicidio vrinæ, Cap. XIX.

Dysuria dicitur, quum meiere æger cupit, & cum vi vrinæ excernuntur, strãguria autem appellatur, quum paulatim & guttatim vrinæ destillãt, & assiduam ad mingendum irritationem faciunt. Hæc autem contingunt aut ob acrimoniam vrinæ, aut ob exulcerationem vesicæ, aut ob vesicæ debilitatem. aliquando autem & affectis re- D nibus aut hepate, quum abscessus rumpitur, & pus per vesicam excernitur, assiduam irritationem ad mictionem propter acredinem suam inducit. ex intemperie etiam quadam ægra vesica in propria læditur actione. Necessarium igitur est scire causas quæ stranguriam & dysuriam præcesserunt, atque ad ipsas remedia adornare. Si igitur frigiditas has affectiones præcessit, oleo rutaceo calido pectinem fouere oportet, ægrúmq; in sampsuchi aut rutæ decoctũ desidere, ac imum ventrem cõtegere ac calefacere: aliquando & per sedem oleum rutaceum calidum infundere, & cibis vrinam cientibus vti quæ cõcalfacere E possint. aromatum etiam decoctiones in potu exhibere. potest etiam præberi in potu theriace cum passo aut vino mulso. Sin verò biliosiores sint vrinæ & mordacitas circa vesicam contingat, ac vrinæ stillicidium inducat: tum sanè exuperantem vitiosum humorem quamcelerrimè purgare oportet, & cibis temperamentum inducentibus vti, ita vt ab omnib9 acrib9 ac salsis abstineamus. in potu autem plurima aqua calida dulcis exhibenda, ægérque assiduè ad mictionem cogendus: si enim acre recrementũ diutius in vesica moretur, partes ipsas corrodit & exulcerat. Conueniet igitur continuis fomentis vti, & amylum F cum lacte decoctum, itémque cum palmarum decocto absorbẽdum præbere. vinum autem dulcius præbeatur. Optimum est & ipsum lac calidum potatum. Quòd si acrimonia adhuc augeatur, etiam per colem lac ipsum cũ amylo in vesicam iniiciatur, & pastillus ex physsalide cõstans in potu sumatur. Porrò si aliud membrum sit affectum, & idipsum per vesicam expurgetur, manifestum est illi priorem curam deberi, ita tamen vt neque vesicam G negligamus.

De difficultate emittendi vrinam in febribus, Cap. XX.

Philumeni. Fit & in febrium malignarum principio vrinæ emittendæ difficultas, vt & inde vesica affligatur, & paulatim cum dolore vrinam emittat. neque verò sola molestia hæc est, sed & signum totius neruosæ partis affectæ. Ad imum ventrem igitur & pectinem, inguináque & coxendices, lana pura oleo dulci imbuta, in quo ruta, anethum, aut oleum sicyonium sint decocta, impo- H natur, lanǽque amplius cuminum quamtenuissimè tritũ infarciatur: & si aluus eis sit adstricta, fœnigræci & maluæ decoctiones infundantur. Insessiones etiam assumantur vsque ad vmbilicum & lumbos totos, ex artemisiæ, fœnigræci, rutæ, pulegii, & maximè sampsuchi decocto, oleo itidem admixto. Quòd si accessiones vrgeãt, etiam venæ

ſectio adhibenda eſt,& diæta exquiſita,quæ maxima par
te ex ſorbitionibus conſtet. Vtimur itaque alica lota cũ
anetho in aqua mulſa deſpumata cocta,aut pane loto,aut
ſorbilibus ouis. Poſt hæc & malua conuenit,friabilis co
cta,& porrum capitatum in tribus aquis decoctum,& te
nerrimi piſces. Poſt fomenta verò,cataplaſmata adhibeã
tur ex eadem materia apparata. Vrgentibus autem dolo-
ribus, cucurbitæ cum ſcarificatione ad imum ventrem
affigantur. Ceratum verò ad has affectiones conuenien-
tiſſimum hoc eſt: Maluæ ſylueſtris radices in oleo ſicyo-
nio cum modica aqua concoquuntur,donec aridæ fiant.
& ipſæ quidem abiiciuntur,oleum autem cum rutæ ſuc-
co permiſcetur,vt quarta olei pars de ſucco rutæ addatur:
hiſque amplius cera ſufficiens & parum caſtorei adiici-
tur. Cæterùm potus ita affectis commodus eſt cucumeris
ſatiui ſemen,quod præmaceratum decorticatur: deinde
tritum cochleariorũ II. menſura ex aquæ cyathis tribus
præbetur. lotium enim citra moleſtiam ducit, & dolo-
res circum locos infeſtantes e veſtigio diſſoluit. A reli-
quis autem quæ vrinam cient,quandiu febres perſtite-
rint,in totum abſtinendum eſt. Moti enim ex febrili ca-
lore totius corporis humores,per ea quæ efficacius vri-
nam cient,ad veſicam prius afflictam deducuntur.

De iſchuria,hoc eſt,vrinæ ſuppreſſione, Cap. XXI.

ISchuriæ, *hoc eſt vrinæ ſuppreſſæ* affectionem etiam i-
pſum nomẽ declarat: ægris enim in totum vrina ſup-
primitur ac cohibetur. Atq; id aliquãdo ob imbecillita
tem contingit,veſica ea quæ in ipſa continentur arctè cõ
plecti ac exprimere non potente: aliquando autem & in-
feriore meatu à craſſis humoribus obturato, aut lapide
obſtructo: quandoque autem ob inflammationem aut
talem quempiam tumorem meatum anguſtum redden-
tem,& perfectè obturantem. Sanguis etiam in grumos
concretus in veſica,ſuppreſſæ vrinæ cauſa exiſtit. pus itẽ
craſſum per ipſam veſicam à renibus,aut hepate,aut alio
quopiam inferiore membro excretum, vrinæ ſuppreſſio-
nem operatur. Accedit & ſanis ſæpe vrinam ipſorum co-
hiberi,aut ob negotiorum importunitatem, aut in con-
cionibus,aut foro iudiciario,aut ſomnis,ſi diutius conti
nuerint mictionem. Afficitur enim in his comprehenſi-
ua & vrinam obuoluens veſicæ vis, ex immodica vide-
licet repletione & tenſione: imò quantum amplitudo
ipſius veſicæ expleta circumtenditur, tanto anguſtior
ſeipſo fit meatus. Vrinã igitur ob inflammationẽ ſup-
preſſam,venæ ſectione curabimus: fomentis item ac cata
plaſmatis aliiſque remediis adhibitis, quæ iam ſæpe ad
inflammata ſunt prædicta,& in ſequentibus deſcriben-
tur. Si verò ſanguinis eruptio præceſſerit, coniectare o-
portet ſanguinis grumos ſuppreſſæ vrinæ cauſam eſſe. hi
itaque diſſoluendi ſunt eo modo, qui de eruptione ſan-
guinis ex veſica,dicetur. Quòd ſi lapis ſit qui vrinam ſup
primat,& hunc ex loco excutere ac dimouere oportet,
quemadmodum de calculoſis eſt prædictum. Si verò craſ
ſi humores in cauſa ſint,fomentis & inſeſſionibus ac ca-
taplaſmatis cura concredenda eſt: ab iis verò quæ vrinã
cient,in totum abſtinendum,velut in loco de difficulta-
te emittendi vrinam in febribus eſt relatum. Quibus ve-
rò citra inflammationem & eruptionem ſanguinis, aut
aliam quandam ex prædictis cauſam, vrinæ excretio ſup
primitur,propter ægrum veſicæ ſenſum contigit id ſci-
licet. quapropter irritando ſubmonere ac excitare eius
actionem oportet, & per inſeſſus auxiliari, nitróque ad
meatum admoto, aut nitri ſpuma, aut cimicibus contri-
tis. Quòd ſi ita non procedat, ad catheterum vſum con-
fugiendum,pérque hoc ipſum inſtrumẽtum immiſſum
vrinæ prolectandæ. Vrinam ducentia nequaquam bibãt,
ne multitudine eius veſica diſtendatur. In ſanis autem,
quum, vt dictũ eſt, ob negotiorũ importunitatẽ lotiũ
diutius retentum veſicam debilem reddat, auxiliari o-
portet ipſi, ambabus manibus ſupra imum ventrem ad-
motis,ac vrina lentè expreſſa. Ad vrinam ægrè prodeũ-
tem: Cucurbitæ ſemen præmundatum aqua macerato.
quum verò emollitum fuerit,ſufficienter aqua affuſa te-

A rito,percolato,ac ſuccum bibendum præbeto. vtere: ex-
perimento conſtat.

De ſcabioſa veſica, Cap. XXII.

QVibus veſica ſcabit,his pruritus tum imi ventris,tũ
pectinis ſuccedit,inque vrinis aſperæ & furfuraceæ
ſubſidentiæ deferuntur: progrediente verò morbo,veſi-
ſica exulceratur,acceſſionéſque ad vlcera præſcriptæ in-
ducuntur. Noſſe igitur operæpretium eſt quòd non peni
tus curabile ſit malum. conandum tamen vt pro viribus
leniatur. A mordacib⁹ igitur & quæ humores acriores ac
B ſalſiores reddunt, abſtinendum. Exhibenda autem vina
dulcia,& lac,& gallinæ,aut hœdorum aut agnellorum
carnium iuſcula,palmarúmque cremor: ſimilago item
& amylum,ac ſorbitiones ex his apparatæ. piſces molles
carne & omnes cocti: & ex oleribus quæcũque vrinam
quidem ſubducunt,nihil verò mordax in ſe habent,vel-
ut eſt paſtinaca probè cocti: crithma,fœniculum,apiũ,
hippoſelinum,aſparagus, cucumis, & quæcunque eius
generis exiſtunt: nam & vrinam agentibus,mitioribus ta
men,veſicam ſuppurgare oportet: periculum enim eſt
C ne fortioribus exulceretur,quod omnino peius extat. V-
rinam itaque commodè cient,cãcri,& pinnæ conchæ, &
herinacei marini recẽtes,& herinacei terreſtris caro exic
cata & drachmæ pondere potu accepta. neque minus cõ-
modæ cicadæ cenſendæ & vermes terreni tres ex paſſo
potati. Non inconueniens item fœnigræci ſuccum cum
melle ſorbere: idipſum enim & inteſtini morſus obtun-
dit: & ſi ad veſicam procedat, ſcabiem eius mitigat. idem
etiam tragacantha facit. Iucundus eſt item baccarum
myrti cremor cũ vino potatus,aut mali cotonei cremor,
D aut cuiuſcunque alterius adſtringẽtis fructus. Hæc autẽ,
adſtringentia inquam,pruritus mitigant: affectionem ve
rò non ſanãt. Diæta porrò optimi ſucci ſit,& per aliquot
dies vomant. Sero autem lactis aluus ſubducatur. medio-
cribus etiam exercitiis moderatè vtãtur. Aliud, quod
confeſtim auxiliatur: Serpyllum cum cicere ſatis diu
coquito,percolatúmque decoctum bibendum præbeto.

Oribaſii ad ægrè meientes: Amomi,cardamomi,flo
E ris iunci odorati,cuiuſque drach. ſex,coſti,caſtorei,myr
rhæ,cuiuſque drach. tres,caſiæ drach. I. mellis quantum
ſatis eſt,datur fabæ Ægyptiæ magnitudine cum vino tẽ-
peratum. Aliud eiuſdem: Petroſelini,baccarum myr-
ti nigrarum,ſingulorum drach. XVI. ſeminis apii drach.
XXXII. ammii drach. octo, nardi Celticæ drach. quatuor,
myrrhæ drach. II. mellis quãtum ſufficit, datur drachma
vna ex aqua mulſa, aut vino diluto cyathorum trium
menſura.

Simplicia remedia ad ſuppreſſam ac ægrè prodeuntẽ vrinam,ſi aut eius multitudo aut
F
craſſities in cauſa ſit, Cap. XXIII.

VRinam difficulter prodeuntem & ſuppreſſam,viſce
ra herinacei terreſtris ſanant exiccata ac ſuffita æ-
gro vndiquaque contecto. oportet autem ipſã ſale condi
re ac exiccare. quin & in potu accepta ſicca trita quantũ
tribus digitis apprehendi poteſt ex vino multas vrinas
cient: carnis item herinacei in ſole exiccati drach. I. ex vĩ
no datur,& vrinã multã citra moleſtiã educit. Aliud.
Aſelli qui & millepedæ ſub aquario ſtabulantes vaſe,
G egregiè difficultatem emittendi vrinam ſoluunt, ſi duo
aut tres in modico garo coquantur, ipſúmque garum cũ
aquæ cyathis duobus bibatur. Aliud. Vermes terre-
nos tres aut quinque tritos ex vino mulſo aut aqua mul-
ſa præbeto. citò enim vrinam ducunt. Forinſecus autem
artemiſiæ folia cum myrrha trita pectini illini, itémque
imo ventri,& lotium prodibit. Aliud. Perdicium her
bam terito, & affuſo oleo ferueſacito: atque ita veſicæ
imponito. Eandem item herbam cum oleo coquito ipſã
que proiecta lanam oleo imbuito ac imponito: aut pepo
H nis pulcherrimi pelliculam cum modica ipſius carne i-
mo ventri imponito & colligato,& prodibit vrina. ſi ve
rò arida ſit pellicula, ipſam in aqua macerato,& imponi
to,ac colligato. Inſeſſus etiã ex ſampſuchi maximè deco
cto apparentur,aut ſi id non adſit, ex decocto rutæ,arte-
miſiæ,& althææ.

De dissoluta per paralysin vesica, Cap. XXIIII.

EX iis qui paralysi exolutam vesicam habent,alii qui-
dem præter voluntatem vrinam emittunt, & quanto
plus id eis contingit,eo minus periculo sunt obnoxii:a-
lii autem lotium non excernunt,sed eo suppresso vesica
& lumbi eis distenduntur,similitérque pecten: femora
autem tumefacta habent, & quum non eiiciant lotium,
subiecta membra mortificantur, neque ita lõgè pòst mo
riuntur. Quum igitur lædi cõtigerit neruos qui ex spina-
li medulla ad musculum vesicæ collum claudentem de-
feruntur,exoluto musculo,inuoluntaria vrinæ excretio
cõtingit. Si verò proprii vesicæ nerui fuerint affecti,ner-
ui autem musculi qui ceruicem vesicæ complectuntur
vires suas conseruantes in actione sua validi sunt, vrina
ipsa cohibetur. Cæterùm quum cuidam ob casum spina
in anteriorẽ partẽ esset luxata,& inflãmatio successisset,
tertia die vrinæ suppressio ei accessit: Curauimus autẽ i-
psum,inquit Galenus, veluti cõtra inflammationem re-
nitentes. Alius autem quum cecidisset, vertebris retrò
inuersis & luxatis,præter volũtatem vrina ab eo prodiit,
citra tamen vesicæ dolorem. ex quo coniecturam feci-
mus neruum esse læsum musculi eius qui vesicam clau-
dit,& propterea medelam spinali medullæ adhibuimus
affectis inquam vertebris. Iis igitur quibus citra casum
vrina supprimitur,hoc modo auxiliari oportet: Insessus
assidui in fœnigræci,seminis lini,althææ,rutæ,ac artemi
siæ decoctum cum oleo eis apparentur, & loci ex oleo
calido rutaceo aut sicyonio, aut gleucino sæpe per diem
& noctem,& maximè post insessus irrigentur & perfun-
dantur:cucurbitæ etiam locis affigendæ,& cataplasmata
imponenda ex cruda ordeacea farina, ex vinóque dulci
& vino mulso. In aluum autem per clysterem infunda-
tur centaureæ,& radicis cucumeris agrestis decoctũ,ad-
dito oleo rutaceo & melle. Post sublutam verò aluum,
oleum rutaceum sicyonio admixto infundendum,adie-
cto aliquando etiam modico castoreo. Vnguenta item
& medicamẽta illitu lassos neruos reficiẽtia(acopa *Græ-
ci* vocant,& suprà ad resolutiones sunt descripta)tum spi
næ,tum imo ventri adhibenda. castoreum itémque the-
riace in potu propinanda. Modicus autem eis conuenit
potus,& vomitus qui pituitam educunt. Post euacuatio-
nes,sinapismi tum pectini tum lumbis commodi sunt.
à quibus, cerata quæ partes mitigent,& malagmata odo
ra imponantur. Porrò vrinæ suppressionem quæ ob sau-
ciatam spinam,aut casum,aut vertebræ luxationem, aut
ob lethales accessionum concursus suborta est, impossi-
bile est curare: quare cautè remedia adhibere oportet.
Cæterùm eos qui præter voluntatem vrinam emittunt,
curare conuenit roborando per mordacia cataplasmata,
& malagmata,& per rubefacientia ex sinapi apparata,&
arenæ à sole feruefactæ iniectione,aquísque naturalibus,
primùm quidem calidis,postea etiam frigidis & maxi-
mè sulphurulentis & bituminosis. Exercendæ etiam ac
perfricandæ partes,veluti in loco de resolutione est præ
dictum. vrinam autem ducentia nequaquam exhibean-
tur. Diæta verò calidior & siccior sit, nisi acriores ac
mordaciores appareant vrinæ.

Ad eos qui se in somno permingunt, Cap. XXV.

AFfectio hæc pueris maximè contingit. ad eam Ar-
chigenes hæc descripsit. Pulmo hœdi moderatè as-
satus,& citra panem largè ad triduum in cibo acceptus,
eos qui lectos comminguńt,corrigit. Aliud. Leporis
cerebellum siccum potatum ex vino,lectos permingen-
tes sanat. Aliud. Testiculum leporis siccum in vinum
radito,& bibendum dato. Quidam autem leporis cere-
brum in vesicam porcinam coniectum & assatum, vnà
cum vesica edendum præbent. etenim ipsa porcina vesi-
ca per se vsta, & in potu exhibita,iuuat. simili modo &
ouilla vesica facit. cinerem itaque eius ex posca præbe-
to. Aliud. Adipem anserinum drachmæ pondere, cum
coagulo leporino oboli pondere,& cum polenta subigi
to, & reclinatis in lectum præbeto. Aliud. Linguæ
anserinæ coctæ per triduum exhibitæ,affectionẽ sanant.

A quidã assatas præbent. Aliud item Archigenis: Myr-
rhæ,calaminthæ,cuiusque obolum vnum terito, & cum
vino odoro ante cœnã bibẽda præbeto. Aliud eiusdẽ.
Raphanidem marinam contusam vrito,eiúsque cine-
rem totum bibendum præbeto. Aliud. Rutæ,præser-
tim syluestris,semen torrefactum duarum drachmarum
pondere bibendum præbe. Aliud. Castorei drach. I.
in potu præbe. Quòd si acriores & mordaciores sint vri
næ,lactucæ seminis drachmam vnam bibendam dato.
Aliud. Galli guttur vstum ac tritum cum aqua tepi
B da ieiunis bibendum porrige. Aliud. Gnaphaliũ aut
anthyllin herbas quibus pro tomento & strato vsus est
æger,eásque perminxit,siccato,vrito,& cum potu exhi-
beto. Cæterùm in somno pudendum illinant ex cimolia
cum perdicii succo. Circumligẽt etiam femora infra in-
guina,quatuor digitorum distantia, atque hoc per viti-
cis virgas. Porrò vbi sitierint,omnino amplius dormiãt:
multus enim potus affectioni incommodus existit. At-
qui si diuturnum & inueteratum sit malum, velut eos
C qui præter voluntatem ob resolutionem vesicæ vrinam
emittunt, curato. Differunt autem hi ab illis,in eo quòd
his per somnum saltem hæc accessio contingit: illi verò
quibus ob musculi colli vesicæ resolutionem hoc acci-
dit,etiam dum vigilant,eodem modo afficiuntur.

De inflammatione vesicæ, Rufi, Cap. XXVI.

MOrborum qui circa vesicam oboriuntur,grauissi-
mus & maximè mortalis,inflammatio existit. Cõ-
sequuntur autem ægros communia inflammationis si-
D gna. Febri acuta infestantur, & vigilant, & delirantes a-
liena loquuntur,& vomũt biliosa pura, & lotium eiice-
re non possunt:durus fit pecten & pubes cum vehementi
dolore,& egerendi appetentiæ,velut in tenesmo,fieri so-
lent:quod verò egeritur tenue est, & subsidentiam non
habet. aliquando & inflationes sequuntur, & aluus ad-
stricta est, intestino recto ab inflãmatione vesicæ com-
presso. His itaque,si nihil aliud prohibeat, venam citra
cunctationem in principio morbi secato, & pauco cibo
asseruato,& aquæ potu:locos verò oleo in quo anethum
semen lini,aliquando etiam ruta & althæa incocta sint
E irrigato. In decoctũ item seminis lini & fœnigræci in-
sidere facito,odorato aliquo semine, veluti petroselino,
dauco,aniso,simul incocto. admoneatúrque æger quò
in aqua decocti desidens mingat. vesica enim non satis
robusta est ad amplectendam & expellendam vrinam:
igitur ipsum ægrum aut aliquem ex adstantibus scitè
& placidè pectinem premere oportet,neque id vltra mo
dum,ne dolor inde intendatur. est autẽ inuentum Philu
meni,qui hominem hoc modo à se tractatum vrinam
eiecisse testatur. Cæterùm primùm omniũ aluus leni in-
F fuso subluatur, & post stercorum eductionem, oleum
quo suprà ad irrigationem vsus es, in intestinum,solatii
& leniẽdi doloris gratia,iniiciatur. Præstat autem & pa-
paueris caput simul cum oleo incoquere,& adipem anse
rinum aut gallinaceum recentem in ipso oleo eliquatũ
simul infundere. Ego verò,inquit Rufus,vehementiori-
bus existentibus doloribus,opium magnitudine erui cũ
modica myrrha & croco lanæ illitum,in podicem indi-
di,& statim dolores quieuerunt,confestímque æger ob-
dormiit. Post clysterem & infusa, insessúsque & irriga-
G tiones, etiã cataplasmatis vtẽdum ex cruda ordeacea fa
rina,capitibus papaueris,& hyoscyami foliis,ac modico
mandragoræ succo adiectis. Fomenta autem fiant per a-
quam & oleũ in vesicis bubulis semiplenis admota: aut
polentam calidam in sacculis aut detritæ vestis pannicu
lis ligato,& pro fotu admoueto. Post cataplasmata etiã
cerata imponãtur,ex œsypo,& cera,& sicyonio aut gleu-
cino oleo cum castoreo apparata. Quòd si neque sic mali
tumultus cesset,cucurbitam affigemus locis vnà cum sca
rificatione. Cæterùm vbi euidens declinatio apparuerit,
H ad emplastra & malagmata transeundum est. Porrò ca-
theteris immissionem ad inflammatam vesicam,in viro
quidem non probo: etenim quum laboriosè immitti
queat,dolores exacuit,& inflammationẽ auget. verùm
mulieri ipsum adhibere nihil absurdum: breuis enim in

ipſis vrinæ meatus exiſtit,& rectà ſitus,vt citra dolorem hoc molimen admittant.Si verò vrinæ ſuppreſſæ periculum vrgeat,neceſſariò ad catheteris vſum confugimus, non quòd affectionis moleſtiam tollat, ſed vt vrgentem vrinæ ſuppreſſionem corrigat,& à præcipiti periculo liberet.Poſt vrinæ prolectationem,rurſus ad eadem mitigatiua auxilia accedendum,vſquequo inflammatio ſoluatur aut ſuppuretur.Solet autem ſæpe repentè inflammatio ſolui,eryſipelate iuxta cutisſuperficiem oborto,& permanente,neque rurſus intrò recurrente: imò & lotio multo eiecto,ſæpe id eadem iudicatione liberum hominem reliquit.nihilominus tamen etiamſi hæc appareât, iis remediis inſiſtere oportet, quandoquidem vtplurimùm tenſione aliqua factaac oborta,continuæ exacerbationes fiunt,& mali cõſtitutio diuturna. At verò vbi periculoſæ acceſſiones ceſſarint,& morbi conſtitutio iam fuerit inueterata,ad vnguenta quæ humores ex profundo euocant ac transferunt(metaſyncritica *Græci* appellãt) & ad malagmata, trãſeundum eſt,quæ cutem rubefacere poſſunt.

De ſanguinis ex veſica eruptione,& de grumis eiuſdem, Cap. XXVII.

EST & alius acutus veſicæ morbus. rumpitur autem vena in ipſa,& partim quidem ſanguinem foras mittit,partim verò intus condenſatur.Sanguine autem condenſato,& grumis coactis, æger animo linquitur & pallescit,pulſuſque paruos,obſcuros,& denſos habet, mœrore angitur,refrigeratur,ac virib⁹ deſtituitur. quũ verò grumus aliquando in vrinarium meatum inciderit,is etiam lotii excretionem ſupprimit.verùm omnino difficilioris curæ cenſenda eſt eruptio ex eroſione facta.Quare quamcelerrimè,velut etiam in aliis ſanguinis eruptionibus,auxilium ferre oportet, extremas partes conſtringendo,& pectinem ex ſpongiis poſca imbutis irrigando. Quòd ſi inflammationem ſuſpectam habes, lanas ſuccidas vino & roſaceo madidas imponito. Cæterùm prædictum periculum, compendiariam curam facere conuenit,& nequaquam rem differre:& ſi quidem nihil prohibeat,venam ſecare partita ſanguinis detractione, vt eo modo ſæpe & paulatim ſanguis detractus reuellatur: ægri verò in decumbendo ſurſum verſus collocentur, & coxendicibus ipſorum leuandis & ſimul refrigerandis ſpongiæ poſca imbutæ ſubdantur, aut pelles ſubſternãtur:ſummè autem proſunt vrgente malo cucurbitulæ iliis ac lumbis affixæ.Poſt irrigationes autem,cataplaſmatis vtendum,ſanguinaria,rubo,plantagine,perdicio,mali Punici floribus, lẽtiſci & myrti foliis.horum vnumquodque cum polentæ flore pro cataplaſmate imponẽdum eſt,& frequẽter priuſquam tepeſcat,altero impoſito,auferendum.Optimè etiam faciunt ex palmis, acacia & hypociſthide ac alumine apparata cataplaſmata, & quæ his ſimilia exiſtunt.Summè autem cinis linteoli vſti auxiliatur,ſi palmis admiſceatur,aut alicui ex epithematis infarciatur. Spongia item pice liquida imbuta,vſta & epithematis admixta,mirificè ſanguinis eruptiones ſiſtit.Cæterùm detritæ veſtis panniculus vſtus,& ſpõgia vſta,nõ ſolùm forinſec⁹ locis appoſita,ſed & cũ plãtaginis ,aut ſanguinariæ,aut herbæ ſideritidis ſucco veſicæ infuſa,maximopere auxiliantur.Oportet autem infuſi fiſtulam aliàs catheteri ſimilem eſſe,verùm ex ſummo vtriculum aut veſicam adaptatam habere. quandoque & ſedi hæc infuſa proſunt. Inſeſſus autem conueniunt ex conſimili materia conſtructi.nam & poſca & lentiſci decoctum,itémque rubi & ſimilium eis conuenit. Danda autem & in potu pharmaca eductioni ſanguinis apta tũ ſimplicia tum compóſita,veluti ſunt rheon Ponticum tenuiſſimè tritum,& loti arboris ſcobes & ramenta,præſertim corticis eiuſdem,& glycyſides,aut pæoniæ grana rubra duodecim,terra Samia & Lemnia,ſphragis appellata,hippuris,centaureæ magnæ radix,thuris cortex , & ſimilia.Optimum verò & hoc eſt,quo Archigenes vſus eſt. Ad ſanguinem mingentes, Archigenis. Aluminis ſciſſilis drachmam vnam,gummi obolum vnum,tragacanthæ drachmas duas,in paſſo diluito, & in paſtillos redigito,& ex eis obolos duos cum paſſo præbeto. Ad ſanguinis è veſica eruptionem, Aſclepiadæ: Balauſtii, acaciæ,ſucci hypociſthidis,cuiuſque drach. quatuor, aluminis ſciſſi drachmas duas.in paſtillos cum aqua digerito,& obolos tres cum vini myrtitæ cyathis tribus exhibeto.Porrò quibus ſanguis in veſica in grumos cogitur, primùm tentandum eſt vt pharmacis diffundatur.Artemiſia igitur in potu præbenda eſt,& elichryſon, & Cyrenaicus ſuccus,aut laſer purum,aut conyza præſertim parua,abſinthium,raphani ſemen,rubi ſuccus,betæ ſuccus, leporis coagulum aut hœdi, vnumquodque cum aceto mulſo.Ego autem,inquit Galenus,pharmacum eis præbui bibendum quod lapidem confringit,ex aceto mulſo:imò ipſum per ſe acetum mulſum exhibui,& quibuſdam ipſorum grumi diſſoluti paulatim per lotium prodierunt.Quòd ſi hoc modo nihil proficias, ſed vrina ſupprimatur,neceſſitatem inducet catheteris adhibendi,per quem vbi vrinas eduxerimus,rurſus prædicta in potu exhibemus præſtantia ad grumorum coactorum diſſolutionem:ſi verò neque grumi ſic diſſoluantur, intercapedinem inter anum & pudẽdum,perinæon *Græcis* dictam, infernè diſſecare oportet, quemadmodum in calculoſa veſica eſt prædictum,& eductis grumis,de cætero velut ad ſanguinis eruptionem,veſicæ opitulabimur.vbi verò ſanguinis eruptio ceſſarit, velut alia vlcera curato. At verò ſanguinis ex cole eruptiones,epithemata colem refrigerantia,& quoddam ex prædictis infuſum ſanant.

Quæ tubercula in veſica matureſcere oporteat, Cap. XXVIII.

OPtimum quidem eſt in principio conari quò tubercula diſſoluantur,vt ne in pus permutentur.Si verò id citò fieri non poſſit,auxiliorum vſu ea matura facere oportet,quæ ſuprà renibus cataplaſmatis modo dixi imponenda,atque amplius adhuc naſturtio cum erui farina & melle,& columbino ſtercore cum caricis impoſito.Fomentis autem & aliis remediis vtendum, quemadmodum iſtic eſt prædictum. Vtplurimùm verò circa veſicæ collum ſuppurantur. quapropter etiam vrinæ ſtillicidium amplius inducunt. ſuppurantur & in vicinis ſedi locis,& magis recrementi egeſtionem impediunt.Suppurãtur etiam circa pectinem vtrinque:verùm non difficile eſt ea coniectare,tum loci dolore tum grauitate:atque ipſo adeò tactu. duriora enim & calidiora ſunt corpora quæ ſuppurationem incurrent.Ex tuberculis etiam quædam foras vertũtur ad ſedem,quædam quocunque cõtigerit defluxus.Periculoſa igitur & hæc ſunt ac omnino lethalia:periculoſiora autem ſunt quæ intus rumpuntur.

De veſicæ vlceribus, Rufi, Cap. XXIX.

SI veſica ſit exulcerata,aut propter abſceſſum, aut ob tuberculum quod præceſſit,aut ex ruptura,aut ob fluxionis eroſionem, aut ob aliam quamcunque cauſam, ægros dolor acutus veſicæ omni quidem tempore comitatur,maximè verò tempore mictionis & excretionis puris.& ſi quidem ſordida fuerint vlcera, fæculenta ſimul excernuntur & mucoſa,& quæ craſſam ſubſidentiam ad modum farinæ habent:aliquando autem & pelliculæ tenues ad modum foliorum & lamarum cum vrina excernuntur.Si verò ſerpendo depaſcant vlcera, ſubcruẽta excernuntur & ſanioſa ac fœtentia.Ad hæc accedunt vrinæ emittendæ difficultas,& pudendi arrectio ac petulãtia, & dolor non ſolùm quum vrinæ meatus fuerit affectus, ſed & quum tale quippiam in profundo exiſtit. Cognoſcetur autẽ num in profundo, ſiue iuxta vrinæ meatũ ſit affectio,ex eo quòd,ſi in amplitudine ſua veſica ſit affecta,dolor circa pubem cõſequatur:ſi verò iuxta collum veſicæ vlcera conſiſtant, tempore mictionis tantùm,& maximè vbi mingere inceperint ac ceſſauerint, dolor ſentitur:atque id amplius contingit ſi vrinæ ſint acriores.Omnes quidem igitur aſſiduè decumbunt, & neque erecti ſtare poſſunt,neque reclinati quieſcunt:ab indeſinẽte dolore,febribus,vigiliis,& colliquatione perimũtur:alii quidem citius,alii tardius. Dolores enim acuti ſunt & vlcera iniucunda, partim quòd vrina aſſiduè ea contingat,partim quòd vrina natura acris exiſtat:neque, quamuis plurima excernatur, vniuerſa veſica euacuari

poſſit,

possit:sed semper ex vrina quippiam in ipsa relinquitur, quod continuè vlcera contingit: sempérque vesica lotio plena existit.etenim quum multitudo eius euacuatur,vesica contrahitur,& quod in ea relictum est quantũuis modicum,id ipsum omnes eius partes contingit,& quantum rursus repletur,paulatim simul extenditur. Propter hoc ipsum itaq;,& quòd neruosa est,insanabilia vtplurimùm eius vlcera existunt:periculosiora autem sunt quæ ex erosione orta sunt,& modica spes est ea restaurandi. Attamẽ quum sæpe etiam præter expectationem quædam eueniant,cura est aggredienda, per quam si nihil aliud, certè accessorii dolores minuentur. Primùm igitur persuadendus est æger vt decumbat, & in lecto quietem toleret,idque maximè si febres simul adsint:deinde remedia febribus intermittentibus adhibenda. Maximum verò hîc fuerit lactis potus, neque scio an post vllum aliud remediũ secundo saltem loco id sit habẽdum:nam & asperitates lenit,& vlcerationes eluit,aliásque affectionem extergit.reliqua verò diæta frugi sit & commoda,vt ne vrina acris fiens mordeat ac irritet vlcera. Per pharmaca etiam consolari ægrum oportet, quæ supernè pectinem amplectantur:& si quidem cum inflammatione exulceratio consistat,cataplasmata ex lini semine & fœnogræco apta erunt,& reliqua quæ inflammationem soluere possunt:insessiones item & fomenta ex oleo &per spongias. quin & cerata imponẽda ex œsypo, butyro,adipe anserino,& styrace apparata,& ceratum myrteum quod pro cerussa,Samiam terrã aut Lemniam, sphragidem appellatam, aut minium sinopicum, aut diphryges habet admixtũ. Quòd si loci violentius coarctentur,nardinũ quidem sit ceratum : maluæ autem radices probè in aqua mulsa coctæ,deinde tritæ, in ceratum infarciantur, aut cerata ex meliloto & fœnogræco similiter adhibeantur, aut quod tetrapharmacum, itémque quod enneapharmacum inscribitur:laxationem enim mali faciunt. verùm his omnibus aliquid satis amplum de styrace addẽdum. Porrò si exulceratio pascendo serpat, epithematis subadstringentibus vtendum est, atque his quidem calidis, vt ob calorem quidem partes circumdolitantes leniendo iuuent: ob potestatem autem ipsorum, nomen vicinos locos apprehendere prohibeant. Sylua horum sæpè iam relata est, vtpote in palmis, vuis passis, gallis, malicorio, alumine, acacia, hypocisthide,& similibus sita.ex his singula aut palmis excipiuntur, aut cataplasmatis ex loliacea farina.decoctio autem fit in posca. Vtendum etiam pharmaci per catheterem infusione,ita vt in inflammatis & exasperatis, lac recèns mulctum infũdatur, aut rosaceum optimum recèns tepefactum. Si verò nihil horum adsit, aqua dulcissima tepida assiduè infundenda, mordacitatis tempore instante. in intestinum quoque per sedem ptisanæ succus infundendus est,& seminis lini succus, & cucumeris semen decorticatum tritum cum lacte,rosaceo oleo ad singula instillato. Cæterùm vbi clysterem adhibere velis ei qui vesicam habeat affectam, non supinum ipsum decumbere oportet : non enim permittunt vesicæ infusum intrà transire, vtpote induratæ & graues factæ, & intestino incumbentes: verùm in genua pronum reclinare hominem oportet,atque ita infusum adhibere. in hac enim situs figura vesicæ secedunt, & intestinum laxant, quò infusum assumere possit. Frequenter autem & in aquam calidam desideant ægri,& in decoctiones relaxantes:nam hæc mitigant dolores. At verò vbi vlcera iam pascendo proserpãt,per catheterem iniicienda sunt quæ depastionem sistere possunt. Multa autem eius generis sunt, sed plurimis itémque nobis familiare est ex charta siccum pharmacum, quod cum rosaceo infundere oportet. Facit & Musæ pastillus, cum passo Cretico tepidus infusus. Quòd si verò sordida sint vlcera, pharmaca infundenda sunt quæ repurgandi vim habent: velut est Epigoni chlora siue viridis compositio: item quæ Isis appellatur,multo rosaceo diluta, aut ea quæ ex herbis constat, aut huiusmodi quæpiam alia si verò acrimonia cõsequatur & mordacitas,lac recèns mulctum cum optimo amylo infundatur,aut pompholyx pluribus aquis elota & exsiccata, atque deinde cum lacte diluta:

A aut collyrium aster inscriptum, aut quod cycnarium appellatur:aut pastillus ex physsalide,aut panchrestus à cõmoditate dictus, qui somnum inducit. Quum verò repurgata fuerint vlcera, adiuuare oportet quò ad cicatricem perducantur, aque id per insessus adstringentes, & eiusdem facultatis epithemata. Emplastrum igitur ex ouis commodè superponitur,& ex hordeo vsto,& ex cadmia, tripla eorum parte cum cerato myrteo aut rosaceo contemperata. Si verò magis fluxione affectio infestetur,post repurgationem vlcerum,emplastro ex salici-
B bus,aut Icesii, aut ex lolio vtendum est, donec intotum ad cicatricem perducantur. Atqui nosse operæpretium est quòd in quibusdam ob solidam cicatricem inductam,seminis meatus excæcantur, & vis generandi perditur: ita vt appetentiam quidem habeant ad coeundum, nihil autem intotum seminis emittant. atque hæc affectio penitus incurabilis existit. Cæterùm si ad multum tempus exulceratio duret, quemadmodum in plerisque fieri consueuit, tunc sanè & exacerbationes & interualla siue remissiones ægros apprehendunt.quare in
C exacerbationibus quidem cataplasmata, & fomenta & irrigamenta leniendi vim habentia adhibeantur. remissionis verò tempore,ductu ad destruendum malum apto vtendum est. Pecten igitur iuxta membranæ peritonæi appellatæ, locum per malagmatum ad hanc rem destinatorum impositionem rubefiat: sunt autem huius facultatis,id quod ex lauri baccis constat,& epithema viride appellatum,& similia:maximè verò quæ ad calculosos renes sunt præscripta. quin & sinapismo vtendum: & diæta viribus reparandis apta est constituenda. Quòd si
D non mansuescant,& diutius durent affectionis dispositiones, crustas circa pectinem & peritonæon membranã infligere oportet, aut per pharmaca, aut per ferrum, sineréque vt per multum tempus vlcera se per effluxionẽ repurgent. Neque verò ineptè pharmaca dolorẽm leuantia in potu exhibueris, si vehementes instent dolores. Et sanè quidam iam papaueris succum erui magnitudine cum croco & myrrha lacte dissolutis in podicem indiderunt,aut cerato ex adipe anserino apparato permixtum & lana exceptum eodem modo intruserunt,scimúsque eos non vulgarem commoditatem inde consequu-
E tos. Assumantur etiam quæ per os exhibentur, si quidem vrgeat vrinæ emittendæ difficultas: veluti est papaueris albi tosti semen, quod drachmæ pondere tritum in tres cyathos decocti floris iunci odorati, aut calami Indici, aut radicis dulcis inspergitur & exhibetur: his fortiora sunt,meon,phu,acorum,daucus. Plurimùm autem exulcerationis dolorem mitigat hoc: Semen cucumeris granorum triginta,nuces pineas duodecim,amygdalas amaras decorticatas quinque,croci quantum ad colorandum
F satis est,quotidie ieiunus accipiat cum lacte recèns mulcto,aut passo protropo,aut vino,aut sapa. quòd si lenius reddere velis,pro nucibuspineis maluæ semen pari modo rectè conieceris. minore item molestia ab ægro procedet vrina si tragacantha prædictis commisceatur. Probè autem exulcerationem iuuant verbenacæ rectæ folia cum passo potata, in duobus cyathis dissoluta, quò facilè potu accipi possint. Ad vrinæ difficultatem quidem & ad ipsam exulcerationem pariter conueniunt, papaueris albi semen, amylum, myrti baccæ nigræ, sin-
G gulorum drachmæ quatuor, croci oui assati dimidium: vnito & drachm.I.ex passo dato. Quòd si multum pus efferatur, ferulæ vstæ drachm.I. ex passo diluto exhibita, ipsum repurgat. Deinde autem singulis diebus cucumeris semen decorticatum, & crocum, obolorum II. pondere, & nuces pineas pityidas appellatas desquamatas quinque, & anisi obolos tres, simul trita cum vino mulso ex calida aqua temperato,exhibeto. Cyphi item & cyphoeides ad hepatis vlcerationes præscripta,in paucis adeò diebus vesicæ vlcera persanare possunt. Ego autẽ,
H inquit Archigenes,ad vetera vlcera hoc vsus sum, neque opus fuit mihi pharmaco magis variegato. Trixaginis, chamæpityos,cuiusque drachm. XXI. asari drachm. VII. piperis albi drach. VII. cinnamomi drach. I. quamtenuissimè terito, & vnita simul reponito. Ego, inquit, ex

co cochlearia duo, cum passo diluto præbeo. Quum verò morsus contingit vlcerosus, amyli cochleariis duobus, & seminis cucumeris granis xv. adiectis, quod volui sum assequutus. Suffecerint quidem igitur volentibus bona methodo remediis vti, hæc à Rufo & Archigene præscripta pharmaca. Apponam tamen & alia consimilia, itidem à veteribus tradita. sint autem præscripta eorum quæ describentur quod ad vsum pertinet, exempla. Andromachi, ad vlcera renum & vesicæ. Seminis lini, seminis papaueris albi, seminis cucumeris repurgati, tragacāthæ, singulorum drach. II. amyli drach. IIII. cum aqua conterito, & in pastillos nucis Ponticæ magnitudine redigito, ex eisque drach. I. cum passo diluto dato. Asclepiades autem & Eras hoc modo apparant ad assiduos morsus, & sanguinis ex vesica eruptiones. Seminis lini torrefacti, seminis cucumeris repurgati, seminis papaueris albi, tragacāthæ, cuiusque drach. VI. passi quantum satis est, apparato, & Ponticæ nucis magnitudine cum passi diluti cyathis II. præbeto. ad sanguinis eruptiones, cum aqua dato. Oribasii, ad vesicæ vlcera. Prosunt & his quidē quæ ad renes affectos sunt descripta: propriè autē in potu accepta: portulacæ succus cum passo, graminis decoctū, lac, vinum dulce, cupressi coma cum myrrha, erui magnitudine. Ad vesicæ dolores: Seminis lini cochlearium I. ex passo, sesamum, seminis hormini drach. I. oxyschœni semen, loti arboris bacca, seminis papaueris drach. I. cum aqua mulsa, floris cotoneorum decoctum. Eiusdem, ad renum & vesicæ exulcerationem. Nucum pinearum heminam Italicam, physsalidas numero x. nuces iuglandes octo, (alii x. habent) croci drach. VIII. seminis rumicis dr. VIII. opii drach. III. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis apii drach. III. mellis cocti quantum satis est. datur obolor. III. pondere. Aliud, Andromachi, ad vesicam exulceratā & vrinæ emittendæ difficultatem. Nuces pineas xxx. amygdalas præmundatas vstas VIII. carnes palmarū xxxv. tragacanthæ drach. IIII. succi radicis dulcis drach. II. croci obol. I. myrrhæ tantundem, excipe passo, ac vtere vt dictum est. Aliud, ad vesicæ vlcera & inflammationes. Nuces pineas xx. seminis cucumeris grana xx. amyli obolos III. spicæ nardi drach. I. seminis apii drach. II. Spica & apium in sextario aquæ vno coquuntur: deinde ad decoctum prædicta miscentur. dantur cyathi II. ad vehementes morsus, calefacti. Aliud. Amyli dr. octo, baccarum myrti nigrarum maturarum carunculæ drachmas VIII. seminis papaueris drach. XVI. passi protropi quantū satis est, apparato, & nucis Ponticæ magnitudine ex passo dato. Pastillus ex physsalidibus, vt tradit Eras. valet ad renum & vesicæ affectiones, etiamsi pus aut sanguis, aut corpuscula mucosa, aut fibris similia, aut crassa, per vrinam exeant. Facit & ad scabiosas affectiones, & stillicidium vrinæ, & vlcerationes ægrè cicatricem recipientes. idem & bibitur & in vesicam iniicitur.

Granorum herbæ physsalidis numero xxv. sunt autem halicacabo similia, paulo tamen maiora: amygdalarum thasiarum decorticatarum, croci, nucum pinearum tostarum, seminis rumicis hortensis desquamati, singulorū drach. III. seminis cicutæ, opii, seminis fœniculi, cuiusque drach. III. seminis hyoscyami albi, seminis apii cuiusque dr. sex, seminis cucumeris satiui desquamati drach. XII. Excipe passo, drach. I. præbe febre carentibus, cum passi diluti cyathis III. febricitantibus, cum aqua. cæterùm si vehementes fuerint dolores, etiam ante somnum præbe. per catheterem item iniice. Vtere autem vt efficacissimo. quidam etiam nucis Ponticæ tostæ drach. III. addunt.

Aliud ad omnem renum & vesicæ exulcerationem, omnémque emittendi vrinam difficultatem, & calculi affectionem. Portulacam exuccato, succúmque resiccato, & in pastillos redigito, drachmámque vnam cum aqua calida potandam præbeto. Pastillus ex tragematis siue bellariis, ad renū & vesicæ exulcerationes. Vuarū passarū albarū mundatarum bessem, nucum pinearum sextantem, seminis cucumeris decorticati, baccarum myrti exacinatarum, amygdalarum amararum delibratarum aut dulciū, amyli, palmarum pinguium, seminis apii, singul. sextantem, seminis papaueris albi drach. IIII. tragacāthæ, A croci, radicis dulcis, cuiusque drach. IIII. myrrhæ drach. II. redige in pastillos cum Cretico passo. Exhibe drachm. I. cum passi cyathis II. Aliud, experimento constans, Olympii sophistæ, ad exulceratam vesicam. Rhei Pontici drach. IIII. seminis cucumeris decorticati drach. III. seminis hyoscyami drach. II. seminis maluæ drach. V. nucū pinearum tostarū drach. VI. seminis apii drach. I. amygdalas amaras delibratas LXX. cum sapa subige, & Ponticæ nucis magnitudine præbe, cum passi diluti cyathis tribus. Asclepiadæ pharmacum accommodatum, ex cu- B ius vsu multos renum affectione apprehensos intotum liberatos scimus. oportet autem ad multos dies pharmaco hoc vti. Sanat etiam vesicæ affectiones: datur & calculosis remedio est & colicis. Habet autem hoc modo. Nucum Pōticarum repurgatarum, amygdalarum amararum mūdatarum, seminis cucumeris depurati, seminis caroi, sing. drach. III. seminis papaueris albi, aut si nō adsit, cicutæ dr. VI. croci, seminis maluæ, opii, cuiusq; dr. VI. seminis hyoscyami albi drach. XII. seminis apii drach. XII. excipe melle cocto, & informa pastillos, datóque obol. III. cum aquæ C mulsæ cyathis tribus. Aliud, ad exulcerationes renum & vesicæ. Damasonii drach. II. palmarum drach. x. nucum pinearum drach. VIII. seminis cucumeris drach. IIII. anisi drach. II. amygdalarum amararum drachm. II. croci drach. I. dato obolos VII. ieiunis cum passo diluto. quòd si damasonium non adsit, eryngium conieci. Vtere etiam Xenophili antidoto ad calculosos, capite XIII. præscripto, & similibus quæ ad exulceratā vesicam itémque renes valent, vnà cum hoc quòd arenulæ minguntur.

D

Diæta ex libris Archigenis, Cap. XXX.

VItet æger omnem delassationem, & longiorem ac efferuentem gestationem, maximè verò quæ fit in equo, vigiliásque & omnē vehemētē concitationē: & è cōuerso perpetuum otium, & balneorum assiduitatem. amplius autem & cruditates, & suprà quàm conuenit repletiones, & nequid crudum in cibo accipiat, & neque quod ægrè concoquitur, aut facilè corrumpitur, aut inflationes parit, sumat: maximè tamen vitet quæ facilè acescunt, & quæ crassi humoris sunt, quæ vrinam cient, quæ ægrè se- E cernuntur, quæ difficulter infernè excernuntur, & quæ amplius ventrem perturbant. item omnia acria & feruētia, & quæ accepta amplius adstringunt, & magis resiccāt, & non nutriunt: & quæ stomacho inimica sunt, & quæcūque bilem, aut pituitam præcipuè, gignere possunt. quare & multus potus, & meracior potus, ac ieiunus potus, omnes incommodi existunt, & vice versa longa sitis, & inedia, & eduliorum varietates, & superflua condimenta: omne item nidorosum & graueolens & putridum & crudum, præsertim olus, incommodum. Hæc enim omnia tū F renum tum vesicæ vlceribus inimica sunt. atqui siquando appetitui gratificari velimus, lactucæ cauliculos, aut serin, cruda & cocta, minore offensione sumere possunt. A placentis verò & aliis pinguibus abstinere oportet, & à plerisq; bellariis. vua passa enim non incōmoda est, & nuces pineæ recētes duabus aquis maceratæ, & amygdalæ virides quidē, maturæ tamē & probè mūdatæ, siccæ verò nō vetustæ, sed præmaceratæ & decorticatæ. licet & pistacium sumere, melius quidem viride, aut si id non adsit, madefactum: minimè verò vetustum. Thebaica autem G palma caryotus qui os non habet, siue id à natura, siue arte ei contigit, acerbior est, & stomachi & renum & vesicæ debilitati conuenit. Cæterùm genera quidem reliquorū tandem describantur: speciatim autem panis sit recens clibanites decenter apparatus. Ex volucribus, montanæ & teneram carnem habentes & non antiquæ. Ex pedestribus, cōueniētiores sunt hœdorū extremitates. Ex aquatilibus, ad renū & vesicæ vlcera magis cōgruūt, apua marina minima assiduè comesta. nō inepti sunt etiam aselli parui, & qui gobii appellantur: extergunt item vlcera, gam- H marus, locusta, & aliquantulùm etiam squilla. cancer autem fluuialis, velut remedium præbeatur, & echinus recēs familiariter permittatur: ex conchis verò & peloridibus parum quiddam varietatis gratia detur. Pro liquamine autem, intinctus ac voluptatis gratia, acetum modicum,

& quamminimum gari albi &boni concedendum.Parcè autem vtendum eſt pipere & laſeris ſucco,naſturtióque& ſinapi.ab eruca verò intotum abſtinendum. nam & venerē excitat. coitus autē omnibus renū & veſicæ affectionibus infenſiſſimus eſt,& maximè ſenibus ac natura imbecillioribus. Omnia porrò quæ in cibo ſumūtur, mediocris multitudinis ſint,etiamſi vtilia eſſe ferantur. Aqua pluuia non corrupta omnino melior eſt:ex aliis verò quæ nullam omnino guſtanti qualitatem exhibet,exquiratur. A frigidæ potu intotum abſtinendum. frigidum enim vlceribus inimicum.Balnei verò rarus ſit vſus. quò verò aliquando appetentiæ gratificemur,& laſſitudinem refoueamus, permittatur. Cæterùm naturales aquas experiri nō inutile fuerit:aluminoſas videlicet,ſulphuruulentas & conſimiles,quales ſunt albulæ, & lactei temperamēti atque teporis.Frigida etiam lauare ac irritare,commodiſſimum eſt:ſupra naturam enim vlcerationes ægrè ſanabiles,tum externas tum internas, deſtruit. De albularum aquarum potu. Conferent itaque aquæ albulæ,ſi adſint,& conſimiles poſt matutinam deambulationem, trium heminarum menſura prima die potatæ:deinde vſque ad quinque & ſex heminas perueniendum. Ad hoc enim quòd inteſtinum eluunt,aer etiam ipſarum fuliginoſus,veſicam ad doloris ſenſum percipiendum hebetat, & humoribus ſegregatis,puriorem ac lucidiorem ſanguinis vaporem reddit.quin & ipſæ aquæ vlcera vtiliter repurgant, & cum voluptate infrà ſubeunt, atque adeo nihil ægro ſanando efficacius deprehēdere poſſis. hora autem calidior ad eas accipiendas apta eſt.Quòd ſi non adſit huiuſmodi aquarum qualitas, adſint autem aliæ nullam guſtui qualitatem exhibentes, ſed latè ſe ad guſtum diffundentes,hæ ipſæ reliquis meliores ſunt cenſendæ,& proximo ab eis loco bituminoſæ. Nitroſarum etiā,ſi adſint,& ſalſarum experimentum ſumere prodeſt:maiorem enim quàm credi poteſt,ſæpe ex his ſuccedentem vidi effectum. Intercapedine autem & diſtantia à balneo facta, aridarum rerum comeſtio primùm vtilis eſt, niſi ſitis ſimul adſit:tunc enim aqua calida modica ſitis extinguenda eſt,aut aliquo vino dulciore. adſit autem & œnanthites & myrtites vinum:nā ea poſt balnea & exercitia vtiliter ad vlcera delabuntur.

De veſicæ fluxione, & iis quæ capillorum forma exeunt cum vrina,Archigenis, Cap. XXXI.

FIT aliquando & fluxio circa veſicam, vt aliquando quidem mucoſa, & foliis ac lamis ſimilia, itémque craſſa excernantur, & aut crebrò aut poſt temporis morā lotia reddantur:aliquādo autem aquoſa & tenuia. Nouimus autem quoſdam etiam pilos per lotium eieciſſe,modò inuicem perplexos,modò ſimplices,& aliquando valdè longos,aliquando breues,atque eos omnes à fluxione productos. hæc ſanè Archigenes. Galenus autem de hoc ita inquit, Capillis ſimilia etiam Hippocrates cum vrina prodiiſſe vidit,& nos ſanè vidimus quandoque palmi lōgitudine,quandoque etiam longiora aut breuiora. ex colore autem & compage,perſuaſus ſum ex craſſo & viſcoſo humore calfacto & reficcato in venis eos coactos eſſe: quare quumprimùm vidiſſem, per vrinam cientia pharmaca medelam futuram ſperaui, atque ita ferè omnibus contigit. Cæterùm quibus hæc affectio accidit,nulla renalis mali acceſſione,neque antea neque poſtea ſunt vexati, poſtquam videlicet per vrinam ducentia pharmaca ſunt curati. Archigenes autem,Ad hæc,inquit, fluxiones ex locis remouere oportet, vniuerſique corporis habitum, maximè verò circa renes & veſicam locos vendicare atque corroborare.

De priapiſmo &ſatyriaſi, Galeni, Cap. XXXII.

PRiapiſmus,tentigo eſt membri pudendi, & auctio in longum & ſpiſſum citra rei venereæ appetentiam, ex caliditate quadam acquiſititia cum inflammatione quadam & dolore locorum conſiſtens. Appellationem autē accepit priapiſmus à Priapo videlicet Satyro: tale enim à natura habentem pudendum homines fingunt & pingunt.Fit autem affectio aut ob dilatata venarum ac arteriarum in pudendo ora, aut flatu vaporoſo iuxta antroſum neruū,ipſum inquam pudendum,oborto.Mihi autē,
A inquit Galenus,propter vtrunque fieri videtur,ſæpius tamen ad dilatata venarum ora conſequi. Aliquando autē propter abſtinentiam à rebus venereis,quidam hac affectione apprehenduntur, atque hoc ipſum eis qui multo ſemine abundant,ſimúlque præter cōſuetudinem ſe abſtinent,euenit,quum non per frequens& multum exercitium,ſanguinis abundantiam diſcuſſerint. maximè verò hoc illis contingit qui rebus quidem venereis opus habent,in imaginationem autem ipſarum perueniunt per viſiones,quæ ipſos in rerum venerearum recordationem
B impellere poſſunt.Cæterùm dolores eis contingunt quales tetanici habent,& ii qui reliquis membris diſtenduntur:inflatum enim & diſtentum pudendum,conuulſionis modo afficitur,& ex præcipiti hoc modo affecti pereunt,niſi confeſtim eis auxilium feratur.quum verò moriuntur, ventre inflātur & frigidū exudant. id quod & eis euenit qui aliis conuulſionis modis perimuntur.Propter dolores igitur & inflāmationes,venā ſecare ſtatim à principio cōuenit ab affectione prehenſis, & in inedia adſeruare vſque ad dies tres,irrigaréque pectinē & coxendices vnà cū pudēdo,ex lanis ſuccidis vino & oleo imbutis:ſiti
C item premere,& aluum obturatam euacuare non acri nimium clyſteri,ne inflammationes exacerbentur. cibum autem exhibere frumentaceum paucum atque omnino nihil inflantem,& in aquæ potu continere. Quòd ſi diutius duret affectio,etiam cucurbitæ cum ſcarificatione affigendæ ſunt:& ſi amplius ſanguinis multitudo adiacere videatur,hirudines adhibendæ in ipſum locum: cataplaſmata verò imponēda ſunt ex cruda ordeacea farina.Optimum etiam fuerit aluum ſubmollire per betæ & maluæ
D decoctum, pauco mercurialis ſucco admixto. Concharum item decoctum in potu exhibendum. ab efficacioribus autem purgantibus pharmacis intotum abſtinendum.Cauenda etiam quæ vrinæ ciendæ facultatem habent: vtendum autem cibis frumentacei generis qui leniter attenuare valent, citra manifeſtam calefactionem. Lumbis verò quæ euidenter refrigerant imponenda, velut eſt ſolanū, portulaca, hyoſcyamus & ſemperuiuū. Neceſſariò etiam coles & intercapedo inter anum & pudendum,ex aliquo leniter refrigerante illinitur, velut eſt ar-
E genti ſpuma,cimolia & ceruſſa,ſi aceto aut poſca aut aqua ſint diluta. Optimè autem facit in ipſis ceratum ex roſaceo optimo apparatum,& frigida aqua ſæpe elutum,ſi tū pudendis tum lumbis imponatur. Porrò in latus decumbere ipſos,ex re eſt,& ſubſternere ea quæ ad ſeminis profluuium dicentur:in potu amplius præbere quæ ad illos deſcribentur.A ſpectaculis verò & narrationibus ac cōmemoratione eorum quæ ad venerem excitare queant, penitus ſunt arcendi.

De ſeminis profluuio, Galeni, Cap.XXXIII.

F PRofluuium ſeminis excretio eſt eius præter voluntatem, citra pudendi tentiginem. nomen autem habet ex eo quòd inuitis profluit ſemen.Fit autem affectio ipſa ob retentiuæ in vaſis ſeminariis facultatis imbecillitatē. Quemadmodum enim in iis qui ſecundum naturam integris viribus præſtant, ea quæ in nutrimentum cedunt retinentur,& excrementa excernuntur:ſic in iis qui præter naturam habent,recrementa aliquando ob expulſiuæ facultatis infirmitatem retinentur, & ob retentiuæ debilitatem excernuntur, aut etiam ob aliquam aliam affe-
G ctionem quæ ſeminariorum vaſorum partes eodem modo quo expulſiua ſecūdum naturam facultas,mouet:veluti in comitialibus & aliis violentioribus conuulſionibus contingit,aliquando etiam in iis qui ex conuulſione moriuntur,vt videlicet ſemen eis excernatur. Profluuium igitur ſeminis,vaſorum ſeminariorū affectio eſt,non pudendi,quæ dolorem quidem non ita valde inferre ſolet, moleſtiam autem non vulgarem & pollutionem exhibet,ob aſſiduum & inuitis contingentem ſeminis flu-
H xum.Oboritur autem aliquando etiam ex ſeminariorum vaſorum fluxione:quandoque etiam ſatyriaſi præcedente,profluuium ſeminis ſuccedit.contingit autem affectio maximè pubertatem tranſgreſſis citra decimumquartū annum:imò aliis item ætatibus. Eſt autem ſemen quod profluit, aquoſum, tenue, citra appetentiam coeundi, &

vtplurimùm quidē citra ſenſum, quādoque verò cum voluptate quadam promanans. Corrumpitur affectis ſenſim vniuerſum corpus ac gracileſcit, præſertim circa lūbos. Conſequitur & debilitas multa, non ob multitudinem ſeminis profluentis ſed ob locorum proprietatem. Non ſolùm autem viris ſed & mulierculis hoc accidit: & in fœminis ſanè ægrè tollitur. Cæterùm cura, communis eſt cū ea quæ in omni fluxione adhibetur. Primùm igitur in quiete, & pauco cibo, ac aquæ potu affectos aſſeruare oportet: deinde etiā lūbos & pubē cōtegere lanis vino & roſaceo, aut œnanthino, aut melino madefactis. neque verò ineptæ ſunt ſpongiæ poſca imbutæ. Sequentibus verò diebus cataplaſmatis ex palmis, malis, acacia, hypociſthide, œnanthe, rhoe rubro, & ſimilibus. Inſeſſibus item adſtringentibus vtendum eſt, ex lentiſci, rubi, myrti, & ſimilium, in vino auſtero ſiue mero ſiue diluto decocto. Cibis autem vtendum qui ægrè corrūpūtur, & difficulter permutantur, & reſiccandi vim habent. Dandum etiam cum potu ac cibis, viticis ac cannabis ſemē, præſertim toſtum. rutæ item ſemen ac folia, lactucæ ſèmen & cauliculi, ac nymphææ radix. In potu verò quotidie pro communi aqua, aqua in qua ferrum ſæpe extinctum eſt præbeatur. Quidam verò corticē radicis halicacabi ex aqua eis bibendum præbuerūt. neque ineptum fuerit huius aliquādo periculum facere. Antidotus etiam hæc magnæ celebritatis, tum ad hoc modo ſemen profundentes, tum ad aſſidua in ſomnis profluuia cōmodè exhibetur. Seminis ſalicis drach. VII. calaminthæ drachm. VI. ſeminis viticis albæ drach. V. rutæ drachm. IIII. ſeminis cicutæ drach. II. cum aqua in paſtillos digerito, & ex eis ad Ponticæ nucis magnitudinē cum poſcæ cyathis tribus præbeto. Omnē verò acrium rerum eſum, & multi vini potum, & olerum exhibitionem vitare oportet: diætam verò vniuerſam reſiccatoriam & adſtringentem conſtituere. Poſt prima autem mox tempora, ad vnctiones & exercitatricem diætam tranſeundum, per quam totum corpus, & præſertim affecta, ad ſanitatem perducantur. & plurimo quidem tēpore circa vnctiones immorandum: paucies verò lauandum, ſi aut laſſitudini aut cruditati mederi velimus. Bonum fuerit etiam (ſi nihil prohibuerit) ad frigidæ lauationem defugere, quæ omnem morbum ex fluxione obortum depellere conſueuit: maximè ſi medicamentaria qualitate aqua prædita ſit, velut ſunt in albulis aquæ, quæ etiam in potu acceptæ eis ſummè proſunt. ſunt autem ſapore ſubſalſo, & tactu lactei teporis. Conuenit item per interualla quædam, illitionibus & epithematis & malagmatis vti, quæ rubefacere & emollire poſſint, atque ea quæ in profundo hærent ad ſuperficiem tranſferre. Decubitus porrò frequenter in latus fiat, calaminthæ foliis, & rutæ ac viticis ſubſtratis. Epithema autem in eis vſuuenit hocce. Capillum Veneris multum contundito & terito cum aceto, aut apii ſucco, aut ſeridis, aut pſyllii, eóque cochlearum carnes coctas excipito, & ſimul in linteolum infarta coxendicibus imponito. Vtendum verò & præſcripto ad priapiſmum cerato, & iis quæ paulo mox ad ſeminis in ſomno profluuia dicentur. Omnem autem de rebus venereis cogitationem excludere oportet.

De ſeminis in ſomnis profluuio, Philagrii, Cap. XXXIIII.

SEmen in ſomnis profundere dicuntur, quicunque dū dormiunt, naturæ genitale ſemen emittunt: quod ipſum eis vtplurimùm ob vitiati humoris materiam, aut materiæ multitudinem, aut ob partium ſeminalium robur contingit. Iam verò quidam & ob animi mœſtitiam aut inediam, per ſomnos præter conſuetudinem ſemen excreuerunt: atque id materiæ acrimonia irritati, non ob partium ſeminalium robur, pertulerūt. Huiuſmodi ſanè, qui videlicet animo mœſti fuerunt aut inediam diutius pertulerunt, in totum ferè nulla imaginatione præcedente, citra ſenſum etiam in ſomnis profluit ſemen: reliquis autem non ſolùm cum pudendi intenſione, ſed etiam cū quadam propoſita imaginatione quæ in ſomnis occurrit, inordinatè ſemen profunditur. Cæterùm peſſimus corporis habitus hic eſt, quum ſemen multum & calidum aliqui generāt, quod eos ad excretionem vrget, atque poſt-

A quam per coitum eiecerint, exolutionem oris ventris patiuntur, & toto corpore exoluūtur, debiléſque fiunt & ſicci, & tenues, & pallidi. oculos etiam cauos habent hoc modo affecti. Quòd ſi à coitu venereo abſtineant, propterea quòd ita afficiantur, capite diſcruciantur: itémque ſtomacho, & æſtu faſtidióque anguntur, nihilque magnopere ex continentia iuuantur: contingit eis per ſomnum ſemen profundentibus conſimilia perpeti offendicula, qualia coeundo perpeſſi fuiſſent. Quidam verò ipſorum mordax & calidum ſemen percipiunt in excernendo, veluti ipſi B confitentur. His igitur, inquit Galenus, conſulere oportet, quò à cibis ſemen gignentibus abſtineant: accipiant autem non ſolùm cibos, ſed & pharmaca quæ ſemen extinguant, veluti eſt viticis ſemen toſtum & perfrictum: folia item & flores venerem cohibere creduntur, non comeſta tantùm ſed & in potu ſumpta & ſubſtrata. Lentium verò decoctum etiam membri tentiginem remittere ac ſedare aiunt. Portulaca comeſta, & lactucæ ſemen potatum, & nymphææ radix & ſemen in cibo accepta, ſemen refrigerando extinguunt. Ruta verò comeſta C calore ſuo ſemen coagulat & corrumpit. Calaminthen autem aſſiduè edentes, generandi potentia priuari dicuntur. id quod ſimiliter & violæ albæ ſemen, & hederæ cacumina nigra tria faciunt. Cæterùm aqua fabrorum ferrariorum in qua ferrum ſæpe extinctum eſt, aſſiduè potata, citra moleſtiam imminuit ſemen. Horum autem omnium ſylua vniuerſa, in ſecūdo huius tractationis præſcripta eſt ſermone. Compoſitis porrò ad ipſos vtor, tum iis quæ ad ſeminis profluuium ſunt præſcripta, tum hoc ipſo. Ammii grana VI. fœniculi tantundem, foliorū D rutæ parum quiddam cū caricis pinguibus tribus, per menſem ſemel edito, aut quotieſcunque velis. Atqui aſſiduum eorum quæ vehementer refrigerant vſum, tum in iis quæ per os exhibentur tum in eis quæ forinſecus apponuntur, vitare oportet: veluti ſunt ea quæ ex papauere & mandragora apparantur vnguenta. Illitiones autem à balneo adhibeantur ex mediocriter refrigerantibus. ſūt autem hæc, oleum ex crudis oliuis expreſſum quod omphacinum appellatur: roſaceum, maximè quod ex omphacino eſt apparatum, & melinum. Componenda autē ſunt E aliquando vnguenta compage craſſiora, ne videlicet facilè defluant. Compoſitio verò ipſorum eſt ex cera, & ſucco aliquo adſtringente aut refrigerante commiſſis hoc modo: Ceræ partem vnam cum quadruplici oleo liquefacito, deinde in mortario cum manibus ſufficienter emollito, & paulatim ex ſucco refrigerāte quantū expedit inſtillato, vnito, ac vtitor. Succi verò ad hāc rē apti ſunt, ſuccus ſemperuiui, ſolani, vmbilici Veneris, pſyllii, & ſanguinariæ, tribuli, perdicii, nymphææ & portulacæ: verùm hæc ſuccum non emittit, niſi ad eam contuſam in pila, F aliquis alius tenuis ſuccus affundatur, vuæ præſertim immaturæ & roſarum, qui ſanè in æſtate facilè parabiles ſunt: alii verò multi etiam aliis temporibus haberi poſſunt, veluti lactucæ, ſeridis, ſtratiotǽque & lentium quæ in aquis naſcuntur. ſemen lini etiam in aqua coctum, ſuccum moderatè refrigerantem reddit: rhamni item foliorum ſuccus, & quæ his ſimiles exiſtunt. Optimum etiam cenſetur laminam plumbeam lumbis ſupponere, tum eorum qui in ſomno, tum qui aliâs ſemen profundunt: multùm enim refrigerare conſueuit. In iis verò qui G plumbi duritiem ferre non poſſunt, conſulere oportet vt ex prædictis herbis quædam arefactæ ſubſternantur: quibus etiam viticis folia & modica ruta ac calaminthe commiſceantur, maximè verò ipſæ roſæ. proſunt enim hæc citra renum læſionem. Vehementes nanque refrigerationes eorum quæ in lumbis ſubduntur, renes iniuria afficiunt. Ipſum etiam ſtratum, pelliceum ſit & non valde molle. Decubitus porrò vtplurimùm in latus fiat, vitata forma decubitus ſupina, ne lumborum arteriæ inde ſupercalfiant. Atque hæc quidem communis eſt omnium H quibus ſemen in ſomnis profluit, cura. Cæterùm eos qui prædictum vitioſum corporis habitum & conſtitutionē habent, de illis dico, quibus ex coitus vſu ſtomachus iniuria afficitur: illos, inquam, obſeruare oportet quando maximè ſeminis multitudo quæ excretionem expe-

tat, cōgregata appareat:& tunc ſanè in die quadā moderato ac boni ſucci cibo vſi,à cœna quum ad ſomnū vertūtur,coitu vtantur:ſequenti verò die quum ſufficiēter dormierint,& à ſomno ſurrexerint,linteolo corpus perfricēt, donec cutis quendam attrahat ruborem: deindéque olei confricatione & intritu moderatè vtantur, & aliquantulo temporis ſpatio interiecto,panem bene fermentatum, clibanitem, purum, modicum,ex vino diluto accipiant, atque hoc modo ad conſueta munia obeunda perueniant.Eo verò tempore quod inter olei intritum & panis exhibitionem intercedit, ſi locus adſit, in vicinia aptus, in eo pauliſper deambulent:ſi verò hyemis tempus inſtet,melius fuerit tandiu intus deambulare. Abſtineant autem à ſpectaculis & lectionibus quæ venereæ rei vſum in memoriam reuocare poſſunt. Et quotidie ſanè hoc modo affecti exerceantur his exercitiorum generibus quæ per ſupernas partes fiūt.At verò corroborationem ſtomachi ex eſu panis communem deſignamus in omni homine cui bilis efferueſcit,& qui ſtomachum exolutum habet.Quare & hi circa horam tertiam diei modicum panem ex vino cum calida aqua diluto madefactum accipiant,atque ita ad conſuetas operas prodeant.

De iis qui re venerea vti non poſſunt, Cap.xxxv.

QVI re venerea vti cupiunt,ignaua autem & impotētia mēbra habent,infernas corporis partes exerceāt, inguináque & femora his confricent, pipere videlicet, nitro & euphorbio cū oleo, vnguentiſque ex huiuſmodi rerum admixtione apparatis:exempla autem componēdi paulo pòſt dicemus. Dormiant in mollibus lectis, legántque quæ ad coitū cohortantur,lectionibus itē ac ſpectaculis eiuſmodi aſſideant. Cæterùm edulia & pharmaca ipſis conueniunt calefacientia & inflantia, veluti ſunt, cicer, fabæ, alica, porri, bulbi, paſtinacæ radix & ſemen moderatè,nuces pineæ,ari radix cocta,colocaſii radix cocta, itémque dracunculi,vrticæ ſemen, rapi ſemen, erucæ tum folia tum ſemen, maximè agreſtis: coſtus & piper cum vino mulſo,ſatyrium, ſeſamum, horminum, amygdalæ moderatè,aniſum polypodes & concharum genera omnia:perdicis itē oua ad coitum excitant, & teſticulus galli.Seminis verò multitudinem augent omnia bono ſucco prædita:teſtes vulpis ſicci triti cochlearii menſura potati innocuam & minimè vanam membri tentiginem faciunt: partes etiam renes ſcinci amplectentes ad tentiginem pudendorum excitandam bibuntur. Orchis, herba eſt quæ teſticuli appellationem habet, eius maior bulbus cum lacte potatus tentiginem ciet: minor verò cum aqua potatus tentiginem remittit. Cōpoſitum tentiginem ciens, & faciens ad languorem membrorum, ac reſolutionem. Sinapis,radicis panacis,ſeminis erucæ,cuiuſque drach.viii. ſeminis cardamomi drach.iiii.piperis grana xx. redigito in paſtillos cum erucæ ſucco, & dato drach.i.ieiunis cum vino veteri adſtringente. Aliud. Seminis hederæ nigræ, floris chamæmeli, ſeminis oxyſchœni,cuiuſque drach.iiii.ſeminis erucæ,piperis albi,ſinapis,cuiuſque drach.i. pyrethri drach.iiii.excipe melle, & ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redige, præbe à balneo nucis Ponticæ magnitudine. Aliud. Pudendum cerui aridum vrito,& drach.i. cum vino meraciore præbe.experimento conſtat. Aliud,quo & ego vtor. Seminis hormini, ſeſami,piperis, ſeminis erucæ, ſinapis, nucū pinearum,caudæ ſcinci,ſatyrii, floris iunci odorati, ſtyracis,ſeminis porri,vuæ paſſæ, ſingulorum æquales partes, mellis quantum ſatis eſt:præbe drach.i. Aliud,quo etiam ipſe vtor. Salis communis torrefacti ſeſquiſextarium Italicum,hoc eſt vnc.xxxvi. ſeminis hormini ſcrupulos duodecim,ſpicæ nardi vnc.i. ſalis ſcinci vnciam vnam,caudæ ſcinci dr.iiii.ammii ſcrupulos duodecim, ſatyrii ſextantem, piperis vnc.i. ſeminis cardamomi vnc.i. ſeminis fœniculi vnc.i.myrrhæ vnc. i. ſeminis erucæ dr. vi.ſeminis verbenacæ ſupinæ aridi drach.tres,ſeminis ſāguinariæ ſicci drach.ii.nucum pinearum vnciam vnam, phyſſalidum drach.iiii. ſeminis hyperici drach.iiii.cōtūdito cribrato,& ad veſperam cochlearium quomodocunque velis exhibeto. Aliud vehementer efficax. Myrrhæ,piperis,ſpicæ nardi,tragacāthæ cuiuſque,dr.i. thuris ſeſquidrachmam, croci drach.i. ſtyracis, galbani, dauci, ſeminis hormini,cuiuſq; drach.ii.canchryos,ſeminis fœniculi,ſeminis lini,ſeminis vrticæ,ſeſelis,cumini Æthiopici,aniſi, ſeminis erucæ, cuiuſque drach. ſex, erui albi toſti drach.ſex, ſeminis apii drach.tres, ſeſami non loti drach.decem,amygdalas amaras delibratas quindecim, amygdalas dulces triginta,nuces pineas centum, bulbos crudos magnos ſex, mellis quantum ſufficit vt ad cerati craſſitiem redigatur.præbe drach.i.ante cœnam,cum vino mulſo maximè,aut vino auſtero.Facit ad tentiginem, & ſuperabundantem rei venereæ vſum ciendum,in ſenibus præſertim & debilitatis.Facit & ad liberorū procreationem. Vnguentum efficaciſſimum. Olei vetuſtiſſimi lib.i. erucas in tithymalis repertas nonaginta ſex:erucas in æſtate dum in vigore eſt herba,accipe, & in oleum cōiectas,ad ſolem per dies ſeptem expone, & poſtea oleo vtere:ani & pudendi intercapedine, itémque lumbis ex eo confricatis.Idem etiam pinus erucæ faciunt,& tentiginem vehementer cient. Orib. ſii ſatyrica. Zingiberis,radicis ſatyrii ſuperioris,cuiuſque drach.octo, caudæ ſcinci,mei,aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, cuiuſque drach.quatuor,ſeminis erucæ drach.tres,cinamomi drach.tres.hormini,piperis, ſeminis vrticæ, cuiuſque drach.ii.floris iunci odorati drach.i. ſpicæ nardi drach.i. ſanguinis hircini ſicci cochleariū plenum.datur drach.i. cum vino,imbecillioribus verò cum lacte. Oribaſii,ad pudendi languorem ac reſolutionem,præſertim ſenum.

Seminis erucæ drach. ii. cumini vnc. i. portulacæ vnc.i.excipe melle,& manè ac veſperi cochleatium præbe. Porrò ad coitum concitat paſſer troglodytes appellatus,in cibo acceptus. Verùm iis qui frequentius & ſuprà quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendā præbe. Oribaſii,tentiginem ciens. Piperis,petroſelini,nucum pinearum, ſcobis pudendi ceruini aridi, terebinthinæ,æquales omnium partes melle excipe, & cum vino bibendas præbe. Aliud,Oribaſii. Stellionem vſtum quamtenuiſſimè conterito, deinde oleum affundito,atque ex eo magnum dextri pedis digitum inungito,& coito:vbi verò à coitu ceſſare velis, digitum ipſum abluito. Aliud eiuſdem. Leporis coagulum,aut leonis adipem pudendo illinito: deinde tria piperis genera cum tragacāthæ ſucco teſticulis intercapedini inter anū & pudendum ac lumbis oblinito. Ex Rufi libris vnguētum efficax tentiginem ciens. Myrrhæ drach.i.ſulphuris viui drach.i.cnici interioris drach.i.pyrethri obolos duos, melanthii drach.ii.piperis grana triginta. grana cnidia depurata viginti,contundito,& cum drach.i.ſucci ſquillæ terito,ceræque vnciam vnam cū olei cicini beſſe colliquato:mellis item quadrantem adiicito. vtitor. poſt coitum verò,cum linteolo loci diligenter extergantur. quidam verò hoc vnguento ſedem illinunt. Porrò Rufus etiam hæc addit: Facilè eſt, inquit, & hîc remediū reperire iis qui venere vti non poſſunt. Adoleſcens enim quiſpiam nos acceſſit, & ſe vehementer coitum appetere confeſſus eſt:verùm vbi commiſceretur,ſemen emittere non poſſe,ſed flatus plurimos ſibi per ſedem erūpere.In hoc itaque cōiecturam feci, vaſorum ſeminariorum ſiccitatem adeſſe: quod ipſum etiam adepta ſanitas demonſtrauit.nam poſtquam humida & boni ſucci diæta eſſet vſus,ſemen emiſit. Alius item adoleſcēs domeſticus miniſter,confeſſus eſt ſe,quando cum muliere rem haberet,ſemen effundere non poſſe: quum verò dormiret,plurimum ei ſemen prodire. Viſum itaque mihi eſt, vaſa eius ſeminaria propter multam vnà cum frigiditate humiditatem,calfieri non poſſe:propterea quòd caliditas in coeundo ad corporis ſuperficiem diffunderetur: in ſomnis verò amplius calefieret, propterea quòd ſomni interna calefaciunt,& refrigerant exteriora. Quare hunc ipſum infernas partes exercere iuſſi, atque id maximè per equitationem. Caſtoreum etiā bibendum præbui, & diætam omnem calidam & ſiccam conſtitui.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli tertiæ Aetii habentur.

De ischiadicis siue coxendicum dolore, Cap.I.
De herba iberide, quæ & cardamine appellatur, eiúsque sinapismo, Cap.II.
De vstione, Cap.III.
Cura affectionis exacerbatæ, Cap.IIII.
Epithemata & malagmata ad ischiadicos, Cap.V.
De podagra & arthritide siue articulorum morbo, Cap.VI.
Causæ vniuersales, Cap.VII.
Quare in quibusdam magnus fit morbus, in aliis verò paruus, Cap.VIII.
Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap.IX.
Quæ sit incuruatorum articulorum causa, Cap.X.
Quæ causa generationis toforum in artubus, Cap.XI.
Quæ causa sit cur inflammationes in podagricis non facilè suppurentur, Cap.XII.
Quomodo ex inflammationibus & consequẽtibus accessionibus siue symptomatis, affligens humor cognoscatur, Cap.XIII.
Sanguinei humoris influentis signa, Cap.XIIII.
Biliosi humoris signa, Cap.XV.
Pituitosæ fluxionis signa, Cap.XVI.
Bilis atræ influentis signa, Cap.XVII.
Serosarum fluxionum signa, Cap.XVIII.
De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap.XIX.
Diæta & cura podagricos præseruans, Cap. XX.
De olei & salis affrictu in podagricis, Cap.XXI.
Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap.XXII.
Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotãt, Cap.XXIII.
Quòd eleuatas & incuruas venas, ex membris fluxione infestatis, velut in varicibus, auferre oporteat, Cap.XXIIII.
De perustione in morbo articulari, Cap.XXV.
Cura in fluxibus sanguineis post sanguinem euacuatum, Cap.XXVI.
Cura eorum qui neque venæ sectionem, neq; purgationem sustinere possunt, Cap.XXVII.
De iis qui ob bilis influxum ægrotant, Cap.XXVIII.
Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap.XXIX.
De stupefacientibus medicamentis Cap.XXX.
Vnguenta recalfactoria quæ post stupefactiuorum vsum adhibentur, Cap.XXXI.
Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infestãtur, Cap.XXXII.
Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap.XXXIII.
Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant, Cap.XXXIIII.
De iis qui ob tenuem & serosum influxum ægrotant, Cap.XXXV.
De fluxionum inter se complexu, Cap.XXXVI.
Cura affectionum ex sanguinis & bilis complexu, Cap.XXXVII.
Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap.XXXVIII.
Cura humorum atræ bilis aliis permixtorũ, Cap.XXXIX.
Cura durorum humorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap.XL.
De tumorũ crudorum & incoctilium cura, Cap.XLI.
Malagmata diuersa, in quibus etiam Leucii malagma est, ad articulorum distortiones destinatum, Cap.XLII.
Cerata podagrica, Cap.XLIII.
Vnguẽta & acopa diuersa ad podagricos, articulorũ dolores, ischiadicos, membris exolutos, & trementes, Cap.XLIIII.
Ad duritiēs in artubus instar toforum, Cap.XLV.
De medicamentis purgatiuis articulari morbo accommodatis, Cap.XLVI.
Antidoti podagricæ, Cap.XLVII.
Qui podagrici lauandi sint, & quomodo, Cap. XLVIII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis tertii, Sermo quartus,

De ischiadicis siue coxendicum dolore, déque podagra & articulari morbo, quem Græci arthritidem appellant.

De Ischiadis siue coxendicum dolore, Cap.I.

ARCHIGENIS. Ischiadici, *hoc est ex coxẽdicũ dolore affecti*, propriè dicũtur quib9 dolor circa iuncturam quandam vertebrarũ innititur. Antecedit autem & quasi auspicatur hoc malum, aliquãdo quidem vicinorum musculorum dolor, & maximè lũborum: aliquando verò ab ipsa iunctura initium fit affectionis. Iam verò quandoque etiam contingit vt vertebri dolore ferè sublato, circa poplitẽ solùm afflictio hæreat: aliis autem iuxta talum: quibusdam verò totum crus æqualiter dolore affligitur. multis item circa inguina dolor figitur, & tum sanè vesica ipsa molestiam transfumẽs vrinæ difficultatem inducit: & tunc maximè totum crus à coxendicibus vsque ad calcaneum dolorem perfert, & non solùm si ipsum crus moueatur, conuulsiones infert: verùm si etiam aliqua alia corporis pars agitetur. Generant autem hanc affectionem assiduæ cruditates, & immodicus rei venereæ vsus: aliquando etiam deambulationes concitatiores, & hæmorrhoides suppressæ, & vomẽdi consuetudo intermissa, & purgationes menstruæ, aut etiam aliæ familiares excretiones impeditæ, & exercitiorum contemptus. Communis quidem igitur ischiadicis, podagræ, & articulari morbo, existit valida alicuius humoris vbertas, quæ affectum articulorum nexũ occupat, quo impleto exporrecta neruosa corpuscula tensione affliguntur, atque ex his oboritur dolor. Cæte-

A rùm ad affligentis humoris cognitionem, conferet diæta quæ præcessit, & anni tempus, & aeris nos ambientis status, ætásque & habitus, itémque color corporis: amplius autẽ & doloris specimẽ, siue feruẽs & pungẽs, siue stupidũ. Initiũ igitur curationis fiat ab affligentis humoris euacuatione, & si quidẽ humoribus ex æquo redũdarit corpus, præ omnibus venæ sectio assumatur: deinde etiam purgatio. postea verò ea quæ dicentur pharmaca opportunè & ordinatè adhibeantur, ita vt in manibus quidẽ & pedibus pharmacis fluxum repellentibus vtamur: circa coxendicũ B verò iũcturã id facere vitemus. Quum enim hic cõnexus in alto situs sit, sanguis ex vicinis & ambientibus venis ac musculis ad ipsum impellitur: quare lenitiuis in principio opus est pharmacis ad coxẽdicũ dolorẽ, atq; ea neq; omnino refrigerẽt, neque fortiter calfaciãt. Etenim quæ refrigerãt, ad cõnexũ materias impellunt: quæ verò vehementer calfaciunt, aliã amplius materiã ex adiacentibus partibus attrahũt. A multitudine itaque sanguinis coxẽdicũ dolorẽ obortum, venæ sectio curat, si primùm cubiti C venã secemus: deinde etiã eam quæ iuxta talos est, aut poplitem. In principio enim omniũ inflammationum, diuulsoriam venæ sectionem facere oportet, veluti si pes sit inflãmatus, ex vena è directo loci affecti sita sanguinẽ extrahemus: in affectionib9 verò iã inueteratis, maximè quidẽ ex ipsis locis affectis extrahemus: aut si id fieri nõ possit, ex vicinis. Post sanguinis verò è cubito detractionem, à talo repetita sectione auferre oportet: seçãda est autẽ in-

terna vena iuxta talos sita. viriliter enim imbecillis auxiliatur. Et scio, inquit Galenus, coxẽdicũ dolores in vna die curatos per hãc ex crurib⁹ euacuationẽ, maximè si nõ à frigiditate sint oborti, sed ex vasorũ sanguinis circa coxẽdicẽ repletione. In omni equidẽ coxẽdicũ affectione, præcipuè tamen ea quæ humoribus ex æquo redundantibus oboritur, siquis prius quàm corpus euacuet, acribus pharmacis ad affectam particulam vtatur, ægerrimè sanabilem affectionem reddit, vtpote multitudine ibidẽ insolubiliter condensata. supra reliqua enim inspissiatur & viscosa redditur, & ob acrium pharmacorum caliditatẽ & siccitatẽ, nõ dissimile quippiã assationi perpetitur. Ab euacuatione igitur totius corporis, vt quæ maxima facultate ad huius affectionis curam præstet, curandi initium faciemus: & non solùm à cruribus, sed & à cubito primum sanguinem extrahemus. Sunt & vomitus ischiadicis commodi, atque adhuc amplius quàm per vẽtrem euacuationes, nimirum retrahentes humores infrà repẽtes. Eos igitur in principio affectionis facere à cibo expedit. inueterato verò malo, etiam à pharmacorum vomitũ cientium acceptione, ita vt à mediocribus incipiamus. Porrò quibus iam indissolubilis humorum coactio in ipso articulo à medicis per immodicũ acriũ pharmacorũ vsum facta est, his cucurbita quãmaxima cũ scarificatione locis affixa auxiliatur, & purgatio per infusa efficaciora. Qui igitur iam dicta præ oculis habuerint, etiam præscriptis à veteribus medicis pharmacis iuxta methodum poterunt vti. Itaque post venæ in cubito sectionem & à talo item sanguinis detractionem, aut per purgatiuum euacuationem, vbi videlicet aluus leniori clystere iniecto excreuerit obturata, irrigare locos oportet, primùm quidem ex oleo rutaceo. postea verò etiam efficacior irrigatio adhibẽda quæ sensim calfaciet, & materias ex alto ad superficiem attrahere possit, qualis est quæ ex cyprino, aceto, nitro, & canchry constat: ita vt octo quidem cyathi olei cyprini, quatuor verò acris aceti, duo autem nitri, & vnus canchryos coniiciantur, & donec ter aut quater efferueant coquantur: pòst verò, expressus & in lanis succidis exceptus succus, super affectos locos imponatur: verùm quotidie renouare hanc irrigationem oportet, & tribus vicibus hoc fotu admoto, profectus animaduersionem habeto. Multos enim, inquit Archigenes, vidi qui nullo alio præsidio opus habuerunt. Ego verò, inquit, post prædicta etiam simpliciorem clysterem infundo, & sequenti die acriorem, atque haud scio an vllus tam degener coxendicum dolor reperiatur, qui huic præsidio non cedat: aut si aliquando ad primã adhibitione nõ cessit, pòst alterũ ei⁹ vsum penitus excisus est. Apparatur autem acrior clyster hoc modo: Mellis sesquicyathum, olei tantundem, aquæ cyathos duos, nitri drachmas octo, terebinthinæ drach. IIII. hæc vnita & calefacta infundito, & podici fomentũ apposito, quò diutius infusum cõtineatur: nã sic magis operatur: vtplurimùm verò mucosam humiditatẽ extrahere cõsueuit. aliquãdo autẽ & sanguinẽ, quando etiã maior cõmoditas resultat. Quòd si adhuc affectio ipsa persistat, paucis dieb⁹ interpositis (non tamen vt prioris præsidii vtilitatem demoliamur) rursus clystere vtemur, pro simplici aqua, cẽtaureæ decocto ad prædicta affuso, quò robustius pharmacum reddatur. Supra opinionem autem ipsis commodat cucumeris syluestris radix in tenues partes concisa, deinde paululùm cocta, atque decocto eius cum solo melle infuso, citra omnem mordacitatem euacuat affligẽtem humorem. Optimè etiam facit lupinorum amarorũ decoctum cum pari oleo infusum. Sæpe enim, inquit Archigenes, hæc prædicta cura ad omnes ischiadicos mihi suffecit. Quòd si tamen affectio adhuc remoretur, cucurbita quammaxima, cum plurima flamma locis affigatur, vulnusculis etiam altioribus per scarificationem impactis. Cæterùm & reliquam curam referre operæpretium existimo, vt nota sit siquando vsus eius necessariò expetatur. In omni enim tempore plurima curationis principia cõstituenda: hoc enim modo facilius affectio destruetur, si assiduè præsidiorum permutationes fiant. Itaque vbi rursus mederi cœperis, vomitibus veteris siue à cœna

A siue à raphani acceptione cõcitatis: deinde loci affecti & totũ corpus in balneo per nitrũ extergatur: post balneũ autẽ, loci ex vnguento per adarcem & euphorbiũ cõposito illinantur. Deinde rursus aliud medendi initium à purgatione facies. Solitus autem fui, inquit, purgatiuum ad ischiadicos assumere huiusmodi: Colocynthidas quotquot velis accipito, & derasa ac proiecta medulla, ipsas oleo optimo expleto, & totam noctem sinito. deinde oleo per se effuso, cum vacuo colocynthidis capite aquam vna & dimidia olei mensura commensurato, ac in

B ollam fundito, atque cum eaipsa communi aqua colocynthidas ipsas donec flaccescant coquito: & expressas ipsas quidem abiicito, liquorem autem excolato, & affuso ad ipsum oleo feruefacito, ac panis siliginei cõtusi ac cribrati quantum satis erit inspergito, manibũsque satis diu emollito, ac pilulas ad nucis Ponticæ magnitudinẽ formato, ex eisque XXIIII. pilulas à balneo exhibeto. Si verò fortius reddere pharmacum velis, ad hanc dosin, veratri nigri corticis tenuissimè triti obolos tres, & scammoniæ scrupulũ vnũ, adiicito.

C Possum autem idem de hoc præsidio quod suprà de clysteri dixi, referre, quòd videlicet solum aliquando sufficit etiã eam quæ per multum tempus indurata est, coxendicum affectionem extirpare. licet itaque eo sæpe vti: multitudine tamen eius imminuta. & sanè moderatam eius multitudinem obseruauimus numerum XVIII. pilularum. Eis verò qui pilulas deuorare non possunt, colocynthidis cremorem exhibeto hoc modo. Colocynthidem quãmaximam perforato, & eiecto semine, relicto autem eo quod instar tomenti inest, in totum colocynthidem ex vino dulci veteri ex-

D pleto, & per totam noctem sinito, & cum defecto ex ea operculo cooperito. manè verò excolatum per panniculum vinum & tepefactum, bibendum præbeto. Si verò parua fuerit colocynthis, duas pro vna vino expleto, & exhibeto. Quòd si efficaciorem reddere velis hunc cremorem, veratri nigri obolos tres adiicito, & scammoniæ sesquiobolum. Cæterùm per interualla quædã prædicto clystere ex cucumeris videlicet syluestris radice apparato, etiam ad ipsos vtaris.

De herba iberide quæ & cardamine appellatur, eiúsque sinapismo, Cap. II.

E QVòd si vestigium quoddam affectionis relinquatur, herbæ iberidis quæ & cardamine appellatur, radix assumenda est: etenim odorem & saporem ac figurã cardami, hoc est nasturtii, habet. Multa autem vbique nascitur, maximè tamen circa vetera monumenta muròsque & circa vias in incultis locis. folia autem habet nasturtii, vere quidem virentia & nasturtio multo maiora: lõgitudo verò caulis, cubiti parui est aut paulo amplior:

F æstate florem lacteum promit, & tunc sanè efficacissima censetur. semen fert quamminimum, atque idipsum per totum caulem enascitur. radix verò acerrimum habet odorem, & maximè omnium nasturtio similem. Hanc æstate maximè recentem effodito (arida enim vires amittit) & diligenter tundito: tunditur autem difficulter: & axungia veteri modica excipito, ac iũcturæ coxæ & vniuerso cruri imponito, adalligato, ac incumbere sinito: mulieribus quidem nõ infra duas horas, viris autem per quatuor horarum spatiũ, si possibile sit id perferre. excitat tumores cum ardore & rubore, veluti sinapismus

G facere solet. Pòst verò in balneum inducito, nullo vnguento aut smegmate eis illito: vbi verò modicum exudauerint, in solium ob feruorem mordacius desidere iubeto, idque fortiter perferre cogito. morsum enim cum ardore in principio inferre consueuit: deinde educito. ferme enim semper, quanuis ab aliis fuerint importati, sua sponte pedibus ingredientes, exibunt. Verùm à balneo ad oleum multum, paucum admodum vinum admisceto, & conquassata illinito, ac humore cum aspero panno deterso, crus ipsum cum leuissimis lanis cooperito.

H Et sanè consueuit hoc ipsum præsidium nullo alio inde auxilio opus habere. quòd si tamen aliquãdo vestigium affectionis relinquatur, vicenis horis siue diebus interpositis, rursus eodem præsidio vtaris. Atque hic quidem sinapismi est modus. Cæterùm pharmacum ipsum plu-

res quàm ſperare poſſis, in ſe complectitur commoditates, & cum minori acrimonia eius vſus perficitur. Hoc autem vtendi modo etiam ad inueteratos capitis dolores, omnéſque alios diuturnos dolores, quacunque tandẽ corporis parte conſtiterint: ad affectiones item ægrè ſolubiles & reſolutiones perſanandas, vti licebit. Ceratum ad iſchiadicos, Archigenis. Porrò interiectis diebus quibus ab exhibitione remediorum quieſcis, ceratum locis imponatur huiuſcemodi: Opopanacis drachmas octo in aceti cyathis duobus diſſoluito, deinde ceræ trientem, cum beſſe olei cyprini liquefacito, refrigeratóque ac læuigato, & ad diſſolutum opopanaca conicito, vnito, ac vtitor.

De vſtione, Cap. III.

VEteres, inquit Archigenes, etiam vſtione in iſchiadicis vſi ſunt, tum per cauteres ferreos igni candefactos, tum per ſtruthii & ariſtolochiæ radices coxæ iunctura in altum peruſta, itémque cruri per interualla quædam, circa dolẽtes maximè locos, cautere admoto. Quidam verò alii ad propinquæ cruri affecto manus locum inter magnum digitum & indicem medium, circa infernum magni digiti ſiue pollicis articulũ, caprinum ſtercus feruens per forcipem imponunt, ſtercoráque variãt ac permutant, donec ſenſus vſtionis ad locum affectum perferatur. tunc enim ſufficientem vſtionem eſſe dicũt. Dioſcorides autem hanc rem ita tradit: Caprinũ, inquit, ſtercus feruefacito, & extenſo magno manus digito, cauum locum circa inferni articuli eiuſdem digiti finem notato: deinde locum ipſum ex oleo prælinito, & lana conuoluta oleo imbuta ad cauum locum ſubſtrata, ſigillatim caprinum feruefactum imponito, quouſque ſenſus per brachium ad affectam coxam procedat. Antyllus autem, Nos, inquit, etiam huiuſmodi vrendi modo vtimur: Stercus caprinum ſiccũ feruefacimus, eóque vẽtrem magni digiti affecti pedis perurimus, paulo infra vnguem vſque ad os ipſum vſtione penetrante. Hæc ipſa vſtio extremas coxendicum affectiones, & quæ nulli alii præſidio cedunt, diſſoluit. Cæterùm poſt vſtiones, porri folia cum ſale trita, aut oliuas nigras cum ſeſamo illoto tritas, aut nucum interiora trita, ad locum cruſtoſum imponito. eis verò qui molles carnes habẽt, lac cum melle adhibeto. Tertio autem die ab vſtione, lenticulam coctã cum melle, donec cruſtæ penitus excidant, cataplaſmatis modo imponito: atque deinde ſuppuratorio ductu vtitor, vlceribus ad plures dies aſſeruatis ne cicatrix eis obducatur. Nouimus, inquit Archigenes, plurimos qui ex prædictis vſtionibus opem ſenſerunt: verùm nobis, inquit, ad coxarum affectionis demolitionem prædicta remedia ſuffecerunt, itémque malagmata quæ paulo pòſt dicentur. appoſuimus autem De vſtione, ne videlicet eius vſus ignoraretur.

Cura affectionis exacerbatæ, Cap. IIII.

ARchigenis. Tempore porrò exacerbationis, reliquæ partes faſciis circumligandæ ſunt, & diligenti fricatione contrectandæ: irrigationes item locos impinguãtes, & per vices mutatæ, ex oleo ſicyonio calido adhibeãtur, & cũ lana conuoluta contegantur. Cataplaſmata autem ex ſemine lini ac fœnigræci affectis partibus imponantur: maximè verò quæ ex loliacea farina apparantur, ac quædam calefacientia aſſumunt, & althææ radicem. Mitigant etiam vehementes dolores, ex oleo fomenta, & ex milio fricto, itémque ſale in ſacculis calfacto. Potiones ad iſchiadicos: Succ⁹ Cyrenaic⁹ exacerbationes diffundit, erui magnitudine potatus aut deuorat⁹. Sũmè facit & caſtorei drach. vna cum opopanacis obolis tribus. Alia potio ad iſchiadicos: Farinæ erui, aniſi, fœniculi, ſingulorum parem menſuram coniicito, tundito & cribrato, obolóſque nouem in dimidia vini hemina dato. multa craſſa per vrinam ducit. vbi verò purum prodire videris lotiũ, ne amplius præbeto. Alia. Centaureæ minoris ramulos contundito & cribrato, ac ieiunis cochlearium ex aqua calida ad horas tres aut plures dato.

Alia. Radicem rubiæ contundito & cribrato, ſimilitérque præbeto. ſanguinem per vrinam educit: quotidie A autem bibẽtem lauato. Auxiliatur item irionis ſemen cum vino, & ſmyrnii ſemen eodem modo. Seminis naſturtii drach. vnam cum vino, radicis capparis corticis drach. vnam cum vino, radicis iridis tritæ drach. I cum paſſo, ruta ſylueſtris & domeſtica cum aniſi decocto, ſymphyton in petris naſcens, cum vino mulſo decoctũ: radicis althææ decoctum, aut centaureæ minoris, ammoniaci thymiamatis drach. I. ex aqua mulſa: ſeminis hyperici drach. I. quod ipſum & ſtercora educit itémq; pituitam, baccæ iuniperi ex vino, bitumen pro catapotio B deuoratum, carpobalſamum ex aqua mulſa. Cæterùm & potiones dolorem lenientes, itémque ſoporiferæ, vbi dolores reſtiterint, commodè aſſumi poſſunt: maximè tamen omnium antidotus quæ pæonia appellatur, in tertiodecimo Sermone deſcripta. Ego autem, inquit Archigenes, etiam in exacerbationibus prædicto clyſtere vſus ſum, eo videlicet qui ex terebinthina & nitro conſtat, & euidentem permutationem feci. poteris autem & cucumeris ſylueſtris decocto in exacerbationib⁹ vti. De reliqua diæta, Archigenis. Subiungemus autem ex ordine & paucis C reliquam curam. Præ omnibus igitur adhortor vt contentiones, & exquiſitæ negotiorum incommoditates eis exhibeantur, non ſolùm à cibo accepto ſed etiam ſumẽdi cibi tempore, diæta vnctoria & impinguante conſtituta, quò ſimiliter carnis incremento ſit conſultum. Nam ſi hanc veluti neruorum operculum acquiſierint, tutum ſimul ad omnẽ externã cauſam inuentũ habebimus, ſimúlque cõmodã exercitationem omni vnctoria diæta potiorem apponemus. Vngantur autem ab expertis, & gymnaſiis exerceantur, minimè enim moleſti labores D fient. cum perito præexercitatore: & manus ſanè exercitiis tritæ commodiores ſunt mollibus ad curationem. At verò ſignificandum eſt etiam quòd iſchiadici ab aſſiduis flexibus & deambulationibus, & moderato curſu quamcommodiſſimè opem ferre poſſint. Præcedat itaque geſtatio in equo, deinde naturalium aquarum vſus, primùm quidem calidarum, deinde etiam frigidarum. ſi enim ad frigidæ lauationem aſſueſcant, ſola ſufficerit ad incolumitatem acquirendam. Cæterùm diæta, tempore quidem exacerbationis ſorbilis ſit & modica: per E interualla verò ſolidior & reparandis viribus magis accõmodata, habeátque acrium eduliorum comeſtiones quaſdã per aliquot dies adiunctas. Eorum autem ſyluam ſæpe iã appoſuimus, vtpote quæ nihil viſcoſum, aut craſſi ſucci, aut ægrè concoctile, aut quod difficulter digeritur, cõplectitur. Bonæ verò concoctioni imprimis conſulant, non ſolùm damni quod ex cruditatibus prouenit ratione habita, ſed & incrementi carnis, qua præ omnibus iſchiadici opus habent. Quin & qualitates eorum quæ ægrè concoquuntur, fugiendæ, præſertim eorum quæ F vrinam ducunt. Aluum autem probè ſolutam habere expedit: premuntur enim & aggrauantur articuli vbi ipſa ſit adſtricta. neque verò aſſiduè profluat venter. nam id imbecilles reddit, & quod cum purgationis impetu à toto corpore attractum eſt, idipſum vicinas partes replet. Cõtingit tamen etiam aliquãdo à periculoſa dyſenteria obortа omnem coxarum mollitiem ac aptitudinem ad affectionem corrigi & emendari. Præſtat etiam vomitus per interualla ſiue à cibo accepto ſiue à raphanis. neque latet nos quoſdã veratro ad iſchiadicos vſos eſſe. ſcimus G item veratrũ efficaciter auxiliari: verùm nõ ſuſpicamur eius vſu op⁹ eſſe ad hãc affectionẽ vtpote quæ ab antè tradita cura extirpabitur. Cataplaſma iſchiadicum: Farinam lupinorum amarorum in aceto mulſo aut poſca decoctam imponito. Aliud. Calaminthen præſertim viridem, aut ſi haberi nequeat, cum poſca, locis imponito. eſt enim præſidium præclarum. Aliud, facit ad vehementes dolores: Papaueris capita in aqua mulſa decoquito, ipſiſque proiectis, farinã ordeaceam aquæ mul H ſæ incoquito ac imponito. Aliud. Capita papaueris viridia terito, & adſperſa polentæ farina in paſtillos redigito, eáque in vmbra reſiccato. Vſu verò expetente, in ſufficienti aceto diſſoluta ac calefacta imponito. Aliud Aſclepiadæ, iſchiadicis, podagricis, & articulorum

morbis eueſtigio auxiliatur. Fœnumgræcum in fictile vas coniectum & poſca ſufficiente affuſa, per integram noctem macerato: manè verò ad ignem appoſitum donec ſoluatur coquito: deinde in mortario tritum, & ſufficienti melle affuſo calefactum, & linteolo exceptum, ad affectos locos apponito, & faſciola adalligatum ſinito, idque per dies duos aut tres facito. Aliud. Radicis ſymphyti ſeſcuncem raſam & in tenues partes conciſam in pilam teſtaceam coniicito, & enixè terito, atque vbi contrita fuerit, mannæ quadrantem, & ouorum recentiũ crudorum candida tria vnà cum luteis adiicito, rurſumque enixè terito, & contritis lib. I. adipis ſuilli veteris probè ſubacti addito, vnito, ac linteolo excepta imponito. Eueſtigio dolores mitigat, & præſertim cum fluxione articulorum obortos. Aliud Aſclepiadæ: Fœnigræci mola triti, corticis radicis mandragoræ, mannæ, cuiuſque quadrantem, oua cruda recentia X. radicis maluæ lib. I. radicis ſymphyti libram vnã, carnis cochleæ terreſtris ſeſcuncem, vt prædictum eſt apparato diligenter, & ſublatum reponito. Vſus verò tempore, pharmaci partem vnam, adipis ſuilli veteris partes duas accipito.

Epithemata & malagmata ad iſchiadicos, Cap. V.

Malagma, inquit Archigenes, quod valde multo experimento nobis conſtat, eſt ſubſcriptum. verùm cucurbitam prius ad dolentes locos affigere oportet: ipſum autem malagma aliquando inhærere conſueuit. quare expectabis eius vtilitatem: Colophoniæ librã vnam, baccarum lauri beſſem, ſeminis raphani trientem, corticis capparis libram vnam, picis aridæ libram vnã, pyrethri libram vnam, ceræ libras duas & dimidiam, fœnigræci beſſem, iridis libram vnam, ſinapis beſſem, nitri libras duas. Nitrum cum aceti libris duabus terito: deinde reliqua arida inſpergito, ſimúlque terito, affuſiſque liquefactis, emollito, ac vtitor. Hoc quidem igitur malagma eiuſmodi eſt quod malum penitus extirpat, cutem rubefacit, & materias ex alto ad ſuperficiem educit: quo ſanè in principio nõ oportet vti. Verùm quod ſequitur, leuiſſimum eſt & multæ commoditatis, quóque citra formidinem conuenit vti: Ceræ triẽtem, ſtyracis ſeſquiunciam, ſatyrii ſeſquiunciam, aloe primariæ ſeſquiunciam, ammoniaci thymiamatis ſextantem, croci vnciam vnam, pyrethri vnc. I. opopanacis vnc. I. galbani vnc. I. thuris vnc. I. olei veteris lib. IIII. (aliquando autem ſextã tem ſolùm, in æſtate) apparato, & vtitor. Præter opinionem etiam facit ad iſchiadicos emplaſtrum pardalis appellatum, quod ad hydropicos inuenies deſcriptum.

Leæna emplaſtrum, malum penitus extirpans: Olei veteris libras duas, plumbaginis, ſalis communis, terebinthinæ, ſingulorum libram vnam, ſquamæ æris quadrantem, æruginis, herbæ lanariæ radicis, chamæleontis nigri radicis, ariſtolochiæ, ſinapis, ſingulorum ſextantẽ: aliquando etiam canchryos vnciam vnam, aut pro eo pyrethri tantundem. auxiliatur etiam capiti ad hemicraniã impoſitum. Heræ ad iſchiadicos. Hoc, inquit, vſus ſum ad Frontinum, ſtatim ab exacerbationibus impoſito: Ceræ drachmas centum, viſci drachmas ſedecim, terebinthinæ drachmas viginti quinque, galbani, myrrhæ, iridis, cuiuſque drachmas ſex, cedriæ heminæ dimidium, olei cyprini heminæ dimidium. ceram, cedriam cum cyprino oleo liquefacito: deinde reſinam & galbanum adiicito, & ablatis ab igne ſtatim viſcum addito, & vbi diſſolutum fuerit, irin inſpergito & vnito, & ad myrrham in mortario cum aceto tritam affundito. quidam etiam nitri drachmas duas adiecerunt. Aſclepiades autem ita inquit, Malagma quod iſchiadicis ſtatim poſt exacerbationum remiſſionem imponitur. facit ad oſſa contrita ac omnem neruorum per conſenſum affectionem, omnémque duritiem diſſoluit: facit item ad alias inflammationes, comprimit & committit malignas cicatrices. prodeſt luxatis & colliſis, & ad omnes malignas mamillarum diſpoſitiones. eſt enim valde generoſum:

Ceræ, terebinthinæ, viſci, galbani, myrrhæ, iridis ſiccæ, ſingulorum drachmas quadragintaocto, olei cy-

A prini quantum ſufficit. Galbanum cum cera in mortario contuſum & emollitum cum cyprino liquefacimus, deinde ablatis ab igne viſcũ iniicimus, & vbi diſſolutũ fuerit, irin inſpergimus, & ad myrrham cum aceto in mortario tritam affundimus. Commodant etiam ipſis emplaſtra ex ſale: quale & hoc eſt: Salis drachmas centum, picis ſeſcũcem, olei libras quatuor, ceruſſæ libras duas. ſalem per ſe quãtenuiſſimè terito, ſimiliter & ceruſſam: deinde oleum ad ipſa in mortarium affundito, & poſtquam ſufficienter triueris, excepta vſquequò manus nõ
B inquinent coquito ad lentum valde ignem. deinde picẽ liquefactam & percolatam iniicito, ac rurſus ad compagem quæ manibus non adhæreat reducito, & vtitor.

Malagma ex ſilphio, iſchiadicis valde præclarũ. Ammii drachmas duodecim, ſilphii, ſeminis rutæ ſylueſtris, baccarum lauri repurgatarum, ſingulorum vnciam vnã, medullæ colocynthidis drachmas duas, nitri, abrotoni, cardamomi, cuiuſque drachmas quatuor, ceræ, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, cuiuſque ſeſquiunciã. Arida liquefactis ab igne ablatis inſpergũtur, ſimúlque
C in mortarium ad ammoniacum cum aceto tritum infunduntur. Quidam verò ammoniacum cum cera liquefaciunt, & ad compagem manus non inquinantem redigunt. Aliud malagma quo Theodorus proprium patrem curauit, quum ob dolorem ſuſpicere non poſſet:

Ceræ, picis liquidæ, aluminis liquidi, æquales partes accipe: liqueſcibilia liquefacito, & ad alumen cum aceto tritum affundito, emollito, ac vtitor. Aſclepiadæ, ad iſchiadicos. facit & ad colicos: ſecuréque in exacerbationibus exhibetur. ſcabiem etiã quam pſoram *Græci* appel-
D lant, citra exulcerationem ſanat: Ceræ, picis liquidæ, picis aridæ, cuiuſque librã I. ſulphuris viui, aluminis ſciſſilis, nitri rubri, cuiuſque ſeſcũcem. Quæ eliquari poſſunt eliquato, aridáque quamtenuiſſimè trita paulatim adſpergito, ſimúlque in mortario poſca madefacto commiſceto, emollito, ac vtitor. quidam picem aridam & reſinam pinus, ac ceram per ſingulos dextantes ſumunt, oleique ſextantem addunt, ac reliqua veluti prædictum eſt. Iſchiadicum mirabile: Thuris, euphorbii, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, picis, ceræ, ſingulorum
E quadrantem, reſinæ pinus aridæ ſeſcuncem, olei cyprini ſeſcuncem, fellis taurini quadrantem. thus, euphorbiũ, ammoniacum, vnumquodque per ſe quamtenuiſſimas in partes vnà cum felle terito: liqueſcibilia verò liquefacito, & pyrethrum inſpergito, eáque ad trita fundito, vnitóque, ac vtitor confidenter. experimento cõſtat. Melius autem apparatur ſi ammoniacum quamtenuiſſimè tritum liquefactis inſpergatur, atque eo eliquato thus tritum adiiciatur: euphorbiũ verò cum felle teratur. Vnguenta & acopa quæ neruorum laſſitudinem in iſchiadi-
F cis reficiunt. Ad coxẽdicum dolorem, pæoniæ radicem in oleo ad triduum contuſam accipito, & quarta die paululùm coctam illinito. Cæterùm præpurgandos eos ſcito, ex ſucci tithymali guttis quinque tantùm cum caricis acceptis, aut ex corticis tithymali cremore. Corticẽ autem ipſum contuſum & cribratum quatuor ſcrupulorum pondere in vino per integram noctem macerato: manè verò excolatum vinum præbeto. Aliud. Nycteridem herbam, quam vnguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diẽ vnã in oleo manere ſinito, percoláque & illinito. Aliud, multo experimento conſtans.
G
Herinaceum terreſtrem viuum in oleum coniectum donec flacceſcat coquito: deinde eo extracto, farinæ adarces ſextantem oleo iniicito, & olei cyprini vnciam vnam. vtitor autẽ, illito ex eo loco. Cæterùm oleũ ipſum in quo herinaceus coquitur librarum duarum pondus eſto. Aliud iſchiadicum, quod iſotheon appellatur. facit & ad reſolutiones, & ad omnem neruorum per conſenſum affectionem: Caſtorei, opopanacis, euphorbii, œſypi liquidi, ammoniaci thymiamatis, galbani, tere-
H binthinæ, ſingulorum ſextantem, medullæ ceruinæ triẽtem, ſtyracis vnciam vnam, olei ſtyracini trientem, olei irini ſeſcuncem, piperis vnciam vnam, ceræ libram vnã, olei ſicyonii libram vnam, olei veteris librã I. Ammoniacum, galbanum, opopanaca, cum vino terito: liqueſci-

bilia verò eliquato, & ab igne ablata reliquis affundito, ac probè vnito: styracem verò in pila tundito ac paulatim ex pharmaco ei addito: vbi verò dissolutus fuerit, cum reliquis vnito, ac vtitor. Acopon ad ischiadicos efficacissimum est, quod inter communia acopa post articularia remedia refertur, & Orchestæ inscribitur. eo itaque confidenter vtitor. Vtere & similibus acopis ac vnguentis quæ istic describentur. Inspergimen ad ischiadicos in balneo. Inspergimen ischiadicum efficax: Farinam lupinorum in balneo inspergito, & in exudatoria tabella prostratum sudare facito. Aliud. facit & ad inueteratas affectiones: Costi, piperis albi, pyrethri, cuiusque quadrantem, nitri vnciam vnam, fæcis vini vstæ libram vnam, contusa in balneo inspergito.

Aliud. Costi quadrantem, pyrethri quadrantem, nitri vnciam vnam, piperis albi, adarces, euphorbii, cuiusque vnciam vnam, fæcis vini vstæ libram vnam, sampsuchi sescuncem contundito, cribrato, ac in balneo vtitor. Heræ, ad ischiadicos, inspergimen lenitiuum doloris. Picis aridæ partes octo, sulphuris partem vnam, terito ac misceto, & præloto ægro, dum corpus adhuc calet, inspergito, & cum charta contegito, atque donec sua spōte decidat finito. nihil autem vetat ægrum lauare, charta adhuc inhærente. Alia inspersio: Adarces, staphidis agrestis, canchryos, sinapis, cardamomi, piperis, euphorbii, sulphuris viui, cuiusque vnciam vnam contundito & cribrato. ægro verò inducto, & in secunda balnei domo reclinato, pallio prius ad tabellam substrato, ad dolentem locum inspergito, & contentè affricato: deinde in calidam desidere facito, & prolutum educito ac extergito, rursúsque insperginem iniicito & affricato. postea verò dum adhuc calidum corpus habet, eiusmodi malagma imponito: Cineris caulium brassicæ vstorum quadrantem & vnciæ dimidium, cineris lignorum ficulnorum agrestium vstorum tantundem, picis aridæ libram vnam. cineris lignorum vitis vstorum quadrantē & vnciæ dimidium, sulphuris viui quadrantem, axungiæ libram vnam. Liberabitur enim æger, atque id breui, ab omni dolore, vt incantationi similis facultas videri possit.

De podagra & arthritide, siue articulorum morbo, Cap. VI.

PODagrica & arthritica affectio, eiusdē speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide non toto genere sed affectis locis. In omnibus enim debilitas est articulorum diuturna cum fluxione. quæ quidem si in pedibus perficitur, podagra appellatur, si verò in aliquo coxarum vertebro, ischias, *hoc est coxendicum morbus*, nominatur: si verò in multis corporis articulis innititur, arthritis siue morbus articularis vocatur. Cōtingit autem aliquando vt repentè irruat malum æqualiter per omnes articulos dispersum: quod ipsum euenire consueuit iis qui consueta exercitia coaceruatim relinquūt & licentiore diæta vtuntur: vtplurimùm verò clanculū & paulatim fluxus irruere solet. alteri enim cuipiam magni digiti pedis articulum dolor inuasit, aliis verò calcanei extremum, rursúsque aliis cauum pedis, aut ex calciamenti aut ex consimilis rei affrictu. Cæterùm initio à pedibus sumpto, paulatim ad genua malū procedit, ad coxendicum item ac femorum iūcturas, deinde ad manus, singulis articulis particulatim affectis, quando sanè propriè, veluti prædictum est, arthritis & articularis affectio appellatur. Qui verò extremè ab hac affectione aprehēduntur, his & spinæ vertebræ & costarum iuncturæ & genæ dolēt: aliquibus autem & iris siue corona pupillam oculi ambiens. neque est aliqua ossium connexio quæ ab hac affectione sit immunis.

Causæ vniuersales, Cap. VII.

GEnerant autem affectionem cruditates coaceruatæ & ebrietates: atque his adhucamplius immoderatus rei venereæ vsus: iam verò & deambulationes concitatiores quàm pro more, & stationes diutius productæ, & familiares excretiones suppressæ, & consuetorum exercitiorum intermissiones. Vtplurimùm verò aptitudines à parentibus in filios ac posteros transferuntur. In vniuer-

A sum verò amplius omnium crudorum humorum multitudo affectionis causa existit. Quòd humorū multitudo affectionem inducit. Quandoquidem igitur humorū multitudo in corpus digeritur, hique ipsi ad pedes deferuntur, & in ipsis partes omnes distendunt, inflammationésque & dolores inferunt, manifestissimum sanè id existit. Nam & tumore attolluntur affectæ partes, & venæ sanguinis in ipsis apparent repletæ, & euacuatis ipsis, in naturalem habitum æger reducitur. verùm multitudo influens, non in omnibus æqualis existit. Etenim alii ex B caliditate ægrotant, alii ex frigiditate. atque exinde etiā refrigerando aut calefaciendo, aut resiccando, opem sentiunt. Quam ob causam mēbra fluore infestētur. Posteaquam igitur humorum multitudo in corpore congesta, hominem molestia afficit, vnumquodque quidem membrum quod primum affectionem percepit, affligentem humorem à se repellit: eum ipsum verò suscipit aliquod ex vicinis membris ac subiectis. Itaque quum fortiora membra eum depellant, & imbecilliora suscipiāt, id adeò citra intermissionem contingit, donec id quod C propellitur, ad omnium debilissimum membrum peruenerit, & in ipso permanserit. Vna quidem igitur fluidarum affectionum generatio hæc est, membris videlicet fortioribus superfluum demittentibus, suscipientibus autem imbecillioribus. Cæterùm articuli ipsi ex assiduo motu debiliores redduntur.

Quare verò in quibusdam magnus sit morbus, in aliis verò paruus, Cap. VIII.

MAgnitudo morborum ex fluxionibus obortorum, ad humorum influentium multitudinem conse-D quitur. Si enim plures humores fuerint, maior etiam affectio contingit: si pauciores, minor. cæterùm multorum recrementorum influxus, ob multas causas accidit. Etenim & copiam humorum multam esse oportet, & vias latas per quas feruntur, & partem quæ à fluxu infestatur raram, & facultatem in ipsa debilem: & membrorum eū delegantiū vires fortes, quò magna affectio fiat. Verùm si paruus futurus est morbus, prædictis contraria omnia concurrere oportet.

E Quare multo tempore aut pauco morbus duret, Cap. IX.

POrrò vt multo tempore aut pauco morbus duret, etiam prædictæ sunt causæ, tenacitásque insuper & crassitudo humorum. Etenim sanguis multus & crassus, densa pellicula conclusus, & à viribus debilibus segniter correctus, tempus auget & producit. qui verò contrario modo habet, minuit & breuius facit. Cæterùm & in aliis corporis affectionib[9], siue in superficie sint, velut erysipelata: siue sub cuticula, vt herpetes: siue in carno-F sis partibus, velut inflammationes, recrementa vtplurimùm feruntur: in podagricis autem & arthriticis appellatis, vsque ad iuncturas per altum repletio ex fluxione contingit, vnà cum hoc quòd nerui permadescunt & distenduntur, itémque ligamenta & pelliculæ, omniáque circumcirca sita: atque ob id sæpe vsque ad quadragesimum diem morbus extenditur. Etenim quum etiam cessauerit fluxus, neque amplius ex supernis feratur, repletæ adhuc multo humore existentes iuncturæ, eum ad circumsita membra delegant. At verò si tenuior sit G fluxus, celerrimè ægri sanantur: nisi malè omnino curētur. Quòd si verò quis ex medicis veram methodum ignorantibus per resoluentia semper omnes inflammationes curet, non in quadraginta tantùm dies sed & in quadringentos, & in omnem reliquam ægri vitam inflāmationes extendet. A mala enim curatione, podagricis pleráque mala accidūt: maximè verò calli & artuum durities, & articulorum curuitates ac contractiones, propter medicorum ignorantiam fiunt, qui neque per venæ sectionem aut purgationem euacuant, neque redundan-H tem in vniuerso corpore humorem quíque ad iuncturas defertur, & proinde articulorum morbos producit, per ea quæ moderatè adstringant repellunt. Quidam enim ex ipsis inflammationes immodicè resoluunt, tum per aquæ & olei mixtionem, tum per cataplasmata ex cruda ordeacea farina apparata, attrahúntque per catapla-

smatum caliditatem humorum copiam ex subiectis locis. Quin & ob hanc ipsam inductam laxitatem, affectas partes debiliores, & ad recrementorum susceptionem aptiores reddunt.

Quæ sit incuruatorum articulorum causa, Cap. x.

AT verò alii medici immodicè refrigerant, alii autem vehementer discutiunt. Ex quo sanè neruosas partes inspissari contingit, incuruarique & distorqueri, ob redundantium videlicet humorum susceptionem. Contingit item callosas & calculosas coactiones in ipsis emergere, & neruos spõtaneo motu se mouentes congelari: ligamenta item & neruos qui tendines appellantur, qui sanè aptissimi ad perferendum censentur, propterea quòd substantia ipsorum densa & solida existat.

Quæ causa generationis toforum in artubus, Cap. xi.

GEneratio quidem igitur toforum siue callorum in artubus induratorum, materiam quidem habet crassos humores: causam autem efficientem, qualitatem calidam & siccam. quemadmodum videre est & in tofis qui in æreis vasis ex limosæ aquæ incoctione generãtur. At verò pharmaca quæ valde refrigerant, si assiduè adhibeantur, non solùm crassos humores congelant, sed & tenues. quemadmodum vehementissimum frigus congelat aquam. Quæ verò aceruatim & immodicè discutiũt, id quidem quod tenue in ipso fluxu est, euanescere faciunt: quod verò reliquum est, inspissant & conglutinãt: atque id eo amplius, si ad hoc quòd discutiunt, etiam immoderatè calefactoriam habeant facultatem.

Quæ causa sit cur inflammationes in podagricis non facilè suppurentur, Cap. xii.

CAusa cur podagricæ inflammationes nõ facilè suppurentur, primùm quidem est affectarum partium substãtia, tum natura, tum pro more, ægrè permutabilis existens. Ad hoc enim quòd natura duræ sunt neruosæ partes, etiam tolerandi cura anguntur ea quæ molestiam inferre possunt, præsertim tamẽ pedum & manuum extrema. Quin & carne nudatæ magis hæ sũt partes minùsque calidæ & humectæ, & ob id etiam reliquis partibus frigidiores: imò & influentes in podagricis inflammationibus humores, corruptioni minus sunt obnoxii, & pharmaca similiter adhibita, inepta sunt ad putrefactionẽ ac suppurationẽ. etenim alia ex eis refrigerant & repellunt, alia verò discutiunt, alia autem reficcantc Contingit tamen aliquando in quibusdam inflammationem aut suppurari aut erodi. Quum enim crassus humor vehementer fuerit condensatus, & deinde non ita vehemẽter sed moderatè calefactus, necesse est ipsum suppurari. Acri verò & erosiuo humore influente, erosio contingit, quemadmodum & marcor in quibusdam succedit, irruente videlicet in membrum humore qui pùtrefacere potest. quanquam rarò hæc in podagricis contingant.

Quomodo ex inflammationibus & consequentibus accessionibus, siue symptomatis, affligẽs humor cognoscatur, Cap. xiii.

QVomodo quidem vniuersi corporis intemperiem cognoscere & curare oporteat, iam antè in quarto Sermone est præscriptum, huius videlicet tractationis. Quomodo verò quis inflammationes in partibus inflãmatis consistentes cognoscere possit, necessarium & hìc paucis referre. Apparet autem id ex eis quæ accidunt & consequuntur: quæ si quidem frigida fuerint, frigefaciunt: calida verò calefaciunt: mixta, autem mixtas etiã signorum species inducunt. Quo verò manifestior fiat hic sermo, quæ iam dixi repetam, singulatimque retractabo.

Sanguinei humoris influentis signa, Cap. xiiii.

HVmor sanguineus, si multus fuerit, & circa summam caliditatem moderatus, repletionem efficit, & tumorem ingentem: non venarum modò sed totius membri

A affecti circa cutem: eúmque calidum quidem moderatè, vehementer autem rubentem. pulsus autem adest in alto inflammationis mediocris. Qui hoc modo sunt affecti, neque refrigerantia, neque calfactoria valde præsidia adhiberi sustinent, & assiduè ac cõtinuè exacerbãtur, quãdoquidem assiduè & æqualiter sanguinis allatio contingit. quanquam & per circuitum, quidam irritatione vexẽtur, quum nõ continuè sanguis defertur, & exacerbationũ accessiones omnino quotidie fiũt, verùm non ita durãt veluti hæ quæ ex pituita oboriuntur. Vrinæ verò eis qui sanguine redundat fuluæ sunt, & mediocri crassitu-
B dine prædite, aliquando etiam subsidentiam albam, aut nubem, aut tale quiddam in medio pendens quasi suspẽsum habentes. quòd si magis ad pituitam declinet sanguis, albiores & crassiores: aliquando verò cõturbatæ reperientur vrinæ, & multum est quod in eis subsidet. Venæ autem in his ampliore sanguine suscepto replentur, & in tumorem attolluntur. Ætas verò ab adolescentia vsque ad ætatem vigoris, apta fiat ad multitudinem sanguinis producendam. Edulia item boni succi & quæ ma-
C ximè alunt: & exercitia moderata. Ex temporibus verò, ver, & regio temperata.

Biliosi fluxus signa, Cap. xv.

QVòd si verò biliosus sit fluxus, color cutis inflammati loci, aliquando quidem flauior quàm secundum naturam apparebit: aliquando verò rubore cum flauo permixto, quando videlicet flaua bilis sanguini est permixta. Caliditas autem vehementissima & feruentissima adest, quæ amplius refrigerantibus pharmacis gaudet. qui enim ita habent, vehementer à refri-
D gerantibus iuuantur medicamentis, siue actu siue potentia talia existant. Exacerbationes verò his per tertiũ quẽque diem mouentur, & præcipites quidem irruunt, citius verò vigorem remittunt: per ventrem enim & per vrinam recrementa superflua his euacuantur: per cutem etiam transpirant, vtpote quæ tenuium partium existant. Lotia eorum subfulua sunt & subflaua: quandoque etiã acria vt in mictione vrinarium arrodant meatum. Curæ autem ingentes, & iræ & vigiliæ, & illuuies multæ, & fa-
E tigationes, & diæta omnis bilem gignens & attenuatoria, ex acribus videlicet & salsis eduliis, huius humoris influxum præcedunt. Ætas verò & temperies corporis, calida & sicca ad eum, apta est. Hora autem siue anni tempus, æstiuum: consimilis item regio.

Pituitæ fluxionis signa, Cap. xvi.

AT verò si pituitosa sit fluxio, ad digitorum appressionẽ cauus fit tumor, sublaxus existens & moderatus, & color dolentis mẽbri albus. Dolores verò aliquãdo quidem fortes, aliquando verò mediocres, & exacer-
F bationes quotidie paulatim irruunt & augentur, & per plures horas durãt, & breuem intercapedinem habent: imò neque vnquam integrè remittunt. Ætas autem hoc modo amplius afficitur senilis, & temperamentum humidum & frigidum, & consimilis ambientis nos aeris status, & tempus hybernum. Aliquando autem & frigoris sensum in alto locorum affectorum ægri perceptant. Vita verò otiosa, & socordia, ad pituitosi humoris generationem plurimùm conferunt. Edulia item refrigeran-
G tis & humectantis ac inspissantis facultatis, & balnea à cibo, vnde & vrinæ crassissimæ ab eis prodeunt, & sæpe conturbatæ reperiuntur. atque hæc quidem signa sunt pituitæ natura frigidæ prædominantis: nam & hæc ipsa propriè pituita appellantur. Salsæ pituitæ signa: Cæterùm si salsæ pituitæ fuerit influxus, color membri affecti & tumor eodem modo habent veluti de pituita est prædictum: pruritus autem maximus & mordacitas infestat locos. Vrinæ verò tum his tum prædictis, aliquando quidem tenues & aquosæ, aliquando verò crassum in eis est quod subsidet, súntque conturbatæ.

Bilis atræ influentis signa, Cap. xvii.

H QVòd si ex atra bile sit fluxus, qui sanè potentia frigidus est & siccus, quod rarò tamen contingit, frigoris sensus quãdoque affectis adest, & corpora in profundo, velut atterantur aut scalpantur afficiuntur. Colo-

res verò tumorum nigriores sunt,& circuitus exacerbationũ per quartã quamque diem redeunt. sunt autem exacerbationes tum magnitudine tum impetu mediocres. Ætas verò quæ magis hunc fluxum generat, est vigore inclinato & vergente: temperies autẽ frigida & sicca.& natura quidem superfluitates pituitosas generat:non autem atræ bilis. Quæ verò ex degenerante & mutata caliditate fit,flaua bile superassata & nigram generante oboritur. Præcedit porrò hunc fluxum diæta ex eduliis atram bilem gignentibus,& lassitudines immodicæ. Regio autem ei apta est,frigida & sicca. tempus, autumni: & cõsimilis aeris status. Vrinæ verò vtplurimùm in principio tenues eis sunt & aquosæ propter obturationes: postea verò quàm secũdũ naturã atriores,& modicè crassæ,& quod subsidet in eis,aliquando fuscum est:aliquãdo verò mixtum, subcruentum videlicet & fuscum reperitur.

Serosarum fluxionnm signa, Cap. XVIII.

SIN verò serosa recrementa influant,dolores non ita magnos inferunt, quemadmodùm etiam neque fluxu infestatas partes in tumorem valde excitant: secundũ speciem verò consimilia perficiunt, qualia humores solent qui cum eis eiusdem generis existunt. Pituitoso enim sanguine demanante,serosa in ipsa pituita recremẽta consimiles quidem secundum speciem dolores inferunt:secundum magnitudinem verò,multo minores. Vbi verò alii humores defluxerint,consimiles etiam illis serosæ ipsorum superfluitates inferunt dolores.

De iis qui ex humorum complexu fluore infestantur, Cap. XIX.

NOsse porrò operæpretium est quòd aliquando fluxus fluxui commiscetur,aut calidus frigido, aut vicissim frigidus calido.& secundum vtriusque horum qualitatem exacerbationes fiunt, & continget quandoque ægrum bis in die exacerbationum accessionem sentire.

Diæta & cura podagricos præseruans, Cap. XX.

QValis quidem igitur diæta vnicuique prædictarum temperierum conueniens sit, iam antè prædictum est in quarto huius tractationis Sermone: superfluum verò est eadem bis scribere. Cæterùm ad ea quæ istic relata sunt,vomitus in vniuersum ferè omnibus qui podagricam affectionem defugere volunt,commodi sunt, præterquam eis qui thoracem & caput quæ facilè læduntur habẽt. Quibuscunque igitur exercitiis,aut aliis quibuscunque motibus,recrementa in ventrem confluunt,his vomitus ante cibum prodest. Qui verò sanguinis copiã aggregarunt aut humores pituitosos, post acceptum cibum vomant per aliquot dies. Venus verò omnes podagricos extremè lædit,& præsertim si assiduè aut intempestiuè ea vtantur. Etenim voluptas per se neruosorum corporum robur & firmitatem dissoluit,multo verò magis,si cum vehemẽti motu perficiatur. & ob id membra affecta longè imbecilliora fiunt,& promptè ac expeditè confluentia recrementa suscipiunt. Adhibetur tamen eius vsus,aliquando propter consuetudinem vitiosam semine plurimùm irritante, quum videlicet multi & noxii fuerit humoris. generatur autẽ tale in naturis propriè multiseminis appellatis:& oportet sanè, quò molestiam eius vitemus,prohibere ne eius copia in seminariis vasis generetur. Quomodo verò seminis generationem prohibere oporteat, iam prædictum est in eo qui hunc præcessit Sermone.

De olei & salis affrictu in podagricis, Cap. XXI.

OPeræpretium porrò est nosse quòd omnes qui se, ne in podagricam affectionem incidant, asseruare volũt,& præsertim eos qui humecta & frigida natura sunt, magnificè iuuant sales cum oleo quamtenuissimè triti & affricti,non quidem tempore inflammationis & doloribus instantibus,sed quum hæc remittunt:nisi vehemẽter sicca temperie ægri sint præditi. Omnibus enim qui hoc modo fricãtur,insitus calor augetur,& quod præter naturam est,discutitur,recrementáque consumuntur, &

A affecta membra fiunt robustiora, ac aduersus affectionẽ firmantur,miniméque ei obnoxia redduntur:maximè si diligenter singulis diebus manè & vespere, vbi dolores quemadmodum dictum est,remiserint,per omnem vitã hoc præsidio vtãtur. De quo sanè ausim cõfidenter pronuntiare,inquit Philagrius,quòd etiam solum sufficiat iis qui vel maximè circa diætam delinquunt,aut immodicè refrigerantur,aut ægrotant ex labore,aut re venerea nimium sunt vsi,aut quemcunque alium fortem excessum admiserunt. quare omnino postquam inflammatio- B nes quieuerint & dolores,eo vtendum est.

Vniuersalis methodus curationis podagricorum, Cap. XXII.

ITaque prius dictis rursus in memoriam reuocatis,pronuntiamus & membrorum debilitatem & humorũ copiam, primas causas omnium fluidarum affectionum esse,præcipuè tamen podagræ & articularis morbi. Quare duplex etiam sanationis scopus nobis præfigetur: euacuatio redundantis humoris,& corroboratio partium debilitatarum. Euacuatio itaque fiat aut per venæ sectio- C nem,aut purgationem. Post vniuersalem autem euacuationem,calidi quidem fluxus refrigerationem amãt:frigidi verò calfactionem: humidi resiccari, sicci humectari gaudent. Et tenaces quidem ac viscosos discindentibus & extergentibus curare conuenit: crassos verò tum eisdem,tum quæ amplius attenuatoriam vim habent:acres verò per ea quæ mordacitatem obtundere possunt. Amplius autem ea quæ assiduè influunt, per repellentia prohibenda sunt,itémque per ea quæ resiccant. Quæ verò per circuitum irritant,quum quidem influunt impe- D diendæ:quum verò non deferuntur,tũ sanè ea quæ iam illata sunt,euacuationem requirunt, ad quam itidem debilitatarum partium corroboratio accedat.

Cura eorum qui ex sanguinis copia ægrotant, Cap. XXIII.

QVVM igitur sanguinei humoris fuerit influxus, & dolor mediocris qui neque calore suo neque frigore manifestè infestet,locus inflammatus pharmaco quidem fortiter adstringente,modicè autem resiccante illinatur. eiusmodi autem est id quod ex acacia & vtro- E que veratro apparatur. Abstineat autem æger ob omni cibo & motu,& vini etiam potu. Et si fluxionis impetus non valde magnus fuerit,& pharmacum adhibitum cõmoditatem suam ostẽderit,rursus cum passo tenuis substantiæ aut posca largè dilutum quò strigmentosum reddatur,illinatur. Cæterùm neque aqua neque oleum pedibus adhibeatur,sed &, si illitum abluere oporteat quò videlicet aliud illinatur,posca mediocriter tepefacta abluatur,aut cum plantæ alicuius austeræ decocto, vsquequo id quod influxit sedetur. Cataplasma ob id etiam F imponendum ex malis maximè cotoneis, aut mespilis, sorbis,cornis,hippuri,sanguinaria, aut foliis quercus tenerioribus,singulis pane permixtis & vino veteri maceratis. Idem verò ipsum & per alia quædã eiusdem materiæ existentia confieri potest: de quibus rursus postea sermonem repetemus. Porrò si sanguinis motus in vniuerso corpore vehementer inualuerit, vtendum nihilominus prædictis pharmacis,ne videlicet particula repleatur,& dolores fortes ac diuturnos inducat. Euacuetur autem id quod ex sanguine redundat, quantum sanè id G vires & affectio permittunt,& maximè si qui continetur sanguis sit bene temperatus,& homo ipse ad sanguineas euacuationes sit assuefactus. Cognosces verò sanguinis impetum tum ex tumore præter naturam, tum ex doloris magnitudine & velocitate. proportionabiliter enim tum ad copiam sanguinis,tum ad allationis eius modũ, impetus ipse contingit. De sectione venæ: Eos igitur qui multo sanguine abundant,necessariò secta vena fortiter euacuabis,non solùm semel, sed iterum atque iterum &pluries,detractione paulatim repetita. Si enim ve- H næ sectione omissa,repulsoriis pharmacis fueris confisus, magni mali autor eris. Ex ignobilibus enim membris ad principalia & vitæ necessaria sanguis repulsus, de inde in aliquod horum irruens, velut in hepar, aut septum transuersum,aut thoracem,aut pulmonem, aut in ipsum

A ipſum denique cor pro morbo mortem inducit. Quapropter maximè neceſſaria eſt ſanguinis ac reliquorũ humorum in ſanguineis influxionibus euacuatio, præſertim in iis qui ſanguine redundant, itémque reliquis humorum recremẽtis, ac lautiore diæta vtuntur. In his enim antequã dolores oboriantur, venam ſecare oportet, bis in anno ſanguinẽ largè detrahendo, & purgare quoque eoſdẽ, ſi licet modò, per ſingulos menſes. Cæterùm in omnibus diei horis venã ſecare conuenit iis qui vehemẽtibus doloribus ſunt apprehenſi, adeo vt etiam ſiquis pranſus ſit, nihil veritus tamen, venam ſecare poſſit: atque id maximè ſi ex ventris locis cibus ad inteſtina fuerit dilapſus. B Vbi verò in ventre adhuc cibus detineatur, euacuatione prius per vomitum facta, ita paulatim ſanguinem detrahes. Secanda eſt autem è directo cruris fluxione infeſtati vena: præſertim in brachio inferna, ita tamen vt obſeruemus in eius ſectione ſubiectam ipſi arteriam. ſi verò hæc non appareat, media: ita vt & in hac obſeruemus ſubiacentem neruum. Quòd ſi verò manus dextra dolore infeſtetur, venam in dextro crure ſecamus, iuxta talos aut poplitem, aut plantam pedis: poſt ſectam verò venam, ſi C dolores adhuc perſeuerent, & fortis tenſio ſit in affecto membro, ſæpe in ipſo inflammato crure vena inciſa, & multo ſanguine detracto, hominem ab omni dolore liberaui. Memini itaque, inquit Philagrius, cuidam in quo humores æqualiter omnes, & multus imprimis ſanguis redundabat, bis ſanguinem ex ſecta vena detractum, in quo manifeſtè cognoui quantam vim habeat vena è directo membri affecti ſecta. Quum enim dexter pes ei fluxione infeſtaretur, venæ dextræ manus inciſa, confeſtim à moleſtiis eſt liberatus: quúmque tribus interpoſitis diebus, al- D terum item crus fluxus infeſtaret, vena ſiniſtræ manus ſecta, ſimiliter à dolore liber euaſit. & quum inde pharmaco ex croco curaretur, perfectam ſanitatem recepit. Verùm hic, quemadmodum prædictum eſt, multo ſanguine redundaba & vniuerſum corporis habitum eiuſmodi habebat qui non facilè poſſet exolui. In iis verò qui contrariam huic corporis diſpoſitionem habent, parcè ſanguinem detrahere oportet.

Quòd eleuatas & incuruas venas ex membris fluxione infeſtatis, velut in varicibus auferre oporteat, Cap. XXIIII.

E Operæpretium eſt, inquit Rufus, etiam alios auxiliorum modos excogitare. Ego quidẽ igitur articulis pedum fluxu infeſtatis, laudo ſiquis venas quæ ex ſupernis in pedes deferuntur, excindat, veluti varicoſa in ſuris excindi ſolent. Etenim partes hæ, tempore præſertim inflammationum, apparent in tumorem eleuatæ, & venæ circũcirca rubẽt, & ſanguine repletæ conſpiciuntur, atq; qui ita affecti ſunt, magis à dolore vruntur, & frigidis gaudẽt. F Si igitur quis venas veluti in varicibus excindat, multitudo ſanguinis non amplius influere & inflammationem facere, quemadmodum antea conſueuit, poteſt: atque id præſertim in ſanguinea podagra conducet. In aliis verò verò articulis, vtpote coxendicibus ac cubitibus & ſimilibus fluxu infeſtatis, venæ non valde apparent. Quòd ſi contrà contingat, etiam in his eas quæ altius eleuatæ ſunt excidere oportet.

De peruſtione in morbo articulari, Cap. XXV.

Cruſtas igitur inurere oportet, aliquas quidem paulo altius loco fluore infeſtato, aliquas verò propius: atq; G id cauteriis facere præſtat: aut, ſi id æger ferre recuſet, cum medicamentis. longè autem præſtantior eſt cauteriorũ vſus. nam & citius & ſiccius perurunt. In vniuerſum verò pedibus ex fluxu infeſtatis, loci circa vtrunque talum forinſecus & intrinſecus inurendi ſunt, cauteriis iuxta magnas ibidem ſitas venas admotis, paulo altius ſupra talorum locum. Inurendus item locus inter magnum pedis digitũ & eum qui ei proximus eſt, medius, vbi ſanè venæ magis tumefactæ conſpiciuntur, præſertim ex eis maximæ. quibuſdã autẽ & articulos ipſos perurere expedit, quũ H ſubmucidi valde conſpiciuntur, priuſquam durities ad modum toforum in eis generetur. Sciendum tamen, inquit Rufus, quòd in articulorũ ſubmucidorum peruſtione, vlcera ægrè curabilia oboriuntur: verùm vbi cicatri-

ces coaluerint, maximum robur ipſis articulis præbẽt, vt non amplius ad ſuſcipiẽdum influentia recrementa ſint apti. & de iis quidẽ hactenus. Opportunũ autẽ & iam reliquã curam poſt ſanguinis euacuationẽ aptã deſcribere.

Cura in fluxibus ſanguineis poſt ſanguinem euacuatum, Cap. XXVI.

Poſt ſanguinem euacuatum, affectam partem aceto veteri tenuium partium cum roſaceo rigare oportet, & præſertim ſi in alto hærere dolorum cauſa videatur. Etenim acetum propria ſua tenuitate vſq; in altum progreſſum, expeditam roſaceo viam exhibet, quod natura ſua dolores lenire poteſt. Cæterùm ſi in ſuperficie dolor conſiſtat, per vini & olei vſum magnopere iuueris: æſtate quidem tepidorum, hyeme verò calidorum. Deinde etiã cataplaſmatis vtendum quæ inflammationes lenire poſſunt, citra hoc quòd prouocent & prolectent fluxiones. talia autẽ ſunt, farinæ fœnigræci & hordei, fabarúmque & cicerum tritæ vino coctæ. poteſt etiam aqua modica affundi, vbi vinum nimis forte extet. Quin & paſſo ac modico roſaceo vnaquæque ex prædictis farinis cocta, dolorem mitigare conſueuit. Oportet autem cataplaſmata omnino ſemper calida eſſe: quod commodè fieri poteſt, ſi aſſiduè permutentur, & lana forinſecus contegantur. De pharmaco ex croco. Quum itaque prædictis præſidiis adhibitis vehementes compeſcuerimus dolores, parum quiddam de pharmaco ex croco admiſcebimus, & præſertim ad cataplaſma ex fabis apparatũ, ne videlicet coaceruatim tranſitus fiat. Deinde etiam amplius quid de pharmaco admiſcendum eſt. poſtremùm verò, pharmacum ipſum cum roſaceo diſſolutum, & ad bonam compagem redactum imponemus. diffluit enim celerrimè ſi liquidius fiat. Hoc itaque pharmaco ſæpe poſt euacuatum ſanguinem, doloribus valde imminutis, ſtatim vſus ſum, loco prius ex aceto roſaceo perfuſo: multam enim vtilitatem & breui oſtendit. quare ipſo aſſiduè ad podagricos vtimur, vtpote quod laude dignum experimentum nobis exhibuit, inquit Philagrius. in pluribus enim ſolum hoc ſuffecit ad perfectam curationem, ſemper quidem cum roſaceo diſſolutum, aliquando verò vino tenui & fuluo admixto, quãtum ſanè eius conquaſſando & excipiẽdo pharmaco ſatis fuit. cæterùm hoc ipſum in his faciendum eſt, quibus adhuc aliquid ex fluxione ad inflammatum locum defertur. Quandoque autem pro vino acetum addimus: maximè vbi tum quod infertur repellere volumus, tum diſcutere iam in loco contẽtum. paſſum etiam aliquando pro vino additum, mollibus corporibus profuit. Verumenimuero & ad paſtillum ex acaciis & veratris apparatum, adiectum hoc pharmacum, ſæpe quod influit prohibendo, & quod adeſt euacuando, & membrum confortando, non parum iuuit. Solum item poſt ſedatos dolores durius impoſitum, robur partibus addit, vt adſtricta & recrementorum influxui minimè obnoxia, ac breui fortia reddantur. Hoc quidem igitur medicamento variè & multiformiter vſi ſumus, multóſque iuuimus, tum inſtante dolore tum etiã eo ſedato. Habet enim repulſoriam vim, paucam quidem illam propter acetum & crocum. habet & concoctoriam & diſcuſſoriam ac moderatè reſiccantem, rurſus ob crocũ & galbani thuríſque & ammoniaci thymiamatis admixtionem. diſcuſſoria autem tum in iis ipſis ſita eſt facultas, tum in pice & aceto. meritò itaque podagricis inflammationibus conuenientiſſimum cenſetur. nam & fluxũ moderatè repellit, & calfaciendo ſenſim concoquit, & cõtentum diſcutit, & debilitatis membris firmitatem inducit. Compoſitio autem hoc modo habet: Galbani drachmas XXXII. thuris drachmas XXXII. croci drach. ſedecim, ammoniaci thymiamatis drachmas quadragintaocto, ceræ drachmas nonaginta octo, picis aridæ drachmas CCCCCLXXV. olei roſacei drachmas quadragintaocto, aceti albi acerrimi heminam vnam. ceram, picem, roſaceum lento igne liquefacta excolato: galbanum autem & crocum, ammoniacum, thus, cum aceto terito, & ad liquefacta & ab igne ablata, in cacabum adiicito, vnitáque in mortariũ quod modicam aquam frigidam habet, diffundito, & ſufficienter emollita extrahito, ac

quemadmodum prædictum est vtitor. hoc quidem modo Philagrius apparare pharmacũ ipsum præcipit. Quidam verò post eum, etiam opii vnc. I. ad hanc compositionem adiecerunt, eóque ad vehementes dolores sedandos vsi sunt. Alii autem vsus tempore instante, parum quiddam opii addunt ad maximos cruciatus compescẽdos. Pastillus ex acaciis & veratris. Porrò ex acacia & veratris pharmacum hocce est. Pastillus podagricus admirabilis ad podagricos & morbum articularem, inflammationésque & omnia pruriginosa: in principio enim illitus manifestam vtilitatem exhibet, vt eadem etiã die lotus æger deambulet. Vbi verò dolor in vigore est, incommodè adhibetur. Quidam enim in vigore affectionis eo vsus, confestim quidem sibi inde iuuari visus est: paulo verò pòst, concalefacto & resiccato loco, à maximis doloribus æger apprehensus nos accersiuit. quare quum accessissemus & didicissemus factum, cognouimus quòd membra in superficie posita, contusionis modo affecta essent, tum ob inflammationem, tum ob exortam ex pharmaco adstrictionem & distensionem. distensæ autem erant & in profundo sitæ partes ex cuticulæ exterioris ad interna impulsu. Abluto igitur prius cũ aqua calida illito pastillo, cataplasma ei imponi iussi ex aqua mulsa dilutiore apparatum, & ex oleo modico dulcissimo farinísque fœnigræci & fabarum. atque hoc ipsum feci propter eam quæ ex ipso pharmaco ei cõtigit oppilationémq; & constrictionẽ. Quũ verò dolores euestigio essẽt sedati, à resoluentibus discessi: etenim cataplasmata & irrigationes in fluidis dispositionibus adhibitæ, incurabilẽ reddunt morbum. Verùm pastilli ipsius compositio hoc modo habet: Acaciæ nigræ drachmas triginta duas, acaciæ flauæ tantundem, glutinis fabrilis pellucidi, aut (quod magis expedit) glutinis pisciũ drach. trigintaduas, ammoniaci thymiamatis drachmas sedecim, glaucii dr. sedecim, aloes drachmas sedecim, thuris masculi drachmas octo, veratri albi & nigri, cuiusque drachm. octo. Aceto squillitico trita cogito in pastillos. vsus verò tẽpore, eosdem in aceto eodem liquefactos illinito, & exsiccari permittito, ægrúmque in balneũ demittito: & vbi inde redierit, similiter vtitor. Totum pastilli pondus drach. centum & sexaginta octo est, hoc est vnciarum XXI. Hoc pharmacũ podagricis inflammationibus inchoãtibus cõuenit, & solum sufficit, si non multitudo fluxus redundet: & multo amplius, si per plumbi succum fuerit dissolutum & liquefactum. Fit autem plumbi succus hoc modo: In mortarium plumbeum succum aliquem refrigerantem simul & adstringentem iniicito, & cum pistillo plumbeo in sole donec crassior reddatur terito, atque ita iniectum pastillum & contritum illinito. Sit autem succus ipse plantaginis, aut oxylapathi, aut sanguinariæ, aut vuæ acerbæ immaturæ, aut semperuiui, aut aliquarum cõsimilium herbarum, quæ & ipsæ commodæ sunt in principiis inflammationum. Hoc ipsum itaque pharmacum ex plũbi succo, nõ solùm in principiis & progressu, sed & in vigore mali aliquãdo cõmodum existit. Et Philagrius quidem hoc modo de pastilli vsu scripsit. Quidam verò pastilli ex croco ad dysenteriam descripti, atque huius ipsius pares partes, aceto aut plumbi succo terunt, & duabus ante balneum horis illiniunt, atque vbi lauerint à balneo rursus similiter illiniunt, & egregium testimonium huic vsui præbent. Diæta eorum qui ob sanguineum fluxũ ægrotant. Inflammationes ex sanguinis influxu obortas, quemadmodũ dictum est curare oportet. cæterùm cibos eis exhibere oportet qui minus nutriunt: quales sunt olera, & spinosæ plantæ: & ex volucribus, montanæ: ex piscibus verò, qui in petrosis aquis degunt. Aluum verò facilè subeuntem habere oportet: & si quidem officio suo non sua sponte fungatur, simpliciori aliquo clystere seu infuso eluatur.

Cura eorum qui neque venæ sectionem, neque purgationem sustinere possunt, Cap. XXVII.

QVandoquidem verò quidam adeo formidolosi sunt & mollitie fracti, vt neque nomen venæ sectionis aut purgationis audire sustineant, non melius tantũ sed & fortunatius est nullum talem contingere. Et tamen si A ad curãdos eos cogamur, prædicere oportet diuturnos dolores eis affuturos, & vigilias, articulorúmque torturas & claudicationes: præsertim si crassus & multus sit sanguinis influxus. Abstinentia quidẽ igitur ciborum illi constituenda est, & clysteres moderatè fortes iniiciendi, & pharmaca vmbilicaria imponẽda, epomphalia *Græcis* appellata, quæ sanè vmbilico imposita aluũ ducunt. Vtendum etiã iis quæ sedi apponuntur, glandulis videlicet: veluti est cyclamini succus, & elaterium, & similia, quorũ in tertio Sermone feci mentionẽ. Vtendũ & post aluum exolutã B vnguentis discussoriis & fricationibus eiusdem generis, & omnibus quæ superfluum euacuare possunt ex locis fluxu infestatis. Etenim repulsoria, si nõ prius vniuerso corpore euacuato assumantur, periculum inducunt. Cataplasmata igitur eis imponere oportet ex pane, fabaceáq; & fœnigræci ac cicerum farina, cum aqua mulsa aut adipe suillo non valde veteri. scarificationibus itẽ iuxta affectũ locum vtendũ. Irrigare autẽ assiduè oportet ex aqua & oleo, & aliquando cataplasmata ex lixiuio apparare, quò per erosam cutẽ, veluti per riuos malum euehatur. Huiusmodi C hominibus conueniunt itẽ ceratorũ formã habentia medicamenta, ex oleo sicyonio, nitróque & cera apparata, quæ humorẽ ad locũ delatũ discutere possunt. Pharmacũ ex lixiuio & spuma nitri digerẽs ac exhauriens inspissatos humores: est autem pharmacum ipsis cõmodissimum & facilè parabile. excitat bullas & cutem erodit. Spumæ nitri albæ quã achelesiã appellant drachm. vigintiquinque, terebinthinæ drachm. trigintasex, olei drach. CCCCLXXX. lixiuii ficulnei, hoc est, exustis lignis & aqua extinctis, loturæ eorũ percolatæ drachmas octoginta qua- D tuor, ceræ drachmas CCXL. Oleum, ceram, terebinthinam, & lixiuium, hoc est aquam ipsam, vt prædixi coquito. & quum pars maxima aquæ fuerit consumpta, spumam nitri prius tenuissimè tritam adiicito, vnito, ac vtitor. Huiusmodi sanè sunt inflammationum podagricarum ex sanguine curationes.

De iis qui ob bilis influxũ ægrotãt, Cap. XXVIII.

QVòd si verò inflammationes ob biliosum influxum fiant, tum & in his communis scopus euacuationis affligentis humoris existit. fiãt autẽ euacuationes in prin- E cipio, tum per vomitũ, tum per ventrẽ. Danda itaq; pharmaca bilem educentia, ex quorũ numero aliqua per vtrãque viam bilẽ exigunt, velut est thlaspi: hoc enim acetabuli mensura potatum, & supernè & infernè purgat: atque tantum sanè de eo semine ad summum datur. Constat autẽ quòd & purgatoria medicamẽta ex scammonia apparata, flauam exagitant & euacuant bilem. horum verò cõpositiones iam antè retulimus in tertio Sermone: faciemus tamen & in hoc Sermone quorundam mentionem, sed paucorum, & paulo pòst. Purgare igitur eos oportet F cõfidenter, & secundaria vice si res ita postularit: confestim enim in euacuationibus subsistunt & sedãtur. Quòd si tamen neque hi purgari velint, neque sustineãt ob quãcunque tandem causam: tum sanè & his, quemadmodum dictum est, mederi conuenit per vmbilicariorum purgatiuorum impositionem, & per ea quæ sedi subduntur. Per infusum item aluus ipsorum eluatur. & cataplasmata adhibeantur ex fabacea & hordeacea farina, adipe suillo recenti & insulso, tenuíque chamæmeli farina ac aqua. At verò hæc ipsa posterius imponenda sunt: in principio au- G tem vsque ad vigorem ea quæ ex semperuiuo apparãtur, & rosis viridibus, perdicii herba, anchusa, sanguinaria, helxine, sideritide, portulaca, rumice acuto, atriplice, solano, plantagine, hyoscyamo, lenticula & stratiote palustribus, blito, lactuca, seride, malua satiua, ramentis cucurbitæ, vmbilico Veneris, flore violarum, mali Punici corio. Horum vnumquodque cum pane ex farina polentæ impositum, dolorem tollit: & maximè psyllii semen aqua feruenti maceratum, &, postquam succulentum factum fuerit, pro cataplasmate impositum. Vnguentum etiam H ex plumbi succo ad sanguineas influxiones præscriptum his commodissimum existit. commoda sunt & mala cum pane trita imposita, & quæ his sunt similia. Et cerata Hippiones & Ambrosiæ nomine insignita, & quæcunque ex cera, chamæmelo, & rosaceo apparantur: adiicitur

autem ſuccus quiſpiam ex prædictis refrigerantibus, & ouorum candidum,& aqua cum modico aceto,quorum compoſitiones paulo pòſt ſubnectemus.Optimum autem pharmacũ pro eis éſt ceratum ex roſaceo,betæ ſucco quãtum ſatis eſt adiecto. Vidi etiã quendã hac affectione occupatũ,qui immiſſis in frigidã aquã pedib⁹ & aliquãdiu in ea detẽtis,præclarã opem tulit. Aliũ itẽ vidi qui oſtreorũ carnibus cũ argenti ſpuma & viridibus hyoſcyami foliis,ac oleo veteri diligenter tritis vtebatur,& tum illinẽdo eas tum imponendo,probè reſtitutus eſt.Licebit autẽ per oſtreorum penuriã,carnibus concharum fluuialium vti. Atque hæcquidem conueniunt,ſi mediocris inflammatio & ardor adſit. nam ſi magna fuerit,ad eryſipelatorum modum curationem inſtituemus: cicutæ nimirum foliis & papaueris ac mandragoræ & hyoſcyami adhibitis:quibuſdámque medicamentis compoſitis ſtuporem inducentibus, quæ ex papaueris ſucco & ſimilibus conſtant.In horum tamen medicamentorum vſu, immodici caloris deletionem pro ſcopo habere oportet, quæ ſæpe in vna cõtingit hora:poſt quam ſtatim ſtupefactiuo ablato,cataplaſma ex fabacea farina adipéque & aqua imponatur. Etenim vbi ea quæ vehementer refrigerant diutius adhæſerint,ſtuporem ægrúmque ac languidum ſenſum corpori inducunt.Quapropter quum in feruentibus doloribus fuerimus ad ſtupefaciẽtium vſum coacti,poſtea refouebimus partes per ea quæ calefacere poſſunt.

Parabilia remedia ad inflammationes non valde feruentes, Cap. XXIX.

RElIqua ex eorum numero quæ facilè parantur, quæque doloribus non valde magnis proſunt,palmularũ glandulæ ſunt,& mali Medicæ ramuli : citrium autem ipſam appellant & aureum malum . quin & fructus ipſius medulla ſapore acris,pani aut pollini admixta in cataplaſmatis,commodiſſima eſt. quemadmodum etiam ſi oleo coquatur,& cera ſufficienti ad oleum adiecta,pedibus imponatur.Commodum eſt & ſymphyton per ſe pro cataplaſmate impoſitum,& cum pane aut cerato permixtũ. & malicorium aceto incoctum, aut aridum tritum cum pane ſubactum. his ergo vtaris.Optimum autem cataplaſma podagricum & hoc eſt: Cupreſſi virgulta teneriora, & pilulas in ollam coniecta,cum aqua marina donec flacceſcant coquito. deinde in mortarium culinarium tranſſumpta,ad cerati formam terendo redigito : & linteolo excepta,dolẽtibus locis imponito.Hoc cataplaſmate quotidie ante ſomnum vtitor , etiamſi non adſit dolor, per integrum annũ. nã perfectè ægrum ſanat.Mirificè etiam facit cupreſſi decoctum,ſi ex eo æger ſæpe perfundatur.

Aliud. Cypri,hoc eſt liguſtri folia viridia,trita in paſtillos digerito:vſus verò tempore,aceto dilutos illinito: Barbari autẽ Indi,arida ipſa folia contuſa & cribrata reponunt:vſu verò expetente,aqua feruenti ſubigũt, modico etiã aceto adſperſo,aut rhois culinarii decocto, atq; hoc modo inflammato loco imponunt, foliis ricini aut carpaſi ſuperſtratis:aut, ſi hæc haberi nequeant, braſſicæ. reperies autem manè cataplaſma aqua plenum. ſenſibilis enim diſcuſſio & exhauſtio cõtingit,adeò vt æger exuctionem ſenſu perceptet,& maximè iuxta vngues. vitiat tamen colorẽ,eum ad fuſcedinem corrumpẽs. quapropter aliqui cerato liquido vngues prælinunt. Aliud cataplaſma,quod eadem hora dolores ſedat. Cerebrum porci cum amylo & roſaceo tritum,& panniculo infartum imponito,& confeſtim liberabitur æger,vt deambulare poſſit.Optimè faciunt item maluæ aqua coctæ & tritæ impoſitæ:celerrimè enim dolores ſedant.

De ſtupefacientibus medicamentis, Cap. XXX.

COmpoſuerunt medici, quemadmodum prædictum eſt,ob excellẽtes dolores,aut etiam ob ægrorum mollitiem quos curare cogimur & neque minimũ dolorem tolerare poſſunt, medicamenta ſtupefacientia appellata. Hæc enim nequaquam affectiones ipſas in quibus dolores fiunt,curant:verùm ſtuporem & ſenſus hebetationem mẽbris inducendo,quietem quandam doloribus obducunt. quapropter ſi ad huiuſmodi pharmacorum vſum, aut ob excellentem dolorum magnitudinem,aut ob immodicam caliditatem eryſipelatis cõſimilem,cogamur:

A vtemur quidem modicè , quò feruor immodicus refrigeretur,aut ſenſus oblæſio deleatur. adhoc etiã animaduerſione habita diligenti, nequid poſt vehementis caloris & doloris extinctionem,ex ſtupefactiuo pharmaco in membro permaneat.Sunt autem medicamenta ſtupefactiua huiuſcemodi. Aſclepiadæ epithema dolorẽ leuãs, podagricis & articulari morbo commodum.vſus eius eſt in ipſis exacerbationibus & excellentibus feruoribus inflammationum:Opii drach.quatuor, croci drach.I. panis ſiliginei quantum ſatis eſt.vnumquodque per ſe lacte bu- B bulo maceratum terito , & vnita imponito.aut hæc ipſa cum lacte trita cerato roſaceo excipimus, & vtimur.

Aliud,quod confeſtim à doloribus liberat.oportet autem ante pharmaci impoſitionem ægrum lauare,atque ita exterſis locis ſtatim adhibere. Succi abſinthii trientẽ, croci trientem,ceræ tantundẽ, opii vnc.I. irini ſeſcuncẽ. opium & crocum in paſſo diluito, & affuſo cerato,vnito, ac vtitor. Aſclepiadæ paſtillus podagricus,dolorẽ leuans. vſus eius competit tempore exacerbationum. Aloes lib.I.centaureæ ſextãtem, thuris trientem,myrrhæ trien- C tem,lapidis aſii,opii,ſucci mandragoræ, ſtyracis, aluminis ſciſſi,cuiuſque ſextantem:excipe ac ſubige paſſo,& ad paſtillorum formam reducito. Vſu verò expetente, lacte diſſolutos cum pinnulis illinito,ſupra illitum locũ linteolo impoſito paſſo imbuto.

Vnguenta recalfactoria quæ poſt ſtupefactiuorum vſum adhibentur, Cap. XXXI.

QVVM itaque ſtupefactiuis vſque ad feruoris inflãmationum deletionem fuerimus vſi, pòſt calefacere mẽbra conuenit cataplaſmatis ex caſtoreo & thapſia cõ- D poſitis.ſi enim hoc non fecerimus, debilia & intemperata reddita membra perpetuo fluori obnoxia reddemus,& quæ in actionibus facilè offendentur. Quapropter vnam atque alteram vnguentorũ recalfactoriorum cõpoſitionẽ apponã.ex quarũ numero & hæc eſt:Succi thapſiæ drach. octo,piperis drach.XXIIII.adarces, canchryos, euphorbii recentis,cuiuſque drach. XXXII. (ſi verò recens euphorbium deſit,duplum eius ſume)ſtaphidis ſylueſtris drach. XII.pyrethri drach.XII.terebinthinæ drach.XVI.ceræ dr. XXIIII.olei cyprini lib.VI. Altera,eiuſdem vſus. Pyre- E thri,caſtorei,helenii,adarces,piperis,euphorbii,zingiberis,nitri,ceræ,ſing.drach.octo, irini quãtum ſufficit.Pro pauperibus autem ſatisfaciũt, allia,thymus,origanus,ſatureia,ſinapi,& ſimilia.

Pharmaca & edulia eorum qui flauæ bilis influxu infeſtãtur, Cap. XXXII.

EXhibẽda eſt autem & cyclaminus à flauæ bilis influxu infeſtatis:huius enim radix quamtenuiſſimè trita, cũ aqua mulſa aut paſſo pota,bilioſum humorem per ſudores excludit. dandæ autem ex ea drachmæ quatuor,cor- F poribus magnis & robuſtis: reliquis verò,pro virium tolerantia. Adiuuare verò oportet ſudorum excluſionem, corpus calefaciendo & fricando,ita tamen ne affectos locos cõtingamus.Præbenda quoque in potu ea quæ vrinãcient: talia enim bilem per lotium euacuare conſueuerunt:paſtillus item ex ſeminibus ſoporifer,& qui à triangulari forma trigonus appellatur, & cõſimiles,doloribus infeſtantibus commodè à flaua bile affectis exhibentur. Nam & ſomnus alti ſoporis inde oboritur,& fluxiones ab ipſis reſiccantur,atque id maximè ſi poſt corporis per pur- G gatiuum euacuationem exhibeantur.Edulia autẽ eis apta quæ refrigerant,non tamen humectant:humiditas enim auget fluxiones.Dandũ item eis lactucæ ſemẽ ob ſomnũ conciliandum, & papaueris ſemen tum in cibo tum in potu.Mala etiam & ſorba & meſpila præbenda,& quæcunque ad hoc quòd refrigerant,fluxus cohibent allationem. Cæterùm à vino omnino exacerbationis tempore abſtinendum eſt.intercapedine autem pura reddita,parum ex eo concedendum. Porrò inedia ab amara bile infeſtatos extremè lædit: nam bilem acriorem reddit. H

Cura eorum qui ob pituitæ influxum ægrotant, Cap. XXXIII.

HOrum item curationem à pituitæ euacuatione principium ſumere oportet. Euacuatur autem humor pituitoſus per vomitus quidem, nihilominus tamen &

infernè per ventrem. Vtilis est autem in hac affectione per inferna purgatio, siue iuxta manus siue iuxta pedes hæreat morbus. & multo adhuc magis si iuxta omnes corporis articulos fluxus fuerit dispersus: familiarior enim pituitæ via & minus periculosa per intestina existit. Si enim in superiorem ventrem violenter adtracta non euacuetur, periculum inducit. quapropter tutius est vt ad infernam excretionem ducatur. euacuata enim, in vna die morbi vtcunque inueterati robur contunditur quare in podagra innatum ex pituitoso humore fluxum, & mediocriter affligentem, & qui tum potētia tum actu calidis remediis delectatur, purgare oportet. Ante purgationē verò modicè adstringentibus vtendum, atque id magis adeò circa initiū fluxionum. Atqui si euacuatio per purgationes fieri non possit, quæ sanè vel sola sæpe sufficit ad affectionum fluidarum curationem: tum inedia & fame vtendum est ad plures dies. natura enim pituitosi eam bene tolerare possunt. Vtendum etiam confricationibus discussoriis, ampliúsque efficacioribus infusis, & pharmacis cientibus vrinam. Cæterùm quæ ratione nutrimenti præbentur edulia, natura sicciora sint, & minus nutriant, veluti est oryzæ succus & bromi, qui inter frumentacea refertur: nuces iuglandes paucæ, pistaciáque & nux thasia, & vuæ passæ, & capparis ex aceto mulso. quandoque etiam parui pisciculi in petrosis aquis coaliti, & passerculi montani assati præbeantur. Vinum autem præbeatur quamminimum interualli tempore, tenue, fuluum & vetus. Cataplasmata autem quæ frigidis fluxionibus cōueniunt, imponenda. in principio quidem terebinthi folia viridia & tenera cū adipe suillo recēti & rosaceo, modica cera adiecta. apta sunt ipsis & cupressi folia & pilulæ vino cocta: & cyperi radices & rhamni folia. post principiū verò, pituitosis conuenit ex eruo & lolio ac fœnogræco cataplasma. quemadmodum etiam ea quæ ex ciceribus constant, aristolochiæ radice trita admixta, centaureáque & gentiana, & pæonia, & bryoniæ radice ac fructu. ex amaraci itē coma & artemisia, abrotonique foliis & adianto, vitice, lauro, pulegio, sampsucho, mētha, brassica, sisymbrio, serpyllo, filice, fœniculo, eruca, & reliquis quæ saporis acris, aut salsi, aut amari sunt: & maximè si dolores citra ardorem ex refrigerationis sensu sint oborti. Singula verò ex his cum pane & adipe recentia pro cataplasmate imponito. quanquam nihil vetet vnūquodque per se adhibere. Optimum est etiam fomentū ex passo mari mixto apparatū. At verò quinquefolii radicum & malicorii æqualibus partibus decoctis perfudi ac foui, inquit Archigenes, circumdolentes partes. imò & tritis ipsis magis inflammata loca cataplasmatis modo contexi, atque hoc ipsum multis, velut obluctans & resistens remedium, dolores expulit: aliquibus autē, vt pharmacū nulli inferius, ipsos mitigauit: rarissimè verò citra commoditatem apparuit. Mansuetissimum verò & hoc est. Althææ folia cocta trita tum per se, tum cum polline, aut ordeacea farina, imponantur. ceratum item ex radice eius quæ hibiscum appellatur, cocta in aqua mulsa trita. constet autē ceratum ex gleucino aut irino. imponatur verò iis qui tū vehementer calida tum valde frigida auersantur, mediocribus autem delectantur. Pharmacum porrò conueniens noui, inquit Philagrius, podagricis qui vnà cum doloribus frigoris sensu percelluntur, id quod ex laurino cōponitur. quum enim & alia eiusdem generis sint cum ipso, tantam tamen commoditatem à nullo exhibitam scio.

Compositio autem hoc modo habet. Pharmacum ex oleo laurino. Ceræ, adipis suilli veteris, resinæ pinus siccæ, terebinthinæ liquidæ, cuiusque drach. xcvi. cyprini, laurini, œsypi, butyri, cuiusque drach. xlviii. galbani, medullæ ceruinæ, cuiusque dr. xvi. Hoc quidem igitur medicamentum confestim à dolore liberat eos qui in dolore frigoris sensum perceptant. Admirandum etiam in his pharmacum est, quod ex croco constat & galbano, supráque ad sanguineum influxum præscriptum est, & in omni tempore adhibetur. Sunt autem & alia pharmaca his apta. quemadmodum ea quæ Myracopa appellantur, & quæ ex ipsis componuntur cerata. fiunt autem hæc commensurata & proportionata cera ad vnguen-

A ta ipsa admixta. Pharmacum ex metallicis. Optimum verò & ipsis pharmacum est ex metallicis ad sauciatos neruos à Galeno apparatum, cuius & nos admirabile periculum fecimus, inquit Philagrius. quum enim partium quamtenuissimarum sit, ad profundum corpusculorum progreditur, & attenuat, & discutit. Cōmodum igitur existit in prædicta dispositione, post sedatos dolores admotum, aut quum mediocres existunt: non solùm enim discutit vt dictum est, sed & repellit. Compositio verò hæc est. Chalcitidis drach. viii. misyos drachm. xvi. squa-
B mæ æris drach. xxiiii. thuris drach. xxiiii. galbani drach. xii. colophoniæ drachm. xcvi. ceræ drachm. xcvi. olei drachmas cxxviii. aceti acerrimi quantum satis est. Metallica cum aceto in sole æstiuo terito ad plures omnino horas: deinde thus adiicito, rursúsque diu terito, & liquescibilibus liquefactis, refrigeratis, & eis admixtis, vnito ac vtitor. Pharmacum ex vino & oleo, Galeni.

Aliud pharmacum ex oleo & vino Galenicum, conueniens in declinationibus inflammationum, & post easdem omnibus podagricis. Spumæ argenti drach. xcvi.
C olei veteris drachm. cxcii. ad podagricos verò sufficit si anniculum sit oleum, vini veteris fului pellucidi atque leniter dulcis drachm. cxcii. Coquito simul ad cōpagem manus non inquinantem: hic enim est optimus eius apparatus. nam qui triplum olei accipit diutius coquitur, & magis resiccans redditur. Porrò iis qui post dolores vehemens frigus percipiunt, aliud Galenicum pharmacum ex euphorbio ad sauciatos neruos descriptum conducit. At verò adhuc pharmacum podagricis commodum, tum in inflammationum remissione, tum post
D easdem, existit quod Ægyptium appellatur, & quod ex lanis succidis vstis apparatur. habetur autem inter multæ cōmoditatis emplastra in decimoquinto Sermone huius tractationis.

Cura eorum qui ex atræ bilis influxu ægrotant, Cap. xxxiiii.

DIcatur autem ex ordine & de atræ bilis influxionibus quæ & ipsæ omnino vniuersali euacuatione præcedente opus habent, hoc est venæ sectione aut purgatione. quando quidem igitur ad atram vergunt bilem, euacua-
E tione per ea quæ ipsam repurgant: quando verò ad sanguinem atra bile infectum declinant, per venæ sectionē. Si verò ambo hæc simul per totum hominem redundarint, non vnum aliquod ex prædictis adhibere suffecerit, sed præsecta vena: deinde depurgare cogimur. quod ipsū & in aliis affectionibus duplici euacuatione indigentib⁹ erit faciendum. Priusquam igitur totum corpus euacuamus, atque in ipso etiam euacuationis tempore (dico sanè in principiis) repulsoriis & sensim simul calefacientibus vtendum est. post euacuationem verò, iis quæ sen-
F sim calefacere, & attenuare, & discutere possunt vtemur. Sunt autem repulsoria quidem simúlque leniter calefaciētia, terebinthi folia & cupressi, cyperi radices, & similia. calfactoria autē simúlque attenuatoria & discussoria, bryoniæ radix & cyclamini, syluestrísque cucumeris, & raphani, lauri item folia mollia, & pastinacæ, & caucalidis, sinapis, nasturtii, conyzæ, brassicæ, iridísque & ocymi & aliorum innumerorum folia. Admiscenda autem sunt hæc pani aut cuipiam ex prædictis iam sæpe farinis, & adipi anserino aut gallinaceo, butyróque & œsypo: atque id
G maximè in humectis & mollibus corporibus, quò leniora reddantur. Quin & post huiusmodi pharmacorum impositionem, præscripto ex croco pharmaco, & eo quod ex metallicis constat, vti conuenit: ampliúsque quod Machærioni inscribitur, & quod Isis appellatur, similibúsq;, quorum compositiones in xv. Sermone traditas reperies. Etenim huiusmodi pharmaca relictum in membris humorem concoquunt, eundémque attenuant & discutiunt, ampliúsque membra debilitata corroborant. Commodissimum autem pharmacum per interualla exacer-
H bationum dolore non infestante, ad atræ bilis fluxiones est Corax, quemadmodum etiam pastilli, Andronius inquam, & Musæ, & qui ex centaurea, itémque qui ex lanis succidis apparatur, & consimiles in decimoquarto Sermone descripti. illinuntur autem cum vino dulci.

Miſcentur etiã ad præſcriptum ex croco pharmacũ, & ad id quod ex metallicis conſtat, ita tamen vt parum quid ex paſtillis ad multã pharmaci partẽ cõmiſceamus, vt videlicet paſtilli duodecima pars ad vnã pharmaci partem addatur, hoc eſt ad pharmaci lib. I. paſtilli vncia vna: aliquãdo autẽ minus. Quum enim euacuare & diſcutere voluerimus, minus de paſtillo adiicimus: corroborare autem & firmitatem addere, plus. Quòd ſi neque perfecta, neque abſque dolore ſint exacerbationum interualla, panem vino maceratũ & ſufficienter emollitum ad prædicta medicamenta per interualla admiſcere expedit. Præſtans autẽ eſt & in iis diſcuſſoria fricationum ſpecies vniuerſi corporis, præter affectas partes, tum per interualla, tum tempore exacerbationum, vehementius & diutius facta, & maximè ſi non fuerint præeuacuati.

De iis qui ob tenuem fluxum ægrotant, Cap. XXXV.

SI ſeroſi ſint humores qui ad articulos influunt, nõ paruum ſignũ tenuitatis ipſorum eſt, quòd neque tumorẽ magnum habeant inflammationes, neque diutius durẽt, imo neque moleſtiam aliquam in motibus perpetiuntur ægri, poſtquam quieuerint inflammationes. Eorum igitur qui ob tenuem influxum ægrotant, remedium quod eadem die opem eis fert, purgatio eſt per ea quæ ſeroſos humores euacuare poſſunt, facta. Fluxiones autẽ quæ non ita validum dolorem inferunt, ſæpe in ſolo irrigationum fotu ſubſtiterunt, ex oleo videlicet roſaceo & vino dulci ſuppreſſæ, modica cera admixta, iiſdémque lanis ſuccidis exceptis: additur etiam aliquando nitri ſpuma. Quin & quod ex cote Naxia ex ferri affrictu deteritur, & in ea congregatur, illitum iuuit: & Selinuſia terra & Cretica, & Samius aſter, & Lemnia ſphragis appellata, vino & poſca, & aceto ac paſſo diluta, illita eodẽm modo profuerunt. At verò & caſeus recẽs coactus impoſitus mediocres inflammationes etiam ſolus iuuat, & cum polẽta, aut farina præſertim ordeacea. Habet enim in ſe non modò quid repulſorium, ſed & diſcuſſorium, per quod & tenues fluxiones repellit, & humores in articulis euacuat. Lentiſci etiam ramuli teneri & fructus, ſimiliterque myrti & terebinthi, & pirorum, ac quercus, oleæ, punicæ, meſpilorum, ceraſi, pruni, rubi canini, & rubi: cuius etiam fructus & virgulta idem operantur: & vt ſimpliciter dicam, quæcunque res in fructibus, & foliis, & ſuccis, & radicibus aliquid amari, aut acris, aut ſalſi, aut nitroſi habent, ſimúlque cum amaritudinis & acoris omniúmque prædictorum moderata qualitate non adeo excellenti, adſtringũt: hæ mediocres dolores ex fluxione obortos iuuant. Sufficit autem vnà cum iis ad perfectam ſæpe curam fames ipſa, quemadmodum etiam clyſter omnibus ferè podagricis conuenire videtur, & maximè in quibus venter aſſiduè cohibetur. Ruta etiam viridis & paſtinaca viridis, vtiliter ipſis pro cataplaſmate imponuntur, maximè quibus venter cohibetur, ampliúſque quibus pungitiui ſunt dolores & inflantes. Admiſcere autem omnibus his expedit adipes, quandoque & polentas, & farinas quaſdã, quæ haberi poſſunt: mel item ac paſſum & roſaceũ, quò humecta & liquida conſeruemus. At verò ſi & fermentũ modicum hoc tempore admiſceas, nihil peccaris. Hoc igitur modo etiam plurima ex hortenſibus tibi cõmoda fuerint, ſi ipſa iuxta prædictas qualitates iudicaris, amaram nimirum & ſalſam, acidámque & adſtringentem atque acrem, quæ omnes ſint mediocres. Inuenies autem aliquando & dulcem qualitatem vnà cum his permixtam in eadem etiam planta. ea quoque quæ in mari naſcuntur, plerunque talia ſunt, vtpote quæ lactucæ appellantur. ſunt autem germina lata & oblõga ac viridiora, tenuia & ſubrugoſa, ac veluti conduplicata ad litora maris perfluctus eiecta. præſtãtiores autẽ fiunt cum poſca decoctæ. viridia item quæ in fuco ſiue alga tinctoria ad radices ſita ſunt, & ad hæc quæ in petris maris reperiuntur ſimilitudine fungorũ. reliquáque germina mollia commodant eodem modo. omnia enim huiuſmodi aptè cõmiſcentur adipibus ac farinis. Quin & torpedo tũ marina tum fluuialis, iuxta alium quendã modum, non in paruis ſolùm ſed in magnis quoque inflammationibus

A congruit. Naturali enim facultate quadam ſtuporem inducit, & dolores è corporibus tollit. quapropter ipſam viuentem aſſiduè admouere inflammatis locis oportet. Cocta item adhuc viua in oleo, deindéq; extracta, ac modica cera cum oleo eliquata, commodiſſimum pharmacum omnibus dolore afflictis podagricis redditur. Conſimili efficacia vermes terreni appellati præſtant, ſi in oleo coquantur, & cera poſtea in oleo liqueſcat.

De fluxionum inter ſe complexu, Cap. XXXVI.

B QVVM itaque iam ſimplicium & immixtarum inter ſe fluxionum curatio ſit relata, nulla difficultas amplius eſt, etiam mixtarum curam inuenire. Satis enim manifeſtum eſt quòd ad humorum complexum, conſequenter etiam curationes oporteat mixtas eſſe. Cognitiones autem mixtarum fluxionum, ex prædictis ſimplicibus affectionibus ſunt ſumendæ.

Cura affectionum ex ſanguinis & bilis complexu, Cap. XXXVII.

SI igitur ſanguineæ & bilioſæ affectiones concurrãt, &
C propterea tumor magnus & ruber, & quodammodo flauus ac feruidus, membrum fluxione infeſtatum apprehendat, & dolores nunquam remittentes incumbant, & exacerbatio vehementer quidem alternis & tertio quoq; die fiat, benignior autẽ ſingulis diebus, omnino ſanè manifeſtum puto quòd medicationis initium à venæ ſectione primùm fiet, conſequente exinde bilioſi humoris purgatione. Satis conſtat autem quòd & euacuationum tempore repulſoriis vtemur: quæ videlicet frigidæ & adſtringentis ſunt facultatis. Et deinde primùm mitigatoriis &
D refrigerantibus quidem vtendum, non autem amplius adſtringentibus. adſtrictio enim tumorem inſpiſſat ac cogit, vt ægrè diſcuti & reſolui poſſit, ſi diutius ea vtamur. poſtremùm verò etiam iis quæ concoquere & diſcutere tumorem poſſint, vtendum eſt. In principio igitur, iuxta euacuationum inquam tempus, vtile pharmacum eiuſmodi affectionibus eſt ex acacia & veratris paſtillus in mortario plumbeo cum ſemperuiui, aut plantaginis, aut ſanguinariæ, aut ſenecionis, aut vmbilici Veneris, aut rumicis acuti, aut ſolani, aut vuæ acerbæ, aut hyoſcy-
E ami, aut lactucæ ſucco dilutus. Atqui iuxta augmenta & & vigores affectionum, etiam ea quæ ad ſanguineas affectiones dicta ſunt, in cataplaſmata admiſcere expedit, ſuccóſque item iam relatarum herbarum, & ipſas adeo herbas tritas. Poſtquam verò feruor inflammationis ceſſarit, concoquentibus cataplaſmatis & medicamentis vtemur: parte etiam affecta vulnuſculis impactis ſcarificata, præſertim ſi appareat tumefacta.

Cura bilis ad pituitam permixtæ, Cap. XXXVIII.

F AT verò ſi pituitoſi humores bilioſis fluxionibus admiſceantur, ſi quidem vnio & permixtio ipſorum eodem tempore hominem infeſtet, miſcere etiam remedia oportet, eorúmq; multitudinem purgare per ea quæ bilem ſimul & pituitam educere poſſunt: forinſecus autem cataplaſmata imponenda pari aut impari modo, permixtis iis quæ pituitoſum & bilioſum euacuant fluxum. Et pari quidem modo vtraque cõiiciemus, quum affligẽtium humorum mixtura æqualis fuerit: impari verò, ſi alter humorum redundarit. Neque verò obliuioni tradendum quòd aliqua ipſorum in principio rectè adhibẽtur:
G aliqua verò iuxta mali progreſſum & vigorem: quædam verò eo remittente & circa declinationem.

Cura humorum atræ bilis aliis permixtorum, Cap. XXXIX.

EAdem etiam methodo vteris, ſi atræ bilis fluxiones reliquis fuerint admixtæ, tum iuxta exacerbationum circuitus, tum iuxta continuitatem. Neque enim ſolùm ad affectionum complexus eſt reſpiciendum, ſed & num aſſiduè & citra remiſſionem, an iuxta circuitum infeſtent. Primùm quidem igitur & in illis euacua-
H tionibus conuenientibus vtendum eſt: deinde vbi quidẽ aſſiduè infeſtarint, cataplaſmatis dolores ſedantibus vti expedit. Vbi verò per circuitum moueantur, inſtantibus quidem doloribus, mitigatoria cura: per interualla verò, corroboratoria membrorum vtemur. Manifeſtum autem

quòd quæ magis feruent, maiori refrigeratione opus habent: quæ minus, minori. omnia tamē feruentia refrigerare oportet. Quæcūq; autē fluxiones pruriginosæ fuerint, obtūdentibus & discussoriis curabūtur: quæcunque verò mordaces, obtūdētib⁹ solis. Et quæ in alto sitæ sunt, per ea quæ tenuiū partiū existūt: quæ verò in superficie, per simpliciora. Omnium autem horum syluam in fine secundi huius tractationis Sermonis præscriptam habes.

Cura durorum tumorum qui post inflammationes relinquuntur, Cap. XL.

DVri & reluctantes aliquando tumores post inflammationes relinquuntur, qui ex crassis humoribus generationem habēt, in corporibus præsertim durioribus, & quæ ægrè per discussoria exoluuntur, & malè curatis. huiusmodi enim non curati statim, seipsis peiores fiunt ad vitæ actiones obeundas. Cæterùm huiuscemodi tumores sedant, pharmacum Machærionis & Piscatoris, & Ægyptium, & consimilia. de quibus dicetur XV Sermone in pharmacorum multæ commoditatis relatione: dicetur autem & hic vbi ex ordine de tumoribus qui ægrè concoquuntur tractabimus. Sunt etiam parabilia pharmaca ad hanc affectionem, si ruri viuamus, satiuæ fici & syluestris quoque grossi cocti, triti & impositi, tum soli, tum cum quadam ex prædictis farina & adipe. Cyclamini item & cucumeris syluestris radix, & althæa bis cocta, & caricæ pingues, adianton, auena, vrtica, bryoniæ radix, bulbi anethi, abrotoni, buphthalmi, iridis folia, itémque marrubii, ita vt singula prædicta cum visco, pice, & sulphure viuo permisceantur.

De tumorum crudorum & incoctilium cura, Cap. XLI.

CRudi tumores ex materia albidiore ac lentiore cōgregātur, diúque durant, neque cōcoquuntur, neque discuti possunt. Quandoque verò primis quidem discussis, loci statim fluxione infestantur, & inæquali magnitudine semper permanent tumores, & in quibusdam sanè penitus absque dolore fiunt, in aliis verò dolore quodā comitante. Quando quidem igitur diuturnos videris tumores citra dolorem, per discussoria curato, diligenti animaduersione habita nequid relinquatur induratū, quod incurabile aut ægrè valde curabile reddatur, & maximè vbi callosarum duritierum generationem videris in articulis futuram. Si igitur citra dolorem videris crudos tumores, emollientibus ad discussoria admixtis curato, nequid penitus induratum relinquatur. Si verò cum dolore contingant tumores, non modò discussoriis, sed etiā quæ vnà cum hoc quòd discutiunt, lenire possunt, expedit vti. Manifestū est autē quòd, si fluxus tenuis & modicus cum doloribus quibusdam deferatur, inde tumores post inflammationum remissiones oboriantur & infestent, atque id maximè in iis euenit qui delicatius viuunt, aut frequēter lauantur, aut plusquam oporteat inambulant, vel etiam rebus venereis vtuntur. Oportet igitur in his ad tumefacta imponere pharmacum ex salicibus, ita vt agglutinari possit, apparatum: aut quod ex aspidibus constat ad strumosos destinatum, aut aliquod consimile: præsertim quum sensus ægris adest iuxta coxendicem aut femur, tanquam aliquid ad inferiora deferatur. quúmque dicunt se affici velut formicas repentes sentiant, dolétque & iam refrigeratur, iam calescit membrum. Quin & lauantes per smegmata ex adarce, alcyonio, & pipere, defricare oportet. Adstringentia igitur sunt simúlque discussoria pharmaca quibus necessariò vtimur ad crudos & dolentes tumores, velut symphytō petræū, terebinthi virgulta, scolopendrium viride, cyperos, & similia (de quibus sæpe dictum est) cum pane multo & rosaceo permixta, præsertim in iis qui humido & albo corporis habitu sunt præditi. Ex compositis autem conuenit eis pharmacum ex succis, quod cum vino flauo & subadstringente est emollitum, & Galeni phœnicinum cum multo rosaceo liquefactum, & locis liquidius impositum. Cæterùm in tumoribus citra dolorem, conueniunt adiantum viride, folia vrticæ, althææ, chamæmelum, vua passa pinguis, sertula Campana, melissophylō, lauer, citrii exterior cortex, & similia. Ad quæ singula, cicerū & lupinorum farinæ, & pa-

A nis, & olei veteris ac sicyonii, & adipis suilli veteris tantum admiscendum est, vt mollis ad tactum compositio reddatur, & morsum nullum ad membrum accedere permittat. Ex compositis autem pharmacis conueniunt his, id quod ex croco & galbano constat, & quod ex liquescibilibus apparatur ac mox referetur. & Machærionis & Piscatoris, cum cerato ex oleo sicyonio aut aliquo consimili liquefacta. atque hæc quidem in mollioribus corporibus adhibentur. In durioribus autem & quibus tumores non dolitant, conueniunt viticis folia, præsertim arida, B & amaracum, amarātum, ari & arisari radix, smyrniū, & althææ radix, elaphoboscum, ericæ folia, fæniculi folia, filix, sisymbrium, scandix, erucæ folia & sinapis viridis. Composita autem conueniunt tum prædicta citra cerati admixtionem, tum Isis & Aphrodite appellatæ, & alia infinita iisdem viribus prædita. Huiusmodi autem pharmaca vnà cum hoc quòd tumores exoluunt, etiam fluxiones naturæ suæ aptitudine repellunt. quod ipsum etiam probè faciunt cupressi pilulæ virides cum vino coctæ, prædictorum leguminum farinis & suillo adipe ad- C mixtis. quandoque verò & lauri ramuli, & rubi folia, & similia admiscentur. Efficaciora autem prædictis sunt, & agrestioribus corporibus, ac tumoribus qui ægerrimè concoquūtur conuenientissima, abrotonum, ammoniacum thymiama, anemonarum radices & hastulæ regiæ, bryoniæ radix, pulegium, dracunculi radix, bdellium, buphthalmum, gentianæ radix, & myrobalanus. His autem adhuc fortiora sunt capparis folia, glastum, betonica, cyclamini radix, brassicæ vstæ cinis, ruta, panaces viride, peucedani radix, squilla, fici syluestris fructus, trifo- D lium asphaltites, trixago, sulphur, pix. Addatur autem singulis prædictis panis & adeps, aut prædictorum leguminum farinæ, quandoque etiam caricæ. In quibus omnibus scopum tibi propositum habeas, vt citra partis affectæ combustionem & afflictionem curam facias: quapropter etiam necessaria est prædictarum farinarum, itémque adipum admixtio. Tantum autem commiscere ex eis oportet, quantum vehementem vniuscuiusque vim obtūdere volumus. Admiscendus autem est non solùm adeps suillus, sed & caprinus, & vitulinus, & taurinus, ceruinus & E anserinus. medullæ item omnes admiscendæ, habito naturæ curandi corporis respectu. Et cochleæ vnà cum testis tritæ, & sine alterius rei admixtione, & caprino stercore cum aceto trito admixto impositæ, tumores laxos & molles destruunt & adstringunt, qui sanè ex lentis & crassis humoribus oboriuntur. Porrò operæpretium duxi admonere, diligenti animaduersione opus esse ne clam te indurata aliqua tumoris pars relinquatur. quod sanè vbi videris factum, iis quæ fortiter emollire possunt, vteris, respectu simul ad habitum corporis habito. Ex ma- F lagmatibus autem fortissimum est Lucio inscriptum ad articulos distortos.

Malagmata diuersa, in quibus etiam Lucii malagma est, ad articulorum distortiones destinatum, Cap. XLII.

MAlagma Lucii ad articulos distortos inscriptū. facit ad thoracis affectiones & abscessus in profundo, ad neruos contractos, & articulos stupore occupatos: Latinè distortiones & Græcè ancylas appellam⁹. Facit opisthotonicis, & ad omnem neruorum per consensum affecti- G onem. Ad neruorum item lassitudinem, acopon egregium est irino aut cyprino dissolutum. Bdellii, adipis vitulini, ammoniaci thymiamatis, iridis, cuiusque sextantem, opopanacis, galbani, canchryos, thuris, styracis, cuiusque drach. VIII. piperis grana CLX. ceræ sescuncem, terebinthinæ sescuncem, fæcis vnguenti irini aut cyprini sextantem & vnciæ dimidium, vini quantum sufficit. ammoniacum, opopanaca, thus, terito cum aceto, liquescibilia verò liquefacito, & ab igne ablatis sicca inspergito: deinde etiam trita ipsis adiicito, & vnita in mortarium dif- H fundito, ac fortiter emollito, extractísque vtitor. Optimū est etiam eis ex pice Brutia Galenicum pharmacum, ad rabidi canis morsum descriptum. habet autem hoc modo. Picis Brutiæ lib. I. opopanacis quadrantem, aceti acerrimi drachm. vnam, apparato quemadmodum de rabidi

canis morſu prædictum eſt Sermone ſexto. Aliud pharmacum ex liqueſcibilibus, Galenicum: quod concoquit ſimul & attenuat tumores. quo ſanè in mollib⁹ corporibus vel ſolo vtendum: in durioribus verò admiſcendum eſt ei id quod ex metallicis conſtat, ad ſauciatos neruos deſtinatum, ita vt mixtura vbilibet iuxta corporum & affectionū naturā fiat. Habet autem hoc modo: Opopanacis vnciam vnam, terebinthinæ Chiæ vnciam vnam, propolis teneræ quadrantem. Si verò propolis tenera non ſit, admiſcebis terebinthinæ trietem. quòd ſi neque intotum propolis haberi poſſit, coniicito picis Brutiæ ſeſcuncem. opopanaca in aceto albo contere. Hoc pharmacum prædictos tumores concoquit, & humores in alto ſitos attrahit, diſſecat, & repurgat. Cæterùm quod ex metallicis conſtat, item Galenicum ad ſauciatos neruos deſtinatum, hoc modo habet: Chalcitidis, miſyos, æruginis vſtæ, cuiuſque drachmas octo, colophoniæ beſſem, ſquamæ æris drach. vigintiquatuor, ceræ drachmas XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti quantum ſufficit. chalcitin, miſy, æruginem, æris ſquamam cum aceto in ſole æſtiuo contere ad plures horas, & liqueſcibilibus liquefactis & affuſis, vni, emolli, ac vtere. Aliud Galenicū, ad eos qui tenerum corpus habent & neruis ſaucii ſunt, deſcriptum: Chalcitidis vſtæ, miſyos vſtæ, cuiuſque drach. octo, ſquamæ æris drach. XXXII. thuris drach. XXXII. ceræ drach. XCVI. olei drach. CXXVIII. reſinæ drachmas XVI. galbani drach. XII. aceti quod ſatis eſt: apparato vt dictum eſt. His itaque pharmacis vtemur per ſe, vbi dolores ex profundo diſſoluere velimus. miſcebimus autem pharmacum ex liqueſcibilibus conſtans, vbi tumores fuerint obdurati. Malagma ad podagricos & articulorum morbos valde generoſum. liberat à tota affectione. vſus eius eſt per exacerbationum interualla: Ceræ lib. I. terebinthinæ lib. I. ſpumæ nitri ſeſcūcem, floris lapidis aſii ſeſcuncem, thuris ſeſcuncem, olei cyprini libram vnam, lixiuii coactiliariorum, ſiue pileariorum, quantum ſufficit. Arida contundito, cribrato, & cum lixiuio ad liquidi cerati craſſitudinem terito, & liqueſcibilia liquefacta tritis affundito, vnito, ac vtitor.

Aliud. Calcis viuæ, thuris, cuiuſque drachmas quatuor, terebinthinæ drach. quatuor, ammoniaci thymiamatis drachmas quatuor, ſpumæ nitri drachmas IIII. adipis taurini drachmas octo, floris lapidis aſii drach. II. ceræ trientem, olei trientem. liqueſcibilia liquefacito, & cum ſiccis vnito ac vtitor. valde præclarum eſt. Reſorbet collectiones circa articulos congregatas, & à doloribus vindicat. Aliud, quod intotum ab omni affectione liberat: Seminis cicutæ, comæ centaureæ, iridis Illyric, æ agarici, cardamomi, fœnigræci, corticis radicis mandragoræ, ſingulorum ſextantem, terebinthinæ librā vnam, olei veteris ſeſcuncem, vnguenti Syriaci, aut ſalca appellati ſeſcuncem. terebinthinam cum oleo veteri modicè coquito: deinde vnguentum addito, & ablatis ab igne arida trita inſpergito & vnito, emollitáque in vas æreum aut ſtanneum reponito, vaſe tamen prius ex vnguē to malabathrino ſiue foliato illito. Hoc pharmacū craſſos & mucoſos humores trahit per obſcuros meatus.

Aliud ad eos qui à natiuitate articularem morbum cōtraxerunt, vtpote quibus genua, humeri, cubiti, & reliqui articuli dolitant: Ceræ, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque ſeſcuncem, terebinthinæ vnciam vnam, fœnigræci ſicci contuſi & cribrati trientem, cyprini trientē aut quantum ſatis. Eliquatis liqueſcentibus fœnumgræcum inſperge, & vtere. Aliud ceratum ad articularem morbum, pulchrum: Ceræ, adipis porcini, colophoniæ, reſinæ pinus, cuiuſque libras duas, butyri libram vnam, terebinthinæ librā vnam, galbani trientem, adipis taurini libras duas, œſypi libram vnam. liquefac, percola & aſſerua. vſus verò tempore, vnguento nardino diſſolue, aut etiam gleucino, & linteolo exceptum impone. Aliud ad articulorum morbum & podagricos, vt præ admiratione conſterneris. Ceræ drach. c. roſacei drach. cc. foliorum ſideritis tenerorum drach. c. ſtyracis drach. xx. thuris drach. octo, nitri drach. octo, mannæ drach. x.

A liquefacta cum reliquis tritis vnito, ac vtitor. Sunt autem & alia quamplurima pharmaca quæ tumores tollere poſſunt poſt inflammationes adhibita: maximè verò omnium quod ex aſpidibus conſtat ad ſtrumas deſcriptum, facit ad eos quibus laxi tumoris magnitudinem detrahere volumus. Subuertit enim quamplurimùm tumores laxos: itémque duros: eóſque ſimul diffundit. cōſtringit autem & condenſat articulos præclarè omnino, ſi quod ex ſalicibus conſtat, ei admiſceatur. Ego autem, inquit Philagrius, penuria pharmacorum ex metallicis B præſcriptorum, id quod ex ſalicibus apparatur admiſcui, & maximopere profeci, articulis inde conſtrictis, denſatíſque ac corroboratis: obfirmato videlicet fluxionum humore prius euacuato. Licebit autem, ſi quis ruri viuat, & prædictis pharmacis careat, ex adipe qui ad manum ſit, & arida pice cum reſina pinus, aut etiam alia reſina quæ haberi poſſit, pharmacum in cerati formam apparare, ipſique chalcanthi quantum vbilibet rectè habere videbitur, admiſcere: ſalem item ac miſy, auripigmentum, & ſimilia. Quin & viſcum & irin, ariſtolochias, pæoniā, C peucedanum, gentianam, centauream, artemiſiam, thymum, origanum, nitrum, nitri ſpumam, thus, myrrham, ſtyracem, propolin, maſtichen, ac alia innumera his conſimilia licebit reperire, indéque pharmaca tumores cōſtringentia componere, quemadmodum nos fecimus nō paucies, communibus ad podagricos & articulorū morbos pharmacis inde apparatis. Philagrii pharmacum ex nitro & oleo. Nitrum accipito friabile & nihil calculoſum in ſe habens, ídque ipſum quātenuiſſimè terito, olei tantum ad ipſum in mortarium affundens quò trita D ſimul ad mellis craſſitudinem redigantur: atque vbi ſatis diu contriueris, cacabo excepta ad lentum ignem non fumantem coquito aſſiduè agitando, donec ad bonam cōpagem reducantur, animaduerſione habita ne liquidius pharmacum relinquatur. quod vbi contigerit, pharmacum penitus liquidum euadit, & neque in poſterum inſpiſſatur, niſi multam aliam ſuſtineat coctionem, quæ vim eius ſicciorem, & ob id affectis dolore membris inutilem reddit. Probare autem eius compagem tempore E coctionis oportet, ad teſtam aridam ipſum deſtillando, teſta non prius humectata, quemadmodum in aliis pharmacis facere ſolemus. reſoluitur enim nitrum per aquæ contactum. Sit autem oleum quod nitro affunditur, dulciſſimum, tenuium partium, aut roſaceum, aut chamæmelinum, aut anethinum, aut vetus, aut cicinum, aut ſicyonium. Quandoque etiam chamæmeli humidæ ſiue aridæ, aut iridis tenuiſſimè tritæ, aut ariſtolochiæ, aut alicuius conſimilis partem admiſcere prodeſt. Si quidem autem repellere ſimul ac diſcutere velimus, aut etiam ca F lidos dolores curare, cum roſaceo ipſum pharmacum coquemus, aceto quandoque in coctione aut modico paſſo affuſo. Si verò amplius diſcutere velimus, cū aliquo alio oleo coquem⁹, admixtis etiam quibuſdam præſcriptorū aridorum, iuxta habitū videlicet curandi corporis & cōpagem ipſius tumoris. Hoc ſanè pharmacum dolores in alto obortos, quamcelerrimè ſanat, atque id eo magis ſi non bilioſum ſit neq; multū calidū quod influit. Neque verò ſolùm podagricos dolores ex profeſſo iuuat, verūetiam eos qui tales non ſunt, ſed ex fluxionibus congre- G gati, & diſcuſſioni aliàs reſiſtentes. Vtimur itaque ipſo ſi poſt ſedatas inflammationes dolores in alto permaneāt.

Pharmacum ex vrina bordonis, *hoc eſt muli* apparatum. Attrahit quidem hoc, priore præſtantius: conuenit autem magis craſſis aut crudis fluxionibus, præſertim ſi cum chamæmelo viridi, vel ſola, vel cū adipe porcino recenti, fuerint prius cataplaſmatis modo contectæ: cum arida verò itidem eodem adipe admixto, ampliū ſque farina fabacea, aqua & oleo ac modico paſſo adiectis. Quin & ipſa anthemis, quæ & chamæmelon dicitur, valde ca- H lidos dolores & inflammationes maximopere ex natura ſua iuuat, ſtatim poſt vigorem adhibita. Etenim cutem rarefacit, & attenuat moderatè, & bilioſos humores tranſpirare facit, adeo vt huiuſmodi inflammationes etiam ſola, nihil ex attenuatoriis & inciſoriis, veluti eſt artemiſia, & ariſtolochia, & calaminthe, & alia infinita, admi-

xtum habens,curet.Hoc itaque pharmacum ex argenti ſpuma & vrina apparatum,de quo ſanè ſermonem inſtitui,ſcio quoſdam circa totius affectionis vigorem, non modò iuxta particulares exacerbationes,aliquando verò & augmenti tempore, ad dolentes locos pro cataplaſmate impoſuiſſe,humoréſque forinſecus extraxiſſe, & tumores quidem maiores reddidiſſe: dolores tamen omnino ſedaſſe ac extirpaſſe. cæterùm odor ipſius intolerabilis eſt eis qui tenero olfactus ſenſu præditi ſunt. Compoſitio verò talis eſt.Vrinæ muli maſculi non caſtrati,ſextarios Italicos quatuor,ſpumæ argenti libras II. ſpumam argenti tenuiſſimè tritam in mortario habeto, eique vrinam affundito,ad ſolem videlicet æſtiuum expoſitæ paulatim vrinam inſtillato, & poſtquam ad mellis ſpiſſitudinem peruenerit,vrina ſcilicet conſumpta,olei vnc.XXIIII.addito, adipis porcini veteris vnc. XVI. & vſquequo non amplius inquinarit manus,coquito. vſus verò tempore,linteolo exceptum imponito. Oribaſius autem axungiæ libram vnam coniecit,& medullæ ceruinæ non ſalſæ beſſem,& mellis libras tres: reliqua verò eodem modo.Scribunt porrò quidam proprii muli vrinam accipiendam eſſe. reſiſtit enim & obluctatur morbo ex natura ſua hoc animal.Efficacius autem,aiũt,reddetur ſiquis dum coquitur ipſa,ſemel in cacabũ expuat, & ſemel in terram. atque hæc cum quibuſdam barbaris nominibus inuenire licet adſcripta, quæ ſanè curioſam penitus habent ſcripturam, atque ob id ſuperfluum & indecorum mihi viſum eſt,inquit Philagrius,ea adſcribere.Etenim citra eorum nominum incentionem ac nomenclaturam,ipſum pharmacum apparatũ, eodem modo efficax eſt, ſicut id quod cum nominibus præparatur. Hippone Philagrii. Hippone verò hoc modo apparatur:Anethi viridis vnc.XVI.ſquillæ recentis ſeſcuncem,olei omphacini ſeſcuncem ac vnciæ dimidium, aquæ ſextarios tres.anethum & ſquillam in aqua & oleo ad triduum macerato, deinde donec aqua conſumatur coquito,& percolato oleo ceræ nouæ lib.II.adiicito,medullæ ceruinæ lib.I.aut ſi hæc non adſit, adipis ceruini libram vnam.apparato,vtitor.

Cerata podagrica, Cap. XLIII.

CEratum ex ſucco ſenecionis valde pulchrum: Ceræ libram vnam,olei chamæmelini dodrantem,adipis porcini recentis ſeſcuncem,croci drachmas quatuor. crocum cum ſucco ſenecionis terito:liqueſcibilia autem liquefacito,percolato,& ſucci quantum expedit paulatim inſtillato,fortitérque agitato, atque vbi refrixerint, ad crocum tritum adiicito,& ſubacta vnito,ac vtitor. Ceratum dolorem leuãs,ad inflammationes in vigore conſtitutas. appellatur autem manus Aſclepiadæ. facit ad excellenter inflammata,eadem hora liberans citra dilationem: Succi haſtulæ regiæ cyathos quatuor, ſucci ſolani cyathos quatuor,ſucci buphthalmi cyathos IIII. ſucci perdicii cyath.IIII.ceræ,butyri recentis,axungiæ, medullæ vitulinæ,calcis viuæ,cuiuſque quadrantem, terræ cimoliæ drachmas duodecim, terræ Samiæ drachmas duodecim, ſandarachæ drach. XII. nitri bernicarii, ſpumæ nitri,cuiuſque drach.XII.fæcis vini vſtæ drach. XII. glutinis chartarum,hoc eſt pollinis cocti drach.XII.olei boni libras tres, appara & vtere. Aliud ad præſcripta item efficax: Ceræ,colophoniæ,adipis anſerini,ceruſſæ, cuiuſq; drachmas ſedecim,picis drachmas quatuor,ſucci braſſicæ cyathi dimidium,ſucci fœnigræci cyathi dimidium,ſucci ſeminis lini cyathi dimidium,ſucci ſtratiotæ cyathi dimidium,ſucci ſertulæ Cãpanæ cyathi dimidium,lactis bubuli cyathi dimidium, oua gallinarũ numero quatuor,olei libras duas.Ex his cerata duo facito,eáque vnà cum eis quæ Ægyptia inſcribuntur in prõptu habeto,quæ pauci adeò homines habent: apparato cõfidenter,nullíque reuelato,& plus quàm hominis nomen aſſequeris. Podagricum aliud ceratum approbatiſſimum. Facit ad inflammationes & dolores,etiam in principiis impoſitum celerrimè ſanat, & neruos arefactos emollit,adeò vt quidam ei hanc facultatem ineſſe non credant.diſſoluit & pedum nodoſos tumores condylomata *Græcis* appellata: Olei cicini libras duas,ſucci

A mandragoræ drach.XXXII.ſucci artemiſiæ drach. XXIIII. ſucci rumicis drach.XXIIII.reſinæ pinus drach. XLVIII. terebinthinæ drachmas XLVIII.adipis anſerini drachmas XLVIII.ſucci rubi drachmas ſedecim,butyri recentis drachmas XLVIII.lycii Indici drachmas vigintiquatuor, ſanguinis hircini ſicci drachmas ſedecim,lacrymæ hederæ drach.XXXII.galbani drach.XLVIII. opopanacis drach. XXXII.Lycium & ſanguinem hircinum & panacis ſuccum cum modico vino terito,& affuſis ſuccis, ſi quidem liquidi affuerint,aut ſiccis,ſi illi haberi nequeant, vnito. B liqueſcibilia autem liquefacito,eiſque trita adiicito, & ad lentum ignem coquito,ſpathula aſſiduè agitando donec coquantur.Cæterùm ligna quæ ad coctionem eorũ ſuburuntur,arida vitis ſarmenta eſſe oportet. Ceratum podagricum ex bryonia.Egregiè facit ad omnes inflammationes & dolores articulorum.hac vſus & in vigore& in remiſſione, ſucceſſum & gloriã reperi. reperies enim inflammatas partes corrugatas & citra dolorem.frequenti experimento nobis cognitum eſt: nam multos eo ſeruauimus.Radicis cucumeris ſylueſtris drach.CCCCCLXVI. C ſquillæ mundæ drach.CCCCLXXX.radicis haſtulæ regiæ drach.CXLIIII.olei raphani drach.CCCCCCXCVII.ceræ drachmas CXLIIII.galbani drachmas XLXVIII. Herbas omnes in aqua ſufficienti per triduum madefacito,ſingulis diebus bis ipſas ſenſim agitando. Deinde affuſo oleo, coquito donec oleum ſolum relinquatur, ad lentum omnino ignem.percolato deinde,& ceram ac galbanum in mortario diligenter trita & emollita addito. Quibus omnibus poſtremùm liquefactis, & ab igne ablatis,vtitor ad omnes doloris affectiones. hoc etiam ad viſcerum D diuturnas inflammationes ſum vſus. Ceratum in multis approbatum, ad inflammationes pedum, diſcutiens citra dolorẽ.vtere eo in vigoribus, & magis in declinationibus: Olei anethini quincũcẽ,chamæmelini quincuncem,butyri quincuncem,adipis anſerini quadrantẽ, farinæ lupinorum ſextantem & dimidium vnciæ.Liquefacito,& agitando refrigerato,in mortariúmque infundito,terito,& ouorum quinque crocea ſingulatim adiicito:deinde & lupinorum farinam inſpergito, vnito, ac vtitor. Ceratum Iacobi Pſychriſtæ, ad feruentes pedũ E inflammationes: Ceræ albæ ſeſcuncem, roſacei recentis vncias XV.ouorũ V.candida,aquæ ſeptuncem & vnciæ dimidium.ceratum ad prunas liquefacito, & diligenter agitando refrigerato:deinde in mortarium fundito, & adiectis ſingulatim ouorum cãdidis,terito, poſtremùm inſtillata ſenſim aqua,omnia ritè vnito,& noua olla ſufficiẽter prælota excipito,& infuſa aqua pura ſinito, quotidie aquam permutando.

Vnguenta,& acopa diuerſa ad podagricos, articulorum dolores, iſchiadicos,membris exolutos & tremẽtes, Cap. XLIIII.

F VNguentum Aſclepiadæ.Facit podagricis, articulorum doloribus,& ad omnem neruorum per cõſenſum affectionem: Vini veteris ſextarios duos, lanarum ſuccidarum ex locis ſub alis lib.I.ſpumæ nitri libram I. lanas ſuccidas in vino per triduum madefacito, deinde expreſſo liquore,ſpumam nitri tenuiſſimè tritam iniicito,diſſoluitóque ac olei libras duas addito & conquaſſata in vitreum vas reponito,& vtitor,quotidie agitans & ex eo illinens locos affectos, à ſomno, & ante balneum, G & poſt balneum,& à cœna. Aliud vnguentum ex ſale: podagricos à tota affectione liberat. Salis ſordidi, hoc eſt ipſius terræ,libram vnam,aluminis ſciſſi libram I.fæcis vini veteris ſextarium vnum,floris lapidis aſii trientem.Arida ſigillatim vnumquodque per ſe diligenter terito,deinde etiam fæcem adiicito,ſimúlque terito,& ad trita demum olei veteris ſextarios duos affundito, conquaſſato,reponito ac vtitor. quidam etiam mellis lib.I. addunt. Aliud itidem, Aſclepiadæ: Thuris quadrantem, H ammoniaci thymiamatis, zingiberis, piperis, ſalis ſordidi,floris lapidis aſii, aluminis ſciſſi, cuiuſque vnciam vnam,galbani vnciam vnam,opopanacis ſeſquiunciam,terebinthinæ quadrãtem,olei cyprini,laurini,ſampſuchini,& ceræ,ſingulorũ ſeſcuncem,aceti quantum ſatis eſt ad ea quæ diſſoluere oportet. vtere in frigidioribꝰ

Aliud optimum: Spumam nitri albam cum oleo veteri terito, eóque locos affricato, & miraberis. Aliud Aſclepiadæ: Vini veteris ſextarios tres, olei veteris ſextarios duos, virgultorum lauri libram vnam, foliorum tenerorum aut pilularum cupreſſi teneriorum libram vnam, ceræ libram vnam, galbani vnciam vnam, ſanguinis teſtudinis terreſtris ſatis largam copiam. herbas in aceto macerato, deinde coquito, & ad decoctum liquefacta reliqua addito ac vnito, & ſanguine teſtudinis recẽti affuſo, cõquaſſato, & vtitor. Olei gleucini præparatio. Oleum gleucinum dolores & laſſitudines neruorũ quammaximè ſedans. Habet enim vim calfactoriam relaxantem. facit ad affectiones vuluæ, & ad omnem neruorum per conſenſum affectionem. Facit ad rigores per circuitum repetentes, quotidianæ præſertim & quartanæ febris. omni enim acopo præſtantius eſt. Maximè autem facit ad eos qui tum retrò tũ antè diſtẽduntur, opiſthotonicos & emproſthotonicos *Græcis* appellatos, ſi calidum puris lanis exceptum locis imponatur. Compoſitio eius hoc modo habet. Olei omphacini primarii libras CCL. vini falerni veteris odorati ſextarios quinquaginta Italicos: muſti ex vua aminea, hoc eſt adſtringente alba ſextarios Italicos centum quinquaginta, olei lib. duodecim, aſpalathi libras quinque, ſpathæ vnguentariæ quam palmam elaten appellant, libras quinque, hedyſari, *hoc eſt ſeminis pelecini* ſeſquilibram, artemiſiæ libras duas & ſemiſſem, cyperi libras duas & ſemiſſem, piperis ſeſquilibram, muſci qui ſplanchnon & hypnon & bryon *Græcis* appellatur, libras duas & ſemiſſem, xylobalſami libras duas & ſemiſſem, aſari libras duas & ſemiſſem, caſiæ nigræ libras duas & ſemiſſem, carpobalſami, fœnigræci, cuiuſque libras duas & ſemiſſem, foliorum myrti aridorum dextantem, roſmarini ſiccæ libras quinque, calami aromatici libras quinque, iunci odorati floris lib. quinque, thuris libras quinque, crocomagmatis primarii libras quinque, nardi Celticæ lib. quinque, zingiberis libras tres (quidam verò libram vnam & quadrantẽ) ariſtolochiæ longæ libram vnam & quadrantem, ſtyracis pinguis libram vnam & quadrantem, caſiæ fuluæ libram vnam & quadrantem, ladani, ſeminis cardamomi, amomi, radicis panacis, meliloti, ſampſuchi, cuiuſque libram vnam & quadrantem, bdellii ſeſquilibram, croci libram vnam & beſſem, coſti libram vnam & beſſem, roſarum ſiccarum libram vnam & quadrantẽ, opobalſami vaſcula parua quinque, hoc eſt beſſem, hoc eſt heminæ tertias partes duas, vnguenti malabathrini libram vnã. Arida contundito, & rariore cribro excutito, omniáque vino veteri macerato. bdellium autem & ladanum præmacerata in pila terito, & ad arida prius macerata adiicito. Sit autem vas vnguẽtarium ſtanneum, quod diligenter opertum ad dies & noctes duas ſinito. deinde vuam flaccidam, ita vt nihil roris ei adhæreat, accipito, ac purè exprimito, & ex acinis excolato, inque aliud vas ſtãno illuſtratum ipſum muſtum infundito. Sit autem magnum vas & capax, quò etiam ad ebullitionem muſti locus amplus ſuperſit. deinde omnia in veteri vino macerato. itémque oleum ipſum in muſtum iniicito, & ſpatha vnguentaria bis per diem agitato. verùm ſpatham diligenter detergere oportet, ne, quod adhæreat ei, acidũ factum, pharmacum corrumpat. Cæterùm vas ipſum operculo & palliis pluribus ſupernè contegatur, & diligenter obligetur, ſupponatúrque vaſi circulus ex quacũque materia, qui ipſum ſuſtentet. Quum verò dies quindecim præterierint, amomum contuſum iniiciatur, rurſúmque vt dictum eſt agitetur. Triceſima autem die in diplomate coquito, atque vbi ter vel quater efferbuerint, ab igne ablatis ſtatim opobalſamum indito, agitatáque & probè contecta tepeſieri ſinito. Deinde totum oleum teſta excipito: fæcem autem, hoc eſt calida, per ſportulas primùm manibus, poſtea etiam prælo exprimito, & abiectis rebus inſtar fœni exiccatis, vnguentũ per ſe curato: malabathrinum videlicet vnguentum in diplomate in aqua calida prætepefactum ei adiicito, cũ ſpatha agitato, & probè vnito, & per biduum conſiſtere ſinito, ac mundis teſtulis excipito: indéque in vaſa vi-

A trea trãſſerens reponito. quidam etiam ammoniaci thymiamatis libram vnam & quadrantem adiiciunt. Acopon ex abiete apparatum: Abietis ſemen maximè maturum circa Septembrem eſt menſem. verùm quocunque anni tempore libuerit, ipſum ſemen oleo iniicere oportet: præſtat tamen, ſi prius contuſum iniicias, & per dies quadraginta ſinas. Nos autem, inquit Galenus, etiam ad tres & quatuor menſes permiſimus macerari: deinde liquore ſeminis expreſſo, ipſum quidẽ ſemen abiecimus, oleũ verò per linteolũ excolauimus. Sit autẽ oleum dul- B ciſſimum, & ad libras olei vigintiquinque, ſeminis modius Italicus vnus iniiciatur. Itaque vbi oleum, vt dictũ eſt, excolaueris ac ſemen ſegregaueris, ceræ libras quatuor, terebinthinæ Chiæ beſſem ei adiicito, & modicè quò vniantur calefacito, excipito, ac vtitor. Hoc pharmacum conuenientiſſimum eſt ad omnes ſpontaneas laſſitudines, itémque non ſpontaneas, & ad neruorum per cõſenſum affectiones. Eo vti conuenit ad eos qui iuxta carnem atque omnem corporis molem crudos humores congregarunt, ſiue concoctione ſiue diſcuſſione opus C habeant. Acopon ex populo nigra. Bonum eſt etiam acopon, quod ex populi nigræ floribus cõponitur. éſtque huiuſmodi. Ad florum populi nigræ iamiam prodeuntium modium vnum, olei dulciſſimi libræ viginti iniiciuntur. melius tamen fuerit, ſi flos moderatè contuſus oleo iniiciatur. exponatur autem ad ſolem, & ſingulis diebus agitetur, & in domum calidã deponatur: poſt menſes autem tres florem exprimito, ipſúmque adiicito. Oleum verò vt acrimoniam arcens, & leuiſſimum & diſcuſſorium aſſeruato: veluti id quod ex abietis ſemine D eſt apparatum. At verò & terebinthinæ ſeſcũcem iniicere licet, aut minus: aliquando item parum ceræ. quidã enim maximè liquidorum medicaminum vſu gaudent: quidam verò craſſiorum. Hæc autem pharmaca crudos iuxta carnem & cutem humores diſcutere poſſunt, præſertim non valde craſſos neque viſcoſos. Quòd ſiquis confeſtim & neceſſitate moram omnem excludente apparare cogatur, ſemen ipſum in oleum coniicere oportet, & in diplomate coquere: infundere autem ad oleum in decoquendo tantum aquæ aut vini, quantum conſumi E poteſt, vt tamen quadruplum aut quintuplum oleum extet. Oleum ſampſuchinum. Sampſuchinum etiam oleum eodem modo apparatur. Conuenit autem tempore hyberno, & in regione frigida, & conſtitutione aeris frigida. poteſt & ad hoc ceræ & reſinæ quippiam addi, ſi corporibus ex eo illitis, diutius ipſum adhærere velis.

Acopon vnguentum Marciaton. Vnguentum Marciaton præclarum ad articulorum morbos & corporis languores ac reſolutiones: Styracis primarii flaui trientẽ, medullæ ceruinæ ſextantem, ceræ albiſſimæ quadrantẽ, maſtiches puræ quadrantem, terebinthinæ Chiæ vnciã F vnam, œſypi vnciam vnam, opobalſami vnciam vnam, olei omphacini, vnguenti nardini, cuiuſque ſeſcuncẽ. ſtyracem in pila contunde, opobalſamo paulatim inſtillato. deinde liqueſcibilia liquefacito & percolato, eíſque ſtyracem iniicito: quo liquefacto in mortarium omnia transferto, & piſtillo donec quamalbiſſimum fiat terito, ac vtitor. Vnguentum Orcheſtæ ſiue Saltatoris, dolores remittens ac relaxans, iſchiadicis ac arthriticis commo- G dum, multo experimento cognitum. Hoc Saltator, quum gymnaſiorum conſuetudinem reliquiſſet, & in articularem morbum incidiſſet, vſus ſanatus eſt. cuius item periculum in multis aliis factum eſt. Habet autem hoc modo: Althææ, ſeminis lini, fœnigræci, rutæ, fabæ, ſingulorum libras duas. Hæc in aqua madefacta, & tertio die pòſt cocta, vt quamcraſſiſſimus eorum liquor fiat, percolato: & ſucci quidem excolati libras quatuor coniicito: olei verò veteris, medullæ ceruinæ, opobalſami, adipis anſerini, vnguenti nardini, ſingulorum libras duas, ceræ colophoniæ, & reſinæ pinus, ſingulorum libras tres, eu- H phorbii, opopanacis, terebinthinæ, ſingulorum libr. I. caſtorei ſeſcuncem addito, ac vtitor confidenter. Pentamœron, *hoc eſt quinquimembre* vnguentum: Styracis vnciam vnam, maſtiches ſextantem, ceræ albæ quadrãtem, opobalſami trientem, vnguenti nardini quincuncem,

ceram cum nardino super prunas liquefacito: ſtyracem verò cum opobalſamo terito, & ad ceratum vnà cũ maſtiche iniicito, liquefactáq; percolato ac in mortario diligẽter terito, donec quamalbiſſima fiãt. vtitor. Decamœron, *hoc eſt decumanum*, Oribaſii: Spicæ nardi, folii, euphorbii, piperis, coſti, adarces, ſingulorum vnciam vnã, maſtiches ſeſquiunciam, opobalſami quadrantem, ceræ ſeſcuncem, vnguenti nardini libram vnam. Alia varia vnguenta. Vnguentum ad morbum articularem, & omnem neruorum per conſenſum affectionem, approbatum: Styracis pinguis vnciam vnam, ladani pinguis vnciam vnam, maſtiches vnciam vnam, ceræ ſextantem, olei ſicyonii quadrantem, adipis anſerini libram vnam. vtitor. Aliud mirabile. Aſphodeli radicem in ſuperficie deraſam accipito, & contuſam cum oleo ſufficiente coquito, percolato, & ad oleũ modicũ ſtyracis cõiicito, quo eliquato ſycomori ſuccum addito, & vnitis vtitor. pedes autem ſi inde illeueris, confeſtim dolorem ſedabis. Aliud, per multam experientiam conſtans, celerrimè dolores mitigans: Adipis hircini recentis lib. duas, heliotropii tria grana habentis foliorum viridiũ libram vnam, ouorum aſſatorum lutea quinque, roſacei optimi trientem. vtere. Aliud. Olei dulcis ſextarios quinque, fœnigræci ſextarios quatuor, radicum althææ, maximè viridium, verbenacæ foliorum, ſingulorum faſciculum manipularem, galbani drachmas quatuor. fœnumgræcum mundatum & lotum, cum verbenaca & althæa ad biduum in aqua madefacito. tertia verò die infuſum oleum ad lentum ignem coquito, aſſiduéque agitato, ne fœnumgræcum adhæreſcat cacabo. poſtquam verò herbæ omnem liquorem emiſerint, eas extrahito ac oleum percolato: ſeorſim verò cum modica olei parte galbanum præmollitum liquefacito, percolato, & ad reliquum oleum adiicito. vtitor ſenſim & quãplurimùm inungendo. Facit ad omnem neruorum per conſenſum affectionem, & dolores à frigore obortos. Aliud ad idem. Medullæ è medio ſquillæ quadrantem, ſeminis cucumeris ſylueſtris quadrantem, fœnigræci repurgati ſextarium Italicum vnum, anethi viridis ſeſcuncem, ſampſuchi ſextarium Italicum vnum, baccarũ lauri ſextarium vnum, ſertulæ Campanæ libram vnam, ceræ libram vnam, bulborum cibariorum quadrantem, adipis porcini recõtis libras decem, vini veteris odorati ſextarios ſex. Omnia in vino ad triduum præmacerato, & deinde adipe liquefacto ad macerata infuſo, omnia ad vini conſumptionem coquito, exprimito, ac percolato: & reliquis abiectis, ceram ad adipem liquefacito ac admiſceto: atque hoc ipſo, vt præter opinionem præſtanti, vtitor.

Smegma podagricum: Ceræ ſeſcuncem, colophoniæ ſeſcuncem, ſucci ſeminis lini trientem, adipis anſerini ſextantem, terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium, olei omphacini dextantem, ammoniaci thymiamatis vnciam vnam, thuris quadrãtem, lactis bubuli quadrantem & vnciæ dimidium, candida ouorum nouem. ammoniacum & thus, cum lacte & ſucco ſeminis lini terito: deinde candida ouorum adiicito: liqueſcibilia autẽ liquefacito & refrigerato, atque ad trita admiſceto, & pyxide lignea excipito. vtitor autem tum pro emplaſtro tum pro vnguento. Vnguẽtum Caſtini, ad podagricos & arthriticos. eo ſanauit quendam vniuerſo corpore languefactatũ & exolutum. vnicè tamen articulorum morbo prodeſt: Adipis leonini vnciam vnam, adipis vrſini libram vnam, adipis equini libram vnam, adipis vulpis libram vnam, caſtorei ſextantem, medullæ taurinæ ſeſcuncem, medullæ ceruinæ quadrãtem, adipis ſtruthocameli quadrantem, adipis phaſiani ſaginati quadrantem, euphorbii ſeſcuncem, opopanacis trientem, maſtiches lib. I. ſtyracis trientem, myrrhæ trientem, thuris ſeſcuncem, ammoniaci thymiamatis ſeſcuncem, heliotropii tria grana habentis vnciam vnam, pæoniæ ſextãtem, artemiſiæ vnciam vnam, phylli ſextantem, nardi Celticæ ſextantem, radicis althææ contuſæ & cribratæ vnciam I. rutæ viridis drachmas quatuor, radicis cucumeris ſylueſtris vnc. I. hippuris herbæ vnc. I. ariſtolochiæ drachmas quatuor, aloes libram vnam, ſanguinis dracunculi librã

A vnam, ceræ ſeſcuncem, colophoniæ ſeſcuncem, vnguenti nardini libras octo, olei ſuffumigabilis libram vnam, opobalſami ſeptuncem. Arida quamtenuiſſimè trita in mortarium ad ſtyracem cum opobalſamo & ruta tritum indito, vnito, ac vtitor ſeduló. Vnguentum ex hedera ad arthriticos, ac omnem muſculorum aut neruorũ per conſenſum affectionem. mirabiliter etiam iſchiadicis prodeſt: Fœnigræci libram vnam, baccarum lauri numero centum, pilularum cupreſſi numero XX. ſabinæ libram vnam, roſmarini lib. I. olei dulcis aut veteris lib. I. B ceræ lib. I. reſinæ pinus lib. I. terebinthinæ ſeſcuncem, ſucci hederæ trientem, aquæ ſextarios tres. Herbas in craſſiores partes contuſas ad triduum in aqua macerato: deinde adiecto oleo ſufficienter coquito, & percolato, liqueſcibiliáque liquefacta affundito: hederæ autem ſuccum cum aceto diluito. Refrigeratis deinde liquefactis, omnia in mortarium diffundito, & quamplurimùm diligenter terito, reponito, ac vtitor. Acopon ad moleſtias ex laboribus & fatigationibus obortas. facit & ad neruorum per conſenſum affectiones. vehementer commodum eſt. C Hoc vtor, inquit Aſclepiades, ad fatigatos.

Sampſuchini ſextariũ vnum, roſmarini contuſi ſextariũ vnum, fœnigræci ſextar. I. cardamomi ſextarii dimidiũ, ſabinæ ſextarii dimidium, vini dulcis ſextar. VI. olei optimi ſextarios tres, ceræ lib. II. arida in vinum coniecta per triduum macerato, deinde affuſo oleo ad prunas aſſiduè agitando coquito, & quum ſæpe ebullierint, percolato, cerámque in eis eliquato, refrigerato, reponito, ac vtitor quandoque quidem immixto: aliquando verò cum quodam vnguento diluto & liquefacto. Aliud D arthriticum, Aſclepiadæ: pharmacũ proſperi ſucceſſus: Baſſo inſcribitur: quo vſus, quum antea multo tempore paralyticus fuiſſet, ab illa affectione liberatus conualuit.

Olei melini, olei cyprini, olei myrtei, cuiuſque trientem, olei veteris ſeſquilibram, ceræ libram vnã, terebinthinæ ſeſcuncem, galbani quadrantem, mannæ trientem, opopanacis ſextãtem, caſtorei ſextãtem, radicis bryoniæ trientem, æruginis ſextantem, ſpumæ nitri albæ trientẽ, piperis ſextantem, pyrethri ſextantem, euphorbii ſextan- E tem, adipis hœdini ſeſcuncem, aceti quantum ſatis eſt. bryoniam & pyrethrum cum aceto coquito & percolato, eóque decocto arida terito, & reliqua liquefacta eis infundito, ac vnito. vtitor aliquando immixto, aliquando liquefacto cum quopiam vnguento. Anthi viride acopon, ad podagricos & arthriticos multo experimento cognitum. vtere & ad iſchiadicos confidenter.

Phu ſeſquiunciam, mannæ ſeſquiunciam, œſypi ſeſquiunciam, ammoniaci thymiamatis ſextantem, aluminis ſciſſi drachmas quinque, æruginis drachmas quinque, F terebinthinæ quincuncem, ſpumæ nitri albæ trientem, opopanacis drachmas quinque, galbani drachmas duas, medullæ ceruinæ drach. V. olei cyprini triẽtem, olei melini triẽtem, ceræ quincuncem, mellis quincuncem, olei veteris lib. I. Æruginem, ammoniacum, alumen, mannã, opopanaca cum modico aceto tere, eíſque liquefacta affunde, ac vtere ad omnes cum oleo melino eliquato: in inueteratis verò affectionibus etiam adarces & euphorbii, cuiuſque vnciam vnam adde. Aliud eiuſdem: Opopanacis quadrãtem & drachmas quatuor, terebinthi- G næ drachmas quatuor, ammoniaci thymiamatis ſcrupulos XV. œſypi ſcrupulos. XVIII. æruginis ſcrupulos XVI. propolis ſcrup. XV. aluminis ſciſſi, ladani, ariſtolochiæ rotundæ, lacrymæ hederæ, ſingulorum ſcrupulos ſex, ſpumæ argenti ſcrupulos tres, ſalis ammoniaci ſcrupulos duos, camphoræ vnc. I. colophoniæ quadrantem, ceræ quadrantem, olei quadrãtem. vtere cum vnguento quopiam diſſoluto. Aliud acopon vnguentum ad paralyticos, in principio: Olei gleucini, cyprini, irini, laurini, ſingulorum libram vnam, ceræ trientem, terebinthinæ ſextantem, œſypi ſextantem, caſtorei vnciam vnam, eu- H phorbii drachmas quatuor. ex hoc tum affectæ partes, tum eæ quæ facilè affectioni obnoxiæ fiunt illinuntur.

Aliud acopon ad coxendicum morbum inueteratum, diſtortiones & reſolutiones paralyticas. eſt autem, inquit Aſclepiades, valde efficax: Olei veteris libras duas, irini

ſeſcuncem,ſtyracini ſeſcuncem, baccarum lauri ſeſcun-
cem,terebinthinæ,euphorbii,ammoniaci thymiamatis,
caſtorei,piperis,opopanacis,galbani,cuiuſque ſextantē,
medullæ ceruinæ trientem,& drachmas quatuor, lique-
ſcibilia liquefacito, & ad arida affundito, vnito,ac vti-
tor, aliquando quidem immixto,quandoque verò cum
roſaceo aut alio quopiā vnguento liquefacto. arida ve-
rò vino teruntur. Vnguentum ad opiſthotonicos, &
quibus canino more os diſtorquetur,ex melle apparatū.
Olei irini,roſacei,gleucini,cyprini, cuiuſque ſeſcun-
cem,ceræ quadrantem, mellis vnciam vnam. Aliud
ad eadem: Ceræ drachmas quinquaginta,terebinthinæ
drachmas XXV. œſypi,medullæ ceruinæ, galbani, am-
moniaci thymiamatis,ſpumæ nitri albæ,baccarum lauri
aridarum,ſingulorum drachmas ſex, olei veteris ſexta-
rios ſex, vini heminam vnam.vtitor. Vnguentum ad
reſolutiones,valde pulchrum: Sphæritidis,*hoc eſt cupreſ-
ſi*,pilulas ferentis ſextantem,marrubii ſextantem, herbæ
caucalidis quæ bulborum figuram habet, ſextātem, ſter
corum cameli vnciam vnam, ampeloprasi vnciam vnā,
eryngii vnciam vnam,cyclamini vnciam vnam,bitumi-
nis vnciam vnam, peucedani drachmas quatuor, terræ
ampelitidis vnciam vnam,ſeminis apii, cyperi, lapidis
gagatæ,dictamni,cuiuſque vnciam vnam,ſulphuris dra
chmas quatuor,lactis aſinini ſextantem,vnguenti ſuſini
quadrantem, medullæ cameli quadrantem, adipis aſi-
nini vnciam vnam, pilorum ex cauda ſimiæ drach. IIII.
olei veteris ſextantem,aceti dodrantem. Apparatum re-
ponito:vſus verò tempore,cum vnguento aliquo diluto
vtitor. Acopō Eræ Cappadocis,ad reſolutos,& in vni-
uerſum ad omnem dolorem muſculorum & neruorum.
Rutæ viridis,pulegii,cyperi,fœnigræci, mercurialis,
marrubii,roſmarini,ariſtolochiæ,amygdalarum amara-
rum repurgatarum, ſingulorum libram vnam, nitri ſe-
xtātem,iridis,terebinthinæ,baccarum lauri, radicis cu-
cumeris ſylueſtris,ammoniaci thymiamatis, ſabinæ,cu-
iuſque libras duas,myrti viridis libras tres,foliorum lau
ri aridorum libras tres,veratri albi ſeſcuncem, ceræ lib.
duas,bdellii libras quatuor, vini congios quatuor, olei
congios tres. quæ contuſione opus habent,craſſas in par
tes contundito,ac modicam aquam, qua cōtuſa tantùm
humectentur,affundito:deinde vinum & oleum adiici-
to, & per diem vnum ſinito: ſequenti verò frequenter
agitando coquito ac percolato.poſtremùm ceram & te-
rebinthinam addito,itémque bdellium in modico vino
prius tritum. Acopon ex rubetis quod omnem affe-
ctionem tollit: Radicis cucumeris agreſtis viridis libras
ſex,olei dulcis libras ſex,medullæ ceruinæ, terebinthi-
næ,ceræ,cuiuſque ſeſcuncem,ranas rubetas appellatas vi
uas numero ſex.rubetas traiecto per pedis plātam filo in
oleum demiſſas,donec flacceſcāt coquimus: deinde ex-
tractis per plantas filo traiectis ranis, ſylueſtris cucume-
ris radicē viridē cōciſam iniicimus,atq; donec vires ſuas
in oleū trāſmittat coquimus & excolamus: poſtremùm
liquefacta, itidem percolata,ad oleū addimus, & in vi-
tro reponimus.vtere manè & veſperi ad podagricos, ar-
thriticos,iſchiadicos & reſolutos.Per huius vſum noui-
mus homines à podagra & chiragra toto corpore diſtor-
tos, poſt lauacrum intantum conualuiſſe vt citra omnē
offenſionem obambularent. Quandoque apparauimus,
inquit Aſclepiades,hoc pharmacum additis ad hanc de-
ſcriptionem ſampſuchi libra vna,vnguenti crocini libra
vna,opobalſami quadrante,ſanguine teſtudinum nume-
ro decem. Aliud,ad podagram & articularem morbū
mirabile.facit & ad diuturnum capitis dolorem, mate-
riam ad ſuperficiem ducens, & ad frontem ac ſinciput.
Caniculam paruam probè ſaginatam viuam,& muſte-
lam viuam in olei ſextarios nouem, ac butyri libras tres
coniicito,atque donec vieta fiant animalia coquito: de-
inde in percolatum oleum calidum pedes aut manus per
totam diem imponito. Galenus autem ait, Quidam vul-
peculas & hyænas oleo incoquunt, eóque articulorum
morbos curant. atque alii quidem ipſas viuas in maxi-
mum lebetem iniiciunt: alii verò mortuas, ac deinde v-
nà cū oleo quādiutiſſimè coquunt.Solia deinde ac vrnas

A ex oleo calido explēt.atque deinde arthriticos inſcēde-
re,ac multo tēpore in eo morari iubent. Porrò oleū hoc
maximè diſcuſſorium redditur,adeo vt etiam ad ſuperfi-
ciem extrahat ea quæ in profundo corporum contineu-
tur.qua ex re magna commoditas conſequitur. Quin &
herinacei terreſtres viui oleo incocti,ipſum diſcuſſoriū
reddunt.Etenim oleum hoc dolores ſedat, tum affecti
articulis in ipſum demiſſis,tum etiam iiſdem ex eo ill.ſ
tis. Alia vnguenta podagrica. Terram nigram, quæ-
præſertim in lenticula reperitur,aut etiam aliam nigram
B cum aceto terito,ac illinito.Sedat dolores & inflamma-
tiones etiam in iis qui multa prius experti nihil profece
runt. Aliud. Cypri folia viridia trita in paſtillos redi
gito.eóſque vſu expetente cum aceto terito, ac illinito.
Aliud. Croci vnciam vnam,ſalis vſti vnciam vnā,
ſpumas nitri numero decem,oui luteum vnius,in ſpinæ
decocto ad tertias redacto,terito. Aliud. Vitrum in a-
ceto probè tritum confidenter illinito. Aliud. Alumē
aceto tritum illinito. Aliud, quod ad genuum flu-
xionem ſolum profuit, multis antea fruſtra admotis.
C Marmor,hoc eſt cruſtulam non vſtam,contuſam, & cū
roſaceo tritam illinito. Ego autem ſcobem & ramenta
marmoris lota & reſiccata in promptu habui: vſu verò
expetente,cum roſaceo trita adhibui. Aliud, valde bo-
num: Tecolithi,glaucii,myrrhæ, cuiuſque vnciam v-
nam,aloes drachmas quatuor,terito, ac ſiccum aſſerua-
to.Vſu verò exigēte,luteum oui & vinum auſterum ad-
miſceto ac illinito:& ſi circumtēdat,cum ſolo vino ad-
hibeto. Aliud. Aetiten lapidem cum ouo ac modi-
co roſaceo illinito. Aliud. Vrticæ ſemen & hirūdinis
D nidum cum ſapa terito,ac illinito. Aliud mirabile, pro
diuitibus: Mameram aqua macerato,deinde tritam illi-
nito,& miraberis. Aliud,multa experientia cognitū,
inueteratæ etiam affectioni accommodatum: Stercoris
ciconiæ quadrantem,cum pari axungia tritum illinito.
Vtere,inquit,neque cuipiā patefacito. multos enim ſer-
uauit. Aliud. Caninum ſtercus album cum aqua ca-
lida tritum, atque ita tepefactum, quamcraſſiſſimè illi-
nito,& folia oleris alicuius ſupra illitionem imponito.

Ad durities in artubus inſtar toforum,

E

Cap. XLV.

EST & hoc optimū pharmacum ad durities artuum
in toſos coactas. ſunt præterea & alia quædam, maxi
mè verò Galenicum,quod ex caſeo componitur: ac no-
ſtrum itidem ex huiuſcemodi rebus apparatum, inquit
Philagrius.Radicis peucedani drach. II. ammoniaci thy
miamatis drach. II. myrrhæ drach. XXIIII. ariſtolochiæ
drach. VI. pumicis drach. VI. caſtorei drach. IIII. lanarū
ſuccidarum vſtarū drach. VIII. floris lapidis aſii drach.
VI. ſi verò non adſit,ſalis ammoniaci vſti drach. VI. pro-
F polis teneræ drach. XVI. ſtercoris canini ſicci drach. VI.
viſci drach. XVI. æruginis drach. ſedecim, ſquamæ æris
drachmas ſedecim, atramenti ſutorii drachmas ſex, mi-
ſyos drachmas ſex,ceræ drachmas centum, reſinæ pinus
drachmas centum quinquaginta, picis drachmas cētum
quinquaginta,olei veteris quantum ſufficit, aceti quod
ſatis eſt. Hoc quidem igitur noſtrum pharmacū ſpiſſi-
tudine auctum,& imminutum ac liquefactū prout pro-
bè habere videbitur,iuxta curandorum corporum diffe-
rentias,extrahit ac deiicit tofos in artubus coactos. A-
G liud Galenicum,quod omnibus ferè corporibus adhibi-
tum congruit. eſt autem tale: Caſeus bubulus vetuſtiſſi
mus adeo vt ob acrimoniam edi non poſſit,cum porci-
næ carnis inueteratæ ac ſalſæ decocto teritur,& probè e-
mollitus ad durities artuum imponitur. Eſt & aliud
ab eodem compoſitum: Pinguedinis pernæ porcinæ ve
teris libram vnam,caſei caprini vetuſtiſſimi librā vnam,
adipis taurini libram vnam,apochymatis,hoc eſt reſinæ
cum cera ex nauigiis deraſæ liquefactæ libram vnam,
medullæ ceruinæ beſſem, hyſſopi quadrantem, cyprini
H ſeſcūcem,vini Ægyptii heminæ dimidium.Liqueſcibi-
lia liquefacito, & reliqua admiſceto. Aliter apparatū
emplaſtrum ex perna. Iuſculi pernæ veteris porcinæ li
bram vnam,œſypi trientem,ammoniaci thymiamatis li-
bram vnam,medullæ ceruinæ ſeptuncem, adipis taurini

libram vnam, ceræ ſeſcúncem, apochymatis è nauibus deraſi ſeſquilibram, cyprini libram vnam, caſei caprini veteris libram vnam, opopanacis vnciam vnam. Aliud, ad tofos artuum: Granum cnidium deſquamatum internum cum myrrha & aceto terito ac illinito. vſque ad exceſſum mirabile eſt. Aliud ad durities artuum muliebrium, & eorum qui teneras carnes habent, experimento cognitum. Cadmiā quamtenuiſſimè tritam ac myrteo cerato exceptam imponito. Aliud. Spumam nitri cum oleo veteri & modico croco ac aceto tritam illinito. præſtat tamen ſi nitri ſpuma cum croco & aceto teratur, & cum cerato liquido illinatur. Aliud ad tofos pedum, quod contentum perrumpit & euacuat eadem ferme hora, ſanátque idem vt ne cicatrix quidem relinquatur. Mala mandragoræ accipito, ſeménque euacuato, ac tenuiſſimam ſquamam eis obductam detrahito, atq; carnem ipſam probè terito: & ceratum ex adipe ſuillo & cera factum affundito: vnito, ac vtitor. hæc tria pari pondere ſumuntur, aut adipis plus additur. Vtere, experimento conſtat. Aliud. Calcem viuam & nitrum, pari pōdere axungia excipito, ac imponito. Aliud Dioſcoridis. Ammoniacum cum pice arida ad ignem emollitum imponito. Aliud. Styracem cum ieiuni hominis ſaliua emollitum imponito, hoc eſt, manducando attritum adhibeto. Facit & ſeſamum non lotum tritum impoſitum.

De medicamentis purgatiuis ad articularem morbum accommodatis, Cap. XLVI.

QVVM plurima ſint & varia medicamēta purgantia à nobis in tertio huius tractationis Sermone tradita, inde ſanè repetere oportet quod cuique ſit accommodatum. propriè tamen in podagricis & morbo articulari hæc exhibentur. Vniuerſale ex hermodactylis, quo aſſiduè vtor. Hermodactyli ſicci recentis vnciam vnam, aniſi, cumini, piperis communis, croci, piperis longi, ſeminis cnici interni, cuiuſque ſcrup. duos, myrrhæ drachmā vnam, euphorbii recentis ſcrup. IIII. maſtiches ſcrupulos ſex, caſiæ ſcrupulum vnum, moſchi ſiliquam vnam. Dātur ex eo ſcrupuli quatuor cum aqua mulſa. confeſtim minuit dolores. Quando quidem autem huiuſcemodi medicamenta fortem euacuationem facere non poſſunt: & quod ex ipſis intus relinquitur condēſatum & reſiccatum tofos in artubus generare conſueuit, conuenit vſus tempore ad ſingulos exhibitionis modos ſcāmoniæ ſiliquas tres addere: in pituitoſis verò lathyridas numero v. & agarici ſcrupulum vnum. Si verò humoribus redūdet æger, poſt dolores ſublatos eum rurſus cum hiera aut alio forti purgatiuo, temperamento corporis apto, purgato. Aliud purgatiuum podagricum, ad dolore affectos præclarum. Caſiæ ſcrupulum vnum, euphorbii ſeſquiſcrupulum, iſii, hoc eſt chamæleōtis nigri ſcrupulos quatuor, radicis alypiadis, hoc eſt chamelææ, ſcrupul. quatuor, radicis pæoniæ ſcrupulos quatuor, aniſi, zingiberis, cumini, maſtiches, floris cnici, piperis, cuiuſque ſcrupulos octo, hermodactyli ſextantem. Dantur ex eo ſcrupuli quatuor, cum vino mulſo. Antidotus purgatoria ex betonica ſi niens febrem. Facit ſummè ad podagricos, ter in menſe data. facit ad elephanticos & hydropicos: maximè aqua ſubter cutem laborantes. eſt ex valde laudatis. Comæ abſinthii drachmas vigintiquatuor, betonicæ drachmas vigintiquatuor, ſeminis rutæ ſylueſtris drachmas ſedecim, centaureæ minoris drachmas ſedecim, caſiæ drachmas vigintiquatuor, corticis veratri nigri drachmas octo, contundito, cribrato, ac cochlearis vnius mēſura dato ex aqua calida, animaduerſione habita ne pharmacū vltra modum purget: eſt enim inexuperabile. Apud alios etiam laudatum reperi, ſi gentianæ & chamæpityos, ac ariſtolochiæ longæ, cuiúſque drach. octo addantur, chamædryos itē drachmæ vigintiquatuor. Omnia, inquit, hæc melle excipio: indéque ad ſummum cochlearium vnum exhibeo.

Antidoti podagricæ, Cap. XLVII.

PHarmaca quæ podagricis & morbo articulari correptis per os exhibentur, plurima quidem ſunt & varia ac diuerſa. Cognita itaque à me ipſorum multitudine,

A tum eo quod tetrapharmacum à quatuor rebus ipſum conſtituentibus appellatur, tum quod ex hyperico cōſtat, itémque quod ex gentiana paratur, & ſimilibus, quibus pro conſuetudine medici ad ſimpliciter podagricos vtuntur: ipſe ſanè proprium pharmacum compoſui, inquit Philagrius, quale iudicaui ſufficienter excalfacere poſſe, non tamen expers facultatis moderatè humectandi, & attenuandi craſſos ac viſcoſos humores, & quod præclarè omnino poteſt excretionum vias dilatare, vnà cum hoc quòd vim ſubducendæ alui & mouendæ vrinæ complectitur.

B quin & naturales actiones excitat, & tranſpirationem inſenſilem ac obſcuram procurat. Compoſitio autem hæc eſt: Radicis pæoniæ recentis drachmā vnam, croci Cilicii drachmas quatuor, rhei Pontici drach. quatuor, calaminthæ montanæ, comæ ſaluiæ, cacuminū ſtœchadis, ſeminis thlaſpeos, epithymi, centaureæ maioris radicis, cuiuſque drachmas quatuor, centaureæ minoris ſucci drachmas quatuor (ſuccum accipito quum in ſummo vigore herba eſt ac floribus prægnans) iridis Illyricæ, ſeminis rutæ ſylueſtris, piperis longi, ſeminis anethi, cu-

C iuſque drachmas quatuor: liguſtici, ſeminis apii, petroſelini Macedonici, ſeſelis Maſſilienſis incorrupti, origani, cacuminum thymi, ſeminis trifolii bitumen olentis, ſeminis cardamomi medulla priuati, ſeminis dauci, piperis albi, cuiuſque drachmas tres, mei Athamantici drach. duas, aſari drachmas duas, ſpicæ nardi, adianti, caſiæ, polypodii, thuris albi, galbani puri, terebinthinæ Chiæ, bdellii Scythici nigri pinguis ac reſinoſi, ammoniaci thymiamatis, cuiuſque drachmas ſex: radicis ſymphyti recentis ſiccæ, ſabinæ, radicis rubiæ, helenii, agarici, herbæ ſcor-

D dii, ſeminis paliuri, ſarxiphagi, betonicæ, radicis cyclamini ſiccæ, ſeminis viticis toſti, cuiuſque drachmas octo: maſtiches Chiæ, radicis bryoniæ recentis ſiccæ, terræ Lemniæ quæ ſphragis appellatur, opobalſami, cuiuſque drachmas ſedecim, ſucci peucedani drach. ſedecim, (qui ſi nō adſit, coniiciendæ ſagapeni drachmæ octo, & radicis peucedani recentis ſiccæ drachmæ ſedecim) paſtilli theriaci drachmæ ſedecim. (habeant autem paſtilli carnium partes duas, panis partem vnam: compoſitio autem ipſorum in Sermone de theriaca dicta eſt) Styracis, ſi quidē adſit,

E calamitæ: ſi verò non, flaui & pinguis drachmas vigintiquatuor: niger enim vt vitioſus reprobandus eſt. ariſtolochiæ rotundæ non rugoſæ & plenæ drachmas quinquaginta, oſſium ceruinorum aut bubulorum ex ſuris recentium, & vt probè conteri queant, vſtorum, drachmas quinquaginta, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt quò ad bonam eclegmatis compagem pharmacum reducatur. Arida omnia contundito & cribrato: maſtichen autem & thus, vnumquodque per ſe ſenſim, ne in latas cruſtulas abeāt, terito & cribrato: deinde prædictum pōdus ex eis expēdito, & reliquis aridis tritis admiſceto.

F Bdellium autem & ammoniacum ac galbanum & peucedani ſuccum aut ſagapeni, in mortarium coniecta tundito: deinde ad ignem emollito, & poſtea cum modico melle liquefacito, & in pila optimè terito. Similiter autē & terebinthinam per ſe cum modico melle diſſolutam, ad reliqua in pilam cōiicito: ſtyracem verò in mortario conſtanter tundito. opobalſamo paulatim ad eum infuſo ac melle calido: deinde ſimiliter in pila terito. expedit etiam cum modico melle ſtyracem liquefacere ac dein-

G de terere. Cæterùm vbi hæc ſufficienter fuerint vnita & diſſoluta, paulatim arida trita addito: melle itidem ſenſim affuſo. ad finem verò, centaureæ ſuccum per ſe cum opobalſamo terito, ac reliquis vnito. His verò omnibus probè commiſſis, mellis deſpumati tantum addatur quantum ſuffecerit ad pharmacum delingibile futurū, & quò per dulcorem ægro commendetur. Quare ſi guſtu pharmacum iudicaueris, nihil peccaris etiamſi piperis augeas modum. noui nanque ego ipſe quendam qui eo vſus plus

H ſibi de pipere admiſcere iuſſit. itaque admiſcui ſæpe tātum ex ipſo, poſt reliquorum omnium mixturam, quantum quiſque pro guſtus ſui modo expetiuit. Satis verò manifeſtum eſt quòd quando quidem præſeruare aliquē à podagrico malo velimus, tunc ſanè plurimum piperis iniicere non ab re eſt, & præſertim in hyeme, & ſi humores ex

res frigidi fuerint ac diuturni. Porrò centaureæ ſuccus, tempore veris quum in vigore herba eſt ac florem fert, ex ea viridi ac contuſa exprimitur. deinde percolatus, vſque ad mellis ſolidioris ſpiſſitudinem in ſole reſiccatur.

Cæterùm in compoſitione pharmaci, ſi is qui eo vſurus eſt, amaris delectetur, amplius quàm drachmas quatuor ex ſucco centaureæ admiſcere expedit, atque id maximè ſi diſtortiones diſſoluere velimus: ſi verò æger amara auerſetur, quatuor omnino ſucci drachmas iniicere oportet. Ex hac verò antidoto ad eclegmatis compagem redacta, ad ſummum cochlearium vnum exhibetur. Dupliciter inſuper pharmacum hoc apparatur. Vno quidem modo paſtillis theriacis vt dictum eſt admixtis, itémq; oſſibus vſtis: alio autē modo citra paſtillorum & oſſium admixtionem præparatur. Licet etiam (ſiquis velit) poſt ſufficientem mellis mixturam, mel ipſum in duas ex æquo partes diuidere, deinde ad vnam partem, dimidium præſcripti ponderis tum paſtillorum theriacorum, tum oſſium vſtorum infarcire. eſt autem dimidia pars paſtillorum theriacorum drachmarum octo: oſſium verò vſtorum dimidia pars eſt drachmarum vigintiquinque. Quandoquidem verò paſtillos theriacos impoſſibile eſt per ſe cōtundi, ſi non cum aliis aridis tūdantur, oportet eos quantum poſſibile eſt, in mortario tundere, ac modico vino veteri dulci madefacere. deinde in pila terere, ac cum largo melle diſſoluere, atque demum ad reliquam mixturam diligenter coaptare. Cæterùm quum humectare oportet & mollire, attenuaréque & craſſa diſſecare, repurgare item ac euacuare infartos humores, itémque vias dilatare, nihil ex paſtillis theriacis neque ex oſſium cinere admiſcere oportet. viperarum enim caro quamcelerrimè ad cutem ac ſuperficiem digeri ac diſtribui ſolet. Quapropter vbi recrementorum copia affuerit, & viæ fuerint obturatæ, minimè tutò viperarum caro exhibetur, ſed poſteaquam cōiectauerimus humores attenuatos eſſe, & dilatatas vias. Oſſiū verò ſubſtantia facultatem habet conſumendi ac reſiccandi, adeò vt etiam ſola aſſiduè & opportunè exhibita inueteratum articularem morbum curet. Vt verò nequid ex humoribus reſiccetur ac lapideſcat, incurabiléq; aut ægrè medicabile reddatur, tempore præſeruationis eam minimè miſcebimus, ſed poſtea, ſi ita videbitur. conſumit enim & reſiccat humores in ipſis articulorum iūcturis relictos. Forinſecus etiam, quando diſcutere animus eſt, pharmacū hoc oleo veteri aut ſicyonio dilutū maximopere profuit: maximè ſi citra oſſiū additionē eſt apparatum. tunc enim non modò diſcuſſoriam, ſed etiam coactoriā facultatem acquirit. quare eis qui non diſcuſſione ſolùm, ſed & exterarum corporis partium corroboratione opus habent, commodiſſimè hoc modo adhibetur. Hoc pharmaco ſi & arthriticis & podagricis medeberis, minimè pœnitueris. Hepaticos item ex obturatione affectos, itémque ſplenicos curabis, & à vipera morſos, & qui venenum hauſerūt, & comitiali morbo apprehenſos, ſi eo opportunè vtaris: quin & aliorum morborum per ipſum curationē fieri reperias ſufficientem, de quibus ſermonem producere minimè operæpretium exiſtimo. Theriaca item ex viperis, quæ Andromacho inſcripta eſt, de qua plurima tradidit Galenus, vtiliter exhibetur frigidioribus & magis humectis corporibus: forinſecus etiam cōmodè illinitur cum oleo veteri aut ſicyonio diſſoluta, vt dictum eſt. Sales quoque theriaci, & ex gentiana paſtillus, & qui ex hyperico conſtat, & ſimilia, iis qui ex multo & craſſo fluxu ægrotant, vtilia exiſtunt. Verum iis qui ex bilioſa fluxione afficiuntur, & (vt ſimpliciter dicā) omnibus calidiori temperamento præditis, hæc ipſa nocentiſſima ſunt, & quod ſuprà relatū eſt noſtrum pharmacum. Ex horum enim pharmacorum potu, non ſolùm nihil opis ferunt ii qui calidiori temperatura præditi ſunt, ſed & reſolutionibus immedicabilibus apprehenduntur ſæpe, nimiùm reſiccati: & in vitioſos humores delabuntur qui eos erodunt, & in quibus aliquādo peſſimè intereūt. Porrò in huiuſmodi pharmacorū vſu etiam raritatem & denſitatē curandi corporis reſpicere oportet: ampliúſque & ætatē, & anni tēpus, & regionē. Ad hæc itaque reſpectu

A habito, min⁹ aut pl⁹ de eo dabis. neq; verò minus & ad magnitudinē & paruitatē corporis reſpiciēdū. De viperarū eſu. Viperarū eſus omnibus podagricis & arthriticis plurimū cōmoditatis adfert, quēadmodū etiā anheloſis, & elephātiaſi correptis. exigit enim per cutē omnia redūdātia recrementa, ſiue calida ſiue frigida fuerint, quæ morbi ipſius ſunt cauſa. Oportet autem craſſa & viſcoſa ex ipſis prius attenuare ac euacuare: quod vbi factum eſt, reliqua facilè per viperarum eſum euacuantur: nimirum ad cutem delata atque excluſa. Quapropter etiam in ſole

B ipſarum ferarum comeſtionem facere iubet, vtpote quòd inde iuuentur, atque vi caloris humorum delatio foras feratur: curandum tamen ne caput probè contegere ab æſtu negligamus. Oportet autem recens captas eſſe viperas, & iuſtæ magnitudinis, & non ex maritimis: tales enim ſiticuloſæ exiſtunt. Cæterùm ex vipera ipſa tum caput tum caudam amputare oportet, itémque interanea omnia abiicere, ac ex tribus aquis lauare. deinde cum aqua & anetho maximè viridi, & modi congruentis oleo coquere, & poſt ſufficientem coctionem congruenti ſale condire, ac viperam veluti anguillam comedendam

C exhibere. Porrò quidam ex harum comeſtione plurimùm exudant, & pediculorum copiam generant. omnes tamen qui eas comederūt, maximè ſe alleuatos ſentiunt. Quapropter iis qui corpus recrementis exundans habent, etiam bis ac ter in anno exhibere conducit. bis quidem veris tempore: ſemel autem in autumno. Quòd ſi verò ſint quibus corpus per inſenſibilem & obſcuram tranſpirationem, aut etiā per ſudores naturales euacuetur, his omnino viperarum eſu interdicemus. periculoſa

D enim ſit huiuſmodi ipſarum comeſtio propter immodicam per cutem exhalationem. Dicemus autem ex ordine & de aliis antidotis. Antidotus ex quatuor rebus conſtans. Tetrapharmacum igitur ex quatuor rebus apparatum, & à quibuſdam Myſterium appellatum, ex gentiana componitur, & ariſtolochia, baccis lauri, & myrrha, æquali pōdere cōiectis. datur autē ſingulis diebus ex ea cochlearii dimidiū ex aqua calida ad præſeruationē. Prodeſt pituitoſis: bilioſos autē lædit. Antidot⁹ ex hyperico,

Antidotus ex hyperico, à quibuſdā hoc modo deſcripta

E eſt. Antidotus ſanās podagras, coxēdicū morbū, & (vt in vniuerſum dicā) omnes iuncturarū & articulorum morbis implicatos per annum potata. Firmat ſtomachum, & viſum acutiorem reddit, reliquóſque item ſenſus clariores & illuſtriores facit, euacuans leniter per vrinam. vnde etiam neque aliud vllum membrum offenſionem ſenſit. Neque enim materiam ex affectis locis ad aliam corporis regionem depellit, quemadmodum epithemata forinſecus contrahentia & cohibentia facere ſolent: ſed cauſas morborum tum per veſicæ tum per alui locos ex-

F pellit, atque vniuerſum corpus ſanius reddit. quare etiā comitiali correptis morbo auxiliatur in potu. Alios item à diuturnis & vehementer grauibus capitis doloribus liberauit, qui etiam de ſanitate ſua iam deſperauerant. Splenem verò & hepar in ſcirrhum indurata moderatur ac demulcet. Articularem autem morbum adeo efficaciter ſanat, vt etiam durities inſtar toforum in articulis quibuſdam per vim morbi coactas diſſoluat. Compoſitio autem hoc modo habet. Trixaginis dodrantem, centaureæ beſſem, ariſtolochiæ rotundæ ſeptuncem, radicis

G gentianæ ſeſcuncem, comæ hyperici quincūcem, petroſelini trientem, mei athamantici quadrātem, phu Pontici ſextantem, agarici ſextantem, mellis deſpumati lib. III. Hoc autem modo parato. Vnumquodque per ſe contundito & cribrato: deinde ponderata ſimul miſceto, ac rurſus cribrato quò accurata permixtio fiat. Deinde melli deſpumato admiſceto, ac paſtillos formato pondere drachmæ I. atque ex eis vnum pro vice exhibeto. Vſus eius eſt circa tertiam horam diei, vbi venter onus ſuum pro

H conſuetudine depoſuit. pharmacum verò ipſum cū aquæ calidæ ſeſquicyatho liquefacito. Oportet autē eū qui bibit (ſi nihil prohibeat) deambulare, quò ex motu euntis, pharmacū inferna contingat. Porrò pharmacū hoc aliâs quidē præclarè efficax eſt, vtpote ex fortibus ſimplicibus compoſitum: amplius autem efficacius redditur per ari-

ſtolochiam quæ natura ſua articularibus morbis auxiliari ſolet, & duris corporibus imprimis prodeſt. Ex cancris autem pharmacum etiam mollibus corporibus conducit. Habet autem Antidoti ex cancris compoſitio hoc modo: Cancrorū magnorū viuorum vſtorū in æreo vaſe trientem, gentianæ incorruptæ quincuncem, thuris integri & non ſecti albi vnc. I. datur inde cochlearium I. Ad cancrorum verò exuſtionem ligna vitis aduruntur.

Pharmacū ex fluuialibus cancris vſtis. Deſcribā porrò & aliud pharmacum corporibus recrementis abundantibus & mollibus conducens: eſt autem id quod à rabido cane morſis datur, cuius compoſitionem in Sermone de rabidi canis morſu tradidimus, huius, inquam, operis ſexto. Adieci autem ego, inquit Philagrius, ad huius pharmaci apparatum, etiam petroſelini drachm. VIII. vtplurimùm verò X. quò vrinæ ciendæ vim acquirat. & multos ſanè arthriticos iuuit, præſertim quibus tenerum & album corpus fuit, mediocris myſtri menſura ex eo data, aliquando ex aqua ſola, aliquando ex aqua mulſa. Quin & melle deſpumato ſæpe ipſum excepi, quò validum & citra tranſpirationem aſſeruarem. deinde verò veluti prædictum eſt bibendum exhibui. Antidotus ex centaureis. Antidotus podagrica ex duobus centaureæ generibus, eſt ex vehementer laudatis & præter opinionē auxiliātibus, quod ipſum experientia teſtatur. nam multos eius vſu ſeruatos noui. eſt enim adeò ſalutaris podagricis vt quoſdam per XV. annos podagra correptos, eius vſus ad iter pedibus faciendum præparauerit. eſt autem ſtomacho grata, aluo conferens, & vrinam ciens. Habet autem hoc modo: Centaureæ minoris comæ, centaureæ maioris radicis, trixaginis, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum æquale pondus, puta lib. I. contundito & cribrato, & drach. I. præbeto per dies XL. ex aqua calida. In ſequētibus autem ex ordine anni diebus CCCXXV. drachmæ dimidium eodem modo præbe. Alia antidotus podagrica vſu cognita: Aniſi, cumini Æthiopici, piperis communis, piperis longi, ſeminis cnici interioris, cuiuſq; dr. II. euphorbii drach. IIII. maſtiches dr. VI. myrrhæ drach. IIII. moſchi ſiliquam vnam, caudæ ſcinci vnius extremū, mellis quantum ſatis eſt. datur nucis auellanæ magnitudine ex aqua mulſa. Hac amicus quiſpiam vſus, bis in hebdomade ex ipſa bibendum præbuit, & affectos locos ex viridi vnguento Antho inſcripto, cum roſaceo aut melino ſingulis diebus illeuit, multóſque ſeruauit. Antidotus podagrica experimento conſtans. accipitur per annū. Anaſtaſii. Agarici vnc. I. rhei vnc. I. petroſelini ſextantē, phu ſeſquiunciā, gentianæ quadrantē, hyperici ſextantē & vnciæ dimidiū, cētaureæ vnc. I. ariſtolochiæ longæ ſeſquiunciā, & rotundæ quadrantem & vnc. dimidiū, chamædryos trientē & vnc. dimidiū, cinnamomi vnc. I. folii vnc. I. aloes primariæ vnc. I. mei ſextantē, aut ſpicæ nardi duplum. Alia antidotus podagrica experimento cognita. datur per annum. Doari Epiſcopi. Agarici vnc. I. rhei barbarici vnc. I. petroſelini ſextantem, phu ſeſquiunciam, gētianæ quadrantem, hyperici ſextantem & vnciæ dimidiū, centaureæ trientem, mei ſextantē, aut ſpicæ nardi triētē.

Qui podagrici lauandi ſint, & quomodo, Cap. XLVIII.

Manifeſtum quidem exiſtimo quòd poſt inflammationū remiſſionē omnibus podagricis balneū cōmodiſſimum exiſtit. quādoque autem & in vigore vtiliter adhibetur, ſi æger prurigine aut vigiliis vexetur, aut aliàs labore ſit fatigatus. Lauare autē oportet tēpore remiſſionis, ita vt ſpōgias aceto & ſale permixtis madefactas, locis affectis circūponamus, vt à fluxione immunes permaneāt. Amplius autē linteis ſiccis & plurimo nitro totū corpus perfricare, & vt aeri diutius immorētur iubere, & moderatè non ſolùm calidam ſed frigidam adhibere, & in ipſarum ſoliis deſidere. Vtile autem eſt balneum natura ſiccioribus, & gracilibus, & colore nigrioribus, & qui à tumore intotū ſunt liberati. In huiuſmodi enim affecta particula non intumeſcit adeò magno tumore excitato: verùm diſtrahi, velut à cane apprehenſas, in profundo ſitas corporis partes aiunt, & inopinabili tenſione diſtendi. & inhorreſcūt ſæpe, pellicula quæ os ambit à fluxione ſalſa aut acri & tenui valde ac erodēte, vellicata. Hi à balneis opē ferūt. quapropter non ſemel tātùm, ſed iterum atque iterū eos lauare oportet, & in aere per omnia moderato, citra aliquam pinguedinem adhibitam, immorari. hoc enim modo magis euacuabūtur. Deinde oleo dulci cū aqua conquaſſato illitos in aquam calidā demittere, & in eo aliquandiu morari præcipere: in frigidam verò minimè demittantur, niſi immodici caloris ſenſus infeſtet. Vt plurimùm verò tepida aut lactei temperamēti aqua profundatur in prima balnei domo. Si verò cū tumore quodam non valde magno, poſt euacuationes ſuborto, aliqui dolore vexentur, conueniet in aere balnei reliquum corpus per ſicca lintea vſque ad rubefactionē perfricare. Vtēdū autem & exterſoriis ſmegmatis ex adarce, nitro, pipere, euphorbio, ſtaphide agreſti, æquali pōdere cōiectis apparatis. Atque his quidem reliquū corpus contentè defrictū excitetur: pedes verò eorū muria moderatè perfundēdi ſunt, & in calida aqua nō morādū: frigida verò ne cōtingēda quidē. Quòd ſi balneū nō adſit, eos qui ab acrioribus fluxionibus vellicātur, aqua dulciſſima calida perfuſos fouere oportet, & totū corpus ex oleo chamæmelino in ieiunio illinire: alios verò tēperamēto nō calidos, & q. tamē tumorē habeāt poſt euacuationes relictū, ſi balneū non adſit, cucurbitulis admotis curabimus, initio à lumbis facto, ſurſum vſque ad ſcapulas progrediendo. fricabimus etiam per ſicca linteola & per exterſoria ſmegmata iam dicta. à talibus enim hi tum in balneo, tum citra balneū opem ſentiūt: quale & hoc eſt ex profundo humores euocās ac tranſferens, quod metaſyncriticon *Græci* vocant. Eo itaque in balneo vtantur, aut (ſi balneum non admittant) poſt exercitia ex eo defricentur: deinde ſpongiis extergatur id quod ex hac arida inſperſione corporibus adhæret. Cōpoſitio eius hæc eſt: Nitri rubri lib. I. ſinapis ſicci lib. II. ſabinæ lib. II. veratri albi lib. I. ſulphuris viui lib. I.

Aliud Andreæ comitis. Nitri, veratri nigri, piperis, æqualibus partibus vtere. Præter opinionem autē eis conducit Siccū Magnum ipſis affectis locis in balneo inſperſum. eſtque hoc: Recrementi ſiue ſcoriæ ferri, ſpumæ nitri albæ, cuiuſque æquales partes miſce, & odoris gratia parum folii & coſti adde. Siccum quod pſilothro podagricorum inſpergitur: Maſtiches, thuris, lapidis aſii, pumicis aſſati, alcyonii, ſtaphidis agreſtis, cimoliæ, veratri albi, ſampſuchi, ſpumæ argenti, amyli, caryophylli, ſpicæ nardi, cyperi, floris iūci odorati, bugloſſi, ſing. lib. I. auripigmenti vnc. X. ſandarachæ vnc. X. ſaponis quātū ſatis eſt. Prædicta omnia, excepto auripigmento, ſandaracha & ſapone, contundito, cribrato, & ſicca in promptu habeto. Vſus verò tēpore, calcis viuæ vnc. X. in oryzæ aut ptiſanæ ſucco diſſoluito, & auripigmenti vnc. I. ſandarachæ vnc. I. ſaponis dr. IIII. & prædicti Sicci cochl. II. magna. omnia quātenuiſſimè trita inſpergito, ac vnito, eóque pedes aut etiam alios locos fluxione infeſtatos illinito. Cæterùm qui hoc ſicco inſpergimine vtuntur, hoc modo diætam ſuam inſtituant. Thoth hoc eſt ſeptembri, lac & edāt & bibant. Phaophi hoc eſt octobri, allia edāt. Athir hoc eſt nouembri, in totum non lauent. Coiac hoc eſt decembri, braſſicam ne edant. Tibi id eſt ianuario, manè meracum bibāt. Mechir id eſt februario, betam ne edant. Phamenoth hoc eſt martio, dulcia tum in cibo tum in potu ſumāt. Pharmuthi id eſt aprili, raphanū ne guſtēt. Pachon id eſt maio, polypum ne edant. Pauni hoc eſt iunio, manè frigidā aquā ſumant. Epiphi hoc eſt iulio, à venereis abſtineant. Meſori id eſt auguſto, maluam ne edant. Siccum Maioriani: Aluminis ſciſſi ſextantem, pumicis vnc. I. terito, & in vitro reponito. Vſu verò expetente, vino adſtringente locos prælauato, & quodāmodo extergito, ac ſiccum ipſum inſpergito, teneríſque manibus affricato, & ſiccari ſinito. Rurſúſq; idem per diem octies facito, & toties ſimiliter, ſi poſſibile ſit, in nocte: & videbis tumores quamcelerrimè diſcuſſos & reſolutos. Ego vtriuſque & aluminis & pumicis, æquale pondus conieci, & magis ſanè ſucceſſit.

INDEX EORVM QVÆ IN PRIMO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

De iis qui ab homine morsi sunt, Cap.I.
De iis quos canis momordit, Cap.II.
Ad leonum, pantherarum, ac vrsorum morsus, Cap.III.
De suum morsu, Cap.IIII.
De iis qui à fele morsi sunt, Cap.V.
De morsis à crocodilo, Cap.VI.
De bestiis virus eiaculantibus, & primùm quibus artibus adhibitis ea tollantur, Cap. VII.
Illitiones præseruatiuæ, Cap.VIII.
Quæ apposita, venenata animalia occidãt, Cap.IX.
Communia remedia ad omnes venenum iaculantium ferarum plagas, Cap.X.
De vespis & apibus, Cap. XI.
Ad stellionis morsum, Cap.XII.
Ad salamandræ morsum & lacertæ chalcidis, Cap.XIII.
De mure araneo, Cap.XIIII.
Ad scolopendræ plagam, Cap.XV.
Ad araneæ ictum, Cap.XVI.
De tetragnathis Cap.XVII.
De percussis à phalangio, Cap.XVIII.
De iis quos scorpio percussit, Cap.XIX.
De morsis ab aspide, Cap. XX.
De viperæ maris & fœminæ morsu, Cap.XXI.
De dipsade, Cap.XXII.
De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap.XXIII.
Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap.XXIIII.
De ammodyte aut cenchria, Cap.XXV.
De sepe, Cap. XXVI.
De cenchrite siue acontio, Cap.XXVII.
De ceraste, Cap.XXVIII.
De dryino, Cap.XXIX.
De amphisbæna & scytala, Cap.XXX.
De parea & spathiuro, Cap.XXXI.
De peliade & elape, Cap.XXXII.
De basilisco, Cap.XXXIII
De draconibus, Cap.XXXIIII.
De chersydro, Cap.XXXV.
De rana rubeta, Cap.XXXVI.
De turture seu pastinaca marina, Cap.XXXVII.
De muræna, Cap.XXXVIII.
De dracone marino, Cap.XXXIX.
De scorpio marino, Cap.XL.
De culicibus, Cap.XLI.
De muscis, Cap.XLII.
Ad pulices, Cap.XLIII.
Ad cimices, Cap.XLIIII.
De venenis, Cap.XLV.
Methodus præseruatiua nequis à venenoso pharmaco lædatur, Cap.XLVI.
Quomodo cognoscantur qui venenum sumpserunt, Cap.XLVII.
Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.
Ad eos qui cantharidas hauserunt, Cap.XLIX.
De buprestí, Cap.L.
De eruca pini, Cap.LI.
De salamandra, Cap.LII.
De lepore marino. Cap.LIII.
De rana rubeta, Cap.LIIII.
De rana palustri, Cap.LV.
De hirudinibus, Cap.LVI.
De ephemero, Cap.LVII.
De dorycnio aut solano furioso, Cap.LVIII.
De aconito, Cap.LIX.
De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap.LX.
De coriandro, Cap.LXI.
De psyllio, Cap.LXII.
De cicuta, Cap.LXIII.
De smilace, Cap.LXIIII.
De succo carpasi, Cap.LXV.
De herba sardonia, Cap.LXVI.
De hyoscyamo, Cap.LXVII.
De mandragora, Cap.LXVIII.
De succo papaueris, Cap.LXIX.
De toxico, Cap.LXX.
De iis qui ixian hauserunt, Cap.LXXI.
De chamæleonte, Cap.LXXII.
De fungis, Cap.LXXIII.
De sanguine tauri, Cap.LXXIIII.
De lacte in grumos coacto, Cap.LXXV.
De gypso, Cap.LXXVI.
De cerussa, Cap.LXXVII.
De argenti spuma, Cap.LXXVIII.
De argento viuo, Cap.LXXIX.
De calce, sandaracha, & auripigmento, Cap.LXXX.
De thapsia, veratro, elaterio, & agarico, Cap.LXXXI.
De rutæ syluestris & melanthii nocumentis, Cap.LXXXII.
De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap.LXXXIII.
De strangulatis, Cap.LXXXIIII.
De iis qui ex alto ceciderunt, Cap.LXXXV.
De præseruantibus & præsagis animalibus, Cap.LXXXVI.
De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap.LXXXVII.
Pastillorum squilliticorum præparatio, Cap.LXXXVIII.
Hedychroi confectio, Cap.LXXXIX.
Pastillorum theriacorum præparatio, Cap.XC.
De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap.XCI.
Modus conficiendi, Cap.XCII.
Post quantum tempus ea sit vtendum, Cap.XCIII.
Quanto tempore efficax sit, Cap.XCIIII.
Modus probandi theriacen, Cap.XCV.
De exhibitionis mensura, & vtendi modo, & quibus conueniat morbis, Cap.XCVI.
Sales theriaci ex libris Marciani, cum quibus consentit Galenus, Cap.XCVII.
Antidotus Mithridatica, Cap.XCVIII.
Confectio cypheos, Cap.XCIX.
De Antidoti Mithridaticæ vsu, Cap.C.
Antidotus Esdræ aut Prophetæ doctoris, Cap.CI.
Antidotus pæonia, Cap.CII.
Antidotus aromatica optima, Galli, Cap.CIII.
Antidotus ex duobus piperis generibus, Cap.CIIII.
Antidotus Athanasia, Cap.CV.
Oribasii theriaca qua Marcus Imperator vsus est, Cap.CVI.
Oribasii theriaca ex bryonia, Cap.CVII.
Antidotus Hadriani, Cap.CVIII.
Antidotus achariistos, Cap.CIX.
Philagrii antidotus ex sulphure viuo, Cap.CX.
Theriaca Democratis, Cap.CXI.
Antidotus Theodoretus ex anacardiis, Cap.CXII.
Theodoretus aliter apparata, Cap.CXIII.
Theodoretus per acetum mulsum apparata, Cap.CXIIII.
Picra siue amara per acetum mulsum apparata, Oribasii, Cap.CXV.
Cyphi ex rebus XXXVI, Cap.CXVI.
Cyphi ex rebus XXVIII, Cap.CXVII.
Musnaphii confectio, Cap.CXVIII.
Thymiama siue suffimentũ Berenices, Cap.CXIX.
De elephantiasi, ex libris Archigenis, Cap.CXX.
Cura elephantiasi affectorum, Cap.CXXI.
De iis qui castrantur, Cap.CXXII.
De viperarum esu, & de pruritibus, Archigenis, Cap. CXXIII.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias, Cap. CXXIIII.
Diæta elephantiasi correptorum, Cap. CXXV.
De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.
Ad pruriginosas papularum eruptiones, Cap. CXXVII.
Ad pustulas psydracas Græcis appellatas, & ad papulas ex feruore aut sudore obortas, Cap. CXXVIII.
Oribasii ad nigras cicatrices inalbandas, Cap. CXXIX.
Ad vlcerosas papularum eruptiones, tum in tibiis tum in toto crure obortas, Cap. CXXX.
Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas, Cap. CXXXI.
De vitiligine seu alpho, Cap. CXXXII.
De leuce vitiligine altius insidente, Galeni, Cap. CXXXIII.
De lepra, Archigenis. Cap. CXXXIIII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo primus, Per Ianum Cornarium medicum physicum, Latine conscriptus.

De noxiorum animalium morsu, & de bestiis virus eiaculantibus. Et de elephantiasi, pruritu, scabie, alpho, lepra, leuce. Et de antidotis multæ vtilitatis.

De iis, qui ab homine morsi sunt, Cap. I.

DE NOXIORVM animaliũ morsib⁹ scribere auspicantes, initium ab iis qui ab homine morsi sunt faciemus, vt Archigenes inquit. In iis igitur quos homo momordit, loco ex oleo prælito, fœniculi radicẽ tritã cum melle cataplasmatis modo vlceri imponito vsquequo repurgetur: deinde iis quæ explere possunt vtitor. Cuius generis & hocce est. Mellis, terebinthinæ, butyri, adipis anserini, medullæ cerui aut (si non adsit) vituli, æqualibus partibus liquefactis vtitor. Si verò sinus statim in principio fiat, eum aqua mulsa diligenter eluito, & spongiam nouam Aphricanam melle cocto imbutam imponito, & ligamento quod ad sin⁹ referetur obligato, ac tertio die soluito. Aut myrrham terebinthina exceptam, vt malagma imponito. Aut æs tritum melle cocto exceptum, veluti collyrium indito, & postquam repurgaris, conglutinato. vel ossa vitulina ad albedinem vsta, & pice liquida siue cocto melle, aut vtrisq; ex æquo simul excepta, in sinum indito. vel mannã aut ipsum adeò thus cũ myrrha terito, & cũ vino ac oleo imponito. Emplastra autẽ cruẽtis vulneribus destinata & agglutinatoria, eis cõueniũt. in expassis quidẽ & planis vlceribus, viride ex atractylide: in sinibus verò cruentis, emplastrum Piscatoris ex aceto apparatum, & Athena & Nigrum appellatum.

De iis quos canis momordit, Cap. II.

IN iis verò quos canis momordit, statim acetum irrorato, & expassa palma morsum percutito. deinde nitrum cum aceto tritum ex alto supra morsum destillato, & spongiam nouam posca aut aceto imbutam imponito, & ad tres dies obligato, ligamentóque supernè ex posca aut aceto prout visum fuerit madefacito. egregiè enim auxiliatur. Post hæc verò vt commune vlcus curato. aut perdicium herbam cum sale tritam imponito, quotidie eam alterando donec excidat crusta. deinde vbi ad cicatricem perducere volueris, ipsam per se tritam imponito. Quòd si magnus sit morsus, quemadmodum à magnis canibus infligi solet, præscripta in sexto Sermone methodo curato, veluti eos qui à rabido cane sunt sauciati. Si verò cauus & angustus appareat morsus, in principio cum aceto, vt dictum est, irrorato. deinde nitrum itidem cum aceto tritũ ex alto superstillato, & anetho sicco vsto morsum expleto, & linteolum conuolutum ex aceto madefactũ indito, & obligato: post triduum verò soluito, & reperies morsum repurgatum. idem facit & cuminum tritũ morsui inditum. Postquam verò vlcera fuerint repurgata, prædicto pharmaco vtere liquefacto ad hominis morsum relato. Si verò inflammatio succedat, lenticulam cũ malicorio coctam & tritam imponito, aut rubi folia contrita. Aut panis medullam in betæ succo madefactã cum modico rosaceo pro cataplasmate adhibeto. Ad vulnera verò iã suppurata, erui farinã cum melle subigito & morsum expleto. summè enim auxiliatur. Aut irin cum melle & linamentis indito, ac supernè lenticulam coctam tritam cum modico melle & rosaceo pauco imponito. Repurgatis verò iam ipsis, cum prædicto liquido pharmaco expleto, ac deinde iis quæ cicatricem inducere possunt, A vtitor. Emplastra autẽ ad demorsos à cane vel vrso aut similibus animalibus, statim à principio commodè adhibentur ex sale & cerussa apparata. Etenim venenosum humorem in morsibus ex dentibus relictum expurgant, & callosam ex impactis dentibus concretionem explanant.

Ad leonũ, pantherarũ, ac vrsorũ morsus, Cap. III.

HOrum animalium consimiles sunt morsus: nam robusta sunt hæc & vnciũguia, implicántque quicquid cõtigerunt vnguibus penetrantia, & corpora ipsa dilaniant. Perseuerando autem in manducatione, non solùm carnes B dilaniant, sed & ossa aliquando ad polentæ similitudinẽ cõfringunt, indéque & vicini stimulis afficiuntur nerui. Satis verò manifestum est quòd corpora quæ in eiusmodi ac tantas calamitates inciderunt, non effugiunt periculum abalienationis: nam etsi maneant, putrefactionẽ suscipiunt, & vlcera serpẽtia inducũt. Huiusmodi igitur vulnera cum aceto elota & circumrasa: solutis item corporibus ac ossib⁹ extractis, emplastris integere oportet, & post suppurationẽ partium dilaniatarum, repurgantibus linamentis curare, & cicatricem inducere, queãdmodum in C cõmunibus vlceribus solemus. Emplastra autẽ his conuenientia sunt, id quod ex salibus constat, & similia: cuiusmodi etiã hoc est. Asclepiadæ pharmacum, ad cruenta vulnera accõmodatum, & ad intercisos neruos & ad vrsorum ac leonum morsus: Æruginis rasæ dr. VIII. aluminis rotundi dr. VIII. squamæ æris dr. XII. mãnæ, galbani, cuiusq; dr. XII. ceræ vnc. XVI. resinæ pinus aridæ vnc. XXXII. olei lib. I. arida & galbanũ aceto terito, & liquescibilia liquefacta affundito. Aliud emplastrũ Venatorũ appellatũ, admirabile. Radicis symphyti, comæ dictamni, iridis Illyri D cæ, atramenti Indici, aluminis scissi, misyos, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, cuiusque sextantem, salis Cappadocici quincuncẽ, æris vsti trientẽ, aristolochiæ rotũdæ, iridis astragalitidis, gallarum, rosarum siccarum, squamæ æris, singul. vnc. I. æruginis quadrantem, picis sesquilibrã, resinæ pinus siccæ libras quatuor, olei trientem & dimidium vnciæ vnius. metallica in aceto terito. habeat autẽ & ceræ sesquilibram. Quòd si marcedo subsequatur & vlcus serpendo depascens, optimè facit subscriptum viride E emplastrum, carnem arrodens. exest vsque ad os, & squamas eiicit, ac vlcus serpens compescit, & in vniuersum vtile est ad omnia inueterata eiusmodi actionis, & maximè in quibus veneni corruptio est, & corpora sunt abalienata: quibus etiam immixtum pharmacum adhibere oportet, in aliis verò dissolutum. Habet autem hoc modo: Spumæ argenti vnc. I. squamæ æris vnciã I. nitri, atramenti sutorii, salis ammoniaci, æruginis, singul. sextantem, cyperi quadrantem, olei sescuncem, aceti squillitici quantum sufficit. Arida aceto terito vt strigmentitiam F spissitudinem acquirant, & liquefacta affundito & in vitro reponito, aceto acri affuso, vt pharmaco ipsi innatet. Ad confectionem autem & præparationem, si acetũ squilliticum haberi non possit, squillam cum aceto coquito, ac vtitor.

De suum morsu, Cap. IIII.

QVandoquidem verò, & in venationibus à syluestribus suibus læduntur quidam, operæpretium est & de his facere mentionem. Vulnera itaque ab ipsis incussa

grauia sunt, propterea quòd non solùm profunda, sed & magna existant: agglutinatorio autem medicationis ductu ea curare impossibile est. nam vnà cum contusione labia vulnerum discindunt, imò & adurunt. mutuo enim dentium inter se attritu, ac veluti ad cotem affrictu vtũtur, ad vindictã eorum qui eis obueniunt, currentes. Adusta itaque corpora crustam quandam iuxta vulnerum labia inducunt. quare suppuratorium & non agglutinatorium curationis modum in eis adhibere oportet.

De iis qui à fele morsi sunt,
Cap. v.

OMnia ferè quæ ad canis morsum dicta sunt, etiam à fele morsis conducunt. propriè autem eis cõuenit, mel, terebinthina, oleum rosaceum. simul eliquato ac vtitor. Aut centauream tritam cum melle imponito. Aut galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito, & imponito.

De morsis à crocodilo,
Cap. vi.

PRimùm quidẽ eos quos crocodil⁹ momordit quàm tutissimè custodire oportet, in domo conclusos fenestras non habente: etenim ob contrariam quandam affectionem, ferè intotum syluestres maximè feles ad demorsos accedere consueuerunt. Remedia autem his eadem quæ ad morsos à cane ac ad reliquos relata sunt, conueniunt. propriè autem humanum stercus & misy simul trita & imposita, ad eos faciunt. Aut piscium garum, aut carnium salsarum iusculum morsui infunde, aut salẽ & myrrham æquali pondere in acerrimo aceto quamtenuissimè contere, & cerato excepta impone. Aliud. Stercoris hyænæ drach. IIII. æruginis drachm. IX. adipis anserini drach. VI. galbani drach. vnã, ceræ drach. VIII. olei drach. XII. æruginem & stercus aceto terito, & liquefacta affundito. quòd si hyænæ stercus non adsit, porcino vtitor. Apollonius autẽ inquit, Demorsos locos acri muria aut piscium garo perfusos ac fotos, adipe crocodili eliquato illinito, & linamentis inditis obligato. aut carnium salsarum pinguiores partes tusas indito, aut melanthium cum aceti fæce tritum imponito. hæc enim & vlcus serpens compescunt, & morsus euestigio ab inflammatione vindicant. Posthæc autem lenticulam coctam cum melle tritam cataplasmatis modo adhibeto. Erui verò, farina cum melle subacta, aut iride cum melle, morsum expleto. De cætero verò vlcera renutrito, & per communia auxilia ad cicatricem perducito.

De bestiis virus eiaculantibus, & primùm quibus artibus adhibitis venenata animalia tollantur, Cap. VII.

DE venenatis animalibus scripturi, primùm præsidia quædam indicabimus quibus ea tollantur & perimãtur. Perimuntur itaque ex syluarum ac materierum exustione, in quibus vitam degunt. Verùm in iis quæ intra domos reperiuntur, feruentem aquam in eorum lustra ac latebras infundere expedit, & acidam muriam feruentẽ per instrumẽtum fusorium (siphona *Græci* vocant) immittere. Vespis verò oleum infundatur, & assiduus fumus ipsarum tẽtoriis ac habitaculis obfundatur. Quæ substrata, ab omni venenata bestia præseruent. Iuxta vias quidem igitur & in domibus ab omni venenato animali præseruant substrata, abrotonum, conyza, dictamnum, vitex, echion, calaminthe, solanum, hastula regia, saluia, peucedanum, hypericum, polium, sampsuchus, gentiana, origanus, ruta syluestris, serpyllum, laurus, pulegium, cupressi aut cedri coma aut ramenta, cardamomum, lysimachion, melanthium, bitumen. his addatur & gagates lapis. Suffitiones præseruantes, quæ incensæ vapore suo venenatas bestias abigunt: Viticis folia, bitumen, castoreum, melanthium, cornu ceruinum aut caprinum, nasturtium, cardamomum, galbanum, propolis, peucedanum, panax, opopanax, conyza, cupressi aut cedri ramenta oleo imbuta, gagates lapis, sagapenum, poliũ, cãchryos radix, filix, bacc æ lauri, & similia graueolentia. Quum enim venenata animalia omnia angustos habeant meatus, quamcelerrimè replentur, & ab huiusmodi odoribus obturantur ac suffocantur. Refertur etiam de

A stercore crocodili quòd per infundibulum suffitum, feras ipsas venenosas ex latibulis suis exigat. Archigenes autem, Vngulæ caprarum & pili, inquit, suffitu fugant bestias venenosas: procul enim per ipsorum odorẽ relegãtur. Stratonis suffumigium. Galbani, radicis cãchryos, cornu cerui, melanthii, cuiusque vnc. I. omnia terito, & in pastillos cum aceto redigito, atque vbi vti velis, oleo madefacito, ac incensa per mediam pomum suffito, aut in ipsum ferarũ latibulũ per infundibulũ vaporẽ immittito. Aliud suffimentũ, scorpios deturbãs, & omne
B reptile ex ædibus exigẽs: Galbani, sandarachæ, butyri, adipis caprini, æquales omnium partes in pilulas redigito, & vt dictum est suffito. probè facit & pyrethrum cum sulphure suffitum. Mirificè item Beronices suffimentum facit, quod in hoc ipso Sermone descriptum est, vbi ipsum cyphi etiam reperitur.

Illitiones præseruatiuæ,
Cap. VIII.

ILlita autem ferarũ accessum prohibent eásque fugãt, althææ semen & acetum cum oleo, baccæ lauri & galbanum oleo trita: panacis semen & flos & succus cũ oleo:
C vehementer efficax est oleum in quo cedrina ligna viridia incoquuntur. baccæ iuniperi cum oleo, conyza, peucedanum, silphium, saluia, hastula regia, abrotonum, galbanum. horum vnumquodque excellenter facit aceto & oleo dilutum, aut etiam quædam ex iis, aut omnia mixta & illita. Aut castoreum cum medulla ceruina & vnguento narcissino illitum, vehementer efficax est. Apollonius autem inquit, Qui ex syluestris rutæ succo oblinuntur, omnibus venenatis bestiis manus admouent, &
D non mordentur. Dracunculi item succo manibus illitis, qui viperam tenuerit non mordebitur. semen autem dracunculi aqua tritum & latibulis ferarum iniectum, ipsas in terram fugat. probè facit & solani succus illitus. In vniuersum autem omnem feram cuiusque earum adeps illitus fugat.

Quæ apposita, venenata animalia occidant, & de iis quæ in edulia & potiones incidunt,
Cap. IX.

VEnenatas bestias occidit galbanum cum spõdylio &
E oleo appositum. Cancri appositi scorpio, ipsum occidunt. lychnis syluestris scorpios fugat: quod item facit pastinacæ semen. Cæterùm & aquarum quas in potu accipimus, animaduersionem habere oportet. Non pauci enim perierunt ex quibusdam bestiis in edulia & aquas dum coquuntur collapsis. atque id maximè in peregrinationibus euenire solet. quapropter tunc culinæ procul ab arboribus extruendæ sunt, propter feras in eis latibula habentes. Quin & salamandræ quandoque & erucæ calefactæ obsoniis incidunt. præcipuè itaque pinus & picea arbor
F fugiẽda: in his enim lethales sunt erucæ. In obsonia quidẽ igitur dum coquuntur, illabi consueuerunt, serpens & salamandra, & erucæ: in vinum verò, viperæ.

Communia remedia ad omnes venenum eiaculantium ferarum plagas,
Cap. X.

PEr prædicta quidem igitur præcauere oportet ne in malignas bestias incidamus. Si verò contingat ab animante quopiam venenum iaciente percuti, huiusmodi remediis communiter vtemur. Si quidem leuior sit
G plaga aut morsus, posca calida eum proluemus: deinde verò locum ipsum exugemus. verùm qui exucturus est, prius os oleo colluat, ne inde lædatur, atq; ita ore ad morsum admoto, exugat & expuat venenum. cauere etiam oportet, ne exulceratam aliquam internam oris partẽ habeat exucturus. Post hæc verò cinis aceto subactus pro cataplasmate imponatur. maximè autem ad hanc rem conducit, ex ficulneis lignis exustus, aut laurinis, aut lignis vitis: qui si non adsint, eo qui haberi potest vtendum est,
H diligẽtia ad hoc potissimùm adhibita vt inflammatio in loco excitetur, & materiæ ad morsum prouocẽtur. Quòd si minus nobile sit membrum, & vehementior morsus, cucurbitam cum plurima flamma ad morsum adhibe, & vicinos locos circumcirca impactis vulnusculis scarificato: attrahetur enim vnà cum sanguinis &

A flatus attractione ipſius beſtiæ venenum. Deinde à tepidæ largæ hauſtu vomere iube: & ſic deinceps pharmaca exhibe. Vigilans etiam æger aſſeruandus eſt, ac deſidens per totum curationis tempus, donec euidẽtem remiſſionem acceperint moleſtiæ concomitantes. Venter item adſtrictus citra dilationem per infuſum eluatur, & veſicæ quoque cura habeatur, quò citra impedimentum lotium excernat. Optimè autem auxiliantur, ſi ſtatim in principio poſt cucurbitas, plagæ imponantur animalia parua diſcerpta, & adhuc intus calentia: veluti ſunt gallinæ, hœdi, agni, porcelli. venenum enim exugunt, & dolores
B leniunt. Apta ſunt etiam his cataplaſmata dilaniantia, velut ſunt allia cum melle, cepæ cum ſale, ruta cum melle, ſilphium tritum inſperſum, laſer, piſcis ſalſus maximè vetuſtus, allium vſtum, plantago cum ſale, meliſſophyllon, virgulta fici cum melle, ſuillum recrementum aceto coctum, calaminthe, ſtercus caprinum cum aceto. Summè autem facit ad omnem beſtiæ venenatæ plagam, præterquam aſpidis, calx viua cum oleo & melle craſſitudine cerati impoſita. At verò & inurere morſus ipſos ex-
C pedit, vſque ad cruſtæ productionem. aut ſinapi largum cum rumice acuto imponere: aut ſalem tritum liquida pice exceptum. Præter opinionem autem facit ex viperis theriace Andromachi emplaſtri modo impoſita. Emplaſtra verò ad omnem veneno ſi animalis ictum conueniunt, ex dictamno apparatum, omniáque quæ attrahendi vim habent: qualia ſunt & quæ ex ſale, & quæ ex chamæleontis radice conſtãt, & aphroditæ appellata. Egregiè autem hoc auxiliatur. Spumæ argenti lib. vnam, ceruſſæ lib. I. reſinæ pinus lib. vnam, olei veteris lib. tres, ceræ ſeſ-
D cuncem, ammoniaci thymiamatis trientem, galbani trientem. ceruſſam, argenti ſpumam, & oleum coquito donec non inquinent manus: deinde liquefacta adiicito, vnito, & vtitor repoſito ad omnem morſum, & ad abſceſſus, & tubercula mamillarum, panos, ſinus, fiſtulas, parotidas: ad miraculum enim vſque diſcutit ipſas. vtitor & ad carbunculos. Arcet vehementer inflammationem, & rarò citra magnam commoditatem & efficaciam adhibetur. Potiones communes. In potu autem citra dilationem in omni virulenti animalis morſu, theriace Andromachi præbeatur, aut Mithridatica, & conſimiles
E compoſitiones. Ex ſimplicibus verò, viticis ſemen cum vino tritum bibendum præbeto, rutæ ſylueſtris ſemen cum vino ſimiliter tritum dato, platani pilulas, polium, polemonii quod & philetærium appellatur, drachmã I. leporis coagulum aut cerui, allium, trixaginemq́, dictamnũ, ſaluiam, caſtoreum, ex vnoquoque drach. I. bryoniæ radicem drachmæ pondere, ſeminis trifolii bitumen olentis drach. I. Prodeſt & conyza & chamæpitys & ſcordium, cuiuſque drach. I. ex vino. auxiliantur autem omni-
F no cancri fluuiales cocti aut aſſati comeſti. ranæ item elixæ & comeſtæ. Verùm ſiqui earum eſum auerſentur, ranas donec vietæ reddantur coquito, & iuſculum ipſum ignaris abſorbendum præbeto.

De veſpis & apibus, Cap. XI.

QVòd ſiquis ab apibus & veſpis illæſus permanere velit, eum maluæ folia cum oleo illita, & eruca ſiue bruchus cum oleo illitus aſſeruabunt. Quandoquidem verò quidam ab his clãculum percuſſi, ob dolorem perturbantur, putántque ſe à maligno animante petitos eſ-
G ſe, neceſſarium exiſtimo prius oſtendere quæ ſigna ad horum plagas comitentur. Hos itaque qui ab apibus pungũtur, dolor ictus conſequitur, & rubor loci, cum tumore partium in ambitu ſitarum: ſtimulus autem omnino in percuſſo loco reperietur. Eadem etiam hos quos veſpa pupugit concomitantur, ſed intenſiora: verùm ſtimulum veſpa in percuſſo loco non relinquit. Auxiliũ autẽ vtrique ferunt, luto aut ſtercore bubulo eis illito cum poſca, aut maluæ foliis impoſitis cum poſca, aut cimolia cum malua & poſca, aut ſeſamo cum poſca. Naturaliter autem opi-
H tulatur veneranda & viuifica crucis imago in ſigillo ferreo exſculpta, & plagæ appreſſa. non enim permittit amplius inflammationem generari. In potu præterea ipſis foliorum lauri tenerorum drachmas duas, cum vino auſtero præbeto.

A Ad ſtellionis morſum, Cap. XII.

QVI à ſtellione morſi ſunt, aſſiduè & contẽtè dolitãt, morſúſque locum liuidum habent. Iuuantur autem eueſtigio, ſi cæpe & allia cataplaſmatis modò eis imponãtur. Auxiliantur amplius eadem comeſta, vino meraco poſt eorum acceptionem abſorpto. Vtiliter etiam ſeſamum eis imponitur aut melanthium, aqua multa affatim affuſa.

Ad ſalamandræ morſum & lacertæ chalcidis, Cap. XIII.

B QVos ſalamandra percuſſit, eos dolor vehemens & cruſtæ productio conſequitur. adhibeatur autem eis communis cura iam prædicta. Qui verò à lacerta chalcide appellata percuſſi ſunt, eos tumor pellucidus conſequitur, veluti nigriore in ambitu plagæ relucente. conſequitur autem & putrefactio. Curatio verò eadem illis accommodanda eſt, quæ ad muris aranei morſum referetur.

De mure araneo, Cap. XIIII.

MVS araneus colore quidem muſtellæ ſimilis eſt, ma-
C gnitudine autem muri: vnde & mygales apud Græcos obtinuit nomen. os autem ſublongum habet, & exiguam caudam. dentes verò tenues, atque eos duplici ordine ſitos in vtraque maxilla, quò ſit vt quatuor dentium ordines habeat. Qui igitur ab eo morſi ſunt, his vulnera manifeſta fiunt: quadrifido enim ordine vulnera conſpicientur. Et ſanguis quidem primùm purus promanat, paulo pòſt verò ranioſus. animal enim ipſum putrefactione occidit. Conſueuerunt etiam bullæ inſurgere, quas ſiquis dirumpat, carnem ſubiacentem fæculentam videbit, & fiſ-
D ſuris diſparatam. inflatio autem ſequitur demorſos. Cæterùm hoc animal frequentius ad teſtes inſilire ſolet, eóſque verbere impetere, non hominis ſolùm ſed cuiuſque etiam bruti animantis. Auxilium autem ferunt quum ob putrefactionem periclitantur, poſt prædicta cõmunia remedia adhibita, ab huiuſcemodi rebus: Lauri foliorũ tenerorum drach. I. aut II. cum vino tritas bibendas præbeto. Conueniunt etiam ipſis omnia prædicta communia remedia in potu accepta ex vino dulci: in pecoribus verò & iumentis illa ipſa cum aqua trita naribus infun-
E de. eſt enim ipſis præſens remediũ: vnde etiam hominibus ſimiliter in potu præbeto. Morſum porrò cũ cumino integito & allio, putamine extrinſeco non adiecto. eadem etiam cum oleo trita aſſiduè & diligenter locis circumſitis illinito. Si verò ruptæ fuerint bullæ & vlcera oborta, acida muria prolue, & ordeum vſtum tritum impone. verum non rumpentur, niſi prægnans fuerit mus araneus qui morſum inflixit. Quòd ſi exulcerẽtur, mali Punici dulcis corium coctum tritum impone, vlceráque ex eodem decocto, aut magis myrti decocto, perfuſa foue. Strato ve-
F rò inquit, in muris aranei morſu locũ ſcarificato, ac ipſum murem araneum vſtum cum aceto cataplaſmatis vice imponito, aut ſinapi tritum itidem ex aceto. In potu verò panaca exhibeto, erucam, capparis corticem, gentianæ radicem, & verbenacam rectam tum cum vino bibendam præbe, tum pro cataplaſmate impone. maluæ item folia impone, & antidotos magnas bibendas exhibe.

Ad ſcolopendræ plagam, Cap. XV.

IIS qui à ſcolopendra icti ſunt, eadem remedia conueniunt quæ ad muris aranei morſum ſunt prædicta, &
G ſales cum liquida pice impoſiti: & cedria cum melle: & allium cum foliis fici, & cumino eruóque ac vino. In potu verò etiam ea commodãt, quæ à mure araneo morſis. amplius autem & abſinthium & mentha cum vino.

Ad araneæ ictum, Cap. XVI.

EST & araneæ genus quod ictu continentes dolores inducit: rubor verò circa præcordia, & vrinæ emittendæ difficultas ægros concomitatur: aliquando verò & ſuffocationes. Ab eo percuſſis, rutam ſylueſtrem, & viticis albæ ſemen aut folia bibenda præbe. Allium etiam
H largè edendum, ac vinum inſuper meracum abſorbendum exhibeto.

De tetragnathis, Cap. XVII.

TEtragnathus, ſpecies eſt phalangii ſubalbida, pedes ſcabros habens, & iuxta caput eminentias duas, v-

nam rectam, alteram latam, vt existimes eum ora quidē habere duo, maxillas autem quatuor, & lineam per os æqualem. Iis qui ab eo percussi sunt, cōmuniter quidem eadem accidunt quæ à scorpio percussis: propriè autem in ipsis plaga contentè dolet, & percussus locus subalbicās est: tumor verò faciem & caput occupat, & percussæ partes vsque ad articulos gracilescunt: cibum item ac alimētum non sentiunt membra, & post adeptam sanitatem vigiliæ intensæ succedunt. Opem autem ferunt ex calaminthæ potu aut trifolii, rutæ, panacis, polii, & iis quæ ad percussos a phalangio referentur.

De percussis à phalangio, Cap. XVIII.

PHalangiorum genera quidem plura sunt: quæ verò apud eos qui de noxiis bestiis scripserunt referuntur, vtplurimùm sex numero existunt: vnum quidem ex eis rhagium, alterum lupus, tertium formicarium, quartum cranocolaptes, quintum sclerocephalon, sextum scoleciū appellatum. Ac primum quidem rhagium, id est acineū, figura rotūdum est, colore verò nigrum, acini vuæ nigræ similitudine: vnde etiam appellationem accepit. Et os quidem iuxta medium ventrem habet: pedes verò ex vtraque parte quambreuissimos. Alterum verò lupus appellatum, muscas perdit, eísque pascitur. ac corpus quidem habet latum ac volubile: partes verò circa circa collum ipsius incisæ sunt. amplius autem & os eius eminētias tres habet. Tertium autem, myrmecium, *hoc est formicarium*, dictum, formicæ maximæ assimilatur: colore est fuliginosum, corpus verò eius velut astris quibusdam insignitum est, maximè circa dorsum. Quartum deinde cranocolaptes, sublongum est & viride, stimulúmque iuxta collum habet, atque si in quē irruat, locos circa caput petit. Quintum sclerocephalum dictum, caput habet saxeum & obduratum: lineamenta verò per omne corpus similia animalibus illis quæ circumuolitant noctu lucernas. Sextum autem scoleciū siue vermicarium appellatum, sublongum est & submaculosum, maximè circa caput. Atque hæ quidem species phalangiorum enumerantur, quas sanè obseruare oportet. Quæ verò percussos ab eis concomitantur, communia sunt iuxta magnitudinem & paruitatem discreta. Morsus porrò tenuis est vt vix conspici possit: tumor autem liuidus, quibusdam etiam rubicundus. frigiditas adest circa genua & lumbos ac scapulas, quādoque verò totum corpus aggrauatur. amplius & dolor assiduus adest, tremor, pallor, vigiliæ: quibusdam verò pudendi tentigo, & circa caput pruritus, aliquando etiam circa suras. oculi humecti & lacrymantes ac caui, & vēter inæqualiter eleuatur. intumescit autem vniuersum corpus faciésque, & maximè circa linguam partes, vt impeditum habeant sermonem. quibusdam verò & vrinæ emittendæ difficultas adest cum pudendi tentigine & dolore. si verò minxerint, aquosæ ipsorum sunt vrinæ, quædam aranearum textis similia in se habentes: & vomitus quoque consimilis est: aliquando verò per lotium, & per ventrem talia excernuntur. Cæterùm in calidam aquam demissi, à dolore leuati sibi videntur, pòst verò contentè dolent pudendum: senioribus verò pudēdum plurimùm laxatur, ac minimè intenditur. atque hæc quidem communiter ad omnium ictus sequuntur. Si verò cranocolaptes aliquem percusserit, caput magis dolet, & vertigines consequuntur, frigus continens, delirium, corporis iactatio, & stomachi puncturæ. Omnes autem à phalangiis percussi, assiduis balneis iuuantur. plaga etiam ipsa ex trifolii bituminosi decocto cum oleo proluatur: totum verò corpus ex cerato liquidissimo pinguefiat. Iuuātur etiā fomento spongiarum in calido aceto tinctarum, & sæpe ad plagam adhibitarum. Cataplasmata autem eis conueniunt, bulbi, sanguinaria, porrum, furfures aceto cocti, or deacea farina foliis lauri cum ea in vino aut melle incoctis, ruta, grossi ficus, caprinū stercus cum vino, sampsuchus cum aceto, syluestris ruta cum aceto, itémque cyperus. Asclepiades autē hoc, inquit, vtere valde laudato: Seminis rutæ syluestris, seminis erucæ, staphidis syluestris, canchryos, seminis viticis, pilularum aut foliorū cupressi, æquales omniū partes aceto terito, & melle exceptas imponito. idem & in potu acceptum auxiliatur. Aliud

A laudatum, quod similiter & potatū & impositum iuuat.
Sulphuris viui drach. quatuor, galbani drach. quatuor, suc
ci Cyrenaici drach. duas: aut, si nō adsit, laseris drachmas
quatuor, amygdalarum amararum repurgatarum drach.
duas: in vino diluito, & melle excepta imponito. bibendum etiam, vt dictū est, præbeto. Amplius verò & cupressi folia aut pilulas tritas cum vini & olei hemina vna
à phalangio percussis dato. Aut anisum, aut daucum, aut
cuminum, aut melanthium, aut piper, aut agaricum, singula drachm. pondere præbeto. : aut ammii drach. duas,
B aut iridis drach. vnam, aut hyperici drach. vnam, aut trifolii bituminosi quantū tribus digitis apprehēdi potest.
Conueniunt etiā lauri baccæ, scorpiurō, serpyllū, silphiū,
calamintha, chamæpitys per se & cum ruta ac pipere: singula verò, ex vino. Aut mēthæ fasciculum posca meraciore coquito, & decocti cyathos duos præbeto. Idem &
sampsuchi, & radicis spinæ albæ decoctum, ac trixaginis
& pulegii præstat. lixiuium item & radicis hederæ
succus cum aceto. Vtere etiam ad eos remediis à scorpio percussorum, & ex viperis theriaca, & consimili-
C bus. Asclepiadæ, ad percussos à phalāgio. hac Chariton
vtebatur, & per hominum conuentus oberrans, à phalangiis percussis auxilia promittebat. Seminis spōdylii sicci, calaminthæ, æquale pōdus simul terito, & ex vini cyathis duobus præbeto: atque id sæpe per diem facito. Aliud eiusdē. Succi Cyrenaici, seminis dauci, mēthæ siccæ, spicæ nardi, singulorum æquale pondus coagmentato cum aceto, & drach. vnam cum poscæ meracioris cyathis quatuor præbeto, & à potu ægrum in calidam aquā
demittito. quòd si succus Cyrenaicus non adsit, pro eo la
D ser purum coniicito. Aliud valde præclarum. Canchryos, seminis rutæ, piperis, myrrhæ, staphidis agrestis,
singulorū drach. vnā, radicis cyperi drach. vnā coagmē
tato, & drachmam vnam cum vini odorati cyathis quatuor, ac mellis cyatho vno exhibeto. Auxiliatur item eis
allii esus, balneum & vinum.

De iis quos scorpio percussit, Cap. XIX.

A Scorpio percussos vehemētissimus plagæ dolor cō-
E sequitur, frigiditásque ac tensio, & stupor, circáque
plagam & totum corpus frigidus sudor, & iis qui iuxta
infernas partes percussi sunt, inguina excitantur, ac intumescūt: qui verò circa supernas, locus sub alis. & hæc quidem leuiter percussis adsunt. Validius autem ictis, ardor
circa plagam adest, quemadmodum in ambustis, & verru
carum instar formicarum eruptio, circa labra & totū corpus, vt grandine se imperi putent: facies distorquetur: sor
des circa oculos adsunt glutinosæ, & lacrymæ viscosæ:
durities articulorum, anúsque procidit cum egerendi cu
F piditate, spuma circa os est, & vomitus largus, singultus,
cōuulsiones opisthotonicis similes. His igitur serpyllum,
althææ radicem, & elaphoboscum bibendum præbeto.
Præter opinionem autem facit elaphoboscus, tum viridis comesta, tum sicca potata. Pastinacæ item syluestris
semen & nuces Pōticæ: hæ enim in zona gestatæ nō permittunt aliquem à scorpio lædi. Aliud. Cochleam,
hortulanam maximè, accipito: eámque vnà cum testa tri
tam plagæ imponito, & confestim sedabis dolorem. idē
etiam vermes terreni facere dicuntur. Aliud. Can-
G crum fluuialem cum vino & lasere terito, ac bibendum
dato. Aliud. Verbenacam rectam aut viridem pro cataplasmate impone, aut siccam tritam bibendam præbe.
Aliud. Cumini, melanthii, seminis viticis, singulorum par pondus tere, ac drach. vnam inde ex vino exhibe. poteris etiam omnibus communibus auxiliis prædictis vti. Aliud. hoc & ad phalangii & scorpii ictum facit: Styracis drach. sex, sulphuris viui drach. sex, pyrethri
drach. quatuor, seminis rutæ syluestris drach. tres, castorei
drach. duas, seminis erucæ drach. duas, cum sanguine, ma-
H rinæ maximè, testudinis, subige: aut, si nō adsit, terrestris,
& nucis Pōticæ magnitudine præbe cum posca aut ex aceto. Alia antidotus, excellenter ad scorpii ictum conducens: qua etiam ad meipsum ægrè affectum vsus sum,
& seruatus. Habet autem hoc modo: Castorei, succi Cyrenaici, piperis, cuiusque drachmas quatuor, costi, spicæ

nardi,croci,ſucci centaureæ,cuiuſque drach.duas,mellis
deſpumati quantum ſufficit. datur nucis Pōticæ magni-
tudine. Datur autem à ſcorpio ictis cum vino diluto: ab
aſpide morſis, cum aceto diluto. detrahendi vim habet,
adeò vt digeſtos etiam in membra veneni ſuccos eruat:
&ob id etiam ad vuluæ ſtrangulationem vtiliter cum hy
dromelite exhibetur. Aliud. Ariſtolochiæ lōgæ,me-
lanthii, radicis panacis, ſeminis rutæ ſylueſtris, æquales
omnium partes committe. dantur inde drach.duæ cum
vini meraci hemina vna. Optimè autem ad eos facit, ſi-
militérque ad phalangii morſum, antidotus ex quatuor
rebus ad podagricos deſcripta: ex ariſtolochia videlicet,
gentiana,myrrha,& baccis lauri. dato etiam,ſi abundes,
ex theriaca. Ad plagam autē ſcorpionem ipſum qui per-
cuſſit,ſi inueniri queat, imponito. aut ſtellionem diſſe-
ctum plagæ adhibeto. Calaminthe etiam quæ iuxta a-
quas naſcitur,impoſita,confeſtim dolores remittit & tol-
lit. Allium quoque aut per ſe aut cum ſale tritum impo-
natur,aut ſylueſtris ruta, aut ſcorpiurus herba. Ego verò
ſylueſtris rutæ drach.vnam in aceto tero,& ceræ vnciam
vnam,reſinæ pinus quadrantem liquefacio,& parum olei
affundo, vnio, ac impono. & eſt mirabile pharmacum.
Quin & ouillum ſtercus vino coctum & impoſitum, con
feſtim dolore liberat. Vtere item præſcriptis communi-
bus emplaſtris,& eo quod ex dictamno apparatur,& quæ
ex ſalibus,quǽque ex chamæleonte conſtant.

De morſis ab aſpide, Cap. xx.

Aſpidum apud ferarū ſcriptores tres ſpecies reperiun
tur. Quædam enim ex eis terreſtres appellātur: quæ-
dam verò chelidoniæ,& circa fluuiorum ripas,præſertim
Nili,latibula habent: aliæ verò ptyades nominātur. Ter-
reſtres quidem igitur,maiores ſunt, & quandoque vſque
ad quinque cubitorum longitudinem reperiuntur. maxi-
mè verò ptyades bicubitales ſunt. Chelidoniæ autem,cu
bito maiores reperiuntur, & colorem hirundini ſimilem
habent. ptyades verò cinereo ſunt colore viridique & ad
auri colorem declinante. terreſtres verò vtplurimùm &
ipſæ cinerei ſunt coloris: quanquam & ſubuirides repe-
riantur. Cæterùm acceſſiones & ſigna communia ſunt in
iis quos aſpides momorderunt. vulnera enim in demor-
ſo loco,veluti ab acu puncta inueniuntur: bina quidem
ex maſculi morſu,ex fœmellæ verò quatuor,citra magnū
dolorem,à quibus nihil effluit,niſi violentum animal ſit
quod morſum inflixit. Conſequitur autem ſtupor, pallor
frontis,refrigeratio,aſſidui hiatus,palpebrarum nictatio-
nes,colli inclinatio, capitis grauitas, ſegnities, & colla-
pſio in ſomnum profundum: ad finem verò & conuul-
ſio. Mors autem in tribus ad ſummum horis ex terreſtris
morſu ſequitur: in chelidoniæ verò ictu præſētiſſima ad-
eſt. Porrò iis qui ab ptyade conſpuuntur, caligo oculo-
rum ſuccedit, & cordis dolor, faciei tumor, ac auditus
corruptio. tardius autem mors conſequitur. Auxilium
autem ab aſpide morſi ferunt, & præſertim quos ptyas
momordit, ex acerrimi aceti potu: dandum autem eſt
quouſque aceti qualitatem circa dextram præcordiorum
partem perceptent: hepar enim in morſis ab aſpide pri-
mum aiunt ſenſu priuari. Cæterùm ad prænotionem an
victurus ſit percuſſus,centauream cum vino tritam bibē-
dam præbeto: ſi quidem enim euomet pharmacum,mo-
rietur: ſi non,viuet. Quò verò malignitas veneni diſtri-
buti & in corpus digeſti probè euomatur, allia trita cum
zytho exhibeto,donec nauſeabundus reddatur. Aut opo-
panaca cum vino diluto dato,& confeſtim vomitionem
operabitur. Numius autem inquit, Origanum viridem
aut aridam pro ægri viribus cum vino dato. Poſt vomitū
antidotis theriacis vtendum & communibus remediis
prædictis. Vtiliter autem ad plagam imponuntur,poſt cu
curbitarum adhibitionem & ſcarificationem,centaurea
cum myrrha & modico opio. Rumex autem ſi catapla-
ſmatis modo imponatur, nihil lædetur. præter opinionē
verò auxiliatur theriace tum plagæ impoſita tum potata.
Profunt autem & aſſiduæ exercitationes cum euulſioni-
b⁹ & plagis,& vniuerſi corporis motus,& aqua marina &
calida pro fomento aſperſa.

A De viperæ maris & fœminæ morſu,
Cap. xxi.

Vipera fœmina colore quidem eſt ſubflauo,multis in-
ſtar rotarum notis exornata, magnitudine cubitali,
longiſſima verò palmos tres æquat. caudam autem ha-
bet aceruatim in tenuitatem deſinentem, non paulatim
imminutam. éſtque omnino carne nuda cauda,& aſpera.
oculi verò ſubrubri, & caput latius, & anguſtius collum.
ventrem autem ſinuoſiorem habet, & ingreſſu ad ſum-
mum caudæ nititur: ſenſim verò inambulat.& quatuor ha
B bet caninos dentes. Vipera verò mas,eiuſdem eſt coloris:
verùm caput anguſtius,& collum craſſius habet,& vniuer
ſum corpus tenuius,& quodammodo prolixius: greſſum
autem ſupernè circa ventrem firmat,& alacrius mouetur:
dentes autem caninos ſolùm duos habet. paulatim verò
cauda ei imminuta eſt,quemadmodum & reliquo ſerpen-
tium generi,non aceruatim velut in vipera fœmina dixi.
& per hoc ſanè à fœmina differt. Reperiuntur igitur in
iis quos vipera mas momordit, vulnera in plaga bina:
in his verò qui à fœmina demorſi ſunt, vulnera quatuor.
C Primùm autem ex eis excernitur ſanguis, deinde ſanies
ſanguinolenta & oleoſa: adeſt tumor bilioſus, feruidus,
bulloſus,ſubruber,deinde liuidus & denigratus & proſer-
pens. Os adeſt exſiccatum,ardor,exolutio, & frigidi hor-
roris inſultus: aliquando & bilis vomitus,tormina,capitis
grauitas,vertigo, pallor, ſingultus, febris, ſpiritus & an-
helitus celer,color plumbeus,ſudor frigidus. Mors in ho-
ris ſeptem aut, vt longiſſimè abſit, tertia die, in his qui
non ſeruantur, & maximè iis qui à vipera fœmina ſunt
icti. Conuenit igitur priuſquam cruenta prodeant lo-
D tia, allii plurimum edere, & vinum meracum mul-
tum bibere,ac vomere. Efficaciſſimum enim in eis re-
medium,eſt allii eſus ac meracior vini potio, inquit Ar-
chigenes: adeo vt ſiquis multū eius ſuſtineat vſum,itém-
que meri potum,nullo alio auxilio habeat opus. Dato au-
tem citra dilationem theriacen ex viperis bibendam,eā-
démque plagæ ſuperponito. Quin & ipſam viperam ex-
coriatam & coctam,capite ac cauda & interaneis viſceri-
bus omnibus reiectis,veluti anguillam edendam præ-
beto. caput autem amputatum diligenter per volſellam
E teneto, & morſui imponito ea parte adhuc calente quæ
contigit collum: id enim extrahet venenum. aut quempiā
qui ore plagam exugat adhibeto, qui vt ſuprà dictum eſt
in communibus remediis, os prius habeat ex oleo collu-
tum. Aut gallinam diſſecato, & internè adhuc calentem
morſui imponito,atque hoc remedium frequēter ac aſſi
duè repetito. Scarificare autem per ambitum oportet de-
morſum locum,& cucurbitas admouere. Poſtea verò fra-
xini folia tundito & exuccato, & ſuccum quidem in potu
exhibeto: quod verò ab expreſſo ſucco reliquum eſt,ad
F morſum imponito. eſt autem fraxinus arbor ex qua fra-
xinea appellata ligna cæduntur. eſt enim valde efficax ad
viperarum morſus hæc arbor. Meliſſophylli item folia
& ſuccus cum vino potatus & vulneri impoſitus, euidens
auxilium confert, etiamſi iam moriatur æger. aiunt au-
tem ſiquis melanthii drachmas quatuor edat,non mori-
turum. Similiter etiam melaphroditos herba efficax eſt.
& cancri fluuiales cum lacte triti & potati & plagæ adhi-
biti. magnificè etiam proſunt ranæ coctæ comeſtæ, & iu-
ſculum earum bibitum. Præſtat & naſturtium plurimū
G edere,ac tritum quoque cum vino bibēdum exhibere. Fa
cit autem mirabiliter teſtudinis ſanguis exſiccatus cum
ſylueſtri cumino potatus. Vtendum etiam omnibus com
munibus remediis ſuprà relatis. ſuperuacaneum autē fue-
rit eadem ſæpe ſcribendo repetere. Maximè verò vtendū
eſt anchuſæ radice, & heliotropio cum vino. dandus &
hæmatites lapis. Auxiliantur & raphani largè in cibo ac-
cepti,deindéque vomitu reiecti. ſtatim verò à vomitu
theriace Andromachi exhibeatur. Poſt ſcarificationem
& gallinarum impoſitionem,plaga ex trifolii bituminoſi
H decocto calido per multum tēpus proluatur ac foueatur.
nam ſi pauco id tempore facias,peius afficiuntur. Dein-
de porrum & panem cum ſale imponito, aut allium cum
aceto, aut cinerem ipſius exuſtum,aut fraxini cinerem,
aut alium quemuis cum aceto,aut haſtulæ regiæ folia,aut

sycomori folia cum pane, aut lauri foliis teneris coctis & A cum oleo tritis locos integre priusquam claudantur, aut caprinum stercus imponito cum vino. Asclepiadæ epithema, ad viperæ morsum: Sagapeni, piperis, laseris, maximè Cyrenaici: opopanacis, cuiusque vnciam vnam, galbani sextantem, sulphuris viui sextantem. succos aceto dissoluito, & arida trita inspergito, & ad emplastri formã redacta plagæ imponito: forinsecus autem foliis fici aut vrticæ contegito. Aliud. Centaureæ, aristolochiæ, radicis peucedani, æquales partes contundito, cribrato, & aceto subigito, adiectóque galbano, in emplastri formã reducito. B Aliud. Canchryos, staphidis syluestris, aristolochiæ, radicis bryoniæ, singulorum partem vnam, opopanacis partes duas. aceto subige, & vtere vt dictũ est. Vtendum & prædictis communibus cataplasmatis, & epithematis, maximè verò Andromachi theriaca. Aliud valde bonum: Cancrorum fluuialium carnes terito, & adiecta iride & calaminthe, rursus sufficienter terito, idémque rursus modico sale addito facito, & pastillos informato, quibus in vmbra exsiccatis vtitor, in potu quidem ex aqua mulsa, aut vino: in cataplasmata verò cum la C cte dissoluito.

De dipsade, Cap. XXII.

Dipsas à quibusdam causus appellatur, éstque viperæ species quæ in maritimis magis locis reperitur, magnitudine cubitali, ex crassa in tenuem desinens. notas autẽ habet per omne corpus fuluas & nigras: caput verò angustius. Sequitur autem ab ea morsos, præter ea quæ de vipera dicta sunt, & sitis intolerabilis planè, adeo vt etiã si multus eis potus exhibeatur, sitis non sedetur. & tamẽ neque per vrinas, neque per vomitum, neque per sudores D quicquam excernitur. Duobus igitur pereunt modis, aut ob multam sitim exusti, si potum non sumant: aut ob multam expletionem distentus rumpitur venter, vel infernè circa inguina, vel circa imum ventrem, quemadmodum in hydropicis fieri consueuit. Cæterùm & his veluti à vipera morsis auxiliamur: propriè autẽ in his potiones magis vrinam cientes exhibeantur. Aluus item per infusum eluatur, & oleo cum decoctionibus exhibito ad vomitum cogantur. Ad plagæ verò locum, post exuctionem & scarificationem, & cucurbitularum affixionem, & E dissectas gallinas, calcem viuam cum oleo imponito, & emplastra attractoria & theriacen.

De hæmorrho & hæmorrhoide, Cap. XXIII.

Animalia hæc colore quidem sunt arenoso, magnitudine autem tres palmos æquant, & in tenuem ac angusta figura caudam paulatim definũt. sunt autem igneo oculorum fulgore, rectáque & tardè proreptant. per corpus verò multis notis albis & nigris variegata sunt, & asperioribus squamis obsita, quapropter dum serpunt sonus auditur. & fœmina quidem ventri incumbens per terrã F reptat, & gressum infernè circa caudam firmat: mas verò circa ventrem ingressu nititur, & collum in serpendo extendit. Consequitur horum morsum color ictiloci cruentus, mali coloris & nigricans: ex quo nihil in principio effluit, præterquam paucum quippiam aquosum. Stomachi adest dolor, & spirandi difficultas. deinde sanguis ex naribus profluit, & ex foraminibus ipsius morsus. Et quicquid est in toto corpore cicatricum, id rumpitur & sanguinem profundit: atque hæc quidem in maris hæmorrhi morsu contingũt. A fœminæ verò hæmorrhoidis G morsu, adhæc & anguli oculorum sanguine manant, & gingiuæ dẽtium, & vnguium radices: &, vt simpliciter dicam, per omne corpus sanguinem efferri contingit. dentes præterea excidunt & gingiuæ putrefiunt. Horum porrò curam facere oportet, primùm quidem sanguinis eruptioni obluctando ac resistendo per ea quæ aptè sanguinem sistere possunt: deinde cataplasmata plagæ imponendo ex foliis vitis coctis tritis cum melle, & portulacæ foliis cum polenta. Antea verò quàm cruenta prodeat H vrina, allium multum edant, & vinum multum dilutum bibant, & ad vomitum cogantur: deinde confestim theriace exhibeatur, & postea pisces multos, alliis tritis cum oleo tinctos, edant. Sumant item in cibo panem & vuam passam dulcem, & deinde vino diluto largè hausto vomant. Plaga verò aqua frigida proluatur. vesica autem spongiis calidis foueatur.

Præparatio sanguinis testudinis marinæ, & vsus, Cap. XXIIII.

Testudinem super ligneum aut fictile vas supinam reclinato, eiúsque caput statim amputato, & leuata ipsa sanguinem supposito vase excipito, & congelatum deinde per harundinem in multas partes secato, atque operculi vice cribrum vasi superponito, & ad solem locato: siccatum verò reponito, ac vtitor ad viperæ morsum drachmis duabus exhibitis, ex poscæ cyatho vno, sequenti deinde die sicci sanguinis drach. quatuor cũ aceti cyathis duobus dato: & tertia deinceps sanguinis drach. octo ex aceti cyathis tribus.

De ammodyte aut cenchria, Cap. XXV.

Ammodytes magnitudine quidem cubitalis est: maior enim non pingitur neque scribitur: colore verò arenosus, per corpus autẽ maculis nigris insignitur. caudam autem habet præduram supernè discissam. A quibusdam verò cenchrias, hoc est miliaris, ob caudæ instar milii duritiem appellatus est. Latiores autem maxillas quàm vipera habet, quúmque in multis aliàs ei similis sit, colore magis discerni potest. vipera enim subflaua est. Cæterùm ab ammodyte percussos festina vtplurimùm mors sequitur. qui verò breui non pereunt, his sanguis ex vulnere promanat, & vulnus intumescit. paulo pòst autem sanies effertur, sequitúrque capitis grauitas, & animi deliquium: qui verò optimè dispositi sunt, in triduo intereunt. quanquam aliqui vsque ad septimum diem durarint. celerius verò mors adest iis qui à fœmina sauciantur. Auxilium porrò & hi ferunt, primùm quidem à communibus remediis, vtpote à cucurbitularum appositione cum scarificatione per ambitum vulneris locorum, & superiorum partium constrictione, & ad ipsam plagam scalpelli admotione. Propriè autem eis auxiliatur mentha cũ aqua mulsa potata, castoreũ, casia, & artemisiæ succus cum aqua. danda etiam in potu theriace: eadem quoque plagæ imponẽda. Vtendum & emplastris attractoriis: postea verò cataplasmata, quæ ad nomas siue vlcera serpentia conducunt, imponenda.

De sepe, Cap. XXVI.

Serpens qui seps appellatur, longitudine quidem duorum cubitorum reperitur, ex crasso autem in tenuem abit, rectà verò ac tardè proserpit: caput habet latum, os acutum: vniuersum autem corpus multis albis notis respersum. Cæterùm iis qui ab eo percussi sunt, ex vulneribus manifestus sanguis excernitur: paulo pòst verò sanies graueolens, tumor & dolor languidus est: at affectæ partes putrefactæ dealbãtur, ac totum corpus vitiligini (quæ alphos appellatur) simili colore inficitur: defluunt capilli toto corpore: atque intra tres aut quatuor dies pereunt. Porrò opem & hi sentiunt ex eisdem rebus quæ in viperæ & ceraste & ammodytæ morsu relatæ sunt. Exhibenda est præterea portulaca multa in cibo, & vinum bibendum myrtites meracius. Conueniet item spongiam calido aceto imbutam morsui imponere, & ex butyro cum melle locum illinire: aut milium cum melle: aut paleas vnà cum terra eis adhærente exustas illinito.

De cenchrite siue acontia, Cap. XXVII.

Cenchrites serpens est magnitudine duorum cubitorum, figura autem crassa in tenuem abeunte. colore viridi, maximè iuxta aluum, vt milium colore referat: vnde & cenchrias, hoc est miliaris appellatur. aiunt etiam hunc seipso fortiorem fieri quum milium floret. Cæterùm vbi se ad lædendum parat, extendit seipsum, ac veluti iaculum vibratum corporibus inuolat, atque hoc modo verberat. Ab huius morsu omnia quæ de vipera dicta sunt sequuntur, atque etiam grauiora, adeò vt etiam putrefactiones & carnium defluxus consequãtur, ac grauior item mors succedat. Cæterùm remedia similiter eadem quæ ad viperæ morsum his conducunt.

De ceraste, Cap. XXVIII.

Cerastes magnitudine cubitalis est, longissimus cubitorum est duorum: corpore verò arenosus est, & iuxta

caudam desquamatus. eminentias habet in capite duas cornuum similitudine. partes verò circa ventrem ex ordine squamis obsitæ sunt: quapropter in serpẽdo sonum sibilo similem edit. per obliquum autem, non rectà proreptat. Cæterùm percussis ab eo, eleuatio ac tumor plagæ capitis claui similitudine insurgit, & sanies profluit vini colore aut nigricans, & maximè per ambitum, velut in cruentatis ac sugillatis aliâs fieri consueuit. Reliqua item quæ in viperæ morsu dicta sunt, etiam his succedunt, cum intensione vehementiori. vtplurimùm verò vsque ad nonum diem supersunt. Remedia autem eadem quæ morsis à vipera conferunt.

De dryino, Cap. XXIX.

SErpentes dryini appellati abundãt magis iuxta Hellespontum: latibula autem habent in quercuum radicibus. Est autem dryinus fœtidus: vnde & si quis eum non videat, fœtore loci cognoscatur. Est autem cubitorum duorum longitudine, & obesus, ac asperrimis squamis circa vniuersum corpus munitus. in his ipsis squamis muscæ pennis æreis latibula sua habere dicuntur, quæ tandẽ ipsos serpentes occidunt. Adeo autem malignæ ac nocentis naturæ est, vt si quis eum calcet modò, illius pedes excoriet, & tumorẽ ingentem circa crura inducat. & (quod magis mirum videri potest) aiunt etiam medici curantis ægrum manus excoriari. Si quis autem, inquiunt, animal ipsum occidat, omnia quæ odorat, ab eius fœtore corrupta putat. Porrò qui ab eo percutiuntur, his tumor insurgit nigricans, dolor vehemens, nome, delirium, corporis siccitas, singultus, vomitus biliosus aut omnino vomitus simplex, vrinæ suppressio, tremor, interceptio vocis, stupor, scissura & mortificatio percussorum locorum. plurimi etiã intereunt. Porrò & hi ipsi quoque ex iis quæ de viperæ morsu dicta sunt, opem sentiunt: itémque ex communibus remediis iuxta consequentium accessionum proportionem adhibitis.

De amphisbæna & scytala, Cap. XXX.

ANimalia hæc inter se similia sunt: non enim ex crassis in caudam tenuẽ abeunt, sed æqualis crassitudinis per totum existunt, vt neque cognoscant videntes ea, iuxta vtram partem caput aut cauda sint sita. Differt autem amphisbæna à scytala, in eo quòd ex vtraque parte progrediatur: vnde & amphisbæna *Græcis* est appellata: Galenus autem amphisbænam animal biceps esse dicit. De hac bestia ferunt quòd si fœmina vterum ferens ipsam transgrediatur, conceptum malè pariat ac abortiat. Cæterùm ab vtroque animãte demorsis, cõtingit morsum obscurum esse, ac vix apparere, veluti sunt muscarum puncturæ: quapropter etiamsi mordeant, non enecant tamen: verùm inflammationes inducunt, veluti contingunt etiã ab apum ac vesparum stimulis. quare transferantur ad hos quoque quæ de illis sunt relata: verùm facultate intensiore. Aiunt autem scytalam Chalcidicam eiusmodi accessiones sequi, quales à vipera morsos. Vnde & iisdem remediis ad eius morsum vtendum: &, vt compendiò dicam, ad omnẽ venenatæ feræ morsum, cuius speciei hic non reperis nomenclaturam, auxilia eadem quæ ad viperæ morsum conducunt.

De parea & spathiuro, Cap. XXXI.

PAreas serpens in Syriæ locis reperitur, colore autẽ alii quidem æs referunt, alii verò nigricant. Morsum autem etiamsi inflixerint, non enecãt: verùm quemadmodum amphisbæna & scytala, ita & hic plaga sua tantùm inflammationem inducit. quare ex iisdem etiam curentur, & ex iis quæ de chersydro referentur. Cæterùm spathiurus in locis iuxta Chalcidem magis inuenitur. Est autem animal ex crasso in caudam abiens tenuem: latũ habens caput, ac mures comedens. Neque verò hic morsu enecat, sed inflammationes tantùm inducit. quapropter ab eis percussi itidem consimilibus remediis curentur.

De peliade & elape, Cap. XXXII.

SIgna quidem horum animalium apud veteres nõ sunt descripta, vtpote quæ omnibus sunt manifesta. Contingit à peliade morsis dolor circa locum, & putrefactio, non periculosa tamẽ, & vexatio ac obfuscatio oculorum,

A ex veneni nimirùm ad ipsos distributione. Curantur autem succo ptisanæ cum oleo in potu exhibito, & oxylapathi decocto, & simplicioribus remediis ad ictericos descriptis. Oculi verò lotio pueri venerem nondum experti proluantur tum per se tum muria admixta. caput item similiter ex eisdem perfundatur. Post purgationẽ deinde corporis, opobalsamum cum melle illine, aut collyriũ aliquod visum acuens quod meatus rarefacere potest. simul enim cum lacrymarum profusione & venenum excernetur. Si verò dolor consequatur oculorum, eum leni-
B bus collyriis mitigare oportet, quæ tamen non stupefacient. Elapis porrò morsum tormen voluulosum consequitur. Aliâs communibus auxiliis curantur. maximè verò his quæ tormina leniunt, & vrinam cient.

De basilisco, Cap. XXXIII.

HOcce animal magnitudine est palmorum trium, subflauum & capite acuto. in capite autem eminentias tres habet. Vim verò super alia omnia reptilia maximam acquisiuit, vt nulla ex eis queant vel sibilum saltem ipsius sustinere. quin & si quod ex reliquis animalibus
C venenum iaculantibus ad cibum aut potum capiendum properet, & basilisci iuxta locũ præsentiam persentiscat, retrocedit, necessarii etiam ad vitam nutrimenti negligens. Cæterũ percussos ab eo totius corporis ardor comitatur, itémque liuor: defluunt capilli è corpore confestim, & in instãti omnino tempore mors sequitur. Neque verò corpus ipsius mortui vllum aliquod animal carniuorum attingit: si verò fame coactum ipsum cõtingat, tum & ipsi ilico eodem loci mors instat. aiunt autẽ quòd conspectus modò, & sibilans auditus, eos qui ipsum audierũt,
D tollat, similitérque ab ipso conspectos. quare vanum & superfluum duximus auxilia contra eum referre.

De draconibus, Cap. XXXIIII.

ANimal quidem hoc venenum non iacit: attractione autem & vi sua enecat. Abundãt quidem igitur dracones in Æthiopia & Lycia: colore autem differunt: alii enim nigri sunt, alii rufi, alii cinerei coloris: & rursus alii quidem cubitorum quinque sunt, alii verò decem. sunt & qui ad triginta cubitos se extendant: quidam etiam
E maiores narrantur. Squamis autem obsiti sunt per totum corpus asperrimis: magnos oculos habent, & supra oculos præeminentias quasdam similitudine pellium flexibiliũ superciliorum. in mento autem excrescentiam quandam habent quam barbam appellãt: maximè hiante sunt oris rictu, lingua exerta, & dentibus magnis similitudine syluestrium suum, cum quibus etiam fracturas & collisiones corporum inferunt. Quare curationes veluti ad mordentia animalia fiunt, nõ vt in iis quæ venenum iaciunt.

De chersydro, Cap. XXXV.

F SErpens hic chersydri appellationem inde habet, quòd in principio quidem in aquosis degit locis, & hydrus appellatur ab ipsis aquis, *hoc est natrix*: postea verò siccos incolit locos, & ex compositione locorum, chersydri, *id est natricis terrestris* nomen inuenit. In terra itaque degens, chersydrus appellatur, & tum sanè seipso sæuior redditur. equidem in humectis locis ex humido victu exsatiatus, non purum venenum habet: quum verò terrestris fit, maximè merum & nocentius id acquirit. Cæterùm similitudine est aspidis terrestris paruæ, præterquam quòd cer-
G uicem non ita latam habet. hoc enim insigne solum aspides præ his habent. Qui igitur ab his morsi sunt, eis communiter eadem accedunt quæ in aliorum serpentiũ morsu: veluti est tumor, continuus dolor arsiuus, liuidus locus & fæculẽtus, vertigo oculorum, exolutio, vomitus biliosi fœtidi. propriè autem motus totius corporis inordinatus, vt & per ventrem quædam inordinatè ferantur. mors autem intra tres dies. Porrò ex communibus remediis etiam hi opem ferunt, & ex theriacis antidotis. priuatim verò cupressi pilularum drach. vnam, & myrti baccarum
H itidem drach. vnã terito, & cum melle rosaceo aut vino mulso in potu exhibeto. Iuxta affectum autem locũ calcem viuam & similia cum oleo imponito.

De rana rubeta, Cap. XXXVI.

RVbeta, ranæ species est quæ palustris vitæ conditionem in terrestrem mutauit, vnde & rubeta appella-

tur.hac autem mutatione, similiter vt chersydrus, ægrè curabilem afflictionem eis qui in eam inciderunt, inducit: est enim animal magnitudine nihilo minus restudine parua.exasperat autem & vibrat terga dum spiritu expletur,atque ob idipsum audentius euadit.Ad lædendum itaque & manifestè insurgit, & saltibus interpositū spatium contrahit:rarò quidem morsum inflīgēs,verùm anhelitum consueuit vehementer virulentum inducere, adeo vt etiam si anhelitu contingat tantùm, eos qui propè sunt lædat.Plura autem de hoc animante historiis relata relinquimus,his tantùm quæ cognitu vtiliora iudicauimus appositis.Cæterùm qui ab eis læsi sunt, his omne corpus intumescit,& diffinditur,ac citò omnino pereūt. Porrò quæ opem auxiliarem his ferre possunt,ex vniuersalibus & communibus antidotis ac epithematis huc transferātur,itémque & reliquis quæ ad curationem pertinere videbuntur.

De turture seu pastinaca marina, Cap. XXXVII.

QVI à marina pastinaca percussi sunt,his vulneris locus manifestè apparet:sequitur autē dolor pertinax, & totius corporis stupor: acutum enim & firmum habet aculeum, quo vehementissima vi in altum impulso nerui sauciantur. quapropter in aliquibus mors derepente totum conuellens corpus comitatur. Narrant quidam siquis caudam pastinacæ quæ ictum intulit,auferat, & in arborem,maximè quercum,suspendat ac figat,ipsam quidem arborem arescere,ægrum autē sanari: atque id iuxta contrariæ affectionis & remedii rationem contingere. Cæterùm auxilium ferunt percussi ab ea, vbi stupor & refrigeratio totius corporis cōsequatur, ex calidis illitionibus & cōsimilibus cataplasmatis. Propriè autem furfures aceto cocti & pro cataplasmate impositi,eis auxiliantur, & ipsum adeo acetum affusum pro fotu valde prodest. Magis autem conueniunt eis attractoria, & quæ tenuium partium sunt,ac calida:quò nimirum per attractoriam facultatem venenum ex profundo attrahatur,& per calorem frigiditas mitigetur,& quæ teñuiū sunt partium in altum proreptent.Ad hanc igitur rem in promptu habebis apta:Sulphur viuum vrina veteri rigatum, marrubium,lauri folia,echium,radicem panacis, saluiam,& similia.at verò si his careas,fermentum acidum cum liquida pice emollitum imponito : mirabiliter enim auxiliatur. Cum his concordat emplastrum Piscatoris, & ex bryonia pastillus tum impositus tum ex vino calido diluto potatus. eueſtigio autem vtilitatem suam demonstrat: describetur autem in fine huius Sermonis. Dato item & lauri decoctum, aut succum Cyrenaicum erui quātitate, cum myrrha,magnitudine fabæ, ac modico pipere: terito,ac dato cum vino.aut silphium, aut laser ex vino:aut succi fici guttas quinque cum tribus serpylli granis bibendas præbe.

De muræna, Cap. XXXVIII.

MOrsis à muræna eadem accidunt quæ morsis à vipera:quapropter etiam similia remedia eis adhibenda. dato autem & fici succum cum serpyllo, vt prædictum est.

De dracone marino, Cap. XXXIX.

AD marini draconis plagam, locum percussum cum plumbo fricato,ipsúmque draconem dissectum plagæ imponito.Serpyllum item tritum aut lenticulam coctam pro cataplasmate imponito.in potu verò absinthiū cum vino diluto præbeto,aut saluiam cum passo. Mirè etiam his conducit ex bryonia & eruo pastillus cum vino potatus.

De scorpio marino, Cap. XL.

SCorpii marini plagam sanat mullus dissectus & impositus, sulphur viuum cum aceto illitum : lauri baccæ tres tritæ in potu acceptæ.

De culicibus, Cap. XLI.

QVandoquidem & hi hominum corpora lædunt, etiam de ipsis pauca dicemus.Culices fugātur cedrinorum lignorum scobe cum atramento sutorio suffito. Idem faciunt cupressi pilulæ,aut coma aut ramenta, & vini fæx sicca,& conyza, & bubulum stercus postquam cō-

A traxerit nigrorem.Aut melanthium vel absinthium oleo coctum illine,& culices non appropinquabunt.Aut melanthium cum absinthio, aut cerussam cum atramento sutorio in bubulo stercore suffito.

De muscis, Cap. XLII.

MVscas necat veratrum album tritum, lacti aut aquæ mulsæ inspersum. Aliud. Semen hyoscyami,& veratrum nigrum,& argenti spuma simul trita, & cum polenta irrigata & subacta, butyróque aut adipe nidorosa facta,& in massas coacta, & muscis exposita, ipsas
B occidunt.

Ad pulices, Cap. XLIII.

PVlices necat rhododaphnes, aut cumini decoctum respersum.Idem & aqua marina facit.

Ad cimices, Cap. XLIIII.

VT ne cimices gignantur, chamæleontis nigri decoctum facit,si ex eo lectus proluatur. Deinde sutoriū atramentum cum felle tauri terito,ex cóque lectum illinito.Aut etiam oleum per se,aut cum atramento sutorio inungito.

C
De venenis, Cap. XLV.

EX animalibus exitiosa & lethaliter corrumpētia,sunt cantharis,buprestis,salamandra,eruca pinorum, rana rubeta,lepus marinus,rana palustris muta,hirudines. Ex seminibus autem,hyoscyamum,coriandrum,cicuta, psyllium. Ex succis, papaueris succus, opocarpasum, succus thapsiæ,elaterium, succus mandragoræ. Ex radicibus,thapsia,aconitum,ixias,veratrum nigrum,agaricum, ephemeron. Ex oleribus autem,taxus, solanum furiosum,herba sardonia,papauer cornutum, ruta syluestris.In
D his etiam fungorum genera connumerantur. Ex animalibus verò,sanguis tauri,mel Heraclea Ponti vrbe natum,lac coagulatū. Ex metallicis,gypsum, cerussa,calx, auripigmentum,sandaracha,spuma argenti,argētum viuum. Ex iis verò quæ nobis familiaria sunt,vinū multum aceruatim à balneo potum: similiter & aqua frigida aceruatim à balneo aut cursu ingesta.

Methodus præseruatiua nequis à venenoso pharmaco lædatur, Cap. XLVI.

QVòd siquis venenum habeat suspectum, præcauere omnino oportet,prima cura ad hoc adhibita vt cor
E pus ita apparetur, quò læsioni ac veneni impressioni minimè obnoxium reddatur : quam ad rem bona cōcoctio vel in primis conducit. Cibi autem ea gratia sumendi sunt boni succi & magis carnosi, animaduersione habita nequod obsonium consuetum non referat colorem, aut odorem,aut gustum, aut qualitatem. multa enim venena à prouidis & probè considerantibus facilè cognoscūtur. Qui igitur in potu aut cibo venenum suspectum habet, is signis certis quale sit id deprehendat. Ex odore nanque
F & amaritudine potus & cibi,opium cognoscatur. Ex colore autem, cerussa, gypsum, calx. Ex iis verò quæ in cibo & potu innatant,lac coagulatum,& recēs mactati tauri sanguis.Ex fœtore autem & qualitate ac odore,rana rubeta,& lepus marinus. Quin & reliqua ex aliis quibusdā signis noscuntur, de quibus sigillatim amplius dicetur. Cæterùm præseruātia sunt,quæ siquis ieiunus præsumat, & pòst sumere venenum contingat, minimè ab ipso læditur.súntque huiusmodi:Calaminthe quotidie accepta, ex natura sua omni lethali pharmaco resistit:& si in vene-
G ni suspicione exhibeatur,destruit iam acceptā exitiosam facultatem. Theodorus autē ita inquit, Antidotus quæ incorrupta manens omnia venena vincit,hæc est : Nucū iuglandum vnc.vnam, caricarum pinguium sextantem, sesami vnc.vnam,vnumquodque per se tundito: deinde etiam simul pistillo ex oleo optimo madefacto, & pastillos nucis Ponticæ magnitudine formato,ex eísque vnum aut tres dato,& nō continget ipsum in vniuersum vllum aliquod lethale pharmacum. quidam etiam rutæ trientem admiscent. Strato autē, commune est, inquit, hoc
H præsidium ab omni exitioso pharmaco præseruans: Rutæ folia viginti, nuces iuglandes duas, caricas duas, salis grumum. hæc ieiuno præsumenda dato,& à nullo lethali pharmaco lædetur. Alia antidotus Asclepiadæ, ad exitialia venena, quæ antè data adseruat:si verò ab acce-

pro veneno detur,ipſum cognobile facit. Baccarũ iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ quæ ſphragis dicitur drachmas duas,contere & melle aut oleo excipe. Vſu verò expetente, ad nucis Ponticæ magnitudinem ex aquæ mulſæ cyathis duobus,à balneo bibendum præbe. Hoc quidem igitur pharmacum,ſi nulla lethalis adſit vis,ſumptum manet,neque per vomitum reiicitur: ſi verò quippiam lethale hauſtum ſit,nauſeam mouet, & vomere cogit,vt acceptum venenum vnà cum antidoto excernatur. Quidam dimidiam tantùm partem Lemniæ terræ, ex iuniperi baccis coniiciunt , & cum oleo omphacino ſubactis,ſimiliter vtuntur.

Quomodo cognoſcantur qui venenum ſumpſerunt, Cap. XLVII.

COgnoſcere autem & diſcernere oportet eos qui tale quippiam ſumpſerunt, ex ſignis quæ coincidunt & conſequũtur.Vbi enim in aliquem placidæ & bene compoſitæ prius mentis,& bonæ itidẽ habitudinis,accedente etiam iuſta ciborum concoctione, ſtatim & derepente variæ acceſſiones irruant,præſertim ab accepto ſtatim cibo aut potu:veluti ſi accedat tuſſis, aut fœtida ſanguinis per os reiectio,aut moleſta & ægra lotii excretio, aut dolor in alto nitens,aut ardor iuuenilis & vehemens,aut ſenſus eroſionis, aut ſtuporis perculſio: punctura item , tremor,ſingultus,cũtractio,eruptio bullarum,liuor,tumor, coarctatio,quarundam partium putrefactio, vomitus fœtidus & plenus,manifeſta alicuius venenoſæ qualitatis apparitio & demonſtratio . Ex his omnibus ſiquid repentè ab accepto cibo ſano homini accidat: veneno infectum eſſe hunc ipſum exiſtimandum eſt.

Communia remedia & cura omnis veneni, Cap. XLVIII.

IN iis igitur qui ignari venenum ſumpſerũt, aut quibus circumtectum exhibitum eſt, communibus remediis eſt vtendum. Itaque vbi adhuc datum venenum in ventre eſt, & ob id morſum & nauſeam infert, aut etiam alias acceſſiones, e veſtigio ad vomitum infectus cogendus eſt,aut mox inde à veneno videlicet accepto,ſua ſponte , aut aqua & oleo tepidis in potu datis, aut butyro, (ſi oleũ nõ adſit) cum aqua calida dato. Licebit & maluæ decoctũ exhibere cum oleo,aut fœnigræci,aut ſeminis lini,aut furfurũ , aut ptiſanæ ſuccum , aut ſeminis vrticæ decoctum: vnumquodque ex his oleo admixto. A vomitu autẽ raphanos multos edendos dato , aut cum aqua tepida tritos abſorbendos:aut(ſi hæc non adſint)nitrũ cum aqua præbeto, rurſúmq; vomere iubeto. Poſt ſufficientẽ verò vomitũ,cõmunia remedia paulo mox dicẽda,in potu exhibeto. dato etiam id quod ex iuniperi baccis & terra Lemnia eſt præſcriptum . Quòd ſi venenum antea ad inteſtina deſcenderit, & tormina circa vmbilicũ induxerit,clyſtere efficaciſſimo aluũ euacuare oportet,ex maluæ videlicet,althææ,fœnigræci,furfurũ,centaureæ, ariſtolochiæ,& ſimilium decocto,melléque & nitro largo,itémque oleo admixto. In cibo verò exhibeatur raphanus, & ſalſamentum,alliáque & cepæ . at in potu , vinum recens mari mixtum.Si verò in veſicam impetum fecerit venenum,in aquam & oleum vtere deceſſu,ita vt in aqua ipſa fœnumgræcũ,ac lini ſemen, malua ſyueſtris & ſatiua,ammiique ſemẽ ſint decocta. In potu etiã idẽ ammii ſemen præbendũ,aut apiũ,aut fœniculum,aut ſpicã nardi, & ſimilia odorata & ſimpliciora vrinã cientia. Si verò veſicã rodat venenũ,cucumeris ſemẽ deſquamatum & tritum, cochlearii mẽſura ex paſſo diluto præbeto. Similiter autem,& ſi ventrẽ vehementer exurat,idem ſemẽ dato, ab omni calidiorum rerũ adhibitione abſtinẽdo: & iis quæ ad cantharidẽ & bupreſtim referentur,vtendo. Cæterùm ad cutem iam delato veneno,irrigationem adhibeto, & illitionem ex oleo modico calido , in oleum item aut aquam & oleum in ſolio deſeſſum.Cibos autem facilè digeſtibiles & ſorbitiones cum melle exhibeto:piſcibus itẽ recentibus teneris , & volucribus facilè cõcoctilibus vtitor.In potu deinde vinũ album & rufum, vetus & quamodoratiſſimum præbeto.Quòd ſi ad caput decurrat venenum,vt grauitas & ſopor conſequatur , primùm quidem aluus per infuſum ex fœnigræci,ſeminis lini,althææ & cu-

A cumeris ſylueſtris,maximè radicis decocto,ſubducatur: deinde ſternutatorium ex ſtruthio & pipere adhibeatur, & cyclamini ſuccus,aut elaterii naribus infundatur: odoramenta item admoueantur,caſtoreum,& ſimilia cum aceto diluta. Præterea & præſeruantibus præſidiis vtendũ eſt,eóque quod ex nucibus & caricis conſtat , & quod ex iuniperi baccis ac Lemnia ſphragide apparatur, & theriaca Andromachi ex viperis, & Mithridatis antidoto , & cõſimilibus. At verò,ſi compoſita nõ adſint , parabilibus vtaris,& communiter ad omnia ferme venena deſtinatis.

B communiter autem ad omnia lethalia venena facit irionis ſemen cum vino & oleo : Lemnia ſphragis cum vino: egregiè enim & quamcelerrimè vomitum procurat. Aut nuces iuglandes cum caricis & ruta edat,aut hæc ipſa decoquito , & decocto accepto vomat:aut ſeminis lini , aut maluæ,aut fœnigræci decoctum cum oleo ſumat. Porrò ad acceſſiones quæ cum frigore incidunt, abrotonum in aceto mulſo cum ſale dato . item irionis ſemen, eryngii radicem,ſpicæ Celticæ radicẽ, ſerpyllum, bryoniæ radicem,caſtoreum,porri ſuccum,laſer,ſagapenum,opopana-

C ca,ſuccum Cyrenaicum,rutæ ſylueſtris ſemẽ. Polii etiam ac ſcordii & betonicæ, cuiuſque drach. vnam,cum vino aut aceto mulſo.

Ad eos qui cantharidas hauſerunt, Cap. XLIX.

QVI cantharidas acceperunt in corpus, his ſtatim virus earum in nares diſtribuitur odore picis . picis item aut cedriæ qualitas,linguæ inferri videtur . ſequitur autem & ſtomachi morſus,ventríſque ac renum,& maximè veſicæ.Quandoque & ſanguinis excretio per vrinam

D & aluum fortes morſus concomitatur . vnde ſanè locus circa os ventris vehementer dolet , adeò vt ipſum pectoris os quod chondrum xiphoeidea à capitis gladii figura *Græci* appellãt , dolore affici putetur.Inflammatur autem & dextrum ilium:deinde vrinæ eiicẽdæ difficultas,imò & ſuppreſſio,conſequitur. Amplius autem & vis viſiua oculorum conſumitur, delirántque & à loco in locum iactantur . Cæterùm auxilium ſentiunt, ſi quamcelerrimè vinum dulce eis præbeatur , nucleis pineis recentibus aqua calida præ maceratis ac probè tritis ei admixtis, aut

E cucumeris ſemine decorticato ſimiliter admixto . Lac etiam aſſiduè cum melle modico primùm exhibendum, poſtea & per ſe recèns mulctum. Aliquãdo & adipem anſerinum aut gallinaceum liquefactum potui adfundito, aut terræ Samiæ drach. I. aut roſmarini drach. I. ex aqua mulſa dato .Danda etiam iura pinguia porcina,aut ouilla aut anſerina : carnes etiam agninæ,gallinarum,porcellorum recèns natorũ pingues ac probè coctæ , & cerebella porcina.amplius autem de iure abſorbẽdum præbeatur, donec affectus ad vomitum concitetur.Bibat inſuper vi-

F num dulce tepidum plurimum dilutũ. vbi biberit autẽ, vnumquodque vomitu reiiciat,rurſúmque bibẽs vomat, idémq; ſæpe repetitis vicibus faciat. Poſt vomitum verò lac recèns mulctum,aut ptiſanæ ſuccus,vel alicæ, aut oryzæ,aut maluæ,aut ſeminis lini ſuccus cum adipe anſerino vel gallinaceo per clyſterem infundatur.Quòd ſi exolutiones & morſus oboriantur, lac bubulum recèns mulctum aſſiduè bibendum & citò reuomendum exhibeto. aut vitis germina contuſa cum paſſo diluto dato. At verò contrariæ affectionis ratione, quantum nihil aliud,

G his auxiliantur,cantharidum alæ & pedes cum paſſo potata, & ſcorpii radix trita ex paſſo potata : quæ itidem optimè ad bupreſtim facit.Dandum & ex viperarum theriaca parum quid,aut ex Mithridatis antidoto. Porrò vbi acceſſiones fuerint ſedatæ , farina hordeacea cum aqua mulſa ilio imponatur, & vniuerſo corpore ex oleo gleucino aut Cyprino illito , æger in balneum deducatur, & in ſolio diutius moretur. Cibis autem facilè concoctilibus , & acrimoniam lenientibus,multo tempore vtatur. vinis item dulcibus & lactis potu.

H De bupreſti, Cap. L.

BVpreſtis ſpecies quidẽ eſt cantharidis, verùm viroſi tum guſtus tã odoris. Ab eius autẽ hauſtu vehemẽs ſtomachi & alui dolor cõſequitur. Intumeſcit itẽ os ventris, vẽterq; ipſe ac totũ corpus attollitur, quemadmodũ in hydro-

in hydropicis fieri consueuit,& lotium cohibetur. Cæterùm eadem remedia quæ ad cantharidas dicta sunt, etiã ad buprestis sumptionem exhibetur. Propriè autem post vomitum à iusculis pinguibus & passo concitatũ,& post euacuationes per clysterem, ficus aridæ pingues in cibo conueniunt,& decoctum ipsarum in potu cum vino. Cõmodissimum autem tum his tum qui cãtharidas acceperunt,est muliebre lac ex ipsis mamillis assiduè exuctum.

De eruca pini, Cap. LI.

ERuca pinus potata, statim dolor circa os & palatũ oboritur, & linguæ inflammatio fortis, & stomachi aluique ac intestinorum afflictio vehemens, cum prurigi-noso circa interna sensu: ardor item per totum corpus, & stomachi fastidium. Cæterùm eadem his auxiliatur quæ ad cantharidas sunt relata. propriè autem oleum melinũ pro simplici oleo exhibitum,& vomitu reiectum.

De salamandra, Cap. LII.

SAlamandra, animal simile est stellioni,asperius & scabrum magis quàm lacerta venenata. Penetrat autem hoc animal per ignem ardentem, nihilque læditur, diffecta & discedente ab ipso flamma. si verò per tempus aliquod in igne immoretur,consumpto frigido in eo humore, exuritur. Comitatur autem salamandræ acceptionem, inflammatio linguæ,mens impedita & turbata, tremórque cum stupore quodam & exolutione. Quædam etiam corporis partes per ambitum liuescunt,adeò vt etiam decidãt sæpius,putrefactæ. Primùm equidem maculæ albæ per corpus apparent, deinde rubræ,postea nigræ,cum putrefactione & defluuio capillorum. Danda verò & his quæ in cantharide, sunt relata,vt inde vomant. Propriè autem resinam pinus cum melle tritam delingendam præbet aut etiam galbanum cum melle, aut nuces pineas tritas cum chamæpityos decocto:aut vrticæ folia liliis incocta cum oleo. Præter opinionem autem eis auxiliatur ranarum iusculum,si eryngii radices in eo coquantur.

De lepore marino, Cap. LIII.

LEpus marinus reperitur fermè in totum inter loligines,animal paruũ,virosum odorem habens.Concomitatur autem eos qui eum in corpus ingesserunt, sapor in ore similis piscibus virosis: paulo verò pòst aluum dolitãt,& color corporis ad arquati similitudinẽ permutatur,deinde plũbeus redditur cum faciei tumore.Incẽdun tur autẽ pedis plantæ, & pudendum tumefactum cohibet vrinæ effusionem:progrediente verò malo,etiam cærulei coloris lotium emingunt, quandoque etiam sanguinolentum. deinde nauseabundi facti biliosa vomunt sanguine permixta, & piscium loturam olentia. Exudãt item graueolentia,& omne piscis genus auersantur ac odio habent præter cancrum. His igitur lac asininum recẽns mulctũ cum passo assiduè præbeatur,aut,si hoc non adsit,bubulum, aut maluæ decoctum: indéque confestim vomant: deinde radicis cyclamini tritæ drach.IIII. cũ vino diluto dẽtur.aut veratri nigri drach.vna,aut scãmoniæ scrupuli duo cum bubulo lacte aut aqua mulsa. aut mali Punici acini,vel cedrides,*hoc est cedri fructus*,triti ex vino. Aut picem liquidam, aut cedriam modicam cũ passo delingendam dato. Anseris item sanguinem adhuc calentem,cum passo bibendum præbeto.Edat & cancros assiduè:piscem enim nullum admittit. signum porrò salutis iudicabis,si piscem edere possit.

De rana rubeta, Cap. LIIII.

RANÆ rubetæ duæ sunt species: altera quidem surda est:altera verò non. Surda autem exitiosa censetur: pascitur autem in arundinibus,roris lictu viuens:ex ea sanè venenum apparatur: quod qui acceperint,febris comitatur,extremæ partes incenduntur,frequentique anhelatione ac difficili spiratione anguntur. tumor autem sequitur corporis cum pallore buxeo intenso, fœtórque oris & singultus, quãdoque etiam seminis inuoluntariũ profluuium contingit.Cæterùm facilè opem reperiunt,si post aquæ & olei vomitum,vinum meracum multum sumant,aut picem cum vino.Radicem etiam harundinum in quibus ranæ rubetæ pascuntur, contusam ex vino bibendam dato,aut cyperum ibidem enatam pondere drachmarũ II. ex vino. Aut marinæ testudinis sanguinẽ cum

A leporis coagulo & cumino ex vino præbeto. Porrò dolium insuper aut furnũ igne feruefacito, ignéque extracto laterem imponito,& ægrum immitti,multúmque ac diu exudare iubeto.Cogatur autem & ad continẽtem inambulationem,cursúmque ac exercitationem,propter cõtentũ in ipsis stuporem. vehementer enim efficax exercitatio in ipsis existit.Quotidie etiam lauetur.

De rana palustri, Cap. LV.

QVI ranam palustrem acceperunt,appetitione priuãtur,sequitúrque oris humectatio,nausea,vomitus, &
B oris stomachi leuior morsus. Curantur autem vini multi potu cum omnibus quæ calfactoriã vim habent:velut est Cyrenaicus succus,laser,silphiũ,cuminũ,piper & similia.

De hirudinibus, Cap. LVI.

HIrudines cum aqua deuoratæ, faucibus adhærent, aut iuxta quempiam stomachi locum,aut ipsi ori ventris,& primùm quidem sensim exugunt sanguinem: expletæ autem, iis quæ deglutimus viam obstruunt: superexpletæ verò,etiam sanguinem quem exuxerunt foras profundunt, vt imaginationem inducant tanquam san-
C guis ex internis locis reiectetur. Cæterùm qui affectis cõtingit exuctionis sensus, is signum sit tibi hirudinem deglutitam esse. Excutit autem ipsas muria continuè & paulatim absorpta,atque id eo magis,si acida muria sit & laser ei admisceatur. idem facit & nix aceto dissoluta & assiduè absorpta. Gargarizet insuper nitrum cũ aqua, aut aquam marinam,aut atramentum sutorium cum aceto, aut sinapi,aut hyssopũ,aut origanum.Si verò infernè circa os ventris hirudo adhæreat, prædicta itidem omnia bibenda dato,præter sutorium atramentũ. vtendum etiã
D iis quæ aluum soluere possunt,aut medicamento purgatiuo.cũ excrementis enim exire consueuerunt. nos autẽ per allii multi esum has eiiciẽtes,nullo ex prædictis opus habemus.Quæ postremũ gutturi affixæ sunt,hoc modo excutere oportet: Ægrum in solium calida expletũ vsq; ad collum immittito, & frigidissimam aquam ore tenẽdam exhibeto, eámque frequenter permutato. egreditur enim inde hirudo frigidæ appetentia prolecta.

De ephemero, Cap. LVII.

QVI ephemerum,quod aliqui colchicum aut bulbum syluestrem appellant, in corpus adsumpse-
E runt,hos pruritus totius corporis concomitatur, non dissimilis ei qui vrticæ aut squillæ irritamẽtis lacessitus excitatur. circa stomachum insuper acrimoniam sentiunt, & vruntur cum multa grauitate. Inualescente autem malo, per aluum cruentum quiddam ramentosam admixtionem habens effertur. His veluti salamandra accepta auxiliari oportet, per vomitus videlicet assiduos & infusorum immissionem. Cæterùm antequam inualescat venenum, querci foliorum,aut glandium, aut mali-
F corii decoctum cum vino præbeto, aut origanum cum lixiuio, aut vuas passas pingues tritas cum lacte exhibeto.Mirabiliter autem auxiliatur lac bubulum recẽns mulctum assiduè potatum, & in ore detentum, vt alio auxilio non sit opus.

De dorycnio aut solano furioso, Cap. LVIII.

DOrycnio siue solano(vt alii appellauerunt)furioso potato,in gustu veluti lactis quædam qualitas sentitur, singultus adest continuus, humectatio linguæ & sanguis aceruatim reiicitur,atque per aluum ramentosa quædam
G feruntur,quemadmodum in dysentericis fieri consueuit. Antequam verò quid tale consequatur, post vomitum & clysterẽ, aqua mulsa,aut lac asininum recẽns mulctũ assiduè potatũ auxiliatur,passum item tepidum cũ aniso potatum & amygdalis amaris tribus: pectuscula etiam gallinarum probè cocta, & omne conchyliorum genus crudũ & assatum in cibo acceptum, & locustæ & gammari, & iusculum ipsorum in potu.

De aconito, Cap. LIX.

ACõnitũ verò quod quidã irin syluestrẽ appellãt, sta-
H tim dũ potatur,linguã edulcorat cum quadã adstrictione.deinde paulo pòst in lingua amarescit,& cõstrictio mandibularũ cõcomitatur,& oris stomachi mórsus,& laterũ dolor,pectorisq; grauitasac præcordiorũ:materia ẽnĩ quæpiã circa vmbilicũ innititur,& cũ multis flatibus cõ-

sequẽtibus corruptio contingit. grauatur item caput & tẽpora cõtremiscũt: oculi verò turbatiores fiũt & subcruẽti ac lacrymas profundũt. quod si diutius perseueret malũ, etiã tremor ac cõcussio ac tumor totius corporis sequitur. Cæterùm his post vomitus & infusa, origani potu succurrendum est, & rutæ, marrubii, absinthii, erucæ, abrotoni, chamelææ ac trixaginis cum vino: aut coaguli ceruini, aut hœdi, aut leporis potu ex aceto. Aut ferri recrementum, aut ipsum ferrum, aut aurum siue argentum, aut lapidem molarem. omnia igne candefacta in vino extinguito, ipsúmque vinum calidum bibendum præbeto, aut lixiuium cum vino dato. Aut pullum gallinaceum tenerum & pinguissimum coquito & decoquendo eliquato, donec ossa sola relinquantur, & iusculum per se vel cum vino bibendum exhibeto. facit & vitulinum pingue ius potatum & vomitu reiectum. Maximè verò propriè facit trixago potata, & castoreum, & iris ac ruta: quanquam aliqui à nullo horum se auxilium sensisse asserant.

De melle quod in Heraclea Ponti nascitur, Cap. LX.

HOC mel, siue in potu siue in cibo acceptum, easdem afflictiones infert quas aconitum: in Heraclea enim Ponti vrbe aconitum gignitur, ex quo colligitur ibidem istud mellis genus. Conueniunt igitur eadem auxilia in aconito iam relata, & magis vtiq; rutæ folia ex vino mulso potata.

De coriandro, Cap. LXI.

COriandrum potum validam & asperam vocem facit, & delirium furiosum non dissimile illi quod ab ebrietate proficiscitur, inducit, hoc accedente etiam quòd turpia dictu infecti loquantur, & per omne corpus odor coriandri trãspiret. Auxiliatur autem eis vomitus ex oleo irino, & vinum meracum cum per se tum cum absinthio potatum: oua item in vnũ vasculum euacuata cõquassata & tepefacta ex muriáque absorpta. ius itidẽ pingue salsum tum anserinum, tum gallinaceum. passum etiã & anisum in vino acido siue vappa sumptum.

De psyllio, Cap. LXII.

PSyllion potatum totius corporis frigiditatẽ inducit, & stuporem cum exolutione & mœrore. auxiliantur autem iis eadem quæ coriandro hausto.

De cicuta, Cap. LXIII.

CIcuta potata vertiginem & caliginem oculorum inducit, adeo vt neque minimum cernere possint: singultum insuper ac mentis perculsionem & frigiditatem. sequitur deinde suffocatio, & segnities ac liuor: postremũ conuulsi, spiritu in respiratione suppresso, strangulantur. In principio igitur per vomitum ex aqua & oleo cicutam excutere oportet: quod verò ad intestinum delapsum est, per euacuationem expurgetur. Deinde tanquam ad maximum remedium, ad passi meraci potum perueniendum, ita vt interuallis meraci potus, bubulum lac aut asininum recèns mulctum, aut absinthium cum pipere in potu exhibeamus: rutam item & castoreum ac mentham cum vino. aut amomi drach. I. aut styracis drach. I. cum semine vrticæ ex vino. aut lauri folia, aut silphium, aut laser, aut succum Cyrenaicum, aut apii semen, aut iridis radicem, aut seseli Massiliense, omnia ex vino dulci, aut nitrum cum aqua larga. Totum præterea corpus calefacere conducit, & præsertim præcordia. ad vehementiorem item motum ac cursum æger cogatur.

De smilace seu taxo, Cap. LXIIII.

SMilax quæ & thymion, atque apud Romanos taxus appellatur, potata frigus totius corporis & suffocationẽ inducit, & celerem omnino mortem. Cæterùm remedia eadem quæ ad cicutæ haustum relata sunt, eis auxiliãtur.

De succo carpasi, Cap. LXV.

CArpasi succus potatus soporem grauiorem inducit, & sensus hebetat absque dolore. exudationem etiam facit, & repentinam suffocationem cum exitiosæ saniei reiectatione. Opem verò sentiunt ex iis quibus curantur qui cicutam hauserunt & toxicum, atque item ephemeron.

De herba sardonia, Cap. LXVI.

HErba quæ sardonia appellatur, & ranunculi species est, potata, furorem & conuulsiones inducit, malásq; contrahit, vt risus imaginem de se præbeat qui eam hausit, à qua dispositione etiam sardonius risus non admodũ boni nominis adagio vulgò circumfertur. est enim accessio grauis omnino quæ falsi risus prætextu præsentem & insperatam mortem inducit. Cæterùm qui eam hauserunt, post vomitum, aquæ mulsæ ac lactis potu iuuantur, fotúque ac irrigatione & pinguefactione totius corporis per calfactoria vnguenta. Immittẽdi etiã sunt in aquã & oleum calidum, inungendíque ac fricandi plurima post egressum ex solio perfrictione. in vniuersum enim velut ad conuulsionem, curam moliri oportet: castoreo item cum passo & per se in potu dato, & siqua ei consimilia existunt.

De hyoscyamo, Cap. LXVII.

HYoscyamus acceptus delirium quali ebrii obnoxii fiunt, inducit, & iactationem corporis cum distortione. his succedit exolutio animi deliquio similis, & oculorũ rubor, pruritus, deinde tremor. súntque omnino deliri & putãt se flagris corpore cædi. Cæterùm facilè curãtur aquæ mulsæ largo: & lactis potu, si haberi possit, asinini: id verò si nõ adsit, caprinũ aut bubulũ exhibẽdũ. Facit autẽ & ad eos vinum salsum, & vrticæ semen, similiter & folia cocta ex vino salso. sinapi præterea, & raphanus, nasturtium, cæpe, & allia eis conueniunt, vnumquodque ex vino salso. At verò quiescere eos conuenit vt vinum eo melius concoquatur. auxiliatur etiam eis muliebris lactis exuctio.

De mandragora, Cap. LXVIII.

MAndragoræ radicem nemo latẽter exhibere potest. etenim trita quidem liquida grauem quendam & nauseabundum odorem exhibet, & gustui etiam amarulenta est & iniucunda: certa itidem copia & mensura ad lædendum exhibetur: de cætero verò molestias quidem facit. interitum autem serius inducit. Cæterùm ex iis qui radicem hanc hauserunt, alii quidem segnes & languidi tristésq; ac exoluti fiũt, & refrigerati in grauẽ veternosum soporem delabuntur, & siquis eos excitet, vix audiunt, & excitati, citò rursus recidũt. Alii verò calidi quidẽ minimè fiunt, verùm mẽte perturbati, tardè in obliuiosum soporẽ incidunt. Cura itaque adhuc perturbatis adhibenda est post vomitum, coriandri semine aut pulegio tenuissimè trito in potu cum aqua calida dato, aut iis quæ ventrẽ infernè exoluere possunt. Eis verò qui graui sopore pressi sunt, post vomitum, origanum ex aqua frigida exhibendum est: valde enim inde iuuantur. Dandum etiam absinthium in passo diluto. caput verò ex aceto rosaceo irrigandum est ægro assiduè excitato. Odoramenta etiam naribus admouẽda, castoreum, ruta, pulegium cum aceto. Porrò mandragoræ mala perfectè matura, à quibusdam comeduntur citra noxam, semine tamen reiecto: & si plura quàm oporteat edãtur, plus somni quàm iuxta naturã conuenit, inducunt: immatura verò & crudiora, & præsertim cum semine comesta, maximum periculum inferunt. sequitur ab eorum acceptione ardor circa superficiem corporis. lingua verò & os exsiccantur vsque eo vt neque saliua hæ partes humectentur. hiant semper, ore citra intermissionem aerem attrahentes. & si non statim auxilium feratur, conuulsi pereunt. At verò si remedia afferantur, facilè curabiles existunt. aquam nanque cũ theriaca ex viperis Andromachi potantes, ab omnibus molestiis liberãtur. Vehemẽter autẽ iuuãtur in aqua frigida natatione, maximè si aliquãdiu in ipsa immorẽtur.

De succo papaueris, Cap. LXIX.

QVemadmodum de mandragoræ radice prædictum est, ita neque papaueris succum quispiam latenter sano homini exhibere possit, propter saporis proprietatem & amaritudinem ac graueolentiam odoris, & quòd certa copia ad interitum inferendum exhibeatur. Quando igitur aliqui voluntariè hoc pharmacum biberint, siue id manifestare noluerint, siue volentes dicere non possint, per huiusmodi accessiones cognoscentur. Sequitur enim eos qui eum acceperunt, in somnum grauem collapsio, cum frigiditate & pruritu intenso, vt aliquando ob ipsum excitentur, odórque opii per totum corpus effertur & exhalat. inferior maxilla laxatur, tumescunt labra, irruit

singultus, distorquetur nasus, adest pallor, liuor vnguium, præcordiorum diuulsio, respiratio parua & frigida, & per interualla fissuræ. ad finem etiam conuulsio. Auxiliatur autem his post vomitionem ex oleo, & acrioris clysteris infusionē, acetum mulsum potatum, & acetum calidū per se, & vinū vetꝰ rufū meracū largū cū absinthio & casia, & nitrū cū aqua: & originꝰ cū lixiuio, rutæ syluestris semē, piper & castoreū ex aceto mulso, satureiæ & origani decoctum cum vino. Oportet autem & hos odoramentis excitare, & in calidū solium immittere & fouere ob pruritum. post balneum autem pinguia iuscula, & medulla ceruina exhibenda. Manifestum autem quòd & his & omnibus qui etiam aliud venenum sumpserunt, dari debeat theriace, tum ante tum post vomitum.

De toxico, Cap. LXX.

TOxicum inde appellatum videtur, quòd barbari sagittas, quas toxeumata *Græci* vocant, ex eo illinirent. Concomitatur autem eos qui toxicum biberunt, labiorum & linguæ inflammatio, furor adeò vehemens vt ægri variis imaginationibus obuersantibus coerceri non possint: atque ob id adeo etiam ægrè curentur, & rarò aliquem seruari contingat. Vinculis igitur eos cōstringere oportet, & cogere ad passi cum rosaceo potum, & vomitum per immissionem pinnularum. deinde iusculum pulli gallinacei pinguis absorbēdum dato. Auxiliatur autem eis rapi semen potatum. magis propriè autem quinquefolii radix, & sanguis hirci vel capræ, & cortex quercinus cum lacte tritus, & mala cotonea comesta, aut decoctum ipsorum potatum, & pulegium potatum, amomúmque & carpobalsamum ex vino. Quòd siquis periculum effugiat, multo tamen tempore in lecto decumbet: stupidus autem & dubiæ ac vacillantis rationis per reliquum vitæ tempus manebit.

De iis qui ixian hauserunt, Cap. LXXI.

IXia quæ & vlophonon appellatur, potata saporē & odorē ocymo similem habet. linguæ autem inflāmationē fortem infert & furorem: recrementorum vias omnes obstruit murmuráque ac rugitus intestinorum cum animi deliquio inducit, quum tamen interim nihil excernatur. Auxiliantur autem eis post largam vomitionem & vētris per clysterem subductionem, absinthii cremor cū vino multo aut aceto, aut aceto mulso potatus, aut syluestris rutæ semen, aut silphii radix, aut tragorigani decoctum cum aliquo ex prædictis, vel cum lacte. aut resinæ terebinthinæ & nardi & silphii cuiusque obol. I. ex vino. aut castorei & rutæ & terebinthinæ, singulorum drach. I.

De chamæleonte, Cap. LXXII.

A Chamæleōtis potu, morsus ventris & linguæ tumor cum rugitibus intestinorum sequitur, facies distorquetur, & vomitus spumosus, & tremores & concussiones & totius corporis conuulsiones, ac vocis interceptio concomitantur. qui verò album chamæleontem hauserūt, etiam strangulantur. Cæterùm curantur ex iis quæ ad fungos sunt relata. Datur eis & thlaspios & betæ succus, & triticeæ prisanæ succus ex passo, absinthii cremor, & nitrum cum aceto mulso. vbi verò vomuerint, lac recēns mulctū sæpe exhibeto, & aluum cum lubricis infusis eluito, velut est fœnigræci & althææ decoctum. Præcordiis etiam fomenta ac calfactoria adhibeto.

De fungis, Cap. LXXIII.

FVngorum aliqui genere, aliqui copia noxii sunt. inferunt autem suffocationes strangulationibus non absimiles. quibus confestim priusquam penitus vincantur, auxiliari oportet, per raphani aut rutæ foliorum largā comestionem. Dandum & nitrum bibendum ex posca tepida aut aceto mulso, ita vt his liquoribus hyssopum, origanum, thymúmque sint incocta, atque inde ad vomitū cogantur. mirabiliter autem iuuantur lixiuii ex sarmētorum cinere excolati potu: atque eo amplius si ex pirastri ligno lixiuium sit factum, aceto ac nitro ad cinerem eius adiecto. syluestria verò pira, aut arboris ipsorum, pirastri videlicet folia, cum fungis cocta, strangulandi vim ex eis tollunt, insupérque ab eorum acceptione comesta, auxiliātur. Bibitur & commodè aristolochiæ drach. I. aut absinthii ex vino, melissophyllon cum nitro, radix panacis cum vino. nasturtium item viride edat, aut semen bibat. Cæterùm Philagrius, Gallinaceum stercus album, inquit, tritum exhibemus ex posca aut aceto mulso: huius enim manifestum habemus experimentum quòd ad fungorum strangulationes auxilietur. oportet autem & acri infuso aluum euacuare. Quando verò quidam fungi à feris venenum iaculantibus arrosi aut infecti, aut etiam in locis vbi eiusmodi bestiæ latibula sua habent, enati, non modò suffocationem inducunt, sed & intestina exulcerant, absinthii & ficuum decoctum largè in potu exhibēdum est, & origanum cum melle, indéque vomendum: deinde verò theriacen bibat, & in calidam aquam demittatur.

De sanguine tauri, Cap. LXXIIII.

SAnguis tauri recens mactati potatus, in aluo in grumos cogitur, ægrámque spirationem inducit ac suffocationem: comprimit etiam os ventris, & continuas conuulsiones infert. Inuenitur autem horum lingua rubra, & gingiuæ corrosæ, & sanguinis grumi inter dentes. In his itaque vomitum vitamus: etenim grumi in ore ventris coadunati, vomitum impediunt: damus autem eis quæcunque grumos dissoluere possunt: grossos igitur ex fico, maximè syluestri, succi plenos cum posca & nitro dato, aut fici succū eodem modo, aut lixiuiū ex cinere lignorum fici, aut ramulos fici tritos cum nitro & posca præbeto. at verò syluestris fici fructus etiam siccus comestus, euestigio grumos dissoluit. Datur & silphii radix vtiliter ex aceto, & amarātum, & brassicæ semen, & conyzæ folia cum pipere & lixiuio. Aluus autem pinguibus & lubricis infusis eluatur.

De lacte in grumos coacto, Cap. LXXV.

LAC coagulatum aut multum & aceruatim haustū, suffocationem aliquando infert in grumos coactum. Auxiliatur autem his coagulum omne, maximè verò leporinum ex aceto potatum. etenim coagulum recenti lacti iniectum, ipsum cogit & inspissat, id verò quod iam coactum est, ex natura sua dissoluit. Datur eis & calaminthæ viridis succus, aut folia arida trita, & iuniperi baccæ. item ea quæ ad sanguinem in grumos dēsatum sunt prædicta. Vomitum verò etiam in his recusamus, neque quicquam omnino salsum exhibemus.

De gypso, Cap. LXXVI.

GYpsum potatum in lapidem induratur ac strangulationem inducit: quapropter eadem auxilia quæ ad fungos relata sunt huc transferre oportet, ita tamen vt in his pro oleo, maluæ, aut fœnigræci, aut ficuum decoctum exhibeamus, aut oleum cum aqua mulsa. his item eadem decocta, per clysteres infundenda.

De cerussa, Cap. LXXVII.

CErussa ob colorem suum latere non potest: accepta enim palatum inalbat, linguámque ac gingiuas, in quibus etiam pars aliqua cerussæ reperietur. Infert autem singultus & tusses, linguǽque ac faucium ariditatem: frigescunt corporis extrema cum delirio & mentis perculsione, & difficili motu siue torpore. His porrò aqua mulsa exhibenda est, aut ficuum & maluæ decoctum, aut lac calidum, aut sesamum tritum ex passo, aut lixiuium ex cinere sarmentitio, aut oleum irinum. omnibus enim oleum largè admiscere oportet: ab vnoquoque verò vomant. facit & scammonia cum aqua mulsa potata.

De argenti spuma, Cap. LXXVIII.

ARgēti spuma potata grauitatem stomachi inducit, aluique ac intestinorum, cum torminibus voluulosis intensis, quæ circa vmbilicum maximè innituntur. Lotium supprimitur, corpus intumescit, liuescit ac plumbi colorem induit, & articuli incenduntur ac ardent. ad finem verò & suffocatio sequitur. Confert igitur post vomitum à decoctionibus lubricis factum, hormini semē, & myrrhæ oboli tres ex vino, aut absinthium, aut apii semen, aut hyssopum, aut piper, & columbinum stercus cū vino & oleo, aut cum vino mulso & oleo. Si verò nimiū proflua sit aluus, lauacra calida, & carnes suillæ pingues assatæ conueniunt, & aquæ potus, & oleum similiter in potu.

De argento viuo, Cap. LXXIX.

ARgentum viuum hydrargyros *Græcis* appellatū potatum eadem infert quæ argenti spuma consimilē etiam curam expostulat. Auxiliatur autem imprimis lac asininum recens mulctum potatum ac vomitu reiectum.

De calce, sandaracha, & auripigmento, Cap. LXXX.

CAlx, sandaracha, & auripigmentum potata dolorem ventris & intestinorum cum vehementi morsu inducunt. Iuuantur autem succi maluæ potu, aut seminis lini, aut oryzæ, aut alicæ pinguibus iusculis potatis, aquáque mulsa & lacte calido, si ea assiduo vomitu reiectent.

De thapsia, veratro, elaterio, & agarico, Cap. LXXXI.

EX iis quæ homini ob commoditatem in vsu veniunt, aliquando verò pericula inducunt, est thapsia, veratrum album & nigrum, elaterium, agaricum. Quandoque enim & hæc suffocationem inferunt, & purgationem vltra quàm oportet: agaricum verò in quibusdam per aluū non subductum, tremorem & resolutionem produxit. Suffocationibus igitur, veluti in fungis dictū est, nos opponemus, aut velut de albo veratro relatū est in tertio Sermone. Purgationes autem vltra modum factas, per ea quæ cohibere possunt sedabimus, & per ea itidem quæ firmitatem corpori addūt, de quibus similiter in tertio Sermone est prædictum.

De rutæ syluestris & melanthii nocumentis, Cap. LXXXII.

LVbricorum & acrimoniam hebetantium decoctorū potu cum largo oleo opus habent, qui ea hauserunt.

De aceruato frigidæ aquæ potu, Cap. LXXXIII.

FRigida aqua aceruatim pota, aut etiam vinum meracum, aut passum, à balneo maximè, aut cursu, aut concitatioribus exercitamentis, morsus & dolores inducunt. verùm in his statim venam secare oportet, & per clysterem euacuare.

De strangulatis, Cap. LXXXIIII.

STrangulatis, adhuc tamen inspirantibus & aerem attrahentibus, sternutatorium naribus admotum auxiliatur, & venæ in cubito sectio. Piper autem ex aceto siue posca bibendum dato, & ad vomitum cogito. coarctatis deinde colli locis, aquam & oleum calidum adhibeto, aut anethinum calidum, aut adipem anserinum. lanis insuper mollibus collum amplectendum est ac fouendum.

De iis qui ex alto ceciderunt, Cap. LXXXV.

EX alto præcipitatis e uestigio auxiliantur vitis sarmēta aquæ incocta, si aqua in potu sumatur: quòd si æger potam aquam non ferat, sed vomitu reiiciat, morietur. Si verò is qui cecidit, sanguinem expuit, & venarum ruptura sit suspecta, sarmenta ipsa vrito, & aqua restinguito, ipsámque aquam percolatam bibendam dato, quò inde sanguinis grumi dissoluantur. at verò sarmentis non præsentibus, cinerem quencunque pelluito, & lixiuio inde vtitor.

De præseruantibus & præsagis animalibus, Cap. LXXXVI.

QVando verò & præseruatiua quædam ac præsaga animalia descripta sunt veteribus, quæ iuxta contrariæ affectionis rationem venena produnt, ex his etiam magis probata eligemus, atque hîc apponemus, quò vniuersus sermo huius tractationis perfectior fiat. Piso itaq; in libro De animalibus, ait perdicem qui domi nostræ cō nutritur, vociferari ac clamare, circumplicaréque, ac lacerare cortem in qua perdices connutriuntur, vbi cognouerit medicamentum quodpiam intra ædes parari aut aliud venenū. Menelbus autem, Aquila (inquit) intra ædes connutrita, insilit, & arcet eos qui talia moliuntur. Simonides verò pauonem tradit cognito apparato medicamēto, ad locum prodire & clamare, séque expandere & medicamētum ex vasis dispergere, aut etiam effodere si quidem sit sub terram defossum. Aristodemus porrò ichneumonem domi nutritum medicamenta sub terram defossa præsagire scribit. Pherecydes autem narrat psittacum marem obseruare & arguere ac nominatim deferre eos qui talia faciunt, aut in domum important. Cæterùm

A post scripta venena, etiam antidotos multi vsus & commoditatis, experimentóque cognitas, ex ordine subnectemus.

De theriaca ex viperis, Andromachi, Cap. LXXXVII.

ORdiemur autem à theriaca Andromachi ex viperis, cuius admiratione ductus Galenus hæc de ea scribit: Quum multa discordia sit circa theriaces descriptiones, nos Andromachi descriptione vt longè optima vtimur, quæ etiam in regum vsus apparatur. fit autem apparatus
B eius hoc modo. Primùm quidem squilliticos pastillos apparare oportet, propterea quòd resiccatione per multos dies opus habent. apparantur autem hoc modo.

Pastillorum squilliticorum præparatio, Cap. LXXXVIII.

SQuillā, accipere oportet recentem, probè coaltam, rufam & non valde magnam, eámque non (vt quidam faciunt) luto, sed fermento mundo integere, & in cacabos in quibus panes assātur inditam in furnum vt assetur immittere. Deinde extractam per ambitum purgare & acce-
C ptis internis partibus tenerioribus eas ipsas probè terere, & farinæ eruinæ ex eruo rufo recenti factæ, duas tertias squillæ partes inspergere, ita vt erui quidē libræ sint duæ, squillæ verò tres: quanquam aliquando ex æquo ambo commisceantur. Hæc ipsa, inquam, vnire ac committere oportet, indéque paruos orbiculos formare, rosaceo oleo in his conformādis adhibito. deinde in vmbra reficcare, atque bis per singulos dies versare.

Hedychroi confectio, Cap. LXXXIX.

ARi, asari, amaraci, aspalathi, opobalsami, floris iunci odorati, calami aromatici, phu Pontici, singulorum
D drachm. decem, xylobalsami, cinnamomi, costi, cuiusque drach. XII. myrrhæ troglodyticæ, folii, spicæ nardi, croci, casiæ, cuiusque drach. XXX. amomi drachm. VII. mastiches drach. V. vini veteris odorati dulcis quantum satis est. Arida contundito & cribrato: crocum verò cum vino in pila diligenter terito: deinde myrrha & mastiche adiectis ac probè tritis, opobalsamum adiicito, ac arida inspergito, simúlque commissis omnibus pastillos tenuiores formato, vino in his conformandis adhibito: ipsos deinde
E pastillos in vmbra refrigerato, singulísque dieb⁹ versato.

Pastillorum theriacorum præparatio, Cap. XC.

CÆterùm pastillos theriacos hoc modo apparato: Viperas fœminas accipito, non quocunque tempore captas, sed desinēte vere, nondum verò inchoata æstate. si verò ver diutius hybernum sit, iuxta æstatis principium, nō ita diu post vergiliarum ortum. Quæcunque enim viperæ prægnantes fiunt, eas vitare oportet, neque ad confectionem pastillorum adhibere. magis enim exasperatæ
F seipsis reddūtur prægnantes. Ipsas igitur accipito quum in latibulis suis delitescere cessant, & de cætero in locos sub diuo egrediuntur, & non adeo malignum habent venenū. intus enim delitescētia animalia, & calētis aeris vi minimè per cutis meatus resoluta, nocentiorem & magis exitiosam veneni vim in se coaceruant. Sunt autem animalia ipsa subflaua, ingentia & agilia: oculos subrubros habent, collum angustum, & latius caput, & caudam aceruatim in tenuitatem abeuntem ac carne penitus nudam, ventrem autem sinuosiorem habent, & gressum cir-
G ca caudæ summum firmant, caudam ipsam non circumuoluentia, sed magis contorquentia, & lentius inambulātia. His enim signis fœmina à mare dignoscitur, insupérque quòd quatuor habet caninos dentes, quum mas tantùm duos habeat, & angustius caput, ac crassius collum, & totum corpus tenuius, caudámque paulatim in tenuem desinentem, non aceruatim vt fœmina, neque omnino carne nudatam. Cauere enim oportet ne mares viperas in antidoti confectionem assumamus. Neque verò minus e-
H tiam reliqua serpentium genera viperæ similia vitanda sunt. Similis est autem viperæ, maximè quidē ammodytes, imò & hæmorrhus, & cenchrias, & seps. Quos omnes ex prædictis in eorum tractatu signis dignoscere oportet, & præcipuè ex colore. flauo enim & sub fuluo colore vipera est: alia verò genera arenosi sunt

coloris aut fusca, aut nigricantia. verũ m nõ oportet etiã
prædicta de vnoquoque signa alia negligere. Has sanè vi
peras prædicto tempore eadẽ die aut præcedẽte omni-
no captas accipito. ac primùm quidem ipsarum capita ac
caudas amputato, in tantũ sanè quantũ videris in eis car-
ne nudatum. At verò non amputationis tantùm respe-
ctum habere oportet, sed & num statim exanguia & im-
mobilia ac omnino mortua animalia appareant: talia e-
nim vt inutilia ad antidoti compositionem, censenda. Si
verò prædictis partibus amputatis, motum quendam vi-
deris in reliquo corpore superstitem, & animalia ipsa cru
orẽ aliquandiu in se conseruent, hæc ipsa vt optima in an
tidoti confectionem sunt admiscenda. Post hoc verò i-
psorum, pellem totam diligenter excoriato, adipéque ac
omnibus pectori insitis, vt inutilibus reiectis, carnes ipsas
ex duabus aut tribus aquis lauato, posteáque in ollam pu-
ram iniicito, & congruentem aquæ mẽsuram affundito,
ac anethi viridis fasciculum addito, subiectísque lignis
vitis coquito. Quòd si efferueat olla, (solet enim assiduè in
decoquendo aqua ebullire & ex olla effundi) quotiescun
que hoc ipsum contigerit, frigidam aquam irrorato. Mo-
dum autem decoctionis sufficientem iudicabis, vbi car
nes à spinis discessisse videbis, penitúsque separatas, vt
nequid ex ipsis spinis inhærens carnibus te fallat. Ad ma
num deinde peluim appositam habere oportet mũdam,
& ex iusculo coctura aliquid continentem, atque in eam
ipsam depuratas carnes iniicere. facilè enim resiccantur:
& proinde difficulter conteri possunt. At verò vbi car-
nes ipsas puras feceris, ac manibus diligenter expresse-
ris, eas põderato, & in pilam culinariam asperiorem con-
iicito, ac fortiter aliquandiu terito, paulatímque iuscu-
lum instillato. Vbi autem quamtenuissimè fuerint tritæ,
panis purissimi recentis aridi, non ex veteri farina appara
ti, contusi & cribrati quartam carnium partem addito: a-
liquãdo autem quintam solúm: & rursus paulatim iusculi
quod satis est, affundito, ac in conterendo quamdiligen-
tissimè vnito: atque ita pastillos mediocres tenues forma-
to, modico opobalsamo in his formandis adhibito. eós-
que deinde in vmbra siccato in domus superiore cœna-
culo ad meridiem, aut omnino ad septentrionem sito.
Versare autem ipsos assiduè oportet quò æqualiter resic-
centur, & ne aliqua pars diutius humecta permanens, pu
trefactioni obnoxia fiat & periclitetur. Postquam verò
sicciores fuerint facti, eos opobalsamo optimo oblinito,
& in vitreo vase asseruato: ac quicquid puluerulenti & al
bi ex eis per situm productum est, post dies aliquot lin-
teo extergito. perforantur enim si idipsum eis diutius
adhærescat.

De reliquis quæ in antidotum coniiciuntur, Cap. XCI.

CÆterùm simplicia pharmaca quæ cum tribus antea
præparatis pastillis in antidoti confectionem conii-
ciuntur, hæc sunt: Pastillorum squilliticorum dr. XLVIII.
pastillorum theriacorum drach. XXIIII. massæ hedychroi
drach. XXIIII. piperis nigri drach. XXIIII. opii Thebaici re-
centis drach. XXIIII. rosarum siccarum repurgatarum dr.
XII. scordii Cretici, seminis buniadis agrestis, cuiusque dr.
XII. iridis Illyricæ nõ corrosæ drach. XII. agarici Põtici al-
bi drach. XII. cinnamomi drachm. XII. aut casiæ duplũ:
succi glycyrrhizæ sicci drach. XII. opobalsami optimi dr.
XII. myrrhæ troglodyticæ dr. VI. croci Cilicii drach. VI.
zingiberis non perforati drach. VI. rhei Pontici recentis,
drach. VI. radicis quinquefolii dr. VI. calaminthæ mõtanæ
drach. VI. comæ marrubii in vigore consistentis drachm.
VI. cacuminum & foliorum stœchadis drach. VI. petrose-
lini Macedonici drach. VI. costi recentis drach. VI. piperis
albi drach. VI. aut nigri loco eius drach. IX. piperis longi
non corrosi drach. VI. dictamni Cretici drachm. VI. thuris
masculi integri & in partes nõ comminuti dr. VI. floris iũ
ci odorati drach. VI. terebinthinæ Chiæ drach. VI. casiæ fi
stulæ drach. VI. spicæ nardi drach. VI. radicis gentianæ dr.
IIII. comæ polii drach. IIII. styracis calamitæ drach. IIII.
seselis Massiliensis incorrupti drachm. IIII. seminis thla-
spios drachm. IIII. seminis ammii drach. IIII. comæ cha-
mædryos drachmas IIII. chamæpityos drachmas IIII. succi
A hypocisthidis sicci drach. IIII. foliorum malabathri. dr.
IIII. spicæ Celticæ drach. IIII. anisi Helladici, dr. IIII. mei
athamantici drach. IIII. seminis fœniculi drach. IIII. Le-
mniæ terræ quæ sphragis appellatur drach. IIII. chalciti-
dis semiassatæ drach. IIII. amomi racemi drach. IIII. radi-
cis acori drach. IIII. phu Pontici drach. IIII. carpobalsami
drach. IIII. hyperici in vigore consistentis drach. IIII. aca-
ciæ liquidæ drach. IIII. gummi vermiculati drach. IIII.
cardamomi drach. IIII. dauci Cretici drach. II. galbani pu
ri drach. II. opopanacis drach. II. sagapeni Persici drach.
B II. bituminis Iudaici dr. II. comæ centaureæ minoris dr.
II. castorei drach. II. aristolochiæ tenuis drach. II. vini ve-
teris dulcis quantum sufficit, mellis Attici despumati li-
bras X. aut quod satis est.

Modus conficiendi. Cap. XCII.

APparatur autem antidotus hoc modo: Sex drachmas
casiæ, & alias etiam XXIIII. quæ cinnamomi loco
sunt coniectæ, per se tundito ac cribrato. deinde crocum
primum in pilam coniectum cum vino probè terito: atq;
C vbi quamtenuissimus factus fuerit, ei cribratam casiam
addito, ac rursus infuso vino terito. vbi verò casia suffi-
cienter fuerit trita, Lemniam terram cum vino modico,
in alia parua pila per se terito, & asphaltum siue bitumen
similiter dissolutum ad crocum & casiam iniicito, ac rur-
sus aliquandiu terito. Reliqua verò omnia herbacei gene
ris cum tribus pastillis & cum castoreo tundito, & per te-
nuissimum cribrum excutito. succulenta autem omnia,
acaciam inquam, myrrham, opium, thus, hypocisthidis
succum, & glycyrrhizam, opopanaca, sagapenum, galba-
D num & gummi contusa, in competenti vini mensura v-
na die antè macerato. Styracem verò in pilam magnam
ac amplam coniectum cum opobalsamo terito, & priua-
tim vnito. deinde & præmacerata succulenta in pilã inii-
cito ac probè terito, atque (si opus fuerit) vinum paulatim
affundito. postquam autem & hæc sufficienter fuerint tri
ta, styracem antea tritum, & casiam, & crocum, & quæ cũ
eis sunt, adiicito, & diligenter vnito. Chalcitidis deinde
bonæ sescuncem aut amplius in ollulam paruam nouam
ampli oris iniicito, & supra carbones ardentes imponito,
E ac chalcitidem assiduè cum pura rudicula agitato. Quum
verò liquefieri cœperit, & lutosam subsidentiam acquisie
rit, statim ab igne auferto, positáque in terram ollula, quò
vniatur diligenter agitato, coagmentatámque paulisper
sinito. Deinde ablato & abiecto eo quod in superficie sic-
cius & rufum apparet, ex medio quod viridius est & mol
le apparet accipito, ac quatuor drachmas ponderato, eás-
que in mediam pilam iniicito, in qua reliqua prius trita
habes, cum modicóque vino in vno aliquo pilæ loco dis-
solutas, cum reliquis committito, ac modico addito mel-
F le despumato vnito. Postquam verò chalcitis ad reliqua
trita fuerit admixta, omniáque nigrum acceperint colo-
rem, tunc addito etiam terebinthinam cũ modico melle
prius dissolutam. Qua deinde admixta, arida etiam con-
tusa & cribrata adiicito, & reliquũ item mellis paulatim
admisceto. postea cum magno pistillo omnibus quamdi
ligentissimè vnitis, antidotũ ipsam in mortariũ transfun
dito, & pistillis ligneis ex grauissimo ligno & politissi-
mo fabrefactis, eam ad solem expositam in mortario tun
dito. deinde probè contectam sinito, & rursus post triduũ
G aut quatriduum ad horas tres tũdito, atque id donec qua
draginta transierint dies facito: deinde vasis vitreis mo-
dico melle despumato prius imbutis excipito. neq; verò
vasa valde expleto, sed locũ quẽdam quò trãspirare phar
macum possit relinquito, probéque contectum ac obli-
gatum asseruato. Hæc quidem igitur omnia ad pharma-
ci virtutem ac conseruationem sunt descripta. Vt autem
nigrum fiat, non scio quomodo in consuetudinem vene
rit, & sanè quisquis hunc colorem in eius apparatu non
assequitur, is irridetur. modus verò assequendi omnibus
H promptu est. Nosse tamen operæpretium est ex colore
pharmaci vim ipsius minimè permutari. Quòd verò
circa colorem pharmaci offendamus & delinquamus,
ob chalcitidem est plus iusto vstam. si enim parum
superuratur, rubicundiorem antidoti colorem reddit.

si verò amplius, non rubicundiorem sed à naturali parũ immutatum facit colorem. Per mensem porrò antidotũ ipsam visitare oportet, & rudicula munda agitare, ne id quod in superficie est & quod vasi contiguum adhæret, exarescat. Cæterùm tempore ad concoctionem non modico opus habet, quò matura vsui antidotus fiat, & iustè concoquatur. vtplurimùm verò per duodecim mensiũ tempus coadunatur & concoquitur.

Post quantum tempus ea sit vtendum, Cap. XCIII.

QVI verò ipsa magis vigente & validiore vti volunt, etiam post vnum mensem ea vtuntur, præsertim ad eos qui à venenatis bestiis demorsi sũt, & à venenosis pharmacis infecti. hi enim quum grauiore malo vrgeantur, potentiore etiam ab antidoto auxilio opus habent.

Quanto tempore efficax sit, Cap. XCIIII.

EST autem pharmacum validum, inquit Galenus, vsque ad XXX annũ, in his affectionibus in quibus non tãta est nocentis causa. Quòd si verò per tẽpus siccior fiat antidotus, eã in mortariũ coniectã & pistillo tritã optimo melle despumato affuso, rursus vnire ac excipere oportet: atq; id quotiescũque aridior facta fuerit, faciẽdũ est.

Modus probandi theriacen, Cap. XCV.

MVlti igitur ipsius potentiæ probandæ ac cognoscendæ gratia, aliquod purgatiuum pharmacum prius exhibent: deinde ab eius acceptione antidotum bibendã præbent, atque hoc modo eius iudicationem per comparationem quandam faciunt. Si enim valida & vigore efficax fuerit, purgationẽ fieri minimè permittit, sua vi exuperans pharmaci purgatiui facultatem. Si verò æquè purgetur homo veluti si antidotum non accepisset, manifestum fit eam inualidam & exilem esse, vt quæ retinere nõ potuit purgatiui medicamenti fluxum. Quidam verò papaueris succum duorum scrupulorum pondere aqua dissoluunt, eúmque cani aut gallinæ vel columbæ bibendũ præbent. deinde etiam confestim antidotum dissoluunt, ex eáque nucis Ponticæ magnitudinem ori animalis infundunt, neque quicquam mali inde comitatur.

De exhibitionis mensura, & vtendi modo, & in quibus conueniat morbis, Cap. XCVI.

CÆterùm facultatis eius mensura non eadem in omnibus hominibus existit: sicut neque liquor idem est, in quo dissolutam ipsam exhibemus. In venenatis nanq; pharmacis, aut venenum iaculantis animalis plaga, nucis Põticæ magnitudine in vini cyathis tribus dissolutã bibẽdã præbemus. in aliis autẽ affectionibus tũ mẽsura tũ liquore diuersimodè vtimur: secundum affectionum enim diuersitatem, etiam pharmacorum quantitatem competenter metimur, & conuenientem similiter liquorem eligimus. Non enim solùm ad bestiarum morsus & venena à natura sua auxiliatur, sed & ad alias magnas affectiones auxiliare pharmacum per vsus experientiam à nobis inuentum est. Capitis igitur dolores diuturnos & vertigines sanat: auditum eius grauem & visum obtusum potu sedat. quandoque & gustus organum debilitatum emẽdat, & comitiali morbo auxiliari consueuit. Auxiliatur & suspiriosis & qui orthopnoici dicuntur, ex aqua mulsa potata, dissecans & attenuans ac facilè eductiles reddens coactos & viscosos humores. commodat veteri ac recenti tussi, & quibus pectoris aut laterum partes dolent, magnitudine fabæ: febre carentibus ex vino mulso, febricitantibus, ex aqua mulsa. Conuenit & sanguinem per sputum reiicientibus, siue ex pectore, siue è pulmone eductio fiat: siquidem recens sit elatio, cum posca: inueterato autem malo, ex aquæ cyathis tribus. præstiterit autem aquam ipsam radicis symphyti decoctum esse. datur autẽ fabæ Ægyptiæ magnitudo ad noctẽ & manè. Sæpe verò & stomachi vitia curauit, & fastidiũ eius, ciborúmque inappetentiam in eorũ desyderiũ & appetentiã suauiter cõmutauit. quin & ventriculi difficilem concoctionem & imbecillitatem corrigit, similitérque & stomacho inflatos, & intestinis tortos, aut colum dolentes placat. Aliquando autem & cholericæ affectioni præclarè auxiliatur, corporis miscellam corroborans, & plerasque cohibens fluxiones.

A Maxima verò eius efficacia in iis qui ex oris stomachi morsu animo linquuntur, cardiacos *Græci* appellant, apparet. præ multis enim & assiduis sudoribus corpore diffluente, & viribus exoluto, quum ex vini potu sæpè nihil opis sentiant, antidotus ipsa potu sudores sistit, & vires concidentes velut erigit ac fortiores reddit. Lũbricorũ etiã omne genus mirabiliter ex intestinis exigit. & hepaticas omnésque inueteratas affectiones sæpe curat. Arquatum item morbum ex aliqua hepatis affectione obortum, strenuè sanat. Quandoque & induratos lienes liquefacit, sordibus eorum & superflua substantia paulatim consumptis. atque hoc cum aceto mulso data præstabilius facit. Deterit & lapides renum, omnéque terrenum & sordidum ex illis repurgat, cum decocto petroselini. difficilẽ item mictionem vesicæ compescit: & in ipsa vlcerationes quãdoq; persanat. Laudatur & ob id quòd omnem insultum diuturni rigoris & algorem tollat, bilísque vomitũ, accessionis exacerbationum tempore aliquẽdo concomitantem sedet. Maximè verò quartanis conducit siquis ea ingeniosè vtatur. Ego igitur (inquit Galenus) multos quartanarios hoc ductu vsus facillimè liberaui. primùm quidem eos per vomitum à cœna euacuaui: deinde sequenti die manè absinthii cremorem exhibui, atque ita duabus horis ante accessionem antidotum ipsam dedi: & mirabiliter adeo sæpe successisse noui, vt confestim nulla accessione qui accepisset impeteretur. verùm vtendi tempus non in principio morbi est, sed quum perfecta concoctio in vrinis apparet. etenim si in principio morborum siue ipsa siue aliud pharmacum præbeatur, congeminat morbum. Datur & hydropicis cum sisari decocto & similibus: & eam præsertim quæ aqua inter cutem & *Græcis* leucophlegmatias appellatur, generosè iuuare cõsueuit per totũ corpus digesta & distributa, atque vndiqua q; ex carnibus exprimẽs humorẽ. Quapropter etiã iis qui malo corporis habitu præditi sunt, optimum pharmacum existit. & elephantiasin sæpe curare solet, corruptionem corporis fieri prohibens: & rigore neruorum conuulsis plurimùm auxiliatur: & membrorum resolutiones in potu accepta sæpe persanauit. Credita est & fœminis menstruas purgationes ciere, & immortuos fœtus eiicere, quos natura propter debilitatem expellere non potest. Dãda itaque eis ex passo aut aqua mulsa magnitudine fabæ: ruta tamẽ aut dictamno in prædictis liquoribus decoctis. Podagra etiam affectis & articulorũ omnium fluxione infestatis opitulatur, maximè quum augmenti tempus præterierit, & status acuminis institerit. doloribus enim sedatis per ea quæ eos mitigare possunt, antidotum in potu præbere oportet. illatos enim fluores consumit, & alios inferri impedit. maximè autem profuerit si sani adhuc ipsam accipiant. superfluos enim humores expandit & totam corporis miscellam permutat. Multi igitur in principio podagræ per assiduum eius potum perfectè ab affectione sunt liberati. Admirari porrò subit antidotum, quum ipsam non modò corpori medentem videmus, sed ipsum animum sæpe ab affectibus malè dispositũ, iuuare potentem: ex atra bile enim obortos animi affectus ipsa sedat. Etenim assiduè exhibitũ pharmacum ex venis & vicinis partibus atrã bilem velut exhaurit & consumit: quemadmodum etiam ex ferarum ictu illatum venenum. Quin & aquæ formidinem pessimum morbum quo à cane morsi laborant, sæpe tollere consueuit, atque ita mirificè tantorum malorum concursum impugnat. Cognita est præterea nobis antidotus vt quæ in pestilentibus constitutionibus peste apprehensis vnicè auxiliari potest. Eos verò q ea præbiberint, pestilẽtiã affectione apprehẽdi prohibet. Ipsa enim velut tẽperamẽtũ quoddã, & sanã constitutionẽ corporibus inducit, redundantes humores consumendo, & refrigeratas partes concalefaciendo, insuper & innatam facultatem corroborans, ad naturales actiones probè obeundas. Cæterùm in peregrinãdo maximè consulo vt ea vtaris quum frigido existente aere per hyemẽ iter facis. est enim veluti bonum viscerum indumentum, quod plurimam caliditatem ipsis exhibere potest. De Mithridate sanè magno illo belli duce referunt, quòd theriacen quidem nõ

biberit: neque enim adhuc in vsu erat: verùm ex alterius antidoti,quæ postea Mithridatica ab illo appellata est, vsu,ita corpus apparauerit vt nulla veneni vi lædi posset: & quum etiam lethale pharmacum accepisset, mori non posset. quum etiam ab hostibus vinceretur,seipsum interficere vrgebatur,quando plurimo veneni haustu mortem sibi cõsciscere nequiuisset: quapropter vocato quopiam ex amicis,ei iugulum præbuit. Quare vides multæ mixturæ pharmaca multã etiã vim habere, quò corpora ex eorũ vsu corroborata, nullis veneni affectionibus,vel rarò & difficulter admodum, obnoxia reddantur. atque hac facultate vel in primis theriacen præditam esse constat. Porrò tempus exhibitionis commodum est quum probè concoxerit,ipsam accepturus, neque ciborum copia sit oneratus. Bibat autem ieiunus,quò sufficiens temporis interuallum supersit ad ipsius pharmaci concoctionem. Anni præterea tempus simúlque regionem inspicito,in quibus ipsum es exhibiturus. Æstate enim neque in totum dabis. quapropter etiam eis qui in ætate vigoris sunt,& plurimum habent naturalem calorem,neque multum neque sæpe pharmacum ipsum exhibere moneo: quemadmodum contrà eis qui iam vrgente & adfecta ætate sunt,tum plurimum,tum sæpe cum aqua: quanquã potius consulam vt cum vino accipiatur. In pueris verò, pharmaci exhibitionem omnino vitare oportet: maior est enim pharmaci facultas quàm vires eorum tolerare possunt,& corpus sanè facilè dissoluit,&insitum spiritum citò extinguit: quemadmodum & lucernæ flammam oleum ipsum,si ignem superet,facilè extinguit. Atque ego verè id narrare possum,inquit Galenus, puerum quẽdam ab intempestiuo antidoti vsu exolutum esse. omnem nãque ipsius habitum pharmacũ ipsum dissoluit,& ventrem fluore commouit, atque ita noctu puer expirauit. Quòd si aliquando calidiorem regionem inhabites,vitare oportet antidoti vsum,sufficiente tibi illius loci aeris calore: vnde neque hominibus qui sub primo solis ortu habitantes calidissimi sunt, & multum habent illius regionis calorem,antidotum theriacen conuenire puto.

Sales theriaci ex libris Marciani,cum quibus cõsentit Galenus, Cap. XCVII.

SAles ex viperis hoc modo apparantur. faciunt autem & ipsi ad omnia prædicta moderatè, per assiduum vsum commoditatem exhibentes: quãquam sint qui eorũ auxiliarẽ potentiã penitus negẽt, per exustionẽ dissipari affirmãtes ferarũ facultatẽ. Ego verò dicere ausim,eandẽ quidẽ potentiã cum theriaca sales non habere,non tamẽ eorum vim per ignẽ perire, quum multa sint quæ per ignis familiaritatem meliora reddita conspiciantur,velut est aurum, & calx, & similia. Viperæ enim integræ vstæ,intensiorem & malignam vim per exustionem deponunt: temperamentum autem auxiliare & symmetriam ab igne sumunt. Propriè autem in affectionibus cutis curandis,sales commendantur, cuius generis sunt,leuce,lepra,impetigo agrestis,elephantiasis,alphos, scabies agrestis,& raritas ac defluuium capillorum. huiusmodi enim cutis vitia confestim delent, & acria recrementa subter cutem redundãtia optimè discutiunt. Plerisque enim ex eorum esu sudor prolicitur, atque ita per exudationem corrupta substantia euacuatur,adeo vt quidam in principio pediculos excluserint, intra quatuordecim ad summum dies: post hos enim nullus in corpore pedunculus apparet. quidam verò pro pediculis sputa pituitosa reiectant,à salium reiectione initium facientes: deinde paulò pòst,etiam sputa repurgata sistuntur. Licet autem tum in prandio tum in cœna eis vti, cum quibuscunque eduliis eos accipere velis, neque vltrà ad eorũ acceptionem prouocare oportet: tanta enim ipsis insita suauitas est,vt magis voluptatis gratia eos confectos quis dicere possit. licet igitur vsque ad tria cochlearia per diẽ ex eis sumere,maximè si cibus prius in ventre sit probè concoctus. Qui enim eos accipiunt,concoquunt melius & cibi appetentiores fiunt. floridius etiam corpus habent,& sensus omnes vegetiores. Suffusiones igitur incipientes & nondum congelatas: egregiè dissoluunt, neque planè quis suffusionem incurrat qui eos quotidie accipiat. purgatio-

A nes item lunares propter obturationem aliquam aut sanguinis coactionem suppressas cient. iidem etiam largum & impetuosum mensium defluxum sistunt. Quisquis autem eos præsumpserit, omnes venenorum & virus iaculantium bestiarum insidias euincet: neque etiam quum infectus fuerit,& postea statim sales acceperit,periculum incurret: maximè si corporis sui temperamentum per horum salium vsum multo tempore appararit ac veluti cõdierit,quemadmodum Mithridatem fecisse dixi. Præstat & pestilenti constitutione instãte,ad auxiliare hoc & ma-
B li depulsorium pharmacum confugere: præsertim si ei myricæ herbam admiscueris. Morborũ præterea omniũ medici sales existunt,maximè tamen eorum qui in renibus consistunt: lapides enim in eis atterunt,& planè marcidos renes restituunt. vertigini verò & dolori capitis inueterato, morbóque comitiali,nulla alia consimilis medela exhiberi queat,siquis eos per integrum annum ex ordine largè sumat. Noui & arquatos diuturnos,& splenicos ac colicos, qui frequenter in hanc affectionẽ inciderunt, per eos sanatos. hydropem etiam,maximè subter cutem,
C per eorum vsum reficcaui, & ingẽtem famem (bulimon *Græci* dicunt) dissolui. Vt quis etiam per frigidum aerem iter faciens minus frigore lædatur, comesti faciunt: rigores autem per circuitum repetentes diuturnos cohibent,& tusses humectas reficcant: Tabidos verò iam mirabiliter ad bonam corporis habitudinem reduxerunt, paulatim eduliis adspersi: exolutos autem à languore perfectè reuiuiscere faciunt. scio nanque plurimos membris penitus resolutos per ipsos sanatos. Ad podagram demũ maximè incipientẽ, & omnino ad omnes articulari mor-
D bo affectos,vnicum hoc edulium constructum esse videtur. Adhortor igitur eos qui à podagra liberati sunt,vt eis continuè vtantur. Quidam verò viperas totas extendunt & siccant,posteàque terunt ac eas in potu cõtra morbum articulorum exhibent. Cæterùm vix satis dignis verbis assequi queas,quantum diuturnas quartanas & deliria ex atra bile oborta dilatent & remorẽtur,si ante accessiones & in interuallis quoque sumantur. Enecant item omne lumbricorum genus. optimum est etiam per ipsos,maximè crassiores dentes confricare. non enim albiores tan-
E tùm eos reddunt,sed neque dens postea laxior factus mouebitur,neque erodetur,neque stuporem incurret. Extrahunt etiam per caput recrementorum copiam, ac caput purgant, & oculos leuiores reddunt. Apparantur autem hoc modo: Viperas accipere oportet magnas, eiusmodi qualem prædiximus specie eodémque tempore captas, numero quatuor,nõ vltra biduum postquam captæ sunt adseruatas: sed si fieri potest, eadem qua captæ sunt die, easdem in ollam figulinam puram magnam coniicere oportet,statimque supra ipsas pro sale ammoniaco,salem
F communem lotum & exsiccatum iniicere. præstiterit quidem ammoniacum salem esse, si verò haberi non possit,communis & albi Italici modii dimidium hoc est libras viginti,iniicito: atque id non in meridie facito sed manè. tunc enim rigẽtes adhuc bestiæ ad motũ tardiores sunt. Quòd si phagi etiam arboris ramulo viperas cædas,ad motum ipsas tardiores reddes, & mirabilem eis soporem induces. est antẽ phagus species quercus. Quum igitur velut dictum est,viperas salibus grauaris & oppresseris, pastillos insuper ad sales adiice hoc modo appara-
G tos: Radicis gentianæ sesquilibram, aristolochiæ rotũdæ sesquilibram,comæ centaureæ minoris lib. duas,seminis cardamomi libras duas, marrubii, scordii, apii, chamædryos, seminis rutæ hortensis,singulorum libram vnam. Hæc omnia in crassas partes contundito, & cum Attico melle subacta in quinque aut septem pastillos latiores, quò probè exuri queant,reducito. Hos equidem pastillos eo quo dixi modo præparatos habens, ad sales viperis viuis iniectos imponito. Deinde squillas electas, magnitudine sua manum explẽtes, recẽtes quinque in tenues par-
H tes dissectas pastillis superindito, aliúmque dimidium modium Italicum hoc est viginti libras alias salis, supra squillã & pastillos iniicito, & deinde ollam operculo tria foramina habente obturato, eámque forinsecus totam luto figulino,vt si rũpatur nihil pereat, oblinito. indéque

ſenſim igni adhibeto, paulatímque circumlitum lutum torreto, deinde aucta flamma per ficulneorum aut vitis lignorum ollæ ſubiectorum exuſtionem, vaporem inde per foramina elatū obſeruato. primùm enim fumus multus caliginoſus & turbatus valde exiens apparebit, ſignificationem perhibens quòd ignis iam feras ipſas contingit, quo tempore diligenter cauere iubeo ne quid ex illo fumo per (reſpirationē) haurias, aere nimirum per ferarū exhalationem infecto. deinde vbi ceſſauerit vapor, & flāmam quandā exilē per foramina conſpexeris egredientem, tunc ſanè quamoptimè aſſatas putato, atque ita olla ab igne ablata, pérque diem ac noctem refrigerata, vſta per apertam ollam eximito, & cum ſubſcriptis tundito. ſunt autem hæc: Seminis rutæ ſyluestris dodrantem, hyſſopi dodrantem, nardi Celticæ ſeſcuncē, ſtachyos ſeſcuncem (eſt autem marrubio ſimilis non tamen ſpinoſa planta ſeu frutex) ſeminis fœniculi montani ſeſcuncem, petroſelini Macedonici trientem, comæ origani dodrantem, ſeminis hormini toſti dodrantem, racemi amomi quadrantem, cacuminum thymi dodrantem. Foliorum malabathri trientem, carnium iuniperorum baccarum lib. duas, ſeminis coriandri ſeſcuncem, piperis longi libras duas, radicis ſilphii vncias ſeptendecim, zingiberis non corroſi lib. II. ſeminis ſatyrii quadrantem: quidam verò radicis ſatyrii coniiciunt ſeſcuncem: pulegii montani ſeſcuncem, ſeminis menthæ ſeſcuncem, aut (ſi haberi non poſſit) herbæ ſiccæ ſeſcuncem, tordylii & caſiæ, cuiuſque quadrantem, ſeſelis Maſſilienſis ſeſcuncem, cinnamômi vnciam vnam. Maximopere autem conandum eſt vt craſſiora, veluti ſunt lignoſa omnia, contundendo attenuentur, neque quicquam ex eis reiiciatur. Tuſa autem, per anguſtiſſimum cribrum excutito, bis & ter per eadem cribella excutiendo, quò quamoptimè vniantur: atque ita omnia in vitreis vaſculis reponito, neque ſtatim vtitor, ſed poſt quadrageſimum tandem diem. Inueteratum enim pharmacum maiorem commoditatem de ſe præbet, maximè ſi extra omnem humiditatem ipſum ſiccum adſeruaris. cæterùm colore non valde nigreſcit. Ego verò, inquit Galenus, beſtias ipſas non exuro, ſed paſtillos ex eis, quorum confectionem in theriaca docui, reliquis quæ cum beſtiis vruntur admiſceo & ſimul exuro, quò eam quam in ſe habent amaritudinem per exuſtionem abiiciant. tantam autem paſtillorum menſuram adiicio, quantam coniectura aſſequi poſſum quatuor numero viperas habere, & ſanè ſales verè optimi euaſerunt, vtpote qui neque ex vſtione cinereum retulerint ſaporem, neq; nigrum colorem, ſed & ob qualitatem vſui gratiſſimi ſint facti, & qui vim qua eos propriè præſtare prædicaui, efficaciorem haberent. Efficiunt autem quatuor viperæ magnæ, paſtillorum ſiccorū ſextātem & vnciæ dimidiū. atque hic quidem eſt totius confectionis ſalium theriacorum modus. Oportet autem medicum variè ipſis vti: vtpote ſi ſanguinem ſpuentibus ſales hos exhibiturus ſit, radicis ſymphyti contuſæ & cribratæ ſextam partem ad ſalis modum addet. veluti ſi quinque cochleariis pharmaci vnam ſymphyti addat. In phthiſicis autem ſiue tabefactis & pectore ſuppuratis, iridis tenuiſſimè tritæ aut dictamni ſextam partem ſalis ponderi adiiciet. Hepaticis verò chamæpityn, ſpleniticis cyclamini radicem, aut capparis corticem, aut piperis addet ſextā partem. Quòd ſi ad podagricos apparare velis, dimidiū præſcripti ponderis ſatyrii auferto, vitādo ne rabioſas & membra exoluentes in ipſis excites voluptates. Cæterùm in renibus lapides quammaximè atterunt ſales, ſi carpobalſamum aut lithoſperma appellatum habuerint admixtum. Si verò vim contra venena intenſiorem facere velis, in ſalium confectione ſcordium & marrubium duplicabis, inſupérque anatum ſanguinem ſiccum adiicies. Eis verò qui à rabido cane morſi ſunt, amplius conferent, ſi pæoniæ radicem addas aut cancros exuſtos. Opiſthotonicis autem qui retrò neruis conuelluntur, maximè profuerint, ſi caſtorei & opopanacis parum habeant admixtum, in eis ſanè qui id tolerare poſſunt. Viſum porrò exacuit malabathri folium duplato pondere in confectione additum. Concoctionem verò ciborum iuuant, ſi caſiæ & coſti eis ſufficiens modus addatur. ad inflationes autem cuminū adiicito. Vrinam amplius ciet dauci ſemen additum. quartanas verò amplius ſoluunt ſi verbenacā rectam, & eupatorium, & ſuccum Cyrenaicum, aut ipſum laſer aſſumant. verùm (vt ſummatim dicam) omne quod commodum & habile noueris affecto membro, idipſum ad ſales, ſiue in ipſorum confectione, ſiue exhibitionis modo admiſceto. Quin & amariores ſcio ſales apparatos. ex iis enim quæ cum viperis vruntur, ariſtolochiam, & ſcordium, & cardamomum, & dimidium centaureæ detraho, eadémque poſtea cum reliquis quæ tunduntur, miſceo, imò & ſtœchadis parem ſcordii menſuram addo: atque ita guſtu amariores ſales euaſerunt, & in vſu ſanè ad multa mihi commodiores ſunt experti. Porrò cauendum eſt ne eos prægnantibus & ab vbere lactātibus exhibeamus: & ne pueris ac temperamento calidioribus, & præſertim tempore æſtiuo & regione calida, & qui acuta & ſicca febre laborant, eos quoquo modo præbeamus.

Antidotus Mithridatica, Cap. XCVIII.

HÆC, vt Antipater & Cleopater tradunt, iſta capit: Myrrhæ drachmas octo obolos quatuor, ſpicæ nardi tantundem, croci drachmas ſeptem obolos tres, opii drach. quatuor obolos duos & dimidium, ſtyracis drach. quinque, caſtorei drach. ſex obol. vnū, cinnamomi drach. ſeptendecim, polii drach. quinque, ſcordii drach. ſeptendecim, zingiberis tantundem, coſti drach. ſedecim, piperis albi drach. quinque obol. vnum, piperis longi drach. ſedecim, ſeſelis incorrupti drach. quinque obolos duos, petroſelini drach. quatuordecim, ſeminis dauci drach. ſedecim, caſiæ drach. quindecim, thuris drach. ſedecim, ſucci hypociſthidis drach. VI. & ſeſquiobolum, nardi Celticæ drach. quatuor, ſeminis fœniculi drach. quatuor, folii malabathri drach. quatuor, acori incorrupti, phu, ſagapeni, carpobalſami, hyperici, iridis Illyricæ, acaciæ, gummi, ſeminis cardamomi citra medullam, ſeminis pelecini, ſingulorum drach. duas, Lemniæ ſphragidis, confectionis cypheos, partiū ſcinci iuxta renes ſitarum, ſingulorū drach. II. ſeminis thlaſpios drach. XVI. gētianæ drach. IIII. aniſi drach. III. roſarum ſiccarum mundarum drach. V. mei drach. quatuor, florum iunci odorati drach. ſex, opopanacis drach. ſex, galbani drach. ſex obol. tres, opobalſami drach. ſex obol. tres, ariſtolochiæ drach. vnam, hyſſopi drach. tres, marrubii drach. vnam, chamæpityos drach. tres, roſmarini drach. quinque, terebinthinæ Chiæ drach. ſex obol. tres, mellis Attici deſpumati quantum ſufficit. Vinum ne addas, ſed prædiſſolutis melle calido ſuccis, indéque tritis ac adiecta terebinthina, inſpergito ſicca contuſa & anguſtiſſimo cribro excuſſa: vnitóque, & reponito omnia. Datur drachmæ pōdere, aut ad ſummum ſiliquæ vigintiquatuor ex ea exhibentur.

Confectio cypheos, Cap. XCIX.

CÆterùm cypheos quæ in antidotum coniicitur, deſcriptio hæc eſt: Vuæ paſſæ tenuis ac pinguiſſimæ detracta pellicula & vinaceis, hoc eſt ipſius carnis, drach. vigintiquatuor, terebinthinæ vſtæ drach. vigintiquatuor, myrrhæ dr. duodecim, cinnamomi drachm. quatuor, floris iunci odorati drach. quatuordecim, croci drach. vnā, bdellii drach. ſex, onychos hoc eſt vnguis aromatici drachmam vnam, aſpalathi drach. duas & dimidiam, ſpicæ nardi drach. tres, caſiæ drach. tres. cyperi drach. tres & dimidiam, baccarum iuniperi magnarum drach. tres & dimidiam, calami aromatici drach. nouem, mellis quātum ſatis eſt, vini odorati parum. Myrrham, bdellium, & terebinthinam vſtam contere cum vino vt mellis craſſitudinem induant: deinde vuam paſſam per ſe probè tritam adiice, ſimúlque tritis mellis ſufficientem modum infunde, ac reliqua inſperge, paſtilliſque inde formatis vtere. Vritur autem terebinthina hoc modo: Terebinthinam coniice in ollam, & triplum aut etiam amplius aquæ infunde, & ad ignem adhibe, nihilque omnino mouendo coque. vbi verò conſumpta fuerit aqua, & terebinthina attenuata ac inualida reddita, vt digitis confringi poſſit, eam tolle, atque in antidoti confectionem aſſume. Si verò inſumpta aqua adhuc mollior appareat terebinthina, aliam aquam ſuperfunde, rurſúſque ad ignem adhibe,

donec friabilis reddatur. Datur autem cyphi ipsum & per se commodè iis qui hepar, aut pulmonem, aut renes, aut aliquod aliud viscus exulceratum vel obturatum habent.

De antidoti Mithridaticæ vsu, Cap. c.

Datur itaque ad summum ex præscripta antidoto Mithridatica nucis, Pōticæ magnitudo: eis verò qui ad integram ætatem peruenerunt Græcæ fabæ. augetur autem & minuitur hæc magnitudo in mediis ætatibus. Atque iis quidem qui febre carent, ex vino danda est, aut vino mulso, aut condito, si quidem hepar habeant obturatum: febricitantibus verò, ex aqua aut aqua mulsa. Facit enim ad antiquas stomachi fluxiones, itémque thoracis, & ad omnes inueteratas in profundo corporis exulcerationes aut abscessus. facit ad tabidos, & ad ventris inflationes. & cœliacis medetur. Emēdat & reducit obtusum appetitum, & bonum colorem corpori addit. Frangit lapides, sanat vrinæ difficultatem & atram bilem congregari vetat: fœtus immortuos expellit, & ad alias item affectiones conueniens est. Acuit visum eorum qui eam accipiunt. plurimam autem (præsertim præsumpta) vim habet, quòd non permittat quempiam à lethali veneno lædi: qua gratia etiam à Mithridate composita est & appellata.

Antidotus Esdræ aut prophetæ doctoris, Cap. ci.

Amomi scrup. duodecim, floris iunci odorati drach. nouem, pyrethri drach. sex, croci scrup. trigintasex, cinnamomi scrup. sex aut casiæ duplū, myrrhæ troglodyticæ scrup. duodecim, styracis calamitæ scrup. xviii. petroselini scrup. tres, seminis dauci scrup. tres, tragacanthæ scrup. sex, succi hypocisthidis scrup. ix. iridis Illyricæ incorrosæ scrup. quindecim, seminis fœniculi scrup. sex, bdellii scrup. nouem, thuris drach. vnā, sulphuris viui scrup. sex, seminis hyoscyami albi scrup. vigintiseptē, casiæ scrup. nouem, seminis papaueris scrup. triginta, spicæ nardi scrup. duodecim, seminis rutæ scrup. tres, seminis ocymi scrup. tres, rhois culinarii scrup. quinquagintaquinque, seminis anethi scrup. sex, asari drach. vnam, seminis cardamomi reiecta medulla scrup. sex, opii scrup. vigintiseptem, euphorbii scrup. sex, piperis scrupulos triginta, rosarum siccarum scrup. nouem, folii scrup. duodecim, opobalsami scrupulos vigintiquatuor, ventris mergi scrupulos sex, laccæ scrup. duodecim, lycii Indici scrupul. duodecim, caryophylli scrup. duodecim, stercoris reperti in aluo mergi scrup. sex, rhei Pontici scrup. duodecim, mei athamātici scrup. sex, floris nerii scrup. quatuor & dimidium, terræ cimoliæ scrup. duodecim, succi artemisiæ scrup. viginti, foliorum seridis scrup. nouem, spicæ Celticæ scrup. duodecim, rosarum rhododaphnes scrup. sex (alii etiam castorei scrup. duodecim: verùm tu castorei scrup. tres conicito) costi scrup. duodecim, gentianæ scrup. duodecim, confectionis hedychroi scrup. nouem, anisi scrup. sex, sisonis scrup. octodecim, ammoniaci thymiamatis scrup. duodecim, quandoque & foliorum citri scrup. duodecim, vini veteris odorati quantum satis est, mellis despumati primarii lib. quinque vel sex. Apparatur autem hoc modo: Arida omnia cum croco & castoreo ac hedychroo tundito, & per angustissimum cribrū excutito: opium verò, myrrham, hypocisthidē, bdelliū, lycium, ammoniacum in vino macerato. tragacantham autem per se macerato. Sequenti deinde die rosas rhododaphnes & serin terito ac vnito, & tragacāthæ similiter probè tritæ reliqua trita adiicito, & cum succo artemisiæ vnito. mel quoque despumatum & tepefactum sæpe instillato ne tragacantha exarescat: deinde & arida tusa inspergito, sufficientérque vnita probè contegito: in sequentibus verò diebus septem aut nouem, in sole terito, & vasis vitreis excipito. neque tamen vasa expleto, sed locum respirationi reliquum facito. Vsus eius est ad venenum iaculantium animalium plagas. datur autem fabæ magnitudine ex vini cyathis duobus manè & ante somnū eodem modo. illinitur & plagæ, eámque à periculo vindicat. Eis verò qui lethale venenum hauserunt, post vomitus & ante, nucis Ponticæ magnitudine datur, manè &

A ad somnum cum vino. præsumpta etiam, veneno vim lædendi adimit. Ad capitis porrò dolorem eam in sapa dilutam fronti illinito. dato & ad somnū phasioli magnitudine, modica aqua & sapa dissolutam. Furiosis verò ante somnum datur fabæ magnitudine ex sapa diluta: dissoluitur etiam cum sapa, & toti fronti & inter supercilia illinitur: per omnem item foris nasum ante somnum: maximè enim somnum inducit. Cæterùm ad oculorum inueteratas fluxiones sapa liquefactam ad frontem vsque ad supercilia illinito. Ad molares dentes erosos, itémque

B ad dentium dolores, cum sapa liquefactam & calefactam ore detinendam præbe, & confestim quiescet dolor. Ad tussim verò diuturnam & spirandi difficultatem ac orthopnœam, datur nucis Ponticæ magnitudine, non febricitantibus, cum aqua frigida: febricitātibus, cum aqua mulsa. datur autem ex ordine per dies septem ante somnum. Ad tabidos verò subcruenta expuentes & eos qui abscessum internum habent, fabæ magnitudine dato cum sapa modica frigida aqua diluta. Dato autē ad plures dies manè & ante somnum, & sanabitur affectio quantumuis

C sit diuturna. vtere igitur, neque eam contemnito. Porrò ad diuturnos stomachi dolores ex frigiditate obortos, cum sapæ cyathis tribus magnitudinem fabæ dato ante somnum: si verò febricitent, cum aqua mulsa. Ad singultum verò ob repletionem aut frigiditatem, datur fabæ magnitudine ex aqua mulsa ante somnum: ad hepatis obturationes, fabæ magnitudine cum condito: ad durities verò cum aqua mulsa: ad splenicos ex aceto aut acetomulso: arquato infectis ex vino mulso, hydropicis ex aceto mulso aut vino mulso. illinito etiam cum antidoto

D tumefactas partes, & tumorem resiccabit. E lapide laborantibus datur cum sapa: ad vrinæ difficultatem cum apii decocto, aut petroselini, aut aliquo consimili. Ad profluuium ventris & cœliacis & dysenteriæ, maximè incipienti, nucis Ponticæ magnitudine dato, manè & ad somnum ex vino: in febrientibus ex posca diluta confidenter vtitor. Ad podagrā fabæ magnitudine præbeto cum aqua mulsa. eliquatam etiam cum sapa affectis locis illinito. Et siquidem principium fuerit affectionis, liberabitur ac euadet: si verò diuturnum fuerit malum, magno-

E pere iuuabitur. Ad coxendices affectos & reliquos articulos corporis fluxione infestatos, eam cum vnguento aliquo, gleucino puta, aut irino, aut sicyonio eliquato, ac articulis illinito. Ad elephātiasin, in principio præsertim, imò & iis qui iam malo oppressi sunt, nucis Ponticæ magnitudine ex aqua mulsa bis per diem dato, eliquatam etiam cum vino toti corpori per nouem ex ordine dies in sole illinito. discedit enim paulatim à corpore cutis, & veluti squamulæ decidunt, & tota concretio & corporis miscella renouatur. Ad ægrè parientes mulierculas ipsam

F per se ad imum ventrem illinito, & facilè partus prodibit. Ad vlcera postremùm maligna & diuturna in cutis superficie oborta, vestis detritæ panniculo exceptam imponito.

Antidotus pæonia, Cap. cii.

Antidotus pæonia, verè pæonium pharmacum multo vsu iudicatum & approbatum. Amomi scrup. octodecim, croci scrup. quadraginta, radicis pæoniæ scrupul. duodecim, seminis pæoniæ scrup. duodecim, piperis albi scrup. nouem, piperis communis scrup. duodecim.

G phylli scrup. nouem, euphorbii scrup. nouem, spicæ nardi vnciam vnam, rhei Pontici scrupulos duodecim, costi scrup. duodecim, petroselini scrup. xlii. opii scrup. quindecim, seminis hyoscyami albi scrupulos duodecim, (alii scrupulos octodecim habent) styracis primarii scrupulos nouem, myrrhæ troglodyticæ scrupul. duodecim, casiæ vnciam vnā, pyrethri scrupulos duodecim, thuris scrupulos octodecim, castorei scrupulos sex, calaminthæ scrupulos nouem, mellis despumati quod satis est, itémq; vini. Opium, myrrham, thus, cum vino terito: styracem verò

H cum modico melle liquefactum similiter probè terito, atque eis vnito: adiectisque aridis tritis melle excipito, ac vtitor. Dantur ex ea siliquæ tres, cum aqua calida ieiunis. frequenter etiam ante somnum prout res vrget. Facit autem ad destillationes è capite, & tusses, purisque reiecta-

tiones,tabidos,peripneumonicos,pleuriticos. præter opinionẽ enim thoracẽ extra periculũ ſiſtit,tũ quod à deſtillationibus tũ quod ab vlcerationibus imminet,etiã ſi ſanguinẽ reiectet. Ad anginã verò vino mulſo diluta vtere aſſiduè gargarizãdo,pinnuláq; etiã cũ melle illini. Ad colicos autẽ & ex renum lapide affectos, excellẽter efficax exiſtit. In exacerbationibus enim colicorum febre carentium exhibita, eueſtigio dolores ſedat: ſi verò febriant, remiſſiones febriles obſeruato: atque ita exhibeto. Frangit enim calculos,& ab vrinæ difficultate liberat,ea præſertim quæ ex craſſis humoribus & propter obturationem eſt oborta. Infunditur etiam,& maximè in ipſis colicis,vehementiſſimis vrgentibus doloribus,cum oleo rutaceo:& ſtatim à periculo liberat. Longas autem febres, maximè quotidianam & quartanam facilè ſoluit duabus ante acceſſionem horis data. quin & ægros ad reficienda corpora optimè paratos fecit. Datur autem non in principio morborum,ſed quum perfecta concoctio appareurit in vrinis. Cæterùm ad peſtilentes & populariter graſſantes morbos ex vitiato aëre obortos in corporibus,ſũmè auxiliatur,& in principio ſanè data peſtilentem prohibuit ſæpe diſpoſitionem. præſeruat etiam in dyſenteriis & torminibus inteſtinorum. Inducit & ſomnos dolori minimè obnoxios,neque ſoporem ac ſtuporem infert veluti reliqua ad leuandos dolores apparata: verùm ſomnum tandiu detinet,quouſque pharmacum penetrarit, & cauſas dolorum diſſoluerit. Et ſanè multi ex ægris à ſomno ſurrexerunt adeo concoquendi facultate præſtantes,vt obliti ſint an vnquã aliquid à principio doluerint. Plura autem his & vltra promiſſa, ei confidere potes. At verò ſi viſceris alicuius inflammatio adſit, cauere oportet ne exhibeamus eam priuſquam inflammatio laxetur. Quòd ſi tamen periculum maximum inſtet,id ipſum præfatus ac præteſtatus dato, quò ſucceſſuræ curationi per ipſam æger adſeruetur,eáque tandem victoriam obtineat morbi.

Antidotus aromatica optima, Galli,
Cap. CIII.

FAcit ad omnes, maximè tamen inueteratas circa os ventris atque ipſum adeo ventrem,affectiones, & ad hepaticos. eſt ſtomacho vehementer grata & efficax. Cinnamomi drach. vnam,aut caſiæ duplum,amomi dextantem,ſpicæ nardi trientem, folii trientem, myrrhæ troglodyticæ drachmam vnam,caſiæ beſſem,croci vnciam vnam, floris iunci odorati vnciam vnam, coſti vnciam vnam,piperis ſeſcuncem, mellis Attici deſpumati quantum ſatis eſt. Ego autem,inquit,cinnamomi modum cõduplico,melióṙque antidotus redditur. Datur nucis Ponticæ magnitudine cum vino aut vino mulſo, aut etiam cum aqua mulſa,ſi adſit febris.

Antidotus ex duobus piperis generibus,
Cap. CIIII.

ANtidotus ex duobus piperis generibus quemadmodum eam deſcribit Archigenes, leuans dolorem, finiens febrem,reſiccans & concoquens. facit ad colicos. Hanc etiam Crito apparauit hoc modo: Croci drach. ſex, caſiæ drach. tres, cinnamomi drach. duas, coſti drachm. quatuor,ſtyracis drach. octo,piperis longi drach. quatuor, piperis albi drach. quatuor,galbani drach. quatuor, myrrhæ drachmas quatuor, (quidam verò decem ſumunt) opii drach. tres, caſtorei drach. quinque. Succulenta cum vino vetere terito, reliqua verò contundito & cribrato ac tritis adſpergito,& mellis deſpumati quantum ſufficit adiicito, vnitóque ac adſeruato. datur quibuſdam magnitudine fabæ, aliis magnitudine erui. colicis verò à cibo præbeto cum vini auſteri cyatho vno: in affectionibus autem circa hepar & veſicam ex paſſo dato: tabidis & pectore ſuppuratis fluxionéque infeſtatis ex aqua mulſa. Vtitor & ad quartanas & ad alios diuturnos & per circuitum repetentes rigores, duabus ante acceſſionem horis.

Antidotus Athanaſia, Cap. CV.

AThanaſia, vt nunc apparatur: eſt autem Ægyptiorum inuentum. Croci,ſpicæ nardi,folii malabathri, coſti, fœnigræci,glycyrrhizæ,radicis eupatorii, petroſelini,ſtyracis,caſiæ,opii,ſing. æquales partes,mellis quod ſatis eſt. Datur ad ſummum nucis auellanæ magnitudine,hepaticis quidem,ſi non febriant,cum vino mulſo: febrientibus verò,cum aqua mulſa. datur ad dies ex ordine ſeptẽ. In angina cum melle delingẽdam dato: in affectionibus pulmonis & pleuriticis cum aqua mulſa. Stomachicis,& qui non concoquunt cibum, cum poſca: in fluxionibus verò ſtomachi ac alui in catapotia informatã dato: quibus deglutitis aquam frigidam præbe bibendam. Ad exulceratam veſicam & vuluam cum tepida aqua: in morbo arquato,hydrope,& renum morbo cum vino mulſo exhibeto. Ad febres diuturnas per circuitum redeuntes, ſummè auxiliatur ante acceſſionem accepta. iis qui diuturna oculorum fluxione laborant,ad noctem dato, & frontem ex ea illinito. Hæmoptoicis & dyſentericis ex poſca aſtrę ſomnum exhibeto.

Oribaſii theriaca,qua Marcus Imperator vſus eſt,quæ ante & poſt infectionem ſumitur,
Cap. CVI.

TRifolii bitumen olentis ſeminis,rutæ ſylueſtris,farinæ erui ruſi,ariſtolochiæ rotũdæ, æquales omnium partes in paſtillos redige,& ex eis drach. vnam cum vino & oleo præbe. Alia confectio valde bona. Farinæ erui ruſi drach. quadragintaocto,aniſi, ſeminis fœniculi, ammii,ſeminis apii,ſing. drach. octo,mei drach. quatuor, ſeminis trifolii,opopanacis,ſerpylli,cuiuſque drach. quatuor,cum vino redige in paſtillos, & cum vino ter præbe bibendos.

Oribaſii theriaca ex bryonia,
Cap. CVII.

THeriaca ex bryonia ad venenatorum animalium morſus & veneni hauſtum, ad morſos à vipera,& à ſcorpio percuſſos: Radicis bryoniæ,opopanacis,iridis,roſmarini,opii, myrrhæ, ſing. drach. quatuor, ariſtolochiæ drach. quinque, thuris drach. ſex, ſeminis rutæ ſylueſtris drach. ſex, cumini drach. ſedecim, (alii tres tantùm drachmas habent) farinæ erui drach. ſedecim, (alii quatuor habent) cum vino paſtillos informato, atque ter cum vino præbeto. Philonis antidotus ad colicos præſcripta eſt: iſotheos antidotus ad tuſſim relata eſt.

Antidotus Hadriani, Cap. CVIII.

PIperis drach. viginti, ſeminis hyoſcyami albi drach. viginti,opii drach. decem,croci drach. quinque, ſpicæ nardi,euphorbii, amomi, pyrethri, cyperi, cardamomi,folii,rutæ ſiccæ,caſiæ,caſtorei,ſeminis dauci,myrrhæ, petroſelini,cuiuſq; drach. I. roſarũ ſiccarũ ſeſquidrach. ſeminis apii ſeſquidrach. zingiberis drach. II. opobalſami drach. II. mellis quantum ſatis eſt. Datur ad ſummũ nucis Ponticæ magnitudine: minimum verò fabæ Ægyptiæ modo. Facit ad colicos ante ſomnum data ex aqua calida: ſtomachicis,& qui reuomunt cibum, ex poſca, in vrinæ ſtillicidio ex aqua calida: hæmoptoicis ex poſca: dyſentericis eam in catapotia redigito,& ab eorum deglutitione modicam poſcam abſorbendam præbeto. Tabidis ad noctem cum hydromelite dato: aridè verò tuſſientibus cum melle delingendam exhibeto: morſis à phalangiis & viperis cum vino mulſo. Educit & menſes cum vino mulſo accepta in quo pulegium,aut calaminthe,aut ruta ſint incocta. colicis cum aqua mulſa datur.

Antidotus achariſtos, cui digna gratia referri non poteſt, Cap. CIX.

CAſiæ,myrrhæ,piperis albi,piperis nigri,caſtorei,galbani,ſtyracis,croci,coſti,opii,ſpicæ nardi,ſingul. par pondus. mellis quantum ſatis eſt. datur magnitudine fabæ. Facit ad omnia diuturni temporis purulenta in thorace,& ad hepaticos,cum aqua mulſa, & ad colicos eodem modo: ad ſplenicos cum aceto mulſo. Reperias autem ipſam & ad alias plurimas affectiones approbatam.

Philagrii antidotus ex ſulphure viuo,
Cap. CX.

FEbrem finit. Hac, inquit Philagrius, omnino vtor ad diuturnos per circuitum repetentes rigores: Sulphuris viui, ſeminis hyoſcyami albi, ſeminis cardamomi citra medullam,ſtyracis,opii,myrrhæ,cuiuſque drachm. octo,coſti drach. decem,rutæ drach. decem, croci drach.

treſ,caſiæ drach.vndecim,piperis drach.duodecim.excipe melle Attico deſpumato. Dato hora vna ante impetũ exacerbationis ex poſca dilutiore calida,& poſt modicũ interſtitium dormire iubeto.ſomnum enim inducit,atque omnes diuturnos febrium inſultus ſoluit. Verùm nõ conuenit eam prius exhibere quàm bona concoctio maniſeſtiſſimè ex vrinis deprehendatur.Bene proſpicere etiam oportet quò is qui accepturus eſt,redundantibus excrementis non ſit onuſtus,& maximè ſi febres quotidianæ exiſtant.Datur ad ſummum, quum adhuc in vigore eſt pharmacum,nucis Ponticæ magnitudine.

Theriaca Democratis, Cap. CXI.

MEdetur hæc morſibus animantium virus iaculantium,viperarum,ceraſtæ,aſpidum, natricum terreſtrium plagis,& paruarum beſtiarum puncturis,itémque veſparum:& marinæ turturis ſiue paſtinacæ ac draconis ictibus, phalangiorum item & ſcorpionum. Apparatur hoc modo:Iridis Illyricæ,zingiberis,opopanacis,opii,herbæ roſmarini,myrrhæ troglodyticæ, ſeminis trifolii bitumen olentis,cuiuſque drach.octo, ariſtolochiæ drach. vndecim,ſeminis rutæ ſylueſtris drach.duodecim, radicis bryoniæ aridæ albiſſimæ drach. ſedecim, ſerpylli,caſtorei,radicis eryngii,ſeminis apii,cumini Æthiopici recentis,cuiuſque drach.ſex,(alii drach.duodecim habent) farinæ erui ruſi,drach.vigintiquatuor.Omnia hæc contũdito & cribrato:opopanaca verò cum vino diſſoluito, eíque arida inſpergito,& in paſtillos reducito,& ex eis drachmam vnam cum vino veteri meraco bibendam præbeto. ſtatim enim vt potatur commoditatem ſuam oſtẽdit.facit ad coli aut ventris inflationes ex aqua ter potata. facit & ad eos qui intrinſecus aliqua parte dolent citra maniſeſtam cauſam.

Antidotus theodoretos ex anacardiis, Cap. CXII.

ANtidotus theodoretos, *hoc eſt diuinum munus*, ad totũ hominem vtilis eſt.facit ad vertiginem & omnes capitis affectiones,omniáque pectoris vitia emendat: maximè verò ſuſpirioſis,orthopnoicis,tabidis,pleuriticis,hepaticis,ſplenicis,& quibus exaceſcit in ventre cibus, & omnibus diuturnis circa ſtomachum & ventrem affectionibus prodeſt.His item qui ex longis morbis ſe ægrè reficere poſſunt,& qui decolores ſunt, & quib⁹ corpus in arquati colorem mutatur,& quibus aqua ſubter cutem effundi incipit,renum etiam affectionibus,& eis qui aſſiduo coli dolore affliguntur,auxiliatur:omnémque habitum corporis corroborat. Quin & febribus inordinatè veteraſcẽtibus, atque etiam per certum circuitũ redeũtibus, ante acceſſionem data prodeſt. Mirabiliter vtilis eſt mulierculis quæ purgationis menſtruæ ſtillicidio ac ſtrangulatu vexantur,& quæ ab vtero ſuffocantur. ſoluit etiam ventrem citra moleſtiam. educit enim ea quæ iã longo tempore inteſtinis inhæſerunt.&(vt ſemel dicam) eſt diuinum donũ. huius enim vſu in omnibus ſenties ſucceſſum. Quòd ſiquis,vere & autumno præſertim, ſemel aut bis ea vtatur,neque circa diætam magnopere delinquat,nullis morbis obnoxius fiet.non ſolùm enim præſentes affectiones ſedat, ſed quas etiam futuras timemus impedit. habet autem hoc modo:Croci,caſiæ, phylli,ſpicæ nardi,mei,agarici,rhei Pontici, floris iunci odorati, acori,epithymi,piperis,ſarxiphagi,iridis Illyricæ,caryophylli,carpobalſami,myrobalani interni,cuiuſque ſcrup. nouem,anacardiorum ſcrup.decem,aloes ſcrup.XXVI. mellis deſpumati lib.III. Datur ad ſummum drach. quatuor põdere ex aqua mulſa,aut vino,aut vino mulſo, ſecundum quod cuique affectioni commodum fore putas.Cæterùm ſi ſcãmoniæ ſcrup.IX. aſſumpſerit,præter opinionẽ flauã bilẽ purgat:ſi verò epithymi ſcrup.IX. accеperit & ſcãmoniæ ſcrupuli dimidium,atrã bilẽ expurgat. id quod multo adhuc efficacius præſtat, ſi pro epithymo veratri nigri corticis drachmam vnam aſſumat. In pituitoſis porrò vtiliter ad eius exhibitionem colocynthidis medulla tuſa & tenuiſſimè cribrata admiſcetur.

Theodoretos aliter apparata, Cap. CXIII.

ALoes drach. LX.& ſiliquas LX.agarici drach. XXIIII. croci drach.ſex,rhei Pontici drach. ſex,aſari drach.

A IIII.coſti drach.octo,acori drach.ſex, cinnamomi drach. ſex,xylobalſami drach.quatuor, ſpicæ nardi drach. tres, caſiæ drach.ſex,mei drach. duas,chamædryos drach.IIII. maſtiches drach. ſex, piperis albi drach. quatuor, mellis deſpumati quantum ſufficit. dantur ex ea ad ſummum drach.quatuor,ad emolliendum ventrem. Quòd ſi quotidie ea vt antidoto vti velis in aliqua ex prædictis affectionibus,nucis Ponticæ aut ampliori magnitudine præbebis.Quidam verò & piperis nigri,& albi, & longi,ſingulorum drach.duas addunt.item amomi,floris iunci o- B dorati,zingiberis,cuiuſque drach.duas. gentianæ inſuper drach.duas aliqui adiiciunt.

Theodoretos per acetum mulſum apparata, Cap. CXIIII.

FAcit hæc magis ad omnes capitis affectiones, & deliria ex atra bile oborta,itémque inſaniam.facit ſtomachicis & colicis, hepaticis, atque amplius adhuc ſplenicis & hydropicis. Habet compoſitio hoc modo: Spicæ nardi,folii,croci,mei, caſiæ, epithymi, floris iunci odorati,rhei Põtici, myrobalani,caryophylli,cuiuſq; drach. C quatuor, aloes ſextantem, carpobalſami ſcrup. ſedecim, zingiberis ſcrup. ſedecim, maſtiches ſcrup. quatuor, iridis trientem,anacardiorum ſcrup.quatuor,agarici ſcrup. octo,corticis radicis fœniculi libr.vnam, aceti acerrimi ſeſquiſextarium,mellis ſeſquiſextarium. Corticem prælotum,in aceto per triduum macerato. deinde vt dimidium relinquatur coquito, percolato, & ad acetum mel adiicito,rurſúſque ad mellis ſpiſſitudinem coquito, atq; vbi tepuerit,ad arida tenuiſſimè trita in mortarium addito,& diligenter vnito,reponito,ac vtitor velut in prio- D ribus dictum eſt.

Picra ſiue amara per acetum mulſum apparata, Oribaſii, Cap. CXV.

FAcit ad ſtomachicos,colicos,vuluæ ſtrangulatus,hydropicos. Corticis radicis fœniculi libras tres, aceti acerrimi libras ſex. radices aceto ad tertias coquito, & percolato,aceto mellis libras quatuor adiicito,& ad mellis ſpiſſitudinem coquendo redigito,refrigerato,& paulatim ad ſubſcripta tenuiſſimè trita in mortarium addito. ſunt autem hæc:Aloes beſſem,iridis ſextantem, ma- E ſtiches vnciam vnam,zingiberis,caſiæ,nardi Celticæ,helenii,ſing. vnciam vnam,piperis drach.quatuor,mei vnc. vnam, aut ſi non adſit, nihil impedit. Datur cochlearii menſura cum aquæ mulſæ cyamis quatuor. (eſt id poculi genus,& Ægyptio vocabulo ciborium appellatur.) Ab acceptione etiam,aquæ calidæ cyamos duos abſorbeant.

Cyphi ex rebus trigintaſex, Cap. CXVI.

THuris ſeſcuncem, ſtyracis pinguis libr.vnam, myrrhæ trientem, folii quadrantem, coſti trientem, amomi quadrantem,ſpicæ nardi quadrantem, caſiæ qua- F drantem,ſabinæ,cardamomi, ammoniaci thymiamatis, iridis,carpobalſami, ſing.ſextantem, nardi Celticæ,helenii,hypni,floris iunci odorati,aſpalathi, cuiuſque vnciã vnam, maſtiches quadrantem, ladani quadrantem, baccarum iuniperi magnarum & paruarum,bdellii,ſingulorum ſextãtem,ſeſelis vnciam vnam,cyperi vnciam vnam, croci trientem,ſeminis cupreſſi vnciam vnam,(alii drachmam vnam habent) calami aromatici drachmas quatuor,roſas virides numero quingentas, terebinthinæ depuratæ ſeſcunciam,caricarum pinguium ſeſcuncem,pal- G marum pinguium quadrantem, carunculæ vuarum paſſarum quadrantem,nucum pinearum quadrantem, ſucci haſtulæ regiæ vnciam vnam,mellis ſeſquilibram,vini odorati quantum ſatis eſt.Arida contuſa & cribrata cum liquidis excipito,palmis,caricis, vuis paſſis prius in mortario tuſis.deinde maſtichen tritam eis addito, & bdelliũ, ac pineas nuces roſáſque, & thus, vnumquodque per ſe tritum.poſtea etiam ſtyracem adiicito, & ladanum,per ſe in mortario contuſa: deinde terebinthinã & mel adfundito,& arida infarcito.Ego verò thus, bdellium,myrrhã H & ladanum cum vino tero, atque ita ad tuſa in mortariũ coniicio, & paſtillis inde formatis vtor. Facit ad capitis dolorem fronti illitum cum aceto, ſimiliter & ad oculorum lippitudinem cum vino: ad hepatis & renum exulcerationes cum paſſo, ad obturationes eorundem, cum

vino mulso. Tussientibus, tabidis, orthopnoicis, cum aqua mulsa. stomachicis, splenicis, ischiadicis, cum aceto mulso. Ad tormina, lunaticos & morbum comitialem, cum aqua calida. datur drachmæ pondere.

Cyphi ex rebus vigintiocto, Cap. CXVII.

Aspalathi, bdellii, helenii, ladani, styracis, myrrhæ, cuiusque drachmas septem, baccarum iuniperi magnarum quinquaginta, paruarum itidem quinquaginta, succi hastulæ regiæ trientem, sabinæ trientem, croci sextantem, costi sextãtem, cardamomi quincuncem, cyperorum quincuncem, seminis cupressi quadrantem, nardi Celticæ dextantem, (alii etiam casiæ habent sextantem) sphagni siue hypni quincũcem, amomi sextantem, spicæ nardi sextantem, rosarum siccarũ quadrantem, floris iunci odorati sextantem, nucum pinearum quadrantem, foliorum malabathri quadrantem, caricarum libras duas, vuarum passarum pinguium sextantem, terebinthinæ Chiæ libram vnam, palmularum pinguium carunculæ lib. vnam, mellis libr. quinque, vini sextarios duos. Apparato & vtitor vt dictum est. etenim quæ ex huiusmodi rebus apparantur, ad prædicta optimè faciunt.

Masnaphii confectio, Cap. CXVIII.

Croci quadrantem, styracis vnc. triginta, ladani vnc. XXIIII. galbani quadrantem, caryophylli sescuncem, rosarum siccarũ vnc. XII. fertulæ Campanæ vnc. XVIII. hypni (canabicula id parua est ex arbore quæ Damascenea dicitur, itémque ea quæ Rhodacinea appellatur exorta) bessem, malabathri sescuncem, arnabo vnc. XII. costi, vnguium aromaticorum, casiæ, zacathii, singulorum sescuncem, asari quadrantem, carpobalsami vnc. XXIIII. pilularũ cupressi quadrãtem, foliorum lauri quadrantem, cachula quod canchryõ est, vnc. I. amomi vnc. XII. spicæ nardi, gummi, cuiusque sescuncem, vini libr. VI. contere & ad formam quancunque velis redige.

Thymiama siue suffimentum Berenices, Cap. CXIX.

Seminis viticis, melanthii, cornu cerui, sampsuchi, baccarum lauri, absinthii, sulphuris viui, bituminis Iudaici, saluiæ, radicis cyclamini, artemisiæ, origani, rutæ syluestris, cumini, castorei, lapidis gagatæ, anisi, conyzæ, rosmarini, buccinorum vstorum, resinæ, sing. vnc. I. cedriæ sextantem, picis zacynthiæ pinguis lib. I. quidam etiam radicis pæoniæ vnc. I. sed nos eam non admittimus. Omnia contusa & cribrata, cedria, resina, ac pice excipito, in pastillósque redigito, ac vtitor. Facit ad anginam potatum, & suffitum ita vt hiante ore æger vaporem hauriat. Ad omnem verò vigiliarum speciem vino liquefactum fronti illinito, atque ipsi forinsecus naso: quin & intrinsecus nares sublinito, & super prunas proiectum suffito, & somnum ægro conciliabit. Facit & ad ozænas sordidum & fœtidum narium vlcus, ipsis naribus ex eo illitis cum aceto. Fugat animalia venenata muscásque & culices suffitu. & (vt quidam tradunt) etiam immundos spiritus arcet. Porrò de pharmacis dolorem leuãtibus scriptum est in præcedentibus Quaternionibus, sermonis noni Cap. XXXII. & octaui Cap. LV.

De Elephantiasi, ex lib. Archigenis, Cap. CXX.

Elephantiasis à quibusdam leontiasis, ab aliis satyriasis appellatur. Elephantiasis quidem à magnitudine & diuturnitate affectionis nomẽ accepit, imò & propter cutis asperitatem quæ in quibusdam succedere consueuit: leontiasis autem appellatur, quum frons ægrorum cum quodam tumore laxior redditur, ad similitudinẽ pellis flexilis superciliorum leonis: satyriasis verò dicitur propterea quòd malæ faciei iisdem cum rubore attollun tur, & musculis maxillaribus veluti conuulsionem patientibus, mentum ipsum dilatatur, quemadmodum etiam ridentibus euenire solet, similitudine quadam ad picturas satyrorum: quin & alacritas vehemens ad coitum ipsis adest, quemadmodum & de satyris fertur. Est autem grauis morbus, & propè ex eorum numero qui incurabiles existunt: & grauis quidem est ipsi ægro, intolerabilis autẽ conspicientibus, vtpote qui ipsum omnino auersantur, adeo vt & plerique ex necessariis & domesticis, ægri i-

A psius conuersationem deuitent. etenim suspicionem de se præbet malum tanquam sit contagiosum. Atque ego sanè malum esse affirmo cum ipsis conuersari: inquinatur enim aer quem inspirando adtrahimus, ex vlcerũ fœtore & ex vitiata spiritus exhalatione. Cæterùm affectio ipsa non solùm ob id grauis est quòd indissolubilem ferè habeat structuram & apparatum, sed quòd principia generationis eius fermè sint ignota. quum enim circa superficiem iam vestigia eius apparent, tunc non gignitur sed perficitur, intus à visceribus initio facto, & progressu
B vsque ad cutem dilatato: quare non absimile est tumentes eminentias etiam in internis oboriri. Apprehenduntur autem hac affectione viri magis quàm fœminæ: atque inter illos magis qui crassum & viscosum ac atra bile redundantem sanguinem habent, & qui pituitam multam salsam aut acidam gignunt: amplius verò & qui victu crasso & ægrè concoctili vtuntur, & qui in otio degunt: non minus verò iis & qui multis exercitiis inordinatè vtuntur, & per hoc sanguinem inspissant: itémque ii qui cibos assiduè in ventre corrumpunt: quod verò ad æ-
C tatem attinet, pueri & iuuenes, maximè quo tempore pubescere incipiunt. Regio verò huius mali inductrix est, tum quæ valde calida est, tum quæ vehementer frigida est. Et altera quidem ob id quòd sanguinem adasset: altera, quòd frigore suo eundem congelet, & perspirationes prohibeat, ac insitum calorem suffocet. Consequitur eos qui obnoxii futuri sunt malo, segnities, spiratio tarda, spirandi difficultas, motus difficilis, assidua constrictio alui, vrinarum veluti sunt iumentorum lotia excretio, respiratio grauis & fœtida, ructus continui, qui etiam ipsis ægris
D aliquid molestiæ addunt, appetitus non obtusi quidem neque inflammati, impetus in venerem intensus. Iam verò vbi ad cutem progressum fuerit malũ, malæ primùm crassiores fiunt & mentum: deinde rubescunt, non florido sed liuido rubore. Et sub lingua venulæ varicosæ fiunt ac nigrescunt: quod signum est etiam viscera ipsa in simili constitutione esse, eiusmodi planè qualis in porcis quibusdam circa internavidetur, quæ grandinis nomine insignitur. Quandoque verò & per omne corpus eminen-
E tiæ apparent, & præsertim iuxta summam frontem ac mẽtum. Corpus præterea ipsorum magnum esse videtur, & cuiusdam intolerabilis grauitatis sensus eis adest: vnde neque potu neque cibo admodum suauiter delectantur. Pusillanimes fiunt ad omnia, neque præ vitæ amore vitam relinquere & cõtemnere possunt, neque affectionem ipsam generoso animo perferre: verùm veluti seipsos condemnantes se occultant, & notos homines vitant. Quidam porrò ex eis, ad modum eorum qui suffocantur aut strangulantur, maximè circa somnos, afficiuntur. Quem-
F admodum igitur perfectè à malo eiúsque diuturnitate victis frustra manum admouemus, ita & abstinere ab iis qui iam affectione corripi & tentari videntur, planè desperantium hominum est & malignorum. Humanum enim & plenum beneuolentiæ signum est, in extremis etiam malis vsque ad experimentum procedere, ad difficultatem affectionis compescendam.

Cura elephantiasi affectorum, Cap. CXXI.

Qvum igitur quædam ex prædictis signa affectionis apparuerint, citra dilationem sanguis auferatur par-
G ticulatim ex vtroque cubito. reuiuiscit enim inde aliquo modo insitus calor, vt sensibiliter corpus ipsum alleuetur. habendus tamen est modus in euacuãdo: in multo enim inutili & vitiato sanguine, parũ quiddã genuini sanguinis inest. Post sanguinis autẽ detractionẽ, paucis dieb⁹ interpositis aluus infernè subducatur. & primùm quidẽ colocynthidis pulte vtendum est, ex qua catapotia XVIII. nucum Ponticarum magnitudine exhibeatur. eius autem apparatus prædictus est in coxendicum morbi tractatu.
H Sequẽti deinde die duodecim catapotia præbeantur: si verò ea accipere recusarit, per hieram nostram purgato. mirabiliter autem eis conducit per mensem semel data.

Post dies autem aliquot, sero lactis sciffi vtendum, ex eóque non minus tribus heminis, neque vltra quinque accipiendum. sit autem lac asininum, si haberi potest, ex quo

ex quo serum ipsum sumitur. Admiscendum est etiam ipsi veratrū trium obolorum pondere,& scammoniæ scrupulus I. ita vt hæc ipsa cum modico sero ieiunis præbeamus,atque deinde ipsum serum paulatim per se exhibeamus. hac enim purgatione frequenter vtendum esse cēseo. Omnino nanque conandum est vt omnem corporis miscellam ab affectione occupatam liquefaciamus,aliámque quandam veluti ex integro regeneremus. Idipsum verò fiet si per interualla opportunè purgationes adhibeātur,& cibi apponantur qui facilè concoqui, & per corpus distribui possint. Post quorum acceptionem vomitus à cibo fiat,deinde etiam à raphanis à ieiunis:postea ad veratrum perueniendū: ac primùm quidem decoctum veratri exhibendum est: deinde & bulbos ipsius contusos, & ad finem virgas optimas ex eo præbebimus. id verò quomodo fieri debeat,iam antea diligētissimè traditum est in tertio huius tractationis Sermone. post hæc autem virium refocillatrice diæta vtendū. Ad os vētris & vtrinque ad viscera cucurbita inanis affigatur. Et primo quidē circuitu auxiliorum hoc modo perfecto, rursus ad principium reflectendum est. Et venæ quidem sectio vitetur: ab hiera verò principium purgandi sumatur; & reliqua consequenter facienda velut prædictum est,ter & quater in anno eodem ductu repetito. Maligna enim & difficulter cedens affectio est: quapropter plurima cura opus est ne in peius euadat

De iis qui castrantur. Cap. CXXII.

NOuimus quosdam audaciores qui sibiipsis testes ferro resecarunt:castratis enim non in peius malum ipsum procedet. Neque enim temere reperias,inquit Archigenes,vllum aliquem castratum elephantiasi laborantem, neque item facilè mulierem: quare etiam quidam ex cōfidētioribus medicis, manum admouerūt,& quotquot sanè ex eis ex sectione periculū euaserunt,per consequētis curationis vsum perfectè ab hac maligna affectione liberati sunt. Noui etiā quendā qui valde correptus esse existimabatur, à tali quopiam pharmaco curatum: Aceti optimi,& cedriæ,singul.cyamum I.succi brassicæ cyamum I. commisceto,& ieiunis manè præbeto. deinde ad vesperam ordeaceum panem modicū exhibeto cum quopiam volucrium leuiorum, & per solum hoc, maximum curationis sperato successum. Vtere autem ipso per annum,semel in hebdomade ex eo præbens:quandoque tamen bis: quanquam ad vsum eius assuefactis etiam rigidius procedendum sit,nimirum ad duplam pharmaci mensuram. Quum verò & ad comitialem morbum præclarè faciat,eo sanè & ad ipsum vtor, & præ omnib⁹ aliis eius profectum laudo. Facit & brassicæ decoctum quotidie potatum,quum ex cedria pharmacum non datur. Multi etiam sideritin herbam laudant. datur autem foliorum eius aridorum drachma vna,ex vino austero. Noui & trifolium herbam bitumen olentem probè huc facientem. datur autem & ipsa drachmæ pondere trita ex vini cyatho vno,aceti vno,mellis vno. Eboris etiam & cornu ceruini ramenta cochlearii mensura sæpe ad prædictam mensuram admiscentur. nam & per seipsum vnumquodque eorum potatum vtilissimum existit. In regione Indorum elephantiasi affectos, assiduè per sedem eluere per vrinæ asininæ infusionem heminæ mensura calefactæ consueuerunt. Crocodilum item terrestrem accipiūt, eiúsque extremas partes amputant, ac interiora proiectant. deinde fermento obuolutum assant: deinde ablato fermēto,& scabritie eius derasa, carnis ipsius drach.I. quotidie bibendam præbent.& magnum sanè testimonium de hoc remedio præbent. Præclarè autem succus Cyrenaicus facit, erui magnitudine deuoratus. simul enim vt acceptus est,per omne corpus diffusus vehitur. Aselli item sub aquario vase stabulantes, qui & millepedæ appellantur, quinq; aut sex numero cū hydromelitis cyathis III. triti potati præter opinionem tum his tum suspiriosis,& omnibus suffocatione apprehensis auxiliantur. Multæ commoditatis est & squillæ semen trium obolorū pondere in cyatho mellis semicocti delinctum. asperam enim arteriam à pituita repurgat, & coarctationem viarum vocis probè dilatat. Similiter autem & pastillorum

A squilliticorū, qui in theriaces confectionem coniiciuntur,drach.I. exhibetur cū vino austero meraco trita. ex calida autem datur. Theriaca porrò ex viperis Andromachi cōpendium totius medicationis existit, si post purgationes,per modica interualla præbeatur.

De viperarum esu,& de pruritibus, Archigenis, Cap. CXXIII.

MIrabile elephantiasis remedium, viperarum esus existit: eas verò hoc modo apparatas edere oportet. primùm quidem amputato capite & cauda, & detracta pel- B le,exemptísque interioribus visceribus omnibus,caro aqua pura bis ac ter lota,in olla instar anguillarum coquitur,aqua quidem sufficiente affusa, & oleo modico cum anetho & porro. post sufficientem deinde coctura,iusculum moderato sale cōdiatur,atque ita ægro in sole desidenti exhibeatur:capite tamen probè velato. Neque verò semel tantùm aut bis viperas edere satis est, sed sæpe id fiat,quum extra periculum sit,& insuper commoditatem adferat. Sint autem viperæ recèns captæ,& ex humectioribus locis accipiantur. nam quæ iuxta mare degūt, C vehementer siticulosæ existunt. Vtimur & ad ipsos salibus theriacis eos quotidie pro liquamentis ad intinctus exhibentes vnà cum obsoniis. suntque tum sapore, tum odore gratissimi. Quin & ex betonica antidotus ad podagricos præscripta vtiliter purgans, etiā his commodè exhibetur. Et vt in vniuersum dicam, propter insidentes ipsis suffocationes, etiam ea quæ orthopnoicis præbentur,his vtilia sunt,vtpote quæ crassos humores non modò in thorace, sed & in toto corpore contentos secant & diducunt. At verò ob id quòd ferinus est humor, ea D quæ lumbricos enecant & expellūt etiam his danda sunt. Forinsecus porrò cuti psilothrum assiduè per modica interualla in balneo adhibendum est, oculis probè communitis nequid ex psilothro in ipsos dilapsum eos lædat. Commodè item facies ipsa ex eo illinitur, vtpote quæ maximè ab affectione sit correpta. multo etiam tempore in eius vsu perseuerandum est, donec cutis ipsa rubefiat, non tamen exulceretur. quapropter ex ptisanæ succo psilothrum apparetur. Vrsinus autem maximè aut vulpinus adeps,vel si hi haberi non possint, taurinus cum sarmen- E titio cinere emollitus, & cum lixiuio coctus,probè attenuat eminentes tumores. hoc enim modo etiam sapo præparatur,quem in vsum conuertere oportet si vrsinus aut vulpinus adeps non adsit. Bona est & portulaca cum aceto trita, & semperuiuum minus quod Romani illecebram vocant, & Mercurialis decoctum tum per se, tum cum aridis quibusdam mixtum, & fici syluestris folia arida & contusa & cribrata cum aceto illita,& in balneo affricta. optimè facit & decoctum ipsorum. & betæ & ocymo cum aceto tritis aut coactis dignam lau- F dem tribues si per eorum attritum fueris detersus. Myrobalanus item cum aceto præstat: probè auxiliatur & alumen cum sale, & sandaracha æquis partibus in vino & oleo,maximè lentiscino, aut si non adsit, rosaceo tritis. Aridum quoque inspergimen ad alphos siue vitiliginem à nobis compositum,liberaliter extergit & repurgat. Est autem hoc. Alcyoniū,nitrum,sulphur viuum,myrti folia & fici agrestis folia sicca, singula pari mēsura contūdito, & cribrato: deinde cum aceto trita oblinito,& in balneo affricato. Cōuenit & alcyoniū assatum cum aceto tritum G & affrictum: testæ item ostreorum omnium vstæ & cum pari melle ac modico aceto tritæ. Et aceti fæce arida vsta cum sulphure trita in exudatorio loco commodè vteris. Amygdalino autem oleo inūgito, atque hoc modo corpus forinsecus illinito. Oribasii smegma ad elephantiasin. Pumicis,testæ sepiæ, nitri assati, gallæ, cimoliæ,cuiusque sextantem, gummi vnciam vnam, arida affrica. Aliud optimum smegma. Nitri assati, pumicis vsti,testæ sæpiæ vstæ,gallæ, cimoliæ, cuiusque sextātem,gummi vnc.I. arido vtere in balneo aut lauacro, & aqua marina ablue. Aliud efficax. Spumæ nitri H albæ drachmas viginti,cimoliæ drach.XII. melāthii dr. II. radicis bryoniæ drach.II. alcyonii drachm.VI. sulphuris viui drach.IIII. radicis chamæleontis albi siccæ drach. quatuor, trita in balneo inspergito & affricato. Aliud,

ſmegma. Ad omnem corporis pruritum & humoris atræ bilis fluxionem celebre. Veratri albi vnc.i. veratri nigri vnc.i. baccarum lauri ſextantem, ceruſſæ, pumicis vſti, teſtarum ſepiæ vſtarum, pompholygis, rutæ viridis, ſing. trientem, ſulphuris viui beſſem, ſpumæ nitri albæ beſſem, mellis beſſem, aloes quæ in vtriculis afferri ſolet, beſſem, aceti quantum ſatis. vtere in balneo. Remedium ad pſoras, Archigenis. Magni nominis eſt, & ad elephātiaſi laborantes, id quod ad pſoram feram à nobis priuatim eſt apparatum. Idipſum hoc modo habet: Rumicis ſatiui, & rumicum acutorum radicū faſciculos manipulares duos in aceto coquito. deinde in mortario tuſis, ac poſtea etiam in pila tritis, acetum paulatim inſtillato id ipſum in quo decoctæ ſunt radices, aut etiam aliud atque deinde hæc ipſis infarcito. Nitri drach. XLVIII. ſulphuris viui drach.xxv. thuris drach.xv. Omnia ad ſtrigmēti craſſitiem reducta vnito, ac æſtate quidē ad ſolē ſæpe illinito: hyeme verò in balneo donec exudarint. Apparatur autem à nobis pharmacum ad elephantiaſin ſummè congruum huiuſcemodi. Rumicis ſatiui & rumicis acuti radicum faſciculos manipulares duos in aceto coquito, tundito, ac terito, vt prædictum eſt. deinde hæc quamtenuiſſimè trita eis infarcito: Alcyonii lib.i. ſulphuris viui lib.i. ſpumæ nitri beſſem, teſtarum cochlearum vſtarum trientem, radicis chamæleontis nigri ſextantem. Omnia ſimul conteruntur, donec ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem redigantur: & illinuntur æſtate quidem ad ſolem ſæpe: hyeme verò in balneo, donec exudent.

Illitiones ad tumentes corporis eminentias, Cap. CXXIIII.

ILlinantur autem tumores in cute efferati & inflammati, ex glaucii ſucco, aut polii aut lycii, aut hypociſthidis, aut aloes, & ſimilibus ſuccis, aut alicæ vel erui farina cum plantaginis, aut polygoni, aut perdicii, aut portulacæ, aut braſſicæ ſucco diluta. Quòd ſi cataplaſmatis opus habeant loci inflammati, cum alica cruda polygoni aut plantaginis, aut marrubii ſucco admixto, cōteguntur. Poſtquam verò inflammationes mitigatæ & laxatæ remiſerint, herbæ ſerapiadis triteſticularis viridis folia tenera aut ſemina probè terito, & ægrum ad ſolem calidum locatum, ad horas duas defricato, atque vbi prodierit ſudor, vinum meracum vetus odoratum bibendum præbeto, rurſúſque herbam ipſam affricato. deinde ipſum in aqua marina abluito, & hoc quotidie per dies aliquot facito, & reperies ad ſanitatem conſequendam ſucceſſum. Optima eſt & hæc illitio Critonis. Ad tumentes eminentias, & ad faciei pruritus, ac principium elephantiaſis. Gummi albi, ſpumæ nitri, thuris, ſulphuris viui, ſingulorum par pondus in aceto diſſoluito, & ex probè penitus contritis paſtillos formato, eóſque in vmbra reſiccato. vſus verò tempore poſtulante, aceto dilutos illinito. Vbi autem exaruerint, ſubſcripta confectione defricato: eſt autem hæc. Saponis libram vnam, ammoniaci thymiamatis libram vnam, thuris quadrantem, ſpumæ nitri albæ quadrantem, maſtiches quadrantem. Ammoniacum cum aqua prius tritum, & ſapone ei adiecto, in figulino vaſe coquito, duob⁹ ſextariis aquæ affuſis, atque, vbi diſſolutus fuerit, thus, maſtichen, ſpumam nitri, vnumquodque per ſe tenuiſſimè tritum & vnitum adiicito. deinde in mortarium tranſlata & diligenter tuſa, in vitreum vas reponito, ac vtitor. Optimè faciunt & hæc ad tumores non inflammatos illita: Ammoniacum thymiama ex aceto, aut marrubii ſuccus & thus eodem modo, & verbenaca recta, & fel capræ aut hirci, & flos æris cum melle, & caninum ſtercus cum aqua, & aloe cum thure ex aceto mulſo potata & illita. Vtiliter illinitur & dictamni ſuccus melle cocto & cedria permixtus, & ſulphur viuum cum liquida pice, aut ſeſamum, aut amygdalæ amaræ, aut chamæleontis nigri radix ſimiliter cum liquida pice, & alcyonium cum cedria. Efficaciſſima verò eſt cedria cū phocæ adipe aut etiam vrſino illita, ita vt ſimul eliquatis ſulphur viuum infarciatur. Valde efficax & hoc eſt, ſi alumen liquidū linteolo illigatum & vſtum, deinde cum aceto acerrimo, & braſſicæ, aut ocymi ſucco tritum, illiniri præceperis. Aliud. Thuris, aluminis ſciſſi, cuiuſque ſextantem, ſulphuris viui, ramentorum plumbi, cuiuſque quantum ſatis eſt, vnito, & leuiter illinito, eminentiis ex pumice præfricatis. Aliud. Ammoniacum thymiama, & ſulphur viuum, & columbæ ſtercus, & vitrum tenuiſſimè tritum, in aqua, aut vino, aut aceto terito, & prout commodum æſtimaueris illinito. Aliud valde efficax. Cedriæ ſeſquilibram, aceti lib.ii. foliorum cupreſſi lib.i. folia tuſa ad biduum in aceto macerato: deinde excolato aceto, cypariſſum probè terito, eíque cedriam adiicito ac vnito. & cum vulturis pennis, ægro in ſole locato, illinito.

Aliud. Efficaciſſima eſt & hæc illitio. Auripigmenti drach.ſex, thuris drachm.octo, coſti drachmas duas, calcis drachm.quatuor, baccarum lauri ſextantem, cedriæ drachmas IIII. omnia teruntur, & cum foliorum populi albæ arboris decocto in coquendo inſpiſſato illinuntur. Aliud, ad faciei eminentes tumores præcipuè conducens.

Maſtiches vnc.i. myrrhæ drach.IIII. ſulphuris viui drachmas III. olei omphacini quantum ſufficit, vtere. Mirabiliter autem prodeſt ad faciei tumentes eminentias, ex Mileſia herba remedium. Tunduntur autem folia herbæ viridia cum axungia veteri, & imponuntur. Et rubefiunt ſanè inde plurimùm partes quibus impoſita ſunt: contrahuntur autem facilè, pane impoſito, aut cerato ex oleo amygdalino, rurſúſque in naturalem ſuum colorem reſtituuntur. Poſtquam verò exæquatæ fuerint eminentiæ, illitionem talem parato: Thuris vnc.i. gūmi albi vnc. i. cimoliæ trientem. vino veteri aut aceto trita illini. Emplaſtrum, quod & ipſum ad maiores & liuentes eminentias facit, inquit Archigenes. Terebinthinæ drach. x. radicis ariſtolochiæ drach.IIII. radicis capparis, veratri albi, ſulphuris viui, lapidis pyritæ, cuiuſq; dr.ii. thuris dr.i. terebinthinā liquefacito, & ab igne ablatæ reliqua tenuiſſimè trita infarcito. Optimè facit & Andronis paſtillus & Muſæ paſtillus ſimiliter illitus vterque. Maiores porrò tumores etiā emplaſtro aliquo diſcuſſorio cōteguntur. Efficaciter eis auxiliatur emplaſtrū ex aſellis ad meliceridas vlcera mellei humoris & ſtrumas deſcriptum. Magis propriè autem hoc conuenit: Olei cicini lib.i. ſpumæ argenti drachm.c. picis crudæ heminam i. ad lentum ignem aſſiduè agitando coquito: atque vbi coacta fuerint, ab igne ablatis chamæleontis nigri radicem tenuiſſimè tritam drachm. x. pondere inſpergito, & ex tithymali ſucco parum. Aliud. Ceram & viſcum cum modico myrteo oleo liquefacito, & diphrygis triti quod ſatis eſt inſpergito, ac vtitor. Aliud. Radicis panacis dr.IIII. nitri dr.v. calcis dr.i. ceræ drachm.II. adipis vrſini ſextantem. liquefacta aridis affundito, & miſceto. Cæterùm nigras eminentias aut valde liuidas, cum ſcalpello leuibus vulnuſculis impactis incidito: deinde ſplenio cruentis vulneribus deſtinato, & quod inflāmationem arcere poteſt, integito. eius generis eſt emplaſtrum Barbarum appellatū. aut ſalem tenuiſſimè tritum oleo ſubactum, & lanis ſuccidis exceptum imponito: & poſtea radicem maluæ teneram cataplaſmatis vice adhibeto. aut cerato ex diphryge cicatricem inducente vtitor. Audēdū autē in fortioribus corporibus, præſertim vbi prius corpori robur addideris, etiam excoriatorium ad impetiginem ferā deſcriptum illinire, citra tamen cantharidum admixtionē apparatum. quod vbi factum fuerit, & bullæ eruperint, eas viridi Epigoni emplaſtro quod Iſis à quibuſdam appellatur integito, & per balneas curato, & tunc lac potandum præbeto. Vlcerationes autem obortas, cerato ex diphryge cicatricem obducente, aut melino cerato ex vino apparato, ſanabis. facit idē & ex pompholyge cerată, & quod ex cadmia apparatum appellatur. Quòd ſi curationem difficulter accipiant, velut chironia vlcera tractato: ſi verò paſcēdo proſerpant vlcera, Corace paſtillo ex aceto mulſo apparato vtitor, aut paſtillo Andronis. Aliud ad vitiliginem quæ leuce dicitur, & ad pſoras. Calx in vino aut roſaceo fermentata cum aqua illinitur, & poſt hoc ceratum roſaceum adhibetur. Aliud celebre ad elephātiaſin. Atramenti ſutorii partes IIII. aluminis ſciſſi madefacti partes ſex, luto fuſco ſubigito, & ægro nudato

ac præfoto,corpus eius illinito. deinde lauato, ac rursus eodem modo foueto,illinito,ac abluito. quod vbi ter feceris,cutem rosaceo inungito, ægrúmque per totam noctem contegito,& reperies sanum. Aliud ad elephantiasi affectos,carcinomata,podagrã,articularem morbum, strumas, condylomata & cõuulsiones neruorum. Vulturis cerebrum vnà cum capitis ossiculis & reliquis carnibus capitis accipito,& in vino dulci coquito,atque excolata quidem illa proiicito:cum iusculo verò ipso,euphorbii,croci,atramenti Indici,piperis albi,castorei,myrrhæ, cuiusque sextãtem coquito,& foliorum rubi, seminis satyrii , cuiusque quadrantem , picis quadrantem , succi mandragoræ , cedriæ , cuiusque vnciam vnam , fel tauri aut capræ integrum,vermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero III. addito.hæc sanè omnia in vini dulcis sextariis nouẽ simul coquito. hoc iuramento adstrictus accepi,ne cuipiam reuelarẽ . Hic apparatus ad illitionem,in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. cæterùm cum penna vulturis etiam illinatur. Aliud ad elephantiasin, abscessus,condylomata, strumas,eminentias corporis,tubercula, pingue quiddã in se collectũ habẽtia,*Græcis* inde steatomata appellata,vnguium abscessus paronychias vocatos,& gutturis tumores qui bronchocelæ appellãtur:ad omnes item malignas eminentias quacunque corporis parte,multo experimento cognitum. Vulturem viuum accipito,eúmque in vini dulcis aut sapæ sextariis nouem aut sex suffocato. aut vulturinũ gallũ eodem modo tractato, & à vespera vsque ad matutinum ad vitis ligna coquito.Cæterùm ægrum tenui victu connutrito,sæpe etiam inediam perferre iubeto, & per subscriptum purgatiuum medicamentum purgato , pérque dies septem ex marina aqua lauato. Postquam verò vultur coctus fuerit ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à sole prolectus est, cani edenda proiicito:massas verò septem inde formatas cani dato. Vulturem autem ipsum per triduum à vespere vsque ad matutinum tempus, ne ab aurora conspiciatur, coquito,atque id similiter tertia die facito,probéque cõtectum omni die manè in domo tenebricosa reponito. Atque vbi tandẽ ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte,minimè verò in die,sequẽtia addito:Salis fossilis,algæ siue fuci marini in petris condensati trientem,(alii vnciam vnam habent)galbani,opopanacis, cuiusque sextãtem,colophoniæ, picis, cuiusque quadrantem,euphorbii,castorei,sanguinis capræ,cuiusq; trientem,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ glutinis aceto dissoluti,picis liquidæ,singulorum sescuncem,rutæ syluestris ramulos septem,catanancæ herbæ scrupulos tres, amianti scrup. I. polypathii herbæ quæ per contrariam affectionem luna desinente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ,sing.quadrantem,bituminis Iudaici sextarium vnũ, artemisiæ herbæ, chamæleõtis herbæ,cuiusque sextantẽ. Hæc omnia cũ iusculo vt dictum est apparato, probè trita committito,& vnito.Cæterùm vulturem primùm vnà cum pennis vsque ad pedes excoriato,atque ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam,& in fumum suspensam exsiccari finito:pedes verò in oleo coquito,& cum oleo podagricos, per vulturis etiam pennam,illinito.Neruos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito , & ab affectione eum liberabis, Porrò purgatiuum cuius mentionem feci,hocce est : Aloes vnciæ dimidium,gari, aceti,parem mensuram:vnito,& octauam sextarii partem bibendam præbeto. Ad condylomata in facie elephantiasi affectorum.

Thus cum vino austero tritum pinnulis illinito. Illitio alia optima ad elephantiasi laborantes.facit & ad pruritus. Gummi,gallarum,singulorum drachmas decem, pumicis drachmas viginti contundito & cribrato, ac vtitor vt optimo. Aliud etiam ad lepram. Veratri nigri, gummi,cuiusque quadrantem, spumæ ptisanæ quantum sufficit, coniice in ollam,& coque donec succulenta fiãt, ac tritis vtere.

Diæta elephantiasi correptorum, Cap. cxxv.

A DIæta elephanticorum talis sit:A somno membra eorum plurimùm & leniter manibus contrectentur. deinde aluus consueta recrementa deponat , & posthæc ipse æger sub diuo aut in porticu deambulet , mollibus calceamentis subligatis, conficiátque deambulando vsque ad stadia triginta. Deinde cataplasma ei imponatur primùm ex pane,aut faba cocta, aut ptisana, aut aliquo consimili illinatur:verùm ad vnumquodque prædictorum citrii acidi succus admisceatur,si haberi possit: aut si desit,peponum aqua. & post modicum interstitiũ
B aqua pura largè abluatur. Postea cerato rosaceo liquidiore facies supernè leuiter illinatur. Deinde vbi gestationis genere aliquo fuerit vectus,rursus deambulet cõcitatiore gressu.Postea verò potione aliqua ex prædictis accepta quotidiano alicui & cõsueto muneri vacet. Circa quartã autem horam cõcitatiore gymnasio exerceatur,& deterso sudore,vrsino aut vulpino adipe illinatur:qui si non adsint,caprinus,aut taurinus,aut equinus, aut aliquis ex volucrum genere,aut butyrum recens sumatur . Deinde cũ fœnigræci aut ptisanæ succo, qui parum ammoniaci cũ aceto liquefacti admixtum habeat,perfundatur,atque ita
C lauacro quodam præscripto vtatur. nociuum est enim affectioni siquis no lauet. Per interualla autem psilothro, vt dictũ est,defricetur: & quodã ex prædictis smegmate quotidie expurgetur.Commoda sunt etiam arida fomẽta,& post sufficientem ex dictorum vsu exudationem, natationes in mari, aut in sulphurulentis & aluminosis aquis,non extremè frigidis, quales sunt aquæ, Albulæ in Italia vocatæ. quòd si tales non adsint ,frigidæ lauacro assiduè vtatur,raróque balneum petat, nisi psilothri gra-
D tia,aut aliqua altera vrgente necessitate cogatur. Si verò quis ad frigidæ lauacrum cunctantior sit, cum in balnei aere plurima aqua frigida perfundi commodius erit. Præstat item solium ex decocto aliquo eorum quæ adstringũt apparare:plantaginis præsertim,aut rumicis,aut perdicii . quanquam efficacius omnino censeatur betæ decoctum,cui sanè & ex aceto parum est affundendum. Extergatur etiam(veluti prædictum est) in balneis cum quopiam prædictorum smegmatũ, & cum myrobalano assiduè ex aceto.Quibus deinde ablutis,ad acrimoniæ & mordacitatis curationem oleo lentiscino cum aceto &
E vino austero conquassato, aut ex oleo myrteo & pari vino conquassatis illinatur. Licet tamen aliquando parum ammoniaci , aut alumen rotundum in vino conterere. optimum est & butyrum recẽs illitum.Post lotionem & extersionem per tenera linteola, ad horæ dimidiũ quiescat:deinde aqua tepida hausta spontè vomat:aut si id facere nequeat, per immissionem digitorum . Postea modico interuallo temporis interposito, vinum absinthites aut origanites bibat,nõ infra heminæ mensuram, & pau-
F lo pòst cibus ei apponatur. A vino in posterum omnino abstineat,passóque & vino mulso, ab omnique cibo difficulter concoctili: & maximè à frigidæ potu . Cæterùm cibi,tẽpore purgationum,qui facilè secerni queãt,sumãtur.Panis hordeaceus,aut triticeus recens calidus.Ex oleribus,beta, & porrũ capitatum duabus aquis edulcatum: lactucáque & capparis ex aceto mulso.Ex mari verò herinacei recentes, ostrea, pelorides, pectunculi, tellinæ cum beta coctæ,& salsamentum vetus ex aceto mulso. Vbi verò post purgationes refocillare , & vires restaurare velimus,acria auferenda sunt,præter condimenta,quorum vt
G vrinam cientium vsus commodus est. Exhibendus est autem panis optimè præparatus, oua sorbilia, alica lota, & lac cum melle:omnia tamen cum pane.Ex oleribus, malua,rumex,sisarum,lactuca,seris,fœniculum,ficus coctæ:à quorum acceptione parum aquæ calidæ bibat,in qua decocta sint quæ vrinam moderatè cient. De cætero verò abstineat vt ne potet vsque ad cœnam . Bis enim cibum capere præstat quàm semel se explere: nam (vt dixi) etiam prandium ipsum simplicissimè paretur: cœ-
H nam magis variã concedo . In cœnam etiam duæ tertiæ panis partes reseruentur. Præbeatur item in ea piscis molli carne,non graueolens, coctus, simplici iusculo apparatus:& ex auiculis montanis extremæ partes & vẽtres:

ex pedeſtribus, hœdorum carnes, & leporinæ & dorcadum. Pro condimento & embammate ad intinctus, acetum ſquilliticum, & ſales ſquillitici commodi ſunt. Ex leguminibus, ptiſana vtiliſſima cenſetur. danda tamen & per interualla oryza, porro in cocturam eius addito. Ex fructibus conueniunt, ficus electæ, vua arefacta, pirum coctum in aqua mulſa, ſimiliter & cotonea: vnumquodque certo pro coniectura modo. à reliquis fructibus omnino abſtineant. Ex dulciariis mellitis, placentam dato ex amygdalis modicè toſtis, & paucis pineis nucleis, & cnici ſemine contuſo & cribrato, ac modico pipere apparatam. Ex bellariis, parum ex caricis aridis concedito, & vuas paſſas pingues, amygdala toſta, piſtacia, & terebinthos toſtos, & cicer toſtum, cnico cum eis torrefacto & muria adſtillata. In potu, aqua calida eis omnino conuenientior eſt. ſed viribus reſtaurandis vinum album & tenue, ac non valde vetus in cœna poſt cibos detur: quamminimum tamen potent, in ſitis tantùm expletionem. Reliquæ potiones ex vino & melle confectæ, propomata *Græcè* peculiariter appellatæ, vitandæ. Acetum autẽ mulſum non incommodè exhibetur tum ieiunis tum inter cibos, ſi ſtomachus tolerare poſſit. Somnus porrò diurnus nociuus elephanticis eſt: nocturnus autem aptiſſimus. Poſt longum à cœna interſtitium, deambulatio lenta ac ſenſim facta commoda eſt, quò cibi eo melius deſcendant. matutinarum verò exercitationum ſint ſtudioſi. Coitus affectioni infeſtiſſimus eſt. etenim non reperias vllum aliquem temere, qui exectus ab elephantiaſi apprehendatur, neque etiam facilè mulierem. fortè ob id quòd vtili ac bono humore ſeminis emiſſio prodeat, aut quòd largior generatio ipſius in ſeminariis locis ob materiæ ſpiſſitudinem contingat. multo itaque ſemine elephantiaſi correpti abundant. Nõ tamẽ abſurdũ fuerit pue rorũ gignendorũ gratia per rariora interualla coire: neq; enim intotum contagioſæ ſucceſſiones ipſius affectionis in omnibus fiunt. præſertim ſiquis optimè diſpoſitus, ad venerem incitetur. Quòd ſi ſuccedat curatio, etiã ad quoti diana vitæ munia obeunda demittantur, & longis peregrinationibus ſanitati vberius conſulant: ſi verò nõ ſuccedat, procul à mari & vrbibus ſegregentur.

De pruritu, Archigenis, Cap. CXXVI.

IN omnibus pruritibus, venæ ſectione vtendũ eſt: ſi iuuenes ſint, & multo ſanguine redundent qui ex eo laborant, & nihil aliud impediat eam admittere. particulatim autem & paulatim eum detrahere oportet, & quãdoque ſequenti die ſectione repetita rurſus auferre. deinde reſtauratis viribus, per purgatiuum pharmacũ aluus ſubducatur. Lauandi ſunt omnino quidem ieiuni, quandoque tamen vbi parum quiddam cibi acceperint. à concoctione autem ſecundario lauentur: ægrè enim humectari poteſt malum. Radenda etiam pilis obſita, & cum mal uæ ſylueſtris aut ſatiuæ, aut betæ, aut fœnigræci, aut ſeſami, aut furfurum decocto repurgãda. Totum verò corpus ex farina fabacea, aut lupinorum, aut myrobalani conſpergatur. Quòd ſi diutius duret affectio, fomenta quidem & lotiones ex ſaluiæ, myricæ, mercurialis, origani, pulegii, baccarum lauri, radicum cucumeris agreſtis decocto adhibeantur: ex lixiuio item & muria acida. Corpus verò nitro tenuiſſimè trito conſpergatur, vini fæce vſta & arida adiecta. aut cũ hac miſtura: Spumæ nitri albæ, ſulphuris viui, alcyonii vſti, ſingulorum æquales partes committe & inſperge. ſi verò intenſiorem vim eius facere velis, etiam veratrum album adde, eáque ſimul citra pinguium admixtionem corpori inſperge. Aliud bonum & mitius. Spumæ nitri libram vnam, thuris libram vnam, cimoliæ ſeſcuncem. Aliud. Atramenti ſutorii, thuris, ſulphuris viui, nitri, æquales ſingulorum partes in vino terito, & in prima balnei domo illinito: deinde lauato, & cum vino & oleo inungito: Aliud, ad pruritum totius corporis. Plumbaginis, ſpumæ argenti, nitri, cimoliæ, iridis, chamæleontis nigri radicis, pumicis, aluminis, ſulphuris viui, ſampſuchi, lapidis ſpecularis vſti, omnium æquales partes committito, ac vtitor in bal neo. Aliud ſmegma ad pruritus. Nitri libram vnam,

A pumicis vſti libram vnã, ſpumæ nitri ſeſcuncem, oſtreorum vſtorum quadrantem, baccarum lauri, coſti, nardi Celticæ, ſingulorum ſextãtem, cyperi vnc. I. folii malabathri quantum voles, odoris conciliandi gratia: contuſis & cribratis vtere in balneo. Aliud, faciens & ad pſoras.

Sulphuris, nitri, ſpumæ argenti, pumicis vſti, cumini, omnium parem modum ſume, & vtere. Inungendi ſunt & aceto ac oleo in quibus ſtaphis ſylueſtris ſit contrita, pu legii item ac thuris æquis partibus cum oleo & vino tritis. Frequentius verò cum cimolia in vino madefacta B eos expurga, aut cochleas terreſtres vſtas & tritas cũ melle adfrica. Optimum autem eſt & hoc in balneo: Mellis partes duas, aluminis liquidi partem vnam, coquito ad permutationem aliquantulam, ac vtitor primùm in ſo le, deinde in prima balnei domo: atque vbi parum humectati fuerint, thus cum ſulphure viuo, & nitri, & gummi æquali pondere trita arida corporibus eorum inſpergito. Critonis, ad pruritum vehementiorem. Foliorum lauri viridium faſciculum, ſalis pinguis cyamum I. aceti ſextarium vnum, olei lib. III. Omnia ſimul coquito, C atque vbi bis aut ter efferbuerint, ab igne auferto, & frigefieri ſinito: deinde oleum ſegregatum inungito. Aliud, ad ægrè tolerabiles pruritus. Fæcis vini vſtæ, nitri aſſati, cimoliæ, cuiuſque lib. I. ſtaphidis ſylueſtris quincũcem, iridis trientẽ, aceti ſextar. IIII. olei lẽtiſcini ſextar. II. arida cõtuſa & cribrata humidis excipito. Vſus eius eſt in ſole aut balneo. Aliud, Critonis. Radicis rumicis, fœnigræci, gũmi, ſing. drach. XII. ſulphuris viui, aluminis liquidi, cuiuſque drach. IIII. myrobalani, cimoliæ, fæcis vini vſtæ, cuiuſque drachm. ſedecim, aceti ſextarios duos, D olei ſextarium vnum, committito, ac vtere vt dictum eſt. Efficax eſt & id quod ex rumicis radicibus ad elephantiaſin eſt præſcriptum. Probè facit etiam ad omnẽ pruritum, inquit, oleum in quo rhododaphne incocta ſit, illitum. Aliud, ad intolerabilem pruritum, & qui domari non poteſt. Cæterùm quum neque venæ ſectio, neque defricatio aliqua quicquam profuiſſet, quidam ex huius remedii vſu malum exuperarũt. Teſtudo terreſtris viua in oleo coquitur, & ex oleo corpus inungitur. Sedant & pruritus valde egregiè, mori folia arida trita E affricta, & portulaca trita per ſe, & perdicium, & apium cum ſulphure viuo & ſale. Quum verò caliditas multa affuerit cum pruritu, ptiſanæ ſuccus commodiſſimus eſt, tum per ſe tum modico aceto admixto. Quòd ſi vehementer vrgeat afflictio, quædam ex prædictis ſmegmatis ad ptiſanæ ſuccum admiſceto. Vitãdæ autem ſunt inſolationes, præſertim in æſtiuo ſole. Aqua autem marina, maximè frigida, conuenientiſſima eſt pruritui. quare tentandum eſt vt æger bis & ter in die probè perfrictus in ea natet: bis quidem ante prandium, ſemel veF rò circa veſperam. Diæta boni ſucci & ventri commoda eligatur. & ſi aluus adſtricta ſit, catapotia ex aloe ſex numero in erui magnitudinẽ formata poſt cœnam præbe. Abſtineat æger ab omni acrium ciborum eſu, & ab omni ſalſo edulio, & à cunctis oleribus crudis. Ad ſcabioſos pruritus. Cæterùm ad pruritus ſcabie perplexos, lac ſciſſum aſſiduè adhibitũ cõmodum eſt, & ſmegmata omnia prædicta vtiliter adhibẽtur. Priuatim autem hæc: Myrrham cum aceto & oleo tritam illinendã præbe donec exudent: ſinapi item & myrobalanum cum aceto & G oleo eodem modo. Aliud. Spumæ nitri, alcyonii vſti, ſulphuris, ſing. æquales partes tritas & linteolo exceptas in oleo madefacito, & deinde ex arido accipito, locóſque donec erodãtur defricato, atq; ita aqua abluito. Aliud.

Ammoniaci ſalis, nitri aſſati, ſulphuris viui, ſing. vnciam vnam, myrti aridæ ſextantem. vtere ſicco. Aliud celebre. Farina cicerum cum caprini ſtercoris pari modo vtitor. Aliud ad pſoras, pruritus, vitiligines, & impetigines. Bituminis, ſulphuris viui, thuris, buccinorum vſtorum, æquales partes cum aceto & melle tritas adhiH be. Optimè facit & pulegium cum mannæ puluiſculo ex oleo & vino illitum. Vnguentum ad pſoras. Hederæ folia tenerrima & modicum ſalem cum vino & oleo trita illinito. Aliud. Oleum amygdalinum vinúmque

ac butyrum conquaſſata illinito. Aliud. Aloes,ceruſſæ,
ſpumæ argenti,ſyrici, plumbaginis, glaucii, recrementi
argenti,ſaponis Conſtantini,ſingulorũ æquales partes,a-
ceti & roſacei quantum ſatis eſt.vtere in balneo. Aliud
valde celebre. Nuces rancidas quindecim,ſulphuris vi
ui quadrantem,gari Pontici quãtum vſui fuerit. tritis vte
re in balneo. Aliud. Perdicium herbam cum ſale &
ſulphure affricato. Aliud experimento conſtans. Nu
ces rancidas quinquaginta,ſalis manus plenæ menſuram,
ſulphuris viui vnc.I.tritis vtere in balneo,ad defricatio-
nem oleo non adhibito: tque vbi exudarit,ægrum in ſo
lium calida expletum demittito.indéq; egreſſũ,rurſus de
fricato, & ſtatim rurſus in ſoliũ demittito. Aliud præ-
ſens remediũ. Panis aridi,nucũ iuglandiũ rancidarũ,æ-
quales partes,ſulphuris viui,paulo pl⁹ quàm pro panis mẽ
ſura:optimè terito,vino auſtero affuſo,donec ad ſtrigmẽ
torũ ſpiſſitudinẽ redigãtur,& abſque oleo in balneo affri
canda præbeto. Aliud. Saponis Gallici,nitri,pumicis,
ſulphuris viui,perdicii herbæ, cuiuſq; vnc.I.adipis porci
ni recentis vnc.XVIII.carpobalſami drach.IIII.vtere in bal
neo. Vnguentum optimum ad pſoras. Picis ſeſcun-
cem,ceræ quadrantem & vnc.dimidium,ſpumæ nitri ſe-
xtãtem,ſulphuris viui ſextantem, olei myrtei quod ſatis
eſt vt ad ſtrigmenti ſolidioris craſſitudinem redigatur.
vtere in balneo. Aliud. Pyrethri drach.IIII.herbæ la-
nariæ dr.IIII fœnigræci dr.VIII.cõtuſa & cribrata reponi
to. vſu verò expetente quantũ tribus digitis apprehendi
poteſt accipito,& cum aceto acerrimo conquaſſato: dein
de roſaceo ſufficienti addito,vnà cum ſmegmatis illini-
to. Aliud. Aluminis ſciſſilis,ſpumæ nitri,ſulphuris vi
ui,cuiuſque ſextãt. ſtaphidis ſylueſtris ſeſcuncẽ. aceto &
roſaceo diluta illinito. Aliud ad inueteratas pſoras.
Atramẽtũ ſutorium cum lacte & roſaceo tritum illini,
quidam verò cum adipe ſuillo vtuntur. Aliud. Chalci-
tidis,miſyos,æquale pondus. tritis cum vino & roſaceo
vtitor. Aliud. Nitrum aſſatum, ſulphur viuum,alu-
men vſtum, æquis partibus cum oleo circumlinito. Fa-
cit & cẽtaurea arida trita affricta,ſimiliter & chamæpitys.
Aliud. Raphani ſuccum cũ ouo in balneo diligenter
illinito,& in paucis diebus curabit ægrum. idem & rapi
ſuccus cum ouo probè facit. Aliud ad pſoras. Spumæ
argenti trientem,oua integra quinque,aceti lib.V.& dimi
diam,olei myrtei ſextarium vnum:trita illini. Aliud ad
pſoras ſanie fluentes & fœtidas. Mali Punicæ ramulos
teneriores aut folia tuſa terito,aqua aut poſca, prout me-
lius iudicaueris,affuſa illine aſſiduè, & miraberis. Aliud
ad pſoras ægrè curabiles, & principium elephantiaſis.
Serapiadis triteſticularis manus plenæ menſurã,radicis al
thææ tantũdẽ, hyoſcyami viridis tantundẽ,myrti viridis
tãtundẽ, ſquillã vnã mediocris magnitudinis,aut paruas
II. olei ſextar. tres,aceti ſextarios tres,ſpumæ argenti do-
drantem, ceruſſæ trientem, croci ſeſquiunciam, candi-
dum ouorum decem.Spumam argenti, ceruſſam, & cro-
cum cum aceto terito: herbas verò cum oleo & reliquo
aceto coquito, percolato, ac tritis affundito,& candida
ouorum addito, vnito, vtitor. Ego verò & perdiciadem
herbam adieci,& in magnis affectionibus etiam chamæ
leontem & roſmarinum herbam. Aliud ad pſoras,quo
vſus ſum in elephantiaſis principio. Nitri,aluminis,ſul
phuris viui,ceræ,cuiuſque ſextantem,picis trientem,olei
in quo rhododaphnæ coctæ ſint,libr.I. Cæterùm ego ſul
phuris viui ſeſcũcem cõieci,& pro arida pice liquidã in-
didi:& corpore ex his illito,vſque ad miraculum profeci.
Verùm vbi iã ad cicatricẽ perducta eſſent vlcera,ſulphu-
ris ſextantẽ,& picem aridam inieci. Ceratum ad pſoras,
valde celebre. Colophoniæ vnc.I. ceræ vnc.I. emplaſtri
ex ſuccis ſeſquinciam, myrti quadrãtem. Vſu expetẽte,
ſi quidem pſoræ fuerint aſperiores, ipſum vt habet adhi-
be: in exulceratis verò,roſaceo liquefacito, ac vtitor.
Aliud quo in exulceratis pſoris per omnia vtimur. Ce-
ræ ſextantem, picis aridæ ſextantem, emplaſtri ex ſuccis
quadrantem, roſacei trientem: liquefacito,ac vtitor vel-
uti eo quod præter opinionem auxilietur. Cæterùm ſi
diuturna ſit affectio, ſubſcriptis vteris. Epithema præ-
clarum.facit & ad vlcera cicatricem difficulter recipien-

A tia. Æruginis vnciam vnam, atramenti ſutorii vnciam
vnam,ceræ vnciam vnam,adipis porcini recentis ſextan
tem: liquefacta aridis committito & imponito, ac poſt
triduum ſoluito:facta verò exulceratione, velut igne am
buſta curato. Aliud epithema. Sandarachæ vnciam
vnam,ammoniaci vnciam vnam,terito, & terebinthina
excipito vt emplaſtri accipiant formam,& præfricto lo-
co,pellicula excepta,imponito,ac poſt dies quinque ſolui
to. Vbi verò tectorium vlceri fuerit inductum, eodem
B pharmaco donec tectorium excidat,vtitor. Ad exulcera-
tam autẽ cutem,iis quæ ambuſtis conueniunt vtendũ eſt:
&maximè emplaſtro ex ordeo apparato.Porrò vbi in cal-
lum induruerit affectio, magíſque fuerit exacerbata, ſe-
quentibus vtendum erit. Epithema ad pſoras in callum
obduratas,& ad leproſas diſpoſitiones: pharmacum pro-
ſperè accõmodatum:nam &callos coercet,& ex profundo
extirpat,& vlcerationes ad cicatricem perducit. ſolum e-
nim ea quæ præter naturam accreuerunt corpora contin
git. Farinæ lupinorum tenuiſſimè tritorum(ſylueſtrium
C quidem malim ſi adſint:aut ſatiuorum, ſi illi haberi non
poſſint)vnc.XIII.farinæ loliaceæ ſeptũcem,nitri rubri ſe-
ſcuncem, picis liquidæ Italicum ſextarium vnum, ace-
ti acerrimi Italicum ſextarium vnum, terebinthinæ
beſſem. picem cum aceto coquito, & vbi vnita fuerint,
terebinthinã adiicito,& ab igne ablata aliquomodo fri-
geſieri ſinito, & inſperſis ac infartis farinis aſſiduè agita-
to:deinde ad ignẽ lẽtiſſimũ admotũ coquito,indeſinen
térque agitato donec pharmacum à teſta in qua coquitur
incipit ſeparari. quo facto,ipſum in mortarium tranſlatũ
D & probè tritum reponito.vſu verò exigente, præfricto ex
nitro loco, linteolo exceptum nouo & denſo imponito,
ac poſt tertium diem ſoluito,& alia noua ſplenia concin-
nata imponito,atque id vſque ad perfectam ſanationem
facito. Oportet autem non modò hoc epithema, verùm
etiam alia quæ ex aceto & pice cruda apparantur,in loco
ſub diuo apparare. facilè enim dehiſcunt & diſparantur.
Heraclides in æreo vaſe coquendum eſſe admonet,& te-
rebinthinam poſtremam coniiciendam. Oribaſii,ad vl
ceratas & feruidas in ſuris eruptiones. In balneis quidẽ
E myrobalanum & ſulphur cum liquido cerato leuiter illi-
nito:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderit, ex
oleo myrteo cum vino inungito,aut ex roſaceo aut lenti-
ſcino eodem modo. potes & lentiſcino citra vinum vti.
Ad pſoram,Magiſtriani,valde neceſſarium. Rhododa-
phnes ramulos in oleo coquito.deinde nuces rancidas &
ſulphur viuum in mortario terito, infuſóque ad ea oleo
ſimúlq; trito,locos in ſole illinito, & poſt horã lauato, &
ſanabis. Aliud præter opinionem ad pſoras faciens:
Ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſulphuris viui,ceræ,ſing. ſextan-
F tem,oua numero duo.Oua recentia in aceto per tres dies
ac noctes macerato,deinde vnà cum putaminibus trita,
reliquis probè tritis aridis admiſceto,& ceram cum roſa-
cei lib.II.& dimidia liquefactam cum eis committito,ac
vtitor in balneo pro vnguento. Aliud ex ochra ad pſo
ras commodum: Spumæ argenti trientem,ceruſſæ vn-
ciam I.ochræ ſextantẽ,cadmiæ vnciam vnam,ceræ trien
tem, olei myrtei lib.II.arida cum vino terito, & liquefa-
cta affundito,ac vtitor.

Ad pruriginoſas papularum eruptiones,
G
Cap. CXXVII.

DIphryges cum aceto illinito,& mori radicem ex ace-
to,plumbaginem,rubiginem ferri, miſy, cyclamini
radicem,omnia ex aceto: alumen omne melle coctum,ru
tam cum ſale & oleo,ceruſſam & argenti ſpumam ex ace
to,rutam cum cerato myrteo quadrupla parte. Aliud ad
pſoras, humentes lichenes, pinguéſque & tumentes ac
multo humore manantes, mirabile. Cadmiam vino
& oleo tritam illinito. Ad omnẽ pſoram vlceratam cũ
pruritu aut dolore, & ad vlcera capitis manantia, eryſipe
lata,& herpetas. Plumbi vſti,cadmiæ,plumbaginis, cu-
H iuſque vnc.I.ſcoriæ argenti quæ & helcyſma,ſeſquiunciã,
ſpumæ argenti ſeſquiunciã,vini & olei omphacini aut ro
ſacei quantum ſufficit. vtere ad omne vlcus aut papulam
in toto corpore,præter opinionem enim facit,præſertim
in infantibus. Aliud ad pſoram aſperiorẽ & tubercula

optimum. Cadmiæ,ceruſſæ, ſulphuris viui, maſtiches, cuiuſque vnc. I. ceræ quincuncem, roſacei dextantem. vtere,locos ex eo integẽdo. In balneo autem ex pharmaco vnc. I. & ſapone ſeſquiũciã miſceto, ac illinẽda dato.

Ad puſtulas pſydracas Græcis appellatas,& ad papulas ex feruore aut ſudore obortas, Cap. CXXVIII.

A Fiunt in toto corpore puſtulæ,dolorem inducentes citra ſaniei collectionem.Eas eczemata, ab ebulliente feruore,*Græci* vulgò appellant.In his plumbago conuenit cum vino aut lentiſcino oleo trita,aut ceruſſa cum vino B &oleo myrteo,aut minium ſinopicum cum adipe ſuillo recenti,aut miſy aſſatum cum vino & roſaceo. Ad exulceratas puſtulas. Vbi verò exulceratæ fuerint puſtulæ, ſubſcriptis vtendum erit:Scoriam plumbi,& ſpumam argenti,pari pondere vino & oleo myrteo excepta illine. Aliud. Malicorii,ſpumæ argenti, atramenti ſutorii,ſingulorũ æquas partes cum vino & roſaceo illine. Aliud. Baccarum myrti nigrarũ,malicorii, atramenti ſutorii, ſpumæ argẽti lotæ,ſing.æquale põdus cũ oleo myrteo illinito. Smegma,ad puſtularũ eruptiones. C Farinæ fabarũ, ptiſanæ mola tritæ,radicis polygoni contuſæ & cribratæ, terræ cimoliæ toſtæ,ſingulorum drach.II.ſpumæ nitri albæ drach.I.thuris tenuiſſimè triti tantundem. vſus eius in balneo eſt. Ex eo autem quãtum ſufficere putaueris accipito,ac cũ oui cãdido ſubigito: deinde corpus ex eo circũlitũ exſudare ſinito: à balneo autẽ ex roſaceo aut myrteo corpus illinito. Aliud ſmegma. Cimoliæ drach. II.farinæ erui drachm.II.quod ex myrobalano contuſa & expreſſa reliquum eſt,tantundem,iridis tuſæ drach.II.nitri dr. II. myrti ſiccæ tuſæ dr.dimidiũ: D tritis vtere vt dictum eſt. Aliud. Radicis hyoſcyami contuſæ drach. I.farinæ lupinorum drach.I.cimoliæ drach.dimidium,iridis drach.III.& dimidiam:tritis vtere vt dictum eſt.

Oribaſii, ad nigras cicatrices inalbandas, Cap. CXXIX.

SPumæ argenti,menthæ,thuris,æquales omnium partes,cum melle vtitor. Aliud. Stercoris crocodili dr. X.thuris drach.I.ceruſſæ drach.II.aut ex aqua aut cum cerato cyprino mixta illinuntur. Aliud. Columbinum E ſtercus ex aqua illinito,ipſúmque citò abluito ne exulcerationem inducat. Aliud. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,ſingul.pares partes cum aceto illinito. Aliud. Hirundinis ſtercus ex aqua illinito. Aliud. Saponis,ſtercoris canini albi,ceræ,olei inalbati,æquales omnium partes committe ac vtere. Aliud. Nitri,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,ſulphuris viui, ſingul.æquas portiones in aceto albo terito, aut vino & aqua trita modicè illinito,ne exulceratio ſuccedat. De impetigine, præſcriptum eſt Sermone octauo. De herpete, & ſimilibus,in Sermone quartodecimo. F De verrucis,tum quæ myrmeciæ,à formicis:tum quæ thymi,à ſimilitudine caculminum thymi, appellantur,item in decimoquarto Sermone ſcribetur. Ad papulas autem infantium,in quarto Sermone tractata ſunt remedia

Ad vlceroſas papularum eruptiones,tum in tibiis tum in toto crure obortas, Cap. CXXX.

IN balneo ex myrobalano & ſulphure cerato liquido exceptis leuiter illinantur, & in aquam leniter calidam G demittantur:poſtquam verò frigidæ aquæ ſolium inſcenderint,loci ex myrteo oleo cum vino,aut roſaceo,aut lentiſcino cum vino inungantur. lentiſcino etiam per ſe vtendum. Probẽ faciũt ad eas & mali Punici putamina vino cocta & trita, ac cerato modico liquidiore ex myrteo aut roſaceo oleo apparato excepta & illita. Facit & myrſinatum dictum pharmacum,&emplaſtrum ex ordeo cum largo roſaceo aut myrteo dilutum & illitum. Aliud. Valde commodum & hoc eſt,quod in adoleſcẽtulo quopiam ſumus experti,qui pſoram multam inueteratam iã, H ac aſperrimam circum crura habebat,quæque à genubus vſque ad pedum digitos procedebat. Semen lini cum aqua contuſum quamcraſſiſſimè illinito, & aſſiduè tanquam vehementer approbato vtitor. Aliud valde efficax, in quodam qui aſperrimam pſoram circum crura habebat,cõgnitum, in quo adeo affectio ipſa inualuerat, v elephanticorum corporibus non abſimilis eſſet: qui ſanè in paucis diebus ſanatus eſt. Sulphur viuum quamtenuiſſimè tritum,amurca & oleo exceptum, in balneo ad defricationem exhibeto,&poſt balneũ ex eodẽ illinatur.

Ad cicatrices nigras ex vlceribus relictas, Cap. CXXXI.

QVãdoquidem verò in profundorum vlcerum curationibus cicatrices nigræ cõflantur,etiã de his dicere operæpretium fuerit.Differunt autem cicatrices à vitiligine nigra, quæ alphos appellatur, in hoc quòd læue corpus habent. vitiligo enim tum aſpectui tum tactui aſpera ſubiacet. Ad nigras itaque cicatrices ſubſcriptis vtendum eſt:Plumbi vſti,ſpumæ argenti,æquales partes cum vino tritas,& in cerati craſſitiem redactas,reponito. vbi verò vſus expetit,vino & roſaceo liquefactas, & ad pinguis emplaſtri ſpiſſitudinem deductas illinito. Aliud. Sulphuris viui,& myrobalani, æquas partes cum aqua illine,aut terebinthina exceptas,& veſtis detritæ panniculo infartas impone. Aliud. Myrobalani vnc.I. ſtercoris columbini vnciam.I.melanthii ſextantem,tritis vtere pro ſmegmate.poteris & cum aceto illinire. Aliud. Myrobalanum,ſulphur viuum,alcyonium,cum aqua ad ſtrigmentorum ſpiſſitudinem redacta illinito. Aliud. Buccinorum vſtorum ſextantem,thuris vnciam vnam, illine cum aceto. Oribaſii,ad cicatrices nigras. Radicis cucumeris ſylueſtris viridis drach. duodecim, adipis ſuilli recentis drach.quindecim,aluminis ſciſſi drachm. duas, ſulphuris viui, nitri,cuiuſque drachmas duas. Aliud. Spumæ argenti,ceruſſæ,æquales partes lotas terito,& cum oui cãdido illinito. Smegma cicatrices inalbans. Cimoliæ,ſtercoris columbini,ſaponis,thuris,æquales omnium partes cũ aceto affricato, & rurſus ex eodẽ illinito. Aliud. Veratri albi dr.II.thuris dr.II.ſpumæ nitri drachm.vnam,cimoliæ drach.I.vtere cum aceto. Aliud. Bryoniæ radicem conciſam,in oleo donec ſucculenta reddatur coquito,& oleum ipſum aſſiduè illinito. Aliud. Erucæ ſemen cum felle bubulo, aut alio quod haberi poſſit, illinito. Aliud. Spumæ argenti ſextantem,ſulphuris viui vnciam vnam,erucæ ſucco trita illini : vbi verò exaruerint, laua: à balneo verò ex ſola argenti ſpuma cum erucæ ſucco illine. Aliud. Talum ouillum vſtũ cum vino terito ac illinito. Paſtillus ad cicatrices nigras in quacunque corporis parte. Cornu ceruini vſti,buccinorum vſtorum, ſpumæ argenti, ceruſſæ, thuris,alcyonii vſti,ſingulorum vnciam I.piperis ſeſquiunciam, ſulphuris viui ſeſquiunciam, gummi vnciam vnam,cum vino paſtillos quemadmodum noſti formato.

Alius paſtillus,per experientiam concolores cicatrices faciens. Lapidis pyritæ,comæ abſinthii,lupinorum amarorum,pompholygis,cimoliæ,ſtercoris columbini,myrobalani,melanthii,æquales ſingulorum partes in paſtillos cum aceto cogito, ſimilitérque vtitor. Ad cubitorum & coxendicum nigredines ex cinctura obortas. Alcyoniũ vſtum,ſiquidem tenera cute præditus ſit,cum aqua:ſi verò duriorem cutem habeat,cum aceto ſtatim à balneo illinito. Smegma idémque illitio,ad nigras in toto corpore cicatrices:Farinæ fabarum Italicam chœnicem vnã, baccarum lauri drach.VIII.veratri albi drach. VIII. myrobalani drach.IIII.ſpumæ nitri drach.IIII. contuſa reponito:vſu verò exigente,cum aqua illinito.vtere & pro ſmegmate in balneo. Aliud. Farinæ erui,ſpumæ nitri albæ,radicis bryoniæ,alcyonii aſperi,myrobalani,ſingulorum æquales partes committito,ac vtitor vt dictum eſt.

De vitiligine ſeu alpho, Cap. CXXXII.

VItiliginum,quæ alphi *Græcis* dicuntur,generatio,eiuſdem ſpeciei eſt cum leuce & lepra,non tamen omnino in profundo caro in eis affecta eſt,ſed ſumma tantùm cutis,& velut ſquamulæ quædam vitiligines ipſæ affixæ inhærent,albæ quidem ex pituita,nigræ verò ex atræ bilis humore obortæ.Dictus eſt autem *Græcis* alphos, ex eo quòd colorem cutis immutet: immutare enim apud veteres,ἀλφαίνειν dicebatur. Ad albas igitur vitiligines & nigras communiter faciunt,folia fici,ſulphur viuum,alumen, æqualibus partibus cum aceto illita : quare eis vt

præſtãtiſſimis,vtaris. Aliud,ad vtraq;. Calcẽ aqua multoties lotã in æſtiuo ſole deſiccato:vſus verò tẽpore cũ aqua liquefactam dilutiorem illinito. Ad nigras vitiligines. Ad nigras verò vitiligines priuatim ſubſcriptis vtendũ eſt: Veratri nigri,terræ Cimoliæ,æquales partes aceto aut aqua dilutas, & ad ſtrigmẽtitiam ſpiſſitudinem redactas in ſole illinito,præfricto antea loco. Aliud. Radicis narciſſi,ſeminis vrticæ,cuiuſque ſextantem,nitri rubri vnciam vnam cum aceto illine. Aliud. Veratri nigri, nitri, æquis partibus ex aceto vtere. Aliud. Cochleas terreſtres vſtas & cum melle tritas, poſt modicum temporis interuallum affricato. Ad inueteratas nigras vitiligines,& ſuperficie iam in callum indurata, ſubſcriptis vtendum eſt: Radicis chamæleontis nigri dodrantem,ſulphuris viui ſextantem,ſpumæ nitri vnc.vnam. Vtere in aceto diſſolutis,illinendo ad ſolem. Aliud. Alcyonii ſextantem, nitri ſextantem, ſtaphidis ſylueſtris vnciam I. ſulphuris viui vnciam vnam. hæc arida adſeruato, primúmque pſilothro vtitor,& interiecta vna die corpus in balneo humectum ex aridis conſpergito, & ſudorem ab eo excludet. Aliud. Alcyonii vſti,ſpumæ nitri,ſulphuris viui,veratri nigri, ſingulorum æquas partes cum aceto illinito,& cum eodem etiam in balneo defricando repurgato. Aliud odoratum efficaciſſimum. Veratri nigri drach. octo,iridis,ſpumæ nitri,coſti, cuiuſq; drach. quatuor,cum aceto illinito, & in balneo citra pinguitudinis admixtionem affricato. Optimè facit & adhæc id quod ad albas vitiligines apparatur adiaptotõ(ex eo quòd citra opem non dilabatur)inſcriptum. Smegma ad nigras vitiligines. Radicem cucumeris ſylueſtris contuſam & cribratam affricandam exhibeto. Aliud. Foliorum fici in vmbra deſiccatorum drach. ſex, ſimilaginis drach. quatuor,nitri drach. octo, alcyonii drach. octo. contuſa,cribrata reponito. Ante vſum autem,ad ſolẽ exudare affectũ oportet:deinde inſpergere, & ſinere exſiccari:deinde citra olei admixtionem defricare. Hoc in quinque diebus vitiligines curat. Aliud. Melanthii, veratri albi,coſti,ſingulorum drach. quatuor,nitri drach. duodecim. Vtere in balneo citra pinguium admixtionem. Manifeſtum eſt autem(etiamſi nullus dicam) quòd prius ex hiera Galeni corpora purgare oporteat,aut ex colocynthide & aloe catapotiis: deinde verò ſubſcriptis vti. Bulbos cum aceto tritos illinito. poteris item purgatiuis ex veratro nigro & epithymo vti. Ad vitiligines albas. Hos itidem prius cum Galeni hiera purgare oportet, aut per catapotia ex colocynthide & aloe formata,deinde ſequẽtibus vti. Dracunculi radicem,aut ari radicem,cum farina ordeacea ex aceto illinito. Aliud. Bulbos tritos cũ aceto illinito. Aliud. Althææ ſemen cum aceto tritum illinito. Aliud. Bryoniæ radicem cõciſam cum oleo decoquito, donec oleum inde ſucculentum reddatur,& aſſiduè illinito. Aliud. Baccarum lauri, cimoliæ,nitri,æqualibus partibus vtere cum aceto. illine autẽ ad ſolem,& poſt paruum interſtitium aqua ablue. Aliud. Fœnigræci trientem, ſpumæ nitri ſextantem, alcyonii vſti vnc.vnam, cum aceto illinito. eodem etiam pro ſmegmate in balneo vtitor. Aliud valde efficax. Alcyonii vſti,ſulphuris viui,veratri albi, ſpumæ nitri,æqualibus partibus in balneo ad defricandum vtere: cum aceto item in ſole illine. Aliud adiaptoton (quòd citra opem non dilabatur)appellatum. Radicis chamæleontis albi drach. octo,alcyonii vſti, ſulphuris viui,atramenti ſutorii,ſpumæ nitri,cardamomi,pyrethri, foliorum fici ſylueſtris,aluminis liquidi,pulueris calcis viuæ, qui parietibus adhæret domus in qua calx repoſita eſt, ſingul. drach. quatuor tere,& in ſole cum aceto illine,ægro prius in balneo ex eo defricto. facit & ad vitiligines nigras. Aliud ad nigras ac albas vitiligines celeberrimum. Myrrhæ,ſulphuris viui, ſpumæ nitri,veratri albi, cuiuſque ſextantem,alcyonii vſti ſeſcuncem. Vtere confidenter pro ſmegmate in balneo:& in ſole item cum aceto illinito.

De leuce vitiligine altius inſidente,Galeni,
Cap. CXXXIII.

PItuitoſus & lentus ac viſcoſus ſanguis, & affectorum locorum debilitas, cauſæ ſunt ob quas leuce genera-
A tur. Quum enim ex pituitoſo ſimúlque viſcoſo ſanguine,
caro per multum tempus connutritur,facillimè leuce o-
mnis per profundum ipſius pituitoſa oboritur,neque po-
teſt amplius delatum ad locum nutrimentum ad propriã
naturam in rubedinem tranſmutare. Accedit his quòd &
ipſe qui ad locum influit ſanguis, pituitoſus veluti præ-
dictum eſt exiſtit. Qualem igitur locuſta, aut cancer flu-
uialis, & ferè omnia exanguia oſtrea ex natura ſua carnẽ
habent: talem habent & ex tranſmutatione ac in aliam
ſpeciem degeneratione, ii qui leucis corripiuntur: ete-
B nim hanc carnis affectionem ita appellant ab albo colore
nomine accepto. Quum enim in pilo obſitis locis leuce
oboritur,pilo locos ipſos non denudat, ſed canos omni-
no facit: ſi verò loci piloſi glabri & pilis nudi reddantur,
incurabilis leuce cenſetur. Ad leucas igitur ſubſcriptis
remediis vtendum eſt: Fici ſylueſtris nigræ virgultorum
libram vnam, rutæ ſeſcuncem, miſyos vnc. vnam, calcis
viuæ vnc.vnam,aceti acerrimi quantum ſatis eſt. conte-
re obnixè,& paſtillos informa, eóſque in vmbra reſicca.
Vſu verò exigente illine in ſole, loco prius confricto: &,
C ſi bullæ oboriantur,eas acicula penetrato,& ceratum im-
ponito. Aliud. Fici nigræ virgulta in aceto macera-
to, & quamtenuiſſimè terito,eíſque ſpumæ nitri,ſulphu-
ris viui,fructus myricæ, ſingulorum æquales partes ad-
miſceto,& locum cum nitro prius defricato, indéque in
ſole illinito,diligenter obſeruans ne vlceratio ex eis cõ-
ſequatur. Aliud. Fici nigræ folia viridia in aceto ma-
cerato:ſit autem aceti tantum vt ea ſuperet & penitus cõ-
tegat. deinde contuſa & trita cum ſufficiente calce viua
miſceto,& locis prius exterſis in ſole illinito, vſquequo
D lẽtigini ſimilem imaginem ipſa leuce induat, atque de-
inde fici ſuccum recentem ſupra iſtam illitionem indu-
cito,ipſámque leucem ſolam aliquandiu confricato,& ne
vicinas partes exulceres obſeruato. egregiè enim auxilia-
tur. Aliud,ad leucem diuinum donum: facit & ad le-
pram. Sandaracham terito,eíque nucum iuglandium vi-
ridem teſtam adiicito, ac adfuſo aceto, rurſus ſimul
probè terito,& loco prius deterſo, in ſole illinito. quòd
ſi acre ægro appareat,paucum panem admiſceto, & aſſi-
duè lauato. Aliud, ex cuius vſu ſæpicule laudem ade-
E ptus ſum. citra exulcerationem medetur. Vſus ſum eo in
muliercula quadam quæ in fronte leucem habebat, &
valde egregiè vires ſuas declarauit. Seminis cardamo-
mi ſeſcunciam, atramenti ſutorii ſextantem, ſulphuris
viui drach. quatuor, aluminis rotundi & ſciſſi, cuiuſque
drach. quatuor,cum aceto diligenter terito,locóque ex ni
tro & aceto præfricto,in ſole illinito. in quibuſdam ſanè
bullam quotieſcunque illinitur producit: qua ſublata le-
pram item tollit. Aliud, ad leucas & lepras. Nucum
iuglandium immaturarum & adhuc acerbarum exterio-
F rem corticem viridem detrahito, & fici nigræ ſylueſtris
ramulos amputato,& ad hæc ſpumam argenti coniicito,
ac cum aceto coquito, terito, & ad vnguenti formam re-
ducito,ídque ipſum in ſole illinito. in decoquendo etiam
hordei grana ſeptem addito. hinc enim ſufficientis de-
coctionis ſignũ habebis,vbi videlicet hordei grana cocta
videris. Aliud,Archelai. Veratri nigri,radicis bryoniæ,
radicis chamæleontis nigri, ſulphuris viui, atramenti ſu-
torii,miſyos,alcyonii,foliorũ fici nigræ ſylueſtris, ſing.
æquales partes cõtuſas per anguſtiſſimum cribrum excu-
G tito,deinde in mortarium coniicito, & aceto affuſo dili-
genter terito,atque vbi ad liquidiſſimi cerati ſpiſſitudi-
nem fuerint redacta, in pyxidem plumbeam recondito.
Vſu autem expetente,loco prius cum nitro perfricto, ad
ſolem liquidius pharmacum illinito. ſummè etiam ad le
pras conducit. Ad leucas quantumuis craſſæ exiſtant:
Adarces,canchryos,ſulphuris viui,æquales partes: vnum-
quodque per ſe priuatim contundito & cribrato, deinde
ſimul cum aceto ad multos dies ſufficiẽter in ſole terito,
& loco prius confricto, non aceruatim illinito ſed dilu-
H tius, obſeruans etiam in principio ne cutis exulceretur.
In progreſſu verò temporis. parum quid ex veratro, tan-
tundémque ex gallis, ad trita prædicta admiſceto. A-
liud. Olus eſt in Syria folia habens ſeridis anguſto fo-
lio præditæ. vocatur autem lepidium, & cum lacte con-

ditum,seruatur: cum radice verò eius lanæ tinguntur, & nigrum induunt colorem. Hoc ipsum olus tritum & impositum, cutem liuidam reddit & attollit, vt excoriatæ similis videatur. Est autem radix eius alba, crassitudine digitali: ex qua in sole siccata corticem detrahere oportet, & per diem vnum in acerrimo aceto macerare: deinde manè probè & constanter terere, affusóque aceto sufficiēti ad strigmētitiam crassitudinem redigere, atque ita repositum adseruare. Vbi verò vsus exegerit, locum nitro defrictum paulisper transpirare sinito, atque ita pharmacum ipsum ad calentissimum solem illinito, & quodammodo adfricato. deinde acetum paulatim ad illitum instillato. Quum verò æger vellicationem ac morsum perceperit, eum ad tolerātiam inhortator. bullæ nanque succedent, quas acicula penetratas excoriare oportet. Vbi itaque excoriatæ fuerint, si quidem affectus locus excoriatus concolor appareat, ipsum vt secundum naturam habentem & restitutum sinito: si verò non, rursus ad duos & tres dies idem pharmacum illinito, donec omnino perfectè videris locum ipsum sanatum. Aliquibus verò ex hac curatione bullæ non erumpunt, verùm locus ipse excoriatur. hos itaque velut igne ambusta curare oportet. Aliud. Floris mali Punici drach. octo, spumæ nitri drach. quinque, alcyonii drach. tres, sulphuris viui drachmas duas. vtere cum aceto. Est item Siccum optimum ad leucas, & inspergitur postquam exciderint crustæ ex acribus pharmacis obortæ. Cæterùm ad cicatricem obducendam, & cicatrices reliquo corpori concolores reddendas, aceto excipe, & loco probè præfricto illine. vbi verò bullæ emerserint, pharmacum ipsum cum melle cataplasmatis modo impone. efficacius autem fit, si pro sulphure veratrum nigrum coniiciatur. Smegmatis porrò ad leucen itémque lepram plurimis ex præscriptis illitionibus vti oportet. Præclarissimè autem ad ipsos Siccum magnum facit, quod Indum inscriptū est, quo etiam ad elephantiasin, & omnem cutis scabriciem: ad articularem item morbum, & membrorum resolutiones, & ad hydropicos vti conuenit: Salis ammoniaci, salis communis, salis Cappadocici, salis amari, nitri assati, farinæ fabaceæ, pumicis vsti, spumæ nitri, singulorum trientem, veratri albi, veratri nigri, radicis struthii, radicis bryoniæ, cyperorum, aluminis liquidi, aluminis scissi, floris iunci odorati, gummi, iridis, lapidis specularis vsti, testarū sæpiæ, seminis lini, costi, baccarum lauri, farinæ lupinorum, pulegii, thuris, seminis viticis, singulorum sextātem, ostreorum vstorum, radicis dracūculi, fæcis vini vstæ, pyrethri, radicis chamæleontis nigri, sulphuris viui, staphidis syluestris, sinapis, radicis pæoniæ, sampsuchi, spicæ nardi, comæ marrubii, fœnigræci, grani cnidii, phylli, singul. vnc. vnam, radicis cucumeris syluestris, cimoliæ, gallarum, singulorum scrup. sedecim.

De lepra, Archigenis, Cap. CXXXIIII.

EX crasso ac viscoso, & magis atræ bilis humore, lepra generatur. Differt autem lepra, à leuce & alpho vitiliginis speciebus, in eo quòd lepra aspera est ad cōtactum, & pruritum locorum inducit. cutis enim sola est quæ affecta est. vnde & excoriata cute, caro subiecta sana reperitur. in leuce verò, velut dictum est, subiecta cuti caro tota per profundum transmutata est, ad albidiorem colorē & superficies affecti loci læuissima est, & confricta citius rubescit, præsertim in iis qui facilè curantur. at verò alphos in superficie hæret, & velut squamæ cuti affixus est. Cæterùm à scabie differt lepra, quòd in scabie quidem furfuracea quædam cuti inhærentia apparent: in le-

A pra verò quædam velut magnorum pisciū squamæ. Differt autem lepra ab impetigine syluestri, eo quòd impetigo orbiculatius semper ad vicinos locos proserpit: lepra verò non ita eodem modo. Ad leprā igitur faciunt plurima ex iis quæ præscripta sunt ad leucem: peculiariter autem talia: Glutinis, saluiæ, lacrymæ oleæ syluestris, sing. drach. octo, corticis radicis capparis, gummi, singul. drach. sedecim. Vtere cum aceto illinens præfrictis in sole. Aliud. Cardamomi, atramenti sutorii, aluminis rotundi, radicis chamæleontis nigri, nitri assati, farinæ lo-
B lii, singulorum æquales partes. loco ex nitro præparato, medicamētū hoc in sole impone. Aliud. Atramēti sutorii drach. II. sulphuris viui drach. II. cardamomi drach. IIII. farinæ lolii dr. VIII. foliorū fici drachm. VIII. carnis caricarū pinguiū drach. octo. aceto trita impone, & alternis solue, ac rursus lotis impone. Aliud. Veratri nigri, sulphuris viui, radicis bryoniæ, nitri, bituminis, foliorum fici, misyos, alcyonii vsti, radicis chamæleontis nigri, atramenti sutorii, singulorum æquales partes. vtere cum aceto ad præfrictos in sole. Aliud ad lepram experimento
C cognitum. tollit eam per dies quinque: Æruginis drach. quatuor, resinæ pinus liquidæ drach. tres, thuris recentis drach. duas. Arida cum aceto terito, & adiecta resina liquata præfrictis imponito, & alternis soluito: & reperies lepram splenio adhærentem. deinde vero loco per poscā deterso ac confricto, vt cruentus fiat, rursus impone. At si exulceratio facta fuerit, per muriam & lenticulam cum melle depurga. & postea per ceratum ad ambusta paratū: curationem perfice. Aliud ad lepras, ipsas excorians: Radicis chamæleontis nigri partem vnam, succi thapsiæ
D partem vnam, ventrium cantharidum, sulphuris, æquales singulorum partes pice liquida excipe, & loco illine, vbi prius ipsum probè confricueris. postquam verò bullæ ac pustulæ excitatæ fuerint, lenticulam cum melle impone. Archigenis ad lepram, Magistriani. Arietis nigri adipem accipito, & locum ex eo assiduè inungito: & in paucis omnino diebus citra exulcerationem eam tollit. Aliud. Seminis raphani drach. quatuor, sandarachæ drach. sedecim, lupinorum aridorum decorticatorū, sulphuris viui, sing. drach. sedecim, gallarum omphacinarum, veratri nigri, gummi, sing. drach octo. Aceto excipe
E & præfricto ex fici nigræ foliis loco, illine in sole. cum eodem item in balneo citra olei admixtionem sicco, per dies nouem defricato. Critonis, ad lepram, veluti Oribasius tradit: Farinæ lolii chœnicem Italicam vnam, cardamomi drach. quatuor, spumæ nitri drach. quatuor, atramenti sutorii drach. octo, radices hastulæ regiæ medias IIII. terito omnia & misceto. Vsu verò expetēte, quantum satis videbitur accipito, acetóque acerrimo coquito, & vbi ad cerati spissitudinem redegeris, crassius illinito,
F loco tamen prius ex nitro cōfricto: supernè verò linteolū obligato, idque tertio quoque die soluito, frigidáque abluito, ac rursus illinito. Aliud, vt Oribasius tradit. citra exulcerationem persanat: Radicis rumicis syluestris drachmas vigintiquatuor, gummi drach. duodecim, sulphuris viui drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, gallarū drach. quatuor. Rumicis radices in aceto ad tertias decoquito, eisque tritis reliqua admisceto, ac simul terito: ad finem verò etiam gummi addito. Vsus autem tempore loco prius ex nitro confricto, illinito: sequenti verò die laua-
G to ac similiter curato. Vtere eo & ad impetigines ac psoras asperas ac scabras. Oribasii, ad leprosos. Succi radicis hastulæ regiæ sescūcem, sulphuris viui drach. quatuor, mannæ drach. decem, nitri drach. octo: illine cum aceto.

INDEX EORVM QVÆ IN SECVNDO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

De affectionibus sedis, Cap. I.
De inflammationibus sedis, Cap. II.
De fissuris sedis, & de tuberculis, Cap. III.
De thymis in sede ac reliquo corpore nascentibus, sycosique ac verrucis formicariis appellatis, item de clauis, Cap. IIII.
De hæmorrhoidibus sedis, Cap. V.
De hæmorrhoidum chirurgia, Cap. VI.
Ad anum aut sedem procidentem, Cap. VII.
De prolabentis sedis perustione, Cap. VIII.
De abscessibus sedis, Cap. IX.
De vlceribus sedis proserpentibus ac depascentibus, Cap. X.
De fistulis ani, Cap. XI.
Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.
De thymis in pudendis, Cap. XIII.
De rimis in pudendis, Cap. XIIII.
Medicamenta ad rimas ac reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.
Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.
Ad nomas in pudendis, Cap. XVII.
Ad carbunculos pudendorum, Cap. XVIII.
Ad interna in meatu vrinæ vlcera, Cap. XIX.
Ad scabiosum ac pruriginosum scrotum, Cap. XX.
De testium ac scroti inflammatione, Cap. XXI.
De hernia aquosa, Cap. XXII.
De hernia intestinorum, Cap. XXIII.
De hernia inguinis, Cap. XXIIII.
De emplastrorum præparatione ac coctura, & quæ in ea coniiciuntur, Cap. XXV.
De cruentorum vulnerum curatione, Cap. XXVI.
De sauciatis neruis, Cap. XXVII.
Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.
De neruorum contusione, Cap. XXIX.
De glandularum inguinis inflammatione, Cap. XXX.
De quacunque inflammatione, Cap. XXXI.
De abscessibus Cap. XXXII.
De cauis vlceribus non malignis: & ratio curandorum vlcerum, Cap. XXXIII.
Medicamenta quæ per linamenta induntur, & ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.
De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Cap. XXXV.
De vlceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Cap. XXXVI.
De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus, Cap. XXXVII.
Sicca, vlceribus non malignis cicatricem inducentia, Cap. XXXVIII.
Emplastra quæ non maligna vlcera cicatrice includunt, Cap. XXXIX.
De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus, Cap. XL.
Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem resiccant vlcera maligna, Cap. XLI.
De vsu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.
De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.
De emplastrorum compositione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.
De vlceribus quæ post obductam cicatricem rursus rumpuntur, Cap. XLV.
Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.
Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.
Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.
Ad nomas & putredines vlcerum, Cap. XLIX.
Sicca crustam inducentia, inter quæ etiam pastilli multi vsus, Cap. L.
De sanguinis eruptione, & quæ crustam inurunt, Cap. LI.
Exedentia & vrentia medicamenta, Cap. LII.
De finibus, Cap. LIII.
De finibus attritam cutē habentibus, Cap. LIIII.
De fistulis, Cap. LV.
De gangræna & sphacelo, Cap. LVI.
De canceratis tumoribus, Cap. LVII.
De carbunculis, Cap. LVIII.
De erysipelate, hoc est igne sacro, Cap. LIX.
De herpete, Cap. LX.
Ad epinyctidas, hoc est pustulas noctu erumpentes, Cap. LXI.
De terminтho, Cap. LXII.
De papulis siue pustulis, Cap. LXIII.
Ad ambusta ab igne, Cap. LXIIII.
Ad flagellatos, Cap. LXV.
Ad desquamata, Cap. LXVI.
Ad intertrigines, Cap. LXVII.
Ad contusa & sugillata, Cap. LXVIII.
De ruptione, Cap. LXIX.
De vulsione, Cap. LXX.
Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.
Ad laxos articulos, Cap. LXXII.
Ad perniones, Cap. LXXIII.
Ad digitorum pterygia siue reduuias, Cap. LXXIIII.
Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.
Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.
Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.
Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.
Ad scabros ac leprosos vngues, Cap. LXXIX.
Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.
De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.
Ad clauos, Cap. LXXXII.
Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.
De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.
De brachiorum ac crurū dracunculis, Cap. LXXXV.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICInæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti, Sermo secundus.

De sedis, pudendorum ac scroti affectionibus, & de simplicibus medicamentis quæ in emplastra coniiciuntur. Et de cruentis vulneribus & inflammationibus, abscessibus que, ac vlceribus veteribus.

De affectionibus sedis, ex Galeno, Caput I.

AFFECTIONES circa sedem ob multas causas difficulter curantur. Nam & valde tenero sensu prædita pars est: sæpe verò dictum est, tales partes facilè ab acrioribus ac austerioribus medicamentis irritari: & ipse superfluitatũ alimẽti trãsitus, tum per se mordax est, tũ ob id maximè quòd simul cum ipsis pertransit bilis, & aliquando quidam serosi humores. Et adhæc accedit, quòd neque præfinitum est medicis certum tempus ad medicamenta imponenda: sed aliquando etiam tempore non conuenienti, ægri ad recrementorum excretionem progrediuntur. Quin & humiditas ac caliditas locorum, siccantibus simulque frigefacientibus opus habens, non parum efficit vt vlcera ægrè curabilia fiant. Mordent enim adstringentia: locus autem ferre non potest morsum, quum subtili sensu præditus existat. Quapropter conueniunt ipsis medicamenta quæ adstringũt citra asperitatem: qualia maximè sunt ex metallicis, ea quæ neque acria, neque acerba valde sunt. hæc enim lota, citra mordacitatem faciunt id quo opus est. Horum igitur in summa memores, materiam experimento cognitam consequenter scriptam habete.

De inflammationibus sedis, Cap. II.

AD inflammationes ani, siue ex fissuris, siue ex tuberculis, siue ex vlcere fuerint. Palmarum passarum sextantem, panis siliginei vnc. vnam; croci drach. duas. palmas & micas panis sapa præmaceratas terito ac illinito. quum autem inflammatio cessauerit, imminuto pane, palmulas & crocum auge, donec curetur. curata verò inflammatione, vtere sicco hoc ad vlcus: Cerussæ & syrici pares portiones siccas tritas insperge. facit hoc etiam ad tubercula condylomata appellata. Medicamentum optimum ad sedem: curat fissuras, & tubercula consumit, & dolorem confestim eximit. sanat etiam vlcera depascentia, ac maligna, & ægrè cicatricem accipientia. deprimit præminentia, & replet caua. facit etiam ad tibiarum vlcera, & ea quæ dulcia appellantur sanat. Mastiches, cerussæ, spumæ argenti, succi hyoscyami, sing. vnciam vnã, olei myrtei aut lentiscini, quò strigmentosum pharmacũ fiat. Quòd si etiam amplius quid de hyoscyami succo cõieceris, prodest. reponitur in plumbea pyxide. Medicamentum ad sedem, Oribasii: Olei myrtei lib. vnam, cerussæ trientem, thuris sextãtem. Cerussam cum oleo myrteo ad mellis compagem coctam, ad thus in mortario tritum affunde, & vnitis vtere. Phicotyche Oribasii emplastrum probatum: Thuris drach. decẽ, myrrhæ drach. septem, opii drach. quatuor, butyri drach. quatuor, aluminis scissi drach. vnam, cadmiæ vstæ ac lotæ, pompholygis vtriusque drach. sex, ceræ Tyrrhenicæ drach. quatuor, vitellorum ouorum assatorum, numero quatuor, adipis anserini drach. sedecim, rosacei drach. sedecim, medullæ ceruinæ drach. quatuordecim, cerussæ drach. quatuordecim, plũbi vsti & loti drach. VIII. lapidis hæmatitæ drach. vnam, œsypi drach. quatuor & dimidiam. arida teruntur cum vino. Ambrosia emplastrum Oribasii. Ceræ, mellis, rosacei, spumæ argenti, cerussæ, adipis caprini, butyri recentis, singulorum quadrantem, thuris vnciam vnam. Aliud emplastrum sedis, dolorem mitigans ac adimens. Spumæ argenti, cerussæ, ceræ, sing. vnc. vnam, rosacei sescuncem, croci drach. quatuor, medullæ ceruinæ drach. quatuor, amyli drach. quatuor, meliloti vnc. vnam, terebinthinæ drach. duas. aliquando & ouorum assatorum vitellos duos aut tres. Spuma argenti & cerussa lotæ ac siccatæ miscentur, deinde teruntur passo cum meliloto,

A croco & amylo. Emplastrum sedis ex cerebellis, Andreæ: Adipis anserini curati, ceræ, thuris, medullæ ceruinæ, floris rosarum, pompholygis lotæ, cadmiæ teneræ lotæ, plumbi vsti loti, singulorum drach. quatuor, cerussæ drach. octo, cerebellorum gruum drach. duas, opii sesquidrachmã, œsypi drach. quinque, succi intybi cochleariũ vnum, rosacei sescuncem. præpara, & vtere velut dictum est. Ad inflammationem ignis sacri in sede. Empla-
B stri ex succis lib. vnam, panis siliginei libram vnam, croci vnciam vnam, opii drach. quatuor, rosacei libr. duas. Crocus & opium passo macerantur, panis verò in aqua, & ad ipsa trita affunduntur liquida. facit etiam ad podagras, in calida intemperie ac fluxione biliosa, ad eminentias protuberantes. De rumicis agrestis radice humida adhuc, corticem detrahe, & ipsam radicem parum contusam vt ex proprio succo madescat, statim eminentiæ ipsi affrica post factam alui exonerationem, nimirum vbi aqua ablueris, & linteo deterseris humiditatem. hoc decrescẽte luna fiat. Aliud optimum ad omnem sedis inflammationem. Malicorii sesquiunciam, meliloti vnciam
C vnam, fœnigræci cyathos duos, vini dulcis veteris heminas quinque. coquito ad tertias, & abiectis herbis, terito in vino cerussæ lotæ sextantem, pompholygis lotæ vnc. vnam, thuris trientem, plumbi vsti vnciam vnam: & liquefacito ceræ Tyrrhenicæ sextantem, olei myrtei quadrantem, rosacei quadrãtem, butyri recentis insulsi sextãtem, œsypi vnc. vnam, medullæ ceruinæ vnciam vnam, adipis anserini trientem: hæc liquefacta frigefacta ac erasa, ad trita adiicito, & intybi succum paulatim adstillato, & probè vnitis vtitor. Aliud Andromachi, quo vtor, in-
D quit. Rosarum viridium drach. septem, capitum papaueris drach. quatuor, oua cruda integra duo, butyri recentis, œsypi, malicorii læuissimè triti, sing. drach. sedecim, mellis dodrantem, rosacei aut myrtei sescuncem, ceræ bessem. Aliud, quo vtor, ait. Cerussæ drach. quinque, spumæ argenti lotæ drach. quinque, thuris drach. sex, aluminis drach. tres, croci obolos tres, vini & rosacei quantum satis est.

De fissuris sedis & de tuberculis, Cap. III.

E TVberculum quod condyloma appellatur, in sede fit, ruga aliqua corporum in ano reduplicatorum insurgente, ac præter naturam intumescente. Quum enim sinuosus sit anus, rugas coagmentatas habet. vbi verò amplius intumuerit ruga, tũc sanè fit condyloma. & aliquando quidem citra inflammationem fit, & molle est: quandoque verò cum inflammatione, & durum est ac dolorosum. At verò fissuræ ac rimæ in sede fiunt, quandoque in adstrictiori parte, siue musculo adstringente: quando-
F que verò in ano: & aliquando ex influentium acrimonia consistunt: aliquando autem propter condylomatum inflammationem ac distentionem, partes circumfisæ rupturam sustinent. Curationes autem primùm quidẽ fiunt per medicamenta. dilata verò curatione, dum & indurantur & callosæ fiunt affectiones, chirurgiam adhibere oportet, ita vt in condylomatis quidem æger commodè locetur, & ipsum condyloma volsella distentum funditus excidatur: in fissuris autem, vt callosa rimæ labia deradantur, quò fupina ac recẽs vlceratio fiat ad facilem curationem. Post chirurgiam consequens curatio primùm est
G suppuratoria, deinde repurgatoria, postea ad cicatricem perducens. Quæ verò in principio adhibentur ipsis auxilia, talia sunt. Ad condylomata pharmacum, quod contrahit ac cõsumit ipsa: Misy assatum terebinthina liquida excipe, vt emplastri compagem habeat, & adhibito prius per aquam fomento impone. vtere velut admirando. Aliud. Testas ouorum vstas ac tritas lauato, &

ſiccatas inſpergito. Aliud Lucii. Ad inflammationes ſedis & rimas, ac condylomata. facit etiam ad rimas pudendorum inflammatas: Ceruſſæ quincuncem, ſpumæ argenti lotæ ſextantem & vnciæ dimidium, recrementi plumbi loti, aluminis ſciſſi, thuris, ſingulorum ſextãtem. Hæc cum vino albo veteri trita, ad ceratum myrteum ac roſaceum admiſceto, ac vtitor. Facit ad ſordida vlcera ſedis, maximè verò circa coronam glandis & præputium conſiſtentia, quæ neque linamentis repurgãtur, & à medicamentis ad depaſcentia vlcera deſtinatis exacerbantur. In ſumma verò perfuſiones in condylomatis adſtringentes eſſe oportet, & medicamenta ipſorũ adſtrictionẽ quadam participare debent. Aliud ad rimas in ſede inflammatas, & ad condylomata. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ac lotæ, ceruſſæ lotæ, ſpumæ argenti lotæ, ſingulorum ſextantem, ceræ quadrantem, ouorum duorum aſſatorũ vitellos, ſapæ cyathum vnum, roſacei cyathũ vnum. vtere. eſt valde commodum etiam ad antiquata. Ad rimas inflammatas, morſuſque ac feruores, quo ego ſemper vſus, nullo alio opus habui. Collyria aſteris aut thuris, aut aliquod conſimile, ſucco hyoſcyami & ſapa diluito, & roſaceo ſufficienti addito quò ſtrigmẽtoſum pharmacum fiat, ex hoc anum aſſiduè illinere iubeto. Et primùm quidem dolores ſedat: celerrimè verò etiam vlcera ſanat. Potes & ſpecies collyrii accipere, & cum hyoſcyami ſucco terere, ac paſtillos efformare: & vſus tempore cum ſapa ac roſaceo diluere. Aliud Andromachi, quo vtor, inquit, ad rimas ſedis & condylomata inflammata. Lapidis hæmatitæ, ammoniaci thymiamatis, thuris, aluminis rotũdi, ſingulorum drach. xii. (in alio exemplari, ſextantem) gallarum, croci, ſingulorum drach. vnam, terebinthinæ drach. quatuor, ceræ Tyrrhenicæ drach. duodecim, roſacei drach. decem. vtere ad ſedem quidem cum roſaceo: ad vterum verò cum vnguento Salca appellato. Aliud ad condylomata & rimas, quo melius non eſt. Aluminis ſciſſi drach. tres, croci drach. quatuor, ceruſſæ drach. duas, opobalſami drach. vnam, thuris drach. quatuor, aloes drach. vnam, œſypi drach. octo, ceræ drach. octo, liquabilia liquefacito, & ad arida trita affundito, ac vnitis vtitor. Ad rimas in ano ac pudendis. Reſinam pinus ſiccam cum roſaceo terito, donec ſtrigmentoſa fiat, & oui aſſati vitellum admiſceto ac illinito. Ad rimas ſedis, inflammationéſque ac condylomata, puluis ſiccus mitigans ac eximens dolorem. Rhoidarii, ſyrici, ceruſſæ, ſpumæ argenti, æquales portiones ſiccas inſperge. Aliud. Foliorum hederæ ſiccorum cinerem cum vino & roſaceo in pila plumbea tere, ac vtere. Aliud. Cineris raſuræ linteorum vſtæ, & amyli, æquales partes tere, & foliorum oleæ viridium ſuccum miſce, ac illine. Aliud Maiæ ſiue obſtetricis ad fiſſuras & condylomata. Gallæ drach. octo, plumbaginis drach. octo, myrrhæ drach. quatuor, ceruſſæ drach. quatuor, tritis vtere. prodeſt ad omnia. Paſtillus Aretæ Andromachi, pharmacum accõmodatum ad rimas & condylomata, in maximis doloribus citò liberat. Stybii, acaciæ, plumbi vſti & loti, ſingulorum drach. ſedecim, cineris ſiue ſpodii pompholygis lotæ, drach octo: fructus ericæ, aluminis ſciſſilis, thuris, atramenti ſutorii, myrrhæ, opii, ſingulorum drach. octo, Vino terito velut collyrium, & excipe ac forma in paſtillos, quos vſus tempore paſſo diluito. Paſtillus ad ſedẽ & omnia ani vlcera, rimas ac condylomata: Pompholygis lotæ, terræ Samiæ, amyli, terræ Lemniæ, aloes vſtæ ac lotæ, thuris, ſãdycis, plumbi vſti & loti, radicis ſymphyti, centaureæ, ſingulorum ſextantem, croci, ſquamæ æris, opii, tragacanthæ, ſingulorum ſeſquiunciam. Excipe vino, & vtere vt voles. Paſtillus ex ſolano halicacabo, velut Heras prodit, qui ad rimas parari ſolet in ſede ac pudendo, & ad vlcera, cõdylomata, ad verrucas thymos ac formicarias appellatas, & ad omnem eminentiam. facit & ad puſtulas nocturnas, papulas, reduuias circa vngues & ignem ſacrum, & ad aures purulentas, & labiorum ac plantarum fiſſuras. Spumæ argenti drachmas vigintiquatuor, ceruſſæ drachmas duodecim, corticis radicis halicacabi ſicci drachmas octo, atramenti ſutorii drachmas quatuor. Terito velut collyrium cum aqua, & forma paſtillos, ac vtere, ad valde inflammata cum lacte muliebri, ad ea quæ cicatrice opus habẽt cũ vino. Andromachus autem hunc paſtillum ſic præparat: Ceruſſæ libram vnam, ſpumæ argenti, corticis halicacabi, atramenti ſutorii, rubricæ ſinopidis, ſingulorum ſextãtem (in alio exemplari ſeſcuncem) terito cum aceto, ac formato paſtillos.

Medicamentũ cicatricem inducens vlceribus in ſede. Cadmiæ vſtæ & vino extinctæ ſextantem, ceruſſæ lotæ vnciam vnam, plumbi vſti ac loti vnciam vnam, ceræ vn-
B ciam vnam, olei myrtei libram vnam. Sicca cum vino terito ad dies ſufficientes, & ceratum liqueſactum adiicito, ac vtitor vnitis. Aliud ſiccum, ad rimas præputii ac ſedis, inducit cicatricem: Cadmiæ, ceruſſæ, thuris, æquales partes. facit & ad alia vlcera mirabiliter. Aliud cicatricem inducens: Cadmiæ ter vſtæ ac lotæ, plumbi vſti ac loti, diphrygis, ſingulorum vnciam vnam. Vino trita excipe, cerato habente ceræ quincuncem, terebinthinæ drachmas quatuordecim, olei myrtei quincuncem: & vnita ac in maſſam coacta ſeruato. Vſus verò tem-
C pore, de pharmaco ſextantem, ceræ trientem, olei myrtei quantum ſatis eſt accipe. Aliud ſiccum, rimas ac vlcera ad cicatricem perducens: Seminis ſpinæ Ægyptiæ ſextantem, maſtiches vnciam vnam. Singula ſeorſim trita miſcentur, & poſt ſedatas inflammationes inſperſa cicatricem inducunt. Aliud. Lapidis Phrygii ter vſti ac vino extincti, cadmiæ vſtæ lotæ, ceruſſæ lotæ, aloes, thuris, ſingulorum drachmas quatuor, ſquamæ æris lotæ drachmas duas, diphrygis drachmas duas, diligenter tere: ac vtere. Aliud. Fructus ericæ, gallarum, thuris, acaciæ,
D pares portiones ſiccas inſperge.

De thymis in ſede ac reliquo corpore naſcentibus, ſycoſique ac verrucis formicariis, itẽm que clauis, Cap. III.

THymi appellationis originatio tranſſumpta eſt à cacuminibus eiuſdem nominis herbæ in montibus naſcentis. Thymi enim in corpore tuberculoſæ ſunt eminentiæ, aſperæ, ſubrubræ, oblongæ, præter naturam auctæ, ſanguinem effundentes dum auferuntur, amplius
E quàm pro apparente magnitudine. Abundat autem hæc affectio circa ſedem & pudenda ac media femora. quandoque etiam in facie cõſiſtit. Et quidam ſanè parui ſunt, & vocantur thymi: aliqui verò magnitudine excedunt, & appellantur ficus: & aliqui manſueti ſunt: aliqui verò maligni. Manſueti igitur thymi, carunculæ ſunt paruæ quidem, verùm inæquales, obſcuris eminentiis exaſperatæ, albicantis coloris, aut ſubrubræ, & doloris expertes. Maligni verò thymi, duriores ſunt & aſperiores ac maiores, fæculenti ac liuidi coloris, doloroſique ac punctorium
F dolorem inducentes, & exacerbantur maximè ad manuum contactum & medicamentorum adhibitionem. Sunt autem omnes manſueti facilè curabiles: maligni verò incurabiles. Curantur autem aliquando hi, non locali exectione, ſed cum ablatione totius partis in qua ſunt. Ad thymos. Saluiam herbam ſiccam tuſam cum pinguibus caricis præbe edendam, & diſparebunt. Verùm in pecoribus ordeum rori exponito, & eandem herbam inſpergito, & edere ſinito, ac miraberis. Ad eminentias. Soleas veteramentarias humidas vri-
G to ac terito, & vino præimbutas imponito. Aliud. Serpentis exuuium tritum carne caricarum reiectis granis excipito, & emplaſtri modo imponito: ſi verò intra ſedem fuerint, glandulam inde facito, ſubdito, ac miraberis. Aliud. Caninum ſtercus album vſtum ac tritum, & vino madefactum imponito. Cæterùm verruca, acrochordon *Græcis* dicta, tuberculoſa eſt eminentia: Nomen verò inde habet, quòd ſimilis eſt vertice ſuo reſectæ chordæ iuxta extremitatem. At verruca formicaria, tuberculoſa ac calloſa eſt eminentia, nigricantis coloris, fundamentum latum habens, & ad cutem reſidens,
H ad contactum dolorem exhibens eiuſmodi qualis à morſu formicæ animalis contingit: vnde etiam nomen habet. Verùm in ablatione ſanguinem fundit, non pro ap-

A parentis magnitudinis ratione. Clauus autem callosa est eminentia, capiti claui assimilis. frequens autem est circa manuum extremitates,& circa calcaneum. Appellant porrò etiam in facie orientes magnas eminentias, ficus: à magnitudine imposita appellatione. Proinde conandum est vt per pharmaca, tum mansuetos, tum malignos thymos curemus, ita vt mansuetis quidem, ea quæ consumere ac contrahere possunt adhibeamus: malignis autem, ea quæ ad cancerata vlcera describentur, præsertim in mammis ac vtero. At vbi victa fuerint pharmaca,& B curatio protrahatur, thymos quidem qui sunt in musculo ani adstrictorio, volsella attractos radicitus excindere oportet,& siccum medicamentum sanguinem sistens inspergere, quale est quod flauum appellatur: & post chirurgiam, pharmaca resiccantia adhibere donec perfectè curentur. nam vnctuosa curatio affectionem refricat. Si verò in partibus magis expositis fuerint thymi, post exectionem quum magni fuerint ac multi, vstionem adhibere expedit ad sanguinem sistendum,& regenerationem in posterum prohibẽdam. Adhibita igitur vstione, C curatio decernatur communis ad perusta: primùm videlicet ea quæ crustas amouere potest: deinde repurgatoria: postea resiccatoria. Crustas autẽ remouere possunt in talibus, lac & mel per linamenta adhibita. Quòd si scalpello solùm excisi fuerint thymi, post excisionem siccum sanguinem sistens adhibeatur,& reliquus curationis ductus resiccans, velut dictum est. Pharmaca cõsumentia ac resiccantia thymos,& verrucas formicarias atque acrochordonas. Medicamenta quæ consumunt ac resiccant thymos, sunt ea quæ communiter curant etiam reliquas verrucas: quale est hoc quod facit ad thymos in se- D de ac pudendo, aut in alio corporis loco obortos. Aluminis scissi, atramenti sutorii vsti, glutinis, singulorum vnciam vnam, squamæ æris sextantem. Trita glutine excipito cum aceto prædissoluto, illinito. Ad thymos in sede,& dura ac non inflammata condylomata,& ficus. Squamæ æris drachmam vnam, sandarachæ drachmam vnam, auripigmenti drachmam vnam, aluminis scissi drachmas duas. Terito per se singula,& cum rosaceo,& ad strigmentitiã crassitudinem redacta largè illinito,& rasuram linteoli imponito, atque bis singulis diebus cu- E rato. at verò in aliis corporis partibus aceto diluta illinito. Mirabiliter autem contrahit ac deprimit thymos in sede ac condylomata,& inflammata lenit, pastillus superiore capite descriptus, Arete appellatus. Heraclidæ Tarentini ad verrucas formicarias inueteratas: Sulphuris viui, sandarachæ, atramenti sutorii, singulorum æquales partes, terito cum aceto,& pastillos formato. & vsus tempore aceto dilutos illine. Nos autem apposuimus his etiam elaterium pari portione,& ad formicarias atque acutas verrucas mirabiliter profuit: verùm in formicariis F primùm scalpello circumscalpere oportet, atque sic pharmacum illinere. Oribasii ad formicarias verrucas & acrochordones: Chalcitidis drachmas sex, sandarachæ drachmas quatuor, cadmiæ drachmas decem, cum aceto assiduè illine donec exciderint. Aliud melinum siccum, geminæ mixturæ, Heliocaes, *hoc est sole ustum* appellatum: Calcis viuæ partes duas, auripigmenti partem vnam. auripigmentum aqua prius terito,& calcem adiicito,& in vase aqua repleto siccari sinito. Hoc vbi ter- G tiò feceris, in vas fictile procul ab omni humiditate deponito. facit ad verrucas formicarias,& instar chordæ apicis acutas, pterygia, callos, nomas,& epulidas. Aliud. Auripigmenti drachmas octo, sandarachæ drachmas sex, elaterii drachmas octo, sulphuris viui drachmas sex, radicis chamæleontis nigri drachmas quatuor. Aceto diluta cogito in pastillos,& vtere cum aceto. Verùm in formicaria verruca basim prius circumscalpe, velut dictum est. Aliud pharmacum accommodatum. hoc vsus sanaui thymos malignos: Elaterii drachmas octo, auripigmenti tantundem, sulphuris viui drachmas sex, gluti- H nis piscium drachmas quatuor, trita excipe glutino aceto prædissoluto. Et vtere in aliis quidem locis cum aceto dissolutis: ad sedem verò cum rosaceo. Quomodo verò

A gluten piscium dissoluere oporteat, dictum est in capite De sanguinem spuentibus, in pastillo qui gluten piscium recipit, Sermone octauo. Ad thymos valde malignos post exectionem & vstionem exorientes. verrucas item formicarias,& instar apicis chordæ acutas. Pastillus Pasionis: Squamæ æris drachmas duodecim, æris vsti drachmas octo, salis ammoniaci drachmas octo, aluminis rotundi drachmas octo, thuris drachmas sedecim. Omnia terito excepto thure, ad multos dies aceto affuso in sole. Deinde thus adiice, ac rursus probè tere,& pastillos effor- B ma, eósque assiduè cum aceto illine, donec penitus exciderint: ad eos verò qui in sede sunt, cum passo diluito. Cæterùm ficus ablatos,& thymos ac condylomata curat,& rursus generari non sinit,& iam extantes præclarè tollit, cinis lignorum vitis cum aceto illitus,& cinis ex vinaceis vstis cum aceto.

De hæmorrhoidibus sedis,
Cap. V.

HÆmorrhois appellationis originationem habet à sanguinis fluxu. est autem velut dilatatio localis in C sede facta, vasis quibusdam istic apertis,& progressu temporis callosioribus factis. Hæmorrhoidum verò aliæ sunt cæcæ, aliæ apertæ. cæcæ sunt quæ omni tempore inflatæ sunt,& nihil excernunt: apertæ verò sunt quæ per tempora sanguinem effundunt. Hæc affectio malorum plurimorum caũsa hominibus existit. nam & deformitatem,& miseram vitam hæmorrhoides inducunt: multos verò etiam vita priuant. Et deformitatem quidem, propter coloris totius corporis vitiationem, ex euacuatione succedentem: miseram verò vitam, propter corpo- D ris debilitatem. Quandoque autem & de vita periclitantur sic affecti, quum ob excedentem euacuationem perfrigeratum hepar, aquam inter cutem operatur. Conuenit igitur recta diæta ac venæ sectione præmissa, hæmorrhoidum extirpationem moliri,& nullam penitus relinquere, quemadmodum quibusdam visum fuit. possibile est enim incolumes euadere, optimúmque curationis finem assequi, post hœmorrhoidum extirpationem, eos qui opportuno tempore venæ sectione & conuenienti diæta semper vtantur, quemadmodum Hippocrati pla- E cet. Inquit enim, Hæmorrhoidas sananti inueteratas si non adseruetur, periculum est hydropem aut tabem succedere. Non enim (velut quidam opinantur) dixit, si non vna fuerit seruata hæmorrhois ad sanguinis excretionem: sed dixit, Si non adseruetur, hoc est si non conuenienti diæta vtatur. Quòd autem sic velit Hippocrates, ipsa aphorismi distinctio ostendit: ait enim hic vir, Hæmorrhoidas inueteratas sananti. est autem sanatio perfecta liberatio,& legitima curatio. Quare iuxta Hippocratem non oportet aliquam hæmorrhoidem relinquere, F sed omnes excindere,& post perfectam ipsarum curationem per conuenientem, velut dictum est, diætam ad naturalem statum corpus curatum reducere, incideréque cubiti venam tempore opportuno, quò videlicet coaceruatus in corpore sanguis euacuetur.

De hæmorrhoidum chirurgia,
Cap. VI.

AEgrum itaque præparare oportet per modici cibi vsum,& aquæ potum,& vtplurimùm etiam per clysteris infusum, tum prolectandi stercoris gratia, tum vt se- G des irritata promptior ad euersionem fiat. Deinde adhibeatur chirurgia, quemadmodum in tractatu De chirurgia ostensum est, ita vt singulæ hæmorrhoides vncino distendantur,& basis prius circumscalpatur,& per vncinum obtorqueantur. Deinde paruo interstitio facto obligentur,& resecentur. ipsa enim obtortio adstrictioni correspondens, vasa contrahit vt considant, quò post excisionem sedes minus sanguinis effundat. Quapropter oportet vnamquanque hæmorrhoidem hamulo distẽdere: deinde fundamentum circumscalpere, postea per hamu- H lum obtorquere,& porrigere hamum tenendum ministro. postea verò etiam in aliis idem faciendum est. Postquam verò omnes hamulis distendimus, circumscalptas funiculis obligabimus,& ministro tenendas dabimus. Et

tunc

tunc primùm distētam primã excidimus, & reliquas cõsequenter ex ordine tollimus. Post exectionem verò, siccum sanguinem sistẽs apponimus, & spongiam lino obligatam adhibemus, & fili principium foris relinquimus. Postea decernimus consequentem curationem, per linamentorum immissionem, spongiarum appositionẽ, obligationem sedi conuenientem. curatio verò postea communis est. Securior itaque & compendiaria curatio hæmorrhoidum est ipsa chirurgia. Quandoquidem verò quidam melius esse putant assiduè purgari per hæmorrhoidas, velut mulieres: quidam verò, ob timiditatem, per medicamenta potius aliquas ex his aut omnes tolli cupiunt, consequenter subiungemus auxilia ad has conueniẽtia. Extractoria hæmorrhoidum. Quãdoquidem pleræque hæmorrhoides opus habẽt extractione, ad faciliorem medicamentorum impositionem, necessarium est & talia pharmaca describere: Cyclamini succus illitus, & hæmorrhoidas irritat, & non finit ipsas contrahi in chirurgia, & sedem extrahit ac euertit. Magni pharmacum accommodatum ad hæmorrhoidas extrahendas: Piperis ac nitri, vtriusque pares partes terito, & sedi adhibeto.

Aliud. Succum cyclamini cum pari mellis mensura ad compagem mellis coquito. probè facit. Aliud. Hoc vix prolabentes hæmorrhoidas extrahit. Succi cẽtaurii drach.II. aluminis liquidi drach. II. misyos drach.I. staphidis agrestis drachm.I. excipe melle & illine sedem. aut lanam pharmaco imbutam in sedem inde. Quum autem promptitudinem induxerit, & sedes prolapsa fuerit, & hæmorrhoides apparuerint, imponito ea quæ ad hæmorrhoidum curationem describentur. Quæ aperiant hæmorrhoidas. Aperiunt autem has, in iis quibus sanguinem per ipsas excerni volumus, amaracinum vnguentum illitum, perdicii herbæ folia viridia assiduè affricta, mercurialis trita & velut glans immissa, fel bubulum per lanæ tomentum inditum. Sistentia sanguinis hæmorrhoidum fluxum. Sanguinem qui ex hæmorrhoidib⁹ nimiùm euacuatur, sistũt, aloe imposita, squama ferri, plumbum vstum cum posca. Aliud sanguinẽ sistens confestim. Acaciæ fuluæ drach.IIII. plumbaginis drach.IIII. tragacanthæ drach.II. Singula seorsim terito & misceto, & aqua subacta crassius imponito: si verò penitiores fuerint, in massam coacta indito. Aliud delẽs hæmorrhoidas & omnem sanguinis eruptionem: Mororum crudissimorum siccorum sesquiunciam, chalcitidis sesquiunciam, lapidis molaris trientem, pennarum corui scrup.XXI. Extremitates pennarum torreto ac terito. deinde omnia vino subacta ad strigmentitiam spissitudinem redigito. & in hæmorrhoidibus quidem indito: in extrinsecis verò sanguinis eruptionibus illinito, ac obligato. Asclepiadæ prolutio hæmorrhoidum: Spinæ Ægyptiæ quincuncem, foliorum salicis, artemisiæ, sideritidis herbæ, singul. trientem, in quatuor aquæ sextariis coquito ad dimidias. & herbas quidem abiicito: ad aquam verò decocti siccum hoc admisceto. Melanteriæ à clauis drach.X. aluminis rotũdi drach.VIII. spumæ argenti drach.IIII. gallarum drach.III. misyos drach.II. soreos drachm.II. Siccũ in decocto diluito, & cũ eo septies in die perfundito, atque hoc per triduũ facito. Si verò reliquiæ quædam hæmorrhoidum restiterint, eas quarta die acu cõpungito. Et si quidem senserint, aut cruentatæ fuerint, decoctũ illud similiter prodest: de sicco verò dimidiã partem misce. Prolutione verò facta, ipsum siccũ pharmacũ adhibe, vt exactè vrantur: propter inflammationẽ autẽ, forinsecus pane impone. hoc citò vrit. ex cataplasmate verò intra septimum diem excidunt crustæ. Mirabiliter quoque hæmorrhoidas hoc tollit: Cicutæ siccæ drach.II. succi hyoscyami drach.IIII. aluminis dràch.II. æris vsti drach.II. rubricæ drach.I. cerato rosaceo excipe & impone. Faciunt & mali Punici acidi cortices sicci cũ aceto impositi: si verò penitiores fuerint, velut glandem supposititiam indito.

Aliud valde præclarum. Sandarachæ drachmas VIII. auripigmenti drach.VIII. cum lixiuio diluta impone, ægro antea probè collocato. mortificatur enim hæmorrhois, & decidit in semihora reficcata, & à fundamẽto deuoluta. Verùm circũ hæmorrhoides ceratũ illinitur: & sit hoc in sole, aut apud ignẽ. debet enim homo in eodem situ permanere donec pharmacum abluatur. Aliud ad hæmorrhoidas, quod sedat etiã inflãmationes ani: & illæ mortificatæ resiccantur velut vuæ passæ, & decidunt in septẽ diebus citra exulcerationẽ. Cæterùm ad condylomata ac fistulas cõfert, eáque curat hoc: Fæcis vini siccæ vstæ quadrantẽ, misyos sextantẽ, aut pro misy, soreos sextãtem. vtere velut optimo. fæx autẽ occulitur in prunas, & vritur donec albescat. Aliud. Stercus asini siccũ accipito, & ex eo ollulam paruã impleto, & mannæ thuris drach.octo, & tithymali sicci manipulũ vnum addito, & accenso stercore bubulo, ad carbonum speciem exurito, eáque trita imponito donec excidant. septima enim die citra inflammationẽ mortificatæ decidunt. Aliud mirabiliter excindens hæmorrhoidas. Chalcitidis vstæ, misyos vsti, atramẽti sutorii vsti, diphrygis, soreos, singulorum drach.IIII. squamæ æris vstæ drach.II. vtere ipso sicco, & instar testæ induratæ excident. Est hoc præclarũ, & omnem carnis eminentiã contrahit. Aliud Hippocratis ad hæmorrhoidas admirãdum. Gallarũ sextantem, myrrhæ sextantem, aluminis scissi quadrantem, melanteriæ quadrantem, cõtundito, cribrato, terito, ac vtere sicco. Ego verò in penuria melãteriæ, sori adieci. & fecit mirabiliter: nam intra paucos dies citra mordacitatem ac vlcerationem hæmorrhoidas dissipat. verùm vino præeluere oportet, atque sic inspergere.

Ad anum aut sedem procidentem, Cap.VII.

Nos per muriã aut marinam aquã prius anum fouere solemus prolapsum, & sæpe nullo alio auxilio opus habuimus. Aliquãdo verò salem tritũ inspergimus, ægro cõmodè ad hoc collocato, & sufficiẽs tẽpus expectamus, donec destillantes humiditates extrà processerint. Deinde abluta prolapsa recti intestini parte, illitionibus adstringẽtibus vtimur, nimirum acacia, aut hypocisthide cum vino. Deinde anum retrudimus, & sequenti die insessionẽ paramus, aut infusum adstrictoriã vim habens: quale est vinum nigrũ austerum, in quo decocta est myrtus, aut oleæ folia, aut malicoriũ. Cæterùm in pueris adstringentiũ vsum remittere oportet, & mitiora adhibere. Si verò res vrgeat, etiã lumbis adstringentia imponemus cataplasmata ex palmulis ac mal s cotoneis & similibus. item sedi similia adhibebimus. Victus autẽ sit boni succi, & lactis potus decernatur. & pultes ex lacte parentur, qualis est oryza cũ lacte cocta, & similia. vinum detur aquosius. Pharmaca verò huic affectioni cõmoda sunt eiusmodi: Gallam coquito, & cum læuigata anum integito, & si quidem fortiore auxilio opus habes, in vino cocturã facito: sin leniore, in aqua. Aliud. Corticis pinus drach. octo, pilularum cupressi drach.II. plumbaginis drach.II. prælauato cum vino adstringente & acerbo, & sicca trita inspergito. Aliud. Recrementi plumbi drach. octo, thuris drach.II. prælue, & trita insperge. Aliud. Balaustiorum drach.I. malicorii drach.II. seminis hyoscyami drach. octo, cerussæ drach. octo, myrrhæ drach.II. plũbi loti drach.II. prælue & insperge. Aliud nostrum ad procidentem anum: Fructus ericæ, gallarum, acaciæ, cerussæ, succi hypocisthidis, corticis pini, myrrhæ, thuris, æquales partes siccas insperge, vbi vino austero sedem prius laueris. Aliud. Lẽtis vstæ, panis vsti, farinæ erui, æquales partes imponito cum aceto & sapa. Aliud. Sedem vino prælauato, & picem aridam tritam inspergito, aut ollulas vstas tritas. Aliud. Cupressi decocto perfundito, & stercus caninum siccum inspergito: picem verò siccam, bitumen, & cyperum suffito. Aliud. Coriandri semen, & laser, trita cum vino illinito. & torpedinem viuam assiduè apponito, & contrahet. Aliud. Bitumen & gallam æquis portionibus tritis siccis sedi inspergito. valde præclarum hoc est.

De prolabentis sedis perustione, Leonidæ, Cap.VIII.

Qvum fluxus ægrè curabilis apparuerit, & diæta nihil profecerit, neque medicamẽta cõtulerint, structura mali iã inueterata, ad vstionẽ peruenire oportet. Quum enĩ alia intestina inter partes prĩcipales cõnumerẽtur, ex-

terna extremitas intestini recti principalis non est: sed & dum vritur & secatur,nullum periculum inducit,velut ipsa experientia testatur.Inurere autem conuenit per cauteria nucleoformia externam sedis partem extremam,ex moderatis interuallis. sufficiens est enim vstio ad fluxionem superandam. cicatrix autem solida succedens,anum in ambitu constringit.post vstionem verò, lac cum melle vnito,& linamenta ex eo imbuta indito, ac obligato. postquam verò elapsæ fuerint crustæ, lentem cum melle imponito. Repurgatis autem vlceribus, vtere emplastro ex ordeo,aut aliis cicatricem inducentibus,suprà ad sedis affectiones præscriptis.

De abscessibus sedis, Leonidæ, Cap. IX.

INflammatione prægressa aliquando circa anum abscessus oritur.Quod vbi contingit,plura corpuscula putrescunt propter locorum humiditatem ac largam caliditatem.vnde necessarium est in chirurgia ablatione vti,& propterea facilè in fistulam transire. Proinde in simplicioribus quidem abscessibus facilis est curatio: verùm in magnis affectionibus,ano orbiculatim amputato,plerunque dum cicatrix inducitur,podicis meatus cõstringitur, & obturatio contingit.Quapropter conducit inter curandum,primis curationis temporibus linamentum parare, idque in tetrapharmaco,aut alio quodam ad curationem commodo,dissoluto intinctum indere in sedem: tempore verò inducendæ cicatricis,canalem stanneum rotundum sedis meatui conuenientem immittere, qui foris quidem sit amplus,verùm apposita parte in profundo sita rotũdus ac leuis,habeátque in medio foramẽ per quod flatus reddi possunt.Illinatur autẽ canalis ex medicamẽto cicatricem inducẽte, aut Samia terra cũ vino,aut cerussa. forinsecus autem splenium aut lana incumbat,& commoda obligatio fiat.At verò canalis ipse vsque ad perfectam curationem inditus sinatur.

De vlceribus sedis proserpentibus ac depascentibus, Cap. X.

FIunt aliquando in sede vlcera proserpentia & depascẽtia. Si quidem igitur nome depascens in adstrictorio musculo fiat,conari oportet vt per sedulam medicationem ad nomas pertinentem affectio curetur.Nam interiores ani partes, ipse inquam adstrictorius musculus, neruosus quum sit,neque vstionem neque sectionem sustinet. exciso enim musculo illo,conuulsio sequitur,& nimirum etiam carunculæ imminutio ac detrimentum: id quod inde nobis cognoscere datur,quòd etiã sæpe nõ adhibita chirurgia, ab ipso depascente vlcere musculus ille cõsumitur, & carunculæ decremẽtũ (rhœada *Græci* vocant)consequitur. Vtendum igitur est auxiliis ad nomas descriptis ,ita vt myrtorum ac malicorii & rubi decocto, ac similibus assiduè irrigemus,& primùm quidem corporibus à natura alienis crustam inuramus, per Faustinũ appellatum pastillum aut consimiles:deinde vtamur eo qui ex vsta charta constat.postea Isidem emplastrum cũ multo rosaceo dissolutum per linamenta indamus,& sic reliqua deinceps consequentia faciamus .Cæterùm phagedænico vlcere proserpendo exedente in ano existente, audere aliquid oportet,& aliena à sanis excindere: deinde vstionem adhibere. quum enim carnosus sit podex,tales chirurgias facilè sustinet. Post chirurgiam autem consequenter curatio,velut aliorum vlcerum facienda.Si verò vstio adhibita fuerit,curare conuenit velut in prolabente sede dictum est.

De fistulis ani, Leonidæ, Cap. XI.

QVandoquidem ex mala vlcerum curatione, & præcipuè circa sedem,sæpe fistula succedit, consequenter etiam de his dicendum est.Proinde ægro in sella, aut alio quodam plano loco collocato, artifex à dextris magis ipsius ægri desidens chirurgiam perficiat. Conuenit autem specillum accipere, & caput eius in medium fistulæ immittere, ipsúmque propellere quousque per inanẽ meatum progreditur.deinde medium sinistræ manus digitum in sedem immittens,per ipsum specilli caput arripiat,postea reflectens specillum,& ambas fistulæ extremitates inter se adæquatas sinistra manu distendat, atque sic omnia corpuscula callosa per ambitum exscindat, vnico

A contactu,si id fieri potest.Si verò post sectionem apparuerit callus adhuc insidens,circumscalpatur.manifestus autẽ est callus,quum sit subalbidus ac renitens. Si verò etiam rugæ propinquæ apparuerint, volsella extentæ resecentur ad vlcerum explanationem, & facilem deinceps curationem. Post chirurgiam manna thuris sectionem implebimus,& linamentis additis conuenienter deligabimus, & consequenter communi aliorum vlcerum curatione vtemur.Cæterùm in iis qui ob mollitiem aut timiditatem

B rogant nos vt per medicamenta curentur,primùm conari oportet vt per pharmaca reficcantia ac fistulas claudentia curemus.Quæ si nihil effecerint,ad ea quæ callosa corpuscula erodere ac consumere possunt,transeundum est, quæ fistularia collyria appellantur: quorum præparationes in vniuersali De fistulis tractatu paulo pòst in hoc sermone dicemus. At verò medicamẽta quæ fistularum resiccationem promittunt,sunt emplastrum ex spuma argẽti & aceto ac oleo paratum,& emplastrum sine cera,& fuluum Galeni,& harmonia,& ex salicibus,& ex lolio con-

C stans & consimilia.Facit & hoc ad fistulas incipientes in sede, rimásque ac condylomata: Pæoniæ radicis vstæ quadrantem,bituminis Iudaici sextantem,sulphuris viui vnciam vnam,ceræ sextantẽ, olei myrtei quantũ satis est.

Aliud. Mala cotonea ad cinerẽ exurito,ac trita supernè ad osculum fistulæ imponito, & linamẽto indito,emplastrũ ex vino & oleo aut simile quoddã adhibeto,ac deligato,& alternis diebus soluito. Pastillus ad fistulas sedis.

Chalcitidis vstæ dr.VIII.æris vsti dr.IIII.cadmiæ dr.IIII. Creticæ terræ dr.IIII.põpholygis dr.III.lycii dr.III. aloes

D dr.II. croci dr.II. gũmi dr.XVI.terito cũ succo senecionis aut serapiadis tres testiculos habentis,& formato pastillos. & vtitor siccis,& cum aceto & cum cerato. Vtere etiam ad vniuersales fistulas describendis.

Ad intertrigines inter femora ex itinere obortas, Cap. XII.

CHalcitis cũ aqua trita ac illita prodest. Et plũbago cũ aceto aut vino. Et spuma argenti per se, & cũ myrto sicca trita.Aut alumẽ in testa vstum tritũ insperge. Aut ficulnea folia vsta ac trita cũ oleo illine.Aut rosarũ capita vnà cũ

E flore trita insperge. Aliud quo vtor,valde efficax: Plũbaginis dr.VIII.gallarũ dr.IIII.aluminis dr.I.myrrhæ dr.II. siccũ hoc insperge: aliquando verò cũ oleo myrteo illine. Ego verò vino semper prius lauo, & siccũ inspergo. Aliud.facit & ad papulas feruidas in femoribus ac sub alis ex sudoribus obortas præsertim in corpulẽtis hominib⁹. Syrici vnc.I.fuci tinctorii vnciam I.testæ ex clibano antiquo sextantẽ, prælauato & inspergito. probè quidem facit,verùm lintea inficit.facit & ad ambusta cum cerato.

De thymis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIII.

F HVius affectionis proprietatem in loco De thymis in sede diximus.fiunt autẽ & hîc thymi,aut in sola glãde,aut in cole,aut in præputio: aliquando verò in omnibus relatis locis. Antea verò dictum est quòd mãsueti facilè curãtur:maligni difficulter,& per affectæ partis ablationem sanantur.Quomodo autẽ cognoscere oporteat & mansuetos & malignos,etiam relatum est.Si quidẽ igitur mãsueti fuerint thymi ac parui,per volsellam distenti excindantur,& aliquo sanguinem sistente ac crustam inducente illinãtur,quale est siccũ flauum appellatum,quò per

G crustam simile quiddam vstioni efficiamus. Quum verò multi fuerint & magni,tunc post excisionem vstio adhibeatur ad sanguinem sistendum, & affectos locos ad aliũ statũ transmutandos, & thymorũ regenerationẽ prohibendã.Cum autẽ totum præputiũ, thymis fuerit refertũ, tum iuxta internam,tum circa externam partem difficile erit conseruare. Itaque necessarium erit, quantum eius fieri potest,ad cutis præputii sectionem progredi. Quum igitur vstio post excisionẽ adhibetur, curatio decernatur ad perusta,relata in tractatu de prolabente sede.Excisis au-

H tẽ thymis,& post excisionem sicco crustam inurente adhibito: post crustæ discessum reliqua curatio resiccatoria fiat.vnctuosa enim pharmaca affectionẽ refricant. Cæterùm in iis qui chirurgiam reiiciunt, vtendum est talibus medicamentis. Medicamentum resiccãs thymos,xeraphium appellatũ. Chalcitidis crudæ sesquiunciam,mi-

ſyos crudi ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſextantē,aluminis ſciſſi vnc.I.Locū cū vino prius lauato,& ſiccū inſpergito.

Aliud. Gallam & alumen trita inſpergito, & exareſcent.vtere etiam ſi in alio corporis loco thymi fiunt. Aliud egregiè tollens thymos & carnem excreſcentem in pudendis. Origanum & rutæ radicem,paribus partibus vrito terito ac inſpergito. vtere hoc velut optimo.

De rimis in pudendis, Leonidæ, Cap. XIIII.

RImæ ac fiſſuræ in præputii ſummitate fiunt,quando anguſta ea exiſtens violenter reducitur. Ruptis autem corporibus,inflammationes ſuccedunt & dolores intenti.In principiis igitur,omnis rima dum recens eſt,cruentatur: antiqua verò calloſa fit, & rurſus quum violenter diſparatur, rupta rurſus cruentatur. proinde ad curā feſtinare oportet.Vbi verò antiquatæ fuerint, & calloſæ factæ curationem diſtulerint,nihil proficientibus medicamentis,confert cutem abducere & calloſa rimarum labia ſupino ſcalpro,quantum eius fieri poteſt,ſuperficiaria ſectione diducere.Reſupinatæ enim & recentes factæ rimæ ac fiſſuræ,celerrimè ſanantur.

Medicamenta ad rimas & reliqua pudendorum vlcera, Cap. XV.

RImas medicamentis curare conandum eſt antea citra chirurgiam, & vtendum eſt pleriſque ad rimas ſedis præſcriptis,& præſertim eo quod Lucio inſcribitur. facit enim & ad rimas in præputio, & ad vlcera ſordida, & præcipuè quum detrahi ac reduci non poteſt.iniicitur autem cum oleo & vino per clyſteriolum.Mirabiliter autē facit ad rimas in præputio & recentes & inueteratas,vrina quæ inter mingendum intra præputium ac glandem obiter ſuſcipitur, & celerrimè ſanat, vt ne opus quidem ſit alio auxilio. Aliud ad rimas præputii. Reſinam frictam cum roſaceo terito donec ſtrigmentitiam compagē accipiat,& admixto oui aſſati vitello vtere. Aliud ad rimas & reliqua vlcera. Colocynthidem ſiccam vrito ac terito, & cum roſarum flore vtere. idem facit & anethum vſtum. Aliud. Ad præputii rimas, & glandis vlcera.repurgat & cicatricem inducit. Lapidis Phrygii ter vſti & extincti, primùm butyro aut roſaceo, deinde melle,poſtea vino,ſextantem,florum roſarum vnc.I.malicorii vnc.I.vtere. Aliud.Ad rimas præputii & ani,& pudendi muliebris. Ceruſſæ,plumbaginis,gallarum, myrrhæ,æqualibus partibus vtere ſiccis,aut cum vino & oleo.

Aliud,rimas & vlcera ad cicatricem perducens,& acrimonias obtundens. Cadmiæ teneræ ter vſtæ ſextantē, roſarum recentium ſextantem, roſarum recentium detractis vnguibus ſeſcuncem. Cadmiā tundito ac cribrato, & cū roſis terito donec exareſcat,& ſicca inſpergito,vbi prælaueris cum vino. Aliud ad pudenda & ſedem. Lapidis Phrygii ter vſti ac extincti velut dictum eſt,ceruſſæ lotæ, cadmiæ, thuris,aloes, ſingul. vnc.I.ſquamæ æris drach.II.diphrygis dr.IIII.vtere ſicco. Aliud ſiccum,ad pudendorum rimas & vlcera ſpontanea. Aloes vnc.I.florum roſarum ſextantem. vtere confidenter. Aliud ad eadem. Aloē ſolam tritā inſpergito. ſi verò adſtrinxerint,cadmiam ter vſtam admiſceto.mirabiliter efficax eſt. Aliud. Paſtillū ex halicacabo lacte dilutum exhibeto. habetur eius præparatio capite tertio,vbi De fiſſuris & tuberculis ſedis tractatur. Verùm in iis qui præputium reducere non poſſunt,lacte eundem diluito,& tepidum per clyſteriolum iniicito. Aliud. Ad ſpontaneas puſtulas in pudendis, & maximè in iis qui præputium reducere non poſſunt.Glaucium cum vino terito,& vbi prælaueris per fiſtulam pus attrahentem, tepidum iniicito. Aliud lene incarnans & cicatricem inducens. Amylum per ſe tritum inſpergito. Aliud. Colophoniam tritam ſolam inſpergito. Aliud. Colophoniā,thus,amylū,paribus portionibus inſpergito. Aliud. Aloes primariæ,ceruſſæ,roſarū ſiccarū,æqualib⁹ partib⁹ tritis vtere. Aliud. Collyriū ex thure tritum ſiccū inſperge,aut cum vino dilutum per linamenta indito, aut cum lacte iniicito.facit & quod Aſter appellatur, & quod Cleoni inſcribitur, & ſimilia. Oribaſii ad præputii ac ani rimas.inducit cicatricem. Cadmiæ lotæ,ceruſſæ, thuris, æqualibus portionibus. vtere: facit & ad alia vlcera mirabiliter.

A Ad inflammationes pudendorum, Cap. XVI.

INflammata pudenda,roſarū & meliloti decocto perfundito: aut betæ folia ſiue ſemen tritū,in aqua ferueſacito,& calido perfundito. facit ad eos qui præputium retrahere non poſſunt.Cataplaſma verò adhibe ex pane cū palmulis ſapa præmaceratis, cum modico roſaceo. aut malicorium in vino coctum ac tritum cum pane ac modico roſaceo pro cataplaſmate impone.

Ad nomas in pudendis, Cap. XVII.

SI vlcus depaſcens,(nomen *Græci* vocant) aut eroſio fiat, B laxa forinſecus apparet pars erodenda.Et ſi circumprematur,humorem tenuem ſubcruentum excernit:deinde fæculentum. Conuenit itaque perfuſionibus adſtringentibus in his vti, ex decocto myrti,ruborum, oleæ ſylueſtris,roſarum,malicorii,plantaginis, polygoni.Pharmaca verò ad nomas commoda ſunt,paſtillus corax, id eſt coruus inſcriptus.habet autem ſic: Gallarum ſextātem, ſquamæ æris ſeſquiunciam, chalcitidis crudæ vnc.I. thuris vnc.I.terito in aceto ad ſufficientes dies,& ad finē mellis quincuncem addito. & ex olei myrtei lib.I.ac ſemiſſe, C adipis taurini recentis beſſe,ceræ triente, terebinthinæ vnc.I.ceratum effice,& in linamentis vtere, & per fiſtulā puris attractoriam iniice per roſaceum diſſolutum. & ſupernè ſpongiam ex vino expreſſam impone,autceratū habens malicorium aut gallas. Aliud ex charta vſta.

Chartæ vſtæ ſeſquiunciam, ſquamæ æris ſeſquunciā, auripigmenti drach.VI.ſulphuris viui drach.VI. plumbi vſti drach.III.inſperge ſiccū, aut melle & roſaceo dilutū per linamēta inde.Si verò præputiū reducere nō poteſt, plurimo roſaceo dilutum & modico melle addito,iniice.

D Aliud ſiccū,quod ſanauit quoſdā iam ſecandos. Chartæ vſtæ ſextantem,gallarum ſextantem.vtere ſicco.

Ad carbunculos pudendorum, Cap.XVIII.

SPumæ argenti drach.quatuor,ceruſſæ drach.II. thuris drach.I. trita inſperge,& raſuras linteorum impone. Aliud. Adipem caprinum cum vuis paſſis tritum impone velut cataplaſma.Hoc ſuppurat,& dolorem eximit, poſtea eundē adipem cum pice liquida vnitū imponito. Aliud. Pilulas ſtercoris caprini vſtaſcū melle imponito.

Ad interna in meatū vrinæ vlcera, Cap.XIX.

E LYcii drach.II.myrrhæ drach.II. atramēti ſutorii dr.I. chalcitidis drach.I.omnia ſimul trita cū paſſi heminā vna,& vini veteris odorati cyatho vno, coquito donec vniantur,& reponito in plumbo. vſus verò tēpore roſaceo diluta iniice.facit & ad vlcera inter anum & teſtes. Ego autem Cygnaria collyria cum lacte diluta per clyſteriolum iniicio,& bonum teſtimonium ipſis præbeo.

Ad ſcabioſum ſcrotum & pruriginoſum, Cap.XX.

COntingit etiam circa ſcrotum aſſiduè ſcabies & pruritus,ex influxu humorum acrium vlcerantium cu- F tem.Et vbi quidem plures fuerint & acriores allati humores,cutem ipſam exulcerant:ſi verò pauciores ac craſſiores,ſquamas generant, & pruritum inducunt. Curatio horum fit per cōgruam victus rationem, & per medicamenta: aliquando verò & rarò, per chirurgiam. Itaque ab acrium eſu abſtinendum eſt, & præſertim ab oleribus mali ſucci. quæ verò exhibentur, bono ſucco prædita ſint. qualis eſt lactis potus aſſiduus, ptiſana, alica, gallinarū oua,porcellorū extremitates & ventriculi. vinum tenue dilutius & album.Ex localibus auxiliis,præſer- G tim vbi ſquamæ vlceri adhærēt,& dolor adeſt,cōuenit cataplaſma ex fabæ lomento.nā & dolorem mitigat, & vlcera repurgat. fit autē ex faba Ægyptia lomentum.Idem facit ſeſamū crudum,& erui farina melle ſubacta & impoſita.Repurgatione verò vlcerum facta,pruritúque lenito, ad cicatricem inducendam pergemus. Probè autem facit in his partibus,miſy cum ſulphure viuo tritum, & cerato myrteo exceptum.Conducit & plumbi recrementū, & ſpuma argenti cum myrteo cerato. & emplaſtrum ex cadmia,& emplaſtrū ex hordeo.Præclarè auxiliatur etiā H ſcroto in ſuperficie tumefacto,terra cimolia cū aqua diluta ac illita,quā illitā exareſcere ſines, & aqua tepida loco abluto,myrtū ſiccā tritam modica myrrha addita inſperges:inducta verò cicatrice, nullâq; moleſtia nec pruritu vexāte,curatio tranſacta eſt.At ſi ſcabie ſanata, pruritus

rẽſtat,aut augetur,aut ſcrotum humore deſtillat. Nitrum A
cum ſtaphide agreſti & alumine liquido,roſaceo & aceto
dilutum, in balneo illinire iubemus: & à balneo oui can-
didum cum melle imponere. Si verò vehemens & intole-
rabilis eſt ſcroti pruritus,fæx aceti ſicca cum vino made-
facta adhibetur,eodem modo velut præcedens medica-
mẽtum:illito etiam poſtea oui albumine. Quòd ſi adhuc
amplius vim eius augere voles,vſtam fæcem accipies. I-
dem præſtat alumen cum melle probè coctum,& reliqua
quæ ad pruritus retulimus.

De teſtiũ ac ſcroti inflãmatione,Leonidæ, Cap.XXI. B

QVandoque teſtes ſoli per ſe inflammantur, quando-
que teſtibus nihil affectis,ſcrotũ inflammatum eſt:
aliquando verò teſtes vnà cum ſcroto inflammantur. Sic-
ut autem in aliis corporis partibus, ita etiã in his,vel ex
humorum influxu,vel ictu,vel colliſione,inflammatio cõ
tingit. Proinde ſolo teſticulo inflammato,ſcrotum colo-
rem naturalem habet: ipſe verò teſtis tumidior,duriórq;
ac amplior tactui occurrit: adeſt dolor pulſatiuus vſque
ad renes pertingens. At ſi ſcrotum inflammatum eſt, tu-
mor rubicundus in ſuperficie eſt, renitens ad tactum ac C
dolens. Vtriſque verò inflãmatis,teſtibus videlicet & ſcro
to,ex ſignorum augmento magnitudinem inflammati-
onis iudicabimus. Proinde cibi parſimonia,& aquæ potu
per totum curationis tempus vtendum eſt. Et ſi inflamma
tio vehemẽs fuerit,præſertim in iuuene ſanguinem mul
tum habente,vena cubiti ſecanda eſt,ſi id fieri poteſt: ſin
minus,tali. nam & hanc ſecare prodeſt,vbi ſanguis nõ fu-
erit multus. At pro localibus auxiliis,ſi teſtes ſunt inflam-
mati,& maximè vbi nerui à quibus pendent,ſimul affecti
fuerint: lanam oleo communi aut anethino imbutam ad D
hibebimus ac deligabimus. probè facit & verbenaca re-
cta in oleo cocta modico vino addito,& ſcroto impoſita,
atque lana ſuperilligata. Cataplaſmatis verò ad inflamma-
tiones ſoluendas idoneis vtemur: è quorum numero ad-
mirandum eſt, ad teſtium præſertim inflammationem,
cataplaſma ex faba Ægyptia. decorticatur autem faba
cocta,& cum modico melle trita illinitur. Præſtat etiam
ad teſtium ac ſcroti inflammationes,cataplaſma ex puro
pane,quo ego aſſiduè vtor,quandoque cum oleo & aqua,
quandoque cum mulſa. Egregiè facit etiam id quod ex E
vuis paſſis cum cumino torrefacto ac trito,modico mel-
le addito paratur. prodeſt & aſphodeli radix cum polẽta
in vino cocta. & lini ſemen in aqua mulſa coctum. & ſe-
necio cum polenta. & cupreſſi folia per ſe, vel cum panis
mica. Ceratum ad teſtium inflammationes efficax: Ce-
ræ,reſinæ pinus, olei anethini & narciſſini, ſingulorũ de-
xtantem,cumini ſeſcuncem,ſimi aſinini pilas tres. ſimum
arefactum terito,& cribrato,& cumino admiſceto,dein-
de cum cerato liquefacto cõmittito ac imponito. & lanã
narciſſino aut roſaceo oleo imbutam ſuperilligato. Con- F
fert etiam emplaſtrum ex ſuccis roſaceo dilutum. Duran-
te verò inflammatione, aqua marina calida affundenda
eſt,& cerata adhibenda inflammationes diſcutientia:qua-
lia ſunt ad mamillas inflammatas deſcripta. Quòd ſi non
ſoluatur inflammatio, ſed tranſmutetur, ſuppurationem
cum cataplaſmatis adiuuare oportet. perfectóque iã abſ-
ceſſu,chirurgia adhibenda eſt, & communi curatione v-
tẽdum: ſi verò nome depaſcens acceſſerit,eadem curatio
ne etiam vtendum erit quam ſuperius ad ſedis nomas tra
didimus. Oribaſii ad teſtium tumores laxos,ac inflam- G
mationes. Olei lib.I.(alii habent dextantem)plumbagi
nis,cumini,paſſularum ſine vinaceis,farinæ fabarũ,ſing.
trientem,ceræ ſextantem. plumbaginem cum oleo ad cõ
pagem coquito,deinde cerã cum colophoniæ dr.VI.adii-
cito & ad perfrigerata paſſulas ac farinã admiſceto,ac v-
titor. Aliquãdo tamen farinam ad liquefacta iniicito,in-
quit,poſtquam feruor ipſorum quieuit. Aliud eiuſdem.

Vuarum paſſarum ſine vinaceis drach.XXV. cumini a-
cetabulum I. reſinæ pinus quadrantem, mellis quod ſatis
eſt. Sanguinis porrò euacuatio efficaciſſimum auxilium H
eſt ad teſtes inflammatos,inquit Oribaſius. Cæterùm ad
teſtium duritias, cucumeris ſylueſtris radicem terito ac
cribrato, & in aqua mulſa coctam cum loliacea farina
imponito. Aut lilii radicem vino coctam,& modico mel
le ſubactam imponito.

De hernia aquoſa, Leonidæ, Cap. XXII.

HErnia aquoſa,quãdoque ex occulta,quãdoque ex ma
nifeſta cauſa contingit. Ex occulta quidem,quum a-
quoſus humor circa partes corpuſculorum quæ ſcrotum
contexunt ac implicant,ſanguini admixtus collectus fue
rit:ex manifeſta verò,quum ex plaga colliſis aut fractis va
ſis,ſanguis affluens ad aquoſam ſubſtantiam tranſmuta-
tur. Vbi igitur ſpontè conſtiterit aquoſus humor colle-
ctus,ſubflauus aut ſubpallidus is inuenitur:vbi verò ex pla
ga,cruentam ac fæculentam materiam reperies. Humor
autem vel intra rubicundam teſticuli pelliculam conſi-
ſtit, vel extra ipſam,inter eam & pelliculas adiacentes:vel
in propria pellicula velut veſica quadam continetur: at-
que hoc genus herniam in tunica ſuperagnata vocamus.
Aliquando verò duplex hernia oboritur, quum collectio
& in rubicunda tunica,& in ſuperagnata conſiſtit. Si qui-
dem igitur in pellicula rubicũda humor collectus fuerit,
tumor vnius coloris apparet ſine dolore, in principio dũ
adhuc parua eſt collectio,ad contactum cedẽs: poſtea ve
rò aucta collectione, teſticulus humore vndique circun-
datus occultatur. At tumor in ambitu extentus ac reni-
tens ad tactum, herniæ carnoſæ ſuſpicionem imperitis
exhibet. poſſunt tamen tactu diſcerni. nam hernia carno-
ſa,omnino renititur: ſed aquoſa, digitis cedit. Si verò in
ſuperagnata tunica humor colligatur,tumor ipſe ſiue ma
gnus ſiue paruus fuerit,omnino circumſcribetur. At ſi ſi-
mul quoque in rubicunda tunica collectus fuerit,duo tu-
mores deprehẽdẽtur,alter in ſuperagnata, alter in rubicũ
da pellicula. quòd ſi extra rubicundam pelliculam colle-
ctio fiat,teſticulus tactui occurrit. Cæterùm ab hernia a-
quoſa differt hernia inteſtinorum. quoniam in aquoſa tu-
mor eiuſdem penitus magnitudinis, ſemper & in quoli-
bet corporis ſitu perſiſtit. neque enim humores, velut in-
teſtina transferuntur. Inguen præterea in hernia aquoſa
ſecundum naturã ſe habet, qua nota vel maximè aquoſa
ab omenti hernia diſtinguitur. Nam in hernia omenti,
ſemper in ſcroto omentum perſiſtit, neque vnquam trãſ
fertur: id quod etiam in aquoſa contingit; verùm in o-
menti hernia, inguen rarefactum deprehenditur. Tutiſ-
ſima itaque curatio herniarum,chirurgia & vſtione perfi-
citur, ſi peritus artifex contingat. Poteſt tamen etiam
medicamento ſcrotum inuri, & conſumpto humore ac
cicatrice inducta firmari. Ad hunc vſum efficax hoc eſt:

Radicis braſſicæ vſtæ cinerem,cum adipe ſuillo inue-
terato liquefacto ad emplaſtri formam adigito,& impo-
ſitũ alligato,ægrúmque quieſcere ſinito,& poſtridie ſolu-
to medicamento fomentum adhibeto,& rurſus apponito,
ídque tamdiu repetito,donec vſtio peracta fuerit. Empla
ſtrum autem anguſtum & oblongum eſſe oportet: neque
plus quàm cõuenit,locus inuratur: ita vt in magnis tumo-
ribus quatuor digitorum longitudinem & pollicis latitu
dinem habeat: in paruis duorum digitorum longitudinẽ
& auricularis digiti latitudinem exæquet. At verò vbi tu
nica per vſtionem detecta eſt,ſcalpello eam diduces,exclu
ſóque humore fiſtulare collyrium fiſſuræ indes, quò vici-
næ partes erodantur. deinde ſuppurante medicamento v-
teris: poſtea dilapſa cruſta, repurgatoria vlcerum per lina
menta immittes: poſtremò ad adſtringẽtia progredieris,
quale eſt emplaſtrum Barbarum appellatum. Poteris e-
tiam pro braſſicæ radice,medicamẽta erodentia, ſeptica
Græcis appellata,adhibere: de quibus ſequenti ſermone
agetur. Poſt humoris excluſionem,ne rurſus collectio fiat,
huiuſmodi malagmatis vteris: Ceræ ſeſquilibram, picis
dodrantem,ammoniaci thymiamatis lib.I.& dodrantem,
aluminis liquidi ſeſquiunciam aut ſextantem. Aliud
Aſclepiadæ, ad herniam aquoſam accõmodatum, quod
peracta eroſione & humoris excluſione adhibitum per-
ſanat,& omnem duritiam reſoluit: Picis aridæ lib.IIII. ce-
ræ,terebinthinæ,ammoniaci thymiamatis,galbani,thu-
ris,ſingulorum lib.I. aceti ſextarios III. olei cyprini quantũ
ſatis eſt. Picem tritam cum aceti ſeſquiſextario coquito:
deinde ammoniacum cum modico aceto tritum adiici-
to,& parum feruere ſinito. poſtea ceram iniicito eáque
liquefacta galbanũ ac thus aceto trita admiſceto, omniáq;

vnita & ab igne ablata ad residuum aceti in mortarium mittito, & cyprino adstillato probè subigito, ac vtitor. Præclarè facit etiam emplastrum ex loliis, quod Sermone decimoquinto inter Nigra habetur. Sunt etiam medicamenta quæ citra vstionem ac erosionem, humoris discussionem promittunt: quale est hoc quod habet, Spumæ argenti drachm. vi. salis fossitii, atramenti sutorii, singulorum drachm. x. cerussæ drachm. xiiii. terebinthinæ drachm. x i. olei libram vnam. Spumam argenti, cerussam, sal, cum oleo donec non inquinent coquito. deinde atramentum sutorium cum aceto tritum addito, cauendo ne efferuescat: atque vbi parum ebullierit, terebinthinam addito, & ab igne ablata in mortario subigito, & repositis vtitor. Aliud ad quæcunque fine scalpro curare volueris. Ceræ, spumæ nitri, rubricæ sinopidis, nitri, singulorum sextantem, terebinthinæ, mãnæ thuris, mastiches, singulorum drachmas xviii. olei heminam vnã, aquæ marinæ siue muriæ sescuncem. arida cum muria diluito & liquefacta admisceto, ac vnitis vtitor. Aliud. Nasturtii drachm. xxx. nitri drachm. x. fimi columbini drach. sex, galbani, terebinthinæ, singulorũ drach. xx. liquefacta cum aridis committito, ac vtitor confidenter. Confert & psittacium inscriptum, quod Sermone decimoquinto inter emplastra mollientia ac discutientia habetur. Hoc ego ad hernias aquosas vsus sum, & primùm tumorem emolliuit & valde compescuit, & post paucos dies exudantibus testiculis plurimam aquam extraxit. Aliud ad herniam aquosam, valde efficax. Carnium vuarum passarũ, ammii, terebinthinæ, singulorum drach. viii. nitri rubri dr. x. mellis optimi sextantem. arida seorsim terito ac cribrato: inde vuas passas probè contusas admisceto ac vnito, deinde mel cum terebinthina modicè coctum addito, & ad emplastri formã redigito, & linteo excepta adhibeto, ac lata fasciola deligato, ægrũmq; quiescere iubeto, & à balneo ac vehementi motu abstinere. Solues autem hoc alternis diebus, & spongia locum fouebis, ac rursus impones. vtere etiam emplastris discussoriis ac reficcãtibus ad hydropicos suprà descriptis, & præcipuè eo quod Vestæ nomine inscribitur.

De hernia intestinorum, ex eodem, Cap. xxiii.

Hernia intestinorum, est intestini aliquando ad inguẽ, aliquando ad scrotum delapsus. qui multarum molestiarum author est. Nam & deformitatẽ & miseram vitam, & mortis periculum inducit, quando intestina duris recrementis distenta, ad scrotum delata condensantur. Inde enim tormina volulosa, ac sæpe inflammationes succedunt, ex quibus pernicies cõsequitur. Generatur hoc malum aut peritonæo membrana aluum ac intestina amplectente nimiùm extenta, aut eadem rupta. Si ab extensione fiat, primùm quidem laxitas ad inguen procumbit & summa ventri incumbens pars conuellitur, simúlque pili pubis reuulsi conspiciuntur: verùm postea tumore aucto, scrotum violatur ac intumescit. Si verò rupta fuerit peritonæi membrana quæ ad inguen pertingit, intestinũ per rupturam delatum rubicundæ tunicæ innititur, & hæc tandem temporis mora oppressa, etiam ipsa inferius prolabitur. Quòd si plaga adeo violenta contigerit, vt simul & peritonæi membrana & rubicunda tunica rumpãtur, tunc intestina repentè nudo testiculo occurrentia ad scrotum præcipitantur. Cæterùm nosse expedit, intestinorum herniam qualiscunque fuerit, semper aquosa esse deteriorem. Quæ verò propter extẽsionem peritonæi membranæ fit intestinorum hernia, difficilius sanatur quàm quæ propter eiusdem rupturam. Et sanè intestinorum hernia extremè mala, sola chirurgia curari potest, eáque graui ac periculosa.

De hernia inguinis, Cap. xxiiii.

Inguinis hernia propter peritonæi mẽbranæ extensionem facta, in principio adstringentibus appositis, aliquando curari potest. tutior tamen est vstio si peritus artifex contingat. Nunc autem quo pacto hoc malum medicamentis adhibitis ac ligamentis sistamus, vt ne in peius procedat, ostendemus, & simul quomodo succedentibus accidentibus sit occurrendum. Proinde delapso ad scrotum intestino, & volulosis torminibus diuexãtibus,

A statim conabimur, decliui locato ægro, diductis cruribus intestina sensim ad inguen reducere, ac reducta commodis ligamentis retinere. At si partes scroto vicinæ vehementibus doloribus vnà cum inflammatione vexentur, tormina item ac flatus adsint, tamdiu differenda est reductio donec quieuerint. Et interim partes vicinas alternis diebus, primùm lana succida oleo ac vino imbuta: deinde etiam illitionibus rigabimus, & dolentes partes circumscarificabimus. neglectæ enim sæpe mortifican-
B tur. Declinante malo emplastra adhibebimus, quale est Mnaseæ inscriptum, & alia huiusmodi. Et vt ne recidat æger, asseruãdi gratia, perpetuis ligamentis vtatur. Presbyteri emplastrũ ad herniam inguinis. Thuris, myrrhæ, glaucii, opopanacis, sarcocollæ, tragacãthæ, gummi, glutinis taurini, glutinis piscium, cinnabaris quo fabri ferrarii vtuntur, carnis cochlearum terrestrium, singulorum sescuncẽ, fæcis vini adstringentis veteris quantum satis est. Gluten vtrunque & quæ macerari possunt, in vini fæce macerato, atque aridis tritis admisceto, & ad emplastri
C formã reducito, imponito, alligato, & quiescere iubeto, ac septima die soluito. Ad intestina prolapsa. Symphyti lib. vnam, mannæ thuris quadrantẽ, candidi ouorũ recentium vnã cum vitello, numero sex. Symphyton tritũ ac cribratum in fictile vas coniicimus, eique thuris mãnam siue pollinem vnà cum ouis subactum addimus: deinde suillo adipe veteri adiecto ad emplastri formam redigimus, atque hoc intestino prius reducto adhibemus, & ligamento alligamus. Aliud. Folia & teneras cupressi pilulas impone & alliga. & si sicca fuerint, in vino prius
D coque. Hoc auxilium, inquit Galenus, omnibus corporibus nimio humore flaccidis confert: reficcat enim & corroborat. Decimo autem die id exoluere ac renouare oportet, ita vt ter repetatur, & puer interim per triginta hos dies in lecto decumbat, & cupressi decoctum bibat. Aliud celebre. Aloes, malicorii in vino nigro cocti, fucci hypocisthidis, thuris, glutinis fabrilis, singulorum æquales portiones. Gluten in passo donec dissoluatur coquito, ac probè terito, & reliqua minutissimè trita admisceto, ac vtitor velut iã sæpe dictũ est. Aliud.
E Balaustiorum sescũcem, thuris, aloes, rhois coriarii, glutinis fabrilis, corallorũ, singulorum quadrantẽ, malicorii, gallarũ, singulorũ lib. i. Gallas & malicoriũ in vino nigro è vinaceis expresso coquito, & postea in mortario terito, & ad trita reliqua cũ polygoni succo dissoluta addito, & omnia melle cocto excipito, ac vtitor velut dictum est.

Emplastrum datum cuidam adolescenti ob herniæ intestinalis turpitudinem summè anxio, ex quo sanatus est: Resinæ siccæ, ammoniaci thymiamatis, bituminis, sulphuris viui, æquales portiones. liquabilia liquato, eisque
F ab igne ablatis sulphur adiicito, & in mortario ad emplastri formam redigito, adhibeto, ac alligato. Oportet autẽ splenium in quo adhibetur calfactum apponere, neque frequenter amouere, sed sinere donec spontè decidat. quidam pro ammoniaco picem, quidam alcyonium iniiciunt. Aliud. Terebinthinæ sesquiunciam, ceræ, thuris, myrrhæ, glutinis piscium, carnis cochlearum, singulorum vnc. i. Gluten per triduum aceto maceratur: deinde in mortario teritur, & ad prunas eliquatur, rursúsque teritur, & ad ipsum reliqua trita admiscẽtur. Vtere præterea Iside inscripto emplastro, quod sermone xv. inter empla-
G stra multi vsus habetur. Aliud Theodori, admirandũ ad herniam intestinorũ, quod nos experti sumus, & cũ multorum admiratione sanauimus. curat magnas & diuturnas affectiones. Chartam in aqua frigida ad triduũ madefacito, & vbi humorẽ velut spongia imbiberit, ex ea pilam facito, quã reducto prius intestino, inguini adhibeto ac alligato, neque ante tertium diem exoluito. tertio enim die miraberis de efficacia ipsius. At verò ægro minimè indicabis quid sit id medicaminis, sed chartam vel
H pãniculo inuolues, vel atro colore tinges. neque verò tu vilitatẽ rei despicias. Aliud, intestinorũ hernias agglutinans. Chrysocollæ, glutinis piscium, lapidis gagatæ, rhois coriarii, acaciæ, symphyti, carnis cochlearũ, sing. sesquiunciam, ammoniaci thymiamatis, lapidis pyritæ, lapidis magnetis, aluminis scissilis, thuris, sulphuris viui,

alcyonii,picis Brutiæ,nitri,ſingulorum vnc.i.Gluten piſcium in vino nigro auſtero macerato,poſtea in pila terito,& ad prunas cum eodem vino eliquato,& rurſus terito,& ad ipſum reliqua trita admiſceto quò ſolidum emplaſtrum fiat,quod inguini adhibebis ac deligabis,ægróque quieſcere iuſſo,ſeptima die ſolues. Verùm ante adhibitionem locum alicuius valde adſtringentis decocto rigato.Sunt qui prædicta myrteo cerato excipiunt.Ego verò acaciam,thus,ammoniacum,ſeorſim in vino macero ac tero,atque ad gluten piſcium rectè præparatum admiſceo. deinde cochlearum carnibus tritis adiectis,itémq; reliquis tritis,ad emplaſtri cōpagem redigo,quod craſſiſſimè inguini impono,& charta impoſita deligo. Aliud, Oribaſii. Picis liquidæ,terebinthinæ ſiccæ,ſing.lib.i.viſci ſeſcuncem,propolis trientem. quidam etiam colophoniæ ſextantem, galbani ſextantem.Pici & colophoniæ liquatis, terebinthinam, deinde galbanum & propolin in mortario prius trita admiſceto:ſtatímque vbi ab igne ſuſtuleris,viſcum adiicito, & rudicula agitato donec frigeſcat.Facit ad ſtrumas, meliceridas,vlcera, & inflammatos ſub alis tumores,& ad abſceſſus colli. repurgat & agglutinat. aiunt porrò aetiten lapidē geſtatū vt inguē contingat,prohibere ne inteſtinū aſſiduè delabatur . Idē etiā tritus,rectè medicamētis quæ imponūtur admiſcetur.

De emplaſtrorum præparatione ac coctura, & quæ in ipſa coniiciuntur, Galeni, Cap. xxv.

EMplaſtrorum compoſitionis,multæ ac variæ particulares differentiæ ſunt.Quædam enim ipſorum ad cruenta vulnera commoda ſunt, itémq; vulnera agglutinãt, atque fracturis conueniunt: aliqua maturant,aliqua diſcutiunt,aliqua attrahunt:aliqua ſinus explent,alia reſiccant, alia cicatricem inducunt, alia leniunt, alia pinguia ſunt: quorum omnium varietates varia ſimplicium medicamentorum natura diſtinguit.Quapropter prius ſimpliciū vires cognoſcere oportet.ita enim etiam compoſitorum facultates & cauſas propter quas inter ſe differunt,dignoſcemus,vt non ſolùm ſingulorum naturas intelligamus, ſed componēdi quoque artē ediſcamus:quò,ſi forte liber in quo pharmacorum compoſitiones quibus vtimur ſcriptas habemus, intercidat,ipſi conſimilia deperditis componere poſſimus.Graue enim fuit idquod duobus medicis mihi notis contigit . quorum alter ob huiuſmodi ſcriptorum amiſſionem mœrore contabuit, alter verò medicandi artem deſiuit.Adeſt autem exercitatis,ad hoc quòd pharmaca componere poſſunt, etiam iudicandi facultas de iis quæ priores medici deſcripſerũt,vt & iis quæ ab illis ſcripta ſunt, commodè vti poſſis, & iis quæ ipſe iuxta rectam methodum compoſuiſti. præſtat tamen iis quæ longo experimento probata ſunt vti, quàm noua vſurpare. Sed velut dixi,neceſſitas aliquando nos cogit in peregrinationibus,vt noua quædam& experimento non cognita vſurpemus. At verò ſi omnibus præter naturam affectionibus ſimplici medicina mederi poſſemus, compoſitis non opus haberemus. frequenter enim ad certum quendam modum corpus calfacere volentes,nullum ſimplex quod id facere poſſit reperimus. Nam medicamentum curandæ affectioni correſpōdere oportet. Quin & aliqua ſimplicia citra alterius miſturam in vſum deduci non poſſunt : velut quando medicamentum meatus obducens adhibere volumus,nullum ſimplex ad hanc rē idoneum habemus.Neque enim bitumē,neque cera, neque reſina, neque pix, neque propolis, nec ladanum, nec ærugo, nec ceruſſa, nec argenti ſpuma, nec alia metallica, talia ſunt.Ideóque qui primò medicamenta emplaſtica & meatus obducentia excogitauerunt , cum oleo metallica coxerunt,& liquabilia eliquarunt : deinde herbas ſiccas tritas admiſcuerunt. Contrà in aliquibus affectionibus, vnico quidem ſimplici medicamento opus habemus:ſed alia quædam illi miſcemus, vel ad virium ipſius vehementiam obtundendam, vel ad ſaporis aſperitatem mitigandam , velut quum ad purgantia medicamenta quicquam admiſcemus ex iis quæ ſtomacho grata ſunt: & ad dolorem ſedantia,quædam vim ipſorum lenientia, velut caſtoreum & cætera huiuſmodi, ad opium & mandragoram.Tunc autem maxima cōponēdi pharmaca neceſſitas eſt,quum morbus contrarias facultates inter ſe requirit,velut repellentes ſimul & extergentes,aut inſpiſſantes & ſimul attenuantes, quale eſt quod ex papaueris capitibus ac melle paratur. papauer enim tenues deſtillationes à capite inſpiſſat: mel autem humores ad pectus iam delapſos, reiectu faciles facit.Neceſſario præterea componuntur medicamenta, vt idem medicamentum habere poſſimus ad plures morbos congruum,velut ad virus eiaculantium beſtiarum ictus,& ad venenoſas potiones. De Antidotis ergo & epithematis ſatis ſuprà tractatum eſt. Cæterùm eorum quæ in emplaſtra iniiciuntur, quædam terrea ſunt,veluti metallica,& lapidum ac terræ ſpecies, fæcéſque ac cineres & teſtæ: quædam oleoſa,quædam lacrymæ,quædam liquores,quædam ſucci,quædam liquabilia,quædam ſemina, quædam herbæ,quædam radices. & rurſus quædam qualitatis expertia,quædam acria,quædam adſtringentia, quædam calfacientia,quædam exterſoria,quædam maturantia,aliqua diffundētia,aliqua mollientia,aliqua diſcuſſoria,& innumeræ aliæ differētiæ reperiuntur. Spuma igitur argenti exſiccat,extergit,calefacit,ac refrigerat moderatè , ad omnia æqualiter efficax. hæc aliquando in oleo ſolo, aliquando aqua aut vino,aut aceto admixto coquitur.Primò autem ſeorſim exactiſſimè terēda eſt,deinde rurſus cum oleo ad ſtrigmentitiam compagem redigenda, atque ita aſſiduè agitata ad lentū ignem coquenda. Intumeſcit primùm ac bullas emittit, quum autem ſufficienti cocturæ propinqua fuerit,colorē fæcis induit.Menſuram verò cocturæ iuſtam recipit,quū tumor cōtractus fuerit neque amplius inquinat. Similes ſpumæ argenti vires plumbago habet, ad frigiditatem tantùm magis progreſſa,nec pariter extergens.Eodem etiam modo coquitur,niſi quòd in eius coctura non ſolùm quæritur vt ne inquinet,ſed vt colorem quoque ex igneo rubore ad fuluum ac valde floridum tranſmutet. Æs vſtum,adſtrictionis & acrimoniæ particeps eſt, contrahit, cicatricem inducit, & ab inflammatione tutatur . Quum autem coquitur,non ſtatim in principio immittitur, ſed emplaſtro iam ſemicocto. Menſuram cocturæ, niſi valde modicum iniiciatur,color indicat,vt videlicet exuberet & fuluum emplaſtrum faciat. Squama æris carnem erodit,adſtringit,& validius glutinat quàm æs,ſed minus diſcutit. Coquitur ſicut æs,& eodem tempore iniicitur,eandémque cocturæ rationem habet. Niſi enim color eius exuberauerit, & fuluum emplaſtrum effecerit, nondum ad iuſtam cocturam peruenit. Squama verò ferri,præſertim ſtomomatis,ampliori adſtrictione participat: quapropter ad malefica vlcera illi præfertur. eodem autem tempore iniicitur, & rutilum colorem inducit. Diphryges mixtas vires habet, adſtrictoriam cum acrimonia. quare ad putrida ac maligna vlcera vtilis eſt. Et hoc medio cocturæ tempore iniicitur, bullítque donec color eius exuberet, neque amplius inquinet. Chalcitis adſtrictione ſimul ac acrimonia participat,contrahit,attenuat,diſcutit,aperit, amplius ſuperioribus adſtringit, ac minus mollit.vſta verò tenuior euadit , & adſtrictionem perdit. Coquitur ſicut æs, citius tamen liqueſit. Menſura cocturæ eſt , vt rubicundius ac punicei coloris emplaſtrū faciat. Miſy ſimiles chalcitidi vires habet,tenuiorum tamen partium eſt,& ideo magis attenuat,diſcutit & aperit:ſed minus mollit ac adſtringit. Ad finē verò cocturæ iniicitur,neque vllam menſuram exhibet. Sori quoq; ſimiles chalcitidi vires habet, niſi quòd magis terreum ac craſſum eſt,atque ideo magis adſtringit. Iniicitur & ipſum medio cocturæ tempore: & tardius liqueſcit, & niſi quid prohibuerit,atrū colorem reddit. Flos æris tenuior eſt ære vſto & ſquama æris:participat nonnihil abſterſoria vi, ideóque attenuat & agglutinat. coquitur velut de ære diximus. Atramentum ſutorium ex mixtis facultatibus conſtat. valde enim adſtringit,neque ingeneroſè calefacit . præ omnibus itaque humidas carnes ſiccare, omnémque humiditatem cōſumere cogeréque ac adſtringere poteſt.iniicitur medio cocturæ tempore,& liuidiorem emplaſtri colorem facit.imò niſi alia obſtiterint, atrum eius colorem faciet. Auripigmentum & ſandara-

cha ambo vrendi facultatem habent. Magis igitur prædictis discutiunt, & vsta tenuioris essentiæ sunt. iniiciuntur autem ad cocturæ finem. Plumbum vstum, ex iis quæ citra erosionem siccant, efficacissimum est ad maligna chironiàque ac cancerosa vlcera, habétque per se, & cum aliis mixtum, facultatem inducendi cicatricem. iniicitur medio cocturæ tempore. Cerussa meatus obducit, & moderatè frigida est: cocta verò siccior seipsa euadit. Hæc in emplastra alba ad finem cocturæ iniicitur: sic enim colorem conseruat, & magis inalbat: in nigra verò, aut melina, statim in principio inditur. Ærugo æris acrimoniæ particeps est, discutiendi incidendique ac cōsumendi omnem carnem vim habet: plurimo autem cerato admixta exterget ac cicatricem inducit. hæc in emplastra viridia post cocturam iniicitur. In quibusdam verò ne iniicitur quidem in ollam, sed cum aceto in mortario teritur, & reliqua ad ipsam affunduntur. in melina verò emplastra medio cocturæ tempore inditur. at in ea quæ geminam faciem ac colorem præseferunt, statim à principio iniicitur. dum enim coquitur ærugo, primùm melina, deinde bicolor, postremùm fulua efficitur. Alumen omne vehementissimam habet adstringendi facultatem resiccatoriam & agglutinatoriam. omnium autē tenuissimum est scissile. Iniicitur plerunque post cocturā: neque peculiarem cocturæ mensuram habet. color eius plerunque ad viriditatem mutatur. Rubrica adstringit, resiccat, agglutinat, iniicitur in fine cocturæ. Cadmia extersoriā vim habet, caliditate & adstrictione temperata. vsta lota sine erosione exterget ac resiccat. Pōpholyx quoque lenissimum pharmacum est, & malignis ac vlcerosis vlceribus congruum. iniiciuntur ambo in cocturæ principio. Sal mixtā facultatem habet extergendi ac adstringendi: magis tamen adstringit, & valde resiccat. Nitrum autem extergendi incidendique ac exsiccandi vim habet. In attractoriis emplastris sal ipsi misceri solet. & ambo medio cocturæ tempore induntur. Sulphur omnē attractoriam vim habet, calidǽque ac tenuis essentiæ est. iniicitur in fine cocturæ. nigrefacit enim emplastra. Atq; hæc quidem metallica sunt que in emplastra iniiciuntur. Terræ verò in ipsa induntur, Samia, Eretria, Cimolia, ampelitis & Lemnia. Ex lapidibus autē Phrygius, Asius, pyrites, hæmatites, magnes, achates, iaspis, gagates, cos. horum vires superius exposuimus. Iniicitur & pumex, extergendi attenuādique ac discutiendi vim habens. Testæ, præterea conchyliorum vstæ ac crudæ, tāquam attenuantes, extergentes, ac discutientes, & resiccantes, ad sinus glutinandos admiscentur. idem præstāt & fictilium testæ extersoriæ etiam ipsæ ac resiccantis facultatis. Iniicitur item calx tanquam præclarè resiccans, & ad cicatricem perducens. Cinis verò, præsertim sarmentorum, sinus agglutinat, callósq; exterit ac resiccat. Hæc omnia terrea in fine cocturæ iniiciūtur. At verò in pinguia emplastra oleum recipientia, oleum statim à principio cum metallicis iniicere oportet. Si verò cum resina quadam, aut pice liquida emplastrum paretur, & oleum statim ab initio inieceris, incohærens faciet medicamentum. Quapropter vt compages fiat, resinas liquidas primùm indere oportet, deinde in fine oleum superaddere, atque ita rursus ad bonam cōpagem coquere. Reliquæ pinguedines, & præsertim adipes recentes tenerrimi, medio cocturæ tēpore iniiciuntur. Ex vnguentis, irinum quidem cocturam sustinet: cyprinum verò & rosaceum, minus ferunt: cætera omnino non tolerant. quapropter hæc in fine cocturæ iniicies. Cera porrò calefacit & moderatè mollit, minúsque glutinat vulnera cruenta. Nunquam coquitur per se, ita enim vreretur: neque cum resina aut pice liquida, ita enim incompacta maneret: sed iniicitur ad oleum purum, vel aliud cum metallicis coctum, aut ad resinam vel picem præcoctam. Resina omnis multo magis quàm cera calefacit, discutit, mollit, extrahit & aperit, ac cruenta vulnera glutinat. Et arida quidem resina post ceram iniicitur: liquida verò seorsim præ cæteris omnibus coquitur, nisi admodum fuerit modica. Pix vires omnes resinæ habet, sed validiores. iniicitur præ aliis omnibus. Mensura cocturæ liquidæ, est vt cogatur: siccæ

A verò, præsertim si cum aceto coquitur, vt non amplius bullas emittat, neq; intumescat. Bitumē cruēta vulnera glutinat, & præclarè calfacit ac resiccat, & sinus implet. coquitur statim ab initio iniectū. Verùm nō minutè tritum id iniicere oportet, habet enim asperitates ficuum granis similes: quare crassius contundendum est, & in aceto coquendum citra agitationem, donec non amplius bullas emittit. agitatum enim in grumos cogitur. At si absque aceto coquendum est, oleo simul additum facilè liquescit. Propolis calfacit, discutit, maturat, extergit B & attrahit. hanc præmollire oportet, atque ita coquere ab igne ablatis iniectam: nullam enim ampliorem cocturā tolerat. Ammoniacum mollit, discutit, calfacit, putredinem educit, attrahit. iniicitur medio cocturæ tempore. Et si quidem conteri ac cribrari potest, leuissimum insperges: sin minus, cum liquore quopiam læuigatum immittes: cum aceto quidem aut vino, si ad cruenta vulnera emplastrum paratur: si verò ad fistulas aut strumas, penitus cum aceto: si verò molle fuerit emplastrum, qualia sunt quæ ad sedem parantur, cum aqua, ita vt ad reli- C qua refrigerata infundas, vt ne efferuescant, ac rursus coquas. Opopanax magis calfacit quàm ammoniacum, discutit & resiccat. iniicitur peracta coctura, qua penitus modica opus habet. & hunc aceto aut vino prius terere oportet. Galbanum valde calefacit, concoquit ac discutit. cocturam autem penitus non tolerat. Itaque ablato ab igne medicamento, probè mollitum iniicere oportet: aut cum aceto vel vino ad strigmentitiam compagem dilutum reliquis admiscere. Sagapenum vires habet galbano similes, magis tamen discutit & attenuat. Iniicitur in D fine aceto aut vino prius tritum, ita vt cum ablato ab igne emplastro emolliatur. Bdellium calfacit, discutit, attrahit, mollit. iniicitur tritum post peractam cocturam Si verò pingue fuerit, ac teri non possit, in mortario tusum cum emplastro emolliatur. Thus parum calfacit, præclarè maturat, modicè attrahit, & sinus glutinat. Pollen eius, similes vires habet, magis tamen adstringit. quare medicamentis ad cruenta vulnera commodè miscetur. iniicitur vtrunque in fine cocturæ. Myrrha calfacit, concoquit, attenuat, discutit & exsiccat, facit ad vul- E nera cruenta. iniicitur in fine cocturæ cum aliquo liquore qui emplastris miscetur, contrita. Aloe ex variis facultatibus constat. adstringit enim, calfacit, attenuat, discutit, sinus glutinat ac resiccat: additur post omnem cocturā. Succus papaueris strenuè perfrigerat, dolores ac inflammationes mitigat, & cruenta vulnera glutinat. Hic pridie in aqua modica maceratur, & in mortario teritur, atque sic emplastrum ad ipsum diffunditur. Thapsia calefacit & rubificat cutem. iniicitur postrema liquore quodam trita. At verò nulla herba, aut radix, aut semen, F cocturam tolerat: celerrimè enim torrefiunt. Teruntur igitur ac manent in mortario, & liquefacta reliqua ad ipsa diffunduntur. Aliquando tamen herbas aut radices præmaceratas, in oleo coquimus, & expressas abiicimus, & oleum ad medicamenta assumimus.

De cruentorum vulnerum curatione, Galeni, Cap. XXVI.

PArua & superficiaria vulnera, natura sua sponte, nullius medicamenti indiga sanare solet: labia solùm à nobis contrahantur, & ligamento circundentur, ne pilus, G aut arena, aut tale quid illabatur: & vlcus penitus coalescet. At si amplum fuerit vulnus, vt labia contrahi non possint, & sanies congregetur, aut vrgeat dolor, tale vulnus sola labiorum contractione agglutinari non potest, sed per medicamenta resiccantia collectam saniem consumere, & affluentem prohibere oportet: talia verò sunt agglutinatoria pharmaca inflammationem arcentia. Si verò vulnus profundius fuerit, & in superficie angustius, scalpello incidatur, vt æqualis amplitudo fiat, & in sinuati humores non putrescant, neque vicinas partes corrum- H pant. proinde qui cruenta vulnera glutinare voluerit, hæc cōsideret, & præ omnibus grumos diligēter ex vulnere educat. quantulacunq; enim eorū pars in cauitate relicta in pus conuertitur, & carnes subinde putrefacit. Educemus autem grumos, spongiarum mollium assiduo fotu,

atque hæ non in omnibus ex aceto exprimantur: ſed ſi vulnera ſine eruptione ſanguinis fuerint, aqua ſolùm foueantur: ita enim carnem nihil offendemus,, quam adſtringens acetum impedit ne citò coaleſcat. At verò profundiora vulnera penitiores & difficulter extirpabiles grumos in ſe habentia, aceto rigabimus, quod ex ſpongia vſque ad fundum ipſorum exprimemus. Acetum enim ad diſſoluendos grumos efficax eſt, per adſtrictoriam facultatem aperta vaſa occludens, allationémque ſanguinis cohibens: quibus omnibus à principio intentum eſſe cōuenit: etiamſi aliàs acetum obturando corpora, tardiorem facit vulneris vnionem. Cæterùm ſi in capite vulnus fuerit, ſuprà relata membrana caluariam ambiens conſideranda eſt, an illæſa aut ſimul pertuſa ſit: ſi enim illæſa permanſerit, labia ſuturis protinus contrahes, & agglutinatoriis vteris: ſi verò perforatam aut cōtuſam repereris, ad tutiorem curationem membranam diſſecabis, & os diligenter derades, linamentáque conuulſa indes, & forinſecus ſplenium inflammationem arcens impones, & ſupra id lanam ſuccidam ſeu ſpongiam molliſſimam, vino aut aceto imbutam ac expreſſam, ſine oleo adhibebis, præcipuè ſi ſanguinis eruptio præceſſit: poſtea faſciolam lineam aceto rigatam ac expreſſam obligabis, vinculi capite in vulneris loco ſtatuto, quemadmodum in artuum fracturis fieri ſolet. Studio verò habendum eſt vt ligatura ſurſum vergat. verùm conſtrictionem eius moderatam eſſe conuenit. nam vehementior, dolorem excitat: laxior, inutilis eſt. Poſt tertiam diem vulnus fractura carens ſpōgiis foueatur, deinde linamenta medicamento ſuppuratorio illita indantur, & reliqua ſuppuratoria curatio adhibeatur. poſtea ad repurgandum ac incarnandum progreſſus fiat, quemadmodum paulo pòſt de vlceribus indicabitur. Porrò quoniam rupta caluariæ membrana, vbi vulnus negligitur, inflammatio conſequitur, ſi in principio inflammationis voceris, protinus ſecare vulnus conare, & membranam diducere, atque os caluæ deradere. vulnere enim diducto, inflammatio antequam excādeſcat, ſupprimitur. Facta diſſectione linamenta indes, & ad ea retinenda linteum vino & oleo imbutum, aut ſplenium inflammationem arcens, forinſecus impones, & ſupra hoc lanam vino & oleo imbutam adhibebis: & deinde ad ſuppuratorium ductum te conuertes. ſi verò inflammationem vehementem nactus fueris, deraſis capillis locū aqua moderatè calida rigabis, & medicamenta adhibebis inflammationem ſedantia. Inflammatione verò ſedata, membrana caluā ambiens ſuppuratur, & vicinæ partes abſceſſum patiuntur. quapropter expedit vt diſſecetur velut dictum eſt, & pus excernatur, ac caluariæ os deradatur, & poſtea communis vlcerum curatio fiat. Si verò fractura in capite aut alio loco vnà cū vulnere fuerit, emplaſtrum ad fracturas accommodatum imponatur. De eo verò partem quadrangularem reſecare oportet quo loco vulnus exiſtit, aliúdque paruum ſplenium vulneri imponere quale diximus. Atque hoc paruum ſplenium quotidie tollendum eſt, & vlcus curādum, ac deligandū. Cæterùm agglutinatoria medicamenta Sermone xv. ſcripta habentur.

De ſauciatis neruis, Galeni, Cap. XXVII.

NEruus vulneratus aut punctus, dolorem & inflammationem vehementiſſimam habet, propter ſenſus ſubtilitatem. Quapropter cutis vulnus inagglutinatum ſeruare oportet, quò per ipſum ſanioſi humores effluant: vbi verò vulneris os latius fuerit, conari vt reſiccantibus medicamentis labia ipſius cōmittantur ac vniantur. At ſi per acum, aut paxillum, aut tale quiddam, vulnus inflictū fuerit, & in altum progreſſum, id ſaltem ſtudio habendū eſt ne inflammatio ſequatur. Eſſétque longè tutius vt cutis circa vulneris oſculum diſſecaretur, quò commodius in altum procederent vires medicamentorum. At verò ſi vires validæ fuerint, & nihil impedierit, vniuerſum corpus per venæ ſectionē euacuetur. Seruādáque eſt in euacuando locorum affinitas, vt dextra manu ſauciata, dexter malleolus ſiue talus: ſiniſtra, ſiniſter incidatur: & vice verſa dextro crure vulnerato ſubalaris vena, dextræ ma-

A nus: ſiniſtro ſiniſtræ, (rectitudine ſeruata) ſecetur: ſi verò ſubalaris nō apparuerit, mediam ſecabimus. Quòd ſi corpus vitioſis humoribus repletum fuerit, purgatione per idoneum pharmacū vtemur. Cæterùm aqua calida quæ reliquis inflammationibus commodiſſima eſt, his infeſtiſſima exiſtit. ab humectantibus enim & calfacientibus putrefactio inducitur. præſtat igitur neruos ſauciatos oleo moderatè calido tenuíque ac nihil adſtringente rigare: tale autem eſt dulciſſimum, quod melius longè fuerit ſi annos duos aut tres habuerit. Nerui enim ſauciati B curatio, medicamentis opus habet quæ tepidam caliditatem habent, valde verò ſiccant, atque hoc citra moleſtiā & quæ ſubſtantia tenuiſſima prædita ſunt. Huiuſmodi enim ſola ſine partium diſtētione ac mordacitate, ſaniem ex alto euocare poſſunt. Quapropter oleo in quo anethū & ruta decocta ſunt calido perfundimus. ſæpe etiam ceratum ex euphorbio, aut emplaſtrum Anicetū, aut quoddam ex iis quæ ad vulneratos neruos deſcribentur, modico oleo liquatum adhibemus. Deinde emplaſtro aliquo ex prædictis impoſito, lanam oleo calido imbutam ex- C trinſecus illigamus, & per ſingulos dies bis aut ter ſoluimus: & ſi longiores fuerint noctes, noctu quoque, præſertim vbi mordacitas vulnus irritet. Quòd ſi neque mordacitas, neque dolor percipiatur, bis tantùm in die, & circa veſperam ſemel ſoluemus: & præterea alas ac collum oleo calido largè rigabimus. Si verò neruus in crure ſauciatus fuerit, inguina ac totam ſpinam & collum, oleo itē calido vbertim perfundimus. At verò ſi neruorum vulnera à principio malè fuerint curata, maxima inflammatio ac putrefactio ſequi ſolet. Itaque farinam hordeaceā, D aut fabarum, aut erui, in lixiuio cum aceto mulſo coctā imponere oportet. eſt enim hoc cataplaſma efficax ad ea quæ iam putreſcūt. Si verò vehemens inflammatio cum maximo dolore infeſtauerit, farinam erui aut fabarum cum optima ſapa, modico aceto addito coctam imponito, calido oleo prius affuſo. Ceratum verò ex euphorbio ad neruos vulneratos, cuius paulo antè mentionem fecimus, hoc modo præparatur: Ceræ, terebinthinæ, olei, ſingulorum trientem, euphorbii recentis ſextantem, aut biennalis quadrantem, aut prorſus antiqui triētem. & E ſi terebinthina defuerit, colophoniam pro ea accipito. Longè verò præſtantius euadet medicamentum, ſi propolin pinguem ac recentem acceperit, vt ſit terebinthinæ quadrans, propolis triens, ceræ vnc. vna, olei triens, euphorbii ſextans. Deficiente verò euphorbio, ſulphur aut caſtoreum, aut conſimile quiddam calidum ac tenuium partium admiſcebis. Quòd ſi omnino ab exacta & media pharmacorum ad ſauciatos neruos compage aberrādum ſit, præſtat ad molliorem compagem declinare, etiamſi ita parum inquinet. Optimum præterea ad eūdem vſum F pharmacum eſt ex Brutia pice & opopanace, quod etiam ad morſus canis rabidi facit, præcipuè ſi corpora contigerint robuſtiora. Nam in tenerioribus per ceratum ex oleo aliquo diſcuſſorio vires eius mitigare potes, quale eſt irinum, aut amaracinum, aut opobalſamum, aut oleum vetus. Egregiè facit & Anicetum, quod ſermone xv. inter emollientia medicamenta habetur. Quin & ex metallicis conſtans pharmacum, efficax eſt ad neruorum punctiones. Habet id hoc modo: Chalcitidis crudæ drach. octo, miſyos crudi drach. ſedecim, ſquamæ æris drach. G vigintiquatuor, ceræ drach. nonagintaſex, olei dulcis aut veteris, æſtate quidem drach. centumocto, hyeme verò centumviginti, thuris drach. vigintiquatuor, terebinthinæ drach. ſedecim, galbani drach. duodecim, aceti acerrimi & antiqui quantum ſatis eſt. Metallica ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito, indéque addito thure rurſus conterito, & quæ liquari poſſunt liquata affundito ac ſubigito. Hoc medicamentum vulneri appoſitum inflammationem arcet, velut ſæpe experti ſumus. Admirandum præterea ad ſauciatos neruos medicamentum H eſt quod è ſenecione paratur, & habet, Senecionis ſucci vnc. vigintiquatuor, olei antiqui, olei cyprini, olei dulcis, apochymatis ſiue picis è nauibus eraſæ, ſingulorum trientem, galbani, æruginis, ſingulorum drach. quatuor, terebinthinæ drach. ſex, adipis veteris drach. vndecim, ceræ

drach. octo, resinæ pinus siccæ drach. sex. succum cum oleis coquito donec propemodũ consumatur. Æruginẽ verò cum modico succo terito, & quæ liquari possunt liquato ac excolato, iniectáque terebinthina cum decoctis vnito, postremúmque omnia ad æruginem tritam affundito ac subigito: facit ad maximas musculorum in vulneribus inflammationes: & duritias ac recentes puerorũ strumas dissoluit. Porrò qui sauciatos neruos habent, vrgente necessitate, post septimam, vel vbi dolor penitus quieuit, lauari possunt. Verùm lauãdis medicamẽta vulneri indimus, & forinsecus multiplicia lintea oleo imbuta imponimus, & fasciã ex linteo obligamus. deinde ægro in solium descensuro, ligamenta multo oleo rigamus. & post balneum remotis omnibus quæ applicata fuerant, præscriptam curationem adhibemus. At si vulnus in manu fuerit, admoneatur æger ne id calidæ siue frigidæ lauacro humectet. Oribasii ad priuatos sauciatorũ neruorum abscessus. (priuatos autem vocat, quãdo in proximis puncturæ locis abscessus parui & multi per certa interualla oriũtur.) Ceræ, colophoniæ, butyri, singulorum libram vnam, picis siccæ, mellis, singulorum sescuncem, æruginis quadrantem, aceti quantum satis est ad æruginem conterendam ac dissoluendam.

Curatio neruorum denudatorum ac vulneratorum in vlceribus, Cap. XXVIII.

QVòd si neruus non fuerit punctus, sed manifesta dissectione incisus, ita vt etiam cutis præposita sit dissecta, & appareat nudus neruus, secundum rectitudinem & non transuersim dissectus: relata ex euphorbio aut metallicis medicamenta, minimè adhibenda sunt. Abstinendum etiam ab emplastro Aniceto, & cæteris tãta acrimonia præditis. nudus enim neruus vehementem ipsorum vim non feret. Proinde calcem assumes lotam plurimo rosaceo dilutam. fit autem calx in diebus canicularibus ad solem aqua dulcissima sæpe elota ac resiccata. Bonum est & ex pompholyge medicamentum plurimo ac optimo rosaceo dilutum. pompholygem autem itidem lauare velut calcem oportet. sed & cera in huiusmodi pharmaca recipienda, lauanda est. Per omnem enim denudati nerui curationem, resiccare citra mordacitatem intendimus: quare nihil acre vulneri admouendum est. subtilissimo enim sensu præditus est neruus, & temperamento frigidus, ac principalissimo principio cohærens ac coniunctus. sed nec oleo tale vlcus rigandum est: sordidũ enim inde euadit. verùm lana molli specillo obuoluta, sanies detergenda: & ne arida lana vulnus contingat, sapa imbui potest, & ea expressa vulnus detergi. præterea medicamenta quæ adhibentur, tepida esse oportet: quæ enim frigida apponuntur, conuulsionem inducunt. Ad neruos quoque denudatos emplastrum AEgyptium efficacissimum est, quod è succida lana paratur, & fuluum Piscatoris: ambo rosaceo diluta & linamẽtis indita. Omniũ autem præstantissimum est & nulli comparandum, emplastrum Isis appellatum, optimo rosaceo dissolutum, & cum linamento tepidum vlceri inditum. Sedat enim dolores & sordida vlcera citò repurgat, incarnat, & ad cicatricem perducit. At vbi linamenta vlceri immiseris, forinsecus emplastrum è senecione, si haberi potest: sin minus, Anicetum adhibebis. Cæterùm si vulnus nerui trãsuersum fuerit, maximum conuulsionis periculum imminet, inflammatione à dissectis fibris ad integras transeunte. Quòd si integræ fibræ conuulsæ fuerint, eadem curatio & his, & vlceri adhibetur. parcius tamen hinc ægro sanguis auferendus est, & diæta tenuis constituenda, & quies imperanda, & stratum mollissimum parãdum. plurimum item oleum calidum inguinibus, spinæ, axillæ, collo, ac capiti affundendum est. Atque hæc curatio communis ad omnia neruorum vulnera est.

De neruorum contusione, Cap. XXIX.

COntuso neruo, si cutis simul contusa fuerit, & vlceratio fiat, farinam fabaceam cum aceto mulso, aut erui farinã cum sapa & modico aceto impones: ambæ enim sunt efficaces. Quòd si cum contusione dolor adsit, picem liquidam ad fabaceæ farinæ cataplasma addes, & simul cocta calida adhibebis. Si verò maiori resiccatione opus

A habueris, parem mensuram farinæ erui admiscebis, itẽm que iridem Illyricam, si adhuc fortius resiccare volueris. Vniuersi verò corporis curatio eadem est cum ea quam paulo antè præscripsimus. At si neruus fuerit contusus citra manifestam cutis contusionem, oleo calido discussorio, anethino aut rutaceo locus assiduè perfundatur, & lana oleo imbuta adhibeatur. reliqua verò curatio prædictis similis fiat. Porrò si totus neruus fuerit dissectus, nullum quidem periculum imminet: verùm pars mutila fit, præsertim si dissectus neruus magnus fuerit. curatio verò eadem velut ad vlcera adhibetur.

B De glandularum inguinis inflammatione, Galeni, Cap. XXX.

QVVM glandulæ inguinis vniuerso corpore pleno, citra aliam manifestam causam, inflammatæ intumuerint, humores circa glandulas constipantur. Proinde, nisi quid prohibeat, cubiti venam secabimus, tantúmq; sanguinis auferemus quantum plenitudo ostenderit. Loco verò inflammato, & ante sectionem venæ & in ipso sectionis tempore, adstringentia ac repellentia medicamẽ
C ta apponemus. Verùm postea euacuato corpore, discutiẽtibus ea quæ affluxerunt vtemur. At si vlcus in crure fuerit, & per consensum glandulas inguinis afflixerit, quemadmodum in digitorum pedis offensa fieri solet, glandulam inflammari incipientem, statim à principio lana oleo calido imbuta mitigabimus, non adiecto sale velut aliqui faciunt. sal enim tenuiores humores confertim discutiens, reliquum callosum, ægrè curabile, & sæpe immedicabile relinquit. Postquam autem inflammationis feruor quieuit, mitigatoria relinquemus, & discussoriis
D vtemur, quæ ad cerati compagem redactæ glandulis imponi debent. nam quæ duriora fuerint, eas partes distendunt, & rursus inflammationes irritant. Atque hoc equidem modo glandulæ tractentur: ipsum verò crus statim à principio calfaciendum ac humectandum est, ita vt vlceri inflammationis causæ cataplasma mitigatorium, aut ceratum aliquod ad sedis affectiones paratum imponas, totúmque membrum lana oleo calido imbuta foueas, & ægro quietem imperes. Sedato autem vlcere, plerunque etiam glandulæ doloris exortes fiunt. Egregiè verò glan-
E dulis confert psyllium aqua calida madefactum, & panni culo aut brassicæ folio exceptum & impositum: item ceratum ex butyro paratum, & quod ostrea vsta recipit. Confert & discussorium emplastrum, Dionysias appellatum, & quòd è buccinis præparatur, quorum omnium præparationes Sermone XV. habentur: vbi etiam ceratum è psyllio est, aut emplastrum, si ita appellare malueris.

De quacunque inflammatione, Eiusdem, Cap. XXXI.

OMnis inflammatio, ob sanguinis affluxum, vel à ma-
F nifesta, vel ab occulta causa generatur. A manifesta, quando ab offenso pede glandulæ inflammantur: ab occulta, quando aliqua parte delegante, aut toto corpore transmittente, & affecta parte ob debilitatem recipiente, humorum copia affluxerit, velut suprà de podagra ostensum est. Sæpe verò etiam pars quæ inflammatur, ob morbosam aliquam & præter naturam caliditatem, materiã ad se trahit. Erit itaque inflammationis principium, quũ primùm pars sanguinea materia repletur: augmẽtum verò, quando affluxus aliunde cessat, & qui in parte conti-
G netur putrescere incipit. Atque eo tempore caloris præter naturam incrementum, & humorum diffusio, & partis distentio, longè maior est quàm antea fuit: vbi verò iam pus conflatur, maximéque dolores adsunt, inflammatio in vigore est. Declinationem autem dicimus, quum allapsus humor discutitur, & tumor ac distẽtio minuitur, & dolores mitigantur. Inchoante itaque inflãmatione, victus ratio moderanda est, cibúsque contrahendus, & aquæ potus imperãdus. Et si inflammationis magnitudo sanguinis detractionem postulat, & ætas ac corporis habi
H tus, & anni tempus non obstat, præsertim in hominibus sanguine abundantibus, post præstitutam victus rationẽ venam secabimus, tantúmque euacuabimus quantum plenitudo & inflammationis magnitudo, & ægri vires indicauerint. Verùm in principio, & ante venæ sectionẽ,

& ipso sectionis tempore, inflammatæ parti cataplasmata repellentia adhibebimus: in augmento verò, ex discussoriis aliqua ad repellentia admiscebimus. At in vigore dum vehementissimi sunt dolores, mitigatoria applicabimus, velut in declinatione ea solùm quæ discussoriam vim habent. Inchoantes itaque inflammationes repellunt, glaucium, perdicium, stratiotes in aquis nascens, plantago, polygonum & similia. Mitigant autem, & dolori in vigore inflammationis commoda sunt, malua per se, & cum modico pane ac rosaceo imposita. præstat & melilotum in passo coctum & cum pane impositum. Idem præstant palmulæ in passo coctæ, & cum pane ac rosaceo subactæ impositæ. In declinatione verò agrestis malua pollet, & vuæ passæ vinaceis exemptis, cum pane ac modico melle. itẽ ordei farina cum melle aut oleo adhibita. Quòd si locus affectus nimia materia turgeat, non mox ad chirurgiam prorumpere oportet, velut quidam faciunt, sed conari vt materia collecta, per pharmaca discussoria digeratur: quale est quod è buccinis vstis constat, Ariobarzanium appellatum, aut Oribasii fuluum, aut quod Dionysias appellatur è misy paratũ, & reliqua eius generis, quæ Sermone decimoquinto habentur. At si residuum ex inflãmatione callosum factum fuerit, vehementioribus medicamentis vtendum erit, ita vt singulis diebus bis quantum ea proficiant inspectemus.

De abscessibus, Cap. XXXII.

SI inflammationes producantur, & ad suppurationem conuertantur, adiuuare oportet vt quamcelerrimè transmutentur: proinde partem affectam althææ ac ficuũ decocto rigabimus, & farinam ordei aut panem cum aqua & oleo imponemus. Quòd si ægrè suppuretur inflammatio, hordeum aut panem in pinguium caricarum & althææ decocto coctum imponemus. At si adhuc diutius perstiterit, fimum columbinum, & nitrum, & terebinthinam adiiciemus: peracta verò transmutatione in pus, locus aperiatur qua parte maximè eminet. ibi enim tenuissima est cutis. Et si pars aliqua suppurati loci putrida videbitur, ea necessariò rescindenda est. Refectio autem ad myrtei folii formam fiat, lõga videlicet & angusta. quod sanè in axillis ac inguinum abscessibus faciendum est. In capite verò & huiusmodi locis, simplici sectione vtemur, qua facta thuris pollinem tenuissimum vlceris cauitati inspergemus, & linamenta conuulsa indemus. At verò vbi duæ aut tres sectiones factæ fuerint, limniscos immittere oportet, & postea linamentis conuulsis vlcus replere. Ad tutandum verò locum simplex linteolum vino & oleo imbutum obligauimus. Tertia inde die ad suppuratorium curationis ductum conuertemur, per tetrapharmacum & similia rosaceo diluta. Si verò post indita linamenta circumsitæ partes adhuc fuerint inflammatæ, cataplasmata adhibebimus: & si nihil amplius vrgeat, splenium sedandis inflammationibus aptum imponemus. Cæterùm suppuratione facta, repurgantibus vtẽdum est, ex quorũ numero præstat emplastrum Ægyptium, quod recipit terebinthinæ liquidæ & mellis, ac rosacei portiones æquales simul liquatas. Sed in robustioribus corporibus, ac impurioribus vlceribus, terebinthinæ ac mellis par mensura absque oleo liquatur, & mirificè repurgat. Verùm ad vlcera quæ difficulter repurgantur, confert Ægyptium quod coctum appellatur, colore fuluum, cum ærugine rasa ac melle coctum, donec fuluum colorẽ susceperit. Sũt & alia huic similia, quæ ad fistulas paulo pòst referentur. Repurgatis vlceribus, ad incarnantia transeundum est, quæ paulo inferius ad caua vlcera describemus: facta verò incarnatione, rhodio emplastro aut psaro committantur: & vbi explanata fuerint, ad cicatricem perducantur per sicca medicamenta quæ referentur ad ea quæ cicatrice opus habent. Suppuratorium abscessuum, experimento constans. Maluæ agrestis tritæ ac coctæ, farinæ tritici, stercoris suilli, æquales partes in sapa coquito ac imponito, & celerrimè suppuratio continget. Philosophi. Ad omnes inflammationes discutiendas. facit priuatim ad mamillas & glandulas inflammatas. Adipis suilli sescũcem, albumina ouorum duorum, mel ad ouorum mensuram, nitri sextantem, farinæ polentæ quantũ

A satis est. Adipi liquefacto oua admisceto & mel, deinde nitrum, postremùm etiam polentæ farinam quantum ad emplastri compagem satis erit. Sunt qui ita præparent: Accipiũt oua vnà cum vitellis vndecim numero, farinæ polentæ libram vnam, adipis suilli libram vnam, mellis quantum sufficere putant. Nam discutere volentes, vberius: sedare intendentes, parcius admiscent. quidam etiã nitrum addunt. Sed quod nitrum habet, magis discutit: quod nõ habet, magis sedat. Vtere præterea eo quod ex psyllii succo paratur. Ruptorium abscessuum. Nitrũ B & ammoniacum aceto subacta impone, quandiu locum perrumpi volueris. quidam pro ammoniaco thus adiiciunt. Abscessus autem etiam permutatos discutiunt, Ariobarzanium ex buccinis constans, & quod Dionysias appellatur, ambo in sequẽti Sermone descripta. At quod ad Oribasium refertur, sic habet: Lapidis pyritæ drach. duodecim, ammoniaci thymiamatis tantundem, farinæ fabarum drach. sex terito ac cribrato, & resina excipito. sitque resina, si haberi potest, terebinthina: sin minus, liquida, quò emplastri forma fiat. Hoc vel discutiet, vel di- C rumpet, euacuabit, ad cicatricem perducet, & sanabit. nec verò diutius antea præparandum est hoc pharmacum: citò enim exarescit. In decimoquinto Sermone etiam aliud discussorium, & aliqua ruptoria reperies. Oribasii Ægyptium repurgans: Mellis despumati lib. vnam, aceti lib. duas, squamæ æris vnciam vnam, æruginis drach. quatuor. acetum & mel ad mellis compagem coquito, deinde reliqua admisceto. Aliud eiusdem, vlcera sordida probè repurgans. Amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis Phorimi appellati, æquales portiones. Aliud ad D abscessus, discutiens aut rumpens, & sine dolore euacuãs.

Spumæ argenti, cerussæ, ammoniaci, singulorum lib. vnam, olei quantum satis est, resinæ pinus, propolis, opopanacis, singulorum sescuncem, castorei trientem, galbani, myrrhæ, thuris, singulorum sextantem, aceti quantum sufficit. spumam argenti & cerussam cum aceto coquito, & terenda cum aceto terito, & quæ liquari possunt liquefacito, & ad cocta admisceto, & tritis adiicito, refrigerato ac subigito.

De cauis vlceribus non malignis. Et ratio curan- E dorum vlcerum, Galeni, Cap. XXXIII.

CAuum vlcus humidum ac sordidũ est, & ideo pharmacis moderatè siccantibus ac extergentibus opus habet. Sæpe verò à nobis dictũ est, non omni naturæ eadem medicamenta conuenire, sed debiliori molliorique molliora, validiori validiora esse adhibenda. neq; enim tolerat debilis natura potentiora. proinde quanto humidius fuerit corpus in quo est vlcus, tanto minus resiccantes medicinas postulat. Quare duobus vlceribus æquali F humiditate præditis, alterum quod in sicciori temperatura est, maiorem resiccationem postulat: alterum quod in humidiore est, minore resiccatione opus habet, quanto hæc natura alia humidior existit. Carnem enim quæ ad vlceris nutritionem distribuitur, reliquo corpori similem esse oportet. Vbi igitur pristina caro siccior est, ibi noua quoque superueniens siccior fieri debet. Meritò ergo resiccanda est, & quanto prior siccior fuerit, tanto ampliorem siccandi facultatem medicamentum habere debet. & vice versa, tanto minus resiccantia medicamenta G conueniunt, quanto minus sicca prior fuerit caro. Thuris itaque qualitas ad humani corporis naturam comparata, cum temperatis & mediis naturis consentit: humidiores autem paulo amplius resiccat, quemadmodum sanè etiam extremè siccis aliquanto humidius existit. Si igitur diligenter obseruaris, comperies thus in humidioribus quidem naturis carnem producere: in siccioribus autem minimè, sed potius suppurare. Thus ergo sicut moderatè calidum est, ita ex omnibus incarnantibus appellatis minimè siccat. At hordeacea & fabacea farina magis sic- H cat quàm thus, & nulla caliditate participat. Aristolochia verò & panax omnibus amplius in suo genere resiccant, & calidioris sunt naturæ. Medium verò inter hæc obtinẽt farina erui & iris. Et huiusmodi omnia in primo ordine resiccantium ac extergentium locantur, & minoris ac

maioris discrimine tantùm inter se differunt, & quòd alia vires quibus excellũt simplices habent, alia composita. In libro verò De simplicibus medicamentis ostendimus, pompholygem vstam & lotam & cætera huiusmodi, velut cadmiam & ostreorum testas, ex eorum esse ordine quæ sine mordacitate siccāt & incarnant. Præterea ad vlcera caua incarnanda, emplastrum viride conducit, quale est quod Isis appellatur, multo rosaceo dilutum. Qui ergo rectà via medicandi procedet, vbi ægri naturā cōsiderauit, statim dignoscit quo medicamēto vlcus indiget. Quū autē medicamētū incarnās adhibuerit, & nihil profecerit, sic quodāmodo ad aliud trāsire oportet. Nā si ampliores sordes fuerint, & humidius vlcus, nosse debet quòd medicamentum minus quàm oportuit resiccauit: quapropter mellis admixtione vires eius intendet. Si verò purum & humiditatis exors vlcus cōpererit, plus quàm debuit resiccauit: quare oleum admiscebit, & ceratum liquidum adhibebit. Atque in his summa diligentia vtendum est: cōtingit enim aliquando vt à fortiore medicamento vlceris caro colliquetur, & sordidum ac humidū appareat vlcus, velut ea quæ minus quàm oportuit sunt resiccata. Verùm hoc à peritis facilè dignoscitur: vlcus enim eliquatum, cauius seipso efficitur, & labia protuberantia habet. rubet item, & inflammationem habet, & æger sæpe manifestè mordacitatem percipit. alterum autē vlcus quod minus resiccatum est, tale nihil consequens habet.

Medicamenta quæ per linamenta induntur, ad suppurandum, repurgandum ac incarnandum, Cap. XXXIIII.

SVnt & alia multa ad repurgandum idonea, velut lens, iris, marrubium, (singula cum melle cocta) herinacei marini testa vsta, narcissi radix cum rosaceo & melle. Basilicum verò tetrapharmacum, & quod ad Azaniten refertur, & Macedonicum, singula liquefacta suppurandi vim habent, & omnia Sermone decimoquinto describētur. Sed & hoc mirificè suppurat, omnem quoque duritiem citra dolorē emollit, & incarnat, & cauis vlceribus eximiè prodest: Ceræ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis vitulini anserini bubuli, butyri recentis, mellis Attici, olei rosacei, myrrhæ, singulorum drach. octo. myrrha cum melle trita ad prunas coquitur, & reliqua liquata affunduntur ac vniuntur. Aliud Ægyptium, ad vlcera repurganda mirandum. Mel cum pari terebinthinæ mensura aut rosaceo, aut (si neruosæ fuerint partes affectæ) butyro ad prunas colliquamus. Verùm in robustioribus corporibus, & sordidioribus vlceribus, terebinthinam cum melle adhibemus. Vtere etiam eo quod ex melle, aceto, & liliorum succo cōstat, quod Galenus valde approbauit, cuius præparationem & vtendi modum, in simplicium Sermone, capite De liliis, habes. His omnibus efficacius est quod aliqui Ægyptium vocant, sic habens: Æruginis drach. quatuor, squamæ æris vnc. vnam, aceti trientē, mellis dodrantem. Arida cum aceto terito, & adiecto melle ad prunas ad fuluum colorem coquito. Aliud aureum vocatum, antiqua & recentia vulnera repurgans & incarnans: Salis communis, cerussæ, atramenti sutorii, spumæ nitri albæ, singulorum quadrantem, aristolochiæ longæ & rotūdæ, aluminis scissi, singulorum vnc. vnam. Arida cum aceto trita, ceræ sextante & olei dodrante excipito: deinde vsu expetente cum plurimo rosaceo ad olei spissitudinem diluito, & admiraberis. Idem capitis quoque ossibus denudatis per linamenta inditur. Aliud caua vlcera replens. Adipis vitulini recentis, ceræ, terebinthinæ, sing. drach. IIII. rosacei drach. XVI. para, & vtere.

Aliud Archigenis, Nutrix appellatum, ad cauitates explendas: Rosacei, terebinthinæ, mellis, sing. sextantē, cerussæ, butyri, sing. vnc. vnam para, & vtere. quidam & thuris vnc. vnam addunt. Aliud ad caua & pura vlcera explenda, experimento constans. Rosacei trientem, ceræ sextantē, terebinthinæ, butyri, mellis, singulorum vnc. vnam. Omnibus ad calidum cinerem colliquatis ac simul vnitis ad linamenta tingenda vtere. si verò sordida fuerint vlcera, repurgatis antea, velut dictum est, adhibeto. Aliud. Cerussæ, spumæ argenti, pares portiones vi-

A no odorato & oleo excipe, & per linamenta vsque ad cicatricem inductam inde. Aliud, ad sordida, cicatricem non recipientia, malignáque ac callosa vlcera. Marrubii succum optimo melle exceptum inde. Aliud siccum, maligna & profundissima vlcera explens: Farinæ erui drach. triginta, iridis drach. viginti, spumæ argēti drach. quindecim, aristolochiæ longæ tantundem, mannæ thuris, terræ Samiæ, singulorum drach. decem, squamæ æris, cadmiæ, sing. drach. quindecim. hoc in sordidis largè, in puris parcissimè linamentis illinito. Exæquatis verò vlce-
B ribus, & iam cicatrice indigentibus, aridum specilli nucleo inspersum vlceri indito, & postea linamentum vino imbuto immittito.

De siccis repurgantibus ac incarnantibus, cephalicis appellatis, Galeni, Cap. XXXV.

SIcca medicamenta quæ cephalica, *hoc est capitalia* appellantur, omnibus quidē totius corporis, maximè tamē capitis vlceribus incarnandis conueniunt, præsertim vbi ossa in quacūq; parte fuerint denudata. nā ad ossa denudata, pinguiū & eorum quæ ad tingenda linamenta pa-
C rātur, vsum vitamus, & siccis tātùm vtimur. Quin & citra ossium denudationē, pinguia non ita frequēter in vlcerum curatione adhibemus. Sunt autem sicca cephalica huiuscemodi. Asclepiadis siccum cephalicum ad Xenocratem relatum, quo fistulas sanabat: Erui farinæ trientem, iridis Illyricæ sextantem, aristolochiæ tenuis, squamæ æris, mannæ thuris, singulorum vnc. vnam. misce, ac vtere. Quidam etiam radicis panaceæ vnc. vnā adiiciunt, & ex melle cocto oblongum quasi collyrium faciunt, quod in fistulam immittunt, & postea siccum inspergunt.

D Aliud siccum: Erui drach. viginti, aristolochiæ tenuis drach. decē, squamæ æris, radicis vitis albæ, singulorum drach. quinque. Vtere, ad repurgandum, cum melle: ad replendum, sicco inserso. Aliud siccum optimum, tuniculas vlcerum relictas consumens, callos rescindens, sordida vlcera purgans, caua replens: Squamæ æris, resinæ pinus, singulorum drach. duodecim, pumicis vsti & vino extincti, iridis, aristolochiæ tenuis, silphii, singulorum drach. octo, thuris drachm. quatuor. misce, ac vtere sicco, vel cum melle. Aliud siccum omne profundum vlcus in-
E carnans. Farinæ erui drach. viginti, thuris drach. octodecim, fuci tinctorii, amyli, singulorum drach. octo: misce, & vtere. Aliud ad capitis vlcera replenda. Amyli, alicæ, thuris, lapidis specularis trāslucidi vsti, singulorum vnciam vnam. Aliud. Colophonia seorsim trita vlcus repleto, & citò sanabitur. Aliud. Colophoniæ, amyli, thuris, cerussæ, æquales portiones para, & vtere siccis. Aliud admirandum Seueri, ad ossa, præcipuè capitis, denudata, deraso ossi inspersum: celerrimè enim incarnat. Pollinis tritici, colophoniæ tenuissimè tritæ, pares
F portiones præpara, ac vtere, & linamento indito, eius retinendi gratia emplastrum quoddam molle cicatricem inducens impone. Aliud ad vlcera contrahenda: Misyos drach. quatuor, gallarum, chalcitidis, atramenti sutorii, aluminis scissi, squamæ æris, singulorum vnciam vnam. para, & vtere.

De vlceribus in quibus caro superexcrescit, & quæ depressione opus habent, & de medicamentis siccantibus, Galeni, Cap. XXXVI.

G CArnem in vlceribus superexcrescentem consumunt medicamenta fortiter siccantia: qualis est flos asiæ petræ, & testacea omnia vsta, & vterque herinaceus cum toto corpore exustus, & diphryges inspersum, & æris flos. verùm ærugo omnia robore suo vincit. Siccum Herculis: Squamæ æris, misyos, chalcitidis vstæ, atramenti sutorii, aluminis scissi, æquas portiones præpara, & vtere. Aliud Rhodium appellatum, refertur ad Heram. sistit itē sanguinem. Gallarum drachm. nouem, squamæ æris drach. quinque, atramenti sutorii drach. tres, aluminis scis-
H si drach. duas. gallas ex dimidio vstas vino austero extinguito, & reliquis tritis admisceto. Quidam atramenti sutorii drach. quinque, squamæ drach. tres coniiciunt, & gallas omnes comburunt. Rhodium, inquit Heras, ad sanguinem sistēdum efficax est. Facit & ad sacros ignes, & vlcera

prosepedo depascentia, ac nimio humore marcescentia contrahit ac cicatrice includit. Quidam hoc modo Rhodium conficiunt,& valde laudant. Chalcitidis crudæ,misyos crudi,sing.drach.decem,squamæ ferri drach. sedecim, gallarum drach.octo. Siccum Psarum appellatum.Hoc largè inspersum contrahit ac deprimit: parcè adhibitum,ad cicatricem ducit. Chalcitidis crudæ lib. vnam,misyos crudi sescuncem,atramēti sutorii lib.vnā, æris vsti sescuncem,squamæ æris sescuncem, præpara,& vtere. Aliud vtilissimum, deprimendi vim habens. Squamæ æris drach.quatuor,æruginis drach. vnam. Aliud. Squamæ æris,calcis viuæ, mannæ thuris, æquales partes præpara,& vtere.Facit ad vlcera maligna,& carnes fungis similes cum melle repurgat,& cum cerato replet. Aliud. Misyos drach. quatuor, chalcitidis drach. duas, gallarum drach. quatuor,atramenti sutorii,aluminis scissi,squamæ æris, singulorum drach.duas, terito & aperto vlcere cum specillo inspergito. Vtere etiam ad maximas carnis superexcrescētias, iis quæ ad sedis thymos descripta sunt. Aliud. Lanæ succidæ vstæ ac tritæ inspersæ, carnes marcidas ac flaccidas consumūt. Idem faciunt balaustia vbertim inspersa.

De vlceribus non malignis cicatrice indigentibus, Galeni, Cap. XXXVII.

IN vlceribus quæ cicatrice opus habent, caro quidem innato operimento munitur, sed cutis enasci non potest. quapropter in summa carnis superficie simile quiddam cuti efficiendum est. Quoniam verò cutis carne siccior est ac densior,si carnem siccabimus &adstringemus, cuti persimilem faciemus. Neq; verò satis est hoc docere quòd resiccantia & adstringentia adhibere oportet: nā & quæ cruenta vulnera agglutinant, siccantia sunt & adstringentia: verùm in glutinandis vulneribus id tantùm quod influit resiccare conamur, quò pars affecta superfluitatibus careat:in cicatricibus verò inducendis, nō solùm influentem,verumetiam contentum in carnibus humorem consumere oportet. Itaque medicamētum quod cicatricem inducit, longè siccius esse oportet eo quod glutinat,quò non solùm superfluum consumat, sed naturalem quoque humorem attingat. Hanc itaque rem præstant,galla omphacitis,malicorium, spinæ Ægyptiæ fructus, & quæ citra mordacitatem vehementer adstringūt, qualis est myrtus. Testæ etiam & cadmia, & plumbum, singula vsta & lota,citra mordacitatem siccant, & ad cicatricem perducunt: sed his valentiora sunt,chalcitis,misy, alumen scissum. & his adhuc potentius est æs vstum. Omnium autem potentissima est squama æris, quæ vsta lene medicamentum efficitur ad antiqua vlcera cicatrice includenda. Illitio tetanica, ab extendendo ac explanando appellata,consumens ac deprimens. Adipis suilli,ceræ,sing.vnc.I.terebinthinæ semiunciam,nitri vnc.I. fellis taurini semiunciā,resinæ vnc.I. Omnia simul decocta ac excolata vbi tepuerint, manibus subige ac vtere. quidam adiiciunt atramenti sutorii drach.V.& medicamēto ab igne remoto aceti &saponis,sing.vnc.I.adiiciūt, ita vt hæc prius in alio vase simul sint contrita ac dissoluta.Obseruandum est ne pharmacum hoc in bulliendo efferuescat:& assiduè agitādū donec ad cōpagē perueniat.

Sicca vlceribus non malignis cicatricem inducentia, Cap. XXXVIII.

SIccum quod cicatricem inducit: Ostreorum vstorū drach.XII.mannæ thuris drach.VI. cadmiæ drach. IIII. præpara,& vtere. Aliud. Spumæ argenti, cerussæ,sing. drach.VIII.recrementi plumbi, myrti siccæ, gallarū omphacitidum,sing.drach.IIII.para,& vtere. Aliud siccum cicatricem inducens. Cadmiæ, cerussæ,mannæ thuris, amyli, æquales partes vnito,ac vtitor. Aliud admirandum. Cerussæ sextātem,amyli vnc.I.spumæ argēti,thuris,rosacei,sing.sextantem,vnito,ac vtitor.incarnat enim &ad cicatricem ducit. Aliud.Hoc etiā diuturna ad cicatricem perducit: Corticis pinus drach.VI.cornu cerui vsti drach.IIII.cerussæ drach.IIII.æruginis drach.II. cadmiæ drach. VIII.mānæ thuris dr. VI. præpara,& vtere. Aliud. Aristolochiæ drach.VI.corticis pinus,pumicis vsti & vino extincti, colophoniæ,sing.drachm. IIII. iridis

A drachm.duas.vnito ac vtere ad incarnandum & cicatricē inducendā. Aliud. Pumicis vsti & vino extincti drach.VIII. mannæ thuris, squamæ æris, sing. drach.IIII. præpara,& vtere. Aliud mirabile. Aluminis scissi drach. IIII.in aqua dissoluito, & in eo diluto linteolum tenue vetus ac detritum,purum tingito,& in sole siccato,atque hoc vsus tempore concisum vlceri indito. Verùm ad sedis vlcera & diuturna alia, alumen in vino dissolues,& similiter facies:ad aurium verò affectus, lanam pro linteo accipies. Aliud. Plantaginem cum radicibus siccam B terito & cribrato,ac vtere confidenter. Aliud. Cerussæ drach. VIII. gallarum, myrti, recrementi plumbi,sing. drach.IIII.para,& vtere. Aliud. Ostrea vsta,cerussam, cadmiam,mannā thuris,paribus portionibus vnito,ac vtitor. Aliud siccum, ad caua & maligna vlcera replenda.expertus loquor. Farinæ erui drach. X. iridis drach. XX.spumæ argenti drach.XV.mannæ thuris drach. XV. terræ Samiæ drach. X. squamæ æris, aristolochiæ tenuis, cadmiæ,sing.drach.V.præpara,& ad sordida vlcera largè,ad pura parcè adhibe, & hapsum lanæ è vino expressum superimpone. C Hoc & chironia vlcera appellata ad cicatricē ducit. Aliud,quod etiā callos exterit. Chalcitidis crudæ,spumæ argenti,ladani,sing.drach.X.bituminis drach. VIII.ceræ drach.II.olei myrtei lib.I.vini heminam I. Vsu expetente splenium ex eo imponito, & linamenta eo tincta indito. Aliud Andromachi: Spumæ argenti drach. XXXII.atramenti sutorii drach.VIII. aluminis scissi drach. XII.ceræ drach.C.squamæ æris drach.VIII.bituminis, ladani,sing.drach.XXXII.olei myrtei lib.I. & quadrantem, vini veteris adstringentis quantum satis:vtere velut prædi- D cto. Aliud. Bituminis,ladani,sing.drach.VIII.squamæ æris,myrti,spumæ argenti,sing.drach. IIII. ceræ drachm. XXIIII. olei myrtei drach. XXX. & si hyems fuerit,drach. XXXVI.Vini quod satis est,præpara,&vtere velut dictū est.

Emplastra quæ non maligna vlcera cicatrice includunt, Cap. XXXIX.

EMplastrum è Cadmia præparatum, rosaceo dilutum, repurgat vlcera, incarnátque,& cicatrices concolores cuti efficit:pernionibus item,fissuris,& ani affectionibus medetur.habet autem hoc modo: Chalcitidis vstæ lib. E II.cadmiæ vstæ & vino extinctæ lib.I.ceræ trientem,terebinthinæ libr.II. olei myrtei libr.III. chalcitidem & cadmiam cum vino sufficiēti diluito ac cōterito,& reliqua liquata admisceto,ac vtitor. Aliud. Cadmiæ,chalcitidis vstæ,sing.drach.XXV.ceræ drach.XLVIII.terebinthinæ drach.XXIIII.olei myrtei lib.I.vini quod satis est,præpara,& vtere. Aliud ad cicatrices inducendas efficacissimum.Facit & ad igne ambusta mirificè: Cerussæ,spumæ argenti,ordei vsti,sing. vnc.I.ceræ quadrantem,rosacei aut myrtei olei bessem. cerussam & argenti spumam F cum vino terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& ad medicamentum ab igne ablatum, hordeum vstum tritū ac cribratum iniicito atque vnito:& omnia frigefacta in mortarium coniecta subigito,ac vtitor. Aliud è ladano, vlcera antiqua ad cicatricem perducens. Spumæ argenti drach.C.picis drach.L.ladani drachm.XXV.æruginis dr. VIII.æris vsti drach.VIII.squamæ æris drach.II. olei myrtei lib.VI. Argenti spumam cum oleo coquito, & medio coctura tempore,æruginem, squamam, & æs adiicito,& coquito donec non amplius inquinent. & postea picem G liquefactam ac excolatam coctis admisceto.His verò vnitis & amplius non inquinantibus, ac ab igne amotis, deposito iam feruore,ladanum cum vino tritum addito,& perfrigerata in mortarium coniecta probè subigito,& ad maligna vlcera ac fistulas vtitor. Aliud. Cadmiæ, chalcitidis,singulorum trientem,ceræ,colophoniæ, olei myrtei,sing.vnc.I.vini quantum satis est. Aliud. Æris vsti & crudi,singul.sextantem,cadmiæ sescuncē, chalcitidis vstæ sesquilibram,ceræ lib.I.olei myrtei lib.II.vini quod satis est. Aliud emplastrum candidum, ad ci- H catricem perducens experimento constans,faciens ad tenera corpora,velut sunt mulierum, eunuchorum ac puerorum. conuenit etiam vlceribus spontaneis. Spumæ argenti libram vnam & trientem, cerussæ libram vnam, ceræ lib.I.& trientē,thuris & mannæ eius,sing.quincūcē,

terebin

terebinthinæ vnc.I.aquæ lib.I. olei myrtei lib.II. cerussē & argenti spumam in aqua coquito, & consumpta aqua ac medicamento non amplius inquināte, cerā primùm, deinde resinam addito, & ablato ab igne pharmaco thus ac mannam siue pollinem eius admisceto.

De malignis & ægrè recipientibus cicatricem vlceribus. Cap. XL.

QVemadmodum antea diximus, duplex scopus propositus est in curatione partium quibus nullus deprauatus habitus inest: alter repellēdi quod influit, alter discutiēdi quod in affecta parte impactū est. atque hæc à cōtrariis qualitatibus fiunt: nam quæcunque adstringunt, repellere possunt quod influit: quæ verò attrahunt, discutiunt id quod in affecto loco continetur. Adstringentia itaque exasperant, & ob id dolorem inducunt: attrahentia verò & discutiētia quum acria sint, loca vlcerata mordēt. Quare contingit vt ex iis quæ exasperant & mordent, superflua humiditas ad affectas partes illabatur, quam inflammatio & erosio vlceris consequuntur. Cæterùm eius meminisse oportet, quod sæpe à nobis dictum est, quòd corpora plena sanguine, aut vitiosis humorib⁹ referta, & mollia ac subtili sensu prædita, ex mordacitate facilè inflammantur. Mulieres autē & pueri & eunuchi, itémque viri colore albidi & mulierosam vitā degētes, inter molles naturas numerātur: proinde quātū ei⁹ fieri potest medicamētorū materia peruestigāda est quæ citra mordacitatem ac dolorem vlcus resiccet, quam sanè nunquam inueniet medicus, nisi quid singula medicamenta adhibita peregerint, rectè expenderit. Itaque considerabit quantum humiditatis primum pharmacum ab vlcere desiccauit, aut si sordidum est, quantum sordium detersit, idque tertiùm ac quartùm experietur, donec purum ac siccum vlcus apparuerit. quod vbi deprehendet, ad aliud medicamentum, eiusdem quidem generis cum priore, sed debilius, se conuertet: fortiora enim repurgatis iam vlceribus morsum ac dolorem inferunt, & influxiones ac inflammationes pariunt: talia igitur corpora exactè euacuare, & à superfluitatibus asseruare oportet. Aliis itaque sanguis si redundet, detrahendus est: aliis purgatio vitiosi humoris & simul venæ sectio conuenit: quibusdam varicem excidere ex vlcere oportet: aliquibus iecur aut splenem curandum assumimus. Neque verò malignis crurium aut surarum vlceribus ea curatio debetur, sed manuum quoque ac reliquarum corporis partium. nam cuidam adolescenti diuturnum vlcus ad radicem manus habenti, venam ad vlcus supernè allatam excidi, atque intra paucos dies hominem sanaui qui per quinquennium ea affectione laborauerat. Sunt quibus loca vlceri vicina scarificare oportet: quibusdam verò labia vlceris callosa circumcidere. Si verò nihil ex his fecerimus, humiditatis ac sordium quantitatem considerabimus, & inde ad cōgruum medicamentū transibimus, ita vt diligenter expēdamus quæ siccandi quidem vim habent, non autem extergendi: & quæ contrà extergent, non autem fortiter siccant. suntque in hoc etiam qualitatis singulorum gradus expendendi. Medicamentum cicatricem inducens: Plumbi vsti sescuncem, cadmiæ trientē, æris sextantē, colophoniæ, olei myrtei, sing. lib.II. vini veteris odorati quātū satis est. Aliud. Cadmiæ, cerussæ, sing. trientē, ceræ, olei myrtei, sing. sescuncē. Aliud. Cadmiæ, spumæ argenti, cerussæ, sing. vnc.I. ceræ trientē, rosacei sescuncem. Aliud è ladano. Squamæ æris vnc.I. bituminis, terebinthinæ sing. drach.IIII. ceræ, ladani, sing. quadrantem, olei myrtei quadrantem: at si hyems fuerit, amplius de oleo accipies. Ceram cū oleo & bitumine liquefacito, & terebinthinam adiicito, deinde omnia ad squamam ac ladanum prius trita admisceto.

Simplicia medicamenta quæ citra mordacitatem resiccant vlcera maligna, Cap. XLI.

SImplicia porrò medicamenta sine mordacitate & manifesta exasperatione resiccantia vlcera, hæc sunt: Lēnia terra sigillum appellata, moderatè resiccat. Cadmia item sub caniculæ æstu cum vino trita ac siccata: vbi verò vlcera valde sunt maligna, ex aceto terenda est. Vtranque superat chalcitis vsta, & velut cadmia trita ac resiccata,

A nā cruda adeo efficax est vt etiam crustas inurat. Huic similis est ærugo vsta: nō vsta enim sicut & chalcitis nimis efficax est, nisi quòd chalcitis simul adstringit. Atramētum sutoriū inter omnia metalla summè resiccat. Chalcitidi similia sunt misy & sory, maioris tantū ac minoris ratione differentia. Stibiū magis quàm sory siccat & adstringit. Diphryges cōmodè siccat: sed aliquantulum mordax est. Omnia aluminis genera exactè siccandi vim habent, vehementérque adstringunt: quapropter alumen solum B per se ad huiusmodi vsus adhibetur. Chrysocolla naturalis & artificialis eandem vim habent. Plumbum vstum sori ac stibio præstat. Plumbi recrementum, & squama ferri, præsertim stomomatis, plurimū siccant. Æris squama præter resiccandi vim, etiam exterget: quare vlcera præ omnibus repurgat. Omnia tamē metalla prius lauare oportet, deinde vlceribus admouere: ita enim mirificè siccare citra mordacitatē possunt. Siccant etiā buccinorū, purpurarū, ostreorúmque testæ vstæ ac lotæ. Item translucidus lapis specularis, mollia corpora citra mordacitatem C siccat. Idem facit nitrum vstum, & quod in æneis lebetibus balneorum adhærescens ex aquæ coctura reperitur: æquè enim siccat & adstringit. Præterea gallæ & malicorium vsta ac arida trita adhibita, malignis & ægrè recipientibus cicatricē vlceribus cōmodissima sunt. Quin & capparis cortex tritus & siccus inspersus, maligno ac putrido vlceri cōmodus est. Polium item tenuè siccādi vim habet, & caries lignorum, vnà cum extersoria facultate. Item peucedani & pastinacæ, præsertim agrestis, radix & folia. scordiū quoque ac centaurea, & alia huiuscemodi, D vel priuatim per se vel simul composita.

De vsu relatorum medicamentorum, Cap. XLII.

NEcessariò verò talia vlcera vitioso humore referta, sordidissima existunt. quare vbi aliquod ex relatis simplex aut cōpositum siccum adhibituri sumus, linteolo prius molli, puro ac sicco vlcus extergemus, deinde medicamento cauitatem explemus, & extrinsecus splenium ad vlcerum labia attenuanda imponimus. Et linteolo supra splenium imposito ac ligato, spongiam ex frigida aut E vino expressam adhibemus, conamúrque vt per totum tempus spongia frigida permaneat: quod facilè cōtinget, si assiduè illi frigida instilletur, citra vinculi linteoli siue fasciæ obligatæ solutionem.

De ligamenti & curationis ratione, Cap. XLIII.

LIgamentum vlceri conuenit quod ad fracturas vsurpamus. Quòd si vnum tantùm fuerit ligamentum, principio ipsius ad superiorē vlceris partē locato obligabimus, siue sura, siue genu, siue talus, siue cubitus, fuerit F pars ipsa affecta. At si duobus ligamentis vti malueris, velut in fracturis fieri solet, primum ab vlcere ad superiorem regionē ducatur: secundum verò, initiū sumat ab vlcere, & prius infrà obligetur, & postea sursum desinat, & ad eundē terminū cum primo ducatur: nam ad alia cōmoda etiā hoc accedet, quòd vlcera ob rotūditatē coalescere nequeuntia oblōga reddētur. Solutio autē nō quotidie sed alternis fiat: & à solutione aqua vlceri ne aspergatur, sed cum molli puro ac sicco linteolo sanies detergatur. Quòd si partes vlceri vicinæ inflāmatæ appareant, G splenio latiore facto liquidū medicamētum illines, quale est phœnicinum emplastrū aut aliquod simile: ita vt hoc dissoluas vino adstringente, sitque oleum quod adiicitur, melinū aut myrteū. At si durities circa vicinas vlceri partes apparuerit, emplastrū phœnicinum oleo antiquo aut cicino dissolues. Tutiúsq; fuerit superiori regioni aliquod repellendi vi præditū adhibere, præsertim in crurū vlceribus, & iis quæ eminentem varicem habent. Vena verò quæ amplior fuerit, & atræ bilis sanguinem habuerit, excidenda est velut diximus. Aliquando tamen eiusmodi vena excisa, vlcus quidem protinus coalescit ac sanum H euadit: sed qua parte vena recisa est, nouum malignum succedit, quod cicatricem respuit. Præstat igitur in talibus vires ægri perpendere, & à venæ sectione auspicari, deinde pharmaco atræ bilis ac pituitæ humorem educente purgare: nam & pituita aliquando ad huiusmodi

varices confluit:atque tunc varicoſam venam reſecare, multáque ſanguinis copia hinc educta varicis ſectionem prius curare:quæ vbi exactè coaluit,tunc demum maligni vlceris curationem aggredi eo quē retulimus modo. Aluus porrò lactis ſero in quo cnicus coctus eſt, aceti mulſi modica mēſura addita,aſſiduè emollienda eſt. Dabis autem ex eo,ab hemina vna vſque ad quinque mēſurā augens,ſic tamen vt æger per multos antea dies aquā biberit. Optimum item eſt & lac recèns mulctum per ſe, vel cum aqua calida aut modico paſſo,ante cibum ſumptum. nam & humores contemperat,&vētrem eluit.Cōfert etiā aloes dr.i. per interualla deuorata. Balnea verò minimè dulcia,ſed ſulphurea potius & bituminoſa adhibenda ſunt. Quòd ſi æger illotus manere non poſſit citra totius corporis læſionem, lauandus eſt vlcere nequaquā denudato. Poſtremùm ab omnibus eduliis ac potibus acribus & ægrè concoctilibus,ac vitioſos humores generantibus penitus abſtinere oportet.

De emplaſtrorum compoſitione ad maligna vlcera, Cap. XLIIII.

QVandoquidem in malignis vlceribus quæ difficulter cicatricem recipiunt,is ſcopus nobis propoſitus eſt vt medicamento non mordaci reſiccemus: & oleum ac aqua maximè omnium humectant, ab vtriſque penitus cauere oportet,ipſáque neq; per ſe adhibere,neque cū relatis ſiccis permiſcere. Cera igitur recens pinguis & in ſole ſubacta ac mollita,idonea eſt ad ſicca medicamenta excipienda. Quòd ſi caloris ex ſole copia non detur, cerā prope ignem molliemus,vel in feruentem aquam iniiciemus:neq; enim illi omnino admiſcetur aqua.at verò proportio miſcendi,huiuſmodi eſt,vt ſi moderatum pharmacum eſſe volueris, metallicorum quartā partem ceræ miſceas: ſi validius,tertiā. Neque verò parua varietas eſt pro corporum ratione, ánne molliores aut duriores habeant carnes. quare fieri non poteſt vt omnibus idem medicamentum conueniat:itaque his conſideratis,vbi ſimpliciū facultates cognoueris, facilè iudicare poteris vniuſcuiuſque compoſiti medicamenti facultatem, prout ab antiquis ſunt deſcripta. Emplaſtrum admirandum è ſori, cicatricem inducens, deploratis vlceribus opitulans quæ à multis fruſtra fuerunt tentata,cui fidendum eſt velut multo experimento cognito. Soreos drach. xxiiii.gallarum drach. xxxii.aluminis ſciſſi,calcis viuæ,malicorii,ſingul. drach.xvi.thuris drach.xxxii.ceræ drach.cxx.adipis vitulini drach. clx.olei antiqui lib.i.& ſi vitulinus adeps nō affuerit,porcinus antiquus ſine ſale admiſceatur:nam taurinus calidior eſt. arida terito & cribrato: deinde liquata ab igne remota admiſceto:& omnibus probè vnitis, alumen,thus,ſory,calcem,cum vino adſtringente trita adiicito,ac vtitor. Ego,inquit Galenus,dum hoc medicamētum præpararem,oleum & adipem quadraginta annorū adieci, & ſemper mihi præter ſpem ſucceſſit ad maligna ac diuturna vlcera. ſunt autē talia vlcera,à quibus pars affecta in deprauatum habitum perducta adeo eſt,vt etiāſi probè coctus ſit ſanguis qui ad ipſam alimēti gratia affertur,ipſum trāſmutet ac corrūpat:& ſi vitioſus ſit humor qui affluit, ab ipſo ſolo erodatur,etiāſi pars ipſa minimè eſſet affecta. Aliud ſplenium optimum. Plumbi vſti & loti trientem,cadmiæ ſeſquiunc.æris vſti vnc.i.thuris ſeſquiunc.aluminis ſciſſi vnc. i. æruginis ſextant. ceræ ſeſcuncem,olei myrtei lib.i. Aliud Galeni ad maligna & chironia. Ceræ,picis,bituminis,ſing.lib i.mannæ thuris,ceruſſæ,æruginis,ſingulorum ſeſcuncem, malicorii, gallarum,ſpinæ Ægyptiæ fructus,iridis, ariſtolochiæ rotundæ,atramenti ſutorii ,ſingulorum vnc.i. ariſtolochiæ lōgæ,æris vſti,ſing.ſextantē. Olei antiqui aut cicini lib.i. arida in aceto pluribus diebus terito,& liquabilia liquata affundito,ac vtitor. Aliud Oribaſii,ad efferata vlcera deprimenda ac contrahenda. Ochra Attica vſta trita ſicca, vtiliter adhibetur. Ego verò,inquit,etiā Cypria vſus ſum. Idem facit & chamæleontis nigri radix,& malicorium vſtum. & ſupernè hapſus lanæ vino imbutus illigatur. Aliud Galeni fuluum. Spumæ argēti lib.iii.olei cicini aut antiqui lib.iii.aceti acerrimi lib.ii.ſquamæ æris,chalcitidis,æruginis, ſingul.ſextantem. Spumam argenti cum o-

A leo coquito,medióque cocturæ tempore metallica ad æſtiuum ſolem multis diebus cum aceto trita adiicito,tamdiúque ad ignem ſinito donec non inquinarint. quū autem metallica adiicis,lebes ab igne tollatur, ne efferueſcāt & ſuperfundantur. Sed & ſpumam argēti cū aceto & oleo decoquere licet. & medio cocturæ tempore metallica addere,& ſimul ſinere vt ebulliant donec non amplius inquinent. Hoc pharmacum fiſtulas glutinat,&labia vlcerum calloſa reſiccans vnit ac committit , ita vt non amplius diſparentur ſiquis recta diæta vtatur. diuturna B inſuper vlcera & cicatricem reſpuentia,chironia appellata,per ſe adhibitum,nullo antea puris eueſtigio apparente maturat & ſuppurat:at non quotidie, ſed alternis hoc ſoluendum eſt. quòd ſi ſtomomatis ferri ſquamam addideris, longè præſtantius pharmacum euadet. Ego dum hoc præparabam,aliquando etiam diphrygis vnc.i.adieci,aliquando chryſocollæ ſextantem,ſæpe etiam vtrunq; admiſcui. atque ita præparatum magna vulnera glutinat. hactenus Galenus. Nūc verò hoc modo cōficitur: Spumæ argenti lib.iii.olei antiqui libr.vi. aceti libr.ii. æruginis, C ſquamæ æris,chalcitidis,ſing.quadrantem,coquito ſicut dictum eſt. Quidā diphrygis vnc.i.addūt,aſſerúntque efficaciſſimè ſtrumas diſcutere. Aliud Galeni, ad chironia vlcera in mollibus corporibus. Ceræ lib.i.ceruſſæ beſſē,roſacei lib.i.ſalis ammoniaci triētē, ſquamæ æris ſextātē, thuris, aluminis,æruginis,malicorii,calcis viuæ,ſing. vnc.i.quæ liquari poſſunt,liquata ac refrigefacta ad ſicca cū vino trita miſceto. Aliud ad maligna & ſerpendo depaſcentia vlcera,præſertim tibiarū. Spumæ argenti,maſtiches,adipis caprini,roſacei,ſing. ſeſcūcē,ouorū vitellos D v. argenti ſpumā cum roſaceo & adipe coquito: deinde maſtichen adiicito,& ad frigefacta ouorū vitellos admiſceto. Aliud ad maligna tibiarū vlcera experimento cognitum. Lupinos aridos vſtos tritos largè inſpergito, & hapſum lanæ ex vino expreſſum ſuperligato. Hoc expurgat,incarnat,& ad cicatricem perducit.

De vlceribus quæ poſt obductam cicatricem rurſus rumpuntur, Cap. XLV.

QVædam vlcera poſt receptā cicatricē non multo tēpore interpoſito inflammantur ac refringuntur. Nā E quum ſubſtratum os,malè ſit affectum,vicina quidem caro cicatricem recipit,& exactè ſana apparet:verùm poſtea ſanie paulatim ex corrupto in alto oſſe affluente putreſcit, & oborta inflāmatione cicatrix rūpitur. Quæ igitur horum curatio inſtituenda eſt?nimirum vt hactenus exſiccemus quatenus ſquama affecti oſſis excidat. facilè verò excident oſſium ſquamæ ſi papaueris ſylueſtris & fici folia cum vino & polenta impoſueris : aut hyoſcyami & atramenti ſutorii pares portiones adhibueris. ſed & peucedani radix trita citiſſimè oſſium ſquamas diſparat. Vtere F etiā ſiccis capitalibus ſuprà deſcriptis:præſertim eo quod ſilphiū recipit. Aliud ſiccū,ad chironia & cicatricē reſpuentia vlcera mirificū: Squamæ æris,thuris,ſingulorum ſextantem,aluminis,ſalis ammoniaci,ſing.trientem,malicorii,ceruſſæ,ſing.vnc.i.vtere ſicco:vel ſi malueris,cum cerato. Aliud. Pumicis multifori ſeſcuncem , ſulphuris viui vnc.i terito & cribrato,ac vtitor. facit & pumex per ſe aridus tritus inſperſus. Aliud ad cicatricem inducendā diuturnis tibiarum ac totius corporis vlceribus: Calcis viuæ ac lotæ in aqua & ſiccatæ,vnc.i.Cimoliæ G tantundē,ceræ,terebinthinæ liquidæ, ſing.ſextantem, olei myrtei aut roſacei quadrantem. poteris & oſtreorū vſtorum tritorum vnc.i.addere. Ad ſicca in mortario cum vino trita quæ liquari poſſunt liquata admiſceto ac vnito. Hoc,itémque reliqua omnia relata, & præcipuè quod è ſory ſit,chironiis ac malignis vlceribus medētur. Eiſdē quoque priuatim cōmodant,capparis radix trita inſperſa, centaurea minor,ſcordium,caries lignorum veterū,paſtinacæ radix,peucedani radix, malicorium, oleum in quo ſquillæ bulbus coctus eſt ,abſque linamentis cum penna H illitum .malicorium in vino coctum & roſaceo cerato exceptū:omnium verò efficaciſſima eſt theriaca Andromachi è viperis roſaceo modico diluta, & emplaſtri modo appoſita. Aliud. Sandaracham tenuiſſimè tritam vrſino adipe exceptā imponito : aut ammoniacū ſalē eodē

modo præparatum,vel per se adhibeto.

Ad extremitatum vlcera, Cap. XLVI.

MYrti baccas cum vino coctas impone:vel peuceda-
ni radicem tritam: vel lignorum veterum cariem
insperge:aut brassicæ vel sabinæ folia cum fœnigræci fa-
rina & aceto subacta impone:aut sideritidem melle exce-
ptam adhibe: aut oleum in quo squilla cocta est absque
linamentis cum penna illine: ita enim ne musca quidem
vlceri appropinquabit.

Ad callos extremarum partium, Cap. XLVII.

BRassicæ folia cum melle terito, & cerato ex sinopica
rubrica præparato , excipito, & adhibeto. Aliud.
Clibani antiqui testam cum vino austero terito , & cum
cerato ex ouis facto,aut cum medicamento ex pompho-
lyge ad sedis affectiones parato,adhibeto.

Ad vermes in vlceribus, Cap. XLVIII.

VErmes in vlceribus generatos enecant,plantago sic-
ca,ligni ficulni cinis, calaminthæ succus assiduè in-
stillatus.Cerussæ(inquit Theodorus)& polii pares portio-
nes cum pice liquida adhibe . quidam pro cerussa absin-
thium scribunt. Aliud. Linamentum ex saliua homi
nis ieiuni illitum adhibeto . hoc etiam aurium vermes
necat,& cicatrices concolores facit.

Ad nomas & putredines vlcerum,
Cap. XLIX.

NOmæ,hoc est proserpendo depascentia ac putrida
vlcera appellãtur, quæ vicinas partes erodunt & pu
trefaciunt.Et sanè vehementissimis medicamentis opus
habent,& sæpissime vstiones requirunt. Siccum opti-
mum, faciens ad nomas, putredines, polypos , verrucas
thymos & formicarias appellatas,hæmorrhoidas,citra o-
mnem mordacitatem. Misyos crudi,chalcitidis crudæ,
singul. drach.VIII.ochræ drach.III. sandarachæ drachm.
IIII.chalcis viuæ drach.II.squamæ æris, aluminis,singul.
drach.II.diphrygis drach.IIII.vnito ac vtitor.

Sicca crustam inducentia,inter quæ etiam pastilli
multi vsus, Cap. L.

MElinum crustas inducẽs & callos exterẽs, inspersum,
siue cũ specilli nucleo adhibitũ, & leuiter saltẽ vlce-
ris superficiei inductũ vt inde coloretur modò,vlcera cõ
mittit ac sanat quæ ægrè curantur. Chalcitidis crudæ dr.
VIII.cadmiæ drach.III. ieiuni hominis saliua excipito ac
subigito,& in mortario operta mali cydonii colorem as-
sumere sinito,& cum pistillo leuiter trita in vmbra affic-
cato . alii tamen aliter præparant,& à colore quem acqui
rit,fuscum appellant.Sumũt enim chalcitidis drach. XII.
cadmiæ drach.VIII. & ad caniculæ æstum cum aceto te-
runt,atque ita in vmbra siccant. Aliud siccum,quod i-
tem ad solis feruorem paratur,& melinũ colorẽ habet.
Calcis viuæ sextantẽ,auripigmenti vnc.I.auripigmẽtũ cũ
aqua terito,& calcẽ addito,ac simul probè conterito:de-
inde in mortariũ aqua plenum conicito vt subsideant,&
vbi subsederint,priore aqua diffusa,nouã affũdito,ac diu
versato,& rursus subsidere sinito.quo facto rursus priore
aqua diffusa,nouã affundito, atque idem tertiò repetito.
postremũ vase aqua repleto sinito, ac singulis diebus ver
sato donec arefiat, & consumpta aqua aliã affundito. at-
que hoc per dies XL.sub caniculæ æstu facito: & tandem
pharmacũ siccatum in fictili vase in superiore parte do-
mus nõ humida seruato. Hoc citra mordacitatem crustas
inducit &valde deprimit.Facit & ad gingiuas putridas,&
epulidũ eminentias deprimit.dentes inalbat.Potest quo-
que in mortario subactum in fictile transferri,atque inso
lari. Vtere Faustini quoque pastillo ac reliquis eiusmo-
di ad dysenteriam descriptis. Aliud ad totius corporis
putredines & nomas. Calcis viuæ,chalcitidis,singulorũ
drachm.II.auripigmenti drach.I.Hoc ad reduuias digito
rum,& ad putredines adhibetur, partibus putridis ex eo
inspersis. Facit & ad carbunculos splenio resinato exce-
ptum. confert fistulis melle exceptum cocto, & velut
collyrium inditum. Oribasii ad pudendorum no-
mas,præsertim meliceridas dictas. Gallarum , floris
mali Puni ci satiui itémque syluestris , aristolochiæ ro-
tundæ, squamæ æris, chalcitidis crudæ, singul. drachm.
VIII.atramenti sutorii drach.VII.aluminis scissi drach.IIII.

A malicorii drach. I. adhibetur pudendo cum melle,quẽ-
admodum id quod ex charta præparatur.Facit ad nomas
valde profundas : sicut etiam pastillus Andronis. Cæte-
rùm medicamentum ex charta hoc est: Squamæ æris,
chartæ vstæ, singulorum drachmas XXIIII.auripigmen-
ti,sulphuris viui,singul.drach.XII.(vel vt alii habẽt XIIII.)
plumbi vsti drach. quatuor:(alii drach. sex) charta primũ
teritur,deinde metallica læuissimè trita admiscentur. Fa-
cit ad oris ac totius corporis putredines , ad humidio-
res quidem,siccum inspersum:ad ficciores,rosaceo imbu
B tum.Additur aliquando & mellis modicũ: ego verò plũ-
bi drach.sex adiicio. Siccum ad antiquas nomas,& ad
gingiuas cruentas. deprimit etiam carnem excrescẽtem.
Chalcitidis vstæ drach.X L.misyos drach.XXX. æris vsti
drach.X.atramenti sutorii drach.VIII. sandarachæ drach.
quinque,auripigmenti drach.II.vnito ac vtitor. Aliud
experimento cõstans. Rhois culinarii drach.X. squamæ
æris,aloes,foliorũ oleastri siccorũ,sing.drach.octo,chal-
citidis drach.V.auripigmẽti, sandarachæ,aluminis scissi,
salis tosti,sing.drach.IIII. malicorii sicci drach. sex, chry-
C socollæ factitiæ drach. IIII. rusci sicci drach. VIII. trita
vnito,ac vtitor. Aliud ad nomas & putredines,Oriba-
sii. Salis fossilis drach.II. aluminis in fictili vsti vnc.I.
squamæ æris,pumicis vsti,sing. vnc.I. Aliud eiusdem.
Auripigmẽti,squamæ æris,misyos, chalcitidis,portiones
æquas præpara,& vtere. Aliud Pasiphilum vocatum.
Atramenti sutorii,sandarachæ,misyos, chalcitidis pares
portiones cõmittito. Siccum aureum appellatum. Au
fert ossa,reprimit influxiones,fistularum callos exterit,&
contrahit sinus.in fistularũ autẽ & sinuum cõcauitates per
D specillum lana obuolutum inditur . Melanteriæ à vetu-
stis clauis derasæ drach.V.malicorii drach.XXV. aluminis
scissi drach.III. atramenti sutorii,misyos,chalcitidis,æris
vsti,sing.drach.octo,squamæ æris drach.XVI.gallarũ dra-
chmas XV.aceti quãtum satis est.Oportet autẽ aceto in vas
æneum cõiecto clauos quotidie agitare,& deinde acetũ
excolare.lõgè verò præstat quod in fundo residet. Aliud
siccum. Ad nomas,defluxus,gingiuas,columnellas & pu
denda. Ochræ sesquilibrã,croci lib.I.putaminũ ouorũ
E vstorum sescuncem,gallarũ sescuncem: tritis vtere. gallæ
autẽ sint omphacitides. Pastillus ad nomas commo-
dus. Sabinæ,myrrhæ,sing.drach.III. soreos, misyos Cy-
prii,atramẽti sutorii,thuris,aloes,sing.drach.II. terito cũ
vino,& formato pastillos. Pastillus ad nomas & putre-
dines:quo vtor,inquit Oribasius.appellatur Asclepius si-
ue Æsculapius,& Cyriacus,*hoc est dominicus*.Gallarũ drach.
octo,florũ mali Punici,aristolochiæ rotundæ, chalcitidis
crudæ,cadmiæ,sing.drach .sex,iridis, squamæ æris, sing.
drach.quatuor, misyos crudi,atramenti sutorii , aluminis
F scissi,thuris,nitri,sing.drach.III. Terito cũ aceto ad dies
sufficientes,& pastillos XX.formato: eósque vsus tempore
aceto mulso dissolutos cerato excipito, hoc modo vtens:

Accipe pastillorum trientem,ceræ quadrantem, olei
myrtei sescuncem, galbani trientem : & pastillis aceto
dissolutis ac tritis liquata admisceto. Atque hoc qui-
dem modo præparantur ad ignem sacrum, panos &
condylomata: ad ozænas verò,carbunculos, & carnis ex-
crescẽtias, pastilli sicci inspergũtur, vel aceto mulso triti
ac dissoluti. Pastillus Corax,*id est coruus* appellatus. Ad pu
G tridorũ vlcerũ,præsertim pudendorũ,nomas. Gallarũ se-
xtãtẽ,squamæ æris sesquiunciã, chalcitidis crudæ, thuris,
singulorũ quadrantẽ,ceræ trientẽ,terebinthinæ vnc.I.adi
pis taurini bessem,olei myrtei dextantẽ.Arida cum aceto
in sole ad sufficientes dies terito,& mellis sescuncem ad-
iicito,deinde cerato exceptis vtitor.Hic pastillus citra ad-
mixtionem per se adhibitus, omnibus nomis, præsertim
siccioribus,confert,& vbi nerui sunt denudati.Cũ æqua-
li verò cerati portione,sordida vlcera exterget:cũ vberio-
re cerato cicatricem inducit.Ego(inquit Asclepiades) sic
præparaui: Squamæ æris lib.I.gallarum,adipis taurini,sing.
H dodrantẽ,chalcitidis,thuris, singulorũ sescuncẽ,cũ aceto
velut collyria tero,& pastillos formo.Postea verò ex pastil
lis drach.XXII.aceto tero, & mellis drach.X .addo, & ce-
rato quod habet olei myrtei , adipis taurini,singulorum
dodrantẽ,ceræ sextãtem,terebinthinæ trientẽ excipio.

Paſtillus è croco. Myrrhæ, malicorii, æruginis, alumi-
nis ſciſſi,ſingul. ſextantem, croci vnc.I. aloes,ſquamæ æ-
ris,thuris,ſingul.vnc.I.ſulphuris viui drach.IIII.mellis li-
bram I. cum vino adſtringente terito. Facit ad nomas,
putredines oris,& cuiuſcunq; loci.dentes motos firmat,
vlcera marcida & flaccida repurgat & adſtrĩgit: purulẽtas
aures,ſinus,fiſtulas,& carbunculos curat, ſquamas oſſium
reſoluit & incarnat. eſt enim valde cõmodus ad oſſa car
ne veſtienda. Confert etiam dyſentericis, & adhibetur
vel aridus,vel hoc modo coctus: Mellis lib.III.aceti lib.
I.paſtilli ſextans,ſimul ebulliant ad mellis compagem: ſi
verò partibus molli ſenſu præditis adhibendus eſt, vino
tantùm diluitur. Paſtillus ex plantis inſcriptus: Mali-
corii, foliorum myrti ſiccorum,teſtarum nucum iuglan
dium ſiccarum,fructus ſpinæ, ſingul.drachm.VIII. galla-
rum drachm.IIII.ſalis foſſilis drach. VIII. omnia tundun
tur,& cribrata aceto ſubiguntur,& in vas fictile mittun-
tur,ac aſſantur.deinde cum aceto teruntur, & adiiciũtur
myrrhæ drach.IIII.thuris drach. II. & formantur paſtilli.
vſus horum eſt cum aceto. Paſtillus ex lanis ſuccidis
quem Leonidas valde laudat: Lanæ ſuccidæ vſtæ,ramẽ
torum plumbi,ſquamæ æris,bituminis,ſingul.drachm.x.
aluminis ſciſſi & rotundi, gallarum, malicorii, miſyos,
thuris,chalcitidis,ſingulorum drachm.v. myrrhæ drach.
II.amurcæ ſeſquiheminam, terito cum aceto,& formato
paſtillos,ac vtitor. Paſtillus Bithynus. Ad nomas, fiſtu-
las,reduuias digitorum.carnem excreſcentem citra mor-
dacitatem deprimit: cum cerato autem facit ad ignem
ſacrum & alia huiuſmodi. Malicorii,gallarum,ariſtolo
chiæ,chalcitidis,cadmiæ, ſing. drach.VI. iridis, ſquamæ
æris,ſing.drach.IIII.miſyos,atramenti ſutorii, aluminis
ſciſſi,ſingul.drach.III.nitri,thuris,ſingul.dr. II. ſub canis
æſtu cum aceto terito,& paſtillos formato. Paſtillus Pa
ſionis. Squamæ æris drach.XII.æris vſti,ſalis ammoni
aci,aluminis,æruginis,thuris,ſing.drach.VIII. Æruginẽ
cum ære, ſquama & alumine ſub ſole terito, & ad probè
trita thus addito,ſimúlque terito,ac paſtillos formato. v-
ſus ex aceto. Polyidæ ſphragis ſiue ſigillum vt habet A-
ſclepiades. Aluminis ſciſſi drach.III.thuris dr. IIII. myr-
rhæ,aloes,fellis taurini,ſingul.dr.VIII. floris mali Punici
ſatiui drach.XII.atramenti ſutorii drach.III. excipe vino
dulci,& vtere. Sigillum Coracinum. Facit ad tonſilla-
rũ inflãmationes,luxatã columnellã & gingiuas humore
flaccidas. facit & ad nomas & affectiones ſedis. Ariſto-
lochiæ rotundæ,florum mali Punici ſatiui, chalcitidis to
ſtæ,thuris,myrrhæ, atramenti ſutorii, crocomagmatis,
aloes,fellis taurini,æquales portiones paſſo excipe velut
dictum eſt. Paſtillus Andronius. Ad vlcera fluida,inflã
matas columnellas,tõſillarum fluxiones, extrinſecus ſub
mentum illitus.Facit &ad pterygia oculorum, & glãdula-
rum circa inguina inflãmationes incipientes, & ad ru-
ptos inteſtinorum abſceſſus: callóſque fiſtularum exterit.
Florum mali Punici ſatiui drach. x.gallarum, ariſtolo-
chiæ ſingul.drach. VIII.aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii,
ſingulorum drach.IIII. (alii II.tantùm habent)myrrhæ,a-
loes,thuris,croci,ſingulor.dr. I. ſingula ſeorſim primùm,
deinde ſimul terito,&in paſtillos redigito.Infunditur per
clyſterem prout vires tolerarint, ad ruptos inteſtinorum
abſceſſus, ſi febris adſit, cum aquæ cyathis VIII. ſi non,
cum vino. Paſtillus Antonii Muſæ. Aluminis ſciſſi,
aloes,myrrhæ,florum mali Punici ſatiui,ſingul.drach.VI.
atramenti ſutorii drachm.III.croci,crocomagmatis,ſingu
lorum drach.III.Terito è vino mulſo ex paſſo confecto,&
paſtillos formato,quos in vmbra exſiccabis. Heras quidẽ
& nos ita præparamus:Aſclepiades autem hunc ad Ari-
ſtarchum Tharſenſem refert:& cætera quidem ſimili mo
do componit: verùm atramenti ſutorii drachm. VI. acci-
pit,& cum vino falerno paſtillos formare iubet. Facit ad
vlcera recentia ac vetera,putrida,marcida,efferata,phage
dænica,ac fiſtuloſa,& quæ priuatim ceria appellantur. ad
ozænas diluitur cum vino. ad ſuppuratas aures cum
ſapa & modico aceto. ad condylomata item cum ſapa.
ad vlcera genarum carbunculoſa ac maligna,cum ſapa.
ad carnis excreſcentias in naribus,ore,extremitatibus o-
mnibus, vulua,pudendis: omnem eminentiam compe-
A ſcit, & digitorum reduuias tollit, vlcera caua replet, ſi-
nus & fiſtulas melle dilutus ac cum lixiuio inſtillatus glu
tinat.idẽ ad oris vitia gargarizatur. quod ſi ſemel in mẽ-
ſe fiat,neque dentes dolebunt, neque aliquid incõmodi
ori accidet.Facit & ad teſtium ſacrum ignem,& articulo
rum inflammationes illitus. & ad hæc omnia vtitur eo
Aſclepiades.Quòd ſi mollire diſcuteréque volueris, qua-
druplũ ammoniaci miſcebis,& cum aceto ad mellis ſpiſ-
ſitudinem conteres,illinéſque & alligabis. Si verò em-
B plaſtri formam malueris,quadruplum terebinthinæ ad-
miſcebis,adiecto etiam oleo ſi durius pharmacum appa
rebit.mollit enim & cicatricem inducit ac glutinat. Idẽ
paſtillus ſplenicis, hepaticis, ac dyſentericis confert, &
viſcerum vlcera ſanat,& incipienti tabi auxiliatur. Dan-
tur ex eo oboli tres cum familiari in ſingulis affectioni-
bus potione.Per aliquot autẽ dies ducit vrinas loturæ car
nis ſimiles.itaque ab eius vſu deſiſtendũ non eſt ante ſani
tatẽ reſtitutam. Vino quoque mulſo & mali Punici dulcis
ſucco dilutꝰ, & cũ pẽna illitus, anginis medetur. verùm
C interim dũ illinitur nauſeã excitat,& vomitũ prouocat.
Cæterùm crocomagma quod in paſtillũ recipitur, & quo
ad capitis dolores vtimur,ita præparatur: Croci dr.c.myr
rhæ troglodyticæ,roſarũ recẽtiũ reſectis vnguibus,amy-
li recentis,ſingulorum drach.c L.cũ vino ad collyrii for-
mam terito,& paſtillos formato.Porrò paſtillus ex ſolano
halicacabo,ſuperius ad fiſſuras ac tubercula ſedis, deſcri-
ptus eſt.

De ſanguinis eruptione,& quæ cruſtam inurant,
Rufi, Cap. L I.

D QVandoquidem pleraque ex iis quæ ad ſanguinis eru
ptionem adhibemus ad nomas quoque vſurpari ſo-
lẽt, annectemus etiam de ſanguinis eruptione tractatio-
nem:ex ea enim præſens aliquãdo periculũ incurrimus,
exhibétque ea res imperitis negotium turbationémque
ac formidinem,vt ne medico quidem parua ſolicitudo
impendeat.Primùm itaque noſſe oportet,arterias ad ſan-
guinis eruptionem magis quàm venas paratas eſſe.Perpe
tuò enim pulſant amplioréſque meatus ac ſolidiores tuni
cas habent,vt non facilè cedant.Sanguis quoque in ipſis
E contentus,tenuior eſt & plurimo ſpiritu abundat.Quin &
aliquando obducta cicatrice cutis, & arteriæ fiſſura non
obturata,ſanguis ſub cutem exilit,& efficitur tumor, quẽ
aneuriſma hoc eſt arteriæ dilatationem *Græci* appellant,
Ab arteria igitur aut à vena ſanguis manat, vel oſculis i-
pſarum apertis,vel tunica diuiſa,vel per tranſudationem,
vt ita dicam. Porrò tunica diuiditur, vel ex vulnere,
vel ex contuſione, vel ruptione, vel eroſione. Oſcu-
la verò aperiuntur, aut ob multitudinem confertim ad
oſculum vaſis prorumpentem, aut propter acrem qua-
F litatem extrinſecus allabentem,aut propter vaſis imbecil
litatẽ. Trãſudatio verò aut perſultatio fit,tunica quidem
rarefacta,ſanguine verò attenuato. poteſt tamẽ aliquãdo
etiam fieri paruarum venularum oſculis apertis. Si ergo
ex vulnere,aut contuſione,aut caſu,aut clamore,ruptio cõ
tigit, cauſa iam præteriit. ſi verò ex multitudine, fieri
poteſt vt adhuc nunc etiam vas amplius rumpatur,quum
efficiens cauſa adhuc maneat.In huiuſmodi itaque affe-
ctione multitudo quamcitiſſimè euacuanda eſt: deinde
ſanguis ſiſtendus,poſtremò vlcus curandum. In quibus
G verò iã ceſſauit cauſa efficiẽs,protinꝰ ſanguis ſiſtẽdus eſt,
& deinceps vlcus curandum.At quo modo ſanguinem ſi-
ſtemus:nimirum vt ruptum adſtringamus ac obturemꝰ,
& ſanguinem aliò diuertamus. Obturabuntur autem la-
bia,vel digitis noſtris,ſi in ſuperficie vlcus fuerit: vel per
deligationem, & per refrigerantium ac adſtringentium
pharmacorum adhibitionem.Nonnũquam & grumis cõ
creti ſanguinis vaſis oſcula occluduntur. Cæterùm ex iis
quæ imponuntur,aliqua adſtringunt,aliqua meatus obdu
cunt,aliqua cruſtas inurunt.Quæ itaque meatus obſtruũt
ad ſanguinis eruptionem adhibita, citò occludunt: quæ
H verò cruſtam inurũt, cruſta excidente vlcus cauũ faciũt,
& ſæpiſſimè excidẽtibus cruſtis, ſanguinis eruptio cura-
tu difficillima ſequitur. quapropter eiuſmodi medicamẽ
tis non niſi cogẽte neceſſitate vtemur, veluti ſi à putrida
eroſione ſanguis erũpat. tũc enim omni putrido exciſo,

tutius eſt vel cauteriis mali radicem exurere, vel cruſtam inurentia adhibere, præſertim in pudendorũ ac ſedis affectionibus. Nam tales partes ob redundantem humiditatem, & acrium recrementorũ tranſitum facillimè putreſcunt. Proinde in eligendis medicamentis quæ cruſtã inducunt, non tantùm caliditatẽ ſed etiam adſtrictionẽ cõſiderabimus: talia verò ſunt, miſy, chalcitis, atramentũ ſutorium. Quæ enim ex calce viua & auripigmento fiunt, vehementiora quidem his ſunt, ſed cruſtæ inde inductæ citò excidunt, eo quòd nulla adeſt ipſis adſtrictoria facultas: quæ verò ab adſtringentibus inducuntur cruſtæ, diutius in corporibus perſiſtunt. quæ res non modicã cõmoditatem affert: priuſquam enim excidant, peruenit incarnatio, vt caro mediis partibus innata, tanquam operculum quoddam vaſis fiat. Et hac de cauſa non feſtinandũ eſt (velut multi faciunt) ad cruſtarum ablationem, vbi eruptionis ſanguinis periculum imminet: ſed in his tantùm affectionibus in quibus ob putredinẽ cauteriũ adhibere coacti fuimus. Vocatur autẽ huiuſmodi affectio Nome, quoniã ab affectis partibus proſerpens, partes ſecundum naturam ſe habentes depaſcitur, & ſemper aliquã ipſarũ vlterius inuadit. Medicus itaque his cõſiliis inſtructus, ad ſanguinis eruptiones curandas accedet, pro locorũ natura & venarum magnitudine remedia adhibendo. Et ſtatim quidem digitis oſculum vlceris vaſis apprehendat, leniter innitens ac citra dolorem comprimens. ſimul enim & ſanguinem ſiſtet, & grumũ vulneri infiget. Quòd ſi vas vnde ſanguis manat, in profundo etiã ſitum fuerit, exactius ſanè hinc & ſitum ipſius, & magnitudinem didicerit, & vtrum vena ſit an arteria cognoſcet. Poſtea verò immiſſo vncino extendat, ac moderatè ipſum obtorqueat. ſi verò neq; ſic ſanguis ſiſtatur, ſi quidẽ vena fuerit, conãdũ eſt vt citra vinculũ ſanguinẽ ſupprimat per aliquod ſanguinẽ ſiſtens medicamentũ. Optima autẽ ex his ſunt quæ meatus obſtruunt, cõpoſita ex reſina fricta, & farinæ tritici polline, ac gypſo, & aliis huius generis. Si verò arteria fuerit, ex duobus alterũ faciens, aut vinculũ circundans, aut totum vas præcidens ac diſſecans, ſanguinem ſiſtes. Cogimur tamen aliquando etiam magnis venis vinculum obligare, atque etiam aliquando totas ipſas diſſecare, tranſuerſas videlicet: quæ neceſſitas incumbet in iis quæ rectæ ex alto ſurſum feruntur, & præſertim per anguſtiam aliquam aut principales partes. Sic enim vtraque pars vtrinque retrahitur, & ab incumbẽtibus corporibus vulnus tegitur & occultatur. His autem peractis, incarnãdum vulnus eſt priuſquam vinculum vaſis excidat. Niſi enim producta caro circumſitum diſſectæ arteriæ locũ præmuniuerit, ſed vacuus locus inuentus fuerit, affectio ſequetur quam aneuriſma appellant. Quapropter in his potius ſuadeo vt ſanguinem ſiſtentibus, quæ meatus obſtruunt, vtaris, quàm iis quæ cruſtam inurunt. citius enim ac tutius poſt illa vulnus incarnatur. Optimum itaque omnium quæ ego noui medicamentorum, quo etiam ad ſanguinis è cerebri membranis eruptionem tutius vtemur hoc eſt. Thuris partes II. aloes partem I. cum oui cãdido ad mellis compagem ſubige, & molliſſimis leporis pilis excepta, vaſi ac toti vlceri vbertim impone, & forinſecus faſcia ex linteo deliga, ita vt primas quatuor aut quinque eius obuolutiones ſuper ipſum vas quod ſanguinẽ fundit facias, & hinc ad radicem eius procedas: deinde alternis diebus ſoluas: & ſi quidem adhuc tutò adhæſerit vlceri, medicamẽtum rurſus aliud ipſi circũfundas, & linamentũ prius ex pilis leporis cõſtans velut prius madefacias, ac rurſus velut antea deliges. Si verò prius linamentũ ſua ſponte exciderit, ſenſim per digitum vaſis radicem comprimas: & hoc quidem leniter adimas, aliud autẽ apponas. Atque eo curationis ductu vteris donec vas carne impletũ fuerit, ægro in multa quiete ſeruato. At verò hoc medicamento variè vtimur aliquando duplũ thuris ad aloen addentes, aliquando ambo æquali pondere miſcẽtes. Sed & mannam quãdoque pro thure admiſcui, vt quæ vehementius adſtringat. Illud porrò cõſtat, in durioribus corporibus ea quæ magis adſtringũt, & plus aloes habẽt, adhibẽda eſſe: in mollib⁹, ea quæ plus thuris habẽt. Sed & ad ſanguinis è cerebri mẽbranis eruptionem, &

A ad vulnera in collo vſq; ad ipſas iugulares venas, medicamẽto vtimur quod plurimũ thuris recipit. in his enim ſanguinẽ citra vinculũ ſiſtit. Et quãuis multa ſint quæ meat⁹ obſtruũt medicamẽta, nullũ tamẽ æquè incarnat. Optimè etiã obſtruũt meatus pharmaca ex pice torrefacta, & colophonia, & puluere molẽdini parietibus adhærẽte, & gũmi, & tragacãtha ac ſimilibus: quandoque etiam ex gypſo præparata. & ſymphyti quoque radix ad hanc præſtãtiſſima eſt. Maximè conuenit vt medicus pharmaca ſanguini ſiſtendo idonea apud ſe præparata habeat, quò ſin-

B gulis opportunè opem ferat. tale eſt ſiccum Philagrii ad ſanguinem ſiſtendum ex aloe & thure paratum. Primùm autem digitis diſſectæ partes cõmittantur ac cõprimantur donec cohæreant. tunc enim impactum medicamẽtum ſanguinis impetũ cohibet: qui amplius adhuc ſupprimetur, ſi leporis pilos molles ſub ventre repertos ad impactum medicamentũ apponemus, & ex eodem ſicco ſuperinſpergemus. atque hoc ita ſinendum eſt, donec caro excreuerit velut operculum ſectioni obducta. Confert ad idem Rhodiũ ſuprà inter deprimentia ac cõtrahentia

C relatum. Cæterùm quædã ex ſanguinem ſiſtẽtibus (velut diximus) cruſtã inducunt, quædã cum ſiccitate adſtringunt, quædã explent & glutinãt, quorũ aliqua magis parabilia referemus, quò ad ſingulas cauſas peculiare medicamẽtum in prõptu habeatur. Ex iis igitur quæ cruſtam inurunt, citra mordacitatẽ & efficaciter ſanguinẽ ſiſtit hoc: Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, calcis, ſing. drach. IIII. hoc Ammonius chirurgus vtebatur. Eo verò adhuc efficacius eſt quod habet, Chalcitidis drach. octo, atramenti ſutorii drach. decem, calcis viuæ drach. VI. æris

D vſti drach. VI. miſyos, diphrygis, ſing. drach. V. Aliud celebre. Aluminis ſciſſi, atramenti ſutorii, gallarum, ſing. drach. VI. miſyos drach. octo, ſoreos drach. IIII. hoc optimè facit & ad nomas. Aliud ex Eretria terra. Terræ Eretriæ aut Cimoliæ, drach. octo, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, reſinæ aridæ, thuris, myrrhæ, ſing. drach. octo, aceti quantum ſatis eſt. terito in ſole ad cõpagem, & paſtillos formato. Aliud. Spongiã nouam liquida pice imbutã bitumine trito inſperſo, in olla exurito: deinde eius ſextãtẽ accipito, chalcitidis, miſyos, ſing. vnc. I. At ſi mitius

E facere volueris, accipe ſpõgiæ ita vſtæ ſextantem, plumbi vſti & loti vnc. I. ſtibii vnc. I. hoc cruſtã nõ inducit. Aliud cõfeſtim ſiſtens ſanguinis eruptionem. Chalcitidis drach. VIII. thuris ſiue mannæ eius drach. XVI. reſinæ aridæ, gypſi recentis, ſing. drach. VIII. Cætera trita ac cribrata in pyxide ærea ſeruato: gypſum verò quo tẽpore medicamento miſcendũ eſt, recẽs terito, & admiſceto. Aliud ſanguinẽ ſiſtẽs, citra cruſtæ inuſtionem: Miſyos, ſucci polygoni ſicci, ſing. drach. XIII. aluminis ſciſſi drach. XXI. aridum aceto rigatum ſpongia excipe, & vlceri appoſi-

F tum deliga. Aliud Oribaſii. facit ad pudendorum & totius corporis nomas: callos etiam exterit, & ſtrumas ſanat. Minii cum oleo roſaceo ſubacti, ſulphuris viui, auripigmenti, ſandarachæ, calcis viuæ, æquas portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Optimum ad ſanguinis eruptiones, Galeni. Gypſum & tritici pollinem oui cãdido excipe, & cum leporis pilis impone. Aliud. Reſinam pinus probè tritam vel per ſe, vel cum thuris polline adhibe. Qui ergo plura medicamẽta expetit, multa in ſimplicium medicamẽtorum libris, & in tractatione de ſin-

G gularum partium morbis inueniet. ſed & quæ nunc recenſui ſufficere poſſunt. Omnia enim alia ex iiſdem præparantur, & non longè viribus inter ſe differunt. quædam fortiora, quædam debiliora ſunt, vt cuique congruũ eligi poſſit. Etenim quũ eunuchus quidam in ſummitate manus vlcus haberet, idque malignum euaderet, & circumcirca eroderet, & ſanguis ex ipſo manaret, medicamentum ex thure & aloe appoſui albumine oui exceptum, & hoc magis auxit ſanguinis eruptionem. Detracta itaque aloe, thus ipſum per ſe cũ ouo impoſui, & neque ſic ſan-

H guis ſiſti potuit. Cognoui autẽ quòd ex multa ſenſus ſubtilitate hoc pateretur: quapropter linamenta poſca dilutiſſima imbuta indidi, iuſſique tandẽ aſſiduè ſuper linamẽta inſtillare, atq; ita ſtatim ſanguinis eruptionẽ ſuppreſſi, neque ab eodem medicamẽto vſq; ad exactã incarnationẽ

destiti. Aliud ad arteriam dissectam. Sal commune, & equi aut asini fimum siccum, pari portione cum lixiuio quercini cineris subactum impone. Aliud. Porrum cum aceto tusum impone. Aliud. Cochleas cũ domibus suis, tum paruas tum magnas, vstas tritas impone.

Exedentia & vrentia medicamenta,
Cap. LII.

ERodentia & vstoria medicamenta, ad columellas adhibemus assiduè destillantes ac laxatas, & ad callosas carnis excrescẽtias, vlceráque cãcerata & strumas quas erodere volumus: item ad coxendicum & articularẽ morbum, affectiones splenis, pro cauterio: præterea ad formicarias verrucas, clauos, ficosos tumores, & alia huiuscemodi. Præcipua verò ipsorum vis est ad carbunculosa & maligna vlcera. adhibita enim nomas compescunt, & crustas exterunt. Erosiuum citra mordacitatem: Squamæ æris drach.IIII. sandarachæ drach.II. veratri nigri, auripigmenti, sing. drach.I. præstantius hoc euadet, si pro auripigmento aluminis scissi par pondus adieceris. Aliud.

Squamæ æris, sandarachæ, auripigmenti, veratri nigri, seminis vrticæ tosti, æquales portiones cum rosaceo terito, ac vtitor. Aliud citra omnem mordacitatem crustas in altum inducens: Squamæ æris, sandarachæ, singul. drach.III. veratri nigri drachm.I. ad humida vlcera vtere sicco: ad reliqua cum rosaceo. Oribasii erosiuum efficacissimũ quo vtor: Seminis vrticæ, squamæ æris rubræ, sandarachæ, par pondus cum rosaceo terito, ac vtitor. Aliud. Sandarachæ, aluminis scissi, singul. drachm.IIII. squamæ æris drach.II. auripigmenti drach.I. Et si quidem nome est quæ adstringi debet, siccum adhibeto: si verò struma aut canceratus tumor curandus est, rosaceo excipe, & quotidie bis impone. Ceratũ vstorium quo ad lippitudines vtimur, temporibus adhibito donec rubefiant. facit & ad coxendices: statim enim sedat dolorem. Cantharidum, atramenti sutorii, succi thapsiæ, allii, singulorũ vnc.I. ceræ trientem, olei quincuncẽ. Aridis ex aceto tritis liquabilia liquata admisceto. & vbi locus rubicundus factus fuerit, illinito ea quæ ad ambusta ab igne præparãtur. Aliud cauterium è visco: Calcis viuæ, fæcis vini vstæ, sing. drach.IIII. visci drach.II. nitri dr. vnã. Mitius hoc fiet, si calcis drach.III. solùm acceperis, & saponis quantum satis est. at si desit sapo, lixiuii lib.I. ad tertias coquito, atque hoc modo præparato: Arida læuissimè trita, visco ad ignem liquato excipies, & rudicula agitabis. deinde ad frigefacta lixiuiũ paulatim instillabis, & emollies vt medicamentum strigmentitia spissitudine liquidius euadat. quod in plũbea pyxide solidiore seruabis, & si resiccetur, lixiuium subinde instillabis. Hoc ad menti impetigines ad semihoræ spatium illinito, & postea loco per spongiam foto, albumen oui, aut emplastrum ex plumbagine aut ordeo, paratum imponito. Hoc aliqui etiam ad coxendices, & splenis affectiones, ac articularem morbum vtuntur, hoc modo applicantes: Linteolo cuidã detrito medicamentum aliquod glutinosum illinunt, & hoc rotundis foraminibus pertusum adhibent, foramina vertentes eò vbi inustionem facere volunt: atque istic medicamentum vstorium vbertim imponunt, quò videlicet pars requisita tantùm inuratur. tum brassicæ aut betæ folia superimponunt, & decem aut pluribus horis sinunt: & ablato postea medicamento, ad mitigatoria transeunt quæ ad ambusta parantur. Erosiuum incomparabile: Veratri nigri drachm.III. squamæ æris rubræ drachmas XII. sandarachæ, auripigmenti, singulorum drachm.II. atramenti sutorii drach.IIII. ventrium cantharidum drach. XII. omnia lixiuio excipito. Cauterium ad columellas, Demosthenis: Calcis viuæ drach.IIII. fæcis vini vstæ drachmas II. (sit autem fæx nõ vetusta, sed duorum mẽsium) nitri tosti drach.II. minii drachm.I. Cum lixiuio ad mellis liquidioris spissitudinem terito, & bis aut ter ebullire finito donec cogatur. deinde in plumbeam pyxidem recondito ne exarescat, & ea gratia subinde lixiuium instillato. Facit ad verrucas cum alias, tum formicarias appellatas: reduuias digitorum, clauos pedum ac manuum, callos, cicatrices eminentes, & carbunculos. At verò post columellæ vstionem, oleum gargarizandum & in ore tenẽ-

A dum exhibeto. Tertia die transacta, ex aqua mulsa, aut lacte cum melle os eluatur, donec excidat crusta. eodẽ modo etiam anthero, siue florido, aut Phrygio medicamento vteris. In aliis verò corporis partibus ad locum inustũ repurgandum, aluminis liquidi, amurcæ, mellis cocti, æquales portiones misce & adhibe. Et post repurgata vlcera, mitigatoriis medicamentis vtere.

De sinibus, Galeni, Cap. LIII.

OMnia sinuosa vlcera modò aqua mulsa, modò vino, modò vino mulso, modò aceto mulso eluimus. ad B extergendam enim saniem, aqua mulsa præstat: ad repurgandum verò & roborandum, vinum mulsum confert: ad glutinationem, vinum: ad cruentum ac graueolentem humorem, acetum mulsum. At in diuturnis affectionibus incarnatione opus habentibus, medicamenta meatus obstruentia plurimo rosaceo diluta, per fistulam in directum perforatam cui vesica alligata est, infundemus. In quem vsum probè facit Machærionis emplastrũ, & quod Isis, & quod Harmonia appellatur, & pleraque nigra. Sed & hoc quod subiiciemus probè facit. primũ enim sinus C repurgat, deinde incarnat, postea glutinat. Corticem caprifici à teneris ramulis detractum in oleo coquito, & oleo excolato ceræ quantũ satis est admisceto, vt liquidũ & infusile fiat medicamentum. De quo quantum satis esse videbitur, tepidum in sinum infundes, & parato ex eodem solidiore cerato, ipsum impones ac deligabis. Potes & forinsecus imponere emplastrũ Barbarum, & quæ ex pice ac bitumine præparantur, & quod ex salicibus conficitur, & quod è vino mulso, & quod ex spuma argẽti, & Harmonia, & emplastrũ Piscatoris, & melinũ Pasionis. Ad D eos tamen qui vicinas partes teneriores habent, magis cõueniũt emplastra ex sale parata. Supra emplastra verò spõgia aceto mulso, aut posca, aut vino imbuta imponatur. Deligatio verò à fundo sinus incipiat, & ad osculum vlceris desinat. Et linteorum obuolutiones citra dolorẽ quidem fundum sinus adstringant, sed inde paulatim remittantur, ac laxius ad osculum vlceris connectantur: ita vt emplastrum quod forinsecus sinui adhibitum est, iuxta osculum forcipe præcidatur, quò sanies excerni possit, & aliud paruum recisi loco imponatur ex eodẽ medicamẽ- E to. sit autem laxius propter eandem saniei excretionem, & alternis diebus auferatur, relicto illo totum sinum ambiente. deinde vbi sinum agglutinatum cognouerimus, ad cicatricem inducentia pergemus. An autem probè glutinatus sit sinus in profundo, ex pure effluente cognoscemus, si modicum effluxerit & cõcoctum: & si in ipso sinu neque dolor, neque tumor percipiatur, sed contractus fuerit locus, siccúsq; ac doloris expers. Illitio ad sinus antiquos. Gallas omphacitidas ad duas horas oleo macerato, & in fictile siue æneum lebetem coniectas cum oleo F coquito ad prunas donec nigrescant & velut torrefiant. deinde ex oleo eximito, ac frigefactarum vnc.I. accipito, & aluminis scissi, aloes, sing. vnc.I. addito, & radicum althææ siccarum, artemisiæ vnicaulis siccæ, sampsuchi, singulorum sextantem adiicito, & singula seorsim terito, ac cribrato, & postea mista simul seruato, & vsu expetente, oui luteo excepta illinito. At verò in ipso vlceris osculo paruum emplastrum impones ex pastillo qui ad Iudæum refertur. Idem medicamentum facit ad fistulas, herniam aquosam, & podagram.

G

De sinibus attritam cutem habentibus, eiusdem,
Cap. LIIII.

INflammationibus ad abscessum mutatis, si serius incisio fiat, contingit aliquando vt cutis sinui incumbens, tenuis velut detritum vestimentum reddatur, & propterea huiusmodi vlcera detrita appellantur, quæ difficulter coalescunt ac glutinantur: & præsertim siquis compage siccum medicamentum imponat. Ab his enim magis adhuc cutis deteretur, & exarescet velut pelles attritæ. Ad ea H igitur glutinanda vtendum est medicamento compage quidem liquido, facultate verò sicco: quale est phœnicinum emplastrum Galeni, quod nos ad huiusmodi affectiones præstare cognouimus, si ita paratum fuerit vt neque valde durum sit, neque adhuc inquinare desiuerit: ita

enim præparatum & cruenta vulnera glutinat, & omnibus vlceribus cicatricem inducit. Ad sinus autem detritos efficacissimum est, quod tenerum est & compagem mollem habet,& cum oleo veteri ac vino moderatè antiquo resolutum est. nam sicut duritiam ad hos vsus improbamus, ita mollitiem nimis fluidam reiicimus. liquidum enim calido corpori incumbens diffluit, & linteolum siccum relinquit, quod non solùm nihil prodest sed etiam glutinandæ cuti obest. Sed & mel moderatè coctum ad hanc sinuum affectionem mirificè cõducit: cui myrrham,vel aloen,vel thus probè trita,seorsim singula, vel simul omnia inspergere prodest. præferam si linteolo illitum mel liquidius appareat.Expertus sum & centaurium tenue mirandum pharmacum ad hos vsus: deinde symphytum, & plantaginis folia cum radicibus siccata. Conuenit & rumicis radix,oleastri folia,verbenaca supina cum radicibus,vitis alba,iris, dictamnum,saluia, polium,sabina, cupressi folia,salicis succus:& in teneris carnibus erui farina.Quæ omnia prius tundenda ac cribranda sunt. & ex eis tunc melli admiscendum est quum coctum ab igne aufertur, ita vt probè cum eis agitatũ mel, donec tepidum fiat,imponatur linteo inductum.

De fistulis, Cap. LV.

QVandoquidem sinus malè curati in fistulas mutari solent, de his quoque ex ordine dicendum est. Appellantur autẽ fistulæ per translationẽ à fistulis arundinũ aut ex alia materia confectis.Nam in ipsis cauitas quædam est arundinum cauitatibus similis, & sinus callosus inest qui citra chirurgiam aut fortius pharmacum rescindi non potest.Fistulis itaque obliquis sub cutem extensis, specilli nucleum immittimus,& eleuata cute totam longitudinem vna sectione incidimus.deinde callos velut fistularum causas,si in superficie fuerint,specillo deradimus:sin in profundum penetrauerint,scalpello rescindimus.Nisi enim rescindantur,neque caro produci, neque vlcus coalescere poterit.At si fistula non fuerit obliqua, sed decliuis & ad profundum vergens,fistulæ ambitum resecamus,tantum de carne circumsita auferentes, quò calli commodè resecari possint. Si verò fistula in os desinat, ab osse denudato squamam deradimus. Cæterùm fistulæ in os desinentes, ampliores quidem nucleo specilli immisso ex renitentia deprehenduntur: in angustioribus verò apice specilli pertentamus, & durum ac osseum corpus occurrens contingimus ac sonum quẽdam percipimus,velut assis ære percussi,qua arte non solùm fistulam ossi contiguam esse, sed etiam an corruptum aut illæsum sit dignoscimus. Inducto enim vndiquaque specillo, si tanquam à læui corpore ipsum semper lapsare percipimus,os incorruptum est: si verò specillum aliquibus partibus inhæserit, inæqualitates ac asperitates subesse indicium est,& ex eo os corruptum esse coniectamus. At in fistulis quæ amplissima habent oscula, sæpe visu os deprehendimus, vt coniectura non sit opus. Si verò obliquæ fuerint, flexúmque aliquem vel plures habuerint,vt specilli apex progredi non possit, virgulam plumbeam aut stanneam parabimus, qua iter pertentemus. quum enim flexilis valde sit, ad fistulæ figuram facilè se accommodabit.Si verò propter nimiam obliquitatem fistula nihil tale admiserit,ex humoris allati natura fistulæ terminum cognoscemus. Quòd si fistula neruum attigerit, ex dolore indicabitur. punctionis enim sensum exhibebit, aut stuporis: deinde motus qui ab illo neruo perfici solet, deterior apparebit. Sed & in specilli contactu molestus sensus perceptus, indicationem faciet: humor autem inde allatus tenuior est,similis ei qui ab ossibus defluit, non quidem oleosus aut pinguis, sed saniosus & glutinosus. Eadem verò accidentia concomitantur fistulas ad musculos penetrantes. In iis autẽ quæ carnes tantùm penetrant, crassiorem ac humectiorem saniem reperies.Quæ verò venas occupant,eadem accidẽtia habẽt quæ ad neruos sunt relata,sed imbecilliora, dolores item ac puncturas.verùm nullus motus impedietur. idem verò etiã de his dicendum est quæ ad arteriã pertingũt.At verò si fistula locũ erodente vena suberit,plurimus ac crassus sanguis effunditur: si verò arteria, tenuis &

A flauus cũ multo spiritu ac stridore exilit. Atque hactenus de fistularum signis ac differẽtiis, deinceps autẽ de medicamẽtis ad easdem cõferentibus tractandũ est.Post callosarũ igitur partiũ resectionẽ, carnosis quidem partibus suppurãdi ductum adhibebimus,& desquamata ossa siccare conabimur. Basilicũ itaque emplastrũ & reliqua huiusmodi inter suppurantia medicamenta habẽtur:sicut etiã quæ capitalia appellantur desiccãdi vim habent. linamenta quoque melle illita cõmodè induntur. Ad fi- B stulas verò inchoantes nec adeo profundas, quarũ chirurgiã ægri penitus recusant,medicamẽta callos exterentia adhibebimus. deinde remoto callo, curatione reliquis vlceribus cõmuni vtemur. Collyriũ fistulare, ab antiquis fistulis callos exterens: Atramenti sutorii,misyos,chalcitidis crudæ,æruginis, aluminis scissilis, rubricæ sinopicæ,gummi,æquales portiones aceto accipito. Quòd si pro gummi,thus adieceris,& duodecuplũ mellis admiscueris, callosos sinus repurgat. at si vni eiusdem parti octuplum mellis adieceris,incarnat & ad cicatricem per- C ducit. Aliud, faciens ad fistulas antiquas: Misyos, atramenti sutorii, aluminis scissi, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones excipe aceto. Aliud siccum,callos fistularũ exterens: Cadmiæ,chalcitidis crudæ, sandarachæ, gummi,sing. quadrantem, æris vsti, misyos crudi, sing. sesquiunc. Aliud xyraphium, *hoc est callos deradens*: ad capitis ac menti ficosas papulas faciens. Misyos,chalcitidis crudæ, sing.drach. II.aluminis scissi drachm. I. præpara,& eloto prius loco,medicamentum vbertim insperge,& postridie rursus eloto loco,& calli ramento spongia D deterso,nouum medicamentum adhibeto, tamdiu hoc repetens donec totus callus fuerit derasus. & cauendum interim est ne olei cõtactu pars curãda inquinetur.Quòd si ita visum fuerit,poteris ammoniaci thymiamatis drachmam vnam aceto resolutam ad septem huius medicamenti drachmas admiscere, & collyria efformare. Aliud collyrium fistulare: Chalcitidis crudæ, misyos crudi, æruginis,soreos,atramenti sutorii, ammoniaci thymiamatis,æquales portiones aceto excipito. Aliud Philosophi:Brassicæ radicem,cucurbitam siccatam, os canini ca- E pitis,cerui cornu,simul exurito, & ad cinerem ipsorum, origanum & stercus gallinaceum,vtrũque siccum ac tritum,admisceto,& arida seruato.Vsu verò expetente,fistulæ osculum vino humectato,& siccum largè inspergito, & linteolo imposito deligato. hoc abscessus rumpit, & sanat fistulas chirurgia nondum attactas. Aliud eiusdem.

Conchas cum testis exustas & tritas adhibe:vel carnes cochlearum cum myrrha,thure & aloe, in fistulam inde, externisque impone. Aliud fistulas mirificè reficcans. facit & ad seminis fluxum,capitis destillationem,aures cõ- F tusas ac dysenterias.Consumit omnem humiditatem.idẽ pubi & lumbis impositum,muliebrem fluxum & hæmorrhoidas sistit.Cochlearum carnes cum domibus suis,bulbum paruum,bitumen,aloen, thus cum aceto terito, ac vtitor. Aliud ad fistulas optimum. Polygoni folia à ieiuno commansa apponito, & vuas passas vnà cum vinaceis tritas superligato. & ne contempseris medicamenti vilitatem. Aliud siccum Magistriani, fistulas incarnans: Chamæleontis nigri radicem, corticem pinus, thus masculum,aristolochiam longam, singula paribus G portionibus terito,& fistulæ aqua mulsa elotæ sicca inspergito. Aliud. Aloes sextantem, radicis anchusæ vnciã vnam.replet & incarnat. Aliud. Squillam in olla vstã ac tritam indito. Aliud præsentaneum, quod Hercules appellatur:idem etiam ægilopas radicitus tollit. Pridie verò papyrus in fistulam indatur:deinde collyrium ad fistulæ siue papyri mensuram immittatur, & per triduum sinatur, & in quarta fistulam prorsus sanatam comperies: Cadmiæ ostracitidis drachmas sex, æris vsti drachmas quinque,misyos tosti drachmas nouem,chalciti- H dis crudæ drachmas octo, cantharidas numero septem, libanotidis siccæ drach. I. hermodactyli radicem integrã, gummi drach. x. excipe aceto & collyria formato. sunt qui atramenti sutorii & æruginis, singulorum drach. sex adiiciunt. Aliud ad fistulas vsque ad os pertingentes: Squamæ æris,æruginis,ammoniaci thymiamatis, singu-

lorum æquas partes aceto ſubige,& paſtillos efforma. Vſu expetente quantum ſatis eſt accipito,& ad ignem emollito,& collyria formato fiſtulæ æqualia, eáque indito.

Aliud Oribaſii, ad fiſtulas & vibices, à Dionyſio acceptum. Foliorũ lepidii herbæ in vmbra ſiccatorum, floris cnici, mellis deſpumati, terebinthinæ, æquales portiones. Arida cũ aceto terito,& adiecto modico roſaceo, omnia ſimul ad emplaſtri formam ſubigito: poſtea fiſtulæ ex aceto præfrictæ, lepidii folia ſicca trita inſpergito,& ſplenium ex medicamento illitum ſuperimponito. Aliud experimento conſtans: Radicum liliorum vſtorum cinere fiſtulam expleto,& callus exteretur, quo ſublato ſmilacem herbam arundinibus ſe implicantem, flore candido, foliis hortenſi phaſelo ſimilibus, accipito, eámque ſiccã vſtam tritam fiſtulæ indito,& incarnabitur. Aliud. Oleaſtri radicem vſtam terito,& ſiccam fiſtulæ vinò calido auſtero elotæ inſpergito,& callus excidet. Aliud fiſtulas incarnans: Lapidem tranſlucidum ſpecularem appellatum vrito, ac tritum fiſtulæ inſpergito. Cæterùm poſt vſum eorum quæ callos exterunt, collyriis repurgantibus vtendum eſt ex ærugine & melle cocto. Medicamentum ſinus repurgans & incarnans: Myrrhæ, croci, ariſtolochiæ, rubricæ ſinopicæ, ſingulorum vnciam vnam, fel taurinũ integrum, mellis quadrantem. Fel cum melle coquito, deinde reliqua tenuiſſimè trita admiſceto, & rurſus coquito,& collyria formato. Aliud. Muſcii herbæ, quam & dorcadiadem vocant, miſyos torrefacti, ſingulorum drachmas octo, ſalis communis, aluminis ſciſſi, æruginis, ſingulorum drachmas duas, chalcitidis drachmas decem, nitri, terebinthinæ, ſingulorum drachmas quatuor, mellis libras tres, aceti libram vnam. Quæ teri poſſunt terito, & omnia melle excepta coquito,& collyria formato, quæ in ſinus ac cauitates indes. Emplaſtrum Oribaſii ad ſinus & fiſtulas, è cedria præparatum. diſcutit enim ſtrumas,& ad elephantiaſis tumores prodeſt: Ceræ, picis ſiccæ, ſingulorum libram vnam, colophoniæ beſſem, cedriæ ſeſcuncem, propolis trientem, vel (vt alii habent) ſeſcuncem. reliqua omnia donec non inquinent coquito: deinde propolin adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud. Picis, ceræ, ſingulorum libram vnam, colophoniæ, cedriæ, ſingulorum ſeſcuncem, coquito ſimul donec non amplius inquinẽt, & propolis ſeſcuncem adiicito,& ſublatis ab igne, thuris, aloes,& aliquando myrrhæ, ſingulorum vnciam vnã admiſceto. Emplaſtrum Magus vel Hephæſtias nuncupatũ. glutinat ſinus & fiſtulas,& alia huiuſmodi: Spumæ argẽti libram vnam, ſcoriæ argenti quæ helcyſma *Græcis* appellatur, libras duas, teſtæ clibani antiqui, ceræ, ſingulorũ libras tres, olei libras ſex, ſucci coriandri ſextar. vnum, ſimul coquito donec non amplius inquinẽt: deinde ceram adiicito, vnito, ac vtitor. idem hydropicis confert. Quidã ceræ nihil, quidam quadrantem ſaltem iniiciunt: alii verò ita præparant: Teſtæ fictilium libras duas, plumbaginis libras duas, olei ſextarium vnum. ſed hoc modo compagẽ nõ acquirit. Commodũ eſt fiſtulis etiam nigrum è lolio præparatum,& reliqua eius generis. tutò etiam adhibetur quod ex argenti ſpuma paratur,& quod ex aceto & oleo. vtrunque in proximo Sermone habetur. Commodat quoque fuluum Galeni quod ad maligna vlcera paulo antè deſcriptum eſt.

De gangræna & ſphacelo, Galeni, Cap. LVI.

GAngrænam appellant quãdo ob inflammationis magnitudinem, mortificatio partis imminet. & niſi celerrimè ſuccurratur, pars ita affecta facilè mortificatur, & malum ad contiguas partes proſerpens ſingulis perniciẽ impertit. At vbi iam pars mortificata penitus ſenſum amiſit, non amplius gangræna ſed ſphacelus, *id eſt caries*, malum appellatur. Accidit autẽ hæc affectio etiam oſſibus, quum circumſita caro vitioſos humores generãs, per hos illa perrigauerit ac putrefecerit. Proinde partem mortificatam celerrimè reſecare oportet, quatenus contingit vicinam ſanam, ita vt nihil prorſus putridi ac carioſi relinquatur. deinde locum inurere,& poſtea ſeſamum cũ melle, vel ſiccum capitale item cum melle adhibere: deinde panem exterius, vel farinam ordeaceã aqua & oleo ſubactam imponere. Sed & iris & panacis radix, & ariſtolo-

A chia, ac eruum cruſtas tollunt, ſingula cum melle. Itẽ Machærionis emplaſtrum & iſis, cum roſaceo & melle diluta. Vbi verò cruſtæ exciderint, curationẽ reliquis vlceribus communem adhibeto. Cæterùm priuſquã pars mortificatur,& affectio adhuc gãgræna appellatur, ſanguinẽ in loco affecto impactum, quantum eius fieri poteſt, plurimum euacuabimus: propter quem ſanè mortificatio cõtingit, quum arteriæ ob locorum anguſtiam diſtendi nõ poſſint: atque ſic reliquo perſpirationẽ exhibebimus. aut

B igitur ſi vena magna fuerit in loco affecto, hac diſſecta corruptum ſanguinem euacuare oportet,& ſæpe velut varicem volſella correptum excindere: aut totam cutem affectæ partis profundis ſectionibus diuidere, aut vulnuſculis altioribus incuſſis ſcarificare,& ſanguinem effluere ſinere,& poſtea imponere pharmacum ad putreſcentia cõmodum. Talia verò ſunt, farina erui aut lolii cum aceto mulſo: vel ſi hæ non ſunt, fabacea. Quarũ vires quũ intendere volumus ſalem adiicimus, aut aliquem paſtillum læuiſſimè tritum ad nomas ſuprà deſcriptum: qualis eſt

C Andronis, Paſionis, & Muſæ, & noſter Aſclepius appellatus, quibus omnibus pro ægroti corporis habitu vtendum eſt. ruſticana enim & duriora natura, fortioribus medicamentis opus habent: molliora, debilioribus. Proſunt etiã gangrænis nuces veteres, farina lolii cum raphano & ſale, & aliquando aceto. Vuæ paſſæ demptis vinaceis cum raphani cortice, vrticæ folia, raphani ſemen cũ aceto: quæ etiam cruſtas tollunt. item lupinorum amarorum decoctum affuſum. Aliud ad gangrænas: Sordes matulæ adhærentes illinito.& poſtea vrina abluito. nonnulli cedriã

D ſordibus admiſcent. Aliud. Plurimas lactucas exemptis fibris cum loliacea farina imponito. aliqui iridis farinam accipiunt. Aliud. Hoc & vitiligines & alia huiuſmodi ſanat,& inflammationes mitigat. Herbam catanancen vrito, eiúſque drach. octo cum gummi drach. ſedecim cum aceto terito & imponito. Aliud. Æruginem, rubricam, alumen ſciſſile, paribus portionibus ex aceto trita adhibeto.

De canceratis tumoribus, eiuſdem,

Cap. LVII.

E CAncerati tumores ex atra bile craſſiore efferuente generãtur: quæ ſi etiam acrior fuerit, vlceratos tumores efficit. Quapropter huiuſmodi tumores inflammationibus acriores ſunt, citra tantam caliditatem, habéntque venas plenas & circumcirca extentas, ad ſimilitudinem pedum cancri animantis. Quandoquidem verò è profundo inutilis ſanguinis multitudo attrahitur, ideo varicoſæ reddũtur venæ,& inſanabilis morbus efficitur, quum ob nimiam craſſitudinem, humor neque repelli, neque diſcuti, neque per totius corporis purgationem leuari poſ-

F ſit.& leniora quidem medicamenta adhibita contemnit: ab acrioribus autem irritatur. Fieri tamen poteſt vt incipientes cancros, priuſquam in affecta parte confirmentur, augeri prohibeamus, atræ bilis humore euacuato. Primùm itaque mitioribus ad hoc vtemur, quale eſt epithymum cum ſero lactis: deinde Hiera Rufi, quæ veratrum pro virium robore admixtum habet. At ſolani ſuccus forinſecus illitus, vlceratum cancrum mirificè mitigat. Ex eo autem linteolum molle duplicatum madefactum imponendum eſt,& ſupra ipſum quoque lana tenera imponenda eodem ſucco imbuta, ſed & ipſe ſuccus aſſiduè his

G ſuperfundendus eſt, vt ne hæc exareſcant. vtendum eſt & medicamento è pompholyge ad cancros vlceratos. Sed & hoc quod ſubiungam, ad cancerata ac maligna pudendorum, ſcroti, ſedis, mamillarúmque affectiones,& ad ani ac muliebriũ locorum rimas & tubercula efficax eſt. Oleum roſaceum & hyoſcyami, aut ſolani, aut ſemperuiuæ, aut vmbilici veneris, aut pſyllii, aut vuæ acerbæ ſuccũ in plumbeo mortario cum plumbeo piſtillo ad ſtrigmẽtitiam compagem terito. confert & cancri vſti cinis cum

H cadmia lota inſperſus, vel cum cerato adhibitus. idem etiam gangrænis conducit. Aliud. Irionis ſemen cum melle ad emplaſtri formam terendo redactum adhibeto, & maligna vlcera in quacunque corporis parte citò ad cicatricem perducet. idẽ facit & malicorium vſtum tritũ inſperſum. Aliud ad cancerata & maligna: Teſtudi-

nem terrestrem donec inalbescat vrito,& cinerem ad alia cum butyro, ad cancros verò vlceratos cum oleo dulci ad emplastri formã subactum,splenio illinito ac imponito : repurgat enim,constringit,& ad cicatricem perducit, & prohibet ne malum reuertatur. Adhibetur idem vtiliter & gangrænis. Nec incommoda Theriace Andromachi cum modico rosaceo diluta. Æger porrò ptisanæ succo vberrimè alatur,& lactis sero:& ex oleribus malua, atriplice,blito,& cucurbita:piscibus verò petrosis:& volucribus omnibus præterquam palustribus.

De carbunculis, ex eodem,
Cap. LVIII.

CArbunculi à sanguine atrabiliario efferuente, & ad partem aliquam irruente generantur.& sunt sanè vlcera crustosa,plerunque à pustula incipientia, aliquando etiam citra hanc. Pruritus certè in principio in parte affecta adest, deinde modò vna pustula, modò plures tenues velut milii grana insurgunt, quibus ruptis similiter crustosum vlcus succedit. Quòd si etiam citra pustulas cutis excoriatur, semper tamen crustosum apparet vlcus, velut ea quæ à cauteriis fiunt,crusta iam cinereũ,iam nigrum colorem habente, & fundo adhærente, & velut clauo affixa,comitante etiam noma depascente. At reliqua caro circumsita vehementer inflammatur, & nigra fit ac splendida instar bituminis & picis. talis autem est exquisitè atra bilis. Febris autem ægrotos longè vehementior quàm igne sacro correptos inuadit. At verò carbunculi qui iuxta carnem consistunt, citò abolentur. qui verò in membranis aut neruis fiunt,diutius permanent, & subiectos locos per consensum afficiunt. nam qui caput occupant,ad collum,aut ceruicẽ, aut pectus, aut brachia, aut sub alas consensum distribuunt. qui verò pudenda inuadunt, crura & inguina simul afficiunt. Aliquæ verò partes etiam ad suppurationem veniunt, quæ videlicet magis expositæ sunt iniuriæ. Dolores insuper accedunt longè maiores quàm pro paruitatis ratione. Sæpe etiam in repurgando vlcere,membrana aut neruus putrefactus medullæ speciem præse ferens eximitur. Carbunculum igitur vbi primùm eruperit,statim curare oportet, sanguine vsque ad animi deliquium euacuato. Nisi enim venæ sectionem quid prohibeat, à nullo auxilio maius emolumentum consequitur. Post sectam venam non inconueniens est locum scarificare, vulnusculis profundioribus impactis, ob humoris crassitudinem. Deinde aluus eluenda est, tenuissimáque victus ratio cum quiete & tranquillitate imperanda. Ad locum verò nihil vehementer repellens aut refrigerans adhibendum est. hinc enim maius dispendium quàm compendium sequetur. Non tamen affluxus negligendus est, sed medicamenta adhibenda quæ cum moderata repulsione etiam discutiunt. Tale autem est ex plantagine & lẽticula cocta cataplasma cui addita est panis clibano cocti, neque nimis puri neq; sordidi medulla. In ipso verò carbunculi ambitu emplastra imponantur ad ambusta descripta. Super ipsum verò vlcus fortiora pharmaca imponemus,quale est Andronis, aut Pasionis,aut Polyidæ pastillus, & reliqui huiusmodi ad nomas parati, cum passo ad mellis compagem diluti. Carbunculorum autem crustas mirificè eximunt, & fluxionem ad locum sistunt, Verbenacæ rectæ folia cum adipe trita & apposita. idem faciunt & cupressi folia ac tenera germina, & pilulæ teneræ cum polenta. Aliud. Gallinaceum stercus cum axungia subactum ipsi solùm carbunculo imponito,& bene sperato. Aliud. Nitri & rutæ pares portiones cum aceto adhibeto. Aliud. Fimi columbini,& seminis lini, æquales portiones cum melle imponito. Aliud. Silphium, rutam & nitrum, æquis portionibus cum melle soli carbunculo imponito. Sæpe etiam erodentia aliqua suprà descripta vlceri imponimus,& per linamenta indimus. In ambitu verò carbunculi, lenticulam coctam circumponimus. Aliud ad carbunculos mirabile. Liliorum radicem recentem & humidam ad emplastri formam tritam imponito, & brassicæ folium ne exarescat superimponito, & admiraberis. Circumscarificat enim & crustas eximit,repurgat, replet, ad cicatricem perducit, vt ne vestigium

A quidem eius appareat. Aliud Oribasii, minimè contemnendum: Saponis partem vnam, axungiæ tantundem,salis, cineris sarmentorum vitis, aut lignorum fici, sing. dimidiam partem, præpara & adhibe, & forinsecus panem illine. Aliud siccum,ad carbunculos & nomas. Chalcitidis crudæ,misyos crudi, atramenti sutorii, æris vsti,æquales portiones sub sole in aceto terito donec siccentur,& vtere sicco. misy verò non vtatur sed tantùm torreatur. Siccum Oribasii, ad carbunculos, nomas, gangrænas,vlcera antiqua,& chironia, & ad strumas ac
B podagras: Spumæ argenti lib. vnam,olei antiqui sesquilibram,auripigmenti vnc. vnam. spumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet, & ablatis ab igne auripigmẽtum adiicito,ac rursus coquito donec nigrescat. Deinde manibus refrigeratum subigito,& vtitor ad strumas quidem tali quale est:ad alia verò,cum oleo diluto, quò linamentis illini possit. Aliud Massiliensis, quod suæ ciuitati composuit,quum in ipsa carbunculi sæuirẽt, & multos occiderẽt. Bouis armentarii fimum siccum ac tritum seruato:vsu verò expetente, aqua madefactum so-
C li carbunculo imponito:& linteum aqua humectum,aut cataplasma è lenticula superponito. Aliud. Chrysocollæ,nitri tosti,lapidis asii,auripigmenti, sandarachæ, misyos torrefacti, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, sing. drach. quatuor, terito & in æreo vase seruato. Vsus verò tempore,cum specilli nucleo in ipsum carbunculi vlcus indito,& viride subscriptum superimponito. Emplastrum viride. Thuris,æruginis,sing. drach. vnam,squamæ æris,aluminis scissi, salis ammoniaci,sing. obol. quatuor,ceræ drach. octo,resinæ pinus siccæ drach. sedecim,
D olei libram vnam. arida ad solem in aceto terito, & reliqua liquata adiicito,ac vtitor. Aliud Asclepiadæ: Nitri torrefacti,succi Cyrenensis,sing. drachm. tres, laseris drach. quatuor, S. ceræ colophoniæ,olei,sing. sesquiunciã, præpara & adhibe. Carbunculi humorẽ reficcat,& circũsitas partes scarificat. His autẽ scarificatis,vtere hoc quod mox describam: nam post scarificationem carbunculos à vicinis partibus radicitus euellit. Mali Punici acidi recentis ac maturi corticem,exemptis interioribus,in aceto coquito, & flaccidum factum tritũ & super linteolum
E ad emplastri formam extensum adhibeto, assiduéque acetum superstillato ne exarescat. Idem etiam in pastillos formari potest,& in vmbra siccari, qui deinde vsu expetente aceto diluti adhibentur. hoc ego frequenter in principio vsus sanitatem restitui. Cæterùm pudendorum carbunculos eodem modo curabis, quem in oculorum carbunculis retulimus. Confert & mel admixta sapa coctum,& cum specilli nucleo sæpe præputio impositũ.

Aliud Oribasii ad carbunculos: Chalcitidis,atramenti sutorii,sing. drach. octo,spumæ nitri drach. vnam. cum
F aqua tere & vtere. Probè facit & ouillum stercus torrefactum cum melle. Aliud. Ad carbunculos, nomas, putredines oris,suppuratas aures,& digitorum reduuias. Aluminis scissi drach. octo,chalcitidis drach. sex, sandarachæ drach. tres,malicorii, misyos,atramenti sutorii,nitri, omphacii sicci,sing. drach. duas. præpara, & vtere arido vel cum melle, & lenticulam coctam cum pane superimpone.

De erysipelate,hoc est igne sacro, Galeni,
Cap. LIX.

G FLaua bilis tenuior & acrior facta, vnà cum sanguine ad aliquam corporis partem irruens, erysipelas efficit, quod aut exulceratur,aut sine vlcere existit. Si itaque sanguis dominium habuerit,inflammatio ad erysipelatis naturam vergens exoritur: si contrà bilis dominatur,erysipelas ad inflammationem tendens appellatur. quòd si neuter humor excesserit,affectio inter erysipelas & inflãmationem media vocatur. At verò erysipelatis tumor feruentior ac flauior quàm inflammationis percipitur: non tamen dolorem,neque pulsum,neque pressionem,neque
H tensionem inflammationi æqualem inducit. sæpe enim per cutem tantùm diffunditur, carnem nulla iniuria afficiens. atque hoc est quod exactè erysipelas nominatur. Grauiora verò sunt erysipelata circa caput: quare nisi efficacibus auxiliis opem feramus, partes tonsillarum per

consensum afficiunt, inflammántque ac suffocant. Ea igitur venæ sectione curabimus si sanguis redundarit: sin bilis, per medicamentum bilem flauam expurgans. vtemur & infusis efficacioribus. & quod influit repellemus, & feruorem refrigerabimus per ea quæ humectāt simúlque frigefaciunt. fit autem terminus refrigerandi, mutatio coloris. At verò id quod non exactè erysipelas est, sed quodammodo ad inflammationis naturam vergit, liuidam cutem facit si plus æquo refrigeretur. Et nisi medicus destiterit à refrigerando, etiam denigrabit, præsertim si senile fuerit corpus quod curatur, ita vt erysipelata sic refrigerata, ne discussoriis quidem medicamentis discuti possint, sed induratum quendam tumorem in parte relinquāt. proinde præstat ab humectantibus ac refrigerantibus ad discussoria progredi, postquam mutatus fuerit color, antequam niger aut liuidus appareat. Sunt autem humectantia ac refrigerantia citra manifestam adstrictionem, erysipelatis commoda, solanum, semperuiuum, portulaca, vmbilicus veneris, psyllium, lenticula palustris, hyoscyamus, & glaucium: & cerata ex frigida aqua præparata. Cera enim cum oleo optimo, præsertim rosaceo vel omphacino, liquatur, & ceratum liquidum fit, quod frigefactum in mortario aqua frigida paulatim instillata quantum imbibere potest, cum pistillo teritur. fit autem oleum duplum aut quadruplum ceræ respectu. Si verò tenuis & albi ac pellucidi aceti modicum affuderis, medicamentum refrigeratorium magis efficies. potest & succus aliquis herbarū relatarum admisceri: pastilli quoque ad erysipelata præparati, non affectis modò partibus sed sanis quoque vicinis adhibendi sunt, & assiduè permutandi: citissimè enim resiccantur ac vires amittunt. prioribus itaque per spōgias ex tepida aqua expressas elotis, recentes adhibeantur. Pastillus Andromachi. quo vtor (inquit) ad erysipelata: Spumæ argenti libras duas, cerussæ libram vnam, opii, sulphuris viui, croci, sing. quadrantem, excipe passo, & vtere cum passo. Oribasius autē Pastillus, inquit, ad erysipelata admirandus ita præparatur: Spumæ argenti, cerussæ, croci, sulphuris viui, opii, sing. quadrantem passo excipito. Alius. Acaciæ drach. octo, misyos drach. quatuor, thuris drach. quatuor, opii drach. II. præpara, & vtere velut dictum est: ad ignes autem sacros aceto dilue. quidam etiam aloes drach. duas adiiciunt. Cæterùm ad erysipelata, faciei præsertim, hirundinis nidum tritum ac cribratum melle excipito, & cum penna illinito. citò enim discuties. At sedata inflammatione, priusquam pars liuescat, discussoria adhibenda sunt, & aqua calida affundenda, itémque marina ac muria. cataplasmatis etiam eædem admisceantur. Confert & brassica per se, vel cum polenta adhibita. aut mandragoræ radix cum pane & aceto. aut terra figularis cum coriandri succo. aut ceratum rosaceum paulo antè descriptū cum calce. Quòd si liuor aut durities partem affectam præoccuparit, scarificatio profundior fiat, & marina aqua aut muria affundatur: deinde verò cataplasmata adhibeātur.

De Herpete, ex eodem, Cap. LX.

Si flaua bilis citra alterius humoris mixturam secreta iuxta partem aliquam constiterit, Herpes appellatur affectio. Si quidem igitur crassa fuerit compage, & magis acris, omnem cutem vsque ad subiectam carnem exulcerat, & vocatur Herpes exedens: si vero tenuior fuerit, & minus acris, superficiem solùm velut inurit. atque hæc species generis appellationem tulit, simpliciterque ac citra appositionem, Herpes vocatur: est enim adhuc tertia herpetis species quæ miliaris appellatur, eo quòd pustulas paruas & multas in superficie cutis excitat, milio similes. Oritur autem etiam ipsa à bile: verùm minus acri & calida quàm priores. Alii verò hunc pituitæ ad bilem flauam admixtione fieri putant: proinde herpetem curabimus rectè, si præuacuato vniuerso corpore, localia deinde medicamenta adhibuerimus. Qui verò cuti solidandæ statim à principio intentus est, hanc quidem sanabit: verùm humorem affluentem non prohibebit, sed semper prioribus vlceribus solidatis, contigua cutis rursus velut prior in superficie erodetur. Itaque in herpetibus erodentibus, sero lactis cum scammonia

A exhibito, totum corpus euacuabimus: in miliaribus verò, pharmacum exhibebimus quod bilem simul ac pituitam educit. At verò partibus affectis, non eadem quæ erysipelatis adhibentur. tametsi enim refrigeratione vel ut erysipelata opus habent, non tamen item humectatione indigent. His itaque medicamenta refrigerantia ac simul resiccantia cum adstrictione conueniunt, ita vt erodentibus quidē, & in superficie hærentibus, mitissima adhibeamus: miliarib⁹ verò magis discussoria. Quare neque lactucam, neque semperuiuum, neque quicquam aliud refrigerans ac humectans adhibebimus: sed in principio facta purgatione, pampinos vitis, rubíque aut polygoni, aut plantaginis folia imponemus: postea verò his etiam lenticulam, & mel, & polentam miscebimus. Illitiones verò ad herpetas commodæ sunt, acacia cum aceto, plantaginis succus, glaucium passo dilutum. Ad pustulosum verò herpetem, plumbi recrementum è vino austero tritum illinitur, & folia betæ in vino cocta imponuntur. Aliud. Olei myrtei sescuncem, recrementi plumbi trientem, ceræ trientem. recrementum dilue cum vino, & liquata cera excipe, & illine. Aliud ad herpetas vehementer erodentes: Lanæ succidæ mollis tædæ obuolutæ & vstæ drach. tres, malicorii è Punico malo dulci, spumæ argenti, sing. drach. sex, ceræ, adipis caprini, sing. sesquiunciam, olei myrtei trientem aut quincūcem, præpara, & vtere. ad herpetem verò sub cute extantem, plumbi recrementum cum succo polygoni tritum illine. Aliud ad herpetas: Lanæ mollis succidæ tædæ obuolutæ & vstæ drach. duodecim, S. recrementi plumbi sesquiunciam, ceræ drach. vigintiquinque, adipis caprini depurati & frigida loti drach. vigintiquinque, olei myrtei quincuncem, præpara & vtere. Aliud. Ad herpetas pustulásque superficiarias insigne medicamentum. Cornu caprinum cum aceto tritum illinito. cornu verò vrendum super flamma detineto, exurgentésque bullas excutito, & postea in mortario terito. Idē præstat etiam cornu ouillū & præcipuè arietinum. potest idem cinis etiam cerato excipi. Pastillus ad herpetas: Terræ Cimoliæ, rubricæ sinopicæ, sing. drach. tres, misyos torrefacti, aluminis rotundi, corticis thuris, sing. drach. sex, terito ex aqua, & formato pastillos: Vtere verò cum aceto aut vino myrteo. Alius pastillus. Misyos drachm. octo, salis fossilis drach. quatuor, gummi drach. duas, terito cum vino & formato pastillos, & vtitor cum vino. Alius. Aluminis scissi, atramenti sutorii, salis fossitii, sing. drach. duas, excipe aceto & vtere cum passo. Alius præclarus. Aluminis rotundi, chalcitidis, melanteriæ, soreos, sing. drachm. duas, misyos, malicorii, acaciæ, sing. drach. quatuor, calcis viuæ drachm. sedecim, aceti sextarium vnum. tere & forma pastillos, & vtere cum aqua. Ego verò his omnibus fortioribus, & Andronio ac Musæ pastillo, & reliquis huiusmodi ad affectiones diuturnas vtor. Quum enim fortissimi sint, valde resiccant. quapropter in principio lenioribus vtēdum est. Est & hoc medicamentum ad diuturnas affectiones mirabile: Nitri, chalcitidis, atramēti sutorii, misyos, calcis, acaciæ, partes æquales aceto excipe, & vtere cum aqua. Ceratum ad herpetas excoriatos: Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ vstæ, sing. drachm. duas, pollinis thuris, aluminis scissi, sing. drach. vnam, ceræ drach. sedecim, adipis vituli drach. centum, olei sescuncem, ouorum candidum duorum. arida cum vino tere & liquatis reliquis admisce. Aliud ad excoriatos herpetas. Cerussæ, spumæ argenti, radicis anchusæ crematæ, sing. drach. quatuor, aluminis scissi, misyos torrefacti, singulorum drach. vnam, resinæ pinus drachm. sex, ceræ trientem, olei myrtei libram vnam & trientem, vini heminam vnam. Arida cum vino tere donec fuerit cōsumptum, deinde cum liquatis committe, & paratum medicamentum linteolo inductum adhibe. Conuenit quoque emplastrum ex hordeo, oleo dilutum, ad eosdem herpetas. foueatur item ac rigetur locus assiduè per spongiam ex vino, vel si id non liceat, ex aqua expressam. & humiditas tenui linteo extergatur, & postea relata medicamenta adhibeantur. Neque interim squamæ ab vlceribus detrahantur donec spontè excidant aut discedant: neque

ſplenium durum imponatur. Si verò depaſcendo proſerpentia fuerint vlcera, cataplaſma ex lenticula cum melle adhibeto. At ſi pura & nuda fuerint, & nome ſedata, ſpumam argenti aut plumbaginem, cum vino tritam impone.

Ad epinyctidas, hoc eſt puſtulas noctu erumpentes, Cap. LXI.

EPinyctides, vlcuſcula ſunt ſpontè erumpentia, puſtuloſa, ſubrubra, quibus ruptis ſanies ſubcruenta effluit. Hæc interdiu non valde infeſtant: noctu verò maiorem dolorem excitant quàm pro vlceris magnitudine. His itaque medentur braſſicæ, vel ſolani, vel hyoſcyami, vel rhamni folia, cum melle impoſita, & plantago trita, & centaurium viride, & vua paſſa cum ruta, & cucumeris ſatiui folia cum aqua, & ſeſamum cum aceto tritum. Egregiè facit & calx cum oleo ad mellis compagem ſubacta, impoſita, & laſer cum aqua. deſiccat enim abſque morda citate. Aut ſulphuris viui, & ſpumæ argenti pares portiones, cum aceto & oleo myrteo ad ſtrigmentitiam formã tritas adhibe. Ego verò, inquit Oribaſius, oleum non admitto, & pro aceto potius cum vino tero. Lenticula item cocta & emplaſtrum ex polline tritici, vtiliter imponitur. poſtquam verò epinyctis excoriata fuerit, emplaſtris liquidis vtere, & caue ne acria, & acida, ac ſalſa adhibeas. Vitanda ſunt item fomenta, balnea, & ſol.

De terminthо, Cap. LXII.

TErminthus tuberculi ſpecies eſt. Incumbit autem ipſius puſtula nigra ſupernè ac infernè, qua rupta infernè deſquamato ſimilis apparet: hoc autem diſſecto, pus inuenitur. At verò curatio huius, ſimilis medelæ puſtularum nocturnarum iam relatæ.

De papulis ſiue puſtulis, Cap. LXIII.

PApulæ quibuſdam exoriuntur ſimiles his quæ à feruida aqua ambuſtis emergunt, non tamen multum dolorem inducentes. Quibus ruptis ſubflaui humoris copia paulatim effluit, ad biduum aliquando ac triduum durans. Hæ fœminis quibus menſtrua defecerunt, aut aliàs non rectè profluunt, ſæpe in cruribus oriri ſolent: infantibus verò aliquando in toto corpore. verùm viris rariſſimè accidunt. Quomodo verò infantium vlcera curare oporteat, iam antea ſermone quarto oſtenſum eſt: in fœminis autem, menſes opportunè ciere oportet: virorum verò corpora congruo medicamento purgare: vtriſque verò alimenta aluum emollientia exhibebimus, & vrinas proliciemus, acriáque ac ſalſa prohibebimus. Ipſas autem puſtulas acu perforare oportet, & humorem excludere, & emplaſtrum è tritici polline adhibere. Euacuato verò humore, & non amplius effluente, id quod ex hordeo præparatur, apponendum eſt.

Ad ambuſta ab igne, Cap. LXIIII.

COrpora ab igne aut feruida aqua ambuſta, moderatè extergentibus pharmacis opus habent, citra manifeſtam calfactionem aut refrigerationem. Protinus itaque ad puſtularum bullas prohibendas, terra quæcunque occurrerit, modò læuis ſit, in teneris carnibus cum aqua, in durioribus cum poſca illinatur: præſtat tamen terra Cimolia, ſi haberi poteſt. Ouum item crudum molli lana exceptum, refrigerat & ſiccat citra mordacitatem, & thus cum aqua tritum, & betæ folia contuſa & cocta ac cum vino impoſita: & alumen omne cum aqua & oui candido. Facit & hoc mirificè: Æruginis & ſpumæ argẽti pares portiones cum vino & oleo tritas, cum pinna illine: à manuum enim contactu prorſus abſtinere oportet, & tenue linteolum ſuperimponere. quòd ſi bullæ emerſerint, eas in principio ne rumpas: ſi verò durauerint, rumpe & ceratum impone. Poteſt autẽ paſtillus præparari ac in hunc vſum ſeruari: Aluminis drachmas quatuor, thuris drach. II. cum aqua terito, & paſtillos formato, ac vtitor cum poſca. Aliud. Cimoliæ ſextantẽ, corticis thuris, miſyos vſti, ſing. drach. ſex, rubricæ drach. III. cum aqua formato paſtillos, & vtere cum poſca. Cæterùm cunctari non oportet, ſed ſtatim terram quæcunque ad manum fuerit cum aqua illinere, eámque poſtea tepida poſca abluere, & quæ relata ſunt adhibere. Porrò ad ambuſta iam puſtuloſa, rhoem & polentam aceto trita impone:

A aut fel porci coctum. Aut hyoſcyami viridis ſuccum aſſiduè illine, & bullæ marceſcent. Ex foliis quoque hyoſcyami viridibus paſtillos forma, & in vmbra exſicca, & in hyemem reſerua, quos vſu expetente aqua dilue. aut calcem viuam cerato liquido exceptam, & linteo inductam impone. aut myrrham vino tritam adhibe. Excoriatis verò & vlceratis, betæ folia in vino cocta ac trita illine: aut ad ceratum roſaceum liquidum, betæ ſuccum paulatim inſtilla, quantum imbibere poteſt. ſint autem olei partes tres, ceræ vna, ſucci quantum ſatis eſt: B vtere, & miraberis. Aliud, fimum columbinum panniculo lineo illigatum exurito, cinerémque cum vino tritum, aut cerato exceptum adhibeto. Aliud. Lupinorum madefactorum & coctorum, quales quotidie comeduntur, cortices in mortario tritos, vnciæ pondere accipito, & cum ceræ ſextante, ac olei quincunce colliquatis commiſceto, ac vtitor. Sed & hoc ambuſta citò ad cicatricem perducit: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, hordei vſti ac triti, ſing. vnc. vnam, ceræ quadrantem, roſacei aut myrtei dodrantem. C hordeum ad ceratum liquidum admiſce, & poſtea ſpumam argenti ac ceruſſam in mortario cum vino tritas adiice.

Ad flagellatos, Cap. LXV.

PEllem ouillam recẽs detractam & adhuc calentem flagellatis circunda, omninóque intra vnius diei ac noctis ſpatium ſanabit. cõfert & braſſicæ ſuccus affuſus. Eſt & hæc irrigatio inflammationi arcendæ commodiſſima: Olei partes tres, aceti partẽ vnam, ſurculorum anethi faſciculum vnum. acetum & oleum aſſiduè per anethi faſciculum agitata coquuntur, ad aceti conſum- D ptionem. deinde adiicitur cera, quanta ſatis eſt ad ſtrigmentitiam compagem. poteſt autem ex hac irrigatione etiam ſolidius ceratum præparari. Sed & Sphærium ad irrigationem efficax eſt, & reliqua quæ ſequenti Sermone habentur emplaſtra, diluta velut ibi oſtẽdimus. At verò aurigæ ad ictus flagrorum vtuntur calce trita cum ouis crudis ſoluta, adiecto roſaceo cerato. Accipiũt autem calcis quadrantem, ceræ quadrantem, roſacei ſextantem, oua cruda tria. hoc medicamentum illinunt, & aſſiduè renouant. Ad vibices verò flagellorum facit hoc: Ceræ, E terebinthinæ, ſpumæ argẽti, butyri, thuris, mellis, æquales portiones, loco prius foto impone, & quotidie permuta. Aliud. Calcis viuæ lotæ, ſucci ſolani, olei roſacei, pares portiones committe, illine, & linteolum ſuperimpone.

Ad deſquamata, Cap. LXVI.

DEſquamata appellantur quando ex lapſu aut violenta aliqua offenſa, cutis auulſa eſt. Hæc ab inflammatione tutãtur: Rhus ruber cum melle illitus, ſideritidis folia trita, ſtratiotes herba in aquis naſcens cum aceto. Vtere, F & cerato ad intertrigines ſubſcripto, & cæteris huiuſmodi.

Ad intertrigines, Cap. LXVII.

INtertrigines ex calceamentorum attritu obortæ, dum dolorem excitant, pulmone ſuillo aut agnino calido appoſito mitigantur, & ab inflatione aſſeruantur. item calceamento veteri vſto trito inſperſo: aut ſuccida lana: aut mali Punici ſatiui flore, ſingulis vſtis tritis inſperſis: aut acacia cum aceto illita. Iis verò qui teneras carnes habent, emplaſtrum ex hordeo ad ambuſta deſcriptum, & alia huiuſmodi adhibeto. Sed & ad papularũ eruptio- G nes, intertriginéſque ac ambuſta, efficaciſſimum eſt hoc: Recrementi plumbi quadrantem, ceræ trientem, adipis ſuilli recentis vnc. vnam, olei myrtei lib. vnam. ad cicatricem verò inducendam abſque adipe præpara. Vtere etiam emplaſtro è pſyllii ſucco, quod ſequenti Sermone habetur, ex ſpuma argenti, ceruſſa, & amylo paratum.

Ad contuſa & ſugillata, Cap. LXVIII.

CArne ab aliquo graui illapſo contuſa, & paruis in ea venulis diſparatis, ſanguis per perſultationẽ profun- H ditur, qui ſub cute collectus ſugillationem appellatam efficit. Scopus igitur eſt curationis vt ſanguis ſub cute contentus diſcutiatur, & hoc citò antequam locus nigreſcat. In principio autem aliquid ex adſtringentibus ad diſcuſſoria admiſcendum eſt, quemadmodum Sermone octauo ad faciei ſugillationes docuimus. Tunicæ enim venarum

contuſæ, opus habent vt denſētur ac firmentur ne noua
materia attracta ad locum allabatur: poſtea verò ſolis diſ-
cuſſoriis vtemur. Sed & in principio ſcarificamus ſugilla-
ta, atque ſic reliquam curationē facimus. Optimè autem
facit ad contuſa, citrii mali pars interna cum oleo illita.
Aut linteum oleo cicino imbutum imponito, & mi-
raberis.

De ruptione, Cap. LXIX.

RVptio non in fibroſis, ſed carnoſis muſculorum par-
tibus ſoluta continuitas exiſtit, nunquam citra ſan-
guinis effuſionē contingens. Quæ à ſinu differt, eo quòd
nullum oſculum ad humorum effluxum velut ſinus ha-
bet: proinde & in hac diſcuſſoriis vtemur, ad ea quæ in ru-
pto corpore continentur diſcutienda. Ad hoc autem ido
nea ſunt medicamenta laſſitudinem eximentia, Acopa
Græcis appellata. Tale autem eſt quod ex populo nigra pa
ratur, itémque quod ex abiete ac reliqua huiuſcemodi.
Omnino verò vbi in profundioribus partibus ruptiones
fuerint, acriora ac magis incidentia pharmaca adhibere
oportet. atque ea de cauſa cucurbitæ quoque adhiberi
debent. Si quidem igitur ſtatim totus ſanguis effuſus, fue-
rit diſcuſſus, facilè caro diducta coaleſcit: ſi verò diutius
perſeuerauerit, & ſordes ſubnutrita fuerit, ruptio de cæte-
ro coaleſcere non poteſt: labia ſolùm inter ſe componun
tur, vt ex leui occaſione facilè diſparentur, & intermedius
locus humore quodam repleatur, fiátque quodammodo
aſſiduè ſanguinis effuſio, ſimilis ei quæ ab initio cōtigit.

De vulſione, Cap. LXX.

VVlſio fit fibris quibuſdam diſtractis, quæ in mem-
branis ac muſculis continentur. & ſola mitigatione
opus habet, vt doloris exors maneat. Neque enim fieri
poteſt vt huiuſmodi fibræ glutinentur, quum è ſinuum
genere ſint, velut etiam ruptiones. Eſt & huius affectio-
nis ſimilis velut ruptionum prædictarum curatio, ex diſ-
cuſſoriis & citra moleſtiam ſiccantibus conſtans. Verùm
ad ruptiones ac vulſiones in profundo factas, in pectore
videlicet aut inteſtinis, ariſtolochia rotunda vtiliter po-
tatur, &, ſi quicquam aliud, commoda exiſtit. Similiter e-
tiam centaureæ magnæ radix & ſuccus. item rheon, co-
ſtus, bdellium, ſingula cum aceto mulſo pota.

Ad luxatos articulos, Cap. LXXI.

LVxationes ex lubrica præſertim emotione factas, mi-
tigat lana ſuccida, aut ſpongia noua aceto & oleo im
buta ac impoſita, ita vt quies imperetur, & deligationes
fiant ad oſſium fracturas fieri ſolitæ. Facit etiam ad eaſdē
bulbus coctus cum melle, aut cerato liquido exceptus, &
folia viticis, & ſal ac nitrum aſſatum cum cerato, aut ſym
phytum cum cerato, & vrticæ folia cum ſale, & heliotro-
pium ſcorpiurum appellatum, & cinis ſarmētorum cum
axungia veteri. Sed nihil præſtantius eſt quàm emplaſtrū
quoddam apponere ex iis quæ ad oſſium fracturas paran
tur, ſi eius copia detur.

Ad laxos articulos, Cap. LXXII.

LAxos articulos contrahit ac firmat acaciæ ſuccus a-
qua dilutus ac affuſus. & ſpinæ Ægyptiæ fructus: rubi
item ac myrti, & malicorii, ac foliorū quercus decoctū,
& myrteum ac lentiſcinum oleum aſſiduè illitum. & ma
licorium coctum & cerato myrteo exceptum, aut per ſe
vino coctum tritum ac impoſitum.

Ad perniones, Cap. LXXIII.

APernionibus præſeruat ſal cum melle tritum, mani-
bus ac pedibus aſſiduè inde perfrictis. Aliud, non
modò præſeruans, ſed genitos etiam perniones curans:
Citriorum magnorum internam partem acidam, reiectis
ſeminibus, diligenter terito, & cum adipe ſuillo vetuſto
ad cerati compagem redigito, & ad hyemis initium quo-
tidie illinēs ex eo digitos, vtitor. Aliud Oribaſii: Sul-
phur viuum cum melle cocto imponito. Aliud. facit
etiam ad omnes feruidas eruptiones: Myrrhæ trientem,
aluminis liquidi ſextantem, aceti quantum ſatis eſt, præ-
para, & pernionibus non vlceratis, ac pruriginoſis ferui-
dis eruptionibus imponito. Aliud. Succi vuæ acer-
bæ lib. vnam, thuris drach. tres, ceræ drach. ſedecim, co-
quito ſimul ad ſucci ferme conſumptionem: deinde in
mortario ſubige, ac vtere. Aliud, valde inſigne ad reli-

A quas quoque inflammationes commodum: Ceruſſæ,
ſpumæ argenti, aluminis liquidi, ſing. lib. vnam, myrrhæ,
thuris, ſingulorum quadrantem, ouorum aſſatorum vitel
los ſedecim, adipis ſuilli veteris lib. vnam. arida cum a-
ceto terito in quo malicorium decoctum eſt, & vbi ſtri-
gmentitiam compagem habuerint, adipem adiicito, ac
ſimul probè ſubigito, & in plumbeo vaſe ſeruato: vſu ve
rò poſtulante, roſaceo aut myrteo oleo diluito ac illinito.
Aliud. Hyoſcyami ſuccus aſſiduè illitus, eodem die
inflammationem ac dolorem ſedat. Aliud. Allium
B in oleo torreto, eóque abiecto, & cera ad oleum addita,
ceratum facito ac imponito. probè facit etiam amurca
illita, & rhus coriarius. Cæterùm irrigationes circum
perniones conueniunt: Radicis cyclamini decoctum, i-
tem rhois coriarii, betæ, ac lupinorum amarorum, mari-
na aqua calida per ſe. verùm rapi decoctum reliquis o-
mnibus præſtat. Aliud, ad vlceratos perniones effica-
ciſſimum: Ceratum roſaceum in magno rapo ad ollæ ſi-
militudinem excauato, ad feruentem cinerem liquefaci-
to: & adhibeto. Idem ceratum etiam in raphani radice li-
C quefieri poteſt. faciunt & cancri fluuiatiles vſti, melle aut
cerato excepti. Aliud. Vmbilicum Veneris & mali-
corium in vino coquito, & cerato roſaceo excipito. A-
liud. Rutæ, medullæ taurinæ, roſacei, æquas portiones
vnito. hoc etiam ad vlcera antiqua facit, & articulorum
oſſa denudata. Aliud, perniones imminentes arcens:
Atramēti ſutorii, florū mali Punici ſatiui, ſing. drach. IIII.
aluminis ſciſſi drach. III. myrrhæ, thuris, ſing. drach. duas,
ceræ drach. quatuor, adipis ſuilli drach. octo, olei myrtei
quantum ſatis eſt. Aliud. Aluminis ſciſſi drach. de-
D cem, ſpumæ argenti drach. quatuor, myrrhæ drach. vnā,
ouorum albumina duo. vino & oleo myrteo excipe, ac
vtere. Aliud. Aluminis rotundi drach. quatuor, cal-
cis viuæ drach. duas, ceræ vnciam vnam, roſacei aut myr
tei olei trientem: præpara, ac vtere. idem & ad attritus fa-
cit. Aliud. Spumæ argenti drachm. decem, ceruſſæ
drachmas tres, ceræ drachmas duodecim, adipis ſuilli
recentis drach. viginti, ouorum aſſatorum vitellos duos,
pollinis thuris drach. vnam. ſpumam argenti, ceruſſam,
& oua cum aceto terito, deinde ceratum adiicito, ac præ-
E paratum ſeruato: vſus auetm tempore cum roſaceo dilu-
tum adhibeto. Aliud, perniones ad cicatricem ducens.
confert etiam ad papularum eruptiones, excoriatas in-
tertrigines, & deſquamata: Ceræ, adipis ſuilli, ſingulorū
drachmas octo, ſpumæ argenti, corticis pinus, ſingulorū
drach. ſedecim, mannæ thuris drach. octo, roſacei quan-
tum ſatis eſt. quidam plumbaginem pro argenti ſpuma
ſumunt. Oribaſii hexapharmacum. Ad perniones vl
ceratos: Olei omphacini, taurini adipis, ſucci hyoſcyami,
ſing. lib. vnam, ſpumæ argenti ſeſcuncem, colophoniæ
F trientem, mellis ſeſcuncem.

Ad digitorum pterygia ſiue reduuias,
Cap. LXXIIII.

FErruginem cum aceto illine: aut aluminis, ſandara-
chæ, calcis viuæ, diphrygis, æquales portiones impo-
ne, & linteolū vino imbutū ac mollē ſpōgiā ſuperimpo
ne. Aliud. Squamæ æris, malicorii, caricarum leniter
aſſatarum, æquales partes melle excipe, & loco prius ex
ſpiſſamentorum adſtringentium decocto rigato impo-
ne, & quod de pterygio exareſcit depurga. Aliud citò
reſiccans ac curans: Soreos vſti, thuris, ſing. drach. II. æru-
G ginis raſæ drachm. I. cum melle tere, & ſuper ipſum pte-
rygium impone. facit & ad reliqua horum locorum vlce
ra maligna, nigredines & putredines. Oribaſii Zopyrios
ad pterygia: Aluminis rotundi acetabulum in fictili exu
rito, & ad tritum aceti cyathum, hoc eſt ſextātem, admi-
ſceto, & mellis quadrantem, & hæc ſimul pterygiis impo-
nito. Aliud bonum. Cimoliæ toſtæ drach. octo, pumi-
cis vſti drach. quatuor, æris vſti, gallarum, ſing. drach. II.
præpara, & vtere. Aliud ad pterygia putrefacta, & vlce-
H ra pudendorum: Thuris drachm. quatuor, ſquamæ æris
drachmas duas, æruginis raſæ drachmas quatuor, mellis
quadrantem, terito ad ſolem donec flaueſcant, & loco ex
vino prærigato impone, & linteolum ex aqua expreſſum,
ac ſpongiam ſuperimpone. ex huius vſu magnum ſuc-
ceſſum

cessum habui. Aliud. Hoc per triduum citra mordacitatem sanat. Caricarum pinguium tostarum, vt probè teri possint, drachmas duas, misyos Cyprii drachmas duas, squamæ æris drach. duas, mellis quantum satis est, præpara & vtere, ac miraberis. Ego verò squamam æris per se tritam adhibui, & linteolum è vino expressum superimposui. Oribasii ad pterygia. Gallarum, auripigmēti, atramenti sutorii, æquales portiones vnito, ac vtitor. Aliud. Æruginis drach. IIII. mannæ siue pollinis thuris, sulphuris viui, sing. drach. II. Vtere etiā pastillo Musæ velut admirando, linteúmque è vino expressum superimpone. Aliud ad pterygia experimento constans. Gallam nō perforatam cum carie ligni quercini tritam insperge.

Ad paronychias, id est vnguium abscessus, Cap. LXXV.

AD paronychias incipientes priusquam suppurentur, siue in manuum siue pedum digitis fuerint, lanam ex aqua frigida imbutam imponito, aut per linteolū ex aqua expressum assiduè refrigerato. Aliud. Thus & gallam cum melle trita, simul aut seorsim imponito. Aliud. Folia myrti trita inspergito, aut ceratū myrteum imponito. aut sordes aurium assiduè illinito, & sanabis. At si fuerint inflammatæ, panem aqua madefactum cum rosaceo adhibeto. Aliud. Oliuæ folia tenera imponito. Aliud. Cadmiam tritam inspergito. oportet autem carnem vndiquaq; ab vngue disparare, linamentis conuulsis è linteo interpositis, & probè adhibita medicamenta alligare. potest etiam spodium simili modo inspergi. Aliud ad paronychias exulceratas. Æruginis, spumæ argenti, sing. drach. IIII. sarcocollæ drachmā I. terito & largè inspergito. aut farinam erui adhibeto. Carnem item eodem modo velut dictum est disparato, & linteum ex vino expressum, itémque spongiam vino imbutam superimponito. hoc ego sæpe vti soleo. Aliud quo vtor. Nitri, squamæ æris, pumicis vsti, singul. vnc. I. cimoliæ quadrantem. omnia cum aceto & modico melle terito, & pastillos formato: vsus autem tempore aqua diluito, & adhibeto linteo exceptum. Vtor etiam pastillo insigni, quā iridem vocant, cum vino diluto, qui sic præparatur. Aluminis liquidi dr. C. croci, myrrhæ, sing. dr. VIII. (quidā etiā aloes dr. VIII. adiiciūt.) Subigito ac formato pastillos, ac vtitor cū vino, & linteū ex vino superligato. prodest & Musæ pastillus, ac reliqui eius generis. At verò depascēdo iā proserpētes sistes, auripigmēto vsto trito vbertim insperso, & linteo è vino expresso superimposito. Ego verò sandaracham & auripigmētum, æquis portionibus simul trita adhibeo. & si cicatricem inducere oportet, eadē terebinthina liquida excipio ac adhibeo. Quòd si suppuratæ fuerint paronychiæ, primùm ipsas perforabis, & humorem exprimes, & deinde lenticulam cū melle impones. Aut rosas virides, aut siccas aqua madefactas tritas adhibebis.

Ad contusos vngues, Cap. LXXVI.

MYrti & mali Punicæ folia tenera impone. Aut felle tauri euacuato, in ipsam fellis vesicam vnguem indito, ac finito donec perfectè sanentur. Aliud. Sal fossile cū aqua & oleo tritū illinito. est enim efficacissimū.

Ad subcruentos vngues, Cap. LXXVII.

PIcē siccam liquefacito, & cum farina mixtā apponito. præstat tamē subcruētatū vnguem in medio perforare, ac cruorem subterlapsum exprimere. si enim perstiterit, putrescet, & vlceris difficulter curabilis causam exhibebit.

Ad motos vngues, Cap. LXXVIII.

VNgues ex aliqua offensa motos, & pungitiuo dolore affectos, caricæ cum melle tritæ mitigant. Quòd si dimidium vnguis exciderit, nitrum aut salem cum pari fellis vitulini mensura misce, adhibe, & sanabis.

Ad scabros & leprosos vngues, Cap. LXXIX.

ADipem ouillum emollitum, & super linteum extensum adhibeto, ac tertia die soluito, & si mollem vnguem repereris, deradito: & eundem rursus imponito, & tertia die solutum similiter deradito. atque hoc tandiu facito donec integra sanitas accedat. Aliud. Thus tritū adipe ouillo excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud valde bonum: Alumen scissum anserino adipe excipe, ac vtere velut dictum est. Aliud, ex cuius vsu successum sentio: Mastichen Chiam in aquam feruentem coniectam ac emollitam, vngui impone, ac obliga, & tertia die solue, & deraso vngue rursus impone. atque hoc facito vsque ad perfectam restitutionem. Aliud. Hordei farinā cū pice ad emplastri formā coquito ac imponito velut dictum est. Aliud. Gummi drachmas sex, lacrymæ oleastri drachmas quatuor, atramenti sutorii drachmas tres. gummi & lacrymam aceto diluito, & adiecto atramento sutorio in olla ad prunas ad compagem coquito, & derasis vnguibus apponito & alligato, ac tertia die soluito, & vngue deraso rursus imponito, idque tandiu facito donec vnguis excidat. Aliud. Auripigmentum colore aureo, & sandarachā æquis portionibus probè terito, terebinthina ad emplastri formam excipito, & imponito, vbi prius per vnum atque alterum diem, farinam ordeaceam cum aceto & syluestris cucumeris radice tritā adhibueris. Tertia verò die similiter soluito, ac tandiu repetito donec vnguis excidat. cauendum est autem ne locus oleo attingatur. Aliud. Sandarachæ, auripigmenti, chalcitidis, myrrhæ, thuris, sing. drach. II. farinæ lolii drachmas sex, terebinthina excipito & adhibeto. Aliud, auferens vngues citra exulcerationem: Bituminis drach. II. sulphuris viui, sandarachæ, auripigmenti, sing. drach. I. Excipe terebinthina & vtere, ac per septimum diem solue, derasóque vngue, rursus nouū impone, atque vbi vnguis exciderit, ceratum myrteum cui aliquid eiusdē medicamenti admixtum est applica. Aliud. Calcem viuam cum oleo, aut mastichē cum opobalsamo imponito. Postquam autem morbus occalluit, & præscripta medicamenta nihil proficiunt, excoriatoria nunc referēda statim adhibeantur. Excoriatorium leprosi vnguis, callos, verrucas, & clauos auferens. Cantharidas numero XV. sulphuris viui, chalcitidis, singulorum drach. I. allii depurgati nucleos nouem. omnia probè trita terebinthina excipito. Vsus autem tēpore partes vngui vicinas miti aliquo medicamento munito, & excoriatorium hoc pellicu læ vesicæ bubulæ illitum adhibeto, & postridie soluito, bullásque exortas rumpito, & si subiacētibus locis sordes inhæserint, panem cum aqua mulsa aut lenticulam cum melle illinito: & deinde vlcera repurgata, cerato ex anserino adipe, thuréque ex cerato parato, curato. Aliud excoriatorium: Nasturtii, sinapis, sulphuris viui, nigellæ, cantharidum, atramenti sutorii, æquales portiones ex aceto probè tritas terebinthina excipito, & velut diximus vtitor. Aliud Oribasii, leprosos vngues exterens: Propolis, ceræ, bituminis, sing. drach. II. sulphuris viui drach. I. præpara: & oleo, ne inquinetur. vsu autem expetente, calefactum vnguibus imponitur. Aliud eiusdem. Atramentum sutorium & sulphur viuum sufficiente visco excipe, & corio inductum adhibe. Aliud. Picem liquidā, cerā, colophoniā, ammoniacū thymiama æqualiter misceto ac imponito. Aliud. Ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, sulphuris viui, staphidis agrestis, nitri, sing. drach. II. sandarachæ, cātharidū, sing. dr. I. cedriæ quātū satis est.

Ad reparandos vngues, Cap. LXXX.

MYrrhæ drach. octo, aluminis scissi drach. IIII. panis hordeacei sicci drach. I. excipe melle, & impone. Aliud ad vngues ægrè orientes: Betæ agrestis semen cum aceto tritum imponito. Aliud. Polium cum adipe vitulino & terebinthina tritum adhibeto.

De anulis digitis impactis, Cap. LXXXI.

ANuli aliquando digitis impinguntur, quum circulus ipsorum angustior, violenter illorum partibus crassioribus fuerit adactus, atque hoc tum maximè cōtingit, quum homo cibo ac potu distentus, prona ac pendula manu sopitus decubuerit. Ita enim manuum extremitates longè magis intumescunt, quàm si erigantur. Aqua igitur & oleo, aut maluæ decocto, manus largè perfundatur: nam parca perfusio tumorem magis auget. deinde anulus leuiter versatus detrahatur. Quòd si perfusio nihil effecerit: filum crassius contortum accipito, & alterum eius caput sub anulum ponito, & reliquum totum digito laxè circumligato, & postea caput fili anulo

ſuppoſitum ſurſum trahito:filo enim attracto, anulus deorſum procedet. Quòd ſi neque ſucceſſerit, ſpecilli partem latiorem ſub anulum ſubmittito, & anulum vtrinque prope ſigillum per ſpatham incidito, & filo lineo vtrinque circumdato anulum attrahito. & conſequẽter lanam vino & oleo imbutam mitigandi gratia adhibeto.

Ad clauos, Cap. LXXXII.

CLauus, rotundum eſt tuberculum album, claui capiti ſimile, plerunque in calcaneis ac plantis pedum enaſcens, & in gradiendo dolorem inducens ad durioris alicuius rei occurſum. ſed & in ſummis manuum digitis ſæpiſſime oriri ſolet. Huius itaque tollendi gratia ſectionem & vſtionem recuſamus, quoniã hæ partes neruoſæ ſunt, ac ſubtili ſenſu præditæ. Vtimur autem vſtoriis medicamentis huiuſmodi: Cantharidum pectuſcula xv. ſulphuris viui, chalcitidis crudæ, ammii, ſing. obol. III. ſing. ſeorſim terito, & pice liquida ſiue terebinthina ad emplaſtri formam excipito, atque vtitor hoc modo: Caput claui & circumſitum eius ambitum deradito, & ſplenium inflammationi arcendæ idoneum, glutinoſum, in medio exciſum, quantum claui totius ambitus patet, adhibeto, & tunc ſplenium ex relato medicamento, ſuper ipſum clauum, ad glutinoſi ſplenii cæſuram imponito, & forinſecus charta integito, ac rurſus aliud linteolum cuſtodiæ gratia ſuperligato, atque ita per biduum aut triduum, ægrũ quietũ dimittito, idémque ſæpe repetito, donec clauus à ſubiecta carne prorſus diſceſſerit. Clauo verò ſublato, deraditur planta, & rurſus adhibetur emplaſtrum donec vlcus fuerit explanatum. Aliud. Deraſo prius ac repurgato loco, ſicut diximus, ſuccum Cyrenaicum: vel ſi is deſit, laſer cum nitro ficus pinguiſſimæ carne vel terebinthina excipito ac imponito. Aliud. Lupinos crudos vſtos melle excipe, & circumraſo ac depurgato clauo impone. aut gallinaceum ſtercus vſtum melle exceptum. aut nigellam cum aceto tritam, eodem modo adhibe. Aliud. Clauum circum circa repurgato, & ſuccum Cyrenaicum probè tritum, aut laſer vbertim adhibeto: & deinde ſplenium è melle eodémque ſucco illitũ apponito. hoc etiam ad ſtrumas facit. Aliud. Repurgato clauo fabam freſam, aut lomentum fabaceum aceto coctum apponito. idem ad cicatricem perducit. Aliud. Clauo repurgato atramentum ſutorium læuiſſimè tritum inſpergito, & linteo alligato. Aliud, clauos è manibus ac pedibus tollens. Fimum columbinum in acerrimo aceto ad cerati compagem coquito, & clauo repurgato imponito. & per biduum aut triduum funditus tollet. Aut circumraſo ac repurgato clauo, ex erodentibus medicamentis ſuprà relatis aliquod adhibeto. Aliud, clauos digitorum citra moleſtiam auferens. Maſtichen nigram Ægyptiam in aceto coquito, atque ita calidam adhibeto,

Ad plantarum rimas, Cap. LXXXIII.

IN plantis quoque rimæ oriuntur, gradientes magis infeſtantes. Planta igitur aſſiduè ſcalpi debet, & hæc medicamẽta adhiberi: Picem liquidam admixta cera, ita vt ceræ pars vna ſit, picis verò liquidæ duæ, illinito. Aliud. Squillæ medullam in oleo coquito, & cum terebinthina tritam imponito: aut etiam abiecta ſquilla, terebinthinam in oleo liquato, ac vtitor. Aliud. Cancrorum fluuiatilium vſtorum cinerem cum melle ſubactum impone, vel oleo diſſolutum rimis præſcalptis inſtilla. Aliud. Malicorium aceto coctum per dies quinque imponito, indéque purgatis calcem cum oleo adhibeto. Aliud. Cornu caprini vſti cinerem liquida pice aut terebinthina excipito, ac vtitor. Aliud. Amurcæ in æneo vaſe ad mellis compagem coctæ cyathum vnum, aceti cyathum vnum, ſquamæ æris, pollinis thuris, ſing. drachmas II. lanæ ſuccidæ teneræ manipulum vnum. lanam tædæ obuolutam vrito, ac reliquis aridis admiſceto: amurcam verò cum aceto ad mellis compagem coquito, & illis adiicito. vtere hoc ad vulnera quidem cum vino diſſoluto: ad plantarum verò ac pudẽdorum affectiones cum paſſo. Aliud, ad pedum rimas: Porcinum adipem ſale inueteratum calidum aſſiduè inſtilla. Aliud. Spumam argenti, colophoniam, mel, oleum, æquis portioni-
A bus præparato. hoc etiam ad reliqua caua vlcera facit.

Aliud ad pedum rimas, quod labiorum quoque duritiam emollit. Ceruſſæ drach. II. ſpumæ argenti drachm. X. myrrhæ drach. I. ouorum candida duo. vino odorato paulatim inſtillato terito, ac vtitor. mihi verò etiam oleũ adiiciendum videtur, vt pinguis compages fiat. Et valde probo commune illud quod è melle paratur, & mellis, ceræ, olei, ſpumæ argenti, æquales portiones recipit. Nam hoc ad omnes pedum ac manuum exulcerationes facit, ſiue in vola, ſiue intra digitos fuerint, & præſertim ſi pro-
B pe vngues extiterint. Ad calcaneorum præterea intertrigines ex calceamentorum attritu obortas, & ad attritus ex longo decubitu factos, quales ſæpe in cubitis ac coxis viſuntur eorum qui diutino morbo laborauerunt: hoc medicamento ſæpe proſperè vſus ſum. neque enim ſimile habetur, præſertim ad os ſacrum & femora & longo decubitu attrita, ac vlcera. Aliud floridum ad rimas. Calcis viuæ drachmas decem, ceruſſæ drachmas viginti, ceræ drachmas triginta, adipis ſuilli recentis ſeptuncem, colophoniæ dodrantem, ſucci ſeminis lini cyathum
C vnum, olei dulcis quincuncem. ceruſſam & calcem cum ſucco terito, & ad ceratum frigefactum admiſceto, & loco prius purgato adhibeto. hoc præ omnibus teneram plantam efficit: ad reliqua verò vlcera ob fœtorem improbatur. Aliud. Amurcæ, mellis deſpumati, ſing. drach. II. aluminis phorimi drach. I. hoc etiam gingiuas purgat ac firmat.

De crurum ac reliquarum partium varicibus, Cap. LXXXIIII.

D VArices appellantur venæ dilatatæ, quæ aliquando circa teſtes, aliquando circa crura ampliantur. ſed qui in teſtibus fiunt, chirurgiam difficulter admittũt: qui verò alibi conſiſtunt, hoc modo curari ſolent: Primùm ſimplex ſectio fit cutis vaſi adiacentis, deinde vas ab ambientibus corpuſculis ſeparatum cæco vncino attrahitur, ac lineo funiculo ſupernè deligatur, & non aliter quàm in venæ ſectione fieri ſolet, vas inciditur, & euacuato ſanguine quantum opus eſſe videtur, ſuperior pars conſtringitur, & poſtea totum quod ampliatum fuerat amputatur.
E Peracto opere, ſectio polline thuris impletur, & ſplenio ac linteo impoſito deligatur. Æger autẽ quieſcere iubetur, ſeruato accliui partis ſitu, ne ſi decliuis iaceat, humores ad ipſam confluant. Poſtea curationis ductus ad puris generationem dirigitur, & reliqua cura vlceribus communis adhibetur. atque hæc compendiaria at ſecura curatio eſt. Quidam verò vſtionem malunt, & per lati digiti ſpatium cauteria vaſis adhibent. & vbi cruſta exciderit, vlcúſque incarnatum ac cicatrix inducta fuerit, locum roborant. Alii varices incipientes talibus medicamentis
F prohibere conantur. Emplaſtrum citra moleſtiam reſiccans, etiamſi vlcera manantia in ipſo varice fuerint: Bituminis Iudaici ſeſquilibrã, olei vetuſtiſſimi beſſem, terebinthinæ liquidæ ſeptuncem, ſulphuris viui trientẽ. bitumen ad cicerum magnitudinem craſſius contuſum, in oleo donec liqueſcat coquito, deinde adiecta terebinthina ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt, & ſublato ab igne medicamento ſulphur tritum inſpergito, atque ſimul omnia in mortarium frigida aqua plenum iniicito, & probè ſubactis vtitor.

G De brachiorum ac crurum dracunculis, Leonidæ, Cap. LXXXV.

QVI appellantur dracunculi, lumbricis ſimiles ſunt, & aliquando magni, aliquando parui reperiuntur: frequentius quidem in cruribus, quandoque verò & in muſculoſis brachiorum partibus conſiſtentes. Naſcuntur autem hi in Æthiopia ac India in pueris præcipuè, éſtque ipſorum generatio non diſſimilis lumbricis latis ventris. Sub cute enim mouentur nihil moleſtiæ afferentes, verùm temporis progreſſu circa dracunculi extremitatem locus ſuppuratur, & cutis aperitur, ac dracunculi caput ex-
H eritur. Quòd ſi dracunculus attrahatur, vehementem dolorem inducit, præſertim ſi nimia tractus violentia fuerit ruptus. Nam quod relinquitur, moleſtiſſimos dolores infert: proinde vt ne recurrat animal, valido filo brachium conſtringere oportet, & quotidie hoc

moliri, vt dracunculus paulatim progrediens constrictione quidem includatur, nequaquam autem abrumpatur. Locus itē aqua mulsa, & oleo in quo absinthiū aut abrotonū coctū est, aut alio quodā ex iis quæ ad alui lumbricos descripsim⁹, irrigādus est. omnia tamē acria vitāda, propter periculū inflāmationis. Cataplasmata quoque laxatoria ac suppuratoria è farinis cū aqua mulsa & oleo præparata adhibeātur. Quòd si dracūculus spontè progrediēs facilè extrahi poterit, nihil amplius faciendum est: sin ad A suppurationem vertetur, à cataplasmatis, & aquæ mulsæ ac olei rigatione non est discedendum. Nos verò emplastrum è baccis lauri, post cataplasmatum ablationem, imponere solemus. Facta verò suppuratione, cutis per longitudinem dissecetur, & dracunculus denudatus auferatur, & cutis linamentis inditis disparetur, & reliqua curatio suppuratoria adhibeatur, ita vt animali suppurato & extracto, vlcus incarnetur, & ad cicatricem perducatur.

INDEX EORVM QVÆ IN TERTIO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

De tumoribus laxis, Cap. I.
De inflatione, Cap. II.
De tumoribus induratis, Cap. III.
Tendinum ac ligamentorum induratorum curatio, Cap. IIII.
De strumis, Cap. V.
De brōchocela, hoc est gutturis tumore, Cap. VI.
De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Cap. VII.
De steatomatibus, hoc est tumoribus adiposis, Cap. VIII.
De ganglio, Cap. IX.
De vasorum dilatatione, Cap. X.
De ceriis hoc est fauis, Cap. XI.
Emplastra ad cruenta vulnera glutinanda, & ad multos vsus commoda, Cap. XII.
Emplastra cephalica, & ad fracturas, & ad multa, commoda: & de iusto eorum vsu, Cap. XIII.
Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.
De emplastro ex aspidibus Cap. XV.
De emplastro aniceto, Cap. XVI.
Emplastra ruptoria, Cap. XVII.
Emplastra discussoria & attractoria Cap. XVIII.
Emplastrum Nechepsonis è cupresso, Cap. XIX.
Apochymatis præparatio, Cap. XX.
Cerata vtilissima Cap. XXI.
Heptapharmacum laxans, suppurans, incarnās, Cap. XXII.
Enneapharmacum, Hori Mendesii, Cap. XXIII.
Emplastrum Philosophi, Cap. XXIIII.
Œsypi præparatio, Cap. XXV.
Emplastrum Manus appellatum, Cap. XXVI.
Emplastrum Bromium appellatum, Cap. XXVII.
Emplastrum ex ouis, Cap. XXVIII.
Parhygrum Galeni, Cap. XXIX.
Emplastrum ex ouis, Oribasii, Cap. XXX.
Parhygrum, Oribasii, Cap. XXXI.
Emplastrum rosaceum inscriptum Cap. XXXII.
Emplastrum phycotyche appellatum Cap. XXXIII.
Emplastrum sphærium appellatum, Cap. XXXIIII.
Emplastrum pentatheton, Cap. XXXV.
Emplastrum ex ochra, Cap. XXXVI.
Emplastrum telamonium, Cap. XXXVII.
Pilarium ex recremento argenti, Cap. XXXVIII.
Emplastum ex pompholyge Cap. XXXIX.
Emplastrum rutaceum, Cap. XL.
Ceratum è perdicio, Cap. XLI.
Ceratum è succo betæ Cap. XLII.
Ceratum ex sandyce, homo appellatū, Cap. XLIII.
Emplastrum ex alliis, Cap. XLIIII.
Emplastrum è squilla, Cap. XLV.
Emplastrum ex pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.
Emplastrum nigrū, essentia appellatū, Cap. XLVII.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDICINÆ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo tertius.

De tumoribus laxis, itémque duris: & de strumis, & emplastrorum multi vsus compositione.

De tumoribus laxis, Cap. I.

QVEMADMODVM ab influxu bilioso erysipelas, *hoc est ignis sacer*, ita à pituitoso tumor laxus, quem œdema *Græci* vocant, generatur. Est autem tumor hic citra dolorem, flatuosum spiritum cōtinens, velut à vaporoso humore prognatus. Solent etiam aliter tumores laxi fieri, circa pedes præcipuè, in hydrope, ac tabe, & malo corporis habitu: qui si digitis premantur, cauus locus fit. & hi in quibusdam etiam faciem occupant. Verùm hi tumores accessio sunt aliarum affectionum, & nullam propriam ac præcipuam curam requirunt. sufficit enim ipsis frictio, aliquando per acetum ac oleum rosaceum permixta, aliquando per oleū & salem. potest etiam sal ad acetum oleo rosaceo permixtū adiici. At si ob pituitosi humoris influxum in parte aliqua laxus tumor consistit, spongia posca imbuta ac imposita, & leui adstrictione alligata, quæ ex infernis partibus initium sumat, & in supernis desinat, affectionē quādoque sedauit. Oportet autem spongiam esse nouam: si verò talis non adsit, expurgāda est nitro vel spuma nitri, & lixiuio. Quòd si neque sic tumor deprimatur, parum aluminis ad poscam adiicies. Aptum est & Tarsicum elly- A chnium, aut aliud mollissimum, eodem humore imbutum ac impositum. Confert & glaucium, & collyrium ex eo paratum. sordes item lucernarum aqua mulsa dilutæ vtiliter adhibentur. Cæterùm diuturnos tumores laxos oleo præillitos, & spongia noua ex lixiuio superimposita, violentius constrictos sanabis. Discutit item ac compescit laxos tumores terra omnis illita, & præsertim quæ in lentibus reperitur, ad salem adhibita, velut Sermone secundo retulimus. item isatis hortensis ac satiua.

De inflatione, Cap. II.

B FLatuosus spiritus aliquando sub cute, aliquando sub pelliculis ossa aut musculos ambientibus colligitur, & inflationem parit: aliquando etiam circa viscera vētrémque ac intestina coaceruatur. Si itaque viscera inflata fuerint, satis constat ex vitioso victu malum esse obortum: in musculis autem contingit præcedente plerunque contusione. Súntque huiusmodi musculorum affectiones curatu difficiles, quoniam in omnes ferme musculi partes flatuosus spiritus dispergitur, constringitúrque ac intercluditur ab ambientibus pelliculis, & plurimis aliis corpusculis vsque ad cutem prætensis. C Ad vētris ergo ac intestinorū & viscerū inflationes, oleū tenue efficax est, in quo ruta aut cyminū, aut apii semen, & alia attenuātia ac

calefacientia coctum eſt, ſi aut irrigetur, aut per clyſterẽ infundatur. Magna etiam cucurbita circa vmbilicum abſque ſcarificatione appoſita, tam citò hominem à moleſtia liberat, vt admirabilis ſit ea celeritas, & incantationi ſimilis. At verò muſculis ex contuſione inflatis, ex calidorum & acrium vſu partes exacerbantur, & auctis inde inflammationibus, muſculi magis læduntur, ac dolores intenduntur. Mixtas itaque facultates habere oportet ea quæ inflatis muſculis adhibentur, præſertim ſi contuſio fuerit aliquantulum inflammata. quapropter in principio mitigatoria augenda ſunt: in declinatione verò diſcuſſoria. Neque repentè ab alteris ad altera tranſeundum eſt: ſed paulatim mitigatoriis detractis, diſcuſſoria augebimus. Mitigatoria verò in huiuſmodi affectionibus ſunt, ſapa, & œſypus, modico oleo adiecto: diſcuſſoria autem, acetum, nitrum, ſpuma nitri, & lixiuium. Et in principio quidem ſolam ſapam cum modico oleo, & aliquã do vino adhibemus, vt ne omnino repellẽdi vi careat, & hæc omnia lana ſuccida excepta: quæ ſi nõ adſit, œſypũ reliquis quacũq; lana exceptis admiſcemus. præ omnibus verò curandum eſt vt hæc calida permaneant, neque ſinantur donec frigefiant. forinſecus itaque calida lana adhibeatur, & vbi calorem eius æger amplius non percipit, noua ſtatim applicetur. Mitigato autem ægroto, acetum aut nitrum admiſcebimus: copia ipſorum paulatim aucta. At verò neglectas & antiquatas inflationes primùm lixiuio fouebimus: deinde emplaſtrum quoddam molliẽs ac diſcutiens imponemus, quale eſt hoc: Strigmenta ferueſacta excolato, vt pura fiant, & rurſus in ollam mittito, & calcem viuam velut farinam tritam infarcito, vt lutoſa compages medicamenti euadat, & vtitor. Hoc verò adhuc efficacius eſt pharmacum ex ſycomoris compoſitum.

De tumoribus induratis, Cap. 111.

INdurati tumores laxis opponuntur. Laxorum enim nota eſt vt appreſſis digitis cedant, & cauus locus fiat: durorũ verò tumor pertinax eſt, & ad tactum renitens, & ad ſenſus difficultatem inclinat, vt tãdem hi loci in quibus eſt, ſenſus exortes fiant, & ad oſſis duritiam perueniant, & nullam omnino curationem admittant. ſed & pili in ipſis oriri ſoliti, minimè nutriuntur, & exactè glabri fiunt. Duri itaque tumores aliquando ſtatim ab initio conſiſtunt ac augentur, aliquando verò à medicis inducuntur qui inflammationes ac eryſipelata vehementer perfrigerarũt ac adſtrinxerunt, quum tamen tranſacto principio diſcuſſoria adhiberi debeant. At verò qui ex eryſipelatis fiunt, cutis duritiam ſaltem præ ſe ferunt: qui verò ex inflammationibus ſuccedunt, ſubiectas etiam carnes inuadunt, tanto profundius quanto inflammationes eryſipelatis ſunt profundiores. Inchoantibus ergo duritiis, & debilem aliquem ſenſum adhuc habentibus, medicamenta emollientia adhibebimus, quæ ſimul moderatè etiam diſcutiunt: & talia ſanè ſunt quæ & molliendi ac diffundendi vim habent. Nam quæ vehementer diſcutiunt, & ſine mollitione ſtatim euacuant, manifeſtè quidem tumorem imminuunt, reliquias verò affectionis incurabiles efficiunt. Diſcuſſis enim tenuioribus humoribus, quod exactè terreum ac ſolidum eſt, pertinaciter reſtitat. quapropter in hunc vſum medicamenta adhibenda ſunt, quæ molliendi ſimúlque diſcutiendi vires habent. Primùm igitur mollientibus vtemur, deinde ad diſcuſſoria procedemus, eáque mollientibus paulatim miſcebimus. Conſiderandus tamen eſt & curandi corporis habitus, & affectionis ſtatus quantum proceſſerit. Hæc verò ſi rectè conſideraueris, coniecturalem quidem, non tamen penitus arte carentem, peritiam acquires: prima enim die ſtatim mollientia adhibebis, altera deinde aut tertia tranſacta, facilè intelliges an augere aut remittere medicamenti vim oporteat. Præſtat autẽ tũ ad hos vſus, tũ ad reliquos, ſi rectam curationem peragere velimus, oppoſita medicamenta, validiſſima videlicet ac mitiſſima, præparata adſeruare, quò pro affectionum diuerſitate diuerſæ mixturæ fieri poſſint. Ad duros itaque tumores molliendos caprinus bubulúſque adeps commodus eſt. At ſicut taurinus ac hircinus validiores ſunt, ita hœdinus ac vitulinus

A imbecilliores, & ſuillus debiliſſimus. Sed his omnibus præſtant ad diſcutiendum, non autẽ molliendum, leoninus, pantherinus, hyænæque ac anſeris. gallinaceus autem inter ſuillum ac anſerinum medius eſt. At inter medullas prima eſt ceruina, deinde vitulina. Cæterùm reſinæ odoris non acris, his medicamẽtis admixtæ viſcoſitatem exhibent, nec tamen molliendi vim auferunt. Commodiſſima verò omnium reſinarũ eſt terebinthina quæ Chia appellatur, & laricis reſina, liquoris compage nihil ab illa B differens. deinceps verò pinea & abietina. Verùm ſicciores, qualis eſt reſina pin⁹ arida, phyſema priuatim appellata, nimium ſiccant, & propterea ad emollientium medicamentorum compoſitionem inutiles ſunt: ſed terebinthina ac laricina eligendæ. Pix quoque Brutia quum eiuſdem facultatis ſit, in eoſdem vſus recipi poteſt, ſed aridiorem reprobamus, ſicut etiam bitumen. Habet & maſtiche Chia vim emolliẽdi: Ægyptia verò maſtiche nigra, emollit quidem, ſed magis ſiccat ac diſcutit. Thus inſuper non expers eſt facultatis molliendi, itémque fœnigræci ſemẽ: C hoc enim coctum mollire poteſt. quanquam thus quoque in mollitoriis medicamentis paululum eſt coquendum. Eiuſdem ordinis ſunt & balneorũ ſtrigmenta, butyrũ, althææ decoctũ. media verò inter lenia & validiſſima, propolis eſt. Validiſſima autem appello, ammoniacum thymiama, bdellium, præſertim Scythicum reſinoſum, & colore nigricans: ſtyracem, maximè pallidum qui calamites vocatur, flauum item ac pinguem. Galbanum enim & opopanax ſuprã vim diſcuſſoriam, etiam molliũt: verùm galbanum molliendo, opopanax diſcutiendo præſtat. At-D que huiuſmodi ſanè mollientium medicamentorum materia eſt. Tu verò libros adeptus medicamentarios, ſingulorum compoſitorum vires ex ſimplicibus expendes, quò varias pro maioris ac minoris ratione ipſorum differentias cognoſcas, & corporum ſimul ac affectionum differẽtias conſideres, atque ita fortia fortibus, & mitia debilibus adhibeas. Inter curandum autem affecta pars oleo calido foueatur, & glutinoſa medicamenta appoſita antequam ſpontè decidant, ne remoueantur: imò etiamſi lauãdus ſit æger, omnino permittenda ſunt. A balneis tamen E medicatis abſtinentiam conſulo, præſertim quæ aluminis, aut ſulphuris, aut æris qualitatem admixtam habent: hæc enim huiuſmodi affectib⁹ aduerſantur. Et hæc profectò ſufficere poſſent ingenioſis & in artis operib⁹ aliquaten⁹ exercitatis viris. verùm quũ nõ omnes tales ſint, medicamenta quoq; vſu & experimentis cognita explicare oportet, initio ſumpto ab iis quæ ſummã molliendi vim obtinent, & paruis etiam inflammationibus commoda ſunt, quæ aliqua duritia participant. Horum autem ſimpliciſſimum eſt parhygrum appellatum, ex ceræ, butyri, & F colophoniæ æquis portionibus cõſtans. deinde quod Mnaſeæ inſcribitur, & reliqua eiuſmodi. item helladicum mollitorium, & quod ex perna præparatur, & quod Lucio inſcribitur ad anchilopas, & reliqua quæ paulo inferius in hoc Sermone habentur.

Tendinum ac ligamentorum induratorum curatio, Cap. 1111.

TVmorum equidem induratorum emollitio ac diſcuſſio prædictis medicamentis perficitur, quæ emollientia appellantur. Quum verò partes quædam natura rario-G res, quædam denſiores ſint, conſequens eſt vt ſingula propriis medicamentis priuatim opus habeant. Quapropter ad tendines ac ligamenta præſtabilius eſſe iudico, vt mollientibus medicamentis aliquid adiungatur quod incidendi vires habeat, inter quæ præcipuum eſt acetum. Affecta itaque parte commodis medicamentis præmollita, huiuſmodi fomentum ſæpe habuit ſucceſſum: Acerrimo aceto ignitum lapidem pyritem (ſi haberi poteſt) aut molarem ex quo molas faciunt, reſtinguo. Deinde ad excipiendum ſubſtrati lapidis calidum vaporem ab aſperſo aceto emergentem, ligamentum ſiue tendinem H induratum adhibere iubeo ac commouere. hinc enim mirificè opem ſentit. Et poſtea rurſus medicamentum mollitorium impono, & paucis interpoſitis diebus idem fomentum rurſus repeto. Sæpe enim in hac ligamenti aut

A tendinis admotione ac commotione, ita ab eleuato vapore duritia resoluta est vt res incãtationi similis videretur. In principio tamen affectam partem non aqua, sed oleo plurimo quotidie largè perfundo. accipio autem oleum dulcissimum adstrictione penitus carens, in quo interdū fœnumgræcū, & althææ ac cucumeris syluestris radicem, vel alicuius consimilis coquo. Vtor præterea aceto etiā ad alias partes, quæ iādiu medicamēta alia expertæ sunt. scio enim esse quædam medicamenta ex aceto parata, quæ post mollientium vsum per integrū diem imponere soleo: deinde rursus mollientia adhibere, & paucis interpositis diebus rursus ex aceto præparata imponere. vis enim aceti per interualla locis iam præmollitis admota, crassos & viscosos humores incidit ac dissoluit, & hinc tales affectiones nō leuiter iuuat. Verùm siquis adeò fortiter discutientibus plus æquo vsus fuerit, præsertim in principio, tenuiores quidem humores discutiet: residuū verò ad lapideam naturā mutatum, loco impactum persistet, supra hoc quòd nimius etiam eorum pharmacorum vsus, neruorum essentiam lædit. Quapropter neque frequenter, neque ab initio, neque duobus consequenter diebus, medicamentis cum aceto præparatis, ad ligamentorum ac tendinum duritias vtendum est. Lienis tamē partibus duratis, tutus & commodus ipsorū vsus est. & multi sanè indurato lienis tumori ammoniacum thymiama cū aceto subactum adhibēt, & hoc solum sæpe ad splenis indurati curationem sufficit. Ego verò etiam carnosarū partium musculis induratis, inter mollientia medicamenta, ammoniacum cum aceto adhibere soleo, & summam eius commoditatem deprehendo. At hoc etiam hìc vna tantùm aut altera die adhibendum est, & deinde ad mollientia reuertendum: & pluribus diebus interiectis rursus ad medicamentum ex aceto transeundum, siue ammoniacum id sit, siue aliud quoddā emolliens cum aceto præparatum. Molliens autem esse oportet, quod cum aceto paratur: siccantia enim primùm quidem prodesse videntur, sed residuum postea incurabile efficiunt. Proinde inter emollientia frequenter hoc cataplasmate vti soleo: Althææ radicem tritam ac angustissimo cribro excretam, adipe excipio ac appono. est enim medicamentum ad huiusmodi affectiones efficax. fit autē adeps anserinus, si haberi poterit: sin minus, gallinaceus. at si hic quoque defuerit, suillo vtemur. Sed & maluæ agrestis vbique nascentis folia aliquo relato adipe subacta vtiliter apponuntur: quæ si moderatè fuerint cocta, crudis erunt præstantiora. talia enim pharmaca locis iam præmollitis adhibita, citra mordacitatem ac tutò discutiunt.

De strumis, Leonidæ, Cap. v.

STrumas appellant *Græci* chœradas, à porcis, in quorū gutture adenosi quidam tumores reperiuntur strumis similes. alii à multiplici partu porcorum nomen desumptum putant. Sunt autem strumæ carnes subcandidæ, facilè augescentes, in membrana contentæ, & in summa, glandulæ induratæ, quæ in collo, sub alis ac inguinibus oriuntur, vbi glandulæ vasis substratæ sunt. Aliquando etiam, sed tamen rarò, ex carne eorundem locorum fiunt, quæ affinitate quadam ad strumarum naturam vertitur, & materiæ accessione augetur. Differunt strumæ inter se, magnitudine, natura, loco, ortu, multitudine, & vasorum complicatione. Magnitudine, quia aliæ paruæ, aliæ mediæ, aliæ magnæ, aliæ ingentes sunt. Natura, quoniam aliquæ mansuetæ, aliquæ malignæ comperiuntur. mansuetæ, citra inflammationem, citra dolorem, moderatam duritiā habēt: neque enim molles sunt velut tubercula adiposa steatomata appellata, neq; duræ sicut tumores indurati, sed mediam quandam tactus proprietatem habent, & tumorem circumscriptum rotundum ac æqualem: malignæ verò strumæ, inflāmationes ac dolores pulsantes inducunt, & tumorem inæqualem præ se ferunt, in quo vasa prominent, & ad manuum contactum ac medicamentorum impositionem efferantur. Loco autem differunt, quoniam quædam in anteriore colli parte, quædam ab altera ipsius parte, quædam ab vtraque oriuntur: quædā itē statim sub cute superficiē habent, quædā circa magna ac nobilia vasa penitus insident. Ortu, quòd quædā velut eleuatæ, quædam insertæ oriuntur. & eleuatæ quidem facilè huc & illuc mouentur: insertæ verò ad contactum renituntur. Multitudine, quia & vna & plures generantur. Vasorum complicatione: quædam enim venas ac arterias implicatas habent, quædam omnino non habēt.

Paruæ igitur strumæ facilius curātur quàm magnæ, & mansuetæ citius quàm inflammatæ. at verò malignæ incurabiles sunt. Quū enim omnes huiusmodi strumæ can- B ceratæ ac vasis refertæ sint, si eas per chirurgiam aggrediaris, sanguinis eruptionis periculū imminet, supra hoc quòd penitus insidentes rescindi nō possunt. Vasa enim nobilia, venas videlicet iugulares & arterias carotidas appellatas, maligna struma velut radices habet. Verùm pro loci ratione superficiariæ, facilius curantur quàm profundæ. deinde & quæ in collo oriūtur facilius curātur quàm reliquæ. vocales tamen neruos in his diligēter vitare oportet: multi enim strumas circa asperam arteriam secantes, vocalibus neruis simul recisis, hominem de cætero C voce priuarūt. nā supra nerui recisionē, vocalia instrumēta denudata, & inter curādū perfrigerata, vocis actionem amiserunt. Pro multitudine verò, certum est vnam facilius quàm plures curari posse: sicut quantum ad ortū attinet, lōgè citius curantur eleuatæ quàm insertæ. Optima porrò ac compendiosissima sanabilium strumarum curatio fit per chirurgiā. Ægrum igitur prostratum decumbere oportet. sedens enim facilè animi deliquium incurret. Postquam igitur decubuerit, cruribus inter se cōpositis, caput à ministro detineatur. deinde cutis tumori incum- D bēs recta vel obliqua sectione incidatur. sectio enim trāsuersa collo incommoda est, quum vasa & nerui rectà porrigantur. Neque vno impetu tota cutis crassitudo diffecetur. nihil enim violentè fieri debet. Et in paruis quidē tumoribus simplex sectio fiat: in maioribus autem ad myrtei folii figuram cutem rescindes, tum vasa paulatim denudata sepones, quæ quum naturali carne sint candidiora, facilè discernes: postea sectionis labia hamulis distendes, & pelliculas de struma tum manu, tum scalpello detrahes. Quòd si inserta fuerit, attentè res peragēda est, ne E per incuriam, sanguinis eruptio fiat, atque ea gratia vnum tantùm sectionis labium hamulis distendatur, & ita sensim à connexis corporibus per scalpellum separetur. Et vbi ex vna parte cōnexa fuerint disparata, in altera idem fiat. deinde tota basis diligenter, propter neruos & vasa substrata resecetur. At in strumis circa alas ac inguina ortis, sectio trāsuersa fit ob cutis reduplicationē. peracto opere, si sanguis erumpat, medicamenta sanguinem sistentia suprà relata adhibeantur: sin minus, sectio thuris polline expleatur, & linamenta indantur, & lana vino imbu- F ta adalligetur. postridie permissis ligamentis, locus vino & oleo perfundatur, & hoc vsque ad tertiam aut quartam diem fiat. Deinde soluatur, & suppuratio procuretur: & curatio reliquis vlceribus communis fiat. Ad repurgandum autem & incarnandum, ac cicatricem inducendam, theriaca efficacissima est. Cæterùm inchoantes strumas tum in pueris, tum his qui chirurgiam non admittunt, medicamentis dissoluere ac discutere conabimur. & sanè curatio ipsarum similis est ei quā ad induratos tumores paulo antè retulimus. primùm enim mollire, postea discute- G re oportet. Emplastrum ad strumas. Strigmenta à palæstræ parietibus derasa ac probè subacta, super linteolo extendito ac imponito. Aliud. Laser, aut calcem viuam cerato cyprino aut irino exceptam imponito. Aliud. Sulphuris & galbani æquales portiones resina excipito, aut clibani testam cum aceto terito, & velut ceratum efficito: aut corticem radicis mandragoræ cyprino aut irino cerato excipito. hoc equidem efficacissimum est.

Aliud, strumas erodens: Sandaracham cum adipe caprino aut bubulo, aut calcē cū eodē imponito: aut na- H sturtiū cū cerato. Aliud. Succū Cyrenaicū, aut, si haberi nō potest, laser cū melle Attico ad cerati cōpagē illinito.

Aliud, rumpens strumas. Pumex cum aceto tritus, strumas rūpit ac desiccat. Aliud. Semen nasturtii & lo-

mentum aqua ſubigito,& quotidie bis imponito.& poſt eruptionem eodem vſque ad exactam ſanitatem vtitor.

Aliud. Vrticæ ſemē cū vino tritū,rumpit,repurgat,incarnat,& cicatricem inducit. Aliud. Groſſos,præſertim caprifici,cū axūgia imponito. omnē enim tumorem diſcutiūt. Aliud. Recrementū ferri cū oleo,aut bdelliū cum melle,linteolo inducito,ac adhibeto : & quinq; diebus tranſactis ſoluito, & ſpongiis locum foueto, cauens ne oleo inquinetur. oportet autem bdellium ad prunas cum melle ſubactū optimè diſtendi,atque ita applicari. Aliud. Pſyllii lomenti, ſeminis vrticæ pares portiones pice liquida excipe,ac vtere. Aliud. Oſtreorum teſtas vſtas ac minutiſſimè tritas inſpergito, loco prius vino ex ore conſputo. atque hoc frequenter facito. Emplaſtra etiam adhibeantur, quæ paulo inferius deſcribentur. At quod ex achate lapide præparatur,ad ſuppurandum,rumpendum,perſananandum,commodiſſimum eſt.item quod pardalis appellatur,ſuperius ad hydropicos relatum. Strumis inſuper laborantes viperarum eſu magnopere iuuantur,quemadmodum de elephanticis diximus.item ſi laſer quotidie ieiuni ciceris magnitudine vorauerint. Aluum etiam facilè ſolubilem habere oportet, & tenui victu vti, vomitúmque frequenter ciere, & pituitam per os detrahere,ac caput reſiccare. Cataplaſmata quoque ſincipiti adhibenda ſunt quæ mediocres puſtulas excitare poſſunt,velut eſt capparis radix cum polenta,ac reliqua huiuſmodi. Smegmatis item ac puluillis eiuſdem facultatis vtendum eſt.

De bronchocela, hoc eſt gutturis tumore, Cap. VI.

BRōchocele appellatur tumor in gutture oriēs: omnis enim tumor apud antiquos cele nūcupatur.nomen igitur cōmune eſt,ſed ſpecies tumorū differunt. Quidā enim meliceris à melleo humore,quidam adipoſus,quidā pultaceus,quidam canceratus appellatur. Aliquando etiā propter localē vaſorū dilatationē oritur, quomodo frequentiſſimè ex partu contingit, quum in vehementiſſimis doloribus puerpera ſpiritum violenter detinuerit.conſtátque vaſorum huius loci dilatationem incurabilem eſſe,quemadmodum etiam tumorem in ſcirrhum induratum, malignúmque ac magnitudine ingentem. Verùm reliqui omnes chirurgiæ ac medicamentis cedētes facilè ſanātur. Chirurgia verò præſenti tumori côueniens fit, ſiue meliceris, ſiue adipoſus,ſiue pultaceus tumor fuerit. At verò quæ gutturis tumores diſcutiūt,ſunt, bdellium cum melle tritum,calx cum axungia,laſer cum ſulphure,lixiuium cum melle,ſtercus caninum cum aceto. Aliud. Calcem viuam, ammoniacum, bdellium, teſtam clibani vſtam,æruginem, ſulphur viuum, paribus portionibus cum aceto terito,& axungia aut terebinthina excipito ac imponito. Aliud Adamātii. Gallarum vnc.I.lapidis pyritæ drach.III.pyrethri drach.II. nitri dr. I.ſilphii ſeſquidrach.ſandarachæ drachm.II.terebinthinæ drach.II.ceræ,picis,ſing.drach.tres,axūgiæ veteris drach. duas,aluminis liquidi vnc.I. arida è vino ac ſapa terito, & liquabilia liquefacta admiſceto,ac vtitor. Aliud. Spumæ argenti,æris vſti,ſing. drach.VIII. olei antiqui dr. C.reſinæ pinus drach.XL.galbani,ammoniaci thymiama tis,ſing.vnciam vnam, aluminis ſciſſilis, mannæ thuris, ſing.drach.IIII.oleum cum ſpuma argenti coquito,& medio coctura tempore æs tritum inſpergito,& bullire ſinito donec non amplius inquinent.deinde liquabilia liquata adiicito,& ab igne ſublatis pollinem thuris ac alumen admiſceto,ac vtitor. Aliud. Silphii,ſimilaginis,ſing. drach.VIII.calcis viuæ drach. XVI. ſandarachæ drach. XII. mellis quantum ſatis eſt.præpara,ac vtere. Ad laxatos autē tumores qui ſub mento oriuntur, iridem Illyricam cum aqua tritam adiecta modica rubrica, ter ſingulis diebus illinito:eſt enim medicamentum inſigne.

De pultacei ac mellei humoris tumoribus, Leonidæ, Cap. VII.

ATheroma eſt tumor concolor,citra dolorem,in tunica neruoſa,humorem pulticulæ ſimilē quæ ex farina cocta fit,& athera *Græcis* appellatur,continens. Aliquan-

A do autem vnà cum pultaceo humore, lapidoſa quædam duráque corpuſcula, & alia tanquam ſulphuris ramenta reperiuntur: aliquando velut manſa gallinarum oſſicula. inuenimus etiam aliquando velut pilos craſſiſſimo humori complicatos. Philoxenus autē dicit,ſe aliquando reperiſſe animalia in humore culicibus aut muſcis paruis ſimilia. Eſt autem atheromatis tumor ſpecie & figura oblongus ſublatúſque,& ad compreſſionem digitorum, ob humoris craſſitudinem, tardè cedens, & amotis digitis tardè reuertens. Meliceris autem eſt pellicula neruoſa,te-
B nui humore inſtar mellis referta,ſimiliter citra dolorem conſiſtens, differens ab atheromate figura & humoris eſſentia. nam & figura rotundior eſt,& humoris eſſentia tenuior.& huius tumor magis extenditur, & ad digitorum compreſſionem celerius cedit,& amotis digitis pari celeritate reuertitur. Cæterùm pro chirurgiæ ratione nihil refert,ſiue pultaceus,ſiue melleus,ſiue fæculentus humor,aut cuiuſcunque eſſentiæ,fuerit contentus. Vnus enim ſcopus propoſitus eſt,vt tunica ſiue pellicula humorem continens auferatur. Sed id conſiderandum eſt quòd
C tumores quidam ſunt eleuati,& ad motum ac contactum expoſiti faciléque curabiles : quidam contrà inferti, & ad motum non expoſiti,& in chirurgiæ aggreſſione ſummā diligentiam expetentes, propter imminentes ſanguinis eruptiones ac neruorum puncturas. Plerique enim chirurgi ob imperitiam,etiam neruos ſubſtratos cum huiuſmodi tumoribus recidunt. Chirurgiam itaque aggreſſuri,ægrum in ſella locabimus.& ſi paruus fuerit tumor,ſimplicem ſectionem faciemus,velut in ſtrumis diximus: ſi verò maior,ad myrtei folii figuram pro tumoris ratione cu-
D tem incumbentem reſcindemus. Sed neque hìc vno impetu tota ſectio fiat, ne pellicula humorem continens diſſecetur,& humor euacuetur. ſi enim euacuatus fuerit, & tumor conciderit, tunica difficulter excoriari ac curari poterit. Summa itaque diligentia pellicula paulatim excorianda eſt, nihílque de ipſa circa baſin relinquendum ne malum regeneretur. Poſt ablatam pelliculam, labia ſectionis committimus,& ſi plus æquo laxa fuerint,redundantem cutem reſecamus,deinde ſuturis labia connecti-
E mus. Illud porrò animaduerſione dignum eſt,vt ſi in capite huiuſmodi tumor fuerit, poſt ablatam pelliculam, membranam os ambientem ſecemus, & caluariam diligenter deradamus. Peracto opere, in paruis tumoribus, quum paruam ſectionē fecerimus,nulla difficultas imminet,& ſtatim poſt ſuturam ſplenium glutinatorium inflāmationibus arcendis idoneum adhibemus. qui verò adhuc cruenti ſunt,& glutinari non poſſunt, in his ex maioribus interuallis ſuturas fieri oportet,vt oblonga ſectionis figura fiat:deinde linamenta indere, & puris generationi
F ſtudere,quemadmodum ſuperius de abſceſſibus docuimus. At verò ad eos qui chirurgiā recuſant, medicamentis tumorem diſcutientibus vtemur. Emplaſtrum ad meliceridas. Paſſarum vuarum vinaceis ademptis lib.I.cumini leuiſſimè ſecti ſeſcuncē, nitri quadrantē. omnia ſimul in mortario ſubacta adhibeto ac adalligato. At ſi tenſiones ex conſtrictione remittere oportet,cerato excipito, ex oleo ſicyonio & pauca maſticha præparato. Aliud ad meliceridas,& ceria, id eſt *fauos* appellatos tumores, cōmodum: Squamam æris & pollinem paribus portio-
G nibus ad malagmatis formam ſubigito ac adhibeto. Aliud, ad meliceridas & ſteatomata. Ceræ,terebinthinæ, ſquamæ æris,ſing.ſextantem,ſulphuris viui,nitri, ſingul. vnciam vnam,radicum ſiccarum cannabis ſylueſtris drachmas trigintaquinque,&,ſi defuerint, ariſtolochiæ tantundem:olei antiqui libram vnam. Radices per triduum aqua madefactas & cōtuſas in oleo coquito donec torrefiant:deinde ipſis abiectis,cætera quæ liquari debent liquata admiſceto,& arida ex aceto trita adiicito,ac vtitor.

Aliud diſcuſſorium ad meliceridas. Salis ammonia-
H ci,ſpumæ argenti ceruſſæ,ſing.libram vnam, ceræ, terebinthinæ,galbani,opopanacis,ſing.vnciā vnā,rubricæ ſinopicæ ſeſcuncem,aceti heminam,olei antiqui libras III, ſpumā argenti,ceruſſam, & ſal læuiſſimè trita in oleo coquito,deinde rubricā aceto tritā adiicito,& liquabilia liquata affundito,omnibúſq; ſimul ſubactis ac perfrigeratis

opopanacem ac galbanum aceto dissoluta admisceto,ac vtitor. Aliud ex asellis paratum ad strumas & meliceridas: quod etiam cicatricem inducit. Asellos sub hydriis stabulantes ducentos, ostreorum vstorum drachm. quatuor,rubricæ sinopicæ drach octo, terebinthinæ lib. vnam.ostrea & rubricam primùm seorsim,deinde simul terito, & tum asellos adhuc viuos adiicito,ac simul terito,& postea cum terebinthina ad calidum cinerem lentè coquito, donec non amplius inquinet: sublatúmque ab igne medicamentum in mortario subigito,ac adhibeto, & quinta die exsoluito. potest tamen locus subinde prolui ac rigari aceto.

De steatomatibus,hoc est tumoribus adiposis, Cap. VIII.

Steatoma est tumor præter naturam,adipem in se continens, malè concolor, & tactu lenis, & in principio quidem pusillus,sed temporis progressu ampliatur.pleraque verò steatomata basin habent ampliorem, raróque contingit vt basis angustior, & apex amplior reperiatur. Differt à struma,tactus mollitudine.qua nota etiam à meliceride & atheromate discernitur.Curatur & hic per chirurgiam,sectione pro tumoris magnitudine fiente, simplici,aut ad myrtei folii similitudinem: atque hîc liberè cutem incidimus.Non enim sicut in atheromate ac meliceride tunicæ sectionem formidamus. Nam pinguedo adiposa etiam si secetur non effluet: verùm illud negligendum non est(quod in strumis quoque prædiximus) si steatoma eleuatum fuerit,in circuitu & subter excoriari oportere:in circuitu per scalpellum, subter verò digitis. insertum verò in ambitu & subter incidendum esse. Peracto opere,vulneris labia suturis constringãtur,vt melius glutinentur. aut linamenta profunda indantur,&curatio ad puris generationem adhibeatur.At verò si steatomata apicem amplum, & basin angustam habuerint, omissis superuacuis,tota à basi rescindemus. hic enim chirurgiæ modus expeditissimus est, & vlcus paruum ac planũ fiet,& curatio compendio transigetur. Cæterùm steatomata discutiuntur,floribus buphthalmi cera & oleo antiquo exceptis.Idem facit & cyclamini radix axungia veteri excepta.possunt & emplastra ad meliceridas præscripta adhiberi, præsertim quod ex sulphure & nitro paratur,& similia inferius referenda.

De ganglio, Philagrii, Cap. IX.

Ganglium est nerui nodosa coactio ac tumor,ex plaga aut labore obortus, raróque spontè proueniens, manuum iuncturas ac talos frequentius occupans: rarius cubitum & caput. fit & in aliis partibus. Quantum ad notas attinet, tumor est inæqualis,paruus, dum comprimitur stupidum sensum exhibens. differtque à meliceride & atheromate tumoris inæqualitate & renisu, & quòd nõ orbiculatim velut illa transfertur, sed dextrorsum solùm ac sinistrorsum pro nerui situ flectitur. Cæterùm à gangliorum chirurgia abstinemus, præsertim si in manibus fuerint ac pedibus, & medicamentis tantùm curamus. Ad hanc rem ammoniacum iuxta ignem ad emplastri compagem emollitũ imponitur, & lamina plumbea tumori æqualis superponitur,& ne hinc & inde labet,arctis vinculis media constringitur. Transactis aliquot diebus vbi ganglium fuerit emollitum, nulla rei mentione ad ægrum facta,statim dum adhuc calet locus, vincula tollimus,& pollicem dextræ manus ganglio immittimus, ac reliquos quatuor digitos ipsi parti iniectos comprimimus,& ganglium confestim dissoluitur. Vtere etiam mollitoriis emplastris,præsertim eo quod ex psyllio,pice,masticha nigra, stercore columbino,& malua syluestri præparatur. vtere & Lucii malagmatis ad contractos articulos descriptis. Cõmodum est etiam hoc: Cerussæ,olei antiqui,resinæ pinus,singulorum lib. vnam, ceræ sextantem,ammoniaci thymiamatis,galbani, singulorum vnc. vnam. Cerussam cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde ammoniacum tritum,postea resinam & ceram:postremùm galbanum præmollitum adiicito. alii resinæ quincuncem,ceræ autem trientem coniiciunt.

De vasorum dilatatione, Cap. X.

A Vasorum dilatatio, quam aneurisma *Græci* vocant,in qualibet corporis parte fit,sed in gutture frequẽtius, vbi tumorem branchocelam appellatum producit.Accidit sæpissimè mulieribus in partu, propter violentam spiritus detentionem:sed & in capite circa arteriarum locos, & in reliquo corpore vbi arteriæ vulnerantur: sicut quando imperiti medici venam cubiti secturi, simul subiectã arteriam dissecant. Oritur autem omnino vasorum dilatatio,aut dum sanguis & spiritus ex arteriis persultant,aut dum oscula ipsarum aperiuntur,aut dum rumpuntur. san-
B guis autem & spiritus paulatim excreti sub cute colligun tur. Notæ aneurismatis sunt, tumor paruus aut magnus, concolor,citra dolorem,ad tactum mollis,spongiosam laxitatem præ se ferens: & ita ad digitorum compressionẽ cedens vt propemodum euanescere videatur: verùm amotis digitis citissimè reuertẽs, id quod in menti aneurismate & reliquis quæ sine vulnere fiunt, præcipuè videre datur. At vbi arteriæ vulnus præcessit, & deinde coalescente cute vasorum dilatatio accessit,tumor non similiter mollis occurrit.Sãguis enim copiosior spiritu est, qui
C in grumos coit, & tumorem extendit. atque hæ quidem sunt notæ.Quantum verò ad curationem attinet,sciendũ deplorata esse aneurismata apud chirurgos, quæ gutturi ac capiti accidunt.Simul enim cũ aneurismatis sectione, abundantissima sanguinis eruptio contingit, cum qua etiam vitalis spiritus simul erumpit,vt homo sæpe in medicorum manibus deficiat. At verò quod in cubiti cauitate fit aneurisma, hoc modo per chirurgiã aggredimur. Primùm arteriam supernè ab ala ad cubitum per internam brachii partem delatam signamus:deinde in eadem
D interna brachii parte simplicem sectionem,tribus aut quatuor digitis infra alam, per longitudinem facimus, vbi maximè ad tactum arteria occurrit, atque ea paulatim denudata,deinceps incumbentia corpuscula sensim excoriamus ac separamus,& ipsam arteriam cæco vncino attractã duobus fili vinculis probè adstringimus,mediámque inter duo vincula dissecamus, & sectionem polline thuris explemus,ac linamentis inditis congruas deligationes adhibemus.Postea verò tumorem in cubiti cauitate siue flexura securi secamus, nihil amplius verentes
E sanguinis eruptionem.Tunc grumis euacuatis, arteriam vnde sanguis prodiit perquirimus, & repertam vncino attractam sicut priorem constringimus ac dissecamus, rursúsque thuris polline sectione expleta,puris generationem procuramus. Cæterùm ad gutturis aneurismata, emplastrum è cupresso inferius inter discussoria medicamẽta describendum commodè adhibetur.

De ceriis,hoc est fauis, Cap. XI.

Cerium tumor est vlceratus,incumbẽtem cutem perrodens,ita vt ex foraminibus melleus humor excer-
F natur:quapropter tum ob foraminum figuram, tum propter excreti humoris speciem, cerium, *hoc est fauus* appellatur.frequenter autem in musculosis locis,in articulis,& plantis pedum oritur.sæpe etiam sextam colli vertebram occupat,& aliquando etiam costas inuadit. Si verò in capite generatur,primùm reliquis partibus, deinde caluæ etiam putredinem transmittit.Proinde in principio subscriptis medicamentis curationem tentabimus. Quibus superatis,partes corruptas,præsertim in capite,resecare oportet, deinde membrana caluam ambiente dissecta,
G os caluæ deradere, tum ferreis cauteriis labia sectionis exurere, ita vt caluam ne attingamus, id quod etiam in aliis diuturnis affectionibus fieri debet. Postea medicamenta ad nomas descripta adhibenda sunt: quale est ficum ex charta vsta præparatũ, & pastillus è lana succida, ac reliqua huiusmodi. Lenticulam quoque coctam, cum malicorio aut oliuæ foliis imponemus.Sedata autem noma,curatio reliquis vlceribus communis fiat. At verò incipientibus fauis commoda hæc sunt:Sulphur & ordei farinam aqua mulsa coctam imponito. aut adipis suilli,te-
H rebinthinæ,& mellis pares portiones ad congruam compagem coctas adhibeto.At vbi aperti fuerint,sulphure viuo cum pice liquida vtitor. aut erui farinam cum melle impone. aut squamæ æris,pollinis thuris, passarum vuarum,pares portiones simul tritas adhibe. Ad ampliores

autem fauos,ficus probè tritas apponito.Ego verò lenticulam coctam, cum malicorio ac melle subactã,imponere soleo, & si inflammatio adsit, modicum panis adiicio. Sedata verò inflammatione, malagma Helladicum, aut emplastrum melinũ Serapionis, aut Pasionis, aut Venus appellatum adhibeo. Molliora autem adhibenda medicamenta esse oportet, propter molestias ex duris orientes.si itaque durius fuerit,cum oleo emolliendum erit.

Emplastra ad cruenta vulnera glutinanda,& ad multos vsus commoda,

Cap. XII.

ATractylis, quam aliqui androsæmon vocant, herba est aculeata, humorem sanguineum reddens, si folia eius comprimantur. Hanc radicitus euulsam & in vmbra siccatam terito,& angustissimo cribro excernito,& de ea accipito trientem: colophoniæ sesquilibram, olei dulcis trientem:æruginis sextãtem, ceræ bessem. oleum, ceram & colophoniam liquefacito & excolato:deinde æruginẽ, & postea herbam tritam ac cribratã adiicito, tum omnia simul in frigidam aquam coniecta manibus subigito, & in eadem frigida per totam noctem sinito, ac deinceps ad cruenta vulnera in quacunque corporis parte reponito siue in infãtibus,siue in adultis fuerint. Facit & ad vlcera antiqua, sectiones, ictus, sugillata, & ex frigore dolores. Exterit crustas,& cætera quæ in vlceribus difficulter repurgãtur. lepras item ac vitiligines curat. Etenim femur cuiusdam ense dissectum ita vt vulnus vsque ad inguen penitissimè progrederetur,quum per quatuor menses æger decubuisset, neque glutinationis initium appareret, hoc ego medicamento agglutinaui. Tibiam præterea alterius à poplite vsque ad talum vulneratam,inflammatione prius mitigata, cum cataplasmate ex lomẽto passo, vino mulso & rosaceo,intra paucos dies persanaui. Ego verò,inquit Philagrius,cum Iside emplastro antiquos sinus, non inflammatos, & repurgatos,ac vino mulso elotos,ad vires videlicet exsiccandas, feliciter curaui. Illud verò constat,fistularum sinuúmque ligamenta à superioribus partibus ad inferiores moderata constrictione ducenda esse, quò humores in cauitatibus delitescentes ad osculum vlceris exprimantur. Viride Andromachi hecatontodrachmon vocatũ: Ammoniaci thymiamatis drach.octo,squamæ æris drach.duodecim, pollinis thuris drach.sedecim,resinæ pinus drach. duodecim, adipis vitulini drach.quatuordecim,terebinthinæ drach. octo, ceræ drach.triginta,olei drach.octo, aceti quantum satis est.Hoc magna vulnera glutinat,sordida vlcera exterget, crassáque ipsorum labia deterit,sinus contrahit, discussoriam ac repulsoriam vim habet: & cum cerato linamentis illitum ac inditũ caua vlcera incarnat. Viride quod Isis appellatur, à quibusdam Hermoni sacerdoti inscriptum.Hoc ad multos vsus commodat,& ad omnia vulnera,præcipuè capitis vnà cum ossibus dissectis.Sanat enim citra destructionem ac perforationem. facit etiã ad puncturas,aculeos infixos,hominum ac canum morsus. ad viperæ item ac scorpionis,draconísque marini,ac pastinacæ venena.& ad artuum fracturas cum vulnere. citius enim ac securius callum obducit. Facit ad fistulas omnes recentes,& antiquos ipsarum recessus,sinus, tubercula,parotidas, mammarũmque ac alarum abscessus, aut vt ne fiant,aut vt facti curentur, commodum saniei effluxum nobis procurantibus.idem strumas aufert cum tunicis celerrimè suppurans.Fronti verò impositum fluxiones oculorum sistit.Liuores delet, gangrænas obliterat, putredines repurgat. & in summa efficax est medicamentum ad omnia: Ceræ drach.centum, colophoniæ drach.ducentas,(alii cẽtum)squamæ æris rubri,æruginis rasæ, aristolochiæ rotundæ,thuris,salis ammoniaci,ammoniaci thymiamatis,æris vsti,singulorum drach. octo, aluminis vsti drach.sex,aloes,myrrhæ,galbani, singulorum drach. duodecim, olei antiqui lib. vnam vel sescuncem, aceti quantum satis est. atque hoc quidem emplastrum absolutè Isis appellatur. Verùm Isis quæ Epigono inscribitur,etiam radicis dracunculi drach.octo,recipit: qua Galenus se vti dicit. Sola enim dracunculi radix per se tusa ac probè trita ad puluilli formam, maligna vlcera curat.

A Metallica igitur cum aceto in mortario terito, & deinde reliqua trita ac cribrata adiicito, & liquabilia liquata ad ipsa in mortarium affundito, subigito ac vnito, & vtitor aliquando puro,aliquando mixto ac dissoluto. Ad vlcera enim sordida adhibetur medicamenti pars vna, cerati verò rosacei liquidi partes duæ. Verùm ad ea quæ modica extersione opus habent, medicamenti pars vna, cerati partibus tribus admiscetur. Emplastrum Machærionis celebre,& ad multa cõmodum.Cõgruit ad relata omnia. sed & recentia vulnera glutinat, & ab inflammatione tu-
B tatur,& præsertim quæ contusa sunt. Facit & ad canis rabidi morsum spatiosiore loco impositum, & assiduè permutatum.facit ad omnem nomen ac vlcera depascentia, & ad aurium ac pudendorum vlcera. in ossibus autem denudatis carnem auget. competit & narium vlceribus. diluitur autem rosaceo. Aristolochiæ rotundæ, galbani, æruginis rasæ,opopanacis,iridis Illyricæ,ammoniaci thymiamatis,myrrhæ,singulorũ drach.octo, terebinthinæ, ceræ,olei omphacini,singulorum septuncem & vnciæ dimidium.Olei dimidium cum ærugine terito, & reliquũ
C cum cera ac terebinthina coquito: opopanacem autem cum aceto dissoluito & simul subigito omnia,ac vnito.

Emplastrũ cephalicum ex herbis, sine perforatione. Squamas disparat,& ossa corrupta educit. verùm ossibus prærasis adhibere oportet. Idem ad recentia vulnera facit,& nomas linamentis inditum repurgat: cum rosaceo verò cerato replet,vna eius parte ad duas cerati admixta. facit & ad carcinomata ac putrida vlcera. exterit lepras, furunculos dissoluit,strumas suppurat & expurgat.conuenit podagricis,& tophaceas ipsorum duritias dissoluit.
D Anagallidis cæruleum florem habentis, papaueris corniculati,foliorum tenerorum hyoscyami,marrubii viridis, singulorum drach. quinquagintasex, squamæ æris rubri drach.vigintiquinque,mannæ thuris drach.viginti,resinæ pinus siccæ drach.sedecim,aloes drach.sex, aluminis scissi & rotundi, ammoniaci thymiamatis, salis ammoniaci,singulorum drach.quatuor,ceræ drach. centum,olei veteris heminas duas siue vncias vigintiquatuor, aceti quantum satis est.Herbarum folia in pila leuiter tundito vt succus non exprimatur:deinde in mortarium con-
E iecta minutissimè terito. Et in alio mortario, squamam, pollinem thuris,resinam pinus,alumen, aloen, salem, & ammoniacum thymiama, ad solem ad strigmentitiam spissitudinẽ cum aceto terito, & admixtis herbis omnia simul terito. Liquabilia deinde liquata frigefactáque ac erasa adiicito,subigitóque simul,ac vtitor. Emplastrum Hestia, id est *Vesta* appellatum, quod etiam ex *Græci* nominis ἑςία literarum calculo,drach. DXVI.inscribitur,& ad Nechepsonem regem refertur.Conducit ad omne vulnerum genus. ad neruorum puncturas per se sufficit. o-
F mnem oculorum destillationem pro glutinamento appositum reprimit. Venenum virus eiaculantium bestiarum exugit,ita vt emplastro adhærens comperiatur. nomas item & fistulas ac vlcera maligna repurgat & ad cicatricẽ perducit. narium ozænas sanat cum aceto.facit &ad strumas, & tumores induratos. aut enim discutit ipsos, aut rumpit,vt admireris. varices sanat,sagittas & aculeos extrahit. Spumæ argenti,ceræ,singulorũ drach.septuagintaquatuor, terebinthinæ drach. sedecim, aristolochiæ, propolis, galbani, singulorum drachm.viginti, æruginis
G drach.decem,gallarum, radicis chamæleontis nigri, singulorum drach.vigintiquatuor, olei sextar. quatuor, adipis vitulini drach.quadragintaocto,aceti drachm.viginti quatuor,succi brassicæ drach.octo,serapiadis tritesticularis drach.sedecim,succi medullæ arũdinum drach. duodecim. oleum,spumam argenti,& adipem simul coquito donec probè vniantur: deinde ceram, resinam,galbanũ. propolin prius cum modica cera in mortario tusam adiicito, & ab igne ablatis,aristolochiam, gallam, radicem chamæleontis addito: æruginem verò cum succis & ace-
H to tritam,reliquis,vbi iam tepuerint, postremùm admisceto, omniáque simul in mortarium coniecta subigito, ac manibus emollito. & vtere tanquam admirando. Aliud,ad cruenta vulnera glutinanda, Purpura inscriptum: Spumæ argenti,olei dulcis, singulorum libras duas,picis,

ceræ,colophoniæ,ſingulorum vnc.ſedecim, radicis ſymphyti minutiſſimè tritæ ac cribratæ ſextantem , ſanguinis draconis ſextãtem,aquæ marinæ vnc. viginti.oleum, ſpumam argenti, & aquam marinam ſimul coquito, donec non amplius inquinent: deinde liquabilia liquefacta adiicito,& ab igne ablatis draconis ſanguinẽ ac ſymphytum addito,& perfrigerata manibus ſubigito, ac in maſſas efformato.Cæterùm ſanguis draconis in India ex herba dracũculo appellata colligitur. Phœnicinum Galeni: Spumæ argenti læuiſſimè tritæ libras tres , adipis ſuilli inſulſi antiqui libras duas , olei antiquiſſimi libras tres, chalcitidis crudæ trientem . Spumam argenti tritam ac cribratam , rurſus cum chalcitide in mortario exquiſitiſſimè conteres: deinde oleum in ſole admiſcebis,vt liquidum medicamentum permaneat. tum adipem exemptis fibris in mortario tuſum, quò facilè liqueſcat,ad ignem liquefacito , & excolato donec puriſſimus euadat: atque eius ita præparati lib. duas in mortario diligenter cum cæteris permiſceto. Deinde omnia ſimul in cacabum tranſfuſa coquito,ac palmæ ligno agitato. ſufficiet autem tibi ramus vnus magnus , vt craſſiore eius parte ad agitationem ſpathulæ vice vtaris. Adhærentes autem craſſæ eius parti ramulos vtrinque exortos reſecabis,& corticem detrahes, & in tenues partes conciſos in medicamentũ conijcies, vt ibi ſuccus ipſorum excoquatur.Hæc verò ſegmenta palmæ, tum demum iniicies vbi medicamentum cerato ſimilem compagem habuerit.Si enim à principio inieceris , ſuccus per decoctionẽ conſumetur,quem ob vim adſtrictoriam permanere volumus.Sed & ipſius ſpathæ qua pharmacum verſatur pars infima in coctura areſacta,reſiccanda ac abiiciẽda eſt, ac reſidua vtendum,atque hoc ſæpe faciendum eſt, vbi fuerint reſiccata. Vbi verò pharmacum non amplius inquinarit,priuſquam exareſcat ab igne tollatur , & exemptis omnibus rami ſegmentis agitetur donec frigeſiat.Deinde in mortarium tranſlatum , ac manibus ſubactum , in maſſam redigatur.Hoc ad cruẽta vulnera, & vlcera ægrè cicatricem accipientia vtimur , & oleo dilutum in ſinus fundimus . Conuenit partibus omnibus inflammatis & podagris,quo tempore dolores non vehementer vrgent, & irrigationibus ac fomentis mitigantibus opus eſt . facit ad inguinum tumores, tubercula, ambuſta , perniones,contuſa,fracta,& omnes fluidas affectiones . At verò ſi chalcitidis ſeſcuncem inieceris, longè efficacius fiet ad ampla vulnera glutinanda,& ad cicatricem inducẽdam. ſed non ita inflammatis conueniet. In diſſoluendo verò pharmaco hanc proportionem ſeruabis, vt medicamentum paululum olei quantitatem excedat,præſertim æſtatis tempore, vt ſit medicamenti quidem dextans,olei verò dodrans. Emplaſtrum duplicis coloris : Æris vſti quadrantem,aluminis ſciſſi vnc.vnam,colophoniæ,adipis ſuilli recentis,ceræ,ſingulorum lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Emplaſtrum ex aqua & oleo : Spumæ argẽti,olei ſynceri,aquæ puræ, ſingulorum libras duas. argenti ſpumam cum oleo & aqua in mortario exquiſitiſſimè terito, deinde ad prunas aſſiduè verſata coquito, donec non amplius inquinent . Hoc moderatè refrigerat, & ideo partibus vlceratis nihil influere ſinit , & quod iam influxit,repellit.Deſiccat etiam ac diſcutit & vlcera ad cicatricem perducit.Vtimur eo ad mulierum , infantium, eunuchorum,ac cætera corpora quæ molles ac albas carnes habent.Efficitur autem adeo glutinoſum vt ne ablutum quidem detergi poſſit.Sed vlceribus cicatrice includendis præcipuè commodum eſt , vt adhibitum multis diebus adhæreat . cuius facultatis eſt & parhygrum appellatum, & reliqua huiuſmodi. Emplaſtrum ex vino & oleo: Spumæ argenti lib. vnam, vini & olei, ſingulorum lib.tres.Spumam argenti in mortario ſub caniculæ ardore per dies quindecim,cum vino antiquo dulci terito,tantum vini inſtillando quantum exſiccari poteſt, & poſt prædictos dies oleum ac vinum affundito,& coquito ſimul aſſiduè agitando,donec non amplius inquinent, & vtitor.Hoc ego medicamentum oleo dilutum ad vlceratas affectiones adhibui,& ſinus glutinaui. & femur diu induratum perſanaui,& optimum etiam ad vulnera cru-

A enta cognoui . ad ſinus verò & duritias,ſolidũ prout habet impoſui. Emplaſtrum ex aceto & oleo. Spumæ argenti libr. vnam,olei antiquiſſimi libras tres, aceti albi acerrimi libras tres.ad lentum ignem aſſiduo verſatu coquito,obſeruans ne in grumos coeant : & per integrum diem ebullire ſinito,donec nigreſcat ac ſplendeat medicamentum. Enitendum eſt autem vt reuera non inquinet. facilè enim imperitis imponit . nam in frigidam aquam diffuſum,duriſſimum ſtatim euadit : ſed poſtea digitis diutius ſubactum remolleſcit , languétque ac rurſus B inquinat. proinde non prius ab igne remouebis , donec compertum habueris non amplius inquinaturum. Habet hoc ſummas exſiccandi vires, & ideo cruenta vulnera glutinat. vlcera curatu difficilia,& fiſtulas incipientes ſanat.Ego enim cum eo fiſtulam pueri à parotide exortam ſanaui,quæ ſemeſtris exiſtens vſque ad mandibulæ articulationem progreſſa fuerat.Sed & mulieres & adoleſcentulos eodem curaui & induratos muſculos emolliui. Tribus autem diebus tranſactis,ſoluere hoc oportet , & nouum adhibere,idque rurſus poſt triduum exoluere. C Emplaſtrum Galeni fuluum, Harmonia appellatum.ſuprà ad maligna vlcera deſcripſimus. Emplaſtrum fuluum Piſcatoris. Ad cruenta vulnera,ſinus glutinat,inflammationes ſedat,duritias ac ſtrumas diſcutit,plurimo roſaceo dilutum caua vlcera replet,ſordida extergit,& ad cicatricem perducit: Spumæ argenti ſeſquilibram, ceræ libras duas,galbani,œſypi,terebinthinæ, propolis , pollinis thuris,rubricæ,ſingulorum ſextantem, olei libr.duas, aceti lib.tres.Spumam argenti ad æſtiuum ſolem cum aceto terito, quantum imbibere poteſt.deinde oleo ac re- D liquo aceto affuſis,ſimul coquito donec non amplius inquinent.tũ liquabilia liquata & excolata iniicito,& poſtea ab igne ablatis pollinem thuris , rubricam, ac galbanum ex aceto tritum adiicito, omniáque ſimul ſubigito. & demum frigefacta ac eraſa manibus mollito ,ac vtitor. Hoc ad ſinus glutinandos efficaciſſimum eſt, ita vt ſpongia ex vino expreſſa ſuperimponatur. Aliud fuluum Piſcatoris.facit ad cruenta vulnera &conciſos neruos.itẽ ad antiqua ægrè recipientia cicatricem , ac fluida vlcera: probè etiam emollit, præſertim duritias circa mammas E exortas. vtimur eo & ad hominum & canum morſus. Egregiè facit & ad paſtinacarum marinarum, & draconũ, & aliorum horrẽdorum piſcium plagas . Et in ſumma eſt cõpoſitio admiranda: Spumæ argenti,ceræ, ſingulorum drach.centum,terebinthinæ,mannæ thuris, galbani, rubricæ ſinopicæ,ſingulorum drach.octo, olei libras duas, præpara ſicut diximus, abſque tamen aceto. Aliud Piſcatoris celebre:Spumæ argenti,ceræ,ſingulorum drach. centum,terebinthinæ,myrrhæ,minii ſinopici, æruginis raſæ,ſquamæ æris, ſingulorum drach. octo, ariſtolochiæ F drach.octo,thuris drachmas xxv. diphrygis drach. ſex, ammoniaci thymiamatis, galbani , ſingulorum drachm. duodecim,olei libras duas. Aliud Tyrium. Ad ampla vulnera & quadrupedum morſus . furunculos diſcutit aut rumpit,humorem ex cruſtis inductis extrahit,& ad cicatricem ducit, fronti impoſitum oculorum fluxiones reprimit.Hoc poſt cocturam, purpuræ Tyriæ colorem habet,atque hinc appellationem traxit: Spumæ argenti libras quinque, æris vſti, ſquamæ æris, æruginis, galbani, ſingulorum trientem, ceræ libras duas, reſinæ pinus pin- G guis lib.tres,olei libras ſex. Spumam argenti & oleum in mortario ſimul probè trita,in ollam coniecta coquito, & aſſiduè verſato donec mellis compagem acquirant. deinde adiecta ærugine & ſquama,ebullire ſinito, & poſtea æs vſtum addito , & ſimul coquito donec bonus color euadat,& non amplius inquinent:tunc ceram ac reſinam excolata adiicito,ac rurſus coquito donec non inquinent,& poſtremùm ab igne ablatis galbanum admiſceto, manibúſque probè ſubigito ac vtitor. Emplaſtrum ex ane- H mona: Colophoniæ drach. ſeptuagintaquatuor, reſinæ pinus liquidæ,ceræ,ſingulorum trientem,olei dodrantẽ, florum anemones recentium, exempto nigro quod in eis reperitur,& reciſis vnguibus, beſſem.Colophoniam cum oleo ad lignorum pini ignem coquito,& tædacea ſpathula vſque ad ſolidam compagem agitato : deinde reſinam

adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinẽt,
&postea ceram addito, qua liquefacta medicamentum
ab igne tollito,& ad flores in mortario tritos diffundito,
manibúsque oleo illitis subigito: est enim glutinosum.
aquam autem vitare oportet. Facit ad cruenta vulnera,&
carnes contusas,ad maligna antiqua exuberantia ac ægrè
cicatricem admittentia vlcera. ad venenum eiaculan-
tium bestiarum ictus. ad tumidos,inflammatós, dolen-
tes ac ægrè mobiles articulos. ad strumas, fistulas, gãglia,
steatomata,furunculos,sinus, nomas, abscessus tum alia-
rum partium,tum maximè thoracis. ad eruptionem san
guinis narium,spleniũ ex eodem,stomacho imponitur.
potest & ad fròntem imponi. Et in summa,mollit,discu-
tit,contrahit,siccat,ac dolorem mitigat. Quòd si cum a-
ceto præparare malueris hoc medicamentum, ita facito:
flores anemones recisis vnguibus purgatos, & ad solem
siccatos,in vitreo vase seruato,& eorum postea bessem su-
mito,&aceti albi acerrimi heminas Atticas tres affundi-
to,ac per diem ac noctẽ macerato, deinde manibus sub-
igito, paulatímque omnem succum exprimito. & colo-
phoniæ lucidissimæ drach. quadragintaduas, resinæ pi-
nus liquidæ,ceræ, olei, singulorum trientem, succi ane-
mones heminas Atticas duas & dimidiam accipito. &
colophoniam cum oleo ad tædæ lignorum ignẽ lentum
coquito,tædaceáque spathula assiduè agitato donec soli-
dius pharmacum euaserit. Deinde resinam paulatim ad-
iicito,ne ebulliens extra ollam redundet, & rursus bulli-
re sinito:& vbi iam planè solidum videris,ceram addito,
eáque liquata medicamentum ab igne ablatum spathu-
la versato,atque vbi iam deferbuit, succum paulatim in-
stillato,diligenter obseruando ne efferuescat. facilè enim
ebullit,vt periculum sit ne superfundatur. postquam au-
tem ita paulatim admixtus fuerit,varium purpureum ac
suauem colorem pharmaco affricat. Omni igitur succo
iniecto ac vnito, medicamentum in mortarium transfe-
ratur, atque frigefactum manibus subigatur donec to-
tus succus secedat. Hoc ad eadem commodum est, ad
quæ illud prius recentium florum pharmacum cõducit:
nisi quòd leuius est ac magis temperatum, & ad canum
morsus,ac venenatorum ictus commodum. Idem rosa-
ceo dilutum ad ani ac pudendorum vlcera conducit, vbi
remissiore medicamento opus habent.

Emplastra cephalica,& ad fracturas,& ad multa commoda, & de iusto eorum vsu,

Cap. XIII.

CEphalica, *hoc est capitalia*, emplastra dici solent quæ vul
neribus capitis adhibita,vim penetrandi in altum ha-
bent, squamásque ac ramenta ossium disparata, non so-
lùm in capite sed etiam reliquo corpore educunt ac ex-
trahunt. Itaque acrimoniam quandam ipsis insitam esse
oportet,per quam ex profundo extrahũt ad superficiem
externam, non solùm ossa sed multo magis crassum vi-
scosum, aut omnino vitiosum humorem. Quæ verò ad
fracturas fiunt,extersoriam ac discussoriam vim habent.
Quidam verò etiam adstringentia ipsis admiscuerunt, vt
quod ad affectas partes effluit repellatur, & extersoriorũ
vis vsque ad profũdum deducatur. Verùm hoc nosse ex-
pedit,quòd si adstringentia non ad lanuginem minutissi
mam trita fuerint,atque hoc cum aceto,damnum magis
quàm vtilitatem afferent, si attractoriis fuerint admixta.
Sed & hoc scire oportet quòd inter emplastra ad fractu-
ras præstantiora sunt quæ capitalia inscribuntur: & pro-
pterea cum cerato,præsertim rosaceo,incarnare solent, li
namentis excepta ac indita. Eiusdem porrò generis cum
cephalicis est Isis quoque superius descriptum emplastrũ,
& quod Machærioni inscribitur,& barbarum Heræ Cap-
padocis,quod aliqui Aphrum appellant, hoc: Empla-
strum nigrum, ad insigniores præsertim capitis disse-
ctiones,fistulas,sinus,fracturas citra inflammationem glu
tinandas,ad neruos, cartilagines,ac ossa concisa. Facit &
ad vlcera profunda,sinúsque magnos glutinat. Adhibetur
etiam commodè abscessibus dissectis ad saniei eductio-
nem. Splenicis etiam ac hepaticis conducit. & est ad cru-
enta efficacissimum vulnera. Ad sanguinem reiicientes
duobus coriis inducitur, quorum alterum pectori ac co-
A stis imponitur,alterum dorso. sanguinem enim supra o-
pinionem sistit. Facit & ad hominum ac canum morsus.
& omnino inflammationes arcet: Ceræ, picis, bitumi-
nis,resinæ pinus,singulorum lib. vnam, mannæ thuris se-
scũcem, cerussæ,atramenti sutorii,singulorum trientem,
opopanacis sextantem,olei,aceti, singulorum libr. vnam.
Ceram,bitumen,oleum, acetum, modico ex eo relicto,
omnia simul in ollam nouam indito, ac liquefacito. de-
inde picem & resinam probè contusa adiicito, & omni-
bus semicoctis,& ab igne remotis ac excolatis,atramen-
B tum sutorium modico aceto residuo tritum inspergito,
& ne efferuescat caueto, atque iterum leniter coquito ac
versato. Vbi verò non amplius inquinat pharmacum, o-
popanacem residuo aceto maceratum ac dissolutum af-
fundito. & postea cerussam ac mannam probè trita in-
spergito,& paululum tepefacito vt vniantur,cauens ne o-
popanax aut manna comburatur. atque ita medicamen-
tum in mortarium diffundito,ac frigefieri sinito, emol-
lito,reponito,ac vtitor. hoc omnia vulneraria medicamẽ
ta superat, velut experimento constat. Est autem hyeme
C per septem dies,æstate per quinque,aut re ita vrgente per
tres exoluendum. Nigrum insigne ad multa commo-
dum Panalethes appellatum: Olei dulcis dodrantem,bi-
tuminis,ceræ,resinæ pinus siccæ,picis, singulorum librã
vnam,spumæ argenti, cerussæ,æruginis, singulorum dra-
chmas decem, ammoniaci thymiamatis, thuris, aloes,
myrrhæ, singulorum drach. octo, opii, succi malorum
mandragoræ,singulorum drach. sex, aluminis scissi, atra-
menti sutorii,chalcitidis, croci, singulorum drach. qua-
tuor,aceti quantum satis est. Omnia à spuma argenti vsq;
D ad crocum,probè ad strigmentitiam spissitudinem teri-
to,deinde oleum, & bitumen ad fabarum magnitudinẽ
contusum,& ceram simul liquefacito, eísque liquatis pi-
cem ac resinam adiicito. & hæc liquata ac excolata rur-
sus coquito,& trita adiicito,subigito,ac vtitor. facit hoc
ad vulnera recentia,ad ensium,sagittarum ac lancearum
puncturas,ad fracturas item,ad contusiones,siue cum vul
nere,siue sine vulnere fuerint. vtere & ad neruos vulnera
tos, ad canũ,luporum, vrsorũ, leonũ, aprorũ morsus. fa-
cit & ad venenum eiaculãtium, & præsertim viperarum,
E ictus,loco prius scarificato, & inde medicamento imposi
to. Idem apponitur ad abscessus simplici sectione didu-
ctos,& sanie exclusa, vulnera ac vlcera repurgat. & quos-
dam vertebris ac talis sauciatos persanauit. Ego verò ma-
num alicuius ense inter vlnam & radium vulneratam eo
curaui. confert & ad scrotum concisum, & ad hepatis ac
splenis inflammationes ex febribus obortas. Duobus i-
tem coriis illitum,vt alterum pectori,alterum dorso im-
ponatur, sanguinis reiectionem sistit. Ad inflammatio-
nes autem irrigationis vice adhiberi potest, ita vt acci-
F piatur de eo quadrãs, ceræ verò & resinæ frictæ ac picis,
singulorum sextans, & olei libra vna. hæc liquentur
ac colentur: & cum medicamento, ac farinæ ordeaceæ
quadrante cum aceto trito imponantur. sic etiam flagel-
latis conducit. Ægyptium Andromachi celebre,ad si-
nus maximos glutinandos,ad ossa carne nudata ac conci
sa,ad detortos ac luxatos articulos,ad abscessus,ad homi-
num,quadrupedum ac reptilium bestiarum morsus. fron
ti impositum, oculorum fluxiones sistit. maximas ac
profundissimas ensium cæsuras triduo sanat. Eximiam
discutiendi vim habet, vt etiam pus, nisi valde multum
G fuerit,sine cutis perforatione discutiat. Membra quomo-
docunque indurata emollit, & maligna vlcera ad cicatri-
cem perducit: Ceræ,spumæ argenti, singulorum drach.
centum quadragintaquatuor, ammoniaci thymiamatis
drach. sexagintaduas, terebinthinæ drach. trigintaduas,
lanæ succidæ vstæ drach. octodecim,aristolochiæ,thuris,
squamæ æris,singulorum drach. octo, squamæ ferri sto-
momatis drach. octo,myrrhæ drach. tres, opopanacis dra
chmas duas, olei cicini aut sicyonii vel antiqui libr. tres.
H Spumam argenti cum oleo ad compagem coquito. dein-
de addita squama,rursus bullire sinito donec non inqui-
net. Tunc ceram primùm, deinde ammoniacum tritum
adiicito,& his liquatis terebinthinam addito. & ab igne
ablatis,thus tritum,& lanæ cinerem,inspergito. & frige-

factum pharmacum manibus subigito, ac vtitor aliquando puro, aliquando diluto. Panacea emplastrum, quod aliqui Trium fratrum vocant: Heras hygiean, *id est sanitatem* appellat. Facit ad nomas & omnia vlcera maligna. coercet enim nomas, neque crustam inducens, neq; circumsita corpora indurans, sed omne corruptum rumpēs ac tabefaciens, vt nihil differat ab vuis passis humectis. Sanguinis fluxum supprimit tum alibi tum ex hæmorrhoidibus erumpētem. sed & ipsas hæmorrhoidas tabefacit ac consumit, præterea fistulas sanat, & carbunculos, & ægilopas, & vlcera chironia appellata: & in summa totum ægrè curabilium ac diuturnorum genus: priuatim verò ad mammarum duritias, earundémque cancros ac nomas conducit. facit & ad hydropicos splenicósque & articulorum affectiones. Et ad vteri quidem affectiones oleo Cyprino dilutum ac liquatum iniicitur: externis autem præstat vt est imponere, velut singula alia. Omni verò vlceri impositum, etiamsi ferum fuerit, statim ipsum mitius efficit, & dolores itidem ac vigilias mitigat. At verò rosaceo dilutū, sinus magnos & fistulas glutinat, prius elotos: recentes autem sinus aqua mulsa eluere oportet: deinde exteriùs medicamentum adhibere, & debitam ligationem facere. ad fauos etiā inflammatos efficacissimum est. Verùm Damocrates etiā ad canis rabiosi morsum, & venenum eiaculantium bestiarum ictus iam liuescentes ac denigratos, & ad medicatas sagittas facere asserit: Spumæ argenti, bituminis Iudaici, terræ ampelitidis, singulorum drach. ducentas, thuris, propolis, singulorum drach. quinquaginta, aloes, polii, centaurii, galbani, aluminis scissi, singulorum drach. vigintiquinque. chalcitidis vstæ drach. sedecim, chamæpityos, symphyti, radicis chamæleontis nigri, marrubii, helenii, aristolochiæ, singulorum drach. sedecim, gallarum myrrhæ, iridis, singulorum drach. duodecim, terebinthinæ drachm. vigintiquinque, mellis Attici vnc. vigintiquinque, olei noui lib. octo. Spumam argenti, terram ampelitidem, bitumen contusum, ad lentum ignem coquito, assiduéque versato: citissimè enim exuritur. & ad strigmenti spissitudinem redactis chalcitidem inspergito, bullirēque finito. deinde alumen adiicito ac rursus coquito, donec non amplius inquinet. in alio verò vase galbanum, propolin, & terebinthinam cum melle liquefacta habeto, & medicamento ab igne amoto, hæc admisceto, & his probè vnitis arida trita adiicito, omniàque simul subigito, & in vase pelle cooperto reponito, ac vtitor tanquā admirando. Poteris etiam Archigenis nigro emplastro vti, quod inter orthopnoica medicamenta Sermone octauo habetur. Nigrum Icesii. Ad omne vlcus recens ac vetus. ad contusa, luxata, fracta, ad inflammationem & omnem dolorem. statim enim à dolore liberat. Facit ad canum ac hominum morsus, ad furunculos & duritias, præsertim mammarum: ad tubercula sedis, ad hydropem, & quæ discuti oportet. est enim attractorium ac glutinatorium. Vlcera maligna, strumas, parotidas, perniones, panos, clauos, nigredines, impetigines, fistulas, & hæmorrhoidas inflammatas sanat, aculeos & infixa extrahit. facit & ad venenatorum ictus, & quadrupedum morsus: Spumæ argenti, bituminis, terræ ampelitidis, singulorum drach. ducentas, propolis, ceræ, singulorum drach. quinquaginta, terebinthinæ, galbani, aluminis scissi, singulorum drachmas vigintiquinque, chalcitidis drach. octo, myrrhæ, iridis, gallarum, sing. drach. duodecim, mellis libras tres, olei omphacini recentis libras octo, coquitur velut panacea, & spathula tædacea assiduè agitatur, ne subsideat: facillimè enim comburitur. Nigrum Asclepiadæ. Ad ossium fracturas optimum. Hoc vsus sum ad ossium fracturas, in quibus ossa disparata velut innatabant, quæ quum cæteri auferenda iudicarent, ita præter opinionem detinuit vt instar calli coaluerint. Spumæ argenti drach. ducentas quinquaginta, bituminis drach. ducentas, ceræ, picis, sing. drach. cētum, resinæ pinus drach. quinquaginta, aluminis liquidi, propolis, sing. drach. triginta, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiquatuor, æruginis drachm. decem, olei drach. quadragintaquinque. Spumam argenti cum oleo coquito, donec non inquinet. deinde ceram

A & bitumen priuatim liquato, & picem adiicito, & omnia colata ad spumam argenti admisceto: postea ammoniacum tritum addito, & rursus ad bonam compagem coquito. deinde propolin ac resinam pinus adiicito, & ab igne ablatis alumen & æruginem minutissimè trita admisceto: postremùm medicamentum in aquam aceto permixtam diffundito, manibus subigito, ac vtitor. Emplastrum Athena inscriptum: Cadmiæ drachm. viginti, æris vsti, malicorii, gallarum, aristolochiæ longæ ac rotundæ, salis ammoniaci, squamæ æris, nitri, aluminis scis-

B si, aluminis rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorii, chalcitidis, æruginis, aloes, myrrhæ, thuris, ammoniaci thymiamatis, galbani, sing. drach. triginta, ceræ, picis, sing. drach. centum, (vel vt alii habent, ducentas) colophoniæ drach. quadringentas, olei sescuncem. Hoc quidem modo apud Oribasium habetur: Asclepiades autem habet aloes drach. duodecim, myrrhæ drach. duodecim, & ammoniaci thymiamatis drach. sedecim. Arida ad solem æstiuum sufficientibus diebus terito & ad ea postea liquabilia liquefacta adiicito, ac vnito. facit ad sinus, & maxi-

C ma capitis vulnera. citra inflammationem glutinat. Cerato liquido dilutum per linamenta inditur, ad punctos ac vulneratos neruos, ad musculos concisos, ad capitis vlcera, ad fistulas & vlcerum cuniculosos recessus. ossa corrupta citra perforationem educit. facit ad nomas, putredines, canceratas affectiones, inguinum, alarum, ac colli nigredines, & ad vlcera ægrè recipientia cicatricem. & omnino vires siccandi habet, quas laudes Asclepiades ipsi adscripsit. Nigrum ex salicibus, celebre & ad multa commodum. facit ad cruenta vulnera, ad resolutos arti-

D culos, ad fistulas. madore flaccidas carnes constringit, erysipelata & alias affectiones citra ossium fracturam obortas sanat, pectori ac dorso adhibitum sanguinis reiectionem, tabidósque ac pectore suppuratos, curat: Misyos, chalcitidis, æruginis, cerussæ, gallarum, aluminis scissi & rotundi, melanteriæ, sing. sescuncem, malicorii sescuncē, atramenti sutorii sescuncem, ceræ, resinæ pinus, picis, bituminis, foliorum salicis viridium, olei, sing. libr. duas, olei rosacei trientem, aceti sextarii dimidium vel quantum satis est. folia salicis cum aceto ad tertias decoquito:

E deinde foliis contritis ac humore expresso, primùm æruginem, cerussam & melanteriā læuissimè trita, & deinde etiam reliqua trita admisceto, & postremùm liquabilia liquata affundito, frigefacito, subigito, eradito, ac vtitor. Aliud è salicibus à Critone ad Herodotum relatum: Melanteriæ, gallarum, aluminis scissi & rotundi, singulorum sescuncem, ceræ, bituminis, picis siccæ, resinæ pinus, foliorum salicis, sing. libr. duas, olei lib. duas, aceti sextarii dimidium, præpara velut dictum est. Aliud è succo salicis, ex Oribasio. hoc Magnus, inquit, inuenit ad destilla-

F tiones: Salicis folia viridia ad solem terito, postea in ollam nouam cum sufficiente vino mittito, & apposito operculo ad lentum ignem coquito, & excolato, adiectísque foliis expressis succum adseruato, postea verò sumito colophoniæ vnc. vigintiquatuor, olei sextantem, succi libram vnam. & colophoniam percolatam cum oleo, ad lentum ignem coquito donec in aquam diffusa & manibus subacta non amplius inquinet. Deinde ceræ vnc. vigintiquatuor admisceto, eáque liquata, olláque ab igne amota, succum salicis adiicito: vinum videlicet in quo

G folia cocta sunt, paulatim instillando vt ne efferuescat, & rursus ad mitissimum ignem decoquito donec medicamentum resederit. & deinde in mortarium transfusum eodem succo infuso, manibus diligentissimè subigito. Emplastrum Cyzicenum appellatum. facit ad recentia ac vetera vulnera & vlcera cuniculosa. duritias præsertim mammarum diffundit, attrahit, repurgat, replet, glutinat, cicatricem inducit. facit & ad canceratas duritias ac fistulas, & vbi scalpellum admoueri nō potest, velut in collo, collyrium ex hoc medicamento inditur. Idem minantes

H fieri abscessus mitigat, tubercula diffundit, ganglia, & collectiones fatigat ac rumpit. sagittas, & ossa, & aculeos, & infixa extrahit, crustas citra molestiam exterit. verùm in vlceribus cuniculosis magnis spleniis vtendum est. Discutit etiam strumas, & ad vesicæ affectiones egregiè facit,

pectini impositum sanguinis eruptionem, (vel vt alii habẽt, hæmorrhoidas supprimit) thoraci & dorso adhibitum tabidis confert: Thuris, myrrhæ, croci, iridis, bdellii, atramenti sutorii, propolis, aloes, chalcitidis, misyos crudi, aluminis scissi & rotundi, radicis panacis, malicorii, ammoniaci thymiamatis, visci, opopanacis, æruginis, acaciæ, florum rosarum, sing. drach. octo, æris vsti drach. vigintiquatuor, (alii pro ære, squamæ æris tantundem adiiciunt) aristolochiæ, gallarum, sing. drach. sedecim, terebinthinæ drachm. centum quadragintaquatuor, ceræ vnc. trigintaduas, adipis vitulini vnc. trigintaduas, aceti aut vini antiqui sextarium. Si itaque pharmacum acre & discussorium habere malueris, acetum eligito: sin adstringens ac repulsorium, vinum accipito. Arida & quæ ad succorum naturam accedunt, cum vino aut aceto terito. deinde ad ceram cum adipe liquatam ac excolatam terebinthinam adiicito, simúlque ad compagem coquito. postea propolin ac viscum addito, & spathula versato, & ad hæc dissoluta, arida antea trita paulatim adiicito, ac fortiter agitato. & postremùm in mortarium translata manibus subigito ac vnito. Ego verò neque acetum, neque vinum adhibeo, sed arida omnia solùm contero & adiicio. nam si vinum aut acetum aut aqua admixta fuerit, ad compagem non peruenit. Emplastrum Moschionis. Ad vulnera recentia ac concisos neruos, & dissectiones cum contusione. facit & ad fracturas cum vulnere. nam & vulnera sanat, & ossibus callum obducit, cum debita deligatione impositum. facit & ad inchoantem hydropem, & testes contusos. arefacit etiam eminẽtias sedis. curat rimas butyro dilutum, & gutturis tumores sanat: dissoluit omnem duritiem. facit ad articulos luxatos ac distortos. callosas manuum ac pedum eminentias quas clauos appellamus, aufert citra exulcerationem. Et est omnino pharmacum ad multa commodum. præparatur sic: Spumæ argenti, picis siccæ, adipis vitulini, singulorum vnc. viginti, terebinthinæ, mannæ thuris, sing. dextantem, ceræ quincuncem, æruginis, opopanacis, galbani, singulorum vnciam vnam, picis liquidæ selibram, aceti, succi sycomororũ, olei cicini vel sicyonii vel antiqui, singulorum heminam vnam, id est libram vnam. Spumã argenti cum oleo coquito, & vbi ebullierit adipẽ adiicito, & assiduè agitato, & vbi cõpagẽ acceperint, cerã picẽ ac resinã adiicito, & coquito donec non amplius inquinent. deinde succũ sycomororũ, & picẽ liquidã seorsim cocta, & ad cõpagẽ redacta admisceto, & galbanum, ac æruginem, & mannam thuris inspergito. postremùm opopanacem aceto dissolutum addito: & ad ignẽ admota rursus coquito donec non amplius inquinent. Atque ita præparatum medicamentum in vinum transferto, & per triduum finito: postea verò manibus emollito, ac vtitor. Oportet autem post impositum medicamentum, fasciam vino imbutam exprimere, & circundare. Cæterùm quod statim subiiciam, succum sycomororum non habet. est autem medicamentum ad ossium fracturas commodum. ad cruenta vulnera, ad sinus glutinãdos, & præsertim capiti aptum: Spumæ argenti, adipis taurini, picis siccæ, singulorum vnc. viginti, (vel vt alii habent sedecim) olei cicini aut sicyonii aut antiqui dextantem, pollinis thuris, terebinthinæ, sing. bessem, ceræ trientem, opopanacis, æruginis, galbani, sing. vnc. vnam, visci sescuncem. Spumam argenti cum oleo & adipe ad bonam compagem coquito. deinde ceram, picem, ac resinam adiicito, & mox ab igne tollito. atque vbi paululum frigefacta fuerint, reliqua cum aceto trita paulatim adiicito, ne efferuescant, & rursus ad prunas admota sensim coquito, donec non amplius inquinẽt. & demum manibus emollito, ac vtitor. Emplastrum insigne, ingentes sinus ac fistulas sanans, aculeos & sagittas extrahens, inflammationes ac duritias dissoluens. coxendicum item ac renum affectionibus commodum est: Spumæ argenti dextantem, olei vnc. quindecim, picis siccæ, colophoniæ, sing. vnc. sedecim, adipis taurini tantundem, misyos, iridis, calcis viuæ, sing. quadrantem, atramenti sutorii sesquiunciam. Spumam argenti cum oleo ad bonam com pagem coquito. deinde liquabilibus liquatis & excolatis

A adiectis, rursus paulatim coquito donec non inquinent. & postea paululum frigefacta ad reliqua in mortario cum aceto trita admisceto. Emplastrum theriaca appellatum, ex cẽtaureo, quod laudat Oribasius. Facit ad neruorum ac musculorum vulnera & puncturas. ad ferarum & canis rabiosi morsus. Glutinat sinus antiquos, & ad cicatricem perducit. præcipuè verò ad reptilium ictus facit. genuum vlcera fluida & ægrè curabilia sanat. Spumæ argenti sescuncem, olei antiqui trientem, resinæ pinus siccæ drach. XXXII. ammoniaci thymiamatis, propolis, thuris, B sing. drach. XII. cerussæ drach. VIII. æruginis, squamæ æris, galbani, aristolochiæ rotũdæ, cẽtaurii, sing. drach. III. thuris, aloes, iridis, gallarum, chalcitidis, sing. drach. IIII. Spumam argenti cum oleo ad moderatam compagem coquito. deinde squamam, æruginem, cerussam, & chalcitidem adiicito, & vbi non amplius inquinant, propolin, ammoniacum ac galbanum in mortario prius dissoluta addito. & ab igne ablatis ac aliquantulum frigefactis, reliqua arida minutissimè trita admisceto, & iam planè frigefacta manibus emollito. Aliud ex dictamno, cuius C admiranda vis est ad neruos, musculos, ac cartilagines concisas. vlcera quoque antiqua ac ægrè curabilia sanat, ossa corrupta, aculeos, & infixa extrahit. habet vim discussoriam, facit ad capitis dolores, reprimit oculorum fluxiones. est & malagma pleuriticis commodum & hepaticis, cum emplastro ex ficcis parato. facit ad omnium venenum eiaculantium reptilium plagas: Spumæ argenti drach. centum, colophoniæ drach. quinquaginta, ceræ drachmas vigintiquinque, ammoniaci thymiamatis, aristolochiæ, sing. drach. sedecim, mannæ thuris, galbani, sing. D drach. duodecim, æris vsti, æruginis, dictamni, aloes, propolis, sing. drachm. octo, diphrygis, squamæ æris, radicis gentianæ, sing. drach. sex, olei antiqui lib. duas. Heras autem dictamni & aristolochiæ, sing. drach. decem coniicit: ammoniaci verò solùm drach. sedecim. in reliquis consentit. Hoc præparatur velut emplastrum Piscatoris, aut Tyrium, quæ suprà retulimus. Verùm eius meminisse conuenit, herbas nonnisi ablato ab igne pharmaco, minutissimè tritas immittendas esse. Sed & Damocrates in cæteris similis, dictamni drach. decem, diphrygis verò octo E recipit, & ad mammarum, colli ac spinæ vlcera conuenire asserit quantumuis fuerint diuturna.

Emplastra emollientia ac discussoria, ad multa commoda, Cap. XIIII.

EMplastrum Nigrum Asclepiadis, Achillæ inscriptũ. mammarum duritias, & testium inflammationes discutit. Hoc medicamẽtum discussoria vi omnibus aliis præstat, & ad multa cõmodum est. Locus autẽ prius abluẽdus est. deinde medicamẽtum adhibẽdum: Spumæ argenti lib. sex, picis Brutiæ lib. IIII. bituminis, resinæ pinus F siccæ, sing. lib. VI. terræ ampelitidis lib. II. ceræ lib. IIII. thuris sesquil. aluminis scissi, aloes, myrrhæ, sing. trientẽ, olei omphacini antiquissimi lib. VIII. succi serapiadis lib. VI. aceti quantũ satis est. præpara velut panaceã. Nigrũ è Iolião, Heræ. Facit ad fistulas, alarúmq; ac inguinũ abscessus, vt nihil abscindere opus sit per chirurgiã, sed tãtùm perforatione facta ac sanie exclusa, medicamẽtũ imponere. Illinendũ est autẽ duobus coriis, altero iuxta alterũ locato, neq; humor de spleniis detergẽdus est. imbibitur enim & fortius fit medicamẽtũ. Picis lib. II. resinæ pinus siccæ do- G drantẽ, ceræ Tyrrhenicæ, ceræ Ponticæ, sing. quadrãtem, olei antiqui quincuncẽ. liquabilibus liquatis ac excolatis loliaceam farinam inspergito, & bitumẽ in aceti triente dilutum affundito, omniáque simul in mortario subigito manibus frigida humectatis. sit autẽ bituminis sesquiuncia, farinæ loliaceæ vnc. XIIII. Facit ad malignas mammarum duritias, parotidas ac perniones. Emplastrum Essentia appellatum. deficcandi vim & mitigandi dolores præ omnibus habet. facit ad sanguinis reiectationem, ad articulorum ac costarum duritias, & gangrænas, sinus, H strumas, vlcera chironia, fistulas, ægilopas. spicula extrahit, hydropicos intra septimũ diẽ curat. hepati ac spleni magnopere conducit pluribus diebus impositum, splenẽ penitus consumit. facit ad podagricos, & coxendicum affectiones: Spumæ argẽti drach. XX. cerussæ, æruginis, sing. drach.

drach.xx·ſquamæ æris,thuris,ſing.vnc.I. bituminis beſ-
ſem,reſinæ pinus dextantem & vnciæ dimidiũ,ceræ vn-
cias XVI.picis vnc.XXXII. (in alio exemplari habetur,am-
moniaci thymiamatis drach.VI.galbani drach.VI) ſpumã
argenti & ceruſſam ad bonam cõpagem coquito. Aliqui
etiam bitumen in principio cum his iniiciunt,vtuntúr-
que eo vbi magis ſiccare propoſuerunt: deínde reliqua
ex ordine imponito,velut ſæpe diximus. at ſi plus iuſto
coxeris,duritias non mollit. Emplaſtrum Ebrietas voca-
tum. Vim habet diſcutiendi ac rarefaciendi,duritias in-
flammatas diffundit,facit ad oſſium fracturas, ad vulne-
ra cruenta,conuulſa,rupta,vulſiones,coxendices,calculos.
Ad omnes capitis affectiones vtiliter adhibetur,aliquan
do fronti & temporibus , aliquando vertici deraſis pilis
impoſitum. Spumæ argenti dodrantem,olei antiqui ſe-
ſcũcem,olei roſacei, ceræ,ſing.ſextantem,adipis taurini,
terebinthinæ,thuris,ſing.trientem,picis dodrantem,gal-
bani,opopanacis,æruginis,ſing.quincuncem,aceti ſexta-
rium I.præpara velut ſæpe dictum eſt. Emplaſtrum ex
ſuccis. Vulnera neruorum ab inflãmatione tutatur,& ſe-
ctiones glutinat,vlcera inflammata & muſculos vulnera-
tos,citra aliud cataplaſma aut fomentum ſanat. facit ad
podagricos quocũque tempore adhibitum. Ad vteri in-
flammationes, veteres ac recentes in peſſis ſiue talorum
formis ſubditur.Roſaceo aut myrteo oleo dilutum caua
vlcera replet,citóque perſanat. & in ſumma, omnia reli-
qua cataplaſmata ac medicamenta exterius adhiberi vlce
rib⁹ ſolita,ſuperuacua ſunt,hoc præſente.Duritias quoque
mollit ac diſcutit,cæteris ad hũc vſum commodis admi-
xtum.Spumæ argenti libr.VI. olei recentis æſtate quidem
lib.VII.hyeme verò lib.IX.ſucci lib.IIII.oleum cum ſucco
ad prunas coquito,& vbi fernere & bullas emittere deſie-
rint,ſpumam argenti iniicito,& ad lentum ignem donec
non amplius inquinent coquito,& vbi flauum ac bonum
colorem acceperit, nondum autem fuluum attigerit,ab
igne tollito, frigefacito, manibus ſubigito ac in maſſam
cogito. Vſu verò expetente,ſumuntur medicamenti par-
tes duæ,olei & ceræ,ſingul.pars vna,aut plus,prout res po
ſtularit.Succus porrò ita præparatur:Aquæ ſextarii XX.ac-
cipiuntur,radicis althææ recentis lib.III.ſeminis lini,fœ-
nigræci,ſing.ſextarii dimidium.Radices lotas &contuſas
aqua madefacito,& poſtridie fœnumgræcum purgatum
& lotum adiicito,ac madefieri ſinito,& tertia die ſemen
lini ſimiliter lotum addito.& quarta die ad bonam ſpiſſi
tudinem coquito,& percolatum ſuccum ad medicamen-
ti præparationẽ accipito.Ego verò,inquit Oribaſius, duo-
decim aquæ ſextariis althææ libr. IIII. fœnigræci ac lini
ſeminis, ſing. ſextarium iniicio. Aliud emplaſtrum è
ſuccis, Oribaſii. Spumæ argenti,olei,ſingul.lib.II. ceræ
beſſem,fœnigræci,ſeminis lini,radicum althææ,ptiſanæ,
ſing.æquales portiones prius madefactas coquito donec
craſſiſſimus ſuccus euadat.Et huius excolati lib. II. poſtea
coquito velut dictum eſt. Emplaſtrum ex ptiſana .Fœni-
græci,ſeminis lini,ptiſanæ,ſing.vnc.I·meliloti,radicis al
thææ,ſing.ſextantem.Hæc probè mundata ac lota per bi-
duum in aqua madefacito ac coquito donec ſuccum red
diderint.& eius excolati lib.II.ſumito,& olei antiqui lib.
III.ac ſimul coquito donec oleum ſolum reſtiterit,&huic
poſtea taurini adipis ſeſcuncem admiſceto, colophoniæ
tantundem,galbani vnc.I.ceræ lib.I.Hoc,vnguento quo-
piam diſſolutum, etiam laxandi vim habet. Empla-
ſtrum ex pſyllio. Spumæ argenti libras·IIII. olei dulcis
lib.VII.ceræ lib.I.reſinæ pinus lib.VII.ſucci pſyllii lib. III.
Succum verò ita parabis.pſyllii quadrantem in aquæ ſe-
xtariis quinque madefacies:deinde coques,& excolatum
ſuccum rurſus cum oleo & ſpuma argẽti ad bonã compa-
gẽ decoques,& liquabilia liquata adiicies.Hoc ad omnes
induratas inflammationes vtiliter adhibetur. Aliud è
pſyllio ſimplicius,inflammationibus,intertriginibus, pa
pularum eruptionibus,tuberculis ac podagris cõmodũ.
Spumæ argenti,ceruſſæ,ſing.ſextantem,ceræ ſeſcuncem,
olei roſacei lib.I.ſucci pſyllii lib.III.præpara & vtere cru-
do. non enim coquitur. Aliud è pſyllio ſimplicius. Ad
inflãmationes podagricas,in ipſa præſertim exacerbatio-
ne cõmodũ.Pſyllii triẽtẽ in duobus aquæ ſextar.madefa

A cito ac coquito,& excolato ſuccũ, eique ceræ ſeſcuncẽ, o-
lei lib.I.admiſceto. Emplaſtrum ex ſerapiade,ad tuber-
cula,papulas,& intertrigines: Spumæ argenti lib. I. olei
lib.II.ſucci ſerapiadis triteſticularis lib.III. ſpumam argẽ-
ti cum oleo & ſucco ad bonam compagem decoque,ac
vtere. Pſittacium.Foliorum hyoſcyami viridium,colo-
phoniæ,ceræ,adipis porcini,ſing.ſeſcuncem,ad folia tri-
ta affundito liquefacta,ac vtitor. Emplaſtrum ex althæa,
Polletis . Corticem radicis althææ herba vigente in pi
la contundito,deinde in æneum aut fictile vas trãſlatum
B vino albo veteri odorato ac adſtringẽte reſpergito,vt ſo-
lùm humectetur : deinde tegito , ac per triduum ſinito.
quarta die rurſus in pila tundito , & ſuccum fortiter ex-
primito. & accipito colophoniæ vnc.XXIIII.ceræ trientẽ,
olei,æruginis,ſing.ſextantem, ſucci heminas Atticas II.
præparatur autem hoc modo:Colophoniam oleo liquatã
ac colatam,ad lentum lignorum pini ignem coquito , &
tædacea ſpathula agitato donec in aquam inſtillata ſoli-
dior euadat:deinde ceram adiicito,eáque liquefacta ollã
ab igne tollito,&vbi frigefacta fuerint,ſuccum paulatim
C affundito,ac caueto ne efferueſcat.facilè enim ebullit vt
ſupereffundatur. Poſtquam autem conſtiterit,rurſus igni
adhibeto,& vbi incaluerint,æruginem iniicito,& ablata
ab igne frigefacito,ac manibus ſubigito,vt probè vniã-
tur . facit hoc ad noua & antiqua vlcera,ad ferarum ac
canum morſus. Virus enim ab vlcere extrahit, panos &
ſtrumas aut diſcutit,aut ſuppurat,aut rumpit,aut materiã
ad ſuperficiem euocat , velut in ſugillatis , ac in vapo-
rem diffundit.Sedat dolores,ſcabiem ac ſcabros vngues,
leprámque ac vitiligines exterit:nec ſoluẽdum eſt in his
D ante ſeptimũ diẽ . Aculeos & infixa extrahit, podagricas
inflammationes in ipſa exacerbatione mitigat, tumores
articulorum ac ganglia diſſoluit,fauos ac ficus curat , hy-
drocephalam infantium aquoſam capitis affectionem ſa
nat.Splenis duritiam mollit,cancros non vlceratos lenit,
imminentémque eroſionem compeſcit,peſſo exceptum
ac ſubditum menſes ducit , pectini impoſitum calculos
pellit, vrinæ difficultatem corrigit . aluum ſuppreſſam
laxat.roſaceo dilutum plantarum rimas ſanat , vlcera te-
ſtium ac pudẽdorũ repurgat & incarnat.Et ſi abſque æru
E gine præparetur, ſerpentia vlcera ſiſtit . oſſium fracturis
prodeſt irrigationis vice adhibitum. dolores enim ſedat.
Fit etiã ex floribus althææ roſaceis ſimilibus efficaciſſi-
mum pharmacũ hoc modo: Flores illi reſectis vnguibus
tunduntur,& ad puluillum rediguntur. & eius ſumuntur
partes duodecim,colophoniæ partes XXXVI . ceræ partes
ſex,olei partes duæ. omnia ſimul velut dixi præparata ma
nibus probè ſubigito,ac vtitor.priore commodius eſt, &
dolores amplius mitigat. Emplaſtrum ex ſemine lini,
Polletis·Facit ad pectoris affectiones.neruoſarum partiũ
F inflammationes diſcutit,ac dolorem mitigat· facit & ad
exacerbationes podagricas , & contractos articulos rela-
xat. Seminis lini partes duas , farinæ hordeaceæ partes
tres,colophoniæ partes quatuor,ceræ partes quatuor , re-
ſinæ pinus liquidæ,vel cupreſſi,ſi haberi poteſt,partes II.
ſeminis thlaſpios partem I florum chamæmeli,pilularum
cupreſſi clauſarum,ſing.partem I.olei partes duas . ceram
& colophoniam cum oleo ad prunas liquefacito , & aſſi-
duè verſato,& ab igne ablatis cupreſſi pilulas tritas & cri
bratas adiicito,ac caueto ne efferueſcãt.deinde farinam,
G ſemen lini,reſinam liquidam addito, & rurſus ad ignem
adhibeto, & paulatim donec vniantur coquito , poſtea
procul ab igne chamæmelum & thlaſpin inſpergito. Et
tandem medicamentum in mortarium frigida ſemiple
num coniectũ diligenter manibus ſubigito. Emplaſtrũ
elephantinum.De elephantino,Polles libro ſecundo . Id
ego,inquit,prius inueneram,ſed poſtea longo vſu ductus
immutaui,& quum facilius meliúſque ac fortius cogno-
uerim,in hunc ſecundum librum retuli: Dorycnii ſiue
ſolani veſicarii dextantem,radicis mandragoræ beſſem,
H radicis panacis ſeſcuncem,colophoniæ ſextantem,reſinæ
pinus liquidæ trientem,opopanacis ſextantẽ,ceræ, tere-
binthinæ,ſing.lib.I.bdellii vnc.XX.aceti lib.I. vel ampli⁹.
quidam etiam potamogitonis vncias viginti adiiciunt:
verùm deſcriptio nõ habet. Aliud elephãtinũ·facit ad

contractos articulos, mollit ac discutit, podagricorum callosas concretiones, & in ossium fracturis inductos callos dissoluit. panos, strumas, & quamlibet duritiam emollit. Quòd si experiri libuerit, eboris aut cornu segmentum ex eo illinito, & ad dies triginta aut quadraginta alligatum finito, & deinde soluito. & non reperis eboris aut cornu naturam, sed aliud quid quod cõmodè flecti possit. paratur autem sic: Corticis radicis dorycnii aut solani vesicarii virentis siue in vmbra siccati, corticis radicis mandragoræ, singul. bessem, radicis panacis sescuncem, opopanacis bessem, potamogitonis viridis, bdellii, resinæ pinus liquidæ, sing. vnc. xx. terebinthinæ, lib. I. ceræ sextantem, aceti albi bessem. Mandragoræ ac solani cortices virentes quidem in pila tundito, & postea in mortario terito: siccos verò cum panacis radice terito ac cribrato: similiter etiam bdellium terito, ac potamogitonem omniáque simul in mortario mixta terito, aceto paulatim instillato. & liquefactis quæ liquari debent, excolatísque ac ad probam compagem coctis, & ad trita admixtis, medicamentum frigefactum manibus subigito, & in fictili vase aceto affuso seruato, &, ne transpiret, probè cooperito. Emplastrũ ex herba sacra siue verbenaca, Polletis. Verbenacæ rectæ in vigore cum radice euulsæ ac exsiccatæ, tusæque ac cribratæ sescuncem, colophoniæ libr. II. ceræ trientem, olei sextantem. Liquabilia liquefacito, colato, & ad bonam compagem coquito, & adiecta verbenaca subigito, ac vtitor. facit ad omnem capitis dolorem, ad hemicraniam, ad oculorum fluxiones, ad dentium dolores extrà adhibitum. ad scorpionum ictus. ad neruosarũ partiũ inflammationes, & omnino impositum partes à fluxione tutatur. Emplastrum Geranium, Polletis. Facit ad laxatos ac crassos neruos resolutionis periculum expectantes. ad omnes fluxiones, tumidósque ac inflammatos articulos, ad ganglia, steatomata, atheromata, strumas, panos, & quæcunque molliri, attenuari, rumpi, ac extergi debent.

Ramenta statuæ æreæ ex assidua olei illitione sordidæ ac æruginosæ libras II. ceræ libras duas, sandycis, sandarachæ, terebinthinæ, singulorum libram vnam. Quòd si statuæ ramenta sicciora fuerint, terebinthinæ libras duas accipito, & cum his omnibus gruis pennas vnito, hoc modo. Gruis pennas omnes in ollam nouam coniicito ac operito, argilláque oblinito, & in fornacem mittito. Eámq; vbi totam exterius ignitam videris, extrahito, ac frigefieri finito. Ea deinde aperta pennas vstas eximito, ac terito, & longo tempore antea paratas asseruato, medicamentum postea sic præparato: Ceræ ac resinæ liquatis ac excolatis, sandycem & sandaracham minutissimè tritas adiicito, & versato donec omnia fuerint probè mixta, & postea ab igne ablatis pennarum cinerem admisceto, ac simul subigito: frigefacto autem aliquatenus medicamento, statuæ æruginem cum modico aceto tritam adiicito, atque in mortario probè vnito, subigito, ac vtitor. Emplastrum ex buglosso, Polletis. Buglossum herbam cum radice euulsam, & in vmbra siccatam terito ac cribrato, & sumito eius partes quatuor: colophoniæ, resinæ pinus liquidæ, ceræ, singulorum partes octo, olei partes quinque. Colophoniam cum oleo ad lẽtum ignem coquito, ac spathula agitato: vbi verò durior apparuerit, resinam liquidã adiicito, ac rursus coquito donec non amplius inquinet, & postea ceram adiicito. At vbi ab igne amoueris, cribratam herbam addito, & medicamentum in mortarium aqua semiplenum infundito, ac manibus subigito. Facit ad omnes inflammationes, strumas, parotidas, panos, plagas, collisiones. ad antiqua & maligna vlcera, ad vulneratos neruos, sinus, nomas, fistulas. Repurgat, mollit, contrahit, attenuat, & quædam discutit, quædam rumpit, replet, & ad cicatricem perducit. Dolores vlcerum veterum ac recentium statim sedat, & liuida abolet. Ego verò in buglossæ defectu nycteridem herbam ab aliquibus vnguentum Helenes appellatã, ad coxendicum affectiones adhibui, & bene successit. Emplastrum ex achate lapide, Polletis. Lapides achates appellatos, leoninæ pelli colore similes, in fornacẽ fabrilẽ mittito, & aggestis carbonibus valde sufflato, & vbi ignitos lapides videris, forcipe extrahito, refrigeratósque terito ac arctissimo

A cribro excutito. deinde accipito colophoniæ drachmas quadragintaocto, resinæ pinus, ceræ, singulorum bessem, olei trientem, achatum lapidum vstorum quincuncem. Colophoniam cum oleo liquatam coquito donec non amplius inquinet. deinde ceram ac resinam prius liquata & excolata adiicito, & his vnitis lapidum cinerem addito, ac rursus ad moderatam compagem coquito: postea medicamentum in frigidam aquam missum frigefieri finito, & manibus subactum in massam cogito. Vtere hoc ad scorpionum, viperarum, & venenum eia- B culantium bestiarũ ictus. facit ad tumores ægrè concoctiles ac sanabiles: ad induratos tumores, ad liuida. velocem suppurandi vim habet. Strumas aut discutit aut cõcoquit & rumpit. erit autem efficacius ad strumas, si capparis folia viridia, aut corticem eiusdem probè tritum ad emplastrum calefactũ remollitum admiscueris. Emplastrum parhygrum. Facit ad inflammationes ad duritiam quandam inclinantes. Adipis porcini à fibris depurati vnc. quadragintaquatuor, ceræ vncias vigintiquatuor, spumæ argenti, cerussæ, singulorum sescuncem. liquida cum a- C ridis permisceto. Manebit quidem hoc pharmacum aliquandiu liquidius, sed postea ad bonam cõpagem perueniet. Emplastrum è buccinis. Hoc Xenocrates malleoli abscessum suppuratum iam discussit. Inflammationes autem induratas, præsertim parotidas, priusquam in pus transmutentur, mirificè dissoluit. Spumæ argenti drachmas CC. ceræ drachmas LII. olei antiqui libras tres, cerussæ drachmas VIII. terebinthinæ drachmas LII. buccinorum vstorum drachmas X. thuris drachmas XIX. aquæ sextarium. Spumam argenti & cerussam minutissimè tri- D ta rursus cum aqua terito, & iterum cum oleo, & ex mortario in ollam translata lento igne coquito, assiduéque versato ne subsideant: deinde ceram, & mox thus ac terebinthinam adiicito, & ad bonam compagem, non tamẽ multam duritiam, coquito. Postremùm cinerem buccinorum, addito, & paululum feruere finito, & medicamentũ ab igne tollito, & in mortarium aqua humectum effundito, & diu manibus subigito vt glutinosum euadat: nam tẽporis progressu durius propter buccina efficitur. Emplastrum Dionysia appellatum. Inflammationes & absces- E sus, mãmarum præsertim, discutit: omnem enim tumorẽ per cæcos meatus diffundit. sed & duritias ac parotidas dissoluit: Ceræ, terebinthinæ, spumæ nitri, olei antiqui, sing. sescũcẽ, misyos crudi vnc. I. aquæ coactiliariorũ quãtum sufficit. spumã nitri & misy cum aqua terito, & cum oleo coquito: deinde ceram, mox terebinthinam adiicito, & ebullire finito donec non amplius inquinent, non tamen nimis solida euadant: & sublatum ab igne medicamentum in mortarium aqua humectum diffundito, manibus subigito, ac vtitor. Hæc Dionysia inter attracto- F ria emplastra rectè descripta habetur, eáque vtaris velut istic descripta est. Emplastrum è sapone, discussorium præcipuum ad furunculos. Adipis porcini, picis, ceræ, saponis nigri, æquales portiones liquatas excolato, ac vtitor. discutit etiam hydropas. Aliud ad furunculos, parotidas & panos. Olei antiqui, ceræ, saponis, nitri, lixiuii, æquales portiones. ceram cum oleo liquefacito, nitrũ verò cum lixiuio in mortario terito, & deinde saponẽ simul cõterito, & in ollã cõiecta paulatim coquito ad moderatã cõpagem, & vtitor. Emplastrũ ex heliotropio. Facit G ad percussa, collisa, luxata, vulsa, rupta, stilorum ac similium rerum puncturas, ad dolores in profundo. Neruos ab ictu aut frigore crassefactos, aut aliter affectos curat, firmat & dolore liberat. Vlceribus antiquis, & vulneribus recentibus confert. Aduersus medicatas sagittas loco affecto imponitur. Ad digitos contusos, etiamsi officulum collisum sit, ab inflammatione tutatur, & dolorem eximit. Maturat, suppurat, discutit, contrahit, glutinat, repurgat, incarnat, cauitates replet, & ad cicatricem perducit. Heliotropium herbam tria grana habentem, in autu- H mno totam cum radice euulsam & in vmbra siccatam terito ac cribrato, & eius accipito trientẽ: Colophoniæ splẽdidissimæ vnc. XLVIII. resinæ pinus aut cupressi liquidæ bessem, ceræ bessem, olei trientẽ. resinã, oleũ, cerã simul liquefacito: deinde herba adiecta ad lentũ ignẽ coquito,

& tædacea ſpathula agitato donec bonam compagē ac-
quiſierit medicamentum,& in frigidam diffuſum ſubi-
gito,ac vtitor.Strumas &duritias ſuppurat,rumpit,ſiccat,
incarnat,ad cicatricem ducit,& dolorem ſedat. Empla-
ſtrum Mnaſeæ,ſecundi mollientium ordinis. Spumæ ar
genti,adipis porcini,olei,æquales partes ſimul decoque
donec non amplius inquinent,& ſi fortius medicamentū
efficere volueris,adipē & oleum vtrunque vetus accipi-
to:vetuſtiora enim efficacius reddunt medicamentum.
Quòd ſi magis emolliens eſſe volueris,oleum minues, &
adipem augebis: ſi verò magis diſcuſſorium,adipi detra
he, & oleo adde. Quidam cum oleo & adipe, radicis al-
thææ contuſæ ſeſquilibram coquunt donec torrefiat,eá-
que abiecta in oleo ac adipe colatis ſpumam argenti co-
quunt ſicut diximus. atque ſic quidem Galenus.Mnaſeas
autem ſic.Spumæ argenti,ceræ,paſſi,colophoniæ,olei,a-
xungiæ,ſing.lib.I.oleum & ſpumam argenti coquito do-
nec non inquinent,& ceram,colophoniam,axungiam,li-
quatas & excolatas adiicito,ac rurſus ad bonam compagē
coquito: deinde paſſum affundito, ac fortiter agitato. &
ſublatum ab igne pharmacum ſub canis æſtu inſolato, &
quotidie cum ſpathula verſato, donec ad debitam ſoli-
ditatem perueniat. Emplaſtrum helladicum mollito-
rium. Ammoniaci thymiamatis, ſpumæ argenti, ce-
ruſſæ,olei antiqui,reſinæ pinus,ceræ,ſing.lib.I. thuris ſe-
ſcuncem,galbani ſextantem,caſtorei lib.II.propolis,opo-
panacis,ſing.lib.I.aceti quantum ſatis eſt.Oleum,ſpumam
argenti & ceruſſam ſimul coquito,& medio cocturæ tem
pore ammoniacum tritum adiicito, & ebullire finito do
nec non amplius inquinent,deinde liquabilibus additis
ac probè admixtis, thus & caſtoreum minutiſſimè trita
addito.& poſtremùm opopanacem aceto diſſolutum af-
fundito,&perfrigeratum pharmacum manibus ſubigito,
ac vtitor.Diſcutit abſceſſus etiam in pus tranſmutatos.
Aliud,emolliens ac diſcutiens abſceſſus: Spumæ argen-
ti ſeſcuncem,ceruſſæ ſeſquiunciam,ceræ trientem, am-
moniaci thymiamatis ſextantem,galbani, myrrhæ, thu-
ris,ſing.trientem,olei lib.I.oleum,ſpumam argenti & ce-
ruſſam coquito donec non amplius inquinet,deinde am
moniacum,mox ceram & thus ac galbanum adiicito, &
ab igne ablatis myrrham addito, ſubigito,ac vtitor. A-
liud. diſcutiens abſceſſus, & iam ruptos expurgans ac ſa-
nans.facit & ad capitis lendes. Colophoniæ ſeſcuncem,
ammoniaci thymiamatis ſextantem,maſtiches vnc.I.ce-
ræ vnc.I.galbani ſcrup.IIII.opopanacis ſcrup.III.æruginis
ſcrup.IIII.reſinæ pinus lignoſæ,olei, ſing. trientem. A-
liud è tritici polline.facit ad abſceſſus & furūculos,ad her
niam aquoſam & inteſtinorum,poſt chirurgiam inflam-
mationibus ſedatis: Ceræ,pollinis tritici,reſinæ liquidæ,
ſingul.ſeſcuncem,ammoniaci thymiamatis quadrantem,
olei trientem, aceti aut vini quantum ſatis eſt.Pollinem
pridie in aceto aut vino ſubiges. ſequenti die liquatis iis
quæ liquari debent,fermentatum pollinem probè ſuba-
ctum in mortario admiſcebis, & vteris. Aliud è fer-
mento. Saponis,ſandarachæ, ſingul. ſextantem, fœni-
græci vnciam I.reſinæ pinus libr.I.colophoniæ,ceræ,ſin-
gul.ſeſcuncem,fermenti ſeſcuncem. Fermentum aqua di
lutum cum liquabilibus liquefactis miſcebis, & terenda
trita adiicies,omniáque ſimul ſubiges,ac vteris. hoc diſ-
cutiendi ac rūpendi vim habet. Aliud è maſticha.
Colophoniæ libram.I.ceræ ſeſcuncem, ammoniaci thy-
miamatis trientem,maſtiches,galbani,terebinthinæ, ſin
gul.ſextantem,omnia liquefacito ac excolato, & in frigi-
dam coniecta emollito, ac vtitor. Aliud trium ſpecie-
rum appellatum.Ceram,colophoniam,terebinthinam li
quidam,paribus portionibus ſimul liquefacito, & in fri-
gidam mittito,ſubigito,ac vtitor. hoc ſicut etiam quod
proximè præcedit,oſſa capitis denudata incarnat, & ſqua
mas citra moleſtiam diſparat, & ſolum abſque alterius
vſu ad cicatricem perducit. Quòd ſi maſtichen pari por-
tione adiicias, ad oſſium fracturas admirandum eua-
det. Emplaſtrum Iudæi. Colophoniæ libram vnam,
maſtiches vnc.I.olei trientem.omnia ſimul liquefacta in
frigidā mittito,& poſt ruptos abſceſſus vtitor,ita vt nihil
reſeces,neq; linamentū indas,ſed ſolùm medicamēto ca

A uitatē expleas.Ex eodē etiā emplaſtrū adhibēto.citiſſimè
repurgat, ac præ cæteris incarnat.Poſtquam autem vlcus
explanatum fuerit,ad cicatricem inducendam alio me-
dicamēto opus eſt.nā hoc ſuperuacuā carnem efficeret.
Emplaſtrum reipublicæ præſidis. Reſinæ quæ in vaſcu-
lis ac lagunculis ligneis affertur, excolatæ lib.I.ceræ qua-
drantē,maſtiches tantundem, olei à Martyreo vel aliun-
de allati ſeſquiunciam.oleum cum reſina liquefacito,cē-
taureique viridis ſi haberi poteſt:ſin minus,arido faſcicu
B lo agitato,& his excolatis reliqua admiſceto, ac manibus
ſubigito.Quidā centaurei ſicci vnc.I.adiiciunt. Inter li-
quandum verò & dum agitas, hæc verba inſuſurrato:
Deus Abraham, Deus Iſaac, Deus Iacob,huic pharmaco
vires largiatur.Hoc ſinus & fiſtulas glutinat,ægilopas ſic-
cat. & ſi cētaureum receperit, duritias ac ſtrumas incho-
antes emollit. Emplaſtrum mutum appellatum. Am-
moniaci thymiamatis, galbani, opopanacis, ſingulorum
vnc.I.maſtiches,ceræ,colophoniæ,ſing.ſeſcuncem,aquæ
marinæ quantum ſatis eſt. Aliud. Hoc ad oſſium fra-
C cturas,inflammationibus ſedatis,facit. optimè cicatricē
inducit: Colophoniæ,reſinæ pinus,ſing.lib.I. ceræ ſeſcū-
cem. omnia in ollam feruidæ aquæ miſſa liquato ac ex-
colato, deinde in frigidam tranſfuſa emollito, & in maſ-
ſam cogito,ac vtitor. Aliud mirificè molliens. fa-
cit ad ſtomachi duritiem ac frigidos affectus. Colopho-
niæ puræ ſextantem,ceræ albæ trientem,maſtiches puræ
vnc.I.olei cyathum.I.omnia ſimul liquata ad probam cō
pagem coquito. Emplaſtrum Pyxis inſcriptum. con-
fert ad omnes inflammationes, præſertim pedum:egre-
D giè enim emollit.Ceræ,colophoniæ,ſingulorum ſeſcun-
cem,ſucci ſeminis lini trientem, adipis porcini ſextātē,
terebinthinæ quadrantem & vnciæ dimidium,olei om-
phacini dextantem,ammoniaci thymiamatis vnc.I. thu-
ris quadrantem, lactis bubuli trientem & vnciæ dimi-
dium,ouorum candida nouem. Ammoniacum & thus
cum lacte,ſucco, & ouis terito, & reliquis liquefactis ad-
miſceto. Aliud è melle.mollit ac diſcutit. Spumæ argē
ti,olei,ſingulorū libras duas,colophoniæ,ceræ, axungiæ,
mellis,ſingulorū vnc.viginti,ſpumā argenti cū oleo & a-
E xungia coquito donec non amplius inquinent: deinde re
liqua liquata adiicito, & ab igne ablatis mel affundito, &
frigefactū medicamentū manibus emollito. Melinū
Serapionis vulnerarium ad multa commodum. Omnes
duritias diſſoluit, abſceſſus diſcutit, humores per occul-
tos meatus diffundit. Sinus glutinat, ſpicula,oſſa corru-
pta & aculeos extrahit. Roſaceo dilutum caua vlcera re-
plet.ſedat etiam inflammata. Hoc præceptor Lucius vte-
batur,atque ipſum dupliciter præparabat,modò glutino-
ſum,modò ſolidius efficiens: collyria enim ex ſolidiore
F formabat,& filum innectebat, & ſic ad vſum parata ha-
bebat,ac in ſinus fiſtuloſos indebat,filo foras propenden-
te ad commodiorem extractionem. quæ enim ſine filo
induntur,quum duriora ſint ſæpe frangūtur,& priuatim
abſceſſus efficiunt. Spumæ argenti drach.centūquatuor,
colophoniæ drach.ſexagintaquatuor,ceræ drach.quadra
gintaocto, ammoniaci thymiamatis drach. vigintiqua-
tuor,æruginis,myrrhæ, galbani, ſingul.drach.x x.olei,æ-
ſtate vncias xv.hyeme octodecim.ſpumam argenti cum
oleo ad lentum ignem coquito, & ab igne ablatis ærugi-
G nem iniicito,ac ne efferueſcat caueto, & rurſus coquito
donec non inquinent,& ad cotonei mali colorem perue
niant:deinde ceram ac reſinā liquefactas ac excolatas ad-
dito,& vbi parū ebullierint, ammoniacū læuiſſimè tritū
& aqua aut aceto dilutum admiſceto, & mox galbanum
tritum addito,& tandem ab igne amotis myrrham in-
ſpergito. Melinum Paſionis Athanaſia inſcriptum.
Ad veteres ſinus, etiamſi vſque ad vacua perforati fue-
rint.idem puerorum ſtrumas recentes diſcutit. Facit &
ad articulos diſtortos ac lancinatos, ſicut Heras & Gale-
nus teſtantur: Spumæ argenti,reſinæ pinus ſiccæ,ſingul.
H drach.c.ceræ drach.XII.S. olei, vini veteris odorati ad-
ſtringentis,ſing.heminæ dimidium. ſpumā argenti cum
vino ad ſolem æſtiuum pluribus diebus terito donec fue
rit exſiccata,& poſtea cum oleo ad lentum ignē coquito
donec nō amplius inquinet.Poſtea cerā ac reſinā adiicito,

præparato, ac vtitor. Emplaſtrum Venus appellatum,
ad multa cōmodum.Omnem duritiam diſſoluit,ſtrumas
diſcutit,ſpicula & aculeos extrahit.Ad venenum eiaculā
tiū beſtiarum morſus mirificè cōmodū.Fiſtulas & ſinus
glutinat.Podagricis per exacerbationū interualla vtiliter
imponitur,& coxendici diuturnæ medetur.Spumæ argē
ti vnc.xxv.ammoniaci thymiamatis dextāt.colophoniæ
vnc.xvi.æruginis,galbani ſing.ſextantem,bdellii,opopa-
nacis,ſing.quadrantē,myrrhæ,ariſtolochiæ,ſing.vnc.i.o-
lei antiqui lib.ii. Oleum cum ſpuma argenti coquito, &
in medio coctur æ tempore æruginem adiicito,& donec
non inquinent bullire ſinito, deinde colopohoniam li-
quatam & excolatam addito,& ab igne ablatis, ariſtolo-
chiam ac myrrham aceto trita,cum galbano,bdellio ac o-
popanace admiſceto,& in mortarium tranſfuſa ſubigito,
vnito,ac vtitor. Aliud emplaſtrum Venus appellatum.
Facit ad eadem velut præcedēs,& eſt ad podagras per ex-
acerbationum interualla valde inſigne.Olei antiqui libr.
tres,ſpumæ argenti libr.ii.ammoniaci thymiamatis lib.
vnā,ceræ vnc.xxii.colophoniæ dodrantem,galbani,æru-
ginis,ſing.quadrantem,reſinæ pinus vnc. xvi. myrrhæ
trientem,præpara velut dictum eſt. Emplaſtrū panacea,
emolliens ac diſcuſſorium. Ceræ beſſem, colophoniæ,
terebinthinæ,ſing.lib.i.ammoniaci thymiamatis ſeſcun
cem,galbani,opopanacis,pollinis thuris,olei,ſingulorum
vnc.i.vini quantum ſatis eſt. Emplaſtrum è rumice, ad
multa commodum.abſceſſus diſcutit ac rumpit, ſtrumas
emollit. Ceræ,reſinæ,adipis porcini, foliorum rumicis
viridium probè cōtuſorum,ſpumæ nitri,ammoniaci thy
miamatis,ſing.lib.i.præpara , & vſus tempore cum oleo
antiquo molli,ac vtere. Emplaſtrum è perna. Omnē
duritiam,ſtrumas,ganglia,meliceridas, & reliqua huiuſ-
modi diſſoluit,ſinus glutinat. facit ad furunculos,abſceſ-
ſus,neruorum per conſenſum affectiones. confert pleuri-
ticis,coxendicúmque ac articulorum affectionibus.Pin-
guedinis ſuillæ è perna antiquiſſima, ſpumæ argēti,ſing.
libr.iii.reſinæ pinus lib.i.ammoniaci thymiamatis qua-
drantem,galbani,thuris, euphorbii, ſing. vnc. i. pingue-
do verò de perna ſic paranda eſt: Pernam ſuis antiquam
in olla fictili cum aqua,præſertim marina,coquito,&eius
iuſculi excolati ac refrigerati pinguedinem concretam,
tum ſuperſtantem,tum ſubſidentem accipito,& expurga-
tam ad medicamenti præparationem aſſeruato.Cum hac
itaque liquata ſpumā argenti ad lentum ignem coquito,
donec non amplius inquinet,deinde ammoniacum adii-
cito tritum,& poſtea reſinā excolatā,& thus minutiſſimè
tritū:his verò vnitis galbanū præmollitū addito , & ſub-
lato ab igne medicamento euphorbium admiſceto, ac
vtitor. Emplaſtrū è perna,Galeni. Calloſas inſtar topho-
rū concretiones diſſoluit. Pinguedinis pernæ ſuillæ præ-
paratæ velut dictum eſt,lib.i.ammoniaci thymiamatis,
caſei bubuli aut caprini vetuſtiſſimi, adipis taurini, apo-
chymatishoc eſt reſinæ,cū cera ex nauigiis deraſæ,ſing.li-
brā i.medullæ ceruinæ beſſem,œſypi quadrantem, opo-
panacis vnc.i.olei cyprini ſeſcuncē,vini quātum ſatis eſt.
cætera liquato ac excolato: caſeum verò cum vino terito
ac liquefactis adiicito,præparato,& in mortario manibus
emollito. Emplaſtrum mollitorium Lucii præceptoris,
ad diſtortos articulos inſcriptum. Facit ad abſceſſus pro-
fundos,neruos,& articulos contractos. prodeſt opiſtho-
tonicis,neruorum per cōſenſum affectionibus. eximit laſ
ſitudinem oleo cyprino aut irino,aut laurino dilutum.I-
tem ad duritias diuturnas ac ægrè curabiles. Bdellii,adi-
pis vitulini,ammoniaci thymiamatis,iridis Illyricæ,ſin-
gul.drach.xvi.opopanacis drach. l.galbani,canchryos,ſty
racis,thuris,ſing.drach.viii.piperis grana clx.ceræ, tere
binthinæ,ſing.ſeſcuncem,olei irini æſtate quidem ſextā-
tem,hyeme verò quadrantem,vini quantum ſatis eſt.Ce
ram cum oleo liquefacito,& ammoniacum,bdellium,ac
thus trita admiſceto.& ſi thus ægrè teri poſſit,vino made
factum conteratur:& his omnibus probè vnitis terebin-
thinam ac ſtyracem addito, deinde ab igne ablatis, iri-
dem,cāchry,& piper minutiſſimè trita adiicito,& poſtre
mùm opopanacem vino diſſolutum affundito,& probè
ſubigito.Hoc medicamentum ſupremi ordinis eſt emol-

A lientium:nec facilè reperias quod magis induratas partes
molliat,ac duritiā diſcutiat. Emplaſtrū è pſyllio, experi
mēto cōſtās. Strumas reſiccat ac diſcutit, furunculos diſ-
ſoluit,inguinū ac alarū abſceſſus etiā in pus trāſmutatos
diſcutit,ſinus glutinat,ganglia diffundit,clauos in mani-
bus ac pedibus exterit, carbūculos ſanat, vitiligines emē
dat.Radicis althææ tritæ cribratæ vnc.i.pſyllii triti cribra
ti ſextantem,ſtercoris columbini minutiſſimè triti, axun
giæ veteris purgatæ,ſing.quadrantem, picis ſiccæ libr. i.
maſtiches nigræ Æthiopicæ quadrantem, aut ſi haberi
B non poteſt,Chiæ tantundem.quæ liquari poſſunt liquato.
& ab igne amotis arida admiſceto,& frigefactum medi
camentum probè manibus ſubigito,atque vſus tempore
chartæ aut corio inducito. Mollitorium ex ruta.Articu
los manuum contractos mirificè emollit.Ceræ trientem,
terebinthinæ ſextantem,galbani,opopanacis,œſypi,caſto
rei,ſing.vnc.i.euphorbii trientem,rutæ ſextantem.Liqua
bilia liquefacito,& euphorbium,caſtoreum, ſingula ſeor
ſim trita cum opopanace ac rutæ foliis in mortario con-
tritis, ſimul ſubigito,& ad liquefacta admiſceto. Aliud
C emolliens. Strumas,parotidas,furunculos, panos ac me-
liceridas diſſoluit. Ladani mollis,bdellii Scythici reſino
ſi, propolis recentis ac mollis, ammoniaci thymiamatis,
terebinthinæ, æquales portiones præpara,& vtere. A-
liud molliens ac diſcutiens. Facit ad ſtrumas,parotidas,
meliceridas, itémque atheromata. vtimur eo etiam ad
vaſorum dilatationem.Spumæ argenti drach.c.colopho-
niæ,adipis caprini,ſing.drach. lxxx. ceræ,rubricæ, viſci,
ſingulorum drachm.xl.lapidis pyritæ drachm.xvi. picis
drachm. xxiiii. calcis viuæ marmoraceæ drachm. xxxii.
D galbani,ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſingulorū dr.
xvi.ceruſſæ,aloes,myrrhæ,bituminis,mannæ thuris,di-
ctamni,ſingulorum drachm.xii.olei antiqui lib. iii. ſpu-
mam argenti,oleum,ceruſſam,adipem, ſimul ad bonam
compagem coquito:deinde ammoniacum & bdellium
trita adiicito,& his liquatis primùm viſcum, deinde lapi
dem pyritē, ac calcē, & cætera ſicca trita addito,& omnia
vnita, frigefacta,manibus ſubigito,ac vtitor. Aliud abſ
ceſſus ac ſtrumas diſcutiens. Candidum canis fimum
terebinthina excipe,ac vtere. Aliud. Sedat inflamma
E ta,ſtrumas,hernias carnoſas,& omnem duritiam emollit.
Caricarum pinguium,nitri toſti,ſeminis naſturtii,ſingu-
lorum æquales partes cum melle emplaſtri forma excipi-
to,ac emollito. Emplaſtrum è bugloſſo. duritias diſſol-
uit. Bugloſſi beſſem,ſpumæ argenti quadrantem,ammo
niaci thymiamatis ſextantem,adipis porcini ſeſcuncem,
olei antiqui tantūdem. Emplaſtrum Perſarum è lapi-
dibus,Tyrrhenicum & Pampathes appellatū. Veſicæ &
renum calculos confringit impoſitum. Callos in mani-
bus ac pedibus diſſoluit:citra moleſtiam enim eos ſuppu
F rat, & eſt poſt ſeptimam tandem diem exſoluendum: i-
dem etiā in ſteatomatis,ſtrumis,gutturis tumore,gāgliis,
& ſimilibus facit. Ad ægilopas & fiſtulas antiquas, præ-
ſertim ſedis,ſub alis,inguinū ac māmarū,velut myſteriū
diuinum habetur.in his autem quinta exoluendum eſt,
& callus fiſtulæ deraſus apparebit,nec deſiſtendum eſt ab
eius vſu,donec callus penitus fuerit exciſus.Facit & ad vl
cera maligna,& ad vngues manuū ac pedū motos, vt à
Deo miſſum putes. Ad herniam aquoſam,hydropē,ſple-
nis tumorē,corio pro tumoris magnitudine inductū im-
G ponitur.In hydrope ſanè anterius ab alis vſque ad inguina:
poſterius à ceruice vſque ad lumbos. omnem enim aquā
videbis diuino quodā myſterio efferri, eóque vteris do-
nec res melius habere videbitur.Ad anheloſos inſuper ac
erecta ceruice ſpirātes,tabidos & deploratos intus delite-
ſcētes abſceſſus,pilulas cū modico melle ex eius paſtillis
feci,eáſq; viris,mulieribus,pueris,ſenibus exhibui,& de-
ploratos reuiuiſcere vidi. Idē & in peſtilētibus cōſtitutio
nibus feci,& plures à peſte liberaui. Verùm deſino plures
alias eiuſdē vires recenſere,ne tantùm Dei munus aliquis
H fabulā putet:Spumæ argēti lib.i.ceræ vnc.xvii.ammoni-
aci thymiamatis quadrantē & ſemunciam, propolis vnc.
xvi.S. galbani ſeſquiunciam,ſquamæ æris vnciam vnam,
lapidis Phrygii vncias xviii.reſinæ pinus ſiccæ libram i.
diphrygis ſextantem & ſcrup.xviii.æris vſti vnc. i. thuris

A ſextantẽ & obol.iiii.radicis ariſtolochiæ rotũdæ vnc.xl. & ſcrup.xvi.lapidis magnetis viuẽtis ac trahẽtis vnc.i. aloes ſextantẽ & ſemunciã,dictamni quadrantẽ,cinnabaris cõmunis ſcrup.xviii.adipis ſtruthiocameli lib.ii. lapidis pyritæ ſextantem,lapidis vitæ Scythici ſcrup.xviii.lapidis hæmatitæ vnc.i.cadmiæ vſtæ trientem,gentianæ,ariſtolochiæ longæ,lapidis parciaci, aut pro eo gagatæ, ſingul. vnc.i.betonicæ, radicis chamæleontis nigri, ſing. vnc. i. (in alio exemplari,ſcrup.xviii)æruginis vnc.i.olei antiqui lib.i.(in alio lib.ii)floris ſalis,aceti ſquillitici,ſing.quantũ ſatis eſt. B Spumam argenti & lapides omnes primùm ſeorſim,deinde ſimul tritos,ad ſalis florem admiſceto, & ad fæcis compagem ſimul conterito. deinde æruginem & æs trita adiicito,poſtea thus,aloem,ammoniacum,ſingula ſeorſim trita addito,& mox galbanum, & ſemper florem ſalis addendo conterito. poſtremùm herbas minutiſſimè tritas ac cribratas immittito, & rurſus flore ſalis addito conterito ac ſubigito, & cũ aceto ſquillitico paſtillos & maſſas formato. quæ verò liquari debent,priuatim liquefacta ſeruato,& vbi medicamentũ in vſum aſſumere voles, admiſceto. C Cæterùm locus cui adhibendum eſt medicamentum, oleo ne inquinetur. Aliud ſtrumas diſcutiẽs. Spumæ argenti lib.i.olei antiqui ſeſquilibrã, auripigmenti vnc.i. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non amplius inquinet:deinde auripigmentũ prius cum olei ſextante tritum adiicito.vtere confidenter,& ne contempſeris vilitatem. Aliud ad ſtrumas. Spumæ argenti ſeſcuncem, æruginis ferri ſextantem, ammoniaci thymiamatis, olei antiqui,ſingulorum beſſem.Spumam argenti,æruginem,& ammoniacum,ſingula ſeorſim trita coquito, D ita vt æruginem & ſpumã argenti cũ oleo primùm coquas,& ad ſemicocta ammoniacũ adiicias,ſináſque ebullire donec nõ amplius inquinẽt. Aliud è ſale, Damocratis.omnem duritiã diſcutit. Salis triti, ceruſſæ, ſingul.lib.i.galbani,propolis, ariſtolochiæ, ſingulorũ ſextantem,olei veteris libras duas.&ſi craſſius fuerit pharmacum,aliã adhuc olei libram adiicito. Ceruſſam & ſal cum oleo coquito donec non inquinet. Deinde galbanũ & propolin,poſtremùm ariſtolochiã, ſingula trita addito ac præparato. Aliud eiuſdem. Diſcutit ſtrumas, omnẽ E frigidum humorem abſorbet, hepatis ac ſplenis aquoſas affectiones ſanat, vrinã prolectat,coxẽdices veteres curat. Ceræ,reſinæ pinus,colophoniæ,ſing.lib.i.calcis viuæ,aluminis ſciſſi,auripigmẽti ,ſing.vnc.i.Liquabilia cũ modico oleo liquato ac excolato,deinde ad arida cũ modico aceto trita admiſceto,ac vtitor.Poſſe hoc diuturnas viſcerũ duritias diſſoluere conſtat,ita vt multã humiditatẽ extrahat. ciet quoque menſes diu ſuppreſſos. Ego verò ablata calce,duplum aluminis adiicio,& medicamentum lõgè præſtãtius cõperio:neque enim puſtulas excitat. F Emplaſtrũ Philagrii diſcuſſoriũ. Curat gutturis tumores, & duritias diſcutit.Spumæ argenti dr.l.reſinæ pinus dr.xl. olei antiqui drachmas lxxx. æris vſti, ammoniaci thymiamatis,ſing.drach.viii.aluminis ſciſſi, mannæ thuris, ſing.dr.iiii.ceræ dr.l.Spumã argẽti cũ oleo coquito, & ad ſemicocta æs adiicito,& bullire ſinito donec non amplius inquinẽt:deinde ammoniacum tritũ addito,eóque liquato reſinã & cerã liquatas ac excolatas affundito, ac rurſus ad cõpagem non inquinantẽ coquito,ac mox galbanum præmollitũ addito,&ab igne ablatis,thuris mannã inſpergito,& G vnito,& frigefactum medicamentũ manibus ſubigito. Emplaſtrũ diſcuſſorium abſceſſuum admirandũ.nulla enim ratione abſceſſus facta,pus craſſiſſimũ in emplaſtro inuenitur:ídque detergẽdũ eſt,ac medicamentũ reparatũ rurſus imponẽdũ.Colophoniæ lib.i.ceræ ſeſquilibrã,olei hyeme cyathũ i.æſtate verò dimidiũ, nitri berenicarii fului aut albi & friabilis ſeſcuncem.Cætera liquefacito ac excolato, nitrũ verò minutiſſimè tritum inſpergito,& probè verſato,perfrigeratáque manibꝰ emollito,& in maſſam cogito. Obſeruandum eſt ne me- H dicamentum in aquam tranſfundamus: aliâs enim nitrũ abolebitur. Aliud. Picis ſiccæ, ceræ nouæ, ſing.lib. ii.olei lib.iiii.ad lentum ignẽ coquito,ſubigito,ac vtitor. Facit ad abſceſſus,ſtrumas,fiſtulas, & alia huiuſmodi.

A Aliud Oribaſii. Ad ſtrumas & alarum ac inguinum & colli tumores duros: Papaueris corniculati folia cum axungia & propoli pingui terito,& imponito. Aliud ad ſtrumas & omnem duritiam. Verbenacæ rectæ foliorum viridium drachmas. xlii. hyoſcyami viridis drachmas cxliiii.adipis porcini,reſinæ pinus ſiccæ drachm. xlvi.picis drach.xxiiii.Liquabilia liquata ac excolata cũ herbis tritis committito. Aliud è rumice. Foliorum rumicis, perdicii, ſenecionis,reſinæ pinus,ſing.dr. xlviii. foliorum hyoſcyami,axungiæ antiquæ,ſing.drach.xcvi. B galbani drach.octo. liquabilia liquefacito ac cum herbis committito. Aliud è rumice, ad ſtrumam & omnem duritiã,ad alarum ac inguinum abſceſſus,ad vlcera maligna & fiſtulas,ad vteri ſtrangulatus.Facit & ad ſplenem induratum. Allii nucleos xv.ceræ drach.xcvi. olei drachmas xcvi.nitri Alexandrini drach.xlviii æris vſti, terebinthinæ,ſingulorum drach. vigintiquatuor, thuris drachmas octo, foliorum rumicis in olla vel charta ſub recenti cinere reſiccatorum drach. xlviii. Liquida cum aridis tritis committito,& in mortariis ſubigito:alia ve- C rò in oleo fricto terantur. Aliud è ſcolopendrio,Philoſophi. diſcutit abſceſſus,furunculos,& ad multa commodat: Colophoniæ libras duas,ceræ,axungiæ recentis, ſingulorum libram vnam,reſinæ pinus beſſem,olei ſeſcuncem,ſcolopendrii ſextãtem, vini antiqui ſextarios duos, pollinis tritici vncias quatuordecim.tritici pollinem cũ vino coquito, deinde liquida affundito ac vnito, & poſtremùm ſcolopendrium addito,ac vtitor. Quòd ſi oleũ reprobas,pro eo axungiæ ſeſcuncem accipito,& magis emolliet. at ſi oleum acceperit,magis diſcutiet.

D De emplaſtro ex aſpidibus, Cap. xv.

EMplaſtrum ex aſpidibus, ſtrumas & alias duritias diſcutit.Facit & ad podagras per exacerbationum interualla adhibitum: Terebinthinæ, lapidis aſii, bituminis, ſingulorum drach.ccclx.ſpumæ nitri, adipis vitulini, ceræ,baccarum lauri, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum drach.cccxl.lapidis pyritæ,calcis viuæ,ſing.drach. cxx.cineris aſpidum viuarum vſtarum drach. cxl. olei antiqui libras duas.oleum & ceram primùm, deinde bitumen tritum liquefacito, & ad hæc adipem, mox am- E moniacum,& terebinthinam adiicito. & his ab igne ablatis calcem & lapidem aſium admiſceto, deinde baccas lauri & nitri ſpumam. poſtremùm autem aſpidum cinerem frigefacto medicamento inſpergito,vt ne pereat, omniáque ſimul ſubige,ac vtere.Cæterùm ad aſpidum exuſtionem,ollam totam forinſecus argilla craſſius oblinito,& ad ſolem ſiccato.& iniectis aſpidibus ollam operito,& probè munito,duobus aut tribꝰ foraminibꝰ relictis ex quibus cognoſcas vbi vapor purus exhalet. Hoc em- F plaſtrum oleo gleucino dilutum & illitum articulorum affectiones ac coxendicum reſolutiones curat:& cum laurino oleo illitum vitiligines albas exterit.

De emplaſtro aniceto, Critonis, Cap. xvi.

EMplaſtrum anicetum, id eſt *inſuperabile* appellatum, in multo nobis vſu eſt. Attrahit,rumpit,expurgat,glutinat,pus per ſplenium educit. Collyrium ex eo in ſinus inditur.Diffundit duritias,& contractis neruis opitulatur impoſitum citra irrigationem,vt ne perfrigerentur. Vn- G guenti vicem explet diſſolutum velut vnguẽtum ad laſſitudines eximendas paratum:ſedat enim laſſitudines in principiis morborum,& ex obſcura cauſa obortas. Eſt & extremarum partium mollitorium, in magnis ſpleniis impoſitum.Glutinat etiam cruenta vulnera, poſt ſuturam aut hamulos impoſitos, ita vt linteũ complicatum ſolo aceto imbutũ ſplenio ſuperponatur,æſtate frigido:hyeme calido.Facit & ad plantarum offenſas putredinéſque ac digitorum affectiones,& ad fracturas cum vulneribꝰ. & neque incarnante,neque cicatricem inducente alio vtendum eſt, ſed ipſi ſoli fidendum .facit etiam ad ho- H minum,canum ac ferarum morſus. Maxima verò eius promiſſio eſt quòd non ſinat fieri abſceſſus occultos in colo & membrana aluũ ac inteſtina ambiente,ſi ſanè nõ fuerint ſuppurati:aut ſi fuerint facti, quòd eos attenuet,

& ad inteſtina eorũ ruptionẽ diuertat. Oportet autẽ ſple
niũ ad locũ imponere, & hapſum lanæ aut linteũ ſuper-
ponere, aceto & oleo calido imbutum, & irrigare bis per
diẽ. ne ſolueris autẽ niſi per tres aut quatuor dies: deinde
fomento ad vaporẽ adhibito, rurſus impone. appellatio-
nem accepit ab admirandis ac multis operibus. Squamæ
æris dr. LVIII. pyrethri, ſtaphidis ſylueſtris, grani cnidii,
ſeminis ſinapis, cãchryos, ſtercoris columbini, ariſtolo-
chiæ tenuis, æruginis, miſyos Cyprii, ſeminis erucæ, cumi
ni, ſing. drach. XVI. nitri, ſalis ammoniaci, ſingul. dr. XXXII.
mannæ thuris, baccarum lauri, iridis, ſing. drach. CXX. ace-
ti acerrimi ſextarios XVI. caricarum decocti cyathos quin-
que. Decoctum porrò caricarum ſic paratur: Caricarum
pinguium libræ quinque in aquæ ſextariis ſex coquuntur
ad tertias. Omnia itaque contuſa ac cribrata ſimul cum
aceto terito ſub caniculæ feruore. vbi verò ſiccum & viri-
de euaſit medicamentum, affundito caricarum decoctũ
ac commollito, & ablatum in æris rubri pyxide ſeruato.
Vſu autem poſtulante, medicamenti partem vnam cum
aceto ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinem dilutam cum ceræ
ac colophoniæ modico oleo liquefactarum partibus ſex
committito. Quòd ſi durius efficere volueris, ceræ & co-
lophoniæ quatuor partes ſumito: ſin mollius & magis di
lutum, octo admiſceto. Idem & ad impetigines feras con
uenire dicitur, ſi meracius adhibeatur. Aliud, diſcu-
tiens abſceſſus. Ceræ, terebinthinæ, nitri, butyri, æqua-
les portiones committito. Aliud, ad abſceſſus. Ver-
benacam rectam cum nitro, ſulphure, & reſina liquida
committito, ac vtitor.

Emplaſtra ruptoria, Cap. XVII.

EMplaſtrum ſcalpelli vſum explens: Nitri lib. III. propo-
lis, fimi columbini, ſalis ammoniaci, æruginis, ſing.
ſeſcuncem, aquæ marinæ aut muriæ ſeſquilibram, olei
antiqui lib. III. arida ſeorſim primùm terito, deinde æru
ginem, nitrum & ſal ſimul in mortario læuiſſimè conteri
to, & mox affuſa aqua rurſus probè terito, & mox oleum
quoque admiſceto, vt ſtrigmẽtitia compages fiat, poſtea
ſimul omnia in fictilem ollam coniecta lento igne ad a-
quæ conſumptionem coquito. poſtremùm propolin præ-
mollitã adiicito, & ablato ab igne medicamento ac tepe-
facto, fimum columbinum inſpergito ac commiſceto, &
hoc linteo illitum faſtigiato ac molliori abſceſſus loco im
ponito. ſit autem ſplenium ex eo illitum minutũ, & aliud
amplum ipſi ſuperponatur, cui emplaſtrũ è ſuccis aut mel
le aut melinum Serapionis, aut Mnaſeæ, aut aliud mollito
rium ſit inductum. Aliud perforans. Ceræ vnc. XVI.
ſalis communis, ceruſſæ, ſing. drach. XL. cineris ſarmento
rum vitis, arundinum Græcarum vſtarum, æruginis, ni-
tri rubri, ſing. drach. X. Singulis ſeorſim tritis, deinde per-
mixtis aquam affundito, & ad ſtrigmentitiã ſpiſſitudinẽ
conterito: poſtea ceruſſam cum olei quincunce aliquate-
nus coquito, & deinde ceram addito, ſimúlque bullire ſi-
nito donec non amplius inquinent, & ad reliqua trita ad-
miſceto ac vtitor. Aliud perforans arundines & aculeos
& quæcũque infixa, ac in profundo hærentia extrahens, &
vlcera glutinans: Bituminis, nitri, ſing. drach. XXV. ariſtolo
chiæ drach. XII. baccarum lauri drach. XX. præpara, & vte-
re. Aliud. Fimi columbini, nitri, ſing. drach. IIII. cari-
cas numero VII. nitrum & fimum ſimul terito, & poſtea
cum caricis contuſis ſubigito, & linteo inducito: & ſi du-
rius videbitur, mel & axungiam depuratam addito. hoc
eadem die diſſipat ac rumpit. Oribaſii ruptorium.
Picis liquidæ, picis ſiccæ, propolis, portiones æquales vni
to & adhibeto. rumpit, & ad cicatricem perducit. Aliud
eiuſdem. Extrahit, rumpit, & glutinat. Ammoniaci thy-
miamatis, propolis, aluminis, ſingul. ſextantem, thuris ſe-
ſquidrachmã, galbani, auripigmenti, ſing. drach. I. Em-
plaſtrum ruptorium. Succi ranunculi, auripigmẽti, chal
citidis, lathyridis, ſquamæ æris rubri, ventrium canthari-
dum, ſing. vnc. I. calcis viuæ dr. II. excipe cedria. Vſus tẽ-
pore ſpleniũ dimidii digiti latitudine, & lõgitudine quã-
ta videbitur, ex eo illinito ac imponito, & emplaſtrum ex
ſuccis emollitũ ſuperimponito. Sinatur autẽ ad horas III.
vel V. & caueatur ne neruus aut vena aut arteria attingatur,
néue prius adhibeatur quàm maturus fuerit abſceſſus:
A hoc etiam ſtrumas rumpit. Aliud, oxynitrum appella-
tum. Ceruſſæ vnc. XX. ſalis foſſilis dr. VII. nitri quadrantẽ
& ſemunciam, olei veteris trientẽ, aceti heminã I. omnia
ſimul coquito donec nõ amplius inquinẽt. Aliud, ſine
moleſtia rumpẽs. Ceræ, nitri, ſing. dodrantẽ & ſemunciã,
fæcis vini vſtæ vnc. XIIII. auripigmenti drachmas VII. o-
lei antiqui libras duas. liquabilia liquefacito, & ad arida
trita admiſceto. Aliud ad ſtrumas, ac omnem duri-
tiam: aut enim diſcutit, aut mollit, & rumpit, purgátque
B ac ſanat. Succi potamogitonis, ſtratiotæ, cæparum acer-
rimarum, ceræ, propolis, pollinis tritici, ſing. vnc. XVI. fer-
menti acidi, ſerapiadis triteſticularis, ſing. ſeſcuncem, tra-
gacanthæ, reſinæ pinus, ſingulorum quadrantem, (aliqui
etiam horum ſeſcuncem adiiciunt) galbani, opopanacis,
olei antiqui, ſingul. dodrantem. Tragacantham in parte
aliqua ſuccorum madefacito, ſimiliter opopanacẽ & gal-
banum ſeorſim madefacito ac terito, & his poſtea fer-
mentũm cum ſuccis ſubactum admiſceto. poſtea oleo &
reſinæ liquatis & excolatis propolin emollitam adiicito,
C & ad hæc tritici pollinẽ inſpergito & vnito: poſtremùm
omnia in mortarium tranſlata manibus probè ſubigito.
Aliud, abſceſſus diſſipans vel rũpens. Vitrũ, ſpecularis
præſertim lapidis, minutiſſimè tritũ, & thus, æquis parti-
bus cũ aceto probè trita, penna illinito. Ruptoriũ effi-
cax. Bulbum Africanũ, naſturtiũ, nitrũ, fimum columbi
nũ, ficus aceto præmaceratas, axungiam depurgatã, æquis
portionibus omnia cum melle ad emplaſtri formã ſubi-
gito, ac imponito pro partis ratione quã rumpi voles.
Aliud, diſcutiendi ac extrahendi vires habẽs. Ad ſtrumas
D & gutturis tumorem mirũ in modũ cõmodũ. Olei ve-
teris lib. III. plumbi lib. II. coquito ſimul donec non am-
plius inquinent. deinde terebinthinæ, galbani, ſing. ſeſcũ
cem, ammoniaci thymiamatis ſextantem admiſceto, ac
vtitor. Aliud Oribaſii. Candidum canis ſtercus tere-
binthina excipe & impone.

Emplaſtra diſcuſſoria & attractoria,
Cap. XVIII.

QVI cõpoſitorũ pharmacorũ facultates deſcripſerũt,
quædam emplaſtra attractoria appellauerunt, ſicut
E quædã diſcuſſoria: aliquibus verò teſtimoniũ præbuerũt
vtriuſque facultatis: ſunt enim vicinæ inter ſe facultates,
attractoria ex profundo, & diſcuſſoria attractorũ. Nã quæ
attrahũt, omnino etiam diſcutiũt, & quæ diſcutiunt, etiã
attrahũt. & prædominatur in diſcuſſoriis quidẽ medica-
mentis, facultas diſcuſſoria: in attractoriis verò attracto-
ria. Attractoria porrò ex ſimplicibus cõpoſita ſunt, quæ
vim habent humorũ ſuperfluitates ex profundo ad cu-
tem attrahendi: diſcuſſoria autem ex iis quæ vim ha-
bent diſcutiendi attracta. Quò itaque emplaſtri forma
F fiat, alii ſpuma argenti miſcetur, alii reſina, alii oleum,
alii cera, alii pix: quum talia neque diſcuſſoriã memorabi-
lẽ neque attractoriã vim habeãt, quemadmodũ propolis,
galbanũ, calx, medullæ, aſiæ petræ flos, ſpuma nitri, acetũ,
piper, ſinapis, herba lanaria, ſal cibarius & ammoniacus, &
multa huiuſmodi quæ in ſuperioribus Sermonibus de ſim
plicibus cõmemorauimus. Cæterũ aliqui adſtringentia
medicamẽta attractoriis admiſcuerũt, veriti id quod fie
ri ſolet in iis quibus ſuperflui ſunt humores: attrahũt enim
aliquãdo plus quàm conuenit, vt non ſolùm ex parte quæ
G curatur, à profũdo attractionem faciãt, ſed etiã ex omni-
bus circũſitis eliciant. Eius verò meminiſſe oportet quod
ſuprà de incarnantibus medicamentis relatum eſt, attra-
ctoria & diſcuſſoria, & quæ magis quàm oportet detergẽt
omnia, fieri incarnantia per cerati admixtionẽ: ita vt iis
quæ fortia ſũt, amplius: quæ verò debilia, minus de cera-
to admiſceatur. Atque hac ratione diuturna vlcera cicatri
cem reſpuentia, putrida & ſerpentia, per emplaſtra ex ſale
ac reliqua huiuſmodi, cerato admixto repurgantur & ci-
catrice includuntur. At ſi medicamẽto attractorio aut diſ
cuſſorio admixtum fuerit aliquod adſtringens, eo phar-
H maco non eſt vtendum ad incarnandum, eo quòd fa-
cultas adſtringendi, ad vulnera quidem glutinanda, & ſi-
nus, & ad vlcera cicatrice includenda, vtilis eſt: verùm inu
tilis ad incarnãdũ. Cæterùm emplaſtra attractoria ac diſ-
cuſſoria, faciunt ad omnes panos ac inflammationes indu

ratas,ad furũculos,ſtrumas,atheromata,hominũ ferarũq; morſus.glutinãt etiã ſinus,quibus aſperi ac flaccidi ac marcidi calli inſũt. podagricis itẽ ac arthriticis in declinatione auxiliantur. frigidos enim & craſſos humores ab articulis exugunt. Et ſi diſcuſſoria ac attractoria medicamenta in memoriam reuocaueris, tum ſuprà relata tũ deſcribenda,facilè fuerit eorum vtilitatem ac vſum comperire. Emplaſtrum, ad omne panorum genus diſcutiendum & attrahendum,quod ab abſceſſu etiam in pus tranſmutato,citra cutis cæſuram,pus velut per colum exugit. deſiccat etiam ſinus forinſecus impoſitum efficaciſſimé. Radicum ſiccarum hyoſcyami, & cucumeris ſylueſtris,farinæ ordei,ſingulorum quincũcem. terito & cribrato,ac hyoſcyami ſucco aſpergito,& in paſtillos cogito,eóſque in vmbra quotidie verſando ſiccato, & vſus tempore aqua diluito, ac craſſius illinito. Ego verò,inquit,etiam corticum radicis capparis drach.duas,& ſucci ſycamini drachm. vnam, ſi habere potui, adieci. Emplaſtrum attractorium album. ad ſtrumas ac parotidas & particulares abſceſſus. facit & ad fiſtulas ac ægilopas,vt citra ſectionem liberet. facit & ad fluida ac ægrè curabilia, & ad hydropicos: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſalis, ſingul. drach.octoginta,olei veteris libras duas: ſingula ſeorſim trita cum oleo in mortario ſubigito, tum in ollam cõiecta,aſſiduè agitando coquito donec non amplius inquinent,& in mortarium tranſlata frigefactáque probè tundito,mollito,ac vtitor. Aliud. Occultos abſceſſus diſcutiens,roſaceo dilutum duritias diſſoluens,vetera ac putrida vlcera repurgans ac incarnans: Ceruſſæ, ceræ, ſing. lib.duas,olei veteris lib.tres,atramenti ſutorii,ſalis communis,ſing.ſeſcuncem,nitri lib.vnam,aceti quantum ſatis eſt. Ceruſſam cum oleo ad bonam compagem coquito,deinde ceram adiicito, & hac liquata ad arida trita in mortarium diffundito,& omnia probè ſubigito, vnito, ac vtitor. Aliud,attrahens,rumpens, ac cicatricem inducens: Picis ſiccæ,picis liquidæ,propolis,æquales portiones committito,ac vtitor. Aliud attractorium. huic Philagrius teſtimonium præbet: Iridis, mannæ thuris, ſpumæ nitri,pumicis,ſing. drach. octo, ammoniaci thymiamatis drach.vigintiquinque,galbani drach.ſex,canchryos drach. duodecim, ceræ drach. centum, olei libr. duas: æſtate verò vncias quindecim. ceræ cum oleo liquatæ ac excolatæ, ammoniacum tritum adiicito, & eo liquato galbanum præmollitum addito,& ab igne ablata aridis minutiſſimè tritis admiſceto, ac ſimul commollito. Andromachi melinum. Abſceſſus profundos reſorbet,& habet exactam ponderum proportionem. facit ad ſtrumas,ganglia,meliceridas,atheromata,panos, parotidas,furunculos. perforat abſceſſus,fiſtularum callos atterit,ſinus glutinat: Ceruſſæ,ſalis foſſilis,olei antiqui,ſing. lib.vnam,ceræ,colophoniæ, ſing. quincuncem, ammoniaci thymiamatis quadrantem, opopanacis, galbani, ſingulorum vnc.vnam. Sal tritum & cribratum ad minutiſſimum puluillum redigito: deinde cum aqua, marina præſertim,probè ſubigito,& ceruſſam ſimul terito,deinde oleum affundito,& omnia probè vnita ad bonam cõpagem coquito,& adiecto ammoniaco bullire ſinito,donec non amplius inquinent. poſtremùm liquabilia liquata cum galbano & opopanace madefactis ac præmollitis admiſceto. Aliud, ad ſtrumas, gangrænas, antiqua & chironia vlcera: Spumæ argẽti,olei antiqui,auripigmenti,ſing.lib.vnam. ſpumam argenti cum oleo coquito donec non inquinet,& ab igne ablatis, auripigmẽtum cum olei ſextante tritum adiicito, & ebullire ſinito donec medicamentum nigreſcat,& poſtea in mortarium tranſlatum primùm piſtillo,deinde manibus diligenter ſubigito,ac vtitor, ad ſtrumas quidem ac duritias,ſyncero & meraco:ad podagras verò & vlcera,cum oleo diluto. Facit & ad carbunculos. Aliud attractorium Oribaſii: Spumæ argenti, ceruſſæ,nitri, ceræ,colophoniæ, ammoniaci thymiamatis, ſingul. trientem, olei veteris libras tres. ſpumam argenti,ceruſſam,nitrum,oleum,cum lixiuii è cinere ficulneo libris duabus coquito donec non amplius inquinent,deinde ammoniacum tritum,poſtea ceram,mox colophoniam adiicito. præſtat tamen pro ni-

A tro ſpumam nitri iniicere. Aliud, ad ſtrumas, ganglia, parotidas,mammarum abſceſſus mirificè efficax:tumores enim diſſoluit, & impactum humorem per occultos meatus educit, ſinus agglutinat,fiſtulas & ægilopas citra ſectionem curat: Ceræ,terebinthinæ,nitri fului, olei veteris,ſing.lib. vnam,aquæ heminã vnam. Andromachus pro aqua lixiuium ponit. Nitrum tenuiſſimè terito per ſe,& mox cum aqua,vt penitus diluatur,& poſtea in fictili coquito.& coopertum per interualla verſato, & poſt ſedatum feruorem,liquabilia liquefacta affundito, B aſſiduéque agitato donec non amplius inquinent, & in mortarium tranſlata,frigefacta probè emollito. Aliud, quo Menecrates vtebatur. Ad ſtrumas ac mammarum duritias peculiare auxilium: tumores enim diſcutit & ferè non rumpit,ſed tenuiſſimas rimulas infert,per quas velut per colum impactus humor excernitur. Sinus etiam glutinat,& ad cicatricem perducit. Ceræ, terebinthinæ, ſpumæ nitri,galbani,reſinæ pinus,olei antiqui,ſing.lib. vnã, cineris quercini ac ficulnei, ſingulorum ſextarium vnũ. pendet autem cineris ſextarius vnc.decem. C Liquabilia liquata ac excolata coquito, deinde galbanum præmollitum adiicito,& ab igne ablatis cineres admiſceto,& probè ſubigito, & vtitor,ita vt primùm quinta die,poſtea tertia exoluas,donec tumor perforetur: deinde verò quotidie ſoluas ac cures. Aliud attractorium ac diſcuſſoriũ efficax. Abſceſſuum humores citra ruptionem per cæcos meatus velut excolat ac diffundit: Olei antiqui vnc. vigintiduas,ceræ albæ vnc. quindecim, aphronitri albi quadrantem,terebinthinæ libram vnam, lixiuii è cinere querno aut ficulneo ſextarium vnum. Spumam nitri D ſiue aphronitrum cum lixiuio per piſtillum ad ſtrigmentitiam compagem terito:ceram verò cum oleo liquefacito,& terebinthinam admiſceto,& ab igne ablatis aſſiduéque verſatis ac frigefactis,ſpumam nitri admiſceto, ſubigito, ac reſiduum lixiuium paulatim adſtillato. Aliud Dionyſia inſcriptum,Heræ Cappadocis. Confert ad relatas affectiones:& ad mammarum ac aliarum partium induratas inflammationes præcipuum eſt: Ceræ, terebinthinæ,mannæ thuris,ſpumæ nitri albi,ſing. lib.vnam,olei antiqui libras duas, aquæ ſiue lixiuii coactiliariorum E ſextarium vnum,miſyos crudi ſextantem. Miſy & ſpumã nitri cum dimidia lixiuii parte terito: ceræ verò cum oleo liquatæ terebinthinam adiicito,ac paulatim ad compagem coquito.& ablatis ab igne,mannam thuris inſpergito,& aſſiduè agitando frigefacito, & ad reliqua prius trita admiſceto, reſiduum lixiuii paulatim inſtillando, donec totum fuerit abſumptum. At vbi inflammatione diſcuſſa & dolore ſublato durities aliqua reſtiterit, hoc medicamentum remouebis,& pro eo melinum, aut Venus inſcriptum, aut aliud emolliens ac diſcutiẽs adhi- F bebis. Aliud attractorium ac diſcuſſorium longo vſu cognitum: Colophoniæ lib.vnam,ceræ ſeſquiunciam, nitri ſeſcuncem,olei hyeme quidem cyathum vnum,æſtate verò dimidium. Nitrum cum aqua vel poſca vel aceto tritum,prout res poſtulat,cum liquabilibus liquatis commiſceto ac manibus ſubigito, obſeruando ne nimia aquæ copia ad nitrum affundatur, & in paſtillum cogito. Facit hoc ad carbũculos,furũculos,ſtrumas,abſceſſus,fiſtulas,ægilopas. Humorem per cæcos meatus citra ruptionẽ exugit, vt emplaſtro impactus videatur. Emplaſtrum G Piſcatorium inſcriptum: Nitri vnc.vnam,ſalis communis,ceruſſæ,ſing.drach. octo, propolis drach.vigintiquatuor,galbani drach.octo,medullæ ceruinæ libr.vnam,olei veteris libras duas,ariſtolochiæ vnc.vnam. Erit autem medicamentum præſtantius ſi pro oleo medulla ſumatur,vt ſint medullæ lib.tres. Aliud Piſcatorium longo vſu conſtans: Nitri drach. octodecim, ſtercoris columbini,ſalis communis,ceruſſæ,ſing. drach. octo, ariſtolochiæ rotundæ drach.octodecim,propolis drach. viginti- H quatuor,galbani drach.vigintiocto, medullæ taurinæ, olei antiqui,ſing. libr. tres. Ceruſſam, ſal, nitrum, ſingula ſeorſim trita, ad emplaſtri compagem ſimul coquito, & poſtea propolin ac galbanum adiicito,& ablatis ab igne, ſtercus columbinum,& ariſtolochiã admiſceto. Aliud. Ad ſtrumas, & reliqua huiuſmodi vſu cognitum: Ceræ

libram vnam,colophoniæ dextantem,auripigmenti,galbani,opopanacis,myrrhæ,halcyonii,ſing.vnc.vnam,adarcæ ſextantem,floris ſalis,miſyos, ſingul. ſeſquiunciam,atramenti ſutorii,aluminis ſciſſi,ſing. ſextantem & ſcrup. ſex,aluminis rotundi,aluminis liquidi, ſing. vnc. vnam & ſcrup.tres , ſulphuris viui ſextantem & ſcrup.ſex, nitri drach. octodecim, ſalis communis drach. quadragintaduas,terebinthinæ quadrantem,olei lib.vnam, aquæ marinæ libram vnam & ſextantem.Colophoniam cum oleo diſſoluito , deinde cerã, mox terebinthinam adiicito,& ſimul ebullire ſinito,& ab igne ablata & arida prius ſeorſim , & poſtea ſimul cum aqua marina trita admiſceto, ſubigito, ac vtitor. At verò vbi ſuperficiem ignitam , & locũ ruptum videris,infrà ſcriptum emplaſtrum adhibeto: Spumæ argenti,plumbaginis,ſing.libram vnam, picis ſiccæ,galbani,chalcitidis crudæ,æruginis,ſquamæ æris rubri,mannæ thuris,ſing.drach.vigintiduas,ſalis aſſati,viſci,ſingulorum drach.ſeptuagintaduas,olei lib.duas. Spumam argenti,plumbaginem,chalcitidem, ſquamam cum oleo coquito donec non inquinent & ad compagẽ redacta fuerint: deinde liquabilia admiſceto , ſimúlque paulatim bullire ſinito.poſtea viſcum adiicito , & demũ arida addito , ac frigefactum medicamentum manibus ſubigito,ac vtitor vſque ad ſanationem.

Emplaſtrum Nechepſonis,è cupreſſo,
Cap. XIX.

FAcit ad ſtrumas,tumorem gutturis, parotidas, omnẽ duritiam,& totum laxorum tumorum genus.Cupreſſi folia virentia in vigore minutiſſimè terito vino inſperſo quod à vinaceis poſt primi vini collectionẽ exprimitur efficitque ſolidi ſtrigmenti craſſitudinem,ac locis affectis imponito: omnem enim tumorem diſcutit . & ſi ſtrumis impoſueris,tertia die ſoluito,ſtrumáſque contractas & vicinas ac incumbentes partes deſquamatas comperies.eas itaque digitis exprimito ac diſſoluito , & medicamentum rurſus adhibeto,ac tertia die rurſus ſoluito, iterúmque validiſſimè exprimito,& tertiò medicamentum adhibeto, ac ſimiliter exoluito . intra ſeptem enim aut ſummum nouem dies ſtrumæ abolebuntur . Vtere hoc auxilio velut admirando,& tanquam naturalẽ quandam proprietatem habente aduerſus hanc affectionem. Nam ſi aliquid admiſcere , aut aliquo modo ipſum permutare volueris,magis officies quàm proficies.Facit &ad gutturis tumorem extra fauces prominentem.& eſt eodẽ penitus modo adhibendum cum digitorum preſſione, velut diximus:contrahit enim ac diſcutit,ſiccátque ac tumorem extirpat,& vaſa materiam ad affectum locum afferentia conſtringit.Confidenter igitur eo vtaris:promiſſionibus enim noſtris experimentum teſtimonium dabit.Emplaſtrum è cappari , Oribaſii : Plumbaginis , olei antiqui,ſing.libr.duas,ſalis communis libr. vnam , ceræ ſeſcuncem,reſinæ pinus trientem,ſquamæ æris,corticum radicis capparis , ſingulorum quadrantem , ariſtolochiæ rotundæ ſextantem,propolis tantundem, galbani vnc.vnam.Squamam & plumbaginem tuſas ac cribratas, & ſal primùm ſeorſim, deinde ſimul cum his tritum , cum oleo in mortario probè ſubigito,& in ollam coniecta coquito donec non amplius inquinent.deinde ceram, reſinam, propolin , liquatas ac excolatas , & mox galbanum adiicito,& ablatis ab igne ariſtolochiã ac cortices capparis tritas inſpergito,vnito, frigefacito, emollito , ac vtitor.facit ad duritias, coxendicum affectiones , hemicranias, ac hydrocephalam in pueris aquoſam capitis affectionem:abraſis enim capillis capiti impoſitum,humorem exugit.Glutinat etiam ſinus.Aliqui etiam ſine cera præparant. Emplaſtrum ex agarico , occultos abſceſſus & omnem humiditatem reſorbens: Ceræ, colophoniæ, picis,ſpumæ nitri,thuris,agarici, ſing.lib.vnam,terebinthinæ , viſci quercini , ſingulorum ſeſcuncem , medullæ ceruinæ trientem, œſypi quadrantem,grani cnidii, pyrethri,galbani,ſing.ſextantem . Liquabilia liquato & excolato,&ab igne remotis viſcum adiicito,eóque liquefacto arida admiſceto,ſubigito,ac vtitor.

Apochymatis præparatio, Oribaſii,
Cap. XX.

PIcis lib.vnam,picis liquidæ,ceræ,ſing. trientem,reſinæ pinus ſeſcuncem.Omnia liquata & excolata in peluim aquæ marinæ ſiue communis plenam mittito,& manibus velut paſtillum ſubigito , ac vtitor. Emplaſtrum eiuſdem,ad colliſa mitigãda,irrigationis vicem ſupplẽs. Spumæ argenti libr.duas, ſtrigmentorum balnei excolatorum lib.ſeptem , aquæ marinæ è pelago hauſtæ ſextarios duos,colophoniæ vnc.ſedecim,ceræ ſextantem,ſquamæ æris quincuncem. Spumam argenti, ſquamam, ſtrigmenta,aquam marinam ſimul coquito , & arundinibus virentibus agitato donec non amplius inquinent.deinde ceram ac reſinam adiicito , & rurſus ad bonam compagem coquito,& irrigationis loco vtitor . ego verò etiam olei lib.duas adiicio.Verùm inter emollientia emplaſtra Oribaſii,hac ſerie reperitur:Strigmentorum lib.tres, S. aquæ marinæ, olei antiqui , ſpumæ argenti, colophoniæ, ſing.lib.duas,ceræ lib.vnam,æris vſti , ammoniaci thymiamatis,ſing.ſextãtem.facit, inquit, ad duritias,& præparatur velut dictum eſt.

Cerata vtiliſſima, Cap. XXI.

BAſilicum tetrapharmacum . Ceræ,colophoniæ,picis, adipis taurini , æquales portiones. Macedonicum. Ceræ,colophoniæ, picis , adipis taurini , thuris , æquales portiones . liquabilibus liquatis &ab igne amotis , thus inſpergito ac infarcito . Macedonicum Azanitæ , ad multa commodum & inſigne:Picis ſiccæ vnciam vnam, ceræ quadrantem , adipis ſuilli antiqui & expurgati ſeſcuncem,adipis taurini,œſypi, ſingulorum quadrantem, reſinæ pinus ſiue piceæ quincuncem . liquefacito ac vtitor.Facit ad omnia maligna,ad gangrænas, fiſtulas, vulnera recentia,ambuſta,perfrigefacta, velut acopon laſſitudini eximendæ deſtinatum . eſt & peſſus mollitorius. conuenit etiam ad vteri vlcera, panos, parotidas. & vbi caua fuerint vlcera,maiori eius copia vtendum eſt : vbi verò propè cicatrix inducta fuerit,pauciore . aduerſatur huic pharmaco oleum:quare hoc vitabis . Maximè autem facit in his quibus plaga circa neruos aut muſculos eſt.

Heptapharmacum laxans,ſuppurans, incarnans,
Cap. XXII.

CEruſſæ beſſem, ſpumæ argenti trientem, ceræ, picis, colophoniæ , adipis taurini , thuris , ſingulorum ſextantem. liquabilia liquata cum aridis vnito , atque vſus tempore,medicamenti quidem ac ceræ, ſing. vnc.vnam, olei verò roſacei trientem accipito,ac vtitor . Quòd ſi laxandi vim intendere volueris, oleum, irinum aut ſicyonium,aut gleucinum ſit,& maiore copia, ſumatur.

Enneapharmacum, Hori Mendeſii,
Cap. XXIII.

HOc ſuppurat & laxat,præcipuè neruis per conſenſum affectis.Ex eodem fit & peſſus ſiue peſſarium ad ſedis affectiones commodum.Adipis anſerini,vitulini,butyri, medullæ ceruinæ , ceræ, terebinthinæ , olei roſacei, cicini,mellis,ſingulorum portiones æquas liquefacito,vnito,ac vtitor.

Emplaſtrum Philoſophi, Cap. XXIIII.

FAcit ad calcitratus,vulneráque tumida . rumpit, pus educit,cicatricem inducit. Hyoſcyami , perdicii, & ſideritidis folia recentia, æquis portionibus conterito, & panem ſiligineum tuſum ac cribratum, vnius herbæ portione adiicito,omnia ſimul cum axungia ſubigito , & ad emplaſtri formam redigito, & vtitor velut admirando.

Œſypi præparatio, Cap. XXV.

HVius quidem optimam præparationem in ſecundo libro deſcripſimus : ex lanis enim ſuccidis paratur. verùm vbi illud haberi non poteſt, accipe hoc quod ita parari ſolet: Meliloti trientem, cardamomi, hyſſopi herbæ, ſingulorum ſextantem , lanæ ſuccidæ ex alis ouium ſumptæ trientem,colophoniæ,ceræ, reſinæ pinus,ſingul. dextantem,olei dulcis libr.duas, aquæ ſextarios tres.melilotum,cardamomum,lanã,&hyſſopum, per triduũ aqua macerato,deinde ad tertias coquito,& excolato.Poſtea liquabilia liquato ac excolato , & ſuccum ac oleum admiſceto , & omnia ſimul ad ſucci coſumptionem ebullire ſinito.

Emplaſtrum Manus appellatum,
Cap. XXVI.

HOC emplaſtrum à quinque rerum ſpeciebus quas
recipit, Manus appellatur: Colophoniæ lib. quinque,
ceræ lib. quatuor, reſinæ pinus libr. tres, adipis taurini lib.
duas, butyri lib. vnam liquefacito, ac vtitor.

Emplaſtrum Brômium appellatum,
Cap. XXVII.

FŒnigræci, ſeminis lini, ſucci althææ, ſing. lib. vnam,
ſimul ad ſucci conſumptionem coquito. & colopho-
niæ, reſinæ pinus, ſing. quadrantem, ceræ ſeſcuncem, gal-
bani trientem, liquefacito, & admiſceto, ac vtitor. A-
liud optimum: Seminis lini, althææ, fœnigræci, ſing. tri-
entem, in duobus aquæ ſextariis macerato, & de expreſſo
ſucco ſumito lib. vnam, ceræ lib. vnam, reſinæ pinus, co-
lophoniæ, ſingularum ſeſcuncem, galbani ſextantem, o-
popanacis vnc. I. præpara, & vtere.

Emplaſtrum ex ouis, Cap. XXVIII.

SPumæ argenti, ceruſſæ, ſingularum trientem, cadmiæ
ſextantem, ceræ libram vnam, roſacei libras duas, ouo-
rum candida decem, metallica cum aqua ac vino terito,
deinde cum ouorum candidis ſubigito, & liquabilibus li
quatis admiſceto, vnito, ac vtitor.

Parhygrum Galeni, Cap. XXIX.

SPumæ argenti, ceruſſæ, ſingul. libr. vnam, olei puriſſi-
mi, aquæ, ſingul. libr. duas. Ego verò, inquit, ſæpe olei
quidem lib. vnam, adipis verò anſerini ſeſcuncem admi
ſceo, aut ſi is deſit, gallinacei, aut hoc quoque deficiente,
ſuillum recentem accipio. Omnia ſimul ad prunas fumũ
non edentes citra ſolidam compagem coquuntur, & in
cocturæ fine aliquando etiam amyli ſeſcuncem adiicio.
Si itaque adipem receperit hoc medicamentum, maio-
rem mitigandi vim acquirit, & dolores ex vulnere inflam
mato obortos ſedat. Sed ad cicatricem inducendam inu-
tile eſt. at verò aquam addere frigiditatem, ſatis conſtat.

Emplaſtrum ex ouis, Oribaſii,
Cap. XXX.

CEræ vnc. I. ſpumæ argenti, ceruſſæ, amyli, ſing. ſextan
tem, oua numero IIII. roſacei lib. vnam, oua in præpa
ratione poſtremùm addantur.

Parhygrum Oribaſii, Cap. XXXI.

FAcit hoc ad ſpontanea vlcera in corporibus delicatis.
Adipis ſuilli recentis deuncem, ceræ ſeſcuncem, ce-
ruſſæ, ſpumæ argenti, ſing. vnc. quindecim. liquida cum
aridis committito. facit & ad vlcera ſerpentia. & cum ro-
ſaceo dilutum vuluarum ac ſedis affectionibus medetur,
& malignas faciei puſtulas curat.

Emplaſtrum roſaceum inſcriptum,
Cap. XXXII.

HOc mammarum duritias diſcutit, & eſt ad ſedis affe-
ctiones efficaciſſimum, ſi cum roſaceo aut myrteo
oleo diluatur: Spumæ argenti, ceruſſæ, adipis ſuilli recen
tis, ſingul. ſeſcuncem, olei veteris ſeſquilibram, myrrhæ
drach. IIII. ouorum crudorum vitellos duos. Reliquis ad
bonam compagem coctis ac frigefactis, oua cum vino
albo trita admiſceto, & vtitor hoc medicamento aliquan
do ſyncero, aliquando diluto.

Emplaſtrum phycotyche appellatum,
Cap. XXXIII.

AD omnia vlcera & præcipuè in ſede commodum eſt
hoc emplaſtrum: Croci vnc. vnam, ceruſſæ, ſpumæ
argenti, medullæ ceruinæ, adipis anſerini, ceræ, ſingulo-
rum ſeſcuncem, roſacei vncias trigintaſex, ouorum candi
da triginta, vini quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum Sphærion appellatum,
Cap. XXXIIII.

HOC irrigationis vicem ſupplet. facit ad deſquamata,
excoriata, intertrigines, ambuſta, ad flagellatos, ad ti-
bias colliſas: Spumæ argenti, ceruſſæ, calcis viuæ, ſingu-
larum quadrantem, ceræ ſeſquiunciam, nitri vnc. vnam,
olei roſacei vnc. vnam. aridis minutiſſimè tritis liquida
admiſceto, & ſphæria, *hoc eſt pilulas* formato. Vſu verò
expetente olei ſeſcuncem, roſacei quadrantem, ceræ ſex-
tantem, ad prunas liquefacito, & medicamenti ſextãtem
adiicito, ſpathuláque agitato, & vbi frigefactum fuerit

A medicamentum, cum aquæ dodrante contundito.

Emplaſtrum pentatheton, Cap. XXXV.

CEræ, picis, colophoniæ, adipis taurini, calcis viuæ, æ-
quales portiones. liquabilia liquato, & calcem adiici-
to. Vſus autem tempore olei ſeſcuncem, ceræ ſextantem,
olei ſicyonii quadrantem, liquefacito velut proximè di-
ctum eſt, & medicamenti ſextantem adiicito. Facit ad vi-
bices flagellorum, ad cutem excoriatam, & ad colliſa, ac
cætera huiuſmodi.

Emplaſtrum ex ochra, Cap. XXXVI.

B EAſdem cum prædictis vires habet etiam hoc: Ochræ
libras duas, cretæ, ceræ, ſingul. lib. vnam, colophoniæ,
picis, reſinæ pinus, ſing. lib. vnam, ſpumæ argenti, terebin
thinæ, ſing. beſſem, olei lib. duas, arida cum vino terito,
& liquabilia liquata admiſceto, & in maſſas efformato. v-
ſu verò poſtulante, ceræ lib. vnam, olei veteris lib. tres, li-
quefacito & excolato, & medicamẽti lib. vnam admiſce-
to, & vino adſtillato contundito.

Emplaſtrum telamonium, Cap. XXXVII.

HOC carbunculis medetur. dilutum ſinus ſiccat, & ci
C catricem inducit: Spumæ argenti, calcis viuæ, ceræ,
reſinæ pinus, ſingularum dodrantem, ceruſſæ vncias vi-
gintiquinque, olei ſeſquilibram. Spumam argenti cum
oleo ad compagem coquito: deinde ceram ac reſinam
adiicito. poſtea calcem & ceruſſam minutiſſimè trita ad-
miſceto, ac vtitor. Et ad carbunculos quidem linteo indu
ctum imponitur: ad reliqua verò, roſaceo aut myrteo oleo
ad ſtrigmentitiam compagem dilutum adhibetur.

Pilarium ex recremento argenti,
Cap. XXXVIII.

D REcrementi argenti ſeſcuncem, ceræ, adipis taurini,
ſing. quincuncem, colophoniæ trientem, picis, olei,
ſing. ſextantem. argenti recrementum vino aut fœnigræ
ci ſucco teritur. Quòd ſi non poſſit haberi argenti recre-
mentum, plumbaginem pro eo accipimus. facit ad de-
ſquamata ac excoriata, & his ſimilia.

Emplaſtrum ex pompholyge,
Cap. XXXIX.

HOC longo vſu conſtat eunuchorum, mulierum, pue
rorum, ac aliorum mollium corporum vlceribus cõ-
E uenire, ad cicatricem citra dolorem inducendam, & ad
cancerata vlcera tutò adhibetur: Ceruſſæ, ſpumæ argenti,
pompholygis, ſing. ſextantem, cadmiæ trientem, medul-
læ ceruinæ quadrãtem, ceræ, olei roſacei, ſing. lib. vnam,
olei myrtei ſeſcuncem. Metallica trita ac cribrata, & cum
vino ſubacta, liquabilibus liquatis admiſceto, ac vtitor.
Aliud Archigenis & Oribaſii: Pompholygis, ceruſ-
ſæ, ſpumæ argenti, ſing. vnc. I. ladani ſextantem, acaciæ
trientem, ceræ quadrantem, olei myrtei beſſem, ouorum
aſſatorum vitellos IX. vini quod ſatis eſt. Aliud Oribaſii.
F Spumæ argẽti, ceruſſæ, ſing. ſextãtem, pompholygis vnc.
I. croci vnc. I. ceræ vnc. I. adipis anſerini quadrantem, o-
uorum aſſatorum vitellos IIII. roſacei vini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum rutaceum, Cap. XL.

HOC ad fiſtulas ſcabras facit: Cadmiæ, ſpumæ argen
ti, recrementi argẽti, ſulphuris viui, ſing. ſextãtem,
aluminis ſciſſi, rutæ viridis, ſing. vnc. I. ceræ beſſem, olei
myrtei lib. II. vini quantum ſatis eſt.

Ceratum è perdicio, Cap. XLI.

FAcit ad ſinus: Foliorum perdicii lib. II. ceræ, colopho
G niæ, olei, ſing. lib. I. Herbam exactiſſimè terito, & li-
quida admiſceto, & in mortario vnito. Hoc in aliqui-
bus ob nimiam vim repellendi, vicinos locos inflammat,
& materiam eò colligit. quod vbi contigerit, ad locum
quidem inflammatum, idem medicamentum imponi-
to: verùm ad ſinus oſculum emplaſtrum, è lolio, aut quod
Venus inſcribitur, aut quoddam attractorium adhibeto.

Ceratum è ſucco betæ, Cap. XLII.

FAcit ad vulnera inflammata, ad achoras capitis vlcu-
ſcula, & ad ambuſta: Ceræ, libram vnam, olei ſeſqui-
H libram, liquato ac excolato, & ab igne ablatis, betæ ſuc-
cum quantum imbibere poſſunt affundito, & in morta-
rio ſubigito. præſtat autem paulatim ſuccum cerato in-
ſtillare. Aliud è ſucco plantaginis, ad inflammationes
& ſinus: Ceræ libram vnam, olei libras duas, S. ſucci plan-

A taginis quantum ſatis eſt. Ceratum liquefactum & in frigidam aquam diffuſum, aqua ſæpe permutata probè lauatur,& poſtea in mortario piſtillo tunditur, ac ſubinde plantaginis ſuccus paulatim inſtillatur,quantum eis imbibi poteſt. Ceratum myrteum. Ad oculorum inflammationem, & cicatricem inducendam, ad intertrigines ac ſcabioſas affectiones commodum: Ceræ libram vnam,olei myrtei libras duas,plumbi vſti ſeſcuncem, ceruſſæ,ſpumæ argenti,ſyrici, ſingulorum vnc.vnam,vini quantum ſatis eſt ad conterendum. Melinum cicatrices inducens: B Chalcitidis crudæ ſeſcuncem, cadmiæ quadrantem, ceræ lib. I. olei myrtei libr. I. vini quod ſatis eſt.

Ceratum ex ſandyce, Homo appellatum, Cap. XLIII.

HOC vlcera diuturna ac maligna,& in tibiis oborta, ſolum per ſe adhibitum ad cicatricem perducit: Sandycis lib.I. olei dulcis lib.II. coquito donec non amplius inquinent,& vtere confidenter.

Emplaſtrum ex alliis, Cap. XLIIII.

C HOC vim attractoriam habet. facit ad omnem duritiam,abſceſſus,furunculos,ſtrumas,inguinum tumores,fiſtulas, impetigines humidas, mammas induratas: Ceræ lib.II. colophoniæ ſeſcuncem, medullæ ceruinæ tantundem,nitri albi beſſem,allia viginti, olei libras quatuor. Allia depurgata in oleo coquito donec torrefiãt. deinde ad oleum excolatum liquabilia adiicito,& poſtea nitrum tritum adiicito,ac vtitor. Nos verò ita præparamus: Ceræ,colophoniæ,olei, ſingulorum quincuncem, nitri ſeſcuncem,medullæ ceruinæ ſextãtem,alliorum nucleos triginta,præpara,& vtere,præſertim ad fiſtulas: D humorem enim attrahit, quem quotidie crebrò detergere oportet. Hoc ſolum citra alterius opem extrahit,incarnat, & cicatricem inducit. Aliud Oribaſii, ad puſtulas,intertrigines,ambuſta ab igne, perniones non exulceratos, ad bullas nondum apertas, ad cutis tibiarum excoriationem,ad vlcera antiqua & proſerpentia ſub cute. Recrementi plumbi trientem aut quadrantem ad ceratum admiſceto quod habet ceræ beſſem aut dextantem, adipis ſuilli recentis, olei myrtei, ſing. ſextantem aut quadrantem. Quòd ſi cicatrix inducenda eſt,abſque adipe præpa- E retur.

Emplaſtrum è ſquilla, Aſclepiadæ, Cap. XLV.

HOC ad fiſtulas,ſinus,nomas & putredines facit. Vlcerum eminentias contrahit, ad fiſtulas anguſta oſcula habentes collyrium ex eo formatum inditur. Si verò lata ac ampla fuerint oſcula,roſaceo dilutum adhibetur,eloto prius ſinu ſiue fiſtula cum poſca aut vino mulſo iniectum, F locúſque emplaſtro munitur ac deligatur: hoc enim modo incarnat,ac replet fiſtuloſa capitis vlcera. Cõuenit & nomis,ſi membrana non fuerit denudata. Idem ſyncerum ad capitis fracturas adhibetur, & ad anheloſos ac orthopnoicos amplis ſpleniis inductum pectori imponitur: conuenitque omnino vbi ad ſuperficiem materias attrahere volumus. Squillæ repurgatæ quincũcem,ſquamæ æris,iridis,ſing.quadrantem,myrrhæ drach. octodecim, ammoniaci thymiamatis drach. duodecim, galbani,picis liquidæ,ſtyracis,æruginis,reſinæ pinus ſiccæ, ariſtolochiæ,ſing.ſeſcuncem,ceræ vnc.viginti, terebinthinæ trientem,olei veteris lib.duas, aceti acerrimi ſextarios nouem,aut quod ſatis eſt. Squillã ad ſolem æſtiuum tundito,& acetum paulatim inſtillato,quantum ſatis ad exactè terendam. In alio autem mortario ſquamam æris & æruginem cum aceto diutiſſimè terito, & arida trita ac cribrata adiicito. Poſtea ammoniacum,ſtyracem, myrrham, galbanum addito, & inſtillato aceto ſimul probè conterito,deinde liquabilia liquefacta, iride ac ariſtolochia inſperſis frigefacito,& ad reliqua admiſceto,ſubigito ac vtitor: ad fiſtulas quidem & oſſa corrupta,collyria ex eo formata indens: verùm ad vlcera repurganda ſumito,medicamenti trientem, ceræ ſextantem, roſacei quadrantem, & pro repurgationis ratione aliquid de medicamento detrahito, & cerato adiicito donec cicatrix inducatur,ita vt poſtremùm quum iam abſoluenda eſt cicatrix, medicamenti vnc. vnam, olei roſacei aut myrtei dodrantem,& ceræ trientem commiſceas.

Emplaſtrum è pompholyge, Heræ Cappadocis, Cap. XLVI.

HOC ad ſedandos dolores ac inflammationes facit, præcipuè ad vlcera maligna ac cancerata, antiquáque ac cicatricem non recipientia. facit & ad ambuſta ab igne. roſaceo aut myrteo oleo dilutum, cicatricem inducit: & butyro dilutum, incarnat. at cum roſaceo,ad omnes ſedis affectiones cõmodum eſt. Cadmiæ botryitidis lotæ drach. octo, pompholygis lotæ drach.ſeptem, plumbi vſti & loti drach. nouem, thuris drach. quatuor, ceruſſæ lotæ drach.nouem, ſpumæ argenti lotæ drach.octo, ceræ albæ drach.centum, terebinthinæ Chiæ drach. ſeptem,olei myrtei drach.centum ſeptuaginta. Arida trita & cribrata, in mortario plumbeo cum piſtillo plũbeo, cum vini ſextariis quatuor terito. cæterùm in vino hoc, infrà ſcripta polentæ modo contuſa, per diem ac noctem præ maduiſſe oportet: Iridis,meliloti,ariſtolochiæ,capitulorum papaueris,ſeminis hyoſcyami albi, ſing. drach.octo.cum hoc itaque vino excolato, metallica ſicut diximus ſunt conterenda vſque ad mellis compagem, & deinde oleum myrteum adiiciendũ, quò illitionis ſpiſſitudo fiat. Poſtea verò omnia in ollam nouam coniecta lento igne ad emplaſtri formam, & terebinthina adiecta, medicamentum ab igne tollito, ac frigefacito, ſubigito, & vtitor.

Emplaſtrum nigrum, Eſſentia appellatum, Cap. XLVII.

FAcit hoc ad duritias,ad articulos,& coſtas fractas,ganglia,ſtrumas,& tumores diſſoluit. Tibiarum vlcera,chironia,& fiſtulas curat. facit ad morſus ferarum. Aquæ inter cutem molem delet. Clauos ſanat, aculeos extrahit. Splenicis,podagricis, hepaticis prodeſt: Spumæ argenti, ceruſſæ,æruginis raſæ,ſing.quadrantem, ſquamæ æris ſextantem,thuris maſculi ſextantem & ſemunciam, bituminis Iudaici beſſem, terebinthinæ quadrantem, ceræ flauæ,picis aridæ,ſing.lib.III. olei antiqui lib.I. lapidis gagatæ,lapidis aſii,aluminis ſciſſi,magnetis viui, myrobalanorum,ſing. quadrantem. ſpumam argenti, ceruſſam, ſquamam,æruginem,bitumen,& thus, omniáque arida tũdito,& in mortario aceto paulatim inſtillato,ac ad ſtrigmentitiam ſpiſſitudinem terito. deinde ceram, picem, oleum,ac reliqua liquabilia liquata admiſceto, vnito, ac vtitor.

INDEX EORVM QVÆ IN QVARTO SERMONE Tetrabibli quartæ Aetii habentur.

De vteri situ, magnitudine, ac forma, Cap. I.
Quæ intra prægnantis vterũ nascuntur, Cap. II.
De secundæ generatione, Cap. III.
Menstruæ mulierum purgationis ratio, Cap. IIII.
Notæ futuræ virginum purgationis, Cap. V.
Quando semen appareat, & conceptus tempus adueniat, Cap. VI.
Fœcundarum mulierum dignotio, Cap. VII.
Quomodo cognoscantur quæ conceperunt, Cap. VIII.
Notæ fœtus masculi ac fœminæ, Cap. IX.
De pica, Cap. X.
De tumoribus pedum in prægnãtibus, Cap. XI.
Cura prægnantibus adhibenda, Cap. XII.
Notæ partus secundum naturã futuri, Cap. XIII.
Parientibus facienda, Cap. XIIII.
Cura circa ægrè parientes adhibẽda. Cap. XV.
Quomodo opẽ ferre oportet iis quæ non tutò cõcipiunt, Cap. XVI.
Pessi sterilitatem inducentes, Cap. XVII.
Fœtum corrumpentia, Cap. XVIII.
Signa futurum abortum præcedentia, Cap. XIX.
Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur, Cap. XX.
De iis quæ bimestres aut trimestres fœtus abortiunt, Cap. XXI.
Pariendi difficultatis causæ Cap. XXII.
De fœtus extractione ac exectione, Cap. XXIII.
De secundæ eductione, Cap. XXIIII.
Cura post fœtus exectionem, Cap. XXV.
Causæ sterilitatis, itémque curatio in viro ac muliere. Notæ item conceptionis, Cap. XXVI.
Frigidioris vteri signa, ac curatio, Cap. XXVII.
Calidioris vteri signa, ac curatio, Cap. XXVIII.
Humidioris vteri curatio, Cap. XXIX.
Siccioris curatio, Cap. XXX.
Diuersarũ affectionum ob quas mulieres non concipiũt curatio, Cap. XXXI.
Potiones, pessi, & suffitus ad conceptionem, Cap. XXXII.
De lactis defectu, Cap. XXXIII.
Ne lac in mammis coeat in grumos, Cap. XXXIIII.
De coagulato in mammis lacte, & iisdem turgentibus ob lactis redundantiam, Cap. XXXV.
De vitiato lacte mammas lædente, Cap. XXXVI.
Ad mammas inflammatas, Cap. XXXVII.
Ad induratas mammarum inflammationes, Cap. XXXVIII.
De mammarum abscessu, Cap. XXXIX.
De mammarum fistulis, Cap. XL.
De mammarum nomis, Cap. XLI.
De exedentibus mãmarum vlceribus, Cap. XLII.
De cancris mammarum, Cap. XLIII.
Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles, Cap. XLIIII.
Cancri chirurgia, Cap. XLV.
Cancri curatio post amputationem & inustionem, Cap. XLVI.
Cancrorum curatio citra chirurgiam, Cap. XLVII.
Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.
Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.
De mammis induratis, Cap. L.
De menstruis suppressis, Cap. LI.
Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.
Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur, Cap. LIII.
Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio, Cap. LIIII.
Pessi menses educentes, Cap. LV.
Curatio earum quæ præ pinguedine non concipiunt, Cap. LVI.
Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.
Curatio earum quæ ob maciem non purgantur, Cap. LVIII.
Curatio earum quæ ob vitiosos humores non purgãtur, Cap. LIX.
Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.
Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.
Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.
De mensium stillicidio, Cap. LXIII.
De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.
De fluxu muliebri, Cap. LXV.
Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.
Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.
De vteri strangulatione, Cap. LXVIII.
Pessi ad vteri strangulationem idonei, Cap. LXIX.
Vnctiones ad vteri suffocationem, Cap. LXX.
Varia auxilia ad vteri strangulationẽ, Cap. LXXI.
De seminis fluxu, Cap. LXXII.
De vteri debilitate, Cap. LXXIII.
De furore vterino, Cap. LXXIIII.
De vteri resolutione, Cap. LXXV.
De vteri prolapsu, Cap. LXXVI.
De reclinatione, auersione, ac recursu vteri, Cap. LXXVII.
De vteri inflammatione, Cap. LXXVIII.
De vteri hydrope, Cap. LXXIX.
De mola vteri, Cap. LXXX.
De tumore vteri laxo, Cap. LXXXI.
De satyriasi, Cap. LXXXII.
De vteri inflammatione, Cap. LXXXIII.
De vtero in scirrhi tumorẽ indurato, Cap. LXXXIIII.
De vteri abscessu, Cap. LXXXV.
Abscessus oris chirurgia, Cap. LXXXVI.
Abscessus vteri inter intestina & peritonæon membranã rupti curatio, Cap. LXXXVII.
De vteri exulceratione, Cap. LXXXVIII.
Vlcerum vteri carbunculosorum curatio, Cap. LXXXIX.
Ad sordida vteri vlcera, Cap. XC.
Ad humorem à muliebri pudendo profluentem, Cap. XCI.
Ad vteri nomas, Cap. XCII.
Quæ ad cicatricem ducunt, Cap. XCIII.
De cancris vteri, Cap. XCIIII.
De vteri obturatione, Cap. XCV.
De vtero non perforato, Cap. XCVI.
De hæmorrhoidibus vteri, Cap. XCVII.
De calculo vteri, Cap. XCVIII.
De calculo vesicæ muliebris, Cap. XCIX.
De hernia aquosa mulierum, Cap. C.
De hernia inguinis mulierum, Cap. CI.
De hernia varicosa, Cap. CII.
De nymphæ sectione, Cap. CIII.
De cauda, Cap. CIIII.
De thymis, & verrucis tum aliis, tum formicariis vteri, Cap. CV.
De condylomatis, Cap. CVI.
De rimis ac fissuris vteri, Cap. CVII.
De tuberculis vteri miliaceis, Cap. CVIII.
De scabris vteri pustulis, Cap. CIX.
De alarum pudendi muliebris abscessu, Cap. CX.
Ad vmbilicum prolapsum Cap. CXI.
Ad rugas ventris, rimásque ac nigredines à partu exortas, Cap. CXII.
Præparationes vnguentorum siccorum, moschatorum. Item conditorum, & œnanthiariorum ac suffumigio-

rum variorum, Cap.cxiii.
Olei salca præparatio pretiosa, Cap.cxiiii.
Olei siue vnguenti foliati, ac spicati præparatio, Cap.cxv.
Œnanthariorum præparationes, Cap.cxvi.
Absinthati siue rhodabsinthati præparatio salubris, Cap.cxvii.

Conditi purgatorii præparatio, Cap.cxviii.
Rhodomeli præparatio, Cap.cxix.
Mustati præparatio, Cap.cxx.
Gari præparatio pro abstemiis, Cap.cxxi.
Suffumigii moschati præparatio, Cap.cxxii.
Myrrhatio ad cadaueris conseruationem, Cap.cxxiii.

AETII MEDICI GRAECI CONTRACTAE MEDIcinæ, Tetrabibli, siue quaternionis quarti Sermo quartus.

De conceptus ac partus ratione, & de affectionibus muliebribus, vteri præsertim & mammarum. Item de vnguentorum pretiosorum, & potionum ac suffimigiorum præparatione.

De vteri situ, magnitudine, ac forma, Cap. I.

VTERVS *Græcis* Metra, *hoc est matrix* appellatur, quòd ex ipso omnia animantia, velut à matre oriantur. Vocatur eisdem hystera, quòd posterior situ sit omnibus visceribus. Situs est enim vterus intra peritonæon membranam aluum & intestina omnia circumcirca amplectentem, inter vesicam ac rectum intestinum. Atque huic quidem ferme toti incũbit: vesicam verò iuxta vmbilicum, vbi fundum habet, vtplurimùm supereminet. Iuxta partem autem ad pudendum tendentem ipsa vesica vterum excedit collo. Magnitudo eius non in omnibus eadem est. multo enim minor est vterus eius quæ prægnans non est: maior autem prægnantis. eius verò quæ nunquam prægnans fuit, longè adhuc minor vterus existit. & iuxta ætatem minimus est iis quæ ad venerem experiẽdam tempus nondum attigerunt. nam & aliàs semper minor est iis quæ venere non vtuntur. Longitudo itaque in moderatè se habentibus mulieribus, à fundo circa vmbilicum, vsque ad pudendum, est plerunque vndecim digitorum. latitudine verò ad vtrunque latus per cornua sua extenditur. Quantum verò ad figuram attinet, totum quidem reliquum corpus, & maximè fundum, vesicæ simile est. In quãtum verò exortus papillares ad lumbos nutantes habet ab vtroque fundi latere productos, vesicæ similis non est. appellantur autem hi exortus cornua, & primùm sursum vergunt, postea deorsum tendunt, & paulatim angustiores fiunt, vt postremæ partes venis similes sint. Hæ itaque angustæ cornuum partes, sinuosis flexibus ad testes inferuntur, qui à lateribus vteri siti sunt, singuli ab vtraque fundi parte prope cornua: & per hos sinuosos cornuum flexus in congressu viri vterus semen à testibus attrahit. Sunt autem testes mulierum parui, neque sicut in viris rotundi & oblongi, ac tenera carne præditi, sed lati ac glandulosi & pelliculosi. Appendet porrò vterus vesicæ & intestino recto, per fibrosa quædam interstitia. Appendet & ossi sacro, per robusta quædam ligamenta neruosa ac musculosa. Sunt & ligamenta ac appendices quæ in ipsum vterum inseruntur, partim quidem texentia & perplicantia ipsum vteri corpus, quorum non exigua pars sunt nerui à spinali medulla orientes: partim verò incrementi ac nutrimenti ipsius vteri, itémque fœtus gratia facta, velut sunt arteriæ & venæ. A vena enim caua quæ per spinam à gibba hepatis parte fertur, & ab arteria magna quæ illi incumbens simul defertur, duæ venæ & duæ arteriæ exoriuntur, vtrinque sanè vena & arteria: atque hæc quatuor vasa ad vterum delata, antequam in ipsum inseruntur, ramulos ad testes extendunt, & postea in ipsum vteri corpus deferuntur, ipsúmque intertexunt, & per ea mẽstruus sanguis in vterum deriuatur. Sunt autem & aliæ venæ ac arteriæ vtrinque vtero insertæ, partim ad testes, partim ad ceruicem tendentes. At verò ipsum vteri corpus ex duabus tunicis constat, & externa quidem neruosior est, interna verò venosior. & externa quidem simplex & vna est: interna verò duplex, vt si excoriare volueris, duo tibi vteri esse videantur, sub vna & eadem tunica siti. Cæte-

A rùm collum vteri musculosum, ex dura ac cartilaginosa carne factum est, & semper durius seipso euadit, & progressu temporis cartilaginosum, adeò vt quæ sæpius pepererunt, aut iam aniculæ sunt, his multùm durum ac cartilaginosum collum sit, vt gutturi summo simile existat. Est & in collo vteri foramen, per quod & menses deferuntur, & mulier masculi semen suscipit, exitq; per ipsum etiã fœtus: incredibile enim dictu est quantum hîc meatus pro tempore amplitudinem euariat. Nam reliquo tempore toto specilli extremam, aut paulo crassius quiddam
B suscipit: prægnãte verò muliere ita clauditur, vt nihil suscipere possit. At vbi fœtus ab vtero exoluitur, dolores partus ipsum quamplurimùm extendunt, & quod mirum auditu est, animal totum per ipsum transit. Finit autem collum ac desinit in muliebrem sinum siue pudendum. Longitudo porrò pudendi in mulieribus ætate perfectis, sex ferè digitorum mensura est. in partu tamen & concubitu breuius efficitur, collo nimirum vteri se extendẽte. Est & puellari ætate pudendum delicatius ac mollius: in aniculis verò & iis quæ sæpius pepererunt callosius euadit, & cartilagini simile: ex crebro enim congressus attritu, & partium exeuntium collisione callescit. Sed & men-
C sium delatione indurescit, nõ aliter quàm ob plurimum & acrem humorem influentem vlcera callosa ac fistulosa fiunt. At verò imminente mensium tempore, vterus crassescit ac intumescit, aliàs tenuior ac contractior existens. Crassior item est in iis quæ sæpius pepererunt: tenuior autem in iis quæ nondum prægnantes fuerunt. Idem etiã primis à conceptu diebus crassescit: vbi verò fœtus adoleuit, ac iam pariendi tempus adest, tenuissimus euadit.
D Attenuatur autem velut vesicæ flatu repletæ solent, crassitudine in longitudinem abeunte. Atque hactenus de situ, figura, ac magnitudine vteri dictum sit.

Quæ intra prægnantis vterum nascuntur, Cap. II.

IMprægnationis tempore primùm secunda vtero adnascens, & totum fœtum ambiens generatur: deinde aliæ duæ pelliculæ, altera farciminalis à farciminis similitudine appellata, eminentibus fœtus partibus duplicata in-
E cumbens: altera agnina à teneritudine vocata, quæ totum fœtum ambit ac complectitur.

De secundæ generatione, Cap. III.

SEcunda hoc modo generatur: Singula venarum ac arteriarum oscula, quæ intra vterum perueniunt, in extremitatibus suis nodosas quasdam eminentias hæmorrhoidibus ani similes habent, quas aliqui cotyledonas, *hoc est acetabula* appellant. Atque hæ in mulieribus sunt minores, quàm quæ in vaccis, capris, ac ceruis, atque aliis talibus animalibus reperiuntur. Sed & in brutis flaccidiores ac
F mucosiores sunt, figura cotyledoni herbæ, *id est, umbilico Veneris* similes. Tales igitur eminentiæ in vteri sinu vbi mulier conceptura est, aperiuntur. Contingit autem hoc tempus, incipientibus fluere menstruis purgationibus, aut desinentibus. Et quanquam etiam reliquo toto purgationis tempore apertæ sint, tamen non concipit mulier. non enim potest semen in vtero manere, quum influentis sanguinis multitudine eluatur. Quando verò cessans

cessant menses,& quum incipiunt,aperta sunt vasa,& purgatio lunaris neque multa, neque coaceruatim effunditur,vt semen ob vteri asperitatem facilè adhæreat, & ab allabentis sanguinis paucitate abundè alatur. Priusquam enim fluere cœperint menses, mulier non conceperit, quòd & semen careat alimento, & vnde adhærere possit non habeat: læuis enim tunc vterus est ob vasorum conclusionem, vt inde semen tãquam color à læui pariete elabatur. Nam qui parietes illituri sunt, eos primùm exasperant,deinde colores inducunt.Proinde semen viri iniectum,& in vtero detentum, acetabulis dextri vel sinistri sinus impingitur, contrahitque seipsum vterus,ac semen vndique complectitur. Secundæ itaque generatio ab osculis in vterum apertis initium sumit, ita vt ab vnoquoque osculo vas generetur, ab osculo arteriæ,arteria:à venæ osculo,vena.atque hæc vasa distinguit ac connectit membrana: & hoc modo secunda generatur. At verò hæc vasa per secundam dispersa rursus inter se coeunt,& in duos veluti stipites desinunt, bināsque venas ac binas arterias perficiunt, quæ ad ipsum fœtum se ingerunt circa vmbilicum. Nihil enim aliud est vmbilicus quàm quatuor hæc vasa,in medio sui vragum, *hoc est lotii ductorem* appellatum habentia. Hic verò est principium pelliculæ farciminalis,perforatúsque est ad fundum vesicæ ipsius fœtus,vt per ipsum lotium fœtus excernatur, & in pellicula farciminali colligatur. Tum verò ex duabus venis vna tantùm efficitur, quæ per vmbilicum delata,simæ parti hepatis ipsius fœtus inseritur, venáque caua appellatur. & per hanc ad fœtus alimentum sanguis ab vtero deriuatur. Postquam enim hepar ipsius fœtus sanguinem allatum suscepit, in omnes corporis partes distribuit. Similiter etiam duæ arteriæ in vnam coalescunt,quæ circa vesicam firmatur, & magnæ arteriæ inseritur,quæ spinæ eiusdem fœtus adhæret. Et per hanc vitalis spiritus ex vteri arteriis ad fœtum distribuitur. Porrò partus tempore instante, quum magnus perfectúsque infans vterum vndiquaque distenderit, secunda pro infantis mole angusta efficitur,neque iam sanguis ab vtero allatus alimentum sufficiens exhibet. Quapropter concitatus infans exilit,& ambientes pelliculas dirumpit. atque ita arcana quadam ratione vteri ostium aperitur, ac fœtus progreditur. Et hæc quidem de fœtus generatione breuiter, & quàm lucidissimè id fieri potuit explicauimus. At si quis diligentius speculari hæc voluerit,capram aut vaccam, vel ceruam dissecare poterit,ossa pubis remouendo, & cutem aptè resecando: & vteri cum vicinis partibus vnionem apertè videbit.

Menstruæ mulierum purgationis ratio, Cap. IIII.

Circa quartumdecimum annum menses in fœminis apparere incipiunt, quo tempore & pubescunt, & mammæ ipsis intumescunt. Non tamen omnibus eodem tempore, eadémque mensura, & per totidem dies prodeunt. sed plerisque plus minus duarum heminarum mensura,quatuor dierum spatio,interpositis vigintiduobus diebus,aut summum triginta, singulis mensibus deferuntur. nec ante tricesimumquintum,nec serius quàm quinquagesimo anno desinunt. rarissimè enim ad sexagesimum annum menstruæ purgationes perueniunt. Citissimè verò in pinguibus corporibus deficiunt. Cæterùm sanguinis qui profluit copia,paulatim vsque ad ætatis vigorem augescit. deinde aliquandiu æqualitatem seruans,paululum penitus crescit aut minuitur. at vbi ad finem tendit,paulatim rursus minuitur, donec in totum desinat. Vt autem ordinem seruent aut excedant, & vt multitudine vel paucitate delinquant,in ætate situm est, ac anni tempore,itémque victus ratione, & peculiaribus mulierum studiis. Huc faciunt & ciborum qualitates, & morbi accedentes.

Notæ futuræ virginum purgationis, Cap. V.

Virginibus futuram purgationem præsagiunt mammarum pruritus,lumborum,pectinis, & capitis dolor, bilis aut pituitæ vomitus. Quum hæc circa deci-
A mumquartum annum apparuerint,medicum coniectare oportet quomodo purgationem maturet, & per leuiores decoctiones sanguinis delationem adiuuet.

Quando semen appareat,& conceptus tempus adueniat, Cap. VI.

Semen quoque circa decimumquartum annum, & plerisque in ipso pubertatis tempore apparet. verùm ad generationem aptum efficitur anno plerunque decimooctauo aut vicesimo. Et statim sanè vbi semen compareurit,coeundi desiderio flagrare incipiunt.

B

Fœcundarum mulierum dignotio, Sorani, Cap. VII.

A Decimoquinto ætatis anno,ferè vsque ad quadragesimum, mulieres ad concipiendum idoneæ sunt, quæ neque viragines, neque corporis habitu denso aut duro prædıtæ sunt, neque contrà humecto ac languido, neque alui fluxione assidua laborant: sed & recta ratione ac læta mente funguntur,& lumbos habent latos,& ventrem amplum, & quibus menses non impediuntur, & quæ vteri affectionibus nõ infestãtur. Cæterùm con-
C ceptura sit an nõ,mulier,hoc modo deprehẽdi aiunt:Infernas partes vestimentis contectas resina suffiunt, ita vt intra pudendum vapor recipiatur: & si quidem odor per corpus ad os & nares transeat,fœcunditatis signum iudicant:sin minus,sterilitatis. Allia item decorticata, & lanæ inuoluta, mulier dormiendi tempore sibiipsi velut pessum siue tali formam subdat. & ex odore an ad os peruenerit aut non, fœcunditatem aut sterilitatẽ iudicet.

Quomodo cognoscantur quæ conceperunt, Cap. VIII.

D Mulierem concepisse argumento primùm est, si ab obstetrice interrogata respondeat se post concubitum,viri semen non effudisse, & in ipso coitus opere horrorem quendam percepisse, & moderato dolore circa pudendum ac vmbilicum vexari. & ad hæc si pudendi sinus & os, arida sint: & vteri osculum non durum, nec inflammatum,sed interius ac exterius occlusum fuerit & aliquantulum sursum progressum. Et si veneris appetentia languerit, & menses consueto tempore non apparuerint. Si venæ pectoris virere,& mammæ intumescere in-
E ceperint,& progressu temporis lac habuerint. si cauitates oculorum subpallidæ fiant. si nigræ maculæ in facie & aliquibus lentigines oriantur. si colli pars anterior calidior, ceruix verò frigidior appareat. si circa secundum mensem præter consuetudinem salsa aut acida appetat. Quibusdã etiã os nimio humore madescit, & ad agendũ torpor adest, & aspectus languidus ac planè effœminatus efficitur,&color ad albedinẽ ac pallorẽ mutatur,prægresso plerunque rubore,si fœminæ viriliores fuerint. Circa consueta item purgationis menstruæ tempora aggrauan-
F tur prægnantes,& mammæ intumescunt,lumbi difficulter mouentur, vesica rubens ac ignitum lotium cum dolore excernit, & suppressorum mensium calor sinum ac ceruicem vteri accendit.

Notæ fœtus masculi ac fœminæ, Cap. IX.

Hippocrates & alii quidam maris notam esse dixerũt, si prægnans sit bene colorata,& ad motum facilis,& si dextra mamma amplior,& præsertim papilla, sit. contrà verò pallidus color, sinistráque mamma ac papilla tu-
G midior,fœmellæ indicium est. Sed & in masculi conceptu dextræ partis vasa, venæ ac arteriæ magis intumescunt,præsertim sub lingua. at in fœmellæ cõceptu contrarium apparet. Aiunt etiam papillas in fœminæ conceptu deorsum nutare,in masculi verò,sursum tendere: sed & lac prægnantis aquæ instillatum, si fœtus fœmella sit, diuelli ac detrahi:si verò masculus, in superficie persistere. Certissimum verò miniméque fallax masculi fœtus signum est,si prægnans dextræ manus pulsum validiorẽ, velociorem,maiorémque ac duriorem habuerit: & vice
H versa, in fœmella.

De pica, Galeni, Cap. X.

Circa secundum mensem affectio quædam prægnantibus accidit,quæ à pica auicula nomen accepit. Aliis

LLLLll. i.

tamen ab hederæ ſimilitudine, quæ cittos *Græcis* vocatur, hanc affectionem cittam *Græcis* appellatam eſſe ſentiunt. nam ſicut illa variis plantis, prout occurrunt, ſe implicare ſolet: ita mulieres ex pica laborantes, varia edulia appetunt, atque ea contraria, quæ tum voluptatem tum inſuauitatem guſtanti exhibent. Accidit autem ferè circa quadrageſimum diem à conceptu. & eſt ſtomachi languor cū nauſea & auerſatione ciborum, bilis ac pituitæ vomitum inducens. conſequuntur aſſiduè expuitiones oris, ventris morſus, ac anxietates. Atque hæc omnia ob humoris, ſanguinei præſertim, redūdantiā fiunt. qui enim per vteri vaſa ſingulis menſibus excerni ſolebat, à fœtu ſuppreſſus, ſurſum vergit, & ſtomachum præcipuè, velut ſubtiliore ſenſu præditum infeſtat: pro varietate autem vitioſi humoris, varia ac peregrina edulia appetunt, quædam ſalſa, aliquæ acida, aliquæ terram, aut teſtas, aut extinctos carbones. & ſæpe vſque ad quartum menſem hæc affectio durat. In principio enim modicus ſanguis ad fœtus alimoniam diſtribuitur. poſtea verò creſcente fœtu plus alimenti attrahitur. Itaque tum demum vitioſo humore partim per vomitum euacuato, partim ad vterum alendi fœtus gratia delato, relata accidentia remittunt. In quibus igitur multus ſanguis collectus videtur, his modicus cibus competit, & exercitia mulieribus conuenientia, quæ redundantem diſcutere poſſunt. proſunt & fatigationes ac peregrinationes. Quæ verò citra laborem viuere conſueuerunt, hæ prægnantes ægrè ferunt repentinos aut laborioſiores motus. Quarum verò ſtomachus ab acri acidóve aut ſalſo humore mordetur, hæ ad excitandum vomitum tepidam aquam commodè bibent, vt humor affligens reuomatur. Abſtineant autem à dulcibus obſoniis. & vinum fuluum, odoratum, antiquum, & ſubadſtringens bibant. Sit autem potus moderatus, ne alimenta ventriculo innatent. confert etiam ante cibum oliuas muria conditas cum pane molli exhibere. aut quinque vel ſeptem amygdalas amaras. aut polentam ſucco cotoneorum aut Punicorum malorum reſperſam. aut ſeridem ſiue intubum. aut aſparagum paluſtrem, aut ſiſarum. Ex auibus deligendæ ſunt, quæ neque pingues neque viroſæ ſunt. Conueniunt etiam pedes ac roſtra & ventriculi porcorum, & herinacei marini recentes. Poſt cibum verò, vuæ paſſæ, mala Punica ac pira exhibeantur. ſint tamen omnia quantitate moderata. At quæ cibos auerſantur, obſoniorum varietate ac iucunditate illectentur. Eis autem quæ terram comedunt, nihil ita prodeſt velut amylum recens pro terra oblatum. Cæterùm medicamenta contra picam commoda ſunt, portulacæ cremor, & ipſa in cibo ſumpta, cucumeris ſemen decorticatum, & ex aqua potum. Polygoni decoctum potum: ſimiliter etiam anethi. & rhei Pontici ac ſpicæ nardi cremor. item intubi ſuccus, vel ipſa herba cruda aut cocta, aſſiduè comeſta. At ſi craſſius eſt quod euomunt, & ob viſcoſitatem difficulter excernitur, ſalſamenta & raphanos ex aceto mulſo edant, omni ſtudio adhibito vt infeſtus humor citra moleſtiam ac conuulſionem educatur. Forinſecus autem adhibita, languido ſtomacho conferunt hæc, œnanthe, balauſtium, roſæ, cityni, myrtus, ſmyrnii coma, fœniculi ſemen, cum vino cataplaſmatis modo adhibita: addita etiam galla, aut cumino, aut abſinthio. Palmularum item carnes vino coctas aut maceratas, tritas pro emplaſtro imponere prodeſt. aut mala cotonea cū poſca trita, roſaceo vel nardino cerato excepta, addito croco. Aut lanā ſuccidā, aut linteolū vino & oleo, aut aceto & oleo, vel roſaceo & aceto, aut nardino & vino imbuito, & ſtomacho adhibeto. morſus enim & ſtomachi pūcturas mitigāt. Præterea calidā aquā, nō tamē feruidā, aſſiduè abſorbere, & ſenſim aſſiduè obambulare, & præcordia molli lana integere, fouere ac inungere, & ante cibum infernas partes pro viribus exercere. hæc omnia ad ſanitatem aſſequendam mirificè faciunt.

De tumoribus pedum in prægnantibus,
Cap. XI.

PEdum tumores in prægnantibus, roſaceo & aceto, & ſale aliquando addito, perfricato. Prodeſt & terram
A Cimoliam cum aceto illinere, aut alumen ſciſſum cum vino. Bonum eſt & citriorum malorum decocto pedes lauare. Et anthyllin aceto maceratam obligare, & braſſicæ folia per latum diſtenta imponere ac obligare.

Cura prægnantibus adhibenda, Aſpaſiæ,
Cap. XII.

PRægnantes quæ recèns conceperunt, à timore, triſtitia, ac omni forti mentis perturbatione aſſeruandæ ſunt. Prohibendæ etiam geſtationes in curribus, & vio-
B lenta exercitia, ac ſpiritus detenſiones, & coxendicum ictus. Neque verò permittendum eſt vt graue onus eleuet, aut ſaltet, aut duris ſellis inſideat. Sed nec acria edulia nec flatuoſa, nec clyſteres acutos, nec cibi aut potus inopiā aut ſuperfluitatem concedemus. Sanguinis etiam effluxio ſiue è naribus, ſiue ab hæmorrhoidibus, aut alio quocunq; loco, prægnantibus periculum inducit. Quapropter alimentis vtēdum eſt moderatis, & ſtomacho commodis, lecticæ geſtatione, leni deambulatione, molli frictione, & lanificii exercitio. At circa octauum menſem qui o-
C mnium moleſtiſſimus eſt, alimentū contrahēdum eſt, & motus vehementiores præſcribendi. Et ſi aluus ſuppreſſa fuerit, ob inteſtini recti anguſtias ab vtero illatas, edulia exhibeantur ventri ſubducendo apta, velut eſt ptiſanæ ſuccus, rumex coctus, malua, lactuca. Cæterùm menſe nono relaxandi corporis gratia, balneo frequenter vtēdum eſt, & omni modo proſpiciēdum vt paritura futuros partus dolores fortiter ferre poſſit.

Notæ partus ſecundum naturam futuri,
Cap. XIII.

D PArituris, pectinis ac ſuperioris ventris grauitas, pudēdique ardor adeſt. Et vterus ad pudendum procumbit, vt obſtetrici facile ſit per contactum tentare. Os quoque vteri diſparatum ac dilatatum eſt, & ad tactum leue ac humectum percipitur. Partu autem inſtante, ſuperior venter contrahitur, & inguina ac pubes intumeſcunt, & aſſidua mingendi cupiditas adeſt. Deinde plurimus humor prodit, pleriſque etiam ſanguis tenuioribus ſecūdæ vaſis ruptis.

E Parientibus facienda, Cap. XIIII.

QVÆ præparare oportet, & quomodo ſecundum naturam parientibus conſulendum ſit, ſuperuacuum fuerit ſcripto prodere, quum ex longo vſu nō modò obſtetrices, ſed reliquæ quoque mulieres iſta ſciant. De hoc tamen velut neceſſario admonebimus, quòd parientes ſpiritum detinere oportet, & ad inferiores partes propulſare, non velut imperitæ aliquæ faciunt, in gutture congregare. Inde enim pleriſque gutturis tumor, & vaſorum eius loci dilatatio contingit, quæ affectio penitus incu-
F rabilis exiſtit.

Cura circa ægrè parientes adhibenda, Aſpaſiæ,
Cap. XV.

QVVM partus difficultas inſtat, & loci præcluſi manent, prægnans in balneum ducatur, & in calidæ labrum deſideat, ſæpéque perfundatur. Vtatúrque inſeſſionibus ac illitionibus lubricitatem inducentibus: quale eſt oleum tepidum, ouorum candida tuſa, maluæ, fœnigræci, ſeminis lini decoctum. Aut cerato liquido ex oleo cyprino præparato loci ac inguina illinantur. Sed & hirun-
G dinum nidus oleo diſſolutus, & lumbis iuxta ſpinam affuſus, partum accelerat. Ferunt etiam tithymali maioris radicem linteo illigatam, femori vtiliter alligari, & ſimiliter ſtyracem, coryandrum viride, polygoni radicem, alcyonium, cucumeris ſylueſtris ſemen: atque hæc omnia ſtatim à partu amouenda eſſe. Cæterùm ſi poſt partum ſecunda non ſequatur, violenter ne extrahatur, ſed ſternutatio excitetur, & ſpiritus detineatur, & os ac nares obturentur. Et ſi adhuc remanſerit, extractio fiat velut poſtea docebimus.

H Quomodo opem ferre oportet eis quæ non tutò
concipiunt, Cap. XVI.

QVædā mulieres etiāſi cōcipiāt, in partu tamē periclitātur, ſiue ob vteri paruitatē, vt ob id fœtū perficere

nõ possit, siue ob colli eiusdem angustiam, siue quòd tuberculum aut tale quiddam in eiusdem ostio exortũ est quod partum impedit. Atque hæ sanè optimè fecerint, si à partu omnino cauerint: at si conceperint, satius est fœtum corrũpere quàm excidere. Quare ex ordine de corrumpentibus fœtum, & de inducentibus sterilitatem agemus. Quod enim sterilitatem inducit, differt ab eo quod fœtum corrumpit. illud enim conceptum fieri prohibet: hoc factum corrumpit & expellit. Proinde vt ne mulier concipiat, primùm caueat ne temporibus conceptui idoneis cum viro coeat, incipientibus videlicet aut desinentibus mensibus. In ipso verò concubitus tempore, quum vir semen eiecturus est, spiritum detineat, ne in vteri cauitatem semen feratur, statímque exurgat ac genibus innixa sternutamenta cieat, & pudendum probè detergeat. Ad prohibendum etiam conceptum, os vteri cum melle illinere oportet, aut cum opobalsamo, aut cedria per se, vel cum cerussa. item cum cerato myrteo liquido cerussa admixta: aut alumine liquido: aut galbano cum vino. Talia enim frigida, meatus obducentia ac adstringẽtia, ante coitum os vteri claudunt, & semen in eius cauitatem penetrare non sinunt. Calida verò proritantia, non solùm viri semen ab vtero pellunt, sed reliquos etiam eius humores attrahunt ac exugunt. Sed & ea quæ sequuntur, conceptionem prohibent ac sterilitatem inducunt.

Pessi sterilitatem inducentes, Cap. XVII.

Corticum pinus, rhois coriarii, singulorũ æquales portiones cum vino è vinaceis expresso terito, & in lana ante concubitum adhibeto. & hoc ablato, post duas horas mulier cum viro coeat. Aliud. Malicoriũ recens cum aqua tritum subdito. Aliud. Malicorii partes duas, gallarum partem vnam terito, & glandulas paruas efformato, eásque vbi menses desiuerint subdito. Aliud. Gallarum drach. III. myrrhæ drach. II. cum vino velut erui grana efformato, & in vmbra siccato, atque ante coitum pro pessis subdito. Aliud. Caricarũ carnes cum vino subactas adhibeto. Aliud. Florum mali Punici satiui dr. II. gallarum tantũdem, absinthii drach. I. cum cedria velut ordei grana formato, & duobus diebus à sedatis mensibus subdito, totóque die sumantur, & his amotis tandẽ venere mulier vtatur. hoc non fallit, & longo vsu cognitũ est. Potio ad idem. Succus Cyrenaicus ciceris magnitudine cũ duobus vini diluti cyathis potus, cõceptũ prohibet, & menses ducit. Aliud. Succi Cyrenaici, foliorũ rutæ, opopanacis, æquales portiones terito & cera obducito, & fabæ magnitudinem exhibeto, deinde vinum dilutum propinato. & hoc menses prolectat. Aliud. Aloes drach. I. seminis violarum albarum obolos III. myrrhæ drach. III. piperis grana II. Hæc in tres partes diuidito, & tribus vicibus exhibeto, statim vbi mẽses cessarint. Quin & fabrorum aqua in qua ferrum extinguunt, assiduè pota, maximè statim vbi menses cessarint, sterilitatẽ inducit. idem facit & populi albæ drachma, ex aqua singulis mensibus semel pota. Aliud. Mustellæ hepar sinistro pedi alligetur. aut testes eiusdem animalis circa vmbilicum gestentur. Aliud. Adeps siue pinguedo vuluæ leænæ in vase eburneo gestetur. est hoc efficacissimũ.

Aliud. Cerussa cum oleo velut pessus subdatur. Aliud. Florum mali Punici satiui, malicorii, gallarum, succi vuæ acerbæ, sing. drach. II. absinthii dr. I. cedria excipe, & velut ordei grana efforma. & mulieri quæ per biduum à viro secubuit subde. Aliud. Postquam mulier à viro secubuit, tot hederæ grana nigra è vino propinato, quot diebus fœminam concipere nolueris. Aliud. Hyoscyami semen antequam in terram exciderit, ab ipsa herba decerpito, & cum lacte asinino terito, & modica myrrha, ac hederæ nigro grano aut corymbo admixto, leporis aut muli aut cerui corio inuolutum, gestandum exhibeto. obseruandũ est autẽ ne hoc amuletũ terrã cõtingat: aut fabrorũ aquã frigidã ieiunæ propinato: aut salicis decoctũ cũ melle, propter eximẽdã amaritudinẽ potandũ dato. Ferunt etiã, dentẽ infanti elapsum, si terrã nõ attigerit, in anulo à muliere efficaciter gestari. itẽ lũbricũ lapidicinæ pro amuleto efficaciter appẽdi. Aliud. Hyoscyami semẽ cũ equæ pullum alentis lacte subactum, & ceruino corio illigatum, sinistro brachio appendito, & ne terram contingat caueto. Aliud. Coriandri semẽ toto anno potum, sterilitatem inducit. Aliud. Vir aliquo adstringenti illinatur, quale est alumen, malicorium, galla ex aceto trita, & ante coitum muria abluat, & non generabit. Omnia porrò medicamenta spleni conferentia, maxima ex parte conceptionem impediunt. Idem faciunt & mulorum castratorum testes vsti, & cum salicis decocto poti.

(A at "mi semẽ cũ equæ", B at "cto poti.")

Fœtum corrumpentia, ex Aspasia, Cap. XVIII.

Si mulier ad gignendum fœtum inepta, per negligentiam conceperit, primùm vsque ad trigesimum diem contraria fiant iis quæ suprà de cura prægnantibus adhibenda diximus, ita vt vehementissimis motibus vti iubeatur, & vt saliat, ac grauissima onera leuet. & vt decoctionibus vrinã ac menses prolectãtibus atq; aluũ subducẽtibus assiduè vtatur, & acrioribus infusis ventrẽ eluat. C In balneo item superiorem ventrem, pubem, ac lumbos quotidie defricet, & in aquæ tepidæ labro diu moretur, insessúsque paret ex fœnigræci, althææque ac artemisiæ decocto, & cum oleo antiquo per se, vel cum rutæ succo ac melle perfundatur: & si adhuc perstiterit conceptus, præcordia & lumbos ex lupinorum farina taurino felle subacta integat, & epithemata huiusmodi imponat: Cyclamini, elaterii, artemisiæ, sing. drach. V. absinthii, grani cnidii, sing. drach. X. nitri drach. octo, radicis cucumeris syluestris drach. V. opopanacis drach. X. lupinorum amarorũ, D radicis chelidonii, seminis aut radicis violæ albæ, sing. drach. sex, olei cyprini quantum satis est ad emplastri formam. Hoc post perfusionem cum artemisiæ decocto, superiori ventri imponere oportet: deinde caricas cũ nitro aut simile quiddã in pudẽdi sinũ subdere, aut cũ oleo trita illinere. Hoc autẽ simplex insigne est: Cupressi folia cocta trita, post balneũ cubitũ itura ventri imponat, & tota nocte sinat, & supina iaceat. Præstat & collyrium ex opopanace subdere, & allii cortices ac pilos muliebres suffire. Quòd si hæc nihil profecerint, ad validiora auxilia E pergendũ erit, neque tamen temere hoc faciendum est. Omnis enim fœtus corruptio periculosa est, præsertim in muliere robusta, vterúmque duriorem ac densiorem habente. Quare diligenti animaduersione opus est. & secundus maximè ac quartus mensis vitãdus: est enim in vtroque naturalis quædã difficultas ac mora. & impares mẽses aptiores sunt ad aggressionem ac firmitatem. Vnicũ itaque tertii mensis tempus deligendum est: neque enim prius, neque posterius conueniet. Mulier autem à qua fœtus expellendus est, per aliquot dies antea tenuissi- F mo victu, & assiduis balneis ac pessis emollientibus subditis vtatur, & à vino abstineat: deinde vena secetur, & sanguis copiosè detrahatur. Sanguis enim à muliere prægnãte euacuatus, abortum facit, inquit Hippocrates. Tum post biduum aut triduum, vbi interim à cœna euomuerit, foliorum Mercurialis fœminæ decoctum, cum oleo & garo conditum ieiuna absorbeat: aut agaricum cum aqua mulsa bibat: aut seminis violæ albæ drach. I. aut artemisiæ, aut dictamni, aut gentianæ, aut castorei, sing. dr. I. aut ammoniacũ thymiama, aut myrrhã, aut lauri baccas G cum aqua mulsa, aut cacumina thymi, aut fel tauri congelatũ nucis auellanæ magnitudine ex vino odorato dilutum bibat. hæc enim omnia etiam mortuos fœtus expellunt. Atque hæc quidem conceptum fœtum corrumpũt. si tamen nõ profecerint, oportet ante potiones & epithemata quæ adhibentur, sternutamenta ciere cum iis quæ ad hoc efficacissima habentur. Pessus corrumpens fœtum: Iridis, galbani, grani cnidii, terebinthinæ, sing. dr. I. cum susino cyprino ac rosaceo oleo æquis portionibus efformato, & mulieri prius lotæ subdito, ac per totam noctem sinito. Manè verò in fœnigræci & artemisiæ deco- H cto sedeat, & si non successerit, idem rursus post balneum fiat. Alius. Seminis violæ albæ, nitri, absinthii, myrrhæ, pares portiones cum vino subactas in lana subdito.

Alius. Foliorum rutæ, baccarum lauri, myrrhæ, singulorum drach. II. cum vino subacta subdito. Collyriũ

citra molestiam trimestrem fœtum expellens: Seminis nasturtii, seminis violæ albæ, myrrhæ, absinthii, sing. dr. I. cum aqua efformato, & mulieri prius lotæ subdito, & interim pulegii decoctum bibendum dato. Aliud insigne. Abrotonum quantũ voles in aqua ad totius aquæ consumptionem coquito & exprimito, cúmque liquorẽ exceptum lana subdendum exhibeto. vtere etiam auxiliis ac epithematis, quæ ad retentos menses describemus. Tradunt etiam stercus columbinum suffitum, fœtum expellere. & cucumeris syluestris grana spontè excidentia, panno excepta antequam terram attingant, adalligata magnã vim habere ad fœtum corrumpendum.

Signa futurum abortum præcedentia, Cap. XIX.

FVturum abortum aquosa primùm euacuatio, deinde saniosa aut cruenta, & velut carnium lotura præcedit. Vbi verò planè exolutio aduenerit, purus sanguis, deinde grumi, ac demum fœtus ipse formatus aut informis egreditur. plerisque etiam lumborum ac coxarũ grauitas adest, & superioris ventris, capitísque ac oculorum dolor, stomachi morsus, extremarum partium frigiditas, animi deliquium, horror febrilis: quædam etiam conuulsiones retrorsum, & velut à comitiali morbo habent. Atque hæc præcipuè accidunt iis quæ ex medicamentorum violentia abortum procurarunt. Nam in iis quæ citra medicamẽta abortum faciunt, præcedit, velut Hippocrates testatur, mammarum gracilitas præter rationem oborta, femorũ frigiditas & grauitas, etiam lumbos occupans. At verò ex abortu minus læduntur quæ saniores sunt, & aluum natura laxiorem ac vteri partes humidiores habent, & quæ frequenter magnos infantes sine molestia pepererunt, & ætate prouectiores, paucúmque sanguinem habẽtes, & non pingues.

Quomodo abrupti fœtus eiectioni opitulemur, Cap. XX.

SI fœtus abruptus fuerit, & in vteri collo detinetur, oleo cyprino, terebinthina admixta totum corpus, & præcipuè partes vtero vicinæ perfundantur. Eodem etiã eiecto iam fœtu loci assiduè rigentur, & si sic non succedat, mulier aromatum decocto insideat, ac sternutamenta adhibeat. & ex resina sicca, bitumine, propoli, & cancris fluuialibus ac galbano suffitus fiat. Hæc & alia huiuscemodi facienda sunt, si inflammatio non obstiterit: nam ea præsente, intra insessus laxandi ac mitigandi vires habentes nos continebimus. at si fœtus detinetur ex eo quòd vterus citra inflammationem conclusus est, papyrum & spongias aridas, primùm tenuiores, deinde crassiores, instar pessi subdemus. & extrema opopanace, vel panacis radice, cum melle ac terebinthina trita, illinemus. Porrò eiecto fœtu, si secunda non fuerit sequuta, violenter extrahenda non est. sed neque vmbilicus incidendus, & secunda relinquenda est: strangulatus enim & certa pernicies ex hoc consequeretur. Verùm si res diutius protrahatur, vmbilicus incisus femori mulieris alligetur, & summum studium adhibeatur vt secunda eximatur, quemadmodũ inferius de fœus exectione referemus.

De eis quæ bimestres aut trimestres fœtus abortiunt, Cap. XXI.

QVæcunque moderatè corpus habẽtes, bimestres aut trimestres abortus faciũt citra manifestam causam, his acetabula siue cotyledones muco plena sunt, & non possunt præ grauitate fœtum continere, sed abrumpitur, inquit Hippocrates. Has igitur curare oportet per medicamenta pituitam ducentia totũ corpus euacuando: qui enim ante totius corporis purgationem, & ante prohibitum humorum influxum, statim à principio locos euacuare nititur, simile facit velut siquis perennem putei aquã exhaurire velit dum interim in exhaustæ locum assiduè riuuli scaturiunt. Toto vero corpore euacuato, tandem cũ iis quæ pituitam ducunt etiam vterum purgabimus. quales sunt pessi ex colocynthide præparati, qui cõtra sterilitatem ex humorum redundantia contingentem inferius describentur. Optima autem elotio purgatoria pituitam ex vtero educens sic fit: Colocynthidem magnã supernè incidito, & seminibus eiectis ac dimissa medulla oleum A irinum infundito, & cum desecta particula colocynthidem operito, & per diem ac noctem madescere sinito. deinde feruenti cinere coquito, ac oleum excolato, & hoc tepidum in vuluã iniicito. hoc multas steriles, fœcũdas fecit, educta ex alto pituita, quæ cõceptum impediebat. Victus autem ratio adhibẽda est calefaciẽs ac siccãs. moderata item exercitia ac frictiones, & omnis perfrigeratio vitãda. At verò eis quæ ob naturalem facultatis retentiuæ debilitatem abortum faciunt, herinacei terrestris pellis vsta, ex aqua aut vino pota, ex naturali quadã B proprietate auxiliatur. idem facit & pudendi osculo illita. Idem potest & marinus herinaceus, ac conchæ vstæ. Item myrti baccæ cum vino, aut oleo lentiscino siue susino illitæ. Rubi quoque ac myrti & similium decoctis loci vtiliter irrigantur. Aetites etiam lapis circa ventrem gestatus, & prægnantes, & fœtus conseruat, nec sinit vterũ flaccescere. Idem facit tritici granum intra panem repertũ, sinistro brachio alligatum. Sardonius quoque lapis prodest superiori ventri appensus donec dolores partus instant, & tunc ablatus. Lapis item in vulua, aut corde, aut C intestinis ceruarũ repertus, pro amuleto gestetur. est enim ad retinẽdos fœtus efficacissimus. Iisdẽ viribus præditus est lapis qui trũco arboris pro cunei more impingi solet.

Pariendi difficultatis causæ, Cap. XXII.

PAriendi difficultas variis de causis contingit: aut enim eo quòd puerpera animo aut corpore, aut vtrisq; simul imbecilla est, aut ob vteri paruitatem, aut propter meatus angustiam. Quæcũque autẽ propter ætatem staturæ breuioris sunt, hæ ferè vterum reliquis corporis parti- D bus correspondentem habent. Potest & difficultas pariendi contingere aut ob ceruicis vteri obliquitatem: aut ob carnem eidem ceruici vel osculo eius adnatam: aut ob eiusdem loci inflammationem, vel abscessum, vel duritiã: aut quòd tunicam ambientem solidiorem fœtus perrũpere non potest: aut quòd humor in vtero collectus ante debitũ tẽpus excretus est, & iuxta partus tẽpus sine humore ac sicci manẽt loci, quãdo maximè opus est hoc humore, vt qui facilẽ trãsitũ fœtui exhibeat: aut quòd puerpera vesicæ calculo laborat, qui dum vteri collum comprimit, E difficultatem pariendi inducit: aut ob prægnantis carnositatem siue pinguitudinem. Sed & ossa pubis nimiùm cõserta, pariendi difficultatem faciũt, dum in partu dilatari non possunt. neque enim velut in viris, ita in mulieribus ossa pubis alternatim conseruntur, sed forti copula cõnectuntur. Contingit item pariendi difficultas ob nimiã lumborum cauitatem vterum comprimentem: aut ob excrementorum copiam, in intestino recto aut vesica detẽtam. Aliquæ etiam prouecta ætate debilitatæ, ægrè pariunt. Aliæ quòd primùm parere incipiunt, anguntur, & F propter imperitiam corpus aptè præparare ignorant, aut quòd per ætatem nondum viriles sunt, nec vires vigoris adeptæ sunt, sed adhuc puellæ pueriliter agunt. Difficilis præterea fit partus quum fœtus totus, aut pars, magnitudine excellit: sæpe enim caput, vel thorax, vel venter, plus æquo augescit: aut quum debilior est fœtus, & saltibus ac motibus suis matrem adiuuare non potest: aut quum biceps est aut tripes: aut quum gemini prodeunt, & repentè vterque simul collo vteri illabitur: aut quum fœtus interiit, & parturienti nihil auxilii præbet, aut quũ G mortuus intumescit, & præter naturam iacet: situs enim prodeuntis fœtus naturalis est, vt rectà in caput, manibus ad vtrunque femur extentis prodeat: præter naturam verò caput in dextrã vel sinistrã vteri partes declinat: aut altera aut vtraq; manus exeritur, & crura intus inter se diducuntur. Reliquis tamen figuris minus suspecta est ea quæ in pedes contingit, præcipuè si manibus super vtroque femore extentis prodeat. Fœtus verò qui altero pede prodeunt altero intus detento, aut duplicati alicui vuluæ parti inniruntur, directione indigent: sicut & qui manus ex- H passas habent. Cæterùm qui obliqui prodeunt, minus improbandi sunt, & hoc tripliciter contingere potest: aut enim in alterutrum latus, aut in ventrem prodeunt. sed tutius est in latus progredi: ita enim obstetricis manui locus datur, vt in caput aut pedes nascẽtem dirigat. At qui du-

plicati prodeunt, in pessimā figuram illapsi sunt, maximè si in coxarum vertebras deferantur. Tripliciter autem duplicari solent: nam vel capite & cruribus, vel ventre, vel coxarum vertebris, osculo vteri incumbunt. verùm præstat ventrem incumbere. eo enim à nobis dissecto, & interaneis exemptis, considente corpusculo, facilis est figuræ transmutatio. Difficilis itē fit partus, si secūda aut propter crassitudinē non abrūpitur, aut propter tenuitatē antequā oportet diuellitur. Porrò ab externis causis pariendi difficultas oboritur, velut si anni tempus frigidum & hyemale meatus constrinxerit, aut calidum & æstiuum exoluerit. Hæc omnia de muliere ægrè pariente medicum percūctari ex obstetrice oportet, nec temere ad chirurgiā progredi. neq; verò obstetrici permittēdū est vt vterū diuti⁹ dilaniet. si ergo ob lūborū cauitatē pariēdi difficultas cōtigerit, puerpera in sella, prona flexis genibus collocetur, vt vulua delabens ceruicē rectà extendat. eodē modo sistantur etiā pingues ac carnosæ. Si verò propter aliquam angustiam, aut stuporem, aut coarctationē, opē ferre oportet laxationi per insessus calidos, & suffitiones, ita vt etiā aer domus calefiat, & per infusiones oleorum tum actu tum potentia calidorum, itémque per illitiones ac cataplasmata eiusdem generis. Adhibenda quoque sunt laxamenta à balneis, si non febris aut aliud quid prohibuerit, & ex gestatione lecticæ in loco calidiore. quidam etiam concussiones fortes in his adhibuerunt. At verò eā quæ ob exolutionem imbecilla est ad partum, corroborare oportet condensantibus ac maximè constringentibus, & firmitatem inducētibus: qualia sunt resperiones ac insessiones ex myrto aut pampinis vitis, aut malis Punicis, aut rosis. & odoramenta cum aceto, & vnguenta ex vino & oleo rosaceo frigidis. Si verò propter figurā præter naturā ipsius fœtus, partus difficultas adest, ad naturalē sitū reducēdus est quātum eius fieri potest. & si pedē aut manū protrusit, ne attrahatur per membrū: magis enim impingitur, aut luxatur, aut etiam abrumpitur. Verùm per digitos humero aut coxæ fœtus admotos, promissa pars ad conuenientem locum introducatur. Si verò vnà cum coarctatione, totius fœtus figura mala fuerit, prius ab osculo vteri in sublime eleuetur, & postea rursus ad osculū rectà dirigatur, fiántque omnia placidè, leniter, ac citra compressionem, oleo assiduè locis affuso: hoc enim ex salute tum fœtus tum parientis fuerit, & vterus ita quoque illæsus manet. At si vteri osculum clausum permanserit, pinguibus medicamentis emolliatur ac relaxetur. Quòd si verò calculus affuerit, eum extra vesicæ collum per catheterem propellemus. & si vesica lotio plena fuerit, eodem catheteris instrumento lotium educemus. si verò intestinum rectum excrementis plenum fuerit, per clysterem eluemus. At si ob inflammationem, abscessum, vlcus, tumorem laxum, aut duritiam, aut simile quiddam mulier parere nequeat, singulis pro affectionum ratione succurremus. Si verò ob carnem collo vteri adnatam, aut ob tunicam aliquam innatam solidiorem, parturiendi difficultas eueniat, velut in nō perforatis mulieribus accidit, quicquid impedimēto fuerit, resecetur. & si solidior fuerit membrana fœtum ambiens quàm vt abrumpi possit, discindatur. Quibus verò humor in tunicis contentus ante debitum tempus effluxit, ita vt loci sint resiccati, eis albumina ouorum cum maluæ aut fœnigræci decocto excolato, aut cum ptisanæ cremore tepido infundantur. At si vteri paruitas in causa fuerit, loca pinguedine aliqua inungantur, ac foueātur, & os vteri digitis dilatetur, & fœtus violenter extrahatur. si verò non successerit, dissecetur. quod tum maximè faciendum est, vbi fœtus fuerit magnus aut mortuus. mortuum autem cognoscemus, ex eo quòd ad tactum frigidus occurrit, & motu caret. At si gemini aut tergemini fuerint, ac collum vteri obsederint, reliqui ad fundum vteri repellantur, & is qui magis paratus videbitur, prius educatur. Si verò ob capitis, aut thoracis, aut ventris magnitudinem, partus difficilis fiat, omnino necessarium est fœtum secare. Porrò tempus collocandi puerperam in sellam, est quum vteri osculo aperto, digitis occurrerit ac prominuerit id quod prærumpi solet.

De fætus extractione ac exectione, Philumeni, Cap. XXIII.

MEdicum ante exectionis aggressionē spectare oportet, resoluta sitne mulier aut nō, & an seruari possit, vel sit deplorata. & seruari quidem potentem aggredietur: deploratam verò relinquet. Quæ igitur lethaliter affectæ sunt, lethargico sopore premuntur, & resolutæ sunt, ac difficulter reuocari possunt. & ad maximas inclamationes reuocatæ, debiliter respondentes rursus deferūtur in soporem. Quædam etiam per conuulsionem contrahūtur, aut neruis tremulæ fiunt. & pulsus fortiter tumidus: verùm obscurus ac debilis deprehenditur. at verò seruādæ, nihil tale patiuntur. Mulier itaque supina in lecto decumbat capite decliui, eleuatis cruribus, teneatúrque vtrinq; à peritis ac robustis mulieribus. Ac primùm duæ aut tres buccellæ panis vino imbutæ offerātur ad arcēdū animi deliquium. & in ipso opere assiduè facies vino respergatur. Chirurgus autem difficultatis causam per instrumentum pudendum diducens conspicatus, thymúsne sit, an callosa eminentia, aut aliquid ex iis quæ retulimus: quicquid id fuerit volsella arreptum scalpro amputabit, velut postea docebimus. Si verò tunica, vteri os obstruxerit, eam quoque resecabit, sicut inferius de nō perforatis mulieribus trademus. Si verò pelliculæ fœtū ambientis soliditas obstiterit, eam volsella extentam cultro aculeato incidemus. & incisam digitis dilatabimus, & locum idoneum ad fœtus egressionem parabimus. At si caput fœtus locū obstruxerit, in pedes vertatur, atq; ita educatur. Quòd si ita impactum fuerit vt nullo modo retrudi possit, vncinus attractorius oculo, aut ori aut mēto infigatur, & ita infans extrahatur, hoc modo vt instrumentum tractorium in dextra manu teneatur: vncinus verò ipsius digitis occultatus per sinistram manum leniter cōintroducatur, & in aliquo ex dictis locis figatur. & deinde alterum instrumentum ex altera parte oppositum similiter immittatur ac infigatur, vt æqualis & ad neutram partem declinans attractio fiat, eáque tutior, ne fortè vnū instrumentum in attrahendo elabatur, ac fœtum dimittat. Atque ita æqualiter non solùm in directum sed etiam ad obliqua trahatur, & digitus pinguedine aliqua illitus, intra vteri os, & impactum corpus immittatur, & circumcirca ducatur. Dimidio autem fœtu extracto, attractorium instrumentum ad superiores partes transferatur ac infigatur. At verò si caput vel natura vel hydrocephala affectione aquosa, magis tumidum impactū fuerit, scalpro incidendum est, atque ita euacuatum ac contractum extrahendum. Quòd si neque sic prodierit, caluam contūdere oportet, & ossa digitis eximere: si verò ossa eminuerint, per forcipem dentarium aut ossarium auferre, ac tū demum instrumentum attractorium infigere, ac fœtum extrahere. At si capite progresso, circa thoracem coarctatio fiat, itidem scalpro loci circa clauiculas dissecentur vsque ad vacua, vt humore euacuato, moles thoracis concidat. Si verò minus vēter inflatus fuerit, mortuo fœtu aut hydropico existente, eadem methodo vtentes ventrem dissecabimus, ac intestina eximemus: si verò manus protensa fuerit, ab humero resecetur. oportet autē linteo obuolutū vt ne elabatur, aliquātulū extrahere, quò sic humeri articulus exeratur, & tunc diductis pudendi labiis resectionē facere, & postea sinistrā manū immittere, ac caput dirigere, & ita fœtum educere. idē faciendū est etiā vbi ambæ manus fuerint protēsæ. similiter etiā pedes protēsos reliquo corpore nō cōsequēte, ab inguinibus resecare oportet. At si duplicatus fœtus occurrerit, & dirigi nō poterit, si caput magis expositum fuerit, ossa eius conteremus cute non dissecta: deinde alicui eius parti attractorium instrumentum infigemus, ac attrahemus, & cruribus directis educemus. Sed si crura magis exposita fuerint, coxæ articulum resecabimus, & ita coxas transgrediemur vt caput fiat contritioni facilè paratum. Si verò duplicatio pertinacior fuerit pedibus magis expositis, caput circa coarticulationem ad vertebram amputetur, deinde transgresso thorace pedes attrahantur. Si verò reliquis partibus ablatis, caput recurrens detineatur, sinistra manus oleo illita in vteri profunditatem immittatur, &

caput requiratur, & per digitos ad vteri os deuoluatur, & vnum aut duo attractoria instrumenta infigantur. Caeterùm loci ad infigendum instrumetum idonei, in capite, sunt oculi, aurium meatus, os, menti pars inferna: in thorace, axillae, clauiculae, praecordia, pectus, vertebrarum articuli, iugulum: in cruribus, ossa pubis, foemineum pudendum. At verò si osculum vteri ob inflammationem fuerit conclusum, nihil violenter agendum est, sed infusionibus pinguibus largè vtendum, insessionibusque ac irrigationibus & cataplasmatis, quò inflammatione aliquatenus sedata, & osculo dilatato, foetus velut dictum est educatur. Vbi verò integram foetus sectionem fecerimus, omnes eius partes componantur, diligentérque obseruemus ne aliqua desit, aut interius clàm nobis relinquatur, deinde secunda protinus educatur.

De secundae eductione, Philumeni, Cap. XXIIII.

SI secunda, quae etiam loculus appellatur: & secũda quidem dicitur, quòd velut secundum domicilium ac receptaculum sit ab vtero, & velut foetus indumentum. si secunda, inquam, detinetur, interdum vteri os clausum, interdum apertum reperitur, & aliquando inflammatum, aliquando citra inflammationem. & modò vteri fundo coniuncta secũda reperitur, modò seiuncta. Si ergo os vuluae apertum, & secunda seiuncta reperitur, circa aliquam vteri partem instar pilae conuoluta, facillima est eductio. Sinistram enim manum calidam & pinguefactam in profundum immittere oportet, & arreptam secũdam extrahere. Si verò vteri fundo connexa fuerit, similiter quidẽ manum immittemus, verùm apprehensam secundam nõ statim rectà attrahemus, propter prolapsus vuluae timorem, sed sensim nulla violentia adhibita, primùm in obliquum placidè ducemus, hac & illac obuertentes: deinde aliquanto validius attrahemus. sic enim obedit & à concretione exoluitur. At si vteri os clausum fuerit, perfusionibus pinguibus vtemur, & per sinistrae manus digitos leniter aperire, ac paulatim dilatare conabimur. & si non successerit, superiorem ventrem ex cruda ordeacea farina aqua calida ac oleo subacta integere oportet, rursúsque locos perfundere, pinguiáque fomenta adhibere. & si vires non fuerint debiles, etiam sternutatoriis vtendum est ex castoreo ac pipere praeparatis, & potionibus menses cientibus, de quibus postea agemus. atque haec omnia prima ac secunda die facienda sunt. Suffitibus insuper vtemur per aromata ex olla, qualia sunt casia, nardus, iunci odorati flos, artemisia, iris, sabina, dictamnum, pulegium, & huiusmodi: ita vt olla sellae supponatur, cui mulier insideat vndique vestimentis contecta. Postea verò tentabimus: & si vteri osculum apertum inuenerimus, manum immittemus: &, sicut dictum est, secundam educere conabimur. Si verò neque sic educta fuerit, perturbari non oportet: intra paucos enim dies putrefacta, & in saniẽ dissoluta excidet. Quandoquidem verò ob graueolentiam caput replet & obturat, ac stomachum subuertit, odoramenta assiduè suffiantur conuenientia. & ad hunc vsum probata sunt, cardamomũ, caricae, bdellium, sabina, thus, styrax, lapis gagates, onyx aromaticus, ladanum. Eisdem quoque castorei ac pulegii, sing. drach. I. ex aqua mulsa bibẽda detur. Conueniunt etiam leniora menses ducentia, artemisiae decoctum, & baccarum lauri, cum vino mulso. Pessi etiam subditi ad hoc faciunt, myrrha & cyclaminus vnguento excepta. Facit item ouis & caprae secunda, arefacta, trita, è vino pota, aut cum vnguento subdita, aut pro amuleto gestata. Alius pessus. Carnium vuarum passarum, cumini, resinae terebinthinae, spumae nitri, singul. drach. X. excipe melle, ac subde. Idem possunt & insessiones in artemisiae, baccarum lauri, anethi ac chamaemeli decoctis.

Cura post foetus exectionem. Aspasia, Cap. XXV.

POstquã secunda siue statim ab educto foetu, siue postea educta fuerit, neque quicquam superuacuum in vtero relictum, crura componantur vt partes distractae cõ ueniant. & si loci satis purgati videbuntur, maluae aut foenigraeci decocto eluantur, & oleo calido perfundantur.

A eodémque lumbi ac pubes perfundantur, mollique lana oleo calido imbuta integantur. & alimenta sorbilia offerantur, & aquae potus vitetur. At si purgationes non suffecerint, insessiones ex foenigraeci, artemisiae, althaeae, pulegii decoctis adhibebimus. Pulegii itẽ ac foenigraeci decoctum propinabimus. Si verò purgationes nimiùm processerint, irrigationes moderatè adstringentes, ac insessiones consimiles adhibeantur, & venter longa fascia vinciatur, & cibi adstringentes offerantur: si verò B inflammatio superuenerit, inflammationi succurrendum est. & si copiosa sanguinis eruptio, etiam ipsi medendum est cum iis quae postea referemus. si nihil horum acciderit, vteri collum ac osculum, & pudendum, pinguitudine aliqua inungantur ac foueantur.

Causae sterilitatis, itémque curatio in viro ac muliere: notae item conceptionis, Cap. XXVI.

STerilitas, aut viri, aut mulieris, aut vtriusque ratione cõ tingit. & ex viro quidem est, quum semen eius vel feruidum, & velut torrefactum, vel frigidum, tenue, aquosum C languidúmque fuerit, quale est decrepitorum: vel crassius quàm oportet emittitur. aut quũ viri semispadones sunt, & penem breuissimum habent, vt semen in vuluae profunditatem eiaculari non possint. quod etiam aliquando ob nimiam obesitatem contingit: tales enim prae nimia aqualiculi mole, semen ad vteri recessus non eiaculantur.

At verò mulier non concipit, si vterũ habet vel calidũ & igneũ, vel frigidum & humidum, vel squalidũ ac siccum, vel carnosum & pinguem, vel excarnem ac gracilem, aut debilem, aut angustum, aut breuem. aut quòd D vasa eius clausa sunt & obstructa, aut per cicatricem inductam excaecata. aut quòd membranae osculum vteri obturantes, nullum foramen relinquunt. aut quòd vteri ceruix obliqua est. aut quòd osculum nimis angustum vel amplum. aut quòd alia aliqua affectio ex inferius recensendis vuluam impedit. Sed & inuiti coitus inanes ac steriles sunt. amor enim genituram conciliat, & propterea foeminae amẽtes crebrò pariunt. Aetas etiam vel iunior vel prouectior, conceptionem impedit: quapropter primùm pubescentes à venere prohibendae sunt, ita vt vir quidẽ triE gesimum annum, mulier verò decimumoctauum attingat. maximè verò inepta mulieris forma, sterilitatis occasio est. foecunda enim mulier habere debet proceritatem corporis moderatam, lumbos & superiorem ventrem latos, nates eminentes, pectus angustum, mammas amplas. tales enim mulieres, foecundae: his autem oppositae, steriliores sunt. Potest & praeter enumeratas causas, aliqua magis recondita esse. verùm tot ferme sunt quae noscuntur.

Viri itaque qui ob deprauatam victus rationem semen corrumpunt, ad magis compositum & salubriorem victũ F conuersi, seminis foecunditatem acquirunt. At qui alienis foeminis delectati, propriis vxoribus non conueniũt, seruata temperantia generabunt. Qui verò seminis profluuio laborant, curati foecundi fiunt. At qui geniturae meatus occaecatos habent, velut quidam quibus calculi execti sunt, eos pro deploratis habebimus. Sed neque semispadones ac nimis angustis meatibus praediti, semen excernũt. At verò vbi vir & mulier bene se habent, neque aetas, neque corporis habit⁹, neque aliqua vteri affectio obstat, tali victus ratione vtemur, vt neque nimio labore, tũ G virum, tum mulierem defatigemus, neque prorsus otiosos esse sinamus. hoc enim superfluitatibus corpus replet: illud sanguinem siccat, & purgationes consumit. Balneis vtantur neque assiduis, neque copiosis. Cibos ac potus concoctu faciles, & quos venter superare potest, sumant. Hoc verò velut maximum negligendum non est, vt nec vir nec mulier pinguem habitum acquirant. Tales enim inepti sunt ad pueros gignendos: nam neque pudenda inter se adaptare possunt, & viri parum seminis emittunt, & mulieribus menses pauci feruntur, quum maxima alimenti pars in pinguedinem transeat. caeterùm quomoH do pingues se gerere debeant, Sermone quarto de carniũ subuersione diximus. Conuenit & cibos ac potus venerẽ stimulantes ac semen generãtes assumere: atque tales sunt qui calfaciunt & inflant. Vinum igitur aquae praeferendum est. & ex oleribus prodest horminum, eruca, & irio,

ac similia. A ruta verò menthâque ac calamintha penitus abstinendum est: mentha enim semen quidem multum, sed debile ac languidum gignit: ruta verò corrumpit. Illud autem obseruandum est, lunari purgatione appetēte, opportunissimum concipiendi tempus esse. Tunc ergo mulieri ex vbertiore alimento aliquid detrahendum est, & cibus moderatus, attenuans, ac boni succi exhibendus. Omnibus tamen alimentis admiscenda sunt quæ purgationes irritare possunt, velut sunt olera odorata & acria, scandix, crethmon, fœniculum, gingidium, apium, smyrnium, asparagus palustris, & similia: spes est enim probè purgatam priusquam vterus refrigeretur, concepturam esse. Quòd si à cōcubitu conceptionis notæ apparuerint, spes rata erit. Conceptionis notæ sunt, si vteri os clauditur ac siccum est, & à pudendo recedit: imò peritiores fœminæ post semen immissum, vterum moueri percipiunt: mouetur enim ad genituræ complexum. Quibusdā præcordia exiliunt: aliis oris ventris dolor ac exolutio cum voluptate quadam accidit. Est & hoc non exiguum indicium, si mulier vrinæ stillicidio vexatur, quod præcipuè patiuntur quæ primùm concipiunt, & quæ menstruas purgationes integrè non exegerunt. quanquam idem etiam aliis vsque ad septimum diem aliquatenus accidit. Post septimum autem, obscura quædam picæ signa oboriuntur, acidorum ac salsorum desiderium, vertigines, pallor, somni longiores. eodem etiam tempore menses citra molestiam detinentur. Mas autem vehementius ac velocius in dextera parte magis mouetur: fœmella debilius & tardius, atque in sinistra. Atque hactenus de præseruatione dictum sit. Nunc quomodo singulæ affectiones conceptionem impedientes curandæ sint, dicetur.

Frigidioris vteri signa, ac curatio, Cap. XXVII.

SI mulier ob vteri frigiditatem non cōcipit, exercitiis omnique fomentorum genere caloremreuocet: neque incommodum fuerit, castoreum, cuminum, anisum, pulegium, & alia huiusmodi bibere, & singulis piper admiscere. Vtilius tamen hoc medicamento purgabitur: Epithymi, euphorbii, piperis, dauci, petroselini, singulorum æquales portiones bibat: fit autem totū, drach. II. Hoc & aluum ducit, & vuluam calefacit, vt multis prius non purgatis hinc menses eruperint. Quòd si purgatio per inferna non suffecerit, vomitus quoque prouocetur origani aut thymi decocto ante & post cibum, omni studio adhibito vt pituita euacuetur. à vomitu verò castoreum & prædicta semina bibat. Vteri verò fomenta fiunt per suffitus & vapores, arundine ollæ operculo perforato inserta, ita vt vapor intra pudendum excipiatur. fiunt etiam per affusiones aquæ calidæ, in qua decocta est artemisia, saluia, ruta, cuminum, pulegium, cyperus, acorum. possūt & hæc singula pectini imponi cataplasmatis modo. confert & polyarchium epithema, & quod Amythaoni inscribitur, & reliqua huiusmodi. Pecten item ac coxæ irino & amaracino ac cyprino oleo perfricentur. Et pessus ex myrrha, ruta, galbano, & castoreo paratus, vuluæ subdatur. Possunt etiam aliquando validiora admisceri, velut est piper, sal, fel bubulum. validum est elaterium, sed minimè molestum. Fiant quoque ex aqua mulsa, aut marina per se, vel aceto admixto fomenta. Prædicta tamen medicamenta molli lana excepta adhibeantur, vt ne corpus mordeant, & exulcerationem faciant. neque difficile est ipsorum quantitatem metiri: pro affectionum enim magnitudine ac diuturnitate, medicamenta sunt augenda aut minuenda. mora item longioris aut breuioris tempo ris trahenda in ipsorum vsu. Cæterùm vterorum frigiditatem ex mēsibus suppressis coniectamus: neque enim præ nimia crassitudine commodè deferuntur. Sed & stupidus sensus circa pectinem, lumbos, ac crura percipitur. aliquæ etiam penitus crurum impotentes sunt. Quòd si prorsus perfrigeratæ fuerint, ne venerem quidem appetunt, & vteri osculum contractum habent. Atque hæc de vteri frigiditate sufficiunt.

Calidioris vteri signa, & curatio, Cap. XXVIII.

VTerorum caliditas ex reliqui corporis caliditate cōiectatur, & ex mensium paucitate cum dolore pro-
A deuntium, ita vt pudenda mulieris exulcerent. Sed & quæ prodeunt nigriora sunt, & ob nimiam punctură nullum ordinem seruant. Sequitur etiam ad hanc temperaturam insignis salacitas, & totius corporis siccitas. His itaq; conueniunt humectantia ac frigefacientia: qualia sunt ex oleribus quidem lactucæ, maluæ, blitum, cucumis, cucurbita, pepo, atriplex, & portulaca. item alii consimiles cibi. Vinum verò tenue sit, & album, ac aquosius. Somnus autem longior. & aquarum dulcium balnea. Ad vesicam verò, & summum ventrem ac lumbos, frigefacientia adhibēda sunt, velut est solani aut vmbilici Veneris succus rosaceo admixto lana exceptus. idem & in pudendum commodè subditur. Mercurialis item lumbis ac pectini impo
B sita, vtero calidiori prodest. Spuma quoque argenti & cerussa cum aqua trita. Horum autem omnium quātitatem rectè metieris, si semper singula multùm posse arbitratus, perfrigerationis excessum caueris.

Humidioris vteri curatio, Cap. XXIX.

QVÆ ob vteri humiditatem non concipiunt, eas
C ficciore diæta vti conuenit, multúmque exerceri ac fricari, & euacuationis ac auersionis gratia, aliquādo post cibum, aliquando ieiunas vomere, & moderato cibi vsu reficcari, & carnes assatas potius vigentium ætate animalium, ac pisces duriores comedere, & vinum potens meracum quidem, sed parcius bibere. Sicca etiam fomenta crebrò, balnea verò rarò adhibenda sunt. Cæterùm qui statim à principio reficcantia ac adstringentia vtero adhibent, non parum lædunt: cohibita enim materia, ad principales partes decurrit. verùm vbi totum corpus pur
D gatum fuerit, tutius deinde vtero adstringentia corroborantia adhibentur: quale est lentisci decoctum, & myrti, ac rosarum, & rubi tenerorum virgultorum, & polygoni fœminæ decoctum: mas enim gramini magis similis est, flore puniceo, foliis rutæ similibus, semine intra folia pusillo. Poterit tamen etiam huius decoctum ieiunæ commodè in potum dari. Ad nimiam quoque vteri humiditatem, huiusmodi potiones conueniunt: Myrti baccas, aut malicorium Punici dulcis, cum vino terito ac exhibeto. aut auellanas nuces vstas cum vino tritas propinato. Hoc
E autem epithemate vtendum est: Psyllium tusum, & palmularum carne cum aqua mulsa trita exceptum apponito. aut mala cotonea similiter palmulis excepta adhibeto.

Siccioris vteri curatio, Cap. XXX.

MVlieri quæ ob vteri siccitatem non concipit, humidiora alimēta exhibenda sunt, & reliqua victus ratio humidior constituenda: toto enim corpore humectato, vterus quoque eadem qualitate participabit.

Diuersarum affectionum ob quas mulieres non
F concipiunt, curatio, Cap. XXXI.

SI propter humorum crassitudinem mulier non concipit, humorem considerare oportet, & mordentem sero lactis purgare, heminis quinque paulatim exhibitis, cibos item boni succi offerre, & vomitum per interualla ciere. Pituitosos autem & aquosos humores, laboribus & exudationibus ac vomitibus crebris euacuare oportet. Quandoquidem verò etiam flatus in vtero existentes, conceptionem impediunt, & flatus ab imperfecta concoctione fiunt, primùm quidem parcior cibus exhiben-
G dus est, deinde danda quæ flatus expellunt, velut est ruta, cuminum, anethum, ac reliqua familiaria semina, & pleraque aromata: quæ etiam subdi possunt, præsertim ruta cum melle ac modico nitro: possunt ex iisdem etiam fomenta parari. & cataplasmata ac cerata, ad pubem imponenda. A leguminibus autem & eduliis dulcibus ac flatuosis omnibus, abstinendum est. Si verò conclusi fuerint vteri, odoratis perfusionib⁹, & mollitoriis ex adipe anserino paratis aperiendi sunt. A mollioribus tamē insessionibus ac perfusionibus incipiendum est, ex malua, semi-
H ne lini, ac fœnogræco, & oleo, & aliquando melle paratis. deinde ad validiora transeundum, artemisiam, conyzam, calamintham, pulegium, amaracum & chamæmelum. Atque his adiiciendum est irinum ac cyprinum oleum, ac mel: myrrha verò troglodytica, terebinthina, nitrum,

cassia, caricarum carnes, vnguentum amaracinum,& huiusmodi subdantur. At vero iis quæ ob vteri os nimiùm hians non concipiunt,conueniunt victus, & fomenta, ac medicamenta ficciora ac adstringentia. Talia sunt gallarum decoctum,cytini, lentiscus, rubi radix,myrtus,& eiusmodi. Vteros verò distortos mollientibus fomentis dirigere ac corrigere oportet, (fomēta enim ad hoc maximè faciunt)& pessos mollitorios subdere. quin & specillo & digito correctio eorum facienda est.Maximè verò pulegii & artemisiæ decoctum , & castoreum è posca potum, vtero distorto conferunt. & tota curatio ad vteri declinationem postea referēda. At si per aliquorum pharmacorum adhibitionem,quæ conceptionem prohibent, mulier non concipiat, eius pharmaci facultas considere tur, nunquid humoris attractione semen eluerit, aut flatuum multitudine idem eiecerit, aut per adstrictionem os vteri obturauerit,ac seminis accessum interceperit.Et deinde singulis affectionibus succurratur, perfusionibus ac insessionibus cōgruis. hæ verò maximè vtiles fuerint, si osculum & acetabula vteri fuerint adstricta. Pinguia etiam cuncta ac fomenta adhibenda sunt,&quæ humiditates attrahere possunt. Cæterùm medicamenta sterilitatem inducentia,quum vasa vteri excæcent, incurabilem plerunque affectionem faciunt. & tamen non statim omnes vires adimunt: quædam enim potiones cæcitatem curabilem inducunt, cui si protinus subuenias, mederi possis. Quemadmodum enim lethalia venena vomitu, aut clystere,aut medicamento congruo exoluuntur,temporis verò progressu nullo modo corrigi possunt: sic & quæ validam sterilitatem inducunt, aliquando depellere datur, si statim opē feras: si verò diutius perseuerauerint, incurabilia euadunt. Porrò vlcera & inflammationes vteri quomodo curare oporteat:item carnis excrescentias, thymósque ac tunicas auferre,singula suis locis ex ordine dicentur. superuacuum est enim eadem sæpe dicere. At verò si nulla re infesta,nec in vtero,nec in reliquo corpore apparente, incertum fuerit cur mulier non concipiat, asinino lacte ipsam purgabimus,cibisque boni succi alemus,& fomentis suffitionibúsque odoratis,& pessis subditis, vteri os aperientibus, & sanguinem attrahentibus vtemur, venerémque per duos aut tres menses prohibebimus.

Potiones,pessi, & suffitus ad conceptionem,
Cap. XXXII.

Mercurialis cum castoreo, item absinthium, tribus aut quatuor diebus consueto mensium tempore in potu exhibeto. Est & hæc potio ad conceptum efficax: Salis ammoniaci drach.duas,saluiæ,cumini, sing. drach. vnam,omnia simul per triduum menstruis desinentibus cum vino præbeto. Alia. Nigellæ, salis ammoniaci, sing. drach. vnā,cyperi drach.sex, simul terito, & in quatuor partes diuidito, & vnam singulis diebus cum vino bibendam dato, menstruis desinentibus, & postea cum viro congrediatur.Sed & virum strenuam operam nauare oportet,interimque à venere abstinuisse, & boni succi cibis nutritum esse. Pessi verò subscripti conueniunt, præsertim si ex humorum mucositate infœcūdæ fuerint, poterísque ex his congruum singulis affectionibus medicamentum eligere. Pessus Asclepiadæ, vtero purgando idoneus: Cyperi,nitri,aluminis scissi,myrrhæ,thuris, croci,spumæ nitri,mellis, æquales portiones cum modico pipere tritas melle excipe, & pessum inde tenui linteo aut lana pura inuolutum ac rosaceo imbutum, mulieri prius elotæ subde. Vtere etiam elotione purgatoria admiranda,suprà ad bimestrem aut trimestrem fœtum abortientes descripta, ex colocynthide & oleo irino. Alius pessus purgatorius: Succi cyclamini, medullæ colocynthidis, nitri rubri, mercurialis, sing. drachmas quatuor, myrrhæ drach.duas.omnia seminis lini decocto excipe, & vtere post menses purgatos velut dictum est. Alius: Medullæ colocynthidis,myrrhæ,nitri, cumini Æthiopici,sing. vnciam vnam, excipe carne caricarum, & vtere post menstruam purgationem. Alius: Anisi,cardamomi,nitri,aristolochiæ, pulegii, fœnigræci, carnis caricarum pinguium, sing. drachmas duas, arida terito & cri-

A brato. carnes autem caricarum passo subigito,eisque arida excipito,& in cornea pyxide seruato.Deinde vsu expetente columbini oui magnitudine accipito,& irino oleo madefactum ad vteri osculum subdito. huiusmodi pessi mucosos humores educunt. Sufficiente verò purgatione facta,insessiones adhibeantur. At verò quoniam non ea solùm quæ vterum purgant conceptioni conferunt, sed alia etiam medicamenta ad parandum fœcunditatem descripta sunt, ea itidem iuxta veterum traditionē subiungemus. Pessus ad conceptionem idoneus: Coagu

B li leporis partes duas, aluminis scissi partem vnam. melle excipito,& pessum formato,ac vtitor vbi prius vterus per prædicta fuerit purgatus. Alius. Seminis satyrii,mellis,sing. sescuncem:in pessum efformato. aut vesicam fellis dorcadis aut hirci euacuato,& ex viscoso intus reperto pessum formato, & paulùlum ante congressum subdito, aut penem ex eo illinito. aut purpuram veram hircino felle imbutam,mulieris vmbilico per septem dies imponito,& deinde crescente luna viro congrediatur. Alius. Dorcadis,hœdi,leporis coagulum,& fel,cum sanguine &

C adipe agnino,& medulla ceruina, post purgationē subdito. nardini etiam ac rosacei olei aliquid addito. Alius, quo Asclepiades in nobilibus fœminis vtebatur: Myrrhæ drachm.quatuor, iridis, stercoris leporis,singul. drach.duas, cum aqua in collyria efformato ac subdito mensibus desinentibus. & postea cum viro misceatur. Alius. Aluminis scissi,rhois rubri,sing. drachmas duas, myrrhæ drach.vnam, croci obolos duos, terito ac melle excipito. Vsu autem postulante,medicamenti gallæ paruæ quantitatem accipito, & hoc molli lana exceptum ac

D rosaceo imbutum,post mēsium declinationem subdito, & per triduum finito donec purgatio fuerit peracta. Tertia verò die mulier lauet,& locis rosaceo illitis cum viro concumbat. Aliud. Leonis, aut vrsi, aut hyænæ, aut taurini fellis vesicam euacuato, & in ipsam olei rosacei, nardini,irini,mellis,æquales portiones indito,omniáque simul ad calidum cinerem vnita seruato, ac vtitor post mensium purgationem ante concubitum. Alius. Fel piscis per se vel cum melle subdatur. Aut verbenacæ recta succus cum butyro,desinēte lunari purgatione,suppo

E natur. Alius lenissimus: Radicis althææ purgatæ ac lotæ quadrantem contundito, & in olei sextario torreto. deinde abiectis radicibus, adipis coturnicis sescuncem, ceræ sextantem admisceto. ego verò trientem ceræ admisceo,& similiter in pesso subdo. Amuletum naturale. Ossa quæ in corde cerui reperiuntur, sinistro brachio adalligata, arcana quadā naturæ vi conceptionem iuuare creduntur. Suffumigium ad conceptionem efficax. Bitumen,pilos leporis,rutam aridam simul terito, & cum cera præmollita in pastillos formato,& super ster-

F core bubulo suffito. Aliud obstetricis. Sandaracham tritam cum cupressi ramentis, sufficienti cera in pastillos cogito,eósque super bubulo stercore statim post mēsium purgationem quatuor diebus suffito. Aliud eiusdem. Caprini cornu ramenta oleo conspersa peractis mensibus suffito,& locis adhuc calentibus mulier cum viro congrediatur. Ad mares generandos. Si vir dextro pede fascia cādida vincto cum muliere coeat,marem(vt ferūt) generabit:si verò sinistrum pedem colorata fascia ligarit, fœmellam. Tradunt etiam satyrii ac serapiadis radicē

G solidiorem,salaces facere,& masculis generādis prodesse: flaccidiorem verò contrarium efficere.

De lactis defectu, Cap. XXXIII.

Hæc affectio infantibus magis quàm mulieribus grauis est. Quapropter Sermone quarto vbi de pueris tractauimus, conuenientem curationem tradidimus. facit autem naturaliter lapis galactites pro amuleto adalligatus,& aqua dissolutus ac potatus.

Ne lac in mammis coeat in grumos,
H Cap. XXXIIII.

Vt ne lac in mammis puerperarum in grumos coeat, ab adultis ac peritis mulieribus leniter exugatur, & mammæ cyprino oleo,cum ouo & croco illinantur. Aut fœnigræci succum, aut cumini decoctum cum modico croco oblinito. Aliud. Ceræ vnciam vnam,portula-

cæ ſeſquiunciã, cum oleo ſeſamino illine, ac vtere velut probato. Lac etiam inſtar caſei coagulari in mammis prohibet cera alba in pilulas redacta, & quotidie magnitudine trium erui granorum exhibita. Cæterùm Soranus mammas aſſiduè dolentes, neque à mulieribus, neque ab infantibus exugi oportere affirmat, & ſuctione plus materiæ attrahi aſſerit. Probè etiam facit terra Cimolia cum aceto aut aqua, & oleo roſaceo impoſita. & candidi marmoris aut candidorum lapidum ramenta ſimiliter adhibita. At ſi amplior fuerit plenitudo, & ob id mulier grauetur ac doleat, lentes aqua marina aut muria coquito, & cum decocto quidem mammas abluito, ipſas autem lentes contuſas imponito. confert item apium & mentham, & fel, bubulum præſertim, illinere aut imponere. Aliud. Fucum tinctorium terito, & cerato excipito, & adhibeto, ac ſingulis diebus bis permutato. ſit autem fuci triens, ceræ quadrans, olei myrtei dextans. Aliud. Pollinis thuris drach. decem, ceræ dextantem, pumicis vnc. viginti, olei roſacei vnc. viginti. vtere eodem modo. Aliud. Lapidis aſii, ceræ, ſing ſextantem, olei roſacei aut cicini beſſem, præpara, ac vtere bis in die permutãdo. lac enim abolet, & inflammationes ſedat. Quòd ſi aſius lapis defuerit, pyrites ſuccedat pro ipſo. Præſtat & aqua marina, aut muria aſſiduè fouere.

De coagulato in mammis lacte, & iiſdem turgentibus ob lactis redundantiam, Cap. xxxv.

AD hæc vitia in principio leniter reprimentibus vtendum eſt, velut eſt ſpongia pura poſca imbuta, & palmulæ cum pane & poſca tritæ: deinde vincire ac moderatè conſtringere oportet. Quòd ſi lac reſtinguere malueris, alumen & pſyllium cum aceto & coriandri ſucco: aut lapidem pyriten cum roſaceo & aceto adhibeto. Ad coagulationem verò lactis priuatim furfures in aceto coctos cum rutæ decocto imponito, quum primùm lac gignere incipiunt. Idem facit mentha polentæ admixta, & iuglãs cum ruta ac melle: & ricini folia trita, & cuminum priuatim, vel cum polenta, & capita papaueris cocta cum melle: & crocus cum lacte: & muriæ fomentum: & apium viride impoſitum, quod etiam grumos lactis diſſoluit Vtendum & ceratis ad grumos deſcriptis.

De vitiato lacte mammas lædente, Cap. xxxvi.

LAC vitiatum aliquando mammarum vaſa exulcerat. Quemadmodum itaque in reliquis partibus vitiati humores peculiares deſtillationes efficiunt: ſalſa enim lacryma oculum mordet, & acres excrementitiæ ſuperfluitates inteſtina erodunt: ita & lac in mammis vitiatum, ſcabiem, panos & papularum eruptiones producit: vlcera ergo hic enata, ſimili modo iiſdémque remediis quibus cætera totius corporis vlcera curantur. Ipſi tamen lactis vitiationi primùm ſuccurrendum eſt. Cuius improbos colores, ſubalbidum, nigricantem, flauum, ſubfuluum, aut viridem, hac arte deprehendemus: Tenuia ac candidiſſima linteorum fruſta eo lacte imbuta in vmbra ſiccabimus, & in his poſtea quãtum lac à natiuo colore diſceſſit ſpeculabimur. At verò viroſúmne ſit, aut aliâs fœtidũ, ex olfactu cognoſcemus, ſicut ſalſedinem, amaritudinem, acorem, inſipiditatem, guſtu dignoſcimus: tenuitatem verò ac craſſitiem, lubricitatem item ac lentorem, ex vngue probabimus. ſi enim gutta eius vngui inſtillata non decurret, nec velut mel aut gluten adhærebit, lac bonum eſſe iudicamus. Aliqui pilo probitatem lactis experiũtur. nam ſi pilus lacte madẽs ſuſpendatur, & lac delabitur, aut vni parti guttula adhæret, lac reprobandum eſt: ſi verò totum pilum circumſidet, optimum eſſe confitentur. Alii lac per coagulum concretum digitis exprimunt: deinde ſeri ac caſei menſuras expendunt. Poſtquã igitur cuiuſq; lactis vitium cognouerimus, recta victus ratione id corrigemus, purgationéſque prorſus recuſabimus, præſertim ſi nutrices ſemper eo vitio laborare nouerimus, quandiu lactauerint. Priuatim itaque eas quæ ſalſo humore abundant, balneis & vini diluti potione curamus. Deinde copiam lactis vino mulſo & aceto mulſo reuocamus, & in cibo exhibemus lac ex aliis animalibus probatiſſimum,

A quod forma & ſimilitudine humani lactis ſpeciem refert. Eſt autem omnino rectæ diætæ eo amplius innitendum, quòd ſcimus hoc vitium ſolo alimento bono non difficulter curari poſſe. Neque negligenda eſt hæc curandi ratio. ſæpe enim infantes eiuſmodi lacte corrupti ad vltimam perniciem deueniunt. Ad panos & ſcabiem mammarum, myrrham cum oleo ſampſuchino tritam velut maximum remedium illinito. Ad coercendas autẽ virginum ac reliquarum mammas, æruginem ferri cum oleo omphacino aut vino ſubactam adhibeto. aut cicu- B tæ ſemen cum foliis tritum illinito.

Ad mammas inflammatas, Philumeni, Cap. xxxvii.

SEſamum tritum butyro admixto moderatè tepefactũ quotidie bis imponito. At ſi inflãmatio perſeuerauerit, medullæ panis aqua madefactæ ac tritæ partes duas, perdicii herbæ ſeorſim tuſæ partem vnam, cerati liquidi partem vnam & dimidiam ſimul ſubigito, & bis in die adhibeto. Idem etiam poſt eruptionem abſceſſus vſque ad perfectam ſanitatem conuenit. Vtere etiam hoc velut C probatiſſimo: Foliorum hyoſcyami recentium, ceræ, colophoniæ, adipis porcini recẽtis, olei, æquales portiones. liquabilia liquefacito, & foliis tritis admiſceto. Pharmacum Iuniadæ, ad omnes inflammationes, præſertim mammarum: Olei antiqui libras tres, ceræ quadrantem, colophoniæ, adipis ſuilli, ſing. ſeſquilibram, ſpumæ argẽti lib. I. pollinis tritici, ſeminis lini, ceruſſæ, ſing. ſeſcuncem, thuris ſeſquiunciam. Aliud eiuſdem: Spumæ argenti, ceruſſæ, ſing. drach. ſex, thuris ſeſquiunciam, ceræ, colophoniæ, ſing. ſeſcuncem, adipis gallinacei lib. I. polli- D nis ordeacei ſeſquiunciam, ſucci ſeminis lini dextantem, olei communis trientem. ſpumam argenti, ceruſſam, & thus cum modico ſucco terito, deinde cum reſiduo ſucco pollinem ordeaceum ſubigito, & ita per duas aut tres horas ſinito: poſtea omnia admiſceto, & cerato excipito. Aliud ad inflammationes plurimùm prurientes, ac rubicundas: Ceruſſæ, ſpumæ argenti, mellis, butyri, ceræ, adipis gallinacei, ſing. ſeſcuncem, thuris ſextantem, roſacei vnc. vnam. ſpumam argenti & ceruſſam cum roſaceo coquito, & reliquo liquefacta adiicito, & vnitis mel addito, E & ab igne amotis thus admiſceto, ac vtitor. Aliud ad inflãmationes, quo vtor. Tenerorũ ſolani foliorũ quãtũ ſatis eſſe videbitur, coquito ac terito, & mellis ſeſcuncem admiſceto. poſtea verò emplaſtri parhygri, ceræ, ſing. ſeſcuncem accipito, olei vnc. I. omniáque ſimul trita reliquis admiſceto, & loco prius eloto apponito. Hoc mammarum inflammationes per exudationes plurimas diſcutit. Vtere & medicamento ex ſeride ad ſedis affectiones præparato, & aliis huiuſmodi. Facit hoc & ad igneas mãmarum inflammationes: Ceræ, colophoniæ, olei, ſingul. F lib. vnam, foliorum papaueris cornuti quadrantem. liquata foliis tritis admiſceto. Tradũt & leporis coagulum cum aqua tritum ac illitum, omnibus tumoribus mammarum & affectionibus ob lactis redundantiam obortis prodeſſe. Ad profundas mammarum duritias. Spondylium herbam, & aſphodeli radices vino coctas imponito: aut terræ inteſtina, cum malis cotoneis: aut cancros fluuiatiles cum ouo adhibeto. hoc & lac extinguit.

Ad induratas mãmarum inflãmationes, Philumeni, Cap. xxxviii.

G SEmen lini, aut fœnigræci, aceto mulſo coctum imponito: aut ſeſamum illotum modicè toſtum cum melle terito, & calidum apponito: aut ſtercus caninum terebinthina exceptum adhibeto. Aliud optimum. Spumæ argenti libras duas, ſtrigmentorum balnei in quo viri ſolùm lauantur libras quatuor, colophoniæ, ceræ, ſing. beſſem, ſquamæ æris ſextantem & ſemunciam, aquæ marinæ aut muriæ lib. I. ſquamam aqua marina ſufficientibus diebus terito, & adiecta argenti ſpuma ac ſtrigmentis, ad probam compagem coquito, deinde ceram & colopho- H niam liquefactas adiicito, & ablatum ab igne medicamentum frigefacito, manibus ſubigito, ac vtitor. Inter coquendum autem cum arundinis radice verſato donec non amplius inquinat. Facit & ad colliſa, fracta, vlcera antiqua, condylomata, oleo dilutum & adhibitum. Vtere

etiam emplastro Dionysia, superiori Sermone descripto, quod habet terebinthinam, mannam thuris, spumam nitri, oleum antiquum, ceram, singula ponderibus istic adscriptis. nec minus conuenit Piscatorium.

De mammarum abscessu, Cap. XXXIX.

INflammatione & duritia perseuerantibus, & ad abscessum progredientibus, spe discutiendi sublata, maturantibus auxiliabimur. Nos tamen mammarum inflammationes iam in pus transmutatas, per Dionysiam emplastrum suprà relatum frequenter discussimus: totus enim humor ab ipso per occultos meatus transpirat, & durities euanescit. Probè facit & fuluum Piscatoris, citra acetum paratum, & nigrũ Asclepiadæ. quæ omnia si parum profecerint, chirurgia opus erit. Reliquæ igitur mãmæ partes tutò incidũtur, si putrida corpora reperiuntur. verùm locus circa papillã lunari sectione exactè incidendus est, vt per sectionem quidem abscessus profunditas denudetur, sed papilla conseruetur, in maribus quidem formæ gratia, in fœminis verò præter formam, vt ne lactandi facultas intercipiatur. Peracta chirurgia linamenta sectioni indantur, & omni modo obseruetur ne plaga linamentis nimiùm obturetur: huic enim sæpe fistula inducitur. Postea tertia die suppurationi studendum est, deinde iis quæ repurgare possunt, postea resiccantibus ac glutinantibus. Bene autem facit ad hæc emplastrum fuluum Piscatoris, citra acetum paratum: et fuluum Galeni ad maligna vlcera suprà præscriptum. Est autem his spongia ex vino expressa superponenda. Prodest etiam Nigrum è lolio præparatum. euacuat enim & glutinat. Magistriani ad mammarum abscessus. Intestina terræ cum polenta terito & imponito.

De mammarum fistulis, Leonidæ, Cap. XL.

ALiquando rupto abscessu si mamma non fuerit rectè curata, fistula cõsequitur: & sanè fistulæ istic obortæ plerunque in carnem desinunt, rarissimè ad os, nisi diutius durauerint. Has itaque congruis primùm medicamentis curare conabimur, quale est quod ex lolio præparatur. Sed & hoc emplastrũ peculiariter prodest, quod & in mãmarum abscessibus atque omni tuberculorum genere, pus per occultos meatus educit, & propè inciendos abscessus discutit, & foris impositum fistulas efficacissimè desiccat. papillam tamen semper ab eo medicamento adseruare oportet: Spumæ argenti, olei, sing. lib. vnam, aquæ sescuncem, ammoniaci thymiamatis, pyrethri, singulorum sescuncem, resinæ pinus trientem, colophoniæ vnciam vnam. spumam argenti, oleum, & aquam simul ad prunas coquito donec non amplius inquinent. deinde ammoniacum cribratum inspergito, eóque soluto resinas adiicito, & ablato ab igne pharmaco pyrethrum addito, subigito, ac emollito, & imponito, lana sicca superposita, ita vt papillam velut diximus non contingat. At si perseuerauerit fistula, nucleo specilli attollatur ac incidatur, quatenus in profũdum specillum fuerit progressum: & quicquid duri ac callosi inest amputetur. Et facta incisione emplastrum adhibeatur repurgans, deinde resiccãs, & ad cicatricem perducens.

De mammarum nomis, Cap. XLI.

NOmæ mammarum perfusionibus ac cataplasmatis curãtur ad reliquas nomas descriptis. verùm ad muliebrium mammarum ac pudendorum nomas ac putredines, & alia huiusmodi facit hoc medicamẽtum: Rhois coriarii lib. I. pilularum cupressi recentium tantundem, gallæ omphacitidis sesquilibram, vini austeri lib. viginti. Hæc solida per triduũ macerato, deinde cum vino ad dimidias coquito, & cupressi ramo versato. postea ad horã quiescere finito ac deinde excolato & rursus ad mellis cõpagem coquito. Atque ita paratum pharmacum in vase vitreo seruato. vsu verò expetente, si extersione opus fuerit, melli admisceto: si verò vim obducendi meatus augere volueris, lac adiicito.

De exedentibus mammarum vlceribus, Cap. XLII.

PHagedænicum & exedens vlcus à cancerato differt, eo quòd circumsitas partes non ita duras, neque ve-

A nas varicosas habet, neque ita ad fundum perreptat. Sed & omnis phagedæna medicamentis cedit. maligna verò & efferata vlcera, medicamentis magis exacerbantur. Ad exedentia itaque vlcera compendiariam curam adhibere oportet, callosorum videlicet labiorum excisionem, ita vt eadem labia ignitis cauteriis inurantur. nam sic & sanguinis eruptionem coercebimus, & tutiorem medicationem peragemus. Postea verò medicamenta ad mammarum putrefactiones commoda adhibeantur, infrà ad cancros descripta.

B De cancris mammarum, Archigenis & Leonidæ, Cap. XLIII.

CAncerati tumores circa mammas frequentissimè generantur, & mulieres magis quàm viros inuadunt, & ex illis eas quæ amplas ac carnosas mammas habent. Veteres autem vlcus canceratum, malignum ac ferum appellabant, & cancerati sanè appellatio à cancro animante transsumpta est. sunt enim ea animantia aspera & dura, & siquid forcipibus suis ceperint, haud facilè auelluntur. His itaque canceratus tumor similis est. nam & promi-
C net, & ad tactum renititur, & difficulter tractabilis est. Maleficum autem & ferum vlcus, à feris ac malignis animalibus cognominatur. est enim proteruum, & curatione efferatur, & manuum tractatione exacerbatur. Duæ verò sunt supremæ cancrorum differentiæ: quidam enim sine vlcere, quidam cum vlcere cõsistũt. Qui sine vlcere sunt, ab omnibus ferme veteribus occulti appellantur. Philoxenus tamen cancrum occultum priuatim nominauit, qui in vtero ac intestinis esset. Cancro itaque non vlcerato in mãma existente, tumor apparet ingens, ad tactum
D renitens, inæqualis, instar feræ sæuus, penitissimè pertinaciter infertus, radices longè latéque extendens, & venis circumsitus velut illigatus, quas circumcirca varicosas habet, colore cinericius ad ruborem vergens, & aliquando subliuidus, & videntibus quidem mollis apparet: tangentibus autem durissimus est, vt visui hac parte non sit credendum: dolorem autem inducit pungentem latè se extendentem, vt sæpe per consensum, glandularum malignas inflammationes sub alis excitet. Pertingunt etiam dolores vsque ad clauiculam & scapulas. At verò exulce-
E ratus cancer assiduè erodit, & ad profundum perfodit, nec sisti potest, & saniem emittit omni ferarum veneno deteriorem, copia & odore abominabilem. adsunt & huic dolores pungentes. Atque hic præcipuè medicamẽtis ac manuum tractatione exacerbatur.

Qui cancri curatu faciles, & qui difficiles, Cap. XLIIII.

CAncros in pectore obortos omnino deploratos esse scito, quemadmodum & eos qui in capite, collo, humeris, sub alis, & in inguinibus generantur: sunt enim &
F hi incurabiles. Nam præterquam quòd perfectè tolli non possunt, sanguinis eruptionis timor incumbit, ne ex ea æger inter manus pereat. Eos verò qui papillæ summitatem occupãt, affectæ partis amputatione facilè curaueris.

Cancri chirurgia, Leonidæ, Cap. XLV.

EGO quidem in cancris in pectore obortis chirurgia vti soleo, quæ sic fit: Ægram supinam decumbere facio. deinde supra cancrum partem mammæ sanam incido, & incisam cauteriis inuro donec crusta inducta sanguinis eruptio sistatur. Mox iterum incido, & profũdum
G mammæ disseco, ac rursus partes incisas vro, sæpéque idem repeto, & secans, & sistendi sanguinis gratia inurẽs. Ita enim sanguinis eruptionis periculum euitatur: post amputationem verò integrè peractam, rursus partes omnes ad resiccationem vsque inuro. Et primæ quidem inustiones sistendi sanguinis gratia fiunt: postremæ verò ad omnes morbi reliquias abolendas. Sæpè verò etiam cῑtra inustionem opus perfeci, vbi induratus tumor cancri generationem minãs in mamma fuit: tali enim affectioni amputatio vsque ad sanam partem sufficit, quum
H nullum hic periculum eruptionis sanguinis immineat.

Cancri curatio post amputationem & inustionem, Cap. XLVI.

POst amputationem si inustio facta non est, linamenta vlceri indemus, deinde suppurationi studebimus, &

deinceps ad reliquam curationem reficcatoriam progrediemur. Si verò post chirurgiam locos inusserimus, aliquando solo cataplasmate ex plantagine, aut polygono, aut sesamo trito vtimur: aliquando etiam panis medullam alicui ex prædictis admiscemus, & supra cataplasma linteum aqua madefactum adhibemus. Citra dolorem verò crustas aufert lac melli admixtum ac illitum. Continendæ autem sunt ægrotæ in domo calida: omnis enim frigiditas ipsis infesta est, præcipuè quo tempore vlcera repurgantur. tunc enim maximè conuulsionis periculum imminet. Secunda verò aut tertia die exoluto medicamento, tepida aqua locum perfundimus, & lenticulam coctam cum modico melle imponimus, (mellis enim vim exacerbandi formidamus) deinde foliis vitis aut lactucæ foris impositis deligamentum adhibemus. Neque ab horũ vsu discedimus donec crustæ exciderint: postea linamenta indimus, atque in his tum acria tum pinguia medicamenta vitamus. vtraque enim malum renouant. Quapropter soleo muliebri aut asinino lacti rosaceũ admiscere, & ex eo madefacta linamenta indere, & pro linamenti conseruatione linteum lene ac simplex eodem lacte imbutum forinsecus obligare. nam plurium linteorum onus graue est in hac affectione. Et suppurationis quidem tempore, rosarum amplius fit. dum verò repurgamus, lac excellere debet. Quòd si res vrgeat, melilotũ cum rosaceo, & aqua, aut lacte muliebri cataplasmati exterius adhibendo admisceatur. cerata enim & nimis elaborata cataplasmata, huiusmodi affectionibus sunt aduersa. At si arido aliquo opus fuerit, spodium pompholygis probè lotum ac siccatum, aut cadmiam ter vstam & rosaceo extinctam, & postea probè lotam ac reficcatam inspergito. Toto verò curationis tempore à vino & cibis ægrè concoctilibus, & frigidæ potu abstinendum est. At dum vlcus ad cicatricem ducitur, diligenter studebimus vt totius corporis firmus reddatur habitus, & vt bono succo impleatur, id quod bonis alimentis, exercitiis, gestationibus, ac reliquis eiusmodi corpus reficientibus facere oportet.

Cancrorum curatio citra chirurgiam, Cap. XLVII.

PRimùm, velut sæpe diximus, ante cuiusque maligni vlceris curationem, totum corpus curare oportet, deinde localia auxilia adhibere. Aluus itaque conuenientibus alimentis, & aloe, vel picra ex aloe præparato pharmaco soluatur, & quæ venenis resistunt, assiduè exhibeantur, velut est theriaca, Mithridaticum antidotum, & quod ex sanguinibus constat. Ex simplicioribus autem, anseris aut anatis recèns iugulatæ sanguis calidus in potu detur. Aut trifolii bitumen olentis cochleare vnum, aut duo, cum aquæ cyathis tribus: aut seminis rutæ vncia vna, aut pulegii veteris drach. I. cum maluæ decocto. Prodest etiam cancrorum fluuiatilium decoctum cum lacte asinino per dies quinque exhibitum, ita vt per totidẽ dies etiam ipsi cancri comedantur: talis enim periodus septeno circuitu peracta, mammarum cancros placidissimos efficit, vt deinceps per simplicium epithematum vsum pristina sanitas restituatur.

Canceratorum tumorum non vlceratorum curatio, Cap. XLVIII.

TVmoribus canceratis non vlceratis panem cum modico symphyto imponito, exigua quantitate, vt ne grauet. In exacerbationibus autem rosas, melilotum, semẽ papaueris, omnia cum passo paululum trita coquito. & cum vitellis ouorum subacta imponito: aut althææ folia cocta per se, vel pani admixta, imponito. Est & hoc in exacerbationibus efficax: Plantaginis, capitum papaueris vnà cum seminibus psyllii, æquales portiones accipito, & reliqua quidem terito ac cribrato. Psyllium verò passo Cretico maceratum, cum palmulis pinguibus subactum aridis admisceto, & parum adipis anserini adiicito. hoc medicamentum securè adhibetur calefactum. Si verò frigidum potius malum postulauerit, omnia prædicta palmularum carne & modico pane madefacto excipito, ac frigida imponito. Prodest & irionis semen cum œsypo & aqua mulsa calidum impositum. Fraxini item arboris folia mollia, aqua cocta, & trita, per se calida imposita, mali-

A gnorum vlcerum dolores mitigant, & assiduus ipsorum vsus mirificè ipsa discutiet. Ego verò eorũdem foliorum decocto huiusmodi locos fouere soleo. Arbor ipsa sterilis est, & ad materiam idonea. Postea verò cataplasma è plantagine rursus imponatur. Item Icesii emplastrum, aut Nigrum panacea inscriptum ad contactum mollissimum, aut aliud quoddam huiusmodi adhibeatur, nisi obstiterit vlcus.

Cancri vlcerati curatio, Cap. XLIX.

VLceratis canceris lenissima epithemata imponantur, B quorum velut fundamentum, inquit Archigenes, hoc est: Spumæ argenti, adipis porcini recentis, ceræ albæ, sing. libram vnam, olei boni vncias sedecim, vitellos ouorum assatorum duodecim. Spumam argenti cum posca terito, deinde olei parum affundito, & vitellos admisceto: adipem verò exẽptis in mortario terito, & cum cera liquefacito ac excolato. & his frigefactis residuum olei paulatim affũdito, & omnia simul in mortario probè subigito, postremùmque reliqua trita admisceto. Hoc medicamentum vsus tempore rosaceo dissoluito, & mol- C li lana excepto pro linamento vtitor. Et si dolor aberit ab vlcere, etiam iridis, myrrhæ, aristolochiæ, sing. drach. tres adiicito. idem etiam non vlceratis cancris adhibitum vtile comperies. Aliud. Vlceratis cancris blandè hoc medetur, & non vlceratos egregiè mitigat: Ceræ Tyrrhenicæ, terebinthinæ, adipis taurini, medullæ cerui, aut vituli recentis, olei cicini & rosacei recentis, adipis anserini recentis, mellis optimi, thuris, diphrygis, singul. partem vnam, œsypi triplum. sine thure tamen mitius est, & vlceribus commodius: verùm cum thure magis discutit, ac D maturat & non vlceratis magis commodat. Et si absque thure præparabis, diphryges cum vino teres: si cum thure, vtrunque, diphryges videlicet ac thus aridum, liquatis reliquis adiicies, & deinde addito melle securè adhibebis. Aliud, Theodori ad maligna: Spodii cyprii loti & reficcati, plumbi vsti & loti, succi rosarum, sing. drachmas quatuor, præpara, & vtere cum rosaceo. hoc quidem magis mitigatorium est. At verò si multa & depascẽs putrefactio fuerit, vltrà quàm credas efficax est hoc ad totum malum extirpandum: Rhois coriarii sextarios duode- E cim, pilularum cupressi libram vnam, gallarum omphacitidum, casiæ, sing. sescuncem. Omnia simul contusa in vini Adriani, id est adstringentis, odorati & antiqui sextariis viginti, per triduũ macerato, & deinde ad tertias coquito, ac cupressi spathula versato: posteáque omnibus probè expressis ac reiectis, succum rursus ad mellis compagem coquito, ac vitreo vase seruato. Hoc medicamento ad nomas syncero vtendum est, modico vino aliquan- F do addito, si crassius visum fuerit: verùm si affectio in muliebri pudendo fuerit, exactè diluendum est. Sed & asinino aut muliebri lacte dilutum mitigatorium est, & reliquas item nomas citra inflammationem curat. Aures diu purulentas, gingiuásque madore flaccidas reficcat. Vlcera curatu difficilia, & ægrè cicatricem admittentia sanat, si moderatè adhibeatur, ac pro ratione diluatur. quomodo enim ipsi mitia restiterint, cui fera & agrestia cedunt? Cæterùm hoc animaduersione dignum est, vt ne vlcera ad cicatricem perducantur priusquam omnis duritia fuerit resoluta, modò linamentis maturantibus, mo- G dò spleniis adhibitis, quale est Icesii melinum, aut Serapionis, aut panacea. Ego verò declinationis tempore vsus sum theriaca, lacte & rosaceo diluta, & in molli lana vlceri indita. eandem etiam ex passo bibendam præbeo. Ad huiusmodi enim affectiones efficacissima est, sicut quoque reliqua antidota ad reptilium ictus & venenosas potiones parata. His itaque confidenter vtere, ac irrisores contemne qui mali naturam minimè intelligunt.

De mammis induratis, Leonidæ, Cap. L.

IN aliis equidem corporis partibus prius ostendimus, H induratum tumorem sine dolore esse. at in mammis non ex affectionis natura, sed detractæ papillæ grauitate dolorem inducit. Si itaque tota mamma indurata fuerit, atque ita scirrhi tumor induratus thoraci annexus, vt citra periculum à sanis partibus amputari non possit, chir-

urgiam nequaquam attentabimus. si verò summitas mammæ solùm indurata fuerit, aut vltra dimidium affectio non occuparit, summitas amputanda est citra inustionem. neque enim in scirrhi tumore indurato, velut in cancro, sanguinis eruptionem vereri oportet. Post amputationem verò linamenta indemus, & reliquam vlcerum curationem adhibebimus.

De menstruis suppressis, Rufi & Aspasiæ, Cap. LI.

MVlieres aliquas menstrua purgatione omnino carere, vel naturale est vel præter naturā. Naturale est si mulier nulla inde molestia vel totius corporis, vel vteri afficitur. Proinde quantum ad ætatem attinet, infra decimumquartum annum, aut vltra quinquagesimum purgationes menstruæ non fiunt. Sed & steriles, & prægnantes, cantrices item ac saltatrices naturaliter non purgantur. Quicquid enim in eis superfluum est, nimia exercitii vehemētia consumit. Et in summa, mulieres calidioris temperaturæ, & fortibus exercitiis vtentes, & agrestes, parum purgantur. Quando igitur mulier plus iusto calida fuerit, siue ob naturalē temperaturam, siue ob exercitiorum excessum, menstruis purgationibus carebit. Ex multo enim calore corpora sicca euadunt, & calida temperatura cibos optimè concoquens, nihil superflui in toto corpore relinquit. Est autem talis mulier omnino virilis, coloris fusci, corporis probè cōpacti, neruis robustis, venosa, lumbos & nates ampliores habens, pectore ac humeris latioribus, mammis solidis, voce graui, fortior item ac hirsutior. talis enim aut omnino non, aut modicè purgatur. Aliquando verò etiàm menses vel ob nimiam pinguedinem, vel ob gracilitatem supprimi solent. Pingues enim magis exangues reliquis sunt, minimásque venulas habent, & sanguis qui in ipsis est paucissimus, ferè in pinguedinem transit. Atque huius rei ex eo indicium est, quòd tales minimè omnium concipiunt. & si aliquando conceperint, fœtus graciles ac valde imbecilles pariunt. Quomodo ergo purgabuntur, quæ neque sanguinem, neque venas amplas habent? At verò graciliores ob diuturnam aliquam ægritudinem attenuatæ, nihil penitus superflui sanguinis habent. Sistuntur præterea menses eis quibus sanguis crassus aut viscosus est, & quibus ad alios locos defertur, velut per nares aut sedē. Quin & ex thorace sanguinem reiectantibus, & quibus ex venæ sectione multus sanguis euacuatus est, menses supprimuntur. Sed & reliqua excretionum genera sæpe faciunt vt menses intercipiantur: velut est multus sudor, assidui vomitus, alui profluuia, saniei copia alicubi prodiēs, pustularum omne genus per cutem erumpens. Sistunt item menses morbi acuti ac magni, & alimenta vel infra vel supra modum ingesta. modicum enim alimētum statim transpirat: multum verò meatus obturat, & excretionem intercipit. Ad hos itaque scopos etiam curādi ratio dirigenda est. Quæ enim ob plenitudinem non purgantur, venæ sectione curantur. Cibi porrò crassi ac pituitosi purgationibus aduersantur: verùm acres sanguinem fluidum efficiunt. Quaprópter vina crassa & noua, aquas frigidas & crudas, labores nimios, otium item sublestum vitare oportet. atque hæc victus ratio ad totum corpus pertinet. Quantū verò ad ipsum vterum, conclusiones, ceruicis eiusdem distortiones, durities, inflammationes, macies, resolutiones, perfrigerationes, distentiones, atque aliæ huiusmodi affectiones considerandæ sunt. Et insuper attendendum an aliquid vteri os obturans, sanguinis exitum impediat. Callositates enim istic exortæ, aut carnis excrescētiæ, aut pinguedinis copia, sæpe purgationem prohibent. Aliquibus etiam statim à principio pellicula quædam circa collum aut osculum vteri adnascitur, quemadmodum iis accidit quæ imperforatæ appellantur. Et tales curari non possunt, nisi pellicula illa locum obturans perforetur aut resecetur. Aliquibus etiam vlcerum cicatrices, oscula vasorum in vtero excæcarunt, quæ penitus incurabiles sunt. Quibusdam post abortum, vteri os exulceratur, ac deinceps ad cicatricem perducitur, atque sic obturatio superuenit, quæ tum alias vuluæ transpirationes impedit, tum sanguinis excretionem prohibet. Quin & curæ assiduæ, & immodicus timor, ac mœror ingens, menses supprimunt.

Mulieribus quæ non purgantur accidentia, Cap. LII.

MVlieribus quæ non purgantur consueto more, sanguinis reiectationis ac syderationis periculum imminet. nam suppressis mensibus, molesta accidentia consequuntur: totius corporis grauitas, nauseæ, fastidia, horridi quidam discursus, velut in eis quæ conceperunt: non tamen ita sicut eis quæ conceperunt, vteri osculum clauditur: illis enim occlusio adest cum quadam duritia. Dolores insuper circa lumbos, femora, collum, sinciput, & oculorum radices, adsunt. Febres item assiduè concomitantur, & vrinæ nigræ sunt cum rubicundo quodam seroso ac sanioso humore. difficultatem item ac stillicidiū vrinæ patiuntur. Et quædam in melancholicum atræ bilis morbum, aut insaniam delabuntur. Cutis superficiem dolent, & inflammationes ac ignes sacros diuersimodè sustinent.

Curatio earum quæ ob nimiam caliditatem non purgantur, Cap. LIII.

PRæstaret equidem ad integram sanitatis cōseruationem, victus rationem præscribere, à qua mulieris corpus ita resiccaretur vt menstrua purgatione non haberet opus. verùm hoc conceptioni penitus aduersaretur: non enim concipiunt quæ non purgantur. Proinde cōceptus gratia, & eo quòd omnes ferè mulieres temere victitant, purgationes sunt necessariæ. & propterea curationem conscribere conuenit, per quam menses suppressi euocantur. Calidiores itaque mulieres & quæ plurimùm exercētur, quammaximè humectare oportet aquarum dulciū dulcium balneis, vberiore humidioréque cibo ac potu. quales sunt ptisanæ ac alicæ sorbitiones, & quæ ex lacte præparantur. Et ex oleribus, lactuca, cucurbita, & eiusmodi. E carnibus, agni, hœdi, & porcelli recentes, cicures præsertim & fœmellæ. E piscibus, qui teneras carnes habent. Ex auibus, teneriores. Ex fructibus, ficus recentes, vuæ maturæ, pepones, cucumeres. E potibus, vinum tenue, albū, dilutum, non vetus.

Frigidæ temperaturæ dignotio ac curatio, Cap. LIIII.

FRigidioris temperaturæ fœminas, tum ex iis quæ dicta sunt cognoscemus, tum quòd somnolentiores & ad motum pigriores sunt, & coloris albi siue plumbei, venis subnigricantibus, vrina aquosa. pituitam etiam assiduè excreant, & aliquando pituitosos humores euomunt. Harum itaque curationem oppositam esse oportet ei quam ad calidiores retulimus. Plurimos enim labores imperabimus, & edulia calidiora exhibebimus. vinum item fuluum, odoratum, vetus, ac minimè dulce. confert etiam vinum aqua marina dilutum. Medicamenta verò eligenda sunt quæ calore suo sanguinē dissoluunt, velut est thymi, pulegii, calaminthes, dictamni, abrotoni, iridis radicum asphodeli, corticum radicis mori, mercurialis, casiæ, carpesii, floris iūci odorati, spicæ nardi ac Celticæ, acori, mei, phu, sabinæ, asari, ac similium decoctum. Hæc enim singula in vino albo veteri coquuntur, & vinum ipsum merum excolatum calidum à balneo ieiunis bibendum datur. Atque ita menses cientur iis quæ frigidam tēperaturam habent. Probè facit & succus Cyrenaicus erui quantitate potus: aut opopanacis vncia vna: aut sagapeni tantundem: aut myrrha magnitudine fabæ: aut castorei drach. vna: aut nigella pota & sublita. Idem possunt etiam seminum nobis familiarium decocta, velut cumini, fœniculi, petroselini, laueris, dauci, ammii, cicerum. Est & hoc efficacissimum atque acerrimum: Pulegii, artemisiæ, rutæ, saluiæ, anethi, singulorum manipulum vnum, piperis grana viginti, aquæ sextarios duos. piper contusum & herbis admixtum, per noctem aqua maceratur. Manè verò ad dimidias coquitur, & ad excolatum mellis quantum satis est adiicitur, indéque cyathi duo ieiunæ exhibentur. ipsa verò sensim inambulare iubeatur, & lectica gestetur. Tempora autem ad talia medicamenta accipienda commoda sunt, alterum appropinquante iam purgationis tempore: alterum vt post vnctionem

ctionem fomentáque ac balneum statim bibat, ita vt in calidum adhuc & solutum corpus illabens medicamentum, vires suas efficacius declaret. At verò si quis omnia auxilia in hunc vsum commoda recensere velit, ei multo otio opus fuerit. sufficere tamen possunt relata. Si verò nullum ex his menses euocauerit, alius modus potentior exquiretur. Ego etenim quum hæc medicamẽta frustra adhibuissem, mulierem solutiuum pharmacũ bibere iussi: atque eâ accepto euphorbio cum petroselino, per aluum purgata, deinde menstruorum excretio successit. Quòd si redundans humor atræ bilis magis fuerit, epithymi drach. quinque exhibeto, cum aceti mulsi diluti hemina, pauco sale adiecto. fæce enim sanguinis educta, pars subtilior deinceps facilius sequetur. Plerisque etiam vomitus profuit. Vomant autẽ accepto prius thymi aut origani, aut hyssopi decocto. deinde post vomitum, centaurii aut absinthii cremorem potent. Quin & pessis subdititiis vterus irritandus est: vt per victum quidem sanguis calidus ac tenuis reddatur: per pessos verò excretio prouocetur. Fortiores tamen euitabimus, quales sunt qui ex elaterio, cãtharidibus, cyclamino, felle bubulo, & vera tro fiũt. Periculũ enim est ne ex huiusmodi medicamẽto rũ vehemẽtia, inflãmationes, vlcera ac febres exoriãtur.

Pessi menses educentes,
Cap. LV.

MItiora proinde in pessis adhibere oportet, velut est ruta, baccæ lauri, artemisia, conyza tenuia folia habens, pulegium, mercurialis. hæc singula cum oleo irino subdantur. Quòd si validioribus opus erit, myrrhæ drach. vnam, aluminis scissilis drach. duas cum vino terito, & rosaceo admixto subdito. Aut terebinthinam cum myrrha, melle, & croco efformato. Hoc autem validius est pelecini semen cum myrrha & melle: aut bdellium, vel galbanum, vel styrax cum absinthio & lupinorum decocto: aut caricas pingues granulis exemptis, cum thure & nitro, singulis fabæ magnitudine, subdito. Vterus item calido quodam oleo siue vnguento perfundatur, velut est susinum, cyprinum, irinum, sampsuchinum, laurinum, amaracinum, narcissinum. Assidui etiam suffitus per styracem galbanum ac thus fiant. probè facit etiam lapis gagates. Suffumigium probatissimum: Radicis aristolochiæ, radicis asphodeli, resinæ siccæ, sandarachæ, atractylidis agrestis, stercoris vulturis, bdellii, sabinæ, cardamomi, artemisiæ, sing. drach. vnam, ossium piscium salsorũ minutissimè tritorum drach. tres, nigellæ, styracis, singul. drach. quatuor. pastillos cum aqua formato, & vsus tempore super bubulo stercore, bis in die manè ac vesperi suffito. Præcipuè verò odoratis fomentis vterum fouebimus, amaraco videlicet, serpyllo, pulegio, calamintha, cypero, iride, chamæmelo, costo, aniso, ac similibus in aqua coctis. Sit autem fomenti vsus talis: Olla operculo perforato operiatur, arundóque foramini inferatur, & vndique oblinatur: & mulier sedens excepta intra pudendum arundine fotum admittat.

Alius verò fomenti modus est vt mulier in aliquo ex relatis decocto vsque ad vmbilicum insideat, & deinde calida aqua dulci abluatur, & postea pessos prædictos subdat. Pessus optimus, menses educens: Carpobalsami, caryophyllorum, olei amaracini aut susini, singulorum drachmas octo, passarum vuarum pinguium exemptis vinaceis libram vnam, carnes palmularum duodecim, salis cõmunis drachmas sedecim, mellis cochlearia tria, efforma, ac vtere post balneum aut fomentum. Cataplasmata insuper adhibebimus ex cruda ordeacea farina, artemisia, amaraco, iride, aut alio quodam ex relatis admixto. Liquor autem cataplasmati admiscendus, sit vinum odoratum, mel, amaracinum irinum anethinum oleum. Postea lanam quoque oleo aliquo ex prædictis imbutam superponemus. Bonum est etiam, bdelliũ cum styrace ac thure tritum, cum vino ac vnguento quodam relato, imo ventri ac lumbis illinere. Epithema ad sanguinem menstruum euocandum: Elaterii, myrrhæ, galbani, farinæ ordeaceæ, sing. drach. quatuor, foliorum rutæ recentium drach. duas, fellis taurini quantum satis est. reliquis omnibus minutissimè tritis & vnitis fel admi-

A sceto, & lumbis ac imo ventri imponito. Ducit hoc menses, & sedis hæmorrhoidas prouocat. Vtere etiam aliis epithematis Sermone tertio conscriptis. Philosophi ad menses educendos. Cancrum fluuiatilem in vinum coniectum suffocato. deinde vinum id meracum calefacito ac totum bibendum dato, & vbi satis sanguinis purgatum videbitur, cancrum suffocatum comedẽdum dato. Glans subdititia menses educens. facit ad vteri strangulatus diuturnos: Fellis taurini, succi absinthii, & comæ eiusdem, radicis struthii, myrrhæ, singulorum drachmas B quatuor, castorei, opobalsami, singulorum drach. vnam, succi cyclamini drach. decem. Omnia artemisiæ succo excipito, & glandes paruas subdititias formato. Probè facit & fæx vini antiqui apii succo excepta ac subdita. aut lilii radix tosta subdita. aut nigella, aut sesamũ, aut rutæ semẽ & fœnumgræcum butyro ac melle exceptum ac subditum. Pessus eadem die plerunque sanguinem ducens: Folia artemisiæ & nitrum pari portione oleo irino aut rosaceo excipito, & post balneum subdito.

Curatio earum quæ præ pinguedine non con- C cipiunt, Cap. LVI.

PInguiores mulieres victu attenuante curabimus. Dictum est autem in secundo ac quarto Sermone de his alimentorum facultatibus, & quomodo macies sit reparanda. Non tamen interim fomenta & potiones prætermittantur: si enim materia infrà declinabit, haud ægrè euacuabitur, & corpus gracilius reddetur. Et quanquam purgatio per inferiorem aluum non sit valde tuta, vt quæ corpus tabefaciat, mulieri tamen ita habenti hæc quoque D adhibenda est. sæpe enim sola purgantis medicamenti potio ad menses educendos sufficit. Ex purgatoriis itaq; acerrima & pinguibus maximè idonea sunt, granum cnidium, scammonia, & cortex radicis tithymali myrsinitæ. Singulis autem petroselinum, aut daucum, aut anisum, aut apium, iucunditatis gratia & ad sanguinem attenuandum, admiscere oportet. Pessos quoque validiores his adhibebimus, velut pulpam colocynthidis, nigellam, myrrham, simul cum vino dulci trita ac subdita: aut nitrum cum cyclamino, felle bubulo ac melle: aut caricarum carnes cum nitro, melle & ruta. Fomenta item ac E epithemata ad frigidiores temperaturas relata huc transferantur.

Curatio earum quæ ob plenitudinem non purgantur, Cap. LVII.

QVÆ propter plenitudinem non purgantur, congruo menstruorum tempore magis grauantur: dolores circa lumbos ac imum ventrem percipiunt, flatúque replentur, ad quem distentiones ac horrores totius corporis consequuntur. sed præcipuè insigni venarum tumore dignoscuntur. Atque hæ quidem copiosa sangui F nis missione sanantur. cubiti itaque ac tali venas secare oportet: deinde euacuato sanguine cætera facere suprà relata, potiones videlicet ac fomenta adhibere. Postquam autem menses fluere inceperint, mulieri quies imperanda est, & in lecto eadem detinenda. Ac prima die à balneis ac cibis abstinendum: proxima verò, ptisanæ succus cum aceto præparatus in cibo exhibeatur. deinde olera ad hunc vsum idonea. Tertia autem die lauanda est, & consueta victus ratio repetenda.

Curatio earum quæ ob maciem non purgantur,
G Cap. LVIII.

QVæcunque ob maciem gracilitatémque non purgantur, siue id ex morbo, siue alia ratione contigerit, eas primùm reficere oportet, & corporis carnem congruo exercitio, moderatóque labore ac vberioribus exercitiis reparare: vbi enim carnosæ factæ fuerint, maxima spes est menses spontè erupturos esse. At si hoc non contigerit, potionibus ac pessis prouocentur.

Curatio earum quæ ob vitiatos humores non purgantur, Cap. LIX.

H BIliosos ac pituitosos humores, & quicunque alii sanguini admixti mensium purgationem impediunt, totius habitus vitiatione cognoscemus, ac reliquis notis sæpe à nobis relatis, & aliquando ex iis quæ circa vterum cõtingere solent. Pauci enim mẽses qui deferũtur,

si biliosi fuerint, vuluam mordent ac rodunt, & coloris
sunt abundè fului: si verò pituitosi, segnius prodeunt,
crassi sunt, albique ac subfrigidi, & stuporem inducunt.
Quum igitur huiusmodi signa apparuerint, præstantissi-
mum est totum corpus congruis medicamentis purgare:
deinde muliebres locos colluere ac fouere. Cibos autem
dulces ac boni succi exhibere, & in potu vinum mulsum
dare. Exhibeatur etiam lac asininum cum melle. Et aqua
in qua pulegium ebulliit cum vino dulci propinetur. hæc
& mēses prouocat, & nullam superfluitatem in sanguine
relinquit. Cibis insuper ac potibus semper odoratum a-
liquid admisceatur. Ex oleribus crethmum, gingidium
& daucum, singula ad flacciditatem cocta, & fœniculum
eligemus. Neque interim pessi negligantur, qui quales
esse debeant partim relatum est, partim proximè dicetur.
Si enim biliosa ducere volueris, elaterium cum carica pin
gui, aut cyclaminum cum vino subdes. Pituitam verò
subdita trahunt, folia anemones, iris cum melle, loliacea
farina lolio prius paululùm tosto cum modico pipere &
melle, colocynthis cum carica. aquositatem autē euocat
porrum cum melle. Post pessos verò mulier in aqua de-
sideat, & vnguento rosaceo aut cerato, aut adipe galli-
naceo vteri os inungat.

Curatio earum quibus sanguis ad nares vel sedem defertur, Cap. LX.

IN his à quacunque parte fluxerit sanguis, reprimendus
est, & ad vterum congruis auxiliis reuocandus, ne for-
tè inde propulsus ad principalem ac nobilem aliquā par-
tem vertatur. itaque & sudoribus, & vomitu, & aliis ex-
cretionibus corpus euacuetur. Verùm hoc sciendum
est, non multùm malè affici eas quæ ob tales causas non
purgantur: sicut neque quæ ob maciem, aut laborum ex-
cessum, concipere tamen nequeunt, quum vteri purga-
tiones defecerunt.

Curatio earum quæ ob nimium otium non purgantur, Cap. LXI.

CErtum est eas quæ ob nimium otium non purgantur,
laboribus destinandas esse. Labores autem mulieri-
bus congruentes, deambulationes sunt, & gestationes ali-
quanto vehementiores. De cætero verò velut frigidæ ac
pituitosæ curentur: & omnino contraria, iuxta Hippocra-
tem, dentur iis quæ sanguinis delationem impediunt. &
si ex aqua frigida cruda pota sit offensa, aliam optimam
perquiremus, quam vino albo ac tenui permiscebimus.
Cibos item pro frigidis calidos, pro crassis attenuantes,
pro siccis humidos exhibebimus, & reliqua iuxta ra-
tionem.

Curatio earum quæ ob aliquam vteri affectionem non purgantur, Cap. LXII.

SI corpus bene se habuerit, victúsque ratio purgationi
congrua fuerit, & tamen mulier non purgatur, consi-
derādum est an vterus aliqua affectione laboret. id quod
si fuerit, nullum medicamentum omnino adhibeatur,
neque aliqua potio menses ducens detur, vt ne attracto
ad vterum sanguine, dum loci laxari non possunt, dolo-
res molesti velut in partu ingruant. Primùm itaque affe-
ctio curetur quæ suppressorum mensium causa est: dein-
de sanguis prouocetur. Quomodò verò vteri affectiones
curandæ sint, postea ex ordine referemus.

De mensium stillicidio, Cap. LXIII.

MEnsium stillicidium vocatur, quum grauissimo do
lore intimas partes vexante, sanguis stillatim pro-
dit. Aliqui enim morbi vteri, affectionibus vesicæ simi-
les sunt. nam & in illa aliquando vrina supprimitur, ali-
quando stillatim prodit, & quandoque difficulter mingi-
tur. Quinque verò sunt stillicidii causæ specie diuersæ:
meatuum angustia diuersimodè contingens, virium de-
bilitas, sanguinis multitudo, sanguis pituitosus, & sanguis
fæculentus. His singulis quoties impedimento fuerint
succurrendum est, ita vt multitudinem euacuemus, cras-
situdinem attenuemus, vires firmemus, & meatus dilate-
mus. Angustiæ tamē causam inquirere oportet, eámque
auferre. causis enim sublatis libera purgatio consequitur.
Quomodo verò singulis causis occurrendum sit, partim
de menstruis suppressis diximus, partim deinceps refere-
A tur, vbi de vteri morbis agemus: nunc autem explicare
instituimus quomodo graues dolores lenire oportet.
Exacerbatione itaque instante, mulier in domicilio lo-
cetur moderatè tepido, non tamen obscuro, & manuum
ac pedum extremitates fasciis deligentur, neque vllus pes
sus irritatorius interim adhibeatur. Aquæ potus vitetur,
& omnino ab acribus potionibus ac cibis præcipuè fla-
tuosis abstinendum est. Imus autem venter & femora va
riis calefactoriis foueantur, ita vt aliquando lana succida
vino & rosaceo calido imbuta imponatur, aliquando ve-
B sica oleo calido semiplena adhibeatur, aliquando vasa va
poratoria lenticulata admoueantur. Quòd si dolor persti
terit, & vires ferre potuerint, cubiti vena secetur, & sāguis
prò virium ratione auferatur, & deinde rursus eadem fo
menta repetantur. Et si neque sic successerit, cataplasma è
semine lini, pane, & aqua mulsa paratum adhibebimus,
cui aliquando terebinthinam liquatam admiscebimus.
Vtemur & insessionibus ex althææ, seminis lini, fœni-
græci, anethi, rutæ, ac artemisiæ decoctis: & spongiis ex
iisdem expressis pudendum fouebimus. Rutam item tri
C tam ac melle exceptam & panno lineo inductam pubi ac
pectini imponemus. aliquando eodem cataplasmate e-
tiam pudendum integemus. Prodest & per vterifusoriũ
instrumentum, infrà scriptum liquorem infundere: Ru-
tam & fœnumgræcum in oleo coquito, & ad hoc excola-
tum, butyri, terebinthinæ, œsypi, quantum ad cerati liqui
dioris formam satis est admisceto. idem etiam in sedem
ad trium vel quatuor cyathorum mēsuram iniici potest.
Aliud consimile infusum: Œsypi drach. quatuor, cere
bella anserum duorum, adipis anserini, phasiani, gallina-
D cei, sing. vnciam vnam, ceræ quadrantem. misce, ac vte-
re velut priore. Pessi præterea Libanus & Enneaphar-
macus ac aliis consimiles subdantur, qui inferius ad vte-
ri inflammationes & induratos tumores describentur.
Adhibenda sunt & epithemata, primùm tetrapharma-
cum, bromium, & quod ex succis constat: deinde polyar-
chium, & quod ex meliloto, & quod ex seminibus para-
tur, prout vsus postulauerit. Si verò adhuc malum non
quieuerit, sed aut per certos circuitus, aut incerto ordine
vexauerit, ad validiora pergendum est auxilia. & cucur-
E bitæ pectini ac inguinibus apponēdæ: primùm quidem
tres aut quatuor citra scarificationem: deinde si affectio
durauerit, etiam scarificabimus, & moderatam sanguinis
quantitatem euacuabimus. Conferunt & hirudines post
cucurbitas admotæ, nihil minus quàm cucurbitæ attra-
hentes. deinde epithemata ac dropaces adhibeantur &
cutim rubificantia, & loci molliter assiduè cum oleo ac
sale confricentur. Exercitium præterea temperatum im-
perabimus, ac gestationem deambulationi præferemus.
Postremùm balnea naturalia adhibebimus, & marina a-
F qua frigida iugiter abluemus.

De nimia mensium purgatione, Cap. LXIIII.

NImiæ mensium purgationes mulieribus fiunt, ali-
quando sanguine copiosiore & per plures dies pro-
deunte, id quod rarius & in vehementioribus motibus
fieri solet. aliquando post partum, plurimo sanguine fœ-
tum insequente. sæpe verò post abortus contingunt, &
repentinum quandoque periculum inducunt. Primùm
itaque consideranda est erumpentis sanguinis multitu-
do, & delationis modus. amplioribus enim vasis ruptis
G aut apertis, magna sanguinis copia confertim profluit: à
minoribus verò, vice versa. ab erosione verò paulatim
& cum maximo dolore prodit. Sequitur autem ad redun
dantes sanguinis eruptiones decoloratio, ac coloris vi-
tiatio, aliquando cum febre, quandoque citra febrem, ap
petitus prostratus, difficilis concoctio. Sæpe etiam pe-
dum ac totius corporis tumores, & omnia quæ ad ni-
mium hæmorrhoidum fluxum consequi diximus. Artus
ergo & extremas partes primùm constringere oportet,
ab alis & inguinibus exordio facto: & poscam non frigi-
H dam sed tepidam propinare, & eadem posca locos perfun
dere, & multam lanam vino & oleo rosaceo aut melino
aut myrteo imbutam imponere. Nam spongiæ ex posca
expressæ vterum ac vesicam perfrigerant, & damnũ am-
plius quàm cōmoditatem afferũt. imperandũ est autem

vnius aut alterius diei ieiunium. Quòd si tolerare nequeant, panis micas è posca exhibebimus, aut alicam lotam, aut oryzam ex posca, aut ouum sorbile molle frigefactum. dabimus item in potu balaustium ex posca, aut hypocisthidis aut acaciæ succum. aut lycium aut terram Samiam stellam appellatam, aut vuæ acerbæ succum siccum. Prodest & sesamum posca macerare, atque ita mollefactum edendum præbere. potest idem etiam conteri, ac in potu dari. Exhibebimus & rhei Pontici decoctum, aut idem tritum potioni inspergemus. aut loti ramenta, & eorundem decoctum. aut corallorum drach. II. aut pæoniæ grana rubra XV. At verò spongia noua liquida pice imbuta, & in olla exusta, cum aceto aut posca subdita, mirificè auxiliatur: nam & iis quæ in vterum subiiciuntur ac induntur, vti debemus. Noui, inquit Galenus, per quatuor aliquando dies sanguinem ab vtero manasse, & ad nullum auxilium cessisse, & tandem à nobis plantaginis succo suppressum esse. quantitas autem eius iniiciendi, sit cyathi mensura. Hoc itaque optimum est medicamentũ ad sanguinis eruptionem ex erosione obortam, cui aliquando fortius aliquod admiscere soleo, aliàs aliud, pro affectionis respectu. Si igitur vas vnde sanguis profluit magnum & amplum fuerit, austeris medicamentis opus fuerit, balaustio, acacia, hypocisthide, succo vuæ acerbæ, gallis, malicorio, & similibus: si verò paruum, (id quod facilè cognoscemus ex modico sanguine citra dolorem prodeunte) cõferent, aloe, manna thuris; cortex pinus, terra Lemnia sigillata, spinæ Ægyptiæ fructus; crocus, lapis hæmatites, & reliqua huiusmodi cum succo plantaginis, aut vino nigro austero, aut senecionis succo subdita & iniecta. at si ab erosione sanguis profluxerit, plerũque velut diximus non confertim, sed modicus ac paulatim defertur. Et propterea Andronis, aut Pasionis, aut Polyidæ; aut Musæ pastillo, aut eo qui ex charta paratur, vtendum est: Omnes enim tales quum nomen sistant, erosionem curãt, ac sanguinis eruptionem reprimunt. sunt autem quodam liquore ex relatis diluendi. Pessi verò ad sanguinis ab vtero eruptionem faciunt huiusmodi: Aluminis scissi, acaciæ, medullæ gallarum, pollinis thuris, sing. drachm. vnam: hæc plantaginis succo teruntur, & vitelli ouorum assatorum quatuor ipsis admiscentur. Vsus autem tẽpore pesso lanæ excipiantur, qui rosaceo tinctus subditur. súntque pessi omnes penitus vsque ad vteri os immittendi. Est autem pessus lana carpta ac conuoluta ad digiti figuram, qua medicamenta excipiuntur. Alius. Medullæ gallarum, & thuris pares portiones aqua subactas subdito, aut è polygono trito pessum formato. ipsas præterea in hoc decocto assiduè insidere iubeto: Capitulorum iunci acuti, foliorum myrti, rosarum, rhamni, virgultorũ rubi, æquales portiones in aqua coquito pro insessu. Alius pessus. Cytinorum, foliorum cupressi, oleæ, rubi, singul. æquas partes efformato. Forinsecus autẽ imposita prosunt epithemata ac cataplasmata ex palmulis ac malis cotoneis, quæ adsumũt balaustium, acaciam, hypocisthidem, alumen, & similia. Conferunt & emplastra glutinatoria, quale est fuluũ Galeni, & Icesii, & quod è salicibus paratur: & Harmonia, & Pallas siue Athena inscriptum, si lumbis ac pectini imponantur. Tauri item glutinum aceto maceratur donec dissoluatur, deinde valido panniculo inductum lumbis agglutinatur, & efficaciter prodest. Sed & cucurbitæ leues ac magnæ ad mammas vtilissimè affiguntur.

De fluxu muliebri, Archigenis, Cap. LXV.

FLuxus muliebris est vteri destillatio diuturna, à menstrui sanguinis eruptione differens, eo quòd in illa syncerus sanguis prodit: hic verò fluxus corruptus apparet, & aliquando ruber est, velut sanguinis sanies: aliquando albus, velut ptisanæ succus, à pituitoso videlicet sanguine. interdum pallidus, vbi bilis amara redundarit: interdum aquosus, à serosorum humorum superfluitate. Qui itaque exquisitè colorem præsefert aliquem, is redundantem humorem facilè indicat. Si verò obscurum colorem habet, causam ita perscrutabimur: Linteum eo inquinatum arefactum simplici aqua eluemus, & inde à maculæ co-

A lore redundantis humoris notionem capiemus. Hic verò fluxus plerunque citra dolorem prodit: aliquando tamen vtero exulcerato etiam cum dolore promanat. Si itaque aliqua pars doluerit, & humor profluens planè cruentus fuerit, partis alicuius in vtero ruptionem aut erosionem indicat, id quod maximè in collo vteri contingere solet, & potest hoc digiti immissione percipi. Inferre verò solet hic fluxus debilitatem, coloris vitiationem, appetitus subuersionem, inenarrabilem tristitiam, pedum tumorem. & in aliquibus perpetua destillatio perseuerat: **B** in aliquibus per interualla quædam redit. & ætate quidẽ vigentes, rubra ferè fluxio infestat: declinãte verò ætate, alba. Et vtraque sanè fluxio si suæ ætati acciderit, facilè curatur: si alienæ, difficulter. In omni verò defluxu os aperitur ipsius vteri, & velut relaxatur. quibusdam etiam vterus ipse procidit, vt vsque ad muliebre pudendum progrediatur.

Curatio rubri vteri fluxus, Cap. LXVI.

MVlieri rubro fluxu vexatæ primùm sanguinem euacuabimus per venæ sectionem. hæc enim non **C** solùm materiam ad vterum confluentem diuertit, sed detentionem etiam ac cõstrictionem efficit. multa enim sequerentur incommoda, si sanguinis vel cuiusque defluxus lationem localibus auxiliis reprimeremus. Nam aliquæ inde in hydropem, aliquæ in neruorum affectiones, aut oris ventris, aut capitis vexationes collapsæ sunt. Proinde si nihil obstiterit, hoc est si nõ valde magna fuerint obstacula, sanguis mittatur: præsertim si ætas venæ sectionem non prohibet. & sanè paulo antè dictum est, iuniores ferè rubro fluxu vexari. Detractio verò sãguinis velut **D** in iis qui sanguinem reiiciũt partiatur, vt paulatim reuulsio fiat. Et dilata venæ cubiti sectione, à fronte, aut naribus; aut scapulis sanguinem auferemus. At verò lumbis ac femoribus detrita ac mollia lintea imponantur, frigidis succis imbuta. Locetur autẽ mulier coxis accliuibus, cruráque extendat ac inter se complicet ad vteri partes contrahendas. Quòd si copiosè sanguis feratur, coxæ, pecten & lumbi spongiis posca madefactis integantur. Si verò modicè destillet, lana succida vino & rosaceo imbuta adhibeatur, & extremæ partes deligentur: atque hæc **E** non solùm in principio fiant, sed etiam post circuitus ante exacerbationem, & in ipsa exacerbatione. Vtatur ægra etiam insessionibus ex myrti, rubi, malicorii & similium decoctis, in quibus sæpe aceto affuso vsque ad vmbilicũ immergatur. Adhibeat & infusiones adstringẽtes ac moderatè frigefacientes, velut est plantaginis succus; polygoni, stratiotæ, malorum cotoneorum, ac mespilorum. Sed & sideritidis herbæ aut parthenii succus eximiè confert: hæc autem singula cum rosaceo aut myrteo oleo infundantur. Vinum item dulce in mali Punici cortice calfa**F**ctum, vtilissimè tepidum infunditur. Efficacissimè verò fluxum compescit spongiæ pice liquida imbutæ ac vstæ cinis subditus; itémque leporis pili vsti. Solemus & linteum alumine madefactum ac resiccatum similiter adhibere. Asininum autem lac, si eius copia fuerit, præsertim asinæ per pascua pratorum nutritæ; omnibus succis præstat, vbi fluxus cum dolore defertur. confert & stercoris eiusdem asinæ succus, & alicæ aut ptisanæ succus: & rosaceum vel per se vel cum lacte infusum. Cæterùm pessi ad rubrum fluxum iidem faciunt qui ad sanguinis eru**G**ptiones sunt relati. sunt autem in aliquo ex prædictis succis madefaciendi. Facit & lycium, acacia, hypocisthidis succus, singula lacte bubulo aut sapa diluta. aut galla cum thure & rosaceo. aut spodium pompholygis cum rosis & passo. aut oui testa vsta cum myrto sicca & passo. aut cinerem sarmentorum linteolo illigatum & aliquo prædicto succo tinctum subdito. aut senecionẽ herbam tritã subdito, & bibẽdam dato. Galla item vsta, & modò vino, modò aceto extincta, ac in pessum efformata subiicitur. Ab**H**latis autẽ his, pedes adstringentibus decoctis moderatè frigidis aut tepidis abluantur. & ex relatis succis aliquis vtero infundatur. In debilioribus tamen ac delicatioribus fœminis mitiora adhibebimus. Aliquibus enim occulti vteri meatus à vehemẽtioribus medicamẽtis adeo constringũtur, vt vlcus aut duritia oboriatur, & cõcipiẽdi

facultas tollatur. Ventri quoque ac lumbis refrigerantia ac adſtringentia adhibeantur, velut eſt portulaca, perdicium, ſolanum, hyoſcyamus per ſe & cum polenta acetóque ac palmulis: aut ordeacea farina cum palmulis, malis cotoneis, ac meſpilis. Cerata item ex iiſdem præparata pectini ac lumbis imponantur. Conferunt & cucurbitæ dorſo & ſub alis affixæ. & quæcunque potiones ſanguinem reiectantibus congruunt, his quoque commodæ ſunt: velut eſt ex ſimplicibus rheon Ponticum, terra Samia, terra ſiue aſter appellata, terra Lemnia ſigillum vocata, cum plantaginis aut polygoni ſucco, & reliqua tum ſimplicia tum compoſita, ſuo loco relata. Sit porrò & vniuerſa victus ratio aſtrictoria, quæ aliquatenus craſſefaciat, & potus aqua. quòd ſi vires collabantur, vinum craſſius exhibeatur. At ſi fluxus multitudo reprimatur, paucus autem adhuc feratur, pro refrigerantibus ac adſtringentibus, media inter hæc adhibeantur, vt ne fluxu repentè ſuppreſſo, inflammatio aliqua oboriatur. Vtendum eſt & emplaſtris ad cruenta vulnera idoneis, velut eſt quod è ſalice paratur, & quod Iceſium appellatur, & alia huiuſmodi.

Albi fluxus curatio, Cap. LXVII.

SI fluxus albus, aut ſeroſus, aut ſanioſus, aut liuidus infeſtat, in principio quidem reſiſtendum non eſt vt aliena à corpore excernantur. poſt principium verò oleo ſuſino totum corpus largè illinatur. Geſtationes autem & vocis exercitationes, frictiones item ac deambulationes, non in hac ſolùm fluxus ſpecie, ſed etiam in aliis conueniunt. Ipſis verò locis moderatè adſtringentia adhibeantur, quæ ſimul extergendi vires habent. Et ſanies profluens aſſiduè calida aqua eluatur, & lana detergeatur, ne ab humore tranſeunte vlcus excitetur. Roſaceum item aut myrteum, aut melinum oleum illinatur. Aqua etiam pura nihil adſtringens habens admixtum, in principio præſertim, adhibeatur ob influentis humoris acrimoniam. & ob eandem cauſam etiam alicæ ac oryzæ ſuccus infundatur. Facit & fœnigræci decoctum plurimo oleo ſuſino admixto. ſuſinum enim oleum tum huic tum aliis ſuccis vtiliter admiſcetur. Atque hi quidem ſucci efficaciores erunt, ſiquid acaciæ, aut hypociſthidis, aut de aliquo quopiam ad rubrum fluxum relato, fuerit admixtum. Poſſumus etiam pro ſuſino oleo lentiſcinum aut œnanthinum adhibere. Stercus inſuper caprinum cum myrrha, thure & aloe, roſaceo & aceto addito commodè ſubditur, ita vt his ablatis loci vino nigro auſtero abluantur. Vbi verò quæ profluunt fœtida ſunt, poſt relatorum vſum tetrapharmacum roſaceo dilutum adhibebimus, & per certa interualla viciſſim, tum prædicta auxilia, tum tetrapharmacum applicabimus. Si verò fluxus ſordidus fuerit, & dolorem intulerit, vitellos ouorum aſſatos cum modico croco & roſaceo ſubdemus. aut malum cotoneum aſſatum eodem modo. Et lenticulæ decoctum cum plantaginis ſucco infundemus. At ſi quæ profluunt, ſordida quidem fuerint & fæci ſimilia, dolorem tamen non intulerint, infuſa ad dyſenteriam idonea immittemus. Vbi autem loci purgati fuerint, adſtringentibus elotionibus confidenter vtemur. Locis verò induratis, aſininum lac cum roſaceo aut ſuſino oleo infundemus, & in peſſo ſubdemus. & ſi aſininum defuerit, caprinum ſuccedat. Lac verò præſtat quod ab animali per prata paſcente emulgetur. Aliquando etiam amylum ad craſſitudinem comparandam lacti admiſcemus. Peſſi inſuper iidem, cataplaſmatáque ac emplaſtra eadem quæ ad rubrum fluxum retulimus, huc transferantur. Præcipuam verò fiduciam in recta victus ratione habere oportet: nec quantitatis ſolùm, ſed etiam qualitatis eduliorum ratio habenda eſt. ſitque alimenti materia talis quæ & craſſefaciat ac vires corroboret, quales ſunt ſorbitiones è tritico ac lacte paratæ, non aquoſæ ac dilutæ, ſed probè compactæ, quæ pro occaſione etiam ex paſſo Cretico parentur. Carnes verò eligendæ ſunt ſiccandi vi prǽditæ, velut aues montanæ & ferarum animantium. Cæterùm vbi fluxus ceſſauerit, à veloci deäbulatione, à multis pectinum ac lumborum frictionibus, ab acrium eſu, à calfacientibus, à flatuoſis, & ab eis quæ vrinam prolectant, diu abſti-

A nendum eſt, & balneis rarò vtendum, neque venter mouendus eſt, neq; ſpiritus retinēdus. hæc enim omnia malum reuocant. Partes autem ſuperiores ſenſim ac leniter exerceantur, ac perfricentur inſeſſiones fiāt in aqua non adeò frigida. E peſſis autem ſubdititiis elaboratiores ac medicamentoſi vitentur. Verùm poſt inſeſſiones roſaceum lana exceptum ſubdatur, & in ipſo curationis tempore, ægrotæ bibant ea quæ ad ſanguinis per ſputum reiectionē retulimus. Faciunt & pæoniæ grana pallida quindecim aſſiduè pota. aut corallorum drachma vna è vi-
B no nigro. aut vinacea trita cum vino. aut leporis ſiue hœdi coagulum erui magnitudine in poſca dilutum. aut corticis loti arboris decoctum. Aliud Aſpaſiæ, ad mulieres quæ ſinum pudendi valde humectum habent, vt ex eo non concipiant: Gallas per octo dies aqua macerato, deinde lanam puram ac mollem in aqua illa ſiue cremore gallarum tingito, & non exprimito, ſed ſiccari ſinito, & lanam ita ſubdendam dato. Ex hoc mulier velut virgo reddetur. & hoc ſæpe repetat. Aliud. Semen rumicis acuti cum pauca aqua ſubigito. aut ſi viride fuerit,
C per ſe terito, & ſubdendum exhibeto, & fiet pudendum velut virginis adſtrictum.

De vteri ſtrangulatione, Cap. LXVIII.

VTeri ſtrangulatio ab vtero quidem infernè oritur: verùm ſupernæ partes, & principales præſertim, per cōſenſum afficiuntur. nam ad cor per arterias, ad cerebrum per ſpinæ membranas ac neruos, ad hepar per venas affectio tranſit, videtúrque vterus velut ad ſupernas partes aſcendiſſe. Conſequitur affectas, accedente exacerbatione, mentis languor, pigritia ad agendum, debilitas crurum,
D pallor faciei, triſtis aſpectus. Inſtante verò ſtrangulatione, ſopor grauis ac profundus, mentis ac ſenſuum apprehenſio, cum vocis interceptione. Pulſus autem parui ac debiles fiunt, & aliquando penitus intercipiuntur. quibuſdam autem neque reſpiratio ſenſibilis permanet. Aliquæ verò aliis actionibus integris manētibus, magnam reſpirationem ex hac affectione habent. Et hinc manifeſtum eſt quòd non circa cor & ſtomachum compreſſio, aut morſus, aut perfrigeratio, à partis aſcenſu fit, ſed circa partes reſpirationis & pulmonem hoc contingit. Quapropter
E neque animi deliquium his vehemēs eſt, quum cor affectionis exors permanſerit. Neque enim fieri poteſt vt animi deliquium citra cordis conſenſum ingruat. Cæterùm affectionis differentiæ, pro cauſæ efficientis differentia ac magnitudine ſunt. Et ſanè quidam experiri volētes an aliqua adhuc ſuperſit reſpiratio, lanam carptam naribus admouent, atque inde ex lanæ motu colligunt an aliqua inſpiratio aut expiratio reſtet. Alii poculum aqua plenum ad os ventris ponunt, & conſiderant an aliquo motu aqua agitetur. Et profectò vtrique ignorant, aliquando ſubla-
F ta penitus oris ac narium reſpiratione, ſupereſſe adhuc eam quæ in toto corpore ab arteriis perficitur. id quod etiam in reptilibus venenatis contingere videmus. Hæc enim per totam hyemem mortuis ſimillima in cauernis latitant, per arterias tantùm totius corporis reſpirantia. Sic etiam in vteri ſtrangulatione fieri poteſt, vt toto corpore frigefacto, oris ac narium reſpiratio intercidat, ſuperſit autem ea quæ ab arteriis fit. ſed & oris ac narium reſpiratio adeò parua eſſe poteſt vt ſenſum lateat. Profundiſſimo itaque ſopore corripiuntur huiuſmodi mu-
G lieres, voce, ſenſu, ac motu interceptis. Stomachi etiam dolore vexantur, & ſaliuam vomunt, ſi in ſtomacho aut capite humiditas ſita eſt. Deinde verò exolutis cauſis, corpus firmari incipit, & malæ rubeſcunt, & oculi poſt multam grauitatem attolluntur. & vbi iam malum ægram relicturum eſt, humiditas quædam ex locis muliebribus excurrens tactu percipitur, & inteſtina murmurant, & ipſe vterus paulatim laxatur. Atque ſic exurgens ægra intellectum ac ſenſum recipit. Accidit hæc affectio omni quidem tempore, ſed hyeme præci-
H puè ac autumno, iunioribus præſertim, ſalacibus ac ſterilibus, maximè ſi per medicamēta ſteriles fuerint. Oritur autē vel vtero perfrigerato dum menſes prodeūt, vel propter abortū, vel ſāguinis eruptione ab vtero, ab aliquo repētè ſuppreſſa. Atq; hic morbus vbi inuadere aſſueuerit,

comitialis modo diuturnus & per circuitum repetens efficitur:& tutus quidem apparet, ſingulis tamen acceſſionibus præceps periculum affert,vt nõ eadem ſolùm die, ſed intra paucas horas interimat. Et pulſus quidem primùm denſiores fiunt & inordinatè mouentur,deinde etiam penitus intercipiuntur, & exigua quædam humiditas cutis ſuperficiem irrorat. Similiter & reſpiratio primùm obſcuratur,poſtea penitus intercidit. Eſt autem hic morbus ſtatuoſa perfrigeratio, non inflammatio, velut Soranus putat. Semen enim in vtero paulatim coaceruatum,aut alia quædam materia inſita ac putrefacta,perfrigeratur, & ad cerebrum ac cor frigiditatem tranſmittit, atque hæ partes principales frigefactæ relata accidentia inferunt. Et ego ſanè mulierem vidi in hunc morbum collapſam,dum ab obſtetrice laxantia ac odorata auxilia adhiberentur,& pudendi ſinus digitis penitius confricaretur,tum ex auxiliorum admotorum caliditate, tum ex digitorum contrectatione,ſe contraxiſſe cũ dolore quodam voluptate permixto: deinde excreto multo craſſo viſcoſoque ſemine, protinus à moleſtiis ac afflictionibus liberatam eſſe. Neque mirum videri debet vel ex minima humorum mole tanta accidentia conſequi. ſi enim pauciſſima veneni quantitas,& tam exiguum virus reptilium per anguſtiſſimum foramen eiectum, mala longè ſæuiora inducit, non abſurdum dictu eſt, ſemen corruptum aut menſtruum ſanguinem ſuppreſſum ac detentum talia inuehere accidentia.Sed & ex canum rabie facilè huius rei coniectura eſt. tanta enim inde humorum fit alteratio, vt ſi eorum canum ſaliua ſolùm corpus humanum contigerit,confeſtim rabiem inducat. At verò ſcire operæpretium eſt,hunc morbum non ſolùm ob vteri aſcenſum fieri, vitioſo humore velut diximus in eo collecto,ſed ſæpe etiam ex ventris repletione vtero affectionem tranſmitti: & aliquando hepatis aut ſplenis cauſa,vaſa ex quibus vterus dependet,retrahi. Quum ergo vterus ex ſeipſo laborat, pro ſeminis vel menſtrui ſanguinis coaceruati quantitate ac qualitate, alia aliàs accidentia conſequentur. Si enim cauſa efficiens frigefaciendi vires habuerit, ita vniuerſum corpus perfrigerabitur vt reſpirationis ac pulſuum ſenſus penitus aboleatur.Si verò humores affligentes craſſi aut acres fuerint, conuulſio ſubſequetur, quemadmodum atræ bilis humores animi triſtitia comitatur. At animi deliquia,exacerbationum vehementia, & maxima perfrigeratio, & oris ventris afflictio,inducit. Ægra itaque ceruice ac ſcapulis acliuius collocetur, femoribus ac inguinibus decliuibus, & in ipſis exacerbationibus extremæ partes deligentur, & pedes ac crura fricentur. Naribus autem odorata admoueantur, velut eſt galbanum, aut caſtoreum, aut ſagapenum, ſingula ex aceto trita ac naribus illita. aut acetum acerrimum, in quo pulegium, calaminthe, thymus, origanum, conyza tenuis, & alia huiuſmodi acria decocta ſunt, calefactum naribus adhibeatur. Hæc enim craſſos vapores cerebri incidere & attenuare poſſunt,ac ſimul frigiditatem depellere, & inſpirata thoracem ac pulmonem expurgant, & ſtomachum corroborant. Excitentur etiam ſternutationes caſtoreo, pipere,ſtruthio, naribus per ſpecillum admoto. Os autem ægræ aperiatur, ac medius digitus ad vomitum proliciendum intromittatur. Nares item caſtoreo, bitumine,galbano, ſulphure ſuffiantur, ac funiculo lucernario recens extincto, aut pennis vſtis, aut ſoleis antiquis, aut cæparum, aut alliorum corticibus, aut capillis ipſius propriis exuſtis, aut cornu caprino incenſo, aut pice ad prunas liqueſcente,cedriáque ac veratro, aut pane recens incenſo, & ſimilibus. Quidam etiam matulam vrinariam inueteratam, & pannos ſulphuratos incenſos naribus admouent. Sinapi item tritum cum aceto, & gagates lapis aqua tinctus & incenſus,ac oleo extinctus, naribus adhibeatur. aut rutam viridem manibus contritam ſuffito. Vterum verò infernè per pudendum odoratis ſuffito,ſtorace videlicet ac ſandalis, & aloe ac ſimilibus. Illinantur etiam lintra pudendum ea quæ laxandi,calfaciendi,ac flatus diſſoluendi vires habent, qualis eſt peſſus enneapharmacus appellatus,& cæteri eiuſmodi ad vteri duritias inferius deſcripti, amaracino, gleucino, irino,cyprino,aut capniſto oleo diluti: adiecta etiam rutæ aut cumini portione. Atque hæc digitis excepta obſtetrix vſque ad vteri os immittet, ac leniter ac diu confricabit, vt hinc irritatus craſſus humor qui in vtero hæret,prouocetur ac calefactus excernatur.In ipſum quoque vterum per vteriſuſorium clyſterem, amaracinum aut gleucinum aut foliatum vnguentum iniiciatur. Et in ſedem glandes indantur, ex ruta, cumino, nitro & melle cum aliquo ex relatis vnguentis & butyro præparatæ. Eſt & cucurbita primùm inguinibus ac femoribus, deinde vtrinque circa vmbilicum, cum plurima flamma citra ſcarificationem affigenda.Et ſuper hæc omnia,mulier magnis vociferationibus excitetur ac vocetur. Inſeſſiones quoque parentur in decoctis baccarum ac foliorum lauri, pulegii, calaminthes, marrubii, artemiſiæ, conyzæ, ſabinæ, centaureæ, dictamni, ſampſuchi, fœnigræci, althææ, chamæmeli, ariſtolochiæ, iridis, ſerpylli. Inſeſſionum verò tempore,cerebri cura non relinquatur, ſed roſaceo & aceto caput irrigetur, & in aceto priùs ſerpyllum, ſpondylium, ruta, baccæ lauri, interdum & caſtoreum coquatur. & naribus prædicta odoramenta aſſiduè adhibeantur, præſertim caſtoreum cum aceto. Præcordia item faſciis vinciantur, & diſtentis manibus os vteri comprimatur. at vbi exacerbatio inſtat, ægra ad vomitum cogatur: omnes enim vomitu leuantur, ſed præcipuè quæ cibo grauantur. Tertia verò die cucurbitæ cum ſcarificatione pectini ac lumbis affigantur, deinde loci ſcarificati ſale conſpergantur. Et vbi ab huiuſmodi auxiliis diſceſſerimus, ad caſtorei potionem tranſibimus, quod aſſiduè potum ſæpe penitus ab hoc morbo liberat. dandum eſt quotidie drachmæ pondere, aliquando cum aqua mulſa, aliquando cum artemiſiæ decocto: bituminis quoque ſcrupulus vtiliter ei admiſcetur. Nec parum iiſdem confert acetum ſquillinum aſſiduè potum. atque hæc curatio in morbi exacerbationibus adhibetur: vbi verò diuturnus factus fuerit, plerunque à venæ ſectione initium faciamus, præſertim ſi menſtruæ purgationes fuerint detentæ. Deinde ad alui euacuationem progredimur. ac hiera quidem ex colocynthide omnium efficaciſſima eſt: mulieribus tamen & vteri affectionibus magis conuenit hiera ex aloe picra, *hoc eſt amara* appellata, quæ habet aloes drachmas centum, aſari, croci, cinnamomi, maſtiches,ſpicæ nardi,xylobalſami,ſingulorum drachmas ſex. Hoc medicamentum aridum ſeruari debet. vſus verò tempore ad integram alui ductionem, drachmas quatuor, ex eo cum aquæ mulſæ cyathis ſex propinentur. At ſi partitam purgationem maluerimus,drach.duas tantùm ex tribus aquæ mulſæ cyathis exhibebimus. ita enim ſtomachum firmat,vires reparat,ac morbum depellit. Neque poſt adeptam ſanitatem medicamenti vſus ſtatim deferendus eſt,ſed quantitas ſolùm paulatim imminuenda. Peracta euacuatione,cucurbitæ inanes quidem, ſed cum plurima flamma affigendæ ſunt, & violenter detrahendæ. Aliquando etiam ſcarificatio fit,& ſcarificati loci ſale conſperguntur:deinde cum cyprino cerato ad cicatricem perducuntur. Deinde emplaſtrum ſiue epithema emolliens pectini adhibeatur, quod è ſeminibus præparatur, ſuprà inter ſplenis auxilia deſcriptum, primùm cum cerato dilutum,poſtea cerato paulatim detracto,ipſum ſolum per ſe imponatur, donec puſtulæ velut vari in cutis ſuperficie excitentur: quæ poſtquam emplaſtro albo,aut alio quopiam ad ambuſta deſtinato fuerint ſanatæ,iam locus eſt ſinapiſmis & dropaciſmis acopiſque appellatis,ex euphorbio,pyrethro, adarce ac pipere paratis. Multùm verò conferet ad medicamenta, etiam recta viuendi ratio,per deambulationes matutinas,geſtationeſque in curru,vel naui,vel iumẽto. A motu verò geſtationis prodeſt vociferatio,& lectio clara, modulata ac concinna: item vnctio, frictio, & exercitatio per congrua interualla repetita. Balneum autem raro, & nonniſi ſordis detergendæ gratia adhibeatur, & tamen bis aut ter per totam curationem ad morbum expellendum admitti poteſt. Poſtremum verò confugium eſt ad balnea

naturalia, tum calida tum frigida. Recuperata tandem sanitate mulier non omnino negligatur, sed præseruationis gratia per certa interualla, suspectis præsertim temporibus, insessiones suprà relatæ adhibeantur, & saluiæ, pulegii, mercurialis, fœnigræci decoctis, loci eluantur. & pessi calefacientes & emollientes post elotiones subdantur. Philosophus verò inquit, Ad mulierem ex vteri strangulatu collapsam, plurimis remediis frustra tentatis, duos staminum glomos in oleum anethinum feruens coniecimus: & alterum probè expressum calidissimum loco adhibuimus, & antequam frigefieret, alterum pro eo subiecimus, hócque vicissim tandiu repetiuimus donec mulier citra dolorem exurgeret. Sed & ceratum ex araneis interdum vmbilico imposuimus. Aliud ad vteri strangulatus ac dolores: Testudinis terrestris hepar tritum, in pesso subdito.

Pessi ad vteri strangulationem idonei, Cap. LXIX.

PEssi ad strangulatum vteri idonei tales sunt: Adipis anserini sescuncem, mastiches, adipis phasiani, styracis, singul. quadrantem, ceræ quadrantem, vnguenti nardini, spicæ nardi, croci, sing. vnc. vnam. crocus cum vino odorato veteri teratur, fitque vinum adstrictionis omnis exors. Alius. Ceræ sescúcem, ammoniaci, mastiches, sing. vnciam vnam, opobalsami, olei irini, sing. quadrantem. Alius. Styracis sextantem, ceræ albæ dodrantẽ, casiæ, spicæ nardi, amomi, croci, mastiches, sing. drach. I. adipis porcini, terebinthinæ, sing. sescuncem, thuris sesquiunciam, adipis anseris & phasiani, sing. quadrantem, opobalsami, olei liliorum, amaracini, cyprini, nardini, irini, sing. vnc. I. Quòd si validiorem facere malueris, cardamomi drachm. quatuor adiice, & seminis rutæ tantundem. Oportet autem, aeris constitutionis respectu, ea quæ calefaciunt detrahere vel addere.

Vnctiones ad vteri suffocationem, Philagrii, Cap. LXX.

VNctiones post balnea præseruationis gratia tales adhibeantur: Olei dulcis lib. vnam, seminis viticis, rutæ, contusorum singul. quadrantem, casiæ tritæ quadrantem. omnia simul misceto, & sub canis æstu per dies quadraginta insolato. Quòd si pro temporis anni, aut regionis, aut temperaturæ calidioris, siue frigidioris ratione, vnctionis vim intendere vel minuere volueris, addito ac detrahito ex medicamentis quantum ex re esse iudicaueris: aut si vnctio præparata non fuerit, irino vnguẽto rutam, aut casiam, aut amomum, aut quicquam ex iis quæ suprà dicta sunt admisceto, ac vtitor. possunt & citra balneum hæ vnctiones pectini ac lumbis illini. Efficaciores autem euadent, si adarcen vstum vel crudum, aut pyrethrum, aut piper tritum, aut oleum laurinum, aut cicinum, & reliqua eiusmodi addideris, ita vt vnctio crassior fiat. Alia vnctio ad eandem vteri strangulationem: Terebinthinæ, olei laurini, sing. sescuncem, olei irini, anethini, sing. lib. vnam, seminis cannabis, adarcæ, sing. sextantem, piperis, saluiæ, calaminthæ, sing. vnciam vnam. pyrethri sextãtẽ, nigellæ, casiæ, sing. vnc. I. Arida tenuissimè trita liquabilibus liquaris admisceto, vnito, ac adseruato. vsus autem tẽpore aliquo oleo calido diluito, pectinique ac lumbis illinito. Suffumigium vteri: Stercoris canini albi & sabinæ æquales portiones suffito, & si tortiones successerint, morbi vexationes quiescent.

Varia auxilia ad vteri strangulationem, Philagrii, Cap. LXXI.

MVlieres ad vteri strangulatum procliues, Diospolitico pharmaco assiduè vti debent, & eo quod ex tribus piperis generibus constat, & quod ex calamintha appellationem habet. Singulis autem admiscenda sunt quæ semen minuunt ac abolent, qualia sunt viticis, rutæ, cannabis semina, nymphææ radix, ac reliqua huiusmodi quæ in venereorum tractatu retulimus. castorei quoque drach. vnam assiduè potent, modico aniso adiecto. At verò si prægnantibus respiratio intercepta fuerit, foris quidem ad corporis temperiem emendandam, auxilia adhibenda sunt: verùm potiones, & quæ in vterum funduntur aut subduntur, penitus vitare oportet, sicut etiam clysteres & sanguinis missionem. ex omnibus enim his abortus periculum imminet. Cæterùm meminisse oportet, vt eis quæ neque contractionem, neque declinationem vteri patiuntur, pro humiditatis aut siccitatis ratione medicamenta idonea exhibeantur, & validiora: sicut eis quæ rarum ac molle corpus habent, imbecilliora: & rursus oppositis, fortiora: itidémque iunioribus, simpliciora: ætate prouectioribus, efficaciora. & his quidem quæ totius corporis distentionem à flatu ventoso percipiunt, flatus leuantia exhibenda sunt: quæ verò grauitatem perceptant, incidentia ac attenuãtia: eis autem quæ humorum acrimonia vexantur, laxantia ac pinguia. At si declinatio, aut contractio, aut inflammatio circa vterum fuerit, omnia imbecilliora offerantur: fortiora enim morbum exacerbant, & seminis excretionem prohibent: & contrà quæ pro curandi corporis ratione moderata sunt, tum ipsi affectioni medentur, tum seminis excretionem adiuuant.

De seminis fluxu, Sorani, Cap. LXXII.

MVlieres non aliter quã viri è seminis fluxu laborant. Est autem hæc affectio, seminis citra concitationem ac tensionem veneream profluuium, ad quod vteri laxatio ac debilitas, & totius corporis tabefactio consequitur. A toto enim corpore materia paulatim ad vterũ cõfluit, atque istic modicè velut in oculis lacryma mutatur. & sæpe contingit vt affectio hæc diuturna fiat. Quaproter recentem adhuc reprimere ac sedare conabimur per ea quæ sensim adstringunt, velut est rosa, myrtus, rubus, lentiscus, & huiusmodi. Pectinique ac inguinibus acaciam, hypocysthidẽ, & similia cum vino austero imponemus. Cerata item ac cataplasmata è palmulis, maliscotoneis, ac myrti baccis adhibebimus. Laminam quoque plumbeam latam ac tenuem lumbis alligare oportet, & stratũ non sit delicatum, sed potius asperum. Vomitus à ieiunis quidem fiat, à cibo tamen admitti quoque potest. Præterea partes supernæ exerceantur ac diu confricentur. & cauendum ne affectæ partes inungantur aut calefiant. In potu detur solani radix arefacta, aut viticis, aut rutæ, aut cannabis semen ex aqua, singula drachmæ pondere. Cibi vitandi sunt exoluti ac sorbiles, & ad seminis generationem ac venerem excitandum idonei. Vescatur autem solidioribus eduliis, & auiculis assatis vtatur, ac vinum fuluum bibat. & omnia vitet quæ ad venerem irritare possunt, ita vt neque picturas, neque signa formosa spectet, neque de concubitu verba faciat: sed tetrica viuendi ratione, lectionibúsque ac colloquiis seueris vtatur. Perseuerante verò affectione, exercitia, sudorum prolectationes, frictiones & frigida balnea adhibeantur, & rosaceum assiduè pectini ac lumbis illinatur. Si verò aliquando ob acriorem constitutionem ac qualitatem irritans, ac quodammodo mordens sensum, semen ipsis prodit, contrariis cibis ac potibus vtatur, balneis item ac lactis potu, & fructibus, & aquæ potu, ac similibus. Transferantur etiam huc quæ ad seminis profluuium in viris, & ad seminis in somno effusionem suprà relata sunt.

De vteri debilitate, Sorani, Cap. LXXIII.

QVemadmodum aliæ corporis partes, ita etiam vterus aliquando debilitatur. Consequitur ad hanc affectionem fastidium veneris, flatus ventosi excernuntur, menses exuberant, & singulis mensibus bis aut ter inordinatè deferuntur, nigri & aquosi. Neque semen viri iniectum diutius detinetur sed à concubitu defluit, aliquibus statim, quibusdam post aliquos dies. Quædam abortum faciunt, aliquæ non abortientes gracilem ac imbecillem fœtum generant. Menstruorum verò tempore, pectinis, lumborum ac crurum grauitas adest, & stomachus malè habet, & hinc vaporibus ad caput eleuatis aliquando deliria succedũt, similésque sunt harum vexationes eis quæ ab vtero strangulantur. quandoque etiam velut atra bile perciti desipiunt, ac furore aguntur. Oritur hoc malũ ex assiduo partu ac vteri distentione, præsertim vbi fœtus insignis fuerit magnitudinis. Curatio ea facienda est, per ea quæ firmandi ac debiles partes corroborandi vires habent. Insessiones itaque adstringentes ad tactum tepidæ, & vteri elotiones conueniunt. & rosaceum oleum

tepidum, aut narcissinum, aut melinum, aut susinum, & huiusmodi, pectini ac lumbis illinatur. Et mulier per congruos motus assiduè exerceatur, & alimẽtis vtatur paucis quidem, sed quæ cum leui quadam adstrictione, carnis copiam generant. Vinum autem fuluum adstringens parcissimè potet. est enim sitis huic affectioni commoda. Omnem verò lactis esum, & obsonia è caseo parata vitare oportet. vniuersas item purgationes atque alui ductiones recusare.

De furore vterino, Eiusdem, Cap. LXXIIII.

FVror vterinus est vteri intemperies, ad affectionis consensum cerebrum trahens, ad quam rabiosum delirium consequitur. Differt ab vteri strangulatione, primùm causa. neque enim hic vterus sursum tractus principalem aliquam partem ad affectionis consensum ducit, aut compressione, aut morsu, aut vapore: sed eodem loco permanens per medullam spinalem aut alias sibi insertas propagines, vitiosam qualitatem (quancunque tandem) ad cerebrum mittit. Deinde etiam signis ab vteri strangulatione differt. Ægrotæ enim minimè in hac sicut in illa affectione mutæ ac sine sensu decumbunt, sed potius garrulæ, iracundæ ac inquietæ fiunt. Differt etiam à furore non per consensum, sed primariò cerebrum impetente. harum enim amentia tota in venere versatur, & nihil aliud imaginantur aut loquuntur quàm de coitu, pruriénsque pudendum habent, eiúsque attactu mirum in modum delectantur. Accidit hæc affectio temperatura calidis, ætate vigentibus, virginibúsque ac castitatem seruantibus, & quæ optimis eduliis vescuntur, & in deliciis ac animi voluptate versantur, præcipuè si aliâs libidini ac veneri assuetæ fuerint. Nihil enim aliud est hæc affectio quàm ardor & feruor vteri ad cerebrum & totum corpus distributus. Proinde quæ suprà ad calidam vteri intemperiem relata sunt vtero adhibenda, huc transferantur. Irrigationes autem capitis, & alia auxilia furori congrua, Sermone sexto retulimus. Peculiariter autem huc facit pastillus Trigonus, cum æquis portionibus croco magmatis ac cypheos aromatici. Facit & hydrorosati potus. & hoc medicamentum: Smyrnii, croci, spicæ nardi, sing. vnciam vnam, excipe diacodio aut hydrorosato, & drach. duarũ pondus ieiunis exhibe cum coriãdri decocto. quòd si ob corrupti seminis redundantiam affectio contigerit, nitrum & cardamomum cerato excipito, ac pudendis subdito. saliuæ enim simile quid elicitur, & affectio sedatur. Ruta verò cum castoreo in myrteo cerato supposita, genituram siue semen contrahit, & furorem mitigat. Sed & diacodium aceto aut solani succo admixto subditum ardorem extinguit.

De vteri resolutione, Eiusdem, Cap. LXXV.

VTerus sæpe etiam ob alias causas, sed maximè propter frequentes abortus resoluitur. Consequitur veneris odium, oris vteri frigefactio, eiusdémque plenus, pinguis & velut infartus habitus, ceruicis item laxitas ac stupiditas. sæpe etiam menses supprimuntur, aut ægrè prodeunt. In congressu viri vel nihil omnino seminis in vterum immittitur, vel iniectum velut ex inanimato loco statim effluit. aliquando etiam vrina & stercus impor tunè prodit. Curatio autem similis est ei quàm de menstruorum stillicidio diximus. Facit & assiduus castorei potus, & pessorum calefacientium, elotionúmque ac vnctionum adhibitio.

De vteri prolapsu, Eiusdem, Cap. LXXVI.

PRolabi vterum dicimus, quum ita euertitur vt foras promineat. neque enim totus à suis appendicibus exolutus, velut imperiti putant, excidit. nam si ita procideret, restitui non posset. Quod autem procidit, struthiocameli ouo simile est, iuxta maioris ac minoris differentiam, prout violenta euersio contigit. Sunt autem prolapsus causæ multæ. Ab alto enim delapsa mulier & in coxas delata, diruptis pelliculis ac ligamẽtis quæ vterũ continẽt ac vicinis partibus cõnectunt, hoc malo corripitur. corripitur & ob violentam secundæ extractionem, quod

A præcipuè in abortibus contingit. Præterea inartificiosa fœtus extractio, aut nimia spiritus detentio, aut immensi oneris eleuatio, aut plaga, vteri prolapsum inducit. Sæpe etiam ob humoris plurimi ac lenti defluxum, & ob partuum frequentiam, appendices ex quibus vterus dependet, laxantur ac soluuntur. Quin & ob vehementes animi affectus, velut si liberorum amissio, aut hostium incursus nuntietur, aut ob periculosam nauigationem, aut eiusmodi quandam causam, mulieres toto corpore exolui solent, ita vt vterus simul prolabatur. Aliquando etiam ci-

B tra vllam eiusmodi causam partes debilitantur, vt propter pellicularum ac musculorum vterum sustinentium resolutionem, hæc affectio contingat, quod inclinata ætate maximè fieri solet. In principio itaque plurimus sanguis erumpit, deinde consequitur dolor præcordiorum, lumborum, imi ventris, ac pudendorum, & periculum est ne perfrigeratis locis conuulsio inferatur. Vbi verò temporis progressu affectio inualescit, & loci callosi facti fuerint, neque conuulsionis periculum imminet, neque dolor infestat. Quum ergo adhuc recens est affectio, conari

C oportet vt vulua ipsa contrahatur. In principio enim facile dirigitur, & rectè locata permanet, præcipuè in vigoris ætate. nam in ætate prouectioribus contrahitur quidem, sed ex leui occasione rursus prolabitur. Si itaque durum stercus in recto intestino esse suspicaberis, per clysterem euacuabis. Similitérque si in vesica lotium collectum fuerit, per fistulam vesicæ adaptatam euocabis. Contingit enim plerunque vt illarum superfluitatum detentione, vterus inter vtrunque, rectum inquam intestinum ac vesicam situs, comprimatur ac coarctetur, & impediatur nẽ

D repelli, & ad proprium situm reduci possit. His autem peractis ægram supinam collocabimus, coxis altioribus, reflexis poplitibus, ac cruribus disparatis. Deinde prolapsam vteri partem oleo tepido, aut butyro, vel betæ, maluæ, althææ, fœnigræci, seminis lini, aut similium decocto fouebimus: & lanam conuolutam figura ac crassitudine muliebri pudendo correspondentem accipiemus, eámq; linteolo inuoluemus, & acaciæ aut hypocysthidis succo vino diluto intingemus, ac vtero apponemus, & citra violentiam totum quod prolapsum est reprimemus,

E donec tota moles intra sinum recipiatur. Postea lanam in pudendum subdemus, & alium lanæ hapsum vino adstringente imbutum superponemus, atque totum pectinem spongiis ex posca expressis integemus, & mulierem reclinabimus crura extensa ac coaptata habentem, ita vt alterum alteri incumbat. tutius tamen fuerit per fasciam ad genua vsque constringere. Aliqui vterum recẽs prolapsum cucurbitæ domesticæ ac betæ decocto, cum vrina graueolenti, aut acri aceto, aut re aliqua fœtida proluunt. At verò si prolapsus vterus, temporis progressu in-

F tumuerit, plurimóque humore refertus fuerit, vt præ tumore reduci non possit, betarum decocto ipsum rigamus, deinde acetum affundimus, & salem tenuissimum inspergimus, & postea sedato tumore, eodem decocto perfusum retrudimus. deinde cucurbitas vmbilico & vtrique lateri cum plurima flamma affigimus, & odorata assiduè naribus admouemus. Tertia verò die lana adhuc intra pudendi sinum existente, mulier in vino nigro austero aliquatenus tepefacto, aut in myrti, lentisci, rubi, ac malicorii decocto insideat. Et post insessionem rursus su-

G pina coxis altioribus locetur, & sublata ex pudendo priore lana, alia rursus eodem medicamento imbuta subdatur. Cataplasmata verò forinsecus imponantur ad imum ventrem, ex palmulis, polenta, lenticula ac malicorio, cum aceto mulso. atque hæc rursus tertia die fiant, vsque ad perfectam curationem. Porrò vteri crebrò prolabentes posca abluantur, in eadémque mulier diutius insideat. deinde omnia relata fiant. Sæpe verò ob locorum sensus subtilitatem, reiecto aceto terram nigram quam in lentibus reperimus aqua diluimus, & ex ea partem affectam plurimùm fouemus, ac postea eadem medendi for-

H ma vtimur. At verò si vterus ob humorum lentorem difficulter repellitur, vini fæcem vstam, aut nitrum lixiuio permixtũ obliuimus, & cum decocto aliquo adstringente, aut cum prædicta terra aqua diluta fouemus:

deinde plumbi cremorem oleo myrteo aut melino admixto, parti prolapsæ illinemus ac in sinum pudendi retrudemus. Loci insuper interni, ægra vndiquaque circũtecta, rebus fœtidis suffiantur. naribus autem odoratissima quæque admoueantur: & cibi boni succi, & vina odorata tenuia offerantur. Ferunt torpedinis corium recèns detractum, parti prolapsæ obuolutum, ipsam repellere. atque idem posse pastinacæ marinæ aculeum cum hyoscyami succo illitum. Illud autem obseruandum est ne aluus nimiùm subducatur. exoluuntur enim laxantúrque vicinæ partes, & vterus recidit. Si verò pars prolapsa temporis progressu per negligentiam computruerit, & ex assidua vrinæ irrigatione & adhærentibus sordibus exulcerata fuerit, auferatur citra vllius periculi formidinem. Narrant enim totum vterum putrefactum aliquando ablatum esse, & mulierem nihilominus superuixisse.

De reclinatione, auersione ac recursu vteri, Aspasiæ, Cap. LXXVII.

SVppressis mensibus necesse est venas & arterias ad vterum tendentes repleri. Nam sanguis vsque ad vasorum oscula accurrit quidem, verùm intra vterum prodire non potest, aut eo quòd nimia crassitudine osculis impingitur, & grumosus fit: aut quòd ipsa oscula clausa sunt, & transitum impediunt, ita vt venæ humore refertæ extendantur, & vicinos vteri appendices humectent, quorũ extensione vterus retrahitur. Si itaque ex vtraque parte æqualis retractio fiat, reclinatio, aut reuulsio siue recursus vteri æqualis contingit: si verò in alteram partem maior retractio fiat, alterum è visceribus his in causa est, splen videlicet aut hepar, quorum venæ superfluo sanguine extentæ à suis partibus vterum retrahunt: hepaticæ venæ è dextris, splenicæ è sinistris, prout alteræ magis fuerint repletæ. In vtràm verò partem vterus declinauerit, digitorum admotione, & signis insequentibus cognoscemus. Si enim in obliquum declinauerit, propinqui femoris distentio, dolor, perfrigeratio, impedimentum, & torpor indicio erit. aliquando verò etiam eiusdem arefactio, & ad innitendum ac ambulandum impotentia consequitur. Si verò retrò aut infrà inclinat, torpor ac difficilis vtriusque cruris motus sequitur. sæpe etiam motus penitus intercipitur, & ingens vexat dolor. Aluus etiam supprimitur, neque clysterem admittit, nisi genibus innitatur ægra. Flatus item retinentur, & dolores inter sedendũ acuuntur, præsertim si versus anum reclinatio contigerit. At si ad pubem vergit, imus venter ac pecten extenditur, & dolores ibidem percipiuntur, aliquando etiam vrina supprimitur. Quomodocũque igitur vterus retractus ac inclinatus fuerit, eodem modo velut inflammationes in exacerbationibus curare oportet. In remissionibus autem & declinationibus, magis emollientibus vtendum est: perseuerante verò affectione, eis quæ ex alto attrahere, & corporis habitum mutare possunt. At verò auersionem versus anum ita curabimus: Primùm obstetrici imperabimus, vt digito in anum immisso vterum propellat. deinde glandem ano subdat quatuor digitorum longitudine, ex galbano & cera paratam, cuius extremitati filum extractionis gratia sit annexum. Aut castoreum aqua dilutum & lana exceptum similiter subdatur: aut bitumen aridum, aut pix liquida. Postridie verò irinum aut susinum oleum tepidum, in vterum & intestina infundatur. Et loci aromatum, aut marrubii, aut conyzæ decocto foueantur, & ex eodem vterus eluatur. postea ceratum rosaceum adhibeatur. Si verò in obliquũ retractio inclinat, primùm eadem fomẽta adhibeantur: deinde obstetrix specillo cum digito subimmisso, vteri collum dirigat. ægra verò in contrarium parti affectæ latus, aut supina, decumbat. Pessis insúper mollientibus aperientibúsque vtemur, & ex prædictis oleis aliquod infundemus, & pectini lanam vino & rosaceo imbutam, aut succum seminis lini cerato exceptum imponemus. Et castoreum cum aniso, aut cumino, aut nigella, aut pæoniæ radice, aut smyrnii, aut dauci semine, aut aristolochia, aut gentiana, aut helenio, ex aceto mulso propinabimus. Eadem etiam repentinos vteri dolores faciunt, non singula solùm per se, sed etiam simul coniuncta. Mulier autẽ accli

A ui capite decumbat, & si compositus rectè vterus rursus
retrahatur, fœtida statim naribus admoueãtur, & sternu-
tationes prouocentur. & si vrina supprimatur, fistula ve-
sicæ ad hoc destinata proliciatur. & si ab his exacerbatio
fuerit exoluta, quiescendum est. Cæterùm pro afflictio-
nis magnitudine, si ægram adolescentem & sanguineam
nacti fuerimus, considerabimus an cubiti vena sit secãda.
deinde menses prouocantia propinabimus, & pessis mi-
tioribus vtemur.

De vteri inflatione, Cap. LXXVIII.

B VTerus aliquando ex partu perfrigeratus flatu imple-
tur, osculo ipsius concluso, aut grumo sanguinis in
ipso impacto. Flatus autem ipse quandoque in vteri ca
uitate concluditur, quandoque in corporis ipsius vteri an
gustiis continetur. Consequitur pectinis ac imi ventris
tumor, velut in hydrope tympanite, cum dolore pungiti-
uo, perpungente vsque ad septum transuersum & stoma-
chum, & nihilominus vtrinque in lateribus extento, & sæ
pe ad alterum, sæpe ad vtrunque inguen se extendente.
Vmbilicum item lumbósque ac pectinẽ idem infestat,
C & caput quoque per consensum afficit. quandoque verò
flatus per muliebre pudendum erumpit, vt ægrè id perci
piant. Si itaque flatus in vteri cauitate fuerit conclusus,
strepitus ac sonitus quidam in corporis flexu auditur,
qualis in intestinis contingit quæ torminibus vexantur.
& ad digitorum pulsationem sonus tympani redditur. Si
verò intra vteri angustias continetur, dolores vehemen-
tiores ac curatu difficiliores infestant. Huiusmodi au-
tem affectiones fame, ac olei dulcis calidi irrigatione, in
quo ruta & anethum decocta sunt, curantur. Et nisi ætas,
D regio, & anni tempus obstiterint, vena secetur. Insessio-
nésque in rutæ, pulegii, calaminthes, marrubii, thymi, ar-
temisiæ, althææ, ac caricarum decoctis fiãt. & corpus per
hierã Rufi & Archigenis ex colocynthide euacuetur. In
exacerbationibus autem vulua his colluatur quæ laxandi
ac flatus discutiendi vires habent, quale est oleum gleuci
num, & pessus eiusdem facultatis plurimo oleo dilutus,
& per vterifusorium clysterem immissus. Cataplasmata
etiam leuia ex caricis, hyssopo, ruta ac nitro imponantur.
At verò si flatus ob impactos grumos fuerit conclusus,
E postquam ægra in aliqua ex relatis insessionibus diutius
consedit, obstetrix digitum illitum in pudendi sinum
immittat, & grumum sensim dissoluat, ac educat. Perse-
uerante verò inflatione, in exacerbatione efficaciora ad-
hibeantur, interpositóque temporis spatio, illitionibus ca
lidioribus, crurúmque ac affectorum locorum frictioni-
bus vtemur. Et lumbis ac pectini dropacem adhibebi-
mus. aut rubefactorium è sinapi & caricis. aut farinam
ordeaceam cum caricis, ruta, hyssopo, & melle coctam.
aut epithema ex seminibus, aut ex baccis lauri. aut polyar
F chium cerato cyprino exceptum, aut postea etiam per se
solum. Pessi quoque eiusdem facultatis subdantur, ex
terebinthina, galbano, iride, ruta, & œsypo. & qui ex pu-
legii, nitri, mellis, fellis taurini, æquis portionibus para-
tur. Maximè autem conuenit hic: Caricarum pinguium
probè contusarum vt granula non percipiãtur drachmã
vnam, cumini drachmas duas, spumæ nitri albæ drach.
vnam. Verùm ad acrimoniam obtundendã, pessum hunc
in lac prius immergere oportet. Cucurbitæ quoque affi-
gantur, & violenter detrahantur. aliquando etiam scarifi-
G catio fiat. Vtẽdúmque est omnibus quæ ex alto attrahere
materiam possunt, & balnearum naturaliũ aquis primùm
calidis, deinde frigidis vt corpus ad tolerandam frigidi-
tatem sensim alliciatur, & affectæ partes paulatim firmen
tur. Alimenta quoque attenuantia ac flatus discutientia
exhibeantur. & medicamentũ diospoliticum, ac ex cala-
mintha constans aliquando exhibeatur. At verò auxilia
amplius medicata, & aromatum suffitus, tanquam capiti
noxios reprobamus. sed & epithemata astringentia, qua-
lia sunt quæ ex palmulis ac malis cotoneis parantur, & si-
H milia, ad hanc affectionem inepta sunt.

De vteri hydrope, Cap. LXXIX.

QVVM mẽses longo tẽpore fuerint suppressi, & im-
prægnatio impedita, sæpe humoris copia in vterum
confluit, & aliquando corpuscula quædam vesicæ fellis

simillima in ipso generantur, in quibus humor colligitur. Sequitur affectionem hanc tumor circa imum ventrem amplus, laxus, flatuosus, & murmura velut in intestinis, in ambulando grauitas, & spirandi difficultas, alui recrementa graueolentia sunt, & menses ac conceptus impediuntur, & quæ prodeunt nullo ordine seruato deferuntur. Vbi verò violẽter excernuntur, ruptis aliquãdo paruis illis corpusculis, quæ vesicis similia diximus, viscosa quædam ac aquosa erumpunt. In quibus itaque humorem in vtero collectum ex propriis signis cognoueris, decubitu quieto, mox vomitu ac validis elotionibus vtendum est. Proinde corticis radicis tithymali myrtei sicci drach. duas per se vel cum radicis panaceæ obolo propinabis. & in vterum infundes quæ mucosos humores attrahunt, qualia sunt, grani cnidii grana decem cum oleo irino & modico melle. aut veratri nigri drachmas duas, cum irino aut cyprino aut narcissino oleo, cum modico melle per vterisusorium clysterem infundito. Verùm ante has elotiones cardamomum cum sale, aceto mulso, thymo, pulegio, calamintha, aut simili quopiam bibẽdum dabimus: deinde humorum copia per aluum excreta, prædictæ elotiones infundantur. Aut pessi eiusdem facultatis subdantur. & postea sinus pudendi aqua marina proluatur, primùm sola, deinde addito aceto, & aliquo ex prædictis in ipsa cocto. Elotione peracta ac locis probè detersis, pudendo ac femoribus oleum cyprinum illinatur. Medicamenta verò iisdem cõuenientia hæc sunt: Pulegii drach. vnam, cum modico pipere, aut gentianæ vel origani drachmas duas cum semine dauci vel smyrnii, cum vino mulso aut aqua mulsa in potu dentur. Salis præterea communis loco alimentis inspergatur hoc: Hyssopi trientem, pulegii quadrantem, origani, cumini, singulorum sextantem, seminis ammii, spicæ nardi, sing. vnc. vnam, salis tosti quadrantem. trita misce ac vtere. Sed & pudendi sinus resina, myrrha, & amomo suffiatur. Pessis autem huiusmodi vtendum est: Nitri, colocynthidis, sing. quadrantem. melle excipe, & pessum inde paratum oleo cyprino tinctum subde. Alius. Cumini & nitri æquales portiones melle excipe. potest & violæ albæ semen addi. Alius. Colocynthidis quadrantem, salis vnciã vnam, pinguium caricarum carne excipe, vt fit iuglandis magnitudo, & inde pessum paratum subde. humorem enim fœtidum attrahit, ac mirificè prodest. Idem sedi inditus stercoris & humorum ac flatuum copiam elicit, & vterum leuat. Alius. Comæ absinthii, ammoniaci thymiamatis, sing. drachmam vnam, æris vsti, nitri, sing. drach. tres, melle excepta subdito. Hoc autem placidissimè & citra omnem dolorem attrahit: Cicutæ semen, aristolochiam, cuminum, salem, carne caricarum excipe, & subde. Cæterùm ad aquæ receptacula, eas videlicet vesicas quas in vtero generari diximus, fomentis vtemur ex aromatibus quæ menses eliciunt, & pessis sanguinem trahentibus. Ex quorum numero hic est: Cneori, quod est grani cnidii radix, aut illo non præsente, chamelææ, elaterii, casiæ, sing. drach. quatuor, aluminis scissi, misyos, sandarachæ, myrrhæ, costi, croci, singulorũ drach. tres, melle excipito, atque aluo pridie euacuata per clysterẽ, pessum inde paratum subdito, integrámque diem ac noctem finito. si semel parum eduxerit, rursus subdito: si verò mordacitatẽ induxerit, centaurii decocto tepido sinus pudendi foueatur ac eluatur. & mitigandi gratia pessus mollitorius subdatur. aut cicutæ semen cum aristolochia, cumino, sale ac caricis (velut paulo antè diximus) subiiciatur. Mitissimum verò omnium ad huiusmodi pelliceas & aqua refertas vesicas, est mercurialis masculæ semẽ cum modica myrrha, sale ac melle, lana exceptum, & multis diebus subditum. Post harum autem eductionem, exercitiis, sudoris prouocatione, & validis totius corporis, & præcipuè imi ventris frictionibus vtendum est.

De mola vteri, Cap. LXXX.

QVÆ mola appellatur, tumor est vteri induratus, aliquando prægressa inflammatione succedens, aliquando post locale vlcus, cui caro superexcreuit. à motus autem difficultate & grauitate, molæ nomen accepit.

A Consequitur hunc tumorem detractio partium superincumbentium, gracilitas, coloris vitiatio & appetitus prostratus. Et primùm sanè conceptus suspicionem de se præbet. nam & menses supprimũtur, & mammæ intumescunt, & stomachus subuertitur, & lumbi grauantur, venterque attollitur. Verùm temporis progressu discernitur. molam enim dolor pũctionis sensum inferens subsequitur, nec in ea motus vllus, velut in vtero, conceptu percipitur. Quin & postea toto corpore imminuto, ac ventre ampliato, hydropis imaginem præsefert. discernitur tamen ab illo per tumoris duritiam, & quòd tumor hic ad B digitorum appressionem ac pulsationem non cedit, neque tympani sonum velut in hydrope edit. & quòd neq; ad manus contactum vlla fluctuatio percipitur: aliquando tamen temporis progressu hepar perfrigeratur, & hydrops superuenit. Quidam verò tradunt in quibusdã mulieribus carunculas ad iuglandis nucis magnitudinem per pudendum excretas esse, aliquando singulis mẽsibus, aliquando bimestres aut trimestres. Hanc affectionem alii velut incurabilem penitus reliquerunt. alii incipien- C tem tantùm, curari posse confidunt: negligenda tamen nõ est, sed omnia quæ conuenire videbuntur facienda. Cataplasmata igitur laxandi viribus prædita, fomenta, elotiones mitigatorias, pessos mollitorios ad duritias infrà descriptos, insessiones eiusdem facultatis, & cerata ex althæa & oleo cyprino parata adhibebimus. & malagma ex succis, & quod Mnaseæ inscribitur imponemus. Deinde cucurbitas cum scarificatione apponemus, & alimenta boni succi offeremus. atque hæc quidem in ipsis exacerbationibus adhibere oportet. In interuallis autem corpus D reficiendum est per ea quæ id præstant, gestationem videlicet, deambulationem, balnea, & cibos conuenientes, ac vini potum. Partibus item affectis dropaces adhibebimus, & nitro ac sale inspersis easdem insolabimus. & per medicamentum ex sinapi ac caricis rubificabimus. Epithematis insuper mollitoriis ex seminibus, ex baccis lauri, & polyarchio, ac similibus vtemur. Suffitum etiam vaporis aquæ marinæ aut muriæ adhibebimus, aut decocti foliorum ac baccarum lauri, pulegii, thymi, hyssopi, saluiæ, marrubii, artemisiæ, centaureæ, dictamni, scordii, po- E lii. Olla autem operculo perforato arundine inserta sellæ supponatur, atque inde per arundinem vapor intra pudendum recipiatur. Pessi item subdantur ex œsypo, butyro, adipe anserino, medulla, aut cerebro ceruino, melle, caricis pinguibus, vuis passis, cum oleo antiquo cyprino, irino, sampsuchino, amaracino, susino. Perseuerante verò malo, acrium eduliorum esus assumatur, & innatationes aquarum calidarum, & aquæ marinæ. & ab acceptis raphanis vomendum. Pessos tamen & insessiones a- F criores vitare oportet, ne loci ex assiduo eorum vsu exulcerentur. His autem transactis sæpe plurima atri ac grumosi sanguinis copia repentè excernitur, & affectio dissoluitur. Philosophus verò, Detẽtis, inquit, vxoris amici cuiusdam mensibus, arbitrabar primùm ipsam concepisse. postea aucto amplius tumore, hydropem suspectum habui, quia totum corpus ac pedes tumescere videbam. At vbi tandem id affectionis genus esse deprehendi, quod alii laterem, alii molam vocant, rutam & anethum in vino veteri fuluo odorato coxi, & abiectis herbis, vi- G num calidum bibendum dedi, & ferme aquæ loco exhibui, statimque mulier excreta sanguinis copia salutem adepta est.

De tumore vteri laxo, Sorani, Cap. LXXXI.

VTeri tumor laxus, pallidus ac albus est, ad tactum mollis & digitorum compressioni cedens, séque rursus paulatim attollens, & cutis ventris manu apprehensa facilè attrahitur. Loci itaque oleo communi calido aut irino, aut cyprino rigentur, & pessi subdantur, ac reliqua auxilia adhibeantur quæ suprà de vteri inflatione H retulimus.

De satyriasi, Eiusdem, Cap. LXXXII.

MVlieribus quoque satyriasis & tentigo accidit, qualem viris fieri suprà retulimus. Cõsequitur ad hãc, pudendorum ingens pruritus cum dolore, ita vt mulier

locis assiduè manus admoueat atque ideo intolerabili veneris desiderio contabescit, & salsi humoris effluentis acrimoniam ac mordacitatem percipit, & loci vtero vicini inflammantur. Illud verò ardens coeundi desideriũ sæuiorem reddit affectionem. quum enim partes affectæ distentæ sint, & semen excerni non possit, quoniam meatus per inflammationem obturantur, maior materiæ copia frustra ad locum attrahitur. Statim igitur à principio vena ipsis secanda est, & alimentum contrahendum, & pubi ac lumbis illinenda quæ leniter refrigerãt ac contrahunt. Caput aceto & rosaceo irrigetur, & in potu aqua tepida exhibeatur. Cibi verò sint sorbiles, omnis prorsus flatus ac venereæ concitationis exortes. Duobus verò à venæ sectione diebus cucurbitæ cum scarificatione affigantur. Reliqua verò curatio eadem sit cum ea quam ad inflammationem vteri mox referemus.

De vteri inflammatione, Philumeni, Cap. LXXXIII.

Vteri inflammatio ob multas causas contingit. nam & ex plaga, & mensium suppressione, & abortu, vlceratione, nimio coitu, sellæ durioris insessu, longa ac intenta ambulatione, frigiditatéque ac flatuositate oboritur. Indicant hanc, muliebrium locorum, pubis, imi ventris, ac lumborum dolores ardentes. Et si digitus in os vteri submittatur, occurrit ad contactum durum, clausum, feruens ac retractum, præsertim si in ipso aut in collo fuerit inflammatio. nam vbi cauitas aut fundum vteri inflammatur, imi ventris dolor ostendit, vt ne contactum quidem foris admittat. Et plerunque vterus ad inflãmatum locum retrahitur, atque ob hanc causam os & collum eius auertitur. Differt autem ab ea quam suprà vteri retractionem appellauimus, quia in inflammatione febris est acuta, & ardor intensus. Si verò posterior ipsius pars inflammata fuerit, dolor circa spinam magis hæret, & compresso intestino recto stercora detinentur. Anteriore autem parte inflammata, vrinæ difficultas aut stillicidium cõsequitur ex compressa vesica, præsertim si dolor pectinem affligit. At vbi obliquos laterum locos inflammatio occuparit, inguina distenduntur, & crura grauantur ac ægrè mouentur. Inualescente verò inflammatione, febres accedunt, dolor capitis, stomachi afflictio per consensum, imi ventris tumor, ardor, distensio, grauitas coxarum, lumborum, præcordiorum, inguinum, femorum, horrores discurrentes ac pungentes, pedũ torpor, genuum perfrigeratio, extremarum partium exudatio, pulsus parui ac densi, animi deliquium, exolutio. In augmento verò etiam singultus, dolor tendinis, colli, maxillarum, sincipitis, oculorum, præsertim in fundo. vrináque ac stercorum recrementa supprimuntur. Et inflammatione adhuc magis aucta, febres augescunt, delirant, dentibus frendunt. In principio itaque curationem aggressi, ægrotam in domicilio obscuro & moderatè tepido collocabimus, quietem imperantes, & omni crurum motu interdicentes. deinde artus manuum cõtrectatione demulcebimus, & pedum ac manuum iuncturas fouebimus, irrigabimúsque ac lana pura integemus: aluum autem eluemus, & molli infuso euacuabimus. In potum verò & ad oris collutionem aquam calidam & ptisanæ succum dabimus. At si vehementior inflammatio fuerit, & neque ætas, neque habitus, neque anni tempus obstiterit, neque inflammatio post abortum, aut nimiam sanguinis euacuationẽ superuenerit, cubiti vena secetur, & sanguis pro virium ratione detrahatur. licétque in secunda die venam incidere, in tertia verò detractionem repetere. Deinde alica ex aqua mulsa, aut pane loto, aut ouo sorbili, ægra alternis alatur. omnibus his moderatè exhibitis, feruente inflammatione lana succida vino & oleo, aut aceto & rosaceo imbuta, imo ventri ac pubi imponatur. aut palmulæ vino coctæ, aut mala cydonia in posca cocta, cerato melino aut rosaceo admixta. Cataplasma verò imponatur sic paratum: Melilotum in passo coquito ac terito, & vitellos ouorum assatorũ addito, & cum rosaceo, aut melino, aut crocino imponito. aut palmulas vino diluto feruefactas, cum polentæ farina, & aliquo ex prædictis vnguentis terito, ac imponito. Cæte-

A rùm ad inflammationes erysipelatas igneo ardore cognobiles, vtendum est cataplasmatis ex polenta, & intubo, perdicio, vmbilico Veneris, sedo, polygono, pampinis vitis, portulaca, plantagine, & similibus præparatis, & lana aliquo harum herbarum succo, cum rosaceo aut melino oleo imbuta, in pudendum subdatur. Quòd si cataplasmatum onus loci non tolerẽt, aqua rosaceo admixto ex modicis interuallis affundatur. In exacerbationis declinatione totum corpus inungatur, & ægra in aqua tepida vsque ad lumbos insidere iubeatur. deinde pessi subdantur
B ex aliquo vnguento leniter astringente parati, rosaceo videlicet, melino, lentiscino, ac œnanthino, adiectis ouorũ vitellis crudis siue assatis & croco. potest & ex prædictis succis aliquis admisceri. caput præterea rosaceo cum modico aceto irrigetur. Mitigata verò inflammatione, mulier in aqua oleo admixto insideat, & pessos ex narcissino aut susino vnguento paratos subdat. & lanam oleo calido imbutam pectini ac lumbis adhibeat. Interdum & cucurbitæ lumbis affigantur, & tumore magno existẽte etiam scarificatio fiat. Postquam autem inflammatio decli-
C nare inceperit, ad ea deueniemus quæ laxare ac discutere possunt. Proinde in fœnigræci, althææ, seminis lini: interdum etiam pulegii, marrubii, saluiæ, artemisiæ decoctis ægra insideat. Et ad imum ventrem ac pubem, farinam ordeaceam cum fœnogræco & lini semine in aqua mulsa coctam imponat. aut caricarum decoctum adhibeat. Quæ verò cataplasmatum grauitatem ac calorem ferre non possunt, in aqua tepida insideant, & rosaceo locos illinant, ac pessos subdant moderatè refrigerantes, ex adipe gallinaceo, rosaceo, ac vino præparatos. At
D eis quæ calorem ferunt, ceratum nardinum adhibeatur, & infusiones iniiciantur, ac pessi subdantur ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino, vnguento susino, & cera Tyrrhenica. Vbi verò curatio processerit, tenuis victus & ciborum parsimonia tollatur, & manifesta iam facta declinatione balneum ac vinum concedi possunt, & cibi reficientes exhiberi: malagmatáque adhiberi, velut est quod ex meliloto paratur, & quod ad Mnaseã, & quod ad Serapionem refertur. Pessi porrò ad sedandos inflammationum dolores vteri tales sunt: Fœnumgræcum ma-
E defacito, & prima ac secunda aqua diffusa, cum tertia pura ac dulci coquito ac excolato, & ad decoctum, adipem anserinum vel gallinaceum recentem addito, & ad prunas liquari finito: & vbi frigefacta fuerint, concretum adipem tollito ac feruato, atque vsus tempore spathula in manu subactum pesso excipito ac subdito. Alius dolores sedans: Papaueris capita passo coquito, & flaccida facta exprimito, & ad decoctum excolatum medullam ceruinam liquatam admisceto, ac vtitor: si ceruina medulla defuerit, vitulinam accipito. Alius. Fœnigræci ari-
F di triti ac cribrati drach. quatuor, in passo Cretico aut sapa coquito. & terebinthinæ, adipis anseris, sing. drachm. quatuor, rosacei sesquiunciam accipito, & omnia simul liquefacito, & fœnigræci decocto admixta pesso excipito ac subdenda dato. Alius pessus soporifer, dolorem mitigans, & omnem duritiam molliens: Tria papaueris capita magnitudine mediocria in quatuor passi cyathis per biduum macerato: deinde coquito donec capita flaccescant, & passum ad tertias redigatur. postea expressis & reiectis capitibus passum excolato, & galbani, myrrhæ
G troglodyticæ, thuris, opii, sing. sesquidrach. casiæ drach. tres accipito, & sing. seorsim primùm, deinde simul probè terito, & capitulorum papaueris decoctum paulatim adstillato donec omnia ad mellis compagem redigãtur: tum œsypi, medullæ ceruinæ, adipis anserini, sing. drach. quatuor, omnia simul colliquata admisceto ac adseruato. vsus autem tempore medicamentum hoc rosaceo dilutum pesso excipe ac subde. Omnem enim dolorem & vehementes inflammationes statim mitigat, vteri strangulationi medetur, duritias mollit, & somnum conciliat.
H Alius pessus somnum inducẽs, valẽs ad inflammationes. Musci quem etiam hypnon dicunt, in aqua feruefacti, expressi ac triti, panis aqua mulsa macerati ac contusi, emplastri basilici, emplastri ex succis, vnguenti nardini, adipis gallinacei, æquales portiones liquefacito, ac vtitor.

facit ad vrinarium meatum ac vterum inflammatum, & ad vteri declinationes. Ego verò pro pane fermentum purissimum non omnino acidum sine sale in aqua mulsa macero, ac vtor. Pessus, Aureus appellatus. Ad inflammationes & vteri retractiones siue declinationes: Ouorum assatorum vitellos sex, medullæ ceruinæ drachmas quatuor, croci drach. duas, œsypi drach. duas, ceræ albæ, terebinthinæ, adipis anserini, singul. drachmam vnam. crocum cum modico vino dulci terito, & oua trita adiicito, & liquabilia liquefacta admisceto ac adseruato. Vsus autem tempore medicamentum oleo nardino dilutum pesso excipito, ac subdito. Alius pessus: Ceræ Tyrrhenicæ drach. vigintiquatuor, adipis anserini, porcini, terebinthinæ, sing. drach. sex, decocti capitum papaueris drachmas quatuor, rosacei quantum satis est: aut irini, si calfactione ac discussione opus est. Alius. Adipis anserini trientem, cerati rosacei aut susini sextantem, vitellorum ouorum assatorum, croci, singul. vnciam vnam, myrrhæ drachmas quatuor, opii obolos duos, aut pro opio, capitũ papaueris decoctum. Alius. Ceræ Tyrrhenicæ, medullæ ceruinæ, sing. drach. centum, adipis anserini, terebinthinæ, singulorum trientem, croci obol. quatuor, opii obolos duos, oui assati vitellum vnum, olei susini, aut telini ex fœnogræco parati, quantum satis est. Pessus, Enneapharmacus appellatus, ad inflammationes. Adipem anserinum & bubulum, ceram albam, terebinthinam, butyrum, medullam ceruinam, mel, oleum rosaceum & cicinum. omnia recentia æquis portionibus liquefacito. Pessus ad feruentiores inflammationes. Emplastrum ex succis cum rosaceo liquatum succo plantaginis admisceto, & pessum formato. si verò plantago defuerit, senecionis aut intubi succum accipito. At si plurimùm excandue rit, & ad erysipelatis naturam tenderit inflammatio, solani folia tenera cum lacte mulieris trita supponito. Alius pessus ad inflammationes: Lilii flores tritos cerato rosaceo liquido excipito, & medullam ceruinam ac adipem anserinum adiicito. Alius. Ex semine lini, fœnogræco & althæa succum crassissimum parato, & crocum illi admisceto, deinde adipem anserinum liquefactum addito, vnito, ac vtitor. Cæterùm butyrum, medulla, & adeps, omnia recentia ad pessos deligenda sunt. antiqua enim dum liquantur nidorosa fiunt, ac calidiora euadunt, & inflammationes exacuunt. At verò nec in distentionibus, neque in inflammationibus vteri, menses prouocãdi sunt: loci enim magis distenduntur, & quum ob inflammationem conclusi sint, sanguinis transitum impediunt. Quin & tetrapharmacum ad vteri inflammationes commodè subditur, aut infunditur rosaceo dilutum. At si inflammationi vlcus coniunctum fuerit, ceratum rosaceum ex cera alba cum tertia adipis anserini parte præparatum, albumine oui quãtum eius capere potest admixto, infundito. Sedata demum inflammatione, menses prouocentur.

De vtero in scirrhi tumorem indurato,
Sorani, Cap. LXXXIIII.

INduratur vterus aliquando derepente, nullo præindicio facto, plerunque verò inflammatione prægressa, quæ neque soluta est, neque in abscessum transmutata. Est autem huius indurationis in scirrhi tumorem species, ea duritia quæ in vteri ceruice vtplurimùm consistit: & tumorem quidem similiter habet, sed minus renitentẽ, & cum moderato dolore. At verò vbi in scirrhum induratus tumor vteri fundum occupat, tumor vehemens & tactui renitens occurrit, cum grauitate ac ægro motu, non solùm crurum, sed totius corporis: & segnities ad omnes vitæ functiones. Quòd si non recto ductu tractentur, consequitur vitiatus corporis habitus, decolor, & ad similitudinem hydropis. Duritiæ itaque circa os & collum vteri consistentes, facilè curantur: circa fundum verò, difficulter. In principio itaque si nihil obstiterit, neque ætas aut vires prohibuerint, sanguinis mediocrem copiam à cubiti vena secta detrahemus, aut per hieram Archigenis purgabimus. Insessionibusque vtemur ex fœnigræci, seminis lini, pulegii, artemisiæ, foliorum sambuci, radicis & foliorum cucumeris syluestris decoctis. Et aromatum

A vapore fomẽta faciemus. & vterum oleo susino, narcissino, irino, gleucino, adipe anserino, gallinaceo, suillo recẽti, aliquo vnguento admixto. itẽ lacte bubulo aut caprino cũ adipe anserino colluemus. Cataplasma quoq; imo ventri apponemus è caricis, hyssopo, nitro & absinthio. & cucurbitas cum scarificatione affigemus. Malagmate item polyarchio vtemur, & eo quod è seminibus constat, & quod ex baccis lauri paratur, de quibus paulo pòst agemus. Pessi verò mitigatorii & aperientes subdantur. Facit & is quem infrà ad vteri condylomata descri-
B bemus, è lycio ac œsypo paratus, & quem suprà retulimus è tribus papaueris capitibus constans. Cui similis est hic: Duo papaueris capita passo per triduum macerato, deinde ad tertias coquito, & expressis capitibus ad decoctum excolatum adiicito galbani drach. vnam, casiæ, succi mandragoræ, sing. drach. tres, myrrhæ, thuris, singul. drach. vnam, & postea medullæ ceruinæ, œsypi, adipis anserini, singulorum simul liquefactorum drach. tres admisceto, ac in plumbeo vase seruato. Vsu verò postulante ex hoc medicamento oliuæ magnitudine rosaceo diluito,
C & bis aut ter quotidie tepidũ subdito. Bene facit & tetrapharmacum, heptapharmacum, enneapharmacum, emplastrum Azanitæ, & emplastrum ex succis: omnia oleo susino aut cyprino diluta. Pessus, Libanus appellatus, mollitorius: Ceræ albæ quadrantem, olei nardini, gleucini, susini, medullæ ceruinæ, adipis anserini, sing. sextantem, œsypi, butyri, nitri, singulorum drach. quatuor. aliqui oui assati vitellum addunt. Alius pessus, Titianus vocatus: Ceræ sescuncem, colophoniæ sesquiunciam, adipis taurini trientem, picis, terebinthinæ, singulorum
D quadrãtem, medullæ ceruinæ, ammoniaci thymiamatis, sing. vnciam vnam. ammoniacum aqua dissoluatur. Alius pessus mollitorius: Ceræ albæ, vnguenti nardini, singulorum quadrantem, olei irini, gleucini, cyprini, adipis vrsi, pinguedinis porci, singul. sextantem, butyri, medullæ ceruinæ, œsypi, terebinthinæ, sing. trientem. Alius pessus ad duritias: Ceræ albæ, terebinthinæ, medullæ ceruinæ, adipis gallinacei, anserini, butyri, vnguenti nardini, susini, myrrhæ, æquales portiones excipe melle, ac vtere. si susinum oleum siue vnguentum non fuerit ad
E manum, telinum pro ipso succedat. Pessus, Aureus vocatus, mollitorius: Ceræ trientem, medullæ ceruinæ, adipis anserini, sing. vnc. vnam, œsypi drach. quatuor, croci drach. vnam, myrrhæ, galbani, sing. drach. vnam, olei susini quantum satis est. Alius, ad omnes diuturnas vteri affectiones: Myrrhæ drach. vnam, bdellii drachm. duas, spicæ nardi, croci, sing. drach. tres, casiæ, ladani, sing. drachmas duas, meliloti drach. octo, carnium palmularum decem, vini dulcis cyathum, olei susini, rosacei, cyprini, sing. trientem. Aridis cum vino dulci tritis olea admisce-
F to, & molli igne coctis vtitor. Ad imum verò ventrem epithemata velut diximus imponantur, polyarchium, è seminibus, è baccis lauri, ex meliloto. Bene facit ad duritias ac vteri inflationes & hoc: Resinæ pinus libr. tres, ceræ vnc. xx. apochymatis, fermenti acidi, sing. lib. I. galbani quadrantem, ammoniaci thymiamatis, opopanacis, sing. sext. muriæ acerrimæ quãtum satis est. Opopanacẽ & ammoniacum cum muria coquito, & fermentum adiicito ac aliquatenus dissoluito. deinde liquabilia liquata admisceto, & spathula donec frigefiant agitato, & in mor
G tarium translata probè subigito, ac vtitor. Aliud epithema è micis panis, laxandi ac diffundendi vim habens, faciens ad omnes duritias quocunque loco fuerint, & inflammationes duriores discutiens: Radicis althææ, carnium palmularum quæ Nicolai appellãtur, sing. lib. duas, fœnigræci, seminis lini, sing. lib. vnam, chamæmeli, meliloti, sing. sescuncem, vini antiqui adstringentis sextar. octo, spumæ argenti, cerussæ, colophoniæ, sing. lib. duas, ceræ, terebinthinæ, sing. lib. vnam, olei antiqui lib. quinque, panis siliginei sicci contusi ac cribrati libr. quinque.
H Herbæ in vino maceratæ coquantur, & succus exprimatur, & in hoc succo panis madescat. Postridie verò spuma argenti & cerussa conteruntur, & oleo affuso coquuntur donec non amplius inquinent. & ad hæc liquabilia liquata adiiciuntur. & sublato ab igne medicamento panis

præmadefactus commollitur, ac paulatim reliquis admiscetur, & per spathulam agitando vnitur. Hoc itaque modo ad duritias stomachi, alui profluuium, ac dysenteriæ principium præparari solet: ad quas omnes affectiones securè adhibetur. Verùm ad vteri ac cæterorum locorum duritias, visceribus exceptis, ad prædicta hæc addimus: Æruginis, floris salis, thuris, sing. sescuncem, iridis, aristolochiæ, sing. quadrãtem, terebinthinæ lib. vnam. & terebinthina quidem reliquis liquabilibus admiscetur: arida verò trita ac cribrata inspergeutur, medicamento ab igne ablato. & postremùm panis madefactus adiicitur, & omnia probè per spathulã agitata vniuntur: frigefacta verò in mortario, primũ pistillo, deinde manib⁹ subigũtur.

Pessus ad vteri duritias: Ceræ, resinæ pinus, picis, terebinthinæ, butyri, olei rosacei, irini, nardini, mellis, sing. libr. I. nitri sextantẽ & semiunciã. Alius pessus, molliẽdo efficax: Ceræ, olei susini, rosacei, adipis anserini, sing. libr. vnam, iridis, terebinthinæ, adipis leonini, vrsini, singulorum sescuncem, medullæ ceruinæ trientem. habet hic pessus ex toto libras sex, & trientem. Pessus ex Archigenis scriptis. Facit ad duritiam, debilitatem, maciẽm que vteri præ omnibus quos ego noui efficacissimè, & ad omnes ferme vteri affectiones, & ad neruos affectos cõmodissimus est: & est acopon quoque insigne: Olei irini, susini, cyprini, ceræ, singulorum libram vnam, mellis Attici quincuncem, vnguenti foliati, nardini, singulorum trientem, adipis anserini quadrantem, medullæ ceruinæ, œsypi, singulorum sextantem, terebinthinæ sesquiunciã. œsypũ & medullam cum melle subigito: deinde ceram cum oleis liquefacito, & postea terebinthinam & adipẽ, & consequenter pretiosa vnguẽta nardinum ac foliatum addito. & in mortarium translata, probè vnito. Hoc si vsq; ad exactam curationem vteris, magnam laudem consequeris. Sed & post adeptã sanitatẽ aliquanto tẽpore postea maioris securitatis gratia adhiberi potest. Ego verò etiam pro malagmate forinsecus impono, & ad prædicta admisceo thuris, ceræ, ammoniaci thymiamatis, myrrhæ, floris iunci odorati, sing. drach. octo, picis drach. sedecim, galbani, opopanacis, singul. drach. tres. thus, galbanum, opopanacem, vino odorato adstringente terito, & ad œsypum & medullam ac mel adiicito, & omnia simul rursus terito. deinde ceram cum pretiosis vnguentis liquato, & ammoniacum tritum resinámque ac reliqua admisceto. & ablato ab igne medicamento ac frigefacto, myrrham & florem iunci odorati inspergito, vnito, ac vtitor. Epithema Oribasii è baccis lauri. facit ad duritias: Ceræ, resinæ pinus, picis, nitri, baccarum lauri, adipis taurini, ammoniaci thymiamatis, æquales portiones. ammoniacum & nitrum & baccas lauri, sing. seorsim terito ac cribrato, & reliquis liquatis admisceto. Ego verò, inquit Oribasius, dimidium nitri accipio.

De vteri abscessu, Archigenis, Cap. LXXXV.

ABscessus in vtero velut in cæteris corporis partibus præcedente inflammatione generatur. Primùm igitur inflammationis notæ apparebunt, deinde circa puris generationem dolores augentur, febrésque cum horrore, plerunque ad vesperam ingruunt, tumor attollitur, dolor punctorius adest, aliquando vrina, aliquando stercoris recrementa supprimuntur: aut vtraque simul. dolor autem localis affectum locum indicabit. Proinde si discuti non potest, citius suppurationi auxilium ferendum est. Itaque semen lini, fœnumgræcum, farinã ordei, caricas coctas, althææ radicem, terebinthinam, in cataplasmate imponemus. aliquando etiam columbinum stercus cum oleo & melle adhibebimus. Hæc autem cataplasmata imo vẽtri ac lumbis imponantur. & pudendi sinus per spongiam assiduè foueatur, & vapores per arundinem operculo ollæ perforato insertam intra pudendum recipiantur. Insessionésque frequentes fiant, decoctis in aqua iis quæ attractoriam vim habent, velut est pulegium, marrubiũ, laurus, saluia, artemisia, dictamnus, centaurea. Quòd si dolor vehementius infestauerit, papaueris capita in aqua coquantur, & contusa cataplasmatis admisceantur. Caricæ item crudæ in mortario cum resina pinus, terebinthina ac modico nitro tritæ imponantur. pessis autem vtemur ex terebinthina, myrrha, œsypo ac butyro paratis. Verùm optimus ad vteri abscessus sic præparatur: Carnis caricarum pinguium, adipis anserini, olei irini, sing. drachmas duas, terebinthinæ drach. vnam, rutæ drach. tres, myrrhæ, iridis, nitri, sing. obol. duos. possunt etiam pro caricis vuæ passæ admisceri. Excipiuntur lana in pessum, qui oleo irino aut cyprino tepido tinctus subditur. Est & ad hunc vsum efficacissima compositio cyphoïdes appellata, & suprà ad hepatis abscessum descripta: itémque enneapharmacum ad duritias paratum: & malagma polyarchium, & alia huiusmodi, oleo susino aut telino imbuta, & pesso in vterum subdita. Imus item venter ac pectẽn assiduè prædictis decoctis foueatur. At verò rupto abscessu, si pus ad vesicam fuerit delatum, & cum vrina excernitur, lactis potu vtendum est, & cucumeris semen propinandum. & cataplasmata prædicta adhibenda, cerat́aque emollientia ac odorata. Si verò ad intestinum rectum progreditur, & cum stercore vel per se egeritur, lentium & malicorii decoctum per clysterem infundemus: si verò in pudendi sinum erumpit, & purum est pus, rosaceum aut tetrapharmacum cum butyro recenti ac rosaceo infundatur. & loci rosarum aut lentium decocto, aut ptisanæ succo eluantur. Sin tenuis & fœtida destillat sanies, velut à noma & vlcere depascente, magis adstringens sit quod infunditur, velut est baccarum myrti, palmularum, lentium, & malicorii decoctum. Quòd si post humorum excretionem inflammatio perseuerauerit, perseuerandum quoque est in cataplasmatis & insessionibus suprà relatis. At si inæqualia fuerint quæ prodeunt, fomẽta & insessiones ex aqua mulsa fiant, in qua absinthium, marrubium, eruum, centaurium, aut lentes sunt decoctæ. Loci verò ptisanæ succo eluantur, addito melle & rosaceo: vteri verò os & anus cerato rosaceo aut butyro inungatur, cui spodii, aut stibii, aut plumbaginis, aut spumæ argenti aliquid, cum muliebri lacte sit admixtum. facit & plumbi succus. Si verò profluens humor fœtidissimus fuerit, vino mulso pudendi sinus eluatur, & in eo vsque ad exactam curationem perseuerandum est.

Abscessus oris vteri chirurgia, Cap. LXXXVI.

SI circa osculum vteri abscessus constiterit, vt sub chirurgiam duci possit, non promptè ad sectionem festinandum est, sed perfecta affectione, & inflammatione plurimùm aucta, & partibus puri incumbentibus attenuatis. Atque tum mulier locetur in sella supina, vt crura habeat ad ventrem contracta, & femora inter se disparata. Et cubiti ipsius poplitibus subiiciantur, & idoneis vinculis ad ceruicem religentur. & hoc ad claram lucem fiat: assideátque à dextris chirurgus, & per dioptrã instrumentum, pro ætate commodum, ad pudendi diductionẽ speculetur, & per specillum sinus muliebris profunditatem dimetiatur, vt ne maior dioptræ tibia vterum comprimat. & si reperta fuerit tibia eius sinu maior, lanæ conuolutæ labiis siue alis pudendi imponantur, vt in ipsis dioptra firmetur. Oportet autem tibiam immittere, cochlea ad supernam partem vergente, & dioptram quidem à chirurgo teneri, cochleam verò per ministrum circumuerti, vt diductis tibiæ plicis sinus distendatur. Postquam autem occurrerit abscessus ad tactũ lenis & tenuis, apex eius scalpello vel acicula dissecetur, & excreto pure limniscus linamentum tenerrimum rosaceo tinctum in sectionem indatur, aut potius extra sectionem in muliebrem sinum citra impulsionem. Extra verò pudendi labia ad pectinem & lumbos lanæ succidæ aut puræ oleo imbutæ imponantur. tertia deinde die ægra in aqua & oleo calidis insideat, aut in maluæ decocto. Et detersione facta, limniscus tetrapharmaco per se aut cum melle illitus, in sectionis fissuram leniter indatur. sit autem tetrapharmacum butyro aut rosaceo dilutum. cataplasmata autem forinsecus imponantur donec abscessus ab inflãmatione liberi ac puri fiant. Si verò difficulter repurgentur, per auricularem clysterem iridis decocto eluantur. & per emplastrum ex cadmia, aut ex ladano paratum, aut id quod ex ordeo vsto constat, singulis rosaceo dilutis, ad cicatricem

catricem perducantur. Quòd si intra vteri os abſceſſus fuerit, chirurgiam reprobamus, & curationem paulo antè relatam adhibemus.

Abſceſſus vteri inter inteſtina & peritonæon membranam rupti curatio, Cap. LXXXVII.

ERuptionem inter inteſtina & peritonaeon membranam aluum ac inteſtina ambientem, indicat tumor circa illas partes magis hærens. Si verò intra vterum rumpitur abſceſſus, dolor quieſcit, & os vteri ad tactum lenius occurrit. Eruptio itaque ad ſuperficiem tendens adiuuanda eſt, & cutis poſtquam ſatis fuerit attenuata, ſpecillo in ſummo apice diſſecanda, qua parte effluxũ cõmodiorem fore ſperamus. At ſi ſanguinis eruptionis tumor eſt, pro ſpecillo ſiue ſcalpello cauterium eminentiori loco adhibebimus, & ita pus educemus. plurimùm enim ad totam curationem cauterium confert. Poſt excretũ autẽ & probè expreſſum humorem, ægra collocetur vt reſiduũ commodè excerni poſſit, & ſectio aqua mulſa eluatur, & poſtea bis quotidie ac ſemel in nocte ſpongiis foueatur. interdum & in aqua calida ægra inſideat, & vterus oleo cyprino calido eluatur. Reliqua verò curatio cæteris vlceribus ſimilis fiat. Alimenta autem exhibeantur boni ſucci & quæ non facilè diſſlantur, velut eſt lac cum amylo, alica, oryza, pedes porcini in alica aut ptiſana ad flacciditatem cocti, auiculæ & piſces boni ſucci. & niſi febris obſtiterit, vinum etiam dulce antiquum concedemus. Balnea autem & alimenta quæ exulcerationes exacerbãt, vitentur.

De vteri exulceratione, Archigenis, Cap. LXXXVIII.

VLceratur vterus ſæpe ex fluxione erodente, aut ab acribus medicamentis, aut ex abſceſſibus ruptis, aut ob partus difficultatem, aut fœtus extractionẽ, aut eiuſdem corruptionem. Ægrotæ verò in affecta parte dolorẽ punctorium perceptant, & ex interuallis fœtidi ac ſanioſi humores ab vlcere ſordido prodeunt, & conſequuntur etiam alia vtero affecto peculiaria accidentia, velut eſt capitis ac præſertim ſincipitis dolor: ligamentorum item ac radicis oculorum dolor, qui ad manus vſque ac digitos ſe extendit, & reliqua ſuprà de inflammatione relata. Vlcus itaque expoſitum, per dioptræ vſum deprehenditur: in profundo verò reconditũ, humores qui excernuntur indicant. Non autẽ aliter huiuſmodi vlcera curantur quàm inſeſſionibus, irrigationibus, cataplaſmatiſque ac peſſis ſuprà relatis. Priuatim tamen commodum eſt hoc medicamentum: Crocus optimus cum muliebri lacte teritur, & cerato excipitur, & cera Tyrrhenica, & roſaceo aut ſuſino oleo, cum anſerino adipe parato, & in peſſo ſubditur. Hoc autẽ adhuc efficacius eſt, & ad dolores magis congruum, quod ſequitur: Papaueris capita decem in paſſo diluto per triduũ macerantur, deinde donec flaccida fiant coquuntur, & poſtea expreſſa teruntur, cum ſeminis aut foliorum roſarum drach. quinque, croci drach. III. admixto etiam inter terendum ipſo decocto. deinde ceratum ex ceræ ſextãte, & roſacei aut narciſſini olei ſextante ad ea affunditur, & medicamentum in ſtannea pyxide ſeruatur: vſu verò expetente, roſaceo aut narciſſino oleo dilutum, & in peſſum exceptum ſubditur. Facit & peſſus ſuprà relatus, ex croco, roſaceo, adipe anſerino & medulla ceruina paratus. talia enim dolores mitigant, & vlcera ſanant. Philoſophi medicamentum, ad mulieris pudendum exulceratum, & ob acrium humorum influxum pruriginoſum: Plumbaginis ſextantem, glauci vnc. I. cum ſucco hyoſcyami terito, & olei myrtei aut roſacei quantum ſatis eſt admiſceto, vtereque vel manu illinens, vel in paſſo ſubdens.

Vlcerum vteri carbunculoſorum curatio, Cap. LXXXIX.

CArbunculoſis vteri vlceribus priuatim proſunt lentes, & oleæ folia, ſine melle: lupini in vino auſtero cocti: inſeſſiones in eorundem lupinorum decocto.

Ad ſordida vteri vlcera, Cap. XC.

AD ſordida vteri vlcera emplaſtro Ægyptio vtendum eſt, citra æruginem præparato. omnia enim mordacia, quemadmodum & cruſtas inducẽtia, vtero aduerſa ſunt. Vtemur etiam eo quod ex melle, terebinthina, ro-

A ſaceo aut ſuſino oleo & butyro conſtat: quibus aliqui etiam crocum addunt. Ad vlcera repurganda efficax eſt & iris Illyrica cum melle impoſita: & ariſtolochiæ decoctum per ſe, vel cum melle infuſum. Peſſus optimus ad ſordida vlcera repurgãda: Terebinthinæ drach. quatuor, adipis anſerini drach. VII. myrrhæ drach. I. croci drach. tres, medullæ bubulæ, œſypi, ſing. drach. II. mellis, olei cyprini aut irini, ſing. drach. XVI. thuris, radicis panaceæ, iridis, ſing. drach. duas, cyperi drach. IIII.

Ad humorem à muliebri pudendo profluentem,

B Cap. XCI.

ORdei vſti, amyli, thuris, ſingul. vnc. vnam, aluminis ſciſſi drach. quatuor: minutiſſimè terito ac cribrato, & aſinino lacte diluito, ac in pudendi ſinum per vteriſuſorium clyſterem infundito. Quòd ſi vlcus dolorem inferet, tale medicamẽtum adhibeatur: Roſarum ſiccarum tritarum, capitum papaueris paululum torrefactorum, ſing. drach. tres, croci, ſtyracis, ſing. drach. duas, farinæ fœnigræci, œnãthes, ſing. drach. quatuor, thuris drach. duas. omnia cũ paſſo Cretico ac oleo roſaceo paulatim affuſis

C ad mellis compagem conterendo redigito, & in peſſum excepta calida ſubdito.

Ad vteri nomas, Aſpaſiæ, Cap. XCII.

NOmæ verò & vlcera depaſcentia ac efferata, equino aut aſinino lacte recẽns mulcto eluãtur. & in vtriuſque penuria, quodcunque haberi poteſt recens, coctum accipiatur. Duabus autem lactis heminis, mellis hemina dimidia addenda eſt, & quatuor iridis drachmæ inſpergendæ, & tale infuſum calidum ſæpe ſingulis diebus infundendum. Idem facit aqua mulſa in qua abſinthium,

D aut calamus aromaticus, aut leucanthemum vel chamæmelum, aut buphthalmum decoctum eſt. & vbi quod infuſum eſt, excretum fuerit, loci protinus maluæ decocto eluantur. deinde peſſus ſubdatur ex farinæ erui, iridis, ſing. drach. duabus, cum melle ſubactis, & peſſo exceptis. Alius peſſus. Melilotum in vino aquæ marinæ experte coctum terito, & melle admixto ſubdito. Alius, farinã lentium cum melle ſubdito. Alius. Oleæ folia cum vino trita, & melle admixto ſubdito. Alius. Vuarum paſſarum carnes tritas cum melle ſubdito. Alius. Hede-

E ræ aureum florem habentis folia in vino cocta cum melle indito. Aſclepiadæ medicamentum in puluilli forma, ad vteri nomas præcipuum: Lupinos amaros tritos ac cribratos ſeruato, & vſus tempore ſine vllo liquore ſubdito, vel melli admiſceto. Alius peſſus optimus. Hederæ aureum florem habentis faſciculum, in vmbra paululum ſiccatum in vas fictile coniicito, idque vndiq; oblinito, ac torreto, & eo cinere vtitor. Alius ad humida vlcera: Ariſtolochiæ longæ tritæ drach. VI. rubricæ ſi-

F nopicæ hepatis colorem referentis drach. VIII. miſce, & cum melle ad cerati craſſitudinem redige, & panniculo attrito excepta deliga, & ſub prunis exure. & vbi optimè aſſata fuerint, tere ac vtere. aut panniculum deligatum in ollam mitte, ac probè opertam & oblitam in ignem pone, donec medicamentũ ad carbonis ſpeciem fuerit exuſtum, & deinde tritum ſerua. Vſu verò expetente, ad nomas ſubde, & breui contrahentur. Hoc vſque ad inductã cicatricem idoneum eſt. Alius. Seminis tamaricis partem vnam, nitri rubri tantundem, terito ac cribrato,

G & ſimul mixtis aridis vtitor, aut roſaceũ admiſceto. Vbi verò nomæ fuerint cohibitæ, adhibeantur ea quæ paulo antè ad vlcera repurganda relata ſunt.

Quæ ad cicatricem ducunt, Aſclepiadæ. Cap. XCIII.

POſtquam vlcera fuerint repurgata, vtendum eſt iis quæ ad cicatricem perducunt, primùm mitioribus, poſtea efficacioribus. Ceratum cicatricem inducens: Ceræ albæ quadrantem, roſacei optimi dodrantem, ad prunas liquefacito, & quadantenus refrigerato. deinde in mortarium coniicito, ac lacte muliebri aut aſinino aut

H caprino recẽns mulcto affuſo, cum piſtillo ſubigito donec totum inalbeſcat. deinde diffuſo priore lacte, nouum infundito ac rurſus ſubigito, & croci drachm. vnam admiſceto. Quòd ſi magis mitigatorium facere volueris, roſacei olei ſeptũcẽ, adipis anſerini & medullæ eiuſdem,

sing.vnc.vnam accipito.potes & pro rosaceo,melinũ aut susinum admiscere. Medicamentum ex ordeo ad vteri vlcera: Ordei vsti ac triti,spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ,sing. libram vnam,adipis anserini lib.quatuor,adipis capræ recentis lib.tres,olei myrtei lib.duas, mellis despumati bessem,terebinthinæ quadrãtem siue triẽtem. hoc etiam ad ardores & vlcera pudendorum facit.Nec minus vtendum est iis quæ ad sedis affectiones,ex pompholyge & plumbo vsto præparãtur:itémque eo quod ex cadmia, & quod ex ladano præparatur, singulis myrteo aut rosaceo oleo dilutis.

De cancris vteri, Archigenis, Cap. XCIIII.

CAnceratorum vteri tumorum aliqui vlcerati sunt,aliqui non vlcerati: quemadmodum de mammis suprà diximus. Itaque in non exulceratis tumor circa os vteri reperitur durus,ad tactum renitens, inæqualis, eminens, colore fæculentus,ruber aut subliuidus, vehementes dolores inducẽs circa inguina,summum ventrem,pectinẽ, ac lumbos:qui ad manuũ contactum & medicamentorũ varietatem exacerbatur. Si verò vlceratus est cancer,supra dolores duritiásque ac tumorem,vlcera corrosa & inæqualia vidẽtur,plerunque sordida, eminentia, albicantia: quæ verò pura putantur,fæculenta,liuida,rubicunda, & cruenta apparent. Excernitur autem ab ipsis sanies tenuis,aquosa,nigra,aut fulua graueolens. aliquando & sanguis defertur, & alia signa adsunt suprà de vteri inflammatione relata. Proinde affectio quidem hæc incurabilis est,velut etiam Hippocrates pronuntiauit: mitigari tamẽ ac leniri potest insessionib⁹ in fœnigræci ac maluæ decocto,& cataplasmatis similibus. In exacerbationibus autẽ valde mitigat malua,aut althæa in aqua mulsa ad flacciditatem cocta,& cum modico rosaceo trita ac imposita. & cataplasma è caricis, meliloto, ac ruta paratum. & quod ex palmulis paratur in passo coctis,ouorum vitellis ac polenta admixtis.aut papaueris capita trita & cribrata, cum polygoni aut intubi aut coriandri succo. aut solani folia tenera cum lacte muliebri imposita.aut solanum cerato rosaceo exceptum,frigida aqua paulatim cerato instillata.aut maluæ folia cum lacte muliebri trita,& rosaceo cerato excepta. atque hæc omnia in dolorum vexationibus sunt adhibenda.Postea verò ceratum imponatur ex rosaceo,aut myrteo, aut melino, aut œnanthino cum palmulis in passo coctis.Facit & cataplasma ex ouis, & quod ex ordeo paratur:quibus etiam ad ambusta vtimur.Peculiariter autem conuenit id quod ex fæce vasorum æreorum in quibus aqua coquitur,paratur. hæc enim fæx assata teritur minutissimè,& cerato rosaceo excipitur. & hæc quidem forinsecus.Intrinsecus autem mitigat locos, vbi vlcerati fuerint,lac muliebre aut asininum infusum,& plãtaginis succus tepidus:si verò cruentati fuerint, polygoni succus cum modico thure. Idem faciunt etiam pessi ex croco,& lacte muliebri, succóq; papaueris ac œsypo præparati.Omnibus autem præstat etiam ad sedis affectiones hoc:Spumæ argenti lotæ sescuncem,thuris masculi,œsypi,adipis porcini recentis,butyri recentis,ceræ Tyrrhenicæ,sing.sextantem,rosacei trientem. Seruatur hoc medicamentum pyxide plumbea, & arefactum rosaceo diluitur.Ego verò, inquit Archigenes, spumam argenti cum seridis succi hemina diluo,& vbi mellis spissitudinem habet,liquatis aliis admisceo.vtere etiam medicamentis ad sedis affectiones præscriptis.Optimum est & id quod suprà ad mammarum nomas descripsimus, ex vino, rhoe coriario,pilulis cupressi ac galla præparatum,quod muliebri aut asinino lacte dilutum adhibetur.Philosophi medicamentum ad cancros vteri:Cancros fluuiatiles tres aut quinque,impari numero,sub prunis exurito, & cum oleo cyprino tritos per pennam illinito.

De vteri obturatione, Cap. XCV.

OBturatio circa os aut collum vteri fit, aut propter vlcerationem prægressam, aut ob inflammationẽ induratam,per quam loci adeò angusti fiunt vt semen non amplius admittant, vel admissum non retineant.ob callosam enim duritiam vterus contrahi non potest. Aliquando semen admissum,& intra angustissimũ os cõtentum, fœtus causa est. verùm hæc conceptio prægnanti mortis causam inducit, quum ob nimias locorum angustias fœtus prodire non possit.Insessiones itaque ex oleo & aqua & fœnigræci decocto adhibeantur,& per cerata ac pessos emollientes ex œsypo, terebinthina, ac nitro præparatos laxentur. At verò si loci ad tactum molles fuerint, spongiam siccam funiculo appenso intra locorum angustias dilatandi gratia indemus.& si ea exciderit,aliam crassiorem immittemus. Et ea de causa plures ac diuersas spongias siccas paratas habere oportet, & postea tale medicamentum spongiæ illinemus:Sandarachæ,aluminis scissi, sing.drach.vnam, auripigmenti drach.tres, omnia simul contrita melle excipito,& spõgiæ indendæ illinito.Quòd si sublata spongia locus non satis apertus videbitur, inflammatióque oborta fuerit,subiectum medicamentum spongiæ illinatur:Iridis drach. II.adipis anserini, terebinthinæ,thuris, olei irini, ceræ, sing. drach. II. Iridem primùm,deinde thus minutissimè terito ac cribrato,& terebinthinam,adipem, ceram, cum oleo liquato,ac omnia simul vnito.Vbi verò inflammatio quieuerit, & locus apertus fuerit, ceratum ex oleo rosaceo & adipe anserino paratum,spongiæ illinatur,in quo vsque ad inductam cicatricem persistendum est,vt locus paulatim cõsolidetur.

De vtero non perforato, Cap. XCVI.

QVædam à natiuitate vterum non perforatũ habent, & hoc trifariam contingit. Quibusdam enim in ipsius pudendi alis siue labiis, membrana aut caro obturans enascitur:aliis in ipso pudendi sinu idem contingit: aliis circa ipsum vteri osculum eadem obturatio fit. Quibus itaque in pudendi labiis membrana excreuit, eas curaturi supinas pro more reflexis ac diductis cruribus locabimus,& operientem membranam specillo dissecabimus, donec figura pudendi ad naturalem dimensionem deueniat, postea linamentis conuulsis sectionem replebimus ac deligabimus,& curationem suppuratoriam per cataplasmata aliquot diebus adhibebimus. deinde linamentis cerato rosaceo liquido imbutis vtemur. At si post sectionem,pudẽdi alas carnosis partibus propinquis vnitas esse senserimus, vtrinque excoriabimus,& per linamẽta dilatabimus,eodémque curationis modo vtemur.Mulier verò supina,puluinar intra femora habẽs,vsque ad cicatricẽ inductã permaneat. si verò pudendi quidẽ figura externa aperta est, in sinu verò caro innata locũ obstruit vt angustum foramen relinquatur,muliere eodem modo collocata,stilum in vteri ceruicem maioris tutelæ gratia immittemus,ne per errorem altiorem sectionem faciamus:atque ita infra signatum per stilum locum dissecabimus,per specillum latum, donec sinus secũdum naturam habere videatur:deinde labia dissectæ carnis per volsellã distenta ad quadrangularem figuram circuncidemus. & erectam mulierem diductis cruribus statuemus,vt humor in vtero collectus commodè profluat.Quod vbi sufficiẽter factum fuerit, ægram ad priorem decubitus formam reducemus, & linamentum vino & oleo imbutum in sectionem indemus: habeat autem hoc filum alligatum, quo facilè extrahi possit:& loco probè deligato quietem imperabimus. Sequentibus verò diebus locus cum aqua mulsa eluatur,& pharmacum suppuratorium linamento intorto illitum indatur.& vbi cicatrix inducenda est, canalis ex stanno indatur ac alligetur, donec locus fuerit consolidatus.Quòd si partes rursus inter se coiuerint, ac rursus vteri os claudatur,spongiam siccam indito donec callus fuerit obductus.Si verò membrana ipsum vteri os obstruxerit, muliere in eodem situ locata, dioptra immissa sinus dilatetur,& membrana per volsellam arrepta ac extenta intorqueatur vt tota simul colligatur, & lato specillo amputetur,& medicamentum siccum floridum inspergatur,& linamentum tortum alligato filo indatur, & eadem curatio fiat. Quòd siquid de membrana relictum fuerit, florido aut psaro appellato medicamento consumatur. Repurgatis autem locis, hoc pharmaco linamenta tingito: Ceræ, terebinthinæ, adipis anserini, singulorum drach. duas,iridis,thuris, singulorum drach. I.croci drach.tres,olei irini drach.XVI.Iridem,crocum,& thus cum passo terito, & liquabilia liquata admisceto.

Dioptra verò assiduè immittenda est, ac cauendum ne caro superexcrescat, quæ tali medicamento reprimatur: Squamæ æris, æruginis, corticis thuris, sing. drach. duas, terito, vnito, ac vtitor. Aut æruginem & squamam cum plùbi succo subige & adhibe. Sed nec spôgiæ siccæ vsus omittatur, donec labiis callus obducatur. Stanneus item canalis immittatur.

De hæmorrhoidibus vteri, Aspasiæ,
Cap. XCVII.

HÆmorrhoides quandoque in osculo vteri, quandoque in collo, & aliquando in ipso vtero, & aliquando, licet rarò, in pudendo contingunt. Atque hæ etiam tactu melius, tamen per dioptram, deprehenduntur, & eadem accidentia inducunt, quæ reliquæ in sede ortæ inducere solent. & præterea sterilitatem ac lumborum grauitatē tempore purgationis inducunt. Varicosas itaque ac malignas dimittere oportet: reliquæ verò non aliter curentur quàm quæ in sede sunt, duris quidem ac modicum sanguinem fundentibus, neque vasis annexis statim amputatis: eis verò quæ multum sanguinis emittunt, circa fundum circumcirca scarificatis, & volsella eleuatis, ac funiculo constrictis, & postea paulatim resectis. atque hoc facto floridum medicamentum siccū inspergatur. At verò si citra chirurgiam malueris hæmorrhoidas resiccare ac excæcare, huiusmodi sicca apponito: Spodium & rosas siccas terito & inspergito: aut acaciam vino austero tritam: aut terram Lemniam sigillum appellatā, cum aceto illinito. Aliud. Stibii bessem, rosarū siccarum, pollinis thuris, sing. sextantē, cytinorū vnc. I. Aliud. Balaustiorum torrefactorū sescuncē, malicorii quadrantē, florū rosarum, spodii, sing. drach. II. Aliud ad hæmorrhoidas efficacius: Succi mandragoræ, aluminis rotundi, acaciæ, sing. drach. duas, cum vino terito, & in pastillos efformato, eósque vino dilutos illinito. Aliud. Succi cicutæ, succi hyoscyami, aluminis scissi, rubricæ sinopicæ, sing. drach. duas, sandycis drach. I. cū vino terito & excipito. & vsus tempore vino item diluito. Aliud. Diphrygis drach. sex, cerussæ, spumæ argenti, plumbi vsti & loti, succi hypocisthidis, sing. drach. tres. excipe succo cicutæ, & cum vino adhibe. Vtere etiam medicamentis ad hæmorrhoidas sedis relatis, & præsertim eo quod Hippocrati inscribitur. & potiones exhibeto ad sāguinis reiectionē descriptas. insessiones quoque in decoctis adstringentibus adhibeto.

De calculo vteri, Cap. XCVIII.

CAlculi aliquādo tofacei in ipso vtero generātur. quos si extrahere volueris, aluū prius per clysterē stercoris eductoriū euacuato. deinde fœnigræci ac maluæ decocto rosaceo admixto, vterū eluito, & muliere supina disparatis cruribus locata duos lōgiores sinistræ manus digitos in ani foramē immittito, dextra verò superiorē ventrem cōprimito, calculúmq; extrorsum cogito ac propellito, simul per digitos in anū missos deducēs ac extrahēs. At verò tofaceā substantiā extrà in vteri collo, aut osculo agnatā, muliere ritè locata, & locis per dioptrā dilatatis, scalpello resecare oportet, & florido medicamento sicco inspersο curare.

De calculo vesicæ muliebris, Cap. XCIX.

IN vesica muliebri rarò oriuntur calculi: latiorē enim & rectiorē vrinæ meatū habēt: atq; huius extractionē, si fortè innatus fuerit, ita facias: Mulier supina coxis decliuibus ac cruribus reclinatis locetur. quo facto duos lōgiores sinistræ manus digitos in pudedū mittito. Dextra verò vesicā supernè cōprimito, & calculū versus vesicæ collum expellito, & vt extra musculū vesicæ collum adstringentē prodeat cogito, & tunc paululū supra pudēdi alas, quo loco calculus occurrit, sectionē facito, & per calcularium forcipē extrahito. postea verò sectionē manna thuris repleto, & lanā purā oleo calido imbutā ventri ac lumbis imponito ac deligato, & quotidie bis aut ter, & nocte semel exoluito, & oleo calido perfundito. tertia die aridis medicamentis lenibus & incarnātibus vsq; ad perfectam incarnationē vulnus explemus, & per emplastrū ex aceto & oleo paratū cicatricē inducimus. Optimè autem huiusmodi locos & omne cauū vlcus incarnat hoc: Mānæ thu

A ris sextantē, colophoniæ minutissimè tritæ vnc. I. ex hoc arido totam vulneris cauitatem expleto.

De hernia aquosa mulierum, Aspasiæ,
Cap. C.

HErnia aquosa circa pudēdi alas cōsistit, inflationi similis, debili ac molli tumore. & aliquādo alterā tantùm, quandoq; vtraq; partē occupat, ad contactū fluctuationis apparentiā quandā exhibēs. Primùm itaq; discussoria adhibeantur, suprà ad hernias in viris aquosas relata, præsertim in virginibus. At si parum successerit, muliere
B ritè locata sectionem rectā tumori congruam faciemus: dissecta autē cute, subiectas tunicas paulatim excoriato, & volsella arreptas distendito, & membranam humorem continētem dissecato. Excreto humore sectionem membranæ ad myrtei folii figuram facito, & labiis sectionis duabus aut tribus suturis adductis suppurantia medicamenta adhibeto. Vtere & olei irrigatione, ac reliqua curatione, ad aquosas virorum hernias suprà tradita.

De hernia inguinis mulierum,
Cap. CI.

C FIunt & mulieribus herniæ inguinis, circa dextrum maximè pudendi sinum. prominet his tumor durus immurmurans ac premens, præcipuè vbi mulieres crura dilatauerint, aut supinæ decubuerint: & has quoque congruis deligamentis ac medicamentis curare oportet, velut dictum est in hernia virorum intestinali ac inguinali. At si hæc parum profecerint, ad chirurgiam veniendum est. Mulier itaque supina decliuibus cruribus locetur, & repulso intestino locus circa inguen, obliquè secetur, & tunicæ cuti subiectæ sensim excorientur, atque ita laxata
D peritonæi membranæ pars attrahatur ac extendatur, & intestinum diligenter repellatur, & quod superfluum est de peritonæo deligetur ac consuatur, & tunc quod supra suturam extat superuacuum resecetur. deinde labia sectionis cutis duabus aut tribus suturis adducantur, & linamenta indantur, lanáque succida vino & oleo imbuta imponatur, & deligamēta congrua fiant: postea medicamenta suppurantia & repurgandi ac incarnandi vim habentia. Irrigationes item ac cataplasmata adhibeantur donec inflammatio quiescat, & inde ad cicatricem indu-
E centia progressus fiat.

De hernia varicosa, Aspasiæ,
Cap. CII.

HErnia quoque siue ramex varicosus in pudendi alis nasci solet: & est venarum ampliatio, similis varicibus in cruribus fieri solitis. proinde in huius curatione sectionem rectā in superficie pro vasis figura facias, deinde tunicas vasi adhærentes sensim excoriato, & denudatū vas cæca volsella eleuato, & duobus vinculis altero supernè, altero infernè deligato. deinde venam secato, velut in
F venæ sectione ad sanguinē auferendū fieri solet, & detracto sanguine, medium vasis inter duo vincula superuacuum amputato. atque hoc sanè omnibus vasis in varicē formam transgressis commune est. deinde linamentis sectioni inditis, spongiam aceto aut posca imbutam adhibeto. & deinceps ad puris generationem, ac reliquam velut vlceris curationem progreditor.

De nymphæ sectione, Cap. CIII.

NYmpha, substantia quædam est musculosa, supra alarum pudendi cōmissuram sita quo loco vrinarius
G est meatus. Hæc in aliquibus mulieribus ad tantam magnitudinem augetur, vt deformitatem ac pudorem inducat. quin & à vestimentorum contactu assiduo arrigitur, & ad venerem ac coitum proritat. Quapropter Ægyptiis visum est vt antequam exuberet, amputetur, tunc præcipuè quum nubiles virgines sunt elocandæ. Amputandi verò modum hunc tradunt: Virgini in sella locatæ retrò assideat adolescens robustus, qui brachia sua poplitibus virginis subiiciat, cruráque eius ac totum corpus regat. & tum chirurgus ante ipsam stans, forcipe am-
H pliori nympham corripiat, & per sinistram manū distendat: per dextrā verò prope forcipis dentes resecet. Mensuram autem resectionis eandem quam in columellæ sectione seruare oportet, vt ne funditus ipsam resecemus, sed superuacua tantùm pars amputetur. Proinde prope

NNNNnn. ii.

dentes forcipis nympham resecandam esse diximus: A quoniam quum pelliculosa sit, plurimùm extenditur, & nisi quis diligenter obseruet, facilè vltrà quàm oportet amputationem faciet, atque hinc carunculæ decrementum, *rhœada Græci uocant*, consequitur. Peracta chirurgia, spongia ex vino adstringente aut aqua frigida expressa vulnus detergeatur, & manna thuris inspergatur, & linamentum posca madefactum indatur, & spongia ex posca expressa superdeligetur. Post septimam verò, cadmiam minutissimè tritam per se aut cum rosarum floribus insperge: aut siccum ex lapide Phrygio paratum, & B ad pudendorum fissuras descriptum, aut cinerem ossium palmularum insperge.

De cauda, Cap. CIIII.

IN quibusdam mulieribus carnosa quædam substantia ab vteri osculo exoritur, & muliebre pudēdum replet: aliquando etiam extrà progreditur instar caudæ, vnde etiam nomen habet. Mulier itaque velut in nymphæ amputatione dictum est locetur, & prominens carūcula forcipe extēdatur, & tota ex basi resecetur: post chirurgiam curatio velut in nympha peragatur. C

De thymis, & verrucis tum aliis tum formicariis vteri, Philumeni, Cap. CV.

THymus, aut in alis pudendi, aut in ipso pudendo, aut in vteri osculo aut collo generatur. Et est aspera quædam eminentia thymi cacumini similis, in quibusdam mitis, in aliis maligna, rubra, cruenta, præcipuè post concubitum aut deambulationes, & sanè moro maturo assimilatur, visúque deprehenditur, aliquando sine vlla arte, aliquando dioptra immissa, oblata. Huiusmodi igitur eminentias in principio curabimus, quemadmodum de D reliquis thymis ac verrucis diximus. verùm vbi diutius perseuerant, chirurgiam adhibemus. Muliere itaque rectè locata, eminentiam volsella extentam, totam funditus resecamus: deinde curationem cruentis vulneribus aptam facimus. thymos autem in abdito recōditos, quū chirurgiæ subiici non possint, medicamētis curabimus, suprà ad totius corporis thymos & verrucas formicarias relatis. Ad verrucas autem formicarias pudendorū summè confert hoc: Capræ iugulatæ recèns oculos compungito, & humorem inde profluentem assiduè illinito, & E intra sex dierum spatium formicariæ verrucæ extirpabuntur. Sed & bubulum stercus calidum illitum, formicarias in muliebri natura verrucas sanat. Aliud, quod ego in vxore mea expertus sum, & ipsas radicitus tollit: Origani festucam ad lucernam accendito, & formicariæ verrucæ admoueto, vt non inde incendatur sed fumum solùm suscipiat. & hoc ter singulis diebus facito. Aliud ad pudendi ac sedis thymos: Soleas veteramentarias, & cucurbitam siccam exurito sigillatim, & minutissimè trita paribus portionibus permisceto, & locis vino prius F elotis inspergito. experientia hoc cognitum est. Cæterùm malignorum thymorum sectionem, ob eruptionis sanguinis periculum reprobare oportet: non malignos autem tutò resecamus. neque enim hic sanguinis eruptionis timor est. Cauendum tamen est ne vterus à scalpri acie lædatur, quod facile vitare est si thymus distentus prope volsellæ dētes amputetur, sicut in nymphæ sectione diximus. Resectione verò facta, ad desiccandos locos pharmacum quoddam sanguinem sistens adhibebimus. humectatio enim causa est vt thymi regenerentur, sicut G etiam pinguium medicamentorum vsus: proinde per totam curationem, laxantia ac pinguia sunt fugienda. Post chirurgiam protinus galla trita aut alumen scissum, cū pari thuris pondere admoueantur: deinde medicamento florido, ex stomomate ferri aut rosarum flore, & cytinis siccis parato vtemur. Nam hæc contrahunt & quadātenus repurgant, & vlcera ad cicatricem ducunt.

De condylomatis, Aspasiæ, Cap. CVI.

COndyloma, est rugosa eminentia. Rugæ enim circa os vteri existentes dum inflammantur, attolluntur & H indurantur, tumorémque ac crassitudinem quandam in locis efficiunt. præcipuè verò dum menses prodeunt, & post partus, attolluntur, & per tactum facilè cognoscuntur. Ad has igitur fomenta adstringentia, & eiusdem facultatis pessi subdantur, quæ omnia suprà ad sedis condylomata sunt relata. facit & pessus è malicorio & butyro præparatus, & qui ex lycio Indico ac œsypo paratur.

De rimis ac fissuris vteri, Cap. CVII.

RImæ circa os vteri ex violentis partibus ob magnitudinem capitis infantis fiunt. Sed & ex acrium humorum influxu locos rumpente ac corrodente fieri solēt. & primùm quidem latent, dolore à partu adhuc recente: posteą verò paulatim ad sensum perueniunt. Nam & ad manuum contactum, & in coitu dolores excitantur, quādo sanè ex affrictu cruentantur: deprehenduntur autem dilatato sinu: fissuræ enim circa vteri osculum per ambitum visuntur. In harum itaque curatione chirurgiam & omnia mordacia pharmaca reprobare oportet: talia enim inflammationes ac conuulsiones inducunt: & insessionibus simplicioribus ac pessis vti, & medicamentis ad sedis rimas descriptis, præcipuè eo quod ex pompholyge, stibio, & plumbo vsto paratur. Quòd si callosæ fuerint, medicamento ex charta vsta vtendum est plurimo rosaceo diluto. callos enim exterit, & vlcera repurgat. si verò nimiam eius acrimoniam non ferunt, iridem Illyricam terebinthina exceptam inde. Postquam autem cicatrix vlceribus inducta est, conuenit id quod ex cadmia constat, aut quoddam sedi destinatum, velut est quod ex spuma argenti lota præparatur, paulo antè ad cancros vteri à nobis relatū: aut hoc quod ad rimas sedis, & muliebrium locorum condylomata præparatur: Stybii, acaciæ, singul. drach. sex, passo excipe, ac vtere. Sæpe & hoc vtimur: Aloes, opii, sing. drachm. sedecim, stibii drach. sex, myrrhæ drach. quatuor, thuris, æruginis, sing. drach. duas, vino excipe, & vtere cum passo. Aliud citò conferens: Stibii, acaciæ, plumbi vsti & loti. sing. drach. XVI. spodii pōpholygis lotæ drach. octo, fructus ericæ, aluminis scissi, atramēti sutorii, thuris, myrrhæ, opii, sing. drach. VIII. cū vino terito velut collyriū, ac pastillos formato, & cum passo dilutis vtitor. Aliud ad omnes pudēdorum muliebriū ac sedis affectiones. sistit etiā hæmorrhoidas: Spumæ argenti lotæ, cerussæ lotæ, plūbi vsti & loti, sing. drach. XXV. stibii loti drach. IX. pōpholygis lotæ drach. octo, cadmiæ lotæ drach. V. Hæc omnia primùm seorsim, deinde simul terito, & vini ac olei myrtei, sing. lib. I. paulatim adstillato ac probè terito, & vnita in plūbea pyxide seruato, & velut optimo medicamento vtitor. Nos verò, inquit Archigenes, ceræ Tyrrhenicæ lib. vnam, & adipis anserini tantundem adiicimus. quidam etiam plumbaginis drachmas viginti addunt.

De tuberculis vteri miliaribus, Cap. CVIII.

ALiquando in collo aut osculo vteri, aut in ipso pudendo, miliares quædam eminentiæ enascuntur, ad tactum quidem occurrentes, verùm certius ad dioptram patentes. soléntque ex coitus affrictu, tum menses tum conceptionem impedire. In his aluus primùm purganda est: deinde linteolo locus detergendus, & glans ex carne caricarum pinguium ac alumine scisso subdenda. aut pessus ex alumine & felle: aut medicamenta ad concoquenda ac discutienda tubercula cōmoda illinenda. Elotiones quoque ex aqua mulsa, & aliquo aromatum decocto adhibeantur.

De scabris vteri pustulis, Cap. CIX.

IN pudendo & vteri osculo scabræ pustulæ oriri solent, furfuraceas squamas reiicientes, pruritúmque inducentes, & calidæ aquæ affusione gaudentes. In his aluus asinino lacte purgetur. vomitus à cœna fiat. in balneo exudatio fiat, & in calidam insessus. & loci vino calido cum nitro eluantur, & post vinum aqua calida infundatur. & lycium Indicum, aut amurca, aut butyrum cum sulphure, aut ceratum myrteum cum spuma argenti: aut alumen rotundum cum melle: aut malicoriū cum myrrha & melle illinatur. Squamas autem & furfures exterit, cyclamini radix cum melle illita. cæterùm in cibis omnia acria, salsa, & acida cauenda sunt.

De alarū pudendi muliebris abscessu, Cap. CX.

SI in muliebris pudendi alis siue labiis abscessus ortus fuerit, & versus sedem declinauerit, sectionem eius vitare oportet. Nam ex eorum locorum sectione,

A quum rugoſi ſint, facilè fiſtula generatur. Si verò ſurſum ad vrinarium meatum vergit, tutò ſecare licet.

Ad vmbilicum prolapſum, Cap. cxi.

AMmoniacum thymiama cum modico cumino ex vino tritum apponito ac deligato. aut buphthalmũ cum ſucco mori tritum imponito. Aliud. Bituminis drachmas duodecim, carnium caricarum pinguium tantundem, primùm ſeorſim deinde ſimul trita imponito.

Ad rugas ventris, rimáſque ac nigredines à partu exortas, Cap. cxii.

B ADiantum, & ſpumam nitri albam exactiſſimè trita inſpergito, & venter non corrugabitur. hoc & in balneo & extra balneum vtendum eſt. Aliud. Narciſſi bulbos cortice detracto concidito, & in vmbra ſiccato, & de his ſumito drachmas octo: radicis ſtruthii contuſæ, farinæ ptiſanæ, farinæ fabarum, maximè Ægyptiarum, ſingulorum drachmas decem, radicis bryoniæ, radicis ari, radicis cucumeris ſylueſtris, coſti, ſingulorum trientem, terito & cribrato, ac ventri per erui farinam deterſo inſpergito, & rurſus affricando detergito. Nam & rugas

C & rimas generari non ſinit, & genitas tollit. maculas etiam ac nigredines in quauis corporis ſuperficie exterit. In puerperis igitur ventrem oleo antea probè cõfricato, & poſtea chartam medicamento conſperſam adhibeto, & faſcia deligato, ac poſt quartum diem exoluito. deinde totum corpus in balneo detergito, & omnes nigredines ac rugas abolebis. Aliud, ad ventres à partu nigrefactos: Oſtreorum vſtorum partem vnam, farinæ fabarũ, maximè Ægyptiarum, partes duas miſce, ac vtere in balneo. Aliud. Nigellæ, nitri, æquas portiones ad ſtri-

D gmentitiam ſpiſſitudinem cum aqua terito. Aliud. Squillæ vſtæ drach. octo, cornu cerui vſti, aluminis ſciſſi, ſalis Cappadocici, myrrhæ ſtactes, nigellæ, ſingulorum drach. duas, farinæ ordei drach. quatuordecim. Vſus tempore melle excipito, & panniculo detrito infartum ventri adhibeto, & per dies ſeptem ſinito. octaua verò abluito, ac rurſus apponito, & totidem diebus ſinito. Smegma faciei ac reliqui corporis: Granorum ricini, bulborum narciſſi decorticatorum ac reſiccatorum, ſing. drachmas octo, ſimilaginis drach. quatuor, thuris drach. ii.

E ouorum albumina duo, miſce, ac vtere. Smegma aliud efficax: Floris iunci odorati, iridis, ſing. drach. duas maſtiches drach. vnam, terito, & ptiſanæ ſucco excipito, ac paſtillos formato, quos vſus tẽpore aqua dilutos illinito, & per interuallum frigida abluito. Aliud ſmegma, ad corporis rugas, Rufi: Caricarum pinguium, radicis bryoniæ, farinæ erui, teſtarum ſepiæ vſtarum, ſingulorum æquales portiones. Terenda terito, & ad caricas in mortario contuſas admiſceto. hoc in balneo vtendum eſt.

F Aliud. Vitem albam farinæ erui admiſceto, ac vtitor.

Smegma, ad defricãdas nigredines multo vſu cognitũ. Thuris ſeſquiunciam, ceruſſæ lotæ, ſpumæ argenti lotæ, amyli, ſcobis marmoris Prœconeſii, maſtiches, ſpumæ nitri albæ, teſtarum ſepiæ, ſing. vnciam vnam, ſaponis Gallici vnc. duodecim, ouorum albumina decem, omnia ſapone excipe, & vtere in quacunque corporis parte. Smegma admirandum. cutis ſuperficiem exterit & illuſtrat: Farinæ fœnigræci, amyli, tragacanthæ, ſing. trientem, terræ Samiæ quæ ſtella vocatur, ammoniaci thymiamatis, ſingulorum quadrantem, maſtiches, medullæ ceruinæ re-

G centis, ſing. trientem. tragacantham lacte macerato, & reliqua minutiſſimè trita admiſceto, ac paſtillos formato, eóſque in vmbra exſiccato. Vtere etiam ſmegmatis Sermone octauo relatis, vbi habentur etiam ea quæ ad alarum ac oris fœtorem conferunt.

Præparationes vnguentorum ſiccorum, moſchatorũ. Item conditorum, œnanthariorũ, ac ſuffumigiorum variorum, Cap. cxiii.

XEromyrum, *hoc eſt unguentum ſiccum*, Beredrias appellatum. Arnabo, amomi, ſpicæ nardi, ſing. quadrantem,

H folii malabathri, ſtyracis, ſingulorum quadrantem, croci, caryophyllorum, ſing. ſeſquiunciam, opobalſami ſeſcuncem, roſarum viridium vnc. vigintiquinque, miſce. Xeromyrum moſchatum: Folii malabathri, caſiæ, croci,

A ſtyracis, arnabonis, amomi, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſquiunciam, caryophyllorum drachm. quatuor, moſchi ſcrup. tres, opobalſami vnc. vnam, olei Indici aut ſimilis, quadrantem, roſarum ſiccarum ſextantem, aut viridium trientem. Compoſitio Arabica. Maſuaphii, caryophyllorum, coſti, ſingulorum ſextantem, ſpicæ, folii, roſarum, ſingulorum ſcrup. duodecim, amomi, ſtyracis, ſingulorum vnc. vnam, gummi ſextantem. arida terito ac cribrato: gummi verò madefacito, & ad ſtyracem in mortario tritum arida admiſceto, & cum gummi pilulas ro-

B tundas ad ciceris madidi magnitudinem formato, eáſq; acu perforato, ac filum traiicito, & arefactas de collo ſuſpendendas præbeto. Xeromyron roſatum. Roſarum aridarum lib. vnam, coſti, folii, caryophyllorum, hypni, caſſami odorati, vnguium aromaticorum, ſtyracis, ſingulorum ſextantem. Aliud. Folii, roſarum ſiccarum, amomi, coſti, caryophyllorum, ſpicæ nardi, arnabo, croci, ſingulorum vnc. vnam, hypni, ſtyracis, opobalſami, ſing. drachmas tres. Aliud. Roſarum libras tres, hypni libr. vnam, ſtyracis flaui & pinguis, vnguium aroma-

C ticorum, ſingulorum vnc. vnam. Xeromyron leucophyllon appellatum. cuius vſus ad collum & axillas eſt. Terræ Samiæ libram vnam, ſtyracis, folii, opobalſami, ſing. ſextantem. Styracem cum opobalſamo ſubigito, folium verò terito ac cribrato. & ad omnia ſimul in mortario probè permixta, ſucci roſarum quantum ſatis eſt adiicito, ac vtitor. Hygromyron, *hoc eſt liquidum unguentum*, quo mulieres ad aures vtuntur. Folii, ſpicæ nardi, maſuaphii, maſtiches, caryophyllorum, ſingulorum vnciam vnam, ſcrup. duodecim, ſtyracis pinguis, opobalſami, ſing.

D ſextantem, croci ſcrup. ſex, moſchi ſcrup. vnum, olei ſalca electi trientem.

Olei ſalca præparatio pretioſa, Cap. cxiiii.

OLei omphacini ſextar. viginti, iridis Illyricæ libr. vnam, amomi ſeſcuncem, aſpalathi, hypni, ſing. lib. vnam, caſſami aromatici libr. duas, caryophyllorum, folii, carpobalſami, ſing. lib. vnam, xylocaſiæ quincuncem, caſiæ trientem, coſti, ſtyracis pinguis, croci, ſing. vnciam vnam, myrrhæ, arnabo, ſingulorum quadrantem, ſpicæ nar-

E di trientem. omnia in aqua coquito. Modus autem præparandi habetur Sermone primo, vbi etiam aliam olei ſalca deſcriptionem, & vnguenti nardini præparationem habes. Hygromyri præparatio: Olei ſalca lib. duas, opobalſami lib. vnam, ſpicæ nardi, folii, ſingulorũ trientem, carpobalſami, arnabo, amomi, ambræ, ligni aloes, ſingul. ſextantem, maſtiches, moſchi, ſing. ſcrup. ſex: quòd ſi caphuræ copia fuerit, ſextantem ex ea addito. hoc ad axillas vtuntur, & in aures cum auriculario ſpecillo indunt.

Leucophylli ſiue xeromyri albi præparatio: Lapidis

F ſpecularis lib. i. folii, ſpicæ nardi, caryophyllorum, ſing. ſcrup. ſex, ſuccini ſcrup. xii. moſchi ſiliquas ſex.

Olei ſiue vnguenti foliati ac ſpicati præparatio, Cap. cxv.

OPobalſami lib. vnam, ſtyracis, amomi, ſing. quadrantem, caſiæ trientem, lilia viginti, ſimul terito, ac vtitor: & ſi craſſius fuerit, cum oleo ſalca diluito. Alia foliati deſcriptio: Ceræ libr. vnam, nardini olei Cyziceni, lib. tres, picis Brutiæ quincuncem, ladani vnc. vnam, ſtyracis pinguis quadrantem, coſti, caſiæ, ſing. ſextantem, car-

G damomi, folii, ſingulorum vnciam vnam, ſpicæ nardi ſemunciam, croci, vini Aminæi, ſing. vnc. vnam, opobalſami quadrantem. Foliati præparatio ex Oribaſio: Caſiæ ſeſcuncem, folii quadrantem, amomi, ladani, ſingulorum vnciam vnam, piperis grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ vnc. vnam, vnguenti nardini lib. vnam. Arida terito & tenuiſſimo cribro excutito. deinde nardinũ addito, ac rurſus probè terito: & vt nigrius reddatur medicamentum, iuglandium cortices vſtos ac tritos admiſceto, & opobalſami cochlearia tria inſtillato, ac vtitor. fa-

H cit etiam eximiè ad reſolutiones. Spicati præparatio: Amomi ſextantem, myrrhæ troglodyticæ, coſti, ſingul. vnc. vnam, folii, caſiæ, vnguenti foliati aut ſalca, ſingulorum quadrantem, ſpicæ nardi vnciam vnam, ſpicæ Celticæ trientem, vnguenti nardini ſeſcuncem, ceræ albæ

quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior fiat, opobalſami quadrantem addito.

Œnanthariorum præparationes, Cap. CXVI.

COſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, ſpicæ nardi, ſing. vnc. vnam, amomi quincuncem, nardi Celticæ trientem, vnguenti ſpicati & foliati, aut ſalca, ſing. quadrãtem, ceræ albæ quantum ſatis eſt: & vt compages liquidior euadat, opobalſami quadrantem admiſceto. Alia œnantharii deſcriptio: Coſti ſextantem, caſiæ, carpobalſami, maſuaphii, myrrhæ, ſing. vnc. vnam, amomi quincũcem, ſpicæ nardi, ſtyracis, ſing. trientem, caryophyllorum ſeſquiunciam, opobalſami ſeſcuncem, lilia quadraginta, vini adſtringentis odorati ſextar. duodecim, ſalis Cappadocici ſextantem. Folia liliorum, croco ipſorum ac vnguibus demptis, probè detergito, & in ſindone pura inuoluta per diem ac noctem in vmbra ſiccato donec marceſcant. deinde ad myrrham in mortario cum vino ſubactam arida trita admiſceto, & pariter cum vino ſubigito. Et his poſtea ſtyracem in minutiſſimas partes contuſum addito, & omnia opobalſamo affuſo vnito. deinde lilia quoque admiſceto, & omnia in vitreum vas tranſfuſa concutito, & vino poſtea in idem vas infuſo rurſus cõcutito, & vas ipſum moſcho aut hypno diligenter obturato, deligato, luto oblinito, & per dies quadraginta inſolato.

Abſinthati ſiue rhodabſinthati præparatio ſalubris, Cap. CXVII.

SPicæ nardi ſcrup. duos, folii, amomi, ſingul. ſcrup. vnum, maſtiches ſcrup. tres, roſarum ſiccarum ſcrupul. ſex, mellis ſextarium vnum, vini ſextar. quatuor, aut (vt alii habent) quinque. quidam pro amomo coſtum adiiciunt. Aliud. Roſarum, reſectis vnguibus & in ſindone per diem ac noctem reſiccatarum, lib. vnam, mellis optimi ſextarium vnum, vini antiqui ſextarios ſex. Roſas in vino ad dies quindecim macerato, & quotidie vas ipſum ad ſolem exponito. deinde vino excolato, ſpicæ nardi ſcrup. duos, & folii aut caſiæ ſcrup. vnum admiſceto. ſint autem hæc prius cum vino trita. Poſtea verò mel adiicito, vnito, ac vtitor. Aliud roſatum. Roſarum, exemptis vnguibus, in vmbra ſiccatarum libram vnam, vini antiqui ac ſplendidi ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Roſas in vino per diem ac noctem macerato. deinde ad vinum excolatum, mel adiicito, & poſt triduum exhibeto. quidam maſtiches ſcrup. ſex addunt: & ita aluum mollit.

Conditi purgatorii præparatio, Cap. CXVIII.

HOC condito ad pituitoſos hyemis tempore vteris: Mellis ſextarium vnum, vini ſextarios quinque, piperis grana quadragintaſex, ſtyracis calamitæ ſcrup. tres. ſtyracem ad prunas cum modico melle diluito, deinde in mortario cum pipere probè terito, & mel paulatim adſtillato, ac poſtea vinum admiſceto. Eius verò meminiſſe operæpretium eſt, quòd mel niſi valde purum fuerit, non permittit vt potio ex ipſo præparata deſideat ac pura & clara fiat. Proinde deſpumandum eſt mel ac purum faciendum: ſi enim deſpumatum fuerit, potio eadem die deſidebit ac pura euadet. Alia abſinthati præparatio: Spicæ nardi ſcrupulos quinque, croci ſiliquas tres, abſinthii drach. vnam, maſtiches ſcrup. VII. mellis ſextar. quatuor, vini ſextar. XXIIII. Alia conditi præparatio: Piperis ſcrupulos ſex, ſpicæ nardi ſcrup. vnum, croci, ſi libuerit, ſiliquam vnam, vini ſextar. quinque, mellis ſextar. vnum. Maſtichati ac cuminati præparatio: Cumini ſcrup. duodecim, maſtiches ſeſquiunciam, vini ſextar. V. mellis ſextar. vnum. Aniſati præparatio: Aniſi ſcrup. octo, ſpicæ nardi ſcrup. ſeptem, vini ſextar. quinque, mellis ſextarium vnum. Citrati præparatio: Corticis citri electi, vel foliorum eiuſdem beſſem, vini ſextarios octo, mellis ſextar. vnum. corticem aut folia in vino per dies ſeptem macerato, deinde vino excolato mel admiſceto.

Apiati præparatio: Seminis apii ſcrup. XII. ſeminis rutæ ſcrup. ſex, mellis ſextar. I. vini ſextar. IIII. aut V. pro abſtemiis vini loco aquam accipito.

Rhodomeli præparatio, Cap. CXIX.

SVcci malorum cotoneorum, dempto cortice & granis ſiue medulla, expreſſi ſext. duos, ſucci roſarum ſe- A xtar. vnũ, aquæ ad tertias decoctæ ſextar. quatuor, mellis ſeſquiſextarium. Succum malorum ſuo tempore exprimito ac excolato, eique mel admiſceto, & ad roſarum tempus ſeruato: in vere autem cum aqua ad tertias decocta & roſarum ſucco aſſeruatum, cum melle malorum ſuccum vnito, ac vtitor.

Muſtati præparatio, Cap. CXX.

SImilaginis ſextar. XVI. olei omphacini ſextar. V. piperis quincuncem, folii malabathri, caryophyllorum, ſing. vnc. I. muſti dulciſſimi ſext. III. mellis lib. duas, ex his o- B mnibus velut placentulæ paruæ efformantur.

Gari præparatio pro abſtemiis, Cap. CXXI.

AQuæ ſextar. XXXI. ſalis ſextar. II. cicerum nigrorũ ſiccorum ſextar. IIII. amanitarum lib. II. caricas L. præparato, excolato, ac ſeruato.

Suffumigii moſchati præparatio, Cap. CXXII.

ROſarum viridium lib. ſex, mellis Attici excolati lib. tres & quadrantem, folii ſeſcũcem, amomi triẽtem, caryophyllorum ſextantem, ſpicæ nardi trientem, coſti beſſem, vnguium aromaticorum vnc. I. carpobalſami C trientem, aſari ſextantẽ, aloes vnc. I. calami Indici ſeſcuncem, nuces Indicas tres, ſandalorum ſcrup. ſedecim, ambræ vnc. I. ſtyracis pinguis lib. tres. quidam pro ſtyrace, ladani pinguis & ſtactes myrrhæ, ſing. lib. vnam, aut (vt alii habent) dextantem accipiunt: croci vnciã I. maſtiches quadrantem, moſchi ſcrup. quatuor. Ad arida trita ac cribrata, ladanum, ſtyracem, ſtacten myrrhã, & mel in mortario admiſceto: deinde ambram liquefactam adiicito. poſtea moſchum aqua calida diſſoluito, & partem eius addito, & partem ad paſtillorum efformationem ſerua- D to: deinde manibus omnia probè ſubigito, ac cum moſcho efformato. Suffumigium regium: Styracis calamitæ lib. I. ligni aloes ſeſcuncem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor. quidam ita præparant: Styracis calamitæ libram I. ligni aloes trientem, ambræ vnc. I. moſchi ſcrup. quatuor: & addunt ſucci roſarum quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum Theopompi: Styracis pinguis dextantem, caryophyllorum, coſti, roſarum ſiccarum, folii, maſtiches, ſing. vnc. I. moſchi ſiliquas IIII. Ego verò, inquit, moſchi ſcrupulos tres, & balſami quantum ſatis eſt E adiicio. Aliud ſuffumigium moſchatum: Folii, coſti, roſarum ſiccarum, hypni, ſpicæ nardi, ſing. vnc. I. croci, vnguium aromaticorũ, caryophyllorum, amomi, caſiæ, ſing. ſcr. XII. carpobalſami, bdellii, ſing. ſcrup. XII. ſtyracis ſcrup. XX. moſchi ſcrup. tres. rhodomelitis, *hoc eſt mellis roſacei* quantum ſatis eſt. Suffumigium moſchatum in eccleſia vſurpatum: Coſti lib. IIII. & dimidiam, caryophyllorum lib. IX. folii ſeſquilib. ſpicæ nardi tantundem, caſſami vnc. XIIII. ſtyracis liquidi lib. XVI. aſpri lib. tres, croci F dextantem, moſchi, ambræ, ſing. ſextantem. Cæterùm princeps orientis ſic præparat: Coſti quadrantem, ſpicæ nardi vnc. I. folii vnc. I. caryophyllorum ſeſquiunciã, caſſami ſemunciam, aſpri ſextantem, ſtyracis liquidi electi quincuncem, croci ſcrup. II. moſchi, ambræ, ſing. ſcrup. II. Suffumigium bonum roſarum: Foliorum roſarum aridorum, coſti, maſtiches, ſing. ſeſcuncem, ſpicæ nardi, amomi, opobalſami, ſing. ſeſquiunc. croci, myrrhæ, ſing. vnc. I. ſtyracis ſextantem, vini odorati antiqui, & mellis, quantum ſatis eſt. Suffumigii vnguentarii præparatio: Coſti ſeſquilib. helenii, roſarum ſiccarũ, nigellæ, ſing. lib. G I. carpobalſami, aſpalathi, ſing. lib. II. myrrhæ ſeſquilibrã, tari, *hoc eſt ligni aloes*, ladani, ſing. lib. III. amomi lib. vnam, maſtiches beſſem, ligni caryophyllorum ſeſcuncem, foliorum ſcylmatis, hypni, ſingul. lib. XII. myrrhæ ſtactes libras V. bdellii lib. II. vnguium aromaticorum, croci, ſing. trientem. Suffumigium vnguentarium inſigne: Coſti ſeſquilib. caſſami lib. I. ligni caryophyllorum, foliorum ſcylmatis, ſpicæ nardi, ſing. ſeſcuncem, corticis aſpalathi, roſarum ſiccarum, ſing. quadrantẽ, maſtiches Chiæ, bdellii, ſing. ſextãtem, ladani lib. tres, ſtactes nigræ lib. ſex, cro- H ci ſcrup. ſex. Ego verò, inquit, pro ſtacte nigra, albæ lib. II. & ſtyracis lib. IIII. admiſceo. Suffumigium valde amabile: Coſti vnc. XIX. caryophyllorum trientem, ladani lib. I. ſpicæ nardi, folii, ſing. ſeſcuncem, ſtyracis libr. III. aſpri vnc. XVI. croci ſeſcuncẽ, moſchi beſſem, mellis quincuncẽ.

Suffumigium dominæ Romulæ: Styracis calamitæ libras duas, costi, stactes albæ, sing. sescuncem, caryophyllorum, tari, sing. sextantem, spicæ nardi sextantem & semunciam, croci trientem, ambræ drach. quatuor, succini vnciam vnam, moschi scrupulos quatuor vel quantum accipere volueris. Suffumigium rosatum Embularchi: Casiæ, myrrhæ, bdellii, arnabo, calami Indici, succini, carpobalsami, ladani pinguis, hypni, folii, sing. quadrantem, caryophyllorum, vnguium aromaticorum magnorum, masticthes, sing. trientem, croci sextantem, spicæ nardi, opobalsami, sing. sescuncem, rosarum siccarum, styracis, singul. lib. vnam, rosarum viridium lib. duas, vini odorati veteris, & mellis Attici, sing. quantum satis est. Suffumigium Pamphili episcopi: Folii, caryophyllorum, hypni, ladani pinguis, sing. sextantem & semunciam, calami Indici, spicæ nardi, vnguium aromaticorum magnorum, bdellii, carpobalsami, croci, casiæ, sing. quadrātem, amomi, mastiches, sing. quincuncem, costi sescuncem, arnabo tantundem, succini vnciam vnam, opobalsami quadrantem, styracis pinguis libras tres, rosarum viridium resectis vnguibus libras sex, vini mulsi quantum satis est. sit autem mel electum, & vinum antiquum odoratum, ex quibus vinum mulsum parari debet.

Myrrhatio ad cadaueris conseruationem,
Cap. CXXIII.

Aloes, myrrhæ, gummi, sing. libram vnam, sarcocollæ libras duas, acaciæ sesquilibram, thuris sescuncem, opobalsami quadrantem.

PONDERA IN AETIO VSVRPATA.

Libra		vncias XII.
Deunx		vncias XI.
Dextans		vncias X.
Dodrans		vncias IX.
Bes		vncias VIII.
Septunx		vncias VII.
Sescunx	habet	vncias VI.
Quincunx		vncias V.
Triens		vncias IIII.
Quadrans		vncias III.
Sextans		vncias II.
Vncia		drachmas VIII.
Semuncia vel semissis		drachmas IIII.

Reliqua pondera ac mensuræ iuxta Pauli traditionem vsurpata sunt.

PHILARETI MEDICI DE pulſuum ſcientia libellus,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

CLARISSIMO DOMINO IOACHIMO SCHILLERO AB HERderen, inſigni, cum ratione tum experimentis, medicinæ doctori, ALBANVS TORINVS S.

MVLTIFARIIS ſanè (quemadmodum, etiamſi nullus admoneam, probius noſti) indicibus ſolertes medici corporis valetudinem ægritudinúmque genera ſcitè venantur, Ioachime doctiſſime. Inter quos equidem duas (nam omnes referre longum) per Apollinem, fidas earum rerum exploratrices, nec adeo fallaces nuntias numero: exquiſitam de cordis & arteriarum percuſſibus doctrinam, & exactam retrimenti veſicæ cognitionem. Quæ vtraque ad naturarum diſcrimen, & morborum ſpecies noſcendas vtiliſſima & neceſſaria ſunt. Quibus niſi medici ad prætentandum iter ſcipionis modo iugiter vtantur, periculum eſt ne hallucinantes, perinde atque oculis capti, vndique impingant. Quod, vt eſt medicis turpiſſimum, ita eſt languentibus nihil damnoſius: quoniam illi fruſtrati, cum rubore ingenti turpiſſimè interdum ædibus eiiciuntur: hi verò, ſi non efferuntur, dolores tamen immenſos ſubeunt. Percuſſus quippe, arteriarum præcipuè, caloris & algoris vim in ſpiritibus: lotia verò, humorum quãtitatem & qualitatem, ſicuti alui retrimenta, ventris concoctiones cruditatéſque, detegunt. Pulſuum porrò diſciplinam Philaretus hic noſter, perluſtratis pluribus ac diuerſis medicinæ authoribus, quam alii vix multis voluminibus complexi ſunt, in ἐπιτομὴν redegit: vbique quod erat exquiſitiſſimum & rei maximè neceſſariũ, apis more decerpens, adeo feliciter vt ſpes ſit pium lectorem artíſque medicæ tyronem, in hoc argumenti genere haud ita multum deſideraturum. Galenus quippe medicorum κορυφαῖος ferme, adamuſſim quidem, ſed pluribus libris quàm pleriſque liceat euoluere, & argutius quàm poſſit à quouis intelligi (quum per ſe ſit difficilis de pulſibus tractatio) ſcripſit. De vrinarum verò ſcientia Theophilus omnium primus exactius diſputare cœpit, & omnibus breuiter, quaſi penicillo, ſuis (vt aiunt) coloribus graphicè expreſſit. Nam qui ante ipſum floruerunt, de vrinis negligenter abſque omni ordine confuſum quoddam & profundum chaos tradiderunt, quemadmodum ipſe in operis præfatione admonuit. Quantum autem Actuarius, qui palmã in eodem ſcribendi genere meruit, Theophilo debeat, liquidiſſimè conſtabit ei qui vtriuſque monumenta ſedulò euoluerit. Sunt præterea inter huius noſtræ ſcholæ profeſſores, oculati (ſi diis placet) vrinarũ ſpectatores, ſed potiſſimè triobolares quidam circumforanei lotiarii, qui doctrinam de vrinis tutiorem & promptiorem eſſe afferant, quòd ea ſub aſpectum omnia ponat, quàm de pulſibus ſcientiam, quæ rem omnem tactui commiſit: quaſi facilius ſit viſu quàm tactu iudicare. Ipſe de percuſſibus diſciplinam vt certiorem multo, ita & difficiliorem iudico. requirit enim ſyncerum intellectum, manus tenerrimi ſenſus, & attentionem acutiſſimam, quæ, miſſa manu in carpum, motuum & quietum interualla, & ſpatiorum tempora, craſſitudinéſque interuenientes, & cætera quæ ad eam rem ſpectant, amuſſatim metiantur. Vnde certiores corporis & ægritudinis notæ, quàm ex ſolius retrimenti veſicæ contemplatione eliciuntur. Semper equidem extremam eſſe dementiam putaui, totam hominis habitudinem, omniáque morborum genera velle è lotio coniectari, poſthabita, quæ prior eſſe debet, quæ de pulſibus tractat ſciẽtia. Sed (vt ſummatim expediam) qui vtranque diſciplinam de pulſu & lotio calluerit, eum ad exploranda morbi indicia & præuidentiam, vel nihil vel perparum certè fugerit, quemadmodum illum qui hac in qua hodie ſola vulgus medicorum ſe exercet ſcientia citra alterius quæ in primis diſcenda erat, vtitur, infiniti errores comitantur. Proinde hoſce in iuuentutis vſum vtroſque libellos Latina oratione in publicum edere viſum eſt, vnde quæ ad vtriuſque rem ſpectant, compendio hauriant: & tuæ humanitati eam lucubratiunculam (cuius ipſe fuiſti ὡς ἐργοδιώκτης) nuncupare, vtpote pulſus explorandi & vrinas contemplandi peritiſſimo. Vale ex animo chariſſime Schillere, nulláque ſit tibi dies μητρυιά, ἀλλὰ μήτηρ πᾶσα. Baſileæ Idibus Martiis, anno XXXIII.

PHILARETI MEDICI DE PVLSVVM SCIENtia commentariolus perutilis & neceſſarius,

Albano Torino Vitodurenſi interprete.

QVI hactenus de pulſuum ſcientia poſteris prodiderunt, ii magna ex parte vel mancis tractatibus, vel exactè quidem exornatóque ſcribẽdi artificio, ſed prolixioribus certè logois rẽ ipſam explicauerunt. Nos verò contrà, ſi non euigilata orationis concinnitate, ſumma tamen fide & diligentia, miráq; breuitate (quo memoriæ quæ docemus, haud difficulter inhæreant) quæcunque de pulſibus ſcire fuerit neceſſarium, in compendium redigere, & earum rerum florem tanquam per capita cõſcribere ſuſcepimus. Quocirca vbi in quinque partes quaſiq; hypotheſes omnem quæ ad perfectam pulſuum notitiam attinet tractationẽ diſpeſcerimus: verbi gratia, in percuſſus finitionem, vtilitatis eius commemorationem, arteriæ deſcriptionem, eiuſdem vocabuli etymon & cauſam, & ipſius denique inſtrumenti (hoc eſt metæ ſpiritus) originationem: primùm (diuina annuente virgula) eam partem quæ de finiA tione percuſſus eſt, aggrediamur.

De percuſſus finitione, Caput I.

QVO dilucidius intelligantur ea quæ de pulſuũ ſcientia hoc compendiolo explicare decreuimus, confeſtim ab exordio, quid ſit pulſus definiendum eſt. Σφυγμὸς *id eſt percuſſus*, cordis motus & arteriarũ eſt, qui ſecundum συστολὴν & διαστολὴν, *id eſt diſparationem & contractionem*, ad refrigerandum inſitum feruorem, & diſcutiendum propulſandúmque excrementa fumida, editur. ſiue (vt veteres Græcorum medici quidam definiunt) σφυγμός ἐστι διαστολὴ B καὶ συστολὴ ἀδιαίρετος ἀρτηρίας καὶ καρδίας, *hoc eſt, percuſſus, eſt intenſio & remiſſio indiuiſibilis arteriæ & cordis.* Eſt autem διαστολὴ arteriæ ſublatio, dilatatióque: συστολὴ verò, arteriæ ſubmiſſio & contractio.

De vſu percuſſuum arteriarum, Cap. II.

FRuctus verò & opportunitas percuſſuum, duplex eſt: refrigerium ſcilicet natiui caloris per immiſſum

ſpiritum,eiuſdémque per emiſſum hunc purgatio,ſuperfluitate ſcilicet ad fumi naturam proximè accedẽte profligata. In diaſtole enim, *hoc eſt ſublatione,* arteriæ ſubſtantia quædam attrahitur. Explicata nanque arteria,refrigerans aer ingreditur qui refócillat vitalem firmitudinem,vnde & animalis ſpiritus oboritur. In ſyſtole, *id eſt compreſſione,*conuenientibus ad centrum extremis arteriæ, id quod ex humorum deuſtione in toto corpore tanquã fumoſum excrementum contractum eſt, eliminatur & excernitur.

Quid arteria,quid vena, Cap. III.

ARteria eſt corpus in longum porrectum, teres inſtar canalis,ac ſinuoſum,duabus tunicis(*quæ χιτῶνες appellantur*)contextum,ex corde propagatum & in ſingula corporis membra diſtributim diffuſum,aeris & ſpiritus naturalis abundantioris receptaculum, mixti cum pauculo admodum ſanguine.Ineſt enim arteriis agitandi facultas per diſpatationem & contractionem,quo inde cordis fumida euaporatio comparetur, & partibus cæteris ſpiritus infundatur.Vena verò ſpiritus vaſculo ſimilis,ſanguinis eſt receptaculum cum exiguo naturali ſpiritu confuſi.

De etymologia arteriæ, Cap. IIII.

ARτηρία ſecundum etymologicos appellata eſt παρὰ τὸ τὸν ἀέρα τηρεῖν, *quod eſt, ſi ad uerbum interpreteris, ab eo quòd ſeruet aerem ac ſpiritum naturalem uitalémue.* Aeris nãque ac ſpiritus(ceu diximus iam pridem) cõceptaculum eſt, in quo abundantior ſpiritus, ſanguinis verò multò minus conſiſtit.

Arteriarum,venarúmque origo fontéſve, Cap. V.

ARteriarum,à læua cordis fibra,quæ aorta appellatur,bipartito ramo oriri certum eſt: quorum alter quidem per cætera viſcera interna deorſum verſus dupli ci propagine in dextram & ſiniſtram ad coxendices vſque & pedes,digitóſque pedum deſcendit:alter verò ſurſum verſus porrigitur,& itidem ſciſſa in duos riuos propagine mox ad dextram & ſiniſtram per brachia in palmas ac caput tendit:& is qui ad caput protenditur, conſtituit arterias ad interuallum aurium, quas παρωτίδας nominant.Qui verò dextram ſiniſtrámque intrinſecus perreptat,per alas ad brachia,& flexum brachii cubitóſue, ad extimos vſque palmarum digitos peruenit. Cæterùm in hoc commentariolo tam compendioſo animus eſt ad præſens, ictuum agitationem, & dignotiones eorum,& cauſas denique ſtrictim ſummatímque conſcribere,& poſteris tradere.

De percuſſuum mutationibus, Cap. VI.

TRifariam in animalis corpore pulſus mutari ſolet generatim (multiplicia enim ſunt ſpeciatim mutationis genera.)Prima nanque ipſorum mutatio ex cauſa naturali fit:ſecunda non naturalis quidem, ſed nondum præter naturam:tertia præter naturam exiſtit:quemadmodum & ex marium & fœminarum ætatibus, præterea & cæteris id genus coniugatis, mutationem ſubit. Mortalium quippe genus(quod vel cæco perſpicuum eſt)in mares diſpeſcitur & fœminas. atque illorum ſanè,alii temperatura calidiore,alii verò frigidioris temperamenti exiſtunt.Et illi quidem graciliores natura, & macilentiores: hi verò obeſiores magiſque corpulenti ſiue carnoſi ſunt. Atque in vniuerſum maribus ſemper lege naturæ plus inſiti tum caloris tum roboris quàm mulieribus inditũ eſſe,res ipſa declarat & clamitat. Viri igitur,pulſus magna ex parte non iniuria citatiores,maiores,longéque vehementiores edunt. Fœminæ verò(vt frigidioris naturæ)tardiores,exiliores,& non parum languidiores arteriarum ictus habent. In vtriſque verò,puta maribus ac fœminis,pro temperamenti tenore plus minus intento, percuſſus quoque arteriarum plus minúſve intenduntur.

Calidiores enimuero natura, percuſſum vſque maiorem,citatiorem, & vehementiorem edunt: quoniam in calore ſemper promptior agilitas, & motus lõgè citatior. Frigidiores contrà,minorem, lentiorem & non adeò vehementem: ſiquidem in frigido perpetim quædam (vt ſic dixerim) eſt tarditas,ægerrimáque mobilitas. V-

A triſque porrò,viris inquam & mulieribus,alius atque alius eſt(vt videtur)corporis habitus: verbi cauſa, macilentus & corpulentus. In macilẽtis gracilioribúſve,percuſſus eduntur maiores,longè rariores, & haud multo vehemẽtiores:corpulenti verò,minores,crebriores, & lãguidiores arteriarum percuſſus edunt. hoc itaque modo percuſſus naturâ mutantur. Reſpicienda quoque in pulſuum exacta dignotione, & ſolicitius etiam obſeruanda ſunt coniugata circunſtãtiæ: verbi cauſa,loci, tempora,anni, ætates,& conſtitutiones particulares. De anni itaque ho-

B ris,ſuper quibus præ cæteris differere inſtitui,ad hunc ſe modum habet. Anni tempora quatuor in partes à vete ribus diſtributa ſunt,ver ſcilicet,æſtatem, autumnum,& hyemem.Quorum duo vtique,ver nempe & autumnus, boni temperamenti:cætera duo,prauæ temperaturæ exiſtunt. Veris itaque & autumni tempeſtate,cordis & arteriarum motus, propter temporum qualitatis temperiẽ, magni peruehementéſque, ſi ad reliqua tempora conferas,non immeritò eduntur: celeritate verò & frequentia mediocres,idque ſemper iuxta ætatum proportionem.

C Per æſtatem verò citatiores eduntur percuſſus & crebriores,idque ſemper pro vnaquaque ætate neceſſitatem inducente,propter ambientis nos extrorſum aeris calidũ ſtatum. Per hyemis verò tempus,animantia percuſſus habent lentos ac raros,propter aeris nos ambientis frigidum ſtatum,& quæ inde conciliatur ſtricturam. Atque hunc in modum pulſus pro temporum ratione differunt.

Iuxta regiones itidem,pro vniuſcuiuſque loci temperamento,arteriarum percuſſus mutantur. Calidior ſiquidem regio maiores & citatiores arteriarum percuſſus,

D ceu æſtas,efficit:frigidior cõtrà,minores & lentiores,tãquam hyemalibus horis, pulſus reddit: temperata verò regio,perinde atque ver, magnos & vehementes arteriarum ictus edit. atque ita quidem iuxta regiones variant. Alii porrò aeris nos ambientis ſtatus, haud aliter atque anni tempora,pulſus variant. Feruidi quidem, feruidis anni temporibus:gelidi, gelidis:medii,mediis, proportione reſpondẽt. & ad hunc quidem modum aeris qualitates pulſus commutant. Iam opportunum fuerit de ætatum quoque pulſuum mutationibus verba face

E re. Si ætates aliquo inter ſe diſcrimine diffidẽt,inter percuſſus quoque earum nonnihil variati diſcriminis intercedere conſueuit. Puerorum nanque,& recens in lucẽ editorum infantũ pulſus citatior eſt:crebrior item & languidus:iuxta magnitudinem verò,& vehementiam medius. citatior autem eius ætatis pulſus fit, quoniam in ea ætate calor naturalis in ſubſtantia abundat. crebrior,eo quòd caliditas in pueris iuxta quantitatem redundat. languidus, propter ſubimbecillam eorum quaſique langueſcentem adhuc virium potentiam. Senum verò arteria-

F rum percuſſus è diuerſo lentiores & multo rariores,ſi cõferas ad pueros, exiſtunt:idque ob eius ætatis vires iam exhauſtas & imbecilles:& quòd annis contraxerunt frigus. Ii verò qui intra hos cõſiſtunt,hoc eſt florente ætate(*Græci ἀκμαστικοὺς uocant*) pulſus maximos & vehementiſſimos edunt,propterea quòd viribus longè valentioribus quàm vel pueri vel ſenio cõfecti,præditi ſunt. Cõpari modo & hominum temperamenta & percuſſus arteriarum,temporum conſtitutionibus qualitatibúſque mutantur.Ambiẽs etenim nos quicunque ſtatus &(quemad-

G modum demonſtratum eſt) continens,in ſuam temperaturam tranſfert contentum. Ad hunc igitur modum pulſus pro ætatum ratione ſe habent. Vterum porrò geſtantes fœminæ,percuſſus paruos,crebros,&citatos edũt. paruos quidem, quòd vires à conceptu nonnihil moleſtatæ deiiciũtur: crebros & citatos,propter angorem quo in ventre habentes tentantur, & propter fœtum conceptum. In partu verò,maiores, crebriores citatioréſque redduntur pulſus. cætera iuxta naturam ſeruantur:ita cõceptus & partus, pulſuum immutationem faciunt. So-

H mni quoque, etſi naturales, arteriarum tamen motiones immutant.Inter ſomnum etenim percuſſus ſemper minores & languidiores fiunt:idque ex euidẽti cauſa, quòd videlicet naturalis calor, extimis corporis partibus relictis,intimius penetrat, & altum tanquam centrum petit.

Qui expergiſcuntur à ſomno, percuſſus à principio magnos quidem & vehementes, citatóſque & crebros pariumque turbulentos edunt: haud verò diu pôſt, mediocres, & iuſtam ſymmetriam obtinentes. Temperaturæ præterea corporis aſcititiæ & acquiſitæ, naturalium more pro re nata pulſuum immutationem conſtituunt. Nec aliter ſanè & habitudines corporis acquiſitæ, perinde atque naturales habitus, percuſſus immutant. Nam tenuis & macilentus, ſi carnoſus fiat ſiue corpulentus, percuſſum natura corpulentis obeſiſve perſimilem edit: ſi cōtrà corpulentus gracilitatem contrahat, puta quum vel naturaliter corporis robur afficitur, vel ſecundum ſubſtantiam alicuius principis partis, vel alia neſcio qua occaſione eam moleſtante, percuſſum eundem habet quem is qui natura talis eſt. Hactenus de pulſibus ſecūdum naturam.

De percuſſibus non naturalibus, Cap. VII.

Opportunum nunc fuerit de aliis quoque pulſuum mutationibus ex cauſis nō naturalibus vocatis, proficiſcentibus. verbi cauſa, exercitiis, balneis, eduliis, multi vini, & aquæ itidem plurimæ potu, paucis differere. Exercitationes igitur moderatæ, percuſſus reddunt magnos, citatos, vehementes & crebros: immoderatæ & ſupra languentis vires ſuſceptæ, exiguos, & languidos pulſus concitant. Balneis calidis efficiūtur percuſſus magni citati, crebri, & vehementes: gelidis, exigui, lenti, rari & languidi. Cibaria copioſa reddunt percuſſus inæquales & inordinatos: moderata, pulſus concitant magnos, vehementes, citatos & crebros. inedia, minus quàm moderata edulia, pulſum variat. Vini potus iuxta ciborum rationē percuſſum euariāt: aqua itidem perinde atque edulia inæquales, & inordinatos percuſſus concitat. Cætera cuncta eatenus percuſſum arteriarum euariant, quatenus alunt, vel calfaciunt vel refrigerant. Hunc in modum in cauſis non naturalibus vocatis motuum arteriarum, mutationes fiunt. Percuſſuum ex cauſis præter naturam mutationes, haud aliter atque prædictorum euariationes conſiderandæ ſunt. vocantur autem cauſæ ſiue res præter naturam, morbus & ſymptoma, & immoderata omnia. Breuiter enim ſcire oportet quòd naturalium cauſarum quælibet, & earum quæ non naturales dicuntur, ſi immoderatè fiunt, ſecundum quantitatem exceſſus in id quod præter naturam eſt, tranſit.

Quæ contemplanda ſint in pulſuum obſeruatione & notitia, Cap. VIII.

Quoties igitur laborantem quem antea nunquam oculis vſurpaſti, & proinde albus an ater (vt aiunt) ſit ignoras, primùm inuiſis, immittiſq; manum in carpum, principio ſexum accuratius ſolicitiúſque tecum reputa, máſne ſit an mulier. ſi mas, conſidera maris curioſè percuſſum: ſin mulier, muliebrem arteriarum motum. Mox ægrotantis quoque naturam perpende pariter & ætatem: deinde tempus anni & regionem: factáque omnium diligentiſſima collatione, conice cuiuſmodinā fuerit neceſſario in proſpera valetudine arteriarum percuſſus. tum vtique adamuſſim facilè deprehendes mutationis percuſſus præter naturam factæ quantitatem.

De pulſuum generibus, Cap. IX.

Habentur autem percuſſuum genera decē, quorum primum genus ſecundum quantitatem diaſtoles in omnem dimenſionem conſiderare expedit. Sunt autem totius corporis arteriæ dimenſiones tres: in longum ſcilicet, altum, & latum. Haud abſurdè igitur quicunque trina diſtinctione pariter ſecundum longitudinem, latitudinē, & altitudinem medium modum excedit, magnus appellatur. Dicunt itaque in finitione, magnum pulſum eſſe qui triplici dimenſione ſimiliter ſit inſigniter auctus.

Alterum genus percuſſuum, ſecundum quantitatem motus arteriæ in diaſtole & ſyſtole, *id eſt diſparatione & contractione* conſideratur. Habentur autem nonnullæ huius generis pulſus diuerſitates: quoniam eſt & ſiccatus & lentus, & mediocris. Eſt verò citatus, qui arteria momento dilatata quatitur: lentus qui longo temporis ſpatio modica intercapedine moueur: mediocris, qui medium ad vnguem obtinet. Tertium verò percuſſuum genus, ſecundum robur virtutis editur, idque triplici differentia. nam eſt aut vehemens, aut languidus, aut medius. Crebritas nanque ſiue frequentia, quoties magnitudinem accipit, pulſum vehementem ac validum reddit. Quum enim virtus maximè regnat, pulſus vehementior efficitur, atque è diuerſo. Eſt autem pulſus vehemens, quando tangentis manus validè repellitur: languidus qui inualidè imbecillum ictum edit: mediocris verò qui mediam ſeruat proportionem ad vtrunque qui naturalis dicitur.

Quartum percuſſuum genus eſt, quod in conſtitutione organi, nempe arteriæ, verſatur. Sunt verò huius quoque generis differentiæ tres. nam inſtrumento rigidiore quàm natura exigat, pulſus redditur durus, ſiue aſper: eodem autem molliore, à mollitie nomen ſortitur pulſus, & vocitatur mollis: medium inter duritiam & mollitiem quodammodo obtinente, moderatus ſeu mediocris efficitur. Percuſſuum genus in ordine quintum, ſecundū quietis quantitatem perpenditur. in quo creber præcipuè & rarus conſiderandus eſt. Punctum enim temporis quietis, crebrum: longius verò tempus intercalatum, rarum pulſum efficit. Secundum æqualitatem & inæqualitatem, ſextum cenſetur in ordine percuſſuum genus. Obſeruatur autem id cum in vno tum in pluribus percuſſibus, quod ſyſtematicon vocatur. in vno quidem, ceu in caprizante: in pluribus verò conſiſtens, vocatur inæqualitas. Cæterùm in vnaquaque inæqualitate inordinationem fieri oportet, quemadmodum in omnibus, quoniam arteriæ ictus vel decidit vel intercidit. id quod ſolet viribus aliqua ex cauſa deiectis accidere. Septimum genus percuſſuum ſecundum plenam ordinationem inordinationémque efficitur. Inciſo nanque, inæquali, percuſſus æqualis fit: inæqualis verò, ſecundum periodos inordinatas. contemplatur autem cum in vno arteriarum motu, tum in pluribus. Secundum plenum ac vacuū, hoc eſt pro arteriæ figura & repletionis quantitate, octauum genus pulſuum conſideratur: ſingula nanque vaſcula vel plena vel vacua cenſentur. Eſt igitur plenus qui arteriam oſtendit ſolidiorem, vndoſámque eius in humore compreſſionem: vacuus verò qui arteriæ excitationem bullientem facit, ita vt ſub digito inanitatem fateatur.

Nonum genus percuſſuum per rhythmum fit, in quo temporis proportiones ad tempus metiuntur. è qua re pulſus deficientes & intercidentes deprehenduntur. Eſt verò deficiens pulſus, inquit Galenus, in quo nō ad binos modò, ſed ternos pluréſue percuſſus immobilis perſiſtit arteria: intercidens autem, quum poſt duos ictus, peculiari ordine motio fit, vnde media intercidit percuſſio.

Quoniam autem calor qui in corde continetur, per vniuerſum arteriæ corpus diffunditur, inibique euidētius apparet: decimum quoque percuſſuum genus prædictis annumerant, in quo vtique per tactum materiæ quæ ſubeſt corpori, qualitas perpenditur: verbi cauſa, malè temperata & mordax. Conſideratur igitur in pulſuum generibus, quantitas, motio longitudinis, virtus, qualitas, motus ſpiſſitudinis, æqualitas, ordinatio, plenitudo, concordia rhythmúſue, & calor. Deinceps memorandum nobis videtur quænam ſint percuſſuum cauſæ & differentiæ.

De cauſis & differētiis pulſuum, Cap. X.

Enumeratis iam decem percuſſuum generibus, cauſas eorundem aliquas cum differentiis ſuis, tribus (quod aiunt) verbis deinceps perſtringemus. Nam ſiquis exactam harum rerum notitiam haurire deſideret, is ſedecim de pulſuum negotio volumina exarata non ignoret, quæ conſulenda arbitror. Nos verò breuitatis ſtudioſi, cū delectu modum ſeruātes, ſummam rei certè neceſſariæ in arctum redigere, & tanquam per capita differentias aliquot cauſáſque pulſuū recenſere inſtituimus. Feriunt humani corporis arteriæ, ad tēperati caloris cum in corde tum in cæteris partibus corporis tutelam. Saltus & percuſſus hoc dirimuntur diſcrimine, quòd ſaltus propter incidentem ſpiritum toto corpore editur: percuſſus verò per functiones ſpiritalis potentiæ in ſolis arteriis concitatur. Percuſſus magnus à vehemente hoc diffidet, quòd magnus, arteria in longum, latum & profundum dilatata, tribus dimenſionibus perpenditur: vehemēs verò

motu,(valde nanque ferit)proinde virium robur porten dit. Diffidium inter percussum crebrum,& citatum,in continuo cõsistit atque discreto. creber enim,arteria non nisi momento quiescente quasi continuus est: citatus verò,quum arteria modico tempore dilatata fiat, discretus: perinde atq; si quis ocyssimè volet ac subsistat. Percussus rarus & tardus hoc diffidio dirimuntur, quòd rarus longiore quietis spatio interposito, imbecillitatis index est(ex infirmiore nanque robore proficiscitur,& proinde plus ancipitis habet discriminis)lentus verò ex solo caloris defectu nasci solet. rarus autem vires maximè deiectas significat. Percussuum secundum diastolen *hoc est dilatationem* arteriæ, octo sunt diffidentes species: puta magnitudo, paruitas, vehemētia, remissio, celeritas, tarditas, duritia, & mollities. Indicium pulsus in duobus, sensu videlicet & intellectu, situm est. sensus enim præsentia iudicat: intellectus verò præterita & futura.

Pulsuum arteriarum effectrices caussæ tres sunt: virtus nempe quæ corpus mouet spiritus semitæ: & vtilitas propter quam mouetur, & instrumentum obtemperans.

Pulsus arteriarum primum & omnium maximè vim caliditatis, frigiditatisque in spiritibus indicant. Perpenditur pulsus cum moderatus tum immoderatus, quadrifariam: iuxta nempe magnitudinem, celeritatem, vehementiam & secundum crebritatem. Differunt inter se pulsus inæqualis & inordinatus, quoniam inæqualis in vno percussu fit,& (ceu demonstratum est pridem) in pluribus quoque consistit: vel enim in vna modò disparatione, vel in plurimis congregatis. nūcupatur verò eadem inæqualitas consistens, in multitudine pulsuum considerata. Inordinatus autem pulsus fit secundū rhythmō. veluti si tres magnas percussiones & vnam exiguam, comitantur duæ ingentes. Est autem rhythmus ordo & lex temporum, in quibus spirituum canales insurgūt & con-

A cidunt. Pulsus deficiens & intercidens nonnullo sanè dirimuntur inter se discrimine, eo quòd deficiens ex maiore virium imbecillitate oritur,& in eo interdum omni motione amissa, immobilis permanet arteria & maius detrimentum indicat, extremum nēpe potentiæ lapsum: intercidens verò pugnante & resistente, corporis viribus seipsas excitantibus sua sponte ad repellēdum contraria, & minus detrimentū arguūt. Pulsus σπασμώδης & κλονώδης quoque inter se differunt, quia ille vasculum spiritus ad fidis tentæ instar extendit: hic verò dextrorsum
B sinistrorsúmque transfertur. Percussus fluctuantes fiūt ex abundanti humore contento, semitam spiritus diducēte, perindéque in aqua inter cutem, *quam ὑπὸ σάρκα cognominant.* Percussus qui à bis feriendo, δίκροτος, *id est bis pulsans* vocatur, & δορκαδίζων, *hoc est caprizans*, hoc inter se differunt, quòd hic insurgendo & extollēdo, sed aliquantulum intercisus: deinde citatus differentes motus efficit, ceu caprea, *à Græcis δορκὰς appellata*, quæ saliens hæret pedibus sublimis in aere, & alterum subitum longè citatiorem saltum perpetrat. Editur autem is pulsus viribus hu-
C mani corporis angore pressis, & molesta quapiam causa oneratis. Dicrotus verò bis quidem vna percussione pulsat, sed impari celeritate: incipiens enim, citatior: desinens verò, tardior est. Fit autem talis propter duritiem instrumenti feriente, & iterum violenter reuerberante spiritu secundum ictum absoluit, quemadmodum in incudibus mallei percussionem reciprocant. Percussus σκωληκίζων *id est uermicularis*, à formicante(*qui Græcè μυρμηκίζων uocatur*) eo distat, quòd vermicularis quidem quandoque conuertitur demutatúrque in melius, & amplius eius patet inæ-
D qualitas: formicans verò, virtute deiecta & prorsum intermortua editus, interitum prænuntiat. Atque hæc quidem in præsentia de simplici cordis & arteriarum motu paucissimis perstrinxisse sufficiat.

THEO-